

RJEČNIK

~~La Ser. D~~
~~J 9346 rj~~

RJEČNIK

HRVATSKOGA ILI SRPSKOGA JEZIKA

NA SVIJET IZDAJE

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA

ZNANOSTI I UMJETNOSTI

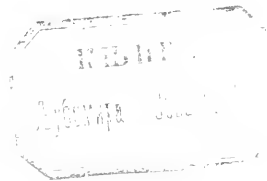
OBRADUJE

P. BUDMANI

DIO III

ĐAVO-ISPRAKRAJATI

17. 08
29. 5. 52

U ZAGREBU 1887—1891

U KNJIŽARNICI JUGOSLAVENSKJE AKADEMIJE (DIONIČKE TISKARJE)

TISAK DIONIČKE TISKARE.

DĀVŌ, dāvola, *m.* diabolus, *vrag, ludoba, grč.* δαίμονος. — *isporedi* davao. — *Akc. se mijena u gen. pl. dāvola.* — *Krajne o stoji po štokavskom govoru mj. ol.* — *Mješte da- u naj starijem obliku stoji* dija: dijavolъ, dijavolъ, dijavol, dijavo (*do xvi vijeka*); *poslije (od xvi do xviii vijeka) ispada* i: djavol, djavo; *u naše vrijeme samo davo.* — *Rječec je stara, isporodi stsvolъ, dijavolъ, rus. дяволъ, дьяволъ.* — *Između rječnika u Stuličevu (djavol), u Vukovu, u Daničičevu (dijavolъ). a) u pravom smislu uopće.* dijavol, dijavo: Zbly okajani dijavolъ. Mon. serb. 89. (1830). Primijeniti se može nepravda g dijavolu. Zborn. 3a. — djavo: Izgoni djavole. N. Rašina 59b. luc. 11, 15. Čovjek zlom čudi djavola nadhodi. M. Vetranić 1. 371. Gdje djavoli duše muče. M. Držić 159. O ide g djavolu. M. Divković, zlam. 37b. Oslobođiti te od djavola tvoji neprijatelja. L. Terzić 136. Sije vaslan nerazloga djavo. J. Kavačin 5a. Straši se jednoga ubojice, a ne boji se neizbrojeni djavola. J. Banovac, razg. 36. Ekaže se pak i B. D. Marija, i reče djavolom. M. Zoričić, zre. 100. A da je svaki gršnik djavo, isti spašitelj svihođi. D. Rapić 73. Uzli sveen jednu svijeću, a djavolu dvije. S. Lubiša, prip. 132. — davo: Za kamehe vžite nečastive davo!e. Nar. pjes. vuk. 1. 132. Davolu pakla ne manka. Davo ni ore ni kopa, već sve o zlu misli i radi. Davo rastovara na velji stog. (Ko mnogo ima onaj i dobija). Nar. posl. vuk. 72. Ni davo nije onako eru kao što ljudi govore. 213. Snuce sije, kiša ide, davo! se legu. 296. Kad su davo!i otpali od boga. Nar. prip. vuk. 111 — b) u osobitijem slučajima ili s osobitijem značenjem (svi su primjeri našega vremena, s toga je u srijem naj mladi oblik davo). a) u *latinu* čelade pomenu dāvola, *n. p. aav) proklični, psujući.* Kuni je staru majku zapitao: 'Kako ćemo kuni ime desti? Stara majka luta odgovara: 'Dni Jajna, davo je odnio! Nar. pjes. vuk. 1. 560. Hajt' otode, božji prokličnici! davo!i vi ponijeli su! 2. 127. Nos'te davo, Oblaćiu Rade! 2. 501. Zavrigo se čavlenom batinom, u hožji je pet stotin čavala, odnulo ga pet stotin dāvola!'. Nar. pjes. juk. 139—140. Do dāvola! nemam ni ja koliko mi treba, a da dam vama! Nar. prip. vuk. 171. — bbb) *kud pita da mu se tumači što u kakvom neugodnom događaju.* Koji te je davo navratio, da ti dođeš u moje svatove? Nar. pjes. vuk. 2. 398. Zar ti malo čava po krajinama, no t' donese davo u planinu? 3. 332. — ccc) *kud se većom silom hoće kazati da što ne može biti, reči se da ni 'davo' ne može ono učiniti ili da sam 'davo' može ono učiniti, u oćakovijem primjerima:* Koji će vas davo podnijeti, a i sal ste nesnosni. S. Lubiša, prip. 136. Davo!i ga znali! (a ko zna ko je, ili gdje je, ili što radi). — bb) *kud ko od objesti što radi, kaže se:* Ne dade mu davo mirovati. Nar. pjes. vuk. 2. 458. Ne dade mu davo da nčuva. 3. 561. Ne da mu davo mira (kad ko neće da miruje). Vuk, rječ. 147a — *nije posse isto u ovom primjeru, u kome davo znači što i davo!stvo.* Jedan momak od djavola stane da govori. S. Lubiša, prip. 162. — cc) *može značiti: zlo, nesreća.* Kome vrag tome i davo. Nar. posl. vuk. 147. *osobito ono čemu je čelade samo krio.* Ko dāvola traži i naša ga. Ogleđ. sr. 6. *s tijem značenjem često stoji u oćakovijem primjerima, kud se ko svjetuje da se čega prode:* A prođi se kavgje i dāvola! Nar. pjes. vuk. 2. 406. Što će tebo selo i davo!i? 4. 103. Prodite se dāvola i vraga! Nar. pjes. petr. 2. 530. — dd) *kaže se o čeladetu (i o živinčetu) da je davo: aav) u latinu, kao o čem mr-*

skom, često u vokativu: Toni, toni, davo!e, nisi moja ni bila. Nar. pjes. vuk. 1. 101. 'Oj snašice, davo!e, da ti mene uvati, šta b' ti meni činila?' 'Oj devere, davo!e, da ja tebe uvati(b), kožu bi ti derala!'. 1. 521. Bači, dive, vraga i dāvola. 2. 34. — bbb) *kao prijekor objesnu čeladetu (i živinčetu), ali obično u šali.* Stan', djevojko, davo!e! Nar. pjes. vuk. 1. 179. Sad su ljudi davo!i, o svaćenju govore, po naj više o nama, da se dvoje ljubivo. 1. 180. (Biju se dva kokota kod skupštine). Knez Rogan: Vidite li ova dva dāvola! oko šta se oni dva poklaše? P. Petrović, gor. vijen. 46. — ccc) *kao u čudu, kud ko (čelade ili živinčete) nešto čudnovato radi.* Da je kome pogledati bilo, kad usjede davo na dāvola, gorski hajduk na bjesna dogata. Nar. pjes. vuk. 3. 8—9. Al da vidiš čuda velikoga: naujeri se davo na dāvola, odmiče se jedno od drugoga. 3. 206. — i ironički: Davo si ti kad se natrčiš. (Reče se u šali kad se ko gradi odviše pamotan). Nar. posl. vuk. 72 — cc) *kao ime nekijem životinjama, aav) morski davo (der froschfisch), lophilus piscatorius.* G. Lazić 76. — bbb) davo šumski ili mandril cynocephalus mormon. J. Pančić, zoolog. 177.

DAVODAN, *m.* u jednom primjeru xviii vijeka (djavodan), *kao da je značenje: onaj koji je dan od dāvola.* Ako bi ti zatok poslao ki djavodan, ne ho!t na mač. J. Kavačin 352a.

DAVOLAČA, *f.* zemlja pod livama u Srbiji u okrugu Šabačkom. Zemlja u Dāvolači. Sr. nov. 1872. 622.

DAVŌLAK, dāvŏlka, *m. dem.* davo. — *Akc. se mijena u roc. dāvŏlce, dāvŏlci, i u gen. pl. dāvŏlaka.* — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Kad ugleda dak djevojke, upita kaludera: 'Šta je ono duhovniče, šta je ono?' 'A kaluder kao naurogoden odgovori mu: 'Ne gledaj onamo, sinko, nit' pitaj šta je; ono je davo!'. Ona dak naj umiljatijim glasom reče: 'Dola duhovniče, boga ti! da kupino onoga jednog dāvolka, pa da ga povedemo namastirat. Vuk, rječ. 147a.

DAVŌLĀN, dāvŏlāna, *m. vidi* vragolan. — *U Vukovu rječniku.*

DAVŌLAST, *adj.* petulans, *vidi* vragolast. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Dika crna, al' je milokrvna; graorasta, al' je dāvlasta. Nar. pjes. vuk. 1. 647. Djevojke su dāvlaste. Nar. pjes. petr. 1. 13.

DAVŌLČE, dāvŏlčeta, *n. dem.* davo. — *U Vukovu rječniku.*

DAVŌLČIĆ, *m. dem.* dāvolak. — *U Vukovu rječniku s primjerom iz narodne pjesme:* Sa prapćići, sa dāvŏlčići.

DAVŌLICA, *f.* *uprav ženski davo, ali se kaže samo ženskom čeladetu kao prijekor, češće u šali, vidi davo. b) dd) bbb).* isporodi vragolice. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Vukovu:* žena ili djevojka koja davo!i 'die teufelin (muthwilliges frauenzimmer)' 'femina petulantior'. Djavo!ice, dobro se ne izležete, a sve znate. M. Držić 191. 'Oj Dunave, tija vodo! što ti tako mutna tečeš? il' te jelen rogom muti, il' Mirčeta vojevoda?' 'Nit' me jelen rogom muti, nit' Mirčeta vojevoda, već devojke dāvŏlice svako jutro dolazeći, peruniku trgajući i beločii svoje lice. Nar. pjes. vuk. 1. 492.

DAVŌLIJATI, dāvŏlijati, *impf. šaliti se.* M. Pavlinović. — *vidi* vragovati.

DAVŌLIŠĀNE, *n. djelo kojijem se dāvŏliše.* — *U Vukovu rječniku.*

DAVŌLISATI, dāvŏlišēm, *impf. vidi* vragovati i vragolisati. — *U Vukovu rječniku.*

DAVŌLITI, davŏlim, *impf. vidi* vragoliti. — U *Vukovu rječniku*.

ĐAVOLOV, *adj.* diaboli, koji pripadu đavolu. — *Između rječnika u Vukovu*. U mene su oči davalove. Nar. pjes. vuk. 1, 371.

DAVŌLSKĀ JĀRUGA, *f.* mjesto pod nívama u Srbiji u okrugu smederevskom. Níva u Đavolskoj Jarugi. Sr. nov. 1861. 495.

DAVŌLSKĪ, *adj.* diaboliceus, koji pripadu davalima. — *Riječ je stara, isporodi stslav. dijavolskŭ, rus. дяволакш.* — *Između rječnika u Stuličevu* (djavolski), u *Vukovu*, u *Daničićevu* (dijavolskyj). a) s oblikom dijavolski (dijavolskyj). — u jednom primjeru xiv vijeka. *Dijavolskymъ* navazdenijemъ. Mon. serb. 116. (1342). — b) s oblikom djavolski. — xviii i xviii vijeka. Ako si ti sužan djavolski. B. Kašić, per. 85. Neka bog oslobodi gršnike od napastovanja djavolskoga. L. Terzić 36. Uzeše ong sluge djavolske Isusa. M. Lekušić, razm. 95. Ču(r)aj se drugačije od zaside i privare djavolske. M. Zoričić, zrc. 41. — c) s oblikom davolski. — od xviii vijeka. Iz davolskih čežusti istrgnuti. J. Rajčić, pouč. 1, 83. Ne igrao se s davolskim poslom (n. p. s puškom) Nar. posl. vuk. 199. Pa ga davolski car nabio na kopje i nosio na ramenu. Nar. prip. vuk. 114. Pak se prodi davolskijeh aspri. 122. Kakva ti je ono davolska živina? 180. — d) rijetko se (samo u nekijem primjerima xviii vijeka) od po općem zakonu mijenja na o: djavolski. Od djavolskih htij se branit svih zasjeđa. J. Kavanin 402b. Kad čovik ili žena jest u dogovoru s djavolm, i čini dila djavoska. J. Banovae, razg. 268. Pod djavolskim nogam. F. Lastrić, svet. 62a. Ona je lokva sviju napasti djavolskih. D. Rapić 146.

DAVŌLSTVO, *n.* davolsku narav, davolsko stanje. — *isporodi* vragolstvo. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu* (vide vragolstvo). a) u pravom smislu. — xviii vijeka su starijim oblikom djavolstvo. Naj posli odade dogovor Kalvinov, i njegovo djavolstvo. M. Zoričić, zrc. 117. — b) petulantia, objest. — u naše vrijeme s mladijem oblikom davolstvo. Sjede Mijat s kadom večerati, a malo je Mijat večerao, od davolstva onda zaplakao. Nar. pjes. vuk. 3, 138. Obuče se od davolstva u devojačke alíne. Vuk, dan. 4, 8. Osobito se reče za onoga koji se čini miran i prost, a pun je davolstva i lukavstva. poslov. 93.

DAVŌLUK, *m.* vidi davolstvo, b). — *Postaje od davo* *turškim* nastavkom luk. — U naše vrijeme. Djavoluku doru naučio. Nar. pjes. juk. 253. No s večega davaluka svoga. Osvetn. 1, 70.

DAVŌLEVICA, *f.* vidi davalica (s pravijem značenjem). — U jednoga pisca našega vremena. Sejtan jaši na davalovici. Osvetn. 3, 13.

1. DAVŌLĪ, *adj.* diaboli, diaboliceus, koji pripadu davalu (davalov), ili davalima (davalosti). — *isporodi* vrazji. — *Postaje od osnove imena davo* (djavol, daval) nastavkom j; lj sazímje se u j. — *Riječ je stara, isporodi stslav. dijavoľ.* — *Između rječnika u Stuličevu* (djavolj), u *Vukovu*, u *Daničićevu* (dijavoľ.). a) s naj starijim oblicima dijavoľ. i djavoľ. — xiv vijeka. Navazdenijemъ дявоľimъ. Mon. serb. 139. (1348). Da je prđant, na velikom sudistu u djavoľo ruko. 230. (1397). b) sa starijim oblikom djavoľ. xvi vijeka. Mre da te izvadi iz ruke djavoľo. S. Menčetić 312. Od sebe goňahu djavoľe napasti. M. Vetranić 1, 111. Koja me iz ruka izvadi djavoľih. N. Dimitrović 34. Silu djavoľu za ništo ne sejenit. M. Držić 419. Raz-

mišja djavoľe varke. B. Gradić, djev. 56. — c) s naj mladijem oblikom davalj. — u naše vrijeme. Sve će poći davalijem tragom. Nar. pjes. vuk. 5, 237. Davalja maštanjija i božja sila. Vuk, nar. prip. 116. Kad prekjucer pito si ih, Huso, preko žice davaljega traka. Osvetn. 2, 118.

2. DAVŌLĪ, *adj.* uprav je ista riječ što i predašnja, ali, osim različna akcenta, ima i osobito značenje: ne unus quidem, ni jedan. ovo postaje od rečenica, kao što je: davalj ga znali! (vidi davo, b) aa) ccc), i druge takove. — U naše vrijeme po južnijem krajevima, a između rječnika u *Vukovu*: davalj (osobito u Hercegovini i u Crnoj Gori) ‚kein einziger‘ ‚ne unus quidem‘. Ne puštiše davaljega živa do samoga Grude barjaktara. Nar. pjes. vuk. 4, 365. Nama nesta na bedemu glava, u tannici vlaha davaljega. 4, 99. Svi su bezi na Hercegovini dok ne dode bego Ľuboviću; a kad dode bego Ľuboviću, ali nema bega davaljega. Nar. posl. vuk. 282. Davalj jedan san svu noć, nego se obréi i prevréi do zore. S. Ľubiša, prip. 11. Al Turčina nigdje davaljega. Osvetn. 7, 69. — u ovom primjeru kao da je *adverb*: Neću se mrčiti za to davalje. S. Ľubiša, prip. 140.

DAVOSKI, vidi davolski.

ĐĀVŔK, *m.* veliki komad hleba. — *Vaľu da je po postaju isto što* devrek *koje vidi*. — U *Vukovu rječniku* s dodatkom da se govori u Srijemu.

ĐĀVUR, vidi daur.

1. ĐE, *enklitična riječca, stslav. žde, dodaje se osobito demonstrativnijem zamjenicama i adverbima, te im podaje jaču silu u značenju; kao lat. dem, s čim je srodno. u starija se vremena dodavalo riječima ovaj, ovaki, onaj, onaki, taj, tako, takovi, toliko, tu, drugi, vas, koje sve vidi; isporodi ždo. u novija vremena ne dolazi sa svojim tijem riječima; a obično prima i drugu enklitiku r (re. že) koju vidi: der; vidi također, tolikoder, ider. vidi još* D. Daničić, rječ. 3, 539; F. Miklošić, vergl. gramm. 4, 120.

2. ĐĚ, vidi gdje.

ĐE-, vidi dje-.

ĐĚBRA, *f.* kao kesa od kostrijeti, što se navuče na ruku pa se nom čisti koň, tur. gebre. Đ. Popović, tur. riječ. 79. i u *Vukovu rječniku*: ‚einbeutel (von ziegenhaar), um pferde oder auch badende zu reiben‘.

ĐEČĚRMA, *f.* kratko odijelo do pasa bez rukava što se ne zapuđa; po južnijem krajevima nosi se vrhu drugoga odijela (dolame, koreta), te je često od kadife, i izvezeno ili tokama nakičeno (isporodi bezrukac, fermen), tur. gečürme, ječürme. — zore se i ječurma (koje vidi). — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu*: ‚eine art weste (ohne ärmel)‘ ‚tunicae genus‘. Ima mnogo stvari u našem jeziku da im i mi imena ne znamo, kako rečemo kail sam, čakšire, dečurma . . . S. Margitić, isp. iv. Pod dolamom od kadife dečurma, pod dečermom od erira košula. Nar. pjes. vuk. 1, 153. Po dolami kadilji dečurma, na dečermi toke od tri oke. 1, 373. Po košulji tri tanke dečerme, pak dolamu sa trideset putača. 2, 138. Po dolami toke i dečerme. 3, 6. Po košulji kadiljli dečermu, po dečermi zeleni dolamu. 3, 114. Mor dolame, skerletne dečerme. 3, 298.

DEČEVIĆ, *m.* prezime. — U narodnoj pjesmi našega vremena. Te pogodi Tura Dečevića. Ogled. sr. 250. Za Smailom Abdul Dečevića. 459.

DEČI, *m. pl. selo u Rudini (u bilečkoj nahiji)*. V. Lešević.

DEČMA, *f. između takuma i drveta na čibuku ima treće parče okovano srebrom što se zove ,dečma'.* L. V. Stojanović. — *tur. gečme.*

DEDEON, *m. ime muško, grč. Γεδών (po jevrejskom)*. — *Prije našega vremena.* Dedeon. S. Novaković, pom. 119.

DEĐA, *f. hyp. Anđelija. u Licu.* V. Arsenijević.

DEĐERAN, *deđerna, adj. u Bjelostjencvu rječniku: (kajkavski) deđeran (gyegyeren'), frišek, umetelen, hiter, brz, pospešen; lak, lažahan, agiliv, dexter, recens' v. brz. 2. batriv, generosus'; altv. dederno, pospešno, lahko, hrlo, agiliter, dextre, compartivo'. 2. batrivo, generose, audacter'. — Nepoznata postaja, isporodi tur. kenğ, mağar. gyönge, mlád.*

DEĐERNOST, *f. osobina onoga koji je deđeran.* — *U Bjelostjencvu rječniku: deđernost (gyegyernost), pospešnost, hrlost, lažhanost, agilitas, dexteritas, celeritas'. 2. batrivot, generositas, audacia'.*

DEGA, *m. ili f. ime muško ili žensko? — Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 119.

DEGEVO, *n. selo u Hercegovini u kotaru fočanskom.* Statist. bosn. 109.

DEISIJA, *f. odijelo uopće, osobito bogato, tur. gejsi, odijelo, rublje.* — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku: vide odijelo s dodatkom da je stajajuća riječ.* Pa otvora popete sepete, te on vadi duzel deisiju. Nar. pjes. vuk. 3, 96. Da obuče tursku deisiju. Nar. pjes. petr. 2, 277. Udari mu novu deisiju. 2, 588. Deisija, odijelo. 2, 700. Deisija, narešeće, nakićeće, kituša. F. Jukić, nar. pjes. 618. Deisija, gospočko odijelo. V. Vrčević, nar. prip. 223.

DEJENA, *vidi dejenjski.*

DEJENSKI, *adj. koji pripada dejeni (obliku dejena nema potvrde, ali vidi deona), pakljeni.* — *Na jednom mjestu xiv vijeka i u Daničićevu rječniku (dejenjskyj).* Ogub dejenjski. Mon. serb. 199. (1881).

DEKA, *m. ili f. ime muško ili žensko? — Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 119. — *U naše vrijeme kao muški nadimak ili prezime.* Šaban Đeka grudski vojevoda. Nar. pjes. vuk. 4, 115. Tu Nik-Đeka prvi kidisao. Ogled. sr. 481.

1. ĐEKIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* J. Bogdanović. Sem. karlov. 1883. 73.

2. ĐEKIĆ, *m. brdo u Srbiji u okrugu čačanskom.* Sr. nov. 1878. 900.

ĐEL, *tur. get, dođi! — isporodi deldi, deleček, delorina.* — *U naše vrijeme.* Del devojko, del dušice! V. Vrčević, igr. 31. Del, dođi k mene. Nar. prip. vrč. 223.

DELA, *f. ime žensko u Srbiji u okrugu vrañskom.* M. Đ. Milićević, kraļ. serb. 315.

DELASICA, *f. mjesto u Hercegovini.* — *U naše vrijeme.* Ulogeše uz Babu planinu, a iz Babe uprav Delasici, doklem došli poļu Nevesiñu. Ogled. sr. 91.

ĐELDI, *tur. geldi, došao je.* — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Akšam deldi (veće je došlo), dragoj pod pengere. Nar. pjes. herec. vuk. 178.

DELEDEK, *turska riječ u narodnoj pjesmi našega vremena: Deledek ti svaku večer.* Nar. pjes. herec. vuk. 276. — *u istoj knjiži na str. 357 tumačena je: dođi—podi, ali može biti da treba čitatu delegek, tur. gelegek, koji će doći, buduću.*

DELEKOVAC, *Delekovca, m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji kopričničkoj (Gjelekovac).* Pregled. 72. — *može biti da treba čitati Gelekovac.*

DELETOVCI, *Deletovaca, m. pl. ime mjestima.* a) *selo u hrvatsko-slavonskoj krajini u okrugu brodskom.* Razdijel. kr. 14. — b) *pustara u Slavoniji u podžupaniji vukovarskoj.* Pregled. 116.

DELIBORCI, *m. pl. seoce u Bosni u okrugu travničkom.* Statist. bosn. 62.

DELKAPE, *f. pl. zaselak u Srbiji u okrugu užičkom.* K. Jovanović 151.

DELORINA, *tur. gel oranyn, dođi otale.* — *U naše vrijeme.* Delorina majko! sjedi mati medena! . . . (Govori onaj koji čele zove u košnicu. U Grblju). Nar. posl. vuk. 189.

DELSAMIN, *delsamina, m. vidi čemin.* — *Od tal. gelsomino (ali bi po tome trebalo da nješte d bude g).* — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (gdje se dodaje da se govori u primorju).* Svrnuli joj se u gardin, potrgali joj delsamin i tri duñe nezdrele . . . Vrnuću ti delsamin i tri duñe nezdrele. Nar. pjes. vuk. 1, 287. Daruj meni cvetak delsamina. Nar. pjes. herec. vuk. 98. Delsamin (tal. gelsomino), polj. dzielzamin, gelsomino, jasininum officinale L. B. Šulek, im. 68.

DEĽA, *m. ili f. ime muško ili žensko? — Prije našega vremena.* Deļa. S. Novaković, pom. 119^b.

ĐEM, *m. ono gvožđe na uzdi što stoji koñu u zubima i oko usta, žvale, tur. gem.* — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku, u kom je ovako tumačeno.* Pa zauzda demom od čelika. Nar. pjes. vuk. 2, 270. Zauzda ga demom čenačkijem. Nar. pjes. petr. 3, 127. Uzeti đem na zub. (osloboditi se, uzeti mah, kao koñ, kad uzme dem na zub, pa ne mari što se usteže). Nar. posl. vuk. 330.

DEMANT, *vidi dijomanat, mağar. gyémant.* — *U Bjelostjencvu rječniku.*

ĐEMELIJA, *f. vidi jemenija.* — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori oko Siña.*

ĐEMIĐIJA, *m. lađar, tur. gemiđi.* — *U naše vrijeme.* Đemiđiji vako govorio. Nar. pjes. petr. 2, 503.

ĐEMIJA, *f. lađa, brod, tur. gemi.* — *Akc se mijeña u gen. pl. đemija.* — *Od xviii vijeka i u Vukovu rječniku.* Vozoći se u velikim demijam. And. Kačić, kor. 479. Sagradi tanke demije. Nar. pjes. vuk. 1, 419. No mi prati niz more demije. 2, 553.

ĐEMILIĆ, *m. selo u Bosni u okrugu bañolućkom.* Statist. bosn. 41.

ĐEMO, *m. nekakvo tursko ime muško, uprav ipokoristik.* — *Akc. se mijeña u voc. Đemo.* — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Kud ćeš tamo, Đemo Brđanine? Nar. pjes. vuk. 2, 412. Marko pade a Đemo dopade. 2, 413.

DEMOVSKO POĽE, *m. ime mjestu u Crnoj Gori.* — *U naše vrijeme.* Ovce pase Zećanine Pavle po široku poļu demovskome. Nar. pjes. vuk. 1, 199. Doklen dode Arbaniji lutoj, u široku poļu demovskome, pod bijelu varoš Podgoricu. Ogled. sr. 84.

ĐENA, *m. ili f. hyp. Denadije ili Denadija? — Prije našega vremena.* Đena. S. Novaković, pom. 119. — *U naše vrijeme u Dubrovniku, kao hyp. Evdenija, ali po dubrovačkom govoru s nom. Đene i voc. Đene.* P. Budmani.

DENADIJA, *f. ime žensko. isporodi Denadije.* — *Prije našega vremena.* Denadija (monahinja). S. Novaković, pom. 119.

DENADIJE, *m. Γενάδιος, ime muško (kaludersko).* — *Od xvi vijeka i u Daničićevu rječ-*

niku. Denadije parajeklijsiarshs. Vuk, prim. 11. (1537). Denadije (kaludersko). S. Novaković, pom. 119.

DENAR, *m. vidi* januar, sječan, *novogrč. γερνάριος*, *isporedni* denvar, genar. — *xiv i xv vijeka i u Daničićevu rječniku* (denarv). Měseca denara. Mon. serb. 90. (1330). 399. (1439).

DENAŠI, *m. pl. selo u Boci kotorskoj*. Šem. pravosl. boko kot. 1875. 26.

DENDA, *m. ime muško. vala da je hyp*. Denadije. — *Prije našega vremena*. Denda (muško). S. Novaković, pom. 119.

DĚNDĀR, dendára, *m. vidi* đerdan. — *U naše vrijeme u Lici i u Vukovu rječniku* (gdje se također dodaje da se govori u Lici). Đendar devojku udaje. Nar. poslov. u Lici. V. Arsenijević.

DENDISAĹIĆ, *m. prezime*. — *Pomiće se xviii vijeka*. And. Kacić, razg. 179. kor. 454.

DĚNDER, *m. u Vukovu rječniku u kojem stoji*: vide čustek s dodatkom da se govori u Crnoj Gori. — *Nejasna postawa, jamučno turska riječ*.

DĚNDIR, *adj. bogat, može biti od tur. genğ. blago*. — *U naše vrijeme u dubrovačkoj okolici*. P. Budmani.

1. **DĚNE**, *interj. obično se kaže po deaput*: dene dene, kad se na što pristaje, ne kao na dobro, nego kao da je moglo biti i gore, tur. gene, opet. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku* (ziemlich' fere, sie satis). Devojka pobegla od oca; da je otišla onamo kud je pošla, dene dene! M. D. Miličević, let. već. 196. Ako mogadne bit što u brzo, dene dene; ako li se otegne, zlo i naopako! jur. 35.

2. **DĚNE** *vidi* kod Dena.

DĚNERĀL, denerála, *m. vidi* generao. — *Hi od norogrč. γενεράλις ili od nem. general* (ne može biti ni tabjanska ni turska riječ). — *U naše vrijeme* (ali *vidi* adj. deneralov); *nijesu dosta pouzdati svi primjeri; u kojemu može biti da treba čitati g mj. d*. Veli nemu Sunog denerale. Nar. pjes. vuk. 3. 559. Pred vladikom i pred deneralom. 4. 10. I od mora triest denerala. Nar. pjes. juk. 127. Pavle mu je deneral pred vojskom. Nar. pjes. petr. 2. 76.

DĚNERĀLOV, *adj. koji pripada deneralu* (poglavici crkvenoga reda). — *Na jednom mjestu xv vijeka*. Fra Evandelišta od Gabijana reda svetoga Franciska, deneralov komjesar. u M. Dicković, bes. xiv.

DĚNERAN, *m. vidi* deneral, *novogrč. γενεράλις xv vijeka i u Daničićevu rječniku* (deneran). Vr. leto 1692 izide Kaplar. deneran s vojskom. i pade pod Varadim. Vr. leto 1696 izide Saksi. i Kaplar. deneran pod Temišvar. Okázk. šaf. pam. 87.

DĚNIĆ, *m. selo u Bosni u okrugu travničkom*. Statist. bosn. 68. — *i prezime u naše vrijeme*. Sem. karlov. 1883. 73.

DENKA, *m. ili f. hyp*. Denadije ili Denadija? — *Prije našega vremena*. Denka. S. Novaković, pom. 119.

DENOVAČ, Denovca, *m. ime mjestima u Srbiji*. a) *selo u okrugu topličkom*. M. D. Miličević kraj. serb. 389. b) *mjesto pod šćirama u okrugu račskom*. Niva u Denovcu. Sr. nov. 1875. 415.

DĚNOVIĆ, *m. selo u Boci kotorskoj*. Šem. pravosl. boko-kot. 1875. 23. (grješkom Donović. Repert. 1872. 8).

DĚNUARIJE, *m. vidi* denar, *novogrč. γενεράριος*. — *Na jednom mjestu xv vijeka i u Dani-*

čićevu rječniku. Měseca denuarija. Mon. serb. 534. (1485).

DĚNVAR, *m. vidi* denar, *novogrč. γενεράριος*. — *xiv i xv vijeka i u Daničićevu rječniku* (denvarv). Měseca denvara. Mon. serb. 104. (1333). 539. (1499). Denvara. 235. (1399). — *na jednom mjestu grješkom denavra*. 252. (1404).

DĚONA, *f. yéerna* (jevrejska riječ), gebenna, pakao. — *isporedi* dejena. — *U spomeniku xiv vijeka pisanom crkvenim jezikom i u Daničićevu rječniku*. V. glubinu deoni. Glasn. 11. 192. (1319).

DĚONISIJE, *m. Διονίσιος* (?), *muško ime kaludersko*. — *Prije našega vremena*. Deonisije (kaludersko). S. Novaković, pom. 119.

DĚORDE, *m. vidi* Đordije. — *Prije našega vremena*. Deorde. S. Novaković, pom. 119.

DĚORDIJ, *m. ime muško i prezime* — *xiii vijeka i u Daničićevu rječniku* (Deordij). a) *vidi* Đordije. Deordij (Deordi') odu kneza Tripuna. Mon. serb. 40 (1253). — b) *vlasteosko prezime mletačko, tal. Zorzi. Marsilij* („Marsilli") Deordij (Deordi'). Mon. serb. 35. (1253).

DĚORDIJE, *m. Γεώργιος*, Georgius, *ime muško* (naj češće sam svetač). — *isporedi* Deordij, Đordije, Dordij, Dorde, Durad itd. i Gore. — *Od prvijeh vremena a između rječnika u Vukovu* (u pjesmi mjesto Dordije) *i u Daničićevu* (Deordije). Mučeniče Hristov. Deordije. Stefan, sim. šaf. pam. 4. Sveti Deordije u Rasč. Mon. serb. 14. (1222—1228). Monastiru svetoga velikomučenika Deordija. 167. (1358). Gospodin Deordije, despote srbjski. 539. (1495). Gospodaru Deordiju. 558. (1613). Deordije. S. Novaković, pom. 119. Krsno ime, sveti Deordije. Nar. pjes. vuk. 2. 96.

DĚÔRDIJEV, *adj. koji pripada Deordiju*. — *Između rječnika u Daničićevu* (Deordijev). Na Deordijev. đub. Mon. serb. 98. (1330).

1. **DER**, *vidi* 1. de.

2. **DĚR**, *m. űeka vapnenu zemļa žute boje*. — *U naše vrijeme*. Motri, pipji, kopaj po onome deru. S. Ĺubiša, prip. 96. Bila zemļa tvrdi der. 236.

DĚRA, *m. hyp*. Derasim. — *Od prije našega vremena*. Dera. S. Novaković, pom. 119. Dok pogubim do dva igumana, Ađi-Deru i Ađi-Ruvina. Nar. pjes. vuk. 4. 139.

2. **DĚRA**, *f. smaris vulgaris, űeka riba*. D. Kolombatović.

DĚRAĆI, *m. pl. zaselak u Srbiji u okrugu čačanskom*. K. Jovanović 168.

DĚRAKAR, *m. kalonarius, sokolar, novogrč. γερράκιος*. — *xiv vijeka i u Daničićevu rječniku* (derakar). Ni derakara ni psara. Glasu. 15. 307. (1318?). Oslobodi krajevstvo mi sela i metohije otv. psara i derakara. 13. 376. (oko polovice xiv vijeka). — *I kao da je ime mjestu*: Selu je Vilskoj išla meda na Jastrebara glavnu nad Derakara. Mon. serb. 141. (1319).

DĚRAM, derma, *m. tolleno; vectis, greda na drugoj kraćoj gredi* (što je zabodena u zemlju) *nasložena* *kojom se kao polugom erpe voda; poluga* *kojom se vrata zatvoraju, grč. γέρας*. — *U Vukovu rječniku*. — *I mjesto pod šćirama u Srbiji u okrugu požarevačkom*. Niva na Dermu. Sr. nov. 1863. 12.

DĚRASENOVIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Sem. karlov. 1883. 73.

DĚRASIM, *m. Γεράσιμος, ime muško*. — *Od prvijeh vremena i u Daničićevu rječniku* (Dera-

simb). Јерискупомъ топличскымъ Дерасимомъ. Mon. serb. 60. (1293—1302). Derasima jeromonaha. 195. (1380). Igmnen Derasim. 513. (1499). Derasimъ (kaludersko i svetovno). S. Novaković. pom. 119. i u *naše vrijeme*. I. Pavlović.

DERASIMA, *f. ime žensko. vidi* Derasim. — *Prije našega vremena*. Derasima (monahinja). S. Novaković, pom. 119.

DERASIMOVIĆ (Đerasimović), *m. prezime. — U naše vrijeme*. I. Pavlović.

DERASIMOVSKI, *adj. koji pripada Derasimu (?)*. — *Na jednom mjestu xv vijeka i u Daničićevu rječniku* (derasimovskij). Čelije derasimovske u *Svetoj Gori*. Mon. serb. 570. (1411). može biti da se misle čelije Derasima brata Vuka Brankovića. Đ. Daničić, rječ. 3, 541.

DERASINĀINICA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu čuprijskom*. Niva kod Derasinginice. Sr. nov. 1873. 508.

ĐERČEK, *zbiļa! (kad kome što padne na um prema onome o čem se govori), tur. gerček, doista. — U Vukovu rječniku: „eben recht“ (à propos) „quoniam de hac re loquimur“, cf. zbiļa.*

ĐERDĀN, derdāna, *m. monile, ogrlica, pers. tur. gerdān, grlo, ogrlica. — Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i voc. dērdāne, dērdāni. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (s dodatkom: Đerdane nose žene i djevojke o vratu; oni su od razliĉnijeh novaca ili od bisera ili od dinduha itd.)*. Pa se sagnu, derdan dofatila, pod grlo ga mlada zapuĉila. Nar. pjes. vuk. 1, 201. Ľuba ne da derdan od bisera. 1, 430. Na vratu joj derdan od dukata od četrest i ĉetiri struke. 1, 602. Stoji zveka drobnijeh derdana. 3, 99. Pod grlom joj tri sitna derdana, jedan derdan od sitna bisera, drugi derdan od dragog kameĉa, treći derdan od latinskih rušpi. 3, 439. Teško zlatu na debelu platanu, i derdanu na garavu vratu! Nar. posl. vuk. 314. — *U prenesenom smislu: meso i slaninica oko vrata u ĉurka*. P. J. Marković.

ĐERDANA, *f. ime žensko. — Irije našega vremena*. Đerdana. S. Novaković, pom. 120.

ĐERDANIĆ, *m. dem. derdan. — U Vukovu rječniku*.

ĐERDĀP, derdāpa, *m. mjesto u rijeci gdje je dno jako strmo, te je s toga mala dubina a jaka struja (rapide), pers. girĉāp, tur. gerdap, vrtlog. — U naše se vrijeme tako zovu Ćeku mjestu u Dunavu. — U Vukovu rječniku: „eine gegend in der Donau (eine klippe)“, scopolus (in Danubio)*. Srbi poznaju dva Đerdapa u Dunavu, t. j. doĉi i „goriĉ“. Doĉi je između Kladova i Ršave, a goriĉ kod Poreĉa. Goriĉ je strašniji, ali maĉe drži, a doĉi više drži, ali je maĉe strašan. Na goriĉu Đerdapu slabo se kaĉ vidi kameĉe posred vode nego samo kljuĉevi i klobukovi; ali se na doĉemu preko cijeloga Dunava, kako voda malo opadne, tako vidi da se pripovijeda da je nekakav hajduk skacnuĉi s kamena na kamen ntekao iz Srbije na onu stranu.

ĐERDĀPSKI, *adj. koji pripada Đerdapu*. Đerdapska mušica, simulia maculata L, goluĉaĉka muha, muha braniĉevka. u Srbiji. V. Arsenijević.

ĐERDATO, *u pjesmi mj. derdan (vaļa da je izmišljena rijeĉ za šalu ili rugajuĉi se bugarskome ili ciganskome goru)*. Da ti vidim grlato, da ti kupim derdato. Nar. pjes. here. vuk. 295.

ĐERDEK, *m. soba gdje spavaju prvu noć mladoženja i nevjesta, pers. tur. girdek. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku* (vide ložnica). Kaĉ

je bilo noći po jaciji, mladijence u derdek sve-doše. Nar. pjes. vuk. 2, 43. Podiže se Ľuboviĉu bogo, da on ide u derdek devojci. 3, 538. Đerdek, odaja (komora ili soba) u kojoj je sve novo, de detiĉ i devojka prvu noć legu. V. Vrĉević, nar. prip. 224.

ĐERDOŃA, *m. ime volu*. I. Pavlović.

ĐERDAŠ, *m. ime muško, jamaĉno iz grĉkoga, vidi* Đergo. — *isporedi* Đerde i Đerdiĉ. — *xiv i xv vijeka i u Daničićevu rječniku* (Đerdaš). Gospodstvo vi upisa za Đerdaša da je vaša Ćlo-vĉĉkъ билъ. Spom. sr. 1, 17. (1399). Ne otyĉъ Đer-dašъ. 1, 78. (1406).

ĐERDAŠEV, *adj. koji pripada Đerdašu. — xv vijeka i u Daničićevu rječniku* (Đerdaševъ). Kata hĉi Đerdaševa ... Po Đerdaševi smrti. Spom. sr. 1, 78. (1406).

ĐERDE, *m. kao da je ime muško. — Irije našega vremena*. Đerde, acc. Đerga. može biti da bi se moglo ĉitati i Đergo (koje vidi). S. Novaković, pom. 120.

ĐERDEF, *m. okvir na kom se rasteže tkaĉe što se hoće vesti, pers. kārĉāh, tur. gergef. — isporedi* derdev. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku* („der stiekrahmen“ „jugun“). Jedna nose zlatan derdef, oĉe da veze. Nar. pjes. vuk. 1, 281. Preĉi ĉime je derdef od merĉana, na derdefu sarajevsko platno. 1, 452. Za to Fate ni habera nema, nego veze za derdefom veza. 1, 563. Na derdefu sitan vezak veze. 3, 176. Svilu presti, po derdefu vesti. 3, 416.

ĐERDELEZ, *m. prezime tursko, tur. kergens, jastreb (?)*. — *isporedi* Đerzelez. Od Turĉina Đerdelez Alije. Nar. pjes. vuk. 4, 327. Sestra Đerdelez Alije. Nar. pjes. here. vuk. 149.

ĐERDEV, *m. vidi* derdef. — *U naše vrijeme*. Pa devojka za derdevom veze. Nar. pjes. vuk. 2, 491. Već pobaci i derdev i zlato. 2, 492.

ĐERDIĀ, *m. vidi* Đerdiĉev.

ĐERDIĀEV, *adj. u jednom primjeru xv vijeka kao da znaĉi: koji pripada Đerdiĉu, ali orome muškom imenu nema potvrde; i u Daničićevu rječniku* (Đerdiĉevъ). Vodĉnica Đerdiĉeva. Glasn. 11, 133. (1336—1346).

DEREKARE, *f. pl. selo u Srbiji u okrugu toplĉkom*. M. Đ. Miliĉević, kraļ. serb. 391.

DEREKARUŠA, *f. roda u Srbiji u okrugu toplĉkom*. M. Đ. Miliĉević, kraļ. serb. 315.

DERGO, *m. ime muško, može biti hyp. grĉkoga imena što poĉiĉne slogom der. — Krajem xiii vijeka ili poĉetkom xiv i u Daničićevu rječniku* (Đergo). Đergo kovaĉb. Mon. serb. 62. (1293—1302). i u *naše vrijeme u Srbiji u okrugu vranškom*. M. Đ. Miliĉević, kraļ. serb. 315.

DERGOVICA, *f. ovako se pominje nekakvo žensko ĉelade krajem xiii vijeka ili poĉetkom xiv. i u Daničićevu rječniku* (Đergovica). — *isporedi* Đergo. Đergovica. Mon. serb. 62. (1293—1302).

ĐERIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme*. Šem. srb. 1882 205. I. Pavlović.

ĐERINA, *f. augm. 2. der. — U naše vrijeme u Ľubroĉniku*. P. Bulmani. — *I ime mjestu u Šumetu blizu Dubrovnika* Archiv für slav. philologie. 2, 582.

ĐERKAN, *m. ime muško, hyp. Jevrosim. — U naše vrijeme u Liĉi*. J. Bogdanović.

DERKO, *m. ime muško. isporedi* Đerkan. — *Prije našega vremena*. Đerko. S. Novaković, pom. 120.

DÉRMA, *f. vidi deram.* — U *Vukovu rječniku* u kom se dodaje da se govori u Srijemu. — I mjesto pod *živama* u Srbiji u okrugu kragujevačkom. Niva u Dermi. Sr. nov. 1875. 39.

DERMAN, *m. Ἐρμάνος, ime muško.* — Od prvijeh vremena a između rječnika u Daničičevu (Дерманъ). Jerpiskupomъ budimjlskimъ Дерманомъ. Mon. serb. 60. (1293—1302). Монаха Дермана. 182. (1371—1395). Дерманъ. S. Novaković, pom. 120. Papa posla svetoga Dermana biskupa. K. Pejkić 17. — U *naše vrijeme* i kao prezime. Šem. serb. 1882. 205.

DERMANA, *f. ime žensko. vidi Derman.* — Isporedi Dermanka. — *Prije našega vremena.* Dermana. S. Novaković, pom. 120.

DERMANIN, *m. Germanus, Nijemac.* — *plur.* Dermani. — Na jednom mjestu xvi vijeka i u Daničičevu rječniku (Дерманинъ). Къ Rimu u Dermanomъ (Germanomъ). Okázk. šaf. pam. 55. (1503).

DERMANKA, *f. ime žensko. vidi Dermana.* — *Prije našega vremena.* Dermanka. S. Novaković, pom. 120.

DERMANOVIĆ, *m. prezime po ocu Dermanu.* — U *naše vrijeme.* Šem. serb. 1882. 205. Šem. karlov. 1883. 73.

DÉRMIN, *adj. koji pripada dermi.* — U *Vukovu rječniku:* dermin, n. p. pretega, von' derma, rŷ, derma.

DERMINA, *f. mjesto pod živama* u Srbiji u okrugu kragujevačkom. Niva u Dermini. Sr. nov. 1872. 434.

DÉRO, *m. hyp. Derasim.* — *isporedi Dera.* — *Akc. se mijenja u voc. Déro.* — Od *prije našega vremena.* Déro. S. Novaković, pom. 120. I tu Ađi Dera pogubiše. Nar. pjes. vuk. 4, 144. Déro, hyp. Derasim. I. Pavlović.

DERONTIJE, *m. Δερώντιος, ime muško.* — *Prije našega vremena.* Derontije (kaludersko). S. Novaković, pom. 120.

DÉROSIM, *m. ime muško, vidi Derasim* i Jerovsim. — U *naše vrijeme* u Lici. J. Bogdanović.

DEROVICA, *f. planina selu Dečana.* — xiv vijeka i u Daničičevu rječniku. Planine imъ (Dečanima) Derovica i Šipъ. Mon. serb. 92. (1330). A se planine: Plěšъ, Derovica, Pločica, Turtešъ. 97.

DERS, *m. gızelin, kicoš. vidi derz.* — U *naše vrijeme* u Slavoniji. F. Hefele.

DERŠA, *f. ime žensko, ipokoristik grčkoga imena što počine slogom der.* — *Prije našega vremena.* Derša (monahiña) S. Novaković, pom. 120.

DERUŠA, *f. ime žensko, vidi Derša.* — *Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 120.

DERVASIJ, *m. vidi Dervasije.* — Na jednom mjestu xiii vijeka i u Daničičevu rječniku (Dervasij). Dervasij (Dervasi) Bočimčić. Mon. serb. 40. (1253).

DERVASIJE, *m. Dervasius, ime muško, grč Δερβάσιος, Δερβάσιος.* — Od xiv vijeka i u Daničičevu rječniku (Dervasije). Dervasije. Mon. serb. 86. (1327—1348). Dervasije. 126. (1347). Dervasije. S. Novaković, pom. 120.

DÉRZ, *m. u Vukovu rječniku gdje je tumačeno: kao momak, der bursch, adolescentulus s dodatkom da se govori u Palmaciji i s primjerom iz narodne pjesme: Svo bi derze za dva derza dala.* — tur. gürz, golubrad mladić. — *isporedi ders.*

DERZA, *m. tursko ime muško.* — U *narodnoj pjesmi našega vremena.* Stade joj se Turčin kazivati: „Ja sam glavom Derza Baňanine“. Nar. pjes. petr. 2, 612.

DERZÉLEZ, *m. prezime tursko, stoji svagda pred turskijem imenom Alija i ne mijenja se po padežima. vidi Derdelez.* — U *narodnijem pjesmama našega vremena.* Od Turčina Derzelez-Alije. Nar. pjes. vuk. 2, 585. Sve to gleda Derzelez-Alija. 2, 591.

DERZIN, *adj. koji pripada Derzi.* Ona viknu dva brata Derzina. Nar. pjes. petr. 2, 615.

DÉŠA, *f. ime žensko, hyp. Anđelija.* — U *naše vrijeme* u Lici. J. Bogdanović.

DEVA, *f. ime žensko u Srbiji u okrugu vrañskom.* M. Đ. Milićević, kraļ. serb. 315.

DEVČINA, *f. ime mjesto.* — U *Daničičevu rječniku:* „Devčina“, Komštici je išla međa „odu Devčine“ (Mon. serb. 96 god. 1330). 3, 539.

DEVĐELIJA, *f. na jednom mjestu xiv vijeka i u Daničičevu rječniku (devđelija).* Daničić misli da je isto što zevdelatija koje vidi. S medami i s pravinama i z devđelijami. Glasn. 15. 274. (1348?).

DEVĐIR, *devđira, m. na koritu, u kom se ruble pere, zaklopac (od lima) izbušen na mnogo mjesta; u kuhinji alat (također od lima) kroz koji se procjeđuje juha ili drugo što, šuplaka, procjeđuša, pers. kefir, tur. kevgir, šuplaka.* — *isporedi cetka.* — U *Vukovu rječniku.* Devđir je od lima, a cetka je od zemlje. Vuk, rječ. 811^a kod cetka.

DÉVREK, *m. niekav slatki kolač, tur. gevrek.* — U *naše vrijeme.* Kupiti ili perecu, ili devrek, ili šećerni krompir. M. Đ. Milićević, des. par. 63.

DÍDA, *m. i f. hyp. didija.* — *isporedi dido.* — *Akc. se mijenja u voc. sing. dido.* — U *naše vrijeme* i u *Vukovu rječniku.* Koliko se dida podnosila, on Todoru vako govoraše. Nar. pjes. vuk. 2, 602.

DÍDI, *kad se ko kome ili čemu divi, tur. gidi (cidi i didija), čim se pokazuje čuđenje.* — *Dolazi u naše vrijeme s uzvikom aj ili haj, te se često govori pred imenom onoga kome ili čemu se divi onaj što govori.* — *Između rječnika u Vukovu:* „in der redensart“: aj didi! „schön, trefflich“ „pulcer“: aj didi koñ! aj didi momak! aj didi djevojka! aj didi kupus! aj didi meso! itd. Aj didi, sarum de! Nar. pjes. vuk. 1, 422. Avah, reče, didi kaurina! 5, 198. Kad bi god jeli, onda bi onaj čiji je kupus, rekao: „Haj didi kupus!“ Vuk, nar. posl. 340.

DÍDIBAŠA, *m. (ili f.) naj veći didija (u zlu smislu), naj gori didija, složeno od turskijeh riječi gidi (vidi didija) i baša, poglavar.* — U *narodnoj postlorici našega vremena u otale u Vukovu rječniku* („oberspitzbube“, „homuncio“). Svaki daša dobar daša, a nedaša didibaša. Nar. posl. vuk. 277.

DÍDIJA, *m. (i f.) pers. tur. gidi (lat. curruca, franc. cocu, něm. hahnrei), psorka mužu kojemu je žena nerjerna, u našem se jeziku također upotreblava kao psorka čorjaku (uopće), ali se obično ne shrata u zlu smislu nego kao u niekom čudu i dirleću (s čega može značiti gotovo što i junak), i to di od šale ili da se ne ureči. ispredi didi.* — *Akc. se mijenja u gen. pl. didijâ.* — U *naše vrijeme* (ali vidi i didijanski), a između rječnika u *Vukovu:* „der spitzbube“, „homuncio“ („in üblein sinne“) U Ilije, u didijo, Ilijeja je šči. Nar. pjes. vuk. 1, 357. Nuto didije gdje namiguje! 1, 385.

Jagne mu dati, noža ne dati, neka didija zubima čupa. 1, 385. Što je Ture pjano besjedilo, to, didija, trjezno učinilo. 3, 255. O didijo, Jeriniću Vuče! 3, 380. Ako si svojoj kući didija, mojoj si čipčija. Nar. posl. vuk. 8. Didija, muškarac. B. Petranović, nar. pjes. 1, 343. 2, 700. Didija, vidi delija. V. Vrčević, nar. prip. 224. — u ovom je primjeru posve u zlu smislu: Udala se kurva za didiju od večeras do jesenas. (Kad se jednaki sastanu). Nar. posl. vuk. 326.

ĐIDIJINSKI, *adj.* koji pripada didijama. — Na jednom mjestu xviii vijeka (u zlu smislu) sažeto didinski. Predisukrst, skot didinski pružit se ima. J. Kavačin 558a.

ĐIDO, *m. hyp.* didija. *ispoređi* dida. — *Akc. se mijenja u voc.* dido. — U naše vrijeme. Već za dida Janković-Stojana. Nar. pjes. vuk. 3, 139. Taman smo se, dido, natražili. Nar. posl. vuk. 311.

ĐIGA, *f.* ime žensko u Srbiji u okrugu vraškom. M. Đ. Miličević, kraj. srb. 315.

ĐIJO, *vidi* kod dijotačka.

ĐIJOTAJKA, *f.* u Vukovu rječniku: dijotačka, dijotka, (u Bačkoj) veliki bič kojim se četiri koža tjeraju (u kojemu se tjeranju često viče: ,dijo!').

ĐIJOTKA, *f.* *vidi* dijotačka.

ĐIKADIĆ, *m. prezime.* — U naše vrijeme. Mihail Đikadić. Nar. pjes. petr. 1, 357 (među predbrojnicima).

1. ĐIKAN, *m.* muški nadimak. — U Crnoj Gori. — U Vukovu rječniku s primjerom iz narodne pjesme: A na ime Đikana serdara.

2. ĐIKÂN, *m.* rakija od spirita. U Baniji. V. Arsenijević.

ĐIKANDIĆ, *m. prezime.* — U naše vrijeme. Šem. karlov. 1883. 73.

ĐIKÂNE, *n.* djelo kojim se đika. — U Vukovu rječniku.

ĐIKATI, *đikâm, impf. a)* rasti u risinu. — U Vukovu rječniku s primjerom iz narodne pjesme: Na tavanu nadikala trava; neka dika, pokosiće dika. — *b)* skakati, *vidi* điknuti, *b).* — u Parčićevu rječniku (saltar in alto').

ĐIKÉLA, *m.* kaže se za veoma velikog momka. B. Mušicki.

ĐIKNIĆ, *m. prezime.* — U narodnoj pjesmi našega vremena. Pred njima je Đikniću Stevane. Nar. pjes. vuk. 5, 213.

1. ĐIKNUTI, *điknêm, pf. a)* pasti. — *b)* skočiti. — *ispoređi* dipiti, đisiti. — U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Srijemu.

2. ĐIKNUTI, *điknêm, pf. krasti.* — U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Srijemu.

ĐIKO, *m. hyp.* 1. Đikan. — *Akc. se mijenja u voc.* Điko. — U naše vrijeme u Crnoj Gori i u Vukovu rječniku (gdje je po crnogorskom govoru *akc.*: Điko). Serdar Điko Martinović. Nar. pjes. vuk. 5, 546.

ĐILÁS, *m.* u Vukovu rječniku: 1. ime nekakvoga hajduka s primjerom iz narodne pjesme: Pozvekuju toke na Đilasu. — 2. pop dilas ,von einem ausgelassenen geistlichen', sacerdos dissolutus' s dodatkom da se govori u vojvodstvu. — Nepoznata postaja, *ispoređi* dilasnati.

ĐILÁSÁNE, *n.* djelo kojim se dilasa. — U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.

ĐILÁSATI, *dilásâm, impf.* dilasnuti, trčati, skakati (o diovoj zvijeri, *n. p.* o vuku, srni). — U naše vrijeme u Lici. ,Vidi kako vuk preo niva

dilasa'. ,Sve jedno kao i vuk dilasa'. J. Bogdanović.

ĐILÁSNUTI, *dilásnêm, pf.* u Vukovu rječniku: skočiti i u jedan mah pobjeći ,entfliehen', aufzugere'. — *ispoređi* dilasati

ĐILIMA, *m. prezime.* — U knizi xviii vijeka. Andrija Đilima. Andr. Kačić, kor. 48b.

ĐILOVAČA, *f.* zemlja u Srbiji u okrugu podrinskom. Sr. nov. 1871. 796.

ĐIMBERIKA, *f.* lepidium (latifolium?), nekakva biljka. — Po rukopisu prošloga ili ovoga vijeka. Đimberika, lepidion, piperitis (I. Sabljar), lepidium (latifolium?). B. Šulek, im. 69.

ĐIMIĆ, *m. prezime.* — U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.

ĐIMIDIR, u Vukovu rječniku gdje stoji: dimidir, u igri prstenu, ali kod prsten nema ove riječi. — *Jamačno iz turskoga.*

ĐIMPATOVA DOLINA, *f.* mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom. Niva u Đimpatovoj Dolini. Sr. nov. 1873. 847.

ĐIN, *m.* ime muško. — Na jednom mjestu xiv vijeka, a otale u Daničićevu rječniku (Đin). ,Gin'. Rakvoča. Glasn. 15, 271. (1348?).

ĐINA, *f.* mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom. Livala u Đini. Sr. nov. 1875. 667.

ĐINDIĆI, *m. pl. seoce* u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 22.

ĐINDA, *f.* ime žensko. — Od prije našega vremena. S. Novaković, pom. 120. Zemljak. 1871. 2.

ĐINDEFIL, *m.* nekakva trava. — U narodnoj pjesmi našega vremena. A drugi joj trave đindefila. Nar. pjes. juk. 220.

ĐINDER, *m.* nejasna riječ (turska?) u narodnim pjesmama našega vremena, i u Vukovu rječniku (bez tumačenja) s primjerima iz narodnih pjesama: Kaludere dindere, ne dinderi brade, ne damo ti Mare, ni u kolu Sare. — Đinder bula izgubila, kaludera potvorila: ,Ti mi, kale, dinder nade' (ispoređi dindur). — U ovom primjeru može biti da je prei dio tur. gün, sunce, dan: Đinder pade, sunce zađe, o dilberu moj (pripjee). Nar. pjes. herc. vuk. 272.

ĐINDERAJLI, u pripjevnu narodne pjesme našega vremena (vidi dinder): Za mirom, za morajli dinderajli. Nar. pjes. herc. vuk. 272.

ĐINDERITI, *dinderim, impf.* u Vukovu rječniku bez značenja. *vidi* dinder.

ĐINDEROV, *adj.* *vidi* dinder od čega postaje. — U narodnoj pjesmi našega vremena, a otale u Vukovu rječniku (bez tumačenja a s dodatkom da je stajaču riječ). Ovi dvori paunovi, a penđeri dinderovi. Nar. pjes. vuk. 1, 100.

ĐINDIBER, *m.* *vidi* đumbir, novogrč. γινγιβέριον, a ovo je od arap. pers. zengēbil. — U naše vrijeme. Đindiber, zingiber (M. Sabljar), zingiber officinale Rose. B. Šulek, im. 69.

ĐINDUIIA, *f.* stakleno zrnce probušeno što se niče kao nakit kod odijela i drugoga čega ili se prišiva kod reže. *ispoređi* mrdela, grmjelica. *Akc. se mijenja u gen. plur.* đinduhâ. — *Vaša da postaje od mađar. gyöngy, biserovo zrnco (ne može biti od tur. ingi). isporodi* dindur, dindurica, dunda, dunduva, dundevica. — *Kod onoga dijela našega naroda što ne izgovara h, glasi* dinduva. — U Vukovu rječniku (dinduha i dinduva).

ĐINDUR, *m.* *vidi* derdan. — *Ne dosta jasna postaja, vidi* dinder i dinduha. — U narodnoj

pjesmi našega vremena. Štono joj je dindur oko vrata, na dinduru talir do talira. Nar. pjes. kras. 1, 154.

DINDURICA, *f. vidi* dinduha. *isporedi* i dindur. — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Dindurice zveče, djevojke ga neče. Nar. pjes. petr. 1, 301.

DINDUŠA, *f. selo u Srbiji u okrugu topličkom.* M. D. Miličević, kraj. srb. 386.

DINDUŠICA, *f. dem.* dinduha. — *U Vukovu rječniku.*

DINDUŠTE, *n. mjesto u Srbiji u okrugu užičkom.* Niva u Dindaštu. Sr. nov. 1872. 666.

DINDUVA, *vidi* dinduha.

DINDUVAK, dinduvka, *m. lithospermum officinale L. vidi* vrapčije sjeme. S. Petrović, lek. bilj. 259.

DINDUVICA, *f. dem.* dinduva. — *U Vukovu rječniku.*

DINIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Šem. srb. 1882. 205.

DINOVCİ, *m. pl. u Daničičevu rječniku.* Dinovci, katun koji je car Stefan dao erkvi arhandelovoj u Prizrenu. „Glasnik“ (Glasn. 15, 278 god. 1348?).

DINOVO BRDO, *n. brdo u Crnoj Gori.* Kada dođi pri Dinovu brdu. P. Petrović, gor. vijen. 105.

DINUTI, dimem, *perf vidi* 2 diknuti. — *U Parčićevu rječniku* (espillare?).

1. **DIP**, *m. pollinia gryllus Spr., neka biljka, isporedi* dipovina, brkaš, razdrobnač. — *U Vukovu rječniku* (das bartgras, andropogon gryllus) *u Šulekovu imeniku* 69

2. **DIP**, *m. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Niva u Dipu. Sr. nov. 1864. 318.

3. **DIP**, *m. synaptus Eschsch., nekakav korušaš.* — *U jednoga pisca našega vremena koji će biti ovu riječ načinio od glagola dipiti.* J. K. Schlosser, faun. koru. 411. Dip vrljikasti, synaptus filiformis Fab. 414.

DIPAK, *m. mjesto u Srbiji u okrugu kruševačkom.* Niva u Dipaku. Sr. nov. 1874. 413.

DÍPALO, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Šem. karlov. 1883. 73.

DÍPAN, *m. amaranthus blitum L., neka biljka, štir.* — *U Vukovu rječniku i u Šulekovu imeniku.* 69.

DÍPÁNE, *n. djelo kojijem se dipa.* — *U Vukovu rječniku* (saltatio?).

DÍPATI, dipān, *impf.* dipiti. — *Akc. kaki je u inf. taki je u praes. 3 plur dipajū, u aor. dipah, u ger. praet. dijāvši, u part. praet. act. dipao; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u I sing. praes. a) vidi* dipiti. a). — *u naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Po tri kopja u nebesa dipa. Nar. pjes. juk. 232. Dipa kao (i) pomaman. Nar. posl. vuk. 78. U kolu bi dipali kao zgranuti. M. D. Miličević, let. već. 231. — *sa se, reflektivno, sa značenjem aktivnoga glagola.* Auo koñanici se dipaju na drvene jangire. M. Pavlinović, razl. spis. 412 — *b) vidi* dipiti, b). — *u Stuličevu rječniku* (sumo praes. dipam kod dipiti).

DÍPEL, *m. u Vukovu rječniku:* dipel, im der redensart: vozi koñ s dipela, t. j. s lijeve strane uz rudu, vor der linken seite, und laevum s dodatkom da se govori u Srijemu. — *Nepoznata postava.*

DÍPIMICĚ, *adv. saltu, skokom.* — *Od glagola dipiti.* — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku* (s primjerom iz naredne pjesme: Iz postelje dipimice skače). Da ste vi videli kad sam ja jednom dipimice preskočio mostarsku ćupriju. Nar. prip. vré. 84.

DÍPITI, dipīm, *pf. skočiti; zgrabiti. impf.:* dipati. — *Postaje od dip! čim bi se pokušao ujedno zvek i brzina skakaćia ili grabljeña. a) skočiti.* — *u naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* To s' Omeru na ino ne može, već on dipi na noge lagane, dipio je, ide pred djevojku. Nar. pjes. vuk. 1, 254—255. Dipi Mujo, kan' da se pomami, on istrča na čardake gorie. 1, 544. Tada Ćuca dipi sa dorata. 4, 431. Dipila na nega i hala i vrana. (Svi ustali na ņ). Nar. posl. vuk. 78. Devojka dipi s kreveta. Nar. prip. vuk. 20. — *sa se, reflektivno; isto je značenje kao kod aktivnoga glagola.* Pa se dipi od zemle na noge. Nar. pjes. vuk. 3, 144. — *b) zgrabiti.* — *u Stuličevu rječniku* (abripere?).

DÍPNUTI, dipnēm, *pf. vidi* dipiti. — *U naše vrijeme.* Vojvode su na noge dipnule. Nar. pjes. vuk. 5, 360.

DÍPOVINA, *f. vidi* 1. dip. — *U jednoga pisca našega vremena u po Ćemu u Šulekovu imeniku.* Dipovina, andropogon gryllus L. J. Pančić, flor. okol. beogr. 259. B. Šulek, im. 69.

DÍPŠA, *f. selo u Slavoniji u podžupaniji vukovarskoj.* Pregled. 116. — *vidi* Divša.

DÍR, Dira, *m. selo u Banatu.* V. Arsenijević.

DÍRAC, Direa, *m. čovjek iz Dira u Banatu* V. Arsenijević.

DÍRISILO, *m. u zagoneci:* Poručuje karakača dirisilu: dodi, dirisilu, zaviču ti dva zavoja, a odviti dva odvoja. (misli se dete u utrobi majčinoj). Nar. zag. nov. 42.

DÍRKIŃA, *f. žensko čelade iz Dira.* V. Arsenijević.

DÍRSKIĀ, *adj. koji pripada selu Diru.* V. Arsenijević.

DÍS, *m. nekakva igra u kojoj se trči. isporedi* disiti i disati. — *U jednoga pisca našega vremena.* Igrali se i kide i kli-a, s mjesta skoka i zatrke disa, (dis, subst. od dikati = skakati, vrst igre). Osvetn. 4, 1.

DÍSATI, disām, *impf.* disiti, *isporedi* dikati, dipati. — *U naše vrijeme.* Kad Novica saslušao Mirka, po tri dijke unaprijed disa. Osvetn. 2, 137. Neki disa preo topa mukla. 6, 51. Diso sam i ja tuda negda. M. Vodopić, tužn. jel. dubr. 1868. 214. Svaki kolap' (val) kako Petka, pláčč preko nas s jedne strane na drugu, a brod disa. 216.

DÍSITI, disīm, *pf. skočiti. isporedi* diknuti, dipiti. — *U naše vrijeme.* Dočim aga na dorina disī. Osvetn. 1, 31. S koña klisi, pak u Ćivu disi. 4, 20.

DÍSNIŤI, disnēm, *pf. vidi* disiti. — *U naše vrijeme.* Koñ zelenko pod prozorom vrisnu, a na stražu vjeran vižo disnu. Osvetn. 3, 8.

DIVAN, *m. seove u Hrvatskoj u podžupaniji križevačkoj.* Pregled. 68.

DIVANTINA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Sr. nov. 1866. 23.

DÍVŠA, *f. manastir u Fruškoj Gori.* — *vidi* Dipsa. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* U' će Divši ili Kuvježdinu? Nar. pjes. vuk. 2, 326.

DÍZDIN, *m. vidi* dizgen. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Pa uvati za dizdine vranca. Nar. pjes. vuk. 1, 547.

DOCA, *m. (ili f.?) ime muško (ili žensko?), rača da hyp. Đordije. — Prije našega vremena.* Docca. S. Novaković, pom. 120

ĐOĀA, *m. vidi dogo. — Akc. se mijena u voc. dōgo. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (gdje se dodaje da je po istočnom govoru).* I izvede dogu babajina. Nar. pjes. vuk. 2, 490. Čiča Jakov na dogi nteče. 4, 175. Ter površi dogu mejdangiju. Nar. pjes. juk. 295. — U ovom je primjeru ženskoga roda (vidi doguša): On okrenu dogu bedeviju. Nar. pjes. kras. 1, 195.

ĐOĀAT, *m. equus albus, bijeli koň, bijeluc. — isporodi dogin. — Sastavljeno od turskijeh riječi gög, nebo, molnar kao nebo, i at, koň. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Ona vodi vilovna dogata. Nar. pjes. vuk. 1, 543. Vratu Simo pomamna dogata. 2, 68. I pod nime pučata dogata. 2, 280. Pa uvati debela dogata. 2, 590. Već povrati bjesna dogata. 3, 9. Već odjaši od koňa dogata. 3, 125. Skoči Stojan na dobra dogata. 3, 128. Jer je brži dogat od dorata. 3, 208. Dobra koňa krilata dogata. 4, 167.

DOGATA, *m. i f. vidi dogat. — U Stuličevu rječniku. — nepouzđano.*

ĐOGATAST, *adj. (equus) albus, bio (sumo o koňu). — Postaje od dogat nastavkom astr. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* A pod nima koňi dogatasti. Nar. pjes. vuk. 3, 155. Pađe hođa s lata dogatasta. Oglad. sr. 397.

ĐOGATOV, *adj. koji pripada dogatu. — U Vukovu rječniku.*

1. ĐOĀIN, *dogina m vidi dogat. — Akc. kaki je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. i voc. dōgine, dōgini. — Postaje od dog. što je shvaćeno kao osnova u dogat, nastavkom inr. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Pa okrenu pomamna dogina. Nar. pjes. vuk. 2, 176. Ode bane na koňu doginu. 2, 272. On okrenu debela dogina. 2, 501. Pa načera gaziju dogina. 4, 428. I ti i tvoj pretio dogine. Nar. pjes. juk. 101.

2. ĐOĀIN, *adj. koji pripada dogi. — U Vukovu rječniku.*

ĐOGO, *m. hyp. dogat. — isporodi doga. — Akc. se mijena u voc. dōgo. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (gdje se dodaje da je po južnom gororu).* Već oprema vilovita doga. Nar. pjes. vuk. 1, 542. Sedlajte mi od megdana doga... Te sokola doga osedlaše. 2, 262. Za negova hrta Karamana koga voli nego dobra doga. 2, 271. Soko dogo pađe na koļena. 2, 282. Izvele mu doga debeloga. 3, 113. I bijeli se iz potaje dogo. 3, 317.

ĐOGUŠA, *f. dogatasta kobila. — Akc. se mijena u gen. pl. dōgūšā. — U Vukovu rječniku.*

ĐOGUŠIN, *adj. koji pripada doguši. — U Vukovu rječniku.*

ĐOĀA, *adv. kao da, tobože, pers. gūjijā, tur. guja. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Srpske se starešine stanu kupiti oko Beograda, kao doja da se dogovaraju s Turcima, a upravo da ji čuvaju. Vuk, miloš. 4. 'I on se doja oprema'. 'On doja misli da mi to ne znamo'. rječ. 150^a. Neko mu je to iz pizme ukrao jangik i poturio da doja zatre njihovu kuću! M. Đ. Milićević, zim. već. 309.

ĐOKA, *m. vidi Đoko. — Akc. se mijena u voc. Đoko. — Od prije našega vremena, a između rječnika u Vukovu (s dodatkom da je istočna riječ).* Đoka. S. Novaković, pom. 120.

ĐOKIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme.* Šem. srb. 1882. 205.

ĐOKINAC, *Dokinea, m. mjesto u Srbiji u okrugu vaļećskom.* Zabran u Đokincu. Sr. nov. 1863. 130.

ĐOKO, *m. hyp. Đordije. — isporodi Đoka. — Akc. se mijena u voc. Đoko. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (gdje se dodaje da je po južnom govoru).* Ona zove Petrovića Đoka: Do si, Đoko? nide te ne bilo! Nar. pjes. vuk. 1, 313. Biloj kuli Đoka Malovića. 4, 468.

ĐOKOV, *adj. koji pripada Đoku.* Na livadu pred Đokovu kulu... Dogna koña do Đokove kule. Nar. pjes. vuk. 4, 491.

ĐOKOVA LIVADA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu jagodinskom.* Sr. nov. 1867. 503.

ĐOKOVIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme.* Šem. srb. 1882. 205.

ĐOL, *u narodnoj pjesmi našega vremena dol—dol, kao da znači: sad—sad. isporodi da. Dol se grle, dol se ļube, dol se gledaju.* Nar. pjes. kras. 1, 131.

ĐOLA, *m. ili f. ? ime muško ili žensko? — Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 120. — vidi i Đole.

DOLD, *m. tanko platno, mađar gyoles. — U Bjelostjenčevu rječniku (gyolgy⁴, syndon, tela linea mundissima, tenuissima, carbasina tela⁴) i u Jambrešičevu (gyolgy⁴, syndon⁴).*

ĐOLE, *m. hyp. Doide. — isporodi i Đola. — Akc. se mijena u voc. Đole. — U naše vrijeme.* I. Pavlović.

ĐOMBORI, *m. pl. mjesto u Slavoniji u podžupaniji virovitičkoj.* Schem. zagr. 1875. 151.

1. ĐON, *m. ime muško. — Od prije našega vremena (?).* Đon, acc. Đona (Gona⁴); ali ne mogu se odlučiti konačno za ovo čitanje, te ime dolazi i pod G. S. Novaković, pom. 120. I pred nima Đon-Markova sina. Nar. pjes. vuk 4, 218. Đona Marka i Hota Hasana. Oglad. sr. 195.

2. ĐÖN, *dōna, m. solea. potplat (na crerli), tur. gön, koža. — Akc. kaki je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing. i voc. dōne, dōni, i gen. pl. dōnā. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Koža mu je na obrazu kao don. Nar. posl. vuk. 138. U moje čizme crn don. 333.

ĐONATI SE, *dōnām se, impf plovati se, igrati na ploke kad se metnu jaspere na cij.* M. Pavlinović.

ĐÖNE, *f. nadimak ženskom smazanom.* M. Pavlinović.

ĐONLIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme.* Šem. srb. 1882. 205. — Donlića Grobļe, mjesto u Srbiji u okrugu šabaćkom. Zemļa u Donlića Grobļu. Sr. nov. 1866. 515.

ĐÖNLIJA, *m. Eugenius, ime muško, Erdenije. — U Vukovu rječniku gdje se dodaje da je stajaća riječ i da je uzeta iz neke pjesme (o patrijarhu Crnojeviću) s primjerom: Pored mega Donlije principa (Erdenija savojškoga).*

ĐONOVIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme.* Bješe junak Mitar Đonoviću. Oglad. sr. 384.

ĐOPIĆI, *m. pl. zaselak u Srbiji u okrugu uzićkom.* K. Jovanović 152.

ĐOPUT, *m. vidi pamuk, mađar gyapju, vuna. — U Bjelostjenčevu i u Jambrešičevu rječniku.*

DOPUTAN, *doputna, adj. od pamuka (od doputa). — U Jambrešičevu rječniku (doputni).*

DORA, *m. (ili f.?) ime muško (ili žensko?), po svoj prilici hyp. Đorde. — Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 120.

ĐORĀA, *f. vidi čorda, pers. tur. kârd. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Bila krepka miška moja, a i oštra đorda moja, sjeći će mi sabla Turke. Nar. pjes. vuk. 1, 183. Britka đorda da te ne obrize. 1, 622.

ĐORĀA, *m. vidi Đordo. — Akc. se mijenja u voc. Đordo. — U naše vrijeme.* Pa pred Đorđu rusu glavu baci. Nar. pjes. vuk. 4, 309. Kad ugleda čelabiju Đorđu. Nar. pjes. petr. 1, 333.

ĐORĀE, *m. vidi Đordije. — Od prije našega vremena a između rječnika u Vukovu.* Đorde. S. Novaković, pom. 120. Sveti Đorde, krsno ime moje! Nar. pjes. vuk. 2, 97. Ono jeste od Topole Đorde. 4, 177. Da će Crnog Đorda uvatiti. 4, 204.

ĐORDEPOLJE, *n. selo u Bosni u okrugu bihaćkom.* Statist. bosn. 53.

ĐORDEVICA, *f. Đordeva žena. — U narodnoj pjesmi našega vremena.* Boga moli Kara-Đordevica: 'Daj mi, Bože! da rodim devojku'. Nar. pjes. vuk. 1, 500.

ĐORDEVIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme.* Šem. karlov. 1883. 73.

ĐORDEV IZVOR, *m. voda u Srbiji u vračarskom srezu (u okrugu biogradskom).* Glasn. 19, 149.

ĐORDIĆ, *m. ime muško, dem. Đorde. — Prije našega vremena (ispoređi i Đordičev).* Đordićs. S. Novaković, pom. 120.

BORDIČEV, *adj. koji pripada Đordiću (moglo bi postajati i od Đordić, ali ovome imenu nema potvrde). — xiv vijeka i u Daničičevu rječniku (Đordičevъ, Georgii). Sđ. Đordičevěmъ (Gorgičevěmъ) dělomu.* Glasn. 11, 133. (1336—1346). Baština Đordičeva (Gorgičeva'). 13, 371.

ĐORDIĆ, *m. vlasteosko prezime u Dubrovniku, načineno od tal. Giorgi prema imenu Đorde. vidi Žurgović, Žarković.*

ĐORDIJ, *m. vidi Đordije. — xiii i xiv vijeka i u Daničičevu rječniku (Đordij). Đordij (Gorgij) zlatars. Mon. serb. 63. (1293—1302). Đordij (Gorgij). Glasn. 15, 272. 294. (1348?)*

ĐORDIJA, *m. vidi Đordije. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Tad gradani suze projevahu i Đordiji 'vako govorahu. Nar. pjes. vuk. 4, 150.

ĐORDIJE, *m. vidi Đordije, od čega postaje tijem što e ispada između d i o. a) ime muško. od prije našega vremena, a između rječnika u Vukovu.* Đordije. S. Novaković, pom. 120. Pomoz' bože i sveti Đordije! Nar. pjes. vuk. 2, 99. Eto na te Crnoga Đordija! 4, 224. Slavu slavi svetoga Đordija. Nar. pjes. petr. 2, 97. — b) mletučko prezime, vidi Đordij, b). — xv vijeka i u Daničičevu rječniku (Đordije). Nikola Đordije. Mon. serb. 146. (1349). 180. (1370).

ĐORDIJEV, *adj. koji pripada Đordiju.* Mi ajdemo kuli Đordijevoj. Nar. pjes. vuk. 5, 26. I pjevaju Đordijevoj kuli. 5, 27.

ĐORDIJIN, *adj. koji pripada Đordiji.* I Đordijne opkolih dvore. Nar. pjes. vuk. 4, 146. Đordijina sina postavise. 5, 555.

ĐORDIJIN GRŌB, *m. brdovit mjesto u Srbiji u vračarskom srezu (u okrugu biogradskom).* Glasn. 19, 150.

ĐORDIJINICA, *f. Đordijina žena, vidi Đordijevica. — U narodnoj pjesmi našega vremena.*

Javi im se mlada Đordijnica. Nar. pjes. vuk. 4, 147.

ĐORĐILOVINA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu rudničkom.* Votnač u Đordilovini. Sr. nov. 1875. 347.

ĐORDIN, *adj. koji pripada Đordji.* Kad na straže Đordine udari. Nar. pjes. vuk. 4, 300.

ĐORĀO, *m. hyp. Đordije, Đorde. — Akc. se mijenja u voc. Đordo. — U naše vrijeme.* Jao, Đordo, zete nesudeni. Nar. pjes. petr. 1, 333.

ĐORDŌRIĆĒ, *adv. jedva, tur. gurgur, dugo. — U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Bačkoj.*

ĐORE, *m. ime muško, hyp. Đorde. — Prije našega vremena.* Đore, acc. Đora. S. Novaković pom. 120.

ĐORĀO, *m. ime muško, vidi Đordo. — U Srbiji u okrugu vraškom.* M. Đ. Miličević, kraj. srb. 315.

ĐORGOVAC, Đorgovca, *m. kršteni ciganin (u Srbiji u okrugu vraškom).* U vraškom okrugu Cigani se zovu samo oni koji su turske vere, a koji su kršteni, ma i da su soja ciganskoga, zovu se 'Đorgoveci' a ne Cigani. M. Đ. Miličević, kraj. srb. 314.

ĐORIČIN, *nt. (uprav adj.) prezime. — U naše vrijeme.* Đ. Đoričin iz Novog sela (u Banatu). Javor. 1880. 344.

ĐORIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme.* Šem. srb. 1882. 206.

ĐORNUTI SE, *dörnēm se, pf. opiti se. — U Vukovu rječniku s primjerom: Đornuo se malo, t. j. opio se.*

ĐORŌVIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme.* Šem. srb. 1882. 206.

ĐORUŠA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom.* Niva u Đoruši. Sr. nov. 1875. 521.

ĐOŠA, *f. ime žensko u Srbiji u okrugu vraškom.* M. Đ. Miličević, kraj. srb. 315.

ĐOTLUK, *m. stražna strana na dimijama, gaćama, tur. göt (stražnica) -lik. — isporodi tur. — U Vukovu rječniku.*

ĐŌZARE, *f. pl. čakširetine, pantalone.* Ovako zovu i druge tijesne čakšire. Lj. Stojanović. — pers. tur. koz-ār, crepitem ferens.

ĐUBAR, *dūbra, m. vidi dubre. — U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović. V. Arsenijević.

ĐUBRA, *f. žensko čelade, koje ne drži kuću u redu. — isporodi dubreška, dubretara. — Postaje od dubre. — U naše vrijeme u Lici.* V. Arsenijević.

ĐUBRĀNICA, *f. vrpnica gnoja (dubreta). — U naše vrijeme u Lici.* Kada se u proleće ili u jesen dubar na nivu izvaža, i iz kola po nivu na malene rpe istresa, svaku tu malu rpu zovu 'dubranica', n. p. 'Ove su dubranice problizo jedna druge'. J. Bogdanović.

ĐUBRĀNĪK, *dubranika, m. finetum, vrpa gnoja (dubreta), mjesto gdje se gnoj zgrće. vidi bunište. — isporodi dubrenik, dubreñak. — U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

ĐŪBRE, *dūbreta, n. stercus, fimus, gnoj, tur. göbre, gübre (od grč. κόπρος). — Od xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu gdje naj prije dolazi, u Stuličevu (fimom, stercus, letamen'), u Vukovu (der dünger, stercus').* Da je slab oni bog, koji se daje u dubre baciti. E. Pavić, ogl. 126. Niti oće bez nevoje da živi u dubretu. D. Obradović, basn. 211. Zario se kao svića u

đubre. Nar. posl. vuk. 86. Kola dubreta. (Kaže se za velikoga i lijena čovjeka). 144. Neki pre-vijaju čovečije dubre. M. Đ. Milićević, živ. srb. 2, 56.

DUBRENIK, ĐUBREŃAK, *m. vidi* đubranik. — *U Parčičevu rječniku.*

ĐÜBRĚŃE, *n. djelo kojijem se đubri.* — *U Vukovu rječniku.*

ĐÜBRĚŠKA, *f. vidi* đubra. — *U naše vri-jeme u Lici. V. Arsenijević.*

ĐUBRĚTARA, *f. vidi* đubra. — *U naše vri-jeme u Bačkoj. V. Arsenijević. B. Mušicki.*

ĐUBRĚVIT, *adj. u kojem je mnogo đubreta (o zemlji).* — *U Vukovu rječniku (gnt gedüngt' bene stercoratus').*

ĐÜBRİŠ, đubriša, *m. đubre, gnoj.* — *U Vu-kovu rječniku.*

ĐÜBRITI, dübrim, *impf. gnojiti.* — *Od osnove imena dubre nastavkom i.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu gdje naj prije dolazi, u Stuličevu, u Vukovu (đubriti, n. p. ñivu, vinograd 'düngen' 'stercoro', cf. gnojiti). Svojim sanitrom kanoti dubri zemlju. A. Tomi-ković, živ. 3.*

ĐÜGA, *f. drvena zemljana čupa. B. Mušicki.* — *može biti da postaje od dugum.*

1. ĐÜGUM, *m. veliki mjedeni sud za vodu, pers. gugum, tur. gügüm.* — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Ko donese vode u dugumu, da se ñemu po bijel groš dade. Nar. pjes. vuk. 2, 205. Donesi mi dugum vode. Nar. pjes. herc. vuk. 254.

2. ĐÜGUM, *m. ime muško.* — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Za ñom trči Đugum duveđija. Nar. pjes. herc. vuk. 214.

ĐÜGUMOV, *adj. koji pripada Đugumu (vidi 2. Đugum).* Đe uteče Đugumova mlada. Nar. pjes. herc. vuk. 214.

ĐÜKA, *m. i f. ime muško i žensko (hyp. Đurađ i Đurda).* — *Akc. se mijenja u voc. Đuko.* — *Od prije našega vremena, a između rječnika u Vol-tiđijinu (hyp. Đuro) i u Vukovu: Đuka, 1. f. 'frauennamen' 'nomen feminae'. 2. m. vide Đuko (s dodatkom da je po istočnom govoru). Đuka (ne zna se, jeli muško ili žensko). S. Novaković, pom. 120.*

ĐÜKAN, *m. ime muško, vidi* Đuka. — *U naše vrijeme.* A na ruke Đukanu serdaru. Nar. pjes. vuk. 4, 418.

ĐÜKANAC, Đukánca, *m. ime muško, Đurađ (augm. Đukan).* — *U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.*

ĐÜKANČIĆ, *m. dem. Đukan.* — *U Vukovu rječniku.*

ĐÜKÁŃDA, *m. ime muško, Đurađ (augm. Đu-kan).* — *U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović. V. Arsenijević.*

ĐÜKANOV, *adj. koji pripada Đukanu. I delija Đukanov Ilija. Osvetn. 3, 105.*

ĐÜKANOVIĆ, *m. prezime po ocu Đukanu.* — *U naše vrijeme.* Pred ñima je Đukanović Bego. Nar. pjes. vuk. 4, 121. Ľubovića za Đukanovića. Ogled. sr. 56.

ĐÜKĚLA, *f. ime žensko, augm. Đuka.* — *U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.*

ĐÜKICA, *m. ime muško, Đuro (dem. Đuka).* — *U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.*

ĐÜKIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme. Šem. srb. 1882. 206. J. Bogdanović.*

ĐÜKIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu trav-ničkom. Statist. bosn. 66.*

ĐÜKINA, *m. augm. Đuko.* — *U naše vrijeme u hrvatskoj krajini. V. Arsenijević.*

ĐÜKNA, *f. ime žensko. isporedi* Đukan, Đuka. — *U Vukovu rječniku.*

ĐÜKNIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme. Šem. srb. 1882. 206.*

ĐÜKO, *m. ime muško. isporedi* Đuka. — *Akc. se mijenja u voc. Đuko.* — *U Vukovu rječniku (hyp. v. Đukan?).*

ĐÜL, *m. vidi* ruža, *pers. gul, tur. gül, ruža (i cvijet uopće).* — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku. a) sa značenjem srijeda kazanijem. Kupajte me dulom rumenijem. Nar. pjes. vuk. 1, 246. Đul miriše, ide moje drago. 1, 251. Đul se kruni, te djevojku bude, djevojka je dulu govorila: 'A moj dule, ne kruni se na me'. 1, 287—288. Daj mi, bože, da mi duli rode. Nar. pjes. petr. 1, 117. i u Šulekovu imeniku. 69. — pridijeva se supstantivima što znače čajade ili drugo što i ne mijenja se po padežima. značenje je: kao ruža. Đul-kaduna mobu namolila. Nar. pjes. vuk. 1, 566. Đul-djevojka pod dulom zaspala. 1, 287. Na tvoje mori na tvoje dul-solufe. Nar. pjes. herc. vuk. 296. Kad ja podem u dul-bašuu (gdje su du-ľovi). Nar. pjes. petr. 1, 306. — dul planinski, rosa alpina L. (Visiani). B. Šulek, im. 69. — b) artemisia annua L., vrsta pelina. isporedi čaba. Đül, artemisia annua Willd., čaba, u Banatu (po Vuku je đül). V. Arsenijević. Đul, artemisia L. (Lamb); artemisia annua (Vuk, Pančić, Lazić). B. Šulek, im. 69. Đul, artemisia annua WK. S. Petrović, lek. bilj. 205. — i u Vukovu rječniku. — c) vrsta jabuke. — u jagodinskom okrugu u Srbiji. Od drugih pitomih voćaka ima jabuka: petrovača, ... dula, ... M. Đ. Milićević, srb. 209.*

2. ĐÜL, *m. vidi* dule. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Slijevaće u tope dulove. Nar. pjes. vuk. 2, 201.

3. ĐÜL, *m. ime muško. stoji samo pred sup-stantivima beg, bego, ban i ne mijenja se po pa-dežima.* — *U narodnijem pjesmama našega vre-mena.* Kad to vide Đul-beg dite ludo. Nar. pjes. vuk. 4, 317. I Đul-bego iz Gusiña ravnog. 4, 294. Kada dođe Đulbane, al' govori Đulbane. Nar. pjes. marj. 175.

ĐÜLA, *f. ime mjestima. a) grad u Ugarskoj, ma-gjar. Gyula.* — *xvi vijeka i u Daničićevu rječniku. Vb leto 7075 (1567) priimi Petranš paša Đulu. Okáz. šaf. pam. 84. — b) mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom. Vinograd u Đuli. Sr. nov. 1875. 47.*

ĐÜLÁBIJA, *f. vrsta crvene slatke jabuke, pers. gulábi, kruška (uprav kao đulsa, puna đulse, od gul, ruža, áb, voda), tur. gülabi.* — *U naše vri-jeme i u Vukovu rječniku.* Đulabija, slatka osrednja tvrda jabuka (u Slavoniji. K. J. Veselić. B. Šulek, im. 69. i u Dalmaciji. Čas. čas. muz. 1852. 2, 49.

ĐÜLAKOVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme. Šem. srb. 1882. 206.*

ĐÜLÁŠIK, *m. lychnis chalconica L., ñeka biljka, turska riječ, vidi* dul i ašik. — *isporedi du-lašin.* — *U Vukovu rječniku (brennende liebe 'lychnis chalconica') a iz ñega u Šulekovu ime-niku. 69.*

ĐÜLÁŠIN, *m. vidi* dulašik. — *U Vukovu rječ-niku a iz ñega u Šulekovu imeniku. 69.*

ĐÜLAVES, *m. ili f. (?) selo u Slavoniji u podžupaniji pakračkoj. Pregled. 97.*

ĐÜLAVLIJA, *f. vidi* đulabija. — *U Srbiji u okrugu šabačkom. Od voćaka naj više je jabuka,*

i evo od njih nekoliko vrsta koje su tako najobičajnije: petrovače. . . bele i crne dulavlije. M. Đ. Milićević, srb. 511.

DUL-BAKLAVA, *f.* nekakva pita, *vidi* dul i baklava — *isporedi* dul-pita. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Dul-baklavu u zlatnoj tep-siji. Nar. pjes. vuk. 1, 569.

DULBAN, *vidi* 3. Đul.

DULBEG, DULBEGO, *vidi* 3. Đul.

DULBERHAR, *m.* tursko ime muško. — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Ali moga sina Dulberhara. Nar. pjes. here. vuk. 57.

DULE, *dùleta, n.* topovsko zrno, *tane, tur.* gülle. — *isporedi* dunle, 2. dul. — *U Vukovu rječniku.*

DULEK, *m.* tursko ime muško. — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Đulek bego od Stambola grada. Nar. pjes. vuk. 5, 64.

DULEKARI, *m. pl.* selo u Srbiji u okrugu topličkom. M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 386.

DULEKOV, *adj.* koji pripada Đuleku. Smrt Đulekova. Nar. pjes. vuk. 5, 63.

DULIBRIŠIM, *m.* *vidi* dulimbrišim. Đ. Popović, tur. reč. glasn. 59, 82.

DULIČAN, *m.* selo u Bosni u okrugu travničkom. Statist. bosn. 64.

DULIĆ, *m.* prezime. — *Od xiv vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Đulić).* Dobretko Đulić. Mou. serb. 97. (1330). — *U naše je vrijeme prezime tursko.* A do njega Đulić Ibralime. Nar. pjes. juk. 169. Oj Turčine Đulić barjaktaru. Nar. pjes. kras. 4, 94.

DULI-GRAD, *m.* *vidi* Đula, a). — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Od Bedrice i od Đuligrada, od Budima i od Varadina. Nar. pjes. kras. 1, 66.

DULIJA, *f.* ime žensko, *dem.* Đuka — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

DULIM, *m.* brdo do Krupna u Baševcu (u Srbiji u okrugu podrinskom). Ć. V. Stojanović.

DULIMBRŠIM, *m.* mimosa julibrissim Scop. *neko drvo, pers.* gul-ābrišem (*vidi* dul i ibrišim), *ružičasta svila (jer je cvijeće takovo vidjeti), tur.* gülibrišim. — *isporedi* dulimbrišim. — *U naše vrijeme u Dubrovniku (M. Vodopić).* B. Šulek, im. 69.

DULI MEHAR, *m.* u narodnoj pjesmi našega vremena, *može biti pers.* gul-i behār, *profetna ruža.* „Šta je bjele (griješkom 'bole') od duli mehara? „Bjele snijeg od duli mehara“. Nar. pjes. here. vuk. 123.

DULISTAN, *m.* bašča, *gradina gdje su posadene ruže (a i drugo cvijeće), pers.* gulistan, *tur.* gülistan. *vidi* i dul. — *U narodnijem pjesmanu našega vremena.* Po bostanu i po duli-stanu. Nar. pjes. vuk. 1, 583, 617.

DULKOVIĆ, *m.* prezime. — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Za sokola Nike Đulkovića. Nar. pjes. juk. 237.

DULOV, *adj.* ružin, koji pripada duli. — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Da s' napiju dulove vodice. Nar. pjes. petr. 1, 117.

DUL-PITA, *f.* nekakva pita, *isporedi* dul-baklava. — *U naše vrijeme u Bosni.* B. Martićević.

DULS, *m.* *vidi* duls. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu.* Uzmi različite vode ili duls. Z. Ortelin, podr. 410.

DULSA, *f.* aqua rosarum, *mirisna voda što se radi iz ruža, tur.* gül- (*vidi* dul) su (*voda*); *od iste turske riječi postaje i duls koje vidi. isporedi* i dulsija. Od ruže ću dulsu izvaditi. Nar. pjes. petr. 1, 173 — *u ovijem primjerima ne zna se, jeli nom.* duls ili duls. Ja sam lice dulsom umivala. Nar. pjes. vuk. 1, 63. Zlatom vezon, u dulsu (*acc.* duls *ili loc.* duls?) ubjelen. 1, 561. 562. Izmiјte ga dulsom i sapunom. 4, 299.

DULSIJA, *f.* *vidi* duls, *tur.* gül-suju, *ružina voda (vidi kod duls).* — *U naše vrijeme.* Umij mene, neno, dulsijom volicome. Nar. pjes. vuk. 1, 260. Dulsijom ga vodom umivala. Nar. pjes. petr. 1, 49.

DULVÉZIJA, *f.* *vidi* duvezlija. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Nestalo mi je svile tavlije i dulvezije. Nar. pjes. vuk. 1, 21.

DULVÉZLIJA, *f.* *vidi* duvezlija. — *U Vukovu rječniku.*

ĐULZE, *vidi* duzel. — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Dulze moja sestro od matere. Nar. pjes. here. vuk. 32.

ĐUMĀNE, *n.* djelo kojijem se đuma. — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

ĐUMATI, *dūmām, impf.* jesti oblo i na velike zalogaje. — *U naše vrijeme u Lici.* „Jesi li vidio, kako slatko đuma?“ J. Bogdanović.

DUMBER, *m.* *vidi* dumbir. — *U Bjelostjenzern i u Jambrešićevu rječniku, a iz ovoga u Šulekovu imeniku.*

DUMBĪR, *dumbira, m.* zingiber, *neka mirodija, kao papar, ali maće žestoka, što se upotrebljava kao začim u hrani i kao lijek, i bilka s koje se dobiva, mađar.* gyömbér. — *isporedi* dumber, dindiber, dundiber. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Dumbir, slovačk. đumbir, mađar. gyömbér, zingiber officinale Rosc. B. Šulek, im. 69.

ĐUMBIROVAC, *dumbirova, m.* lijek u kojem ima đumbira. — *U Parčićevu rječniku (zenzo-verata').*

DUME, *dameta (?) n.* u zagoneci: Crno dume kuću čuva. odgonetljaj: katanac. Nar. zag. nov. 85.

DUMÉZLIJE, *f. pl.* seoce u Bosni u okrugu travničkom. Statist. bosn. 66.

DUMIĆ, *m.* prezime. — *U naše vrijeme.* Šem. karlov. 1883. 73.

ĐUMIŠ, *m.* čisto srebro, *tur.* gümiüş, *srebro.* — *U naše vrijeme.* Pokriveni limom i dumišem. Nar. pjes. vuk. 2, 622. Na njima su kopće od dumiša. Nar. pjes. juk. 214.

DUMIŠ-BALUK, *m.* perca crnna L, *neka riba, tur.* gümiüş-balyk, *srebrna riba (vidi dumiš i baluk).* — *U jednoj pisca našega vremena.* K. Crnogorac, zool. 118.

DUMIŠLI, *adj.* sbrbn (*od dumiša*), *tur.* gümiüşli; *ne mijenja se po padežima.* — *isporedi* dumišlija. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Stado prasak dumišli pistoja. Nar. pjes. vuk. 2, 561. Objesio dumišli gadaru. 3, 536. Mor-čakšire a kovče dumišli. Nar. pjes. petr. 2, 486.

DUMIŠLIJA, *f. n. p.* kopča, *srebrna (od dumiša).* *vidi* dumišli. — *U naše vrijeme.* Na kojim su kopće dumišlije. Nar. pjes. juk. 166. Na čakširah kovče dumišlije (*štamparskom griješkom 'dumišlije'*), od dumiša pa su pozlatite. Nar. pjes. marj. 455.

DUMRUČINA, *f.* ona što se plaća kao dumruk. — *U jednom primjeru našega vremena (meta-*

forički). Da je cenzura đumručina na ljudske misli. M. Đ. Miličević, let. već. 117.

ĐUMRUČKIĀ, *adj.* koji pripada đumručima. — *U Vukovu rječniku*.

ĐUMRŪGGĀJA, *m.* vidi đumrukčija — *U naše vrijeme*. Kad ja bijah morski ġelebġija, a ti bješe morski đumrugġija. Nar. pjes. vuk. 3, 449.

ĐUMRUK, *m.* portorium, vidi carina, 1, a), tur. ġumrŭk (od norogrġ. zovuzoġ, a ovo od lat. commercium). — *Od xv vijeka, a između rġeġnika u Vukovu i u Daniġiġevu* (đumruk). Za toj mi su do sġda plaġali ... za đumruk dve tisuġe i pett sote dukate zlatih. Mon. serb. 523. (1480). Kako haraġ i ġumruk (ġjumruk). 526. (1481). A ti ne sġe na moje vġlove uzet đumruk groše ni dukata. Nar. pjes. vuk. 3, 449.

ĐUMRUKĀNA, *f.* vidi carina, 2, tur. ġumrŭk-hane. — *U Vukovu rġeġniku*.

ĐUMRŪKĀJA, *m.* portor, carinik, tur. ġumrŭkġi, ġumrŭkġi (od oġoga đumrugġija koje vidi). — *U naše vrijeme i u Vukovu rġeġniku*. I za viġi do dvije đumruk-ije. Nar. pjes. ġuk. 355.

ĐUMRŪKĀJINSKIĀ, *adj.* koji pripada đumrukġijama, vidi carinik. — *U Vukovu rġeġniku* (đumrukġijanski) ġdje ima i đumrukġijski s istim znaġenem.

ĐUMRŪKĀJSKIĀ, vidi đumrukġijanski.

ĐUNA, *f.* mjesto u Srbiji u okrugu jagodinskom. Niva u Đuni. Sr. nov. 1873. 871.

ĐUNAH, *m.* pers. ġunah, tur. ġunah, ġriġeh. — *U narodnoj pjesmi našega vremena* (govori Turġin). Ako za to ogriġešim dušu što đauru vjeru pogazimo, nek m' ubije katura kobila, nek vidite šta sam uradio, na đauru dunah uhvatio Nar. pjesm. petr. 3, 503.

ĐUND, *m.* margarita, biserovo zrno, maġar. ġyġngy. — *U Bjelostjenġevu rġeġniku* (margarita, margaritum, bacca v. biser) i u *Jambrešġevu* (ġemma; unio).

ĐUNDA, rijeġ bez smisla u narodnoj pjesmi u ugarskih Hrvata, ipak vidi đunduva, dinduha. Hoja dunda hoja a ġa vi to delate? — Hoja dunda hoja mi si moste gradimo. Jaġe. 293

ĐUNĐEN, *adj.* biseror (od đunġa). — *U Bjelostjenġevu rġeġniku* (dundeni) i u *Jambrešġevu* (dunden lane, monile).

ĐUNĐEVICA, *f.* vidi dinduha. — *U jednoga pisca našega vremena*. Nanizano parama i dundevicama. S. ġubiša, priġ. 123.

ĐUNDĀBER, *m.* a) ġibes rubrum L, šeka biġka, vidi ġroġdice. (u *Dubici*). B. Šulek, im. 69. — b) vrsta ġroġġa i loze. Sinoġ majka oġenila Marka, jutros mu se razbolila ġuba, zaiskala ġroġġa dundibera. Nar. pjes. zemġak. 1871. 2. — c) vidi dindiber i dumber. — u *Bjelostjenġevu rġeġniku* (kod dumber).

ĐUNDUVA, *f.* vidi dinduha. — *U jednoga pisca našega vremena*. Kite naġiġkane svakojakim đunduvama. S. ġubiša, priġ. 125.

DUNICA, *f.* vidi dunija. — *U Parġiġevu rġeġniku*.

ĐUNIJA, *f.* norma. alat u drvodġela i zidar., kao plosan drveni ili ġroġdeni praci kut, tur. ġunġe (od grġ. yovġis). ġsporedi škvadra. — *U Vukovu rġeġniku* (das winkeleisen 'norma') ġdje ima primjer u kojem stoji u prenesenom smislu: Dotjerati (što) na svoju duniju, t j. po svojoj voġi.

ĐUNIS, *m.* selo u Srbiji u okrugu kruševaġkom. K. Jovanoviġ 129.

ĐŪNISKĀ, *adj.* koji pripada mjestu Đunis. — ġsporedi duniški. Vinograd u brdu duniskom. Sr. nov. 1870. 234. Livada blizu duniske reke. 1873. 99

ĐŪNISKĀ, vidi duniski. Đuniška (opština). K. Jovanoviġ 129.

ĐŪNLE, đunleta, *n.* vidi dule. — *U Vukovu rġeġniku*.

ĐŪNUTI, đunġem, *pf.* udariti turkimice. M. Pavlinoviġ.

ĐUPA, *f.* mjesto u Srbiji u okrugu ġuprijskom. Niva na Đupi. Sr. nov. 1875. 794.

ĐUR, *m.* ime muško, vidi Đuraġ i Đuro. — xiv vijeka i u *Daniġiġevu rġeġniku* (Đur). Đur (s) synovi. Mon. serb. 563. (1322).

ĐŪR, Đura, *m.* Jaurinum, grad u Ugarskoj (nem. Raab). — *U naše vrijeme i u Vukovu rġeġniku*.

ĐŪRA, *m.* augm. Đuro. — *U postovici xviii vijeka*. Sveġani je Đuri dan, kadno li je Đura san. (Z). Poslov. daniġ. 119.

ĐURAC, Đurca, *m.* hyp. Đuraġ. — *U Vukorn rġeġniku* (ġdje je akc. po crnogorskom gororu: Đuraġ, Đurca) s dodatkom da se govori u *Crnoj Gori*.

ĐURACĀIN, *m.* mjesto u Srbiji u okrugu kraġinskom. Branik na Đuraġinu. Sr. nov. 1867. 142.

ĐURAD, Đurġa, *m.* ġeġorgġos, Georgius, ime muško, vidi Đeordije. — ġsporedi i Juraj. — a- (m. ġ) ostaje samo u nom. sing. — Akc. kaka je u gen. taki je u ostalijem padeġima osim nom. sing. — *Od xiii vijeka sa starijim oblicima nominativa sing.* Đurġġ, Đurġ (do xv vijeka); s oblikom Đuraġ od prve polovice xv; između rġeġnika u *Vukovu i u Daniġiġevu* (Đurġġ). Prġġ knezom Đurġdem. Mon. serb. 46. (1254). Đurġ s bratom. 564. (1322). Sinove Vġskovi ġrġgur i Đurġġ i Lazar. 223. (1392). Đuraġ. Spom. sr. 1, 119. (1113). Đurġġ Crġnojeviġ. Mon. serb. 538. (1494). Đurġġ. S. Novakoviġ, pom. 121. Ovako ti poruġi slavnome despotu Đurġu. Nar. pjes. mikl. beitr. 52. I ġva stuba svetiteġa Đurġa. (vidi Đurġevi Stubovi). Nar. pjes. vuk. 2, 103. A kad Marku sveti Đuraġ doġe. 2, 433. Kraġu Đurġu, roditelju krasni. 2, 484. Paġe sede s Đurġem piti vino. 2, 571. — vidi i Đurde.

ĐURAK, *m.* ime muško, augm. Đuro. — *Prije našega vremena*. Đurak. S. Novakoviġ, pom. 121.

ĐURAKA, *f.* (?) ime žensko (?), vidi Đurak. — *Prije našega vremena*. S. Novakoviġ, pom. 121.

ĐURAKOVO, *n.* selo u Srbiji u okrugu poġarevaġkom. K. Jovanoviġ 140.

ĐURAN, *m.* ime muško, augm. Đuro. — *U naše vrijeme*. J. Bogdanoviġ. Đuran Polovina. Nar. pjes. kras. 1, x.

ĐURANOVIġ, *m.* prezime. — *U naše vrijeme*. Više kule Đuranoviġ-Sava. Nar. pjes. vuk. 4, 113. i među prenumerantima u Nar. pjes. vuk. 2, 653.

ĐURAS, *m.* ime muško, augm. Đuro. — *U naše vrijeme*. Petra pravi ka Krstaeu tvrġu, a Đurasa niza Dugu pustu Osvetn. 5, 124.

ĐURASOVIġ, *m.* prezime. — *U naše vrijeme u Dubrovniku*. P. Bulmani. — *I mjesto u Crnoj Gori*. I navio preo Martiniġa, Martiniġa i Đurasoviġa. Osvetn. 5, 101.

DURAŠ, *m.* ime muško, augm. Đuro. — xiv vijeka i poslije i u *Daniġiġevu rġeġniku* (Duraš). ġelġnik Đuraš. Mon. serb. 85. (1326). Duraš. S. Novakoviġ, pom. 121.

DURAŠEVIĆ, *m. prezime, po ocu Đurašu*. — *xv vijeka i u Daničičevu rječniku* (Đurašević). Đurda i Lěšu Đuraševićemъ. Spom. sr. 1, 49. (1403). Kalodurad Đurašević iz Crvnice. Mon. serb. 463. (1454). — *I selo u Dalmaciji u kotaru kotorskom*. Repert. 1872. 9.

DURAŠIN, *m. ime muško, augm. Đuro. vidi Đuraš*. — *Od prije našega vremena, a između rječnika u Vukovu*. Đurašinъ. S. Novaković, pom. 121.

DURAŠKOVIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Još dva brata dva Đuraškovića. Nar. pjes. vuk. 1, 37. Đurašković Janka i Bogdana. Oglad. sr. 31.

DURAT, *m. ime muško, augm. Đuro*. — *Prije našega vremena*. Đurati. S. Novaković, pom. 121.

DURATOVIĆ, *m. prezime po ocu Đuratu*. — *U naše vrijeme u Dubrovniku*. P. Budmani.

DURDA, *f. ime žensko, prema muškome Đurad*. — *Od prije našega vremena, a između rječnika u Vukovu*. Đurda. S. Novaković, pom. 121. *Đe je naša snaja Đurda?* V. Vrčević, niz. 55.

DURĐAC, *m. mjesto u Srbiji u okrugu kneževačkom*. Bašta u Đurđacu. Sr. nov. 1869. 447.

1. **DURĐAN**, *m. ime muško, vidi Đurađ*. — *U naše vrijeme*. Đurđan Jović. M. D. Miličević, kralj. serb. 69.

2. **DURĐAN**, *doronicum hungaricum* Rehb., *neka trava*. — *U Srbiji u niškom okrugu*. S. I. Pelivanović. Javor. 1881. 122.

DURĐANCI, *m. pl. selo u Slavoniji u podžupaniji đakovačkoj*. Pregled 104.

DURĐE, *m. vidi Đurađ*. — *U naše vrijeme*. Onde bješe stari despot Đurde. Nar. pjes. vuk. 3, 53. Gleda knjigu Senkoviću Đurde (*može biti i voc. Đurađ, mj. Đurdu*). 3, 391. *govori se u Srbiji u okrugu vraškom*. M. D. Miličević, kralj. serb. 315.

DURĐEKOVAC, Đurdekovec, *m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji zagrebačkoj. (kajkavski) Đurdekovec*. Pregled. 23.

DURĐEN, *m. vidi Đurađ*. — *U Srbiji u okrugu vraškom*. M. D. Miličević, kralj. serb. 315.

DURĐEŠILO, *m. ime muško, augm. Đurađ*. — *U naše vrijeme u Lici*. J. Bogdanović.

DURĐEV, *adj. koji pripada Đurdu* (Đurdev dan, danak = dan svetoga Đurda). — *Od xii vijeka, a između rječnika u Vukovu* (Đurdev dan) i *u Daničičevu* (Đurdevъ). Odъ vlahъ Radovo sudstvo u Đurđevu. Mon. serb. 6. (1198—1199). Đurđevъ („Đurđevъ“) dъnъ. 7 (xii vijek). Sudъ da staje od Miholja dъne do Đurđeva dъne. 46. (1251). Đurdeva Jerina. Nar. pjesm. mikl. Beitr. 51. Pošetala Đurdeva Jerina. Nar. pjes. vuk. 2, 479. A kad dode ka Đurdevoj kuli. 2, 500. A kad brđu Đurdevome dode. 4, 123. Do vesela dana Đurdevoga. Oglad. sr. 40. Đurdev danak hajdučki sastanak, Mitrov danak hajdučki rastanak. Đurdev dan je jetni svetac. Nar. posl. vuk. 78. Na Đurdev dan svaki gleda da zakole jaguе. (*vidi durdevilo*). Vuk, rječ. 151a.

DURĐEVA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu čačanskom*. Livada u Đurdevu. Sr. nov. 1875. 171.

DURĐEVAC, *dürdevac, m. uprav onaj koji pripada Đurdu, ali dolazi samo s osobitijem značenjima*. — *Ako kaka je u gen. sing. tuki je u ostaljem padžima, osim nom. sing. i acc. kad je jednak nominativu, i gen. pl. dürdevaća*. a) *rudl durdevstak*. — *u Vukovu rječniku*. b) *ime mjestima*. aa) *selo u Srbiji u okrugu vašerskom*. K. Jovanović 103. — bb) *selo u Hrvat-*

skoj u podžupaniji bjelovarskoj. Pregled. 81. *može biti da je isto mjesto što se pominuе xviii vijeka* Mate iz Đurdevca. Starine. 12, 41. (oko 1719). — c) *vidi durdica*. B. Šulek, im. 69. — d) *chenopodium olidum* Sm., *neka trava, smrdeća loboda*. — *u Parčićevu rječniku*: „vulvaria, erba“.

DURĐEVA DEDA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom*. Niva u Đurdevoj Dedi. Sr. nov. 1867. 59.

DURĐEVA GLÁVA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu čuprijskom*. Branik u Đurdevoj Glavi. Sr. nov. 1873. 855.

DURĐEVA GRÉDA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu vašerskom*. Niva u Đurdevoj Gredi. Sr. nov. 1863. 26.

DURĐEVAK, *durdevka, m. ime biljkama*. — *U Šulekovu imeniku*: Đurdevak, 1. vaillantia cruciata L. (iz Srpskoga arkiva za celokupno lekarstvo 1875); 2. vidi Đurdevac. 97. Đurdevak, convallaria majalis L. S. Petrović, lek. bilj. 418.

DURĐEV CVIJET, *m. vidi Đurdevo cvijeće*. — *U Staličevu rječniku* (Đurdev evit „lilium convallium“) a *iz nega u Šulekovu imeniku*. 69.

DURĐEVČAN, *m. blicca argyroleuca* Heck., *platika, krupatica, krupatka, jandroga*. Đ. Sebišanović. progr. rakovač. real. 1880. 17. zove se za to tako, što se mrijesti o Đurdevu, u Karlovcu, kajkavski: jurjevčan. V. Arsenijević.

DURĐEVČE, *n. ranunculus millefoliatus* Vahl. — *U Srbiji u niškom okrugu*. S. I. Pelivanović. Javor. 1881. 122.

DURĐEV GRÖB, *m. mjesto u Srbiji u okrugu vašerskom*. Sr. nov. 1872. 419.

DURĐEVICA, *f. Đurdeva žena, vidi Đordevica*. — *U naše vrijeme*. Junaci se iz mora izvoze, brojila ih mlada Đurdevica, sve junake na broj nabrojila, do tri žena dobra ne nabroji: prvo dobro Đurda gospodara . . . Nar. pjes. vuk. 1, 217.

DURĐEVIĆ, *m. prezime po ocu Đurđu*. — *Od xv vijeka (kao ime mjestu od xiii), i u Daničičevu rječniku* (Đurđević. kao ime mjestu i kao prezime). Vladimírъ Đurđević. Glasn. 15, 298. (1318?). i *kao vlasteosko prezime u Dubrovniku* (*vidi Žurgović*): Nikolici Đurđeviću. Spom. sr. 1, 148. (1420). *Kneza Nikolu Jurjevica* (*vidi Jurjević*) *koji se sam tako piše, dubrovački logofet Rusko, prepisujući mu ime, zove: knezъ Nikola Đurdevića*. Spom. sr. 2, 83. (1426). Udri, pobre, Đurdevića Suļa, a ne gledaj Đurđević-Murata. Nar. pjes. vuk. 4, 327. Đurđević. Šem. serb. 1882. 206. Šem. karlov. 1883. 73. — *I kao ime mjestima*: „Đurđević“, selo koje je kralj Milutin dao Hilandaru: „Đurđević“ (Mon. serb. 58 god. 1293—1302). bilo je do Čabića: meda je Čabiću išla „zъ Đurđevićomъ odъ Iglareva, i gđe se stajeta oba puti izъ Drъstynika i izъ Đurđevića“ (93 god. 1330). i Štitarici je išla meda „zъ Đurđevićomъ“ (93). poslije je bio zaselak Kruševu: „Đurđević“ (140 god. 1348). — Zaselak selu „Jehšanici“ koje je bilo Đurda Neuišica a car ga Lazar priložio bolnici hilendarskoj: „Đurđević“ (Glasn. 11, 139. Mon. serb. 195 god. 1380). D. Daničić, rječ. 3, 544.

DURĐEVIĆI, *m. pl. dva seoca u Bosni: jedno u okrugu travničkom*. Statist. bosn. 68; *drugo u okrugu zvrničkom*. 97.

DURĐEVIK, *m. selo u Bosni u okrugu zvrničkom*. Statist. bosn. 81.

DURĐEVILO, *n. jaguе što se kole u Đurdev dan*. — *U naše vrijeme u bosanskoj krajini*. U

bosanskoj krajini na Đurđev dan je običaj brojati male jagañice i klati jagñe đurđevilo, koje je namijeñeno za taj dan. S. Novaković. star. 12, 131.

ĐURĐEVINA, *f.* ono što je bilo Đurđevo (Đurđa Smederevca). — U Vukovu rječniku s dodatkom da je stajaća riječ i s primjerom iz narodne pjesme: Koji mi je sve moje uzeo: Đurdevinu i Smederevinu.

ĐURĐEVI STÚBOVI (STÚPOVI), *m. pl.* ime dvjema manastirima. — Od prije našega vremena: Đurđevi Stupovi. S. Novaković, pom. 152. i u Vukovu rječniku: 1. namastir u Vasojevićima na lijevoj strani Lima s primjerom iz narodne pjesme: Da vidite Đurđeve Stupove. 2. zidine od namastira blizu Novoga Pazara s primjerom iz narodne pjesme: Da vidite Lavru Studeničku ne daleko od Novog Pazara; da vidite Đurđeve Stupove kod Deževe starijih dvorova, zadužbine cara Simeuna.

ĐURĐEV KLŪČ, *m.* mjesto u Srbiji u okrugu vaļevskom. Niva u Đurđevom Ključu. Sr. nov. 1871. 398.

ĐURĐEVO, *n.* ime mjestima. *a)* grad u Rumuniji. — u Vukovu rječniku. — *b)* vidi Đurđevina. u Vukovu rječniku s primjerom iz narodne pjesme: Sve joj mlada u prćiju dala: sve Đurđevo i sve Smederevo. — *c)* mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom. Vinograd u Đurđevu. Sr. nov. 1865. 243.

ĐURĐEVO BĚDO, *n.* ime mjestima u Srbiji. *a)* u okrugu užičkom. I. V. Stojanović. — *b)* u okrugu jagodinskom. Vinograd u Đurđevom Brdu. Sr. nov. 1871. 246.

ĐURĐEVO CVIJEĆE, *n.* vidi đurđica. isporedi Đurđev cvijet. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Cvijeće Đurđevo, convallaria majalis L. (R. Visiana). B. Šulek, im. 47. S. Petrović, lek. bilj. 418.

ĐURĐEVSKĀ, *f.* mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom. Livada u Đurđevskoj. Sr. nov. 1875. 741.

ĐURĐEVSKĀ, *adj.* koji pripada (svetomu) Đurđu. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (đurđevski, n. p. mjeseć, kiša, 'Georgii', 'S. Georgii'). Ja sam, majko, Đurđevska kišica. Nar. pjes. petr. 1, 8.

ĐURĐEVSKŌ BĚDO, *n.* mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom. Niva u Brdu Đurđevskom. Sr. nov. 1864. 449.

ĐURĐEVSKŌ CVIJEĆE, *n.* caltha palustris L., neka biljka, kopitac. — U naše vrijeme. Đurđevsko cvijeće, caltha palustris L. (iz Srpskoga arkiva za celokupno lekarstvo. 1875). B. Šulek, im. 70. S. Petrović, lek. bilj. 13.

ĐURĐEVSTĀK, *m.* čovjek koji svetkuje svetoga Đurđa (kao krsno ime). — isporedi đurđevac, *a).* — U Vukovu rječniku.

ĐURĐIĆ, đurđica, *m. dem.* Đurađ. *a)* ime muško. — xiii i xiv vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Đurđićь). Đurđićь. Mon. serb. 62. (1293—1302). Đurđićь. Glasn. 15, 290. (1348?). — *b)* treći dan novembra kod pravoslavnijeh Hrišćana. — u Vukovu rječniku: 'Klein-Georgi (den 3 nov)' — *c)* vidi đurđica. — u naše vrijeme i u Vukovu rječniku. B. Šulek, im. 70. S. Petrović, lek. bilj. 418.

ĐURĐICA, *f.* convallaria majalis L., poznata biljka i cvijet. — isporedi đurđic, đurđić, đurđevo cvijeće, đurđevac, đurđevak. — U Vukovu rječniku a iz ñega u Šulekovu imeniku. 70.

ĐURĐICI, *m. pl.* mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom. Niva u Đurđicima. Sr. nov. 1861. 467.

ĐURĐIČINA BARA, *f.* mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom. Livada u Đurđičinoj Bari. Sr. nov. 1865. 509.

1. ĐURĐIĆ, *m.* *a)* prezime. — u naše vrijeme. Šem. karlov. 1883. 73. — *b)* dva sela u Hrvatskoj: *aa)* u podžupaniji križevačkoj. Pregled. 67. — *bb)* u podžupaniji bjelovarskoj. 79.

2. ĐURĐIĆ, *m.* vidi đurđica. — U Stulićevu rječniku i u Šulekovu imeniku. 70.

ĐURĐIJA, *f.* ime žensko, vidi Đurđa. — Od prije našega vremena i u Vukovu rječniku. Đurđija. S. Novaković, pom. 121.

ĐURĐIJĀN, *m.* ime muško, Đurađ. — U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.

ĐURĐIJĀNA, *f.* ime žensko, vidi Đurđijan. Zemļak. 1871. 2.

ĐURĐIJE, *m.* vidi Đurđije. — xv vijeka i u Daničićevu rječniku (Đurđije). Carica Mara, kćerka Đurđija ('Gjurgija') despota. Mon. serb. 522. (1497).

ĐURĐIJIĆ, *m.* prezime (Đurđijin sin). — U naše vrijeme. Đurđijć Joko s Komarnice ravne. Nar. pjes. vuk. 4, 485.

ĐURĐIMICE, *adv.* naletice, mahom, navalice. 'On mu reče: a on đurđimice na ű'. M. Pavlinović.

1. ĐURĐINA, *m.* augm. Đurađ. — U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.

2. ĐURĐINA, *f.* ime mjestu (selu). — Prije našega vremena. Đurđina (selo) S. Novaković, pom. 152.

ĐURĐIŃKA, *f.* ime žensko, vidi Đurđija. — U naše vrijeme. Zaprošio Đurđinku devojkicu... Da vjenčamo Savu i Đurđinku. Nar. pjes. petr. 2, 87.

ĐURĐITI, đurđim, *impf.* nakriviti se i čvrsto ići, tresimice ići. 'Vidi kako đurđi'. M. Pavlinović.

DURDO, *m.* vidi Đurađ. — U narodnoj pjesmi prošloga vijeka. Od tega ti on Durdo ničesa ne znadijaše. Nar. pjes. mikl. Beitr. 53.

DURE, Đureta, *n.* ime muško, dem. Duro. — Prije našega vremena. Dure, acc. Đureta. S. Novaković, pom. 121.

DURETA, *m.* ime muško, vidi Dure. — Prije našega vremena. S. Novaković, pom. 121.

DURETIĆ, *m.* prezime vlasteosko u Dubrovniku, vidi Žurgović. — xv vijeka i u Daničićevu rječniku (Duretićь). Prědy kneza dubrovačkoga i prědy ñegove sudije Žuha Duretića, prědy Pavka Pucića. Spom. sr. 2, 117. (1462).

DUREVAC, Đurevca, *m.* prije mahala sela Žitnoga Potoka u Srbiji u okrugu topličkom. M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 415.

DUREVCI, Đurevaca, *m. pl.* selo u Srbiji u okrugu topličkom. M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 389.

DUREVIĆ, *m.* seoce u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 30.

DUREZINO, *n.* ime mjestu. — xiv vijeka. Selima u Mačvi koja je car Lazar priložio Ravnici išla je meda, međdu Vlasenicu i međdu Đurezino' (Sr. letop. 1847. 4, 53 god. 1981). Đ. Daničić, rječ. 3, 543.

DURIC, *m.* mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom. Vinograd u Đuricu. Sr. nov. 1866. 161.

ĐURICA, *m. ime muško, dem. Đura.* — *Od xiv vijeka, a između rječnika u Vukovu i u Daničićeru.* Logofeti gospodina Aleksandra Đurica. Mon. serb. 179. (1368). Kadi pride Đurica. Spom. sr. 1, 89. (1407). *o istome Đurici na str. 88 ima acc. Đurica Petrovića, što je jamačno pisarska ili štamparska pogreška mj. Duricu.* Đurica. S. Novaković, pom. 121. Evo danaska devet godina, kako ja tajim bolnog Duricu. Nar. pjes. vuk. 1, 491. i u Lici. J. Bogdanović.

ĐURICKA, *f. ime riječi.* — *Prije našega vremena.* Đuricka (reka). S. Novaković, pom. 152.

ĐURICIĆ, *m. prezime po ocu Đurici.* — *U naše vrijeme (ali kao ime mjesta od prije).* Šem. srb. 1882. 206. Šem. karlov. 1883. 73. — *i kao ime sela prije našega vremena.* Đurčić (selo). S. Novaković, pom. 152.

ĐURICIĆI, *m. pl. ime mjesta.* — *Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 152.

ĐURICINA BĀRA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Livada u Đuricinoj Bari. Sr. nov. 1867. 337.

ĐURICINA LĪVADA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu šabačkom.* Niva u Đuricinoj Livadi. Sr. nov. 1866. 512.

ĐURICINA MĀNDRA, *f. brdorito mjesto u Srbiji u vračarskom srezu u okrugu biogradskom.* Glasn. 19, 150.

ĐURICINO, *m. mjesto u Srbiji u okrugu krajiškom.* Branik na Đuricinu. Sr. nov. 1867. 688.

ĐURICI, *m. prezime.* — *Kao vlastosko prezime u kuzi štamparj god. 1519: Božidar Vukovič, ot Đuric. Podgoričanin. Vuk, prinj. 12. i otale u Daničićeru rječniku (Đuric). i u naše vrijeme.* Dimitrije Đuric. M. D. Miličević, kraj. srb. 299. *vidi i* Šem. srb. 1882. 206. Šem. karlov. 1883. 73.

ĐURICI, *m. pl. ime mjesta.* a) *selo u Bosni u okrugu zvrničkom.* Statist. bosn. 98. — b) *selo u Dalmaciji u kotaru kotarskom.* Šem. pravosl. boko-kot. 1875. 21. — c) *zaselak u Srbiji u okrugu užičkom.* K. Jovanović 158.

ĐURICE, *n. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Obor u Duriju. Sr. nov. 1875. 711.

ĐURIN, *adj. koji pripada Đuri.* a) *uopće.* — *Od xv vijeka a između rječnika u Daničićeru (Durin).* Što je Đurino. Spom. sr. 1, 109. (1111). Kad dečera pod Durinu kulu. Nar. pjes. petr. 2, 177. — b) *Durin petak, kao dan što nigda ne dohodi.* — *u poslovič i po ūaj u Vukovu rječniku (den 30. februar, ad calendar graecas.)* O Durinu petku. (Nikad). Nar. posl. vuk. 236.

ĐURINA BĀRA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Livada u Đurinoj Bari. Sr. nov. 1863. 568.

ĐURINAC, Đurina, *m. ime mjesta u Srbiji* a) *selo u okrugu biogradskom.* K. Jovanović 96. — b) *selo u okrugu kneževačkom.* 112. — c) *selo u okrugu čaprijskom.* 180. — d) *mjesto u okrugu kruševačkom.* Vinograd u Durinu. Sr. nov. 1868. 213.

ĐURIN LĪNĀR, *m. mjesto u Srbiji u okrugu smederskom.* Sr. nov. 1867. 379.

ĐURINCI, Đurinača, *m. pl. mjesto u Srbiji u okrugu krajujevačkom.* Niva u Durincima. Sr. nov. 1875. 394.

ĐURIN ČŪT, *m. brdašce u Srbiji u vračarskom srezu (u okrugu biogradskom).* Glasn. 19, 150.

ĐURINGAJ, *m. pustaru u Slavoniji u podžupaniji đakovačkoj.* Pregled. 106.

ĐURINIĆI, *m. pl. selo u Dalmaciji u kotaru dubrovačkom.* Repert. 1872. 23.

ĐURIN KŪT, *m. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Niva u Đurinom kutu. Sr. nov. 1875. 711.

ĐURINO PŌLE, *n. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom.* Livada u Đurinom Poju. Sr. nov. 1871. 600.

ĐURINO TRLO, *n. mjesto u Srbiji u okrugu krajujevačkom.* Sr. nov. 1867. 494.

ĐURINOVAC, Durinovca, *m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji križevačkoj. (kajkavski) Durinovec.* Pregled. 68.

ĐURINOVO, *n. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Sr. nov. 1875. 375.

ĐURIN VRH, *m. brdo u Srbiji.* Na samoj obali Mlave podiže se Durin vrh, koji se sa kosci između reke osaničke i jošaničke *vidi.* Glasn. 13, 304.

ĐURISAV, *m. ime muško.* — *U Vukovu rječniku.*

ĐURISAVA, *f. ime žensko.* — *Od prije našega vremena i u Vukovu rječnika.* Đurisava. S. Novaković, pom. 121.

DURI-SELO, *n. selo u Srbiji u okrugu krajujevačkom.* K. Jovanović 118.

ĐURIŠA, *m. ime muško, augm. Đuro.* — *Od prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 121. *i u naše vrijeme u Dubrovníku.* P. Budmani.

DURIŠIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* A do Petra Mitar Đurišicu. Nar. pjes. vuk. 5, 111. — *I selo u Slavoniji u podžupaniji virovitičkoj.* Pregled. 111.

ĐURIŠIĆI, *m. pl. zaselak u Srbiji u okrugu užičkom.* K. Jovanović 151.

ĐURJAN, *m. prezime.* — *U naše vrijeme u Dubrovníku.* P. Budmani.

DURJEN, *m. ime muško.* — *Prije našega vremena.* Darčn. S. Novaković, pom. 121.

ĐURKA, *m. ime muško, vidi Đurko.* — *Od prije našega vremena.* Đurka (moglo bi biti i žensko ime). S. Novaković, pom. 121. S njime piju četiri adnada: adnad Baja i Rčković Peja, adnad Đurka od bijele Sente ... Nar. pjes. vuk. 3, 557.

DURKAN, *m. ime koiu.* F. Kurelac, dou. živ. 10.

ĐURKANIĆ, *m. prezime.* — *xvi vijek i.* Mon. croat. 290 (1589).

ĐURKO, *m. ime muško, dem. Đuro.* — *Od xiv vijeka a između rječnika u Vukovu i u Daničićeru (Durko).* Đurko. Glasn. 15, 309. (1318?). Pant Đurko. Mon. serb. 512. (1496). Đurko. S. Novaković, pom. 121.

ĐURKOVAC, đurkova, *m. nekakav osobiti čarak.* *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (durkovac čarak, art schloss an feuergewehren, jgniarium quoddam, cf. vukovac s prinjerom iz narodne pjesme: Na njima su dva čarka durkova). Mac vukovac, čarak durkovac i sablja dimiškiha (vaļajni).* Nar. posl. vuk. 176.

ĐURKOVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme* Mila sestra Đurković burlara. Nar. pjes. vuk 3, 176. A zagna se Đurković Hotasu. Ogled. sr. 40.

DURMEZLIJE, *f. pl. sovc u Bosni u okrugu travičkom.* Statist. bosn. 67.

ĐURO, *m. ime muško, hyp.* Đurađ. — *isporedi* Đura. — *Akc. se mijenja u voc.* Đuro. — *Od prije našega vremena, a između rječnika u Voltigijinu, (u Vukovu je griješkom izostalo; kod Đura stoji: vide Đuro).* Đuro. S. Novaković, pom. 121. Jeli š'ime Pijanica Đuro? Nar. pjes. vuk. 2, 448. Beg je dade Pijanici Đuru. 2, 419. Pita majka Smedereva Đura. 2, 471. Pjan Đuro kao i sjekira. Nar. post. vuk. 249.

ĐUROJE, *m. ime muško, vidi* Đuro *od čega postaje* — *xiv vijeka, a između rječnika u Daničeviću.* Đuroje. . . Đuroje Dobrić. Mon. serb. 97. (1330).

ĐURŌK, *m. ime muško, Đurađ.* — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

ĐURŌTA, *m. a) ime muško, Đurađ.* — *u naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović. — *b) ime vola (koji se o Đurdevu otelio).* F. Kurelae, dom živ. 24.

ĐUROV, *adj. koji pripada Đuru* Pravo dođe do Đurove kule. Nar. pjes. petr. 2, 476. Zlo činila Đurova Jerina, zlo činila, gore dočekala. Nar. post. vuk. 92.

ĐUROVAC, Đurovca, *m. selo u Srbiji u okrugu topličkom.* M. Đ. Miličević, kraļ. serb. 396.

ĐUROVAČA, *f. a) velika čaša drvena, radi postana vidi* kod Đuro i Đura *primjere o Pijanici Đuru iz narodnih pjesama i poslovice.* — *u Vukovu rječniku gdje se dodaje poslovice:* Pjan Đuro ka' i sjekira (*vidi* kod Đuro). — *b) mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom* Niva u Đurovači. Sr. nov. 1866. 121.

ĐUROVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Pa doživje Đurović Hotaša. Ogled. sr. 38. *vidi* i Šem. serb. 1882. 206. — Đurovića polje, *mjesto u Srbiji u okrugu užičkom.* Livada u Đurovića polju. Sr. nov. 1871. 27.

ĐUROVIĆI, *m. pl. ime mjestima. a) dva zaseoka u Srbiji u okrugu užičkom.* K. Jovanović 159. 160. — *b) seoce u Dalmaciji u kotaru dubrovačkom.* V. Saljar 112.

ĐUROVINA, *f. seoce u Bosni u okrugu zvoničkom* Statist. bosn. 92.

ĐUROVIŠTA, *n. pl. ime mjesta.* — *xiv vijeka* Car je Stefan dao crkvi arhandelovoj u Prizrenu nivu 'nize Đurovišta' (Glasn. 15. 271 god. 1348?). 'Niva Đurovišta' (272). Đ. Daničić, rječ. 3. 543-544.

ĐUROVO BĀDO, *n. mjesto u Srbiji u okrugu užičkom.* Livada u Đurovu Brdu. Sr. nov. 1866. 372.

ĐUSIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Šem. serb. 1882. 206.

ĐUSKĀNE, *n. djelo kojim se đuska.* — *U Vukovu rječniku.*

ĐUSKATI, *duskām, impf. raditi što su svom snagom, n. p. kopati.* — *Može biti od tur. kūski, gozdena poluga.* — *U Vukovu rječniku.*

ĐUSTEBEG, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Šem. karlov. 1883. 73.

ĐUSTOVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Karimata starog Đustovića. Nar. pjes. vuk. 4, 483.

ĐUŠINCI, Đušinaca, *m. pl. selo u Srbiji u okrugu topličkom.* M. Đ. Miličević, kraļ. serb. 396.

ĐUŠO, *m. dem.* Đuro. — *U naše vrijeme.* Đašo Vuličević. Vuk, prav. sov. 13.

ĐUŠTRA, *f. nekakva riba.* Danica. 1870. 352.

ĐŪTURE, *adv. per aversionem, jedno na drugo, s jednoga na drugo, osjekom, tur. kŭtŭre,*

gŭtŭre, vrpa. — *isporedi* đuturice. — *U Vukovu rječniku (in bausch und bogen').*

ĐŪTURICA, *f. što se đuture radi.* — *U Vukovu rječniku (die bauschbarkeit, 'opera per aversionem').* — *I kao ime mjesta u Srbiji u okrugu rudničkom.* Livada u Đaturici. Sr. nov. 1869. 328.

ĐŪTURICĀ, *vidi* đuturice. — *U Vukovu rječniku, vidi i kod* đuturićar.

ĐŪTURICĀR, *m. čovjek koji đuturice radi (n. p. vinograd).* — *U Vukovu rječniku (der bauschpächter, 'redemptor per aversionem'), gdje se dodaje:* Mnogi Karlovaćani imaju đuturićare koji im u vinogradima sjede i vinograde đuturice rade.

ĐŪTURICĀREV, *adj. koji pripada đuturićaru.* — *isporedi* đuturićarov. — *U Vukovu rječniku*

ĐŪTURICĀRKA, *f. đuturićareva žena.* — *Akc. se mijenja u gen. pl. đuturićarākā.* — *U Vukovu rječniku.*

ĐŪTURICĀROV, *vidi* đuturićarev. — *U Vukovu rječniku.*

ĐŪTŪRUM, *adj. uzet, klijenit, tur. kŭtŭrŭm.* — *U naše vrijeme u Hercegovini.* Toliko đuturumih staraca. V. Vrčević, niz. 189. Ni jedan čorav ni đuturum. 237. Nego me staru i đuturumu mučiš. 301.

ĐŪVEČE, *đuvečeta, n. a) zemljani sud (kao zdjela) što se u njemu peče meso u peći, tur. gŭveg.* — *b) ono meso.* — *U Vukovu rječniku.*

ĐŪVEGIJA, *m. mladoženja, tur. gŭjegŭ, gŭvegi.* — *isporedi* đuveglija — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu.* Đuvegija i'ći zaručnik. M. Dobretić 569. Jeli lepša prošena devojka nego lepi đuvegija Ranko? Nar. pjes. vuk. 1, 23. Majka oće da ostavi sinu, a devojka svome đuvegiji. 2, 22. Pa otide mlada kroz svatove dokle nađe mlada đuvegiju. 3, 496.

ĐŪVEGLJIN, *adj. koji pripada đuvegiji.* — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Đuvegijnoj mermerli avliji. Nar. pjes. herc. vuk. 13. Te ajine đuvegine. Nar. pjes. petr. 1, 300.

ĐŪVEGLIJA, *m. vidi* đuvegija. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Jedan da je hitar đuveglja, a dvojica da su dva đevera. Nar. pjes. vuk. 2, 227. Sina moga hitra đuvegliju. 2, 545. Obzire se prelijepa Mara, đe je nežin mladan đuveglja. Nar. pjes. kras. 1, 79.

ĐŪVĀNDIJA, *f. krđalijinska robiņa, tur. gŭvendi, meretrix (Đ. Popović, tur. reč. glasn. 59, 81).* — *U Vukovu rječniku.*

ĐŪVĀNDIJNSKĀ, *adj. koji pripada đuvendijama.* — *U Vukovu rječniku (đuvendijanski) gdje imi i đuvendijski s istim značenem.*

ĐŪVĀNDIJSKĀ, *vidi* đuvendijinski.

ĐŪVESKIJA, *f. nejasna riječ u narodnoj pjesni našega vremena, možebiti tur. gozgŭ, zrcalo, ogledalo.* Pod kucom ti tri đunare: pod jednom ti patka pije, pod drugom ti peća leđa, a pod trećom đuveskija. Nar. pjes. herc. vuk. 251.

ĐŪVEZ, *adj. rumen, ružičast, turska riječ, kaže da kŭz, žerava; ne mijenja se po padežima.* — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Svih košuļe duvez anteriju. Nar. pjes. juk. 257. Đuvezvezom grane vezla. Nar. pjes. petr. 1, 68.

ĐŪVEZLIJA, *f. ružičasta svila kojom se veze, isporedi* đulvezija. — *Ne znam, jeli načiñeno od duvez turskijem nastavkom li, ili je stariji oblik đulvezija (dul-vezija od osnove glagola vēsti).* —

U naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Uvezla sam tri dukata zlata i četiri svile duvezlije. Nar. pjes. vuk. 1, 264. I četiri svake svile, po naj više duvezlije. 1, 530.

ĐUVITĀĻKA, f. *vidi* dijotajka. — *U Vukovu rječniku*

ĐUZEL, adj. *lijep, krasan, tur. güzel; ne mi-jeña se po pudežima. — isporodi* duzli, duzeli. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Na ñemu je duzel odijelo. Nar. pjes. vuk. 1, 372 I za ñome dvije mile seje, duzel Ata i lijepa Fata. I, 597. Štono doje u ñaršiju telal telali? na ko-ñiji duzel mona te se prodava. Nar. pjes. herc. vuk. 246.

DUZELĀNA, f. *kao žensko ime (tur. güzel ana, lijepa majka?), ali samo u pripjevju kod narodne pjesme našega vremena.* Pošetalo je pet

đevojaka, Šiper-peana, Šikom-bojana, i Đuzelana, Minoprosava, peta đevojka Vipiruzana. Nar. pjes. vuk. 1, 518.

DUZELI, vidi duzel. — *U naše vrijeme. O jagluče moj duzeli radió! Nar. pjes. herc. vuk. 118. Nu pogledaj duzeli odijela. Nar. pjes. juk. 59*

DUZLĚME, duzlĚmeta, n. ñekakav slatki kolać, tur. gözleme (espèce de gâteau, beignet' 'eine art dünner kuchen, in schmalz oder öl gebacken'. Zenker). — U narodnoj pjesmi našega vremena. Donosi joj svakije ponuda: šećer s mora, smokve iz Mostara, i ašlame u medu kuvane, duzlĚmeta na burmu savita. Nar. pjes. petr. 1, 60.

DUZLI, vidi duzel. — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Pak oblaći duzli deisiju. Nar. pjes. petr. 2, 486.

E

1. E. *slava:* a) *odgorara praslavenskom i tu-đem e. — bj* *postaje od praslavenskoga e. — cj* *postaje od praslavenskoga ě. i to scagla po istoćnom govoru, a po jućnom od ě biva je i ije; vidi i kod l. — d)* *u našem se jeziku dodaje na kraju ñekijih oblika, naj češće onijih što se ser-šuju na m. aa) u instr. sing. kod supstantiva, od xvi vijeka:* bogome. G. Držić 404; babome. N. Naješković 1, 260; djelome. D. Rañina 96v *itd. vidi* D. Danićić, *ist. obl.* 44—45. *u naše vrijeme neobićno. — bb)* *u instr. sing. personalnijih zamjeniva:* mnome. N. Rañina 191v. G. Držić 448; tobome. N. Rañina 15b. G. Držić 120; sobome. N. Rañina 147b. M. Vetranić 1, 129. *vidi* D. Danićić, *obl.* 217—218. *i u naše vrijeme, osobito mnome, vidi* Vuk, *pavl. filibj.* 1, 26. — *cc)* *u instr. sing. kod drugijih zamjeniva, od xiv vijeka.* ñime. Mon. serb. 191. (1379); kime. M. Vetranić 2, 457; mojime. 2, 482; time. M. Marulić 242; ñome. 149; mojome. M. Vetranić 2, 395. *vidi* D. Danićić, *obl.* 173, 178. *i u naše vrijeme, osobito ñime i ñome. — dd)* *u instr. sing. kod adj. od xv vijeka, družime.* M. Marulić 317; družime. N. Naješković 1, 13; većome. M. Marulić 166; drugome. G. Držić 435. *vidi* D. Danićić, *obl.* 45, 176—177. *u naše vrijeme rijetko. — ee)* *u loc. sing. kod zamjeniva i adjektiva muškoga i sred-ñeĝa roda, od xiv vijeka, tome.* Spom. sr. 1, 9. (1397); ovome. Mon. serb. 370. (1132); slavnome. 195. (1166). *vidi* D. Danićić, *obl.* 179—180, 181.

i u dat. sing. jaćlaju se oblici s nastarkom ome nj. omu već od xiv vijeka, ali primjeri vadi rjetkoće nijesu dosta pouzdani, vidi D. Danićić, *obl.* 165. *u naše vrijeme kod većine stokaraca obćniji je i u dat. sing. i u loc. sing. nastarak ome nego omu. ff)* *kod zamjeniva i adjektiva u dat. pl. sa starijim nastarkom im. ijem i u instr. pl. s istijem mladijim nastarkom, od xv vijeka, dat.:* omějmu. Mon. serb. 371. 1132; time. M. Marulić 323, 325; družime. N. Naješković 1, 92; mnozijeme. 1, 51. *vidi* D. Danićić, *obl.* 197, 200; *instr.:* svime. M. Marulić 13; vašime. M. Vetranić 2, 490; svijeme. N. Naješković 1, 99; vlašime. D. Rañina 77b; žlime. 65. *vidi* D. Danićić, *obl.* 207, 210. *u naše vrijeme neobićno. — gg)* *kod zamjeniva u gen. pl. i u loc. plur. sa starijim nastarkom ih, eh, ijeh. — od xiv vijeka, gen.:* tohej. Mon. serb. 101. 1332; onih. M. Marulić 302. *vidi* D. Danićić, *obl.* 191; *loc.:* siluhj. Mon. serb. 470. 1451; ovih. Š. Budinić, *ispr.* 164. *vidi* D. Danićić, *obl.* 212. — *hh)* *u provs. 3 sing. gla-*

gola jesam; jeste. vidi kod jesam. — ii) *u ñekijih adverbala, kao sade, pake itd. vidi kod av-ćkovijeh rijeći napose.*

2. E. *interj. ako od ore postaja rijeći* evo, eto, eno, naj starij bi znaćenje bilo ono po kojemu se ko opamieće da pazi na ono što će se kazati. — *Može biti i praslavenska rijeć, isporodi rus. s ěim se pokazuje ěućeće, sumña, i češ. e ěim se poku-zuje žla. — U našem se jeziku jaćlja od xv vi-jeka (vidi Marulićev primjer kod a) u izmudu rječnika u Mikićinu e, glas koji se ěini kad što nije drago he, ola, oh, hem), u Stulićeva (e, glas, koji ěini se, kad nije što drago eh, ola, he, hem), u Vukovu (he, he). — Kad se nalazi pisano eh u ñekijeh pisaca (n. p. u Banovca, J. Filipovića, Lastrića) koji ne poznaju pravoga glasa slova h, to je samo ortografićna razlika, te ñhovi primjeri spadaju amo (ali vidi i eh i he), kod ñekijeh pisaca koji su htjeli istaknuti dućinu u izgoraraju nalazi se pisano i ee, n. p. kod J. Filipovića i Obradorića, a kod Banovca jedan put i ehe: Ehe vidi bog vaše himbe. J. Banovac, pred. 32. gdjekad se u naše doba vrlo dugo izgo-rara, goforo orako: heć, osobito kad je znaćenje kao kod f.*

a. *često pred vokativom kad se ko pozire ili natka da što učini.* E, nnt poslušajte. J. Banovac, pred. 130. Eh vrati se, gizdava đivojko. F. Lastrić, test. ad. 85). Na jedan put povieć jedna đevojka s ćardaka: E careviću, odjaš koiña pa odi u avliju. Nar. prip. vuk. 2 196. — *uz to se pokazuje i koje dućevno osjećaje (žla, žalost, radost itd.).* E bože, odnesi jur taj bić od naju. M. Marulić 245. E za boga, sura tica vrame! ti poleti do dvora mujeva. Nar. pjes. vuk. kovć. 105. E braće, vas kmet N. umre. M. Đ. Milićević, živ. serb. 1, 38. E, Ivo, o svetom arandelu, ako bog da zdravja, ovde će igrati tvoji svatovi! let. več. 183. E! nesreća, ti ne pogledala! Osvetu. 1, 5.

b. *kad se hoće da se u drugome uzbuđi ěućeće di dirćenie.* Jedan fali drugoga, a drugi je istakne, i govori: e! da ti znaš, što ja znam! J. Banovac, razg. 116. Što bi bilo, da Ana ne bude ispunila na zemlji ono, što je veće odredito bilo u nebesih? E što bi bilo? . . . A. Tomićević, gov. 200. E gde sam ja dobio onde ne može svak doćiri. Nar. prip. vuk. 27.

c. *kad se ěudi sam ovaj što govori.* E! e! hvala bogu! veli u nekoj dvojnici Ćića-Paun. M. Đ. Milićević, zim. več. 207. E ěudna mi ěuda! let. več. 229.

d. *kod pitañu ističe da čelade ne zna na što će se odličiti.* E sad šta da mu radim? Nar. prip. vuk. 85. I reče mu: „E, sinko! šta ćemo?“ Nar. prip. vrč. 50. E! brate moj, šta ćemo sad? Vuk, rječ. 152^a.

e. *kod promišljanja.* Eh, nije drugo, vaļa stid pod noge metnuti. J. Banovac, prip. 38. Eh ostavimo ova! J. Filipović 1, 10^b. E što ću ti lakidiju duñiti? Ogljed, sr. 246. E to je što drugo! Vuk, rječ. 152^a.

f. *pokazuje da se na što pristaje, ali to pristajanje može biti i tako da smisao postaje sasvijem protican. a) uopće, u pravom smislu (isporedi i 3. e).* E toli vjernomu prijatelju sve rit' smim. M. Vetranić 2, 473. Eh, dobro! reče Isus. J. Banovac, prip. 16. Tada reče oni ispovidnik: Eh, mudriji je bio prvi ispovidnik, jer te udil' razumio. razg. 122. I tuđe? eh i tuđe... pred. 5. Jeda ovo ñemnu ne bi moguće? Eh jest ovo ñemnu bilo moguće. J. Filipović 1, 82^b. „Zar na učitelja?“ „E, boža vjera, baš na ñega!“ M. Đ. Milićević, zlošel. 102. — b) *pokazuje da čelade koje govori zudorožno je onijem što je čulo, ili da pristaje na ono što drugi kaže da se učini.* E sad hajte po jedan redom. Nar. prip. vuk. 190. Leh mi kladite lonac na hrbat, pa se ne bojte. „E pak provaj, ako budeš mogla.“ Nar. prip. mikul. 15. „Ja ću sam udariti na 500 uskoka; a ti Bañe na koliko ćeš?“ — Vala ja ću na 300. — E turske mi vjere neće ih više ni udariti od 800. Vuk, nar. pjes. 4, 462. „Neka Kolaković pripovjedi kako je Božo Kulić prevario kaludera.“ „E, dele Kolakoviću!“ rekoh ñih dva tri unah. M. Đ. Milićević, zim. već. 218. — *može se tijem pokazati da se je čulo i razumjelo što je drugi kazao ako je i bez osobitoga zudoroštva.* E lijo, sad si dolijala! Nar. posl. vuk. 78. „Čuo sam da svašta pogadaš, jeli istina?“ „Valaj te nijesu prevarili.“ „E, a da kaži mi: ova tica, te mi je pod pazuh, jeli živa ali mrtva?“ Nar. prip. vrč. 140. — *s orakorijem značenjem kaže se često: e dobro!* „Tu si, pobratime?“ „Tu sam.“ „E dobro, a ti čini svoje.“ Nar. prip. vuk. 184. Onda zapita: „Koliko to vrijedi?“ A oni mu kažu: „Četiri pare.“ „E! veli dobro! četiri pare danas, četiri sjutra, to je osam.“ 220. E vala dobro! kad je tako, sjedi.“ 190. E dobro, kad nećeš, a ti mi pridigni slanimu da idem.“ 301. Otac vidi ludost svog sina, pa mu reče: „E dobro!“ Nar. prip. vrč. 50. — c) *čelade koje govori kao da samo pristaje na ono što je prije kazalo, dodajući još nešto što ono dopunjuje.* Eh, zna bog i u paklu veće i mañe muke dati. J. Filipović 1, 113^a. Pevaju, sviraju, bacaju puške, e — ono ti je radost, ono je sreća ovoga sveta! M. Đ. Milićević, zim. već. 72. Ona će biti već na svršetku svoga školovanja. E, to je već velika devojka. zlošel. 122—123. Prepirati se — e to mu je bilo u duši. M. P. Šapćanin 1, 27. — d) *čelade kao da pristaje na ono što je drugo (a i ono samo) kazalo, ali poslije dodaje što čim ne samo ono može ograničiti nego gdjgdje i sasvijem odbaciti.* Eh, oće, dobro ti to govoriš, ma da ti je samo poznati koliko se stidim. J. Banovac, prip. 38. E lasno je tebi! Nar. prip. vuk. 16. „Blago tebi kad imaš dva veseļa u jedan put!“ „E, moja gospodo, jedno mi je veseļa a drugo žalost.“ 80. Pa mu odgovori: „E moj sinko! da ti manka kapa na glavi, lako bih ti je kupio.“ Nar. prip. vrč. 159. „Popo! zar i ti čuvaš govoda?“ A on mu odgovorio: „E moj sinko! te još da su moja!“ Vuk, živ. 296. E, ali de ti to kaži našim seļacima! M. Đ. Milićević, zlošel. 290.

g. *pokazuje da se ni po što ne pristaje ili ne priznaje što je drugi (a i sam onaj) koji govori*

kazao, ovo značenje može biti da postaje od predašnjega (kod f, d)). Eh, ne imamo se ovom čuditi. J. Banovac, prip. 128. Ter Isukrst dopusti, da ovo ñegovo tilo otajstveno, koga je on glava, razruši se i pomañka? Eh, neka govore što jim drago, ovo bit ne može. J. Filipović 1, 186^a. A jeda l' ćeš odbaciti primolohave molbe moje? e. ne može tog podñiti primilostno srce tvoje. P. Knežević, pism. 99. „Nijesam li ja tebi kazao, da ti više ne ideš za mañom?“ „E moj pobratime, ne idem ja da tebe čeram, već te tražim da te pitam.“ Nar. prip. vuk. 185. E, ako ne zna nikakva zanata, ja mu ne dam svoje kćeri. 219. Stane se dete smeñati i reče biku da pogleda kakav mu ide megdangija. „E, te se hale ja bojim“, reče bik on poslušaj šta ću ti reći.“ Nar. prip. vil. 1866. 816. — s *tijem značenjem kaže se i: e baš! kao ironički.* Rast mu (señičetu) reče: „Koliko se s mojim plodom pitaš, a nikada nećeš na me da pogledaš ni da mi zañališ!“ Svinče odgovori: „E baš! kao da ti meni za ljubav taj plod radaš i prospleš!“ D. Obradović, basn. 231. — *amo mogu spadati i ovi primjeri, u kojijem se ističe i prijekor:* Eh, oće! da ti znaš koja je napast brezobrazna žena, ne bi mi toga govorio. J. Banovac, prip. 42. Pak kad vam se što reče, kao da se srdite ter okorno odgovarate: „Eh, oće, ostav me stati, lako je tebi!“ 142. Eh da se viruje, kako se ima virovati, drugacije bi se stalo prid onim sakramentom, a navlastito kad se ima primati! razg. 14. Ee, kad bi u sren bila ona vira, vidila bi se i na dvoru. J. Filipović 3, 103^a. Jeda ostali lakomec ne sagriñuju u ovom? Eh neka im se blago pokaže, izdaće vojske i gradove. F. Lastrić, ned. 129. Ee moj starče! D. Obradović, basn. 283. Kad joj muž kaže: „Bog s tobom ženo!“ otkuda sad bukova megrza? Sad bukve pucaju od mraza, ona mu odgovori: „E moj čoeće! nema bolećega, a on bi naložio vatru oko bukve pa bi se bukva otravila, i bilo bi megrze.“ Vuk. poslov. 202. *ili se ističe rug:* E moj čoso, ako ti više što ne znaš, to je sve ništa. Nar. prip. vuk. 202. *ili nema-vrbe:* „E šta je meni stalo?“ odgovori ludi i pušti prjenak. Nar. prip. vil. 1867. 704.

h. *pokazuje zudorožnost i diećelje.* E takvi se hiladili Srbi! Pjev. crn. 8^a. E inišli niko jači od nas danaske! M. Đ. Milićević, zlošel. 98.

i. *kao ovo. — u Crnoj Gori i u Boci kotorskoj.* Dobro došli, kićeni svatovi! a za Maru gizdavu devojku! E se Mare od roda dijeli, ali joj se žao od'jeliti. Nar. pjes. vuk. 1, 18. Gospodaru Katić-Simeune! E ti jesti gospovstvom najstar'ji, uzmi društva, pa ti drumu čuvaj. 4, 280. Ne predaj se. Petre Boškoviću! e ti ide jedna pomoć vruća. Ogljed, sr. 62. Nemoj vikati, pasja poturice! e ti dajem boža vjeru tvrdu, oću tvoju glavu otknuti. 501.

k. *u jednom primjeru iz Boke kotorske stoji u interogativnoj rečenici, kao zar, ili: E te žela obuzela na banove, na dedove?* Nar. pjes. vuk. 1, 90.

l. *kao uzvik od žalosti. — u Boci kotorskoj.* E jaok! Nar. pjes. vuk. 1, 90.

m. *č dā, vidi 2. da, b (II, str. 214^b).*

n. *č dā, vidi kol 1. da, II, 1. a, d) pri kraju (II, str. 213^b).*

3. *E, interj. glas kojijem se u odgovoru potvrdjuje čije pitañe, isporedi 1. da, II, 1. a (II, str. 212^b—213^a), vidi 2. e kod f. — U jednoga pisca Dubrovčanina xvi rijeka. Vila: „Ti si iz Dubrovnika? Omakala: E gospo. M. Držić 137. Bokčilo: Na ona li vrata? Pomet: E, na ona vrata. 293. i u naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.*

4. *E, eonj. veže rečenice gotoro kao te ili a. —*

Od prošloga vijeka. Dogadaji, koji ne samo za-
branuju ženidbu, nego i nečinu razmiču, e ovi
su od dvj vrste. J. Banovac, razg. 269. Idite i vi
u moj vinograd, e što pravo bude, daću vama.
F. Lastrić, od 184. Kako zbori car Osmanoviću,
e se boji od boje ne može. Pjev, em. 32. Sa
svijem se svijet dotamani, do u Srjenu, u to
mjesto župno; e se kupe srijemski glavari na
sakupu pred bijelom crkvom. Nar. pjes, vuk. 2, 6.
Drži nega uz desno koljeno, e ga drži kako svoju
glavu. 2, 610. Kad dođoše u orđiju, kado, e su
sjeli, nože prekrstili. 4, 391. Mnogo rekoh, e ne
mogoh od žalosti. Vuk, živ. 200.

5. *Ē. conj.* quod, po svoj prilici okruženo je jer
ili er. — *V. Crnoj Gori i u Boci kotorskoj od
xviii vijeka tu primjeru xvi vijeka.* Nijedna me
ne moj pitati, e čekam tužan glas. M. Držić 475
e je jamačno pisarska popraska mj. er.; izmedu
rječnika u Vakoru, a) vidi jer. Mene rekose da
neće ni po što, e se bojahu. Glasn. 17, 306. (1707).
Petro prosī. Ana se ponosi, e je Petra vlahiņa
rodila. Nar. pjes, vuk. 1, 3. A ne boj se, moj
Jovane kuno! e se nije voda pomamila, no se voda,
kune, posilila. 1, 123. Car hoćeše izgubiti jabu,
car hoćeše, i nevoļa mu je, e mu jaba mnogo
zakrivila. 2, 26. Brzo zaspā, hitro poskoće, e je
ružan sanak ugledao. 3, 217. I da raji uzdu po-
pritegnu, e je raja ka' ostala marva. P. Petro-
vić, gor. vijen. 12. — *b) vidi 1, da, 1, B. 11.
str. 185^b i dalje.* Kad pogleda ludoga Jovana,
e su nemi oči izvađene, nmi nega vodom Ka-
lagijskom. Nar. pjes, vuk. 2, 36. Bi li rek'o, e
sami ženska glava? 3, 351. Bi li rek'o, e si junak
dobar. 3, 351. Jel' istina sto mi ljudi kažu, e ti
imas u Prizen darove? 3, 123. A kad vide Grisje
Osman-aga e ostade Drasko Popovič. 1, 63. Kad
vladika glase razumio e se vezir s vojskoma po-
digao. 1, 81. Strah je mene i bojim se juto e će
uteč' ovcar od ovaca. Ogled, sr. 157. Ne bih te
trpelo da bih znao e ću sokola izvesti od tebe.
Nar. posl, vuk. 191. u ovom primjeru e stoji mjesto
da je e je: Što je vajde, e dobra devojka, kad
je guja jeste zaprosila? Nar. pjes, vuk. 3, 21.
er kao što, zato što. Da sino jedni i zalosni e
se za nas ne spomitu. Nar. pjes, vuk. 1, 92. No
ako se jesti prepano e si mrke vlahu ugledao.
1, 511. Pop poput nije kriv e mu je porođan bir.
Nar. posl, vuk. 255. Hago Mujo! dobar ti si!
Hvala bogu, e ne mogu. 310.

6. *Ē. conj.* vidi 1, da, 1, A. II, str. 163^b i dal'
i jeda. — *Postaju jamavno od ova ili jeda.*
V. naše vrijeme. I zamole ga e bi mi ili svezali
pri nogama da ne pobjegu. V. Arcević, igu. 51.
Vjezba se, e bi zdravu uzdrzao glavu. M. Pavli-
nović, rad. 135.

EBAN, *m.* ebano, eruo, trado dera, vidi rovan,
tal, ebano. — *Od xviii vijeka, a izmedu rječnika
u Mikalijcu, u Belinu 282, u Bjelostjenjcu, u
Vollugijcu, u Staliću.* Od lastiva eruo ebano
s the tipoze eladice nastaju. G. Palmotić 3, 619.

EBANAR, *m.* u Stalićera rječniku zbanista,
ehi layova 3 ebano; apr ex ebano operam con-
fieri. — *er kao e, hite i mavičano.*

EBANSKI, *adj.* od ebano. — *Samo u Stali-
ćera rječnika.*

EBEN, *m.* vidi ebano. — *V. Stalićera rječnika.*

ĒBREJSKI, *adj.* vidi je-rej-ki. — *XVII i XVIII
vijeka.* Prinati ne merne, a naj lise sinove ebrej-
ske ili iudijske. B. Ka. n. u. 77. Ne razumivši
ebrojski jezik. M. Lekusić, razm. 121.

ĒCANIX, *m.* šorjek er. Eke, V. Arsenijević.

ĒČANKA, *f.* ženska čečale iz Eke, V. Arse-
nijević.

ĒČANSKI, *adj.* koji pripada selu Ečki, V. Ar-
senijević.

ĒČAR, *m.* mjesto u Srbiji u okrugu radničkom,
Niva u Ečaru. Sr. nov. 1875, 662.

ĒČAVSKA MALA, *f.* mjesto u Srbiji u Sme-
dorevu, Kuća u Ečavskoj Mali. Sr. nov. 1867, 123.

ĒČEG, *m.* vidi jegek. — *Na jednom mjestu
xviii vijeka.* Čeg ise, ne more se više, vino
piše, ne more se lipše. J. Krmpotić, mal. 16.

ĒČISTE, *m.* mjesto u Srbiji u okrugu kraju-
jeračkom, Niva u Ečistu. Sr. nov. 1867, 400.

ĒČKA, *f.* selo u Banatu, Sem. prav. 1878, 98.

ĒČIM, *adj.* hočim.

ĒČOLJIA, *f.* Loozica, Aetolia, kraj u Grčkoj.
— *Samo u Vakoru rječnika s dodatkom da je
stajava rijek.*

ĒDA, *vidi jeda.* — *Dolazi pouzdano (u sta-
rijim primjerima pisanjem crkviskijem slozima
oda može se citati jeda) od xvi vijeka (vidi kod
b) au), a izmedu rječnika u Vakoru, a) u in-
trovrativnoj rečenici (samostalnoj i podložnoj),
može imati aza se i riječena li; oda li, au) kad
se čeli da bude ono što se pita ili traži. Raztvori
vandeļe svoto, oda li ćeš moći, steći ga, održat
se da na svak čas ne zavapiš? 1, M. Mattei 21-22.
Da nijeste dogod ugledali, oda bi smo šćar šćar-
rili? Nar. pjes, vuk. 1, 50. Eda ve je sreća domi-
jela od Drobiñaka od plemena jaka? Ogled, sr.
391. Zapita ga, oda li ima sto za jelo, Nar. prip.
vuk. 1, Eda sto, sino? nije li bog dao da si nasao
sto si tražio? Nar. prip, vuk. 211. Eda je bog
dao da ste našli vodn? 212. Objajnući kroz ka-
muru tamo amo, oda se nije kakva devojka de
sakrila. 260. Eda ga nade? Vuk, rječ. 152^a. —
*b) u pitanju upće, čisto u čudu, a može se kod
toga čeliti i da ne bude ono što se pita.* Eda
si se krivo zaključala, de god mene do nevoļe
bude, da ćeš mene biti u nevoļi? Nar. pjes, vuk.
2, 109. Eda može ko vodu zabraniti da se ne
krste ovi? Vuk, djel. ap. 10, 17. Eda će žena od
devedeset godina roditi? D. Daničić, 1mojs. 17,
17. Kuzetu! neini opet harambaša obrnuvši se
Milosu, oda Stogod, kad toliko glodaš? M. D.
Milićević, zim. vec. 215. — *b) utinam, na po-
četku samostalno i podložnu rečenice kojom se
pokazuje četa, u jednom primjeru uz oda ima i
druga da; Eda degod da zavyon! Nar. posl, vuk.
327. au) glagol je u indikativu.* Do komež života
oda jos meni kad ne rajska lipota odnese ovi
jad, N. Najesković 1, 298. Da molis boga ti, oda
mi nevoļu i tuge prikrati. 1, 300. Eda li se kleti
Turci spenzdici oblakome. Nar. pjes, mikl. beitr.
1, 35. Eda bog da, te nam dode! Nar. pjes, vuk.
1, 176. Neza klela lipna djevojka! Eda bog da,
jeti bolovao? 1, 286. Eda bog da, da mi i ne
dode! 1, 543. Ne bojte se, braćo moja draga! oda
bog da kakvoga junaka, koji ce nas junak iz-
baviti. 3, 358. Valovica boga molī: Eda degod
da zavyon, oda kome žena umre, oda mene mladn
uzme. 1' Stoliću. Nar. posl, vuk. 327. — *b) u
glagol je u kondicionalu.* Sto za boga udelite,
oda bi vam dobro bilo ovog sveta i onoga. Nar.
pjes, vuk. 1, 137. Da pustimo Miletu s Milicom,
oda li kako otisnuli ladu. 1, 557. Luto savi i otud
i otud, oda bi mu glavu osjekao. 2, 283. Eda bi
me ne rodila majka, već kobila, koja kome zdrobi,
te ja Turke osvetiti noću. 1, 368. — *erj ugovu
glagola vidi kod jeda.* Eda boga, da ja sestru
nadem! Nar. pjes, vuk. 2, 621. Eda boga i bogo-
rodice! 1, 216. Eda boga i bukova lada! Nar.*

pjes. here, vuk. 214. Eda boga i sreće! Vuk, rječ. 152a.

1. EDEM, *m.* zemaljski raj, jerrejski Eden, grč. Έδέμ. — *V rukopisu xv vijeka pisanim cckren- ni jezikom*, Vt. Edeme prèdelom našim, ki drèvy smòdnomu jèže smrtu ishòlatajv; šu vsemu miru . . . (Glasn. 21, 289, 1192).

2. ÈDEM, *m.* tursko ime muško, vidi Adam, arap. Adam, tar. Adem. — *V naše vrijeme*, Zafali se Edem moimè mlado, Nar. pjes, vuk. 1, 262.

ÈDEMOV, *adj.* koji pripada Edemu, Hvala Edemova, Vuk, nar. pjes. 1, 262.

EDIBATA, *f.* grad u Albaniji. — *V rukopisu xv vijeka, i otale u Danubièera rjeèniku*, Vi. lèto 7001 1483. hodi cars. na Albanasè, i primi Edibatu i Motuny, Okáz, sat. pam. 82, oko 1680.

EDNÒBÚŠIÈÈ, *atr.* tuprav jednodušice od jednoga duška. — *V naše vrijeme u Lici*, Bome sam sve odnodušice odlièio ili otrèao?, J. Bogdanović.

EDRÈNA, *f.* vidi Edrene. — *V naše vrijeme*, Tek ja ostali starac u Edreni, Pjev. em. 864.

EDRÈNE, Edrènetà, *n.* vidi Jedrene, ispravdi Edrena. — *V Vakova rjeèniku*.

ÈDIPAC, Èdipac, *m.* Egipćanin, vidi Edipat. — *Dobaci sumu a oblièima nomaèine, te se ne zna kako bi glasno uminuticè jedniva; po tomu slo èeki pišu i pred e, moèe biti da bi glasno i Edipacè*. — *Mj. d. kod èakaraca stoji j.* — *Od xv do xviii vijeka*, Da ne roku Ejipei (Egipci), Bernardin 51, exod. 32, 12. Ejipei (Egipci) potopj. D. Baraković, jar. 15. Jesu li se onda Ediptei na pravu vèru obrnuli? Ne možemo dvomiti da mnogi od Edipaca (Edipateu . . . A. Kanižliè, utoc. 512. — *odj se u zna, treba li èitati d ili è*; Kada doboše Edipei, I. Anèiè, vrat. 10.

ÈDIPACŔI, *adj.* egipatski, vidi Edipat. — *xvii i xviii vijeka*, Od službe edipacke, M. Divković, nauk. 250. — *u oèijem primjerima ne zna se, treba li èitati d ili è*; Da se ne boje kraja edipackoga, I. Anèiè, svit. 155. Brastè edipacko, M. Radniè 513b. Od suzanstva edipackoga, J. Matović 327.

ÈDIPAT, Èdipat, *m.* Aegyptus, Èdipat, Misis, grè. Η, εgyptos. — *Kod èakaraca s j mj. d.* — *Od xv vijeka tu prèa dva primjera uminuticè je bo: a. Biži u Ejipt (Egipt)*, Bernardin 12, mat. 2, 13. Iz Ejipta zvati šna moza, 12, mat. 2, 15. Kad Ejipt (Egipt) ostavi, M. Maruliè 20, 1. Ediptu, M. Vermaniè 2, 165. Kraji od Ejipta Menandru spjèvaocu poklisare poslaše, velike mu dare obeèajnièi, da bi hrio zivot svoj među fima provesti, D. Radina 17b. *V Edipat s fima bižu*, M. Divković, nauk. 106b. Koji jes izlèzio iz Ejipta, B. Kasiè, nac. 35. Prenda pribiva tako s tobom u Ediptu tudu gradu, P. Posilović, nasl. 61. Da biži u Edipat, S. Margitiè, bal. 122. Kako od Jozipta reèe sveti Ambrožio, da ga nije zašinio Edipat, A. Kanižliè, fram. 177. — *u oèijem primjerima ne zna se, treba li èitati d ili è, casi m razlikuju ova dva slova kod pisàva*; Bog puk Izraelski iz zemlje od Ejipta izvodi, B. Gradiè, djey. 91. Pòbigoše u Edipat, And. Kaciè, kor. 360. Puk od Mojzesu iz Ejipta izbavljen, J. Matović 29.

ÈDIPCIANIN, *m.* Èdipćanin, vidi Edipat, ital. Egiziano, — *plur.*; Edipćanin. — *V èakaraca s j mj. d.* — *xvii i xviii vijeka*, Bi prodan Putifaru Ejipecjaninu (Egiptjaninu), A. Vitièiè,

ist. 362. Da se istih Ejipecjanoy (Egipcianoy) srea na zlobu obrate, 363. — *u oèijem primjerima ne zna se, treba li èitati d ili è*; Edipejani koji plakahu s Jozefom, M. Radniè 202a. Edipejani veè ga ne ènjahu, J. Banovac, pred. 8. Od izopacena obicaja Edipejiana, J. Matović 183.

ÈDIPCIJANSKI, *adj.* koji pripada Èdipejanim, — *xvii i xviii vijeka moèe se èitati è mj. d.*, Kraljevstvo edipejansko, M. Radniè 453b. Poknèstvo edipejansko, I. J. P. Lucie, razg. 93.

ÈDIPCKI, vidi edipski.

ÈDIPKA, *f.* Egipćanka, vidi Edipat. — *V prav Edipka, ali i spada ènoda p i k u jednom je primjeru pisanim*. — *xvii i xviii vijeka tu sèijem primjerima ne zna se, treba li èitati d ili è*; Ova poganica Edipka, I. Anèiè, vrat. 33b. Marija Edipka, Blago turl. 2, 270. Svi zaludni naši trudi pri Edipki jaob ostaše, N. Marèi 63.

ÈDIPKIŔA, *f.* vidi Edipka. — *xvii i xviii vijeka*, Ejičkina vila, D. Baraković, vil. 87. — *u oèijem primjerima ne zna se, jeli d ili è*; Život i pokora svete Marije Edipkièe, N. Marèi 1. Davan tu svjetlos zivot Marije Edipkièe, 5.

ÈDIPSKI, *adj.* egipatski, vidi Edipat. — *Kod èakaraca s j mj. d.* — *Od xv do xviii vijeka*, *V zemli ejipskoj (egipskoj)*, Bernardin 86, exod. 12, 1. Ejipski (egipski) muèi, M. Maruliè 15. — *u oèijem primjerima ne zna se, treba li èitati d ili è*; Od edipskih (egipskih) plodnijeh mjesta negovi su vitezovi, I. Gradièiè 331. Tamnosti edipske, J. Banovac, pred. 91. Suzanstva edipskoga, F. Lastriè, mod. 190. And. Kaciè, kor. 315. Edipska vila, N. Marèi 13.

ÈDIPTAG, Èdipat, *m.* vidi Edipac.

ÈDIPTOV, *adj.* koji pripada Èdipatu. — *xv vijeka u jednoga pisca èakaraca s j mj. d.*, Pokoli bilu izlèzli iz zemlje Èdiptove (Egiptove), Bernardin 68, exod. 16, 32.

ÈDIPTSKI, *adj.* egipatski, vidi Edipat. — *xvii i xviii vijeka tu primjerima ne zna se, jeli d ili è, u Vuletièera moèe biti i j*, Pogledavši Gospolin svitlu vojske edipske, I. Bandulaviè 118b, exod. 14, 21. Mesa edipskoga, M. Radniè 83a. Služenici da budemo egipskomu poglavici, P. Vuletiè 68. — *u ovom je primjeru s j mj. d.*; Kojihèh oslobodi od službe edipeke, J. Matović 166.

ÈDIT, *m.* vidi Egit i Edipat. — *V jednom primjeru pisca èakaraca xviii vijeka s j mj. d.*, Iz Ejipta (Egitac), A. Vitièiè, ist. 259a.

ÈDUPAC, Èdupac, *m.* vidi Jedupac. — *Va dva mjesta xvii i xviii vijeka; va prvom s j mj. d (va èakarskom narècu), u drugom se ne zna, jeli d ili è, u prvom primjeru stoji kao ina muško*, Cetrtomu biše ime Ejiptu, Postila, 119. Pokarani Edipei za idolatriju, I. Anèiè, ogl. xxiv.

ÈDUPACKI, *adj.* koji pripada Èdupcima. — *V jednoga pisca xviii vijeka ne zna se, treba li èitati d ili è*. Bozi edupacki, I. Anèiè, ogl. 62. Pošta putem edupackim, 149.

ÈDUPAK, Èdupka, *m.* vidi Edupac. — *V jednoga pisca èakaraca xviii vijeka (s j mj. d.)*, Neka se ugasi Ejiptkom vlast i moè, D. Baraković, jar. 17.

ÈDUPASKI, *adj.* egipatski, vidi Edupat. — *V jednoga pisca xviii vijeka ne zna se, treba li èitati d ili è*. Izasasèe Izraelsko iz zemlje edupacke, A. d. Costa 1, 181.

ÈDUPAT, Èdupat, *m.* Èdipat, Misis, grè. Η, εgyptos, ispravdi Èdipat. — *V jednoga pisca èakaraca xvii vijeka (s j mj. d.)*, Ejiptat jest lovik a ne bog, Postila, hrv. posveta 3.

ĚDUPČANIN, *m.* *Egipčanin, vidi* Edupat. — *U jednoja pisca čakavca xvi vijeka (s j mj. d).* Za potopom duh sveti je karal i kastagal Ejujpučane skrozio Josefa i Mojsca. Postila. X^{3b}.

ĚDUPŤLIJANIN, *m. vidi* Edupčanin. — *U jednoja pisca čakavca xvi vijeka (s j mj. d).* Sodomitijane, Ejuptijani i Izraeličane. S. Budinić, sum. 118^v.

ĚFĚNDI, *m. vidi* efendija, *stoji pred imenom* kadija *i ne mijenja se po padežima.* — *U naše vrijeme i u Vakoru rječniku* (efendi-kadija). Čuješ li me, efendi-kadija? Nar. pjes. vuk. 2. 359. Posi-jeće efendi-kadiju. 1. 183.

ĚFĚNDIJA, *m. tur.* efendi (*od grč. ἐφέντης*), *tako se kaže od štoraja učeničim ljudima i činovnicima, pa i uopće i drugome, u našem jeziku kao* gospodin, *i kaže se samo* Turcima. — *Od xvii vijeka i u Vakoru rječnika:* itel oimes türkischen gelehrten (kadi oder chodschar, dominus). Od nast. efendije. Starine. II. 81. 1606. Efendija, oto ti dukata. Nar. pjes. vuk. 2. 359. Što no sjedi kao efendija. 3. 516. *U kao nauški nadimak, u naše vrijeme.* Došo k sudu Janko Efendija Šabcanin. Glasn. n. 1. 198. (1811).

ĚFĚNDIJA, *adj. koji pripada efendiji.* — *U Vakoru rječnika.*

ĚFĚNDIJAICA, *f. efendijina žena.* — *U Vakoru rječnika* (efendijinea).

ĚFĚNDIJSKIĀ, *adj. vidi* efendijski. — *U Vakoru rječnika* (efendijjski).

ĚFĚNDIJSKIĀ, *adj. koji pripada efendijama.* — *ispoređi* efendijjski. — *U Vakoru rječnika.*

ĚFĚNDUM, *tar.* efendüm, *gospodine moj!* *vidi* efendija. — *U naše vrijeme.* Bogme ja ne znam, efendüm bonum! odgovori mu sveti Petar. Nar. prip. vré. 55.

ĚFIMJA, *f. Efgimja, ime žensko.* — *U naše vrijeme.* Efmija curu govorila. Nar. pjes. petr. 2. 193.

ĚFTA, *f. nedjeļa dana, pers. tur.* hefte. — *U naše vrijeme.* Efta, nedjeļa dana. Vuk (?), nar. pjes. here. 357. *vidi i* Nar. pjes. petr. 1. 313. 2. 698. Nar. prip. vré. 224.

ĚGAR, *Egra, m. vidi* Egra. — *U rukopisu xviii vijeka i u Studičeru rječniku.* 1552 Egar obseđoše Turci. Glasn. 20. 5.

ĚGARSKI, *adj. koji pripada Egru.* — *xviii vijeka.* Egarski paša, Starine. 10. 15. (1652).

ĚGATI, *egām, impf.* cobani za govedlina egaju udarajući se palcem u grlo i govoreći: el el ega, ega do bulnega itd. u Hercegovini. V. Lešević.

ĚGAJA, *adj. krvir (a nožama).* — *Tada riječ, po svoj prilici hrvatska, ispoređi tar.* egmek, *kri-vo.* — *U naše vrijeme i u Vakoru rječnika* (krum, fehlerhaft) pravus, ef. krvir. Zute cizme na crvane noge. Nar. pjes. vuk. 1. 523.

ĚGBE, ĚGBETA, *vidi* hegbe, hegbeta.

ĚGE, *egeta, u. tur.* ege, *lima, pila, turpija.* — *U naše vrijeme.* Izvadio ege iz egbeta. Nar. pjes. juk. 112. U trideset morskijeh egeta. 397.

ĚGED, *a. gannca.* Eged, *god, kraljev zet, u stranu* ud. likom se opase, *odbonitaj;* boza. Nar. zag. nov. 239.

ĚGEDAST, *adj. kao* behovla *riječ u botanici u jednoja pisca našega vremena.* Egedast *vlisi* u sredi s oba loka na priliku egede izrezan. J. Panceić, flor. heger. 18. E. uska (a. panduraiforme. 179.

ĚGEDAŠ, *m. vidi* egeduš. — *U naše vrijeme.*

Najme si momci gajdaša ili egedaša te im svira. V. Bogrišić, zbor. 185.

ĚGEDE, *egedā, f. pl. crsta gasala, naj glavniji instrument u današnjoj (evropskoj) muzici* (tal. violino, franc. violon, nem. violine, geigen). — *Od majar.* hegedü. — *Od xvii vijeka u između rječnika u Mikalijnu* (egede, gusle, violino, rebechinor, pandura 91^a; udarati u gusle, u egede (cano, fidibus canere 710^b) gdje naj prije dolazi, u Bjelostjencera (v. gusle), u Staličeru (lyra, fides; u egode udarati lyra pulsare⁶), u Vakoru (die deutsche geige; fides germanicae). Tu su dipli, tambre, egede, tamberlioci. J. Kavanin 498.

ĚGEDUŠ, *m. čorjek koji (po svojem zanatu) gudi u egde, majar, hegedüs.* — *ispoređi* egedaš. — *U naše vrijeme i u Vakoru rječniku gdje se dodaje da se gorori u vojvodstvu.* Kad egeduš pravdu svira, gudilo ga po nosu bije. Nar. posl. vuk. 116. 30.

ĚGEĀA, *m. prezime u Lici.* J. Bogdanović.

ĚGEN, *m. tarsko ime maško.* — *xvii vijeka i u Daničičeru rječniku* (Egen). Posla carj Sulimam. Egen, pašu podi Biogradu. Okaz. šaf. pom. 86. (1699). Pred vratima ženske crkve (u manastiru u selu Temskoj) neko je zabeležio: Va leto 7186 (1678) pleni se Čiparoveci od hajduks, Egenpašino vreme. . . M. D. Miličević, kraj. srb. 178.

ĚGERIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Lazar Egerić. Rat. 108.

ĚGIĆ, *m. prezime u Lici.* J. Bogdanović.

ĚGLJE, *f. pl. rebra u late, tur.* egeğü, egi, rebro. — *Ako se mijenja u gen.* eğiğā. — *U Vakoru rječnika.*

ĚGIPAČKI, *adj. vidi* egipatski. — *Na jednom mjestu xvi vijeka.* Az zeuple egipacke. F. Vrančić, rječ. 123.

ĚGIPAT, *Egipta, m. Aegyptus, neki kraj u Africi, Misir, od latinske riječi s nemačkim iz-gororom, ispoređi* Edipat, Edupat, Egipt, Egiť. — *Od xviii vijeka (ali vidi i egipatski), a između rječnika u Bjelostjenceru* (Egipt i Egipt) *i u Voltijijinu* (Egipt). Tako hitro da dotječe od Egipta. V. Dosen 261^a. Povrati se iz Egipta. D. E. Bogdančić 14. *i u Šalckoru rječniku* (Ägypten).

ĚGIPATSKI, *adj. koji pripada Egiptu.* — *Od xvii vijeka.* Vladeše egipatskim kraljevstvom Filadelf. F. Glavinčić, evit. 13^b. *i u Šalckoru rječniku* (ägyptische) *u kojim su i adverbij:* egipatski, na egipatsku, po egipatski.

ĚGIPČLIJANAC, *Egipcijanac, m. Egipčanin.* — *U jednoja pisca xviii vijeka.* Ustrašen Farau i Egipcijanci. A. Kanižlić, kam. 502. Episkopi Egipcijanci. 698.

ĚGIPČLIJANIN, *vidi* Egipčanin. — *U dvojice pisaca xvii i xviii vijeka.* Farona z Egipcijani (Egiptianer) potopi. F. Glavinčić, evit. 323^b. Ni Egipcijani ni Fenicijani. A. Kanižlić, kam. 561.

ĚGIPČLIJANSKI, *adj. koji pripada Egipcijanima, egipatski.* — *U jednoja pisca xviii vijeka.* Od sužanstva egipcijanskoga. B. Leaković, nauk. 272.

ĚGIPČANIN, *m. Aegyptius, čorjek iz Egipta, plur.* Egipčani. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenceru* (Egipcian) *i u Voltijijinu* (ägyptisch) (Egipcian). Egipčani vola za boga imase. V. Dosen iv. Egipčani ljudi bise. 37^a. *i u Šalckoru rječniku* (Ägyptier).

ĚGIPČANKA, *f. žena iz Egipta.* — *U Šalckoru rječniku* (Ägyptierin).

ĚGIPSKĪ, *adj.* egipatski. — xviii vijeka u između rječnika u Bjelostjencevu. Sinod od države egiparski. A. Kanižlić, kam. 184. Da egiparski poglavari sve činiše. V. Došen 148^b.

EGIPTAC, Egipca, *m.* Egipćanin. — Na dva mjesta xviii vijeka. Da Egipćaci ovim porugati se budu. F. Glavinčić, cvit. 44^a. Egipćaci i Persijance pobudni. P. Vitezović, kron. 146.

EGIPTOM, *m.* cidi Egipat, mađar. Egyptom. — U Bjelostjencevu rječniku.

EGIPTOMAC, Egipćanin, *m.* Egipćanin. — Postaje od Egipćanin. — U Bjelostjencevu rječniku (kujkarski Egipćanec).

EGIPTOMSKI, *adj.* egipatski. — Postaje od Egipćanin. — U Bjelostjencevu rječniku.

ĚGLEN, *m.* razgor, besjeda, cidi jeglen. — Od tur. ejlenmek, zabarčati se. — Od xviii vijeka. Eglen čine, sobel sobedvaju. J. Krmpotić, mal. 16. U eglenu o svačemu govore. Pjev. crn. 38^a. A rakija eglen otvorila. Nar. pjes. juk. 69. Ajmo večeras u tu i tu kuću na eglen. De si ti dosad već bio? — Bio sam amo u eglenu. u Lici. J. Bogdanović.

EGLENA, *f.* cidi eglen. — Na jednom mjestu xviii vijeka. Mnogo biše drago krađu od ove eglene. N. Palikuća 39.

ĚGLENDISATI, eglendišem, *impf.* razgovarati se, tur. ejlendirmek, zabarčati, cidi i eglen, eglenisati. — U naše vrijeme. Vi sjedite, pak eglendišite. Nar. pjes. juk. 175. Mi smo došli, da eglendišemo. Nar. pjes. kras. 1. 197.

EGLENISATI, eglenišem, *impf.* razgovarati se, cidi eglen. — isporodi i jeglenisati. — U naše vrijeme. Hvalimo se i eglenišemo. Nar. pjes. petr. 2. 539. Očemo li eglenisati? Ajmo eglenisati. u Lici. J. Bogdanović.

EGRA, *f.* Agria, varoš u Ugarskoj, mađar. Eger, čiem. Erlau. — Od xviii vijeka, u između rječnika u Mikaljinu, u Belinu 54^b, u Bjelostjencevu, u Voltigijinu. Egra, Ostragon, Biograd stojni. G. Palmotić 2. 316. Kaniža i Egra. Starine. 10. 17. (1652).

EGRELIC, *m.* scece u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 62.

ĚGRES, *m.* kiselca, nezrelo grožđe, tal. agresto. — isporodi ogresta. — U Mikaljinu rječniku (egreš, ogresta uva acris vel acerba) u i: űega u Stalićevu (uva omphaciata).

ĚGRIBOZ, *m.* cidi Negriponit. (Egriboz), grad koji drugi letopisac piše (Negriponit), koje vidli: Primi car Mehmed. Egriboz na more. (Okáz. šaf. pam. 81 god. 1699). D. Daničić, rječ. 1. 329-330.

ĚGRIDĚRI, cidi Krivaja.

ĚGRIJA, *f.* cidi Egra. — U jednoga pisca xviii vijeka. Djed moj Mehmet diže Ugrom grad priverdi od Kaniže i Avarin i Egriju. I. Gundulić 567.

ĚGRIŠ, *m.* ili *f.* (?) ime mjesta. — Prije našega vremena. Egriša. S. Novaković, pom. 132.

ĚGRIŠT, cidi jegrišt.

ĚGÚCALO, *m.* čovjek koji eguca. — U Vukovu rječniku.

ĚGÚCĀNE, *n.* djelo kojijem se egava. — U Vukovu rječniku.

ĚGÚCATI, egúćam, *impf.* polagahno hoditi. — *Akv. kaka je u prava, tako je u impf.* egúćah i u impf. egúćaj; u ostaljem je obličju onaki kaka je u inf. — *Nepoznata postaja; može biti srodno s egav (hoditi kao čovjek egavijeh noga).*

— U Vukovu rječniku (Jangsam, träge gehen Jento pede incedo^v).

ĚGZAMĪNATI, egzaminam, *pf.* ispítati (*n. p.* sejedake na sudu), tal. esaminare. — Na dva mjesta xv i xvi vijeka, i u Daničićevu rječniku (ekzaminati). Svedočelba ekzaminana. Spom. sr. 2. 110. 1444. Kada ekzaminah plemenitih ljudi. Mon. serb. 190. 1506.

ĚĚGEL, *m.* što je kome sudeno, arap. tur. eġel, rok, smrtni čas. — U naše vrijeme u Lici. On mora onaj svoj eġel opasati ili proći. J. Bogdanović.

ĚĚGIĆĀNSKĪ, *adj.* cidi egipatski, tal. egiziano. — xviii vijeka. ĚĚgićjanskoj samosilnosti. I. Đorđić, salt. 143. Iz pod jarma egicijanske samosilnosti. 354.

ĚĚGIP-, cidi edip-.

ĚĚGIPAT, ĚĚgipata, *m.* Egipat, od tal. Aegyptus s talijanskijem izgovorom. — xvii i xviii vijeka, u između rječnika u Mikaljinu i u Belinu 285^a. Kleta ĚĚgipata (ĚĚgipata) samosije. G. Palmotić 3. 62^a. Slatka milostnice, ti si oni oblak po kom doć imaše u ĚĚgipat. J. R. Gućetić 23. Bjež u ĚĚgipat. S. Rosa 37^a.

ĚĚGIPĆĀNIN, *m.* Egipćanin, cidi Edipejanin. — U Belinu rječnika 285^a.

ĚĚGIPSKĪ, *adj.* cidi egipatski i edipski. — xvii i xviii vijeka u između rječnika u Belinu 285^a. Sva egipska (egipska) vojska. G. Palmotić 3. 62^a. ĚĚgipske iz krajine. I. Đorđić, uzd. 24. Kipim egipskijem. S. Rosa 187^b.

ĚĚGIT, *m.* cidi Egipat i ĚĚgipat, tal. Egitto. — xvii i xviii vijeka, u između rječnika u Belinu 285^b. Dojći će poslanici iz ĚĚgita. B. Kasić, rit. 286.

Eh, cidi 2. e. — xvi i xviii vijeka u nekijeh pisaca Dubrovčana, u između rječnika u Belinu (he, ola^v hein 367^b). Eh. Spotaš sa mnim ti. F. Lukarević 204. Eh kada stari strapuntno hode, svi ostali imaju opako hoditi. A. d. Bella, razg. 67^a. Eh použite se, použite! 177^a. Eh oće, ali mi nijesmo taki. B. Zuzeri 210^a. Eh radi boga suze sadar ostavite. 377^a. Eh ljubav kaze se djelima. I. M. Mattei 10.

1. ĚJ, *interj.* cidi 2. e (osobito kad a) od čega postaje vijem šta se dodaje j radi dužina i reće sile. — cidi i hej. — Od xviii vijeka, u između rječnika u Stalićevu (ai. o. heus. ah. proh. vah. ohi. papae: ej dobro (papae) i u Vukovu (ei. hei. heus. ef. hej s primjerima: ĚJ ti. ljubavniče! ĚJ starosti! — ĚJ, krstjani, pristupa li se s ovakom pripravom. J. Filipović 3. 78^b. ĚJ Pilate jadan bio, što si sada učinio? P. Knežević, muk. 31. ĚJ Vrbasu, ne bilo ti vrila! Š. Stefanac 19. ĚJ tako je. S. Rosa 133^b. ĚJ! pak takovom gospodinu svit li daje malu činu. V. Došen 225^a. ĚJ, dieo, na krivo toran? Rekoše: Jest. ĚJ dobro! shidi dunderin. M. A. Rešković, sat. A 1^b. ĚJ Turčine pogum nekrštena! (5^a). Te kako ja ne bi mogla jednu malu štetu podniti? ej, indi hoću u napridak nastojati, da se one juune viehoga ucivilja izbavim. D. Rapić 143. ĚJ! sestrice, u kolo se amo! M. Katanečić 70. ĚJ mesce, carev neverniče! Nar. pjes. vuč. 1. 163. ĚJ! suze roni, tijo besjedi. 1. 490. ĚJ Čurčija, da te bog nbiže! 1. 175. Bolan paša na gradu sedaše, ej, jadi moji, na gradu sedaše, ej, Jevro jadi, na gradu sedaše. Nar. pjes. vil. 1868. 544. Care grede majci na divane: ĚJ starice mila majko moja! pok je moja korta sagrađena ni ovaka dodila delija. Nar. pjes. istr. 1. 11. ĚJ, govori

on, ja za stakleni breg ne znam; Nar. prip. mikul. 52. Ej domaćine! M. D. Miličević, zlosel. 252. Ej moj gospodar Vlaho! M. Pavlinović, razg. 15. Ej, ter ni prošee, još su Turci za vrhom! *na Rijeci*, F. Pilipić.

2. EJ, *a jednoga pisca xviii vijeka kao da znači: dakako*. — Vrlo je nepouzdana riječ, jer je knjiga najredna mnogijem stamparskijem pogreškama. Ja ćj vas vodom krstim, S. Rosa 15^b. Daj da i ti bijaše razumio i ćj u ovi tvoji dan one stvari. 130^b. Vjerujemo mi u boga rodenu i ćj od djevice i ćj putna. 184^a. — *vidi i 3. ej*.

3. EJ, *a Staličera rječnika*; *reosé ita*. — *nepouzvano*.

1. ÉJA, *f. ňeka grabežjiva ptica, vidi jej*. — *Od xviii vijeka a između rječnika a Vakora*; vide sova ef. jena. Eja kid goli zavije poplase se baka. D. Obradović, basn. 22. Skupiše se eja, sovuljage, vrane, Nar. prip. vuk. 179. Eja, der taubenfalke, die weihe, der stassvogel, falco milvus, G. Lazić 50. Eja, circus laeép. J. Pančić, ptice u Srb. 27. Sedmi rod, eja, Striarka eja (striarica), circus cyaneus, die korweihe, J. Ettinger 75. Popeluga eja livadarika eja, circus cineraceus, die wiesenvweihe, 76. Rit-ka eja, pijulača, circus aeruginosus, die stumpweihe, 77.

2. ÉJA, *vidi 2. e*. — *V Bjelostjensku rječnika ita*, qui ergo; omnino; Jesi li boga molit? (Eja) i a Vakora eja ita, ef. da s dodatkom da se garori u Judruj.

3. ÉJA, *interj. glas kojijem se ko odzrije i; daleka, n. p.* 'O Hija? Éja?'. — *V naše vrijeme a dubrovačkoj okolici*, P. Budmani.

1. EJA, *interj. vidi 2. e i 1. ej*. — *V postarici xviii vijeka*, Eja bruce, kako je to, ako ja sam strane spo? Z. Poslov, danie, 21.

5. ÈJA, *glas kojim se gorada rastarčuju kad se buda*, V. Arsenijević, J. Bogdanović.

6. ÈJA, *vidi eja i jeda*. — *V naše vrijeme a Crnoj Gori, i a Vakora rječnika (s dodatkom da se garori u Crnoj Gori)*, Eja bi se kako obratili, Nar. pjes. vuk. 5, 211. Da bismo ga jeste umojeli, eja bi ni hatar učinio, eja bi ni kako dopustio, Pjev. crn. 169.

ÈJVALA, *interj. uzrik kojijem se to heali ili ma se čestita (može biti s dativom), tur. ej vallah; dobro, boga mi!* — *ispoređi ejala, ejalaj*. — *Od xviii vijeka i a Vakora rječnika* (gehorsamer diener, 'salve servo tuo!'). Daj recimo Ferneru ejala, casni bruce, desnica ti ejala! I. Zančić 156. Svakoju snši ejala, osta glava čelava, Nar. posl. vuk. 278. Vuk. rječ. 152. Ejala ti meni! govore djeca kao u šali kad se poslije svade mire nješto; ejala ja tebi!, Vuk. rječ. 152^b.

ÈKÁNE, *a. djela kojijem se rie*. — *V Vakora rječnika*.

ÈKATI, *ocem, impt. gorariti é*. — *ispoređi ekmati*. — *Me, kaki je a prós, kaki je a impt. ekáti; a ostalijem je obitava anaki kaki je a im*. — *V Vakora rječnika* (ah! sagen! alioch!)

EKLEZIJASTIK, *m. vidi eklezijastik*. — *xvii i xviii vijeka su dječom parajera s nominativom eklesijastiko*, Ekle. (stud. ude mudro nei, S. Budnić, sum. 164. D. J. Stak. Eri upisa kúige eklesijast ko. I. G. (1888) 21.

EKLEZIJASTE, *m. zvezdanica; ecclesiastes, jedna od knjiga staroga zavjeta u ovaj koji je napisao, a Davačeva prepisada propojestnik, ispoređi eklezijast, eklezijast*. — *V jednoga pisca xviii vijeka (s nominativom eklezijaste*,

Reče eklezijaste, V. Andrijašević, put. 126. Veli eklezijaste, 291.

EKLEZIJASTIK, *m. ecclesiasticus, jedna od knjiga staroga zavjeta uvré, gošće Životé; koje nama a j crkjskom teksta*. — *ispoređi eklesijastik i eklezijastik*. — *Od xvi do xviii vijeka, a između rječnika a Belina 288^b*. Eklezijastik veli: ... B. Gradić, djev. 21. V eklezijastiku upisano jest ... J. Matović 319. Dolazi i s nominativom eklezijastiko, Govori eklezijastiko, I. Držić 15.

EKLEZIJAST, *m. vidi eklezijast*. — *V jednoga pisca xviii vijeka (s nominativom eklezijaste, Kúige)* koje se zovu eklezijaste, M. Đirković, nauk. 9^b.

EKLEZIJASTES, *m. vidi eklezijast*. — *V jednoga pisca xviii vijeka*, Josie eklezijastes ... M. Đirković, nauk. 6^b.

EKLEZIJASTIK, *m. vidi eklezijastik*. — *V drugija pisaca xvii i xviii vijeka, (Kúige)* koje se zovu eklezijastik, M. Đirković, nauk. 5^b. Govori u eklezijastiku, J. Banovac, pred. 11.

EKMEGIC, *m. prezime*. — *V naše vrijeme*, T. Rosa 16.

EKMEGIJA, *m. jekar, tur. etmekçi, ekmekçi od etmek, ekmek, hřebi*. — *ispoređi ekmešija*. — *xviii vijeka*, Vuk Ekmeģija (može biti prezime ili nadimak), Glasn. n. 3, 71. 1796—1797.

EKMEGIJIC, *m. prezime*. — *V naše vrijeme*. Piše se Ekmeģić i Ekmeģić, Ekmeģić, a Staronji, V. Arsenijević, Ekmeģić, D. Popović, tur. rec. glasn. 59, 81.

EKMEGIJIK, *m. zaval a ekmeģije, tur. ekmeģilik*, D. Popović, tur. rec. glasn. 59, 81.

ÈKMEK, *m. hřeb, tur. etmek, ekmek*. — *V naše vrijeme*, D. Popović, tur. rec. glasn. 59, 81.

EKMEŠIJA, *m. vidi ekmeģija*. — *V naše vrijeme*, Ekmešije bijele pogare, Nar. pjes. petr. 1, 221.

EKNUTI, *eknuém, pf. jedan pu kazati é*. — *impf.; ekati*. — *V Vakora rječnika gdje gréškom stoji da je imperfektivni glagol*.

EKSEMPAL, *eksempla, m. primjer, izjed, lat. exemplum*. — *V pisaca cakarava xv i xvi vijeka*, Jeli taj eksempal potribu tebi ki, M. Marulić 119. Vaš eksempal jest dosta lihi zbudil, Anton Delm., nov. test. 2, 56^b, paul. 2cor. 9, 2. Primi eksempal (exempal) ove grlice, Nauk brn. 13^b.

ÈKSER, *m. clavus, gozdeni klio, tur. ekser*. — *Od xviii vijeka, a između rječnika a Staličera i a Vakora*, Oni ekser aliti klinac, S. Margitić, fal. 169. Ekser i eokie uze u ruke svoje, A. J. Knezović 116. Čavli aliti hekseri, And. Kanić, kor. 225.

EKSERIC, *m. vidi ekserić*, F. Ivančić.

EKSERGIJA, *m. čarjek koji po svajom zamata ekserce pravi, kupo, tur. eksergi, F. Ivančić*.

ÈKSERIC, *m. dom, ekser*, F. Ivančić.

ÈKSICAN, *eksicena, adj. koji je eksik, koji nije do ujera*. — *Postaje od eksik nastarokom tur. pred kojijem se k nijava na é*. — *V Vakora rječnika*, eksicem, n. p. dukat, mjera nielit voll deminutiv.

EKSİK, *ade, maie kad ova nama dosta pu naj re, tur. eksik nedostatak*. — *V Vakora rječnika*; eksik, maie, weniger, amant; dvije oke peh set drama eksik, t. j. maie; ovaj je dukat eksik, nielit vollwichtig.

EKSİKLIK, *m. nedostatak, vidi eksik, tur. eksiklik*. — *V Vakora rječnika*; I. der abgang,

z. l. an gewichte: da odbijemo eksikluk. 2. schlechte wendung unsrer sachen (als strafe des himmels wegen einer sünde): ubio ga eksikluk, cf. nazadak.

EKSOD, *m.* ἐξοδος, exodus, *kniiga u starom zavjetu, druga kniiga Mojsijeva*. — *U pisaca xvi i xviii vijeka*. U eksodu staroga zakona. A. Gučetić, roz. mar. 5. Kako tomači Liran u eksodu (exodu) na pogl. 12. J. Banovac, razg. 222.

EKTOR, *vidi* Hektor.

EKTOROVIĆ, *vidi* Hektorović.

1. EL. *ime slova l.* — xvii i xviii vijeka. El. em. en. . . I. Ančić, vrat. xi. Na drugi se način ljubav piše, jer za elom ina jošta više. Nadod. 116.

2. EL. *vidi* hele.

3. EL. *vidi* jer od čega postaje. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (s dodatkom da se govori po jugozapadnijem krajevima)*. Jaši dogo, bježi iz Kosova, el čes. bane, poginuti ludo. Nar. pjes. vuk. 2. 277. Ne smijahu kličeni svatovi, el je Maksim krvničko koljeno. 2. 546. Pak se stercu sade razalilo, el je sprema preko mora siha. 2. 551. Ne mo's. care, zemlju poturčiti, el te zemlja poslušati neće. 3. 57. — *u orijem primjerima znati što i da*, *vidi* l. da. I. B. I. b. *(v bh)*. 41. str. 1899. Kad to vide Komnen barjaktare, el od drnšta ništa vajde nema. Nar. pjes. vuk. 3. 178. Ugloda ga s kule karaula, el pogubi stara Čujvan-aga. 3. 185.

ĒLA. *interj. uzvik kojijem se ko valka da što učini, isporodi* de, dela, deder itd. — *Može biti uada riječ, ili arap, tur. ela, ili grč. ελε* (Archiv für slav. philol. 9. 324. *a može biti da postaje od 2. e onako kao što dela postaje od de i āla ili āla od a āla ili āla nema u rječniku, ali k onaj riječi pripada primjer koji griješkom stoji kod ala, (v) i po svaj prilici drami kod ā)*. — *Shvata se i kao impf. b za l i 2 pla.*, *može primati nastavke mo, te; ūlamo, ūlate*. — *isporodi i elaj*. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Vukovu*: ela (plur. elate, elamo vide dela (s primjerima): Ela boga ti! i i: narodnijeh pjesama: Ela podi, dragi gospodaru! Svi rekoše: Ela kapetan! . . . Ela dušo kokorušo, operi mi moj restemel. Ela mouce kokoravce, ne imam ti ga u cem opirat. Nar. pjes. str. pis. 2. 512. Ela da bude, Uglješa brate. M. Držić 113. Ako li ti izgibose Turci, ela javi ovce uz platinu. Nar. pjes. vuk. 4. 425. Ela pravo, tako bio zdravo! Pjev. em. 118^b. Ela, ako ti basta. Nar. prip. vuk. 245.

ĒLĀJ. *vidi* ela, *može imati, kao ela, i nastavke množine*: elajmo, elajte. — *U naše vrijeme*. Elaj mati božja, za slavu tvoga sina ne pusti me jednu. S. Lubiša, prig. 66. A mi elajmo u četvrtak. Nar. prip. vuk. 284.

ELAVAČKA RJEKA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu vačeškom*. Ljvada u reči Elavačkoj. Sr. nov. 1868. 645.

ELBE. *vidi* hegbe.

ELBET. *vidi* elbetena. — *U naše vrijeme u Bosni*. D. Popović, tur. rec. glas. 59. 81.

ĒLBETENĀ. *u Vukovu rječniku*: vide da ako *(vidi* ako, 8. k *u prvom dijelu str. 57^b)*: *Vuk dodaje griješkom* cf. helbetena. — *Od arap, tur. elbette, scakaka*.

ĒLĀI-BĀŠA, *m. naj prvi elčija (?)*, *vidi* elčija i baša. — *U narodnoj pjesmi našega vremena*. Elči-bašu Dojčetića Vuka. Nar. pjes. vuk. 2. 182.

ĒLĀIJA, *m.* legatus, orator, *vidi* poklisar, tur. ilci, elci. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Vukovu*. Ako veliki elčija Moskovije cara sreće

s ovu stranu Turle vode, biće mir. Starine. 11. 114. (1678). Poklisari aliti elčije iz Babilonije. S. Margitić, fal. 124. Andeo oče reči elčija iliti namisnik. F. Lastrić, svet. 157^b. Došao jeste k tebi nebeski elčija noseći u sebi: zdrava budi Marija! E. Pavić, jezgr. 155. Sto se štije u historija svita ovoga od tatarski elčija. D. Rapić 306. Po zlo ne važa elčije slati. Nar. posl. vuk. 252.

ĒLĀĪLSKĪ, *adj. koji pripada elčijama*. — xviii vijeka. Svi se dvorovi elčijski pozatvaraju. D. Obradović, basn. 385.

ĒLĀĒEN, *m. jedro, tur. jelken*. — *U Vukovu rječniku*. — *U jednom primjeru našega vremena kao da bi nominativ bio elčena, f.*: Laduri se mucedli s dvama elčenanama uhvatiti vetar. S. Tekelija, letop. 119. 56.

ELDA. *vidi* hejda.

ELDIŠTE, *n. mjesto u Srbiji u okrugu sabučkom*. Zemlja u Eldištu. Sr. nov. 1871. 580.

ELDOPITA, *vidi* heldopita.

ĒLE. *vidi* hele.

ĒLĒCNITI SE, *elēcnēm se, pf.*, navratiti se, n. p. Kad podeš, elēcni se i tamo. L. Stojanović.

ĒLĒČE, *kao da je praes, 3 sing. ūckakva glagola* elatati *kajuma nema druge poterbe*. — *U zagovci*. Ele tebe elēče, na kamenu blebeče . . . Nar. zag. nov. 133.

ĒLĒFANAT, *elēfanta, m. elephantus, vidu* slon, tal. elefante, ūem. elefant. — *Drugo -a- umreč se u uom, sing. i u gen. pl. elēfanāta; ali dolazi uom, sing. i bez a*: Kad elefant ugleda vruću krv prolivenu. — *u starijem rukopisu pisanom crkvenijem jezikom dolazi s d mj. t po norogrč. izgovoru*: Elefānda, Stefan, star. 2. 269. Elefānda, 293. — *u jednom mjestu xviii vijeka dolazi s v mj. f*: Jedan put elefant opazi jednoga slugu s gospodarićom čineći ovi suradni grili. J. Banovac, prip. 186. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Bjelostjencu* elefant, *u Jambresičcu* elefant, *u Voltigijcu* elefant, *u Vukovu* elefant *s dodatkom da se govori u vojvodstvu*. Baju te dubrave divje elefante. M. Vranić 1. 160. Prilicam k jednoj živini, koja se elefant zove. M. Divković, bas. 5189. Elefantat prigiba sastavke od nogu sprjeđ i o tragu. M. Radnić 176^b. Ne brojeći mnoštvo konika ni bojnih elefantata aliti bija. And. Kacić, kor. 334. Od muhe pravi elefanta. U vojvodstvu. Nar. posl. vuk. 231.

ĒLĒFANCI, *adj. upravo koji pripada elefantu ili elefantima, ali u jednom primjeru xviii vijeka u kojem dolazi znatno je: od slonove kosti, od fildiša*, eburnus. Pod kom andeo razkrojen elefantnim (elefantijim) lukom strija duše. J. Kavačič 481^b.

ĒLĒFANTOV, *adj. koji pripada elefantu, elefantima*. — *xvi vijeka, a između rječnika u Bjelostjencu, u Jambresičcu, u Voltigijcu*. Od elefantovih kosti. Anton Dalma, nov. tešt. 2. 200^b. act. ap. 18. 12. Elefantov zub (ebur. I. Bjelostjenac, rječ. 2. 92^a). Elefantova kost (ebur. A. Jambresić, rječ. Elefantov zub (avorio) (elephantenzahn: J. Voltiggi, rječ. 56. — *u ovom primjeru znati: od slonove kosti, od fildiša*: Izneseše ūemtu kojje elefantovo. Aleks. jag. star. 3. 241.

ĒLĒFAN, *m. vidu* elefant. — *Samo u Mikuljcu rječniku*: mast bijela kako kost od elefanta (color eburneus' 245^b).

ELEFAŃI, *adj.* *vidi* elefantov. — *Samo u Mi-*
kašinu rječniku: zub elefaŃi ‚dens eburneus‘ 860a.

ELEGOVIĆ, *m. prezime*. — *V naše vrijeme*.
Schem. bosn. 1864. xi. xxvii.

ELEKNUTI SE, *eleknuć se*, *pf.* *brzo se okru-*
nuti i pohjignuti. — *Ako se nižeća u aor.* 2 i
3 *siag.* eleknu. — *Nepoznata poslanja (tur.* ylgam-
mak. *brzo jahati?* jelmek. *trčati?*). — *V naše*
vrijeme. ‚Ali se ti brzo eleknu! (i u privesnom
smislu). Ti ako što i ružno u društvu rečeš, ne-
kud se znaš brzo eleknuti. u *Lici*. J. Bogdan-
ović. Eleknuti se, kao zec, kad vrene na stranu,
u *sjevernoj Dalmaciji*. J. Grupković.

ELEKTRIČAN, *električna*, *adj.* (*phys.*) electricus,
u kojem se jača osobita fizična sila kojom
postaje muha, ili koji uper pripada onaj sil.
— *isporedi* muševit, muševan. — *Postaje od*
latinske riječi nastavkom nra. — *V naše vrijeme*.

ELEKTRIČNOST, *f.* (*phys.*) electricitas, *staće*
onoga što je električno. — *isporedi* muševnost,
muševitost. — *V Šalekora rječniku* ‚elektricität,
als eigenschaft‘.

ELEKTROSKOP, *m.* (*phys.*) electroscope,
sprava kojom se poznaje je li nešto tijelo elek-
trično. — *V Šalekora rječniku* ‚elektroskop‘.

ELÉMENAT, *elēmēta*, *m.* elementum, *vidi*
stihija, *od latinske riječi ili od tal.* elemento. —
na ostaje u nom. i aor. siag., i u gen. plur. elē-
menātā, u jednom primjeru xviii vijeka ima *nom.*
siag. bez a: Element ovi zraku jest bio opoganit.
A. Tomiković, gov. 237. *vidi i u rječnicima*. —
V jednoga pisca xviii vijeka dolazi nom. plur.
elementa srednjega roda po latinskom: Evo onoga
imaš neprijatelja, na kojega zapovid poslušna
stoje elementa. D. Rapić 76. — *Od xv vijeka, u*
između rječnika u Mišašinu (element), u Belinu
286a, u Bjelostjenjcu (element, elementat), u Vol-
tišijinu (element). Pod stvorenjem elementi sega-
svitnih. Bernardin 12. paul. gal. 1. 3. Elementi
budu se raztjajali od vrućine. Postila. B1a. Sa-
krament stoji u riječi i u stihiji to jest u ele-
mentu. S. Budinić, sum. 239. To ne bi drugo,
nego četiri nadložnosti ili elementi. F. Glavinčić,
cvit. 29. Četiri se elementi nahode, t. j. oganj,
aer, voda i zemlja. 639. I zaisto je (citra) plem-
enit elementat. S. Margitić, fal. 27. Pridruži se
rie i elementat i učini se sakramenat. J. Fili-
pović 3. 29. Može Isus ozdravit i očistiti ovi
elementat. A. Tomiković, gov. 237.

ELÉMĪR, *Elemira*, *m. ime mjesta u Banatu*
Sem. prav. 1878. 98. — *Pomću se prije našega*
vremena. Elemira. S. Novaković, pom. 132.

ELEMĪRAC, *Elemirca*, *m. čovjek iz Elemira*,
V. Arsenijević.

ELEMĪRKIŃA, *f. žensko ime iz Elemira*,
V. Arsenijević.

ELEMĪRSKI, *adj. koji pripada selu Elemira*,
V. Arsenijević.

ELEMŌZINA, *f.* stips, elemosyna, *milostina*,
tal. elemosina. — *V pisaca od xv do xviii vi-*
jeka. Neka da bude elemozina tvoja u sakriveni.
Bernardin 26. mat. 6. 1. Molitva, post, elemozina.
Vzbuku. 1690. 13. I. Grlić 215. Djeću pomiluv
darovati će parok kojmgodi stvari bogopolnom
kupljenom od elemozine. I. A. Nenadić, nauk. 22.

ELEMŌZINAR, *elemozinara*, *m.* elemosynarius,
čovjek koji daje milostina elemozinu, tal.
elemosinaro. — *Na dva mjesta xviii vijeka kao*
nadimak nekoga sveca. V gdje je s. Ivan, receni
elemozinac. J. Banovic, muzg. 55. J. Filipović
1. 4639.

ELEMŌZINA, *f.* *vidi* elemozina. — *Na jednom*
mjestu xviii vijeka. Elemožim ubozim davaše. F.
Vrančić, živ. 83.

ĒLENA, *f.* *Ēlēna*, *Helena*, *ime žensko iz grčke*
mitologije. — *isporedi* Helena. — *Od xvi vijeka*
kod pisaca. Uzrok bi Elena. M. Vetranić 1. 112.
Elenu kad uze Pariz mu himbeni. D. Rašina 189.
Enija, ki pohjegnui cijed' Elene. J. Kavašin 1169.
Elena je Troji kriva, er je bijedna ona živa:
Elene nu da ne bi, Troje se znalo ne bi. (Z).
Eleni lele a Troji jaoh. (Z). Poslov. danč. 21.
— *I kao žensko ime kršćansko (vidi* Jelena, *u*
naše vrijeme u Dabrovcima, P. Budmani.

ELENAK, *m. mjesto u Srbiji u okrugu kra-*
gujarskom. Livada u Elenaku. Sr. nov. 1869. 649.

ĒLENIN, *adj. koji pripada Eleni*. Akile da
se okoš cijca grabše Elenine na Parida. J. Ka-
vašin 1179.

ELENKUŠ, *m. mjesto u Srbiji u okrugu ša-*
bačkom. U mestu Elenkuša. Sr. nov. 1863. 220.

ELENO, *m.* *Ēlenos*, *Helenns*, *ime muško*. —
isporedi Elenus. — *xvi i xviii vijeka*. Da j' Eleno
gdi moj blizu. M. Vetranić 2. 405. Umri opat
klostra onoga Eleno. F. Glavinčić, cvit. 3069.

ELENUČ, *m. mjesto u Srbiji u okrugu sve-*
repskom. Niva na Elenuču. Sr. nov. 1870. 324.

ELENTUŠ, *m. vidu* Eleno. — *V rukopisu xv*
vijeka. Elenuša Prijamnuševića. Pril. jag. ark.
9. 127. (1168).

ELES, *vidu* Elez.

ELESAGIĆ, *vidu* Elezagić.

ELĒŠEVIĆ, *m. selo u Bosni u okrugu sara-*
jevskom. Statist. bosn.² 56.

ELETATI, *vidu* eleće.

ELEZ, *m. ime muško*. — *xvi vijeka (po ruko-*
pisima ne zna se je li Elez ili Eles) kao ime ci-
gansko: A Eleša moju diku za brodidbu podah
tužna. A. Čubranović 112. (A Eleza moju diku.
M. Pelegrinović 168). Jedā brižna jur odkupim
il' daučnā il' Eleša. A. Čubranović 162. — *u*
naše vrijeme u igri deda Eleza, *vidu* V. Vrčević,
igr. 60–61. *i kao prezime ili nadimak*: Šćepana
Eleza. B. Petranović, nar. pjes. 3. viii.

ELEZAGIĆ, *m. selo u Bosni u okrugu ba-*
jučkom. Statist. bosn.² 76. — *V preom izdatu*
pisano je Elezagić. Statist. bosn.¹ 38.

ELEZOVIĆ, *m. prezime*. — *V naše vrijeme*.
Sem. srb. 1882. 206.

ĒLI, *conj. vidu* 3. et. — *V naše vrijeme i u*
Vakora rječniku. Ne svjerovani, eli nemah otkud.
Nar. pjes. vuk. 2. 277. Nemoj vikati' dijete Mak-
sima, eli smo mu žao učinili. 2. 557.

ELIĆIĆ, *m. prezime*. — *U Lici*. J. Bogdanović.

ELIFANKA, *f. vidu* ilitanka. — *V Šalekora*
imeniku: elifanka, suvrst jabuke (u požeskom
poju), v. ilitanka. 81.

ELIZABETA, *f. vidu* Jelisaveta. — *Od xvi*
vijeka. Pozdravi Elizabetu. X. Rašina 169. luc.
1. 40. Elizabeta biše neplodna. F. Glavinčić, cvit.
1959. Svetu Elizabetu. P. Posilović, nasl. 689.
Ode k rodici svojjoj Elizabeti. F. Lastrić, test.
3539. *i u naše vrijeme u Dabrovcima*. P. Budmani.

ELIZABETIN, *adj. koji pripada Elizabeti*,
Elizabetinu dušu. S. Rosa 1813.

ELIZEJ, *m. vidu* Jelisije. — *Od xv do xviii*
vijeka. I kako to sliša Elizej sluga božji. Ber-
nardin 11. Trog. 5. 8. Učini proroke, kako ono
bi Amas i Elizej. F. Glavinčić, cvit. 1629. Elizeju
tud kripisti ne odnose taj svotosti. P. Hektoro-
vić (?) 94.

ELIZEJA, *m. vidi* Elizej i Jelisije. — *Na jednom mjestu xv vijeka.* Radi tu uhvatit Elizeju tvoga. M. Marulić 247.

ELIZEO, *m. vidi* Jelisije. — *Od xvi vijeka.* Elizeo. A. Gučetić, roz. mar. 238. B. Gradić, djev. 160. D. Rašina vrb. Došao k Elizeu proroku. F. Lastrić, ned. 415. Unesen u grob Elizea oživje. J. Matović 333.

ELIŽEOV, *adj. koji pripada Elizeu.* Veselje Elizeovo. A. Gučetić, roz. mar. 238.

ELIŽABETA, *vidi* Jelisaveta. — *Od xv vijeka.* Eližabeta. M. Marulić 168. L. Terzić xx. Sveti Zakarija s Eližabetom. J. Banovac, pred. 34.

ELIŽEJ, *m. vidi* Jelisije. — *xv vijeka.* Učenik Elizeja proroka. M. Marulić 96.

ELIŽEO, *m. vidi* Jelisije. — *xviii vijeka.* Elizeo. F. Lastrić, ned. 415. J. Filipović 3, 262b.

ELOVČIĆ, *m. prezime.* — *xv vijeka.* Stat. polj. ark. 5, 290. (1490).

ELSA, *f. vidi* hejda. — *U Šalekocu imenika:* elsa (elda?), frumento saraceno (f. Kuzmić). polygonum fagopyrum L. 81.

ELVANJA, *f. u Šalekora imenika:* elvanija, suvrst jabuke (u požeskom poļu). 81. — *isporedi* elfanika.

EL, *ime slova* [л]. — *U jednoga pisca našega vremena.* Ko ni eļa to li eia tvoga. S. Milutinović u Pjev. crn. 330a.

ĚĽA, *vidi* heja.

ĚĽĀR, *m. mali novac, nem.* heller. — *U naše vrijeme.* Nemam niđe ni jednog ěĽara. Ľ. Stojanović.

ĚĽATI, *ěĽam, impf.* Koji se skupe posle svatova, kad svi odu po devojkju, te jedu ono jelo koje je iza zuba ostalo, oni ěĽaju. Podunavka. 1848. 54.

ĚĽDA, ĚĽDŌVAN, *vidi* hejda, hejdovan.

1. EM, *ime slova* m. — *xviii vijeka.* El, em, en . . . I. Ančić, vrat. xii.

2. EM, *conj. vidi* hem.

ĚMA, *conj. vidi* ama. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vakocu (s dodatkom da se govori po jagozapadnijem krajevima).* Što hoćete od nęga morete ěniti, ema, vira moja turska, ovako je. Starine, 10, 140. (oko 1681). Ostere smo razumili da su nas osvadili gospodi da mi nijesmo pokorni: ema tko je govorio nije istine govorio, 12, 5. (1697). Hoćase se natrag povnuti, ema Turci kavgu ěniše. Nar. pjes. vuk. 2, 607. Sretoše se četiri junaka, ema Janko ide prijevarno, 4, 109. Te na popa ogañ naložiše, ema popu dobri bog pomaga, 4, 400.

EMALNIK, *m. zemla u Srbiji u okrugu krajevskom.* Sr. nov. 1873. 223. 383.

ĚMĀN, emāna, *m. vidi* aman. — *U naše vrijeme i u Vakocu rječniku* (vide heman). Od Moskova eman zaikaše. Pjev. crn. 94a.

EMANOVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Schem. diac. 1877. 67.

EMANUEL, *m. Emmanuel, ime bibličko, jevrejski Immanuel, s nama bog.* — *isporedi* Emanuelo, Manojlo. — *Od xv vijeka.* I zvati će se jime njegovo Emanuel. Bernardin 4. isai. 7, 14. Ov jest naš Emmanuel. Š. Budinić, sum. 6b. I narečēt se niemu Emanuel. F. Glavinčić, cvit. 118a. Emanuel, to jest s nama bog. F. Lastrić, test. 36b. I zvati će se inie njegovo Emanuel. J. Matović 37.

EMANŪILO, *m. vidi* Emanuel. — *U dvojice*

pisaca našega vremena. I nadjenuće mu ime Emanuelo. Vuk, mat. 1, 23. Đ. Daničić, isai. 7, 14.

EMBLASTRO, *n. emplastrum, melem, obliž, grč. ἐμπλαστρον.* — *U rukopisu xv vijeka pisanom crkvenim jezikom.* Salom jelenovit i junčijim sŕtvori emblastro i položi na jetru. Sredovj. lek. jag. star. 10, 113.

EME, *ime slova* m (po talijanskom emme). *isporedi* 1, em. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Da se zove u napridak prvim slovom imena Marina to jest ,eme' iliti ,mišlete'. F. Lastrić, svet. 179a.

EMĚNDATI, emĚndām, *pf. popraviti, tal.* emendare. — *U jednoga pisca Dabrovačaninu xv vijeka.* Nut život pogledaj sve tvoje družine, tere tvojoj emendaj. N. Najlesković 1, 292.

EMER, *m. zapovijed, arap. tur.* emr. — *Od xvii vijeka.* (Čehajja) za vaš konat njeki emer izvadio te im je azo za ñ bio pecat arslanija: paku reku gospoda poklisari: ,Ovaki emer mogli bismo imat za dvijesti aspri'. Starine, 11, 115. (1678). Emer, zapovijed starije vlasti. V. Vrćević, nar. prip. 224.

EMERIK, *m. Emericus, ime muško.* — *isporedi* Mirko. — *U Šalekocu rječniku* (Emerich).

EMIL, *m. nejasna riječ (jamačno tarska) a narodnoj pjesmi našega vremena, može biti od turskoga emin, jamačno, te bi emil učiniti moglo značiti kao potvrditi.* Mi smo bogu emil učinili, da otmemo barjak i topove. Nar. pjes. vuk. 5, 370.

ĚMIN, *m. tursko ime muško.* — *vidi* i jemin. — *Od xviii vijeka.* Ěmina Begzadića. Normi 81.

ĚMINA, *f. tursko ime žensko.* — *U naše vrijeme.* Već je ono Ěmina djevojka. Nar. pjes. vuk. 1, 478.

ĚMINOVA KŪTINA, *f. selo u Srbiji u okrugu niškom.* M. D. Milićević, kraj. srb. 125.

ĚMINŌVCI, Ěminovća, *m. pl. ime mjestima.* a) selo u Bosni u okrugu bilvačkom. Statist. bosn. 2 114. — b) dva sela u Slavoniji u podžupaniji požeskoj. Pregled. 90, 91.

ĚMINOVO SĚLO, *n. selo u Bosni u okrugu travničkom.* Statist. bosn. 2 214.

1. EMIR, *m. Emericus, ime muško.* — *isporedi* Mirko. — *xviii vijeka u Slavoniji.* Danijel Emir Bogdanić. D. E. Bogdanić vii.

2. ĚMĪR, emira, *m. pers. tur.* emir, *poglavica, vladalac, knez.* — *isporedi* emirin. — *U naše vrijeme.* Jedan od poglavitijeh gospodara, kakomo na priliku paša među Turcima, od Persijanaca nazivan je ,emir. Emir dakle ili poglavar Sidonske države . . . A. Marković u I. Gundulić, osn. 1826. 1, 48.

EMIRIN, *m. vidi* emir. — *U jednoga pisca xvii vijeka.* A od tole put krajina Sidonskoga emirina s odmetnicim da posijee. I. Gundulić 296. Da emirina odmetnika u istoku smaknut' mogu. 568.

EMISČIJA, *m. muški nadimak ili prezime, riječ turska.* — *xviii vijeka.* Jovan Emiščija. Glasn. n. 3, 79. (1706).

EMKA, *f. hyp.* Ěmina. — *U naše vrijeme.* A ueće se Emka da prekrsti. Nar. pjes. vuk. 1, 478. Dok su Emki kose obagnile, 1, 480.

EMOVCĪ, *m. pl. selo u Slavoniji u požeskoj podžupaniji.* Pregled. 89.

EMPLASTAR, emplastra, *m. melem, obliž, tal.* emplastrum. — *isporedi* emblastro. — *U Mikulinu rječniku u Bjelostjenčecu (kujkarski emplaster).*

EMRĒNISATI SE, emrēniščm se, *pl.* zaľubiti (*sc. tu sto*), tur, emrenmek, imrenmek. — *U Bosni*, D. Popović, tur. reč. glasni, 59, 85.

EMRIH, *m.* ridi Emerik. — *xvii vijeka*, Rodil je sina blazenoga Emriha, P. Vitezović, kron. 71.

EMRIHOVIĆ, *m.* prezime, po ocu Emrihu. — *xv vijeka*, Kuše Emrihovič, Mon. croat. 86, t. 159.

EMSERLIJA, EĀMSO, ridi hemšerija, hemšo.

EN, *im. stara n.* — *xvii i xviii vijeka*, El, em, en ... 1. Ančić, vrat. XII. *U enu* se to isto nahodi, Nadod, 116.

ĒNDEĆICA, ridi jendećica.

1. ĒNDEK, ridi hendek.

2. ĒNDEK, ridi jendeK.

ĒNDEKATI SE, ridi jendeKati se.

ĒNDELE BĒNDELE, *adv.* u *Vukovu rječniku*; endele, hendele, n. p. ide, t. j. hoće li, može li, zanderud, zemitans.

ĒNDEZE, endezeta, *n.* űčka mjera za dućinu, pers. tur, endize. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku* vide aršin. *U* dubinu trista endezeta, Nar. pjes, vuk, 3, 121. Nar. pjes, petr, 2, 257. Iskopše trista endezeta (*štamparskom grješkom endezeta*), Nar. pjes, petr, 2, 85. — *Grješkom stoji kao noma jedu*, endezet; Endezet, aršin, B. Petranović, nar. pjes, 1, 343, 2, 698.

ĒNDIVIA, *f.* cichorium endivia L. i intubus L., *rezanica*, *švicnica*, *tal.* endivia, *švicn.* endivien. — *U Bijelostjenicu* v. cikurija i u *Valtđijnu rječniku*.

ĒNDROP, *m.* űkakro *izmasljena űicina*, jamnaca *arika rjevi srigatoz?*. — *U rukopisu xvi ili xvii vijeka pisanom eckrenijem jezikom*, Endrop je, u mori vojvoda ribanu, vaseuu, jeste vizori, jezo jako i koűi, i hoditi, po dnu i mati, koűsku grivu i opasu, i po grubu jako i riba i jestu. Phys. nov, star. 11, 195.

ĒNDA, ĒNDEBULA, ĒNDJA, ĒNDLUK, ridi jenda, jendibula, jendija, jendiluk.

ĒNE, ridi eno. — *U naše vrijeme (u srjijem primjeru kao da znači čelču i nezadovoljnost i u Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Risari i u Ljzjerci*, Ja za Lazareva Mamojla neću ni živa ni mrtva? .Ene sad! reći će promiću, M. D. Milišević, let, vce, 28. Eno sta čita! nanesće se silom! 231.

ĒNEDE, *adv.* eno. — *U jednoga pisca našeju vremena*, Karadžić kad sve saslušat rece: .Ene-de sad! zar ti mislite tako da se umirite? P. M. Nemadović, mem. 99.

ĒNGEVA, *f.* ridi skoba, *tar.* jengev, *vuk* D. Popović, tur. reč. glasni, 59, 85. — *Ale, se mi- jaba u au*, *pl.* engeva. — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u zajedstvu*.

ĒNGEDOVANI, *n.* djela kajijem se eneduju. — *Stavim u oblik engedovanje*. — *U M lafina rječniku* enedovan je, u *Bjelostjenicu* (kajbarsko enedovanje, u *Jambroševu* enedovanje, u *Stalici* enedovanje, u *Hadžibuzici* enedovanje).

ĒNGEDOVATI, enedovati, *pl.* popustiti, *odpu- stiti* moćiti, *ce. odpu*. — *Od xvi vijeka u omda rje naka se Mohalica enedovati*, popustiti, oblikovati, donmito, Eno, relaxo, albove, mitige, u *Epistolarnicu* enedovanje i enedupim; *odpu- stiti*, *popu* *crana*, *enode* *namitro* v. *praseam*, u *Jambroševu* enedovanje s dodatkom da je tada *vjeću*, u *Stalici* enedovanje, u *Hadžibuzici* enedovanje, permittere s dodatkom da je *u to u*, *Hadžibuzici* enedovanje).

(*eva*). Da biste nam dali i engedovali jedan kus zemlje vaše, Mon. croat. 287, (1586). Da mu što engedujete, Star. 12, 32, tako 1703.

ĒNGLĒSKĀ, *f.* Anglia, *uprav je odj.* ženskoga roda, a ima se u misli zemlja. — *ispoređi* Anglija. — *U Vukovu rječniku i u Šalekora* (England^o).

ĒNGLĒSKĀ, *adj.* engleski, *kuji pripada Englezina ili Engleski*. — *ispoređi* engleski. — *Postaje od Englez nastarkova iski: s poslije z. oz. u jednom primjeru prvotna rjeka miješa se na z. ridi engleski: ispada, u z. pred k miješa se na s.* — *U naše vrijeme i u Vukovu rje niku*, Crnogoreci Hajlenderi nisu, da engleska űih se hvati varka, Osveću, 3, 163, i u *Šalekora rječniku* (engleski u kojem ima i adv, engleski).

ĒNGLĒSKĀ, ridi engleski. — *U jednom primjeru xviii vijeka*, Ovece španske naj taűeg su vlasa, skoro jednog engleske su glasa, J. S. Reľkovič 57.

ĒNGLĒZ, Engleza, *m.* Anglus, *postaje od tal.* Englese, *ali je prvo staro prema űem*, Englaud, Engländer, — *ispoređi* Englez, Anglijanac. — *Je, kako je u gen. sing. tako je i u ostalijem pade- űima, osim nom. sing. i voc.*; Englezu, Englezi. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku*, Englez kaže u Omere piše, Osveću, 3, 163, i u *Šalekora rje niku* (Engländer). — *u ovom primjeru znači puška načiniu u Engleskoj*; Dva engleza i dva venedika, Nar. pjes, juk, 3, 211.

ĒNGLITERSKI, *adj.* engleski, *od tal.* Inghil- terra, Engleska. — *Na jednom mjestu xvii vijeka*, Aleksandar poda Laomendisu englitsersko go- spoctvo, Aleks, jag, star. 3, 312.

ĒNGLE, u narodnoj pjesmi našeju vremena, i *iz im u Vukovu rječniku gdje stoji*; enge caprar ingi, ingu, turski znači biser, tako vađa da je pjevao mislio; enge i dukate, Sve na űina engeje dukate, Nar. pjes, vuk, 1, 211.

ĒNI, ridi eno. — *U Vukovu rječniku s do- datom da se govori u Oroj Gori i s primjerom*: Ēn ga!

ĒNIŠĀLA, ridi inšala. — *U narodnoj pjesmi našeju vremena*, En- inšala Akdu se mudam, Pjev, em, 1009.

ĒNO, *cece*, en, *rjevi* kojim se pokazuje često što nije bli, u n onoga koji govori ni onaj ko- jemu govori, ridi ovo. — *ispoređi* ano, ani, ene, eni, ono, niti. — *Peša i ridi kod ovo.* — *Od xvi vijeka, i u srjijem rje nica osim Francijera, Jambroševu, Danj űera*. — *U pjesmi može biti i okreno*; eni, Eni ono je Mih celebija, Nar. pjes, vuk, 1, 615. Eni űeće gradska poglavica, I, 257. *ai s numeralom*, Eno ti sinak, majei rece, M. Divković, plac, 20. Eno ti pripovidaoci koji muceći vapiju svakomu coviku, F. Lastrić, med, 366. Eno David, sto češ trazit daje? M. A. Reľkovič, sad, 689. Eno ti moja űiva, eno ti moj plug i volovi, B. Ēenković, gov, 59. Eno Gospod na istoica vrata! Nar. pjes, vuk, 1, 123. Eno Labud ludoga Jovana, 2, 34. — *bi s genitivom*, A bogne eno ga, rek bi je zastao, X. Njefsković 1, 212. Eno na noj Caprislave, eno s Lautson Gradmit, G. Palmotić 2, 239. Eno i nogove majke, eno i svetiıeh apostola! D. Bašić 176°. Eno űega na bijelaj kuli, Nar. pjes, vuk, 3, 203. Eto sabje a eno Avona, 3, 317. Eno vama vranca i borata, 3, 400. Eno za te ljepote devojke, 3, 515. — *ei sto se ka, e jarfa s ajbom rje ncom, aa kod toja se istica mjesta gdje ono bira ili sabje- kat*, Eno koji snar stranase, P. Kr. zevič, pism, 9. Hajde hajde, eno mama űu, hajde! F. Lastrić, test, 179°. Eno onaj me je nudio, A. Konizhe

kam. 141. Eno im se vide još rane raztvorene. Đ. Pašić 137^b. Eno ti moja kći, vodi ju kako znađeš. M. Dobretić 573. Eno idu tri Turčina mlada. Nar. pjes. vuk. 3. 35. — *blj uopće se obraća pamiću slušaoca na ono što se kaže rečenicom.* Eno turski car sioni naš cesarski Beč podstupa. J. Kavačić 264^b. A razbojnik, koji traže za nama, eno upade i umrije, ali se sarani. F. Lastrić, ned. 329. Porad ovakvih griha veoma bog kara, kakono eno vas koliki svit izvan osam duša vodom potopi. B. Leaković, nauk. 336. Eno Grija i vezan popova. Nar. pjes. vuk. 3. 42. *ono spada i ovaj primjer u kojem je izostavljen glagol (su): Jer što bijahu obdevije lijepe, eno sada obdevije slijepe. Osvetu. I. 1.*

ENRIK, *m.* Henricus, *ime muško, tal.* Enrico. — *Od xvii vijeka.* Kuša opet uzeti ono kraljevstvo za Enrika. B. Kašić, in. 8. Cara Enrika. P. Karmelić, iv. 378. Enrik Dandol. J. Kavačić 206^a. *i s nominativom* Enriko: Kralj Enriko od Engletere. F. Glavinić, cvit. 428^b. *i u Šalekora rječniku* Enrik, Enriko (Henrich).

ENRIKO, *vidi* Enrik.

EN, *ime stara imena.* — *U naše vrijeme.* Ko ni eja to li čia tvoga. S. Milutinović u Pjev. crn. 330^a.

ENATI, *čham, pf. sustati, amoriti se, isporodi ahati, jehati, vehati se.* — *Ake, se mijeca u prates. I i 2 pl.; enimo, enate, i u nar. 2 i 3 sing. čna.* — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Srijemu.*

EPAKTA, *f.* epacta, *razlika između sunčane i mjesne ne godine, gr. ἐπιπέτα.* — *isporodi epata.* — *U Stalica rječniku (intercalatio s dodatkom da je uzeta iz hrvatica).*

EPARHIJA, *f.* diocesis, *područje biskupovo, biskupija, gr. ἐπαρχία.* — *isporodi jeparhija.* — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* U Karlovcima je još odavno bila bogoslovija a prije nekoliko godina postala je i u drugijem nekodijem eparhijama. Vuk. živ. 301.

EPATA, *f.* *vidi* epakta, *tal.* epatta. — *Od xvi vijeka.* Četvrti kaže koliko je epate. M. Divković, nauk. xv. Epata ili pata nije nistar imo nego broj dana kojimi godiste sunčano godiste misecno pridobiva. B. Kašić, rit. 49. U prvi sam stavio godiste, epatu, kalendar. I. Ancić, vrat. xv.

EPATAN, *čpatna, adj. koji pripada epati.* — *U jednog pisača xvi vijeka.* Nač svece koji se zibaju po epatnoj pogodbi. I. Ancić, vrat. xv.

EPİR, *Epira, m.* Epirus, *južna Albanija.* — *Od xvii vijeka.* Epir recen Molosija. J. Kavačić 287^b. I da braniu Kroju u Epiru. And. Kačić, razg. 134^b. Da ih čera Kruji u Epiru. Pjev. crn. 80^b.

EPİRANIN, *m.* *čovjek iz Epira.* — *plur.:* Epíranin. — *U Šalekora rječniku (Epirot).*

EPİRKIŃA, *f.* *čenska čelade iz Epira.* — *U Šalekora rječniku (Epirotin).*

EPİRSKA BĀRA, *f.* *ujesto u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Sr. nov. 1870. 288.

EPİRSKI, *adj. koji pripada Epiru.* — *U Šalekora rječniku.*

EPISKOP, *m.* *vidi* jepiskop i biskup. — *U dvojice pisaca xvii vijeka.* Franceski i nimački episkopi. A. Kanizlić, kam. 567. Episkopi aliti vladike slideni grčkoga. And. Kačić, razg. 206.

EPISKOPAC, *episkopa, m. dem.* episkop. — *U jednog pisača xvii vijeka.* Jedan čovičac, jedan episkopac. A. Kanizlić, kam. 79.

EPISKOPĀT, *m.* *vidi* episkopstvo, *lat.* episcopatus. — *U jednog pisača xvii vijeka.* Obeća episkopom, da će im se episkopat povratiti. A. Kanizlić, kam. 367.

EPISKOPSKI, *adj. koji pripada episkopima.* — *U jednog pisača xvii vijeka.* Na stolicu episkopsku jest uzvišen. A. Kanizlić, kam. 23.

EPISKOPSTVO, *n.* *stavc onoga koji je episkop.* — *isporodi episkopat.* — *U jednog pisača xvii vijeka.* Brime episkopstva imadem primiti. A. Kanizlić, kam. 70.

EPISKUP, *m.* *vidi* jepiskup i biskup. — *xvii vijeka.* Isajja Dijaković episkup jenopojski. Glasn. n. 3. 3. 1698.

EPISTOLA, *f.* ἐπιστολή, *epistola, poslanica, ali samo kaže se o knjigama novoga zarjeta često se kaže uopće o komadu staroga ili novoga zarjeta što se čita preko mise prije jevanđelja.* — *Od xvi vijeka.* Epistola k Rimljanom. Anton Dahu., nov. tešt. 2. 1. Stije epistolu iz svetoga pisma. A. Kanizlić, bogoljubn. 71. Podaje niemu libro od epistola. J. Matović 294. Kadkad dvostruka epistola stije se, jedna iz staroga testamenta, druga iz novoga. I. Velikanović, aput. 3. 393.

EPISTOLAR, *epistolára, m.* *čelade petoga maloga reda crkvenoga, lat.* epistolarius. — *xvii vijeka.* (Ori redori) jesu sedam kojijeh imena jesu ova: vratar, štioč, zaklinoč, akolit, podjakom ili epistolar, djakom ili evanđelistar, i redovnik. J. Matović 290.

EPISTOLIJA, *f.* *vidi* epistola. — *U jednog pisača xv vijeka.* Kako veliku epistoliju pisah vam. Anton Dahu., nov. tešt. 2. 76. paul. gal. 6. 11.

EPISTOLĀR, *epistolára, m.* *knjiga u kojoj su epistole.* — *Na jednom ujestu xvii vijeka.* Komu biskup dajueći epistolár ovako govori. B. Leaković, nauk. 227.

EPKALO, *n.* *zalistak na dlubu, zar grč. ἐπιχώριον, poklopac? (vidi A. Matzenauer, čizi slova, 152).* — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u varnome Srijemu.*

EPRATES, *m.* Ephrates, *rijeka u Aziji, vidí* Eufeat. — *U rukopisu xvi vijeka.* Cison, Pison, Tigrat, Eprates. Aleks. jag. star. 3. 285.

EPŤA, *vidi* epta. — *U narodnoj pjesmi naševu crvenena.* A Nikola odvede divojku, pa piruje jednu eptu dama. A. Ostojić iz nar. pjes.

1. ER, *ime slova r.* — *xvii vijeka.* Pe, er, es... I. Ancić, vrat. xv.

2. ĚR, *conj. vidí* jere i jer.

ER-, *vidí* her-.

ERAC, *Erca, m.* *prezime.* — *U naše vrijeme.* Lazar Erac. Rat. 185.

1. ERĀK, *m.* *ime muško.* — *isporodi* Herak. — *xvii vijeka.* Zaradi Eraka mnogo sužna. Starine. 12. 33. 1703—1706. Erāk (Eradic). S. Budmani 122^a.

2. ERAK, *erka, m.* *nejasna turska riječ (može biti jarak, oražje, vidí jarak) u rukopisu xvii vijeka.* Prince Evgenije razbi Turke pod Varadimom, i mnogi dohluk dobiše Nemci, i osvojiše oružja bojna ... i svakog adidara (adičara), po naj više erka i arara. Glasnik. 20. 10—11.

ERASMO, *m.* *vidí* Erazam. — *U Šalekora rječniku (Erasmus).*

ERATI, *čram, pf. pogriješiti, lat. tal.* errare. — *U jednog pisača xv vijeka.* Ter vas čine u tom erat. M. Marulić 301.

ERAZAM, *Erázma, m.* Erasmus, *ime muško.*

— *Od XIII vijeka*, Gospodin Erazam. Mon. croat. 4. (1275). Marcolin. Petar i Erazam. F. Glavinčić. cvit. xxiii. — *isporedi* Erasmo.

ERBAB, *m.* arab. tur. erbab, *rještak*, — *isporedi* crvapan. — *U Bosni*, Đ. Popović, tur. reč. glasni. 59, 86.

ERBATI, *erban*, *impf.* hereditate accipere, naslijediti, *baštinovati*, *nem.* erben. — *U Bjelostjenceva rječniku*.

ERBIĆ, *m.* heres, *baštinik*, *djedić*, *nem.* erbe. — *U Bjelostjenceva rječniku* (v. dedić).

ERBO, *vidi* jer i jerbo.

ERCEG i ERCEG-, *vidi* herceg i herceg-.

ERČIN, *m.* selo u Ugarskoj u protopresbiteratu budinskom. Sem. prav. 1878. 35. — *Pomije se prošloga vijeka*, Stanko iz Erčina Jabaulija. Luka iz Erčina. Glasn. II, 3. 78. (1706).

ERČEK, *m.* turska reč, muško, u kom smislu upotrebljava se u Bosni, a u Srbiji uzimaju je u smislu mužjaka kod ptice. Đ. Popović, tur. reč. glasni. 59, 86. — *tur.* erkek, *maskarac*.

ERČELIJE, *f. pl.* o tokama u narodnoj pjesmi našega vremena; *ne zna se značenje ni postaje*, *isporedi* erdelije. — *U Vukovu rječniku* (bez značenja) s primjerom iz narodne pjesme: Vrh doline toke erčelije.

ERDEĆ, *m.* selo u Srbiji u okrugu kragujevačkom. K. Jovanović 118.

ERDEČIĆA, *f.* mjesto u dračkom hataru. L. Dordević.

ERDEGINAC, Erdoginea, *m.* crelo u Lici. J. Bogdanović.

ERDELJE, *f. pl.* o gaćama u narodnoj pjesmi našega vremena; *ne zna se značenje ni postaje*, *može biti da znači: erdejske*. — *isporedi* erčelije. — *U Vukovu rječniku* (bez značenja) s primjerom iz narodne pjesme: Ev' običe gaće erdelije.

ERDEJ, Erdéja, *m.* a) Transilvania, mađar. Erdély, — *ake*, *kaki* je u *gen.* *taki* je u *ostali-
jem padežima*, *osim nom. i acc. sing.*, — *na
mjestu* je pisano s h, *vidi* Herdej. — *isporedi* i
Jerdelj. — *od XVI vijeka*, u *između rječnika* u
Mikailinu gdje naj prije dolazi, u *Belinu* 710b,
u *Bjelostjenceva*, u *Jambrešiceva*, u *Voltijijina*,
u *Vukova*, u *Daničičeva* (Erdelja). Vratí vojsku
ka Erdelju. Okáz. sač. pom. 87. (1699). Nije li
koga porodila majka, da otiđe do Erdelja ravna?
And. Kačić, razg. 1384. Slušao je od Erdelja bane.
Nar. pjes. vuk. 1. 442. Mađar-Janka od Erdel-
krajine. 2. 185. Ode pravo pod Erdelja grada! 1.
2. 639. b) u *drugijem akcentom*: Erdel) selo
u *hrvatskoj krajini* u *okrugu ogulinsko-slavonskom*.
Razdijel. kr. 8.

ERDEJAC, Erdelca, *m.* Transilvanus, *čovjek*
iz Erdelja, *isporedi* Ardejaec, Jerdeljaec. — *Od
XVII vijeka*, u *između rječnika* u *Bjelostjenceva*,
u *Jambrešiceva*, u *Voltijijina* (u *sva tri kaj-
karski* Erdelca). Transilvani aliti Erdelci, P.
Vitezović, kron. 72. Erdelci primise sv. viru.
And. Kačić, kor. 118. *Kao prezime još XVI vi-
jeka*, Selo Grge (Erdelca). Mon. croat. 271. (1572).

ERDEJANIN, *m.* *vidi* Erdelca. *plur.*: Erdel-
jani. — *Od XVIII vijeka*, Erdeljami, Maurovlasi.
J. Kavačin 238b. Osobito Erdeljami. S. Tekelija.
Ietop. 120. 15. — *s nom. sing.* Erdeljan; Nas
Erdeljan veli. D. Obradović, basn. 41.

ERDEJSKI (erdejski), *adj.* koji pripada Er-
delju, *isporedi* ardejski, herdejski, jerdelski.
Od XVII vijeka, u *između rječnika* u *Bjelostjen-
ceva* (kajkarski erdejski) i u *Vukova*. Zolod mu-

garske gore i herdejske tiče. I. T. Mrnavić, osm.
38. Jelu sadi erdejska banica. Nar. pjes. vuk.
1. 442. Da' bog dobro, gospodo erdejska. 2. 640.
Kao erdejski tañir. (Kaže se dvoiličim čoku koji
se pretvara svakojako — kao što je i erdejski
tañir s obje strane). Nar. posl. vuk. 131.

ERDEVČANIN, *m.* *čovjek iz Erdelika*. — *pl.*
Erdevčani. Petar Erdevčanin (ovdje kao *nadi-
mak ili prezime*) i Mihajlo Ristić. Glasn. II, 1. 192.
(1811).

ERDEVČIKI, *adj.* koji pripada Erdeliku. V.
Arsenijević.

ERDEVČIKIŃA, *f.* žensko *čelade iz Erdelika*.
V. Arsenijević.

ERDEVČIK, Erdelika, *m.* *trgovište u Staronjii*
u *cvukarskoj podžupaniji*. Pregled. 117.

ERDOGLICA, *m.* *prezime*. — *U naše vrijeme*,
Jefrem Erdoglica. Rat. 181.

ERDOGLIJSKI, *adj.* koji pripada Erdogliji (?
mjestu? čeladetu?), *isporedi* Erdoglica. — *Uz
imena mjesta u Srbiji u okrugu kragujevačkom*.
Zabran u Erdoglijskoj Mali. Sr. nov. 1863. 302.
Niva u Erdoglijskom Potoku. 1861. 328. Livada
u Erdoglijskom Potoku. 1861. 434.

ERDOVAC, Erdovca, *m.* selo u Hrvatskoj u
podžupaniji križevačkoj. Pregled. 65.

ERDUŃ, *m.* selo u Staronjii u *osiječkoj pod-
županiji*. Pregled. 99. Srećan mu put kao Pućku
u Erdut! (Isli svatovi pa udarila mečava te ni-
jesu mogli stići na vrijeme. U Vukovaru). Nar.
posl. vuk. 293.

ERDAVCI, Erdavaca, *m. pl.* selo u Hervego-
vini u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 24.

ERĐELA, *vidi* hergela.

ĚRE, *vidi* jere i jer.

ĚRĚD, *m.* heres, *baštinik*, *tač.* erede. — *Od
XVI vijeka po zapadnijem krajevima*, Isukrstu
kako nasljedniku ili eredu svih. S. Budinić, ispr.
105. (Baštinik i ered jur nebeski. B. Kačić, nac.
25. A rosi blagoslov vrh krme ereda. M. Kuha-
čević 165.

ERĚDITAD, *f.* baština, lat. hereditas. — *Na
jednom mjestu XV vijeka*, Da joj se ima moja
ereditad dati. Mon. croat. 87. (1460). — *U Du-
bravniku se i sad govori* ereditat, i s *nominatirom
sing.* eredita *prema tač.* eredita, *te dolazi u pi-
saca Dubravčana od XVI vijeka*. Imajući bog
Abramu dati baštinu to jest eredita od zemlje.
A. Gručić, roz. nar. 117. Posjesti eredita tudu.
I. Držić 299.

ERĚGA, *m.* *prezime*. — *U naše vrijeme* u Lici.
J. Bogdanović.

EREJ, EREJSKI, EREJSTVO, *vidi* jerej, je-
rejski, jerejstvo.

EREK, *m.* u *zagonovci*. Četiri četirka i dva
lepirka, i nad njima erek, i nadigo perek. *odgo-
nočaj*: kola, rolovi i čovjek. Nar. zag. nov. 91.

ĚREMŃT, *m.* kupak sto pokriva taban na dugoj
punci. L. Stojanović. — *jamačna turska riječ*.

ERĚDA, *f.* blatava i močvarna zemlja. — *U
sjevernoj Dalmaciji*, J. Grupković.

ERĚNDE, eréndeta, *n. tur.* runde; a) *vidi* tre-
nica; b) *strag*. — *U naše vrijeme* i u *Vukovu
rječniku*. To ti rotkva a erende zubi (accimnt
ei qui pepedit). Vuk. rječ. 1818. 161.

ERĚNDISANE, *n.* djelo kojijem se erendiše.
U Vukovu rječniku.

ERĚNDISATI, eréndišem, *impf.* stragati (ra-
diti eréndetom). — *U Vukovu rječniku*.

ERENLIJA, *m. prezime (tursko)*. — *U narodnoj pjesmi našega vremena*. A od Prače dvije Erenlije. Nar. pjes. vuk. 3. 565.

ERESIJA, *f. haeresis, vjera koja se u čem ne slaže s pravom vjerom, tal. eresija*. — *isporedi erezija, jeres, eretinstvo, poluvjerje, poluvjerstvo*. — *Od xvi do xviii vijeka*. Kadi pobija eresiju ili poluvjerje eretika. S. Budinić, sum. 150^a. Iskoripiti pelagijansku eresiju ili poluvjerstvo. B. Kašić, per. 8. Iznasao je eresije. A. Kanižlić, kam. v.

ERESIV, *m. nekakvo škodljivo živinče, riječ grčka*. — *U rukopisu xv vijeka pisanom crkvenijem jezikom*. Psalitis, kavlokopos, eresivi, plži. Sredovj. lek. jag. star. 10, 115.

ERETIČASKI, *adj. vidi eretički*. — *U jednoga pisca xvi vijeka u kojega je jezik miješan s crkvenijem*. Vira eretičaska. S. Budinić, sum. 2^a.

ERETIČASTVIJE, *vidi eretičastvo*.

ERETIČASTVO, *n. vidi eresija*. — *Postaje od eretik nastackom istvo pred kojijem se k miješna na č a za ovijem se umeće a*. — *U jednoga pisca xvi vijeka u kojega je miješan jezik s crkvenijem*. Upal bi u sumnju od eretičastva. S. Budinić, ispr. 121. Radi eretičastva. 160. — *U drugoj kniži istoga pisca gdje je još jače miješan jezik imu oblik eretičastvije*. Uzrok svakoga odstupljenja i eretičastvija. sum. 49^b.

ERETIČKÍ, *adj. koji pripada ereticima ili eresiji*. — *Postaje od eretik nastackom iskř pred kojijem se k miješna na č a za orijem s ispada; ako se postije č umetne a, s ostaje (vidi eretičaski)*. — *Od xvi vijeka*. Libri eretički. S. Budinić, ispr. 145. Idući priko eretičke zemlje. M. Divković, zlam. 28^a. Mnoga su suprotivstva eretička suprot ovom sakramentu. J. Banovac, razg. 235. — *U jednoga pisca iz Bosne xvii vijeka č pred k miješna se na š: Stvar eretiška*. P. Posilović, nasl. 9^b. Reči kojugodir stvar eretišku. 120^a.

ERETIK, *m. haereticus, čorjek koji ne vjeruje se onako kako je po pravaj vjeri, tal. eretico*. — *isporedi poluvjerac, poluvjernik, a i eretnik*. — *Od xvi vijeka*. Ki bi bil nevrnik, eretik ili poluvernik. S. Budinić, ispr. 52. Oprijeti snažno č se eretikom. P. Kanavelić, iv. 475. Parok ne vađa da pušta kumovati eretike. J. Banovac, razg. 219. Od poluvirca oliti eretika. M. Dobretić 32.

ERETINSTVO, *n. vidi eresija*. — *U Bjelostjenčevu i Voltiđijinu rječniku*.

ERETNIK, *m. vidi eretik*. — *Na jednom mjestu xvii vijeka i u Bjelostjenčevu rječniku*. Za obraćenje svih pogana i eretnika. Azbukv. 1690. 18.

ERÉZA, *f. gcozdena poluga na vratima na kojoj visi katanac, tur. roze, stožer*. — *isporedi reza*. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku*. Poče ereza od vrata zveketati. Nar. prip. bos. 1, 109.

ERÉZIJA, *vidi eresija*. — *Od xvi vijeka*. Bjehu se erezije aliti pomaňkanja od prave vjere krstjanske raširila. A. Gućetić, roz. mar. 17. I držim za opake sve erezije od svete matere crkve odmetnute. I. Akvilini 323.

ERÉŽIJA, *vidi eresija*. — *Od xvii vijeka*. Oni posijaše erežije i nevjerstva. M. Divković, bes. 698^a. Može se žena i čovik rastaviti, kad jedno od ni upane u erežiju. J. Banovac, razg. 267. Poluvirstvo oliti erežiju. M. Dobretić 50.

ERGĚLA, *vidi hergela*.

ERGOTIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Schem. diač. 1877. 67.

ÊRGOVAC, Êrgôvca, *m. prezime*. — *U naše vrijeme u Dalmaciji*.

ERGOVIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Šem. prav. 1878. 36.

ERGUD, *vidi Ergut*.

ERGUT, *m. selo u Hercegovini u okrugu mostarskom*. Statist. bosn.² 250. — *U prvom je izdanu pisano Ergud*. Statist. bosn.¹ 122.

ERÍ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Petar Erić iz Zvečke. M. Đ. Milićević, srb. 13. — *U narodnoj pjesmi zove se Petar Erićev kao da mu je oca bilo ime Erić: A kod dvora Petra Erićeva*. Nar. pjes. vuk. 4, 178.

ERÍČEV, *vidi Erić*.

ÊRÍČI, *m. pl. zaselak u Srbiji u okrugu užičkom*. L. Stojanović.

ÊRÍR, *vidi herir*.

ÊRÍŠTE, *n. vidi jerište*.

ÊRLAV, *adj. kriv, može biti od tur. ejri, kriv*. — *U Vukovu rječniku s primjerom iz narodne pjesme: Žute čizme na erlave noge*.

ÊRLIJA, *m. građanin, tur. jerlü*. Đ. Popović, tur. reč. glas. 59, 86.

ERLÚDÁNE, *n. djelo kojijem se erluda*. — *U Vukovu rječniku*.

ERLÚDATI, erlúdán, *impf. vidi vrludati*. — *U Vukovu rječniku*.

ERMAFRÓDÍT, *m. hermaphroditus, vidi dvo-spolnik*. — *Na jednom mjestu xvii vijeka*. Ermafroditu to jest oni ki su bili i muški i ženski. M. Orbini 216.

ÊRMENIN, *vidi Jermenin*. — *xviii vijeka*. Komesija biva u svakoj nedilji po 2 po 3 puta, i dosta ľude zakliu, i Racova i Ermena. Glasn. 11, 3, 146. (1709). Leon Ermenin. K. Pejkić 20. S. Badrić, ukaz. 22.

ERMENINO POĽE, *n. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom*. Niva u Ermeninom poľu. Sr. nov. 1861. 426.

ERMOTINE, *f. pl. selo u hrvatskoj krajini blizu Sena*. Schem. segu. 1871. 23.

ERNESTINOVO, *n. selo u Slavoniji u podžupaniji osijećkoj*. Pregled. 99.

ÊRÓKAST, *vidi herokast*.

ÊRÔR, eróra, *m. error, pogreška, tal. errore*. — *U pisaa xvii vijeka*. I ako ki zahod ili eror najdeš. F. Glavinic, cvit. xx. Erori koji se nabode u ovoj štampi. I. Držić 416. Ne razumjeti jezika vele erora meni je činilo u ovomu ľubru. V. Andrijašević, put. 444.

ERPEŇA, *f. dva sela u Hrvatskoj u podžupaniji krapinsko-topličkoj*. Erpeňa mala. Pregled. 53. Erpeňa velika. 55.

ERSAK, *m. nož*. — *Riječ nepoznatu postanu*. — *U jednoga pisca čakavca xvii vijeka*. Hangarom aliti ersakom ubode ga. P. Vitezović, kron. 73. Amata hangarom aliti ersakom svojim umori. 111.

ERŠEK, *m. arhiepiskup, mađar. érsek*. — *U jednoga pisca čakavca xvii vijeka u između rječnika u Bjelostjenčevu, u Jambrešičevu, u Voltiđijinu u kojem, jamačno grješkom, stoji ersek*. Tri arkibiskupa aliti eršeka. P. Vitezović, kron. 71.

ERŠEKIJA, *f. archiepiscopatus, arhiepiskupija, vidi ersek*. — *U Bjelostjenčevu rječniku, u Jambrešičevu, u Voltiđijinu (griješkom ersekija)*.

ERVACE, *f. pl. selo u Dalmaciji u sišskom kotaru*. Repert. 1872. 28.

ERVAPAN, ervapna, *adj.*, *vidi* erbab, — *U naše vrijeme*, Ervap, kader zapadne (erapax) n. p. ako si ervapan, neini. V. Vrčević, nar. prip. 224.

ERVATI SE, *vidi* rvati se.

ERVENIČKI, *adj.*, *koji pripada Erveniku*, Sinedelija paroha erveničkog Save Komčarevića, Magaz. 1868. 163.

ERVENIK, *m.*, *ime mjestima*, a) *deu sela u Dalmaciji a beukračkom kotaru*, Ervenik doh i gornji, Repert. 1872. 6. — b) *selo u Hrvatskoj a podžupaniji zlatarskoj*, Pregled. 59.

ERZAK, *m.*, *arap, tur.*, erzak, hrana. — *U Bosni*, D. Popović, tur. rec. glasn. 59. 86.

ES, *ime slara s.* — xvii *vijeka*, Pe. er, es ... I. Ančić, vrat. xii.

ESĀB, ESĀBITI, *vidi* hesap, hesapiti.

ESAJJA, *vidi* Esajja, — xvii i xviii *vijeka*, Esajja (*može se čitati i Ezajja*) prorok, B. Gradčić, djev. 65. Tako reče Esajja, F. Glavinčić, cvit. 79.

ESAN, *m.*, *prezime*, — *U naše vrijeme u Lici*, J. Bogdanović.

ESAP, *vidi* hesap.

ESER, *m.*, *u Vukovu rječniku is dodatkom da se govori u Crnoj Gori*, im der redensart; na eser (po crnogorskom govoru ukazativ mj. lokalita), n. p. sve pare što si mi dao, na eser su, t. j. nijesu potrošene ni propale, nego stoje gotove, — *arap, tur.*, eser, bičuga, znak.

ESKIJA, *f.*, *u narodnoj pjesmi našega vremena kao da znači: stara pluća (potkora)*, tur. eski, star. Ostala im sa koža eskija, „Eskija“ ovdje znači stara pluća, i može biti da je ovdje stih nađi načinena ova riječ (od turskoga eski = stara, jer je ja nigdje prije nijesam čuo, a i ovdje exo u drugom stilu: Te iz kala ploču izvadio, Vuk. Nar. pjes. vuk. 3. 336.

ESNAF, *m.*, collegium, corpus, *vidi* coh, bi, tur. esnaf (arap, sanf, pl. asnaf, crsta), *U naše vrijeme*, Kao što pojedini ljudi imaju i slave krsna imena tako esnafi ili cohovi slave pirove, Vuk. živ. 85.

ESPĀP, espāpa, *m.*, merces, ono čim se trguje, *roba, tur.*, esvab (arap, thaub, plur. athwāb, ha-luwa), *bašine, koje glasi i esbab (arap, sabab, plur. asbāb, uzrok, alati)*, Akc, *kali je u gen.*, *plur. je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing.*, — *Od xviii vijeka a između rječnika a Vukovu tu kojemu stoji griješkom vide hesap*, On ti ne da nove nego ti da espap, A. Bačić 124. Jer nitko više neće ti ov kupovati, E. Pavić, ogl. 686. Dobar espap lasno kupca nade, Nar. posl. vuk. 59.

ESPEDITORIJA, *f.*, *na jednom mjestu xv vijeka sa značenom: olpravno pismo, srat, expeditorij*, — *U u Dvojčevu rječniku*, Kako su primili sve kako se uzahči u espeditoriju učinena i za veću i. r. l. xv. Spom. sr. 2. 139. 1470. *trebalo bi da stoji a loc.*, *te može biti da je nom. espeditorij maskula roditi*.

ESTUP, *vide* dugivip i sup.

ES, *interj.*, *glas kojim se lokosi tjeraju, vide* es, — *U Bjelostjensku rječniku*.

ESAK, *eska, m.*, exstasi, *stava kad je ofada kao crna sila od paloga dušernoga osjećena*, *arap, tur.*, esk, *fabar*, — *U naše vrijeme i u Vukovu er. od c.* *al. as. aus. orschheim, sei es vor ent-zuckung oder chmerz exstasis*, Pak u esku Purcin povikao, Nar. pjes. vuk. 3. 280. Od eska mi zadržkada rukc. 1. 180.

EŠČI, *adj.*, *star.*, *ne mijenja se po padežima*, tur. eski, — *U naše vrijeme*, Ishodio na ešči Kladušu, Nar. pjes. juk. 127. Ešči, star. 618.

EŠEK, *m.*, *tur.*, esek, *magarac*, — *U Bosni*, D. Popović, tur. rec. glasn. 59. 87.

EŠEKLIK, *m.*, *magaraci posao; od turskoga ješeklik*, D. Popović, tur. rec. glasn. 59. 87.

EŠIKOVAC, Ešikovec, *m.*, *izvor kod Karlovaca a Srijenua, od tur.*, esek, *magarac*, — *U naše vrijeme i u Vukova rječnika*, Blizu Magarčeva brda ima onde (kod Karlovaca) jedan izvor koji se zove Ešikovac, a esek u turskom jeziku znači magarac; daklen je Ešikovac rod s Magarčevim budom, Vuk. rjec. 340b.

EŠKERAC, *vidi* eskerice, — *Na jednom mjestu a pisca čakarca xviii vijeka (pisaju eskerac, ali treba javatino čitati eskeraci)*, Često kad bog jedan po drugomu guzi, eskerac drugi bog na pomoć dolazi, M. Kuzičević 60.

EŠKERICA, *m.* i *f.*, *mauč, mačevica, kršlacac, zaprtak, kaže se a četvrtu i o živinčtu*, tur. esek arisi, (*magarčeva pčela*) štek, obud, — *Od xviii vijeka, a između rječnika a Vukovu*; svaka mala životinja (der zwerg) punilio s dodatkom da se govori a Srijenua, I on kipom jest malacak, brate, ... eskerica gorji neg je osa, S. Štefana 18.

EŠKERICE, *adv.*, *odmah, isporodi* eskerac, eskeriski, — *Riječ je tada, po piscima a kojijeh dolazi prije magarska (ar magar, egzyszor, jedan put, egzyszorben, odmah?) nego turska*, — *Na mjestu dolazi sa s mješre s.*, *ali je to jama no kao i kod eskerac, eskerski, eskile pisarska pogreška*, — *U dvojice pisaca čakaraca xvii i xviii vijeka, a između rječnika a Bjelostjensku (con-fostim, statim) i u Staličevu* eskerice, v. odmah; *Stalli je zlo protivno riječ a Bjelostjensku gdje se glas s piše sloran s.* Jednim malom dva posice eskerice (escherice) tad na lice, J. Arnolušić 18. Videć pričinu prilozima, zašto od ne nijesi uteko (s) Demostenom eskerice (Eskerice); *Karavimoro je djelo i tako vrlo zlo naštampano* ki takovoj bješe reko, da on talent svoj ne meče i s tim pokaj kupit neće? J. Kavačić 38b. *U ovom primjeru kao da znači što i eskeri*; Rodovnici i domaći i inostrani rekli su nam eskerice nase krivine i opacine, B. Zuzeri 181b.

EŠKERISKI, *vidi* eskerice, — *Na jednom mjestu xviii vijeka*, Veselili b' eskeriski divan spljetski i trogirski, J. Kavačić 128b.

EŠKERO, *adj.*, *otvorano, jasno (o govora)*, tur. asikar, avita, — xviii *vijeka, a između rječnika a Belinu* (spiatelamentu), cioè chiaramente dilucide (1999) i u Staličevu (clare, apertis verbis), Liječnici joj oblo i eskeri navjektivaju, da za dušu počne misli, B. Zuzeri 67b. Eto eskeri besjedi, S. Rosa 119b.

EŠKILE, *adv.*, *valde, jako, mnogo, zdravo*, tur. ask (arap, esk, *fabar*) ile, s *fabari*, — *isporodi eski*, — *Od xviii vijeka a rječnicima; a Bjelostjensku* (ortiter v. jako, a Staličevu (griješkom eskile, *vidi* kod eskerice, a Vukovu (tüchtig, stark) *valde, ef. zdravo, podobro s dodatkom da se osobito govori a Sentandriji*).

EŠKI, *vidi* eskile, — *U jednomu piscu xviii vijeka*, Ne bajte se, moji domorođci, eski! na no, bas nisu proroci, S. Štefana 9.

ESKO, *m.*, *tursko ime muško*, — *U narodnoj pjesmi našega vremena*, Esko Meho na čefenku, Nar. pjes. vuk. 4. 513.

EŠKUCIJA, *f.*, *isporodi* eršo i pravci, — *Od lat.*, exsecutio, *ali se kod toju misli na esku*.

U Vukovu rječniku: ‚die exekution‘ ‚executio violenta s dodatkom da se govori u vojvodstvu.

ĚŠKUT, *m.* seoski sudija, mađar. esküdt. eskütt. parotník. — *U Vukovu rječniku*: ‚der dorfschulzjudex pagri s dodatkom da se govori u vojvodstvu.

ĚŠKUTOV, *adj.* koji pripada eskutu. — *U Vukovu rječniku*.

ĚŠNIĆ, *m.* prezime. — *U naše vrijeme*. On povika Ěšnića Miliju. Ogled. sr. 182.

ĚŠPE, *m.* kao da je ime muško ili nadimak. — *U narodnoj pjesmi našega vremena*. Otud ide Ěšpe Jovo. Nar. pjes. vuk. 1. 513.

ĚTAJ, *vidi taj*. — *U jednoj piscu čakavca xvii vijeka*. Kih imena eta sama žude straše. P. Vitezović, odil. 46.

ĚTAKAV, *vidi etaki*.

ĚTAKI, *vidi taki* (ispoređi ruski этакіи). — *U narodnijem pjesmanu crnogorskim našega vremena*, u kojima ima i etakav s istijem značenjem i etako (tako), ali treba dodati da ove pjesme nijesu dosta pouzdano naštampane. No etaka donese vintura. Pjev. crn. 36^b. On etakve spravlja za govedma. 196^b. Etako se svakome slučalo! 51^b.

ĚTAKO, *vidi kod etaki*.

ĚTAR, *etra, m.* *vidi etir, b*). — *Riječ je načiena prema nemackoj äther, prema grčkoj αιθήρ glasla bi eter ili etir, a eter prema latinskoj aether*. — *U Šalekoru rječniku* (schwefeläther).

ĚTÁT, *f.* dob, lat. aetas. — *U piscu dubrovčana xvi i xvii vijeka (i u naše vrijeme u Dubrovcniku*. P. Budmani). Dokle dode na etat od dvanajste godišta. Zborn. 90^a. Da se izpovijedaju od ove etati i bremena. I. Držić 187. — *i s nominativom etâ prema tal.* etâ; Odovle poče prva eta ali ti prvo vrijeme od svijeta. M. Orbin 78.

ĚTÉ, *vidi eto*. — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Resari i u Ljčvcu*.

ĚTEM, *m.* prezime tarsko. — *U narodnoj pjesmi našega vremena*. A drugoga bega Etem-bega. Nar. pjes. vuk. 4. 214.

ĚTER, *m.* *vidi etar i etir*.

ĚTIČAN, *čtiena, adj.* (philos.) ethicus, koji pripada etici. — *U Šalekoru rječniku* (etlisch).

ĚTIJOP, *m.* Aethiops, čorjek iz Etiropije, od latinske riječi ili od tal. Etiopie. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Belinu* 297^a. Hadum Etiropu gospodin svoga apostola posla. B. Gradić. djev. 146. Indijanom i Etiropom. B. Kašić. fran. u. I Etiropi tad se, bože, teb podlože. A. Vitalić. ist. 200^a.

ĚTIJOPENSKI, *adj.* *vidi etijopski*. — *U jednoj piscu xviii vijeka*. Nahode se još neki patrijarki, kakono toletanski, indijanski i etijopenski. A. d. Costa 1, 27.

ĚTIJOPIJA, *f.* Aethiopia, kraj u Africi. — *Od xvi vijeka a između rječnika u Belinu* 297^a. Ki kosti zavode u Etiropiju. M. Vetranić 1, 160. Dopade Mateu Etiropija. F. Glavinić. cvit. 316^b. Od Etiropije iliti Arapske. A. Kanižlić. kam. 798.

ĚTIJOPKA, *f.* žena iz Etiropije. — *U Belinu rječniku* 297^a.

ĚTIJOPLANIN, *m.* čorjek iz Etiropije, *vidi Etirop*. — *plur.* Etiropjani. — *Na jednom mjestu xvii vijeka (Etiropjanin) i u Belinu rječniku (Etiropjanin* 297^a). Evo čovik Etiropjanin hadum. I. Bandulavić 141^b. act. ap. 8, 27.

ĚTIJOPSKI, *adj.* aethiopicus, koji pripada Etiropiji. — *U jednoj piscu xvii vijeka*. Puk etijopski. B. Kašić. rit. 277.

ĚTIK, *m.* (philos.) ethicus, čorjek koji se bavi etikom, koji piše o etici. — *U Šalekoru rječniku* (ethiker).

ĚTIKA, *f.* (philos.) ethica, nauka o čudorednosti, moralna filozofija, — *ispoređi čudored, čudorednost*. — *U Šalekoru rječniku* (ethik).

ĚTIMOLOGIJA, *f.* (philol.) etymologia, postanje riječi, isporodi rjecoslovlje. — *U naše vrijeme*. Jedni u piscu riječi gledaju na korijen ili etimologiju. Vuk. pism. 28.

ĚTIMOLOGIČKI, *adj.* koji pripada etimologiji. — *U naše vrijeme*. Grci koji su bili sa svijem čisti od etimologicke pedanterije. Vuk. pism. 29.

ĚTIR, *m.* aether, grč. αιθήρ. a) (phys.) neizmjerivo tanka i laka tvar kojom se misli da je napučen vazioni prostor. — *u Šalekoru rječniku* (äther). — b) (chem.) aether sulphuricus, — *u Šalekoru rječniku* (schwefeläther) i u Dežmanovu. — *Isporodi etar i eter*.

ĚTNA, *f.* Aetna, gora u Siciliji. — *Od xvii vijeku a između rječnika u Belinu* 495^b. Etna gora velik plamen ognjeni izmitaše. F. Vrančić. živ. 46. U visokoj Etni gori vatra gori. V. Došen 88^a. i u Šalekoru rječniku (Ätna).

ĚTNIK, *m.* (theol.) ethnicus, pogani, nezna-božac. — *Kod pisaca xvi i xviii vijeka*. Etnici to jest inoverci. Š. Bulinić. sum. 117^b. Kako etnici činu. J. Matović 447.

ĚTO, ecce, riječ kojom se pokazuje nešto što je blizu onome s kojijem se govori ili što se k nemu primiče (po tome što pokazuje stvar koja od onoga što govori primiče se k onome s kojijem govori, stoji često, kao na. kad prvi daje što drugome, *vidi i evo i eno, često stoji s dativom zamjenice drugoga lica*: eto ti. — *ispoređi ete, eto*. — *Postaje vidi kod evo*. — *Od xiii vijeka (vidi kod e) aca) i u svojim rječnicima osim Vrančića i Jambrešićera*. — *Dolazi u pozitji i okruženo et*: Sjed', muci; et' ide. N. Naješković 1, 261. Et tako je ludo poginulo. Nar. pjes. vuk. 4. 191. a) ono što se pokazuje stoji u nominativu. Eto sin tvoj! . . . eto mati tvoja! N. Rašina 224^b. joann. 19. 26. 27. Eto ti tuj snidi novi i stari. N. Naješković 1, 243. Svila kruno, eto ti žuda. F. Glavinić. cvit. 124^b. Eto t' pečet moje vjere. J. Kavačin 494^b. Eto s trubljam bojna vika. I. Đorđić. uzd. 81. Eto dakle, reči će sudac, evo moj zakon, koga vam dado, eto vaša dila. J. Filipović 1, 150^a. Eto ti kar i smutia u kući. F. Lastrić. ned. 307. Eto ti jedna za'vica. Nar. pjes. vuk. 1, 75. Eto kniga, bogom pobratime! 3. 230. Eto mati moja i braća moja. Vuk. mat. 12. 49. — b) ono što se pokazuje stoji u genetivu. Se- strice, eto je. N. Naješković 1, 206. Eto drace u jasleh. A. Gučetić. roz. jez. 18. Eto ti ga na dar. J. Filipović 3, 68^b. Af jadovnog eto kvara od linoga gospodara. V. Došen 216^b. Za svako naj mane dobro djelo, eto nima udil priobilne plate. A. Kalić 544. Ljubili ste prokletstvo, eto vam ga. D. Rapić 18. Eto sabje, evo naše glave. Nar. pjes. vuk. 1, 160. Eto ti brata, idi s nim. 1, 180. Eto mene moga sina Marka. 2, 194. Blago mene, eto moga kuma. 2, 195. Eto ti ga, care, u tavnici. 2, 321. Eto tebe koña i devojke. 2, 334. Ako s' žedan, eto vina hladna. 2, 134. Eto mene do petnaest dana. 2, 594. I eto ga do petnaest dana. 2, 595. Čekaj sade, eto mene na te. 4, 408. Eto mene s vojskom u Drobniake. 4, 490. Eto poľa, a eto koña. (Da se ogledamo ko je jaci. Nar. posl. vuk. 79. Ako je tvoj, eto ti ga. Nar. prip. vuk. 203. — c) ono što se pokazuje izrič

se rijelom rečenicom, au) upér: rjéču eto pozicije se požornost ili na svr ono što se kaže rečenicom, ili na nešto u koj što se osobito ističe. Eto ti grede otroke kneza Ozora ki knezu vašemu. Mon. serb. 51. (1210—1272). Eto smo čuli da je našim trgovcima zabava od Turčina. Spom. sr. 1. 10. (1397). Da eto poveljami, vašemu gospodstvu da znate. 2. 61. (1414). Eto dim sad ovo. S. Menčetić 99. Eto ide k tebi kralj tvoj. A. Gučetić, roz. jez. 93. Djelo koje si naredio, eto ga sam izvršio. 283. Eto, eto, slatki oče, ja se kajem od svih zloba. I. Gundulić 250. Tko bi gori, eto je dole, a tko dole, gori ustaje. 285. Eto je veće ukazala zora svijetu ljepos svojtu. G. Palmotić 2. 332. Neprijatelji moji eto živu. L. Terzić 93. Eto te grih istočni pogrdno naružio i luto obranio. F. Lastrić, ned. 259. Eto u ime tvoje i javljil podlažu se nam! A. Kanižlić, fran. 55. Eto oni znadu što sam im govorio. S. Rosa 151b. Eto ti, moj dragi štioče, davam na svetlos život Marije Egipkiće. N. Mareš 5. No eto ste tri brata rodena. Nar. pjes. vuk. 2. 117. Eto, care, pod bijelom kulom izišla su dva kraljeva sina. 2. 149. Eto sam mu dao vjernu tvrdu. 2. 609. — *bh) rječju eto ističe se ono što se kaže kao nešto nenadno prema onome što se prije kazalo: eto je tad često na početku drugoga dijela grammatikalne prijade.* Tad uzagno ja bjeh stada na dalece mjestu ovomu, kad eto ti iznenadi poda mnomu se zemlja ustrese. I. Gundulić 80. Ne dobro bijahu izišli iz grada, eto opeta objavlja im se zvijezda istočna. B. Zuzeri 280. Otido, nze sud, da donese vode, eto ti mi se proli. F. Lastrić, ned. 219. Već prinčesavi ju k ustna da ju popije, eto žena legova dotrka. M. A. Relković, sabr. 1. — *cv) orakori primjeri u kojima u rečnici ima relativnu zamjenicu ili relativni adverb upar spadaju pod a) ili b), au) prema što u orijem primjerima ima se u misli ono ili onoga:* Eto, bratice moju, što vi imate promišljati. F. Lastrić, od 77. Eto što od nas iste. A. Kanižlić, uzr. 12. Eto jako što se od nas gradi. Nar. pjes. vuk. 1. 270. — *bhh) subjekat je rečnici isti što je genitiv kod eto: orakori primjeri spadaju pod b):* Af eto starca gde ide. Nar. pjes. vuk. 1. 289. Eto cara de ide. Vuk, poslov. 1. — *dl) s imperativom.* Rekoše mu: Eto gledaj! P. Vuletić 13. Eto ti sin tvoj odsela nek bude Ivanu. F. Lastrić, od 128. Eto mama neka znade. V. Došen 207a. — *d) ono što se pokazuje stoji u infinitivu (dosta rijetko).* Eto im ne ktići se služiti vremenom od pokore! F. Lastrić, ned. 17. Ladne vode domjeti, bele dvore počistiti, eto joj se udvoriti. Nar. pjes. vil. 1867. 830. — *e) ne izriče se što se pokazuje, jer se to po samom djelu (kazivanja ili darovan) zna što je.* Reče im: Tko je taj? Eto ti, rekoše. N. Našeskić 1. 129. Eto dao sam vam sve. S. Rosa 29. Eto vama, božjaci. Nar. pjes. vuk. 1. 130.

ETOLIJA, f. Aetolia, kraj u Grčkoj. — *isporedi* Eolija. U Šalekova rječniku (Aetolien).

ETOLIKI, ridi toliki. — U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena. ridi etaki. Da gledaju čudo etoliko. Pjev. crn. 110b.

ETOLSKI, adj. koji pripada Etoliji. U Šalekova rječniku (Aetolisch).

ETOR, ridi Hektor.

EU, ridi eu.

EUFEMJA, f. Euphemia, ime ženska. ridi Eufimija. Od xvii vijeka. Eufemija sveta bi rojena u Kalecedoniji. F. Glavinčić, evit. 310b. Gnat Eufemije. Isidora. J. Kavanin 329b. Cesarici Eufemiji. S. Badrić, ukaz. 17.

EUFRAAT, m. Euphrates, rijeka u Aziji. — Od xv vijeka u između rječnika u Mikašinu, u Belina 297b, u Bjelostjenčera, u Voltigijinu. Od riko velike Eufrata dani do mora od zapada. Bernardin 33. deuteron. 11. 21. i u Šalekova rječnika (Euphrates).

EUFRAATES, m. ridi Eufrat. — U jednoga pisca xvi vijeka. Tigris, Eufrates. M. Vetranić 1. 263.

EUFRAATSKI, adj. koji pripada rijeci Eufratu. — U Šalekova rječnika.

ĚVA, f. ridi Ěva. — Od xvi vijeka. Gospu Ěvu od Rozenberga mačehu našu. Mon. croat. 263. (1568). Prvu ženu Ěvu. F. Glavinčić, evit. 81b. K tebi vapijeno izagnani sinovi Eve (Heve). F. Lastrić, od 396. Ěvu majku kad varaše (erag). V. Došen 141b. i u Šalekova rječnika.

ĚVAJ, ridi ovaj. — Na jednom mjestu xvi vijeka u pisca čukarca. Ni v dubravi ovaj. P. Vitezović, odil. 50.

ĚVALA, f. ovaj, ridi ovaj. — U naše vrijeme. Evalaj, caru i taste moj. Nar. prip. vuk. 129. Evala, dobro kad je tako, sjedi. 190. Evalaj, kao aferim. Nar. pjes. here, vuk. 357.

EVANĐELICA, f. govor o jevanđelju. — U jednoga pisca xviii vijeka. U evanđelju, oliti razgovoru svrhu evanđelija prid pukom Antijokije. J. Matović 107. Uveći ovu istinu u evanđelju šestdesetu. 205.

EVANĐELIST, m. ridi jevanđelist. — Od xv vijeka. Po blagdanu sv. Matije evanđelista. Mon. croat. 150. (1492). Po svojih svetih evanđelistih) vapije. F. Vrančić, živ. 16. Na svetoga Luku evanđelista. S. Margitić, fal. 88. Svi evanđelisti pristaju. J. Matović 45.

EVANĐELISTA, m. ridi jevanđelist. — Od xvi vijeka, u između rječnika u Mikašinu. Sveti Luka evanđelista. A. Gučetić, roz. jez. 150. Sveti Ivan evanđelista. Katch. 156L 94. Sto nisu ostale evanđeliste upisali. S. Margitić, fal. 89. Evanđelista Mateo. A. Kanižlić, kam. 490. Sv. Ivan, apostoa i evanđelista. I. J. P. Lučić, razg. 85.

EVANĐELIŠTAR, evanđelistara, m. đakon. isporodi evanđelištar. Od xvii vijeka. Evanđelištar ali isti misnik rece evanđelje. I. Bandulavić 275a. Djakona, ibiti evanđelistara. J. Matović 293.

EVANĐELIŠT, ridi evanđelist. — Od xvi vijeka. Evanđelisti po stvarna poštenijem Isukrstovijem podoše u kratko. M. Radnić 252a. Sveti evanđelisti ostavise nam ona, koja mi sad imamo. J. Filipović 1. 162a.

EVANĐELISTA, ridi evanđelist. — Od xvii vijeka. Sveti Ivan evanđelista. M. Divković, nauk. 57a. Možeš biti prorok i evanđelista. M. Radnić 381a. Kako ukazuju ss. evanđeliste. J. Banovac, razg. 222. Ivan sveti evanđelista. M. Dobretić 319.

EVANĐELIŠTAR, ridi evanđelistar. — Od xvii vijeka. Ovi s. patrijarka znadući da njegov jedan evanđelistar živjahu u srebi s drugim. J. Banovac, razg. 55. Sesti (redi) služitelj, djakonat ili evanđelistar. J. Filipović 3. 225a.

EVANĐELE, n. ridi jevanđelje. Dolazi od xvi vijeka, u između rječnika u Mikašinu evanđelje, u Belina evanđelje 297b, u Bjelostjenčera evanđelje kod evanđelijum, u Vakora. S naj starijim oblikom evanđelje: Na veće mista od s. evanđelija bog obećuje. J. Banovac, razg. 17. Po svitu idu sveto evanđelje pripovidati. 67. — Sa starijim oblikom evanđelje: Kakono se eti u evanđelju. S. Budinić, sum. 11a. Križice svetoga

evanđelja. P. Posilović, nasl. 5^b. Doniće na sud sudac Isukrst s. evanđelje. J. Banovac, razg. 5. — evanđelje: Čuti epistolu i evanđelje. I. A. Nenadić, nauk. 121. U komu evanđelju kaže Isukrst, da je to slobodno. A. Kanižlić, kam. 28. Koje piva molitve kor prid štiješe evanđelja? I. Velikanović, uput. 3. 393. I velike künge evanđelja. Nar. pjes. vuk. 3. 71.

EVANĐEŠKÍ, *adj.* evangelicus, koji pripada evanđelju. — *Isprva evanđelski koje postaje od osnove evanđel nastackom* eskv; *1 na kraju sloga može se mijenati na o.* — *Od xv vijeka, a između rječnika u Belinu* (evanđelski 297^a). *S oblikom evanđelski:* Da zberu tri žakni evanđelski. Kapt. seń. ark. 2. 80. Evanđelskoga nauka. A. Vitišić, ist. 529. S onijem evanđelskijem izgledom sina od rasuća. J. Matović 468. — evanđeoski: Čekajući oni evanđeoski glas koji mene zove. P. Posilović, nasl. 42^a. Pripovidaoće evanđeoske istine. A. Kanižlić, fran. 135. S lakomim evanđeoskim bogatcem. I. J. P. Lučić, razg. 31. Razum naravski slova evanđeoskoga. Grgur iz Vareša 13. — *Kao supstantiv muškoga roda znači što i evanđelistar. vidi i naj prvi primjer.* Što jest dilo evanđelskoga? I. Zanotti, upit. 9.

EVANGELIJ, *m.* vidi jevanđelje. — *U jednoga pisca xv vijeka.* Čitka ima četiri evanđelje. F. Glavinić, evit. 443^a.

EVANGELE, *n.* vidi jevanđelje. — *U jednoga pisca xv vijeka sa starijim oblikom evanđelje, a između rječnika u Stulićevu.* Misnik evanđelje na glas štati počne. F. Glavinić, evit. 171^a.

EVANGELIJUM, *m.* vidi jevanđelje. — *U jednoga pisca (iz Slavonije) xv vijeka a između rječnika u Bjelostjenčevu.* Isukrst kaže u svom evanđelijumu. M. A. Rejković, sabr. 69.

EVANGELIJUMSKI, *adj.* vidi evanđeoski. — *U jednoga pisca (iz Slavonije) xv vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (gdje ima i adv. evanđelijumski, na vandelsku evanđelice).* U evanđelijumskom zakonu. M. A. Rejković, sabr. 64.

EVANGELISTA, *m.* vidi jevanđelist. — *U Vol-tijinu i u Stulićevu rječniku.*

EVANGELISTĀR, evanđelistāra, *m.* künge u kojoj su jevanđelja. — *isporedi evangelistar. — U Stulićevu rječniku (evangeliorum liber).*

EVANGELISTA, *m.* vidi jevanđelist. — *U Bjelostjenčevu rječniku.*

EVANGELISTĀR, *m.* vidi evangelistar. — *U Bjelostjenčevu rječniku* (liber, 1. volumen evangeliorum kod evanđelijum).

EVANGELSKI, *adj.* vidi evanđeoski. — *U dvojice pisaca xv i xv vijeka, a između rječnika u Stulićevu (s dodatkom da je uzeto iz misala).* Ako uzěuva zakon njegov evangelski. M. A. Rejković, sabr. 56. — *Stoji i kao supstantiv, vidi evanđeoski na kraju:* Zapovida sedam redov u crkvi: ostijarijat, ... dijakonat, t. j. vratara, ... evangelskoga. F. Glavinić, evit. 99^b.

EVANGELE, *n.* vidi jevanđelje. — *U jednoga pisca Slavonca xv vijeka, a između rječnika u Stulićevu (s dodatkom da je uzeto iz misala).* A po podne štiju evanđelje. M. A. Rejković, sat. Čsb.

EVANIS, *m.* vidi eban, grć. έβανος. — *U rukopisu xvi vijeka.* Polaća biše dilana od driva evanisa. Aleks. jag. star. 3. 307.

EVĐENIJO, *m.* vidi Evgenij, grć. Εβγένιος. — *U jednoga pisca xv vijeka (s u mj. v).* Prinčip Eudenijo ovdí razbi vojsku. F. Lastrić, svet. 151^a.

EVÉ, vidi evo. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (s dodatkom da se govori u Resavi i u*

Lijevcu). Eve li ti dva sina Amzina. Nar. pjes. vuk. 4. 43. Eve li ti Roganović Tura. 4. 44.

EVEDRA, *f.* ograda od trske. — *Tuda riječ, ili mađar. heveder, pajas* (A. Matzenauer, cizi slov. 152), *ili grć. έβδρα (među značenjima ima i: opkoljene grad).* — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u vojvodstvu i s primjerom iz narodne pjesme:* Do ponoći pod evedrom predu.

EVENDIJA, vidi efendija. Ev' pogodi Mulu evendiju. Nar. pjes. vuk. 1. 283.

EVENKA, vidi evenka. Roj se uvati za onu kitu koja visi kao evenka. F. Dorđević, pćelar. 54.

EVENKIĆ, *m.* prezime. — *U naše vrijeme.* Ogńan Evenkić. Rat. 316.

EVÉŃICA, *f.* dem. evenka. B. Mušicki.

EVÉŃKA, *f.* kao kita od lozova pruća s grođem. — *isporedi evenka. — Tuda riječ, pers. hevenk. avenk. aveng. obješeno grođe* (D. Popović, tur. reć. glasn. 59, 83). — *U Vukovu rječniku* (ein strauss von weinreisern, mit trauben, fasciculus sarmentorum).

EVGENIJ, *m.* Eugenius, ime muško. — *isporedi Evgenijo, Evgenija, Evgenije, Evdenijo. — U jednoga pisca xv vijeka (pisano s u mj. v).* Stater na mrve, a Eugenij na pol razzičeni bihu. F. Glavinić, evit. 226^b. *i u Šulekovu rječniku* (Evgen).

1. EVGENIJA, *m.* vidi Evgenij. — *U Šulekovu rječniku.*

2. EVGENIJA, *f.* Eugenia, ime žensko. — *U jednoga pisca xv vijeka (pisano s u mj. v).* Evgenije, kćere vienika rimskoga. F. Glavinić, evit. 306^a. *i u Šulekovu rječniku* (Eugenie).

EVGENIJE, vidi Evgenij. — *U rukopisu xv vijeka.* Princ Evgenije razbi Turke. Glasn. 20, 10. — *I u Šulekovu rječniku.*

EVGENIJO, *m.* vidi Evgenij. — *U jednoga pisca xv vijeka (pisano s u mj. v).* Eugenijo sudac rimski. F. Glavinić, evit. 96^b. — *I u Šulekovu rječniku.*

EVICA, *f.* stražnica. — *Može biti načiđeno u šali od imena Eva. — U narodnoj pjesmi ugarskih Hventa.* Vzami vreda palicu, ter mi udri evicu. F. Karđac tumači: zadnicu (mandicu). Jaćke. 260.

EVIN, *adj.* koji pripada Eci. — *Od xvi vijeka.* Pedepsiju Evinu vrhu sebe uzimlje. B. Gradic, djev. 42. Prokletstvo Evino obrati se u blagosov Marijin. M. Divković, nauk. 109^a. K tebi vapijemo izagnani sinovi Evini. J. Banovac, razg. 143.

EVKARIŠTIJA, *f.* eucharistia, sakrament pričešćena, po latinskoj riječi. — *Dolazi i s u mj. v. — Od xvi vijeka a između rječnika u Belinu* (eukaristija 297^b) *i u Stulićevu (s dodatkom da je uzeto iz misala).* U svetokroju evkaristije. S. Budinić, sum. 3^b. Eukaristija aliti tilo Isukrstovo. I. T. Mmavić, ist. 116. Krizma, eukaristija, pokora. J. Banovac, razg. 199. Na otaru, na kojemu jest sveta eukaristija. I. J. P. Lučić, doct. 30. — *I sa s mj. s.* Evkaristijom pitamo se, S. Budinić, sum. 62^b. Što djeluje eukaristija? M. Divković, nauk. 187^b.

EVKARIŠTIJINSKÍ, *adj.* koji pripada eukaristiji. — *U jednoga pisca xv vijeka.* U gostbi eukaristinskoj. Blago turl. 2. 231. Imamo često jist kruh eukaristinski. 2. 265.

EVKARIŠTIJA, vidi evkaristija.

EVLĀD, evlāda, *m.* proles, porod, djeca, wrap, valad, pl. aulad, dijete, tur. evlad. — *U naše*

riječme i u Vukovu rječniku (s dodatkom da se govori u Bosni). Ne ljubili od sreća evlada. Nar. pjes. vuk. 1. 276. Od evlada ne imao hajtra. Nar. pjes. juk. 155.

EVLOGIJE, EVLOGIJE, EVLOGIJO, *m.* Eulogius, *ime muško*. — *U Šulekornu rječnika*.

EVNUK, *m.* eunuchus, *uškoplenik, hadum, po latinskoj riječi*. — *Dolazi i s u mj. v.* — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Stalićevu (emuku)*. Abdulelek emuk. B. Gradje, djelo. 145. Pokužnici ili emuci iliti hadumi. Š. Budinić, sum. 141b. Ovo govori bog emukom. B. Kašić, per. vii. Kada je prvi (*Filip*) krstio emuka oliti haduna. J. Matović 160.

ÈVO, ecco, *riječ kajom se pokazuje nešto što je bližu onoga koji govori (isporedi i exe, ovo), kao što se riječja eto pokazuje nešto što je bližu onoga s kojijem se govori, a riječju eno nešto što nije bližu ni jednoga ni drugoga, od mjesta se prenosi značnje i na vrijeme, s čega evo može značiti i sad je, eto, tad je, eno, onda je; i na druge se načine može prenijeti značnje, tako n. p. očijem riječima ističe se često što u govoru da bi no ono bolje pazio onaj koji sluša*. — *Često uz evo (kao i uz eto i eno) stoji dativ imena onoga kojemu se pokazuje, naj češće zamjenice osobito drugoga lica, evo ti se tad često shrata kao jedina riječ, te može se i okružiti; evo t.* — *Evo, eto, eno riječi su prastarvske, isporodi stslor, jevo (može se čitati i evo), rus. vorъ, ova, siona, svoia, ova, snoti, snoti, čes. hen, henka, hevka, pol. hen*. — *Evo, eto, eno postaju od e što bi reč u indoarapskom jeziku (isporedi grč. ē, lat. en, ecco, suskrl. a u ajam, asau, taj, onaj) bila interjeckija kajom se nešto pokazuje, i od osnova zamjenica ovaj, taj, onaj*. — *U našem jeziku evo dolazi od kraja xv ili od početka xv vijeka (vidi kod e ven), a u srijem je rječnicima osim Jambrešićeva*. — *Evo u porizji može biti i okruženo; ev'.* Pozri sad ev' moje gizdave vil' ljejos. S. Monetić—G. Držić 500. Ev' mi jesmo tri brata rodena. Nar. pjes. vuk. 2. 118. Ev' u vodi mesecine sjajne. 2. 325. Ev' sedoše piti medovinu. 3. 10. Ev' boga mi! nij' umro Rade. 3. 359. Sva ordija turska ev' ustala. 1. 307. u jednomu prijatelju xvi vijeka evo je sprijeda okruženo: Da 'vo gre Derencin s služama od zgara. H. Lucić 228. a) ono što se pokazuje stoji u nominativu (evo se shrata kao da znači; ordije je). Evo kralj vaš. N. Rahina 140^a. joam. 19. 14. Evo ti ma mladost, moj ures i dike. N. Naješković 1. 197. Zeno, evo sin tvoj. M. Divković, nauk. 220^a. Evo jatne božji, evo ki uzimlje grihe sveta. M. Alberti 217. Evo lijpa, evo draga, ku moj život služit' obra. I. Gundulić 173. Evo ti tužna svila onizije, koji, dokle jesu zdravi i živi, neće činiti pokore. P. Posilović, nasl. 11b. Aj Jurša Sejanine, evo Turci! P. Vitezović, kron. 202. Ecco homo! evo covik, koga vi držite, da nije covik. J. Banovac, razg. 160. Evo ja, saji mene. J. Banovac, pred. 25. Neka stojis istinita, evo ti u zalog moje sreće. J. Filipović 1. 155^a. Pristanimo od ovoga govoriti, evo bo Bernardin. P. Knežević, osm. 63. Evo četa po luna od poglavica popovski. F. Lastrić, ned. 214. Evo službenica gospodinova. A. Kanižlić, bogojubn. 6. Evo razni, kamo pecenica? Z. Poslov, danje. 22. Evo tibi ogledalo! V. Došen 257^a. Ako si žedan, evo razladjenje; ako si gol, evo ti odličje; ako si žalostan, evo ti veselje, koji je u tminah, evo mi svitlost; koji je ostudenja, evo mi vatra; koji je sirota, evo mi otac. A. Tomiković, gov. 117. Blago mene, evo moje zlato! Nar. pjes. vuk. 1. 248.

Evo tebi vezena košula. 1. 620. No evo ti poklon i pozdravje. 2. 381. Evo tiemu Zeta zenuja ravna. 1. 76. Evo mlogi ognjeni čauši. 4. 77. Aga dragi, što si me zrao? evo ja. Nar. prip. bos. 1. 51. — *b) ono što se pokazuje stoji u genitivu (isporedi genitiv kojijem se jača čuđenje)*. Evo boga oca. Zborn. 83^b. Evo vam dake blaga čudnoga. A. Gučetić, roz. mar. 13. Evo me, tko zove? I. Gundulić 101. Evo ti onoga velikoga bogaca, evo ti onoga drugoga lipoga mlaca. P. Posilović, nasl. 12^b. Evo ga gola. 149^b. Evo t' puta, hođ' po tiemu. I. Dordić, uzl. 56. Evo vam odgovora na vaš protigovora. A. Kanižlić, kam. 9. Evo bastoća, a daj bic. (Z). Evo kluča, kamo brava? (Z). Evo sjekire, kamo med? (Z). Poslov, danje. 22. Evo žalosti! tome se on ne viruje. M. Zoričić, aritm. 29. Ali evo nežine sriće! And. Kacić, kor. 277. Evo ga, jurve ide. D. Rapić 15. Evo me, javore. Nar. pjes. vuk. 1. 110. Eto sabje, evo naše glave. 1. 160. Već evo ti sitne križge male. 1. 256. Evo vuka pred tvoj dvor. 1. 502. Evo tebe sreće iznenada. 1. 576. Evo, more. Krajevlje Marka. 2. 413. Nego evo i veće nevoje. 2. 419. I evo ga s hijadu svatova, moj Ivane, u nedelj prvju. 3. 247. Ali evo mulke i nevoje. 3. 345. Evo nama lijepe devojkje. 3. 486. Evo zgrade, moji vitezovi. 4. 68. Evo moje glavo! (Kad ko što dokazuje ili se pravda za što, i znači; ako ne bude tako, ubij me). Nar. posl. vuk. 78. Svekrva se miloj snasi svojoj raduje; blago mene, evo snabe, evo odnjene! 280. Sad, gospodo, eto vas, a evo mene. Pravidnoša. 1852. 1. — *c) ono što se pokazuje izričje se vijelom rečenicom, au) uopće; ističe se ono što se rečenicom kaže ili kao da bira u vrijeme kad se govori (kao sad, ili pozivajući slušaoca da na ono pazi)*. Sudi evo nama prave da je bilo nešto imanjja Ratkova u vaščtu ruku. Spom. sr. 1. 19. (1401). Evo ga mi čekamo da se vrati. 1. 87. (1407). Evo te uprašam. D. Zlatarić 8^a. Evo Julia ide s oružnici. A. Komulović 62. Evo ona, ka odavna službenica tva bila je, želna stoji i pripravna, da ti u svem posluh daje. I. Gundulić 189. Evo ja sam s mnogom dikom Captislavu k vam dovela. G. Palmotić 2. 269. Evo smo mi ostavili svaka i jesmo te sijedeli. M. Radnić 510^b. Evo ste mi pridali mladica da ga umorim. S. Margitić, fal. 25. Dilite se otlon, ovo je naš, a ne vaš, razg. i evo čemo ga sad ponit' u pakao. J. Banovac, razg. 103. Sedam godina prijti nego biše pokarani, ukaziva se svrhu grada jedna zvizda kako mac. Evo pak dodoše cesari rimski, grad oni osvojiše. J. Filipović 1. 137^a. Evo, evo opacine tvoje ukazuju, da si po tmina odio a ne u svitlosti. F. Lastrić, ned. 380. Evo trubja glas uzdiže, na sve strane nek odliže. V. Došen 1^a. Evo sam te izličio. M. A. Rejković, sabr. 28. Evo su ti gosti došli. Nar. pjes. vuk. 1. 116. Ev' umrijeha, evo duša skoči. 1. 237. A evo ti tvrdu vjeru dajem. 1. 113. Evo ide sva careva vojska. 1. 600. Već me evo teška bolest našla. 2. 358. Evo sjedi pred bijelom kulom. 2. 500. Evo čemo preko mora siña. 2. 543. Evo nemam nikoga od roda. 3. 364. Evo bana doma ne bijaše. 3. 114. Evo svati i vode devojkju. 3. 525. No ga pozna srpsko momec mlado, evo zemlj na koljona pade, govedanu živu vatru dade. 4. 348.

bb) ističe se nešto nevažno prava onome što se prije kazalo; evo tad često stoji na početku drugoga dijela gramatikalne perijode. I tako stoji brati na koljine naokolo postele moleći boga za riega, evo ti, da on pove velikim glasom vapiti. P. Posilović, nasl. 10^a. Budući ovako svakolika sazgana, evo će sudac poslat svoje anđele. J. Filipović 1. 141^b. Ali ako se po srići nebesa

smiluju te joj puste kišu i obilatom ju rosom natope, evo se odma utiši, obveseli i razgovori. F. Lastrić, ned. 251. Sto videli Isus, otje ga utišiti i dok idase s nim k domu negova, evo jedna žena pristupi s traga i samo se dotaknu skuta odie, od 287. Promišljavajući šta bi ja mojoj otačbini donio, evo pade mi na pamet ... M. A. Rejković, sat. A39. Najde se jedan čovik, jedna žena, koji radi put s. križa čine, i evo ti udil najđu se majstori koji počnu ovo sveto dilo nenaviliti. Đ. Rapić 32. Lovili su ribu apostoli na moru tiberijadskom, kada evo ukaza im se na brigu uskrsnuti gospodin. A. Tomiković, gov. 101. Raskopaju šapama grob, i evo! odista nadu ga živa. Nar. prip. vil. 1867. 752. — *ce) kad je u rečeniči relativna zamjenica ili relativni adverb, ora se riječ sama ističe.* Evo kto biše starinnici. Mon. serb. 263. (1389—1105). Evo kako ga ljubjaše. Anton Dalin, nov. tešt. 150b. joam. 11. 36. Evo koliko je zlo. S. Margitić, fal. 181. Evo kako brzo svijet prođe. 191. Evo kakva je snaga molitve. J. Banovac, pred. 52. Evo zašto mnoge ispovidi nisu ništa korisne. A. Kanižlić, bogojubn. 114. Evo gdi čovik prav pravcat umira! M. A. Rejković, sabr. 1. — *d) kad je evo s kopulom, znači gotovo što i ovdje; tako evo sam (koje dosta često dolazi) znači: ovdje sam, evo me.* Iskusi bog Habrama i rekao je nemu: Habrame! a on odgovori: 'Evo sam!' N. Rašina 116b, gen. 22. 2. Evo sam, al' ovi da podu bez štete. N. Najošković 1. 130. Evo ti je sinak, vazni ga ter zadaj. Oliva. 51. Evo su one, ke se kožom prij dičaju. J. Kavalin 5639. Vapiti češ, i rijeti će: 'Evo sam, J. Matović 430. — *e) izostarla se ono što se pokazuje ili jer se izriče riječima koje postlje dolaze ili jer se uprar tjelbno (u. p. pristom) pokazuje.* Ako vi mene iščete, ja sam, evo. M. Jerković 45. Evo nu! P. Knežević, osm. 92.

EVREJ, m. vidi Jevrejim. — *U dvojice pisacu xv i xvii vijeka i u Staličcu rječniku (s dodatkom da je uzeto iz misala), a naše vrijeme u Šalekoru rječniku (Judei).* Sto sveta crkva ... pomrzovala jest va Evrejeh. Š. Budinić, sum. 149b. Da bi se spominali Evreji velikoga onoga čuda. I. Velikanović, uput. 1. 487. *može biti da obadva primjera spadaju pod Jevrejim.*

EVREJIN, vidi Jevrejim. — *isporedi i Evrej.* — *U Staličcu rječniku s dodatkom da je uzeto iz misala, i u Šalekoru (Evreim Judei).*

EVREJININ, vidi Jevrejim. — *U Staličcu rječniku s dodatkom da je uzeto iz misala.*

EVREJINKA, f. vidi Jevrejka. — *U Staličcu rječniku s dodatkom da je uzeto iz misala.*

EVREJINKIŃA, f. vidi Jevrejka. — *U Staličcu rječniku.*

EVREJŃSKĀ, adj. vidi jevrejski. — *U Staličcu rječniku (s dodatkom da je uzeto iz misala) gdje ima i adr. jevrejski 'Judaeorum more, a naše vrijeme u Šalekoru rječniku (evrejski 'jüdisch).*

EVREJSKĀ, adj. vidi jevrejski. — *U dvojice pisaca xvii vijeka, a između rječnika u Staličcu (s dodatkom da je uzeto iz misala) gdje ima i adr. jevrejski 'Judaeorum more. Polak tomaceña evrejskoga pisma. I. Velikanović, uput. 1. 20. Amen rie evrejska jest. 3. 285. Zlobu evrejske skupštine. I. M. Mattei 51. i u Šalekoru rječniku (jüdisch).*

EVREN, vidi Jevrejim i Evrijem. — *U jednoga pisca xvii vijeka, Pavo pišne Evrenim. S. Rosa 175a.*

EVRENSKI, adj. vidi jevrejski. — *U jednoga pisca xvii vijeka. Puk evrenski, jerbo uzdržaše lavrenski jezik. S. Rosa 5b. U evrenskijem stranama. 1839.*

EVRIJEN, m. vidi Jevrejim. — *U jednoga pisca xvii vijeka i u Staličcu rječniku s dodatkom da je uzeto iz misala. To je zemlja plodna i laka, ku bog prida Evrijenima. X. Marci 39. — u istoga pisca dolazi i s oblikom Evrin. Gdje ga skrše luđi Evrini. 42.*

EVRIJENAC, Evrijenac, m. vidi Jevrejim. — *U jednoga pisca xvii vijeka (s u nj. v) a između rječnika u Belinu (Eurijenac 367b) i u Staličcu. Eurijenci s vremenom veoma se razplodiše u Egiptu. D. E. Bogdanić 18. Eurijenci bježe iz Egipta. 19.*

EVRIJENAK, Evrijenka, m. vidi Jevrejim. — *U Staličcu rječniku. — nepouzdanio.*

EVRIJENKA, f. vidi Jevrejka. — *U jednoga pisca xvii vijeka, a između rječnika u Belinu (Eurijenka 367b) i u Staličcu. Ali Evrijenka ma juvena. I. Đorđić, uzl. 92.*

EVRIJENKIŃA, f. vidi Jevrejka. — *U jednoga pisca xvii vijeka i u Belinu rječniku (Eurijenkina 367b). Evrijenkina mlada. I. Đorđić, uzl. 35. Evrijenkine diklice. salt. ix.*

EVRIJENSKI, adj. vidi jevrejski. — *Dolazi i s u nj. v. — Od xvi do xvii vijeka, a između rječnika u Belinu (puk eurijenski 348b) u kojem ima i adr. eurijenski, na eurijensku 'judaice i u Staličcu. Eurijenske djevice dojde sin. M. Vetranić 2. 203. Glas letjaše njegov svuda preko evrijenskih svih gradova. G. Pahučić 3. 139. Egipat poce se bojati mnoštva eurijenskoga. D. E. Bogdanić 18. Ta bi zemlja dana narodu evrijenskomu. X. Marci 39. — u jednoga pisca dolazi i s oblikom evrinski. Kako negda puk evrinski iz robstva je slobodio. X. Marci 36.*

EVROPA, f. Europa, dio svijeta. — *Od xvii vijeka a između rječnika u Mikalinu, u Belinu 297b, u Rjebostjenecu, u Voljigijinu. — U rječnicima kao i u pisaca prije našega vijeka pisano je s u nj. v. Aziju od Europe razdijuje. F. Glavinčić, evit. xv. Otišavsi pol zapad do kraj Europe. F. Lastrić, svet. 149b. Europa Jafetu dopade. M. A. Rejković, sat. K63. U uenoj Evropi. Vuk, nar. pjes. 3. 527. i u Šalekoru rječniku (Europa, Evropa).*

EVROPEJ, m. vidi Evropejac, lat. Europaeus, tal. Europeo. — U Mikalinu rječniku (Europej) i u Belinu (Europej 297b).

EVROPEJAC, Evropejca, m. Europaeus, čovjek iz Evrope. — isporodi Evropej, Evroplanim. — Postaje od Evropej nastarkom ces. — U jednoga pisca xvii vijeka. Gdi Evropejci probivaju. D. Obradović, basn. 339. Da nisu se Evropejci usudili živ. 13. i u Šalekoru rječniku (Evroplanim, Evropejac, Europäer).

EVROPEJKA, f. žensko čelude iz Evrope. — isporodi Evroplanka. — U naše vrijeme i u Šalekoru rječniku (Evroplanka, Evropejka, Europäerin).

EVROPEJSKĀ, adj. europaeus, koji pripada Evropi. — isporodi evrejski. — Od Evropej nastarkom i-kt. — U jednoga pisca xvii vijeka i u naše vrijeme. S ljudni evropejskijemu. B. Kasić, fran. 33. On opet i na vijecu evropejskom. M. Pavlinović, razg. 9. i u Šalekoru rječniku evropejski, evropejski, europäisch) gdje ima i adr. evropejski, po evropejski, na evropejsku.

EVROPLANIN, *vidi* Evropejac. — *plur.* Evropljani.

EVROPLÂNKA, *vidi* Evropejka.

EVROPSKI, *vidi* evropejski. — *U* jednoga pisača xviii vijeka. Brž bi dosle strane europske se utisile. J. Kavačin 87b.

EVROSIMA, *vidi* Jevrosima. — *U* narodnoj pjesmi našega vremena. Govori mu Evrosima majka. Nar. pjes. vil. 1866. 98.

EVROSINA, *f.* Euphrosyna, *ime* žensko. — *U* Šalekoru rječnika.

EVSEBIJ, *m.* Eusebius, *ime* muško. — *isporedi* Evsebijo. — *U* Šalekoru rječnika.

EVSEBIJO, *vidi* Evsebija. — *Od* xvi vijeka (prije našega vremena) s u nj. vi. Eusebijo u svojoj istoriji veli. B. Gradić, djev. 69. Kako piše Eusebijo. F. Glavinčić, cvit. 130a. Eusebijo Cesarijanski. J. Matović 178. i u Šalekoru rječniku (Eusebio).

EVSTAK, *vidi* Evstakij. — *U* dvojice pisaca xvii i xviii vijeka (i s u nj. vi). Eustak z družom mučenik. F. Glavinčić, cvit. xxv. Evstaka i Kornelija. J. Kavačin 331b.

EVSTAKI, *m.* Eustachius, *ime* muško. — *isporedi* Evstak. — *Od* xviii vijeka (i s u nj. v i s nom. sing. na o; Eustakijo, Evstakijo). A sebi prominiš i ime narode si Eustakijo. F. Glavinčić, cvit. 311a. Paroka svyotoga Eustakija. I. A. Nemčić, nauk. 1. i u Šalekoru rječnika (Evstakij, Eustakio (Eustachius)).

EVTA, *vidi* epta.

EVTIMIJA, EVTIMIJE, EVTIMIJO, *m.* Euthymius, *ime* muško. — *isporedi* Evtyto. — *U* Šalekoru rječnika.

EVTIN, *m.* kao da je prezime. — xviii vijeka. Stanko Evtin. Glasn. n. 3. 75. (1706).

EVZEB, *vidi* Evsebija. — *U* jednoga pisača xvii vijeka. Evzeb ispovidnik. F. Glavinčić, cvit. xxiv.

EVZEBIJO, *vidi* Evsebija. — xvi i xvii vijeka. Evzebija. A. Gučetić, roz. nar. 292. Kako Evzebijo piše. F. Glavinčić, cvit. 109a.

EVZEBIJO, *vidi* Evsebija. — *U* jednoga pisača xviii vijeka. Evzebijo Emissen. P. Knežević, osm. 151.

EŽAN, ežana, *m.* poziv Turaka na molitru isto mjačim riječ s u nju. arap. azan, tur. ezan, *isporedi* jezvan. — *U* naše vrijeme. A zauči ezan na gamiji. Nar. pjes. juk. 111.

EŽAUF, EŽAUN, E. Esau, *bibličko ime* muško, *vidi* Esav. — *isporedi* Ežauun, Ežauf. — *U* jednoga

pisca (Bernardina) xv vijeka stoji u prvom izdanju prvi oblik te se ne mijenja po paležima, a u drugom i trećem izdanju drugi oblik koji se mijenja. Z bratom tvojim Ezau (Ezauom 1543. 1586), Bernardin 10. gen. 27. 6. Ezau (Ezau) brat moj. 10. gen. 27. 11. U svite brata negova Ezau (Ezama). 11. gen. 27. 15. — *oblik* Ezau dolazi i u jednoga pisača xviii vijeka. Kukav Ezau zdilom leće proda bratu prvorođstvo. J. Kavačin 26a.

EŽAUNOV, EŽAUFOV, *adj.* koji pripada Ežauun, *vidi* Ezau, Ežauun. Ruke su Ežauove (Ežauunove). Bernardin 11. gen. 27. 22.

EŽEMPLJO, *n.* primjer, lat. esemplio. — *U* pisaca primoraca xvii vijeka. 'Prielika' ili ezempjijo. B. Kašić, nač. 11. Ezempjijo ali ti nauk. M. Orbin 37. Vele ezempjija. I. Držić 92.

EŽEMPLJO, *n.* primjer, lat. exemplum. — *U* pisaca primoraca xvii vijeka. Kažući ezemplom od začetja. B. Kašić, nač. 21. Ukazati po ezemplu i izgledu veliku koris. I. Držić 41.

EŽAUL, *m.* *vidi* Ezau, Ežauun. — *U* jednoga pisača xvii vijeka koji piše i Ežauun. S bratom tvojim Ežaulom. I. Bandulavić 47b. gen. 27. 6.

EŽAULOV, *adj.* koji pripada Ežaulu. — *U* istoga pisača u kojega ima i Ežaul. Ruke su Ežaulove. I. Bandulavić 47b. gen. 27. 22.

EŽAUN, *m.* *vidi* Ezau, Ežauun. — xvii i xviii vijeka. Ežauun proplaca. D. Baraković, jar. 44. Ežauun brat moj. I. Bandulavić 47b. gen. 27. 11. Svitami Ežauun. 17b. gen. 27. 15. Ežauun prodao je Jakovu prvorođjenstvo. A. d. Costa 2. 130.

EŽAUNOV, *adj.* koji pripada Ežauun. — *U* jednoga pisača xvii vijeka. Ežauunovu sriću priobrat. D. Baraković, vil. 14.

EŽDER, *m.* *vidi* ažder i aždaha, pers. tur. ežder. — *U* narodnoj pjesmi našega vremena (o pasu natičenu poput zlatje). Opasala pasa ežder-pasa, ežder joj se po srdašću plaza. Nar. pjes. petr. 1. 212.

EŽDIRLIJA, *f.* kao da znači: sličan ežderu ili haždaji, natičeno od tur. ežder (vidi ežder) i od tur. nastarka li. — *U* narodnoj pjesmi našega vremena. Na čakšire kovče eždirlije. Pjev. em. 211b.

EŽEVINA, EŽINA, *f.* rubus fruticosus L. kupina. — *U* Studičeru rječniku i u Šalekoru rječniku 81. — *Jamačno* je obje riječi Stulli natičeno po ruskom eževina, a iz Studičera su rječnika opet prošle u rukopise u kojim ih je našao Šalek; s toga su obje riječi nepouzdanje.

F

F. slovo.

a. u našem riječnu. a) stoji u ulati gdje je postalo od nekadšega pva i u drugijem riječnu od iste osnove. b) upotrebljava se kad se riječi hoće pokazati kakav osobiti zvuk, glas (u, p, u tk, freati). c) ne riječko zamjenjuje hv, hla, fa, itd). d) u nekijem riječima po ju, njem krajevima zamjenjuje h (rijetko): Foca, litati itd. i u (rijetko): frijes, fuga (po tome može biti da stoji u tuzla, uzda, mj. vuzda).

b. u tudijem riječnu ostaje upromijenjeno, ili s odjedne strane na b. Bilip, Osib, itd. osobito kod čakavaca, na p. prigati, Stjepan itd., na v. vajda itd., drba dodati da odjedne sam narod koji orazem slovima zamjenjuje tudi f, opet izgo-

cava i u tudij riječi gdje je jedno od orijeh slova, tako u Konarlima blizu Dubrovnika govore se pratar, puiestra, a opet fista prema tal. pasta, tijesto, rjeđe se mijenja na hv: Hvar, hvjela.

c. što se u starijim knjigama pisanijem latinskijem slovima (počevši od Bernardina) nalazi i odjedne i u, u' mješte v u riječima kao sfak, poslati, ofca, zdraf itd. može se pomisliti da ovo slovo znači uprav glas f, ali opet u istijm knjigama nerijetko stoji s f i riječi kao prafta, krfju, duhofni itd. kod kojih bi: sumie f glasi v (vidi i D. Daničić, glasn. 9. 12. 13). može biti da su u ono doba (kad su u latinskome alfabetu slova u i v isto vrjednili) pisci slovima f, u', v' htjeli istaknuti da se čita v u w u.

Б П Р А
а Јеронимста

FABIJÂN, Fabijána, *m.* Fabianus, *ime muško*. — *Od xv vijeka, a između rječnika u Belinu* 297^b. Zena Fabijana Čehovića. Mon. croat. 111. (1472). Biše u Rimu drugi sudac Fabijan. F. Glavinčić, cvit. 26^b. Kako svjedoči Fabijan papa rimski. J. Matović 180. *i u Šalekora rječniku* (.Fabian).

FABIJANČIĆ, *m.* prezime. — *U naše vrijeme*. Schem. zagr. 1875. 227. Schem. diac. 1877. 63.

FABIJANIĆ, *m.* prezime. — *Od xv vijeka*. Jure Fabijanić z bratiju. Mon. croat. 57. (1433). Mavar Fabijanić. 188. (1505). Fabijanić. Schem. jadert. 1876. 52.

FABIJANOV, *adj.* koji pripada Fabijanu. (*Golubica*) na Fabijanovu side glavu. F. Glavinčić, cvit. 23^a.

FABIJANOVIĆ, *m.* prezime. — *U naše vrijeme*. Schem. diac. 1877. 67.

FABINO SELO, *n.* selo blizu Ribnika u Hrvatskoj. — *xvi vijeka*. Drugo selo jedno knetsko ko se zove Fabino selo. Mon. croat. 277. (1576).

FABRICIJ, FABRICIJE, FABRICIJO, *m.* Fabricius, *ime muško*. — *Od xv vijeka (po primjeru ne zna se kako je nominativ)*. Sveti Martin papa rodi se od Fabricija kripostnoga. F. Glavinčić, cvit. 371^a. *i u Šalekora rječniku* (Fabricij, Fabricio, Fabricije, Fabricius).

FÄBRIKA, *f.* tal. fabbrica, *nem.* fabrik, *a)* građevine (*kuće*). — *xvi vijeka*. Ki tiče fabriku crkve. Kapt. sen. ark. 2. 80. — *b)* *vidi* tvorionica, tvornica. — *od xviii vijeka*. Za fabrike jal manufakture. 1. Jablanci 61. *i u Šalekora rječniku* (.fabrik). — *c)* *selo u Banatu*. Sem. prav. 1878. 89.

FABRIKANAT, fabrikánta, *m.* *vidi* tvornik. — *U Šalekora rječniku is nom.* fabrikant (.fabrikant).

FÄBROVIĆ, *m.* prezime, *od tal.* fabbro, *korać*. — *U naše vrijeme u Dalmaciji*. P. Budmani.

FABULA, *f.* basna, *tal.* fabula. — *U dražice pisaca xviii vijeka*. Kakono je (*pisao*) fabule za dječ Esopus i Fedro. M. A. Rejković, sat. A2^b. Fabula ili priповidka. D. Rapić 219.

FAC, *m.* mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom. Niva u Facu. Sr. nov. 1871. 314.

FÄCA, *f.* lice, *od tal.* facies, *ali preko mlet.* fazza *ili preko rumanskoga* fact, *vidi* P. Budmani, dubrov. dij. rad. 65. 162). — *U naše vrijeme u Dubrovniku a između rječnika u Vakoru*. Nije ta faca od umrca. Nar. posl. vuk. 218.

FACAN, *m.* *vidi* fazan. — *U Bjelostjencu rječniku*.

FACOL, *m.* abrasac, rubac, *tal.* mlet, fazzolet. — *Od xvi vijeka po zapadnijem krajevima*. Vazda plakaše i facol vazda držase. Nar. nov. 52^b. Nima se napokom ni facol na oltaru držati. 1. Krajić 55. Gori ga zovite, da mu ja darujem facol rakamani. Nar. pjes. istr. 2. 106. Ča ćemo tju svatom darovat? furbina te bile stumače, diverom te svilne faole, 2. 119.

FACOLIĆ, *m.* dem. facol. — *Od xvi vijeka po zapadnijem krajevima*. Vze jedan facolić. Korizin. 27^a. Kalež jima biti vaskolik pokriven z facolićem. 1. Krajić 69. Ona mu da pol svoga facolića na uspomenu. Nar. prip. mikul. 83.

FACULET, *m.* abrasac, rubac, *tal.* fazzoletto. — *Od xviii vijeka po zapadnijem krajevima*. Stidili bi se onakim faculetom nos otriti. F. Lastrić, od' 6. Faculet u kome su žice žrake sunčane a potka zvijezde i mjesec. Nar. prip. vuk. 128. O fesu straga visi faculet. V. Bogišić, zborn. 130.

FACOL, *m.* *vidi* facol. — *U naše vrijeme u Istri*. Ako će faole, ja mu ih pošiljam. Nar. pjes. istr. 2. 11.

FACÛEL, *m.* koprena, mađar. fátvol. — *isporedi i facol*. — *U dražice pisaca čakarava xv i xvii vijeka*. Na glavi priviti plavi tere beli i perja naditi stojahu fačeli. M. Marulić 12. Sultanskiu fačelom glavu ti kružimo. I. T. Mrnavić, osm. 184.

FACÛUK, *m.* kopilan, mađar. fáttyú. — *Od xviii vijeka u Hrvatskoj, a između rječnika u Bjelostjencu gdje naj prije dolazi, u Jambrešćecu, u Voltigijinu (griješkom fačuk)*. To je fot. fačuk, kopile. V. Bogišić, zborn. 317. Fačuk, kopile, nezakonito dijete, u Prigorju i Zagorju. F. Hežele.

FÄENCA, *f.* *vidi* Fajenca. — *U Mikašinu rječniku i u Belinu* 300^a.

FAETON, *m.* otvorene drokolice, tađa riječ. — *U Šalekora rječniku* (.phaetón).

FAPARIKULA, *f.* bukac žir, bukrica. — *Značenje je sumnjivo, jer očito riječ postaje od tal. mlet, fanfarigola (vidi fanarinka i fanfarika)*. — *U Šalekora imeniku po rukopisu xv vijeka*. Fafarikula (.fataricula), fagus, fagus silvatica L. fructus, cf. fafarinka, 81.

FAPARINKA, *f.* kostjela, *tal.* mlet, fanfarigola. — *U naše vrijeme u Dalmaciji*. B. Šulek, im. 81.

FÄFOĻAK, fäfoĻka, *m.* *vidi* fafuĻak.

FAPONIĆ, *m.* prezime, *tal.* Fanfogna. — *U sjevernoj Dalmaciji*. — *xvii vijeka*. Krnaruti. Pečaroli. Fafonići. Gačardini. D. Baraković, vil. 194.

FAPULAK, fafuĻka, *m.* floccus, pahulj, kumdra. — *U Bjelostjencu rječniku (kajkarski fafuĻek, fafuĻak)*, *u Jambrešćecu (fafuĻek)*, *u Stubičcu (v. pahalić: uz fafuĻak ima i fafoĻak)*.

FÄG, fäga, *m.* pagellus erythrurus Cuv. (?), *ićka morska riba*. — *ispoređi* arbum. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Stubičcu* (.fravolino, pesce). Čipoli i fazi pritili. M. Vetranić 2. 388. Pago fag. Progr. karlov. 1878. 41. Fag (*među ribama od roge*). L. Zore, rib. ark. 10. 339. Fag (fagoletto (pesce)). D. A. Parčić, rječ.

FAGÄNIO, fagänela, *m.* canabina linota J. F. Gm., *ićka ptica*, *tal.* mlet, faganello. — *isporedi* paganio. — *ne stoji mjesto nečulašnega nje (ne)*. — *Od xvi vijeka u Dubrovniku*. Ptice staglici i faganjeli. M. Vetranić 2. 268. Faganio, fringilla canabina. Slovinac. 1880. 31^a.

FÄGOT, *m.* rebika sciralka nizokoga glasa, *tal.* fagotto, *nem.* fagot. — *U Šalekora rječniku* (.fagot).

FAGÖTISTA, *m.* čorjek koji scira u fagot, *tal.* fagottista. — *U Šalekora rječniku* (.fagotist).

FAGÄN, fagäna, *m.* *vidi* fazan, *tal.* fagiano. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikašinu i u Voltigijinu*. Fagan i golubi. M. Vetranić 2. 279. Kupi par fagana. M. Držić 261. Gladan sam kako fagan, *u naše vrijeme u Dubrovniku*. P. Budmani.

FÄGOLA, *f.* grab, *tal.* faginolo. — *U naše vrijeme u Hercegovini*. Vazda bi u gep stavio onoliko zrna fagole koliko je dana posta. Nar. prip. vrc. 62.

FÄGUO, fägüla, *m.* phaseolus vulgaris L., *grab, tal.* faginolo. — *isporedi* fägola, fazol. — *U Šalekora imeniku (griješkom fadu)* *i dubrovačkih rukopisa*. 81.

FAJDA, *f.* korist, arap, tur. fajda. — *isporedi* vajda. — *Abr. se mijenat u dud, sing.* fäjdi, *u acc. sing.* fäjdu, *u nom., acc., voc. pl.* fäjjele. —

Od xvii vijeka dosta često (osobito u rječnicama; nije fajde, nema fajde koje mogu i značiti; nema druge, ne može biti inako), a između rječnika u Bjelostjencu, u Stalčecu, u Vukovu. Ka fajda jest da takmeni trudi za mnom činiš sada? I. Zanotti, en. 50. Vrh glavniče kad zajmene hitše fajde zabranjene. J. Kavašin 451a. Ukraješ stvar od male fajde. J. Banovac, uboj. 36. Što mi 'e fajda živit? A. J. Knezović 17. Da nejma drugo od fajde u kući svojoj izvan malo uľa u sudiću. And. Kacić, kor. 252. Sad mi kaži koju imaš fajdu kad ti ljudna ne ispumiš kajdu. M. A. Rejković, sat. A 6b. Koja fajda tuda ruba? Nar. pjes. vuk. 1. 371. Nije fajde, otvori mi dvore. 1. 539. Nema fajde ići za Alijom. 3. 249. Ko se fajdi nada onaj vaļa i štetu da trpi. Nar. posl. vuk. 156. Od te kajde nema fajde. 236. Kamata se zove interes, dobit, fajda. . . . uzeo sam novac na fajdu. V. Bogišić, zborn. 173. — U Crnoj Gori za fajdu znači zaludu, bez plate, nije jasno kako je postalo oro značenje. I povratu na torinu ovce, al' za fajdu, dragi pobratime, e je luto Petar obolio. Nar. pjes. vuk. 1. 365. Obćavao polovinu carstva, ako ga koji izlijeće, ali sve za fajdu. Nar. prip. vuk. 2 262.

FÄJDICA, f. dem. fajda. — *ispoređi vajdica. U naše vrijeme (u Vukovu rječniku ima samo vajdica).*

FÄJDIC', m. prezime. — *Gorori se i Vajdić. — U naše vrijeme u Lici. A. Bogdanović.*

FÄJDISÄNE, n. djelo kojijem se fajdiše. — *U Vukovu rječniku.*

FÄJDISATI, fajdišćm. pf. postaje od fajda. isporodi vajdisati. — *Ake, se mijenja u aor. 2 i 3 sing. fajdišä. — Od xviii vijeka a između rječnika u Vukovu gdje stoji: fajdisati, (jamačno griješkom) impf. vide vajdisati, vajdisati, pf. 1. Nutzen, prodesse; to ti neće vajdisati, cf. pomoći. 2. nećeš vajdisati Nutzen haben. Dueror: vajdisati se, pf. 1. vide vajdisati. 2. skupo je kupio, neće se vajdisati kad proda.*

n. neprelazno.

a) biti koristan, koristiti, pomoći. Ovakve pustare baš onako dobro mogu fajdisati kano da su bile s žitom posjeyane. I. Jablanci 39. Ali ništa fajdisalo nije. Nar. prip. vuk. 2 212.

b) okoristiti se, imati koristi, u Vukovu rječniku.

b. prelazno.

a) apotrebili na korist, utviti u čem (objektu) koristi. — *U jednom primjeru xviii vijeka, gdje stoji sa se, pasivno; kako se mogu ovakve zemlje fajdisati. I. Jablanci 42.*

b) sa se, reflektivno, videti a. b., u Vukovu rječniku.

FÄJDIJETI, fajdićm. pf. (?) okoristiti se, videti fajdisati. — *Na jednom mjestu xviii vijeka (po čijem govoru fajdjeti). Što smo fajdjeti . . . ? J. Bajčić, pone. 1. 92.*

FÄJDONOSAN, fajdonošm. adj. koji nosi fajdu, koristan. — *U jednog pisca xviii vijeka koji se bavi sam načinio. Vzdah se da ćeš ovo fajdonosno upućenje dobrovoljno primiti. I. Jablanci 182.*

FÄJENCA, f. Euzna, grad u Italiji. — *ispoređi Fajence. U Šalekova rječniku.*

FÄJENCINA, f. zemlja od koje se gradi skuplje posude (manje skupo porcelan). — *ispoređi majolika. Načimno od franc. faience (u oro od imena grada Fajence u Italiji u kom se onako posude gradilo). U Šalekova rječniku (fajence, fajence).*

FÄJEROVAC, Fajerovca, m. selo u Hrvatskoj

u podžupaniji križevačkoj. Pregled. 68. — Riječ nemačkoga postava.

FAJGOLICA, f. Jubicica, nem. veilchen. — *U narodnoj pjesmi ugarskih Hrvata. Ar kot jedna fajgolica rasteu na sami katica. Jačke. 82.*

FAJTA, f. a) fucus, čersa; b) vraga. — *Tuđa riječ nepoznata postava. — U Bjelostjencu rječniku: fajta, farba ili rumenilo kojem žene lica mažu, da beleje i rumeneje postane. 2. v. vraga.*

FAJTATI, fajtam, impf. vidi fajta, od čega postaje, a) fucare, čersati. — *U Bjelostjencu rječniku. — b) u istom rječniku: fajtam, v. vlagam.*

FAJTL, m. vidi fačel (?). — *U kuzi xvi vijeka. O žene ohole s kudami i s pčnelami, s fajtili! Korizan. 249.*

FAJTNOČA, f. vraga. — *vidi fajta. — U Bjelostjencu rječniku (v. vraga).*

FAJTOVCI, Fajtovaca, m. pl. selo u Bosni u okrugu bihaćkom. Statist. bosn. 2 116.

FAKIĆI, m. pl. scece u Bosni u okrugu travničkom. Statist. bosn. 2 186.

1. **FÄKĻA, f. vidi vakļa.**

2. **FÄKĻA, f. nejasna riječ (nekakav nakit na kalpak).** — *U narodnijem pjesmama našega vremena, i u Vukovu rječniku (bez značenja) s dodatkom da je stajaća riječ i s primjerom: Jedan kalpak, devet čelenaka, i deseta fakļa okovana, iz ne su mu do tri pera zlatna što junaka biju po plećima. Nar. pjes. vuk. 3. 96. Još na glavu kalpak od dvije kune, oko ņega sedam čelenaka, krilo osmo, a fakļa deveta, a deseto direk vas od zlata. Nar. pjes. juk. 215.*

FAKOVIĆ, m. općina u Bosni u okrugu Doñe Tuzle. Statist. bosn. 2 152.

FAKULTÉT, fakultéta, m. zbor učitelja jedne nauke na sveučilištu, nem. facultät. — *U Šalekova rječniku (facultät).*

FAL-, vidi hval-.

FALAČAC, falačca, m. dem. falatac. — *U Bjelostjencu i u Jambrešćecu rječniku (u objema kajkarski .falačec).*

FÄLAGE, vidi falake. — *U Vukovu rječniku.*

FALAK, m. samo u Bjelostjencu rječniku: v. testo.

FÄLAKÉ, fälákä, f. pl. ņeka sprava kojom (Turci) režu noge onome koga hoće tabaniti, arap. tur. falaga. — *ispoređi falage, valake. — Od xviii vijeka a između rječnika u Vukovu. Kad begovi turski razumise, ņeg dozvavši prid sobom sudise, u falake ņega postavivši i nemilo ondi nagrdivši. Nadod. 71. Sve im metu'o noge u falake, svakom dao po trideset štapa. Nar. pjes. juk. 569.*

FALANOVO BRDO, n. scece u Hercegovini u kotaru koñičkom. Schem. bosn. 1864. 57.

FÄLAS, fälsa (fäosa), adj. lažan, lat. falsus ili tal. falso. — *a- umće se samo u nom. sing. m. nominativnoga oblika i u ace, kad je jednak nominativu (u prvom primjeru nije umetnuto). — u jednog pisca Dubrovčanina (Vetranića) xvi vijeka i na kraju sloga mijenja se na o, ali sad u Dubrovniku ostaje nepromijenjeno. — Od prije xvi vijeka po zapadnijem krajevima. Ako se ki najdo fals svedok. Zak. vinod. 73. O falsi od velikoga boga neprijatelj. Korizam. 15a. Neka . . . od faosa skrivana ne gubi razloga. M. Vetranić 1. 170. Falas si kako dzar (griješkom car). (D). Poslov. danić. 22. Za ņega bi učinio falsu munitu. (D). 153. Memel-aga falsi prijatelj, što mi*

opali bijele dvorove? Nar. pjes. bog. 168. Falas (falsa, falso) kako evancika. u naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.

FALAŠČAK, *m. sveo u Hrvatskoj u podžupaniji zagrebačkoj*. Pregled. 20.

FALAT, *m. komad, mađar. falat, zalogaj*. — xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Mikaljinu (falat kruha, fija kruha, landa kruha, buccella panis), u Bjelostjencu (frustum, particula, buccella, crustum), u Jambrešićeru (frustum), u Voltigijinu (pezzo, boccone, fetta, stück, bissen). Sukna koga smo Sivi dali falat za jednu šubu. Starine. 11, 127. (1679). Nadosmo u Sivinu među dva tri velika falata zemlje. 128. (1679). U sred onih reda bijaše jedan falat križa Isusova. K. Pejkić 33. Staviše prid neka falat ribe pečene i sat meda. F. Lastrić. od 319.

FALATAC, falaca, *m. dem. falat*. — U Bjelostjencu rječniku (kajkarski falatec).

FALATAST, *adj. pun komada (falata)*. — U Jambrešićeru rječnika (frustulentus).

FALATATI, falatam, *impf. komadati*. — *vidi falat*. — U jednoj piscu xviii vijeka. Jere potlam časti hoće on topiva tvome jegeke zubi gristi i falatati. D. Rapić 101. Zao izgled iliti zla prilika jest kopov iliti lrt pakleni, koji pravedne duše falata (stamparskom griješkom falta) i lovi. 122.

FALATIV, *adj. stoji samo na jednom mjestu xv vijeka i kao da znači: koji se može prerariti*. — *isporedi faliti*. Zakon govori da je jedan falativ po ustijeh, od dviju istina se može znati, po dva svjedoka istina se nahodi. Zborn. 63a.

FÄLE, *f. pl. arap. tur. fal, gatañe, vraćanje*. — U narodnijem pjesmama našega vremena. Iesi I. Tale, prouči fale, bolan Tale, što ti fale kažu? što no grču crni gavranovi? što svijaju orli mrcinaši? a što kliču žuti jastrebovi? Nar. pjes. juk. 147. Fale, mudroljije, dosjetke. 618.

FALEM, *m. ime nekakva mjestu*. — U narodnoj pjesmi našega vremena. Od Falema maloga dizdara. Nar. pjes. vuk. 3. 274.

FALEŠIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu Dože Tuzle*. Statist. bosn.² 120.

FALETATI, faletam, *impf. gatañi, vidi fale*. — U jednoj piscu našega vremena. U vrbañe pokraj vode hladne, gdje ciganke faletaju gladne. Osvetn. 4. 44.

FALIČAN, faličana, *adj. vidi falisan*. — U jednoj piscu xviii vijeka (isporedi i faličnost). Pravičnost pisaca i farizea sva bijaše himbena, falična i lažljiva. B. Leaković, gov. 160. Čija su pak i falična i zla dila, oni se faličan i zao sudi. 163. — U istoga pisca ima i adv. falično. Kada tko dvojni od griha ili kad falično viruje da griši. nauk. 458.

FALIČNOST, *f. osobina, stave onoga koji je faličan, lažirost, lažnost*. — U dražice pisaca xviii vijeka. Nit' pokrivan s ovim koje faličnosti. A. J. Knezović 153. Promotrite izvrstnost slave nebeske i faličnost slave svitovne. B. Leaković, gov. 145.

FALIĆ, *m. prezime*. — U naše vrijeme. Schem. diac. 1877. 67.

FÄLİNGA, *f. vitium, defectus; error, mahana; pogreška*. — *isporedi falinka, valinka*. — Radi postaña vidi faliti, ali je nejasan nastarak inga. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjencu (falinga, greška, uzmakeñe error, erratum, vitium, menda, mendium) i u Voltigijinu

(errore, sbaglio, sproposito, fehler). Tko u omu falingu upade. A. Bačić 122. Da se nakazno rodi, zove se grih ili falinga naravi. 207. Jedna ima još falinga tvoja. M. A. Rejković, sat. B89. A ne možeš na sebi viditi šta falingi i na tebi ima. 169. Jezikom nije mogao govoriti, ali ležanem na zemlji jest svoju falingu ispovidao. D. Rapić 184. Ja vidim da se mloga zla i falinge događaju i prvo vinčaña i posli vinčaña. B. Leaković, gov. 31.

FALINIĆ-BRIEG, *m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji varaždinskoj*. Falinićbreg. Pregled. 47.

FÄLİNKÄ, *vidi falinga*. — xviii vijeka i u Vukovu rječniku (vide valinka). Da podnašaš negove falinke. M. A. Rejković, sat. F6b. Znam da ćeš najti falinke u prilaganu slova. B. Leaković, gov. vi.

FALIŠAG, *m. kao da znači nedostatak, nepuna mjera, a vidi i falinga*. — Postaje od faliti mađarskijem nastarcom säg. — Na jednom mjestu oroga rijeka. Vizitirali ekmečije i našli fališaga, koji su faliti dobili su po 12 batina. Glasn. 1, 1. 17. (1808).

FALIŠAN, fališna, *adj. lažir, lažan, nem. falsch*. — Od xviii vijeka. — Kompar.: fališniji. Ali zmija fališnija biše neg sve zvirje. M. A. Rejković, sat. F5a. Ako li i poznajemo za dvostrukie, fališne. D. Obradović, basn. 82.

FÄLİSLÄ, *f. vidi fališnost*. — U narodnoj pjesmi ugarskijeh Hrvata. Volim učiniti vsjoj ljubavi konac, neg' da b' pogubila moj zeleni venac: moj zeleni venac 'z ciste rozmarije, a taj mladi junak pun je fališije. Jačke. 24.

FÄLİSNOST, *f. osobina, stave onoga koji je fališan*. — *isporedi fališija, faličnost*. — U jednoj piscu xviii vijeka. Zensku fališnost Jahel kti kazati. A. J. Knezović 116.

FÄLITI, falim, *pf. i impf. tuda riječ, po južnijem krajerima od tal. fallire, po sjevernijem od nem. fehlen (po bavarском gorova falen, vidi F. Miklošić, etymol. wörterb. 57a)*. — *isporedi viliti*. — Kod čakaraca i kajkaraca dolazi i s oblikom faleti, kao prema neglasičnom faliti. — Od xv vijeka, a između rječnika u Mikaljinu (faliti, ob sve priiti, izgubiti sve svoje, fallire, deccoquo), u Bjelostjencu (falim, faleti, grešim erro, aberro; 2. falim, t. j. meñ kam, uznañkam desum, absunr, fali abest, deest), u Jambrešićeru (falim error), u Voltigijinu (faliti, falim fallare, mancare, fehlen), u Vukovu (faliti, vide viliti, a kod oroga staji: viliti, pf. fehlen labor, desum s dodatkom da se gorovi u vojvodstvu).

a. *pf. a) prvo je značenje: ne pogoditi u ono a što se gđañ, te sa širijem značenjem: uopće ne pogoditi (u prenesenom smislu), pa obično: (bez zle namjere) ne učiniti što je pravo ili dobro, ili učiniti što je nepravo ili nedobro, vidi pogriješiti*. Kad bi u cem fali'. M. Marulić 110. Verujte da ne more (bog) faliti. Transit. 46. Kada majstor fali u zanatu. A. Bačić 207. Sabori ne mogu faliti. 250. Oprostite, ako sam falio. A. J. Knezović u. Teško fali koji čini tako. M. A. Rejković, sat. 61a. Istina bog rad bili da još duže žive niti bi falil reć da me i prežive. M. Kulačević 76. U tom mlogi baš kućnici fale. J. S. Rejković 11. Onda ćemo pogoditi, niti ćemo faliti. B. Leaković, nauk. 96. I pop u kugu fali. Nar. posl. vuk. 101. Svak može faliti. 278. Fale san, kad san ti tako šal obećavati. Nar. prip. mikul. 121. Ko nije falio, ko li neće? V. Bogišić, zborn. 263. — kao što se vidi po primjerima, što je pogreška uznañuje se lokativom (u jednom pri-

njery akuzativom po crnogorskom govoru) s prijedlogom u; a akuzativom samo kad je oraj koja zamjenicu središnju ruda: što, to, ovo itd.; prenu ovome može biti i pasivno: Fačena (kod štampara). Napravljena. M. Zoričić, aritum. 118. — b) u ovijem primjerima značenje je kao predašnje ali se misli: sa zlom namjerom. Vizitirali su eknećije i našli falisaga; koji su faliti, dobili su po 12 batina. Glasn. n, 1, 17. (1808). — c) dužjem širućem značenju može značiti (i kao izdati u prenesenom smislu): ne ispuniti nešto čemu se ko mogao nadati, pa po tome i: ne biti koristan, vrijedan. Pokora docne more faliti (poenitentia sera raro est vera). I. Ančić, vrat. 165. Falila ti je kostula. (D). Poslov. danić. 22. Obećanje njegovo nigda ne fali. F. Lastrić, test. 229. S tog u čina svako sime fali. J. S. Rejković 26. Za što gdi koje voće u rodiju fali. 269. Loza nikad faliti ne može. Nar. pjes. vuk. 5. 473. — awo spadaju i ori primjeri u kajina dativom se pokazuje što je ko dužan ispuniti, te ne ispuniti: I nečeno svojoj viri faliti. Starine. 11, 86. (oko 1618). — d) izgubiti sve svoje, propasti, samo u Mukačina rječniku (vidi sprijeda). — jamačno po tal. fallire, propasti, ne isplatiti dugove.

b. *impf.* (u Vakoru je rječniku zašćićeno pf.) deesse, ne biti, nedostati, manjkati, po nem. fehlen i samo po sjevernijem krajevima. Kako timun u navi fali. F. Glavinić, cvit. 119. Pak nam ste otpisali da nike riči fali. Starine. 11, 89. (oko 1650). Malo je falilo da srčba božja ne posmice vas puk. E. Pavić, ogl. 157. Ja nahodim naj boleg terziju jer on radi i na veresiju, a nikoga privariti neće, neg kad fali, još svoj komad meće. M. A. Rejković, sat. E.P. Najdoše da jim fali pet ovaca, sahr. 59. Roditelji, kada se dile od knće svoje u druga mesta i vilaete, običaju lijepu naredbu u kući učiniti porad dice svoje, da im ništa ne fali, dok se oni ne povrate. B. Leaković, gov. 120. Bil cel covik, leh ča mu je glava falela. Nar. prip. mikul. 13. Ni tičjega mleka ni čim falilo. 28. — u jednom primjeru stoji s istijem značenjem reflektivni glagol faliti se: Imam sva potribita, niš mi se ne fali. M. Kuhačević 28.

FALIŽAN, falizna, *adj.* *vidi* falizna. — *U* jednoga pisca xviii vijeka. Ako se ova ovako imaju, tko bi imdi svitu faliznome služio? D. Rapić 171.

FALIŽIV, *adj.* *vidi* falizna. — *U* jednoga pisca xviii vijeka. Među istom falizivom braćom. D. Rapić 105. Kada bismo falizivje i hamišne oči imali. 258. — *U* istoga pisca ima i *adv.* falizivo. Sada poznaajem, da sam se falizivo ispovidao. 277.

FALIŽNOST, *f.* *vidi* faliznost. — *U* istoga pisca xviii vijeka u kojega ima i falizna. Što više kraljuje na svitu ovome, nego privara, laž, faliznost i neovimost? D. Rapić 180. Od faliznosti svita ovoga. 305.

FALKON, *m. tal.* falcone, soko. — *Na* jednom mjestu u rukopisu xvii vijeka. Pišu žo narica-jem falkom na carlskyh rukah, sediti tu drugu rukopisu xvi vijeka stoji falkuna. Stefanić, star. 2, 270.

FALKUN, *vidi* falkon.

FALOVIC, *m. pl.* sceve a Hercegovini a okružju sarajevskom. Statist. bosn. 30.

FALSIVA, *f. lat.* — *Od* osnovne adjektiva falas. — *U* pisara čakavaca xvi vijeka. Spovid govori se prez smješnja nike falsije. Narnčn. 80^b. S falsiju i s lazi. Korizm. 99.

FALSIV, *adj.* *vidi* falas. — *U* pisara čakavaca xvi vijeka. Dokle se ne mlei istina ni se

smješuje ča koli falsivo. Narnčn. 80^b. Falsivi i bolznivi odgovornici. Korizm. 81^a.

FALSIVOST, *f.* osobina onoga što je falsivo, lažnost, i u konkretnom smislu: stvar lažna, laž. — *U* pisara čakavaca xvi vijeka. Predajstvo, falsivost, linba. Narnčn. 85^b. Jesi li kada učinil falsivost ili linbu? 86^b.

FALSIV, *adj.* *vidi* falsiv i falas. — *Na* jednom mjestu xvi vijeka. I pravda listom nijedne moći ne da nego da su listi falsivi. Mon. croat. 284. (1581).

FALSIV, *adj.* falsus, lažan, nem. falsch. — *U* Bjelostjenčeru rječniku u kojem ima i *adv.* falsivo.

FALSIVOST, *f.* osobina onoga koji je falsiv. — *U* Bjelostjenčeru rječniku.

FALA, *f.* prašnik, možditi tal. faglia, škrip. — *U* naše vrijeme. Šta f je pustim naspilo topovna kod tolikog praša nesazgana, da ne daju iz svog ždrla glasa? Ili su im fale poizdale? Osvetn. 2, 131. i u Parčićeru rječniku.

FALJATI, faljam, kao da je imperfektivni glagol prenu faliti, a. *vidi* faljivati. — *U* dubrovačkoj posloviči xvii vijeka. Njегда sam vajao, a sad sam falao. (D). Poslov. danić. 85.

FALJICA, *f.* orlaya grandiflora Hoffm., šeka balka, stidak. — *U* naše vrijeme u Dalmaciji. B. Šulek, im. 81.

FALJIVATI, faljivam, *impf.* faliti, a. — *Od* xvi vijeka. Ako ja ne faljvam, put ki vodi u život je tesan. Transit. 257. Ko ne čini ne faljva. N. Palikuća 61. i u naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.

FAMFULA, *f.* poterium sanguisorba L., radi dičica, oskorušica. — *U* Šulekora imenika po rukopisu iz početka oroga vijeka. 81.

FAMILIJA, *f.* porodica, obitelj, lat. familia, isporodi familia, vamilija. — *Od* xvi vijeka, a između rječnika u Vakoru (s dodatkom da se gorari u rajrodstru). Obred za vsu svoju familiju. Kapt. sen. ark. 2, 82. Od one slavne familije Frangepanov. F. Glavinić, cvit. 119^a. Uze ženu, sina i ostalu familiju, pak pobiže. And. Kačić, razg. 57. Metnut u broj među erkovnu familiju oliti obitio. M. Dobretić 284. Samoga sebe i familiju svoju u siromaštvo i skudost oborio i nizmimo. D. Obradović, sav. 114. Dogada se često, da su u jednoj kući i u jednoj familiji niki dobri a niki opaki. D. Rapić 7. I povede svoju familiju. Nar. pjes. petr. 2, 361.

FAMILIJAZ, familijaza, *m. duk* koji pomaže učitelju u općenju s drugijem davima, od lat. famulus s nejasnijem nastarkom. — *U* naše vrijeme i u Vakoru rječnika (s dodatkom da se gorari u rajrodstru). Svi su bili daci i žustriji od nas pričaju familijazi. M. D. Miličević, zloscl. 61.

FAMILIJAZINA, *f.* familijazora plaća. — *U* Vakoru rječniku.

FAMILJA, *f.* *vidi* familija, od tal. famiglia. *Od* xviii vijeka po zapadnijem krajevima. Da grede sam kralj od Kastije sa svimi vitezi njegove familje. Oliva. 51. Od dvi familje učini se jedna. Norim 13. Grijala se zimi pokraj vatre ciganska familja. Nar. prip. vre. 33.

FANAK, *m. pre:ime.* — *Xvi* vijeka. Blaž Fanak. Mon. croat. 328. (1563).

FANAT, fanta, *m.* momak, djetac, mladić, nem. upo bararskom goraru fant. — *Od* xviii vijeka kod kajkuraca (s nom. sing. fant i po

hrvatskom primorju (s nom. sing. fanat), a između rječnika u Bjelostjencu (fant, marit. fanat, v. dete). Ne berij. Jele, jabuke, ač te te fanti videti, pak te te majki praviti, da si jih fantom delila. Nar. pjes. istr. 2. 45. Ča ćemo tim svatom darovat? fantima te bile stumaše, diverom te svilne facole. Nar. pjes. istr. 2. 149. Fanat obukal medvedov tabar. Nar. prip. mikul. 39. Uz vesele i goščene prstenjuje fanat devojku. V. Bogišić, zborn. 158. — *Neke karta kod igre, vidi donak, b. tal. fante, u naše vrijeme u Dubrovniku*. P. Budmani.

2. FANAT, fanta, m. vidi fanta. — *U Bjelostjencu rječniku*.

FANATIČAN, fanatična, adj. koji se preko mjere mami za ono što misli da je pravo i dobro, a kod toga ne razmišlja. — *Postaje od osnove fanatik nastoekom nar. pred kojijem se k mijenja na č.* — *U Šulekovu rječniku (fanatisch)*.

FANATIK, m. fanatičan čorjek. — *Od lat. fanaticus, ali preko mladijih evropskih jezika.* — *U Šulekovu rječniku (fanatiker)*.

FANATIZAM, fanatizma, m. osobina onoga koji je fanatičan. — *Od lat. fanaticus preko mladijih evropskih jezika.* — *U Šulekovu rječniku (fanatismus)*.

FANCAGA, f. vidi vancaga. — *U naše vrijeme u Staronj. I. Kršćavi, list. 21.*

FANČENE, u, djelo kojijem se ko fanti. — *U Bjelostjencu rječniku, u Jambrešćeru, u Voltigijinu (u svijem s oblikom fanteine)*.

FANČUK, vidi fačuk. — *U klizi našega vremena (pisano kajkavski fančuk). Fančuk = fot = nezakonito dijete.* V. Bogišić, zborn. 315.

FANFAN, m. vidi fanfar. G. L. Faber 278.

FANFAR, m. nancrates ductor L., ūeka riba, tal. fanfano. — *isporedi fanfara, fanfan.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku*. P. Budmani.

FANFARA, f. vidi fanfar. Čas. čas. muz. 1854. 185.

FANFARIKA, f. vidi fafarinka. — *U naše vrijeme u Dalmaciji*. B. Šulek, im. 81.

FANFONIĆ, vidi Fanonić. — *U jednoga pisca xviii vijeka, Zadar ima Fanonića i Kalcijin neiteje.* J. Kavačić 1579.

FANTA, f. ultio, osceta, vidi fantiti se. — *U Bjelostjencu rječniku i u Stalićeru (s dodatkom da je uzeto iz Habdelićera)*.

FANTAZIJA, f. phantasia, vidi mašta. — *Od latinske riječi (upr. grčke) preko mladijih evropskih jezika.* — *Od xvi vijeka (vidi h), a) u pravom smislu.* Imaju vlast za učiniti i stvoriti u fantaziji razlike prilike. M. Orbin 90. Zapovidam momu zamišljenju ali fantaziji. P. Radović, ist. 165. i u Šulekovu rječniku (fantasie). — *h) u pasivnom smislu, izmišlotina, sanjarija.* Što te fantazije k vragu ne udariš? N. Najlošević 1. 182.

FANTITEL, m. čorjek koji se oscetuje (fanti). — *U Bjelostjencu rječniku (kajkavski fantitel) i u Jambrešćeru (fantitel)*.

FANTITI SE, fantim se, impf. ulcisci, oscetivati se. — *Tuda riječ, može biti od nem. pfand, zaklad.* — *U rječnicima: u Bjelostjencu, u Jambrešćeru, u Voltigijinu, u Stalićeru (s dodatkom da je uzeto iz Bjelostjencu), i u naše vrijeme u Hrvatskoj.* M. Bogović.

FANĀK, fanka, m. aštipak; tijesto kojijem se kopunji tora, mađar. fänk, aštipak. — *U Bjelostjencu rječniku (kajkavski fanek, fritol, scriblita, pastillus ex massa farinaea).* 2. turunda,

massa seu buccella qua saginantur altitia, panificia et buccae quibus farinantur altitia) i u Jambrešćeru (fanek, scriblita).

FÄPKOVIĆ, m. prezime. — *U naše vrijeme (pisano) Fabković.* Schem. zagr. 1875. 218.

1. FÄR, m. ūeka vrsta pšenice, po svoj prilici triticum spelta L., vidi pšr. — *Od tal. farro, triticum spelta L., triticum monococcum L.* — *U Mikaljinu rječniku: far, vrsta žita spineto (zur spelta?) far.*

2. FÄR, vidi Hvar.

FÄRA, f. puppis, krma (na brodu), mađar. far, stražnica. — *isporedi varka.* — *U Vukovu rječniku: fara, stražni kraj od lađe gdje se dumeniše.*

FARAGUVAČA, f. klupa u kojoj opančar kožu struže, u Hrvatskoj i Slavoniji. F. Hefele. — *mađarska riječ, isporedi mađar. faragó, drvo-dječa, bradca.*

FARAKLĚISATI, vidi varakleisati.

FARANOVIĆ, m. prezime. — *U naše vrijeme.* Sem. prav. 1878. 97.

FARAO, u, ūeka igra na karte, nem. pharao. — *isporedi 2. farau.* — *U Šulekovu rječniku (pharao, pharaoabank, pharaospiel).*

FARÄON, m. Pharaon, ime egipatskih kraljeva (po svetomu pismu). — *isporedi 1. Farau.* — *Od xiii vijeka u između rječnika u Daničićeru (Faraon).* Faraona morem, potopiva. Domen-tijan⁹ 102. Kralj Faraon. Korizin. 32^a. Faraona z Egiptijani potopi. F. Glavinčić, evit. 323^b. I Faraon se razgrievu na ta dva dvoraniina. Đ. Daničić, 1mojs. 10. 2.

FARÄONOV, adj. koji pripada Faraonu. — *Od xiii vijeka u između rječnika u Daničićeru (Faraonov).* Postavi gospodina domu Faraonovu. Stefan. sim. šaf. 4. Izbavju te ot ruk Faraonovih. Korizin. 7^a. Od sna Faraonova. A. Kanizlić, kam. 140. Potefijeri dvoranin Faraonov. Đ. Daničić, 1mojs. 39. 1.

1. FARÄUN, m. vidi Faraon. — *Od xv vijeka, u između rječnika u Belini 302^b. Ne hteći pustiti Farau puk božji.* M. Marulić 67. Pak mnogizih pedepšć kako Farama. N. Dimitrović 49. Kako jesi oslobodio Mojsija od ruke Farama. P. Posilović, nasl. 157^a. Farama razbojnika strati. I. Dordić, uzl. 203. Ide Farau protivu njegovu puku obranomu. J. Banovac, razg. 24. Od ovoga pomora nstrašen Farau. A. Kanizlić, kam. 502. Ovo su Farami i Faramove prilike. A. Kalić 378.

2. FARÄUN, m. vidi farao, tal. faraone. — *U naše vrijeme u Dubrovniku*. P. Budmani.

FARÄUNICA (kokoš), f. numida meleagris L., ūeka pitoma ptica, slična kokoši, tal. faraona. — *U naše vrijeme u Dubrovniku*. P. Budmani.

FARÄUNOV, adj. koji pripada Farauu. Kad ih bog od zemlje Egipta i od ruk Faramovih izbavi. F. Glavinčić, evit. 161^b. Koji te izvede iz sužanstva Faramova. J. Banovac, prip. 81. Ovo su Farami i Faramove prilike. A. Kalić 378.

FARÄUNOVICA, f. Faramova žena. — *U jednoga pisca xviii vijeka (u kojega ora riječ grješkom stoji mješte: Potefrijera, Patifarova žena).* Stijem u knjiga od naroda, da Jozip bi više puta napastovan od svoje gospoje Faramovice. D. Rapić 357.

FARÄUNSKĚ, adj. koji pripada Faramima. — *U jednoga pisca xviii vijeka (u previesnom smislu).* Ona faramska srea jesu otvrdla. A. Kanizlić, kam. 834.

FĀRBA, *f.* color, pigmentum, *boja, mast, šara, ūem*, farbe. — *Od xvi vijeka a između rječnika u Vrančićeva (color, pigmentum) gdje naj prije dolazi, a Mikašinu (mast, farba, boja, color, pigmentum) 215^b, u Bjelostjencernu, u Jambrešićera, u Voltijšinu, Mast ali farba, I. T. Mruvić, ist. 127. U jednomu bitju kola tri esu i tri farbe u položju. J. Kavaniu 532a. Kerneziuske farbe u nem sree biše. M. Kuhačević 74. Ako bi i ružičem farbu imali. D. Rapić 237. — U naše vrijeme može značiti i jednu od četiri vrste kod karata od igre, vidi i fela pri kraju. Istu farbu datu die farbe bekeumem. B. Šulek, rječ. 452^b.*

FARBANICA, *f.* mjesto gdje se masti (farbanj) tkaća, mastionica. — *U Bjelostjencernu rječniku i u Stuličeru.*

FĀRBAŃE, *n.* djelo kojijem se farba. — *U Bjelostjencernu rječniku.*

FARBAR, *m.* mastilac. — *U jednoga pisca xviii vijeka. Mastilac (bojar, farbar). A. T. Blagojević, khin. 47. i u Šulekovu rječniku (färber).*

FĀRBATI, *färbäm, impf. mastiti, bojadisati, šarati.* — *vidi farba. — U Vrančićeva rječniku (colorare, imbuere), u Belinu 201^b, u Bjelostjencernu, u Jambrešićera, u Voltijšinu, u Stuličernu ts dodatkom da je uzeto iz Habbdelićera).*

FARBAVAC, *farbayca, m.* mastilac, *vidi farba i farbati.* — *U Bjelostjencernu rječniku (kajkavski farbayec).*

FARBITEĻ, *m.* *vidi farbar.* — *Samo u Jambrešićernu rječniku (kajkavski farbittel, colorator).*

FARBOYNIK, *m.* isatit tinctoria l., *vidi silina, silina.* — *Postaje od farba. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Mikašinu (farboynik, trava, gnado, erbar, glastum) gdje naj prije dolazi, u Belinu (glastrum 360^b), u Bjelostjencernu, u Stuličernu, i u Šulekovu imeniku, 81.*

FĀRČICA, *vidi hvarčica.*

FARENHD, *vidi frenir.*

FARGAN, *m.* prezime. — *xiv vijeka. Što je kupilb odh Radoslava Fargana. Glasn. 24, 269, 1888.*

FARIN, *m.* prezime. — *xiii vijeka. Koraca Farin. Mon. croat. 6, (1275 prepis, 1516).*

FARISAJSKI, *vidi farisejski.* — *U jednoga pisca xvi vijeka. Od prodavanjii farisajiske. S. Budinić, sum. 16^b. Dĕlo obolosti farisajske, 148^b.*

FARISEJ, *m.* Φαρισαῖος, Pharisaens, *orako su se zvali Jerreji koji su učili da sveto pismo treba razumjeti od riječi do riječi.* — *ispuvili farizej, fariseo, farizeo, farizeo. — Sve ore riječi dolaze od latinske (farisej i uprar od grčke) preko mladijeh evropejskijeh jezika. — Od xv vijeka. Fariseji novi hudi. M. Marulić 285. Mitar uslišan bi, a ne farisej. Korizum, 6^b. Fariseji idu k Isusu i govore mu. J. Banovae, razg. 74. Tada pristupise k Isusu kniževnici i fariseji. Vuk, mat. 15, 1.*

FARISEJSKĪ, *adj.* koji pripada farisejima. Čuvajte se kvaseca farisejskoga i sadukejskoga. Vuk, mat. 16, 6.

FARISEO, *vidi farisej.* — *xvii i xviii vijeka. Ona, ku prid fariseom ispriča. F. Glavinii, evit. 231^b. Čud Farisea. A. Kanižlić, kam. 118. Reco fariseo prid s. Lukom. J. Matović 358.*

FARISEOSKI, *vidi farisejski.* — *Na jednomu mjestu xviii vijeka. Ujeze u kući nekoga poglavice tari cuskoga. J. Matović 189.*

FARIZ, *m.* koi, srbijac, q'ois, — *ispoređi fariz. U jednoga pisca xv vijeka. Zadaka za koji gredihu farizi, a na njih do toli pokroveci grimizi.*

M. Marulić 14. U svet grad ulize na tovarcu jašuć, ne iska farize. 198.

FARIZAJINSKI, *adj.* *vidi farizejski.* — *U jednoga pisca xviii vijeka. Ne marivši za mrmraje farizajinsko često k sebi očituike i grišniuke prizivaše. B. Leaković, gov. 147.*

FARIZAJSKI, *vidi farizejski.* — *U jednoga pisca xvii vijeka. Kadl neće pruditii himbena farizajiska ukazauja svetiine. Michelangelo, 12.*

FARIZEJ, *m.* *vidi farisej.* — *Od xv vijeka. Pristupise k Isusu mudraci i farizeji. Bernardin 39, mat. 12, 38. Tako i farizeji. J. Banovae, razg. 71. Jedan farizej na ime Simun. S. Rosa 83^a. Farizeji i pisma naučitelji. D. Rapić 5. i u Šulekovu rječniku (pharisäer).*

FARIZEJIN, *m.* *vidi farizej.* — *U jednoga pisca xvii vijeka. Farizejin bi izmetnut. M. Radnić 219^a.*

FARIZEJSKĪ, *adj.* koji pripada farizejima. Nikoga poglavice farizejskoga. Bernardin 133. I. Bandulavić 173^b. Luc. 14, 1. i u Šulekovu rječniku (pharisäisch^h).

FARIZEO, *m.* *vidi farisej.* — *Od xvi vijeka. Jedan bješe farizeo, a drugi publikan. X. Raniina 15^a. Luc. 18, 10. Mojaše Isusa niki Farizeo. I. Bandulavić 74^a. Luc. 7, 36. Farizeo uzade činiti molitvu. M. Radnić 35^a. Ovo i naš Isus reče farizeom i drugim. J. Banovae, razg. 75. Ne bi za tobom farizeo mrmrao. D. Rapić 425.*

FARIZEOV, *adj.* koji pripada farizeu. Ova bi ispovid bila farizeova. And. Kadčić 195.

FARIZEOVAC, *farizeovca, m.* čorjek koji žiri poput farizeja. — *U jednoga pisca xvii vijeka. Zato se dobro čuvati od ovizi farizeovaca. I. Ancić, ogl. 58.*

FARIŽ, *m.* *vidi fariz.* — *U priči o Aleksandru vrlo često. Fariza bila nemu izvedoše osedlana sedlom od kamena adamant. Aleks. jag. star. 3, 241. Dyanadeste tisuć venčanih vitezi na farizih sritoše ga. 214.*

FARIZEO, *m.* *vidi farisej.* — *xvii i xviii vijeka. On odgovori pisacem i farizeom. P. Posilović, nast. 122^a. Govori Isukrst Farizeom. J. Banovae, razg. 190.*

FĀRKA, *vidi varka.*

FARKAŠ, *m.* ime muško i prezime, mađar. farkas, *ruk.* — *Od xvi vijeka. Knez Farkaš Drusković. Mon. croat. 306, (1598). Pristvitlomu gospodinu Farkašu Kristofu Mruvića. I. T. Mruvić, osn. 3.*

FARKAŠEVAC, *Farkaševca, m.* ime selima u Hrvatskoj, od mađarskoga prezimenu Farkas (*tridi Farkaš, a) selo u podžupaniji križevačkoj. Pregled. 69. b) selo u podžupaniji zagrebačkoj. (kajkavski) Farkaševac, 20.*

FARKAŠIĆ, *m.* *vidi Farkaš, a) prezime. — od xvi vijeka. Ivan Farkašić. Mon. croat. 213, (1525). Ugrur Farkašić. 257, (1536). Petra Farkašića, P. Vitezović, odil. 81. b) ime mjestima, aa) (Farkašić stari. M. Sabjar 102) selo u Hrvatskoj u podžupaniji sisučkoj. Pregled. 39. bb) (Farkašić novi. M. Sabjar 102) selo u hrvatskoj krajini u okrugu banskom. Razdijel. kr. 12.*

FARKAŽD, *m.* selo u Ugarskoj u protopresbiteratu budimskom. Sem. prav. 1878, 36. riječ mađarska.

FARKAŽDIN, *Farkazdina, m.* selo u Banatu. Sem. prav. 1878, 56. riječ mađarska.

FARKAŽDINAC, *Farkazdina, m.* čorjek iz Farkaždina. V. Arsenijević.

FARKAŽDINKA, *f.* žensko čelade iz Farkaždinka. V. Arsenijević. — *isporedi* Farkaždinkića.

FARKAŽDINKIĆA, *f.* *vidi* Farkaždinka. V. Arsenijević.

FARKAŽDINSKI, *adj.* koji pripada setu Farkaždinka. V. Arsenijević.

FARKEŠ, *vidi* farkiš. F. Hefele.

FARKIŠ, *m.* drvena sprava u slici ležećeg, s čim opančar gladi opanak. u Hrvatskoj i Slavoniji. F. Hefele. — *isporedi* farkeš. — *mađarska riječ* (fark, *repp*).

FARMACEVTIKA, *f.* baršne lijekima, *vidi* lekarništvo. *riječ* grčka u mlađijem evropskijem jezicima. — *U Šulekoru rječniku* (pharmaceutik, pharmacie).

FARMAKOLOGIJA, *f.* nauka o lijekima, *isporedi* [ekoslovje], *riječ* grčka u mlađijem evropskijem jezicima. — *U Šulekoru rječniku* (pharmakologie).

FARMARKE (Farmarci?), *f.* (ili *m.*?) *pl.* selo u Crnoj Gori. — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* A mi ćemo dići Podgoricu, da na vlaško pleme ndarimo, na Farmarke na selo krvavo, ne bi li nam bog i sreća dala i nafaka Muhameda sveca, da Farmarke selo izgorimo, i Kokote hašir učinimo. Nar. pjes. vuk. 5, 420.

FARO, *vidi* farao. — *U pisca xviii vijeka (u kojega je maškoga roda).* Još da se ni faro uknuo, mlogi bi s njeg i poginuo. M. A. Rejković. sat. E3^a.

FARUGLATI, faruglam, *impf.* svirati u farugle. — *U ugarskijeh Hrvata.* Počela je lipo guslat, faruglat i igrat. Jacke. 141. — *na drugom mjestu ima oblik* farujati. Jedan angel faruja, a onaj drugi dudu. 237.

FARUGLE, *f.* *pl.* svirala, mađar. furuglya, furulya. *vidi* frula. — *U ugarskijeh Hrvata.* Gusle svoje i farugle. Jačke. 141.

FARUĀLATI, *vidi* faruglati.

FASKA-, *vidi* hvasta-.

FASOL, FASOL, *m.* *vidi* fazol i pasulj. — *U naše vrijeme u Dalmaciji.* B. Šulek, im. 81.

FAST-, *vidi* hvast-.

FASTIDIJO, *n.* tal. fastidio, dosada. — *U drojice pisaca Dubročana xvi i xvii vijeka.* Svako odveće vraća se u fastidijo. Zborn. 20^a. Uklonit se od diline i fastidija. I. Držić 77.

FASUĀ, *m.* grah, novogrč. φασιούλιον. — *isporedi* pasulj. — *U rukopisu xvii vijeka.* Fasuja (pisano fasula a u drugom rukopisu fasuja) mlekopištna črnooka. Star. 2, 311. — *I u Mikišinu rječniku ima fasulj* (462^a) *s takovijem značenjem* a fasuo *na drugom mjestu* (460^b). — *I u naše vrijeme u Dalmaciji.* B. Šulek, im. 81.

FASUO, fasula, *m.* *vidi* fasulj.

FAŠURICA, *f.* mala daska na kojoj se pere platno. *na Braču.* A. Ostojić.

FAŠENAK, fašenka, *vidi* fašinak. — *U Bjelostjenčevu rječniku* (fašenk).

FAŠENKOVAŃE, *n.* djelo kajijem se fašenkuje. — *U Bjelostjenčevu rječniku* (kajkavski fašenkuvaŃe).

FAŠENKOVATI, fašenkujem, *impf.* veseliti se u poklade (fašenak). — *U Bjelostjenčevu rječniku* (kajkavski fašenkovati, pokladovati, bacchanalia ago, bacchanalia vivo, carnis privium celebros, debacchor, dies bacchanalicos colo).

FAŠENSKI, *adj.* koji pripada pokladima (fa-

šenku). — *U Bjelostjenčevu rječniku:* Dan fašenski. 2, 64^b.

FAŠEŃAK, fašeŃka, *m.* *vidi* fašinak. — *U Jambrešičevu rječniku* (fašeŃk).

FAŠEŃSKI, *vidi* fašenski i fašeŃak. — *U Jambrešičevu rječniku:* fašeŃski dnevni, brummalia.

FĂŠŠINA, *f.* sezai sirova graha, *nem.* fascine, tal. fascina. — *isporedi* vašina. — *Od xviii vijeka, u između rječnika u Vukoru (kod vašina, grahe sirovo, 'fascinen', fascis virgultorum' stoji čf. fašina, ali ove riječi nema napose).* Moskovi noseći fašine bacali su u šance. A. Tomiković, živ. 208.

FAŠINAK, fašinka, *m.* pokladi, *nem.* fäsching. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Iako s početka i ne imenuju, koja je, sa svim tim govore toliko, da joj postave pogrđni obraz od fašinka na lice. Đ. Rapić 94.

FAŠINGAR, *m.* čorjek koji se preoblači ili se drukčije veseli u poklade (*nem.* fäsching). — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Ja mislim da bi čovik ove noćne fašingare prije batinom nego rićma uknuo. M. A. Rejković, sat. A7^b. i *u Šulekoru rječniku* (fäschingsnarr).

FAŠKO, *m.* ime maško, tuđa riječ. — *xiii vijeka.* Župan Faško. Mon. croat. 22. (1275 prepis. 1546).

FĂŠŠO, *m.* *vidi* pašo, pašenog. — *U naše vrijeme.* Pašo, fašo, schwager, mann der schwester des weibes' (u gradskoj i brodskoj pukovniji). V. Bogićić, zborn. 383.

FAŠTIDIJ, *m.* *vidi* fastidijo. — *Na jednom mjestu xvi vijeka.* Preobraća kruh s velikim fastidijem. Korizm. 8^b.

FĂT, *m.* *vidi* hvat.

FAT-, *vidi* hvat-.

FĂTA, *f.* *happ.* Fatima. — *Akc. se mijenja u roe.* Făto. — *Od xviii vijeka.* Jal' kod Muje jal' negove Fate. M. A. Rejković, sat. B7^b. Još je Fata od roda bogata. Nar. pjes. vuk. I, 245. Krpi kao Fata pitu. Nar. posl. vuk. 161. — *Može biti i s nominativom* Făte *i s vokativom* Făte. Među Ńima od Čengijćea Fate. Nar. pjes. vuk. I, 389. Dušo moja od Čengijćea Fate! I, 390.

FATAČICA, *vidi* hvatačica.

FATAGIN, *m.* manis macroura, Erxleb., Ńeka životina, tuđa riječ. — *U Šulekoru rječniku* (phatagin' manis brachyura). — *vidi* i pangolin.

FATALISTA, *m.* *vidi* kod fatalizam, tal. fatalista. — *U Šulekoru rječniku* (fatalist).

FATAUZAM, fatalizma, *m.* nauka (n. p. u Turaku) po kajaj se misli da sve što biva onako biva kako je bilo osuđeno (od boga) i da ne može biti drukčije, tal. fatalismo, *nem.* fatalismus. — *U Šulekoru rječniku* (fatalismus'). — *Čorjek koji onako misli zove se fatalista.*

FĂTA MORGĂNA, *f.* (meteorol.) kad se *vidi* u razdubu, kao u zrcalu, nešto što je vrlo daleko ili čega nema, talijanska je riječ, koja je isprva bila ime Ńeke kao rila (? fata), ali se s ovijem značenjem gorori i u ostaljem evropskijem jezicima. — *U Šulekoru rječniku* (fata morgana).

FATAVAC, *vidi* hvatavac.

FĂTE, *vidi* Fata.

FATIG, *m.* *vidi* fatiga. — *U jednoga pisca čakarca xvi vijeka.* Od dvojega pota i fatiga. Korizm. 9^b.

FĂTIGA, *f.* trud, tal. mlet. fatiga. — *Po zapadnijem krajevima od xvi vijeka.* Jednomu

stareu mlednu oće biti velika fatiga. Korizim. 51^a. Bog će vratiti pravednijemi fatigu. N. Rašina 190^b, sap. 10, 17. Koje molitve, fatige, trudi ... B. Kašić, nač. 85.

FATIGĀNE, *n.* *djelo kojijem se fatiga.* — *Stariji je oblik fatiganje.* Imaju se zabavit u pređenje i fatiganje. I. Držić 289.

FATIGATI, *fatigām, impf. raditi, truditi, tal. mlet, fatigar.* — *Od xvi vijeka po zapadnijem krajevima.* Različniti se zakoni fatigaju. Korizim. 39^b. Da do ljeta rodi voće gdi fatigat mi počnemo. N. Nađe-ković I, 163. Tko posluje i fatiga u svece zapovjedne. I. Držić 58.

FĀTĪJA, *vidi Fatima.* Kad to čula Fatija devojka. Nar. pjes. vuk. 3, 98.

FĀTĪMA, *f. tursko ime žensko.* — *isporedi Fatija, Fata.* — *U naše vrijeme (ali vidi i Fata) i u Vukocu rječniku.* Al' besedi Fatima devojka. Nar. pjes. vuk. I, 246.

FĀTĪMIN, *adj. koji pripada Fatimi.* Al' govori Fatimina majka. Nar. pjes. vuk. I, 614.

FĀTĪNAC, *Fatinca, m. mjesto u Srbiji u okrugu jagodinskom.* Niva u Fatineu. Sr. nov. 1864, 42.

FĀTĪŽAN, *fātīžna, adj. radlir.* — *Postaje od fatiga nastarokom mrv, pred kojijem se g mijeća na ž.* — *Od xvii vijeka.* Prijateljice od malo posjeda i fatižne. I. Držić 285. *i u naše vrijeme u Dubrovniku, gdje se kaže i dan fatižni, radni, posleni dan.* P. Budmani.

FĀTKIĆ, *m. prezime (tursko).* — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Prodade ga Fatkić Useimu. Nar. pjes. majj. 167.

FĀTĪNICA, *f. selo u Hercegovini u okrugu mostarskom.* Statist. bosn.² 221. — *isporedi Vatnica.*

FĀTOVI, *m. pl. mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom.* Niva u Fatovima. Sr. nov. 1868, 112.

FĀUN, *m. faunus, jedan od rimskih šumskih bogora koji su svagda imali često žirinsko na svom tijelu.* — *Od xvii vijeka.* Al' faun al' šatir. D. Baraković, vil. 133. I satire i faune, gdje se živijem kitjem krune. J. Kavačin 80^b. Faun inače satir jest šumski božok. J. Rapić, boj. 110. *i u Šulekocu rječniku* (faun).

FĀUST, *m. Faustus, ime muško.* — *Nominativ može biti i Fausto.* — *Od xvi vijeka.* Po Faustu Vrančiću. F. Vrančić, živ. I. Sudcu nikomu po imenu Fausto. F. Glavinčić, evit. 397. Faust Vrančić. J. Kavačin 126^b.

FĀUSTĪN, *m. Faustinus, ime muško.* — *Nominativ može biti i Faustino.* — *Od xvii vijeka.* Faustin i Jovita mučenici. F. Glavinčić, evit. XXI. Simplicijo i Faustino, brati. 241^b. Faustin Vale, skup na boenski slau od shora crkvenoga. J. Kavačin 114^b.

FĀUSTĪNA, *f. Faustina, ime žensko.* — *Od xvi vijeka.* Faustina čemer zal učini patiti Marku. D. Rašina 12^b. Faustina cesarica. F. Lastrić, test. ad. 86^b. *a istoga pisca na drugom mjestu pisano je Faustina.* Na desno ima cesaricu Faustinu. ad. 88^b.

FĀUSTĪNO, *vidi Faustin.*

FĀUSTO, *vidi Faust.*

FĀUSTĪNA, *vidi Faustina.*

FAVKOVIĆ, *m. prezime.* *Pominje se xviii vijeka.* And. Karić, kor. 151.

FAVOLĀK, *favoļka, m. vidi fafujak.*

I. FAZAN, *m. vidi gneteo, ūem, fasan.* — *U Vrančićeva rječniku* (phasianus), *a u naše vrijeme u Šulekocu* (fasan; fasanhalma).

2. FAZAN, *m. selo u Istri.* — *U Šulekocu rječniku* (Fasana).

FAZANIĆ, *m. prezime.* — *xvii vijeka.* Jeronimu Fazanića naučitelju od obiju zakoni. M. Gazarović 135^b. Antoniju Fazaniću vlastelinu hvarskomu. I. Ivanišević 270.

FĀZLI, *m. prezime tursko, ne mijeća se po padežima.* — *U narodnijem pjesmama našega vremena.* A od Bišća Fazli-haradžija. Nar. pjes. vuk. 3, 301. O kadma Fazlipašiniće. 3, 512.

FAZLIĆ, *m. pl. sovee u Bosni u okrugu travničkom.* Statist. bosn.² 172. — *vidi Fazli.*

FAZOLI, *m. pl. vidi fazol.* — *U Šulekocu imenika po rukopisu xv vijeka.* 81.

FAZUO (fazul), *m. vidi fažol.* — *U Mikašinu rječniku.*

FAŽIĆ, *m. dem. faž.* — *Samo u Stuličeru rječniku.*

FAŽLIJAN, *m. vidi gneteo.* *od lat. phasianus.* — *U Bjelostječeru rječniku i u Jambrešičeru.*

FAŽLIJANOV, *adj. koji pripada fažljanu ili fažljanima.* — *U Jambrešičeru rječniku* (fažljanov sluga phasianarius).

FAŽLIJANSKI, *adj. koji pripada fažljanima.* — *U Jambrešičeru rječniku* (phasianinus).

FAŽOL, *m. phaseolus vulgaris L., grab, tal. fagiuolo, mlet, fasol, fasol.* — *Od xv vijeka, u između rječnika u Bjelostječeru.* Najde na sebe jednoga šenca, ki j' bil velik kodf fazol. Nar. prip. mikul. 97. Fazol, faseollus (u rukopisu xv vijeka), fagiutoli (u mladem rukopisu), phaseolus vulgaris L. B. Šulek, im. 82. — *I za ūke druge vrste (u Dalmaciji):* Fažol mali mletački, dolichos melanophthalmos Dec. (grab s očima). Fažol mali žuti, dolichos luteolus L. B. Šulek, im. 82.

FAŽONCI, *Fazonaca, m. pl. sovee u Hrvatskoj u podžupaniji dioničkoj.* Pregled. 15.

FĒB, *m. vidi Febo.* — *U jednoga pisca xvi vijeka.* Iz daleka strijajući moćni Febe. F. Vrančić, živ. 10.

FĒBO, *m. Phoebos, Phoebus, sunce kao bog u grčkoj mitologiji, tal. Febo.* — *U pisaca od xvi do xviii vijeka.* Jer, kom te zadosti Febo je uzvišil, spivanja milosti mene je utišil. H. Lucić 266. Febo u Elkonu. D. Zlatarić 58^b. Kad na nebu razvedrenu jedno jutro Febo sjede. P. Kanavelić, iv. 64. Jove ljub i na nebo svoju Kandiju. Dela Febo. J. Kavačin 163^b.

FĒBOV, *adj. koji pripada Febu.* Čim Febov dub ima zelen lis na sebi. D. Zlatarić 95^a. Febova sestra. D. Baraković, vil. 281.

FĒBRA, *f. febris, groznica, ognica, crućica, tal. febbre.* — *Od xvi vijeka po zapadnijem krajevima.* Kašal, febra, tisika. Naručn. 58^a. Za što me ovi jed u febru sad vrže. N. Nađešković I, 269–270. Pusti ju febra. Anton Dalm., nov. tešt. 88^a, luc. I, 39. Nenavidnost, da bi febra bila, malo ki je ne bi inal. F. Glavinčić, evit. 372^b. Nade ga u jutru likar brez febre. J. Banovac, pred. 152. Kada ga side fatati febra. J. Vladimirović, lik. 16. *i u naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani. — *Kod čakaraca shvata se i kao da bi oblik bio febra:* Pusti ju febra. Anton Dalm., nov. tešt. 50^a. *s toju kod čakaraca zapadnoga govora (vré u jednoga pisca xv vijeka) ima i oblik fibra.* Od gute skuceše, od fibre, od bočih. M. Marulić 152. Razboli se od fibre, a fibra po malo rastući poče mu vas život goriti. Ivan trog. 18^b. Nemoć fibre ali ognice zale. P. Radović, nač. 57. Bože koji si blaženoga Petra piticu od fibre ozdravio. L. Terzić 188.

FÈBRÂR, febrâra, *m. vidi* februar, *tal.* febraro. — *Od xiv vijeka, a između rječnika u Mikalínu (kod vejača) i u Daničićeva (februar).* Měseca febrara. Spom. sr. 1, 8. (1397). Mon. serb. 392. (1438). Měseca febrara. Mon. croat. 243. (1543). Tada febrar ima 29 dana. M. Divković, nauk. III. (*Sveti Blaž*) umri leta Isusova 289 dan treti febrara. F. Glavinić, cvit. 46^b. Na sedmi febrara. S. Badrić, ukaz. 69. Ši' kožuh agosta a pleti klobuk febrara. (Z). Poslov. danić. 121. *i u naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

FEBREN, *adj. koji pripada febr.* — *U jednoga pisca xvi vijeka.* Febrena smrtna nemoć. S. Budinić, sum. 115^b.

FEBRONIJA, *f.* Febronia, *ime žensko.* — *isporedi* Fevronija. — *U jednoga pisca xvi vijeka.* Život s. Febronije. F. Vrančić, živ. 52.

FEBRUÂR, februâr, *m. drugi mjesec u godini, vejača, lat.* februarius. — *isporedi* februarij, februar, fevruar, fevvar, fevar, fevar. — *Od xiii vijeka, a između rječnika u Daničićeva (februar).* Měseca februara. Mon. serb. 31. (1247). Na dvadeset i prvi dan februara. Mon. croat. 273. (1573). Mjesec februar, vejanost. M. Divković, nauk. III. Februar, vejača. P. Posilović, nasl. IV.

FEBRUARIJ, *m. vidi* februar, *lat.* februarius. — *U jednoga pisca xvi vijeka.* To čudo se zgodi peti dan februarija. F. Vrančić, živ. 46.

FÈCA, *f. talog (osobito od vina), tal.* feccia, *mlt.* fezza. — *Od xvi vijeka.* Ako vidiš (*u svu*) da fecu od vina piješ, toj prilikuje nemoć. Zborn. 130^b. Da za ovi kal i fecu stvarih ovoga svita ostane uhiljen gospodarščine od mnogo plodne zemlje. P. Radovčić, nač. 330. Ostaješ kako feca na dim. (D). Poslov. danić. 91. *i u naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

FEČOR, *m. rum.* fečor, *djetić, u spomeniku xiv vijeka kao muški nadimak ili prezime, a otale u Daničićeva rječniku (Fečor).* Marko Fečor. Glasn. 15, 272. (1348?).

FEDA, *f. vjera (jamstvo), tal.* fede, *vjera.* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Ovi za ni viru oli fedu čine. M. Dobretić 332. Imaju li taku fedu ili ti viru od svoga staña i uzimaña. 576.

FEDAMENAT, fedamenta, *m. temel, tal.* fundamento. — *U jednoga pisca čakavca xvi vijeka.* Oću razsipati Jerusolim do fedamenta. Korizin. 30a.

FEDÉRĪG (Fedérigo), *vidi* Federik, *tal.* Federigo. — *U dvojice pisaca xvii i xviii vijeka.* Federigo stare hiže . . . Đ. Baraković, vil. 179. Tjerran od cesara Federiga brade rije. J. Kavariin 211^b.

FEDÉRĪK, *m. vidi* Friderik, *tal.* Federico. — *Dolazi i s nominativom Federiko.* — *Od xv vijeka, a između rječnika u Daničićeva (Federik).* Federik (Gundulić. Mon. serb. 320. (1423). Prićem Federika imperatura. A. Gučetić, roz. mar. 76. Cesar Federiko Barbarosa. F. Glavinić, cvit. 6a.

FÈDRĪG (Fèdrigo), *m. vidi* Federig. — *Od xiv vijeka do xviii.* Vreme kneza Fèdriga Raspla. Mon. croat. 1. (1309). Fèdrig Raspla. 2. Prvo Jurj, 2. Fedrig. 51. (1422). Prid Fedrigom zlotvor preda. Đ. Baraković, vil. 180. Otum i Fedrigo. J. Kavariin 218a. Tu Erig, Fedrig s Konradinom. 453a.

FÈDRO, *m. Φαίδρος, Phaedrus, grčko ime muško.* — *U dvojice pisaca xvi i xviii vijeka.* U Fedru još za tim rijeći tej veli (*Platon*). D. Rašina vna. Kakono je (*pisao*) fabule za dicu Esopus i Fedro. M. A. Rejković, sat. A2^b.

FEGANĀE, *n. djelo kojijem se feqa.* — *U Bjelostjenčevu i u Jambresičeva rječniku.*

FEGATI, fegam, *impf. koriti, mađar.* fegyini. — *U Bjelostjenčeva rječniku (fegam, karam, posvestivam, napomenujem, objurgo, acriter arguo, reprehendo), u Jambresičeva, u Stuličeva (s dodatkom da je uzeto iz Bjelostjenčeva).*

FEGAVAC, fegavca, *m. čorjek koji feqa.* — *U Jambresičeva rječniku (kajkarski fegavec, objurgator).*

FEHTATI SE, fehtam se, *vidi* fektati se. — *U Jambresičeva rječniku (dgladiator).*

FEJA, *vidi* Kriva Feja.

FEKETIĆ, *m. selo, od mađar.* fekete, *crn.* — *Prije našega vremena.* Feketić. S. Novaković, pom. 149.

FEKTAŠ, *m. čorjek koji se fehta.* — *U Bjelostjenčeva rječniku (fektaš, zatočnik, megdangija, dgladiator, pugil)* i *iz ņega u Stuličeva (v. zatočnik).*

FEKTATI SE, fektam se, *impf. biti se (s kim na megdanu), ņem.* fechten. — *isporedi* fehtati se. — *U Bjelostjenčeva rječniku (ratim se, zatečem se mečem, sabljom etc., utaran se na megdanu, dgladiator v. secem se) i iz ņega u Stuličeva.*

FÈLA, *f. genus, species, vrsta, mađar.* fél, *polovica, sokfél, mnogoverstan.* — *isporedi* vela. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikalínu, u Bjelostjenčeva, u Jambresičeva, u Voltigijina, u Stuličeva, u Vukovu (vide vela, a kod oroga stoji: 'die art, gattung', 'genus' s dodatkom da se govori u vojvodstvu).* Ona (*smrt*) banč i hercege i knezove i vlastele povajuje pod betege, stare, mlade svake fele. P. B. Bakšić 219. Ovo je jedna fela privelika nemilosrdja. M. Radnić 385^b. Na izpovidi vaļa kazati ne samo grih nego broj i felu griha. Pisanica. 28. Uzme dva kučeta od jedne fele. D. Obradović, basn. 58. Fela — species. J. Pančić, zoolog. 14. Fela, vela, vrsta, rod, od kojega je što. u Bosni. G. Martić. — *U Dubrovniku u naše vrijeme fela je jedna od četiri vrste kod karata od igre (ņem. farbe, tal. seme, franc. couleur). isporidi* farba. P. Budmani.

FELAN, *adj. (kao da je part. pass.) nejasna značenja.* — *U rukopisima xv vijeka i u Daničićeva rječniku (felant, ne znam što je).* 2 romence felane, 2 romence fruske. Mon. serb. 408. Spom. sr. 2, 98. (1441).

FELČUT, *m. selo u Ugarskoj u protopresviteratu budimskom, riječ ņemačka (?).* (pisano Feldcut). Šem. prav. 1878. 35.

FÈLČER, *m. ņem.* feldscherer, *rajnički vidar.* — *isporedi* velčer. — *U dvojice pisaca iz Slavonije xviii vijeka (u jednoga pisano feldčer).* U tom feldčer ponudi ga likom. M. A. Rejković, sat. K2a. Naodaše se jedan felčer iliti brijač. D. Rapić 278.

FELDVAR, *m. carašica u Ugarskoj u protopresviteratu budimskom, riječ ņemačka ili mađarska.* Šem. prav. 1878. 38. — *isporedi* Feldvarac.

FELIVARAC, Feldvarca, *m. selo u Bačkoj, vidi* Feldvar. Šem. prav. 1878. 27.

FELEDOVATI, feledujem, *vidi* felelovati. — *U Bjelostjenčeva rječniku: feledujem, (kajkarski) feledovati, segurnoga činim, utemeljavam, činim stanovita, utvrđivam, assecuro, securum reddo, securum facio.*

FELELOVATI, felelujem, *pf. (?), ohrabriti, smiriti, mađarska riječ, isporidi* mađar. felelni, *odgovoriti, jamčiti, felelenitni, ožviti, ohrabriti.*

— *isporedi* felelovati. — *Na jednom mjestu xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu* (reddere securum, cavere alicui) *gljeje naj prije dolazi, i iz űega u Stulićevu* (tutum ac securum alicuius reddere, officere). (*Sinum*) felelovati rječu sladkom obazri se k kraju i reće. I. Zanotti, en. 9.

FELETAR, *m. kočijašev pomoćnik (?), mađar. feletárs, dionik. — U Bjelostjenčevu rječniku* (subauriga, superjumentarius) *i u Jambrošićevu* (subauriga).

FĚLĚC, *m. ridi* Felic. — *Od xvi do xviii vijeka. Felic m. S. Kožićić 129. Naborijo i Felic mućenici. F. Glavinčić, cvit. xxiv. Bi postavljen na njegovo mjesto Felic drugi ovog imena papa. S. Badrić, ukaz. 12. — i s nominativom Felice. Sveti Felice papa. M. Divković, nauk. vi. Dvanadeste mućenikov, t. j. Donato, Felice. F. Glavinčić, cvit. 301^b.*

FĚLICIA, *f. Felicia, ime žensko. — U Šulekocu rječniku.*

FĚLICITA, *f. Felicitas, ime žensko. — U jednoga pisca xvii vijeka. Život svete Felicite. F. Glavinčić, cvit. 382^b. u naše vrijeme u Šulekocu rječniku.*

FĚLĚC, *m. Felix, ime muško, tal. Felice. — isporodi Felic i Feliks. — Od xiv vijeka, a između rječnika u Belina 308^b i u Daničićevu* (Felic). Felici. Matini. Felicevića (elastelin dubrovački). Mon. serb. 102. (1332). Felic 10. S. Kožićić 129. Felic papa. B. Kašić, rit. 599. Pri-povijedajući sud Felicov, Felic vas se streso. V. M. Gaucić 177. *i u naše vrijeme u Dubrovnika. P. Budmani.*

FĚLIĆ, *m. selo. — Prije našega vremena. Felić. S. Novaković, pom. 149.*

FĚLIJA, *f. komadić, kriška, novogrč. qelġ, qelġtor. — ridi* hvjela. — *U rukopisu xv vijeka. Rēzi feljeje čista hlēba* (novogrčki qelġe tumaci Somavera: fotta, to će reći: komadić, ein selmitt itd. V. Jagić). Sredovj. jek. star. 10. 81.

FĚLIKS, *m. Felix, ime muško. — isporodi Feliks i Felic. — xvii i xviii vijeka. Sveti Feliks (Felix) papa bi rojen u Rimu. F. Glavinčić, cvit. 151^b. Feliks biskup. J. Kavašin 306^a. u naše vrijeme u Šulekocu rječniku.*

FĚLIKS, *ridi* Feliks. — *U jednoga pisca xviii vijeka. Sūise se knjige Feliksa i Simaka. K. Pejkić 16.*

FĚLON, *m. űeka crkvena hařina, grē. qelōnās, qelōnāor. — Od xiv vijeka a između rječnika u Daničićevu* (felona). I zavēsi i felony i diplami i vsakimi krasotami. Mon. serb. 92. (1330). Odeřd(a) deset(a), felona devet(a). Rad. 1. 182. (1849).

FĚLSĀTA, *f. vamenj pokrivać na postelji, tal. felzata. — isporodi* fersata. — *U Mikašinu rječnika* (felsata, velenca, bilj od odra lodex) *i iz űega u Stulićevu* (lodix).

FĚLĚN, *f. lina, m. űeka morska riba. — U naše vrijeme u Dubrovnika. P. Budmani.*

FĚMA, *f. ime žensko, jamaćno hyp. Femija. — Prije našega vremena. Fema, cf. Hvema. S. Novaković, pom. 109.*

FĚMENA, *f. femina, žensko, tal. feminina, mlēt, femena. — U dubrovaćkom rukopisu xvi vijeka o [femina. Masa] s mas-lem a femena s femenom kako se nahodi, tako se staju zajedno. Zborn. 189. i u naše vrijeme u Dubrovnika (samo o pticama). P. Budmani.*

FĚMIJA, *f. ime žensko. — Prije našega vremena. S. Novaković, pom. 109. — ridi* Eufemija.

FĚN, *m. űeka igra. — U Vukovu rječniku* (s dodatkom da je u Crnoj Gori): igra u kojoj igraći sjednāvši unaokolo biju turom jednoga koji je na srijedi krijući turu i dodajući je jedan drugome ispod koljena i vućući: fen! fen! kod koga onaj koga biju turu uhvati onaj vaļa da ustane i da ide u kolo, a on sjede na njegovo mjesto. Ovako se u Baćkoj mjesto ture biju papucem ali ne znam kako se igra zove.

FĚNDIK, *m. ridi* 2. fenek. — *U Dubrovniku* (P. Budmani) *i u Boci kotorskoj. — U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Boci.*

FĚNDUM, *ridi* efendum. — *U narodnoj pjesmi našega vremena. Fendum benum baš si ugodio. Nar. pjes. vuk. 5, 513.*

FĚNEĆANIN, *m. čovjek iz* (1.) *Feneka. — plur. Fēnećani. — U Vukovu rječniku.*

FĚNEĆKĚ, *udj. koji pripada* (1.) *Feneku. — U Vukovu rječniku.*

FĚNEG, *m. ridi* 1. Fenek. — *Prije našega vremena. Feneg. S. Novaković, pom. 149.*

1. FĚNEK, *m. manastir u Srijemu. — isporodi* Feneg. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Vukovu. Vb mēstē glagoljemem Fenek vb podkriļije Sućma bliza Savy rēky vb 7082 = 1574. Glasn. 23, 245. Feneka. S. Novaković, pom. 149. Fenek (monastir). Razdijel. kr. 15.*

2. FĚNEK, *m. mali mjrdeni norac, űcw. pfen-nig. — isporodi* fendik. — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u vojvodstvu.*

FĚNER, *m. ridi* fenēr. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belina 425^a, u Bjelostjenčevu, u Stulićevu. Svijecē casti svoē njesu hitile pronositi u fenere. J. Kavašin 368^b. Mnogi fener svoj nosaše. P. Knežević, muk. 11.*

FĚNEŽIJA, *f. ridi* fenēža. — *Samo u Bjelostjenčevu rječniku: pisac je po svoj prilici kriivo pročitao rēzi fenēža (fenisgja) u Mikašinu rječniku.*

FĚNĚ, *m. ridi* fenēa. — *U jednoga pisca xviii vijeka. Tako i fenē ptica mila. A. Vitaljić, ost. 51.*

FĚNĚA, *f. ridi* fenēa, često s nominativom fenēce. — *xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (fenēce). More se prilikovati kripost od temeljstva jednoj ptici, koja se zove fenēce. P. Posilović, cvijet. 150. Skupljaš kakono fenēca drvja s kojijem ćeš biti sazečen. M. Radnić 356^b. Prilikuje s. Aguštin nenavidnika jednoj ptici, koja se zove fenēce. J. Banovac, prip. 231. Vlastitost nike ptice fenēce, pred. 28.

FĚNĚCIA, *f. Phoenicia, primorje u Aziji, sad Sirija, Sarġja. — U jednoga pisca xvii vijeka: Da u Fenēciji još narodi idolom se klañaju. P. Glavinčić, cvit. 39^b. u naše vrijeme u Šulekocu rječniku (Phönizien).*

FĚNĚCIJAN (ili Fenēcijanin), *m. ridi* Fenēcjanin. — *U jednoga pisca xviii vijeka. Ni Egipcijani ni Fenēcijani. A. Kanižlić, kam. 561.*

FĚNĚĆA, *f. phoenix, izmišljena (u Grku) ptica, jedina od svoje vrste, tal. fenice. — Dolazi i s nominativom fenēce. — isporodi* fenēca, fenē, femiks, fenēža. — *Od xvi vijeka a između rječnika u Belina 308^b. Razum tvoje jes dosti kojim se prikladaš k nebeskoj mudrosti i k onim naravom jedine fenēce. S. Menćetić 89. Ko fenēca iz pepela. P. Kanavelić, iv. 521. Koja (voļa) kakono druga fenēca ne nġže se u vatri od bo-žaustvone ljubavi. M. Radnić 413^a. Ko fenēce među pticam. I. Dordić, ben. 115.*

FENIČAN, feničana, *adj.* koji pripada feniku. — *U Staličevu rječniku* (palmeus²).

FENIČANIN, *m.* Phoenicius, *čovjek iz Fenicije*. — *plur.* Feničani. — *ispoređi* Feničijanin. — *U Šulekoru rječniku* (Phöniciër).

FENIČKI, *adj.* phoenicius, koji pripada Feniciji ili Feničanima. — *U Šulekoru rječniku* (phönizisch).

FENIČKIŃA, *f.* žensko čelade iz Fenicije. — *U Šulekoru rječniku* (Phönizierin).

FENIHILJA, *f.* ime žensko. — *Prije našega vremena*. S. Novaković, pom. 109.

FENIK, *m.* vidi fenik. — *U Staličevu rječniku gdje stoji da je uzeto iz brevijara i u Šulekoru imenika*. 82.

FENIKS, *m.* vidi fenica, *lat.* phoenix. — *U dvojice pisaca xvi i xviii vijeka*. Kako no feniks (fenix) hoće uzkrsnuti. F. Vrančić, živ. 27. Feniks ptica. J. Kavañin 253^a.

FENIŽA, *f.* vidi fenica. — *U Mikašinu rječniku*.

FENLAK, *m.* mjesto u Ugarskoj u protopresviteratu aradskom, riječ mađarska (?). Šem. prav. 1878. 91.

FENŠ, Féña, *m.* selo u Banatu. Šem. prav. 1878. 89. — *Pomiče se prije našega vremena*. Feñu. S. Novaković, pom. 149.

FÉŃA, *f.* juniperus communis L. *smrček, smreka, mađar.* fenyő, fenyő, *bor, jela*. — *ispoređi* veña. — *U naše vrijeme*. Juniperus communis L. srpsko ime kleka. feña kao i dve sleđujuće fele (J. nana Willd. i J. oxycedrus L.). J. Pančić, glasnik. 30. 286. Feña (*u Slavoniji*), v. veña. Fenica crna, juniperus communis L. (J. Pančić). Feña crvena, juniperus oxycedrus L. (J. Pančić). B. Šulek, im. 82.

FÉŃAC, Féñca, *m.* čovjek iz Feña. V. Arsenijević.

FÉŃER, *m.* laterna, sprava zatvorena nekoliko staklom ili hartijom u kojoj se hrani napaljena svjećica da je rjetar ne ugasi, *tur.* fener. — *ispoređi* fener. — *Od xviii vijeka u između rječnika u Vukovu*. Zažeško feñere. A. T. Blagojević, klin. 69. Feñer iliñi svitlak. D. Rapić 122. Zapalila feñer i svijecu. Nar. pjes. vuk. 2. 109.

FÉŃKIŃA, *f.* žensko čelade iz Feña. V. Arsenijević.

FÉŃSKI, *adj.* koji pripada selu Feña. V. Arsenijević.

FERAK, *u narodnoj pjesmi iz Crne Gore ima uhvatiti čemu ferak sa značenom: poznati sto, postati čemu rješt, može biti od arap, tur. fikr. misao, mnijeñe*. „Jesi li poļu ferak ufatila? jeli vazda poļu maglovito?“ „Ja sam poļu ferak ufatila, kad je suša vazda prahovito, kad je kiša vazda maglovito“. Pjev. crn. 145^b.

FÉRAO, ferála, *m.* vidi feñer, *tal.* ferale. — *Od xviii vijeka*. Ferale naciñati za moć u ñima slobodno od vitra sviće nositi. J. Banovac, prip. 66. *u naše vrijeme u Dubrovniku*. P. Budmani.

FÉRÁRA, *f.* grad u Italiji, *tal.* Ferrara. — *Od xv vijeka, u između rječnika u Mikašinu, u Belinu 310^b, u Voltijijinu*. Milan na pomoć tvu i Ferrara će doć. M. Marulić 212. *u Šulekovu rječniku* (Ferrara).

FÉRÁRSKI, *adj.* koji pripada Ferrari. — *U Šulekovu rječniku* (aus Ferrara).

FERAS, *m.* tursko ime muško. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Tuj iz dalek Feras pazi, i iz šupla gvozdja tište zrno oñieno. I. Gundulić 544.

FÉRAT, *m.* tursko ime muško. — *ispoređi* Ferhat. — *U naše vrijeme*. Buľubaša Kućević Ferate. Ogljed. sr. 40. Pred ñima je Begović Ferate. 431.

FÉRAUO, feraula, *m.* kabanica, *tal.* ferrajuolo. — *U piscu Dubročanina xviii vijeka*. Ogrnuvši ga svojijem feraulom ... bez feraula na nogah pode ... I. Držić 195^b. *i u naše vrijeme u Dubrovniku*. P. Budmani.

FERDIN, *m.* selo u Banatu. Šem. prav. 1878. 49.

FERDINÁNDU (Ferdinánd), *m.* Ferdinandus, *ime muško*. — *Od xviii vijeka*. Ferdinandu u knezu Toskanskomu. I. Gundulić 275. Ferdinandu kneže okruñen. 276. Vladajući Urban V., Ferdinand cesar. F. Glavinčić, evit. xx. A Ferdinand pak veseli djela uzvisi Antonova. J. Kavañin 121^b. On ogrustan Ferdinandu i cesar vrustan. 238^b. Ferdinandu kralj od Aragona. V. M. Gućetić 176. *u naše vrijeme u Šulekovu rječniku* (Ferdinando, Ferdinand).

FERDINANDOVAC, Ferdinandovca, *m.* selo u Hrvatskoj u podžupaniji bjelocarskoj. Pregled. 81.

FÉRDO, *m.* hyp. Ferdinando. — *Ake. se mijeca u roc.* Férdo. — *U Parčićevu rječniku*.

FÉREĖA, *f.* *tur.* ferēge, *gorio haľina u Tarkina, gdje gdje znači: kabanica ili haľina uprje*. — *ispoređi* vereĖa. — *Od xvi do xviii vijeka dolazi pisano ferēza; a od xviii vijeka: između rječnika u Vukovu* (ferēga). Ja cijemim, rosa je: dajte mi ferēzu. N. Naľesković 1. 259. Zamota u svoju ferēžu. F. Vrančić, živ. 65. Svlačiše s ñega ferēžu. M. Alberti 462. Nad košulom bilom ferēza vlači se. I. T. Mrnavić, osm. 32. Muhamed nešto malo ferēže na pleća navukao. J. Rajić, boj. 8. Ruku desnu u ferēgu meće i iz žepa tri dukata vadi. Nar. pjes. bog. 299. A kakva je (biža), jad je zadesio! okovana u ferēgu (sumñivo, verigu?) zlatnu. Nar. pjes. vuk. 3. 218. Pripe poću, prigruñu ferēgu. Nar. pjes. here. vuk. 158. Ferēga, haľina čim se bule zagruñu kad de idu. 359. — *U Dubrovniku u naše vrijeme kao prezime*. P. Budmani.

FERENAC, Ferena, *m.* Franciscus, *mađar.* Ferencz. — *xvi i xviii vijeka, u između rječnika u Bjelostjencecu* (Ferene, Ferenc) *i u Daničićevu* (Ferenek). Ferenc Nlepeci. Mon. croat. 207. (1518). Va vrime kneza Ferena Berislava. 251. (1552). Zašto je Ferenc poruk. Starine. II. 124. (1678). Tožde leto (1697) svezaše Tokaj Ferena u Beč. Okáz. pam. šaf. 88. (1699).

FERENCI, *m.* *pl.* selo u Hrvatskoj u podžupaniji jastrebarskoj. Pregled. 35.

FERENČEV, *adj.* koji pripada Ferencu. One družine Ferencēve. Starine. II. 108. (1662).

FERENČIĆ, *m.* prezime. — *xviii vijeka*. U smrt gosp. Mare Ferencića, rojene Markialli. I. Ivanišević 326.

FÉRETA, *f.* kao male gvozdene ribe što se drže u kosama da se ne rasplu, *tal.* ferretto, *dem.* ferro, *grožde*. — *ispoređi* gabrila, subočka. — *Ake. se mijeca u gen. pl.* ferētá. — *U naše vrijeme u Dubrovniku*. P. Budmani.

FÉREZA, *f.* vidi ferēga.

FEREŽANI, *m.* *pl.* selo u Hrvatskoj u podžupaniji križevačkoj. Pregled. 65.

FERFAR, *m.* vidi februar i fervar. — *xviii i xviii vijeka*. Na 16 ferfara mjeseca, dan nedjela 1632 u Paštroviće. Pravdonoša. 1852. 30. Na 1706. meseca ferfara 1. dan. Glasnik. II. 3. 48.

FERHAT, *m. tursko ime muško. — isporodi* Ferat. — *xvi vijeka i u Daničičevu rječniku* (Ferhatu). Ferhatu. Mon. serb. 555. (1537). *na drugom mjestu u istom spomeniku pisano je* Ferha.

FERIČANCI, Feričanaca, *m. pl. trgovište u Slavoniji u podžupaniji dukovačkoj*. Pregled. 106.

FĚRIĆ, *m. prezime. — xviii vijeka* (F. M. Appendini, not. 2, 181) *i u naše vrijeme*. Schena, zagr. 1875. 222. 260.

FERIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu bašni- lučkom*. Statist. bosn. 88.

FĚRIJA, *f. praznik, lat. feriae. — U dvojice pisaca xvi vijeka i u Stubičevu rječniku (s dodatkom da je uzeto iz brečijara)*. Va vrime ferije i prepovid erikve. Naručn. 62^b. Odbredjena (su) vrēmena i ferijam dnevnim. Š. Budinić, sum. 150^a.

FERIJAL, *adj. vidi ferijalski, lat. ferialis. — U jednoga pisca xvii vijeka*. Glasom ferijalim. B. Kašić, rit. 416.

FERIJALSKI, *adj. koji pripada ferijama, od lat. ferialis. — isporodi ferijal. — U Stubičevu rječniku (ferialis' s dodatkom da je uzeto iz brečijara)*.

FERIK, *m. tur. ferik-paša, zapovjednik jednoga dijela vojske. — U jednoga pisca našega vremena*. Pa što hvališ paše i ferike? Osvetn. 2, 81.

FĚRIM, *vidi aferim. — U narodnijem pjesmama našega vremena*. Al je Jovan govorio svojoj gospodi: „Ferim tebe, ljub moja, kao gospodi!“ Nar. pjes. vuk, živ. 92. Ferim tebe, snaho naša! 93.

FERIZ, *m. tursko ime muško. — xiv vijeka i u Daničičevu rječniku* (Ferizu). Ferizu, čefalija većanski. Spom. sr. 1, 25. (E399).

FERIZAGIĆ, *m. tursko prezime, vidi Feriz. — U narodnoj pjesmi našega vremena*. Sam govori Ferizagić Ilro. Nar. pjes. juk. 510.

FERIZBEGOVIĆ, *m. prezime tursko, vidi Feriz. — xv vijeka i u Daničičevu rječniku* (Ferizabegovića). Vt. leto 6963 (= 1151) oktombrija 2 uhvati Jamskuli Ferizabegovića u Kruševicu. Okáz. pam. šaf. 78. Glasn. 10, 272.

FERIZOVIĆ, *m. prezime tursko, vidi Feriz. — U naše vrijeme*. Barijoća i Ferizovića. Oglod. sr. 401.

FERKIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme*. Schena, zagr. 1875. 260.

FĚRKO, *m. hyp. Ferdinando. — Ako, se mi- ješa u roc. Fērko. — U Parčićevu rječniku*.

FERKUŃJEVAĆ, FerkuŃjevać, *m. dva sela u Hr- vatskoj u podžupaniji zlatarskoj*. Pregled. 59. 60.

FERLA, *vidi ferula. — U Bjelostjencu rječ- niku* (v. pačkan).

FĚRMAN, Fermina, *m. pisana naredba tur- skoga cara, pers. fermān, zapovijed, tur. fermān, isporodi verman. — Ako, koki je u genclru taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i voc. fermāno, fermāni. — Od xviii vijeka u između rječnika u Vukoru*. Vajla mi se caru potuziti, i prija sam k imenu odlazio i od nega fermān donosio. And. Kaeić, razg. 296^a. Dode fermān od cara turskoga. Nar. pjes. vuk. 2, 312. Kad je care rječi razumio, brže piše sičana fermāna. 2, 390. A od moga vezena fermāna. Nar. pjes. petr. 1, 161.

FĚRMATI, fermām, *pf. ustaviti, tal. fermare. — U naše vrijeme po zapadnijem krajcima*. Zumbre ferma koňa vivericu. Nar. pjes. istr. 2, 90.

— *Nejasno je značenje u ovom primjeru, isporodi* vermati. „Brže da si mene na Nikšiće, da mi fermaš grada Onogošta... „Ajde k mene, pope Juškoviću, da mi sretnu fermaš gradevinu. Pjev. ern. 37^b.

FĚRMEN, *m. ņeka muška kratka hašina bez rukava (kod Turaka i našega naroda), riječ turska* (D. Popović, tur. reč. glasn. 59, 230). — *isporodi* fermene. — *U naše vrijeme i u Vukoru rječniku* (art männlicher weste ohne ärmel, subculae genus). Mirko s ņega snimi odijelo, dva fermena zlatom izvezena. Osvetn. 3, 139.

FĚRMENE, fermēnati, *n. vidi* fermen. — *U Vukoru rječniku*.

FĚRMĚTŪN, fermentūna, *m. kukuruz, tal. fermentone. — U Vukoru rječniku (s dodatkom da se gorori u Boči), i u Šalekoru imeniku* 82.

FERNAC, *m. ime muško. — Prije našega vre- mena*. Fernac Dešić, Mon. croat. 292. (1590). Fernac. S. Novaković, pom. 109.

FERNIR, *vidi frenir*.

FĚRPOT, *m. sequestratio, vidi* sekvestar, za- stava, ņem, verbot, zabrana. — *U rukopisu našega vremena*. „Tim načinom položiti 1126 gr. 10 para jesu u magistratu ostali pod ferpotom dok se ne pomire. Glasn. n. 1, 77. (1808). malo dafe pisano je ferpod: Gligorija Mladenović javi se za radi 1126 gr. 10 para ferpada. 78.

FĚRSATI, fersām, *pf. vidi* fjeršati.

FĚRTA, *f. educatio, odgajanje, turska riječ. — U narodnoj pjesmi našega vremena*. U ņega su do četiri sina, jedan jaše koňa pored ņega, drugi mu je fortu izucio... Nar. pjes. herc. vuk. 71. Ferta, vaspitahe. 359.

FĚRTUH, *m. opreaga, ņem, vortuch, fürtuch. — isporodi* fertun, fertuš, verta. — *U Bjelostjen- čevu rječniku* (fertul, fertuš, zaprega, zastor, ventrale, fascia ventralis, instira, fasciola, limbus, antipendium, praecinctorium) *i u Jambrešičevu* (antipendium).

FĚRTUN, *m. vidi* fertuh. — *U Šalekoru rječ- niku* (schürze).

FĚRTUŠ, *m. vidi* fertuh.

FĚRULA, *f. prut kojijem učitel pečepe djecu, lat. ferula. — U jednoga pisca xviii vijeka i u Bjelostjencu rječniku* (v. ferla) *gdje naj prije dolazi*. Kako bi kom detetu firgaz ili ferulu počeo davati, ja bi s ņim zajedno počeo plakati. D. Obradović, živ. 21.

FERUNKA, *f. ime žensko (lat. Veronica?, grč. Βερύκκη?)*. — *Prije našega vremena*. S. No- vaković, pom. 109.

FĚRVAR, *m. vidi* februar. — *Postaje od februar premiještajem slova. — Od xiii do xv vijeka vrlo često, a između rječnika u Daničičevu* (fer- varu). Měseca ferivara. Stefan, sim. pam. šaf. 30. Měseca ferivara. Sava, sim. pam. šaf. 13. Ferivara. Mon. serb. 7. (1200). 192. (1164). Ferivara. Spom. sr. 1, 76. (1106).

FĚS, fesa, *m. turska crecna kupa što i naš narod (muški i ženske) nosi ili samu ili ovitu koprenama ili calnam, arap. tur. fes. — isporodi* vos. — *U naše vrijeme i u Vukoru rječniku*. I dva čurka kunom postavljena, i dva fesa biserom kičona. Nar. pjes. vuk. 1, 416. Oko fesa zamotao calnu. 1, 56. A za fes je evijetak udarila. Nar. pjes. juk. 111.

FĚSAK, fëska, *m. dem. fes. — U naše vrijeme*. A nosi fësak nad oko. Nar. pjes. vuk. 1, 359. Na glavi ti, Mujo, fësak finofësak. 1, 446.

FESATO, *fes*, *vidi* derdato. Da ti vidim glavato, da ti kupim fesato. Nar. pjes. herc. vuk. 294.

FĚSIĆ, *m. dem.* fes. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Na glavi joj fesić i kitića. Nar. pjes. herc. vuk. 126. Svaki momak fesić nakrivio. Nar. pjes. petr. 2, 136.

FĚSLĪDAN, *m. vidī* fesiġen. — *U naše vrijeme.* U ruci joj struġak fesiġdana. Nar. pjes. herc. vuk. 132. Fesiġdan, bosiljak. 359.

FĚSLĪDEN, *m. vidī* fesiġen. — *U naše vrijeme.* I bace mi kitu fesiġena (*griješkom fesiġena*). Nar. pjes. juk. 463. Fesiġden, vrsta cviġeća. 618.

FĚSLĪGEN, *m. bosiljak, tur.* fesiġen (*od grġ. βασιλικός*). — *isporedi* fesiġden, fesiġdan, vesliġen, velsaġen, vasliġen. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku* (*herbae genus s dodatkom da se govori u primorju*). O devojko, dušo moja. ġim mirišu ġedra tvoja? oli duom, ol' narancom, ol' gorskijem fesiġenom? Nar. pjes. vuk. 1, 407. Fesiġen, basilicum, ligusticum, ocyntum basilicum L., v. vesliġen. B. Šulek, im. 82.

FĚŠTA, *f. tal.* festa, *praznik; veselje (u svakom smislu).* — *isporedi* fešta. — *Od xvi vijeka po zapadnijem krajevima.* Vas puk rimski suproc' Ńim izljeze ... s veseljem i s festom tolikom. Zborn. 87b. Ne imaju trajat brijeme u love, igre, bofune, feste. I. Drzić 272. ġdi se tanci ġine, feste, nlike biguġe i komedije svitovne. P. Radoviġ, naġ. 531.

FĚŠTA, *f. vidī* festa. — *xvi vijeka.* Oteġ viditi feštu ku ġinahu Židove o vazni. Korizan. 95a.

FĚT, *m. arap. tur.* fetġ, *poġeda, osvajaġe, u narodnijem pjesmama našega vremena* Ńiniti što fet ili feta znaġi osvajati. U Ńoj bio po godine dana dok Grahovo feta Ńiniše i po Ńemu haraġ pokupiše. Nar. pjes. vuk. 4, 457. Jesi l' skoro pod Loznicom bio, fet Loznica jeli Ńinišena? Nar. pjes. bos. prij. 1, 38. *i u Vukovu rječniku.*

FĚTAGIĆ, *m. prezime tursko.* — *isporedi* Feti-begoviġ. — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Drag dragiġu Ibro Fetagiġu. Nar. pjes. herc. vuk. 223.

FĚTAK, *fġtka, adj. vidī* vetah. — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Paštroviġima.*

FĚTFA, *f. vidī* fetva i vetma. — *xviii vijeka.* Imajuġi fetfu (pismo kratko na papiru) prije ostavitu od mufti privelikoga sveštenika. A. Tomikoviġ, živ. 240.

FĚTĪBĚGOVIĆ, *m. tursko prezime.* — *isporedi* Fetagiġ. — *U narodnijem pjesmama našega vremena.* Od Turġina Feti-begoviġa. Nar. pjes. vuk. 1, 585. Jesu l' doma Fetibegoviġi? Nar. pjes. juk. 578.

FĚTINA KUĆA, *f. graniġna straža u Srbiji u okrugu vraškom.* M. Đ. Miliceviġ, kraġ. srb. 271.

FĚTĪSLĀM, FetislĀma, *m. tursko ime carašice Kludova, arap. fetġ-islam, poġjeda turske rjere.* — *U Vukovu rječniku (vide Kladovo).*

FĚTMAŠAR, *m. ġem. feldmarschall, vidī* vermaš. — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena.* A pred ġim silni fetmašare Paskeviġu. Pjev. ern. 83a.

FĚTVA, *f. arap. fetva, tur.* fetva, *odgovor, osuda velikoga muftije.* — *isporedi* vetma, fetfa. — *Na jednom mjestu xvii vijeka.* Da ja muftif ġudne fetve još diliti budem. I. Mrnaviġ, osm. 67.

FĚUD, *m. (jurispr.) vidī* leno, *tal.* feudo. — *U Šulekovu rječniku (fehdegut; feudum; lehen⁴).*

FĚUDĀLNĪ, *adj. (jurispr.) vidī* feudan, *tal.* feudale. — *U naše vrijeme.* Feudno pravo u objektivnom smislu jest skup svih pravila i zakona, kojimi se feudalni oduoġaj u svih svojih granah i vrstih opredjeljuje, normira. Feudalno pravo u subjektivnom smislu jest vlast pojedinoga stojeġega u feudalnoj svezi. M. Mikulġiġ, enc. 77.

FĚUDAN, *fġdna, adj. (jurispr.) koji pripada feudu, feudima, vidī* lenski i feudalni. — *U Šulekovu rječniku (feudal⁴).*

FĚUDĀR, *m. (jurispr.) vidī* lenar. — *U Šulekovu rječniku (lehenträger⁴).*

FĚUDNICA, *f. (jurispr.) a) vidī* lenovnica. — *u Šulekovu rječniku (Lehenbrief⁴).* — *b) vidī* lemica. — *u Šulekovu rječniku (Lehenfrau⁴).*

FĚUDNĪK, *m. (jurispr.) gospodar od feuda, vidī* lenik. — *U Šulekovu rječniku (Lehenherr⁴).*

FĚUDNINA, *f. (jurispr.) vidī* lenina. — *U Šulekovu rječniku (Lehengeld⁴).*

FĚUDOVAC, *fġdovca, m. (jurispr.) vidī* lenovac. — *U Šulekovu rječniku (Lehenmann⁴).*

FĚUDŃVAN, *fġdŃvna, adj. (jurispr.) podoban za feud, vidī* lenovan. — *U Šulekovu rječniku (Lehenbar; Lehenfähig⁴).*

FĚUDOVICA, *f. (jurispr.) vidī* feudnica, *b) i* lemica. — *U Šulekovu rječniku (Lehenfrau⁴).*

FĚUDŃVNĪK, *m. (jurispr.) vidī* lenovnik. — *U Šulekovu rječniku (Lehensbuch⁴).*

FĚUDŃVNŃST, *f. (jurispr.) podobnost za feud, vidī* lenovnost. — *U Šulekovu rječniku (Lehenbarkeit; Lehenfähigkeit⁴).*

FĚUDSKIĪ, *adj. (jurispr.) koji pripada feudu, feudima.* — *U Šulekovu rječniku (Lehenbar⁴), u kojem ima i adv. fġudski (Lehenweise⁴).*

FĚUDSTVO, *n. (jurispr.) vidī* lenstvo. — *U Šulekovu rječniku (Lehen, lehn; Lehenswesen⁴).*

FĚVRĀR, *fġvrĀra, m. vidī* februar, *novogrġ. fġvruvġarġos.* — *isporedi* fevarar, februar. — *xv vijeka i u Daniġiġevu rječniku (fevruar⁴).* Mġseca fevarara. Mon. serb. 104. (1440).

FĚVRONIJA, *f. Febronia, ime žensko, grġ. Φεβρονία.* — *isporedi* Febronija. — *Prije našega vremena.* S. Novakoviġ, pom. 109.

FĚVRŃĀR, *fġvrŃĀra, m. vidī* februar, *novogrġ. fġvruvġarġos.* — *U Šulekovu rječniku (februar⁴).*

FĪBRA, *vidī* febra.

FĪCOVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* Schem. rag. 1876. 63.

FĪĲĪRĪĆ, *fiġirġica, m. vjetren, lakouman mladġe, kġeoš.* — *isporedi* fiġirġiġ, *koġ ġega vidī i postaiġe.* — *U naše vrijeme po sjevernijem krajevima.* Udala se oġkuša za fiġirġiġa, da vidġi Ńivota! (fiġirġiġ je vjetroġoġa, tako Ńesto kao nemaġki stutzer i windbeutel. M. Stojanoviġ). Još je fiġirġiġ (jako mlad, hadrast, neiskusni, vjetreġast, leti svakim vjetrom. M. Stojanoviġ). Nar. posl. stoj. 62.

FIČUKATI, *fiġkġam, impf. vidī* tuġkati (*ali osobito za Kosovo pjeraiġe.* — *Od xviii vijeka po sjevernijem krajevima, a izmeġu rġeġnika u Stuliġevu (v. zviŃzdati).* Zvekġe, fiġka il' u tavu tuġe. J. S. Reġkoviġ 237. Fuġka vuga, fiġka (zviŃzdi) kos — biġe svatova, ako ne bude kara. Nar. posl. stoj. 89.

FIČŃKATI, *fiġġkġam, impf. dem. fiġkati.* — *xviii vijeka.* Grlica kad tuŃi kad li kosiġ fiġuka. M. Katanġiġ 40.

FIČURA, *f. vrsta trešnje*. — *U naše vrijeme u Slavoniji*. Fičura, sitna kao pasuj trešnja. Fičura divja, suvrst trešnje. Fičura pitoma, suvrst trešnje. B. Šulek, im. 82.

FIDA, *f. vidi feda, lat. fides*. — *Na jednom mjestu xvi vijeka*. Nije fide u tomuj. M. Vetranić 1, 227.

FIDAJHĀ, *m. prezime*. — *U narodnijem pjesmama našega vremena*. Carska ruko. paša Fidajić. Pjev. ern. 101b. Vodaju F se koñi Fidajića? Nar. pjes. bos. prij. 1, 38.

FI FI, *glas u ptice*. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. (Štarić) kao pomoć da više, žalosno se tuži, ti fi mi lo fiće i tužno produži. A. Kanižlić, rož. 60.

FIFNAR, *m. brbljavec*. — *U Jambresičevu rječniku* (Jlaetero⁶ 68a).

FIFNARITI, *fiñnarim, impf. brbljati*. — *U Jambresičevu rječniku* (Jlaetero⁶ 68a).

FIGA, *f. strštem, figa, srštem, vige, smokva, a) smokva (drvo i plod), — u naše vrijeme u Hrvatskoj, a između rječnika u Bjelostjenčevu*. Figa, figovina, ficus carica L., v. smokva. B. Šulek, im. 82. — *b) condyloma, űeka sravnju ravu, vidi i smokva*. — *u Bjelostjenčevu rječniku* (figa, stanovit beteg, mozol na človeku, ficus, marficar). — *c) labrus mixtus Tries., űeka riba imaže bihi i talijanskoga postava*. — *u Spleću*. D. Kolombatović, pesce. 16. G. L. Faber 210.

1. FIGAŃ, *vidi vigaŃ*. — *U Vukovu rječniku*.

2. FIGAŃ, *m. tur. figan, jaukaŃe, lelekaŃe*. — *U narodnoj pjesmi našega vremena*. FigaŃ čini dizdar-aginica, tješile je svoje drugarice. Nar. pjes. here, ruk. 195. FigaŃ, kad čovjek u lutini što radi. 359.

FIGICA, *f. dem. figa*. — *U Jambresičevu rječniku* (Jleulus).

FIGLICA, *vidi vižlica*.

FIGOJEDICA, *f. űekakva ptica, grmaša (?)*. — *U Jambresičevu rječniku* (figo-jedica ptica fiesohula).

FIGOĽUB, *m. čovjek koji rado jede smokre (fige)*. — *U Jambresičevu rječniku* (Jlicitor) *a kojemu ima s istijem značenjem i figoral* (306a), *jamačno je obje riječi sam pisac načinio*.

FIGORAD, *vidi figoĽub*.

FIGOVINA, *f. vidi figa, a)*.

FIGŪRA, *f. lat. ili tal. figura*. — *Od xvi vijeka po zapadnijem krajevima, a) slika, kip*. Da se neñi figura na otar sv. Jurja. Mon. croat. 102. 1166). V koj (celi) izvan biše napisana figura sv. Jerolima. Transit. 247. Da jedan majstor upućuga jednu lijepu figuru. M. Divković, bes. 28P. Kod Moriša teknuće vodice jest figura Marije divice. Nadod. 73. — *b) u gramatici i u retorici kad riječ ili rečenica ne treba shvatiti u pravom smislu ili kad treba razumjeti nešto veće nego se kaže*. Jere bog takovih službi Judeom ne biše dal, nego su bile jedne figure, znamenaja, opomenutje ili ukaz pravice. Anton Dalin., ap. 65P. Po figuri sinkopoj. I. Ančić, ogl. 72. *c) vidi figurica na kraju*. — *u Šulekovu rječniku* (figur).

FIGŪRATI, *figŪram, impf. vesti, vidi figura*. — *xv vijeka i u Daničičevu rječniku*. Kunuša, zlatomu figurama. Mon. serb. 115. 1142.

FIGŪRICA, *f. dem. figura*. — *xviii vijeka*. Imadu mke figurice, koje od dvi vrste prikazuju obrasce. D. Raps. 155. *u jednom primjeru stoji*

za znak kojijem se bižeži broj. Svaki se broj sastavlja od devet prilika, slova oli ti figurica. M. Zoričić, aritm. 3.

FIJAN, *m. prezime*. — *U naše vrijeme u Hrvatskoj*. Schem. zagr. 1875. 227.

FIJĀNDRA, *f. vidi Flandrija, tal. Fiandra*. — *Od xvii vijeka a između rječnika u Mikašinu* (Fjandra) *i u Belinu* (Belgium 313a). Hodivši on u Fijandru često. B. Kašić, in. 44. Sveti Amando (obratiti) Fijandru. I. Dordić, ben. 5. U jednome gradiću u Fijandri. J. Banovac, razg. 35.

FIJĀNDRÉZ, *Fijandréza, m. čovjek iz Fijandre*. — *Naciičeno talijanskijem nasturkom ese*. — *U Mikašinu rječnika* (Fjandres) *i u Belinu* (Belga 313a).

FIJAT, *m. ime muško*. — *Prije našega vremena*. Fijati. S. Novaković, pom. 110.

FIJERA, *f. vidi demek, tal. fiera, sajam*. — *U naše vrijeme u Boci kotorskoj*. Kad je praznik one crkve, koje se u Hercegovini i u Crnoj Gori zove demek: a u Boci fiera. V. Bogišić, zborn. 531.

FIJERLA, *f. lat. i tal. ferula*. — *U Dubrovniku od xvi vijeka, a) ferula L. űeka bilka, vidi i devesil*. — *ispoređi firula*. — *između rječnika u Belinu* (devesil), *fijerla, ferula* (310b) *i u Studičevu* (v. devesil). Od fijerle štap se moju blavoromu satvori. M. Vetranić 2, 142. Fijerla, ferula, ferula communis L. B. Šulek, im. 82. — *b) ferula, prat kojijem učitelj pedepše djeca*. — *ispoređi ferula*. Jednom fijerlom udreni. (D). Poslov, danic. 39. Udren Manculovom fijerlom. (D). 115.

FIJERSA, *f. ožljak na licu a čeljadeta koji ga nagrañuje, tal. sfregio?*. — *Od xviii vijeka u Dubrovniku*. Nosio je na obrazu prisramotnu omu fijersu od lupeža. B. Zuzeri 1909.

FIJŪKA, *f. vidi skrabija, čekmege, majar, űok*. — *U naše vrijeme po sjevernijem krajevima i u Vukovu rječniku* (s dodatkom da se govori u rojvodstru). U glomaznoj fijoci od stola. M. P. Šapćanin 1, 33—34.

FIJOLA, *f. aprar ljubica, ali se kaže i o drugijem űekijem cvjetovima, lat. viola preko űemakoga jezika*. — *Od xviii vijeka po sjevernijem krajevima, naj prije u Bjelostjenčevu rječniku: fijola, fijolica, ljubica, viola, flos violae*. 2. fijola bela, viola matronalis alba, viola lactea, caltha. 3. zove se i tulipan, viola alba. 4. fijola crvena, viola matronalis punica, viola purpurea. 5. fijola modra, viola matronalis violacea, viola caerulea. 6. fijola modra protuletna, pramolita, hyacinthus. 7. fijola gumbelijum, dragoĽub, drobni bilijum, Jilium convallium v. gumbelija. 8. fijola lencunika, koja naj prvo cvet pokaže, ter jošće u zime leucion Theophrasti. viola alba. 9. fijola, roza latinska, viola purpurea. 10. fijola crna anelamion, viola nigra. 11. fijola žuta, viola crocea, lencojum flavum. 12. fijola kosna (kasna), jesenska, viola calathiana. 13. fijola crvena velika naspodolna maku, paeonia; *između rječnika još u Jambresičevu* (viola) *i u Voltijijinu* (viola, fiore, violetton). Kao ti je karamfil, fijola žuta (šebaj, vidi u Bjelostjenčevu rječniku pod 11), cvitom i mirisom hola. J. S. RoĽković 152. *i u Šulekovu imeniku*: v. fijolica, 83.

FIJOLICA, *f. dem. fijola, ali znači što i fijola*. — *Od xviii vijeka naj prije u Bjelostjenčevu rječniku* (kod fijola), *za tjem u Voltijijinu* (kod fijola). Sake sorte rožice naj više fijolice. Nar. pjes. mikul. 149. Fijolica, viola odorata L. (u Gospiću). B. Šulek, im. 83.

FIJOLIĆAN, fijoľićna, *adj.* koji pripada fijoľići. — U *Bjelostjenscvu rječnika* (fijoľićni, iuľićni, violaceus⁸, fijoľićni cvetňak, mesto fijoľami nasadeno „violarium“).

FIJOLKA, *f.* ime ovcí. F. Kurelac, dom. živ. 32.

FIJORA, *f.* *vidi* Flora, *b.* — Na jednom mjestu xvi vijeka. Obrati. Fijora, prvi meni pogled tvoj. D. Zlatarić 85^b.

FIJORENCA, *f.* Florentia, grad u Italiji, tal. Fiorenza. — *isporedi* Firenca, Fijurena. — Ni po pismu ni po sadašćem gorovu ne može se znati treba li izgovarati i pisati Fijorēnca ili Fjorēnca (samo u jednom primjeru xviii vijeka stoji bez sumnje Fijorena: Ako meni bog i srića dade da ja siđnem u Beču bilomu, darovaću tebi Fijorenen. And. Kačić, razg. 313^a, *isporedi* i Fijurena), to vrijedi i za riječi istoga postaća kao što su: fijorenski, Fijorentin, fijorentinski, a također i za fijorin. — Od xvi vijeka, a između rječnika u *Mikašinu* (Fjorena) i u *Belinu* (Fjorena 388^b), Fiorenca. A. Gućetić, roz. mar. 90. U Fiorenci od Toskane biše vlastelin. F. Glavinić, evit. 215^a. Od sabora od Florence. J. Matović 199.

FIJORENSKI, *adj.* koji pripada Fijorenci. — Radi pisańa i izgovora *vidi* kod Fijorena. — U jednoga pisca xviii vijeka. U saboru fiorenskomu. J. Matović 210.

FIJORENTIN, Fijorentina, *m.* čorjek iz Fijorence, tal. Fiorentino. — Radi pisańa i izgovora *vidi* kod Fijorena. — Od xviii vijeka, a između rječnika u *Mikašinu* (Fjorentin) i u *Belinu* (Fiorentin 318^b), Benetćani i Genuesi, Fiorentini. F. Glavinić, evit. 138^b.

FIJORENTINSKI, *adj.* koji pripada Fijorentinima ili Fijorenci. — Radi izgovora i pisańa *vidi* kod Fijorena. — Od xviii vijeka, a između rječnika u *Belinu* (fiorentinski 318^b) gdje naj prije dolazi. Ovako je određeno u sabori toleantskom i fiorentinskom. J. Banovac, razg. 248.

FIJORIN, fijorina, *m.* *vidi* fiorina, tal. fiorino. — Radi izgovora i pisańa *vidi* kod Fijorena. — Od xviii vijeka po južnijem krajevima. Što iznaće oko po fiorina njemačkoga. S. Rosa 101^b. I uze za jedan dan evanđiku na 50 fiorina. Nar. prip. vre. 140. i u *Šalekoru rječniku* (fiorin „gulden“).

FIJUKATI, fijućkám, *impf.* dem. fjujcati. — U *Parćićevu rječniku* (uz fjujcati).

FIJU-FIĆ, u *zajoneci* (miš). Zaleće se fiju-fić, uvuće se u grlić; i da ne bi mau-mau, uleže mi u prijac, odgonetľaj; miš i mačka. Nar. zag. nov. 127.

FIJUKATI, fijućkám, *impf.* zeľđdati činiti fiju fiju, o vjetra. — U *Vukovu rječniku*: pfeifen z. h. vom wind e. strideo.

FIJURĒNCA, *f.* *vidi* Fijorena. — U jednoga pisca xv vijeka. I Fijurena moć svu skazati ićeće oć. M. Marulić 213. i u *Šalekoru rječnika* (Fiorenca, Florentia).

FIJURĒNTIN, Fijurentina, *m.* *vidi* Fijorentin. — U *Šalekoru rječnika* (Fiorentin, Fiorutiner).

FIJURĒNTINKA, *f.* žensko čelute iz Fijorence (Fijorence). — U *Šalekoru rječnika* (Fiorentinka, Fiorutinerin).

FIJURĒNTINSKI, *adj.* *vidi* fijorentinski. — U *Šalekoru rječnika* (fiorentinski, fiorentiner).

FIK, *m.* u narodnaj pjesni *ugarskih Hrvata*: Jure ima ližicu, sikom ikom pletenu. (U salu mjesto: šibľem i vilľem. F. Kurelac.) Jacke. 263.

FIKA FAKA, *batí, batine* (kao u šali kod se s djetetom gorovi). — U naše vrijeme u *Slavoniji*. Biće fika faka po g...ci paka. I. Brlić.

FIKAKAVAC, fikakavca, *m.* pratincola rubetra Koch., pratincola rubineola Koch. D. Kolombatović, progr. spal. 1880. 20—21. — U *Spľetu*. — *vidi* kovac.

FIKATI, fićem, *impf.* činiti (glasom kao ptica) fi fi. — *Vidi* fi fi.

FIKIĆ, *m.* prezime. — U naše vrijeme. Nikola Fikić. Rat. 385.

FIL, fila, *m.* *vidi* fil. — U jednoga pisca našega vremena. Al koji to bješe umetaci? il' su fili, il' su vileńaci? Osvetu. 2. 141—142.

1. FĪLA, *vidi* hujela.

2. FĪLA, *m.* ili *f.*, ime muško ili žensko, hyp. imena grčkoga kojemu su prva slova Φιλ-. — Prije našega vremena. S. Novaković, pom. 109.

3. FĪLA, *f.* hyp. Filomena. — Ake. se mijenja u coc. Filo. — U naše vrijeme u Dalmaciji (obično s nom. Filo i s coc. File. P. Budmani).

FĪLÁDĒLFĪJA, *f.* grad u Americi (riječ grćka). — U *Šalekoru rječniku* (Philadelphian).

1. FILANDAR, Filandra, *m.* car grćki za vremena Stefana kralja prvocjencanoga. — xiii vijeka i u *Danićićevu rječniku* (Filandars). Cara, Filandra glagoljaša. Stefan, sim. pam. šaf. 21. Jerisa Filandra. 27. Henrik Stefanov Jeris Filandra. S. Novaković, zemľ. 73.

2. FILÁNDÁR, Filandára, *m.* *vidi* Hilandar. — U rukopisu xvi vijeka. Filandara. Danilo 46.

FĪLÁNDÁRSKĪ, *adj.* koji pripada Filandaru. — U rukopisu xvi vijeka. Filandarskomu. Danilo 43.

FĪLÁR, filára, *m.* ženska crečľa, tur. filar. — *isporedi* filara, firale. — U *Vukovu rječniku* s dodatkom da se gorovi u Livi.

FĪLARA, *f.* crečľa, *vidi* filar. — U *Mikašinu rječniku* (filare, crevje, postole) i iz űega u *Stalićevu* (v. crevľa).

FĪLARET, *m.* Φιλῆρεος, Philaretus, ime muško. — U *Šalekoru rječniku* (Philaret).

FĪLARĒTA, *f.* epimedion, ograda od malijeh (drecnijeh, konunijeh, grozdenijeh) stupova, kakve biraju naj čeće uz stube. — Jumaćno postaje od űem. pfeiler (strűem, pilári), stupac, od čega je i pol. filar, stupac. — U *Vukovu rječniku* s dodatkom da se gorovi u Srijemu.

FĪLĒĆ, *m.* prezime. — xv vijeka. Mikula Filčić. Mon. croat. 144. 1490.

FĪLĒŠ, *vidi* fildiš.

FĪLĒŠ, *m.* obmr. stopova kost, bijela kost, pers. fil-diš, slonov zub. — *isporedi* vildiš. — U naše vrijeme i u *Vukovu rječniku* (u *Stalićevu rječniku* ima jumaćno griješkom, fildes, i tumaćeno je pecten⁸ oburineus).

FĪLE, *vidi* 3. Fila.

FILEK, *m.* selo u Ugarskoj u protopresciteratu budimskom. Sem. prav. 1878. 35.

FĪLĒNDÁR, Filendára, *m.* *vidi* Hilandar. — U narodnijem pjesmama našega vremena. Nosí mene Filendaru crkvi. Nar. pjesm. petr. 2. 63.

FILEPSALÁŠ, *m.* selo u Ugarskoj u protopresciteratu budimskom. Sem. prav. 1878. 36.

FĪLER, *m.* mali mjedeni novac, mađar. filľer (od űem. vierer). — U jednoga pisca xvii vijeka, da ukradena jedan filer, što je po novca, ali mjedenicu. S. Matijević 12—13. — Kasnije glasi filer koje vidi.

FILETIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Schem. zagr. 1875. 260.

FILĀN, filgāna, *m. pers. tur.* finġan, *čašica bez ručice iz koje se kafa pije*. — *isporedi* finġan, finzan, finčan. — *Akc. kako je u gen. tako je u ostalijem padežima, osim nom. i aer. sing. i cor.* filgāne, filgāni. — *Od xviii vijeka (ali ridi finzan) a između rječnika u Vukovu*. Filgani persijanski. B. Zuzeri 266a. A u jutru kafu u filganu. Nar. pjes. vuk. 1. 237. On ne pije vina ni rakije, veće kavu iz zlatna filgana. 1. 468.

FILIBA, *f. a)* Philippopolis, *grad u Rumeliji, vidi* Plovdivo, *tur.* Filibe. — *xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Mikašinu* (Filiba, Plovdiv, grad u Romaniji Philippopolis), *u Belinu* 316a, *u Staličeru*. Nu bivši ih noć dovela u Filibu počimti, sutra na ishod dana bijela idu naprijed bržijem puti, kroz Popovu ter Koriju prem pospiješno otidoše u bugarsku Papazliju. J. Palmotić 232. Pazarġik, 6 sati hoda od Filibe, Glasn. 31. 309. (1704). — *b)* Φίλιπποι, Philippi, *grad u Mačedoniji*. — *u jednoga pisca našega vremena*. Svima svetima u Hristu Isusu koji su u Filibi. Vuk. pavl. filibj. 1. 1.

FILIBERTO, *m.* Philibertus, *ime muško*. — *U Šalekoru rječniku* (Philibert).

FILIBENSKI, *adj. koji pripada Filibi, vidi* Filiba, *a)*. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Filibinsko poje pitno od starina to se reče, ko je plodno, sito i žitno, er Marica svud ga optječe. J. Palmotić 229.

FILIBLANIN, *m. čovjek iz Filibe, vidi* Filiba, *b)*. — *plur.* Filiblani. — *U jednoga pisca našega vremena*. Filiblanina poslanica svetoga apostola Pavla. Vuk. nov. zavj.

FILIČIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme u okolici dubrovačkoj*. P. Budmani.

FILIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme u Hratskoj*. Schem. zagr. 1875. 260.

FILIGRAN, *m. šerka zlatarska radia kojom se čine zlatnom ili srebrnom žicom arabeske ili drugi nakiti, tal.* filigrana. — *U Šalekoru rječniku* (filigranarbeit).

FILIIA, *m. ime muško, isporodi* 2. Fila. — *xviii vijeka*. Filija Tomić. Glasn. 11. 3. 210. (1710—1720).

FILIMAN, filimāna, *m. vidi* viliman. — *U Vukovu rječniku*.

FILIMANOVIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Milenko Filimanović. Rat. 391.

FILIMON, *m.* Φίλιμων, *ime muško*. — *Prije našega vremena*. Filimon (kaludersko). S. Novaković, pom. 110.

FILIMONA, *f. ime žensko, vidi* Filimon. — *Prije našega vremena*. Filimona (monahinja). S. Novaković, pom. 110.

FILINDAR, Filindāra, *m. vidi* Hilandar. *Od xviii vijeka*. U Svetu Goru u Filindar. Glasn. 11. 3. 37. (1702). Vidio sam erkvu Filindara. Nar. pjes. vuk. 3. 66. No se boji erkvi Filindaru. 3. 72.

FILIP, *m.* Φίλιππος, Philippus, *ime muško*. — *isporedi* Vilip, Filip, Bilip. — *Od prijeh vremena, a između rječnika u Belinu* 316a, *u Vukovu su samo oblici* Vilip i Filip, *u Daničičeru rječniku* (Filipa). Jepskipomu rask-syinat. Filipomu. Mon. serb. 60. (1293—1302). Protovistijaru. Filipe. 201. (1386). Ovi priloge k Filipu (Philippu). Bernardin 67. joan. 12. 21. Slavni s. Filip (Philipp) bi rodom iz Betsajide. F. Glavinčić, evit. 1169. Srijed kih Filip kralj od Špañe kruni slavom sve

pjevanje. J. Kavačin 114b. Kad k Filipu kralju žena Macedonskom razevljena dode. V. Došen 249a. Tu dolazi Filip momće mlado. Nar. pjes. vuk. 1. 461. Ma ga gada Knežević Filipe. 4. 392. *cidi i kod* Filipčić. — *Ovako se znao i šeki srebrni norac špañolski (po kraljevu imenu) poznati i u Italiji*. Filip—filippo. M. Zoričić, aritm. 13.

FILIPA, *f. ime žensko, vidi* Filip. — *xiv vijeka i u Daničičeru rječniku*. Kako je polaže prvo bila gospođe Filipe naše (dubrovačke) vladike. Mon. serb. 238. (1399).

FILIPAC, Filipea, *m. dem.* Filip. — *Dolazi xvi vijeka kao prezime (u Vukovu rječniku ima samo oblik* Vilipac). Jurjem Filipeem. Mon. croat. 294. (1592).

FILIPASIĆ, *m. prezime*. — *xvii vijeka*. Janku Filipasiću. Starine. 11. 93. (oko 1655). *i u naše vrijeme*. Schem. zagr. 1875. 227. 260.

FILIPČIĆ, *m. u zagoveci*. Filip prede, Filip tke; Filipčići goli idu. odgonetlaj; prsti. Nar. zag. nov. 179.

FILIPENDA, *f.* spiraea filipendula L. *šerka biljka, gripel, grizica, od latinske riječi*. — *U Šalekoru imeniku*. 82.

FILIPIĆ, *m. seoce u Hrvatskoj u podžupaniji varaždinskoj*. Pregled. 44.

FILIPILJA, *f. vidi* Filiba, *b)*. — *U jednoga pisca xvi vijeka*. Epistola, ka Korintijom jest poslana bila iz Filipije Macedonske. Anton Dalm., ap. 61b.

FILIPLANIN, *m. vidi* Filiblanin. — *U drojice pisaca xvii i xviii vijeka*. Isti Paval piše k Filipljanom. F. Glavinčić, evit. 381a. Aposto govoreći Filipljanima. J. Matović 60.

FILIPLANIN, *m. vidi* Filiblanin. — *xvii i xviii vijeka (u srijem primjerima s j mj. l)*. Pišući k Filipljanom: o Filipljani bratje. M. Divković, nauk. 10a. K Filipljanom. I. Ancić, svit. ix. Pavao pišući Filipljanom. J. Filipović 1. 8b.

FILIPLE, *n. dan svetoga Filipa (prvi maja)*. — *Od xviii vijeka u Slavoniji*. Drugi duže još ga drže doma, do Filipja if nedje križne. J. S. Rešković 120. Filiple će pokazati, šta je komu u polju i oboru, ako se ne zna o Đurdevu. I Filiple će doći i proći, vidiće se i ųezina lipa. Nar. posl. stoj. 62.

FILIPO, *m. vidi* Filip, *tal.* Filippo. — *U rukopisu xiii vijeka i u Daničičeru rječniku*. Filippo Moxvrščić. . . . Filippo Picinežić. Mon. serb. 40. (1253).

FILIPOPOLJ, *m.* Philippopolis, *vidi* Plovdivo, Plovdiv, Filiba, *a)*. — *xv vijeka i u Daničičeru rječniku* (Filipopolje). U Jendrenopolju, u Filipopolju i u Vratove. Mon. serb. 410. (1442).

FILIPOV, *adj. koji pripada Filipu*. Prišadn Filipovu dnevi. Sava, tip. stud. glasn. 40. 137. U kolu kćeri Filipovijeh. B. Gradić, djev. 88. S desna ostaje grad mu Peļa, Filipova poļa (*vidi* Filipopolj) s lijeva. I. Gundulić 373. Grad Čezareu Filipove. S. Rosa 98b. Velikomu kršu Filipovu. Nar. pjes. vuk. 5. 219.

FILIPOVAC, Filipovca, *m. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom*. Vinograd u Filipovcu. Sr. nov. 1873. 167.

FILIPOVIĆ, *m. prezime po ocu Filipu*. Plac gosp. Dominika Filipovića. I. Ivanišević 318. Po ocu f. Jerolimiu Filipoviću iz Rame. J. Filipović 3. 11. A drugo je beg Filipoviću. Pjev. crn. 100a.

FILIPOVIĆI, *m. pl. ime mjestima, u općina u Bosni u okrugu travničkom*. Statist. bosn. 2. 188. *b) zaslak u Srbiji u okrugu užičkom*. A. V. Stojanović.

FILIPOVKA, *f.* mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom. Niva u Filipovki. Sr. nov. 1861. 496.

FILIPOVO BŘDO, *n.* zaselak u Srbiji u okrugu užičkom. L. V. Stojanović.

FILISTAR, filistra, *m.* nem. philister (upr. Filistej), orako daci u Nemačkoj zovu one koji nijesu daci, pa znači i uopće čovjeka koji misli samo o prostijem, svaglatijem poslima, a nema misli ni o čem idealnom. — U Šalekoru rječniku (philister).

FILISTEJ, *m.* Philistaeus, čovjek iz nekoga naroda koji je negda živio u Palestini, jerrejski Filisti. — Od latinske riječi. — Od xvii vijeka. Filisteji gdje vladanje nemu (Goliji) od boja odrediše. P. Kanavelić, iv. 357. Filisteji pridoliviši Izraeličane ufašise korablju. Đ. Rapić 68. A Filisteji uzeše kovečeg božiji. Đ. Daničić. Isam. 5, 1.

FILISTEJSKI, *adj.* koji pripada Filistejima. — Od xvii vijeka. Filistejskoj ako strani Dalida se porodila. J. Armolušić 14.

FILISTEO, *vidi* Filistej. — Od xvi vijeka. Filistea kéeri. M. Vetranić 1. 253. Ovi oboli Filisteo. E. Pavić. ogt. 239. Saul, žudeći pridati Davida grievu i macu Filistea. J. Matović 410.

FILISTINSKI, *adj.* *vidi* filistejski, od lat. Philistinus. — U *Jednoga pisca xv vijeka*. Obilstvo od filistinskih živ. M. Marulić 39.

FILISTEJ, *m.* *vidi* Filistej. — xvii vijeka. Filisteji prikazaše bogu miše od zlata. M. Radnić 177b.

FILISTEJSKI, *adj.* *vidi* filistejski. — xvii vijeka. Popališe sve sitve i žita filistejska. F. Lastrić, test. ad. 109a.

FILISTEO, *m.* *vidi* Filistej. — xvii i xviii vijeka. Samson prioblada sve Filisteo. Azbukv. 1690. 35. Suprot Filisteom paklenim vojevati. F. Lastrić, test. ad. 109a.

FILISTINSKI, *adj.* *vidi* filistinski. — xvii vijeka. Kako David Golijata filistinskoga tako Isus Lucifera poglavitoga. Azbukv. 1690. 35.

FILITIS, *ime* nekakvoj škodljivoj zjevci, riječ grčka. — U *rakopisu xv vijeka*. Starine. 10. 115.

FILKO, *m.* *ime* muško, *vidi* 2. Fila, Filo. — U *rakopisu xvii vijeka*. Od Đurevca Filko. Glasn. 49. 12. (1731).

FILO, *m.* *ime* muško, *vidi* 2. Fila. — *Ake*, se mijenja u voc. Filo. — U *narodnoj pjesmi našega vremena*. Nade monce od Martinovića, po imenu Martinović-Fila. Nar. pjes. vuk. 5, 110.

FILOJE, *m.* *ime* muško, *vidi* Filo i 2. Fila. — *Prije našega vremena*. Filoje. S. Novaković, pom. 110.

FILOKALIJA, *f.* manastir u Solunu. — xiii vijeka i u *Daničevu rječniku*. Vi monastiri. vi. Filokaliji. Domentijanb 77. Vi Filokali monastiri. 135.

FILOLOG, *m.* čovjek što se bavi filologijom. — Grč. φιλόλογος, koji *lubi govor* (preko mladijeh evropejskijeh jezika). — U *Šalekoru rječniku* (philolog).

FILOLOGIČAN, filbogičan, *adj.* koji pripada filologiji, filologizma. — Od φιλόλογος, philologicus (preko mladijeh evropejskijeh jezika) nastackom *изскъ*, pred kojijem se k mijenja na č. — U *naše vrijeme*. Kad se kaže motično držalo, vađa da bi se moglo kazati i gramatičan pogriješka, a tako i g. Radišić u natpisu svoga člunka ima filologijem pogled: Vuk, pism. 49. — *S istijem značenjem govori se i* filogički.

FILOLOGIČKI, *adj.* *vidi* filologičan. — *Postaje kao* filologičan *nastackom* *изскъ*.

FILOLOGIJA, *f.* philologia, nauka o jeziku, istoriji, kulturi itd. starijeh Grka i Rimljana; često se zove tako i *znanje koje se bavi učenjem i isporodivacem različitijeh jezika*. — Grč. φιλόλογια, *lubar gorora*, ali preko mladijeh evropejskijeh jezika. — U *Šalekoru rječniku* (philologie).

FILOMENA, *f.* Φαίλομενα, Philomena, *ime* žensko. — *isporodi* Filomena. — U *naše vrijeme po Dalmaciji*.

FILOMEŃA, *vidi* Filomena. — U *narodnoj pjesmi našega vremena iz Istre*. Voliš li Brončicu ali FilomeŃu? Nar. pjes. istr. 3. 20.

FILONIJA, *f.* grčka *ime* žensko. — U *rakopisa xvii vijeka i u Daničevu rječniku*. Rodi že Konstantija i dšteru imenomъ Filoniju. vi. svetěnyh krušteniji narečennuju Irinu. Okáz. pam. šaf. 57.

FILOSOJ (filosof), *m.* philosophus, čovjek koji se bavi filofijom, ili uopće mudrac, od grč. φιλόσοφος, ali preko evropejskijeh jezika. — *isporodi* filozof. — Od xv vijeka, a između rječnika u *Mikašinu i u Daničevu* (filosof). Toj su bili naučeni filosofi. M. Marulić 70. U ono vrime filosofi mudri krajevna. F. Lastrić, test. 60b. Filosofima iliti mudroznančima. J. Matović 14. Kako nee filosofi oli naravni naučitelji. M. Dobretić 190. No pregori i oprosti sad al ikad! kako mudar i naučen filosofo! Nar. pjes. vuk. živ. 200. De marjaši zveče filosofi muče. (U vojvodstvu). Nar. posl. vuk. 75. i u *Šalekoru rječniku* (philosoph).

FILOSOFIČKI, *adj.* philosophicus, koji pripada filofiji ili filofizmu. — Od φιλοσοφικός, philosophicus (preko mladijeh evropejskijeh jezika, *vidi i* filosofik) *nastackom* *изскъ* pred kojijem se k mijenja na č. — U *Šalekoru rječniku* (philosophicus).

FILOSOFIJA, *f.* philosophia, *znanje koje dopuinja seaku nauku ili znanje*, jer pokazuje na čem je ono osnovano, metodu kojom se neč itd., od grč. φιλοσοφία *prko evropejskijeh jezika*. — *isporodi* filozofija. — Od xvii vijeka, a između rječnika u *Mikašinu* (filosofija, *znanje naravskijeh stvari*). Učase logiku, filofiju i teologiju. B. Kašić, in. 38. Filosofija i mudrost ovoga svijeta. J. Matović 13. i u *Šalekoru rječniku* (philosophie).

FILOSOFIK, *adj.* philosophicus, *vidi* filosoficki. — U *Jednoga pisca xvii vijeka*. Besiditi od stvari bogoslovniijeh i filosoficijeh. B. Kašić, fran. 22.

FILOSOFIVATI, filosofivati, *impf.* baviti se filofijom, *misliti kao filosof*; *govoriti kao filosof* (ironički), *mudrovati*. — *isporodi* filozofovati. — U *Šalekoru rječniku* (philosophare).

FILOSOFSKI (filosofski), *adj.* philosophicus, koji pripada filofiji ili filofizmu. — Od xvii vijeka. Post filosofski. S. Budinić, sm. 119a. Koji kamen, kako govore, filosofski, po komu se rude u zlato promijuju seine da su učinili. I. Velikanović, uput. 1. 291.

FILOSOP, *m.* *vidi* filosof. — U *naše vrijeme u Bačkoj*.

FILOTEJ, *m.* Φιλόθεος, *ime* muško. — *isporodi* Filoteje. — Od *prerijeh vremena i u Daničevu rječniku*. Patrijarhu kiru. Filoteju (κρη Φιλοθεο). Glasn. 11. 163. (rpk. xvii vijeka). — U *manastir u Sretoj Gori*. Filotej naricajemy monastyr. Domentijanb 66. Filoteu (Φιλοθεου) igumenu. 127. 132.

FILOTEJA, *f. ime žensko, vidi Filotej*. — *Prije našega vremena*, S. Novaković, pom. 110.

FILOTIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*, Jovana Filotića iz Grabovca, Glasn. II, 1, 23. (1808).

FILOTIJA, *m. vidi Filotije*. — *U naše vrijeme*, Na Filotiju Markovića iz Kormana, Glasn. II, 3, 69. (1808).

FILOTIJE, *m. vidi Filotej, isporodi i Filotija, Vilotije*. — *Od xviii vijeka a između rječnika u Daničeviću (u Vukovu ima samo Vilotije)*. Piše (na starom rukopisu) da je 7215^{1/2} (1707) kupljeno u manastiru Dovoju . . . podvigom i čenoju igumena Filotija, Vuk, dan. 1, 12.

FILOTIJSKI, *adj. koji pripada Filotiji*. — *U naše vrijeme (pisano Filotin)*. Da je uzeo sebi za suprugu Filotinu mater i na Filotinu ocevnu stao, Glasn. II, 3, 69. (1808).

FILOVO, *v. ime selo*. — *Prije našega vremena*, Filovo (selo), S. Novaković, pom. 149.

FILOZOFO (filozof), *vidi filosof*. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu 316^a*. Budući pitan i filozof, Korizm, 37^b. Dobro rekoše primudri filozofi, I. Ančić, ogł. XII. Tako nas uče naravnici oli ti filozofi, M. Dobrenić 370. I našega filozofa strika Toma, Nar. pjes. vuk, 5, 460.

FILOZOFAFI, filozofam, *pf. philosophari, različiti, gororiti kao filosof, tal. filosofare*. — *U jednoga pisca xvii vijeka*. I tako se ina filozofat u druge stvari, I. Držić 121.

FILOZOFLJA, *vidi filosofija*. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu 297^a*. I filozofiju i kriposti ime u nemu ja viju, P. Hektorović 16. Nancena sam u retoriki, geometriji, filozofiji, F. Vrančić, živ. S. Istina filozofija bijaše misljenje od smrti, P. Posilović, nast. 124.

FILOZOFSKI (filozofski), *adj. vidi filosofski*. — *U naše vrijeme i u Belina rječnika 316^a a kojemu stoji (javnice) stamparskom griješkom) filozovski, tako je na jednom mjestu i u naše vrijeme*. Filozovska glava izabrana, Nar. pjes. vuk, 5, 4. Da mu bog da filozofsku glavu, 5, 176.

FILOZOPI, *m. vidi filosof*. — *U rukopisu xvi vijeka*. Posla po filozopa, Zborn. 1^a. Čuvši jednoga filozopa, 104.

FILOZOV, *vidi filozof i filosof*. — *U jednoga pisca xvii vijeka*. Filozov piše pri Barleti, I. Ančić, ogł. 50.

FILOZOVI, *vidi filozof i filosof*. — *xv i xvi vijeka*. Mestri, ki se govore filozofi, Mon. croat. 107. 1170. Dvina macedonijiskina filozofoma, Aleks. jez. star. 3, 225.

FILOZOVLJA, *vidi filozofija i filosofija*. — *xvii i xviii vijeka*. Stvari skrovite od filozofije ali drugoga znaaja, P. Radović, nac. 143. Kako bi se hotio zvati Aleksandro veliki, a ne biti (kak? kak?) li mudri Aristotil, a ne znaš filozof? J. P. novac, pred. 69. Drugoga uceći gramatika, filozofij, J. Filipović 3, 310^b.

FILUGA, *f. poroča baba s jednom katarkom, nepokretna, tal. filuca, filuca*. — *U naše vrijeme a u Dobrovčiću u Dobrovniku se gorori filuga) u u Vukovu rječnika*. A filuj duže odašije dare, dare a jg značena filuga, (i) Risna, Nar. pjes. vuk, 1, 621.

FILUN, *m. jakakra rba*. — *U naše vrijeme a Dobrovčiću*. Filun, filone, liehia unia? Cas. čas. anz. P. 3, 185. — *vidi i Filun*.

FILU, *mp. m. elapsus, slov. urap, tar. 11. isporodi vij, fil*. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikalima gdje naj prije dolazi, u*

Belinu 285^b, u Stalićevu, (u Vukovu ima samo adj. filov). Filji jesu uhvaćeni z dobročinstvama, koji budući živine toliko goleme i jake, poslušni su čocku, M. Radnić 393^a. Vojnici svojim elefantom aliti filjom krv ukazaše, S. Margitić, fal. 167. Ne brojeći nunošto koñika ni bojnih elefantata aliti filja, And. Kacić, kor. 331.

FILJA, *f. vidi hvjela*.

FILJARKA, *f. pi-strix, cōpa*. — *Postaje od filer, a) ženska čjadi koje peče ili prodaje hleb, pečarica*. — *a Bjelostjenčeva rječniku (v. fištrovica) i u Jambriševiću (artopač)*. — *b) vidi preprodavica, isporodi pijarka, pijarica*. — *u naše vrijeme u Hrvatskoj i u Šulekoru rječniku (fratschlerweib, fratschlerint)*.

FILER, *m. vidi filer*. — *xviii vijeka po sjevernijem krajevima, a između rječnika u Bjelostjenčeva filer, beč viennensis quadrans, mummus, minutum, mummus perexiguus, mummulus terminus, terminium, trux, obolus) gdje naj prije dolazi*. A ne vaļa svaki ni filera, M. A. Rejković, sat. 117^a. Mem se čini, da ovaj ovau nije više vridan nego 3 filera, J. Rapić 249.

FILJEV, *adj. koji pripada filja, filjima*. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (elephanten-, elephanti s primjerom iz narodne pjesme: Kamo li ti dvi znaajeva glave i u svakoj dva filjeva zuba)*. I izvadi jatagana kriva, nši su mu od filjeva zuba, Nar. pjes. marj. 156.

FILJUGA, *f. vidi filuga*.

FIMA, *f. ime žensko, vidi Fimija*. — *Prije našega vremena*, S. Novaković, pom. 110.

FIMFA, FIMFULJA, *f. vidi famfuļa*. — *U Šulekoru imeniku*, 82.

FIMLJA, *f. ime žensko, vidi Fefimija*. — *Prije našega vremena*, S. Novaković, pom. 110.

1. FIN, *fina, adj. u tudijem jezicima iz kojih je uzeta ova riječ prvo je značena: tanak, ali su se iz ovoga razvila druga značena s kojima je prešla u naš jezik*. — *isporodi vin*. — *Ake je u nominativu oblicima (osim nom. sing. m. i akuzativa kad je jednak nominativu) onaki kak je u gen.; u složenijem oblicima onaki je kak je u nom.* — *Pa primarskijem krajevima došlo je od tal. fino, po sjevernijem močihiti od srećem, fin*. — *Od xv vijeka (vidi kol b)), a između rječnika u Bjelostjenčeva (fimi praeclearus, egregius, generosus, bonus, a Voltigijinu (fimi fino, sottile, bello, fein, schön), u Vukovu (fimi, vide vini, u oca je tumučno fein, elegans, excellens) s dodatkom da se gorori u rajadstru), u Daničeviću (fim, sr. finus, purus)*. — *Komp. fimi*

Od naj finoga otajstva božanstvenoga, V. Andrijašević, put. 152, ovako je u naše vrijeme a Dobrovniku, P. Budmani i Finiji (Jere će mi finija postati (trama), M. A. Rejković, sat. 11^b). Od taj finijih tvorila, Nar. prip. vrc. 175. a) u vuni, tamn itd. a kojega je tanka žica, pa o tkanju koje se od ovoga napravila i koje je, koliko je tanka žica, tepe i skuplje, suprotno dečno, grub. Finom skarlatu skratio vlas, M. Vetranić I. II. Koji je fino sukno macinio, M. A. Rejković, sat. 14^a. Zafaluje noj na finoj vuni, L¹. Nademo doma gospodu gdi nešto od finoga beza šije, D. Obradović, basn. 101. Još na nojzi odijelo fino, Pjev. crn. 261^b. Ter mi si obući tu finu stomatu, Nar. pjes. istr. 3, 8. Čini jedan zavezaj u finoj marami, Nar. prip. vrc. 110. — b) o zlatu i srebru s kojijem ništa drugo nije miješano, vidi i eist kod a, b). Srebrna glamskoga dva sakupa, u jednom sakupu 5 ploca i nekoliko zrna fina . . . sakup, drugi fina, Mon. serb. 406. (1111). Dva

plika fina srebra. 498. (1466). — *c*) kaže se po predložijem značenjima i o drugijem stvarima kao pohvala i znači uopće: lijep, velike vrijene. Što u tebe nausnica nema, dobro ti je ture od perčina. fine ču ti napraviti solufe. Nar. pjes. here. vuk. 53. Fina ovoga duvara na ovoj bogomoli! Nar. prip. vrč. 175. — *d*) i o čeladetu se kaže kao pohvala, te znači: koji plemenito misli, ili koji umije ugodno općiti s drugijem, suprotno je prostački, grub, neotesan itd. vidi u Bjelostjencu rječniku. — *e*) o čeladetu (i o onome što takovo čelade radi, govori) može se kazati ne po sre u dobrom smislu, te znači: lukav. Fin ti s mladice, i umiješ sve. M. Držić 301. — *s* ovijem značenjem ima i adr. fino. Ko fino laže ta slično kaže. (U Crnoj Gori). Nar. posl. vuk. 158. — *I* u Šalekovu rječniku (.fein').

2. FİN, *m.* finis, seršetak, tal. fine. — *U* jednoga pisca xv vijeka. Gdi ni konac ni fin dobru ne ni hvati. M. Marulić 60. On je alfa i o. početak tere fin 207.

3. FİN, *m.* ūem. Fimme, *a*) čorjek iz etnografičkoga plemena kojemu pripadaju Finlandci. Mađari. Lopari itd.; *b*) čorjek iz Finlandije, isporodi Finlandac. — *U* Šalekovu rječniku (.Finländer. Fimme).

FINA, *f.* grč. φῖνα, vrsta orla. — *U* Daničičevu rječniku: fina, φῖνα; Fina, milostiva ptica, nispadajama orličista hrastitii. Филадельфитъ, босния, герцег. 274).

FINANCA, *vidi* financija.

FINANCIJA, *f.* *vidi* financije, tal. finanza. — *U* naše vrijeme u Dalmaciji (i financa) gdje se često orako zore i financijska straža.

FINANCIJALNI, *adj.* koji pripada financijama. — *Od* tal. finanziare. — *U* Šalekovu rječniku (.finanz-).

FINANCIJE, *f. pl.* reditus publici, cura reddituum publicorum, državni dohoci, upravljanje državnijem dohocima, tal. finanze, ūem. finanzen. — *U* Šalekovu rječniku (.finanzen, finanzwesen).

FINANSIJER, *m.* vrlo bogat, porčan čorjek, franc. financier preko ūemačkoga jezika. — *U* Šalekovu rječniku (.financier, finanzwaner).

FINAZITA, *f.* ime žensko. — *Prije* našega vremena. Finazita (monahinja). S. Novaković, pom. 110.

FİNČAN, *vidi* filgan i fiŋgan. A na sofre zlatne gvantijere, na ūu meće kuje i fiŋčane. Nar. pjes. vuk, kove. 93.

FINČEVAC, Finčevca, *m.* selo u Hrvatskoj u podžupaniji križevačkoj. (kajkarski) Finčevac. Pregled. 66.

FİNDEL, *m.* od slame ženska kapa, kao šapaš tanir, *vidi* hondej. — *U* Vukovu rječniku u kom se orako tumači s dodatkom da se govori oko Sina.

FİNDIKA, *f.* mladica što za jednu godinu izbije iz drveta, biće od tur. fydan (grč. φῖνῖν). — *U* Vukovu rječniku gdje se orako tumači s dodatkom da se govori u Boci.

FİNGATI, *fungām, impf.* fingere, izmišlati (učsto lažno). — *Od* tal. fungo, praes. glugola fingere. — xv vijeka. Finga to jes izmišlešje koju god priliku. B. Kašić, nac. 7. Ako ŋngaju spenže za valit veće mjedi. I. Držić 301. i u naše vrijeme u Dubrovniku. P. Buduani.

FİNGAN, *vidi* filgan. — *Od* xvij vijeka. Po jedan fiŋgan. G. Peštalji, utis. 216. Miru kahvu iz fiŋgana srće. Nar. pjes. juk. 380.

FİNIČKI, *adj.* *vidi* finski. — *U* jednoga pisca xvij vijeka. Na kraju zamorja finičkoga. A. Tomković, živ. 133.

FINIJA, *f.* ime žensko. — *Prije* našega vremena. S. Novaković, pom. 110.

FINIK, *m.* phoenix dactylifera L., drvo i plod, *vidi* paoma i datała, grč. φοῖνῖξ. — *Od* prijevkih vremena, u između rječnika u Studičevu (v. fenik) i u Daničičevu (finiki, palma). Dastj jemu zahara i finiky (roće) jeliko potrebova. Domentijan⁹ 192. Finik, finiks, palma, phoenix dactylifera L. B. Šulek, im. 82. — *U* rukopisu xv vijeka stoji s oblikom finiky prema nocogrč. τὸ φοῖνῖξ. Starine. 10, 86.

FINIKOV, *adj.* koji pripada finiku, finičima. — *U* rukopisu xv vijeka. Finikova kostica. Sredovj. jek. star. 40, 86.

FINIKS, *vidi* kod finik.

FINKA, *f.* zoba, bilkocac, ūem. tink. — *U* naše vrijeme. Finka zoba, der gartenfink, buchfink, waldfink, fringilla caelebs. G. Lazić 57.

FINLANDAC, Finlanca, *m.* čorjek iz Finlandije. — isporodi Fin. — *U* jednoga pisca xvij vijeka. Sełani Finlandci. A. Tomković, živ. 268.

FİNLÄNDEJA, *f.* kraj u sjevernoj Evropi koji pripada Rusiji, ūem. Finland. — *U* Šalekovu rječniku.

FINLANTKIŊA, *f.* žensko čelade iz Finlandije. — isporodi Finikiŋa. — *U* jednoga pisca xvij vijeka. Zalubio se je u jednu Finlandkiŋu. A. Tomković, živ. 273.

FİNŌCA, *f.* osobina onoga što je fino ili onoga koji je fin. — *Od* xvij vijeka. Švedska vuna se s finoćom ingleskoj vuni ukloniti neće. I. Jablanci 129. — *i* u Šalekovu rječniku (.feinheit).

FİNOFES, *m.* fini (?) fes. — isporodi vinoves. — *U* narodnijem pjesmama našega vremena (u Vukovu rječniku, pronda ima finofesak, nema finofes nego samo vinoves što je tumačeno: fejnere fessmützer q. d. fino fes?). A na glavu fesa finofesa. Nar. pjes. vuk. 3. 535. Kamo tvoga fesa finofesa? 3. 539. A na glavu kapu finofesa. Nar. pjes. juk. 241.

FİNOFESAK, finofeska, *m.* dem. finofes. — isporodi vinovesak. — *U* narodnijem pjesmama našega vremena i u Vukovu rječniku. Na glavi ti. Mujo, fesak finofesak. Nar. pjes. vuk. 1. 446.

FİNOFESIĆ, *m.* *vidi* finofesak. — *U* narodnijem pjesmama našega vremena. I ustakni finofesić mali. Nar. pjes. juk. 492. Brez kalpaka u finofesiću. Nar. pjes. petr. 1. 249.

FİNŌLE, *n.* mjesto u Srbiji u okrugu bio-gradskom. Sr. nov. 1873. 609.

FİNŌST, *f.* *vidi* finoća. — *U* jednoga pisca Dubrovačanina xvi vijeka (po dubrovačkom gororu finos). Ovoga kamona finos poznajući. B. Gradić, djev. 179.

FİNSKI, *adj.* koji pripada Finima, ili Finlandiji. — *U* Šalekovu rječniku (.finländisch).

FİNŽAN, *vidi* filgan. — *U* rukopisu xvij vijeka (može biti da treba čitati fiŋgan, *vidi* g). Prishpi ki ūemu dva linzana volé. Glasu. 25, 35. (xvii vijek).

FİNKIŊA, *f.* *vidi* Fin. *a*) žensko čelade finskoga plemena; *b*) žensko čelade iz Finlandije, isporodi Finlantkiŋa. — *U* Šalekovu rječniku (.Finländerin).

FIRALE, firalá, *f.* pl. jemenije, *vidi* filar. — *U* Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Boci.

FIŘENCA, *f.* vidi Fijoreuca, *tal.* Firenze. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Sabor od Firence. J. Matović 131. i u Šulekoru rječniku (Firenz).

FIRGAZ, *m. bat.* batine (kad se bije dijete prutom), mađar. virgás, ili *lat.* virgas preko u-mačkoga jezika. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Kako bi kom detetu firgaz ili ferula počeo davati, ja bi s nim zajedno počeo plakati. D. Obradović, živ. 21.

FIŘITI, firim, *impf.* vidi viriti. — *U naše vrijeme u Slavoniji.* T. Maretić.

FIŘIZ, *m. kliš.* L. Stojanović. — *U naše vrijeme.* Firiza tepu, ne smetaju im brkovi. Dok smo se još igrali firiza. Nar. posl. stoj. 62. — *vidi viriz.*

FIRNIS, *m. pokost.* nem. firniß. — *U Šulekoru rječnika.*

FIRULA, *f.* ferula communis L., *vidi* fjerla, *u.* — *U naše vrijeme u Dalmaciji.* Čas. čas. muz. 1852. 49. B. Šulek, im. 83.

1. FIŠ, *interj.* glas kojijem se pokazuje kako zec ču ubavač (u. p. zadržica). — *U Vukovu rječniku* (schallwort, den hieb zu bezeichnen).

2. FIS, *m. arbanaški fis.* rod, košovo, plemo. — *Od xviii vijeka.* Fis od fisu, pl. fisovi, nazivno. S. Budnari 1219. Arnauti, koji su živeli na zemlji današnjega topličkog okruga, bili su, po kazivanju neklih izmedu njih, od sedam fisova ili plemena. M. D. Miličević, kraj. srb. 362.

FIŠKA, *vidi* fizika. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Nauči od fisike. A. d. Costa I. 86.

FISAK, fisika, *m. fiscus.* državno blago. — *U jednoga pisca xvi vijeka.* Koji bi priložili crkvena dobra komori ili fisku. Š. Butinić, izpr. 135.

FIŠKA, *f. rika.* grajanje čeljadi, a može biti i žrotina, *vidi* viska, vriška, isporodi fiskati. — *U naše vrijeme u Crnoj Gori.* a izmedu rječnika u Vukovu (s dodatkom da se govori u Crnoj Gori). Da je kome stati pogledati sokolovce mlade Crnogorce kako cine fisku i veselo. Ogled, sr. 223. Stoji fiska hatah i paripah, a bijesni Turci popijevaju. 112.

FIŠKAC, *interj.* vidi fis. — *U Vukovu rječnika.*

FIŠKĀNE, *u.* djelo kojijem se fiska. — *U Vukovu rječnika.*

FIŠKATI, fiškām, *impf.* činiti fis ūs, *u. p. pratom.* — *U Vukovu rječnika* (fiskati, n. p. pratom).

FIŠMUTI, fisnem, *pf.* a) udariti ču staka da se a; b) kao da čuje glas fis. — *od xviii vijeka.* Okružu licaricom i fisnu ga kamenom u celo. F. Lastrić, ned. 75. Fisni Malkusa po glavi tulo, da mu talija uho odsi. D. Rapić 252. i u naše vrijeme u Dobrovniku; fisnuo za je zadržica. Fisnuć (u. p. Budnari). b) vidi zviznuti. — *u naše vrijeme u Vukovu rječnika.* Zapucase puške na hiljad i fisnuše do sedna, hiljada. Nar. pjes. vuk. 5. 381.

FISTA, *f.* anthus Bechst., jeka ptica. — *U naše vrijeme u Splitu.* Anthu spodobu bpa, fira populari. Anthus pratensis Bechst., lista bitarica. D. Kolombatović, progr. spal. 1889. 28. Anthu. equatius Bechst., fista, imen. kraješki. 18.

FIŠTAR, *m.* pestica vira L. fructus, *vidi* pistar, ou-sic, *tar.* fystyk. — *U naše vrijeme u Dobrovniku.* P. Budnari.

FIŠTAN, fištā, *u.* rika, renska udijelo, sakna, *tar.* fistan, isporodi fustan. — *U Vukovu rječnika* (art. tranarocki). Otkada se zice u bijela udijelo kao sakna što Arbanaši nose od pasa do kofena, arbanaški fustan.

FIŠTATI, fistam, *impf.* buktjeti, *vidi* i lizati. — *U narodnoj pjesmi (iz Bosne) našeja vremena.* Što mu doru radi! u nos zvižde, u nebesa skače, ispod nogu živa vatra sijeva, a na usta mavi plamen fista. Nar. pjes. juk. 217.

FIŠTONIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Schem. spal. 1862. 28.

FIŠEČINA, *f. auym.* fišek. — *U naše vrijeme.* Ovdje izvali onu fišečinu. Pravdonoša. 1852. 3.

FIŠEČNICA, *f. vidi* fišeklije. — *U Vukovu rječnika.*

FIŠEK, *m. embolus.* spravan prah i olovo za napunjavanje puške i obuci (obično) hartijom poput čulka, *tar.* fišek. — *Od xviii vijeka.* a izmedu rječnika u Vukovu. Fišeka za dugačke puške. I. Zaničić 121. Pa se brani malijem puškama dok izgorje tri teste fišeka. Nar. pjes. vuk. 4. 428. U u čese četrest fišeka. 4. 130. Besposten Mujo fišeke savija. (U Risnu). Nar. posl. vuk. 12. — *Koje se i za drugo što je na isti način napunjeno, u. p.* fišek novaca. — *U kao muški nadimak:* Tako je u. p. u Račevini u selu Brašini bio neki pop Petar od starine Čagović iz Pive, ali su ga onlje zbog osobite litrine i plahosti zvali Fišekom i Fiš-kovićem. Vuk. rječn. 826b.

FIŠEKAČA, *f. u jednoga mjestu u pisca našeja vremena; ne znam jeli nepun fišek ili hartija na fišku.* Izvali se jedan fišek, odbuči zmo i dva dijela praha povrati u česi, na dlanu lijeve ruke sasu malo praha, pa da oprostite, pljavuena razmuti i ucini mastila, pa će reći Stijepi: Umoci prst desne ruke pa pritisni na ovoj fišekač. V. Vreović, niz. 183.

FIŠEK-ČESE, *f. pl.* vidi fišeklije. — *U Vukovu rječnika.*

FIŠEKLJE (čese), *f. pl.* čese što rise o pasu u kajima naš narod nosi fiške, *vidi* pripojasnice. — *isporodi fišecina, fišek-čese.* — *Od fišek turškijem nastankom li.* — *U naše vrijeme i u Vukovu rječnika.* Kese fišeklije. M. D. Miličević, zim. vec. 210.

FIŠEKLUK, *m. česa u kajaj se nose fišeci, tar.* fišeklik. — *Od xviii vijeka u izmedu rječnika u Vukovu.* Kamo mađak, puška, fišekluc? I. Zaničić 30. I fišekluk okovani zlatom. M. Katančić 69.

FIŠEKOVIL, *m. muški nadimak* (vidi fišek pri kraju) i prezime. Sem. srb. 1882. 238.

FIŠFIRIĆ, *m. patuljak, starvali, isporodi fišfirić.* — *Postaje ili od mađar.* fišfiri, polnecrjek, ili od arap. tar. fišfira, lakomnost, toro značene odgovara bole sudobinama značena riječi fišfirić: može biti da su fišfirić i fišfirić drjeje različne riječi, prva bi bila i; mađarskoju u druga iz turškoga). — *U Bjelostjencu rječnika; (jamačno štamarskom aripskom) fišfirić, v.* magas (kad ovaj stoji fišfirić).

FIŠKĀLA, fiškala, *m.* odvjetnik državne blagajne; državni odvjetnik. B. Šulek, rječ. 178b. žon. fišcal.

FIŠKĀLNI, *afj.* fišcalis, koji pripada državnoj blagajni, fiscus ili fiškala. — *U Šulekoru rječnika* (iskalni fiškalisel); fiškali pristav fišcal-udjunkt.

FISPAN, *m. sira ili crna elastična tvar, slična gozini, što stoji u kitorijem ustima mješt. zaba, nem.* fišchbein, isporodi i balna (u supplementu). — *U naše vrijeme.* Fispau fišchbein. J. Pančić, zoolog. 19. i u Šulekoru rječnika (fišchbein).

FIŠTAR, fištra, *m. pekar, tal.* pistar. — *U Bjelostjencu rječnika.*

FIŠTARNICA, *f.* pekarnica, *vidi* fištar. — *U Bjelostjencu rječniku.*

FIŠTATI, fištâm, *impf.* *vidi* vrištati i vištati. — *U naše vrijeme u Crnoj Gori, a između rječnika u Vakovu. Koži fište, sokolovi pište. Oglod. sr. 244.*

FIŠTINAC, Fištincea, *m.* soce u Hrvatskoj u podžupaniji križevačkoj. Pregled. 69.

FISTROV, *adj.* koji pripada fištru. — *U Bjelostjencu rječniku.*

FISTROVICA, *f.* pećarica, *vidi* fištar. — *U Bjelostjencu rječniku.*

FĪT, *m. tal.* fitto, najam, *a)* conductio, najam, zakup, kirija, — *od xv vijeka po zapadnijem krajevima, a između rječnika u Bjelostjencu (fit, clahe vu napredek, najem etc. locarium) i u Voltigijinu (affitto, pigione, zins). Tomu fitu teče termen vela maša vsako lito. Mon. croat. 146. (1492). — b) kamata. — u Bjelostjencu rječniku (v. čms).*

FITAŃE, *n.* djelo kojijem se (2.) fita. — *U Bjelostjencu i u Voltigijinu rječniku.*

1. FĪTATI, fitâm, *impf.* *vidi* hitati i hvatati. — *U Vakovu rječniku s dodatkom da se govori u Perastu i s primjerom iz narodne pjesme: A što me pitaš, te me ne fitaš?*

2. FĪTATI, fitâm, *impf. tal.* affittare, davati u najam, pod zakup, *vidi* i fit. *a) davati u najam; b) davati (vozece) na korist, na kamatu. — isporodi fitovati. — U Bjelostjencu rječniku (fitam, vu najem dajem ili hasnu hiže, baščinu, penoze etc.) i u Voltigijinu (affittare, arrendare, vermietten, verpachten).*

FĪTĪL, fitiļa, *m.* ellychnium, funiculus incendiarius, linamentum, *arap, tur.* fitil. — *isporodi vitil. — Akc. kak je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim num. i acc. sing. i rov. fitiļu, fitiļi. — Od xvii vijeka a između rječnika u Mikalnu (fitil, stiñ za rane) gdje naj prije dolazi, u Belinu (linamentum 723^{ba}, u Bjelostjencu (kajkarski fitil, v. steñ), u Stubičca (ellyphnium), u Vakovu; vide vitil, a kod oroga stoji: 1. die lunte, funiculus incendiarius, 2. der docht, ellyphnium, cf. svještilo. 3. što se u ranu meće (savije se od svilca, pak se namaže melemom), *a)* ellyphnium, *stijeñ, srještilo.* Ali se (scrijeća) mieno užeže kada je fitil ohladio. M. Radnić 270^b. Tri se stvari u svičih nalohde: svitlost, vosak, fitil, A. Kanižlić, utoč. 539. Pa udari voštane fitiļe. Nar. pjes. petr. 2, 69. — *b)* funiculus incendiarius, *konoplano uže tako spravljeno i namazano da, kad se zapali, gori bez plamena i ne gasi se. — u Vakovu rječniku. — c) iščupana kupa što se meće u ranu, — u rječnicima. — d) marchantia polymorpha L., japrika, jetrenka, Fitiļ, fitiļak, lichen, epatica, marchantia polymorpha L. B. Sulek, in. 83.**

1. FITIĻAČA, *f.* u Vakovu rječniku, u kojem ima samo oblik vitilača, a kod oroga stoji: *U Hrvatskoj na turskoj granici na velikoj moći vidi se kao košnica, iznutra od stvari koje mogu gorjeti, pa kad bi udarili Turci, ono se zapali, da ljudi izdaleka mogu vidjeti i da trce u pomoć.*

2. FITIĻAČA, *f.* debela poñava, *vidi* fitil. — *U naše vrijeme. Slamñacu, koju debelu poñavu, fitiļacu ili hasuru zvanu, perinu, . . . (U Gradiški i brodskoj pukovniji). V. Bogišić, zborn. 216.*

FITĪĻAK, fitiļka, *m.* aprar dem, fitil, *ali vidi* fitil, *d).*

FITĪĻIĆ, *m.* dem, fitil. — *xviii vijeka. Prilipi ĩma pod krila fitiļiće zamočene u sumpor. F. Lastrić, ned. 305.*

FĪTŃĪK, *m.* *a)* čorjek, koji daje pod zakup, *vidi* fit, *a).* — *u Voltigijinu rječniku (fittajnolo, verpachter). — b) kamatnik, vidi* fit, *b).* — *u Bjelostjencu rječniku (foenerator, usurarius, danista, kamatnik).*

FITOVATI, fitujem, *impf.* *vidi* fitati. — *U Bjelostjencu rječniku.*

FITUBINAC, fitubinea, *m.* falco tinunculus L., vrsta sokola. — *U naše vrijeme u Spletu. Falco tinunculus L., fitubinac. Falco tinunculoides Natt., fitubinac mali. D. Kolombatović, progr. spal. 1880. 9. Cendreis tinunculus L., fitubinac, in. kraješć. 12.*

FIZER, *m.* *a)* frontale, kao nakit na čelu (u ženskih), *ñem.* visier; *b)* baždarska mjera, *ñem.* visier(mass). — *U Bjelostjencu rječniku (fizer, kojega žene na čelu nose frontale; 2. fizer, t. j. stanovit mortuk, stereometrum) i u Jambrošćcu (fizer, koga žene na čelu nose frontale).*

FIZEREŃE, *n.* mjerenje (kao baždar), *vidi* fizer. — *U Bjelostjencu rječniku (fizerene, meštřija merea, stereometria).*

FIZĪCAN, fizična, *adj.* naravan (koji nije ni crhu naravi ni protiv naravi, a i koji nije duhovni ili moralni, *n. p.* fizična bolest). — *Od grč. φυσικός, naravan, preko mladijeh eropjskih jezika, nastarkom физ., — U Šalekovu rječniku (physisch), u kojem ima s istijem značenjem i fizički (istoga poslaća nastarkom eska).*

FIZĪČKI, *adj.* *vidi* fizičan.

FIZĪJOLOG (fiziјolog), *m.* čorjek koji se bari fiziјologijom, *grč.* φυσιολογος, *ali* preko mladijeh eropjskih jezika, — *U Šalekovu rječniku (physiolog).*

FIZĪJOLOGIČKI, *adj.* koji pripada fiziјologiji, fiziјologizma. — *U Šalekovu rječniku (physiologisch).*

FIZĪJOLOGĪJA, *f.* nauka o životnijem silama, *grč.* φυσιολογία (govor o naravi), *ali* preko mladijeh eropjskih jezika, — *U Šalekovu rječniku (physiologie).*

FIZIK, *m.* čorjek koji se bari fiziјkom. — *Od xvii vijeka i u Belinu rječniku (physicus; 319^a). Mnogi vrijedni liječnici i fizičci i kirurđici. B. Kašić, in. 101. i u Šalekovu rječniku (physiker).*

FIZIKA, *f.* nauka o naravnijem silama (osim životnijeh silu), *arč.* φυσική, *ali* preko mladijeh eropjskih jezika, — *Od xvi vijeka, Sentenacija Aristotilova v. kirgah od fizike, Korizum. 13^a, i u Šalekovu rječniku (physik).*

FIZĪKĀLAN, fizikālma, *adj.* koji pripada fizičci. — *U Šalekovu rječniku (physikalisch).*

FIZOVATI, fizujem, *impf.* preplitati opanak odozgor po širini, u Posavini; kapicu opanka poprijeko srmom i karnezinom preplitati, u Hrvatskoj i Slavoniji. P. Hefele.

FIZIK, *vidi* fizik. — *U pisca xvii vijeka. Govore fizičci mudri da . . . I. Ančić, vrat. 194.*

FĪZĪĻ, fiziļa, *m.* *vidi* vizlo. — *U Vakovu rječnika (fizliu) s dodatkom da se govori u Grblu.*

FĪĻŠĀK, fiļška, *m.* plusnata staklenica, tal. fiasco. — *U Belinu rječnika 313^a.*

FJERSĀTA, *f.* *vidi* felsata. — *U naše vrijeme u Dabrovcima. P. Budmani.*

FJERSATI, fjersâm, *pf.* nagrditi koga udarcem, ranom (načiniti mu Ńjer-u na lice). — *Može biti od tal. sfregiare, vidi* i fjersa. — *U naše vrijeme u Dabrovcima. P. Budmani. — U vrijeme prijašnjima (iz Boke kotorske) nema j: Koja bi žena*

učinila prelubu, da je muž otpusti fersana nosa. Pravdomoša. 1851. 25. Pa ako ista lažno recem neka me pred vama fersa (t. j. obilježi nožem po obrazu). 1852. 23.

FJORENČA, FJORENSKI, FJORENTIN, FJORENTINSKI, FJORIN, *vidi* fijo-.

FLÄFLATA, *m. brbljavec, krališa, norogrč. gavičarčš, gavičarčš.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku, P. Budmani.*

FLÄKE, *f. pl. ruble.* — *Nepoznata postaja (srodno s vlakno? nem. flagge, zastara?) — U Bjelostjencu rječniku i u naše vrijeme po Hratskoj i Staronjizi, T. Maretić.*

1. FLAM, *m. podvratnik (u gorčeta), nem. wamme (?).* — *U Bjelostjencu rječniku: flam, flamovina, podvratek, pelles dependentes ex gutture boum, palear, palearia.*

2. FLAM, *m. čorjek iz Flandrije, čorjek iz naroda u Belgiji koji govori dojohemačkim jezikom, duca, Vlam, Flam.* — *U Šalekovu rječniku (Flammänder).*

FLAMENDIJA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu crnoriječkom, Sr. nov. 1872. 515.*

FLAMENGO, *m. vidi* Flam, *srlat, Flammengus, tal. Flammingo.* — *U jednoga pisca xv vijeka. Čumbri sada se zovu Flameugi. M. Marulić 72.*

FLAMINSKI, *adj. vidi* flamski. — *Radi postaja vidi* Flamengo. — *U jednoga pisca xviii vijeka. Flaminski (jezik). A. Tomiković, živ. 271.*

FLAMKIŃA, *f. žensko čelade iz Flandrije, žensko čelade iz dojohemačkoga naroda u Belgiji, vidi* Flam. — *U Šalekovu rječniku (Flammänderin).*

FLAMOVINA, *f. vidi* 1. flam.

FLAMSKI, *adj. koji pripada* Flamina, — *ispoređi* flaminski. — *U Šalekovu rječniku (flam-mändisch, flämisch).*

FLÄNAK, *flänka, m. valetudo calculorum, lithiasis, vidi* kameneć. — *Rijec je jamačno romanska (mečebiti tal. mal di fianco, srbobola). — U Belanu rječniku (caledni vitimer 1536), u Bjelostjencu (flank, v. kameneć), u Staličcu.*

FLANDRA, *f. psočka raspuštenom ženskom čeladetu, ispoređi* eš, *flandra toroka su* Slovaci *zvali ženske u nasobinama iz Flandrije, Augmanno, pol. flodra, oboje s istijem značenjem.* — *U Vukovu rječniku: ein schimpfwort für eine boherliche weibsperson; aufrivagat s dolutkom da se govori u rajrodstvu osobito po varošima.*

FLANDRETIŃA, *f. anglo, flandra.* — *U Vukovu rječniku.*

FLANDRIJA, *f. kraj u Belgiji, a. n. Flandern, i por. di Fjandra.* — *U Šalekovu rječniku.*

FLANDRIJANSKI, *adj. vidi* flandrijski. — *U jednoga pisca xviii vijeka. U flandrijskomu zakonju. L. Jablani 79.*

FLANDRIJOT, *m. kao da je, u čeladu dumaško odjeću, ispoređi* tal. fl. odretto, *nekakvo slučko od plo.* — *Na jednom mjestu u piscu xv vijeka. P. E. Hubera: u srednjom vjeka ni makar bise potom. M. Moranić 293.*

FLANDRIJSKI, *adj. koji pripada* Flandriji, *ispoređi* flandrijski. — *U Šalekovu rječniku (flandrisch).*

FLANÉL, *flanéla, m. neko vrucno tkanje, nem. flanel, ispoređi* flaner. — *U Šalekovu rječniku.*

FLANELAN, *flanelna, adj. koji je nacinjen od* flanela, — *U Šalekovu rječniku (flanelrock, flanelna sukna).*

FLANELAR, *m. čorjek koji napraća flanel.* — *U Šalekovu rječniku (flanelmacher).*

FLANÉR, *flanéra, m. vidi* flanel. — *U Vukovu rječniku.*

FLASTATI, *flastam, impf. vidi* hvastati. — *U Bjelostjencu rječniku (flastam, flistam, v. flapim).*

FLASTAR, *flastra, m. vidi* flaštar, *a).* — *U Voltigijinu rječniku (flaster, flastra, impiastro, pflaster).*

FLÄSA, *f. nem. flasche, stakenica.* — *U Bjelostjencu rječniku (fläsa, kositreno posudje etc., kondir, čirnea, v. baril) i u Voltigijinu (flasco, flasche).* — *U naše vrijeme u Šalekovu rječniku (flasche).*

FLAŠTAR, *flastra, m. nem. pflaster. a) emplastrum, meleu, obliž.* — *od xviii vijeka po sjevernijem krajevima, a između rječnika u Bjelostjencu (kajkarski flašter) i u Jambrešićcu (flašter). Onaj flaštar, meć ili obliž nacinja se od voska. I. Jablani 191. Kad dan flaštar, lik pripravan rani. M. Kulacević 26. — b) opeke i drugo čim se kaldrma tle, capno i drugo čim se pokriva zid.* — *u Bjelostjencu rječniku (kajkarski flašter, t. j. na zidu, podu, na tleh, krasta, crusta).*

FLAŠTARNIK, *m. čorjek koji kaldrma, ili pokriva capnom i drugijem zid (koji flaštra).* — *U Bjelostjencu rječniku (kajkarski flašternik, koji flaštra, crustarius).*

FLAŠTRAŃE, *m. djelo kojijem se flaštra.* — *U Bjelostjencu rječniku.*

FLAŠTRATI, *flastram, impf. klaciti zid, pokrivali ga capnom i drugijem, vidi* flaštar, *b).* — *U Bjelostjencu rječniku: incrusto, crusto, crusto parietem, murum etc., tectorium induco, incrustare parietem; oklaciti zid, v. belim.* — *nem. pflaster.*

FLÄT, *f. flatus, inflatio, ructus, vjetar (u ljudskom tijelu i koji kroz usta izlazi), nadam, podrij, tal. lato.* — *U jednoga pisca Dalmatića xviii vijeka. J. Vladimirović 13. Neće te boliti tumbi ni naciti flati, 20. i u naše vrijeme u Dubrovniku, P. Budmani.*

FLÄUTA, *f. vidi* flula, *tal. flauto.* — *U Šalekovu rječniku (flöte).*

FLÄUTISTA, *m. čorjek koji svira u flautu, tal. flautista.* — *U Šalekovu rječniku (flötenbläser).*

FLĚGMA, *f. pihinja, sbot, grč. gēma, lat. phlegma.* — *U rukopisu xv vijeka i u piscu xvii. Kevo, Beguni, Zlec, rusu i zlec, crnu. Sredovj. jek, star. 10, 95. Ostali tri umori, to jest kolora, malinkonija i degma. M. Orlić 209. — U u Šalekovu rječniku prinosno na tihu, tromu čud: phlegma hladnokrije, degma.*

FLĚGMATIŃAN, *flēgmatican, adj. koji je tih, trom, čudi, hladnokrije.* — *Postaje kao degmatik nastarvanim, pred kojijem se k. mješta na v.* — *U Šalekovu rječniku (phlegmaticus).*

FLĚGMATIK, *m. čorjek tih, trom, čudi, hladnokrije, lat. phlegmaticus preko* mladijeh *crpovjskih jezika.* — *U Šalekovu rječniku (phlegmaticus).*

FLĚKTA, *f. čim je pokrivena postelja (pokrivać i platan). Nepoznata postaja, bje rijec romanska (u trča misli na nem. flechte, jesa, pleten). — U Dubrovniku od xviii vijeka, a između rječnika u Staličcu (leci tegumentar). U toliko ilpceki flektu i na lice poteznoj je, slijedi lecit i za rijec. B. Zuzeri 95b.*

FLĚMATIK, *adj. vidi* degmatican, *tal. flemmatico.* — *U dva pisca xvii vijeka. Zato ga*

njekolici se miše naravi flematike i studene. B. Kašić, in. 90. Četiri umori od tijela, to jest krvavi, srditi, melankolik i flematik. M. Orbin 73.

FLĪNTA, *f. puška, nem. flinte.* — *isporedi vlinta.* — *Akc. se mijenja u gen. pl. flinātā.* — *U naše vrijeme po sjevernijem krajevima (u Vukovu rječniku ima samo oblik vlinta). Čist kao flinta. (Go, siromah, vaļa da se ovdje misli na pušku „golocijevku“). Nar. posl. vuk. 348.*

FLĪSTATI, flistam, *impf. vidi flastati.*

FLOKOVCI, Flokovaca, *m. pl. u Daničičevu rječniku:* Flokovci, katun koji je car Stefan dao crkvi arhangelovoj u Prizrenu; katun Flokovci. (Glasn. 15, 278 god. 1348?).

FLOR, *m. koprena, nem. flor.* — *Od xviii vijeka po sjevernijem krajevima.* Obukoše mu u crnu odieću i nezim obraz crnim florom pokriše. D. Rapić 180.

FLŌRA, *f. Flora, ime žensko. a) u rimskoj mitologiji boginja od cvijeca.* — *u Belinu rječniku 329^a.* — *b) u naše vrijeme ime kršćansko.* — *isporedi Cvijeta i Fijora.* — *u Šulekova rječniku (Florac).*

FLŌRENCA, *f. vidi Florenca i Pijorena.* — *U jednoga pisca xvi vijeka.* Selenski zbor sabran u Florenci. S. Budinić, sum. 11^a. Zbor od Florence. ispr. 4.

FLORENCIJ, *m. Florentius, ime muško.* — *isporedi Florencije, Florencijo.* — *U Šulekova rječniku (Florentius, Florencij, Florencio, Florencio).*

1. FLŌRENCIJA, *f. vidi Pijorena, lat. Florentia.* — *U jednoga pisca xvi vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (pisano Florentia) i u Voltigijinu.* Umri v Florenciji. Š. Kožićić 23^b.

2. FLŌRENCIJA, *f. Florentia, ime žensko, vidi Florencij.* — *U jednoga pisca xvii vijeka.* Bogabojeća žena Florencija. F. Glavinčić, cvit. 190^a.

FLORENCLIE, FLORENCLJO, *vidi Florencij.*

1. FLORENTĪN, *m. vidi Fijorentin, lat. Florentinus.* — *U Bjelostjenčevu rječniku.*

2. FLORENTĪN, *m. Florentinus, ime muško.* — *U Šulekova rječniku (Florentin).*

FLORENTĪNSKĪ, *adj. vidi fijorentinski.* — *xvi i xviii vijeka.* Florentinski biskup. S. Kožićić 23^b. Sv. Antonin postade arhiepiskopom florentinskim. A. Kanižlić, kam. 10. Saboru florentinskomu. I. Velikanović, uput. 3, 37.

FLORIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Sem. srb. 1882. 238. Bija Florić. Rat. 362.

FLORIĀN, Florijāna, *m. Florianus, ime muško.* — *U Šulekova rječniku (Florian).*

FLORIJANOVAC, Florijanovec, *m. seoce u Hrvatskoj u podžupaniji krapinsko-topličkoj (kajkavski) Florjanovec.* Schem. zagr. 1875. 102.

FLORINAT, florinta, *m. vidi forinta.* — *Samo u Voltigijinu rječniku (florint).*

FLOROJKIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Nikola Florjkić. Rat. 370.

FLOŠ, *m. splav, nem. floss.* — *isporedi flos.* — *U ugarskih Hrvata.* Na obloku floša napij se. Jačke. 4.

FLŌTA, *f. classis, vojnički brodovi, tal. flotta, nem. flotte.* — *isporedi brodovlje, plavlje.* — *Od xviii vijeka po sjevernijem i zapadnijem krajevima.* Znao je spraviti iz ništa strahovite flote. A. Tomiković, živ. iv. Flota morem, a trupe po suhu. Nar. pjes. vuk. 5, 491. Svu pašinu flotu zapalio. Pjev. ern. 305^a. *i u Šulekova rječniku (flotte).*

FLŌTŪN, flotūna, *m. mala četa (od deset dra-*

deset) vojnika, franc. peloton preko tal. plotone. — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena.* Kad se junak šanca privatno, al ga flotun carski dočekao. Nar. pjes. vuk. 5, 332.

FLURA, *f. vidi frula.* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Lepo flurou svira . . . ostavi fluru svoju. D. Obradović, basn. 223.

FLURĪĆ, *m. prezime.* — *xvi vijeka.* Barto Flurić. Mon. croat. 189. (1506).

FLUTA, *f. čekakra riba, lat. fluta.* — *U jednoga pisca xvi vijeka.* Fluta riba onaj u moru ka plije izide na suhi kraj za ljubav od zunije. D. Rahina 13^b.

FLOŠ, *m. splac, nem. floss.* — *isporedi floš.* — *U Bjelostjenčevu i u Jambrešičevu rječniku.*

FLOŠAR, *m. čovjek koji upravlja splavlju (flosom).* — *U Bjelostjenčevu i u Jambrešičevu rječniku.*

FOCIJA, *m. vidi Focijo.* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Odmietnik Focija. A. Kanižlić, kam. 12.

FOCIJAN, *m. Focijev pristaša.* — *isporedi Focijanac.* — *xviii vijeka.* Hoti jošter da i Focijani pošlu. K. Pejkić 31. Sto Focijani sada govore. A. Kanižlić, kam. 714.

FOCIJANAC, Focijanca, *m. vidi Focijan.* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Ne samo Focijanci nego i drugi. A. Kanižlić, kam. 7. Focijanci neće mirovati. 332.

FOCIJANICA, *f. žensko čelade koje pristaje za Focijem.* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Ova ženica Focijanica. A. Kanižlić, kam. 588.

FOCIJANŌV, *adj. koji pripada Fociju ili Focijanima.* — *xviii vijeka.* Biskupi Focijanovi. S. Badrić, ukaz. 39. Razlučenje Focijanovo. A. d. Costa 1, 133.

FOCIJANSKI, *adj. koji pripada Focijanima.* Ne piju focijansku otrovu. A. Kanižlić, kam. 739. Od razlučenja focijanskoga. A. d. Costa 1, 133.

FOCIJANSTVO, *n. stranka Focijanara.* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Od čega je počelo focijanstvo. A. Kanižlić, kam. 23.

FOCIJIN, *adj. koji pripada Fociji.* — *xviii vijeka.* Naslihdici bijahu Focijini. K. Pejkić 36. Vapijahu protivu nepravdi Focijoj. S. Badrić, ukaz. 25.

FOCIJO, *m. Φωτιος, ime muško, lat. Photius.* — *xviii vijeka.* Patriarka carigradski Focijo. J. Filipović 1. 167^a. Kada Focijo bijaše poodrastao. A. Kanižlić, kam. 7.

FOČA, *f. ime mjestina.* — *Stariji je oblik bio Hoca, koje vidi. i) grad u Hercegovini u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 24. — *s oblikom Foča od xviii vijeka.* Bješe iz Foče knigomou otpravio. J. Palmotić 147. U Foči su do tri grada tvrda: jedno Drina, drugo Čotina, a treći je Orni vrh planina, ter se Foči pristupit ne dađu. Nar. pjes. vuk. 3, 568. I od Foče i Novog Pazara. Ogled. sr. 67. — *b) selo u Bosni u okrugu bašunčkom.* Statist. bosn. 84.

FOČANIN, *m. čovjek iz Foče.* — *plur. Fočani.* — *U naše vrijeme.* Pofali se Fočanine Risto. Nar. pjes. petr. 1, 247. Sad mi čuvaj među od Fočana. Osvetu. 3, 126.

FOČANKA, *f. žensko čelade iz Foče.* — *Akc. se mijenja u gen. pl. Fočanākā.* — *U naše vrijeme.* Zaludu su lijepe Fočanke, nije lasno Foču porobiti. Nar. pjes. vuk. 3, 568.

FOČANSKĪ, *adj. koji pripada Fočanima, Foči.* — *Od xviii vijeka.* Izdoše na fočansku rijeku

Drinu. J. Palmotić 173. 'Od koje si krajine?' Iz fočanske nahije. Nar. prip. vrc. 106.

FOČENSKI, *adj.* koji pripada Fočidi, *lat.* Phocensis. — *U jednoga pisca Dubrovačina xvi vijeka.* Fanotoe Fočenski. D. Zlatarić 16a. Fočenski mjestani. 18a.

FOČIĆ, *m. prezime.* — *U narodnijem pjesmama našega vremena.* I dva brata dva Fočića mlada. Memed-aga i š' nime Mus-aga. Nar. pjes. vuk. 1. 132. Ne poniće Fočić Memed-aga. 4. 136.

FOČIĆEVA LIVADA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom u vračarskom srezu.* Glasn. 19. 248.

FOČIDA, *f. Phoizis, Phocis, kraj u Grčkoj, tal.* Foicide. — *xvi vijeka.* U Fočidu došad. M. Bunić 7. Iz Fočide. D. Zlatarić 2a.

FOČO, *m. ime muško.* — *U narodnijem pjesmama našega vremena.* Starac Fočo od stotine leta. Nar. pjes. vuk. 4. 132. Starac Fočo podavio bradu. 4. 136.

FODROVAC, Fodrovec, *m. tri mjesta u Hrvatskoj u podžupaniji križevačkoj. a) (kajkavski) Fodrovec gornji i b) donji.* Pregled. 66. — *c) Fodrovec riječki.* 68.

FOGAN (ili Fogañ), *m. ime mjesta.* — *Prije našega vremena.* Fogañ. S. Novaković, pom. 149.

FOGŪN, fogŭna, *m. zemljani sud u kojem se gori ogañ, tal.* focone, mlet. fogon. — *isporedi* grasta. — *U Mikašinu rječniku (kod grasta).*

FOJA, *f. list, tal.* foglia, mlet. foja. — *U jednoga pisca xv vijeka.* Sušnaše m'im foja kad vitar hlopiše. M. Marulić 77.

FOJAR, *m. selo u Bosni u okrugu Doñe Tuzle.* Statist. bosn.² 154.

FOJNICA, *f. ime mjestima.* — *vidi* Hvojnica. *a) grad u Bosni u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn.² 31. — *b) orijem oblikom dolazi od xviii vijeka.* Dabamuz Fojnicee die 1. septembris 1764. F. Lastrić, svet. 206. Nегоvo se bilo i sada nahodi u Fojnici. And. Kaeić, kor. 389. I Fojnicu i Křeševu. Nar. pjes. petr. 1. 206. — *b) selo u Hercegovini u okrugu mostarskom.* Statist. bosn.² 246.

FOJNIČKI, *adj.* koji pripada Fojnici. — *U naše vrijeme.* Fojnička nahija. F. Jukić, zemlj. 35.

FOKSANI, *m. pl. grad u Bogdanskof.* — *Od xviii vijeka.* Gdi F ti su Fokšani? J. Rajić, boj. 12. i u Šalekocu rječniku (Fokshau).

FOLAŠ, *m. trijem, naslon, mađar.* folyosó. — *U Bjelostjenčevu rječniku (v. gang).*

FOLKA, *f. fulica atra L., vidi* liska, sarka, *tal.* fólaga, fólca. — *U jednoga pisca xvii vijeka.* Orlići koje orao izmetne dolj iz gnizda prima ih) i rani jedna ptica vodna zvana folka. M. Radnić 201b.

FOLNEGOVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme u Hrvatskoj.* Schem. zagr. 1875. 261.

FOLJ, foja, *m. list (hartije), tal.* foglio. — *U jednoga pisca Spševanina xv vijeka.* Bude na karte foj sloviška čit slova. M. Marulić 66. i u naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.

FOLJENOVIĆ, *m. svoje u Bosni u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn.² 61.

FOLJŠ, *m. list (hartije), tal.* folium (može biti preko mađarskoga). — *U Bjelostjenčevu rječniku, u Jambrešičevu, u Voltigijinu (grješkome folius).*

FONDAMJENTA, *f. temelj, tal.* fundamento. — *isporedi* podumijenta. — *U pisca Dubrovačina xvi vijeka.* Svak stavi ruke na omi toraui

i svega staviše ga po tleh i odizdala u fondamijenti nadoše jednoga starca. Zborn. 82b. Vas puk pode vidjeti ovuj crkvu koja bješe svrlhu zemlje bez nijedne fondamijente. 91a.

FONDENA, *f. horrem, žitnica, srlat, funda.* — *xv vijeka i u Daničičevu rječniku (fondena).* Za žito vaše nemu odgovorismo jeri hoćemo dati staćune bezu plate i bastake koji te skrćati u fondenu. Spoin. sr. 1. 77. (406).

FONTANA, *f. studenac, tal.* fontana. — *isporedi* fontana. — *Od xv vijeka po zapadnijem krajevima.* Pojmno se uteci od višne milosti fontani. M. Marulić 216. Pode na rijeku aliti na fontanu. Zborn. 15a. Kći od fontane od sve ljeposti. B. Kasić, nač. 26. O fontano i hladenče od žive vode. I. Držić 81. S naredbon jednih ponistar s dvorom polač, komor, perivojih, fontanih i takovih mih stvarih. P. Radović, ist. 12. — *U Jambrešičevu rječniku stoji s drugim značenjem, vidi* fontanela.

FONTANELA, *f. fonticulus, rana što se navelaš načini na čeladetu i drži otvorena radi zdravlja, tal.* fontanella. — *isporedi* fontanela. — *U Mikašinu rječniku (fontanela, ranica prožežena za lijek „cauterium“), u Bjelostjenčevu (fontanela, t. j. ranica prežgana na ruke, noge, radi vječtva „cauterium, fonticulum“), u Jambrešičevu (fontana, fontanela „cauterium“).*

FONTANELA, *f. vidi* fontanela. — *U Mikašinu rječniku (kod fontanela stoji vidi fontanela), i u naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

FORA, *adv. tal.* fora, *na pole, nudror.* — *U Dubrovniku samo u jednoj poslovcici (i to radi slika), i po ovaj u Vukoru rječniku.* Kandelora zima fora. (Kad prode „sretenije“ prošla je i zima). Nar. posl. vuk. 128.

FORČIĆ, *n. prezime.* — *xvi vijeka.* Knezem Ivanom Forčićem. Mon. croat. 268. (1572).

FORENGAŠ, *vidi* foringaš.

FORGOV, *m. sedlo u rijeci (ängliche sandinsel).* — *U Posavini.* F. Hefele. — *mađar.* forgó, vrtlog.

FORINAT, *m. vidi* forinta.

FORINGA, *f. kirija, — Po svoj prilici od nem. fahren, roziti se.* — *U Bjelostjenčevu rječniku: foringa, kirija „meritorium, pretium pro vectura curus“, v. plaća.*

FORINGAŠ, *m. kao da je kirigija.* — *Postaje od foringa. — xvii vijeka po sjevernijem krajevima.* Da smo mi dobri... za dva foringaša takaj koji ovde nekomu ništor dužni nesu. Starine. 11. 118. (1678). Hoćete mu viru potvrditi i na foringaše koliko mu potriaba bude. 129. (1679). — *I s oblikom forengaš.* Pišite nam vašu viru kršćansku za forengaše, da slobodno mogu doći. Starine. 10. 146. (oko 1686).

FORINT, *m. vidi* forinta.

FORINTA, *f. srebrni norac u različna vremena različne vrijednosti, sad (arstrijski) vrijedi 100 novčića, 2 franka i po. — isporodi* vorinta, fiorin. — *Mađar.* forint, *a oro je od tal.* fiorino (isprva zlatni dukat u Fjorenci). — *Može biti i muškoga roda s uom.* forinat (potvrden je sam oblik forint); *pošto gen. pl.* forinti koji naj češće dolazi vrijedi za oba roda, ne zna se kod većine primjera koji je rod. — *Od xviii vijeka (nom. sing.* forinta *potvrden je istom oroga vijeka), a između rječnika u Bjelostjenčevu (forint, t. j. groš 20. v. guldin), u Voltigijinu (florint, forint), u Stuličevu (forint i forinta), u Vukoru (forinta), gen. pl.* forinti. Da ti uzajmi sto forinti. A. Bacić 121. Dvi hiljade, četiristo i dvamest forinti. A.

Kanizlić, kam. 718. Koje činaše oko četiri milijona forinti. E. Pavić, ogl. 293. Uzajmio sto forinti novac. M. A. Reljković, sat. 196^b. 30 ili više forinti. B. Leaković, gov. 85. Tu te ti dat sto forinti. Nar. prip. mikul. 11. — *oblici muškoga roda*: Jedan forint. A. Kanizlić, utoc. 535. Nije pargal četrest krajcara, već je pargal četiri forinta. Nar. pjes. vuk. 1. 631. i u *Šalekovu rječniku* (forint florent). — *oblici ženskoga roda*: Dok ne rečeš krajcara, ne moći reći forinta. (U vojvodstvu). Nar. posl. vuk. 65. Kupio hajduk gaće za marjaš, a popio forintu alvaluka. (U vojvodstvu). 164. i u *Šalekovu rječniku* (gulden^o).

FORIŠKOVIĆ, *m. prezime*. — U naše vrijeme. D. Avramović 277.

FORKO, *m. prezime*. — U naše vrijeme.

FORKUŠEVCI, Forkuševaca, *m. pl. selo u Slavoniji u podžupaniji đakovačkoj*. Pregled. 104.

FÔRMA, *f. lat. tal. forma, oblik, obličje*. — *Akc. se mijenja u gen. pl. forâmâ*. — Od xv vijeka, a između rječnika u *Bjelostjenčevu* (forma), pelda, obriz *tdl.* 2. forma, zlevalka, vu koju se kaj zleva, tvorilo, kalup (intima, forma fusoria), u *Valtigijnu* (forma, gestalt), u *Vukovu* (die form, forma s dodatkom da se govori u rojvodstvu osobito po carošimâ), u *Daničićevu* (forma). a) *oblik, obličje*. Dve tepsije latinskehu. formâ. Mon. serb. 408. (1441). V formu kvadru. Korizum. 45^b. Svrsnost aliti forma naravska tila. P. Radović, ist. 111. Koje lice ali formu dade mi. 127. Sve na novu formu naćinjeni. Nar. pjes. vuk. 5. 327. o sloćima za štampa. Sstavilju formi na niže vâ jedino lëto osmimju ćlovćekomu svvršiti ohtoihu. Mon. serb. 538. (1494). Potuštah se stâviti formi vâ ježe byti ugodna vsakomu pročitajuštomu. Prihaj. vuk. 13. (1519). — često u *teologićnom smislu* (rječji što se govore kod dijelena sakramenta). Sakramenta toga forma. Naruču. 56^b. U kojih uzdrži se forma to jest obraz i dospitak od sakramenta. S. Budinić, sum. 63^b. Ući također s. sabor sakramenta pokore formu, u kojoj osobito jakost njegova stoji. J. Banovac, razg. 245. Kako je dvostruka materija, tako i forma. M. Dragičević 87. — b) *kalup*. — u *Bjelostjenčevu rječniku* i u *naše vrijeme u Dubroćniku* (u. p. uliti u formu. P. Budmani).

FORMAĆ, *m. prezime*. — U naše vrijeme. Pera Formać. Šem. prav. 1878. 45.

FORMALAN, *formalna, adj. koji je učinjen po űekom obliku, po űekom kalupu* (u pravćenom smislu, koji se u vanškom obliku drži nekoga zakona). — Od *lat. formalis* (preko mladijih evropskijeh jezika) nastaćkom *лнл.* — U *Šalekovu rječniku* (formell).

FÔRMATI, *forâmâ, pf. učiniti, tal. formare*. — U pisca *Dubroćanina* xvi vijeka. Koji bih forman od grile. Zborn. 147^b.

FORNAŽA, *f. peč, tal. fornace, mlet. formase*. — U pisca *ćakarca* xvi vijeka. Zovô ga (pakao) komin i fornazu. Korizum. 24^b.

FÔRŠPÂN, *m. upregnuti konji, űem. vorspamm*. — U *Vukovu rječniku* (foršpan i fošpan s dodatkom da se oboje govori u rojvodstvu).

FÔRTECA, *f. tvrđava, tal. fortezza*. — *isporedi fortica*. — Od xvii vijeka po zapadnijem krajevima, a između rječnika u *Vukovu*. Imaju držat tezore i veoma dobrijuh forteca. I. Držić 269. Kako lome careve fortcece. Pjev. crn. 73a. Gola g...ca tvrda forteca. (U Dalmaciji). Nar. posl. vuk. 43.

FÔRTELITI, *fortelim, impf. lukavo i prijevarno raditi i gororiti, űem. bevorthellen*. — *vidi i fortej*. — U *Bjelostjenčevu rječniku*: fortelim, himbeno i prevarno kaj ćinim cavillo, cavillor, fallacia et dolo utor, jam hoc jam illud dico aut ago, sermone inflexuoso multisque ambagibus involuto utor.

FÔRTEL, *m. domišlatost, űem. vorthell, korist*. — *isporedi fortil*. — U *Bjelostjenčevu rječniku*: fortej, frisko domišleće, opaza (saga-itas).

FÔRTEPIJÂN, *m. vrlo obična u naše vrijeme muzikalna sprava koja se razlikuje od klavira tjem što u žice udaraju ćekici pokriveni kožom ili slatcom, tal. fortepiano*. — *isporedi pijano-forat i glasovir*. — U *Šalekovu rječniku* (forte-piano).

FÔRTICA, *vidi forteca*. — Od xvii vijeka, Prizlajnić űegovim neprijatelem jednu forticu. P. Radović, ist. 100. U jednoj tvrđavi aliti fortici. Anđ. Kačić, kor. 335. Jedan pogibe u fortici. Norini 86. Tu fortice nema niti grada. Nar. pjes. vuk. 5. 541. One seću do gradske fortice. Nar. pjes. istr. 2. 139.

FÔRTIL, *m. korist, űem. vorthell*. — *isporedi fortej*. — U pisca *ćakarca* xvi vijeka. Preza vsakoga uzroka i fortila. Mon. croat. 213. (1525).

FÔRTUűA, *f. oluja na moru, tal. fortuna*. — — *isporedi firtuna, firtuna*. — Od xv vijeka po zapadnijem krajevima, a između rječnika u *Mikaćinu* (fortuna, sila vjetra i mora) i u *Bjelostjenčevu* (fortuna, sila vetra na morju). I ovo fortuna velika bi učinena u moru. Bernardin 18. mat. 8. 23. Kad je zal oblak i fortuna, mornar se boji. M. Marulić 67. Ako gdje fortuna moju plav prikriti. M. Vetranić 1. 170. Kada meju fortuna, 1. 174. Na moru i na vodah velika fortuna. Postila. A 4^b. Nav ima ankoru ili sidro s komu u fortuni pridži se da ne pogine. F. Glavinčić, evit. 44^b. Jere bijaše velika fortuna, metnuše ga u more. P. B. Bakšić 200. U fortuni i govno uz jabuku plije. (D). Poslov. danić. 140. i u *pravćenom smislu*. Dok mu greš po volji, miran u govoru, badni ga, od toga fortuna u moru. M. Kuhaćević 36. Iguman sirota videći se u takoj fortuni, pravdao se kako je god mogao. D. Obradović, živ. 27.

FÔSAT, *m. javak oko grada, tal. fossato*. — *isporedi posat*. — U pisca *Dubroćanina* xvi vijeka. Sve mrtve metahu niz dolu u fosate. Zborn. 77^b.

FÔSFOR, *m. stihija koja se vrlo lako napali a i bez toga srijetli u tmiću, grć. φωσφορος, koji nosi sećetlost, lat. phosphorus preko mladijeh evropskijeh jezika*. — U *Šalekovu rječniku* (phosphor^o).

FÔSKARI, *m. Foscari, prezime mletućko, ne mijenja se po paležima kao ni ostala prezimena talijanska što se svršaju na i*. — xv vijeka i u *Daničićevu rječniku*. Francćeskomu Foscari. Mon. serb. 325. (1423). Francćeskomu Foscari. 327.

FÔSKIŠ, *foskiša, m. nekakva trava, Foskiš, petelić, štir, loboda* — trave koje se sviűama kuhaju. I. Brlić.

FÔSKO, *m. imć muško, tal. Fosco*. — xiii vijeka i u *Daničićevu rječniku*. Fosko Slabić (elastelin dubroćaki). Mon. serb. 39. (1253).

FÔSKOVIĆ, *m. prezime po ocu Fosku*. — xiii vijeka i u *Daničićevu rječniku* (Fosković^o). Binićula Fosković (elastelin dubroćaki). Mon. serb. 52. (1240—1272).

FOSNO, *vidi Hyosuo*.

FOŠA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu jagodinskom.* Livada u Foši. Sr. nov. 1867. 602.

FOŠNAR, *m. šumar, nem. förster.* — U Bjelosjenčevu rječniku.

FŐSPÁN, *m. vidi foršpan.*

FOT, *m. vidi fotiv, s čim je istoga postava.* Fot, fačuk, kopile su ružna imena te (nezakonite) djece. V. Bogišić, zborn. 315.

FÓTA, *f. vidi vota.* — U Vukovu rječniku.

FOTEZI, *m. pl. soce u Hrvatskoj u podžupaniji varaždinskoj.* Pregled. 47.

FOTIĆ, *m. prezime.* — U naše vrijeme. Sem. srb. 1882. 238.

FOTIJANA, *f. ime žensko (grčko).* — Prije našega vremena. S. Novaković, pom. 110.

FOTIN, *m. prezime (jamačno grčko).* — xiv vijeka. Gergi Fotini su bratoma. Glasu. 27. 292—293. (1347).

FOTIV, *m. vidi fačuk, mađar. fattyú.* — isporodi fot. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Bjelosjenčeva. Ubijen biše lastiju sina svojega fotiva. S. Kožieić 53^b.

FOTOGRAF, *m. čovjek koji se bavi fotografijom, grč. φωτογράφος, koji piše (slika) scjetlošću, preko mladih evropskih jezika.* — U Šalekora rječniku (photograph).

FOTOGRAFATI, fotografām, *pf. učiniti sliku fotografijom.* — *impf.:* fotografavati. — U naše vrijeme po jugozapadnijem gradovima. P. Budmani.

FOTOGRAFÁVATI, fotografávām, *impf. fotografati.* — U naše vrijeme po jugozapadnijem gradovima. Kliča se u vodi kao u caklu ekli i fotografava. S. Jabiša, prip. 4.

FOTOGRAFIJA, *f. slika scjetlošću, i sama slika, grč. φωτογραφία preko mladih evropskih jezika, vidi i fotograf.* — U Šalekora rječniku (photographie).

FRA, *stoji pred imenima fratarskijem ne mijenjajući se po padežima (kao što dnu stoji pred imenima papora i kaludera): pravo je značenje brat, lat. fra (iskvačeno od lat. frater).* — isporodi frat, frad. — To akcentu je riječ proklitična, te se izgovara zajedno s imenom muškijem što za ņom stoji; ako je na ņome akc. jak, gubi ga, a fra dobiva slabi akc., n. p. fra Antņn, fra Mārko, fra Petar. — Od xv vijeka. Prid sudci recenim je prodat jedan kus vinograda fra Filipu ki biše to vrime prijat erikve svetoga Spasa. Mon. croat. 71. (1450). Trbuška viteza porazi fra Dezan. M. Marulić 254. Ocu ministru fra Bijazu Cineuloviću. N. Našošković 1. 306. Ja fra Matije jesum kum. M. Divković, nauk. 150^a. Fra Antone, ča se z manom rugaš? F. Glavinčić, evit. 183^a. Fra Petar Markanciu malobraćamiu. I. Dordić, ben. 152. Pisa knigu fra Lovrincu. A. Bacić 158. Ovo ukaza naš spasičel otzu fra Alfonsu. J. Filipović 1. 37^b. Rece fra Masou drugu svomu. F. Lastrić, test. ad. 60^a.

FRÁBAC, frápea, *m. vidi vrabac.* — U narodnoj pjesmi xviii vijeka. Frabac tica mala. Nar. pjes. bog. 310.

FRAČIĆ, *m. prezime.* — xv vijeka. To pisa pop Petr i grčesni pridjevkom Fračić. Mon. croat. 93. (1463).

FRAD, *vidi frat.*

FRADELIĆ, *m. prezime od lat. mlet. fradolo, brat.* — U naše vrijeme u Dalmaciji. Schem. spal. 1862. 25.

FRĀGULA, *f. fragaria vesca L., jagoda, lat. fragola.* — U naše vrijeme u Dalmaciji. B. Šulek, im. 83.

FRAJ, *m. prošeće djevojke, sijelo kod djevojke (vidi dra zadnja primjera).* — Riječ nemačka, vidi frajati, frajar. — U naše vrijeme u hrvatskom primorju. Kad je narasla do divojki, hodilo je k ņoj na fraj mladić od seh stran. Nar. prip. mikul. 139. Fraj, sijelo kod djevojke, biva ovako: dva tri (ili više) momka idu k djevojci u večer, obično po desetom satu, pa ņoj kucaju na vrata i zovu neka im otvori, kad im otvori, sjednu svi u kuhinji gdje djevojka obično vatru naloži, tu se sad razgovaraju po nekoliko sati, više puta do zore, jedan sam mladić ne ide na fraj van onda kad je već blizu vrijeme da se s djevojkom pozakom. (F. Mikuličić). 170. Grem na fraj — idem k djevojci ili u djevojačko društvo, da ljubakam, ašikujem. Na Krku. I. Milčetić.

FRAJAR, *m. mladić koji prosi djevojku, nem. freier.* — U naše vrijeme po hrvatskom primorju i u Istri. Dajte vi nam vanka naj boljih mornari, naj boljih frajari. Nar. pjes. istr. 2. 157. Kad je ņeji mladi došal jednu večer na fraj i kad su već puno vremena sedeli, zaspi ņoj frajar. Nar. prip. mikul. 139. vidi i frajati.

FRAJATI, frájam, *impf. prositi djevojku, ašikovati, nem. freien.* — U naše vrijeme po hrvatskom primorju i po otocima. Frajät, riječ pozuata po Krku i susjednim krajevima, a znači: ljubakati. Ima i riječ frajar = freier. I. Milčetić, vidi fraj.

FRAJATI SE, frájam se, *imp. veselo, raspušteno žičeti, mlet. frajar.* — Na jednom mjestu u piscu čakarca xvi vijeka. Videći ņih mater vazda frajajući se i tancujući. Korizm. 44^a.

FRAJGA, *f. mjesto na otoku Šipana blizu Dubrovnika.* Schem. ragus. 1875. 30.

FRAJKŌR, frájkŏra, *m. četa dobrovoljnih vojnika, nem. freicorps.* — isporodi frajkor. — Od xviii vijeka po sjevernijem krajevima, a između rječnika u Vukovu. Kojeja je obrist Mihajević Srbim sam sa svojim frajkorom proterao za Niš. J. Rajić, boj. 58.

FRAJKŌRAC, frájkŏra, *m. vojnik u frajkoru.* — Od xviii vijeka po sjevernijem krajevima, a između rječnika u Vukovu. Na sve strane proleću frajkorci prokleti. J. Rajić, boj. 57.

FRAJKŌRLJA, *f. coll. prema frajkorac.* — U Vukovu rječniku.

FRAJKŌRSKI, *adj. koji pripada frajkoru.* — U Vukovu rječniku.

FRĀJLA, *f. gospodica, nem. fräulein.* — U naše vrijeme po sjevernijem krajevima (odakle se već prača i po zapadnijem), a između rječnika u Vukovu (gdje se dodaje da se govori u vojvodstvu po varošima). Da su frajle k'o zvezdice sjajne, svi bi momci krivovratni bili. . . Da su monci k'o rumena ruža, sve bi frajle bašcovanke bile. Nar. pjes. vuk. I. 636.

FRAJLIČA, *f. dem. frajla koje vidi.* Frajliča, ime što ga mlada pridjeva mladem ženskom. Skorotoca. 1811. 249.

FRAJTI, *m. soldat oslobođen od ņeke vojničke službe, nem. gefreiter.* — isporodi frajt. — Od xviii vijeka po sjevernijem krajevima, a između rječnika u Vukovu (frajt, vidi frajt, ali otoga nema napose). Viče Salko frajta iz doline. Š. Stefanac 7. Postavi vlastite oberstare, . . . frajte. . . M. A. Rešković, sat. B4^a.

FRAJTOVIĆ, *m. prezime po ocu frajtu.* — U

naše vrijeme. Pop Janko Frajtović. Glasn. n. 1, 64. (1008). D. Avramović 241.

FRĀK, *m.* (*francusko, evropsko*) muško gorioe odijelo s kratkijem i askijem letima što se nosi pri svečanijem prigodama, negda modro, sad crno, u u naj novije vrijeme i skerletno, franc. frac, nem. frack. — *U Šulekoru rječniku* (frack⁴).

FRAKANAVA, *f.* selo u ugarskih Hrcata, nem. Frankenau. Jačke. 20. 44. 55 i dafe.

FRAKATI, frakam, *impf.* vidi 1. frcati. — *U naše vrijeme u Hrvatskoj*. Suze mu frakaju. P. Brantner.

FRAMAK, *m.* prezime (*stuđe*). — *xv vijeka i u Daničičevu rječniku* (Framak⁴). Mitropolit kirž Atanasije Framak⁴. (1456). Okáz. pam. šaf. 79.

FRAMIĆ, *m.* prezime. — *U naše vrijeme*. Schem. zagr. 1875. 261.

FRĀN, *m.* vidi Frano. — *Kod sjevernijih čakuraca jedan put xv vijeka i u naše vrijeme*. Fran Kuzmačić. Stat. krč. ark. 2. 293. (1497). Fran se i Lijana v kamari zgovara. Nar. pjes. istr. 2. 22. i kao prezime (*govori se i Vran*) u naše vrijeme u Lteč. J. Bogdanović.

1. FRĀNA, *m.* vidi 1. Frane.

2. FRĀNA, *f.* vidi 2. Frane.

3. FRĀNA, *f.* augm. Frančeska. — *U Belinu rječniku* (Frama 327^b), i u naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.

4. FRANA, vidi frana.

FRĀNAC, Fránca, *m.* dem. Frano. — *xv i xvi vijeka kod sjevernijih čakuraca*. Franc. Mon. croat. 82. (1455). Franc Goloznić. 191. (1508).

FRANAČ, Franča, *adj.* koji pripada Fráncu (*vidi* Franc od čije osnote franc postaje nastavkom j⁴ s kojijem se e mijenja na č). — *Na jednom mjestu xv vijeka*. Petr. Franáč sin. Mon. croat. 120. (1484). Od Petra Franča sina. 149. (1492).

FRĀNAČKI, *adj.* koji pripada Frankima (*obično kod pisaca znači što i francuski*). — *Postaje od osnote frank nastavkom lskv. pred kojijem se k mijenja na č a za vrijeme s ispula (s je pisano u dva rukopisa xv vijeka: Ana dušti kraja frančeskaago (baba Xemašina), Okáz. pam. šaf. 68. oko god. 1501. (Bela Uroš) braku kt. sebe prijemljeť frančeskaago kraja dišter. Annoju. 57. oko god. 1503. otale u Daničičevu rječniku: frančeskyj (Francorum). — Od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu (francese⁴ gallus⁴ 328^a) i u Staličevu (v. franeki). V životi sv. Ludovika kraja frančakoga. Narucn. 33^a. Karaľ frančki načelnik posla Pipira sina va Italiju. Š. Kožić 17^b. Po sve kraje kraljevstva frančakoga. A. Gučetić. roz. mar. 17. Ali i špańska i frančka da ti bude pomoć doći. I. Gundulić 451. Gđj godi se špańske sretu i frančke bojne plavi. G. Palmotić 2. 3. Kraj frančakijeh strana marsijska se pustoš vidi. I. Đorđić. uzd. 2. Nemoć francka (*vidi* 2. franca) koja je protiv začetju. Ant. Kadičić 403. Za razmislanjama i steinima koja u frančki jezik složi otac Lehsandro Đerovigle. I. M. Mattei xviii. Jali knjige opremaju bijele k stojnu Becu i Parigu dvoru frančakomu. Osvetu. 2. 102. i u Šulekoru rječniku (fränkisch⁴). — *U dvojice pisaca iz Dalmačije xviii vijeka č pred k promijeneno je na š: I u franški način nose ženski oborac, ženske kose*. J. Kavašin 173^b. Od franške zemlje. A. d. Costa 2. 196. — *U primjeru xviii vijeka na frančku stoji ulterbijalno*. Knjige s pelicam na frančku lijepijem govorom nakitjene. B. Zuzeri 389^b.*

FRĀNAČKIŃA, *f.* žensko čelade frančakoga naroda. — *U Šulekoru rječniku* (Frankin⁴).

1. FRĀNAK, Fránka, *m.* Francus, čovjek iz germanskoga plemena što je osvojilo Francusku (Galiju). — *Ake. kaki je u gen. taki je u ostalijem padežima osim uom. i acc. sing. i gen. pl.* Fránáká. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Staličevu* (il. Francese⁴ Gallus⁴, ispredi i frančki). Silni Franki na ņ udiru. G. Palmotić 1. 79. i u Šulekoru rječniku (Frank⁴).

2. FRĀNAK, fránka, *m.* srebrni norac po metričkoj mjeri (*vrijedi 40 arstrijskijeh norčića*) koji je preo u Francuskoj, u postije u nekoliko država (*s različitim imenima*) primljen kao jedinica kod norca, u Srbiji se zove dinar (*vidi* 1. dinar, d), franc. franc. — *Ake. je kao kod 1. Franak (osim acc. sing. što je jednak nominativu)*. — *U naše vrijeme*.

3. FRĀNAK, fránka, *adj.* tal. franco, slobodan. — *Od xv vijeka po zapadnijem krajevima*. Liber i franak od vsake službe. Mon. croat. 88. (1460). — *U ocom primjeru znači čist (o dohotku, dobitku, kad se odbije seakli trošak)*: A on da ima davati nam od toga malina polovicu franku. Mon. croat. 94—95. (1464).

FRANANKA, *f.* žensko čelade iz frančakoga naroda, vidi Franak. — *U Staličevu rječniku* (la Francese mulier ex Gallia) gdje s istijem značenem ima i Franankiña. — *oboje nepouzdamo*.

FRANANKIŃA, *f.* vidi Frananka.

FRĀNASOVIĆ, *m.* prezime. — *U naše vrijeme*. Schem. rag. 1876. 63. Sem. srb. 1882. 238.

FRĀNATIČA, *m.* dem. Frano. — *U Dubrovniku potvrđeno od xviii vijeka*. Gundulić Franačica. denerala bratić vrli. J. Kavašin 187^a.

1. FRĀNC, *m.* nem. Franz, Francusko. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Cesar Franc. J. Rajjić, boj. 86.

2. FRĀNC, *m.* vidi 2. franca. — *U naše vrijeme (u Vukovu rječniku samo oblik vrance)*.

1. FRĀNCA, *f.* Francuska, tal. Franca. — *Od xv vijeka po zapadnijem krajevima*. Zov France kraja. M. Marulić 242. V Francu pojde h Karlu Velikomu. Š. Kožić 17^b. O kraji od France. M. Vetranić 1. 38. Svu Francu robjahu i plinahu Ugri. B. Kašić, per. 11. Ludovik kralj od France. F. Glavinčić. evit. xxiv. Zač se odvzre Franca, ne bi u ņoj tanca neg kuga i boj. B. Krnarutić 37. Ludovik kralj od France. J. Banovac, pred. 68. Vratu se dakle u Francu. F. Lastrić, svet. 139^a. Ludovikom xi kraljem od France. D. Rapić 162.

2. FRĀNCA, *f.* syphilis, lues venerea, sranua bolest, zove se óvako jer su u Italiju oru bolest donijeli Francuzi. — *isporedi* 2. franca, franze, francuz. — *Od xviii vijeka*. Franci likarija. J. Vladimirović 14.

3. FRANCA, *f.* hyp. Francuska. — *U Parčićevu rječniku* (Francesca⁴).

FRĀNČAŃE, *n.* djelo kojijem se franca. — *U naše vrijeme (u Vukovu rječniku samo oblik vrančane)*.

FRĀNCATI, frāncām, *impf.* morbo gallico indicere, prilijepiti kome (objektu) francu. — *isporedi* franzaviti. — *U naše vrijeme (u Vukovu rječniku samo oblik vrancati)*. — *I refleksivno*: francati se, dobiti francu, obolijevati francu. — *u Vukovu rječniku* (vrancati se).

FRĀNCAV, *adj.* morbo gallico infectus, koji boluje od francu, kojemu je franca. — *isporedi*

franzav. — *Od xvij vijeka (u Vukovu rječniku samo oblik vranav)*. Ter gledaj gdi nam će doć francav (*može biti da treba čitati franzav*). N. Najekšević 1. 282. Kad je muž gubav, kužan, francav. Ant. Kadić 496. Kad bi bilo kojegod od ni kužno ili francavo. M. Dobretić 537.

FRANCAVICA, *f. vidi* 2. franca. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Gubu, francavicu, kugu. Ant. Kadić 520.

FRANCE, *m. vidi* Franac. — *xvij vijeka*. France Kontović. Mon. croat. 323. (1550). France Čuk. 284. (1581). — *I kao prezime*. Grgur France. 233. (1527).

FRANCÊS, *vidi* Francez. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Prinaučni Frances Filip Labbe. A. Kanižlić, kam. 10.

FRANČESKĀ (zemlja), *f. vidi* Francuska. — *U naše vrijeme (u Vukovu rječniku nema napose, ali kod Francez stoji vide Francez (mit allen ableitungen) i u Šulekovu rječniku (Frankreich))*.

FRANČESKĀN, franceskāna, *m. vidi* kod francuskanski.

FRANČESKĀNSKĪ, *adj. vidi* franciskanski. — *Postaje od franceskan (tal. francescano), kojemu obliku nema poterde, vidi franceskan. — U jednoga pisca iz Bosne xviii vijeka*. Pod ovim kapućom franceskanskim. F. Lastrić, ned. 7.

FRANČESKĪ, *adj. vidi* francuski. — *Postaje od Francez. — Od xviii vijeka (u Vukovu rječniku nije napose, ali kod Francez stoji vide Francez (mit allen ableitungen))*. Ludovik kralj francuski. J. Filipović 1. 340^b. Knjiga pisana episkopom francuskim. A. Kanižlić, kam. 170. Umećaše kojekako francuski. D. Obradović, basn. 101. i u Šulekovu rječniku (französisch) gdje ima i *adv.* francuski, po francuski.

FRANČESKIŃA, *f. vidi* FrancuskiŃa. — *U naše vrijeme (u Vukovu rječniku nije napose, ali kod Francez stoji vide Francez (mit allen ableitungen))*, i u Šulekovu rječniku (Französin).

FRANČESKO, *m. vidi* Francisko. — *xviii vijeka*. Prislavnomu patrijarki s. Francesku. F. Lastrić, od 365. Naš s. Francesko od Asiza. test. ad. 54^a.

FRANČESKOV, *adj. koji pripada Francesku*. Franceskovim neprijateljom. F. Lastrić, test. ad. 58^b.

FRANČESKĀN, *m. vidi* franciskan. — *xviii i xviii vijeka*. Franciskani. I. Ančić, ogl. 30. Pravi franciskani (*može se čitati i franceskani*) imaju zla dobrovoljno trpiti. P. Knežević, osm. 267.

FRANČESKĀNSKĪ, *adj. vidi* franciskanski i franceskan. — *U jednom primjeru xviii vijeka*. U kronikah franceskanskih (*može se čitati i franceskanskih*). P. Knežević, osm. 181.

FRANČESKĪ, *adj. vidi* francuski i francuski. — *Od xviii vijeka*. Život svetih izpisani spašolski, francuski. F. Glavinčić, cvit. XIX. Dogodilo bi vam se ono što se dogodilo nekome biskupu francuškome. F. Lastrić, ned. 369. Uzmi, slugo, divit i artiju, piši knigu kralju francuškome. Ant. Kadić, razg. 313^b. Da pogubi gospodu francušku. Pjev. crn. 72^a.

FRANČESKO, *m. vidi* Francesko. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu*. Francesko od Pavlo. M. Divković, nauk. v. Svetomu ocu Francesku. P. Posilović, nasl. 107^b. U staza(h) svetoga Franceška Ksaverija. F. Lastrić, test. ad. 101. Pod upravljenom oca reda svetoga Franceška. A. Kanižlić, kam. 850. Francesko. B. Leaković, gov. 90.

FRANČEZ, Franceza, *m. vidi* Francez, tal. Francese. — *ispoređi* Francez. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu (gdje se dodaje da se govori u Crnoj Gori a i u Hrvatskoj)*: vide Francez mit allen ableitungen (*s primjerom iz narodne pjesme*: Da čuvaju Mletke od Franceza). a) s pravijem značenjem. S. Leonard bi Francez. F. Glavinčić, cvit. 361^a. To videše s Trojice Francezi. Pjev. crn. 73^b. i u Šulekovu rječniku (Franzose). — b) balsamina hortensis Desp., neki crvijet, lijepi čorjek, breskveica. B. Šulek, im. 83. — *ispoređi* Francez, c).

FRANČEZ, *m. vidi* Francez. — *U jednoga pisca iz Dalmacije xviii vijeka*. Francež oli Inglež. M. Dobretić 94.

FRANČIJA, *f. Francuska, tal. Francia*. — *Od xviii vijeka a između rječnika u Bjelostjenčevu gdje naj prije dolazi i u Voltigijinu*. U kraljevstvu od Francije. J. Filipović 1, 1^b. Ludovik kralj od Francije. A. Kanižlić, uoč. 361. Hoću dići svu silnu Franciju. Pjev. crn. 108^b.

FRANČIJAŠKI, *adj. (po svoj prilici) francuski*. — *Na jednom mjestu xiv vijeka, a otale u Daničićevu rječniku*: francijaškiy „gallienus“ (kao da je to). Za dječnu francijašku koju su odkupovali. Spom. sr. 1, 9. (1397).

1. FRANČIKA, *f. vidi* evančika. — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori*.

2. FRANČIKA, *f. hyp.* Franciska, *vidi* 3. Franca. — *U Parčićevu rječniku (Francesca)*.

FRANČIKOVAC, Francikovec, *m. selo u hrvatskoj krajini u okrugu ogulinsko-slunjskom*. Schem. segn. 1871. 17.

FRANČISK, *vidi* Francisko.

FRANČISKĀN, franciskāna, *m. vidi* franciskan. — *xviii vijeka*. PomilovaŃa dana istim franciskanom. Norim 12. Od Tomikovića franciskana. A. Tomiković, živ. 1.

FRANČISKO, *m. vidi* Francisko, tal. Francisus, tal. Francesco. — *Od xv vijeka*. O Francisko ubogaru. M. Marubić 286. Anibal Lucij Francisko Paladiniću pozdravljenje. H. Lucić 225. Francisko od Pavle, ispovjdnik. M. Alberti xxxiv. Po o. f. Francisku Glavinčiću. F. Glavinčić, cvit. 1. Serafinski Francisko. A. J. Knežević xvii. — *Na jednom mjestu s nominativom* Francisk. Bernard. Francisk, Dominik. A. Georgiceo, pril. 5.

FRANČISKĀN, franciskāna, *m. fratar reda svetoga Franceška, tal. francescano, nem. franciskaner*. — *xviii vijeka*. Lucić ki manastir vas zastavi franciskanom. J. KavaŃin 114^a. Četiri primaučna franciskana. A. Kanižlić, kam. 610. i u Šulekovu rječniku (franziskaner).

FRANČISKĀNKA, *f. danna reda svetoga Franceška*. — *U Šulekovu rječniku (franziscanernomme)*.

FRANČISKĀNSKĪ, *adj. koji pripada franciskanima*. — *U Šulekovu rječniku (franciskanski samostan, manastir (franziskanerkloster))*.

FRANČISKAR, *m. vidi* franciskan. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Sveta reda franciskara malo braće. J. KavaŃin 374^b. Franciskari cvatu jošti. 375^a. — *u istoga pisca ima i franciskar s istijem značenjem*: Blaženi su i franciskari papa Niko četvrti. J. KavaŃin 309^a. — *obje riječi biće sam pisac načinio*.

FRANČISKO, *m. vidi* Francisko. — *Od xv vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Francisko)*. Reda svetoga Franceška. Mon. serb. 379. (1431). Pred Franciskom Modrusinicom. Mon. croat. 85. (1457). Namoli redovnike svetoga Dominika i Franciska. A. Kanižlić, kam. 607.

FRANCKI, *adj.* francuski. — Na jednom mjestu xviii vijeka (*biće sam pisac načinio radi stihaj*). Da se francimk imenom ne pati. J. S. Rejković 127.

FRANCLIV, *adj.* *vidi* francav. — U naše vrijeme u Vukovu rječniku samo oblik vrancliv.

FRANČOSKĀ, *adj.* *vidi* francuski i Francoz. — U jednoga pisca čakavca xvi vijeka. Čest francoskih vojev. Š. Kožičić 49^b. Pomožen ošče francoskuju vojsku. 54^b.

FRANČOZ, *m.* *vidi* Francuz, *tal.* Francioso. — U jednoga pisca čakavca xvi vijeka. Salvestar 11 Francoz rodum. Š. Kožičić 22^a. Rimski arhiereji pozri-e na Francoze cesarstva radi. 44^a.

FRANČUŠ, *m.* *vidi* Francuz. — U jednoga pisca xviii vijeka. *isporedi* Frances. Papa se je tužio Francusom. A. Kanižlić, kam. 156. Pisao je Francusom. 223.

FRANČUŠKĀ, *f.* (*uprav adj.* uz koji se ima u misli zemlja, *vidi*: Što vidimo ne samo u francuzkoj, anglijskoj i ninačkoj, veće još i u moskovskoj zemlji. A. T. Blagojević, khim. 1x) Francogallia, država u Evropi. — Od xviii vijeka a između rječnika u Vukovu. Da će poslati poklisare u Francusku. A. Tomiković, živ. 39. Bila je onda vojska među Francuskom i Talijanskom. gov. 246. i u Šulekovu rječniku („Frankreich“).

FRANČUŠKĀ, *adj.* francogallicus, koji pripada Francuzima ili Francuskoj. — *isporedi* francuski. — Od xviii vijeka (*vidi* a, b) a između rječnika u Vukovu.

a. *adj.* a) s pravijem značenjem. U zemlji francuskoj. F. Lastrić, ned. 331. Francuzke knjige. A. Kanižlić, kam. 79. Jedan francuski pleušč. M. A. Rejković, sabr. 2. Kad ga vide gospoda francuska. Ogled. sr. 411. — na francusku dolazi kao adverb. Da se nose na francusku. A. Tomiković, živ. 107. — i u Šulekovu rječniku („französisch“). — b) pridaje se imenima što znače bolest, nemoć, *vidi* franca. 1496 francuzki beteg naj prvo be letos donesen v lašku zemlu. P. Vite-zović, kron. 132.

b. *adv.* francuski. — u naše vrijeme, u. p. govoriti francuski, po francuski, i u Šulekovu rječniku.

FRANČUŠKIŃA, *f.* žensko čelade iz Francuske. — *isporedi* FranceskiŃa. — U Vukovu rječniku i u Šulekovu („Französin“).

FRANČUŠKĀ, *adj.* *vidi* francuski. — U jednom primjeru xviii vijeka. U kraljestvu francuzkomu. F. Lastrić, svet. 137^b.

FRANČUŽ, Francúza, *m.* Francogallus, čovjek poznate narodnosti u Evropi, nem. Franzone (*nije potrebno pomisliti na ital.* Francioso). — Od xviii vijeka (*ali* *vidi* i francuski), a između rječnika u Bjelostjenčevu, u Voltigijinu, u Vukovu. a) s pravijem značenjem. Da s' ukaže junačić delija Moskov, Francuz i slavni Bečhija. I. Zaničić 16. Francuzi se pomamiše. V. Došen 54^b. Od grada mu ključe pridadoše, a Francuze na dvor istiraše... I sužanja mladi dovedoše, sve Francuza mladi neženeni. And. Kacić, razg. 315^b. Jedan Francuz upita Inglezu. M. A. Rejković, sabr. 12. Baš da brani Mletke od Francuza. Nar. pjes. vuk. 4, 70. Kako će se pobiti s Francuzom. Ogled. sr. 411. i u Šulekovu rječniku („Franzose“). — b) *vidi* 2. franca, *isporedi* francuzi i francuski, a, b). — u Bjelostjenčevu rječniku: francuz beteg oduren morbus gallicus. — c) *vidi* francez, b). B. Šulek, im. 83.

FRANČUŽI, *m.* pl. franca, nem. franzosen. — U Šulekovu rječniku („franzosen; lustseuche“).

FRANČUŽIĆ, *m.* dem. Francuz. — U naše vrijeme. Gle lijepih Francuzića. Nar. prip. vrč. 156.

FRANČUŽIV, *adj.* francav, *vidi* francuzi. — U Šulekovu rječniku („französig; venerisch“).

FRANČA, *f.* Francuska, *tal.* Francia. — Od xvi vijeka kod Dubrovčana, a između rječnika u Mikalijinu i u Belinu 328^a. Po svoj ga Franči („Franzi, ali i na drugijem mjestima u istoj knjiži z stoji često mj. c) i teleskoj zemlji razsija. B. Gradić, djev. 148. Pride u Francu. I. Đorđić, ben. 18. S svetijem Ludovikom, kraljem od France. V. M. Gučetić 161. Kad je Klodoveo prvi kraljevo u Franči. N. Marčić 9.

FRANČES, *vidi* Franceško pri kraju.

FRANČESKA, *f.* Frančesca, ime žensko, *tal.* Francesca. — U Šulekovu rječniku („Frančeska“).

FRANČESKO, *m.* Frančesceus, ime muško, *tal.* Francesco. — *isporedi* Frančesko. — Od xv vijeka, a između rječnika u Belinu 328^a i u Daničevu (Frančesko). Gospodinom Frančeskom. Poskari. Mon. serb. 327. (1423). Knezi Frančesko Pučić. 515. (1472). Fra Marin od reda Franceška svetoga. N. Najšeković 1, 338. Fratar od svetoga Franceška usta otvorena a vreač a zavezana. (D). Poslov, danič. 22. Drug svetoga oca Franceška. K. Mađarović 72. Po oten f. Josipu Banovcu reda s. Franceška. J. Banovac, razg. 1. Franceško Vitnić. And. Kacić, kor. 473. S. Franceško, moli za nega. T. Ivanović 110. Reda male bratje s. o. Franceška. D. Rapić 1. i u Šulekovu rječniku („Franz“). — u jednoga pisca Dubrovčanina xviii vijeka ima nominativ Frančes (*uprav* Frančesk, ali k na kraju otpadu kao i t i d kod krajnjih st, št, zd, žd u Dubrovčana). Sveti Frančes. B. Zuzeri 410^a.

FRANČEŠKA, *f.* *vidi* Franceška. — U jednoga pisca xviii vijeka. S. Franceška. J. Banovac, prip. 208.

FRANČEŠKAN, *m.* *vidi* frančiskan. — U jednoga pisca xviii vijeka. Veli nemu Sibimianin Janko: „Ovde ima fratar frančeskan, po imenu Ivo Kapistrane“. And. Kacić, razg. 143^b.

FRANČESKIN, *m.* frančiskan. — U jednoga pisca xviii vijeka: U svetomu manastiru od bosonozijeh frančeskina. B. Kašić, fran. 4. — u istoga pisca na drugom mjestu ima frančiskin s istijem značenjem: Ere se on učini fratar frančiskin. 151.

FRANČESKO, *m.* *vidi* Franceško. — Od xviii vijeka. Sveti otac patrijarka Franceško. L. Lu-buški 11. Promotrišči dakle Franceška. F. Lastrić, test. ad. 55^b. Da se odužim svetomu Francešku Saveriji. A. Kanižlić, fran. 14. Učini se redovnik s. Franceška. F. Radman 57.

FRANČESKOV, *adj.* koji pripada Francešku. Franceškovi nasliđnici. P. Knežević, pism. 116.

FRANČEZ, Franceza, *m.* *vidi* Francez. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Mikalijinu i u Belinu 328^a. Od Špañula prije, posl od Franceza bi ubičen. B. Kašić, in. 30. Prida li dohode Francezi. Inglezli. A. Kalić 543.

FRANČEZ, *m.* *vidi* Francez. Francez. Francež. — Na jednom mjestu xviii vijeka. Ja sam rodom Francež. J. Filipović 3, 256^a.

FRANČIĆ, *m.* nadimok ili prezime xv i xvi vijeka. Petar rečeni Frančić. Mon. croat. 149. (1492). Martin Frančić. 325. (1552).

FRANČISKA, *f.* *vidi* Franceška. — U Parčičevu rječniku („Francesca“).

FRANČISKO, *m.* *vidi* Franceško. — Od xviii vijeka a između rječnika u Daničevu (Franč-

oško). Bratu jegovu Francisku. Mon. serb. 69. (1273—1311). Presvitologa gospodina Franciska Fuškari. Mon. croat. 61. (1437). Francisko, od jegoze rod male bratje. S. Kožić 279. Sveti Francisko. M. Alberti 331.

FRANČISKAR, *vidi* franciskar.

FRANČKI, *adj. vidj* francčki. — *U Staličevu rječniku* („cosa francese“ „gallus“). — *nepouzđano*.

FRANDEPANI, *m. tal.* Frangepani, *prezime talijanske porodice od koje su nastali da poljeje hrvatska porodica Frankopan, te se upotrebljava nješto ore rječi, i to pisano na različne načine.* a) *(vukarski)* Frangepani *u spomeniku glagoljskom xv vijeka*: Mi knez Mikula di Frangepani. Mon. croat. 55. (1428). — b) Frangipani *(ne zna se, treba li citati -di- ili -gi-)* *u jednoga pisca xvij vijeka*: A jad euše poglavari Frangipani vrh svakoga. P. Knežević, pism. 186. — c) Frangopan *u jednoga pisca xvij vijeka*: Totu pogine knez Ivan Frangopan. P. Vitezović, kron. 131. — d) Frangepanović *u jednoga pisca xvij vijeka*: Glasovita bana Zrinskića i svijetla Frangepanovića. J. Krmotić, pjesm. 8.

1. FRANI, *m. vidj* Frano. — *Akc. se mijenja u voc. Fráne. — Prema ostalijem padežima nominalit bi mogao biti i Frána (voc. Frávo), ali mu nema potcrde. — Od xv vijeka (naj prije u talinskij m spomenicima), osobito po zapadnijem krajevima, a između rječnika u Mikalima i u Belinu 328a. A Frano muto. Mon. rap. 1. 120. (1327). Frane muto. 177. (1345). Pop Frane. Mon. croat. 131. (1187). Od tebe, mej Frane, pohvalen sam bit volim. H. Lucić 283. Gdi jest s. Frane. F. Glavinčić, evit. 2759. Ča se ští od blaženoga svetoga Frane. Michelangelo, 6. Prikaza mu se s. otac Frane. J. Banovac, pred. 137. Poznade ona ovcica s. Frane. razg. 45. U životu s. Frane. M. Zoričić, zrc. 189. Biše dolestan i s. Frane. 189. Serafinskog svetog Frane stahie nije drugo nego vjevatie. Nadod. 18. Za tim Frane ovi svit ostavi. 19. Nasliđovao je Franu svetoga. A. d. Costa 1. 110. Knez Frane Papadi. I. J. P. Lucić, izk. 5. Pogubi se Frane i lipa Lijuna. Nar. pjes. istr. 2, 22. i u Šalekovu rječniku („Franz“). Na dva mjesta osnova je franc: Nadgrebniča, koju složi Petre Hektorović Franetu Hektoroviću. P. Hektorović 61. Gosp. Franetu Pjerotiću. I. Ivanišević 107.*

2. FRANE, *f. hyp.* Franceska. — *Akc. se mijenja u voc. Fráne. — Nominalit bi mogao biti i Frána (voc. Frávo), ali mu n-ma potcrde. — U Belinu rječnika 327b i u naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.*

FRANETIĆ, *m. prezime po oca Franeta. xv vijeka*: Tomas Franetić. Mon. croat. 236. (1533). i u naše vrijeme. Schem. zagr. 1875. 261.

FRANETOVIĆ, *m. prezime. U naše vrijeme. Schem. zag. 1876. 63.*

FRANČE, frančog. 1. *pl. osv. tal.* franc. *U Mikalima rječniku.*

FRANČA, *f. dem.* 2. Frana ili 2. Frano. — *Od xv vijeka. Gospodiena jedna imenom Franica. A. Konžić, utoc. xvij. Sveta Franica Rimska. Blago turl. 2. 156. Kada je Franica na misu hodila. Nar. pjes. istr. 2. 113. i u Šalekovu rječniku (Franciska).*

FRANČIN, *adj. koji pripada Franici. On odsice Franici glavice. Frančina glava dolgo je letila. Nar. pjes. istr. 2. 113. Frančino jaje po plokati laje. 4. 17.*

1. FRANIĆ, *m. dem.* Frano. *U Šalekovu rječniku (Fränchein).*

2. FRANIĆ, *m. prezime. — Od xvi vijeka. Barić Franic. Mon. croat. 280. (1579). Franic. And. Kacić, kor. 168. Tomas Franic. Norini 85. Franic. Schem. bosn. 1864. 99. Sem. serb. 1882. 238. i u Lici (govori se i Vranić). J. Bogdanović.*

FRANIĆEVIĆ, *m. prezime po oca Franicu. — Od xvij vijeka. Šimun Franicević. Stat. polj. ark. 5. 312. (1662). Franicevići. And. Kacić, kor. 471. Franicević. Schem. bosn. 1864. xv. xxvii.*

FRANIN, *adj. koji pripada Franí (vidi 1. Frane). Na Franim pusti dvor. D. Baraković, vil. 319. Prociniimo Franinu svetiinu. I. Ancić, ogl. 51.*

FRANKA, *f. hyp.* Franceska, *isporedi* Franko. — *U Šalekovu rječniku (Franciska).*

FRANKAPÂN, *m. prezime plemenite hrvatske porodice. — Isporedi* Frankopan i Frandepani. — *Od xv vijeka. Mikula de Frankapan. Mon. croat. 54. (1128). Mi knez Stefan de Frankapan. 83. (1457).*

FRANKO, *m. ime muško. hyp.* Frančko. — *Od xiv vijeka po zapadnijem krajevima a između rječnika u Daničičevu (Franko). Istu Turci Franka i Vkišu (Dubrovčane) za đecu francijasku koju su otkupovali. Spom. sr. 1. 9. (1397). Franko Širnić. Mon. croat. 111. (1490). Franko Loučarić. 263. (1569). A Marković Franko miran svejer pomahu u trgostvu. J. Kavašim 1099. Franko Talović. And. Kacić, kor. 433. i u Šalekovu rječniku (Franz; Fränchein).*

FRANKONJA, *f. Franconia, kraj u Njemačkoj. nem. Franken. — Od xvij vijeka. U Frankoniji od Alemanije razboli se cesar Enriko. F. Glavinčić, evit. 2719. i u Šalekovu rječniku (Franken).*

FRANKOPÂN, *m. vidj* Frankapan. — *Od xvij vijeka. Od kneza Martina Frankopana. P. Vitezović, kron. 123. Pokle ubignu Frankopana težki jaran. J. Kavašim 1164.*

FRANKOPANOVIĆ, *m. vidj* Frankapan. — *Od xvij vijeka. Od kuće Frankopanovića. And. Kacić, kor. 119. Knežovi Frankopanovići. 185.*

FRANKOV, *adj. koji pripada Franku. — Između rječnika u Daničičevu (Frankova). Srebro Frankovo. Spom. sr. 1. 79. (1106). Frankov dvor vrh rike. Mon. croat. 125. (1186).*

FRANKOVIĆ, *m. prezime po oca Franku. — Od xv vijeka. Franković. Mon. croat. 125. (1186). Jakov Franković. 237. (1535). Čer Matě Frankovića. I. J. P. Lucić, izk. 38. Franković. Schem. bosn. 1861. xii. xxvii.*

FRANO, *m. hyp.* Francesko. — *Akc. se mijenja u voc. Fráno. — Od xv vijeka a između rječnika u Mikalima i u Belinu 328a. Daše Frana Kraja. Mon. croat. 111. (1175). Fratar Frano Budisić. 175. (1199). Frano vas i Mara drago pozdravljahu. N. Najeković 1. 256. Frano Lukarević. D. Rašina 9. Arjadna gosp. Giva Frana Gundulića. I. Gundulić 1. Bijase priminuo sveti Frano. I. Ancić, ogl. 113. Sveti Frano sve nadajde. S. Margitić, isp. 155. Frano otac sveti. P. Knežević, pism. 4. Frano je ubožtvo, i ubožtvo je Frano. F. Lastrić, test. ad. 599. Frano drugo od neg ne prosaše. Nadod. 21. S. Frano Ksavertijo. Blago turl. 2. 11. Frano Radmanović. Norini 66. Frano Kovačović. 75. Postite kako s. Frano. D. Rapić 297. Ubi Stanko Frana kapetana. Ogled. sr. 412. i u Šalekovu rječniku („Franz“).*

FRANOV, *adj. koji pripada Franu. Nasljeđujući bogomile tetke: g. Mariju Sabovu i g. Mariju Franovu. I. M. Mattei ix.*

FRANOVAC, franoveca, *m.* *vidi* franciškán. — *U pisacu našega vremena.* Franovci staće od-sele uz narod svoj. M. Pavlinović, *razl. spis.* 431. Tekeli paša metnu na nuke franovce bosanske, *razg.* 41.

FRANOVIĆI, *m.* *pl.* *seoce u Hrvatskoj u podžupaniji riječkoj.* Pregled. 7.

FRANSKI, *adj.* *vidi* franački. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Prilike se ne ga vide, nu po hižah sve gospode franske. J. Kavačin 27a. Grčko carstvo podložise franskim banom. 2113.

FRANUL, *m.* *hyp.* Francésko. — *U jednom spomeniku xv vijeka.* Popa Franula . . . Popu Franulu. *Mon. croat.* 112. (1473).

FRANUŠA, *f.* *augm.* Frána. — *U latinskom spomeniku xiv vijeka (pisano 'Framussa').* Clemens de Goze, Framussa filia dicti Clementis. *Mon. rag.* 1. 158. (1344). *i u Belinu rječniku* (327^b s dodatkom da je selvačka ime).

FRANUŠIĆ, *m.* *prezime.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

FRANZAV, *adj.* *vidi* francav i franze. — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

FRANZAVITI, franzavim, *impf.* *vidi* francati i franze. — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

FRANZE, frānzē, *f.* *pl.* *vidi* franca. — *U naše vrijeme u Dubrovniku (z glasi z, tako i u franzav, franzaviti).* P. Budmani.

FRANZ-, *vidi* franz-.

FRÁŇA, *f.* *hyp.* Franciska. — *Akc. se mijēna u cac.* Frāno. — *U naše vrijeme u Hrvatskoj.* Presvijetla gospođa grofica Fraňa Drašković. *Vuk. nar. pjes.* 2. 651 (među prenumerantima). *i u Sulekora rječniku* ('Franciska').

FRANČAKĪ, *adj.* *vidi* franacki. — *U jednoga pisca xvii vijeka.* U Parizu gradu franackomu. B. Kasić, *ih.* 87. Život svete Aldegunde djevice franacke kraljice. *per.* 26.

FRÁŇE, *m.* *vidi* 1. Frane. — *U spomeniku xvi vijeka i u jednoga pisca (iz Staronije) xviii.* Knez Fraňe Ivacić. *Mon. croat.* 257. (1556). Vina slugo i pokorni Fraňe, sad ukaži tvoje zahtivañe. *Nadod.* 24.

FRANĚMIL, *m.* vrsta trave koja stucena privija se da napne kožu i da se provali. M. Pavlinović.

FRANĚTIĆI, *m.* *pl.* *selo u Hrvatskoj u podžupaniji karlovačkoj.* Pregled. 26.

FRANĚVAC, frañevca, *m.* *selo u Staroniji blizu Cruga.* *Schem. zagr.* 1875. 116.

FRANĚVO, *n.* *selo u Banatu.* *Sem. prav.* 1878. 94.

FRANICA, *f.* *dem.* Fraňa. — *U Parčičera rječniku.*

FRÁŇO, *m.* *vedi* Frano, *isporedi* i Fraňe. — *U jednoga pisca xviii vijeka (nepouzdanu):* Fraňo nkučan. Osip plačan, za snudim er piznačan. J. Kavačin 83^b. — *u naše vrijeme po sjevernijem krajevima i u Sulekora rječniku* ('Franz').

FRAPÁN, *adj.* *uprav part. pres. pass. nepateridenoga glagola* (trapati), (o tkañu, odijela) *na-kičen* priširivijem šarovitijem komaditijem tkanja, *tal.* frappare, frappato. — *U jednoga pisca Dubrovčanina xvi vijeka.* Frapanijeh sajuna ne imas li bez broja? M. Vetranić 1. 117.

FRÁS, *m.* *vidi* 2. djetinje, *žen. astr.* fräss. — *isporedi* vras. — *U Vukovu rječniku.*

FRASKA, *f.* ruga, bora, *urska, vidí* vraska.

— *U Vrančičera rječnika, u Mikašina, u Bjelostjenceva, u Stubičera.*

FRÄSKÄNE, *n.* *djele kajijem se fraska.* — *U Bjelostjenceva rječnika.*

FRÄSKATI, fräskäm, *impf.* *mištiti, vidí* fraska. — *U Vrančičera rječnika* ('rugare'), *u Mikašina, u Bjelostjenceva, u Stubičera (gdje ima i refleksivno) fraskati se* ('corrugari').

FRASKAV, *adj.* *pan frasaka.* — *U Stubičera rječnika* ('rugosus').

FRASKUN, *m.* *relika staklenica, tal.* fiascone. — *U jednoga pisca Dubrovčanina xvi vijeka.* I fraskune nagibati . . . Trinkajući u fra-kune. M. Vetranić 1. 249. Gdje se trinka . . . vince slatko gostarami i fraskumi. 1. 259.

1. FRÄŠKA, *f.* *ladorija, tal.* frascio. — *U pisca čakavca xvi vijeka.* Spovid imi ladi priprošća, a ne s fraškami ali s škrami. Koržun. 62^b.

2. FRÄŠKA, *f.* *granica od drveća s lišćem isto visi nad vratima u krcama, tal.* frasca. — *U pasloricama dubrovačkijem xvii vijeka.* Tko stavi frašku, hoće prodat' bacvu. (D). Poslov. danic. 133. Tko vina ne prodava, fraške ne stavja. (D). 135.

FRANŠNIK, *vidi* prašnik. — *U Belinu rječniku* 321^a *gdje bez sumnje stoji štamparskom grješkom* *mj.* prašnik. *i u Stubičera gdje je uzeto iz Belina.*

FRÄŠT, *m.* brassica oleracea bullata L., vrsta kupusa, *isporedi* kel, verza. — *U jednoga pisca iz Staronije xviii vijeka.* Kel, frašt ili verza koja priko zime na poju ostaje, kod se sije. J. S. Rejković 265. Frašta i sveg što ozliši i eće pomljiv kućnik sad u zemlju meće. 307. *i u Sulekora rječniku* ('blattkohle kod Kohl').

FRAT, *skraćeno* fratar, *stoji pred imenom i ne mijēna se po padžima, isporedi* fra. — *xv vijeka (pisano frati), i u Daničičera rječniku* (frati). Naš, posali u ime frati. Lovrenaci. *Spom.* sr. 1. 71. (1105). Našega poctovanoga i redovnoga frati Aleksendra Dubrovčanina. *Mon. serb.* 491. (1465). — *U novijem spomeniku pisano je* fradt, *u otale i u Daničičera rječnika.* Frads. Vita, mali bratti. *Mon. serb.* 109. (inscriptio recens. Miklošić).

FRÁTAR, frātra, *m.* frater regularis, *kod katolika čovjek koji pripada crkvenome redu i živi u manastiru, te je obrezan trina sedamijem začetima; razlikuju se fratri od kal, dera, cali, rudi i bi) tjem što ne smiju imati svojega bica nego žive milostivom do je sad samo kod redora svetoga Frančeska) i što mogu imati manastire u gradovima i u naseljenijem mjestima, naj glavniji su redovi: svetoga Frančeska, tri reda, svetoga Dominika, svetoga Avgustina, i karmelitski.* — *Lat.* frater, frat. — *isporedi* frator. — *Akc. se mijēna u gen. pl.* fratāra (u Dubrovniku frātāra). — *U množini se rječkom unče ov:* A fratrove vrijedne spilske imañe metnut u obćenu. J. Kavačin 100. — *Posre su neobični oblici u kojima ostaje drugo a, i nahode se samo u drje dubrovačke paslorice, i to radi slika:* Otare liže a mami fratore. (Z). Poslov. danic. 92. Rim dava dim, a iste dimare za hranit fratore. (Z). 107. — *Od xiv vijeka a između rječnika u Vrančičera* ('monachus'), *u Mikašina* ('frater'), *u Belinu* ('coenobita' 328^b), *u Bjelostjenceva* ('kajlavski frater monachus'), *u Stubičera* ('frate' monachus, coenobita'), *u Daničičera* ('fratr, frator za kaludera'), *a) sa značenem kazanjem sprijeda.* Pride pred nas fratar Jakov. *Mon. croat.* 15. (1381). Gospodim vikari sa fratri. *Mon. serb.* 378. (1431).

Vsoj bratiji fratrom svete crkve katoličke rimačke reda svetoga Franješka, 379. (1434). Više pisani fratara Aleksandari. 494. (1465). Z belimi fratri. Mon. croat. 279. (1576). Među kaluderim i fratrim. B. Gradić, *Gjev.* 126. Moliti oca od fratara predikatura. A. Gučetić, *roz.* mar. 23. Ovi se mladae obuče u fratre svetoga Franješka. M. Divković, *nauk.* 2229. Ozdravivši nćimi se fratar. P. Posilović, *nasl.* 10^b. Fratar koji ne prosi a mrav koji ne nosi ne vaļa ništa. (D). *Poslov. danić.* 22. Male bratje fratri gdi su. J. Kavañin 328^b. Gdi ima crkva i manastir fratara reda svetoga Franješka, koji fratri onde pribivaju. J. Filipović 1, 104^b. Dodoše daklen fratri u Bosnu na 1235. Norini 10. Ispovidnika koji su fratri i redovnici regularski. M. Dobrotić 150. Tu je lijepo pokrstio fratre. *Nar. pjes. juk.* 569. Bilo beskota, biće fratara. (U Dubrovniku). *Nar. posl. vuk.* 13. Neka fratri mi maše za ubogu dušicu. *Nar. pjes. mikul.* 141. — *b)* *ieki pisci zorn fratrima i kaludere (kao što bira i u drugijem jezicima, tako se hem. mōnch i franc. moine kaže za kaludere i za fratre), ridi i u rječnicima.* Bješe jedan fratar od kartuzijana, ovi fratar bješe vele bogoljuban. M. Divković, *nauk.* 149^b. Posta fratrom reda s. Benedikta. F. Glavinčić, *cvit.* 215^b. — *c)* *sargus Rondeletii C., V., ička riba, sarak, sarag.* — u *Spletu.* D. Kolombatović, G. L. Faber 191. Velike su (ribe)... fratar amagnamorti (u Makarskoj). L. Zore, *rib.* ark. 10, 310. — *d)* *papaver rhoeas L., cvjeni mak, u Brihru.* B. Šulek, *im.* 83. — *e)* *fratri bijeli, ornitologium arabicum L., ička biljka, u Dubrovniku.* B. Šulek, *im.* 83.

FRATĀRSKĀ, *f.* selo u Komarlima blizu Dubrovnika, *ridi* Pridvorje. P. Budmani.

FRATĀRSKĪ, *adj.* koji pripada fratrima. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Stalićevu.* Svukal bi abit fratarski. *Transit.* 270. Po tom jili u fratarske haļe obuče. F. Vramčić, *živ.* 74. Po fratarsku obučen, moleći, posteći. F. Glavinčić, *cvit.* 136^b. Manastir fratarski. P. Posilović, *cvijet.* 129. Fratarski maćak. (D). *Poslov. danić.* 22. Fratarske zamovijete prama dobrijem da ne sliši. J. Kavañin 145^b. — *Dolazi uz ička imena mjesta:* Fratarski Manastir, *mjesto u Hercegovini.* Schem. *herceg.* 1873. 226. Fratarsko vrela, *izvor u Hercegovini (po zapadnom gororu Fratarsko vrela).* 17. — *ispoređi i* Fratarska.

FRATĀRSTVO, *n.* stane onoga koji je fratar. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Sva fratrstva i uboštva. J. Kavañin 523^b.

FRATĪĆ, *m.* *ridi* fratrić, *dem.* tal. frate. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Oblačit se u fratiće oli picokare oli begvino. *Ant. Kadeić* 291.

FRĀTHĀ, *f.* *ridi* bratinstvo, *vj.* grē. φρατρία. — *Abc. se mijēna u gen. pl. fratija.* — *U naše vrijeme u Dobrovniku.* P. Budmani.

FRĀTOR, *m.* *ridi* fratar, grē. φράτωρ. — *ispoređi* vator, prator. — *U Vukovu rječniku.*

FRĀTOROV, *adj.* koji pripada fratoru. — *U Vukovu rječniku.*

FRĀTORSKĪ, *adj.* koji pripada fratorima. — *U Vukovu rječniku.*

FRĀTRĪĆ, fratrić, fratriću, *m. dem.* fratar (*preneseno je i u ičke (bratije).* — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Stalićevu, a u prarijem značenem.* Posadsi dva fratrića van iz molstira. *Mirakuli.* 18. — *b)* *ička riba, ispoređi sarak.* Fratrić, *sargus Saldviani C., et V. D. Kolombatović,* *pesce.* 7. *Sargus vulgaris Geoffr. G. L. Faber* 191. — *c)* *ime nekijem piscima.* Fratrić, *parus lugu-*

bris Natt. D. Kolombatović, progr. spal. 1880. 26. Fratrić, *fuligula cristata Steph. 44.* — *d)* *gryllus campestris L., crvčak, starak, ispoređi* popić. A. Ostojić. — *e)* *morski fratar, pelagius monachus L., crsta morskoga uclerjeda, na Visu.* A. Ostojić.

FRĀTRĪĆAK, fratrićka, *m. dem.* fratrić. — *U jednoga pisca xvii vijeka.* Primito ovi darak od ruku jednoga fratrićka uboga. M. Divković, *nauk.* xxvi. Zašto se prikazuje od jednoga naj mañšega fratrićka. *zlam.* 4^b.

FRĀTRĪĆI, *m. pl.* tagetes patula L., *ieki cvijet, komarčinu, mali žuteļ, u Kraljevici.* B. Šulek, *im.* 83.

FRĀTRĪJA, *f.* *a)* *stane onoga koji je fratar; b)* *bratinstvo.* — *ridi* fratija. — *U Bjelostjencu rječniku; monachismus, 2. fratrija, bratinstvo (fraternitas).*

FRĀTRĪNA, *m. augm.* fratar. — *U jednoga pisca xviii vijeka (čenskoga roda).* O luda fratrimo! I. Velikanović, *prk.* 82. I on je jedna fratrina brez razloga, 81.

FRĀTRŌVĀC, Frätrovāc, *m. pl.* dva sela u Hrvatskoj u podžupaniji karlovačkoj. *Pregled.* 27. 31.

FRĀTRŠĆICA, *f.* ime mjestima u Hrvatskoj, *a)* *selo kod Zagreba (kujkarski) Fratršćica.* *Pregled.* 2. — *b)* *Fratršćica (zore se i Gorenci), seore u podžupaniji zagrebačkoj.* 18.

FRĀTŪN, fratūna, *m. ička kva obuča.* — *Postaje po seaj prilici od fratar (fratri male braće nose osobitu obuču, te se talijanski zorn zoccolanti od zoccolo, klopaci.* — *U Mikaljinu rječniku:* fratūni od drva, klopci zoccoli zopolodium; fratūni za led zopolodium ferratum; fratūni visoki ženski pantofola, pianella sandalium, crepida, sandalium hetruseum, baccæe, mulleus.

FRĀVA, *f.* dohaji samo u jednoga pisca Dubrovačina xvi vijeka, i kao da znači: gospoda. — *Radi postajna ne može se pomisliti nego na hem. frau, ali je to srakako vrlo ednoratno.* Kad budeš na skutu toj fravi, S. Mencić 177. Gorase svital raj u licu toj fravi, 240.

FRBEZARI, *m. pl.* seore u Hrvatskoj u podžupaniji dioničkoj. *Pregled.* 13.

FRCA, *m. ridi* Freo. — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Negov sestrić Freo Ibrahimu... Pred dvorove Freo Ibrahimu. *Nar. pjes. vuk.* 3. 183.

1. FRĀTI, frēam, *impf.* prosihite, emicare, *kad što žitka na silu udara kroz tijesno, te kao na ubazore bava se, ridi i* strati, strati. — *ispoređi* vreati. — *Riječ je onomatopjejska, ispoređi* frk. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (vreati kix, ditlno 659^a), u Stalićevu (L. guttatim effluere, effundi, 2. vibrare), a sa značenem sprijeda kazanim.* Da joj suze iz očiju freaso. M. A. Rejković, *sabr.* 11. — *b)* *od žitka je preneseno na što trilo, kad na onaki način odskace.* Daske freaju sa zlocesto pokrivenih krovova. M. A. Rejković, *sat.* 17^b. — *c)* *na jednom mjestu a jednoga pisca xviii vijeka kao da je kazalni glajol prema predašnjem značenem (ridi i 2. vreati).* Iz Solina ženstvo treca živim ognjem da Rimljani ostaše od űih zaširani. J. Kavañin 217^b. — *d)* *u istoga pisca na dva mjesta aktivni je glajol s nejasnijem značenem: udarati, ranirati, mućiti (?).* Čie steto pueću srea, a oćut ina uda frea. J. Kavañin 129^b. Peta strijela smitno frea na taknutje osudnike, 570^a.

2. FRĀTI, frēam, *impf.* *ridi* 1. frkati. — *U Bjelostjencu rječnika (frēam, lutim se, razju-*

živam se ferocio, naribus flo' kakti: pariip frea, equus ferocit'.

FRČATI SE, frčam se, *impf.* coire (de felibus), *goniti se (o mačkama)*. — *vidi* frč. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Staličeru.* Mačke se frajzu. F. Kurelac, im. živ. 49.

FRČITI, frčim, *impf.* skočiti. — *Riječ je onomatopéjska, vidi* frč. — *U naše vrijeme u Bosni.* Sa zemlje je u sedlo frčio. Nar. pjes. juk. 260. Iz busije frčiše hajduci. 264. Momak frči sa dobra dorata. 372.

FRČO, *m.* prezime ili nadimak (uprav ipokoristik), *isporodi* Frea. — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Je li doma Freo Ibrahim? Nar. pjes. vuk. 3, 181. Al' ne sluša Freo Ibrahim. 3, 187.

FRČ, *m.* u *Vukovu rječniku*: kad se mačke gone, reče se: pošle ili udarile u frč (a reče se i momku i djevojci kad se proskitaju) ‚begattungsstrieß‘ ‚desiderium naturale‘. — *isporodi* frčati se. — *vidi* i prč.

FRČAKLI, *adj.* u *jednoga pisca xviii vijeka, kao da znači: urešen, nakičen; ne mijenja se po padežima*. — *Jamačno je riječ turska, isporodi* tur. fyrcá, četica, fyrcalamak, četati. Rici neka ne budu gizdave i frčakli, ali neka također ne budu priprostitute i zapustite. D. Rapić, predgovor.

FRČÁĽKA, *f.* crepitaculum, čegrtáĽka, zvrčáoka. — *U Mikalijina rječniku, a iz ňega u Staličeru.*

FRČATI, frčam, *impf.* *vidi* frčskati. — *Samo u Staličeru rječniku.*

FRČIĆ, *m.* prezime. — *isporodi* Freo, Frea. — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Reče tada Frčić Ibrahim. Nar. pjes. vuk. 3, 338. Tek uteče Frčić Ibrahim. 3, 341.

FRČKA, *f.* u *Vukovu rječniku (s dodatkom da se govori u Crnoj Gori)*: kolo na dršku, kojijem se u stapu maslo méte ‚der butterstempel‘ ‚baccillum butyro conficiendo‘.

FRČUG, *m.* hordeolus, ječmik, ječmičak. — *U Mikalijinu rječniku (frčug, ječmenak, koji se napue na trepavici) a iz ňega u Staličeru.*

FRĐINÁNDO, *m.* *vidi* Ferdinando. — *U jednoga pisca čakavca xvi vijeka.* Narekši rimskim krajem Frđinanda. Š. Kožićić 55^b.

FRECET, *m.* ňekakur ženski nakit poput strijele, tal. freccetta, dem. freccia, strijela. — *U dva pisca Dabrovcánina xvi vijeka.* U frecetijeh što li hrusti na skarlatu biser bijeli? M. Vetranić 1, 32. Ti imaš sajune, košuje, kolere, rukave, kordune, prstene, frecete. N. Najlašković 1, 253.

FREDÉRÍKO, *m.* *vidi* Friderik. — *U jednoga pisca xvii vijeka.* Prohodeći Frederiko cesar skroz Asis. F. Glavinić, cvit. 275^a.

FREGÁDA, *f.* *vidi* fregata, mlet, fregada. — *Od xvii vijeka.* Da se je ukazala jedna fregada armata u konalu od Mljeta. Starine. 11, 80. (1605). Rusinske nave i fregade. Pjev. crn. 304^b. Videć omu goru na onomu moru kano i fregadu jidreći po moru. Nar. pjes. istr. 2, 138. i u *Šulekova rječniku* (fregatten).

FREGÁTA, *f.* *jedná mala lađa s veslima, sad jedan od naj rčvijekijeh rajničkiĽh brodova (veličinom odmah iza brodova od linije), tal.* fregata. — *isporodi* fregada. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Mikalijina (fregata, brodac, celox, plaselus), u Belina (anyoparor 329^b), u Staličeru (navis bellica nota).* Fregata na Dunavu s galijoti stoji. J. Rajić, boj. 68. Na fregatu svecku. A. Tomiković, živ. 266.

FREMENTUM, *m.* kukuruz, tal. formentone. — *U naše vrijeme u Dalmaciji.* Frementum, kukuruz, zea mays L. Čas. čes. muz. 1852. 49.

FRENA, *f.* košska oprava, lat. frenum, tal. freno, uzda. — *U rukopisu xvi vijeka.* Darova mu tária u franačkoj freni. Aleks. jag. star. 3, 311. — *u drugom rukopisu* frana: Paripa u frančoskoj frane. Aleks. nov. 124.

FRENČESKO, *m.* *vidi* Frančesko. — *Na jednom mjestu xv vijeka, i otule u Daničičeru rječnika (Frenčesko).* Joščesko Pucić, Mon. serb. 514. (1471).

FRÉNDĽIA, *f.* u *narodnoj pjesmi našega vremena o kuli, tur.* firengi, *franački, eropejski, dakle kula zgradena na eropjski način.* Vjerme sluge koña prifatise, zeta vode na frendiju kulu. Nar. pjes. vuk. 2, 263.

FRÉNGA, *f.* syphilis, sramna bolest, tur. firengi, frenk ylleti, *franačka (eropejska) bolest*. — *isporodi* vrenga, frenka. — *U Vukovu rječniku gdje ima* frenga i frenka, *a kod oboga vide* vreňak, cf. škrljavo; *kod* vreňak *opet stoji:* ‚eine art hautkrankheit‘ ‚genus morbi cutanei‘. bolesti ove naj više ima po nahiji požarevačkoj i ondje se zove ‚frenga‘ i ‚frenka‘. Jošč ovde (u okrugu kneževáckom) ima i bolesti frenge. M. D. Milićević, serb. 868.

FRENIR, *m.* nejasna riječ u *rukopisu xvi vijeka (u drugijem rukopisima* ferimur, farenid), *može biti da je* grč. φείσιος ili φείσιος (naj boji, ali se govori od mila kao: draji). I k ňemu reče Aristotil: ‚Frenire (Ferenire, Farenide, Aleks. nov. 11) Aleksandre, ako car zemlji budeš, ko dobro mani meštru tvomu ňemiš?‘ Aleks. jag. star. 3, 227.

FRÉNKÁ, *f.* *vidi* frenga.

FREŇA, *f.* abies pectinata DC., *vrsta jele, cmrok*. — *vidi* feňa. — *U Šulekova imeniku po jednom piscu našega vremena.* 83.

FRÉNGA, *f.* *vidi* frenga. — *U naše vrijeme (u Vukovu rječniku samo oblik* vreiga).

FRÉŠAK, fršeska, *adj.* *vidi* frišak.

FRÉŠINA, *f.* angul. frijes. — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori.*

FRÉŠAK, fršeska, *adj.* *vidi* frišak.

FRÉVÁR, frevára, *m.* *vidi* fevruar. — *Od xiv do xvii vijeka, a između rječnika u Daničičeru (fevvar).* Fevvara maseca. Mon. serb. 105. (1333). Maseca fevvara. 238. (1399). Mesece fršvara. 296. (1420 u *poznijem prijepisu*). Mesece fevvara. 516. (1472 u *poznijem prijepisu*). Godišta gospodinovijeh 1618, fevvara. G. Palmotić 2, 77.

FRÉFANAT, frfánta, *m.* tal. frufante, lopov. — *isporodi* prfanat. — *Kao psorka, osobito djeci, u naše vrijeme u Dabrovcu.* Čekaj, čekaj, frfante jedan! P. Budmani.

FRÉFLÁŇE, *n.* *djelo kojijem se* frfla. — *U Vukovu rječniku.*

FRÉFLATI, frfĽam, *impf.* *vidi* brblati. — *Riječ je onomatopéjska kao i* brblati *(kod čega ne treba pomisliti na indoeropski korijen* barb), *ali vidi i* frfúrati. — *U Staličeru rječniku i u Vukovu.*

FRÉŇARITI, frfňarim, *impf.* *vidi* frfĽati. — *U jednoga pisca iz Slavonije xviii vijeka.* Veće žena nego žena, koja s jezikom ne frfňari, a u rici nije prokšena, tu istite, gospodari. D. Rapić 89.

FRFRATI, frfřam, *impf.* *vidi* frfĽati i frfúrati. — *U Jambrešičeru rječniku (frřam) ‚lactero‘ 1, 68^a).*

FRFRAVAC, frfaveca, *m.* čorjek koji frfra, brbljavac. — *U Jambrešićevu rječniku (kajkarski frfavec 'blatero' 1, 68^b).*

FRFURA, *m.* brbljavac, arap, tur. farfara (ali ridi i fr[ati]). — *U Bjelostjenčevu rječniku i u Jambrešićevu.*

FRFURITI, frfurim, *impf.* brbljati, ridi frfura. — *U Bjelostjenčevu rječniku, u Jambrešićevu, u Staličevu.*

FRGUNATI, frgunam, *impf.* nem. vergönnen, dopustati. — *U narodnoj pjesmi ugarskih Hrvata.* Ar pretež pretežu ničtar ne frguna (vergönnen. F. Kurclac). Jacke. 291.

FRĠAN, ridi frgan. — *U Staličevu rječniku (fargjan). — nepouzdanu.*

FRĠNUTI, frĠnem, *pf.* ridi frknuti, a). — *U Belinu rječniku (strepere volatur 776^b).*

FRIDA, *m.* ridi Frido. — *Akc. se mijenja u voc.* Frido. — *U istoga pisca xviii vijeka u kojemu ima i Frido.* I po svijetu svemu da razglasi Fridu krivec od petu do vlasi... Eto Fride jurve u bogluci. I. Zaničić 30.

FRIDĠRIK, *m.* ime muško, nem. Friederich, ali je u naš jezik došlo ili od lat. Fridericus ili od tal. Friderico. — *Od xiv vijeka.* Friderik z. Gorice, Mon. croat. 40. (1325), i u Šulekovu rječniku (Friederich, Fritzi).

FRIDĠRIKA, *f.* ime žensko, ridi Friderik. — *U Šulekovu rječniku (Friederike).*

FRIDO, *m.* hyp. Friderik. — *isporedi* Frida. — *Akc. se mijenja u voc.* Frido. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Druga misli Frido jest počeo. I. Zaničić 13. Pismu ne kti Frido da privoži. 29.

FRIGADA, *f.* ridi fregada, fregata. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* frigada, brodec navithahnus, navis pompatia, navis bene cubiculata, vulgo buccentaurum, phaselus, celox.

FRIGANICA, *f.* cucurbita clodiensis L., crsta bundere, tikra grlaća, tikra spašalica (jede se prigana). — *U naše vrijeme u Dalmaciji.* Čas. čas. muz. 1852. 49. 62. B. Šulek, im. 83.

FRIGĠNE, *m.* djelo kojijem se friga. — *U Bjelostjenčevu rječniku i u Voltigijinu.*

FRIGATI, frigam, *impf.* ridi prigati, lat. frigare, tal. friggere. — *Od xvi vijeka, u između rječnika u Bjelostjenčevu, u Jambrešićevu, u Voltigijinu, u Staličevu.* Svrhu one psure prihodaše mnoštvo duš zločastih ko se onde frigahu. Toudal, star. 1, 111. U ognjenoj mjednici friga u suradno svoje sato, J. Kavašiu 118^a. Friga i peće, kuva i vari, tenfa i bari, pa svo pokvari. Nar. posl. stoj. 88.

FRIGĠNAĆA, *f.* crsta bundere, ridi friganica. — *U Dalmaciji.* B. Šulek, im. 83.

FRIGĠJA, *f.* Phrygia, kraj u Maloj Aziji. — *Od xv vijeka.* Nahodeći se u Frigiji od Asije, F. Glavinie, cvit. 370^b. Od Frigije kraj. V. Došen 70^b. i u Šulekovu rječniku (Phrygien^a). — *U jednoga pisca čakavca xviii vijeka glasi* Frija (upr. Frigija). Drugi (grad) tako jest u Friji, J. Armolusić 13. — *U istoga pisca isti oblik ima i drugo značenje* Phrygia, žensko čelade iz Frigije: Deveta se (sibila) zvaše Frija. 32.

FRIGĠJAN, *m.* čorjek iz Frigije. — *U Šulekovu rječniku (Phrygien^a).*

FRIGĠJANKA, *f.* žensko čelade iz Frigije. — *U Šulekovu rječniku (Phrygien^a).*

FRIGĠJANSKI, *adj.* koji pripada Frigijanima ili Frigiji. — *U Šulekovu rječniku (phrygisch).*

FRİJES, *m.* ridi vrijes. — *U Vakoru rječniku (s dodatkom da se govori u Crnoj Gori).*

FRİJOLA, *f.* ridi Frijul. — *U rukopisu xviii vijeka i otale u Daničićevu rječniku (Friola).* Belgrad. Iže vi. Friole. Glasn. 11, 126. Ostavljajuti. Friolu. 127.

FRİJŪL, Frijula, *m.* Forum Julii, ridi Furlanija, tal. Friuli. — *Od xiii vijeka, u između rječnika u Mikaliju (s talijanskim oblikom Friuli), u Belinu 331^b, u Bjelostjenčevu, u Voltigijinu.* Kapitan Frijula, Istrije, Mon. croat. 1, 18. (1275 prepis. 1546). Vidje va Italiju po Frjulu. Š. Kožićić 51^b. Otišla bješe u Akvilediju grad plemenit u Frjulu. B. Kasić, per. 208. Atila iz svoje dilihvi se zemlje, dojde u Frjuij i podsede Akvileu. F. Glavinie, cvit. 93^a. Hrvati robe Frjuij. 1. Vitezović, kron. 64.

FRİKTAĠA, ridi fritaja.

FRİĠ, *m.* malena riječna riba, Gorski kotar u Hrvatskoj.

FRIN, *m.* mjesto u moru gdje ima dosta ribe, tal. met, fraima. — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* Ribari metnu mrežu na mjesto nima poznato gdje za cijelo drže da se riba malazi... iz tog zgodnog mjesta sto zovu frin... L. Zore, rib. ark. 10, 355.

FRİŠAK, friška, *m.* ridi vrisak, vriska. — *U naše vrijeme u Crnoj Gori. (Koš) friskom frišti, gleda uz planinu.* Pjev. ern. 139^a.

FRİŠNUTI, frišnem, *pf.* u naše vrijeme u Crnoj Gori. a) ridi vrisnuti. Frisnu vojvka ka' da se pomamui. Stan. Feruce, da se pozbravino. Nar. pjes. vuk. 5, 341. Ter frisnuše mladi kapetani. 5, 331. — b) skočiti, isporedi freiti. Pa na hata proz divan frišnu. Pjev. ern. 93^b.

FRİŠAK, friška, *adj.* nem. frisch (struem, frise), tal. fresco, hladan, prijesan, nor. i u našem jeziku ima različita značenja kao u jezicima iz kojijeh je u naš prešlo, različni su i oblici: frišak, frizak, frešak, fresak (ridi 1, isporodi i vrisak. — *Komp.*: friškiji, friškiji, ridi zadni priunjer kod 2, a, c).

1. oblici.

a. frišak i frizak razlikuju se samo u nominalnom nom. sing. m. i u acc. kad je jednaki nominativu: u ostalijem oblicima i kod frizak ž pred k glasi s, te se tako naj češće i malazi pisano. a) frišak je naj stariji oblik i potvrđen je xvi vijeka Korizan. 51^a, zatim opet u naše vrijeme (Nar. posl. vuk. 339, između rječnika u Voltigijinu (fresco, frische; frisko allegromente, prestamente, hurtig, geschwind; i u Vakoru (vide vrisak, a kod oroga ima: 1. frische recens; cf. taze, prijesan, 2. frisch celor; cf. hitar, okrotan; vriško, geschwind, cito; cf. brzo s dodatkom da se govori u rojvodstvu). — b) oblik frizak potvrđen je od xvii vijeka, ali samo po sjevernijem krajevima: B. Krnarutić 7. A. J. Knezović 245. E. Payić, ogl. 170. M. A. Rejković, sat. 14^a, subr. 12. J. Jablanić 118, ti. Poštalić, utiš. 196, 178; drugi sa potvrđeni oblici od istoga nominativa: frizka, J. S. Rejković 153; frizko, Š. Stefanac 10, ali kod pisaca sjevernijeh krajeva biće i oblici sa -sk- postali od nominativa frizak, između rječnika nahodi se u Bjelostjenčevu (kajkarski frizek, nov, skorni, nedavni, recens, novus; kakti: frizka ili nova jaja, skorna jaja, recentia ova; 2. frizek, vmetelen alacer, alacris, vegetus, recens, mustus; kakti: frizki vitezi, t. j. nestrudni, recens milites; t. j. novi junaki koji su skoro došli, ali skoro se med soldato podali, odkud ova rec. frizek ne more se zalosta z dijackem jezikom

1. FRIZ, *m. ridi* briz. — *Na dva mjesta* xv vijeka *i u Daničevu rječniku* (frizv, srl. frisius, crispatus). Kavca dva friza zlata. Mon. serb. 498. (1466). Uzde s zlati frizi. M. Marulić 14.

2. FRIZ, *m. űeko ravno tkaűe, űem.* fries. — *U Šulekoru rječniku* (fries).

3. FRIZ, *m. űorjek iz Frizije, űem.* Friese. — *U Šulekoru rječniku* (Friese, Friesl nder).

FRIZAR, *m. űorjek koji  e* (2.) friz. — *U Šulekoru rječniku* (friesmacher).

FRIZIJA, *f. kraj u Olandiji.* — *Naűineno od Friz.* — *U Šulekoru rječniku* (Friesland).

FRIZIJSK , *adj. koji pripada Frizima, Friziji.* — *U Šulekoru rječniku* (friesisch).

FRIŽ, *m. ridi* briz (*i radi* postajati) *i merduo.* — *U Vukoru rječniku* (vide merduo).

FRIŽAK, *frška, adj. ridi* frisk.

FRK, *uprav glas kojim se pokazuje, kako ptica zatrepetaški krilima odlijeće, te se po tome upotrebljava gotoro kao adverb sa zna enjem: brzo, odmah.* — *U naűe vrijeme, a izme u r jnika u Vukoru* (sogleich, illico; cf. odmah s primjerima: Frk pare more, t. j. daj novce sad odmah. Kako rekli, frk se posluűali. Frk Hiju braća susretoűe, i s dodatkom da se gorori u Bovi). Pa joj sputi obadvije ruke, frk je baći na silna Labuda. Nar. pjes. vuk. 2, 37. Frk para, pazar te naűao! Nar. posl. vuk. 339.

1. FRKA, *f. frkaűe* (ridi 1. frkati). — *U Vukoru rječniku* (das geschmurre, fremitus).

2. FRKA, *u Banatu űto u Srijemu  ifta.* J. Markovi .

FRK C, *frk ca, m. tornator, ridi* draűlar. — *Od 2. frkati.* — *U Jambreűevu rječniku.*

FRKALO, *n. tormus, dljeto (kojijem se frka) u frka a.* — *U Jambreűevu rječniku.*

FRKANOVAC, Frkanovca, *m. selo u Međumurju, (kajkarski)* Frkanovec, Schem. zagr. 1875. 141.

1. FRK NE, *n. djelo kojijem se frce* (ridi 1. frkati). — *U naűe vrijeme i u Vukoru r jnika.* Frkaűe nozdrva negovijehi strasno je. D. Dani i , jov. 39, 23. Frkaűe koűa. Jer. 8, 16.

2. FRK NE, *n. djelo kojijem se frka* (ridi 2. frkati). — *U Jambreűevu rječniku* (tornatura).

FRKASOL, *m. prezime.* — *xvi vijeka.* Broz Frkasol. Mon. croat. 217. (1576).

FRK SI , *m. selo u hrvatskoj krajini u okrugu li ko-oto kom.* Razdijel. kr. 18.

1. FRKATI, *fr m, impf. silovito i glasno dihati kroz nos.* — *ili je postalo od hrkati ili po sebi kao onomatopajska rije .* — *U naűe vrijeme i u Vukoru r jniku* (schmurren, fremo s primjerom iz narodne pjesme: Na nos frce, drűati se ne da).

2. FRKATI, *frkam i fr em, impf. crtjeti, okretati, sukati.* — *Rije  onomatopajska, ridi i zvrk.*

U Bjelostjencu r jniku (frkam ali fr em, okruűavam, circumago, circumverso, 3. fr em vretenom, fusum gyro id. 3. frkam, struűem na okrug, torno, trochum aut tornum facio, ago, circumago, 1. frkam preju, konce etc. torqueo fila), *u Jambreűevu* (frkam, torno), *u Stuli evu* (frkati, fr em i frkam; 1. pripremati, 2. meuar intorno, circumagere, 3. torniare, tornare).

FRK T, *m. mala labuca, ma hiti tal, bar-chetta.* — *isporedb* vrket. — *U naűe vrijeme u Crnoj Gori.* N. Dui i .

FRK TI , *m. dem. frket.* — *(U Vukoru r jniku vrketi ).*

FRK TI , *m. pl. ridi* Frketi -selo.

FRK TI -SELO, *n. seoce u Hrvatskoj u pod-űpaniji karlova koj.* Pregled. 29. — *zore se i* Frketi i. M. Saljar 103. Schem. zagr. 1875. 84.

FRKETINAC, Frketinca, *m. selo u Međumurju, (kajkarski)* Frketinec, Schem. zagr. 1875. 138.

FRKĻEVCI, FrkĻevaca, *m. pl. selo u Staroniji u podűpaniji po eűkoj.* Pregled. 90.

FRKNUTI, frkn m, *pf. a) odletjeti (u pravom i u prenesenom smislu), ridi* frk. — *isporedb* vrk-nuti. — *od xvii vijeka (u naj starijem primjeru s hv mj. f) a izme u r jnika u Stuli evu* (stre-pere peinis initio volatus), *(u Vukoru samo vrk-nuti).* Tomu glava hvrkne, kad (ga) sabljom udare. B. Krnaruti  18. Ticia ona frkne pa joj stane na rame. Nar. prip. vil. 1868. 850. — *u narodnoj pjesmi  akarskoj naűega vremena s obli-kom* frkniti: Frknila je v jama kako miű va slamu. Nar. pjes. istr. 1, 8. — *b) pf. frcati.* — *u pjesu Dubrov aninu xviii vijeka.* Uze zubat bi , ter se poce tako teűko udarati, da na prve frknu krv po svijehi stranah. B. Zuzeri 104a. — *c) prelazno, udariti (objekat je udarac).* — *u Stuli evu r jniku:* frknuti komu pest, pugno ali-grem perentere.

FRKNIVATI, frkniv m, *impf. frknivati, a).* — *U Stuli evu r jniku.*

FRKOVIC, *m. prezime.* — *Gorori se i* Vrkovic. — *U naűe vrijeme u Lici.* J. Bogdanovi .

FRKUN, frkuna, *m. djetie od deset do petnaest godina, podrasli .* — *Bi e od tal, briccione, lopov.* — *U Bovi Kotorskoj (po Vukoru r jniku) i u Crnoj Gori* (ridi frkunica).

FRKUNICA, *f. djevoj ica od 12 do 15 godina.* — *ridi* frkun. — *U Crnoj Gori.* N. Dui i .

FRKUNIC, *m. dem. frkun.* — *U Vukoru r j-niku.*

FRĻAN, FrĻana, *m. ridi* FrĻan. — *U narodnoj pjesmi iz Istre naűega vremena.* Naűli su se tri FrĻani. Nar. pjes. istr. 2, 151.

FRĻAN , *m. prezime.* — *xvi vijeka.* Vieko FrĻani  *mo e se  itati i* FrĻani . Mon. croat. 292. (1590).

FRĻANSKI, *adj. ridi* frĻanski *i* FrĻan. — *U narodnoj pjesmi iz Istre naűega vremena.* Raj  u krum izgubiti, neg frĻanska ĵuba biti. Nar. pjes. istr. 2, 151.

FRĻESJA, *f. nerazmiűlost, tal, irreflessione.* — *U naűe vrijeme u Dubrovniku: zore se tako i nerazmiűljeno  elade.* P. Budmani. — *U Vukoru r jniku stoji sa zna enjem: nazeba velika i s do-datkom da se gorori u Crnoj Gori, isporedb* vr-lesina. — *nejasna je sreza izme u dva zna enja.*

FRĻITI, frĻim, *pf. ridi* frĻiti. — *U Stuli evu r jniku.*

FRĻOFETIC, *m. prezime.* — *xvi vijeka.* Mihal FrĻofeti . Mon. croat. 307. (1598).

FRĻAN, FrĻana, *m. ridi* FrĻan. — *isporedb* FrĻan. — *U Bjelostjencu r jniku.*

FRĻANSKI, *adj. koji pripada FrĻanima, isporedb* frĻanski. — *U Bjelostjencu r jniku:* FrĻanska zemlja (Forejulium, v. Frijul).

FRĻATI, frĻam, *impf. frĻiti, bacati.* — *(U Vukoru r jniku samo oblik* vrĻati).

FRĻAV, *adj. ridi* drĻav *i* vrĻav. — *U naűe vrijeme u Bosni.* FrĻavo, drĻavo oko: zadrto tropsavio. G. Marti i .

FRĻITI, frĻim. *pf. baciti, tur. fyrlatmak.* — *U naše vrijeme tu Vukovu rječniku samo oblik vrĻiti.* Ima pravo frĻiti loptu. S. Tekelija, let. 119. 7.

FRMĒNTĪN, frmentina. *m. kukuruz, tal. formentone.* — *U naše vrijeme u Boci kotorskoj i u Vukovu rječniku (s dodatkom da se govori u Boci).* B. Sulek, im. 83. Da mi okopavaju frmentin. Nar. prip. vuk. 283.

FRNA, *f. vidi radiž.* U Prigorju. F. Hefele.

FRNĀELA, *f. arajak, korrak.* F. Kurelac, im. živ. 33.

FRNĀELINKA, *f. ime oca, vidi frncela.* (die lockige). F. Kurelac, im. živ. 33.

FRNDATI, frndam, *impf. vidi kvreati, presti.* — *U naše vrijeme u krajini.* Mačka frnda na peći ili u kutu. F. Hefele.

FRNUX, *m. u Stuličera rječniku: v. ogrnac, pisac je po stroj prilici gdje krivo pročitao riječ fertan.*

FRNATI, frnam, *impf. dobivati lekarstvom.* — *Samo u Stuličera rječniku (v. ofrnati).*

FRNŌKA, *f. zvrčka, tal. frignocola.* — *isporedi frnokula.* — *U naše vrijeme u Boci kotorskoj, i u Vukovu rječniku gdje ima i frnooka s istijem značenjem, a kod oboga stoji da se govori u Boci.* Da jedan drugome dava toliko frnoka u celo. V. Vreević, igr. 26.

FRNŌKULA, *f. vidi frnooka.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

FRNŌOKA, *f. vidi frnooka.*

FRNŪSITI, frnŪšim, *impf. dem. frijati.* — *Samo u Stuličera rječniku.*

FRONĀELICA, *f. vidi frncela.* — *U narodnoj pjesmi iz Istre našega vremena.* Vlasii na froncelicu. Nar. pjesm. istr. 4. 17.

FRŌNĀATA, *f. űeka sprava za ribaűe, jamneno talijanska riječ.* — *U naše vrijeme u goruűem primorju.* Fronzata, ovako je ime svoj spravi dje i mreža ulazi. Na jednom konopu privezano je nekoliko smotaka trave ne daleko jedan od drugoga, ti smotak zove se snopić, taj se uakiceűni konop baci u more tako da naűni okuē poűimajuűi s kraja, na drugoj strani okuēa metne se mreža koja je sastavljena od nekoliko mreža zajedno, tad se iznutra okuēa buca, a riba koja hoēe da pobjegne, dijelom se zavuēe u snopice a dijelom upane kao luđa u mrežu, svu tu spravu zovu fronzata na Šipanu, a u Makarskoj fruzata, cuje se ne rijetko imenovat je i frongata. L. Zore, rib. ark. 10. 366.

FRŌNĀATA, *vidi frongata.*

FRŌŠTUK, *m. űem. frűhstűck, doruak.* — *isporedi frűstnk.* — *U Bjelostjencu rječniku (frűstuk ili frűstukej, ruak, ruēeűe, rucevaűe).*

FRŌŠTUKAĻ, frűstukĻa, *m. vidi frűstuk, űem. (avstrijski) frustukl.* — *U Bjelostjencu rječniku (kajkarski frűstukej, vidi kod frűstuk) i u Jambreűiēcu (frűstukej).*

FRŌŠTUKĻATI, frűstukĻam, *impf. doruakovati, vidi frűstukaĻ.* — *U Bjelostjencu rječniku i u Jambreűiēcu.*

FRS, *interj. kad se kazuje kako je puška frsnula.* — *U Vukovu rječnika.* — *Na jednom mjestu pokazuje da je puška pakla, a ne frsnula: Izvadi malu pušku te u űega frs! Pravdonoűa. 1851. 8.*

FRSNTI, frűsnēm, *pf. slagati, izdati (o puűci).* — *Postaje od frs.* — *U Vukovu rječniku: frsnuti,*

n. p. frsnula mu puška, t. j. slagala (versagen (von der flinte) ‚fallere‘ s dodatkom da se govori u Crnoj Gori).

FRĻAĻ, frĻĻa, *m. četvrt, četvrtina, űem. viertel preko maĻar. fertaly.* — *isporedi vrĻaĻ.* — *Od xviii vijeka po sjevernijem krajevima, a između rječnika u Bjelostjencu, u Jambreűiēcu, u Vol-tiĻijinu, u Vukovu (vide vrĻaĻ, u kod oroga stoji da se govori u rajrodstru).* Jedan sahat i frĻaĻ, A. Baēiē 319. Biűvi u vodi jednu četvrt iliti frĻaĻ ure. A. Kaniűliē, uoē. xxii. Dok zapali projde frĻaĻ sata. M. A. ReĻkoviē, sat. G 7a.

FRĻAĻĀE, frĻĻaēeta, *n. bure od četiri akova, vidi frĻaĻ.* — *isporedi vrĻaĻaēe.* — *U Vukovu rječnika.*

FRĻŪNA, *f. vidi fortuna.* — *Po akcentu biēe od tur. firtyna.* — *U Mikaűinu rječniku, (u Vukovu samo oblik vrĻuna).*

FRŪDAĻ, frűdĻa (?), *m. mlade grane ujedno s liűēem űto se ubere za űivotiűe (kravu) i ostavlja za űimu (za koze).* F. Atriē.

FRUDATI, frudam, *impf. kao da znaēi trti.* — *Biēe rijeē romanska, isporedi tal. frugare, ili franc. froter.* — *U jednoga piűca Dubrovűanina xvi vijeka.* Ke kune kudami frudaju i glade. M. Vetraniē 1. 467.

1. FRUG, *m. Francus, űovjek iz germanskoga plemena koje je osvojilo Francusku, srgrē. Φουγγος.* — *u- stoji mjeűte űegdaűnjega a.* — *xiii vijeka (vidi i fruski i u Daniēēcu rječniku Fruga).* Najeműe graci skyje voje. Frugi űe i Turki. Stefan, sin. pam. űaf. 5. Frugomi. Konstantiűe građi pēdriűeűtims. Domentijan^b 103.

2. FRŪG, *adj. rijeē űjasna znaēna i postana u crnogorskoj posloviēi.* Brz kao tica, a frug kao űtica. (U Crnoj Gori). Nar. posl. vuk. 29. i u Vukovu rječniku (bez znaēna s dodatkom da se govori u Crnoj Gori) gdje ima kao primjer oca ista posloviēa.

FRUGA, *f. ēror (u drvu), kerva, vidi i frű.* — *U Bjelostjencu rječniku: fruga, hrĻa, krasta na drvu (kod fuga).*

FRUGINA, *f. ime űensko.* — *isporedi Frugiűa.* — *Prije našega vremena.* Frugyna. S. Novakoviē, pom. 110.

FRUGIűA, *f. ime űensko.* — *isporedi Frugiűa.* — *Prije naű ga vremena.* Frugyna. S. Novakoviē, pom. 110.

FRUGOPULOV, *adj. u Daniēēcu rječniku: Frugopulov, planiűi „Ograűdeni u paűiűtu Crvenoj Poljani isla je međa na Frugopulovo seliűte.“ (Mon. serb. 64 god. 1293—1302).*

FRUJA, *f. ime űensko.* — *Prije našega vremena S. Novakoviē, pom. 110.*

FRUKA, *f. ime mostiēu, űto na obali kod prijevoza stoji, da po űem kola iz lade na suho produ, u Posavini.* F. Hefele. — *űem. brűecke, most.*

FRŪĻA, *f. scirala, maĻar. fűrűlya (koje opet moűe biti postalo od našega svirala).* — *U Vukovu rječniku.*

FRŪĻAűE, *n. djelo kojijem se frula.* F. ű. Kuhaē, rad. 41. 43.

FRŪĻAR, *m. űovjek koji napravlja frule.* — *U naše vrijeme.* F. ű. Kuhaē, rad. 41. 43.

FRULAű, *m. űovjek koji scira u frulu.* F. ű. Kuhaē, rad. 41. 43.

FRŪLATI, frűĻam, *impf. scirati u frulu.* — *U naše vrijeme.* F. ű. Kuhaē, rad. 41. 43.

FRŪS, *m.* *čitalica u djece po liću, možebiti od tel. flussione, otok na liću. — isporodi frūsîn. — U Vukovu rječniku (s dodatkom da se govori u Crnoj Gori) u kom je onako tumačena.*

FRŪSÎN, *m.* *vidi frus. — U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Paštrvcima.*

FRŪSTA, *f.* *bič, tal, frusta. — U pjesni Dubrovčanina xv rijeku. Bič i frusta. M. Vetranić 1. 217. i u naše vrijeme u Dubrovniku, gdje se kaže i za rug kao nadimak čeladetu zla jezika čidi kod frustati. P. Budmani.*

FRŪSTĀNE, *n.* *djelo kojijem se frusta. — Stariji je oblik frustanje. I pridadu ga narodom na poruganje i na frustanje i na propetje. Bernardin 178. mat. 20. 19. Pčini se poslušan ne samo do poplivanja, do frustanja, nego tja do smrti. M. Divković, bes. 119. Negovu sramotu i muku i smrt od križa i frustanja i poplivanja pišaše sva četiri. M. Radnić 252^a. U ovomu frustanju Isusa izranise. F. Lastrić, test. 119. Pridavši Pilat Isusa vojakom, ovi svrhu nemiloga i žalostnoga frustanja, još mu i drugu opaknu sramotu učiniše. E. Pavić, ogl. 618.*

FRŪSTATI, frŪstâm, *pf.* *izbiti bičem (frustom), tal, frustar. — impf.* frustavati. — *isporodi frustati. — Od xv rijeku po zapadnijem krajevima. Bude pridau narodom i bude porugan i frustan i poplivan. Bernardin 22. linc. 18. 32. Tada Pilat čini ubiti Isusa i frustat. 88. joan. 19. 1. Tere ga frustaše Židovi. M. Vetranić 2. 231. Kojijem bičem imamo ga frustat? M. Dežić 148. Isukrsta biše i frustaše novjermi Židovi u dvoru Pilatovu. M. Divković, nauk. 144^a. Marijo, koja sina tvoga frustata od Pilata ukazati ga puku iz daleka vidila si. P. Posilović, nasl. 183^a. Frustana je mačka, kad ne prede baba. D. Poslov, danic. 22. Kada me frustaše pri stupu. S. Margitić, isp. 46. Pristupise frustati gospodina za stup svezana. F. Lastrić, test. 113^a. Jeli slobodno frustati građanima ruskoga? E. Pavić, ogl. 661. i u naše vrijeme u Dubrovniku, gdje se češće upotrebljava u prenesenom smislu, te frustati koga znači: svaku zlu o ņem kazati. P. Budmani.*

FRŪSTĀVATI, frŪstāvâm, *impf.* frustati. — *O xv rijeku u Dubrovniku. Bič frustavam. Zborn. 114. Bič, koji hude frustavaše. M. Dežić 112. Kad naš neprijatelj ne lije nas ni frustava. M. Orbin 79.*

FRŪS, *m.* *vidi utvor. u Prigorju. Baril popuša na fruš. F. Helele. — ņm. fluss.*

FRŪSKÎ, *adj.* Francorum, koji pripada FrŪzima. — *isporodi vrški. — Postaje od osnove frug nastarkom lskri, pred kojijem se g mijenja na ž a za orijem s ispada; ž pred k glasi š. — Od xv rijeku, a između rječnika u Vukovu (samo Fruska gora) i u Daničevu (fruzskvj). 2 romence fruske. Mon. serb. 108. Spom. sr. 2. 98. 1111. — do našega se vremena održalo samo u imenu gora ona kojijem ima nekoliko manastira što se prućaju preko Srbinja od istoka pod zapadu: FrŪskâ gora, FrŪskô planina ili samo FrŪskâ, grč. Φρούζοβόρος. Sve su ovo čimovi fratarski, al' poslušaj gdje su kaluderski: Ekeka ima i jos sveta Ana, drugi svi su na Fruski planini; od sivera je Trivina glavica, u srid ruske stoji Besevina, pak ostali, Divsa, Siscitovae, i Cpova, Kuvzdin, Rakovae itd. M. A. Lejković, sat. 131. U planinu Fru ku zapustise. 179. Koja utvorač oviš ņme u lozicu, ora pada na Frusku goricu, to je Fruska vinom izobilna. Nar. pjes. vuk. 1. 197. Dima vjetar od ruske*

planine. 2. 575. FrŪskâ gora das gebirge das Simien von westen nach osten durchschneidet. Vuk. rječ.

FRŪSKŌGORAC, Fruskoğoreca, *m.* *čovjek (naj češće kaluderi) s Fruske gore. — Ake, kâki je a g. sing. taki je u ostalijem padežima osim num. sing. i gen. pl. Fruskoğoracâ. — Od xviii rijeku, a između rječnika u Vukovu. Osim svi Fruskoğoraca, naj pitomiji su. D. Obradović, živ. 87. Fruskoğori kaluderi. S. Ćubisa, prip. 86.*

FRŪSKŌGORSKÎ, *adj.* koji pripada Fruskoğori. — *Od xviii rijeku čidi fruskoğorski a između rječnika u Vukovu. — U jednoga pisca našega vremena ima i adl. fruskoğorski, po fruskoğorskom običaju, kao fruskoğorski kaluderi: Pojao je sasvim fruskoğorski. M. D. Miličević, zim. već. 5.*

FRŪSTĀNE, *n.* *djelo kojijem se frusta. — Stariji je oblik frustanje. — Između rječnika u Bjelostjencu (expulsio, ejectio dedecorosa, exclusio opprobriosa, infamis etc.) i u Jambrešičevu (expulsio). Ćubav liti da trpna ... biči frustanja. M. Marulić 171. Prikazevati bogu kugod dišplinu to jest frustanje. P. Radović, nač. 100. Da ste prokleti od onoga frustanja pri koloni. J. Banovac, blag. 66. Gledajući frustane, okružne trnove krune. M. Zoričić, osm. 109.*

FRŪSTATI, frŪstâm, *pf.* *vidi frustati. — Od xv rijeku po sjeverozapadnijem krajevima a između rječnika u Bjelostjencu (frustam, frustati, zegnati šibjem iz varasa, sola etc. zbog velike faliuge ali neostoga življena (expello, ejicio, excludo ex civitate, oppido etc. emu dedecore et confusione virgis percutiendo, quod proprie fit meretricibus) i u Jambrešičevu (expello). Imej liti frustan. Stat. kre. ark. 2. 285. Ako bi se našla koja višćica, ina se frustati. Stat. pol. ark. 5. 302—303. Moćno me frustaše privezana k stupi. M. Marulić 209. Vjite Isusa od Pilata frustana cvrstim zakonom. Korizm. 919. Pokle ga budu frustali. Anton Dalm., nov. test. 116^a. linc. 18. 33. Bil je vezan, bil frustan i bian. A. Vitalić, ist. 395. Imaćoš voliku žalost i bolest, kad me izgledas svezana, frustana, i svakim pogrdana. J. Banovac, prip. 76. Kada je kod Pilata bio frustan mamuzama. D. Rapić 212. — U Bjelostjencu i u Jambrešičevu rječnika znači: propasti uz bičevanje.*

FRŪSTUK, *m.* *doručak, čidi froštuk. — U Šulekova rječniku (frühstück).*

FRŪSTUKOVATI, frŪstukujem, *impf.* i *pf.* *doručkovati, čidi frustuk i frostuklati. — U Šulekova rječniku (frühstücken).*

FRŪT, *m.* *tili f. 21. plud, vače, tal, frutto. — U pisca Splećanina xv rijeku. Mn ņ bi trudno zbrujil zelja tere fruti. M. Marulić 78.*

FRŪZIN, *m.* *ime muško. — Prije našega vremena, FrŪzin, S. Novaković, pom. 110.*

FRŪZĀTA, *f.* *čidi frongata.*

FRŪVĀR, frvâra, *m.* *čidi fevruar i fevvar, isporodi prvar. — xv rijeku i u Daničevu rječniku (fevvar). Meseca fru vâra. Mon. serb. 321. 1123. Fevvara. 131. 1415.*

FRŪŽĀLÎN, fežlina, *m.* *serinus meridionalis Bechm, čidi vezzolin. D. Kolonbatović, progr. spal. 1880. 32.*

FRŪZ, *m.* *čovr u drvu. — isporodi vrz. Srodno s kverga. — U Mikašinu rječniku, u Brbinu 542^a. u Staličevu (iz: Biliar), u Vukovu ima samo oblik vrz.*

FRŽAV, *adj.* *vidi* frživ. — *U Belinu rječniku* 512^a a *iz* ňega u *Staličevu*.

FRŽIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*, Schem. zagr. 1875. 227.

FRŽIV, *adj.* *černat, vidi* frž. — *isporedi* fržav. — *U Mikašinu rječniku, a iz* ňega u *Staličevu*.

FRŽŃOVIT, *adj.* *vidi* frživ. — *U Vukovu rječniku* vržnovit, više *evornovit*.

FTIKATI, ftikam (?) ftičem (?), *pf.* ftikati u oči, *prekoriti, samo u Mikašinu rječniku na dva mjesta*: ftikati u oči, dati u obraz obljicio, obljecto, exprobio, improbo 97^b. *vidi i* kod dati. III. A. 1. *o, g, a) bb) ddd)* (II. str. 299^a). — *Nepoznata postava: može se pomisliti na nocogrč, grčvo, zaplucati*.

FUCAŃE, *n. djelo kojijem se ka* fuca. — *U Bjelostjencu rječniku*.

FUCATI SE, fucam se, *impf.* *jako se* latiti. — *U Bjelostjencu rječniku*: fucam se, naglim se, jako se srčim, i kakti od jada (*jeda*) grizem se, bistim se, bistujem, gluvim se, plah bivam, jadovan (*jedoran*), srdan bivam (furere, furiare, v. srlim se).

FUCMAN, *m.* ime jeziku prebojeem više puti prebijem, što stoji na opanku za ures, u Posavini. F. Hefele.

FUČIJA, *f.* *neka bačva sto se ne drži pološko nego uspravno stoji, tur.* fuca, fcyev. *isporedi* vučija. — *Ako se mijela u gen. pl.* fučija. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Staličevu (v. žetak) i u Vukovu (vide vučija, a kod oroga ima „ein aufrechtstehendes Fass“ „vadi genus“: „Jel' koliko fučija široka? M. A. Belković, sat. 65^b). Lato širće svoju učiju kviri. Nar. posl. vuk. 173. „Fučija je zadnivena s obje strane kao i bure, ali ne stoji pološke nego uspravo kao kaca, pa odozgo na dnu ima jamu na koju se piće u nju leva i iz ňe nategom vadi ili toci (n. p. kad je fučija mala pa ostare na malo, pa je izvnu): one su po naj više u dnu šire nego u vrhu kao i kace. Vuk. rječ. kod kaca. 269^b).*

FUČIJA, *f. dem.* fučija. — *U Vukovu rječniku samo vučija*.

FUČKA, *f. vidi* 1. fuga. — *U Bjelostjencu rječniku* fučka, veli se osobito natečije od vudarca kot jabuka ali oreh (tuber ex percussione, v. fuga).

FUČKAN, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*, Schem. zagr. 1875. 261.

FUČKO, *m. prezime*. — *xvi vijeka*. Pri Petri Fučki. Mon. croat. 327. (1555).

FUČKOVAC, Fučevca, *m. svece u Hrvatsku i u podžupaniji karlovačkoj*. Pregled. 31.

FUĆ, *vidi* 1. fuć. — *U ugarskijeh Hrvata*. Mali birovi fuć k mežani. Jačke. 240.

FUČKARA, *f. vrsta tresne*. Fučkare, suvrst tresne (Orahovica, v. fičura. B. Šulek, im. 83).

1. FUČKATI, fučkam, *impf.* *zviždati, isporodi* fičkati. — *Od xviii vijeka po sjevernijem krajevima, a između rječnika u Vukovu (fistulo, sibilo) gdje naj prije dolazi, u Jambrošičevu (fistulo), u Staličevu (v. zviždati)*. Fučka vuga, fička kos, biče svatova ako ne bude karu. Nar. posl. stoj. 89.

2. FUČKATI, fučkam, *pf.* *samo u Staličevu rječniku gdje je tumačeno*: splesati, zgaziti.

FUČUKATI, fučukam, *impf. dem.* 1. fučkati. — *Samo u Staličevu rječniku (v. zviždakati) za koji će biti i načieno*.

FUĐIKA, *f.* *viburnum lantana L., vidi* hudika. — *isporedi* fuđjika, fuđjika, fuđikovina. — *U naše vrijeme u Dalmaciji*. Fuđjika (Visiani), fuđikovina, fuđjika (Vuk), *viburnum lantana L., v. udikovina*. B. Šulek, im. 83.

FUĐIKOVINA, *f.* *vidi* fuđjika.

FUĐLIKA, *f.* *vidi* fuđjika. — *U Vukovu rječniku (vide fuđjika)*.

FUDOMENAT, *vidi* fudomenat.

FUDURATI, fuduram, *impf.* *u zaponci*. Pinda visi, pinda zja; pinda pinbu fudura, odgonetlaj; slupa i tućak. Nar. zag. nov. 216.

1. FUGA, *f.* *otok, vrka*. — *isporedi* fučka, 2. funta. — *Biče tuđa riječ, isporodi* maj. fűgöly, condyloma. — *U Bjelostjencu rječniku* fuga, funta, orasak na človeku i živinetu (taber, tubercula, clavus).

2. FUGA, *f.* *vidi* vuga. — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se gorori u Crnoj Gori*.

3. FUGA, *f. ime kokoši*. F. Kurelac, im. živ. 52. — *isporedi* fugava.

FUGAVA, *f. ime kokoši*. F. Kurelac, im. živ. 52. — *isporedi* 3. fuga.

FUGOŠIĆ, *m. prezime*. — *xvi vijeka*. Popa Barića (griješkom Baroću) Fugošića. Mon. croat. 310. (1599). Matij Fugošić. Stat. kre. ark. 2, 291. (1599).

1. FUK, *interj.* *glas kojijem se pokazuje da ko ili što brzo skoči, onomatopojna*. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (lops! s prinjerom: Fuk u raj!)*. A on (*čok*) fuć te u jezero onako ražen. Nar. prip. vuk. 193. Slome tikvu, a miš kao no ti miš, iz tikve te fuć u omu glavicu. Nar. prip. vr. 118.

2. FUK, *m. vidi* fuća. — *Samo u Staličevu rječniku v. huk*.

1. FUKA, *f. zviždanje osobito kad rjetar drma kakrijem thavno, riječ onomatopojna*. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (das gezische „sibillus“)*. Stade fuka krstasa barjaka. Nar. pjes. vuk. 3. 214.

2. FUKA, *f. svece u Hrvatskoj u podžupaniji križevačkoj*. Pregled. 70.

FUKARA, *m. i f. siromah, siromasi, sirotina (obično se kaže s preziračem), arap, faqir, siromah, plur.* fuqara, tur. fuqara, siromah. — *U naše vrijeme, a) o jednom čeladetu*. Za muža smo joj krstili tu prepredenu fukaru. S. Lubiša, prip. 103. — *b) kolektivno*. Kako mogaste vi, fukaro, pobijati granice? 166.

FUKARIJA, *f. vidi* fukara, b). — *U naše vrijeme*. Na pisaoce oliti književnike i svu raju pravu i fukariju. Golubica. 5. 131. (1804).

FUKARSKI, *adj. koji pripada fukari*. — *U naše vrijeme*. Kad vlada poturei i u genet uvede jednu fukarsku dušu. V. Bogišić, zborn. 549.

1. FUKATI, fukam, *impf.* *jesti*. — *Nepoznata postava, vidi i* profukati. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu*. Boje je u pojatu fukati no u polaču hukati. (U Crnoj Gori i u primorju (fukati znači jesti). Nar. posl. vuk. 26. Iza vuka i lisca fuka. 97.

2. FUKATI, fukam ili fučem, *impf.* *u Staličevu rječniku (v. hukati)*. — *nije dosta pouzdano*.

FULAK, fulka, *m.* čep od pamuka čim se uho zatiskuje. u Prigorju. F. Hefele. — *Od mađar.* fül, uho.

FULATI SE, fúlám se, *impf.* *ropere, vući se*. — *isporedi* ulati se. — *U naše vrijeme i u Vu-*

kovu rječniku. Pa se Porča pokraj Save fula. Nar. pjes. vuk. 2, 588.

FULDUS, *m. ime muško (tursko?)*. — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* I deseti Fuldus kapetane. Nar. pjes. petr. 1, 339.

FULIN, *m. ime muško (ili prezime?)*. — *xvii vijeka.* Sudac Kramar i Fulin. Mon. croat. 24. (1275 prepis. 1546).

FULIR, *m. vid. furir*. — *U ugarskih Hrvata.* Žuža hoće bit fulir. Jačke. 260.

FULIRKA, *f. ime što ga mlada pridijeva mladem ženskom.* Skoroteča. 1844. 249.

FULATI, fūlām, *impf. kod kuglaša ne pogadati ni u jedan čin.* — *Samo u Staličaru rječniku:* mon toccar gli zoni o sia le piramidette di legno nel giuoco molto noto in Sclavonia e in Germania; nullum dejicere lignoem conum (in lusu noto in quo jacitur pila contra hujusmodi conos)†.

FULIKA, *f. vid. fudika i ludika*. — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori:* drvo od koga se čibuk gradi.

FŪM, *m. dim, tal. fumo*. — *U jednoga pisca Splićanina xv vijeka.* Razum pravi fuma nina oholosti. M. Marulić 79.

FŪMĀNE, *n. djelo kojijem se fuma*. — *U Vukovu rječniku.*

FŪMATI, fūmām, *impf. pušiti, tal. fumare*. — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u primorju.*

FUMIĆ-SELO, *n. selo u hrvatskoj krajini blizu Letinca.* Schem. segn. 1871. 18.

FŪNA, *f. vid. vuna*. — *U spomeniku xvii vijeka.* Čebeta i fune ina na tavanu do 20 for. Glasn. n. 3, 36. Petru dati u funi (vuni) 20 for. 37. (1702).

FUNAT, fūnta, *m. vid. 1. funta*. — *U nom. (i acc.) sing. dolazi i oblik funt.* — *Ńeki oblici (i gen. pl. fūnti) ne zna se, pripadaju li amo ili obliku funta.* — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Bjelostjencu (funt, t. j. funtenica, librica) i u Voltigijinu (funt libbra, pfund).* — *Amo spadaju bez sumnje ovi primjeri (sumiŃice vid. kod funta):* Četiri funta. Starine. 11, 125. (1679). Da prodadeš funt za po oke. A. Bacić 126. Za funt dobi česteret krajcara. M. A. Rejković, sat. H3b. I funt mesa po što od neg traže. J. S. Rejković 435. Ovo ti je pol funta kruha. Nar. prip. mikul. 48.

FUNDĀKLJA, *f. tur. fundukly, Ńekadašnji turski novac što je vrijedio 35 groša.* — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* A na čelo dukat fundaklija. Nar. pjes. stoj. 2, 66.

FUNDĀMENAT, fundāmēnta, *m. temelj, lat. fundamentum, tal. fondamento*. — *Dolazi i s nom. fundament.* — *Od xvi vijeka, a izmedu rječnika u Bjelostjencu (fundament, temelj, osnova), u Voltigijinu (fundament, fondamento, base, grund-lage), a) u pravom smislu.* Da zajedno (u kući) bude krov i strane i fundament. Nar. n. 50b. Zidati od fundamenta jednu erikav. Mon. croat. 205. (1511). Postavil je fundament na stinu. Anton Palm., nov. tešt. 92a, loc. 6, 18. Hteć rećeni početi kloštar, kamik jedan velik u celo ili fundament da polože. F. Glavinčić, evit. 78a. Kamik na kamenu neću da ostane, fundament do sjutra neću da osvane. Oliva. 16. Još nisan ni fundamenta skopal. Nar. prip. mikul. 91. — *b) u prenesenom smislu.* Ninaju fundamenta od ljubve božje. Transit. 88. Da ima biti to istina,

kaže se po dva fundamenta aliti računama. Korizm. 101a. Vera je tvrd fundament i osnova tih riči, kojim utamo. Kateh. 1561. 75. Ovo ti budi nauk i fundament vere katoličanske. F. Glavinčić, evit. 440b.

FŪNDĀNE, *n. djelo kojijem se funda (vidi 1. fundati)*. — *U Bjelostjencu rječniku:* fundane, zatirane, razsutje, izkoreneŃe .externatio, ad nihilum reductio†.

1. FŪNDATI, fūndām, *pf. uništiti, upropastiti, razoriti*. — *impf.: fundavati*. — *Riječ je romanska, ne od tal. fundere, nego od romanskoga fundare, od kojega je tal. fondare, affondare (vidi 3. fundati), sfondare*. — *U Bjelostjencu rječniku:* fundam, zatiram, rasipam, rasuvam, dotiravam u ništa, razorivam, izkorenivam ,deleo, everto, demolior, ad nihilum redigo, extermino, effundo, -das, a fundo everto† (po ovom sreću činilo bi se da je imperfektivni glagol, ali u istome rječniku stoji daf: koji tak fundava, razrusitel, exterminator, eversor, ad nihilum reductor); a Voltigijina: fundati, zatreti (sfondare, abbattere, scindicare, zerstören, verschwendēn). — *U naše vrijeme u Zagrebu:* fundati se, ubiti se. L. Mrazović.

2. FŪNDATI, fūndām, *pf. utemeljiti, lat. fundare, tal. fondare*. — *U jednoga pisca iz Dalmacije xvii vijeka.* U Imoskomu manastir, koga je funda s. Jakov od Markije. Norimi 42.

FUNDATOR, *m. vid. fundatur*. — *U jednoga pisca čakavca xvii vijeka.* Fratar od Valombrose bi fundator. F. Glavinčić, evit. 215b. Fundatora ili celnika reda družbe Ježuvitov. 245a.

FUNDĀTŪR, fundatūra, *m. utemeljitelj, lat. fundator, tal. fondatore*. — *ispoređi fundator*. — *Na dva mjesta xv i xvii vijeka.* Mi Drašković fundaturi erikve. Mon. croat. 142. (1490). Po komn bi se pozno fundatur ili utemeljitelj. B. Kasić, n. 85.

FUNDĀVATI, fūndāvām, *impf. 1. fundati*. — *U Bjelostjencu rječniku (vidi kod 1. fundati).*

FUNDINA, *f. mjesto negdje na granici ernogorskoj: bitka na Fundini; Arnauti i Kuei zovu Fundana; lat. fons, fontana. D. Daničić*. — *U naše vrijeme.* Opališe Koće i Fundinu. Nar. pjes. vuk. 5, 281.

FUNDOMENAT, fundamenta, *m. temelj, lat. fundamentum, tal. fondamento*. — *U rukopisu xv vijeka.* Padoše iskre na Troju i pogorē do fundamenta. Pril. jag. ark. 9, 122. (1468). — *na istoj strani pisano je i bez pregoja n. što može biti pisarska pogreška:* S koga hoće poginuti Troja do fundomenta.

FUNDŪK, *m. prezime*. — *govori se i Vunduk*. — *U naše vrijeme u Liei.* J. Bogdanović.

FŪNESTRA, *f. vid. funestra*. — *U jednoga pisca Splićanina xv vijeka.* Uz funestre gledajni. M. Marulić 252.

FŪNKĀELA, *f. scilena čabura, kožurica, od tal. filugello, scilina baba, ili uprar od romanskoga oblika *follicellus (ispoređi lat. folliculus: romanski follicellus, follissellus, Duango od čega ona riječ postaje: kod e ostaje grleni glas (vidi lukijerna, plakijer i P. Budmani, dubr. dijaj. rad. 65, 161, 162): filugello ne može biti od filare, kao što se kaže n. p. u Tommasovu rječniku*. — *U Dabrovcu od xvii vijeka, a između rječnika u Staličaru (folliculus bombycinus)*. Kako sviona baba u funkjelu zlatnu. V. Andrijašević, put. 81.

1. FUNTA, *f. mjera za težinu, nem. pfund*. — *ispoređi funta, funat*. — *Ako se mjerena u gen. pl. fūntā ili fūnti*. — *Pouzdanu dolazi u naše*

vrijeme (u *Vukoru rječniku*), ali može biti da spada amo i koji od orijeh primjera xviii vijeka: Ne mirau bo začine na drame i lote, veće donesoše oko sto funti. E. Pavić, ogl. 627. Sedamdeset funti baš galeti. M. A. Rejković, sat. 113^b. Koje mesar nem na funte daje. J. S. Rejković 431.

2. FUNTA, *f.* vidi 1. fuga. — U *Bjelostjenčevu rječniku* (vidi kod 1. fuga) i u *Jambrešićevu* (tuber).

FUNTĀNA, *f.* vidi fontana. — U *Jednoga pisca xviii vijeka*. Pokle ma nesrića tako je hotila, da mi je funtana s očiju provirila. Oliva. 48.

FUNTĀNELA, *f.* vidi fontanela. — U *Mikulinu rječniku* (vidi fontanela).

FUNTĀRĀNE, *n.* djelo kojijem se funtara. B. Mušicki.

FUNTĀRATI, funtārān, *impf.* prodati što na funte. B. Mušicki.

FUNTĀRKA, *f.* crsta kruške (kao teške funtu). — *isporedi* funtašica. — U *naše vrijeme u Slavoniji*. B. Šulek, im. 83.

FUNTĀŠ, funtāša, *m.* a) lan koji se prodaje na funte; b) funtaški kantar kojijem se ne mjeri na oke nego na funte; c) lonac u kome se kuha funta mesa. — U *Vukoru rječniku*. — U *Šulekovu rječniku* ima drugo značenje: starer teška funta (pfänder, ein pfund schwer; einpfündig; pfundstein funtaš-kamen).

FUNTĀŠICA, *f.* vrsta jabuke. — *isporedi* funtarka. — U *naše vrijeme u Slavoniji*. Funtāšica, kisela, zelena, velika s funte teška jabuka. (M. Čepelić). B. Šulek, im. 83.

FUNTĀŠKI, *adj.* o mjeri kojom se mjeri na funte. vidi funtaš. b). — U *Vukoru rječniku*: funtaški, *n. p.* kantar 'die pfundwage' libra quae pondo exhibit.

FUNTEINICA, *f.* vidi 1. funta. — U *Bjelostjenčevu rječniku* (vidi kod funat).

FUNESTRA, *f.* prozor, *lat.* fenestra, *tal.* finestra, *radi* oblika *isporedi* i *arbanški* funestru. — *ne- se shvata kao da stoji mj. negdašnjega nē, s toga isprva glasi po jažnom govoru funjestra, a po zapadnom funistra, isporedi* i *funestra*. — Od xvi vijeka (s oblikom funestra, koji vidi, od xv). a) funjestra kod *Dubročana* xvi i xvii vijeka. Funjestru u arci nehati češ. N. Rašina 115^a, gen. 6, 16. Funjestru, krunice, ja tvoju kad vidu. G. Držić 401. Po funjestrah. M. Držić 142. Ulazi proz vrata ali funjestru. I. Držić 76. — b) funistra u *Jednoga pisca čakavca* (koji često piše *dubrovačkijem govorom*) xvii vijeka. Ne stati po funistrah ili prozorijeh. B. Kašić, zrc. 52. Ako si hodio po funistrah. 68. — c) funestra u *Dubrovaniku u naše vrijeme*. P. Budmani.

FÜR, *m.* u *plugu onaj klin što je za njeza zapeta gažva oračica*. — *Biće riječ mađarska, isporedi* mađar. fürni, *probiti, provertjeti*. — U *Vukoru rječniku* (vide kurdeļ) s dodatkom da se govori u *Slavoniji*.

1. FURA, *f.* vučenje lađe. Čijeli prošli tjeđan bili smo na furi pa su nam kolni oslabili. u *Posavini*. F. Hefele. — *šem.* fuhre.

2. FURA, vidi kod ura.

1. FURAK, *m.* sirotinja. — *Biće postalo od fukara premiješanem slova*. — U *naše vrijeme*. Furak, sirotinja. Nar. pjes. petr. 2, 699.

2. FURAK, furka, *m.* glavica, *čjepanica*. — *Može biti riječ mađarska, isporedi* mađar. furkó, *batina*. — U *Jambrešićevu rječniku* (kajkački furek 'titio'). — S *drugijem značenjem*: Furak,

komadić slanine, mesa: rede komadić drva. u *Prigorju* i *Zagorju*. F. Hefele.

FURANOVIĆ, *m.* prezime. — U *naše vrijeme*. Mladen Furanović. Rat. 108.

FURĀNE, *n.* djelo kojijem se furā. — U *Vukoru rječniku*.

1. FŪRATI, fūrām, *impf.* bacati. — U *Vukoru rječniku*.

2. FŪRATI, fūrām, *impf.* vidi 1. biti. B. Mušicki.

FURBĀRIJA, *f.* lukavština, *tal.* furberia, *mlet.* furbaria. — U *Jednoga pisca čakavca xviii vijeka*. A velika mudrost ča je? furbarija. M. Kuhacević 35. Furbarija (*tal.* furberia): lukavština, himba. 171.

FURBEN, *adj.* lukav, *od tal.* furbo. — U *naše vrijeme u Istri*. Va nem su divojke, sve su črna oka, oka furbenoga. Nar. pjes. istr. 2, 98.

FŪR-BŪGA, *f.* pripoveda se kako je nekakav čovek imao bugu koja je sama tukla, samo kad joj je kazao: 'fūr-bugo, udri!'. B. Mušicki. — *isporedi* 2. furati.

FURČENICA, *f.* testera kojom se pile furke (vidi furka). u *Sisku*. F. Hefele.

FURDA, *f.* strizice, *ustrišci*. — *Nepoznata postajna; biće riječ romanska, isporedi rum.* furdale (petites rognares, rétailles de fourrures^a. A. Cihac, *dictionary d' étymologie daco-romane*. 2, 509). *a ovo neće biti mađarska riječ, kao što misli Cihac, nego romanska germanskoga postajna, isporedi tal.* fōdera (got. fōdr, stemem. fuotar, *novoviem.* futter), *postara*. — U *naše vrijeme*, a između rječnik i u *Staličevu kod kojega ima kao prvo značenje* prhut (nepouzđano): 'furfures, res vilis, homo nauci. homo nihili, sordes, immunditia^a. Furda i vurda, strizice što terzije bacaju, a pune time i jastuke-podglavnike. po varošima u Srbiji. M. Đurović. U pendi stoji klinda: u pendi stoji klinda i furda; boje klinda nego ja. *odgonetljaj: stupa i tučak*. Nar. zag. nov. 216. — U *prenesenom smislu znači: prosta svjetina, siromašad, sirotinja (s prezirašem), isporedi* fukara. u *Dubrovaniku*. P. Budmani. vidi i: Furda, *pogrdna riječ*. Skoroteča. 1844. 250.

FURDĀGIJA, *m.* možebiti čovjek koji po svojem zanatu načina jastuke od furde. — *Postaje od furda turskijem nastakom gy*. — xviii vijeka. Jovan furdagija. Glasn. II, 3, 72. Đuko Stefanović furdagija. 74. (1706).

FURDE, *f. pl.* selo u Bosni u okrugu baio-lučkom. Statist. bosn.² 80.

FURFANAT, fūrfañta, *m. tal.* furfante, *lopov*. — *isporedi* fřfanat, přfanat. — U *Jednoga pisca Dubročanina xvi vijeka*. Ah da se furfanat sad ne uklanjaše. N. Naješković 1, 287.

FURĪJA, *f. lat. tal.* furia. — *Od xvi vijeka po zapadnijem krajevima. a) pjesnoća*. Vrime v ko mu mine ona furija. Naručn. 33^a. Dokle koli je va onoj furiji. 61^a. Djaval hoti ju (ženu) s veliku furiju vriči v jedan studenac. Mirakuli. 99. — b) *Lavrre, boginja (osvete) iz grčke mitologije*. — u *pisaca Dubročana*. Kor dvorana, kor dvorkiña, kor furija. I. Gundulić 64. Prozerpina i Pluton s furijama. 75.

FURĪJAN, *m. ime* djema selima u *hrvatskoj krajini u okrugu ogulinsko-slušskom*. Furijan gorñi. Furijan doñi. Schem. segn. 1871. 57.

FURĪJŌZ, *adj.* mahnit, *bijesan, tal.* furioso. — *Od xvi vijeka po zapadnijem krajevima*. Ki je manen ali furijoz. Naručn. 61^a. Da bi imil

svojsčakov svojih gluhe ali slipe, nime ili furioze, 90^a.

FURĪR, furra, *m. rajnički pisar, nem.* fourier. — *Od xviii vijeka po sjevernijem krajevima, a izmedu rječnika u Vukovu (scriba militaris) s dodatkom da se govori u vojvodstvu.* H' furira ili oficira? Nar. pjes. vuk. 1, 635. — *U pronesenom smislu.* Kada angeoski furir pulne u trublju. M. A. Rejković, sabr. 33.

FURISČE, *n. selo u Metamurju, Schem. zagr.* 1875. 138.

FURJANIĆI, *m. pl. sove u Hrvatskoj u podžupaniji jastrebarskoj.* Pregled. 36.

FURKA, *f. veliki okrugli komad drva.* — *Biše od mađar.* furkó, *batina.* — *U Sisku.* F. Hefele.

FURKO, *m. ime košu. u Sisku.* F. Hefele.

FURLĀN, *m. čorjek iz romanskoga plemena koje granici sa Slovencima, tal.* Furlano. — *ispoređi* Frlan, Frjan. — *U Mikaljinu rječniku, u Bjelostjenceu, a u naše vrijeme u Šalekocu (Frianler).*

FURLANIJA, *f.* Forum Julii, *zemlja gdje žive Furlani.* — *ispoređi* Furlanska, Frjola. — *U Šalekocu rječniku (Furlanija, Furlanska, Friaul).*

FURLĀNKA, *f. žensko čelade iz Furlanije.* — *U Šalekocu rječniku (Friaulerin).*

FURLĀNSKĀ, *f. vidi* Furlanija.

FURLĀNSKI, *adj. koji pripada Furlanima ili Furlaniji.* — *U Šalekocu rječniku (zu Friaul gehörig).*

FURMA, *f. vidi* forma. — *U nekijeh pisaca čakavaca xvi i xvii vijeka.* Od furme posljednoga pomazanja. Naruč. 56^b. To biše u furmu od anjela, ali u kipi telesni. Korizm. 41^a. Furum ali lice. P. Radović, ist. 127. Sto jest furma od grila? I. Zanotti, upit. 18.

FURMÉTĪN, furmetina, *m. kakaruz, tal.* formetone. — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Boci.*

FURSET, *m. prigoda, arap, tur.* furset. — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Neki vieu sveca Muhameda, da vlasima on furseta ne da. Nar. pjes. kras. 1, 200.

FURTUNA, *f. vidi* fortuna. — *U dva pisca čakavca xvi vijeka.* Biše jedna velika furtuna od mora. Korizm. 98^a. Furtuna velika bi učitena v moru. Anton Dalm., nov. test. 1, II. mat. 8. 24.

FURUN, *m. vidi* furuna. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Smetiše iz furuna ili peći. I. Jablanić 31.

FURUNA (furūna), *f. peč, tur.* furun (tal. forno). — *ispoređi* varuna, furun. — *Od xviii vijeka, a izmedu rječnika u Vukovu.* Na vazduhu ili u furmi. Z. Orfelin, podr. 67. S vrućom furunom. D. Obradović, sav. 3. I furumu leba bijeloga. Nar. pjes. vuk. 2, 389. Vojnici su u mirno doba onako, kao furune u leto. Nar. posl. vuk. 37. Iz mnogo je furuna jee hleba. (Mного je isao po svijetu. 100. Pokraj furune sjedeći ništa se ne dobija. 253.

FURUNGLIA, *m. a) čorjek koji gradi peći (furnae); b) pekar.* — *tur.* furungū. — *U Vukovu rječniku.*

FURUNICA (furūnica), *f. dem.* furuna. — *U Vukovu rječniku.*

FURUNSKI, *adj. koji pripada furuni (n. p. lončić).* — *U Vukovu rječniku.*

FŪS, *m. šaka igra.* — *U Vukovu rječniku (s dodatkom da je u Črnjoj Gori); igra u kojoj jedan drugome dodajuci zapalenu slanku govore; Fuso!*

— Lepe. — Zovi. — Koga? — Omrčena do tebe, pa u cijoj se ruci ugasi slanka, onaj je kao nadigran i nadjenu ili ružno ime.

FŪSAT, *m. vidi* fosat. — *Na jednom mjestu xv vijeka.* Drugi kmitin je fusat zgora okolo te iste zemlje. Mon. croat. 48. (1413).

FŪSTA, *f. vidi* fušta. — *Od xvi do xviii vijeka, a izmedu rječnika u Mikaljinu (fusta, galija gusarska amiparo, biremis, navis piratica), u Voltijijinu (fusta, galera, galeere), u Stubičeru (fusta, galija gusarska nomen navis instar triremis constructae sed valde minoris qua praesertim pyratae utuntur quaque Graeci myoparonem adpellant).* Da me Turci ali Mori ne povezu vozit fuste. M. Vetranić 1, 23. U trih fustah aliti brzih brodih. P. Vitezović, kron. 201. U jednoj fusti i kačić idu skusit svoju sriću. P. Vitezović, sejne. 4. I oni ogradiše osamdeset tankih fusta. Novski zulumjaci. Nar. pjes. bog. 204. Prvi na svoj strošak brod fustu sagradi. M. Kulacević 42.

FŪSKARI, *vidi* Fuskari. — *xv vijeka.* U vrime vladavca i gospodina Frančiska Fuškari. Mon. croat. 61. (1437).

FŪSKIJA, *f. tur.* fysky, *gnaj, dubre.* — *U Vukovu rječniku tumačeno je (kod vuškija, a oblika fuškija nema); koška mokraća, ali u jednoga piscu našega vremena znači; koška balega;* Isto Srpeć ludo ispod koša fuškije zgrabilo punu šaku baš onako mokre, nom kumbari usta zagušilo. S. Milutinović, glas. 1, 76. Djete (ih) gasi jednom šakom od koša fuškije. 77. *vidi* i Đ. Popović, tur. rec. glas. 59, 233.

FŪSTA, *f. maia vrsta galije, tal.* fusta. — *ispoređi* fusta. — *Od xvi vijeka, a izmedu rječnika u Bjelostjenceu (fusta, galija tolvajska biremis, navis piratica v. galija).* Car ga može vzeti svojimi nasadi tr fuštami. Mon. croat. 217. (1526). Ugleđa dva fušte turske. And. Kačić, kor. 492. Takale se fušte i galije. Pjev. crn. 304^b.

FŪSTAN, *m. kao sakna od platna, koja ima leđa i preko ramena kao uske rukave, tal.* fustagno, *neko pamučno tkanje, porcel, vidi* i fistan. — *U Vukovu rječniku gdje je umsko tumačeno s dodatkom da se govori u Dalmaciji.*

FŪSTĀR, *m. uprav čorjek koji vesla na fušti, ali se upotrebljava sad u Dubrovniku kao psorka, osobito prema maškoj djeci odveć žirahne čudi (ispoređi galijot).* Od tuča (od riječi fušta) u Dubrovniku i rijece fuštar koja se daje nestašnoj djeci. V. Bogišić, nar. pjes. 103. — *u postorici dolazi i kao nadimak;* Sve me šetaš kako Marko fuštar ženu. P. Budmani.

FUT, *m. vidi* futa. — *Prije našega vremena.* Dva futa ženska. Starine. 10, 23.

FUTA, *f. opreruča, arap, tur.* futa. — *Od xviii vijeka.* Jedna futa plavetna svilenā. Glas. n. 3, 36. (1702). U crnu se futu zamotala. Nar. pjes. petr. 2, 289. Jer se danas porod umće u nječvitu, kao da ga svaka odliva u futu (sam Lubiša tumači; opregljača, kacefa; iz roda donese. S. Lubiša, prič. 132. Lubi futu (rubac, kojim se sluga pripaše, i koji on svaki put popubi, kad god se gospodaru svomu pokloni) i libi se k skutu. Osvetn. 1, 10.

FUTAC, *m. upupa epops L., puparac.* — *ispoređi* futavac. — *U Bjelostjenceu rječniku.*

FUTAVAC, futaveca, *m. upupa epops L., puparac.* — *ispoređi* futac. — *U Šalekocu rječniku (wiedehopf).*

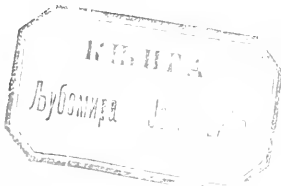
FUTE, *f. pl. neka vrst vratoboje, u Zagrebu.* L. Mrazović.

FŪTOG, Futôga, *m. selo u Bačkoj*. Šem. prav. 1878. 24.

FŪTOŠKI, *adj. koji pripada selu Futoga*. V. Arsenijević. Gori mu glava kao futoškom knezu. (U Bačkoj). Nar. posl. vuk. 44.

FŪTOŠKIŃA, *f. žensko čelade iz Futoga*. V. Arsenijević.

FŪTOŽANIN, *m. čorjek iz Futoga*. V. Arsenijević.

G, *prap. vid. k.*

GĀ, *vidi on.*

GĀBA, *f. podagra, dlozi*. — Na Braču. V. Tomić. — *Nepoznata postać, isporodi pol. gabač, uznemirivati, češ. habati, grabiti*. — *isporodi gabav.*

GĀBAR, gābra, *m. vid. grab*. — U naše vrijeme u Srbiji u niškom okrugu. S. I. Pelivanović, ali se nalazi već u spomeniku xiv vijeka, i iz Ńega u Daničičevu rječniku (gabra). Preko žmice u mali gabari. Mon. serb. 87. (1827). — I kao ime mjesta. a) selo u Hrvatskoj u podžupaniji krapinsko-topličkoj. (Kajkarski) Gaber. Pregled. 54. — b) mjesto u Srbiji u okrugu kneževačkom. Ńiva nad Gabar. Sr. nov. 1875. 11.

GĀBAV, *adj. kriv na kojem udu ili zglobn*. 'Ostala mi je u laktu ruka gabava' (malo iskočila kad nije lijepo načinena). M. Pavlinović. — *vidi gaba.*

GĀBELA, *f. carina, porez, tal.* gabella, *carina*. — Od xv vijeka, a između rječnika u Daničičevu (većtigal' srl. gabella). Drivske gabele dio ki su družali. Mon. serb. 378. (1831). Da nésam voľani ni da mogu učiniti gabelu otprodaje soli. Mon. serb. 446. (1451). Koji postavljaju nova danja il' gabele nove. Š. Budinić, ispr. 128. Za ovo plaća puk njih carine i gabele. I. Držić 265. Koji kupjaše gabele. J. Filipović 3, 326. — I ime mjesta u kojima se plaća ili se prije plaćala gabela. a) selo u Hercegovini u okrugu mostarskom. Statist. bosn. 242. od xvii vijeka, naj prije u Mikašinu rječniku (Gabela, grad u Dalmaciji, Nerona). O(d) Mostara, iz Gabele, i Imote, i Nevesina i Konica i o(d) sve Hercegovine. Starine. 10, 18. (1652). Pravo ide uz Makarijevo dokle jeđe zeleno (Gabeli, Gabelu je zdravo prohodio, i Neretvu vodu prebrodio. Nar. pjes. vuk. 3, 536. Gabela, skela pram Metkovićima, znatna porad iznosa soli sicilijanske. F. Jukić, zemlj. 57. — i kraj. u Vukovu rječniku: kao knežina u počiteljskom kadiluku, u Gabeli se u nekakom jezeru hvata mnoga jeguľa koja se suha a u jesen i sirova raznosi po svoj Hercegovini i Bosni i Srbiji. — b) u Risnu čaršija. od xviii vijeka i u Vukovu rječniku. U ponoći dođoše na risansku Gabelu ta nenadna vojska. Nar. pjes. bog. 163. Dok dođoše Risnu na Gabelu. Nar. pjes. vuk. 4, 102. Nosiću te Risnu na Gabelu. Ogljed. sr. 76.

GĀBELIĆI, *m. pl. seoce u Hercegovini u okrugu sarajevskom*. Statist. bosn. 28.

GĀBELINA, *vidi balega, gdje stoji*: isporodi gabelina; ali ove riječi ja nijesam našao, može biti da je ondje pisarska ili stamparska pogreška, te da treba čitati galebina. P. Bulmani.

FŪZDA, *f. uzda, vid. f pod a, d*. — U naše vrijeme u Crnoj Gori i u Boci kotorskoj, a između rječnika u Vukovu (s dodatkom da se govori u Boci). Zauzdan je fuzdom pozlaćenom. Nar. pjes. vuk. 4, 57. Uhvativši ga za fuzdu. Nar. prip. vuk. 193.

FŪZINE, *f. pl. selo u Hrvatskoj u podžupaniji dioničkoj*. Pregled. 10. — od tal. fučina, kocačnica. — U Šulekornu rječniku Fužina (Fučine).

GĀBELSKI, *adj. koji pripada Gabeli (u Hercegovini)*. — U naše vrijeme. U Gabelskom blatu hvataju dobrih jeguľa. F. Jukić, zemlj. 54.

GĀBELANIN, *m. čorjek iz Gabele (u Hercegovini)*. — plur. Gābelāni. — Od xviii vijeka kao muški nadimak. Anton Vladimirović prozvan Gābelanin. And. Kačić, kor. 464. Antum Vladimirović, rečeni Gābelanin iz Neretve. Norini 58.

GĀBEOKA, *f. Ńekakra riba u Gabeli u Hercegovini*. Ima još mnogo imena riba koje nisam mogao dobiti, da ih naučno ispitam. ovo tilh imena: ... gabeoka u Gabeli u Hercegovini ... J. Pančić, rib. 8.

GĀBER, *m. muško ime ili prezime*. — xvii vijeka. Junaku Gaberu (djaku Siska grada. Starine. 11, 139. (oko 1681).

GĀBERUM, *m. mjesto u Srbiji u okrugu čačanskom*. Ńiva u Gaberumu. Sr. nov. 1871. 242.

GĀBIJA, *f. tal.* gabbia, *vidi gajba. a) krljka, kafez*. — od xviii vijeka. Kakono ptica u gābiji (gābiji) ... duša u gābiju od tijela zatvorena. S. Margitić, fal. 258. Bi Ńegova vojska razbijena, a on (Bajazet) živ ufaćen i u gābiju od gvozđja postavljen. And. Kačić, razg. 55. Ptica je jurve iz gābije utekla. I. Velikanović, prik. 28. — b) drugo jedro (ozdo) na velikijem brodorumu (tal. gabbia). — u naše vrijeme u Dabrovaniku. (Gābija): dva srednja jedra na prvoj i drugoj kartargi; naj potrebnitija i naj tvrđta koja se naj zadnja zatvoraju u nevoji. M. Vodopić, tužn. jel. dubr. 1868. 213.

GĀBILOT, *vidi gabilov.*

GĀBILOV, *nejasna riječ u trojanskoj priči u rukopisu xv vijeka (gdje stoji è mj. i); po obliku je adjektiv poseiveni, ali ne odgovara ni po što imenu muškome (Παζιλίς) kojemu bi trebalo po smislu: Posla po Pilotaša (Πιλοταίης) Pančića i pridě nose strělu Gabělovu. Pril. jag. ark. 9, 131. na drugom je mjestu ista riječ s oblikom gabilot: Dokle ne pridě Pilotaš Peancičić strělom i Gabilot. 127. u bugarskom rukopisu na ovom mjestu stoji strěloj gabilotoj (Starine. 3, 172), što Miklošić tumači: strěla gabilota', po svoj prilici u svezi mhd. gabilōt n. kleiner wurfspiess, iz fe. gavelot, javelot. 152. u ovom rukopisu onoga preoga mjesta nema.*

GĀBOŃIN, *m. mjesto na otoku Krku*. Schem. vegl. 1876. 15.

GĀBOR, *m. Gabrijel, mađar. Gābor*. — Od xvii vijeka. Od mene tužnoga Gabora. Starine. 10, 104. 106. (1662).

GĀBOŠ, *m. selo u Slavoniji u podžupaniji vukovarskoj*. Pregled. 115.

GÁBRA, *m. vidí* Gabro. — *Akc. se mijeña u roc. Gábro.*

GÁBRE, Gábreta, *m. dem.* Gabrijel. — *Na jednom mjestu xvij vijeka. Naučitelju gospod. Gabretu Ivanića. M. Gazarović 138b.*

GÁBREŠ, *m. ime muško, vidí* Gabrijel. — *U Lici. J. Bogdanović. — U Perušiću. M. Medić.*

GABRĚŠILO, *m. vidí* Gabroš. — *U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.*

GÁBRICA, *m. dem.* Gabro. — *U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.*

GÁBRIĆ, *m. prezime po ocu Gabru ili Gabri.* — *Od xviii vijeka. Grgur Gabrić. Norini 58. Gabrić. Schem. spal. 1862. 28.*

GABRIJEL (Gábrio), *m. Gabriel, bibličko ime muško; orakí mu je oblik kod katolika po latinskom; kod pravoslavnijih glasi Gavriilo (koje vidí) po grčkome Γαβριήλ.* — *Od xv vijeka, a između rječnika u Belina 335b. Anđel Gabrijel. Pril. jag. ark. 9, 117. (1468). Gabrijel. Zborn. 124b. Od kneza Gabrijela. Mon. croat. 257. (1556). Dozva arkandela Gabrijela. A. Gučetić, roz. jez. 93. Odgovori arkandelu Gabrijelu. I. Akvilini 335. Posla joj anđela Gabrijela. P. Macukat 27. Gabrijel i Mihail. F. Lastrić, test. 111a. — i može se na kraju promijeniti na o (kao štokavaca), te pošto se shrata i-je- pred ñim kod za odgovara negdašnjemu ó, mijeña se na i: Gábrio. Poslan bi anđeo Gabrio. N. Rašina 15b. luc. 1, 26. Arkandeo Gabrio. A. Gučetić, roz. jez. 219. Gabrio anđeo. M. Divković, nauk. 99a. Anđeo Gabrio. V. Andrijašević, put. 98. I. Akvilini 188. — Na jednom mjestu xvi vijeka selo od Gabrijela znači sadašnje selo Gabrili, može biti da je onakí oblik samo radi slika: Jedan cete své povede tvrdo u selo od Gabrijela, u manastijer (vidí Fratarska) drugi sjedlo za čuvati bližna sela. J. Palmotić 351.*

GABRIJELA, *f. ime žensko, vidí* Gabrijel. — *U Parvčevcu rječniku.*

GABRIJELOVIĆ, *m. prezime po ocu Gabrijelu.* — *isporedí* Gabrilović. — *U naše vrijeme u Dubrovniku. P. Buduani.*

GÁBRILI, *m. pl. selo u Komarlima blizu Dubrovnika. Repert. 1872. 23. — s nešto drukčijim oblikom dolazi već xvij vijeka (vidí Gabrijel na kraju).*

GABRILOVIĆ, *m. prezime, isporedi* Gabrijelović. — *xiv vijeka u Dubrovniku (u latinskom spomeniku). Dobroslanus Gabrilovich de Stagno. Mon. rag. 1, 218. (1347).*

GÁBRĻA, *f. vidí* fereta, ñem. gabel, vile, vilice. — *U Sulekocu rječnika (chaarnadel).*

GÁBRO, *m. hyp.* Gabrijel. — *isporedí* Gavro. — *Akc. se mijeña u roc. Gábro. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Voltigijinu. Stanić Gabro. Norini 58. — U drugoga pisca ima gen. Gabre kao da je nominativ Gabra: Svetog Gabre biše erkva zvata. Nadod. 171.*

GABROVAC, Gabrova, *m. ime mjesta. a) selo u Hrvatskoj u podžupaniji krapinsko-topličkoj. (kajkavski) Gabrovec. Pregled. 51. — b) selo u Srbiji u okrugu niškom. M. D. Milićević, kraj. srb. 121. i manastir. 28. — c) Gabrovec, car je Stefan dao erkvi arhandedlovoj u Prizrenu dva vinograda u Gabroviću. Glasn. 15, 271 god. 1318?. D. Daničić, rječ. 3, 575.*

GABROVAČKI, *adj. koji pripada selu Gabrova.* — *U naše vrijeme.* Spor između opštine niško i gabrovačko. M. D. Milićević, opšt. 50. Na gabrovački vis. Rat. 63.

GABROVNICA, *f. selo u Srbiji u okrugu pirotskom. M. D. Milićević, kraj. srb. 238.*

GABROVO, *n. selo u Bjelasići na Zletoskoj rijeci. — Postaje od gabar. — xiv vijeka.* Še ze selo Globica koje jest na rječ Zletoviscčej. i se že ottesi sela togo: . . . drumom na Gabrovo. Glasn. 27, 291. (1347). Dijkak Anagnost. Dragoje, kako jest nlezlj više Gabrova u Bělasici. Glasn. 24, 239. (1350).

GABROVŠTICA, *f. mjesto negdje oko rijeke Bregalnice. — xiv vijeka. Na Gabrovštici 3 ñivy. Glasn. 27, 293. (1347).*

1. GÁCA, *m. vidí* Gaco.

2. GÁCA, *f. ženski nadimak iz Mačve. S. Novaković.*

GÁCÁÑE, *n. djelo kojijem se gaca. — U Vukovu rječniku.*

GÁCATI, gáčam, *impf. gaziti, greati, uprac dem. gaziti. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku* (1. 'vaten' 'vadare', cf. gaziti. 2. vide greati). Dragi trči na brode, pa on gaca u vodu. Nar. pjes. vuk. 1, 205. Gacajući preko snijega. Nar. prip. vuk. 116. Vodu ne gacam. L. Milovanov 85.

GÁČIGA, *f. vidí* kaciga. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* I gacign spašena uzmiite i mać duha. I. Velikanović, uput. 1, 25. paul. eph. 6, 17.

GÁČIN, *adj. koji pripada Gáci. — U Dobroselu u hrvatskoj krajini. M. Medić. — vidí* Gaco.

GACKA, *f. voda u hrvatskoj krajini. J. Wessely, kras. 205. — -e- stoji mješte ds. — Orako se negda po kraj prilici zrao i kraj (sad Gačko polje) uz tu vodu, a pomiče se od ix vijeka u latinskim ustanovici pod imenom (Goduscani i Goduscani) i grčkijem spomenicima (u Porfirigenca Γακίζα), vidí M. Brašnić, rad. 25, 42. F. Rački, doc. hist. 320, 322. u glagolskom spomeniku xv vijeka zore se Gacka: Porkulabom va Otošen i v Gački. Mon. croat. 109. (1471). — Po latinskom i grčkom oblika preo a stoji mješte u.*

GACKATI, gackam, *impf. nejasna riječ na jednom mjestu a pisca Slavonca xviii vijeka, dem. gatati (?). Kompaniju kod regiment Prackaj jest dobio, već nitko ne gackaj. Š. Stefanac 24.*

GÁČKO, *n. kraj u Hercegovini. — -e- stoji mješte ts, te se s orijem slovima nalazi gdjegdje i pisano (vidí gatački). — Postaje nastarkom uska. po kraj prilici od gat; može biti da je isprva bio adjektive, ali se sad mijeña po padežima kao supstantiv. — Po pučkoj etimologiji misli se i da postaje od gad (vidí i 2. gad. b)) s toja se nalazi pisano i Gadsko, vidí i galski. — Od prijev vremena, a između rječnika u Vukoru i u Daničićnu (Gatsko i Gacko). (Onogoste, Moratia, Comerniza, Piva, Gerico (var. Gaza); po tome može biti da treba čitati 'Gazico'; obično se čita 'Gezera' t. j. Jezera), Notisini. Dukljanin 39. (Rex Petrislavus) sepultus est in ecclesia Sanctae Mariae in loco qui dicitur Gazem'. 41. V. zemli rekomej Gacko (var. na polji rekonomu Gatskeku. Danilo 18. 1597 biše se Probiaci i Nikšići i Pjčljani sa Derviš-begomu na Gacku. Okáz. pam. šaf. 85. Gacko. S. Novaković, pom. 129. A od Gacka polja širokoga. Nar. pjes. vuk. 3, 171. Duboko je Gacko polje ravno. 4, 59. Te on ide Gacku prostranome . . . S Gacka čemo u Rudine ravne. 1, 381. Te je šale Gacku širokome. 1, 163. Pa okornu niz to Gacko ravno. 4, 170. Nek na Gacku vlati čuju vojku. 1, 489. Kroz Gacko ne pjevaj. (Jer kažu da su između svijm Hercegovaca u Gackome naj boji pjevači). Nar. posl. vuk. 161. Ostade mu kaj iz Gacka. 242. — I*

trgovište (koje se zove i Metolija) u istom kraju. Statist. bosn.² 230. Gacko (štamgarskom griješkom Gačko), drukeije izgovaraju i Gadsko, varoš s tvrdom blizu granice crnogorske. F. Jukić, zemlj. 58.

GAČO, *m. hyp.* Gavriilo. — *Akc. se mijenja u roc. Gáčo.* — *U naše vrijeme u Dobroselu u hrvatskoj krajini.* M. Medić. — *Ostali su padeži kao od nominativa Gáča, vidi Gacin.*

GAČ, *m. žela za jelom.* — *U naše vrijeme u Lici.* „Ja na to i na to jelo nemam nigda gača. Danas nemam gaca na nikakvo jelo. Ali ga ja na to i na to jelo imam pravi gač.“ J. Bogdanović. — *Može biti od tur. ač, glad.*

GAČA, *m. hyp.* Gavriilo. — *Akc. se mijenja u roc. Gáčo.* — *U Vukovu rječniku.*

GAČAC, gačca, *m. corvus frugilegus L., vrsta vrane, uprav je dem. gak, isporodi 1. gačić.* — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (gačac, crna vrana koja je malo manja od prave vrane a veća od čavke).* Gačac, *corvus frugilegus L.* J. Pančić, ptic. 52.

GAČANI, *m. pl. dva sela u Bosni u okrugu bašničkom: da se razlikuju među sobom, jedno se zove Gačani Bego, a drugo Gačani Dubica.* Statist. bosn.² 88.

GAČANIN, *m. čovjek iz Gacka.* — *U naše vrijeme (i kao nadimak i prezime).* Gačani su vaši suparnici. Osvetn. 2, 79. S druge strane Jakša Gačanine. Nar. pjes. vuk. 4, 373. Mitar Gačanin iz Bioskog. Javor. 1880. 1141.

GAČANSKI, *adj. vidi gatacki.* — *U naše vrijeme.* Gačanska poľe. F. Jukić, zemlj. 53. Gačanska nahija. 58.

GAČE, gačota, *n. dem. gad (d ne čuje se pred nastavkom čet), kao psorka ncačalu čovjeka, čaukolizu.* — *U naše vrijeme u Lici.* „Bježi od noga, vidiš da je pravo gače.“ Glad od gada a gače od gaca (griješkom nj. gaceta). J. Bogdanović.

GAČEVIĆ, *m. pl. zaselak u Srbiji u okrugu užičkom.* K. Jovanović 159.

GAČE, *f. pl. ime mjestina. a) selo u Bosni u okrugu travničkom.* Statist. bosn.² 178. — *na drugom je mjestu pisano Gačice.* Schem. bosn. 1861. 84. — *b) selo u Hrvatskoj u podžupaniji varaždinskoj.* Pregled. 14.

1. GAČIĆ, *m. corvus corone L., vrsta vrane, uprav je dem. gak, isporodi gačac.* — *U naše vrijeme.* Gačić — *corvus corone* — die rabenkrähe. J. Ettlinger 88. — *Dolazi i kao prezime.* Sem. serb. 1882. 202. *i kao ime mjestu (ili čeladetu?).* Njiva kod Gačica. Sr. nov. 1861. 239.

2. GAČIĆ, *m. prezime vlasteosko u Dubrovniku, tal. Galozzo (?).* — *xiii vijeka i u Daničićevu rječniku (Gačić).* Palma Gačić. Mon. serb. 40. (1253).

GAČIĆI, *m. pl. zaselak u Srbiji u okrugu užičkom.* K. Jovanović 160.

1. GAČINA, *f. nekakva riba.* — *U naše vrijeme u Dalmaciji.* Gačina (bradati ryba), gancina ital. (talijanski). Čas. čes. muz. 1851. 185.

2. GAČINA, *f. neka ptica (uprav augm. gak).* — *U naše vrijeme.* Gačina nebumica, gačina, botaurus stellaris L. Đ. Kolombatović, im. kraj. 22.

1. GAČKA, *f. glib, blato, kao.* — *Postaje od glagola gacati nastavkom ika pred kojijem se c mijenja na č.* — *U Belinu rječniku (lutum 443b) i u Stalićevu; u oba ima i gačkavina s istim značenjem.*

2. GAČKA, *f. vidi kod Gacka.*

GAČKAVINA, *f. vidi 1. gačka.*

GAČKO, *m. ime muško. vidi Gača.* — *Prije našega vremena.* Gačko. S. Novaković, pom. 55.

GAČKO POĽE, *n. vidi kod Gacka.*

GAČNO, *n. mjesto na otoku Krku.* — *xiv vijeka.* Do Gačnoga. Mon. croat. 3. (1321).

GAČPAN, *m. ime muško.* — *Prije našega vremena.* Gačpan. S. Novaković, pom. 55.

1. GAČA, *f. ime kokoši, hyp. gačanka, gačesa.* — *U naše vrijeme u Lici.* V. Arsenijević.

2. GAČA, *f. vidi gače.* — *S pridjevom popova dolazi u naše vrijeme kao ime biljaka: žutome bačetu i kukurijeku.* Popova gača, 1. scolymus hispanicus L. (na Cresu); 2. helleborus niger L. (u severinskoj okolini). B. Sulek, im. 304.

GAČALICA, *f. ime kokoši.* F. Kurelac, dom. živ. 53. — *vidi gačanka.*

1. GAČAN, gačana, *adj. koji pripada gačanu.* — *U Stalićevu rječniku (foemoralium).*

2. GAČAN, gačana, *m. golub i pijetao u kojijeh je perje po nogama kao gače.* — *Akc. kaki je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. i roc. gačane, gačani.* — *U naše vrijeme. a) golub.* — *u Vukovu rječniku.* — *b) pijetao.* u Lici. V. Arsenijević. u Srjemu. M. Medić.

GAČANČICA, *f. dem. gačanka.* — *U Vukovu rječniku.*

GAČANČKA, *f. vidi 2. gačan, kaže se o ženskom čeladetu i o kokoši.* — *Akc. se mijenja u gen. pl. gačanakâ.* — *U naše vrijeme. a) žena ili djevojka koja nosi gače.* — *u Vukovu rječniku.* — *b) gačasta kokoš, vidi 2. gačan, b).* — *u Srjemu.* M. Medić.

GAČANSKI, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Sem. prav. 1878. 45.

GAČAST, *adj. kaže se o pijetlu, kokoši, golubu, u kojijeh je perje po nogama kao gače.* — *U naše vrijeme po Srjemu i hrvatskoj krajini.* B. Musicki. M. Medić.

GAČAŠ, *m. vidi gačast i gačan. a) ime pijetlu.* F. Kurelac, dom. živ. 53. — *b) archibuteo lagopus Brehm.* Đ. Kolombatović, progr. spal. 1880. 8.

GAČE, Gačaca, *f. pl. mjesto na otoku Krku.* — *xv vijeka.* Na Gačeah (poli Dunače). Stat. krk. ark. 2, 295. (1443).

1. GAČE, gača, *f. pl. bracia; tegumenta feminum interiora.* — *Riječ je praslavenska, isporodi stslor. gašti, rus. ravn, češ. haco.* — *Nepoznata postava, isporodi frane. guettons, dokolenice, u sjevernoj Francuskoj guettons, tal. (u sjevernoj Italiji) ghetto, koltiči (? bretonski) gweltren.* — *Između rječnika u Vrančićevu (subligaculum), u Mikalčinu (caizoni, femoralia; gače od platna, svitice, lumbare, succinctorium, subligar, subligaculum, campestris, perizomata, feminalia), u Belinu (caizoni, femoralia 161a; gače prtene mutande, braghe di tela, subligaculum 503b), u Bjelostjenčevu (subligar, subligaculum quo pendendae partes obteguntur, succinctorium, femorale, feminale, campestre, lumbare, suffibulum, perizoma, femoralia, v. svitice), u Jambrešićevu (griješkom sing. gača, gače, femorale), u Voltićijinu (griješkom gače i gaće mutande, cosciale, sottocalzoni, die unterziehbeinkleider), u Stalićevu (caizoni, braghe, braghese, femoralia), u Vukovu: 1. „leimene lange hosen“, caligae linteae: Ako imaš gače, t. j. ako si čovjek, a nijesi žena, te smiješ; Koliki si (vehiki), a gača nemaš, t. j. mator si čovjek, a nemaš pameti. Djeca po selima obično ne oblače gača do 6 do 7 godina*

(dok ih ne mogu sami drijesti i svezati), pa kad ih obuku, više ih ne ostavljaju. često ljudi po tom račune godine kad je koji gaće obukao, n. p. „Kad je to i to bilo, ja još nijesam bio gaća obukao“, ili: „Tek sam bio gaće obukao“. 2. (u Hrvatskoj, Dalmaciji, Dubrovniku i u Crnoj Gori) vile čakšire, jer onamo našijeh (prtenijeh) gaća slabo ko i nosi. a) bracaē, *doñe odijelo od pasa (naj kraće) do koljena ili (naj duže) do gležnāa, što se sastoji iz dvoju nogarica u koje se uklāce noge. isporēdi čakšire, dimije, hlaće itd. aa) kod rećine naroda samo odrasli muškarci nose gaće. te se s toga u poslovićama i u općem govoru često shvataju „gaće“ kao nešto što razlikuje muškarca od ženskoga ćeladeta, odraslōga od djeteta (vidi u Vukovu rječniku). po istočnijem krajevima gaće su prtene i duge (ćakšire su kraće i ranene), po zapadnijem gaće su opće ime za svaki kraj, i za evropejski i za narodni i turski. Bez gaća svi idu, a žene u gaćah. N. Dimitrović 101. Tvoja razbludnica pod' da ti gaće okrpi. M. Držić 213. (Žene) pašu ove smionce muževom kudjelju, a oblaće gaće one. I. Gundulić 147. Žena v gaće obučena niti je muž niti žena. P. Vitezović, cvit. 13. Ako gaće ne skvasi, ribe ne uhiti. (D). Poslov. danić. 1. Izdušit kako prđac u gaćah. (D). 35. Luđ si kako dno od gaća. (D). 57. Niti tko nosi gaća, ni ćakšira, ni klašana, ni kaćina. Glasn. 31, 304. (1704). Izvratio je gaće naopako. (Z). Poslov. danić. 36. Mužko ne zna vezat gaća, a htilo bi biti ćaća. V. Došen 90^b. Krpi gaće i košuju. Nar. pjes. vuk. 1, 301. Uzme nože pa mu sijeće u gaćam uklake, Marku gaće na koljena pale. Nar. pjes. istr. 1, 76. Biće gaće, ali ne znam kad će. Nar. posl. vuk. 14. Devet braće (a) jedne gaće. 58. Nema raka bez mokrijeh gaća. 204. Nemoj ti tu (mada mnog) rastresati gaća. (Nemoj mi starješovati). 206. Nije svaki ćook, koji gaće nosi. 217. Čisto kao brajine gaće. 348. Zasuee gaće i rukave te zagazi u jezero. Nar. prip. vuk. 58. Vrtiš se kako p...ac po gaćam. u Dubrovniku. P. Budmani. — bb) u Taraka a i u Hrišćama po varošima nose i ženska ćelad gaće. Po nalunam sandal-gaće panule, po gaćama od erira košuju. Nar. pjes. vuk. 1, 281. Na Hajkuni divno odijelo: na nogama gaće šarovite. 3, 103. Zdrava bila i gaće derala! 3, 103. Stoji zveka na vratu derdana, stoji škripa gaća od sandala. 3, 360. — b) tegumenta femininum interiora, po sjevernijem krajevima gaće sa prtom odijelo što se nosi ispod drugih (evropejskih) gaća. isporēdi gaćice, b), svitice. vidi u rječnicima. — c) popove gaće, evonymus europaeus L., mašfika, vretenika. Gaće popove, evonymus europaeus L. (u križevačkoj okolini), v. popova gaća. B. Šulek, im. 81.*

2. GAČE, f. pl. ili n. mjesto na otoku Braču. — xii vijeka. U Gaće. Starine. 13, 207. (1185 prepis. 1250).

GAČELEZI, Gaćelega, m. pl. selo u Dalmaciji u kotaru šibenskom. Repert. 1872. 25. — xv vijeka pominje se mjesto s istim imenom: Domēna Radnarića u Gaćeleg. Mon. croat. 139. (1190). 168. (1197).

1. GAČESA, f. a) gaćasta kokoš. — u Dobroselu u hrvatskoj krajini. M. Medić. b) gaćasta golubica. — u Šakriku rječniku (geloste taibce kod bosan.).

2. GAČESA, m. gaćast pijetuo. F. Kurelac, dom. živ. 53. — I kao prezime u hrvatskoj krajini. J. Bogdanović. V. Arsenijević.

GAČEŠA SELO, n. selo u hrvatskoj krajini u okrugu ogulinsko-slaviškom. Razdijel. kr. 10.

GAČEŠKA, f. ime (gaćastoj) kokoši. — U naše vrijeme u Liei. V. Arsenijević.

GAČEŠKO SELO, n. selo u hrvatskoj krajini u okrugu ogulinsko-slaviškom. Sem. prav. 1878. 66. (griješkom) Gaćeško selo. Razdijel. kr. 10.

GAČETINE, f. pl. augu. gaće. — isporēdi gaćurino. — U Vukovu rječniku.

1. GAČICE, f. pl. dem. gaće. — Od xvii vijeka. a) u pravom smislu. — između rječnika u Vukovu. Krv okrvavila bi haljinu i gaćice njegove. B. Kašić, nač. 57. — b) vidi 1. gaće, b). — po zapadnijem krajevima, između rječnika u Berlinu (femoralia linea 161a) i u Stulićeru (subligaeulum). — c) u prenesenom smislu, perje ili dlake kao gaće na nogama u nekijeh životina, vidi gaćast, gaćan itd. Peće nose gaćice. I. Zivanović. javor. 1879. 307. — d) ime platnenim omotima cim Posavkinie noge ispod koljena mjesto ćarapa omotavaju. u Posavini. F. Hefele. — e) popove gaćice, primula, ņeka bilka. — u ugarskih Hrvata. Vjēnac. 1878. 692.

2. GAČICE, f. pl. ime mjestima. a) ņekakro selo u Toplici. — xiv vijeka. U Toplici ... selo Gaćice („Gakice“). Glasn. 24, 272. (1395). — b) vidi Gaćice, a).

GAČIĆ, m. komad tkañu, što je u evropejskih gaća po starom kraju pokrivalo truh. — Naćineno po tal. brachetta. — Samo u Stulićeru rječniku (brachetta, quella parte delle brache che cuopre lo sparato della parte dinanzi „subligar“).

GAČINA, m. prezime. — U naše vrijeme. Nar. pjes. petr. 1, 356 (među predbrojnicima).

GAČIŠTE, n. selo u Slavoniji u podžupaniji virovitičkoj. Sem. prav. 1878. 80. (pisano) Gaćišće. Pregled. 110.

GAČIŃIK, m. u gaća trak proćene u smićak, kojijem se gaće stiskuju preko pasa. — isporēdi gatiñik, gaćñak, gatiñak. — Od xvi vijeka, u između rječnika u Stulićeru („vitta, seu lemniscus foemoralium“) i u Vukovu (vide gatiñik). Nnt gdje mu je gaćnik, junaći, ispao. M. Držić 364. — Oko Dubrovnika selaci zovu ovako (obićnije gatiñik) i trak ili užo onako proćeno na ćem mu drago drugome. n. p. na erćci. P. Budmani.

GAČIŃĀK, m. vidi gaćnik. — U Bjelostjēneru rječniku („ligula femoralis l. femoralium“), u Jambrišćeru („ligula“), u Stulićeru (uz gaćnik).

GAČURINE, f. pl. vidi gaćetine. — U Vukovu rječniku.

1. GAD, m. serpens; fastidium, nausea; prvo je znaćće: zmija, i uopće svaka gamad; pak je preneseno na osjećaje ćeladeta kad vidi takove životine. — U množini gādi i gādovi, gādā i gādōvā itd. — Rijēć je prastavenska, isporēdi stslor. i rus. gadu, animal reptile, ćeš. had, zmija, polj. gad, animal reptile; i lit. godas, zmija; a može biti i indoevropska, isporēdi grć. γάδος, gadus, merluccius, ņeka riba. — Između rječnika u Mikaljnu (gad, gms sordes, illuvies“), u Berlinu (sordes 573a, 692a; abominatio 6a), u Bjelostjēneru (v. kaca), u Jambrišćeru (gad, kaca), u Volbićjiniu (sporchezza, ribrezzo, serpente, ņeck, abscheu, schlange“), u Stulićeru (sordes, inquinamentum, foeditas, immunditia, nequitia, spurcicia, nausea), u Vukovu (der ekel, nauser“), u Daniććeru (animal reptile s primjerom: Muoćastvo zmijovi i gadu. Glasn. 10, 237. xvi vijek).

a. s prvijem znaććem a) zmija. Nigdorē ne prihojaše tud muoćastva radi gad i zmij budućih tu. Pril. jag. ark. 9, 92. (1468). Kakono aspidi ili gadi. S. Budinić, sum. 136^b. Pišu ljudi mudro-

znani od gadova otrovani. V. Došen 101^b. Ovdje otac z dieom kako gad i kačka. M. Kulačević 38. Žena za devet meseci rodi gada, on je vavek hodil kod i kaška po truhlu plažec. Nar. prip. mikul. 7. *i o osobitijem vrstama zmija*. Plavi gad, vipera ammodytes. Vijenac. 1881. 626. — Črui gad, kravosac, u Fužini. — Gad, pseudopus apus Pall., *blavor (nije zmija nego gušter bez noža), u hrvatskom primorju*. S. Brusina. — *b) svaka zrcerka što gamiže; shvata se i kao kolektivno ime*. Svaki gadi zemuni (*zemaški*). Zborn. 161^b. Osta zemlja gola s nagla glada gada ohola. A. Vitačić, ist. 359^b, psal. 104, 33. (venit locusta et brucus. 32). Nek bude nad ribami morskijem ... i svijem gadom koji miče se na zemlji. S. Rosa 1^b. Ulovi (*ga*) malog ugora ka' šioce, i stavi ga u ojev od trske, a cijev napuni gljiva iz blata da ne bi po čem gad od suhote erkao. S. Lubiša, prič. 7. *i u Šulekoru rječniku* (ge-würm⁴).

b. osjećanje i što ga uzrokuje. a) vrlo neugodno osjećanje što nas odvrća od čega gnusna ili uopće neugodna i s drugoga kojega razloga, koje osjećanje može doći i do bljavina, u prenesenom smislu kaže se i o duhovnom osjećanju kod čega što je moralno neugodno. — od xviii vijeka. Tko bi imao olraz i ruke veoma gnusne, posadi se na trpezu s čeljadi veoma plemenitom i dilikanom, uzrokovao bi im gad i tugu. I. Držić 144. Vođe na okolo sve su mutne, mlake, kalovite, da je gad veći napit ili se, neg li je muka žedu istu podnositi. B. Zuzeri 369^a. Na lijeke, na jestojsku gad i mržnja. 380^b. Dal' i gadno i rad gada ždere blago od svog' glada. V. Došen 59^a. — *u Dubrovniku se gorovi*: gad me je (*n. p. čega jesti*); činiti komu gad, *gaditi koga (oro će biti prema tal. far nausea, fare schifo)*; ne mogu od gada (*tjesti, gledati itd.*); do gada (*iperbolički znači i*; preko mjere (*vidi*); Jeli nemu slično vaše lice pristavljenijem rumenilom do gada mokrat namazano? B. Zuzeri 33^a). P. Budmani. — *b) ono što uzrokuje onakoro osjećanje. — od xvi vijeka, aa) uopće kao gnusoba, gnoj, gnilad, smrad itd.* Kad se so usmrđi ... čijem će se soliti, u soli kad je gad? M. Vetranić 2. 357. Koje je (*tijelo*) gnus, gad, zemlja, prah i pepeo. A. Gučetić, roz. mar. 11. Svi smradi i gnusobe i gadi od svijeta skupiče se u pakao. M. Orbin 170. Na koje Žudjeli ko na gad zgadivalu se. S. Rosa 21^b. Trulu hranu pumu gada. V. Došen 58^b. I da gad jim (*pečlanu*) nandio ne bi, sudje diži na drvene klupi. J. S. Rešković 163. Na uzgojeno tijelo pala muha i svaki gad i jad. S. Lubiša, prip. 234. — *bb) u metaforičkom i iperboličkom smislu kaže se o čem mu drago*. Ti nijesi ramena sva naga kazala i prsi oplazena, kako ih vajneh sad svud kažu po svijeti, koju stvar kako gad nije milo vidjeti. M. Vetranić 1, 98. Po gadu se i smradu tučki skitaju (*gadi*), a za čistu i mladu ljubovcu ne haju. I. Gundulić 147. Naći nije mužkog smrada, ni' pogrdnog ženskog gada. V. Došen 160^b. Pak godi drvo priuzme maška, ondi strugat tog gada prioni. J. S. Rešković 83. — *cc) u prenesenom smislu o onome (n. p. grešnom djelu) što uzrokuje onakoro duhovno osjećanje*. Ako se hven gad meu popi objavi. M. Vetranić 2, 380. Mjesta gdi stoje sranote i ruzi, gdje se sva zla goje i gadi nemili. F. Lukarević 110. Gad i smrad od mojjih poganijjih grijeha. V. Andrijašević, devot. 163. Tko ponizno zemlji pada, on holosti nejna gada. V. Došen 18^b. Za take gadove tjera te, narode, gospod. Đ. Daničić, 3mojs. 18, 12. — *dd) kao psocka (fizično ili moralno) ružnu čeljadetu*. Vrhu svijeh žena brojš se poštena za sve er si

gad od svijeh. F. Lukarević 29. Gade od ljudi! 66. Gade ne človiče! Đ. Baraković, jar. 101. Id't' odatle, jedan lučki gade! Nar. pjes. vuk. 2, 356. Gad ovoga svijeta! (Reče se za ružno čeljade). Nar. posl. vuk. 40. Pi gade! (*reku u Dubrovniku djetetu kad što gadno čini ili se čega gadna dotiče*). P. Budmani, *i u Šulekoru rječniku* (eekelerregender mensch⁴).

2. GĀD, *m. ime mjestima. a) selo u Banatu*. Šem. prav. 1878. 57. — *pominje se i prije našega vremena*. Gadš. S. Novaković, pom. 129. — *b) glavica u Hercegorini blizu Gačka*. Od koga se opet (*put*) ostavljajući humku Gad na levo kod crkve polako u ravnicu Gačko spušta. Glasn. 21, 306. *vidi i Gačko*.

3. GAD, *f. vidi 1. gad, b. a)*. — *U narodnoj pjesmi našega vremena*. Ne mogu te od gadi gledati što si tako stara i nejaka. Nar. pjes. srem. 75.

4. GAD, *adj. gadan*. — *U jednoga pisa xviii vijeka koji će biti sam tu riječ izmislio*. Svud prolja'uč otrov gadu. J. Kavañin 454^b.

GĀDAČKĪ, *adj. vidi gatački*. — *U naše vrijeme*. Gadačko poje. F. Jukić, zeml. 2. Glasn. 22, 52. A što ti je ta gadačka vojska? Osvetu. 2, 82.

GADALA, *vidi Galada*.

GĀDAN, *gadna, adj. fastidium creans, foedus, koji uzrokuje gad*. — *Postaje od gad nastarkom* гадъ; *drugo a (b) ostaje samo u nominalnom nom. sing. m. i u acc. kad je jednak nominativu*. — *Dativom se izriče komu se uzrokuje gad*: To da vam je gadno. Đ. Daničić, 3mojs. 11, 12. — *instrumentalom se može izreći ono s čega je što gadno*: Gadni i grvi gubom od griha. A. d. Bella, razgov. 38^a. Kad košnica čimgoder je gadna. J. S. Rešković 283. — *Riječ je stara, isporodi stslor. гаднѣ*. — *Između rječnika u Mikaljinu* (gadni, gnusni, sordidus, impurus, immundus⁴), *u Belinu* (gadni, nausea plenus⁴ 710^a; nauseosus⁴ 508^a; gadan, abominandus⁴ 6^a), *u Voltijijinu* (nauseabile, disgustoso, abominando⁴, eckelhaft⁴), *u Stuličeru* (spureus, foedus, sordidus, nauseosus, immundus, luridus, nauseam, satietatem, fastidium afferens⁴), *u Vukoru* (eekelhaft, creans fastidium). — *Komp. gādnijjē*: Bili ste gādniiji od jednoga mrtva psa. Đ. Bašić 121^b.

a. adj. a) u pravom smislu. Gadan smrad. F. Lukarević 196. Vuk poždrivi, gadno prase. J. Kavañin 367^a. Nijedno tijelo razpadeno nije tako gadno kako je mrzeća vaša duša iza grijeha božijem očim. Đ. Bašić 120^b. Vezir šeta do gadne tavnice. Nar. pjes. juk. 462. Mno časa, eto až-daje, velika je, strašna je, gadna je! Nar. prip. vuk. 61. Tako je neopran i gadan. Vuk, poslov. 193. — *b) u prenesenom, duhovnom smislu*. Sve stvari činjenja vašega gadne su. F. Lukarević 28. Promijenivši svijet gadni u raskoše nebeske. V. Andrijašević, devot. 10. Poznada uiove gadne misli. J. Filipović 1, 237^a. Još se hvali s nečovjestva svoga i družini gadan smijeh gradi. Osvetu. 1, 70.

b. adv. gādno, komp. gādnijjē. — *između rječnika u Mikaljinu i u Stuličeru*. Koli gadno jes gledat vas! F. Lukarević 28. Da na bludni pazar grnu, gadno dok na nemu posrnu. V. Došen 103^a. Smrt se gadno ispod čela smije. P. Petrović, gor. vijen. 38.

1. GĀDĀR, *gadāra, m. sabla oštra s obje strane što se nosi pod kolanom, arap, ghaddāra, tur. kadere*. — *isporodi gadara, 1. gadarija*. — *U narodnijem pjesmama našega vremena i u Vukoru*

rječniku (sabla što se nosi pod kolanom s dodatkom da se čuje po naj više u pjesmama). Svaki nosi zelene gadare pod kolane s obadvije strane. Nar. pjes. vuk. 3, 335. Udari ga zelenim gadarem. 3, 341.

2. GADAR, gadra, *m. šteta, arap, gladr, tur. gadr, prijecara*. — *U narodnoj pjesmi našega vremena*. Ti si meni gadar učinio, bijelo si mi lice objavio. Nar. pjes. petr. 1, 269. Gadar, velika šteta. 342.

GADARA, *f. vidi* 1. gadar. — *U narodnijem pjesmama našega vremena i u Vukovu rječniku*. S desne strane o desnom kolanu objesio dimišli gadaru, a s lijeve sablu dimiskiju. Nar. pjes. vuk. 3, 536. S dvije strane mečte u dorata, mečite mu do dvije gadare. 4, 299. Zarobi .. i gadaru sablu. Pjev. crn. 63b. Naj ti, sine, krvavu gadaru. Nar. pjes. petr. 2, 429. Oštri noži i gadare čorde. Osvetn. 6, 72.

1. GADARIJA, *f. vidi* 1. gadar. — *U narodnijem pjesmama našega vremena, i u Vukovu rječniku (s dodatkom da se čuje u Crnoj Gori)*. Od bedro mu (šarcu) sinu gadarija. Pjev. crn. 55a.

2. GADARIJA, *f. gad*. — *Postaje od gad talijanskijem nastarkom eria, mlet. aria (n. p. porcheria, porcaria)*. — *U naše vrijeme u Lici*: „Ništa, brate! sav posao cijela samo gadarija, gadluk i smradarija.“ „Mani se, ne govori o novu gadluku, gadariji i smradariji.“ J. Bogdanović. *i u Dubrovniku*. P. Budmani.

GADARINA, *f. augm.* 1. gadar i gadara. — *U narodnijem pjesmama našega vremena iz Crne Gore*. Potrže dugu gadarinu te Harapu posijeće glavu. Pjev. crn. 42a. On potegnu krivu gadarinu. 115a.

GADELINA, *f. vidi* 1. gad, a, b). — *isporedi gadelina, gadežina*. — *Od xv vijeka po zapadnijem krajevima*. Izvedi zomlja duh živući u narodu svojem, dobitke i zviru i gadeline zemaljske po prilici svojoj. Bernardin 94. gen. 1, 24. Svakojakih otrovnih i strašnih gadelin, žab, zmajih bilo je napušeno. A. Georgeico, pril. 28. Progonim sve kolike živine i gadeline koje bi mogle učiniti škodu u vinogradi. L. Terzić 289. — *U ovom primjeru može biti da je značenje kao kod* 1. gad, b): Rici svakoga smrada i gadeline rigati. I. J. P. Lucić, razg. 117.

GADELIŃA, *f. vidi* gadelina. — *Na jednom mjestu xv vijeka (s nj mj. Ń)*. Svake živine i gadelinje koje ljezu po zemlji. N. Raićna 116b. gen. 8, 19.

GADEL, *m. (?) star galna*. — *Samo na jednom mjestu xv vijeka*. Gadel (bogatac mrtar) čini se moliti. J. Kavačić 420b.

GADÉZINA, *f. vidi* gadelina i gadelina. — *Samo na jednom mjestu xvi vijeka (s nj mj. Ń)*. Sva koja laze gadežinje svrhu zemlje. N. Raićna 116b. gen. 8, 17.

GADÉZIV, *adj. vidi* gadljiv. a) *vidi* gadljiv, a), *u Stuličevu rječniku* (nauseosus). b) *vidi* gadljiv, b), *od xv vijeka*. Ter se uljeva u zlatno sude, neka pomuku usta gadežljiva ista kna-vo: lijepa suda. B. Zuzeri 332a. *i u Dalmačiji*: Gadežliv, komu se lasko gadi. M. Pavlinović.

GADIĆ, *m. prezim.* — *U naše vrijeme*. Mladen Gadić. Rat. 105.

GADILLO, *n. res foeda, mesto sto gadi, vidi* 1. gad, b, b). — *U Šulekova rječniku*: granel čino grutihe sachet).

GADIMLA, *f. selo i sada između Prištine i Kačanika na potoku istoga imena koji teče u Sitnicu (Halm, reise 160)*, bile su dvije: jedna „goria Gadimla“, a druga bez sumnje doña, obé je „Gadimlj“ priložio Vuk Branković Hilandaru 1371, a meda im je išla: „kako grede puté oté Priština i oté Dobrotina dólomé među Smolušu i među Drčnovicé“ i dalje „gde se staju dva potoka, jediné oté Kragujevca a drugýj oté Kostahana“. (Mon. serb. 181 god. 1371). D. Daničić, rječ. 1, 201—202.

GADITEL, *m. čorjek koji gadi*. — *Samo u Stuličevu rječniku*.

GADITI, *gđim, impf. foedare, fastidium creare*. — *Akc. se ne mijéna (aor. 2 i 3 sing. gadi)*. — *Postaje od gad nastarkom i*. — *Rječ je praslavenska, isporodi stslor. gaditi (s dragijem značenem: osjećati da je što gadno), rus. gadyt, foedare, češ. haditi, haditi*. — *Između rječnika u Belinu* (foetore inficere 75a; gaditi se na koga ili kijem „abominor 6a), u Voltigijinu (infettare, ammorbare, puzzare, „anstecken, stinken“; gaditi se „nauseare, disgustare, detestare, eckeln, verabscheuen“), u Stuličevu („spurare, conspireare, inquinare, satietatem, fastidium, nauseam movere, afferre, parere“; gaditi se na koga, kijem „stomachari“), u Vukovu („ekelhaft machen, vereckeln“, fastidium creo alicui alicujus rei; gaditi se „ekel haben“, fastidio s primjerima: „Ja se gadim na to“, „Nesto mi se gadi“).

a. *činiti da što (objekat) bude gadno, a) aktivno*. — *od xv vijeka*. Kožle odlučit zmeju ovdadi, metil zdrave da ne gadi. J. Kavačić 12a. To su klice koje trsa gade. J. S. Rejković 216. Id't odatle, jedan lučki gade! ne gadi'te mi pred gospodom vina. Nar. pjes. vuk. 2, 356. — b) *sa se, refleksično, biti gadan, aa) personalno*. — *u jednom primjeru xv vijeka*. I tvoja tim gadi lipost se pridraga. H. Lucić 243. — *bb) impersonalno*: gadi mi se isto što gadim se (vidi b, b)). — *od xv vijeka*. Na spomeni samo negovoj gadilo im se. G. Pešalić, utiš. 78. Gadi mu se na Jekarije. Toga sam se već naslušao da mi se gadi. Na ovo mi se jelo gadi. B. Šulek, rječ. kod „ekel“ i „ekeln“.

b. *činiti da ko (objekat) osjeća gad, a) aktivno*. — *od xv vijeka u Dubrovniku*. Ovo je što nas naj veće tuži i gadi, cru smrad, gnus. A. Kalić 199. — b) *sa se, refleksično, osjećati gad*. — *od xv vijeka (vidi dađe Gambuličev primjer)*. Gnusobe ti se ne čino gaditi. V. Andrijašević, put. 296. Duhovna se hrana dava potrjebnomu, mudi se, moli se da je uzme, da je okusi, a on se gadi, mrzi je, odneće je. A. Kalić 18. Ne ostaju samo pri podsnejavaniu, no gade se. D. Obradović, živ. 125. — *kad se izriče što uzrokuje gad, oro stoji: a) u acc. s prijedlogom na, naj češće*. Na poste sve kućne mudi se i gadi, samo Ńoj da su Ńe naprave, to radi. I. Gambulić 147. Blato na koje se ti gadiš. D. Obradović, basn. 285. Sam se na sebe gadim! živ. 18. Gade se na onoga koji govori pravo. D. Daničić, amos. 5, 10. *β) u gen. s prijedlogom na*. Od samijeh se sebe gade. J. Palmotić 54. Gadi se od Jekarija. Od ovoga se jela gadim. B. Šulek, rječ. kod „ekel“ i „ekeln“. *γ) u dat.* Ne bi igla ukazo niži svetac da im se gadi. B. Zuzeri 110b.

a) *u instr. vidi u Belinu i u Stuličevu rječniku*. *ss) u inf. kad je smisao da objekat neće ili ne može od gada da nešto učini*. Ne samo ne želoste, nego se gadiste pogledat svjetovna dobra. B. Bašić 31b. Ko je ti da se ne gadi privatit roditelja stara i nemoćna? A. Kalić 355.

GADIV, *adj.* vidi gadan. — Samo u Stuličevu rječniku.

GADIVOST, *f.* vidi gadnost. — Na jednom mjestu xviii vijeka. Drugo nije steklo nego seli žalos, a ruci gadivos. A. d. Bella, razgov. 14b.

GADLA, vidi Galada.

GADLUK, *m.* gadna stvar. — Postaje od gad turskijem nastankom luk. — U naše vrijeme u Lici (vidi gadarija). J. Bogdanović.

GADLÂNE, *n.* djelo kojijem se gadla. — U Vukovu rječniku.

GADLÂR, gadlâra, *m.* čovjek koji gadla, svira u gadle. — Ake. kuki je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim num. sing. i voc.: gadlâru i gadlâre, gadlâri. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Gadlar ima u svakom selu po jedan. Vuk, dan. 2, 106.

GADLÂREV, *adj.* koji pripada gadlâru. — Isporedi gadlarov. — U Vukovu rječniku.

GADLÂROV, *adj.* vidi gadlârev. — U Vukovu rječniku.

GADLÂRSKÎ, *adj.* koji pripada gadlârimu. — U Vukovu rječniku.

GADLÂTI, gadlâm, *impf.* svirati u gadle. — U Vukovu rječniku.

GADLAV, *adj.* gadan. — U naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.

GADLAVAC, gadlâvca, *m.* gadan, gadlar čovjek. — U naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.

GADLAVICA, *f.* gadno, gadlavo žensko čelade. — U naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.

GADLE, gadlâ, *f.* pl. utriculus musicus, narodna muzikalna sprava što se sastoji iz bratve mjesine s nekoliko cijevi (dulac, korabla, prdalka). vidi dale kod F. Š. Kubač. rad. 50, 44—77. — Isporedi gadli, gadje (kod oroga vidi postaje), dude, dipje, mjesnice. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Narodna je muzika srpska gadle i gusle. Vuk, dan. 2, 106. Kad ko rdavo svira u gadle. poslov. 43.

GADLI, *f.* pl. vidi gadle. — U Vukovu rječniku.

GADLIV, *adj.* foedus; fastidiosus. — Postaje nastackom rjivt, može biti s praviem značenem od gad, a s drugijem od osuore glagola gaditi.

a. foedus, gadan. — od xvi vijeka. Gadljive živine. M. Vetranić 1, 273. Naplođiše to gadljivo sjeme. M. Držić 241. Sumpor smiješan s mnogo gadljivijeh otrovi. I. Držić 231. Biti će u paklu surad gadljivi. P. Knežević, osm. 163. — *adj.* gadljivo. Okaditi ugodnim mirisom mišta pod zemljom u kojih se činaše služba božja i radi mnoštva puka skupljena kadkad zlo i gadljivo udarajućih. I. Velikanović, uput. 3, 299.

b. fastidiosus, koji se tako gadi. — u naše vrijeme i u Vukovu rječniku (ekel-, fastidiosus). Ako sam gadljiva, omo sam radljiva. Nar. posl. vuk. 7. Nije gadljiv. (Ne probira mnogo). 213.

GADLIVOST, gadljivosti, *f.* osobina gadljiva (vidi gadliv. b) čeladeta. — U Šulekovu rječniku (gewähligkeit).

GADNICA, *f.* vidi gadljavica. — U Šulekovu rječniku (kod „ekelerregend“).

GADNÎK, *m.* vidi gadljavac. — U Šulekovu rječniku (kod „ekelerregend“).

GADNITI, gadnim, *impf.* vidi gaditi. a. — Samo u Mikašinu rječniku (gadniti, gnusiti, foedo, contumino, inquitno, conquinno, inficio) i u Stuličevu (v. gaditi).

GADNÔST, gadnosti, *f.* osobina onoga što je gadno. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Mikašinu (gadnost, gnusoba) gulje naj prije dolazi, u Rjelostjenčevu (v. gnus i ostala), u Vol-tigijinu (disgusto, nausea, eckel), u Stuličevu (sordes, spurcitia, immunditia, impuritas). Ne uzstavlja ga (Roka) gadnost od mesotrovnice trule. A. Tomiković. gov. 243. i u Šulekovu rječniku (kod „abscheulichkeit, ekelhaftigkeit“).

GADORA, *f.* vidi katura. — U narodnoj pjesmi našega vremena iz Bosne. Daji, sine, doru i gadoru. Nar. pjes. juk. 255. Oba koña opravna izvodi, uzbači se na tova dorata, a sestricu liže na gadoru. 258. Na gadoru sestru Anđeliju. 262.

GADOVÂNE, *n.* u jednoga pisca xviii vijeka koji upotrebljava ovu riječ prema latinskoj abominatio; uprav je supstantiv od nepoterdjenoga glagola gadovati. Biće u templu gadovane koje je uzrok rasuće. S. Rosa 15a. (Erit in templo abominatio desolationis! dan. 9, 27).

GADSKO, vidi Gacko.

GADSTVO, *n.* vidi gadnost. — U Stuličevu rječniku. — nepouzđano.

GADÂČ, gadâča, *m.* čovjek koji gađa. — U Šulekovu rječniku (zieler“).

GADANIN, *m.* čovjek iz Gada (vidi 2. Gad, a)). V. Arsenijević.

GADÂNKA, *f.* žensko čelude iz Gada (vidi 2. Gad, a)). V. Arsenijević.

GADANSKÎ, *adj.* koji pripada selu gadu (vidi 2. Gad, a)). — Dolazi i kao prezime. V. Arsenijević.

GADÂNE, *n.* djelo kojijem se gađa. — U Vukovu rječniku („das zielen“, „collineatio“).

GAĐATI, gadâm, *impf.* collineare; ferire, nije *impf.* goditi, nego je načîn no (kao jače intenzivni glagol) od pogadati i zgadati. vidi ova dva glagola. — Ake. kuki je u *inf.* taki je u *praes.* 3 *plur.* gadajû, u *aor.* gadah, u *ger. praes.* gadajûci, u *ger. praet.* gadâvši, u *part. praet. act.* gadao; u ostalijem je oblicima unaki, kuki je u *praes.* 1 *sing.* — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (zielen, collineo; s dodatkom da se gorori u Šumadiji). — U Crnoj Gori ima i *praes.* gadêm: Te on gađe Vozirović Muja. Pjev. crn. 256a. Poju ljudi, gadu iz pušaka. P. Petrović. gor. vijen. 52. a) collineare, hoteci u što pogoditi iz puške, kamenom itd., mjeriti okom, vidi i smjerati, nišati. Dobro gada Jušković Matija baš onoga Airović-Dra, dobro gada, al' loše pogada: ne pogodi Airović-Dra. Nar. pjes. vuk. 4, 386—387. Dobro gada, još bolje pogada, te pogodi Mustafagić-Uša. 4, 429. Nemoj mene gadat geverdarom. 4, 430. Ko vuka gada, bistro vaļa da gleda. Nar. posl. vuk. 136. — b) ferire, kao imperfektivni glagol prema pogoditi, zgoditi. a) subjekat je čelude. Ilija ih gromovima gada. Nar. pjes. vuk. 2, 5. Te on gada na kulašu Tala. 3, 199. Pa u vrata topuzinom gada. 3, 353. Svaki gadaše kamenom iz praće u dlaku ne promašajuć. Đ. Daničić, sud. 20, 16. — bb) subjekat je oružje. No tri muše od neba pukose: jedna gada dva devera mlada, druga gada pašu na dorina, treća gada svatala šes stotihaj. Nar. pjes. vuk. 1, 158. Koja puska malo nišan gada. 3, 174. — u metaforičkom smislu. De oči gadaju tu i pamet. Nar. posl. vuk. 76. Srijedom Bosne, dokle meda gada. Osvein. 6, 17. Svaki narol gada na zakone, koji negovoj čudi odgovaraju. M. Pavlinović, rad. 6. — c) conjectura colligere, u prenesenom smislu kao gutati, gonetati, domišljati se. može biti na-

čieno od nagadati. — u pisaca našega vremena. Mi čemo ... gadati njihov zadrudni život. M. Pavlinović, razl. spis. 124.

GĀDĒNE, *n. djelo kojijem ko gadi, i kojijem se ko gadi.* — U naše vrijeme, a između rječnika u Stuličeru (griješkom gadeine i gadjeine, sordes, turpiteru, foeditas) i u Vukovu (1. das anekeln' ,taedium' 2. das verekeln' ,taedii creatio').

1. GĀETA, *f. Cajeta, grad u južnoj Italiji, tal. Gaeta.* — isporedi 1. Gajeta. — Od xv vijeka, a između rječnika u Belinu 336a. Počiva telo ovoga sv. biskupa u Gaeti. F. Glavinić, evit. 175. i u Šulekovu rječniku (Gaeta).

2. GĀETA, *f. vidi 2. gajeta.* — U naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.

GAETĀNAC, Gaetānca, *m. čovjek iz Gaete.* — U Šulekovu rječniku (kod Gaeta).

GAĒTĀNSKĪ, *adj. koji pripada Gaeti.* — U Šulekovu rječniku (kod Gaeta).

GĀGA, *m. cigansko ime.* — isporedi 1. Gača. — U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Srijemu i u Bačkoj.

1. GĀGALICA, *f. nekakva ptica.* — U Vukovu rječniku: gagalica, u pjesmi vađa da je mjesto vranac (od gakati) s primjerom: Na bokoru tica gagalica. — isporedi 2. gagrica i gagati. — U prenesenom smislu, brblavo žensko ćelade, u Šulekovu rječniku (gackelliese).

2. GĀGALICA, *f. lycopus europaeus L., neka biljka.* S. Petrović, lek. bilj. 297.

GĀGAT, *m. gagates, vrlo tvrđi kameni ugalj koji se daje tesati i raditi.* — U Šulekovu rječniku (gagat).

GĀGATI, gāgām, *impf. kriještati (kao gaska), eidi gakati i daktati.* — U Bjelostjencu rječniku (glacito, gingrijo).

GAGE, *f. pl. selo u hrvatskoj krajini u okrugu banskom.* Razdijel. kr. 11.

1. GĀGIĆ, *f. prezime, eidi Gaga.* — U naše vrijeme. Jeremija Gagić. Vuč. prav. sov. 7.

2. GĀGIĆ, *m. dem. Gago.* — U naše vrijeme u Dobroselu u hrvatskoj krajini. M. Medić.

GĀGIĆI, *m. pl. ime mjestima. a) zaselak u Srbiji u okrugu užičkom.* K. Jovanović 160. — b) selo u Bjelopaslićima. V. Čošević.

GĀGIN, *adj. koji pripada Gagi.* M. Medić.

GĀGINCI, *m. pl. napušteno arnautsko selo u Srbiji u okrugu vranškom.* M. D. Milićević, kraj. srb. 308.

GĀGIŃCE, *n. mjesto u Srbiji u okrugu bio-gradskom.* Livada u GagiŃcu. Sr. nov. 1871. 180.

GĀGLOVA, *f. selo u Srbiji u okrugu kraševackom.* K. Jovanović 129.

GĀGLEVICA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu krasevackom.* Niva u Gagljević. Sr. nov. 1871. 67.

GĀGO, *m. hgp. Gavriilo.* U Dobroselu u hrvatskoj krajini. M. Medić.

GĀGOJEVIĆ, *m. prezime.* — U naše vrijeme. Vuč. živ. 96.

GĀGOLITI, gāgolim, *impf. vidi cakoliti.* — Po svoj prilici onomatopeja. — U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.

GĀGOJĒNE, *n. djelo kojijem se gajoli.* — U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.

GĀGOVIĆ, *m. prezime.* — U naše vrijeme. eidi lišek na kraju. Pod bijelu Gagovića kulu. Pjev. crn. 144^b.

1. GĀGRICA, *f. neke vrste škodljivijeh bubica što jedu žitu, variva, slaninu, neučinjene kože, vnu, pamak itd., i pripadaju rodovima bruchus, calandra, dermestes, attagenus, tinea itd.: u različnijem mjestima različno je i značenje.* — -a stoji mješte negdašnjega b (vidi prei primjer). — *Akc. se mijeka u gen. pl. gāgrica.* — Nastarcom deminutivnijem ica postaje od osnove gāgra nejasna postaju; po tome što je nema u drugijem slavenskim jezicima (malorus. gurgulyca i gergulyca došlo je iz rumanskoga), biće tuđa; isporedi s jedne strane rum. gurgari, gurgarier (s istijem značenjem) koje je po svoj prilici od lat. curculio (kasnije gurgulio), a s druge norogrij. γαργάριον, γαργάρι (s istijem značenjem) koje će biti ista riječ što i predašnja, a mogla bi biti i stara grčka riječ (od glagola γαργάω, vrrjeti). — Od xv vijeka, a između rječnika u Mikaljinu (gagrica od pšenice, gurgulio, curculio^a; gagrica od boba, midas^a; gagrica u svjetlah, tinea, blatta^a), u Belinu (curculio^a 761^b), u Bjelostjencu (curculio, gurgulio^a), u Stuličeru (gorgoglion, verne che rode il grano e cavoli^a, curculio^a), u Vukovu (ein wurm, der ungegärbte häute friess^a, tinea genus). Molliva oty gāgrica ... Sice sshrani i pšenicu siju oty gāgrica i oty črvija i oty neptira. Sredovj. lek. star. 10, 114. Navade se i naklate njeki pruzi i gagrice. M. Vetranić 1, 20. U cedru ne rada se gagrica. M. Radnić 279^b. Od hajine izlazi gagrica. 362a. Gagrice, crvi i druga. A. Bačić 447. Tebi će se (u paklu) prostriti gagrice, a pokrivač tvoj biti će crvi. L. Ljubiški 10. Žabe, zmije i gagrice. P. Knežević, pisma. 10. Larva njegova (slaminara, dermestes lardarius L.) zove se gagrica ili žuga i nagrica suvo meso, slaninu, kože itd. K. Ornogorac, zool. 131. Gagrica, megatoma Herbst. J. K. Šloser, faun. kor. 321. 325. — U prenesenom smislu, kao psarka tvrdici. — u Vukovu rječniku.

2. GĀGRICA, *f. nekakva ptica, isporedi gagalica.* — U narodnoj pjesmi našega vremena. Pjevala tica gagrica. Nar. pjes. herc. vuk. 270. GĀGRICE, *f. pl. selo u Bosni u okrugu bašičkom.* Schem. bosn. 1864. 73.

GĀGRICĀST, *adj. vidi gagričav.* — U Stuličeru rječniku (griješkom gagricast).

GĀGRICĀV, *adj. pun gagrica, izgrizen od gagrica.* — U Stuličeru rječniku (griješkom gagričav) i u Vukovu (gagričav, n. p. koža).

GĀGRICITI, gāgričim, *impf. vermiculari, nupinuti se gagrica, gristi se.* — U naše vrijeme u Srbiji. Kukurniz počeo gāgričiti. Sr. nov. 1868. 19.

1. GĀGULA, *f. u Vukovu rječniku: nekakva crna vodena tica s dodatkom da se govori u Srijemu.* — isporedi gagalica, gagati.

2. GĀGULA, *m. prezime.* — U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović. isporedi 1. gagula.

GĀGULIĆ, *m. prezime, isporedi 1. gagulica.* — U naše vrijeme. J. Bogdanović, Schem. bosn. 1861. v. xxvii.

1. GĀGA, *m. malimak crnu djetetu po Srijemu, tobože kao da je Ciganac, isporedi Gaga.* M. Medić.

2. GĀGA, *m. pas.* Najco se kao gaga rebara. Nar. posl. u Banatu. V. Arsenijević.

GĀGINA POJĀNA, *f. granična straža u Srbiji u okrugu vranškom.* M. D. Milićević, kraj. srb. 273.

GĀGULIĆ, *m. prezime.* — U naše vrijeme. Pa dok mi je Gagulić-Stjepana. Nar. pjes. vuk. 1, 299.

GAIČARSKI, *m. prezime.* — U naše vrijeme. Sem. srb. 1882. 202.

GAJP, *adj.* arap. ghâib, tur. gajp, *nevîden*. — *U narodnijem pjesmanu našega vremena i u Vukovu rječniku:* gajp, učiniti se gajp, *verschwinden* (wie ein geist), *evanesco*. Te udara guju šestokrilu, guja mu se gajp učinila. Nar. pjes. vuk. 2, 512. — *Piše se i gorori se i gajip:* Tu se svetac gajip učinio. Nar. pjes. petr. 2, 10.

GAIRET, *m.* arap. ghâiretum, tur. gajret, *nastojanje, trudba, junaštvo*. — *U narodnijem pjesmanu našega vremena.* Krenuše se iz poľa svatovi, kako koji konak u napredak, sve gairret boji među braćom. Nar. pjes. vuk. 2, 544. — *Izgorara se i gajret.* Ja sam sreć gajret učinio. Nar. pjes. petr. 2, 65. — *Znači i: pomoć.* Da mu danas u gajretu bude. Nar. pjes. juk. 387. Gajret, pomoć, podpora. 618.

1. GAJ, gája, *m.* lucus, nemus, *mula šuma, osobito koja je luškom radijom postala ili je nom hratića i gojena, te se od nje ima koristi (drva, paše itd.), a može biti i ograđena*. — *Akc. kako je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing. i roc. gaju, gáji (ali gájjevi)*. — *Riječ je praslavenska, ispodredi stslav. gaj, rus. raj, češ. háj, pol. gaj; ispodredi i lit. gojus.* — *Nejasna postala; može se pomisliti da postaje od glagola gojiti; Miklošić misli da postaje od korijena ga, ograditi (rus. zarati), ridi i gajiti.* — *U svijem je rječnicima: u Vrančevcu (lucus; nemus), u Mikašinu (gaj, šumica, u Belinu (nemus 145^b; sylva; gaj za pašu, sylva pasena 666^a; gaj zabrañeni, nemus edictum; gaj za drva, sylva caedua 145^b), u Bjelostjenčevu (gaj, lug, dubrava, šuma, loza, sylva, lucus, nemus, sylva purgata; 2. gaj vesel, nemus; 3. gaj po kojem se ne mare putovati, saltus; 4. gaj ali lug, lužanek zagajen, zabrañeni, nemus edictum; 5. mali gaj, nemus parvum, sylvicola), u Jambroševcu (lucus, nemus), u Voltigijinu (bosco, selva, wald, forst), u Stuličevu (silva, nemus, saltus), u Vukovu (der hain, nemus), u Daničevu (nemus). a) sa značenjem kazanijem sprijeda.* Na gaje . . . na gaj Kosamčić, u čelo lijeve. Mon. serb. 199. (1851). S lugovi, gaji, vodami. 494. (1465). Imaju svoje stare i zakonite gaje. Stat. pol. ark. 5, 264. Razdiliti gaj ali kotar. 265. Senokose, pasišća i dolci i drage, gaji. Mon. croat. 115. (1475). U shrañenih gajih i gustih dubravah. P. Zoranić 73^b. Pticića pobježe u gaj. M. Divković, nauk. 296^b. U kraj gaja gusta toli dubrava se jedna otkriva. I. Gundulić 492. Na kojem lug gusti ili gaj jest poresal. A. Vitalić, ist. 174. Prasce, ki u gaje tolike se žirom tove. J. Kavañin 144^b. U jezero zeleni se gaj ogleda. I. Đorđić, uzl. 177. Vepra sred vala, a raka sred gaja. (Z). Poslov, damie. 150. Spajjska straža lovskoga gaja. A. T. Blažević, klin. 17. Gajeve ñihove isijecite. Đ. Daničić, 2mojs. 34. 13. — *b)* kad ima uz oraću zemlju kakva šuma ili koje veliko stablo, onda ono čini hlad te usjev tu slabo uspijeva — takav hlad zove se gaj. Dubašnica na Kirku. — *c)* *ime mjestima, a) a Bosni nekoliko sela, a) a) dva sela u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 18. 38. — *bbb)* u okrugu banolučkom. 76. — *ccc)* u okrugu travničkom. 176. — *ddd)* dva sela u okrugu Doñe Tuzle. 144. 158. — *ecc)* Gaj Berića, u okrugu travničkom. 180. — *bb)* u Hrvatskoj i Slavoniji. *aaa)* *seoce u podžupaniji zagrebačkoj.* Pregled. 17. — *bbb)* *selo u podžupaniji pakračkoj.* 97. — *ccc)* *selo u podžupaniji križevačkoj.* 69. — *ddd)* Gaj i Meda, *selo u podžupaniji riječkoj.* 6. Schen. segn. 1871. 62. — *cc)* *tri sela u Banatu.* *aaa)* Gaj. Sem. prav. 1878. 52. — *bbb)* Veliki Gaj. 48. — *ccc)* Mali Gaj. 48. — *dd)* *mnogo mjesta u Srbiji.* *aaa)* u okrugu biogradskom. Glasn. 19, 135.

Livada u Gaju. Sr. nov. 1861. 56. — *bbb)* u okrugu kraševačkom. 1863. 187. — *ecc)* u okrugu podrinskom. 1870. 390. — *ddd)* u okrugu požarevačkom. 1865. 280. 1870. 37. — *eee)* u okrugu smederovskom. 1863. 62. — *fff)* u okrugu šabačkom. 1871. 298. — *ggg)* u okrugu užičkom. 1875. 631. — *hhh)* u okrugu račevskom. 1867. 55. — *iii)* Gaj Covića, u okrugu biogradskom. 1875. 879. — *kkk)* Debeli Gaj, u okrugu kragujevačkom. 1875. 681. — *lll)* Dinkov Gaj, u okrugu jagodinskom. 1875. 189. — *mmm)* Gaj Đurca, u okrugu kragujevačkom. 1861. 94. — *nnn)* Lubejski Gaj, u okrugu kragujevačkom. 1875. 95. — *ooo)* Popov Gaj, u okrugu kragujevačkom. 1875. 159. — *ppp)* Ravni Gaj, u okrugu kragujevačkom. 1875. 23. 83.

2. GĀJ, Gájja, *m.* poznato prezime u naše vrijeme. Gaj Ludevít. Nar. pjes. vuk. 2. 652 (među prenumerantima).

1. GĀJA, *m.* ridi Gajo. — *Akc. se mijēća u roc. Gájo.* — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku s dodatkom da se govori po istočnijem krajevima.* I u sestri jedan sinak Gaja. Nar. pjes. vuk. 1, 626. Placuc Gaju uzima za ruku. 628.

2. GĀJA, *m.* u hrvatskoj krajini. a) *nañmak.* V. Arsenjević. — *b)* *ime muško.* M. Medić.

1. GĀJAC, gájca, *m.* dem. gaj. — *isporedi gajak.* — *Samo u Stuličevu rječniku.*

2. GAJAC, gajca (?). *m.* u jednoga pisca xviii vijeka. Gaj čaberi, a ja stvari od istine vjest ti kažem. J. Kavañin 105^b. treba čitati gajca beri; tal. gaggio, čakavski gaj; od toga gajac; cf. tal. pigliar gaggio; Đ. Daničić? — *tal. gaggio, zalog, talac.*

GAJAK, gájka, *m.* dem. gaj. — *U naše vrijeme.* Sa visoka gajka. Nar. pjes. here. vuk. 258. *i u zagovci:* Sjedi majka na vrh gajka, ceka sinova iz bijelijeh gradova. odgonetljaj; pčele, u Dobroselu u hrvatskoj krajini. M. Medić.

1. GAJAN, gajna, *adj.* koji pripada gaju. — *Samo u Stuličevu rječniku.*

2. GĀJĀN, *m.* hyp. Gavriilo. — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

GAJATI, gajam, *impf. gojiti, toriti.* — *U Stuličevu rječniku (sensim pinguefacere).* — *nepouzdano.*

GAJBA, *f. tal.* gabbia, *mlat, gheba, cheba (raja da od gajba, caiba, krlетка, kafez, ispodredi kajba, kajpa, gabija.* — *Akc. se mijēća u gen. pl. gájjaba.* a) *krlетка, kafez.* — *od xvii vijeka, a izmedu rječnika u Mikašinu (gajba za ptice) gdje naj prije dolazi, u Bjelostjenčevu (gajba, gajpica, pticearica, krlетка, caveola; 2. gajba, kobaca, kajpa, hajba vu koje se hrane ptice vekše, kuri etc. ornithon, ornithotrophion, aviarium, cavear), u Stuličevu (cavea s dodatkom da je uzeto iz Mikašina).* Kraja Sapor od Peržije u grozdenu gajbu klade. J. Kavañin 153^b. Jakob on mu nosi lipu gajbicu, a va gajbi kosa, Jacke. 194. On ne sačuva svoje žene ili djevojke, pa da je u gajbu zatvorit. J. Bogdanović. — *b)* *na katareci velikih brodova mjesto ograđeno gdje može stajati nekoliko ljudi (prije tal. gabbia, sud cofla), u Mikašinu rječniku (gajba od drijeva, gabbia della nave, corbis) i u Stuličevu (gajba od drijeva, carchesium).* — *c)* *drveni sud načinen od prt dusaka u kojem se nosi što na pola žitko, kao vapno, gnaj itd. u naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

GAJBICA, *f.* dem. gajba. — *U naše vrijeme, i u Stuličevu rječniku (gdje krivo stoji da je uzeto iz Mikašina).* Pospi pospi va zibici svojoj

kot gardelec va gajbici svojoj. Nar. pjes. istr. 4, 18. Jakob on mu nosi lipu gajbicu, a va gajbi kosa. Jačke. 194.

1. GAJICE, *n. selo u Hercegovini*. Schem. ragus. 1876. 59.

2. GAJCE, *f. pl. mjesto blizu Bakra*. — xvi vijeka. Kus trsja na Gajcah. Mon. croat. 285. (1585).

GAJCI, *m. pl. selo u Hrvatskoj u podžupaniji zagrebačkoj*. Pregled. 23.

GAJČAC, gajčca, *m. dem. gajac*. — U Studičera rječniku u kojem ima s istijem značenjem i gajčić. — oboje slabo pouzdano.

GAJČANIN, *m. čovjek iz Gaja u Banatu*. V. Arsenijević.

GAJČANKA, *f. žensko čelade iz Gaja u Banatu*. V. Arsenijević.

1. GAJČIĆ, *m. vid. gajrac*.

2. GAJČIĆ, *vidi* Rajčić.

1. GAJČIN, *m. kao da je prezime na jednom mjestu xvi vijeka*. Komedija prikazana u Saba Gajčina na piru. M. Držić 188.

2. GAJČIN, *m. augm. Gāja. u Dobrosetu u hrvatskoj krajini*. M. Medić.

GAJČINA, *m. augm. Gajo. u Lici*. V. Arsenijević.

GAJDĀŠ, gajdaša, *m. gadjar, vid. gajde*. — *Akc. kaki je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. i var. gajdašu, gajdaši*. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Kun prvi dode sa svireom (gajdašem) na kolima momačkoj knći. Vuk (?), živ. 308. Najme si momci gajdaša ili egedaša te im svira. V. Bogišić, zborn. 485.

GAJDE, *f. pl. vid. gadje, od tur. gajde, kajde, uprv je riječ arapska što su možebiti Arapi donijeli iz Španjolske. vid. Chr. Seybold u G. Gröber, grundriss der romanischen philologie. 104. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (s dodatkom da se govori u vojvodstvu)*. Nalik gajde na muziku. (Kad ko poredi nejednake stvari jednu s drugom. U Srijemu i u Bačkoj). Nar. posl. vuk. 188. Svirajući u gajde. Nar. prip. vuk. 59.

GAJĀNE, *n. djelo kajijem se gaji*. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Ženska radna obična je kuharke jela. svekoliko odijelo, gajehe djece... V. Bogišić, zborn. 122.

GAJER, *m. prezime*. — U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.

GAJEŠNICE, *f. pl. mjesto u Srbiji u okrugu užičkom*. Sr. nov. 1866. 618.

1. GAJETA, *f. vid. I. Gaeta*. — U Mikalčinu rječniku.

2. GAJETA, *f. poréca lada nepokrivena s jednom katarkom, tal. gaeta*. — *isporedi 2. gaeta, gojeta*. — Od xviii vijeka. Armalo se bijaše do dvanaest. Pastrovića u jednoj gajeti. Nar. pjes. bog. 158. U to doba izidoše samovoljni Perastani vrlo krajišnici s tankijem gajetama iz Perasta bijeloga. 172. Vozio sam se na gajeti, prevezao sam se iz Baga u Pag na gajeti. u Lici. J. Bogdanović.

GAJETINA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu podrinskom*. Niva u Gajetini. Sr. nov. 1871. 111.

GAJEVAC, Gajevca, *m. ime mjestima u Srbiji. a) u okrugu biogradskom*. Zabrav u mestu Gajeven. Sr. nov. 1863. 156. *b) u okrugu kraučevskom*. Livada u Gajevcu. 260.

GAJEVI, *m. pl. ime mjestima. a) u Bosni drusla u okrugu Donje Tuzle*. Statist. bosn. 131. 110.

— *b) u Srbiji zaselek u okrugu užičkom*. K. Jovanović 161.

GAJICA, *m. hyp. Gavriilo*. — *Prije našega vremena*. Gaica. S. Novaković, pom. 55. — *I u naše vrijeme u Lici*. J. Bogdanović. — *I kao prezime*. J. Bogdanović.

GAJICANI, *m. pl. dva zaseoka u Srbiji u okrugu užičkom*. K. Jovanović 158. 160.

1. GAJIČIĆ, *m. mjesto u Srbiji u okrugu smederovskom*. Niva u Gajičiću. Sr. nov. 1875. 609.

2. GAJIČIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Sem. serb. 1882. 202.

1. GAJIĆ, gajčica, *m. dem. gaj*. — U Belinu rječniku 145b i u Studičera, i u naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović. — *I kao ime mjestima. a) selo u Bosni blizu Paševa*. Schem. bosn. 1861. 60. — *b) u Srbiji. aa) u okrugu biogradskom*. Glasn. 19. 135. — *bb) u okrugu požarevačkom*. Sr. nov. 1866. 609.

2. GAJIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Vojvoda Stevan Gajić. M. Đ. Miličević, serb. 268. Gajić. Sem. serb. 1882. 202. — Gajčica pjele, zaselek u Srbiji u okrugu užičkom. L. V. Stojanović.

GAJIL, *m. ime muško*. — *Prije našega vremena*. Gaile. S. Novaković, pom. 55.

1. GAJIN, *m. ime muško, vid. Gajo*. — U Vukovu rječnika.

2. GAJIN, *atj. koji pripada Gaji*. M. Medić.

GAJINAC, Gajinca, *m. mjesto u Srbiji u okrugu kraučevskom*. Livada u Gajincu. Sr. nov. 1873. 354.

GAJINA POJATA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom*. Sr. nov. 1863. 181.

GAJINA RUPA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom*. Niva u Gajinoj Rupi. Sr. nov. 1861. 239.

GAJINE, *f. pl. ime mjestima. a) score u Bosni u okrugu sarajevskom*. Statist. bosn. 54. — *b) mjesto u Polčevima u Dalmaciji*. — *prije našega vremena*. Na općeni zbor na Gajine. Stat. pol. ark. 5. 310.

GAJINICA, *f. Gajina žena. U Udbinu*. M. Medić.

GAJINOVIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Sem. serb. 1882. 202.

GAJIP, *vidi* gajp.

GAJIŠTE, *n. score u Hrvatskoj u podžupaniji zagrebačkoj, kajkarski Gajišće*. Pregled. 17.

GAJITI, gajim, *impf. po svaj prilici prvo je značenje bilo: saditi gaj, od čega je kasnije postalo sadašnje: gajiti, uzdržavati gaj, od ocoja širega razvila su gajgajde uia značena za radne kojima se gaji, uzdržava gaj, kao čistiti drveće, ograđivati mjesto; te se je oro zadie opet raširilo i za što drugo što nije gaj; u norije se vrijeme u čickijem krajevima dalje raširilo značnje, te znači napre gajiti, a objekat može biti i čelade i životinja*. — *Akc. kaki je u præs. taki je u impf. gajjah i u aor. 2 i 3 sing. gajji; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf.* — *Postaje od gaj nastuokom i.* — *Može biti i praslavenska riječ, isporedi češ. hájiti, ograđivati, braniti, poš. gajić*. — *U našem jeziku od xiv vijeka, a između rječnika u Bjeboštančeva (gajim, krećim, snažim lozu, extirpo, expurgo sylvam, foveo nemora, conservo lucum collucando, ramos imtilles decidendo ac frutices noxios amputando et ovellendo; 2. branim, prepriecujem, impedio, arceo, v. g. animalia ab ingressu ad sylvam; 3. branim, vpiram vodu arceo aquam ne exundet; 1. gajim sino-košu, t. j. prepovedam, arceo ab ingressu fœnilis*

etc. interposito aliquo signo baculi signati⁹), u *Voltigijinu* (nettare gli alberi, sarchiare den forst pflügen) u *Stulicera* (nettar la selva⁹, silvum purgare s. *dotatkom da je uzeto iz Habelicera*; gajiti se, v. dubraviti se), u *Vakoru* (pflügen⁹, euro⁹). a) *objekat* je gaj, šuma itd.; *znači: gajiti, hraniti radeći što je tome potrebno, n. p. čisteći drevce, ograđujući mjesto*. Imaju svoje stare i zakonite gaje koje čuvaju i gaje... Vojuo je ono selo svoje gaje gajiti. Stat. poš. ark. 5, 264. „Jesi li vidio, kako je on lijepo zagajio kuće zagajio goru?“ „Kako je on lijepo zagajio gaj.“ (vola, kravu, sviđu ili što drugo reku „gojiti“). u *naše vrijeme u Lici*. J. Bogdanović. — b) *ogradišati* koje mu drago mjesto, *zagajivati*. — u *Bjelostjenčeru rječniku*. — c) s *novijim širijem značenjem: gojiti u opće. objekat može biti drvo, češade, žirovina*. Ne lomi mi više prste, nisi mi ih ti gajio. Nar. pjes. vil. 1866. 273. Gaje šljive. Vuk, dan. 2, 104. Ne razdražujte djece svoja nego ih gajite. pavl. ef. 6. 4. Gajiti dijete „ein kind in der pflege haben“. B. Šulek, rječ. kod. pflügen⁹. Gojiti, gajiti cvijeće „der blumen pflügen“. kod. pflügen⁹.

1. GAJKA, f. kožna grivna na dizginu što se miče tamo i amo. L. V. Stojanović.

2. GAJKA, f. cochleae matrix, pericochlium, matica u loze (šajtova). — U *Šulekovu rječniku* (schraubenmutter).

GAJNIK, m. čovjek što nadgleda gajere. — U *Šulekovu rječniku* (gehegeaufseher).

GAJO, m. hyp. Gavriilo. — *isporedi* Gaja, Gajin. — *Akc. se mijenja u voc. Gajo*. — U *naše vrijeme u Vakoru rječniku* (s *dotatkom da se govori po južnijem krajevima*). Ono cuše i Stefo i Gajo. Pjev. ern. 98^a.

GAJOVIĆ, m. prezime po ocu Gaju. — U *naše vrijeme*. Marko Gajović. Rat. 181.

GAJPA, f. vidi kod gajpica.

GAJPIGA, f. mala gajba, dem. gajpa, kojoj riječi nema potvrde, ali *isporedi* gajba i kajpa. — U *Bjelostjenčeru rječniku* (vidi kod gajba, a)).

GAJRET, vidi gairret.

GAJSKI, adj. koji pripada gaju, gajima. — U *Vakoru rječniku*: gajski, n. p. drozak (wald-drossel), silvestris, u *Stulicera* je rječniku s *drugijem (nepouzdanijem) značenjem: nemorosus* i s *dotatkom da je riječ ruska*. — I koji pripada selu Gaju. V. Arsenijević.

GAJŠA, m. hyp. Gavril. — U *naše vrijeme u Lici*. J. Bogdanović.

GAJŠICA, m. dem. Gajša. J. Bogdanović.

GAJŠIN, m. prezime. — U *naše vrijeme*. Nar. pjes. vuk. 2, 653 (među prenumerantima).

1. GAJTAN, m. funiculus, vrlo usko tkaće (može biti i spleteno kao i izatkanu) kojijem se može rezati i drugo činiti što i uštom, a i rezati haljine, tur. gajtan, gajtan. — *Akc. je bilježen kao što je u Vakoru rječniku; u Dubrovniku je gajtan*. — Od xvi vijeka, a između rječnika u *Belinu* (cordone, funiculus; gajtan svioni, cordone ili setar, funiculus sericus⁹ 223^a; laccio o filo intessuto, laqueus⁹ 122^a), u *Bjelostjenčeru* (v. šnora), u *Voltigijinu* (cordone, cordoncino, schmir⁹), u *Stulicera* (stringa, ligula), u *Vakoru* (die schmir, funiculus⁹). Zlato sam to prela i gajtano pleta. M. Vetranić 2, 281. Nošahu se opletene u bio gajtan prije kose. I. Gundulić 113. Nego mu se lak grliš čini, baš kako da je okolo sebe jedan gajtan opasao. D. Rapić 158. U rukama gajtan pleteš. Nar. pjes. vuk. 1, 115. Svilu

prode, gajtan plete, s gajtanom se razgovara: „Da ja znađem, moj gajtano, da će tebe mlad nositi, svilom bi te opletala, zlatom bi te uvijala, a biserom nakitila“. I, 291. Te uzima svilene gajtano, pa otiđe u zeleni bašču, objesi se o žutoj neranči. I, 566. Namkoše mu gajtan oko vrata. 2, 162. Pašinu je sablu dovatila, o kojoj su dva gajtana zlatna. 2, 616. Darova mu pušku u gajtanu. Oglad. sr. 407.

2. GAJTAN, m. ime mjestima u Srbiji u okrugu topličkom. a) selo. M. D. Milićević, kraj. srb. 386. — b) planina. „Mađar“ i njegov ogranač, Gajtan-Planina. 314. — c) voda. Do Gajtana reke. Otačb. 4, 361.

3. GAJTAN, m. Cajtanus, ime muško, tal. Gaetano. — U *naše vrijeme u Dubrovniku*. P. Budmani.

GAJTANITI, gajtanim, impf. kititi što (tkaće, odijelo itd.) *pršićajući k onome gajtan*. — U *Vakoru rječniku*: gajtaniti, n. p. haljinu (slavnu adsuere vesti).

GAJTANOVIĆ, m. prezime. — U *naše vrijeme*. Vukojica Gajtanović. Rat. 181. 327.

GAJTANĀŃE, n. djelo kojijem se gajtani. — U *Vakoru rječniku*.

GAJTO, m. hyp. 3. Gajtan. — *Akc. se mijenja u voc. Gajto*. — U *naše vrijeme u Dubrovniku*. P. Budmani.

GAJŃUČ, m. ime volu. — U *naše vrijeme u Lici*. J. Bogdanović.

GAJUN, m. tapes decussatus L., Ńeka školka. — U *naše vrijeme na Krku*. G. L. Faber 250.

1. GAK, gaka, m. Ńeke crste ptica. — *isporedi* gacac, gačić, gačina. — *Akc. kako je u gen. taki je u ostalijem padežima osim nom. sing. i voc. gāce, gāci*. — *Riječ je po seaj prilici onomatopajska i pokazuje glas same ptice, vidi 3. gak. a) čarka(?)*. — u *Mikašinu rječniku*: čola divja, gak, cornix cinerea, varia. 37^a. čavka bile glave, gak, cornix cinerea, varia. 43^a. i u *naše vrijeme*: gak, rod gavrana. M. Ružičić. — b) *crsta čapčac*. — u *naše vrijeme*. Ardea nycticorax. Slovinac. 1880. 32^a. Gak modrac, capla, ardea cinerea. D. Kolombatović, progr. spal. 1880. 41. Gak zmijar, saketa, ardea purpurea. 41. Gak ljelač, balansir, egretta alba. 41. Gak cizmaš, bjelica, egretta garzetta. 42. Gak maćak, buphus ralloides. 42. Gak nebunac, botaurus stellaris. 42. Gak pupar, nycticorax europaeus. 42. Gak volarić, ardeola minuta. 42. Gak, vrsta velike ptice; ima je više vrsta: modrač, nebogled, zmijar, pupar, kašikar, bilač, maćjak, cizmaš, krovjar. M. Pavlinović. — c) *morski gak, laskavac, colymbus septentrionalis*. D. Kolombatović, progr. spal. 1880. 49.

2. GAK, m. Ńeke crste (crnoga) grožđa. — *isporedi* gakiha. a) gak, violetter pineau. B. Šulek, im. 81. — b) gak-ermina, schwarzer kleinnagar (u Sluuu). 81.

3. GAK, m. cika. M. Pavlinović. — vidi gaka. — *isporedi* i rus. ravn. s istim značenjem.

GAKA, f. gakaće, vika. — *Riječ je onomatopajska kao i gakati*. — Od xviii vijeka, a između rječnika u *Vakoru*: das gekrāhe (cornicatio (?): stoji gaka vena. Zabranjuje viovat u carke, također u sne, u gaku ptica. F. Lastrić, nod. 106. Tada stane gaka taknaca. M. Pavlinović, rad. 32.

GAKALICA, f. vidi gakuša. — U *Šulekovu rječniku* (schmettergans, schmetterliese).

GAKĀŃE, n. djelo kojijem se gacć. — U *Vu-*

koru rječniku: „das geschrei der krähē“, clamor cornicis.

GĀKATI, gācēm, *impf. vikati, krijēštati* (o ņekijem pticama). — *Ake, kaki je u praes. taki je u impf. gākāh; u ostalijem je oblicima unaki kaki je u inf. — Postaje od onomatopjskoga sloja ga nastackom k. — U primjeru iz narodne pjesme ugarskih Hrvata (vidi kod b) prezvut je gākām. — Od xvij vijeka, a) u glasu u vrane, — između rječnika u Mikašinu (gakati, grakati kako vrana „cornicor“) gdje naj prije dolazi, u Stalićevu (v. grakati s dodatkom da je uzelo iz Mikašina), u Vukoru: (krähen (von der krähe): „cornicor“. Odovuda gačnē vrana oblak grne. A. Kanižlić, rož. 6. — b) o glasu u guske. Guska misec dokući i leže, gnizdu silom nek se ne priteže, i kad sidi, nek od ne nesuče daje budu, ali blizu kuće, jer kad ove gacu kod sideće, ona ostat i na gnizdu neće. J. S. Rejković 158. Guska gaka. Jačke, 225. Gače k'o guska, a guska nije, odgovet[aj]: gusak. Nar. zag. nov. 37. — c) preneseno, o ljudskom glasu. Jejpupke nas varajuć vrh rojenja nama gaču. J. Kavačim 469a.*

GAKAV, *adj. koji gače. — U Šulekoru rječniku* („schmatternd“).

GAKIĆI, *m. pl. soave u Hercegovini u okrugu mostarskom*, Statist. bosn. 238.

GAKIŃA, *f. vrsta vinove loze. — isporodi 2. gak. GakiŃa, suvst vinove loze (M. Cepetić), v. gak. B. Sulek, im. 84.*

GĀKNUTI, gāknēm, *pf. zavikati, zakrijēštati* (o ņekijem pticama), *vidi* gakati. — *U Vukoru rječnika*: „krähen (von der krähe)“, „cornicor“.

GAKOVO, *n. selo u Hrvatskoj u podžupaniji bjeloruskoj*, Pregled. 80.

GĀKTATI, gāktām, *impf. vidi* gakati (*prema čemu je uprar kao deminutiv*). — *U Parčićevu rječniku*.

GĀKUŠA, *f. kaže se vrani, vidi* gakati, a). — *U Vukoru rječnika. — I u prenesenom smislu: blebetuša, brbljarica, u Šulekoru rječnika* („schmattergans, schmatterliese“), *isporodi* gakalica.

1. GAL, *m. crna mast. — vidi* kod I. gao. — *Samo u Stalićevu rječniku* („color niger s primjerom: Dati što u gal), i u Šulekoru rječnika, zemljani gal „erdsschwarz“.

2. GAL, *m. ime muško. — xiv i xv vijeka, u između rječnika u Daničićevu* (Galh; Gao). Galh a dēdi, mu Dobrota, Dec. hris. 38. Galu dijaku, Mon. serb. 506. (1469). — *U istom je spomeniku nominativ* Gao; Gao dijaku. — *I kao prezime, xvi vijeka, Ivamu Galu kapetamu ogulinskomu*, Mon. croat. 210. (oko 1510).

3. GAL, *m. mjesto u Srbiji u okrugu užičkom*, Ljvada u Galu, Sr. nov. 1873. 327.

1. GĀL, *m. Gallus, čorjek iz keltičkoga plemena koje je negda živjelo u Francuskoj. — Od xvij vijeka, Gāla, Hma bukaliija slavna djevo na se ne da. J. Kavačim 211b; i u Šulekoru rječniku* („Galliera“).

1. GALA, *f. po svoj prilici bup. I. galica. Na jednom mjestu xv vijeka. Pri toj su ostale kako pri hru zec, pri sokolku gale, pri sunecu misec. M. Marulić 60.*

2. GĀLA, *f. bup. 2. galica. — U naše vrijeme, a) ime kravi. F. Kurelae, dom. živ. 21. — b) ime ovcī. 32. — c) ime lokosi. 53.*

3. GĀLA, *f. nadimak ženi necistoj. M. Pavlinović. — vidi* I. gao.

4. GALA, *f. selo u Dalmaciji u kotaru sišskom*, Repert. 1872. 28.

1. GĀLAC, Gālea, *m. ime muško. — xiii i xiv vijeka* (Galъcъ) i u Daničićevu rječniku (Galъcъ). Galъcъ Vlksanić. Mon. serb. 34. (1249). I Galъcъ i Prijama. Dec. hris. 53. — *U naše vrijeme kao prezime.*

2. GALAC, galea, *m. ime ņekijem biljkama, a) agropyrum repens Beauv., troskot, pir, piriha, vidi* tkalac. B. Sulek, im. 84. — *b) ņeka vrsta vinove loze crna grožđa, u Dalmaciji. — isporodi* galešima, galica. 81.

3. GALAC, galea, *m. u Crnoj Gori kao da znači: likar čorjek. Tko je javlac onaj je i galac. Pjev. crn. 330b. Providnik, prepredeni galac. S. Ćubiša, prip. 180.*

4. GALAC, *m. u zagovori. Šigje migje putom ide, gleda da mu galac padne, odgovet[aj]: sviha i žclud, u Dalmaciji. Nar. zag. nov. xxii.*

5. GALAC, *m. soave u Hercegovini blizu Mostara*, Schem. herceg. 1873. 154.

GALAČICA, *vidi* Galičica.

GALAČI, *m. mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom*, Zabran na Galači, Sr. nov. 1870. 509.

GALADA (?), *f. ime mjestu. — Prije našega vremena*, Galada, moglo bi se još čitati: Gadla i Gadala. S. Novaković, pom. 129.

GALAFUR, *m. vidi* gorofo. — *U naše vrijeme u Istri. Na Frau sadite drobnu mažuranu, na lipu Lijanu galafur crjeni. Nar. pjes. istr. 2. 23.*

GALĀMA, *f. vika, buka (kad je dosta svijeta zajedno). — Nepoznata postaja, može biti od arap. ghalabe, tur. galabalyk, naloga, tiska, vidi i kalabaluk i galiba. — U naše vrijeme i u Vukoru rječnika (gdje je tumačeno: „eine menge turba s dodatkom da se govori u Srjenu i s primjerom: U njihovoj je kući svagda galama). U toj bruki i turskoj galami diže glavu beže Asan-beže. Nar. pjes. kras. I. 200. Mi ćemo, komšije, dignuti viku i galamu po selu. Nar. prip. bos. I. 65. „Ostavite se tolike galame“. Vaša da su se u toj i u toj kući kućani pozavadili, kada se onako velika galama čuje. „Bome se u vašoj kući vavijek neka galama čuje“. Čuje se pro poļa velika galama od ljudi. (t. j. ide poljem više ljudi, te iduće, osobito ako iz grada idu, i ako su se vinom nakitili, obično onda galame, u Lici. J. Bogdanović.*

GALĀMITI, gālāmim, *impf. vikati, bučati* (kad je mnogo svijeta zajedno), *vidi* galama. „Ako ćete galamiti, odlažite ispred mojih vrata. M. Medić. „Šta vavijek galamite?“ J. Bogdanović.

GALĀN, galāna, *m. vidi* budac, u Selcima na Braču, A. Ostojić.

GALANĀGA, *f. galanga divlja, cyperus longus L. vidi* peronica, pereñika, tal. galanga. — *U Šulekoru imeniku iz postarijega rukopisa*, Galanga divja, cyperum, cyperus longus L. 84.

GALAS, *m. prezime. — U naše vrijeme*, Schem. zagr. 1875. 212.

GĀLAST, *adj. crn (o bratu). M. Pavlinović, vidi* I. gao. — *amo spada i: galasta, ime kozi. F. Kurelae, dom. živ. 38.*

GALATAN, galatna, *adj. nepristojan (o riječima), od arap. ghalat, tur. galat, pogreška. — U naše vrijeme*, Počeše jedan drugom govoriti vrlo galatne sale. M. D. Miličević, zlosel. 221. Nije čudo što čes na svakom koraku čuti naj galatnije reci. 225.

GALĀTĪNA, *f.* vidi hladetina, *tal.* mlet. galatina. — U Dubrovniku od xvi vijeka. Vječna zima galatinu od živih ljudi čini. M. Držić 240.

GALAVA, *f.* ime crnoj kravi. F. Kurelać, dom. živ. 24. — vidi 1. gao.

GALBAN, *m.* galbanum, *neka* smola što jako miriše i upotrebljava se kao ljek. — Od xviii vijeka. Mirhom, galbanom i tamjanom zajedno smišanim. I. Velikanović, uput. 3, 318. i u Šulekovu rječniku (galbanum; mutterharz).

GALČINA, *f.* primula officinalis Jacq., *neka* biljka. B. Šulek, im. 84.

GALDOVO, *n.* dva sela u Hrvatskoj blizu Siska. Galdovo selo. Pregled. 2. Galdovo erdödsko. 40.

GALE, *m.* ime crnome bravu. M. Pavlinović. — vidi 1. gao.

GALEB, *m.* larus, *neka* vodena ptica. — isporodi kaleb. — Nepoznata postać. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikašinu (galeb, kaleb, ptica, gagiano, coccal, 'mergus'), u Belinu ('coccale' 'mergus' 197^a), u Stulićevu (smergo, 'mergus' s dodatkom da je uzeto iz Belina), u Vukovu: bijela tica vodena koliko golub s dodatkom da se govori u Crnoj Gori. U okolo se vrtim kako galeb na sežalu. M. Vetranić I, 13. Galeb je morski. M. Držić 268. Obljetaju kukavice i galebi. I. A. Nenadić, šamb. 11. Galeb, larus marinus. Slovinac. 1880. 32^a. Galeb, larus L. J. Pancić, ptic. 76. Prosti galeb, larus ridibundus, die lachmöve. J. Ettinger 242. Trojprstni ili ledeni galeb, larus tridactylis, die dreizehlige möve. 243. Burni (olujni) galeb ili utva, larus canus, die sturmöve. 244.

GALEBA, *f.* vidi balega. F. Kurelać, im. živ. 23.

GALEBAK, galépka, *m.* dem. galeb, vidi galebica. — xvi vijeka. Nu galebak (danas galebica. Slovinac. 1880. 32^b) dojde bijeli. M. Vetranić I, 15.

GALEBAN, *m.* ime muško. — isporodi Goluban. — U narodnoj pjesmi našega vremena. Za Omerom Galeban slugo. Pjev. crn. 205^b.

1. **GALEBICA**, *f.* larus minutus. Slovinac. 1880. 32^a. — vidi galeb i galebak.

2. **GALEBICA**, *f.* ime kozi. F. Kurelać, dom. živ. 38.

1. **GALEBINA**, *f.* vidi balega. — isporodi i galebina. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu (s dodatkom da se govori u Imoskome). Žitke galebine od isti ovaca. J. Vladimirović 17.

2. **GALEBINA**, *f.* larus canus, glaucus. Slovinac. 1880. 32^a. — uprav augm. galeb.

GALEČIĆ, *m.* vidi Galičić.

GALEČIĆ, *m.* pl. selo u Popovu u Hercegovini. S. Novaković, obl. 46.

GALEN, *adj.* galen kamik, kamen nu kojemu crerčar nabija kože. — Nepoznata postać. — U naše vrijeme u hrvatskom primorju. Pukal galen kamik, puklo srce moje! Nar. prip. mikul. 134. 'Galen kamik', kamen što rabi postolaru, kad nabija kože. 170.

GALENOVIĆ, *m.* prezime. — xvi vijeka. Ivan Galenović. Mon. croat. 250. (1550).

GALEOTA, *f.* vrsta manje galije, *tal.* galeotta. — U jednoga pisca xviii vijeka. Osim fregata, galeota i galija. A. Tomiković, živ. 360.

GALĒRIJA, *f.* *tal.* galleria, *franc.* galerie, *nem.* galerie, vrlo duga soba u kojoj su poredene steari vrijedne da se gledaju, osobito stike; kaže se uopće o takovoj zbirci i o zgradi u kojoj se

nalazi bez obzira na oblik sobe. — U naše vrijeme (može biti da je takovo značenje i u ocom nejasnom primjeru prošloga vijeka: Da počim šurke cula, galerija taj nazva se. J. Kavašin 82^a). — Zoce se tako i u teatru kao punega zgradena uz zid u kojoj stoji gledaoci, ako se ne dijeli u manja mjesta (lože). u Šulekovu rječniku (galerie im theater).

1. **GALEŠA**, *m.* crna (relika) domaća životinja. — vidi 1. gao. a) *vo.* — od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu 151^b gdje naj prije dolazi, i iz űega u Stulićevu. Crn galeša vodu pije, nigda vrata ne pregibe. odgonetljaj: lonac. Nar. zag. nov. 118. Naš galeša na vrh kuće grize, a ogrizine mu doje padaju. odgonetljaj: sirdao. 204. vidi i kod bikota. Galeša, ime volu. F. Kurelać, dom. živ. 24. Galeša, ime crnom volu. u Lici. V. Arsenijević. J. Bogdanović. — b) *koš.* — u naše vrijeme. Majko moja, nerazumna ti si: galeša se o direk oesaše, pa ti misliš tavan poškriljuje! A. Ostojić iz nar. pjes. Kad dojava vilena kulaša, a galešu svedo u povodu. Osvetu. 1, 12.

2. **GALEŠA**, *m.* ime muško. — Potvrđen je samo adjektiv Galešin u spomeniku xiv vijeka i u Daničićevu rječniku (Galešim). Jestita dva dila od odumrtla Galešim u Bužanini. Glasn. 23, 52. (1400).

GALEŠAST, *adj.* crn (o volu). vidi galeša. — U Belinu rječniku 156^b i iz űega u Stulićevu.

GALEŠIĆ, *m.* prezime. — xiv i xv vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Galešić). Vladislavi. Galešić. Mon. serb. 102. (1332). Knezi. Greguri. Galešić. 273. (1409).

GALEŠIN, *adj.* koji pripada Galeši, vidi 2. Galeša.

GALEŠINA, *f.* vrsta vinove loze crna grožđa. — U naše vrijeme u Dalmaciji. B. Šulek, im. 84.

1. **GALETA**, *f.* silvena čabura, *tal.* galletta. — Ake. se mijena u gen. pl. galččā. — U dva pisca Slavonca xviii vijeka. Ona uze dva lota sinema, pak osam nedij što se o njih bavi. lipe novce sebi zadobavi, sedamdeset funti baš galeti, osim onog što samo izleti... M. A. Rejković. sat. H3^{ab}. Svilne bube kako se zatvore, dan deveti lepirom se stvore, progrizu se iz svojih galeta. J. S. Rejković 318. i u naše vrijeme u Dalmaciji. P. Budmani.

2. **GALETA**, *f.* kolač ili kao pogačica od tvrdoga hčeva bez soli što se osobito jede na brodovima, *tal.* galletta. — U naše vrijeme u Dalmaciji. P. Budmani.

GALETIĆ, *m.* prezime. — U naše vrijeme. Šem. prav. 1878. 96.

GALETIN GRÖB, *m.* mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom. Glasn. 19, 135.

GALEZOVA DRAGA, *f.* seoce u Hrvatskoj u podžupaniji jastrebarskoj. Pregled. 36.

GALGAN, *m.* alpinia galanga, *neka* biljka, *nem.* galgant. — isporodi galganat. — U Šulekovu rječniku ('galgant'), u kojem ima i adjektiv posesivni galganov: galganov uje, 'galgantöl'; galganov korijen, 'galgantwurzel'.

GALGANAT, galganta, *m.* u Stulićevu rječniku: galgant, trava, galanga, erbaš, 'galanga', a iz űega u Šulekovu imeniku: galgant, galeza officinalis L. 84. — Po seaj je prilici Stulli uzeo ovu riječ iz ruskoga rječnika (premda to nije za-biježeno) u koji će biti čošto iz nemačkoga jezika. — vidi harlina, hrlina, isporodi galgan.

GALGANOV, *adj.* vidi kod galgan.

GALGAVO, *n.* vidi Galgovo.

GALGE, *f. pl.* rječala, *nem.* galgen. — *Od xvij vijeka po sjevernijem krajevima, a između rječnika u Bjelostjencera, u Jambrošičevu, u Voltigijinu.* Boje bi se ne roditi neg na galgah smrt podniti. P. Vitezović, *evit.* 68. Jednoga, koji je zaslužio galge, kada ga na dvor vode, on zna da ima poginuti. D. Rapić 108. Onde su ti jedne galge. Jačke. 46.

GALGOVO, *n. selo u Hrvatskoj u podžupaniji zagrebačkoj.* Pregled. 20. — *U rukopisu xvij vijeka pisano je Galgavo: Tretu kravu i vola s onim ki su na Galgavu ostavjam ženi mojoj.* Mon. croat. 327. (1555).

GALIBA, *f. ometa, neprilika, mađar.* galiba. — *isporodi galidba.* — *Od xvij vijeka, a između rječnika u Vukovu (gdje ima i gal'dba, a kod oboga značije je: ungelegenheit, molestia i dodatak da se gorori u vojrodstvu).* Brez svake galibe. Srp. st. pisma, let. 112. 168. (1755).

GALIBABINCI, *n. pl. selo u Srbiji u okrugu kneževučkom.* K. Jovanović 111.

GALIBARA, *f. selo u Srbiji u okrugu topličkom.* M. D. Miličević, *kraļ. srb.* 390.

GALIC, *m. vidi 5. galica.* — *U Bjelostjencera rječniku, u Jambrošičevu, u Voltigijinu, u Stuličevu (s dodatkom da ime izuzeto iz Bjelostjencera).*

1. GÁLICA, *f. ime nekijem crnijem pticama.* — *vidi 1. gao.* — *Riječ je stara, isporodi rus. галка, гали, галица, ali u našem jeziku nema potvrdje prije našega vremena.* a) *corvus monedula L., čarka.* — *u Dubrovniku.* P. Budmani. — *b) phalacrocorax cristatus Steph.* — *isporodi mrkaļ, strkoc.* D. Kolonibatović, *progr. spal.* 1880. 47.

2. GÁLICA, *f. ime crnijem domaćijem životinama.* — *vidi 1. gao.* a) *kravi.* F. Kurelac, *dom. živ.* 24. Svaka kravica po noći galica. Nar. posl. u Lici. V. Arsenijević. — *b) ovcī.* F. Kurelac, *dom. živ.* 32. *u Lici.* J. Bogdanović. — *c) mackī.* F. Kurelac, *dom. živ.* 50.

3. GALICA, *f. seraptia Latr., ūka babica.* A. K. Šloser, *fam. kori.* 580.

4. GÁLICA, *f. galla, šiška, šešarica, od tal. galla.* — *U Mikašinu i u Voltigijinu rječniku.*

5. GÁLICA, *f. vitriolum, sulphas ferri, ferrum sulphuricum, zeleni kamen koji se upotrebljava kod crne masti.* — *isporodi galie, galieka.* — *Od nem. galitzenstein, što dolazi od xv vijeka, i postaje od toga što se srebrnoga vijeka ovaj kamen donosio iz Španjolske (vidi Galicija, a)). vidi u Grimmovu rječniku kod galitzenstein.* — *Osīm zelene, ima i modra galica (sulphas cupri, cuprum sulphuricum, i bijela (sulphas zinci, zincum sulphuricum).* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (vitriolum) i u Šulekoku: grüner vitriol kod vitriol; homiprismatisches vitriolsalz kod vitriolsalz; bijela galica galizenstein; zinkvitriol; prismatisches vitriolsalz kod vitriolsalz.*

6. GALICA, *f. vrsta vinove loze crna grožda.* — *U naše vrijeme na otoku Cresu.* B. Šulek, *im.* 81.

7. GALICA, *f. ime žensko.* — *Prije našega vremena.* S. Novaković, *pom.* 55.

GALIČÁNE, *n. djelo kojijem se galica.* — *U Vukovu rječniku.*

GALICATI, *galiečim (galiečim), impf. čaklati.* — *Nepoznata postać, isporodi arban. gudulis, rum. gadiļ, nem. kitzeln.* — *U Vukovu rječniku.*

GÁLICIJA, *f. drije krajevine u Evropi.* a) *Gallicia, u Španjolskoj.* — *od xvij vijeka, a između rječnika u Mikašinu i u Bolinu 336b.* Svetoga Jakoba od Galcije (Galitije). A. Gačetić, *roz. mar.* 72. Jakov veći počiva u Galiciji od Špane. F. Glavinčić, *evit.* 222a. Tilo (svetoga Jakova) isti učenic njegovi odnese u Galiciju. F. Lastrić, *svet.* 115a. *i u Šulekoku rječnika (Gallizien).* — *b) Galitia, u avstro-ugarskoj monarhiji.* — *isporodi Galie.* — *u Voltigijinu rječniku.*

GALIČKA, *f. vidi 5. galica.* — *U Mikašinu rječnika: galieka, kamen mavi (!) za činiti crnilo; i u Stuličevu (grješkom galieka s dodatkom da je uzeto iz Mikašina).*

GALIČ, *m. ime mjestima.* a) *Galitia, krajevina u avstro-ugarskoj monarhiji.* vidi Galicija, b). — *u Šulekoku rječniku (Galizien).* — *b) varoš u Ugarskoj, mađar. Gaes, nem. Gatsch.* — *u Šulekoku rječniku (Gaes; Gatsch).* — *c) vis blizu Novoga Pazara.* Rat. 192.

GALIČAN, *galiečna, adj. koji pripada galieci.* — *U Šulekoku rječniku (galiečna žesta (vitriolgeist).*

GALIČANI, *m. pl. selo blizu Prilipa.* — *Od xiv vijeka, vidi u Daničevu rječniku (Galiečane, pl. mase.)*: Crkva je treskavačka imala zemlje (vi Galiečaneh' (Glasn. 11. 132 god. 1336—1346. (Glasn. 13. 375). sala selo blizu Prilipa. Halm, *reise* 187. 190.

GALIČANIN, *m. čorjek iz Galieci (vidi Galie, a)).* — *U Šulekoku rječniku (Galizier).*

GALIČĀR, *m. čorjek koji spravlja, čisti itd. galieci.* — *U Šulekoku rječniku (vitriolmeister; vitriolsieder).*

GALIČARA, *f. vidi galiečarnica.*

GALIČARNICA, *f. mjesto gdje se kopa galieci.* — *U Šulekoku rječniku (galiečara, galiečarnica (vitriolhütte).*

1. GÁLIIČAST, *adj. crn (o domaćoj životinji).* — *vidi 1. gao.* — *U Vukovu rječniku: (schwarz ater, cf. vran.*

2. GÁLIIČAST, *adj. koji je poput galieci.* — *U Šulekoku rječniku (vitriolartig; vitrioliseh).*

GÁLIIČAV, *adj. u kojem ima galieci.* — *U Šulekoku rječniku (vitriolhaltig; vitriolig; galiečava zemļa (vitriolste).*

GALIČIČA, *f. seoce u Bosni u okrugu travničkom.* Schem. bosn. 1864. 49. T. Kovačević, *op. bosn.* 34. — *Na drugom je mjestu pisano Galiecia.* Statist. bosn. 182.

GALIČIČ, *m. selo u Bosni u okrugu travničkom.* Statist. bosn. 206. — *Na drugom je mjestu pisano Galiecić.* Schem. herceg. 1873. 194.

GALIČKI, *adj. a) koji pripada selu Galiečanima.* — *xiv vijeka i u Daničevu rječniku (galiečkyj).* Do staroga puti galiečkoga. (Glasn. 11. 131. (1336—1346). 13. 375. — *b) koji pripada Galieci (vidi Galie, a)).* — *u Šulekoku rječniku (galiziseh).*

GALIČKIŃA, *f. žensko čelade iz Galieci (vidi Galie, a)).* — *U Šulekoku rječniku (Galizierin).*

GALIČNICA, *f. voda u kojoj je razmučenu galieci.* — *U Šulekoku rječniku (vitriollauge; vitriolwasser).*

GALIČNIK, *m. ime mjestu.* — *xiv vijeka, vidi u Daničevu rječniku (Galiečnik):* Selima Slamodraži, Dobrodoljanima, Neprobištima, Momuši i Bijeloj Crkvi, koja je kralj Stefan Decanski dao Hilandaru, išla je međa preko Galiečnika prokosoma u lokvu i preko puta prizrenskogoga u Goracins Lugač. (Mon. serb. 87 god. 1327).

GALIČNAK, *m.* kam iz kojega se radi galica. — *U Šalekovu rječniku* (vitrholerz?).

GALIĆ, *m.* gacran. — *vidi* 1. gao. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (gdje se dodaje da se govori u Crnoj Gori).* Polećeše dva galica vrana. Pjev. crn. 39^b. — *I prezime.* Sem. srb. 1882. 202.

GALIĆI, *m. pl.* seto u Crnoj Gori u Bjelopavličima. Glasn. 40, 20.

GALIDBA, *f.* *vidi* galiba.

1. GALIJA, *f.* triremis, veliki brod što se rozio veslima, tal. galéa, mlet. galia. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* (triremis⁴), *u Mikašinu* (galija, demija, triremis, navis longa⁴), *u Belinu* 336^b, *u Bjelostjenčevu, u Jambrešićevu, u Voltigijinu, u Stuličevu, u Vukovu.* a) *s prvim znamenom kazanijem sprijeđa.* Izletješe po moru u galijah. Zborn. 159^b. Četr sta i veći broj galij ter navi jest, u kih brodeći vojska se priplavi. H. Lucić 270. Galija se sad diže. G. Palmotić 2, 243. Jedna galija poglavička ima jedan barjak. M. Račnić 245^b. Jednoga galija ne čeka. (D). Poslov. danić. 39. Broj našijeh drijeva vele je mañi od turskijeh sultana i galija. V. M. Gućetić 129. Galija se krče, a van luke neće. (Z). Poslov. danić. 22. Pofataše mnoge galije. And. Kačić, kor. 480. Malana je ribica imenom remora, ma ne samo lađe letće po vodi, nego još iste galije čini sustaviti. Đ. Rapić 136. Da ja gledam niz more galije, sjedi l' moje drago na galiji. Nar. pjes. vuk. 1. 264. Dužd joj šale tananu galiju, na galiji dvanaest marnara. 1, 625. Pokloni mu skele i galije. 2, 572. Potopiće lađe i galije. 3, 82. Pa galiju otište od brega. 3, 298. Galija jednoga ne čeka. Nar. posl. vuk. 40. — b) *ludi što su cestali na galiji* (*vidi* galijot, galijaš) *bili su okorani i cestali sa pod batinama, a toga je galija bila mjesto za pedepsu zločincima, a naše vrijeme galijom se zove (i na suhu) mjesto gdje osuđenići rade okorani i pod batinama.* Osuditi u galiju, ad remum dare, remo affigere, ad triremem damnare. J. Mikaša, rječ. 76^b. A da ga zatvore u tamnicu ili stave u galiju, inao bi oklen. J. Banovac, prip. 177. Kad galije tko dopane. V. Došen 25^b. Prava ispovid oprasta sužna s galije. M. A. Rešković, sabr. 7. — i *u prenesenom smislu: teška brigu, muka.* Žalostan ti sam, galijo moja, ko će te izdurati! M. Medić. — c) *preneseno na habicu s mnogo noga (kao što su vesla u galije), scutigera coleoptrata, ridi stonoga.* — *ispoređi* galijica, b). — *u naše vrijeme u Dubrovniku (običnije stonožnica).* P. Budmani.

2. GALIJA, *m.* ime muško. — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Jedno bio Galija Tomića. Nar. pjes. vuk. 3, 421. Pa govori Galiji Tomića, 3, 422.

3. GALLIJA, *f.* Gallia, nekadašnje ime Francuskoj. — *Od xvi vijeka i u Daničićevu rječniku.* Vladuštu Konstě Galiju. Okáz. pam. šaf. 55. (1503). Pak od Galije, Rima . . . J. Kavañin 206^b. i *u Šalekovu rječniku* (Gallien⁴).

GALIJAČA, *f. tal.* galeazza, vrsta velike galije. — *xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (quinqueremis⁴ 336^b) *gdje naj prije dolazi.* Sto galija dužda mletačkoga i dvanajest bojni galijaca. And. Kačić, razg. 173^b.

GALIJAČA, *f.* mjesto u Srbiji u okrugu krajevačkom. Sr. nov. 1875. 1087.

GALIJAŠ, galijaša, *m.* mrtar na galiji. — *Ako, kako je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. i voc.: galijašu, galijaši.* — *Od*

xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu (der schiffs-knecht⁴ 'nauta' s primjerom iz narodne pjesme: U galiji dvan'est galijaša). Galijaši mnoga mora preploveše. J. Rajić, pouc. 1, 108. Doteraj mi sa mora galiju, u galiju devet galijaša. Nar. pjes. srem. 78. i *u Šalekovu rječniku* (galeeren-sklaye⁴).

GALIJAČA, *f. dem.* galija. — *Od xvii vijeka (vidi kod b)), a između rječnika u Vukova* (galijač). a) *u pravom smislu.* Idjaše prva četa tri ljepahne galijice, a prid njma galija veća. B. Zuzer⁴ 400^b. Mnogo galija i galijica. A. Tomiković, živ. 72. — b) *vidi* 1. galija, c). *u Mikašinu rječniku* (galijica, crv od mnogo noga millepeda, multipeda⁴) *i u Stuličevu* (galica, crv mnogonožan, centum-peda, vermis genus). — c) *kao da je nekakvo slatko jelo od tijesta, isporodi* 2. galeta. — *u jednoga pisca xviii vijeka.* Cukarinci, papreñaci, galijice premedene. J. Kavañin 22^a.

GALIJOT, *m.* čovjek koji vesla na galiji, tal. galeotto, mlet. galioto. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu gdje naj prije dolazi, u Bjelostjenčevu, u Jambrešićevu, u Voltigijinu.* Jer su ovaki prilicni galijotom, koji s veseljem idu u porat. J. Banovac, prip. 94. Galijota na hiljade strašno more sad inade na galijam gvozdem speti. V. Došen 121^a. Pregata na Dunavu s galijoti stoji. J. Rajić, boj. 68. Na koju su trista galijotah. Pjev. crn. 188^a. — *U naše se vrijeme upotreblava kao psotka* (*vidi* 1. galija, b); *ispoređi* i fuštar) *nepoštenom čovjeku; ali često i kao u šali živahnu, nemirnu djetiću, u Lici:* Galijot, neki veliki nemirniak, obično mati vrlo nemirnu i nestanu djetetu reče: 'Vražiji galijote!' 'Odlazi otole, vražiji galijote!' 'On je pravi galijot.' J. Bogdanović. i *u Dubrovniku.* P. Budmani.

GALIJŪN, galijūna, *m.* vrsta velike galije, tal. galeone. — *ispoređi* 2. galun. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Belinu* (galeone⁴ 'navis rostrata' 336^b) *i u Voltigijinu* (galeone, vascello⁴ 'kriegsschiff'). I s velikim galijunom k Malti obrati svak timunom. I. Zanotti, skaz. 12.

GALILEANIN, *m.* *vidi* Galilejac. — *plur.:* Galileāni. — *U pisaca xvii i xviii vijeka.* I ti s Isusom Galileaninom biše. I. Bandulavić 86^a, mat. 26, 69. Svoti Bartolomej apostol u Galileanin. F. Glavinić, cvit. 289^b. Isus bi zvan Galileanin. J. Filipović 1, 12^a. Nekoga Jude Galileanina. S. Rosa 112^b.

GALILEJA, *f.* Galilaea, kraj u Palestini. — *Od xv vijeka kod pisaca.* Vladajući Poncij Pilat nad Judejom, a četvrto poglaffe od Galileje Irod. Bernardin 7, luc. 3, 1. Tražite ga kod Iskrsta u Galileji. F. Lastrić, test. 189^a. Kad bješe Pontije Pilat sulja u Judeji, i Irod četverovlasnik u Galileji. Vuk, luk. 3, 1. i *u Šalekovu rječniku* (Galilāa⁴). — *U nekim krajevima po pučkom pričanju Galileja je kao nekakvo prokletu mjesto (vidi i Galilej-potok); tako se kod vraćanja kaže:* 'Nego ih razdeli po vodi, po gori Galileji, kud petao ne peva, kud kokoš ne kreka, kuda pas ne laje, kud puška ne puca, kud čovek ne živi, kud pop ne čati.' M. Đ. Miličević, živ. srb. 1, 93—94.

GALILEJAC, Galilejca, *m.* Galilaeus, čovjek iz Galileje. — *ispoređi* Galilejanin, Galileanin, Galilejin. — *U pisaca našega vremena.* I ti si bio s Isusom Galilejcem. Vuk, mat. 26, 69. i *u Šalekovu rječniku* (Galiläer⁴).

GALILEJANIN, *m.* *vidi* Galilejac. — *plur.:* Galilejāni. — *Od xv vijeka kod pisaca.* I ti s Isusom Galilejaninom biše. Bernardin 72, mat. 26, 69. Ludi Galilejani! I. Bandulavić 149^b. act.

ap. 1, 11. Dobio si, Galilejanine! J. Filipović 3, 13^b.

GALILEJIN, *m. vidi* Galilejac. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Pilato bješe činio ubiti u templu neke Galilejine. S. Rosa 112^b.

GALILEJ-POTOK, *m. kod vraćanja*: „Ti da ideš u Galilej-potok, gde crkve nema, gde popovi ne čate“. M. Đ. Milićević, živ. srb. 1, 93. — *vidi* kod Galileja.

GALILEJSKI, *adj. koji pripada Galileji*. — *Od xv vijeka kod pisaca*. U grad galilejski. komu jine biše Nazaret. Bernardin 4. luc. 1, 26. Ovo jest Isus prorok iz Nazareta Galilejskoga. I. Bandulavić 36^a, mat. 21, 11. Voda u vino u Kani Galilejskoj obrati se. F. Glavinić, evit. 168^a. U Kani Galilejskoj. F. Lastrić, test. 297^b. Ovo je Isus prorok iz Nazareta Galilejskoga. Vuk, mat. 21, 11. i u Šulekovu rječniku (galiläisch).

GALILEOSKI, *adj. vidi* galilejski. — *U jednoga pisca xvi vijeka*. Muževi Galileoski. A. Gućetić, roz. mar. 239.

GALILO, *n. vidi* 1. gal. — *Samo u Stulićevu rječniku*.

1. **GALIN**, galina, *m. koš* hran. — *vidi* 1. gao. — *Ake, kaka je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. i coc. gāline, gālini*. — *U naše vrijeme a između rječnika u Vukovu (gdje se dodaje da se govori u Srijemu)*. Ja b' uteka' na košu galinu... Brže koša opremi galina. A. Ostojić iz nar. pjes.

2. **GALIN**, *m. šeka* bubica. — *U jednoga pisca našega vremena*. Galin, melanotus Eschsch. J. K. Šloser, faun. kor. 412. cratonyctus Erichson. 414.

3. **GALIN**, *m. soce* u Hrvatskoj u podžupaniji jastrebarskoj. Pregled. 36.

GALINA, *m. ime* (crnom) volu. *vidi* galoña. F. Kurelac, dom. živ. 24.

GALINE, *f. pl. kraj* u Srbiji u okrugu užičkom. L. V. Stojanović.

GALINKA, *f. ime* (crnoj) ovci. — *vidi* 1. gao. F. Kurelac, dom. živ. 32.

GALINSKA RJEKA, *f. rijeka* u Galinama. L. V. Stojanović.

GALIPOLE, *n. ime* mjestima. a) mjesto u Srbiji u okrugu krupjevačkom. Livada u Galipolu. Sr. nov. 1861. 137. — b) tal. Gallipoli, dva grada, jedan u Turskoj, drugi u Italiji. — *u jednoga pisca xvii vijeka*. S ovom (sablom) Mušan srea smina Galipole primi u silu. I. Gundulić 566. i u Šulekovu rječniku (Gallipoli).

GALIPOVCI, Galipovaca, *m. pl. dva sela* u Bosni u okrugu bašohučkom: Galipovci pravoslavni i G. turski. Statist. bosn. 92.

1. **GALITI**, gālim, *impf. nastojati: čeznuti* (za čim). — *Ake, je kao kod* 2. galiti. — *Nejasna postaja, isporodi bag, galila, milorala, mazila, stoka, galiti, iskočiti, ras. raumr, galiti, raumr, raakti, šaliti se, smijati se, češ. haliti se, smijati se, pol. galić na co, nastojati na što. oro zadie naj bofe odgorara značena u našem jeziku*. — *U naše vrijeme a između rječnika u Vukovu (vide čeznuti s dodatkom da se govori u Srijemu)*. Galiti za čijem, nastojati. G. Martić. Dvije inoće vrle i one ju s nedozvañia grde, jer ne gali šiveñu i tkanu. Osvetn. 1, 48. — *Ne znam, spada li amo ovaj primjer*: Licanin govori: „Što gališ u Ńuga?“ t. j. bećiš stierst. F. Kurelac, dom. živ. 28.

2. **GALITI**, gālim, *impf. dolazi u naše vrijeme s dva značenja koja se jedino dva one protive*.

Ake, kaka je u praes. taki je u impf. gālah, u aor. 2 i 3 sing. gāli, u part. pract. pass. gālen; u ostalijem je oblicima onaki kaka je u inf.

a. *u narodnoj poslorici kao da znači: pokrivati (nebo) oblacima ili hladiti. oro je po svoj prilici starije, pravo značenje, isporodi češ. haliti, omotarati, vidi i 1. gao. galiti po svoj prilici znači isto i kod razgaliti, a protivno značenje ovog glagola postaje samo od raz- (vidi rašćiniti, rašiti, razvjenčati, razgraditi, razgrnuti, razmrznuti, raznizati, razreći, razudati, razuzdati, raskmetiti, raskopčati, raskuniti, raspasati, rasplesti, raspućiti, raščoek, raspop, razmirica itd.)*. Sama pali, sama gali. (u Lici). V. Arsenijević. Ńeko gali, Ńeko pali. (u Dobroselu). M. Medić. — *s takocijem značenjem ima i refleksivni glagol galiti se u Stulićevu rječniku*: annerarsi, annu-volarsi nigrescere, obnubilari.

b. *vedriti, razgaliti*. — *jamačno je postao ovaj glagol od razgaliti (vidi kod a) tijekom što mu se digno prvi dio a kod toga se nije mislilo da raz baš daje posce protivno značenje (isporodi lućiti)*. — *u naše vrijeme u Lici (refleksivno galiti se)*. „Počelo se vrijeme galiti“. „Kako je na dvoru, jeli se počelo galiti?“ J. Bogdanović. — *u prenesenom smislu u narodnoj pjesmi iz Slavonije*: Rad bi znati, vaļa li (vino) i srušće gali li. F. Kurelac, dom. živ. 28.

3. **GALITI**, galim, *impf. zasakirati, zavrćati*. — *Samo u jednoj narodnoj pjesmi našega vremena; po tome biće načineno u naše doba kao imperfektivni glagol prema zagaliti*. — *Nejasna postaja: na osnoru gol (vidi go) ne treba pomisliti; moļto bi biti srodno s 2. galiti (sa starijim značenjem kod a, kad ne bi isprva bio objekt tijelo, nego (kao i što je ovdje u jedinom primjeru) ovaj dio od odijela koji se zasuce i skupi da se tijekom tijelo otkrije (vidi i F. Kurelac, dom. živ. 61)*. Gāliti (po zagaliti trebalo bi da je akcent galiti). One gale gaće niz kolina. A. Ostojić iz nar. pjes.

GALKANOVIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. D. Avramović 230.

GALKINA, *f. žensko čelade iz Galije*. — *U Šulekovu rječniku (kod Galliena)*.

GALNIK, *m. brijez* u Galinama. L. V. Stojanović.

GALOBELA, *m. ime* ornu. — *Ako se tako zove samo prvi i bijeli oran, tad je riječ složena od osnova gal (vidi 1. gao. i bijel; čudnorato je što drugi dio nije po jažnom nego po istočnom govoru; ako tako nije, može se pomisliti na arbanasko galabere, vrijet (od miline?)*. — *U Vukovu rječniku: ime* ornu s dodatkom da se govori u Grblu.

GALOLA, *m. ime* maško ili prezime ili nadimak. — *U naše vrijeme*. Daje se svakome na zñane da jeste data murija poput Galoli. Glasn. n, 1, 92. (1808).

GALON, *m. ime* (crnomu) koñu. — *vidi* 1. gao. F. Kurelac, dom. živ. 10 (gdje stoji da je uzeto u Vitezovića).

1. **GALOŃA**, *m. ime* crnome volu. — *vidi* 1. gao. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stulićevu i u Vukovu*. A ona (krava volu): pričekaj me tu, sad ću doći, učini mi se da me zavra doje na livadi galoña. Nar. prip. vrč. 181.

2. **GALOŃA**, *f. crn* oblak. — *vidi* 1. gao. i 2. galiti, a. — *U Stulićevu rječniku* („ubes nigra“). — *nije dosta pouzdano*.

3. **GALOŃA**, *m. maski* nadimak ili prezime.

— *U naše vrijeme*. Zastali smo popa GaloŃu iz Mačve. P. M. Nenadović, mem. 153.

GALOŃIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Avram GaloŃić. Rat. 140.

GALOŃIN, *adj. koji pripada galoŃi*. — *U Vukovu rječniku*.

GALOP, *vidi* Gałup.

GALOŠ, *m. crni trak što se upleće u kosu, isporodi upletŃak, trak*. — *Postavim od gal?* (*vidi* 1. gao). — *U Vukovu rječniku gdje se dodaje da se govori u Srbiji*.

1. GÁLŌV, *m. vidí* garov. — *U naše vrijeme u Lici*. V. Arsenijević. F. Kurelac, dom. živ. 45.

2. GÁLOV, *m. krupno, tvrdo grožđe; od nega je dobro vino*. — *U Srbiji u okrugu crnoriječkom*. Ľ. Stojanović.

GÁLOVA, *f. ime crnoj kravi*. — *vidi* 1. gao. — *U naše vrijeme*. J. Bogdanović. V. Arsenijević. M. Medić. F. Kurelac, dom. živ. 24.

1. GALOVAC, Galovca, *m. ime mjestima*. a) u Hrvatskoj. aa) (kajkavski) Galovec, selo u podžupaniji krapinsko-topličkoj. Pregled. 51. — bb) (kajkavski) Galovec, seoce u podžupaniji zlatarskoj. 60. — cc) selo u podžupaniji bjelovarskoj. 77. — b) selo u Dalmaciji u kotaru zadarskom. Repert. 1872. 37. — c) seoce u Bosni blizu PoŃeva. Schem. bosn. 1864. 60. — d) mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom. Sr. nov. 1864. 132.

2. GALOVAC, galovca, *m. Ńeki crni kamen*. — *U Šulekovu rječniku* (psilomelari).

GALOVAČA, *f. bara u Srijemu*. Regul. sav. 42. 204.

GALOVCI, *m. pl. nejasna značenja u narodnoj pjesmi našega vremena (ime mjestu?)*. Odoše ti ovce u galovce. šilegvice nisu na planinu a ja-galci u gustu dubravu. Nar. pjes. vil. 1867. 63.

GALOVICA, *f. bara u Srijemu*. Regul. sav. 206.

GÁLOVIĆ (Gálović), *m. a) prezime*. — *od xvi vijeka*. Blaž Galović. Mon. croat. 236. (1533). Galović. Schem. zagr. 1875. 261. — *b) selo u Srbiji u okrugu šabačkom*. K. Jovanović 177.

GALOVICI, *m. pl. selo u Srbiji u okrugu užičkom*. K. Jovanović 160.

GÁLOVIĆ-SĚLO, *n. dva sela u hrvatskoj krajiní u okrugu ogulinsko-slunjskom*. Razdijel. kr. 9, 10.

GALŌVRAN, *m. vrana crna kao gavran (ocalo je tumačeno u Vukovu rječniku)*. — *Bice postalo pučkom etimologijom od gavran što se shvatilo da je složeno od osnovca gal (vidi 1. gao) i vran*. — *S pravijem značenem samo u Vukovu rječniku, ali dolazi i kao prezime*. Pobratime Luko Galovrane! Nar. pjes. vuk. 3, 297.

GALŌVRANA, *f. vrsta vrane, vidí* galovran. — *U jednoga pisca našega vremena*. Galovrana, corvus cornix L. J. Pančić, ptic. 52.

GÁLSKI, *adj. koji pripada Galiji ili Galima*. — *U Šulekovu rječniku* (gallisch).

GALTE, *f. pl. fauces, žvalo*. — *Nepoznata postaja*. — *U jednoga pisca xviii vijeka, u između rječnika u Stuličevu* (galta, fauces, gula, guttur). K mojim galtam prilipi se jazik (lingua mea adhaesit faucibus meis). A. Vitičić, ist. 66a. Premda budu (zubi) kako u galtah ke srditi lavi imaju. 177b.

1. GÁLŪN, galŃna, *m. limbus, paragauda, trak izatkan zlatnom ili srebrnom žicom, kojijem se kiti odijelo, tal. gallone*. — *isporodi šerit*. — *Od xvi (?) vijeka, a između rječnika u Vukovu (s dru-*

gijem akcentom: gálŃn. Vuk dodaje: Opominem se još iz djetinjstva u nekakoj pjesmi: Galun do galŃna). Istkanijeli galŃna ne imaš li bez broja. M. Vetranić 1, 117 (*varijanta*).

2. GALUN, *m. vidí* galjun. — *U rukopisu xviii vijeka*. Zautra nas tĚra jedna šajtija, i dade bog utekosimo, i u polдне galun, i ot togo i okrenusimo se na inu stranu. (Ģlasn. 31, 307. (1704).

GALUP, *vidi* Gałup.

GALUŠKA, *f. vidí* galova. F. Kurelac, dom. živ. 24.

GÁLVANIČKI, *adj. (phys.) koji pripada galvanizmu*. — *isporodi galvanski*. — *U Šulekovu rječniku* (galvanisch).

GÁLVANIZAM, galvanizma, *m. (phys.) električna sila što postaje kad se dvije različite tvari jedna s drugom dotiču, i nauka o takoj sili*. — *Postaje od galvanismusa, riječi načinhene u naše vrijeme od imena Talijanca Galvani koji je slučajno na tu silu naišao*. — *U Šulekovu rječniku*.

GÁLVANIZOVATI, galvanizujĚm, *impf. (phys.) a) liječiti galvanizomkom strujom; b) pomoću galvanizma pokrivati jednu kovinu drugom (zlatiti, srebriti itd.), naj češće grožđe zinkom*. — *U Šulekovu rječniku* (galvanisieren).

GÁLVANŌMJER, *m. (phys.) sprava kojom se mjeri galvanizma sila*. — *U Šulekovu rječniku* (galvanometer).

GÁLVANOPIS, *m. (phys.) pisanje, risanje mjedom pomoću galvanizma, i što je tako napisano, narisano*. — *U Šulekovu rječniku* (galvanographie).

GALVANOTVŌRBA, *f. (phys.) pomoću galvanizma pokrivaće kovina drugijem kovinama (zlaćenje, srebrjenje itd.) ili napravlaće stvari iz koje kovine po Ńekom kalupu*. — *U Šulekovu rječniku* (galvanoplastik).

GÁLVANSKI, *adj. (phys.) vidí* galvanički. — *U Šulekovu rječniku* (galvanisch).

GALZEŃAK, *m. obješnik*. — *Postaje od galge*. — *U Bjelostjenjevu rječniku: galzeŃak, obesen i viseć od galgih patibulatus, pendens od patibulo?* 2. galzeŃak, vreden galgih, vulgatae nequitiae homo, trium literarum homo, mo dignus suspendio, patibularius, i u *Jambrošičevu*.

1. GAŁA, *f. crna ovca*. — *vidí* 1. gao. — *U naše vrijeme*. Nek ostane gała šilegvice. Nar. pjes. vil. 1867. 63. Neće ni ovca gaļu ili ovna gałka zaklati, nego gledaju belo marvinće. M. D. Milićević, živ. srb. 1, 128. Dve gaļe često jedna drugoj namiguju. *odgonetłaj: nożice*. (Nožice po selima oko koturova su obiĚno obložene crnom vunom). Nar. zag. nov. 144.

2. GAŁA, *f. vreća na šabaci*. — *U naše vrijeme u spleškoj okolici*. (Šabaka) sastoji naj prvo iz jedne velike mreže debela konca a uska oka: odasvud je zatvorena izim jedne strane i toga radi po svemu je priliena vreći a 'vrećom' je bas i zovu. u spleškoj okolici zovu je 'gałac', a u Budvi 'sag'. L. Zore, rib. ark. 10, 356.

GALACŌVIĆ, *m. prezime*. — *xvi vijeka*. GospodŃina fra Marina Gałacovića. N. Naļešković 1, 338. — *u stihu skraćeno* Gałac: Fra Marin od reda Francuska svetoga, koga nam kuća da Gałaca vridnoga. 1, 338.

GAŁAK, gałka, *m. crn ovac*. — *vidí* 1. gao. — *U naše vrijeme*. Neće ni ovca gaļu ili ovna gałka zaklati, nego gledaju belo marvinće. M. D. Milićević, živ. srb. 1, 128.

GAŁEN, *m. ime muška*. — *xiv vijeka*. MiladŃ i Gałens. Doč. hris. 91. — *na drugom mjestu u*

istom spomeniku ima Galčj što može biti da je pisarska pogreška i da treba čitati Galem. Galčj i Radoslav. 57.

GALEŃE, *n.* djelo kojijem se gali (vidi 1. gali). — U Vukovu rječniku (vide čežnje).
 — U Vukovu rječniku (vide čežnje).

GALEVO, *n.* soce u Hercegovini u okrugu mostarskom. Statist. bosn. 238.

GAĽUF, *m.* tal. gaglioffo, lopov. — isporodi gaľuh. — U jednoga pisca čakavca xvi vijeka. O gaľufe, o koldušu, poj v zal čas. Korizm. 8a. Vsi gaľufi toga grada. 8b. — U naše vrijeme u Dubrovniku kao prezime; govori se i Gaľup. P. Budmani.

GAĽUH, *m.* u Vukovu rječniku: vide obla-poran. — vidi gaľuf.

GAĽUP, *m.* ime muško. — U spomeniku xiv vijeka u kojem je pisano Galup, ali mislim da treba čitati Gaľup (isporodi gaľuf): u istom se spomeniku ju često piše lu. Galup ot Vredovč. Glasn. 23, 51. (1400). u Mon. serb. 248 stoji gri-ješkom Galop i otale je prešlo i u Daničičev rječnik. — I kao prezime u naše vrijeme, vidi kod gaľuf.

GAMAD, *f.* coll. zvrčke što gamižu, a od toga preneseno na sitnu ribu. — Jamično od istoga korijena od kojega je gamizati, gamizati, te pro a stoji mj. negdašnja ь (ѣ). — Od xvi vijeka (vidi kod b)) po zapadnijem krajevima. a) sa starijim značenjem (zvrčke što gamižu) potvrđeno je istom u naše vrijeme. Gamad, mnogo male živali što gamiže. M. Pavlinović. — i u prenesenom smislu (kao sa sažaljavam a ujedno i s ičkijem preziračem) o nejakoj djeci. „Smiluj se na ono moje gamadi“. M. Pavlinović. — b) sitna riba, u Dubrovniku. isporodi gamadin. Gamad ostalu, gambore i rake ter lovče po kalu. M. Vetranić 1, 216. Gamad ili gamadin, ukupno ime za male gerice i bukvice. L. Zore, rib. ark. 10, 340.

GAMADIN, *f.* (?), vidi gamad, b).

GAMAN, *gamma*, *adj.* pohlepan (na kakvo jelo). — isporodi gamniti. — U jednoga pisca iz Boke a naše vrijeme. Ostim da je bio gaman na varona jaja i da ih je čulo mogao izjesti. S. Ľubiša, prič. 4.

GAMARA, *f.* vidi kámara. — U jednoga pisca Staronca xviii vijeka. Svažauje i slagane u gamare. J. S. Reľković 299. i u Šulekorn rječniku: „eine mandel (von garben) kod „mandel“.

GAMATA, *f.* vidi kamata. — U jednoga pisca xviii vijeka u kojega ima i *adj.* gamatan (koji pripada gamati). Darbe jesu no gamato, J. Kavalin 538b. Na gamatne iste zlobe. 451a.

GAMATAN, *gammata*, *adj.* vidi kod gamata.

GAMAV, *adj.* repens, koji gamiže. — isporodi i gamad. — U jednoga pisca Bošnjaka našega vremena. Voda nepijuća iz bistijerna dažda navraćana gdje se logu gamavi gaveži. Osvotn. 5, 108.

GAMBA, *f.* smola nekoga drva (garcinia morrelli, cambogia gutta), što se upotrebljava kao žuta mast i kao lijek (otvor je). — U Šulekorn rječnika (gummigutt, gummiguttac, gummiguttbaum).

GAMBANE, *n.* djelo kojijem se gamba. — U Vukovu rječniku.

GAMBATI, *gambati*, *impf.* hoditi teturajući, šepčati, pendelati. — Ake. se mijera u pracs. 1 i 2 pl. gambamo, gambate, i u aor. 2 i 3 *sing.* gambā. — Ne postaje od tal. gamba; po tome što u kajkavaca ima (do)gembati, vidi se da pro

a stoji mj. ѣ, te će prva slovka po svoj prilici biti ista što i kod gamizati i gamad. — U Vukovu rječniku: „watscheln“ „ire vacillanti gradu“.

GAMBOR, *m.* rak, tal. gambero. — Od xvi vijeka u Dubrovniku. Gambore i rake lovče po kalu. M. Vetranić 1, 216. Čaple ... kljunom gambore i jeguje hitaju. 2, 270. Na ti noge, da' mi roge, gambore. (Z). Poslov. danič. 67.

GAMEJT, *m.* arab. qāmatun, tur. qamet, čovječji stas. — U narodnoj pjesmi našega vremena sa značenjem: mrtvac. Tri gamejta napredo leže. Nar. pjes. vil. 1866. 801.

GAMENON, *m.* Ἀγαμέμνων, Agamemno, grčko ime muško. — U rukopisu xv vijeka, Menelauš i Gamenon. Pril. jag. ark. 9, 126. (1468).

GAMIĆ, *m.* prezime vlasteosko u Dubrovniku, tal. Gamo (vidi S. Nodilo, ann. rag. 153). — XIII vijeka (xii pisano je Gamo), i u Daničičev rječniku (Gamić). Marinč Gamić. Mon. serb. 40. (1253).

GAMILA, *f.* vidi kamila. — U Bjelostjenčevu rječniku, u Jambrešićevu, u Voltigijinu.

GAMILAR, *m.* vidi kamilar. — U Bjelostjenčevu i u Jambrešićevu rječniku.

GAMILSKI, *adj.* koji pripada gamilama. — U Bjelostjenčevu i u Jambrešićevu rječniku.

GAMIZANE, *n.* djelo kojijem se gamiže. — U Vukovu rječniku.

GAMIZATI, *gamižem*, *impf.* repere, hoditi potrbuške, kao što rade crvi i druge babice koje nemaju noga ili su im noge posre kratke, rjeđe se kaže o zmijama i o gušterima, isporodi i gamileti i hmijeti. — Ake. se mijera u aor. 2 i 3 *sing.* gamižati. — Prvo a u našem jeziku stoji mj. ѣ, a i mj. y: gamyz je jači oblik osuore gamyz. — Osnova je gamyz praslavenska, isporodi stslor. gamyzati, rus. гомызатъ, romozitъ, romozitica, ucmirno stajati, micati se neprestano, romozitica. rreľeti, češ. homzati, repere, homzeti, homzeti. rreľeti, homziti, homziti, serbľeti, polj. gromzić, srbľeti; stara je i osnova gamyz, isporodi stslor. gamyzati. — Od osuore gamyz nastarkom i postaje u našem jeziku gamziti (koje vidi); od gamyz nastarkom a gamizati (koje vidi) i gamizati. — Gamizati jarča se u našem jeziku od xviii vijeka, a između rječnika u Vukoru. Mrav sitni kad gamiže. V. Došen 3b. Kao da se puž balavi na to digne i postavi, kad rogove digne gori, nebo Ľima da obori, za to nebo da obori, rosom Ľemu što podvori, koja Ľemu kripot dade, da gamizat moć Ľnade. 4b. Ovdj gamižu po listovi sitni crvići. G. Poštalić 168. Crv u srpskom jeziku ne puži nego gamiže ili mili. Vuk, pism. 25. Lipsalo štene i uervalo se, pa, biva, gamiže u Ľemu crv. M. D. Miličević, let. već. 328. — U prenesenom smislu o ćeladi. Na put se metnu prama Litavi, za kojim gamizaše 15000 Ľudi. I. Zaničić 153. Ried kakomu za Prusom gamiže, Prus prijed Riedom daleko izgmiže. 248. o stvari unna, duhovna. Ľubav teko još gamiže. V. Došen 181b.

GAMIŽALO, *m.* u zagovci. Gamizalo gamiže... odgonetľaj: kupus kad se stari u sud da kisne. Nar. zag. nov. 108. — načiĽeno od gamizati.

GAMIŽITI, *gamizim*, *impf.* vidi gamizati. — U jednoga pisca Dalmatina našega vremena. Sve što u Dalmaciji se mice jali gamiži. M. Pavlinović, razl. spis. 237.

GAMNITI, *gamnim*, *impf.* biti gaman, žefeti, lakom biti. „On gamni na pećino“. Ja gamnim za jabukama. (u Paštrovićima). Ľ. Nenadović.

GAMO, *m.* *vidi* Gamić. — *xii vijeka i u Daničićevu rječniku.* Miha Gamō. Mon. serb. 7. (1100—1200).

GAMURA, *f.* nekakvo goruće odijelo žensko, tal. gamurra. — *xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Mikašinu (gamura, sukna, ogrnačica „cyclas, pallas“) gdje naj prije dolazi, i iz ņegu u Stulićevu (palla). Moj je u gamuri. (D). Poslov. danić. 63. Pir bez dubljera i nevjesta bez gamure, ni pir ni nevjesta. (Z). 95.*

GAMUŠAN, gamušna, *adj.* u rukopisu xv vijeka i otale u Daničićevu rječniku: „gamušnik; od svite naciñene od kaniđe dlake. srl. canucum; u jednom toboleu gamušnu“. (Spom. sr. 2, 57 god. 1407).

GAMZIGRÂD, *m.* zidine od staroga grada i selo u Srbiji u okrugu crnoriječkom. — Tamna postaja: po narodnom pričanju (*vidi* u Vukovu rječniku) *pri je dio od osnovc glagola gamziti; a može biti da je ostatak staroga (rinskoga?) imena. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (u Crnoj Rijeci zidine od staroga grada. onuda se pripovijeda da u ovijem zidinama ima mnogo svakojakijeh zmija). Na zapadnoj strani od Zaječara, nepuna 2 sata dalje, na jednom povišem brdoraviju, kraj Crnoga Timoka, stoje razvaline od staroga rinskoga grada „Gamzigrada“ (vidi i dalje). M. Đ. Milićević, serb. 878. — selo. K. Jovanović 165.*

GAMZIGRADSKÎ, *adj.* koji pripada Gamzigradu. Gamzigradska (opština). K. Jovanović 165.

GAMZITI, gamziti, *impf.* *vidi* gamizati. — *Akc. se mijenja u aor. 2 i 3 sing. gamzi. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu. Što gamzi po zemlji. J. Rajić, boj. 3.*

GAMZOVO, *n.* mjesto u Srbiji u okrugu smedereškom. Niva u Gamzovu. Sr. nov. 1872. 969.

GAMŽEŃE, *n.* djelo kojijem se gamzi. — *U Vukovu rječniku.*

GANAC, gānca, *m.* *vidi* ganać. mlet. ganzo. — *U Mikašinu rječniku (ganac, čenkin, drakmar „harpago, uncus, lupus“) i iz ņegu u Stulićevu.*

GANAĆ, gānca, *m.* kuka, tal. gancio. — *ispoređi ganac. — U dva pisca xvii i xix vijeka, a između rječnika u Vukovu u kojem ima i drugo značenje: panja u orla i dodatak da je ovu riječ Vuk čuo u Risnu. Da joj gvozdenijemi gančima obrve izderu. B. Kašić, per. 2. Pošto ih gančima i kukama posmucaju. S. Ľubiša, prip. 277.*

GANAK, ganka, *m.* porticus, trijem, naslon, ņem. gang. — *ispoređi gañak. — U Bjelostjenčevu rječniku: gank, pristrošek, pritvor „ambitus, ambulacrum, pergula“, porticus, xistus, podium“. 2. gang (sic) otkrit „subdiale, terrarium, hipetrum, ambulatio subdialis“.*

GANAŃE, *n.* djelo kojijem se gana. — *Dolazi (sa starijim oblikom gananje i sa značenjem: gatañe) u jednoga pisca xvi vijeka u kojega je jezik pomiješan s crkvenijem, i u Stulićevu rječniku (propositio“ s dodatkom da je uzeto iz brevijara glagolskoga). Prva zapovjed opovjeda, zabrañuje i osudjuje .. čarodejanja, bahorja, gananja. Š. Budinić, sum. 29a.*

GANATI, ganam, *impf.* u Stulićevu rječniku gdje je tumačeno: „proponere“ s dodatkom da je uzeto iz brevijara glagolskoga. *ispoređi ganañe, ganka. — Ispred n po svoj prilici ispalo je d, riječ je srodna s gonetati i gatati koje oboje *vidi*. — I u Parčićevu je rječniku sa značenjem: govoriti, razgovarati se. — Nije potvrđeno s prvijem pravijem značenjem: gatati, gonetati (*vidi* ganañe, ganka).*

GANČICA, *f.* bajka, priča. na otoku Hvaru. Slovinac. 1880. 389. — *dem.* ganka.

GANĐEL, *m.* u naše vrijeme u sjevernoj Dalmaciji. Gandel (i gandoj gdje j stoji mj. D), kut uopće, te i kakvo sakriveno mjestance. na Braču. A. Ostojić. Gandelj, gandeljić, vrtañak, mali prostor zemlje. M. Pavlinović. — *Amo spada i: Gandoj (jamačno mj. gandoj), rupa u živom kamenu pokraj mora gdje se more leti isoli. na otoku Hvaru. Slovinac. 1880. 389. — Rijec tuda, ispoređi tal. canto, kut, (prov. cantel, franc. chauteau, comad).*

GANDELIĆ, *m.* *dem.* gandelj. — *vidi kod gandelj.*

GANDOĽ, *m.* *vidi* gandelj.

GANEŃE, *n.* *vidi* ganuće. — *U Bjelostjenčevu rječniku: (kajkavski) geneñe, ganutje, krenutje „motus, motio, agitatio“.*

GANET, *m.* ganuće, micañe. — *U jednoga pisca xviii vijeka koji će biti sam ovu riječ načinio od ganuti. I prokleta ņima bila sva eućenja i ganeti. J. Kavañin 459a. Da imaš ganet procijeniti od mjeseca. 469a. Dobrostiva svaki paza, lijepa ganeta i obraza. 485b.*

GANGEZITI SE, gangezim se, *impf.* omicati se, paziti (o maslinama ispod mlina). — *U naše vrijeme u sjevernoj Dalmaciji. Kad se masline među, pa za mlinom ostanu tijesta, te se nove masline ne mogu unjeti, jerbo se gangeze, promeću kroz ono malo tijesta zaostala. M. Pavlinović.*

GANGULIĆ, *m.* prezime vlasteosko u Dubrovniku, tal. Ganguli (*vidi* S. Nodilo, ann. rag. 154). — *xiii vijeka i u Daničićevu rječniku (Gangulić). Petar GanĽulić. Mon. serb. 40. (1253).*

GANĽA, *f.* *vidi* kanga. — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori.*

GANI, *adj.* arap. ghanni, tur. gani, bogat; ne mijenja se po padežima. — *U narodnoj pjesmi našega vremena. Baš čaršijo, gani ti si! Nar. pjes. petr. 1, 320.*

GANI-BARA, *f.* mjesto u Srbiji u okrugu kneževačkom. Sr. nov. 1871. 82.

GANIČKA, *f.* mjesto u Srbiji u okrugu ćuprijskom. Niva u Ganički. Sr. nov. 1875. 242.

GANIĆ, *m.* prezime. — *U naše vrijeme. Bogdan Ganić. Rat. 175.*

GANIŁUK, *m.* bogasteo, tur. ganilik, *vidi* gani. Đ. Popović, tur. reč. glas. 59, 65.

GANITEL, *m.* onaj koji gane. — *ispoređi ganulac. — Na jednom mjestu xvii vijeka. Među stvarma ganutim i ganuocem ne imamo staviti govorenja brez svrbe, i zato potriiba je doći k prvomu ganitelju. M. Radnić 32a. — nepouzđano.*

GANITI, ganim, *impf.* na jednom mjestu xvi vijeka (možebiti stamparskom griješkom), *vidi* goniti. Koji grde, gane i poruguju općena pošćenja (poste). Š. Budinić, sum. 150b.

GANIV, *adj.* a) *vidi* ganativ. — *u Belinu rječniku (qui moveri potest 205b), i u naše vrijeme u Sulckoru (rührbar). — b) koji ganiuje. — u Stulićevu rječniku („hexanimus“; besjeda ganiva „hexanima oratio“). — sasima nepouzđano.*

GANIVATI, ganujem i ganiñam, *impf.* *vidi* ganiñati.

GANKA, *f.* zagonetka. — *Postaje od ganati. — U jednoga pisca čakavca xvi vijeka (i u naše vrijeme u Istri s nešto drukčijim značenjem, *vidi* nu kraju), a između rječnika u Bjelostjenčevu (aenigma, problema, obscura quaestio quae diffi-*

cile intelligitur nisi aperiatur). Reći éu da s' dobil gusle i glas maui i da s' ganku upril. P. Zoranić 46b. Da ganku ovu istumači i zagana. 56a. — Ganka bijela, *Chrysanthemum leucanthemum* L. *učki cvijet*, u naše vrijeme u Istri. Ganka bela, *Chrysanthemum leucanthemum* L. Zato se ovako zove, jer éupajuć perca ganaju (gataju): hoćeš me, nećeš me, lužiš me, varaš me? (Volčić). B. Šulek, im. 48f.

GANKARICA, *f.* u dječjoj igri djevojčica koja ždreba. — *vidi* ganati i ganka. — *U naše vrijeme u Istri*. Djeca si izabern jednu koja ždrileba (gankaricu), a drugu penicu, da pazi da gankarica brojeć ne bi prevarila. u Nar. pjes. istr. 4, 10.

GANO, *m.* ime muško (tursko). — *U naše vrijeme*. Gano Luca. Nar. pjes. vuk. 5, 49f.

GANOV, *ridi* Gan.

GANOVIĆ, *m.* prezime. — *U naše vrijeme*. Šem. srb. 1882. 202.

GANOVIĆ, *adj.* koji ganuje (u dubocnom smislu). — *U Šulekovu rječniku* (rührendf.).

GANUĆE, *n.* djelo kojijem ko gane, djelo kojijem se ko gane. — *Stariji je oblik* ganutje; ganuće se javlja xvii vijeka: Za carskim magnućem znadeš da svak miga, za liha ganućem (ganućehem) svaka vuhla smiga. I. T. Mruvati, osm. 36. Negovina ganućem (ganućehem) gli litro slidimo. 4f. Prvo ganuće od misli nije u oblasti čovicanskoj. P. Posilović, cvijet. 125. ali oblik ganutje dolazi često još i xviii vijeka. — *Od xv vijeka (vidi b, a)*, a između rječnika u *Mikašinu* (ganutje, krenutje ,motus, agitatio, pulsus, impulsus; ganutje od srca, od voľe ,passio animi'), u *Belinu* (ganutje ,moto, movimento' ,motus' 501b; ganutje nebesko ,moto del cielo' ,mundi motus' 501a; ganutje ,commovimento' ,commotio' 205b; ,passione, affetto di animo animi affectio' 546a; naravno ganutje ,instinctus naturalis' 110b; puteno ganutje ,moto carnale' ,impetus ventris' 501a; ganutje puteno ,movimento libidinoso' ,sensus libidino depravatus' 138a; ganutje ljubavi ili pomrzenja ,passione di amore o di odio' ,amoris aut odii affectio' 546a), u *Bjelostjenčevu* (ganutje, v. genehe), u *Volligijinu* (ganutje ,moto, movimento, scussa' ,bewegung'), u *Stalićevu* (ganutje ,motus, motio, commotio, causa').

a. s otkrivajćem znaććem, djelo kojijem ko gane, u srčijem je primjerima preneseñi, duhovni smisao. a) od pravoga miććia razlikuje se samo tjem što ono što se miće nije stvar tjelesna. Bi podignuta duša negova božijijem ganutjem u komu podignutju oććova mi bog umoge naravne istine. B. Kašić, in. 17. — b) djelo kojijem se ko na što potakne. Imamo ganutja jaka ovoga neprijatelja pridobit. J. Filipović I, 110a. Koji postavljaju silne ruke na žakna s djavaoskim ganutjem. Ant. Kadić 299. c) konkretno, ono što gane ćććće da što učini, dakle: uzrok. Gledaj dakle svrhu koja te miće za pogrdivati svijet, i da ne bude zaradi sraha od muke, ni zaradi slavo, ovo ganutje niććanemaje nije zlo. M. Radnić 326a. Prikazivam ti svrhu, ganutja i razloge, koji me približavise. I. Dordić, salt. 4. Dva su ganutja ili uzroka. A. Kanižić, bogoljub. 120.

b. pasivno ili refleksivno, djelo kojijem se ko di što gane. a) u pravom, tjelesnom smislu. Ki ććććahu ganutje vode. Bernardin 32. joann. 5, 3. Neko svojijem ganutjem i kretanjem. B. Gradić, duh. 25. Ganutje valova negovije ti utišaš i ugasuješ. M. Divković, bes. 196b. Videć ganutje zvizd. P. Radović, ist. 13. Laž, obrativši joj

obraz istina, mući i ne čini ganutja nikakva. M. Radnić 291b. Ovoga tila život od negova ganuća poznajemo. J. Banovac, pred. 58. Ganutje na dospitku brže je. govore mudraci. And. Kačić, razg. 150. — u jednom primjeru znaćće je konkretno: ono što se gane. Ganutje blaga razdili ubogim, a ležeće stricu svomu priproući. F. Glavinčić, cvit. 281a. — b) u preneseñom, duhovnom smislu, *vidi* ganuti, d, e, f. Mogući jih zgubiti ganutjem hotinja. M. Marulić 199. Da je u nas koje ganutje putenoga grijeha. M. Divković, bes. 296b. Duša naša koliko ima ganutja? F. Glavinčić, svitl. 8. Nemoj hotiti da to bude prvo tvoje ganutje na takovo dilovanje. M. Jerković 9. Lubeznivo ganuće naše pameti k bogu. Ant. Kadić 49. Jošt . . . slijedi ganuće straha. J. Matović 235. Po komu se kaje i boli od griha svojih, samo ganutjem od ljubavi prama bogu. M. Dobretić 64. Brez nikakva ganutja na sreću il' na osvetu. 67. Kad bi to želili u prvomu ganutja oli u prvoj srebi. 212. Svrha i plod svetoga ganuća jest izkoreñivati zloće i usadivati kriposti svete. B. Leaković, nauk. 443. Ganuće ,rühnung des herzens'. B. Šulek, rječ. kod ,rühnung'.

GANULAC, ganuoca, *m.* onaj koji gane. — *ispoređi* ganitel. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Isto imamo reći od ganuoca, zašto među stvarna ganutim i ganuocem ne imamo staviti govorenja brez svrhe. M. Radnić 32a.

GANUTI, gānuti, *pf.* movere, commovere. — *Akc.* kati je u praes. taki je u aor. 2 i 3 sing. gānū i u part. praet. pass. gānuti; u ostalijem je oblicima onaki kati je u inf. — *a-* stoji mješte praslavenskoga *ъ*, a izu nega je (ispred *n*) ispalo *b*: korijen je *gnb* (prvo *ma* je znaćće flectere, *vidi* kod *gnb*, *gibati*), od kojega postaje nastarkom *na* u inf., u praes. — *Rijeć je praslavenska, ispoređi* stslor. gnati, rus. гнѣтъ, ććć, hnouti, pol. gnić. — *Trcha paziti da kad je ovaj glagol složen s prijedlozima, n. ispada bez traga (vidi* gnagnuti, prignuti *itd.*; u srčijem sa znaććem flectere) a kod prostoga zamijetiti je cokolom samo u našem jeziku (u dea naj starija primjera kod e, b) i treba ćććiti po ovaj prilici a: ganuti, ganusno) i u slovenskom (ganuti, genuti), te u oba ima znaćće movere (ali *vidi* i *gibati*). — xvi i xvii vijeka ima i impf. (ććććććski) ganih, *premda je perfektni glagol*: Sreć ććććććska ganihu se brže po svetosti od života. Transit. 12. Iz ne ne ganih oćć me i pamet. Š. Menčić 276. Naroda dil veći za sobom ganihu. D. Baraković, jar. 106. — *U našem jeziku od xv vijeka (vidi e, b)*, a između rječnika u *Mikašinu* (ganuti, krenuti ,movere, commovere; ganuti se, krenuti se ,commovere se'), u *Belinu* (movere, dar moto ,mover' ,movere, cioè commovere o persuadere ,mover' 502b; commovere, movere f animo di altero, alienus animam movere 205; ganuti sree ,piegare, movere il cuore' ,flecto' 563b; ganuti na želu ,invaginare' ,epiditatem alienus rei cuiusdam inducere' 116b; ganuti na ljubav ,innamorare' ,amorem excitare' 406b; ,affectionare, caziomar affectione' ,conciliare amorem' 42b; ganuti na boles, na plać ,compungere, movere a dolore de peccati' 209b; ganuti se ,moversi coll' animo' ,mover' 502b; ,persuadere, inducere' ,in animum inducere' 557a; ganuti se ili prignuti se na molbe ,piegarsi, moversi con pieghe' ,obedi precibus' 563b), u *Bjelostjenčevu* (ććććććski s e nj), a: genem se ,movere met. 2, geni se ,movere, l. moveas te'; ganuti, v. *gnb*), u *Jambrošićevu* (ććććććski; ganuti se nemogući ,immobilis'; ganuti se mogući ,mobilis'), u *Volligijinu* (movere, scuotere, piegare' ,bewegen, rühren; ganuti se

„sich rühren, sich ergeben“), u *Stuličevu* (movere, incitare, excitare, impellere ad aliquid, suadere; ganuti se „in animum inducere, se movere“), u *Vukovu* (vide uganuti), u *Daničićevu* (ganuti „movere“).

a. *maknuti, krenuti u pravom smislu, učiniti da što ne ostane mirno na svom mjestu. a) prelazno. aa) aktivno.* Sunčeni tad istok i zornji vihar š' nim obinu vas otok i ganu uzgor dim. Đ. Baraković, vil. 331. I ne mogući ga iz mišta ganuti. F. Glavinčić, cvit. 78^a. Veća se jakost hoće ganuti jednu pamet nego jednu planinu. S. Margitić, fal. 157. Kiša 80 kuća iz temeļa ganu i razruši. A. Kanižlić, uoč. 50. Mnogi drugog falit stam, dok jezike istom ganu. V. Došen 118^b. — *amo spala i oro:* Ganuti, napustiti vodu na kolo u majlanu (fabrici) da kreće. G. Martić. — *bb) pasivno.* Kao stup neganut stoji. A. Kanižlić, kam. 163. — *cc) sa se. aaa) reflektivno, maknuti se, krenuti se.* Ni se sa mišta gan'. M. Marulić 54. Kada se gane i promijesi pakleno jezero. Zborn. 162^a. Ne sniije se ganut' dijete; još bo straši Prut ga rijeka. I. Gundulić 421. Njemu noge tako otekoše, da se ni ganuti nije mogao. A. Kanižlić, kam. 718. Kad se vojnik na put gane, onda za nim vreva stane. V. Došen 182^a. Ej junače, sričan bio, kud god se ganuo! M. A. Reljković, sat. 84^b. Ali im se kolo ni ganut ne daše. Nar. pjes. istr. 6. 20. — *bbb) pasivno.* Ili snop se pod mlatilo gane. J. S. Reljković 303. — *b) neprelazno. aa) ono što je kod a) objekat izriče se instrumentalom.* Bog ki nebom gane. M. Marulić 43. Mogaše sam kreatimi koli ganuti. S. Kožićić 37^b. Gano si zemļom i smutio si ju. M. Radnić 193^a. Dosta je glavom krenut', okom namignuti, prstom ganuti, ili nogom dirnuti. J. Banovac, razg. 118—119. Ne mogadijaše maknuti rukom ni nogom ganuti. A. Kanižlić, uoč. 748. U čas, dok se okom gane. V. Došen 264^b. Ne moš š' nim nikud ganuti kako ni s Velebitom (*vidi kod prijedloga s*). u *Lici.* J. Bogdanović. — *bb) u nekijem primjerima kao da znači instrumental i kao da znači što i ganuti se, ridi a) cc) aaa).* Rad bih još neba srid da sunce osvane, ter opet ni naprid da svitlos ne gane, neka se satvori do vika oni dan. S. Menčetić 9. I noge bi po malo hodile, ali slabost ne da ni ganuti. M. A. Reljković, sat. K34.

b. u *nekijem primjerima kao da znači odalječiti. a) aktivno.* Kad boje na prozor svitlosti svanuše, pro(ž) zrake svitlih zor tamnosti ganuše. Đ. Baraković, vil. 339. — *b) sa se, reflektivno, odalječiti se.* I ako u stanu otecvu vridna bi, kad se s neġa ganu, ištar ne izgubi. I. P. Mrnavić, mand. 73. — *u ovom primjeru kao da znači okrenuti se:* Neg sad jednoj od gospoja uzme oči (*Kapido*), sad se gane opet drugoj, ter joj stane na obadva lica. S. Bobalević 231. *(tako je mužebiti i u ovom (u prevesenom smislu):* Budući da se volja na ono, što razum ne poznaie ganuti ne može. A. Kanižlić, uzr. 166.

c. ganuti nogu, ruku, *vidi uganuti, iščašiti, navinuti. u naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Ganuti ruku ili nogu verrenken'. J. Bogdanović.

d. *uz micane biva i koja unutra promjena. a) prelazno. aa) aktivno.* Da naše molitve ganu ono ča je bog naredil. Korizm. 7^a. Kad potisne u nevoļu grijeh čovjeka i porazi, gane višni blagi voļu. I. Gundulić 238. Tko će odluke odlučene moje ganut po inako. I Zanotti, en. 43. — *bb) pasivno.* Što crkva odlučí, vaļa da neganuto uvik ostane. A. Kanižlić, kam. 130. — *cc) sa se, reflektivno.* Oni se ne ganu ki voļu tvu čine. M. Marulić 91. — *u ovijem primjerima stoji*

prema lat. movere u svetom písmu: Jero kriposti nebeske hoće se ganuti. Bernardin 1. luc. 21. 26. Sve višne kriposti ganuv se uzbiše, i sunca svitlosti pomrčav stamniše. D. Rahina 148^b. Kad dođe oni dan, u koji će se nebesa ganuti. J. Banovac prip. 22. *tako je i u ovom primjeru:* Da se brzo ne ganete od vašega razuma. Bernardin 6. paul. 21^{thess.} 2, 2. — *često je osobito u ovijem primjerima u kojima znači: askisnuti, uskisliti se.* Ako li Petar kaže Pavlu da se je ganulo vino. A. Bačić 70. Da se dubre u zemļi ganuti, ukisnuti može. I. Jablanci 29. — *b) neprelazno, s instrumentalom.* Koja vam naglost tako ganu? M. Marulić 86. Mnogom srčba mozgom gane, posve bisan da ostane. V. Došen 191^b.

e. *metaforički, maknuti u duhovnom smislu; značenje može biti i potaknuti. u svijem je primjerima prelazno. a) aktivno.* Ganuti nepodobne riči. Transit. 71. Ganu v srei neġa mnoga zla i nepočeta mišljenja. Mirakuli. 100. Oću ganuti 3 pregovaranja. Korizm. 20^b. Pojde u pustiņu ganut od svoga istoga duha. B. Kasić, is. 24. Dva me uzroka ganuše i kano ti ponukovaše, da se usudih... A. Kanižlić, uoč. iv. Da *ñih) (čuskije) bñić* i da ganu od ġnosti da ustam. V. Došen 253^a. Kako kiša kad pade ostane nad korenom i narašćaj gane. J. S. Reljković 125. Koji bašcovane kod gospode na posao gane. 138. — *b) sa se, reflektivno, značenje može biti i maknuti se.* Nikada nemo se ganuli přema neġovu počtenju... Spom. sr. 86—87. (1406). Nikada se ne ganuemo suprotñvi neġovu počtenju. 87. (1406). Ganite se, da vzmoezete radovati istine večne. Transit. 59. Ganulo se V. P. G. rečeni jezik narčiti. M. Držić 63. Za koji se uzrok čivuti ganuše poslati tolike i take poklisare k Ivanu? M. Divković, bes. 55^b. Na oruđe da gane se Podunavka dikla mlada, bojna slava ñoj donese mišo u pamet ovu tada. I. Gundulić 355. Da se gane dobra dela činiti. F. Glavinčić, svitl. 36. Za to sam se ganuo prija, nego mi zemļa oči zaspe, učiniti sliđeča (*razgovaraića*) za svetkovine doastja gospolimova. J. Banovac, razg. ix. Kako se ne ganeš istirat iz sebe mlakost duļa nečistoga? M. Zoričić, osm. 51. Da s' u vrime sime rasti gane. J. S. Reljković 78.

f. *vrlo često u duhovnom smislu, učiniti da ko u duši osjeća nešto (naj običnije milost, žalost, ali može biti i posre suprotno duhovno osjećanje, kao n. p. ġutina) što prije nije osjećato, te da s toga može i promijeniti svoje mišli ili voļu; svagda prelazno. a) objekat je čelude ili što se mišli kao čelude. aa) aktivno. aaa) nije izrečeno osjećanje koje se uzrokuje.* Jur bi ganul tisuć kratí jednu stinu stanovitu, a ne može jadovitu voļu tvoju da privrati. A. Čubranović 156. I ne ġudi, nu divjačno zvjerenje ovo ganulo bi. I. Gundulić 321. Za požude moje ako višne boge vidim tvrle, nemili ču ganut pako. G. Palmotić 2, 84. ġubav ona ganula je neġa. A. Kanižlić, uzr. 104. — *bbb) izrečeno je novo osjećanje što se uzrokuje ili ono čim se tjesnijem načinom jačla (u. p. plač, i stoji u acc. s prijedlogom na.* Hoteći ga ganuti na neustrpljenje. Transit. 220. Vele krat nas gane na suze. Nauk. brn. 55^b. Ubbogar sam, ah jaoh, omi ja ubogar, ki da gane svijch na milos. I. Gundulić 250. Ganula bi isto kamenje na smilovanje. P. Radovićić, nač. 93. Koje na plač i cvilenje hrid žestoko ganulo bi. P. Kanavelić, iv. 258. Ako vas ne mogu ganuti na milosrdje s. písmo i ss. oči, imala bi vas ganuti vasa narav i krv. J. Banovac, prip. 48. Pogled Isukrstov ganu neġa na plač. A. Kanižlić, uoč. 200. Redovnike na bogoljubnost ganulo je jedno čuduo-

vato videće. 400. Tri brezobrazne i okorne voj-
 nike na pokoru ganu. fran. 222. Tkoga prvi
 uzrok na pokoru ne more ganuti. I. J. P. Lučić,
 razg. 18. I vragove i adove jaze, listom da ih
 na osvete gane. Osvetu. 1. 27. — *ccc*) nije izre-
 čeno osjećanje nego djelo na koje se čelade odlu-
 čuje radi novoga osjećanja, djelo se izriče ili pod-
 ložnom rečenicom s da: Ta rič ganu onoga do-
 broga ribara da reče: „Dobro je nam ovdj”. Korizim,
 28^a. Ova (*neurist*) ganu Kajna, da ubi brata
 svojega. 37^a. Čija li milos ganu sada srce tvoje,
 da uzdiže? I. Gundulić 38. Što boga gane da
 nam gribe oprosti? J. Filipović 1, 203^b. Dokle
 mužku glavu gane, da besidit o tom stane. V.
 Došen 99^b. Što je Jezusa ganulo, da postavi
 ovo svetotajstvo? I. M. Mattei 193. — *ili infini-
 tivom*: Ovo dokazanje ganu kralja nčiniti da udi-
 jele na istije vješalije bude obješen Aman. M.
 Radnić 203^a. Nijedne misli ganut mogu mene
 ostavit ota. I. Zanotti, en. 43. — *ili infinitivom
 sa za (prema tudijem jezicima)*: Nahajam uzro-
 ke, ki ganuše (*Hrista*) za oteči biti iskušēn.
 Korizim. 12^b. Ove bi riči imale ganuti i pri-
 strašit svakoga i za nigda nikom ne učinit kri-
 vice nijedne. J. Banovac, razg. 33. Vas uzrok,
 koji je ganuo svetoga sabora za postaviti istu-
 mačeni zakon. Ant. Kadeić 485. — *ili akuzativom
 s prijedlogom na*. „Ja toga i toga čojka ne mogu
 nikako na to i na to ganuti”. u *Lici*. J. Bogda-
 nović. — *bb*) pasivno, osjećanje može ne biti iz-
 rečeno: Blagi Jezus ganut lijek donese. I. Đorđić,
 uzd. 4. Tve srce još ganuto nije. 139. *kad se
 izriče osjećanje, ovo može biti: aaa) u acc. s na
 (isporedi aa) bbb)*. Zač si ganut na tako nečist
 grih? Transit. 217. Na milosrdje ganute to sluge
 ne umoriše je. Mirakuli. 21. Frančesko ganut na
 pomilovauje. B. Kašić, fran. 125. Nigda on ni
 zlamenje ne ukaza ganuta na sreću srca. A.
 Kanižlić, fran. 158. Ganut na skrušenje. M. Do-
 bretić 91. A ganuti osobito na harnost. Grgur
 iz Varesa 8. — *bbb*) instrumentalom, ovo biva
 s toga što se osjećanje shvata kao uzrok stajū u
 kojem je čelade što je ganuto. Pokajanjem ganut
 ispoveda pred plkom grēh svoj. S. Kožićić 22^b.
 Ganut vrućoželjnostju za pravdu. A. Kanižlić,
 kam. 127. Ganuti strahom oka onoga, komu ništa
 ne može biti otajno. 804. Ti ljubavju ganuta ode
 Elizabetu pohoditi, utoč. 356. Koji primaju ovi
 sakrament, ganuti žudbom bogoljubstva. J. Ma-
 tović 216. — *drakčije je u orijem primjerima u
 kojim se instrumentalom izriče pravi uzrok*:
 Ganut bo Konstantin Salvestra svetišteju mno-
 gije crkvi sazidati stvorī. S. Kožićić 10^a. Ona
 ganuta njegovom nevojom. I. Đorđić, ben. 53. —
ccc) genitivom s prijedlogom od, razlog je kao i
 kod bbb). Kada čovjek čini suprotiva zapovijedi,
 buduē ganut od naglosti. S. Matijević 12. Evo
 ja ganut od žeje srce. Ant. Kadeić, predgov. 1.
 Da je bio primnog ganut od sržbe. J. Matović
 263. Ganut od neizmirnoga milosrda. I. J. P.
 Lučić, razg. 71. — *drakčije je u ovom primjeru*:
 Osta ganut od lepote djeteta. M. Pavlinović,
 rad. 61. — *ddd*) s istih razloga kao i kod bbb)
 i ccc), u orijem primjerima stoji u gen. s pri-
 jedlogom čijega: Jedno malo ganut čija plaća.
 Transit. 33. Čijē koje (*ubavi*) ganut bi, da
 sinka poslati na zemlju htje s nobi. N. Dimitrović
 89. — *eee*) sa se, reflektivno, aaaa) nije izrečeno
 novo osjećanje, naj češće ganuti se tad znači smi-
 lorati se. Gani se i smili. D. Baraković, jar. 79.
 Ah žalosti, ah prihora, da se gane stane kuni,
 kraljevati među nami nasoga ēe kēi zlatvora! I.
 Gundulić 25. Grisnice, jeli moćne, da ti ghe-
 dajuēi ovakoga tvoga Isukresta, neēe da se tvoje

srceēe gane i omekša? J. Banovac, razg. 164. Da
 bi se vas svit oborio, nečēe se smutiti ni ga-
 nuti. P. Knežević, osm. 65. (*Duša*) koja se još
 nije ganula ni na pokoru obratila. I. J. P. Lučić,
 razg. 48. — *bbb*) izrečeno je osjećanje te stoji naj
 običnije u acc. s prijedlogom na. Osip Bara-
 matin ganu se na ljubav. M. Marulić 189. Gani
 se na skrušenje i na pokoru. Naručēn. 55^a. Ga-
 nusmo se na milosrdje. Mon. croat. 192. (1509).
 Ja se prez uzroka neću ganuti na osvetu. P. Ra-
 dović, nač. 175. Slušati i razumiti ovlike muke
 od sina božjega, a ne ganut se na žalost i na
 plač. J. Banovac, prip. 88. Dostojna sam da se
 svrhu mene na milost ganeš. L. Vladimirović 55.
 Ganuvši se na milosrde. I. J. P. Lučić, izk. 19.
 — *vjede u instr. vidi bb) bbb)*. (Ganu se milo-
 srdjem svrhu ēe. Bernardin 58. luc. 7. 13. Nego
 se tudje ganu razlikom srečom. M. Divković,
 bes. 410^b. i (*grješkom*) s prijedlogom s: Ganuh
 se s mnogu žalostiju. Transit. 223. — *ccc*) izre-
 čeno je djelo na koje se odlučuje čelade radi ga-
 nuta, i stoji u podložnoj rečenici s da. Tko bi
 indī i u šali ganuo se, da zažali? V. Došen 182^a.
 — *ili se izriče infinitivom*. Koji no sam ganu'
 dobrotom se tvojom nastojat, da stanu s majkom
 se ja mojom. H. Lucić 253. Kad huđ čovjek i
 zloblivi neēe da se plakat gane. A. Vitalić, ostan.
 205. Da se gane pomoći ga. J. Banovac, pred.
 11. Primi ih, da se radi njih ganeš nadarit me
 svijem milostima. I. M. Mattei 283. — *ddd*) iz-
 rečeno je uzrok ganuta naj češće akuzativom s pri-
 jedlogom na (po samome se smislu ora konstrukcija
 razlikuje od bbb)). Na riči himbene nemoj se
 ganuti. M. Marulić 138. Gani se, pravo je, ve-
 selo i rado, nesrečno na moje i pusto daj stado.
 I. Gundulić 157. Na molbe se moje ganu. J. Ka-
 vašin 466^a. I na izgled tužan toli krvnici se
 ne ganuše. I. Đorđić, uzd. 81. Ako kamen nisi,
 gani se na ove riči od istine. M. Zoričić, osm.
 27. I na suze mē se gani. P. Sorkočević 577^a.
 — *vjede dativom*: S ovijeh noga, ke ti grlim,
 ja se neću odkinuti, što mojim jadim neumrlim
 ne budeš se prije ganuti. I. Gundulić 550. Prigni
 se gdi molim, gani se mojim bolim. I. Đorđić,
 salt. 198. *ili instrumentalom*: Vaj, gani se mojom
 tužbom! I. Đorđić, salt. 289. *ili lokativom s pri-
 jedlogom po*: Tada se ganu po rečenih rečeh.
 Transit. 104. — *b*) objekat je samo osjećanje ili
 ono čim se osjećanje jarla tjelesnijem načinom,
 aa) aktivno. Kad mi se ukaza, u meni ganu
 plač. D. Baraković, vil. 288. Tako grešnik sred
 planine u pustiini divijih gora u nevojah doēim
 gine, milos višū ganu z gora. I. Gundulić 239.
 Ganuti milosrdje božje. Ant. Kadeić 67. — *bb*)
 pasivno, amo spada jamaēno ovaj primjer u kojem
 je nominaliv srce kao ono čim se osjeća: Da me
 sreem tvojim ganutim ljubī. I. Đorđić, salt. 134.
 i ori primjeri u kojima je nominaliv glas kao
 ono čim se jarla unutrije osjećanje. Neka uši
 svete tvoje priklonene budu ēuti s groznijem
 placom glas ganuti od molitve smerne moje. I.
 Gundulić 206. Nijesi tvrda stijena, da od gre-
 šnika, koji cvili, pokajana i skrušena, jaoh, mo-
 litvu neēē ēuti, i od srca glas ganuti. 250. —
cc) sa se, reflektivno. Paēe zemlja ne stresa se,
 neg uzdahnu iz dubine, milos božja da gane se.
 P. Kanavelić, dubr. 11.

GANUTIV, adj. mobilis; qui facile commo-
 vetur, koji se gane, koji se može ganuti, koji se
 lako gane, — ispredi ganutljiv, ganiv. — Od
 xvii vijeka (vidi kod a, b) aa), a između rje-
 čenika u Mikaljinu (ganutivno ganuti, koji se može krenuti
 mobilis; ganutivno mobiliter), u Belinu (mo-
 bilis; ganutivno mobiliter 191^a), u Voltigijinu

(„mobile, muovibile“, beweglich“), u *Stulićevu* („mobilis“; ganutivo „mobilitat“).

a. *adj.* a) u *pravcu smislu*, koji se miče, koji se može micati. Zvijezde ganutive, koje promi-
njuju mjesto „stellae vagae, stellae errantes“. J. Mikala, rječ. 862a. Poznati hod zvizda ganutivih. A. d. Bella, razg. 239a. Vrsti zvijezda stojećih i ganutivih. D. E. Bogdanić 42. Crkvu u početku: imaše (*Židori*) ganutivu. 89. — b) u *prenesenoj smislu*. aa) o *crkvnijem svetkovinama koje ne biraju svake godine u isti dan*. Od svetkovina i praznika ganutivih ili primjestivih. B. Kašić, rit. 9a. Svetkovine pomične ili ganutive. I. Velikanović, uput. 1, 501. — bb) (u *granatici*) *jedan pisac xviii vijeka zove imenom ganutivijem adjektiv*. Ime ganutivo „imenom adjectivum“. J. Mikala, rječ. 139a. Ime ganutivo je, koje ne može stati sam(o) po sebi bez imena stojećega, kako ti ovo ime „dobar, dobra, dobro“ ganutivo je ime. gram. 3. — c) u *duhornom smislu*, koji se lako gane (*vidi* ganuti, f). Toliko hitno ganutiv na srčbu. B. Kašić, nasl. 264.

b. *adv.* ganutivo. u *Mikašinu, Belinu, Stulićevu rječniku*.

GANUTLIV, *adj.* *vidi* ganutiv. — U *Bjelostjenčevu rječniku* (*kajkavski ganutiv kod genuti*) i u *Voltiđijinu*, a u *naše vrijeme u Šalekovu* („rührbar“).

GANUTLIVOST, *f.* *osobina, staće onoga koji je ganutić*. — U *Šulekovu rječniku* („rührbarkeit“).

GANZITI, *ganzim, impf. vidi* ganziti. — U *Bjelostjenčevu rječniku*.

GANZOV, *m.* *ime psa*. F. Kurelac, dom. živ. 45.

GAŃ, gaŃa, *m.* u *naše vrijeme u Vukovu rječnika gdje ima samo plur.* gaŃevi s *dodatkom da se govori u Bačkoj i s tumaćenim*: GaŃevi su od govde balege, i prave se ovako: nakupi se dosta govde balege i prospe se po gumnju, za tim pospe se slama, pa se onda natjeraju koŃi kao kad se vrše, te ono uzage; pak onda dok je još vlažna, sve ostrijem gvozdem na gumnju isiječe se kao na dugačke daske, po tom se opet isiječe poprijeko te se načine kao čerpići; ovo pošto se osuši, loži se na vatru mjesto drva. — *ali se govori i u jedini*. P. J. Marković. Čisem-nita popadija gaŃem pokriva lonac. (U Beočinu u Srijemu). M. Medić. — *Od mađar. ganaj, gnoj, a ovo je od našega gnoj*.

GAŃAK, gaŃka, *m.* *vidi* ganak. — U *Jambrešćevu rječniku*.

GAŃAŃE, *n.* *djelo kojijem se* (1.) *gaŃu*. — U *Vukovu rječniku*.

1. GAŃATI, gaŃam, *impf. iterativno prema* progoniti. — *Načineno od* progatiati. — *Akc. kaki je u inf. taki je u praes. 3 pl. gaŃajū, u aor. gaŃah, u ger. praes. gaŃajūći, u ger. praet. gaŃavši, u part. praet. act. gaŃao; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u praes. 1 sing.* — *Od xviii vijeka a između rječnika u Vukovu: (štam-parskom griješkom gaŃati), verfolger, persequir, cf. goniti; gaŃati se ‚sich verfolgen‘, ‚persequi se invicem‘.*

a. *aktivno*. Skočio se na noge junačke, pojasio šarca od meclana, ter ih gaŃa po polju široku, gdje kog sijeta tu mu glavu skida. Nar. pjes. juk. 74.

b. *sa se. a) pasivno*. I marva se oko kuće gaŃa. J. S. Rejković 332. — *b) recipročno (vidi i u Vukovu rječniku)*. Pet se baba oko jame gaŃa. odgonet[aj; igrle pletiče. Nar. zag. nov. 70.

2. GAŃATI, gaŃam, *impf. vidi* gaŃivati. —

Na jednom mjestu xviii vijeka, a između rječnika u Stulićevu. Ah ko prignut neće žele jedna žena mlada i lijepa! gaŃa ona neprijatelj, i proć voji im srce cijepa. I. Gundulić 548.

GAŃČAŃE, *n.* *djelo kojijem se gaŃca*. „Deder, djecu brezom poplašī, da se ostave gaŃcaŃa“. J. Bogdanović.

GAŃCATI, gaŃcām, *impf. gaziti*. — *Akc. kaki je u inf. taki je u praes. 3 pl. gaŃcajū, u aor. gaŃcāh, u ger. praes. gaŃcājūći, u ger. praet. gaŃcāvši, u part. praet. act. gaŃcāo*. — *Nejasna postać; može biti srodno (deminutiv?) s praslavenskiem glayolom ganiti, gusiti (? vidi F. Miklošić, etym. wörterb. 60b), isporodi pol. ganić, potvarati, češ. haniti, huliti, koriti, malorus. hanuty, bjelorus. hanić, letski ganit, gusiti. — isporodi gaŃka, gaŃigati. — U jednoga pisca čakavcu xviii vijeka: Tve lipe države i tare i gaŃca. M. Kuhačević 115. GaŃcati, gaziti, tlačiti. 171. u *naše vrijeme u Lici: GaŃcati, gaziti bos po blatu*. djeca obično potlje kiše izuju se, te onda bosa po onom blatu skaću. „Evo djeca cio dan po blatu gaŃaju“. J. Bogdanović.*

GAŃEVI, *m. pl. vidi* gaŃ.

GAŃIGAŃE, *n.* *djelo kojijem se ko gaŃiga*. — *vidi kod* gaŃigati se.

GAŃIGATI SE, gaŃigām se, *impf. u naše vrijeme u Lici: Gdje je mnogo djece u jednoj zdruzi, tu obično na krevetu leži po četvero omahe djece, dvoje gore, a dvoje dole, te kada im se ne da spavati, nogama se u krevetu tuku i ritaju, te im se onda dovikne: ‚Ostavite, djeco, gaŃigaŃe, biće batina!‘. ‚Nemojte se gaŃigati, sad će breza lnati posla!‘. J. Bogdanović. — *Biće srodno s* gaŃcati.*

GAŃIVATI, gaŃivām i gaŃujēm, *impf. ganuti (koje vidi radi značenja)*. — *Dolazi i s n. mj. ņ. a) s ņ od xviii vijeka a između rječnika u Stulićevu* (gaŃivati, gaŃivam). Ne gaŃuš se za stvari, koje su na zemlji. M. Jerković 72. Našu voju gaŃiva i probuduje. I. Dordić, salt. 193. GaŃivamo se na milosrdje. J. Banovac, prip. 51. Koji pripovidajuć gaŃiva srđee puka. P. Knežević, osm. 375. Bog se gaŃiva na milosrdje. V. M. Gučetić 166. Duh srce gaŃiva. A. J. Knežević 38. Imaš život, da se gaŃivaš. M. Zoričić, osm. 1. Bog ... gaŃiva se i udahniva duši ono, što se zove milost božija. A. Kalić 79. — *b) s n od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (praes. ganivam uz ganuti 205a, 502ab). Skrovitim ulivanjem i čudnovatim od milosti ņegove ganuje srca. M. Bijanković 160. Zlobnosti na kojijema se ganivaju po prignutu naravnomu. K. Mađarović 82. Na što razlozi premda jači, premda očiti, premda stokrat prigovoreni ne ganivaju, jedan izgled sam ganiva. A. d. Bella, razg. 124ab. Oni uzroci koji te tada nagovarahu i ganivahu. P. Knežević, osm. 245. Negove muke ganuju srce moje. V. M. Gučetić 210. Ako nas ne ganivaju i ne prignuh ove prekinute zaveze ljubavi. J. Matović 498. Udij ganujem se. G. Peštalić 226.

GAŃKA, *f.* lutna, kao, blato. — *Radi postaća vidi* gaŃcati. — U *jednoga pisca čakavca xviii vijeka*. Kako od vitra prah se nosi i na trzih gaŃka plesa, mo'a jil sila tako kosi i rastrika i poplesa („Et comminam eos, ut pulverem ante faciem venti; ut lutum platearum delebo eos“). A. Vitičić, ist. 51b—55a. Zemlju, gaŃku, pluvotine čim ga ņ zli puk nagrdio. ost. 198.

GAŃKAV, *adj. gausan, vidi* gaŃka. — U *istoga pisca u kojega ima i* gaŃka. Tere se je vas zabol u jedno gaŃkavo blato. A. Vitičić, ist. 210.

1. GAO, gala, *adj.* *samo u Mikišinu rječniku:* gao, gadan, gnusno, sordidus, impurus, immundus; i u *Stubičeru*: v. gadan. — *Osnova je gal;* o *stoji mj. 1 u nominalnom nom. sing. m. i u acc. kad je jednak nominativu.* — *Po svoj prilici pro je, starije značenje: crn, kao što se vidi po riječi galica i po imenima domaćijeh životinja u kojijeh je gal osnova, mogla bi biti ista osnova i kod 2. galiti, a (crn = pokriven, o nebu?); onada bi gal bila ne samo stara osnova (vidi galica) nego i praslavenska (isporodi češ. haliti kod 2. galiti, a. osnova gar, koja oru često zamjenjuje kod imena domaćijeh životinja, jamačno je drugoga postaja: lakše je pomisliti da su se među sobom pomiješale dvije osnove sa sličnijem značenjem nego da se r promijenilo na 1. — Što na jednom mjestu xvij vijeka ima gao: Salnum, ginem, nrem od glada, ubog, tužan, gao, pun jada. I. Gundulić 250, to je jamačno (reč kod starijega izdava) štamparska ili pisarska pogreška, i treba čitati go.*

2. GAO, *vidi 2. Gal.*

GAOČIĆ, *m.* — *-o- stoji mj. 1. a) prezime.* — *xiv i xv vijeka, i u Daničičeru rječniku (Galičić, Gaočić). Gojičel Gaočić i Vuksa Gaočić. Mon. serb. 229. (1397). Sanko Gaočić. 325. (1493).* — *b) soce u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 61. isporodi Gaočić.*

GAOČIĆI, *m. pl. ime mjesta.* — *Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 129. — *isporodi Gaočić, b).*

GAOVIĆA, *f.* Leucos adpersus Heck., *šeka riba.* — *U naše vrijeme a između rječnika u Vukovu: nekaka mala riba, Leucos adpersus Heckel; Nema ni gaovice (kažu ribari kad nema ribe). Leucos adpersus Heck. Gaovića u Učien, tako je po Heckelu zovu i Dalmatinci. J. Panceić, rib. 109. — U Popovu u Hercegovini druga vrsta ribe: Paraphoxinus Ghetaldii Steind. S. Brusina.*

GAOŽE, *vidi Gavže.*

1. GĀR, *f.* *pepco i drugo što ostane, kad što izgori.* — *Postaje od osnove gylagola gorjeti.* — *isporodi 2. gar, garavina, garevina.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stubičeru (v. gorijeti) i u Vukovu (vidi daf). Usekaci i spronice za gar neka budu od suhog zлата. D. Daničić, 2mojs. 25, 38. Kao gar bacas sve bezbožnike. psal. 119, 119. — U Vukovu rječnika ima tri osobita značenja: 1. die russige farbe ischmutzt; color fuliginosus. 2. pepco od slame. 3. (u Crnoj Gori) ono što otpada od gvožđa kad se kuje aher hammerschlag ferri ramenta, kao što se vidi kod 1, znači i: čadara boja (jamačno od značenja: čada, jer i ora ostane kad što izgori), od osnove gar s orijem značenjem postaju garav i imena crnijeh domaćijeh životinja, može biti da se orako ime (gara, garuša) dalo isprva samo orci koja ne bude crna nego čadara, ali postije, pomiješavši se s osnovom gal (vidi 1. gao) dalo se i psu (garov) i rolu i koinu itd.*

2. GAR, *m.* *vidi 1. gar.* — *Od xvij vijeka, Zapovjedi Mojsija kadionike iz gara povaditi. E. Pavčić, ogl. 157. Čineći pokoru u garu i pepelu. G. Boštalić 71. (Tijelo) mu ozorilo garom. Osvetu. 2, 156. u Sabkoru je rječniku kostani gar (elfenbeinschwarz) crna boja koja se pravi izgaranjem slonove kosti.*

3. GAR, *m.* *ime crnom psu.* F. Kurelac, dom. živ. 15. — *vidi 1. gar.*

4. GAR, *m.* *ime mjesta.* a) *xiv vijeka i u Daničičeru rječniku:* Gara, selu je Radčić isla meda ma brdo na Garu. 3, 573. b) *mjesto a*

Srbiji u okrugu smelercskom. Niva u Garu. Sr. nov. 1870. 759.

1. GĀRA, *f.* *ime orci: a) čadave boje, u Vukovu rječniku (russbraunes schaf. ovis atra, fuliginosa). amo spada po svoj prilici: Gara, ime orci. J. Bogdanović. F. Kurelac, dom. živ. 32. — b) bijele boje u koje je crno lice, u užičkom okrugu. S. I. Pelivanović. — Vidi 1. gar.*

2. GĀRA, *f.* *ime crnoj kučki.* — *U naše vrijeme u Lici. V. Arsenijević. F. Kurelac, dom. živ. 45. — vidi 1. gar.*

3. GĀRA, *f.* *ženski nadimak.* — *U naše vrijeme u Mačvi. S. Novaković.*

4. GARA, *f.* *vidi gara.* — *Prije našega vremena.* Gar i menni librica i pol po soldin 1. Vsaka riba kostena po soldin 1. librica. Stat. kre. ark. 2, 289.

5. GARA, *f.* *ime mjesta.* a) *prije našega vremena u Bačkoj.* Gara, drugi put stoji ozgo Bačkaat. S. Novaković, pom. 127. — *b) u Srbiji u okrugu aleksiuačkom. Niva u Garu. Sr. nov. 1875. 228.*

6. GARA, *m.* *prezime.* — *U naše vrijeme.* Dimitrije Gara prizavo sudu Mihajla Gvozdenovića. Glasn. II, 1, 38. (1808).

GARABIJ, *m.* *vidi karabinka, mađar. karabély.* — *Od xvij vijeka.* Jednog Turčina udari garabijem. Glasn. II, 3, 201. (1717). Duga puška garabij. Sr. nov. 1868. 204.

GARABIJEVIĆ, *m.* *prezime.* — *U naše vrijeme.* Sa Dukom Garabijevićem. Glasn. II, 3, 199. (1808).

GARABIN, *m.* *vidi karabinka.* — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena.* On imao pušku garabina. Pjev. crn. 49.

GARABINA, *f.* *vidi karabinka.* — *Od xvij vijeka.* Fišoka za kraće puške, al šnje, to jest garabine — 409000, 1. Zanicčić 124. I dade mu puške garabine. Nar. pjes. juk. 377.

GARABINKA, *f.* *vidi karabinka.* — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena.* I careva puška garabinka. Nar. pjes. vuk. 5, 344.

GARAC, *Garea, m.* *planina u Crnoj Gori.* Glasn. 10, 30. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (gdje je akcentat: Gārac, ali nalazim zabilježen i drugi akcentat: Gārce, planina između Čeva i Bjelepavlića. V. Lešević. Pa se maće u Garac planinu. Nar. pjes. vuk. 5, 142. Puce puška od Garea planine. Nar. pjes. u Vuk. rječ. kod Garac.*

GARAKNETI, *garaknem, pl.* *vidi grakniti.* — *U jednoga pisca našega vremena.* Vrlo dobro! prihvatih ja i garakniti svojega koža to pristigoh Toma. M. D. Miličević, zim. već. 227.

GARAN, *m.* *ime orca.* F. Kurelac, dom. živ. 32. — *vidi 1. gar.*

GARANFAROLA, *f.* *nekakva sprava (uče s tri udice) za borbu ribe.* — *Jamačno riječ talijanska (granferuola?). — Samo u Stubičeru rječniku, spadero, sono tre ami pendenti dall'istesso funicello, coi quali prendonsi pesci (municulus tribus lamis praeditus capiendis piscibus).*

GARANFIL, *m.* *vidi karanfil.* Capti li joj hatner i garandil? Nar. pjes. here. vuk. 221.

GARANFİLE, *n.* *vidi karanfil.* Što, Jovane, što je, garanfile? Nar. pjes. here. vuk. 182.

GARANI, *m. pl.* *ime mjesta.* — *xiv vijeka i u Daničičeru rječniku:* Hraštani su medih z Garani (Glasn. 15, 304 god. 1318?). 3, 575.

GARANOVNO BRDO, *m.* *mjesto u Srbiji u*

okragu kraqujeračkom. Niva u Garanovom Brdu. Sr. nov. 1875. 537.

GARASTA, *f. ime ernoj kozi*. F. Kurelac, dom. živ. 38. — *isporedi galast*. — *vidi* 1. gar.

GARAŠ, *m. ime ornu*. F. Kurelac, dom. živ. 82. — *vidi* 1. gar.

GARAŠANIN, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Šem. srb. 1882. 202.

GARAŠI, *m. pl. selo u Srbiji u okrugu kraqujeračkom*. K. Jovanović 119.

GARAŠKI, *adj. koji pripada Garašima*. Garaška (opština). K. Jovanović 119. Garaško Brdo, mjesto u okrugu kraqujeračkom. Vinograd u Garaškom Brdu. Sr. nov. 1875. 583.

GĀRAV, *adj. čadare boje, gnušan, crn*. — *vidi* 1. gar. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vakoru* (russig, fuliginosus). Kao garavi garvani. A. Kanižlić, kam. 45. Koje stid je obući garavo. J. S. Rejković 105. Ugarka na pol opaljenog i kano ugljen garavog. G. Peštaljić 31. Teško zlatu na debelu platnu, i derdanu na garavu vratu. Nar. posl. vuk. 314. Ne vidjeste l' u četi stražana hodat crna sa bijeli Turci, garavomu jednolika davlu? Osvetu. 1, 48.

GARAVA, *f. ime crnoj kravi*. F. Kurelac, dom. živ. 24. — *vidi* 1. gar.

GARAVAC, *garava, m. garav čorjak*. — *U Šulekocu rječniku* (russkübel' fig.).

1. GARAVICA, *f. u jednoga pisca našega vremena (puška crna, zadržala?)*. Pa svjetina prtila oružje, ičko nosi garavice male, ičko breše zlatom populane. Osvetu. 7, 54.

2. GARAVICA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu kraqujeračkom*. Niva u Garavici. Sr. nov. 1875. 1223.

GARAVILE, *n. vidi* karavile. — *U Vakoru rječniku s primjerom iz narodne pjesme*: Ubrah kitu garavila.

GARAVINA, *f. vidi* 1. gar i garevina. — *U jednoga pisca našega vremena*. Još mu daju garavine iz munakaza sa zejtinom pomešane da pije. M. Đ. Milićević, živ. srb. 1, 82.

GARAVITI, *garavim, impf. mrčiti (garavinom)*. — *U jednoga pisca našega vremena*. Od toga malu decu garave po čelu i po obrazima. M. Đ. Milićević, živ. srb. 1, 105.

GĀRAZ, *m. strada, smutna domaća, arap, ghardh, tur. garaz, garez, mržina*. — *isporedi garez*. — *Od xviii vijeka*. Što se pak cuje po butjga, po kuća, i po putih? Smutne, garazi, proklinjana, i druga zla govorena. J. Banovae, razg. 87. Muž je sa ženou u garazu, brat s bratom itd. M. Pavlinović.

GARĀZITI SE, *garāzīm se, impf. prepriječivati se u kući*. M. Pavlinović. — *vidi* garaz.

GĀRBAČ, *m. Nasturtium officinale L., ička trava što raste pokraj vode i što se upotrebljava kao hrana (kiselasta je) i ljek, drzga, dragušac*. — *Može biti od tal. mlət, garbo, kiseo, garbetto, kiselast*. — *isporedi* garboč, garbok, grbač, grbača, grbaju, grbak, grbañ. — *U Mikašinu rječniku* (garbač, trava nasturtium), u Bjelostjencu (v. hren), u Šulekocu imeniku (od xvii vijeka, po rukopisima): Garbač, Nasturtium officinale RBr. Garbač vodeni, Cardamine pratensis L. Garbač vrtni, Lepidium sativum L. Sl.

GĀRBIJEŠ, *garbijēša, m. praporac*. — *isporedi* garbijez. — *-ije* (= ē) *stoji po južnom govoru, a po zapadnom i: garbiš*. — *Akc. kaki je u gen. (po zapadnom govoru garbiša) taki je u ostalijem padežima, osim num. i acc, sing. i voc.*

garbijesu, garbijesi (garbišu, garbiši). — *Riječ je tuđa, ali se ne zna odakle (tal. carabattole, crepundia?)*. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu* (garbiš, praporac, tintinnabulum) gdje naj prije dolazi i u Stulićeu (garbijes, a iz Mikašina i garbiš, crepitaculum, tintinnabulum). Garbijese mački privezat'. (D). Poslov. danič. 22. Kokotu pristavi garbijese a sokolu hulior. (Z). 47. i u naše vrijeme u Dubročniku. P. Budmani.

GĀRBIJEŠAC, *garbijēšca, m. vidi* garbijesič.

GĀRBIJEŠAK, *garbijēška, m. vidi* garbijesič.

GĀRBIJEŽ, *m. vidi* garbijes. — *Samo u Belinu rječniku* (garbijezi, crepundia?).

GĀRĀBĪN, *garbina, m. african, vjetar južozapadni, tal. garbino*. — *isporedi* grbin, garbun. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu* (garbin, vjetar, african) gdje naj prije dolazi, u Belinu 48b, u Bjelostjencu, u Voltigijinu, u Stulićeu, u Vakocu (s dodatkom da se govori u Dubročniku). Da slobod vitru garbinu da puše. A. Vitičić, ist. 252. Garbin luči, koji more do dna muti. Nar. posl. vuk. 40.

GĀRBJEŠIĆ, *m. dem. garbijes*. — *U Stulićeu rječniku* (crepitacillum) a kojem ima s istijem značenjem i garbijesac i garbijesak.

GĀRBOČ, *m. vidi* garbač. — *U naše vrijeme u Dubročniku*. Garboč, Nasturtium officinale RBr. (M. Vodopić, I. Kuzmić). B. Šulek, im. 85.

GĀRBOK, *m. vidi* garbač. Garbok, agetto (po starijem rukopisu), nasturtium aequat. (I. Kuzmić), Nasturtium officinale RBr. B. Šulek, im. 85.

GĀRBUN, *m. vidi* garbin. — *U jednoga pisca xv vijeka*. Dimajući garbun jidrom paha. M. Marulić 56.

GARCA, *f. Dipsacus fullonum L., vidi* grza. — *U Šulekocu imeniku* 85 *po starijem rukopisima, ali je sea prilika da treba čitati garza ili grza*.

GĀRCARĪJA (ili Garzarija?), *f. ime nekakom društvu, koje je u Dubročniku xvi vijeka glumilo i sprječalo maskarate i drakcije se veseliti u poklade*. — *Bez sumnje tuđa riječ*. Ja vas poznavam, vi ste Garcarija, veliko ti smijehe i vi njегда činahote o pokladijeh. M. Držić 178.

GĀRCATURA, *f. vidi* grzatura.

GĀRCIN, *m. ime psu*. — *U naše vrijeme u Lici*. J. Bogdanović.

GĀRČICA, *f. ime mjestu*. — *xiv vijeka i u Daničićeu rječniku*: Garčicea, selu je Riječanina išla meda na Garčicu (Glasu. 15, 280 god. 1348?). cf. Garčice. 3, 576.

GĀRČICE, *f. pl. ime mjestu*. — *xiv vijeka i u Daničićeu rječniku*: Garčice, selu je Radešišla meda po sredě Garčicea (Glasu. 15, 281 god. 1348?). mislim da je isto selo koje se piše i Garčicea. 3, 576.

GĀRČIĆ, *m. rača da ime brdu u Crnoj Gori*. Zbor zborile u Garčicu vile. Pjjev. crn. 66b. Ono vide od Garčicia vila. 301b.

GĀRČIN, *m. ime mjestima*. a) selo u hreatsko-slavonskoj krajini u okrugu brodskom. Razdijel. kr. 13. — *promiče se od xviii vijeka*. Odonud na ... Andrijevee, Sapeu, Garčin, Trnane, ... M. A. Rejković, sat. H2b. — b) selo u Baranji. Šem. prav. 1878. 10.

1. GĀRDA, *f. frate, garde, srača*. — *U pjesmi crnogorskoj našega vremena*. Za to sam te ševom učinio, da ti s mojom gardom komandiraš; brže da si na poje Cetiñe, da pred gardom budeš u

Grahovo. Nar. pjes. vuk. 5. 321. Evo tebi garde šest stotina. 5, 325.

2. GĀRDA, *f.* u *Vukovu rječniku*: zagrada u Dunavu gdje se morune hvataju (od Poreča doje).

3. GARDA, *f.* enzomon. B. Šulek, im. 85 (po *zbirci O. Vujčiću iz Bosne*). — *isporedi* grda.

GARDAN, *m.* Cardamine pratensis L., *vođeni* garbač, *od latinske riječi*. — U *Šulekovu imeniku*: Gardan, cardamo. nasturzio (po *rukopisu xviii vijeka*), Cardamine pratensis L. Gardan divji, talapis, iberida, carduus, nasturcium (po *rukopisu xv vijeka*), Cardamine pratensis L. 85.

GARDĀŠĀŠNE, *n.* djelo kojijem se gardaša. — U *Mikašinu rječniku sa starijim oblikom* gardašanje.

GARDĀŠĀŠAR, gardašara, *m.* čotjek koji gardaša. — U *Mikašinu rječniku*: carminarius, carminator.

GARDĀŠATI, gardašam, *impf. vidi* gargašati, tal. scardassare. — U *Mikašinu rječniku* (gardašati, razčešlati vunu carmino⁶) i u *Stuličevu* (iz *Mikašina*).

GARDĀŠAVICA, *f.* žensko čelude što gardaša. — U *Mikašinu rječniku*: carminatrix, carminaria.

GĀRDAŠE, *f. pl. vidi* gargača. — U *Mikašinu rječniku*: gardaše, grebeni za vunu pecten lanarius⁷; i u *naše vrijeme u hrvatskom primorju*. T. Afrić.

GARDĀŠEVIĆ, *m.* prezime. — U *narodnijem pjesmama našega vremena*. Onda reče Gardašević Vule. Nar. pjes. vuk. 4, 29. Bužubaši Gardašević Midu. Oglad. sr. 401.

GARDĀŠICA, *f.* gargača, *vidi* gardašati. — U *Šulekovu rječniku* (kämmelmamm⁸).

GARDĀŠIČITI, gardašičim, *impf. gargašati, vidi* gardašati. — U *Šulekovu rječniku* (kämmeln⁹).

GARDELAC, gardelea, *m. vidi* gardelić. — U *narodnoj pjesmi istranskoj našega vremena (s kajkarskim oblikom* gardelec). Pospi, pospi va zibicej svojoj, kot gardelec va gajbicej svojoj. Nar. pjes. istr. 4, 18. Gardlecu je tribi prosa i volice. 4, 18.

GARDELIĆ, *m.* Fringilla carduelis L., *čestikar, češljugar, od tal. cardello, cardellino, mlet. gardelin*. — *isporedi* gardelec. — U *jednoga pisca čakavca xvi vijeka, (Čunjaše)* onamao gardeliće žubereći. P. Zoranić 68^b.

GARDĒNAO, gardenala, *m. vidi* kardinao. — xvi i xvii vijeka. Ni papi ni gardenalom. Zborn. 50^b. Imase brata gardenala. M. Divković, nauk. 301a. Papu, gardenale i svo redovnike. P. Posilović, nasl. 171^a.

GARDĒNALAD, *m. vidi* kardinalstvo, tal. mlet. cardinalado. — U *rukopisu čakavskom xvi vijeka*. Jerolim povrže od (sebe) gardinalad. Živ. jer. star. 1, 229.

GARDĒNĀLSKĪ, *adj. koji pripada* gardinalima. — xvi vijeka. Da bude nosil gardinalski klobuk. Transit. 282.

GARDĒNALSTVO, *n. čast* gardinala. — U *pisca xviii vijeka*. U vrino svoga gardinalstva. M. Zoričić, osm. viii.

GARDĒNAO, gardinala, *m. vidi* kardinao. *Od xv do xviii vijeka*. Služoči gardinala. Mon. croat. 179, 1199^a. Papi jošće i gardinali. M. Marulić 302. Svet otac posla jednoga gardinala. Dukljanin 14. Gardinal erikvo rimske. Transit. 4. Posla mu susristi ga četiri gardinala. K. Pejkić

64. Bivši primimio jedan gardinal. M. Zoričić, zrc. 195. Gardino, koji se zove veliki pokorničar. Ant. Kadčić 376.

GARDINIĆ, *m.* Myricaria germanica Desf., *neka bilka, metlika, metlikovina, metlica*. — U *Šulekovu imeniku po rukopisu xviii vijeka*: Gardinić (gardiriz), tamarice, mirica, Myricaria german. Desf. 85.

GARDINOVAC, Gardinoveca, *m. selo u Međunarju. (kajkarski)* Gardinovec. Schem. zagr. 1875. 136.

GARDINOVCI, *m. pl. selo u Bačkoj*. Šem. prav. 1878. 28.

I. GĀRDŪN, gardūna, *m.* Cynara scolymus L., *isporedi* dragušica, kardun, artičok, tal. cardone. — *Akc. kaki je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing. i voc. gardūne, gardūni*. — U *Stuličevu rječniku* (cinara, carduus sativus¹) i u *Vukovu* (carduus sativus¹ s dodatkom da se govori u Dubrovniku). I u *Šulekovu imeniku* (po starijem dubrovačkim rukopisima) gdje ima i drugo značenje (garbač): Nasturtium officinale RBr. (Visiani). 85.

2. GARDŪN, *m. ime muško*. — xiii vijeka (u *latinskijem spomenicima*). „Ab altera parte Gardun filio Gordun“. Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 125. (1260). „Comes Gardun“. 1, 243. (1299).

3. GARDŪN, *m. ime mjestima u Dalmaciji. a) selo u suškom kotaru blizu Vojniča*. Schem. spatat. 1862. 11. — b) *kuo da je brdo u Počicimu u splitskom kotaru xv vijeka*. Metina pod Gardun. Stat. polj. ark. 5, 309.

GARDŪNAC, gardūnca, *m. vidi* gardunić. — *slabo pouzdano*.

GARDUNČAC, gardunčca, *m. dem. gardunac*. — U *Stuličevu rječniku u kojem ima s istijem značenjem* i gardunić. — *oboje nepouzđano*.

GARDUNČIĆ, *m. vidi* gardunčac.

GARDŪNIĆ, *m. dem. gardun*. — U *Stuličevu rječniku u kojem ima i gardunac s istijem značenjem*.

GARDUNIŠTE, *n. mjesto gdje su posadeeni* garduni. — U *Stuličeva rječniku*. — *slabo pouzdano*.

GARDUNIŠTVO, *n. vidi* gardunište. — U *Stuličevu rječniku*. — *sasna nepouzđano*.

GARE, *f. pl. ime mjestima. a) selo u Bosni u okrugu* Doñe Tuzle. Statist. bosn. 148. — b) *dra sela u Srbiji u okrugu* niškom. M. Đ. Milićević, kraj. srb. 118. 120.

GĀRĒNE, *n. djelo kojijem se gari*. — U *Vukovu rječniku*.

GĀREŠ, *m. ime (ernom?) jarca*. F. Kurelac, dom. živ. 38. — *vidi* 1. gar. — *Jedan pisav našega vremena zore tako neke bubiće*. Anthracius Stev. J. K. Šloser, faun. kom. 546. Anthracias Steph. 553.

GĀREŠA, *f. ime (ernijem?) domaćijem životinoma*. — *vidi* 1. gar. a) *kozi*. J. Bogdanović. F. Kurelac, dom. živ. 58. — b) *psu*. F. Kurelac, dom. živ. 45.

GĀREŠICA, *f. ime* *kozi*. F. Kurelac, dom. živ. 38. — *dem. gareša*.

GĀREŠNICA, *f. dra sela u Hrvatskoj u podžupaniji* bjelovarskoj. Garešnica i Garešnica gorina. Pregled. 81.

GAREVAC, Garevca, *m. selo u Bosni u okrugu* Doñe Tuzle. Statist. bosn. 144.

GAREVCI, Garevaca, *m. pl. dva sela u Bosni*

u okrugu bañolućkom. Garevci doñi i gorñi. Statist. bosn. 88.

GAREVI, *m. pl. mjesto u Srbiji u okrugu ja-*
godinskom. Livada u Garevima. Sr. nov. 1866. 447.

GAREVIC, *m. prezime. — U rukopisu xvñ*
vijeka. 5 (pet) ðešti jeho (kneza Lazara) na
Ugre (uda se) za Garevicem za Čolišem. Glasn.
32, 271. (1634). — vidi Zagarević.

GAREVICA, *f. ime mjestima. a) u pisea xvñ*
vijeka selo u Hrvatskoj (Garešnica?). Iz Slavo-
nije predemo u Horvatsku i nedaleko od Gare-
vice dođemo k domu i bratiji mojega druga. D.
Obradović, basn. 321. Neki Dijonisijsje Horva-
ćanin iz Garevice rodom. živ. 94. — b) ime pla-
ninama. aa) u Srbiji blizu manastira Volarće (u
okrugu kragujevaćkom). Iznad manastira je brdo-
ravan u Garevicea. M. Đ. Milićević, srb. 232. —
bb) u narodnoj pjesmi našega vremena nekakva
gora, i u Vukovu rječniku (planina). U zelenoj
gori Garevici. Nar. pjes. vuk. 2, 77. Garevice,
zelená gorice! 2, 78.

1. GAREVINA, *f. vidi 1. gar. — U naše vri-*
jeme i u Vukovu rječniku (vide gar, 1, 2). Obo-
juice dece omrčiše garevinom zemljanoga lonca.
V. Vrčević, niz. 74.

2. GAREVINA, *f. ime mjestima. a) selo u Sr-*
biji u okrugu kruševaćkom. K. Jovanović 126.
— b) mjesto u Srbiji u okrugu kragujevaćkom.
isporedi Garevine. Niva u Garevini. Sr. nov.
1875. 652.

GAREVINE, *f. pl. ime mjestima u Srbiji. a) u*
okrugu kragujevaćkom. Niva u Garevinama. Sr.
nov. 1873. 895. — b) u okrugu smedererskom.
1874. 299.

GAREVO, *n. ime mjestima. a) selo u Herce-*
govini u okrugu mostarskom. Statist. bosn. 232.
— b) selo u Srbiji u okrugu požarevaćkom. K.
Jovanović 140.

GAREŽ, *m. vidi garaz. — U naše vrijeme u*
Lici. 'Ta su dvojica vavijek u nekom garezu.'
'Te dvije kuće vavijek živu u nekom garezu.'
'Negova ćeljad vavijek su u garezu.' J. Bogda-
nović.

GAREŽ, *m. vidi 1. gar i garevina. — U je-*
dnoqa pisea našega vremena. Namažu ga malo
garežem između obrva i po ćelu. M. Đ. Milićević,
živ. srb. 1, 104.

GARGA, *f. vidi gargača. — U Šulekoru rječ-*
niku (krämpel').

GARGAĆA, *f. carmen, sprava kojom se češla*
(garga, gargaša) vuna. — isporodi gargaša, garga.
— Ake. se mijenja u gen. pl. gārgācā. — U Vu-
kovu rječniku.

GARGALAC, *m. čovjek koji garga, gargašar.*
— U Šulekoru rječniku (krämpel').

GARGALO, *n. mašina kojom se garga, gar-*
gaša. — U Šulekoru rječniku (krämpelmaschine').

GARGAĀA, *f. žensko ćeljade što garga, gar-*
gašalica. — U Šulekoru rječniku (krämpelrin').

GARGAÑE, *n. djelo kojijem se garga. — U*
Vukovu rječniku.

GARGAŠA, *f. vidi gargača. — Ake. se mijenja*
u gen. pl. gārgāšā. — Od xvñ vijeka a između
rječnika u Belinu (pecten lanaris 649^b) gdje naj
prje dolazi, u Stulićevu (carnneut s dodatkom
da je uzeto iz Belina), u Voltigijinu (scardlassa,
scardassiera, hechel'), u Vukovu. — Običnije u
množini. Aja! to ne vaļa eiganskih gargaša. M.
Pavlinović, razl. spis. 393. — Ovako se zove i
nekakva morska školjka (u Vranici blizu Spjeta).
L. Zore, rib. ark. 10, 343.

GARGAŠALAC, *gargašaoca, m. vidi gargašar.*
— U Stulićevu rječniku (u kojem griješkom ima
i gargašaoc).

GARGAŠALICA, *f. vidi gargašaļa. — U Be-*
linu rječniku 649^b, u Bjelostjenćevu 1, 238a, u
Stulićevu.

GARGAŠAĀĀA, *f. carminatrix, žensko ćeljade*
što gargaša. — U naše vrijeme u Dobroselu u
hrvatskoj krajini. M. Medić.

GARGAŠAÑE, *n. djelo kojijem se gargaša. —*
U Belinu rječniku (sa starijim oblikom garga-
šanje 649^b), u Stulićevu, u Vukovu.

GARGAŠAONICA, *f. vidi gargašaļa. — U Stu-*
lićevu rječniku. — Neponzdano radi znaćenā.

GARGAŠAONIK, *m. vidi gargašar. — U Stu-*
lićevu rječniku. — slabo pouzdano.

GARGAŠAR, *gargašara, m. carminator, čovjek*
što gargaša. — Ake. kuki je u gen. taki je u
ostalijem padežima, osim nom. sing. i voc. gār-
gašaru, gārgašāri. — U Belinu rječniku 649^b i
u Stulićevu.

GARGAŠARICA, *f. vidi gargašaļa. — Samo*
u Stulićevu rječniku.

GARGAŠARSKI, *adj. koji pripada gargaša-*
rima. Unuci trgovaćki, gargašarski. M. Pavli-
nović, rad. 76.

GARGAŠATI, *gargāšām, impf. carminare, će-*
šlati osobitom spravom (gargaćom) vunu (koja
se prije toga samijem rukamu ili dručkije na
prsto rušćešlala). — Ake. se mijenja u praes.
1 i 2 pl. gargašāmo, gargašāte, u aor. 2 i 3 sing.
gārgašā, u part. praet. act. gargašāo, gārgašāla,
u part. praet. pass. gārgašān. — Postaje od
starijega oblika gargašati. — Od xvñ vijeka po
zapadnijem krajevima, a između rječnika u Belinu
649^b, u Voltigijinu, u Stulićevu, u Vukovu (s
dodatkom da se govori u Dalmaciji).

GARGAŠAV, *adj. koji se može gargašati. —*
Samo u Stulićevu rječniku.

GARGAŠAVAC, *gargāšāvca, m. vidi gargašar.*
— Samo u Stulićevu rječniku.

GARGAŠAVICA, *f. vidi gargašaļa. — Samo*
u Stulićevu rječniku.

GARGATA, *m. u zagoneci. U našega Gargate*
oko tila opte. odgonećaj: čekrk. Nar. zag. nov.
236.

GARGATI, *gārgām, impf. vidi gargašati. — U*
Vukovu rječniku gdje stoji da je Vuk čuo oru
riječ u Dubrovniku; i u Šulekoru (krämpel').

GARGIJA, *f. tur. gargy, kopje. Đ. Popović,*
tur. reč. glasn. 59, 65.

GARGOĆ-, GARGOT-, *vidi grgoć-, grgot-.*

GARGŪZ, *gargūza, m. u Vukovu rječniku:*
Šijaci tako zovu onoga koji ne govori (kao oni)
lijepo, nego 'lepo'.

GARI, *m. pl. ime selima. a) u Srbiji u okrugu*
kruševaćkom. K. Jovanović 128. — b) u Baćkoj.
Šem. prav. 1878. 29.

GARIB, *gariba, m. u Vukovu rječniku bez zna-*
ćenā s dodatkom da se govori u Sarajevu; ja-
maćno je arap, gharib, tur. garib, (kao adj.) ćudat,
(kao sapst.) tuđinac. — U narodnoj pjesmi naš-
šega vremena kao da je tursko ime muško. Ja
ću ići svom Garibu, nek me Garib razgovori.
Nar. pjes. vuk. 1, 376.

GARIBIĀA, *f. vidi karabinka i garabil. — U*
narodnoj pjesmi našega vremena. Garibiļa puške
potprašujite; vaļa, braćo, dočekati Turke na
šarene puške garibiļa. Nar. pjes. vuk. 4, 228.

1. GARICA, *f. ime ovci*. F. Kurelac, dom. živ. 32. — *U jednoga pisca našega vremena kao ime nekoj bubici*: Garica, Anthocomus Er. I. K. Sloser, fann. korñ. 465. 469.

2. GARICA, *f. ime mjestima*. a) selo na otoku Krku. Schem. vegl. 1876. 14. — b) mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom. Zemlja u Garići. Sr. nov. 1874. 133.

GARICE, *f. pl. mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom*. — *ispoređi* 2. Garica, b). Niva u Garićama. Sr. nov. 1871. 434.

1. GARIĆ, *m. a) prezime*. — *u naše vrijeme*. Maksim Garić. Rat. 410. — b) ime mjestima u Srbiji. aa) selo u okrugu topličkom. Sr. nov. 1879. 176. — bb) mjesto u okrugu kragujevačkom. Niva u Gariću. Sr. nov. 1875. 82.

GARIĆ, *m. pl. selo u Bosni u okrugu baiovačkom*. Statist. bosn. 70.

GARIFUL, *m. vidi karantil, tal. mlet. garofolo*. — *Od xviii vijeka (vidi kod b)) u Dalmaciji*. a) Dianthus L. — u Šulekora imenika: Gariful, Dianthus L. (Lambl.), v. Garofal. Gariful pitomi. garofano aromatico, (očito griješkom) Eugenia caryophyllata Thunb. 85. — b) Eugenia caryophyllata Thunb. Uzmi od oraš jezgru i garitula. J. Vladimirović 40.

GARJOFILATA, *f. neka biljka, mitrorica, blaženuk, zečja stupa, tal. gariofilata (korijen joj miriše kao karantil)*. Garjofilata, cariofilata (po rukopisu xv vijeka), Geum urbanum L. B. Šulek, im. 85.

1. GARILO, *m. ime ornu*. — *vidi* 1. gar. — *U naše vrijeme u Lici*. J. Bogdanović.

2. GARILO, *n. čadara boja, mast*. — *vidi* 1. gar. — *U Šulekora rječniku* (russbraun; russfarbe). — *Ista riječ ima i u jednoga pisca xviii vijeka i možebiti s istim značenjem; ali je reća prilika da znači što i 1. gar, garevina*: Ime ćemo ugasiti i s garilom poerniti. A. J. Knežević, verš. 49^a.

1. GARIN, *garina, m. ime ornu*. — *vidi* 1. gar. F. Kurelac, dom. živ. 32. u Lici. V. Arsenijević.

2. GARIN, *adj. koji pripada gari (ovci)*. — *U Vukora rječniku*.

GARIŠE, *n. selo u Srbiji u okrugu vranškom*. Sr. nov. 1879. 176.

GARIŠTE, *n. mjesto gdje je izgorjela jedna ili više kuća*. — *ispoređi* ogorelišto. — *Od gorjeti, vidi* 1. gar. — *Od xvi vijeka (vidi pri kraju), u između rječnika u Stulićera* (incendii locus) i u Vukora (die brandstätte arca domus deflagratae). A ja, sino, kukam na garistu. Nar. pjes. vuk. 2, 267. Staje bjese — postaje garišta! Osvetn. 4, 32. — *U Dubrovniku je ime nekoj ulici, i to od xvi vijeka*: U one stareži s Garišta. M. Držić 45. Svrati se u Sentaje na Garište. 132.

GARIŠTVO, *n. vidi garište*. — *U Stulićera rječniku*. — *sasna nepouzdana*.

GARITI, *garim, impf. postaje od 1. gar*. a. *mrčiti (garevinom, čadom)*: *erniti*. — *U naše vrijeme, u između rječnika u Stulićera* (nigro colore indicere) i u Vukora: 1. russig machen' fuligine denigrare. 2. u pjesmi: Garila ga mrka nausuica (Nar. pjes. vuk. 3, 155. 158) machte ihn schwarz' nigrabat. Dim i prašina gari ih. M. Pavlinović, rad. 28. — *Sa se, reflektivno, u presencium smisla: brinuti se, truditi se, mričiti se (ispoređi garjatiiti)*: Sta se gariš bez nužde? u Dobroselu u hrvatskoj krajini. M. Medić.

b. u Bosni se kaže gariti zemlju, kad se šuma, slama itd. zapali na zemlji, da bi se time kao

pognojila. Jesi li progario zemlju? V. Bogišić, nar. pjes. 390^b.

GARITULA, *f. vazmeni kruh. na Hvaru*. Slovinac. 1880. 389. — *Riječ tuđa, zar od tal. garitta?*

GARJAK, *m. selo u Dalmaciji u kotaru sinjskom*. Repert. 1872. 40.

GARJATITI, *garjatim, impf. brinuti se*. On garjati za nu'. u Dobroselu u hrvatskoj krajini. M. Medić. — *vidi kod gariti, a*.

GARJET, *m. vidi gairet*. Pa udari sa četiri strane merhametom boga jedinoga i garjeta cara čestitoga. Nar. pjes. kras. 1, 68—69. Malko se prepade al' ipak dade sreću garjet. Nar. prip. bos. 1, 16.

GARLICA, *f. vidi* 5. galica. Galica, garlica, u Dalmaciji: crna mast ili cakleno crnilo. D. Popović, poznav. rob. 96.

GARMA, *f. naravan procijep između dvije hrđi na morskoj obali. na Braču*. A. Ostojić.

GARNO, *m. ime mjesta*. — *xiv vijeka i u Danićevu rječniku*: 'Garuno', selima između Morave i Kućajine koja je car Lazar dao Ravanići išla je meda preko Garnoga na Dalakiju' (Mon. serb. 197 god. 1351). u Srpskom Letopisu 1847. iv. 49 stoji 'Gornoga'.

GARNUTI, *garnēm. pf. udariti*. — *Biće postalo ujedno od darnuti i gurnuti*. — *U naše vrijeme i u Vukora rječniku*. Garnu šarca sjajnom bakračlijom. Pjev. crn. 161^b.

GAROFAL, *vidi garofalo*.

GAROFALAC, *garōfaoea, m. vidi garofalak*.

GAROFALAK, *garōfaoaka, m. dem. garofao*. — *-1- u srijem oblicima (na kraju sloga) mijenja se na o, osim nom. i acc. sing. i gen. pl. garōfalākā*. — *Od xvi vijeka, u između rječnika u Belinu*: garofalak, (po dubrovačkom govoru) garofoka (garofano, dim. 'caryophyllus' 338^a, i u Stulićera (parvum caryophillon); ima i garofalac s istim značenjem). Ma češ ti moj garofalak, ružica, moj razgovorak bit u pustini. M. Držić 134.

GAROFALČIĆ, *m. dem. garofalak. vidi garofalić*.

GAROFALIĆ, *m. dem. garofao*. a) Dianthus L. — u Šulekora imenika, u između rječnika u Belinu (caryophyllus, diminutivo 338^a) i u Stulićera (parvum caryophillon). Garofalić (odakle?), garofalak (Stull), garofalić, garofano (Skurla), garofalo aromatico (po starijem rukopisima), Dianthus caryophyllus L. Garofalić divji, Dianthus L. (Vodopić). B. Šulek, im. 85. — b) Eugenia caryophyllata Thunb., vidi karantić. — u Belinu rječniku (garofano, sorte di aromato 'caryophyllus' 338^b), i u naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.

GAROFAN, *garofana, m. vidi karantil, tal. garofano*. — *Od xvii vijeka (vidi kod b))*. a) Dianthus L. — u naše vrijeme i u Vukora rječniku. Povrh polja rana garofana. Nar. pjes. vuk. 1, 39. O sokole, moj sokole! ne leti mi uz prozore, ne lomi mi garofane. I, 194. (u goruim primorju). Garofan, Dianthus caryophyllus L. B. Šulek, im. 85. — b) Eugenia caryophyllata Thunb., vidi karantić. Gdi je stajao papar ili kanela ili garofani. M. Radnić 298^a. Karantići, kažu se u Dalmaciji garofani. D. Popović, poznav. rob. 258.

GAROFALO, *garōfala, m. vidi karantil, tal. mlet. garofalo*. — *o stoji u nom. i acc. sing. mj. 1, ali se na mjesta i ovo uzdržalo*. — *Od xvi vijeka,*

a) *Dianthus L.* — između rječnika u *Mikašinu* (garofao kod garufal), u *Belinu* (garofal, garofao, garofano, fiore noto', caryophyllus' 338^a), u *Stulićevu* (garofal, garofao, v. karanfíl). Ona s inladićem kako garofao. M. Držić 165. Garofal, saxifraga minor, gariofilus (po rukopisu xv vijeka), garofano (Skurla, Sabjar), caryophyllus (Stulli), (griješkom) *Eugenia caryophyllata* Thunb., Garofao, garofa, *Dianthus caryophyllus* L. B. Šulek, im. 85. — b) *Tagetes patula L., konarčanin, kadijca, fratrići.* Garofal žuti, garofano indiano (Skurla), *Tagetes patula* L. B. Šulek, im. 85. — c) *Eugenia caryophyllata* Thunb., *vidi* karanfíć. — u *Mikašinu rječniku* (garofal, garofao, specije caryophyllus aromaticus') i u *Volttigijinu* (garofal, garofao, garofano, 'gewürznelke').

GAROFILIĆ, *m. vidi* garofao i garofalić. Garofan, garofao, garofilić (iz Bosne, O. Vujčić), *Dianthus caryophyllus* L. B. Šulek, im. 85.

GAROFIĆE, *n. vidi* karanfíl i garofao. — U naše vrijeme i u *Vukovu rječniku* s dodatkom da se govori u Boci. Jednu sofu erven' garofíja. Nar. pjes. vuk. 1, 397. (od *Dubrocnika*).

GAROFUO (garoful), *gārōfūla*, *m. vidi* karanfíl i garofao, tal. mlet. garofolo. Zeleni garoful na sredi jinití. Nar. pjes. istr. 2, 138. Na Franu je zrasla kita ružmarina; na lipoj Lijani garoful trigrani. Nar. pjes. mikul. 159. Ona mu pokaže garoful. Nar. prip. mikul. 17. Garoful, garofuo (po rukopisu xviii vijeka), gariofilata, 1. *Dianthus L.*; 2. *Dianthus caryophyllus L.* (na Cresu); 3. *Eugenia caryophyllata* Thunb. (po rukopisu xviii vijeka). Garoful divji, *Dianthus silv.* L. B. Šulek, im. 86.

GAROŃA, *m. ime* crnom volu. — isporodi galoña. F. Kurelac, dom. živ. 24. J. Bogdanović. V. Arsenijević. M. Medić. — *vidi* 1. gar.

GAROPALAK, *vidi* garofalak. — xv vijeka. Kuda mi vodiš moje hraniće, moju perlu, moj bosil, moj garopalak? M. Držić 33.

GAROŠA, *f. ime* crnoj krmaci. — U *Srijemu*. M. Medić. — *vidi* 1. gar.

GARÓV, garova, *m. ime* crnom psu. — *vidi* 1. gar. — *Akc.* kuki je u gen. sing. tuki je u ostalijem padežima, osim nom. sing., voc.: garove, garovi, gen. pl. garová. — Od xviii vijeka, a između rječnika u *Stulićevu* i u *Vukovu*. *Linac veli*: Garov laje. V. Došen 256^a. Kovac imadaše nagojena garova. D. Obradović, basn. 201. Nikočev ih je garov dočekao. Ogiđel. sr. 120. Nema lova bez staroga garova. Nar. posl. vuk. 203. Čuvaj se da ne povučesh garova za rep. 350. Garov. F. Kurelac, dom. živ. 45.

GAROVA, *f. ime* crnoj kravi. F. Kurelac, dom. živ. 24. J. Bogdanović. M. Medić. — *vidi* 1. gar.

GAROVI, *m. pl. ime* mjestima, a) selo u Srbiji u *Branicevu*. — xiv vijeka. U *Branicevu* ... selo Garove (acc.). Glasn. 24, 264—265. (1382). — b) mjesto u Bosni blizu *Vranduka*. Druga (rojska) lijevo *Vepra* nebolična imade se na Garove naći, tud' će bojna tučiti se krila, ako bili u *Vranduku* Turci. *Osvetn.* 7, 28.

GAROVLEY, *adj. koji* pripadu garova. — U *Vukovu rječniku*.

GARŠKE BARE, *f. pl. mjesto* u Srbiji u okrugu *smederevskom*. Sr. nov. 1861. 648.

GARSKI, *adj. koji* pripadu selu: a) *Garima*, *Garska* (opština). K. Jovanović 128. — b) *Garama*. Putnici osobito kumu 'garske kuke' (u selu *Garama*) kao svoje 'večne muke'. M. D. Milićević, s. dum. 59.

GARŪBĪNA, *f. vidi* karabinka. Garubine puške potprašujte. Nar. pjes. vuk. 4, 440.

GARUFAL, *vidi* garufao.

GARUFALA, *f. vidi* garijofilata. — U *Stulićevu rječniku* (garufala, trava caryophyllata') i u *Šulekovu imeniku*: *Garufala*, caryophyllata (Sabjar), *Genm urbanum* L. 86.

GARŪFALIĆ, *m. vidi* garofalić. Garufalić divji, *Dianthus diutinus* Kit. (na Cresu). B. Šulek, im. 86.

GARUFAO (garufal), *m. vidi* karanfíl i garofao. — U *Mikašinu rječniku* (garufal, garofao, karanfíl, cvijet caryophyllus vernaculus, caryophyllum, cyanus, leucocjum). — Na jednom mjestu xvi vijeka stoji bez drugoga a: Kaloper sa smiří, garufí, vijole. M. Marulić 78.

GARUĽA, *f. a) ime* crnoj kravi. F. Kurelac, dom. živ. 24. — b) ime (crnoj?) mački. U ovom selu nije slobodno ime mačka' izustiti, već mačku drugim imenom zovu, n. pr. kodela, šaruĽa, garuĽa. T. Kovačević, bosn. 46.

GARUŠA, *f. ime* ovci. — *vidi* 1. gara. — *Akc.* se mijenja u gen. pl. gārūšá. — U *Vukovu rječniku*. F. Kurelac, dom. živ. 63.

GÄRVÂN, *m. vidi* gavran.

GARVANIĆI, *m. pl. mjesto* u Srbiji u okrugu *smederevskom*. Niva u *Garvanići*. Sr. nov. 1870. 768.

GARVANOVAC, *Garvanovca*, *m. mjesto* u Srbiji u okrugu *Kragujevačkom*. Zemlja u *Garvanovcu*. Sr. nov. 1873. 934.

GARVANOV KAMEN, *m. vis* u Srbiji u *kneževačkom okrugu*. Glasn. 19, 299.

GARVANUŠA, *f. oranica* u *građskoj pukovniji*. I. Brlić.

GARZA, *f. vidi* garla (! kao da nije *štamcarska pogreška*). Udri, Đuro, s garzom na koñike. Nar. pjes. vuk. 5, 364. Kad udari garza na kolíke. 5, 365.

GÄS, *m. (phys. chem.) tvar* u koje čestice otkrivaju jednu drugu tako da napañu prostor u kojem je (n. p. vazduh, rođena para itd.); u ovakovo stanje dolaze tvari s veće vrutine, a s mañe vrutine biraju žitke ili tvrde. — isporodi plin. — Riječ tuda; u naše vrijeme primljena iz *evropejskih jezika*. — U *Šulekovu rječniku* (gas'). — Obično se ovako zove gas koji se gori radi svjetlosti.

GÄSAN, *gasna, adj. a) koji* gasi. — na jednom mjestu xvii vijeka. Sunce gasnim mrakom za čudo izgímu. I. T. Mrnavić 173. — b) koji pripada *gaseñu*. — u *Šulekovu rječniku* (gasna priprava feuerlöschanstalt; gasni red feuerlöschordnung; feuerordnung).

GÄSILAC, *gasioca, m. čorjek koji* gasi (požur). — isporodi gasiote. — U naše vrijeme u *Šulekovu rječniku* (feuerknecht; löschler; gasioci löschmannschaft).

GÄSILAČKI, *adj. koji* pripada *gasiocima*. — U *Parčićevu rječniku*.

GÄSILANA, *f. u naše vrijeme* u *Zagrebu zore* se ovako zgrada gdje su sve sprave i drugo što treba za gašenje požara. — Riječ je (ne vele srećno) načinena od osnoze *gasil* tobožñijem nastavkom ama koji nije drugo nego pers. tur. hane, kuća.

GÄSILO, *n. sprava* kojom se gasi vatra, požar. — U *Stulićevu rječniku* (instrumentum igni extinguendo' s dodatkom da je riječ ruska) i u *Šulekovu* (feuerlöschapparat; löschmittel; gasila feuergeräth; feuerlöschrequisiten; löschgeräth).

GASILKA, *f. sprava kojom se gasi svijeća*. — *U Šalekocu rječniku* (auslöscher; löschhorn).

GASITEL, *m. čovjek koji gasi, vidi gasilac*. — *U Staličevu rječniku* (extinctor).

GASITELAN, *gasitelna, adj. koji treba gasiti*. — *U Staličevu rječniku* (extinguendus). — *ne pouzdano*.

GASITELICA, *f. žensko čelude koje gasi*. — *U Staličevu rječniku* (quae extinguit).

GASITI, *gāsiti, impf. extinguere, činiti da što veće ne gori*. — *Ako, kako je u praes. tuki je u impf. gāsāh, u aor. 2 i 3 sing. gāsī, u part. praet. pass. gāsēn; u ostalijem je oblicima onaki kako je u inf.* — *Riječ je praslavenska, isporodi stslor. gasiti, rus. gasiti, češ. hasiti, pol. gasić. — Po lit. gesti, gasnati, gesyti, gesinti, gasiti, sansk. gas, izmoriti se, zend. zah. gasnuti, indoevropski je korijen ges (sa značenjem gasnuti); čudnovat je vokal a u slavenskim jezicima: kao kauzalno ojačanje prema o trebalo bi o (a potvrđeno je posre kao kauzalno ojačanje samo u laziti, saditi prvna lēz, sēd; po orome bi trebalo da slavenski korijen od kojega postaje kauzalno gasiti glasi čas nj, gēs, ali mu nema potvrde s ovijem značenjem), a s istijem vokalom ima i gasnuti (koje ridi) prema čemu je gasiti kauzalni glagol; istina, može se pomisliti da je gasnuti postalo kasnije od gasiti.* — *Između rječnika u Belinu 549^b, u Voltijčinu, u Staličevu, u Vukovu (1. löschen' restinguor: gasiti vatru, svijeću, žedu; gasiti se auslöschen' extinguior: gasi se svijeća, vatra).*

a. *aktivno. a) s pravijem značenjem kazanijem sprjeda. aa) objekat je ogañ, vatra, plamen itd. Vidi sam razbiti tvrd kami kamenom i plami gasiti gorućim plamenom. D. Baraković, vil. 272. Ti jesi rosa koja gasiš ogañ. P. Posilović, nasl. 74^a. Ujem ogañ gasit'. (b). Poslov. danić. 146. Vrilo je ovo, koje vatru gasi. A. J. Knezović 47. — metaforički. Uzdržanje gasi vrućim ptočenije grijeha. M. Radnić 416^b. Sržba našī silni ogañ koji mučno čovjek gasi. J. Kavañin 350^a. Gisi gase oni plamen od ljubavi. Ant. Kadečić 156. — Muška glava kućni ogañ glasi, devojčako inaē ogañ gasi. V. Bogišić, zborn. 292. — bb) objekat je ono što je napaleno te gori. Gorela je gora tri dni i tri noći, dok je dogorela sokolu do gnezda, soko gnezdo gasi, a devojku kune. Nar. pjes. vuk. 1. 488. Usta starac babu tražit', bradu zapali; stade momce bradu gasit', momu odvede. 1, 522. — amo spada i ovo: Gasiti ugļevlje: kad se za koga misli da je urećen, onda mu bajalica ,gasi ugļevlje', t. j. živo ugļevlje baca u nenacetu vodu namjenjujući na one za koje se misli da su ga urekli, pa kod čijega imena ugļen potone, za onoga se misli da ga je urekao; po tom bolesnik od one vode u triput srkne i umije se ione. Vuk, rječ. 83^b. Ko je već prostrojen gase mu ugļevlje u vodi. M. D. Miličević, živ. srb. 1. 105. — cc) objekat je (žiro) vapno; gasi se kad se polijeva vodom da izgubi žestinu. Niki vodom gasi japno. D. Baraković, vil. 56. Gasiti vapno, krec ,kalk löschen', u Šalekocu rječniku kod löschern. — b) u praesensom (metaforičkom) smislu, objekat može biti nešto (i unna strar) što nam se čini slično ognju ili što uopće isporodujemo s ognjem ili po posljedica ma ili po načinu postojanja ili nestajanja ili drukčije. aa) objekat je žeda; metafora je uzeta od toga što s čega (s vode) nestaje ognja, nestaje i žede. Nenasiću žedu gasi. P. Kanavelić, iv. 425. Da mu gasi žede silu. A. Vitičić, ost. 199. Žedu gasi u zdencu dubokom. M. A. Rejković, sat. L2^a. Više moje*

glave ružu usadite, sniže moji nogu vodu izvedite: koje mlado prode, nek se ružom kiti, koje l' staro prode, neka žedu gasi. Nar. pjes. vuk. 1. 893. — bb) ,gasiti mašt'. Neke domaćice običaj imaju mast u vreme herbe, prede nego što ga za pravljone poslastica kuvati počnu, s pepelom gasiti, da ga stadiñ naprave. P. Bolić, vinod. 2. 15. — cc) objekat je giec, lutina, mržña, nemir uopće, ili stane koje se jarča kod ljudi radi lutine, mržnje, nemira itd. kao bna, rat itd. Gasiti ljubavu omrazu. I. Ivanišević 276. — Nu bilh isk'o s dobrom s prva nabuñenje gasit' ovo. I. Gundulić 504. Imamo gasiti karbe, psosti . . . M. Radnić 247^a. Duge rati pučne gasi. J. Kavañin 32^a. Koja mir čuva, nesklad gasi. F. Lastrić, ned. 296. Miri i gasi boj među našim požudama bezrednim. Ant. Kadečić 167. Gasiti bimu ,stillen' ,sedare', u Vukovu rječniku 83^b. — amo spada i ovaj primjer u kojem su objekat čelad uzbañena: Žive i krañske puke užgane gasi. J. Kavañin 262^a. — dd) objekat je žela, požuda itd. Pričestenje gasi i davi požude i pohlepe ĩudue. A. Komulović 47. Ti jesi jedan oblak koji gasi naša poželenja. P. Posilović, nasl. 74^a. Gaseći poželenja svitovña i tilesna užgaja. F. Lastrić, test. 254^a. — ee) objekat može biti koju mu drago unna strar; gasiti znači što i uništiti. Počeh ja gasiti tiho tuj nezgodu, ki se imah srditi, i žaliti škodu. P. Hektorović 26. Sava, sve vode od ĩirika grabeći ter ime in gaseći. F. Glavinčić, evit. xv—xvi. Sa svime dvizemo i gasimo sve zle običaje. M. Bijanković 158. I razbora gasi krjepos. J. Kavañin 26^a. Pak blud gasi zdrak razloga. 31^a.

b. *sa se, refleksivno ili pasivno. Jere se (lubar) i gasi i opet razgara. N. ĩimirović 38. Onako oda svud da se gnjev ugasi božići, kako si plam ovom vodom se gasi sad. F. Lukarević 171. ĩitrim duhom svića velika gasi se. I. T. Mrnavić, osm. 92. Ne plamen gorući u tebi se gasi. V. Anđrijašević, put. 31. Sržba božja s kijeh se gasi. A. Vitičić, ost. 290. Očuti, da mu se u srdcu gasi nešto poželeño. A. Kanižlić, utoč. 305. Da se žestina srbe božje s vodom suza imade gasiti. E. Pavić, ogl. 21. One mrzine, one navidnosti, oni nemiri, kojijem se gasi ljubav bratinska a bude i goje neprijateljstva. I. M. Mattei 322. Vatra se slamom ne gasi. Nar. posl. vuk. 32.*

GASIV, *adj. koji se može gasiti*. — *Samo u Staličevu rječniku* (qui extingui potest).

GASLO, *n. ridi geslo*.

GASLIV, *adj. koji zaudara na gas*. Gasljivo staklo, u kome je bio protrolej (narod ga zore gas), te udara. ,Ovo je staklo gasljivo; imaš drugo?' S. Pelivanović.

GASNIK, *gasnika, n. a) kabao u gasilcu; b) zakom, ure. ba kod gasćna (požara)*. — *U Šalekocu rječniku* (feuerlöschordnung; feuerordnung; löschkübel).

1. **GASNUTI**, *gāsneti, impf. extinguere, gasiti se*. — *Riječ je stara, isporodi stslor. gasnati, norosl. gasnotti, bug. gasniti s istijem značenjem. — Ne može se za cijelo kazati, jeli gasiti (kao kauzalni glagol) postalo od gasnuti; tome se protivi s jedne strane što ovoza zadięga glagola nema u sjeverozapadnijem jezicima a s druge sam rokal a (vidi kod gasiti); može biti da se je gasnuti načinilo od gasiti, pošto je nestalo glagola od kojega je gasiti (kao kauzalni glagol) postalo. — U našem je jeziku potvrđeno od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu (incipere extingui' 697^b; paulatim confici' 221^b; languescere' 75^a; affecto' 42^b) i u Staličevu (languescere, extingui'). a) u pravom značenju. Kandjele naše*

gasnu. N. Rašina 222a. Svetilniki naši gasnu. Anton Dalm., nov. tešt. 39. Svitlaci naši gasnu. I. Bandulavić 253a. mat. 25, 8. Od ognja koji gasne. P. Kanavelić, iv. 414. Oni ogañ često staje, i u sirovih drvih gasne. J. Kavañin 397b. i u naše vrijeme u okolici dubrovačkoj. 'Svijeća gasne'. P. Budmani. — b) u prenesnom, metaforičkom smislu. Pri drugomu gasne Apolo (sunce). Đ. Baraković, vil. 176. Otea prema sinu gasne ljubvena prav. I. T. Mrnavić, ist. 186. I plam gasne tvo ljubavi. A. Vitajić, ost. 223. Zrak od slave vik ne gasne. I. Đorđić, ben. 130. Mě oči gasnu od cvila. salt. 395. — o čeladetu, znači ginuti, čeznuti (često kod dubrovačkih pisaca). Gasne srućee me kako cvit s rozom. Š. Menčetić 145. Gasnući (ja) ovakojo po malo po malo za ures rajski tvoj, gizdava ma hvalo. N. Našeskić 2, 120. Vene, čezne, gasne, blidi. A. Čubranović 153. I. Gundulić 135. 344. 464. Goreć kako suho drvo ali jedna svića. gasnu, čeznu, blidu, kopñu, i ginu vike. D. Rašina 105a. Sfa je negova (onoga koji umire) misao obraćena okolo prive-like i priteške bolesti koju trpi. da nigda ne bi taka, pokle vidi da malo po malo gasne. M. Orbin 73. Kad uza me, tebe vidim, ginem, gasnem, treptim, blidim. G. Palmotić 2, 217. S kijeh u mukah duša gasne. P. Kanavelić, iv. 420.

2. GASNUTI, gasnem, *impf. gasiti*. — Na jednom mjestu xvii vijeka u Voltigijinu rječniku (smorzare, spegnere, löschen). Tko stavla mućane budalastomu, gasne srebu. M. Radnić 425b.

1. GÁŠA, *m. vidi* Gašo. — *Akc. se mijeća u roc.* Gášo. D. Avramović 213.

2. GÁŠA, *f.* Svaki je seño provrćen po srijeđi kroz svu debelju u na dva mjesta i tuđa se provlači uza imenovana 'gaša'. Za tu gašu veziva se tanki konop. L. Zore, rib. ark. 10, 354. — *tal. gascia.*

GAŠATI, gašam, *impf. gasiti*. — U Stuličevu rječniku (v. gasiti s dodatkom da je uzeto iz misala). — *sasma nepouzđano.*

GÁŠČE, Gaščeta, *n. vidi* Gago. — U Dobrošelu u hrvatskoj krajini. M. Medić.

GÁŠČICA, *f. vidi* Gaštica, a). 'Ko pije vodu Gaščicu, bizo lijega na dašeciu'. M. Medić.

GÁŠĚNE, *n. djelo kojijem se gasi*. — U Stuličevu i u Vukovu rječniku.

GÁŠEV, *adj. koji pripada Gašu*. I Gaševu glavu izgubiti. Oglad. sr. 138.

GÁŠIĆ, *m. prezime po ocu Gaši*. — U naše vrijeme. Nikole Gašića. Glasn. ii, 1, 45. (1808). Jovan Gašić. Rat. 413.

GAŠINAC, Gašina, *n. mjesto u Srbiji u okrugu jagodinskom*. Niva u Gašincu. Sr. nov. 1867. 308.

GAŠINCI, Gašinaca, *m. pl. selo u Slavoniji u podžupaniji đakovačkoj*. Pregled. 104.

GAŠINICA, *f. niva u Srbiji u okrugu kruševačkom*. Sr. nov. 1875. 631.

GAŠKA, *f. vidi* 1. gačka. — Samo u Stuličevu rječniku (gaška, gaškavina, jutum, limus, locus coenosus).

GÁŠKAVINA, *f. vidi* gaška.

GÁŠLIKA, *f. drvo što ne može vatru da drži, nego se gasi i dimi*. — U Šulekovu rječniku (rauchholz); u Vukovu ima samo *adj.* gašljiv.

GÁŠLIKOV, *adj. u Vukovu rječniku: n. p. drvo, t. j. koje se gasi, ne može vatru da drži, kao n. p. vrbovina, jovovina, lipovina*. — *ispoređi* gašjika.

GÁŠNICA, *f. ime mjestina. a) vidi* Gaštica, b). Na Gašnici više Gradiškoga. Osvetn. 5, 56. U boju na Gašnici. T. Kovačević, bosn. 127. — b) *mjesto u Srbiji u okrugu kruševačkom*. Sr. nov. 1873. 1109.

GÁŠO, *m. hyp.* Gavrilo. — *ispoređi* Gaša. — *Akc. se mijeća u roc.* Gášo. — U naše vrijeme u Crnoj Gori: Od detića Popovića Gaša. Nar. pjes. vuk. 5, 368. Kaži meni štogod za Gavrila, de je mene Gašo poginuo. Oglad. sr. 141. — i u Lieč. V. Arsenijević.

GÁŠOV, *adj. vidi* Gašev. Tu nadoše Gašovu Krstiju. Oglad. sr. 141.

GAŠOVIĆ, *m. prezime po ocu Gašu*. — U naše vrijeme. M. Đ. Milićević, srb. 672.

GÁŠPA, *m. vidi* Gašpo. — *Akc. se mijeća u roc.* Gášpo. — U naše vrijeme u Dalmaciji (gdje je nom. Gašpe, a roc. Gášpe). — U Parčićevu rječniku (Gašpe).

GÁŠPAR, *m.* Gaspar, *ime muško (po legendi ime jednome od tri kraja)*. — Od xiv vijeka. Gašpar Bribiran. Mon. croat. 2. (1309). Gašpara Milostića. I. Gundulić 312. Tri one kraje, t. j. Gašpara, Melkijora i Boltžara. F. Glavinčić, cvit. 415b. Naš komšija Gašpar. Nar. prip. vrč. 178.

GAŠPARCI, Gašparaca, *m. pl. selo u Hrvatskoj u podžupaniji dioničkoj*. Pregled. 11.

GÁŠPARIĆ, *m. prezime, vidi* Gašparović. — Od xvi vijeka. Tomaš Gašparić. Mon. croat. 199. (1512) (na drugom mjestu Gašparinić: Tomaš Gašparinić. 201 god. 1512). Schem. zagr. 1875. 261.

GÁŠPARINIĆ, *m. vidi* Gašparić.

GÁŠPAROV, *adj. koji pripada Gašparu*. Bogdanskoga vojvodu, Gašparova namjesnika. I. Gundulić 312.

GÁŠPAROVIĆ, *m. prezime po ocu Gašparu*. — Od xvii vijeka (prvi put u latinskom spomeniku). Jacobus Butina Gasparovich. Ark. 2, 316. (1637). Gašparović. M. Đ. Milićević, srb. 99. Sem. srb. 1882. 202.

GÁŠPE, *m. vidi* Gašpa.

GAŠPER, *m. vidi* Gašpar. Ja Gašper S(a)nizić. Mon. croat. 189. (1506).

GÁŠPO, *m. hyp.* Gašpar. — *ispoređi* Gašpa. — *Akc. se mijeća u roc.* Gášpo. — U naše vrijeme u Dubročniku. P. Budmani.

GÁŠTICA, *f. a) rijeka u Vukovu rječniku: Gaštica, Gaštica, voda koja izvire u Sincu i u Otočcu se razdjeljuje na troje, pa se dvije lijeve otoke iz varoši sastaju i po tom ne daleko poniru i ispod zemlje idu u more, a treća ide oko brda podaloko i kod sela Brloga ponire. Nijemci onu zovu 'Gärka-fluss', i oko ñe poje 'Gäcko-feld'. — b) selo u Bosni u okrugu bañolučkom. Statist. bosn. 76. — isporadi* Gašnica.

GAŠTIR, *m. u Vukovu rječniku: nekakva trava u Paštrovićima, i iz ñega u Šulekovu imeniku. 86.*

GÁT, *m. agger, saeptum, prvo je značenje: nasap ili plot ili drugo što čim se ne pušta da rodu ñekuda udara. — isporadi* gata. — S oblikom gaty ženskoga roda riječ je praslavenska. isporadi stslor. gaty, rus. гать, češ. hať, pol. gać. a) sa značenem kazanjem sprjeda. — od xvii vijeka, u između rječnika u Mikaljinu (gat. zajaženje od vode, aggeres, septum, substructio) gdje naj prije dolazi, i u Stuličevu (agger, septum). Podoban je reki, koja je svoj gat prodrla. J. Rajić, pouč. 2, 82. Male pukotine razrušavaju plotinu iliti gat. 3, 24. Tu jedno aete od 11 ili 12 godina zapreže koñe. i spustimo na

jednu greblju (gat) dugačku koja pregradila jednu malu rečicu. S. Tekelija. letop. 119, 39. i u *Šulekovu rječniku* („damn; wasserdamn; wehrdamn“). — b) u *rodolice jarak kojijem se narvaća voda (umauena naspomi)*. — u *naše vrijeme* i u *Vukovu rječniku*: vide jaz, u *kod ovoga stoji*: „bei der mühle) der ableitkanal neben dem wehr; „canalis praeter molam, aqua mole reducta“. Sutra dan su je našli utopljen u vodeničnom gatu nežine matere, M. P. Šapčanin 1, 70. — c) *nejasno u jednom primjeru xviii vijeka; kao da znači: roda ili struja*. Nagli poplav puka smina ki Dunaju prem dogrusti, hteć da loče krv svojih sina, gat i nosi uda krna tja do kraji mora erma. J. Kavačič 230a. — d) u *brdu iskopan podrum za vino*. — u *Vukovu rječniku*: vide lagum 2 (kod ovoga je onako tumačeno) s dodatkom da se govori u Baranji. — e) *ime mjestima*, aa) selo u Slavoniji u podžupaniji osijječkoj. Pregled, 100. — bb) *ravnica u Begalici (u Srbiji)*. L. Stojanović.

1. GATA, f. *vidi* gat, a); *ima i drago značenje: mostić od pletera*. — U *Bjelostjenčeru rječniku* („ponticulus vimineus stramine, l. foeno cooptus“). 2. gata ili zajazeće potoka, zagataće, uzdižeće vode „septum, agger per fluvium, l. circa“. 3. gata melinska „claustrum“ i u *Stubičeru rječniku* („ponticulus, aggellus vimineus stramine tectus“). — I kao ime mjestima: a) selo u Dalmaciji u kotaru spljetskom. Repert. 1872. 30. — od xiv vijeka (naj prije u latinskom spomeniku koji nije udati od xiv vijeka). „Gatte“. Doc. hist. rač. 114. U Gate kod svetoga Čubrijana. Ark. 5, 238. Mon. croat. 73. (1450). U Gati. Stat. polj. ark. 5, 312. (1664). u dva primjera u množini. Iz Gata. 311. Iz Gat. 312. (1662). — b) *tri selu u Bosni u okrugu bihačkom*. Gata. Statist. bosn. 104. Gata pravoslavna i G. turska (oboje zajedno Gata gorina). 102.

2. GATA, f. hariolatio, conjectura; praestigia, gataće; sijeri; maštarije. — *Načineno od gatači*. — U *Belinu rječniku* („bagatella, ginoce di mani da far travedore“; „praestigia“). 124b) i u *Stubičeru rječniku* („ginochi di mano che sorpendono i spettatori“; „praestigia, hariolatio, conjectura“). — U *dubrovačkoj pastorici xviii vijeka nekakva igra*: Na štrikiti i na gate (*gen. sing.*), *vidi* kod na) hoće se igrati. (Z). Poslov. danic. 66.

GATAČ, gata, n. *vidi* gatalac. — U *Belinu* (273a) i u *Stubičeru rječniku*. — *slabo pouzdano*.

GATAČANIN, m. *vidi* Gačanin. — U *jednoga pisca našega vremena*, AČ ostaje Turci, Trebišani a i Gačanini. Osvetn. 2, 113. A gori ga prate Gatačani. 6, 59.

GATAČKI, adj. koji pripada Gacku. — *isporodi* gadački. — *Postaje nastarkom* uska od Gacko, ali je *ovo shvaćeno kao da bi trebalo da glasi* Gateko, te se e pred b mijenja na č, a medu i i č umice se a. — U *naše vrijeme* i u *Vukovu rječniku*. Od široka polja gatačkoga. Nar. pjes. vuk. 1, 59. Nog ostali svi Gatački Turci. 4, 336.

GATALAC, gataoca, m. čorjek koji gata, isporodi gatar, gatac, gatavac, gatatef. — *Trće stoji mj. negdašnjeg v. u nom. sing. i u gen. pl. gatalaća; u ostalijem ga padežima nema, i tad (kod Stokaraca) i mijenja se na o*. — Od xviii vijeka, a između rječnika u *Belinu* (gatalac, gataoca „divinator 273a; sortilegus“ 397b, 689b), u *Voltičijinu* (gatalac, gatalea), a *Stubičeru* (gatalac, gatalea i grješkom gataoci, gataocaj. Čaratanici, bajalei, šurkavci, gataoci. I. Ančić, ogl. 70. Dusu, koja se nasloni na carovnike i gataoce sgubiću.

F. Lastrić, ned. 325. Ovo je gonetañe jednoga gataoca. D. Bašić 87b. Posiće sve pogane idolske misnike, gataleo, čarovnike i vilenike. And. Kačić, kor. 281. Vilenici i vilenice, višci i vištice, čaratanu, čaratanice, obćinaoci, gataoci. M. Dobretić 202. Ovo mi je gatalac. Nar. prip. bos. 1, 27.

GATALDIĆ, m. *elasteosko prezime u Dubrovniku, tal. Ghetaldi*. — *isporodi* Getaldić. — *xii vijeka i u Daničičeru rječniku* (Gataldidić). Bistri Gataldidić. Mon. serb. 7. (1100—1200).

GATALICA, f. a) ženska čelade koje gata. — *isporodi* gataru, gatarica. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* („divinatric 273a; kod „sortilegus“ 689b) i u *Voltičijinu* („indovinatric“, „wahrsagerinn“). Bajalice, gatalice ... I. Ančić, ogl. 46. Nije dobra gatalica. I. Velikanović, prik. 64. Stare babe gatalice. Nar. pjes. petr. 1, 41. — b) u *Vukovu rječniku*: kniga u kojoj su kojekakve pripovijetke ili gatañe („ein unterhaltungsbuch, „liber venustior“ („als gegensatz von kirchenbuch“). — u *Šulekovu rječniku* („märchenbuch“).

GATALIŠTE, n. oraculum, mjesto gdje se gata. — U *Šulekovu rječniku* („orakel“).

GATALO, m. čorjek koji gata (ali s nekijem preziranjem): pa po tome čorjek koji priča i izmišlja i laže. *vidi* gatka, b). — U *Stubičeru rječniku* (az gatalac) i u *Vukovu* („der fabelhaas“, „fabulator“).

GATALOVIĆ, m. prezime. — U *naše vrijeme*. Šem. serb. 1882. 202.

GATĀNE, n. djelo kojijem se gata. — *Stariji je oblik* gatanje. — *Od xv vijeka, a između rječnika u Belinu* 273a, 689b, u *Voltičijinu*, u *Stubičeru*, u *Vukovu*. Kih poeti prizivalu na pomoć gatanja al kantanja njih veras. M. Marulić 67. Vsi o ñem gatanje proćahnu. Aleks. jag. star. 3, 283. Zabranjuje caratarije, šurkarije, bajala i gataña svaka pod grih. F. Lastrić, ned. 323. Da nisi u gatañe povirovao? A. Kanižlić, bogoljubn. 130. Žene koje mnogo gataju i gatañu vjeruju. Vuk, živ. 275. Gdje puk vjeruje u uroke i maštu, tu se smiješa lijećenje s gatañem. S. Ćubiša, prip. 92.

GATĀR, gataća, m. *vidi* gatalac. — *Akc. kaka je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. i voc. gataću i gataće, gataći*. — U *naše vrijeme* i u *Vukovu rječniku*. Nekakav car imao kćer za koju mu nekakav gatar ili prorok kaže da će je vjesti zmija. Vuk, živ. 219. Vraćari, vyzjezdari, Haldeji i gataći. D. Daničić, dan. 4, 7. Gatar mući, tajne kazat neće. Osvetn. 1, 65.

GATARA, f. *vidi* gatalica, a). — U *Vukovu rječniku*.

GATAREV, adj. koji pripada gataru. — *isporodi* gatarov. — U *Vukovu rječniku*.

GATĀRICA, f. *vidi* gatalica, a). — U *naše vrijeme*, M. Pavlinović. J. Bogdanović.

GATARIĆ, m. pl. selo u Bosni u okrugu travničkom. Statist. bosn. 202.

GATĀRINA, f. plaća gataru. — U *Vukovu rječniku*.

GATĀROV, adj. *vidi* gatarov. — U *Vukovu rječniku*.

GATĀRSKI, adj. koji pripada gatarima. — U *jednoga pisca našega vremena*. U kojima bi bio duh vraćarski ili gatarski. D. Daničić, 3mojs. 20, 27. — I u *Šulekovu rječniku* („wahrsagerisch“).

GATARSTVO, n. osobina onoga koji gata (gataru), po kojoj gata. — U *Šulekovu rječniku* („wahrsagegeist“).

GÁTATELJ, *m. vidi gatalac*. — *Samo u Stuličevu rječniku*.

GATATELJAN, *gatateľna, adj. koji pripada gatateľima, gatańu*. — *Samo u Stuličevu rječniku* (ad divinationem p̄tensius, conjecturalis⁶).

GÁTATI, *gátâm, impf. conjicere, conjectare; hariolari*. — *Ake. kaki je u inf. taki je u praes. 3 sing. gátajû, u aor. gátah, u ger. praes. gátajûci, u ger. praet. gátavši, u part. praet. act. gátao; u ostaliјem je oblicima onaki kaki je u praes. 1 sing. — -t- stoji nj. nepglašneга d; oblik je gadati praslavenski, isporodi stlov. gadati, rus. гадать, čes. hádati, pol. gadać. star je i oblik gatańi, isporodi stlov. gatańi*. — *Po svoj prilici korijen je isti što i u goditi*. — *Između rječnika u Belinu* (divinare⁶ 273^a; sortilegio uti⁶ 689^b), *u Voltigijinu* (divinare, pronosticare, wahrsagen, errathen⁶), *u Stuličevu* (vaticinari, hariolari, conjectari, conjectura assequi, futura praesagire⁶), *u Vukovu* (vide vracati). *a*) conjicere, conjectare, domišľati se kod čega nepoznata, što može biti: *aa*) razložeńem po onome što je poznato tražeći da se dokači ono što nije poznato. Oni drugi učenik budući poznat, oli krocijeć svoga plemena, kô pravi Jerolim sveti, oli poradi svoga ribańa, kô gata Nonnus. S. Rosa 154^a. Šad će se gatańi, austriјanskoј kući da će pota dati. M. Kuhaćević 159. Pa gataše, čemu utvar znači. Osvetn. 5, 19. — *sa se: refleksivno, kao da je značenje isto što i kod aktivnoga glagola. u jednom primjeru xv rјeka*. Prebivamo ovde razumom filozofskim i knjižnim gatajući se. Aleks. jag. star. 3, 281. *pasivno*: Svašta se gatalo o zadaći živaca. M. Pavlinović, rad. 60. *pasivno impersonalno*: Jezus bi obrezan šesti dan ili pri svrsi mjeseca genara, kô se različito gata. S. Rosa 34^a. Gata se da, kako je Marija bila iz Nazareta, tako i Jozef bio je iz Kafarnauma. 59^b. — *bb*) *postuclajući nešto kao da je ono što se ne zna, pa kušajući jeli baš ono po tome kako odgovara onome što se zna (isporodi nagadati); to biva osobito kad se traži odgovoriti (isporodi gonetati)*. Da se sječaš sjetiti se nećeš, a da gataš pogoditi nećeš. Osvetn. 2, 17. — *sa se, pasivno*. Prid mnim ne gataše nigdar se taj čuda. P. Hektorović 7. — *b*) *hariolari, nešto raditi čim prosti narod misli da se može obaznati što se drukčije ne zna, osobito ono što će biti, isporodi vracati*. Huda Armida već ne gata. J. Kavain 105^a. Nike stvari došaste gataće. L. Lubuški 33. Žene jim gataju i bahore. Blago turl. 2, 58. Koji bi gatao po glasu ptica... Ako bi koji kockam gatao... I. Velikanović, uput 2, 104. Gatala baba da nije mraza. Nar. posl. vuk. 41. Da mi gata iz pleća. V. Vrčević, niz. 143. Gataju laž. Đ. Daničić, jezek. 21, 34. Dočim cura take kôbi gata. Osvetn. 1, 54.

GATAV, *adj. na jednom mjestu xviii rјeka sa značenim: koji treba gatańi, koji nije po sebi jasan, i u Stuličevu rječniku* (v. gataťeljan). Učenići upitaše ga, kad će se to stvari dogoditi, a on gatavijem načinom imi odgovori: „Gdi godijer bude tijelo, ondi iskupit će se i orlovi“. S. Rosa 124^a.

GÁTAVAC, *gátavca, m. vidi gatalac*. — *Ake. kaki je u gen. taki je u ostaliјem paležima, osim nom. sing. i gen. pl. gátavácá*. — *Od xvi rјeka, a između rječnika u Vrančevu* (hariolus⁶) *gdje naj prije dolazi, u Bjelostjenčevu* (kajkavski gatavec), *u Voltigijinu* (gatavec), *u Stuličevu*. Čini doći prida se sve gatavec. Aud. Kačić, kor. 288. Krivi proroci i gataveci. Blago turl. 2, 54. Gataveci gatali. M. Pavlinović, razl. spis. 50.

GATE, *f. pl. vidi l. gata, a*).

1. **GATITI**, *gatim, impf. zagrđivati vodu gatom*. — *Postaje od gat (gati) nastarkom i*. — *Može biti riječ praslavenska, isporodi čes. hatiti*. — *U Mikoľinu rječniku* (gati, zajaziti, aggero⁶), *u Bjelostjenčevu* (consepio, claustrum induco, aggerem obduco, aggero, aquam retineo et aggrego sive congreго⁶), *u Stuličevu* (aggeribus cingere⁶).

2. **GATITI**, *gatim, impf. Kada čovjek uľem ili mašu začimenu hranu jede a vina ne pije, to mu je kasnije grlo kao razderano, te ga peće, pa se kaže: „Grlo me gati“*. — *Na Rijeci*. F. Pilepić. — *Zar od tal. gatto, maćak?*

GÁTKA, *f. postaje od gatańi a dolazi s različitim značenima*. — *Od xv rјeka (vidi d)*. *a*) *ono što se gata, i s osobitijem značenim: zagonetka*. — *u Belinu rječniku* (divinatio⁶ 273^a; aenigma⁶ 288^b) *u Stuličevu* (v. gatańe). Gatku izrečenu ja boľe na svit saj ni lipľe odrisenu ne sľisah. P. Hektorović 7. Ove riječi... učiniše se učenicima da su nekakva gatka. S. Rosa 150^a. — *u naše vrijeme osobita vrsta zagonetke, kad se što kaže posve prosto i istinito, ali tako da onaj koji sľuša misli da je nešto čudnovato, jer ne shrata koju riječ u pravom smislu*. „Jeste li čuli, kako odrise Turci na Glat?“ „Ne mi, nego kazuj duše ti! to mora biti nekakva gatka“. Nar. prip. vrč. 195. *drugih primjera vidi u istoj knjiži* 195—210. — *b*) *pripovijetka u kojoj se kaže nešto čudno što ne može biti (nem. mährchen, tal. fola, fiaba); razlikuje se od basne⁶ tјem što su kod gatke baš čudnovati događaji naj glavnije kod pripovijedanja tako da im se čudi ili da se nima zaborla onaj što sľuša, a kod basne ono što nije istinito samo pomaže da se razrije neka nanka iz čjeloga*. Ženske su pripovijetke one u kojima se pripovijedaju kojekakva čudesa što ne može biti (i po svoj prilici samo će za njih biti riječ „gatka“, nemački „mährchen“). Vuk, nar. prip. vi. — *amo može biti da spada i ovaj primjer xvii rјeka*: I kada koji-godir prijatelj aliti rodak dođe pohoditi ga (nem. moćnika) i zove ga imenom i govori mu: „Poznajesh li ti mene, tko jesam ja?“; ako tada nemoćnik stisne mu oko ruke ali učini mu zlamene glavom, aliti čim drugijem, tako reče oni: „Da je mene do istine poznao, joste se čuje dobro“, i drugo ne čine ni govore nego govoriti: „Dobar se joste vidi u obrazu“, i da dobre oči ima, „Stanovito čini se da nigda nije imao nikakva zla“, i druge stvari od ništa prilicne gatkami koje ne sľuže ničemu. P. Posilović, nasl. 2^b. — *c*) *u Vukovu rječniku*: „das gegenstück einer begebenheit oder handlung“, res respondent⁶ s primjerom: To je negova gatka, po ovome tumačenju kao da je nešto sľično nekome događaju ili nešto što se s onijem može isporediti, amo jamaćno spada i ovo: Da ne upadne ko u onu istu gatku (грč. ερωδισγυαρι) nevjerstva. Vuk, pavl. jevr. 4, 11. — *d*) *na jednom mjestu xv rјeka s nejasnijem značenim*: Za veće kreposti mira i ľubve i počete prijazni da bude u vijeke bez gatke i zle voľe. Mou. serb. 370. (1432). *Daničić u rječniku* (gatkica) tumači: „rixat“ (to bih rekao da je). — *isporodi čes. háčka i pol. gadka sa značenim alteratio*. — *e*) *vidi gatalica, a*. — *u narodnoj pjesmi na Braču*. Prva gatka vako besidila. A. Ostojić.

GATKOVIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Janicije Gatković. Rad. 414.

GÁTNA, *f. a) gatańe*. — *u Šulekovu rječniku* (wahrsagerci). — *b) pripovijetka, isporodi gatka,*

b). — u *Vukovu rječniku* („erzählung“, „narratio“) i u *Šulekoru* („mäherchen“).

GATŃAK, *m. ridi* gaćniak, *od čega postaje kao i gatiak* od gaćnik. — *U naše vrijeme*. Osobito joj treba na muževljevo odijelo paziti a pri tom naj više na gatiak. V. Bogišić, zborn. 268.

GATŃIK, *m. ridi* gaćnik (*kod čega se en promijenilo na ti*). — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku* („das hosenband“, „fascia braccalis“). Na pomoćku od gaća gatiuku. Nar. pjes. here. vuk. 78. Pukne mu gatiuk od gaća. Nar. prip. vrč. 174. Ovdešnji ljudi (*u Hercegovini, Crnoj Gori, Boči*) ne nose gaćice ispod suknenih gaća kao gradski što nose, nego samo jedne, t. j. od raše bijele ili plavetno obojene kroz učkuruk od kojih je promaknut vuneni pleteni gatiuk s kojim sprijeda veže gaće. V. Bogišić, zborn. 268.

GÁTRE, *f. pl.* clathri, *ridi* rešetka, *nem.* gatter. — *U naše vrijeme u Lici*. Gatre „fenstergitter“. J. Bogdanović.

GÁTSKO, *ridi* Gačko.

GAUČIĆ, *m. prezime*. — *xvi vijeka*. Pred dijakom Gaučićem („Gaullichem“) Jurjem. Mon. croat. 297. (1592).

GAUČIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu Dođe Tuzle*. Statist. bosn. 156.

GAŃUN, *m. ridi* gavun.

GAUŽE, *ridi* Gavžo.

GAVALIRKA, *f. ime što ga mlada priličeva mladom ženskom*. Skoroteča. 1844. 219. — *od nem.* cavalier *preko mađ.* gavalir.

1. **GAVAN**, *m. u narodnim pričama i pjesmama ime nekakorome bogatog čovjeka, kojega za to što su bili on i žena mu neznaoši i nemilostivi prema siromasima Bog pedeset pretvorivši mu dvor u jezero (Balatino u Ugarskoj po jednom pričanju; Crveno jezero u Imoskom po drugome). — Nepoznata postaja. — Od xviii vijeka u pisaca, koji obično ozako zovu bogaca u jevanđelju (luk. 16, 19—31), u naše vrijeme kod naroda (ridi Nar. pjes. vuk. 1, 126—132. Nar. pjes. istr. 6, 40—46); između rječnika u Vukovu: Gavan. u manastiru Tronoši u Jadru bio je s desne strane kod dveri namolovat go starac koga su guje opasale, te ga kolu i piju mu sise. kao što obično roditelji različne ikone po crkvama i po namastirima djeći tumače, tako je i meni moj otac kazivao da se onaj starac zvao „Bogati Gavan“, i da je pored svega velikoga bogastva bio vrlo tvrd i nemilostiv, pa ga za to Bog onako osudio, i ovo se dosta slaže s onijem što se o Gavanu pjeva i pripovijeda po zapadnijem krajevima naroda našega, *ridi* i Gavanovo jezero kod Gavanov. Od onoga bogatoga Gavana i Lazara ubogoga. M. Radnić 43b. Pakla ogne nengasne, u kih sgara Gavan zlobit. J. Kavačič 387a. Umro je siromah Lazar i bogatac Gavan. M. A. Rejković, sabr. 73. Kad dodose pred dvore bogatoga Gavana. Nar. pjes. vuk. 1, 129. Našli jesu dvorove bogatoga Gavana. Nar. pjes. istr. 6, 40. Ako nijesam Gavan, nijesam ni siromah. Nar. posl. vuk. 7. — *U jednoga pisca našega vraćena: uopće bogat čovjek*. Rado je kmet velikoga bana i gavana. S. Ćubiša, prip. 11. Koje bi ni jade sunac i pastoruk, nama bi trebao car gavan i brastvenik. 91.*

2. **GAVAN**, *m. prezime*. — *isporedi* 1. Gavan. — *U latinskom spomeniku xiv vijeka*. „Mico Gavan“. Mon. ragus. 1. 139. (1313).

GAVANKA, *f. Gavanova žena, ridi* 1. Gavan. Našli jesu dvorove bogatoga Gavana i velike

palače te bogate Gavanke. Nar. pjes. istr. 6, 40. Služil san ja Gavana, prokletoga pogana, i Jelenu Gavanku, tu prokletu poganku. 6, 42.

GAVANOV, *adj. koji pripada Gavanu*. Pošli jesu naprida, usritili Stipana Gavanova čobana. Nar. pjes. istr. 6, 42. i u *Vukovu rječniku*: Gavanovo Jezero. tako se u Lici zove „Balatonsee“ u Mađarskoj. onamo se „pripovijeda“ da su, mjesto dva anđela (*kao što je u narodnoj pjesmi*), Hristos i sveti Petar došli pred dvore Gavanove. kad je sluga kazao da bi im dao jagne ali je u plamni u ovcama, oni mu rekli: „Ako ti je na sreću pomišlehe kao što je govorehe, sad će jagne tu biti.“ i u taj se mah jagne ondje obri. — Pošto oni reku sluzi da hježi odande u planinu, udare muhe i gromovi, te dvore Gavanove sažegu i ondje postane jezero u kome vele da i sad pijetli poju i zvona zvone.

GAVANSKI, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. D. Avramović 252.

GAVAZ, *m. ridi* kavaz. Brže posla svojega gavaza. Nar. pjes. vuk. 3, 79.

GAVČAN, *Gavčna, m. kao da je ime muško. — Dolazi samo (gen. Gavčna) u spomeniku xv vijeka, i iz čega u Daničićevu rječniku (Гавчѣнъ, ime muško. 3, 375). Na Gavčana vrlo. Glasn. 15, 286. (1318?)*.

GAVDENCIJ, *m. Gaudentius, ime muško. — xviii vijeka*. Svet Gaudencij u Osoru. J. Kavačič 331a.

GAVDO, *m. hyp.* Gaudencij. — *Ake. se mijenja u voc.* Gávdo. — *U Parčićevu rječniku*.

GAVELJANE, *n. djelo kojijem se gavelja. J. Bogdanović*.

GAVELATI, *gavelām, impf. teško i mučno hoditi. — Ake. se mijenja u praes. 1 i 2 pl.* gavelāmo, gavelāte, *u aor. 2 i 3 sing.* gavelā, *u part. praet. act.* gavelāo, gavelāla. — *U naše vrijeme u Lici*. „Od truda i muke jedva evo gavelam“. „Tako sam oslabio, da jedva evo živ gavelam“. J. Bogdanović.

GAVĖS, *m. ridi* 1. gavez. — *U Belinu rječniku (pulmonaria 570b) i u Voltigijinu (polmonaria, erba „lungenkrant“)*.

1. **GAVĖZ**, *m. ime nekijem biljkama. — e-stoji mjesto negdasiega e. — Riječ je praslavenska, isporodi maioras, havjaz, čes. havez, cacalia, (pol. gawda, Aster amellus L.). — isporodi gaves. — Između rječnika u Mikalčinu: gavez, kunsno „vaula (stamparskom griješkom mj. inula, ridi kod kunsno) rustica“; u Bjelostjenčevu: „consolidā, vaula (po Mikalčinu) rustica, solidago“; u Jambrešičevu: „consolidā (u dodatku); u Stuličevu: „consolidā maggiore, erba“ „symphytum“; u Vukovu: „die wallwurz“ „symphytum officinale Linn.“ žile od crnoga gaveza kuhane u mlijeku privija narod kad hoće da se što srasto, i govori se da ona trava takovu silu ima da bi dva prsta kad bi se četrdeset dana onako nōme zavijala, prirasla jedan za drugi. — Uzmi korena od velikoga gaveza. J. Vladimirović 18. Gavez „consolidā major“. Z. Orfelin, podr. 489. Gavez, slov. gavez, rus. га́вѣз (= Cynoglossum), češ. havez (= Cacalia), 1. symphytum, Symphytum officinale L.; 2. lingua canis, cinoglossa, consolidā, Cynoglossum pictum Ait.; 3. Cynoglossum officinale L.; 4. pulmonaria, Pulmonaria angustifolia L. Gavez beli ili bili, cinoglossa, 1. Cynoglossum pictum Ait.; 2. Symphytum tuberosum L. Gavez mali, cinoglossa, Cynoglossum officinale L. Gavez mañi, Prunella (vulgaris) L. Gavez*

pravi, cynoglossum, lingua canina, Cynoglossum officinale L. Gavez veliki, simphitum majus, consolida maggiore, Symphytum officinale L. Gavezstina vac, češ. stinavec (= Genista tinct.), simfito petreo, Symphytum tuberosum L. B. Šulek, im. 86.

2. GAVEZ, *m. sclo u Srbiji u okrugu jagodinskom*. K. Jovanović 108.

3. GAVEZ, *m. u jednoga pisca XVIII vijeka kao da znači: bezdana, propast (od abyssus?)*. Jež će prije biti gladak, ogañ studen i poledan, slani morski gavez sladak... J. Kavañim 62^b. I dno zemlje svijeh zagreza, gdjeno 'e tjeme od gaveza. 391^a. Da bi zemlja, da bi more, gavez mogli govoriti. 530^b. Naprijet ima'u i gavez i sva narav na grješnika. 557^b.

GAVÉZOV, *adj. koji pripada (L.) gavez*. Obesi u jednoj kesici kroz vrah u bure u vino gavezovog korena. P. Bolić, vinod. 2, 272.

GAVEŽ, *m. gamad (?)*. — *U jednoga pisca našega vremena*. Sta se piti voda nepijača iz bistijerna dažda navraćana gdje se legu gamavi gavez. Osvetn. 5, 108.

GAVEŽLIV, *adj. kojemu se lasno gavi*: „Ja nijesam gavezljiv“. M. Pavlinović.

GAVITIO, *gavitjela, m. nešto načinjeno od drva ili od grožda što pluta na moru a vezano je sa sidrom u dvo mora, za što se brodovi privežu*. — *isporedi gripļa, kotvokaža*. — *Od tal. gavitello, kod čega je e u našem jeziku postalo è, po južnom govoru je, a u nom. i acc. sing. i (ispred o, koje stoji mj. l)*. — *U naše vrijeme u Dubrovniku*. P. Budmani. — *U Šulekovu rječniku ima oblik gavitel', ali krivo stoji kod 'ankerbojesel'; trebalo bi da stoji kod 'ankerboje'*.

GAVITI SE, *gavim se, impf. malo se gaditi*. M. Pavlinović. — *Premda je potvrđena istom u naše vrijeme, može biti praslavenska riječ, isporedi stslor. ogaviti, dosuditi, češ. ohaviti, zgyditi*. — *Korijen indoevropski može biti gu, isporedi snskrt. gu, cacare (vidi kod govno)*.

GAVKA, *f. Somateria mollissima L., vrsta patke s vrlo mekijem perjem*. — *U Šulekovu rječniku (Anas mollissima kod 'eidergans')*. — *Iz ruskoga jezika*.

GÄVORICA, *f. sitna girica (Smars vulgaris Cuv.)*. — *Na Braču*. A. Ostojčić.

1. GÄVRA, *f. hyp. Gavriła*. — *Akc. se mijenja u voc. Gävro*. — *U Parčićevu rječniku*.

2. GÄVRA, *m. vidi Gävro*. — *Akc. se mijenja u voc. Gävro*. — *Prije našega vremena i u Vukovu rječniku (s dodatkom da se govori u istočnijem krajevima)*. Gavra. S. Novaković, pom. 55. — *U sjevernoj Dalmaciji dolazi s nom. Gävre i s voc. Gävre u Parčićevu rječniku*.

3. GAVRA, *f. ime (crnoj?) kozi. isporedi gavran, d)*. F. Kurelac, dom. živ. 38.

GÄVRÂN, *m. Corvus corax L., poznata crna ptica; postala su iz toga i druga značenja (osobito istaćuñem crne boje) u našem jeziku*. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslor. gavrân, rus. га̀вранъ, češ. havran, pol. gawron*. — *Kao da je složeno od nejasne osnove ga i od vran: Miklošič misli da je kod ga stariji oblik ka (isporedi norostov. kovran, kavran, walorus. kavoron, nižsr. karvona, karona, let. kovarns, kovarna, čavka), a ovaj da je srodan s korijenom kъ (vidi tko), etym. wörterb. 395; Geitler (lit. stud. 66^b), da je srodno s go u golem, u češ. honositi, ponositi se, i možebiti u gorazlb; Daničić (kor. 47), da je korijen glagola gakat i gatati*. — *isporedi gavran, kavran*. — *Između rječnika u Bjelostjen-*

čevu (kajkarski gauran, v. kauran), u Voltigijinu (corvo' raab'), u Stubičevu (corvus'), u Vukovu (der rabe' corvus' s dodatkom: U narodnijem pjesmama gavranj naj više nose žalosne kniige i glasove o bojevima, i za to se mnoge pjesme počinu: Polećela dva vrana gavrana). — *Premi-ještañem slova postaje i oblik gävran, koji se čuje na granici bugarskoga jezika (bugarski je oblik garvan) i kod ugarskijeh Hrvata, ali se još gdjegdje može čuti u gavran. a) s pravijem značenjem kazanjem sprijeda*. Vзыль ubo miša gavranь za opaši, otnese jego. Stefan. star. 2, 291. I gavrani grauč u zlokobni graci. P. Zoranić 57^a. Gavranovi i psi trču na tijelo mrtvo. M. Radnić 203^a. Od Boga odstupe ter od bilih golubica čine crne gavranove. J. Banovac, razg. 169. Ma koliko i je taki u sadašnjem naraštaju? slobodno imam reći, da i je onoliko koliko no i bijeli gavranova. F. Lastrić, ned. 148. Garavi gavrani. A. Kanižlić, kam. 45. Gavranj jibine ñemu donosili su. I. Velikanović, uput. 1, 93. Pošli mi sivog sokola da ćeram vrana gavrana. Nar. pjes. vuk. 1, 213. Da j' ne kļuju orli i gavranj. 2, 425. Pa ga podaj crñim gavranov'na. 2, 507. Te je zemļa krvi poželela, gavranovi od jumaka mesa. 3, 108. U ñe oči kao u gavrania. Nar. pjes. istr. 1, 15. Od kako je gavran pocrnuo. Nar. posl. vuk. 233. Gavran, corvus corax, der kolkrabe. J. Ettinger 87. J. Pančić, ptic. 52. G. Lazić 53. i ñeke druge vrste. Veliki lapiždo ili vodeni gavran, carbo carmoraneus, die kormoranscharbe. J. Ettinger 224. Mali ritiski gavran ili lapiždo, carbo pygmaeus, die zwerg-scharbe. 225. Gavran, corvus corone. Đ. Kolombatović, progr. spal. 1880. 13. Morski gavran, phalacrocorax carbo. 47. — garvan. Ti crni garvani. Jačke. 104. Garvan, Corvus corax L. u niškomo okrugu. S. I. Pelivanović. — *b) ime crnom koñu*. Pak zakroči na svoga gavrana... Skočil Osman sa koñia gavrana. Nar. pjes. vuk. 4, 157. Sablju paše, a brñaša jaše, a gavrana u povodu vodi. 4, 490. Hodi u doñe podrume pa izvodi vrana i gavrana. Nar. pjes. kras. 1, 18. Gavranj i garvan. F. Kurelac, dom. živ. 10. — *c) ime crnom volu u Lici*. V. Arsenijević. — *d) ime ovnu*. J. Bogdanović. *ime jareu*. F. Kurelac, dom. živ. 38. — *e) Gavran, vrst vinove loze crna grožda (u Dalmaciji)*. B. Šulek, im. 86. — *f) ime muško. može biti da je ispra bio nadimak (n. p. ernomañastom čovjeku), ali se sad sheata i kao hyp. Gavriło (J. Bogdanović)*. Knigu piše Gavran harambaša. Nar. pjes. vuk. 3, 300. Posjekosmo Gavran barjaktara. Pjev. em. 176^a. *kao prezime dolazi već od xiv vijeka (naj prije u latinskom spomeniku)*. „Micoe frater Gauran“. Mon. ragus. 1, 174. (1345). Schem. herceg. 1873. 254. — *Garvan. Al' mu reče Garvan barjaktare*. Nar. pjes. vuk. 4, 361. *i kao prezime u okolici dubrovačkoj (Gavran i Garvani)*. P. Budmani. — *g) ime brđima u Srbiji. aa) Gavran*. Glasn. 43, 197. — *bb) Garvan*. M. Đ. Milićević, kraj. srb. 166.

GÄVRÂNAK, *gavranika, m. dem. gavran*. — *Akc. se mijenja u voc. gävranče*. — *Od xviii vijeka*. Moj crni gavranče. Nar. pjes. mikl. beitr. 1, 13. — *garvanak*. Da se ono škuri kot crni garvanki. Jačke. 160.

GÄVRANČIĆ, *m. dem. gavranak*. — *Dolazi u naše vrijeme: a) kao ime ñekom crnom groždu*. Gavrančić, blauer burgunder (Petriña). B. Šulek, im. 86. — *b) kao prezime*. Gavrančić. M. Đ. Milićević, srb. 778.

GÄVRANICA, *f. ime kozi*. F. Kurelac, dom. živ. 38. — *isporedi gavran, d)*.

GÄVRANIĆ, *m. dem. gavran. — U naše vrijeme.* Pak izleći tiče gavrančić. Nar. pjes. petr. 3, 152. — *I kao prezime.* Scheu. rag. 1876. 63.

GÄVRÄNOV, *adj. koji pripada gavranu. — Između rječnika u Vukoru* („des raben“ „corvi“). Što učini Gavranova Juba. Nar. pjes. juk. 471.

GÄVRANOVAC, Gavranovca, *m. mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom.* Sr. nov. 1874. 408.

GÄVRANOVA JÄRUGA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom.* Livada u Gavranovoj Jarugi. Sr. nov. 1867. 249.

GÄVRANOVIĆI, *m. pl. seoce u Bosni blizu Šarkovca.* Scheu. bosn. 1861. 88.

GÄVRÄNOV KÜK, *m. Teuerim scoridium L. neka biljka, lukovina.* S. Petrović 322.

GÄVRÄNSKI, *adj. koji pripada gavranima. — Od xviii vijeka.* Bižadžes i uklohat se od svega, što 'e gavranskoga plemena. F. Lastrić, ned. 387. Pak zavika grolom gavranskijem. Nar. pjes. petr. 3, 163.

GÄVRÄNE, *n. djelo kojijem se ko gavra (neka pastirska igra). — U Vukoru rječnika:* igra u kojoj jedan bací svoj štap u visinu a drugi ga svojim štapom pogada „art hirtenspiels“ „ludi genus“.

GÄVRATI SE, gävrať se, *impf. igrati se štapom, ridi kod gavrančić. — Akc. kako je u inf. taki je u praes. 3 pl. gävrajuť, u aor. gävrať, u ger. praes. gävrajuťi, u ger. praet. gävraťši, u part. praet. act. gävrao; u ostalijem je oblicima onaki kako je u praes. 1 sing. — U Vukoru rječnika* (jeine art hirtenspiel: „ludi genus“ s dodatkom da bira u Bačkaj).

GÄVRE, *m. ridi 2. Gavra.*

GÄVREŠ, *m. ime jarca.* F. Kurelae, dom. živ. 38. — *isporedi gavran, d.*

GÄVREŠA, *f. ime kozi. — U naše vrijeme u Liči.* J. Bogdanović. — *isporedi gavran, d.*

1. GÄVRICA, *m. hyp. Gavran, f.* M. Medić.

2. GÄVRICA, *m. dem. 2. Gavra.* M. Medić.

1. GÄVRICIN, *adj. koji pripada Gävrici.* M. Medić.

2. GÄVRICIN, *adj. koji pripada Gävrici.* M. Medić.

GÄVRIC, *m. prezime po ocu Gavri. — U naše vrijeme.* Glasn. II, 1, 183. (1808). Šem. strb. 1882. 202.

GÄVRILEL (Gävrio), *m. ridi Gavriilo i Gabrijel. — U dvojice pisaca xvii i xviii vijeka: u progla s nom. Gävrio (ridi kod Gabrijel).* Andeo Gävrio, M. Đirković, nauk. 614. Od Gavrijela patrijarha. A. Kanižlić, kam. 28. Gavrijel episkop. 235.

GÄVRILA, *f. ime ženska. ridi Gavriilo. — U Parčićeva rječniku.*

1. GÄVRILIO, *m. Gabriel, ime muško, ridi Gabrijel. — U prva vremena (dajbudi u knjigama pisavcima crkvenijem ili nižećinijem jeziku) dolazi s oblikom Gavriilu, Gavrilu; iz űih i u Daničićeva rječnika.* Gavriila Lěsnovskago. Glasn. II, 295. (1312). Arhangela Gavriila. Mon. serb. III, (1318). Mihajla, Gavriila. 212. (1387). Patrijarhu. 19 Gavriilu. Glasn. II, 165. (xvii vijeka).

U naše vrijeme nominativ je Gavriilo, tako je i u Vukoru rječniku (s primjerom iz narodne pjesme: Pogledaj mu na rilo, pa mu reci „Gavriilo“). 1 Gavriilo Sibulija stari. Nar. pjes. vuk. I, 185. Za svog brata Gavriila sordara. 5, 371.

2. GÄVRILIO, *m. ime orna i jarca.* J. Bogdanović. — *isporedi gavran, d.*

GÄVRILOV, *adj. koji pripada Gavriila.* Tako od sad ostaje puška Gavrilova. Glasn. II, 1, 103. (1808). — *I kao prezime.* Tešo Gavrilov. Glasn. II, 1, 112. (1808). Jedno s Čeva Gavrilov Turčine (Turčin je ime muško hrišćansko). Oglad. sr. 87. *kao takovo staji i u srediem roda prema muškome imenu Ture:* Do li si mi, Gavrilovo Ture? Pjev. crn. 31^a.

GÄVRILOVIĆ, *m. prezime po ocu Gavriila. — U naše vrijeme.* Luki Gavriloviću. Glasn. II, 1, 50. (1807). A Vuk gleda Gavrilović Baja. Oglad. sr. 96.

GÄVRILOVIĆI, *m. pl. zaselak u Srbiji u okrugu ažičkom.* K. Jovanović 159.

GÄVRIN, *adj. koji pripada Gavri.* Da ima Isailo za Gavrina vola platiti 50 groša. Glasn. II, 1, 146. (1808).

GÄVRIO, *m. vidi Gavrijel.*

GÄVRO, *m. hyp. Gavriilo. — isporodi 2. Gavra. — Akc. se mijenja u voc. Gävro. — U Vukoru rječnika (s dodatkom da se govori po južnijem krajevima).*

GÄVROVIĆ, *m. prezime po ocu Gavra. — U naše vrijeme.* Vasa Gavrović. Rat. 254.

GÄVRUŠA, *f. ime kozi.* F. Kurelae, dom. živ. 38. — *isporedi gavran, d.*

1. GÄVUN, *m. predi dio na galiji, tal. gavone. — Na jednom mjestu xvi vijeka.* Svi se pristrasise, kako komu gavun vali zbliv, odmiše argutli i tanun. M. Marulić 56.

2. GÄVÜN, gävüna, *m. Atherina hepsetus L. neka morska riba, tal. gavone. — Akc. kako je u gen. taki je u ostalijem pudežima, osim nom. sing. i voc. gävüno, gävüni (u Vukoru je rječniku zlo zablješeno akc.: gävüni). — Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu (gavun, ribica „gou-gola, petroncola, pesce“ „pectunculus“) gdje naj prije dolazi, u Stalićeva (iz Mikašina), u Vukoru (nećaka morska riba s dodatkom da se govori u Dubrocnika). Što su gere i gavuni, to su ženski unakaruli. (Z). Poslov. danić. 124. Gavun, Atherina hepsetus L. Čas. ces. muz. 1854. 184. G. I. Faber 206. Đ. Kolombatović. — U naše vrijeme u Spletu dolazi s oblikom gavn. Gavn pravi, Atherina hepsetus L. Gavn batel, Atherina Boyeri Risso. Gavn lirskaevac, Atherina mochon C. et V. Đ. Kolombatović, pesc. 11.*

GÄVÜNÄRA, *f. mreža kojom se love gavuni. — isporodi bucafica. — Ili je riječ talijanska (gavonara?) ili je načinena od gavun talijanskijem nastackom ara. — U naše vrijeme u Dubrocniku.* L. Zore, rib. ark. 10, 361.

GÄVZE, *m. ime muško, možebiti dem. Gavedeij ili Gavrijel, talijanski je pisano Gauze: Gauze de Pozz. Spom. sr. I, xxxvii. — Nekoliko puta (pisano Gavžo, Gaužo, Gaože), u spomenicima xv vijeka ali srada u paznijem prijepisu, a između rječnika u Daničićeva (Gavžo, Gaože, Gaužo). Gavžo Pucić. Mon. serb. 287. (1119). 317. (1127). Gaužo Pucić. 299. (1420). Gaožo Pucić. 320. (1123).*

GÄZ, *m. vadum, mjesto u vodi gdje je voda tako plitka da se može gaziti. — Akc. se mijenja u loc. sing. gävza, u gen. pl. gävzâ, i u svaj množini kad se uneca ov: gävzovi, gävzová, gävzovina, gävzove. — Osuoca se gaz nahodi samo u južnijem slavenskijem jezicima, s čega će biti tuda riječ, možebiti mađor. gävz s istijem značenom, gävzohi, gävziť.*

U našem se jeziku javlja od xiv vijeka, a između rječnika u Belina 360b, u Bjelostjencera, u Jambrešćeva, u Volligijina, u Stalićeva, u

Vukoru (1. vide brod 1. 2. stala voda na gazove, t. j. opala te se može gaziti), u *Daničićevu* (gazy). Meda mu na gazy na starij na novački, na gazy na žrnovički. Mon. serb. 199. (1381). Čaple gazom kraj rijeke provode život svoj. M. Vetranić 2, 270. Ne možemo jednu dušu naprijed poslat da gaz ukaže i da upreži one strane. B. Zuzeri 198a. Ja ne žalim mrkloj noći mraka, ni moj konić mutnoj vodi gaza. Nar. pjes. here. vuk. 204. Tara voda spala na gazove. Ogled. sr. 252.

GAZALICE, *f. pl. gaće*, nadimak putničkim gaćama. M. Pavlinović. — *Postaje od osnove gaz, vidi* gaziti.

GAZAN, *gázna, adj. vidi* gažljiv. — *U Stalićevu rječniku* (v. gaziv) i u *Jednoga pisca našega vremena*. Rijeke su gazne. M. Pavlinović, razl. spis. 158.

GAZAROVIĆ, *m. prezime na otoku Hvaru, tal. Gazzari*. Marin Gazarović hvarski vlastelin. M. Gazarović vii.

GAZDA, *m. herus, gospodar od kuće, razlikuje se od domaćin tijekom što se riječju gazda jače ističe što je on prema službi, mladima u kući i prema imovini* (domaćin je i prema porodici i prema gostu), *mađar. gazda* (a oro je može biti od star. gospodi). — *isporedi* gazdar. — *Od xv vijeka, a između rječnika u Bjelostjencu* (gazda, gospodar, stariji vu hiže, herus, paterfamilias), u *Voltiđijinu* (padrone, padre di famiglia, hausvater), u *Vukoru* (1. vide domaćin). a) *sa značenjem kazunijem sprjedu*. Ako žena ne zna prosti, tkati ali s iglom vezti, da je prem i lipa baha, ni za gazdu siromaha. P. Vitezović, evit. 125. Mlgo puta s gazdom se inade. M. A. Rejković, sat. E7a. Teško onome gazdi koga sluga neč. Nar. posl. vuk. 316. Gazda u veće kaže svina pastirima. Nar. prip. vuk. 15. — b) *čovjek u kojega je velika imovina, bogat*. Ovaj u Bačkoj rođen bijaše glavni gazda, imajući dosta svoga dobarca. Đ. Rapić 268. Kad ja znadem gazdu bogatoga. Nar. pjes. stoj. 2, 136. Gazda daje, a telal ne da. Nar. posl. vuk. 198. Za to svagda i zovu gazde na mobu, jer siromasi nemaju čim da caste. Vuk, živ. 51. i u *Vukoru rječniku*: 2. „ein reicher mann, ‚dives, cf. gospodar, bogatun. — c) u *Vukoru rječniku*: 3. za vremena turskoga tako su u Srbiji zvali sviške trgovce sa sela (jer su „gospodari“ bili samo Turci, a „gospodin“ vladike i arhimandriti), i to im je ime onamo ostalo još i do danas.

GAZDALUK, *m. postaje od gazda turskijem nastackom luk. a) vladanje, upravljanje imocinom. — od xv vijeka*. Od gazdaluka i marve držađa (*pisali su*) Virgilius i Kolumela. M. A. Rejković, sat. A2b. Žoster moja. Slavonice, odluka govoriti jest od gazdaluka. G3a. — b) *imovina jednoga gazde. — u naše vrijeme i u Vukoru rječniku* „das vermögen (eines) gazda“. facultates. Kakvi mi je gazda brez gazdaluka. Nar. posl. stoj. 74.

GAZDAR, *m. vidi* gazda. — *Postaje od gazda po analogiji prema gospodar. — U jednoga pisca xv vijeka*. Il si sluga ili gazdar. mol' Boga i hvali vazdar. P. Vitezović, evit. 152.

GAZDARI, *m. pl. selo u Srbiji u okrugu to-pličkom*. M. Đ. Milićević, kraj. srb. 386.

GAZDARICA, *f. hera, gospodarica od kuće, gazdina žena, vidi* gazda, *isporedi* domaćica. — *Postaje od gazdar nastackom ica. — Od xv vijeka, a između rječnika u Vukoru* (vide domaćica). Dočeka ga tuđe gazdarica. M. A. Rejković, sat. L2b. Jere je ova gospoja bila gazda-

rica uvik buđna. Đ. Rapić 129. Da on euva hiljadu ovaca i da služi sedam gazdarica. u Nar. posl. vuk. 203.

GAZDARIĆIN, *adj. koji pripada gazdarici. — U naše vrijeme i u Vukoru rječniku*. Gazdaricino dete. M. Đ. Milićević, zlošel. 157.

GAZDARLUK, *m. vidi* gazdaluk. — *Postaje od gazdar. — U jednoga pisca xv vijeka*. Jeli se i u koga naš odkupitelj više ponufati mogao, nego u Judu Iskarijota, komu sve skupštine apostolske gazdarluk pridade? Đ. Rapić 171. Jere gazdarluk ne umiju. 201.

GAZDARSKA RIJEKA, *f. rođa u Srbiji u okrugu niškom*. S leve strane prima Medveda u se Gazdarsku reku koja se zove i Grabovnička, jer protiče i kroz selo Grabovnicu. M. Đ. Milićević, kraj. srb. 9.

GAZDARSTVO, *n. vidi* gazdaluk. — *Postaje od gazdar nastackom istvo. — U jednoga pisca xv vijeka*. Jaram je jedan u kome jeste obodvoje, neka bude indii i jedno gazdarstvo. Đ. Rapić 89.

GAZDASÁG, *gazdasága, m. vidi* gazdaluk, *mađar. gazdaság. — U Vukoru rječniku s dodatkom da se govori u rojrodstvu i s primjerom iz narodne pjesme*: Kod tolika gazdasága moza nisam kadar ni devojke naći. Nar. pjes. vuk. I, 630.

GAZDILUK, *m. vidi* gazdaluk. — *U naše vrijeme*. Ja da sam čovjek, otela bi od neza gazdiluk. V. Bogišić, zborn. 30.

GAZDIN, *adj. koji pripada gazdi. — Između rječnika u Vukoru*. Na gazdinu kulu udarimo. Nar. pjes. stojad. 2, 136.

GAZDINSKI, *adj. koji pripada gazdama. — U naše vrijeme i u Vukoru rječniku*. Vidi u selu veliku gazdinsku kuću. Nar. prip. vuk. 92. Kuća od brašna, rece se za gazdinsku kuću de se gosti dočekuju i caste. Vuk, nar. posl. XLIX—L. Bogosav je bio dete iz gazdinske kuće. M. P. Šapeanin I, 50.

GAZDIŃA, *f. vidi* gazdarica. — *U jednoga pisca xv vijeka*. Svako gazdu s gazdiinom poštiva. J. S. Rejković 69.

GAZDIŃKA, *f. vidi* gazdarica. — *U narodnoj pjesmi ugarskih Hrvata*. A on drugi on za-gleda gazdičku. Jacke. 270.

GAZDOVÁNE, *n. djelo kojijem se gazduje. — U Vukoru rječniku*.

GAZDOVATI, *gäzdujém, impf. raditi kao gazda, upravljati kućom, imocinom. — Akc. se ne mijenja* (aor. 2 i 3 sing. gäzdová). — *U Vukoru rječnika* („wirthschaften“, „eurare rem familiarem“, cf. kućiti).

GAZETA, *f. tal. mlet. gazeta, mali mjedeni novine. — Od xv vijeka i u Vukoru rječniku gdje stoji da su u turskoj pari tri gazete, a da u Risnu* (uprav u svoj) Boci i po sjevernoj Dalmaciji) *crijedi po* (stare) *krajcare*. Ukrasti jednu gazetuz jest erih mali. Ant. Kadeić 57. Uzmi jednu naranen, odrizi navr ne kolik jednu gazetuz. J. Vladimirović 12. Ako talijeru nanka gazeta, već talijer nije. Nar. posl. vuk. 8. Blaga loza, a prosta gazeta! (Kad ko kupi čašu vina i slatko je popije). 15. — *Po tal. gazetta, novine* (pre su novine izlazile u Mlecima i producirale se po gazetu) u naše vrijeme po svoj Dalmaciji (u Dubrovniku gazeta) *znači: novine*. Ne piše se u naše gazete. Nar. pjes. vuk. 5, 527.

GAZETNAČA, *f. hčeb što stoji gazetu. — u jednoga pisca xv vijeka*. Od koliko mu ima biti gazetnača kruha maca. M. Zoričić, arituz. 86.

GAZI, *adj.* vidi 1. gazija; *pridijeva se turskijem imenima muškijem i ne mijena se po padežima.* — U narodnijem pjesmama našega vremena i u Vukovu rječniku s primjerom iz narodne pjesme: Kad mi gazi Rustan-beže dođe. Čuj me, aga, gazi Smail-aga! Nar. pjes. vuk. 4, 484.

1. GAZIBARA, *f.* mjesto u Srbiji u okrugu smeđerevskom. Niva u Gazibari. Sr. nov. 1868, 33.

2. GAZIBARA, *m.* prezime. — U naše vrijeme u hrvatskoj krajini. V. Arsenijević.

GAZIBARE, *f. pl. seoce u Bosni u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 16.

GAZIBARIĆ, *m.* prezime. — U naše vrijeme. Šem. srb. 1882, 202.

GAZIBAŠA, *m.* poglavica gazijama, naj boji gazija. — Složeno od turskih osnovu gazi i baša. — U narodnoj pjesmi crnogorskoj (gdje je ženskoga roda). Bumbareći turska gazibašo. Pjev. crn. 314^b.

GAZIBLATO, *m.* u ragu se kaže o nižem činovniku koji se razmeće, ili po tome što ne ide kao drugi ljudi nego kao da gazi, ili što smatra druge ljude kao blato. — U Vukovu rječniku: „komische benennung eines geringen beamten der sich wichtig macht“.

1. GAZIJA, *m.* turski junak, arap, ghāzi, tur. gazi. — isporodi gazi. — U narodnijem pjesmama našega vremena i u Vukovu rječniku: u Turaka junak (koji je kaursku glavu osjekao). II' gaziju bega Ćubovića. Nar. pjes. vuk. 3, 541. To su bogme tri gaziije carske. 4, 451. Pa ga upita: „He gaziyo! deder kaži mi!“ Nar. prip. vrč. 194. — na jednom mjestu u kožu: Pa načera gaziiju dogina. Nar. pjes. vuk. 4, 428.

2. GAZIJA, *f. ime nekijem biljkama, tal.* gaggia, mlet. gazia. — *Akc. se mijena u gen. pl. gāzījā.* Gazija, 1. Mimosa mlotica L.; 2. Acacia farnesiana Willd. B. Šulek, im. 86. — u Dubrovniku se izgovara gazija.

GAZIJE, *f. pl. selo u Bosni u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 46.

GAZIJIN LUG, *m. selo u okolini Gradiške.* M. Ružićić.

GAZILAC, gāzioca, *m. čovjek koji gazi.* — Od xvii vijeka. Izrael naj prije zovijaše se Jakov, to jest gazilac. M. Radnić 415^b. Vina u kacama ne gazi gazilac. Đ. Daničić, isai. 16, 10. — U Šulekoru rječniku (tretet).

GAZILAN, gazona, *adj.* vidi gazljiv. — U Stuličevu rječniku (gazilan, gazilni, v. gaziv). — nepouzđano.

GAZILISTE, *n.* vidi gaz, gazište. — U Stuličevu rječniku (vadium, lacus⁵). — slabo pouzdano.

GAZILISTVO, *n.* vidi gaz, gazište. — U Stuličevu rječniku (uz gaziliste). — sasvim nepouzđano.

GAZIMICĒ, *adr. gazoći, gazom (kad se prelazi preko vode).* M. Pavlinović.

GAZIMIR, *m. vrsta tankoga sukna, casimir u eropjskijem jezicima.* — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku: englisches halbtuch, casimir s dodatkom da se govori u rojrodstvu po varošinu od skora, i s primjerom: I maranu žuta gazimira. Nar. pjes. vuk. 1, 631.

GAZINA, *f. u jednom primjeru xviii vijeka kao da znači: gačena zemlja.* Nek je zemlja rad mazi gotova, kojn kopaj, kad je misec stari, jer tad u ņoj bit striek ne mari, niti puca, veće drži kruto; ali sasvim ne uzđaj se u to, veće ju

gazi, namišavši slame ili plive da zatvori jame; takva zemlja dobra je za stine, al' peć od ņe mnogo brže gine, za ņu puzder u gazinu meću, vridnost od ņe s tim čekaju veću. J. S. Rejković 246.

GAZIPETA, *m.* na jednom mjestu u pisca xviii vijeka: Drugi pak udij za ņim izide držeći rukom brata za petu, radi šta nazvan bi Jakov, to jest „gazipeta“. E. Pavić, ogl. 58. — isporodi i prvi primjer kod gazilac.

GAZISTE, *m. mjesto gdje se gazi.* a) vidi gaz. — u rječnicima: u Mikišinu (gazište kud se gazi, brod ‚vadium⁶), u Belinu (‚vadium⁶ 360^b), u Bjelostjencu (kod gaz), u Voltijijinu (‚gnado⁶ ‚durchfahrt⁶), u Stuličevu. — b) vidi gaziti, 1, b i 2, b, u Šulekovu rječniku: ‚trepplaz (bei ziegelbrennern)“.

GAZITI, gāzim, *impf.* vadare; calcare. — *Akc. se ne mijena (aor. 2 i 3 sing. gāzi).* — Postaje od gaz nastavkom i. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Frančičevu 119, u Mikišinu (gaziti, prigaziti ‚vadare, vado transire⁶), u Belinu (‚vado⁶ 360^b), u Bjelostjencu (vado, pervado, per vadium seu aquam perambulo aut pedes eo, vada transeo, pedibus transvado, flumen pedibus trajicio, pervado⁶), u Jumbrešičevu (‚vadare⁶), u Voltijijinu (‚postare, gnazzare, gnadare⁶ ‚durchwaden, treten⁶), u Stuličevu (vado trajicere, vadare⁶), u Vukovu (1. ‚waten⁶ ‚vadare⁶. 2. ‚treten⁶ ‚calcare⁶).

1. prelazno.

a. vadare, hoditi po vodi (kad voda nije duboka). objekat je voda ili drugo što žitko. a) aktivno. Na koñih riku gažahu. Aleks. jag. star. 3, 263. Er mnokrat skroven mik stvara zla velika, riku, ka ne rika. gaziti ju ne hodi. D. Rašina 108^b. Rijeku ne gaz', kâ ne vika. J. Kavañin 258^a. Vodu gazim, a žedan sam. Nar. pjes. vuk. 1, 238. Gazio blato do koļena. Gle kako junački gazi glib! M. Pavlinović, rad. 16. — u ovom primjeru stoji mješte brođiti, jedriti: Već smo se ubrođili, već more gazimo. I. T. Mrnavić, osm. 113. — b) sa se, pasivno. Turska krv po poļu se gazi. B. Krnarutić 31.

b. calcare, stajati na što (objekat) nogama sa svom težinom tijela i s velikom silom, da se ono smeći, smršti, isporodi čepati, plesati, tlačiti. a) u prarom smislu. Četvrta živina bješe žestoka, čudna i jaka veoma; zube gvozdene velike imaše, jedijaše zubi i meļaše, a ostalo nogami gažaše i čepaše. M. Divković, bes. 306^b. Gažahu ga nogami. P. B. Bakšić 74. Tlaći i gazi plemenitu sitvu po poļu. F. Lastrić, svet. 77^a. Udri, pope, dećicu, da ne gaze šeniću. Nar. pjes. vuk. 1, 194. Ovo j' glava jednog gospodara, greota je od Boga jednoga, da je kljuju orli i gavrani, da je gaze koñi i junaći. 2, 324. Da careve zemlje ne gazimo, da careve raje ne taremo. 4, 296. Gaziti kupus, grožde. Vuk, rječ. kod gaziti. Onda se meded obrne i uhvativši ga stane ga gaziti. Vuk, poslov. 92. Braše vinograde svoje i gaziše grožde. Đ. Daničić, sud. 9, 27. Gaziti mjehove ‚die orgel tretet. Gaziti kožo ‚felle tretet. u Šulekovu rječniku kod tretet. — u ovom primjeru subjekat ne gazi srojjem nogama nego nogama koñu na kojemu jaše: Sablom siječe a mrkovom gazi. Nar. pjes. vuk. 1, 190. — sa se, pasivno. Grišno tilo neka se nogama gazi. A. Kanižlić, bogoļubn. 527. Ta dođri bi koñi posustali, jer se trava gaziti ne daje. Nar. pjes. vuk. 1, 278. — b) kad je objekat čelade, može značiti: zlostarļati uopće ili samo ne paziti, prezirati (isporodi d). To ne vaļa da ti ņu progoniš i nogama ko robiju gaziš. M. A. Rejković, sat. F8^a. Ko me gazi ta me ne pazi. (U Crnoj Gori). Nar. posl. vuk.

147. — *c) i kod običnoga hoda može se kazati gaziti kad se ističe što postaje od onoga po čemu se ide.* A noge su opet za to nek pod glavom gaze blato. V. Došen 78^b. More Turci, ne gazite oraña. Nar. pjes. vuk. 2, 439. Gaze Turci Teľigu planinu i Teľigu zdravo pregaziše. 3, 152. Gazio si negde vatru živu. P. Petrović, gor. vijen. 113. — *d) u prenesenom, metaforičkom smislu: ne imati na što (objekat) nikakva obzira, posve prezirati, sramotiti.* Od pameti gazi zdrake i od mudrosti. J. Kavaliin 4^a. Gazi (grišnik) svemogućstvo, pogrdnuje mudrost, ne boji se pravde, tlači božije milosrdje. J. Banovac, razg. 148. Gaziš i tlačiš sad jednu sad drugu zapovid negovu. F. Lastrić, ned. 343. A od Boga tko odlazi, zato isto narav gazi. V. Došen 183^b. Ko se komšiji mrazi on obraz gazi. V. Bogišić, zborn. 390. Gazim gostoprimstvo i vjeru. S. Ľubiša, prip. 139. Ti gaziš stari red. M. Pavlinović, razg. 93. — *e) (o domaćijem plicama) coire, isporući* rasti, mrijestiti. Kokot gazi, progazi. F. Kurelac, dom. živ. 52. — *sa se, recipročno.* „Moje se tuke već počele gaziti.“ J. Bogdanović, u jednoga pisca xviii vijeka i o drugijem domaćijem životinama: Pazi, mlada da se živina ne gazi, osobito što je marve veće, jer plod od ňe čestiti biti neće. J. S. Reľković 191.

2. nepretazno.

a. vadare, *vidi* 1, a. *a) u pravom smislu, što je kod 1, a objekat (roda ili drugo što žitko) stoji: aa) u loc. s prijedlogom u.* Oto ti sinak tvoj u vodi gdje gazi. M. Držić 86. — *bb) u loc. s prijedlogom po.* Tač lijepa pastirka viditi bi meni, gdje bosa gažaše po vodi studeni. D. Raňina 126^a. Jedne u rijeku s kraja slaze ter po vodi naglo gaze. Ğ. Palmotić 2, 477. A po krvi jedan gazi junak. Nar. pjes. vuk. 2, 561. Po kameňu i po krveci ernoj gazi junak harambaša. Ľimo. 3, 312. — *cc) u gen. s prijedlogom preko.* Priko vode gazeći. M. Divković, zlam. 53^a. Niti ju što kada muti, da priko ňe (vode) gazi. A. Kanizlić, rož. 58. — *b) kad ima uza se acc. s prijedlogom u, imperfektivni je glagol prema zagačiti, ugaziti, i znači ulaziti u mjesto gdje se gazi (po vodi itd.).* U blato gazi. B. Krnarutić 19. Ona gazi u vodu Cetiňu. Nar. pjes. vuk. 1, 571. — *često u prenesenom smislu: kao mjesto u koje se gazi tad je obično kakro zlo.* Da se barem toga pazi, u zlo svako da ne gazi. V. Došen 189^a. Nijesam nikad u takve posle gazio. S. Ľubiša, prip. 190. Gazi u dugove. M. Pavlinović, rad. 122. Igru provodimo i gazimo u napasti. 141. — *c) tonuti riše ili maňe u vodu po srojoj težini, o luđi. kad je acc. uz glagol, znači mjeru.* Gaziti, kaže se za ladu: gazi toliko i toliko t. j. toliko sama bez tovara u vodu potone kad se spusti. S. Novaković.

b. calcare, *vidi* 1, b. *a) što je kod 1, b objekat obično stoji u loc. s prijedlogom po.* Neki gažahu nogami po ňemu. P. B. Bakšić 66. Po ovoj glavi gazite nogama. A. Kanižlić, kam. 319. Volij sam da mi gaziš po grobu no po trbuhu. (Volim poginuti braneci se, nego da me živa mućiš). Nar. posl. vuk. 37. — *rjeđe s drugijem prijedlozima, kao svrlu:* Koji jako i moguće gazi svrlu zmaja. L. Terzić 266. i preko: Kad su soobe naroda preko nas i Srba i Hrvata gazile. M. Pavlinović, razg. 72. i na s. acc.: Ľiljade naroda stadoše gaziti jedan na drugoga. Vuk, luk. 12, 1. — *b) kao hoditi uopće, isporedi 1, b, c, često se kaže o nespretnom hodu.* Visto hodi, tihog gazi. V. Došen 71^a. Tad se vaľa razlaziti, vaľa doma svim gaziti. 169^b. Napred gazi Petre Mrkoňiću. Nar. pjes. juk. 165. I ja sam jednom te mišli

bio, pa gazeć naprijed, našao sam se u neprilici. M. Pavlinović, razg. 74.

GAŽIV, *adj. vidi* gažljiv. — *U Belinu rječniku* (vadabilis; vadosus¹ 360^b), u *Voltiđijinu* (gnadoso, vadoso¹, seichte¹), u *Stulićevu* (vadosus¹).

GAŽIVODA, *f. ime* drjema selima u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 40. 44.

GAŽIVODE, *f. pl. bratstvo u Crnoj Gori u nahiji riječkoj.* Glasn. 40, 19. Gazivode, krvavi junaci. Ogljed. sr. 456.

GAŽIVODIĆ, *m. prezime.* — *xv vijeka.* Matij Gazivodić. Mon. croat. 89. (1460).

GAŽJE, *n. selo u Slavoniji u podžupaniji dakovačkoj.* Pregled. 106.

GAZRICA, *f. vidi* 1. gagrica. — *U Mikaľinu rječniku* (gazrica, gagrica od žita, curculio, gurgulio¹). — *nije dosta pouzdano.*

GAZUL, *m. ime* muško (rumansko ili arbanasko?). — *xv vijeka i u Danićićevu rječniku* (Gazult). Gospodini Pavelt Gazuls. Mon. serb. 481. 482. (1459).

GAZVINA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu kneževačkom.* Niva u Gazvini. Sr. nov. 1873. 411.

GAŽA, *f. ono po čemu se gazi, glib.* — *Samo na jednom mjestu xviii vijeka u pisca Dubrovčanina.* Stari plaš, haľina vedha, mahramica pognušena nose se na daž i na gažu. B. Zuzeri 370^b.

GAŽEŇE, *n. djelo* kojijem se gazi. — *Stariji je oblik* gaženje. — *Između rječnika u Mikaľinu (griješkom gaženje, transitio vado¹), u Bjelostjenčevu (gazeŇe), u Stulićevu (gazeŇe iz Bjelostjenčeva), u Vukovu.*

GAŽIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Schem. zagr. 1875. 261.

GAŽLIV, *adj. vadosus, po kojemu se (mjestu, vodi) može gaziti, vidi* gaziti, 1, a i 2, a. — *isporedi* gaziv. — *U Bjelostjenčevu rječniku (kajkavski gazliv, vadabilis¹).*

GAŽŇA, *f. vidi* gaženje. — *U Šulekovu rječniku* (tretien; waten¹).

GDĀ, *vidi* kada.

GDANSKI, *adj. koji pripada Gdansku.* — *U Šulekovu rječniku* (danziger¹).

GDANSKO, *n. Gedanum, grad u Pruskoj (nem. Danzig).* — *isporedi* Dancik, Dancika. — *Po češkom Gdąnsko i poljskom Gdańsk, Gdańsko.* — *U Šulekovu rječniku* (Danzig).

GDANŠTANIN, *m. čovjek iz Gdanska: plur.: Gdanštani.* — *Načinieno od osnove* gdanski nastavkom jan-in; kj. pretrvara se na c, a zatijem se na šć, št. — *U Šulekovu rječniku* (Danziger).

GDANŠTANKA, *f. žensko čelade iz Gdanska, vidi* Gdanštani. — *U Šulekovu rječniku* (Danzigerin¹ kod Danziger).

1. GDE, GDI, *vidi* 1. kade.

2. GDĚ, GDĪ, *vidi* gdje.

GDJE, *adv. i conj. ubi* (quo, quoniam, dum, quod), u kojem mjestu, iz čega su se i druga značenja razvila. — *Oblik je praslavenški kade (s interogativnijem značenjem), isporedi* stslav. kade, malorus. de (u rus. где ѣ stoji ortografički mj. e), češ. kde, polj. gdzie; u našem je jeziku e zamijenilo o već od prijevč vremena. — *Postaje od interogativnoga prijevč kъ (isporedi* tko, kad, kamo, kuda itd.) nastavkom de (isporedi ondje, ovdje, svagdje, drugdje itd.) kojijem se pokazuje stajanje u mjestu. — *U svijem je rječnicima, ali ne svuda s oblikom gdje, vidi* kod 1.

I. oblik.

a. praslavenskoga oblika kade već je od prvijeh vremena u našem jeziku nestalo; oblici kade, kide, gde, gde, koji se ne rijetko nalaze u starijim spomenicima (kad nijesu po istočnom gororu) samo su za to, jer su pisci ili pisari miješali crkveni jezik s narodnijem. treba tome dodati da oblici kade, kde, a možebiti i gde na nekim mjestima mogu biti drugoga postaua, vidi 1. kade.

b. kod svih štokavaca a i kod nekijeh (naj južnijih) čakavaca praslavensko κ ispalo je a k pred d promijenilo se na g, te po tome glasi u južnom gororu gdje (po hercegovačkom gororu, ali se može čuti i u Bosni i u hrvatskoj krajini, gdje, od xvii vijeka. Starine. 11, 80 god. 1665), u istočnom gdje, u zapadnom gdi, u južnijeh pisaca (Dubrovača) stoji često gde (u Spomenicima srpskijem) i gdi: prvo radi toga što je pisar (Rusko logofet) htio držati neke oblike crkvenoga jezika, drugo jer su Dubrovači do našega vremena miješali u knjižerni jezik zapadne oblike, drukčije je što se često nalazi gdi je (možebiti i u naše vrijeme, a bez sumnje di je); orđje se č mijenja na i ispred j, kao i u snijazi se, grijati itd. — oblici gdje, gde, gdi (pisani gdje, gde, gde itd.) potvrđeni su od prvijeh vremena (gdē u naj starijem Kulturno spomeniku god. 1189. Mon. serb. 2); između rječnika u Mikuljnu (gdi, gdje, kad se razumi stati ubi; kad se razumi iti, poči quo), u Belinu (gdi ubi 279b), u Bjelostjencu (gde, gdi ubi, ubinam, ubi gentium, ubi loci, ubi terrarum, in quo loco?), u Jambrišćevu (gde, gdi, ubi 1, 1014a), u Voltigijinu (gde, gdi, gdigodi, gdigodir, gdimudrago ove, ovunque, in qualsivoglia luogo, wo immer), u Stalićevu (gdi ubi, quando, cum, dum, siquidem; gdje, quando, dum, cum, quoniam, quandoque; gdje? ubi gentium? ubi terrarum? ubi loci? ubi locorum? ubinam gentium?), u Vakoru (gde, istočno: gdi, zapadno; gdje, jugozapadno; gde, južno), u Danićevu (gdē ubi).

c. u obliku kod b može otpasti g, te tako postaju oblici dje, de, de, di, ori su naj običniji u naše vrijeme, a potvrđeni su od xvi vijeka: Ja idah kako dobri taj drug, ki ne sumni nigdje di je. D. Rahina 48b. Ču li dje nješto zvoknu? M. Držić 206 (rukopis iz kojega je naštampano po svoj je prilici xvi vijeka), oblici de, M. Vetranić 2, 146; di, 2, 224. A. Čubranović 153 nješu docolno potvrđeni, jer su iz mladijeh rukopisa; vidi i: De djevojka svoje dvore mela. [Kad je djevojka (a ne djevojka), vajalo bi da je i gdje ili dje (a ne de); ali se tako može čuti i usred Dubrovnika i Sarajeva, premda se i ono prvo (dje) govori. Vuk]. Nar. pjes. vuk. 1, 10. između rječnika u Vakoru (de, di, de).

d. kod većine čakavaca κ se promijenilo na a, te (po tome kako č glasi u kojem gororu) postali su, ali naj običniji kod adveca, oblici (s čakarskim akcentom) kadī, kadē: isti su oblici i u kajkavaca. — oblik kadī potvrđen je od xiv vijeka: Odlučio, da se kopa kadī starci roku. Mon. croat. 6. (1325). od onda dolazi (už gdi, di) u svih pisaca čakavaca (rijetko je pisano kadē: Zaeto kadē ni zakona, ondi ni razrišenja. Anton Dalm., ap. 6), osim onijeh koji su, kao Kašić, premda rođeni čakarci, pisali štokavskim gororom, ili u kojih, kao u Kamareliću Korčulana, u materinskom gororu već se kaže gdi; kade govori se u naše vrijeme kod sjevernijeh čakavaca: Kamo greš? Kade čes ti braće nać? Nar. prip. mikul. 18. Kade j ta Lopatov grad? 27. — između rječnika u Frančićevu (kadī ubi), u Bjelostjencu (kade ubi, v. gde), u Jambrišćevu

(kade, kadī ubi 1014a), u Voltigijinu (kade, kadī ove, dove, wo).

e. kao što je premiještanem slova od kto postalo tko, tako je i od gde (možebiti prije nego je č zamijenilo e) postalo dge. ovaj oblik dolazi xiv i xv vijeka: Da su volni zidati zadi, toriē dg-i-jemē (dje je im) hotjenje. Mon. serb. 106. (1333). Vizele dge budu moći doseći. 306. (1420). Dgje (dgie) mi možemo. 422. (1442). Mojemu grubu (grobu) dge mi se proluci leći. 416. (1442). Podi ovomej zapisu dge bude ipisano. Spoin. sr. 2, 107. (1412). ali svi ori prinjeri, osim zadia dra, dolaze nam iz poznijega prijepisa (iz kuge koju Miklošić zove codex ragusinus); i u Daničićevu rječniku. — ovaj se oblik uzdržao u naj južnijim krajevima našega naroda do dana našiega, izgubivši d: gē. U Paštrovićima, u Crmnici i u nahiji Barskoj govori se ge' mjesto de (gde), tako i u svima događajima de je ova riječ složena s drugima, n. p. nige, svage' itd. Vuk, poslov. xxxii. Ge si, bane, uputio? zar u bjehu monastiru ge su naša veja dobra? Nar. pjes. vuk. 1, 91. i u Vakoru rječniku s primjerom iz narodne pjesme: Ge bi sjela, da ne sjede.

II. značenje.

A. ad.

1. interogativno, kod pravoga i nepravoga pitanja.

a. ubi? u kojem mjestu? mjesto se shvata u naj širem smislu. (ovo je značenje praslavensko). a) upće. Gde takova bogatstva obrēsti? Mon. serb. 58. (1293—1302). Gdi je kralj židofski ki se jest porodil? Bernardin 14. mat. 2, 2. Ispitovaše od iuh kadī će se Isukrst poroditi. 14. mat. 2, 4. Ne znam gdje sam. Zborn. 43b. Još ga ne znam naći; di je, ukaz' mi ga, majko moja! I. Gundulić 12. Adame, kadī si? Đ. Baraković, jar. 12. Kadī jest, ki se je porodil, kralj židovski? F. Glavinčić, cvit. 5a. Pogledaj kadī se sada nahodiš. Michelangelo. 22. Da ne znamo ni kako, ni gdi, ni kada ima doći Gospodin. P. Posilović, nasl. 95b. Odi, pobre, da se domišljamo, di je koji vitez poginuo. And. Kačić, razg. 305a. O moj Mijo, de si sinoć bio? Nar. pjes. vuk. 1, 228. Majka Maru i bije i kara, de je bila od jutra do podna. 1, 232. Ah moj Bože blagi! gdi l je sad moj dragi? 1, 268. I mi znamo gdi se lubi. 1, 420. Nemoj tvojoj družbi kaževati, de si bio, šta li si činio. 1, 460. Gde si dobra zadobio doga? 1, 512. Te on traži de je boje vino. 2, 368. Već mi kaži Arapove dvore, gdi su dvori Arapina crna. 2, 419. — b) pitajući gdje je što, ono se traži: kod toga se može isticati da se ono ne vid) ili da onoga nema, ili želja da ono bude, aai pitanem gdje si zore se ko. Gdje si, kneže Lazaru, vidio ti Bog veliki! Nar. pjes. mikl. boitr. 23. A de si mi, dijete Maksime! Nar. pjes. vuk. 2, 527. — bb) tijem što se što traži, pokazuje se da onoga nema (ako bi i moglo biti) ističući želju da bude ili čudeće za to što onoga nije. U jednemu vladaihu ali gospodštin krstjanskoj ima biti (a jao! a gdi je?) jedan sklad. M. Radnić 215a. Nije li deset očiseno a doveretia jošter di su? 281a. Tvoja pomoć sada di je? P. T. Bogašinović 20. A di je dakle odgovor od vas na ovlika dobra od Boga primljena? J. Banovae, razg. 153. Gdi je srića da promisliš? F. Lastrić, test. 106a. Kamo vira? kamo obećanje? gdi je tvoj Bog, gdi ti je ufaue? M. A. Rešković, sat. 116b. — cc) ističe se osobito da onoga nema. Gdje smo se na bokari poznali? (Z). Poslov. danić. 23. — dd) ističe se da onoga nema a da ne može ni biti, gdje stoji nekako u vrlo širokom smislu

te ističe da onoga ne samo ne može biti ni na kojem mjestu, ali ni u koje vrijeme, ni na koji način itd. Gdi ču rodit' kad mi Bog ne daje? Nar. pjes. vuk. 1, 622. De su žene lude svjetovale? 2, 446. De je sova izlegla sokola? Nar. posl. vuk. 74. A gde će stručak bosiljka zakloniti koga od zla vremena?! Nar. prip. vil. 1867. 655. Mogah obadva, ali gdje ću brata ubiti, Bog vi i sveti Jovan?! Pravdonoša. 1852. 31. Ne da sultan ni puževa plaza, gdje li dati Nikšić zmaja luta? Osvetu. 5, 91.

b. quo? kamo, u koje mjesto? ovo značenje dolazi po zapadnijem krajevima (ne samo u Crnoj Gori i u Boči gdje se i onako ne razlikuje stajanje od micanja) od xvi vijeka (vidi i u Mikalinu rječniku). Još se spomeni, što ćeš biti i gdi li ćeš vajmeh doći. M. Vetranić 1, 27. Jer ne zna još, zima gdje ga će dognati. N. Dimitrović 19. O srce ocino, gdi si otišlo? B. Kašić, per. 187. Dragi čačko, majko mila, pogledajte, gdi sam mlada dovedena s lude sreće. I. Gundulić 48. Nu gdje će se obratiti? P. Kanavelić, iv. 42. Vajme! gdi ču? kada me je ostavila tu pri paklu moja vila. J. Kavašin 433a. Gdi ćete da idemo? J. Filipović 1, 365a. Gdje će poći od duha tvoga? J. Matović 337. De ste šetale, pet djevojaka? Nar. pjes. vuk. 1, 518. De će kruška no pod krušku? Nar. posl. vuk. 78. Potaja se i stade virke da gleda de će, šta li će ovi čoek. Nar. prip. vuk. 192. „De ćeš?“ „Doma a da de?“ Nar. prip. vrč. 173.

2. još u praslavensko doba od interrogativnoga značenja razvilo se drugo (indefinitno) o nenaznačenom mjestu.

a. alicubi, u kojem mjestu, kod stajanja. a) o mjestu u užem značenju. Koga je sve ča je gdi. M. Marulić 67. Rasvanu, pokom vas taj daž se ustavi, izidoh, jeda nas gdi sreća sastavi. N. Naješćković 2, 61. Jimaš li kadi stan? Đ. Baraković, vil. 337. Jeli gdi tko, da od pastira mene lijepu vil obrani? I. Gundulić 161. Kako je di u komu mjestu običaj. A. d. Costa 1, 34. Jeli de ko moj? Nar. pjes. vuk. 1, 354. Da b' se mogla jednoć kadi s manum stati. Jačke. 105. Kako se gdje po narodnu izgovara. Vuk, nar. pjes. 1, v. Kad ko de neće da ostane. poslov. 50. — b) aliquando, quando, od mjestu je preneseno na vrijeme. Nijedna stvar ni tak luda, da ni gdi tu i do pruda. P. Vitezović, cvit. 70. Moj vezire, što mi de ne dodeš? Nar. pjes. vuk. 1, 500. — c) gdje—gdje znači: na jednom mjestu — na drugom mjestu, a može se kazati i o vremenu, kao kad—kad. Jeda bi mu ovice, videći ona cabla šarovita gdi bila gdi erma, začele i jañce šarovite gdi bile gdi erme. J. Banovac, prip. 221. Trgovci mireći gdi zakinu dram, gdi unčien a gdi i veće. J. Filipović 3, 152b. Nih gdi mnogo, gdi imade ride. J. S. Rejković 150. Za dan, za dva, gde struk, gde dva. Nar. pjes. vuk. 1, 302. De mahe de više. Vuk, poslov. xxii. — *nalazi se tako i gdje i gdje—gdje i gdje*. Lijepje kuće promačaju gdje i gdje hrpom, gdje i gdje usamljene. S. Lubiša, prip. 2.

b. aliquo, quo, u koje mjesto, uz micanje. — od xvi vijeka po zapadnijem krajevima. Ni se gdi uteći. M. Marulić 106. Niti se bojiš već, da blago tve zgubiš, nit' da će t' gdi uteći. N. Dimitrović 21. Kad godi gdi pride tve lice pribilo, svak mu se poklaña. D. Rašina 83a. Kada bi se on di odmakao. A. d. Costa 1, 35. Sakrij me de. Nar. prip. vuk. 6.

c. ovakovo gdje slaže se (sprijeda) s interrogativnijem zamjenicama i adverbima i daje im indefinitno značenje. vidi gdjekoji, gdjekad, gdjegdje itd.

3. relativno, ovo značenje nije bilo praslavensko (staroslovenski je oblik ideže), ali je sad ne samo u našem nego i u ostalijem slavenskiem jezicima.

a. ubi, u kojem (mjestu); mjesto se shvata u naj širem smislu. a) uopće o mjestu. aa) relativna rečenica u kojoj je gdje stoji poslije glavne. aaa) gdje je u srezi s adverbom (onđe, onamo, tu itd.) u glavnoj rečenici, kojijem se pokazuje mjesto. Ondi, kadi su lihi malini. Mon. croat. 54. (1428). Kula dohohaju ondi kadi stojim. M. Marulić 174. Ondi, kadi jest prava vera. Anton Dalm., ap. 92. Ali koji taj mogaše mir i pokoj meni biti, gdi se svaki nas nadaše zlu goremu? G. Palmotić 1, 303. Ondi sree naše, gdje je i skrovište blaga našoga. J. Matović 67. — *bbb) adverb nema u glavnoj rečenici, ali se može imati u misli*. Videln jere ne ima gde težati. Mon. serb. 18. (1233). Da kose gde je igumani hutenje. Deč. hris. 61. Povedi me, draga moja, gdi sunače moje siva. I. Gundulić 33. Ja ću tebe pomno skriti gdi ne možeš bit naštena. G. Palmotić 1, 367. Ne budi te sram prositi kadi moreš što dobiti. P. Vitezović, cvit. 10. Sad ću űega uzdignuti, gdi će slavu dostignuti. V. Došen 211b. Trudi se ne ćute gdje je ljubavi. I. M. Mattei 303. Bia jesam gdi istice sunce, gdi istice i kamo zapada. Nar. pjes. istr. 1, 20. — *ccc) gdje stoji mjesto relativne zamjenice kad bi oca bila u takorom padežu i s takovijem prijedlogom (naj češće loc. s u ili na) kojima se pokazuje prebivanje u mjestu*. U kojem ludo selē gde se najstarije obrētaju. Deč. hris. 62. Jesmo dali malinišće, kadi su bila dva malina. Mon. croat. 63. (1444). Cvijet gdje miris ishodi. M. Vetranić 1, 182. Stole nose gdi će sidit. M. Držić 38. Sta svrhu mista kadi biše dite. Anton Dalm., nov. tešt. 1, 2b. Da pustićeš ti, da evili rajska ljepos, di je tve stanje? I. Gundulić 9. Na špiļu, kadi Paval pribivaše. F. Glavinčić, cvit. 11a. Nije mjestu, gdi ne slave űe silnoga vjerenika. G. Palmotić 2, 310. Došavši u palac kraljev, di budući mnoga gospoda. N. Palikuća 25. U mistu di je učinio zločinstvo. A. d. Costa 2, 43. Traži lada gdje će ladovati. Nar. pjes. vuk. 1, 319. Kazuj groblje gdi je ukopana. 2, 23. Po carlaku mlozi civiluci, de se vješa gospodsko oruže. 2, 231. — *amo može spadati i ovakori primjer, u kojem gdje zamjenjuje u čemu, čim: Govoreći: „Pokoru čim'te, približa se carstvo nebesko“, gdi daje razumiti, da je kraljevstvo nebesko pokora. Naruēn. 46b. — bb) rečenica u kojoj je gdje stoji prije glavne. aaa) u glavnoj ima adverb* (onlje, onamo, tu itd. isporodi aa) *aaa) koji odgovara adverbu gdje*. Gde prola, tu i carinu da plati. Mon. serb. 52. (1240—1272). Gdi je posluh, ondi je mir. B. Gradić, djev. 130. Ljubav gdi vlada, gospostvo drugo tuj nije vidit ikada. F. Lukarević 87. Gdi mu je sree onde mu je i blago. I. Ančić, svit. 145. Gdi je bogastvo, tu su i prijatelji. (D). Poslov. danić. 22. Gdi vam se zgodi naći jednu nagradu od tri kamena, tuj kopajte. I. Đorđić, ben. 112. Gdi je grih onde je djavao. J. Filipović 1, 321b. Di je pio, brate, tu je i zaspao. Nar. pjes. bog. 291. Gdi se kraljem i principom dužna vrnost i pokornost od podložnika pravo ukazuje, ondi svega toga nije od potrebe. M. A. Rejković, sat. A2b. Gde brazdila, tu zaspala. Nar. pjes. vuk. 1, 330. De ja nadoh za mene devojku, onde nema za te prijateja. 2, 330. Gde je cvet tu je med. Nar. posl. vuk. 41. De zub boli tu i jezik lježi. 73. De je tanko onde i pnea. 74. — *bbb) u glavnoj nema adverba, ali se može imati u misli*. Gdi voja ne pristane, no

može biti grijeh smrtni. A. Komulović 10. Gdi budem ja, hodi s oružjem oni čas. G. Palmotić 1, 347. Jer gdi nije oko gospodara ne radi se nego se obara. M. A. Rešković, sat. E. 4^a. — *b*) *od mjesta je preneseno na vrijeme*. O Rumenko ma ljubena, sad na dubju gdi je lis nik'o, čemu sama ti od kamena kažeš prsi? I. Gundulić 352. Doći će vrime, di ćeš ti plakati. A. J. Knezović 230.

b. quo, u koje (mjesto), kamo, uz mičanje, oro značenje dolazi u istijem krajerima u kojima i interogativno kod 1, b. potvrđeno je od xv vijeka. rudi položaja glavne i relativne rečenice i riječi u glavnoj kojima odgovara gdje vidi što je kazano kod a. Gdi te Bog posadi to ti priside, to ti se usadi. M. Marulić 213. Peinuci se gdi se sam ja uspeo. M. Držić 260. Lisice imaju svoje jamice, gdi bježe od dažda. M. Divković, bes. 79^b. Dostoj se privesti me gdje si priveo lupeža. B. Kašić, zrc. 176. Uživajmo slatke hlade, gdi nas zove draga sjenca. I. Gundulić 403. Gdje živ čovjek ne dohodi. P. Kamavelić, iv. 463. Ne imade kraja zemlje gdi nije došla vira Isusova. I. Ančić, vrat. 9. Hod', Lovrinče, di t' je drago. P. Hektorović (?) 167. Gdi budeš ti sam liti u čas možeš svud dopriti. A. Vitačić, ist. 349^b. Imaš u pameti mista kud imaš proć, gdi imaš doć. J. Filipović 1, 332^b. Ne mogući doseći vođa gdi razum i poznanie ne doseže. Ant. Kadušić 486. Di bili bi zvani pripovidali. A. d. Costa 1, 57.

4. gdje kao i neki drugi adverbji relatiivni (kuda, kad, kako itd.) nalazi se s prijedlozima do i od. — *do* xv vijeka. U carev' kladencu od' gde se i začelo. Glasn. 11, 134. (1336—1346). Do gde mo-gaše doseći. Spom. sr. 1, 62. (1405). Ni ću, da primisti zima ju ni lito od gdi se namisti jednoč stanovito. H. Luceić 220. Neka opeta tamo se povрати, od gdi ju taj kleta bolizan nvrati. 237. — još češće kad znači: kad. Svezati i držati do gde plati. Mon. serb. 206. (1387). V' vsa l'eta života gospodstva mojega i sinov' gospodstva mi do gde su gospodstvu mi i sinovom' gospodstva mi knezi i vlastel' i vsa op'ema grada Dubrovnika u pravom' i istinom' prijateljstvu i ljubve. 355. (1428). Do gde je živ' gospodin' despot' Đurđak. Spom. sr. 2, 98. (1441).

5. gdje može biti združeno ili složeno s nekim riječima ili riječicama koje mu šire ili ograničuju ili drukčije pomjeraju značenje, vidi gdje god, gdje god, gdje mu drago, igdje, nigdje itd.

B. conj. ubi, quum, dum, quoniam, quod, od relatiivnog adverbja gdje postaje konjunktivom, i to po seoj prilici naj prije s temporalnijem značenjem (vidi A, 3, a, b). rečenica, u kojoj je gdje, svugda je podložna.

1. ubi, quum, dum, si, rečenica u kojoj je gdje pokazuje vrijeme u koje što biva ili može biti. a) ubi, quum, dum, kao kad, dok, doćim, pokazuju upće vrijeme u koje što biva. Gde komu daje Dubrovnčanin svoj dobitak, komu gode trgovcen, tere mu od nega u buht' udriti, da se klan' Latininu za tozi. Mon. serb. 147. (1349). Gde vi bi hot'čnja uzeste vse. Spom. sr. 1, 99. (1409). Gdje rećeni uzvišeni gospodin knez i kapetan razumje knižu višie pisanu. Mon. serb. 161. (1454). Toj ter gdi slišah ja, vas igrah, kako bijes. S. Menčević 54. Neće li ti svit zazriti, neće li ti spasti lica, neće li srtat' viku nica, gdi te putem ko susriti? A. Čubrhanović 160. O gospode rajska i mila, miramorna je sreća odvise, gdi je smrt tobe miorila, tko za tobom ne uzdiše. I. Gundulić 267. I razlog je, da zlostoka svi Greciju srgba smuti, u zenicu gdi od oka od ne časti hoć' tegnuti. G. Palmotić 1, 267. Do se

jedan u nevoji nađe, da mu drugi u pomoći bude. Nar. pjes. vuk. 2, 222. Prosi kmete, gdje mu druge nema. Osvetn. 5, 8. — *b*) *dum, kao dok, pokazuje da radije glavne i podložne rečenice bivaju u isto vrijeme, ali ističući kod toga da su one radije u čem suprotne jedna drugoj*. Što je vas svijet steć, tri lakti u djinu gdi mu su zadosti? M. Vetranić 1, 40. Izbrani moj evite, što muče ležiš tač, gdi meni krozi te probada srce mač? N. Naješkić 1, 193. Gdi bi me imala svaki čas sliliti, to bježi od mene što može na sviti. D. Rašina 85^a. Čemu, jaoh, nebasa više mene vidim sjati sred vječnoga vedra uresa, gdi obrah zemlju i tamnosti a pogrlih n'ih svitlosti? I. Gundulić 240. Ovi samo grad slobodan, gdi robuju svi ostali, slobodom se vječnom hvali. G. Palmotić 2, 523. Da tako li lobićete, sramno uteć glje ste spravni? P. Kanavehić, iv. 175. Ali se bojim, da ima mlogo u krstjanstvu, koji, gdi pastir nebeski priporučuje poniznost i kroćinu, oni su puni holosti i srčbe. F. Lastrić, ned. 203. Gdi sam imala vas slušati i ljubiti, bila sam neposlušna. I. Velikanović, prik. 69. On svekolike zloće po čoviku dilje, kada čovik njegovomu napastovañu privoli, gdi drugoćaje, kada mi ne bismo privolili njegovomu napastovañu, ništa nam ne bi mogao nauditi. B. Leaković, gov. 47. O što ti je krklom gorom zaći, gdje možete, Bog d'6, pojem saći? Osvetn. 4, 42. — *c*) *si, kao ako, pokazuje do čega stoji da bude ono što je u glavnoj rečenici. — često u pisca xvij vijeka, a jedan put u drugoga xviii*. Gdi virovat nisi lina Isukrsta, i ako ćeš smrt prijati, sada hoće biti zdrava tej bolesti tvoja glava. P. Hektorović (?) 95. Gdi ne dadu njemu slavu, usić nim ću svim trim glavu. 103. Di l' ga nećeš nam kazati, znaj, da ćeš se ti kajati. 114. Gdi li ne mo'ž' sva praviti, htij s mnom paklu se odpraviti. J. Kavanin 390^a. — *d*) *u jednom primjeru xvi vijeka stoji u rečenici samoj po sebi koja pokazuje želju nečega što je mićno da bude, ovako gdje treba tumačiti kao i da kod 1. da, I, A, 1, b, β*) (II, str. 167). Gdi bilh se po sreći i ja ovd' pomladio! M. Držić 52.

2. quoniam, kao pošto, po tome što, od vremena je preneseno na uzrok. — *od* xvij vijeka. Htio sam svu bradu iskubsti, gdi moj nije ćut' po gradu neg tvoje sramote. N. Naješkić 1, 292. Bog je dobar, prostiće. Daklen gdi je dobar va'ja grišiti i zlo činiti? J. Banovae, prip. 72. Vrhovno vijeće žudjel'sko usumni se da on isti (Ivan kršitelj) lasno mogo bi biti Hrist, i toliko veće gdi Ivan podobriavaše čeljad. S. Rosa 48^b. Topi biju za nedelj dana, de se caru rodila devojka. Nar. pjes. vuk. 1, 470. Ne htednu mu je odmak dati gde je star i siromah. Nar. prip. vuk. 109. Ali je nagrdena gde joj nema dvejtu talpi. 113.

3. *predašće (kod 2) kauzalno značenje ograničeno je tjem što podložnom rečenicom u kojoj je gdje izriče se od čega postaje neko unutric, duhovno ganuće, vidi 1. da, I, B, 3 (II, str. 190—191). — od* xvij vijeka. a) *u glavnoj rečenici glagolom ili drugom kajom riječi izriče se ganuće, a oro može biti: žalost*. Zać je meni voja muku, gdje me takoj podražnješ. M. Vetranić 1, 251. Tko vele o smrti sve mišli na svit saj, boleć se gdi nami sve stvara žestok vaj, ne uživa života. D. Rašina 93^a. Koju boles, jaoh, ja čuju, gdi je ne-moćna duša moja! I. Gundulić 246. Žestok vaj me cijepa i srce prihodi, gdi vila prilijepa ostaje sama odi. G. Palmotić 2, 412. Čemu dakle ja da se bolim gdje mi je ugrabljen moj sinak? I. Dordić, ben. 43. Nego žalim de me prevariše. Nar. pjes. vuk. 5, 209. Ili žalih de si ostario? Nar. pjes.

petr. 2, 425. *u glavnoj rečenici može se izreći tjelesno stanje kojijem se javlja žalost*: Kršćane tužni stahu plaćući gdi cija ljubosti poganske ne smijahu pripovidati jime Isukrstovo. Živ. kat. star. 1, 218. Tko ne bi suzice proljevao gdi smrtni taj narav neće se svrnuti? M. Vetranić 1, 5. Željno uzdišu gdi tvoj buk uslišu. 1, 66. Tresem se sva, gdje gine djevojčica svijetla i mlada. G. Pahačić 1, 366. Proplako bi stanac kami, gdi žalosna, privarena imah biti pogubjena. 1, 386. I trostruke me suze proliše, gdje mi ne bi sudeno da u prvi dom ne ostanem. Pravdo- noša. 1852. 23. — *radost, veselje*. Er mi se po- treba radovati gdi sam imo toliko vrijedna uč- nika. I. Đorđić, ben. 43. Veseli Crnogorci gdje im Dolgoruk potvrdi gospodara. S. Lubiša, prip. 127. *ili smijeh, kao tjelesni znak veselja*: Solomun mu odgovori da se smije de car cara hoće da pogubi na ženskom uzglavlju. Nar. prip. vuk. 197. — *zadovolnost*. Nije li t' za dosti, gdi za te, ma vilo, mojoj ži mladosti živjeti nije mило? N. Naješćović 2, 29. — *gnev, lutina*. Kako Bog se ne razsrdi, niščeta gdi tako ruži te i grdi? H. Lucić 242. Ona zavika od srčbe gdi joj ne ti mladić pristati. I. Ančić, vrat. 33. Ni tu ti se ne bili razljutila de se varaš Marku rad' jumaštva. Nar. pjes. vuk. 2, 238. — *zavidnost*. Koliko da njeku zavidos imaše, gdi našu toliku ljubezan vidaše. N. Naješćović 2, 197. — *čudneće*. Kad ta vil uz pjesan na prozor izide, čudu se, gdi bijesan život moj ne pride. S. Menčić 91. Mi slabi se čudimo gdi nas progone. I. Ančić, vrat. 79. Ja se ne mogu izčuditi našem narodu, gdi je toliko slobodan sagrišivat a toliko se opet stidi svoje grihe ispovidat? J. Banovac, prip. 37. Već se čudimo košu njegovu, de ga oseldan pri br'jegu čeka. Nar. pjes. vuk. 1, 84. Pa se začudi gde sve selo peva i veseli se. Nar. prip. vuk. 112. — *strah*. Tolik me lješe strah, gdi t' ures takoj sja. N. Naješćović 1, 178. Prepade se Strahiniću bane, de pogibe ludo i bezumno. Nar. pjes. vuk. 2, 285. Ako l' si se, svekre, prepanuto, de je Maksim još tanko dijete. 2, 554. — *oholost, hvalisavie*. Koji se oholi, gdi sabla njegova u mao čas krv proli od mnogo banova. M. Vetranić 1, 52. Povali se među devojkama, de s' oteo koña od Bugara. Nar. pjes. vuk. 2, 143. — *sram, stid*. Ko se neću ja sramiti, gdi ti u trudijeh ki me odhrani, u razbludah sad me uhliti! G. Palmotić 1, 140. Sranujem se mnogo, gospo- dine, gdi nisam isto i do sad činio. M. Zoričić, osm. 3. Ona j' stidna i mis'ona de je došla tudem dvoru. Nar. pjes. vuk. 1, 66. — *žaljenje*. Ravno polje, žao mi je na te, gdi moj dragi otide niza te. Nar. posl. vuk. 1, 477. Žao mu je čeda u kol'jevci, de ostade od mjeseca dana. 2, 121. — *vrijednosc*. Da Maksimu žao ne učinis, na ve- selju de ga sad poturaš. 2, 546. — *kuteće, ka- ranie, zamjeravanje*. Čuj, meni ne zabav' gdi se ja ohoju. S. Menčić 217. Ne zamiraj gdi nije nakićena. J. Banovac, pred. ix. Koricie te jutrom i večerom de si bila sa mnom pod čadorom. Nar. pjes. vuk. 2, 284. — *rug*. Onda čelad kao rugahu se, gdi Isus reče, da je zaspala. F. Lastrić, od' 288. — *zahvalnost*. Mo' Boga, devojko, gde sam izboleo. Nar. pjes. vuk. 1, 121. Moli Boga de se moja mater nije doma namjerila. Nar. prip. vuk. 118. — *h) glavnom rečenicom ne kaže se izrijekom ganuće, nego je u svoj uzvik, blagoslov, prokletstvo itd. po kojemu se ono poznaje*. Ja toj videći, rijeh: 'O nemila smrtni! gdi će nas ovdj svijeh ob jednom satrti! P. Hektorović 72. Vala Bogu! vala jedinome! gde mi Vlasi žanu u ne- deju. Nar. pjes. vuk. 1, 168. Lele mene do Boga

jednoga! de pogubih svoga sina Marka. 2, 197. Ropće moje! znujo od Turaka! de propade u tannici mojoj! mož' li s', robe, junak otkupiti? 2, 274. Avaj mene do Boga miloga! de pogiboh jutros pred mehanom. 2, 353. Hej Solune, oguem sagoreo! de u tebe ne ima junaka. 2, 463. Blago Andriji de je poginuo! P. Petrović, gor. vijen. 51. — *amo mogu spadati i ori primjeri*: Ves'o ti je ovi danak, moj mili Bože! de Jovanu lubi vode u čase dobre. Nar. pjes. vuk. 1, 44. Stra- šivice Jakšića Todora! de on ne snuje adrit' na Ivana! 2, 598.

4. *(možebiti širećem predašnjega značenja) pod- ložnom rečenicom u kojoj je gdje izriče se što se tjelesnijem ili duhovnijem načinom osjeća, vidi 1. da, I, B, 1, b (II, str. 188—189). od da razli- kuje se gdje tijem što se ocom riječi ističe (i još više kad je subjekat podložne rečenice objekat u glavnoj) da subjekat glavne rečenice n. p. čuje uprav svojijem usima, vidi svojijem očima ono što je izrečeno u podložnoj, a kod da može se kazati da čuje, vidi i što preko drugih ljudi obaznu; kad čujem da ljudi govore kaže se kad se zna da se nešto pripovijeda, čujem gdje ljudi govore a osobito čujem ludo gdje govore kad se čuje u pravom smislu njihov glas, ali se u rijetko sve tri konstrukcije miješaju kod pisacu i kod sama naroda. — od xv vijeka. a) u glavnoj je rečenici glagol ili druga riječ kojom se pokazuje tjelesno ili duhovno osjećanje. ovo može biti: vid. Ugleda trup gdi leži. M. Marulić 56. Vidjeh sto vila, gdje svaka luk nosi. M. Vetranić 2, 109. Po svak čas vidamo, žalosna gospode, gdi nigda zlo samo ne može da dode. N. Naješćović 2, 67. Vidjeh gdje njetko bježi. M. Držić 269. Dru- goga čes' vidit banom gdi stoluje na Dunaju. A. Čubranović 144. Plakahu sve dunne gleda- jući gdi mre. B. Kašić, per. 130. Vidih ogañ kadi stine. Đ. Baraković, vil. 215. Izradi žalosti ku si prijala, kada si uzrila gdi ga izraniše. M. Alberti 418. Ali opeta glasoviti pojački se kraļ objavlja, gdi proč caru vojku spravlja. I. Gundulić 433. Ali se Osman car opeta pazi, gdi sve na boj tjera. 446. Zagledahu pogani, gdi Priska moli. F. Glavinčić, cvit. 21^a. Silna upazih Vuči- straha, gdje put uprav mene greda. G. Palmotić 2, 180. Vidim, gdi se rijeke od krvi s obje strane proljevaju. 2, 260. Gledahu vaše oči gdi Isukrst krv prolivat poče. J. Kavañin 316^b. Upazi iznenade gdi ta crna ptica promeće se u crno dijete. I. Đorđić, ben. 190. Kad kraļ Baldašar opazi ruku čovijeu gdi dvama prsti po zidu piše. J. Banovac, prip. 26. Viditi tolike vojniko gdi koļu dićicu. F. Lastrić, svet. 197^a. Ugledah dva čovika, gdi se na mostu biju. M. A. Reļković, sabr. 68. Otac svoje sinove uzre zlom godinom zanesene, gdje ih more uzavrelo na bijesne va- love sjemo tamo meće. I. M. Mattei 332. Ako vidimo, gdi se tko jedan put opije, ne možemo reći, da je on pijanac. B. Leaković, gov. 9. Ljepo li je pogledati uz visoko vedro nebo, de se muha gromom igra. Nar. pjes. vuk. 1, 52. Dal' ne vidiš gde si poginula? 2, 120. Vide bane de mu druga nema. 2, 271. Vidili smo primorkiñu gdi do- broga koña jaše. Nar. pjes. istr. 2, 101. Vid'la žaba de se koñu kuju, pa i ona digla nogu. Nar. posl. vuk. 34. Kad ugleda cara de ide. Nar. prip. vuk. 133. I ugledaše sina čovječijega gdje ile na oblacima nebeskima. Vuk, mat. 24, 30. — *č- veće*. Ovo ja kako čuh gdi moćno priseže. S. Menčić 125. Za što je boljezan na smrtni kufa čut gdi poje u pjesan. M. Vetranić 1, 3. Ako bi tkogodijer začuo svoga iskznoga, gdi pogrduje ime božje. A. Gučetić, roz. jez. 38. Glas iz luga*

jedan začu gdi se uz gorske dipli sklada. I. Gundulić 352. Ovdle se čuje glas, gdje pjeva ovu stancu. G. Palmotić 2, 333. Čujme, gdi mi niki odgovara: 'Oče ja nikoga na grih ne nagovaram'. J. Banovac, prip. 220. A čuo sam di ljudi govore. And. Kacić, razg. 205^b. Čuje dete gdi plače. D. Obradović, basn. 35. Jeli pogibljivije ogovarati i zloglasiti koga ili slišati gdi se ogovara? B. Leaković, nauk. 366. Za to gotovo svaka Srpičina kojoj je brat umro oplaće i danas kad čuje kukavicu gdje kuka. Vuk, živ. 224. — *saišanie*. Jer sam nočas čudan sam usnio, de moj kalpak pliva po Neretvi. Nar. pjes. vuk. 1, 461. Sam usnila gospoda carica de joj na sun čok govorio. 2, 390. — *čítaie*. Nu si ešit dobro ti, Pavao gdi piše. N. Najlašković 1, 330. — *tjesno osjećanie* *uopće*. Ter uznim život o čuteći gdi vnu. S. Menčetić 30. Pojući pjesan očute gospodu gdi ide uz skalu. N. Najlašković 1, 242. Čute sveder civ pogani gdje ih grize. B. Zuzeri 83^b. — *nahodeie, zastajanie, srečanie, stizanie*. Pastira najdosmo cvileći, gdje suze otira. M. Vetranić 2, 137. Idući Ljubmir u lov nade gdje govori Radat. N. Najlašković 1, 180. Kad no te nigda srih gdi bludiš pojem sam. D. Baraković, vil. 294. Nade gdi se je obisio nesrićnik. I. Ančić, svit. 19. Susrite gdi nose iz Naima jedinoga sina nuke udovice. F. Lastrić, ned. 336. Našavši Izbozeta, gdi slatko spava. I. J. P. Lučić, razg. 61. Zastasmo te za večerom, gde večeru ti večeraš. Nar. pjes. vuk. 1, 115. Tu nadoše jednu nevjesticu, de joj gore i noge i ruke. 2, 12. Idući putem sustignu jednoga čocka de vodi dva brava na nzlicu. Nar. prip. vuk. 210. Nabasa na jednu babu, de ukraj puta sjedi. 227. — *domišlanie, mišlenie*. Misleć, gdi će na gospoja s moje varke poginuti. G. Palmotić 1, 368. Ali čemu odmah na um pade, de su s' jedan drugom zavjerali. Nar. pjes. vuk. 2, 221. Tad se Dimitar ljese osjetio, de će lula brata otrovati. 2, 628. — *znaiie*. Ne vijem, moj Bože, tva pravda trpjeti tolik smrad gdi može. M. Vetranić 1, 10. Ah, sad poznam, gdi istino odgovori meni odi. I. Gundulić 97. — *b) ano spadaju i oraki primjeri u kojima mjeste glavne rečenice stoje riječi evi, eto, eno, niti, gdje stoji jamaćno po tome što se one riječi skretaju kao da isto vrijeđe što i imperativ glagola vrljeti*. Nut gdi im part drži! N. Najlašković 1, 247. Oto ti sinak tvoj u vodi gdi gaji. M. Držić 86. Ali eto gdi skače k nam kolo satira. I. Gundulić 171. A Hotima grada on, iz daleka gdi se bili. 322. Evo Huseina gdi ku posalbinu od Osmama nosi. I. T. Mmavić, osm. 131. Evo gdi čovik prav pravcat umira! M. A. Rejković, sabr. 1. Af eto starca gde ide. Nar. pjes. vuk. 1, 289. Nuto didije gdje namignuje! 1, 385. Eno mi je u gradini gdi nevem bere. 1, 426. Af eto ti Latice Bogdana de on goni Roju i Miloša. 2, 221. Eto ozdo dva dobra junaka de s' čeraju uz goru zelenu. 2, 591.

5. gdje se izjednačuje još više s da, te se upotrebljava i kad je u glavnoj rečenici glagol ili druga riječ kojom se pokazuje jarčanie, a u podložnoj je ono što se jarča. vidi 1. da, 1. B. 1, a (II. str. 186-188). od xvi vijeka. Egloga, u kojoj pastiri Damon i Tirsi među sobom zgovor čine, kažući, gdi Mopso plače smrt gospoje Nike, bratuvode njegove. D. Rafina 135^a. Velike mi jošte stvari od vas zlyjezde prorokuju, yedri kraj, svijetli cari vase plome gdi postuju. G. Palmotić 2, 268. Kuga kaže de ga kune majka. Nar. pjes. vuk. 2, 265. A sapatom zbori sirotina de mi sjedi snaha istrosena. 2, 512. Nu objavi i svoj braći kaži, de će pući trideset topova. 2, 513.

6. daljijem izjednačenem s da podložnom rečenicom u kojoj je gdje razlaže se i tumači supstantiv ili zamjenica u glavnoj, vidi 1. da, 1. B. 4 (II. str. 191^b). ňeki bi primjeri po značenju mogli spadati i pod 3, 4, 5. Razmi smrt jedinu ja ne vim zlo veće ner meni istinu vjerovat gdi neće. S. Menčetić 122. Čijem da tko zaplati ljubav tuj veliku, gdi se sam htje dati za dat' raj čoviku? N. Najlašković 1, 127. Ja ne znam smrt goru neg rašen gdi tone. D. Baraković, vil. 130. Neg su mi se zli bilizi jadni majci ukazali gdi se gravran vijaše nad merli od Zadra grada. 199. Ovo je ljubav našega oca nebeskoga gdi vlastitomu sinu ne prosti života. I. Ančić, svit. 159. Mili Bože, čuda golemoga! gde brat sestru deveru predade. Nar. pjes. vuk. 1, 24. Nek su čemu dvoji troji jadi: jedni jadi de se ne videsmo, drugi jadi de se ne sastasmo, treći jadi de se ne ljubismo. 1, 280. Jedna mi je tuga na srdaku mome de mi vranac konje po polju ne skače. 1, 393. Videli čudo i nagledah ga se, de idaše patka potkovana. 1, 529. Tu se odmah jadu osjetila, de j' umro nejačak Jovane. 2, 12. Af to začu od Budina kraju, de kraljica pokloni devojku. 2, 595. Glas dopade gospodi kraljici, de je Ivan došo na Trutinu. 2, 598.

GDJEGDJE, *adv. alicubi, u kojem (gdjekojem) mjestu (indefinitno), razlikuje se od indefinitnoga gdje (kod II, A, 2) tijem što se misli na više od jednoga mjesta. — isporodi gdješto. — Postane vidi kod gdje, II, A, 2, c. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Stuličeru (gdjegdi alicubi), u Vukovu (hje und da passim)*. Zašto sam gdigdi produživao i s acentom. F. Lastrić, test. xii. Koji gdigdi po Filipju biva. J. S. Rejković 121. Ali ništa videt ne mogaše nego degde krstača barjaka. Nar. pjes. vuk. 5, 334. — gdje gdje — gdje gdje kao gdje — gdje, vidi gdje, II, A, 2, a, c). Budući da sam sliđio gdigdi prve, a gdigdi druge. F. Lastrić, test. xii.

GDJEGDJETKO, *vidi* gdje gdje. — *U jednoga pisca našega vremena (gdjegdjeko)*. Gotovo ne mimu dana, da ne dode gdje gdje gdje na poklon. S. Lubiša, prip. 100.

1. GDJEGOD, *adv. alicubi (aliquo, inquam, aliquo modo), riječom god gdje dobira indefinitno značenje (isporodi gdje, II, A, 2). drukčije je 2. gdje god, od čega se oro razlikuje i akcentom i tijem što se god nigda ne odjeljuje od gdje. — Gdje može biti u kojem mu drago obliku (vidi gdje, 1), a mjeste god može biti god, godi, goder, godir, god itd. (vidi god). — Od xvi vijeka (vidi primjer M. Držića kod a) s oblikom gdje godi), a između rječnika u Vrančičeru (kadigoder alicubi; kadigodir aspianr), u Mikašinu (gdigodi, gdje godi, kad se razumi stati alicubi, uspian locorum vel gentium; gdje god, gdje godir, kad se razumi počti quopiam, aliquo), u Belinu (gdigodi, gdje godijer alicubi 417^a; gdigodi aliquo 398^b; gdje godi (interdum 721^b), u Stuličeru (gdigodi, gdje godi, gdje godir, gdje godira, gdje godje alicubi, uspian locorum vel gentium), u Vukovu: gdje gdje (gdjgde), 2. urgend wann aliquando, quandoque: Doći ću ti gdje gdje, kad uzimam kad. a) o mjestu, gdje gdje: Ako gdje gdje koji ostaje. J. Kavačić 120^a. Ako li se je gdje gdje namirio. A. Kamizlić, kam. 9. Nečoš naći gdje gdje ni čila versa. And. Kacić, razg. 318. Ima li gdje gdje devojka koja je na me prikladna? Nar. pjes. vuk. 1, 588. A car gleda i desno i levo, ne bi f' gdje gdje gdje Momira. 2, 160. H' je gdje gdje s puta zahutala, ili su je lovcu uvatili. 1, 271. — gdje gdje: Ovdj ga ču u ovu crkvu gdje gdje za nočas*

skrit. M. Držić 221. Ova riječ evo u svetomu pismu gdjegodi se nahodi. M. Divković, bes. 4^b. — gdje-godir: I po Braču i u Trogiru, gdjegodir se ke glavice naziru. J. Kavašin 118^b. — gdjegod: Nije veće čudo nastanulo, ni nastalo ni se degod čulo. Nar. pjes. vuk. 2, 223. Ne znaš degod kamene pečine de bi mogli vatra naložiti? 3, 419. — gljegodi: Pak ja podoh u svijet bijeli, da degodi boje službe tražim. 2, 139. — *b) o vremenu*. gdjegod: Ako bi očitnik ili grabioe digod učinio se, morao bi naslidovati Matea. G. Peštalić 67. — gdêgodê: Što se nisi gdegode umila? Nar. pjes. vil. 1866. 833. — gdjegodir: Neka nastoje izkoreniti ovu nemoć, gdigodir s učenjem, gdigodir s nutkanjem. M. Bijanković 6. — *c) kao što gdje može ne biti ograničeno na samo mjesto a ni na vrijeme (vidi gdje, II, A, 1, a, b) dd)*. gdjegod može značiti: od prilike. Prije gdjegod dva godišta. S. Rosa 84^b. *u a ovom primjeru takovo gdjegod može se shvatiti kao iole: Jesi l' degod u životu, Marko?* Nar. pjes. vuk. 2, 493.

2. GDJJE GÖD (god se jače ističe akcentom nego gdje), *adv.* ubicumque (quocumque), gdje je relativno (vidi gdje, I, A, 3) a god daje mu neograničeno značenje tako da se razumije o svakom mjestu (ili vremenu) koje se hoće ili koje se može pomisliti, isporodi gdje mu drago. razlikuje se od predašnjega (1. gdjegod) ne samo akcentom nego i tijem što god nije združeno u jednu riječ s gdje i može se od ovoga odijeliti jednom ili više enklitika, kao: gdje ga god vidiš. gdje bi god mogao naći, gdje bi ih god našao itd. (u Vukovu rječniku nema ove razlike, te za oba značenja ima samo gdje-god, gdje-god). — Gdje može biti u kojem mu drago oblika (vidi gdje, I), a mješte god može biti godê, godi, godêr, god itd. (vidi kod god). — Od xiv vijeka (vidi b) s godê), a između rječnika u Vrančićevu (kadi godir 'ubicumque'), u Belinu ('ubicumque' gdi godi 280^a. 533^a; gdi godir 147^a), u Bjelostjencêvu (gde gode, kadi godar 'ubicumque'; kade god ubivis, quandoque in loco), u Jambrešićevu (gde gode 'ubicumque'), u Voltigijinu (gdi godi, gdi godir 'ovumque in qualsivoglia luogo', 'wo immer'; kadi god 'ovumque', 'wo immer nur, wo nur'), u Stalićevu (gdje god, gdje godi, gdje godijer ubivis, 'ubicumque'), u Vukovu: gdje-god (gdjegod), 1. 'wo immer' 'ubicumque'. *a) o stajađu u mjestu*. god: Gdi god negov stup čestiti i slika je slavnja bila, nije je mogla oboriti prike od trešnje strašna sila. N. G. Bunić, dubr. 4. Gdi su god bratja. P. Filipović 47. Sretan bio, gdi god bio! Nar. pjes. vuk. 1, 147. Kade god vidiš ko živo stvorene stani. Nar. prip. mikul. 76. — godê, godi, gode: Po vsemj. mojemb vladaniju i gdi godi ja uzomogu dohiti. Mon. serb. 220. (1391). Gdi godi sam ja, ondî će i službenik moj biti. Bernardin 67. joan. 12, 26. A ni smo gde gode zapovijeda tvoje gospostvo. Star. 10, 24. (xvii vijek). Gdi ga godi zastanu, neka ga onde ubiju. A. Kaužlić, kam. 108. De si gode, da si sada ovdje! Nar. pjes. vuk. 2, 100. Gdi se gode gradovi uzimju, uzimje i(h) Alil-aga s Markom. 2, 362. — godêr(e), godir(e): A gdi godire budu skupljeni dva ali tri u jime moje, ondî sam i ja meju ljudi. Bernardin 46. mat. 18, 20. Gdi godire pripovidano budet ovo evanjelje rečet se i čto ova stvorî na spomenut ñe. M. Alberti 152. mat. 26, 13. I ti s Bogom, jaoh, ostani, gdje goder si, majko mila! I. Gundulić 79. Kadi godire se najdem, vazda ću ufati u božastvo tvoje. M. Jerković 33. Gdi godir je našao, sve je izvadio. A. Bačić 21. — god: De god sjedne, na krilo me metne. Nar. pjes. vuk. 1, 565. Svud su brodi, de god dodeš

vodi. 2, 278. Eda si se krivo zaklinjala, de god mene do nevoje bude, da češ mene biti u nevoji? 2, 499. De god nadoh za me prijateļa, tu ne nadoh za tobe devojku. 3, 24. — *b) o vremenu*. I taj tisuštu perperu, da davaju Dubrovčane, do gde gode Dubrovnik drži Stonu grad. Mon. serb. 167. (1358). — *c) o micanju*. Gdi godi smo došli, vasil smo bili po čudnovati način vidini, publieni i obilno obdarovani. P. Hektorović 53. Gdi godi zač budu, nikako nać mira ne mogu mën' trudu. D. Rašina 138^b. Ki mirisom udaraju, gdi godi se obručaju. J. Kavašin 161^a.

GDJĚKAD, *adv.* aliquando, kad (indefinitno), kadgod, gdje daje indefinitno značenje adverbu kad, *vidi* gdje, II, A, 2, c. — U jednom primjeru xvi vijeka (s oblikom gdjekade). Tko jamu gdi-kade izlube za družijeh, on u int upade tere svoj plati grijeh. N. Dimitrović 11.

GDJĚKAKAV, gdje-kakva, *pron.* kakav (indefinitno), kakogod, gdje daje zamjenici kakav indefinitno značenje, *vidi* gdje, II, A, 2, c. — Od xvii vijeka. Tko gdi-kakvi cvit ima. J. S. Rejković 90.

GDJĚKOJĀ, *pron.* aliquis, koji (indefinitno), kojigod, gdje daje indefinitno značenje zamjenici koji, *vidi* gdje, II, A, 2, c. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Vukovu ('mancher', 'aliquis'). Ja tebi dajem za svidoka gdi-koji redak iz sv. pisma. M. A. Rejković, sat. A 8^b. Koje vola i gdi-koje jahe. E 6^b. Ne od gdi-kojih samo griha nego od sviju. B. Leaković, nauk. 120. Mened-aga konaku pobiti, ne bi l' još kog Srba sastanu, da još bira dekog da posjêe. Nar. pjes. vuk. 4, 145. Nema dukata nego srebrni noveli i gde-koji dukat. Nar. prip. vuk. 95. Gdje-koji ovaki glagoli imaju sadašnje vrijeme i na 'am' i na 'em'. Vuk, pism. 57.

GDJĚKOLI, *vidi* 1. gdjegod i koli. — Na jednom mjestu xvii vijeka u piscu čakavca. Pojdi stat gdi-koli. D. Baraković, jar. 54.

GDJĚ MU DRĀGO (gdje mu drāgo), *adv.* ubivis, ubicumque, *vidi* 2. gdje god od čega se gdje mu drago razlikuje tijem što može i ne biti relativno nego značiti uopće: u kojem mu drago mjestu (vidi primjer), zamjenica trećega lica mu ne pokazuje nikakvo osobito čelade. mješte mu može biti i zamjenica drugoga lica ti. *vidi* drag, II, 2, b, a) ß) bbb). — Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikušinu (gdje mu drago, kad se razumi stati 'ubicumque, ubivis, ubilibet'; gdje mu drago, kad se razumi poći 'quocumque, quolibet, quoquo'; gdje ti drago, gdje hoćeš) gdje naj prije dolazi, u Belinu (gdi mu drago 'ubicumque' 280^a. 447^a. 533^a), u Bjelostjencêvu (gde ti drago ubi liete, placet, ubivis'), u Voltigijinu (gdi mu drago kod gdi godi), u Stalićevu (gdi mu drago, gdje mu drago, gdi ti drago), u Vukovu (gdj'mudrāgo 'wo immer' 'ubivis'). Da povrati što je zarobio na Krnici ili gdje mu drago. Osvetni. 3, 118.

GDJĚNO, *vidi* gdje. riječca nu nekako ističe jače adverb ili zamjenice, isporodi češ. ten, taj, morostor. ño, i. — Od xiv vijeka, a između rječnika u Belinu (gdino ubi 279^b); u Stalićevu: gdino, gdje-no gdje (kod gdino) ima i interogativno značenje; u Vukovu. a) naj češće kao relativni adverb, *vidi* gdje, II, A, 3. Da Vlasi gredu po mēsteh, starčeh gdino jesta zakonno da se solb prolava. Spom. sr. I, 11. (1397). Onamo gdino si bila. I, 60. (1405). U pakao su otišli, gdino će i sadañi nevinići. I. Ančić, vrat. 170. Da tu raste lav krilati, gdino i oro dvoglavati. J. Ka-

vašin 281a. Al mi pruža ruku s. Agustin, gdino piše, govoreći: . . F. Lastrić, test. 229a. Muke paklene dino se smrt želi. M. Zoričić, osm. 93. Kod Marina stana, gdjeno Mara spava. Nar. pjes. vuk. 1, 261. Gdjeno sinoć na konaku pjesmo, gospodsku ti večer večerasmo! 1, 299. Gdino li su po tri, po četiri, jednog uzmi, a druge ostavljaj. 1, 556. Bacio ih na duo u tavnicu deno leži voda do koljena. 2, 245. — *b) kao konjunkcija, vidi* gdje, II, B. Lipo ti je, bratjo, pogledati lipa skoka junačkoga, gdino junak poskakuje. P. Hektorović 9. Iznade ko želaše, gdjeno Jezus Bog istini u Šimuna blagovaše. I. V. Bunić, mand. 18. Ovako varljivo ja mišlah od tebe, gdino pak ti nisi kano čovik. G. Peštalić 187. Iugleda Maricu deno plaho mete dvor. Nar. pjes. vuk. 1, 345. — *c) rijetko interogativni adverb, vidi* gdje, II, A, 1. Reci mi, gdino su sada svi oni. B. Kašić, nasl. 7. *i u Stuličevu rječniku.*

GDJĚŠTO, *adv. vidi* 1. gdjegod; što daje *adverbu* gdje *značije indefinitno, vidi* što, *isporedi* kašto. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu* (hier und da, irgend, passim, alicubi). Pozivati se gdišto na sveto pismo. M. A. Rejković, sat. A8b. Dosta bi bilo dieu istom gdišto pripomagat. sabr. 18. Jer tad gdišto istom grozdje zrije, gdišto paš se već pod zemlju krije, gdišto piju izbistrite šire, gdišto grozdje na po zrilo mire. J. S. Rejković 351. Pa se dešto iz pušaka tuku. Nar. pjes. vuk. 4, 233. Mnogi spisatelji naši pišu ,koreti, korein a može biti da se tako gdješto i govori. Vuk, pism. 37.

GDJĚ TĚR GDJE, *adv. vidi* 1. gdjegod i gdjegdje. — *U Stuličevu rječniku* (alicubi sic alicubi vero, alicubi).

GDJETI, *vidi* 1. djeti. — *U Belinu rječniku*: gdi se gdio? ,dove si è cacciato? ,ubinam gentium latet? 279b, *i u Stuličevu*: gdjeti se ,ire, abire, abdere se; ona su dea pisca mislila da djeti postaje od gdje.

GDJĚ TI DRĀGO, *vidi* gdje mu drago.

GDJĚTKO, gdjekoga, *pron. aliquis, vidi* tkogod, *isporedi* gdjekoji. — *U jednoga pisca našega vremena.* Gdjetko sjeme dao za tri ploda. Osvetu. 4, 9.

GDJEVOVAŃE, *n. (jurispr.) stajanje u nekom mjestu.* — *Načineno od gdje.* — *Riječ je nespretna kao i nem.* ubication *prema čemu je i načinjena.* Gdevovanje; gde je tko; bivaње, bivalište; ubication. Jur.-pol. terminologie. 512.

GDO, *vidi* tko.

GDUNJE, *m. ime muško, načinjeno u basni od gduņa.* — *U rukopisu xvii vijeka u kojem je jezik pomiješan s erkrenijem.* Povesti o caru Gduniju. Carstvuje bešč veliki Gdunije. Starine. 2, 311.

GDUŃA, *f. vidi* 1. duņa. — *U rukopisu xiv ili xv vijeka.* Da izjesti gduņin i sokt da ispijjet. Sredovječ. jek. jaz. star. 10, 102. *i iz Ńega u Šulekoru imenika.* 86. — *I kao ime žensko, isporedi* 3. Duņa. — *prije našega vremena.* Gduņa. S. Novaković, pom. 56.

GDĚ, *vidi* gdje.

1. GĚ, *vidi* gdje.

2. GE, *ime slovu g.* Imena slova: a, b, va, ge... I. Ančić, svit. viii.

GEAČĚNE, *n. djelo kojijem ko geači ili se geači.* — *U Vukovu rječniku* (das machen zum geak, das betragen eines geak, appellatio aut simulatio rusticus).

GEAČINA, *m. augm. geak.* — *U Vukovu rječniku* (gdje stoji da je ženskoga roda).

GEAČITI, geačim, *impf. ěiniti (koga) geakom.* — *Akc. kakav je u praes. takav je u impf. geačah i u part. praet. pass. geačen; u ostalijem je oblicima onakav kakav je u inf. osim aor. 2 i 3 sing. geači.* — *U Vukovu rječniku* (zum geak machen, facio rusticum) s *primjerom*: Nemoj ti nega geačiti, nije on geak. — *Sa se*: geačiti se, *refleksivno, podnositi se kao geak.* — *U Vukovu rječniku* (sich als ein geak betragen, simulo rusticum) s *primjerom*: Šta se geačiš?

GEAČKĪ, *adj. koji pripada geacima.* — *U Vukovu rječniku* (bäurisch, plebejus).

GEAČ, *m. prost, neotesano čovjek.* — *isporedi* gejak. — *Riječ tuđa nepoznata postanja* (tur. gıyjac, nemilostan?). — *U Vukovu rječniku* (ein gemeiner ungebildeter mensch, homo de plebe cf. eipor).

GEAČUŠA, *f. prosto, neotesano žensko čelade, vidi* geak. — *U Vukovu rječniku.*

GEBEN, *m. Thymus serpillum L., majčina dušica.* — *U Šulekoru imenika* (O. Vujičić). 86.

GEČA, *f. selo u Ugarskoj, mađar. Kőpesény, nem. Kittsee. Jačke.* 293, 301.

GEČIJA, *m. mađar. Geči, hyp. Gergely, Grgur.* — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Za Gečiju bana Titelskoga. Nar. pjes. vuk. 2, 486.

GEČO, *m. hyp. Gedeon.* — *Akc. se mijenja u voc. Gėco.* — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

GEČKOVAC, Gečkovec, *m. ime djema selima u Hrvatskoj u podžupaniji varaždinskoj. (kajkavski) Gečkovec dom. Pregled. 47. Gečkovec gornji. 48. — Može biti da i pro e stoji po kajkavskom govoru mješt. negdašnjega b; onda bi trebalo da glasi Gačkovac.*

GEDEON, *m. ime kaluđersko, vidi* Đedeon. Šem. srb. 1882. 202.

GEDOŃA (?), *m. ime volu.* F. Kurelac, dom. živ. 24.

GEĐA, *m. prezime.* — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

GEĐA, *m. čovjek iz sjeverne Albanije, riječ arbanaška.* — *U Vukovu rječniku*: Gega, Arnautin iz sjeverozapadnijeh krajeva, s desne strane rijeke Skumbije, a oni s lijeve strane zovu se ,Toske'. Gege i Toske razlikuju se malo i po govoru, a i po odijelu i po oružju: Toske nose široke košulje, kratke anterije, bijele ġoke i na glavi fesove; a Gege ġakšire, dolauie (sejaci i bjelače kao i Crnogoreci) i oko glave saruke; a i duge su im puške drugojačije; u Gega su puške ,arnautke', kakove su i u Crnoj Gori i u Hercegovini; a ona duga puška, kakove nose Toske, zove se u Srbiji ,toska', i ona je od arnautke malo kraća, a u jalmamu šira i pravija. Gege su zakona turskoga i rimskoga, a među Toskama ima ih i zakona grčkoga. — *I kao ime muško, u narodnoj pjesmi našega vremena*: A sedmi je Gega kapetane. Nar. pjes. vuk. 5, 75.

GEĐAŁKA, *f. luška.* — *U naše vrijeme.* J. Bogdanović. Ĺ. Stojanović.

GEĐAŃE, *n. djelo kojijem se ko geđa.* — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku* (das träge gehen, incessus sequis). ,Ostavite se geđanja, može koje iz geđajko ispasti! J. Bogdanović.

GEĐAŠ, Geđaša, *m. muški nadimak.* — *U naše vrijeme u hrvatskoj krajini.* V. Arsenijević.

GĚGATI SE, gěgâm se, *impf.* lužati se (na lužašći). — *Akc.* kaki je u *inf.* taki je u *praes.* 3 *pl.* gěgajû, u *aor.* gěgah, u *ger. praes.* gěgajûci, u *ger. praet.* gěgāvši, u *part. praet. act.* gěgao; u *ostalijem* je *oblicima* onakav kakav je u *praes.* 1 *sing.* — *Nije stara riječ, ali može i ne biti tuđa.* — *U naše vrijeme.* L. Stojanović. 'Gdje su djeca?' 'Ta znaš đe su, eno se gegaju'. J. Bogdanović. — *Od ovoga značenja biće postalo drugo: ići teško, polagahno (ko tako ide obično se luža) koje je u Vukovu rječniku* (träge gehen, 'segni gradu incedo'). 'Gle kako se gega, ide, oće li neće li'. J. Bogdanović.

GĚGAVAC, gěgāvca, *m. prvo je značenje: čovjek koji se gega kad ide, a od toga će biti postalo što u Slavoniji tako zovu šljepce.* — *Akc.* kaki je u *gen. sing.* taki je u *ostalijem padežima osim nom. sing. i gen. pl.* gěgavacâ. — *U Vukovu rječniku:* 1. osobito u Slavoniji zove se šljepac. 2. 'ein träger gänger', 'qui segni gradu incedit'.

GĚGAVAČKI, *adj.* koji pripada gegavcima (sljepcima). — *U Vukovu rječniku* (vide šlepački). — Gegavački jezik zove se kod šljepci (gegavci) u Slavoniji i u Turskoj Posavini govore tako među sobom da ih drugi ljudi ne mogu razumjeti (isporedi franc. argot, tal. lingua furbesca, nem. gannersprache, itd.). *vidi u Vukovu rječniku kod gegavački, gdje ima i preko četrdeset gegavačkih riječi.* — *Adr.* gěgavački. To se zove 'gegavački jezik', ili: 'govori gegavački'. Vuk, rječ.

GĚGE, *f. pl. vidi gaće.* — *Po sroju prilici riječ tuđa, nepoznata postala (isporedi franc. grègues).* — *Od xviii vijeka po Hrvatskoj i Slavoniji i Lici, a između rječnika u Jambrešićevu* (caligae follicantes? 80va) *gdje naj prije dolazi.* Futu čuvaj, Doro! gege drži, Pero! po muški se kolo vodi. *Nar. posl. stoj.* 150. Gege, kao u šali naziv gaćama ili pantalonima. 'Nosidere ti tamo vode gege'. 'Videre! kako je zategao gege! rekao bi da mu ni car do koljena nije'. J. Bogdanović. — *U Šulekovu rječniku:* 'kurze hosen' kod 'hose'.

GĚGĚKATI, gěgěcêm, *impf.* vidi drekehati se. Jare gegeće. V. Vrčević, igr. 8.

GĚGĚLATI, gěgĚlâm, *impf.* neskladno ići. L. Stojanović. — *Biće dem.* gegati.

GĚGIĆ, *m. vrsta vinove loze bijela grožđa.* — *U naše vrijeme u Dalmaciji.* B. Šulek, im. 86. — *isporedi gegino.*

GĚGINO, *n. vrsta vinove loze bijela grožđa.* — *U naše vrijeme u Dalmaciji.* B. Šulek, im. 86. — *isporedi gegić.*

GĚGLA, *f. selo u Srbiji u okrugu topličkom.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 386.

GĚGA, *m. i f. siarnali, patulač (kaže se i o ženskom čeladetu), biće od tur. geĝe, ludak, bena, tepavac.* — *Akc.* se mijenja u *roc.* gěĝo. — *U naše vrijeme.* A gdje je 'gdjeja' (jamačno treba čitati g. ĝa)? — Otjerao pse na vodu (kaže se o kržlavom, slabackom čovjeku koji se upusti u posao komu nije dorastao). *Nar. posl. stoj.* 75. Gěĝa, *m. i f.* 'der zwerg'. B. Mušicki.

GĚGAST, *adj.* vidi goĝav. B. Mušicki.

GĚGAV, *adj.* koji je kao gĝa. — *isporedi gĝast.* — *U Vukovu rječniku* (zwergartig' 'pusillus').

GĚIKA, *f. košuta, tur. gejik, jelen.* — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Hrvatskoj.*

GĚIKOVAC, Gěikōvca, *m. selo u hrvatskoj krajini u okrugu ogulinsko-slunjskom. (pisano) Gejkovac. Razdijel. kr. 9.*

GĚIKOVAČKI, *adj.* koji pripada selu Geikovcu. V. Arsenijević.

GĚIKŌVČANIN, *m. čovjek iz Geikorca. plur.: Gěikŏvčani.* V. Arsenijević.

GĚIKŌVČANKA, *f. žensko čelade iz Geikorca.* V. Arsenijević.

GĚJA, *f. ime kazi.* — *U Lici.* J. Bogdanović. — *isporedi geika.*

GĚJĀK, *m. vidi geak.* Sud sad sudi a ne ljudi gejac. M. Đ. Milićević, zim. več. 301. Jednoč gejak snese kabo mljeka. *Osvetn.* 5, 103. Gledaj ti jednoga gejaka, kako hoće da mi bunu gradi po školi! M. P. Šapčanin 1, 52.

GĚJO, *m. hyp.* Gedeon. — *Akc. se mijenja u voc.* Gějo. — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

GĚLA! hodi, dođi, *od tur. gelmek, doći.* — *U narodnijem pjesmama iz Bosne u naše vrijeme.* Gela, gela, od Orašca Tale! *Nar. pjes. juk.* 146. Gela, hodi, dođi. 618.

GĚLANIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* D. Avramović 256.

GĚLETINCI, *vidi Giletinci.*

GĚLATI SE, gĚlâm se, *impf.* tromo hoditi. G. Martić. — *vidi gegati se.*

GĚLIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Andreja GĚlić. *Rat.* 408.

1. **GĚM**, *m. Pelecanus onocrotalus L., neka vodena ptica, bačac, maĝar. ĝém, čapla.* — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Smrdi kao gem. *Nar. posl. vuk.* 290. Prosti pelikan ili gem, Pelecanus onocrotalus, der gemeine pelikan. J. Ettinger 223. Ružičasti gem, pelikan, Pelecanus crispus, der rosenfärbige pelikan. 224. Gem, der pelican, die kropfgans, Pelecanus onocrotalus. G. Lazić 67. J. Pančić, zool. 206.

2. **GĚM**, *m. vidi dem.* — *U jednoga piscu xviii vijeka.* Gem uztegni vlastin tvima. J. Kavañin 218^a.

GĚMANAT, gemanta, *m. vidi dijomanat.* — *U Bjelostjenceru rječniku* (gemant), i u *Jambrešićevu* (gemant).

GĚMANTOV, *adj. od gemanta.* — *U Jambrešićevu rječniku* ('adamantinus').

GĚMIJA, *f. vidi demija.* — *xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Mikašinu (kod galijs).* Gdi naši bihu toliko nejaci mnočtvom, gemijami. . . M. Alberti 513. Z mora odvodise gemije Bnetčanom. I. T. Mrnavić, osm. 40. Sultanske se hazne vuku na gemije. 104. Onoga gospodina ot gemije (može se čitati i demije). *Starine.* 10, 13. (1558). Venetiške gospode njekom strašnom svom gemijom tisu, da se oslobode. J. Kavañin 139^b.

GĚMĪJSKI, *adj. koji pripada gemijama.* — *U jednoga piscu xvii vijeka.* Rajčjem gemijskim zatim zapeliše. I. T. Mrnavić, osm. 112.

GĚMOPŌLE, *n. mjesto u Srbiji u okrugu kraugu-jevačkom.* Ljvada u Gemopŏlu. *Sr. nov.* 1875. 223.

GĚNČA, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* D. Avramović 214.

GĚNČIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Aleksa Genčić. *Rat.* 135.

GĚNČINA, *m. hyp.* Gedeon. — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

GĚNDA, *m. augm.* Geno. M. Medić.

GĚNDĀR, *m. vidi derdan.* Gendar zveći, a papuce klepću. *Nar. pjes. marj.* 179. i u *Dobro-selu u hrvatskoj krajini.* M. Medić.

GENDARUŠA, *f.* djevojka što nosi đerdan (koja je za udaju), *vidi* gendar. 'Sad je i Jolma cura postala gendaruša'. u *Dobroselu u hrvatskoj krajini*. M. Medić.

GENDIĆ, *m. prezime*. — U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.

GENERÁL, generala, *m. vidí* generao, *nem.* general. — Od xvii vijeka, a između rječnika u *Bjelostjencu* (general krajine ali vojske ‚generalis capitaneus‘. 2. general nad košaniki ‚magister equitum‘. 3. general duhovnih ljudi, glavorednik, vladalac općeni reda ‚generalis ordinis‘), u *Vukovu*: *vide* generao ‚(mit allen ableitungen)‘. Hoti Bog ovoga novoga vojvodu i generala čudna i slavna pokazati. E. Pavić, ogl. 167. Usta s cara tužba na cesara, čuj, kaprale, počuj, generale! Osveta. 4, 34. — Kao poglavica crkvenoga reda. Otac fra Ivan general reda onoga. F. Glavinić, *evit.* 68^a.

GENERALICA, *f. generalova žena*. — U Šulekora rječniku (‚generalin‘).

GENERALIJA, *f. stanić, čast onoga koji je general*. — Od xvii vijeka, a između rječnika u *Bjelostjencu* (‚generalatus, suprema praefectura‘. 2. generalija košanicka ‚magisterium equitum‘). Aversperg ostavi veliku kapetaniju aliti generaliju. P. Vitežović, *kron.* 164. — I u Šulekora rječniku (‚generalswürde‘).

GENERALSKĀ, *adj. a) koji pripada generalima*. — nema primjera. — *b) lat.* generalis, opći. — u jednoga pisca čakareu xvii vijeka. Hodeći, kako hrvatski provincijal, u Salamanku na kapitul generalski. F. Glavinić, *evit.* 238^a.

GENERALSKĀ STŌ, Generalškoga Stola, *m. selo u hrvatskoj krajini u okrugu ogulinsko-slunjskom*. Generalskistol. Razdijel. kr. 8.

GENERALSTVO, *n. vidí* generalija. — Na jednom mjestu xvii vijeka. Gdi otac fra Ivan od Parme generalstvo izruči svoje. F. Glavinić, *evit.* 218^b. — I kao kolektivni supstantiv u Šulekora rječniku (‚generalität‘).

GENGATI SE, gengam se, *impf. tromo hoditi, vidí* gegati se. G. Martić.

GENIĆ, *m. prezime*. — U naše vrijeme. Jovan Genić. Rat. 331.

GENO, *m. hyp.* Gedeon. — *Akc. se mijeća u roc.* Geno. J. Bogdanović.

GENOVA, *f. Genoa, grad u Italiji, tal.* Genova. — U Šulekora rječniku (‚Genua‘).

GENOVĀSKĀ (boje genoveški), *adj. koji pripada Genovi, vidí* Genovez. — U *Volltjijinu rječniku*, a u naše vrijeme u Šulekora (‚genueser‘ kod ‚Genua‘).

GENOVĀSKINA (boje Genoveškina), *f. žensko čelade iz Genove, vidí* Genovez. — U Šulekora rječniku (‚genueserin‘ kod ‚Genua‘).

GENOVĀZE, Genoveza, *m. čorjek iz Genove, tal.* Genoveso. — U Šulekora rječniku (‚Genueser‘ kod ‚Genua‘).

GENUA, *f. vidí* Genova, *nem.* Genua. — U jednoga pisca xvii vijeka i u *Volltjijinu rječniku*. Ubrodivši se dojde u Genuu. F. Glavinić, *evit.* 217^b.

GENVEZ, Gennéza, *m. vidí* Genovez, *nem.* Genueser. xvii i xviii vijeka. Benetani takojer i Gennezi. F. Glavinić, *evit.* 138^b. Jedan sluga Genez dokazao je Turkom. A. Kanžlić, *kam.* 829.

GENUTI, gēnem, *pf. adariti*. — *Necé biti tuda riječ premda dolazi samo u naše vrijeme i u Vu-*

koru rječnika (‚einen schlag versetzen‘ ‚percutere‘) s *primjerom*: Ako te genem.

GEŌCENTRIČĀ, *adj. (astron.) koji pripada sredini naše zemlje*. — *isporedi* zemljosredan. — *Iz* nemačkoga jezika. — U Šulekora rječniku (‚geocentrisch‘).

GEODEZIJA, *f. nauka kako se mjeri prostor na zemlji*. — *isporedi* zemljomjerstvo. — *Iz* grčkoga preko nemačkoga jezika. — U naše vrijeme kod pisaca.

GEŌGŌZIJA, *f. nauka od čega je sastavljena naša zemlja*. — *isporedi* zemljoznanstvo. — *Iz* grčkoga preko nemačkoga jezika. — U naše vrijeme kod pisaca.

GEŌGŌNIJA, *f. nauka o postanku zemlje*. — *Iz* grčkoga preko nemačkoga jezika. — U Šulekora rječniku (‚geogonie‘).

GEŌGRAF, *m. čorjek koji se bavi geografijom*. — U naše vrijeme kod pisaca.

GEŌGRAFIČĀ, *adj. koji pripada geografiji*. — *isporedi* geografski. — Od geographicus. — U naše vrijeme kod pisaca.

GEŌGRAFIJA, *f. nauka kajom se poznaje kakva je naša zemlja*. — *isporedi* zemljopis. — *Iz* grčkoga preko nemačkoga jezika. — U naše vrijeme kod pisaca.

GEŌGRAFSKĀ, *adj. vidí* geografički.

GEŌLOG, *m. čorjek koji se bavi geologijom*. — *Iz* nemačkoga jezika. — U naše vrijeme kod pisaca.

GEŌLOGIČĀ, *adj. koji pripada geologiji*. — *isporedi* geološki. — Od geologicus. — U naše vrijeme kod pisaca.

GEŌLOGIJA, *f. nauka od čega je sastavljena i kako se razvija naša zemlja*. — *isporedi* zemljoslovlje. — *Iz* grčkoga preko nemačkoga jezika. — U naše vrijeme kod pisaca.

GEŌLOŠKĀ, *adj. vidí* geologički.

GEŌMETAR, gēometra, *m. čorjek koji se bavi geometrijom, nem.* geometer. — U naše vrijeme kod pisaca.

GEŌMETRIČĀ, *adj. koji pripada geometriji*. — Od geometricus. — U naše vrijeme kod pisaca.

GEŌMETRIJA, *f. dio matematike koji se bavi prostorom*. — *isporedi* mjerstvo. — *Iz* grčkoga preko nemačkoga jezika. — U jednoga pisca xvi vijeka i u naše vrijeme kod pisaca. Naučena sam u retoriki, geometriji. F. Vrančić, *živ.* 8.

GEORGIC, *m. dem.* Georgij. — *isporedi* Đurđić. — Na jednom mjestu xiv vijeka. Georgica. Dec. hris. 55.

GEORGIJ, *m. vidí* Deordij. — xiv vijeka (može biti da treba čitati Deordij). Georgij (‚Georgij‘). Dec. hris. 5. Protomajstora Georgija. 58.

1. GEORGIJA, *m. vidí* Deordije. — U jednoga pisca xviii vijeka. Slikar Georgija Polikala. A. Tomiković, *živ.* 242. Kraj Georgija. 281.

2. GEŌRGIJA, *f. kraj u Aziji na jugu od Karkaza*. — U Šulekora rječniku (‚Georgien‘).

GEORGLJEVIĆ, *m. prezime*. — U naše vrijeme. Šem. srb. 1882. 202.

GEORGIJEV STUP, *m. vidí* Đurđevi Stubovi. — *Prije našega vremena*. Georgijeva Stlps. S. Novaković, *pom.* 129.

GEORGINA, *f. Georgina variabilis Willd., ūeki crjet, isporedi* bočka. — U jednoga pisca našega vremena. Georgina, Dahlia variabilis Cav. J. Pancić, *bot.* 355.

GER, *m.* Erythraea centaureum L., *neka biljka, kitica, kičica*. Ger (gher), polj. gier, gir (= Smyrniinum olusatrum), češ. heř (= Aegopodium podagraria), Erythraea centaureum L. (Visiani). B. Šulek, im. 87. — *vidi i gr.* Ger, gerčica, girjka, trava, Erythraea centaureum, gorko zeležo. Čas. češ. muz. 1852. 50.

GERA, *f.* Smaris vulgaris C. et V., *neka mala morska riba*. — *Nepoznata postaja*. — *Od xviii vijeka u Dubrovniku, a u sjevernoj Dalmaciji s oblikom gira koje vidi, isporodi i gara, gavonica*. — *Između rječniku u Stuličevu* (menola, pesce' moena') i u *Vukovu* (nekaka mala riba s dodatkom da se govori u Dubrovniku). Boje je bit' glava od gere nego kuda od cipola. (Z). Poslov. danie. 7. Božićne gere prodava. (Z). 9. U repu od gere nije večere. (U Dubrovniku). Nar. posl. vuk. 335. Gera, sehnauzenbrassen, pikarel. Čas. češ. muz. 1854. 185.

GERALICA, *f.* mreža u koju se loce gere. Geratica. Pod ovijem imenom nalazimo na Lastovu jednu mrežu određenu samo za gere. L. Zore, rib. ark. 10, 363.

GERĀR, *m.* ribar koji loci gere. Naj više gera love u šabaku, odatle ih zovu gerari. L. Zore, rib. ark. 10, 359.

GERĀRDO, *m.* ime muško, nem. Gerhard. — *U Šulekovu rječniku*.

GERASIM, *m.* ime kaludersko, vidi Đerasim. Šem. srb. 1882. 202.

GERASIMOVIĆ, *m.* prezime. — *U naše vrijeme*. Šem. srb. 1882. 202.

GERAVAC, gerāvca, *m.* vrsta krumpira. — *isporodi gerovac, geroci*. — *U naše vrijeme u Lici*. Okrugli su, debele žučkaste kože, a kada se svare i ogule, vidjeti su kao žuvance. J. Bogdanović.

GERČICA, *f.* vidi ger.

GERDĀN, *m.* vidi derdan. — *U narodnijem pjesmama našega vremena*. Pa izvadi gerdan od dukata, na gerdanu za trista dukata. Nar. pjes. marj. 4. Što sam nojzi, stara mati, dao: dva gerdana od sulhoga zlata. Nar. pjes. kras. 1. 156.

GERGA, *f.* gomila, poročka n. p. ljudi. — *Može biti od mađar. görgetni, rafati* (görgo, rafak). — *U Vukovu rječniku u kojem je onako tumačeno s primjerom*: Čitava gerga.

GERGI, *m.* ime muško, isporodi Gergo. — *Na jednom mjestu xiv vijeka*. Glasn. 27, 292. (1317).

GERGO, *m.* ime muško. — *xiii vijeka i u Daničičevu rječniku* (Gergo). Gergo kovač. Mon. serb. 62. (1293—1302).

GERGOVICA, *m.* ili *f.?* među muškim imenima u spomeniku god. 1293—1302 (Mon. serb. 62) ima i Gerčgovica (Gergova žena?, vidi Gergo), a otale i u Daničičevu rječniku.

1. GERICA, *f.* dem. gera. Šabakom livatajn gerice i drugu sitnu ribu. V. Bogišić, zborn. 491. Gera ili gerica, girica. L. Zore, rib. ark. 10, 340.

2. GERICA, *f.* ime knički. F. Kurelac, dom. živ. 45.

3. GERICA, *f.* Cebrio Oliv., *neka kva hrbica*. — *U jednoga pisca našega vremena*. J. K. Šloser, faun. korh. 438.

GERIČICA, *f.* dem. gerica. Kad je vrijeme iti na ribahe, dobavi se masne, malijeh geričica ili gamadi. L. Zore, hrv. lip. 139.

GERIĆ, *m.* prezime. — *xvi vijeka*. Pred Markom Geričem. Mon. croat. 297. (1592). i u naše vrijeme. Šem. prav. 1878. 7.

GERĪN, gerina, *m.* samo u *Vukovu rječniku*: nekaka zvjerka i koža nena. — *vidi mađar. gerény, tvor*.

GERINA BARA, *f.* mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom. Čair u Gerinoj Bari. Sr. nov. 1868. 319. i u množini: Gerine Bare. 1874. 443.

GERMAN, *m.* ime kaludersko, vidi Đerman. Šem. srb. 1882. 202. i u Šulekovu rječniku (Germanus).

GERMĀNAC, Germānca, *m.* Germanus, čorjek iz Germanije. Nijemac; obično se orako zovu ne samo Nijemci nego i drugi narodi koji su im srodni: Olandezi, Englezi, Skandinavci. — *Akc. se mijeću u gen. pl. Germānāca*. — *U Šulekovu rječniku* (Germane' kod Germanien').

GERMĀNIJA, *f.* Germania. Nemačka. — *U jednoga pisca xvii vijeka*. Matija počiva u Agusto od Germanije. F. Glavinčić, evit. 222b. i u Šulekovu rječniku (Germanien').

GERMĀNKA, *f.* žensko čijede germansko, vidi Germanac. — *isporodi Germankiña*. — *U Šulekovu rječniku* (kod Germanien').

GERMĀNKIÑA, *f.* vidi Germanka. — *U Šulekovu rječniku* (kod Germanien').

GERMANOVA BARA, *f.* mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom. Sr. nov. 1861. 438.

GERMANOVAC, Germanovca, *m.* mjesto u Srbiji u okrugu smederskom. Niva u Germanovu. Sr. nov. 1875. 987.

GERMANOVIĆ, *m.* prezime. — *U naše vrijeme*. U Drenovcu za Matiju Germanovića. Glasn. II, 1. 92. (1808).

GERMĀNSKIĀ, adj. germanicus, koji pripada Germaniji, Germancima. — *U Šulekovu rječniku* (germanisch' kod Germanien').

GERŌCI, *m.* pl. vrsta krtole, iznutra šupje. U Baniji. V. Arsenijević. — *vidi geravac*.

GERŌVAC, gerŏvca, *m.* vrsta krumpira krušna (brašnava). — U Lici. V. Arsenijević. — *vidi geravac*.

GERŌVI, *m.* pl. selo u Bosni u okrugu Doine Turke. Statist. bosn. 161.

GERŌVO, *n.* ime mjestina. a) selo u Hrvatskoj u podžupaniji dioničkoj. Pregled. H. — b) selo u hrvatskoj krajini u okrugu ogulinsko-slavonskom. Razliječ. kr. 8.

GERŠ, *m.* odrastao momak, djetić. — Kraj Une u Turskoj. F. Ivančić. — *vidi derz*.

GERŠIĆ, *m.* prezime. — *U naše vrijeme*. Šem. srb. 1882. 202.

GERTRŪDA, *f.* ime žensko, nem. Gertrud (tal. Gertrude). — *U Šulekovu rječniku* (Gertrud').

GERVASIJE, *m.* ime kaludersko. — *vidi Ger vazij*. Nar. pjes. vuk. 3, 586 (medu prenumerantima).

GERVAZII, GERVAZLJE, GERVAZIJ, *m.* Geryasius, ime muško. — *isporodi Đervasije*. — *U Šulekovu rječniku* (Gervasius).

GERZ, *m.* vidi derz. — *Od xviii vijeka*. Među njima mnogo biše gerza za vojništvo prijaki vitez. Nadod. 58. Sarajevo, naše selo malo, u tobi nam lijep alet kažu, lijep alet gerze i devojke: gerzi srebro a devojke zlato. Nar. pjes. kras. 1, 145.

GERZA, *f.* ime kozi. — *U naše vrijeme u Lici*. J. Bogdanović.

GERZELEZ, *m.* u *Vukovu rječniku*: brdo u Budimu. Srblji pripovijedaju da je nekakav Turčin

iz Bosne. Gerzelez Alija (koji se pjeva i u pješanama) skočio na konju s toga brda u Dunavo za carevo zbravlje kad su Turci osvojili Budim. — *vidi i Derzelez*. U turskom reč. 'Gerzelez' ništa ne znači; nego će biti ova reč isprčena od, Szent Gellért (hegy) kao što Mađari isto brdo zovu, pa su Turci u svoju slavu izmislili osobita junaka Gerzeleza. D. Popović, tur. reč. glas. 59, 65. O moj pobro Gerzelez-Alija! Pjev. crn. 131.

GERZOVO, *n. općina u Bosni u okrugu Travničkom*. Statist. bosn. 200. — *može biti isto što se pominje prije našega vremena*. Gerizovo, S. Novaković, pouk. 129.

GESLO, *n. oru riječ upotrebljavaju u naše vrijeme pisci za značenje: riječ, recitativa, misao, koju ko izabere kao zakon kod sroga žičelca, ili je piše na grb, ili koju pišu na početku svake knjige ili kojega jezika dijela kao nešto gdje je izrečeno sre što se u onome kaže. — Riječ je načičena po češ. hosló, ali po rus. racno, malorus. haslo (koje je prešlo i u poljski jezik) trebalo bi da kod nas glasi gaslo. — Nejasna postava: ako je prvo značenje; znak da se pogase oči, što je u ruskom (Da) uz drugo značenje kazano sprijeda, postaje od osnove gasiti; ali to ne može biti, ako je srodno s poljskijem godło.*

GĚSTALAD, gĚstaoda, *m. poglatica scoske braće (vidi V. Bogišić, zborn. 536—539; kod braća nema sroga značenja u naše vrijeme u dubrovačkoj okolici; tal. gastaldo. — Drugo a ostaje samo u nom. sing. i u gen. pl. gĚstaládá; u ostalijem padčima i mijenja se na o, a ao (po dubrovačkom gororu) slijeva se u ó: gĚstóda, gĚstódu itd. Časništvo bratsko bivaju: (griješkom) gĚstod ili gĚstalad i mladi: V. Bogišić, zborn. 537.*

GĚSAN, *m. ime muško. — U naše vrijeme u Lici*. J. Bogdanović.

GĚTA, *f. tal. ghetto, ulica u kojoj su prije (u nekijem gradovima po Italiji i u Dubrovcniku) prebivali Židovi, i koja se mogla zatvoriti. — Od xviii vijeka*. Kad sam moje trgovine na koju dušu od gete naslonio. B. Zuzer 151^b. Imadu se zatvorat vrata geta u dan velikoga petka. M. Pavišić 12. Naj manje su kamate u geti. (Z). Poslov. danic. 68.

GĚTALDIĆ, *m. vid. Gataldić. — xiii vijeka i u Daničevu rječniku (Gataldić)*. Vita Gataldić. Mon. serb. 10. (1253). i u naše vrijeme.

GETIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme*. Kista Getić. Rat. 231.

GI (gh), *vidi on*.

GIB, *m. apstraktni supstantiv od glagola gibati. isporodi gibaće. — Akc. se mijenja u loc. sing. giba. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikalčinu (gib od haje ruga), u Belini (ruga 359^a; plicatura 563^b), u Bjelestjencu (v. guza), u Volujčinu (erespa, griza' das einschrumpfen), u Staličcu (plicatura, flexus, sinus, flexio), a) *vidi gibati, a. aa) ruga, sinus, mjesto gdje je nabrano (prijemno) tkanje, harlija itd., nabor, bora*. Odijeva ga cudno kćana zlatna svila ... na lijevom iu ramenu pice istoga od bisera vjostijem gibom sjedinjem pod ruku iu desnu tjera. G. Palmotić 3, 92^b. i u naše vrijeme u Dubrovcniku. P. Budmani. *b) kod u kojih se pisaca nalazi preneseno na druga značenja, aa) kao zglavak, zglob*. Kripka ti se vidi ruka od viteza, skladan gib na stidi tvrdji (sca) od železa. D. Baraković, vil. 17. *Pišec, prigni gibe k plemenitu, prudin trudu*. I. Zanotti, i. nel. pris. 22. *b) prema lat. sinus, kao skut, hedra*. Nam nebosa svojim gibom s tebe milost prispajaju kako na slap voda*

žlibom. D. Baraković, jar. 89. kao zaton. Od ovuda k onom gibu često brodi sfej putuju. M. Gazarović 25. — *ce) kao gibaće, a) uopće. u Šulekoru rječniku (beuge)*. — *b) motus, motio, micuće, vidi gibati, b. Svojim gibom svaka kreće*. J. Kavačin 207^b. i u Šulekoru rječniku (bewegung). — *c) dos, prčija, kod sjevernijeh čakarcava. — ili od gibati, b, kao imovina što se pomiče, ili je riječ nemačka: (mit)gift, prčija? gabe, dur? U Krcanov gib (dos od gibati). F. Kurlac, rad. 15, 127. Gib, u primorju posteljina pripravljena djevojci za miraz i ležaca na stolu u kutu da ju svaki može vidjeti i odanle zaključiti da je u kući djevojka za udaju. F. Rački. Gib, na jednoj klupi u kojengol kutu od sobe, al' tako da odma i u oči pane, kup uredene robe (obično od domaće vme) običaje se izložiti kad se djevojka koja ženi te ju po tom drugi sude (ieno bogatstvo). Da ne bi neg ovakov gib robe? F. Afrić.*

GIBA, *f. samo u Staličcu rječniku gdje je tumačeno: amissio, damnum, periculum. — Po svoj prilici načičeno za sam rječnik od osnove glagola ginuti*.

GĪBAC, gĭjca, *m. dem. gib. — U Staličcu rječnika*.

1. GĪBAK, gĭjka, *adj. flexibilis, koji se lako giblje, pregiblje. — -a- stoji u nominalnom nom. sing. m. mješte negdašnjega a; u ostalijem oblicima b pred k mijenja se na p. — Riječ je praslavenska, isporodi stslor. gylbky, rus. rĭbĭtĭi, češ. hylbky, pol. gibki. — U našem se jeziku jarla od xvi vijeka a između rječnika u Vakocu (biegsam, flexibilis). Gibak prut. M. Vetranić 1, 70. — i u prenesenom smislu. Gibke i milostive riči. Korizan. 59. Gibku mladež što k upudstvu knči. J. S. Rejković 410.*

2. GĪBAK, gĭjka, *m. dem. gib. — U Staličcu rječnika*.

GĪBALAC, gĭbaoca, *m. motor, onaj koji giblje (miče). — U jednoga pisca xvii vijeka*. Svako gamtje jest uzrokovano od gamtja prvoga gĭbaoca. M. Radnić 32^a.

GĪBALO, *n. sprava u ljudskom ili žirinskom tijelu koja giba (miče). — U Parčevu rječniku (organo motore)*.

1. GĪBAN, gĭbna, *adj. (na što) propensus, proclivis, naklonen, priklon (ćenu), želan (ćega). — Po svoj prilici od gibati (koji na što nagiblje), a ne od ginuti, kao što je tumačeno u Vakoru rječniku gdje mu je s toga i jače značenje nego je u istinu. — U naše vrijeme i u Vakoru rječniku: giban na sto, t. j. koji (gine) ili cezne za čim (ef. kivan?) (lusteru, gierig) avidus s dođtkom da se govori u Crnoj Gori i s primjerima iz narodnijeh pjesama: Rusten-beg je giban na jumastvo. E je Turó gibno na kaure. — Stade viska mladijeh momakah, e su momcad na Turčina gibali i na turske glave i oružje. Nar. pjes. vuk. 4, 116.*

2. GĪBAN, gĭbna, *adj. samo u Staličcu rječniku gdje je tumačeno: plicatus, flexus, incurvatus. — nepouzdana*.

3. GĪBAN, gĭbna, *adj. na jednom mjestu u pisca xvii vijeka, kao da je značenje: periculosus, jezič. — Jaučeno je sam pisac oru riječ načinio od osnove glagola ginuti. Dos da dobre grajske stvari pohlepno se okušuju, gibno more kó brodari. J. Kavačin 21^b.*

GĪBANICA, *f. stlatko jelo od tijesta (pečeno), u naše vrijeme onakovo u kojem je tijesto (plat)*

vrlo tanko i savito (nem. strudel). isporodi gibonica, gibavica, savijača, pita. — Postaje od gibati. — Od xvij vijeka, a između rječnika u Mikalčinu (gibanica, prisnaec, torta⁴, panis testaceus, pulmentum testaceum, streplita, panis aropticus⁴) gdje naj prije dolazi, u Bjelostjencu (gibanica, pita, placenta, popanum⁴). 2. gibanica primorska figovom listjem obvita, atharatrion⁴. 3. gibanica z orehova, placenta nucua⁴. 4. gibanica makova, placenta papaverea⁴, u Jambrešićevu (placenta⁴), u Voltijijinu (gibanica, gibaonica, torta⁴, torte⁴), u Stuličevu (placenta⁴), u Vukovu (placentae genus⁴ s dodatkom: U Hercegovini se gradi i posna uoči božića od oraha, cf. pita). Brašno zakuvano s uljem, maslom, medom etc. ne zove se krutih običajni, nego se zove pita, gibanica etc. A. Bačić 309. Da ima sira i masla, i moja bi mati znala gibati gibanicu Nar. posl. vuk. 49. Pa gibanica kao rukav, sad je baš strpasma u peč. M. P. Šapčanin 1, 103. i u Salckovu rječniku: strudel (mehlspeise).

GIBANISATI, gibanisem, *impf. činiti, peći gibanicu. — U naše vrijeme.* Gibanicu, Zorko! gibanicu peći, blag je dan! — Kravicu, Fraňko! kravicu steci, pak ćemo gibanisati. Nar. posl. stoj. 66.

GIBĀNE, *n. djelo kojijem se giba. — Stariji je oblik gibanje. — Između rječnika u Belinu (gibanje, plicatura⁴ 563^b), u Bjelostjencu (motus; agitatio, motio⁴), u Voltijijinu (movimento, agitazione⁴, bewegung⁴), u Stuličevu (plicatura, flexio⁴), u Vukovu (agitatio, motus⁴). a) vidi gibati, a. u Belinu i u Stuličevu rječnika. — b) vidi gibati, b. Vazda je v gibanji i nigdar ni pokojan. Korizum. 53^a. U gibanju tila negova. S. Budinić, ispr. 12. Nebesa doña imaju razlika gibaña. M. Radnić 532^a. Da kakvim drugim gibañem filesnim ne učini se neujudan. M. A. Rešković, sabr. 24. Ove dva ljubavi počele su se boriti, porađi koga boreña tko može izkazati koliko se je užežno srce mučilo podnoseći ova dva suprotna gibaña? A. Tomiković, gov. 26.*

GIBAONICA, *f. cidi gibanica. — U jednoga pisca xvi vijeka, a između rječnika u Belinu (placenta testuacea⁴ 736^a), u Voltijijinu (kod gibanica), u Stuličevu. Bit će k tomu gibaonica, pundurija nješte vinca. N. Najeković 4, 212.*

GIBARAC, Gibaraca, *n. selo u Staroniji u podžupaniji vukovarskoj. Pregled. 117.*

GIBATI, gibam i gibljem, *impf. flectere: movere, impf. ganuti. — Ake. kakar je u præs. takar je u impf. gibāh, u impf. (prema praes. gibam) gibāj (ali prema praes. gibljem, gibji), u part. praet. pass. gibān; a ostalijem je oblicima (i u praes. 3 pl. gibajū, ali gibljū) onakac kakar je u inf. — i- stoji mješte negdašnjega y; korijen gyb postaje produženom od gyb, cidi kod ganuti; orome je korijenu po sroj prilici starije značiec flectere, jer se gotovo samo ovo nahodi u srijem slavenskijem jezicima kad god je gyb ili gyb slozevo s prijedlozima, vidi nagnuti, prignuti, sagnuti itd. — Riječ je praslavenska, isporodi stvob. gybati, movere, rus. ručati, flectere, češ. hybati, movere, polj. gibać, flectere. — U našem je jeziku potvrđena od xv vijeka u između rječnika u Vrančićevu (plicare⁴), u Mikalčinu (gibati, prigibati, flecto, inflecto, torqueo⁴), u Bjelostjencu (gibam, v. rugam. 2. v. gibljem; gibljem, genuiti, odmičem i na drugo mesto polažem amoveo, removeo⁴. 2. gibljem, gibati, micam, kretam, lujam, moveo, agito⁴ kakti gibati glavom, agitare caput⁴; gibljem se, moveo me, moveor⁴), u Jambrešićevu (gibljem, moveo⁴), u Voltijijinu (gibati, gibam,*

gibljem, smuovere, agitare⁴, schütteln, bewegen⁴), u Stuličevu (gibati, gibljem i gibam, curvare, incurvare, flectere, movere⁴; gibati se, agitari, huc illuc impelli⁴), u Vukovu: gibati, gibam (gibljem), bewegen, schwenken, wiegen⁴, agito⁴; gibati se, sich bewegen⁴, moveor, agitor⁴.

a. flectere, *činiti da nešto (objekat) što nije ni po što tvrdo ili nije posve tvrdo, promijeni oblik takijem načinom, da, ako je pravo, postane krivo (u pravom smislu); može se misliti da objekat i ne mijena oblik nego samo način kako stoji (ako je stajao ispravno da se stari krivo, koso). svagda prelazuo. ovo starije značiec rjeđe je nego novije kod b. u aktivno.* Pozna junak po glasu junaka; luto gvožđe k crnoj zemlji giba, a na vjeru junaku se sliga. Osvetu. 2, 132. u Dubrovniku se često govori i samo sa značenem: činiti gibe, nabore (objekat je kakvo tkañe), uabirati, te su prema gibati perfektni glagoli izgibati, nagibati. P. Budnani. — b) sa se, refleksivno. Nad jezerom čim se giba. J. Kavañin 189^a. Vađa da se k crnoj zemlji giba. Osvetu. 2, 109. Sve se pero tu na pero giblje kako momče nad lijepo djevojčec⁴. M. Pavlinović.

b. movere. a) micati, kretati u pravom smislu, činiti da što ne ostane mirno na svom mjestu (vidi ganuti, a). prema ganuti može biti i iterativni glagol, pa po tome može značiti i: stresati, drmati, luñati. aa) prelazuo. aaa) aktivno. Ovako imamo težati i gibati tijelo naše. M. Divković, bes. 214^a. Bog pamet užijući i jezik gibljući negov, nagovori ga da se nazad vrati. F. Glavinčić, cvit. 93^b. Gibaše glavu veoma oslabljenu. P. B. Bakšić 97. On isti snijedaše u onu vodu u Jeruzolimu i gibaše ju. S. Margitić, fal. 80. Da ima sira i masla, i moja bi mati znala gibati gibanicu. Nar. posl. vuk. 49 (ordje stoji ovaj primjer pošto ga Vuk stavlja u rječniku kod gibati, ali može biti da bi po značicu spadao pod a). — bb) sa se, refleksivno. Svoga blaga, ča se giblje i ne giblje. Zak. vinod. 73. Od moga uboštva ča se giblje i ne giblje da prodadu. Mon. croat. 61. (1437). O sluca, ne giblji se suprot Gabaonu. Korizum. 34^p. More će se uzdignuti četrdeseti lakata svrhu svih planina, i tako će stajati ne gibljući se kakovo zidovi. M. Divković, bes. 25^b. Zemlja stalno stoji i ne giblje se. F. Glavinčić, cvit. 3^p. Tako pak ditica na tleh postavise, poča se gibati, jer jošće živ biše. Oliva. 50. Nebesa, sunce... da se radi ljudi gibaju i okrocu. S. Margitić, fal. 223. Kamen veliki koji se ne giblje. A. Bačić 356. Gibala se je i uzdratala zemlja. A. Kanižlić, kam. 109. Čovik imade ono u sebi, po čemu se giba i raste. B. Leaković, nauk. 17. — cc) sa se, pasivno. Priličan je k valovom morskijem, koji se od vjetroa gibaju i privajuju. M. Divković, bes. 497^b. Često se vitrom priveleki giblje bor. F. Lastrić, test. 250^a. — ddd) na dva mjesta xviii vijeka ima part. praes. akt. gibljući sa značenem: koji se giblje, cidi gibujući. Bila stvar negibjuća ili gibjuća. A. Bačić 121. Mostove tvrde i negibjuće popravi. M. A. Rešković, sat. 112^a. — bb) neprelazuo. što je kod aa) objekat stoji u instrumentalu. Pride k posteci Acčjševe i začo gibati Acčjšem. Pril. jag. ark. 9, 131. (1468). Uda joj drhtahu kakono trščice, kimi tuj gibahu vitri kon vodice. M. Marulić 81. Prohodeći psovahu ga, gibajući glavam svojim rugahu se nim. S. Margitić, fal. 256. Dok mogaše jezikom gibati. A. Kanižlić, fran. 203. — b) metaforički, micati u duhovnom smislu, poticati. vidi ganuti, e. aa) aktivno. Bonavintura v tretih knižah giblje ovu sumnju. Korizum. 86^a. — bb) sa se, refleksivno ili pasivno. Gibju

se i sada poli ovo stvari mnoga pregovaranja. Naručn. 29. Danaska se giblje v sv. evanđeliju od onoga zavra. Korizim. 35^b. — c) u *prenesenom duhovnom smislu, činiti da ko (objekat) u duši osjeća nešto, vidi ganuti, f. au) aktižno*. Naray me potiče, giblje slabost moja. M. Marulić 122. Ako te tužba na ne giblje. 243. Od strane uzroka, ki ga giblje na grih. Naručn. 98^a. Ka te (kripost) giblje počtovati ga. Korizim. 42^b. (Vino) vaziže krv i giblje človlaka na rassijenje. 49^a. Poznanje svrhe giblje i ponukuje djelujućega da jače i dobrovoļnije djeluje. M. Divković, bes. 84^a. Strah voju giblje mi na posluh. I. Ivanišević 298. — bb) *sa se, refleksižno*. V nijednoj stvari gibaje se suproti voji božji. Naručn. 53^a. Grihe na koje se giblu po prigntju naravnomu. P. Posilović, cvjet. 157. (Bog) giblje se na milosrdje. A. Vitaljić, ist. 347.

1. GIBAVICA, *f. vidi* gibanica. — *U Belinu rječniku* 736^a i *iz űega u Stulićera*.

2. GIBAVICA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu smedererskom*. Niva u Gibavici. Sr. nov. 1874. 263.

GIBIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu Doie Tuzle*. Statist. bosn. 138.

GIBINA, *f. selo u Medumurju*. Schem. zagr. 1875. 144.

GIBIV, *adj. vidi* gibljiv. — *U Šalekoru rječniku* (beweglich).

GIBIVOST, *f. vidi* gibljivost. — *U jednoga pisca našega vremena*. Nado vremenom gubi svoj kal i životnu svoja gibivost. M. Pavlinović, rad. 150.

GIBJETI, gibim, *impf. vidi* ginuti. — *Samo praes. 3 pl. gibe na jednom mjestu xv vijeka*. Tebi je (duši) od potrebe grihe ostaviti, ter keno ne gibe urehe spraviti. M. Marulić 99.

GIBLEŃE, *n. vidi* gibanje. — *Biće načiĳeno po prezentu* gibljem. — *U jednoga pisca Staronca xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjancera (kajkavski gibljene motio), u Jambresićera (gibljene motio), u Stulićera (gibljene i po Habelićera i tobože po ruskom gibljene motio, plicatura)*. Naglo gibljene vitra. A. Kanižlić, kam. 180.

GIBLJIV, *adj. flexibilis; mobilis, koji se giba (kod čega gibati se može imati jedno značenje, ljeti, ili drugo, moveri) — isporodi* gibiv. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Voltijijina (muovibile, pieghevole, beweglich, biegsam), u Stulićera (flexilis, flexibilis, mobilis; adv. gibljivo, facile, lente, mobiliter)*. Na dnevno svetkovina gibljivijech. F. Lastrić, svet. 1. Koji izvlači i mami ric od drugoga i dugo mudruje, onoga ljubav jest gibljiva i himbena. G. Peštalić 205.

GIBLJIVOST, gibljivosti, *f. osobina, stajie onoga što je gibljivo. — isporodi* gibivost, gibljivstvo. *U Stulićera rječniku* (flexio, flexus, mobilitas).

GIBLJIVSTVO, *n. vidi* gibljivost. — *Samo u Stulićera rječniku* (uz gibljivost).

GIBNO, *n. tako se zovu dva stupića vodoravno zabita u zid gdjejed u sobi, na kojima stoje ponave, plahite itd. — u Dabašnjici na Krku*.

GIBOMJER, *m. (phys.) sprava kojom se mjeri gibanje (micanje)*. — *U Šalekoru rječniku* (bewegungsmesser).

GIBOSLOVAČ, gibosloven, *m. čovjek koji se bavi giboslovenom*. — *U Šalekoru rječniku* (mechaniker).

GIBOSLOVLJE, *n. (phys.) nauka što se bavi micanjem (gibanjem), mehanika*. — *U Šalekoru*

rječniku (giboslovje, bewegungslehre, dynamik, mechanik).

GIBOVICA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu smedererskom*. Voćinak u Gibovici. Sr. nov. 1866. 188.

GIBUĆI, *adj. mobilis, koji se giba (miče); upravr je part. praes. act. glagola gibati (se), ali je načiĳeno od osnove gib*. — *Od xv do xviii vijeka kod nekijeh pisaca, a između rječnika u Bjelostjancera (gimci, ganutliv, mobilis)*. Zove se gibuće ča se giblje. Stat. pol. ark. 5, 259. Ostavljam vse blago gibuće i negibuće. Mon. croat. 132. (187). Pamet človičaska je gibuća. Naručn. 41^b. Drugo nebo, ko se zove prvo gibuće. F. Glavinčić, cvit. 7^b.

GIC, *glas kojijem se rabe sciine*. — *U Vukoru rječniku*.

1. GICA, *f. sriĳna (djetjińska riječ)*. — *Od gie*. — *U Vukoru rječniku*. — Kod Srba po Srijemu običaj je, da na Lazarevu subotu idu po vrbicu s litijom i sa sveštenikom, ko dode na jutrenu na cvjetnicu, dobije po jednu grančicu, te kad dode s nom kući, udara nome sve ukučane koji nijesu bili na jutreni govoreći svaki put: „Porasti k'o vrbica, ugoj se k'o gicar. M. Medić.

2. GICA, *m. ime maško*. — *U naše vrijeme*. Rat. 38. 331. 332.

GICAN, *m. ime prascu*. F. Kurelae, dom. živ. H. — *isporodi* 1. gica.

GICĀNE, *n. djelo kojijem se ko gica*. — *U Vukoru rječniku*.

GICATI SE, gicām se, *impf. jednako micati i mahati nogama kad se leži ili sjedi*. — „Ake, se miĳeća u praes. 1 i 2 pl. gicāmo, gicāte, i u aor. 2 i 3 sing. gicā. — *Nće biti tudu riječ, ako i nije stara*. — *U naše vrijeme i u Vukoru rječniku*: „die beim umherwerfen beim liegen, sitzen etc. micare pedibus (?). No se počne gicati i rzati glasom kao mlado zdrijebe. V. Vrčević, jgr. 58. i kao skakati: A šariu se pod oblake gica. Nar. pjes. petr. 3. 147.

GICKĀNE, *n. djelo kojijem se gicka*. — *U Vukoru rječniku*.

GICKATI, gickām, *impf. rabiti (sriĳe) ricići gie*. — *U Vukoru rječniku*.

1. GICNUTI, gicnem, *pf. porabiti jedan put (sriĳe) zavikavši gie*. — *U Vukoru rječnika*.

2. GICNUTI, gicnem, *pf. maknuti (nogom)*, *vidi* gicati se. — *U narodnoj pjesmi našega vremena*. Marko gicnu nogom i kojenom. Nar. pjes. petr. 3. 120.

GICNUTI SE, gicne se, *pf. u jednoga pisca našega vremena*: Neki danak izleta želeći, gicne im se preko Save preći. Osvotn. 4, 31. *značenje je: pasti na um, šanut*.

GICOVIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. I. Stojanović.

GIDLJA, *vidi* didlja. — *U Belinu rječniku*: golema gidlja „homo accertosus“ 370. *ali se može čitati i didlja*.

GIDO, *m. samo u Stulićera rječniku gdje je tumačeno: svir otiosus, desidiosus, može biti da je riječ dido zto napisava*.

GIG, *m. pijetao velike vrste*. — *Nepoznata postaja, isporodi* gigaĳe. — *U Vukoru rječnika*: veliki pijetao (govori se i „gigov“) s dodatkom da se raje u Bosni.

GIGA, *f. nadimak ženama koje su visoke*. *U Dobroselu u hratskoj krajini*. M. Medić. — *isporodi* gig. — *i u zagoneci (o snijegu)*: Udri gigu nogom, ode giga s vodom. Nar. zag. nov. 192.

GIGALE, gîgâlâ, *f. pl. hodule, štule*. — *isporodi gig.* — *U Vukovu rječniku* (die stelzen' grallaë, cf. štula).

1. GIGÂN, *m. vidî gig.* P. J. Marković. V. Arsenijević. F. Kurelac, dom. živ. 53.

2. GIGAN, *m. Mecynotarsus Laferté, űeka bubica*. — *U jednoga pisca našega vremena.* J. K. Šloser, faun. korñ. 582. 583.

GIGANAT, gîgânta, *m. vidî div.* — *isporodi gîganat, žiganat.* — *Iz latinskoga preko űemačkoga jezika.* — *U jednoga pisca xvii vijeka, u između rječnika u Bijelostjencu i u Jambrešićcu (u oba gigantov vojska 'gigantomachia').* Na priliku spolna ili giganta. F. Glavinic, cvit. 89a.

GIGANKA, *f. vidî giguļa.* — *U Lici.* V. Arsenijević.

GIGATI, gîgam, *impf. u zagovci:* Mededina giga preko devet brda; repinom ĉabar prikucava. *odgovetaj: plug.* Nar. zag. nov. 171.

1. GIGATI SE, gîgâm se, *impf. ĉucati, tibariti, židati.* A. Ostojic *po narodnoj pjesmi:* Većer sidit, pa besidit naj bi volila, onda ligat, pa se gigat naj bi volila.

2. GIGATI SE, gîgâm se, *impf. šepiriti se, tal. pavoneggiarsi.* A. Ostojic *po narodnoj pjesmi:* Divojka se po pandulu giga.

GIGO, *m. hyp. Grigorij.* — *Ake. se mijenja u roc.* Gigo. J. Bogdanović.

GIGOŠ, *m. vidî gig.* — *U Lici.* V. Arsenijević. J. Bogdanović.

GIGOV, gîgova, *m. vidî gig.* — *U Vukovu rječniku.*

GIGUĻA, *f. kokoš kao što je gig.* — *Ake. se mijenja u gen. pl. gîgûļa.* — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Bosni.*

GIGUŠ, *m. vidî gigoš.* J. Bogdanović.

1. GIGUŠA, *f. vidî giguļa.* — *Ake. se mijenja u gen. pl. gîgûšâ.* — *U Vukovu rječniku.*

2. GIGUŠA, *f. Ernobius Thomas, űeka bubica.* — *U jednoga pisca našega vremena.* J. K. Šloser, faun. korñ. 493. 496.

GIGA, *f. u narodnoj pjesmi našega vremena u Srbiji.* Od dve gige ĉabar vina, od dva snopa tovar žita. M. Đ. Milićević, slav. 66. — *Rijeĉ turska?*

GIKIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Šem. srb. 1882. 202.

GILÁHNUTI, gîláhñem, *pf. vidî dilasnuti.* — *Samo u Stalićcu rječniku:* in aliquem locum semet magno saltu immittere, (metaphorice) ab infimo munere ad maximum inopinato evehit.

GILAHŃIVATI, gîláhñívam i gîláhñívam, *impf. gîlahnuti.* — *Samo u Stalićcu rječniku (griješkom gîlahnivati).*

GILAN, *m. vidî Gíilan.*

GILANOVO, *n. mjesto u Srbiji u okrugu krajiškom.* Niva u Gilanovu. Sr. nov. 1875. 203.

GILETINCI, Gîletinaca, *m. pl. selo u Staronjizi u podžupaniji požeškoj.* Pregled. 92. — *zove se i Geletinci.* Schem. zagr. 1875. 41.

GILICATI, gîlicem, *impf. u zagovci:* Ujak ujm giliće, ujna mu se primice, odgovetaj: kluć. Nar. zag. nov. 90. — *isporodi giliti, golicati.*

GILIKNUTI, gîliknem, *pf. udariti.* — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena.* Marko . bakračlijom gîliknu šarina. Pjes. crn. 55a.

GILITI, gîlim, *impf. golicati, škakljiti.* — *U naše vrijeme na Hraru.* Slovinae. 1880. 389. — *isporodi gilicati.*

GÍILAN, *m. vidî Gíilan.*

GÍILANOVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme u Dalmaciji.* P. Budmani.

GÍILATI, gîlâm, *impf. srtati.* — *U naše vrijeme u Lici.* Kada ko na zlu vremenu kuda ido reku mu: 'Ta ti nije nužno na ovako zlu vremenu gílati i gubiti glavu'. 'Kud gílaš ta nije za glavu?' J. Bogdanović.

GÍILE, *n. brdo u Srbiji u okrugu jagodinskom.* V. Bić.

GÍILO, *m. ime muško.* L. Đorđević.

GÍILTÁŃE, *n. djelo kojijem što ili ko gílta, vrijednost.* J. Bogdanović.

GÍILTATI, gíltâm, *impf. vrijediti, biti vrijedan, űem. gelten, vrijediti, gilt, crjediti.* — *U naše vrijeme po sjevernijem krajevima našega naroda.* Znamo da sad gílta za nevjesticu kularićina kćer. Nar. prip. mikul. 61. 'Ovaj sud već za ništa ne gílta'. 'Ružne žene po Bogu brate! e, da si je znao, kada je bila mlada, bome je gíltala'. *u Lici.* J. Bogdanović. Gíltati upotrebljava se u značenovau: tu gílta i ne gílta, vaļa. vrijedi i ne vrijedi. u hrvatskom primorju.

GÍIMAN, *n. mjesto u Gražu blizu Dubrocnika.* P. Budmani.

GÍIMNASTIĆKI, *adj. koji pripada gimnastici.* — *U Šulekora rječniku (gimnastička vježba 'turnübung').*

GÍIMNASTIKA, *f. vježbaŃe tijela.* — *isporodi gombaje.* — *Iz grčkoga preko űemačkoga jezika.* — *U Šulekora rječniku (turnkunst').*

GIMNÁZLI, *m. vidî gimnazija.* — *U Šulekora rječniku (gymnasium').*

GIMNÁZLIJA, *f. srednja škola u kojoj se uč klasiĉki jezici (grĉki i latinski).* — *Iz grčkoga preko űemačkoga i ruskoga jezika.* — *U Šulekora rječniku (gymnasium').*

GIMNAZLIJÁLAC, gimnazijálca, *m. uĉenik kod gimnazije.* — *U Šulekora rječniku (gymnasist').*

GIMNAZIJÁLAN, gimnazijálna, *adj. koji pripada gimnaziji.* — *Iz űemačkoga jezika (gymnasial-).* — *U Šulekora rječniku (gimnazijalni uĉitelj 'gymnasiallehrer'; gimnazijalni poslovi 'gymnasialwesen').*

GIMURTEZANOVIĆ, *m. (tursko) prezime.* — *xvii vijeka.* Omera Gimurtezanovića. Starine. 12, 28. (oko 1696—1703).

GIN, *m. vidî Ćim.* — *ĉetiri puta u spomeniku xiv vijeka pisano Ćim što se može ĉitati i Ćim.* Dec. hris. 34. 41. 50. 55.

GÍNDATI, gîndâm, *pf. uzdignuti (uprav jedno uz katarĉku, ali se kaŃe i o ĉem drugome), tal. gîndare.* — *Od xvi vijeka u Dubrovniku, samo kod pomoraca.* Ne mogu ni jedra gindati. M. Vetranić 1, 169.

GÍNGARA, *f. nekakva muzikalna sprava na kojoj se guli (kao na gaslama) ili udara (kao u tamburu).* — *ili je tuda rijeĉ, isporodi grĉ. gí: go, lat. gingruiæ (Ducange), nekakva sri-raĉka, ili je onomatopeja.* — *U Stalićcu rječniku (ribeba, ribeca, spezie di lira 'lyra').* — *isporodi giugarica.*

GÍNGARICA, *f. dem. gîngara.* — *U Stalićcu rječniku, i u naše vrijeme u Dubrovniku gdje se kaŃe samo kad se govori kao s preziraŃem o kojoj muzikalnoj spravi; tako ko zove i drombuļa.* P. Budmani.

GINGATI SE, gîngam se, *impf. vaļati se tamo amo kao u brodu na vajavici.* M. Pavlinović. —

Neće biti srodno s gingav; a može i ne biti tuda riječ.

GINGAV, *adj.* debilis, imbecillus, slab, mekoputan, mlohav, militar (o četadetu i fulskom tijelu), majgar, gyöngö. — Od xviii vijeka po sjevernijem krajevima našega naroda, a između rječnika u Bjelostjencu (gingav, mlohav, mlhav, slab, mekoputan, nemoćan, tener, tenellus, vietus, tonellulus, mollis, languidus, molliculus, mollicellus, naturalibus privatus viribus, delicatus, malacus) gdje naj prije dolazi, u Jambrešićevu (tener, debilis), u Voltigijinu (debole, languido, spossato), u Vukovu (träge, segnis, cf. lijen s dodatkom da se govori u Barani). Nisam jak i srčan, nego mlohav i gingav. Đ. Rapić 460. Mojga hoda gingavoga. Jačke. 10. Gradske jesu gingave divojke. 312. Gingav, slab, debilis. M. Bogović. F. Afrić. Gingav, nezdrav; komu svaka stvar naškodi, u hrvatskom primorju. — *adv.* gingavo, između rječnika u Bjelostjencu i Jambrešićevu. Koja vidivši, kako mlohavo, gingavo i saneno ljudi žube Boga, jest ovako rekla. Đ. Rapić 432.

GINGAVICA, *f.* vajavica je u samom moru, a gingavica u brodu na moru kad im vjā. M. Pavlinović. — *vidi* gingati se.

GINGAVOČA, *f.* debilitas, imbecillitas, staie, osobina onoga koji je gingav. — U rječnicima: u Bjelostjencu (gingavoča, mlohavost, mekoputnost, uvenuti, teneritudo, mollities, languor), u Jambrešićevu (teneritas), u Voltigijinu (griješkom gingavoča), u Stulićevu: (jamačno štamparskom griješkom) gingavoča iz Bjelostjencu.

GINGOŠ, *m.* *vidi* gigoš. — U Lici. V. Arsonjivić.

GINICA, *m.* prezime. — xvii vijeka. Od Mustafa Ginice. Starine. 12, 8. (1699). — moglo bi se čitati i Đinica.

GINIĆ, *m.* prezime. — U naše vrijeme. D. Avramović 194. Šem. srb. 1882. 202.

GINOĀD, *m.* mjesto gdje ljudi ginu (?). Odošo u ginuđ. P. J. Marković.

GINOVCI, *m. pl.* ime mjesta. — *vidi* Dinovci. — *Prije našega vremena.* Ginovci. S. Novaković, pom. 129.

GINOVIĆ (ili Dinović?), *m.* prezime po ocu Ginu ili Dinu. — xiv vijeka. Ginović. Dec. hris. 6. 57. 73.

GINUĆE, *n.* djelo kojim se gine. Stariji je oblik ginutje. — Između rječnika u Mikaliju (ginutje, izginutje, amissio, jactura, damnus), u Belinu (ginutje periclitatio 555a), u Stulićevu (amissio, jactura, damnus). Posred istoga ginutja uzdržao je drijeva cijela. B. Kašić, fran. 123. U potrebi smrtnoga ginutja. L. Terzić (B. Pavlović) 302. Ginućem stvorca moga zapažena. I. Dordić, uzl. 87. Žali ginuće tolikih duša. A. Kanižlić, kam. vii. Ginuće srea Dominikova. A. Kalić 187.

GINULOSP, *f.* osobina, staie onoga što gine. — Načinu u naše vrijeme od osnovne part. ginuo glagola ginuti nastarkom osta. Otkrivajuće ginulost njegovih rukotvorā. M. Pavlinović, razl. spis. 195.

GINUTI, *gimn.* *impf.* perire, nestajati, gubiti se. — *Akt.* se ne mijena (tor. 2 i 3 sing. ginu). — *i-* stoji mjesto inglašićega x, a ispred u ispalo je b; korijen je gyb. Riječ je praslavenska, isporodi stvor. gymbati, gynati, rus. ginyty, ruyty, češ. hynuti, polj. ginać. — *Oraj* korijen gyb neće biti isti što gub kod ganuti, gubati.

— Neka prošla vremena (aor., ger. pract., part. pract. act.) mogu se činiti od sama korijena bez nastarka na; arvi to bica samo kad je ginuti složeno s prijedlozima, *vidi* izginuti, poginuti. — U seijem je rječnicima: u Vrančićevu (periclitari), u Mikaliju (ginuti, hoditi na mahe, mankavati, conficior, deficio); ginuti malo po malo tabesco; ginuti od bolesti, gristi se, dolore confici; ginuti, stavljati se na pogibiju, subire periculum, objicere se periculo, u Belinu (perire, pereor 555b; consumarsi, venir meno, mancare, deficio 221a; mancare, calare, scemare, decresco 456a; andar in rovina, pereor 79a; pericolare, essere o star in pericolo, pericloro 555b; essere spedito, si dice di chi corre qualche gran pericolo, absumptum esse 697a; struggersi, crepare di dolore, conficio 714); ginuti od bolesti, consumarsi di dolore, confici dolore 221a; ginuti za čijemgodi, affettare con fe larga, significa bramare immoderatamente e con ansietà, affecto 42b), u Bjelostjencu (pericloro, pericloro, in periculo positus sum, periculum subeo. 2. tabesco, languo, deficio, conficior, absumo, tabeo. 3. ginem od boli, conficior dolore. 4. evaneo, evanesco, repente perco et e conspectu abeo), u Jambrešićevu (deficio, pereor), u Voltigijinu (venir meno, ammoscire, pericolare, bramare con ardore, yerwelken, schmachten), u Stulićevu (confici, deficere, tabesco, periclitari; ginuti za kijem, alicujus desiderio ardere, aliquem adimare), u Vukovu (1. ankommen, intereo. 2. za kim ili za čim, schmachten, desiderio eneco. 3. to mi ne gine ni poslije, das wird mir nicht entkommen, non deficiet), u Daničićevu (gynti, perire). — *Značenje se dijeli na droje po tome što se rče ističe:* a. samo nestajanje; b. staie onoga što nestaje dok ga posee nestane.

a. ističe se samo nestajanje, a) nestajati, kad nešto što je do nekoga časa bilo, nije već. a) o četadetu, kao mrjeti, umirati, ali se od ovjeh glagola ginuti razlikuje tijekom što se kod neka ističe, da se smrt ne shvata kao naravna srha života, nego kao takova koja (dajbudi za onaj čas) mogla bi se i ne dogoditi, a bica samo s nekakva nepotrebnā uzroka, može se ginuti shratiti i kao pasivni glagol prema ubijati, moriti, te se kaže: covjek gine od maca, narod gine od kuge itd. Hine, krađu, rube, sami ginu s toga. M. Marulić 155. Da nepravedno ginaše i na smrt idāše. M. Divković, bes. 383b. Može li se s hude zgođe ginut' gorom smrti kojom, neg' živeći bez slobode ne bit' vojan dušom svojom? I. Gundulić 365. S tebe ginem prije vremena. G. Palmotić 1, 353. Gine od maca tko mac vadi. 3, 71b. Sad krestjani na čast svete vjere ginu. J. Kavanin 319b. Vas puk, koji rad gorine ove vode bolovāše i ginaše. E. Pavčić, ogl. 318. Zared domovine vitez slavni sladko gine. V. Došen 193a. Čestiti care, imaj milosrde na nesrićnu vojsku tvoju koja nemilo gine brez nikakve koristi. And. Kucić, razg. 107. Dosta bilo boja po krajini, dosta nama ginuše junaka. Nar. pjes. vuk. 3, 211. Bježte, braćo, ne ginite ludu. I. 305. Da ja vidu, čija gine vojska. I. 378. Ko se kriv kune, od traga gine, a ko se prav kune, od straha (gine). Nar. posl. vuk. 151. Ko u boj ne ide taj ne gine. 158. Od dvije smrti niko ne gine. 232. Baci Gospod na ūil kameŋe veliko iz neba, te ginahu. D. Daničić, is. nav. 10, 11. Bratstvenici su solidarni u krivni stvarima, svete i ginu svi jednako. V. Bogišić, zborn. 516. *hly* o životu, kao i o četadetu, radi što je kazano kod aa). Jagamei ginahu. F. Lisičić, svet. 197a. Obo dvoje pak kad gine (ro i krava). V. Došen 204a.

Da kad sidu na jaja ne ginu gadom. J. S. Rejković 101. Đetlići s jezika ginu (jer ih po kliktađu nalazi lovac). Nar. posl. vuk. 78. — *cc*) o čem drugome što može biti stvar tjelesna ili duhovna, umna. Po vas svih poteče gimnuti pred ņim mrak. Transit. 283. Nigda ne gine zelen sa bora i listak s masline. Š. Menčetić 89. Gine ti dan i noć i bježi jak rika. 180. Dobru ne gine nikadar imena. 268. Kakono gine ņim poginuli. B. Kašić, rit. 375. Gine ljepota. M. Orbin 73. Riječ mi gine, ņuh mi bježi. padoli. umrijeh, vajmah meni! G. Palmotić 1. 359. Slobostina da ne gine. J. Kavaĭin 168^a. Gine sva spomena predne gorkosti. I. Dordić, uzd. 182. Iskra koja gine u čas oni. V. Došen 2^b. Što vrlo brzo gine, nije vrsno mnoge cine. 22^a. Gņi nikada surad ne gine. V. Došen 90^a. Kakono snig gine i biži od sunca. M. Dobretić 191. Svjetlost gine nam smučana, tmņine i studen noć rastire. I. M. Mattei 293. Svekolike dosade i nevoĭe š ņim ginu. B. Leaković, gov. 112. Te se stvari (priporijesti) svagdan preobraĭuju i ginu. S. ĭubiša, prip. iv. — *b*) ne kaŭe se u pravom, širem smislu da čega (subjekta) nestaje, nego samo prema onome (čeladetu) u kojega se nahodi, koje ga ima. *aa*) kao pasiven glagol prema gubiti, znači da subjekat (koji moŭe i dalje bivati po sebi) nije kod onoga u koga je bio ili u koga bi mogao biti. Da mu ono gine. Što se Isukrstu dobiva. M. Divković, bes. 265^b. Poglavarom duŭna plaća već ne gine. V. Došen 74^a. Ako Turčin pogine, buli drugi ne gine. Nar. posl. vuk. 9. *vidi i u Vukovu rjeĭniku* (3). — *bb*) znači da subjekat ne koristi veće onome koji ga ima. Sikuć što gine od skaĭa (znaš koliko to za vatra vaĭa)... J. S. Rejković 52. Prava muka nikad ne gine. Nar. posl. vuk. 258.

b, ne znači da čega (subjekta) nije veće, nego mu pokazuje stae, kad ide jednako na maŭe, na gore, slabi itd., te je čekati da če ga baš i nestati, ako ono stae ustraje. *a*) o čeladetu. *aa*) deficere, tabescere, confici, kad čekade ide na gore u scem tijela i zdravlju, slabi, mršavi itd., te je čekati, ako ono stae ustraje da će umrijeti, isporedi čeznuti, često, osobito u poeziji, i perbolitiĭki. uzrok (*aa*) čeće u instr., ili s prijedlogom *od*) moŭe biti tjelesni ili duhovni. Gimn od glada. Transit. 131. Vene, čezno, gasno, bljdi, salme, gine, kopni, taje. A. Ćubranović 153. Ne svi čini bjehu drazi sred razblude i miline, neka ŭeli tko ju pazi, tko ju ŭeli neka gine. I. Gundulić 221. Tako grešnik sred planine u pustiņi divjijeh gora u nevoĭah doćim gine, milos višiu gamn z gora. 239. Nu pašina kćerea ņo u stravljenoj duši čuti: gine, dobro će jedino da ne bude poginuti. 465. Za ņe uresom salme i bljdi, taje, vene, kopni i gine. G. Palmotić 1. 251. U duši svojoj gŭlase od slasti. I. Dordić, ben. 35. Eto iznauade poćine gimn starac. 180. Od ŭestoke ĭubavi plamena gŭnaše. A. Kaniĭlić, uzr. 63. Ja ovdi od glada ginem. M. Zorićić, osm. 38. Evo se skončavam i ginem od ĭubavi. A. Tomiković, gov. 70. — *amo spadaju i oraki primjeri*: Sree moje sveza i stravi, da u zivom oĭut gine. G. Palmotić 2. 192. Tilo moje gine. A. Kaniĭlić, bogoljubn. 519. — *bb*) znaćue kod *aa*) ogranićuje se na veliku ŭelu s koje čekade slabi i gubi zdravlje (i i perbolitiĭki, kao jako ŭeleti uopće), isporedi čeznuti, *d*, ono (ako je čekade, ŭela moŭe biti isto što i ĭubac) što čekade ŭeli stoji: *aaa*) naj čeće u instr. s prijedlogom *za*. Oni za ņim ginu. G. Drzić 416. Za bogatstvom drugi ginu. M. Bunić 17. Ja ginem za ņim, mrem od ĭubavi. V. M. Ćucetić 187. Neka toliko ne ginete za dobrima kratijem. D. Bašić 70^a. Nijesto li vi oni, koji

ginete za svijetom? 181^a. Za kom ŭelan varošinim gine. J. S. Rejković 45. Sve što izbraĭnih jes naprava, za kijem ŭeuska narav gine, dariva ņm. P. Sorkoćević 579^b. Čudeći se ear, kako vino taku silu ima, i gledajući, kako pjanice za ņim ginu. Nar. prip. vuk. 309. — *bbb*) *rjeĭe u acc. s prijedlogom za*. Kijem za zlato sree gine. G. Palmotić 2. 498. Vapeći iz dubine sree, koje za te gine. A. D. Paoli u l. M. Mattei 362. — *ccc*) u jednom primjeru u acc. s prijedlogom *na*. Blago da izmakne, na koje mu sree gine. V. Došen 59^a. — *ce*) moŭe se ne imati obzira samo na tjelesno nego i na drugo stae (uzvaluo, materijalno) u čelu. *eta. isporedi* propadati. (*Judeji*) ne prestae gimnuti nestrojenjem. S. Koŭićić 31^a. Vrgoh stare prijateĭe, a za novu mu druŭim uzeĭ onih, s iste ŭele u bludnosti koji ginu. I. Gundulić 225. Ne gledajuć, da on (*duŭnik*) gine. V. Došen 59^a. Vrta otea od općine, rad kog' širom vas puk gine! 59^b. Mi smo gimnuti, što smo htjeli da gospodarimo svi. S. ĭubiša, prip. 31. — *b*) kad je subjekat duša, gimnuti je pasivno prema gubiti, *vidi kod onoga glagola*. Da mnoge duše ginu i naravskijem zlobami. B. Kašić, zrc. 9. Toliko duša u odmetnićtvu gine. A. Kaniĭlić, kam. 435. — *c*) o čem drugom, gimnuti znaći uopće: *ići na gore, ići na maŭe, propadati, keariti se, aništarati se*. S nepravde svit gine. M. Marulić 87. Da ņm ņiŭa, rabotica ne gine. Mon. serb. 546. (1501). Dvorba jer gine ma, ņnam zlu voĭu. Š. Menčetić 139. S kostrave gine vinograd. 337. Jure ćutim kripost gimn životu mom. P. Zoranić 14^a. Er ti napre boles nika, u utrobu t' svu obsine, tim ti snaga i moć gine. A. Ćubranović 148. Boz tebe ovdj stav, ostali sad kakono sred mora jedna plav, bez reda ka ginuv ne drŭi naćin prav. D. Raĭina 136^a. Nu ako se Osmanovo carstvo smae, Mahumetov zakon gine. I. Gundulić 477–478. Tako boŭijem prid razumom sa svijem znaćem, sa svijem umom ĭudska pamet gine i pada. G. Palmotić 1. 131. O prisvitli gospodine, znaj, da naša vira gine. P. Hektorović (?) 105. Pol tvrd zub od vremena tuć ŭestoki isti gine. J. Kavaĭin 30^b. A premda u poćetak kuća čini se da kamatom ide naprida, na svrhu paka gine. A. d. Bella, razg. 30^b. Preseć gimn s tobom slave tvoje. I. Dordić, uzd. 51. Gine u puku bogoljubos. V. M. Ćucetić 5. Koji piješ a kuća ti gine. M. A. Rejković, sat. E1^a. Pak mu hrana gine i izniće. G5^a. Gine pamet, kad razmišĭam mjeru i broj milosti, koje si namu udijelio. A. Katić 505. Kada misce gine. J. S. Rejković 120. Da ne gine biser u bunišae. P. Petrović, gor. vijen. 42. Manastiri propadaju, crkve ginu, a vjera tone. S. ĭubiša, prip. 218.

GINUTI, adj. periturus, koji moŭe ginuti, koji treba da gine. — Na jednom mjestu xvii vijeka. Koji se umiju od gimnutijeh stvorenja podpuno ukloniti. B. Kašić, nast. 166.

GINE, n. selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 52.

GINIV, adj. *vidi* gimativ. — U Stalićevu rjeĭniku (periturus, caducus). — nepouzdamo.

GIPKĀNE, n. djelo kajijem se što gipka. — U Vukovu rjeĭniku.

GIPKATI SE, gipkām se, impf. tresti se, strestati se, uprav je dem. gibati se. — *Ake se ne mijena* (aor. 2 i 3 sing. gipkā). — U Vukovu rjeĭniku (gipkati se, gipka se, zittern, contre-miscé).

GIPKOĆA, f. *vidi* gipkost.

GIPKOST, gipkosti, f. osobina onoga što je

gipko. — *U naše vrijeme.* Preterana gipkost naših diplomata. Nov. sr. 1834. 66. Oteli bismo svomu jeziku onu sladost, onu mekanost, onu gipkost. M. Pavlinović, razg. 77. i u *Sulekoru rječniku* (gipkost, gipkoća, „biegsamkeit“).

GIPS, m. gypsum, *vidi* sedra, *nem.* gyps. — *ispoređi gipsa.* — *U Bjelostjenčevu rječniku* („gypsum“) i u *Jambrešičevu*.

GIPSA, f. *vidi* gips. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Bjelobojna zemlja gipsa zvana. I. Jablanci 30.

GIĀRA, f. *vidi* gera. — *U Mikašinu rječniku* (gira, girica, 'boba, pesce, menola', maena), u *Stuličevu* (v. gera) iz *Mikašina*. Gira, marida, Smaris communis C. Čas. čes. muz. 1851. 185a. Gira oblica, maena vulgaris C. et V. D. Kolombatović, pesc. 6. G. L. Faber 189.

GIĀRICA, f. *dem.* gira. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu* (kod gira). Veseli ugora, veseli girice. I. T. Mrnavić, osm. 136. Girica, Smaris vulgaris Cuv. na Braču. A. Ostojić. — *s drugijem značenjem* (gurru). Atherina hepsetus L. G. L. Faber 206.

GIĀRIN, m. muško ime. — *U Orahovcu kod dočega Lapca.* M. Medić.

GIRKA, f. *vidi* ger. Čas. čes. muz. 1852. 50.

GIT, m. ime nekijem biljkama u Dalmaciji, lat. gith, git. *vidi* kukol, tamburica, molnišača. Git opačan (= lat. gith). Agrostemma githago L. Git pravi, Nigella damascena L. B. Sulek, in. 87. — *nije dosta pouzdano.*

GIĀTA, f. u *zagoneci*: Sama gita gita, sama kuća čuva, dok samača dode. *odgouetlaj*: *ključa-niça.* Vuk, rječ. 86. *odgouetlaj*: *brava.* Nar. zag. nov. 7.

GIVALETIĆ, m. prezime. — *xvi vijeka.* Pero Givaletić. Mon. croat. 230. (1527).

GIVAN, givna (?), *adj.* u *jednom primjeru xvii vijeka*: Toliko češ imati mudrosti koliko uzimaš ustupljenja, i toliko budalast koliko givan. M. Radnić 221b. *značenje nije dosta jasno.*

GIZBA, f. *peć za grijavae.* — *U Vrbniku na Krku.* I. Milčević. i u *Parčićevu rječniku.* — *Zar isto što izba?*

GIZD, m. *vidi* gizda. — *U Stuličevu rječniku gdje stoji da je uzeto iz Gundulića (?)*.

GIZDA, f. ornatus; elegantia, venustas; superbia. -i- *stoji* mj. y. *Osnova nepoznata postuina* (čes. hlyzdití *znači*: *gaditi*); *s gore kazanim značenjima dolazi u jezičnijeh Slavena: u Slovencu s trećijem, u Bugaru s prvijem; ne može se poznati ni koje je starije značenje.* — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikašinu* (gizda, ljepota, venustas, elegantia, formositas, pulchritudo, decor), u *Belinu* („concinuitas“ 117a; „elegancia“ 286b; „venustas“ 322a; gizda od fra. pulchritudo 135b) u *Bjelostjenčevu* (gizdost, gizda, sponosnost, uznosnost, superbia, arrogantia, animi elatio, fastus), u *Volligijinu* (v. gizdost), u *Stuličevu* („ornamentum, ornatus, pulchritudo, species, decor, forma, venustas etc.“), u *Vukovu* (1. „das schmucktes „contio“; 2. „schön gekleidetes mid geschmucktes frauzenzimmer“ („femina comita“)). *Kod mnogo primjera maćno je za riječi znati kamo pripadaju po značenju, a) ornatus, splendor, laetitja, apparatus, ares, nakit* (ue samo takar s kojega što postaje *lepše nego i veličanstvenijer.* Ti s' moja sva gizda. S. Mencetić 22. Ne bi joj pridali urbe ni gizde. H. Lucić 208. Svili vila, gospoje, ka si cas i gizda. D. Rašina 239. Božicami lijepim s nebí gizda od cvjeta nije

trijebi. I. Gundulić 73. S novijem gizdam, i napravam gostim, dvorim boju sreću. 223. Kako su zlatne zvizde ures lijepi od nebesa, tako su one (*rije*) svake od gizde i od vježnoga meni ureda. G. Palmotić 2, 282. Sadašnji naraštaj drugo ne traži, nego mekšinu, lipotu i gizdu u odići. F. Lastrić, od 312. Sva kraljevstva svjetovna, sve njihove gizde. S. Rosa 48a. Prude prilike ... za veću gizdu svetih mista. Blago turl. 2, 78. O koliko su za ništo držale izpraznu odiću gizdu, biser, drago kameđe i derlane! D. Rapić 36. Budući da je (*oko*) gizda svaga tila covičanskoga. 258. Gizda lomi, a glad mori. (Gledaj: Malo jede, al' se lijepo nosi). Nar. posl. vuk. 41. Zina gizde ne gleda. (Na zimi se ne gleda koja je hařina lijepa, nego koja je toplja). 90. To bi oni kniževnosti srpskoj ne malu gizdu i krasnost davali. L. Milovanov 56. u *Sulekoru rječniku*: „pomp; praclit (pomp)“; gizda besjede „der schmuck der rede“ (kod „schmuck“). — *b) elegantia, venustas, kao lepota, ali (mislim) takova koja postaje i pomoću nakita ili drugoga čega* (n. p. *ugodna mićađa kod čeladeta*), *ali je u primjerima često sve isto što lepota, a gdjekad opet može biti da je isto što i nakit, ures, nerijetko u množini.* — *ovo značenje postaje po svoj prilici od predašnjega.* Jeli sva, da vlada za gizdu ovi svit? S. Mencetić 83. Kroz toj hoće vaša gizda vele brzo na svjetoj uzdignut' se tja do zvizda. N. Nađešković 1, 169. Kad misal moja na ne gizdu i kriposnu lipost pomisli. P. Zoranić 169. O vilo ma mila, napuno nagledal ne bih se tvih gizda, da bih broj ja imal od oči jak zvizda. D. Rašina 719. Od iztoka jur se uputili, po tom začuh tvoje gizde, gospo, slaviti već ner zvizde. Jedupka nez. pjes. 235. Gdi su rajске sve ljeposti? dika unrla tašta biva, gubi se zemlje ures pri gizdah od nebes. I. Gundulić 73. Gizda laska i lipota pri Bogu je sve slipota. P. Posilović, nasl. 197a. Da brže na one skale izajde koje bijahu primile gizdu i svetiđu od Isukrsta. S. Margitić, fal. 101. Vidite li lipotu i gizdu duše vaše? F. Lastrić, ned. 331. Okrni ju krunom gizde i sjajnosti. A. Kanižlić, nteč. 373. u *Sulekoru rječniku*: „eleganz“. — *c) ostentatio, vanitas, kaj se ko ponosi svojom lepotom ili čim drugijem s čega ne bi imao dovoljna uzroka da se ponosi.* — *amo spadaju možebiti ovi primjeri: Za vašu gizdu i taštu slavu.* Zborn. 59a. Gdje li ti je tvoja dika i gizda? 151b. Pauna jesti krasam, mnogo, i holdta, si krasotoju velikomu i potreseta se vi, gizdi svojoj, viznositu, se velmi. Physiol. nov. star. 11, 201. Radi savije gizde (*osudaju se žene*). M. Divković, bes. 181b. Ostrim macem turskoj gizdi prite. J. Krimpotić, pjesm. 6. *d) u orijem primjerima može biti da znači: raskoša.* Provode svoj život u gizdi i raskošju. M. Divković, bes. 359. Odmotnućes od tebe sve razbudne gizde i raskoše na koje si sada pridana. A. d. Bella, razg. 1969. — *e) preneseno na gizdaco žensko čelade* (*drugo je u orom primjeru: O gizdo nebeska, divice sveta!* L. Terzić 51, u *kojem gizda znači: ares ili lepota*), *au lijepo žensko čelade.* Da nemili ropak s posta tkoj gizdi suzati osta. J. Kavađin 259a. Gdi po lovu zelenom gizda Dijana lože, M. Katanić 15. *bb) nakiteno u može biti i pomosito, tašta, vidi c) žensko čelade* (*vidi u Vukovu rječniku*). Gizda neće da radi, zimi vodu da nosi. Nar. pjes. vuk. 1, 515.

GIZDAC, m. *vidi* gizdalac. — *Dolazi i u jednomput xviii vijeka s najjasnijem značenjem.* Da sam pomljiv pomolitej, trizmen gizdac, krepk u ocluci. J. Kavađin 224a.

GIZDAJ, *adj.* *vidi* gizdav. — *Na jednom mjestu xvuv vijeka.* Koñ kravah očiju vas gizdaj do mrve. B. Krnarutić 8.

GIZDALAC, *gizdaoca, m.* čovjek koji se gizda, *vidi* gizdelin, kicoš. — *U Šutekora rječniku* (gizdac, gizdalac ‚schmückerhold‘).

GIZDANE, *n. djelo kojijem ko gizda ili se gizda.* — *Stariji je oblik* gizdanje. — *Između rječnika u Belinu* (gizdanje ‚il paoneggiarsi‘ 538^b), u *Bjelostjenčevu* (‚fastus, animi elatio; circumspectio magnifica‘), u *Voltijijinu* (‚fasto, orgoglio, alterigia; hochmuth, stolz‘), u *Staličevu* (*vidi* kod gizla), u *Vukovu* (‚das schmücken‘ ‚comtio‘). — *U svijem je primjerima značene refleksivno.* Da tvoje podhibno ne stvaraš gizdanje. Š. Menčetić 134. Oholas i gizdanje na nebasa ne da priti. M. Vetranić 1. 28. Kamo vojevanje, kamo ñih hrabrosti biše, i gizdanje i svake radosti? P. Hektorović 45. Ovo je moja čas i moje gizdanje. M. Bržić 172. Gizdanje ne pomaže ni živomu. M. A. Rejković, *sabr.* 67.

GIZDAREV, *vidi* dizdarev, *mješte čega stoji* (griješkom) u narodnjem pjesmama: Ja sam Rada iza grada gizdareva čer. Nar. pjes. vuk. 1, 427. Zarobiše čeren gizdarevu. 3, 547.

GIZDAREVIĆ, *m. prezime, vidí* gizdarev i Dizdarević. — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Dva devera, dva Gizdarevića. Nar. pjes. vuk. 1, 584.

GIZDARKA, *f.* Lebia Bon., *neka bubica.* — *U jednoju piscu našega vremena.* J. K. Šloser, *faun.* kori. 5, 26.

GIZDATI, *gizdām, impf.* ornare. — *Ake kakav je u inf. takav je u praes. 3 pl.* gizdaju, u *aor.* gizdah, u *ger. praes.* gizdajući, u *ger. praet.* gizdāvši, u *part. praet. act.* gizdao; u *ostalijem je oblicima onakav kakav je u praes. 1 sing.* — *Postaje od* gizda.

a. *aktivno, kititi, resiti.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Staličevu* (v. nresiti), u *Vukovu* (gizlati, kititi koga ‚schmücken‘ ‚comio‘), (Gizlaš koñe. J. Filipović 3, 327^b). Moje tilo, koje sam gizdao, cifro. D. Rapić 319. Kakve je dlake naj boji koñ? — Ne kupuj vranae, prođ se alata, gizdaj dogata, a jaši dorata. Nar. prip. vrē. 217. Sve gizda, a sebe ne more. *odgovetaju: igla.* Nar. zag. nov. 69. u *prenesenom, metaforičkom smislu.* Prsvete rane naj većom svitlostju gizdahu uzašaste gospodinovo. F. Lastrić, *test.* 227^a. (*Murija*) sjajući gizla vas koliki raj. 392^b.

b. *sa se, refleksivno.*

a) *kititi se, resiti se.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Staličevu* (‚ornare se ipsum‘) i u *Vukovu* (‚sich schmücken‘ ‚comere se‘). Gizdaju se u očlić. S. Margitić, *fal.* 211. Da se krune cesarske milosrdjem od oproštenja većna kite i gizdaju. F. Lastrić, *test.* 122^b. Griše li brz žene, kad se zalihno gizdaju i odivaju? Blago turt. 2, 154.

b) *superbire, elatum esse, gloriari, dičiti se, baniti se, razmetati se, vidí* gizda, *el.* — *Od xv vijeka, a između rječnika u Mikašinu* (gizdati se, ‚dičiti se, ponositi se ‚glorior‘), u *Belinu* (‚glorior‘ 351^a; ‚superbio‘ 411^a; ‚magnifice se circumspicere‘ 538^b; ‚gizdati se u hodjenju ‚graphice incedere‘ 162^a), u *Bjelostjenčevu* (‚superbio, ampullor, turgeo, efferor, extollo me‘. 2. ‚gizdam se, banim se, sokolim se, dičim se ‚magnifice me circumspicio‘), u *Jambrošičevu* (‚superbio‘), u *Voltijijinu* (‚insuperbirsi, fumare ‚sich brüsten, stolz werden‘), u *Staličevu* (‚gloriari, se jactare‘). Vijaju se gizdajuć. M. Marulić 2:2. Kuko pamu se gizdas.

M. Vetranić 1, 28. Vilo, ka na svit saj gizdaš se tolikoj, mal’ ustav’ tvoj stupaj ter proći pisnu ovoj: . . . D. Rašina 110^a. Oni cesar stasa ohola, ki se u carskoj družbi gizda. G. Palmotić 2, 516. Gizdaju se i ponose. P. Kanavelić, *iv.* 339. Sunce se baní, diči i gizla. I. Đorđić, *salt.* 54. Kako ste prostrli, onako spavajte; kako je dikla šarala, onako se je gizlala. D. Rapić 200. Donosim ženi svilene odore, da se u crkvi gizda. S. Ľubiša, *prip.* 260. — *uzrok: gizdanu stoji u instr.* Koji je ubog gizdav cim se gizda? *Pril. jag.* ark. 9, 139. (1168). Gizda se lipotom jakino snagom lav. Š. Menčetić 75. S glave me, jaoh, pađe ukrasni vjenec moj, kojim se njekade gizdah ja tolikoj. D. Rašina 130^a. Jaše u zlatu koña vrana, glavu diže, gleda oholo, ter se gizda, ter se diči taštom slavom od junaka. I. Gundulić 291. Kojim se gizda, slavi i posvećuje današnji dan. F. Lastrić, *svet.* 55^b. *rjede se izriče drugijem načinom.* Bizant i Nikoni s oba kil kotar se negda gizla. J. Kavañin 131^b. Bludnog zarad gizla savitoga kad se gizda (*grišnu duša*). V. Došen 23^a.

GIZDAV, *adj.* ornatus; elegans, venustus; superbus. — *Postaje od osnove supstantiva* gizla *nastarcom avn.* — *Od xiv ili xv vijeka* (*vidi* kod a. b) *aa)* *bbb)* a) *između rječnika u Mikašinu* (gizdav, lijep ‚pulcher, venustus, formosus, elegans, decorus‘), u *Belinu* (‚elegans‘ 285^b, 750^b; ‚venustus‘ 51^b, 432^b; ‚concinnus‘ 117^a, 336^a; ‚formosus‘ 136^a; ‚superbia elatus‘ 411^a), u *Bjelostjenčevu* (gizlav, ponosen, ponosit ‚superbus, elatus, spe atque animo inflatus, animo inflatus, animo elatus, fastuosus‘), u *Jambrošičevu* (‚superbus, fastosus‘), u *Voltijijinu* (‚superbo, attillato, acconciato‘ ‚stolz, prächtig‘), u *Staličevu* (‚mollis, elegans‘), u *Vukovu* (‚geschmückt‘ ‚comatus‘), u *Daničičevu* (‚gzdavi, ‚comatus‘).

a. *adj.* — *komp.*: ‚gizdaviji, a) *nakičeu, uvečen, vidí* gizda, *an.* Nadoše jednoga gizdava i nresena mladca. Zborn. 7^b. Riči, on veli, jest istina, neka ne budu gizdave i freakli, ali neka također ne budu priprošite i zapušite. D. Rapić, *predgovor.* Šareno i gizlavo mladu je drago. Nar. *posl.* vuk. 351. i u *Šutekora rječniku* (‚pomphat‘; ‚prächtig‘). — b) *elegans, venustus, kao lijep, razliku vidí* kod gizla, b) *(ono s čega je ko gizlav može se izreći instrumentalom.* Vidaje ga više nego andeoskom lipotom gizdava. F. Lastrić, *svet.* 11^b. Da je gizlav oblicjem među sinovima. 27^a). *kaže se:* aa) *čeludeti ili o onome što se misli kao čelude, aaa) uopće.* Kakomu covik koji ima lip obraz, zove se gizlav, ako će udo i imati koje grubo. F. Lastrić, *od* 115. Ko je devot neka Boga molí, ko je gizlav neka ružu bere. Nar. pjes. bog. 261. — *bbb) o muškome.* Lastiva, gizdava, ljubiva (kao ženama) i ka vasakom etovekomu. *Starine.* 10, 121. (xv ili xv vijeka). Budeti gizdava, blagoobrazna. 11. jahrb. bd. 53. anz. bl. 116. (*kad?*) D. Daničić, *pjes.* Dobar vam dan budí, mladići gizdavi. N. Našeskić 1, 235. Da jedu ga vi ste skrili, lijepi mladeći i gizdavi, ki ste sve dni u ljubavi vrijeme vase provodili? S. Bobajević 230. Barzade porodí gizlava ditiću. D. Baraković, *jar.* 56. Leandro, mladac zatra vbeni, gizlav mimo sve ostale. I. Gundulić 363. Gizdavo ti vjeranike mi danaske steć imamo. G. Palmotić 1, 95. Pod selom gizdav, na domu lav. (D). *Poslov, danic.* 96. Gizlav . . . svrlu sinova covicanskije. F. Lastrić, *test.* 226^a. U jezeru maholi gizdava gospodičica. Nar. pjes. mikl. boitr. 25. Sobom vodi Sekulu netjaka, mlado muoce lipo i gizdavo. *And. Kačić, razg.* 110^a. Noj doholi gizlav junak. Nar. pjes. istr. 2, 48. — *geroci se i od mlave, kao drag, mio.* Moj Niko

gizdavi. N. Dimitrović 105. Za toj ti ja velu, moj družo gizdavi. N. Najlašević 1, 346. Hoću te prositi, čatniče gizdavi. Đ. Baraković, vil. 251. — *cc*) o ženskom, naj češće. Kako ju vidje toliko gizdavu i lijepu, od prve va ņu se namura. Zborn. 43^b. Ka se je jur vila gizdavja vidila? Ć. Držić 354. Pustil bih pri s mojom razstaviti se glavom nego li z gospojom toliko gizdavom. H. Lučić 188—189. Onde mi je ljubljno jednu gizdavu devojku. Nar. pjes. hekt. 19. Nu bih rad još da znam majku ņe gizdavu. N. Najlašević 1, 332. Koliko ņudna i gizdava, toliko voće rogovorna biše. P. Zoranić 8^b. Jak iz cvitja i iz trave koga otrovna zunja peći. Krumoslava na gizdave Turkinice osta riječi. I. Gundulić 466. Prid kojijem su (*obrazom*) gizdavije Tisifone i Megera. Ć. Palmotić 2, 43. S mladom, lijepom, gizdavom gospodičnom. I. Đorđić, uzd. vii. To je plemenita, gizdava i čista gospođa Suzana. F. Lastrić, ned. 43. Vino ti im služaše Markova gizdava ljubovca. Nar. pjes. bog. 23. Izprosi mu gizdavu divojku. And. Kačić, razg. 29^a. Dobro došli, kićeni svatovi, a za Maru, gizdavu devojku! Nar. pjes. vuk. 1, 17. A boža ti pomoć, gizdava devojko! I, 410. Cvili, tuži gizdava devojka. I, 425. Pobratime, sva ti je gizdava, daleko joj vele, druge nije. 3, 516. I sama će gizdava divojka. Nar. pjes. istr. 1, 63. — *ddd*) o družbi, skupu, zboru *itd.* Sama tuj sjediš bez družbe gizdave. M. Držić 445. Biti će . . . družina slatka i gizdava. B. Kašić, nasl. 196. Tim, gizdava družbo mlada, ne budi vam mućno sada dat' za malo mjesto i meni. I. Gundulić 385. U gizdavom lijepom zboru. Ć. Palmotić 1, 31. Car razgledat' skup gizdavi uze ostalih robnica. P. Sorkočević 579^b. — *eee*) o Bogu. Izraelski Bog gizdavi. I. Đorđić, salt. 239. — *bb*) o ljudskom tijelu, o dijelovima ņegovijem, o mićaņu, o tjelesnoj ljepoti, n. p. *aut*) o tijelu *uopće*, o stasu. Prigizdava biše kipa. Đ. Baraković, vil. 178. Tijelo (*Jesukrstovo*) mnogo izvršnije i gizdavije. J. Matović 50. U ņe rajskom licu sjaše tako ljepos puna dike, da na svijetu ne imaše tač gizdave izgđe slike. P. Sorkočević 576^a. — Uzras tvoj gizdavi. Š. Menčetić 17. — *bbb*) o licu, obrazu. Dopust' mi daj gledat gizdavi obraz svoj. Š. Menčetić 5. Zać ruke, ni usti, ni lice gizdavo da vam se dopusti celivat, nije pravo. N. Najlašević 2, 1. Reć će da j' svitilije i već gizdavije lišće moje vile. P. Zoranić 25^a. Svaka ima zlatne kose, a u gizdavom licu i čelu lijer izmiješan s rusom nose. Ć. Palmotić 2, 16. Lipota gizdavoga obraza tvoga pogrubila. F. Lastrić, test. 120^a. Gizdavoga svoga lica svu izgubi svjetlos milu. P. Sorkočević 580^b. — *ccc*) o glavi. ņegova gizdava glava sva ostrim dracami probodena. J. Banovac, razg. 158. — *ddd*) o čelu. Gizdavo svoje čelo diže ohola put nebesi. Ć. Palmotić 3, 206^a. — *eee*) o očima. Kladenac bi u gizdavih tvojijeh očiu bio meni. S. Bobašević 206. — *fff*) o bodu. Hod tvoj gizdavi. Š. Menčetić 17. Mirno srce, vedro lice veće objavi, ter upravi k moru stupaj tvoj gizdavi. I. Gundulić 33. — *ggg*) o pogledu. Slidim gizdavi ņe pogled. Š. Menčetić 20. A pozor (*je*) gizdavi juven stril s koga mrem. M. Držić 5. — *hhh*) o podsmijehu. Od koraja usti objavi a od lira prsi svoje, govoraše ņe gizdavi podsmijeh. 'Daj mi srce tvoj!' I. Gundulić 221. — *iii*) o ljepoti. ņe li zloba veļa vaša, da gizdavo te j' ljeposti vi grubite s nemilosti? S. Bobašević 229. Turkinica, koja sudu za mladića Krumoslavu, snobiva se, paņi i cudli kroz ljepotu ņe gizdavu. I. Gundulić 161. Sve sto izbranjijeh jos naprava dariva im nek gizdava ņih ljepota većma sine,

P. Sorkočević 579^b. — *ljepota se zove u pisaca i ures.* Ali se gizdavi ņe ures ponosi. Š. Menčetić 7. Hoću, kada vi k ņojzi doć budete, prid ures gizdavi da mica padnete. N. Najlašević 2, 4. Gizdav ures bez ureda ljepota je od nebesa. I. Gundulić 71. — *amo spada i oro:* Gizlavu tvu mladost, giļu moj pribili, veselje i rados da od svud okrili. N. Najlašević 2, 90. Gizdave sve mladosti vedrijem zrakom sveza mene. Ć. Palmotić 1, 73. — *cc*) o odijelu, napravi, nakitu. Gizdav odrić skut. M. Marulić 61. U svitah erljenijeh i gizdaviijeh. Zborn. 121^b. Zlatom gizdavu v oblaćenju. Kateh. 1561. 55. Zarućnik i zarućnica obuoku se u nove i gizdave haļine. M. Divković, bes. 787^{ab}. Obućeni odićom gizdavom bijelom. F. Lastrić, test. 226^b. u odijem primjerima n. gizdavo, kao *sapstantiv*, znaći *gizdavo odijelo*: Sveti se Ivan mećijem i gizdavijem ne oblaći. M. Divković, bes. 48^a. Komu je urisko meko i gizdavo nositi. 634^b. — Gleda' ohola čela s gara, ka gizdava perja rese, gledaj, štiti gdje svijetle se. I. Gundulić 12. — Od bisera venac na grlo da stavi, aliti prstenac na ruku gizdavi. H. Lučić 208. — *dd*) o životinji. Sokole gizdavi. Š. Menčetić 235. Ptićice gizdave, kadno se prigodi, tero vas rastave od gnjezda kadgodi. N. Najlašević 2, 131. Jedna junica mnogo gizdava. M. Držić 417. Na jednom gizdavom sileći koņu. F. Glavinčić, cvit. 104^b. Gizdava mu poklonio vranca. Nar. pjes. vuk. 3, 518. — *ee*) o cvijetu, i u prenesenom smislu. Kako starab od ruće zdrži u sebi starab cvijetje. A. Gućetić, roz. jez. 19. Rodi božur cvit gizdavi. Đ. Baraković, jar. 24. Jedan pojuc' ki gizdavi cvijetak ćemo proslaviti? I. Gundulić 71. Lijepo ruse i gizdave. Ć. Palmotić 1, 326. Kakono gizdava rućica. L. Terzić 114. Rućici i drugom cvitju gizdavomu. F. Lastrić, test. 350^a. — (*ispoređi cvijet, bj bb*). Moj giļu gizdavi. Š. Menčetić 17. Jer, cvite gizdavi, kon tebe ni sada, ni vukov ni lavi primrljih od glada. H. Lučić 252. Majka kćerei tiho pravi: 'Ti si cvijetak moj gizdavi. S. Bobašević 225. — (*vidi cvijet, e i j*). Uboštvo nam daj ljubiti i čistoće cvit gizdavi. P. Knežević, živ. 21. — o vijencu spletnu od cvijera (*i u prenesenom smislu*). Ah drag vijenec moj gizdavi, na tužbe se me obrati. S. Bobašević 224. Nogama će se izgaziti gizdavi vijenac. D. Daničić, isad. 28, 3. — *amo može spadati i oro:* Marija je kako maslina gizdava. F. Lastrić, test. 350^a. — *ff*) o ljudskoj rukoteorini. Sakroštan ima lipo urošiti na oltaru pristolje gizdavo. L. Terzić 335. Kod vrata od crkve, koja gizdava vrata zovahu se, ad portam templi, quae dicitur speciosa. B. Zuzeri 120^b. Zagleda se u saranište gizdavo s dragim kameņem narešeno. A. Kanižlić, fran. 80. Sidio bi u gizdavih i nakićenih kočijah. kam. 263. Nagibala gizdavi stolovi. J. Krupotić, mal. 5. — *ggg*) *bi se amo metnu i oraj primjer:* Ah vince gizdavo! M. Držić 29. — *ggg*) o mjestu, kakro je po naravi, ili koje je nakićeno od čovjeka. Ovo raj gizdavi. Š. Menčetić 63. Trstje gizdavo. M. Vetranić 2, 121. U sjenci gizdavi. 2, 146. Tuj biše gizdavi perivoj tere gaj. H. Lučić 236. Ljavado gizdava, jesu li i cvijetja i trava povenul' kad žimi? N. Najlašević 2, 134. Nasa ove (*delefe*) vele veće gizdavo i prudne. P. Zoranić 11. Nasa su polja sva uredna, gizdava. I. Gundulić 146. Ke ste skuplene usred gizdave ove države. Ć. Palmotić 2, 166. Zaradi gizdavije i prostranije pribivalista. M. Radnić 61^a. Raju, lip ti si i gizdav. F. Lastrić, svet. 167^a. U gizdavom selo Martiniće. Nar. pjes. vuk. 1, 61. I gizdave šehar Podgorice. I, 77. — *hh*) o vremenu. Gizdavo

prolitje. Ć. Držić 386. Kitna dubja! lijepijih trava! gizdavoga primaljeća! Ć. Palmotić 2, 425. — Gizdav ti se mom pozoru jučerašnji dan objavi. 2, 139. — Slavicu u goru, u glas naj viši s nami bišiji hvalači slave zore gizdave. I. Gundulić 133. — *mogli bi amo spadati i ovi primjeri:* Sad me pokripije, gizdava rosice (griješkom rozice). M. Držić 363. Po nebesijeh jur se čuje u blag način drag i sladak šušnet' njeki gizdav hladak ki na put nas svijeh klikuje. I. Gundulić 26. — *ii) o čemu što tičdom osjećamo, n. p.* Ukaza se svitlost gizdava. F. Lastrić, ned. 343. — *kk) o stvarima što postaju umom ljudskim.* Poju pjesance gizdave. M. Vetranić 1, 43. Kud godli prolodi tva pisan gizdava, vazli ju nahodi pohvala i slava. P. Hektorović 74. Te knjige bihu narešene lipim i gizdavim govorenjem. Živ. jer. star. 1, 226. Ana Komnenica naučena u gizdavomu ispisaniu. A. Kanižlić, kam. 586. Gizdavim ričma falio je papu. 656. — *ll) o čem umnom ili duhovnom.* Ti s' moja sva gizda, ti s' hvala gizdava. Š. Menčetić 22. Slavom zovu še ime gizdavo. 61. Ka nosi u svem sramu gizdav ter oholi. Ć. Držić 419. Neka se gizdavi obečaj ne skrši majke od ljubavi. H. Lucić 190. Tuj svakom gizdavom dvorkiše gizdave iskalu zabavom, kako me zabave. 238. Sve slasti gizdave čir da te svud slide. D. Rašina 7a. Koji su vesele i gizdave naravi. M. Divković, bes. 296a. Ne može dati svit gizdavije časti. D. Baraković, vil. 122. Gizdava sloboda vrh svega naj draža naš pokoj uzmaža. I. Gundulić 128. Majka ga ucaše svakomu poštenju, svakomu gizdavu dvornu poklonjenju. Oliva. 53. Ostaje mi gizdavu sreću utemeljivati. I. Đorđić, uzl. iv. — *mm) o straci uopće.* Ne može se stvar upazit gizdavija. Ć. Palmotić 2, 210. Posli anđela izvršnitije ni gizdavije stvari Bog nije stvorio od duše razložite. F. Lastrić, ned. 113. — *c) superbus, ponosit, tašt, vidi gizda, e).* Toliko biše gizdav, da mišlaš: „Ako Aleksandra otruju, car na mjesto Aleksandra biti hoću. Aleks. jag. star. 3, 325. Sada mlaci ne imaju uzde, jesu nepošteni, gizdavi, lomv vrat kuda im drago, oholi i tašti, ne nastoje na drugo nego na rašte stvari i na lije haljine. P. Posilović, nasl. 39. — *mislim da i ovi primjeri amo spadaju, premda u Vukovu rječniku nema ovoga značaja:* Uze momu od doma, tanku, gizdavu, belu, rumenu. Nar. pjes. vuk. 1, 514. Pak besedi gizdava tanka, bela, rumena. I. 515. Gizdavoj nevi ne moš ovj' oko glave omotati. (Kad je kome teško ugoditi). Nar. posl. vuk. 417.

b. *adv. gizdavo. — Komp.:* gizdavičje. — *Kod svijeh primjera znače je:* elegantar, venuste, vidi a, b). *između rječnika u Mikašinu, u Belinu, u Bjelostjencu, u Jambrešćenu, u Voltigijinu, u Stuličeru.* S kimi se je uresila vele plemenitije i gizdavije. M. Marulić 4. Ona otiđe gizdavo u dvor svoj. Š. Menčetić 31. Ter se tuj gizdavo pokloni svaka noj. M. Vetranić 2, 133. Gizdavo dali počeno narešena biše. P. Zoranić 1. Ne najde se človik, ki bi lipše, gizdavije i slaje govoril. Živ. jer. star. 1, 230. Perlam i ter zlatom gizdavo napravi. Oliva. 56. Poj gizdavo, o saltijeru. I. Đorđić, salt. 181. Nebesa gizdavo nakičena zvizdama. F. Lastrić, test. 326a. Kūža, kako gizdavo, tako i lukavo složena. A. Kanižlić, kam. 118.

GIZDAVA, f. a) *ime žensko. — xviii vijeka u Novom Pazaru.* S. Budmani 417b. — b) *ime kravi.* F. Kurelac, dom. živ. 24.

I. GIZDAVAC, gizdaveca, m. vidi gizdavac. — Od xvii vijeka. Af će bit gizdavac. P. Vito-

zović, odil. 68. Šopronej gizdavci. Jačke. 210. Gizdavac, koji se rado gizda. B. Musički.

2. GIZDAVAC, Gizdaveca, m. *selo u Dalmačiji u kotaru spljetskom.* Repert. 1872. 82.

GIZDAN, gizdavna, adj. vidi gizdav. — *Na jednom mjestu xvi vijeka.* Prinese no lića gizdavna na lića jur moja. Š. Menčetić 283.

GIZDAVIĆ, m. prezime. — xv vijeka i u Daničćeru rječniku (Gizdavić), Vukašini Gizdavić. Mon. serb. 248. (1487).

GIZDAVITI SE, gizdavim se, impf. vidi gizdati se kod gizdati. — *Na jednom mjestu xvi vijeka.* Ni cviti po trave još se ne gizdavo. P. Zoranić 58b.

GIZDAVKA, f. ime kravi. F. Kurelac, dom. živ. 24. — vidi gizdava, b).

GIZDAVLAHAN, gizdavlahana, adj. dem. gizdav. — *U Stuličeru rječniku (gizdavlahana) u kojem ima i gizdavlahana (gizdavlahana) s istijem značenem. — oboje nepouzdan.*

GIZDAVLAŠAN, gizdavlašana, adj. vidi gizdavlahana.

GIZDAVŌST, gizdavosti, f. stvie, osobina onoga što je gizdavo, vidi gizda. — *isporodi* gizdavstvo. — *U jednom primjeru xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (gizdavost, grata, garbo, leg-giadria 356b) i u Stuličeru (v. gizda).* Na spasenje i gizdavost duše moje. I. Krajić 37. — *u naše vrijeme u Šalekovu rječniku (ponjhaftigkeit; prachtliche; prachtlust; prachtsucht).*

GIZDAVSTVO, n. vidi gizdavost. — *Na jednom mjestu xvi vijeka i u Stuličeru rječniku (v. gizda).* Ovoj čini za še gizdavstvo. Zborn. 20a.

GIZDELĀN, gizdelina, m. vidi kicoš. — *Ake kakar je u gen. takar je u ostalijem padežimu, osim nom. sing. i voc.* gizdeline, gizdelini. — *Postaje od gizda nastackom el-ino, koji može biti da je talijanski dominantivni nastavak el-ino. — U Belinu rječnika (zerbino, cacazibetto, persona, che troppo sta su l'ornarsi, venusti cultus affector 783) i u Stuličeru (zerbino, mollis).* a u naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani. i u Šalekovu rječniku (elegant; prachthaus; stutzer). — *I kao prezime, xvii vijeka, isporodi* Gizdelinović. Jura Radoević ove verse poda i da znate boje. Gizdelin vojvoda. Radojević Gizdelin 32.

GIZDELĀNTI SE, gizdelinim se, impf. vidi gizdeliti se. — *U Stuličeru rječniku (mollitici studere) u kojem ima i verbalni supstantiv* gizdelične i *imperfektivno* gizdelinivati se (gizdelinivati se, sve traje slabo pouzdano).

GIZDELĀNOVIĆ, m. prezime. vidi gizdelin pri kraju. And. Kacić, kor. 154.

GIZDELĀNSKI, adj. koji pripada gizdelinimu, koji je kao u gizdelinu. — *U Šalekovu rječniku (stutzer; stutzermässig).*

GIZDELĀNSTVO, n. osobina onoga koji je gizdelin. — *U Šalekovu rječniku (stutzerov).*

GIZDELĀNŠENE, n. vidi kod gizdeliniti se.

GIZDELĀNIVATI SE, vidi kod gizdeliniti se.

GIZDELITI SE, gizdelim se, impf. poduositi se kao gizdelin. — *isporodi* gizdeliniti se. — *U Šalekovu rječniku (eimen stutzer macher kod stutzer).*

GIZDITI, gizdim, impf. vidi gizdati. — *U Stuličeru rječniku (v. uresiti). — Sa se, refleksivno, u dva primjera xvii vijeka.* I pridragi tof kamenu, ki se svijetle tako i gizde. A. Vitaljić, ost. 8. Da se one žarkim suncem gizde. T. Babić, pismu. 47.

GIZDOČA, *f.* *vidi* gizda. — *U dva pisca xvij i xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* („concinmitas“ 117^a) *i u Stuličevu* (v. gizda). S tvom gizdočom i s ljepostim naprijed hodi na kraljestvo. I. Akvilini 55. S tvom ljepostim i gizdočom uputi se, slobodno hodi i kralj. 142. Gizdoč s kopjem svojim kaže. A. J. Kuežović 207.

GIZDOLUBIV, *adj.* koji *lubi gizda, kojemu je mila gizda*. — *U Šulekovu rječniku* („prachtliebend“).

GIZDOLUBLE, *n.* osobina onoga koji je gizdolubiv. — *U Šulekovu rječniku* („prachtliebe“).

GIZDOŃA, *m.* ime volu. F. Kurelac, dom. živ. 24.

GIZDOST, gizdosti, *f.* *vidi* gizda. — xviii vijeka, a između rječnika u Bjelosjencevu (*vidi* kod gizda), u Jambrešičevu („superbia, fastus“), u Voltigijinu („superbia, arroganza“ „hochmuth“), u Stuličevu (v. gizda). Gizdost u odjeći nosit. I. Grličić 202. Da mogu isprati do smrti od gizdosti zloću. A. Kanizlić, rož. 45. Lica, iz kojih je uredna lipota i gizdost sivala. uzr. 88. Kad je ženam gizdost mila za potrpit sablast tila. V. Došen 104^b.

GIZDOVATI, gizdujem, *impf.* *vidi* gizdati se, b, b). — *U jednoj pisca xvi vijeka*. Čim se tašće slavi na pamet gizdujuć. P. Zoranić 3^b. Ki voće veruje jinim neg sebi prem i tašćim gizduje. 52^b.

GIZDULIĆ, *m.* *vidi* gizdelin. Gizdulić, ohol mladić. u hrvatskom primorju.

GIZDUĽA, *f.* ime kravi. F. Kurelac, dom. živ. 24.

GIZDUŠA, *f.* gizdava (*vidi* gizdav, a, e) ženu. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Odkreni obraz tvoj od žene gizduše. Đ. Rapić 96.

GIZMAN, *m.* prezime. — xv vijeka. Mikula Gizman. Stat. krē. ark. 2. 286. 293.

GJOTŪN, gjotuna, *m.* tal. ghiottone, sludokusac. — *Kao psorka u dabravačkoj komediji xvi vijeka*. Od vražijeh gjotuna živjet' mi nije moć. N. Našošćević I, 254.

GLĀBĀŃE, *n.* djelo kojijem se glaba. — *U Vukovu rječniku*.

GLĀBATI, glābām, *impf.* glodati. — *Akc. se ne mijēna* (aor. 2 i 3 *sing.* glābā). — *Može biti da korijen glab postaje ojačanjem od korijena glob glagola razglobiti, kod kojega bi se shvatilo da je značće korijenu onakoro kao što je cijelome složenom glagolu*. — *U Stuličevu rječniku* (griješkom glabjati, v. glodati) i u Vukovu („nagen, ruden“).

1. GLĀBLATI, glābjām, *impf.* iterativno *prema* globiti. — *Akc. kakar je u inf. takav je u pracs.* 3 *pl.* glābjājū, *u aor.* glābjah, *u ger. pracs.* glābjājūć, *u ger. pract.* glābjāvšī, *u part. pract. act.* glābjajō; *u ostalijem je oblicima onakor kakar je u pracs.* 1 *sing.* — *U jednoj pisca našega vremena, ali s pracs.* glābjēm. Neki Crnogorci koji su mrzili na Šćepana što ih je glābjao i korio, S. Ľubiša, prip. 125. Kad glābjeto putnika, prie. 97.

2. GLĀBLATI, *vidi* glabati.

GLĀCKATI, glāčkām, *impf.* *dem.* gladiti (sa značćem *laskati*). — *Pred nastavkom evka d korijena glad ne čuje se*. — *U dva pisca xviii vijeka*. On te glacka, on te tupa, a za tobom jamu kopa. A. J. Kuežović, vers. 18. Kada se ulizuje, onda se Ľuti, a kada glacka, onda ubija. Đ. Rapić 108.

GLĀCNUTI SE, glācnēm se, *pf.* *oporaviti se*

u zdravlju, u snazi (dobiti glatko lice, vidī 1. gladak, d), *uprav je dem.* gladiti se. — *Akc. se ne mijēna* (aor. 2 i 3 *sing.* glācnū). — *Ispred nastavka e ne čuje se d korijena glad*. — *U Vukovu rječniku*: „ein glattes aussehen bekommen“ „restauror“.

GLAČAK, glačka, *m.* mač ili tučak kojijem mlatači čini se da što postane glatko. — *Nachiēno od glaćati*. — *U Šulekovu rječniku*: glacleak „planhammer“; plattstampfer“.

GLAČALO, *n.* ono čim se glāča, *vidi* utija. — *Nachiēno od glaćati*. — *U Šulekovu rječniku*: glaclealo „bügeleisen“.

GLAČANICA, *f.* platno što se podmeće pod tkanje koje se utijava (glača). — *Nachiēno od glaćati*. — *U Šulekovu rječniku*: glacleanica, glacleanica „bügeltuch“.

GLAČANJE, *n.* djelo kojijem se glāča. — *U Šulekovu rječniku*: glacleanje „glattmachung“.

GLAČATI, glāčām, *impf.* činiti da što bude glatko, a osobito utijavati. — *Nachiēno kao imperfektivni glagal od uglačati, a postaje od osmore gladk adjektiva gladak (nejasnijem) nastavkom ja; kj mijēna se na ē, a pred ovijem se d ne čuje*. — *U Šulekovu rječniku*: glacleati „bügeln“; plāniren (glätten); platten (wäsche“).

GLAČINA, *f.* laevitas, osobina onoga što je glatko. — *Akc. se mijēna u dat. sing.* glāčini, *u acc. sing.* glāčinu, *u voc. sing.* glāčino, *u nom., acc., voc. pl.* glāčine, *u gen. pl.* glāčina. — *Postoje nastavkom ina od osmore gladk adjektiva gladak; k pred i mijēna se na ē, a pred ovijem se ne čuje d*. — *U Vukovu rječniku*: „die glätte“ „laevitas“.

GLAČIŠTE, *n.* daska na kojoj se utijava (glača). — *Nachiēno od glaćati*. — *U Šulekovu rječniku*: glacleište (glacleište) „bügelbret“.

1. GLĀD, *m.* famēs, vrlo neugodno tjelesno osjećanje u čorjeka i u životinje, kad ostaju dugo vrijeme bez hrane, koje se javlja isprva pohepnom za hranom koja se to veće raste, i slabošću a poslije i unutrijem bolovima, te, ako na vrijeme ne dobiju hrane, umira. — *Akc. se mijēna u loc. sing.* glādu, *u ger. pracs.* glāduca, *ispređi stvor.* glād, i glād (muškoga roda), rus. голодъ, češ. hlad, polj. głod; osnora gold postaje ojačanjem od geld (radi žudjeti). — *Kod jednoga dijela našega naroda ženskoga je roda (ispoređi stvor. glād)*, *vidi* 2. glād. — *U svijem je rječnicima, u Daničevu gladu, radi Vukova vidī kod 2. glād.* a) sa značćem *spričuda kaznijem*. Gladom i žajom morili ju i mučili budu. Živ. kat. star. 1, 222. Glad trpĽahu i poščahu sveti. M. Marulić 268. Budu sami i dteca mriti gladom. Narnen. 61^a. Mnogi bjehu umrli od glada. Zborn. 15^b. Vuok gñihu tu kladu ... svu ozabi pri gladu. M. Vetranić 2, 119. Tko je glad za veće dan patil. N. Dimitrović 69. Veće probudevase nego li ugasevase glad. B. Gradić, djov. 155. Ostavit' me, da zvir prika svoj na meni glad izdome. I. Gundulić 16. Srjed Solima tako grada djeca kruha čim pitahu po ulicam pali od glada. P. Kanašević, dubr. 10. Trpiti će glad kakono psi. M. Radnić 370^a. Glad oči ne ima. D). Poslov. danić. 23. Koža naša suha je cijēc navalo silna glada. I. Dorlić, uzd. 181. Daj kruha, da od glada ne poginemo. J. Banovac, blag. 298. Gladom morase i cesto liječase brozgrisno tĽilo. P. Kuežović, živ. 56. Umrit od glada. P. Lastrić, nod. 261. Namini k oten ići, da od glada ne pogine. A. Kanizlić, fran. 250. Glada i žedo ima i donau. (Z). Poslov. danić. 23. Tor mi u Ńoj umirašo i

od glada i od žeđe. Nar. pjes. mikl. Beitr. 46. Od ĩutog' ovce glada jedna s druge runo skine. V. Došen 149b. Neka od glada umre. And. Karić, kor. 38. I dosta se ponajpati glada. M. A. Relković, sat. 12^a. Jer glad odmah mlade hube tare. J. S. Relković 200. Gladom pato, a čisto nose. Nar. posl. vuk. 42. Mori ga veli glad i žeja. Nar. prip. mikul. 112. Sa žeđom se rve i sa gladom. Osvetn. 2, 25. Premda me glad morio. M. Pavlinović, rad. 156. — *kao i drugi supstantivi koji zvuče žeļa, u ovijem je primjerima s genitivom*: Ni glad kruha ni žeđu vode. A. Bacić 86. Ne glad hljeba ni žeđ vode nego slušanja riječi Gospodnjih. D. Daničić, amos. 8, 11. *u ovom je primjeru s prijedlogom* od: Jeda s gladom od kruha, ali žeđom od vode? D. Bašić 1^b. — *b) kad je u kojoj zemli, gradu, državi itd. malo hrane te je skupa, s čega mogu koji ljudi biti gladni i umrijeti od glada, s ovijem značenjem ima u pisava i množina gladi, gladovi*. Stiskati glad mnogi ja vas svit. M. Marulić 22. Bisi tagda va Italiji i malomah po vsem svitu glad i mor. S. Kožičić 22b. Riječ je, da prije čarajući glad ti u vojsku posla iz pakla. I. Gundulić 301. Vojske, kuge i gladovi. S. Margitić, fal. 290. Sedam godišta vrlo glada. P. Vuletić 37. Smotnje, rati, kuge, gladi. J. Kavačin 461a. Došavši jedne godine glad. J. Banovac, pred. 42. Dugo razmirje, stanovit glad. (Z). Poslov. danic. 21. Glada nije do ženara. (Z). 23. Biše velik glad pritiskao zemlju. And. Karić, kor. 140. Nije glada do Durdva dana. (U Dubrovniku). Nar. posl. vuk. 214. — *c) u prenesenom smislu, o velikoj žeļi, samo u pisava*. Vele ti može glad od zlata (lat. ami famas) u ljudi! N. Najošković 1, 126. Razumio je on nežin duhovni glad. A. Kanizlić, uzr. 75. Kad lakomog' tko rad glada ĩde dere. V. Došen 59^a. Vaš glad blaga brez sitosti. 77^a. Da glad bludni ĩim nasiti. 81^b. — *d) u pjesmi kao živo čelade*. Srĳbe, smeeč, zlobe i ĩnivi ... vojsci od pakla družbu čine; smrtna otrovna kuga, i s ĩome raskazani glad i blijedi i s odjećom smrznutom ledena ih zima slijedi. I. Gundulić 450. — *e) na jednom mjestu kao da znači gladno čelade*: Neću bogat, neću slugu, neću stara, neću mlada, ni bogata, ni ču glada, ni ču lipa, ni ču rugu. M. Pelegrinović 171. *na drugom gladno čelade ili žirineč*? Er šloš čuvat za ona stada ne pse, nego vuka i glada. J. Kavačin 210^a. — *f) pasji glad*, bulimus, *bolest s koje se ne može čelade da nasiti koliko god ije, isporodi trpija*. — *u Berlinu rječniku*: pasji glad, famo canina, insatiabile, phagedena? 311b, *i u Stulićevu*, famas canina.

2. GLAD, *f. vidi* 1. glad. — *Od xviii vijeka u istočnijem i južnijem krajevima našega naroda: u Srbiji, istočnoj Bosni (?), Hercegovini, Crnoj Gori, Boči kotorskoj*. — *Između rječnika u Stulićevu i u Vukovu (s dodatkom da je u Dubrovniku muškoga roda)*. *a) vidi* 1. glad, *a)*. Da poginu malahni od gladi. J. Matović 7. Nego sam te putem namučio i konakom i gladi i žeđu. Nar. pjes. vuk. 2, 154. Smori mene i družinu moju a i gladu i junačkom žeđom. 3, 303. Nemoj meni dece pomoriti, pomoriti ti gladi i žeđu. 3, 407. Od gladi je crnu zemlju jeo. 3, 432. Grda je glad od smrti. Nar. posl. vuk. 46. Ko kupus sadi i krmaču hrani, ne boji se gladi. 144. Sverkrva je mrzila na ĩu te bi je i gladu patila. Nar. prip. vuk. 101. — *b) vidi* 1. glad, *b)*. Segeti gladu osvojiše. Glasnik. 20, 7. (1764). U gladi, u rati, u kugi. J. Matović 519. Grda je glad od kuge. Nar. posl. vuk. 46. Kao da je iz gladi utekao (tako naglo jede, ili ne može da čeka dok

se počne jesti). 129. Kad u Srbiji postane velika glad. Vuk, dan. 4, 3. ĩuta je glad narod morila. S. ĩubiša, prip. 52. — *c) pasja glad, vidi* 1. glad, *f)*. Tako mi sve pasjom gladu ne pomrlo! Nar. posl. vuk. 304.

3. GLAD, *adj. vidi* gladak. — *U Stulićevu rječniku*. — *nepouzđano*.

GLADA, *f. u Vukovu rječniku*: (u Crnoj Gori) čobanska koliba od drveta i pokrivena lubom, eine schäferhütte, tugurii genus; cf. kučer s primjerom iz narodne pjesme: Izšli su Nikšićki ovcari i popeli glade na livade. — *Nepoznata postaća, može biti da dolazi od srlat, elida, pletet, koje bi bilo, kako se misli, keltska riječ*. — *Nahodi se u množini (tako je ista riječ) na dva mjesta xiv vijeka i u Daničićevu rječniku (plur. glade)*. Međo Belicē sv. Ražanicom ... u Grohotu, konj Nosa u Salkeć glade preko u Stražište. Mom. serb. 95. (1830). Deč. hris. 40. Međa Trēbēci z. Dosudem ... putem posrēdi letskiiba glade. Deč. hris. 41.

GLADAC, glāca, *m. postaje od* gladiti *nasarkom* act. — *Drugo -a- (= v) ostaje samo u nom. sing. i u acc. kad je jednak nominativu i u gen. pl. gladāca; u ostalijem padežima d se pred c (ili ĩ) ne čuje*. *a) čovjek koji se gladi, vidi* gladionica, gladun. — *u poslovcu i u Vukovu rječniku s dodatkom da stoji mješte gladionica u onaj poslovcu*. S poļa gladac a iznutra jarac (štamparskom griješkom jadac). (Kad je što na očima lijepo, a u sebi nevaļalo). Nar. posl. vuk. 292. *i u Šulekovu rječniku*: feimling, putzhaus, zierling. — *b) piļa, turpija kojom se čini da što postane glatko*. — *u Šulekovu rječniku*: „glattfeile“. — *c) Ligusticum levisticum L., ũeka bilka, ĩupēac*. — *u Parčićevu rječniku (levistico, erba)*.

1. GLADAK, glātka, *adj. laevis, glaber, po kojemu nema ništa uzdignuto ni udubeno nego je sve jednako, tako da što se po onome rlaći nigdje ne zapine; suprotno je hrapav*. — *Drugo -a- stoji mješte ũegdašnega v u nominalnom nom. sing. m. i u acc. kad je jednak nominativu, a nema ga u ostalijem oblicima; d pred k glasi t, ali se nalazi pisano*. — *Ake se mijeņa u složenijem oblicima: glātki, glātškoga itd.* (Vuk, rječn.), *ali može i ostati nepromijeņen: glātki, glātškoga itd.* (D. Daničić, rad. 6, 99). — *Postaje od kovijena glad (vidi 1. gladiti) nastavkom -ka*. — *Riječ je praslavenska, isporodi stslav. gladicki, rus. гладкий, češ. hladký, polj. gladtki*. — *Između rječnika u Vrančićevu (glaber; lenis; laevis; gladko ũčiniti laevigare), u Mikalĩnu (laevis), u Berlinu (laevis 441b), u Bjelostjencu (kajkarski gladek, glaber, lenis, laevis; 2. gladka zemļa, t. j. plešiva, nemajuća trave na sebi, glabra terra; gladka glava, plešiva, gda lasi od betoga opuznu, glabrum caput), u Jambrešićevu (gladek, glaber, glabrosus), u Voltijĩinu (liscio, ripulito, platt, glatt), u Stulićevu (laevis, politus etc.), u Vukovu (glatt, laevis)*. — *Komp.: gladi (čakarski glaji, vidi naj zadnji primjer kod a, d); oblici glātkiĩji u Berlinu rječniku 441b, glādĩji, glādĩĩji u Stulićevu izmišļeni su od samijeh pisava*.

a. adj. a) nopēe. Čelo svakomu kako od čista i glatka dijamanta. P. Zoranić 31b. Na glatku kamenu. Đ. Baraković, vil. 99. Gladak kao rastova kora (ironički). Nar. posl. vuk. 41. Crna mast kojom mažu bule obrve, da su im glade. Nar. prip. vrē. 228. Hrapavi putovi neka budu glatki. Vuk, luk. 3, 5. Po površini se stablo kaže „glatko“, kad nema po površini nikakovih rapa ni izraštaja, kao u luka, peršuma. J. Pančić,

flor. beogr.³ 9. — b) o ljudskom i živinskom tijelu ili o dijelu negoru na kojem nema dlaka: *suprotno je rutav, ruhiav, dlakav*. Da' mi slatko, na ti glatko. M. Držić 197. Ežauu brat moj čovik kosmat jest, a ja gladak. I. Bandulavić 47^b. gen. 27, 11. Ali je Isav brat moj rutav, a ja sam gladak. Đ. Damičić, 1mojs. 27, 11. — *kaže se o ribi na kojoj nema lusaka*. S pastrvama čiki gladei. J. Kavašin 214. — c) koža na licu u zdrava, tusta, vesela: *čeladeta kao da je glatka*. Udovica kojom (griješkom nj. kojoj) se čudi svak što su gladka lica i debeo pupak. N. Naješković 1, 269. A lice ti glatko i veselo. P. Petrović, gor. vijen. 102. — d) metaforički kaže se o riječima umiljatijem kojijem se laska; *metafora je uzeta od toga što su takore riječi ugodne mu-trnem osjećanju onoga što ih čuje kao što je ugodno pipati čega glatka, a možo biti da se kod toga misli i na gladiti*. Glatka rič krši gnjev. S. Bulinić, ispr. 95. Ova ulizujući se s glatkim ričma oko Samsona. E. Pavić, ogl. 198. Koliko su koga glade reći i slade. D. Obradović, basn. 18. — *drugo je u ovom primjeru u kojem se kaže metaforički o peru, a značije je: kao uhladen*. I perom pišeš mnogo glajim neg Viržil s Omerom. H. Lucić 284. — e) na glatko, *adverbijalno pokazuje da što postaje glatko nekom rubinom*. Na glatko teše. J. Rajčić, boj. 31. Na glatko plešti, glatt stricken. A. Hajdeniak 23.

b. *adv.* glătko. — *komp.*: glăđe. Ni ove košulje glatko i ne srozane na njima stojau. E. Pavić, ogl. 145. Dlake da mu glatko i jednako po koži leže. I. Jablanci 118.

2. GLĂDAK, glătka, *m. dem.* 1. glad. — *Radi drugoga -a- i promjene slova d na t vidi kod 1. gladak*. — *Od xviii vijeka u izmetu rječnika u Staličera*. Ali ti je gladak dođijao, al' tammica jadna kuća tvoja? And. Kačić, razg. 34^b.

GLĂDAN, glădna, *adj.* esuriens, famelicus, *kojeju muči glad (kaže se ne samo kad čelade ili živinče jednom nije darno jelo, nego i kao stajue čeladeta ili živinčeta koje često ili obično nema dosta hrane ili je već toliko izmoreno gladom da se ne može nikako nasititi)*. — *Drugo -a- stoji ujmeste ugdadnaga i samo u nominalnom nom. sing. m. i u acc. kad je jeduak nominativa*. — *Ake se mijenja u složenoj deklinaciji*: glădni, glădnoga *itd.* u Dubrovniku je ovaj *ake*. i u nominalnoj deklinaciji, *n. p.* glădan, glădno, glădni *itd.*, *osim nom. sing. f. i nom. pl. n.* glădna, *gen. sing. f.* glădne, *instr. sing. f.* glădnôm, *i oblika koji su uzeti iz složene deklinacije*: glădnôj, glădnijem, glădnijeh. — *Postaje od osnove supstantiva glad nastatkom nra*. — *Rijec je praslavenska, isporodi stslav. gladnar, rus. голодный, češ. hladný, pol. głodny*. — *Kao i kod drugih je adjektiva koji znače žed, ako je izrečena hrana ili uopće ono za čim hlapi ovaj što je gladan, stoji u genetiva*. *Izmeda rječnika u Mikalima, u Belima, u Bjelostjencera (kajkački gladen), u Jambrošičera (gladen), u Valtijijinu, u Staličera, u Vukora, u Daničičera (gladan, famis)*. — *Komp.*: glădniji.

a. *adj.* a) o čeladetu. Jesi li ti gladan? Korizn. 7^b. Ako je kačan i gladan, nače u njemu kruh živi. A. Gučetić, roz. jez. 11. Ako ne bi napital gladnoga. F. Glavinčić, svitl. 87. Gladan sam bio i niste mi dali blagovat. J. Filipović 1, 158^b. A žena i dica gladna, gola i bosa uzdišn. F. Lastrić, ned. 425. Brašunecij govori zairat, kada gladan ne imado mira. M. A. Rejković, sat. 38^b. Ni si gladnog naramila, ni žednoga napojila. Nar. pjes. vuk. 1, 133. Leba nosim, a gladan sam.

1, 238. U krojača tanka igla, gladna su mu deca. 1, 379. Poskapasmo i gladni i žedni. 3, 314. Gladnu svatu i dijlake u slast idu. Nar. posl. vuk. 42. Ja sam urtav gladan. Nar. prip. bos. 1, 130. Kad kome ispadne zalogaj iz usta ili ga zaboravi, reče: 'Neko mi je gladan' (od roda ili od prijateļa). Vuk. rječ. 87^b. — s *genetivom*. Da ja vidim, kud mi drago šeta: il' je žedno, il' je leba gladno. Nar. pjes. vuk. 1, 369. Upitaj der Smiljančić-Iliju, kakva mu je muka u tamnici: jeli gladan ljeba bjeloga, al' je žedan mesa ovnujskoga. Nar. pjes. kras. 1, 12. — b) o živinčetu. Kakono meu gladni vuč. A. Komulović 64. Gladna uš ne unije nego uvjestiti. (D). Poslov. danič. 23. Gladnu kučku nek ne hrani. V. Došen 126^b. Gladna mačka miše lovi. (F). Poslov. danič. 81. A ja konič žedan, gladan kopam zemļu do kolena. Nar. pjes. vuk. 1, 154. A mi tice doletismo gladne, doletismo i gladne i žedne. 2, 329. Oči mu se ljehu uzmutile, K'o u gladna u gori kurjaka. 2, 428. Gladan kurjak usred sela ide. Gladan pas o komadu saha. Gladni brti boje love. Nar. posl. vuk. 41. Gladnu uš mučno je nasititi. 42. — s *genetivom*. Što nam vrišti Danjanov zelenko? al' je gladan šenice bjelice? Nar. pjes. vuk. 2, 305. Vuk ne vije što je mesa gladan, nego vije da družinu svije. Nar. posl. vuk. 40. — pas i vuk *sheataju se kao živinčad koju često ili svagda mori glad, s toga se gladno čelade isporoduje sa psom ili s vakom*. Gladan K'o pas. A. d. Bella, rječ. 40^a. Gladan kao kurjak. Gladan kao pseto. Nar. posl. vuk. 41. *tako je i kod uš, te je gladna uš psorka gladnu čeladetu*. Gladna uš 'esurio'. A. d. Bella, rječ. 40^a. Ugur-suse, golotrbee, uši gladna! F. Lastrić, ned. 140. — c) o dijelu ljudskoga ili živinskoga tijela, *ne samo o trbuhu*: Gladan trbuh razloga ne čuje. (Z). Poslov. danič. 23. Trbuh gladan kruha prosi. V. Došen 214^a. Od gladna trbuha nema gore nevoje. Nar. posl. vuk. 232; *nejo i o drugome što je u gladnu čeladeta ili živinčeta*: Obraz je gladan, žut. M. Marulić 42. Gladna ruka kruh iz ognja vadi. (D). Poslov. danič. 23. Da s nom (*lutom*) gladne zube kali. V. Došen 207^a. Gladno oko ne spava. Nar. posl. vuk. 42. — d) o vremenu (*ovaj češće godini*) *kad je glad (vidi 1. glad. b)*. Daničić u rječnika gdje tumači famis kaže da je onda značije kod gladan drugo: koji pripada gladu, ali mislim da toga ne treba, nego da narod prenosi značije s čeladi na vrijeme. V takovo vreme gladno. Korizn. 10^a. Priđoše dni i ljeta gladna. Zborn. 27^a. Bivši gladno i kužno vrijeme. B. Kasić, in. 25. Slijediše godišta gladna. M. Radnić 297^b. Mršave one krave zlamenuju gladna lita. P. Vuletić 37. U gladno doba. I. Dordić, salt. 360. U zlo doba u gladne godine. Nar. pjes. vuk. 2, 75. Iza gladne godine dođe i sita. Nar. posl. vuk. 97. Otego se kao gladna godina. 212. Gladna godina (theurus Jahr annus inopiae). Vuk. rječ. 87^b. Dug ovaj dan kao gladna godina. M. D. Miličević, zim. vec. 210. — e) *proneseno kao kod d)*, o mjestu gdje je malo hrane, gdje je siromastvo, glad, o neplodnoj zemli. Zemlja je gladna, nebo u gnivu. I. Gundulić 518. Idneć kraj priko jedne zemlje nerodne i gladne, s njegovijem doštajem pritiću jezbine. M. Radnić 375^a. Lipa ti je Sava voda ladna, kuda teče nije zemļa gladan. And. Kačić, razg. 230. Nije kriva Bosna što je gladna Hercegovina. Pravdonoša. 1852. 31. — f) *preneso od čeladeta na negoro stajue*. Da ga ne bude stegla gladna nevoja. J. Banovac, prip. 105. Onoga pritiskuje gladno i golo uboštvo. A. Kanižlić, utoc. 21. — g) u *pronesenom smisla, jako žedan*,

pohlepan. av) o *ččladetu, s genitivom.* Tebe samoga Gospodina da žudim pohlepno i s pohotinjem nenasitjenim, da te budem jesti i vazda jedući te da te sam gladan (*griješkom gladam*). B. Kašić, nač. 36. Neharne sluge žedne i gladne smrti negove. M. Lekušić 94. Gospodari koji nisu tugde? gladni. V. Došen 73b. Gladan novaca. J. Bošković. — *bb*) *metaforički, o neživov stvari.* Zbrkaše se plani Mehmedovi, rasprhaše umamjeni Turci, al' ih gone jatagani gladni. Osvetn. 5, 103. — *s genitivom.* Dilke gladne mesa junačkoga. Osvetn. 1, 71. — *h*) *po tome što je gladno čelade ili živinče mršavo, kaže se o čem neživom što je odvise tanko ili malalno prema mjestu gdje treba da stoji, prema rupi u koju treba da uleze.* (*Gladno*) n. p. zrno za pušku, klin za kaku jamu, zu klein, zu dünn, tenuis'. Vuk, rječ. 87b.

b. adv. gládno. — *Komp.:* gládnijê. Bêše po Istrê malo žita i gládno sêvoje. Mon. croat. 93. (1463). Ogañ gládno pašu sjevu slidi. I. Zanotti, en. 46. i u *Stulicevu rječniku.*

GLADAŃA, *m. vidi* gladnik. — U *Lici. V. Arsenijević.*

GLADARJA, *f. u istarskoj pjesmi (pisano gladarja) kao da znači gladno mjesto.* Divojčice, biš li tela Botunežana? Botunežana nikad ni jenega: Botunega gladarja. Nar. pjes. istr. 2, 167.

GLADAŠ, *m. Laserpitium Toura, neka bilka.* Flora croat. 483. — *samo ondje.* — *vidi* 1. gladiš, a.

GLADAT, *adj. gladan (?)*. — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* Mndar, bogat, a ne gladat, svej državom bude vladat. J. Kavañin 208b.

GLADEN, *adj. vidi* gladan. — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* I gladeni vuk zavije. J. Kavañin 249a. — *nepouzivano.*

GLÁDEŽ, *m. vidi* 1. glád. — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* Postom i gladežem. S. Budinić, sum. 151b.

GLÁDIBŔK, *m. uprar čorjek koji gladi brke, ali se ne zna s kojijem bi se prenesenijem značenjem mošlo upotrijebiti.* — U *Vukovu rječniku bez značenja.* — U *Šulekovu rječniku stoji (mislim, ne dobro) kod „putzhans' kao da znači što i gladae, gladan, gladionica.* — *Kad čorjek gladi brke, obično se ne shrata kod našega naroda kao da se kiti, nego kao da je zamišljen ili da pokazuje neki ponos i nemareñe za onijem što oko ñega biva.*

GLADIĆ, *m. prezime.* — *xvi vijeka.* Ivan Gladić. Mon. croat. 256. (1554).

GLÁDILAC, gládlíca, *m. čorjek koji gladi.* — U *Šulekovu rječniku* („glätter“).

GLÁDILICA, *f. alat kojijem se gladi, isporodi gladiło.* *a)* *brus što se oštri kosa ili brčva brijača (kao se razlikje od brusa i točja, vidi kod brus, a) u primjeru iz Vukova rječnika).* — *u Vukovu rječniku.* — *b)* *u Šulekovu rječniku:* „glatteisen; glättglas; glättstein“; ploča gladilica „glättplatte; plankugel; plättholz“.

GLÁDILO, *n. alat kojijem se gladi, isporodi gladilica.* *a)* *vidi* strug, bradva. u *Mikañinu rječniku* (gladiło, čim se daske glade „dolabra, ascia“), iz ñega u *Stuliceva.* — *b)* *vidi* gladilica, *a).* u *Vukovu rječniku* (vide gladilica s dodatkom da se govori u *Crnici*). — *c)* *ogniło.* u *Slavoniji.* F. Hefele. — *d)* *u Šulekovu rječniku:* „bügel-eisen (plätteisen); glättglas; glättstahl; glätt-werkzeug“.

GLADI-LUK, *m. Colchicum Bivonae Guss., neka bilka, prstac.* — U *Šulekovu imeniku.* Gladi-

luk, hermodactylus (*po dubrovačkim rukopisima*), Colchicum Bivonae Guss. 87.

GLADILKA, *f. alat kojijem se gladi (u crečara čim se gladi kožu).* — U *Šulekovu rječniku* („glättzahn“).

GLADINŠTINA, *f. zemlja nenagnojena.* — U *sjevcrnoj Dalmaciji.* J. Grupković.

GLÁDIŃA, *f. vidi* 1. glád. — *Od xviii vijeka a između rječnika u Stulicevu.* I ñega mi morimo i gladiñom i žediñom. Nar. pjes. beitr. mikl. 41. Mačuha je Ružu gladiñom i bosotiñom morila. S. Ľubiša, prip. 38. Još se narod nije okrijepio iza teške gladiñe. 58.

GLÁDIŃÎ, *adj. koji pripada gladi.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Stulicevu:* gladiña bolest „famis cruciamentum“; ne mogu stát od gladiñe bolesti „adesurio, fame exstimulor“. Naj gora je nemoć gladiña. (Z). Poslov. danić. 68. Tako od gladiñe smrti ne umro! Nar. posl. vuk. 308.

1. GLÁDIONICA, *m. čovjek koji se gladi, isporodi gladae, gladan, gizdelin, kicoš.* — U *Vukovu rječniku* (koji se kiti „ein zierling“ „homo putidus“, cf. gladan).

2. GLÁDIONICA, *f. mjesto gdje se gladi.* — U *Šulekovu rječniku:* „glättgetriebe; glättmaschine; glättstube“.

GLÁDIONÍK, *m. sto na kojem se gladi.* — U *Šulekovu rječniku:* „glätttisch“.

GLÁDIONÁK, *m. alat kojijem se gladi.* — U *Šulekovu rječniku.* *a)* *strug kojijem se drvo čini glatko („glatthobel“).* — *b)* *čekić kojijem se čini da što bude glatko („plätthammer“).*

1. GLÁDIŠ, gladiša, *m. postaje od osnovne glagola gladiiti ili adjektiva gladak.* — *Akc. kakav je u genitivu takav je u ostalijem padežima, osim nom. sing. i acc. kad je jednak nominativu i voc. gládišu, gládiši.*

a. Ononis spinosa L., neka trava. — *Od prije našega vremena, a između rječnika u Valtigijinu* („annonide, erba' „leuheckel“), u *Stulicevu* („annonis“), u *Vukovu* (I. vide gladišika s dodatkom da se govori u *Dubrovníku*). Gladiš (gladišika, gladiševina, gladiška, gladiš, gladiž, gladuška), slov. gladež, češ. hladyš, rus. гладышъ (= Laserpitium), mrus. гладышникъ (= Agrimonia eupatoria), polj. gladysz (= Galanthus), češ. hlodlaš (= Ulex), bonaca (*u starijem dubrovačkim rukopisima*), ononide (Skurla, Stalli), Ononis spinosa L. (Pančić, Vodopić). Gladiš žuti, anonide gialla (*u starijem dubrovačkim rukopisima*). B. Šulek, im. 87.

b. ime nekijem životinjama. *a)* *vrsta guštera.* u *Vukovu rječniku:* 2. nekakav plavetan gušter s dodatkom da se govori u *Crnoj Gori.* Običan ili sivi gušter, Lacerta agilis L., gladiš u *Crnoj Gori.* K. Crnogorac, zool. 107. — *b)* *vrsta zmije.* u *Šulekovu rječniku:* „glatte natter“ kod „natter“ („Coluber“).

2. GLÁDIŠ, gladiša, *m. vidi* 1. gladnik. — *Akc. je kao kod* 1. gladiš. — U *Vukovu rječniku* s dodatkom da se govori u *Lici* i s primjerom: Rda gladiš.

GLADISEV DO, *m. ime mjestu.* — U *Dančićevu rječniku:* „Gladišev Dolb“, selima Samodraži, Dobrodoljanima, Neprobištima, Momuš i Bijeloj Crkvi išla je meda „na Bojanov Hridi i preko Gladiševa Dola na Iljimu Glavu“. (Mon. serb. 87 god. 1327).

GLADISEVINA, *f. vidi* 1. gladiš, a. Gladiševina, Ononis spinosa L. (Pančić). B. Šulek, im. 87.

GLADIŠIK, *m. vidí* 1. gladiš, a. Gladišik (u Makarskoj), *Ononis spinosa* L. (Visiani). B. Šulek, im. 87.

GLADIŠIKA, *f. vidí* 1. gladiš, a. — *Od prije našega vremena, a između rječnika u Vakoru: nekaka trava po polju, koja ima crven cvijet, a žile joj, kao što se govori, mogu ustaviti plug od 8 volova die hanchehel' Ononis Linn.?, cf. gladiš s dodatkom da se govori u Imotskome. Isto čini gladišika pivši je. J. Vladimirović 22. Gladišika, anonide (u starijem rukopisima), *Ononis spinosa* L. (Visiani). Gladišika žuta, anonide gialla (u starom rukopisu). B. Šulek, im. 87.*

GLADIŠKA, *f. vidí* 1. gladiš, a. — *U Staličeru rječniku (može biti da treba čitati gladišika) i iz nje u Šulekora imeniku: v. gladišik. 87.*

GLADIŠT, *m. vidí* 1. gladiš, a. Gladišt, gladiž, anonide, bonara (u starijem rukopisima), *Ononis spinosa* L. B. Šulek, im. 87.

GLADIŠTEL, *m. čorjek koji gladi. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Belina (adulator 38a) gdje naj prije dolazi i u Voltijijinu (disciatiore; adulatori der schmeichler). Griješe ljudi mamitelji i gladitelji. J. Matović 40.*

GLADIŠTELJICA, *f. žensko čelade koje gladi. — U Belinu rječniku (adulatrix 38a).*

1. GLADITI, glādīn, *impf.* mulcere; laevare, kao činiti da što bude glatko glađići, ponićati sre istijem smjerom po onome nešto drugo što nije ni oštro ni hrupavo, a ni tvrdo (vidí a). — *Ake, se ne mijenja (aor. 2 i 3 sing. glādi. — Riječ je praslavenska, isporodi stšor, gladiti, rus. гладити, češ. hladiti, polj. gladzic. — Isti je korijen što u lit. glodinti, gluditi, glodus, izguden (o dlakama); korijen je indoevropski po svoj prilici gladhli (s kratkijem a), isporodi lat. glaber, skandinav. gladh, vesco, anglosaks. glād, engl. glad, stricem, glat, gladak, norovnem, glatt. — Umeđu rječnika u Francićeru (mulcere), u Mikaljinu (gladiti, progladiti punico, polio, perpolio, expolio, levigo; gladiti drvo stolo, ascia polire, levigo, complano; gladiti, ogladiti zid mistrijom, trullisso; gladiti, poničovati, blandior), u Belinu (laevigo 105^a, 111^b; gladiti opeke, disciat i matonci 105^b; gladiti bradu mulcere barbam 128^a; blandior 113; adulator 37^b), u Bjelostjenčeru (gladīn, gladko činim, planam laevigo, dolo, polio, dololo, levofacio, expolio, perpolio, laevo, 2. gladīn, milujem mulceo, lenio, mollio, molifico, blandior, mitigo, placo, dilem facio, demulceo, permulceo, v. dragujem. 3. gladīn zid, trullisso, punico), u Jambrišičeru (glabro), u Voltijijinu (disciare, polire; accarezzare, polieren, glätten; schmeicheln), u Staličeru (laevare, laevigare, polire, expolire, papnari, assentari, blandiri), u Vakoru (1. streichelr. mulceo, 2. glätten laevigare; gladiti se, sich glätten mit putzen' como me), a) kad je objekat što tvrdo: drvo, kam, korina itd., alat kojim se čini da ono bude glatko, obično je oštar ili hrupav, ili dajbadi tvrđ, po tome se gladiti ne upotrebljava s orakovijem objektima, ako i ima u rječnicima značenja što prijem objektima odgovaraju, mještje gladiti upotrebljavaju se osobite riječi prema objektu ili alatu, kao strugati, erendisati, plañati, svjetlati, laštiti, utijavati itd. u jedinom primjeru (gdje je gladiti sa se, pasirno), koji bi mogao uno spadati, istiše se razlika među gladiti i strugati: Kora mu se (dretu) gladi tupim nožem, ali se ne struža. J. S. Rejković 400. b) češće se upotrebljava kad su objekat dlake, perje ili što dlakavo; objekat je vijetiti gladak, kad se dlake ili pera polužu*

na istu stranu jedno na drugo, aa) objekat je brada, brci (u čeladetu), te se gladi rukom. Vesel glade bradu. M. Marulić 64. Bradu od dragosti često glade. A. Kanžlić, kam. 222. Brke gladi, društvo progovara. Nar. pjes. juk. 561. — bb) kad su objekat kose, mogu se gladiti rukom i češćem, po tome gladiti može značiti i: češćati. Još nijesi poznala češća ni zrela gladeći ženski vlas. M. Vetranić 1, 99. Kad vam služe perčin glade. V. Došen 211^b. Divojka žutu kose gladi. Nar. pjes. istr. 1, 16. — cc) objekat je dlakavo žirniće. Češu ih i glade (tovare). M. Vetranić 2, 87. Kad mačku gladiš, tada rep dviže. D). Poslov. danić. 42. Negovo (lavore) grive gladeći. A. Kanžlić, utoč. 267. — dd) objekat je perje. Namista mu (sokolu) gladeći perje. M. Radnić 119^a. Soko sjedi na grančici, te pera gladi. Nar. pjes. vuk. 1, 497. — e) kaže se i nopće kad se što vlači po čemu drugome sre istijem smjerom. aa) nopće. Hitrima rukama ja guslat junak mlad: od suhe strune sklad ků drugom gladjaše iz driva nima tad ljudski glas vadjaše. Đ. Baraković, vil. 342. Ne velim ti da je (filij) voskom gladiš. J. S. Rejković 390. amo može spadati i oro: Tko se miće, neg mulha ne gladi. J. S. Rejković 323. — bb) naj češće rukom. Ter pomniiva kad se stavi gladiti ruka in (stijenu) od svude. A. Vitičić, ost. 28, i sa se, reflektivno. Kad ko rekne: Ja sam gladan! kaže mu se i: Gladli se po truhuti, u Dobroselu u hratskoj krajini. M. Medić. — često se rukom gladi čelade ili žirniće, kao od dragosti, isporodi milovati. Uze mu ruku ter ju ja gladiti. Ivan trog. 18. — sa se, recipročno. Ter se gladu (sic), ter se plešću i grle se meju ņima. J. Kavanin 198^b. — ee) u orom primjeru stoji gladiti ironički sa značenjem kao kod bb): Čuskijam se loda glade. V. Došen 173^a. dd) sa značenjem milovati (vidi kod bb)) preneseno je od čeladeta na žirniće (sadjekat). Zvijer jedna drugu miluje i gladi. M. Vetranić 1, 468. — di) preneseno od značenja kod c) bb), znači nopće milovati, ņeporati, pokazivati (ubar (objektu), aa) objekat je čelade. Čudno ti si, srećo, čudi, coeka gladliš dugo vrinac. P. Rašina 19^a. Kako prijateji pogibilno i štetno gladu prijatelja. J. Matović 111. Moćete in milovati, gladiti a i pokarati. I. Velikanović, prik. 63. Priti oće smrt nemila, ka ne gladi nego grabi. Nar. pjes. istr. 6, 3. — često, kao laskati, ulagivati se, znači pokazivati lažnu ljubav samo riječima. Ako te uzmažu grišniće gladeći, ne viruj, ea t' kažu, tva dila slaveći. P. Hektorović H. Gladli te, da te ubije. I. Dordić, uzd. 112. Gladli, maže, svoje laži krijnć. A. Kanžlić, uzr. 236. — bb) objekat je star amna. Stavljaju svoju dušu u ruke od ispovidnika, koji gladi njihove zloće. A. d. Bella, razg. 152^b. Nahodi se, da kojigod poveljni sljepci ljube i glade svoje sljepilo, orbo im je od koristi. B. Zuzeri 53^b. — c) činiti, da što bude glatko, ali drugijem načinom nego je sprijeda kazano. Kadli rodi vince, ko nam gladi lice (vidi 1. gladak, a. c). Jacko, 10. — f) u orom primjeru može biti da znači: kititi, resiti, ali može biti da značenje spada pod e): Gladliš lica, gladliš nose, a ne vidiš, sa svijoh strana mrtva tijela gdi pronose k zemlji da sa ukopana. M. Vetranić 1, 28. — sa se, reflektivno, često znači: kititi se, resiti se. Žene gladeć se, noseć prsi odkrivene oli pleća, suviše gizečaju se, smrtno griše. Blago turl. 2, 154. Gladila se popadija porad daka? (Nije to za tebe pripravljeno). Nar. posl. vuk. 11. A ona počne se češćati i gladiti. Nar. prip. vrc. 20.

2. GLADITI, glādīn, *impf.* mueri gladam, dotjerati do gladi. M. Pavlinović.

GLADIŽ, *m. vidi* gladišt.

GLÁDJETI, gládĭm, *impf. gladovati*. — *Samo praes. 3 sing. gladi (ali vidi i gladati) na jednom mjestu xviii vijeka. Za nevolju on siroma gladi. J. S. Rejković 347.*

GLADNA, *f. selo u Srbiji u okrugu čuprijskom. K. Jovanović 181.*

GLÁDNĀ RLJEKA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu aleksinačkom. Lívada u Gladnoj Reci. Sr. nov. 1873. 335.*

GLÁDNICA, *m. ili f. gladno muško ili žensko čelude, kaže se s prezirućem. — Od xvi vijeka. a) muško. između rječnika u Mikašinu (kod gladnik) i u Vukovu: (ženskoga roda) der hungrige (als schimpfwort) .famelien's. Mihovil Parapincijus, još je gladnica. S. Kožičić 46b. Svjetska gladnica. (Izjelica, n. p. kakav poglavar koji rado mit prima). Nar. posl. vuk. 282. — b) žensko. između rječnika u Belinu (.famelica 301b), u Voltigijinu (.affamata .eine hungrige), u Stuličevu (.famelica). Najela se gladnica, pa se nazvala banica. Nar. posl. vuk. 187.*

GLADNICE, *f. pl. zasvlak u Srbiji u okrugu čačanskom. K. Jovanović 172.*

GLADNIČINA, *m. i f. augm. 1. gladnik i gladnica. — U Stuličevu rječniku (.prodigus fame vexatus, famem patiens prolongalitat's ergo). i u naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.*

1. GLADNIČ, gladnika, *m. gladan čovjek, često s prezirućem, isporodi gladnica, gladničina, 2. gladiš, gladniš, gladniak, gladuš. — Ake. kakav je u gen. takav je u ostalijem paležima, osim nom. sing. i voc. gladišće, gladišci. — Postaje od osnove adjektiva gladan nastackom ikr. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikašinu, u Belinu 40a, 301b, u Bjelostjencu (kod gladniak) u Voltigijinu (kod gladniak), u Stuličevu, u Vukovu. Gladnikom zovu svakoga čovika. S. Menčetić 336. Gladnikom iz usta hljeb vadite. M. Vetranić 1. 217. Lakoni gladniče. Đ. Baraković. jar. 101. Izjelice i gladnici. V. Došen 63a. Proсно svoje gladnicima, pa sad puha u šakama. S. Lubiša, prip. 61. Podijele gladnicima hljeba. prič. 78. — u jednom primjeru o gladnom zvirjetu: I sreem još lući od lava gladnika. II. Lucić 240.*

2. GLADNIK, *m. postaje od osnove glayola gladiti. — U Stuličevu rječniku sa značenjima: čovjek koji gladi; (kamen) plavac.*

3. GLADNIK, *m. selo u Bosni u okrugu travničkom. Statist. bosn. 174.*

GLÁDNIŠ, gladniš, *m. vidi* 1. gladnik. — *U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.*

GLÁDNĪ VRH, *m. mjesto u Srbiji u okrugu crnoriječkom. Vinograd u Gladnom Vrhu. Sr. nov. 1873. 723.*

GLADNO, *n. mjesto na ljudskom poplatu, gdje je izdubeno. — U naše vrijeme u Lici. Ko ne ima gladna „plattfüssig“. D. Trstenjak.*

GLÁDNŌ BRĀDO, *n. mjesto u Srbiji: a) u okrugu valjevskom. Vinograd u Gladnom Brdu. Sr. nov. 1873. 231. — b) u okrugu crnoriječkom. Vinograd u Gladnom Brdu. 1875. 635.*

GLÁDNŌ VRĚLO, *n. vrlo u Lici. J. Bogdanović.*

GLADNO VRUKOŃE, *n. mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom. Vinograd u Gladnom Vrukonju. Sr. nov. 1869. 105.*

GLADŃAK, *m. vidi* gladnik. — *U rječnicima.*

u Bjelostjencu, u Voltigijinu, u Stuličevu, a u naše vrijeme u Šalekoru (.hungerleider).

GLÁDNETI, gládniim, *impf. postajati gladan (imperfektivni glagol prema ogladnjeti, a inkontinuirni prema gladovati). — Ake. se mjeina u praes. 1 i 2 pl. gladiimo, gladiite, i u ger. praes. gladišće. — Postaje od osnove adjektiva gladan nastackom e u inf., i u praes. — -ne- stoji po južnom govoru (u starije vrijeme -nje-), a po istočnom -ne-, po zapadnom -ni-. — Mogla bi biti i praslavenska riječ. isporodi češ. hladnĕti, pol. gładnieć; u našem se jeziku jačla od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu (.esurio 301b), u Stuličevu (.esurie, fame laborare), u Vukovu (.hungern, .esurire); u svu tri rječnika nije dobro zabilježeno značenje. Deru gladnike ki gladne groznoći. M. Vetranić 1, 220. Ni gladnjahu om, ni one živine. M. Divković, bes. 140b. Jao vama koji se sada jeste nasitili, jer čete gladnit. J. Filipović 1, 235b. Poslije ove vode gladni čovjek. Sto je mahe hljeba, više čovjek gladni. Vuk. rječ. 87b. — U jednom primjeru xviii vijeka ima gladišće se imperpersonalno, te gladni mi se znači: gladniim: Tu mi se počelo već gladniti. D. Obradović, basn. 61.*

GLADOLET, *m. Saturnus, jedan od planeta, s kojega je, kao što se negda učilo u astrologiji, tobože gladna godina. — Nacieno po češ. Hladoleť. — U Šalekoru rječniku (.Saturn).*

GLADŌMŌRNTCA, *f. tamnica u kojoj se mori gladom. — U Šalekoru rječniku (.hungerthurm).*

GLADŌMRT, *f. čelude jako gladno, koje gotovo umire od gladi, mrtvo gladno. — U Belinu rječniku (.fame confectus, famelicus 40a), u Voltigijinu (.affamato, famelico, sfinuto; .ein verhungender), u Stuličevu (.fame confectus). — nije dosta pouzdatno.*

GLADŌTIŃA, *f. glad. — U naše vrijeme. U naj višoj mojoj nevolji, gladotini, bosotini i golotini. S. Lubiša, prip. 178. Gladotina, glad. Slovinac. 1881. 113.*

GLADOVAC, Gladovca, *m. ime dejana selima u Hrvatskoj (kajkavski) Gladovec: u podžupaniji jastrebarskoj. Pregled. 37; u podžupaniji sisučkoj. 41.*

GLADŌVAŃE, *n. djelo kojijem se gladuje. — Stariji je oblik gladovanje. — Između rječnika u Mikašinu (kod glad), u Stuličevu, u Vukovu. Oprjetiliti ne gladovanje. B. Kašić, nasl. 251. Metnuvi na drugu stranu gladovaŃe. M. Radnić 115a. Niti imadoše više gladovaŃa. E. Pavić, ogl. 94. Putovao sam u gladovaŃu. Vuk. 2kor. 11, 27.*

GLADŌVATI, gládujĕm, *impf. esurire, fame laborare, biti gladan. — Ake. kakav je u praes. takav je u impf. gládovĕh, u impf. gládij, u ger. praes. gládjućii; u ostalijem je oblicima onakav kakav je u inf., osim aor. 2 i 3 sing. gládovĕ i part. praet. act. gládovao, gládovĕla. — Od xv vijeka, a između rječnika u Francičevu (.famerō), u Mikašinu, u Belinu 361b, u Bjelostjencu (kajkavski gládjuvati), u Jambriševu (praes. gládjujem), u Voltigijinu, u Stuličevu, u Vukovu (.hunger leiden, .fame laborare). a) u pravom smislu. aa) uopće. Blažen ki gladuje. M. Marulić 203. Blaženi sada koji gládjujete. N. Rašina 173a. Iuc. 6, 21. Pokrijepiti gládjuće. M. Divković, bes. 61b. Meu velikijem obijem gladovati i meu velikom oljećom golovati. 89a. Ako gládjuje neprijatelj tvoj, napitaj nega. I. Bandulavić 21b. paul. rom. 12, 20. Ki nit' skrbi, nit' posluje, rad gládjuje i goluje. P. Vitezović, cvit. 98. Bratja*

Osipova svojim otcem gladovahu. P. Vuletić 45. Vidim da mnogi gladuju a mnogi jesu siti i pijani. J. Filipović 1, 424^a. Blaženi, koji gladuju i žedaju. F. Lastrić, ned. 265. Voliše lavi sedam dana gladovati. E. Pavić, ogl. 418. Tko kruh kupuje, tri kuće hrani, a on gladuje. (Z). Poslov. danić. 130. Gladuješ kao siromaski pas. D. Obradović, živ. 97. Po svitu prositi, doma gladovati. Jačke. 230. Gospoduje a gladuje. Nar. posl. vuk. 44. Ko leti hladaju, zimi gladuje. 146. Tako bi po dva po tri dana sirota gladovala. Nar. prip. vuk. 104. — *bb*) u jednom primjeru ime hrane stoji u genetivu, ali vidi *b*) *bb*). A mornar ki je lin on kruha gladuje. Đ. Baraković, vil. 65. — *b*) u prenesenom smislu, jako žeteti (vidi 1. glad, *c*). *aa*) *upee*. Putenost što veće jede, to veće gladuje. Blago turl. 2, 137. Kad naj veće po našoj zloći običaje duša postiti i duhovno gladovati. Ant. Kadičić 145. — *bb*) kad se izriče ono što se želi, stoji: *aaa*) u acc. Blaženi koji gladuju i žedaju pravdu. M. Divković, nauk. 196^a. Blaženi gladujući pravdu. F. Lastrić, svet. 116^a. Pravda obita nasitit tko nu gladuje. Blago turl. 2, 137. Bog gladuje tvoje skruseno uzdisaše, a žeda za tvojima pokornima suzama. Đ. Rapić 260. — *bbb*) u gen. Blaženi su oni ki gladuju i žejaju pravde. Bernardin 171. mat. 5, 6. Blaženi koji gladuju i željaju pravde. I. Bandulavić 233^b. I. T. Mrnavić, ist. 156. I. A. Nenadić, nauk. 158. — *ccc*) ne zna se, jeli acc. ili gen. Duša moja tebe gladuje. B. Kašić, zre. 172. Tebe žejam i gladuju. I. Ivanišević, kit. 74. Dopusti da duša moja tebe gladuje. P. Radović, nač. 485. Dopusti mi, da gladuje i žeda duša moja tebe. A. Kanižlić, bogoljub. 323. — *ddd*) u jednom primjeru kao objekat ima inf. Zvelaše Gospodin i gladovaše trpiti. F. Lastrić, svet. 131^b.

GLADOVICA, *f.* selo blizu Crkvenoga Sela u hrvatskoj krajini. — xv vijeku. Selo Gladovica. Mon. croat. 126. (1486).

1. GLADOVIĆ, *m.* samo u jednom primjeru xvij vijeka, kao da znači: gladno čelade. Ina razlog svaki sveti Jerolim vikati na gladoviče, kad se najdu i nasite, pak se ne spominju od svoga bistva. I. Ančić, ogl. 104.

2. GLADOVIĆ, *m.* prezime. — U naše vrijeme. Melentiju Gladovića. Glasn. II, 1, 180. (1808). Sem. srb. 1882. 202.

3. GLADOVIĆ, *m.* selo u Bosni u okrugu Dože Tuzle. Statist. bosn. 152.

GLADŌVIT, *adj.* gladan. — U Staličevu rječniku s primjerom J. Betondića (Dubrovčanina xvij vijeka): Gladovite dok živine mnom se budu nasititi. — i u Šulekovu rječniku (hungrig).

GLADŌVITŌST, gladovitosti, *f.* staće onoga što je gladovit. — U Šulekovu rječniku (hungrigkeit).

GLADRA, *f.* u Daničičevu rječniku (3, 575): Gladra, rijeka kod sela Zeravice: tom je selu isla meda u rčku u Gladru, i niza Gladru u crkvenju Grukar (Glasn. 15, 310 god. 1318?). — aa Gladre crkova: (301). zabeh, na Gladre (301).

GLADŪN, gladina, *m.* čorjak koji se glad, vidi gizdelm, kicss. Ake, kuki je u gen. taki je u ostalim padežima, osim nom. sing. i roc. glādūne, glādūni. — U Vukovu rječniku: koji se glad, i m. p. kiti, cesto ceslja s dodatkom da se govori u Crnoj Gori, i u Šulekovu: jeinling?

GLADUŠ, *m.* a) vidi 1. gladnik. — u Šulekovu rječniku (hungereider). b) Draba Tourm., űcka bilka. — u Šulekovu rječniku: hungerblümchen; stunski gladuš (hainhungereblümchen

(Draba nemorosa). ove riječi nema u Šulekovu imeniku. Gladuš, Draba Tourm. Flora croat. 251.

GLADUŠKA, *f.* vidi 1. gladiš, a. Gladuška, Ononis spinosa L. (u Severinskoj okolici). B. Šutek, im. 87.

GLĀDA, *f.* glad. — Postulo je od glad po analogiji prema žeda. — Od xvij vijeka, a između rječnika u Vukovu. Egarš gladom uzeše. Glasnik. 20, 7. (1764). Trpe gladu i jumačku žedu. Nar. pjes. vuk. 3, 303. Eli ti je dodijala glada, eli ti je dodijala žeda? Nar. pjes. istr. 1, 55.

GLĀDAHAN, glādahna, *adj.* dem. gladan. — Pošto većina štokovaca ne izgovara h, govori se i piše se i glādan, glādana. — U naše vrijeme u između rječnika u Staličevu (gladjahan) gdje ima i gladašan (gladjāšan) s istijem značenjem, i u Vukovu: gladan s primjerom iz narodne pjesme: Bosa ću ga kamenom voditi, a gladana preko zemlje site.

GLĀDAHAT, glādahta, *adj.* kao da je dem. gladak. — Na jednom mjestu u pisca čakavca xvi vijeka (s j. mj. d po čakavskom gorovu). Ti si, gospo, jošće dikla, to svak vidi, primlajahta, lipa, slatka, sva glajajhta. M. Pelegrinović 189.

1. GLADAN, *m.* Anaspis Geoffr., űcka bubica. — U jednoga pisca našega vremena. J. K. Šloser, faun. korn. 589. 593.

2. GLĀDAN, *adj.* vidi gladahana.

GLĀDAŠAN, glādašna, *adj.* vidi gladahana.

GLADATI, gladan, *impf.* gladovati. — Na dva mjesta (prvi bi primjer mogao spadati i pod gladjeti) xvij vijeka (s dj. mj. d) i u Staličevu rječniku (gladati). Kada ja gladjali, ne najpitate me. I. P. Marki 60. Gladjao sam i ne podadoste mi jist. Blago turl. 2, 181.

GLĀDĒNE, *n.* djelo kojijem se glad. — Stariji je oblik gladenje. — U nekijem rječnicima i kod nekijeh pisaca stoji griješkom dj. i d. mj. d; osim toga (bez ikakva razloga) Mikala, Dellabella, Voltiggi i pisci prošloga vijeka razlikuju gladenje od gladenje, te orame dju samo zrućene: milovanje (vidi 1. gladići, *c*) *bb*). — U među rječnika u Mikalinu: gladenje, ogladenje ‚expolitiō‘ 411^b; ‚adulatiō‘ 37^b; gladenje ‚blandimentum‘ 11^b; u Bjelostjencima: gladenje, ogladenje, gladkovanje ‚expolitiō, levigatiō‘. 2. gladenje, miloće, milovanje, dragovanje, űgovanje ‚blandimentum, blanditiā, illecebrae‘; u Voltigijina: gladenje ‚liscamento‘; ‚adulazione‘ ‚das schmeicheln‘; gladenje ‚accarezzamento‘ ‚das schmeicheln‘; u Staličevu: gladenje i gladenje ‚expolitiō, politura, laevigatiō, blanditiēs‘; u Vukovu: gladenje, 1. ‚das glätten, laevigatiō‘. 2. ‚das streicheln‘, ‚da mulcere‘. Zasto imas toliku pomiu tvomu zdravju i ciniš gladenje tvomu tijelu i dobavljaš mu jekarije? M. Radnić 164. Svitovti lube gladenje i laskaņa. 292. Da je odvedena samo pod moleće, pod obcaće, pod milovanje, gladenje. Ant. Kadičić 150. Grijese jost ljudi mamiteji i gladioteji koji s gladenjem i s hupbenijem glana udahmju u ušima i u sre . . . J. Matović, kat. 410.

GLADOVINA, *f.* Lotus L. (u Varaždinskoj okolici). B. Šutek, im. 87.

GLAGOL, *m.* verbum, riječ. — Miklošić (etym. wörterb. 709) po rus. глаголю, šaliti se, misli da je pravoslavna osnova golgol. — Nje narodna riječ, nego staroslavenska (glagol); rus. глагол i češ. hlaloh jamačno su pisci uzeli iz

staroslovenskoga. a) kao riječ uopće. samo u knjižama pisanima crkvenijem ili miješanijem jezikom. ako se gdje i čuje (kao i riječi što su od ore postale) kod naroda, to je ovaj primio iz crkve. između rječnika u Stuličevu (sermo, verbum, oratio) s dodatkom da je uzeto iz brevijara i u Daničićevu (verbum). Posljedovati vladicičiehm glagolom. Mon. serb. 4. (1198—1199). — b) (gramm.) verbum, onaj dio od govora kojijem se u predikatu pokazuje da subjekat nešto radi ili nekako biva. u naše vrijeme kod pisaca. Dekoji prosti glagoli u vremenu davno prošavšemu... Vuk, poslov. xli—xlil. mnogi pisci krivo upotrebljavaju za ovo značenje oblik glagolj.

GLAGOLAŠE, n. djelo kojijem se glagoše. — U Stuličevu rječniku s dodatkom da je uzeto iz brevijara.

GLAGOLATI, glagoļem, *impf.* loqui, *govoriti, viditi* glagol. — Samo u knjižama pisanima crkvenijem ili miješanijem jezikom, a između rječnika u Daničićevu (loqui, sermocinari) s dodatkom da je uzeto iz brevijara i u Daničićevu (loqui, dicere). Slišavb prěsladki glasť glagoļušt. Mon. serb. 3. (1198). Načese glagolati iněmi jezuky. 77. (1302—1321). Azl grěšnaa vřijemě i glagoļemь. 547. (1502).

GLAGOLICA, f. alphabetum glagoliticum, *glagoljska bukica*. — Načieuo prema ćirilica. — U naše vrijeme kod pisaca.

GLAGOLIĆI, m. pl. selo u hrvatskom primorju. — xv i xvi vijeka. Radovanić z Glagolić. Mon. croat. 75. (1450). Pridosmo v Glagoliće. 132. (1487). Z Glagolić. 210. (1521).

GLAGOLITI, glagoliti, *impf.* *vidi* glagolati. *isporedi* i glagoliti. — U dva pisca xvi i xviii vijeka, u prvoga je miješani jezik. Kako isti sveti Paval glagoli. Š. Budinić, sum. 137. Pak Apolo uzoriti mudroslovja zlatna kita slatko i mudro glagoliti poče, i neĝa bistro pita. J. Krmotić, kat. 42.

GLAGOLSKI, *vidi* glagoljski.

GLAGOL, m. ime slovu g u glagolici i u ćirilici. — U naše vrijeme po ruskome глагол; staro je ime bilo glagoli.

GLAGOLAŠ, glagoļaša, m. katolički pop koji govori misu slavenski. *vidi* glagoljski. — Akc. kakav je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. i voc. glāgoļašu, glāgoļaši. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu. Pop glagoļaš. F. Lastrić, ol' I. Koga glagoļaši zovu jerolimskijem. S. Rosa viii.

GLAGOLAŠKĀ, *adj.* koji pripada glagoļašima. Ovaj prerauo ugrabjen glagoljskoj svetoj knjiži. M. Pavlinović, razl. spis. 30.

GLAGOLAŠI, glagoļem, *impf.* *vidi* glagolati. *isporedi* glagoliti. — U jednoga pisca našega vremena. Ter zavidni glagoļali Turci. Osvetu. 6, 3.

GLAGOLE, n. a) *vidi* glagol, a), u Vrančićevu rječniku 119 i u Stuličevu (verbum). — b) *vidi* glagolj. u jednoga pisca xviii vijeka. Ovo slovo „g“ koje našinci zovu glagoļe. B. Kašić, nac. 110.

GLAGOLITA, m. *vidi* glagoļaš, po lat. glagolita. — U jednoga pisca xviii vijeka. Bil je glagolita. M. Kuhacević 73.

GLAGOLITI, glagoļiti, *impf.* *govoriti, razgovarati se, viditi* glagol i glagolati. — U naše vrijeme (rjetko). Glagoliti, govorkati, pogovarati; čuje se retko i to od stari ljudi. Podunavka.

1848. 54. Dva momka cijele noći glagoļiše budni. Osvetu. 4, 29.

GLAGOLSKI, *adj.* ovako se zoru slova, bukrica (i kniĝe nom napisane, obrd itd.) narodna slavenska koja se više razlikuje od grčkoga alfabeta nego ćirilica, i kojom su pisane kniĝe kod katoličkih papira u mjestima gdje je obrd slavenski. — Postalo nije jasno: ili od neobične (narodu) riječi glagol što se često čuje kod obrda, ili od neobičnoga imena slovu g. — Od xvi vijeka (u prvijem primjerima ne zna se, treba li čitati l ili j). Z glagoljskimi slovi jesmo štampat činili. Postila. posveta 5. Dvi štampe, glagoljsku i cirulsku. Anton Dalin, nov. tešt. I. predgovor. Z glagoljskimi i cirulskimi slovimi. Kateh. 1561. 2. Glagoljsku kniĝu najde. P. Vitezović, kron. 45. — U naše vrijeme kod pisaca (često a ne dobro i glagoljski) su značenem: koji pripada glagolu (*vidi* glagol, b)).

GLAGOŠNICA, f. selo u Hercegovini u okrugu mostarskom. Statist. bosn. 231.

GLAĀOVO, n. brdo u Velebitu. — U Vukovu rječniku.

GLAJBITI, glājbiti, *impf.* durati ne jedući ništa. u Dobroselu u hrvatskoj krajini. M. Medić.

I. GLAMA, f. ime mjestima u Srbiji. a) dva sela: Gorna i Doña Glama u okrugu pirotskom. M. Đ. Milićević, kraj. serb. 234. — b) ime brdima. aa) u okrugu kneževačkom. Prvi je krak balkanskih višina onaj koji se odvaja na severozapad i prelazi u Srbiju, kao Bugarska Glama, pa se povija ka severu. naj viši su mu vrhovi: Babin Nos, Kitka, Glama, Rasovati Kamen, i Smilovicar. M. Đ. Milićević, serb. 825. — bb) Vasijska Glama, u okrugu aleksinačkom. 776.

2. GLAMA, f. *vidi* kod glamski.

GLAMAC, glānce, m. *vidi* I. glamoč, glavoč. Glamac, vrsta balave ribice. M. Pavlinović. Glamac, više vrsti gobius. A. Ostojić (Brać).

GLAMAČKI, *adj.* na dva mjesta u narodnoj pjesmi našega vremena, gdje jamačno stoji mjesto glamočki. Projaluje Kneževiću Vučo ispod kule paše glamačkoga. Nar. pjes. kras. I, I. Kad su bili na polje glamačko, ugleda ih pasa. I, 7.

GLAMASKA, f. *vidi* 2. glamaz. — Samo u Voltigijinu rječniku (ciarlatana, charlatanin).

GLAMAŠA, m. *vidi* I. glamaz. — Samo u Voltigijinu rječniku (ciarlatano, saltinbanco, charlatan, marktschreyer).

GLAMASKĀ, *adj.* koji pripada glamazama. — Načieuo od osuore glamaz nastarkom lskv; zь mijena se na ž, i za ovoga s ispada, a ž ispred k glasi š. — U Šulekovu rječniku (marktschreierisch).

GLAMASTVO, n. stanje onoga koji je glamaza. — Načieuo kao glamaski nastarkom lstvo. — U Šulekovu rječniku (marktschreierei).

GLAMATAŠE, n. nejasna riječ na jednom mjestu xvii vijeka (su starijim oblikom). Zatvorivši tvoja čućenja od glamatauja i izpraznosti ovoga nečestitoga svijeta. M. Radnić 15a. može biti da treba čitati glamazanja.

I. GLAMAZA, m. circulator; aeruseator, captator. — Npoznata postala. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (ciarlatano, saltinbanco, circulator) gdje naj prije dolazi, i u Stuličevu (I. captator, captans, aeruseans; 2. histrio). a) čovjek koji (osobito po sajnimaj) prodaje sraju sitna trgovinu (često lijeke) sipľwi mnogo riječi i bezobrazno lažući. — ovo je zna-

čone starije, ali ne znam, jeli se gdje uzdržalo u naše vrijeme kod naroda. u Šulekovu je rječniku („charlatan; gaumer; marktschreier“). — *b*) čovjek koji zaintačevši i ulagujući se prosi što u koga, pa po tome koji hoće da živi bez truda. s ovijem se značenjem govori u Dubrovniku. P. Budmani, sa sličnijem u sjevernoj Dalmaciji: Glamaza, koji čezno u drugoga na jelo, nabiguz. M. Pavlinović.

2. GLAMAZA, *f.* žensko čelade kao (1.) glamaza. — U Belinu rječniku („circulatrix“ 191^b).

GLAMAZALAC, glamazaoća, *m.* čovjek što glamaza, *vidi* 1. glamaza. — Četrto -a- ostaje u nom. *sing.* i u *gen. pl.* glamazalaca; u ostalijem padežima l na kraju sloga mijenja se na o. — U Stuličeru rječniku glamazalac, glamazalca i grješkom glamazaoć.

GLAMAZALICA, *f.* žensko čelade što glamaza, *vidi* 2. glamaza. — U Stuličeru rječniku („captans“).

GLAMAZALIĆ, *m. dem.* glamazalo. — U Belinu rječniku 191^b.

GLAMAZALO, *m. ridi* glamazalac. — U Belinu rječniku 191^b i u Stuličeru.

GLAMAZAN, glamazna, *adj.* koji pripada glamazama. — U Šulekovu rječniku: „gankelhaft, gauklerisch“.

1. GLAMAZAŽNE, *n.* djelo kojijem se glamazâ. — Stariji je oblik glamazanje. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu (glamazanije) i u Stuličeru. Od laživijeh pohvalenja, od muzuvirstva, od glamazanja i od zla sfitovanja. B. Kašić, zrc. 130. Jaki pečat od mudrosti drugo nije neg' mučanje, a biljege od ludosti preno-triježno glamazanje. J. Kavašim 356^b. — u Šulekovu rječniku: „gaumerleben“.

2. GLAMAZAŽNE, *n.* djelo kojijem se glamazâ. Otišlo blago u glamazañe, samo da nije u štali. J. Bogdanović.

GLAMAZAONICA, *f. ridi* glamazalica. — Samo u Stuličeru rječniku.

GLAMAZAONIK, *m. ridi* glamazalac. — Samo u Stuličeru rječniku (v. glamaza).

GLAMAZAOSKI, *adj.* koji pripada glamazaoćima. — U Belinu rječniku glamazalski („circulatorius“ 191^b).

GLAMAZAT, *adj.* na jednom mjestu xviii vijeka, nejasna značenja: srodno je s glamaza, ali je u dobrom smislu. Luka Barka glamazati tvoj pućanin bi njekada, pak trgovac prebogati, ki srjed bijela Carigrada prva glava prudi tebi, vijerna manet na potrebi. J. Kavašim 188^a.

1. GLAMAZATI, glamazâm, *impf.* raditi kao glamaza, biti glamaza. — *Akc.* se mijenja u *praes.* 1 i 2 *pl.* glamazâmo, glamazâto, u *aor.* 2 i 3 *sing.* glamazâ. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu (glamazati, govoriti s mnogo riječi muzor, effundere verba, garriv) gdje naj prije dolazi (ali ridi 1. glamazañe), i u Stuličeru („captari, acrusare, procare“). a) u jedinom primjeru nije jasno značenje: Al' ja vrag sam domišljati ki glamazat tmu osinu ne dam. J. Kavašim 120^b. b) ridi glamaza, a), prodarati (na sajjmu svoje trgovine mnogijem rijećima a i lažima. nije potvrđeno, u Šulekovu rječniku („gaukeln, gaumer“). — c) govorići mnogo i bez potrebe, preneseno s predašnjega značenja.

u Mikašinu rječniku (ridi i Kavašimov primjer kod 1. glamazañe). d) ridi glamaza, b), glamazati što u koga, prosili zaintačevši i ulagujući se. — u naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.

2. GLAMAZATI, glamazâm, *impf.* kada blago na slaboj paši više seće nego li pase, reku: „U našem polju više blago glamaza nego li pase“. Glamazajući po ovoj polćini dođe u veće gladnije u štalu negoli u jutro izade. — U naše vrijeme u Liei. J. Bogdanović.

GLAMAZICA, *f. ridi* 2. glamaza. — U Šulekovu rječniku („marktschreierin“).

GLAMAZŪKATI, glamazŭkâm, *impf. dem.* 1. glamazati. — U Stuličeru rječniku.

GLAMČEVICE, *f. pl.* selo u Hercegovini. Mogu još pomenuti selo Glamčevica u predelu Dubravama, negde na severoistok od Počiteja. S. Novaković, srp. obl. 44.

GLAMNICA, *f. ridi* glavnica.

GLAMŃA, *f. ridi* glavna.

1. GLAMOĆ, Glamoča, *m. grad* u Bosni u okrugu travničkom. Statist. bosn. 188. — *Akc.* kâki je u *gen.* takl je u ostalijem padežima, osim nom. *sing.* i *voc.* Glamoču. — Od prije našeja vremena, a između rječnika u Vukovu s primjerom iz narodne pjesme: Pod Glamočem pod bijelim gradom. Glamočs. S. Novaković, pom. 130. Iz Glamoča, bosanskoga krajevstva grada. F. Glavinčić, evit. xvi. Od Glamoča. Norim 80. Ja sam, brate, od Glamoča grada. Nar. pjes. juk. 364. — tako se zove i kraj. Glamoč, predijelo i grad. F. Jukić, zeml. 30.

2. GLAMOĆ, glamoča, *m. ridi* glavoč. Glamoč (glavoć, dubr.), golok, 1. Gobius eruentatus L. 2. v. ugvat. 3. Eleotls auratus Cuv. Čas. čes. muz. 1854. 185. Glamoč bjelać, glamoč lućani, Gobius jozo L. Glamoč pućeaš, Gobius ophioccephalus Pall. Glamoč žatac, Gobius auratus Risso. Glamoč, Gobius paganellus L. Gobius quadrinaculatus C. et V. Đ. Kolombatović, pesc. 12. Glamoč žudij, Gobius erulentatus L. Glamoč ploćar, Gobius capito C. et V. 13. Glamoč žuti, Gobius niger L. G. L. Faber 201. Glamoč, Gobius minutus L. 203. Glamoč, Gobius zebra Risso. 232.

GLAMOĆANI, *m. pl. ime* drjema selima u Bosni u okrugu bañolućkom. Statist. bosn. 70. 76.

GLAMOĆANIN, *m. čovjek* iz Glamoča; *plur.* Glamočani. — U naše vrijeme. Glamočani na glasu su Turci. Nar. pjes. kras. 1, 191. Turci Glamočani. F. Jukić, zeml. 30.

GLAMOĆIĆ, *m.* Gobius Buchichii Steindachn. G. L. Faber 232. — *uprav dem.* 2. glamoč.

GLAMOČKI, *adj.* koji pripada Glamoču. — Od xviii vijeka (u prvom primjeru sa š mj. č). Od Glamoča glamočke delije. Nar. pjes. bog. 322. Mi ćemo na Oğak udriti i glamočka sela popaliti. Nar. pjes. kras. 1, 193. Glamočko polje. F. Jukić, zeml. 2.

GLAMOČLIJA, *m. prezime*. — U naše vrijeme. Sem. prav. 1878. 71.

GLAMOĆNICA, *f. potok* u Liei. J. Bogdanović.

GLAMOĆ, *m. selo* u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 18.

GLAMOVI, *m. pl. mjesto* u Srbiji u okrugu biogradskom. Livada u Glamovi. Sr. nov. 1871. 859.

GLAMSKI, *adj. a srebru* u kojem je pomiješano zlata (a ne o naj čistijem srebru, kao što je mislio Daničić). — Postaje od glama, kajf je opet nepoznata postana i nahodi se u starijem dubrovačkim rukopisima pisanimjem talijanski (a ne zna se ni jeli romanska riječ): „1279. Vense a Ragusa gran quantità de Bosnesi portando gran quantità de argenti de glama tinta in oro“. Anal. rag. nod. 35. istu riječ glama upotrebljavaju ički

pisati našega vremena sa značenjem: glamsko srebro. — *Nahodi se u spomenicima xv vijeka i otale u Daničičevu rječniku (glamskyj, dolazi za srebro, mislim da je od grč. γλάση, gramias, pa će biti nem. blicksilber, naj čistije srebro). Zlata u vergahs, deseta sakuljij, srebra glamskoga dva sakulja, i srebra bijela dvadesti i devet sakulja. Mon. serb. 406. (1441). Ni zlata ni srebra glamskoga ni srebra bêloga. 479. (1457). Što se glamsko srebro stavlja prema belom, to je znak da ono nije belo; što ono dolazi odmah iza zlata a pred belim srebrom, to je znak da je litra glamskoga srebra više vredila od litre belog. u samoj stvari po beleškama dubrovačkih hronika mi danas znamo da glama nije drugo već srebro pomešano s nešto zlata. Č. Mijatović. glasn. 37, 245. Srebro, koje se vadilo iz ruda srpskih i bosanskih, bilo je dvojako, bijelo i glamsko: bijelo naime čisto srebro, a glamsko, srebro pomiješano sa zlatom, te blijedo. glamsko se pako dijeli na fino i pliko, valda po razmjerju zlata, kako je u nem bilo (Mikl. 406. 477. 478). . . Da su oni novci srpski, koji izgledaju kao da su pozlaćeni, vjerovatno kovani od glame. S. Ćubić. opis jugosl. nov. xxi.*

GLÄNCATI, gläncäm, *impf.* gaziti po debelom blatu. P. J. Marković.

GLÄNDA, *f.* (običnije *plur.* glände), struma, *bolest kad otječu i gnoje se žlijezde na grlu radi nezdrave krvi, tul. glandole.* — *Akc. se mijenja u gen. pl. glänädä.* — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikašimu (glanda, gliva, jagode, nemoć od grla, scrofole, struma).* Imaše kćer mučenu veoma od glanada. B. Kašić, in. 81. Pet (*ozdravljenih*) od glanada ili skrofula. 102. *i u naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

GLÄNDATI, gländäm, *impf.* viditi buncati. — *U trebiškoj nahiji.* N. Dučić.

GLÄNDAV, *adj.* strumostus, koji boluje od glanada. — *Od xvii vijeka.* Glandava njeka ozdravi. B. Kašić, in. 81. *i u naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

GLANGOLIĆ, *m.* Celtis australis L., *kostjela.* — *U Bakru.* B. Šulek, in. 87.

GLANGOLIŠITI, glangolišim, *impf.* lukavo što u koga prositi. — *U Stuličevu rječniku:* aliquid astute ab aliquo petere. — *Biće srodno s l. glamazati.*

GLÄS, *m.* vox, sonus, modi, glasu, nuncius. — *Akc. se mijenja u loc. sing. gläsa, u gen. pl. gläsä, i u sroj množini kad se unee ov: gläsovi, glasová, glasovima, gläsove.* — *Riječ je praslavenska (od osnove gols), isporodi stslav. glasъ, rus. гласъ, češ. hlas, pol. głos; može biti da je srodno i s litavskim garsas ili balsas.* — *U sejem je rječnicima.*

a. vox, *zvuk što izlazi iz grla ljudskoga i žičinskoga (u višijih životinja), a postaje kad vazduh tjeran iz pluća čini da trepte opnice u osobitoj spravi u grklanu. a) u četvrti, i u onoga što se kao četvrti misli (Boga, anđela itd.). aa) uopće.* Ja jesam glas vapjućega u pustiini. Bernardin 3. joann. 1, 23. Ove moje glasa moga poslušajut. Korizm. 73^b. A posli imaš glas, od koga govore da vas svit ovi slas veću dat ne more. P. Hektorović 57. Zatisni uši, da ne čuješ glas od one nemani. M. Držić 390. Tebe Kernbim i Serafim neprestanim glasom vapiju. Kateh. 1561. 70. Malo pogudiv i glas zukom srediv reče. P. Zoranić 12^b. Zučij glas tvoj u ushju mojih. M. Divković, bes. 716^b. Jerbo glas dohodi iz grla. M. Orbin 284. A u sebi što si opeta (*lepoto!*)? slados gorka, ijed ugodan; glas bez riječi, riječ

bez vjere. I. Gundulić 230. Tvoje spivanje i glasih skladanje čuje. A. Georgiceo, pril. 74. Da te se nagledan, da čujem drag tvoj glas. G. Palmotić 2, 475. Nu u jeci i jauku tužno srce i bez glasa kaže boles. I. V. Bunić, mand. 16. Po onom glasu, koji sluša sveti Ivan u klligah od očitavanja. P. Radović. nač. 19. Paulet vladaj, pero upravi, glas rasladi. A. Vitičić, ost. 259. Da bi usta ma imala tóke glase i jezike. J. Kavašin 227^a. Jezik i glas kazat ne more. M. Zoričić, osm. 92. Glas iz grla kako biva? V. Došen 261^b. Al' kad oni (*Adam i Eva*) Božji glas slušaše, koji onda po raj u hodaše. M. A. Rejković, sat. F5^b. Da su s glasom zajedno pokornik i ispovidnik, premda nisu s kipom. M. Dobretić 379. A podvikni glasom Mustavinim. Nar. pjes. vuk. 3, 182. A tako me ne rodila majka, već kobila koja koña moga, i muškijem ne pasala pasom, i turskijem ne nazvala glasom! 3, 255. Da bi mene ne rodila majka, ni muškijem opasala pasom, ni junačkim dovikala glasom. 3, 273. I po glasu poznavao kumu. 3, 325. Da promijeni glas. V. Vrčević, igr. 58. Al drhće joj glas gröca bijela. Osvetn. 1, 53. „Bog da prosti!“ ču se glas na dvoru. 1, 70. Gdje vilinski prozujali glasi. 3, 147. Pismo je oku što je glas uhu. M. Pavlinović. razg. 76. — *gdjekad se kaže o glasu, da on govori.* Budući molitvu svršila, dojde glas z neba govoreći noj. Živ. kat. star. 1, 224. Glas Boga svemogućega dođe od neba govoreći. M. Divković, bes. 16^a. Glasi znuće po oblaku: „Hosana“. I. Bandulavić 82^a. Razvedren je svak u licu, glasi ti ovo svi govore. I. Gundulić 399. Otrovani glase, nu govori sada. A. Vitičić, ost. 418. Glas izide iz oblaka i Turcima govoraše. Nar. pjes. mikl. beitr. 23. Glas Božji vapjućiu po usta mudroga. M. Zoričić, osm. 2. *po tome se kaže i da glas „umakne“.* I od grada i od dvora zamuknuše svačiji glasi. I. Gundulić 493. — *bb) u prenesenom smislu. aaa) glas Božji o zvonu.* Tako mi onoga glasa Božjega, a Bog je istina! (Kad se čuje zvonu). Nar. posl. vuk. 303. — *bbb) echo, o glasu što se odbija.* Pusta i gluha svim planino, već ne dala glas ikada. Al, kako nam odi sada ti sve veliš neistino! I. Gundulić 89. — *ccc) misao koja je u četvrtu postala da ne zna ni samo kako, shvata se kao neki glas u duši.* Glas mi u sreću neki pravi, da se od mene hoć dijeliti. G. Palmotić 2, 13. *amo spada u ovo:* Ali srce ke ne vara, čim dohodne sluti česti, Korevskoga gospodara svijem krenućem noj navijesti, unutrnijem veleć glasom. P. Sorkočević 580^b. — *ddd) ono što se glasom javlja, riječi, govor, osobito ako je ganuto četvrti što govori ili hoće da gane četvrti s kojijem govori.* U svako pitanje koje u tebe budu prositi i moliti, usliši glas njih. Živ. kat. star. 1, 224. Neto bi glas pozdravljenja tvoga u ustjih mojih, uzveseli se dijete u utrobi mojoj. N. Rašina 16^b. luc. 1, 44. Vidiš ončas na glas ovi gili se zemlja sva podiže, gdi od svud vrve vitezovi. I. Gundulić 433. Gospodine, začuj moj glas nevišeni. I. V. Bunić, mand. 12. Kad ga hoti pustit živa na glas puka milostiva. J. Kavašin 344. Janknu o(d) žalosti, i izmače iz žepa nož, dignuvši glas: „Ja sam ona, ja, koja sam smrt dala ovome“. J. Banovac, razg. 150. Ozovni se na glas Pavla apostola. M. Zoričić, osm. 17. Po glasu i svidočanstvu virmih ljudi. Ant. Kadčić 233. Jedan za drugoga vazda poštenijem glasom pitali. Pravdonoša. 1851. 21. — *i u množini (isporodi d, e).* Paša u mlaca s blagom slikom zapaža se na ove glase. I. Gundulić 470. Mandalijena kliče u ove jadne glase. I. V. Bunić, mand. 33. Al' čekajte, siromasi, to su od

vas ljudi glasi. V. Došen 78a. — *b*) u *žirvinčeta*. Grljica grčkanijem, svojim oglašajet' d'abri glasom. Mon. serb. 65. (1302). Različi glasi i blekanja živine. Živ. kat. star. 1, 218. Tuj kokot pust' glas, ter poče pjevati. N. Naješćković 1, 131. Toliko je strašan glas lavski. M. Divković, bes. 617^a. Nu kud veće mala ptica s nejacijem leti krili, muklim glasom od slavica natječuei žuber mili? I. Gumdulić 282. Od glasa prvih noćnih petehov do zore rukami dilaše. F. Glavinčić, cvit. 208a. Glavom vrti, glasom rže, oči obraća pme plama. A. Vitačić, ost. 240. Golubica drugoga glasa ne ima, nego koliko da sve ječi i plače. J. Filipović 1, 168^b. Da Bog takove molbe ne sluša, koliko ni glas prašji. Ant. Kadžić 40. Gonet'a li po glasu od živine, ptice. 218. Po glasu tica, a po šapama se lav poznaje. Nar. posl. vuk. 250. Kad dav'o čuje svraćiji glas. Nar. prip. vuk. 115. — *c*) glas *stoji kao objekat s nekijem glagolima, da se pokazuje postojanje glasa ili uopće ili nekijem osobitijem načinom; takovi su glagoli n. p. ug* dati. Hoće li glasa dat Ivan nućeni? A. J. Knežević 168. I davahu glase prevolike. Nar. pjes. vuk. 5, 295. Ne daj glasa bez bijela dana. Nar. pjes. bore. vuk. 4. — *bb*) pustiti, ispustiti. Glas puštam, smjelo velim vas moleći. S. Menčetić 85. I doli pad jedva glas ispustiv reće. Aleks. jag. star. 3, 228. Isus pustivši glas velik izdahnu. I. Bandulavić 94^a, mar. 15, 37. Glas izpustiv tako reče. J. Kavašin 23^a. Nigdi svoga on ne pušta glasa, ni ti pljmu, ni na kola viknu. Nar. pjes. vuk. 2, 78. Ne pust' glasa do bijela dana. 1, 246. — *cc*) činiti. A oni jedan glas učiniv viknuše. N. Naješćković 1, 136. Kako ti jahašće koje strigu ali ti vode zaklati, a ono ni bleji ni koga glasa čini. M. Divković, bes. 13^b. — *dd*) dignuti, uzdignuti, podignuti. Čijeć toga dižem glas k nebosom dan i noć, moleći. N. Dimitrović 43. Zdvizahu glas svoj ka nebu. F. Vrančić, živ. 37. Misnik malo popoviše glasa podigne. I. Bandulavić 111^b. Tad (*lorcari*) glasi dvizaju. I. P. Mrnavić, osm. 48. Glas uzdviže i vapije. A. Vitačić, ost. 85. Pokazavši ga puku, diže glas, govoreći jim: „Ecco homo!“ J. Banovac, razg. 160. Uzdigavši glas vapiti počeo. F. Lastrić, test. 229^a. Stide se nikoji glas na pivaše dignuti. A. Kanižlić, utoč. 831. Podigoše glas govoreći: „Isuse nećetju!“ Vuk, luk. 17, 13. — *u* *pronesenom smislu, kao protiviti se riječima*. Ostali nauticeli ne mauega glasa uzdižu. Ant. Kadžić 485. Sveti čovik glas uzdiže protiv'a opak' življenju. I. J. P. Lučić, izk. 16. — *cc*) uznijeti. Vsi sveti vnesoše glas glagoljuće: „Pomiluj, Gospodi, krtjanić. Pril. jag. ark. 9, 117. (1468). — *ff*) napeti. Sada glasa draga i mila jednoglasno napinaju. J. Krmpotić, katar. 119. — *gg*) prostrijeti. Čujem vas dobro, mi prostrito veće glas. N. Naješćković 1, 247. K Bogu sada, družbo mila, da se prostru glasi naši, ako u tomu zemlji naši stvar se sluti ka nemila. I. Gumdulić 81. — *hh*) pružiti. Pruži svoj glas Jezus. S. Rosa 104^b. — *ii*) glas, kao *nepravil objekat, stoji u instr.*: *aaa*) s *glagolima* vrtjeti, izvrtati, zavijati. Koli bi jmaci ljepše popijevali, koli bi glasom ljepše izvrtali. M. Držić 399. Glasom zavijaju, dižu ga i nim vrte. P. Knežević, osm. 135. — *bbb*) s *glagolom* treptjeti. Treptjeti glasom pjevajući „ar trilli“ ,voem canendo crispare“. A. d. Bella, rječ. 745^b. — *d*) uz glas *ima adjektiv ili druga riječ, čim se pokazuje kakav je čuti onaj glas, aa*) adjektiv pokazuje kakav je glas u nekij prigodi, kakvijem se glasom nešto reće, jači, zariče, zupjera itd. Kakvim glasom ima se pivati. P. Knežević, muk. 5. —

Zavapifši tada oni glasom velikim. Bernardin 10. act. ap. 7, 56. S velikim glasom, s mnogimi slzami izvapi. Naručn. 100^a. Digne velik glas a usta otvori. N. Dimitrović 10. Iz glasa velika sam poče vapiti. D. Baraković, jar. 33. Gospodićić mlad prid nime klče glasom velicome u ovi način popijevati: ... I. Gumdulić 416. S velikim glasom „voce magna“. A. d. Bella, rječ. 775^a. Zavapi velikim glasom da ga svi razumiju. A. Kanižlić, kam. 843. Zavikavši glasom velikim, reče. Ant. Kačić, kor. 302. — Štiti glasom jakim i čistim. M. Bijanković 109. Mi udrismo u naj jaće glase i plače. I. Dordić, uzd. 79. — Vikne s gromovitim glasom. D. Obradović, živ. 95. Progovori gromovitim glasom. Nar. pjes. vuk. 3, 248. — Truhlu trubeći i glas glasoviti klikajući. M. Jerković 63. — Misa ka se visokim glasom govori. Naručn. 27^b. Pujahu u visoke glase. Zborn. 93^a. Slavicu u gori, u glas naj viši s nami bihliši. I. Gumdulić 133. Očenaš govori se visokim glasom na misi. M. Dobretić 410. — Početi češ misu glasom na pol visokim. P. Račević, nač. 431. — Govoreći s malim glasom. M. Zoričić, osm. 42. — S vih pristoja na kom sjaše, tihim glasom stavno reče. I. Gumdulić 504. Papa tihim glasom zabesidi. A. Kanižlić, kam. 879. — Stvari malahno glasom nizocijem (*govoriti*). K. Mađarović 108. Nika glasom niskim, nika visokim govore se. I. Velikanović, uput. 3, 415. — Glasom krotkim (*ima se govoriti ohrji*). Naručn. 26^b. — Isus reče glasom lahkim. Korizm. 92^a. — Mladie počel tanken glasom pripovedat. Nar. prip. mikul. 89. — Počet mogu visokijem i bistrijem glasom. I. A. Nenadić, nauk. 12. — Misnik reče slidoće molitve čistim glasom govoreći. I. Bandulavić 265—266. — Otvorenijem glasom pjeti. A. Gučetić, roz. jez. 28. — On povika glasom zadavljenim. Nar. pjes. vuk. 3, 546. — V nepodoban glas probiv reče. Š. Kožičić 40^a. — *bb*) kao *kol aa*), ali *kad je glas takovi da se nim pokazuje unutraće osjećanje, ganuće, o ljudskom glasu*, Koja vika oda svudi veseljih se glasa otvori. G. Palmotić 1, 27. I veselim glasom vikne. V. Došen 127^b. Da se uzdvižu glasi od veselja. A. Vitačić, ist. 417. — Vspoj Bogu radostnim glasom. Transit. 190. On sa obrazom veselim i slatkim i z glasom radostnim reče. Korizm. 103^a. — Svitlim glasom vsim onim progovoriv. Transit. 31. — Neg pustiv tužan glas, hotjetje hojzi reč. N. Naješćković 2, 4. Tužni glas „voce lamentevole“, „vox ululans“. A. d. Bella, rječ. 775^b. — Čudnimi niskimi glasi lipimi i žalostnimi pismi pojahu. Aleks. jag. star. 3, 286. Vele tužnijem i žalosnijem glasom činaše molitvu. M. Orbin 60. Žalosić glas „voce compassionate“, „vox patetica“. A. d. Bella, rječ. 775^b. I ne nfađu da ju obrani, zaupi u glas pun žalosti. I. Gumdulić 391. — Vila pokliče u plaćan glas. M. Vetranić 2, 118. O slavni bože naš, plaćni glas ki čut' bi matere je gizdave tve jubi. I. Gumdulić 104. Zavapi Josip plaćnim glasom. E. Pavić, ogl. 91. — Da pjesni lijepe i medene svoj ponižen glas npravi. A. Vitačić, ost. 1. — Šćepan krotkim glasom rekne. S. Ćubiša, prip. 107. — Todosije umiljatim glasom odvrti. 120. — Oče s čistim glasom i ljubezivim a ne poplašenićim govorići ove molitvice. I. Terzić (B. Pavlović) 31. Prostirat ću glas juveni. I. Dordić, salt. 251. — I s jutitim glasom govorići. Nar. pjes. vuk. 2, 427. — *cc*) kakav je uopće (*ne samo u nekij prigodi*) glas, *aaa*) osobito po jakosti. Glas jaki „voce gagliarda“, „vox contenta“. J. Mikaš, rječ. 106^a. — Da gvozden glas tko imo bi. J. Kavašin 485^a. — Mali glas „voćula“. A. d. Bella, rječ. 775^b. — Šlubi glas „vox au-

gusta'. 775^b. — Tijem da se moj glas mlohavi u lijev način krijepi i vlada. A. Vitičić, ost. 90. — *bbb*) osobito po muzikalnoj visini ili nizini. Naj viši glas ,voce di soprano', ,vox acuta'. A. d. Bella, rječ. 775^b. — Glas visoki ,contralto, voce musicale nota', ,vox subacuta'. 224^b. — Glas pritanki ,soprano, o sovranu, voce così detta da' musici', ,vox acuta'. 688^a. — Glas potanki ,voce di contralto', ,vox acutae proxima'. 775^b. — Srednji glas ,tenore, voce di musica così detta', ,vox media'. 728^a; ,voce di tenore', ,vox gravi proxima'. 775^b. — Debeli glas ,basso, voce musicale', ,gravissima vox'. 131^a; ,voce di basso', ,vox gravis'. 775^b. — Niski glas ,basso, voce musicale', ,gravissima vox'. 131^a. — Dubok glas zaturbi iz rasta. M. A. Rejković, sabr. 54. — *ccc*) uopće (prvi primjeri mogu spadati i pod *bbb*)). Glas tanki, tihi, ,vox suavis'. J. Mikajla, rječ. 106^a. Tanki glas ,voce sottile', ,vox suavis'. A. d. Bella, rječ. 775^a. To nije onaj tanki glas lisičin. Nar. prip. vuk. 224. — Glas ženski ,vox mollis et muliebris'. J. Mikajla, rječ. 106^a. — Stane i on svojim krupnijem glasom vikati. Nar. prip. vuk. 224. — Račite (*vibri*) punit ov moj mukal glas. P. Zoranić 50^a. S primuklim glasom i promijenim obličjem. 27^a. Glas je moj izmukao. M. Divković, bes. 350^b. Bil bi se ganul na oni trepeći i zamuknuti glas sina svoga. P. Radović, nač. 194. Mukli glas ,voce fioca', ,vox rauca'. A. d. Bella, rječ. 775^b. — Glas čist, koji se može razumiti ,vox articulata, vox explicata, vocis impressio'. J. Mikajla, rječ. 106^a. Čisti glas, bistri glas ,voce chiara', ,vox limpida'. A. d. Bella, rječ. 775^b. — Glas drčniti ,voce tremolante', ,vox tremula'. 775^b. — Zač on huše jedan vele lip glas, takoje učasē se kant. Mirakuli. 118. Lip glas i čist imadiše. P. Knežević, živ. 20. Imao je lep glas. Vuk, dan. 4, 5. — Obrtni glas ,voce flessibile', ,vox ad inflexionem facilis'. A. d. Bella, rječ. 775^b. — Popivkiše sfejor nove upivaju glasi skladni. B. Kašić, nač. 92. Pjesni drage i mile pastijeri i vile u skladne tu glase ne pristav pjevaju. I. Gundulić 115. Glasa neskladna ,discordante nella voce', ,voce absomus'. A. d. Bella, rječ. 262^b. — *dd*) adjektivno se pokazuje kakro se unatruē osjećaje (ugodno ili nasuprot, strah itd.) budi u onoga koji čuje glas. Tvoj je glas sladak i blag. M. Jerković 93. Ti bijaše izgubila pristlatki glas od tolikoga plača. M. Lokušić 108. — Zlaćenijel romon žica s medenijem glasom ugadati. I. Đorđić, uzd. 19. Pjesni i hvale koje sveti andjeļi čistijem i medenijem glasima čine. I. M. Mattei 175. — Tim sva dvorna u glas mio starom erneu kliče ovako. I. Gundulić 459. — Neće, neće tad mupati, da strašan će glas pušćati. A. Vitičić, ist. 152^a. Glas koji je odveć strašan podnijet neće tvoje nho. J. Kavañin 529^b. Pače sva se vojska nžeže u plam živi, u strašive vapeć glase. I. Gundulić 519. — *ee*) živi glas (*možečiti po tal. viva voce*) kaže se kad se što jarlja izričkom, samijem riječima, a ne drugijem načinom, n. p. migom, pismom, a ni uzrikom. Satvari date u prćdanju rečij i živa glasa. S. Budinić, smu. 16^a. Živoga glasa djelovanje. M. Divković, bes. 225^b. — mrtvi i mrtvački glas u ovijem primjerima nije suprotno živom glas: prro je glas čovjeka koji umire, a drugo glas u mrtvača. Mrtvi glas ,voce morta, qual è quella de moribondi', ,vox intermorta'. A. d. Bella, rječ. 775^b. Tad se Jovo iz mrtvih povrati, pa mrtvačkim progovara glasom. Nar. pjes. vuk. 2, 576. — *e*) moć, snaga po kojoj se može ispmstiti glas, govoriti. *aa*) kad čelade slabi, a naj riše kad je na umrcu, nestaje mu glasa, gubi ga, i može mu ga posve nestati. Treto bi prilika, da on glas izgubi. F.

Glavinić, evit. 197^a. Nemu pade kaplja, izgubi glas, izgubi razum. M. Dobretić 88. Po nedelji izgubila glasa. Nar. pjes. vuk. 2, 124. — Sree 'oj hlepti, glas postaje. J. Kavañin 253^a. — Glas bo mi pomañkaje. F. Lastrić, svet. 27^a. — Jošter gospe hotijaše žalit, ali ne mogaše, jer joj glasa već nestade. P. Knežević, muk. 32. — *na suprot kad se porraća snaga, glas se može steći*. A ona, kad može glas steći, reče ovo evileći. F. Iankarević 18. — *bb*) uopće čelade može vikati, govoriti jako, koliko ga glas donosi, vidi donositi, e, b) bb). — *cc*) u narodnijem pjesmama našega vremena ukiniti koga s glasa znači, kao dignuti mu glas, dakle ubiti ga. Te pogodi Mehmed-Arapina posred pasa, ukide ga s glasa. Nar. pjes. vuk. 3, 13. Pa do ñega ljše pogodilo posred pasa Pločn Sijajju, te Turčina ukimulo s glasa. 3, 198. — *na drugijem mjestima ima ne dati komu glasa s istijem značenem*. Te Turčina dobro pogodio posred pasa, ne dade mu glasa. Nar. pjes. vuk. 4, 63—64. 514. — *ovo će biti postalo skraćienem od ovakovijeh rečenica (vidi c) aa)*: Dovati ju za bijelu ruku, jednom rukom za ruku devojku, brgo drugom za bijela usta, ne dade ju više dati glasa. Nar. pjes. vuk. 3, 184. Te pogodi Krečka Kneževića po sred pasa, da ne dava glasa. 4, 410. — *f*) glas stoji adverbijalno u ñekijem paležima, i s ñekijem prijedlozima, a može imati i pridjev vas, da se pokuše kako se što jarlja, gorori itd. jako ili polagahno (vidi i kod d)). *aa*) glas je u instrumentalu samo ili uz vas. *aaa*) glasom ističe da se nešto uprav govori tako da se može čuti, a ne samo da se govori u sebi ili misli (glasom s adjektivom vidi kod d) aa)). Svi te glasom hvale do neba i čtuju. P. Hektorović 63. Hoće li se na rečenom sudu govoriti pameti ali glasom. M. Orbin 235. Ali sam u svojoj pameti ali glasom. P. Radović, nač. 116. Glasom ,vocalmente, con la voce', ,voce'. A. d. Bella, rječ. 775^a. Ova se molitva u misi glasom govori. Ant. Kadčić 101. — *griješkom s prijedlogom s*. Posli nego je vas puk molio s glasom u rečenomu otćenašu. Ant. Kadčić 102. — *bbb*) svijem glasom, kad se riče koliko se jače može. ovako je značenje u svijem slušajerima kad uz glas stoji vas, vidi dalje. Razuman zlo svoje kad mući do vika, mahnut pak na dvoje glasom ga svim vika. F. Lukarević 57. — *i s prijedlogom s*. Sa svijem glasom ,ad altissima voce', ,voce maxima'. A. d. Bella, rječ. 775^a. Da sa svim glasom vice. M. Dobretić 96. — *bb*) u acc. s prijedlogom na. *aaa*) na glas znači obično što i glasom (vidi aa) aaa)). Na glas pročtasno rečoni list. Mon. croat. 99. (1466). Dokle redovnik na otaru govori na glas. M. Divković, nauk. 163^b. Molimo ga govoreći molitve ili na glas ili pod muće. J. Filipović 1, 277^a. Vapijaše, ako ne na glas, bari u sreu svomu. F. Lastrić, test. 161^b. Virovañe imade se govoriti na glas. A. Kanižlić, kam. 182. Pop pročita na glas osudu. S. Lubiša, prip. 163. Onda na glas a ne na tajnu dogovaraju se. V. Bogišić, zborn. 523. — *ali može imati i jače značenje: jako*. Koja na glas vikaše. E. Pavić, ogl. 414. Pak zlokuća na glas zove. V. Došen 40^b. A zaman ga na glas ište majka. Osvetu. 1, 20. *i o živičetu*. Jer pas kada na glas laje. V. Došen 117^b. — *bbb*) na vas glas, vidi aa) bbb). Na vas glas ,forte cioè ad alta voce', ,elata voce'. A. d. Bella, rječ. 325^b. Na vas glas vapije. F. Lastrić, svet. 31^a. Na vas glas zaplakavši. And. Kadić, kor. 140. I da na sav glas onako vičem da me vilice i žugļijeri zabole. Nar. prip. vrc. 90. — *ccc*) na sve glas, vidi aa) bbb). Ka 'e bogove zaglušala pitajući na sve glas. J. Kavañin

93b. Na sve glase ,elata voce'. A. d. Bella, rječ. 325^b; ,voce magna'. 775^a. — *ee*) u *acc. s prijedlogom* u. *aaa*) u glas, kao na glas (*vidi bb aaa*)), *ali svagda s jačijem značenjem*. Hoću ja u glas zaupit: ,O Bože!' S. Menčetić 30. Hudi Židovi vikahu svi u glas. N. Najesković 1, 135. S nepokoja u glas vapim Privišenemu. I. Đorđić, salt. 173. U glas viknu trista kaludera. Nar. pjes. vuk. 2, 100. U glas viču tri age carove. 2, 433. Al' gledale sa divana bule, pa pomagat u glas prionule. Osvetu. 1, 41. — *bbb*) u glase, kao u glas, *ali još većom silom*. U glase ,elata voce'. A. d. Bella, rječ. 325^b. Po vas dan psuje u glase. I. Đorđić, salt. 341. Vapio bi i ti bez pristanka tad u glase. I. M. Mattei 207. — *ccc*) u vas glas, *vidi aa) bbb*). Klikoše u glas vas onaj tuj dva druga. G. Držić 435. Smirno te ja za toj sad moju u vas glas, o višnji Bože moj! D. Rašina 142^b. Rijet ću u vas glas. F. Lukarević 141. Otac stane u vas glas lelekati. S. Lubiša, prip. 168. — *ddd*) u sve glase, *vidi aa) bbb*). Pokli tu u mnogu bogoljubstvu u sve glase naj prije hvala višnjem Bogu u prisvetjotj crkvi da se. I. Gundulić 397. S tebe putnik miran sada grede pojne u sve glase. 399. U sve glase ,voce magna'. A. d. Bella, rječ. 775^a. Sta u sve glase rovati. I. Đorđić, ben. 138. Pjevale se po svaki način, moj Jezuse, svud i u sve glase hvala i dikle sreću tvoju. I. M. Mattei 292. — *dd*) u *loc. s prijedlogom* u, kao u glas (*vidi ee aaa*)). *samo na jednom mjestu, i to radi slika*. Prista svaki od svjetnika, a car stavno kliče u glasu: ,Živi, dundo, i na bratja živa da su'. I. Gundulić 309. — *ee*) u *gen. s prijedlogom* iz, (*od xvii vijeka, vidj kod bbb*)), u *naše vrijeme običnije* iza. *aaa*) iz glasa, iza glasa, kao u glas (*vidi ee aaa*)), *ali silnije*. I za tim on poni iz glasa vapiti. M. Marulić 188. Koja se s daleče iz glasa nasinija. S. Menčetić 206. Iz glasa ki (*kuf*) takoj pojuei prikrati život svoj. M. Vetranić 1, 5. Nemoj to se pripadnuti, da iz glasa poklikni brajena Andrijaša. Nar. pjes. hekt. 19. Ter sina svojega iz glasa plakaše. N. Najesković 1, 139. Kliknite iz glasa, da se Bog proslavi. M. Držić 419. Tko je ono, iz glasa tko zove sad mene? D. Rašina 73^a. Da iz glasa govore mi ,credo'. M. Orbin 82. Neka jezik moj slaviti bude iz glasa pravdu tvoju. I. Gundulić 201. Njeki iz glasa pomoć pita. P. Kanavelić, iv. 47. Zajaukaše iz glasa. L. Vladimirović 18. Već iz glasa staše dozivati. Nar. pjes. vuk. 4, 173. Poene iz glasa da tuži. S. Lubiša, prip. 177. — Ondar stojan iza glasa viče. Nar. pjes. vuk. 3, 163. Oni povikavši iza glasa. Vuk, djel. ap. 7, 57. — *bbb*) iz svega glasa, iza svega glasa, *vidi aa) bbb*). Da ga kako mahnica pogrde iz svega glasa. B. Kašić, fran. 96. A on vapijaše sveg iz glasa: ,Jeda ljudi! jeda Boga!' I. Gundulić 362. Pigmeji iz svega glasa poju. G. Palmotić 2, 255. Vikase iz svega glasa. S. Lubiša, prip. 114. — Vapijući iza svega glasa. P. Radovičić, nač. 260. Poočeše iza svega glasa rugati se Turkom. A. Kanižlić, kam. 825. Iza svega glasa zvati. Aud. Kačić, kor. 173. On povika iza svega glasa. Nar. pjes. vuk. 1, 589. Zaupila iza svega glasa. Nar. pjes. istr. 1, 60. — *ccc*) iz svih glasa, *vidi aa) bbb*), *samo na jednom mjestu xvii vijeka*. Iz svih glasa on ovako ne zavapi, neg' zagrmi. I. Gundulić 475. — *ff*) u *gen. s prijedlogom* izvan, *na jednom mjestu xvii vijeka*. Kako govoriš toliko i tako jako i izvan glasa! M. Radnić 125^b. — *gg*) u *gen. s prijedlogom* s, *vidi ee aaa*)), *na jednom mjestu xvii vijeka u pisca čakarca*. Gdi Sisana s glasa plače. D. Baraković, jar. 68. — *hh*) u *gen. s prijedlogom* za *tkoje po svoj prilici*

stoji mj. iza). u *naše vrijeme kod sjevernijeh čakavaca*. I zavikne za glasa visoka. Nar. pjes. istr. 1, 34. Žival je rukal za sega glasa. Nar. prip. mikul. 5. — *ii*) u *acc. s prijedlogom* pod, *kad je glas slabiji nego kod običnoga gorora, tako da može čuti samo onaj koji je vrlo blizu, ispredi i kk*). Niki s okruženim prorokom pivaču pod glas. F. Lastrić, test. 230^a. Sva ova čine se pod glas. M. Dolbrečić 409. — *kk*) u *gen. s prijedlogom* ispod, *značenje je kao kod ii*). Iz pod glasa ,submissa voce'. A. d. Bella, rječ. 775^b. Na ovi pogled veli Abizaj iz pod glasa Davidu. Đ. Bašić 148^{ab}. — *ll*) *amo može spadati i na po glasa, jer je značenje od prilike kao kod ii) i kk*). Povrne Luka na po glasa. S. Lubiša, prip. 135. Paša mu reče na po glasa. 186. — *jj*) jedan glas *kaže se, kad više čeladi ujedno u isto vrijeme isto govori, te kao da se čuje samo jedno, može biti i u prenesenom smislu, kad se hoće kazati da su čelad istoga mišleña i ne pazeći kako ga izjavljaju, često adverbijalno, vidj f*). Mi svi jednim glasom vam dajemo. Mon. croat. 5. (1275). Vzapiaše jednim glasom vsi glagoljuće. Pril. jag. ark. 9, 116. (1468). Ti ljudi rekoše jednim glasom. Mon. croat. 191. (1506). Od ke (*Sunčanice*) ću zamjerne i velike on liposti spovidati jednim glasom sve jezike. I. Gundulić 374. A u glas jedan lubeživi vojska zaupi svakolika. P. Kanavelić, iv. 95. Svi vapiju u glas jedan: ,Svet!...'. J. Kavačin 498^b. Jednijem glasom ,concorditer'. A. d. Bella, rječ. 211^a. Zato te svikolici jednim glasom ocm zazivaju. A. J. Knezović xvii. Ja kad pukne puška Stefanova, okrenite svi jednijem glasom. Nar. pjes. vuk. 3, 307. Povikaše iz jednoga glasa. S. Lubiša, prip. 145. — *mješte* jedan u *ovijem primjerima ima jedini, sjedinen*: Svi jednim glasom na pomoć zazvalu s. Jurja. F. Glavinčić, cvit. 104^b. Ugrabjene gospode sve u glase sjedine ne tuže, čiee. I. Gundulić 401.

b. sonus, sonitus, u *naj širem smislu, ono što čujemo našijem ušima, kao zvek, zvuk uopće*. *a*) *kod (muzikalne) sprave koja je navlaš načinjena da daje zvek*. Na glas od zvonca. Star. 1, 225. (xv vijek). Od svirke kegodi čuti je sladak glas. N. Dimitrović 14. Glas jednoga rožka umiče tulikajući izbndi me. P. Zoranić 20^b. Vazda oni strašni glas napokone trublj zvonu u ušiju mojjeh. M. Divković, bes. 123^b. U sred kola od svirali i od dipli na glas mio začu ovako mlad Radmio. I. Gundulić 381. Nek u žice udru prsti i citara glas nek pusti. A. Georgieco, pril. 75. Veseli se glas čuo je bubanj, trubaj i svirali. G. Palmotić 1, 191. Svirala je slatkoga glasa. J. Banovac, prip. 258. Evo trublja glas uzdiže, na sve strane nek odliže. V. Došen 1^a. Zvona daju žalosni glas. M. Katancić 55. Kad čuju truba da zatrubi onda da idu na neznu glas nemu u pomoć. Nar. prip. vuk. 196. Ako truba da nerazgovijetan glas. Vuk, pavl. Ikor. 11, 8. Ako zvonu ne zamijeni ni promijeni glas. S. Lubiša, prip. 191. Na glas zvona kupimo se i Boga hvalimo. 195. Glas gusala. M. Pavlinović, rad. 98. — *b*) *uopće*. Slišah glas s neba kako glas vod množih i kako glas velika grona. Bernardin 11, apoc. 14, 2. Na glas tihl od vjetrica bješo raut zora obikla. I. Gundulić 311. More i riko strahovitim glasom bućice. J. Banovac, razg. 2. A udorać jeka staše, da sva gora glas vraćase. P. Knežević, muk. 10. Gdi top bojni ne domeće, i glas mu se čuti neće. V. Došen 122^b. Glas oni sladko slišat, vitrić kad pune zapadni. M. Katancić 10. Soko letnu, a praporac zveknu, glas začula devojcina majka. Nar. pjes. vuk. 1, 382. U glas puče trideset pušaka. 3, 282. Pa zelena

topa opališe, glas odjeknu na četiri strane. 4. 59. Niko puške prije da ne baca, dok ne pukne puška Bjeličeva, pa ostali na glas poletite sa svih strana, Turke zabunite. 4. 282. Glas krila njihovijeh bijaše kao glas kola. Vuk, otkr. jov. 9. 9. Šta l' je pustim naspilo topovima, da ne daju iz svog ždrla glasa? Osvetn. 2. 131. Iza pola dana pustoj pušci ponestalo glasa. 3. 92.

e. modi, cantus, *kad glas (pod a ili b, a) mijenja se postajući sad višijem sad nižijem po nekijem osobitijem zakonu* ta je cijelo ugodno uhu, melodija, nije jasno za sec primjere, spadaju li amo. I prije će primaliti slavie zabit' sred zeleni glas spjevanja svoj luveni, neg ćeš mene ti ljubiti. S. Bobačević 221. Da pod slatke skladne glase nam vjenacec teij vijemo. I. Gundulić 70. Još na slavu poljske krune, pod glas skladnih začinaka, rujna vina čaše pime služahu se od junaka. 415. Pjesni jedan dio pjet spravi se, neka na glas njih uresni lijepa dikla zatravi se. G. Palmotić 2, 328. Čin'te da glas sladkoradni organ poda. A. Vitajić, ost. 353. Naći će sve glasove kako koji ina pivati. P. Knežević, muk. 5. Na mobama se obično pevaju desetosložne no mañe ženske pesme, za to ih onuda i zovu 'mopske pesme', a pevaju se na 'mopski glas'. u Nar. pjes. srem. 3. *i kao tehnička riječ u crkvenom obredu*. Ohtoihi otъ 4. go glasa. Mon. serb. 538. (1494).

d. sonus articulatus, *kakar postaje (kod govora) ljudski glas (a i sam dah) prolazeći kroz usta, pomoću usana ili zuba ili jezika ili rese itd. a) što se jednom izgovara i u pismu se bižeži jednjem slovom*. Ne imajući Latini toliko razlike glasove ni toliko razlicijeh slova, koliko imamo od potrebe mi. B. Kašić, nač. 110. M. Orbim 330. Da se glas ovoga slova (b) među narodom našim u Srbiji i u Mađarskoj ne čuje. Vuk, poslov. XII. Što se tiče pretvarana onijeh slova, koja po glasu nijesu tako nalik jedno na drugo. pism. 29. — *amo spadaju li ovaki primjeri, premda ne postaje ni glasom (u pravom smislu, kod a) ni dahom, i ne bižeži se slovom*: Onaj glas koji se učini kad se više prednjih gornijeh zuba jezik metne pa poligne, koje kad se učini jedan put znači 'nije', a kad se više puta uzastopce učini onda pokazuje da se čiek čemu čudi. Vuk, poslov. 167. — *b) sloj, slovka*. Glas koji se čini sastavljivi (sic) slova, 'syllaba'. Glas po glas, 'syllabatin'. J. Mikača, rječ. 106a. Po deset silaba, aliti glasova. L. Ľubuški, pism. 13. U pismopisu (poesis) nije dosta, samo da se slovke na kraju redaka slažu, veće da se riči po glasu rede, kako gdi duži ili kratji (sic) tribuje. J. S. Rejković XIII—XIV. — *c) riječ*. Ovi glas: 'latria, hyperdulia'. A. Bačić 49. Da je ovi glas (aleluja) sastavljen od dvi riči. F. Lastrić, test. 179b. Koja otajstva imaju se izvaditi iz ovoga glasa 'oca'. J. Matović 17. Ovi glas oliti ova rič 'odrišene'. M. Dobretić 84. — *amo spada i oro, gdje glas uprav znači: ime*. Jer u životu Bura zvana bi, vitar ta ñe glas uzdrži. P. Zoranić 8b—9a.

e. fama, *što ljudi o čemu kažu, pripovijedaju, kako se o čemu govori, što se o čemu čuje*.

c) fama, rumor, *što ljudi pripovijedaju jedan drugome o kakvu događaju. a) uopće*. Da ñe dobrotom vojan sam, bješe glas. S. Menčetić 302. Pokle je glas, da se s vami dobro inam. Mon. croat. 220. (1527). Glas smrti Nikole Jerka Dmitrovića. N. Naješković 1, 328. Glas jest da vraćaš vid slipeem. B. Kašić, is. 35. Glas je da ona od djetinje mliječne puti pomas kuha. I. Gun-

dulić 301. Glas temelit 'umor constans, fama constans'. Glas novi razglašen 'umor dissipatus'. J. Mikača, rječ. 106b. Natirivao je, kako je glas, putnike, da se podpišu. A. Kanižlić, kam. 277. Ovu nam slobodnost glas općeni očituje. 458. Glas je da rećeni pastiri bjehu četiri. S. Rosa 32a. Ako paka nije doisto od toga oznañen neg je samo koji glas. Ant. Kadlečić 472. Da je glas obćeni u puku. M. Dobretić 490. — *b) za šireñie glasa upotrebljavaju se različni glagoli po tome što se glas shvata metaforički kao nešto živo što se samo po sebi miče, ili nešto materijalno što se nosi; tako n. p. glas ide*. Po druži kral pode po tvojoj ovi glas. N. Naješković 1, 181. Niki glas va uši moje dojde, da do velikoga Rima došal jesi. Aleks. jag. star. 3, 252. Glas niki va uši naše pride. 298. Dode glas, da bijaše umro papa. I. J. P. Lučić, izk. 29. Glas otide od usta do usta. Nar. pjes. vuk. 2, 173. A glas ode po Zadru bijelu. 3, 409. — *poćlači se*. Taj se glas povlačio kroz samu svjetinu. M. Pavlinović, rad. 58. — *nosi se, raznosi se, pronosi se*. Ko se uzumnoži vezijer ubi, časom raznije glas svuda se. I. Gundulić 546. Pronio se bio glas od otajnoga dogovora. A. Kanižlić, kam. 423. — *trči, teče*. Jesu li istini glasi, ki ovuda tečaju? Mon. croat. 221. (1527). Spovijeda se toj zaisto, i glas veće svijet protjeće, da za kolijevku štit joj poda. I. Gundulić 337. Ovi glasi po dvoru trče. A. J. Knežović 143. — *leći*. Da od pojaćkih sila ova sama osta, glas prolita, sred dobilih vitezova dobitnica nedobita. I. Gundulić 333. Brži od toga nego ptica glas poletje k onoj strani, gdi mu staše vjerenica. 341. Udij od toga glas ide litati po svitu ovomu. A. Vitajić, ost. 413. Kad bi se glas od osude tako strašne po svem svijetu razletio. B. Zuzeri 141a. — *prši*. Jur na krilijeh od vjetara glas po svemu svijetu prši, ko krajević silna cara kopja slomi, sablje skrši. I. Gundulić 287. — *c) postajanje glasa, kao i šireñie (vidi b), shvatu se metaforički, te se kaže n. p. da glas izlazi*. Mao izide glas naj prvi, ali u svaćijeh ustih rasti. I. Gundulić 483. Glas ovoga događaja svudar izide. S. Rosa 89a. — *iznosi se*. Da je Tmor hudi ovi zlobni glas iznio. G. Palmotić 1, 69. Pošaptom se glas iznio. P. Kanažević, iv. 320. Bio je glas, ali tko ga iznese? A. Kanižlić, kam. 356. — *diže se*. Sada se diže glas, da ljubav još rabi. Š. Menčetić 34. Podizati se glas počina, raste govor, svak besjedi, da od Pojaka do Turčina mir žudeni veće slijedi. I. Gundulić 456. Dignuti se novi glas fama surgit, oritur rumor. J. Mikača, rječ. 106b. Glas se diže iz tvorničarskih gradova. M. Pavlinović, rad. 149. — *radu se*. Oće priti, kako se glas zraja. Mon. croat. 222. (1527). — *prosiplje se*. Za to glase prosu opeta, i svakomu čini znati... I. Gundulić 296. Budući se nerazložni glas prosuo, da mi imamo biti sluga. G. Palmotić 1, 68. U turskomu taboru prosu se glas, da u pomoć idu. A. Kanižlić, kam. 821. Mogli bi prosut glas u puku. S. Rosa 162a. Prospu vlastela glas, da su Kotorani otrovali Bubiće. S. Ľubiša, prip. 53. — *puca*. Puce glas po župi, da mu se smrt zhude. Đ. Baraković, vil. 54. Puknuo po zemlji glas da... I. T. Mrnavić, osm. 28. Svi se začuđiše i puće ovi glas po svoj okolovini onoj. F. Lastrić, od 288. Puće glas po primorju, da se car ruski objavio u Mahinama. S. Ľubiša, prip. 99. — *d) ističe se riječju glas da se u nećemu ñekako govori, a da je u istinu ono drukčije*. Ođpravja se putovati priko mora glasom na Božju kuću, a odlukom da pri Damasku zatare janićare. I. T. Mrnavić, osm. 13.

3) što se čuje, ljudi uopće misle i govore (dobro ili zlo) o kome ili o čemu.

a) ističe se da se mnogo o kome ili o čemu govori, da mnogi za ono čeludle ili za onu stvar znaju, češće u dobrom smislu, ali ne svagda, kad je u dobrom smislu, glas znači gotovo što i slava.

aa) glas nema pridjeva kojima bi se pokazalo, jeli dobro ili zlo značenje. aaa) smisao nije ni dobar ni zao. Da našemu bogu propetomu glas nije meu starimi pisci. I. Vrančić, živ. 10. U koma gradu bješe jedna djevojka vele lijepa kojoj bješe glas po svo' okolini. M. Divković, zlam. 48^b. Ovijeh strana jošte onamo glas među nam ne proljeta. G. Palmotić 2, 118. U noj (Beta-niji) od prije ne bješe bio, za sve da u noj bio je po glasu poznat. S. Rosa 106^a. Skoro jednog engleske su glasa. J. S. Rešković 57. — hbb) naj češće stoji u dobrom smislu. Dosta bi da tvorši deseto što t' je glas. S. Menčetić 43. A to je Ektor, glas kogano uznaša tako, da samo vas imenom pristaša. H. Lucić 199. Jer žudim da tvoje slave svud glas hodi. N. Dimitrović 88. Ki te tvojoj slavi gizzdav venac savit i tvoj glas proslavit. P. Zoranić 74^a. Od Šiška i Gore, kih pjesan glas steče, ki zgimut ne more. D. Rašina 64^b. I s istoka do zapada od svetihe glas njegove po narodih leti sada. I. Gundulić 437. I glas svetihe na dale razširi se. F. Glavinčić, evit. 39^a. Svijetli kralju i uzmožiti, glas koga se svud prostira. G. Palmotić 2, 203. Glas mudrosti nihove i kriposti božanstvene doseže tja do naj zadnih mejaših zemlje. P. Radovčić, nač. 147. Ubij dangubu i roditi će se glas, zašto trud jest majka glasa. M. Radnić 485^a. Na slavici je glas, a kadgodi grmuša i ljepše poje. (1). Poslov. danić. 66. Na glas od njegove svetihe pridose tu iz Rima. I. Đorđić, ben. 36. U Ližbonu on se rodi, kog bogatstvo, glas i fala mišta druga sva nadhodi. P. Knežević, živ. 25. Glas do neba, a kad dobro poglediš, a ono mneak. Nar. posl. vuk. 42. Pučo po Evropi glas Lukine radnie. M. Pavlinović, rad. 21. — ccc) u zlu smislu, rijetko. Po svem svijetu prše glasi mojih razkoša. J. Kavačin 395^a. — češće u ovakovijem primjerima, gdje je u zlom smislu samo po tome što se misli da sraki glas udi djevojačkom pošteinu. Al' me nemoj, momće, na glas iznositi. Nar. pjes. vuk. 1, 438. Nemoj me, junace, na glas raznositi. Nar. pjes. mikul. 163. Buduć je djevojku u glas motnuo. V. Bogišić, zborn. 178. — ddd) na glasu (kao glasovit) često stoji kao adverb ili pridjev, obično u dobrom smislu. Febrone razum po svem gradu na glasu biše. F. Vrančić, živ. 54. Spovjednici, koji su bili na glasu od kreposti i od čuda. M. Orbin 263. Ako dosle bismo mi na glasu i u sejenj. G. Palmotić 2, 281. Biti ćeš većma na glasu i dobro hoćen. M. Radnić 359^a. Kuća na glasu a mačka gladna. (F). Poslov. danić. 51. Zato biše na glasu i u slavi mnogoj. A. Vitaljić, ist. 177. Na glasu celebrat. A. d. Bella, rječ. 183^a; celebratus. 301^b. Bijaše vrlo na glasu puk Izraelski. J. Banovac, pred. 60. Bivši on na glasu zarad svoga nauka. A. Kanižlić, kam. 13. I Morjana na glasu djevojku. Nar. pjes. vuk. 1, 595. I Bošnjake na glasu junake. 3, 45. Tražiš li sveca na glasu? S. Lubiša, prip. 218. — rijetko u zlom smislu. Ja sam lupož koji sam većma na glasu. M. Divković, zlam. 67^a. Da se jedna bogoljubna žena svadi s jednom, koja je na glasu vistica. M. Zorčić, zre. 11. — bb) s pridjevima koji podaju: aaa) dobar smisao. Hvališo vsakoju dobru i pošteniju slavnoga i velikoga glasu gospodstva ti. Spoin. sr. 1, 21. (1399). Imaš velik glas. S. Menčetić 66. Med ostalomi na

naj većem glasu dva kršćanska popa nahode se. F. Glavinčić, evit. 30^b. Glas veliki svuda leti od razuma i pameti tej krajice. G. Palmotić 2, 199. Naslihdjući one svete od velika glasa. P. Radovčić, nač. 50. Veći s toga glas van reste, neg što naučni i mudri jeste. J. Kavačin 181^b. Zaradi mudrosti na velikomu glasu bijaše. A. Kanižlić, kam. 45. U senatu mletačkome velik ti je glas. Nar. pjes. vuk. 1, 35. Velik o nem pukao glas. M. Pavlinović, rad. 75. — Znao je dopriti do evropejskoga glasa. M. Pavlinović, rad. 48. — Krajeviću glasa moga, dobita sam ja. dobita. I. Gundulić 413. Kraj grede od otok uznožita glasa. M. Držić 447. — Kijem pjenez i blago milije ... jes nego li slavan glas. N. Naješković 1, 303. Tolik slavan glas ne tečiše. P. Zoranić 36^b. Silna Akila, kom svi puci ime u slavnu čuše glasu. I. Gundulić 367. Kazlar-aga (ču) glas pun slave od neizmerne svim liposti Sunčanice prigizdave. 372. Ako je vami došo ikada na uši svijetle glas pun slave Radoslava. G. Palmotić 1, 37. Glas ovi slavni od čudesa puče. A. Kanižlić, fran. 62. — Bratska sloga rad bratskoga spasa, i viteškog po svijetu glasa. Osvetn. 3, 116. — Za nih velik i pošten glas. M. Divković, bes. xviii. Koga slave glas poštini po svemu se svijetu pjeva. G. Palmotić 2, 288. — U kojoj se strani od svita svijetlijem glasom ne prostire tvoja krepes plemenita? G. Palmotić 1, 38. — Glas im vedar svuda slovi. J. Palmotić 14. — Nega slave glas oholi priko svega leti svita. G. Palmotić 2, 291. — Ka ne da, vieni glas da budeš steć sebi. S. Menčetić 41. U sren mi je žela mnoga ... i od došastja ovdí moga glas vjekovit ostaviti. G. Palmotić 1, 30. Vieni mu glas do nebes dopira. B. Krnarutić 26. — Pored glasom neumrlime tve slobode ime živjeti će. G. Palmotić 1, 111. Kad tvu kćeruc podaš nemu, neumrli češ glas ostavit. 1, 343. — hbb) zao smisao. Iznio bi se bio od nih zao i nepošten glas. A. Kanižlić, utoč. 502. Gulan paša hježi na dvorove, glasa grdna a obraza crna. Oglod. sr. 106. — Od prijekora i od sramote po svijetu ti glas će otiti. I. Gundulić 403. — cc) i s ovijem značenjem glas može biti uz različne glagole, kao kod c) b) i c) (vidi primjere od aaa) do fff); ali može biti i uz neke osobite glagole, tako u. p. kaže se da glas slove. I za mu da ću čas primiti lice me na divni ne obraz, od koga sloviti uvik će vječni glas. D. Rašina 111^a. Od kih svud slove glas. D. Zlatarić 38^a. Vuk i Ljubdrag, kih slovijaše glasa s istoka do zapada, s puške ognuene mrtvi ostaše. I. Gundulić 377. Kih glas mnogo lita i slove. A. Vitaljić, ist. 178^b. — glas živi. A glas će tvoj živit. M. Marulić 11. — glas sja. Nam se slavan glas po svitu prosva. B. Krnarutić 26. — glas potamni. Bojnici su potamnili glas od slave svoje bojne. P. Kamavelić, iv. 15. — glas se stječe, dobira itd. Ako li možeš steć u tomem (sic) slavan glas. S. Menčetić 159. Tu su i oni, ki živješe djelujući vazda vrijedno, ter s dostojnijom časti ujedno u vijek slavan glas stekoše. I. Gundulić 116. Nikola je stekao glas u Rimu. M. Pavlinović, rad. 66. Zadobiti glas od hvale. Transit. 182. I tezijem života meni mož' prodjiti a tvoja ljepota slavan glas dobiti. N. Naješković 2, 43. Srce takvo glas dobiva, da se od neg' slavno piva. V. Došen 191^a. S takvim načinom bi i našoga vilajeta vina glas, hvahu i cijenu mogli pridobiti. I. Jablanci 213. Ti su ljudi došli do glasa. M. Pavlinović, rad. 11. Luka je na lijep glas došao. 49. — glas se gubi. Krmo na biserna, neka daj slavni glas ures tvoj izgubi. N. Naješković 2, 120. I radi nih

glas i ime i istu tvoju dušu gubiš. A. Vitajić, ost. 21. Pado Pliva u Vrbas, i izgubi svoj glas. (Kad se mañi ndrži s većijem od sebe i pored ñega se izgubi. Pliva je u Bosni voda koja kod grada Jajca s velike visine pada u Vrbas). Nar. posl. vuk. 245. — *glas se obdržava*. Da obdržimo i sebi i domu glas. P. Vitezović, odil. 36. — *glas se želi ili ište*. Žudjeti ili iskati glasa ili slavu od ljudi, grijeh je. S. Matijević 81. — *glas se tvori, čini, daje*. Tvoj ures glas velik tvori. S. Menčetić 117. Bre kakva je cura pristanula! glas je dala na četiri strane, te su na ñu svati navalili. Nar. pjes. vuk. 3, 472. *sebi i drugome*. On ñini sebi glas vridan vikovitoga spomenutja. A. Kanižlić, kam. 5. Rodu glas učini. rož. 119. I glas rodu podade. F. Glavinić, cvit. 250a. — *glas se ostavlja za sobom*. Wellington je za sobom ostavio čist glas. M. Pavlinović, rad. 86.

b) fama, existimatio, što se misli i govori o čijoj moralnoj vrijednosti, poštenju, značenje je drugičije nego kod a) i s toga što nije potrebno pomisliti da se jako širi. kad je u dobrom smislu, znači gotovo što i čast (kod 1. čast nije dosta istaknuto oro značenje), poštenje. aa) kad je bez pridjeva, obično se shvata u dobrom smislu. Volsino glasu našemu da cvate odr. posleđnjih. Mon. serb. 249. (1400). Da smo porećeni u glasu i u (poć)enju. 288. (1419). Zgubi svoj glas i čast. M. Marulić 8. Zgublja čovik po grihu glas, poćenje i scinu. Korizm. 58b. Bludnost krade glas. Zborn. 17b. Čovik jezičnik uzme poštene svoga iskrñega razdirući časnost ñегоva glasa. J. Banovac, prip. 55. Kad i žena ñdi hoće glas imati od čistoće. V. Došen 101a. Da jedan vlastelin nepravdno uvridi s jezikom glas jedne poštene vladike. Ant. Kadčić 258. — *rjeđe u zlu smislu*. Oblaguju glasom eresije kogagod. S. Budinić, ispr. 135. Tim or se poteža, i kô ja svud brz bi, slovuća lupeža ime i glas on dobi. I. Gundulić 149. — bb) s pridjevima koji daju dobar smisao. takovi su na primjer: dobar (vrlo često). Dobra jedna žena i dobra glasa pomakñena za svidočanstvo. Zak. vinod. 61. Balsam znamenuje miris dobra glasa. Naručen. 14b. Dobar glas i žitak tih žen. Mirakuli. 36. Boji je dobar glas nego li veliko bogatstvo. Zborn. 7a. Ostaviste dobar glas posvude. P. Vitezović, odil. 33. Boje je dobar glas nego li zlatni pas. (D). Poslov. danić. 8. Jeda bi scinu i dobar glas stekao. J. Filipović 3, vii. Videći, da će se sramota ñe i pogrda očitovati i dobar glas izgubiti. F. Lastrić, ned. 401. S velikom štetom od ñihove koristi i dobra glasa. I. A. Nenadić, nauk. 140. Općiti s ženskom glavom koja nije dobra glasa. Ant. Kadčić 4. Mneći da ovi iskrñega dobi glas biti će ñemu na štetu. I. Velikanović, uput. 1, 352. Otle se povratio glasa dobra, svijetla obraza. Pjev. crn. 40a. Boji je dobar glas nego zlatan pas. Nar. posl. vuk. 27. Dobar glase, na zlo li me napase! (Kad ko sa svoga dobroga i velikoga imena dopadne kakve muke). 59. Selo u kom si nije na dobru glasu. M. Đ. Milićević, zlosel. 224. — pošten. Ako ti pošten glas ne tlači moji pogled. S. Menčetić 107. Pošten glas boje je dobiti nego li zlatan pas s prijekorom nositi. M. Vetranić 1, 201. On ko dobar svacih mnoštvo na veliku zlu promijeni, i bogatstvo u ubožtvo, i u prikor glas poćeni. I. Gundulić 218—219. Ako ti prem ve izgine, pošten glas te nek ne mine. P. Vitezović, cvit. 3. Pastir ima bit poštena glasa. P. Filipović 15. Više valja mudra glava i tvoj pošten glas, neg' na tebe zlatna puca i svileni pas. Nar. pjes. vuk. 1, 69.

— častan. Ništor nije pod nebi vjekušte u sebi, neg' samo častan glas. F. Lukarević 310. — lijep. Žude već lip glas prid bogom imati, nego svime vladati satvarim ljudskima. D. Rañina 108b. Voli lip glas i pošteñe nego zdravje. V. Došen 117b. — čist. Kad priľubodivnica nije oćito posve čista glasa. Ant. Kadčić 518. — cc) s pridjevima koji daju zao smisao. zao (često). Spomen' se da mnoge naj pri take budu, a pak napnu roge i zal glas dobudu. M. Marulić 160. Ča mu pridi ñегоvo blago kada ima zal glas meju ljudi? Korizm. 52a. Nitko nikoga ne ima zlijem glasom naglasiti ni ozloglasiti. M. Divković, bes. 446a. S nerazložnom ovom smrti svud ću zo glas ostaviti. G. Palmotić 1, 399. Čovika smradom zlog glasa opoganiti. A. Kanižlić, kam. 29. Dohodi ond' jedna žena zla glasa. S. Rosa 83a. Ivanica ostaje pod zao glas. Ant. Kadčić 397. Više puta pane koja stranka u zloćest glas. V. Bogišić, zborn. 175. — lud. Mnuzih ti ni glas lud, da hvala izvrsne. M. Marulić 160. — rdav. Prospe rdav glas o ñoj. D. Daničić, 5 mojs. 22, 14. — nepošten. Ostati će s malom časti i sved s glasom nepoštenim. G. Palmotić 1, 355. Iz kojega (griha) izlazi glas nepošten. Ant. Kadčić 24. — prijekoran. Glas prikoran po svem sviti ovijem bijegom dobit ćemo. G. Palmotić 2, 395. Glas steće pun prihora svijetla kraļa kći jedina. 1, 366. — sramotan. Djevojćica, ka je rada, da sramotan glas ne steće. 2, 384. — crn. Da pobigne, crn glas sebi dok dostigne. V. Došen 194a. — taman. Sva ćeljad tamne vrste zanata i glasa. Ant. Kadčić 25. — dd) i s ovijem znaćenem glas može biti s glagolima s kojima je kad mu je značenje kao kod c) b) i e), i β) a) cc); a može biti i s drugima, tako n. p.: aaa) 'dobar glas' može se uništiti ili slabiti, te stoji kao objekt s ñekijem glagolima, kao u primjerima: Koji te svojim zlomstvoma Dubrovniku dobi glasa pogubiti. Spom. sr. 1, 42. (1402). — Podjmanstva, nenavidnost i vzimanje glasa. Transit. 80. — Neg samo dobar glas satriti ne može. N. Najčsković 1, 328. — Dal' svoj dobar glas ukine. V. Došen 134a. — Pogrijuje družim dobar glas. Korizm. 52a. — Ne jnamo uvrediti dobi glas ćlověka nijednoga. S. Budinić, sum. 39b. — Kad glas dobar ñihov surade. V. Došen 133b. — ili kao subjekat s drugijem glagolima: ñегоv pošten glas prid svijetom pogimi. I. Dordić, salt. 380. — Tko žitak svrši noseć se sramotom, vas mu se glas skrši. B. Krnarutić 26. — bb) dobar se glas može vratiti. Potreba je vratiti dobar glas i čast. A. Komulović 9. Da vrati dobar glas. P. Radović, nač. 547. — cc) o zlu glasu kaže se n. p. da se stavlja, polaže na koga. Postaviti zal glas na kogagod. S. Budinić, ispr. 62. Stavja se zao glas na drugoga. A. Komulović 21. Postavljajući nepravdno zao glas na svoga brata krstjanina. Ant. Kadčić 257. Ako bi zal glas na koga položio. F. Glavinić, svitl. 68. — da se iznosi na koga ili za kim. Zao glas na ñega iznesu. I. Grlićić 54. Za drugijem zao glas iznesu. 205. — da se ko postavlja u zao glas. Videći se prez griha v zal glas postavljena. Mirakuli. 77.

f. nunciatus, što se kome javlja o kome, o čemu, kako što biva (osobito iz daleka), vijest. a) uopće. Trep' svak ter za glas pita. M. Marulić 17. Koji su glasi? 'quid novi?' A. d. Bella, rječ. 514b. Glasi i priglasja od podignuća filistevskoga. I. Dordić, salt. xi. Ne inađući ona od ñega za toliko godina glasa ni lista. M. Dobretić 437. Ne strelajte po gori junaka dok je glasa Kraļevića Marka i ñегоva vidovita šarca i ñегоva šestopera zlatna. Nar. pjes. vuk. 2, 219. Za tim prode godinica

dana, ni Todora, ni od nega glasa. 2. 593. Otkle kniiga, kakva li je glasa? 3, 47. Ni de Zlatke, ni od Zlatke glasa. 3, 135. Ni traga ni glasa. (Niti se što čuje, ni zna za to). Nar. posl. vuk. 224. Od kuge nije glasa ni traga, u kamen se stanila. S. Ľubiša, prip. 169. — *u naše vrijeme upotrebljava se kao trgovačka riječ, kad trgovac drugome javlja (pismo) n. p. da mu šaše koju trgovinu, a osobito kad je na negovo ime izdao mjenicu, u Šulekoru vječniku: 'avis, aviso'. Glas, naznanilo 'bericht (avis bei wechselfriefen)'. Jur. pol. terminol. 76. — b) da se kaže kakav je 'glas', pridijevaju mu se adjektivi, n. p. glas može biti: aa) dobar, veseo, ugodan, srećan itd. Dobre glasove. Mon. serb. 319. (1423). O Toma, dobar glas! vidismo Gospodina. Korizm. 104^b. Ako vidiš (u snu) drijeva ali da putuju, toj prilikuje dobar glas. Zborn. 134^b. Za dobar glas dobar kolač (D). Poslov. danič. 152. Idahu hiteći s dobrim glasom, kako iznenada bijaše u jedan čas ozdravio sin negov. F. Lastrić, od 281. Evanđele reći će dobri glasi. A. Kanižlić, bogoĽubn. 73. Ostavi me, reče, nisu dobri glasi. M. Kuhačević 153. — Blag glas. S. Rosa 43^b. — I kad na ti se namjerite, dajte mi ončas srećne glase. G. Palmotić 3, 109^b. Radostan otac čujući srićne glasove od sina, upita vrime kada je to iznenada odma ozdravio. F. Lastrić, od 281. — Ti pod s glasom čestitome k mojim bratcima. I. V. Bunić, mand. 38. S kijem mu (listima) poda glas čestiti stare uvjete da ponavlja. P. Sorkočević 593a. — Dali mi smo glas veseli, da tva mladost želi doći k nemu. G. Palmotić 1, 245. Ovo su zaisto dobre novine, ovo su veseli glasovi. B. Leaković, nauk. 74. — Srpski poslanici iz Rusije donesu povojne glasove. Vuk, grada. 4. — Glas ti doдох dragi dati mile družbe žive i zdrave. G. Palmotić 1, 91. — bb) zao, neveseo, neugodan, nesrećan itd. Zli glasi! Andrijanu vjeriše za tvoga dunda. M. Držić 207. Zao glas i ptice nose. (Z). Poslov. danič. 155. Kazaše mu zle glase. And. Kacić, kor. 248. I donese zle glasove. Nar. pjes. vuk. 1, 95. — Kroz lud glas, ki čušte. D. Zlatarić 30a. Da mi veće nikada huda glasa ne doneseš. Nar. pjes. bog. 133. — Ružni glas ne jakno ognjeni trijes iz vedra neba udara. P. Sorkočević 581^b. Kad će vrani preletiti crni i iz gore ružne pronijet glase. Osvetn. 2, 31. — Nevesele glase Jakovu doniše. And. Kacić, kor. 33. — Pak im da tužan glas: neka je svim znati, da... N. Naješsković 1, 127. Tužne glase nosiš nami, pune smeće i poraza. G. Palmotić 1, 373. Tužne ti si i usione glase meni sad donila. 2, 79. Evo tebi nosim tužne glase i priglaso. Nar. pjes. mikl. beitr. 35. Svojoj Ľubi tužan glas donesal. Nar. pjes. istr. 2, 21. — Jadni ovi glasi ražalostiše papu. A. Kanižlić, kam. 810. Kad od tebe jadne čuje glase. Osvetn. 3, 50. — Al' treći dan stiže glas iz Beća žalostni. M. Katancić 56. Žalosne će glase donijeti. Nar. pjes. vuk. 1, 517. — Huda ces donije mi plaćan glas. F. Lukarević 39. Plaćni glas mi mira ne da. P. Sorkočević 591^b. — Zle ti pisme a čomerni glasi. And. Kacić, razg. 311a. — I božicam donositi gorko glase, pune smeće. G. Palmotić 1, 115. — Težak nam si glas donio, da se hudi čnt ne more. 1, 365. Nama teški glasi dosadiše a u tebe čudo kazujući. Nar. pjes. vuk. 2, 233. — Čuj, ko mi su sinici mili po jednomu sad glasniku plaćnoj majci poručili trudne glase, zgodu priku. I. Gundulić 387. — I imanje, ko zna se pretilo koli bi, ne htje već da pase travo lis, začuvši nemilo tej glase. D. Rašina 1389. Sasma težak i nemio od Ľubjone družbe meni dunaska si glas donio. G. Palmotić 1, 51. — Ne-*

ugodni glasi dopadoše do Danila. Pjev. crn. 257a. — S nesrećnoga segaj glasa ki mu poda plaćna Ľubi starac despot riječ izgubi. I. Gundulić 388—389. Nesrićni ću glas mu dati, da je negova družba mila sred mora se potopila. G. Palmotić 1, 49. — Al' kada mu kobni dodu glasi. Osvetn. 2, 25. — Čudna glasa, tužni čoviće, da imaš jednom umriti! M. Zoričić, osm. 56. — ce) istinit. Od junaka glasovita podat' ti ću glase istine. I. Gundulić 462. Donijeti istine glase 'vera nuntiare'. A. d. Bella, rječ. 515a. — Diko znana od Parnasa, spovijedati slijedi meni glase prave i istine, što učini puk pakljeni. I. Gundulić 480. Eto mu dojde pravi glas da mu je otac umro. M. Dobretić 506. — dd) laživ. Ne vjeruj lako glasu lažljivomu. M. Radnić 433^b. Jere jezik bi himbeni, laživi ti glas donije. P. Sorkočević 582a. — ee) noc, nenadan. Zelijući znati glase nove. Mirakuli. 25. Nove glase krajeviću ću izbrani. I. Gundulić 418. Nove glase kraĽu prišadši rekoše. Oliva. 27. — Razumivši te glase nenadue. And. Kacić, kor. 339. — ff) adjektivom se izriče, o čemu je glas, n. p. o smrti, o miru, o boju. Smrtni glas povida. D. Baraković, jar. 92. Ne dohode hoj u glasu mira općena mirni glasi od slobode gospodara ne Ľubjena. I. Gundulić 457. Kano zvijezda preo neba žarka, tako naglo bojni lete glasi. Osvetn. 3, 90. — c) s ovijem znaćenem glas je objekat ili subjekat različnijem, gajolima. aa) glas se daje, nosi, kaže, šaše itd. Čijem kraĽu doĽi glas budemo pridati. M. Vetranić 2, 202. Pak ve mi dodaj glas, ki će put slijediti. M. Držić 464. Od sina ako glas bude mi tko dati, od mene taj će čas lip celov prijati. D. Rašina 59^b. Jaoh, tko će dat' mi glas, gdje će ma kćera bit'? I. Gundulić 86. Ter ureda doteci mi glas podati. G. Palmotić 2, 211. Davahu mu glas da nije mu sin umro. S. Rosa 60a. — Kada glas od smrti toga grajanina bi prnesen u Rim. Mirakuli. 66. Er zao glas donesti nikomu lasuo nije. N. Naješsković 1, 278. Er nosim ja glase, ki ti će drazi bit. M. Držić 442. Da mi glase tve slobode Sjevčernica nije donijela. G. Palmotić 2, 286. Naredi slugam, da joj donesu glas što se je dogodilo. N. Palikuća 24. Kud proode često kirigije, nek glas nose svuda po svijetu, kad je Bogdan Muja pogubio. Nar. pjes. vuk. 1, 545. Eto i naših pasa de idu i nose glasove od mira. Vuk, poslov. 93. — Al' zašto nijeste vi mogle mi boĽi glas dohraniti' neg ovi? N. Naješsković 1, 272. — Podi objavi prije mene od došastja glas mojega. G. Palmotić 1, 388. Koji javlaš dobre glase. D. Daničić, isai. 40, 9. — Namn mnogo slavne, vesele i visvoj veselenoj srićane i mnogo drage i ugodne dobre glasove kazaše. Mon. serb. 319. (1423). Uz'o bih ti boĽe glase od viteza kazat' tvoga. I. Gundulić 349. Radi bismo dobre kazat' glase. Nar. pjes. vuk. 4, 166. — Pak Ivan poteče, da majci glas reče naj brže. N. Naješsković 1, 130. Mi vam možemo reći od tvoga sina dobre glase. P. Macukat 7. — Človik, ki nam tužne glasi povida. Mon. croat. 215. (1526). Hoću tebi, Stjepane, tužne glase povidjeti. Nar. pjesm. mikl. beitr. 20. — Butkoviću, komu se šĽu sada žalosni glasovi. N. Naješsković 1, 320. Nih često shodi i mani glase posilaj. Aleks. jag. star. 3, 222. — Pjesance, molim vas, opet se potečaj, jeda mi dobar glas poručii vila taj. N. Naješsković 2, 53. Čuj ke mi su sinici mili po jednomu sad glasniku plaćnoj majci poručili trudne glase. I. Gundulić 387. — bb) glas ide, leti, stiže, prispjčjera, dopada (koga, kome) itd. Pridoše Sebislavu glasove, da je Atila pod gradom negovim. DukĽjanin 23. Još nam nijedan glas ne dode. M.

Držić 475. Kako mi pridoše iz Dalmacije glasi istinno. Mon. croat. 245. (1545). Carstvu momu glas došal je, ero Filip umri. Aleks. jag. star. 3, 235. Malo posli dode mu glas, da je oni mladić umro. F. Lastrić, ned. 385. Kade suasi glas i kniga dode. Nar. pjes. vuk. 4, 361. — Grede ti dobar glas. M. Vetranić 2, 325. Gospodi reci: „Grede ti dobar glas“. M. Držić 476. Često glasi gredijahu. Nar. pjes. vuk. 1, 361. — Ulize glas i u grad Edeus. B. Kašić, is. 34. — Glas odtelje od toga još tja u Portugao. B. Kašić, fran. 29. Da se on teško pobolio s mnogom mukom, tad doleti glas nesrećan. G. Palmotić 3, 6—7. — Obećavši, da će u tri dni srični i veseli glasi stignuti. A. Kanižlić, fran. 32. Među to stiže mu glas. E. Pavić, ogl. 220. Glas stiže iz dolni država, da je turska velika priprava. Nadod. 40. Glas je stiže, a dva sustigoše. Nar. pjes. vuk. 1, 211. — Jur je tužni glas prispio. A. Vitaljić, ost. 112. — Glas dopade dragoj sa krajine. Nar. pjes. vuk. 1, 265. Ali su ga glasi dopanuli, da je paša šator razapeo. 1, 563. Neugodni glasi dopadoše do Danila. Pjev. ern. 257^a. Glas dopade na Četini ravno. Osvetn. 2, 185. — Riječu bi onada majku utolila, kad ju glas zapada smrti sinka mila. H. Lucić 208. Uhoda pripade, s koga ih ovi glas zapade. B. Krnarutić 23. — Pripade kraju glas. D. Baraković, vil. 36. Iza glasa glasi još pripadajući. I. T. Mrnavić, osm. 62. — *cej glas se prima, čuje, ima, zna itd.* Prijati glas od vašega slugo. Korizim. 1^a. Nije se, ma vilo, nikomu do danas primiti sgodilo toliko tužan glas. N. Našeković 2, 85. Primiti glas „nuntium accipere“. A. d. Bella, rječ. 515^a. — Tužne glase dočekala sestra kralja Vladisava. Nar. pjes. mikl. beitr. 33. — Ah, ke glase čuh od tebe, moj nevjerni vjereniče! I. Gundulić 467. Kad začuje glas nemio. G. Palmotić 2, 336. Začula sam od Aršića glasi. Nar. pjes. istr. 1, 32. — Dali nigdar od njih glasa ni priglasja stišili. P. Zoranić 32^b. Sokolica na glas ovi, ki s veseljem sluša mlada, puti se uprav Carigrada. I. Gundulić 414. Slišite dobre glasi. J. Radojević 11. — Razumivši veselo glase. A. Kanižlić, kam. 593. Kralj razumivši te glase, veoma se rasrdi. And. Kačić, razg. 24. Pa sam skoro glase razumila. Nar. pjes. juk. 79. — Imamo zi glase, jer se Turci kupo u Srblje na Zetu. tezi za sđje glasove imamo. Spom. sr. 1, 25. (1399). Od njegova jošte bijega glasa ne imaš. G. Palmotić 2, 50. Netom tvoga glas zazvanja po Kazlar sam agi imala na tvu službu bez krsmanja pospiješno sam ja ustala. P. Sorkočević 587^a. — Bjehu veće dvadesti godišta minuli, da glas od nega ne znaše se. Zborn. 58^a. On, će znati glase istine, kako naši posli slijede. G. Palmotić 2, 140. Od drugoga dok glas sazna jel' istina. V. Došen 132^b. — *dd) glas se čeka, glasu se ko nada.* Hoću čekati ili dobar ili zal glas. F. Vrančić, živ. 59. Tuj če-kaše svakčas glase, dobre, zle li svojoj kruni. I. Gundulić 560. — U klancu je Luka, pa se, oče, dobrn nadaj glasu. Osvetn. 2, 27.

g. kad se što kome javlja, ali je drukčije nego kod f, jer se ističe kod toga namjera, da onaj komu se javlja prema onome nešto uradi. *a) naj češće kao objekat glayola dati.* Da si daste žena mužu glasi da gredeti na sud. Zak. duš. šaf. pam. 38. Ako li se ushoće carstvo mi š' niini razmiriti, da imš damš glasi prvo toga na šest mēsech. Mon. serb. 170. (1362). Ja na plavi gredem sada vitezojom glas podati, da na vratjehi budu dočekati. G. Palmotić 1, 278. Kad se zvonom da glas trikrat na dan, da se pozdravi pričista bogorodica. I. M. Mattei 277. Puće puška niže

Beograda, dade glase niz tijo Dunavo. Nar. pjes. vuk. 1, 199. Glas dadoše na četiri strane. 2, 74. — *rječe s drugijem glayolima.* Nam glas pošaji, da i mi na n' pojdemo. Aleks. jag. star. 3, 291. Nu u to dode i glas veće Zborovskom svjetlom knezu, da poklisar i on u vijeeo pril slavnoga kralja uljezu. I. Gundulić 446. Na dan će ti glase opraviti, da se nemu na večeru nadaš. Nar. pjes. vuk. 3, 436. — *b) često na glas dati, kao javiti.* Na glas podaj kostajničkoj krajini. Mon. croat. 235. (1530). Crkvovcim na glas daju, svetilišta da pripravo na čast svetijem. J. Palmotić 7. Dati na glas Davidu svaka. And. Kačić, kor. 207.

h. sententia, suffragium, riječi ili drugi način kojim se javlja svoje mišljenje ili svoje hoćeće o čemu. *a) uopće.* amo spada ovaj primjer: Glas naroda, glas sica Božijega. (Naj više kniževnici govore). Nar. posl. vuk. 42. — *b) s osobitijem, tehničijem značenjem kod rječćuina.* *au) u pravom smislu, naj češće kao objekat uz glayol dati.* Ne more izbran biti ni on drugoga izbrati ali glas dati. Naručn. 26^b. Ima dat svoj glas naj dostojnijoj. I. Držić 264. Nemu glas dadu. S. Rosa 35^b. — *amo spada i ovo:* Da po glasih Matija obrahu. F. Glavinić, cvit. 58^b. Ako podsijpu i plaćaju glasove. I. Držić 303. — *bb) preneseno na zakonitu oblast što ko ima da javi svoje mišljenje.* Nisu dužni poli purgarov nego jedan glas, ča na njih dohaja. Mon. croat. 173. (1499). Vskai kanovnik imi jedan glas a gospodin biskup dva glasa a ondi budi dobito gdi se veće glasi skupi. Kapt. sen. ark. 2, 80. Ke jesu od vica i ke imaju glas po zakonu redovskom u kapitulu. Star. 1, 225. (xv vijek). Neće imati glasa u kapitulu. I. J. P. Lučić, nar. 112.

1. GLÁSAC, glásca, *m. dem.* glas. *vidi* glasač. — *Od xvi vijeka a između rječnika u Mikajinu, u Belinu* (vocalis 775^b; rumusculus 631^a), *u Stulicecu.* Samo jednu votu da glasac puštam. M. Držić 139.

2. GLASAK, glásca, *m. (littera) vocalis, slovo koje se izgovara bez pomoći drugoga slova. vokal. isporodi samoglasak, samoglasnik. — U Šulekoru rječniku:* „stimmmlaut; selbstlaut; vocal“.

GLÁSAK, gláska, *m. dem.* glas. — *Akc. se mijenja u voc. glásšce, gláscei, i u gen. pl. glásáká.* — *Drugo -a- ostaje samo u nom. i acc. sing. i u gen. pl. — Postaje od glas nastarkom žkt. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Vukocu:* 1. dim. v. glas. 2. kao mala šuplika na gacama, ili na košnji „durchlöcherter stieckarbeit“ (opus perforatum (acu)“). *a) uopće.* Slišajte plačne glaske. M. Divković, plač. 6. Iz nega tot glasač začu. M. Gazarović 50. Pavun hodak, a ptičica glasač. M. Katančić 67. Ne pustivši ni glaska od sebe. M. D. Milićević, zim. več. 279. Pošli mi kakavgod glasač o Beogradu. zlosel. 222. — *b) mala šuplika što se načini kod rečne, u Vukoru rječniku (vidi sprijeda).* — *vajla da je preneseno od starijega značenja: rupica na spirali, isporodi 2. glasnica, ali orome značenju nema potrebe.*

GLÁSAN, glásna, *adj. vocalis; famosus, u kojega je glas. — Akc. je kao kod gladan (u Vukoru je rječniku zlo biččen akenat; po primjeru što stoji uz glaskan, kao da je Vuk čuo oru riječ u Baci kotorskoj).* — *Drugo -a- ostaje samo u nominalnom nom. sing. i u acc. kad je jednak nominativu. — Postaje od glas nastarkom žkt. — Riječ je praslavenska, isporodi stslor. glasnar, rus. голосный, češ. hlasný, polj. głośny. — Između rječnika u Belinu:* glasnii (vocalis 775^a), *u Bjelostjenčevu: kajkarski glasan, famosus. 2. sonor, canorus, canorosus, clarisonus; u Jam-*

brežičevu: glasen, sonorus; u *Voltigijinu*: ,sonoro; rinomato, klangvoll; berühmt; u *Stuličevu*: ,vocalis, sonans, resonans, illustris, clarus, celebris; u *Vukovu*: (u dodatku) gläsan (radi akcenta vidi *sprijeda*), ,berühmt, ,famosus, cf. znatan s *primjerom*: ,što ugasi glasnju kuću?; u *Daničevu*: glasnъ, clarus. — *Komp.* glasniji (glasniju, A. Kanižlić, fran. 93; glasnija, P. Petrović, gor. vijen. 46; naj glasnija, Vuk. živ. 195).

a. *adj.* a) o riječi, gororu, pjesmi itd. što se izgovara na glas, u glas. I ako premi z usti i glasnim slovom ne mogu u mestih kad bi radi pripovidati, tako oni s pismom i s knjigami pripovidaju. Postila. T4a. Priporučuje Gospodin molitvu glasnju. M. Radnić 124a. Kad bi se prokašljao ili koju glasniju rič izustiti hotio. A. Kanižlić, fran. 93. Pak pjavaju pisme glasne. V. Došen 163b. Mogu l' je (*ispovidi*) učiniti s pismom na mjesto moga glasnoga osvodača? Ant. Kadičić 208. Što je molitva glasovita aliti glasna? Ona koja se glasom izgovara. I. Velikanović, uput. 3, 268. Suzni potok roneč u glasni jauk se obrati. M. Katančić 56. — b) o slovu (*cokalu, samoglasniku*) koje se izgovara samo po sebi bez pomoći drugoga. ,U' isto slovo glasnjo. R. Gamalić C4b. Slovo glasnjo ,vocalis'. A. d. Bella, rječ. 775a. J. Stulli, rječ. 1, 173b. Svudar zavrgo je slovo glasnjo ,i'. S. Rosa vii. — c) u kojega je jaki glas. aa) o (*muzikalnoj*) spravi. Trube glasne i nakarate i praskavice reče oko njih biti. Aleks. jag. star. 3, 232. Tri tisuće pisikov imaju glasnih (*organi*). 322. Trublje glasne. I. Zanotti, en. 23. Gusle glasne i slovuče nosi. A. Vitalić, ist. 1b. Pak slide Peonei u sviralu glasnij. M. Katančić 43. Da ne biju glasni talambasi. Nar. pjes. vuk. 3, 502. — bb) o čeladetu. Pak on pošta dva glasna telala. Nar. pjes. petr. 2, 571. Posle koja je naj glasnija ovako protuži. Vuk (?), živ. 195. — cc) o žirnicetu. Nit' žubore potocići jasni, nit' slavuji slavicaju glasni. Osvetn. 4, 57. — može biti da je orako značenje i u ovom primjeru: Zervav jestv glasnja ptica. Phys. nov. star. 11, 200. — d) koji je na glasu, glasovit. Tened. . . leži protiv Troji glasni. I. Zanotti, en. 5. Zeniti se rad plemena stvar je lipa i poštena, al' su zaman dedi glasni, ako s ženom ni ke hasni. P. Vitezović, cvit. 163. Oni primudri i glasni stinokresa Fidiija. J. Banovac, prip. 199. Rad glasne domovine dižeš tebe na visine. V. Došen 31b. Sazidalac glasne crkve Jerusalemske. D. E. Bogdanić 92. Prelipi vrtač bil glasnja Panonija. Jačke. 287. Što ugasi glasnju kuću, kući lele! Vuk, živ. 199. Ali su gosti voljeli početi prvi dan bojim domaćinima zendilim i glasnijim od ovoga. Nar. prip. vrč. 21.

b. *adv.* glásno. — *Komp.*: glásnič. — *između rječnika u Berlinu* (voce 775a), u *Rječostjencu* (voce, eautore, sonore), u *Voltigijinu* (sonoramente, altamente, ruhmvoll, wohlklingenderweise), u *Stuličevu* (telata voce). Davidi vele glasnjo glagolaše. Mon. serb. 568. (1403—1405). Glasnjo su pustili svoje vrime. P. Vitezović, odlf. 70. U kuru skupno, glasnjo bilo Božje pivat. P. Filipović 36. Jedni glasnjo popivaju. V. Došen 165a. Gorom pjeva glasnjo i obijesno. Osvetn. 2, 32.

GLASANE, u djelo kojim se glasa. Od mu rijeka (glasanje u knji i pisanaj crkvenijem jezikom; isporodi i čes. hlásání), a između rječnika u *Vukovu* (1. glas verlauten, dāmt, 2. vide česmahe) i u *Daničevu* (glasnanje vox). Glasanje i oszanje. Sava. sm. pam. sad. 9. Počinu imati pravo glasnja. V. Bogišić, zborn. 76.

GLASAT, *adj.* vidi glat. P. J. Marković.

GLASATEL, m. čovjek koji glasa. — Samo u *Stuličevu rječniku* (v. glasnik).

GLASATI, glásam, *impf.* postaje od glas nastavkom a. — *Akc.* se mijenja u *praes.* 1 i 2 *pl.* glásamo, glásate, u *aor.* 2 i 3 *sing.* glásā, u *part. praet. pass.* glás-an. — *Može biti i praslavenska riječ, isporodi čes. hlásati, vidi i glasahe, ali se u našem jeziku javlja od xvi vijeka (vidi kod a, b) bb), a između rječnika u Vukovu: glasati, praviti glasak 2. (vidi glasak, b)), vide česmati; glasati se, glasa se, verlauten', inaudior'.*

a. *razglāšivati.* a) *aktivno.* Vesele glasajte vojnim trubljami. I. T. Mrnavić, osm. 158. Josip ne kti joj ova svoju sumnju objaviti, niti među ljudni glasati. E. Pavić, ogl. 479. Mislili su da je Dimitrija kuća, koje je on i glasao, da bi mogao kćeri svoje udati. S. Tekelija, letop. 20, 71. Glasati, raznijeti glas, govoriti: ,Svit je glasa' da je on pošā' u hajduke'. M. Pavlinović. — b) *su se. aa) pasivno.* Samo tegli da odbasa glasi se bludno meso glasa. V. Došen 84a. — *bb) pasivno, impersonalno, dicitur, fertur, glas je, čuje se.* Glasaše se da pejaše 150 tisuć dobre vojске. Š. Kozličić 57a. Kad se glasalo, da će Srbi da predaju Turcima oružje. Vuk, dan. 1, 91.

b. *sententiam ferre, dati glas kod vijećanja, isporodi glasovati. — u naše vrijeme.* Svi glasaaju, pa ako se složje, dobro. V. Bogišić, zborn. 79. c. *praviti glasak (vidi glasak, b)). — u Vukovu rječniku.*

GLASĀTINA, f. *augm.* glas. — U *Stuličevu rječniku*: ,incondita vox'.

I. GLASĀĆ, glasića, m. *dem.* glas. — *Akc. kako je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing. i voc. glāsĀć, glāsĀći. — Od xviii vijeka.* Plačni glasić plaćuć daje. P. Knežević, pism. 159. i u naše vrijeme u *Dubrovniku*. P. Budmani.

2. GLASIĆ, m. *prezime.* — U naše vrijeme. Schem. zagr. 1875, 261.

GLASHLO, n. a) *sprava* kojom se čini glas; b) *cijev, truba* kroz koju se govori da se glas na daleko čuje; c) *akcent (znak).* — U *Šulekovu rječniku*: ,stimorgan; sprachrohr; schallrohr; accent (tonzeichen); schärzzeichen'.

GLASILKA, f. *glottis, sprava u grklanu gdje postaje glas (u čeladetu i risijeh žirotića).* — U *Šulekovu rječniku*: ,stimritze'.

GLASIMICE, *adv.* po glasu (vidi glas, e, c)), kao što se glasa. — U *Šulekovu rječniku*: ,gerichtsweise'.

GLASINA, f. *augm.* glas. — *Akc. se mijenja u gen. pl. glásinā. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu:* ,rumor ratione destitutus', i u *Vukovu s primjerom:* Glasina leti kao vjetar. Ove mutne u Jerudu i ovijeh glasinu u puku bi uzrok. S. Rosa 92b. To je davno prošlo, pa se nije znalo nego za glasinu. M. Pavlinović, rad. 78.

GLASINAC, Glásnac, m. (i u *mozići* glásnici) ime općini u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 40. — *Akc. kako je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i gen. pl. Glásināc. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku:* (obene, südlich von Zvornik). I odose bijelu Zvorniku. . . Odatle se svati podigose, izidose na Glasinac ravni. . . Odatle se svati podigose do u Pracu u kasabu malu. Nar. pjes. vuk. 3, 155—156. . . *pl.* Glasinac, Glasinac, predijelo od vise sela ristijskih, negda grad i stolica vladika grekkih. F. Jukić, zemlj. 32.

GLASINACKI, *adj.* koji pripada Glasinu. Da im seka zdravo Cemer prode i široko pođe glasinacko. Nar. pjes. petr. 1, 330.

GLĂSÎNCI, *m. pl. vidi* Glasinac.

GLĂSIT, *adj. vidi* glasan i glasovit. — *Od xv vijeka, a između rječnika u Vukovu: „ruchbar“ „clarus“ s primjerom: Na daleko glasit! (kad se napija), i u Daničeviću: glasiti „famosus“ a) vidi* glasan, a, *d). Među svakimi dobrimi i počtenimi glasiti(mi) gradmi i općinama. Mon. serb. 288. (1419). Mnogo počtenoga i glasitoga spomenutja gospodina Radosava Pavlovića. 418. (1442). Mnogo glasitoga gospodina vojvode Sandaļa. 509. (1470). Za Srbina glasita junaka. Nar. pjes. vuk. 5, 266. I glasito pleme od Neġuša. 5, 425. Da mu je šljeme tvrdo, od zemlje visoko, na zidu stasito, na daleko glasito! Vuk, živ. 75. — amo može biti da spada i ovaj primjer u kojemu je pisac upotrebio glasit prema lat. solemnis: Ko tebi u ove stalnice prikazanju glasitom („quod tibi in hac cerei oblatione solemnī“). Bernardin 92. — b) vidi* glasan, a, *c) bb). Janko pušti glasita telala. Pjev. crn. 134^a. — može biti da spada amo i ovaj primjer u kojemu kao da znači: koji ispovijeda glasno: Da je ona prostila družim nebrojenim grišnikom glasitim. P. Radović, nač. 386.*

GLĂSITEĻ, *m. čovjek koji glasi. — U Belinu rječniku („celebrator“ 183^b) i u Stulićevu (v. glasnik). — U naše vrijeme u zagoneci (o pjetlu): Titer pag titer Božji glasiteļ, na glavi mu kositer. Nar. zag. nov. 165.*

GLĂSITEĻAN, *glasiteļna, adj. koji (kojega) treba glasiti. — isporodi glasiteļski. — U Stulićevu rječniku (v. navjestiteļan). — nepouzđano.*

GLĂSITEĻICA, *f. žensko čelude koje glasi. — U Belinu rječniku („celebratrix“ 183^b) i u Stulićevu (v. glasnica).*

GLĂSITEĻSKĪ, *adj. vidi* glasiteļan. — *U Stulićevu rječniku (v. navjestiteļski). — sasna nepouzđano.*

GLĂSITI, *glăsım, impf. prvo je značenje: puštati glas, govoriti u glas. — Akc. kako je u praes. taki je u impf. glăsım, u aor. 2 i 3 sing. glăsı, u part. praes. pass. glăsım; u ostalijem je oblicimu onakav kakav je u inf. — Postoje od glas nastackom i. — Riječ je praslavenska, isporodi stslor. glasiti, rus. гласить, čes. hlásiti, pol. głosić. — Između rječnika u Mikaljinu: glasi se, govori se „rumor est, fama est“; u Belinu: „celebro“ 183^a; „evulgo“ 273^b. 301^a; „patefacio“ 159^b; „palam dicere“ 580^a; „depraedico“ 692^b; glasi se „fama est“ 201^a; u Bjelostjencėvu: „evulgo, divulglo, pervulgo, in vulgus dico, profero, enuncio“; u Voltijijinu: „spacciare, annunziare, divulgare“ „klingen“; verkindigen, ausbreiten“, u Stulićevu: glasiti komu što „denunciare, edicere, indicere, declarare, significare, nunciare, publicare“; glasiti se „inclarescere, celebrem fieri“; glasi se „fama est, ajunt, fertur, dicitur“; u Vukovu: 1. „melden, sagen“, „nuncio“; 2. (u Boci) „rufen“, „voco“, cf. zvati. 3. (u Boci) „heissen“, „voco“: kako ga glase? cf. zvati. 4. (u Boci) n. p. kako to glasi talijanski? „wie heisst es?“ „quomodo dicitur?“; glasiti se, 1. „verlauter“, „inaudior“. 2. (u Boci) zvati se, n. p. kako se glasi on? „wie heisst er?“ „quomodo vocatur?“.*

a. *govoriti u glas, javljati u glas, iz čega se razvijaju űeka osobita znaćena, prebano. a) govoriti u glas, javljati u glas. U ki mu godir dan glasim tuže moje. N. Dimitrović 69. Obilnije dazdeć tuže, s uzdasima žalosnime besjedu istu glasiti uze: „Čaćko! zgriješih!“ I. Gundulić 239–240. Svi glase, da od neġa zgradila se ova tvrda vilovita. Ģ. Palmotić 2, 302. Na gdje će se obratiti, to ne znamo, jer ne glase. P. Kanavelić, iv. 12.*

Naredi da nikomu ne glase smrt ni uskrsnutja divojćina. I. Ančić, vrat. 7. Da ga (zukom) svojoj djeci glase roditelj. I. Đorđić, salt. 259. A ja glasit prije hoću kō Ģġipska njekad vila gusne grijehe, hudu zloću bješo ružno zagrilla. N. Marčić 13. Dok on dojde, Božju pomoć glasi. Nar. pjes. juk. 301. — b) *razglasiti, proglašivati. aa) aktivno. Kada činiš zadužbinu, nemoj u trubļu glasiti prjed tobom. Ģ. Palmotić 2, 526. I usta će svud glasiti moja, Bože, hvale tvoje. I. Akviliñi 11. Tako glase me prikore mlade i mladi. I. Đorđić, uzd. 30. Ma im to nije dosta, nego glase i razglasuju po drugih mistih. J. Banovac, prip. 149. Mi glasimo, da su krstjani bratja među sobom. V. M. Gućetić 48. Jerudijani oliti Erodijani glasili su da Jerud njihov osnovatelj jest mesija. S. Rosa 42^b. Da sijete, da glasite po svijetu među ljudima neġove zapovijedi. A. Kalić 17. Tvoje tajiš, tuđe glasiš. 91. Ne bi hotio k neġu (palacu) kupce voliti nego bi samo iz neġa izvadio jedan kamen, pak bi ga nosao glaseći, tko ima voļu kupiti ovakvu lijepu zgradu. B. Leaković, nauk. 140. Bogom sestre, glaste me po gradu. Nar. pjes. vuk. 2, 639. Niti glasi ni puštaj telala. Nar. pjes. petr. 2, 581. Djela ruku neġovijeh glasi svod nebeski. Ģ. Daničić, psal. 19, 1. — bb) *su se, pasivno. Kraļu vićno od svitlosti, tve spasenje svud se glasi. M. Orbin 201. Svud veselje, svuda rados, mir i pokoj svud se glasi. I. Gundulić 119. Da se glase po svem svijetu potištena tvoja djela. Ģ. Palmotić 2, 138. Što se vjera vaša glasi. Vuk, pavl. rimļ. 1, 8. — c) *navješćivati. aa) aktivno. Tvoġu carstvu prijeti i glasi rasap vojska sva kolika. I. Gundulić 492. Ona (davnica) veseli glasi dan bijeli. Ģ. Palmotić 1, 314. Dominik poćine glasiti riječ Božju krstjanima. V. M. Gućetić 110. Poće pripovijedati nebesko krajevstvo i glasiti vandelske nauke. I. M. Mattei 61. Stupi, teći, svijetu glasi Boga i neġove naredbe. A. Kalić 175. — bb) *su se, pasivno. Koja se po svima krkvama puku pravovinomu glase i navješćuju. B. Leaković, gov. 165. — d) *proglašivati s hvalom, sa slalom, slaviti. aa) aktivno. Kako li sve vike mogal bi glasiti darove razlike, koje mi daće ti. N. Dimitrović 56. I tvoje po sve dni ime svak da glasi. N. Najošković 1, 302. Ptćica glasi sfaća oni dolac gdi se leže. M. Gazarović 134^b. I pren u oni dan udesni ki Madari josto glase. P. Kanavelić, iv. 182. S blagosovom hoću glasiti Gospodina. I. Đorđić, salt. 103. Glasijalnu svoje prazne nauke. S. Rosa 80^a. Kraļu űudne svu naćine i mudroga svega vćga glasi. P. Soroković 584^a. Muška glava kićni oġak glasi. V. Bogišić, zborn. 292. Ja nijesam kopiljanoviću, ne glaseu plemić od plemića. 316. — bb) *su se, pasivno. Ne miriše cvitice mi bez tebe, koja si prvi cvitak svih gospoja, kih se ime glasi. D. Rašina 105^b. Glasi se u űih sred naroda od istoka do zapada vjera, gospoštvo i sloboda Dubrovniķa mirna grada. I. Gundulić 311. Neġova se djela svudi glase i poju. Ģ. Palmotić 2, 302. Ivanović Jurja, kojino se glasi do primorja. Amđ. Kacić, razg. 185^a. Dobrota se po svijetu glasi, a na lepotu kupus te vari. (U Risnu). Nar. posl. vuk. 61. — c) *sa znaćenima kod b), c), d) može se izraziti kao što se ko glasi, takori predikat može biti: aa) u apoziciji, te po tome: aa) s aktivnijem glagolom u acc. Vileniķa roditelja, vjesticu jej mater glase. I. Gundulić 301. Ki glase te nasmiļena u tvom sudu. B. Betora, ćut. 59. — bbb)*******

s pasivnijem glagolom (u srijem primjerima sa se) u nom. Simovi li tvoji se glase vitezi oni i junaci, ki istok stavit' vas pada se s malijem vojskama biše jaci? I. Gundulić 369. Sunce i mjesec što se glasi dika ureda nebeskoga. B. Betera, éut. 80. Ter s nih narod slobodan se glasi. Osvetn. 2, 178. — *bb) u instr.* Glaseć carskijem dobitnikom kraljevića Vladislava. I. Gundulić 287. Neka svudi glasimo te dragijem čačkom od milosti. J. Palmotić 306. Mene vragoduhom glasi. S. Rosa 85^a. — *cc) u acc. s prijedlogom za.* Glasi vas za svoga ponoviteļa. I. Đorđić, ben. v. Sveta crkva glasi i pjeva za stvar prizamijernu blagos od lica njegova. 86. — *f) zvati u glas, pa i uopće zvati. aa) aktivno.* Ja te išem i glasim i zovem svudira, a ti se za plasin vilami otira. I. Gundulić 157. Kako ga glase? (kako mu je ime?). u *Vukovu rječniku.* — *bb) sa se, pasivno i refleksivno.* U prilikah on se pazi, s Izakom se posvećuje, jaganac se vazmen glasi, rajska mana imenuje. B. Betera, éut. 124. Kako se glasi on? (kako mu je ime?). u *Vukovu rječniku.* — *g) efferre, pronuciare, izgovarati.* Bili su usilovani glasiti njeka slova djačka inako nego se djački glase. J. Mikajl, rječ. predg. — *h) sa se, pasivno, naj češće impersonalno:* glasi se, dicitur, fertur, kaže se, proćukavu se. Kad se glasi da jedan vojvoda je toliko vridan. P. Radović, ist. 18. Otišao po jednu devojku, za koju se glasi, da je nema ljepše na svijetu. Nar. prip. vil. 1868. 654. — *može biti i personalno:* on se glasi, čuje se za neĝa, zna se za neĝa. Kako god što su se pod mudrim i pravednim vladahem Agi-Mustajpašinim slabo i glasili ajduci u Srbiji... Vuk, dan. 3, 151. — *i) sa se, refleksivno, jarčati se glasom, puštati glas, ne samo o čeladetu nego i o živinčtu i o neživju stvari.* Pod sviroku oćvar mladi danase se glasi svuda. I. Gundulić 126. Vjetrici uzdasi, žuber su tužbe me, suza se vir glasi romonom gromnijeme. 130. Kano midje, koje do taknuća mući, samo, kad se takne, glasi se. I. Ančić, vrat. 158. Pas u brazdi zaludu se glasi. (D). Poslov. danić. 94. Vuk kad ufati oven vazda za grlo da se ne glasi da pastir ne čuje. S. Margitić, fal. 177. Zamani se moj plać glasi. I. Đorđić, uzd. 18.

b. oglašivati (mrtraca zronom), kao imperfektivni glagol načiĝeno od oglasiti. — *na jednom mjestu u naše vrijeme.* Čovek kao narićeni oko ne (svoje žene) prisapće joj: „Ustaj, ili idem da te oglašć.“ „A jeli moj prednjak?“ zapita ga ona, a kad joj on opet odgovori da nije, ona mu reće: „Kad nije, neka me glase.“ Kad već dode vreme da se sahraĝuje... Nar. prip. vuk. 7280.

c. sonare, o samome glasu (u širem smislu) kad se kaže, kakur je čuti, može biti i prelazno, kad ono što se čuje stoji kao objekt. a) uopće. Ovi (nadslorci) jednako glaseće... rići razlućuju. J. S. Reļković xii. Izgovorio je u francuskom jeziku nekoliko rijeći, koje glasaĝ. Nov. sr. 1834. 114. u *Šulekovu rječniku* (lauten^r). u *prenesenom smislu.* To lijepo glasi „las lautet schön.“ u *Šulekovu rječniku* (kod lauten^r). — *amo spada i oro:* Kako to glasi talijanski? u *Vukovu rječniku.* — *b) u pismu, kad se čita.* U ime Panića i Petricevića kako obligacija glasi. Glasn. n. 1, 56. (1808). Kĝiga glasi od moje devojke, da se skoro misli ndomiti. Nar. pjes. vuk. 1, 395. Vojevao je pod carom Maksom kao što glasi povelja carska. S. Lubiša, prip. 47. Pismo (kĝiga) kaže ili glasi „der brief lautet also.“ u *Šulekovu rječniku* (kod lauten^r).

d. sonare, dati glas, puštati glas (o muzikalnoj i drugoj stvari). neprelazno. Na svakoj će zvono

oboriti što nam slavno na crkvama glasi. Nar. pjes. petr. 3, 99.

e. u prenesenom smislu, razglašivati se, biti na glasu. neprelazno. I naša je domovina glasila na daleko. M. Pavlinović, razl. spis. 235.

GLĀSIV, *adj. vidi* glasan, glasit. — *Na jednom mjestu xviii vijeku.* I jezerske ove jame, gdi stannje jek glasiva. J. Kavaĝin 405^b.

GLĀSJE, *n. coll. glas, glasovi.* — *U jednoga pisca xvii vijeka, a između rječnika u Bjelostjencu:* glasje razlućno, razborno „eterophonia“. Do suda će glasje teći. J. Armolušić 15.

GLASKOSLOVJE, *n. (gramm.) phonologia, nauka o glasovima u jeziku.* — *U Šulekovu rječniku:* glaskoslovje „lautlehre“.

GLĀSNĀ, glasnoga, *m. vidi* glasnik, c). — *xviii vijeka u Norom Pazaru.* Glasni „mascolo“. S. Budnani 418^b.

1. GLĀSNICA, *f. žensko čelade kao glasnik.* — *Ake. se mijeĝu u gen. pl. glasnica.* — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Belinu* („nuncia“ 516^a; „nunciatrix“ 87^a), u *Volligijinu* („amunziatrice, foriera“ „verkündigerin“), u *Stulićevu* („nuncia“), u *Vukovu* („die die nachricht bringt“ „nuncia“). Sjevernica bi poklisar i glasnica od nebeske zapovijedi. G. Palmotić 2, 277. Vil' glasnica viće i sada. J. Kavaĝin 207^b. — *na jednom mjestu xviii vijeka znaći što i glas kod e, ali kao živo žensko čelade (personifikacija, alegorija).* Na prvju, čini mi se, ikoni letila bi diva imenom „Glasnica“ sa zvećenom trubļo navistjujći slavu. A. Kanižlić, kam. 262.

2. GLĀSNICA, *f. rapica na karabłama isprijevka.* — *U Vukovu rječniku u kome je ovako tumaćeno s dodatkom:* Glasnica je duguljasta i na gornjemu kraju ima na noj voska, te je gadļar noktom od kake velike tice, koji mu visi o rogu, može načiniti veću ili maĝu.

3. GLĀSNICA, *f. glottis, vidi* glasijka. — *U jednoga pisca našega vremena.* J. Pančić, zoolog. 105.

GLĀSNİČKĀ, *adj. koji pripada glasnicima.* — *U Šulekovu rječniku:* „boten“.

GLĀSNİK, glasnika, *m. nuncius; praeco, čorjek koji daje, nosi glas.* — *Ake. kaki je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. (i acc. kad je j dnak nominativa, kao što je kod e), d), e), i) roc. glasnice, glasnici.* — *Postaje od osnovc adjektiva glasan nastarkom икѣ.* — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikajlinu* (glasnik, glasonoša „nuntius“), u *Belinu* („nuncius“ 87^a, 484^a, 514^b, 516^a; „socialis“ 96^a; „praeco“ 128^a), u *Volligijinu* („amunziatore, banditore“ „verkündiger“), u *Stulićevu* („legatus, nuncius“), u *Vukovu* (1. „der die nachricht bringt, bote“ „nuncius“. 2. „lärmkanone“ „tormentum tumultum nunciatus“, cf. habernik), a) nuncius, čorjek koji donosi glas, vijest, gdjeje se istice jaće da je čorjek koji se šaće da što navijesti, javi, te u nekijem primjerima znaći što i poslanik, poklisar. Meju posrednima ali glasnik. Nar. n. 79^a. Ta čas glasnici od Macedonije dojdose i poklon nemu od Olimpijade donesoše. Aleks. jag. star. 3, 226. Pošje naprijed prid sobom poklisare i glasnike da skažu gradanom. M. Divković, bes. 61^a. Ne osta glasnika. D. Baraković, jar. 33. Čuj, ko mi su sinci mili po jednomu sad glasniku plaćnoj majci porucili trudne glase. I. Gundulić 387. Od Mihajļa Sviļojevića glasnik gredom. G. Palmotić 1, 315. Pošjimo jednoga glasnika k Bogu. M. Radnić 528^a. Ućini apostoloe što će reći svoje glasnike. S. Margitić, fal. 101. Kada glasnici jedan iza

drugoga podoše k Jobu. F. Lastrić, ned. 215. Davidu brzo zao glasnik dođe. And. Kačić, kor. 200. Dođe glasnik Anitjoku poslan od poglavice Lisije. 338. Ja sam glasnik od Boga poslan da ti rečem . . . A. Kalić 331. Ovo su dakle oni poklisari i glasnici. Grgur iz Vareša 67. Čupić radi, da glasnik ne ode. Nar. pjes. vuk. 4, 190. Još da hješ Čupiču Stojane, ne bi tebi glasnik Drine preš'o. 4, 272. Da glasnika ostanulo nije. Oglad. sr. 48. Od Gavrana glasa ni glasnika. Nar. pjes. juk. 465. — u naše vrijeme i čovjek koji javlja što od strane koje javne vlasti, ili koji nosi pisma ili telegrame. Glasnik ‚gerichtsbote‘ ‚cursoré‘. B. Petranović, ručn. knig. 22. Držan je kotarski sudac dati glasniku sudbenom ujedno i nalog, da ovrhu uz izvješće preduzme. Zbornik zak. 1, 143. Glasnik kod brzajava, brzajavnik, telegrafnik ‚telegraphenbote‘. Jur. pol. terminol. 501. — b) praeo, čovjek koji više što na glas, ili drugijem načinom što razglašuje, proglašuje. On je čina krvi tvoje, a glasnik je slave moje. P. Kuežević, muk. 58. Da budeš svjetlost jezika i glasnik vandeja. Štit. 28. — c) preneseno na top što se meće na glas, kojijem se nešto javlja, razglašuje. u naše vrijeme. Već izađe na visoku kulu, pa pripali (štamparskom griješkom privali) četiri glasnika. Nar. pjes. vuk. 3, 259. I pripali dva topa glasnika. Nar. pjes. juk. 240. — isporedi glasni. — d) u zvoniku prozor kuda zvona šiju glas: ‚Učini još jedan glasnik na zvoniku‘. M. Pavlinović. — e) (gramm.) (littera) vocalis, vokal, isporedi 2. glasnac, samoglasnik. — u Parčićevu rječniku.

GLASNINA, f. plaća glasniku, glasonoši. — isporedi kolač, muštuluk. — U Šulekovu rječniku (‚botenlohn‘).

GLASNIŠTVO, n. stajie, služba onoga što je glasnik; uopće što pripada glasnicima. — U Šulekovu rječniku: ‚botenwesen‘.

GLASNOĆA, f. osobina onoga što je glasno. — U Šulekovu rječniku: ‚lautbarkeit‘.

GLASNOST, f. osobina onoga što je glasno. — U Belinu rječniku (glasnos ‚vocalitas‘ 775^a), u Bjelostjencu (‚vocalitas‘), u Voltigijinu (‚vocalità, sonorità‘ ‚klang‘), u Stuličevu (‚vocalitas‘).

GLASNŌVIT, adj. vidi glasovit. — U jednoga pisca čakavca xviii vijeka, a iz nega u Stuličevu rječniku. Kad u tempal sveti na dvi strane stanu svi duhovno peti, glasnovit zuk gamu. Đ. Baraković, vil. 115. Slišasmo zvoneći nigde zvon glasnovit. 241. Ne slava ne zgine, dal' glasnovitija bude t' do istine. 246.

GLASNUTI, glasnŭti, pf. uopće kao perfektivni glagol prema glasiti. — Akc. se ne mijenja (aor. 2 i 3 sing. glasnŭ, part. praet. pass. glasnŭti). — Od xvi vijeka, a između rječnika u Vukovu (‚rufen‘ ‚voco‘, cf. zovnuti s dodatkom da se govori u Boci; glasnuti se ‚sich melden‘ ‚ostendere se‘ s primjerom iz narodne pjesme: Glasni mi se, Bog te ne ubio!).

a. aktivno. a) vidi glasiti, c. Glasni rič tvoja u uši moje. Nauk. brn. 56. — b) dati glas, učiniti glas. Meu to sluga glasne zvoncem trikrat. I. Ančić, svit. 189.

b. su se, refleksivno: glasnuti se, oglasiti se, odazvati se, javiti se glasom. Glasni se popu Andriji i zamoli ga. V. Vrčević, niz. 65. vidi i u Vukovu rječniku.

GLASNAK, m. u Šulekovu rječniku: ‚lärmkanone‘. — Može biti da je pisano griješkom mješte glasnik (koje vidi kod c)).

GLASOKLON, m. (mus.) kod pjevanja ili svi-

raća kad glas prelazeći preko različenijeh tona, na svrhu kao da pada (klone) na glavni ton. — U Šulekovu rječniku (‚cadenza‘).

1. GLASOMJER, m. accentus, akcentat. isporedi naglasak. — U jednoga pisca xviii vijeka (po zapadnom govoru glasomir). Jedna ista (riječ) ovdje se kratko, ovdje dugačko javlja, u jednom mistu prosto, u drugom polak pivajuć govore; odkuda ova razlika nego što ne imamo u našem pismopisu utvrđene glasomire, dolazi? Ovu doista ja ne bi znao drugačije nego nadslavci uređiti i razbiliti. J. S. Reljković xiv.

2. GLASOMJER, m. (phys.) sprava kojom se mjeri visina glasa (ili broj trepeta) u žice, strune što trepti. — U Šulekovu rječniku (‚tonmesser‘).

GLASOMJERAN, glasomjerna, adj. koji pripada glasomjerju. — U Šulekovu rječniku (‚prosodisch‘).

GLASOMJERJE, n. (gramm.) prosodia, nauka o akcentu i dužini slogova. — U Šulekovu rječniku (‚prosodie‘).

GLASONOS, m. vidi glasonoša. — U tri pisca čakavca xviii vijeka. Pripade kraju glas ovako rekući: ‚Ti ništar zuadući, vojske su na poļu krajinu sikući i robe i koļu; tako te sad moju‘, glasonos izusti. . . Đ. Baraković, vil. 36. Da mu se smrt zbude, glasonos zaupi. 54. 1. glasonos. 2. glasonos. I. T. Mrnavić, osm. 14. Neće glasonosi, ne zgaja usima. I. Ivanišević 285.

GLASONOSAC, glasonosca, m. vidi glasonoša. — U jednoga pisca čakavca xviii vijeka, a između rječnika u Voltigijinu: ‚corriere‘ ‚bothe‘. Raab koja biše prijala one uhode i glasonosce poslane od vojvode Josue. A. Vitajić, ist. 289. Po navješćenju i pripovidanju svetih glasonoscah i navistiteljih od riči Božje. 289.

GLASONOSAN, glasonosna, adj. koji nosi glas. — U pisaca našega vremena, a između rječnika u Stuličevu (novitatum plenus, qui res novas abunde nunciat). Onaj događaj, o kom je blebetljiva fama (bogiña glasonosna) pre vremena izveštija učinila. Nov. sr. 1835. 108.

GLASONOŠ, m. vidi glasonoša. — U jednoga pisca čakavca xviii vijeka. Merkurij glasonoš okol leteć piše. M. Kuhačević 117. Merkuriju, dragi glasonoš milij 131.

GLASONOŠA, m. nuncijs, čovjek koji donosi glas (vidi glas, f); vidi i glasnik, a). — isporedi glasonos, glasonosac, glasonoš. — Složeno je od osnova supstantivca glas i glagola nositi nastavkom ja; sj mijenja se na š. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Mikušinu (kod glasnik), u Belinu (‚nuncijs‘ 454^a), u Stuličevu (v. glasnik), u Vukovu (der die nachricht bringt, courier ‚nuncius‘, cf. glasnik). Glasonoša san postala. J. Armolušić 3. Kaluderij bijau onamo i amo idući glasonoš. A. Kanižlić, kam. 620. Da valade po glasonoši navistiti im. E. Pavić, ogl. 132. Žao mi je da sam vam žalostni glasonoša bio. I. Velikanović, prik. 28. Al' dopade itar glasonoša. Nar. pjes. vuk. 3, 125. Moj sokole, crni glasonoša! Oglad. sr. 2.

GLASONOŠJE, n. hod, put u glasonoš. — U Šulekovu rječniku: ‚botengang‘; glasonošje na kožu ‚botenritt‘.

GLASOPOZNAN, adj. poznat po glasu. — U Stuličevu rječniku (‚fama notus‘). — nepouzđano.

GLASOREČAN, glasorečna, adj. koji se reče u glas, vidi glasan, a). — Na jednom mjestu xviii vijeka. Glasorečne molitve. A. Kalić 521. — nepouzđano.

GLASOSLAVAN, glasoslavna, *adj.* u *Stulićevu rječniku* (gloriosus, inclutus, illustris³). — *sasma nepouzdanu.*

GLASOSLOVAN, glasoslovna, *adj.* koji pripada glasoslovju. — U *Šulekovu rječniku* (tonlehri^g).

GLASOSLOVLE, n. nauka o muzici. — U *Šulekovu rječniku*: glasoslovje (tonlehre^g).

GLASOUDAR, m. accentus, akcentat. — *ispoređi naglasak.* — U *pisaca našega vremena prema rus. гласоударење.* Da je ono „a“ bez glasoudara. Vuk, odg. na sitn. 7.

GLASOUST, *adj.* vidi glasan, a). — *Nu jednom mjestu xviii vijeka.* Iduć na žrijebu Jezus među glasoustijem klikovañim. S. Rosa 130^b. — *nepouzdanu.*

GLASÓVALAC, glasóvaoca, m. čovjek koji glasuje (vidi glasovati, b)). — U *Šulekovu rječniku* (stimmende; stimmgeber⁴).

GLASOVAN, glasovna, *adj.* vidi glasan, a). — *Nu dva mjesta xvi i xvii vijeka, i u Stulićevu rječniku (s drugijem nepouzdanijem značenjem):* v. glasovitejan. Graždane vuslišavše trube glasovne. Aleks. jag. star. 3, 242. Ispuñia zapovijod od ispovijdi glasovne. M. Dobretić 170. — U *Šulekovu rječniku sa značenjem: koji pripada glasu; vidi glasovni kluč* „stimmgabel“; glasovni živac „stimmnerve“; *tuko i u pisaca našega vremena (vidi glas, h).* Glasovna cedula „stimmzettel“. Jur. pol. terminol. 486. Glasovna listina, glasovni list „stimmliste“. 485.

GLASÓVAÑE, n. djelo kojijem se glasuje. — *Stariji je oblik glasovanje.* Ovo zlamenuje glasovañe i yapijañe puka izraelskoga. M. Dobretić 407. u *Šulekovu rječniku*: „abstimmung (votation)“; votirung⁴.

GLASÓVATEL, m. vidi glasovalac. Glasovatelj „stimmführer“ „votante“. B. Petranović, ruč. knig. 90. Jur. pol. terminol. 485.

GLASÓVATI, glásujēm, *impf.* glasiti, glosati. — *Akc. kuki je u praes. tuki je u impf. glásovah, u impf. glásuj, u pres. praes. glásujući; u ostalijem je oblicima onakav kakav je u inf., osim uor. 2 i 3 sing. glásovah, u part. praet. act. glásovao, glásovala, u part. praet. pass. glásován.* — *Od xvi vijeka, u između rječnika u Stulićevu (resonare, celebrare, decantare⁵).* a) vidi glasiti, a. aa) *aktivno.* Paval i vsi otei glasuju i govore protěvu tomu. Š. Budinić, sum. 61^b. Dostojno jest Boga službom glasa glasovati. I. Bandulavić 112^a. Po gradu na znano to čin' glasovati. I. T. Mrnavić, osm. 71. Ki dobri glasovi, viteže, glasuješ? 174. Hodit, letjet, plovit, glasovati, pasti i hranit se. A. Kalić 335. — bb) *sa se, pasivno.* Drugi dil Doñani od ñih se glasuju. I. T. Mrnavić, osm. 41. Neđa rič igdiri tot so ne glasova. 102. — b) *sententiam ferre, darati vjeme (vidi glas, f).* *ispoređi glasiti.* — *u naše vrijeme kod pisara.* Glasovati o čem, glas dati za koga, über etwas oder für einen stimmen⁶ „votare“. B. Petranović, ruč. knig. 91. Glasovati za što „stimmen für etwas“. Jur. pol. terminol. 486. u *Šulekovu rječniku*: „abstimmen (votisiren)“; votiren; die stimme abgeben⁶ kod „stimme“.

GLASOVIK, m. selo u Srbiji u okrugu topličkom. M. D. Milićević, kraļ. srb. 386.

GLASOVIR, m. klavir. — *Riječ nespretno naćivna (tobože po pućkoj etimologiji) u naše vrijeme od ñem klavir, kao da iz ñega izveć glas.* — U *Šulekovu rječniku*: „clavier; fortepiano“.

GLASÓVIT, *adj.* u kojega je (veliki) glas, *ispoređi*

redi glasan. — *Od xvi vijeka (vidi kod a, d) aa) aaa), u između rječnika u Vrančićevu (sonorus; vocalis⁷), u Mikaljinu (glasoviti, glasni, vocalis⁷; glasoviti, dobro glasni, sonorus, ad cantus inflexus⁸), u Belinu (vocalis⁷ 775^a; „celeber“ 183^a; „celebratus“ 301^b; „illustris“ 375^b; „eximius“; ućiniti glasovita „insignio“ 665^a), u Bjelostjenćevu (famosus, clarae fama, clari nominis; vocalis; sonorus⁸), u Jambrešićevu (famosus⁸), u Voltiđjinu (sonoro; rinomato⁹ „klingend“; ruhmvoll⁹), u Stulićevu (celebris, clarus, illustris, eximius, fama inclutus, sonorus, vocalis⁷), u Vukovu (glasoviti, što ina dobar glas (1) „laut“, clarus⁷ s primjerom iz narodne pjesme: Te mu puška bješe glasovita). — *Komp.*: glasovitiđi (A. d. Bella, rječ. 188^a; glasovitiđja. V. M. Gućetić 160; glasovitiđje. A. Kanižlić, kam. 24. itd.).*

a. *adj.* a) o riječi, govoru, plaću itd. kad biva na glas. Plać glasoviti. M. Vetranić 1, 480. Prići na izvrsnos molitve glasovite i pametne. B. Gradić, duh. 7. Prvo moļenje, koje se zove moļenje glasovito. M. Jerković 7. Molbe glasovite. M. Bijanković 94. Podpuna i glasovita hvala. I. Đorđić, uzd. 123. Neka čuje pisme glasovite. T. Babić, pism. 32. Molitva jest od veće vrsti: jedna se zove glasovita, a druga pametijva. J. Filipović 1, 277^a. Ispovijod glasovita oli ti na usta. M. Dobretić 170. Miko peva pesme glasovite. Nar. pjes. istr. 1, 38. — u ovijem se primjerima kaže o glasu: Nih glasovi vele bjehu visoci. glasoviti, ljubeljivi. B. Gradić, djev. 172. Trubļu trubeci i glas glasoviti klikujući. M. Jerković 63. — u ovom primjeru o lupanju: Lupanja glasovita. P. Kuežević, pism. 41. — b) vocalis, o slovu (vokalu) što se izgovara bez pomoći drugoga slova. Među ıima su (među slovima) sama pet glasovita. B. Kašić, rit. xvii. Glasovita (slovu) jesu ova pet. M. Orbin 329. Od ovizijeh triju glasovitijeh: „a, o, u“. J. Mikalja, rječ. predg. Italija poznaje ovo dvoje „i, j“, prvo glasovito, drugo neglasovito. I. Grlićić xxi. Da ćeš najti vrhu nihih slova glasovitih ovi nadslovak „“. Ant. Kadčić, predg. ii. — c) u kojega je jaki glas. aa) naj češće o spravañima koje su naćivene za to da daju glas. Poslaće mnoge anjele s trubļami glasovitijema. M. Orbin 227. Strašan glas će dati glasovita trubļa s nebi. A. Vitajić, ist. 546^a. Kamo tvoja zvona glasovita, Carigrade, lipoto od svita? Ant. Kacić, razg. 161^a. Što je zvono glasovitiđje, nego čegraćka. D. Rapić 252. Te mu puška bješe glasovita, te se čula u Kunor planinu. Nar. pjes. vuk. 3, 444. Glasovito zvono, dobar glas ina, daleko se čuje. J. Grupković. — bb) o ćeladetu. samo u jednom primjeru, gdje ćelade više u jednoj prigodi: Ka ću (grješkom ću) da više, ili ju izrani (gusa) ali ju posije, od sablje pogibe nesrićna Margita, jer jut do potrebe biše glasovita. H. Lucić 239. — u drugom primjeru o ıudskom grlu: Zavikao grlom glasovitim. Pjev. crn. 150^a. — cc) o žirinetu. u jednom primjeru. I letuće ptice glasovite. T. Babić, pism. 46. — d) celeberrimus, illustris, koji je na glasu (vidi glas, e. j) a) aa) ddd)). aa) o ćeladetu. aaa) obićno u dobrom smislu. Žena glasovita, dobra i mudra. Korizn. 79^b. Ondje istoćna sta bojnica, glasovita Sokolica, velikoga kći Mogora. I. Gundulić 331. Svilojević glasoviti. G. Palmotić 1, 309. Vulkanus kovać glasoviti vu to vreme jest bil. P. Vitezović, kron. 7. Imena od sveti poznani i glasoviti. L. Terzić 166. Glasovita pokornica. F. Lastrić, svet. 112^a. Čudotvorće po svemu svitu glasoviti. A. Kanižlić, fran. 136. Imaše za ljubovu glasovitu i prilijepu Ester. S. Rosa 14^b. Kraļ David inadiše u svojoj vojsci ove glasovite

junake i vitezove. *And. Kačić*, kor. 214. Mnogi i glasoviti bogoslovci uče. *Ant. Kadžić* 52. Slavni care glasoviti. *P. Sorkočević* 587a. Kad dođeš u treću sobu, u kojoj ćeš naći tu glasovitu i lijepu devojku, tu se zaustavi. *Nar. prip. vil.* 1868. 654. — *bbb) rjede u zlu smislu*. Od jedne glasovite bludnice. *I. Držić* 88. Glasoviti hrsuz i ubojica Baraban. *F. Lastrić*, test. 160a. Dva zločinca, dva razbojnika, dva grišnika glasovita jednako u kradi i zloći svojoj. *neđ.* 46. Samo ostadoše tri glasovita tata. *M. A. Rejković*, *sabr.* 40. — *bb) o kolektivnijem imenima što znače čeljad*. Glasovito tvoje pleme. *Ġ. Palmotić* 1, 38. Vidjeti ćeš slavnu Troju glasovite stan čeljadi. 1, 260. Jeda kuća glasovita jad će činit da ti umine? *I. Ivanišević* 180. Časni i vazda glasoviti spliski kapitulo. *I. J. P. Lučić*, *izk.* 27. Od njegove čete glasovite. *Nar. pjes. vuk.* 4, 59. — *cc) o mjestu. aua) o zemlji, državi*. Kijem države sloviinske su i sva Evropa glasovite. *Ġ. Palmotić* 2, 318. Neka budu glasovite naše strane iz tve desi. *J. Kavañin* 161b. Brojahu se pet kraljevstva, koja bijahu veoma glasovita. *D. Bašić* 150a. — *bbb) o gradu*. Gradovi su glasoviti u pepelu s tvojih plama. *I. Gundulić* 230. Zdrav, slobodni Dubrovniče, glasoviti, svijetli grade! *Ġ. Palmotić* 2, 5. Jedan glasoviti i plemeniti grad. *A. Vitalić*, *ist.* 252. Prvi biskup glasovitoga Solina. *I. P. Marki* 3. Da bi on porobio Perast, mjesto nakraj mora, mjesto glasovito. *Nar. pjes. bog.* 181. Jeruzolim glasoviti. *V. Došen* 58b. — *ccc) o zgradi (kući, dvoru, crkvi itd.)*. Da je došao da razori ovo templo glasovito. *Ġ. Palmotić* 3, 45a. Grada razumoga Salamuna po svem svijetu glasovita. *I. V. Bunić*, *mand.* 8. Glasoviti oni dvor Solomunov. *F. Lastrić*, *test.* 352a. U velikoj glasovitoj crkvi svete Sofije. *A. Kanižlić*, *kam.* 292. — *ddd) o rijeci, gori*. Glasovita Drava i Sava. *Ġ. Palmotić* 3, 4a. Diči se s jednom rikom glasovitom. *And. Kačić*, *razg.* 84. Gora od Libana glasovita. *I. Đorđić*, *salt.* 88. — *dd) o apstraktnom imenu što znači kakvo djelo*. Dobito s djelima svijetlijema i glasovitijema. *I. Držić* 274. Glasovite neka trude pak ponovit i on bude. *Ġ. Palmotić* 1, 198. Ter ga združih s vitezovim na rvaña glasovita. 1, 214. Glasovite po svem sviti igre čini Olimpika. 2, 372. Da skinuće Grigorije od crkve istočne i zajedno od zapadne učineno glasovitije bude. *A. Kanižlić*, *kam.* 24. Glasovito je pitañe kod bogoslovaca, da ne bude Adam sagrišio, bi li se sin Božji bio ĩputio. *A. Tomiković*, *gov.* 50. — *ee) o umnoj stvari*. Ah kreposti plemenita, nečuvena prije na sviti! tva spomena glasovita za izgled će uvijek biti. *I. Gundulić* 271. Čelije su grad nekada glasovita bile imena. 319. Ke ljepota glasovita po svemu se svijetu slavi. *Ġ. Palmotić* 1, 235. Hrabrenoš glasovita, ka se svuda pripovijeda. 2, 168. Negova svetiña od života toliko bijaše u starom zakonu glasovita, koliko kada s. Ivan krsitelj poče pripovijdat krsñene. *F. Lastrić*, *od'* 343. Da povrate slavu glasovitu. *J. Krapotić*, *pjesm.* 4. — *ff) o tjelesnoj stvari (koja je gljeglje i u preñešenom smislu)*. O bosanska kraljevino, glasoviti tvoj štit pade, tve se slomi vito kopje. *Ġ. Palmotić* 1, 360. Bojni ostavi mać i kopje i glasovito svoje oklopje. 2, 50. Kako je među cvitjem ružica cvit naj glasovitiji. *F. Lastrić*, *neđ.* 339. Svatko znade, kako je među svima rudoplavi zlato naj izvrsnitije i naj glasovitije. 339. To svidioći kniga glasovita. *Nadod.* 3. Koji mi iz svijeta donese naj glasovitiju to je naj izvrsniju stvar. *Nar. prip. bos.* 1, 36. — *gg) u jednom primjeru o dami koji se više slavi, sret-*

kuje od ostalih: Jesu li brž nike neđije glasovitije od ostalih? *Blago turl.* 2, 108. — *hh) kad se izriče uzrok s čega je ko (ili što) glasovit, može biti: aaa) u instr.* 1 dobrotom čuđi mile i ljepotom glasovite. *Ġ. Palmotić* 1, 180. Izgled ovoga vojvode dobrotom toliko glasovita. *A. d. Bella*, *razg.* 79a. — *bbb) u gen. s prijedlogom s*. Čovjek ovi glasoviti i s vandelskoga pripovijedanja i još većma s pokornoga i svetoga svoga životovanja. *I. M. Mattei* 226. — *ccc) u gen. s prijedlogom radi*, zaradi. *Gofredo glasoviti neporočne rad čistosti*. *J. Kavañin* 351b. Crkva zaradi mlogih čuđesa glasovita i poštovana. *A. Kanižlić*, *utoč.* 43. — *ddd) u loc. s prijedlogom u*. Izvan varoša, u jaćini dosti glasovita, imenom *Gabel*. *I. Zaničić* 103.

b. adv. glasovito. — komp.: glasovitijē. — između rječniku u Belinu (insigniter 665a), *u Stulićevu* (palam, publice, sonore, ellata voce), *u Vukovu* (hellaut, clara voce). — *u svojim primjerima znači što i na glas, u glas, u glase*. Misnik će riti oćenaš i virovanje i ost(ala) sve glasovito. *B. Kašić*, *rit.* 46. Bez ozira ovi onoga nagovara veće oćito; bezakonja carska mnoga svak spovijeda glasovito. *I. Gundulić* 484. Koja (ptica) glasovito vapije. *A. Vitalić*, *ist.* 341. Pjevajte glasovito. *I. Đorđić*, *salt.* 491. Neće se stidit suza proliti i s ueviñenom majkom svojom glasovito zaplakati. *F. Lastrić*, *test.* 99a. Po ĩhvoj prolitj kvi svjedoćili su glasovito istinu. *V. M. Gućetić* 120. Kliknula tankogrlu, glasovito. *Nar. pjes. bog.* 183. Jura više tanko glasovito. *F. Radman* 39. Prid korabñom misnici u trumbete glasovito pušći. *Đ. Rapić* 452. Ona više tanko glasovito. *Nar. pjes. vuk.* 1, 595. On zapjeva tanko glasovito. 2, 623.

GLASOVITELAN, glasovitelna, *adj. u Stulićevu rječniku* (celebrandus). — *nepouzđano*.

GLASOVITI, glasovim, *impf. u Stulićevu rječniku* (celebrare, commendare, laudare aliquem) s dodatkom da je uzeto iz Đorđića (?). — *sasma nepouzđano*.

GLASOVITŌST, glasovitosti, *f. osobina onoga što je glasovito. — U Stulićevu rječniku*: „nominis celebritas”.

GLASOVITSTVO, *n. ridi glasovitost. — U Stulićevu rječniku. — nepouzđano*.

GLASOVKA, *f. teskera, ceduļa ili loptica kojom se glasuje, daje glas. — isporedi glasovnica. — U Šulekovu rječniku*: „stimmkugel; stimuzettel”.

GLASOVNICA, *f. teskera, ceduļa kojom se glasuje, daje glas. — isporedi glasovka. — U Šulekovu rječniku*: „stimmzettel”.

1. GLASOVNIK, *m. ridi glasnik, a*. — *U jeđnoga pisca našega vremena*. Ima li cesva kobna prehodnika, jal' iz sela tužna glasovnika? *Osvetu.* 2, 87.

2. GLASOVNIK, *m. sud u koji se skupñaju glasovi (kod glasovña)*. — *U Šulekovu rječniku*: „stimmurne”.

GLASTAR, *m. Isatis tinctoria L., ñeka biljka, šilina, lat. glastum. — isporedi farbownik. — U Mikañinu rječniku*: glastar, trava, farbownik „guado” „glastum” i *u Stulićevu*: glastār, glastara „guado” „glastum”, a *iz ovoga u Šulekovu imeniku*: Isatis tinctoria L. 87.

GLASŪKATI SE, glāsŭkā se, *impf. dm. glasiti se (vidi glasiti, a, h)*. — *U Parćićevu rječniku*.

GLASUĀ, *f. ime kravi. F. Kurelac, dm. živ.* 24.

GLAŠATI, glašam, *impf. iterativni glagol prema glasiti*. — Na jednom mjestu xviii vijeka, a između rječnika u Stulićevu: *resonare, celebrare* s dodatkom da je uzeto iz *brevijara*. Jerbo se je počelo glašati po gradu da car imade odluku prikazati za kraja poljskoga svoga sina. A. Tomiković, živ. 167.

GLAŠČIĆ, m. dem. glasak. S. Mrkač 2.

GLAŠEŃE, n. djelo kojijem ko ili što glasi, ko ili što glasi se. — Stariji je oblik glaseŃje, u piscu (xvii vijeka) u glava dolazi, stoji svagda griješkom glaseŃje. — Između rječnika u Mikaljinu (glaseŃje), u Stulićevu (griješkom glaseŃje), u Vukocu. Čujućih glaseŃje od s. Saverija. B. Kašić, fran. 173. U kojih bude imati svako slovo svuda jedno vazda samo glaseŃje. rit. xvii.

GLAŠINCI, Glašinaca, m. pl. selo u Srbiji u okrugu topličkom. M. Đ. Miličević, kraj. srb. 413.

GLAŠKI, adj. koji pripada Glažu. — Na jednom mjestu xv vijeka i otale u Daničićevu rječniku (glaškyj i glaškyj). U Glažu grad. Glaški. Mon. serb. 439. (1446).

GLAT, f. kristal. — isporodi ledac. — Načineno od češ. hlát. — U Sulekovu rječniku: (glat) .krystallf.

GLĀTI, glām, *impf. vidi gledati, od čega postaje tijekom što je d ispalo, u ea se saželo u ā*. — Samo u pjesmi, i to jedan put već xvi vijeka, a u naše vrijeme dosta često; između rječnika u Vukocu. Gdi glaš mi plač luti i žalos ku družu. Ć. Držić 423. „Jesi l' vid'la koŃa moga?“ „Nit' sam glala, ni videla“. Nar. pjes. vuk. 1, 276. Svaki jako glajte po Turčina, al' nemojte pušaka metati. 4, 148. Ko gledaš, gla u zemlju crnu. Pjev. crn. 176^a. Pa ih jadna zaboravlah u jad za me! glajué tebe pod oružjem, ružo moja! sve krajeve uvatio, bratska rano! Vuk (?), živ. 189. — na jednom mjestu radi stiha ima glaa nješte gla: Da ga glaa majka mjesto sina. Pjev. crn. 176^b.

GLATKATI, glatkam, *impf. vidi gladiti*. — Na jednom mjestu xviii vijeka. Gladkati obrve. I. Velikanović, prik. 26.

GLATKOĆA, f. vidi glačina (i radi akcenta). — U rječnicima: u Bjelostjenčevu (gladkoća, gladkost, laevitas), u Jambrešićevu (gladkoća, glabritas), u Voltigijinu (griješkom gladkoća i gladkoća), u Stulićevu (gladkoća). — u naše vrijeme u Sulekovu (glattheit).

GLATKOGOVORAN, glatkogovorna, adj. koji glatko govori. — U Stulićevu rječniku: glatkogovorani „blandiloquentus“. — u pouzdano.

GLATKOGOVORNICA, f. glatkogovorno žensko čelade. — U Stulićevu rječniku (glatkogovornica). — nepouzdano.

GLATKOGOVORNIČIĆ, m. dem. glatkogovornik. — U Stulićevu rječniku (glatkogovorničić „blandiloquentulus“). — nepouzdano.

GLATKOGOVORNIK, m. glatkogovorani čorjek. — U Stulićevu rječniku (glatkogovornik). — nepouzdano.

GLĀTKŌST, glĀtkosti, f. vidi glačina. — U rječnicima: u Francićevu (gladkost, laevitas), u Belinu (gladkost 111^b), u Bjelostjenčevu (gladkost kod gladkoća), u Voltigijinu (gladkost), u Stulićevu (gladkost, politio, expolitio). — u naše vrijeme u Sulekovu (glätte; glattheit).

GLATKOVAŃE, n. djelo kojijem se glatkuje. — Stariji je oblik glatkovanje. — U Belinu rječniku (glatkovanje „expolitio“ 111^b) i u Stulićevu (glatkovaŃe).

GLATKOVATI, glatkujem, *impf. gladiti*. — U Belinu rječniku (gladkovati „laevigo“ 441^b) i u Stulićevu (gladkovati, v. gladiti).

GLATONIJA, f. vidi glatonija.

GLATUN, m. lat. glutu, tal. ghiottone, sladokus, obloguz. — U jednoga pisca čakavca xvii vijeka. Glatun gñuse njegove (scorje) hoće jisti. F. Glavinčić, cvit. 148^a. Glatun u tminah sidiéi bude gladovati. posl. 52.

GLATUNIJA, f. osobinu onoga, što je glatun. — Načineno od glatun talijanskijem nastavkom ia. — U istoga pisca u kojega ima i glatun. Adam u betege, zgora rečene, glatunije upade radi. F. Glavinčić, cvit. 61. — U istoga pisca ima i oblik glatonija. Glatonija (je) prikoredno pozelenje blagovanja. F. Glavinčić, cvit. 148^a. Bi napojen žući proti glatoniji. 393^a.

GLĀVA, f. caput, u čeladeta i u višijeh životinja dio tijela u kojem je mozak, i na kojem su plemenitija tjelesna osjećajna (kao vid i čuvenje). — Akc. se mijenja u dat. sing. glāvi, u acc. sing. glāvu, u voc. sing. glāvo, u nom., acc., voc. pl. glāve, u dat., instr., loc. pl. glāvama. — Riječ je ne samo praslavensku (golva), isporodi stslav. glava, rus. ro.ova, češ. hlava, polj. glowa, nego i litavska: galva. — U srčijem je rječnicima.

a. u čeladeta.

c) u pravom, tjelesnom smislu.

a) kao dio ljudskoga tijela uopće.

aa) u širem smislu see ono što stoji na vratu, dakle i lice (isporodi kod bb). aaa) uopće. Kad ne nosi glave tilo, mreina je. V. Došen 78^b. Svu je vojsku glavom nad(h)itio. And. Kačić, razg. 232^a. Sve je kolo glavom nadvisila. Nar. pjes. vuk. 1, 405. Pade Mujo u travu na glavu. 1, 545. Na Balačku jesu do tri glave. 2, 152. Pade Demo glavom bez uzglavlja. 2, 415. Kao da mu je torba na glavi (tako ne vidi). Nar. posl. vuk. 130. Dok su još ova dva zuba meni u glavi. Nar. prip. vuk. 16. — i u metaforičkom smislu, gdje se ističe da je glava pretežnija od ostaloga tijela (isporodi kod f). Ne tribovaše caru vašemu, glavu videći, s nogami besiditi. Aleks. jag. star. 3, 236. Isukrst je glava naša, a mi smo njegova uda. M. Zoričić, osm. 39. — (bbb) čelade miče različitim načinima glavom, čim često može i pokazati svoju misao, tako n. p. glava se može prignuti, glavom se može prikloniti (što može biti i znak poniženja). Prignuvši glavu i poniknuvši g zemlji. M. Divković, bes. 32^a. Sveti otac pomolivši se, prignu glavu. F. Glavinčić, cvit. 117^b. Vidi toliko on, koliko ostali. da prilika divice Marije glavu mu prignu. J. Banovac, razg. 15. — Pokleknuvši divica i glavu priklonivši. Živ. kat. star. 1, 224. U to meni drug moj glavu priklonivši, reče. P. Zoranić 11^b. Priklonu glavu svoju i poklonu se tebi. Aleks. jag. star. 3, 268. Poklonivši svetu glavu tvoju, reče: „Ovo raba gospodinova“. M. Jerković 16. Glavu skloniti, prikloniti, nagnuti „caput flectere“. J. Stulli, rječ. 1, 174^b. — PoklaŃaju glavu do zemlje. Sava, tip. stud. glasu. 40, 138. Koji glavu klaŃa prisvetonuu imenu Isusa. Ant. Kadečić 371. — PodkŃuiti glavu pod maé i umrijeti. M. Divković, bes. 87^a. — Ne nosimo doli glavu, kan' da ćemo pasti travu. V. Došen 117^a. — metaforički, kao ponižiti se. Ponižili smo glave naše. I. Bandulavić 31^b. isai. 58, 3. Pak se holec ne ponosi, dali nizko glavu nosi. V. Došen 35^a. Ima prvje prignut glavu pod proklesstvo. M. Dobretić 521. umo može spadati i oro: Priklonuu glavu oštar moé ne siéu. Aleks. jag. star. 3, 294. — glavom se klima (kima). Glavom svuda kima i sobom privraća, posazuje

očima, da san se odvrća. M. Marulić 10. *po načinu kako to biva, može značiti da se što ne odobrava*: I glavom pokima rekši: „Mudri neće, da se nitkor nima hvaliti odveć“. P. Hektorović 26. Aleksandar knihu pročtiv i glavom pokinav reče: „O neizrečene grđine i oholosti tvoje, Dariju!“ Aleks. jag. star. 3, 238. *ili da se na što pristaje*: Neka glava tvoja odgovori, to jest isto glavom kimni. M. Divković, bes. 100^b. Ti me pitaš, ode li Ivau u mlin? Ja mućeci prignem glavu k tebi, doisto ti svidočim, da je otišao. F. Lastrić, ned. 177. Ona zakima z glavom da je. Nar. prip. mikul. 20. U sudu se glavom ne klima nego govori. Pravdonoša. 1852. 10. — *glava se podiže, uzdiže, nosi visoko*. Pogledajte i uzdignite glave vaše. N. Rašina 13^b. luc. 21, 28. Jaše u zlatu koža vrana, glavom diže, gleda oholo. I. Gundulić 291. Hodi nadigavši glavu kao jelin. J. Filipović 1, 77^a. Momak leži ni glave ne diže. Nar. pjes. vuk. 1, 168. Glavom diže Ćutica Bogdane, glavu diže, dignut' ne mošaše. 1, 544. — Uzvisivši vrat i glavu hode. M. Divković, bes. 97^a. — Dobar vojnik visoko nosi glavu, kada dobra koža jaše. Đ. Baraković, vil. 95—96. — Ona divojka drži glavu kao jelin. J. Filipović 1, 297^a. — *metaforički, kao ponositi se, oholiti se*. Glavu više svih nosiše. M. Marulić 259. Saražini glavu podvigoše vojem Mahometom. Š. Kožić 42^b. Ter ki tvrde glavu diže cijće proklete oholasti. N. Najlašević 1, 157. Svi ki te nenavide glave uznose, zlobu slide. A. Vitaljić, ist. 270^a. Glavu na tojazi nositi „superbe incedere, nares crispare“. Glavu prema komu, suproč komu podignuti „in aliquem insurgere“. J. Stulli, rječ. 1, 174^b. Oholu je glavu suproti erkvi podigao. A. Kanižlić, kam. 434. Otmanović care po visoko glavu nadizaše. And. Kačić, razg. 312^a. Za to gori držiš glavu, da nebesku išteš slavu. V. Došen 147^a. Nositi glavu na visoko, odnositi glavu kao svirac „den Kopf hoch tragen“. u *Šulekovu rječniku (kod „Kopf“)*. — *glavom se kreće, maše itd.* Aleksendar nače zubi skržitati i glavom kretati. Aleks. jag. star. 3, 307. Psovahu nega krećući glavam svojim. I. Bandulavić 87^b. mat. 27, 39. Svi kako ono nima zamuknuhu, i opomenuvši se glavami počehu kretati. F. Glavinčić, cvit. 225^a. — Ako li trenem glavom mičući tam ovamo, svidočim da otišao nije. F. Lastrić, ned. 177. — Mašu glavom. Đ. Daničić, psal. 22, 7. Starac osta mahajuć glavom. S. Ćubiša, prip. 263. Mogao bi mahnuti glavom i prošaptati: „Ovde nešto ima!“ M. Đ. Miličević, jur. 7. — Uzmahuje i glavom i snagom. Nar. pjes. vuk. 2, 282. Manu glavom i ostalom snagom. 2, 112. — *glavom se vije, vrti*. Viti glavom „mover la testa, come suol farsi o per ischerno, o per dolore“, agitare caput“. A. d. Bella, rječ. 730^b. Poče očima zavraćati, glavom vrtiti. J. Filipović 1, 509^a. *metaforički*. Oholome glavom vijū. G. Palmotić 3, 188^a. — *glava se obraća, okreće*. Ne baješ ni obraćat glave. Pjev. crn. 23^b. Omere, niti vraćaj ka Stambulu glavu. Osvetn. 3, 63. — Pa im paša oštre riječi kriči: „Koji godir natrag vrne glavu“. 3, 133. — Na šatora ne okreće glavu. Nar. pjes. vuk. 2, 194. — *metaforički, kao paziti na što*: Da je bješe Srbim ugrabio, ako hoćah glave obratiti. P. Petrović, gor. vijen. 19. Ja ne bih na te ni glave obratio. S. Ćubiša, prip. 212. Za tebe je već on mrtav, kad glave ne obrnu na tebe ovoliko gomilu godina. Pravdonoša. 1852. 23. Nitko nije glave na to okrećao, dok ne dođe Jenneru do ušiju. M. Pavlinović, rad. 58. — *glava se odvrća*. Pa na stranu odvratio glavu, ne šeo višo ni gledati Ćubu. Nar. pjes. vuk. 2, 122. — Kad

devera Mitra ugledala, od nega je glavu zanjela. 2, 633. — *metaforički, kao ostaviti koga, proći ga se*: Jesi li od nega glavu odvratio? P. Knežević, osm. 19. — *glava se naslonia, glavom se ko naslonia*. Ružno si se glavom naslonio, a mučno si nešto pomislio. Nar. pjes. vuk. 2, 542. Na kuma se glavom naslonila. 2, 25. — Glavu prikrivivši na križu plakaše. M. Divković, bes. 355^b. *slični su i oni primjeri*: Dovesiti se, kako se reče, dokle se stavi glava na tugdjelu. M. Orbin 66. Panuo joj glavom na kriće. Nar. pjes. vuk. 2, 279. Smotao sam glavu pod kukavni moj pokrivač i naplakao sam se. M. Pavlinović, rad. 156. — Luko, na vidjelo ne pomilaj glavu. Osvetn. 2, 81. — *ccc) kako je što namješteno prema glavi, kaže se različitim načinima (može značenje biti i kao kod bb))*, n. p. I ko carski s prva doni lis na glavu pak na usta, kraju primije ga i pokloni. I. Gundulić 447. I na glavu kami dofatio. Nar. pjes. vuk. 2, 83. Hoće l' donet na glavi miricu? M. A. Rejković, sat. G3^b. — On ga (*list*) prima i vrh svoje glave stavja, pak celiva. I. Gundulić 394. — Viš' glave joj kondir vinu. Nar. pjes. vuk. 1, 331. Više moje glave ružu usadite. 1, 393. Ona sjede Muju više glave. 1, 569. — *vidi 1. čelo, 2. k)*. — Kruna se vija i nadviša svrhu okoliša svete glave tvoje. M. Jerković 102. — Pod nega bi karanfil sterala, a pod glavu rumenu ružicu. Nar. pjes. vuk. 1, 451. Studen kamen pod glavu metati. 1, 220. Pod glavom joj zlaćeni noževi. 2, 16. — Zade joj lale za glavu. 1, 222. Otkud mi lale za glavom? 1, 223. — *ddd) pošto je glava na jednom kraju ljudskoga tijela, kad se hoće istaknuti, da se govori o cijelom čeladetu, kaže se*: od glave do pete, od glave do trave *itd.* Sva ti je put od glave krvava do peta. N. Najlašević 1, 144. Koji otrne od glave do peta. M. Držić 398. Ti si mamen tere nebog od vrh glave do pet od nog. P. Hektorović (?) 144. Gledajte ga od glave do pete kako je izrađen. J. Banovac, razg. 161. Gubavi od glave do petu. F. Lastrić, od' 264. Od vrh glave do dno pete. And. Kačić, kor. 58. Razgledavši ga od pete do glave. 162. Izmjeriti koga od pete do glave (poznati ga dobro). Nar. posl. vuk. 99. Od glave do pete (n. p. odenuti koga). 232. *i u prenesenom smislu o čemu što nije čelade*: U toj knigi nije tako govoreći od pete do glave zdravja. A. Kanižlić, kam. 280. — Vi prokleti od glave do nogu. Đ. Rapić 10. — Ke (*gorčine*) tope brižnu me i dave, pogruziv od stope tja deri do glave? H. Lucić 231. Od vrh glave do stupaja a summo ad imum“. A. d. Bella, rječ. 170^b. — Tako zgore kućka Ikonija savrh glave do zelene trave. Nar. pjes. vuk. 2, 179. Okititi tebe dukatima savrh glave do zelene trave. 2, 284.

bb) u užem smislu, gorući i stražni dio (sre ono na čemu raste kosa); suprotno je lice, obraz. oro je značenje: aaa) svagda kad se govori o kosi. Učini bradu i glavu ostruga. Aleks. jag. star. 3, 222. Pram prosuti na ne glavi. I. V. Bunić, mand. 10. Kamo s glave kosa gusta? V. Došen 44^b. I gori joj kosa navrh glave. Nar. pjes. vuk. 2, 13. Iz glave je kose išćupala. 2, 112. Koja bi žena učinila da je muž otpusti ošišane glave. Pravdonoša. 1851. 25. — *bbb) kad se u nekijem slučajevima kaže kakva je glava, jer se misli na kosu*. Vrže čordu pod bijelu glavu. Nar. pjes. istr. 1, 12. Bogougodni kaluder bijele brade i glave. Nar. prip. vuk. 122. Starac Obren sijelu uz prag prislonio glavu. Osvetn. 1, 34. Načće kalpak na čelavu glavu. Nar. pjes. vuk. 1, 523. — *amo bi spadalo i rusa glava što se vrlo često nahodi u pjesmama, ali se pridjev rus dodaje*

obično bez obzira na njegovu značenje, te rusa glava znači: glava uopće. — ccc) uz glagole česati, češljati, mazati, i druge kod kojih se ima naj veće obzira na kosu. Otac češe se po glavi. M. A. Rešković, sabr. 54. — Pomas svu prinese i na glavu oblije nemu. I. V. Bunčić, mand. 19. — ddd) s glagolom bojeti. Udij zaboli ga glava, ufati ga ognica. A. Kanižlić, kam. 889. Ali te je zabolila glava od groznice bola velikoga? And. Kacić, razg. 45^a. Koja mi je tanka i visoka, za onom me boli glava, majko. Nar. pjes. vuk. 1, 239. Ona, jelo, tanka i visoka, od one me glava zabolela, ona, jelo, b'jela i rumena, s one me je i sree i glava. 1, 272. Od muke ga glava zabolela. 2, 335. Od vina ga luto boli glava. 2, 159. Luto me je zabolela glava. 2, 630. — u metaforičkom smislu, ridi bojeti, II, 2, a, β) e) (I, str. 536^b—537^a). Ponukavca glava ne boli, nemini unquam alterum hortanti caput doluisse. J. Stulli, rječ. 1, 174^b. Glava li ga boli? (Kad se kazuje da ko nema uzroka s čime biti nezadovoljan). Nar. posl. vuk. 41. Od znana boli glava, od neznana i sree i glava. M. Pavlinović, razl. spis. 131. S toga me ne boli glava, jeh lasse mich das nicht anfechten' u Šulekovu rječniku (kod „anfichten“). amo spada i oro: Gori mu glava kao Futoškom knezu. (U Bačkoj). Nar. posl. vuk. 41. — cc) kad se gorori o ranama, udarcima itd. Koji put i krvavi glava bude. F. Lastrić, itd. 320. A ja lonac, pa u glavu! puče lonac, puče glava. Nar. pjes. vuk. 1, 177. Ne udri jelu po grani, neg' mladu Janu po glavi. 1, 310. Pak uzima svoja dva nećaka, i o kamen glave im razbija. 1, 540. Pak dovati onu kupu s vinom, pa udara careva čauša, pršte kupa a pršte i glava. 2, 431. u metaforičkom smislu: Već ev vam na lijepu pozdravje, da o kamen glavom n' udarate. Osvetn. 3, 77. — ff) kad je riječ o pokrivaću, obarivanju, odijevanju glave, ili nasuprot o otkrivanju itd. U ruho pritamno pokriv se po glavi. G. Držić 403. Odkri prid sjajni glavu svoju. B. Kašić, per. 120. Veo na rusoj glavi okolo suježan svit mu je u sto dijela. I. Gundulić 299. Odkrije glavu prid poglavnikom. I. T. Mrnavić, ist. 19. Sluga ne odkrije glavu svomu gospodaru. Ant. Kadčić 228. Prsten na ruci, venac na glavi. Nar. pjes. vuk. 1, 33. Na glavi mu kalpak i čelenka. 1, 373. Što t' je, rano, krvava dolama? što si, rano, ti zavio glavu? 1, 540. Zbaci s glave bugarsku šubaru. 2, 150. Oko glave bijele kanke. 2, 268. Ne dam s glave tastove čelenku. 2, 556. Dok je glave, biće kapa. Nar. posl. vuk. 64. Po glavi kapa se obamira. M. Pavlinović, razg. 90. — ggg) kad se ističe lice, kao suprotno glavč. Nu se zagledaj, gospoje, u moju viru pravu, kako no i ja u tvoje lice i rusu glavu. H. Lucić 211.

b) bez glave čelade ne može živjeti, i glava se shrata kao mjesto gdje naj više stoji sila što uzdržava život. isporodi i β). au) ubija se ko tijem što mu se odijeljuje glava od tijela, te se kaže da se glava sijerč, atkida, itd. Usčeenije glave Jovana Kristitelja. Mon. serb. 2, (1189). Da mu se ima glava odsliti onomu koji je sagrišio. 378. (131). Usicite mi glavu. Mon. croat. 228. (1527). Vsim nam glave posici mećem svojim. Aleks. jag. star. 3, 267. Puške, kopja, sablje, maći zgradaju prsi, koju grla, sijeku glave, sve se tlači. I. Gundulić 415. Da odsicem Olofernu glavu. F. Lastrić, test. 20^a. Ja bi tebi osjeko pri ranoem rusu glavu. Nar. pjes. mikl. Beitr. 27. Bog ubio cara i cesara i Latina dužda Mlečanina koji neće da zametnu ratu, da se vlaških glava nasicem. And. Kacić, razg. 307^b. Pak mu rusu odsijeco glavu. Nar. pjes. vuk. 2, 146. Odsjekose tri stotine glava.

2, 154. — Mehmet ko im glavu skinu. J. Kavačin 185^b. Da mu rusu glavu skinu. V. Došen 124^a. A divu je glavu okinuo. Nar. pjes. vuk. 2, 37. Sad će tvoju glavu ukinuti. 2, 279. Skide glavu Turčin-Mustafa-agi. 2, 343. Iskide mu iz ramena glavu. 2, 424. — Sad Turčin joj glave riže. J. Kavačin 288^a. — (Mać) prama sebi da tko trgne, sebi glavu da odragne. V. Došen 180^b. — Čorda sinu, rusu glavu svinu. Osvetn. 4, 63. — Tere mu je odmašio Turčinu rusu glavu. Nar. pjes. mikl. Beitr. 56. — Glavu moreš svijeh Turaka jednim mahom odvaliti. J. Kavačin 220^a. — Pokli glavu nemu obara, čašu od lupije 'e učinjo. 259^b. — Da mu na tleh glavu hite. 297^a. — Nega čini pogubiti, maćem glavu nem' odniti. P. Hektorović (?) 170. — Sista pape sveta, komu glava bi vazeta. 80. — Gelat će ti glavu izgubiti. Nar. pjes. vuk. 2, 610. — Pustil bih pri s mojom razstavit se glavom. H. Lucić 188. Z glavom ga rastavi. Đ. Baraković, jar. 53. Kad mać Irudov glavom te rastavi. A. Vitičić, ost. 406. Rastavi mu glavu i ramena. Nar. pjes. vuk. 2, 625. — I despota Vukašina razbi i s glavom još razdli. I. Gundulić 566. — stiči su i ovaki primjeri: Jedno Ture izmakulo bilo, ne bi l' Janku ugrabilo glavu. Nar. pjes. vuk. 2, 323. Pak je Marko vili vazel glavu. Nar. pjes. istr. 1, 29. 'Ko se nećeš junak poturčiti, rusu ću ti glavu ufatiti. 1, 54. — bb) kaže se da glavu padne, otide' itd., kao pasivno premu aa). Neka naša glava pada, a tve carstvo mirno živi. I. Gundulić 504. — Tomu glava hvrkne kad (ga) sabljom udare. B. Krnarutić 18. — Da će mu glava otić. S. Badrić, ukaz. 29. Bože mili, na svem' tebi vala, kad brž' ode sa junaka glava! kan' da nije na nemu ni bila! Nar. pjes. vuk. 2, 424. Makar naše i otisše glave. Osvetn. 2, 90. — Muči, oće ti sada doli glava pojti. Mon. croat. 203. (1513). — cc) kome je odsječena glava, kaže se da je izgubi, ostarj. Za vašega cara u boju izgubiti rusu glavu. I. Gundulić 290. Glavu izgubi pod svojim eadorom. I. J. P. Lučić, razg. 7. Idi, dužde, izgubio glavu! Nar. pjes. vuk. 2, 335. — I na smrt pojti spravan glavu ostavit. Đ. Baraković, vil. 152. — Plativ skupo što je kvara bilo, s pleća rusu usijavši glavu. Osvetn. 1, 11. — dd) kad čelade spase svoj život, kaže se da nosi, iznese' itd. glavu. Živ na ove pokrajine srećom iznijeh glavu svoju. G. Palmotić 2, 67. Evlogijo, da živu glavu iz dvora iznese, u goru pobijže. A. Kanižlić, utoč. 134. Nećeš izič' ni iznijet' glave, a kamo li izvesti devojke! Nar. pjes. vuk. 2, 149. Bježi da izneseš glavu. Pjev. crn. 103^a. — Nećeš danas unijeti glavu. 45^b. Ako je ta bezakonik unio glavu u moju zemlju, vezana ću ga opremiti u Kotor. S. Lučić, prip. 231. Sam iguman Todossija škrim i unese u pećinu glavu. Osvetn. 3, 54. — Da se kripko baš podnese, živu glavu kad odnese. V. Došen 124^a. Ja ti volim, da bježimo, ago, ako nam je odnijet glavu drago! Osvetn. 1, 65. — Nidau živu glavu ne ponese. Nar. prip. mikl. 52. — Jer se nećeš nanositi glave. Nar. pjes. vuk. 2, 218. Zelen bore, glave im zaštriti, neće ih se dugo nanositi! Osvetn. 4, 57. — amo spadaju i orakovci primjeri: Ne bi se otole živ i s glavom oslobodio. I. Dordić, ben. 138. Bježi s glavom u stijenu, Luko! Osvetn. 2, 80. — po tome se kaže i da čelade bježi glavom bez obzira, kad se boji smrti te bježi ne obzirajući se. Biž, delijo, glavom brez obzira. F. Radman 36. Turci poljekoško glavom bez obzira. Pjev. crn. 234. — cc) glava ima istu vrijednost i u orakovijem primjerima, te se može zamijeniti dočikle i riječju život: Glavu svoju

položil jesi. Aleks. jag. star. 3, 265. I stokrat sam podlagala za vas na smrt moju glavu. G. Palmotić 2, 216. — Držan mu si glavu tvoju. I. Gundulić 488. — Eto tvoje sablje a ovo moje glave! Nar. prip. vuk. 64. Evo moje glave! t. j. ako ne bude tako, ubij me! Pravdonoša. 1852. 14. — Na čast tebe tvoja rusa glava. Nar. pjes. vuk. 2, 132. — Da mu neću pridat Svetigrala, dokle mi je na ramenu glava. And. Kačić, razg. 103a. Živa mene na ramenu glava! Nar. pjes. vuk. 1, 563. Dok je mene i na mene glave, ne dam tebe crnom Arapinu. 2, 395. Ne mislim se sa Šarcem rastiati dok je moje na ramenu glave. 2, 440. — Sve vojvoda iščekao druge, i brojio na junacih glave. Osvetn. 2, 162. — Evo sam se Bogu zarekao, da ću ići u goru zelenu i odmetnut u hajduke glavu. Osvetn. 2, 19. — Bižeći od nemila do nedraga, gdi će glavi misto naći. And. Kačić, razg. 42. — Ka vil' gizzdava veće nam je draga nego naša glava. M. Držić 94. A ja volim moju rusu glavu, neg' sve blago cara čestitoga. Nar. pjes. vuk. 2, 391. Svakomu je svoja glava draga. Osvetn. 2, 55. *po tome se i stvar vrlo draga ispodređuje s glavom.* E ga drži kako svoju glavu. Nar. pjes. vuk. 2, 610. Da te držim pored svoje glave, da te ranim medom i šećerom. 2, 209.

c) glava je odijeljena od tijela. aa) uopće. Ali vele huda je muka, ku vidjenje sved mu dava od skorenijeh susijeh ruka i od usahljih crnijeh glava. I. Gundulić 336. Za zrealo i zabavu vele bi ti bilo bolje, da si uzela mrtvu glavu. I. V. Bunić, mand. 29. Te ti vidi, šta je u zobnici, il' je glava, il' zlatna jabuka. Nar. pjes. vuk. 1, 547. Uze glavu svetoga Lazara. 2, 324. Ode glava preko poļa sama, sveta glava do svetoga tela. 2, 325. Pa sve glave pred cara iznosi. 2, 365. Još Arapci glava progovara. 2, 378. Sva avlija glavam' nakičena. 2, 420. Mrtva se glava po sokaku vaļa, još se višem jadu nada. (Iza naj većega zla može biti gore. U Risnu). Nar. posl. vuk. 183. — bb) metaforički se kaže da je kome glava u torbi, kad mu je život na pogibli, te kao da mu je glava već odsječena. Nosim glavu u torbi. Starine. 11, 117. (1678). Glavu u šaci držati, glavu u torbicu sviti, vitam exponere, in periculo vitae versari. J. Stulli, rječ. 1, 174b. Metnuti glavu u torbu. (Pregoreti svoj život). Nar. posl. vuk. 178. Volim mahnut preko gore crne, a u torbi glavu prenositi. Osvetn. 2, 11. — cc) u očekijem primjerima stoji glava metaforično za život. Sad ti prose našu glavu, za pak tvoju poraziti. I. Gundulić 498.

d) glava je dio tvjela kojijem se misli, te se shvata ili uprav kao nekakav sud u kojem stoji um, pamet, ili baš kao sam um, sama pamet. s prvijem značenjem govori se često (metaforički) o glavi, kao o stvari posve tjelesnoj, materijalnoj. aa) uopće. Grad glavom zaslaua. Đ. Baraković, vil. 111. Od snage je mudros veća, desnica se glavi klaūa. G. Palmotić 1, 227. Dosta je, da sam ja u moj glavi ovako namislila. 2, 94. Tijem ako vam svijest je u glavi, ne budite tvrdoglavi. J. Palmotić 283. Plodna ona mlogostrukih himba i laži glava. A. Kanižlić, kam. 370. Ludi su izviti glave ih. S. Rosa 64. Da sama vladati može po nežinoj glavi. M. A. Rejković, sabr. 67. Glava a! (podignuši ruke i raširivši sake prema glavi) a u glavi na! (kao uhvativši se palcem i kažiputom za zube, i znači: glava velika, ali prazna). Glava je skuplja s jezikom nego bez jezika. (Vredniji je čovek koji umije govoriti nego onaj koji ne umije). Glava je starija od knige.

Nar. posl. vuk. 41. Nema četvrte daske u glavi. (čanut je malo). 205. Pop se ne bira po bradi, no po glavi. 255. Mislite i loše, ali svojom glavom mislite. M. Pavlinović, rad. 10. Carevi ti, držeć u svojoj glavi. razg. 98. Sabja ti u ruci a duša u glavi, pa udaraj kuda znaš. Pravdonoša. 1852. 10. U stara glava a u mlada snaga. V. Bogišić, zborn. 31. Ima pameti, soli u glavi, ima zlatnu glavu, er hat kopf. Nije po glavi ozebao, nije bez glave, er ist nicht auf den kopf gefallen. u Šulekovu rječniku (kod kopf). — bb) o kakvoj misli (osobito ako je u ujoj što čudnovato) govori se kao o nečemu što ulazi u glavu. aaa) kad ko koga što uvjeri, na što nagovori, ili se čelade samo uvjeri, kaže se da se ono u glavu starč: Mnoge zale misli u glavu ti stavi. A. Georgiceo, nasl. 133. Dojde djavuo među bogace, pak jim stavi u glavu, s kolikim su trudom stekli ovo blago. B. Leaković, gov. 46. — mēce: Metne sebi u glavu. D. Obradović, basn. 230. amo spada i ovo: Metnuti kome crva u glavu. (Kazati mu što, da se uznemiri). Nar. posl. vuk. 178. — ili dragijem očekijem glavotina: Nima sumūu u glavu klade. I. Zanotti, en. 7. Foley je zapeo u glavu dokopati se tajne. M. Pavlinović, rad. 77. Foley zakapi u glavu, da se dočepa tajne. 77. Ubi, zasiječe, ubrazi si nešto u glavu, er hat sich etwas in den kopf gesetzt. u Šulekovu rječniku (kod kopf). — bbb) kad ko promišli što nenadno, čudnovato, kad mu takovo što padne na um, kaže se da mu je došlo, skočilo, šunulo, itd. u glavu. Premda mu je posli došlo u glavu pobignuti. M. Dobretić 313. Skočiti komu štogod u glavu, šnuti u glavu, saltar in testa, cioè venir in mente, in cognitionem incidere. A. d. Bella, rječ. 730b. Što mu more skočiti opet u glavu. M. Dobretić 433. — Zavrtilo mu u glavu, da će u Pariz. M. Pavlinović, rad. 65. — Uvrtili mu se nešto u glavu, er hat sich etwas in den kopf gesetzt. u Šulekovu rječniku (kod kopf). — nešto je drukčije uljesti u glavu u orom primjeru (kad se ko što uvjeri): Da je on Hrist ne mogae im u glavu uljestiti. S. Rosa 59a. — ecc) uzeti, primiti u glavu može značiti: domisliti se, namisliti, uvjeriti se, uglariti se. I večerajući pade od zida jedan malan piļak, uze oni mladić u glavu, da se ono niko baca da izade na rok po večeri. J. Banovac, razg. 135. Što ako li primi u glavu, biti će mudriji. A. Kanižlić, kam. 123. Tvrdo je u glavu primio nauk trpeža i krpeža. M. Pavlinović, rad. 43. — cc) prema bb) kaže se da se kome što (misao) diže, radi, izvlači iz glave. Dignuti nije samje i(z) svoje glave. M. Dobretić 134. Komu štogod iz glave dignuti, dissnadere, dehortari aliquem: J. Stulli, rječ. 174b. — Ako ti ne dodeš naj brže k ņojzi sad za to joj izeti iz glave, vjeruj mi, mrtvu je č' vidjeti. F. Lukarević 162. — Izvaditi nima iz glave tu zlu misao. M. A. Rejković, sat. A 1b. Izvadi to iz glave. J. Rajić, boj. 70. — Ni s četiri koņa ne bi mu iz glave izvukao. (Kad ko što sebi uvrtili u glavu). Nar. posl. vuk. 223. — Izbiti iz glave, aus dem kopfe bringen. u Šulekovu rječniku (kod kopf). — dd) riječima iz cijje (svoje, tuđe) glave ističe se da je ko nešto sam izmislio. Popivanje ili kant, od s. Grgura našast, boji mu poda obraz, a ništo i od svoje priloži glave. F. Glavinčić, cvit. 200a. Koji iz svoje glave uče a ne po duhu svetomu. I. Ančić, vrat. 86. Iz svoje glave, od svoje glave, pro ingenio, pro arbitrio. J. Stulli, rječ. 1, 174b. Ovo pitaue nije iz ņегоve glave. A. Kanižlić, kam. 198. Ovo je iz lažljive glave Sokrata izišlo. 220. Jeli to iz tvoje glave? Vuk. grada. 90. Ne samo

što je g. Kaulicija u ovoj pjesmi ovdje dodao iz svoje glave 36 stihova. nar. pjes. 2, 384. — *amo može spadati i ovo*: Govoriti iz glave, na izust „aus dem kopfe hersagen“. u *Šulekovu rječniku* (kod „kopf“). — *ee*) da su kome teške misli, brige, izriče se orakovima i drugim načinima: Imajući drugi briga u glavi. M. Dobretić 492. Negova življenje po glavi mi šeta. I. T. Mrnavić, osm. 129. Sve mi se to vrti, ide po glavi „geht mir im kopf herum“. Puna mi je glava „ich habe den kopf voll (sorgen)“. Ne znam gdje mi je glava „ich weiss nicht wo mir der kopf steht“. u *Šulekovu rječniku* (kod „kopf“). — *ff*) glavom se pamti, te se shvata glava kao mjesto gdje stoji ono što se nauči. Igdar uvridenje iz glave ne leti. I. T. Mrnavić, osm. 124. Ove stvari ostaju lasno u glavi. H. Bonačić 125. Napuniti glavu misli i znaña. M. Pavlinović, rad. 142. Prepuñane glave za same ispite. 147. Tako je on strpao u glavu veliko blago. 64. Koji su u glavu nakukjali više površne nauke. 147. Izlaze iz učiona kreatom glavom nauke. 135. — *gg*) napuniti glavu kome može značiti: uvjeriti ga o čem (što može i ne biti istina) tako da se s toga draži, mamiti ga. Da jest on čarovnik, cesaru napunihu glavu. F. Glavinčić, evit. 122a. — *hh*) razbijati glavu drugome znači: dosađivati mu, mučiti ga premmogijem riječima. Ne moj razbijati glave drugijem s velikijem govorenjem. M. Radnić 45^b. Niti ti u ovom poglavju mogu više razbijati glavu. M. Zoričić, aritum. 58. — razbijati (svoju) glavu: mučiti se preko mjere naukama ili brigama. Nega može selajinu brez toga da će se morat mnogo mučiti i glavu razbijati, lasno naučiti. I. Jablanci 12. Ko je polude da još takim mislima razbija glavu? M. D. Miličević, des. par. 19. Razbijati glavu „sich den kopf brechen“. u *Šulekovu rječniku* (kod „kopf“). — *ii*) s ovijem značenem glava može imati različite priljeve, n. p. *aaa*) u dobrom smislu. Nagovori mudre glave čine pasti. J. Armolušić 16. Morebit si mudre glave? V. Došen 19^b. — Sin dobre glave, al' slaboga nastojaña. M. Pavlinović, rad. 41. — Ki u bistru glavu prija svijeh od kniga nauk vrijedni. J. Kavañin 85^b. Pitañe koje za Grgru zanimaše sve bistrre glave. M. Pavlinović, razg. 100. Bistra glava „ein offener kopf“. u *Šulekovu rječniku* (kod „kopf“). Čovjek bistrre glave „ein mensch von guter anlage“. (kod „anlage“). — Negovi posli hotili bi jednu glavu zdravu. P. Radović, nač. 58. Vježba se, e bi zdravu i čvrstu uzdržao glavu. M. Pavlinović, rad. 135. — Ovi priprosti razlog nedostojan jest naučne glave. A. Kanižlić, kam. 233. — Zar bi danas bilo ozbiljno glave? M. Pavlinović, razg. 52. — Ima zlatnu glavu, vrsna je glava „er hat kopf“. u *Šulekovu rječniku* (kod „kopf“). — *bbb*) u zlom smislu. Ni oghišće ostati vam neće, a kamo li vaše lude glave. Osvetn. 3, 78. Ludo moje glave! „o ich thor!“ u *Šulekovu rječniku* (kod „thor“). — Slaba glava „caput invalidum“. A. d. Bella, rječ. 730^b. Može ko nemogu knigu istiti, a biti slaba glava. M. Pavlinović, rad. 143. — Al' šta mogu prozrjet glave slijepo? Osvetn. 1, 53. — Tupom svojom glavom. A. Kanižlić, kam. 165. — Držite ga za prazne glave zločasnaka, za nesvijetla ludoriju. B. Zuzeri 357a. Komu je prazna glava i pamet kratka. A. Kanižlić, kam. 229. Pun tobolac, a prazna glava. M. Pavlinović, rad. 129. Prazne glave „kopilos“. u *Šulekovu rječniku*. — Plitke je glave „er ist ein flacher, seichter kopf“. (kod „kopf“). — Bit suplje glave. I. Držić, nauk. 287. Suplje glave „jetrovim se hrane. Osvetn. 3, 21. — *kk*) u prevrsenom se smislu kaže da „se glava bistr“, kad su jasne misli, a na suprot,

kad su nejasne, da „se muti“, da „mrči“. Kada mu se smučena od požude glava razbistri. A. Kanižlić, kam. 107. — Digni trgovcu imovnik trgovinski, smeo si mu glavu. M. Pavlinović, rad. 57. — Jer sve mu se nešto prividava, što mu mrkne svega jutra glava. Osvetn. 2, 47. Zar da bismo vam mi pustili Boku i Srijem? mrči vam glava. M. Pavlinović, razg. 60. — *ll*) glavom se ne samo misli nego i hoće. ovo se značenje naj češće ističe nekijem pridjevima, kojima se (obično u zlom smislu) pokazuju jako hoćeñe što se ne da promijeniti. takovi su n. p. u ovijem primjerima pridjevi žestok, silovit. Glave je žestoke ta narod nemili. D. Baraković, jar. 47. Silovita negova glava nek poznade. A. J. Knezović 193. vrlo često tvrd (koje vidi): A ovi rečeni čovik bijaše zle naravi i tvrde glave i tvrdoglav. P. Posilović, nasl. 10^a. Koliko su neumitniji, toliko tvrde glave običaju biti. A. Kanižlić, kam. 613. Parok neće da vinča brez nikakva uzroka već od svoje tvrde glave. M. Dobretić 468. — *mmo* spada i ovo: Svoje glave „eigensinnig“. u *Šulekovu rječniku*. — *nn*) u širem smislu glava znači ne samo pamet nego i čud (ili mjesto gdje kao da se misli da stoji čud); naj češće kad je riječ o oholoj, ponositoj čudi. Dignuti oholoj i nemirnoj glavi prigodu od zametnutja smutñe. A. Kanižlić, kam. 447. Za holitu tvoju glavu. V. Došen 16^a. Svak tko holu glavu nosi. 18^a. Nemirna glava „ein unruhiger kopf“. u *Šulekovu rječniku* (kod „kopf“). — *nn*) metonimički prenosi se glava s ovijem značenima na čelade. Ča sam čel govore razumnju glavu ja. P. Hektorović 16. Bezgrešna da glava podnese smrtni trud. M. Vetranić 2, 140. Dobro si došal, brezcinna glavo, neugašajemi svitluhiće. Aleks. jag. star. 3, 317. Zač biše vojvoda glava plemenita. D. Baraković, vil. 40. Metafrasti Alve i Gvido, glave vrijedne i hrabrene. J. Kavañin 123^a. Biskup, posal ki cesara bijuđ, a sobom vrla glava. 261^b. Odi ovamo, mudra glavo! F. Lastrić, ned. 188. Benedeto antipapa, ohola glava. V. M. Gučetić 175. Druge velike i mudre glave koje upisaše. A. Kanižlić, utoč. xxvi. Ne ktiše kako one lude glave odgovarati. kam. 738. Kaku plaću imadu glave tvrdoglave. A. J. Knezović 167. Prvijence, mudra glavo, da mnogo ti znaš! Nar. pjes. vuk. 1, 69. Brate Janko, budalasta glavo! 2, 482. Idi bane, jedna luda glavo! 2, 642. Koje su to glave pisale? S. Ľubiša, prip. 115. Čar poslušaj, jer je dobra glava. Osvetn. 2, 184. Ima posvuda glava ugrijanijeh. M. Pavlinović, razg. 18. Emrik Dandolo i još neke mudre glave. 99.

e) u glavi može biti osjećanje koje je u isto doba tjelesno i duhovno, n. p. kad se črti mozak, kod pijanstva itd. Ide mu u okolo glava. M. Radnić 27^a. Ako gledaju u vodu, običaje mnogijem smutiti se glava. 390^a. Ovo vino u glavu udara „hoc vinum tentat caput“. J. Stulli, rječ. 1, 174^b.

f) glava je naj pretežniji dio od tijela (isporodi): De je tvoja dlaka tu je naša glava. [Sve čeno činiti za tebe. Po naj više narod govori svojijem starješinama]. Nar. posl. vuk. 74); *po tome se upotrebljava glava u nekijem padčima* (naj češće u instr.) uz riječ sam (isti) ili bez ñe, kad se hoće u kome osobitijem načinom istaknuti (kao latinskijem ipsissimus), da je on sam i niko drugi, jer s glavom (živom) treba da bude i tijelo i duša. tako se kaže: *aa*) svojom glavom. Da gredu svojimi glavami, imanjijem svojimi. Mou. serb. 116. (1319). Da om. svojomi glavomi i svojimi vlasteli hoće na toj prseći. 210. (1387). Da bi gospodim krañ svojomi glavomi i svojimi blagomi hotič doći u grad Dubrovñki. 210—211.

(1387). Sam svoju glavu ide. Š. Kožičić 50^b. Koji se tu glavom svojom budu namjeriti. A. Gučetić, roz. mar. 53. Osman li ti ih (*liste*) priko noći svojom glavom zabilježi? I. Gundulić 510. Čestokrat se on svojom glavom sateče s vitezim. I. Đorđić, ben. 124. Kad je načeo on svojom glavom proglašivat. S. Rosa 47^a. Mehmet je svojom glavom predvodio vojsku. S. Lubiša, prip. 82. — *uz sam* (isti). On prvi sam svojom glavom bi početak andeoskoga načina od življenja. B. Gradić, djev. 21. Doći sam svojom glavom u crkvu. A. Gučetić, roz. jez. 20. I pozn'o si i vidio sred krvava luta boja, gdje sam glavom tvom si bio, koli je teška sila svoja. I. Gundulić 308. Što oni isti svojom glavom bjehu od nega čuli. S. Rosa 57^b. — *bb*) glavom (*naj običnije u naše vrijeme*). Zato ga glavom car i Turci poznaše. Đ. Baraković, vil. 12. Našega sužna glavom na sredu našajte. Starine. 11, 94. (*oko* 1655). Glavom car veli na Dravi projde. B. Krnarutić 24. On se glavom u Rimu ne nalodaše. A. Kanižlić, kam. 296. On glavom bješe oni čovjek. S. Rosa 122^b. Ženitba je sakramenat sveti koga Isus baš glavom posveti. M. A. Rejković, sat. F 3^b. Amadeo III ban Savoje glavom služijaše na stolu uboge. Blago turl. 2, 183. N'jesu ovo nezname delije, već je glavom Metjema djevojka. Nar. pjes. vuk. 1, 597. Pa otide glavom po svijetu. 2, 48. Ja sam glavom Kraležicu Marko. 2, 394. Od vojvoda niko ne pogibe razma glavom Kaica Radoña. 2, 488. On glavom ,er und kein anderer' ,ipsissimus ille'. Vuk, rječ. 86^a. Muž i žena zakoniti koga doli podpisani svjedoci glavom poznaju. Pravdonoša. 1852. 2. — *uz sam* (isti). Odluči sam glavom na vojsku otiti. I. T. Mrnavić, osm. 43. On isti glavom suprot Bulgarom povede vojsku. A. Kanižlić, kam. 2. I sam glavom car srpski Stjepane. Nar. pjes. u M. A. Rejković, sat. 17^a. Al' to niko ne ču od svatova, do sam glavom od Erđeja bane. Nar. pjes. vuk. 2, 638. — *cc*) u glavi, *samo u jednom primjeru*. Ivan ... došo j' u glavi blizu grada. P. Kanavelić, iv. 280. — *dd*) u glavu, *rijetko*. Kajfa neprijatelj u glavu od istine pridobit od jakosti od istine reče. M. Radnić 290^a. Ti mesija koga čekate ja sam u glavu. S. Rosa 57^a. — *češće uz objekat glavota* poznati. Ubojica koga ja znam u glavu. F. Lastrić, test. 122^a. Ali ga u glavu po obližju i po licu ne poznavaše. S. Rosa 44^b. Znati koga u glavu ,animi alicujus sensus cognoscere'. J. Stulli, rječ. 1, 174^b. Pa ih Luka i u glavu znađe. Osvetu. 2, 124. — *drugo je*: lagati u glavu. Ja ti odgovaram i velim, da lažeš u glavu tvoju. M. Divković, bes. 137^b—138^a. U glavu si lagal. Đ. Baraković, jar. 70. Kan' da otdud ima slavu, što on laže sam u glavu. V. Došen 141^b. *oco je po svoj prilici došlo iz biblijskoga jezika, vidi*: U jistinu lagal jesu i ti u glavu tvoju. Bernardin 51. (*Recte mentitus es et tu in caput tuum*. dan. 13, 59). — *drugo je i ovo*: To ti kažem u glavu, u brk. M. Pavlinović.

β) glava može značiti život, kad se ovo ističe kao stanje suprotno smrti (isporedi c) b). često se ne da razlučiti od značenja kod c) b). a) uopće. Tako mi glavy kralejstva ti. Domentijan 249. Ne štedeće svojih glava za nas. Mon. serb. 226. (1395). Zač ćemo naše glavi zgubiti? Mon. croat. 228. (1527). Ako l' je ka druga stvar, makar da glava pode. H. Lucić 230. Da se ne boju prikora u družbi, glavu bih dal' moju, da ti sam na službi. M. Držić 446. Srčano tač lubi, da mnokrat i glavu za druga izgubi. D. Rašina 97^b. Nemo', slavni care od cara, u pogubi tvoje glave da Otmanska kuća stara trepti. I. Gun-

dulić 303. Š' him junaka tries tisuća dode za štit carske glave. 323. Izprid mača kad negova priko ubjenih vitezova jedva s glavom živ uteče. 360. Strah me je, u zo čas za naše da glave ne slasmo mi danas u ove države. G. Palmotić 1, 246. Razložna je stvar i vrijedna da ne štedim za nu glave. 1, 400. Da ti padeš ... uklonio bog tvu glavu kobi od prike! 2, 116. Za obranu bitja i glave. 2, 313. Gospodar si ti ljubjeni moje glave i života. 2, 404. Zdravom glavom ,salva la vita' ,salvo capite'. A. d. Bella, rječ. 770^a. Otide mu glava ,e morto'. 770^b. Tako ti glave ,per vita tua' ,per caput'. 553^b. Ide glava ,capitale est'. 730^b. ,de vita agitur'. J. Stulli, rječ. 1, 174^b. Neka se dade milost glavi tvojoj. M. Zoričić, osm. 2. Da vojnikom ima slava bit milija nego glava. V. Došen 193^a. Neće, Mare, žimi moja glavu! Nar. pjes. vuk. 1, 18. Bila zdrava glava moja, rodiće mi l'uba sina. 1, 182. Hoće jeduom biti prema glavi. 2, 410. Dok je moje glave, biće gospodara. 1, 429. Neg' tako ti zdravo glava bila! 1, 462. Ja ču s tebe izgubiti glavu. 1, 577. Ne budali, mladani Nenade! jer ćeš ludo izgubiti glavu. 2, 77. Naopako a po moju glavu! 2, 80. Ti ne uzmi moju Vidosavu, jer č' i tvoju izgubiti glavu. 2, 113. Ne šali se glavom, gospodaru! 2, 280. Ne bi l' svoju izbavio glavu. 2, 457. Kao prema glavi (n. p. prozlio se ili drugo što čini). Nar. posl. vuk. 132. Ornogorei su letos izginuli glavama i imućem. S. Lubiša, prip. 124. Bogme gospodo neću, već bi prije pregorio moju glavu! Pravdonoša. 1852. 31. Glavu izgubiti ,das leben verlieren'. u Šutekovu rječniku (*kod* ,verlieren'). Ide glava, za glavu je, o glavi se radi ,es steht der kopf darauf'. (*kod* ,kopf'). — *b*) kad je ko pedepsan smrću ili životom svojijem naknadava štetu učinenu drugome, kaže se: *aa*) da ,plaća glavom'. Često, čovjek glavom plati, ki vlas pada zlu jeziku. G. Palmotić 1, 333. Amo hodi, da mi glavom nepoštenom tvu privaru platiš odi. 2, 247. Da ubojstvo glavom plati. S. Rosa 70^b. On im izručit tri mazge i to plati glavom. S. Lubiša, prip. 116. — *amo spada i ovo*: Kad je jedan od pravde osuden na smrt i od ne progonen s plaćom od glave. Ant. Kadčić 219. — *bb*) da je ,dužan glavom'. Li je dužan naj pri glavom. Stat. pol. ark. 5, 247. A ni krivine u meni, a nisam glavom dužan. H. Lucić 214. Al' ne mogu dati kabaniće, da sam glavom u kaure dužan. Ant. Kadčić, razg. 292^b. — *u jednoga pisca ,dužan od glave'*. Ti jesi dužna od glave. G. Palmotić 1, 375. i ,kriv glavom' (*prema lat. capite reus*). Ona ti je, ne ti glavom kriva. 1, 350. — *cc*) u ovome primjeru stoji prema lat. ,capite damnare': Zakoni svitovni takove opake lude pedipsaju s glavom. Ant. Kadčić 396. — *c*) glava (*i s pridjevom živa*) stoji s čekijem prijedlozima (*naj češće za*), kad se kaže da se što ne čini ili da se ne smije činiti, jer da je pedipsa smrt ili se svakako može poginuti. *aa*) za glavu. Nitko za glavu ne smijaše ostati. M. Divković, bes. 71^b. A sud svitovni za glavu zabranjuje. A. Bacić 108. Car zapovida, da se nejmaš za glavu u drugoj odlič prikazati. A. Kanižlić, kam. 98. Mojsija zapovidišvi im, da se za glavu niko na planinu ne popne. E. Pavić, ogl. 122. Ne more se govorit za život ni za glavu. M. Dobretić 121. — za živu glavu: Da ne ide za živu glavu tamo. Nar. prip. bos. 1, 118. Ni najgori to neće učinit od sramote za živu glavu. V. Bogišić, zborn. 47. Ne smije progovoriti za živu glavu. Pravdonoša. 1851. 27. — *u jednom primjeru* za glavu od života: Od koje (*ispovidi*) ispovidnik ne more za glavu od

života govorit. M. Dobretić 152. — *bb*) do glave. Ako ki od vas zna, ninaj do glave povidati. F. Glavinčić, evit. 124^b. — *cc*) pod živu glavu, bei verlust des kopfes: u *Šulekovu rječniku* (kod koplj). — *amo spada i ovo*: Budući zapovijedao vsim baham pod penu glave. Korizim. 32^a. — *d*) *kad ko prijeti kome da će ga ubiti, kaže se da prijeti: aa*) na glavu. Da mi se gospođin na moju glavu pogrozil. Mon. croat. 309. (1598). — *bb*) u glavu. Da su mi seljani dušmani i da mu u glavu prijete. V. Vrčević, niz. 50. U glavu joj zaprijeti, da to ne prosoči živu duhu. S. Lubiša, prip. 225. — *cc*) za glavu. Jer car kune i za glavu prijeti. Osvetn. 1, 16. — *dd*) s glavom (*cafa da po latinskom, a svakako s neprijatelj*) s glavom prite. Ant. Kadičić 474. — *e*) *nahodi se do glave, za glavu, o glavu, kad se hoće kazati, da ako se što ne učini, može se pojmiti*. Vaļa mu prostiti jer mu je do glave. D. Obradović, basn. 21. — Mene ide za glavu, ako me vi moja braća ostavite. Mon. croat. 290. (1588). Jeda mi je za glavu? forse ho obbligo di vita? A. d. Bella, rječ. 770^a. Ne bi mu odna bilo za glavu. F. Lastrić, ned. 271. Ako mi ne obećate, biće van za glavu. Nar. prip. mikul. 3. — Sad je došlo o njihove glave, ili će se zaratit među se, ili Bosnu zarobit česare. Osvetn. 6, 23. — *u naše vrijeme kaže se često*: Nije mi o glavu o kakru poslu koji nije vrlo pretežan, vidi Đ. Daničić, sr. sint. 520 i u *Štuličevu rječniku*: Utišti me taj posao, ali mi nije o glavu id mea interest. I, 174^b. u *Šulekovu rječniku s takovijem značenjem ima*: Nije za glavu, nije do glave, es kostet ja nicht den koplj (kod koplj). — *f*) *kad ko radi da koga pogubi, kaže se ja mu radi o glavi*. Car se uzbojao, da Vasilija ne uzradi o carstvu i glavi cara. A. Kanižlić, kam. 253. Raditi kome o glavi, nach dem leben trachten, vitae insidiari. Vuk, rječ. 86^a. — *amo može spadati i ovaj primjer*: Da učinimo nekoje lukavstvo i nepravdu ili bezakonje o glave gospodina Vlka. Mon. serb. 216. (1390). — *može biti da bi mogle amo spadati i rečenice doći kome glave, do glave* (vidi doći, II, 12, e, dio II, str. 553^b), *ali mislim da idu na drugo mjesto* (kod e, e)).

γ) *po predašnjem značenju* (kod β)) *postaje neko osobito u južnijem krajevima, gdje znači i: ubojstvo, osreta za ubojstvo, što se plaća za ubojstvo; isporodi krv*. Miriti glavu. Pravdonoša. 1851. 21. Ele ostade im u nas jedna glava i dvije rane. 21. Glavu Nikole Perova prebiše za glavu moga pokojnoga oca. 21. Koji čovjeka ubije, glava za glavu. 25. Da plati samo polovicu glave. 25. Otac je nastajao, da sinovju glavu osveti. S. Lubiša, prip. 174. Opraštam mu sinovju glavu. 178. — *s istijem značenjem kaže se i mrtva glava*. Ko koga udari čibukom, po mrtve glave. Pravdonoša. 1851. 25. Oni su mirili mrtve glave. 1852. 5. Hranila ga mrtva glava (za ubijena sina primio blago, pa se kamatom hranio). S. Lubiša, prip. 7.

δ) *pošto je glava naj pretežniji dio ljudskoga tijela, znači i čelade, a) osobito kad je riječ o broju čeladi*. Da mi imamo davati spezu za 12 glava, koji s nim dođu. Mon. serb. 258-259. (1405 u *poznijem prijepisu*). Da bi se popisale čelovičanske glavi po vsem miru. S. Kožićić 3^b. Eto više plate općene na glavu od njih još svakomu po pet drobnih aspiri od mene. I. Gundulić 558. Tko da slavnijeh vitezova vrijedne glave viku zbroji? G. Palmotić 2, 519. Poginui više nego hiljada glava. A. Kanižlić, utoč. 461. Imaše na glavu dati didrahmu. S. Rosa 101^b. Da

satre prvorodene glave egipskoga naroda. A. Kalić 501. Između nas sedamnaest na broju glava. G. Peštalčić 102. Nećemo u upaliti erkvu, a' daćete glavnice na glave. Osvetn. 3, 54. Što car reče da nema harača pa i po dva dolaze na glavu. 3, 79. A ne vodi društva izobila, okrom dvije tri glave odabrane. 3, 87. Koliko je u mraviću mrava, toliko je tu za boja glava. 3, 135. Ko plaća pun danak zove se 'cijela glava'. M. Đ. Milčević, opšt. 16. Plaća je kmetovska po 1 evancik s glave na glavu. 24. — *b*) muška glava i ženska glava *znači muško i žensko čelude bez obzira nu dob, stañe itd*. Gospodinu banu Stefanu i njegovem sinovom i sinemu njegovu do vijeka od muške glave. Mon. serb. 106. (1333 u *poznijem prijepisu*). Dvi čoš rodit' muške glave. A. Čubranović 144. Noj se ne pristoji dobro prid muške glave dojt. F. Vrančić, živ. 79. Muškin glavam čini ruke odtrgati. F. Glavinčić, evit. 22^b. Sva dječica koja bijahu muške glave. S. Rosa 37^b. Tu se nade trijest divojaka, udovica, i mladi nevista; pripasaše sablje na ajdušku, ter se brane kano muške glave. And. Kadičić, razg. 213^b. Niti znade, što je muška glava. Nar. pjes. vuk. 1, 253. U tom kolu nema muške glave, do djevojke i nevjeste mlade. 1, 372. Malo čedo, jedna muška glava. 1, 623. — *Za što je zabava s prikora i srama, da se ženska glava osami gdi sama*. M. Vetranić 2, 353. Ne htje on ikadar govoriti sam s samom ni jednom ženskom glavom. B. Kašić, fran. 182. Ko god ženskoj glavi otkriva sreća svoga otajnosti. G. Palmotić 2, 236. Može se ostaviti pomazanje nogu i bedar ali hubrizi a navlastito u ženski glava a to čiča poštenja i stida. L. Terzić 140. Idi mi s očiju, ženska glavo! F. Lastrić, ned. 108. Mogu li ženske glave dimije nositi? A. Kanižlić, kam. 151. Marija, sestra Mojsijina, skupi također sve ženske glave koje joj se pridružise u pivañu. E. Pavić, ogl. 116. Blagoslovena ti si među ženskijem glavama. S. Rosa 28^a. Bog providi puku izraelskomu od šest sto tisuća i veće ljudi brez ženskih glava i dice. Blago turl. 2, 232. Odrzi se od svita, slipa ženska glavo! I. J. P. Lučić, razg. 10. Da zna ženska glava, što j odoljan trava. Nar. pjes. vuk. 1, 149. Ne smiju nočiti u manastiru ženske glave. S. Lubiša, prip. 72. — *Muška glava ali ženska*. Stat. polj. ark. 5, 284. Mužke i ženske glave. Naručn. 32^b. Tko godi pogleda žensku glavu... ; ženska glava, ako poželj muške glave... M. Divković, nauk. 120^a. Tolike vojske mučenikov mužkih glav i ženskih. P. Radović, nač. 148. Ženska glava obaštri mušku (femina circumdedit virum). F. Lastrić, svet. 25^b. Ne samo ženske nego i mužke glave nazivaju se imenom Marije. A. Kanižlić, utoč. 391. Ugovor... činase se među mužkom i ženskom glavom za porođenje dice. I. Velikanović, uput. 3, 201. Jeli ženska, jeli muška glava? Nar. pjes. istr. I, 11. Muška glava, 'mannsperson', 'vir', ženska glava, 'weibsperson', 'mulier'. Vuk, rječ. 1, 86^a. — *c*) *uopće*. A ne bi taj glava, da nas taj osveti. M. Vetranić 2, 222. Ne krsmañmo, sila jaća da se s glavom carskom združji; potlačimo ko potlača. I. Gundulić 485. Kamo silni zli gusari, kamo zlobne kleta glave? G. Palmotić 1, 169. Ova, budući veomi lijepa i od mnozijek glav žujena. J. Kavañin 297^a. Ovo, o častna glavo (*gorori papi*), usudujem se reći. A. Kanižlić, kam. 429. Mrtva glava dugova ne plaća. Mrtva glava ne zna govoriti. Mrtva glava nizam daje. (Zločinac ne plaši) tako ni zatvor, ni boj, ni globa, kao kad vide pogubljena čoeka). Nar. posl. vuk. 183. Nikolieu knože, do neg jedna

već u dobi glava. Osvetn. 3, 64. Pa miluje roble, jer su suzori okršćene glave. 3, 93. Lojo prati konsulovu glavu. 6, 69.

ε) u nekijem rečenicama stoji često u metaforičkom ili u prenesenom smislu. a) o kakrove zlu, o kakvoj nesreći što ide na koga, prijeti kome, biva na kome, govori se kao o našem tjelesnom, materijalnom, čemu je mjesto onome čeladetu na glavi. aa) na glavu s glagolima što znače mi-ćaće. Bog daj da bi ta prit ņemu na glavu pal. M. Marulić 26. Noj ćemo zla djela na glavu postaviti. M. Vetranić 2, 351. Vidim er mi 'e sve zlo na glavu palo. M. Držić 302. Mnoge tuge, nevoje i žalosti dodoše grešnikom na glavu. M. Divković, bes. 311ab. Govorau, da će se ova krivica na ņegovu glavu oboriti. A. Kanižlić, kam. 104. — bb) na glavi za stajaće. Tako izpušeno bi na glavi ņegovi proklectvo učineno od oca ņegovaa, zač on i vas dom ņegov zlom smrtju poginuše. Dukljanin 30. I u smeći i u strahu gledajući smrt na glavi. P. Kanavelić, dubr. 9. — cc) nad glavom, vrh glave uz prije-ćene (metafora je uzeta od toga što se shvata kao da visi ono što prijeti). Premda od ņega materijalno stoji smrt nad glavom. Ant. Kačić 545. Visjeti komu vrh glave „imminere“. J. Stulli, rječ. 1, 174b. — dd) od glave kod odućevaa. Vo- liše s nevinici društvo imati nego ņivou silu od svoje glave odbiti. A. Kanižlić, kam. 588. — ee) u ovijem primjerima kod vrh glave, preko glave kao da je metafora uzeta od vode i od utoplje- ņaka. Jeli toj velik trud vrh glave trpjenje? M. Vetranić 1, 94. Tada grisi priko glave hode. A. Vitić, ist. 117. — b) pošto je naj plemenitiji dio tijela glava, rećenice kojima se kaže da je ko na čijoj glavi znaće što i: ukrotiti, posre osco- jiti, nadvladati. Vragu svomu stani na glavu, osveti se nad ņim rukama tvojima. Aleks. jag. star. 3, 233. Da sidit na glavi oholu ne mogu. I. Ivanišević 303. Osem oca, koga sam se pri- lično pribojavao, svima drugina bio sam se na glavu popeo. M. Đ. Milićević, des. par. 57. — tako opet u ovom primjeru nositi vrh glave znači: posre se podložiti: Jer se š ņome svakćas kosi i ne može da ju vidi, a ku godi zlicu slidi i vrh glave svoje nosi. S. Bobaļević 207. — amo može spadati i ovaj primjer u kojemu nasuprot ne biti kome do glave znači biti niži, maņi, pa po tome: ne moći ga nadvladati: Nije mu niņi car do glave (ne boji se nikoga). V. Bogišić, zborn. 507. — c) da „je kome što na glavi“ može značiti da se on sam za ono brine; brija se shvata kao breme što stoji na glavi. Da ti se opet zdrav privede, to će meni bit na glavi. P. Vuletić 56. A mlogi se ogovarate: „Meni je kuća na glavi“. F. Lastrić, od' 236. Taj posao na mojoj glavi visi „hoc ad me spectat, meum est etc.“ J. Stulli, rječ. 1, 174b. — brija se može i dignuti „s glave“. Ja se na posle cio naklopim, dok ih s glavi ne bacim. M. Pavlinović, rad. 197. — u ovoj budi da ovamo spada i ovaj primjer: Mi ćemo noć na glavu. Vuk, dan. 1, 76. — u ovom primjeru kaže se da „stoji više glave“ ono o čem se misli: Ali svakćas gdje gledamo mrijeti i djecu u povelju, ah jaoh! zašto ne imamo više glave sved smrt svoju? I. Gundulić 235. — d) pobiti, poginuti na glavu znači kao posre, ispredi ametou, ame- tice. Da je i on pobijen u dvaput na glavu. J. Rajić, boj. 99. Da na glavu pogiboše Turci. P. Petrović, gor. vijen. 111. — e) u ovijem primjerima govori se o mnijem stvarina kao da su čelad: Da slobodi rodna grada silni Cesar glavu odsijeće. I. Gundulić 371. Ah da mogu glavu slomit želam lutim, ke te more proć raz-

logu! G. Palmotić 2, 438. — f) o neživijem stvarina govori se kao da sa čelad. I gora gdi glavu gori uzvišiva. H. Lucić 288. (Planina) visoku svoju glavu kaže голу i čelavu. V. Došen 16v. Oholi Lovćen uzdiže nebu čarnu glavu. S. Lu- biša, prip. 3. — Sunce svitlu glavu iz naj višega vrha iskomoljućei. P. Zoranić 7a. Da podložan suncu pravu već ne diže rožnu glavu (mjeseć). J. Kavaņin 217a. — Istina je, ljubice, da si cvijet nad cvjetovima, a i još bi lepša bila, da ti nije mala mana: što je tebi kriva glava. Nar. pjes. vuk. 1, 227.

b. u životinje.

a) u pravom smislu. Ako li bi oni, čiji je prasac, imao gospodara komu bi imio glavu dati od onogaj prasca, tada mu se ima ojtii glava od ņega, a iuo je voljan ovi za se obratiti. Stat. polj. ark. 5, 268. Vidje Abram orla, sjedeće i kima- juće glavom na Abrama. Pril. jag. ark. 9, 84. (1520). Glavu s nogami ņegovima i crtica ņe- gova pojijte fsa. Bernardin 86. exod. 12, 9. Ofice veće napan glavu poslušahu neg pasihu. P. Zo- ranić 43. Ku (zvijer) nitkor ne može da glavom rastavi. F. Lukarević 5. Ne gubila sova slave rad goleme svoje glave. V. Došen 34b. Crv dižuć glavu gori, da nebesa ņom obori. 184a. Koņ mu posrnu, udari glavom o jedno drvo, a ņega baci na zemlju. And. Kačić, razg. 128. Nosi li mu koņ visoko glavu. Nar. pjes. vuk. 1, 370. I aždali glavu okinuo. 2, 32. Na siniji optelena guja, povisoko glavu izdignula. 2, 392. Grlica je tužna glavu sklonula. Nar. pjes. istr. 2, 48. S glave riba smrdi. (Do starješine sve stoji). Nar. posl. vuk. 282. U Dalmaciji pak osuše (vućju) kožu s glavom cijelom. Vuk, nar. pjes. 1, 501. Pa i zmija uđu glavu brani. Osvetn. 2, 147.

b) zove se čelade glavom koje životinje (ispore- di a, c) d) mu), kao psoeka. Al' stan! postoj, kozja glavo! V. Došen 22a.

c) znači život, kao u čeladeta (ispoređi a, b), osobito kod b) bb)). U grozdih je dužna kokoš glavom, ubiti i izisti. Stat. polj. ark. 5, 262. Dužno je živo drobnu glavom. 262.

d) znači cijelu životinu kod brojena (ispoređi a, đ) a)), kad se ne razlikuje muško od ženskoga, staro od mlada. Gargan mnogo glav živine imaše. F. Glavinčić, evit. 134a. Imah ... trista glavah koņah i govedi. Pjev. crn. 241a. Kad se seljani pitaju za blago, kažu: „Koliko imaš glava malijeh, a koliko velikijeh?“ M. Medić. — amo spada i ovo: Kokoši je dvije pare u glavi, pa zarana traži konaka. Nar. posl. vuk 143.

e) metaforički, naj češće kao suprotno repu: kod čepa se istice da glavaa veće vrjedi od svega ostaloga tijela ili da ņim vlada. De je više re- pova, tu je maņe glava (kad svaki hoće da za- povijeda). Nar. posl. vuk. 73. Teško glavi kad rep zapovijeda! 313. To nema glave ni repa „das hat weder kopf noch fusse“. u Šulekovu rječ- niku (kod „kopf“). „Ako ne uhvati s glave, nećes s repa“, kaže se kad ko propusti prvu priliku, pa se tješii onijem što će još doći. M. Medić.

f) maćija glava, Bubo maximus Flemm., ņeka noćna ptica. Đ. Kolombatović, prog. spal. 1880. 11. Maćja glava, Strix bubo. Đ. Trstenak.

c. pošto je glava naj pretežniji i naj plemenitiji dio od tijela, i misli se kao da vlada tijelom, prenosi se na čelade koje ima naj veću vlast i koje drugim zapovijeda, tako i na kolektivna imena.

a) čelade. imena onijeh kojijem zapovijeda iz- riću se: aa) genitivom. Shode glave ljudi vra- taru. M. Marulić 55. Glave ņih bilu Dalcin i Margarita. S. Kojičić 29b. Puka kraj svoga glava je. F. Lukarević 246. Muž glava jest žene ka-

kono Isukrst jest glava crkve. I. Bandulvić 265^a. paul. eph. 5, 23. A ovčarica s svijeta glavom hoć' da radat' care govore? I. Gundulić 305. Da izgubjenijeh drijeva glave vojvode počastite. G. Palmotić 1, 55. Mojijeh kćeri bijelijeh vila crna glava ti ćeš biti. 1, 132. Prikažite se mjesta glavli. 2, 371. Zatim glave Raba grada blagoslovi, Bože, sada. P. Radovčić, nač. 568. O mudroj i razbornoj glavli carstva srića visi. A. Kanižlić, kam. 17. Od kud me izabrate knezom i glavom ove općine. S. Lubiša, prip. 69. — *bb) genitivom s prijedlogom* od. Po naredbi i vlasti glave od svega reda od predikatura. A. Gučetić, roz. jez. 26. Da glava i vojnik on bude od ljudi. Đ. Baraković, jar. 45. Ovu odluku stanovitu pod zakletvu i pod vjeru naj prije učini on očitu glavli od paša Dilaveru. I. Gundulić 295—296. Gorostašnom zlom Tarašu, glavli od Skopja tvrda grada, glavli odsječe dikla mlada. G. Palmotić 2, 167. Samovladalac i glava od puka. I. Đorđić, salt. xvi. Od obćine da su glave. V. Došen 78^b. Glava od kuće, v. domaćin. J. Stulli, rječ. 1, 174^b. Oj Lazare, od Srbije glavlo! Nar. pjes. vuk. 2, 309. Turski care, od svijeta glavlo! 2, 609. — *cc) dativom*. Za papu ki je glava crkvi. Naručn. 39^a. Jednomu tovarištvu glava bisi preže, S. Kožičić 37^a. Ki glava Grkom bi. D. Zlatarić 1^a. S junacim kim je bio knez Kotković Ivan glava. I. Gundulić 318. Glava je muž ženi od Boga postaviti. A. J. Knezović 110. Zato sebe sudiš prava, što si krivac krivcem glavlo? V. Došen 247^a. O Ilija, Brdskoj zemlji glavlo! Nar. pjes. vuk. 2, 354. Manastiru bio glava iguman Serafin. S. Lubiša, prip. 67. — *dd) genitivom s prijedlogom* više. Zazva k sebi Porfirija vojvodu i glavu više sve vojske. Živ. kat. star. 1, 222. — *ee) genitivom s prijedlogom* vrh. Vrh vojvod ga glavom zvaše. Đ. Baraković, vil. 192. Sad i tada vrh njih (*spaholana*) stoja glava Derviš junak jaki. I. Gundulić 324. — *ff) instrumentalom s prijedlogom* nad. Nadčelnik — *gg) je glava nad* inijem. I. Đorđić, salt. 503. — *gg) instrumentalom s prijedlogom* među. Dvanaest knezova meu kojijem bjěše glava Juran Kadčić. M. Divković, bes. xvii^a. Ki bude glava meu onimi ki su kol nemoćnika. P. Radovčić, nač. 132. — *hh) adjektivom posesivnijem*. Za to vrime naša glava budi. P. Zoranić 18^b. Isukrst je glava naša. A. Komulović 30. A da meni grčke glave sad ne dadu tve naprave! G. Palmotić 1, 218. Crkovnu glavlu da počitujete kao namjesnika Hristova. S. Lubiša, prip. 107. Upita govornike kmetska glava. 161. Pa se Turci digli na oružje, i cetińskoj u krv prijete glavli. Osvetn. 2, 185. — *ii) nije ni izrećeno komu je glavca*. Ne tribuje mani danas vsim glavam odsići glava. Aleks. jag. star. 3, 309. Š njima se Omer svud poteža, stavi družba glavom ņega. I. Gundulić 325. Nu opet narod svaki na se pašu od mjesta za glavlu ima. I. Gundulić 328. Kakova jest glava, takovi i podložniki nastoje da budu. F. Glavinčić, evit. 138^b. Stari s vani još mještani ki su bili dosle glave vlas će držat seđ države. G. Palmotić 1, 109. Gdi u kući ne imade glave. M. A. Rejković, sat. 12^b. Glava, das oberhaupt, caput. Vuk, rječ. 86^a. Piši, brate, kako tobi drago, ti si druga glava na Cetinu. Osvetn. 2, 113. — *kk) u dea pisca Dabrovčanina* glava je s orijem znaćenem muškoga roda. Još će i glava njih nemili pasti od moje ruke bojne. G. Palmotić 2, 146. Toj videći glava bijesni crkovnoga vijćca huda gñivni stalu i bolesni. 3, 22^{ab}. O stonski glave izbrani! 3, 42^b. U toliko na glas daše velikomu glavli od Rima sve nesrećne zgrade naše. J. Palmotić 37. — *ll)*

*kud je rijeć o kakvu djelu, poslu. kaže se glava o onome koji se naj prvi lati onoga djela, ili koji naj reće druge na ono nuka, ili koji onijem poslom vlada, isporedi i provodić. Iže (Krešenci) glava be razmerenja. Š. Kožičić 52^a. Glava, prvi u koje djelo, auctor, princeps, dux, antesignanus, magister. Glava, poglavica, to jest stariji vrh koga posla, praepositus, praefectus. J. Mikalja, rječ. 107^a. Koji je (Isukrst) zastaviteļ i glava prave vire. P. Radovčić, nač. 139. Glava, dux, princeps, archos, antesignanus, auctor, dux et auctor, princeps et dux, fons et caput. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 104^b. Raja isprosi u paše, da joj povrati glavlu od zakona (*patrijara*). S. Lubiša, prip. 113. Jer je bio (*Cerigić paša*) krajinij poglavje, a u svakom glava vojevaću. Osvetn. 5, 53.*

b) o kolektivnom supstantivu kojijem se naznaćuje mnoštvo čeladi. Rimaska crkva, ka je glava crkvan. Naručn. 6^b. Sveta rimaska crkva glava sviju pravovirnih crkva. A. Kanižlić, kam. vi. Turci misle da je raja šala, al' je raja gradovima glava. Nar. posl. vuk. 322—323. — *amo može spadati i ovaj primjer*: Bosna moja mojoj zemlji glava. Nar. pjes. vuk. 2, 609.

c) o gradu u kojem je vladalački dvor, vlada (isporedi glavni grad kod glavan) ili uopće koji svojom veličinom i pretežnošću kao da vlada nad ostalijem gradovima i krajevima. Rim vsemu miru glava. S. Kožičić 40^b. Svrnu se va Vratislavu plemenit grad i glavlu Slezije. 56^a. Blizu grada Damaska koji je glava od sve Sirije. M. Orbin 19. Na Visli joj (*Mazovskaj*) bistroj rici Varšov grad je vrh i glava, dvor mu krajev svjetlos dava. I. Gundulić 424. Kad Romulo Rim sagradi carsku glavlu svegaj svita. G. Palmotić 2, 218. U Pragu kano u glavli ciloga kraļestva. A. J. Knezović 248. Tuzla ti je glava u Posavju. Osvetn. 7, 21.

d. ono što je kod čega naj pretežnije, kao što je glava naj pretežniji dio od tijela; n. p. a) u loze pań. Glava ili pań (*u loze*) neka je jednostavan. J. S. Rejković 178. — *b) glavno, glavnica (novei)*. Glava veli se i prva suma penez na interes daneh, caput. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 104^b. — *c) o stvari umnoj*. Od onih, od kih govorimo, glava jest ovo. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 148. Ovo je glava od toga što govorimo. Vuk, pavl. jevr. 8, 1. (*prema grć. κεφάλαιον*).

e. pretežniji kraj, strana, osobito ono od čega se misli da ostalo ishodi.

a) kao početak uopće. Od ke smo rekli zgara na glavlu ovoga libra. M. Marulić 69. Jak kad glava lita zemļu na plod nuka. Đ. Baraković, vil. 112. Na istoj glavli puta svoga, ako bi sam bil, reci, ka slide, imenom jedinim. M. Alberti 445. Kad ono vitez pod zastavu upiše se, ako li ravno del plaće od vojvode primi svoga, ono za to službena plaća ne zove se, nego samo glava plaće poznava se, da kad jur misec svrši, tada službena poda mu se plaća. F. Glavinčić, posl. 15. Početak, uzrok, glava, vrjelo. J. Mikalja, rječ. 426^a. Glava i prićetek, caput et origo, caput et principium. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 104^b. Glava iliti početak s crkve prilikuje se Karmelu. F. Lastrić, test. 216^b.

b) glava od vode: izvor. Ako je glava iliti vřilo vode jako, i potok bude jak. B. Leaković, gov. 236. Glava kake vode, der ursprung eines flusses, fons, et. vřelo. Vuk, rječ. 86^a. Eda li može izvor iz jedne glave toćiti i slatko i grko? Vuk, jak. 3, 11. — *i metaforički*. Ostavjaš Boga, glavlu od svakoga dobra. K. Mađarović 90. Koji su ka-

konoti vrutci i glave iz kojih mlogi i mlogi grisi izhode. A. Bačić 225. Zašto je glava ili ti vrilo od ostaliije zloća. F. Lastrić, ned. 128. Običaj je vrutak i glava griha. A. Kanižlić, uoč. 302.

c) glava od ugla (nugla) po biblijskom caput anguli. Na glavu od nugla. B. Kašić, rit. 133. Kamen koga odvrgoše zidavci učinjen jest u glavu nugla. I. Bandulavić 47^a. mat. 21, 42. Kamen ... učinio se je glava nuglu. S. Rosa 133^b.

d) biti na glavi čega; metnuti se na glavu čega (može biti po tal. a capo) znači zapovijedati, vladati. Bez viteza, s kijem na glavi stojiš svijetu, tva je vlas ništa. I. Gundulić 503. Tako se kuhalo dok se opet Vučić metnuo na glavu buntovnika. M. Pavlinović, razg. 88. Vojvoda Albermal metne se na glavu društvu. rad. 78.

e) amo po svoj prilici spadaju rečenice doći glave, do glave kome, čemu (vidi doći, II, 12, c, dio II, stran. 553^b), jer se glava može u njima zamijeniti rječima kraj, vrh, i jer se kaže i o neživim stvarima. Nadam se, da će tomu poslu doći glave. S. Ćubiša, prip. 137.

f. u nekih pisaca čakavaca, kad je riječ o vremenu, glava znači posljedni kraj, sretak. Na glavu tri let počeo to drvo evasti. Korizm. 35^a. Na glavu osam dan sudac s mnogim narodom ... izajdoše. Transit. 235. Od toga blagdana do zadnje glave lita. M. Alberti xix.

g. može značiti kraj uopće, n. p. a) u puške. Glava, u duge puške grlić, 'das ende des flintenlaufes', 'extremum canalis ignivomi' s dodatkom da se govori u Crnoj Gori. Vuk, rječ. 86^a. — b) u mreže. Svaku stranu mreže zovu 'glavu mreže'; 'glava plutna' ili 'od pluta' naziva se ona na kojoj su nanizani komadići pluta; 'glava olovna' ili 'od olova' ona je na kojoj su obla ili produžasta zrna olova nanizana. L. Zore, rib. ark. 10, 353.

h. kod neživih stvari zove se glava dio koji je po čemu sličan ljudskoj glavi, n. p. Glave od čavala. B. Kašić, nač. 57. Glava čavlena 'bulla'. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 104^b. — Za kuliko pluzni nož u gornjemu kraju ili u glavi jest debeo. I. Jablanci 50. — Jeda ste mi, veli, pomagali strugat glave i dilati zvice? M. A. Rejković, sat. 13^b. — Skuj četiri gvozdenne sponse, pak na glave olovom zalij preko procjepi. S. Ćubiša, prip. 246. — Ta peta na Lastovu nazivlje se glava udice. L. Zore, rib. hrv. lip. 131. — Glava od stupa 'capitellum'. A. d. Bella, rječ. 169^b. — Od svirale ono što je nad dvorcem i meće se u usta. M. Medić. — Dva roga (na kući) kad se u vrhu zasijeku i smozde zovu se 'glava'. 'Na mojoj su kućici 4 glave'. M. Medić. — kod pisaca u naše vrijeme goriti dio u zuba: Glava u zuba 'zahukopf'. u Šulekovu rječniku. Glava na zubu 'die krone des zahnes', 'corona dentis'. I. Dežman, rječ. liječ. naz. 93.

i. bulbus, caput, u nekih biljaka ono što je pod zemljom ili nad zemljom slično ljudskoj glavi. Zelja pitoma poginuo do glave. Đ. Baraković, jar. 15. Kada čovik ripe, mrkve i krumpijera iz zemlje izvadi, valjade njima lišće baš do kraja kod glave odrezati. I. Jablanci 65. Koji (luk) u glave iz simena niče. J. S. Rejković 134. — One (ločike) vrlo u glave krupnaju. 180. Posječ ljudsku kô kupusnu glavu. Osvetn. 2, 104.

k. također po sličnosti prema ljudskoj glavi, i gora se gdje gdje zove glava. I topovi odzvaše se bojni na pozdravlje glava zubačkih. Osvetn. 2, 96. Crna magla vrhom ovi glave. 2, 120. — u ovom je primjeru glava gora što se pruža u more, rat: To je jedna strana pod glavom od Komorina. B. Kašić, fran. 65.

1. ujedno po sličnosti prema pravoj glavi i po tome što se shvata kao mjera kod brojenja (isporedi a, d) a) i b, d)) kaže se glava kruha, glava šećera. Glava kruha 'ein laib brod' s dodatkom da se govori u Hrvatskoj. Vuk, rječ. 86^a. Plećim dadoh torbu prtenicu, u nu glavu vrgoh brašlenicu. Osvetn. 4, 6. Pode kruharu, uze glavu kruha. M. Pavlinović, rad. 70. — 4 glave cukara. Starine. 10, 10. (1558). Glava šećera 'hut zucker' 'meta sacchari'. Vuk, rječ. 86^a. Da su bijele glave šećerove. Osvetn. 2, 137. — može biti da amo spada i ovo: Kao da joj biše cina nekoliko glava vina. V. Došen 154^a.

m. po lat. caput, pisci ovako zovu (maui) dio u knjiži. Čti glavu od Luke na prvom kapitulu. Korizm. 79^b. Po Matiju, glava 26. M. Alberti 456. Glava, pričetek mal u knjigah, poglavje, 'caput, capitulum'. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 104^a. U bibliji, ishod glava xii. Vuk, nar. pjes. 1, 117.

n. po sličnosti prema ljudskoj i životinjskoj glavi, glava se zovu neke biljke, isporodi i. a) Glava, Echinocactus discolor et albus Leh. (Vodopić). B. Šulek, im. 87. isporodi jež. — b) Glava koška, Dipsacus silvestris L. (u Istri). 87. isporodi bijeli čka, češlja.

o. kao ime mjestima dolazi glava dosta često, obično s kojijem pridjevom; takovo je mjesto gora ili brežuljak (vidi k), a pridjevom se gdje gdje još dodaje da je slično ljudskoj ili životinjskoj glavi. a) samo ili s pridjevom, glava znači što i kod k. Glava, ime selu koje se sada zove Drvenglave u Srbiji: 'na mjestu imeujemomъ Glavi' umrije despot Stefan visoki (Mon. serb. 335 god. 1427). Đ. Daničić, rječ. 1, 206. Devetnaestoga jula (god. 1427) zaustavi se (despot Đurađ) na jednom mestu koje se onda zvalo Glava ili Glavica (po kazuvašu starih ljudi ono se do 1813 godine zvalo Drvenglava). Č. Mijatović, dur. brank. 1, 51. vidi Drvenglava i Crkvine. — Često mede idu na kaku glavu, i mislim da je 'collis': Altinu 's Ravniya na Пльмьс, s Пльмьса na Veliju Glavu' (Mon. serb. 94 god. 1330). Grnčarevu 'na zavodištnu glavu na velij vrhu' (95). Vilskoj 'na Vodičnikovu Glavu' (144 god. 1349). Pasijamu 'od Piijine Glave ... posrêdê dola na Popovu Glavu i po delu ... i posrêdê Glave Piijine' (263 god. 1389—1405). Gračanić 'na Kumaņu Glavu' (563 god. 1322). Orahovcu 'na Kobylju Glavu' (Glasn. 11, 142 god. 1399—1408). Đ. Daničić, rječ. 1, 206. — Borova Glava, planina u Bosni u hćevanskoj nahiji. F. Jukić, zeml. 28. — Debela glava, mjesto u Srbiji u okrugu kruševačkom. M. Đ. Milićević, srb. 725. — Veja Glava, granična straža u Srbiji u okrugu vranškom. M. Đ. Milićević, kraj. srb. 271. — b) po sličnosti prema ljudskoj glavi. Čovječja Glava, selo u Crnoj Gori u Vasojevićima. Čovječja Glava. Glasn. 40, 21. — može biti i Babina Glava. I Babinu pričepila Glavu. Osvetn. 5, 85. — e) po sličnosti prema životinjskoj glavi. Kobila Glava, planina u Bosni u nahiji sarajevskoj. F. Jukić, zeml. 31. vidi i kod a) u drugom primjeru iz Danićeva rječnika. — Medvjeda Glava. Mede mu od gornje česte po srêdê Medvjede Glave u Dubs. Deč. hris. 113.

1. GLAVAČ, udj. vidi tvrdoglav. — U Bjelostjenčevu rječniku (glavač, tvrde glave, v. glavat) i u Jambrešićevu (glavač, svoje tvrde glave 'capitosus').

2. GLAVAČ, m.

a) neka riba, rika u Bjelostjenčevu (glavač, ribica 'gobius, gobio') i u Jambrešićevu: ('gobio'). Glavač, Cottus gobio Cuv., peš, prdeš. A. E. Jurinac. progr. varaž. gimn. 1880. 16.

b) *ovako neki pisac našega vremena zove neku bubicu*. Glavač, octotemnus Mellie. J. K. Šloser, faun. kor. 504, 508.

c) *ime nekijem biljkama*. aa) *Ballota nigra* L., *smrduša*, *modri tetrlan*. B. Šulek, im. 87. — bb) *cidi garbač*. — u *Parčićevu rječniku*.

GLAVAČE, *f. pl. selo u hrvatskoj krajini u okrugu ličko-otočkom*. Razdijel. kr. 8.

GLAVAČIĆ, *m. prezime*. — *Prije našega vremena*. Glavačići (prezime). S. Novaković, pom. 56.

GLAVAČKO BRDO, *n. mjesto u Srbiji u okrugu ćuprijskom*. Zabran u Brdu Glavačkom. Sr. nov. 1861. 426.

GLAVADANOVIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Schem. bos. 1864. vii. xxvii.

GLAVAGIJA, *m. glavar, poglavar*. — *Postaje od glava turskijem nastarkom gy*. — *U jednoga pisca našega vremena*. Ne znamo, ko je tijekom poslije glavagijsa. S. Lubiša, prip. 248. A meni glavagijsi i kumu ni kupice rakije. prič. 87.

GLAVAJ, *m. brdo u okrugu rudničkom u Srbiji*. I. Pavlović.

GLAVAJRINA, *m. na jednom mjestu xviii vijeka kao da znači: glavar, poglavar*. Obratio od biskupa i ostali(h) crkovi(h) glavajrina. A. d. Costa 1, 66. — *nije pouzdano*.

GLAVAK, *glavka, m. vrst sijerka rastućeg u glavu*. B. Šulek, im. 87.

1. GLAVAN, *glávna, adj. capitis, capitalis, primarius, praecepius*. — *Drugo -a- ostaje samo u nominalnom nom. sing. m. i u acc. kad je jednak nominativu*. — *Akc. se mijenja u složenijem oblicima: glávni, ali može ostati i nepromijenjen: glávni*. — *Postaje od glava nastarkom главъ*. — *Rječ je praslavenska, isporodi stslav. glavnyъ, rus. головной, čes. hlavný, polj. glówny*. — *U sviejem je rječnicima: u Francičevu (primarius: glavni neprijatelj ‚perduellis‘; glavni pop ‚antistes‘), u Mikaljinu (glavna stvar ‚caput rei, summa rei‘; glavni ljudi ‚optimates, summi viri‘; glavni od grada, poglavice ‚vir primarius populi, princeps municipii‘), u Belinu (‚capitalis‘ 169^b; ‚gravis‘ 386^a; ‚praecepius‘ 585^b), u Bjelostičevu (glavna stvar ‚substantia, summa rei‘; 2. glavna odluka i zgovorjenje ‚capitalis sententia‘; 3. glavna pregreška ‚capitale crimen‘; 4. glavna težkoća ‚gravedo capitis‘; 5. glavna bol ‚cephalalgia, cephalaea‘; glavni ‚capitalis‘; 2. glavni neprijatelj ‚capitalis hostis, perduellis‘; 3. glavni, prvi, poglavni ‚praecepius, primarius, principalis‘; 4. glavni ljudi ‚primores, magnates, summi viri, primates populi, optimates‘), u Jambričićevu (glavni ‚capitalis‘; glavni človek u kraljevstvu ‚optimas, magnas‘; glavna bol ‚cephalaea‘), u Voltigijinu (glavni ‚capitale, principalis‘ ‚vornelm, hauptsächlich‘), u Stalićevu (‚capitalis, primas, princeps, principalis, praecepius, primarius, summus‘), u Vakoru (1. ‚haupt-‘ ‚primarius‘; 2. vide glavit s primjerom iz narodne pjesme: Glavan junak vojvoda Milosu), u Daničićevu (glavnyъ ‚capitis, capitalis‘). — Komp.: glavniji.*

1. *adj.*

a. *capitis, koji pripada glavi u pravom smislu*. Vlasj glavnije. Domentijan^b 208. Ali febre ali bol glavna. Korizm. 19^a. Glavni, od glavo: glavna bol, u glavi. M. Pavlinović. Glavna žila ‚kopfader‘. u *Šulekovu rječniku*.

b. *capitalis, koji pripada glavi u prenesenom smislu, vidi glava, a, f. a) u ovijem primjerima: uz muka, pravda s kojima znači smrtnu pedepsu*. Glavnoju muku nakazan bi-si. S. Kožičić 19. Kriveca

ufatiti, pravdu glavnu činiti. A. Kanizlić, kam. 528. — *amo spada i ovaj primjer: Kriveci glavnih krivica smrtnu pedepsaju se*. I. Velikanović, uput. 3, 10. — *b) sa supstantivima koji znače pogibao, nevođu, potrebu pokazuje da se radi o glavi, životu, gdje gdje stoji i iperbolički*. Kolike ti se su bile zgodile velike glavne pogibeli. Spom. sr. 1, 143. (1417). — *Ugrabi me svime ki moj glavni rasap istu*. I. Đorđić, salt. 477. — *Človiku obećat niku stvar od voje, sramota ne izdat prez glafne nevođe*. Đ. Baraković, vil. 345. A oni se desili vađani, a za glavnu za nevođu ľutu. Osvetu. 3, 29. — *Na noge se il' o glavu, il' o glavnu štetu našem bilo dušmaninu kletu!* Osvetu. 1, 51. — *To nije sa svima od glavne potribe*. Š. Budinić, ispr. 9. Ter pri glavnoj mođ potribe mladalna me ne ostavi. I. Gundulić 570. U naj glavnijoj potrebi ostavljena. V. Andrijašević, put. 129. U tjesnoj nevođi, u glavnoj potrebi. I. Đorđić, salt. 34. — *c) može biti da je s ovijem značenem i u ovome primjeru uz har (kao harnost za život): Jerb će nam u veliku glavnu hars biti*. Spom. sr. 1, 161. (1422). *i u ovome uz sreća (suprotno onome što stoji kod b))*: Tađ Slovincem glavna srića biše, kad rečena mista osvojiše. Nadod. 13. — *d) sa supstantivima koji znače svađu, rat, mržnja, kad se hoće kazati da jedno drugome radi o glavi: isporodi i c.* U rasprani krvničijem i glavnijem. S. Rosa 156^b. — *Človik ki je v smrtnom grihu ima rat glavnu z Bogom*. Korizm. 61^a. — *Djavao s glavnom mrzosti nas progoni*. J. Matović 522. — *Sotona ne može nas naopastovati u onoj glavnoj nenavidosti našega naroda*. 510. — *nasuprot se kaže u ovom primjeru o ‚prijazni (isporodi c, b))*: Meu ĩimi odavna prijazan jet glavna. D. Zlatarić 2^b. — *e) o grijehu, prema lat. capitalis, vidi smrtnan*. Glavni grijeh. A. Gučetić, roz. jez. 43. Koliko jest grihov glavnih, ki su kakono vrutci grihov? I. T. Mrnavić, nauk. krst. 1702. 26. Sablast griha na sedam glavnih griha razdijenoga. V. Došen 1.

c. *o neprijatelju i o prijatelju. a) o neprijatelju kod pisca koji jamačno oro upotrebljavaju prema lat. capitalis, te po tome znači: koji radi o glavi*. Dobiti glavna tri neprijateľa. A. Gučetić, roz. jez. 222. Neprijatelj glavni i zestoki svijeh rascđana. B. Kašić, per. 53. Da se kada vrh zla moga ne obesele neprijateľi ki se vele glavni i hudi moji sada. I. Gundulić 198. Kad vas je žela mjesto dražijeh prijateľa neprijateľi bit nam glavni. G. Palmotić 2, 355. Ubiti svoga neprijateľa glavnoga. M. Radnić 303^a. Benedik glavni neprijatelj od svijeh svjetovnijeh raskoša. I. Đorđić, ben. 13. Ovi ĩiti dode ĩiti mu se pokloni, nego, što je gore, ukaza se kralju oćiti protivnik i neprijatelj glavni. And. Kacić, razg. 28. Slavodobitan od zasida neprijateľa glavnoga. I. J. P. Lučić, izk. 5. — *i uz drage supstantive istoga ili sličnoga značenja*. Mo'e glavne protivnike porazit si odlućio. A. Vitić, ist. 15^b. Doglasi mu ... svrhu ĩihova glavnoga protivnika. I. Đorđić, ben. 39. — *Proplaka smrt svoga glavnoga progoniteľa*. salt. xi. — *b) o prijatelju; značenje nije dosta jasno: kod pisaca može biti da je kao kod f, a opet da se upotreblava po analogiji prema a): u novije vrijeme kod naroda može biti da je značenje kao kod h*. Umriješe dva glavna prijateľa Kvincijanova. B. Kašić, per. 12. Oću vas uslušat kao glavna prijateľa. Starine. 12, 25. (oko 1696—1703). S Lekom da smo glavni prijateľi. Nar. pjes. vuk. 2, 227. Nije, mati, kniga od megdana, već od našeg glavnoga prijateľa. Nar. pjes. vil. 1867. 329. *jamačno spadaju amo i ovi primjeri*: Aman, zgodnik glavni kralja Asvera.

J. Kavañin Sta. Ja imadoh glavna musteriju. Nar. pjes. juk. 342.

d. u jednom primjeru o velikom slovu, prema tal. (lettera) capitale: Sve časti ke ima da mu se zamire glavnimi slovima, pače li zlatnima u tvrdu kamenu. Đ. Baraković, vil. 11.

e. primarius, o čeladetu (ili o onome što se kao čeladec misli) što ima veću oblast od ostalih, ili uopće što je veće cijenjeno nego ostali, isporodi glava, c. Smrtni grisi k sedmim hudobam glavnim prikladaju se. Naručn. 85^b. Vjeri ju naj prije otac za jednoga glavnoga gospodičića. B. Kašić, per. 100. Za sužne vodiše turske lude glavne. P. Vitezović, odil. 2. Bogoslovja meštar glavni. J. Kavañin 180^b. Osam se je duša od srebe božje uklonilo, Noe glavni med nima bijaše. Nadod. 7. Imena im svima kralj izreda i posla ji glavnom ocu reda. 56. Ovaj u Bačkoj roden bijaše glavni gazda. Đ. Rapić 268. U čijoj si tavnov'o tavnici? kod kaka li glavna gospodara? Nar. pjes. vuk. 3, 134. I dvanaes glavnijeh vojvoda. 4, 293. — što se kaže o čeladetu kaže se i o njegovoj časti, oblasti. Radi glafne časti bolje se j' saznan. Đ. Baraković, vil. 80. I da se prozove grad glafne oblasti. 123. — o mjestu (u materijalnom smislu) gdje stoji onaj što je glavni. Na glavnom začelju tad Jove siedeći. Đ. Baraković, vil. 137. u ocom primjeru o drijevu (brodu). Naj glavnije drijevo ... razšija se. B. Kašić, fran. 142.

f. praecipuus, koji je pretežniji od svga ostaloga (kao što je i glava od ostaloga tijela). a) o stvari tjelesnoj. Većih zvizda ili glavnih je sedam. J. S. Rejković 9. I za sime (kad se) glavna grana štedi. 260. — (vidi glava, e, e). Neka se zajedno sjedine u istomu kamenu glavnomu dva mira. B. Kašić, is. 11. Za podlog služi im stavn i za nugla kamen glavni. J. Kavañin 33^b. Kamen glavni i čeon. S. Rosa 99^a. — b) o čeladetu (drugo je kod e). Mučno je oteći glafnoga uznika. Đ. Baraković, vil. 273. Kojim imenom zvao bi nemilost one matere i gospodarice, koja ne samo ne (vodi) na spasene onih duša, nego je glavna uzročnica njih osudjenja? A. d. Bella, razg. 65^a. Kaifa bješe glavni uraditelj i svjetnik da Jezus bude utihjen. S. Rosa 154^a. — i o kolektivnom supstantivu. Ostali narodi glavni jimaju razlikih knig. F. Vrančić, živ. 3. — c) o mjestu. aa) glavni grad, caput, grad u kojemu prebiva vladalac, vladalački deor, vlada, isporodi glava, c, c). Grad glavni kraljevstva od Navare. B. Kašić, in. 8. Pak (Konstantin) glavna oba grada uredi palačama i crkvama. J. Kavañin 299^a. On osvoji mloge gradove i obuhiti isti glavni grad Baktru. D. E. Bogdanić 29. — bb) o drugijem mjestima. Kropeti mišta glavnija od kuće. B. Kašić, rit. 254. — Ondi pohodi naj glavnije crkve. in. 24. Crkve iz glavne, silna tresna ku razori, moći uzeše kopat slavne. J. Palmotić 6. — Naj glavnije zaulice onoga grada. B. Kašić, fran. 18. Glavna čaršija. Sr. nov. 1867. 17. — d) o danu (blagdanu). Na glavnu svetkovinu putuju. A. Kanižlić, utoč. xvi. Blagdan ovi je glavni i prvi. 345. — e) o čemu što su ljudi uređili ili napravili (zavodu) što se može shvatiti kao umno ili tjelesno. I kad sindik bi Paduanske glavne škole. J. Kavañin 162^a. Ovo je pisano za glavnu sjednicu društva srpske slovesnosti. Vuk, pism. 47. Glavni sud sastojao se od kapetana i dva pomoćnika. Pravdonoša. 1852. 5. — f) o čem umnom. Stožerne iliti glavne kriptisti. A. Kanižlić, utoč. 367. — Pet glavnih bolesti divice Marije. Michelangelo. 9. — Buduć im Bog dao jedan toliko glavlan život, uvrđuju Boga. M. Radnić

27^b. — Poznaće čitateļ kako i glavne promjene, tako i stajesu narječija. Vuk, nar. pjes. 3, 527. — Naj glavnija zabava njegova biše oko dječice. B. Kašić, fran. 106. — Odkri mu naj glavnije otajnosti. in. 17. — Ovde nam treba malko umnuti glavnu povijest. S. Ľubiša, prip. 49. Iguman je napisao glavne crte Stevanova života. 85. Nacrtani su glavni časi Dušanova carevana. 47. — Stvari od duše, koje nam biti imaju glavni poso života svega umrloga. B. Zuzeri 335^a. — Čini mi se da bi se ovo za glavno pravilo uzeti moglo. Vuk, poslov. xxviii. — Glavni uzrok. J. Rajić, pouč. 1, 21. — Glavna svrha. B. Kašić, fran. 62. — Bihu ovi tri jezici na svitu naj glavniji. is. 65. — g) uopće. aa) uz stvar. U proročanstvu Danijela glavna je stvar Jeruzalem. S. Rosa 17^a. Ova se pjesma u glavnoj stvari ni malo ne razlikuje od pete. Vuk, nar. pjes. 3, 445. — bb) uz što. Ako u čemu glavnijemu nehoteći zadob, htjej oprostiti. I. Đorđić, uzd. vi. — cc) u srednjem rodu bez supstantiva. Svi plugovi ... sebi u glavnomu prikladni jesu. I. Jablanci 46. Ja imam još četiri pjesme koje su u glavnome sve nalik na ovu. Vuk, nar. pjes. 4, 502.

g. o novcima što se daju na dobitak, ili o novcima ili o čemu drugome čim se počinje trgovati ili drukčije dobitati. Petar kupuje dukatijemi tisuća glavnijemi. B. Kašić, zrc. 82. Glavni, -na, -no, n. p. novci 'das kapital' sors'. Vuk, rječ. 87^a. Ovce glavne i napon: glavne su one koje je gospodar dao, a ono što od glavnih pane je napon, t. j. dobitak napon je. u sjevernoj Dalmaciji. J. Grupković. — vidi glavno.

h. po značenju kod f dobiva takovo da se upotrebljava kao pohvala, naj češće o čeladetu. od xviii vijeka. a) u naj starijem primjeru kao da znači: ugodan, mio. Ah brate, glavna ti druga imaš il' nevistu! kako se lipo svakom javi, namaskari se, veselo dočeka! F. Lastrić, ned. 179. — b) lijep, prikladan. već od xviii vijeka i u Vakovu rječniku. Kad (baka) divojku vidi lipu u obrazu i u kipu, tad šapćane poostavi, i nu na sva usta slavi: 'Košta je ovo glavna i med pukom vrlo slavna; gledaj, drugo, noj u lice, lipše sjaje od danice'. V. Došen 119^a. Glavlan junak vojvoda Milošu, lepote mu u svatove nema. Nar. pjes. vuk. 2, 545. Jes' glavniji od svake djevojke. Nar. pjes. juk. 218. Vidiš da sam glavlan i pristao. 404. Ovdviše je glavna i pristala. Nar. pjes. petr. 2, 24. i o nečijoj stvari. Gledaj, drugo, glavna ruha! glavna ruha i hajna! V. Došen 118^b. — c) uz junak ne istiće sragda lepota, nego i hrabrost. Nije lasno Lekci pomenuti, onakome glavnome junaku. Nar. pjes. vuk. 2, 232. No ti kupi sve glavne junake koj' od rano jaoknuti neće. 3, 301.

2. adv. glavno. — Komp.: glavnijć. — U rječnicima: u Mikašinu (glavno, izvršno), u Belinu (glavno, kapitalnoe con pena e pericolo della vita' capitaliter 165^b), u Jambrešićevu (glavno, capitaliter), u Vakovu: (u Srijemu) n. p. ima glavno sviña, govoda, ovaca itd., t. j. mnogo.

2. GLAVAN, m. vidi glavoña. — U naše vrijeme u Lici (J. Bogdanović. V. Arsenijević), ali već dolazi u Vrančićevu rječniku (capito); a mogla bi biti i praslavenska rječ, isporodi rus. голованъ, češ. hlavan.

GLAVANI, m. pl. selo u Hrvatskoj u podžupaniji riječkoj. Pregled. 5.

GLAVANIĆ, m. prezime. — xiii vijeka. Pred prejurem Glavanićem. Mon. croat. 41. (1275 prepis. 1546).

GLAVANOVCI, Glavanovaca, m. pl. mjesto u

Srbiji u okrugu biogradskom. Niva u Glavanovicima. Sr. nov. 1875. 685.

GLAVANOVICA, *f.* mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom. Niva u Glavanovici. Sr. nov. 1875. 94.

GLAVĀNE, *n.* djelo kojijem se glava. — U Vukovu rječniku.

GLAVĀR, glavára, *m.* postaje od glava nastavkom ar. — Akc. kaki je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. (i acc. kad je jednak nominativu) i voc.: glāvāru i glāvāre, glāvāri. — Od xvi vijeka (vidi Zoranićev primjer kod a, b), ali isporodi i rus. главарь; između rječnika u Belinu (superior⁴ 451^b; antistes⁴ 585^b; praepositus⁴ 718^b), u Bjelostjenčevu (glavar, poglavar, poglavica, starešina), u Jambrešičevu, u Voltigijinu, u Stuličevu, u Vukovu: (u Crnoj Gori) das oberhaupt 'caput' s dodatkom: Onamo je (u Crnoj Gori) prvi starješina u nahiji serdar, za serdarima idu vojvode, za vojvodama knezovi, za knezovima barjaktari; svi ovi i ostali znatiji, kao n. p. u Srbiji što su od prije bili kmetovi i sveštenici, zovu se glavari, cf. poglavar.

a. *vidi* poglavar, poglavica, glava, c. a) *kad je izrečeno kome zapovijeda, čim vlada, ovo stoji: aa) u genetivu.* Priti će suditi sve glavare tuina. I. Zanotti, ned. 27. Kako glavara skupštine katoličanske. A. Bačić 150. Učini se glavlar razbojnika. J. Banovac, razg. 14. Crkva sveta i ne zakoniti glavari. Ant. Kadčić 14. U zdravlje glavarah naše komunitadi i našihj plemenah. Nar. pjes. vuk. 1, 80. Glavari porodica otačkih. Đ. Daničić, jezdr. 1, 5. — bb) *u gen. s prijedlogom od (bole nego sa samijem genetivom, kad je sam jedan substantiv).* Takova je takojer krivina onih gospodara i glavara od kuće. A. d. Bella, razg. 64^b. U prošastoj mojoj besjedi dosmucio sam prid vas ovd i prid vam i kod prid pravdom opovidio jednoga lupeža sasma štetna, paček glavara od lupeža. B. Zuzeri 345^a. Učiniću te glavlarom od drugoga naroda. And. Kačić, kor. 80. On pokupi braću i glavare od uskokah i od Moračanah. Nar. pjes. vuk. 4, 370. To kad čuju od Pive glavari. 4, 489. I ostalim od zemlje glavlarim. 5, 1. Svi glavari od plemena vaših. Đ. Daničić, 5mojs. 5, 23. — cc) *s prijedlogom nad.* Ov biše glavlar nad onimi, ki na vratih daciju cesarovu zbirahu. F. Glavinčić, evit. 316^b. Glavar nad lovom 'venationis praefectus'. A. d. Bella, rječ. 170^b. Učini ga glavlarom nada svim pastirim svojim. And. Kačić, kor. 63. — dd) *posebrijem adjektivom.* Da glavlar meštarski iz zida visokoga pade doh. F. Glavinčić, evit. 13^a. Skupismo se nekoliko glavarah ernogorskih. Glasn. 17, 315. (1707). Belzebub, glavlar vražki. J. Kavašim 460^a. Glavar njihov zvaše se ban. And. Kačić, razg. 6. Od glavara crkvenoga. Ant. Kadčić 17. Dužnost pučkoga glavara. I. J. P. Lučić, razg. 123. Opat i glavari redovnički. nar. 108. E se kupe srijemski glavari na sakupu pred bijelom crkvom. Nar. pjes. vuk. 2, 6. Kod nega se bjeha nakupili ernogorski izbrani glavari. 4, 71. Nagovori drobnjačke i uskočke glavare. Vuk, nar. pjes. 1, 459. — *drugo je u ovijem primjerima:* Ustati će gijivno glavlar svitovni. I. Zanotti, i. ned. 22. Oslužiti što mu bude od glavara duhovnoga naredeno. M. Dragičević 112. Tad govori duhovni glavare. Nar. pjes. vuk. 5, 377. — b) *nije izrečeno kome zapovijeda glavlar.* Budu glavlar ju postavlen. P. Zoranić 26^a. A zašto rečeni glavlar ili kapitan bi krsčenič. F. Glavinčić, evit. 235^b. Vojvoda s ostalim glavari. Stat. polj. ark. 5, 305. (1623). Tot' ne zazva množ ostalu neg glavare, hane i kneze. And. Vitaljić, ost. 59.

Kad puk vidi što su učinili glavari, i oni će učiniti. J. Banovac, prip. 222. I od toga vremena zabraniše glavari Davidu, da na vojsku ne ide. And. Kačić, kor. 213. Postavlja im po žeji glavare i serdare i vojvode mlade. Nar. pjes. vuk. 4, 367. De ostala zemlja bez glavara. Oglad. sr. 124.

b. *vidi* 1. glavina, c). Glavar, predni dio u samara (u Užicu). L. V. Stojanović. Glavar, oblo drvo sprijed u samara (u trebišskoj nahiji). N. Dučić.

GLAVARE, *f.* pl. teg u mreži odmah do gađe. u glavara su oka srednja, ni tijesna kao u gađi ni široka kao u krilima. M. Pavlinović.

GLAVĀREV, *adj.* koji pripada glavaru. — Kaže se i glavarov. Sva lovinu: srne, zeci, vuci glavarevoj donose se ruci. Osvetn. 4, 25.

GLAVĀRICA, *f.* žensko čelade kao glavlar. — U jednoga pisca xviii vijeka. Ka svim (divojkam onim) glavlarica biti imaše. F. Glavinčić, evit. 346^a. — U naše vrijeme u Šulekovu rječniku: 'oberin'.

GLAVARLIJA, *m.* *vidi* glavlar, a. — Na jednom mjestu xv vijeka. Danas nastoj ti ki glavarija jesi, Medaru, junaci da poju. P. Zoranić 43^b.

GLAVĀRINA, *f.* porez, danak što se plaća na svaku glavlu (čelade). — Od xviii vijeka, u između rječnika u Vukovu: (u Dalmaciji) kao glavnica što se državi plaća od kuće (od 25 krajcara do 6 forinti i 15 kr. — po inađu) 'die kopfsteuertributum in singula capita impositum', cf. glavnica. Koji ištu od redovnika rečenih prosjaci tridesetine, glavlarine, carine. Ant. Kadčić 299. Onda ga česar oprosti da ne plaća glavlarine dok je živ. Vuk, rječ. 86^b.

GLAVARNIK, *m.* *vidi* glavlar, a. — U pjesmi xviii vijeka. Kojega isjekoše svoga na male bokune, zlijem glavarnika. Nar. pjes. bog. 169.

GLAVĀROV, *adj.* *vidi* glavlar.

GLAVĀRSKÎ, *adj.* koji pripada glavlarima. Ruka sveštenička i glavarska bjese prva u tom prijestupu. Đ. Daničić, jezdr. 9, 2.

GLAVĀRSTVO, *n.* staeč onoga što je glavlar. — Od xviii vijeka, u između rječnika u Belinu (antistitis gradus⁴ 585^b), u Jambrešičevu (superioritas⁴), u Voltigijinu (priorato, presidenza 'vorrang'), u Stuličevu (principatus, primatus⁴). Barem me glavlarstvo ne bi ubignulo. I. T. Mrnavić, osm. 141. Od glavlarstva pape svrhu svih crkava. S. Badrić, ukaz. 73. Glavlarstvo u crkvi katoličanskoj. I. J. P. Lučić, razg. 46. Puni zbora i puni glavlarstva. Nar. pjes. vuk. 5, 547. Nijesam bio srećan za ovo vrijeme svog glavlarstva u ničem. S. Lubiša, prip. 69. Naj ostroumniji u selu prisvajao je malo po malo glavlarstvo i u bratstvu i u selu. V. Bogišić, zborn. 523.

GLĀVAST, *adj.* *vidi* glavlat. — U jednoga pisca xviii vijeka i u Mikišim rječniku (purić glavasti 'porrum capitatum' 530^a). Od loćika da budu glavaste. J. S. Rejković 330.

GLAVĀŠ, glavša, *m.*

a. o čeladetu. *vidi* glavoina. — U Šulekovu rječniku ('grosskopf').

b. vrsta šipka (Punica granatum L.). — U jednoga pisca našega vremena. Zrnima od šipka stada glavaša. M. D. Miličević, slav. 27.

c. neka biljka, *vidi* glavatac. — U Šulekovu rječniku: 'kopflbaum' (Cephalanthus⁴).

d. mjesto u Dalmaciji (ili u Bosni?) isporodi Glavaš. — U jednoga pisca xviii vijeka. K tebi trču i knižani, vajuaj šaju Drušani, s Petropolci Vrličani, i s Glavašem Kijevljani. P. Knežević, pism. 114.

e. *prezime*. — *U naše vrijeme*. Ubiju Stanoja Glavaša. Vuk, grada. 69. Stanoje Glavaš. M. Đ. Miličević, srb. 141.

GLAVÁŠEVIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Sem. srb. 1882. 202.

GLAVÁŠI, *m. pl. ime mjestima*: a) *selo u Bosni u okrugu travničkom*. Statist. bosn. 194. — b) *seoce u Hercegovini u Popovu poľu*. Schem. ragus. 1876. 59. — c) *seoce u hrvatskoj krajini blizu Krasna*. Schem. segu. 1871. 22.

GLAVÁŠICA, *f. vidi pećohan*. — *Načijeno po latinskom (botaničkom) imenu*. — *U Šulekovu rječniku*: ‚kopfberee‘ (Cephaelis ipecacuanha‘).

1. GLÁVAT, *adj. u kojega je (velika) glava*. — *Od xvi vijeka, vidi kod c) (ali vidi i 2. Glavat)*, a između rječnika u Vrančićevu (‚capitatus‘), u Mikajinu (čavao glavati 42^b; igla glavata, za kose od glave ‚acicula, spina‘ 137^a; kupus glavati 186^b), u Belinu (‚capitatus‘ 169^b), u Bjelostjencu (glavat, kaj ima veliku glavu ‚capito, capitatus, ut porrum capitatum‘, i vsaka stvar koja u glavu raste ‚capitosus‘), u Jambrišićevu (‚capitatus‘), u Voltigijinu (‚capitoso, capaccio, capo grande‘ ‚grossköpfig‘), u Stulićevu (‚capitatus‘), u Vukovu (‚grossköpfig‘ ‚capito‘), u Daničićevu (glavaty ‚capito‘ s primjerom što je ocvlje drugi kod 2. Glavat). a) o čeladetu. — u jedinom primjeru kod pisaca kao da nije poseve u pravom smislu (vidi glava, a, c) d)). Od Nikole glavatega rekla je slava sve kriposti. J. Kavačin 192^a. — u Šulekovu rječniku (‚dieckköpfig; grossköpfig‘). — b) o živincetu. Ptice, kada bi vidile, da gavran crni i glavati hoće da bude od orla stariji. . . Đ. Rapić 311. Rugala se sova sjenici: idi, kućko glavata! Nar. posl. vuk. 272. Glavatoga patka. u Šulekovu rječniku: ‚dieckkopf‘ ‚Anas bucephala‘. — c) o bilci koja rastući uvija se u glavu ili ima glavu pod zemļom (vidi glava, i). Glavatoga luka. M. Vetranić 2, 252. Glavate kupuse slaninom vare. M. Držić 428. Salat ili loćika glavate. J. S. Reļković 262. Ako imaš glavatoga keļa. 331. Starosvati boba glavatoga. Nar. pjes. vuk. 1, 533. Sikavica glavata, Dipsacus silvestris. Cas. čes. muz. 1852. 60. vidi još kupus, ļutika, salata, zeļe. — d) o klincu, igli (čiodi), vidi glava, h. Svi glavati čavli bihu. P. Knežović, živ. 12. Tu se katanci zatvoraju, baļšije ili igle glavate zadijevaju. F. Lastrić, ned. 324. u naše vrijeme piše se i glavata kost ‚os capitatum‘. I. Dežman, rječ. liječn. naz. 93. — kao da u Mikajinu rječniku kod igla glavata (vidi sprijeda) glavat ima drugo značenje: koji pripada glavi, ali je to svakako neobično.

2. GLAVAT, *m. ime muško*. — xiv vijeka i u Daničićevu rječniku (Glavaty. 3, 576). S popome Glavatomy. Glasn. 15, 280. (1348?). — Na drugom je mjestu nadimak ili prezime: Niva Teodora Glavata. Glasn. 11, 132. (1336—1346). 13, 375.

1. GLAVATAC, Glavaca, *m. ime muško, isporodi 2. Glavat*. — Na jednom mjestu xiv vijeka (pisano Glavatyeb). Dědš. imy Glavatyeb. Deč. hris. 52.

2. GLAVATAC, glavaca, *m. Cephalanthus occidentalis L. (Sladović)*. B. Šulek, im. 87. — isporodi glavat, c.

GLAVÁTATI, glavátám, *impf. vidi glavati*. — *Akc. se mijenja u praes. 1 i 2 pl. glavatámo, glavatáte, i u aor. 2 i 3 sing. glavatá.*

GLAVATENICA, *f. ‚Glavatenice‘ zovu se stari rimski novci što se po Dalmaciji iskopavaju*. L. Mrazović. — isporodi babuška, 3; 2. bapka, 4.

1. GLÁVATI, glávám, *impf. pomaļati glavu iz vode (o ribama, ali kad su blizu kraja)*. —

Akc. se mijenja u praes. 1 i 2 pl. glavámo, glaváte i u aor. 2 i 3 sing. glává. — *U naše vrijeme po gorijem primorju, a između rječnika u Vukovu: (u Boci) kad riba skakavica (cipoli) u proleće i u leto u plitkoj vodi pomoli glavu iz vode, kaže se: glavaju cipoli. ‚Glavaju, glavataju, baraju‘ (ribe) kad se podignu iz dna te glavom provirujuć kreću površajem morskijem. . . ‚Barati‘ i ‚baria‘ znači uprav kad ribe u peleži kreću glavami površajem morskijem, a u kraju, kažu: ‚glavataju, glavaju‘. L. Zore, rib. ark. 10, 350. — U Šulekovu rječniku (kod ‚kopfen‘) ima refleksiivno glavati se sa značenem: glavičati se: loćika se već glava.*

2. GLAVATI, *m. pl. selo u Dalmaciji u kotaru kotorskom*. Repert. 1872. 10.

GLÁVATICA, *f. nešto s (velikom) glavom*. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjencu (‚tructa decumana‘. 2. glavatica, presad, surculi, plantulae caulium‘) gdje naj prije dolazi, u Stulićevu (‚tructa‘), u Vukovu: nekaka riba u Neretvi, za koju kažu da je dobra kao i pastrma; a u dodatku ima: vidi mladica 3 (u Mostaru). a) neka riba (vidi u rječnicima)*. Glavatica, velika pastrma od 20 do 22 litre. u Mostaru. Cas. čes. muz. 1854. 185. Glavatica, u Zagrebu Salmo hucho L. Vijenac. 1881. 627. Glavatica, Salmo hucho L., mladica, glavatić. A. E. Jurinae. progr. varaž. gimn. 1880. 4. — b) glavata igla (čiodu). Jednu iglu glavaticu. V. Vrčević, igl. 17. — c) glavato zeļe (vidi 1. glavat, c). aa) glavata loćika. Glavatica, čes. hlavatiće (Brassica oleracea capitata), Lactuca capitata L. B. Šulek, im. 88. i u Šulekovu rječniku: salata glavatica ‚kopf-salat‘. — bb) glavati kupus. u Šulekovu rječniku: ‚kopfkohl (weisskrant)‘. — cc) vrsta repe. u Daničićevu rječniku: ripa glavatica ‚rapa cappuccina‘. — d) s drugim značenem (koji pripada glavi) piše se u naše vrijeme: Glavatica (žila), ‚carotis, die kopfschlagader‘. I. Dežman, rječ. liječn. naz. 93.

GLAVATIČEVO, *n. selo u Hercegovini u okrugu mostarskom*. Statist. bosn. 240.

GLAVATIČIĆ, *m. selo u Dalmaciji u kotaru kotorskom*. Repert. 1872. 40.

GLAVATIĆ, *m. vidi glavatica, a*.

GLAVATINKA, *f. Cephalaria Schrad., neka bilka, isporodi praskoč, vrazji griz*. Flora croat. 724.

GLÁVATI SE, vidi kod glavati.

GLAVATO, glava. vidi derdato i fesato.

GLAVATOST, *f. osobina onoga koji je glavat*. — *U Šulekovu rječniku: ‚dieckköpfigkeit‘.*

GLAVATOVA, *f. crkva u Štipu*. — xiv vijeka. U Štipu crkvoŭ Glavatovu arhangelj. Glasn. 24, 255. (oko 1350).

GLAVCI, vidi Kokošglavci.

GLAVČA, *f. brijeg u Srbiji u okrugu krajinskom*. M. Đ. Miličević, srb. 946.

GLAVČIĆ, *m. prezime*. — *Od xv vijeka*. Ivan Glavčić. Mon. croat. 69. (1447). i u naše vrijeme. Rat. 361.

GLÁVČINA, *f. modiolus (rotae), na kolu srednji komad u koji su zabodeni paoci*. — *Akc. se mijenja u gen. plur. glávčiná.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (die nabe ‚modiolus rotae‘). Točak sa paocima slomi se, samo glavčina ostade*. P. M. Nenadović, mem. 106. — *I kao ime mjestima u Srbiji. a) brdo u okrugu požarevačkom*. M. Đ. Miličević, srb. 1018. — b) u okrugu smederovskom. Niva u Glavčini. Sr. nov.

1871. 115. — *c*) u okrugu ernoriječkom. 1871. 268. — *d*) plur. Glavčine, šumu u Guberevcima. J. Stojanović.

GLAVČINITI, glavčinim, *impf.* činiti, *napravljati glavčinu*. — U Šulekovu rječniku: 'naben'.

GLAVEN, *adj.* glavan. — Samo na jednom mjestu xviii vijeka ima oblik glaveni koji radi slika stoji mješte glavni: Mejdán svet je, boj ognjeni naš je žitak u obrani; al' naši su, jaoh, glaveni: svijet, pút, djavo, zli dušmani. J. Kavašin 76b.

1. GLAVEŠ, *m.* ime muško. — Nema mu potvrde, ali na jednom mjestu xiii ili xiv vijeka ima posesivni adjektiv Glavešev (koji pripada Glavešu) i otale u Daničičevu rječniku (Glavešev). Dobromir, brat Glavešev. Mon. serb. 60. (1293—1302).

2. GLAVEŠ, *m.* vidí jeguľa. Jeguľa u Vranici ima tri različita imena: glaveš (glaveša), jama-rica, puñeglavica. L. Zore, rib. ark. 10, 339.

GLAVEŠEV, *adj.* vidí kod Glaveš.

GLAVEŠKA, *f.* glavato žensko čelade. u Lici. V. Arsenijević.

GLAVETINA, *f.* uugm. glava, vidí glavina. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu 731a, u Bjelostjencu (kod glavina), u Stubičevu, u Vukovu. Svi (vragovi) bestinske glavetine. J. Kavašin 409a.

GLAVIC, *m.* vidí glava, *m.* — U kúzi xvi vijeku pisanoj jezikom mješanimem s crkvenim. Kako naredi grob. Glavic 19. Transit. 118. Kako mu bi prinieseno presveto telo Isukrstovo. Glavic 20. 119.

GLAVICA, *f.* dem. glava. — *Akc. se mijeña u gen. pl.* glavića. — Od xiv vijeka (vidí *d*)), a u svijem rječnicima, osim Vrančičeva i Jambrešičeva. *a*) u čeladeta i u živinčeta u pravom smislu. govori se često kao od mila, a gdjegdje i ironički. Bile biše šije, a ernih očiju, glavice milije ner ti reć umiju. M. Marulić 76. Luveno glavicom potresa. S. Menčetić 24. Svetu glavicu nije gdje bi naslonil. M. Držić 421. Ar bilh se volio z glavicom rastati neg li se vam nevjernik nazvati. 449. Sedam tisuć Turak izgubi glavicu. J. Radojević 27. Sest hiljada dići glavica. A. Kanižlić, kam. 86. Metnu kalpak na jabuku, a puščicu na kruščicu, a roglicu pod glavicu. Nar. pjes. vuk. 1, 116. Pa stegne čordicu, odsiče glavicu. Nar. pjes. mikul. 150. Glavica mu cv'jeća ište, a g... a gaća nema. Nar. posl. vuk. 41. Napsuj se carice iza glavice. (Kad ko za kim govori ono što mu u oči ne smije reći). 190. — I komar je muška glavica (isporedi glava, a, *đ*) *b*). (D). Poslov. danić. 28. Tužna je (grlica) glavicu sklonula. Nar. pjes. istr. 2, 18. — *b*) u stari nežive ono što je slično glavi, isporodi glava, h. *aa*) u klinca. Glavica od čavla 'bulla'. J. Mikaļa, rječ. 107b. Glavica čavlena 'bulla'. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 105a. — *bb*) u igle (čiode), u naše vrijeme u Dubrovníku (isporedi glavčiat). P. Budmani. i u Šulekovu rječniku: glavica od igle 'nadellkopf'. — *cc*) u maća, vidí balčak. Glavica od maća 'capulus, capulum'. J. Mikaļa, rječ. 107b. J. Stulli, rječ. 1, 175a. Glavica oružja, v. balanda. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 105a. — *dd*) u stupa. Čudno kice listja zlatna z glavica od kelovan protječni pletjaše među sobom krunu i vijenac. B. Zuzeri 174a. — *ee*) vidí glavić, *b*). — u Dubrovníku. P. Budmani. — *c*) u biľaka, vidí glava, i. Glavica luka 'caput allii'. J. Mikaļa, rječ. 107b. 'caput caeparum'. Glavica čištačka 'caput allii'. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 105a.

Objubimo ječek surdec od glavica luka crjenoga. M. Radnić 185b. Sve glavice luka, lijana. A. Bačić 472. Dade nemu sve što imadiše, komad kruha i glavicu luka. And. Kačić, razg. 141a. Ako su one glavice i mohune u kojima sjeme zatvoreno stoji. I. Jablanci 104. Glavice šafranske. 174. Da ti kupus u glavicu zrije. J. S. Rejković 308. Glavica kupusa, luka. u Vukovu rječniku 86b. Kupusna glavica. Vuk, pism. 40. Glavica 'capitulum'. J. Pančić, bot. 56. i glavica kukuruza. u Parčićevu rječniku. — *d*) collis, brežulak, vidí glava, k. naj češće. Glavica 'collis': Komaranima je išla meda 'u glavicu u réku Črvštivic' (Mon. serb. 93 god. 1330). Đ. Daničić, rječ. 1, 206. Sve brijege i gore, glavice i planine. M. Vetranić 1, 264. Blagosivljajte, gore i glavice, Gospodina. B. Kašić, rit. 237. Na glavici vrh nas ka je šatori se carski obstriješe. I. Gundulić 323. Glavica, brdašce 'collis, tumulus, monticulus, collitulus'; glavica, uzbrdica 'collis acclivus'. J. Mikaļa, rječ. 107b. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 105a. Staću u pristranku one glavice. J. Banovac, pred. 52. Ide li glavicom, ide li mi lugom? A. Kanižlić, rož. 3. Grad na glavici usađen. A. Kalić 43. Eno ti moje selo za onom glavicom. D. Obradović, basn. 262. Nasred Čeva na zbornu glavicu. Nar. pjes. vuk. 4, 36. Na glavici više Bijeljine. 4, 226. Pa doziva Nikac iz glavice. Ogled. sr. 126. Boje je (gledati) iz glavice nego iz tamnice. (U Crnoj Gori i u primorju). Nar. posl. vuk. 22. Hvali more a drži se glavice. 341. Na jednu trorogu glavicu. Nar. prip. vuk. 152. Glavica 'ein hügel', 'cumulus, collis', cf. oglavak. Vuk, rječ. 86b. — *e*) vrh od gore, brežulka, isporodi glava, h. Od gore glavica. Đ. Baraković, vil. 285. U vrsi i glavica brdih. L. Terzić 242. Glavica 'cima, vetta', 'bergs Spitze'. I. Voltiggi, rječ. 64. — *f*) vidí glava, *m.* Glavica u knjigah 'capitulum'. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 105b. Glavica 'capitolo', 'ein capitel'. I. Voltiggi, rječ. 61. — *g*) ime nekijem biljkama, isporodi glava, *n.* Glavica, Holoschoenus Lk. Flora croat. 1172. vidí brula. — Glavica zlatna, Liliium martagon L. (Alschinger). B. Šulek, im. 88. Zlatna glavica, Liliium martagon. Asphodeline lutea. Čas. čes. muz. 1852. 64. vidí grančica, zlatoglavak. — *h*) plur. glavice, vidí glavčine kod glavčina, *a*). u Vukovu rječniku. — *i*) ime premmogijem mjestima, svagda po značenu kod *d*), kao *n. p. cc*) u jednim Glavica bez pridjeva. *aa*) u Bosni: *aaa*) dva sela u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. S. 56. — *bbb*) u okrugu bihaćkom. 110. — *ccc*) u okrugu travničkom. 180. — *bb*) u Srbiji: *aaa*) ridi kod glava, *o*, *a*) dva preva primjera. — *bbb*) selo u okrugu čaprijskom. K. Jovanović 179. — *ccc*) brdo u okrugu biogradskom u vraćarskom srezu. Glasn. 19, 136. — *ddd*) mnogo manjih mjesta, *n. p.* u okrugu kragujevačkom: Vinograd u Glavici. Sr. nov. 1872. 469. u užičkom. Sr. nov. 1873. 319. *itd.* — *ce*) selo u Hrvatskoj u podžupaniji karlovačkoj. Pregled. 30. — *dd*) selo u Crnoj Gori u Vasojevićima. Glasn. 40, 21. — *ce*) prije našega vremena, nepoznato mjesto. S. Novaković, pom. 129. — *i* mnogo drugih manjih mjesta. — *β*) u jednim s kojijem pridjevom. *aa*) Božurna Glavica, mjesto u Srbiji u okrugu smedevskom. Livada u Božurnoj Glavici. Sr. nov. 1875. 1327. — *bb*) Careva Glavica, mjesto u Srbiji. *aaa*) u okrugu biogradskom. Niva na Carevoj Glavici. Sr. nov. 1874. 369. — *bbb*) u okrugu kragujevačkom. Livada u Carevoj Glavici. 1861. 370. — *ce*) vidí Čerinića Glavica. — *dd*) Iljina Glavica, brežulak u Dubrovníku. P. Budmani. — *cc*) Kočija Glavica, brdo u Bosni. Glasn. 22, 2. — *f*) Rasina Glavica, selo u Crnoj

Gori u Bjelopavličima. Glasn. 40, 20. — *γγ*) u množini: Glavice. *aa* dva sela u Bosni u okrugu travničkom. Statist. bosn. 188. 196. — *bb*) selo u Dalmaciji u kotaru šuškom. Repert. 1872. 28. — *cc*) brdo u Begajci (u okrugu biogradskom u Srbiji). L. Stojanović.

GLAVIČANI, *m. pl. selo u hrvatskoj krajini u okrugu banskom.* Razdijel. kr. 11.

GLAVIČAŃE, *n. djelo kojijem se (n. p. kupus) glavica.* — U Vukovu rječniku.

GLAVIČAR, *m. čorjek koji načiina glavice za igle (čiode).* — U Šulekovu rječniku: „nadelkopfschneider“.

GLAVIČAST, *adj. koji je sličan glavici.* — Od xviii vijeka. Koje (cvije) iz glavičastog korrena ide. J. S. Rejković 335. Organi biljni mogu biti: glavičasti . . . I. Pančić, bot. 27.

GLAVIČAT, *adj. u kojega je glavica.* — U Dubrovniku od xvi vijeka o igli (čiodi). Svrati se i kupi glavičatijeh igala. M. Držić 132. i u naše vrijeme: iglica glavičata, čioda. P. Budmani.

GLAVIČATI SE, glavičam se, *impf. uvijati se u glavicu (n. p. o kupusu).* — isporedi glavičiti se. — U Vukovu rječniku.

GLAVIČEŃE, *n. djelo kojijem se (n. p. kupus) glavici.* — U Vukovu rječniku.

GLAVIČICA, *f. dem. glavica.* — Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikaljinu (glavica, glavica, mala glava) gdje naj prije dolazi, u Belinu („capitulum“ 170^b), u Stuličevu, u Vukovu, u Daničičevu (vidi kod d). — Potvrđeno s ovijem značenjima: a) s pravijem značenjem. vidi u rječnicima. — b) vidi glava, i, i glavica, c). Što je bilog i crljenog (luka) više, zimi kriju glavičicu svaku. J. S. Rejković 329—330. i preneseno na dio od dlake (na ljudskom i žvinskome tijelu) što je pod kožom iz kojega dlaka raste. u Šulekovu rječniku: „haarbolle“. — c) o sjemenu i o plodovima (malenijem, oblastijem). *aa*) laneno sjeme u luscii od xviii vijeka i u Vukovu rječniku s dodatkom: S lana se sjeme ne osijeca kao s konopaļa, nego se na nešto ogreblje, ili ne znam kako se poslije vadi iz svojijeh okruglijeh luskaka. — Glavičice kad skinu s vrške. J. S. Rejković 255. — *bb*) plur. glavičice, sjeme od konopaļa. u Lici. V. Arsenijević. — *cc*) žestoki i mirisavi plodovi neke ameriškanske biljke, Myrtus pimenta, kojima se začina hrana, krapni papar. u Šulekovu rječniku: „allerleigewürz; neugewürz“. — *d*) brežuljak, vidi glavica, d). Glavičica „colliculus“: selina Samodraži, Dobrodolanima, Neprobištima, Momuši i Bijeloj Crkvi išla je međa „bregom“ na glavičici i na putu koji ide preko slatinske šume (Mon. serb. 86 god. 1302—1321). Đ. Daničić, rječ. 1, 206. Glavičica „colliculus“. A. đ. Bella, rječ. 200a. Izade na niku glavičicu izvan grada Jeruzolima. F. Lastrić, svet. 28^b. — *e*) ime mjesta. *aa*) selo u Bosni u okrugu Dođe Tuzle. Statist. bosn. 168. — *bb*) mjesta u Srbiji. *aaa*) u okrugu biogradskom. Niva na Glavičici. Sr. nov. 1873. 720. — *bbb*) u okrugu kneževačkom. Niva u Glavičici. 1871. 27. — *cc*) prije našega vremena, nepoznato mjesto. Glavičica (selo). S. Novković, pom. 129. — i u množini: Glavičice. 130.

GLAVIČIĆI, *m. pl. mjesto u Srbiji u okrugu kneževačkom.* Niva u Glavičici. Sr. nov. 1872. 256.

GLAVIČINA, *f. augm. glavica.* — U naše vrijeme. — Potvrđeno je s ovijem značenjima: a) plur. glavičine, sjeme od konopaļa pošto se osijeca s ručica u još se nije omlatilo. — u Vukovu rječniku gdje je ovako tumačeno s dodatkom:

Konopje se u nas čupaju dvaput: prvo (čini mi se da) se zovu male konopje, koje sjemena ili nemaju ili još nije zrelo, za to se i ne gleda na Ń, a druge kad se počupaju i u ručice povežu, onda se od ručica na kakome drvetu glavičine osijeku, po tom se na suncu suše, pa se onda mlati konopljano sjeme. — *b*) kao ime mjesta. *aa*) selo u Bosni u okrugu Dođe Tuzle. Statist. bosn. 146. — *bb*) seoce u Hrvatskoj u podžupaniji riječkoj. Pregled. 6.

GLAVIČITI, glavičim, *impf. skraćivati, vidi oglavičiti.* — Samo u Stuličevu rječniku (v. oglavičiti).

GLAVIČITI SE, glavičim se, *impf. vidi glavičiti se.* — U Vukovu rječniku.

GLAVIČKA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu rudničkom.* Livada u Glavički. Sr. nov. 1861. 734.

GLAVIČKI, *adj. koji pripada mjestu Glavici.* Glavička (opština). K. Jovanović 179. — Glavičko polje, mjesto u Srbiji u okrugu čuprijskom. Niva u Glavičkom Polju. Sr. nov. 1863. 294.

GLAVIČOR, *m. brdo u Srbiji u okrugu čačanskom.* M. Đ. Miličević, serb. 675.

1. GLAVIČ, glaviča, *m. uprav. dem. glava, ali dolazi samo s osobitijem značenjima.* — Akc. kaki je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i voc. glaviču, glaviči. — Od xvii vijeka. a) na maču, bačak. A neki (ga) glaviči od mača bijahu. M. Divković, bes. 369^b. — b) glans penis. u Vukovu rječniku (1818). — glavič na sikiju „glans clitoridis“. I. Dežman, rječn. liječn. naz. 93. — c) na samaru, vidi ajam. M. Pavlinović.

2. GLAVIČ, *m. prezime.* — Od xiv vijeka i u Daničičevu rječniku (Glavič). Tvrtko Glavič. Spom. sr. 2, 27. (1374). Županu Radosavu Glaviču. 1, 167. (1422). i u naše vrijeme dosta često. P. Budmani.

GLAVIGORAK, Glavigorka, *m. mjesto u Srbiji u okrugu krajinskom.* Sr. nov. 1875. 823.

GLAVIJA, *f. brdo u Srbiji u okrugu jagodinskom.* Vinograd u Glaviji. Sr. nov. 1864. 58. po istočnom govoru Glaveja. M. Đ. Miličević, serb. 181.

1. GLAVINA, *f. augm. glava.* — isporedi glavetina, glavura, glavurda, glavuča. — Akc. se mijenja u gen. pl. glavična. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu („caput grande“ 731^a), u Bjelostjenčevu (glavina, glavetina, glavurina „caput grande“), u Voltijijinu (testaccia, capaccio „ein grosser kopf“), u Stuličevu, u Vukovu (vidi b) i c). a) s pravijem značenjem. Trvrde su glavine neg sobe hrastove. M. Držić 34. Već se moli za svoju glavinu. Nar. pjes. petr. 3, 298. — b) vidi glavična. Od xviii vijeka. Glavina kolna „modiolus“. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 105^a. Drvena je osovina od koleša i glavina. V. Došen 66^a. Jedni prave glavine i zbice. J. S. Rejković 428. Glavina, vide glavična. u Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori. — c) prednji kraj od samara (a stražnji se zove „kristina“, glavinu i kristinu sastavljaju „štice“, a pod ovim svijem je „stela“ koja upravo stoji na košu). u Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori. — d) brdo što se pruža u more, rat. u Šulekovu rječniku: „vorgebirge“. — e) ime mjesta. *aa*) selo u Dalmaciji u kotaru imoskom. Repert. 1872. 14. — *bb*) ovako se prije zvalo mjestance na otoku Cresu što se sad zove Bijeli (vidi Bijeli, 2). Rad. 48, 223. — *cc*) mjesto na otoku Krku (vidi d)). Za Glavinom krikne (omišalski knez). Nar. pjes. istr. 2, 3.

2. GLAVINA, *m. ime muško (uprav 1. glavina kao nadimak)*. 'Glavina', ime muško: među ljudima koje car Stefan dade crkvi arhangelovoj u Prizrenu jedan bješe 'Glavina' (Glasn. 15, 297 god. 1348?). Đ. Daničić, rječ. 3, 576. *i kao prezime u naše vrijeme*. Schem. segn. 1871. 90.

GLAVINCI, Glavinâcâ, *m. pl. selo u Srbiji u okrugu jagodinskom*. K. Jovanović 107.

GLAVINIĆ, *m. prezime po ocu Glavini*. — *Od xv vijeka*. Anton Glavinić. Mon. croat. 112. (1472). Luka Glavinić. 196. (1510). To sabra Glavinić. F. Glavinić, svitl. xxii. U knjigam Glavinića. And. Kačić, kor. 451. Glavinić. Sem. srb. 1882. 202. *i u naše vrijeme u Dalmaciji*.

GLAVINIĆI, *m. pl. selo u Hercegovini u okrugu mostarskom*. Statist. bosn. 252.

GLAVINSKI, *adj. u Stuličevu rječniku gdje je tumačeno: 'quod singulis mandatur' — sasma nepouzdana*.

GLAVINSTVO, *n. u Stuličevu rječniku: v. glavarstvo — nepouzdana*.

GLAVINUŠA, *f. ime nekijem vrstama loze crnoga i bijeloga grožđa*. — *U naše vrijeme u Dalmaciji*. B. Šulek, im. 88. — *I vino što se od onoga grožđa čini (u Šibeniku)*. P. Budmani.

GLAVIŃAŃE, *n. djelo kojijem se glavina*. 'Pušti ga neka glavina, platiće on to svoje glavinae kad tad'. u *Lici*. J. Bogdanović.

GLAVIŃATI, glaviŃâm, *impf. hoditi (tamo aho bez posla, tamarati) — isporodi glaviŃati*. — *Akc. kaki je u inf. taki je u praes. 3 pl. glaviŃaju, u aor. glaviŃah, u ger. praes. glaviŃajuci, u ger. praet. glaviŃâvsi, u part. praet. act. glaviŃiao; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u praes. 1 sing.* — *Od xvij vijeka*. Nemoj ići glaviŃajuci po izpraznostma od svijeta. M. Radnić 321b. Zašto imdi basamo i glaviŃamo, ne promislivši, jelda ovo pravi put, po kome putujemo? Đ. Rapić 318. I da sobom glaviŃiate trudni kuda vući glaviŃaju bludni. Osvetu. 5, 42. 'Taj i taj čojk, brate, žive stvari kod kuće ne radi, nego digne glavurinu kao jalov pas, te vavijek kroz selo od kuće do kuće glaviŃa'. u *Lici*. J. Bogdanović. — *kao da u sjevernoj Dalmaciji ima i drugo značenje*. GlaviŃati, mučiti se mišlju: 'Činiće me glaviŃati'. M. Pavlinović.

GLAVIŠTE, *n. mjesto u Srbiji u okrugu kneževčakom*. Niva u Glavištu. Sr. nov. 1875. 796.

GLAVIT, *adj. vidi 1. glavan, h, osobito kod b*. — *Od xvij vijeka (vidi naj zadnji primjer), a između rječnika u Vukovu: glavit, lijeb, n. p. čovjek ili žena 'schön (von personen)' 'pulcher, cf. glavan, prikladan*. Prema se ne nade devojke; glavit junak svakoj manu nade. Nar. pjes. vuk. 3, 515. Nego ču se oženit' Vlahinom, iz Pocerja glavitom devojkom. 4, 260. Oh Andušo, glavita djevojko! Nar. pjes. juk. 187. — *U jedinom primjeru xvij vijeka kaže se o gradu, i može biti da znači što 1. glavan kod f. Unide Isus u Kafarnao; tako se zvaše neki glaviti grad od Galileje*. F. Lastrić, od' 175.

GLAVITI, glāvīm, *impf. postalo je od uglaviti (kaje vidi) prema čemu je imperfektivni glagol, isporodi uglavljivati*. — *Akc. kaki je u praes. taki je u impf. glāvjah, u aor. 2 i 3 sing. glāvī, u part. praet. pass. glāvjon; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf.*

a. *kažući i tumačeći više puta isto činiti da objekt ono razumije, uprav starčati mu u glavu; stvar što se kaže može biti drugi objekt*. — *U Dubrovniku od xvij vijeka, a između rječnika u*

Belinu (sodoceo' 401b; ,persuadere, dare da intendere, capacitare' ,persuadeo' 557a), u Voltigijinu (glaviti, uglaviti ,capacitare, persuadere' ,eintrichtern, bereden'), u Stuličevu (,persuadere, illuminare, inculcare, instare, instruere'), u Vukovu. nakričivati kome što ,dringend empfehlen', commendare' (nije dobro) s dodatkom da se govori u Dubrovniku. Jezus pravi: 'Nije potrebe da na mjesti sad ovenu od onega glavim tebe, što sam kazao svijetu svemu'. G. Palmotić 3, 73b. Koju opeta sve tančine od izdajstva uči i glavi. P. Kanavelić, iv. 563. Opet a nega poklisari glaviti stali, da su blaga bez svojega Dubrovčani tužni ostali. J. Palmotić 282. Jezus uze ga ljubježivo viečbat i glaviti. S. Rosa 53b. Kad ga uzme glavit da se on osobito nahodi u pogiblj smrti. A. Kalić 56. — *Sa se, reflektivno*. Jedna od ove dvije stvari ima biti bez ijedne sumnje: ili sadar glaviti se i sebi često u životu s svojom koristi napomenut vandelsko ovo: 'Quid prodest? ... B. Zuzeri 335b. — *u ovijem je primjerima objekt samo stvar*: Dvadesiti i sedam puta se (*David*) povraća i glaviti: 'Zašto je u vijeku milosrdje negovo'. V. Andrijašević, put. 274. Isukrst nije ijednu svoju zapovijed toliko glavio i priglavio ni toliko očitovo, koliko ovu. V. M. Gučetić 65.

b. *u jednom primjeru xvij vijeka kao da znači: uterđivati*. Zato ne ima jedan drugoga prokleta u prokletstvu glaviti i temeljiti. I. Velikanović, uput. 3, 134.

c. *ugovarati*. — *U naše vrijeme kod pisaca iz Crne Gore i Boke kotorske, i u Vukovu rječniku: ,festsetzen, beschliessen', ,statuo' s primjerima: Ja sam glavio s nime; mi smo glavili; O čem god glavili i radili, dobro satvorili! (kad se nazdravlja)*. Evo ima više no godina od ka' nešto među sobom glave. P. Petrović, gor. vijen. 18. S kim si glavila sastanak? S. Lubiša, prip. 38. Isprosimo li, glaviećemo vjeridbu i kad da je prstenujemo. 42. On zna, da sam ja glavio s tobom Ružu. 45. Glavio sam da prodam patrijara Latinina. 142. Pošlju ulaka da glavi trgovinu. 152. Glavimo krvno kolo od 24 kneta, neka osude. 158. Moj pokojni otac dode kako su glavili. Pravdonoša. 1852. 3.

GLAVLJE, *n. vidi glava, m.* — *U Stuličevu rječniku: glavje ,capo, capitolo di libro' ,caput, capitulum' s dodatkom da je uzeto iz brevijara*.

GLAVLJEŃE, *n. djelo kojijem se glavī*. — *U Stuličevu rječniku i u Vukovu*.

GLAVLJĀ, *adj. koji pripada glavī*. — *U pisaca našega vremena*. Glavlje mišice ,die kopfmuskeln', ,museuli capitisi'. I. Dežman, rječ. liječ. naz. 93.

1. GLAVNA, *f. vidi 3. glavnica*. — *xvij vijeka u dubrovačkoj poslovici, xvij u Novom Pazaru*. Iskat' glavnu od mrtva. (D). Poslov. danić. 33. Glavna ,pagamento per testa'. S. Budmani 417a.

2. GLAVNA, *f. vidi glavina*. — *Nu jednom mjestu xvij vijeka*. Al' kipite vične glavne posrjed ove peći davno. J. Kavašin 423b.

3. GLAVNA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu bio-gradskom*. Livada u Glavni. Sr. nov. 1869. 120.

4. GLAVNĀ, *f. karaula u Srbiji u okrugu kraševčakom*. M. Đ. Miličević, srb. 725.

1. GLAVNICA, *f. caput, sors, vidi glavno i 1. glavan, g.* — *Akc. se mijenja u gen. pl. glavnica*. — *Postaje od 1. glavan nastarkom ica*. — *Od xvij vijeka, a između rječnika u Belinu (sors' 169b), u Bjelostjensku, u Stuličevu, u Vukovu: ,das capital' ,sors', cf. glavna, glavnica*. Vrh glavnice kad zajmene hitše fajle zabrašone. J. Kavašin 151a. Dobitak razilijuju onako, kako

je ko glavnicu više metnuo. M. Zoričić, aritm. 97. I dobitak vraća i glavnicu. M. A. Rejković, sat. L3^b. Kašto je i glavnicu lijepa vajdica (u Nar. posl. vuk. na str. 133) ‚manchmal ists gewinn, wenn auch nur das kapital zurückge- wonnen wird‘ ‚interdum et sors (sine fenore recep- ta) lucrura est‘. Vuk, rječ. 87^a. Težak daje životinu drugome ili u napolicu ili na glavnicu. V. Bogišić, zborn. 491.

2. GLÁVNICA, *f.* *vidi* glavnicu. — *Akc. je kao kod* 1. glavnicu.

a. *vidi* glavnicu, a. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Voltigijinu* (‚tizzoncello‘ ‚ein kleines scheit‘). Ako si me oprlio ugljenom, nećeš glavnicom. (D). Poslov. danic. 3. Glavnica vječnoga ognja paklenoj propasti odbjegla. I. M. Mattei 76. Nadnesi na nega (vino) glavnicu s plamenom. Z. Orfelin, podr. 258. *i u naše vrijeme u Dubrovniku, ali običnije po gorovu dubrovačkom glavnicu*. P. Budmani.

b. *vidi* glavnicu, b. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚der brand im weizen‘ ‚uredo‘). U ovoj šenici ima kukolja ... A ima i glavnicu. Vuk, poslov. 254.

c. *secale cornutum, krvuflasta zrna što rastu na klasu u raži i što postaju od neke gljive* (Sclerotium clavus DC.), *i tu sama gljiva* (Claviceps purpurea Tul.) *kad raste iz zemlje (s drugim obličjem); zrna su otrov, a i upotrebljavaju se kao lijek za zaustavljanje krvi i za pospješivanje prinosa kod rađanja*. — *U naše vrijeme, jamačno preneseno od značenja kod* b. Glavnica, rus. ролыня (Ustilago, Lollium), 1. Secale cornutum L. (Marinković, Sabjar, Vujičić); 2. Sclerotium clavus DC., Claviceps purpurea Tul. (Janda). B. Šulek, im. 88.

3. GLÁVNICA, *f.* *dának što se plaća na svakoga ožeñena čovjeka (na ožeñenu glavu)*. *ispoređi* 1. glavna, glavarina. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu*: (u Srbiji za turskoga vladara) ‚herrschaftliche kopfststeuer von verheirateten personen‘ ‚census capitum maritorum domino solvendus‘, cf. spahija. Spahije uzimaju ‚desetak‘ od žita i u novcima od ožeñenijeh glava (oko dva groša) ‚glavnicu‘ (u ime desetka od povrća i od ostalih usjeva i drugih sitnica). Vuk, živ. 257. Na ožeñenu glavu uzimali su (Turci) po jedan groš, i to se zvalo ‚glavnica‘. P. M. Nenadović, mem. 13. Nećemo vi upaliti crkvu, al' daćete glavnicu na glave. Osvetn. 3, 54.

4. GLÁVNICA, *f.* *uzglavčje*. — *U Stuličeru rječniku*: glavnicu ‚usciumo sotto la testa‘ ‚pulvinar, pulvinus, pulvinarium‘ *s dodatkom da dolazi u Gundulića (?)*. — *slabo pouzdano*.

5. GLAVNICA, *f.* *ime mjestima*. a) *selo u Hrvatskoj u podžupaniji zagrebačkoj*. Pregled. 22. — b) *mjesto u Srbiji u okrugu valjevskom*. Niva u Glavnici. Sr. nov. 1868. 141.

GLÁVNIČAN, glavnična, *adj.* *koji pripada* (1) *glavnici*. — *U Šulekovu rječniku*: glavnični račun ‚capital-conto‘; glavnični dug ‚capitalschuld‘; glavnična vrednoća ‚capitalswerth‘.

1. GLÁVNIČAR, *m.* *bogat čovjek, koji ima veliku* (1) *glavnicu, koji ima gotovijeh novaca te ih može uložiti kako hoće*. — *U Šulekovu rječniku*: ‚capitalist‘.

2. GLÁVNIČAR, *m.* *čovjek koji kupi* (3) *glavnicu*. — *U Vukovu rječniku*.

GLÁVNIČAV, *adj.* *pun glavnicu* (*vidi* 2. glavnicu, b). — *U Vukovu rječniku*: glavničav, n. p. šenica ‚brandig‘ ‚rubigine corruptus‘.

GLAVNIČICE, *f. pl.* *selo u Hrvatskoj u podžupaniji zagrebačkoj*. Pregled. 23.

GLÁVNIČKĪ, *adj.* *vidi* glavničan. — *U pisaca našega vremena*. Glavnički dug ‚capitals-schuld‘. Jur. pol. termin. 106. Glavnički iznesak (‚kapitalsbetrag‘), koji se je u tečaju vremena izvukao iz poduzeća. Zbornik zak. 3, 98.

GLAVNIČNINA, *f.* *ergotina, lijek (alkaloid) što se vadi iz glavnice* (*vidi* 2. glavnicu, c). — *U pisaca našega vremena*. I. Dežman, rječ. liječ. naz. 93.

GLÁVNĪK, glavnika, *m.* *postaje od glavan nastavkom* ikr. — *Akc. kako je u gen. tako je u ostalijem padležima, osim. nom. sing. (i acc. kad je jednak nominativu) i voc. glávniče, glávniči*.

a. *glavar, poglavica (kod vojske)*. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Svi omiški bojičari i glavniči. J. Kavañin 134^b. *i u Šulekovu rječniku*: ‚general‘.

b. *glavna knjiga u trgovaca*. — *U Šulekovu rječniku*: ‚hauptbuch‘.

c. *kad se jama čisti, onaj nasip što se od zemlje tvori*. L. Mrazović.

GLÁVNINA, *postaje od* 1. glavan nastavkom *ina. a) vidi* glavno. — *od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu s dodatkom da se govori u Crnoj Gori*. A glavninu opet plati. V. Došen 58^b. — b) *vidi* glavarina. — *samo u Stuličeru rječniku*: ‚tributum‘.

GLAVNIŠTVO, *n.* *stañe, služba, čast onoga što je glavnik*. — *U Šulekovu rječniku*: ‚generalat; generalswürde‘.

GLÁVNÔ, glávnoĝa, *n.* *caput, sors, sve ono (u. p. zemlja, stoka, gradit, novci), što obrađujući se, ili trgujući, ili upotrebljavajući se uopće na neki način, daje dobit (prena kojoj se i istice)*. *vidi* 1. glavan, g. *ispoređi* 1. glavnicu, glavninu, a). — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Mi- kašinu* (glavno od trgovine ‚sors, vřum‘), *u Belinu* (‚sors‘ 169^b), *u Stuličeru* (‚substantia, bona‘), *u Vukovu* (‚das kapital‘ ‚sors‘). S namušljenjem od kojegod dobiti osven glavnoga. B. Kašić, zrc. 84. Glavno si sved dužna ... Sve za čenas od glavnoga plaćaju. V. Andrijašević, put. 279. Platit' glavno i kamatu. (D). Poslov. danic. 95. S našijem glavnijem mala je i dobit. (D). 108. Niti su glavnijem od pinezu dobro trgovati. F. Lastrić, test. ad. 82^a. Osvenu glavnoga priñese mu ine pet talenta. S. Rosa 139^a. Jest kamata što god se uzimlje više od danoga i glavnoga. J. Matović 398. Znam da glavno ufatiti neću. Pjev. crn. 272^b. Đevojku tvoju šcer za glavno a tvoj nož čudotvorni za dobit. Nar. prip. vuk. 153. *i u prenesenom metaforičkom smislu*. Igra na kojoj se sve glavno stavlja od života vjekovitoga. B. Zuzeri 281^a. Tako ćemo steći glavno, s kojim moramo zadobiti spasenje vićne. F. Lastrić, od' 183—184. — *U jednoj piscu xviii vijeka činiti glavno znači: mnogo ejeniti, po tal. far capitale*. Sva misao svetije bijaše za ugoditi Bogu samomu ne čineći glavnoga od razlikije rećena ljudskije. M. Radnić 13^b. Inaš činiti malu seijenu od ñihova rećenja a mnogo glavno od zla pomišljenja. 21^a.

GLAVNOGRADSKI, *adj.* *koji pripada glavnome gradu*. — *U Šulekovu rječniku*: ‚hauptstädtisch‘.

GLAVNOPISALAC, glavnopisavca, *m.* *vidi* prabiježnik. — *Samo u Belinu rječniku* (‚protontarius‘ 593^a).

GLAVNOPISMO, *n.* *u kratko izkazano što stoji*

u kakvoj kniži. — U Stulićevu rječniku: ‚contextus‘. — nepouzđano.

GLAVNOTVORAC, glavnotvorca, m. u jednom primjeru xviii vijeka kao da znači graditelj. Kako je osobiti poso jednoga glavnotvorca, zidati lipe zgrade. A. d. Bella, razg. 28^a.

GLAVNA, f. lignum, torris, veliko drvo (paš, granu u i velika cjepanica) što se loži na vatru. — Akc. se mijena u dat. sing. glávni, u acc. sing. glávnu. u voc. sing. glávno, u nom., acc., voc. pl. glávne, u gen. pl. glávniá, u dat., instr., loc. pl. glávniama. — Rječje je praslavenska (golvŋja), isporodi stslav. glávna, rus. головня, češ. hlavně, polj. glównia. — Miklošič (etym. wörterb. 71) ne misli da je od osnovc supstantiva glava, i pomiñe stěnem. cholo. ugal, novoriem. kohle, i sanskrt. ġurv, oprliti. — Između rječnika u Vrančićevu, u Mikalínu, u Belínu 733^b, u Bjelostjenčevu, u Jambrešičevu, u Stulićevu (u svijem ovijem ‚titio, torris‘), u Voltigijinu (glavna, glavnica ‚tizzo, tizzone‘ ‚scheidt‘), u Vukovu (veliko drvo što se loži na vatru ‚ein grosser balken brennholz‘ ‚lignum‘; ‚auch ein grosses scheidt‘). — U Dubrovniku i u Boci kotorskoj glasi i glavná (i u Vukovu rječniku: vide glavna). a) drvo gotovo za loženje na vatru. Ležahu strgače i glavne debele. M. Marulić 255. Nećeš ni za koga drugoga (poći) nego ćeš ostarit na mojih glavna. M. Dobretić 552. Dovati glavnu, slomi joj glavu. Nar. posl. vuk. 1, 519. Da sam vojna glavnom bila. Nar. pjes. petr. 1, 66. Bit' mi brata i željati, na glavne mu ne sjedeti. (Sestra voli brata i željati, nego da je on hrani — do vijeka. U Boci). Nar. posl. vuk. 14. Bože mi ne daj brata željati, ni na glavniama sjedeti! 20. Kratke glavne gotovi ugareí, pozna deca gotove sirote. 160. Pošto ga odvuku kući, preseku na 6 jednakih glavna, pa tri ostave da nalože u oči malog božica. M. Đ. Milićević, živ. srb. 2, 21. — kolektivno. Glavna složena skoncava dubrave. I. T. Mrnavić, osm. 106. — b) drvo zapaljeno (kod nekijeh pisaca kao da znači što i zublja). Vu sné rodi glavnu i vzide na nebo i pusti se opet k moru. Pril. jag. ark. 9, 122. (1468). K ognišću dotiče, glavne primičući ter ogañ podigne. P. Hektorović 15. Pride tamo sa sviñnaci i s glavniama i sa oružjem. M. Alberti 501. Jedna od njih, Tizifone, glavnu od srǵbe prešno užeže. I. Gundulić 66. Kada glavna gori s obevdi strane. M. Radnić 239^a. Lativši glavnu goreću, tom zatira tu paklenu nakazan. Blago turl. 2, 167. Gdje zasja plamenita ona glavna. A. Kalić 495. Junak se sveti puškom a rda glavniom (zapaljujući kuću, žito, sijeno itd.). V. Bogišić zborn. 592. — i u prenesenom, metaforičkom smislu. Na, jur ovu glavnu paklenoga ġniva primi. I. T. Mrnavić, osm. 22. Od pobune glavna ogniena čini, da se svi poplaše. Ģ. Palmotić 1, 47. Glavna od nabune ‚seditionus‘. A. d. Bella, rječ. 7^b. A tko zna da nije on isti s načinima nesličnijem prva glavna svega ognia i nemira koji se užiče? B. Zuzeri 183^a. — c) drvo poglašeno. Stojie ġrišnici kano glavna podnuta. S. Margitić, fal. 235. Ako budu ġriši vaši kako glavna ili drvo naj crñe. F. Lastrić, svct. 154^b. Crno kao glavna crna. M. Zorčić, zrc. 236.

GLAVŠATI, glávniám, impf. proso, zapaljene jlove daske turati u sjeme za sijanje. U Licu. V. Arsenijević.

GLAVNENICA, f. kaže se u primorju (u Fužini) za blagovijesti, jer se veli da se taj dan spusti glavna u zemlju kao na srećeno (2 febr.) iskra. isporodi iskronica. D. Daničić.

GLAVNICA, f. dem. glavna. isporodi 2. glavnica. — Akc. se mijena u gen. pl. glávnića.

a. s prvijem značenem. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Mikalínu (glavna, mala glavna ‚parvus titio vel torris‘), u Belínu 733^b, u Stulićevu, u Vukovu. Kosti su moje usahle kakono glavna. B. Kašić, rit. 88. Nemoj mi donosit na pamet ove glavnice od pakla. I. Držić 262.

b. rubigo, bolest na žitu koja postaje od nekijeh ġliva što naj češće rastu u zrnu i uništuju ga. — Jamačno je orakovo značenje imao negda supstantiv glavna (isporodi rus. головня), ali mu nema potvrde. značenje po svoj prilici dolazi otale što su zrnu vidjeti kao da su se zapalila, isporodi lat. uredo, ñem. brand, tal. carbone itd. — U Mikalínu rječniku: glavnica od žita, rda od žita ‚uredo, rubigo, robigo‘. — U naše se vrijeme kaže glavnica, vidi 2. glavnica, b.

GLAVNIČICA, f. dem. glavnica. — U Stulićevu rječniku.

GLAVOBOĀ, f. vidi glavoboĀa. — U jednoga pisca Staronca xviii vijeka. Pade od bolesti različitih, navlastito od pñioštri glavoboli. A. Kanizlić, fran. 93. Protiva glavoboli. bogojubn. 481. i u Šulekovu rječniku: ‚kopfpein; kopfweh‘.

GLAVOBOLAN, glavobolna (glavobolna), adj. vidi glavoboĀan, b). — Od xviii vijeka u između rječnika u Belínu (glavobolni ‚capite laborans‘ 275^b) gdje naj prije dolazi i u Stulićevu. No učini s glavobolan ġuto. Pjev. crn. 163^b. i u Šulekovu rječniku: ‚hauptsiech‘.

GLAVOBOLNĀK, m. vidi sunovrat. Glavobolnik, narcisso (po rukopisu xviii vijeka), Narcissus poćtius L. B. Šulek, im. 88.

GLAVOBOĀOVATI, glavobolujem, impf. bolovati od glave. — U Stulićevu rječniku: ‚capite laborare‘. — nepouzđano.

GLAVOBOĀA, f. dolor capitis. — isporodi glavobol, glavoboĀe. — Složeno od osnovc supstantiva glava i bol (ili glagola bojeti) nastatkom ja. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu (1. ‚das kofweh‘ ‚dolor capitis‘. 2. ‚die sorge‘ ‚cura‘: Veća glava, više glavoboĀe. 3. nekaka trava). a) kad glava boli u pravom smislu. Štiti i pisati danas toliko, da slijedi glavoboĀa, nije pasti dušu. M. Radnić 507^a. Zarad teške glavoboĀe. A. Kanizlić, utoč. 231. Huće i plače, jedan svrhu glavoboĀe, drugi svrhu zuboĀe. D. Rapić 77. O ovome bih ja sad još sila imao govoriti, ali mi glavoboĀa nikako ne da. Vuk, poslov. xli. Ne samo da će ga proći glavoboĀa nego će mu i oćini vid biti boĀi. M. D. Milićević, živ. srb. 2, 38. — b) ono od čega boli glava, isporodi glavoboĀe. Nek' pripravi vina i rakije: glavoboĀe od šta glava boli, srdoboĀe od šta srce boli. Nar. pjes. stoj. 2, 73. — c) preneseno na brige i misli, s kojijeh može i zbiti zuboĀeti glava. Dosta imaju glavoboĀe i dosadu, kome će pre što dati. Glasn. n. 3, 206. (1718). Kako bi mletačkoj vladi bili od mañe potege i glavoboĀe. S. Ąubiša, prip. 155. Imam tu glavoboĀu pođlavno. M. D. Milićević, let. već. 162. — d) Conium maculatum L., ĵeka biĀka, trubĀika. GlavoboĀa, rus. головоболъ, češ. bolehlav: nekaka trava (Vuk), Conium maculatum L. (Fapkovićeva). B. Šulek, im. 88.

GLAVOBOĀAN, glavobolna, adj. koji pripada glavoboli, koji je u nekjoj sreci s glavoboĀom. — Od prije našega vremena (vidi drugi primjer kod a). a) od kojega glava boli. — između rječnika u Vukovu (kopfweh verunsuchend‘ ‚dolores capitis creans‘). Bumar-voda svaka glavoboĀna. Nar. pjes. vuk. 1, 229. GlavoboĀno zelje, Cicuta L. (po

starom rukopisu). B. Šulek, im. 88. (vidi glavoboja, d). — b) laborans capite, kojega (o čečadetu) boli glava. 'I onako je glavobojan' (kopfwel habend'). J. Bošković.

GLAVOBŌLE, n. oda šta glava boli. — Postaje kao glavoboja nastavkom (i)je. — U Vukovu rječniku.

GLAVOBOLENE, n. glavoboja. — U Stulićevu rječniku. — nepouzđano.

GLAVOBŌLKE, glavobojáká, f. pl. vidi bunika. Glavobojke, Hyoscyamus L. (u Samoboru). B. Šulek, im. 88.

GLAVOBŌLNŌ ZĚLE, n. vidi kod glavobojan, a).

GLAVOCIMBAL, m. klavir, tal. clavicembalo, gravicembalo. — isporedi glavocimbal, klavocimbao. — U Mikišinu rječniku (cymbalum').

GLAVOČ, glavŏča, m. jamačno je prvo značenje bilo: u čega je velika glava, ali sad dolazi samo s osobitijem značenjima. — Ake. kaki je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. (i acc. kad je jednak nominativu) i voc. glāvŏču, glāvŏči.

a. gobijs, neka morska riba, vidi kod glamoč; isporedi i glavač. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikišinu: (jamačno štamparskom griješkom) glavoc, 'gobijs'; u Belinu: 'gobijs' 351^b; u Stulićevu: 'gobijs'; u Vukovu: (griješkom) glavoč, (u Dubrovniku) nekaka morska riba, 'grundel', 'gobijs'. Na trst ribajte glavoče i slinke. M. Vetranić I, 216. Glavoč, guatto. Progr. gim. karl. 1878. 41. Glavoč ili glamoč ili glavotok (il guatto). L. Zore, rib. ark. 10, 337. Gobijs niger L., glavoč (ime za cijeli rod), glavoč od rupa (u hrvatskom primorju). G. L. Faber 201. Gobijs jozo L., glavoč crni (u hrv. prim.). 202. Gobijs cruentatus Gm., glavoč (u hrv. prim.) Gobijs capito C. et V., glavoč (u hrv. prim.) 203.

b. vidi punoglavac. M. Ružičić.

c. Echinops L., neka bilka, isporedi sjekavica. Glavoč, češ. hlavoš (Cephalanthus), Echinops L. (Pančić). B. Šulek, im. 88.

d. ime njestu u Srbiji u okrugu čačanskom. Zabrán u Glavoču. Sr. nov. 1865. 395.

GLAVOČA, f. brdo između Crmnice i Paštrovića. — U Vukovu rječniku.

GLAVOČESAŃE, n. česanije po glavi. — U Stulićevu rječniku: 'caput scabere', subst. — nepouzđano.

GLAVOČEVIĆ, m. prezime. — U naše vrijeme. Schem. bosn. vii. xvii.

GLAVOČI, m. pl. zaselak u Srbiji u okrugu čačanskom. K. Jovanović 172.

GLAVOČIMBAL, m. vidi glavocimbal. — U Mikišinu rječniku (kod čimbal) i u Stulićevu.

GLAVODUG, adj. vidi glavodužan. — U Stulićevu rječniku. — nepouzđano.

GLAVODUŽAC, glavodušca, m. vidi glavodužnik. — U Stulićevu rječniku. — slabo pouzđano.

GLAVŌDUŽAN, glavŏdužna, adj. dužan glavom, vidi glava, a, β) b) bb). — U naše vrijeme, a između rječnika u Stulićevu (reus capitalis'). Ni kriva ni glavodužna. V. Vrčević, niz. 48. Opet mi je on glavodužan. 53. Osta Lojo u omarju tužan, jošter samu vuku glavodužan, pa ga kune, da ga ujest dode. Osvetu. 6, 81. Glavodužan, na kom je ucina. J. Grupković.

GLAVŌDUŽNICA, f. glavodužno žensko čečade. — U Stulićevu rječniku.

GLAVŌDUŽNIK, m. glavodužan čovjek. — Od xviii vijeka i u Stulićevu rječniku. Glavodužnik, komu je osuda data, smrt naviještena. A. Kalić 56. Ja sam se od nega čuvala i bojala više nego ikakav glavodužnik od svoga krvnika. V. Vrčević, niz. 62.

GLAVOGODINA, f. selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 8.

GLAVŌGŪBLE, n. pogubljenje glave, ubojstvo. — Na jednom mjestu xviii vijeka. Glavogublje svakoga bola dostojno, koje neslušnost Hirudikiše svrhu s. Ivana krstiteja dovrši! D. Rapić 19.

GLAVOKRIVOVJERNIK, m. u Stulićevu rječniku: v. glavopoluvjernik. — nepouzđano.

GLAVŌLOMAN, glavŏlomna, adj. koji lomi glavu (u prenesenom smislu, o čemu što je trudno razumjeti ili čemu se je trudno domisliti). — U Šulekovu rječniku: 'kopfbrechend'.

GLAVONABUNITEĻ, m. u Stulićevu rječniku: 'conjuracionis, seditiosis auctor'. — nepouzđano.

GLAVŌNOŠCI, glavŏnožčaci, m. pl. (zool.) cephalopoda, morske mekane životinje (mekušci) kojima su noge na glavi, kao n. p. hobotnica, olišan. — U Šulekovu rječniku: 'kopffüsser'.

GLAVŌNA, m. čovjek velike glave. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku: 'der grosskopf', 'capito'. — Ikuo prezime. Velko Glavoña. Rat. 177.

GLAVOODSLJECATI, glavoodsijecam, impf. glavoodsjeći. — U Stulićevu rječniku: glavodsljecati. — nepouzđano.

GLAVOODSJEČAC, glavoodsječca, m. vidi glavosječac. — U Stulićevu rječniku: glavodsječac. — nepouzđano.

GLAVOODSJEČENE, n. vidi glavosječenje. — U Stulićevu rječniku: glavodsječenje. — nepouzđano.

GLAVOODSJEĆI, glavoodsiječem, pf. vidi glavodsjeći. — U Stulićevu rječniku: glavodsjeći. — nepouzđano.

GLAVOPOKLAŃANE, n. u Stulićevu rječniku: 'salutatio capitatis demissione'. — nepouzđano.

GLAVOPOKRITI SE, glavopokrijem se, pf. u Stulićevu rječniku: 'caput obnubere, obvolvere'. — nepouzđano.

GLAVOPOKRIVATI SE, glavopokrivam se, impf. glavopokriti se. — U Stulićevu rječniku. — nepouzđano.

GLAVOPOLUVJERNIK, m. haeresiarha, poglarica (glava) poluvjerniká. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu 368^b gdje naj prije dolazi, u Voltigijinu, u Stulićevu. Ovakvo je izabralo Inacija od Lojole da se opriječi Luteru i ostalim glavopoluvjernicima. Đ. Bašić 217—218. Glavopoluvjernik to je poglavica poluvjernika, na priliku Martin Luter. I. Velikanović, uput. 1, 321. — nije dosta pouzđano.

GLAVOPOMORAC, glavopomorca, m. poglavica na brodu, kupetan. — U Stulićevu rječniku: 'navarchus'. — sasna nepouzđano.

GLAVŌR, glāvŏra, m. postaje od glava. — Ake. kaki je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. (i acc. kad je jednak nominativu).

a. Pseudopus apus Pall., blavor, vidi I. gad, a, a) pri kraju. — pravi je oblik blavor, a od toga je postalo glavor po pučkoj etimologiji. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikišinu (glavor, blavor, zmija 'serpens'), u Stulićevu ('ser-

pens absque veneno), u *Vukovu* (u dodatku): (u Risnu) vide blaor s dodatkom: Pripovijeda se da svaki glavor zakoŃe 12 zmija, a trinaesta niega, za to vele da ga ne vaŃa ubiti, a ko ga ubije osam mu je dana nazatka. — U *primjerima znači veliku zmiju, znaċu*: Tad s Teneda dva glavora plavajuć idu morske splaze. I. Zanotti, en. 16. Zenu kã glavoru skoro ognenu vjerovala laŃi biše. J. KavaŃim 72b.

b. *ime biljkama*. a) Glavor, *Plantago lanceolata* L. (Vodopić, u Hercegovini). B. Šulek, im. 88. — b) *Echinops* L., glavoeć. oko Sarajeva. V. Arsenijević.

c. *vidi* 1. glavina, e). „Glavor“, prvi kraj drvene sprave u samaru, zadŃi je „krstac“. G. Martić.

d. *prezime*. — U *naše vrijeme*. Schem. dubr. 1876. 64.

GLAVORED, *m. vidi* kaptol. — U *jednoga pisca xviii vijeka*. Glavoređ oli ti vam kapituo zdruŃen s biskupom moŃe podljevatı nadarja, kanunije i dostojanstva. A. d. Costa 1, 218.

GLAVOREDICA, *f. žensko ċelude kao glavorednik*. — Na *jednom mjestu xviii vijeka*. Bješe Skolastika ne samo opatica od manastijera o komu odizgar besjedismo, nu svoju oblas jur na daleko prostiraše budući postala glavorednica od obilnijeh skupština djeviċanskijeh po svoj Italiji. I. Dordić, ben. 52.

GLAVOREDNIK, *m. vidi* glavoredovnik. — U *jednoga pisca xviii vijeka*. Papa se spuše na moiva (*druŃbe Isusove*) glavorednika oli ti vam poglavien. A. d. Costa 1, 98. Svaki red podloŃan jest slušati svoga glavorednika. 1, 112. — U *istoga pisca imu i glavorednikov, koji pripada glavoredniku*. Visili su o voŃi i zapovidi glavorednikovoj. 1, 113. — *i glavorestvo, stane, ċust onoga što je glavorednik*. DrŃavnik moŃe promiŃiti redovnike drŃzavasko od jednoga manajstira u drugi, a glavorestvo od jednoga vladana u drugo. 1, 113. — *i glavoredski, koji pripada glavorestvu*. Vikar glavoredskoga zbora oli ti vam kapitula. 1, 42.

GLAVOREDNIKOV, *adj. vidi* kod glavorednik.

GLAVOREDOVNIK, *m. poglavica erkornoga reda*. — U *jednoga pisca xviii vijeka a između rċenika u Belinu* („praeses generalis“ 333^{bb}) *i u Stuliċevu*. Zhrav, glavoredovniċe opċeni! I. Dordić, ben. 5.

GLAVOREDSKI, *adj. vidi* kod glavorednik.

GLAVORESTVO, *n. vidi* kod glavorednik.

GLAVOROG, *adj. rogati glavre*. — U *jednoga pisca xviii vijeka u između rċenika u Stuliċevu*: „cornu in capite goren“. Minošan grdać, star, kusorep, glavorog. D. Baraković, vil. 304.

GLAVOROŠKA, *f. ime Ńekijem hubicama u jednoga pisca našega vremena*. Glavoroška, Hoplecephala Fab. J. K. Šloser, faun. kor. 542. Hoplecephala Lap. & Brull. 545.

GLAVOROŃAC, glavorošca, *m. onaj koji je glavorog*. — Samo u *Stuliċevu rċeniku* (az glavorog).

GLAVOSIJEK, *m. mjesto gdje se sijeċe glavca*. — U *jednoga pisca našega vremena (po istoċnomu govoru glavosek)*. Sud je sud, a nije glavosek. M. D. Miliċević, zim. xoc. 311. — U *Šulekovu rċeniku s drugijem znaċenem (vidi glavosjeċeno)*: „decollation“.

GLAVOSJEĀAK, glavosjeċca, *m. ċorċek koji osijeċa glavce, gċbat*. — U *Stuliċevu rċeniku* („caput abscondens“, a u *naše vrijeme u Šulekocu*: „kopfabacker“.

GLAVOSJEĀAK, glavosjeċca, *m. vidi* glavosjeċac. — U *Stuliċevu rċeniku*. — *sasma nepouzdanu*.

GLAVOSJEĀAN, glavosjeċena, *adj. kojemu je osjeċena glavca*. — U *jednoga pisca našega vremena (po ernogorskom govoru stoji -šj- mj. -sj-) o svetome Jovanu*. O sv. Jovanu glavosjeċnome. S. Ńubiša, priċ. 121.

GLAVOSJEĀENICA, *f. žensko ċelude kojemu je osjeċena glavca*. — Samo u *Stuliċevu rċeniku*: „mulier capite praecisa“.

GLAVOSJEĀENIK, *m. ċorċek kojemu je osjeċena glavca*. — Samo u *Stuliċevu rċeniku*: „vir capite praecisus“.

GLAVOSJEĀENE, *n. osjeċene glavce*. — *Stariji je oblik glavosjeċenje*. — U *jednoga pisca xviii vijeka, a između rċenika u Belinu* (glavosjeċenje „capitis amputatio“ 266a), u *Voltigijinu, u Stuliċevu*. Glavosjeċenje s Ivana. B. Kašić, rit. 64a.

GLAVOSJEĀI, glavosijeċem, *impf. osijeċati glavca*. — U *Belinu rċeniku* („caput abscondere“; glavosjeċen „capite truncatus“ 266a), u *Voltigijinu, u Stuliċevu*. — *nepouzdanu*.

GLAVOSTUĀITI, glavostuċem, *impf. (?) u Stuliċevu rċeniku*: „attestare, accozzare una testa coll' altra, e si dice propriamente di cose materiali“ „capita conjungere, copulare“. — *sasma nepouzdanu*.

GLAVOSUĀEN, *adj. (uprav part. praet. pass.) vidi* glavoduŃan. — Samo u *Stuliċevu rċeniku*: glavosudjen „morti damnatus“.

GLAVOSUĀENICA, *f. glavosuċeno žensko ċelude*. — Samo u *Stuliċevu rċeniku* (glavosuċjenica).

GLAVOSUĀENIK, *m. glavosuċen ċorċek*. — Samo u *Stuliċevu rċeniku* (glavosuċjenik).

GLAVOŠ, *m. ime Ńekakoj planini*. — U *narodnoj pjesmi našega vremena*. Piju vino trideset hajduka u Glavošu visokoj planini; pred nima je gorska harambaša, a na ime od Glavoša Vuċe. Nar. pjes. stoj. 2, 170.

GLAVOTOK, *m. vidi* glavoeć, a. Glavoeć ili glamoeć ili glavotok (u Rabu). L. Zore, rib. ark. 10, 357.

GLAVOUDAREŃE, *n. vidi* glavoudorac.

GLAVOUDORAC, glavoudorca, *m. udarac u glavu*. — U *Stuliċevu rċeniku* („capitis ictus“) *gdje ima i glavoudareŃe s istijem znaċenem*. — *oboje nepouzdanu*.

GLAVOVINA, *f. Crataegus oxyacantha* L., *glogovina*. — U *Stuliċevu rċeniku*: „oxyacantha“. — *nije dosta pouzdanu; moŃe biti da je Stuliċ gdje zlo proċitao rijeċ glogovina*.

GLAVOZAN, *m. vidi* 2. glavau. — U *Liči*. J. Bogdanović.

GLAVOZDRAV, *adj. incolumis, žir i zdrav (zdrave glavre)*. — U *Stuliċevu rċeniku*: „vita incolumi“ *gdje ima i adv. glavozdravo*. — *slabo pouzdanu*.

GLAVOZDRAVAN, glavozdravna, *adj. vidi* glavozdrav. — U *Stuliċevu rċeniku*. — *sasma nepouzdanu*.

GLAVRĀDŠ, glavrdša, *m. u zagoveci (san)*. Bdom ide glavrdša, i rekŃo mi da mi daš, ili beŃi kud god znaš. Nar. zag. nov. 197—198. *isporedi* domrdša, zavrdša.

GLAVRŃAŃE, *n. djelo kojijem se glavria*. — U *Vukovu rċeniku*.

GLAVRNĀATI, glavriĀam, *impf. vidi glavriĀati*. — *U Vukovu rjeĀniku*: ‚ohne vorsatz umher-schleudern‘ ‚ambulo‘.

GLĀVSKĀ, *f. selo u Hercegovini u okrugu mostvskom*. Statist. bosn. 256.

GLAVŠINCA, *f. selo u Srbiji u okrugu to-pliĀkom*. — xviii vijeka. Ot Glavšince Stojan. Glasn. 49. 12. (1731).

GLĀVUĀA, *f. augm. glava*. — *isporedi glavuĀa*. — *Akc. se mijēna u gen. pl. glāvūĀa*. — *U Vukovu rjeĀniku*.

GLĀVUĀAK, glavūĀka, *m. krupni papar, glavriĀice (vidi glavriĀica, e) ce*). — *U Hrvatskoj*. V. Arsenijević.

GLĀVUĀAST, *adj. koji je sliĀan glavriĀi*. — *U jednoga pisca našega vremena*. Mišica ima jednu glavūĀastu kost, koja se zove rameĀaĀa; na oba je kraja glavūĀasta. K. Crnogorac, zool. 8.

GLĀVUĀA, *f. vidi glavriĀa*. Na svakoj zgradi oko useva, oko voĀnaka, oko sena, zabrana, Āiva obiĀno Āete videti na kocu po koju svu koĀain, glavūĀu od koĀa ili od vola. M. D. MiliĀević, živ. srb. 2, 70.

GLĀVUĀA, *f. Globularia L., ŀeka biĀka, vidi pulka*. Flora croat. 720.

GLĀVUĀAĀE, *f. pl. globulariaceae, biĀke koje spadaju u istu familiju u koju i glavriĀa*. Flora croat. 720.

GLĀVURA, *f. augm. glava*. — *Akc. se mijēna u gen. pl. glāvūrā*. — *Od xviii vijeka, a izmeĀu rjeĀnika u Vukovu*. Kad mnogim po gradu glavure otfrka. J. RajiĀ, boj. 52. Bajjo baje a glavura zjaje. Osvetn. 3, 141.

GLĀVURAK, glavūrka, *m. sitni crni luk što se u proĀeĀe sadi*. — *U trebiĀskoj nahiji*. N. DuĀiĀ.

GLĀVŪRDA, *f. augm. glava*. — *U Vukovu rjeĀniku*.

GLĀVŪRDAN, *m. glavran, glavriĀa u BaĀkoj*. V. Arsenijević. — *i u Dobroselu u Lici*. M. MediĀ.

GLĀVŪRINA, *f. augm. glavura*. — *Od xviii vijeka, a izmeĀu rjeĀnika u Belinu 731^a gdje naj prije dolazi, u BjeļostjenĀevu (kod glavina), u Stulicēu, u Vukovu*. Bog zna kakva ti je glavurina! Nar. prip. vuk. 177. Pa mu skide glavurinu crnu. Osvetn. 3, 141.

GLĀVŪSTĀ, *rjeĀc izmišļena od šale prema crkvenijem participijima u narodnoj pripovijeci*. Iguman uzme naj prvi sebe komad one ribe, govoreĀi: ‚Glava glavūšta, mene pogledušta‘. Nar. prip. vrĀ. 113. — *vidi i Āorbušta*.

GLAZAN, *m. nješio u Srbiji u okrugu kragnjekaĀkom*. Livada kod Glazana. Sr. nov. 1875. 699.

GLAZBA, *f. ars musica, muzika*. — *U naše vrijeme naĀiĀeno od glas nastankom ba*. — *U Šulekovu rjeĀniku*: glasba ‚musik‘; tonkust‘. — *i muzikalni zbor gdje se gudi i svira, orhestar, u istom rjeĀniku*: ‚orchester‘; ravnatelj glasbe ‚orchesterdirektor‘.

GLAZBAR, *m. Āovjek što svira, gudi, udara, muzikanat, ili se upēe po svom zanatu bavi muzikom*. — *NaĀiĀeno od glazba*. — *U Šulekovu rjeĀniku*: glasbar ‚musikant‘; musiker; tonkünstler.

GLAZBARNICA, *f. muzikalna škola*. — *NaĀiĀeno od glazbar*. — *U Šulekovu rjeĀniku*: glasbarnica ‚musikschule‘.

GLAZBARSTVO, *n. kao kolektivno ime za muzikaše (glazbare) i za sve ono što pripada muzici (glazbi)*. — *U Šulekovu rjeĀniku*: glasbarstvo ‚tonwelt‘.

GLAZBEN, *adj. koji pripada muzici (glazbi), muzikalan*. — *U Šulekovu rjeĀniku*: glasben ‚musikalisch‘; tonisch‘; glasbeni sbor ‚musikbande‘; glasbena skladba ‚musikcomposition‘; glasbena svetkovina ‚musikfest‘; glasbena (muzikalna) ŀionica ‚musikschule‘; glasbena pjesma ‚musikstük‘; glasbena (muzikalna) društvo ‚musikverein‘; glasbeno pismo ‚tonschrift‘.

GLAZBENITOST, *f. osobina onoga koji se po naravi razumije u muziku (glazbu)*. — *U Šulekovu rjeĀniku*: glasbenitost ‚tonsim‘.

GLAZBILO, *n. vidi glazbivilo*. — *U Šulekovu rjeĀniku*: glasbilo kod ‚instrument‘.

GLAZBINA, *f. muzikalni zbor, u kojem se svira i udara, ali se ne gudi (kao što Āiva n. p. kod vojske), (muzikalna) banda*. — *NaĀiĀeno od glazba*. — *U Šulekovu rjeĀniku*: glasbina ‚musikbande‘.

GLAZBIŠTE, *n. mjesto gdje stoji orhestar (glazba)*. — *U Šulekovu rjeĀniku*: glasbište ‚orchester‘.

GLAZBOĀUBAN, glazboĀubna, *adj. koji Āubi muziku (glazbu), kojemu je mila muzika, koji se rado bavi muzikom*. — *U Šulekovu rjeĀniku*: glasboĀuban ‚philharmonisch‘.

GLAZBOĀUBĀE, *n. osobina onoga koji je glazboĀuban*. — *U Šulekovu rjeĀniku*: glasboĀubje ‚philharmonie‘.

GLAZBOTVOR, *m. muzikalna kompozicija*. — *Nespretno naĀiĀeno (isporedi) dobrotvor, dobroĀim, zloĀim) od glazba i od osnove glagola tvoriti*. — *U Šulekovu rjeĀniku*: glasbotvor ‚musikcomposition‘.

GLAZBOVATI, glazbujem, *impf. baviti se muzikom (glazbom) svirajuĀi, pjevajuĀi itd.* — *U Šulekovu rjeĀniku*: glasbovati ‚musiciren‘.

GLAZBOVILO, *n. spravu u koju se svira, gudi, udara itd., muzikalni instrument*. — *isporedi glazbilo*. — *NaĀiĀeno od glazbovati*. — *U Šulekovu rjeĀniku*: glasbovilo ‚musikinstrument‘.

GLAZBOVINAR, *m. Āovjek što trguje glazbovinama*. — *U Šulekovu rjeĀniku*: glasbovinar ‚musikalienhändler‘.

GLAZBOVINE, *f. pl. kŀuge u kojima je napisano kako se što pjeva, svira itd. i upēe u kojima je pisano o muzici (glazbi)*. — *U Šulekovu rjeĀniku*: glasbovine ‚musikalien‘.

GLAZBOVNIK, *m. kŀuga u kojoj se piše kako se što svira, pjeva itd.* — *NaĀiĀeno od glazba, glazbovati*. — *U Šulekovu rjeĀniku*: glasbovnik ‚notenbueh‘.

1. GLAŽ, *m. grad i ŀupa u Bosni*. — *U DaniĀiĀevu rjeĀniku*: ‚Glaž‘, u Bosni kao da je bila ŀupa: ‚u Glaži grad‘ (Glaški i poda ŀb Srida varoše‘ 1446 (Mon. serb. 439). ‚iz Glaža Ivaniše PetroviĀe‘ 1413 (Spom. sr. 1, 176). — Grad ‚Glaž‘ ili po maĀarskom izgovoru ‚Galas‘ lezao je u Bosni. i to na granici pokrajine ‚Usore‘. I. Rutarac. glasn. 49, 21.

2. GLAŽ, *m. staklena Āaša, nem. glas*. — *U jednoga pisca xvii vijeka*. Heretiki niki pijuĀi ukup, reĀe jedan: ‚Toliko je istina što on fratar besidi, koliko ovi glaž neĀe se razbiti‘. I tudje potisnu glaž u kamen, a staklo osta cilo. F. GlavinĀiĀ, evit. 181^a.

GLAŽEVA, *f. u DaniĀiĀevu rjeĀniku*: Selu je Šikli bila meĀa ‚planina Glaževa‘ (Glasn. 15, 286 god. 1318?). 3, 576.

GLAŽNA, *f. u DaniĀiĀevu rjeĀniku*: ‚Glažna‘, meĀu selima koja je crkvi bogorodiĀnoj u Arbi-

jevici dao sevastokrator Dijan a potvrdio car Stefan bilo je selo „Glažna“ (Mon. serb. 144 god. 1349). A sve je to poslije dala „arica Jevdokija“ Hilandaru (Mon. serb. 191 god. 1379). to će biti sadašnje selo Glažna blizu Kumanova (Hahn, reise. 155).

GLĚ, *interj.* znači što ovo, eto, eno, ali sragdu kao čudeći se. — *Uprav je imperativ glagola gledati, te postaje od oblika gleda okriena u brzom govoru.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu:* gle! (pl. glete!) sieh! „en!“ U Egiptu posta poglavica; gle, što čini božanska pravica! M. A. Rejković, sat. D3b. Gle, vidiš li, vojvoda Milošu? Nar. pjes. vuk. 2, 211. Da mi reče družina ostala: „Gle strašivea, Boška Jugovića!“ 2, 290. Gle, kako je našutio Šarca! 2, 428. — *kod čakavaca kaže se i glē. vidi gledati, I. c.* Ona počela opet kantat, i gle, dojde krajev sin i danas. Nar. prip. mikul. 16. — *I do današnjega dana prvo se značie (gledaj) nije zaboravilo, kao što se vidi po tome što može imati množinu glēte (vidi i u Vukovu rječniku), i što može imati uza se subjekat i objekat kao pravi glagol:* Glete, ljudi, lijepa saruka! P. Petrović, gor. vijen. 39. E gle ti nega sad. M. P. Šapčanin 1, 84.

GLEB, *m. vidi glib.*

GLEBARIĆ, *m. prezime.* — *xvi vijeka.* Gledarić Benko. Mon. croat. 291. (1589).

GLEČA, *f. zasvlak u Srbiji u okrugu užičkom.* K. Jovanović 151.

1. GLĚD, *m. gledaće.* — *Akc. se mijenja u loc. sing. glēdu.* — *Od iste osnove od koje je i glagol gledati.* — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikašinu (gled, pogled, guardo, sguardo, aspectus), u Bjelosstjenčevu (aspectus, visus, conspectus oculorum, obtutus, v. pogled), u Voltigijinu (aspetto, guardo, blick), u Stuličevu. a) aspectus, conspectus, u aktinom smislu, djelo kojijem ko gleda. U mladih upru gled. M. Marulić 160. Gizde vaše, igre i gledj vrgli vas su i se zledi. 290. Moj gled pridobije a pamet zanosi. Đ. Baraković, vil. 27. Skaza mir gled medeni. M. Gazarović 74. Po zeleni nu gled stavi. 99b. Sile od tmaste vječie noći kratak moj gled ne dohita. J. Kavašin 391a. Baziliski gledom biju. 454b. Gledom gleda'u p' dobrostvima? 469b. Ja ću toga živoga boga brez ikakva oružja na tvojih očiju gled smaknuti. E. Pavić, ogl. 419. — *može značiti i smjer kojijem se gleda.* „Ukrutio joj se vrat, pa ne mo' da gleda ni tam' ni ovam“, nego gleda samo jedan gled. u miškom okrugu. D. Daničić. — *b) visus, u pasivnom smislu, obličje čega kakvo se pokazuje kad se gleda.* Biser nejma ljepši gled. L. Milovanov 94. „Lip je na gled, a unutra ko zna kako je“. J. Grupković. i u Šulekovu rječniku: „schar“. — *c) u jednoga pisca Slavonca xviii vijeka stajati na velikom gledu (prema nemčkome in grossem anschen stehen) znači kao biti na glasu.* Nimrod stajaše na velikom gledu. D. E. Bogdanić 10.*

2. GLED, *vidi gledi.* — *U jednoga pisca Slavonca xviii vijeka.* — *Uz gled je na s acc. (gled scayda stoji poslije oroga).* Znavši da ja (toliko primih od tebe, koliko ti potribito sudase na mene gled. G. Peštalić 171. Ova tvoja ljubav dovršuje i covika svrlu. na ovu gled po miri moje ljubavi jest i moje uzvišene. 182. Da ti nemilo karaš slabosti grlo, i na ovo gled u jednoj ruki bić držiš a i u drugoj bić držiš. 185. Strašujja jo smrt na onoga gled koji nrtve gleda, nego li na onoga gled koji umira. 229.

GLEDAC, *gleca, m. vidi zjenica.* — *Načieno*

(bez potrebe) od gledati. — *U Šulekovu rječniku kod „pupille“.*

GLĚDĀČ, *gledača, m. čovjek koji gleda.* — *U dva pisca xviii vijeka i našega vremena.* Ne ima gledač sgrablat vide. J. Kavašin 496b. (Bog) skupa gledač i zrcalo. 535b. Druže, da si gledač, pa da nagledaš se! Osvetn. 2, 99.

GLĚDĀK, *glētkā, adj. vidi gledan.* — *U sjevernoj Dalmaciji.* Gledak, viden: „Ukloni tu maždicu, jerbo je gletko (gletka?) pogan, pa je se može vidina uhvatiti“ (pričaju da se vile hvataju i lijepih kofia, na nima jašu, i grive nim spleću). M. Pavlinović.

GLĚDALAC, *glēdaoca, m. spectator, čovjek koji gleda.* — *Drugo a (n) ostaje samo u nom. sing. i u gen. pl. glēdalācā; u ostalijem padežima l nu kraju stoga mijenja se na o.* — *Kod mnogijeh pisaca nahode se i nevažiti oblici gledaoc za nom. sing. i gledaoca za gen. pl.* — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu (gledalac, koji gleda, spectator, inspectans) gdje naj prije dolazi, u Belinu (spectans 620a; spectator 698b), u Bjelosstjenčevu (v. gleditel), u Voltigijinu (gledalac, gledalca, spettatore, guardatore, zuschauer), u Stuličevu (gledalac, gledalca i grijeskom gledaoc, spectator). a) uopće.* Bogu, koji gledaoc jest srea. S. Badrić, prav. nač. 36. Za uspomenu, da Isukrsta sviju svojih dila gledaoca imade. A. Kanizlić, uzr. 185. Ne ima ona drugoga gledaoca izvan pomljivog težaka. M. A. Rejković, sat. L6a. A mjesecē, noćno ogrijaše i noćnijeh gledaocē tajni. Osvetn. 1, 57. i u Šulekovu rječniku: „anschauer“. — *b) kod čega što ljudi rado gledaju, na što se kupi svijet (n. p. u teatru).* U okolištu glēdaocā stajaše majka. A. Kanizlić, utoč. 190. Bio je na Kalvariju gledalac raspeća Jezusova. S. Rosa 192b. Veoma lijepo prikazanje gledaocem otvoraše. D. E. Bogdanić 54. Sad gledaoci svi ustani. V. Vrećević, igr. 59. i u Šulekovu rječniku: „zuschauer“.

GLĚDALICA, *f. žensko čelade kao gledalac.* — *U Belinu rječniku (spectatrix 620a), u Bjelosstjenčevu (kod gleditelica), u Voltigijinu (kod gleditelica), u Stuličevu. u naše vrijeme u Šulekovu: „zuschauerin“.*

GLEDALIŠNI, *adj. koji pripada gledalištu.* — *Samo u Stuličevu rječniku: gledališan, theatralis“.*

GLĚDALIŠTE, *n. mjesto gdje se što gleda.* — *Po čakavskom i kajkavskom govoru gledališće.* — *Od xviii vijeka. a) u dva naj starija primjera nije dosta jasno značie; može biti da znači i: ono što se gleda.* Slušati riječi od negovijeh (Isusorijeh) usta biše tebi (majci Božjoj) prislakatko naslade; ljese ogledalo srea tvoga i očiju tvojih božanstveni izgled i gledalište. P. B. Bakšić 135. Bolest koju očuti u sru prsveta divica na toliko razgrudnu gledališću steći pod križen. P. Radovčić, nač. 458. — *b) mjesto u kojem biva ono što se gleda, potvrđeno je samo za osobita značena. aa) theatrum, teatar, u Bjelosstjenčevu rječniku (gledališće općensko, amphitheatrum); u Stuličevu: theatrum. — bb) scena, u teatru ono mjesto gdje biva ono što se gleda, u Šulekovu rječniku: „schaubühne“. — c) mjesto gdje stoje oni što gledaju (osobito u teatru), u Voltigijinu rječniku (luogo di guardare, galeria, „galeria“).*

GLEDALIŠTVO, *n. vidi gledalište.* — *U Stuličevu rječniku. — sasna nepouzdana.*

GLĚDALO, *n. ono (očj) čim se gleda.* — *Na jednom mjestu xvii vijeka. Potulih obrve i čelo*

za niimi, očima obiju (*sic*) zatvoren kako slip... pak malo po malo otvorah gledalo. Đ. Baraković, vil. 330. u *naše vrijeme u Šulekovu rječniku*: 'sehorgan'. kod naroda samo u *zagoneci*. Cesta gora čestana, pod čestanom pojana, pod pojanom gledalo, pod gledalom šmrktalo, pod šmrktalom provala. *odgonetlaj*: kosa, čelo, oči, nos, usta. Nar. zag. nov. 100. — U *Stuličevu rječniku stoji sa sasma nepouzdanijem značenem*: mjesto dosta svijetlo da se može gledati: 'luogo dove v' è luce da poter vedere' prospectus'.

GLĒDAN, glēdna, *adj. koji se daje gledati*. — Od xviii vijeka. — *Komp.*: glēdniji (*vidi kod cj*). a) *ugodan vidjeti, dosta ljep*. Gledan 'arvenente'. S. Budmani 417^b. Sad polazi za momka mlada, gledna, vredna, zdrava. M. Đ. Miličević, let. već. 175. Ona, istina, nije gledna, ali je vredna. 232. — b) *koji se može vidjeti*. — u *jednoga pisca xviii vijeka*. Tot nije ljeposti ime, zasve da nije tijelu gledna? A. Kalić 2. Unutra krenuća kad budu gledna i očitovana svakomu. 151. — c) *vidi ugledan*. Gdekoga su glēdnijega i naočitijega Turci pogubili tajno. Vuk, grada. 58.

GLEĐANČIĆ, *m. u zagoneci*. — *ispovedi glēdavići*. Zijevaliči (*usta*), puhalići (*nozdrve*), glēdancići (*oči*). Nar. zag. nov. 101.

GLĒDAŃE, *n. djelo kojijem se gleda*. — *Stariji je oblik gledanje*. — *Između rječnika u Mikalčinu* (gledanje) u *Belinu* (gledanje 361^b, 362^b, 620^a), u *Bjelostjenčevu*, u *Voltigijinu*, u *Stuličevu*, u *Vukovu*. Jesi sagrišil gledanjem, slišanjem. Naručn. 57^a. Po gledanju od očiju. Zborn. 18^a. Ludi divji najdoše grde nikako i strašne gledanjem. Aleks. jag. star. 3, 278. Gledanje moje bezočno. V. Andrijašević, put. 342. Nim su oči klete prez gledanja. A. Vitajlić, ist. 404^a. I da ista gledađa lipote od sveg stvora čovika ukrote. J. S. Rejković 3. Milane, prvo gledađe! za malo ti se gledasmo! Nar. pjes. vuk. 1, 274. Od mene načiniše stvar za gledađe. Đ. Daničić, psal. 22, 17. u *Šulekovu rječniku*: 'pflge'. — U *naj starijem je primjeru s | mj.* 1 (*vidi gledati, I, c*). Ali tko će stati na gledanje Ńega? Bernardin 148. mal. 3, 2.

GLĒDAONICA, *f. dućan ili šatra gdje su trgovine iznesene i poredane na vidjelo (kao što biva n. p. po sajmina)*. — U *Šulekovu rječniku*: 'schaubude'. — *Već od prije ali s nepouzdanijem značenem u Stuličevu*: v. gledalica.

GLĒDAONĪK, *m. u Stuličevu rječniku*: v. gledalac. — *nepouzđano*.

GLEĐARINA, *f. što se plaća kad se hoće što gledati (n. p. za ućazok u teatar)*. — U *Šulekovu rječniku* ('schaubegühr, schaugeld').

GLEĐAŠAN, glēdašna, *adj. željan gledati*. — U *Šulekovu rječniku*: 'schaubegierig; schaulustig'. — *Nije jasna sveza između nastavka (uprav deminutivnoga) i značena (želja)*.

GLEĐAŠNOST, *f. osobina onoga koji je glēdašan, želja gledati*. — *vidi glēdašan*. — U *Šulekovu rječniku*: 'schaubegier; schaulust'.

GLĒDATEL, *m. vidi gledalac*. — U *Šulekovu rječniku s osobitijem značenem*: čovjek koji čuva, Ńeguje: 'pflger (eines kranken usw.)'.

GLEDATELJAN, glēdateľna, *adj. u Stuličevu rječniku*: 'guardante', 'speculabundus'. — *sasma nepouzđano (i s toga što je talijansko značenje aktivno, a latinsko nasuprot pasivno)*.

GLĒDATI, glēđam (glēđim), *impf. spectare, upravljati oči, očini vid na nešto hotěći ono vidjeti*. — -o- *stoji za Ńeglašne g*. — *Akcent vid*

kod I, a i b. — *Riječ je praslavenska (glendati i glenděti), isporedi stlov. gledati, glēdēti, rus. глядѣть, čes. hledati, hleděti, pol. glądać*. — *S korijenom glend isporedi srvenem. glinzen, svijetliti se, glauz, sjajnost*. — U *svijem je rječnicima*.

I. oblici.

a. *od osnovre gleda postaju infinitiv i prošla vremena svajdu i kod štokaraca i kod čakavaca a kod obajih mogu postati od iste osnovre i oblici sadašnjega vremena*. — *Akc. se ne mijēna (aor. 2 i 3 sing. glēđâ)*.

b. *oblici sadašnjega vremena mogu postati od osnovre gleda i kod štokaraca (rjeđe) i kod čakavaca (češće)*: *praes. glēđim, imp. glēđi (i otrienog gled' I. Gundulić 335; G. Peštalić 173. 205. 213; i glēj. F. Glavinici, svitl. 127; glējte. evit. xix; vidi i gle), ger. praes. glēđēci i glēde (koje vidi napose)*. u *Bjelostjenčevu rječniku ima glēđim, glēđeti i glēdam, gledati, u Jambrešićevu samo praes. glēđim*.

c. *kod čakavaca (dajbudi kod sjevernijeh) l se može mijēnati na |: gledati, glēdam, glēđim, ali može ostati i nepromijēneno, tako n. p. u Vrančićevu rječniku kod aspicerre, inspicere, spectare, speculari ima glēđati, a kod intueri, respicere opet gledati: oblici s | nalaze se u Bernardinu, u F. Vrančića (u životima), u Barakovića (češće s l), u Armolušića, u Vitezovića (u kojega ima i skraćeni imp. glēj. evit. 47; odil. 48), u pisca Olive, u Kukučevića, u narodnijem pripovjerkama čakavskijem (Mikuličića), u narodnijem pjesmama iz Istre (i gjedati mj. glēđati. Nar. pjes. istr. 2, 95)*.

d. *u brzom govoru gdje gdje se ne čuje d, vidi: One vojske ke gle'aš gori. J. Kavajin 497^b. a po tome i e pred a može ispasti, vidi glati, ili se ea sažimlje u e; ovo biva u jednoga pisca našega vremena: glēt (gledat). Osvetn. 2, 36; glēše (glēdaše). 1, 17, 54; glēlo (gledalo). 6, 48; glēli (gledali). 5, 40; 6, 67; glēle (gledale). 5, 28; glēci (gledajući, glēdeći). 4, 2; glēc. 4, 54*.

II. značēne.

1. prelazno.

a. *aktivno*.

a) *objekat je u acc. aa) sa značenem sprijeda kazanimjem. aaa) uopće*. Gledaje Ńe svitlost svi se zamamiše. M. Marulić 41. Da se ne smućuje gledaje onu lipost. P. Zoranić 46^b. Ne dižete l' gori oka i nebasa ne glē'te li? J. Kavajin 491^a. Gledajte one, što no ih s tokmaci ognjenim zbijaju na dno. F. Lastrić, ned. 84. Misu glēdeć i čuvši prediku. M. A. Rejković, sat. C7^a. Što me glēdaš, draga dušo moja? Nar. pjes. vuk. 1, 60. Već se mene dodijalo sve sjedeći na prozoru, gledajućii siñe more. 1, 263. Gledala sam šajku ladu. 1, 441. Izid', majko, pred dvorove, te gledaj čudo. 1, 614. Sad ću stati na dvor na kapiju, da ja glēdam kičene svatove. 2, 21. A to kraju i sluša i glēda. 2, 52. Gleda Marko Luticu Bogdana, Bogdan glēda Krajevica Marka, a ne smije jedan na drugoga. 2, 222. I mačka cara glēda (ma ga se ne boji). (Odgovori se kad ko reče kome: što me glēdaš?). Nar. posl. vuk. 103. Šeće simo tamo i glēda sakakovu lipotu. Nar. prip. mikul. 4. Gledaj 28 na strani 52. Vuk. nar. pjes. 1, 333. — *bbb) osim objekta može biti još što čim se potane nešto naznačuje, ističe, n. p. mjesto otkle se gleda*. Tri se braca lipo milovaše, glēdale ji iz gorice vile. And. Kačić, razg. 61^a. A vila ga s gore glēda. Nar. pjes. vuk. 1, 53. Ispod venca mladožeñu glēdi! 1, 59. Ma je kraje s kraja glēda. 1, 342. Gledala ga s čardaka devojkja, glēdala ga, pa je besedila. 1, 451. — *mjesto onoga*

što se gleda. L'jepo ti je niz poje gledati žutu duinu među listovima. Nar. pjes. vuk. 1, 48. — *kod objekta razlikuje se osobito mjesto put koja se upravlja vid, n. p. akuzativom s prijedlogom u*. Pun kralj Šišman slave i dike veće puta oči obrati, i u čelo sve vijećnike oko sebe sta gledati. I. Gundulić 455. Gledaj me dobro u obraz, o mučitelju moj, i upaniti dobro ovo moje obličije. J. Banovae. razg. 189. Gledati žensku glavu u obraz. Ant. Kadčić 523. — *način kako se gleda*. Kroz maramu svate gleda. V. Došen 159^a. (*vidi i oo*). — *radi jučega isticanja dodaje se očima*. Očima ovo tilo gleda. J. Filipović 1, 196^b. Niti muku njegovu i smrt vlastitim očima gledajuć. F. Lastrić, test. 162^b. — *ccc) gdje gdje može značiti što i vidjeti*. Jaše vezijer i naj bliže goru od sedam vrela gleda. I. Gundulić 317. Smion i Kurkut s Crnogorci skače, gdi zid niži gleda. 521. Čovika ostalijem prilična gledate u čemu. F. Lastrić, test. ad. 12^a. Gleda koña, a ne vidi Gaje. Nar. pjes. vuk. 1, 628. Preonoć je na snu ga gledala. 2, 613. — *ddd) u prenesenom ili metaforičkom smislu, kad je objekt umna stvar ili uopće nešto što nije baš pred očima*. Ne budi zamiran, ter gledaj poslidak. D. Baraković, vil. 92. On sred boja otkad prika tvih junaka krepos gleda. I. Gundulić 448. Na očiju da smrt gledam. 489. Tu imamo gledati okom od vire brez pristanka. F. Lastrić, test. 16^a. Pisaoci, koji prid očima istinu gledaju. A. Kanižlić, kam. 254. Gledajući ga s okom od pameti. M. Zoričić, osm. 1. — *ili kad je subjekat neživa stvar*. Al' njih gleda zelena livada. Nar. pjes. vuk. 1, 324. *može biti subjekat i oko, ali se tad shvata kao da je s pravijem značenjem*. Što je glelo moje oko živo. Osvetn. 6, 48. *tako je i kad je subjekat glava*. Glava puna skrbi što gleda, sve j' mrzko. M. Kubačević 27. — *eee) uz objekt ima i predikat (u acc. ili u instr.) ili drugo što čim se pokazuje kao što je on (objekat) vidjeti. kod toga gledati može dobiti i šire značenje, kao znati, ili kao imati (isporedi cc)*. Koliko je ljepše tebi gledat' me odi sad kraljicom? I. Gundulić 117. Kruna od kristjan, ka je naj daļa, u rodu te blizu gleda. 316. Što me gledaš zdravu i živu, uzrok tvoja desnica je. G. Palmotić 2, 206. Sve što vidiš tvovijem okom za gospara meno gleda. 3, 141^b. Znamu, da mogu dobro ufati gledajuće me poklisarom. J. Palmotić 161. Ne lteć gledat izagnate i sinovce van iz Rima. J. Kavajin 381^a. Ne bismo ga gledali ni u kakvoj potrebi, nego bi nu obilno poslužili. F. Lastrić, test. 333^b. Gladno družće golo, boso gledi. J. S. Rejković 11. — *bb) kao za prijekor kome što ne radi što bi mu dužnost bilo raditi, pita se, što gledaš, jer se misli da ko samo gleda, ne postaje nego dangubi*. Što gledate, što činite? I. Gundulić 569. Ljubo moja, tebo Bog ubio! koje jade gledaš na planini? no ti podlijaj jedan komad sablje, udri, ljubo, meno, ja Turčina. Nar. pjes. vuk. 2, 284. — *cc) pošto se ne može gledati čega nema, ne gledati u ovom primjeru znači govoriti što i ne imati*: Slepja čeda ne imali, u rodu ga ne gledali. Nar. pjes. vuk. 1, 113. — *dd) da ko ne može što gledati može značiti da mu je ono neugodno ili mrsko*. Jer dušmanin gledat ne mogaoš plodne zrna, plemenito paše. M. A. Rejković, sat. B36. To dušmani gledat' ne moguše. Nar. pjes. vuk. 1, 266. *može biti objekt i mrsko čelude*: Ja toga čovika odavna nisam mogao gledati. M. A. Rejković, sabr. 69. *u ovom se primjeru ne ističe toliko da je mrsko koliko da je strašno ono što se ne može gledati*: Ne mogu i jedna ni gledati (*L'rape*), a kamo

li da im lice ljubim. Nar. pjes. vuk. 2, 374. *ne gleda se ko u oči i od stida*. Nećemo ih u oči gledati, ni od stida među nama doći. Nar. pjes. vuk. 5, 375. — *drakijem u ovom primjeru koji spada pod aa)*: Oči tih ki ga vidiše ne mogahu ga gledati i vsi se čujahu (*čudahu*) videći zrake ke od nega ishojahu. Transit. 224. — *cc) samijem gledanjem može se pokazati kome što se od nega hoće, kao u ovom primjeru*: Kad to začu Starina Novače, on pogleda Kraljevića Marka, Marko gleda od Sibih Janka, Janko gleda Reļu Bošnjanima, Reļa skoči na noge lagune. Nar. pjes. vuk. 2, 476—477. — *ff) gdati, nišaniiti*. A Vuk trže str'jelu i tetivu, te on gleda Đerzelez-Aliju, pogodi ga u čelo junačko. Nar. pjes. vuk. 2, 586. Nega gleda, puške ogañ dava. 3, 185. A ne vidi jade isprijeaka, zla junaka harambaše Lima, de ga gleda niz njegovu pušku. 3, 308. Dobro gleda i puškom i okom. 3, 310. Na Ivana juriš učinio, gleda kopljem u srce junaka. 3, 397. — *gg) kad je objekt pismo, kniga itd., znači čitati. u narodnijem pjesmama našega vremena*. Knihu gleda l'juba Momčilova, onu gleda, drugu situu piše. Nar. pjes. vuk. 2, 106. Marko uze knige starostavne, knige gleda, a govori Marko. 2, 195. Gleda nega Savo patrijare, ferman gleda, situu knihu piše. 3, 58. — *hh) pomijev, potanko razgledati*. Velo, da mu je otac došao i da mu hoće konte gledat. M. Držić 274. Pavedljivjem Bog očima djela umrljeh ljudi gleda. G. Palmotić 1, 207. Gledati, considero'. A. d. Bella, rječ. 219^b. Daje čemu tri tovara blaga, tri mu daje, a tri se zabroji, gledajući Bogdanovu l'jubu, kako mu je tanka i visoka. a u licu bjela i rumena. Nar. pjes. vuk. 1, 548. Dare gleda Novkiña devojka. 1, 624. Koña gleda e sami se čude. 2, 140. Pa se pope na jelu zelenu, ode gledat' koñe i junake. 3, 195. Gledaj majku, a uzmi šćercu. (Po majci ćeš poznati kakva je čerka). Gledaj čocku brk a deliji trk. Nar. posl. vuk. 42. — *preneseno, o čemu što se nema pred očima i kao razmišljati*. Kad dodu prida te, razmišljaj, i gleda' čine me i obraz i riječi bez reda. D. Rañina 93^b. Ali gledajte i promotrite ove milostive i radosne riči Isukrstove. B. Leaković, gov. 2. — *ii) kod gataha, vraćanja*. Još ciganski i dlane gledate. L. Ljubiški 33. — *kk) između nekoliko stvari izabirati jednu te nu gdati, razgledati (obično u prenesenom smislu: baviti se čom, misliti o čoj, paziti na ču, mariti za ču i objekt je često stvar umna)*: isporidi obzirati se, mariti. V almuštvi Bog veće gleda voln nego blago. Naručn. 98^a. Ne gleda cvijenje, ne gleda plačan glas. M. Vetranić 1, 5. Ittjej dobro činiti, ne gledav nijednu stvar. N. Dimitrović 5. Da svak ko što tvori, ima svrhu gledat. 18. Nemoj gledat' grijehe naše, milosrdje pozri naše. N. Naješković 1, 151. Reci djer slobodno, nigoga ne gledaj. 1, 230. A mene ne gledaj neg tvoj mir i pokoj, prijeku ni smrt zadaj a smiri ures tvoj. 2, 137. Ma ne gleda' ti ništa ino neg vid, jedva ti ovo može reuškati. M. Držić 304. Primi ove moje pjesni, ne gledav mao dar neg srce. D. Rañina 13^b. Po skupijeh živote od družijeh spovijeda, a svoje sramote domaće ne gleda. I. Gundulić 117. Smrt ne gleda ničije lice, jednako se od ne tlače siromaško kućarice. . . . 233. Bože, gledaj moje pokanjenje. I. V. Bunić, mand. 12. Božju pravda kad te sudi, ne gleda godinu tvoje. M. Zoričić, osm. 15. Ne gledaj joj vence ni oboce, ne gledaj joj šarene zubomo, niš joj gledaj vezene rukave, već joj gledaj stasa i obraza. Nar. pjes. vuk. 1, 5. *negativno ne gledati može značiti: poseć ne mariti, prezirati*. Da nas (*pečej*) nitkor

već ne gleda er bez satja i bez meda. J. Kavašin 40^a. Nitko t' neće ni gledati, kad ti (*ruži*) s struka lišće opade. 43^a. No šće više ni gledati ljub. Nar. pjes. vuk. 2, 122. Ali Marko sluga ne gledaše, no mamo nih koña progonaše. 2, 226. — *nešto je osobito u orakovijem primjeru u kojima uz objekt ima i predikat što se jače ističe nego i sam objekt*: Ne gledaj me gola, bosa (*ne pazi na to što sam go, bos*). Nar. posl. vuk. 1, 37^l. Ne gledaj me izbijena oka, već puna boka. (Kazao nekakav kom su za ručak koji nije imao čim platiti oko izvadili bili). Nar. posl. vuk. 196. — *li kao mariti, brinuti se, kad je objekt posao ili što takovo*. Čovjek nije toj, ki stvari općene puštava a gleda posao svoj. F. Lukarević 175. Općene stvari ima ne svoje kralj gledat. 246. Gledali bi posle posobue. A. d. Costa 2, 32. Ko tud posao gleda, svoj zaboravlja. Nar. posl. vuk. 157. Svak neka gleda svoj posao. Vuk, poslov. 88. Otišao kući, da žne žito i da gleda ostalu jetinu. dan. 3, 196. — *mm) kao čuvati, pa po tome i uopće mariti, brinuti se (isporedi li)), baviti se čim, a, kad je objekt čelade, i negovati*. Dujm i Niku ki gledaše puk Skradina i Risana. J. Kavašin 91^b. Koñe za plot povezane nit' gledaju, niti hrane. V. Došen 155^a. Stado božje da gledate i kriposno nim vladate. 220^a. Siću grade, u Cetini gnizdo sokolovo, koga gleda oko principovo. And. Kačić, razg. 251^a. Gledaj mene prebijele dvore, nemoj moje dvore opustiti. Nar. pjes. vuk. 2, 169. Gledaj, majko, prebijele dvore, gledaj dvore, i sve oko dvora. 3, 130. Čovek uzme drugu ženu da mu gleda kuću i da mu čuva dete. Nar. prip. vil. 1866. 815. Gledati ‚sorge für etwas tragen‘ ‚curare‘ ‚Gledaj mi kuću‘. ‚Gledaj našu slavnu zadužbinu pod Banicom erkvu Ježevicu‘. Vuk, rječ. 88^b. *i u Šalekovu rječniku*: gledati bolesnika ‚pflegen‘. — *u pisaca kao čuvati, hraniti u prenesenom. metaforičkom smislu*. A i ures drag sunčani od sve lijepe vjerenice, ki u srcu gleda i hrani, ne da mu ino žoljet' lice. I. Gundulić 412. Sedam ljepijeh manastira grad u svomu krilu gleda. G. Palmotić 1, 99. — *nn) od predašnjega (kod mm) značenja širi se daje, te, kad je objekt čelade, znači i štorati, ljubiti*. Da je ona mene verno i pošteno gledala, a za me nigdor drugi ne marući. Mon. croat. 305. (1597). Dragova ih i milova, gleda, seijeni. I. Gundulić 463. Koga (*druga*) on vele gleda i cijeni. G. Palmotić 1, 49. Samo u riječi, samo imenom vjerenik se ne ču zvati, ali u djelijeh s mnogom cijenom tebe ljubit i gledati. 1, 295. Moji verni, kojih ja i ljubim i gledam. 1, 336. U čineću svemu svomu sved nas gledao, sved dvorio. 2, 114. Ja ih čim gledam i štimajem. Nar. pjes. vuk. 5, 550. — *osobito često, kad se s objektom isporučuje nešto prema čemu je nesumnjivo storište ili ljubav*. Veće gleda vašu družbu i milije stoji s vami neg na nebu. S. Bobalević 1, 228. Za to ja, koji T. G. P. držim, gledam i oblužujem kako oca rođenoga. I. Gundulić 216. K'o oči dvije u glavi i gleda ih (*simore*) i milova. 378. Bradanante lijepa, koja ko dušu te svoju gleda. G. Palmotić 2, 44. Ku sam gledat i ljubiti pored s majkom mom držana. 2, 322. Za to sveder gleda te sam ko se gleda sin jedini. P. Kanavelić, iv. 44. Sina koga gleda kako svoje oči. M. Dobretić 501. — *oo) samijem pogledom može čelade pokazati kako prema kome ili prema čemu misli, ljubiti, mrziti li, aaaa) u prvom slučaju (kod ljubavi) kaže se da dobro gleda' itd.* Silovani bješe darivat mu srebrom i zlato, da ih bolje gledat bude. J. Palmotić 67. Još nas koji svetac dobro gleda. (D). Poslov.

danic. 10. Imade jedan, ali ga dobro ne gledam, jer mi vazda stvari protivne prorokuje. And. Kačić, kor. 216. — Gledati dobrijem okom ‚libenter aliquid videre‘. A. d. Bella, rječ. 362^a. Ne mogadijau gledati dobrijm okom cara. A. Kanižlić, kam. 252. I ona ņega okom gleda vas dan blazim. I. Gundulić 164. Gledaj mene vazda tvojijem očima dobrostvijem. P. Posilović, nasl. 65^a. — Stuze ronim vrhu mene, milosno me sunce gleda. I. Gundulić 247. Milo te gledalo svega svita oko. M. Kuhačević 63. — *amo mogu spadati i ovi primjeri*: S velikim veseljem svi ņega gledaju. Oliva 55. S radošću i veseljem gledahu svoga monarku. M. A. Rešković, sat. H3^a. — *bbb) u suprotnom slučaju (kod mržnje) kaže se da čelade ‚zlo gleda' itd.* Koji ih vazla zlo gleda. B. Kačić, zrc. 56^a. Niti Mjelovan toga može učiniti, jer je ņemu po naravi svakoga faliti i slaviti, ne samo prijatele, nego li jošter i one koji ga i danas zlo gledaju. And. Kačić, razg. 317. Ovi sni bihu uzroci da ga braća zlo gledaju. kor. 37. — Gledanci jih s krivim okom. Ant. Kadčić 510. — Gospodar ju mrko gleda. V. Došen 67^a. — Sestra brata naopako gleda. T. Babić, pism. 20. — Ti juto gledaš duše prike. I. Đorđić, salt. 10. — Gledati srdito, strašno ‚iratis oculis aspicere‘. A. d. Bella, rječ. 362^a. — Videći, da ga Filisteji krvavo gledahu. I. Đorđić, salt. x. — *orakovo značenje može biti i kad se kaže kuko uprav (kojijem micanjem očiju, tijela) ko gleda*. Još ako tko pride, gleda me na stranu. N. Naješković 1, 324. Gledati izpod oka ‚limis oculis videre‘; gledati na hero ‚limis oculis aspicere‘. A. d. Bella, rječ. 362^a. Grk gleda ga priko ramena. M. A. Rešković, sabr. 12. — *pp) gleda se ljubeno čelade drugoga spola jer je milo vidjeti, a ujedno tjem mu se i pokazuje ljubav; po tome se kaže da n. p. muško ‚gleda' žensko, kad traži prigode da je vidi, i kad joj i drugijem načinom pokazuje ljubav, te gledati znači tad gotoro što i ašikovati, dvoriti (kod ff)*. Ni žudu ino. stav tuj uza ņ (*troj ukras*), nego ga sve gledat za ljubav. D. Rašina 17^a. Sved ljubiti muž je držan svoju drugu i ne gledat nijednu drugu. G. Palmotić 2, 127. Poča kralj gledati Olivu za dragost. Oliva. 25. Koli on ņu većma moli, gleda, zove, ljubiti, slijedi. J. Kavašin 38^a. Gledati i dvoriti ‚amoreggiare, far l'amore‘ ‚captare amorem aliquidus‘. A. d. Bella, rječ. 76^a. Gledati ‚vagheggiare, rimirare con diletto‘ ‚jucunde contemplari‘. 750^a. Kada su mene gledali, onda su višne sadene; kada su mene prosili, onda su višne evafile; kada su mene vodili, onda su višne zobane. Nar. pjes. vuk. 1, 303. Pavle, davle, ne gledaj me, ne smij se na me. 1, 329. Ja je gledah tri godine dana, ne mogoh joj oči sagledati. 1, 431. Il' me misli u majke gledati il' odvesti svomu bijelom dvoru. Nar. pjes. petr. 1, 109. — *qq) upirati oči u ņeko mjesto čekajući da se što (objekat) javi, izgledati, aaaa) u pravom smislu*. Narodi oni strazu držahu na nikih gorah, istok zvide gledajući one. F. Glavinčić, evit. 4^b. Danice, sve te oči gledaju i srca sva hlipe, da nas svijeh obsjaju svjetlosti tve lipe. I. Gundulić 125. — *bbb) u prenesenom smislu, čekati, nadati se, željeti, tražiti, pitati, prositi*. Smrt od tebe i život gledaju. S. Menčetić 135. Ni od kogar hvale ne gledam ni slave. G. Držić 389. Tuj svi t' su tudini u kih ni ufanje; ki pomoć ku čini, taj gleda t' imanje. 389. Dar uzdarje gleda. (D). Poslov. danić. 15. Gledati ‚pretendere‘ ‚postulo‘. A. d. Bella, rječ. 583^b. Virgilio plaću gleda, al' mu August drugo ne da neg kruha. V. Došen 211^b. Dobra i čista odluka koja nejma gledati

druge svrhe nego veću slavu Božju. Ant. Kadčić 35. (To) od teb' pčela za ziminu gleda. J. S. Rejković 339. Nek dočeka careva vezira, i nek gleda konak za vezira. Nar. pjes. juk. 97. Ako ti je seka za udaju, neka gleda sebe gospodara. Nar. pjes. vil. 1867. 398. Ko ti veliki dar dade, on gleda i veliko uzdarje (da mu daš). Nar. posl. vuk. 157. — *rr*) *preneseno o stvari nečijoj koja je obrnuta put neke strane*. Koja (gora) more sve koliko gleda i ove sve krajine. G. Palmotić 1, 35. Zovem desnu stranu od broja onu koja ti gleda livu ruku. M. Zoričić, arim. 31. Pri strani desnoj koja sjever gleda. S. Rosa 164^a. — *ss*) *spectare* (ad alqd), *pertinere*, *referri*, *attingere*, u *prenesenom smislu (naj češće o čemu unnome)*, kao *smjerati na nešto (objekat)*, *pa i biti u kakoj mu drago svezi s onijem, pripadati onome, doticati se onoga (vidi I. doticati, a, b, c) cc)*. (Kriposti) se zovu bogoslovne, jere uprav Boga gledaju. I. T. Mrnavić, ist. 146. Sto papu gleda, što se papi pristoji, *pontificalis*, *pontificatus*. J. Mikaja, rječ. 401^b. Gledati „alludo“. Ova riječ gleda Petra „questo motto allude a Pietro“. A. d. Bella, rječ. 66^a. Gledati štogod „attinet“. 91^a. Gledati tkoga „competit“. 207^b. Tebe gleda „tuum est“. 522^a. Zakon svitovni gleda samo korist vrimenitu. A. d. Costa 1, 2. Stvari koje gledaju posle duhovne. 1, 56. Koje riječi ne ima iko cijeliti da gledaju nevoļu od duše. J. Matović 197. Koje (zapovidit) uprav gledaju neka (Boga) i one koje uprav gledaju iskrnoga. M. Dobretić 198. Što tebe gleda, ispunio si dužnost. D. E. Bogdanić v. Jer kućnika svaki posao gleda. J. S. Rejković 14.

b) *objekat je u genetivu. aa) glagol je negativan, te samo s toga stoji genetiv mješte akuzativa*. Ne gledaj redovnik obraza ženskoga. Naručn. 84^a. U meni bogastva moja mi čes ne da, nu poznam, ljepos tva da toga ne gleda. N. Najlašković 2, 18. Ah nesvijesna, ka ne gledaš ni razloga, ni zakona! I. Gundulić 220. Kućnik svoga ne gledeć pokoja. J. S. Rejković 41. Koš žedan mutne vode ne gleda. (F.). Poslov. danić. 49. Ja ne gledam zlata ni bisera, ni lijepe svile ni kadife, veće gledam lijepu djevojku. Nar. pjes. vuk. 1, 373. Ja ne gledam tajnovj noći doba, nit' moj košice mutnoj vodi broda. 1, 411. A zatvori vrata dvanaestora, da ne gleda sunca ni mjeseca. 2, 611. Ja od tebe i ne gledam blaga. 3, 205. — *bb*) *u nečijem značenju ima genetiv i kad nije glagol negativan. aaa) u jednom primjeru gledati znači što i paziti, isporodi a) kk)*. Što godi činiš, čovječe, čini i gledaj konca. Zborn. 182^a. — *bbb*) *sa značenjem kao kod a) pp) ima genetiv ali samo množine; kod toga se može biti misli i na značenje kod a) qq) bbb)*. Pod noć podoh gledat' djevojaka. Nar. pjes. vuk. 1, 323. Kad ti staneš gledat' djevojaka, ne gledaj im skuta ni rukava. 1, 372. Kome gore oči do obrva, oni gleda žena kod muževa. Nar. pjes. petr. 1, 28. — *ccc*) *može genetiv biti i kad je značenje: čekati, tražiti, vidit a) qq) bbb)*. Moram od drugič(h) kraljeva milosti gledati. A. J. Knežević 248. (Orav) na stijenji stanuje... odatle gleda hranc, daleko mu vide oči. D. Daničić, jov. 39, 32. Nije junak tko gleda uzdarja. Osvetn. 2, 158. — *ddd*) *u jednom primjeru stoji genetiv uz značenje kod a) ss)*. Pečat spovidi pravo i poglavito gleda grihov. Naručn. 92^b. — *ccc*) *genetiv stoji svagda s impl.* gledaj, gledajte, kad se ocijem nešto pokazuje ili uopće pomisli kao u čudu. takovi se imperativ može često shvatiti i kao interjekcija (isporodi gle, evo, eto, ono, nu). Gledajte nikije lupeža, od koliko se neće ostati kadit! F. Lastrić, od 110.

Gledaj ti starca! M. A. Rejković, sabr. 21. Gledaj ti litroga Merkurija! D. Obradović, basn. 279. Gledaj sile kraja od Rusije! Nar. pjes. vil. 1867. 455. — *po orome će biti prečov genetiv i u ovakove primjere*: Ovo sam se bila zabavila gledajući čuda velikoga. Nar. pjes. vuk. 1, 489. Gleda čuda, i nagleda ga se. 1, 626. — *fff*) *gdjegdje stoji u pjesmi genetiv mješte akuzativa samo rudi stih*. Gleda'uć Tabora i Siona. J. Kavašin 222^b. Ne pita je: „Jel' ti, suaho, zima?“ već joj gleda stasa i uzrasta. Nar. pjes. vil. 1866. 436. Il' si rasla bora gledajući, al borike povrh jasenike? 1868. 588.

c) *mješte objekta ima podložna rečenica. aa) podložna rečenica s da, vidi 1. da, I, B, 1, b, c) bb) aaa) (II, str. 189^a), može u glavnoj rečenici biti kao objekat akuzativ zamjenice sredijska roda (to, ovo, ono) koji se razjašnjuje i tumači podložnom (vidi II, str. 185^b na dnu), i subjekat podložne može biti kao akuzativ (ili genetiv) u glavnoj (vidi II, str. 186^a na vrhu). aaa) značenje je kao kod a) aa)*. Al' očima to gledamo, da crv crva ne pritiče. V. Došen 30^a. — *bbb) vidi a) dd)*. Ja dušmana gledati ne mogu, da mi ode dušmani po svetu. Nar. pjes. vuk. 2, 166. — *ccc) vidi a) kk)*. Za sve da svak žudi, da bi se živjelo, ne gledav da trudi i duša i tijelo. N. Najlašković 1, 343. Ne gledajuć, da on gine. V. Došen 59^a. — *bb*) *podložna rečenica s gdje, vidi gdje, II, B, 4, a). subjekat podložne može biti u glavnoj kao akuzativ. aaa) značenje je kao kod a) aa)*. Gleda', oružan vas ognjeno gdi Sajdački gre prid nama. I. Gundulić 44. Čim gledahu vaše oči, gdi Isukrst krv prolivat poče. J. Kavašin 316^b. Gledajući okom od vire gdi mu mati plače. F. Lastrić, test. 145^a. Van stajala, te gledala, de se muha s gromom igra. Nar. pjes. vuk. 1, 161. Bolan baba iz dvora gledao, gdi mu tudin dobra koža vodi! 1, 552. Kako je u Velebitu gledao vilu gdje sjedi na kamenu. Vuk, nar. pjes. 1, 149. Očajaše Turci gleć hajduke gdje se gradom krile. Osvetn. 4, 54. — *bbb) vidi a) oo)*. Gledali su krivijem okom gdje im zapovijeda seraskijer. S. Lubiša, prip. 119. — *cc*) *podložna rečenica sa što. obično subjekat podložne stoji u glavnoj kao akuzativ. značenje je svagda kao kod a) kk) (vidi osobito pri kraju)*. Ne gledaj me što sam malena. Vuk, nar. pjes. 1, 377. — *dd*) *podložna interogativna rečenica. cc) pita se, bira li što (riječama li, jed a) itd.). subjekat može biti u glavnoj kao akuzativ. aaa) značenje je kao kod a) aa), ali se gdjegdje može shvatiti i kao kod a) qq), osobito kad je u podložnoj futur*. Svi dobro sad mudijer gledajte od svuda, jed a) koja zvijor izaći od kuda. N. Najlašković 1, 227. Sad gledajmo jato pirno, jel' mirno, il' nemirno. V. Došen 162^b. Teško fali koji čini tako, a ne gleda prije svakojako jel' istina što mu se kazuje. M. A. Rejković, sat. G^{1a}. Da ja gledam, sinei, u knigama (isporodi 2, β, d), jel' Milica Lazu sudenica. Nar. pjes. vuk. 2, 185. Često gleda beže Radul-beže, često gleda u bijele dvore, hoće li mu kumće donijeti. 2, 419. Ona gleda dobroga junaka, hoće f biti Jauković Stojane. 3, 141. — *bbb) vidi a) hh)*. Gledaj košu jel' debela vrata, a devojci kakva joj je majka (vidi c)). Nar. posl. vuk. 42. — *ccc) vidi a) kk)*. Jel' ih on ali nije učinio, ja ne gledam. B. Zuzeri 58^b. — *β)* *u podložnoj rečenici interogativna zamjenica ili interogativni adverb. aaa) značenje je kao kod a) aa): može biti gdjegdje kao kod a) hh)*. I gledahu, ka se činahu. Bernardin 81. Inc. 23, 48. Trijoba je gledat od koga se konsej uzimje. M. Držić 250. S pametnim pogledi hotjo' gledati,

poveće tko zledi od tebe sve pati. D. Rašina 126^b. Glej, s kim nazad vrvi ban plinom. P. Vitezović, odil. 48. Nu gledajte samo gdi ste. V. Došen 226^a. Indi gledaj, kako se to dvoje skupa slaže. M. A. Rejković, sat. A7^b. Za to svatko neka sebe kara, kad ne gleda s kimu prijateljuje. D2^b. No andeli nebo rasklopiše, da gledaju, ka' Hrista krstimo. Nar. pjes. vuk. 1, 123. Ona gleda, kud joj drago šeta. 1, 369. Ode gledat' sa bijele kule, šta mu deca po avliji rade. 2, 178. Te ti gledaj, što nam kniže kažu. 2, 201. Pak sta gledat', kud će pobjegnuti. 2, 221. Da je kome stati, pa gledati, kako kroji kapu vučetine. 3, 32. Gledaj sutra, da ćeš osvanuti. 3, 49. Ne gledaj što pop tvori, nego slušaj što zbori. Nar. posl. vuk. 107. — *bb) vidi a) kk*). Ljepos, razum, ljubav, vira, sve je pričica i besjeda: kakav si, ona ne razbira, koliko imaš, samo gleda. I. Gundulić 228. Ništa ne gledaju, što je kletva, što li vira. G. Palmotić 2, 122. Ne imate vi gledati, tko sije, nego što sije. F. Lastrić, ned. 281. Ne gledaj me ko sam bio, već ko sam sad. Nar. posl. vuk. 107. Ako li gledate ko je ko, grijeh činite. Vuk, jak. 2, 9. — *cc) s osobitijem značenjem kod natjecanja, kao kušati, vidi i ogledati se*. Sred bojnoga pola ravna sam češ ti š' nim gledat, čija ima biti Lavinija. G. Palmotić 2, 112. Da gledamo, ko će s kime da se ljubimo. Nar. pjes. vuk. 1, 173. De da ronimo, da gledamo, koji može dublje. Vuk, nar. pjes. 2, 84. — *ddd) kao nastojati, isporedi a) ll) i mm). u podložnoj je interogativni adverb kako, a glagol može biti u futurum*. Glejte, bratjo, kako pomirivo budete hoditi. F. Glavinić, cvit. xix. Svaka se od njih straši od tebe, ter gleda kako ti će ugoditi. Đ. Bašić 70^{ab}. Da gledamo kako ćemo to pametno urediti. M. A. Rejković, sabr. 41. — *glagol je s da (vidi I. da, I, A, 2, c, e, II str. 181^a)*. Bog pošje svetoga arandela, da gleda kako da uzme sunce od davola. Vuk, nar. pjes. 2, 84. — *ecc) vidi a) qq*). Sa svih stran gledaše, odkud ima priti ka godir strašna zvir. Oliva. 9. Da ne gleda, odkud ću joj doći. Nar. pjes. vuk. 1, 572. Sve gledaju, kad će biti kavga. 4, 510.

d) nješte objekta ima infinitiv s akuzativom. u pisaca. Čim svoga dragoga gledaše dijelat se. D. Rašina 18^a. Ali svakčas gdje gledamo mrijeti i djecu u povoju. I. Gundulić 235. U veselju gledaš slatke pjet slavice. G. Palmotić 2, 415. I gledam sve svoje na jednu zgbati. P. Vitezović, odil. 38. Gledate raspadati se kamenje. F. Lastrić, test. 163^b. — *u nekijem mjestima ima gerundij nješte infinitiva; to je posre prema tuđijem jezicima (prema grčkome ili latinskome)*. Da je gledao po noć njegdi vil igraje. N. Najlašević 1, 201. Jer ga (*sina*) izdišući gledat' ne mogaše (*mati*). J. Banovac, razg. 162.

e) u nekijem primjerima osim objekta ima i dativ, koji pokazuje: aa) komu pripada objekat. Gledaj koñu jel' debela vrata, a devojki kakva joj je majka. Gledaj čeočku brk a deliji trk. Nar. posl. vuk. 42. — *bb) smjer gledaša*. Te on gleda nikom pošu, gdje junaci koñe kuju. Nar. pjes. vuk. 1, 177. Gleda Marko Azač'koj čaršiji, neće l' koga ugledati svoga. 2, 379. — *Vidi i glednuti*.

b. pasivno. a) sa značenjem kao kod a. a) aa). Gledan, pogledan, visus, spectatus, inspectus. J. Mikalja, rječ. 108^a. Gledan, visus. A. d. Bella, rječ. 363^a. 755^b. — *b) češće sa značenjem kao kod a. a) mm*). Gledan je gospodin, u svem slavan dosti, ki čini milost svim, pun svake mudrosti. M. Marulić 115. Ja sam mladac mili, slavjen, dvoren, služen, gledan. I. Gundulić 219. Moji sinci ljubjeni i od mene gledani. G. Palmotić

2, 129. Me družice ke gledane jeste od mene kako drage me sestrice. 2, 332. Gledan, slušan, prijat u dvoru. J. Kavañin 98^a. — *sa suprotnijem značenjem*. Nijesam, nijesam neg' crv jedan kroz življenje moje opako splesan i od svud za rug gledan. I. Gundulić 243. Za rug gledan. P. Kanavelić, iv. 219. — *c) vidi a, a) oo*). Tu od svih sam dobro gledan, ako i jesam malo vrijedan. J. Kavañin 109^b. Videći, da je od Labana zlo gledan. And. Kačić, kor. 32. — *d) vidi a, a) mm*). Nije čuvan ni gledan ni pomožen od Boga. A. Komulović 29. — *e) vidi a, a) pp*). Tere za sve bi gledana od tisuću ljubovnika, viku lipos tva izbrana ne učini djela prika. I. Gundulić 269.

c. sa se.

e) pasivno. a) značenje je kao kod a, a) aa). *aa) uopće*. Gdi je carska sablja iz ruka, vedro urešen s kom se gleda? I. Gundulić 563. Od polaće još njihove gledaju se miri steni. G. Palmotić 1, 93. Na visinu gdi se bistro sunce gleda. V. Došen 18^b. Više puta roditelji mrtvi gledaju se i vide se u živina svojima sinovna. A. Tomiković, gov. 329. Pa razgone po Kosovu Turke, ne dađu se ni gledati Turkom. Nar. pjes. vuk. 2, 298. Ona mu se ne da ni gledati, već se diže nebu pod oblake. 2, 426. — *bb) vidi a, a) aa) cc*). Kakono kroz oblak gleda se svaka stvar (*u starosti*). N. Najlašević 1, 342. — *cc) vidi a, c) bb) aa*). Car se gleda, plaho dijete, gdi se digo s Carigrada. I. Gundulić 433. — *dd) vidi a, d*). Na štitu se gledaše mu nosit ovcu vuk srditi. G. Palmotić 2, 180. — *b) vidi a, a) hh*). Tu se glede devojke ko ima koga da ženi. M. Đ. Milicević, živ. srb. 1, 33. — *može značiti što i kušati se*. Na muku se gledaju junaci. Nar. pjes. vuk. 4, 115. U zlu se čoek gleda kakav je (*vidi i a, c) dd) ββ*). Nar. posl. vuk. 331. — *c) vidi a, a) kk*). Ako se ima jakos sama u ovom sudu sad gledati, svak' će hotjet među nama ove oklope slavne imati. G. Palmotić 1, 227. Kada je ići tražit i isprosit divojku za oženiti se, niti se gleda kiša ni snig, zima ni vručina. F. Lastrić, od' 236. Da se to nije gledalo među biskupi od početka crkve tja do desetoga vika. M. Dobretić 293. Ne gleda se ruho i oružje, već stas i obraz. Nar. pjes. vuk. 1, 372. Darovnome koñu zubi se ne gledaju. Nar. posl. vuk. 54. To se ne gleda, na to se ne pazi, to ne vrijedi. u Dubrovniku. P. Budmani. — *d) vidi a, a) mm*). Zapovijed se svaka ina tva suviše, majko, gleda, gdi razbludom zapovijeda slatka molba tva jedina. I. Gundulić 7. — *e) vidi 2, 2*.

β) refleksivno. a) vidi a, a) aa). Kupiću ti ogledalo, te se gledaj, dušo moja, ogledaj se do jeseni (*vidi i ogleđati se*). Nar. pjes. petr. 1, 127. — *b) vidi a, a) hh) i a, c) dd) ββ*). Gledajmo se sada gdi smo! V. Došen 45^b. — *c) kao čuvati se, vidi a, a) mm*). Gledati se od praznosti. Zborn. 16^b. Crikva ima pet očućenja, s kimi od neprijatel' gleda se. F. Glavinić, cvit. 448^b. Misli, ni udarca od surotnoga gledati se. P. Kanavelić, iv. 200.

γ) recipročno. a) vidi a, a) aa). Bješe jednome na suncu jur silo sunce ono mē mīlo, pod nebom kom slike nije bil', nije sada, ni će bit u vike; tuj oba zaisto prosvuši od kosa njih zlato pričisto, za vidit ko je ljepši, u lice rajsko toj uzese gledat se, gledav se ter takoj sunce mē tolikoj lipo se vidaše, da nēmu čināse sunce se toj biti. D. Rašina 71^a. Fatajte se, b'jele ruko, gledajte se, crne oči. Nar. pjes. vuk. 1, 174. Evo nas sedmaine, koji su se gledali carem Petrom oči u oči. S. Ľubiša, prip. 106. — *b) žičleti (dobro, zlo, mirno itd.) jedno s drugijem, vidi a, a) oo*).

Od onoga dnevi za to, ki se dotle zlo gledaše, ljudi Irud i Pilato prijatelji drazi ostaše. G. Palmotić 3, 163^b. Gledaju se k'o pas i mačka. (Db³). Poslov. danič. 24. Ova se dvojica od onoga vremena lipo ne gledaše. A. Kanižlić, kam. 654. Započijevaju da se braća, sestre među sobom ljubljivo gledaju. A. Kalić 368. Ja ti ne branim, da se sa maćuhom gledaš. S. Ćubiša, prip. 71. Nije se nikako gledao sa ocem pomom, te s toga izgogavaše i njegovu službu. M. P. Sapčaniu 1, 25. — e) *vidi* a, a) *pp*). Dva se draga iz mala gledala. Nar. pjes. vuk. 1, 240.

2. *neprelazno.*

a. *kao vidjeti u naj širem smislu, ne biti slijep, ne biti bez očivoga vida.* Kad budu bliščati oči, zlo gledajuć, a uši slušajući, to gore slušajuć. P. Hektorović 67. A vi, slipci, ne gledate. V. Došen 79^b. Darujte me, mila braćo! tak' ovako ne gledali! (*pjeva slijepac*). Nar. pjes. vuk. 1, 139. Ja ne mogu ni očima gledat', kamo l' s Musom mejdan dijeliti! 2, 404. Kamo oči? nima ne gledao! 2, 563. Kod svoje žene, koja je vrlo slabo očima gledala. Nar. prip. vrč. 15. — *subjekat mogu biti i oči.* Crne oči, vi ga ne gledale! 1, 270. — u *pjesmi i o ogledalu (samo radi slinosti glasa)*. Ogledalo, ti ga ne gledalo! Nar. pjes. vuk. 1, 314. — u *ovom primjeru koji gleda (o durbinu) znači: kroz koji se može vidjeti:* A dovat' srečali durbina, koji gleda na četiri sata (*dašine*). Nar. pjes. vuk. 4, 453. *tako je i u ovom primjeru u kojem broj sahata nije objekat nego akuzativ za mjeru:* On izvadi durbini od biljura, pa ga izvi na dvanaest kata, što mu dvadest gledaše sahata, i dvadest više i četiri. 3, 143.

β. *značenje je kao što je kazano sprijeda, ovo što je kod 1 objekat može se izreći različijem načinima, osobito pomoću prijedloga kao što su na (naj češće), u itd.*

a. *s prijedlogom na s acc. (drugo je u ovom primjeru gdje na ne naznačuje objekat nego ono kroza što se gleda:* Gleda nega na durbini djevojka. Pjev. crn. 7). a) *uopće, vidi* 1, a, a) *uu*). Jedan dan šetaje po lugu zelenu, za rados gledaje na vodu studenu, upazih... D. Ralića 23^a. Bog gleda na niže stvari. F. Vrančić, živ. 77. Ti po svakoj svijeta strani gledaš, majko, na dan bio; nama se je zrak sunčani mladahnijem ugrabio. I. Gundulić 387. I u plaču bez pomoći gledajuć jedan na drugoga. P. Kanavelić, dubr. 10. Gledaj na me a pogledaj na se, pak oči vidit, žalosa ti majka, jes' li moja slika i prilika. And. Kačić, razg. 258^a. Kad si rasla, na što si gledala? al' na tanku jelu ponositu? Nar. pjes. vuk. 1, 230. Ja prodado sve volove moje, gledajući na obrve tvoje. 1, 238. Stid je mene na te i gledati, kamo l' nije s tobom besiditi. 1, 241. Moje oči ne gledaju na te. 1, 266. Kokoš pije, a na nebo gleda (da je ne bi jastrijeb provario; daklen i čock tako vađa da se čuva). Nar. posl. vuk. 144. — b) *vidi* 1, a, a) *ii*). Gledaše na vremena i gataše u vraćase. D. Daničić, 2dnovn. 33, 6. — c) *vidi* 1, a, a) *kk*). Nemoj gledati na grijeh moj. Zborn. 114^b. Negove se cijće slobode iz dragoga mjesta uputih ne gledajuć na nezdode od razlikih pogub jutih. I. Gundulić 469—470. Ne gledaš i ne pomišš na psošti i na porugaña. M. Jerković 72. Gledaj, Bože, na tvoga jedinoga sina. I. Držić 25. Ali Katarina niti gleda na svoju mladost, ni plemenitost krvi. F. Lastrić, ned. 351. Ovo je prava ljubav koja ne gleda na koris. V. M. Gučetić 53. Junak bješe, na Boga gledaše. Pjev. crn. 49^b. Ko gleda na Boga, isto za Boga. (Ko mnogima Boga radi dobro čini, naj poslije sam do prošće dođe). Nar. posl. vuk. 137.

Ne gleda Bog na kajavo nogo, već na čisto srce. 196. Jedni u pisanju riječi gledaju na korijen ili etimologiju. Vuk, pism. 28. Ne treba gledati na čooka što je mali ili mršav (*isporedi zubie primjere kod* 1, a, a) *kk*) i 1, a, e) *cc*). Vuk, poslov. 191. — Ne hti na mene huda ptica ni gledati. Nar. pjes. u Đ. Baraković, vil. 200. Na to Tale ni da gleda neće. Nar. pjes. vuk. 3, 259. — d) *vidi* 1, a, a) *mm*). Dobro na se tko ne gleda, da mu smrtnne rane ne da (*dušmanin*). V. Došen 244^b. — e) *vidi* 1, a, a) *oo*). Višni na zlijeh oštro gleda. I. Đorđić, salt. 106. Jedno na drugo krivo gleda. J. Banovac, prip. 115. Sultan jest zlo gledao na ovo ujedičeće Grka s Latini. A. Kanižlić, kam. 801. Pa na crkvu poprijeko gleda. Nar. pjes. vuk. 3, 74. — f) *vidi* 1, a, a) *pp*). Ne sagrašuju samo ljudi žene gledajuć, dali i žene gledajuć na luda. J. Filipović 1, 473^a. — g) *vidi* 1, a, a) *qq*) *bbb*). Il' na mito kad gledaju (*poglavari*), pravdu za neg da prodaju. V. Došen 236^b. — h) *vidi* 1, a, a) *rr*). Otv tlej gléda na vistok... na dčšno na Beli Brégs. Mon. serb. 127. (1347). U onoj strani jaže gledat na trunntanu. S. Kožičić 49^a.

b. *u jednom primjeru iz narodne pjesme gledati na čemu znači: gledati ovo pa po onome nešto suditi, nećemu se domišljati.* Al' besjedi aga Sinan-aga: 'Oj Boga mi, sužan' nevojniče, de s' tavnov'o, u kojoj tavniče? i ja b' onde nego tavnovati gledajuć na licu tvojemu'. Veli nemu Janković Stojane: 'Gospodaru, aga Sinan-aga! u kojoj sam tavnov'o tavniče, Bog ti ne d'o onde tavnovati; što l' si moje lice zamotrio, podavno se jesam ispustio, te s' umio i kosti obrij'o, i maio jeba bijeloga, napio se vina crvenoga, te u lice krvice zadobio'. Nar. pjes. vuk. 3, 134—135.

c. *s prijedlogom u s acc.* a) *uopće, vidi* 1, a, a) *uu*). V koga lice žele anjeli gledati. Korizm. 100^a. U zemlju gledaje suznijema očima, mu mladost smišljaje, ka pokoj ne ima. N. Naljšković 1, 297. Grgur suze tariše, u nebo gledaše. F. Glavinčić, cvit. 113^b. Koji ne trepa nego gleda uprav slobodno u sunce. F. Lastrić, ned. 41. Kad u vodu okom gledaš. V. Došen 258^a. Što ovaj okolo torņa gledajuć u nega obiodi? M. A. Rejković, sat. A1^a. Kavad kroji, a u snašu gleda. Nar. pjes. vuk. 1, 313. Te sve gledaš u zelenu travu, a ne gledaš s nama u oblake. 1, 432. Gledajuć u zvezdice sjajne. 1, 636. Ban pogledna pašenoga svoga, nekakoga mlada Nemañića, a Nemañić gleda u zemlju. 2, 271. Ona gleda u poľe Kosovo, 2, 279. Jer ne mogu da gledam u nega. 4, 140. Prične Marko u nebo gjeđati. Nar. pjes. istr. 2, 95. Nikako nije mogla da se odande otrgne nego je sve u n' gledala. Nar. prip. vuk. 35. Gleda u nega, kao žaba u jaja. na *Ričci*. F. Pilepić. *jamačno nije stagda akuzativ s u pravi objekat gledanja nego gdje gdje pokazuje samo smjer.* — b) *vidi* 1, a, a) *gg*). Da u jedan mi čitab gledamo. Nar. pjes. petr. 2, 695. — c) *vidi* 1, a, a) *hh*). (Pokloñenoj se kobili u zube ne gleda. Nar. posl. vuk. 253). — d) *vidi* 1, a, a) *ii*). Čigani u ruku gledajuć. F. Glavinčić, svitl. 56. Gledati u pleće: mnogi ljudi u narodu našemu priuču koješta iz pleća od pećena brava. Vuk, rječ. 507 *kod pleće (vidi i cijeli članak)*. — e) *vidi* 1, a, a) *kk*). Niti ima (*ispovjdnik*) komu gledati u obraz ni čovijstva nositi. M. Dobrotić 249. — f) *vidi* 1, a, a) *rr*). U Zeleniku kako gleda u more. Mon. serb. 68. (1305—1307). Stojeci ja na jednoj ponoštri hižo moje ka gleda v jedno mesto. Transit. 256^a. Da! nam osim sve živino lice gleda u visine. V. Došen 147^a.

d. *u jednom primjeru iz narodne pjesme gle-*

dati u čemu znači: *gledati* (tražeći što, *vidi* 1, a, a) *qq*) i *nalaziti*. Ja sam gled'o u našem in-
gilu: ovo naše (štamcarskom grješkom paše) dugo
biti neće, nego će se promjeniti carstvo. Nar.
pjes. vuk. 4, 142.

e. s *prijedlogom* k. a) *uopće*, kao kod 1, a, a) *aa*), ali s tom razlikom da ime uz k nije kao
pravi objekt (ono što se gleda) nego znači samo
smjer gledača (put koje se strane gleda). Ne
gleda tuj k nebi neg zemlji kako pas. N. Naj-
šković 1, 134. I k otaru gledajući. J. Kava-
niin 450^a. Kroz tmne noćne gleda na dale k Jeru-
zolim. F. Lastrić, test. 105^b. Da žakan s okom
od pameti svoje vazda gleda k nebu. Ant. Kad-
čić 31. Da ja gledam ka bijelu dvoru. Nar. pjes.
vuk. 2, 124. Što to često gledaš ka Sije-
nu? 3, 213. Stipan kļekne na kolena, milo žel-
no k nebu gleda. Nar. pjes. istr. 6, 15. i u *pre-
nesenom smislu, o cilju*. Kakono ljudi gledaju k Bogu,
kako k naj zadnoj svrhi. J. Matović 484. — b)
vidi 1, a, a) *kk*). Ne gledaje g Bogu ni pravdi,
pogrđiv' velike rote i zapise. Mon. serb. 444.
(1451). Paček se može rijet', gledavši k istini,
da je kripis i pamet, kad se od ne promini. I.
Gundulić 23. — c) *vidi* 1, a, a) *rr*). Plužni nož
vaļa da k lijevoj strani nakrenut gleda. I. Ja-
blanci 50. — d) *vidi* 1, a, a) *ss*). Ova riječ 'bogo-
slovne' hoće rijeti stvar koja se Bogu pristoji i
gleda g Bogu. M. Divković, nauk. 189^b. Ove
riječi gledaju k onomu čučenju. J. Matović 421.

f. s *podložnom rečenicom u kojoj je da, vid*
1, da, I, A, 2, c, a, c) a) (II, str. 171^a—173^b).
značenje je kao smijerati, ciljati, ali u *pre-
nesenom smislu, u glavnoj rečenici može se čij izreči i
adverbima za mjesto*. Vsa ova tamo idu i tamo
gledaju da čovjek poznade Boga prepravednoga
osvetiteļa, i da ga se boji. Š. Budinić, sum. 118^b.
Koja zloča hudobe ond' gleda, da bi nas od-
guala od nebeskoga očinstva. J. Matović 509.
Od kuda sve ono, što su činili i što su trpili
sveti, jest gledalo i ciljalo, da postanu sveti. A.
Tomiković, gov. 339.

g. nije izrečeno što bi moglo biti objekt.

a) izrečen je smjer gledača: *aa*) *prijedlozima*.
aaa) *prijedlozima* niz, uz. Pode Turčin gledati
uz trpezu niz trpezu. Nar. pjes. bog. 44. Te on
gleda niz čaršiju. Nar. pjes. vuk. 1, 513. Ona
gleda niz poje zeleno, u poļu je opazila Marka.
2, 249. Da ja gledim uz Mletke niz Mletke,
ne bi l' koga opazio svoga. 2, 368. Reko bi su
uz jelike glieli. Osvetn. 5, 40. — u *ovijem su
primjerima imena s niz i uz sad adverb*: Nika-
kore se ne mogaše prostrijeti i uzgoru gledati.
N. Rašina 164^b. luc. 13, 11. Gledati nizbrdo,
nizdolu 'despicio'. A. d. Bella, rječ. 362^b. — *bbb*)
prijedlogom po. Lijepo ti 'e gledati po poļu
ovemu. M. Držić 58. Te on gleda junak po so-
kaci. Nar. pjes. vuk. 2, 246. Koje oči zlo čine
one i po svijetu glade. Nar. posl. vuk. 142. —
ccc) *pred s acc.* Svak prida se ponizno gledaše.
And. Kačić, kor. 44. Nit' sam luda, nit' odviše
mudra, nit' sam vila da zbijam oblake, već de-
vojka da gledam preda se. Nar. pjes. vuk. 1, 432.

— *ddd*) *proc, put*. Prosuze me oči kakono da
gledam proc sunčoj istoči. N. Najšković 1, 219.
— Više gola kuka onega, koji gleda put zapada
(*vidi* 1, a, a) *rr*). G. Palmotić 1, 102. Put ko-
jijeh ostala gledaju kakono put glave (*vidi* 1, a,
a) *ss*). J. Matović 396. — *eee*) (*koje vid*). Već
on gleda s onu stranu Save. Nar. pjes. vuk. 1, 323.
— *fff*) *nad s acc.* (*vidi* 1, a, a) *rr*). Na pro-
zoru jednom ki nad perivoj gledaše. P. Zoranić
34^b. — *ggg*) *pod s acc.* Da kralj leti po visini,
i pada se bistro gleda. V. Došen 124^b. — *hhh*)

iz (u jednom primjeru; radi značenja *vidi* 1, a,
a) *qq*) *aaa*). Svako gazdu s gazdičinom poštiva,
jerbo svako nim iz ruku gleda, brez kļuča smok
i pitje se ne da. J. S. Rejković 69. — *iii*) za
s instr. kad se okom prati ko što odlazi. Kada
bude na zahodu sunce, tad izlazi Miličeva majka,
pa govori a za suncem gleda. Nar. pjes. vuk.
3, 523. Gledahu za Mojsijem dok ne ude u šator.
D. Daničić, 2mojs. 33, 8. — *bb*) *instrumentalom*.
Sve gledaju drumom niz planinu. Nar. pjes. vuk.
3, 302. — *cc*) *adverbo* (*vidi i kod aa*) *aaa*).
Gleda' okolo oda svudi. I. Gundulić 335. — Vrime
svak gubi tko gleda visoko. Š. Menčetić 6. —
Nikola, ki je kriv, i ne gleda gori, koliko da ni
živ, riči ne govori. P. Hektorović 27. Zato l'
čovik gleda gori, da tilu dvori? V. Došen 147^a.
— (*Snopovi*) doli gledaju (*vidi* 1, a, a) *rr*). I.
Jablanci 78. — Oj orlovi orlovi! letiste li vi-
soko, gledaste li široko? Nar. pjes. vuk. 1, 43.
— Strmo gleda, mlogo zna. 1, 80. Tko strmo
gleda, ne može uz brdo da hodī. M. Pavlinović,
rad. 145. — Gledaje simo tamo. S. Budinić, sum.
35^a. Gledaj sad onamo. Oliva. 57. — Tve je
ime proletjelo, i gdje svijetlo sunce gleda. I.
Gundulić 349. Imaju se voditi onamo gdje zakon
gleda (*vidi* 1, a, a) *ss*). J. Matović 337. — Kamo
gledaju ove riči simbola? (*vidi* 1, a, a) *ss*). Š.
Budinić, sum. 4^b. — Car će gledat' i desno i
levo. Nar. pjes. vuk. 2, 159.

b) *adverbo* ili *drugako izrečeno je kako se
gleda*. Gledom gleda'u l' dobrotivim? J. Ka-
vaniin 469^b. Sa straom će stajati, i s oprezom
gledati. Nar. pjes. vuk. 1, 136. Ti se nemoj po-
plašiti, sine! oštro gledaj, a oštro besedi. 3, 393.
Gleda čudno bečka cesarica. Nar. pjes. istr. 1, 41.
Gledi kao da je dva ubio a trećega misli. Gledi
kao zaklana ovca. Gledi kao sviņa na sjekiru.
Nar. posl. vuk. 42.

c) *izrečeno je što je među okom i onijem put
čega se gleda. aa*) s *prijedlogom* kroz. Aleksander
kroz okno od polače gledajući svoje. F. Glavinic,
cvit. 120^b. Gledajući kroz tmne noćne. F. La-
strić, test. 153^b. Ne vajade ni kroz prste gledati
(u *prenesenom smislu, vid* kod prst). E. Pavić,
ogl. 324. A sestra Jela kroz penđer gledala.
Nar. pjes. vuk. 1, 22. — *bb*) s *drugijem prijed-
lozima*. Priphe sa na jedan kam, gledam ispod
ruke. Pravdonoša. 1851. 31. Gledati niz pušku,
u *Sulekoru rječniku*: 'zieren' (*vidi* 1, a, a) *ff*).

d) *izrečeno je mjesto odakle se gleda*. Vladike
gospoje s ponistar gledahu. Oliva. 13. Ona gleda
sa bijele kule, ugledala svoga babe dvore. Nar.
pjes. vuk. 1, 479.

e) *uopće*. Mnogo razumim svojim okom g-
daje *vidi*. Aleks. jag. star. 3, 314. Oko ne gleda
samo sebi nego svemu tijelu. M. Divković, bes.
806^b. Oči vele: 'Mi nećemo gledat'. M. A. Rej-
ković, sat. K2^b. Anđel piše, Gospod gledī. Nar.
pjes. vuk. 1, 145. A na treću soko sjeđi, soko
sjeđi, terno gledī. 1, 449. Ne može mi ta obraz
podneti, da ja pijem, oni da gledaju. 2, 432. Ja
ne mogo od jada gledati. 3, 170. Sve gledaste,
danas ne videste. 3, 355. Oči su da gledu a noge
da gredu. ('Gledu' je mjesto 'gleda' samo da bi
se složilo sa 'gredu'. U Boci). Nar. posl. vuk.
244. — *imperativom se što pokazuje ili pominje,
osobito u čudu*. Gleda' gleda'! 'oh pape!' A. d.
Bella, rječ. 489^a. Gled'! ovdī se muči nevojnīk.
G. Pešalić 205.

g. curare, dare operam, *brinuti se, truditi se,
skrbiti se, nastojati, isporedi* 1, a, a) *ll*) i *mm*).
a) *uopće*. Starešina gđi ne gleda, izgube se brez
svog' reda (*stvari ostale*). V. Došen 237^a. Vi g-
dajte kako boļe znate. Osvetn. 3, 124. — b) *izrečeno*

je radi čega se ko trudi, brine: aa) *dativom*. Gledati svomu bolku ,für sein bestes sorgen'. u Šulekovu rječniku kod ,sorgen'. — bb) *prijedlogom* za s acc. često znači: *brinuti se da se ono dobavi, po tome se može i slabo razlikovati od značenja kod 1, a, a) qq) bbb)*. Vi tamo gledajte za Miženka od sad. M. Držić 100. Gladne dice jer ne hraniš? i ne gledaš za odiću? V. Došen 39—40. Guska prase svak nek gleda za se. Nar. posl. vuk. 46. Ti ćeš večeras ovdje ostati kod mene i noćiti, pak ćemo u jutru gledati za maramu. Nar. prip. vuk. 76. — cc) u *jednom primjeru prijedlogom* za s instr. Budu za zalogaajem krhna gledale. Nar. prip. mikul. 1. — c) izrečeno je što se hoće trudom da se postigne: aa) *podložnom rečenicom* s da, vidi 1. da, I, A, 2, e, a, c) a) bb) (II, str. 17^b). u *glavnoj rečenici* mogu biti i adverbij za mjesto ili riječi na to, za to. aa) uopće. Svaki holi na to gleda, da se drugom vladat ne da. V. Došen 41^b. A kad rekne da u bašči radim, ta i gledam da se gdi ohladim. M. A. Rejković, sat. D3^b. I on gleda, da ka Sežu bega. Nar. pjes. vuk. 3, 178. On ne gleda da kupi haraće. 4, 497. Pisarskihjeg pogriješaka, koje sam ja, koliko sam i kako sam onla znao, gledao da popravim. Vuk, nar. pjes. 3, 527. Danas sam vas rastavio, Cero, ma gledajte da se sastanete. Osvetu. 3, 126. — bbb) *kad je podložna rečenica negativna*, može značiti što i čuvati. Gledaj dobro, da u večnu ne upadeš pogibel. F. Glavinčić, cvit. 110^b. Nu svak gledaj da ne čini krivo u čem u obćini. V. Došen 232^b. Za nim posla dvije vjerne sluge, da gledaju, da ne umre Marko. Nar. pjes. vuk. 2, 368. Gledajte, da se ne osramotite! Vuk, pism. 8. — ccc) ne gledati može značiti i ne mariti. A za gms i za sinrad ja ne gledam, da dušu moju sad u ruke djavlu dam. N. Najšćković 1, 149. I ovo neka znaš, za službu da platu ne gledam da mi daš u srebru ni zlatu. 2, 125. — bb) *infinitivom*. Ni sobi ne gleda ni družijem shranit čas. N. Dimitrović 38. Ma krepka odluka služena bit gleda viteških od ruka. G. Palmotić 1, 266. Te gledate štogod kući uraditi i dovuci. V. Došen 214^b. Imaj brigu svrhu doma tvoga, da gledamo kuću uzmožiti. M. A. Rejković, sat. G2^b. Suparnik suparnika da gleda osramotiti. Vuk, odg. na laž. 34.

đ. o *neživijem stvarima, u prenesenom smislu, pomalati se, vidi i viriti*. Kroz kapu mu perčin gleda. V. Došen 205^b.

ē. *nejasno je smrt gledaća u dva pisca čakavca xvi i xvii vijeka (zar pasivno: očigledna?)* Ali jer odkriti rane ti boleće volih neg dopriti do smrti gledaće? H. Lucić 202—203. Prem ako gledaća smrt mu se približe. D. Baraković, jar. 52. A da se uklone od smrti gledaće. 106.

ζ. sa se: gledati se, *pasivno impersonalno*.

a. *vidi β, a*. Kog' se vridnost znati ne da na druga se čemu gleda. V. Došen 16^a. Tu se loče priko reda, i na svakog' mrko gleda. 173^a.

b. *vidi β, c*. S većeg glada i kezam se sklada, čije prase, u to ne gleda se. Osvetu. 4, 3.

c. *vidi γ, c) aa)*. S ovim poslom gleda se, da se uklonimo od jednoga zla koje ne ima svrhe. A. Tomiković, gov. 12. Gleda se da na poklade svi ukućani dadu kući. M. D. Milićević, živ. srb. 1, 39.

d. gleda mi se: *gledam, isporodi dalo mi se pogledati kod dati, III, B, b, d)*. u *jednoga pisca našega vremena*. Gleda mi se i tamo i amo, gdje će svoga poznati Kusovca. Osvetu. 2, 161.

GLEDAVAC, glédávca, m. *vidi* gledalac. — *Od xviii vijeka, u izmetu rječnika u Bjelostjen-*

čeru (kajkavski gledavec kod gleditel) *gdje naj prije dolazi, u Voltigijinu, u Stulićevu* (gledavec po Bjelostjenčevu). Ta ticavac, krećavac, gledavac. Ant. Kadčić 538.

GLEDAVATI, glédávam, *impf. iterativno prema gledati*. — *Na jednom mjestu xviii vijeka, ali u knjiži vrlo nepomoćivo i nekritično naštampanoj, s čega nije dosta pouzdan primjer*. Što li toliko često kola gledava? A. d. Bella, razg. 25^b.

GLEDAVČIĆ, m. *vidi* gledančić. Zijejavčiči, mrjavčiči, gledavčiči. Nar. zag. nov. 101. — *isporodi i* gledočić.

GLÉDE, *uprav je ger. praes. glagola gledati (vidi* gledati, I, b), *ali dolazi od xviii vijeka kod dva pisca iz Slavonije i u naše vrijeme kod pisaca kao adverb ili prijedlog sa značenjem: obzirom, što se tiče*. a) *ima uza se prijedlog na, vidi* gledati, II, 2, β, a. Ne služi ovi uzrok glede na Žudijce. A. Tomiković, živ. 9. i u Šulekovu rječniku: glede na ,anlangend'; ,in ansehung' (kod ,ansehung'). — b) *kao prijedlog, s genitivom*. Što se glede zdravja činiti ima. J. S. Rejković 71. Što se glede zdravja paziti ima. 106. i u Šulekovu rječniku: glede (čega) ,in betreff' (kod ,betreff').

1. GLÉDÉČĚ, glédéčĚga, n. *zjenica, uprav part. praes. act. glagola* gledati (*vidi* gledati, I, b). — *U Vukovu rječniku*.

2. GLEDEČE, f. pl. (?) *zaselak u Srbiji u okrugu podrinskom*. K. Jovanović 134.

GLEDEĆICA, f. *zjenica*. — *U Hrvatskoj*. P. Brantner. — *isporodi* glédeće.

1. GLEDIĆ, m. *prezime*. — *Dolazi kao prezime vlasteoski u Dubrovniku, lat. i tal.* Gleda, Gleia, Gleya, Glegia, *xiii vijeka i u Daničićevu rječniku* (Gledić). Žrnj. Gledić. Mon. srb. 40. (1253). — *I u naše vrijeme (prezime Turčinu)*. Jeli doma Gledić Osman-aga? Nar. pjes. vuk. 3, 179.

2. GLEDIĆ, m. *selo u Srbiji u okrugu kraugu-jevačkom*. K. Jovanović 117.

3. GLÉDIĆ, m. u *zagovci, vidi* gledančić, gledočić. Pod ernom gorom (kosom) široko poľe (čelo), ispod širokog poľa glédići (oči). Nar. zag. nov. 99.

GLEDIŠTE, n. *strana (u prenesenom smislu) s koje treba što gledati, razmišlati, suditi, vidi* obzir, strana, vid. — *U naše vrijeme načičeno po črš. lidedišć*. — *U Šulekovu rječniku: ,gesichts-punkt; standpunkt'*.

GLEDITEL, m. *vidi* gledalac. — *U Bjelostjenčevu rječniku (kajkavski gleditel), u Stulićevu (s dodatkom da je uzeto iz Bjelostjenčeva)*.

GLEDITELICA, f. *vidi* gledalica. — *U Bjelostjenčevu rječniku (kajkavski gleditelica), u Voltigijinu (gleditelica, gledalica ,spettatrice' ,zuschauerin'), u Stulićevu*.

GLÉDIV, adj. u *Stulićevu rječniku: v. zaglediv, u kod ovoga je značenje: ,intuitivus'*. — *nepouzdan*.

GLÉDNUTI, glédnĕm, *pf. pogledati jedan put*. — *Akc. se ne mijenja (avr. 2 i 3 sing. glédnĕ, part. praet. pass. glédnĕt)*. — *Postaje od gledati*. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (einen blick thun' ,aspicio')*. Glednu Musa brdu i oblaku, otkud ono vila progovara. Nar. pjes. vuk. 2, 409. Glednu Mujo poľu u širinu, silna vojska poľe pritrsnula. 3, 111. A Vuica glednu na Katića, Katić Janko u zemlju preda se. 4, 181. Čupić Stojan glednu ispod ruke, al' mu Sovľak

ognem gorijaše. 4, 183. Ispod ruke glednu po ordiji. 4, 196. Više vas ja čekati neću, jer glednite moju hrabru vojsku, kako mi se rado boju nada. Nar. pjes. kras. 1, 199. Glednem i ja tamo. M. P. Šapćanin 1, 83. — *Može d i ispasti.* Marko glenu u vodu studenu. Pjev. crn. 282^a. Kad glenuše pod banovu kulu. Nar. pjes. vil. 1867. 350. Kad on pusta glenu (*griješkom* glehnu) manastira. Osvetn. 3, 55. Gleni mosta, gdje ga na noj grade. 7, 16.

GLĚDOČIĆ, *m. u zagoneci (oko), vidi bradić*, 3. *isporedi* gledančić, gledavčić, 3. gledić, gledura, gledana. — *I u Vukovu rječniku:* glēdō-čiči, cf. bradići (samo u onoj zagoneci).

GLĚDOTROVAN, gledotrovna, *adj. u kojega je otrovan gled (pogled), koji traje gledom.* — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* Boje je zmaja gledotrovnoga podniti. I. J. P. Lučić, razg. 68.

GLĚDURA, *f. u zagoneci, vidi gledočić.* Rasla česta šumica, pod šumicom pošana, pod pošanom glēdura, pod gledurom Gostur grad, a u gradu gospodar. *odgonetljaj:* kosa, čelo, oči, usta, jezik. Nar. zag. nov. 99.

1. GLĚD, Glēda, *m. ime muško.* — *Ake. kaki je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. i voc. Glēdu.* — *Postaje od istoga korijena od kojega je i glagol gledati.* — *xiv vijeka.* Sin mu Glēd. Deč. Iris. 47, 99. — *I kao prezime u naše vrijeme u Dubrovniku (obično se isto čelade zove Gled i Gledević).* P. Budmani. *vidi i* M. Vodopić, tužn. jel. dubr. 1868. 174.

2. GLED, *m. vidi gleda.* — *U naše vrijeme.* Gled kojim se sudovi gledošu mešaju sa zeitinom. M. Đ. Milićević, živ. srb. 2, 53. Kad se olovo čisti, onda otpadaju s njega lušice od bakra i od drugog kova što ima u nemi, i to biva gled. D. Popović, poznav. rob. 151. 'Emplastrum plumbi, emplastrum lithargyri simplex' flaster (sapun) od gleda. Farm. 88.

GLĚDA, *f. lithargyrus, spuma argenti, protoxydum plumbi, kamen što postaje od olova sastavljena s oksigenom, od kojega se napravljaju neke vrste stakla i stakleni pokost što se meće na zemljano posude da kroz ono voda ne curi i da je ljepe vidjeti; i sam ovaj pokost.* — *Po sroj je prilici stariji oblik gleta (koje vidi), a ovo dolazi od nem. glätte.* — *U Vukovu rječniku:* 1. 'die silberglätte', argenti spuma', cf. gleta. 2. 'glasur', crusta'.

GLĚDANA, *f. u zagoneci, vidi gledočić.* Pod gorom pošana, pod pošanom gledana, pod gledanom sopot, pod sopotom provala. *odgonetljaj:* kosa, čelo, oči, nozdrve, usta. Nar. zag. nov. 100.

GLĚDEISANJE, *n. djelo kojim se gledeše.* — *U Vukovu rječniku.*

GLĚDEISATI, gledišem, *pf. i impf.* spuma argenti obducere, pokrivi (pokrivati) gledom, metnuti (metati) na što (objekat) gledu. — *isporedi* gledosati. — *Ake. se mijenja u aor. 2 i 3 sing.: glēdeisā.* — *U Vukovu rječniku:* n. p. zemljanu činiju, testiju, 'glasiren', 'incrustare'.

GLĚDEV, *adj. koji pripada Gledu.* M. Vodopić, tužn. jel. dubr. 1868. 174.

GLĚDEVAC, Glēdēvca, *m. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom.* Glasn. 19, 136. Niva u Glēdevcu. Sr. nov. 1868. 11. — *isporedi* Glēdevci.

GLĚDEVCI, Glēdēvācā, *m. pl. selo u Hercegovini u okrugu mostarskom.* Statist. bosn. 256. — *isporedi* Glēdevac.

GLĚDEVIĆ, *m. prezime. vidi i* 1. Glēd. — *Od xvii vijeka u Dubrovniku, vidi* A. Gledević xii.

GLEĐICA, *f. selo u Srbiji u okrugu užičkom.* K. Jovanović 155. — *može biti isto mjesto što se pomije prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 130.

GLEĐIČKI, *adj. koji pripada Gledici.* Moravica prima još medovinsko-gleđičku reku. M. Đ. Milićević, srb. 580.

GLEDOSATI, gledošem, *vidi* gledeisati. Gled, kojim se sudovi gledošu, mešaju sa zeitinom. M. Đ. Milićević, živ. srb. 2, 53.

GLEN, *m. mucus, sluz.* — *Zlo načiñeno po češ. hlen; da imamo ovu riječ u našem jeziku (kod ugarskih Hrvata ima hlen. P. Miklošić, etym. wörterb. 65^b), glasila bi u južnom govoru gjen ili gljen prema stvor. glēnz, rus. глѣнь, polj. glan.* — *U Dežmanovu rječniku lučičkoga nazivlja* ('der schleim', mucus), *gdje su i druge riječi načiñene od ore:* glenav, 'verschleimt'; glenavost, 'verschleimung'; glenik, 'der schleimbeutel'; bursa mucosa'; glenotok, 'blenorrhoea', 'der schleimfluss'; glenova žljezda, 'die schleimdrüse', glandula mucosa'; glenovica, 'die schleimhaut', membrana mucosa'. — *vidi* sluz, slina i riječi koje od ovijeh postaju.

GLENAV, GLENAVOST, *vidi* kod glen.

GLENA, *f. šala riječima, jeglena.* M. Pavlinović.

GLENDISATI, glendišem, *impf. vidi* glenditi. M. Pavlinović.

GLENDITI, glendim, *impf.* riječima se šaliti. cf. jeglena. M. Pavlinović. — *isporedi* glendisati.

GLENGIJA, *m. koji se umije glenditi.* M. Pavlinović.

GLENIK, GLENOTOK, GLENOVA ŽLIJEZDA, GLENOVICA, *vidi* kod glen.

GLĚNUTI, glēnēm, *pf. vidi* glednuti.

GLĚTA, *f. vidi* gleda. — *U naše vrijeme i u Stuličevu rječniku:* 'letargirio, spuma d'argento per far medicina', argenti spuma', i u Vukovu: 'die silberglätte', argenti spuma', cf. gleda s dodatkom da se govori u Dubrovniku. Upotrebljavaju olovnu gletu. P. Bolić, vinodjel. 2, 280. Gleta srebrna. 2, 285.

GLEVOĆ, *m. Helix secernenda Rossm., vrsta spuža.* G. L. Faber 245.

GLEZNO, *n. vidi* gležan. — *U Parčićevu rječniku.*

GLĚŽAN, glēžna, *m. talus, u čeladetu mjesto nad zglavkom što sastavlja nogu s goljenu, gdje se kao nadižu, strše krajevi dvoju kostiju što su u goljenu. isporedi* glježan, gležan, glježno, gležno, glezno. — *-a- ostaje samo u nom. i acc. sing. i u gen. pl. glēžnañ.* — *Sa z riječ je praslavenska nepoznata postaća, isporedi stvor. gleznъ, gleznъ, gleznъ, malorus. hlezna, češ. hlezan, polj. głoza.* — *S ovijem oblikom i rodnom javlja se u našem jeziku od xvi vijeka, a između rječnika u Mikalčinu: jamačno griješkom lešan* ('gljesčan'), kost od noge, talus, taxillus'; u Bjelostjencvu: kajkavski gležen, talus, taxillus'; u Jambrešičevu: gležen, talus'; u Vukovu: 'der knöchel', talus', cf. članak. Okrugle niš skute nad gležniñih noseći. M. Vetranić 1, 99. Viša bē od človičanskih gležni. Š. Kožičić 25^a. Tudi je utvrdiše podplati i gležni ñegovi. Anton Dalm., nov. tešt. 174. act. ap. 3, 7. U okolicañ ne vele više gležna. P. Zoranić 31^a. Odmah se utvrdiše ñegova stopala i gležni. Vuk, djel. ap. 3, 7. Voda bijaše do gležna. Đ. Daničić, jezik. 47, 3. Gležan spojašni, malleolus externus; gležan unutrašni,

malleolus internus. J. Pančić, zool. 98. — *Nepjasni su oblici u ovijem primjerima: Ončas uk(r)ijepila se jesu gležna (dual? plural od nom. srednoga roda gležne?) negova i poplati negovi. N. Rahina 183^b. act. ap. 3, 7. — od gležan ili od gležno? Vrh gležan vidjeti do lista sve noge (isporedi naj prvi primjer). M. Vetranić I, 99. Košula ga bila do gležan odije. I. T. Mrnavić, osm. 32.*

GLEŽŃAST, *adj.* scaurus, kojemu gležni vrlo strše, oskaču. — U Bjelostjencu rječniku (gležnast, komu gležni van puče ‚scaurus‘) i u Jam-brešićevu.

GLEŽŃEVAC, gležnevca, *m.* (anat.) talus, naj goriju kost u nozi pod gležnem. — U Šulekovu rječniku: ‚sprungbein‘.

1. GLĀB, *m.* caenum, kao, blato, ali je još jača riječ i ističe da je manje žitko i da se lijepi. — *Akc.* se mijena u loc. glibu. — Postaje od praslavenskoga korijena glib, isporodi stslor. uglubati, uglubati, infigi, uglublevati, infigere, norosl. zagelbniti, poľ. ugnąć. trebalo bi da glasi glēb. F. Miklošič, etym. wörterb. 67^a. isporodi i uglomiti. — Od xvi vijeka, a između rječniku u Mikaljinu (velik kao ‚lutium profundum‘), u Belinu (‚lutum‘ 443^b), u Stulićevu (‚abundans coenum‘), u Vukovu (‚der koth‘ ‚coenum‘, cf. blato, kao). Čini, štap da ti je jak, neka t' se ne zgiba, stav' pamet da t' se pak ne spuzne rad gliba. N. Našeskić I, 189. Ja brižan u glibe upadēi, k tebi utičem se. M. Alberti 400. Kano prase u glibu. I. Ančić, ogl. 153. Zarad veliki voda, gliba. P. Filipović 42. Izišlo je iz gliba. (Z). Poslov. danić. 35. Utvori čovjeka od gliba iliti gnile zemaljske. J. Matović 24. Znaduēi, da u začetju bio je od prigušnoga gliba sliplan. I. J. P. Inčić, doct. 40. Kad dodu pro nekakve doline, u kojoj bješe glib kožu do koļena. Nar. prip. vrē. 2. U jami ne bješe vode nego glib i Jeremija se uvali u glib. Đ. Daničić, jer. 38, 6. Skoēi s mosta, dohvati pregršt gliba pak se oblijepi po obrazu. S. Ľubiša, prip. 96. Teško pjesci da pregaze glibe. Osvetn. 7, 11. — u jednoga pisca xviii vijeka (u kojega oblici nijesu obično pouzdani) pisano je i glibē, gljeb, gleb. S glibea al' k nebu odletiše. J. Kavašin 297^b. Kada mu su od gljeba noge. 215^b. Tu niē gnile, tu niē gljeba. 496^b. Daj, da na tleh spustim tebe, i stavim te u tvo'e glebe. 541^b. — u űega i u drugoga pisca istoga vijeka ima i glib. U artičkom mraēnom glibu sjever ovih rodi. J. Kavašin 449^a. Nameēe suproc' sobi gusti glib. J. Matović 396. — U űekijeh pisaca Dubroēana xvi vijeka i u dubrovaēkoj poslovici xvii kao da je ženskoga roda. Uljezo osao u kao i uglomu u glibi. Zborn. 38^a. Pril. jag. ark. 9, 84. Tijeh glibi i kala uklon' me. M. Vetranić I, 476. Jakino koñ jedan uboden iz glibi (van skoēi). N. Dimitrović 60. Upao je u glibi. (D). Poslov. danić. 117.

2. GLĀB, *f.* vidi 1. glib na kraju.

GLIBAĆA, *f.* bara u Posravju. Regul. sav. 32; voda u Bosni. Zemļak. 1871. 2.

GLIBAĀA, *f.* a) velika livada pod Velebitom. J. Bogdanović. — b) voda u Bosni. Između početka Spreēe i Glibaje ... Između Glibaje i Jale ... Glasn. 20, 281. isti pisac drugdje zore oru rodu Gliboj. Na desnoj obali Gliboja kod Vukovije ... pa onda kod Jale ... 21, 326. Na desnom kraju doline Gliboja ... 328.

1. GLĀBAN, glibna, *adj.* vidi glibav. — U Stulićevu rječniku: v. kalovit. — U naēe vrijeme u Šulekovu: ‚moderig‘.

2. GLĀBAN, *m.* nadimak i ime muško u naēe vrijeme. Gliban, nadimak. u hrvatskoj krajini. V. Arsenjijević. Iz Brēkoga Gliban-barjaktara. Nar. pjes. vuk. 4, 172.

3. GLĀBAN, *m.* mjesto u Srbiji u okrugu krajevskom. Niva u Glibanu. Sr. nov. 1874. 263.

GLĀBAR, *m.* mjesto u Srbiji u okrugu krajevskom. Niva u Glibaru. Sr. nov. 1875. 252.

GLĀBAST, *adj.* vidi glibav. — U Stulićevu rječniku: v. kalužast.

GLĀBATI, glibām, *impf.* hoditi, gaziti po glibu. — isporodi i glimbati. — *Akc.* kaki je u praes. taki je u *impf.* glibāh, u *impt.* glibāj, u *part. praet. pass.* glibān; u *ostaliem* je oblicima ouaki kaki je u *inf.* — Od xviii vijeka, a između rječnika u Stulićevu: ‚per coenosa incedere‘. Ne gliba' kad imaš prijeēac suh. (Z). Poslov. danić. 72. i u naēe vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.

GLĀBAV, *adj.* caenosus, pun gliba. — isporodi gliban, glibast, glibovit. — U Vukovu rječniku: ‚kothig‘ ‚lutostus‘.

GLĀBAVAC, Glibāvca, *m.* mjesto u Crnoj Gori (isto što i Glibavci?). Dotle Petar u Glibavac ravni. Oglod. sr. 62. — s takovijem imenom pomije se mjesto i prije naēega vremena. Glibavac. S. Novaković, pom. 130.

GLĀBĀVCI, Glibāvāci, *m. pl.* selo u Nikšiću. V. Ľešević. — isporodi Glibavac.

GLĀBĀV, *adj.* izmrĀn glibom. — U jednoga pisca naēega vremena. Šēepan űemu onako glibejav reēe ... S. Ľubiša, prip. 96.

GLĀBEŽ, *f.* vidi 1. glib. — U jednoga pisca naēega vremena. Istezalo se same glibeži, pržine i kameña. M. Pavlinović, rad. 78.

GLĀBIĆ, *m.* u naēe vrijeme. a) prezime. Radona Glibić. Sr. nov. 1868. 361. Glibića potok, mjesto u Srbiji u okrugu raduēickom. Sr. nov. 1863. 538. — b) ime mjestu u Srbiji u okrugu uēickom. Livada u Glibiću. Sr. nov. 1868. 361.

GLĀBINA, *f.* augm. glib. — *Akc.* se mijena u gen. *pl.* glibinā. — U naēe vrijeme u Dubrovniku. Ne gazi po glibiniē. P. Budmani.

GLĀBLE, *n.* mjesto u Srbiji u okrugu knjevaēkom. Niva u Glibju. Sr. nov. 1872. 636.

GLĀBŃAK, *m.* Pelobius Schoenh., ime űekoj lubici u jednoga pisca naēega vremena. J. K. Šloser, faun. kor. I, 89. 92.

GLĀBOĆICA, *f.* mjesto u Istri. — Postaje od glibok. — xiii vijeka. Pridoēo k velikoj reki pod Gliboēicu. Mon. croat. 5. (1275).

GLĀBODŌ, Glibodola, *m.* selo u hrvatskoj krajini blizu Lipice. Glibodol. Schem. segn. 1871. 18. radi postana isporodi glibok i dubodolina.

GLĀBOJ, *n.* vidi Glibaja, b).

GLĀBOK, *adj.* vidi dubok (i radi postana: isporodi rus. глыбокий, malorus. глыбокыj). — t' ngarskijeh Hrrata (ali vidi i Gliboki Brod, Glibodo). Kopaj jamu gliboku do rauen. Jaēke. 184.

GLĀBOKĀ BRŌD, *m.* selo u hrvatskoj krajini u okrugu ogulinsko-slaűskom. Razdijel. kr. 9. vidi glibok.

GLĀBOŃA, *m.* u Vukovu rječniku: vide mlitona s dodatkom da se govori u Bovi.

GLĀBŃSKĀ, *adj.* prezime. u Baēkoj. V. Arsenjijević.

GLĀBORNICA, *f.* seoce u hrvatskoj krajini u okrugu ogulinsko-slaűskom blizu Otoka. Schem. segn. 1871. 52.

GLIBOVAC, Glibovca, *m. selo u Srbiji u okrugu smedererskom.* K. Jovanović 150.

GLIBOVAČKI, *adj. koji pripada Glibovcu.* Vinograd u brdu glibovačkom. Sr. nov. 1861. 240. Niva u polju glibovačkom. 1868. 462.

GLIBOVI, *m. pl. mjesto u Srbiji u okrugu jagodinskom.* Niva u Glibovi. Sr. nov. 1875. 319.

GLIBOVICA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu smedererskom.* Niva u Glibovici. Sr. nov. 1871. 82.

GLIBOVIT, *adj. vidi glibav.* — *Od xviii vijeka.* Glibovite livade nakapaju se. J. S. Relković 349. Zbog glibovitoga dna ne može se gaziti. Vuk. dan. 2, 40.

GLICA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu smedererskom.* Niva u Glici. Sr. nov. 1867. 379.

GLIČIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Rat. 362.

1. GLIDA, *f. crdo, vojnički niz, red, nem. glied.* — *isporedi* 2. glida. — *Od xviii vijeka po sjevero-zapadnijem krajevima.* Stadoše prid prvu glidu kraljičinih. I. Zaničić 166. Oko pol dvanajste sta z lumbarad biti, a glida za glidom u polje vrviti. M. Kuhačević 119. Vidi, vidi, eno ga u glidi! sjaji mu se puška o ramenih. Nar. pjes. marj. 188.

2. GLIDA, *n. pl. membra, uda, nem. glied.* — *isporedi* 1. glida. — *U jednoga pisca Slavonca xviii vijeka.* Bog i narav u različiti glidi tila to ukazuju. Đ. Rapić 115. Jesam gol na križu visio, pogrđit, izrañen i u svima glidi tila moga izmućen. 223. Jere glida tila nisu boja nego glava. 291.

GLIGO, *m. hyp. Gligorije.* — *Akc. se mijenja u voc.* Gligo. — *U naše vrijeme.* J. Bogdanović. M. Ružičić. — *I kao prezime u Dalmaciji.* od xviii vijeka. Spljetskog' Gliga, Dragolea. J. Kavañin 99b.

GLIGOR, *m. vidi Gligorije.* — *U naše vrijeme.* Za kćer Gligora Nikolina. V. Vrčević, niz. 243.

GLIGOREV, *adj. koji pripada Gligoru.* Gligoreva je kuća na glasu. V. Vrčević, niz. 243.

GLIGOREVCI, *m. pl. u Daničičevu rječniku:* Gligorevci, selo u kom je crkva treskavačka imala niva: u Gligorevceh' (Glasn. 13, 375 xiv vijeka). cf. Gligorovci.

GLIGOREVSKI, *vidi gligorovski.*

GLIGORIJ, *m. vidi Gligorije.* — *U Daničičevu rječniku:* Gligorij, gledaj, Grigorij' (Glasn. 11, 198 po rukopisu xiv vijeka).

GLIGORIJA, *m. vidi Gligorije.* Podjenučili se za Gligoriju Radovnovića. Glasn. II, 1, 109. (1808). Gligorija i Vučinić-Pavle. Nar. pjes. vuk. 5, 95.

GLIGORIJE, *m. Gregorius, ime muško, grč. Γρηγόριος.* — *isporedi* Gligorija, Gligorij, Gligor. Gregur. — *Od prije našega vremena u između rječnika u Vukovu.* Gligorije. S. Novaković, pom. 56. Dimitrije i s nim Gligorije. Nar. pjes. vuk. 1, 167. Gligorija i Vučinić-Pavla. 5, 92.

GLIGORJEV, *adj. koji pripada Gligoriju.* — *I kao prezime (rusko?).* Stěvanu Gligorijevom rosiškomz podaniku. Glasn. II, 1, 126. (1808).

GLIGORIJEVIĆ, *m. prezime po ocu Gligoriju.* Šem. srb. 1882. 202.

GLIGORIJIĆ, *m. prezime po ocu Gligoriji.* — *U naše vrijeme* (-iji- sažeto u ij). Ilija Sabčanin tuži Todora Gligorića. Glasn. II, 1, 58. (1808).

GLIGORIJIN, *adj. koji pripada Gligoriji.* Treći pak tal baštine i vinograda da ostane Petru Gligorijinu sinu. Glasn. II, 1, 209. (1808).

GLIGOROVCI, *m. pl. u Daničičevu rječniku:* Gligorovci, selo koje se piše i Gligorevci; zemlje su crkve treskavačke isle, putem uzi brdo Gligorevceh' od vodeniće radimanove' (Glasn. 13, 370 xiv vijeka).

GLIGOROVIĆ, *m. prezime po ocu Gligoru.* — *U naše vrijeme.* Šem. srb. 1882. 202.

GLIGOROVSKI, *adj. u Daničičevu rječniku:* gligorovskij, što pripada Gligorovcima, cf. gligorevskij: rēka gligorevška' (Glasn. 11, 132 god. 1336—1346). meda rēka gligorevska i kostanska' (Glasn. 13, 375 xiv vijeka). — gligorevskij' gledaj, gligorovskij'.

GLIGOVAC, Gligovca, *m. mjesto u Srbiji u okrugu smedererskom.* Livada u Gligovcu. Sr. nov. 1867. 449.

GLIGOVINA, *f. ime žiri u Srbiji u okrugu račerskom.* Niva koja se zove Gligovina. Sr. nov. 1869. 27.

GLIJEB, *m. planina u Bosni.* F. Jukić, zeml. 2.

GLIJECE, *n. dem. glijeto, vidi dljiece.* — *U Vukovu rječniku.*

GLIJETO, *n. vidi dljeto od čega je postalo tijem što se je d promijenilo na g (isporedi kod tle; nasuprot kod dubok).* — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* No skupite glijeta i sjekire. Pjev. crn. 303a.

GLIJEŽAN, glijježna, *m. vidi gležan.* — *U Bećliću rječniku* 721b gdje ima i glijěžno s istim značenem. — *U obadva oblika -ije- stoji po južnom govoru; amo spada i gližan u Voltgijinu rječniku i u jednoga pisca xviii vijeka, ako je i dugo; ako nije, tad pod gležan.* Oh blagoslovljeni vi gližni moji! Đ. Rapić 3. Mislio sam u sebi, da u ovoj vodi nije ikakve pogibili, budući da nije od gližna dubja. 139.

GLIMBANE (glinba), *n. djelo kojijem se glimba (glinba).* Ovo glimbanje staće me muke. J. Bogdanović.

GLIMBATI, glimbām, *impf. vidi gambati.* — *isporedi* glibati. — *Akc. se mijenja u praes. 1 i 2 pl. glimbāmo, glimbāte i u aor. 2 i 3 sing. glimbā.* — *U naše vrijeme u Lici.* Jedva kroz ovo blato glimbam'. gdjeko veli i glibati. J. Bogdanović.

1. GLINA, *f. vidi gūila, prema čemu je bez sumnje glina stariji oblik, ali nije u naše vrijeme nigdje (nego možebiti u kojem sjevernom kraju) narodna riječ.* — *Riječ je praslavenska, isporedi stslav. glina, rus. глина, češ. hlina, pol. glina.* — *Može biti od istoga korijena od kojega je glib.* — *Od xviii vijeka kod pisaca, a između rječnika u Stuličevu: v. gūila s dodatkom da je riječ ruska. I zalepi glinom.* Z. Orfelin, podr. 122. Uzmi bele gline. 259. Glina ili smolnāca (zemlja: P. Bolić, vinod. 1, 94. i u Šulekovu rječniku: tbon; thonboden; thonerde).

2. GLINA, *f. ime mjesta. a) trgovšte u hrvatskoj krajini u okrugu banskom.* Razdijel. kr. 12. Glina. lat. Glinia ili Clinia, negda Glinagora i Sep. M. Sablar 113. — *b) Glina gornja i doña, dva sela u hrvatskoj krajini u ogulinsko-slunjskom okrugu.* Razdijel. kr. 9. — *c) Glina (i Glina-selo), selo u hrvatskoj krajini u okrugu ogulinsko-slunjskom.* Razdijel. kr. 9. vidi i M. Sablar 113. — *d) voda što teče preko hrvatske krajine i utječe u Kupu.* Regul. sav. 24. — *pominje se već xiii vijeka u latinskom spomeniku: 'Ad fluvium Glina'.* Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 22. (1209).

GLINAGORA, *f. vidi* 2. Glina, *a).*

GLINAR, *m. čovjek koji (po svom zanatu) gradi (sudove i drugo) od gñile (gline)*. — U Šulekovu rječniku: ‚thonarbeiter; thonbildner‘.

GLINARICA, *f. u Šulekovu rječniku*: žičica-glinarica ‚thonfadenwurm‘, ‚gordius argillaceus‘, vrsta crva što živi u gñili (glini).

GLINARINA, *f. što je građeno od gñile (gline), glinea trgovina*. — U Šulekovu rječniku: ‚thonarbeit; thonwaare‘.

GLINARSTVO, *n. glinarevo stanje, glinaver zanat, i uopće što pripada glinaru i negoru zanatu*. — U Šulekovu rječniku: ‚thonbildnerei‘.

GLINA-SELO, *n. vidi 2. Glina, c*.

GLINAST, *adj. koji je poput gñile (gline); u kojemu ima gñile*. — U Šulekovu rječniku: ‚thonartig‘; ‚thonicht‘; glinasta smeđevica ‚thoneisenstein‘.

GLINAV, *adj. u kojemu ima gñile (gline)*. — U Šulekovu rječniku: ‚thonig‘.

GLINBAÑE, *n. vidi glimbañe*.

GLINBATI, *glinbám, impf. vidi glimbati*.

GLINDURA, *f. tonsilla, žlijezda u grlu, žabica*. — Riječ romanska, rum. ghindură, arban. gjanderę, gjenderę, isporodi i glanda. — U Belinu rječniku (tonsilla 337*), u Voltigijinu (ganga, noccioletto, strangoncello ‚drüse‘), u Stuliću (tonsillae). — U naše vrijeme u hrvatskom primorju.

GLINDURAST, *vidi glindurav*.

GLINDURAV, *adj. kojemu su otekle glindure*. — Samo u Stuliću rječniku (glandulosus) gdje ima i glindurast s istim značenjem.

GLINE, *f. pl. ime mjestu*. — U Daničiću rječniku: ‚Gline‘, selu je Žeravici išla meda ‚u Gline, otz Glinъ u Pistulъ‘ (Glasn. 15, 310 god 1348?). 3, 576. — isporodi 2. Glina.

GLINEN, *adj. načinen od gñile (gline)*. — U Šulekovu rječniku: ‚thönern; thonig‘; glinen kip ‚thonbild‘; glinen kis ‚thonerde‘; glinena so(l) ‚thonerdensalz‘; glinena posuda ‚thongefäss‘; glineno posude ‚thongeschirr‘; glineno zrno ‚thonkugel‘; glinen lapor ‚thonmergel‘.

GLINENINA, *f. što se čini od gñile (gline)*. — U Šulekovu rječniku: ‚thongebild‘.

GLINGAV, *adj. dug i lijn (o čeljadetu)*. — U Vukovu rječniku: ‚lang und träg (von einem menschen)‘, ‚longus et piger‘.

GLINGO, *m. glingav čovjek, uprav kao hyp. glingav*. — Akc. se mijenja u voc. glingo. — U Vukovu rječniku: ‚ein langer träger mensch‘, ‚homo longus et piger‘.

GLINICA, *f. ime mjesta. a) selo u Bosni u okrugu bihaćkom*. Statist. bosn. 110. Jovo Mikesa rodom iz Glinice u Bosni. Nar. pjes. kras. 1, viii. — b) selo u hrvatskoj krajini u okrugu ogulinsko-slunjskom. Razdijel. kr. 9. i u pl. Glinice. Schem. segn. 1871. 57. — c) voda što utječe u Glinu (vidi 2. Glina, d). — od XIII vijeka (u latinskom spomeniku). ‚Super flumen Glinyza‘. Mon. ep. zagr. tkalc. 1, 26. (1211).

GLINICE, *f. pl. vidi Glinica, b*.

GLINIČNIK, *m. kamen što postaje kad se sastaje glinik s oksigenom (od toga je naj skuplje drago kamele, osim dijomanta)*. — U Šulekovu rječniku: ‚aluminosyd‘.

GLINIK, *m. a) (chem.) aluminium, kovina što se radi iz gñile (gline) i za koju se obaznalo u naše vrijeme; slična je srebru, ali je malo tamnija i mnogo lakša*. — U Šulekovu rječniku: ‚alu-

minium‘. — b) jama gdje se kopa gñila. — u Šulekovu rječniku: ‚thongrube‘.

GLINOVAC, *glinovca, m. kamen u kojemu ima glinika*. — U Šulekovu rječniku: ‚aluminid; thonstein‘.

GLINOVIT, *adj. u kojemu ima mnogo gñile (gline)*. — U Šulekovu rječniku: ‚thonreich‘.

GLIŃSKI, *adj. koji pripada Glini*. V. Arsenijević. — Glinška Pojana, selo u hrvatskoj krajini. Razdijel. kr. 10. Glinška Pojana (negda Brkiševina, Brkuša). M. Sabjar 113. — Glinško vrelo, selo u hrvatskoj krajini. Razdijel. kr. 9.

GLINUŠA, *f. vidi 1. gлина*. Ako je zemljište teško (n. pr. glinuša). K. Crnogorac, bot. 112.

GLINUTI, *glinem, pf. progutati kao zmija žabu, a i nopšte kažu u Leskovu za svako gutanje životinjsko*. M. Đurović. — Korijen je kao kod gntati; biće postalo od iterativnoga glagolu (stslav.) glitati, čemu je ispred n ispalo t; isporodi i malorus. hlytaty. — impf.: glivati.

GLIŃANIN, *m. čovjek iz Gline*. V. Arsenijević. — plur.: Glinani.

GLIŃANKA, *f. žensko čelade iz Gline*. V. Arsenijević.

GLIŃE, *n. (ili f. pl.?) selo u Bosni u okrugu Dohe Tuzle*. Statist. bosn. 126.

GLIPAŃE, *n. vidi glipati*.

GLIPATI, *glipam, impf. u Stuliću rječniku: (circumspicere, observare)*. — to je bez sumnje rus. глпмать, a Stull je zaboravio dodati da je riječ ruska. — U istom rječniku ima i verbalni supst. glipaŃe.

GLIŃSKI PŃTOK, *m. voda u Srbiji u okrugu rudničkom (glipski od glib)*. Čuprija preko Glibskog Potoka. Sr. nov. 1867. 351.

GLISNIK, *m. semen sanctum, semen Cinae, neki lijek od glista*. — U Šulekovu rječniku: ‚glistnik ‚wurmsame‘.

GLIST, *m. vidi glista*. — U Stuliću rječniku s dodatkom da je uzeto iz Mikalina gdje ove riječi nema, a kod glista je dodano da je riječ ruska: jamačno je Stull kod jednoga pisao što je trebalo pisati kod drugoga. on je po tome našao glist samo u ruskom rječniku.

GLIŃTA, *f. lumbricus, ovako se zove crvi duga i obla tijela šilasta na obudva kraja, erenkaste boje; od više su rodova i vrsta: neki žive u zemli, neki u erijevima ljudskim i životinjskim*. — isporodi guja. — Riječ je praslavenska, isporodi stslav. glista, ruski глста, čes. hlista, hlista, pol. glista. — Radi postanja Miklošić (etymol. wörterb. 66a) isporodiše s korijenom glad glagola gladiti i s l.t. glidēt, sluziti se. — Od prošloga vijeka piše se i glista (vidi primjer J. S. Reškovića kod b); tako je i u Šulekovu rječniku kod ‚spulwurru (‚Ascaris‘) az glista. — Između rječnika u Francijeru: gliste ‚lumbrici‘; u Mikaliju: crv koji se u zemlji leže ‚lumbricus, colubra caeca‘; crv koji se u čovjeku zameće ‚lumbricus‘; u Belinu: ‚lumbricus‘ 442b. 761b; u Rjelostjenčeru: glista, guja, crvi, kuliko zemeljska tuliko i vu človeku i živine ‚lumbricus, colubra caeca, animalia ventris‘; u Jambrešičeru ‚lumbricus‘; gliste imajući ‚verminosus‘; u Voltigijinu ‚lumbrico, vermine‘ ‚spulwurru‘; u Stuliću: ‚taenia s dodatkom da je riječ ruska (vidi kod glist)‘; u Vukovu: ‚der spulwurru, regenwurru‘ ‚lumbricus‘. a) Lumbricus L., crv što živi u zemlji. vidi u rječnicima. — u naše vrijeme u Šulekovu rječniku: ‚regenwurru (‚Lumbricus‘). b) Ascaris L., crv što živi u

ludskijem crijevima. Glista detiņa, *Ascaris lumbricoides*. J. Pančić, zool. 281. Detiņa glista, *Ascaris vermicularis* L. K. Crnogorac, zool. 180. i u *Šulekovu rječniku*: glista, glista ,spulwurm' (*Ascaris*); glista ,ein wurm in eingeweiden' kod ,wurm'; gliste ,wurmkrankheit, wurmsucht'; groznica od glista ,wurmfeber'; lijek od glista ,wurm-mittel'. — *neke vrste žive i u životinjskijem crijevima*. Po tom koži brez glista ostanu. J. S. Rejković 385. — *e*) barska glista (*Tubifex rivulorum* Blainv). K. Crnogorac, zool. 179. — *d*) peščana glista (*Sabella penicilius* L.) K. Crnogorac, zool. 178. — *e*) glista drva, *Teredo navalis* L. G. L. Faber 251.

GLIŠTAST, *adj.* vidi glistav. — U *Stulićevu rječniku*: v. glistinast. — *nije sasam pouzdano*.

GLIŠTAV, *adj.* kojemu su gliste u crijevima, koji boluje od glista. — U *Bjelostjenčevu rječniku*: koji gliste ima, i u *Voltiđijinu*: ,verminoso' ,wurmvoll'. — U naše vrijeme u *Šulekovu*: ,wurm-süchtig'.

GLIŠTAVAC, glistavca, *m.* vidi glista, *a*). — U *Šulekovu rječniku*: ,spulwurm' (*Lumbricus terrestris*).

GLIŠTAVOST, *f.* helminthiasis, staće (bolest) glistavu čeladeta, gliste. — U *Šulekovu rječniku*.

GLIŠTE, *f. pl.* helminthiasis, bolest kad su gliste u crijevima, vidi glista, *b*).

GLIŠTEN, *adj.* koji pripada glistama, kojemu su uzrok gliste (o bolesti). — U *Bjelostjenčevu rječniku*: glisteni beteg, glistina bolest ,vermina'; u *Jambrešićevu*: glistena bol ,vermina'; u *Voltiđijinu*: glisteni beteg.

GLIŠTICA, *f. dem.* glista. — *Akc. se mijenja u gen. pl.* glistića. — U *Stulićevu rječniku* u u naše vrijeme u *Šulekovu*: ,würmchen'. — *S osobitijem značenjima*: *a*) glistica barska, *Tubifex rivulorum*. J. Pančić, zool. 279. vidi glista, *c*). — *b*) glistice, *Teredo navalis* L. G. L. Faber 251. vidi glista, *e*).

GLIŠTIN, *adj.* koji pripada glisti, glistama. — U *Bjelostjenčevu rječniku* kod glisten.

GLIŠTINA, *f. augm.* glista, ali znači što i glista. — *Akc. se mijenja u gen. pl.* glistinā. — Od xviii vijeka, a između rječnika u *Belinu* (*Lumbricus* 442b, 761b) gdje naj prije dolazi, u *Voltiđijinu* (v. glista), u *Stulićevu* (v. glista). *a*) vidi glista, *a*). u rječnicima i u naše vrijeme u *Dubrovniku*. ,Kandelora, zima fora; veli Blaž da je laž; veli glistina da je istina'. *Nar. posl. u Dubrovniku*. P. Budmani. — *b*) vidi glista, *b*). Diei maloj lik od glistina. J. Vladimirović 12. — *c*) morski crvi slični glistama. Kopat glistine ili crvi, znači vadit iz kala glistine. L. Zore, rib. ark. 10, 352.

GLIŠTINAST, *adj.* vidi glistinav.

GLIŠTINAV, *adj.* vidi glistav. — U *Stulićevu rječniku* (*taeniarum plenus*, *taeniarum morbo laborans*) gdje ima i glistinast s istijem značenjem; ovo je posljednje maće pouzdano.

GLIŠTINICA, *f. dem.* glistina. — U *Stulićevu rječniku*.

GLIŠTIR, *m.* vidi klistir, grč. κλιστήριον, novogrč. κλιστήριον. — U rukopisu xiv ili xv vijeka. Tvoru že semu glistirь sь ukropomь. Sred. jek. jag. star. 10, 113.

GLIŠTO, *m. mali graj*. Ako je ovaj (graj ili ugor) velik, zovu ga ,škajaš', ako malahan, ,glisto' (u Cavtatu). L. Zore, rib. ark. 10, 338—339.

GLIŠTOGON, *m.* lijek što tjera nadvor (goni)

gliste. Glistogon, ,anthelminticum (remedium)' ,wurmwidriges mittel, wurmmittel'. I. Dežman, rječ. liječn. naz. 94.

GLIŠTOLIK, *adj.* sličan glisti. — U *jednoga pisca našega vremena*. Glistoliko telo. J. Pančić, zool. 239.

GLIŠTOMOR, *m.* lijek koji mori gliste. — U *Šulekovu rječniku*: ,wurmtođ'.

GLIŠTOVAŃE, *n.* djelo kojijem se glistuje. — *Samo u Stulićevu rječniku* (*taeniarum morbus*).

GLIŠTOVATI, glistujem, *impf.* bolovati od glista. — U *Stulićevu rječniku* (*taeniis laborare s dodatkom da je riječ ruska*), a u naše vrijeme u *Šulekovu rječniku*: ,an würmern leiden' kod ,wurm'.

GLIŠA, *m.* vidi Glišo. — *Akc. se mijenja u voc.* Glišo. — *Od prije našega vremena i u Vukovu rječniku s dodatkom da je po istočnom govoru*. Gliša. S. Novaković, pom. 56.

GLIŠAC, Glišca, *m.* mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom. Vinograd u Glišcu. Sr. nov. 1873. 1027.

GLIŠENDA, *m. augm.* Glišo. — U *Lici*. J. Bogdanović.

GLIŠEV, *adj.* koji pripada Gliši. Gliševo Polje, mjesto u Srbiji u okrugu krajujerskom. Niva na Gliševom Polju. Sr. nov. 1861. 426.

GLIŠICA, *m. dem.* Glišo. — U *Lici*. J. Bogdanović.

GLIŠIĆ, *m.* prezime po ocu Gliši. Šem. srb. 1882. 202.

GLIŠO, *m. hyp.* Gligorije. — *isporedi* Gliša. — *Akc. se mijenja u voc.* Glišo. — *Od xviii vijeka i u Vukovu rječniku s dodatkom da je po južnom govoru*. Glišo Šajkaš. *Glasn.* 11, 3, 77. (1706). Glišo Pecikozić. *Nar. pjes. vuk.* 2, 649 (među *prenumerantima*).

GLIŠOVIĆ, *m.* prezime po ocu Gliši. — U naše vrijeme. Milan Glišović. *Rat.* 78.

GLIV-, vidi gliv-.

1. GLIVA, *f.* struma, vidi glanda. — *Može biti da je ista riječ što i gljiva (koje vidi); ali po glagolu glivati moglo bi se pomisliti i na korijen što je kod glagola gutati; znamenito je i to što pisci (osim Bjelostenca koji i onako ne razlikuje l od d), u kojih ima ova riječ s oba dva značenja, pišu je svagda s l za ovo značenje, a s d za drugo (fungus).* u rječnicima: u *Vrančićevu*: ,struma' (i u njegovu *Životu divić*: gliva id est struma' 116), u *Mikašinu*, u *Belinu* 661^a, u *Bjelostenčevu* (v. kelja), u *Stulićevu*.

2. GLIŃA, *f.* planina u Hercegovini blizu Trebiña. — U *Vukovu rječniku*, i u *jednoga pisca našega vremena*. Iz Trebiña put do na brdo Glivu krševit je. T. Kovačević, op. 102. — u *drugoga pisca oblik* je Gljiva. *Glasn.* 20, 304.

GLIVAN, glivna, *adj.* vidi glandav. — *Samo u Stulićevu rječniku* (*strumosus*).

GLIVAŃE, *n.* mjesto u Srbiji u okrugu krajiškom. Niva u GlivaŃu. Sr. nov. 1875. 252.

GLIVATI, glivam, *impf.* glinuti. — U *Leškocvu*. M. Đurović.

GLIZA, *f.* vidi glanda. — *isporedi* 1. gliva. — U naše vrijeme u Hercegovini. Ć. Nenadović.

GLIZICA, *f. selo* u Crnoj Gori u Bjeloparlici. *Glasn.* 40, 20.

GLIZIJ ili GLIZIJEJ ili GLIZJEJ, *m. ime mjestu*. — U *Daničićevu rječniku*: ,Gliz-ej, crkva je treskavačka imala blizu Hrašana nive do

Glizéja' (Glasn. 11, 131 god. 1336—1346; Glasn. 13, 375 xiv vijeka).

GLOB, *m. vidi* globa. — *Samo u Bjelostjenčevu rječniku*: v. biršag.

GLÒBA, *f. multa, novčana pedepsa (kad je ko osuđen da plati nekoliko novaca), i sam novac što se tako plaća. — Akc. se mijenja u dat. sing. glòbi, u acc. sing. glòbu, u voc. sing. glòbo, u nom., acc., voc. pl. glòbe, u gen. pl. glòbâ. — Dolazi samo kod južnijih Slavena, te neće biti praslavenska riječ, isporodi urban. gjobe, rum. gloabă, novogrč. κλόπα. — U našem jeziku javlja se od xiv vijeka, a između rječnika u Vrančićevu (multa), u Mikašinu (poena, multa, supplicium, castigatio, animadversio pecuniaria), u Belinu (poena^a 551^a; proscriptio^a 214^b), u Bjelostjenčevu (kod multa 1, 793^b; vidi i glob), u Stuličevu (poena, multa), u Vukovu (die geldstrafe^a, mulcta^a), u Daničićevu (mulcta^a). a) su značenom sprijeda kaznijem. globa se plaća, uzimlje, udara, nameće, zabranjuje se što pod globu^a itd.; uz globa može biti genetivom potađe naznačeno kolika je, što je. Gde godê se pri crkvi ljudi človeku na kraljevê sudê, da je globa crkvozna i posluh i ruka. Mon. serb. 565. (1322). Ako bude svada Bošianina z Dubrovčaninom u Dubrovnicu, da sudi knez dubrovački i sudije, a globa općini. 101. (1332). Osvobodi je carstvo mi . . . otk globe i podanika (t. j. da se globa ne plaća caru. D. Daničić. 138. (1348). Ako se nade zlatara u gradu kove dinare bez voje careve, da se zlatari izdane, a gradê da plati globu èto reče caru. Zak. duš. šaf. pam. 49. Te globe da se uzimaju na crkvoznih Judeh. 50. Da su niki zakoni pod globu stavjeni. A. Bačić 142. Koji prode. globa je 10 forinti. 142. Kad vam zapovida zapovidnik zemajski pod globu koju, vi ga slušate za ne pasti u penu. J. Banovac, prip. 143. Upadaju u pedipsu globe dobara. I. J. P. Lučić, nar. 134. Khinka na globu pineznu odsudise. A. T. Blagojević, khin. 17. Al' je rada sirotina raja koja globa davati ne može. Nar. pjes. vuk. 4, 131. Ne iznos'te globa ni poraza, ne iznos'te na raju bijeda. 4, 134. I na raju globu ne navalismo. 4, 135. Proдите se globa i poraza. 4, 142. A ostale Drobnačke glavare pod žestoku globu ti udari. 4, 492. Sudije i upraviteli u turskome carstvu dojako su živjeli naj više od globa. Vuk, rječ. 89^a (vidi i vijeli članak kod globa). Bismo globe goleme uzeli. P. Petrović, gor. vijen. 31. Zbor ureza globu, ko prestupi (zakon). S. Ćubiša, prip. 31. Spićani da se prođu sjeke i paše tudoga pod globom. 161. Selo mi izjede oračega vola u globu. 198. — u prenesenom smislu. Kada ne činimo ovo, diže Bog za globu od nespoznanstva oči. M. Radnić 281^b. Platiće se globa za svaki grijeh. 470^b. — b) kao pedepsa nópce. Ni globu hoć' kroz toj od zločin primiti. N. Dimitrović 92. Grijeh nosi muku i globu sobom. M. Radnić 211^b. Globa grijehâ otaca dohodi na sinove. 230^a. Novo zlotvorstvo, nova globa. A. T. Blagojević, khin. 17. — može biti da amo spadaju i oca dva primjera nekoga pisca xv vijeka u kojima nije dosta jasno značenje: Ti krivijem razbi globe, vid slijepijem drag donosi. I. Akvilini 103. I Jezusa blag'sovljena nami ukazi ti smijena kad svučemo piti globe. 165. — c) preneseno na samosiono vladanje, teško podnositi, vidi zulum. Vid Gazarić kroti Turke i njih globu. J. Kavašini 139^b. A sad mi je tužba dodijala od mojega jadnoga naroda, da ne može globe podnositi. And. Kacić, razg. 36^b. Nego kod nas (poklade) kakono jednu voliku globu i jaram na*

vratu ostaviše. M. A. Rešković, sat. A6^a. Puk se je oslobodio od globe i pritiskaña. A. Tomić, živ. 105. Kadno si sinove israelske od globe i sužanstva kraja Farauna izveo. G. Pešalić 50.

GLOBAGĴJA, *m. vidi* globar (u zlom smislu). — Postaje od globa turskijem nastarkom ģi. — U naše vrijeme. S toga što je globaģija, što ne zna ni za Boga ni za dušu. M. D. Milićević, let. već. 76.

GLÒBAN, glòbna, *adj. koji pripada globi. — Od xv vijeka, a između rječnika u Stuličevu*: globan: pjenez globni, pecunia multatitia^a. Trudno je služiti svijetu, i negov razgovor i utješene jest globno (vidi globa, c)), ali će još mrže biti kada se rastane od tebe. M. Radnić 301^a. Globni novci, strafelder. Zborn. zak. 3, 726.

GLÒBĀR, glòbára, *m. čovjek koji globljava. — Akc. kuki je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. i voc. glòbáru i glòbáre, glòbári. — Od xiv vijeka, a između rječnika u Vukovu*: koji globljava, der erpresser^a, extortor^a i u Daničićevu (globaru, qui muletas colligit^a). Globari, koji stoje pri sudijah, èto osude sudije, i upisavše dade globarem, ty globê da uzimajuti globarije. Zak. duš. šaf. pam. 49. Zapovédami vojevodami, knezovima, županoma, carinikom, globaroma, katamaroma i svakoga stajantja ljudem slugama našijem. Mon. serb. 485. (1461). — u naše vrijeme može značiti što i zulumcar (isporedi globa, c)). Nema pravoga sudije nego sve globari. Vuk, rječ. 89^a. On (je) globar i zulumcar. P. M. Nenadović, mem. 47.

GLOBARI, *m. pl. selo u Srbiji u okrugu jagodinskom. K. Jovanović 108.*

GLOBARICA, *f. ime mjestima. a) selo u Bosni u okrugu Doñe Tuzle. Statist. bosn. 148. — b) mjesto u Srbiji u okrugu rudničkom. Sena u Globarici. Sr. nov. 1873. 111.*

GLÒBĀRINA, *f. iznos globe. M. Pavlinović.*

GLOBAZITI, globazim, *impf. (?) na jednom mjestu u rukopisu xiv vijeka s nejasnijem značenom. Ašte (moj život) jes(ty) i u grñnici, da globaziti i da idety kš svo(je)j mutici. Starine. 10, 276.*

GLOBEŽ, *m. globežne. — U Šulekovu rječniku*: erpressung^a.

GLOBICA, *f. u Daničićevu rječniku*: zaselak koji je 1314 pripadao crkvi arhandelovoj u Lesnovu (Glasn. 13, 293). pominje se kasnije istoga vijeka. Selo Bokovo st. zaselkom. Globicom. (Glasn. 27, 290. (1347).

GLOBIŠ, *m. vidi* globuš. — Na jednom mjestu u pisca xv vijeka. Ako 'e globiš svud pristao bio postavljen na ravni, samim puntom tu bi stao. J. Kavašini 435^b.

GLÒBITI, glòbim, *impf. multare, pedepsati globom. — Akc. se mijenja u praes. 1 i 2 plur. globimo, globite, u aor. 2 i 3 sing. glòbi, u part. part. pass. glòbjen. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Vrančićevu (multare; punire^a) gdje naj prije dolazi, u Mikašinu, u Belinu (mulcto 551^a), u Stuličevu (multare^a), u Vukovu (am geld strafen^a, mulcto^a). a) sa značenom sprijeda kaznijem, drugijem akuzativom (osim objekta) može biti izrečeno, kalika je globa. Već on globi preko mjere Jude. Nar. pjes. vuk. 4, 381. Globiću te bijadu dukata. Nar. pjes. stoj. 1, 74. Kad mo globeše, kriva me nadoše. Nar. posl. vuk. 119. Globili su ga Turci sto groša. Vuk, rječ. 89^a. Može biti da će gdeokoga globiti. grada. 61. —*

b) može značiti i uopće derati, grabiti, guliti, pa po tome i mučiti, vladati zulumom (isporedi globa, c)). Jaše jih globiti. D. Baraković, jar. 107. Vladaoci nas globe. I. Ančić, ogl. 152. Predislav ki globjaše podložnike bogatije. J. Kavačin 245b. On započe globiti sirote. Nadod. 140. Nas će robiti i globiti neprijatelji. Zgode. 14. Globe i deru vilajet ni kriv ni dužan. D. Obradović, živ. 65. Dočekajte neznanu deliju, nit' ga bijte, nit' ga globite, već ga živa meni dovedite. Nar. pjes. vuk. 2, 78. On narod do gole duše guli i globi. M. Pavlinović. Globiti 'erpressen', 'extorquere'. B. Petranović, ruč. kn. 34. — u jednoga pisca xviii vijeka preneseno na subjekat glad: Glad, koji globijaše Kanaana. D. E. Bogdanić 14. — u istoga pisca ima i recipročno globiti se, mučiti se, progoniti se (jedno drugo): Šest godina globiše se (Ujaksar i Halijat) s velikim proljetem krvi. 61.

GLOBIV, adj. u Stulićevu rječniku: 'puniens, castigans'. — nepouzđano (i s toga što je značenje aktivno).

GLOBIVĀNE, n. djelo kojijem se globiva. — U Vukovu rječniku.

GLOBIVATI, glōbivām, impf. vidi globljavati. — U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori.

GLOBLĀVĀNE, n. djelo kojijem se globljava. — U Vukovu rječniku.

GLOBLĀVATI, glōblāvām, impf. iterativno prema globiti; razlikuje se od globiti i tijem što se kod globljavati jače ističe značenje: silovati na plućane globe. — Akc. kaki je u inf. taki je u praes. 3 pl. globljāvaju, u aor. globljāvah, u ger. praes. globljāvajući, u ger. praet. globljāvāvši, u part. praet. act. globljāvao; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u praes. 1 sing. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku: koga 'geldstrafen erpressen', 'muletó'. Ostale selake aga nudi da mu se prodadu, pa ako neće, on im zatvora stoku kađ nađe na zemlji onijeh svojijeh čifčija, i globljava ih dok mu se naj poslije i oni ne prodadu. Vuk, rječ. 826b. Pa ga Turci sve bijedili koje za što i globljavali. poslov. 54.

GLŌBLĒNE, n. djelo kojijem se globi. — Između rječnika u Stulićevu: globejne i globejne. Zločinstva javnoga nasila globeñem čini se krivcem svaki, koji: a) osobi kojoj nanese u istinu nasile, hoteći ju time primorati, da što učini. trpi ili podnosi ili propusti; b) budi posredno budi neposredno, budi pismeno budi ustmeno, usprijeti komu povrijeđenem tijela, slobode, pošteña ili vlastništva. hoteći time onoga, komu prijeti, prisiliti, da što učini, trpi ili propusti. Kazn. zakon. 1, 46. — U jednoga pisca xviii vijeka griješkom globeñe: Od kuda biva da oni lakomac nikada ne može zadosti učiniti nezasiťivomu grablenu svoga proždrloga srca, koliko mu drago proždirać puk Božji silom i globeñem? A. Tomiković, gov. 128. Puk ne mogući podnositi ñivo globeñe. živ. 21.

GLOBNIČAR, m. vidi globlar. — U jednoga pisca našega vremena. Odlavna Osmanlija teži, da površi i zemlju i grade, a namjesti svoje globničare. Osvetn. 4, 40.

GLOBNIK, m. vidi globlar. — U jednoga pisca xviii vijeka. Da budu globnici tvrdovratnosti vaše. J. Banovac, blagos. 283. — U naše vrijeme u Šulekovu rječniku: 'expilator'.

GLOBODERI, m. pl. selo u Srbiji u okrugu kruševačkom. K. Jovanović 128.

GLOBODERICA, f. selo (isto što Globoderi?). — Prije našega vremena. Globoderica (selo). S. Novaković, pom. 130.

GLOBOVIK (Globović?), m. ime mjestu. — Prije našega vremena. Globovik. S. Novaković, pom. 130.

GLOBUŠ, m. vidi lopta, lat. globus. — isporodi globiš. — U jednoga pisca čukavca xvii vijeka, a između rječnika u Bjelostjencevu: globuš, okrug, oblina, okolišće 'globus'. 2. okrug nebeski 'globus coeli, sphaera coelestis'. 3. okolišće sunčeno 'circulus solis'. 4. zrno puškeno 'globus, pila muralis, pila plumbea, martio barbulus, globus tormentarius'. 5. kugla ka se med kugline tace 'globus, sphaera, pila'. — Imate globuši (vidi 1 u Bjelostjencevu rječniku), imate i praha. B. Krnarutić 28.

GLŌCA, f. šliva i breskva koja se rasejrpiti ne da. — isporodi glođva, prema čemu će biti ipokoristik. — U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Barańi.

GLŌCATI, glŏcām, impf. vidi glockati. — Akc. kaki je u inf. taki je u praes. 3 pl. glŏcaju, u aor. glŏcah, u ger. praes. glŏcajući, u ger. praet. glŏcāvši, u part. praet. act. glŏcao; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u praes. 1 sing. — Glocati, ugrizati, a ne ujedati (kao koń koña). glocati se, glockati se. u Lici. V. Arsenijević. Kad końi okrenu glave jedan drugome, pa zubna griskaju se po ledima, kaže se: eno se glocaju. u Dobroselu. M. Medić.

GLŌCKĀNE, n. djelo kojijem se glocka. — U Vukovu rječniku.

GLŌCKATI, glŏckām, impf. dem. glodati. — Akc. se ne mijeña (aor. 2 i 3 sing. glŏckā). — U Vukovu rječniku gdje ima i recipročno glockati se: 'sich (scherzend) beissen, von pferden' 'morsicare se': glockaju se końi. — isporodi glocati.

GLŌCNUTI, glŏcnēm, pf. jedan put ugristi, griznuti, perf. prema glockati i glocati. — Akc. se ne mijeña (aor. 2 i 3 sing. glŏcnū; part. praet. pass. glŏcnūt). — U Vukovu rječniku: 'einmal aubeissen (als dim. v. glodati u pf. v. glockati)' 'admordere'.

GLOČEVO, n. selo u hrvatskoj krajini blizu Soline. Schem. zagr. 1875. 18.

GLŌDAC, glŏca, m. vidi glodalac. — U postovici našega vremena. U selu glodac, a u domu glodac (veli se o čovjeku koji se drugim izvan svoje kuće pokazuje blagim i lubežnim, a doma svoje ukućane jede, cangriza, neprestano kori i kara). Nar. posl. stoj. 74.

GLŌDAČA, f. ime (izmijeñeno) mjestu. — U narodnoj pjesmi našega vremena. Koji došo do strane Glodaće, taj ne moğa vode ni pogace. Nar. pjes. kras. 1, 76.

GLŌDAĆI, adj. pridjev zubu kojijem se glode (kao što su n. p. zubi u miša, isporodi glodar, glodavac). — U Šulekovu rječniku: glodaći zub 'agezahn'.

GLŌDALAC, glŏdaoca, m. onaj koji glode, isporodi glodalo, glodac, glodar, glodavac. — U Stulićevu rječniku: glodalac, glodalca i griješkom glodaoc.

GLŌDALO, m. vidi glodalac. — U Stulićevu rječniku kod glodalac.

GLŌDĀNE, n. djelo kojijem se glode. — isporodi glodoñe. — U Voltigijinu rječniku (glodañe i glojeñe), u Stulićevu, u Vukovu.

GLŌDĀR, glŏdāra, m. (zool.) vidi glodalac. —

U pisaca našega vremena koji upotrebljavaju ovu riječ za vas razred (glires, rososres) sisara, sisarava (mammiferi) koji glodu (pređu im zubi svugda rastu), kao što su miši, zečevi, dabri itd. Glodari ,glires'. J. Pančić, zoolog. 181. i u Šulekovu rječniku: ,nagethier' (rososres').

GLODATELJAN, glodateľna, adj. u Stuličevu rječniku: ,corrosivo' ,erodendus'; uz ovo ima i glodav. — oboje sasma nepouzđevano, i značenje je u talijanskom aktivno, a u latinskom pasivno.

GLÓDATI, glóđem, impf. rodere, gristi, ali kad je objekat nešto tvrdo, te se istom malo po malo naokolo može odgrizati ili strugati zubima: kaže se o čeladetu, a još češće o žirvinčetu (psu, mišu, crnu itd.). — Akc. kaka je u praes. taki je u impf. glóđáh, u aor. 2 i 3 sing. glóđá, u ger. praes. glóđiúci, u part. praet. act. glóđáo, glóđála, u part. praet. pass. glóđán; u ostalijem je oblicima onaki kaka je u inf. — Riječ je praslavenska, isporodi stslav. glodati, rus. глoдaтн, čes. hlodati, polj. głodać. — U oblicima sadašnjega vremena nastacak je j, te je osnova glod kod štokavaca, a kod čakavaca glogj (glóđem itd.); ali je u Bjelostjenčevu i Jambresičevu rječniku praes. glodam. — Griješkom se čini i inf. i oblici prošloga vremena od osnove sadašnjega vremena: Ka bi iznutra gloljala i grizla. A. Georgiceo, nasl. 306. Jer kon tebe stotinu godina narod gloda (aor.) sudbina nemihla. Osvetu. 5, 2. — Između rječnika u Berlinu (glodati, rodo' 630b), u Bjelostjenčevu (glodam, glodem, hrstam, hrumam ,os rodo, abrodo'; glodem, glogjem ,obmordeo, circum mordeo, rodo'; glodem se ,corrodor'), u Jambresičevu (glodam ,rodo'), u Voltigijinu (glodati, glodem, glogjem ,rosicare, rodere' ,nagen'; glodati se ,rosicarsi, consumarsi, arrabbiarsi', ,sieh grümen'), u Stuličevu (glodati, glodem ,rodere, corrodere' i glodati, v. glodati), u Vukovu (glodati, glodem ,nagen' ,rodo').

a. aktivno. a) u pravom smislu. Načeti miš glodati uzy mrežnjije. Stefanit, star. 2, 289. Zašto pas kos glode i o nu zub krši? D. Rašina 122a. Ako si meso izio, a ti kos' glodi. (D). Poslov. danič. 3. Ko glode grozđlje, slonit će zube. (D). 46. Tako da se mlogo puta okrvavi glodnici i stružuci onu kost. F. Lastrić, ned. 418. Glode katance. (Z). Glode romazine. (Z). Glode uzdu, nu zaludu. (Z). Poslov. danič. 24. Pas vrtarski niti kosti glode niti je drugomu da. (Z). 94. Pas verige sve zubima snažno glode. N. Marčič 58b. Ni pas gole kosti ne glode. Nar. posl. vuk. 222. Sto nije gledati, nije ni glodati. 358. — b) deterere, u širem smislu, tarući, stružuci (ne zubima) činiti da nešto (objekat) postaje sve to manje. Toliko ni kipuć železa tvrda kus, ali ga glode brus. D. Baraković, vil. 268. — amo mogu spudati i ovi primjeri (u metaforičkom smislu): Vrijeme glode, a smrt kosi. J. Kavačin 136a. Kad mladosti polak prode, onu polu već snat glode. V. Došen 46b. — c) rjeđe je objekat ono što se gloduci odgrizu od čega terda, i što može biti i mekano. Gloguč meso der do kosti. M. Marulić 300. Meso s ovakova pleća ne vađa glodati nego se očupa prstima. Vuk, živ. 238. — d) kao gristi uopće, i kad objekat nije što tvrdo (rijetko). Pohlepljivac . . . glode svoju vlastitu krv (metaforički). M. Radnić 51b. Kako jedne matere numažu pelinom bradavice, da se od sise dite odbije, ter da je veće ne glode. L. Lubuski, pism. 10.

b. sa se.

a) refleksiveno. aa) u pravom smislu. vidi u Bjelostjenčevu rječniku. — bb) u prenesenom smislu,

jediti se u sebi, mučiti se, isporodi gristi se, jesti se. vidi u Voltigijinu rječniku.

b) recipročno, u prenesenom smislu, pragoniti, mučiti jedno drugo. isporodi kod gristi, klati. Gdje joj nisu gospodari stalni, već se glodu od postana hena. Osvetu. 6, 26.

GLÓDAV, adj. vidi glodateľjan.

GLÓDAVAC, glóđavca, m. (zool.) vidi glodar. — U Šulekovu rječniku: ,nagethier' (rososres').

GLÓDAVICA, f. crv što glode (i u prenesenom smislu). — U Šulekovu rječniku: ,nagewurm'.

GLÓDI, m. (?) pl. selo u Bosni u okrugu Dońe Tužle. Statist. bosn. 164.

GLÓDIŠKA, f. Lagurus ovatus L., ňeka trava, zečji rep, zečji repić. na Braču. A. Ostojić.

GLÓDNICA, f. selo u Hercegovini u okrugu mostarskom. Statist. bosn. 236.

GLÓDŃA, f. rosio, glodańe. — U Šulekovu rječniku: ,genage'.

GLÓDOVIĆI, m. pl. selo u Bosni u okrugu travničkom. Statist. bosn. 192.

GLÓDAJA, m. prezime u Foči u Hercegovini. M. Medić.

GLÓDAJIĆ, m. prezime. — isporodi Glodaja. — U naše vrijeme. Nikola Glodaić. Nar. pjes. petr. 1, 352 (među predbrojnicima).

GLÓDATI, vidi glodati.

GLÓDĀNE, n. vidi glodańe. — Načineno od osnove sadašnjega vremena. — Samo u Bjelostjenčevu rječniku (glojeńe) i u Voltigijinu (glojeńe kod glodańe).

GLÓDVA, f. breskva koja se ne može rascijepiti, da otpadne od košćice. — isporodi gloca. — Postaje od osnove sadašnjega vremena glogola glodati. — U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Srijemu.

1. GLÓG, glóga, m. Crataegus L., ňeki grm po kojemu su bodlje, ňeke se vrste zovu i bijela drača, kao suprotno ,crnoj drači'. — Akc. kaka je u gen taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. i voc. glóže. (pl. glózi? glógovi?). — Riječ je praslavenska, isporodi stslav. glogъ, rus. глoгъ (Cornus sanguinea L., a Crataegus je глoдъ), čes. hloh, polj. glog. — Korijen je indoevropski glogh ili glógh, isporodi grčki γλoγς, rt, vrh, γλoγς, osje (na klasu), γλoσσe, jezik. A. Bezenberger, Beitr. 6, 237. — Između rječnika u Berlinu (spina alba' 700a), u Bjelostjenčevu (glog, glogovina ,rhamnus, albus spinus, oxyacantha, oxicanthos'), u Voltigijinu (spina, siepa' ,dorn'), u Stuličevu (spina alba, rhamnus'), u Vukovu (der weissdorn' ,Crataegus Linn.'), u Daničićevu (glogj ,crataegus'). a) s pravijem značenjem. Meda je Golubovčina išla u glogj' (Glasn. 15, 293 god. 1348?). D. Daničić, rječ. 3, 576. Dokle god ne dodoše na glog. E. Pavić, ogl. 193. Glog. Crataegus L. B. Šulek, im. 90. Glog bijeli, Crataegus monogyna L. (Pančić). Glog crni, licio (u starijem rukopisima), 1. Crataegus nigra et melanocarpa WK. (Pančić); 2. Prunus spinosa L. (Sabljak). Glog crveni, Crataegus oxyacantha L. (Pančić). 91. Glog, 1. Crataegus monogyna Jacq. 2. Pyrus amygdaliformis Vill. Čas. čes. muz. 1852. 2, 50. Crveni glog, einsamige mispel, Mespilus monogyna. G. Lazić 133. — b) na jednom mjestu u narodnoj pjesmi kao da znači: gloginja (ili coll. glogińe). Volim s dragim po gori hoditi, glog zobati, s lista vođu piti. Nar. pjes. vuk. 1, 220. — c) gloga mi! vidi bog, 2. c) bh) cccj (J, str. 171a). — d) ime mjestima. aa) Glog Novi

i Glog Stari, dva sela u Hrvatskoj u podžupaniji križevačkoj. Pregled. 67. — bb) u Srbiji. aaa) ime mjestima: u okrugu biogradskom. Niva kod Gloga. Sr. nov. 1861. 289. — u okrugu požarevačkom. 1870. 82. — u okrugu kneževačkom. 1875. 519. — bbb) Stari Glog, selo u okrugu vrañskom. M. Đ. Milićević, kraj. srb. 307.

— 2. GLOG, m. drvenu sprava kojom se klepeće. — Od XVIII vijeka. Domaćijem glogom kleca po selu na jaja. (Z). Poslov. danić. 19. Glog, Bogišić mi pisa da se tako zove neka sprava drvena kojom se klepeće. (D. Daničić) xi.

GLOGINA, f. Crataegus L. (fructus), plod na glogu. — Akc. se mijenja u gen. pl. glōgīnā. — Može biti i praslavenska riječ, isporodi češ. hlohyně. — U našem se jeziku jarla od XVII vijeka, a između rječnika u Mikaljinu (glogiñe, baccae oxyacantae), u Stulićevu (glogiñe, baccae oxyacanthae), u Vukovu (die frucht des weissdorns' fructus crataegi). a) s pravijem značenjem kazanjem sprijeđa. Loza ne može trñina ni glogiña dati nego grozdje. M. Divković, zlam. 6a. Pod', mlati glogiñe. (Z). Poslov. danić. 97. Gladnu svatu divjakiñe u slast idu, i glogiñe. V. Došen 37b. — i kolektivno. On se meće glogiñom, a devojka trñinom. Nar. pjes. vuk. 1, 355. — b) vidi glog, a). Jes' navrećo na glogiñu grozdje? Osvetn. 1, 17. Krivopere motaju se čorde ko šarene uz glogiñu guje. 2, 142. Glogiña, oxyacantha, acuta spina (u starijem rukopisima), 1. Crataegus oxyacantha L., 2. fructus Crataegi (Vuk). Glogiñe pitome, mespilus prima (u rukopisu XVIII vijeka), Crataegus azarolus Willd. B. Šulek, im. 91.

GLOGLOTĀNE, n. djelo kajijem se glogloće. — U Belinu rječniku (sa starijim oblikom gloglotanje) 337a.

GLOGLOTATI, glōgloćem, impf. vidi kankati. — isporodi glogotati. — Onomatopeja. — U Belinu rječniku (cantar del gallo d' India' 337a).

GLOGOĆ-, vidi glogot-.

GLOGODAÑE, n. djelo kojijem se glogode. — U Belinu rječniku (sa starijim oblikom glogodanje, 'fervor' 141b).

GLOGOĐATI, glogodem, impf. vidi glogojati. — U Belinu rječniku (sonore fervere' 144b).

GLOGOJ, m. klokuñ, kluć, klokot. — isporodi glogoj, glogot. — U Stulićevu rječniku: 'il getto che fa l'acqua o altro liquore nel suo gorgogliamento', liquor exultim aestuans'.

GLOGOJĀÑE, n. djelo kojijem se glogoje. — U Belinu rječniku (sa starijim oblikom glogojanje, 'exaestuat' 353b) i u Stulićevu.

GLOGOJATI, glōgjojem, impf. klućati, klokuñati, klokotati. — Onomatopeja. — U Belinu rječniku ('exaestuo' 353b), u Voltjigjinu (glogojati, glogojem, 'gorgogliare, il rumoreggiare dell' acqua' 'plätschern'), u Stulićevu.

GLOGOJĀ, m. vidi glogoj. M. Pavlinović.

GLOGON, m. ime mjestu. — Prie našega vremena. Glogonb. S. Novaković, pom. 130.

GLOGONAC, Glogonca, m. prezime. — U naše vrijeme. Šem. prav. 1878. 87.

GLOGOÑA, m. vidi kod glogoñaća.

GLOGOÑAČA, f. divlja guska (u bosanskoj krajini). M. Ružići. Tieu s dugijem vratom, a velika je koliko guska, zovu 'glogoñaćom' i 'vremeñaćom'. a u šali i žensko čelade visoko tanko, još ako je poduga vrata, zovu 'glogoñaćom': 'Jesi li vidio kolika je ona glogoñaća?'

doyatila bi s neba tarane'; a muškome reku 'glogoñać'. 'La! koliki je onaj glogoñać!'. u Lieč. J. Bogdanović.

GLOGOSTICA, f. scoce u Hercegovini. Schem. herceg. 1873. 174.

GLOGOT, m. vidi glogoj. — U Parčićevu rječniku: 'gorgoglio'.

GLOGOTĀÑE, n. djelo kojijem se glogloće. — U Stulićevu rječniku: glogotañe i glogoćañe.

GLOGOTATI, glōgloćem, impf. vidi gloglotati. — U Stulićevu rječniku: glogotati i (po osnovi prezenta) glogoćati, 'canere (de gallo indico)'. iz űega u Šulekovu: 'haudern'.

GLÖGOV, adj. crataegi, koji pripada glogu. — Između rječnika u Bjelostjencu (glogovo zriñe kod glogovina) i u Vukovu (n. p. kolac, list 'weissdorn-', 'crataegi'). Naj bolji jest glogov trn. I. Jablanci 180. Obojici glave odsijee, nabi obje na glogovo koje. Nar. pjes. vuk. 4, 333. Bez glogova koca ništa mu biti ne može. (Neće lasno umrijeti, već ako da ga ubiju — kao vampira). Nar. posl. vuk. 11. Na putu mu broć (i glogovo trñe)! (Valja da se to naj prije govorilo vampiru, jer za űega kažu da se boji glogova trña; a sad se govori za svakoga koga nijesu radi da dode). 190. — Uz űeke substantive kao imena mjestima. 'Glogova Greda', selima u Bitvi koja je car Lazar dao Ravanici išla je meda 'na Glogovu Gredu za Crñnu Mlaku' (Sr. jet. 1847. 4, 54 god. 1381). D. Daničić, rječ. 1, 209. — Glogova Rupa, mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom. Vinograd u Glogovoj Rupi. Sr. nov. 1873. 691. — Meda selu Babamaj ištu je na Glogovi Studenec. Deč. hris. 15, 84.

GLOGOVA, f. ime mjestima. a) selo u Bosni u okrugu Doñe Tuzle. Statist. bosn. 150. — b) grad u Slezijskoj pruskoj, űem. Glogau. u rukopisu XVIII vijeka. Pod gradom Glogovom. Glasnik. 20, 18. (1767). i u Šulekovu rječniku: 'Glogau'.

GLÖGOVAC, glōgōvca, m. glogov štap, kolac. — Akc. kuki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima osim nom. i acc. sing. i gen. pl. glōgovācā. a) sa značenjem sprijeđa kazanjem. — u naše vrijeme i u Vukovu rječniku: glogovac, t. j. kolac ili štap 'ein stab oder pfahl von weissdorn', 'baculus aut palus crataeginus'. Pjevala je tica na glogovcu: ... Nar. posl. vuk. 249. — b) kao ime mjestima. aa) tri sela u Bosni: aaa) u okrugu bihaćkom. Statist. bosn. 104. — bbb) u okrugu Doñe Tuzle. 128. — ccc) u okrugu travnićkom. 192. — bb) šest sela u Srbiji. aaa) u okrugu ćuprijskom. K. Jovanović 181. — bbb) u okrugu kneževačkom. 113. — ecc) u okrugu krajiñskom. 122. — ddd) u okrugu šabaćkom. 178. — eee) zaselak u okrugu užićkom. 161. — fff) selo u okrugu pirotskom. M. Đ. Milićević, kraj. srb. 234. — cc) tri sela u Hrvatskoj (kajkarski Glogovec). aaa) u podžupaniji krapinsko-topličkoj. Pregled. 56. — bbb) u podžupaniji kopriñiĉkoj. 74. — ccc) u podžupaniji zagrebačkoj. 21.

GLÖGOVAČA, f. glogova batina. — U Vukovu rječniku: 'ein stoek von weissdorn', 'baculus crataeginus'. — I ime mjestu u Srbiji u okrugu kragujevačkom. Livadu u Glogovači. Sr. nov. 1875. 248.

GLÖGOVAČKIĀ, adj. koji pripada Glogovcu. (Glogovaĉka (opština). K. Jovanović 122. 178. 181. Niva u glogovaĉkom polju. Sr. nov. 1870. 318.

GLOGOVĀK, glogovāka, m. vidi glogovac. — U Srbiji. V. Arsenijević.

GLOGOVČIĆ, m. ime mjestu u Srbiji u okrugu

smederevskom. Zemlja u Glogovčiću. Sr. nov. 1870. 759.

GLOGOVICA, f. ime njestima. a) u Srbiji: selo u okrugu aleksinačkom. K. Jovanović 91. od xiv vijeka. 'Glogovica', među selima koja je car Lazar dao Ravanici bila su dva toga imena: 'Glogovica doña i Glogovica gornja' (Mon. serb. 198 god. 1381). to će biti sadašnje dvije Glogovice: jedna u okr. aleksinačkom a druga u krajskom. Đ. Daničić, rječ. 1, 209. — b) još jednu Glogovicu blizu Novoga Brda dade Hilandaru despot Stefan 1411 (Mon. serb. 570). i to selo ima i sad (Hahn, reise. 169). 1, 209. — c) selo u hrvatskoj krajini u okrugu brodskom. Razdijel. kr. 13.

GLOGOVIČKI, adj. koji pripada Glogovici. Glogovička (opština). K. Jovanović 91.

GLOGOVINA, f. glogovo drvo. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikašinu (glogovina, kostrika, trn 'oxyacantha' gdje naj prije dolazi, u Belinu ('oxyacantha' 533a), u Bjelostjencu (1. vidi kod glog. 2. glogovina ili zribe glogovo 'bacca oxyacanthae', u Stuličevu ('oxyacantha'), u Vukovu ('weissdornholz', 'lignum crataegi'). a) sa značenjem sprjeda kazanim, u Vukovu rječniku. — b) vidi 1. glog. a). Glogovina imade tvrdo i stalno drvo. I. Jablanci 179. Glogovina, oxyacantha (u starijem rukopisima), Crataegus oxyacantha L. (Vodopić). B. Šulek, im. 91. a između rječnika u Mikašinu, u Belinu, u Bjelostjencu, u Stuličevu. — c) vidi glogina. u Bjelostjencu rječniku. — d) glogovo lišće. Kada jare brsti glogovinu. Osvetn. 1, 62.

GLOGOVIT, adj. po kojemu je porastao glog. — U Parčićevu rječniku: 'prunoso'.

GLOGOVNICA, f. selo u Hrvatskoj u podzupniji križevačkoj. Pregled. 67.

GLOGOVNAK, m. Pieris crataegi, lepir, čija gusjenica živi na glogu. — U Šulekovu rječniku. 'weissdornvogel' ('Papilio crataegi').

GLOGOVSKO POLE, n. mjesto u Srbiji u okrugu kuzevačkom. Niva u Glogovsko Poje. Sr. nov. 1865. 415.

GLOMĀČAN, glomāčna, adj. vidi glomazan. Glomāčan, gđran, nezgrapan. P. J. Marković.

GLOMĀT, m. vidi glomatañe i glomot. — Akc. je zabiježen prema glomot i po tome što u dru primjera ima znak da je a dugo. — U jednoj pisca Bošnjaka xviii vijeka. Ne čujete sad u erkvi nikakova radosna glasa ni vesela, nego žalostan niki glomāt, i tugovanje u svakomu govorenju. F. Lastrić, test. 144a. Tolika žalost učini se i buka da se ču glomāt u druga mista. 202a. (Djamao) s velikom rukom i glomatom tako da se svi pristrashiše, izade i utecē u pakao. svet. 142b.

GLOMATAÑE, n. djelo kojijem se glomata. isporedi glomat. — Stariji je oblik glomatanje. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu: glomatanje, klapanje, strepitus, sonitus. Sto pomaže glomatanje usta, gđi je srce nijemo? M. Divković, bes. 815a. Tko jest daleko od svake buke i glomataña. M. Radnić 436a.

GLOMATATI, glomatam (ili glomāčem?). impf. strepere, bućati, čalakat. — Po svoj prilici riječ onomatopješka. — isporedi glomot. — U Mikašinu rječniku (vidi i glomatañe): glomatati, klapitati, klapiti 'strepo, concrepo', i u Stuličevu: (zlo pripisano iz Mikašinu) glometati, glomećati.

GLOMĀZAN, glomāzna, adj. tardus, inhabilis, trom, nespretn. uozgroman. Može biti srodno

s glomot i glomatati. — U naše vrijeme. Do sad sam pridizao čurke, jagañe, prasce, košnice i drugu glomaznu situaciju; a od sada ću da tražim samo pare. M. Đ. Milicević, zim. već. 301. Ma da je tako pun i glomazan, on je ipak za čudo brz. 320. U glomaznoj fijići od stola. M. P. Šapčanin 1, 33—34. — adv. glomazno, (u trobiñskoj nahiji) vidi nespretno. N. Dučić.

GLOMŌT, m. buka, čalakañe, isporedi glomat, glomatañe. — U Vukovu rječniku: 'geräusch', 'strepitus'.

GLOMOTATI, glomōčem, imp. vidi glomatati. — U Parčićevu rječniku.

GLONTA, f. vidi glunta. — U Šulekovu rječniku: 'muskete'.

GLORATI, gloram, impf. Graditi mrežu na skalice zovu 'glorati' mrežu na skalice ili na civijeru. L. Zore, rib. ark. 10, 335—336.

GLŌRLJA, f. vidi gromala. B. Mušicki.

GLOŠA, f. što je napisano u kúzi, u rukopisu na kraju strane za tumačenje koje riječi ili rečenice, lat. glossa. — isporedi gloša, gloza, gloža. — U jednoj pisca xviii vijeka. Govori glosa svrhu onihj riječi od syetoga Ivana. M. Orbin 282. u naše vrijeme u Šulekovu rječniku: 'glossa'.

GLOŠIRĀÑE, n. djelo kojijem se glosira. Radosno glosiranje vile Sloviñkiñe vrh čestito nad prusijanskim generalom Fouquet obdržano izvrsne vitorije. M. Kuhaćević 131.

GLOŠIRATI, glōsirām, impf. činiti, pisati glose, tumačiti. — U jednoj pisca čakavcu xviii vijeka. Hoć' znat kako? slušaj, evo ti prohoda, ti pak, vilo moja, glosiraj vrh toga. M. Kuhaćević 132.

GLOŠA, f. vidi glosa. — U jednoj pisca xviii vijeka. Za to gloša govori da će biti kriveci. I. Ančić, svit. 54. Za to gloša svrhu Markova p. 11. govori... 148.

GLOŠAC, Glošca, m. mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom. Vinogradski plac u Glošcu. Sr. nov. 1866. 42.

GLOŠAK, m. mjesto u Srbiji u okrugu kuzevačkom. Niva u Glošaku. Sr. nov. 1871. 180.

GLOŠAR, m. mjesto u Srbiji u okrugu krajskom. Niva u Glošaru. Sr. nov. 1874. 369.

GLOŠČE, n. u Šulekovu imeniku: Glošče, Tribulus terrestris L. (Visiani), v. glošje. 91. — Riječ je vrlo sumñica: po svoj prilici pisac u kojega ju je Šulek našao, zlo je pročitao riječ glošje u Stuličevu rječniku (vidi kod glošje), ili je htio ispraviti.

GLOŠČIĆ, m. dem. glog. — U Vukovu rječniku.

GLOŠIÑ, m. vidi ovsika, vlasuja. — U naše vrijeme u Dabnaciñi. 1. Avena fatua L. 2. A. sempervirens Villars. 3. A. atherantha Portonschl. Čas. čes. muz. 1852. 2. 50. B. Šulek, im. 91. i u Šulekovu rječniku: 'gauchhafer'.

GLOŠKA, f. mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom. Niva u Gloški. Sr. nov. 1866. 199.

GLOTA, f. familia; pauperes; herba inutilis; sordes. — Riječ je stara nepoznata postuña, isporedi stlor. glota, turba, malorus. hlota, tiska (i rum. gloata, serjetina). — Vaša da je naj starije značenje bilo: svjetina, vrera, tiska, a iz ovoga su se razvila sadašña. — U našem se jeziku jarla od xviii vijeka (vidi kod c) i d), a između rječnika u Vukovu: 1. (u Crnoj Gori) 'die armen', 'pauperes'. 2. čeljad, t. j. žena i djeca 'die

familie i. e. weib und kinder' ‚familia‘: de je tvoja glota? (pitaju vojnici [na krajini kad se boje Turaka da ih ne porobe] jedan drugoga). 3. nekako dubre u žitu ‚art unkraut‘ ‚herba inutilis genus‘. a) *porodicu, vidi u Vukovu rječniku*, 2. Ne mari glota za jednoga skota. Nar. posl. vuk. 204. — b) *sirotiņa, ubožud, vidi u Vukovu rječniku*, 1. — c) *korov u žitu, vidi u Vukovu rječniku*, 3. amo jamačno spadaju ovi primjeri: Još ti glotu uzmlažaje vlaga, s tog sijaču ona nije draga. J. S. Rešković 116. Grahor ljudi u pšenici neće, jer on iz ne u glotu se neće. 122. — d) *nečist, nečistoća, kao da je ovako značije u ocom primjeru*: Sa šta čeljad na obrazu blidi neg što glota u kući se vidi? duhar plisniv, nesnažena kuća, još u sobah i sparina vruća, tuzga koja iz obučje ide . . . i što druge pogani imade to joj crjen iz obraza krade. J. S. Rešković 207. — e) *ime mjesta u Srbiji u okrugu smedereškom*. Niva u Gloti. Sr. nov. 1870. 511.

GLŌTAN, glŏtna, *adj. postaje od glota nastavkom ѣтъ, te znači ili uopće zao, ili u osobitom smislu*. — Od xvii vijeka a između rječnika u Mikaljinu (glotni, zločesti ‚malus, improbus‘) gdje naj prije dolazi, u Stulićevu (pravus, malus, scelestus, improbus, flagitiosus, nequam, perversus), u Vukovu (n. p. hleb ‚die glota (3) enthaltend‘). — *Komp.*: glŏtniji, u Stulićevu rječniku.

a. *adj.* a) *uopće zao, u Mikaljinu i u Stulićevu rječniku*. — b) *nečist, prljav, vidi glota, d)*. Zašto glotnog? ja navisti(h)? zato neka čisti sm̃ñ (vitezori). V. Došen 127a. Glotan, nečist, prljav, drojav. P. J. Marković. — c) *koji pripada glotini*. Lakomac koji držaše sved zob ali žita glotna dokle bi došlo u većoj cijeni. K. Magarović 46. ili koji je načižen (umiješen) od glotine, o hlebu. Glotan kruh, sasvim sebičan, krupan. M. Pavlinović. — d) *u kojem ima glote, vidi glota, c)*. Još kad siješ u zemlju suhotnu, nećeš imat tu litim glotnu. J. S. Rešković 114. vidi i u Vukovu rječniku. — e) *uopće nesladak, opor, o jelu*. Glotno, oporo, kao jelo, kruh, neslatko. G. Martić. Ma se glotna rasladala kahva. Osvetn. 5, 114.

b. *adv.* glŏtno. u Mikaljinu rječniku: glotno, zlo ‚male, improbe‘, i u Stulićevu: glotno ‚male, improbe‘. — *Komp.*: glŏtniji, u Stulićevu rječniku.

GLOTIĆ, m. prezime. — xiv vijeka. Radějna Glotić. Deč. hris. 41.

GLŌTINA, f. svake vrste žita pomiješane, osim pšenice. — vidi i glota, od čega postaje nastavkom ina (ne kao augmentativ). — *Akc.* se mijena u gen. pl. glŏtinā. — Od xv vijeka, a između rječnika u Stulićevu: ‚termine generico di tutte le biade in fuori del grano‘ ‚farraginaria‘; u Vukovu: (u Dubrovniku) pomiješano i nečisto (nije dobro) žito; u Daničićevu: ‚frumentum quoddam‘. Da daju crkvy po 1 starb pšenice, a drugy starb glotine soća. Mon. serb. 531. (1485). S glotinom pšenica jošte se ne znaše. M. Votranić 1, 8. Nikla su sva žita i ostale glotine. M. Držić 428.

GLOTITI, glotim, *impf. vidi globiti (a može biti da i treba čitati globe)*. — Na jednom mjestu xvij vijeka. Koji podlihnostju, lupeštinom, grabšom, kamatom . . . nedostojno iskrnoga glote. I. Zanotti, i ned. priš. 10. — Sa se: glotiti se, recipročno, u naše vrijeme: glodati se, klati se. G. Martić.

GLOTNIK, m. glotan (zao) čovjek. — U Stu-

licevu rječniku: ‚improbus‘. — nije dosta pouzdano.

GLŌTÛN, glŏtuna, m. proždor. — Riječ romanska, lat. glutu, tal. ghiottone. — U rukopisu dubrovačkom xvij vijeka. Koji ljudi kuhine zove se gloton. Zborn. 16a. Svi vi glotuni. 56a.

GLOTUNJA, f. proždorstvo. — Načinieno od glotun tuljanskijem nastavkom ia. — U istom rukopisu u kojem je i gloton. Koji su po naravi prignuti na bludst, na glotuniju, na oholast. Zborn. 9b. Pril. jag. ark. 9, 71. Glotunija i neavidost neće veće moći ništa. Zborn. 51b.

GLŌZA, f. vidi glosa. — U dva pisca xvij i xvij vijeka. Glŏza svrhu one riči apostolove. Naručn. 27a. Kako izgovara glŏza. I. Držić 192.

GLOZITI, glŏzim, *impf. samo na dva mjesta u jednoga pisca xvij vijeka, i može biti da na oba dva štamparskom griješkom stoji 1 mj. r, vidi groziti*. Tako vodeni skok toti Lehin glŏzi. I. T. Mrnavić, osm. 41. Kih ne biše smaknula smrt strašna strahota glŏziše. 54.

1. GLOŽA, f. ime mjesta u Srbiji. a) u okrugu krajinskom. Livada u Glŏzi. Sr. nov. 1863. 113. — b) u okrugu smedereškom. Niva u Glŏzi. 1871. 514.

2. GLŌŽA, f. vidi glosa. — U jednoga pisca xvij vijeka. Glŏža interliniala tomači riči. I. Ančić, ogl. 44.

GLOŽAC, glošca, m. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom. Sr. nov. 1873. 975. 1875. 361.

GLOŽAČKO BRDO, n. mjesto u Srbiji u okrugu smedereškom. Vinograd u Brdu Gložačkom. Sr. nov. 1868. 369.

GLOŽANI, m. pl. ime selima. a) u Srbiji. aa) u okrugu čuprijskom. K. Jovanović 180. — bb) u okrugu niškom. M. Đ. Milićević, kraj. serb. 118. — Jedno se od njih pomiješe xiv vijeka: ‚Gložane‘, pl. masc. brod ‚na Gložaneh na Moravé‘ dao je car Lazar Ravanici (Sr. jet. 1847. 4, 55 god. 1381). Đ. Daničić, rječ. 1, 209. — b) u Bačkoj. Šem. prav. 1878. 24.

GLOŽANSKI, *adj. koji pripada Gložanima*. Gložanska (opština). K. Jovanović 180. Gložanska reka. M. Đ. Milićević, serb. 1093.

GLOŽAŃA, f. mjesto u Srbiji u okrugu smedereškom. Pod vinogradom u Gložani. Sr. nov. 1870. 688.

GLOŽAR, m. mjesto u Srbiji u okrugu krajinskom. Niva u Gložaru. Sr. nov. 1872. 240.

GLOŽDA, f. ime mjesta u Srbiji. a) u okrugu kragujevačkom. Niva u Gloždi. Sr. nov. 1875. 100. — b) u okrugu požarevačkom. Branik u Gloždi. 1871. 20.

GLOŽDAK, m. ime mjesta u Srbiji. a) u okrugu čuprijskom. Niva u Gloždaku. Sr. nov. 1870. 359. — b) u okrugu kragujevačkom. 1863. 113.

GLOŽDAR, m. mjesto u Srbiji u okrugu čuprijskom. Niva u Gloždaru. Sr. nov. 1867. 187.

GLŌŽDE, n. mjesto u Srbiji u viračarskom srezu, u okrugu biogradskom. Glasn. 19. 136.

GLŌŽEŃE, n. djelo kojijem se ko glŏži. — U Vukovu rječniku.

GLOŽIĆI, m. pl. selo u Bosni u okrugu Dođe Tuzle. Statist. bosn. 144.

GLOŽIN, m. selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 18.

GLOŽITI SE, glŏžim se, *impf. živjeti s kim u svađi, kavžiti se*. — *Akc.* se mijena u praes. 1 i 2 pl. glŏžimo, glŏžite, u aor. 2 i 3 sing. glŏži.

— *Postaje od glog, te će prvo značenje biti: basti se.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu: 'sich zanken' 'jurgo': oni se glože; ou se gloži s nim; glože se među sobom. Još jim Osip hoti reći, da se ne bi što gložeći meo sobom posvadili.* P. Vuletić 77. Malo mi je muke što se gložim sa svojim slugana. M. P. Šapćanin 1, 26.

GLOŽJAK, gložjaka, m. glogova šuma. — *Akc. kuki je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing. i voc. glōžjāce, glōžjāci.* — *U Vukova rječniku: 'der weissdornwald' 'erataegetum'.*

GLOŽJE, n. coll. glog. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Vukovu: (coll.) 'das weissdornicht' 'erataegetum' (?). Roditi trnje i gložje. Korizm. 35^b. Jeda trgajut na trnju grozdje ili iz gložja smokve? Anton Dalm., nov. tešt. 1, 9^b. mat. 7, 16. — može biti da treba čitati gložje i u Stalićeva rječnika gdje stoji glošje 'tribnhus'; gložje, v. glošje, ali je svakako značenje nepozadano. iz Stalićeva rječnika prešlo je i u Šulekor imenik 92. vidi i glošce. — I kao ime mjestima. a) zaselak u Staronjki kod Došnjega Mihočca. Schem. quinq. eccl. 1874. 78. — b) mjesto u Srbiji u okruga kneževačkom. Niva u Gložju. Sr. nov. 1872. 969.*

GLOŽNA, f. vidi gložeće. — *U jednoga pisca našega vremena. Otle nam neprilike, gložne i neskladi.* M. Pavlinović, razl. spis. 284.

GLUB, m. vidi gib. — *U Voltigijinu rječniku. 'falda, piega' 'falte'. — Postala sasna nejasna: rača da je Voltiggi gdje zlo pročitao riječ gib (gihb).*

GLUBAN, m. prezime. — *xvi vijeka. Mike Glubana. Mon. croat. 308. (1598).*

GLUBAŃA, f. vidi lubaŃa. — *U Bjelostjencevu rječniku ('cranium', v. lubaŃa), u Jambrešićevu, u Stalićevu (s dodatkom da je uzeto iz Habdelećeva).*

GLUBINA, f. vidi 1. dubina. — *Samo u kćigama pisanijem crkvenijem ili miješanijem jezikom i kod nekijeh pisaca čakavaica, a između rječnika u Bjelostjencevu, u Jambrešićevu, u Voltigijinu, u Stalićevu (s dodatkom da je riječ ruska), u Danićevu. Vpijaše iz glubiny srdučnyje. Stefan, sim. pam. šaf. 5. Vzdigni me iz glubiny grčohvnyje. Mon. serb. 562. (1322). Koliko je više nebo od zemlje, toliko je visoka glubina ognena pod nogami i vrh glave naše (u paklu). Korizm. 25^a. V tolicej glubini i brzini vode. Š. Kozličić 35^b. V glubinu morskou. Anton Dalm., nov. tešt. 27. Iz glubine morske. Š. Budinić, sum. 88^a. 1/2 glubin mora dalekoga. P. Vitezović, sejnč. 7.*

GLUBINA, f. vidi dubina. — *Jedan put u istoga pisca koji upotrebljava i dubina. (Pargatorio) imenuje se glubina. F. Glavinčić, evit. 359^b.*

GLUBOČICA, f. vidi 1. Dubočica.

GLUBOK, adj. vidi dubok. — *U jednoga pisca čakarca xvi vijeka, a u drugoga xvii ima ad. komp. glubje; između rječnika u Bjelostjencevu, u Jambrešićevu, u Stalićevu (s dodatkom da je riječ ruska). Polj jednoga studenca gluboka. Naručn. 6^a. Hjeromim odlučj glubje i različnije izviditi nauke. F. Glavinčić, evit. 327^b.*

GLUBOKI POTOK, m. vidi Duboki Potok.

GLUBOKO, n. mjesto u hrvatskom primorju blizu Bribira. — *xiv vijeka. Počauši od Glubokoga v Branišim. Mon. croat. 2. (1309).*

GLUGA, f. u zaganeći. Gluga leži, gluga ni; roge ima, vol ni; bilo je, a oveca ni. odgonetlaj; puž. Nar. zag. nov. 180.

GLUH, gluha, adj. surdus, koji ne čuje. — *Akc. kuki je u gen. taki je u ostalijem nominalnijem oblicima i u složenijem koji su zamijenili uominalne (gluhu, gluhôj itd.), osim nom. sing. m. i acc. sing. m. kad je jednak s nominativom; u složenoj deklinaciji onaki je kuki je u nominalnom nom. sing. m. (gluhû, gluhâ, gluhô, gluhôga itd.), ali je gdjejđe (n. p. u Dubrovcniku) i drukčiji (gluhû, gluhâ, gluhô, gluhôga itd.). — Riječ je praslavenska, isporodi stvor. gluhъ, rus. rlyxou. češ. hluchý, polj. gluchy. — Osnova gluh postaje ojačanjem od korijena gluh, vidi kod gulniti. — Kod većine štokaraca što ne izgovara h, ovo se mijenja na v, ili se (rjeđe) posve izostavlja. oblik bez h prvi je put potvrđen xvii vijeka: glua. P. Posilović, nasl. 5^a; oblik s v xviii: gluv. F. Lastrić, ned. 444. — U svijem je rječnicima: u Vukovu gluh i gluv, u Danićevu gluhъ. — Komparativ postaje nastavkom j, te se lj mijenja na š: gluhši (kod onoga djela našega naroda što kaže gluv, j se mijenja na j: gluhvj; po tome su neki pisci našega vremena zlo načinili i gluhji).*

a. adj. a) u pravom smislu, o čeladetu. Gubafci se očisćuju, glusi slišaju, mrtvi uskrsnju. Bernardin 2. mat. 11, 5. Da bi imil svojščakov svojih gluhe ali slipe. Naručn. 90^a. Prinesoše k nemu nijema i gluha. N. Rašina 154^b. marc. 7, 22. O priludi ter nebozi, ovo li su vaši bozi? slipi, nimi, tere glusi. P. Hektorović (?) 103. Koji su gluhi od porodenja. A. Bačić 320. Ne ima gluha gorega, nego koji neće čuti. F. Lastrić, ned. 336. Stanak bo je vaš pridzlamenovan u onomu gluhom nimcu. 337. Koji su se rodili glui, slipi, nimi, klasti. M. Dobretić 264. Gluv ne čuje. A. Tomiković, gov. 246. Našao gluh čorava. Nar. postl. vuk. 192. Da je ko gluh. slijep, hrom, iscijelio bi se od one vode. Nar. prip. vuk. 108. — b) u nepravom smislu, o čeladetu koje čuje, ali neće da sluša i da čuje, ili radi kao da ne čuje. gluh može značiti gotovo što i nemilostiv, kad subjekat neće da sluša čije molbe (vidi Menčetićev i Beterin primjer kod bb). aa) uopće. Ča jedan rečiše, ne biše drugi gluh. D. Baraković, jar. 10. Ah, ne samo odgovora na me tužbe da ne daje, ma se gluhši kaže da je od kamenja jutih gora. I. Gundulić 47. Mnoge se pute gluh činiš. M. Zoričić, osm. 46. Kćer ne budi gluha, poslušaj mater. Nar. prip. mikul. 8. — bb) često ono što čelade neće da čuje staji u acc. s prijedlogom na. Ti s' gluha na moj evil. Š. Menčetić—G. Držić 515. Mnogi na moj glas glusi su i tvrdi. B. Kašić, nasl. 100. Gluh na Božje riječi i istine. A. Georgiceo, nasl. 308. Slijep na svete a na molbe gluh. B. Bettera, or. 2. Na sve je to on gluh. F. Lastrić, ned. 337. Gluh na sve nauke, opomene, molbe i pritnje. A. Kanižlić, kam. 34. — cc) ono što čelade neće da čuje ili neće da radi kao da nije čulo može se izreći infinitivom. Gluh primiti dobro svjetovanje i ponukovanje. M. Divković, bes. 716^b. Poslušat nije gluh. D. Baraković, jar. 42. Da sam bio gluh ozvati se tvojemu prisvetomu zvauju. L. Terzić (B. Pavlović) 61. — dd) kad je izrečeno da subjekat neće da nekoga čuje, ime oroga može biti u instr. s prijedlogom s. Kâ je s svakijem gluha. P. Kanavelić, iv. 608. — e) o žirinetu; značenje može biti i kao kod h) (u seijem primjerima o zmiji). Zmija stoji gluha kad ju tko zakliua. F. Lukarević 261. A on na priliku zmije glue zatiskuje uši. P. Posilović, nasl. 5^a.

Slušni čovik nije, da gluh zmaj. I. Zanotti, en. 40. Ah gluh! poskoci! J. Banovac, pred. 47. — *d) o uhu*. Mnoga još trebaju da ti gluhim uhom mimojleš. B. Kašić, nasl. 188. Proroci gluh iskušaja uši Božije na uslišanje. F. Lastrić, test. 368a. — *e) o neživoj stvari i u pravom smislu, ali česje u prenesenom smislu, kao nemilostiv (isporedi kod b))*. Komu se tužim sad? . . . Kamenu gluhomu, i vodam studenim. M. Držić 110. Od proljetja stavan cvijete, na moj uzdah priklon' uho, ter stvorenje neka gluhom milos stvarat' nauči te. S. Bobalević 224. Pobjeguće one plavi, koje gluhe na ne tužbu valovitoj po pučini plaha vjetra naglu brzbu dostizahu u brzini. I. Gundulić 41. Želizje kovano i gluhom i nimo. I. T. Mrnavić, osm. 68. Tebe zače gluhom more, tebe povi stijena tvrila. G. Palmotić 2, 440. Zidove nime i gluve. A. d. Costa 1, 269. — *f) sa značenom kao nemilostiv (vidi kod b)) kaže se metaforički i o čemu neživom ili umnom, n. p. aa) o smrti koju se shvata kao da je čelade*. Ako me gluha smrt izbavit ne bude. Š. Menčetić—G. Držić 518. Gluha i slijepa bez ozira, kud prolodi, sve satira. I. Gundulić 233. Za ovo li, smrti prijeka, gluha mi se vazda kaza, ma nesrećna staros neka mre s hudega sved poraza? 392. — *bb) o srcu*. Što pomaže glomatanje usta, gdi je gluhom srce? M. Divković, bes. 496a. Ne bi li gluhih srca uši probio? A. Kanžilić, kam. 139. — *g) u prenesenom smislu znači: u kojemu se ne čuje, u kojemu je muk, ali se uz muk misli ujedno kao na nešto neveselo, matno, tamno. aa) o mjestu gdje ljudi ne žive, gdje se ne čuje ljudski glas*. Gluhog spovijedam gori moj nepokoj. M. Držić 20. Moja gorka tužba buđi gluhe planine. 401. Iz gluhe pustište satir se moj diže, da vile plemkiše susreta i stiže. I. Gundulić 144. Prem se je htjelo za smrt moju mjesto ovako gluhom i pusto. 186. Gluhe gore, pusti luzi, proplačite k našoj tuži. 95. Bez družbe se sred zabiti gluhe nastavili. I. Đorđić, salt. 176. Goru gluhom pregazile vojske. Osvetn. 7, 70. — *bb) o vremenu, i to o dijelu od noći (oko ponoći) kad je naj veći mrak i muk. vrlo često*. Ustafši se mućeći u gluhom doba noći vazela jest sina moga. Bernardin 53. 3reg. 3, 20. Ti se odpravi u gluhom jur doba. M. Vetranić 2, 312. Budući gluhom doba od noći. M. Držić 416. U naj gluše noći vrijeme jes primila. G. Palmotić 1, 394. Ti se u gluhe noći doba po pustošnoj skitaš gori. 3, 39b. Ter po noćnoj gluhog tmini dode prežat što se čini. 3, 76a. Gluhom doba noći 'conticinium'. J. Mišić, rječ. 171a. Gluhom doba od noći. A. d. Bella, rječ. 720a. Priko gluhe noći pristupi k taborima. I. Đorđić, salt. xii. Longobardi u naj gluše doba od noći udriše. ben. 117. Po akšamu baš u gluhom doba. Nar. pjes. vuk. 3, 131. Gluhom doba 'die zeit gegen mitternacht, da alles still ist', tempus mediae noctis, cum silent omnium. Govori se da u gluhom doba naj više izlaze vještice i ostale kojekake aveti. Vuk, rječ. 90a. Gluhom doba 'geisterstunde'. u *Sulekovu rječniku*. — *a) i uopće o (cijelaj) noći*. Noći slijepa, gluha noći, gluhu i slijepu slična meni. I. Gundulić 241. Tmna gluhe noći već prosipa mrake svoje. G. Palmotić 1, 336. I s gluhe ču tako noći u nebesku svitlost doći. A. Vitajić, ist. 30a. — *cc) o gozbi, svadbi, piru, kad nije dosta veselo*. Možeš zovnut i ženskoga uha jer je prest njih pir i gostba gluha. M. A. Rejković, sat. F4a. Samo svadba pa i ta biva veoma gluha kao udovička. M. Đ. Miličević, živ. srb. 1, 53. — *h) od pasivnoga značenja može biti preneseno na aktivno, te se kaže o zveku, glasu, kad je vrlo dubok i nizak, pa*

s toga i nejasan a ujedno i zaglušuje. S romonom gluha tijekom ugadaju zlatne žice. N. Marčič 11. Tleušice zujeć gluhom tutlavom. M. Pavlinović, razl. spis. 410. *može biti da amo spada i ovaj primjer*: Trijesi između grome na stotine gluh vaskolik aer čine. B. Bettera, or. 20. — *i) o spravi s koje potaje zrek*. Htjede Luka da na dalje stupa, pa i gluhe posvoji lubarde. Osvetn. 2, 130. — *slično je i ovo*: Već ponese gluhom topuzinu. Nar. pjes. juk. 189. A Hrnića gluhom načačinu. 322. Topuz je gluh, jer mu udarac ne odaje nego mrtvo lupu: 'A jamiše gluhom topuzine'. M. Pavlinović. — *ij) u prenesenom smislu širi se dalje značenje, te u nekim osobitim slučajevima može značiti kao nesavršen, kojemu nešto nedostaje, n. p. aa) o mislima, djelima, kao da znači što i taman ili može biti zaludan*. Ostavimo se od ove gluhe i nepodobne razmišljenosti. Naručn. 95b. Misli gluhe od noći. I. Đorđić, uzd. 57. Pa se maši gluhom pustolovja. Osvetn. 5, 9. — *bb) jelo je gluhom, kad nije osvojeno*. M. Pavlinović. — *cc) uopće*. Zač mi je sve krno i gluhom bez tebe. M. Vetranić 2, 318. — *k) gluha nedjela zove se nedjela dana ispred cvjetne*. Gluhâ nedjela 'die woche vor der palm-woche', hebdomada quae praecedit hebdomada palmarum', cf. bezimena nedjela, glušnica. Vuk, rječ. 90a. (Časni) posti traju sedam nedjela, od kojih prva se nedjela zove: 'čista', . . . petu: 'gluva'. . . M. Đ. Miličević, živ. srb. 1, 5. — *i) nedjela (dan) prije cvijeti*. Gluha nedjela 'domenica della passione'. S. Budmani 419a. — *lj) stoji kao pridjev uz neka imena biljaka (radi značenja isporedi ij)*: gluhom bor, vidi bor, a) (I. str. 548b). — gluha smreka, gluhom smrijeć, vidi smreka, smrijeć.

b. *adv.* gluhom. — *komp.*: gluhšć (gluhv[e]). — *između rječnika u Belinu* (surde' 689a) i *u Stuličevu*. a) vidi a, g) bb). Noćas kada gluhom noć zemlju mračaše. I. T. Mrnavić, osm. 58. — b) vidi a, h). Gluhom puška puca, kad se hitac ne razliježe. M. Pavlinović.

1. GLUHA, f. *Vicia cracca* L., *grahorina*, *divlja sitna grašica*. — *isporedi* glušina. Gluha, *Vicia cracca* L. (u Vinkovcima), v. glušina. B. Šulek, im. 92.

2. GLUHA (gluva), f. *Accentor alpinus* Bechst., *vrsta male ptice*. Đ. Kolombatović, progr. spal. 1880. 25.

3. GLUHA, f. *njesto u Srbiji u okruhu kruševčkom*. Livada u Gluvi. Sr. nov. 1875. 631.

4. GLUHA, m. vidi Gluhom.

GLUHAC, gluhca, m. vidi gluhak. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu: kod gluhak, i u Vukovu: (gluhac i gluvac), vide gluhak*. Prvi gluhac povoljni duhovno bi Adam i Eva. F. Lastrić, ned. 343. Ne ima većega gluvca, nego koji neće čuti. 343. Uči pravog da b' i gluhce vjeri. Pjev. ern. 329a. — *I kao nadimak i prezime*. I ta kuća do komšije Gavvila Gluvca jest. Glasn. ii, 1, 26. (1807). A povede Gluvca Mihaila. Nar. pjes. vuk. 4, 265. Mijailo je bio nagluv, za to mu je i ime dato 'gluvac'. M. Đ. Miličević, srb. 468.

GLUHAC, m. vidi gluhom smrijeć kod smrijeć. Gluhac, čes. hluchávka (= Lamium), vrst smrijeća bez bodeljka (Danilo), *Juniperus phoenicea* L. (Sabjar). B. Šulek, im. 92.

GLUHACA, f. vidi 1. glušica, b, a). Smokva-gluhača, sicomoro (iz rukopisa), *Ficus carica* silvestris L. B. Šulek, im. 365.

GLUHAC, gluhaca, m. vidi gluhak. — *U naše*

vrijeme i u *Vukovu rječniku*: (gluhać i gluvać) vide gluhak. Nije gluhać da ne čuje Mirko. *Osvetu*. 3, 138.

GLUHAĆA, *f.* gluho žensko čelade. — *isporedi* gluhać. — U *Bjelostjencevu rječniku*: ‚surdastra, surdula, semisurda‘ kod gluhak.

GLUHAĆI, *m. pl.* zaselak u Srbiji u okrugu užičkom. Gluvaći. K. Jovanović 159.

GLUHÂD, *f.* neplodno žito. — *isporedi* glušič. Otišlo bi žito u gluvad, kad bi se čudo gnajilo (izraslo bi divlje). u Šibeniku. M. Pavlinović.

GLUHÂDE, *n.* mjesto u Srbiji u okrugu krajujevačkom. Niva u Gluvadu. Sr. nov. 1866. 625.

1. GLUHAJA (gluvaja), *f.* vrsta velike zmije, koja se zove i brabor. M. Bogović. — *vidi* blavor.

2. GLUHAJA, *m. vid.* gluhak. ‚Misli gluvaja, da je sve selo uzeo pod arenda‘. u *Dobrosetu*. M. Medić.

GLUHÂK, gluhâka, *m.* gluh čovjek (ovako je značenje u *Stuličevu* i u *Vukovu rječniku*, a u ostalijem je rječnicima: *naглуh čovjek*). *isporedi* gluhac, gluhać, gluho (s istim značenjem). — *Akc.* kaki je u *gen.* taki je u ostalijem padežima, osim *nom. sing.* i *voc. glühâce, glühâci*. — U rječnicima: u *Bjelostjencevu*: gluhak, gluhac ‚surdaster, surdulus, semisurdus‘ u *Jambrešičevu*: ‚surdaster‘; u *Voltiđijinu*: ‚sordastro, mezzosordo‘ ‚halbtaub‘; u *Stuličevu* (s dodatkom da je uzeto iz *Habdeličeva*): ‚surdus, auribus captus‘; u *Vukovu*: (gluhak i gluvak) ‚der taube‘ ‚surdus‘. — *Kao prezime od xvi vijeka*. Ivan Gluhak. *Mon. croat.* 300. (1595). Gluhak. *Schem. zagr.* 1875. 210. — U *jednoga pisca našega vremena kao ime nekoj bubici*: *Agonum* Bon. J. K. Šloser, *faun. kor.* 1, 8. 40.

GLUHAKOVIĆ, *m.* prezime. — U *jednoga pisca našega vremena*. Kuzman Gluvaković. M. Đ. Miličević, *zim.* već. 269.

1. GLUHAN, glühna, *adj.* gluh. — *Akc.* se mijenja u složenijem oblicima: glühni, glühnôga itd. — *Od xviii vijeka*, a između rječnika u *Voltiđijinu*: gluhno slovo ‚consonante‘ ‚mitlauter‘, i u *Stuličevu*: ‚surdus, auribus captus‘ s dodatkom da dolazi u *Dorđića* (? *Gamañića*?). a) o slovu koje ne glasi samo po sebi, već uz drugo (glasno), suglasniku. — u *jednoga pisca xviii vijeka* i u *Voltiđijinu rječniku*. Sva ova slova razlijevu se u slova glasna i slova gluhna. R. Gamañić A 8^b. ‚U‘ jest slovo glasno, ‚v‘ gluhno. C 4^b. — b) gluhna nedjeja, *vidi* gluhna nedjeja (kod gluh, a, k). u *Vukovu rječniku*. 90^a.

2. GLUHAN, *m. vid.* gluhak. — U *Parčičevu rječniku*: ‚sordacchione‘.

GLUHÂR, gluhâra, *m.* neka šuma poput smriječca. M. Pavlinović. I zbirajući u mutnom gluharu zrno po zrno. M. Pavlinović, *razl. spis.* 63. *vidi* gluhać.

1. GLUHARA, *f.* a) *vidi* gluharka. — u *jednoga pisca našega vremena* (u *Vukovu rječniku* stoji ova riječ odmah ispred gluharka, ali tako kao da je *Vuk* htio kazati, da ne zna što joj je značenje; kod gluhara ima samo vide gluhara). Divja patka ili gluhara ‚anus boschas‘ ‚die wildente oder stockente‘. J. Ettinger 229. — b) vrsta gljive. Gluhara (prema *nom. täubling*), *Russula* Fr. (Janda). B. Šulek, *im.* 92. Gluhara ‚täubling‘ (‚Agaricus emolienus‘) u *Šulekovu rječniku*. — c) selo u Bosni u okrugu Doñe Tazle. *Statist. bosn.* 138.

GLUHÂRKA, *f.* u *Vukovu rječniku*: gluharku,

(u Srijemu) nekaka divja patka ‚art wilde ente‘ ‚anatis genus‘. — *isporedi* gluhara, a).

GLUHAST, *adj.* *naглуh, dem.* gluh. — U rječnicima: u *Bjelostjencevu* (‚surdaster, surdulus, semisurdus‘), u *Voltiđijinu* (‚semisordo, sordastro‘ ‚halbtaub‘), u *Stuličevu* s dodatkom da je uzeto iz *Bjelostjenceva*.

GLUHAT, *m.* mjesto u Srbiji u okrugu čuprijskom. Niva kod Gluvata. Sr. nov. 1875. 635.

GLUHATI, gluham, *impf.* u *Stuličevu rječniku*: v. glušiti. — *nepouzdan*.

GLUHA VAS, *f.* ime nekakvu mjestu xiv vijeka (Gluha Vasi). Da uzimlju za vsako godište na Svetom Srdi po 200 kēbbli soli, i da uzimlju na vsako godište u Gluhoj Vasi po 50 nadb. gvozdija. Dec. hris. 61.

GLUHAVCI, *m. pl.* ime mjestu. — *Prije našega vremena*. Gluhavci. S. Novaković, *pom.* 130.

GLUHAVICA, *f.* u *Daničičevu rječniku*: ‚Gluhavica‘, neko mjesto na koje je išla trgovina iz Dubrovnika i u kojem 1396 bješe kadija i carina: ‚u Gluhavici‘ (Spom. sr. 1, 5). *pogrješka* je na jednom mjestu ‚Gluhlavica‘ (1, 4).

GLUHCI, *vidi* Glukci.

GLUHČIĆ, *m.* selo u Bosni u okrugu sarajevskom. *Statist. bosn.* 14.

GLUHICA, *f.* ime mjestu prije našega vremena. (Gluvica (više ‚v‘ stoji ‚h‘). S. Novaković, *pom.* 130.

GLUHIĆ, *m.* prezime. — *Od xvii vijeka*. Od mene, Ahmeta Gluhića bajraktara Dubice grada. *Starine*. 11, 137. (oko 1681). Gluić. *Schem. seben.* 1875. 26. Gluvić. M. Đ. Miličević, *let. već.* 67.

GLUHÎ DÔ, *m.* pleme i selo u Crnoj Gori u crmničkoj nahiji. *Glasn.* 40, 19. 20. — *Pominje se prije našega vremena*. Ot Gluhoga Dola. *Starine*. 10, 23 (god. ?). Iz Gluhoga Dola. V. Vrećević, *niz.* 179.

GLUHNA, *f.* nadimak gluhome ženskom čeladetu. — U naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.

GLUHNŪĆE, *n.* djelo kojijem se gluhne. — U *Šulekovu rječniku*: ‚taubwerden‘.

GLUHNUTI, glühnēm, *impf.* surdescere, postajati gluh, *impf.* ogluhnuti. — *isporedi* guhnuti. — *Akc.* se ne mijenja (*aur.* 2 i 3 *sing.* glühnū). — *Od xvii vijeka*, a između rječnika u *Belinu* (‚obsurdesco‘ 113^a), u *Stuličevu* (‚obsurdescere‘), u *Vukovu* (gluhnuti i glunuti ‚taub werden‘ ‚surdesco‘). Taki glunu na riječi božjoj. S. Margitić, *fal.* 164.

GLUHO, *m.* *vidi* gluhak, gluhac (*uprav* je ipokoristik). — *Akc.* se mijenja u *voc.* glühō. — U *Vukovu rječniku*: vide gluhak. — xvii vijeka kao nadimak ili prezime. Da nigdar nije k nemu Gluho dohodil. *Starine*. 11, 104. (1662). *drugi su padeži kao da je nom.* Gluha. Iščite Gluhu. *Starine*. 11, 105.

GLUHOĆA, *f.* surditas, osobina onoga koji je gluh. — *isporedi* gluhota. — *Akc.* se mijenja u *dat. sing.* glühōci, u *acc. sing.* glühōcn, u *voc. sing.* glühōco, u *nom., acc., voc. pl.* glühōce, u *gen. pl.* glühōcā. — *Od xvii vijeka*, a između rječnika u *Mikašinu*, u *Belinu* 689^a, u *Voltiđijinu* (griješkom gluhōca i gluhōcn), u *Stuličevu*, u *Vukovu* (gluhōca i gluvoća). Ova gluhōca vele je teška i mrska Bogu svemogućemu. M. Divković, *bes.* 716^b. Kako se duša od gluhoće liči. S. Margitić, *fal.* 178. *Vidite* gluhōcn i otvrdnutje u zloći. F. Lastrić, *ned.* 337. *Nastojaćemo* ne bi li i danas izličili po sriči od ove gluhōce. 342.

Gluoći likarija. J. Vladmirović, lik. 18. Gluhoća onoga koji uši ima i ne čuje, jest dilo griha. D. Rapić 438.

GLUHOĆSTVO, *n.* gluhoća. — *U Stulićevu rječniku.* — *sasma nepouzđano.*

GLUHODOJANIN, *m.* čovjek iz Gluhoga Dola. — *plur.:* Gluhodojani. — *Od prije našega vremena.* Ot nase popa Mraićeka Nikova i svijehu Gluhodojaneh. Starine. 10, 23. (god. ?) Od Stanka Tomaševa Gluhodojanina. V. Vrčević, niz. 185.

GLUHONIJEM, *adj.* surdus mutusque, gluh i nijem. — *Složeno po zapadnijem evropejskijem jezicima.* — *U Šulekovu rječniku:* ‚taubstumm‘.

GLUHONIJEMAC, gluhonijemca, *m.* gluhonijem čovjek. — *U Šulekovu rječniku:* ‚taubstumm‘.

GLUHONIJEMNICA, *f.* učilište (zavod) za gluhonijeme. — *U Šulekovu rječniku:* ‚taubstummenanstalt‘.

GLUHONOĆE, *n.* gluho doba, *vidi* gluh, a, y) bb). — *U Stulićevu rječniku:* ‚conticinium‘. — *slabo pouzđano.*

GLUHOŃA, *m.* gluh čovjek (s nekijem preziraćem, gotovo kao psoka). — *U Stulićevu rječniku:* ‚perfecte surdus‘, i u naše vrijeme u Dubrovníku. P. Budmani.

GLUHOPRĐA (glühopřda), *m. i f.,* *vidi* gluhoprda. B. Mušicki.

GLUHOPRĐA, *m. i f.* psoka čeljadetu što je gluho ili neće da čuje. — *isporedi* gluhoprda. — *U Vukovu rječniku:* gluhoprda i gluvoprda ‚schimpfwort für einen der nicht hört oder hören will‘.

GLUHOSLOVA, *f.* *vidi* gluhoslovo.

GLUHOSLOVO, *n.* *vidi* gluho slovo kod 1, gluhan. — *U Belínu rječniku* („consonans“ 220b). — *nepouzđano.* — *Iz ovoga je Stulli (vađa da zlo pročitavši) načinio za isto znaćenje gluhoslova, koje je sasma nepouzđano.*

GLUHOST, *f.* *vidi* gluhoća. — *U jednoga pisca xvii vijeka, a između rječnika u Belínu 689a, u Bjelostjenćevu (kod gluhotu), u Stulićevu (iz Belina).* Od ove gluhosti i otvrdnutja lijeći primlostivi Bog. M. Divković, bes. 45a. — *u naše vrijeme u Šulekovu rječniku:* ‚taubheit‘.

GLUHOTA, *f.* *vidi* gluhoća. — *Rijeć je praslavenska, isporedi stslav. gluhotu, rus. глухота, češ. hluchota, polj. gluchota.* — *Između rječnika u Bjelostjenćevu, u Jambrešićevu, u Voltigijevu, u Stulićevu (s dodatkom da je rijeć ruska), u Vukovu (gluhota i gluvota), u Danićićevu.* Ot gluhotu. Sredovj. čok. jag. star. 10, 101.

GLUHOVET, *f.* Coronilla emerus L., *neka trava, isporedi* žuta šibika (kod šibika), zanovijet. Gluhovet, Coronilla emerus L. (Vođopić). B. Šulek, im. 92.

GLUKCI, *m. pl.* *zuselak u Srbiji u okrugu užičkom.* K. Jovanović 152. — *Može biti da je pravi oblik Gluhei.*

GLUM, *m.* *vidi* gluma. — *U jednoga pisca xvii vijeka, a iz nega u Stulićevu rječniku gdje stoji:* v. glumac (?). Tuna, ogañ, sumpor, pal, strašar glum ki glumi, zato je zvan pakal. D. Baraković, vil. 313.

GLUMA, *f.* jocus, šala, veselje, igra. — *Osnova je praslavenska, isporedi stslav. glumъ, gluma, glumiti se, rus. глумъ, глумить, češ. hluma (gaulker‘).* — *Radi postaća isporedi stnord. glumr, anglosaks. gleam; korijen je indoevropski gheu, isporedi grć. γλεών, lit. glandas,*

stnord. gly, anglosaks. gleo, gleov. — *Od xv vijeka. a) uopće.* U zli glumi est svada, a u svadi boj. Pril. jag. ark. 9, 139. (1468). Boje je ćlovćku jisti zeleno zelje i neposlojeno s mirom i s radostju i s veseljem i s glumu i sa smćhom. 140. Njeki laže za hitros(t) ali za glumu. Zborn. 5a. Nije šala ni gluma ni tašta ispraznos. M. Vetranić 1, 482. Svñ noć u igri i glumah projdose. P. Zoranić 40b. Šali šalom, glumi glumom, ne tić rukom. (D). Poslov. danić. 120. — *b) kasnije je znaćenje: nešto smijćšno što se ćini ili govori pred svjetom, namjerom da se na ono smija (u rječnicima s osobitijem znaćenem: komedija).* — *u Belínu rječniku* („comedia“ 201a), *u Voltigijevu* („commedia“ „lustspiel“, *u Stulićevu* („comœdia“). — *c) sijeri, u naše vrijeme u Šulekovu rječniku:* ‚gaulkelei; gaulkerlei‘.

GLUMAC, glumca, *m.* coprea, sannio; tibicen; histrio. — *Akc. se mijćna u voc. glumće, glumi, i u gen. pl. glumćća.* — *Postaje od glum ili od gluma nastavkom ѣць.* — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Vranćićevu* („histrio“, *u Mikalínu* („histrio, comicus“), *u Belínu* („tibicen“ 565a; „fistulator“ 782b), *u Bjelostjenćevu* (kod glumac), *u Stulićevu* („suonatore di piffero“, „auletes“), *u Vukovu* („schauspieler“, „histrio“ s dodatkom da se govori u Dubrovníku), *u Danićićevu* (glumъ, „scenicus“). — *Gljedje se nalazi u promijeneno nu u ispred c: glumce.* N. Naješković 1, 200; glunci. J. Palmotić 308. *a) čovjek koji (po svajem zanatu) govori i radi što smijćšno pred svjetom, namjerom da se svijet smije, ovo znaćenje vađa da je u ovom primjeru:* Poslahu moje glumce Radoja Vukosaćića z družbom na vaše svetce, neka nam se veseli. Mon. serb. 557. (xvi vijek). *u naše vrijeme u Šulekovu rječniku:* ‚possenreisser‘. — *b) svirać, osobito koji svira nu piru, u Dubrovníku od xvi vijeka.* A sad, glunci, vas molimo, spravte dipli da se sviri. M. Vetranić 1, 247. Uhitmo se poigrati, a ti, glumce, nu nam sviri. N. Naješković 1, 200. Sviri, glumce veselaće. M. Držić 59. Bez mene se ne more oženit nitko kako bez glumca. 403. Tebe su dozvali za glumca pastiri, ki ne imaš svirali, ni do se znaš sviri?! I. Gundulić 137. Poćni ti naj prije (sviriti), natjecat ki se hoć; ki od nas dobjie, na pir ćo glumac poć. 138. Jako glumac, jaće bubañ, a naj jaće nevjestu. (Z). Poslov. danić. 37. — *c) histrio, čovjek koji u teatru pred svjetom govori, pjera, igra itd. vađa da je ovo znaćenje u ovijem primjerima:* Bezobrazni glumci i mimi. J. Kavanin 172b. Kad ćini zanat nećasni i potišćen koga mu roditelj nije ćinio, kako na priliku biti glumcem to jest ćavom. Stat. polj. ark. 5, 317. (1725). Ant. Kadćić 438. — *d) onaj, koji se prikrade loznicu (gdje spavaju mladenci) do prozora i sluša tri prve večeri, zove se glumac ili prislušnik. u Lijovću. S. I. Pelivanović, javor. 1880. 690. — e) prezime. Ispod kule Glumca Osman-age. Nar. pjes. vuk. 3, 97. Glumac, prezime, u hrvatskoj krajini. V. Arsenijević. J. Bogdanović, u Dubrovníku od prije našega vremena. P. Budmani.*

1. GLUMAC, glumćca, *m.* *vidi* glumac. — *U Bjelostjenćevu rječniku* („histrio, ludio, ludius, jocular, comedus, scenicus“, *u Jambrešićevu* („istrio“, *u Voltigijevu* („commediante, gesticolatore“, „schauspieler“).

2. GLUMAC, *m. selo u Srbiji u okrugu užičkom.* K. Jovanović 157.

GLUMACITI, glumććim, *impf. raditi kao glumac.* — *U Voltigijevu rječniku:* ‚gesticolare, capriolare, gesticciare‘ ‚gaulker‘.

GLUMAN, glumna, *adj.* koji pripada glumi, *šaljiv.* — Od xv vijeka, a između rječnika u *Staličevu*: jocosus, jocularis. (Košić) ne bihu sklitivi, da glumna vijeda. M. Marulić 14. Ki su glumni ter vitreć luduju. B. Krmarčić 20. — *adv.* glumno. Jigre činiti ali glumno besiditi. P. Zoranić 18^b. Da nam se ne grusti ali pojmo ali glumno besidimo. 56^a.

GLUMAŃE, *n.* *vidi* sijeri, *uprav* verbalni *suptstuliv* *kao* *glugola* *glumati.* — U *Šalekovu rječniku*: ,gegankel'.

GLUMĀR, glumāra, *m. vidī* glumac. — U *Staličevu rječniku* (v. glumitelj), a u *naše vrijeme* u *Šalekovu*: ,gankler'.

GLUMĀRČE, glumārčeta, *n. dem.* glumar. — U *Šalekovu rječniku*: ,gaukelmännchen'.

GLUMĀRICA, *f.* u *Šalekovu rječniku*: a) *žensko čelade* *kao* *glumar,* ,ganklerin'. — b) *Rhinanthus L., űeka* *biłka, vidī* *zvonce, zvonac, űuškvavac* ,rachenblume' (Mimulus). — *načīheno* *po* *latīnsk* *imenu* *mimulus.*

GLUMĀRIJA, *f.* *osobina, radiu* *onoga* *što* *je* *glumar.* — U *Parčičevu rječniku*: ,cerretaneria'.

GLUMĀRITI, glumārīm, *impf.* *raditi* *kao* *glumar,* *biti* *glumar.* — U *Belīnu rječniku* (histrionem agere 204^a), u *Voltijjīnu* (fare il commediante ,den schauspieler machen'), u *Staličevu* (v. glumiti iz *Belīnu*).

GLUMĀRNICA, *f.* *šatra* *gdje* *se* *glumari.* — U *Šalekovu rječniku*: ,gaukelbude'.

GLUMĀRSKĀ, *adj.* koji pripada glumarima, koji je kao što biva u glumara. — U *Belīnu rječniku* (samo *adv.* glumārski ,comice 204^b) i u *Voltijjīnu* (comico ,komisch'), u *naše vrijeme* u *Šalekovu*: ,gaukelhaft'; glumarska torba ,gaukel-tasche'.

GLUMĀRSTVO, *n.* *osobina* *onoga* *što* *je* *glumar,* *djelo* *kajēm* *se* *glumari.* — U *Staličevu rječniku*: ,ars ludicra, mimorum vel histrionum ars'; u *naše vrijeme* u *Šalekovu*: ,gaukelkunst'.

GLUMATI SE, glumām se, *impf.* *postaje* *od* *glum* *ili* *od* *gluma.* a) u *Staličevu rječniku*: ,se exercere, alicui rei assuocere' (?) s *dodatkom* *da* *je* *uzeto* *iz* *brevijara.* — b) u *naše vrijeme*: *šaliti* *se?* *ragati* *se?* Glumati se, ital. burlare. J. Bošković.

GLUMCI, Glumācā, *m. pl.* *mjesto* *u* *Srbiji* *u* *okraju* *biogradskom.* Glasn. 19, 136. Livada u Glumcima. Sr. nov. 1861. 786.

GLUMČEV, *adj.* koji pripada glumcu. Izmanio Glumčevu (*vidi* glumac, e) Fatiju. Nar. pjes. vuk. 3, 101.

GLUMČIĆ, *m.* *prezime, isporodi* *glumac, e.* F. Jukić, zeml. 142. i s n mj. m: Glumčić. Schem. rag. 1876. 64.

GLUMČITI, glumčīm, *impf.* *raditi* *kao* *glumac.* U *postorici* *dubrovačkoj* *xviii* *vijeka,* *gdje* *znači* *scrivati, vidī* *glumac, b.* Bumli u surhu, glumei u bubau. (Z). Poslov. danić. 10. i s n mj. m: Ili ti ga bumliit' ili glumčit', nije ti ga tu. Z. 32.

GLUMETAN, glumetna, *adj.* *vidi* gluman. — Na *jednom* *mjestu* *xviii* *vijeka.* (Dijeli) glumetnomu dukat lincu, siromahu nijednu mincu. J. Kavaiin 114.

GLUMINA, *f.* *ime* *mjestima.* a) *selo* *u* *Bosni* *u* *okraju* *Donje* *Fuzle.* Statist. bosn. 161. b) *selo* *u* *Hercegovini* *u* *Popova* *połu.* Schem. ragus. 1876. 60. *zove* *se* *i* *Glumino, pl.* S. Novaković, obl. 41.

GLUMITEL, *m.* *vidi* glumac. — U *Staličevu rječniku*: ,histrion, mimus, circulator s dodatkom da je riječ rusku.

GLUMITELAN, glumitelna, *adj.* *vidi* gluman. — U *Staličevu rječniku*: v. gluman. — *nepouzdao.*

GLUMITI, glumīm, *impf.* *raditi* *kao* *glumac.* — Od xvī vijeka (*vidi* kod b)), a između rječnika u *Staličevu*: ,far da ciarlatano', ,histrionem agere'.

a. *aktivno.* a) *sa* *značenem* *sprijedu* *kazanim.* Strašan glum ki glumi. D. Baraković, vil. 313. Glumi glumac, ne liće rukam. (D). Poslov. danić. 24. Šali šalom, glumi glumoin, ne tić' rukom. (D). 120. u *Šalekovu rječniku*: ,possen reissen'. — b) *scrivati* (*vidi* glumac, b)). Ne može se i glumit' i bumliit'. (Z). Poslov. danić. 74. Pada ga i bumliit' i glumit'. (Z). 93. — c) *objesiti* *se* *i* *mućati,* *tvrdoglavu* *u* *sebi* *dupsti.* M. Pavlinović.

b. *sa* *se,* *refleksivno,* *šaliti* *se.* Ptolomej tu stoje, glume se reće: ,Carn Aleksandre, daj mi meu ženami ovimi carstvovati'. Aleks. jag. star. 3, 298.

GLUMĀĀNE, *n.* *djelo* *kajēm* *se* *glumi.* — U *Staličevu rječniku*: glumleñe jocus, jocatio, risus s *dodatkom* *da* *je* *riječ* *ruska;* glumleñe ,exercitatio, exercitium s *dodatkom* *da* *je* *uzeto* *iz* *brevijara.*

GLUMĀIV, *adj.* *vidi* gluman. — U *jednoga pisca* *xvi* *vijeka.* Da ne on glumĀivi i blagoviti, da tužni i jadovni svakomu vidit bih. P. Zoranić 2^a. U raskošu i glumĀivu govorenju sloju lipost prezrabortno hvaleći. 8^b.

GLUMPĀK, glumpāka, *m.* *vidi* glupak. — U *Bjelostjenčevu rječniku*: lud, ludjak, budalak, zablennit ,stupidus, bardus, stolidus' *itd., i* u *Staličevu* (iz *Bjelostjenčeva*): v. budala.

GLUMPAST, *adj.* *vidi* glupast. — U *Bjelostjenčevu rječniku*: ,stolidus, stupidus'; *adv.* glumpasto; i u *Staličevu.*

GLUMPAV, *adj.* *vidi* glumpast. — U *Bjelostjenčevu rječniku*: *samo* *adv.* glumpavo kod glumpasto.

GLUMPEŽ, *m.* u *Bjelostjenčevu rječniku* kod glumpak.

GLUMSKI, *adj.* *vidi* gluman. — U *Staličevu rječniku*: *samo* *adv.* glumski, v. glumno. — *nije* *dosta* *pouzđano.*

GLUNĆ-, *vidi* glumč-.

GLUNTA, *f.* *paška.* — *isporodi* *glonta.* — U *jednoga pisca* *našega* *vremena.* Glunte sjaju, u zjaju ĩubarde. Osvetni. 2, 111.

GLUP, glūpa, *adj.* stupidus, slabe, tupe pameti, lud. — *Ake* *kaki* *je* *u* *gen.* *taki* *je* *u* *ostalijem* *nominalnijem* *oblicima* *i* *u* *složenijem* *što* *zamjenjuju* *nominalne,* *osim* *nom. sing. m. i* *acc. kad* *je* *jednak* *s* *nominalivom;* u *složenijem* *je* *oblicima* *akcent* *onaki* *kaki* *je* *u* *nominalnom* *nom. sing. m.* — *Riječ* *je* *praslavenska,* *isporodi* *stslor.* glupa, rus. глупаи, češ. hloupý, pol. głupi. — U *nas* *se* *javlja* *od* *xviii* *vijeka* (*na*) *prije* *u* *pisca* *kojī* *apotrĳbvara* *riječī* *iz* *erkevnoga* *i* *iz* *raskoga* *jezika,* a u *naše vrijeme* *istina* *čuje* *se* *kod* *naroda,* *ali* *moćbiti* *samo* *gdjgdje* *u* *Lici;* *sa* *svęga* *to* *ga* *ne* *znam,* *jeli* *pravu* *narodnu* *riječ* *ili* *je* *u* *novije* *vrijeme* *uzeta* *iz* *erkevnoga* *ili* *iz* *raskoga* *jezika.* — *Nije* *ni* *u* *jednom* *rječniku.* Kakva je bedna stvar glupo sujevjerije! D. Obradović, sav. 10. Prodi se bezakona, o narode čori i glupi. S. ĩubiša, prip. 244. Pak ih nāća

lakovijerne krijepi, glupa hrabrost, jer od zla ne strepi. Osvetn. 4, 55. „Glup kao meded: u naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović. i u Šulekovu rječniku: „dumm“. — *Komp.*: glüpfj. Koliko je više jedan čovek glupji. D. Obradović, sav. 63. — *Adv.* glüpo. Glupo misliti. P. Bolić, vinođj. 2, 326.

GLUPAČINA, *m. augm.* glupak. — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

GLŪPĀK, glupāka, *m. glup* čorjek. — *U pisaca našega vremena.* Zvekani, glupaci, prostaci. M. Đ. Miličević, zim. već. 248. i u Šulekovu rječniku: „dumbbart“. i u Lici. J. Bogdanović.

GLŪPAN, *m. vidi* glupak. — *U Šulekovu rječniku:* „pinsel“. — *U jednoga pisca našega vremena kao ime nekoj bubici.* Glupan, Xyloteris Er. J. K. Šloser, faun. kor. 509. 517.

GLŪPAST, *adj. vidi* glup. J. Grupković.

GLUPÁŠTVO, *n. osobina onoga koji je glupak.* — *U jednoga pisca našega vremena.* On vješto počne navraćati glupaštvo puka na svoju korist. S. Ćubiša, prip. 92.

GLŪPCĪT, *adj. augm.* glup. — *U Šulekovu rječniku:* glup glupcit „erdumm“.

GLŪPLETI, glŪpim, *impf.* postajati glup. — *U Šulekovu rječniku:* „dumm“.

GLŪPOŃA, *m. vidi* glupak. — *U jednoga pisca našega vremena.* Taj glupoňa kako je mogo i misliti da će taj postati? S. Tekelija, letop. mat. sr. 120, 18.

GLŪPOST, *f. osobina onoga koji je glup, vidi* ludost. — *Od xviii vijeka, u između rječnika u Stuličevu (s dodatkom da je uzeto iz bukvara).* Ostali bi do danas u prvoj gluposti. D. Obradović, živ. 13. S Muhamedom i glupost u glavu. P. Petrović, gor. vijen. 38. i u Šulekovu rječniku: „dummheit“.

GLUSINAC, Glusince, *m. seoce u Bosni ne daleko od Rogatice.* Od Rogatice u Glusinc ima 5 (sahata), od Glusince do Hana pod Romanijom 2. Glasn. 21, 300. Severozapadno odavde (od Rogatice) na niskom brežulju od glasičkog slemena prema ravnica ima nekoliko kuća — Glusinc. 301.

GLUŠAC, glūšca, *m. vidi* gluhac. — *Akc. se mijenja u gen. pl. glūšcā.* — *Postaje od gluh nastavkom ъъ pred kajjem se h mijenja na š.* — *Od xiv vijeka (vidi kod b), u između rječnika u Vrančićevu (surdaster), u Belinu (surdus 689a), u Bjelostjenčevu (kajkavski glušec, v. gluhak), u Stuličevu (L. vir surdus². 2. avena fatna²).*

a. *gluh čorjek.* Pripovida se kako jednoga glušca i nina izliči. Postila. i4b. Zamijerna djela njegova u čuvenju od glušaca. A. Gučetić, roz. jez. 5. Što zlamenuje ovi glušac i nijemac. M. Divković, bes. 715b. I glušac čujava kad mu se dava. (D). Poslov. danič. 28. A ja kakono glušac ne čujah i kakono nimac ne otvorili usta moja. L. Terzić 92. Uši glušcima otvorice se. S. Rosa 7b. Glušci, jednorušci, beznošci. Ant. Kadčić 25.

b. *kao muški nudimak ili prezime.* Hranško Glušec. Deč. hris. 58. Martina Glušca. Mon. croat. 47. (1405). U smrt gospodina Savka Mišetića Glušca. D. Zlatarić 96a.

c. *ime nekijem pticama.* a) Columba palumbus L., vrsta goluba. Glušac, Columba palumbus. Slovinac. 1880. 31b. Glušac, grinač, želudar, tutintin, Columba palumbus. D. Trsteňak. — b) Sarac glušac, Lanius excubitor. D. Kolombatović, progr. spal. 1880. 12.

d. Avena fatua L., *ovsika.* — *U Stuličevu rječniku, u u naše vrijeme u Šulekovu:* „gauchhafer“. e. *selo u Bosni u okrugu Dođe Tuzle.* Statist. bosn. 158.

GLUŠAČKĪ, *adj. koji pripada mjestu Glušcima.* S. Novaković. Gluščka (opština). K. Jovanović 178.

GLUŠAK, *m.* Juniperus sabina L., *gluhi smriječ, somina.* Glušak (glučac), češ. hlušice (= Prunus damascena), savina (Danilo), Juniperus sabina L. (Visiani). B. Šulek, im. 92.

GLUŠALO, *m. u Stuličevu rječniku:* v. zaglušalo.

GLUŠAN, glušna, *adj. gluh.* — *Od xviii vijeka.* U nedilju glušuu. A. Kanižlić, bogoljubn. 233. U petu korizmenu ilti glušnu nedilju. 289. Glušna doba, gluho doba. M. Pavlinović. Ja povrgoh zelene dubrave, ter u ove glušne padoh klance. Osvetn. 1, 5.

GLUŠAST, *adj. vidi* gluhast. — *U jednoga pisca xvii vijeka.* Ni veće šajimo glušastim moljenja. I. T. Mrnavić, osm. 125.

GLUŠATI, glušam, *impf. u Stuličevu rječniku:* v. glušiti. — *nepouzđano.* — *U naše vrijeme kod ugarskih Hrvata kao da znači što i gluhnuti.* Glušale su place, vse se 'e strešivalo. Jačke. 202.

GLUŠCA, *f. selo u Hercegovini u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 26.

GLUŠCI, Glūšcā, *m. pl. ime mjestina u Srbiji.* a) *selo u okrugu šabačkom.* K. Jovanović 178. — b) *zaselak u okrugu užičkom.* 152. — c) *zemlja pod livadama u okrugu biogradskom.* Livada u Glušcima. Sr. nov. 1865. 248.

GLUŠČEVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme u Srbiji.* Ć. Stojanović.

GLUŠČIĆ-BRIJEG, *m. seoce u Hrvatskoj blizu Noršić-selu.* Schem. zagr. 1875. 199.

GLUŠEVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Petar Glušević. Rat. 260.

1. GLUŠICA, *f. žensko prema glušac.* — *Akc. se mijenja u gen. pl. glūšicā.* — *Od xviii vijeka.* a. *gluho žensko čelade.* — *U Belinu rječniku 689a i u Stuličevu (mulier surda).*

b. *smokva glušica, ime nekijem biljkama.* a) *divlja smokva.* — *između rječnika u Belinu (ficus sciapito² marisca² 313b).* Smokva-glušica divja, caprifico, fico selvaggio (Skurla), Ficus carica silvestris L. B. Šulek, im. 365. Glušica, (u trebiškoj nahiji) smokva divjaka, raste obično krajem rijeke. N. Dučić. — *isporedi* gluhača. — b) *Agave americana L., isporodi* smokva indijanska. — *u naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani. Smokva-glušica, Agave americana L. Čas. čas. muz. 1852. 2, 61. B. Šulek, im. 365.

c. *glušice ili inglizice zovu* Crnogorci puške ostraguše Martinijeve sisteme, jer se ne čuju daleko. Sr. zora. 1879. 4, 64.

2. GLUŠICA, *m. prezime.* — *U Lici.* J. Bogdanović.

GLUŠILO, *n. vidi* gluhoća. — *Od xviii vijeka u Dubrovniku, u između rječnika u Stuličevu.* I od glušila i od nijemstva ozdravio ga je. S. Rosa 97b. Duhovno glušilo. I. M. Mattei 195. „Sve mi je nekakvo glušilo u usima danas: u naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.

GLUŠINA, *f. vidi* 1. gluha. Glušina, Vicia cracca L. (Pančić), v. gluha. B. Šulek, im. 92.

GLUŠIŃA, *f. selo u hrvatskoj krajini u okrugu ogulinsko-slušskom.* Razdijelj. kr. 10.

GLUŠITI, glūšim, *impf.* činiti da ko bude gluh, *impf.* zaglušiti. — *Ake.* kuki je u *praes.* taki je u *impf.* glūšāh, u *aor.* 2 i 3 *sing.* glūši, u *part. praet. pass.* glūšen; u *ostalijem* je oblicima onaki kuki je u *inf.* — U naše vrijeme, a između rječnika u Voltigijinu (assordare, stordire, sturbare, betäuben) i u Stulićeu (exsurdare).

a. *prelazno*, sa značenjem kazanijem *sprijeda*.
a) *aktivno*. Neka kuka, neka selo gluši do Durdeva dana. Osvetn. 1, 70. Tko će bubat, nek svatove gluši? 2, 129.

b) *sa se*, *refleksivno*, *pokezivati se kao gluh*, *ne htjeti slušati*. *av)* s *dativom*. u naše vrijeme u Dubrovaniku. „Slušaj me, nemoj mi se glušiti“. P. Budnani. — *bb)* s *prijedlogom od*. u Šulekoru rječniku: glušiti se od koga „gegen die bitten eines andern taub sein“ (kod „taub“).

b. *neprelazno*, *kao* gluhnuti. Kad si mili surla, vse selo mu gluši. Jačke. 19. Gluši zemlja s hilađa glasova. Osvetn. 4, v. Sasu vatra u maglu krvavu, nek se puši i poľana gluši. 7, 59.

GLUŠNICA, *f.* *vidi* gluha nedjeľa kod gluh, *f.* — *Ake.* se mijena u *gen. pl.* glūšnīca. — xviii *vijeka* u *jednoga pisca Slavonca*, i u *Vukovu rječniku* s *dodatkom da se govori u Slavoniji*. U petu nedļu korizmenu iiliti glušnicu. A. Kanžlić, bogoljubu. 287.

GLUŠTI, *adj.* ili *part. praes.* u *rukopisu* xvi *vijeka*, *nejasna riječ*, *može biti da je skraćeno* glagolustijem. Posla k ņemu gospoda Arnisimija gluštijem slovom: „Slatko pošli slatko slovo ka Tomi . . .“ Zborn. 30b. Nov. pril. jag. star. 5, 102.

GLUV-, *vidi* gluh-.

GLJARA, *f.* *vidi* gera. Gľara (u *Boci kotorskoj*), salmarida, Smaris communis. Čas. čes. muz. 1854. 185.

GLJEB (Gľjeb?), *m.* *ime muško*. — *Prije našega vremena*. Gľeb. S. Novaković, pom. 56.

GLJEDATI, *vidi* gledati.

GLJEV, *m.* *selo u Dalmaciji u kotaru sušskom*. Repert. dalm. 1872. 28.

GLJEZNO, *n.* *vidi* gľežan. — U *jednoga pisca* xviii *vijeka*. Ovi čakširi ne imadu proč gľezno. P. Filipović 30. Noga bo se zove od gľezna doli. 33. — i u *naše vrijeme u Dalmaciji*. M. Pavlinović.

GLJEŽAN, gľežna, *m.* *vidi* gľežan. — U *Vrančićeu rječniku*: „glyexany“, talus‘.

GLJEŽNO, *n.* *vidi* gľežan. — U *Voltigijinu rječniku* (jamačno *grješkom* gľežno).

GLIST-, *vidi* gľist-.

1. GLJIVA, *f.* *fungus*, *opće ime za cijeli red* biljaka bez *korijenā*, *stabla*, *cvijeca*, *voća*, *lišća*, *zelenila*, i *za ņeki osobiti rod*, Agaricus L. — *vidi* pečurka. — *Riječ* je *prastavenska*, *ispoređi rus.* гљива (*ersta* *kraške*), *čes.* hľiva, hľiva. — U našem se jeziku javľa od xv *vijeka*, a između rječnika u *Mikašinu* (gľjiva, pečurka, grľak, fungus, holotus), u *Belnu* (fungus 323a; boletus 591b), u *Bjelostjenćeu* (gľjiva, fungus), u *Jambresićeu* (gľjiva, fungus), u *Voltigijinu*, u *Stulićeu*, u *Vukovu*. — S 1 *mj.* dolazi u *Bjelostjenćeu* i u *Jambresićeu rječniku*, i u *jednoga pisca čakurca* xviii *vijeka*. Nisu dobre jisti gľive zašto rade za *živice*. P. Vitezović, evit. 137. — Ašte kto ndavita se izjedl gľive mnogo. Starovječ. jek. jag. star. 10, 110. V gľjivah je ga otrovala. P. Vitezović, kron. 32. Da izlegu gľjive mlade (*trule klade*), u kojim bi kripost bila. V. Došen 208b. Vrgaņi kapati, mľići, gľjive, smrćci, pečurke. M. Katanić 42. Gľjiva, slov. gľjiva, rus.

гљива (= Pyrus communis), čes. hľiva (= Lycoperdon), Agaricus L. Gľjiva borova (Sabľar). G. brestova (Sabľar). G. bukova, Pleurotus ostreatus Jacq. (Janda). G. crľena, röthling, rotschwamm (Sabľar, Goľak), Cantharellus cibarius Fr. G. črešňova (Sabľar, Goľak). G. divja (Sabľar). G. gorska (Sabľar). G. grabova ili grabrova (Sabľar). G. jelova, tammenschwamm (Sabľar). G. kraľevska, fungus regius (Bjelostjenac), Amanita caesarea Scop. G. krvava, röthling (Sabľar, Goľak), v. g. crľena. G. laka (Sabľar). G. mekačka (Sabľar). G. zemaľska, Clavaria botrytis Pers. (Sabľar, Goľak). G. zmijska, Morchella esculenta L. (Sabľar). G. žuta, vrst žute gľive rastuće oko tijelova na vrbi, šľivi, trešņi (u Zagorju). B. Šulek, im. 88—89.

2. GLJIVA, *vidi* 2. gľjiva.

GLJIVAN, gľjivna, *adj.* *koji pripada gľjiri, gľjivama, koji je poput gľive*. — U *Jambresićeu rječniku* (gľivni, gľivov, fungusus). u *naše vrijeme u Šulekovu*: „schwammig“.

GLJIVĀR, *m.*

a. *čovjek koji kľp̆i i prodaje gľive*. — u *naše vrijeme u Lieč.* J. Bogdanović. i u *Šulekoru rječniku*: „schwammsammler“.

b. *ņeka riba u rijeci Topćuleru*. Glasnik. 19, 243.

c. *ime ņekijem bubica*. u *jednoga pisca našega vremena*. Mycetophagus Hellw. J. K. Šloser, faun. kor. 1, 317.

GLJIVARICA, *f.* *žensko čelude što kľp̆i i prodaje gľive, vidj* gľivar, *a*. — U *Šulekoru rječniku*: „schwammsammlerin“.

GLJIVARKA, *f.* *ime ņekoj bubici*. — U *jednoga pisca našega vremena*. Mycetoporus Leach. J. K. Šloser, faun. kor. 1, 122.

GLJIVAST, *adj.* *fungosus, koji je poput gľive*. — U *Jambresićeu rječniku* (gľivast, fungusus) i u *Stulićeu* (fungosus).

GLJIVAV, *adj.* *vidi* gľivast. — *Samo u Stulićeu rječniku*: „fungosus“.

GLJIVĀTINA, *f.* *augm.* gľjiva. — *ispoređi* gľjivurina. — U *Vukovu rječniku*.

GLJIVICA, *f.* *dem.* gľjiva, *dolazi kao ime ņekijem biľkama*. Gľjivica, Scrophularia L. (Alschinger), v. gľjivnaća. Gľjivica zemaľska, vrst gľjive (po *starijem rukopisu*). B. Šulek, im. 90.

GLJIVIN, *adj.* *vidi* gľjivan. — U *Jambresićeu rječniku* (gľjivina rahlost, fungusitas).

GLJIVNINA, *f.* *tear iz koje se sastoje gľive*. — U *Šulekovu rječniku*: „schwammstoff“.

GLJIVNAĆA, *f.* a) *ņeka biľka*. Gľjivnaća (gľjivaća u *stvom rukopisu*), scrophularia (u *postarijem rukopisu*), Scrophularia L., v. gľjivica. B. Šulek, im. 90. — b) *u jednoga pisca našega vremena ime ņekoj bubici*. Calyptomerus Redt. J. K. Šloser, faun. kor. 1, 239.

GLJIVņAK, *m.* *ime ņekoj bubici*. — U *jednoga pisca našega vremena*. Hydnobius Schmidt. J. K. Šloser, faun. kor. 1, 239.

GLJIVOMAR, *m.* *ime ņekoj bubici*. — U *jednoga pisca našega vremena*. Bolitochara Mannerh. J. K. Šloser, faun. kor. 1, 121.

GLJIVOSLOVJE, *n.* *nauka o gľjivama*. — U *Šulekovu rječniku*: gľjivoslovje „mykologie“.

GLJIVOTOČ, *m.* *ņeka bubica što žiri u gľjivama i ije ih*. — U *Šulekovu rječniku*: „schwammmilbe“ (Acarus fungorum).

GLJIVOV, *adj.* *vidi* gľjivan. — U *Jambresićeu rječniku* (kod gľivni).

GLJIVŪRINA, *f.* *augm.* gľjiva. — *ispoređi* gľjivetina. — U *Vukovu rječniku*.

GLIŽNAČA, *f.* vidi gljivnača. Gljivnača, češ. hlizni kořen, hliznik (= Scabiosa), hlizovnik; scrofolaria (u starijem rukopisu), Scrophularia L. v. gljivnača. B. Sulek, im. 90.

GLJUKA, *f.* kao kljupko, smotak od zamršenijeh niti ili dlaka. — U jednoga pisca našega vremena. Da ja sâm razmrsim ovu zapletenu gljuku. S. Jubiša, priē. 32. Pod kapom nastože hru kosmurina, spletene u gljuku od kučina i mrtvijeh vlasī. 127.

GMACNUTI, gmacnem, *pf.* oporaviti se. 'Gmacnuo malo imañem' reče se za siromašna čovjeka kad mu pođe na bolje. V. Ilić iz Srbije.

GMAJNA, *f.* ono što pripada općini (zemlje, pase itd.), nem. gemeine, općina. — isporēdi gmaña. — Od xviii vijeka po nekijem sjevernijem krajevima. Gmajne su sve zaprete, i vode je zapro da ne lovimo rib. Starine. 12. 36. (1712). Gmajna .gemeindegund, gemeindehutweide'. .Otišlo blago danas u gmajnu pasti'. 'Moje blago vavijek po gmajni pase, nikom nikad ne čini štete'. u Lici. J. Bogdanović. — I selo u Hrvatskoj u podžupniji krapinsko-topličkoj. Pregled. 55.

GMAŃA, *f.* općina: ono što pripada općini, vidi gmajna. — U Bjelostjenčevu rječniku: gmaña, općina, lućvo, puk .respublica. politia, status civitatis, urbiš. 2. munia communitatis, monumenta communia, ut communes sylvae, terrae etc.'

GMARITI, gmarim, *impf.* biti, tući. — U sjevernijeh čakaraca u hrvatskom primorju. Počmo opet po sv. Petru gmarit. Nar. prip. mikul. 140.

GMAZ, *m.* (zool.) reptile, živinče što gmaže (gušteri, zmije, kornjače). — isporēdi gmizavac. — Od osnoze gmurz (vidi kod gamizati). — U Šulekovu rječniku: gmazovi .reptilien'; kriechende thiere' kod .kriechend'.

GMAZJETI, gmazim, *impf.* vidi gamziti i gamizati. — U jednoga pisca xviii vijeka, u između rječnika u Bjelostjenčevu: gmazim, gmazeti, gamzim .scateo, emano. 2. v. puzim (u kojem imu i drugo značenje: teći, izvirati). Jer što hodi i što gmazi. V. Došen 104^a.

GMAZOJ, *m.* ime muško. — xv vijeka. Gmazoj sin Stipanov. Mon. croat. 58. (1433).

GMEČALKA, *f.* mužalo. u Nišn. Đ. Daničić.

GMEZAV, *adj.* u narodnoj priporijeci bosanskoj kao da znači: zav. Nu on ne znajući za gmezavo žensko srce, kaže po svojoj mesreči ženi svojoj za snagu svoje uzde, koja, budući ga je mrzila, odlučī da će mu nauditi. Nar. prip. bos. 1. 105. — u Šulekovu je rječniku s drugijem značenjem: lijen .faul, träg'.

GMEŽDĚNIK, gmeždenika, *m.* u Vukovu rječniku: vide papula.

GMĚŽDITI, gmĚždīm, *impf.* vidi gñečiti. — Akc. kaki je u praes. taki je u *impf.* gmĚždāl, u aor. 2 i 3 *sing.* gmĚždi, u *part. praet. pass.* gmĚžden. — U Vukovu rječniku: u. p. grah, vide gñečiti.

GMĚŽDĚNE, *n.* dijelo kojijem se gmeždi. — U Vukovu rječniku.

GMICE, *n.* (ili *f.* pl.?) selo u Bosni u okrugu travničkom. Statist. bosn. 208. — isporēdi Gmići.

GMIĆI, *m.* pl. selo u Bosni u okrugu travničkom. Statist. bosn. 186. — isporēdi Gmiće. — Pomine se od xv vijeka: 'Gmićī', selo koje je 1446 kralj bosanski Tomaš Ostojić dao sinovima vojvode Ivaniša Dragišića: 'Gmićī' (Mon. serb. 440). Đ. Daničić, rječ. 1, 248. — ne znim

jeli isto mjesto što se pomije u vijeka: Radoš od Gmić. Starine. 13. 207. (1185).

GMIJA, *m.* ime muško. — xviii vijeka. Gmija mehanģija. Glasn. 19. 12. (1734).

GMILEŃE, *n.* dijelo kojijem se gmili. — U Vukovu rječniku.

GMILETI, gmilim, *impf.* vidi hmilēti. — U Vukovu rječniku.

GMIO, gmila, *adj.* vidi gñio. 'U veće vila. a u jutru gmila'. B. Mušicki.

GMISTI, vidi gmizati. — Samo infinitiv na jednom mjestu xviii vijeka. Źabe hoće po ĩnu gmisti. A. J. Knezović, verš. 8.

GMITAR, Gmitra, *m.* vidi Dmitar. — U naše vrijeme. Gmitar Obrenović. Gmitar Vesić. Rat. 407.

GMITRA, *f.* Pelecus cultratus Agas. .ieka riba, isporēdi sabljarka, kosač. J. Pančić, rib. 91.

1. GMIZA, *f.* biće od iste osnove od koje je i gmizati. — U naše vrijeme. a) u Vukovu rječniku: naj više se govori pl. gmize, i znači male dindube .die glasperlen', margaritae vitreae'. — b) situu saćma. S. Novaković, s orijem značenem stoji i u Staličevu rječniku: .globuli plumbae, quibus utuntur venatores'.

2. GMIZA, *f.* ženski nadimak. — U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori.

GMIZANE, *n.* dijelo kojijem se gmize. — U Vukovu rječniku.

GMIZATI, gmizēm, *impf.* vidi gamizati. — Akc. se ne mijēna (aor. 2 i 3 *sing.* gmizā). — Od xv vijeka, a između rječnika u Staličevu: 1. .serpere, reptare'. 2. .scatere' (vidi kod gma-zjeti), i u Vukovu. On kako jeguļa simo tamo gmiza. M. Marulić 255. Gmizu babe već sgrčene. V. Došen 163^a. Da gmizem i gamizem. G. Peštalić 162. Dvaa pužu a dva gmizu. Nar. pjes. vuk. 1. 511. Niti gmizu guje i jakrepi. 2. 70.

GMIZAVAC, gmizavca, *m.* (zool.) vidi gmaz. — U Parčićevu rječniku: gmizavac .reptili'.

GMIZAVICA, *f.* Serpula arenaria, vrsta crva. — U Šulekovu rječniku: .oehsendarn'.

GMIZITI, gmizim, *impf.* vidi gamizati. — Akc. se mijēna u aor. 2 i 3 *sing.* gmizi. — U Vukovu rječniku.

GMIZNUTI, gmiznēm, *pf.* maknuti se jedan put kao gmizući. — U naše vrijeme. Al' čo gmiznut al' pomaci brkom. Pjev. eru. 91^a. Gmiznuti, maknuti: ni da gmizne nogama'. u Biljeloj Palanci. Đ. Daničić.

GMIZOVIĆ, *m.* prezime u naše vrijeme. I. Stojanović. Šem. serb. 1882. 203.

GNAKČIĆ, *m.* prezime. — U naše vrijeme. Ilija Gnakčić. Rat. 44.

GNAN, *m.* ime muško. — Prije našega vremena pisano ГНАНЬ. S. Novaković, pom. 56.

GNANAVAC, *n.* ime mjesto. — Prije našega vremena. Gnanavac. S. Novaković, pom. 130.

GNANE, *n.* dijelo kojijem se žene.

GNAT, *m.* vidi gñat.

GNATI, žñnēm (rñnēm, gñām), *impf.* vidi gniti. — Rječje je praslavenska, isporēdi stslor. gnati, žena, ras. гнать, жену, češ. hnāti, ženu, pol. gnać, zonc. — Korijen je indoevropski gñeu, gñu, isporēdi lit. genu, giuti, suskr. han, ghna. abijati, grč. Γηγγορ, abih, staroir. benim, ularam. ranaram. — Imeđu rječnika u Staličevu: gnati, gonim .persequi, insectari, vexare'; u Vukovu:

gnati, ženem (gnam), vide gomiti: Otle gnaše na tragove Turke; u *Daničićeva*: gnati, ženu persequi.

a. *osnova je za sadašnje vrijeme u praslavensko doba gen, a pred e g mijenja se na ž: žen. a) po tome je naj stariji u i u naše vrijeme naj običniji oblik za prezental: ženem, ženš itd.; za impf. ženi; za ger. praes. ženūči. radi primjera vidi ženem (i radi imperfekta). — b) po zapadnijem krajevima u oblicima kod a) ž mijenja se na r (isporedi kod moči): ženem itd. radi primjera i istorije ovoga oblika vidi renem. — c) po izdenem, praes. glagola izgnati, neki pisci imaju za sadašnje vrijeme osnovu žen. vidi kod ženem. — d) kod nekih pisaca u sadašnjem je vremenu osnovu ger. praes. gnom, impf. gni, ali to samo kad je glagol složen s prijedlogima. vidi kod izagnati, odagnati. — e) uz to (oblike kod d)) neki pisci mijenjaju i g na r prema praes. renem, te im je osnova za sadašnje vrijeme rn (isporedi b, h)). vidi kod izagnati, odagnati. — f) u naše doba može se i za sadašnje vrijeme uzeti osnova prošloga vremena gna: praes. gnām, gnāš, gnā, gnāmo, gnāte, gnājū; impf. gnāj; ger. praes. gnājūči. vidi u *Vukovu rječniku*, i ovaj je oblik običniji kad je gnati složeno s prijedlogom.*

b. *osnova je prošloga vremena gna. a) po tome su obični oblici: uor. gnāh, gnā, gnāsmo itd.; ger. praet. gnāv, gnāvši; part. praet. act. gnāo, gnāla; part. praet. pass. gnān, gnāt. od iste osnove postaje i impf. gnāh, gnāše itd. Da su dužni ti(rati i) gnat-i-hs. Mon. serb. 347. (1427). Tako su ga gnali do Rajne. S. Tekelija. letop. mat. sr. 120. 38. Pa i milu promašio majku, gdje mu gnaše u popasak jašice. Osvetn. 2, 2. — b) kad je gnati složeno s prijedlogom, neki pisci u osnovu gna mijenjaju g na r prema praes. renem (isporedi a, c)), te im je osnova rna. vidi kod dognati, izagnati, odagnati. — c) radi zlo nači-đene osnove renu (renuti, renuti itd.) vidi kod renem i kod složenijeh glagola.*

GNĚĆ-, vidi gñeć-.

GNĚSTI, vidi gñesti.

GNĚT-, vidi gñet-.

GNIDA, vidi gñida.

GNJEV, vidi gñev.

GNJĚZDATI SE, gnijezdam se, impf. vidi gnijezditi, a, b). — Na jednom mjestu xvii vijeka (po zapadnom govoru gniz-). Sridu gran zelenih ptice se gnizdaju. I. T. Mrnavić, osm. 167.

GNJĚZDITI, gnijezdim, impf. načiniše kome (objektu) gnijezdo, namještati (ga) u ņ. — *Akc. kuki je u praes. taki je u impf. gnijezdāh, u uor. 2 i 3 sing. gnijezdi, u part. praet. pass. gnijezđen. — -ije- stoji po južnom govoru te po istočnom glagol glasi gnēzditi, gnēzdīm (u *Vukovu rječniku*), po zapadnom gnizditi, gnizdīm, ili (u *Vukovu rječniku*) gnizditi, gnizdīm; neki pišu i po južnom govoru gnēzditi, ali nije uardno. vidi gnijezdo. — Može biti praslavenska riječ, isporodi stslor. gnēzditi, rus. гнѣздити, češ. huzditi, polj. gnioździć. kod nas se jarča od xvii vijeka, a između rječnika u *Belinu* (gnijezditi se in nido consistere 510b), u *Bjelostjencu* (kad gnēzdo: gnēzdo napravljam, 4. j. gnēzdim se nidifico, nidulor, nidum facio, fungo, construo), u *Volligijinu* (gnēzditi nidificare, fare nido, nesten); gnēzditi se annidarsi, stanzionare, dimorare; sich niederlassen, ansiedeln), u *Staličeru* (nidificare, nidum struere); gnijezditi se in nido consistere, cubare), u *Vukovu* (gnijezditi, gnēzditi, gnizditi, n. p. kokoš der hente ein*

nest machen, nidum facio, impono nido); gnijezditi se nisten, nidulor: gnijezdi se kokoš).

a. *prelazno.*

a) *aktivno, sa značicem sprijedu kazanijem (vidi u *Vukovu rječniku*), u jedinom primjeru staji u prenesenom smislu: Može se (Zadar) zvati blažen i čestit u svemu kripisnih radi žen ke evatu u nemu, u gnizdu svojemu lipotu tač gnizde. Đ. Baraković, vil. 121.*

b) *sa se: gnijezditi se, refleksivno, graditi gnijezdo i namještati se u ono. aa) u pravom smislu. Gdi se morske ribe gnizde. Đ. Baraković, vil. 3. Rebei se isti gnizde. A. Vitajić, ist. 351a. Golubica koja se gnijezdi u kraju. Đ. Daničić, jer. 48, 28. — bb) u prenesenom smislu, uopće namještati se, nastanirati se, prebivati, stajati. Ki iz pakla izdoše dvorbu činit strašnoj srdi koja sve što veće može u nima se gnijezdi i tvrdi. J. Palmotić 410. Ah sada poznajem da se gnijezdi u sreću moemu ova nakaz paklena. I. A. Nenadić, nauk. 213. Razgleda blage misli i tihe koje se gnijezdahu u srcu ljubivoga spasitelja. I. M. Mattei 35.*

b. *neprelazno, značenje je kao kod gnijezditi se, vidi a, b). (Lastorica) u kući mu gnizdi. M. Kuthaćević 33. u prenesenom smislu. Druga krjepos bogoslovna u ufanju krjepkom stoji, posred srea gnijezdi skrovna i ubozima prem dostoji. J. Kavauiu 337b.*

GNJĚZDO, n. nidus, prebivalište što sagradi ptice (u i neke druge životinje, u kojem nose i griju jaja. — *Akc. je u uor. gnijezdo, gnijezda. — -ije- stoji po južnom govoru prema negdašnjemu ņ: po zapadnom govoru glasi gnēzdo, po južnome i gnizdo: gnizdo. M. Marulić 51. Zborn. 134^b. P. Hektorović 25. D. Rašina 101^a. P. Posilović, cvijet. 67. S. Margitić, fal. 65^a. F. Lastrić, ned. 128. A. J. Knežović 222. And. Kačić, razg. 197^b, 201^b, 206^a, 223^b. Nar. posl. vuk. 125; gnizda. Đ. Baraković, jar. 4. M. Radnić 16^b; gnizdu. I. Terzić 125; gnizdom. And. Kačić, kor. 273; ali još češće gnizdo (između zabilježjenih primjera s u može biti da neke treba čitati s ņ; tako n. p. ima samo jedan put u *Lastrića* gnizdo, a u *Barakovića* gnizda, a na svijem ostalijem mjestima oba pišu s ņ); taj oblik ima i u srijemskom govoru (u *Vukovu rječniku*), premda ovaj govor pripada k istočnome (gnizda. *Transit*. 46. ne zna se treba li čitati s ņ ili s ņ). i po južnome govoru ima oblik s ņ: gnijezdo, ali je pouzdan samo u dva primjera: gnijezdo. M. Divković, bes. 310^b; gnijezda. nauk. 20^a; u drugijem primjerima (I. Gundulić 29. 427. M. Radnić 411^b. J. Kavauiu 14^b. *Osvetn.* 1, 3. 13. 2. 34. 3. 123) nije pouzdan ili za to što su zlo prepisani ili naštampani, ili što sami pisci nijesu dosta vješti južnom govoru. i oblik gnēzdo (na dva mjesta: gnēzda. *Nar. pjes.* vuk. 292. 385) nije dosta pouzdan. čudnovat je oblik gnazdo u *ugarskih Hrvata*: gnazdo. Jačko, 77; gnazdu. 225. — Riječ je praslavenska, isporodi stslor. gnēzdo, rus. гнѣздо, češ. huzdo, polj. gniazdo. *Indocropska* je osnova nido, isporodi litav. lizdas, suskr. nuda, jermenski nist (mjesto), lat. nidus, staroir. net. stricem. nest; nejasno je u slavenskoj osnovi g i č.*

I. *svijem je rječnicima: u *Vrančićevu* (gnizdo, nidus), u *Mikašinu* (gnizdo), u *Belinu* 510^b, u *Bjelostjencu* (gnēzdo), u *Jambrešićevu* (gnēzdo), u *Volligijinu* (gnēzdo), u *Staličeru* (gnijezdo i gnizdo), u *Vukovu* (gnijezdo, gnēzdo, gnizdo, i po srijemskom govoru gnizdo), u *Daničićevu* (gnēzdo).*

a. *u pravom smislu. a) u ptica. Eda ptica obrča sebe braminu i gradica sebe gnēzdo? Mon.*

serb. 65. (1302). Ptice nebeske imaju gnizda. Transit. 16. Ptice imaju gnijezda. M. Divković, nauk. 20^a. Pače znaj se ovijem putom u orlovo gnijezdo umjesti. I. Gundulić 306. Onoga poznade za pravoga ptica svoga i ostavi u gnizdu. F. Lastrić, ned. 41. Iz gnizda sokolova uzdižu se sokolovi. V. Došen 36^a. Zaspao pod gnizdom lastavičijim. And. Kačić, kor. 273. Kakvo gnizdo takva tica, kakav otac takva dica. Nar. posl. vuk. 125. Divlji golub tiho guče, na gnizdu sidi. Jačke. 225. — *metaforički*. (*Duša moja*) u ovome gnizdu biti će obrađena od lovca paklenoga. L. Terzić 125. Trebini grade gnizdo sokolovo svijeno je u Ercegovini. And. Kačić, razg. 206^a. Otići ću na Bosnu ponosnu, podići ću gnijezdo sokolovo. Nar. pjes. vuk. 3. 263. — *b*) u *drugijeh životinja*. Mravi gnizdo gdi načine (*vidi c. a*). V. Došen 206^b. A Turci su gnijezda gujiñega (*u prenesenom smislu, vidi b*). Nar. pjes. vuk. 2. 512. Miši savili gnijezdo (*vidi c. e*). M. Pavlinović, rad. 43. Jesi l' vido, care gospodare, kad tko krene sršlenovo gnijezdo? Osvetu. 1. 13.

b, u *prenesnom smislu. a*) *o mjestu gdje se ljudi rađaju i žive*. O Splitu čestiti, ku si sriću imil, da s' vasda gnizdo ti razumnim ljudem bil! P. Hektorović 25. Ako uzvišen budeš kako orao, i ako bi stavio meu zvjezdami gnijezdo tvoje. M. Divković, bes. 310^b. Moga gnizda jazikom. Đ. Baraković, jar. 4. Da ne ostane veće traga od ovoga gnijezda draga, sad mrzeća perivoja. G. Palmotić 2. 446. Koliko je pusto Sarajevo, šer bijeli, gnizdo trgovačko! And. Kačić, razg. 223^b. Iz Lijeveća gnijezda hajdučkoga. Nar. pjes. vuk. 4. 138. Sarajevu, gnijezdu zatočničku. Osvetu. 6. 21. — *b*) *korito u rijeke, u jednoga pisca xvii vijeka*. Ako izade iz svježega gnizda rijeka brza. M. Radnić 46^b. Rijeka izašadši iz gnijezda s kišom, opere brigove. 441^b. — *c*) u *krasine, octa, rača da strijež*. — *u jednoga pisca xviii vijeka*. Vinsko sirće, il' budi od piva, sad se pravi kad raste žestina: da se gnizdo u kupu ufati, svaki drugog načina se lati... prvo, vađa sud za sirće imat, jer u svačem neće gnizda primat. J. S. Reljković 247. — *d*) *mjesto (u pravom ili u umnom, metaforičkom smislu) gdje se sakupljaju, postaju (metaforički: rađaju se, legu se), stoje stvari nežive ili umne, duhovne*. Er ovim pod pepelom ogañ drži gnizdo svoje. A. Vitičić, ost. 25. Legla i gnizda, gdi se grisi legu. F. Lastrić, ned. 426. Budući pjanstvo ne samo grili u sebi nego gnizdo od toliki drugi zloća. 427.

c, *gnijezdo se: a*) *čini, načina*. Gdje soko čini gnijezdo. Zborn. 13^b. Ptici isti učine nima jedno gnizdo. P. Posilović, evijet. 67. Neg' gdi sove gnizdo čine. V. Došen 132^b. — *b*) *pravi, napraća*. Smradno gnizdo dok naprave. V. Došen 175^a. *i u Bjelostjencern rječniku (vidi kod gnijezditi)*. — *c*) *gradi, sagrađuje*. Lastova ptica ona pod strehom tudome sagradi sve gnizdo ne s malom mukome... i zgradiy gnizdo toj izme plod, ki želi. Đ. Rašina 101^a. Černi gavran svoje gnizdo gradi. Nar. pjes. istr. 1. 38. — *d*) *zbira*. Za me ptica gnijezdo zbira, med za muno peća kupi. I. Gundulić 245. — *e*) *vije, sarija, zarija, nariva*. Gdi je gnizdo svijal. M. Marulić 51. Gnizda viti. 195. Gnijezdo ptičica bješe zavila. M. Vetranić 2. 275. Da ja budem sviti gnijezdo moje. A. Gučetić, roz. mar. 201. Sivi soko gnijezdo vije. G. Palmotić 1. 110. Onda će vrag gnizdo u srcu saviti. A. J. Knežović 222. Pa nasele i gnizdo naviju. M. A. Reljković, sat. K 7^b. Soko gnezdo vije u jelovoj gori. Nar. pjes. vuk. 1. 487. — *f*) *plete*. Tu gnijezdo ne plete oholas. M. Vetranić 1. 145. Ptice gnizda pletu. F. Vranić,

živ. 19. — *g*) *samotara*. Kojoj gospoји pitoma i česta dobrota stanuje jak doma, i gnizdo samotara. H. Lucić 290.

d, *pače gnizdo*. (u Srijemu) nekaka trava alio ochsenzunge' auchsa officialis'. Vuk. rječ. 192^a. B. Sulek, inu. 92.

e, Štrkovo Gnijezdo, *ime mjestu, xv vijeka*. Slamodraži, Dobrodoljanima, Neprobitima, Mo muši i Bijeloj Crkvi išla je meda na štrkovo gnijezdo preko Galčnika' (Mon. serb. 87 god. 1327). Đ. Daničić, rječ. 1. 212.

GNJEŽĐENE, *u djelo kojijem ko gnijezdi ili se gnijezdi*. — U *Vukovu rječniku*: 'das nister' 'modificatio'.

GNIL, GNIL-, GNIO, *vidi gi—*.

1. GNŌJ, gnōja, *m*, *finus, stercus*; *pus*, *prro je, naj starije bilo značenje: ono što guñje, i oroga su se (još u prastarcusko doba) razvilo sadašnja značenja*. — *Ake, kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i loc. sing. gnōju*. — *Riječ je prastarcuska, isporodi stšlor. gnoj, rus. гной, češ. hnaj, pol. gnoj*. — *Postaje ojačanjem od korijena gni, vidi kod gniti*. — *Između rječnika u Vrancićevu: finus; pus; sanies; stercus; u Mikašinu: gnoj, krv ištečena, sanies, pus; gnoj, gnus, finus, letamen, stercus; gnoj ovci, gnoj kozji, gnoj koñski itd., u Belinu: letamen 134^a; pus 462^b; u Bjelostjencernu: pus, sanies, tabes; 2. finus, letamen, recementum, retrimentum, stercus; 3. gnoj, dubre koñsko. 4. gnoj volovski itd.; u Jambrešićernu: gnoj, stercus; pus; u Voltijijinu: marcia; letame, eiter; dung; u Studićernu: finum, stercus, putredo, tabes, pus, sanies; u Vukovu: gnoj i gnoj (s dodatkom da se gorori po zapadnijem krajerima), 1. der eiter, pus; 2. der dünger, mist' finus, stercus; — Po zapadnijem se krajerima u naše vrijeme može promijeniti u no i gnoj, i tako u drugijem riječima što od ove postaju. Spodal noj je vodi, ka spod gnōja teve. Nar. prip. mikul. 145. vidi u Vukovu rječniku.*

a, *gomila, vrpa guñiljeh, swardlijeh stercu, osobito iz ljudskoga i žičinskoga tijela. a*) *uopće*. Vsa segasvitna scinujem kako blato ali gnoj. Korizm. 78^b. Ovo tijelo moje sadara čitano u svakoj lasti nimit će se tako gadno, da će prije svak obrati stat i dugo vrijeme na smetljstu i na gnoju, neg za malo sadružen s nime u ovom grebu. B. Zuzeri 271—272. Odkud iznesavši ga bacise u jednu rupu i zasnuše ga gnojem. F. Lastrić, od 206. Grob puni gnoja i suradi. A. Kanižlić, ntoč. 475. Ne tici u gnoj, da ne surdi. (Z). Poslov. danić. 75. Vas mi se pošeti smok i učini se gnoj. Nar. prip. vuk. 208. — *b*) *letamen, kad se za to kupi, napraća i brani, da se meće u zemlju, nanjerom da bude plodivija, isporodi dubre*. — *erlo česta*. Neka djere ju okopam i zaspnu gnojem. N. Rašina 164^b. luc. 13. 8. Kosijer molj, a gnoj zapovijeda. (D.) Poslov. danić. 19. Čuvate vašu slanu, čuvate vaš gnoj, a ne čuvate vaše blago? Đ. Bašić 169^b. I za gnojem čekaju usive. J. S. Reljković 38. Dok obaspem gnojem. Vuk. luk. 13. 8. Zemlje ostale bez gnoja jalove. S. Lubiša, prip. 160.

c) *stercus, kao malic nepristojna riječ mjesto g. no*. Misto ono sam zagnoji, gnoj za bilig neka stoji. V. Došen 76^a. Nigdi drugo već ne osta (*od satorata*), nego uz plot gnoja dosta. 166^b. — *d*) u *prenesnom, umnom smislu, o duhovnoj nečistoći*. Pogrdi svoje početuje blatom tr gnojem pltenim. Korizm. 58^a. Moja duša koja jes puna svakoga gnoja. B. Kašić, nač. 28. Nega iz grilov gnoja izvodi. A. Vitičić, ist. 401^a.

b. pus, žilko, guslo, žučkasto što postaje od ističene krvi i teče iz rane kad se pozledi, ili se nalazi u otoku i iz nje teče na raspuštenju mjestu u ljudskoga (ili životinjskoga) tijela. Jedna tečeta gnoj izb. ušiju. Sredovj. lek. jag. star. 10, 106. Krenuvši mu stuženje radi onoga smrdećega gnoja koji ishojaše iz onjih rana. B. Kašić, fran. 20. Psi ližu jezikom gnoj iz rane. M. Radnić 318a. Tekući iz rane gnoj izsrka. A. Kanižlić, fran. 159. Čiča jednoga ognjoka u grlu izbaci puno sukrvice i gnoja. I. J. P. Lučić, izk. 36.

2. GNOJ, f. *vidi* 1. gnoj. — U *Staličnu rječniku*. — *nepouzđano*.

GNOJAN, gnojna, adj. koji pripada gnoju; na kojem, u kojem ima gnoja. — Od xvi vijeka, a između rječnika u *Mikašinu* (opparatus), u *Bjelostjencu* (kukjkaški gnojen), u *Jambrešićeu* (gnojen), u *Staličnu* (stercoratus, apostematibus vel vomitis affectus, in tabem conversus), u *Daničićeu* (gnojn, stercoreus). a) *vidi* 1. gnoj, a. Prestol oni gnojni nazivajet se. Š. Kožičić 19a. Prohoda radi gnojnoga i vodnoga smrada. Glasn. 10, 245. (xvi vijek). Izidoh noću na vrata od doline, na izvor zmajevski i na vrata gnojna. D. Daničić, nemij. 2. 13. — b) *vidi* 1. gnoj, b. Pinom gnojnom kašan biše. I. Zanotti, en. 17. Gnojnom mene griha sukrvicom oskvriavitog vidim. G. Peštalić 26. — *Adr.* gnojno, u *Belinu* 462b, i u *Staličnu rječniku* (purulente).

GNOJANICA, f. a) rpica gnoja (dubreta) na nivi, u Lici. V. Arsenijević. Kad gnoj izvoze, voze ga u kolima, u tačkama (sa jednim kolicem) ili iznose u tračama, koliko stane u trače, tolike gomile prave na nivi kad ga po njoj raznose, i taka gomila zove se gnojauica. Gdje si bio? — *Razgrtao sam gnojauice.* u Dobroselu. M. Medić. — b) otok, pukrica, čibučica što se gnaji. — u *Staličnu rječniku* (s osobitijem značenjem, *vidi* zanoktice, nakojeda); *paronychiae*, i u *Vukoru*: die pustel, pustula, cf. puha.

GNOJANIK, m. mjesto gdje leži gnoj. L. Nenadović.

GNOJAR, m. čorjak koji kopa, prenosi, prodaje itd. gnoj. — U *Šulekoru rječniku*: mistbauer, mistknecht, mistlader.

GNOJAST, adj. *vidi* gnojav. — U *Staličnu rječniku*.

GNOJATI, gnojati, impf. u *Staličnu rječniku*: v. gnójiti. — *nepouzđano*.

GNOJAV, adj. u kojemu je gnoj, pun gnoja. — U *Staličnu rječniku*: stercorosus, tabe plenus, i u *Vukoru*: eiterig, ulcerosus. Rane gnojave. D. Daničić, isai. 1. 6.

GNOJAVICA, f. *vidi* gnojauica, b). — U *Vukoru rječniku*.

GNOJBA, f. vrijeme kad se što (rana, otok itd.) gnaji. — U *Šulekoru rječniku*: eiterungsperiode.

GNOJEIMENT, m. Κοιμώριον. — U rukopisu xvi vijeka i u *Daničićeu rječniku*: gnojeimenti, a stercore nomen habens. Konstantina Gnojeimentago. Glasn. 10, 251. (xvi vijek).

GNOJENOST, f. stanje, osobina čega što je gnójeno. — U *Staličnu rječniku*: stercoratio, apostema.

GNOJENSTVO, n. *vidi* gnojenost. — U *Staličnu rječniku*. — *slabo pouzđano*.

GNOJEŃE, n. djelo kojijem ko gnójiti ili se što gnójiti. — *Stariji je oblik* gnojenje. — *Između rječnika u Mikašinu* (gnójenju), u *Belinu* (gno-

jenju, stercoratio 134a), u *Jambrešićeu*, u *Staličnu*, u *Vukoru*: 1. ‚das eiteru‘ ‚purulentatio‘. 2. ‚das dungen‘ ‚stercoratio‘.

GNOJIDBA, f. *vidi* gnójeno. — U *Šulekoru rječniku*: gnójitba, ‚dungen‘.

GNOJILO, n. ono čim se gnójiti. — *Riječ načiena u naše vrijeme*. a) *vidi* 1. gnoj, a, b). Kako se u obziru carine ima postupat s gnojilom pod imenom ‚poudrette‘ ... Zborn. zak. 1853. vi. — b) *ljek koji čini da se otok ognaji*. — U *Šulekoru rječniku*: ‚eiterbeförderndes mittel‘ kod ‚eiterbefördernd‘.

GNOJINA, f. augm. gnoj. — U *Šulekoru rječniku* s drugijem značenjem (poše što se gnójiti): ‚düngfeld‘.

GNOJISTE, n. fimetum, mjesto gdje leži gnoj (*vidi* 1. gnoj, a, b)). — *ispoređi* bunište. — *Kod čakavaca u kukjavaca* gnójišće. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Vrančićeu* (gnójišće, ‚sterquilinum‘) gdje naj prije dolazi, u *Belinu* 434a, u *Bjelostjencu* (gnójišće), u *Vollgijinu*, u *Staličnu*: gnójiste i gnójišće. Lovčija gnójista ne imaju loja ništa. (D). Poslov. danić. 57. Rasle tikve na buništu i jurgeti na gnójistu. Nar. pjes. vil. 1868. 545.

GNOJITI, gnójim, impf. stercorare, zasipati gnojem. — *Ake se mijena u praes. 1 i 2 pl.* gnójimo, gnójite, u *aor. 2 i 3 sing.* gnójih, u *impl.* gnój, gnójte (gnójih, gnójite), u *part. praet. pass.* gnójeno. — *Postaje od gnoj nastavkom i.* — *Od xvi vijeka (kao kazalni glagol prema gniti riječ je praslavenska, ispoređi stslor. gnójiti, rus. гноить, češ. hnojiti, pol. gnoić).* a) *između rječnika u Vrančićeu* (stercorare) gdje naj prije dolazi, u *Mikašinu* (gnójiti, nagnójiti, ‚stercoro‘); gnójiti se, kupiti se gnoj ‚suppuro‘), u *Belinu* (stercoro); gnójiti se ‚stercoro‘ 434a; ‚marcesco‘ 462b; ‚suppuro‘ 576b), u *Bjelostjencu* (gnójim, dubrim), u *Jambrešićeu* (stercoro), u *Vollgijinu* (suppurare; letamare, concimare ‚eiteru; dungen‘; gnójiti se ‚postemare, suppurare‘ ‚eiteru‘), u *Staličnu* (fimo agrum conspergere); gnójiti se ‚stercorari, in tabem converti, suppurare‘), u *Vukoru* (n. p. nivu ‚dungen‘ ‚stercoro‘; gnójiti se ‚eiteru‘ in pus abeo).

a. *prelazno*.

a) *aktivno*. značenje je sprijeda kazano. Tu sve gnójiti i zalije. J. Kavauiii 334b. Ber. gnoj, rježi, haštri, braće. 468b. — *objekat može biti zemla, niva, vinograd itd.* Tko hoće da mu vinograd rodi, od potrebe je da ga gnójiti i tovi lijepijem gnojem. M. Divković, bes. 215a. ili *drvo, vočka itd.* Vočka, koju okopajete, gnójite, obrizujete. F. Lastrić, od 103. — i u *prenesenom smislu*, kao *gnójiti, odgnójiti, o ljudskom tijelu*: Kad se tilo dobro gnójiti, i obilno kad se pojti. V. Došen 187a.

b) *sa se. aa) refleksivno*, suppurare, kaže se o ranama i otocima kad se u njima čini i iz njih teče gnoj (*vidi* 1. gnoj, b). Gdi se od zloba rane gnójiti. A. Vitaljić, ist. 522a. Gnójiti se rana. Vuk. rječ. 90b. — *bb) pasivno prema a)*, u *Belinu rječniku*.

b. *neprelazno*. a) alvum oxonerare, kao *pristojnija riječ mjesto s. ati.* Kad vodi pustiti ili gnójiti ne mogu. E. Jablanić 115. b) kao gnójiti se, kod a, b) *aa)*, u *Vollgijinu rječniku*.

GNOJIV, adj. u *Staličnu rječniku*: ‚che serve a far marcire‘ ‚suppuratorius‘. — *nepouzđano*.

GNOJIVO, n. ono (trav) čim se gnójiti. — U *Šulekoru rječniku*: ‚düngungsstoff‘.

GNOJNA, f. imn. mjestu koje se zove i Gnojno

— xiv vijeka. Gnojna, Gnojno. Pasa koju je car Stefan dao crkvi arhangelovoj u Prizrenu: zabobla na Oveći Polji Gnojna, ota Gnojne . . . na Jazvine . . . i na Tople Dolice, tere na Gnojno (Glasn. 15, 301 god. 1318?). D. Daničić, rječ. 3, 577.

GNOJNICA, *f.* a) *vidi* gnojnica, u *Belinu rječniku* (apostema¹ 576^b), u *Bjelostjencu* (2. v. jasla), u *Voltiđijinu* (suppurazione, postema¹, eitergeschwulst¹), u *Stulićevu* (apostema, vomica¹). — b) sentina, smrdljiva rodu što se skupi na dnu u lade. — u *Bjelostjencu rječniku* (nautea¹) i u *Jambrešićevu* (nautea¹). — c) u pjesmi ugarskih Hrrata kao da znači što i gnoj (pod a). Z luga nam je krulja pekla, s gnojnicom ga zamisla. Jačke, 80. — d) ime mjestima, au) selo u hrvatskoj krajini u okrugu ogulinsko-slunskom. Razdijel, kr. 9. — bb) selo u Hercegovini u okrugu mostarskom. Statist. bosn. 222.

GNOJNICAST, *adj.* *vidi* gnojničav.

GNOJNICAV, *adj.* po kojemu su gnojnice (*vidi* gnojnica, a). — Samo u *Stulićevu rječniku* (vomica laborans¹) gdje ima i gnojničast s istim značenjem.

GNOJNIK, *m.* a) gnojena trava. — u *Bjelostjencu rječniku* (ager fimatus, stercoratus¹) i u *Stulićevu* (ager stercoratus¹ iz *Habdelićeva*). — b) vrpa gnojna. — u *Šulekocu rječniku*: misthaufen¹.

GNOJNIŠTE, *n.* *vidi* gnojnište. — U *Bjelostjencu rječniku* (gnojnišće), u *Jambrešićevu* (gnojnišće), u *Stulićevu* (gnojnišće iz *Habdelićeva*).

GNOJNO, *n.* *vidi* Gnojna.

GNOJNOST, *f.* osobina, staće onoga što je gnojno. — U *Stulićevu rječniku* (uz gnojenje).

GNOJNOŠA, *m.* *vidi* gnojnoša. — U *Stulićevu rječniku* (v. brlogonoša). — sasma nepouzdan.

GNOJNAK, *m.* a) kola za gnoj. — u *Šulekocu rječniku*: dreckkarren¹. — b) gnojena lijeha. — u *Šulekocu rječniku*: mistbeet¹.

GNOJNAR, *m.* Copris Geoffr., ime nekoj bubici. — U jednoga pisca našega vremena. J. K. Šloser, faun. kor. 1, 314, 349.

GNOJOLUB, *m.* Philonthus Leach., ime nekoj bubici. — U jednoga pisca našega vremena. J. K. Šloser, faun. kor. 1, 123, 166.

GNOJNOŠA, *m.* čovjek koji nosi gnoj. — U *Šulekocu rječniku*: mistträger¹.

GNOJORAD, *m.* Oonthophilus Leach., ime nekoj bubici. — U jednoga pisca našega vremena. J. K. Šloser, faun. kor. 1, 252.

GNOJSTVO, *n.* u *Stulićevu rječniku* uz gnojnost, gnojenje. — nepouzdan.

GNOJULA, *f.* Scatophaga, neka bubica. — U *Šulekocu rječniku*: fadenflieger¹.

GNOJŪSTINA, *f.* *vidi* l. gnoj, b. — U *Šulekocu rječniku*: eiter¹.

1. GNŪS, *m.* *vidi* gnusoba. Akc. se mijenja u loc. gnusu. — Riječ je po svoj prilici praslavenska, isporodi stslor. gnusa, čes. hnus; a svačako je praslavenska osnova, *vidi* kod gnusiti. — Čudnovato je da uz osnovu gnus ima i gnus, isporodi stslor. gnusa i gnosa; korijen je po svoj prilici srodan s korjenom gni (*vidi* gniti). — Po zapadnijem i sjevernijem krajevima (potvrđeno u Glavinica i Kavačina) i s ū mješte u: gnus (isporodi i druge riječi od iste osnove). — Može biti i ženskoja roda (ovdje su i primjeri

kod kojih se ne poznaje rod), *vidi* 2. gnus.

Od xiv vijeka, a između rječnika u *Mikašinu* (kod gad, gnusoba, govno, kokošinak, ali nema napose), u *Belinu* (sordes¹ 150b, 573a, 692a; stercus¹ 708a; gnus gohlbihi, finus columbinus¹ 201a), u *Bjelostjencu* (gnus, nausea, abominatio¹, 2. spureitit, spureitas, sorditudo, impuritas¹), u *Jambrešićevu* (gnus, nausea, abominatio¹), u *Voltiđijinu* (sporchezza, sudiceria¹, schmutzigkeit¹), u *Stulićevu* (sordes, inquinamentum¹ itd.), a) uopće nešto gnusno. Ove stvari zemajske cimile bi se kako gnus. Transit. 153. U gnusu ne sjedi. M. Vetranić 1, 81. A za gnus i za smrad ja ne glodam da dušu moju sad u ruke djavlu dam. N. Nafeskić 1, 149. (Tijelo) je gnus, gad, zemlja, prah i pepeo. A. Gučetić, roz. mar. 11. Metahu na ūega kal, kamenje i svaki gnus. P. B. Bakšić 86. Kako gnus na plemenitoj sviti većma se poznavaju. A. d. Bella, razg. 60. — b) stercus, *vidi* l. gnoj, a, c). Malo crvenoga gnusa ot kokoši. Sredovj. lek. jag. star. 10, 94. Glatin gnuse ūegove (svoje) hoće jisti. F. Glavinic, evit. 148a. I mačka gnusi, ali svoj gnus pokriva. (D). Poslov. danić. 28. Veće je u ūemu riječi nego u zaprtu psu gnusa. (Z). 149. — c) u *prenesenom smislu*. I grešne sve gnuse dvigni. B. Kašić u M. Orbin iv. — i u *prenesenom smislu*. I gnus velik zloba umira. J. Kavačina 63b. I čistoća rumena ružica, sranotijem gnusom nekajana. Osvetn. 1, 25. — d) gad. Da ga ūe velik gnus gledati. J. Kavačina 413b. — e) gadna nakaza (vrag). Prevrgoše se (djarli) niki u niko leteće i plazuće gnuse. F. Glavinic, evit. 17a. On u gnuse umiša se paklene. 399b.

2. GNŪS, *f.* *vidi* l. gnus. — isporodi stslor. gnusŭ. — U dva pisca xviii vijeka. Da od te gnusi odtiska me. J. Kavačina 428a. Otrt gnus, kojom bješe grijeh opogamio dušu čovjeka. A. Kalić 207. Voda smiče i s ūe svu gnus i nečistos. 289.

GNUSA, *m.* ime muško. — xiii vijeka i u *Daničićevu rječniku*. Mon. serb. 58. (1293—1302).

GNŪSAC, gnusca, *m.* *vidi* gnusnik. — U *Belinu rječniku* 702a, u *Voltiđijinu*, u *Stulićevu*: v. gnusnik.

GNŪSAN, gnusna, *adj.* sordidus, impurus, foedus, obscenus, tarpis, koji nije čist (bez razlike jeli što po sebi nečisto ili s toga što na ono s dvora dolazi). — isporodi prlav. upran, halav, nečist. — a- ostaje samo u nom. jedn. m. (i u akuzativu kad je jednak s nominativom). — Akc. se mijenja u složenoj deklinaciji: gnusni, gnusnoga itd. ili gnusni, gnusnoga itd. (u *Vukovu je rječniku* zlo zabilježen akcent, premda je Vuk, kao što sam treći, čuo oru riječ u *Dubrovniku*: u *Dubrovniku* glasi gnusna, m., gnusna, f., gnusno, n., *vidi* P. Budmani, dubr. dij. rad. 65, 172). — Postaje od gnus nastarkom гнѹснъ. — Riječ je praslavenska, isporodi stslor. gnusnъ, rus. гнусный, čes. hnusný, pol. gnusny. — Po zapadnijem i sjevernijem krajevima dolazi i s ū mj. u (*vidi* kod gnus); tako je kod pisaca Glavinica, Radovića (ne svagda), Kavačina (mali pouzdan), Radnića, Kavačina (nepouzdan), Lučića, Grigura iz Vareša (ne svagda). — Između rječnika u *Mikašinu* (gnusni, nečisti, inquinatus, impurus, contaminatus, sordidus, foedus, spureus, indecorus, lutulentus¹), u *Belinu* (immundus¹ 380b; sordidus¹ 378a; obscenus¹ 530b, 702a), u *Bjelostjencu* (kajkarski gnusom, gadan abominabilis, nausealundus, detestabilis¹; gnusni sordidus, immundus, impurus), u *Jambrešićevu* (gnusom abominabilis¹), u *Voltiđijinu* (gnusni, nauseabile

sporcio, sozzo, 'schmutzig'), u *Stuličevu* ('spureus, foedus, immundus, luridus, impurus, sordidus'), u *Vukovu*: gnūsan (u Dubrovniku), 1. uprjan 'schmutzig', immundus'. 2. 'ekelhaft', 'fastidium creans', cf. gadan (*vidi* 1, b).

1. *adj.* — *Kompar. s nastavkom ij i j*: gnūsniji. B. Kašić u M. Orbin iv. I. Držić 150. A. d. Bella, rječ. 380^b. Grgur iz Vareša 138 i u *Stuličevu rječniku*, (gnūsniji. M. Radnić 113^b. I. J. P. Lučić, razg. 25. 112); gnūšni. D. Zlatarić 51^b. u *Stuličevu rječniku*, u naše vrijeme u Dubrovniku običnije.

a. sa značenjem *spriječda kazanjem*. a) u pravom, tjelesnom smislu. Nigda ne blagije nijedne stvari gnusne. Zborn. 204. Kupju se sve gnusne zviri. D. Rašina 28^a. Gnusnim nogami stada ih plešala. D. Zlatarić 51^b. Ostaje voda mutna i gnusna. M. Orbin 25. Zgrade ohole, ke visješe nekada se do nebesa, sad rvane po tleh leže; gnusnim stopom stado ih spleša. I. Gundulić 233. Pade preda ju djava! u prilici ditića jednoga črna, gnusna i mrska. F. Glavinčić, cvit. 15^b. Svionoj kad se vidi jedna gnusna na haljini, ljepota joj sva probliđi, sva se gnusna očim vidi. G. Palmotić 2. 500. Da ju (*krunu*) scinim kako jednu gnusnu stvar. P. Radovčić, nač. 53. Ako ti je obraz i malo gnusan aliti ruke, udije ih trešiš oprati. V. Andrijašević, put. 298. Da nijedna stvar ne najde se brezredna, ili gnusna. M. Bijanković 37. Toli 'e biser gnusno blato. A. Vitičić, ost. 60. Žabe gnusne da krokoću. J. Kavačin 79^b. Ne umire nemu duša, kŭ ne toče gnusni crvi. 385^a. Isukrst umiva gnusne i halave noge svojijeh učenika. V. M. Gučetić 199. Čisti njihove gnusne i pogane rane. 200. Nije gnusno sve što je crno. (Z). Poslov. danic. 82. *amo spada i ovaj prinjer*: Crkve razorene mogu obratiti se za službe svitovne, ali ne gnusne. I. J. P. Lučić, nar. 86. — i *metaforički*: Na kladenac ovi živi čiste krvi pôteži se; mrtav opet odi oživi, gnusan odi očisti se. P. Kanavelić. iv. 124. Ah! dostoj se u blagosti mene gnusna ti umiti. I. Akvilini 287. Operi me gnusna ovako tvojom krvi. I. Đorđić, uzd. 130. — gnusno, *sr. može značiti: gnusno mjesto*. Dosta se s' gojila u gnusnu ležeči. M. Vetranić 1. 79. Zašto je grjehota u gnusnu da stoji taj tvoja ljepota. 1. 80. — b) u *prenesnom, duhovnom smislu*. aa) *gnusan je svaki grjeh, jer s űega duša gubi čistoću, po tome se kaže: aaa) o grjehu uopće*. Grih pri čistoći Božjoj jest jedna stvar neizmernim načinom grdobna i gnusna. P. Radovčić, nač. 307. Krv Isukrstova čisti naše duše od svake gnusne opačine. V. M. Gučetić 9. Sudeć da je gnusno bezakone istinu vjere Isukrstove lažima iznositi. S. Rosa m. Tko s smradom smrdi naj gnusniji opačina. Grgur iz Vareša 138. — *bbb) o nauku*. Družim žal nauk daje, nauk gnusni, hudi i kužni. A. Vitičić, ist. 12. — *ccc) o grješnoj duši*. Grih meja i gnusniju čini dušu. I. J. P. Lučić, razg. 25. Dušu gnusniju nečinite od smetlinaka. 112. — i o *srecu*. Ni se može toga čića čisto sree gnusno rijeti. G. Palmotić 3. 31^a. Dobro ne dopada sree gnusna. S. Rosa 69^b. Da kad ćeš mi gnusno moje sree oteti, a dat mi tvoje? I. M. Mattei 270. — *ddd) o tijelu i o udima u grješna čeladeta*. Prisveta otajstva gnusnima nastni dilovati. M. Bijanković 25. Da je dijelio gnusnijem i nečistijem rukama tijelo jagunca Božijega. D. Bašić 266^b. — *bbj) o bludnom, putenom grjehu, i o sreću što biva među muškom i ženskom stranom što se drži da je nepristojno*. aaa) o *grjehu, uzvajan, leži, misli, ljubavi itd.* Da se na ovi način gnusan i zvjerski budu plo-

điti. B. Gradić, djev. 11. Davajući se na svoje gnusne i pogodne požude. I. Držić 36. Nijedna misao, da je naj gora i gnusnija, nije grijeh. 150. Er tu (*u Sodomu*) narod stoji, ki pun zloće gnusne i hude s rajskim gostim žde nastoja izigrati svoje bluda. G. Palmotić 3. 51^b. Na očutje nikakvu gnusnu napas. I. Đorđić, ben. 84. Neka glasom taštijem slavi boga gnusne od ljubavi. N. Marči 12. Roditeļe svoje ostavi, rodna iz mjesta dijelila se, nek slobodu veću ima živjet gnusnijem u grijesima. 16. Provođeći jedan život gnusan i brložan. Grgur iz Vareša 135. — *bbj) o riječima što znače ono što je kod aaa) ili što su s onijem u svezi, osobito kad se kaže šta oblo i nepristojno*. Ako si govorio riječi gnusne. B. Kašić, zre. 65. Reći svaku stvar gnusnu. K. Magarović, cvijet. 102. A jeda sam pjevo začinke gnusne i nečiste? Đ. Bašić 5^b. — *ccj) o mišleću i djelovanju čeladeta koje misli i radi samo za svoju korist, osobito za novčanu dobit, i o samome čeladetu*. Gnusnijem kamatam uzimnaža svoje imauće. I. Đorđić, ben. 106. i u naše vrijeme u Dubrovniku. 'U svemu se ovomu poslu on pokazo gnusan'. P. Budmani.

b. kao gadan, mrzak, s dativom (*koji se kome gnusi, vidi gnusiti*, 2, b). Gnusna biše zloba meni, i svej sam ju progomio. A. Vitičić, ist. 437^a. Ovomu jesu gnusna i mrzka sva imauća, bogastva. J. Matović 472. *ovo je značenje i u Bjelostjencu i u Jambrešičevu rječniku*. u *Vukovu ima da je ovo značenje (po onome što kaže kod gnusiti, gnusnik, gnusnica, gnusoba, kao da bi ovo značenje bilo: kao ružan) u naše vrijeme i u Dubrovniku, ali toga, koliko ja znam, nema u naše vrijeme*.

2. *adv.* gnūšno. — *Komp.*: gnūsnijē, gnūšniē. — *Između rječnika u Belinu, u Bjelostjencu (gnūšno), u Jambrešičevu (gnūšno), u Voltijijinu, u Stuličevu*. — *Naj češće sa značenjem kao kod 1. a, b) bb)*. Na zlo nagla, gnusno bludna. M. Orbin 26. Budući se vele gnusno oskvrnil. A. Vitičić, ist. 155. Gnusno i nečisto živjaše. D. Bašić 22^a.

GNŪSITEĻ, m. *čovjek koji gnusi*. — U *Stuličevu rječniku*.

GNŪSITEĻICA, f. *žensko čelade što gnusi*. — U *Stuličevu rječniku*.

GNŪSITI, gnūšim, *impf.* inquitare; nauseam facere, fastidire. — *isporedi* gnusniti. — *Akc.* kuki je u *prav.* taki je u *impf.* gnūšāh, u *aor.* 2 i 3 *sing.* gnūši, u *part. pract. pass.* gnūšen; u *ostaljem je oblicima onaki kuki je u inf.* — *Radi postajna vidi gnus.* — *Riječ je praslavenska, isporedi stslor.* gnusiti se, *rus.* rnyeviti, *češ.* hnusiti, hnusiti. — *Po zapadnijem i sjevernijem krajevima ima ű nj. n: gnusi.* M. Radnić 150^b; gnusili. A. d. Costa 2. 18. — U našemu se jeziku *javla od xv vijeka (vidi kod 2. a, b) bbj)*, u *između rječnika u Vrančevu* (gnusiti se abominari), u *Mikašinu* (gnusiti, opoganiti, foedo, contamino, inquinare, inquinare, inficio); i kod grubiti, defornio, foedo), u *Belinu* (inquinare 378^a; sordidum facere 111^a; maculo 418^b), u *Bjelostjencu* (gnūsim drugomu nauseo, et nauseam induco alicui, 2. v. smradim; gnūsi mi se nauseo, abominor), u *Jambrešičevu* (gnūsi mi se nauseo, abominor), u *Voltijijinu* (nauseare, abhorrire; imbrattare, insozzare, verabscheuen; besudeln), u *Stuličevu* (gnusiti i gnusiti iz *Bjelostjencu* (spurare, conspurcare, inquinare, foedere), u *Vukovu*, (u Dubrovniku) 1. 'schmutzen, schmutzig machen', inquinare', 2. 'garstig machen, foedere' (ovo je značenje samuira, vidi kod gnusan, 1, b).

1. *aktivno.*

a. *činiti da što bude gnusno, naj običnije značenje, ali ga nije bilo u prastaransko doba.* a) u *pratom smislu.* Da gnusiš u kalu godlavi tvoj obraz. M. Vetranić 1, 80. Kako su (žene) očistile ruke ne mačaju ali ti ne gnuse vode. M. Orbin 25. — i *metaforički.* Ne gnusite vaše ruke u poganoj toli krvi. J. Palmotić 206. Tko svoj poslo čini, ruka ne gnusi. (Z). Poslov. danić. 134. Što uhodi proz usta ne gnusi čovjeka, nego gnusi ga ono... S. Rosa 96^b. Dake on griješeci gnusi hašim. Đ. Bašić 260^b. Oni griješnik gnusi svoje tijelo. A. Kalić 108. — b) u *prenesenom smislu, o stvari dubrovnj, umnoj koja postaje nečista s grijeha itd.* Koliko god je misao nečista, duše naše ne gnusi. M. Divković, bes. 251^a. Ne bi imao čovik nikako sreća svoga gnusiti i nečista činiti. 431—432. Zla misao gnusi dušu. M. Radnić 150^b. Ovu kripotnu pomrćevali su i gnusili s mnogim poluvrstvom. A. d. Costa 2, 18. — c) *alvum exonerare, kao pristajnuju riječ mj. s. t. i. shratu se kao neprelazni glagol.* I mačka gnusi, ali svoj gnus pokriva. (D). Poslov. danić. 28.

b. *komu, nausum facere, fastidium creare, činiti da se komu gadi (gnusi, vidi 2. b), može biti naj starije značenje, ali je potvrđeno samo u Bjelostjencu rječniku.*

c. *fastidire, gadi se (vidi gaditi, b, b)). — može biti da je s ovijem značenjem neprelazno, jer mješt objekta ima acc. s na, ali može imati uza se i infinitiv. — u jednoga pisca čakavca xvii vijeka.* Da mrzim i gnusim na putena naslajenja. P. Radovičić, nač. 490. Gnusi čovik misliti ju. ist. 133.

2. *sa se.*

a. *značenje je kao kod 1, a. a) pasivno, u Dubrovniku.* Ova se svita lasno gnusi. P. Budmani. i u *metaforičkom smislu.* Erbo se tijelo jednoga krstjanina učinilo po putu od pričestjenja udo i stan Iskrstov, i za to mu se čini nečas, kad se gnusi i pogrdiva. Đ. Bašić 270^a. — b) *refleksivno, aa) uopće, u Dubrovniku.* Čuvaj se, nemoj se gnusiti po toj kaluži. P. Budmani. — bb) *kao gnusiti kod 1, a, c).* A niki rignuše, niki se gnusahu. M. Marulić 49. — c) *recipročno, u jedinom primjeru kao da je u prenesenom smislu.* Gnuse se i ruže kako psi bez duše. M. Vetranić 1, 220.

b. *gaditi se, isporodi 1, c. u Vrančićevu rječniku.* — gnusi mi se, gadi mi se, gadi me. u *Bjelostjencu i u Jambrišićevu rječniku.*

GNŪSIV, *adj. koji se može gnusiti.* — U *Belinu rječniku* (inquinabilis⁴ 378^a), u *Voltiđijinu* (kod gnusni), u *Stulićevu* (contaminabilis⁴).

GNŪSNA, *f. gnusno, žensko čelade.* — U *naše vrijeme u Dubrovniku kao psorka nečistu ženskom čeladetu (koje po sobi nije čisto ili koje ne drži čisto kuću); često i u moralnom smislu o takorome koje nepošteno živi.* P. Budmani.

GNŪSNICA, *f. dem. gnusna.* — S *ovijem se značenjem govori u Dubrovniku* (P. Budmani); *drukčije je u Stulićevu rječniku:* mulier lurida i u *Vukoru:* (u Dubrovniku) 1. die schmutzige mulier immunda. 2. die hässliche mulier foeda. — I u *ugarskijeh Hrvata (vidi kod gnusna).* Podsujti mi se va lica, zdvajati mi: .ti gnusnica! Samo j meni ja krivica. Jačke. 280.

GNŪSNICAČ, *gnusnica, m. dem. gnusnik.* — *Samo u Stulićevu rječniku.*

GNŪSNICICA, *f. dem. gnusnica.* — U *Stulićevu rječniku.*

GNŪSNICIC, *m. dem. gnusnik.* — U *Stulićevu rječniku.*

GNŪSNICINA, *m. (i f.) augm. gnusnik (ali se govori i o ženskom čeladetu).* — U *naše vrijeme u Dubrovniku, a između rječnika u Stulićevu (samo muškoga roda) i u Vukoru:* augm. v. gnusnik u. gnusnica.

GNŪSNĪK, *gnusnika, m. gnusan* *čovjek (i kao psorka, i u prenesenom smislu, vidi gnusan, 1, a, b)).* — *Akc. kako je u gen. tako je u ostalijem padežima, osim nom. sing. i voc. gnusniče, gnusniči.* — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikaljinu (kod grđ, u nena napose), u Belinu (spurens⁴ 702^a), u Voltiđijinu (kod gnusac), u Stulićevu, u Vukoru:* (u Dubrovniku) 1. der schmutzige humundus. 2. der hässliche foedus (ovo je zadnje značenje sumirno, vidi kod gnusan, 1, b). Uhati Mido zli, Zoilo prokleti, skuipi zli tamniče, gnusniče nezdravi, kom' ptica čevrlna gnuzdo svi u glavi. D. Rašina 121^b. Gnusnik koji se pušće nečistoći upada svaki dan u toliko grijeha. Đ. Bašić 151^a. — U *jednoga pisca našega vremena kao ime nekuj hubići.* Gnusnik. Quedijs Leach. J. K. Šloser, faun. kor. 1, 123. 171.

GNŪSNITEL, *m. čovjek koji gnusni, vidi gnusitel.* — U *Stulićevu rječniku.*

GNŪSNITLI, *gnusnim, impf. vidi gnusiti, 1, a (i radi akcentu).* — *Postaje od gnusan.* — U *rukopisu dubrovačkom xvii vijeka.* Bludnost gnusni dušu. Zborn. 17^b. — U *naše vrijeme u Dubrovniku dosta često uz gnusiti.* P. Budmani.

GNŪSNŌBRADAC, *gnusnobraća, m. gnusnobračan* *čovjek.* — U *Stulićevu rječniku.* — *slabo pouzdano.*

GNŪSNŌBRADAN, *gnusnobraćna, adj. u kojega je gnusna brada.* — U *Stulićevu rječniku* (illutibarbus⁴). — *slabo pouzdano.*

GNŪSNŌĆA, *f. vidi gnusoba (i radi akcentu).* — *Postaje od gnusan.* — *Od xvi vijeka.* Travica gnusnoću zemaljsku sakriva. N. Dimitrović 17. Prasad u gnusnoći. M. Držić 307. Voda ka mutna jes gnusnoću ne umiva. F. Lukarević 130. Koji će mene od svih gnusnoća i zloća očistiti. M. Divković, nauk. 117^a. (Molita) pokriva sve gnusnoće duše naše. 215^a.

GNŪSNOGŌVORAC, *gnusnogovorac, m. gnusnogovorac* *čovjek.* — U *Stulićevu rječniku.* — *nepouzđano.*

GNŪSNOGŌVORANA, *gnusnogovorna, adj. koji gnusno govori.* — U *Stulićevu rječniku:* spurcidicus⁴. — *nepouzđano.*

GNŪSNŌHRAN, *adj. koji se gnusno hrani, koji gnusnu hranu ije.* — U *Stulićevu rječniku:* v. gnusobhran.

GNŪSNŌRUČAC, *gnusnoručca, m. gnusnoručak* *čovjek.* — *Samo u Stulićevu rječniku.*

GNŪSNŌRUK, *adj. u kojega su gnusne ruke.* — U *Stulićevu rječniku.*

GNŪSNŌST, *f. vidi gnusoba.* — *Postaje od gnusan.* — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu (gnusnos obcaenitas⁴ 530^b), u Voltiđijinu, u Stulićevu.* Sranuj se svaki sad gledajući očima svū gnusnos (?) i svoj gad. F. Lukarević 69. Čule su se u gnusnosti, jaoh, surdeće na sve strane, istečene moje rane. I. Gundulić 197. Prikazuje nasladeña, ali ne gnusnost i nevoju. M. Radnić 185^a. Opraviš te od gnusnosti tvoje. I. J. P. Lucić, razg. 51. Stijeni psovke i gnusnosti. M. Pavlinović, razl. spis. 302.

GNŪSNŌTVORAN, *gnusnotvorna, adj. koji čini (tvori) što gnusno.* — U *Stulićevu rječniku:* spurcificus⁴. — *nepouzđano.*

GNUSÓBA, *f. sordes, staće onoga što je gnusno, i (konkretno) ono s čega je gnusno. — isporodi gnus, gnusoća, gnusota, gnusost, gnusnoća, gnusnost. — Ake. se mijenja u dat. sing. gnūsobi, u acc. sing. gnūsobu, u voc. sing. gnūsobo, u nom., acc., voc. pl. gnūsobe, u gen. pl. gnūsobā. — Postaje od gnus nastarkom oba. — Od xvi vijeka (vidi b) aa), a između rječnika u Francičeru (abominatio), u Mikalčinu (gnusoba, gnusoća, vidi gnus), u Belinu (sordes¹ 150^b, 692^a; immunditia¹ 380^b), u Bjelostjencu (gnūsoba, abominatio, detestatio, execratio¹, 2. immundities, sordes, spurcities, foeditas¹), u Voltigijinu, u Stuličeru, u Vukoru: (u Dubrovniku) 1. 'schmutzigkeit', 'immundities', 2. 'die garstigkeit', 'foeditas' (ovo je značenje sumnjivo, vidi kod gnusan, 1, b), a) u pravom smislu. Da prah ili ne gnusobe unutra ne upadaju. B. Kašić, rit. 8. Svi smradi i gnusobe i gadi od svijeta skupiče se u pakao. M. Orbin 170. Kamara . . . meto se često i čisti neka nije gnusobe. I. Držić 141. Svi smo zemlja i gnusoba. I. Đorđić, salt. 308. Gnusobom od gube vas obujmjen. ben. 160. Voda opira gnusobe. J. Matović 146. Da se ribe svacijem hrane, svijem gnusobam i plakotinam što se u more bacaju. L. Zore, rib. ark. 10, 343. — b) u metaforičkom, prenesenom smislu, dahovna nečistota. aa) grijeh uopće. Danu se tebi pristoji oplakati me od grijeha i gnusoba mojih. A. Gučetić, roz. jez. 137. Koliko je velika ova gnusoba pri čistoći Božjoj. P. Radović, nač. 308. Razmišljajući gnusobu od griha svoga. A. Vitalić, ist. 21. Izčisti tvoju dušu od svake gnusobe. V. M. Gučetić 22. Opiraju gnusobe grijehâ sakramentom pokore. J. Matović 493. — bb) osobito bludnost, puteni grijeh. U istinu vi sudite, da ljubje gnusoba je. I. Đorđić, uzd. 38. Djetinstvo ne bude sveder tako pravedno, da se s puno gnusobe ne iznade zamiješano. B. Zuzeri 154^a. Ne dopusti da se ja obrjam nijednom gnusobom od nečistoće. I. A. Nenadić, nauk. 274. — c) vidi gnoj, a, c). — u Dubrovniku. P. Budmani. — d) gad, gadnost, oro je značenje u Francičeru i u Bjelostjencu rječniku (abominatio); i Daničić u starom zavjetu piše gnusoba prema grč. βένδιγαι, lat. abominatio. Našljedstvo moje napuniše gnusobama svojim. Đ. Daničić, jer. 16, 18. Sve gradove nežine i sve gnusobe nežine. jezek. 41. 18. Postaviće gnusobu pustošnu. dan. 11, 31.*

GNŪSOBAN, gnūsobna, *adj. gnusan, na kojem je gnusoba. — U jednoga pisca xviii vijeka i u Stuličeru rječniku.* Budući se otkrilo svitu niyo gnusobno pomajkanje. A. d. Costa 2, 21.

GNUSÓBICA, *f. dem. gnusoba. — U jednoga pisca xviii vijeka.* Iznese na svomju tijelu ispuznut iz kućice neke općene male gnusobice. . . po naravnijem gnusobicam vaio se je. S. Rosa 184.

GNUSÓBINA, *f. augm. gnusoba. — U Stuličeru rječniku.*

GNUSÓBIT, *adj. vidi gnusoban. — U jednoga pisca xviii vijeka.* Čistoća Božja izvrže ga kako jednu stvar gnusobitu. P. Radović, nač. 309.

GNUSOBOHRAN, *adj. vidi gnusobhran. — U Stuličeru rječniku: colluviaris. — nepouzđano.*

GNUSOBOHRANAC, gnusobohranca, *m. gnusobhran čovjek. — U Stuličeru rječniku. — nepouzđano.*

GNŪSOBRADAC, gnusobraca, *m. vidi gnusobradac. — Samo u Stuličeru rječniku.*

GNUSÓĆA, *f. vidi gnusoba (i radi akcenta).*

— Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikalčinu (kod gnusoba), u Belinu (sordes¹ 150^b, 692^a; impudicitia¹ 387^b), u Stuličeru. Tva vira svakomu sve naše opira od grijeha gnusoće. N. Najlašević 1, 153. Koliko je štetna čovjeku gnusoća putevna. B. Gradić, djev. 14. U njih će se viditi i poznati sve gnusoće. B. Kašić, zrc. 33. Nos se napuňa gnusoće. M. Orbin 73. Da do stojš se gnusoću oprati. F. Parčić 83. Srce pišaš u mene, moj Jezuse, evto ti ga, ti ga izčisti od svake gnusoće. I. M. Mattei 307.

GNŪSOĆAN, gnūsocna, *adj. gnusan, na kojem je gnusoća. — Samo u Stuličeru rječniku.*

GNUSOST, *f. vidi gnusoba. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu (sordes¹ 692^a) i u Stuličeru.* Da me e sram od mene spovijedat istoga gnusosti, načine i gade zla toga. F. Lukarević 158. Svionoj kad se vidi jedna gnusos na hašini, ljepota joj sva problidi, sva se gnusna očim vidi. G. Palmotić 2, 500.

GNUSÓTA, *f. vidi gnusoba (i radi akcenta).* — U jednoga pisca xviii vijeka. Da ne bi pala vrhu nega kojagodi gnusota. K. Mađarović 66.

GNUSOVIT, *adj. gnusan. — Na jednom mjestu xv vijeka.* Pičo prvi gnusovita. M. Marulić 316.

GNŪŠÊNE, *n. djelo kojijem se gnusi. — Stariji je oblik gnusenje. — U Mikalčinu rječniku (griješkom gnusenje) i u Stuličeru (griješkom gnusenje, a ima i gnusenje, v. omrženje, omrznutje s dodatkom da je riječ rusko).*

GNŪŠLIVAC, gnūšljiva, *m. samo u Jambrecičeru rječniku (kajkavski gnūšljivec, nauseator).*

GNŪŠŃAHAN, gnūšňahna, *adj. dem. gnusan. — Kože se i gnūšňasan. — U Stuličeru rječniku (gnusňahan i gnusňasan) i u naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.*

GNŪŠŃAŠAN, gnūšňasna, *adj. vidi gnusňahan.*

GNÁCO, *m. hyp. Iđnatije. — Ake. se mijenja u voc. Gñáco. J. Bogdanović. V. Arsenijević.*

GNĀJA, *m. hyp. Iđnatije. J. Bogdanović.*

GNĀJO, *m. hyp. Iđnatije. — Ake. se mijenja u voc. Gñájo. J. Bogdanović. V. Arsenijević. M. Medić.*

GNĀLE, *m. hyp. Iđnatije. — Ake. se mijenja u voc. Gñále. J. Bogdanović.*

GŃÁT, *m. tibia, crus, kost od koljena do gležnja (obično se misli o prednoj), i noga od koljena do gležnja. — isporodi golijen. — Ake. se mijenja u loc. sing. gñátu, i u gen. pl. gñatâ (ovako je ake. po Vuku i po Daničiću; u Dubrovniku se tako mijenja u srijem paležima: gñata, gñatu, gñátom. gñati itd., osim nom. i acc. sing., i voc. gñate, gñati). — U Bjelostjencu i Voltigijinu rječniku ima u mj. ti: gnat; tako je i u piscu Alberti (510), a i u nekijem mjestima u pisca Karanina (318^b, 331^b), ali oni primjeri nijesu dosta pouzdani. — S u riječ je praslavensko, isporodi češ. hnát, pol. gnat. — Gđjgdje ima i k mj. g. vidi knat. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikalčinu (gnat, gojen, crus, tibia); kost od gñata veća (radius); kost maña od gñata (fibula), u Belinu (tibia 337^a, 709^b), u Bjelostjencu (gnat, civ od golena), u Voltigijinu (gnat i gñat, tibia, stinco, 'schienbein'), u Stuličeru (crus, tibia), u Vukoru (vide golijen). a) kost. U grobu gledaj prah i gñate od ljudi. M. Vetranić 1, 267. Kristina, Klara, kih uzdržiš svote gñate. J. Kavanin 327^b. Sveta stogna, svoti gñati. 331^b. Grob unutra sklapa gomilu cruih) gñata. I. J. P. Lucić, razg. 67. Gñat od noge, t. j. ona kost od koljena do sljanka. Nar. prip. vrc. 195. — b)*

noga. Moliše Pilata, da pribijet se ņihovi gñati i zdvignu se. M. Alberti 510. Kogano će noge i gñati biti stupi mramoriti. J. Banovac, prip. 22. Tozluke podrizane koji pokrivaju samo gñat noge. P. Filipović 30. Sveta Kate, k ognju gñate; sveti Niko, na ogañ sinko; sveti Vlaho, nomoj plaho. (Z). Poslov. danić. 119. Jali srnu dugačkoga gñata. Nar. pjes. petr. 3, 443. Stade starac gñate peći (*grijati se*). Nar. pjes. marj. 203. Ko kraće više nego može dokročiti, prebiće gñatove. (U Crnoj Gori). Nar. posl. vuk. 144. Tko bi srvo vojsku na Grahoveu i parijske ustavio gñate. Osvetn. 2, 176. Spopa (*spopade*) straža hajduke pospate, jedni ruke, drugi gñetu gñate. 4, 61.

c) na svrdlu ono grozdo što je s jedne strane utvrđeno u članak (drvo), a s druge ima pelješi (zavoje). u Dobroselu. M. Medić. — d) *planina u Dalmaciji. u Vukovu rječniku.*

GŃÁTAC, gñaca, m. dem. gñat. — U *Stulićevu rječniku.*

GŃÁTÁČAC, gñatáča, m. dem. gñatac. — U *Stulićevu rječniku.* — nije dosta pouzdano.

GŃÁTAN, gñatna, adj. koji pripada gñatu. — U *Belinu rječniku* (gñatni ‚tibialis‘ 709^b) i u *Stulićevu* (ad ‚tibiam spectans‘).

GŃÁTÍĆ, m. dem. gñat. — Akc. se mijenja u gen. pl. gñatíća. — Od xviii vijeka (u jedinom primjeru s u) u između rječnika u *Stulićevu*. Gñatić između prigibli od kolina do bedre (u žabe). J. Vladimirović 46. — I preneseno: drvo između jednog i drugog dijela kariga. u Lici. V. Arsenijević.

GŃÁTÍJA, m. vidi Igñatije. — u *hrvatskoj krajini*. J. Bogdanović. V. Arsenijević.

GŃÁTINA, f. augm. gñat. — Akc. se mijenja u gen. pl. gñatína. ‚Odmakni de te gñatine od vatre, da se i mi što ogrijemo‘. u *Dobroselu*. M. Medić.

GŃATOVÍĆ, m. prezime. — *Jamačno po ocu Igñatiju, vidi Gñatija.* — Iz diptiha manastira Gomirja. iz prošloga vijeka. V. Arsenijević. — i u naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.

GŃÁVEŽ, m. gñavjenje. — U *Parčićevu rječniku*: ‚oppressione, vessazione‘.

GŃÁVMAČKA, m. čovjek koji ritavo svira u gadjle (gñavi mačice, vidi gñaviti kod a) u narodnoj poslojci. — U *Šulekovu rječniku*: ‚dudler‘.

GŃÁVITELJ, m. čovjek koji gñavi. — U *Šulekovu rječniku*: ‚dränger‘.

GŃÁVITI, gñávĭm, impf. collidere. — Akc. kuki je u praes. tuki je u impf. gñávĭh, u aor. 2 i 3 sing. gñávi, u part. praet. pass. gñávĭen; u ostalijem je oblicima onaki kuki je u inf. — Po postavi biće srodno s gñiti, ili s gñesti, gñečiti. — Od xvii vijeka, u između rječnika u *Belinu* (conterere animalcula 72^b), u *Voltiđjinu* (calpestore, calcare co' piedi ‚treden, medertreden‘), u *Stulićevu* (conterere, dicitur de insectis), u *Vukovu* (‚drückon‘, collido). a) u pravom smislu, stiskivati, pritiskivati tako da objekt postane mekši. — isporodi mečiti. Koji nahvalice u utrobi more i gñave djetćicu. M. Divković, bes. 104a. Muči, gori, sveži, smeči, gñavi ... B. Kašić, per. 40. Gñavi, gñete, Smiljanica duši. Nar. pjes. juk. 438. Ali me on savlada i poče gñaviti i ujedati. M. Đ. Milčević, zim. već. 231. Gñavi mačice. (Kad ko rdavo svira u gadjle). Nar. posl. vuk. 43. Netko cvijelj, sver ga koñic gñavi. Osvetn. 2, 136. Sve se dave i koñima gñave. 3, 154. — b) pošto ovako pritiskivanje može biti mučno i bolesno objektu, kad je živ, znači i: uopće mučiti, i s oso-

bitijem značenem i: daviti, klati. Slušati jauke i kukanje tolikih krstjana po paklu, što ih muče, dave i gñave paklene vojvode. L. Ľubuški, pism. 12. Tuče guju da ševa ne gñavi. Osvetn. 2, 36. Pa ga žučju i čemerom davi i kosijerom oko vrata gñavi. 2, 174. — c) i u prenesenom smislu mučiti. Koji bijau kako lavi, siromae svaki gñavi. P. Posilović, nasl. 198^b. Ili bolest kad ga sruši (čorjeka), kad ga gñavi. V. Došen 45a. Počaše gñaviti i robiti svoje težake. Norini 39.

GŃÁVLĚŃE, n. djelo kojijem se gñavi. — U *Stulićevu rječniku* (gñavjenje i gñavjenje) i u *Vukovu*.

GŃĚCALO, m. ovako zovn onoga koji kada ide, rekao bi da nešto gñeči. ‚Zalosni gñecalo (ili gñeco), ideš svedno kao da jaja ptem gñečiš‘. u Lici. J. Bogdanović.

GŃĚCÁŃE, n. djelo kojijem se gñeca. — U *Vukovu rječniku*.

GŃĚCATI, gñečam, dem. gñečiti, ali znači što i gñečiti. — Akc. se ne mijenja (aor. 2 i 3 sing. gñečá). — U *Vukovu rječniku*: vide gñečiti, n. p. grozde u čabru.

GŃĚCAV, adj. vidi gñecovan. — U *Vukovu rječniku*: n. p. hleb, vide gñecovan. — Gñecave konople, koje se na stupi samo zgñeće. u Lici. V. Arsenijević.

GŃĚCÁVAN, gñečávna, adj. vidi gñecovan. B. Mušicki.

GŃĚCAVOST, f. osobinu čega što je gñecavo. — U *Parčićevu rječniku*: ‚pastositá‘.

GŃĚCO, m. hyp. gñecalo koje vidi. — Akc. se mijenja u voc. gñeco.

GŃĚCŌVAN, gñečŏvna, adj. (o hlebu) koji nije dobro miješen ili pečen, te se meči i lijepi. — isporodi gñecav, gñecavan. — Od iste osnove od koje je i gñečiti. — U *Vukovu rječniku*: n. p. hleb ‚talkig (vom brod), klebrig‘, ‚male pinsitus (pistus)‘.

GŃĚČAK, gñečka, m. kaca u kojoj se gñeči grozde; čjep za miješnje tijesta. — Akc. se mijenja u voc. gñečku, gñečki, i u gen. pl. gñečáká. — U *Belinu rječniku* (‚gramola‘, ‚maetra‘ 354^b), u *Bjelostjencu* (gñečak, v. korito), u *Stulićevu* (tino nel quale si pesta l'uva, e strumento con cui si gramola il pane ‚torcular, lacus‘). — U *Dubrovniku* se kaže u šali o čepadetu (osobito o djetetu) kratku u debelu. P. Budmani. Gñečak, dijete dobro hrañeno. Slovinac. 1884. 95.

GŃĚČĚNE, n. djelo kojijem se gñeči. — *Stariji je oblik gñečenje.* — U *Belinu rječniku* (gñečenje 72^c), u *Stulićevu*, u *Vukovu*.

GŃĚČILAC, gñečiloca, m. čovjek koji gñeči. — U *Šulekovu rječniku*: ‚austreter; mostler‘.

GŃĚČILISTE, n. mjesto gdje se gñeči. — U *Stulićevu rječniku* (‚calatorium, locus in cella vinaria in quo uvae calcantur‘), gdje ima s istijem značenem i gñečilstvo, koje je sasna nepouzđano.

GŃĚČILISTO, n. vidi gñečiliste.

GŃĚČITELJ, m. vidi gñečilac. — U *Šulekovu rječniku*: ‚dränger‘.

GŃĚČITI, gñečim, impf. vidi gñaviti, mečiti (često o grozdu: mečiti, i o tijestu: miješiti). — Akc. kuki je u praes. tuki je u impf. gñečáh, u aor. 2 i 3 sing. gñeči, u part. praet. pass. gñečen; u ostalijem je oblicima onaki kuki je u inf. — Ili je srodno korjenu glagola gñesti, ili je osnova gñec sama onomatopeja. — Od xv vijeka, u između rječnika u *Belinu* (gñečkom gñečiti tijesto

farinam subigere' 355^a; 'uvam pedibus calcare' 558^b), u *Voltigijinu* (gnečiti 'pestate, ammaccare' 'quetschen'), u *Stulićevu* (1. 'uvas calcare' 2. 'subigere'), u *Vukovu* ('kneten' 'depso, subigo', n. p. papulu). Močno ga gnečāše petami trepljući. M. Marulić 254. U stupici tukući i gnečeći (krpe za hartiju). M. Radnić 113^b. Ako kmet ne gneči grozd. J. Kavañin 542^b. Gazeći gnečahu prisveto tilo Isusovo. F. Lastrić, svet. 29^a. Dok se taru i gneče kosti moje. 29^b. De čovjek gneči grozde s glavom. Nar. prip. vrč. 99. Oni joj gnečeše djevojačke dojke. D. Daničić, jezik. 23, 8. Ko pčele gneči i prste liže. M. Medić. — I u prenesenom smislu: mučiti, progoniti. Druge gneče i dave. J. Banovac, pred. 102. Mleci gule i gneče Srbe i Hrvate. S. Lubiša, prip. 101. A svak vida kô se pravi gneči. Osvetn. 4, 16.

GNEČKANE, n. *djelo kojijem se gnečka*. — može značiti i glib, kao. P. Budmani.

GNEČKATI, gnečkām, *impf. uprar dem.* gnečiti, ali se upotrebljava sa značenjem: hoditi, gaziti po glibu. — U naše vrijeme u *Dubrovcu* (po *dubrovačkom govoru* običnije gnečkati). P. Budmani. — I s drugim značenjem. (Vaditi iz kula morskē glistine) u *Vrañicu* kažu 'gnečkati glistine'. L. Zore, rib. ark. 10, 352.

GNEČKAVINA, f. glib, *vidi* gnečkati. — U naše vrijeme u *Dubrovcu* (običnije gnečkavina). P. Budmani.

GNEČE, n. *vidi* gnijeñe. — U *Stulićevu rječniku*: gnetje. — nepouzđano.

1. **GŃED**, *adj.* fuscus, mrk, mrke boje. — *Samo u Stulićevu rječniku*: gñedi 'coloris castanei, obscurus, fuscus, badius' s dodatkom da je riječ raska, i u naše vrijeme u *Šalekovu*: 'braun (v. pferd)'; gñeda čapla 'rallenreihor' ('Ardea comata'), u koji je također došlo iz ruskoga. — Po tome nije narodna riječ, ali opet kod imena domaćijeh životinja ima gñed, gñedac itd. — Po ruskome гнѣдой, češ. hnědý, polj. gniady, -ne- bi bilo samo po južnom govoru.

2. **GŃED**, m. ime volu. F. Kurelac, dom. živ. 24. D. Trsteñak. — *vidi* 1. gñed.

GŃEDA, f. ime kravi. F. Kurelac, dom. živ. 21. — *vidi* 1. gñed.

GŃEDAC, gñeca, m. ime volu. F. Kurelac, dom. živ. 24. — *vidi* gñed.

GŃEDICA, f. ime kravi. F. Kurelac, dom. živ. 24. — *vidi* 1. gñed.

GŃEDIN, m. ime volu. F. Kurelac, dom. živ. 24. — *vidi* 1. gñed.

GŃEDONA, m. ime volu. F. Kurelac, dom. živ. 24. — *vidi* 1. gñed.

GŃEDOOK, *adj.* gñedijeh očiju. — *vidi* 1. gñed. — U *Šalekovu rječniku*: 'brannängig'.

GŃEDOŠ, m. ime jarca. F. Kurelac, dom. živ. 38. — *vidi* 1. gñed.

GŃEDOŠA, m. ime jarca. F. Kurelac, dom. živ. 38. — *vidi* 1. gñed.

GŃEDUŠA, f. ime kozi. F. Kurelac, dom. živ. 38. — *vidi* 1. gñed.

GŃENSTVO, n. *vidi* gnijeñe. — U *Stulićevu rječniku* uz gñeño. — nepouzđano.

GŃEÑE, n. *vidi* gnijeñe. — U *Stulićevu rječniku*.

GŃEŃTI, gñetēm, *impf.* premere; farcire. — *Akc. se mijenja u prvs. 1 i 2 pl. gñetēno, gñetēto (i gñetēmo, gñetēto), u aor. 2 i 3 sing. gñēte,*

u part. praet. act. m. sing. gñēo, (gñēla, gñēlo), u part. praet. pass. (ne u nom. sing. m.) gñētēn, gñētēna, gñētēno (bičēžim akc. prema nagnēsti i po Belinu rječniku; drukčije je u Daničiću, rad. 6, 50; ali je ondje Daničić, kako je sam dodao, uzeo akc. iz moje gramatike, gdje je zlo zabilježeno gñēsti). — Pisano je s n. mj. n. u pisca *Zoranića (na jednom mjesiu) i u Voltigijinu rječniku*. — S n. (*vidi u novoslovenskom i u češkom rječju je praslavenska, isporodi stslav. gñesti, gñēsti, novoslov. gñesti, rus. гнестн, češ. hnísti, hnetn, polj. gñieśc.* — *Osnova je srodna sa stēnem, chñētān, norovñem, kneten (vidi F. Miklošič, etym. wörterb. 67b).* — *Dolazi (rijetko) od xvi vijeka (vidi naj zublji primjer kod a), a između rječnika u Vrančićevu (farcire' 1), u Belinu (intrudo' 155^a; 'farcio' 287^b), u Bjelostjenčevu (premo, initor alicni rei cum ponderē'), u Voltigijinu (gñesti i gñēsti 'premere, pestare, intrudere', 'drängen, klemmen': gñesti testo 'gramolade pasta', 'kneten'), u Stulićevu: gñješkom po *dubrovačkom govoru (vidi P. Budmani, dubr. dijāl. rad. 65, 175) gñēstiti i također gñješkom gñeti, gñetēm 'infarcire, contendo, premendoque impellere': a) tištati, pritiškvitati. (Gñavi, gñete, Smiljanica duši. Nar. pjes. juk. 438. Otle jašu, niz pojanu mašu, gñeli loze tikvene i grašne. Osvetn. 4, 21. Spopa (spopade) straža hajduke pospate, jedni ruke, druzi gñetu gñate. 4, 61. — i u prenesenom smislu, isporodi kod gñaviti, gñēčiti. Hajduci nas i iz gore gñeli. Osvetn. 4, 55. — s ovijem značenjem ima i gñēsti se, recipročno. Da se meju zobom gñeti:hu. Anton Dalm., nov. tešt. 104^b. luc. 12, 1. — b) stiskujući činiti da što u nešto drugo uleže na silu. S jakim medviji boreći se i u grlo oružnu ruku gñetūći. P. Zoranić 30^b.**

GŃETA, f. naloga, tiska. — *Načineno od gñesti.* — U *Šalekovu rječniku*: 'gedränge'.

GŃETAN, gñetna, *adj.* koji može gñiti. — U *Stulićevu rječniku*: v. sağnetan. — sasma nepouzđano.

GŃETATI, gñetam, *impf. vidi* gñēsti. — U *Stulićevu rječniku*: 'infarcire, constipare, premere, subigere'. — nepouzđano (zu naš jezik).

GŃETELAR, m. phasianarius, čovjek kajemu je posao othrañivati gñetele. — U *Šalekovu rječniku*: 'fasanenmeister, fasanenwärter'.

GŃETELOV, *adj.* phasiani, phasianinus, koji pripada gñetelu, gñetelima. — U *Šalekovu rječniku*: gñetelovo pero 'fasanfeder'.

GŃETEŃ, m. *vidi* gñeteo. — U *jednoga pisca našega vremena*. Gñetel 'Phasianus colchicus' 'der edelfasan'. J. Ettinger 176.

GŃETĖÑE, n. *djelo kojijem se gñete*. — *Stariji je oblik gñetenje.* — U *Belinu rječniku (gñetenje 155^a, 287^b), u Voltigijinu (gñeteñe), u Stulićevu.*

GŃETEO, gñetela, m. Phasianus colchicus L., ptica što pripada razredu kokōš, vrlo cijēñeno kao hrana. — isporodi gñetej, 1. fazan, fağan, pazijan, divlji kokot (kod kokot). — U *Belinu rječniku*: (možebiti *štamcarskom gñješkom*) gñeteo 'phasiana' 300^a, i u *Stulićevu*. — U naše vrijeme u *Šalekovu*: 'fasan'.

GŃETEOKA, f. gñeteo ženski. — U *Šalekovu rječniku*: 'fasanhenne'.

GŃĖTI, *vidi* gñiti.

GŃETŃAK, m. mjesto gdje se hrane i odgajaju gñeteli. — U *Šalekovu rječniku*: 'fasan-garten'; fasanerie'.

GŃETKA, f. ime kravi. Gñedka. F. Kurelac, dom. živ. 24. — *vidi* 1. gñed.

GŊETOMICE, *adv.* gŊetučii, u tisci. — U Parčićevu rječniku: *calcatamente*.

1. GŊEV, *m.* ira, indignatio, nengodno duhovno stanje u čeladetu koje postaje kad vidi ili zna nešto što misli da nije pravo ili pristojno, ili kad misli da ga ko vrijeđa itd., koje se duhovno stanje pokazuje u promjeni na licu, u riječima, djelima. — *Klc.* se mijenja u loc. *sing.* gŊevu. — Riječ je praslavenska, isporodi stslor. gŊevъ, rus. гнѣвъ. češ. hněv, pol. gniew. — Miklošič (etym. wörterb. 68^a) misli da je srodno s korijenom gŊi glagola gŊiti i supstantiva gnoj. — Oblik gŊev (u južnom gororu) nije posre jasan: u zapadnom gororu glasi gŊiv i (rjeđe) gŊiv, pa prema tome bi trebalo da u južnom glasi gŊijev ili gŊijev, a ti se oblici zbija daju i potvrditi prije našega vremena, nema potvrde za istočni goror. — Između rječnika u Vrančićevu: gŊev (gnyev), furor; gŊiv, indignatio; ira; u Mikalčinu: gŊiv, jadovitost, rabies, rabia, furor; u Belinu: gŊijev, ira^a 200^a; furor 334^b; ira immodica 601^b; gŊijev i gŊiv, ira^a 419^b; u Bjelostjencu gŊiv, furor, rabies^a itd.; u Voltigijinu: gŊev, v. gŊivan; u Stuličevu: gŊev i (iz Habdeličevu) gŊiv, ira, iracundia, indignatio; u Vukoru: gŊev, der zorn, ira. — Kod rečine slučaja ne zna se kako treba pročitati ovu riječ: ovdje su primjeri kod kojih je naj pouzdanije čitanje, a) po južnom gororu, aa) gŊijev. Pui gŊijeva. A. Gučetić, roz. jez. 296. Ima veliku sreću i velik gŊijev svrhu nih. M. Divković, bes. 4^a. Neprijatelj moj skupi gŊijev svoj na mene. 380^a. Ki radi gŊijeva od nemoći izvan sebe se nahode. M. Orbin 89. Bog će svoj gŊijev udarit na onoga. S. Rosa 69^b. — bb) gŊijev. Da razgŊijevi se gŊijev moj protiv nima. N. Rašina 72^a, exod. 32. 10. Uljeze s velicijem gŊijevom. Zborn. 59^a. MŊah, da se nebo otvori i da svoj gŊijev na me pueće. P. Kanavelić, dubr. 8. Gospodine, u gŊijevu tvomu ne pokaraj mene. J. Matović 519. — cc) gŊiev. Bezumnoga ubija gŊiev. D. Daničić, jov. 5, 2. GŊiev me obuzima na bezbožnike. psal. 119, 52. — b) po zapadnom gororu, aa) gŊiv. Probudi gŊiv tvoj. Bernardin 34. ecclesiastic. 36. 8. Srčan gŊiv, pravo ni^a, da kaže ures tvoj proć tomu, ki Ŋubi verno te tolikoj. D. Rašina 93^b. Rad muke, ku svakčas stvara gŊiv Ŋveni, toliko velik cvil ja patim u meni. D. Rašina 97^b. Da bi gŊiv skroveni proć ovim skazala. D. Zlatarić 8^b. Neka bi ispunili jadoviti gŊiv sfoj na Ŋemu. B. Kašić, is. 50. Mutan gŊiv prokine. D. Baraković, vil. 281. Tuge, pećali i nevoje, srgbe, omraze, smeće i gŊivi. I. Gundulić 236. ProhŊi Ŋegovu nemilu srgbu i gŊiv suprotiva Ŋemu. P. Radović, nač. 216. Srba gŊiva Božjega obara i razruša sve stvari od svijeta. M. Radnić 334^b. I pogasi gŊiv ogneni. A. Vitalić, ost. 120. Kad je srce čovičje užeeno od srditosti i smučeno od gŊiva. J. Banovac, prip. 55. GŊiv uzbuđuje i srgbu uživa. F. Lastrić, ned. 241. Mrski su ti i gŊiv imaš suprot nima. 360. Utišaju svoj gŊiv. S. Rosa 158^b. — bb) gŊiv. Vrag s hudobom Ŋimi sinov: zlo, gŊiv, trud, jauk. P. Zoranić 9^b. Uzmučuje ga srgbom i gŊivom. I. Ančić, svit. 1. Činiču opočinit u nima nepodnost ot^a ti gŊiv moj. M. Zoričić, osm. 34.

2. GŊEV, *f.* vidi 1. gŊev. — U Stuličevu rječniku s dodatkom da se nahodi u pisca Dorđića(?). — nepouzdanu.

GŊEVANIAN, gŊevahna, *adj.* dem. gŊevan. — Samo u Stuličevu rječniku u kojem ima i gŊevan sa istijem značenjem.

GŊEVAN, gŊevna, *adj.* iratus, pun gŊeva. —

-a- stoji samo u nominalnom nom. *sing.* m. i u akuzativu kad je jednak s nominativom, *mj.* Ŋegdašnjega b. — Radii -Ŋe- (-nē-) vidi što je kazano kod gŊev; zapadni su oblici gŊivan i gŊivan, a stariji južni gŊijevan i gŊijevan; u jednoga pisca (koji opet pripada južnom gororu) ima i gŊevan (gŊevna. V. Andrijašević, put. 137; gŊevniji. 196). — Riječ je praslavenska, isporodi stslor. gŊnevъ, rus. гнѣвный. češ. hněvný, pol. gniewny. — Između rječnika u Mikalčinu (gŊivni; *adv.* gŊivno), u Belinu (gŊijevan, iratus^a 35^b; gŊivan, irabundus^a 334^b; iracundus 420^a; *adv.* gŊivno, irate 420^a; immaniter 314^b), u Voltigijinu (gŊivan), u Bjelostjencu (kajkački gŊivan, *adv.* gŊivno), u Stuličevu (gŊevan, *adv.* gŊevno), u Vukoru (gŊevan, *adv.* gŊevno). — Ordje su samo naj pouzdaniji primjeri (kod drugih ne zna se kako treba čitati).

a. *adj.* — Komp. gŊevniji. (V. Andrijašević, put. 196). a) sa značenjem kazanjem sprjeda, aa) o čeladetu i o onome što se kao čelade misli. Bog će biti gŊijevan. Zborn. 28^b. Vazda veće gŊivna, veće nemila kazaše se. P. Zoranić 1^a. Toliko č' sad mučna, i gŊivna, znaj, biti, videći er te veće ne hoću Ŋubiti. D. Rašina 91^a. GŊivna cara bis potače. Đ. Baraković, vil. 70. Cesar gŊivan kruto povelj ga u jednu goruču porinuti japnenicu. F. Glavinić, cvit. 103^a. Kažeš se oštiji i gŊevniji. V. Andrijašević, put. 196. (Medea) gŊijevna hodi po svijetu. K. Mađarović 39. Sudač gŊivan tu će biti. A. J. Knezović, verš. 12^b. Devojka je i od sebe gŊevna. Nar. pjes. vuk. 1. 30. — bb) o čemu unome što se misli kao čelade. Sreća sved gŊivna onih ne primaga. D. Zlatarić 21^{ab}. Neka se od vas, zviježde, tjera tijekom od kobi gŊevne vaše. A. Gleđević 21^b. — cc) o onome što se misli da se u čeladetu gŊiev. Utažiti ona nemila i gŊivna srea. B. Kašić, is. 59. — dd) o onome čim se pokazuje gŊiev: o licu, obrazu, oku, riječi itd. Prilihi obraz Isusov protivta sebi gŊijevan vidjeti. M. Divković, bes. 192^a. Pogledajući ga vrlim i gŊivnim obrazom. B. Kašić, is. 50. Jedni sude i govore s gŊivnom riječim i nemilom. G. Palmotić 3, 42^a. Isprid tvoja gŊevna lica. V. Andrijašević, put. 137. Razgledaše gŊivnim me okom tad propeta. A. Vitalić, ist. 66^a. Straovit pogled gŊivnoga obraza Isukrstova. F. Lastrić, ned. 8. — ee) o stahu i osjećajim gŊievna čeladetu. Utaži se nagla i gŊivna u Ŋemu mahnitost. B. Kašić, per. 61. Aerski kad dusi obore gŊivan jad. Đ. Baraković, vil. 79. Srce u ijedu gŊijevnom gori. G. Palmotić 3, 43^b. Odbiti se od ove gŊijevne zlobe. K. Mađarović 45. Svu gŊijevnu svoju omrazu. B. Zuzeri 139^b. GŊivna srditost. J. Banovac, pred. 2. — amo može spadati i ovo: Prosti mi razŊutjenja moza srea i gŊevna moja sunutja. I. M. Mattei 291. — ff) o živčetu. Druga (glava) od gŊivna medvida. P. Zoranić 7^a. — gg) metaforički, o neživjoj stvari. Kijem se gŊivno more nadme. G. Palmotić 3, 11^a. GŊivno nebo strah im daje. 3, 36^b. Vraća gŊivno more na pržinu mrtva tjela. B. Bettera, or. 28. — hh) azrok gŊievna može biti: aa) u acc. s na. Na to gŊivan Petar odtira ga. F. Glavinić, cvit. 203^b. Gospod bješe gŊevan na me. Đ. Daničić, 5mojs. 3, 26. — bbb) u dat. sa suproč. Suproč meni gŊivan ti si. A. Vitalić, ist. 115^a. — ccc) u acc. sa za. Otac jeho, gŊivan kruto za pinezl, ote jih popu. F. Glavinić, cvit. 334^b. — b) koji pripada gŊevu. Dan sudni zove se dan gŊijevni. M. Divković, bes. 24^b. Dan od suda gŊijevan bit će. M. Orbin 199.

b. *adv.* gŊevno. — Komp. gŊevnijē (gŊivnijē). A. d. Bella, rječ. 314^b). Timoteo romonim po-

janjem od pjesni gŊivno silaše kraja Leksandra na smeću. D. Rašina 11a. Da gŊivno život svoj sam sebi prikrati. 12a. S hotimstva ga prorok toga uze karat oštro i gŊivno. G. Palmotić 3, 139b. Zvijer se tad nemila suprot' ĩemu gŊivno spusti. A. Vitalić, ost. 16. Lav srditi kad je u gori ogladnio, gŊijevno reži. B. Zuzeri 364a. A kroz suze gŊjevno progovara. Nar. pjes. vuk. 2, 421. Te će raditi s tobom gŊevno. Đ. Daničić, jezek. 23, 25.

GŊEVAŊE, *n. djelo kojijem ko gŊeva ili se gŊeva*. — *U Bjelostjencu rječniku* (gŊivaŊe) i *u Stulićevu*.

GŊEVAST, *adj. u Stulićevu rječniku*: gŊivast, v. gŊevan s dodatkom da je uzeto iz *Bjelostjencu*, ali u ovom ĩma samo gŊivnast.

GŊEVAŠAN, gŊevašana, *adj. vidi gŊevahan*.

GŊEVATI, gŊevam, *impf. vidi gŊeviti*. — *Riječ je praslavenska, isporodi stslor.* gŊevati se, rus. рѣвѣти, češ. lněvati, pol. gniewać. — *Radi -ne-vidi gŊev*. — *Između rječnika u Vrančićevu*: gŊevati (gŊyevati), furere; gŊivati se, indignari; u *Bjelostjencu*: gŊivam se, jako srdim se, furo, furiosus sum' itd.; u *Stulićevu*: gŊevati, v. razgŊeviti s dodatkom da je riječ ruska; gŊevati se i gŊivati se uz gŊeviti se.

a. *aktivno*. Na me, ki sam prav, ne gŊijevaj srlačce. Š. Menčetić 302. Vilo, ne gŊijevaj na mene tve ličce prebilo. Š. Menčetić—G. Držić 498. Prstengija, novi prijatelje, prstenuje snahu, ne gŊevajte. Svatov. pjes. javor. 1880. 662.

b. *sa se, refleksivno*. Krozać se gŊijevaš tać još na me, moj bore? Š. Menčetić 130. To li se tva lipos sve gŊiva neredno, seijeneć, da ne ljubim srećem te pravedno? D. Rašina 93b. Ka se na nikogar ne umi gŊivati. A. Georgiceo, nasl. 81. Ako se prot meni htit budeš gŊivati. 349. Kamenomste, ne lelaj se, ti devojko, ne gŊevaj se. Nar. pjes. javor. 1880. 240.

GŊEVĚTALO, *m. čovjek koji gŊevće*. — *U Vukovu rječniku*: ,qui tarde et minus clare loquitur'.

GŊEVĚTĚNE, *n. djelo kojijem se gŊevće*. — *U Vukovu rječniku*.

GŊEVĚTATI, gŊevěćem (gŊevěćam), *impf. gororiti polagabno i nejasno*. — *Akc. kuki je u inf. taki je u praes. 3 pl. od osnove gŊeveta: gŊevěćajŋ (ali gŊevěćaj), u aor. gŊevětah, u impf. od osnove gŊevće: gŊevěći (ali gŊevěćaj), u ger. praes. gŊevěćući i gŊevěćajući, u ger. praet. gŊevěćavši, u part. praet. ucl. gŊevěćao; u ostalijem je obličjima onaki kuki je u praes. 1 sing.* — *U Vukovu rječniku*: ,tarde et minus clare loqui'.

GŊĚVITI, gŊěvĭm, *impf. irritare, činiti da ko (objekat) bude gŊevan, ŋtiti, srditi*. — *isporodi gŊevati*. — *Akc. kuki je u praes. taki je u impf. gŊěvĭjah, u aor. 2 i 3 sing. gŊěvĭ, u part. praet. pass. gŊěvĭen; u ostalijem je obličjima onaki kuki je u inf.* — *Postaje od gŊev nastatkom i.* *Radi -ne- vidi gŊev*. — *Riječ je stara, isporodi stslor.* gŊěvĭti, rus. рѣвѣти. — *U nas se jačla od xvi vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (gŊeviti se ,irasci, indignari etc.) i *u Vukovu* (irito'; gŊeviti se ,irascor').

a. *aktivno*. Ne bih gŊivila ni grizla sud tebe. Š. Menčetić 250. Svijot ki evijeli i gŊijevi. M. Vetranić 1, 279. Misleć čim ga hude gŊive uspomene stare zledi. I. Gundulić 515. Ne stoj, kume, ne stoj, stari svate, ne gŊev'te nam gŊizdave devojke. Nar. pjes. vuk. 1, 30. Kako si gŊevio Gospoda. Đ. Daničić, žmojs. 9, 7.

b. *sa se, refleksivno, irasci, postajati gŊevan,*

ŋtiti se, srditi se. Cvite moj gŊizdavi, ne gŊiv' se svis tvoja, ako ti tko pravi, da druge gledam ja. D. Rašina 44b. I srca gŊive se, ako vijenci od slave čela ĩu ne rese. I. Gundulić 14. Kad se gŊevjaše. Đ. Daničić, 2dnev. 26, 19. — *Kaže se*: gŊeviti se na koga, na što. Ter tać rotno i goruće na ĩ se tvoje ličce gŊivi, kako ne kteć već da živi, ki te ljubī toli vruće. A. Čubranović 153—154. Da na ljubav ku joj nosim ne gŊevi se, jaoh, ni mrzi. I. Gundulić 256. Na koga mē se oġeno srce gŊivi. G. Palmotić 2, 58. Koji se gŊevi na brata. Vuk, mat. 5, 22. — *protiva (proć) kome, čemu*. Kadno se proć službi mojojzi gŊiviše. D. Rašina 91a. Mrljilac se gŊivi protiva kreposti. M. Radnić 429b. Samo protiva grešniku gŊivi se smrt. 540b. — *više čega*. Sto se gŊeviš više ovčica? I. Dordić, salt. 245. — *s kim, s čim*. Ako se gŊiviš z gorkostju od lekarija, činiš rasti tvoju muku. M. Radnić 223a. — *čim*. Vidi on teć' krv, i u obrani čuje štīt težak, tim se gŊijevi. I. Gundulić 589.

GŊĚVIV, *adj. vidi gŊevĭv*. — *U Stulićevu rječniku*: ,iracundus, biliosus'; *adv. gŊevivo* ,irate, rabide, iracunde'; *komp. gŊevivijē*.

GŊĚVIVŊST, gŊevivost, *f. stanē, osobina onoga što je gŊeviv, vidi gŊevĭvost*. — *Samo u Stulićevu rječniku*: ,ira, rabies, furor, gdje s istijem značenēm ĩma i gŊevivstvo koje je mañe poznadano.

GŊĚVIVSTVO, *n. vidi gŊevivost*.

GŊĚVĬLAHAN, gŊěvĭlahma, *adj. vidi gŊevahan*. — *U Stulićevu rječniku gdje ĩma i gŊevĭlaşan s istijem značenēm*.

GŊĚVĬLAŠAN, gŊěvĭlašna, *adj. vidi gŊevĭlahan*.

GŊĚVĬĚNE, *n. djelo kojijem ko gŊevi ili se gŊevi*. — *U Vukovu rječniku*: ,ira, irritatio'.

GŊĚVĬIV, *adj. iracundus, koji se lako gŊevi*. — *isporodi gŊeviv, gŊevnast*. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Stulićevu i u Vukovu* (iracundus'). Kad se gŊevĭvĭ ne udrživa. J. Rajić, pouč. 1, 65. Vladika treba da je bez mane, ne gŊevĭv. Vuk, pavl. tit. 1, 7. Čovjek gŊevĭv zameće raspru. Đ. Daničić, prič. 15, 18.

GŊĚVĬIVAST, *adj. dem. gŊevĭv*. — *U Parčićevu rječniku*: ,arrabbiatello'.

GŊĚVĬVŊST, gŊěvĭvost, *f. iracundia, osobina onoga koji je gŊevĭv*. — *U Šulekoru rječniku*: ,jähzorn, zorisinn'.

GŊĚVNAST, *adj. gŊevĭv*. — *U Bjelostjencu rječniku* (gŊivnast).

GŊĚVNITI, gŊevnim, *impf. vidi gŊeviti*. — *Na jednom mjestu u piscu xviii vijeka*. Farizeo gŊivniasē se na svetu pokornicu Mariju Mandalim. M. Radnić 422b.

GŊĚVNOST, *f. stanē onoga što je gŊevan, gŊev (u rječnicima znači što i gŊevĭvost)*. — *U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Mikašinu* (gŊivnost ,feritas, ferocia, immanitas') i *u Belinu* (feritas' 314b). I tolikoj neharmonosti pleća svraća u gŊevnosti. J. Kavašin 425a.

GŊĚVOČUDAN, gŊevočudna, *adj. gŊevĭve čudi*. — *U Stulićevu rječniku*: ,indolis ad iram nitentis'. — *nepouzdan*.

GŊĚVOČUDNOST, *f. osobina onoga koji je gŊevočudan*. — *U Stulićevu rječniku*. — *nepouzdan*.

GŊĚVOČUDSTVO, *n. vidi gŊevočudnost*. — *U Stulićevu rječniku*. — *nepouzdan*.

GŊĚVOST, *f. vidi gŊev*. — *U jednoga pisca xviii vijeka, i u Valtijijinu rječniku* (gŊivost

,fierezza, feritá', wuth, wildheit'). Oni će piti od vina srebe Božje, koje je on u gñivosti svojoj natočio. E. Pavić, ogl. 682.

GŃEVSTVO, *n. u Stuličevu rječniku*: v. gñe-vivost. — *nepouzđano*.

GŃEVŪKATI SE, gñevŭkám se, *impf. dem gñeviti se.* — *U Stuličevu rječniku*: ‚subirasci. — *slabo pouzđano*.

GŃEZDÁŠCE, *n. dem. gñjezdo.* — *Postaje od gñjezdo nastarkom e-ice; e se pred i mijenja na ċ; a ovo se pred e promijenilo na š.* — *U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječniku u Mikašinu (gñizdašce), u Belinu (gñjezdašce, ‚nidulus‘ 510'), u Stuličevu.* Da ptičice mogu na ņu padati i gñizdašce načiniti. F. Lastrić, od' 181. — *U naše vrijeme u Šulekovu rječniku*: ‚nestchen'.

GŃEZDEN, *adj. koji pripada gñjezdu.* — *Samo u Stuličevu rječniku*: gñezdeni ‚ad midum spec-tans'; gñezdeno vrime ‚vor nidificum'.

GŃEZDŌVATI, gñezdŭjem, *impf. izabirati sebi prebivalište.* — *Orako je tumačeno u Stuličevu rječniku (‚habitationem sibi eligere') u kojemu jedinome ulazi se.*

GŃEZDATI (?), gñezdam (?), *impf. vidi gñe-žđiti.* — *Samo na jednom mjestu xviii vijeka.* Da mi oni kamen tuocijaše i gñezdaše prsi i srce. M. Divković, bes. 393^b.

GŃICA, *f. rijeka u Bosni.* F. Jukić, zeml. 42.

GŃICE, *n. vidi gñijehe.* — *U Mikašinu rječ-niku (kod gñijenje).*

GŃIDA, *f. lens (lendis), ušje jaje.* — *Riječ je praslavenska (s u ili s ņ?), isporodi rus. гнида, ċeš. hnida, polj. gnida, i lit. glinda, let. gñidas.* — *Ako g stoji mješte nejdašnjega k, riječ je indoevropska, isporodi grč. zovís (zoviðos), anglosaks. hnut, stēnem, niz. novorivem, niss, nisse.* — *U srijem je rječnicima, osim Daničičeva; u Volti-gijinu s n: gñida.* Od loze grozd a od gñide us. V. Bogišić, zborn. 164. — *Na jednom mjestu xviii vijeka može biti da znači što drugo (isporodi kod us). S magle kadkad postaju i gñide.* J. S. Repljović 139.

GŃIDAK, *m. ċešalj kojijem se glava vrti od gñida.* — *U Šulekovu rječniku*: ‚misskamm'.

GŃIDAST, *adj. vidi gñidav.* — *U Stuličevu rječniku.*

GŃIDAV, *adj. kojemu su gñide po glavri ili po odijelu, pan gñida.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Mikašinu gdje naj prije dolazi, u Belinu 433a, u Bjelostjenčevu, u Stuličevu.* Proz opanke pukla peta zija, a proz kapu gñidav pram se vija. Osvetn. 4, 10. Kad ima mnogo gñida u glavri ili u košulji, rekne mu se: ‚Sav je gñidav'. M. Medić.

GŃIDAVAC, gñidávca, *m. gñidar čovjek.* — *U Belinu rječniku 433a, u Bjelostjenčevu (kaj-karski gñidavac kod gñidav), u Stuličevu.* Gñidavac, koji ima gñida po kosi. u Lici. V. Arsenijević.

GŃIDAVICA, *f. a) gñidavo žensko ċelude.* — *u Belinu rječniku 435a, u Bjelostjenčevu (kod gñidav), u Stuličevu.* Gñidavica, koja ima gñida po kosi. u Lici. V. Arsenijević. — *b) vidi 1. carić, c) na Braču.* A. Ostojić. — *c) lopta (buća) mala.* J. Grupković.

GŃIDICA, *f. dem. gñida.* — *U Stuličevu i u Vukovu rječniku.* Vušica mu zaručnica, gñidica mu dosnašica. Jaeke. 268. Šigice mizije, puna tikva gñidice. (oljupnetaj: smokra). Nar. zag. nov. 211. — *U Dubrovniku često se upotrebljava (ali*

sragda kao ne posve pristajna riječ) u prene-senom smislu i znači: vrlo malo: ‚Daj mi sira, ako ċeš i gñidice'. P. Budmani. i u Stuličevu rječniku: gñidicn ‚aliquantum'.

GŃIDITI, gñidim, *impf. ċiniti (radati, nositi) gñide.* — *Samo u Stuličevu rječniku: ‚lendes gignere'.*

GŃIDURA, *f. zauššaci.* — *U Dalmaciji u Ka-štelima.* J. Aranza. — *vidi gñidura.*

GŃIJANA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu bio-gradskom.* Livada u Gñijami. Sr. nov. 1861. S.

GŃILJĚNE, *n. djelo kojijem se gñije.* — *U Mi-kašinu rječniku (sa starijim oblikom gñijenje).*

GŃIL, *vidi gñio.*

GŃILA, *f. argilla, creta, zemlja koju kad se skvasi može se mijesiti i od ņe se načinjaju su-dovi, kipoci itd.* — *isporodi ilovača, grnčara.* — *Postalo je po svoj prilici od 1. glina (koje vidi) po pučkoj etimologiji, jer se mislilo na gñiti; a to već u staro doba, isporodi rus. гнила. — Ri-jetko se nahodi s n mješte ņ: Koji te je od gñile zemaške satvorio. L. Terzić 18. Koji te je od gñile zemaške stvorio. A. Kanizlić, bogoljubn. 537, i u Voltigijinu rječniku. — Potvrđeno je od xiii vijeka (kao ime mjesta, vidi f) aa)), a između rječnika u Vrančićevu (argilla; limus'), u Mikašinu (argilla, creta, terra figularis'), u Voltigijinu (gñila ‚creta, argilla', thonerde, lehm'), u Stuličevu, u Vukovu (die töpfererde', terra figlina, creta figlina', cf. grnčara), u Daničičevu (kao ime mjesta, vidi f) aa)). a) sa značenjem kazanijem sprijeda. Koji bih forman od gñile. Zborn. 147^b. Kipi koji su od gñile, od driva, od mida. F. Vrančić, živ. 19. Koji biše tebe od zemaške gñile satvorio. B. Kašić, rit. 119. Vrh koga gradnjahu visok zid od gñile. Đ. Baraković, vil. 57. Slabe od gñile sud mlohavi. I. Ivanišević 31. Opeci sirovi načinjeni od gñile. M. Radnić 9^b. Jetrva i svekrva ni od gñile nije dobra. (D). Poslov. danič. 40. Svekrva ni od gñile nije dobra, a nevjestu ni od gñile ni od meda. (D). 119. Čovjek umijesen od gñile. Čestitosti. 37. Da bismo ktili zamislit, da laje jedan pas slipjen od gñile. Blago turl. 2, 55. Sudovi od gñile. D. E. Boglanić 65. — b) kao zemlja uopće, kao. Slast i dika tijela našega skoro bude kao i gñila. Pril. jag. ark. 9, 78. (1520). Kada se crna gñila skoro bude satvoriti od tvojeja tužna tijela. M. Vetranić 1, 28. Vaj meni ne-bogu ovako ležeće doli u brlogu tej gñile smr-deće. H. Lucić 281. Izeo sam se iz kala, a upao sam u gñilu. (D). Poslov. danič. 35. Zapao sam u gñilu dubine. J. Banovac, blagosov. 27. Hoće P' iz tvog' bisnog' tila bit' zemaška suvradna gñila. V. Došen 20^b. — c) po svetoem pismu kod pi-saca stoji i metaforički kao: žulsko tijelo. A mi smo svi gñila. M. Marulić 45. Budući ovoj našoj puti, gñili telesnoj, služili. A. Gučetić, roz. jez. 167. Toli će se slaviti gñila proč satvorećemu sebe? (numquid gloriabitur lutum contra for-mantem se?). B. Kašić, nasl. 129. Al' po zemlji erv lazući, gñila smradna, stvar od ništa. A. Vi-tajić, ost. 225. — d) kaže se metaforički i o drugoj zemaškoj stvari (kao s prezirañem), tako u ovom primjeru o zlatu: Majka mu je (zlatu) prva bila eria zlatna, žuta gñila, a vatra mu lice daje, blato zlatom da postade . . . Dal' ċovika jednog cine nit' širine nit' visine sva nebesa što sasizu, kamo li bi više bila pripećena vridna gñila? V. Došen 218^b. — e) u prenesenom smislu: Žensko ċelude, bila djevojka, bila žena, ako je lijena na poslu, a pri tom još debela, zove narod ‚gñilom'.*

„Kakva je ta i ta žena ili djevojka?“ „Mani je se, gŃila, ne bi na vatri pregorela.“ u *Lici*. J. Bogdanović. — *f*) *ime mjestima (gdje se vadi gŃila ili gdje ima gŃile)*. *aa*) *selo u Jelcima*. U Jelcima sela: Dojna Vrsi, Boraki, GŃila, Dobriša . . . Mon. serb. 11. (1222—1228). i u *Danićićevu rječniku*. — *bb*) Od Drima na Rveniku, takore na gŃilu. Deč. hris. 48. — *cc*) Od Šipkovec na gŃilu. Glasn. 27, 292. (1347). Pod gŃilu 2 nivē. 293. — *dd*) *brdo u Jadru (vidi kod grčnara)*. Cor-Spasoju po Tršica daju, Čor se meće, ni gledati neće, već on iste GŃilu Koreničk, da uzimje dumruk od lonaca. Nar. pjes. vuk. (1824) 1, xxvi. — *ee*) *planina u Bosni*. T. Kovačević, bos. 43.

GŃILAC, gŃilca, *m.* *a*) *lijenac* (u Fužini). Đ. Daničić. — *b*) *gŃil paŃ oli krumpir*, u hrvatskom primorju. — *c*) *vidi nuzla*. — *u jednoga pisca našega vremena*: *f*, der scorbut. I. Dežman, rječn. liječ. naz. 94.

1. GŃILĀD, *f.* *vidi* gŃilina. — *isporedi* 2. gŃilad. — *Od xv vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* (gŃilad ‚marcor‘; gŃilad ‚putredo‘), u *Mikašinu* (‚marcor, tabes, putredo‘), u *Belinu* (‚putredo‘ 597^b; ‚pus‘ 462^b), u *Bjelostjenčevu* (v. gŃiloća), u *Voltigijinu rječniku* (gŃilad), u *Stulićevu*. GŃilad što skрати opet se obrati u bitje u drugo. M. Vetranić 1, 357. GŃiladi rekoh, otac moj jesu. M. Alberti 279. Balsam, koji ulit u svaku ranu premda krutu i duboku udije je svu izčisti od gŃiladi. B. Zuzeri 279^b. Puni gnoja i gŃiladi. S. Rosa 110^a. Ono bo neumrlo zovemo, što u gŃilad i trulost okrenuti se ne može. I. Velikanović, uput. 1, 27. GŃilad, truhlež. „Što će mi ta gŃilada?“ M. Medić. — *u prenesenom, metaforičkom smislu*. Da toliko ne želimo ove gŃiladi od ovoga sveta. I. Aučić, svit. 145. Čistoću imadu čuvati neoskvrnenu od svake grišne gŃiladi. A. Kanižlić, kam. 579. Da bi mogli izažeti gŃilad i strž smrtnoga grijeha. J. Matović 245.

2. GŃILĀD, *m.* *vidi* 1. gŃilad. — *Na dva mjesta xviii vijeka (nije dosta pouzdano)*. GŃiladom našega daha bićemo tu im mržeći. A. d. Bella, razg. 232^b. Sve što pliva, sve što plazi, što se koti od gŃilada. J. Kavaliin 21^b.

GŃILĀDINA, *f.* *augm.* gŃilad. — *U Belinu rječniku* (‚putredo‘ 597^b), u *Bjelostjenčevu* (kod gŃiloća), u *Stulićevu*, i *u naše vrijeme*. Pak me ona gŃiladina podadrijela. S. Ćubiša, prič. 18.

GŃILAHNUTI, gŃilahnem, *pf.* u *Stulićevu rječniku*: v. gŃilahnuti.

GŃILAK, *m.* *mjesto u Srbiji u okrugu crno-rječkom*. Livada u GŃilaku. Sr. nov. 1866. 166.

1. GŃILAN, gŃilona, *adj.* gŃiio. — *U rukopisu xiv vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (‚putredini obnoxius‘) i *u Danićićevu* (gŃilnny ‚putris‘). Selima u Mačvi koja je car Lazar dao Ravanici išla je meda ‚oti Save vyše Popovlec na Rvenicu, na kristonošim hrasty na gŃiloni, na Kokočevu granicu‘ (Sr. let. 1847. 1, 53 god. 1381). D. Daničić, rječ. 1, 211.

2. GŃILAN, gŃilna (gŃilona), *adj.* argillaceus, cretaceus, od gŃile. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Stulićevu*: ‚cretaceus‘. Stati uz lonac, ki te mjedeni, gŃilnu loncu zdravo nije. J. Kavaliin 81^a. Ti vrženi doli nice veru u gŃilnom blatu ludu. 143^b. Obrćti vŃ jedinomy sŃsudć gŃilnćm malo vina. Danilo 352 (po rukopisu xviii vijeka).

3. GŃILAN, *m.* *ime mjestima*. *a*) *grad u Kosovo*. S. Novaković, nov. brd. 5. — *Turci ga zovu Gilan*. — *b*) *selo u Srbiji u okrugu pirotskom*. M. Đ. Milićević, kr. sr. 238.

GŃILANSKI, *adj.* koji pripada (3.) GŃilanu. GŃilanska Rečica izvire više sela GŃilana. M. Đ. Milićević, kr. sr. 171.

GŃILĀR, *m.* *vidi* gŃinar. — *Nije potvrđeno ni u rječnicima ni kod pisaca, ali gŃilarstvo svjedoči da ima ova riječ*.

GŃILARIŠTE, *n.* *vidi* 1. gŃilište. — *U Mikašinu rječniku*: mjesto gdje se gŃila kopa.

GŃILARIV, *adj.* pun gŃile. — *U Mikašinu rječniku*: gŃilariv, pun gŃile ‚argillosus‘.

GŃILARNICA, *f.* *vidi* 1. gŃilište. — *U Voltigijinu rječniku*: gŃilarnica ‚argillaja‘ ‚thon-grube‘, i u *Stulićevu*: v. gŃilište.

GŃILĀRSTVO, *n.* *vidi* gŃinarstvo. — *U Mikašinu rječniku*: tog od gŃile ‚opus lateritium‘. — *U naše vrijeme u Parčićevu*, arte del pentolajo. — *Po Stulićevu rječniku drugo je značenje: stavić onoga što je nacićeno od gŃile* (ex argilla esse compactum); Bog na naše gŃilarstvo pogleda ‚Deus naturae nostrae debilitatis commiseratur‘).

1. GŃILAST, *adj.* kao gŃiio. — *Od xvii vijeka, i u Stulićevu rječniku*: ‚purulentus‘. Priminn iz tijela gŃilastoga česna duša njegova. B. Kašić, nasl. xvi. Ćele živu u tjeskoći od gŃilaste kućarice. B. Zuzeri 209^b. (za obadva primjera ne može se dobro razumjeti, spadaju li amo ili pod 2. gŃilast).

2. GŃILAST, *adj.* *vidi* gŃinast. — *U Voltigijinu rječniku* (gŃilast ‚argilloso, cretosus‘ ‚leimicht‘) i *u Stulićevu* (‚cretosus‘). *vidi* i 1. gŃilast.

1. GŃILAV, *adj.* *vidi* 1. gŃilast. — *U Stulićevu rječniku*: ‚purulentus‘. — *vidi* i 2. gŃilav.

2. GŃILAV, *adj.* *vidi* gŃinav. — *U Stulićevu rječniku*: ‚cretosus‘. — *Mislim da amo spada ovaj primjer xviii vijeka, ali bi mogao spadati i pod 1. gŃilav*: Sjednjuću naše gŃilavo tilo slavim tilom Gospodinovim. Ant. Kadčić 167.

GŃILETAN, gŃiletna, *adj.* u *Stulićevu rječniku*: v. gŃilan. — *nepouzđano*.

GŃILEŽ, *m.* gŃilina. — *U naše vrijeme* (P. Budmani) i u *Šulckoru rječniku*: ‚faule, n.‘

GŃILEŽAR, *m.* Catopsimorpius Aubé, *ime Ńekoj bubici*. — *U jednoga pisca našega vremena*. J. K. Sloser, faun. kor. 1, 227. 232.

1. GŃILICA, *f.* Ńeka jesoŃa tvrda kruška, koja se može jesti samo onda, kad ugŃije. u *Lici*. V. Arsenijević. — *Akc. se mijeŃu u gen. pl. gŃillicć*.

2. GŃILICA, *f.* *dem.* gŃila. — *U Stulićevu rječniku*.

GŃILICE, *f. pl.* u *Danićićevu rječniku*: ‚GŃilice‘, medu prilozima što je car Lazar priložio Ravanici bila je i ‚vodenica na GŃilicah srednja‘ (Mon. serb. 198 god. 1381). 1, 211.

GŃILINA, *f.* u *apstraktnom smislu, stavić osobinu čega što je gŃiio; u konkretnom, ono što je gŃiio*. — *isporedi* gŃiloća, gŃilota, gŃiloba, gŃilost, gŃilad, gŃilotina. — *Akc. se mijeŃu u dat. sing. gŃilini, u acc. sing. gŃilinu, u voc. sing. gŃilino, u nom., acc., voc. pl. gŃiline, u gen. pl. gŃilina*. — *U Vukovu rječniku (samo s konkretnijem značenjem)*: 1. ‚das faule, die faulen theile‘ ‚putramen‘, cf. truhlina. 2. ‚das milde, die milden theile (vom obst)‘ ‚pars mitis‘, cf. gŃiio.

GŃILĀ PŃOTOK, *m.* *selo u Vasojevićima u Crnoj Gori*. Glasnik. 40, 21.

GŃILIŠTA, *n. pl.* *selo u Hercegovini u Popovu polju*. Schem. ragus. 1876. 60. — *Pomiće se od xv vijeka*: ‚GŃilišta‘, selo u Luci u hum-

skoj zemlji koje je kralj mađarski Matija dao bratu Aleksandru dubrovčaninu (Mon. serb. 494 god. 1465). Đ. Daničić, rječ. 1, 211. Ima i sada to selo (Magaz. dalm. 1861. 79. Schem. rhac. 1863. 74). 3, 577.

1. GŃILIŠTE, *n.* mjesto gdje se kopa i radi gñila. — isporodi gñilarište, gñilarnica. — U Stulićevu rječniku: „cretae fodina“.

2. GŃILIŠTE, *n.* ime mjestu na Braču XII vijeka (čakavski Gñilišće). — Od gñilo ili od gñila? Pod Gñilišće peča. Starine. 13, 207. (1185).

GŃILIŠTVO, *n.* vidi 1. gñilište. — U Stulićevu rječniku. — sasma nepouzđano.

1. GŃILITI, gñilim, *impf.* postajati gñio, vidi gñiti. — Akc. se mijenja u aor. 2 i 3 *sing.* gñili. — Od XVII vijeka, a između rječnika u Voltigijinu: gñiliti ‚putrefarsi, marcire‘ ‚faulen‘, i u Vukovu: 1. ‚faulen‘ ‚putrosće‘, cf. truhniti. 2. ‚weich werden (vom obst)‘ ‚mitesco‘. — U primjerima je u prenesenom smislu. Slastoljubivi leži i gñili u vsegađšnjoj lenosti. D. Obradović, sav. 88. Sree suši mi se i s tolikom gñili tugom, da od kakve jezbine i ne misli. G. Peštalčić 107.

2. GŃILITI, gñilim, *impf.* pokrivati, tjeptiti gñilom. — U Stulićevu rječniku: v. ogniliti.

GŃILOBA, *f.* vidi gñilina (i radi akcenta). — U Šulekovu rječniku: ‚faulniss‘.

GŃILOČA, *f.* vidi gñilina (i radi akcenta). — Od XVII vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu gdje naj prije dolazi, u Jambrešićevu, u Stulićevu. Od drva, koje ne bijaše podložno truloći ni gñiloći. I. Velikanović, nput. 1, 70.

GŃILOLUB, *m.* Saprinus Er., ime nekoj bučici. — U jednog pisca našega vremena. J. K. Šloser, faun. kor. 1, 258.

GŃILONOG, *adj.* gñilijeh nogu. — Samo u Stulićevu rječniku: ‚pedum debilitate laborans‘.

GŃILONOSKA, *f.* gñilonoga čenksa člade. — Samo u Stulićevu rječniku (gñilonoška).

GŃILONOZAC, gñilonošca, *m.* gñilonog čovjek. — Samo u Stulićevu rječniku.

GŃILONOŽAN, gñilonožan, *adj.* vidi gñilonog. — Samo u Stulićevu rječniku.

GŃILORITAC, gñilorica, *adj.* lijenac (čovjek gñile r. i). Gñiloritac. u Fužini. Đ. Daničić.

GŃILOŠT, gñilosti, *f.* vidi gñilina. — Od XVII vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (kod gñiloča), u Voltigijinu (gñilost), u Stulićevu s dodatkom da je riječ ruska. Grdobniji od svih gub i gñilostih smrdećih teles. P. Radović, nač. 307. Ja sam rekao gñilosti: ‚Ti si moj otac‘. M. Radnić 352^b. Niš negovo tilo u sebi vidi gñilosti. J. Filipović 1, 105^b. Hotio je on sam k nami doći, ličiti naše rane i očistiti našu gñilost. A. Tomiković, gov. 372.

GŃILOŠTINA, *f.* vidi gñilina. — U naše vrijeme u Dubrovniku (P. Budmani) i u Šulekovu rječniku: ‚faulleck‘.

GŃILOVAC, Gñilovca, *m.* ime mjestima. a) selo u Bosni u okrugu bihaćkom. Statist. bosn. 104. — b) mjesto u Srbiji u okrugu aletsinaćkom. Livada u Gñilovcu. Sr. nov. 1870. 354.

GŃILOVAT, *adj.* vidi 2. gñilav. — U Vrančićevu rječniku (argillosus), u Bjelostjenčevu, u Stulićevu.

GŃILOZUB, *m.* nadimak mladim ljudima, kojima su zubi pocrnili. ‚Vidi je, udala bi se za onoga gñilozuba i probilijesku!‘ u Dobroselu. M. Medić.

GŃILANI, *m. pl.* u Daničićevu rječniku: ‚Gñilane‘, bez sumnje isto mjesto kojemu je ime naštampano i ‚Gñivljane‘: livočka je meda išla ‚po dēlu kako dēli dēh Gñilanom i Livoči‘ (Mon. serb. 264 god. 1389—1405). 1, 211.

GŃILĚNE, *n.* djelo kojim se gñili. — U Jambrešićevu rječniku: ‚putrefactio‘.

GŃIO (gñil), gñila, *adj.* putridus, putridus, o čemu organičnom (o ljudskom i žirinskom tijelu i o kojemu negocu dijelu, o čemu, što iz onoga ishodi itd., o bičji ili o kojem nežinu dijelu) kad, pošto već nije živo, mijenja narav u spojašni oblik, postajući gadna i (obično) smradno. — Akc. kaki je u nominalnom gen. *sing. m.* taki je u ostalijem nominalnijem oblicima (i u složenijem što zamjenjuju nominalne): gñilu, gñilč, gñiloj itd., osim nom. *sing. m.* i acc. kad je jednak s nominalivom; drukčiji je u složenij deklinaciji: gñili, gñilā, gñilō, gñilōga itd. (u Dubrovniku i gñili, gñilā itd.). — Uprav je part. praet. act. glagola gñiti, ali se shvata kao adjektiv već od starina, isporodi stslav. gñila, rus. гнилой. — Gđjegdje je pisano i s u mjestu n. — U svijem je rječnicima, osim Daničićevu: u Vrančićevu (gñil ‚putridus‘; gñil ‚fracidus, tabidus‘), u Mikišinu (gñil ‚gñio, sagriiven ‚putrefactus, tabidus‘; jabuka gñila ‚pomum putre‘ kod jabuka), u Belinu (gñio ‚putridus; purulentus‘ 462^b), u Bjelostjenčevu (gñil ‚gñio ‚putridus, tabidus, marcidus‘ itd.), u Jambrešićevu (gñil ‚putridus‘), u Voltigijinu (gñil ‚gñio‘), u Stulićevu (gñil i gñio ‚putrefactus, corruptus‘), u Vukovu: 1. ‚faul‘ ‚putridus‘, cf. truo. 2. ‚mild (vom obst)‘ ‚mitis‘.

a. *adj.* — Komp. gñilijf (u Stulićevu rječniku). a) sa značenjem sprijeda kazanim u pravom smislu. aa) o ljudskom i o žvinskome tijelu i o njegovim dijelima itd. Naše tijelo skoro hoće biti gñilo. Pril. jag. ark. 9, 78—79. (1520). Mnogi jesu gñili u grobnica, koji mišljahu živiti mnogo vrijeme. M. Radnić 67^a. Blagovati mesa smrdeća ali gñila. K. Mađarović 75. Pokrit nam gñile kosti. J. Kavašin 29^a. Iz stare gñile kože. A. Kanižlić, kam. 86. — bb) o bičji i o nežinijem dijelima. U kladinu gñilu stvori se nebog vas. M. Vetranić 2, 119. Ne more gñilo drvo dobre plode činiti. Anton Dalm., nov. tešt. 1, 9^b. mat. 7, 18. Vidi ga jedan crv iz drugoga gñiloga drveta. Nar. prip. vrč. 193. amo može spadati i ovo: Zavije u jednu hartiju vrlo gñilu. Nar. prip. vrč. 65. — i o voću se može kazati s ovijem značenjem (ali vidi i c)). A ja se rugam nim jak orahom gñilim. M. Vetranić 1, 109. Za jednu jabuku gñilu. P. Posilović, cvijet. 29. I opade voće gñilo. J. Kavašin 41^a. Kad jabuka stoji cila, gñi je druga već gñila. V. Došen 93^b. Bira kao meded gñile kruške. Nar. posl. vuk. 14. Dok je mededu gñilijeh krušaka, ne boji se gladi. 64. — cc) o zemlji i vodi u kojima ima mnogo čegu gñila. Crvi od trule i gñile zemlje. A. Tomiković, gov. 66. Riko Tanai ili Don koja se izliva u gñilo more receno od sadašnji(h) ‚mare dolve zabaceh‘. živ. 69. — b) purulentus, o rani, tijelu, dijelu tijela što se ognuji. (Gnoj) ishojaše iz omijeh rana gñilijeh. B. Kašić, fran. 20. Veoma je gñila i usmrđana rana. M. Radnić 293^b. Tako s konopcem boke stognu, da mu je u otečeno i gñilo tilo urastao. A. Kanižlić, utoč. 379. Kada je rana tila već od svoga smrada gñila. V. Došen 251^a. — c) kaže se o voću ne samo kad se pokvari (vidi kod a) bb)) nego i kad omekša i postane slade pošto se već ubralo ili je otpalo, te se istom onda može jesti, kao što biva kod oskoruša, mušmula, nekijeh krušaka. vidi u Vukovu

rječniku. — *d*) u prenesenom smislu. *aa*) o čemu što je sagrađeno, ako je zlo i slabo sagrađeno, ili ako je s vremenom oslabilo; kad je od drva, može se shvatiti i u pravom smislu (vidi *a*) *bb*). U gñiloj svi plavi pučinu brođimo. M. Vetranić 1, 107. Pod krovom skorupa gñile moste građe. I. T. Mrnavić, osm. 120. Ne tići u gñilu među, da se sva ne prospje. (D). Poslov. danić. 75. Poslat u gñilu brodu s dinarom kruha u Puju. (D). 99. Druga skrīna bijaše stara i rastoćna i gñila. P. Macukat 39. Znajući da je jedan brod gñio. J. Banovac, pred. 124. — *metaforički se tako kaže i o ljudskom tijelu*. Čovijeće slabo tילו od sebe je vrlo gñilo. V. Došen 88^a. — *bb*) o pokvarenu, kñiu zubu. Zubi gñili. Stefanit. star. 2, 276. Izvadišvi znb gñio. M. Radnić 271^b. — *cc*) *lijen, nečufao, aaa*) o *čeljadetu*. Kod težaka i gñilih ložaka svu noć hrkat voli. A. Kanižlić, rož. 33. Devom vila a nevom gñila. Nar. posl. vuk. 58. Vrgnem se puškom za nima i zavicem: „Stan'te, gñili nikogovići!“ Pravdonoša. 1851. 31. — *bbb*) o *ljudskom tijelu*. Por tila je debela i jaka da gñila. Aleks. jag. star. 3, 295. — *s istijem se značenem kaže i gñilo meso*. Epolunu, ki gojaše meso gñilo i praše ga u sapunu. J. Kavaiin 390^b. *i kao psorka*. Sto dukat, smrděćice, gñilo meso! M. Drzić 374. — *ccc*) o *životu, ženosti*. Koji žube gñili život. B. Kasić, nasl. 43. Pokriti svoju gñilu linost. I. J. P. Lucić, razg. 22. — *dd*) *kaže se o čeljadetu, ali ne sa značenem kao kod cc*) *aaa*), nego kao: pokvaren (tjelesno i duhovno). Mladiću u razbludah polu gñilo. B. Zuzeri 40^b. — *ili kao prijekor uopće (nevažno, nevrjedan)*. Kakva pokora tvoja biti more, gñila lakomećno? I. J. P. Lucić, razg. 31. — *ee*) o čemu nu drugo, u naj širem smislu, sa značenem da ono ne vrijedi uopće. Ako pokriva trgovine ... gñile. I. Drzić 308. Od svega tvoga blaga ni gñilu dlačicu neć iznijeti iz svijeta ovega. B. Zuzeri 4^a. Koji gñile trgovine prodaju na mjesto zdravijeh. J. Matović 397. Jizbine neslane i gñile. I. J. P. Lucić, izk. 15. — *i o umnoj stvari*. Mnoštvo je laži gñilijeh. S. Rosa m.

b. ade. gñilo. — *U Belinu rječniku* („purulente“ 462^b) *i u Bjelostjencvu*.

GŃIONA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu bio-gradskom*. Niva u Gñioni. Sr. nov. 1871. 263. — *može biti isto što se pominje xviii vijeka*. Vinograd u Gñioni. Rad. 1, 183. (1759).

GŃIONICA, *f. selo u Bosni u okrugu bašni-lačkom*. Statist. bosn. 86.

GŃIRĚŃE, *n. djelo kojijem se gñiri*. — *U Vukovu rječniku*.

GŃIRITI, gñirīm, *impf. vidi* gviriti *i* ĳiriti. — *U Stulicēvu rječniku* (v. ĳiriti) *i u Vukovu* (vide gviriti, n. p. u knjigu).

GŃITI (gñēti), gñijēm (gñim, gñēm), *impf. putrescere, putrefieri, tabescere, o čemu organiēnom (vidi kod gñio) kad nije već živo, kvariti se, mijēnati se postajući gđno i smrdljivo*. — *Radi akcenta vidi kod I*. — *Rijēc je praslavenska, isporodi stloc*. gñiti, gñija, *ras.* rnuti, ruino, *čes.* ĳniti, ĳniji, *polj.* gñić, gñije. — *Korijen je gñi (s n) kako se poznaje po supstantivu gvoj, ali se je u promijenilo na n (n se nalazi pisano na mjestu, ali nije svagda pouzdano)*: gñi. N. Rašina 176^a; gnjeti. V. Andrijašević, put. 291; gnijje. P. Vitezović, odil. 61; gñiti. S. Margitić, fal. 161). — *Izmedu rječnika u Francēvu* (gñiti „fraccere; marcere: putrescere“), u *Mikašinu* (gñiti, zagñiti „putresco, marcesco, tabesco, fraccesco“, u *Belinu* (gnjeti „marcesco“ 462^b; „putresco“ 597^a), u *Bjelostjencvu* (gñijem, gñiti „putresco, putrefio, ta-

besco“ itd.), u *Jambrešicēvu* (gñijem „putrefio“, u *Volttijēvu* (gñeti, gñijem „marcire, imputridire“ „faulen“), u *Stulicēvu* (gñeti i gñiti, gñijem „putrescere, putrefieri, corrumpi, marcescere“).

1. oblici.

a. u infinitivu i prošlijem vremenima.

a) naj starija je, praslavenska osnova gñi, koja se u našem jeziku promijenila na gñi: aor. gñih, gñi gñišmo *itd.*, *ger. praet.* gñiv, gñivši, *part. praet. act.* gñio, gñila (*vidi i napose, kao ad-jektiv*). *ova je i naj običnija, ali treba dodati da bi po zapadnom gororu (od kojega ima naj veće primjera) i osnova gnē glasila gñi ili gñi.*

b) mješte i u osnovi ima ē (jamačno po analogiji prema drugijem neprelazijem gñegolima): gnjeti. V. Andrijašević, put. 291 (*kod ovega mjesta Daničić dodaje*: Griješkom „je“ mjesto „i“ istor. obl. 248; *ali ono nije pišćeva pogreška, kako je Daničić mislio, nego je osnovano na dubrovačkom govoru*), *i u Belinu rječniku*; gñeti. Nar. pjes. herc. vuk. 324; *i u Volttijēvu i u Stulicēvu rječnika*. *ovako je u naše vrijeme u Dubrovcniku (i u južnoj Hercegovini, kako se vidi po drugom primjeru), te je inf.: gñeti, part. praet. act.* gñio, gñila (*za aor. i ger. praet. nemam potvrde*). P. Budmani.

b. u sadašnjem vremenu.

a) naj običnija je stara osnova gñi: praes. gñijēm, *impt.* gñij, *ger. praes.* gñijāci (*treba dodati da bi po južnom i zapadnom gororu ovi oblici isto glasili i da je osnova gnē, gñe*).

b) osnova je gñi kao kod a), ali se i shvata kao nastavak: praes. gñim; *potvrđeno je samo praes. 3 sing.* gñi. N. Rašina 17^b, *i to ne posve pouzdano*.

c) osnova je gñ: praes. gñēm, gñēš *itd.*, gñū; *impt.* gñi; *ger. praes.* gñiēci. *vidi gñe*. M. Marulić 223; gñiēci. A. Vitajić, ist. 375^b. *ovi su oblici u Dubrovcniku dosta obični u naše vrijeme*. P. Budmani.

c. za imperfekat je potvrđen samo oblik gñāh, i to jedini put: gñāše. A. Vitajić, ist. 380.

2. značēc. *a) u pravom smislu*. Drijeje sahne i gñe. M. Marulić 223. Da se loza zemlje ne dotiče, zašto počne gñiti. S. Margitić, fal. 161. I sjemena gñijući umiru. J. Matović 106. Životina u vodi umire i gñije. J. Rajčić, pouč. 1, 1. Mrtvo tijelo progovara: „Ja ću, tjeelo, zemlji gñeti“. Nar. pjes. herc. vuk. 324. Kuda majka bije, tuda koža tije, a kud tudin bije, tuda koža gñije. Nar. poslov. u Lici. V. Arsenijević. Gñiti, gñiliti. u Dobroselu. M. Medić. — *b) i perbolitički o čeljadetu koje stoji svagda na istom mjestu, koje živi u ženosti, koje je mučeno od bolesti tjelesne ili duhovne*. I tako nebog ja skončavam se i gñiju ne imavši pokoja da malo počinu. M. Vetranić 2, 344. Niki od bide i zla gñije. P. Vitezović, odil. 61. Stavši ga u tavnicu i ondli gñije toliko vrijeme dokle se negov grih izvidi. J. Filipović 3, 117^a. Lenivac se nije rodio da živi nego da trune i da gñije jošte za života. D. Obradović, basn. 100. Gñiju u ranama naj boji junaci. S. ĳubiša, prip. 124. Nije ĳtio, da mu braća postanu kruhoborcima, da gñiju u pisarnah. M. Pavlinović, rad. 182. — *c) u prenesenom smislu o duši ljudskoj koja ne može da se izbavi od grijeha, od zla itd. te kao da u onome svagda leži*. Vidim vele mladijeh od mene u tmaši gnjeti. V. Andrijašević, put. 291. U zlu tomu duh ĳim gñiēci. A. Vitajić, ist. 375^b. Duša ĳim veće po niki način gñāše. 77. Nemoj gñiti u grisih toliko vrijeme. J. Filipović 3, 142^b. Koji gñiju cilo godište u proklestvu. Ant. Kadić 301. Koji spovijedaju

kršćanstvo, a u grijesima gñiju. J. Matović 48. — *d) također u prenesenom smislu o čemu drugom.* U djedini na ne pomaukava i neoekvrüena i ka ne gñi. N. Rašina 176a. Ipetr. 1, 4.

1. GŃIVA, *f.* u *Mikašinu rječniku* uz gomojka. *jamačno je štamparska pogreška mješte gljiva.*

2. GŃIVA, *f.* u *Stuličevu rječniku*: v. ñiva. — *nepouzđano.*

GŃIVLANI, *m. pl.* u *Daničičevu rječniku*: „Gñivlane“, selo blizu Livoče: među ljudima koji su po zapovijesti carice Milice pokazivali među livočku bio je „Radivoj iz Gñivlanj“ (Mon. serb. 263 god. 1389—1405). po toj formi drukčiji bi bio nominativ, ali prije sumñam eda li je dobro prepisano; cf. „Gñivlane“, 1, 214.

GŃOJ-, *vidi* gnoj-.

GŃURAC, gñurac, *m. vidi* ronac. — *Akc. se mijena u voc. gñurče, gñurci.* *a) čovjek koji ronit (gñura se, gñuri).* u *Vukovu rječniku*: 1. „der taucher“, „urinator“, cf. ronac. — *b) ñeka vodena tica.* u *naše vrijeme* i u *Vukovu rječniku* (2. „die tauchente“, „mergus“, cf. ronac, sarka“). Bušina i gñurac. Đ. Daničić, 3mojs. 11, 17. Malo mesa od onih tica što se gñuraju po vodi (zovu ih gñurci). M. Đ. Miličević, živ. serb. 1, 85. „der taucher, die tauchente“, „mergus (podiceps)“, G. Lazić 68. „Mergus L. J. Pančić, ptic. 75. Mergus serrator. zoolog. 206. Veliki gñurac „Podiceps cristatus“, „der grosse lappentaucher“. J. Ettinger: 219. Crvenovrati gñurac „Podiceps subcristatus“, „der rothhalsige lappentaucher“. Perjušasti gñurac „Podiceps cornutus“, „der gehörnte lappentaucher“. 220. Zlatouvi gñurac „Podiceps auritus“, „der gehörte lappentaucher“. 221. Mali gñurac, gñurčić „Podiceps minor“, „der kleine lappentaucher“. 222. — *c) ñeka bubica.* — *u jednoju pisca našega vremena.* Colymbetes Clairv. J. K. Sloser, faun. kor. 1, 89, 98.

GŃURÁČ, gñuráča, *m. vidi* gñurac, *a).* — *U Šulekovu rječniku*: „taucher“.

GŃURATI SE, gñuram se, *impf. vidi* roniti. — *U naše vrijeme.* Malo mesa od onih tica što se gñuraju po vodi. M. Đ. Miličević, živ. serb. 1, 85. i u *Šulekovu rječniku*: „tauchen“.

GŃURČIĆ, *m. dem.* gñurac. — *S osobitijem značenjem*: Podiceps minor, *vidi* kod gñurac, *b) na kraju.*

GŃUREŃE, *n. djelo kojijem se gñuri.* — *U Šulekovu rječniku*: „untertauchung“.

GŃURITI, gñurim, *impf. vidi* roniti. — *U Parčićevu rječniku*: „tauffarsi o nuotare sott' acqua“.

GŃUS, *m. vidi* drhtuđa. — *Riječ je ruska, i dolazi u naše vrijeme kod pisaca, a između rječnika u Stuličevu (u drhtuđa s dodatkom da je riječ ruska).* „Der Zitterrochen“, „raja torpedo“. G. Lazić 75. „Torpedo“, J. Pančić, zool. 239. Raja torpedo L. K. Crnogorac, zool. 127.

GŃUS-, *vidi* gnus-.

GŃ, gŃa, *adj.* nudus, koji nije pokriven (odijelom), kaže se naj prvo i naj češće o četvrtcu i o ljudskom tijelu. — *ispoređi* nag. — *Osnova je gol; 1 na kraju (u nominalnom nom. sing. m. i u acc. kad je jednak s nominativom) mijena se na o, pa se oo sažimlje u ô; oblik gol ostaje kod čakavaca i po sjevernijem krajevima. oblik je gŃ potvrđen od xvi vijeka (N. Našćković 1, 290); od istoga vijeka ñeki pišu i goo (Zborn. 44a. 119a; J. Banovac, razg. 6, vidi i u rječnicima). — Osim oblika gŃ (i gŃl), u ostalijem je nominalnijem (i u složenijem koji zamjenjiva nominalne) akcentat kao što je u gen.: gŃlu, gŃlč,*

gŃlŃj itd.: u složenij se deklinaciji mijena: gŃli, gŃlŃga, gŃlŃ, gŃlč itd. — *Riječ je praslavenska, ispoređi stslav. golb, rus. голый, češ. holý, polj. goly.* — *Misliv da postaje ojačanem od korijena gel (vidi željeti), te da bi naj prvo značenje bilo: koji želi, pa po tome: lišen (ispoređi lat. desiderare): a da se ovo značenje već u praslavensko doba sužilo na: lišen odijela.* — *U svijem je rječnicima: u Vrančićevu gŃl „nudus“, u Mikašinu gŃli, go, u Belinu goo „nudus“ 515b, u Bjelostjenčevu gol, u Jambrešičevu gol, u Voltigijinu gol, goo, u Stuličevu go, gol, u Vukovu gŃ (gŃo), u Daničičevu gŃol.*

1. *adj.* — *Komp.: gŃlŃji (u Belinu rječniku 515b).*

a. u pravom smislu, sa značenjem kazanjem sprijeda. *a) o četvrtcu, aa) uopće.* Kada vidiš čovika gola i naga, oblei ga. Transit. 77. Onako gol kako je zrasal. Korizm. 97a. Kad gola pridi svimi po običaj vaše zemlje sa golimi mužj se igraše. Il. Lucić 188. Poječi žednoga, golih obukjuć, na stan primajuć goste. P. Hektorović 46. Leži go i nag. M. Držić 420. Leandro tač močno Eru svŃ ljubšač, da more go nočno ne malo plivaše. D. Rašina 11b. Pubravka me čeka i gola i sama. D. Zlatarić 56b. Svak se go rada a go mušjera. M. Divković, nauk. 82b. Sramjuć se da su gŃli i nazi. M. Orbin 33. Kako izišao jest go iz utrobe matere svoje, tako će se opet i vratiti. P. Posilović, nasl. 21b. Stoji tvoj Gospodin ubog i go na jednomu križu. M. Radnić 5b. Pripasa se hajnom (jere go biše) i vrže se u more. L. Terzić 282. Drugu muknu trpi od stida, videći se go prid onizim množtvom. J. Banovac, prip. 79. Go sam bio, niste me zaođjeli. F. Lastrić, ned. 373. Gol i bos. A. Kanižlić, fran. 192. Čovik ... hodaše go gocat. E. Pavić, ogl. 518. Znaš da tvoje laži hole neće odit dice gole. V. Došen 40a. Ugloda jednu ženu, gŃli se gola pere. And. Kačić, kor. 196. Jerbo je čovik gol došao na ovaj svit i gol mora ovaj svit ostaviti. M. A. Rešković, sabr. 67. Ni go ni obučen. N. Palikuea 28. Go na dvor uteče. L. Vladimirović 70. Kad tko sve jednu odiću nosi a za drugu ne brine se, doisto ova će naj posli pomaukati tako da može gol ostati. B. Leaković, gov. 25. Ni si gladnog naramila, ni žednoga napojila, niť si gola preodela, niťi bosa preobula. Nar. pjes. vuk. 1, 133. Go kao lipa. (Vaļa da kad joj se oguli kora). Go kao od majke roden. Go kao prst. Go kao šipka. GŃli više skaču. Nar. posl. vuk. 43. Ńega ostavi gola, naga, kao što se od majke rodi. S. Ćubisa, prip. 224. Jednoga gŃloga devetiña ne mogu svuč. Pravdomoša. 1852. 10. — *bb) s glagolom svučti kao predikat uz objekat.* Svuč se goo kako bješe roden. Zborn. 41a. Zapovijde da ga gola svuku. B. Gradić, djev. 140. Sfučkoše gola Jezusa. B. Kašić, is. 56. Svlače ga gola. M. Zoričić, osm. 101. Ovo je mjesto gdje su moga Spasiteļa svukli gola. N. Mareš 53. — *u jednom primjeru s glagolom izvučti.* Tad gola ali ti naga izvučti čini me. P. Zoranić 66a. — *cc) az go dodaje se nešto, čim se kaže da nije cijelo četvde gŃlo.* Ter se krije dijelom skuta videći se polu gola. N. Bunić, mand. 9. Jedan siromasak vas odrpan i na pole go. F. Lastrić, od 376. — *Pastirka na mila gdje mi se ukaza sva gola sred vrila deri tja do pasa.* D. Rašina 22a. Er sad ujedno sve mladice za napravu njih naj dražu, kŃo divjacne satirice, do pupka se gŃlo kažu. I. Gundulić 161. — *Buduć nogom gole.* J. Kavañin 196b. — *b) o ljudskom tijelu: o tome se misli i kod riječi trup, put, koža itd.* Na njih su odiće kimi se odiju po način od

vríe, golu put prikriju. Đ. Baraković, vil. 117. Crcnu i vezijeru Dilaveru ... da ih psi deru, metať gole trupe teče (*vojška*). I. Gundulić 559. Da kako telesna svita golo pokriva telo. F. Glaviníe, cvit. 281^b. Pak oružje i haľine svo do gole kože skine. V. Došen 124^a. Po životu golu bje, jer na vami krpe nije. 149^b. Da učini križ na goloj puti svrhu čela. M. Dobretić 54. — *e*) o kojem dijelu ljudskoga tijela. Na kolenih golih pozdravljaše. Mirakuli. 66. Noseći ob dan i ob noć golu glavu i jednu nogu. B. Kašić, in. 15. Hojaše na golijeh nogah. 32. Abit sprida razdrivši, gole prsi na sudu ukaza svoje. F. Glaviníe, cvit. 307^a. Kaže a tanak polu gole veo prozirni prsi ohole. J. Kavaňin 37^a. Nje mu nikad glava gola, da pozdravi stara al' mlada. 53^b. (*Snaša*) golo vime kaže. V. Došen 104^b. A snaška gole prsi kaže. 105^a. Što se vide gole sise. 208^a. Ruke gole do lakta. Ant. Kadčić 157. Da se sa svim dodije golim rukama oli űi goli (*kaleža i patene*). M. Dobretić 321. Na gola je tu koljena Egipkiňa na tle pala. N. Marči 79. Primogući u niko vrime kraji golih boćina drhtati će. Đ. Rapić 13. Neću ljubiti gola vrata, već ću kupit litru zlata, pa ću svezat oko vrata. Nar. pjes. vuk. 1, 363. Da mu na gola koljena ište oprošteňe. Pravdonoša. 1851. 25. űeko rاسب i brez opauaka, a űekoja gola šija sinu. Osvetn. 3, 114. — gola ruka kaže se i metaforički, kad u űoj nije oružja (*a i oruđja*). U mom sruu nije straha, mā su oružja ruke gole. I. Gundulić 136. Pridobi i podavi s golom desnicom lave i meďvide. Ant. Kadčić 37. Da te ěuje, za taku besjedu rusu bi ti glavu otkinuo, bez oružja golijem šakama. Nar. pjes. vil. 1866. 613. Uzeti od ľudi krila a dati ih ticama, a oni nek mašu golim rukama. Nar. prip. vil. 1866. 707. Pa ne da se ni ěuvati marva golih ruka. Osvetn. 1, 39.

b. kaže se često, kao i perbolícki, o ěeladetu, i kad nije posce bez odjeta, ali kad ga je na ěemu maňe nego se obiĉno nosi. a) uopće. Sita će i odjevna bit, a doma je laĉna i gola hodila. M. Držić 207. A žena i dica gladna, gola i bosa uzdišu. F. Lastrić, ned. 425. Pak se štokud skita, go i gladan. V. Došen 211^a. Možebit bi prijē koji siroma goli suknaĉom zaodiven bio. M. A. Reľković, sat. A7^b. Svuĉe s sebe űutoga kavada, osta gola u košulji tankoj. Nar. pjes. vuk. 1, 561. Id' otale, gola drevišino! 2, 351. — *b*) u po űesto prenesenom smislu, može znaĉiti kao ubog, siromašan. ovo se znaĉeňe ne da svagda razluĉiti od pređašňega (*kođ a*). Nikako za vas svit ne sliď već tuj ľubav, nu naglo iziď van iz toga ti kola, ako neć' jedan dan vidi(t) te svim gola. D. Raňina 69^b. Go kroz oko ide. (D). Poslov. danić. 24. Golo i oholo. (D). 24. Jednoga gola ne mogu sto gusara odríjeti. (*isporedi naj zudni primjer kod a, a) aa*). (D). 39. Tako gol i bos prihodi, koga žena za nos vodi. J. Kavaňin 25^b. Vidimo doći (štono reku) gole i opreane, pak u malo godina obogatiti. M. Zorićić, aritm. predg. 10. Golo a olo. (Kad je ko siromašan a ponosit; 'olo' je mjesto 'oholo'). Nar. posl. vuk. 43. Od gola papa i oficira nema ružnije stvari. (U vojvodstvu). 232. U vrbaňe, gdje ciganke faletaju gladno, a Romiĉi goli mlíjeko sruć. Osvetn. 4, 41. Skupljena od izroda i od gola plaćenika. M. Pavlinović, razl. spis. 302. — (*vidi kod sin*). Treću piše, saje Parasiñici golom sinu Zeki buľabaši: 'Goli sine, Zeko buľabašo!' Nar. pjes. vuk. 4, 250. — o ěemu drugome što je shvaćeno kao ěelade, u arom primjeru u erkei: Erkva stoji odrta, gola i bosa, i plaĉe kakono jedna sirota. M. Dobretić 332. — i o samome uboštvu: Onoga pritiskuje gladno i

golo uboštvo. A. Kanižlić, utoĉ. 24. Pritišeće vas golo i boso uboštvo. 130. — *c*) u ovom primjeru o ěeladetu bez oružja: Maĉ, kapa, ĉelata i brokijer mi pade, ... utekohl jedva go u ıaku naj brže. N. Naľešković 1, 290.

c. u sirem smislu, koji nije pokriven, koji nema na sebi neĉega što je obiĉno na űemu; n. p.: a) o koňu bez sedla. Bješe ti se maknuo i na gola koňa svoga i on brzo otide ka ľjepu Budimu gradu. Nar. pjes. bog. 43. A ľijanu na golu ridanu. Nar. pjes. vuk. 1, 526. Nema kada da sedla koňica, već na gola skaĉe koňa svoga. 3, 556. Gologlava na goloj kobili. Nar. pjes. juk. 144. Siromah se baci na gola alata bez sedla. Nar. prip. vil. 1867. 322—323. — *b*) o pužu bez kore, isporedi balavac, golaĉ, goliĉ. Goli spuži svuda ľjezu. M. Vetranić 1, 14. Goli mladi puževi. I. Jablanci 58. — *c*) bez dlaka, o ěeladetu, životinji, ili o dijelu tijela ljudskoga ili űivinskoga; bez perja, o pticama. Koň bješe ovi okoš, mledan, go, star. I. Gundulić 562. Goo 'depilis'. A. d. Bella, rjeĉ. 551^a. 'glaber'. 697^a. Jedno se goloj a drugo sijedoj bradi pristoji (*vidi brada, 2*). (D). Poslov. danić. 39. Gol, koji nema dlak 'depilis'. Gol ptić prez perja 'depulumis, avis nuda pennis'. I. Bjelostjenac, rjeĉ. 2, 109^a. Po prsinh je gola i uźgana (*kokoš*). J. S. Reľković 157. Ako je i go, ali je soko. Nar. posl. vuk. 3. — *d*) o kosti s koje je otpalo meso. Meso je opalo, koža tere űeuti, ništar ni ostalo nego goli űuti. M. Marulić 114. Oĉi nazriše ĉlovika prez puti, samo goli űiuti. Đ. Baraković, vil. 263. Paĉe, sve što naprijed jaše, huda űalos svled ga trudi, kosti gole ĉim plesaše od pobijenih turskijeh ľudi. I. Gundulić 320. Gole kosti ni pas neće. (D). Poslov. danić. 24. Golu kost ni pseto neće. Nar. posl. vuk. 43. — *amo spada na svoj prilici i ovaj primjer*: Na štit golu smrt postavi. P. Kanavelić, iv. 200. — *e*) kod biľaka onaj dio na kojem reć nema kore. Kada diňe na zrilost dospíju, svake na se űutilo ne dıju, već im vrime po cimi se znade, kad je zrile odkinit valade; tako motri: popuca okoľo gornja kora i vidi se golo gdi se drži ostaloga tila cima diňe. J. S. Reľković 309. Goli plod. J. Panĉić, flor. beog.² 435. — *f*) o sabľi, maĉu, nožu itd., kad se izvadi iz nožnice. erlo često. S golimi sabľama tirajući i bili su mojega valpota. Mon. croat. 309. (1598). S golom sabľom u desnici svak za ľuckom krvi smagne. I. Gundulić 519. Proz oružje ter se golo protiskuje i promiĉe. 530. Nici sabľo gole na űega podriše. I. T. Mrnavić, osm. 170. Nesvijesnu go maĉ dati. Ğ. Palmotić 1, 275. Go viteški maĉ noseći. P. Kanavelić, iv. 337. Hitat se za go maĉ. (D). Poslov. danić. 26. Razbišvi vrata s golim sabľama usrnaše. A. Kanižlić, kam. 830. Golu sabľu preko krila drži. Nar. pjes. vuk. 1, 159. Nosi golu sabľu u rukama. 3, 29. Golu ĉordu otet u Turĉina. Pjev. ern. 148^a. Car s golom sabľom u rukama otvori vrata. Nar. prip. vuk. 197. Davoli (*ĉe*) s golim ıidama napasti da ga ubíju. Nar. prip. vil. 1867. 762. Poloűi dva gola noža u prijekrst na ploĉu. S. ľubiša, prip. 168. — *g*) o onome (*odra, dasei, zemľi itd.*) na ĉemu ěelade leži, kad na onome nije ništa metnuto ni prostrto da bude meķer. Ća prudi zlo se odit, na odru spat golu, a bogatiň hotit jistvine na stolu? M. Marulić 203. — Spašo na golijeh daskah. B. Kašić, in. 33. űivi paski a spava na goloj daski. Nar. posl. vuk. 81. — Na golē zemľi ľeganija. Danilo 296. Ako se bojiš na goli zemľi spati. űiv. jer. star. 1, 229. Nebo pokrivalo, a zemľa gola posteľa bi űegova. F. Glaviníe, cvit. 91^a. Rodi se na goloj zemľi. J. Banovac, razg. 48.

Vidi ženu na goloj zemlji ležeću. A. Kanižlić, utoč. 166. Zemlja 'e gola ne postela. N. Marčić 84. — Ovdje prostrt na go kami. I. Đorđić, ben. 202. — *h*) o trpezi, kad *na noj nije ništa prostrto* (trpežniak, stolniak). Sto li važa prostrti na stolu, da ne sida za trpezu golu. J. S. Rejković 388. — *slično je i ovo*: Da se sa svim dodije golim rukama oli ni goli (kaleža i patene). M. Dobretić 321. — *i*) o mjestu koje nije ničim (bičkama, zemljom) pokriveno. Vrh mjestu suha i gola obilježja crkve nije, na zavjete boga Apola gdje idase vas svijet prije. I. Gundulić 366. Još klikuje, kako vojska verna u gole gro pustiše. G. Palmotić 3, 62^b. Gola Arbanija. Pjev. crn. 814. Osobito: *aa*) o zemlji na kojoj ništa ne raste. U počelo Bog stvorio nebo i zemlju; a zemlja biše gola i prazna. And. Kačić, kor. 1. Ter oplovi nje i usjeve, ter ostane gola zemlja crna. Osveću. 3, 95. — *bb*) o kamenu, gori, planini itd. gdje nema zemlje. I eto, vrh stine gole brez prodola žila se masline prostrla niz dola. H. Lucić 217. Na onomu golom kuku. I. Gundulić 40. Planine gole i juti. G. Palmotić 2, 46. Ukopani u pustošnoj goloj gori. 2, 354. Činahu tvrdu ogradu stanci goli. I. Đorđić, uzd. 35. Volio bih gladovati na onoj goloj stijeni. S. Lubiša, prip. 175. — *amo spada i ovaj primjer u kome se vrh od planine metaforički zove 'glava'*: (Planina) glavu kaže golu i celavu. V. Došen 16^a. — *cc*) o pjesku, pržini, s obadva razloga kod *aa*) i *bb*). Ako se od puti, me srce, možeš rod, k' ćeš, jaoh, pustit, na žalu studenu, na goloj pržini tvu dušu ljubenu? I. Gundulić 21. — *k*) o zidu koji nije ničim pokriven. Sto je resit zide gole ruhom svilnim. J. Kavašin 28^a. — *amo mogu spadati i ovi primjeri*: Templo gola Apola od bogata naga i gola učinio je. J. Kavašin 282^b. Sve srebro, zlato i drago kamenje odnese, ne samo iz kuća niovih nego li još i iz crkve, ostavivši je golu i ubogu. And. Kačić, kor. 286. — *l*) *amo spadaju i ovi primjeri*: U oružju golom sjaju. P. Kanavelić, iv. 338. Patka ridko nad jajcem prisidi, često golo osim ne se vidi. J. S. Rejković 100. Pod golim nebom. A. Tomiković, živ. 83. — *m*) *metaforički o umnijem stvarima*. *aa*) *gola' je duša bez tijela*. Kad na svitu na čovika navale muke, nih iz bliza i udij prima čoviče tilo, a ne duša, jerbo je tilom obučena i zaslojena, ali jedna duša razdijeljena od tila i postavljena u purgatorije, odma u se golu prama muku. J. Banovac, pred. 127. — *bb*) *što nije sakriveno*. Svaka gola i otvorena jesu očima njegovijem. M. Divković, bes. 18^b. Svi bi grisi goli bili. V. Došen 139^b. Kada im ne jedan sin, nego sav koliki svit srce golo bude viditi. Đ. Rapić 6. Neka tvoja izpovid vire svete bude gola. M. Zoričić, osm. 93. Da je (ispovid) gola t. j. da se grisi bistro izreku. Ant. Kadčić 205. Da je ispovijed gola, čista i otvorena. J. Matović 259.

d. u prenesenom smislu, kad s čim uopće nema čega drugoga što bi s onijem moglo biti. *a*) koji nije miješan s čim drugim, n. p. voda, vino (cijelo). Volimo u Budimu jesti proun i vodu golu (piti). Starine. 10, 17. (1652). Zednijem golu vodu piti. P. Kanavelić, iv. 522. Goo 'merus'. Gola voda 'acqua pura'. A. d. Bella, rječ. 483^a. Goo 'puro, inteso di vino ecc.', 'purus'. 597^a. Ne ostade ništa do gole čorbe. Nar. prip. vrč. 120. — *zlato*: Hazdija z gola zlata tkana. B. Krnarić 9. Sve gologa cekina žutoga. Pjev. crn. 74^a. — *barut*. Šajemo 8 buradi gola baruta. Djelovod. prot. 217. — *b*) uopće kao sam, ali s većom silom, te se ističe ne samo da nema čega drugoga, nego da i ono o čem se govori nije što

drugo. I kad veće naraste do vola, tko će kupit kad je mrša gola? J. S. Rejković 94. Što siješ, ne siješ onu stvar koja će to prvo biti, nego siješ golo zrno. B. Leaković, nauk. 131. Od gola Vlaha gola para. Nar. posl. vuk. 232. Tuda koza go loj. 321. Hite ju va vodu i to va goloj stomane. Nar. prip. mikul. 61. — Ništa ne može ponijeti sobom nego samo jednu golu dušu. M. Divković, bes. 772^b. Ne ima siroma nigdi ništa osim golu dušu. Starine. 11, 136. (1681). Da čovik bude bio gol duh brez tila. Blago turl. 2, 197. Što su i(h) daje do gole duše oglobile. Vuk, dan. 3, 152. — Ah, da bih gola sjen i suh prah bio takoj! F. Lukarević 94. U sjeni goloj. S. Rosa 169^b. — Koja se imaju istomčiti ne toliko s golijem riječima, koliko s nekom raženom pomnom. J. Matović 189. Ali nije ovo samo gola pripovidka. B. Leaković, gov. 35. Ni bila zadovoljna s golim ričom. Nar. prip. mikul. 3. — To golo neplodno ime zaludne je. S. Rosa 45^b. Svako je selo u Srbiji imalo svoga seoskoga kneza za kojega se može reći da je bio od danas do sutra i osim gola imena da više ništa nije imao. Vuk, živ. 253. — Sve je to gola laž. M. Vetranić 2, 266. Gola je to laža. I, 215. Sve što sam kazao, gola je laža. S. Lubiša, prip. 222. — Gola istina 'die dirre wahrheit'. u Šulekovu rječniku kod 'diurr'. — Ne važa da se zasleplava golom srećom. J. Rajić, pouč. 2, 137. — Ter ne pinez, blud i žene, neg' li sama krepos gola put od milosti i od sejene u carskoga bude stola. I. Gundulić 295. Gola krepos 'la pura virtù, la sola virtù'. A. d. Bella, rječ. 597^a. — Ne strašim se do gole smrti 'sola mors mihi terrorem intetit'. J. Stulli, rječ. I, 181^b. — Po samu golu i čistu kontemplanju. B. Gradić, duh. 74. Gola preproština i dobro hotenje čini da nije smrtni grijeh. S. Matijević 49. Koje (stvari) nisu naredene na golo omrtvjele i pogrđene samoga sebe. M. Radnić 404^a. Neće ino ostat nama nego li sama gola ljubav. V. M. Gučetić 51. Tuj go boj duhovni kaže se. S. Rosa 9^a. Golo služenje teklića prid Hristom. 54^b. Tištat se golijeh posvetilišta. 63^b. Da je (misništvo) samo gola služba za pripovidati vandeje. I. J. P. Lučić, nar. 24. Još se nešto hoće osim gologa junaštva, a to je razlog. S. Lubiša, prip. 194. To je sve gola težnja ne nehaj. M. Pavlinović, rad. 105. Sramota je štediti od gole pohlepe za blagom. 119. — Gdi ne ima nego goli misli, posala i raztrkaña duha. M. Zoričić, osm. 125. — Ako naj posli bude sve goli devetaka, učini se zero. aritm. 53. — Oni se golim umom svojim visoko digli. M. Pavlinović, rad. 13. — U paklu golo zlo, gole muke, golo dresenje bez kaple radosti. A. d. Bella, razg. 218^b.

e. koji čega nema, lišen; ono čega nema može stajati: a) u gen. Bit će svakoga dobra gol. A. Georgiceo, nasl. 171. Neka bih ostal nag i gol svakoga griha. M. Jerković 50. — *b) u gen. s prijedlogom* od. Od pjetati goli. Zborn. 104^a. Lovi na nudicu golu od koristi. M. Radnić 279^a. Ja sam veće gol i prazan od svakoga utišenja. A. Vitalić, ist. 293. Gol od dostojanstva i dobrih dila. Blago turl. 2, 57. Go od svega. I. M. Mattei 216. — *c) s prijedlogom* bez. Gol prez rodbine 'nudus a propinquis'. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 109^a. Zato one njegove oštre misli našavši njegovu dušu golu brez zabave i razgovora. J. Banovac, razg. 157.

f. n. golo upotrebljava se kao supstantiv. a) znači golo tijelo ili go dio tijela. Niki mladac obučen platnom svrhu gola. I. Bandulavić 92^a. mar. 14, 51. Nek sve golo na sebi sakrije. J.

S. Reljković 238. — Ako ti je mučno podniti jednu iskrnu ognjenu, kad ti na golo padne. J. Banovac, razg. 93. — Pasom gvozdenijem na golu pripasana. B. Gradić, djev. 156. Nosijaše ga na koži oliti na golu. S. Rōsa 160a. — *b*) na golo *upotrebljava se kao udarac. a)* bez *promjene značenja*. Ne srčika izda se na golo. J. S. Reljković 144. Da mu žile ne stoje na golo. 273. — *bb*) kao samo, *isporedi d, b*). De čeraju šezdeset tovarah sve na golo vina i šenice. Nar. pjes. vuk. 2, 30. Ščepan uze groše i dukate i na golo kupne talijere. 2, 630. — *cc*) kao na prazno, zaludu. Tvoja molitva neće nikako na golo pasti. M. Divković, nauk. 80b. — *dd*) „Nagolo“, samo meso s lukom crnim ili prazom, gotovi se kao obična janija“. M. Đ. Miličević, srb. 854. — *e*) iz gola (zgola) *znači što i na golo kod b) bb*). Povalili Maru na melku stjecu, obložili Maru vse zgola žutimi. Jačke. 163.

2. *adv. golo. u Belinu rječniku*: „nude“ 515b, *i u Bjelostjencu*: golo, nago „nude, simpliciter et non fucate, absque dolo“.

GOB, *adj. vidi gobav. — Na jednom mjestu xvi vijeka*. Dojde sedma . . . kipa prava, duše gobe. M. Marulić 268.

1. GÓBA, *f. vidi grba, tal. gobba. — Ake. je bižen kako je u Vukovu rječniku; drukčiji je u Dubrovniku*: gōba. — *U naše vrijeme po zapadnijem krajevima, a između rječnika u Vukocu s dodatkom da se govori u Boci*. Mojom gobom ne mogu vas svijet ispraviti. (U Boci). Nar. posl. vuk. 182.

2. GÓBA, *f. grbar (gobaro) žensko čelade, uprav ipokoristik. — Ake. se mijenja u roc. gōbo. — U naše vrijeme u Dubrovniku (gdje je po onome gororu nom. gōbe, a roc. gōbe)*. P. Budmani.

GOBAST, *adj. vidi gobav. — U jednoj pisca čakavca xvii vijeka*. Svi oni (zločinci) grbavi, ili gobasti postahu. F. Glavinić, cvit. 332b.

GOBATI, *m. pl. ime selu prije našega vremena*. S. Novaković, pom. 130.

GÓBAV, *adj. grbar, vidi goba od čega postaje nastarkom av.* — *U naše vrijeme u Lici*. V. Arsenijević. M. Medić, *i u Dubrovniku s drugijem akcentom*: gōbav. P. Budmani.

GÓBELA, *f. vidi 1. gobeļa. — U narodnoj pripovijeci našega vremena, u atule u Vukovu rječniku bez tumačenja s dodatkom da je stajača riječ*. Jedna gobela u kao, druga iz kala. Nar. prip. vuk. 196.

GÖBELINAC, Göbelinea, *m. vrelo u Lici*. J. Bogdanović.

GÖBELOVINA, *f. selo u Hercegovini u okrugu mostarskom*. Statist. bosn. 238.

1. GÖBEĻA (gōbeļa), *f. naplatak u kola. — isporodi gobela. — Ake. se mijenja u gen. pl. gōbeļa. — Nepoznata postaua. — U naše vrijeme u Lici. a) s pravijem značenjem*. Jedna gobeļa iz blata a druga u blato“. J. Bogdanović, M. Medić. Dobro kolo tri gobeļe treba. F. Helele. — *b*) *muški nadimak*. V. Arsenijević.

2. GÖBELA, *f. zaselak u Srbiji u okrugu čačanskom*. K. Jovanović 172.

GOBĪNI, *m. pl. veliki kolači, u koje se o božiću zadijeva kije lovoričkovo, te se postavje na trpezu*. M. Pavlinović. *isporedi gobiņa*.

GOBINO, *n. Triticum spelta L., vidi pš.* — *Riječ je stara nepoznata postaua, isporodi stslav. gobiino. — Samo u Francičecu rječniku (far)*,

u Bjelostjencu (v. pira), u Stuličecu (v. snijet s dodatkom da je uzeto iz Bjelostjencera) i u Šalekocu imeniku: Gobino, stsl. gobiino (= fruges), far adorem (Bjelostjenac), Triticum spelta L., v. pira. 93.

GOBINOVĪ, *m. prezime. — xiv vijeka*. Ivam. Gobinovič. Deč. hris. 26. 94.

GOBIŃA, *f. pletenica ili trak od lišća ili criječa što se staraju kao nakit na zidore, vrata itd., te joj se krajevci pribijaju na zid a srijeda visi. — Biće srodno s gobiino. — Samo u Voltigijinu rječniku*: „festone, ornamenti di fiori, di fronde“, die zierrathen“, *i u Stuličecu* „verdura con cui si ornano le case, porte etc.“ „topiarium opus“, *a u naše vrijeme u Šalekocu*: „feston (blumengewinde); ein gehänge von blumen“ (kod „gehänge“); „guirlande“.

GOBIŃAR, *m. čorjek koji gradi gobiine. — Samo u Stuličecu rječniku*: „chi fa lavori di verdura, giardiniera“, „topiarus“.

GOBIŃATI, gobiŃam, *impf. kititi gobiŃama. — Samo u Voltigijinu rječniku*: „ornare con festoni“, „verzieren“, *i u Stuličecu*: „ornar con frondi, fiori, festoni“, „emnisco, encarpō etc. exornare“, *a u naše vrijeme u Šalekocu*: „mit guirlanden schmücken“ kod „guirlande“.

GOBIŃAVSTVO, *n. posao, zanat u gobiŃara. — U Stuličecu rječniku*: „arte di far gabinetti, palazzi e simili lavori di verdura“, „topiaria“. — *nepouzdan*.

GÖBO, *m. grbar (gobar) čorjek, tal. gobbo. — U naše vrijeme u Dubrovniku*. P. Budmani.

GOCL, *m. talijansko prezime (Gozzi, sađ Gozze) dubrovačke elasteoske porodice, vidi Gučetić. — xv vijeka i u Daničecu rječniku*. Poruci de Goci. Mon. serb. 362. (1430). Nikolu de Goci. 410. (1442).

GOČIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme*. Aleksa Gocić. Rat. 37.

1. GOČ, gōča, *m. bubanj. — Ake. kako je u gen. tako je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., roc. gōču, gōci, gen. pl. gōčā. — Nepoznata postaua. — U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori po južnijem krajevima Srbije*.

2. GOČ, *m. ime muško. — xiv vijeka*. Tvri-doje a dōb mu Goč. Deč. hris. 38.

3. GOČ, *m. ime mjestima u Srbiji. a) selo u okrugu kruševačkom*. K. Jovanović 130. — *b) planinski vrh*. M. Đ. Miličević, kraj. srb. 275.

GOČANIX, *m. prezime (jamačno čorjek iz Goča). — U naše vrijeme*. Rat. 109. 362. 406.

GOČE, *vidi guče*.

GOČETIĆ, *m. vidi Gučetić*.

GOČKO, *m. ime muško. — xv vijeka i u Daničecu rječniku (Gočko)*. Gočko Gučetić. Spom. sr. 1. 164.

GOČKOVI, *m. pl. mjesto u Srbiji u okrugu crnorječkom*. Branik u Gočkove. Sr. nov. 1865. 31.

GOČMANCI, Gočmanaca, *m. pl. selo u Srbiji u okrugu kruševačkom*. K. Jovanović 126.

GOČOBĻA, *m. bubanj, vidi goč. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku*. Ako bio torbonoša, bio majci živ! ako bio gočobija, ne bio joj živ! (Kazala Čiganka kad joj se sin rodio; jer će torbonoša prositi, pa hraniti i sobo i nu, a gočobija, t. j. bubanj, otići će u svijet). Nar. posl. vuk. 1.

GOČOBIN, *m. mjesto u Srbiji u okrugu krajevacačkom*. Zabran u Gočobinu. Sr. nov. 1871. 278.

GOČULA, *f.* vidi gačula. — *U pisaca dubrovačkih xvi vijeka.* Kada bi ti čula, što sam sad čuo ja, pala bi ti gočula. N. Najeskić 1, 282. Hodi, tamo te gočula zadavila! M. Držić 194.

1. GŎD, göda, *m.* tempus, opportunitas; gratum. — *Ake. kaki je u gen. taki je u ustalijem padežima, osim nom. i acc. sing., loc. sing. gödu, sre množine kad se umće ot: gödovi, gödövä, gödovima, gödove.* — *Riječ je praslavenska, isporedi stslor. godъ, ruski годъ, godina, čes. hod, prigoda, blagdan, pol. hody (pl.), gozba, sralba, božić, i lit. gadas, ugovor, pogodba.* — *Osnova god postaje ojačanim od korijena ged, čekati, koji se javlja samo sa slabijim oblikom žd, isporedi stslor. ždati, rus. ждать, čes. ždati, pol. zdać (F. Miklošić, etym. Wörterb. 61—62), iz dva momenta značenja čekati (vremena i želje) razvila su se ona dva značenja.* — *Između rječnika u Mikašinu (vidi blagdan), u Bjelostjencu (god, blagdan, slavni dan, svetačni dan), u Voltijijinu (god, blagdan), u Stuliću (v. godište, od goda do goda, singulis annis; v. blagdan), u Vakoru: 1. veliki praznik (u Srbiji) „der festtag“ „dies festus“. 2. „in der redensart“; od god do god (ima hrane) „das Jahr“ „annus“ ef. godina. 3. „der jahreswuchs eines baumes“. 4. n. p. pet groša u god, t. j. ravno (kao ugodeno) „gerade“ „ipse“; u Daničiću: godъ, tempus, samo s predlogom „bezъ“ „intempesive“; s predlogom „vъ“ i s glagolom „byti“ „placere“.*

a. o vremenu. a) opportunitas, occasio, prigoda. Bezъ goda varniva (vidi u Daničiću rječniku). Stefan, sim. pam. šaf. 9. Doklam je zgodan god za moju bolezan. Đ. Baraković, vil. 277. Jeda se zgodi god sjutradan kad svane, ter ofdi koji brod po sriči pristane. 328. Odtoli iskaše goda, da ga prida. M. Alberti 452. — b) uopće vrijeme kad što biva. Prišal je jure god oćina odluka. M. Marulić 172. — mogao bi spadat i amo i ovaj primjer, ali po seoj prilici nago je štamparska pogreška te treba čitati nakon: Marija na god(d) dvamaest godišta . . . pođe s ovoga svijeta. M. Divković, nauk. 234b. — c) annus, godina, ali samo kod od god do god (u Stuliću rječniku od goda do goda), od godine do godine. u jednoga pisca Bošnjaka xviii vijeka i u Vakoru rječniku. Ne velim dneve i misece, nego od god do god čekaju korizme za isproviliti se. F. Lastrić, ned. 195. — što se još nalazi u nekijeh pisaca s ovijem značenjem, to je jamačino po ruskom jeziku. Blizu tri goda proveo sam. D. Obradović, živ. 94. Kad se na novo zaratiše s Turcima Crnogorei 1771 goda. Pjev. crn. (S. Milutinović) 4a. — d) dies anniversarius, po predašnjemu značenju dan u godini u koji se pomine nešto što se dogodilo nazad jednu ili više godina, naj češće čija smrt. Da se ima na dan sv. Ambroza god činiti meni i momu ocu. Mon. croat. 3. (1821). I prosvitli of mili dan jer je god moje ljubavi. P. Zoranić 43a. Petje na god Difiñća pastira. 72a. Na a dan od ukopa i treći i sedmi i godišni god. B. Kašić, rit. 163. — e) dies festus, po predašnjemu značenju, uopće blagdan. Ućini i čtova praznljik i god naše gospe. Mirakuli. 141. Bog mržase na njihove godove i svetkovañe. M. Radnić 511b. Ono (vino) jedva o godovih pije. J. S. Rejković 311. Pomogao ti jaki gospod Bog i svaki Božji dan i god! Vuk. kovč. 125. On odredi ko će koga goda (praznika) ići k crkvi. V. Bogišić, zborn. 43. vidi i u rječnicima. — f) koliko uzraste drvo u godinu dana. u Vakoru rječniku.

b. želja, volja, što je ugodno (isporedi godje).

a) uopće. Kada je drago vam, ne kad je god nemu. M. Marulić 33. Ali djevici svoj god, ali svoj Bog (caļa da znači: ili da se uda za koga joj je drago, ili da ide u manastir). (D). Poslov. danić. 4. Koñ nema goda, t. j. nije lipo na nemu stat. J. Grupković. Naći god brodu; za ugodit mu kako će bolje ić. J. Grupković. — b) u acc. s prijedlogom u znači: po volji (vidi i u Daničiću rječniku). Světъ moj budi ti vъ godъ. Domentijan^b 158. — c) dati kome god, pogadati mu, raditi po njegovoj volji. Dajuć jidrom god. M. Marulić 31. Niti bismo u nevoļi god davali našoj volji. J. Kavañin 570a. — d) vidi godje.

e. u god, ni više ni manje, baš, taman. ovo značenje može biti postalo od goditi se, pogodba. — od xviii vijeka i u Vakoru rječniku. U god in punto: „Inaš mi dat deset groša u godi“. S. Budmani 416a.

2. GŎD, *f.* samo na jednom mjestu xviii vijeka, kao da znači: sreća. Sad vam Rafo vojstvo vodi, hrabren Gozso s dobrom godi. J. Kavañin 187b.

3. GŎD, riječica što se dodaje relativnijem zamjenicama (ko, koji, čiji, kakav itd.) i adverbima (kako, gdje, kad, dok itd.), te im podaje neodređeno značenje. ovo je dvojako, i razlikuje se i akcentom (razlika u značenju i u akcentu ne ističe se doručno u Vakoru rječniku): a) kao u latinskom jeziku s -cumque, riječ (zamjenica ili adverb) s kojom je gol ostaje posve relativna (u gramatičnom smislu), ali dobiva neograničeno značenje te se nom shvata svaki onakovi slučaj koji se hoće ili koji se može pomisliti, s ovijem značenjem god drži svoj akcent, dapače ovaj se jačie ističe nego kod zamjenice ili adverba; osim toga među ovu riječ i god može se umetnuti jedna ili više enklitika (vidi napose kod zamjenica i adverb) s oba ova dva razloga bolje je u piscima razdijeliti orakovo god od zamjenice ili adverba. — ovakoro god (godi) u pisaca xvi vijeka stoji i s konjunktivom da (vidi 1. da. I, C), te joj daje šire značenje: Ni mogah umrijeti pokojno nikadar, da godi t izrijeti ne budem ovu stvar. S. Menčetić 301. Hotih tu da donim na silu oni čas, da godi ne pomnim za slavnu tvoju čas. 310. Ne budih pokojan, da godi ne združu ne ljepos svaki dan. 321. Cijće zloba ter kojijeh da budem plakati, po sebi vik ne bih mogzo se oprati, da god ljubav tvoja ne sniñi na me tad. N. Dimitrović 34. Ni krepak bio bi, da godi godišta nije svoja branio tej nezgodi. F. Lukarević 11. — b) kao u latinskom jeziku s ali-, riječ s god nije reć relativna, nego pokazuje nešto što je u ovom slučaju, ali tako da se ne zna potañe što je, s ovijem značenjem god gubi akcent i združuje se u govoru sa zamjenicom ili s adverbom kao enklitika (vidi napose kod zamjenica i adverb) i u pismu je bolje da bude združena u jednu riječ. — Po postajnu god je okrićno godi (vidi godje), isporedi mu drago u našem jeziku, u latinskom libet, vis itd.; osim god i godje uzdržali su se za oro značenje i oblici: c) gödi, kod čega nije potrebno misliti samo na zapadni govor; ö se može i u južnom govoru promijeniti na i; — ß) göde po istočnom govoru; — ;) göd, gdje je ö prije nego je otpalo, omekšalo ö; — d) göde, što će biti postalo od göde po hercegovačkom govoru, ili od god po analogiji prema gode; — e) oblicima godje, godi, gode dodaje se že koje u našem jeziku mijenja se na re, a kod oroga obično e otpula: gödijer, gödñr, gödër; rjeđe e ostaje: gödijere, gödñre, gödëre, ili se okrićnome r dodaje a: gödijera, gödñra, gödëra; — ž) u nekijeh pi-

saca (osobito čakaraca) god dobieu a na kraju: gōda; a opet se i orome može dodati r (vidi e): gōdār. — η) po hrvatskoj krajini čuje se u naše vrijeme i godic i godic, što će biti postalo kao dem. god i god. — God s ovijem značenem naj prije se javlja xv vijeka (vidi dafe u Daničičevu rječniku); a između rječnika (napose) u Vukoru (als anhängesylbe) immer, irgend^t, -cunque, ali^t, štogod, kojigod, čijgod, kadgod, gdje god, cf. god, godijer, osim toga: gode (istočno), goder (istočno), godi (zapadno), godijer, godir (zapadno), god, gode; u Daničičevu ,god^t gledaj ,god^t: ,Koji god^t človek^t (Spom. sr. 1, 41 god. 1402). samo tu, osim toga: ,godere; goder^t.

1. GODA, *f.* *vidi* 1. god, b. — *Na dva mjesta u jednoga pisca xv vijeka (može biti da na oba mjesta treba shvatiti goda kao gen. od god).* Joakim, ne imajuć ploda, pojat mu bi goda u mistu tom znanu, tako se prigoda, divicu Suzanu. M. Marulić 75. Milosrdje svoje od roda do roda svim ki ga se boje davat mu je goda. 213. — *Još je mañe pouzdano u rukopisu xvij vijeka:* Jeda vam se gdi zna goda luto koga manigoda. P. Hektorović (?) 160.

2. GODA, *ridi* 3. god. — *Na tri mjesta xvij i xviii vijeka.* Da ki goda dohude, F. Glavinie, evit. 150^a. Pak što goda muška biše. J. Krmptić, pjesm. 15. S kakvim goda troškom. A. T. Blagojević, khin. 8.

GODAČA, *f.* *brijeg više Založnice i Siñca u hrvatskoj krajini u otočkom kotaru.* M. Medić.

GODAČICA, *f.* *selo u Srbiji u okrugu kragujevačkom.* K. Jovanović 117.

GODAČUČKI, *adj.* *koji pripada Godučici.* Godačica (opština). K. Jovanović 117.

GÖDAN, gödna, *adj.* *postaje od 1. god nastarkom вѣт. — Od xvij vijeka, a između rječnika u Voltigijinu (griješkom godno ,aconcio^t, ,anständig; adv. godno ,aconciamente, appunto^t ,eben recht^t) i u Stuličevu (capax, aptus, idoneus, dignus, benemeritus, habilis, dispositus, opportunus^t; adv. godno ,apte, commode, opportune^t).*

a. *adj.* a) *koji pripada godu, vidi* 1. god, a, d). Od kojih godni dan od ukopa uspomeñujemo. B. Kašić, rit. 174. — b) *koji je uspio, uzrastao (do nekoga godu).* Godan, zreo, poletan. Ptici kad su godni mogu poletjeti. u Prigorju. F. Hefele. — c) *vidi* zgodan. I uzpjevanja sva skladajuć godna zuka, hitro vrsti. J. Kavañin 498b. Jer koja bit zemlja ima plodna vaja da je prije od gnoja godna. J. S. Rejković 211. Ti si mene dobrim ljudim dala: svi mi, majko, godni i ugodni. Nar. pjes. istr. 1, 18. — d) *u Šulekovu rječniku kao: blage čudi.* ,Gemüthlich^t godan, blag.

b. *adv.* gödno, *vidi* zgodno. I iskaše, kako bi ga godno pridal. M. Alberti 470. Da ne pustiš ni časa ni sata kad je godno. J. S. Rejković 75.

GÖDÄR, *vidi* 3. god. — *U pisaca čakaraca xvi i xvij vijeka.* Ča godar bude ñemu drago. Mon. croat. 281. (1577). Ki godar red bude ljubiti ñegov. F. Glavinie, evit. 335b. Ča godar od ñega prosite, svitl. 133. Kam godar jak človik zajde, domovinu vsagdi najde. P. Vitezović, evit. 71.

GODATI SE, goda se, *impf.* *dožadati se.* — *U jednoga pisca čakaraca xvi vijeka, a u naše vrijeme u ugarskih Hrvata.* Ter kad mi goda se brodit se rikom. H. Lucić 237. Čudno pripećeno, ko se je godalo doli v Turskom boji. Jaček. 198.

GÖDBA, *f.* *godće.* — *Od xviii vijeka.* a) *djelo kojijem ko godi.* ,Godina^t jer od ,godbe^t dolazi,

dobar kućnik mora ,godit^t poju. J. S. Rejković 7. Neга (ječam) sije po pšeničnih ñivali kojim godba kano žitu biva. 40. — b) *djelo kojijem se ko godi.* Ki činiše sudbe prave, godbe svete. J. Kavañin 239b. i u Stuličevu rječniku: ,il contrattaro ,contractus^t. — c) u Šulekovu rječniku, kao gojidba: ,pflegniß^t.

GÖDE, *vidi* 3. god.

GODEBRAT, *m.* *ime muško.* — *U rukopisu xiv vijeka, jedan put pisano Godebrat^t.* Deč. hris. 25, drugi Godēbrat^t. 94.

GÖDEČ, *m.* a) *ime muško.* — *od prije našega vremena i u Vukoru rječniku.* Godeč^t. S. Novaković, pom. 56. — i kao prezime u naše vrijeme. Sem. prav. 1878. 83. — b) *selo u Srbiji u okrugu niškom?* M. Đ. Miličević, kraj. srb. 6.

GODEČEVO, *n.* *selo u Srbiji u okrugu užičkom.* K. Jovanović 160. — *pomiñe se od prije našega vremena.* Godečovo. S. Novaković, pom. 130.

GODEČKA RIJEKA, *f.* *voda u Srbiji.* M. Đ. Miličević, kraj. srb. 6—7.

1. GODEN, *m.* *ime muško.* — *xiii i xiv vijeka pisano Goděny i Goděny, a između rječnika u Daničičevu (Goděny).* Goděny Krajmirieč. Mon. serb. 45. (1254). Goděny. Deč. hris. 87. Goděny. 19. 33.

2. GODEN, *adj.* *koji pripada godini (kisi).* — *Samo u Bjelostjencu rječniku:* godeno vreme, deždeno ,pluvium tempus^t.

GODENOVIĆ, *m.* *prezime po ocu Godenu.* -- *xiv vijeka.* Stanoje Godenovič^t. Deč. hris. 19.

GÖDĚR, GÖDĚRA, GÖDĚRE, *vidi* 3. god.

GODESLAV, *m.* *ime muško.* — *xiv vijeka (vidi i Godeslava) pisano Goděslav^t.* Deč. hris. 69. 94, i Godeslav^t. 25. 32.

GODESLAVA, *f.* *ime žensko.* — *isporedi Godeslav.* — *ix vijeka u latinskom spomeniku.* ,Godeslauga. . . Godesclaua^t. Doc. hist. rack. 363—364. (850—896).

GODEŠA, *m.* *ime muško.* — *xiv vijeka pisano Goděša.* Deč. hris. 74, i Godeša. 7.

GÖDET, *m.* *ono što je ugodno, vidi* 1. god, b. — *Misliti da je naćineno od osnoce god prema tuđoj riječi adet; ne treba misliti na talijanski glayol godere.* — *U naše vrijeme u Crnoj Gori, a između rječnika u Vukoru:* ,das gefallen^t ,gaidium^t; cf. godimenat s primjerom: Znade majka godet svome sinu. Pjev. crn. 216b.

GÖDI, a) *vidi* godje. — b) *vidi* 3. god.

GODIC, *vidi* 3. god, ispredi i godic. — *U nekijem narodnijem pjesmama našega vremena.* Kako godic Đulić govorio. Nar. pjes. marj. 58. Ko godic je sa mnoim vino pío, taj kusura nikad nij^t platio. 75. Pijte vino vi sedam danaka; što ga godic za to pijete, ja ću ñega junak sam platiti. 97.

GODIČ, *m.* *ime muško, ispredi* Godeč. — *Prije našega vremena.* Godič^t. S. Novaković, pom. 56.

GODIČEVO, *n.* *ime mjestu, ispredi* Godečevo. — *Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 130.

GODIGOG, *m.* *ime muško.* — *xiii vijeka u latinskom spomeniku.* ,Fili et nipotes Godigoy^t. Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 147. (1269).

GODIJEŬI, *m.* *pl. scio u Drobñacima u Crnoj Gori.* Glasn. 40, 22.

GÖDIJER, GÖDIJERA, GÖDIJERE, *vidi* 3. god.

GODIŬA, *f.* *u Daničičevu rječniku:* Selu je Grnčarevu išla meda ,z. Gusiñom^t niz Volsku

u Bělij Potokъ posrědъ Godye' (Mon. serb. 95 god. 1330). 1, 213.

GODIMĚNTA, godiměnta, m. *užívání, tal. godimento*. — *U poslovici crnogorskoj, a iz ňe u Vukovu rječniku*: ‚die freude‘ ‚gaudium (gaudentium)‘ cf. ‚radost, milina s dodatkom da se govori po jugozapadnijem krajevima. Staru čoeuku mlada žena godimenat, a mladu čoeuku stara žena pogibija. (U Crnoj Gori). Nar. posl. vuk. 294.

GODIMIR, m. ime muško, *isporedi* Godimir. Godimir. S. Novaković, pom. 56. — *U latinskijem spomenicima već od XI vijeka*. ‚Godimiri bani‘. Doc. hist. rač. 38. (1029). ‚Godimir banus‘. 472. (1030—1038). ‚Terra Godimeri‘. Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 26. (1211).

GODINA, f. annus, hora; tempestas, pluvia. — *Postaje od god (vidi 1. god, a) nastavkom ina*. — *Riječ je praslavenska, isporedi stlov. godina, hora, dies, annus, rus. година, doba, polj. godzina i češ. hodina, hora*. — *Između rječnika u Mikašinu* (godina, godište ‚annus‘; godina, vrijeme ‚tempus, tempestas‘), u *Belinu* (‚annus‘ S4^b; zla godina ‚tempestas‘ 725^b; ‚coeli intemperies‘ 726^b; morska godina ‚maris tempestas‘ 725^b), u *Bjelostjencevu* (godina, dežd, kiša ‚pluvia‘; v. godišće), u *Jambrešićevu* (‚pluvia, scilicet placida‘), u *Voltjigjinu* (godina, lito ‚anno‘ ‚jahr‘), u *Stučićevu* (‚annus; hora‘; dobra godina ‚tempus serenum‘; zla godina ‚coeli intemperies‘), u *Vukovu*: 1. ‚das jahr‘ ‚annus‘, cf. godišće. 2. (u Dubrovniku) vrijeme ‚das wetter‘ ‚tempestas‘. 3. (u Hrvatskoj) dažd ‚der regen‘ ‚pluvia‘; u *Davičićevu*: ‚annus; tempestas‘.

a. annus, vrijeme preko kojega se zemlja jedan put okrene oko sunca; sastoji se iz 12 mjeseca, ili iz malo više od 365 dana. — *isporedi* godišće. a) kao mjera za vrijeme. aa) uopće. Da se napluna na godinu tisuća perper dubrovčykyh, i tuj tisuštu perper da davaju Dubrovčane na vsaku godinu hramu... Mon. serb. 167. (1358). Da se daju vsaku godinu crkvy. 532. (1485). Ovoj gre pet godin, er sam ňo sluga ja. S. Menčetić 210. Tri godine prodoše. Mon. croat. 240. (1540). Do godine (vidi 1. do, I, 2, b, a) aa). I. Držić 89. Dub koji rada dva puta na godinu. J. Mikaja, rječ. kod dub. Za sto godin što ima biti, tko zna? J. Kavačić 109^b. Ovom zemljom vladaju rečeni redovnici, ima veće od dvista godina. J. Filipović 1, 102^b. Na godinu prija ili kako drugi pišu sedam godina prija nego biše pokarani, ukazuje se svrhu grada jedna zvizda kako mač. 1, 137^a. Ne samo svake godine nego i više puta priko godine. F. Lastrić, ned. 71. Ostaviti onu vrstu griha, na koju si se navadio od godinu, dvi, tri i više mañe li. 120. Ako ti 'a mučno sada, jed a će ti biti lasno na godinu? 120. Budući za 30 godina i više vladao crkvy. od' 136. Odmicati pokoru od dneva do dneva i od godine do godine. 239. Evo jedna žena, koja siromašica krvotočje trpjaše od 12 godina, pristupi. 287. Danas je svetkovina s. Silvestra, s kojom se zatvora godina. 392. Svak dakle odluč s temeljitom tvrdjavu da će početi godinu došastu i siliti s bojom pomlom. 393. Koji godi ispovidni i pričestjeni u koje godi vrmo kroz godinu. A. Kanižlić, bogoljubn. 437. Tugujući tako u sliposti po drugu godinu. 440. Koja godine svog ulovičtva u skrovitju sobici sprovedaše. E. Pavić, ogl. 374. Ere su se napunile napunahno tri godine. Nar. pjes. mikl. beitr. 31. Pak u malo godina obogatiti. M. Zoričić, aritm. predg. 10. Godina se s godinama izmijuje često nami. V. Došen 45^a. Eto ima šest hiljada već

godina. 48^b. Mnogo lita i godina. 73^a. Do dvi godine posli. And. Kačić, kor. 421. Koji je imao deset hiljada talira dohodka na godinu. M. A. Rešković, sabr. 15. Potroši čitav godišnji ris svake godine. 16. Šest češ dana poslovati, to je svom godinom. J. S. Rešković 7. Doći će brjeme godina, meno češ, Petro, moliti. Nar. pjes. vuk. 1, 11. Služio sam Gavana pmo devet godina. 1, 130. Evo danas već devet godina. 1, 210. U naj boje doba od godine. 1, 265. Za godinu ne sastadoše se, a za drugu ne nasnijaše se. 1, 266. Rodiću ti sina do godine. 1, 566. U godini svakoga mjeseca. 2, 39. Kao dobar danak u godini. 2, 262. Boga moli Krajeviću Marko od godine opet do godine. 2, 433. Ako je kratak dan, duga je godina. (Što se danas svršiti ne može, svršio se drugi put). Nar. posl. vuk. 4. Prodoše od međudine tri godine. S. Ľubiša, prip. 199. Isprosi sam u ňega djevojku evo na zdravje po godine. Pravdonoša. 1852. 1. Da sam znao lani što ovo godine znam, ne bih bio jadan. 10. Ko me lani bio, nije mi ove godine mio. 10. — bb) godinama se mjeri dob ne samo u čeladetu nego i u živincetu i u nežive stvari. Bijaše joj dvanaest godina. I. Ančić, vrat. 7. Još mu ni godina ni masec. F. Lastrić, svet. 93^a. Kada paša na Šibenik dode, biše meni dvadeset godina. And. Kačić, razg. 212^a. Bilo mu je stotinu godinali. Pjev. crn. 326^a. — Imam ja više od ijadu godina. F. Lastrić, ned. 48. Kao da svaka ima sto godina. A. Kanižlić, rož. 75. A Danijel imadijaše oko 56 godina. E. Pavić, ogl. 417. Da Izaka, koji imadijaše oko dvadeset i pet godina, na posvetilište prikaže mu. I. Velikanović, uput. 1, 52. Imala sam trideset godina. Nar. pjes. vuk. 1, 526. — Da bude živiti sto godin na sviti. S. Menčetić 122. Tako živi oko petnajest godina. M. Zoričić, zrc. 47. Da on traje u jadu godine. Nar. pjes. vuk. 1, 385. — Zašto je od ovoliko godina Isukrst bio mučen. A. Bačić 494. Jer mu biše žena od šestdeset godina. J. Banovac, pred. 31. Sara bijaše od 90 godina a Abram od 100. F. Lastrić, ned. 211. Od koliko se godina može ženit i udavat? F. Matić 95. Juno od godine. V. Došen 21^b. Dite od osam godina. And. Kačić, kor. 286. Donesi mi kondir vina od tri godine. Nar. pjes. vuk. 1, 512. Odrastao od petnaest leta, kao drugo od triest godina. 2, 157. — Kada su u trećoj godini. I. Jablanci 114. — Koje joštere nijesu dvije godine svršile. I. Jablanci 133. Oveca kada godinu navršši. J. S. Rešković 190. Prihvatio bijaše devetnaestu godinu. V. Vrčević, niz. 48. Evo sam prisukao šest godina. S. Ľubiša, prip. 30. Napunila petnaestu godinu o malo j gospi. 31. Ja ću ti na tu zamijetiti, da sam dosekao svojih šezdeset godina. M. Pavlinović, razg. 23. — Oni želi sto godina. V. Došen 172^a. — cc) ňekijem se pridjevima istiće dužina vremena: dug: To četrsta dugijeh godin bilo 'e prija. J. Kavačić 116^b. — pun: Mučio se dvije pune godine. M. Pavlinović, rad. 22. — carev koje vidi. — na jednom mjestu u pozivji ima pridjev bio koji ne mijena znaćenje (isporedi kod I. dan, I, a, b) aa)): A u grad se silna vojska svali, da ga bijelu za godinu brani. Osvetu. 3, 59. — dd) često ima uza se gen. danā (vidi 1. dan, 1, a, b)). Koji jur od godinu dana bijaše zanimio. F. Lastrić, od' 310. Do godino dana ima isti kraj na ňega udariti. And. Kačić, kor. 214. Evo sada baš godinu dana ja Marieu vidim i Marjana. M. A. Rešković, sat. D2^a. Baš je danas godina dana. sabr. 28. — b) plur. godine često znači što i dob. Kako češ u primaltije godina tvoji dopustiti? F. Lastrić, test. ad. 56^b. Što godi

rastete u dobi iliti u godina. od' 180. Starci vrimenom i godinama. ned. 132. Dok on stigne na vrime od razuna i na godine od vladaua. A. Kanižlić, kam. 16. Brimenom godina i nevoja pritrsnut. 424. Od kojih godina iliti dobi potvrdivati se imaju kršteni? I. Velikanović, uput. 3, 37. Kad su u starije godine unišli. B. Leaković, gov. 28. Tu se sastaju ljudi u godinama koji znaju pričati o starini. M. Đ. Miličević, živ. srb. 1, 34. Čovjek pao godinama, iznemogao od starosti. S. Ľubiša, prip. 133. Srećom su ga godine stigle. 253. On pod onijema godinama udara i mlita od sela do sela. 253. Pošto mladit' dode na godine on se broji domaćinom. V. Bogišić, zborn. 33. Navalise na Glavića godine, bolesti i zla sreća. M. Pavlinović, rad. 72. — *c) godina koja nastaje zove se novu (mlada)', a ona koju se sršuje 'stara'.* Dobar početak nove godine. F. Lastrić, od' 295. Godina stara vrlo brzo prode, nova slidi. V. Došen 45^a. Bože pomozite! nove novine od nove godine. (Kad se što novo prvi put od godine okusi.) Nar. posl. vuk. 20. Od stare godine se pojelo, a od nove još nije prispjelo. Vuk, poslov. 32. — *nova godina može značiti: prvi dan u godini, a stara godina: naj potonji.* U oči nove godine. M. Đ. Miličević, živ. srb. 2, 27. — *d) kod godina ima se u misli ono što bira preko godine (ispoređi 1. dan, 4. j). au) ono što zemlja daje, što se rađa preko godine.* Sreća mu je i godina kriva kod svog' gospodina, da mu truda ne izplati. V. Došen 56^b. Jerbo nisu godine jednake, ni prilicne za poslove svake, kako možeš viditi na pčela(h): ona tebe naplati s počela i dade ti i voska i meda, ali druga ona toga ne da, jerbo joj je to godina smela. M. A. Rejković, sat. H6^a. Da nam dade kišicu, da nam rodi godina. Vuk, živ. 65. Ako je na bađni dan oblačno, rođiti će godina. M. Đ. Miličević, živ. srb. 2, 23. — *s ocaokrijem značevićem godina se zove i gladna ili nasuprot sita:* U zlo doba u gladne godine. Nar. pjes. vuk. 2, 75. Iza gladne godine dode i sita. Nar. posl. vuk. 97. U zle dane, u godine gladne. 203. Oteglo se kao gladna godina. (Mjesto 'gladna' govori se i 'zla'). 242. — *zla (vidi i primjer pred orijem) ili dobra:* Zla se godina može na štapi preskočiti. Nar. posl. vuk. 90. Kad može bario vina kupiti star žita, nije zla godina. (U Boci). 119. — *sušna:* Toliko sušne godine nastase. I. Đorđić, ben. 184. itd. — *bb) po onome što se preko godine događa, kaže se da je zla, nesrećna itd., ili dobra, srećna itd.* Ne samo da meni pride zla godina. Đ. Baraković, vil. 34. Knjigu piše caro Konstantino, Carigrada nesrećne godine. And. Kačić, razg. 153^a. Dyanast teških i čemernih godina. M. Pavlinović, rad. 65. — *Al' je medna godina, koja ga je rodila.* Nar. pjes. vuk. 1, 429. — *cc) sveta se godina zove u katoličkoj crkvi godina religioza prošćenja (sud sraka dradeset i peti); i po starom se zarjetu zvala 'sveta' sraka pedeseta godina.* Svaka pedeseta godina bijaše godina sveta iliti od jubilea. F. Lastrić, test. 276^b. Bonifacio vm od svijru prvi ovo prošćenje dopustio je, koje mi veliko, općeno i godinu svetu zovemo. I. Velikanović, uput. 3, 120. — *e) ridi godišnica.* Godišnica se zove i godina' a polugodišnica i .po godine. Vuk, rječ. kod dāca, 112^a. — *f) vlaška godina, ridi kod vlaški.* — *g) kao vrijeme, doba uopće.* Sad je njegova godina, ili u suli: njegova i pasja godina, t. j. sad je kao što on hoće. Vuk, rječ. 92. — *h) u jednom primjeru xvii vijeka jedan od četiri dijela u pravoj godini.* Juro zemlja biše popustila mrazi, godina tečiše koj su cviti obrali. I. T. Mruvić, osm. 29.

b. hora, sahat, ura. — *Samo u knjigama pisanima crkvenijem ili miješanijem jezikom.* Rekoh psalm i tretiju godinu. Sava, tip. stud. glasn. 40, 140. V. kiju godinu Gospod Isukrst na križi položen je. Š. Kožičić 6^a.

c. tempestas, staine atmosfere (vidi vrijeme). — *Po zapadnijem krajevima. a) uopće, o oluji, žestokoj kiši, grādu, jakim vjetru kaže se zla (rdava, crna itd.) godina; nasuprot dobra (lijepa, tiha itd.) godina.* Prid tvim se obrazom me bitje sad čini, kako evit prid mrazom u zimnoj godini. D. Rašina 141^b. Biše vrijeme od zime i godina studena. B. Kašić, ih. 87. Kakve od plahe, kakve od tihe godine su obježe. G. Palmotić 3, 60^a. „Danas je lijepa godina“. „Ne smeta mu rdava godina“. Vuk, rječ. 92^a. Godina u Dubrovniku znači vrijeme („das Wetter“), n. p. danas je ružna godina, juče je bila lijepa godina, itd. poslov. xlv. — *zla:* Opete se plavci vrati zlom godinom. Spom. sr. 1, 73. (1405). Da me zla godina ne utopi vodena. M. Vetranić 1, 477. Ubi nas zla godina. M. Držić 398. Valovni neće rviť vik morskā dubina, kadgodi uataiť zla se će godina. D. Rašina 102^a. U koju se (spilu) pastiri i živine skrivaahu od zle godine. B. Kašić, is. 8. Podvižu zlu godinu i grade. M. Orbin 7. Krepak stoji na sve sile plash vjetar, zlil godina. I. Gundulić 372. Strah me je, iz te da tišine ne naripe zle godine kijem će dađi teć krvavi. G. Palmotić 1, 277. Kaže zlobniko pedipsanje u strahu od one vične zle godine. A. Vitajić, ist. 35. Da rasprše i otira od naši misti svekolike skote, sotone, zle godine i svaku drugu stvar koja more nauditi. L. Terzić 295. Od zlijeh godin, grada, krupa vinograde štiti i brani. J. Kavañin 319^b. Perivoj proharan pod udarcim zle godine. I. Đorđić, uzd. 5. Udari na pogausko korabje taka navala zle godine. ben. 173. Bože, koji zle godine padati dopuštaš. J. Banovae, blagos. 298. Zla godina u moru Galilejskomu. S. Rosa 86^a. Danas će biti zla godina. 98^a. Protirevati zle godine, krupe i gradobisine. A. d. Costa 1, 184. Da mu (Bog) zlom godinom ne potare poja. Ant. Kadčić 342. Otac svoje sinove uzre zlom godinom zanesene, gdje ih more uzavrelo na bijesne valove sjemo tamo meće. I. M. Mattei 332. Prebila orla zla godina. Nar. posl. vuk. 260. Pričerala orla zla godina. (Kad koja nevoja do šta doćera.) 263. Porazgovorili su se o zloj godini, o jakoj studeni. S. Ľubiša, prip. 135. — *Cijec dalečine ili cijec zla puta ili cijec rdave godine.* Đ. Bašić 310^b. — *Nu iz oblaka lutih strila s gar godina stiže crna.* I. Gundulić 521. Zaludu se kupiš i mećeš, zla crna godino. A. Kalić 544. Crna godina „grandine“. D. Parčić, rječ. — *Jakno nebo kad u ijedu strašnu godinu ori u buci.* I. Gundulić 340. Noćasna strahovita nas godina ona stiže. G. Palmotić 1, 92. — *Spravljajući se svrhu ho jedna gruba godina.* I. Držić 161. Godina se spravja gruba. J. Palmotić 27. — *Jes potreba znat žestoke vjete vrle i godine plahe s neba.* G. Palmotić 2, 370. — *Duh od zle i nagle godine.* A. Vitajić, ist. 529. — *Kad se dāž spusti i vrle godine.* G. Držić 386. — *dobra:* Ne ima vik uza se taj svijes istimu, tko mnogo uzda se u dobru godinu. D. Rašina 124^b. Spravlajući se him dobra godina za odjedriti. B. Kašić, per. 115. — *I za lijepom godinom dode daž.* M. Držić 258. — *Podaj ovežim godinu tilu.* B. Kašić, rit. 259. — *Godina sinu vedra.* J. Palmotić 35. — *b) kad nema pridjeva, obično je značije: zla godina.* A meni na ramo godina i zloba. D. Baraković, vil. 258. Ako se godina kojagodi dvignu. I. T. Mruvić, osm. 169. Da nimate vi svi duši

prokleti koji stojite niže neba misečnoga grmljavine, gromovine, strile, godinu, grade ... učiniti. L. Terzić 328. Jak godinom nebo kada vrh zemlje se ori i buči. J. Kavačin 242^a. Grmi i sjevaju, panuće godina. (Z). Poslov. danić. 24. U najgora doba godišta postavi se na more, i u istinu taka ustade godina, da se muđijahu svi potopit. Blago turl. 2, 96. Od uzbuđene morske godine ostadoše utopjeni. I. J. P. Lučić, izk. 4. Kad pane godina (oluja), ili blagdanom, bavim se zanatom ikonopisca. S. Lubiša, prič. 40. — c) kiša, dažd, osobito tihi. — po sjevernijem krajevima (vidi u Bjelostjenčevu, Jambresičevu, Vukovu rječniku). Na svaču je godina padala. Nar. pjes. istr. 1, 20. Izašla je strašna grmljavina, iz nje je izašla krvava godina. Jačke. 162. Njegove su oči garvani 'sključali, a njegova lica godine raspale. 169. Oko Rijeke Seške (kao što su mi pripovijedali) 'godina' se zove lijepa kiša. Vuk, poslov. xlv. Gdo na godini stoji, vode ne želi. u Prigorju i Zagorju. F. Hefele.

d. Godina, m. prezime. — U naše vrijeme u Dalmaciji. P. Budmani.

GODINAC, Godina, m. u Daničevu rječniku: 'Godinьcъ, selima sv. Nikole Vraušinskoga Guglavi i Kruševicama išla je meda 'nađь Godinьcъ po srěde Debeļaaka' (Mon. serb. 26 god. 1234—1240). 1, 213.

GÖDINICA, f. dem. godina, često znači što i godina, osobito u poeziji. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu. u) vidi godina, a. Žena s čercom od šest godinica. A. Kanižlić, utoč. 49. Ovo ima puno godinica od kad mene kraljem učinise. And. Kačić, razg. 30^a. Onoliko neče godinica tebi, šinko, dosaditi dica. M. A. Rejković, sat. F3^a. Čudna mi ti godinica dođe! Nar. pjes. vnk. 1, 237. A kad prošlo devet godinica. 1, 537. Ne udaj se za tri godinice. 1, 572. Kad je bila čedu godinica, kolik' drugo od tri godinice. 2, 64. Nego ima godinica dana. 2, 256. A kad nasto osma godinica. 2, 377. Kako jelen od tri godinice. 4, 280. Koliko u njoj (moraj hu-
lini) žičica, toliko ti godinica! Nar. posl. vnk. 81. — b) vidi godina, c. Po putu ga bijaše godinica zastanula. Nar. pjes. bog. 171. Kod nje ga se troje dece igra: žarko sunce i sjajni mjesec i ona mi tija godinica. Nar. pjes. kras. 1, 147. Tih godina. Nar. pjes. istr. 1, 44.

GÖDINITI, gödinim, impf. vidi godinovati. I. Pavlović.

GÖDINOVĀŃE, n. djelo kojijem se godinuje. — U Vukovu rječniku.

GÖDINOVATI, gödinoväm, pf. i impf. prebiti gdje godinu. — U Vukovu rječniku: 'ein jahr zubringen' 'annum transigere' s primjerom: Nečeš godinovati tamo (šta se spremaš tako?).

GÖDINSKI, adj. koji pripada godini, godinama. — Na jednom mjestu xvii vijeka (radi značenja vidi godina, c, b)). Da projde pritnja godinska. I. Bandulavić 296^a.

1. GODIŠNAK, godišna, m. dem. godina (radi značenja vidi godina, a). — U Vukovu rječniku s primjerom: Ima jedan godišnak kako je to bilo.

2. GODIŠNAK, godišna, m. ugodni vjetar. G. Martić. — Mislim da ne postaje od godina nego od goditi.

3. GODIŠNAK, m. selo u hrvatskoj krajini u okrugu gradiškom. Razdijel. kr. 13. — Pomije se od xviii vijeka. Priko Vrbove, Petrova sela, Godišnaka. M. A. Rejković, sat. H2^v.

GODIŠANIN, m. čorjak iz Godišna (vidi Go-

diše, a)). plur.: Godišani. — U naše vrijeme. Godišani vojsku dočekaše. Nar. pjes. vuk. 5, 211.

GODIŠNE, n. ime mjesta. a) selo u Crnoj Gori u crmničkoj nahiji. Glasnik. 40, 20. — pomije se od xiii vijeka. 'Godinije', svetome Nikoli Vraušinskom dao je kralj Vladislav selo 'Godynje' (Mon. serb. 26 god. 1234—1240). ima i sada u Crnoj Gori na blatu skadarskom. D. Daničić, rječ. 1, 213. Na Godišne selo ulariše. Nar. pjes. vuk. 5, 211. — b) selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 12.

GÖDIŠNICA, f. sluškinja što se najmi na godinu (razlikuje se od spravlenice). — Od xvii vijeka u Dubrovniku, a između rječnika u Mi-
kašinu (godišnica, službenica), u Belinu (ancilla' 671^b; 'mercenaria' 482^a), u Stuličevu (godišnica i godištnica 'serva, ancilla, famula'), u Vukovu (sluškinja koja se na godinu najmi s dodatkom da se govori u Dubrovniku). Godišnicam ljepše je tamo. N. Naješković 1, 165. Njeko godišnice k sobi me zovlahu. M. Držić 22. Zapo-
vidiše joj da na mjesto godišnice u ognjstu kuha. B. Kašić, per. 67. Vi gospode kad zovete godišnicu ako se ogluš, nije trijeba da izgovorim što joj rečete tadar i učinite. B. Zuzeri 93^b. Dobro joj je k'o godišnici brez gospode. (Z). Poslov. danić. 18.

GÖDIŠNICA, f. dem. godišnica. — U Belinu rječniku 671^b i u Stuličevu (godištnica).

GÖDIŠNICA, f. augm. godišnica. — U Belinu rječniku ('vilissima famularum' 465^a) i u Stuličevu (godištnica, v. goduļa).

GÖDIŠNICKI, adj. koji pripada godišnicama. — U Belinu rječniku ('mercenarius' 482^a).

GÖDIŠNĪK, m. postaje od godištan nastarkom ik. a) radnik, sluga što se najmi na godinu. — xvi vijeka. Kolici godišnici u domu oca moga nasićeni su. N. Rašina 58^b. luc. 15, 17. Jere bi toj bila jubav kakono godišnika za platu. B. Gradić, duh. 34. u naše vrijeme u Salekovu rječniku: 'jahrarbeiter; jahrgeselle; jahlknecht'. — b) vidi letopisac. — na jednom mjestu xviii vijeka: Godišnika, djelopravec. J. Kavačin 205^b. — c) vidi godišnak, a). — samo u Stuličevu rječniku: godištnik 'sopranno, che ha più d'un anno' 'anniculus'.

GÖDIŠNĀČE, gödišniāčeta, n. vidi godišnak, a). B. Mušicki.

GÖDIŠNĀK, m. postaje od godištan nastarkom jak. — a) žirnice kojemu je godina. — od xviii vijeka i u Vukovu rječniku: 1. n. p. nazivne 'jährling, ein jahr alt (vom viel)' 'anniculus'. Prikaže jaganca godišnaka. A. Kanižlić, utoč. 534. — na jednom mjestu o narvu: Vaļaju kalami godištnaci. J. S. Rejković 142. — b) čorjak koji se ispovijeda jedan put na godinu. — od xviii vijeka. Ovi pokornici, ovi godištnaci jesu naslidnici opakoga Efraima. J. Filipović 3, 196^b. Ako koji put ovi godištnaci i učine dobru ispovijed, neče tiskati u svom obraćenju, niti će za dugo stajat u milosti Božjoj. F. Lastrić, ned. 198. — c) čorjak koji ide u crkvu jedan put na godinu. — u naše vrijeme i u Vukovu rječniku: godišnak, 2. n. p. danas idu godištnaci u crkvu (n. p. drugi dan uskrasa) 'jahresgast' 'hospes annuus'. Danas idu godištnaci u crkvu (t. j. oni koji idu samo od godine do godine). Vuk, živ. 27. — d) kniga u kojoj ima što (n. p. govori crkveni) za čjelu godinu. — na jednom mjestu xviii vijeka. Bio sam pokaran zaradi dužine i pomukovan, pače moļen od pastira duhovni puka

priprostitoga, da učinim jedan godišnjak cio s kratkim govorenj. F. Lastrić, ned. III.

GODIŠNĀ, adj. annuus, koji pripada godini, koji biva svake godine. — *isporedi* godištan. — *Postaje od godišta nastavkom* ннъ; *t ispada između* š i n. — *Od xviii vijeka, a između rječniku u Mikašinu* (godišna pisma, istorije, kronike), *u Stulićevu, u Vukovu.* Na godišnji god. B. Kašić, rit. 163. Potroši čitav godišnji ris svake godine. M. A. Reljković, sabr. 16. U četiri godišna vremena to jest kvatre. I. Velikanić, uput. 3, 370. Među danima godišnjim. D. Daničić, jov. 3, 6. Jedan cekin danika godišnjega. Osvetn. 6, 22. — *godišne knjige, godišna pisma (u Mikaše), vidi* letopis. Godišnje knjige od stvorena sveta. A. Kanižlić, kam. 6. Iz knjiga godišnji Moskovske. A. Tomiković, živ. VII.

GODIŠNICA, f. godišna dāca. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku:* „das todenmahl (ein jahr nach dem tode)“, convivium funebre post annum elapsu“, cf. dāca. Daće se daju tri: „četrdesnica“ (poslije četrdeset dana), „polugodišnica“ i „godišnica“. Godišnica se zove i „godina“ a polugodišnica i „po godine“. Vuk, živ. 210.

GODIŠTAN, godišna, adj. vidi godišni. — *Postaje kao godišni nastavkom* ннъ. — *U oblicima u kojima nema -a- (dakle u svijem osim nominalnoga nom. sing. m. i acc. kad je jednak nominalivu) t ispada između* š i n, ali se nalazi pisano. — *Obično se upotrebljavaju samo složeni oblici.* — *Od xv vijeka, a između rječnika u Mikašinu* (godišni, litni, „annalis“), *u Belinu* (godišni „annalis“ 83a; „anniculus“ 85a), *u Voltigijinu* (godišni i godišni „annuo, annuale“, „jährlich“), *u Stulićevu* (godištan, godišni „annualis“; adv. godištno „quotannis“), *u Daničićevu* (godištan „annuus“). Godištnije pameti ih da byvajut. Sava, tip. stud. glasn. 40, 173. Kojijem se napisan pazi godišni put. I. Đorđić, ben. 37. Bože, koji nas u današnji dan godištnim proslavljenim uzvišenā sv. križa veseliš. A. Kanižlić, bogoljubn. 235. Ova godišna knjiga jest od lažca složena. kam. 8. Godišta 4256 Julijanova godištnoga okruga. S. Rosa 18a. Zapustajući svetu ispod godištnu. Ant. Kadčić 240. Ja ne gledam simenu starine, izvan ako godištno pogine. J. S. Reljković 181. — *Adv.* godišno, svake godine, vidi u Stulićevu rječniku.

GODIŠTAR, m. vidi letopisac. — *U jednoga pisca xviii vijeka koji je jamačno sam oru riječ načinio.* Pismo vremenato od crkvenijeh godišara. J. Kavašić 259b.

GODIŠTAST, adj. vidi godištav.

GODIŠTAV, adj. kojemu je mnogo godišta. — *U Stulićevu rječniku:* „annosus“ gdje ima i godišast s istijem značenem. — *oboje nepouzđano.*

GODIŠTE, n. vidi 1. godina, a. — *Ake. se mijēna u gen. pl. godišta.* — *Postaje od 1. god nastarkom* isto. — *Kod čakavaca i kajkavaca (a i kod nekijeh zapadnijeh štokavaca) glasi* godišće. — *Od prvijeh vremena, a između rječnika u Vrančićevu* (godišće „annus“), *u Mikašinu, u Belinu* („annus“ 84b), *u Bjelostjenčevu* (godišće, godina „annus“), *u Jambrešičevu* (godišće prestupno „bissexus“), *u Voltigijinu, u Stulićevu* („annus, tempus, aetas“), *u Vukovu s dodatkom da se govori po zapadnijem krajevima, u Daničićevu.* — *(Stari gen. pl. godišta nalazi se u pisaca Dubrovčana i bez t: godiš. Š. Menčetić 175. N. Dimitrović 32. N. Našlesković 1, 187. 229. 2, 29. 136. M. Držić 58. I. Đorđić, salt. XII. 180.) vidi* 1. godina, a, a). aa) vidi 1. godina, a, a) aa).

Vš otpustnije dni godišta. Sava, tip. stud. glasn. 40, 140. Vsi Krajane na vsako 5 godište da ponovimo sizi roti. Mon. serb. 31. (1247). Daje svetaa crkvi na godište po 12 ždrēba pastyrom bēlēgu. 61. (1293—1302). Da uzimaju za vsako godište na svetom Srdi po 200 kabēl soli, i da uzimaju na vsako godište u Gluhoj Vsi po 50 nadē gvozdiya. Doč. hris. 61. Da daje vsaki njih u godišti tri dni oranija. Mon. serb. 191. (1379). Da kupimo carinu kotorisku za tri godišta. 246. (xv vijek). Od rojenja Isukrstova godišće prvo nakon tisuća i pet sat. M. Marulić 4. Leža jedno godišće od toga boja. Transit. 250. Koje se legaju po sve godište. N. Rašina 13a. Život ki nakon pedeset godiš je ugašen. N. Dimitrović 32. Koliko godiš jes do segaj jur doba? N. Našlesković 2, 29. Svaki mi se čini čas godište. M. Držić 168. Jednoć na godišće. Mon. croat. 245. (1545). Godišta od poroda Isukrstova. A. Gučetić, roz. jez. 58. Ilijadu i Odisiju vsu za godišće nauči. Aleks. jag. star. 3, 226. Pristupno ljeta biva svako četvrto godište. M. Divković, nauk. III. U godište pristupno febrar ima 29 dana. B. Kašić, rit. 55a. Mnogi godišta i ljeta broje svoga obraćenja. nasl. 46. Ovo dan je, ki dohodi jednom nami na godište. I. Gundulić 125. Ispoviditi se naj maše jednokrat u godišće. I. T. Mrnavić, nauk. 1702. 18. Pričestivši se bare jedan put na godište. P. Posilović, nasl. 115a. Godište velika usta ima. (D). Poslov. danić. 24. Godišće ali lito ima dvanadeste miseci. L. Terzić XII. Sedam godiš vrlo glada. P. Vuletić 37. U djelijeh svijeh godišta. I. Đorđić, uzd. 9. Do godišta umri u isti dan. J. Banovac, pred. 138. Sve petke priko godišta. P. Filipović 38. Kada stize godište hiljadu četiristo pedeset i treće. A. Kanižlić, kam. 815. Evo ima petnajest godišta. M. Zoričić, zrc. 47. U počelu svi(h) godišta stvori Bog... V. Došen 185b. Grci posidoše Troju i deseto je godišće užegoše. Aud. Kačić, kor. 132. Koji broje ovo godište od vazam do vazama. Ant. Kadčić 221. Svi ljudi od svijeh vjekova i godišta. J. Matović 70. Godište je od tri vrste, to jest sunčano, misečano, crkavno. M. Dobretić 160. Treći kolim baš prvog godišta evitom evate. J. S. Reljković 86. U svaka doba godišta. Nar. pjes. vuk. 1, 190. Lete danci kao rijeka, a godišta kao ništa. (U Risnu). Nar. posl. vuk. 168. Do vetrova, koji u zemlji i u koje godište duvaju. Glasn. 43, 262. — *bb) vidi* 1. godina, a, a) bb). Pedeset godišta jošte ne imaš. N. Rašina 80b. joann. 8, 57. Ne jimaše jošće šestnašest godišća. F. Vrančić, živ. 70. Imajući dvadeset i jedno godišće svršeno. A. Komulović 22. Imajući tada on dvadeset i četiri godišta. J. Banovac, pred. 138. Noe imadiše godišta šest stotina. Aud. Kačić, kor. 8. — *Budući* Isus od dvanadeste godišć. Bernardin 15. luc. 2, 42. Blaž Krulić, četrdeset godišć. Mon. croat. 251. (1552). Od koliko godišta smo držani postiti korizmu? B. Kašić, zrc. 123. Bješe ovi pustiñak istom od sedamnes godišta. I. Đorđić, ben. 27. Bijāše od oko tridesiti godišta. S. Rosa 46a. Od koliko godišta ima biti koji želi ovi red? M. Dragičević 90. — *Bijāše on u sedamdesetomu godištnu.* S. Rosa 38a. — *Živjahu ljudi osam stotina godišta.* M. Radnić 334a. Da uzžive sto godišta. I. Đorđić, salt. 179. — *Kada pride na sedam godišta.* ben. 49. Kad stupe na dvadeset i jedno godište dospiveno. Ant. Kadčić 369. — *Pun godišta „annosus“.* A. d. Bella, rječ. 85b. P. Knežević, živ. 45. — *Onada samo dvanadeste godišć mlada biše.* F. Vrančić, živ. 85. — *cc) vidi* 1. godina, a, a) cc). Tri puma godišta; tri cijela godišta. A. d.

Bella, rječ. 85^a. — *dd*) *vidi* 1. godina, a, *a*) *dd*). On hoti godište dana za pripraviti se. B. Kačić, ih. 61. Nakon godište dana. S. Rosa 35^a. — *b*) *vidi* 1. godina, a, *b*). Nu mi je (*starici*) jur brada od godiš probila. N. Najlašević 1, 187. Nisan došal na godišća otac mojih. P. Radović, nač. 14. Godišta i pamet donose. (D). Poslov. danič. 24. Kada sam došal na godišća. A. V. Tajlić, ist. 295. Godišta, aetas. A. d. Bella, rječ. 296^a; mlada godišta; stara godišta; djetina godišta. 84^b; razložna godišta, spametna godišta, razborna godišta. 86^a; zrela godišta; nezrela godišta. 296^b; jednijeh godišta, coetaneus. 198^a. Zlotvor iz mladijeh godišta. I. Đorđić, salt. 442. U zelena ova godišta malokrat je da će jedan mladić htjet trpjeti koju podložnos. B. Zuzeri 117^a. A kad dodu na godišta, nasliduju u onim kripostima. J. Banovac, razg. 13. Da sam u godištih dosta naprida. J. Filipović 1, xi. Tko je zdrav, ti godišta ne broji. (Z). Poslov. danič. 129. Većma se štaju poštena djela negli duga godišta. (Z). 150. Došavši na godišta od snage i razuma. And. Kačić, kor. 134. Ako si na godištih od razbora. Ant. Kadčić 191. Ogovaraju se udije svojijem godištima, slabosti svoga života. I. M. Mattei 164. Baciše godišta u ništa. (Reku stari ljudi, a vađa da znači: godine (starost) ih u ništa učiniše). Nar. posl. vuk. 11. — *c*) *vidi* 1. godina, a, *c*). Česti(t) ti prvi dan godišta novoga. N. Najlašević 2, 102. Na dan novoga godišta običaj jeste jedan sabor držati. Glasn. II, 3, 17. (1695). Novo godište, annus incipiens. A. d. Bella, rječ. 84^b. Mlado godište, primus incipientis anni dies. 170^b. Godište novo koje je uljezlo. B. Zuzeri 224^a. — *d*) *vidi* 1. godina, a, *d*). *aa*) *vidi* 1. godina, a, *d*) *aa*). I za zlijem godištem trijebi je sijat. (D). Poslov. danič. 31. Zlo godište roda iste, a nevoja prijatelja. (U Hrvatskoj). Nar. posl. vuk. 91. — *Koji* u gladno godište sakrijejavu žito. J. Matović 399. — *Rodna* i obilna godišta. And. Kačić, kor. 43. — *bb*) *vidi* 1. godina, a, *d*) *bb*). I tebi da dode sve dobro godište. N. Najlašević 1, 214. Tebi došao zao dan, zlo godište! M. Držić 302. — *amo može spadati i ovo*: Nezdravo godište, anno insalubre. A. d. Bella, rječ. 85^b. — *cc*) *vidi* 1. godina, a, *d*) *cc*). Sveto godište, annus saecularis. A. d. Bella, rječ. 85^b. Tad godište sveto biše. P. Knežević, živ. 42. U staromu zakonu među Žudijama bi naredeno sveto godište . . . Tako u našoj svetoj crkvi na priliku od rečenoga bi nastavljeno sveto godište. Ant. Kadčić 375. — *e*) *vidi* 1. godina, a, *g*). Po vične godišće žive (*hvala*), ne izdiše. H. Lucić 284.

GODIŠTEN, *atj.* *vidi* godišni. — *Čukavski* godišćen. — *xviii vijeka*. Epakta nije drugo nego broj dnevoiv sunčenih godišćenih. I. Krajić 90. Nastojimo ponavljati godištena posvetilišta. J. Matović 371.

GODIŠTINA, *f.* što se plaća ili što se prima na godinu, pa po tome i godišni dohodak. — *Od xv vijeka, a između rječnika u Belinu* (annata, cioè quello, che ad uno si deve dar in un anno, annuum. 83^b), u *Voltigijinu* (annua prestanta, livello, jahrszins), u *Stuličevu* (annuus proventus, reditus, fructus), u *Daničićevu* (annua). Šest sata zlatêh dukatov prvegova roka plaće a prve godištine carine drzvske. Spom. sr. 2, 85. (1429). Pade taka poplavica dažda, da u čas povrti zemlji krepos a ufaie od obilne godištine kaluderima. I. Đorđić, ben. 184. — *u naše vrijeme u Šulekovu rječniku*: jahrgeld, jahrszins.

GODIŠTOPISALAC, godištopisaoca, *m.* *vidi*

letopisac. — *U Stuličevu rječniku*: godištopisalac i grješkomo godištopisaoc, annalium scriptor. — *nepouzdan*o.

GODIŠTOPISAŃE, *n.* u *Stuličevu rječniku*: annales, monumenta. — *sasma nepouzdan*o.

GODIŠTOPISATI, godištopišem, *impf.* u *Stuličevu rječniku*: v. letopisati. — *sasma nepouzdan*o.

1. **GODITI**, gòđim, *impf.* gratum esse, prodesse; fovere, colere; decernere; collineare. — *Akc. se mijêna u praes. 1 i 2 pl. godimo, godite, u aor. 2 i 3 sing. gòđi, u part. praet. pass. gòden.* — *Postaje od 1. god nastavkom i.* — *Rječ je praslavenska, ali s različitim značenjima, isporodi stslav. goditi, gratum esse, goditi se, contingere, rus. gođiti, cunctari, gođiti, aptum esse, češ. hoditi, collineare, hoditi se, aptum esse, pol. godzić, collineare, componere, reconciliare, aptum esse, godzić sie, aptum esse, gratum esse.* — *Između rječnika u Bjelostjenčevu* (delecto, oblecto, jucunditate afficio, complaceo' kak ti godi mi, delectat, l. oblectat me, volupe, gratum, jucundum, delectabile, deliciosum est mihi, sapit mihi, v. drago mi je), u *Voltigijinu* (aggradire, compiacere, gefallen; goditi se, accedere, avvenire, succedere, geschehen, sich ereignen), u *Stuličevu* (goditi komu, obedire, parere, complacere, alieujus voluntati obsequi; goditi se s kijem za koju stvar, cum aliquo de pretio convenire; goditi se komu, accidere, contingere, evenire), u *Vukovu* (1. beschiessen, decerno. 2. godi mi, thut mir wohl, prodresse; goditi se (u Boci): 1. kome što, t. j. čini se, jest, scheinen, videtur. 2. u pjesmi, kao pogadati se).

1. *aktivno.*

a. *neprelazno*, gratum esse, prodesse, kao *imperfektivni glagol prema* ugoditi (*isporodi* ugadati), ali znači ne samo: biti ugodan, nego i: biti koristan. s dativom. — *Od xvii vijeka (u tri primjera xvi vijeka*: A sad čin' što t' godi. M. Vetranić 2, 136. Od zuba tijem tvori na volju što t' godi. 2, 139. Čin' sama što t' godi. M. Držić 104, godi po svoj prilici nije glagol nego adverb, *vidi* godje). Veće gode tijelu, nego li duši. M. Divković, bes. 443^b. Kojim si svitu a ne Bogu godio. I. Grličić 277. Svit ovi i naše tilo, ovizim čemo goditi u požejeni i naslađeni vrimentiti. F. Lastrić, ned. 203. Nije mu srića godila pod carom Mihajilom. A. Kanižlić, kam. 13. Nek ti vrime tihim zrakom godi. rož. 2. Da godite grlu svome. V. Došen 146^b. Onda nemu baš nitko ne godi. M. A. Rejković, sat. II 7^b. Dobar kućnik mora godit polju, mora godit svojem vinogradu, mora godit i svojoj živini. J. S. Rejković 7. Naravi godim i tebe uvridujem. G. Peštalić 138. I kako češ mojoj majci goditi, i kako češ moju braću dvoriti. Nar. pjes. petr. 1, 260. Lov lovio i sebi godio. Osvetn. I, 3. Sreća tebe u goru odnijela, pa ti ona godila u zdrijelu. 2, 12. Pa da možeš u po, podne pregoniti čamac gde ti sreću godi. M. P. Sapčanin 1, 94. To i to jelo ili piće meni godi. „Baš mi godi, kada si ga tako lijepo naredio“. u *Lici*. J. Bogdanović.

b. *collineare, kao imperfektivni glagol prema* pogoditi, zgoditi (*vidi* pogadati, zgadati). — *u dva primjera našega vremena; u oba bez objekta*. I sve godi puškom geverdanom. Nar. pjes. herc. vuk. 116. Godi jednom topom sa Kotora. P. Petrović, gor. vijen. 54.

c. *prelazno*, fovere, colere, hraniti, gajiti. — *od xviii vijeka*. Stada, koja Medi u ravninah svojih pomno godiše. D. E. Bogdanić 54. Sudi, korist čija će biti maña, il' onih, ñe (*dine*) koji

tako gode, ili moja kom' naravno rode. J. S. Rejković 181. — *amo mogu spadati i ovi primjerci*: Sok iz zida ki izhodi blagoslove nemu godi. J. Kavañin 311^a. A vi, gore, vam vuk vijo i hajduk se krio! ne hodio, tko zuľum godio! Osvetn. 4, 58.

d. odlučivati, određivati, u jednom primjeru (gdje je bez objekta) iz narodne pjesme našega vremena, a otale u Vukovu rječniku gdje je tumačeno decernere. Bog godio i Bog dogodio, na tebe se taki sanak zbio! Nar. pjes. vuk. 2, 541.

2. *sa se, refleksivno.*

a. contingere, kao imperfektivni glagol prema dogoditi se (desiti se). Prem ovako pravim vernim Krstijanom vazda se jest godilo. Postila. Q4^a. Ovo i tako ima biti i goditi se. Y4^a. Poli svetoga Ivana Krstiteľa početka i rojstva jesu se čudesa i znamenja godila. F2b. Pravite: „Dažé hoće biti! i tako se godi. Anton Dalm., nov. tešt. 107. luc. 12, 54. Tuge, bijede i nesgode na svijeh stranah nam se gode. J. Kavañin 486^a. Zasje da nemu na kraju ne bi se godila ikakva bijeda. I. M. Mattei 332. — *kad je subjekat čelade, radi značenja vidi 1. desiti, 2. b, b*). Čoek zna de se rodi, ali ne zna kud se godi. Nar. posl. vuk. 348.

b. videri, činiti se, vidi činiti, II, 2, b. — *Od xvi vijeka (vidi i u Vukovu rječniku)*. Ako li tko scijeni da mu je sazreno i nepristojno radi djevice njegove . . . , što hoće rijeiti: . . . sramota mu se godi prid pukom veće (j)u u kući držati . . . B. Gradić, djev. 78. Prikor se imenu godi pustiti ovega. M. Bunić 28. A znate gospodi koja su u vlasti da jim se smrt godi, kad je z vlasti pasti. I. T. Mrnavić, osm. 136. Ako Turcim ubjegnem bez mejdana junačkoga, sramota se meni godi među braćom gospodom. Nar. pjes. bog. 90. „Podaj, sinko, mene koña tvoga, da ja prvi na vodu nagazim, da svatima ja učinim puta! Tad se dijete na nevoľi nade: da mu dade, godi mu se stidno, da ugazi, strah ga obuzeo. Nar. pjes. vuk. rječ. 92^a. Svakome se godi sramota prepirati se sa ženskom glavom. S. Ľubiša, prip. 242.

c. aptum esse, apte convenire, o odijelu ili obući, koja nije ni široka ni tijesna. — *u jednom primjeru xviii vijeka*. Vrlo velika cipela ne godi se na nogu tvoju. J. Rajić, pouč. 2, 141.

d. transigere, pacisci, poudati se. — *od xviii vijeka*. I ondere nadnici ištite, godite se, ma ne pogadajte. Nar. pjes. bog. 235. A za prodat dušu ni promišľaj, ni razbiraš, ni se godiš, nego prije čekaš, da je pridaš. A. Kalić 10. Dva se godo da se rode. Nar. pjes. vuk. I, 514. Traži koga čovjeka koji je s hajducima prijatelj i preko nega se godi s harambašom. M. Đ. Milićević, zim. već. 200. Tad se gode, ko će komu nadoplatiti. V. Bogišić, zborn. 419. Koji se gode, uzmu se za ruke i kad se ugode, onda mahnu rukama. 451.

2. GÓDITI, góđim, impf. uživati, tal. godere. — *U naše vrijeme po južnom primorju*. Boľe je u dobra dvoriti nego u zla goditi. Nar. posl. vuk. 25. Ko řeti gori, zimi godi. (Ko řeti radi, onaj se zimi veseli). 146.

GODIŽBEN, adj. vidi godiřtan. — *Postaje od godiřte, vidi godiřbina*. — *Od xviii vijeka*. Budući korizma desetina godiřbena, zašto je deseti dio od godine. F. Lastrić, ned. 137. Pa kod vlašćkog godiřbena pira. Osvetn. I, 29.

GODIŽBINA, f. postaje od godiřte nastarkom b-ina; t ispada između s i b, a š pred b mijenja se na ž. u vidi godiřtina. — *u Stulićevu rječniku (godiřtbina)*. — *b) vidi* [etopis. — *u jednoga pisca*

xviii vijeka. U pismu i u godiřtbinau crkve neki (se) prozivju sveti. Blago turl. 2, 128. — *c) u jednoga pisca xviii vijeka kao da znači: što godina donosi (astrologički)*. U sadaña vremena dolaze na nas bolesti, pomori, rati, glad i druga; što čine naši naučitelji? Počnu po zvizdami i ajeru iziskivat uzroke od naši nevoľa i govore: „Ovo je godiřbinao“. J. Banovac, pred. 109.

GODJE, adv. (i con, vidi b) grate, ugodno, po voľi, po čudi: s dativom i s glagolom biti (budem) koji može i izostati a ima se u misli. — *Uprav je lokativ supstantiva god (vidi 1. god, b)*. — *Rijeć je stara, isporedi stvov. godé*. — *Nahodi se dosta řesto do xvi vijeka, pisano godé, godje, gode, godi (ovo ne samo po zapadnom govoru nego i po južnom)*. — *Između rječnika u Stulićevu (gdje je shvaćeno kao supstantiv sredneća roda)*: „voluptas, voluntas, arbitrium“ s dodatkom da je uzeto iz brevijara; ako caru godje jest „si regi placuit“, i u Daničićevu: „godé“, s glagolom „biti“ a i bez neća, „placere“. — dolazi uz rijeći relativne koje od nećova značenja bivaju neodređene tako da obuzimaju sve što znače. — u tom smislu postaje kao i „voľa“, „vel“, ali samo na dva mjestu (vidi dva prva primjera kod b).

a. sa značenem kazanićem sprijeda. Da ju prodajete kako nemu godje. Mon. serb. 14. (1222—1228). Ili ino što im je godé. 37. (1253). Ako li vi ne godé da nijednib odě ubih ne bude . . . toľi vi godé da budu ona dva. Spom. sr. 2, 26. (1369—1376). Da im je na voľi što im je gode. Mon. serb. 206. (1387). Gdé ľubo nemu godé bude. 211. (1387). Kako ti godé. Spom. sr. 1, 6. (1396). Da sam voľau stajati koji mi godé dio. Mon. serb. 339. (1427). Da smo voľni prodati komu je nam godé Dubrovčaninu. 311. (1427). Kada noj bude gode na ne voľu. Spom. sr. 2, 103. (1441). Da im je na ubih voľu kako im je gode. Mon. serb. 435. (1445). Oberota si mej sěmi, to su doli, ko vama godé. Pril. jag. ark. 9, 123. (1468). Bože, daj da stignu ča je godi tobi. M. Marulić 50. Daj pokoru ku t je godi. 263. Ako li ti nije godi ništa toga meni dati. A Čubranović 162. Ako višneća promislu godi bude mene ubiti. Aleks. jag. star. 3, 267. Ašte vi jest, gode. Stefanit. star. 2, 278. vidi i kod 1. goditi, 1, a.

b. sive, ili, razvilo se od predašneća značenja, isporedi voľa i lat. vel (vidi i u Daničićevu rječniku). — *samo na tri mjestu*. Vsi Dubrovćane kire hode po mojemu vladaniju tragujuće, gde (orako je po prijepisu, u matici stoji godé) si kto hoće krěvati, godé si kto mine. Mon. serb. 2. (1189). Ne plati trážet, godé ne obavrovati vladanija. 188. (1378). Ne veće kada bude nika škoda (pred nim činiti se, vapi ta „pomagajte“, goli ako ne vazne nikoga znamenja od škoduika. Zak. vinod. 61.

c. vidi 3. god i napose zamjenice i adverbe.

GODĽEVO, n. selo u Srbiji u okrugu užićkom. K. Jovanović 158. — *Pomije se i prije našega vremena*. Godľevo. S. Novaković, pom. 130.

GODNOST, f. osobina onoga koji je godan ili onoga što je godno. — *U Stulićevu rječniku*: „dexteritas, habilitas, opportunitas, commoditas, tempus opportunitum“. — *U naše vrijeme u Šalekoru*: „gemüthlichkeit“.

GODŃICA, f. mjesto u Srbiji u okrugu bioćgradskom. Livada u Godiñici. Sr. nov. 1871. 180.

GODOJE, m. ime muško. — *xiv vijeka*. Deć. hris. 6, 73.

GODOMIK, *m. vidi* Godomin.

GODOMIJE, *n. dva sela u Bosni u okrugu sarajevskom*. Godomije i Godomije dohe. Statist. bosn. 42.

GODOMIN, Godomina, *m. polje niže Smederera*. — *Ake. koki je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i coc.* Godomine (orako je po Daničičevoj rukopisnoj bičez: drakčije u Vukovu rječniku: Godomin). — *Od prije našega vremena, a između rječnika u Vukovu i u Daničičeva* (Godomin). V. l. 6945 (1437) ... razbiše Alibega pod Smederevom na Godominu. Okáz. pam. šaf. 77. Kad je bio nasred Godomina. Nar. pjes. vuk. 2, 499. I eto ih u Godomin. Doko! Godomin su polje napunili. 4, 341. Divno i veoma rodno polje Godomin! koje se pruža od ušća Morave do grada Smederera. M. D. Miličević, srb. 131. — *Nalazi se pisano i Godomin*: Leto 6943 (1435) ... Zurović Vukašin ... razbi Alibega na Godomihu. Glasn. 10, 271. Livada u Godomihu. Sr. nov. 1870. 422; i Godomik (?): Livada u Godomiku. Sr. nov. 1875. 710; i Godomir. Rad. 49, 121. (xvi vijek).

GODOMĚNSKI, *adj. koji pripada Godominu*. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (s drakčijim akcentom: godominski, vidi kod Godomin)*. Niz široko polje godominsko. Nar. pjes. vuk. 2, 499. Vidi ravno polje Godominsko. Pjev. ern. 120a.

GODOMIŃ, *m. vidi* Godomin.

GODOMIR, *m. ime muško*. — *Od prije našega vremena i u Vukovu rječniku*. Godomira. S. Novaković, pom. 56. Ban Godomir i Kuzmica. J. Kavaliu 232a. — *vidi i* Godomin na kraju.

GODOPIŠAC, godopisea, *m. vidi* letopisac. — *U jednoga pisca našega vremena*. Ta se je porodica omakla povjesničarima i godopiscima. S. Ćubiša, prip. 46.

GODOŠIN, *m. mjesto u Srbiji u okrugu smedererskom*. Livada u Godošinu. Sr. nov. 1866. 42.

GODOVAŃE, *n. djelo kojijem se goduje*. — *U Vukovu rječniku*.

GODOVATI, godujem, *impf. svetkovati (vidi 1. god, a, e)*. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku*. Malo stao pa se odmorio, nadaše se da će godovati vaskrs-danak. Osvetu. 3, 117.

GODOVIČKI, *adj. koji pripada Godoviču*. Godovička (opština). K. Jovanović 157.

GODOVIĆ, *m. zaselak u Srbiji u okrugu čačanskom*. K. Jovanović 172.

GODOVIK, *m. selo u Srbiji u okrugu užičkom*. K. Jovanović 157.

GODOVINA, *f. vidi* godovno. — *U jednoga pisca našega vremena*. A ja, brate, godovinu slavih. Osvetu. 1, 38.

GODOVNI, *adj. svećani (vidi 1. god, a, e), ispravni i godovno*. — *isporedi* godovni. — *U Bjelostjenčevu rječniku*: Dan godovni, dan ili god svetečni itd. I. Bjelostjenac, rječ. 2, 61^{ab}.

GODOVNICA, *f. vidi* godovno. — *U Šutkovicu rječniku*: „angebinde“.

GODOVNÓ, *n. imendan*. — *Uprav je adj. godovni u srediem rodu*. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu*: „der namenstag“ „dies lustriens“ s dodatkom da se govori u Slavoniji i Hrvatskoj. Na njegovo godovno poslao (mu) jest krunicu. A. Kanižić, uoč. 124.

GODOVŃI, *adj. vidi* godovni. — *Od xviii vijeka*. Sve poskida, pak metno onaj oltar, kojega jest dan godovni. D. Rapić 441. O Spasovu, danu godovniemu. Osvetu. 2, 153.

GODOVO, *n. ime selu*. — *Prije našega vremena*. Godovo (selo). S. Novaković, pom. 130.

GODOVOVATI, godovujem, *impf. u Stuličevu rječniku*: v. pogrihiti s dodatkom da je uzeto iz misala. — *nepouzavano*.

GODŃATI, godŃam, *impf. kad tko govori potihlo, tako da se ne razumije što govori*. F. Afrić.

GODUĀ, *f. augm. godišnica*. — *Ake. se miješa u gen. pl. goduĀ*. — *U piscu Dubrovčana xvi vijeka, a između rječnika u Belinu* („vilissima famularum 165a“), *u Valtijijinu* („massara, servar magŃ“, *u Stuličevu* („vilissima ancillarum“). Zašto je pužljiva kakono jeguĀ i većuua tugljiva neg pusta goduĀ. M. Vetranić 1, 228. Pitaj tu goduĀ, koja ti na moru izgubi košuĀ. N. Najšković 1, 250. Toj li si gospodar? goduĀ celivaš. 1, 250. Zašto sam od moje goduĀ utekao. M. Držić 132.

GODUĀICA, *f. dem. goduĀ*. — *U Stuličevu rječniku*.

GODUŠ, *m. selo u Bosni u okrugu Dohe Tuzle*. Statist. bosn. 166.

GODUŠA, *f. selo u Bosni u okrugu sarajevskom*. Statist. bosn. 50.

GOD, GODE, *vidi* 3. god.

1. GODEŃE, *n. djelo kojijem ko godi ili se ko godi*. — *Između rječnika u Stuličevu* (godjeŃe, contractus) i u Vukovu (1. „das beschliessen“ „decretio“ 2. vide pogodaŃe). Od godeŃa (vidi 1. goditi, 1, c) bolesnika govori. M. A. Rejković, sat. H8^b.

2. GODEŃE, *n. selo u Bosni u okrugu sarajevskom*. Statist. bosn. 44.

GODEVAC, Godevca, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Ć. Stojanović. Radosav Godevac. Rat. 254.

GODEVIĆ, *m. selo u Bosni u okrugu Dohe Tuzle*. Statist. bosn. 152.

GODIC, *vidi* 3. god i godie. Što joj godie od te nedeje ostane, to n selo u rodbinu dade, i još onoj koja prede lane, i Ńoj neće da propušti dane, u Dobroselu. M. Medić.

GÖETA, *f. vidi* 2. gajeta. — *U Vukovu rječniku*: mala barka bez katarke s dodatkom da se govori u Boči i s primjerom iz narodne pjesme: Ljepo li je pogledati morske brodove, sprema ĩima dvje goete, u ĩih svatove. — *Ake. je bičezn po Vukovu rječniku*: može biti da bi trebalo popraviti göeta prema gajeta.

GOF, *m. Seriola Dumerilii Risso, Ńeka riba*. D. Kolombatović, pesc. 11. G. L. Faber 195. — *tal. goffo*.

1. GÖGA, *m. zidar (naj češće bivnja Cincari)*. — *Rječ tuđi, po svoj prilici arbanaska, ispravdi arban. Goga, Rumun*. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku*: „der maurer“ „faber murarius“ („meist sind's Zinzaren“). Dovede goge ĩinare od Orid'a). Rad. 1, 187. (na kraju xviii vijeka). Napravih kulu (1811) i dadoh gogama talijerah 100. Starine. 10, 262. Iitio bi, da on bude gradh goga. S. Ćubiša, prip. 151. — *I kao ime muško*: Oko kule Goge Rasovića. Ogled. sr. 104. Goga Petrović. Goga Magdin, Goga Daskalov. D. Avramović 249. — *i kao prezime u Dubrovniku*. P. Budmani.

2. GOGA, *f. u zagoneci*. Šarena goga, pisana goga; savij gogu na jednu nogu. odgonetĀj: podveza. Nar. zag. nov. 171.

GÖGAČKI, *adj. koji pripadu gogumu (vidi 1. goga)*. — *U narodnoj pjesmi ernogorskoj nu-*

šega vremena. Na njih meće gogačke hajine a na noge gogačke opanke, na ramena kuke i motike. Pjev. crn. 56b.

GOGAN, *m. ime muško*. — *xiii vijeka u latinskom spomeniku*. Per manus Gogani, lectoris ecclesie zagrabienisis. Mon. ep. zagr. kkalč. 1. 224. (1289). — *Kao prezime xviii vijeka*. Tome Gogan. J. Vladimirović 5.

GOGICA, *m. gobav čovjek*. u Lici. V. Arsenijević.

GOGIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Šem. srb. 1882. 203. Od Jandrije Gogića Dalmatiina. u Nar. pjes. kras. 1, ix.

GOGIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu travničkom*. Statist. bosn. 196.

GOGIN, *adj. koji pripada gogi (vidi I. goga)*. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku*. Gogin bunar, izvor u Srbiji u okrugu biogradskom u vračarskom srezu. Glasn. 19, 136. — *I kao prezime*. Jovan Gogin. D. Avramović 250.

GOGINAC, *Goginca, m. ime studencima*. Ozida tri bunara u Lojanicama, u Vukošiću i u Zablacu, koji i danas sva tri služe i zovu se 'Goginac'. Nar. prip. vil. 1867. 463.

GOGOVA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom*. Niva u Goglovi. Sr. nov. 1863. 174.

GOGOBA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu krajevackom*. Zabran u Gogobi gornjoj. Sr. nov. 1870. 195.

GOGOJ, *m. a) u jednoga pisca našega vremena kao da znači: čas*. Rekao bi čovjek da je to sve zgotovljeno u dva gogoja bez natege. M. Pavlinović, rad. 63. — *b) Branta ružina Boie, neka vodena ptica*. D. Kolombatović. progr. spal. 1880. 44.

GOGOJA, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Schem. zagr. 1875. 261.

GOGOJAK, *gogojka, m. klöbük*. — *U jednoga pisca našega vremena (vidi i gogojati)*. Videć gogojke mila u svojoj pomijari, dok se brijo. M. Pavlinović, rad. 51.

GOGOJATI, *gogojam, impf. kao vreti ispaštajući gogojke*. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Gogojajuć čim tu izlazi tih hladenc izpod spile. J. Kavašin 195b.

GOGOŠEVIĆ, *m. prezime*. — *xvi vijeka*. Tomaš Gogošević. Mon. croat. 205. (1514).

GOGOVIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Starog popa Gogović-Hađiju. Nar. pjes. petr. 2, 382.

GOGA, *f. vidi goga*. — *U Vukovu rječniku*.

GOGAV, *adj. mršav, sitan*. B. Mušicki. — *Postaje od goga*.

GOGIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Sava Gogić. D. Avramović 219.

GOGOBA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu krajevackom*. Livada u Gogobi. Sr. nov. 1867. 390.

GOGURA, *f. augm. goğa*. — *Akc. se mijenja u gen. pl. gogūra*. — *U Vukovu rječniku*.

GOJ, *gōja, m. pax, mir*. — *Akc. kako je u gen. tako je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i loc. sing. gōju*. — *Od iste osnove od koje je i gojiti; nije jasno kako je dobilo ovo značenje: po svoj prilici prvo je značenje bilo: uživanje, te je poslije postalo uže*. — *Od xii vijeka, a između rječnika u Belinu (voluptas 560^a), u Stulićevu (gaudium, voluptas, jucunditas, oblectatio, delectatio^s s dodatkom da dolazi u Zlatarića), u Daničićevu (pax^a). a) sa značenjem ka-*

zanijem spriedu. Pravy prijatelj biyti vam. odselē i do včka i pravē goj držizati sv. vamy i pravu včru. Mon. serb. 2. (1189). Potvrđenje vojevode Radosava Pavlovića za goj učinenja i potvrđenja . . . Mon. serb. 313. (1421). A plam stat u goju ne može i led bil. Š. Menčetić 54. Da budu Krstjani u goju. M. Vetranić 1, 51. Duši vam vječni goj! 1, 137. Slatki goj u srcu uživaš. M. Držić 12. Tebi ražališe ljubavi na moj goj, ter porotiše s nesrićom na mir moj. P. Zoranić 49. Tako u ratu i u goju oslužujmo mi zakone. G. Palmotić 2, 386. — *često dohodi uz mir*. U miru i u goju. Zborn. 178b. U miru ter goju, u svem na svit pokoju budu služeni. G. Držić 44. U miru i goju luveno pribivat. 448. Nit' ljese rat ni boj, ner ljubav, mir i goj. M. Vetranić 1, 8. Nitkore poznati ne umije goj ni mir, ako nije kad krati kušo jad i nemir. N. Dimitrović 19. Oci neprijatelji mira i goja i kontenta od sinova. M. Držić 295. Goj bi i mir vijerni bil u vike meu namu. D. Rašina 73a. Za mir i goj ovozih mejašev. Starine. 10, 13. (1582). Krvnike da stremo i vas ņih mir i goj. D. Zlatarić 30a. Dosta smo podulili pogube i smeće, vrijeme je, dom mili da vidi svak včee; da rados svak svoju uživa s ljubavi u miru, u goju, u igralu, u slavi. I. Gaudulić 14. U veselom miru i goju provoditi mladost. G. Palmotić 1, 143. u *naše se vrijeme govori u Dubrovniku*: u miru i u goju. P. Budmani. *amo spuda i ovo*: Mladost svoju u mirnom goju, u slatkom rajtu veselo traju. G. Palmotić 1, 265. — *b) u orijem primjerima nije jasno značenje; pisci mogu biti mislili na postaje od gojiti, i shvatili kao uživanje ili gojenje (vidi i u Belinu i u Stulićevu rječnika)*. Zdravo, sveti goju, sveta dčevojčice! S. Budinić, sum. 25b. I tako ņiov goj z djavlom na šalu izajde. S. Margitić, fal. 164. I mom' grlu dubokomu razkošnijeh iskal goje. J. Kavašin 395a. Spravla u goju ņoj neizrečenu zvijezdama zgraden stan. I. Đorđić, uzd. 69. Iz slobode osobne izvire obilna rijeka goja ingleseškoga. M. Pavlinović, rad. 10.

GÓJA, *f. ime žensko, hyp. Gojislava ili drugoga imena što počine*. — *Akc. se mijenja u voc. Gōjo*. — *xv i xvi vijeka*. Gospa Goja. M. Marulić 258. O Goje (po dubrovačkom govoru), Gojisava. M. Vetranić 2, 323.

GOJAČ, *m. ridi gojitelj*. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. I neka jilh (sinore) putem prati kušan gojač naj vjerniji. J. Kavašin 76a.

GOJADAN, *gojadna, adj. u. p. vrijeme kad je kiša, krupa, vjetar, led*. J. Grupković.

GOJAJLI, *adj. odgojen (ne mijenja se po padežima)*. — *Biće postalo od gojan turskijem nastarkom li*. — *U narodnijem pjesmama našega vremena i u Vukovu rječniku (odgojen 'gepflegt', 'cultus')*. Crna brka, gojajli perčina. Nar. pjes. vuk. 1, 459.

GOJAK, *m. ime muško*. — *xiv i xv vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Gojaky)*. Gojaky. Deč. hris. 7. 13 i još ņekoliko puta. Poslah našega vlastelićea Gojaka. Spom. sr. 2, 28. (1387). Gojaky Miroševiću. 1, 20. (1399). Gojaky Labkoviću. 1, 40. (1402). — *Kao prezime od xviii vijeka*. Nikola Gojak. Norini 75. Schem. spal. 1862. 28.

GOJAKOVIĆ, *m. selo u Bosni u okrugu Doñe Tuzle*. Statist. bosn. 144.

I. GÓJAN, *gōjna, adj. tranquillus; cultus*. — *Postaje nastavkom lxx od supstantiva goj ili od glagola gojiti, i po tome ima dva značenja*.

a. tranquillus, miran. — *Od xv vijeka, a iz-*

među rječnika u Stuličevu (placidus, tranquillus, quietus, mitis, lenis, juvenidus, laetus, dives; *adv.* gojno, placide, tranquillo, leniter, blande, laete) i u *Daničičevu* (gojnu, quietus). — *Kao adjektiv stoji samo u jednom (naj starijem) primjeru:* Trgovac i no ne ište razv' mirnu i gojnu zemlju. Spom. sr. 1, 43. (1402). — *Češće se nahodi adv.* gojno (*komp.*: gojnije, *vidi u prvom primjeru*), *od xvi do xviii vijeka.* Jur li mi gojnije, da put ma skopnije. S. Menčetić 129. Od ljudi stvar svaka gdi gojno živjaše. M. Vetranić 1, 7. Stan' to gojno rad ljubavi. 1, 26. Morem se ne može u playci gojno proć od mnogo ljudi zlijeh. 1, 129. Psi gojno leže. 1, 156. Sebi ložišta priprave, da gojno borave. M. Držić 421. Zaspah, pokli tva straža me usikala gojno i milo. I. Đorđić, salt. 6.

b. *odgojen, uzgojen, pa po tome i jaki, tust.* — *Od xviii vijeka (vidi kod c), a između rječnika u Vukoru* (gepflegt, cultus, cf. gojani). a) *o čeladetu.* Već se gojan za junaštvo spremaš. Nar. pjes. petr. 3, 250. Kad ga spremiše na vjenčane mlada, gojna. V. Vrčević, niz. 78. Stana Miloševa mlada i gojna. 119. Pomaža se na zemlji našoj gojna omladina. M. Pavlinović, razl. spis. 171. — b) *o žirničetu.* Ki ne broji zdravo za rdavo, il' ne vodi gojno za mršavo. Osvetu. 4, 11. Nihoivo je držat sprave bojne, sjajne puške, tope, koje gojne. 4, 13. — c) *o tijelu ljudskom ili žirviškom i o negoru dijelu.* Pedipsenje plemeni svoje puti, gojne u rudnoj mekoputi. J. Kavaliin 325^a. I bijele ruke Anetine oko gojna grla Ivanova. Nar. pjes. vuk. 1, 465. Prekrstio gojne ruke. Vuk, živ. 199. Videla fratu podbrljan gojan vrat. Nar. prip. vrč. 161. — d) *o maslu.* Pa gdje vi je sir i maslo gojno? Osvetu. 2, 49. — e) *o požu (dobro radenu, gnojenu).* Kose jesu od lani pokojne i dubretom još od onda gojne. J. S. Rešković 117. Oranice pritismuli crne i livade prekrilili gojne. Osvetu. 3, 113.

2. GOJAN, m. ime muško. — *xiv vijeka.* Gojani. Deč. hris. 52.

GOJANA, f. ime žensko. — *Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 56.

GOJANAC, Gojanca, m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji varaždinskoj. (kajkavski) Gojanec. Pregled. 44.

GOJANI, adj. *vidi* 1. gojan, b. a). — *U narodnoj pjesmi našega vremena, a između rječnika u Vukoru* (gepflegt, cultus, cf. gojan s primjerom iz narodne pjesme: A za nama gojani Alile). A za nama gojani Halile. Pjev. crn. 140^a.

GOJANOVCI, m. pl. u *Daničičevu rječniku:* Gojanovci, selo crkve bogorodične u Arhijevići koju je sa selom dala Hilandaru carica Jevdokija sa sinom Kostadinom (Mon. serb. 191 god. 1379). 1, 228.

GOJANOVIĆ, m. prezime. — *U naše vrijeme.* Schem. siben. 1875. 26. Schem. jadert. 1876. 52.

GÖJÁTAN, gójátna, adj. *postaje od osnove glagola gojiti nejasnijem načinom.* — *U naše vrijeme.*

a. *o žitu u varicu koje nije čisto, koje nije dobro izvijano.* u Lici. Obično žitu koje nije dobro uređeno ili izvijano reku: 'Ovo je žito vrlo gojatno'. J. Bogdanović. Gojatan, n. p. grah, nečist. V. Arsenijević. Kad ima u žitu svakojake nečisti, kaže se da je gojatno. M. Medić. — *na jednom mjestu u narodnoj pjesmi o srebru:* Hoće srebro da se pozlačuje, neće zlato, srebro je gojatno. (Gojatan ovdje znači nečisto, n. p. gojatna šenica: nečista šenica, u kojoj ima smeća). Nar. pjes. kras. 1, 145.

b. gojatan, žito koje dobro raste. M. Pavlinović.

GOJÁTITI, gójátím, *impf. činiti da što bude gojatno (nečisto).* — *U naše vrijeme.* Nemoj de mi sobu gojati, nemam ja kad da za tobom ničem. u Dobroseln. M. Medić. — *refleksivno:* gojati se, postajati gojatan. Šenica se klači, da se maše gojati. u Lici. V. Arsenijević.

GOJAVA, f. selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 64.

GÖJÁZAN, gójázna, adj. a) *koji se lasno ugoji (o marrinčetu).* — *u naše vrijeme i u Vukoru rječniku.* — b) *tust, debeo, i o čeladetu i o dijelu ljudskoga tijela.* Upravo ne umem kazati, dali je ona sa svoje lehnosti bila tako gojazna ili je s velike debljine bila tako leña. M. Đ. Miličević, zim. voč. 249. Vrat mu beše kratak, telo gojazno i krepko. M. P. Šapćanin 1, 21. — c) *vidi* gojatan, a. *u naše vrijeme u Bosni.* Gojazno žito, poraslo travom i urodicam. G. Martić.

GOJČE, gojčeta, n. *vidi* gojenac. — *U jednoj pisca našega vremena.* Derviš paša Validino gojče. Osvetu. 5, 29.

GOJČEVIĆI, m. pl. selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 40.

1. GOJČIN, adj. *koji pripada Gojci.* — *U Daničičevu rječniku:* Gojčim, selu je Kamijevu išla međa za Gojčinu nivu' (Mon. serb. 199 god. 1381).

2. GOJČIN, m. općina u Bosni u okrugu Doñe Tuzle. Statist. bosn. 158.

GOJČINIĆ, m. prezime. — *xv vijeka, a između rječnika u Daničičevu* (Gojčinić). Novak Gojčinić. Mon. serb. 257. (1405). 294. (1419).

GOJENAC, gojenca, m. *onaj koji je gojen.* — *U naše vrijeme.* a) *o čeladetu, i u prenesenom smislu, kao dijete, učenik itd.* Mi gojenci unne Italije. M. Pavlinović, razl. spis. 217. — b) *o žirničetu.* Gñijezdo vije, ter gojence sebi leže sive. Osvetu. 1, 3. mlada sriña. F. Kurelac, dom. živ. 41.

GOJENIK, m. *vidi* gojenac. — *U pisacu našega vremena.* Da joj žao ne ostane na te, i na mene gojenika svoga. Osvetu. 2, 4. i u Šulekova rječniku: vo gojenik 'mastochs'.

GÖJÉÑE, n. *djelo kojijem se goji.* — *Stariji je oblik* gojenje. — *Između rječnika u Mikalínu* (gojenje), u *Belinu* (gojenje 65^a), u *Bjelostjenčevu*, u *Stuličevu*, u *Vukoru.* Hrana ili gojenje grča. Š. Budinić, sum. 119^a. Hraneñe i gojenje bolčest. M. Radnić 513^a. Lidiji bijahu rad hrabrenosti i osornog gojenja djeco svoje na glasu. D. E. Bogdanić 125. Gojenje vite jelo. u Nar. pjes. here. vuk. 249.

GOJEV, adj. *vidi* gojiv. — *U Stuličevu rječniku.* — *sasna nepouzđano.*

GOJEVIĆI, m. pl. selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 34.

GOJEVO, n. mjesto u Srbiji u okrugu aleksinučkom. Niva u Gojevu. Sr. nov. 1870. 354.

GOJIC, m. ime muško. — *xiv vijeka, i u Daničičevu rječniku* (Gojici). Gojic Gaočić. Mon. serb. 229. (1397).

GÖJIDBA, f. *vidi* gojenje. — *-d- ispred b stoji mj. t.* — *U pisaca našega vremena.* Domaća gojidba. S. Ľubiša, prič. 123. Prispodabljaju gojidbu inglašku sa nemačkom. M. Pavlinović, rad. 10.

GÖJIDBEN, adj. *koji pripada gojidbi.* — *U pisaca našega vremena.* Jer je gojidbena duž.

nost ne puštati mladež... M. Pavlinović, razl. spis. 92.

GOJILAC, gòjioaca, *m. vidi* gojitelj. — *U Stuličevu rječniku (griješkom goioce).*

GOJILO, *m. ime muško.* — *xiv vijeka.* Deč. hris. 50. 53. 62.

GOJILOVIĆ, *m. a) prezime.* — *u naše vrijeme.* Da pošalje Živana i Damjana Gojilovića iz Cul-kovića. Glasn. n. 1, 2. (1898). — *b) selo u Hercegovini.* Schem. ragus. 1876. 57.

GOJILA, *f. žensko čelade koje goji.* — *Načičeno prema dojila i dadila.* — *U Šulekoru rječniku: pfliegerin.*

GOJIN DO, Gojina Dola, *m. selo na granici srpsko-bugarskoj u okrugu pirotskom.* M. Đ. Miličević, kraj. srb. 166.

GOJINOVAC, Gojinovca, *m. selo u Srbiji u okrugu topličkom.* M. D. Miličević, kraj. srb. 395.

GOJIONICA, *f. vidi* gojiteljica. — *U Stuličevu rječniku.* — *nepouzdan.*

GOJIONIK, *m. vidi* gojitelj. — *U Stuličevu rječniku.* — *nepouzdan.*

GOJISTE, *n. mjesto gdje se goji (toci) domaća žičina.* — *Samo u Stuličevu rječniku (ingrassatoje, saginarium).* — *I kao ime mjesta.* Niva u Gojiste (u Srbiji u okrugu smederevskom). Sr. nov. 1875. 621.

GOJISTVO, *n. vidi* gojište. — *U Stuličevu rječniku.* — *sasma nepouzdan.*

GOJITEL, *m. čovjek koji goji.* — *isporedi* gojilac, gojionik. — *U rječnicima: u Mikašinu, u Belinu 65b, u Voltigijinu, u Stuličevu.* — *U naše vrijeme u Šulekoru: pflieger.*

GOJITELICA, *f. žensko čelade što goji.* — *isporedi* gojila, gojionica. — *U jednom primjeru xviii vijeka, a između rječnika u Mikašinu, u Belinu 65a, u Voltigijinu (griješkom goitelica), u Stuličevu.* Prozva jih gojiteljice tilesa, dali skupa mačhe dnuša. Blago turl. 2. 114.

GOJITI, gòjim, *impf. alere, proo je značenje (vidi postane) bilo: činiti da što (objekat) živi, iz toga se razvilo: činiti da raste, uspijera, dobro živi, pa po tome davati mu hranu i drugo i činiti sve što mu treba za življenje, osobito za dobro življenje.* — *Akc. se mijenja u praes. 1 i 2 pl. gojimo, gojite, u aor. 2 i 3 sing. gòji, u impf. gòji, gòjno, gòjte (ako impf. ne gubi i, akc. se ne mijenja: Gòji mi, sele, cvijeće. Nar. pjes. vuk. 1, 23), u part. praet. pass. gòjen.* — *Riječ je praslavenska, isporodi rus. routъ, češ. hojiti, liječiti, pol. goić.* — *Korijen goj postaje ojačanjem (kao kauzalni glagol) od gi (giti) živiti.* — *Između rječnika u Mikašinu (gojiti, tovit, priti-liti, sagino; gojiti, hraniti, educo, nutrio, alo, instituo, foveo), u Belinu (alo 65a; nutrio 516b; foveo 321b), u Bjelostjenčevu (goim, foveo, refoveo, 2. v. hranim, 3. sagino, v. tovim), u Voltigijinu (nodriro, alimentare, allevare 2. mähren, erzühen), u Stuličevu (saginare, opinare, pinguefacero, fareiro, nutrire, foveo), u Vakoru (I. pfliegen, aufziehen, colero, 2. mästen, sagino; gojiti se, sich mästen, fett werden, saginor, opimus fio).*

1. aktivno.

a. *objekat je čelade. a) kad je objekat dijete, subjekat je obično majka, te se misli naj prije na dojicu, pa i na othranjivanje uopće i na svaku pomoć i nastojanje oko malena djeteta.* Vila: Ni dojiše zviri nas u toj dubravi, ina vile gojiše. M. Držić 78. Goji majka sinka malenoga. Aud.

Kačić, razg. 29a. Plakala mu i majka, koja ga je rotila, meni djevojeji gojila! Nar. pjes. vuk. 1, 440. — *u ovom primjeru misli se samo na dojicu (vidi g):* Zvijer gojila tebe je čemerem svojime. F. Lukarević 12. — *b) educare, objekat je dijete ili mlado čelade. subjekat može biti otac ili majka ili ko drži: kod značenja ne misli se toliko na hranu, koliko uopće na pomoć i upravljanje kod razvitka ne samo tjelesnoga nego i duševnoga.* Činiče gojiti tvoga sina. P. Mačukat 10. Kako imadu čuvati i gojiti moga sina. 12. Blago majci koja ga rotila i sestrici koja ga gojila! Nar. pjes. vuk. 1, 459. Goji kraje dva bliznaca sina. Nar. pjes. juk. 45. Šcer careva koju sam ja iz malena gojila. Nar. prip. vuk. 2247. — *kod duševnoga razvitka može se isticati kojom naukom to bira, te ora može stajati u loc. s u. Ne dražito vašihi sinu, da gojite i redite je v nauku. Kotel. 1561. D 1b. Gojiti ga u poznanu zakona nebeskoga. Ant. Kačić 131. nije dosta jasan u ovom primjeru lokacije s o: Nevjeste t mi sade o časti sve goje. M. Držić 90. — c) objekat može biti i odraslo čelade, značenje je: sa svom pažnjom nastojati da mu je dobro, da je zdrav, jaki itd. aa) subjekat je čelade ili što se kao čelade misli (u prvom primjeru svijet, u drugom Bog). Vaj svijeto pritužan, što se tač oboliš, tko nije kriv ni dužan, da ga tač progoniš? pravedna progoniš, a tko je pun zloba ujezuješ i gojiš i kriliš do groba. M. Vetranić 1, 111. Nu pokle htje tako ti, slavo jedina, ti krijepi i ti goj i mene i sina. M. Držić 421. Tko sebe goji, naj boji perivoj goji. (F). Poslov. danić. 133. (Mati je) Rmu gojila i negovala kao cvijet u perivoju. S. Lušiba, prip. 38. — bb) subjekat je što umno (stane, duševno osjećanje itd.), glagol može biti u metaforičkom smislu. Tere bih svaki trud trpiti volil ja nego li želji blud; zašto mi ne prija, zašto me ne sladi, zašto me ne goji. Š. Menčetić 113. Ne tuži, jer tuge ne goje. 255. I lakše ter što je, meni se mi teže, jer me zla ne goje neg mi duh odniješe. N. Najekšević 1, 323. Daj ucin, vajneh, taj da život daš onoj ku goji i hrani sunčani pogled tvoje. F. Lukarević 99. Ako nega goji milost svemogoj. A. Georgiceo, pril. 91. Milos krijepi i hrani me, ona goji i siti me. X. Marčić 107. — amo spadaju i ori primjeri u kojima je objekat kolektivno ime: Mir kraljevstva i gradove zdrži, ummaža, vriježi i goji. I. Gundulić 453. Gdi ti (mir) stojš, puke gojiš i rastjeti činiš umna. G. Palmotić 2, 100. — d) hraniti uopće. Širok svijet je i prostran, od četiri dio svakoji, ili naš je, ili inostran, množ viteza caru goji. I. Gundulić 503. I dok mi je lava odbranoga koga gojim u dvoru mojemu, od Srijema pisara Andrije. Nar. pjes. vuk. 1, 290. — e) u prevencnom smislu, kao hraniti u širem smislu, držati. aa) subjekat je čelade, u dva primjera jednoga pisca xvi vijeka: u obadna izrečeno je u čem (kako) subjekat hrani, drži. Neću ostavi, ka nega sved goji u časnoj ljubavi. F. Lukarević 217. Ne bih li bila ja u sobi vrljija, kad bi ga podilbino kroz huda tač dila bez ufanja u takoj ljubavi gojila? 86 87. — bb) u jednom primjeru xvii vijeka subjekat je nešto umno. No vim, kako se pristojni ljudsko ime takvim kih razlog ne goji. I. T. Mrnavić, osm. 339.*

b. *objekat je živine. a) kad je objekat mlado živine a subjekat je majka ili uopće jedno od roditelja, značenje je othranjivati, pitati, dojiti, isporodi a, a).* Tičica je gimie spletala, nutra mlado gojila. Nar. pjes. istr. 2, 78. — amo spada i ovaj primjer gdje je subjekat žensko čelade: Tu jo kujicu morala nevesta gojiti i dojiti. Nar.

prip. mikul. 21. — *b) kad je objekat domaće živinče koje se hrani da se zakole, značeće je uopće kao kod tovitit. vidi u Mikičinu, u Stubičcu, a Vukova rječniku.* — *c) kad je objekat drugo domaće živinče, ili uopće koje mu drago živinče, znači: hraniti uopće, a ujedno i tako da mu dobro bude, ili da bude podobno za onaj posao radi kojega se hrani (u prrome primjeru ističe se razlika od značenja kod b)).* Ako ga č' (torara) gojiti . . . nemoj ga tovititi . . . davaj mu po mjeri što mu će dosta bit. M. Vetranić 2, 170. U goju i u miru ti tvoje stado goj. 2, 186. Gojiti ptice i pse lovne. J. Kavačin 378^b. Lipe i velike koše gojimo. I. J. P. Lučić, izk. 29. Gojiti ždribad i jagačice mlade. J. S. Rešković 2. Po tom je ovcu sveder uz cara skakutala i blejala, a on je živio i gojio kao svoje dijete. Nar. prip. vuk. 116. Uvjeravajući da je to njegov zanat, koše timariti, gojiti i potkivati. Nar. prip. vrč. 112. — *amo spadaju (a mogli bi spadati i pod b)) ovi primjeri u kojima je (a metaforičkom smislom) subjekat gospodarevo oko, gospodarevo oči: Koša goji oko gospodara. J. S. Rešković 151. Gospodareve oči koša goje. Nar. posl. vuk. 41. — d) kad je subjekat mjesto, znači uopće hraniti, ali metaforički, te je pravo značenje, da objekat živi u onom mjestu.* I nesvjesnom tom zvjerenjem (sic) koje vele luti goje. S. Bolafjević 223. Peelice ner pita (perivoj) lupko tovo goji. N. Difičić u D. Baraković, vil. 361. I divjaci mnoge ine kiješ pustoši i planine goje u jamah posred stijenja. I. Gundulić 555. Kou Ermona gore plodbe, rajne pčele koja goji i vitezom koše ugodne. G. Palmotić 3, 53^b.

c. objekat je bilka ili zemlja na kojoj rastu bilke, značeće je: nastojati (poljicačnem, gnojehem, kopačnem itd.) da bilka raste i bude podobna za ono (plod, cvijet, hlad itd.) radi čega je usadena. a) objekat je bilka. aa) u pravom smislu. Tri lita mu sam ran bosil gojila. S. Menčetić—G. Držić 519. Cvijeta ki si ti pridao meni govoreć, da ti ga dan i noć ja čuvam i goju. N. Najekšević 2, 106. Ružu, trator za kog Grube goji? M. Držić 127. Ovi žiljak eto vidiš da suzami mojima zalivajuć gojim. P. Zoranić 5^b. Tuj gdi dub ne vene koji vi gojite. D. Rašina 81^a. Iz vanka da lipe ti gojiš cvite. A. Vitalić, ost. 393. Gođe cesarskom svóm desnicom zelen goji voće i mlada. J. Kavačin 82^b. Lemun i naranča što je koje gazde za uzmložaj goje. J. S. Rešković 275. Porasla je u Novi naranča, gojila je Novkiina devojka. Nar. pjes. vuk. 1, 623. Mažurano moja, vazda si zelena, ki mi te je gojil, da si tako lipo? Nar. pjes. istr. 2, 196. — *bb) u metaforičkom, prevratnom smislu, aa) subjekat je zemlja ili voda, značeće je hraniti.* Niti goji (zemlja) na sebi žita ni drugi plodova. F. Lastrić, ned. 251. — I na te sve plode, ku zelen gojiše, kladonac od vode prem bistro tečice. D. Rašina 28^b. Gdi Talua vir studeni goječ dubje, travu i cvijete čini obilne svud zeleni, stvara vječno primateljice. G. Palmotić 3, 53^{ab}. — *amo spada i oco: Tada drvo kano mrtvo stoji, neg nikakvi sok zemlje ne goji.* J. S. Rešković 48. — *bbb) subjekat je vrijeme, u koje bilka raste.* Ružica ku goji zgar zora. M. Držić 16. Gdi goji cvitje vječno prolitje. G. Palmotić 2, 168. — *amo može spadati i ovaj primjer u kojemu je subjekat zvijezda: Ovih zvizda sad naravi znati uci, da znaš . . . koja goji ili sine kvari.* J. S. Rešković 19. — *ccc) subjekat je star unna.* Pomina prije dejara općena u noj vječnu zelen goji; sad s nepomstvom porušena s poventitijem listjem stoji. I. Gundulić 143. — *ddd) objekat*

stoji u metaforičkom smislu o učenju unnome. Gojil sam jedan evit od moga života. S. Menčetić 321. Kostravu i troskot u sreću tko goji. M. Vetranić 2, 67. Momu nfanju zelenomu gojiš vječno voće zrelo. P. Kanavelić, iv. 213. Usaditi i gojiti lipi stabar ove ljubavi. A. d. Bella, razg. 71^a. — *ccc) i subjekat i objekat imaju metaforičko značenje.* Oćima s' smačeće i andel pozorom, svitli raj vinačće goji t' rano zorom, svu slavu da t' nosi tva glava ka cvata u rusi toj kosi, jak pričista zlata. G. Držić 351. Iz svijetlijeh tvogijeh oči na dragom tvom licu dva sunca s istoci goje rajsku ružicu. I. Gundulić 153. Rumeni trator lijepi ki tvoje slatke usi goje. G. Palmotić 2, 14. Što je koraj prirumeni prid korajom koji goje usi tvoje? 2, 27. — *b) objekat je mjesto gdje bilke rastu; kod oroga se misli više na bilke nego na zemlja. aa) u pravom smislu.* Perivoj gojimo. M. Vetranić 2, 106. Druge sad gojim lugove s voćkani. D. Zlatarić 93^a. Goj vinograd. I. Ivanišević 66. Djevojka je livadu gojila. Nar. pjes. vuk. 1, 286. — *bb) objekat ima metaforičko značenje.* Ovo su težaci vimi vinograda Boga Sabaota kojizim ga priporuce da ga goje, čiste, kopaju i brane. And. Kacić, kor. 370. — *cc) subjekat je voda, ispredi a) bb) aaa).* Rika goji plodna poja. M. Vetranić 2, 431. Ova svijeta strana svoji prostranoga Nila rijeku, mjesto dažda ki ju goji. G. Palmotić 3, 111^a. (Nilo) etijopskijeh iz strana sedam vodnjeh traka dili, poja goji s kim prostrana. N. Marčič 11. — *dd) u ovom primjeru gojiti stoji posve u prevratnom smislu, kao hraniti (u širem smislu), držati, ispredi a, c):* Još je tuj livada ljubona i mila ku drugdje nikada nije zemlja gojila, niti se sad goji nit se će gojiti. M. Vetranić 2, 59.

d. objekat je tijelo sama subjekta ili koji negor dio. a) gojiti tijelo (u prvom primjeru kip) znači: hraniti se dobro, a i uopće: žičeti u raskoši, u lasti. Ležeć na perinah smrdeći kip gojalu. M. Marulić 112. A ti to ne smišlaš, nego bilo gojiš. 230. Tko tijelo svoje saviše goji. M. Divković, nauk. 19^a. Miluješ i gojiš tu smrđljivu tvoju tilesinu. J. Banovac, prip. 20. Dal' da slasno tilo goji. V. Dosen 248^a. Nije pristojno da vi gojite tijelo u lasti. D. Bašić 249^a. Jer je tilo svoje kitila i naslađenem gojila. G. Peštalić 66. — *amo može spadati i ovaj primjer u kojem život znači gotovo što i tijelo (vidi kod život), ali gojiti kao da znači: činiti da se lijepo razvij, da postane lijepo:* Da sam ja košuta galanta života, hvala najki mojoj, ka mi ga j gojila. Nar. pjes. istr. 2, 52. — *b) isto je značeće kod: gojiti pūt, meso.* Put svoju ne goje. M. Marulić 110. Kome put našu gojimo. B. Kašić, nasl. 51. Bijednom Epoluna ki gojaše meso gihlo. J. Kavačin 390^b. — *c) gojiti trbuh znači: jesti mnogo i slatke hrane.* Na žensku trbude da goje. M. Vetranić 1, 47. Ne gojaše u noći i u dne nego t' trbuh. J. Kavačin 20^b. Zašto bi mi trbulha gojili. M. A. Rešković, sat. K 2^a. — *d) gojiti kosu ili bradu znači: puštati da raste, ne strići, ne brijati, ali ujedno i mariti za nu, češljajući, gladeći, mažući itd. (kod toga se misli i na značenje kod c, a), jer se shevta da dlake rastu kao bilka).* Da bi brade ali vlas ne gojili. S. Kožićić 5^a. Ako žena vlase goji, dika jest noj. Anton Palm., nov. tešt. 2, 39. paul. teor. 11, 15. Da popi nimaju brade ni dugih vlasi gojiti. F. Glavinčić, evit. 216^b. Kako on goji svoje kose. J. Banovac, pred. 59. Bježeći zamošase mu vjetar duge kose, koje on gojaše s velikom pomnošom. D. Bašić 11^a. Grgur deveti meće proklesstvo na ono crkovičke, koji zapu-

štavaju kose, ter ih goje. 262^b. Bog t' ubio, moja koso rusa, što sam tebe gojila zaludu! Nar. pjes. vuk. 1, 338. Goji, čerce, žute pletenice. Nar. pjes. here. vuk. 24. Gojte kose, divojke. Nar. pjes. istr. 2, 162. Za vezira ni kraj uha nema, štono iskon u Travniku drijema, gojeće bradu. Osvetn. 4, 13. — *e*) i gojiti glavu u jednom primjeru xv vijeka ina može biti isto značenje kao gojiti kosu ili bradu. Neka skazem tebi naj pri glavu moju, sama znaš po sebi kako ju ja goju. M. Marulić 173. — *f*) u jednom primjeru s objektom jezik znači držati, hraniti (u širem smislu): Dokle šćerca s majkom stoji, pod kosama jezik goji; a kada se s mužem združi, od aršina jezik pruži. (U Kotoru). Nar. posl. vuk. 65.

e. objekat je koja druga tjelesna stvar. značenje je hraniti ili držati uopće. Sunce sve vlada i sve goji. M. Vetranić 2, 71. O sunčani bože Apolo, ki sve gojiš stvari umrle. G. Palmotić 2, 15. Sve što sunčani zdrači grijū, goje i zlate, sunce grije, goji i zlati. A. Kalić 486. — Eole ki gojiš i vladlaš od vjetar tuj spilū. M. Vetranić 2, 16. — Dim da svit do danas jaču stvar ne goji. Đ. Baraković, jar. 82. — (Zadar) ne ima toke zidbe, tri istom klonde sebi goji, Spljet stotinu svojizih broji. J. Kavačin 164^b. — u orijem primjerima i o plamenu, ali metaforički: Vruć plamen gojiš od Božje ljubavi. M. Vetranić 2, 37. Uzmnožiti plame svete ljubavi, koje prema dobromu Jezusu dužan je gojiti svaki Hristijanin. I. M. Mattei 53.

f. objekat je stvar umna (život, zdravlje, duša, ime apstraktno koje znači tjelesnu ili dušernu osobinu itd.) i onda je značenje: držati, uzdržavati, ne puštati da nestane, hraniti (u širem smislu), ili nastojati da objekat bude veći. a) subjekat je čelade i objekat je kod sama nega. aa) objekat je život. aaa) u jednom primjeru gojiti život kao da znači što i živjeti. U plam juveni život svoj da gojim. G. Držić 366. — bb) češće gojiti život znači kao živjeti u raskoši (isporedi d, a) i b)). A noć provod' u sni, tim č' gojit život sfoj. P. Zoranić 53a. U pokoju život goji svoj smrdeci. A. Vitajić, ist. 150^a. — cce) vidi d, a) pri kraju. — bb) objekat je duh, značenje je preneseno od značenja kod a, b) i c). Zač poznah, višni plam da taknu svijes moju, da spoznam sebe sam i kako duh goju, jeli ma dušica u tijeli pokojna, ali je tužica pakljenih dostojna. M. Vetranić 2, 43. — ce) objekat je koja tjelesna osobina. Ljepotu moju vrh svijeh ja goju. M. Vetranić 2, 152. S kijem si zajedno tvu ljepos gojila. M. Držić 135. Ne scijen', da u napravah ljepos stoji, i zločesto ruho goji od ljepote ured pravi. G. Palmotić 2, 503. — ano spada i ovo: O vilo, s životom ka gojiš razbludno u dragom licu tvom i milos i ljubav sdruženu s ljepotom. F. Lukarević 107. — slično je u ovom primjeru gdje je subjekat sunce, a objekat svjetlost: Svjetlosti vjekuste, sunačce gorušte pri sebi ku goji. M. Vetranić 2, 69. — drugo je u ovom primjeru u kojem se goji u sreću tada lepota: Jeda se napojna ne rajsko ljeposti u sreću ku gojim od moju mladosti. S. Menčetić 194. — dd) objekat je dušerna osobina (dobra ili zla), dušerno stanje (n. p. mir, nemir i obzirum na drugoga, kao n. p. prijateljstvo). I divje zvijerjenje općeno sniurenje meu sobom goji. M. Vetranić 1, 9. Ako vi zle čudi pri sebi gojite. 1, 120. Goje zlu voļu. 1, 168. Zlosrđe gojiš. 2, 19. Cvijelenje gojiš. 2, 27. S velikom boljezni nepokoj gojeći. 2, 38. Pri sebi gojeći sve od svijeta žalosti. 2, 72. Što mi da gorki jad gojiti pri sebi. 2, 75. Toliku oholas pri sebi

gojeći. 2, 153. Čin' da ste sve spravne vječni mir gojiti. 2, 154. Živemo ovako, jedinstvo gojeći. 2, 178. Gojiti milost Božju i ploditi ju. I. T. Mrnavić, ist. 130. Goji proždrtstvo. K. Mağarović 28. Kazimir koji stupi s kalujerstva na prijestole, al' od sebe ne odlupi krjepos, koju goji boje srjed napasti od polače. J. Kavačin 300^b. Gojiti prijateljstvo „amicitiam retinere“. A. d. Bella, rječ. 71^b. Ki na nas goje smrtnu omrazu. I. Đorđić, uzd. 190. Iltio sam gojiti u sreću ludobdska napastovanja. Misli. 11. Tko nenavidost goji, djavla brez sunje u sebi istom rani i goji. F. Lastrić, ned. 111. Strah Božji gojiti. I. A. Nenadić, nauk. 208. Ludi združeni s jedinstvom srca gojili bi sjedičenje i mir. J. Matović 376. Da se zapovijeda gojiti sva držanstva. 382. Da bismo gojili čistocu duše i tijela. 387. Istu živu pohlepu u svomu sreću gojaše otac Klaudiu. I. M. Mattei 226. Zlobu goji protiva meni. I. J. P. Lučić, razg. 129. Ne bi li po taj način lašne i slobodnije mogli svoje zlobe sliditi i gojiti. B. Leaković, gov. 158. Da s Turcima prijateljstvo vriježe i goje. P. Sorokočević 593^b. Možemo gojiti naviku na blage misli. M. Pavlinović, rad. 171. — *ee*) objekat je misao. Takove misli on u sebi goji. A. Georgiceo, nasl. 96. U pameti svojoj goji misli plemenite. B. Zuzeri 8a. Gojit nečiste misli. D. Bašić 117^a. Koji goje misli dangubne u glavi. I. J. P. Lučić, razg. 53. Gojiti visoke misli, v. kućati visoko. J. Stulli, rječ. 182^b. — *b*) objekat nije kod subjekta. aa) objekat je koja tjelesna osobina. (Pehar) slados tuj goji u vrijeme u svako. M. Vetranić 2, 52. Šteti zdravje tjelesno, goji nemoći i betožja telu svojemu. Š. Budinić, sum. 123^b. Bez bahornice i liječnika tu mi narav zbravlje goji. J. Kavačin 80^a. — bb) objekat je duša. Pića tila Gospodinova koja hrani i goji dušu u milosti Božjoj. Ant. Kadečić 113. — *ce*) objekat je dušerna osobina, dušerno stanje. Himbu goji meu draga dva duha. M. Vetranić 2, 55. Njeke su (misli) razumne i pune mudrosti, a njeke bezumne ke goje ludosti. 2, 161. Žela juvena, koja nam sad stoji sred srca skrovena ter nemir tuj goji. N. Naješćković 2, 28. Ako goji neprijateljstva i zla hotinja meu ljudni. Š. Budinić, ispr. 62. Barbare kripost oteu sržbu gojaše. F. Vrančić, živ. 113. Gdi je sloboda, dobro svako sadruženo š'nome stoji, ona čini sree jako, vrijednos ona vriježi i goji. G. Palmotić 2, 491. (Sree) goji ufanje, strah uzdrži. A. Boškovičeva u I. M. Mattei 354. Bože od kreposti, dopušti da se bogomilos u nami uzmoži, neka one stvari koje su dobre gojiš. I. Akvilini 352. Sve ono, što mlakoću goji. I. M. Mattei 195. Sakramenti bili su zastavljeni za gojiti viru. I. J. P. Lučić, nar. 10.

g. kod svrjeh značenja moč biti i instrumental (griješkom i s prijedlogom s) kojijem se izriče koja je hrana (u pravom ili u metaforičkom, prenesenom smislu) ili drugo što pomaže kod gojenja. Stvorenja svaka toplinom gojeći. M. Vetranić 1, 7. Gojil sam vas pićem mleka. Anton Daln., nov. tešt. 2, 29^b. paul. teor. 3, 2. Slijeću od djevstva uljem dobrieh djela gojiti ne umiju. B. Gradić, djev. 72. Dakle bi pridana ma mladost jur tebi od prvijeh još dana na svrhu, da ju ti smotom juvenom budeš tač gojiti? F. Lukarević 10. Ulanjem neću ja gojiti te sred gore. 39. Istim zlom mojim bludu život moj i gojim. D. Zlatarić 18^a. Gojiš žućnu moju lice. M. Gazarović 148^b. Ne bojte se blagovati već živina kojijeh želudom zemlja goji. G. Palmotić 3, 31^a. Nastojimo više gojiti tilo ispraznostni svitovnim. F. Lastrić, test. 329^a. Vi koji gojite vaše sree

s povoljnim mislima od bludnosti, osvete i nena-vidnosti. ned. 4. Stablo eukaristije dariva duši neumarlost, jer je goji i tovi jednom jizbinom najskom. Blago turl. 2, 228. S ņime on dušu gosti, živi, goji. A. Kalić 189. Majka ga doji i goji naukom i vrlinama. M. Pavlinović, rad. 181.

2. *pasivno, kod svijeh značenja. (Tu vila)* rasla n̆ samo s vilama, za lov da je stvorena, upored nu je s zvizdama i s anđelci gojena. G. Držić 378. U ņe mi su bijela lića, rajem gojena. Š. Menčetić—G. Držić 307. Gojen bi tri maseci u domu otea svoga. Anton Dalm., nov. tešt. 180b. act. ap. 7, 20. Livade gojene. Đ. Baraković, vil. 24. Gojen „educatus“. A. d. Bella, rječ. 65a. Moj Isukrst mnokrat lačan a ja gojen do razpušteća. B. Zuzeri 35—36. Tamar bi s velikom pomlõu gojena. And. Kačić, kor. 199. Jezus Hrist prilikuje ga sjedinjenju ješe s našijem tijelom, ņom gojenijem. I. M. Mattei 194. Te izvedi gojena Labuda. Nar. pjes. vuk. 2, 27. — *U narodnijem pjesmama našega vremena često se pomije Turčin kojemu je ime Gojeni (u ostalijem pučezima i s nominalnijem oblikom)* Halil. Zenim brata Gojena Alila. Nar. pjes. vuk. 3, 136. I ņegovu Gojenu Alilu. 3, 149. Kad to vidi Gojeni Halile. Pjev. ern. 140a. Već sam čuo, Gojeni Halile. Nar. pjes. juk. 537.

3. *sa se, refleksično, (rječe) pasivno, sa svijem značenjima.* Takove (ženske) ako se tuj goje . . . M. Marulić 41. Gdi može sunaće rosom se ne gojiti? G. Držić 372. Da se svi narodi o zelju i vodi njeguju i goje. M. Vetranić 4, 11. Dosta se s' gojila u gnusnu ležeci. 1, 79. Pojnući u pjesni gdi se plač moj goji. 1, 72. Da tvoja prilika . . . goji se do vijeka u srdaču momu. 1, 403. Kolik se goji trud i tužba pri meni. 2, 24. Gdi godi se goji stanom oholija, ņoj ti se pristoji vadi pedipsija. P. Hektorović 41. Kad nemoći mnoge kupe se i goje. 67. Peci loj ter se goj. M. Držić 35. 273. Tugami se gojim i jadi se hranim. P. Zoranić 13b. Ljubav u pečali goji se. 20a. Jednako se gojahu i ditiņi ljublahu. 31b. Gdje se sva zla goje. F. Lukarević 140. Ki se naj veće u tuđu zlu goje. 159. Zaman ište i nastoji svijes umrla, ņeki jezik, da razgovor poda i lik gdi bez svrhe zlo se goji. I. Gundulić 44. S toga užežen milim plamom moj se ogaņ gojiti pazih sladcijeh misli dragom mamom, tihijem vjetrom uzdah plasil. 259. Ne rodi je medvjedica, ni se u gorskoj goji ľuti. 164. Da u želinju čistoća se goji. A. Georgiceo, nasl. 82. Blažen tko u ovoj dolini od suza goji se ņima. M. Radnić 107a. Kakono se tijelo goji plemenitima. 115b. Človik ki se Boga boji v milošći se Božjoj goji. P. Vitezović, cvit. 1. Venci nam se goje posrd rajske vlasti. odil. 36. Ah čim' da se žile tvoje u srid srca moga usade, da se u ņem u vik goje. P. Vuletić 87. Goriš sadar i gojiš se u raskošah. B. Zuzeri 7b. Svi oni koji sladokusni uzeli su kó zanat boje izjesti i gojiti se u pretilni. 290a. Gdi se naša duša Bogom istim goji. F. Lastrić, test. 302a. Srčba, koja se goji i drži u srcu. ned. 289. Ljubav goji se medu prognostvi. svet. 51a. Blagujuci gojimo se. I. A. Nenađić, nauk. 98. Jer na zemlji što se goji, to sve zemlju i zagnoj. V. Došen 254a. Na koji način ina se gojiti sin. And. Kačić, kor. 131. Oni nemiri, kojijem se gasi ljubav bratinska, a bude i goje neprijateljstva. I. M. Mattei 322. Hranu se, goji se, da bi odeblao. Đ. Rapić 155. Od tašte slave i oholosti tove se i goje oci. 261. Da se u jezgri i soku svakoga ploda pitam i gojima. G. Pešalić 136. Tvoja se sreća rodila, sunčanom ždrakom povila, mjesecom sjajnim gojila. Nar. pjes. vuk.

1, 191. Nek se goji zlato moje. 1, 194. Vrbniće nad more, visoka planino, va tebi se goje po izbor divojke. Nar. pjes. istr. 2, 81. Dete zati- tvore da se goji. Nar. prip. vuk. 175. — *Na jednom mjestu u narodnoj pjesmi iz Istre kao da je značenje: liječiti se, vidati se; isporodi značenje u češkom i u poljskom jeziku:* Po meni su dvajset i četiri rane . . . Naći će se na svitu likari, ki će tebe mlada izgojiti. On se goji tri nedjele dana, dok izgoje hrabroga junaka. Nar. pjes. istr. 1, 43.

GÖJIV, *adj. koji se može gojiti.* — *S orijem je značenjem u Staliceru rječniku* (sagimans, qui saginari potest); *s nejasnijem u jednom primjeru xvi vijeka:* Gojiv ti se s' nosil, moj gđlu jedini. G. Držić 389.

GÖJKA, *f. a) ime žensko.* — *prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 56. — *b) ime occi.* — *u Vakoru rječniku s dodatkom da se govori u Grlju.*

GÖJKIN, *adj. u Davičićevu rječniku:* medu vlasima koje je kralj Milutin dao jepiskupiji lipjanskoj bila je i „Gojkina žena z dčteami“ (Mon. serb. 561 god. 1322). 1, 215.

GÖJKO (Gójkó), *m. ime muško.* — *Od xiv vijeka, a između rječnika u Vakoru i u Davičićevu:* brat Vukašina kralja; tri bratenci: Ugleša i Vukašim i Gojko vojvoda pogiboše na Marici 1371 (Okáz. pam. šaf. 61. 72). 1, 215. Gojko. Dšč. hris. 42. Gojka Sirotovića. Spom. sr. 1, 117. (1113). Gojko i Uroš sred zasjeda od turske su sabje pali. I. Gundulić 377. Do tri brata tri Mrjavčevića: jedno bješe Vukašine kralje, drugo bješe Ugleša vojvoda, treće bješe Mrjavčević Gojko. Nar. pjes. vuk. 2, 115. A Stanojlo Stanić harambaša, on će brata Gojka pokajati. 4, 331.

GÖJKOV (Gójkov), *adj. koji pripada Gojku.* On je sin Gojkov. D. Zlatarić 40a. I odnese on Gojkovu glavu. Nar. pjes. vuk. 4, 331. — *I kod iminã mjestã:* Zemlja kod Gojkove Kruške (u Srbiji u okrugu požarevačkom). Sr. nov. 1861. 147. Niva u Gojkovoj Padini (u Srbiji u okrugu knježevačkom). 1873. 323.

GÖJKOVAC, Gójkóvea (Gójkovac, Gójkóvea), *m. ime mjestina. a) selo u hrvatskoj krajini u okrugu ogulinsko-slunjskom.* Razdlijej. kr. 9. — *b) mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom.* Livada u Gójkoveu. Sr. nov. 1865. 474. — *c) izvor u Cerori u okrugu čačanskom u Srbiji.* I. Pavlović.

GÖJKOVAČKI, *adj. koji pripada selu Gojkovcu.* V. Arsenijević.

GÖJKOVČANIN, *m. čorjek iz Gójkorca.* V. Arsenijević.

GÖJKOVČANKA, *f. žensko čelade iz Gójkorca.* V. Arsenijević.

GÖJKOVICA, *f. Gójkova žena.* — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* A dodoše dva Mrjavčevića, dva devera Gójkovice mlade. Nar. pjes. vuk. 2, 122.

GÖJKOVIĆ, *m. a) prezime.* — *u naše vrijeme.* D. Avramović 259. 274. Sem. serb. 1882. 203. — *b) selo u Bosni u okrugu Doņe Tuzle.* Statist. bosn. 158. — *od prije našega vremena.* Gójković (Birać). S. Novaković, pom. 130.

GOJMANOVAC, Gojmanovca, *m. selo u Srbiji u okrugu aleksinačkom.* K. Jovanović 93.

GOJMANOVSKA RIJEKA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu knježevačkom.* Niva u Gojmanovskoj Reki. Sr. nov. 1870. 37.

GOJMERAC, Gojmerca, *m. selo u hrvatskoj krajini blizu Cerornika*. Schem. segn. 1874. 49.

GOJMERČIĆ, *m. prezime*. — *xvi vijeka*. Juraj Gomerčić. Mon. croat. 284. (1581).

GOJMERJE, *n. vidi* Gimirje.

GOJMERSKI, *adj. koji pripada Gojmerju*. — *xv vijeka*. Plebanuš gojmerski. Mon. croat. 91. (1461).

GOJMIR, *m. ime muško*. — *xiv vijeka i u Daničičevu rječniku* (Gojmir). Gojmir. Mon. serb. 97. (1330). Deč. hris. 20. 60. 88.

GOJNÁ BĀRA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu užičkom*. Livada u Gojnoj Bari. Sr. nov. 1861. 33.

GOJNÁ GORA, *f. selo u Srbiji u okrugu užičkom*. K. Jovanović 156.

GOJNICA, *f. a) žensko čelude što gaji (dojilju)*. — *xviii vijeka*. Dojka oli ti gojnica. Ant. Kadčić 133. Dojke i gojnice dice. M. Dragičević 260. — *b) zgrada gdje se goje domaće životinje*. — *u Šalekovu rječniku*: „maststall“.

1. GOJNO, *m. ime muško (hyp. Gojsav)*. — *U jednoga pisca xvi vijeka*. Dođi. Gojno moj brajane, u zabrlje. N. Naješković 241.

2. GOJNO, *n. u Daničičevu rječniku*: „Gojnoš, meda je Sinajincima isla .putem koji grede u Gojno“ (Glasn. 15, 296 god. 1318?). „meda Gojnu“ (296). „puta u Gojno“ (299). 3, 577.

GOJNOGORSKI, *adj. koji pripada selu Gojnoj Gori*. Gojno-Gorska (opština). K. Jovanović 156.

GOJNOST, gôjnosti, *f. osobina, stanje onoga što je gojno*. — *U naše vrijeme i u Staličevu rječniku* (lemitas, placiditas, tranquillitas, commoditas, abundantia, copia, nutritio, educatio, fomentum). Gojnost srea .herzensfülle. u Šalekovu rječniku.

GOJO, *m. ime muško*. — *Ake. se mijenja u roc. Gôjo*. — *Na jednom mjestu xvi vijeka (kao hyp. Gojsav) i u naše vrijeme*. Jer smo, Gojo, umijesile lojanice tri pribilo. N. Naješković 1, 242. A četvrto Sladojević Gojo. Nar. pjes. vuk. 1, 146.

GOJOSLAV, *n. vidi* Gojslav. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Posetare i Gojoslav. J. Kavačin 246.

GOJSALIĆ, *selo u Bosni u okrugu Dođe Tuzle*. Statist. bosn. 146. — *vidi i* Gojsalić.

GOJSALIĆ, *m. prezime po ocu Gojsavu*. — *U knjigama (pisanjem ćirilicom) gdje se nahodi ne zna se, treba li čitati i ili i; ovdje je i s toga što je tako pisao Daničić kod prezimena onoga oblika (vidi n. p. Budisalić)*. — *Od xiv do xviii vijeka, a između rječnika u Daničičevu* (Gojsalić). Budisava Gojsalić. Mon. serb. 102. (1332). Knezu Dragiši Gojsaliću. 357. (1129). Sinovom Dragišu Gojsaliću. 395. (1138). Frane Gojsaliću. Stat. polj. ark. 5, 311. (1662). 318. (1677).

GOJSAV, *m. vidi* Gojslav. — *Od xiv do xvi vijeka i u Daničičevu rječniku* (Gojsava). Gojsava Vojsilović. Mon. serb. 102. (1332). Gojsavi Dobromiroviću. Spom. sr. 2, 61. (1115). Poručila Vidosava po pristavu do Gojsava. N. Naješković 1, 241. Odporci knez Gojsave do vladike Vidosave. 1, 242.

GOJSAVA, *f. ime žensko, vidi* Gojslav. — *Od xiv do xviii vijeka i u Daničičevu rječniku*. Svoje gospoje Gojsave. Mon. serb. 220. (1304). Gojsava (Gojsavara), polji tja. M. Vetranić 2, 321. O Goje, Gojsava (Gojsavara), 2, 328. Imade za ženu Gojsavu Kovacića. Ant. Kadčić, kor. 161.

GOJSAVICA, *f. selo u Srbiji u okrugu padrinskom*. K. Jovanović 135.

GOJSEVAC, Gojseva, *m. selo ne daleko od Bijeljine*. — *U naše vrijeme*. A Stanojlo ode Bijeljini, . . . a kad bio na vodu Dašnicu . . . Pak Stanojlo ode u Gojsevac, u Gojsevu pade na danište. Nar. pjes. 4, 332—334.

GOJSLOVIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Schem. bosn. 1864. xu.

GOJSLAV, *m. ime muško*. — *isporedi* Gojsav, Gojslav. — *Od prvijeh vremena, a između rječnika u Daničičevu* (Gojslav). „Gojslav“ (u latinskom spomeniku). Doc. list. rač. 62. (oko 1062). Gojslav. Krusiću. Mon. serb. 39. (1253). Gojslav. Deč. hris. 6. 8 i još na mnogo mjesta. Čefalija Gojslav. Mon. serb. 207. (1387). Gojslavu grad Tribin zapade. Nadod. 173.

GOJSLAVIĆ, *m. prezime vlasteoske porodice dabrovačke*. — *piše se i* Gojslavčić. — *xiii vijeka i u Daničičevu rječniku* (Gojslavić i Gojslavlić). Andreja Gojslavića. Mon. serb. 40. (1253). Piro Gojslavića. 56. (1289). Piro Gojslavlića. 55. (1289).

GOISLAVLIĆ, *m. vidi* Gojslavić.

GOJSTVO, *n. vidi* gojnost. — *U Staličevu rječniku (uz gojnost), a u naše vrijeme u Šalekovu*: „Jlegung“.

GOJŠA, *m. ime muško*. — *xiv vijeka i u Daničičevu rječniku* 3, 577. Gojsa. Deč. hris. 36. 89. Glasn. 15, 298. (1318?).

GOJŠIĆ, *m. prezime po ocu Gojši*. — *xiv i xv vijeka, a između rječnika u Daničičevu* (Gojšić). Rajko Gojšić. Deč. hris. 36. Ivaniša Gojšića. Mon. serb. 367. (1432).

GOJŠIN, *m. ime muško*. — *xiv vijeka*. Gojšin. Deč. hris. 47. 99.

GOJŠO, *m. vidi* Gojša. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Pristal Gojšo i Gojslav. J. Kavačin 246.

GOJŠTINA, *f. u jednoga pisca xv vijeka (ćakavski gojšćina) kao da znači: uživanje (pasijeno prema gojeinje)*. U svakih gojšćinah život provojahu. M. Marulić 112.

GOJTA, *f. u zagovci*. Tavno peva u tavnoj kleti, ver veze, tanku gojtu plate, odgonetlaj: pečla. Nar. zag. nov. 187. — *isporedi* 2. gojtan.

1. GOJTAN, *m. ime muško*. — *Na jednom mjestu xiv vijeka*. Gojtani. Deč. hris. 53.

2. GOJTAN, *m. vidi* 1. gajtan. — *Od xv do xviii vijeka*. I gojtano pustil kičeno biserom. M. Marulić 11. Dekli ih (prame) savila gojtanom. Š. Menčetić 89. Vidih joj vrh vrata gojtan čista zlata. G. Držić 387. Nit biser nizalu vrh zlatijeh gojtana. M. Vetranić 1, 10. Pak na gojtan krunu navj, spusti k meni da miriše. D. Baraković, vil. 228. Gojtan (ga) kako svila za pojas povije. A. T. Mrnavić, osn. 32.

GOJTANIĆ, *m. prezime po ocu Gojtanu*. — *xv vijeka i u Daničičevu rječniku* (Gojtaniću). Pravičen Gojtaniću. Spom. sr. 1, 137. (1117).

GOJŠAN, gôjšana, *adj. dem. go*. — *U naše vrijeme u Livč*. Gojšan, slabo ili nikako očjeven. „Jesi li vidio? kako su mu djeca gojšana! i djevoje! siromašnijeh roditelja reknu: „Vrijedna je i pametna je, ali je gojšana“. J. Bogdanović.

GOKČANIĆA, *f. selo u Srbiji u okrugu kruševackom*. K. Jovanović 131.

GOKČANIČKI, *adj. koji pripada Gokčaniću*. Gokčanićka (opština). K. Jovanović 131.

GOKIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Manjlo Gokić iz Aleksinca. M. D. Miličević, serb. 728.

GOKŠINCI, *m. pl.* u *Daničičevu rječniku*: Gokšinci, među selima koja je 1379 carica Jevndokija dala Hilandaru s crkvom arhijevskom bilo je selo „Gokšinci“ (Mon. serb. 191). 1, 216.

1. GŎL, *adj.* *vidi go*.

2. GOL, *f.* *vidi* goloŭta. — Na jednom mjestu xviii vijeka. Glada i goli uztrpjenje. J. Kavašin 362a.

3. GŎL, *vidi* 3. god. — U naše vrijeme u Lici. Što god bude smoka i drugoga toka, u Dobroselu. M. Melić.

GOLA, *f.* a) *ime* žensko. — u naše vrijeme u Crnoj Gori. Od Gole devojke, u Morači. S. Milutinović, pjev. crn. 130a. — b) *ime* kozl. F. Kurelac, dom. živ. 98. — c) *selo* u Hrvatskoj u podžupaniji kopričničkoj. Pregled. 72.

GŎLÁ BĀRA, *f.* *bara* u Srbiji u okrugu valjevskom. M. Đ. Miličević, serb. 363.

GŎLÁ BRĀDA, *n. pl.* *ime* mjestima. a) *mjesto* u Kosoru. — *pominje* se xiv vijeka. — u *Daničičevu rječniku*: Gola Brdaš, selu je Slovina išla meda „do puti koji gredo ota Golihh Brdhaš“ (Mon. serb. 123 god. 1336—1317). 1, 216. — b) *selo* u Popovu u Hercegovini. Schem. ragus. 1876. 60.

GŎLAC, *gŏlea* (gŏea?), *m.* *upr.* *onaj koji je go, ali dobiva osobita značenja*. — Sa značenjem kod a može biti i praslavenska riječ, *ispoređi* češ. holce.

a. *impubes, djetić, mladićak što još nije brucao, ispoređi* go, 1, c, e). — Po sjeverozapadnijem krajevima (u hrvatskom primorju. F. Afrić; po kranjskijem otočima. I. Milčetič), a između rječnika u Tijelostjenčevu (kajkarski golec, golica, impubes).

b. *mlad ptić bez perja*. — U *Belinu rječniku*: avicula deplumis?, 753a.

c. *ime* pijetla. F. Kurelac, dom. živ. 53.

d. *malu vrnat, mala skuša, ispoređi* golčić. — U *Tijelostjenčevu rječniku*. (kajkarski) golec, riba pisca scombus (štamparskom griješkom scambus) parvus.

e. *neka bubica*. — U *jednoga pisca našega vremena*. Achenium Leach. J. K. Stoser, faun. kor. 1, 124. 180.

f. *prezime*. — xvi vijeka. Ivaniš Golac. Mon. croat. 253. (1552). i u naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.

g. *plod s luskom, s korom*. — U *Šulekoru rječniku*: „schalirucht“ (earyopsis).

h. *ime* djetima selima u Istri. M. Sabjar 506.

GOLAČ, *m.* *vrh* u Srbiji u knjevačkom okrugu. Glasn. 19, 298.

GOLAČA, *f.* *vrsta* breskve. — U *Žamberku*. B. Šulek, im. 93.

GŎLĀČ, *golāča, m.* *upr.* *onaj koji je go, ali dolazi samo s osobitijem značenjima*. — *Ako, kako je u gen. taku je u ostalijem padežima osim nom. i acc. sing. i voc. golāč, golāči*.

a. *vidi* goli sin kod sin. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Goli sine, bujubaša Zeko! ded' usiani i golače kreni. Nar. pjes. vuk. 1, 250. Zeko uze po naj manje društva, po naj manje tri-deset golača. 1, 282.

b. *goli puč, vidu* go, 1, c, bi. — U *pisaca našega vremena*. Golači, nekusi bez ikakve jasture. J. Pančić, zool. 283. Golač, Limax agrestis L. K. Crnogorac, zool. 186.

c. *ime* mjestu u Srbiji u okrugu smoljerskom. Vinograd u Golaču. Sr. nov. 1869. 126.

GOLAČI, *m. pl.* *selo* u Bosni u okrugu Donje Tuzle. Statist. bosn. 138.

GŎLĀ GLĀVA, *f.* *selo* u Srbiji u okrugu valjevskom. K. Jovanović 101.

GŎLĀ GLĀVICA, *f.* *ime* mjestima. a) *selo* u Hercegovini u okrugu mostarskom. Statist. bosn. 256. — b) *brdo* u Srbiji u okrugu požarevačkom. Glasn. 13, 311.

GŎLĀ GŎRICA, *f.* *mjesto* u Istri. — xiii vijeka. Mon. croat. 3, 8, 9, 13. (1275).

GOLAJA, *f.* *mjesto* u Srbiji u okrugu crnogorjskom. Ljvada u Golaji. Sr. nov. 1863. 556. Zabran na Golaji. 1875. 48.

GOLAK, *m.* *ime* mjestima u Srbiji. a) *planinski greben u okrugu topličkom*. M. Đ. Miličević, kraj. serb. 312. 161. — b) *mjesto* na granici aleksiuačkoga okruga. M. Đ. Miličević, serb. 776.

GOLAN, *golna, adj.* a) *go* *upće*. — u *jednoga pisca Dubrovačina xviii vijeka*. Vrz mi odjeću, nek prikrija na tijelo gobio moje tužno i nevojno. N. Marci 95. — b) *mlad; ispoređi* golac, a. — u *hrvatskom primorju*. F. Afrić.

GOLAR, *m.* *patina, plitka zdjela, plitica*. — *Riječ tuđa (norogrč. ; ελαειφ. sud za mlijeko? srlat. callarium, vas majus ex aere caldario seu fusili confectum. Ducange?)* — Od xv do xviii vijeka, a između rječnika u *Mikašinu* (golar, plitica, zdjela plitka patina, laux, catinus, paropsis?, u *Belinu* (baecino o baccile? pollubrum? 124?), u *Staličeva* (patina, lanx, catinum?). Hoću da mi prem sada daš glavu Jivana krstijea na golaru. Bernardin 159. mar. 6, 25. U ruci nosi na jednoj plitici ili golaru oči svoje. B. Kašić, per. 199. Golar, tanur. I. Bandulavić 299. Bi'oj dana na golaru glava Ivana. I. Ivanišević 151. Srebrni golari i plitnice. J. Kavašin 22b.

GOLARČAC, *golarčea, m. dem.* golar. — U *Staličeva rječniku*. — *nepouzdanu*.

GOLARČIĆ, *m. dem.* golar. — U *Staličeva rječniku*. — *slabo pouzdano*.

GOLARIĆ, *m. dem.* golar. — *Samo* u *Staličeva rječniku*.

GOLAŠ, *m.* *brijeg* na granici Srbije i Bugarske. M. Đ. Miličević, kraj. serb. 165.

GOLAŠIĆ, *m. pl.* *mjesto* u Srbiji u okrugu valjevskom. Ljvada u Golašićima. Sr. nov. 1866. 272.

GOLAŠIJA, *m.* *prezime*. — U *narodnoj pjesmi našega vremena*. Khigonošu Golašiju Dura. Pjev. crn. 202a. — *isti* se čorjke na drugom mjestu zove Golašin. Uvatio Golašina Dura. 202a.

GOLASIN, *m.* *vidi* Golašija.

GŎLĀČĀT (gŏat), *adj.* *uqm.* (ne do, kako je mislio Daničić, *vidi* glasn. 12, 188) *go; apotrebava se samo uz go za veća sila*. — *ispoređi* golieat, gŏleit. — *Ako je bilježen* po *Vukovu rječniku; drže* je u *Dubrovcu*: gŏleat. — Od xviii vijeka, a između rječnika u *Staličeva* (go gŏleat „undissimus, penitus nudus“) i u *Vukovu* (in der redens-art: go gŏleat „fademaecht, mutternockt; plane nudus“). Da jako rečen, gola gŏleat. A. Kamžić, uzr. 62. Čovik bodase go gŏcat. E. Pavić, ogl. 518. Izvukoše onoga iz postelje gola gŏleat. D. Rapić 265.

GŎLĀČĀT, *adj.* *vidi* gŏleat. — U naše vrijeme. Go mago kao od majke rođen. (Mjesto mago govori se i „gŏleit“). Nar. posl. vuk. 13. Neki (grozdorci) ostajahu goli gŏleit prema suncu. M. Đ. Miličević, zim. voc. 331.

GOLČA, *f.* *brdo* u Srbiji u okrugu knjevačkom. Glasn. 19, 297.

GOLČANSKI, *adj. koji pripada Golcu (?)*, *vidi* golac, h. — xiii vijeka. Županu Golčanskomu. Mon. croat. 20. (1275).

GOLČIĆ, *m. mali vrnat, mala skuša*. — *isporedi* golac, d. — *U naše vrijeme u hrvatskom primorju*. Golčić, scombretto, na Rijeci. F. Pilepić. Golčić, maui od lokarde (tal. scembro) ali iste vrsti. Svuda se uz hrvatsko more čuje. — Golčić, (young^o) Scomber scumber L. G. L. Faber 197.

GOLČINA, *m. mladić, uprav augm. golac, a.* — *U Istri* (K. Kulišić) *i po krvarerskijem otocima* (I. Milčetić).

GOLE, *m. hyp. gohub, Gole gučke, u Dobroselu, M. Medić*.

GOLEČ, Golčča, *m. vidi* Goleš, a). — *U narodnjem pjesmama našega vremena u i Vukovu rječniku* (u pjesmi, nekaka planina). Na Golčev visokoj planini. Nar. pjes. vuk. 2, 277. 'Te poglednu niz Golč-planinu. 2, 279.

GOLEČ, *m. tal. collegio, zavod*. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. I dan današnji se govore (mise na način grčki) u crkvi grekoj svetoga Atanazija u Rimu, gdi je i golec, u komu stoje učeći nauk i mudrosti sinovi grčki. K. Pejkić 65.

GOLEDA, *f. drveni sud za vodu, isporodi* golica, b. — *Radi postauća isporodi* golar. — *U naše vrijeme u Istri*. Popala je mlada goledu, potekla je po vodu. Nar. pjes. istr. 2, 148.

GOLĚ (GLAVICE, *f. pl. mjesto u Srbiji u okrugu ernoriječkom*. Niva na Golim Glavicama. Sr. nov. 1875. 805.

GOLEM, goléma, *adj. vastus, magnus, velik, uprav s većom silom značenja, ali se upotrebljava i za svako značenje što je kod velik*. — *Alc. kaki je u genetivu taki je u ostalijem nominativijem oblicima, osim nom. sing. m. i akuzativa sing. m. kad je jednak nominativu; u složenijem je oblicima onaki kaki je u nominativnom nom. sing. m. (golémí, golémā itd.)* — *-e- stoji mješte negdašnjega č od početku xvi vijeka; stariji su primjeri s č (kaji su s e nijesu pouzdani), u jedan po zapadnom gororu s i; od xvi vijeka e stoji u sea tri gorora (ali vidi i golijeman)*. — *Rijec je praslavenska, isporodi* stov. golémr, čes. holný. — *Korijen je gol po svoj prilici isti što u lit. galėti, moči*. — *Između rječnika u Vrančićevu (magnus; vastus); u Bjelostjenčevu, u Voltijijinu, u Stuličevu (grandis, magnus; adv. golémno multum, valde, nimis), u Vukovu; gross, magnus (komp. kaže se veći), cf. veliki; u Daničičevu (golém)*. — *Komparativa (dajbudi u naše vrijeme) nema, vidi u Vukovu rječniku*.

a. *adj. a) uopće*. Sisudi zlati i srebrni i ina mala i goléma. Mon. serb. 15. (1302—1321). Byvlješ ratu golémj. 100. (1336). Sto su zaloge založené koga lubo mala i goléma ič(?) zeml' carstva mi. 148. (1349). Vlastelo mali i golémi. 152. (1351), *ali po prijepisu u naše vrijeme upravlenu*. Niva golémoga strapopedarha. Glasn. 13. 375. (1317—1356). Da je većdomo vsakomu malomu i golémomu. . . Da svéti. ne reče da smo neharni Dubrovniku uz golému ljubavi. Mon. serb. 212. (1399). Što je tamo biht. imanja malo i golémo. Spom. sr. 1, 13. (1402). Vi. ime velikoga Savota, golémoga gospodina našega. Mon. serb. 257. (1405 u *pozniijem prijepisu*). Da je va svidinje vsakomu malomu i golémomu. 313. (1421). Jedna romenca goléma, druga mala (u istom spomeniku često je pisano e mj. č. 107. (1441). Kako mi bi zapovéh. od golémoga cara. 515. (1472 u *pozniijem prijepisu*). Da skažu sve

maloo i golémo. 546. (1501). Pride s vojskom golémom. Dukljanin 35. Sreće vam golém stog. M. Vetranić 2. 306. Golemo ti vince ono u gospode bješe! M. Držić 295. Djevojka uzraste, u úoj se učini goléma vladika. 335. Kad ga polivalim. da je u ínem golém junak. 364. Golema štita! djo ga se si dobavio? 374. Ovom golémom odlukom. B. Kašić. fran. 20. Postavši golém car. B. Krnarutić, vaz. 15. Saul bijaše čook golém i naj viši od puoka. M. Radnić 545a. Stoje u golémoj brzi. S. Margitić, tal. 9. Bi obran za apostola zaradi goléme svetiúe. 11. Daklo ako golémi mislimo biti u slavi víenoj, ljubimo Isukrsta. 37. Budući dakle toliko goléma kod Boga svemogućega. 50. Bažilisko je čoviku golém nepujatelj. 149. Ovo je goléma slipeća. 215. Zakon Isukrstov u svomu je golém. isprov. 11. Na jedno drvo golémo. 9. Zaradi goléme ljubavi ne znaš kakov sam. 64. I proljjeva goléme suze svrlu onijeh goli kosti. 109. Tko si, golém naš zlo-tvore? 196. Da bi u koje golémo zlo upao. I. Grljić 41. Goléma bi blagost nikih svetih. J. Banovac, pred. 26. Vitar jaki golémo oblake primoseći. F. Lastrić, test. 221a. I učini se kiša goléma. 217a. Čovik niki učini večeru golému. od 235. Niti se goléma jeli stvar goléma ili malašna. ned. 115. Ako kakvo mu drago ugovore teške i golémo učine. 133. Plaća vaša goléma je na nebesi. 343. Dobročinstvo golémo i visoko. 379. Ne promíhjujúći ništa brez goléma razloga. A. Kanižlić, kam. 187. Radi goléme i osobite zloće. 466. Uslobodi se tako golému laž izniti. 805. Gospodin Bog toliko golému želu od ljubavi imade. uzr. 31. Iz tvorora na trgo-vište golémoga lava pustiše. utoc. 190. Prikazuje mi jednu golému otvorenu kúhu, bogojubi. 29. Onim koji se često ispovidaju nije potrebná tolika goléma pomná. 115. Jer nijedna druga premda goléma i žestoka žalost. 117. On ugleda mrtvo, malo i golémo, dohodeće prid Boga. E. Pavić, ogl. 689. Bože je golém prijatelj neg gotova jaspra. (Z). Poslov. danić. 5. Jáš pop, já djak, samo da je golém junak. (Z). 36. U golému vihu tvrda istina. (Z). 110. Ne gubi sova slave rad goléme svoje glave. V. Došen 31b. Ja plaćam tvomu otcu od svega moga mala i goléma. M. A. Rešković, sabr. 57. Privridujućí golému zapovid erkvenu. Ant. Kadočić 43. Mili Bože, čnda golémoga! Nar. pjes. vuk. 1, 24. Od roda sam od goléma. te sam tako lep. 1, 59. Bela marama, briga goléma. 1, 73. Krajcara je maleu darak, al' goléma zadužbina. 1, 138. Kakva ti je goléma novoja? 1, 271. Ljubio b' te, ali si malena. — Ljub' me, dragi, bién i goléma. 1, 378. Oni su se iz malena gledali, iz malena do goléma djeteta. 1, 401. Oj na delu na golému bob se zeleni. 1, 196. Bog zna, jesi u golému jadu. 1, 509. Mi dvorismo cara od malena, od malena pake do goléma. 2, 158. Bojimo se goléme sramote. 2, 332. Ni tu nije goléma zultuna. 2, 389. Golemo je veselo činio. 2, 643. Al' ti žališ golémoga blaga? 3, 7. Učini se goléma sirota. 3, 25. Onde bjehu dva bega goléma. 3, 55. I posjede koña golémoga. 3, 353. Od kakovoga goléma junaka. 4, 51. Čeraju ni goléma plijena. 1, 111. Pa golému pokupiše vojsku. 1, 337. Ovo kúha od goléma vraga. Nar. pjes. petr. 2, 275. Jedna, brate, ruva gospodskoga, druga, brate, roda golémoga. Nar. pjes. vil. 1866. 711. Do nema malenog nema ni golémog (deteta). Nar. posl. vuk. 75. — *b) golémo, u mnogo (vidi i u Stuličevu rječniku)*. Kako bi uzeti toliko golémo svadiće. M. Radnić 246a. Biraj ga (charač) s golémo slućanah. Pjev. crn. 17b. Hej emserija!

imam golemo para, sve u sitno. Nar. prip. vrč. 143. Tu treba hitrine golemo i golemo muke. S. Ľubiša, prip. 95.

b. *adj.* golemo, mnogo, vrlo, jako. Goti, Ľudi tvrdi i golemo Ľuti. DukĽanin 2. Golemo mlatom ndrurui. I. ĐorđiĽ, ben. 187. PoĽasti ga David i golemo napoji. And. KaĽiĽ, kor. 197. Golemo se junak zamislio. Nar. pjes. petr. 3, 203.

GOLEMÂ, *f.* mjesto u Srbiji u okrugu kneževaĽkom. Livada u Golemoj. Sr. nov. 1872. 256.

GOLEMAC, *m.* ime nekakvu mjestu. — *Prije našega vremena.* Golemac. S. NovakoviĽ, pom. 130.

GOLEMA GLAMA, *f.* vrh u Srbiji u okrugu kneževaĽkom (vidi I. glama). M. Đ. MiliĽeviĽ, srb. 830.

GOLEMÂ GLÂVA, *f.* vis na granici Srbije i Bugarske. M. Đ. MiliĽeviĽ, kraĽ. srb. 186.

GOLEMÂ JARUGA, *f.* mjesto u Srbiji u okrugu kneževaĽkom. Niva u Golemu Jarugu. Sr. nov. 1867. 231.

GOLEMÂ LĽVADA, *f.* graniĽna straža u Srbiji u okrugu vranškom. M. Đ. MiliĽeviĽ, kraĽ. srb. 272.

GOLEMAN, golemna, *adj.* vidi golem i goĽijeman. — xv i xvii vijeka u pisaca Ľakavaca. — *Komp.* golemniji (u prvom primjeru). Skoro Ľ' ostaj ndovicom, i opet se Ľ' skoro ndati, i Bog Ľe ti sreću dati golemniju ner divicom. M. PelegrinoviĽ 173. Pod osinom plemenita, izvrsnita i golemna gospodina. M. GazaroviĽ v. Ubiše ditiĽa mnogo golemnoga. I. T. MrnaviĽ, osm. 42. Naudi derviški gdi golemni najhd. 142. Jednu golemnu stvar Turkom oteše. B. KrnarutiĽ 49. Golemni vitezi. I. Zanotti, skaz. 20.

GOLEMÂ RLĽEKA, *f.* ime vodama u Srbiji. Ispod Sukovskog Mosta ova Caribrodaska Reka prima s leva Jeruu (Golemu Reku) koja izvire na Bukovoj Glavi, povrh sela Vlasine i koja teĽe kroza ZnepoĽe i Trn. M. Đ. MiliĽeviĽ, kraĽ. srb. 7. Ove dve vode (izvori rijeke Vaternice) sastanu se više Golemog Sela, i odatle se zovu Golema Reka. 9. Devica ili Golema Reka koja izvire u planini Devici, ... prelazi u Tursku, pa se posle uliva u Moravu pod imenom Toponica (vidi djevica, h). srb. 828.

GOLEMÊ BUKVE, *f. pl.* mjesto u Srbiji u okrugu kneževaĽkom. Niva u Golemim Bukvana. Sr. nov. 1875. 657.

GOLEMÊ NĽVE, *f. pl.* mjesto u Srbiji u okrugu kneževaĽkom. Niva u Goleme Nive. Sr. nov. 1874. 442.

GOLEMÎ BRĽJEG, *m.* mjesto u Srbiji u okrugu crnorijeĽkom. Vinograd u Golemom Bregu. Sr. nov. 1867. 630.

GOLEMÎ KÂMLÊN, *m.* vrh na Suhaj Planini u Srbiji u okrugu pirotskom. M. Đ. MiliĽeviĽ, kraĽ. srb. 169.

GOLEMÎ KLÂDENAC, *m.* mjesto u Srbiji u okrugu kneževaĽkom. Livada u Golemi Kladenac. Sr. nov. 1866. 355.

GOLEMÎ MÔST, *m.* mjesto u Pirotu u Srbiji. M. Đ. MiliĽeviĽ, kraĽ. srb. 226.

GOLEMÎNA, *f.* osobina onoga što je golemo, vidi veliĽina. — xviii vijeka. Goleminu kto moĽet skazati, niti moĽe preĽi ni kraja viditi. Glasn. 31, 305. (1704). Tolika je golemina i visina. 306.

GOLEMÎ VRĽI, *m.* vis u Srbiji u okrugu aleksi-naĽkom. M. Đ. MiliĽeviĽ, srb. 776.

GOLEMĽAHAN, golemĽahna, *adj. dem.* golem. — *Samo u StuliĽevu rjeĽniku (golemĽahan) gdje ima i golemĽašan (golenĽašan) s istijem znaĽenem.*

GOLEMĽAŠAN, golemĽašna, *adj.* vidi golemĽahan.

GOLEMÔ BÂRJE, *m.* mjesto u Srbiji u okrugu kneževaĽkom. Livada u Golemo Barje. Sr. nov. 1866. 355.

GOLEMÔ BRÂNIŠTE, *n.* mjesto u Srbiji u okrugu kneževaĽkom. Niva u Golemo Branište. Sr. nov. 1866. 355.

GOLEMÔ BŮĽJE, *n.* mjesto u Srbiji u okrugu kneževaĽkom. Niva u Golemo BuĽje. Sr. nov. 1866. 355.

GOLEMÔ ÔRJE, *n.* mjesto u Srbiji u okrugu kneževaĽkom. Niva u Golemom Cerju. Sr. nov. 1870. 37.

GOLEMÔ SELO, *n.* selo u Srbiji u okrugu vranškom. M. Đ. MiliĽeviĽ, kraĽ. srb. 303.

GOLEMÔSTASAN, golemôstasna, *adj.* golema stasa. — *Samo u StuliĽevu rjeĽniku (v. veliko-stasan).*

GOLEMÔVIĽ, *m.* prezime. — *Od xv vijeka, a izmeĽu rjeĽnika u DaniĽevu (GolemoviĽ).* 1163 umrĽ u Jezevu konj Sereza Oliveru (GolemoviĽ. Okaz. pam. šaf. 81. Pa do Žega GolemoviĽ-Đuru. Nar. pjes. vuk. 2, 482.

GOLEŦICA, vidi goĽenica.

GOLEŦIĽ, *m.* pastara u Slaroniji u padžu-paniji virovitiĽkoj. Pregled. 111.

GOLENTI SE, goleŦim se, *impf.* biti go. na RijeĽi. F. PilepiĽ.

GOLE PLÂNINE, *f. pl.* brda u Srbiji u okrugu poŽarevaĽkom. Glasn. 43, 264.

GOLER, *m.* samo u BjelostjenĽevu rjeĽniku (goler, kolarin 'collare') i u JambrešĽevu ('collare'). — *RijeĽ romanska.*

GOLESÂĽ, *n.* riĽka biĽka, *Lychnis dioica* L. (M. VodopiĽ). GolesaĽ veli, *Lychnis dioica* L. (Visiani). B. Šulek, im. 93. — *isporedi golesak.*

GOLESÂK, *m.* vidi golesaĽ. Golesak (Potter), v. golesaĽ. Golesak veli, 1. *Melandrium pratense* Roehl; 2. *Lychnis dioica* β L. (Visiani). B. Šulek, im. 93.

GOLEŠ, goleša, *m.* ime mjestima. — *Ake. kaki je u gen. taki je u ostalijem obliĽima, osim nom, i acc. sing., i voc.* Golešu. — *U naše vrijeme i u Vukovu rjeĽniku (u pjesmi, nekaka planina).* a) planina u Kosovu, u narodnijem pjesmama našega vremena. Dokle dode u Prizrena grada; ali care vojsku podigao i pošaio niz vodu BistriĽu, sustiĽe ga bane Milutine na onome Golešu planini. Nar. pjes. vuk. 2, 170. u drugijem se pjesmama zore GoleĽ (koje vidi). — b) u narodnijem pjesmama našega vremena nekakva planina, kao da je u Ugarskoj. Hajde, vranĽe, na vodu Trutinu; kad izideš u poĽe Mezevo, živo predi u Goleš planinu, priĽekaj mo malo u Golešu. Nar. pjes. vuk. 601. — c) Goleš-planina, vrh na Suhaj Planini u Srbiji u okrugu pirotskom. M. Đ. MiliĽeviĽ, kraĽ. srb. 169. — d) graniĽna straža u Srbiji u okrugu vranškom. Goleš (prešlap). M. Đ. MiliĽeviĽ, kraĽ. srb. 271. — e) selo u Bosni u okrugu travniĽkom. Statist. bosu. 172.

GOLEŠÂK, *m.* *Lychnis coeli rosa* L. riĽka biĽka, *isporedi* golesak i golesaĽ. — *U Šulekovu imeniku.* Golešak, goĽiškak, rus. голышъ (*Salvia nutans*), Ľeš. holoušek (*Gymnogramma*), *Lychnis coeli rosa* L. (VukasoviĽ). 93.

GOLEŠE, *f. pl. selo u hrvatsko-slavonskoj kra-
jini u okrugu gradiškom. Razdijel. kr. 12.*

GOLEŠI, *m. pl. ime mjestima. a) selo u Bosni
u okrugu bašohučkom. Statist. bosn. 72. — b)
selo u hrvatskoj krajini u okrugu ogulinsko-
slavonskom. Razdijel. kr. 10. — c) mjesto u Herce-
govini. — prije našega vremena. Goleši (Herce-
govina). S. Novaković, pom. 130.*

GOLEŠIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme. Schem.
zagr. 1875. 261.*

GOLEŠNICA, *f. ime mjestima. a) selo u Bosni
u okrugu travničkom. Statist. bosn. 212. — b)
selo u Srbiji u okrugu aleksinačkom. K. Jovan-
ović 94.*

GOLEŠNIČKI, *adj. koji pripada Golešnici.
Golešnička (karaula). M. D. Miličević, srb. 725.*

1. GÖLÉT, *f. mjesto golo (vidi go, 1, e, i),
osobito na gor. — Akc. se mijeta u loc. sing.
goléti, u gen. pl. goléti, u dat., instr., loc. pl.
golétima. — Od xvii vijeka, a između rječnika
u Belinu (rupes 635^a; terra mada 729^b), u Stu-
ličevu (duogo de' sassi nudi o alpestris saxosus;
subst.), u Vakocu (kahle gobirgsgegend' meus
arboribus destitutus). Sred. pustošio sej goleti.
G. Palmotić 1, 17. Puste sred goleti gladne kune
šetaju se. I. Dordić, uzl. 185. (Stana) bila bi
golet i pustoš. V. Bogišić, zbor. 400. — U je-
dnom primjeru xviii vijeka može biti da je pisac
mislio na goluča, golotinu: Strah i golet, glad i
zima. I. Dordić, uzl. 4.*

2. GOLET, *f. golijen. — U Staličevu rječnika:
tibia's s dodatkom da dolazi u Palmotića (?). —
nepouzdan.*

GÖLÉTAN, gölétua, *adj. go (vidi go, 1, e, i),
kao golet. — U naše vrijeme i u Vakocu rječ-
niku: kahle bäume; ealvus'. Na visoku
brdu goletuome. Nar. pjes. vuk. 4, 171. Ni trna
ni grma. (Kad se hoće za kakvu zemlju da kaže
da je goletua). Nar. posl. vuk. 224. Po ravni,
osobito po goletnijem mjestima vrlo su kuće
rdave. Vuk, živ. 248. — I u imenu nekoga mjesta:
Goletna pojava, u Srbiji u okrugu biogradskom
u vračarskom sreću. Glasn. 19, 136.*

GÖLĪ BRĪJEG, *m. ime mjestima. a) scece u
Hrvatskoj u podžupaniji zagrebačkoj. (kajkavski)
Golibreg. Pregled. 21. — b) mjesto u Srbiji u
okrugu biogradskom u vračarskom sreću. Glasn.
19, 136. — c) mjesto u Srbiji u okrugu požare-
vačkom. Vinograd u Golona Bregu. Sr. nov.
1873. 479.*

1. GÖLICA, *f. nešto golo ženskoga roda, ali
samo s osobitijem značenjima. — Akc. se mijeta
u gen. pl. gölfica.*

a. dječakja, *vidi golac, a. — Po sjeverozapad-
nijem krajevima (F. Afrić, I. Miletić), a između
rječnika u Bjelostjenčeva (vidi kod golac).*

b. golo žensko dijete (u šali, isporodi 2. goli-
ćina). — U naše vrijeme u Dubrovniku. P. Bud-
mani.

c. Amniopleurus lacteus Bp., *neka riba. — U
Spletu. — D. Kolombatović, pesc. 20. G. L. Faber
217.*

d. vrsta pšnice, u koje na klistu nema osja.
— U naše vrijeme i u Staličevu rječniku (In-
strumentum spicis muticis). Golica, Tritileum hiber-
num L. (Teza-ki poncité), Stullii, kolbenweizen.
B. Sulek, im. 93.

e. vrsta kraske, breske, kajsije glatke kožice.
— U Šalokovu imeniku. Golica, suvrst krusko
glatko kožice (Šalokar); suvrst glatke breske (u
Zagrebu); suvrst kajsije (u Zagorju). 93.

f. gola zemlja. — U jednoga pisca našega vre-
mena. Na hunkku golice zemlja. M. Pavlinović,
razl. spis. 65.

g. papir goli nenapisani. J. Grupković.

2. GOLICA, *f. ladica, aprac pañ izduben. —
U scezi ili s tal. galea, galija, ili s tal. goletta,
poveća laita s jednom katarkom. — U rječni-
ćima: u Mikašinu (golica, plav sauolo, gondo-
lina' linter'), u Belinu (barca, tutta d'un pezzo,
di tronco scavato' monoxilus linter 129^b), u
Volltjijinu (barchetta, d'un tronco solo scavato'
schifflein, trog'), u Staličevu (gondolina, barca
tutta d'un pezzo di tronco scavata' linter').*

3. GOLICA, *f. maleni kablčić, kojijem se erpe
voda i iz kojega se pije, držak mu je duga duža
od ostalih, na Rijeci. F. Pilepić. — Ako nije
ista riječ što 2. golica, bit' srodno s golar.*

GOLICAŠE, *n. djelo kojijem se golica. — U
Vakocu rječniku.*

GOLICAT, *adj. vidi golcat. — Na Lastoru.
P. Budmani.*

GOLICATI, golicam, *impf. vidi galicati. — U
Vakocu rječnika. — U jednoj je zagoneci prav-
golicem: Ujac tjuju golicé, ona mu se kikoće.
odgonetljaj: vrata i žujica. Nar. zag. nov. 23.*

GOLICE, *f. pl. ime mjestima. a) karaula u
Srbiji u okrugu čačanskom. M. D. Miličević, srb.
724. — b) mjesto u Staroj Srbiji. Rat. 91. 95.*

GOLICUTI, golicem, *pf. golicati. — U naše
vrijeme. Ja bih pored miriva naj slade zaspaó:
barem znam da mu ne bi ni golicino. M. D.
Miličević, let. već. 304.*

GOLIĆ, *m. u Daničevu rječnika: Golica',
selo u Gorskoj Župi koje je kralj Stefan Prvo-
vjenčani dao Živi (Mon. serb. 12 gol. 1222—1228).
I, 216.*

GOLIČEVIĆ, *m. prezime. — U narodnoj pjesmi
crnogorskoj našega vremena. Priskočila dva Go-
ličevića. Oglod. sr. 215.*

1. GOLIČINA, *f. vidi 1. golica, a. u Istri. K.
Kulišić, po kvarnerskijem otocima. I. Miletić.*

2. GOLIČINA, *f. kao uagu, go ili golica, kaže
se u šali golu djeteta. Što emiš, golićino? što
ne ležeš? u naše vrijeme u Dubrovniku. P. Bud-
mani.*

GOLIČKO, *n. ime mjesta. — Prije našega vre-
mena. Golčko. S. Novaković, pom. 130.*

GOLIĆ, golića, *m. aprac ovaj koji je go (ispo-
redi golac), ali dolazi s osobitijem značenjima.
— Akc. kako je u gen. tako je u ostalijem pade-
žima, osim nom. sing. i acc. gölficu, gölfici; s ne-
kijem značenjima ima drugi akcent. — Po na-
starka i vidi se da je derivativ.*

a. go čorjak, kaže se s preziračem o siromahu
(vidi go, 1. b). — U naše vrijeme, a između rječ-
nika u Vakocu (golić, gofo, der uackte' mudas).
Udri piće na goliću! Nar. posl. vuk. 328. Ne
lopte se što vama kojekakvi golići prijete. (Go-
lubica, 5, 135. (1805). Da nije nas sto golića, po
tobi, cestiti pašo, i po barskoj državi, Spie bi
Pastrović jedno jutro do ruka sprežili. S. Ju-
biša, prip. 167.

b. čorjak br: brade, u djetelju (vidi golac, a) i
u odraslom čorjaku (vidi časo). — Od xvi vijeka,
a između rječnika u Volltjijinu (griješkom golic
i golić, siberberc, unbartig). Tko bi nas vidio
oba dva goliće ovako bez brade, reko bi: djeva
su. M. Dežić 105.

c. Göljč i Göljč, *prezime. — Od xvi vijeka,
Sudac Golić. Mon. croat. 6. (1325). Mijailo Golić,
Rat. 107.*

d. *vidi* golac, b. i goliš. — *U Stulićevu rječniku* (v. goliš. i u *Sulekoru*: „nackter vogel; nestling“.

e. *vidi* golač, b. — *U Belinu rječniku*: „jumaca souza guscior „limax“ 445b.“

f. golič. vrst rana gola bajanca u Dalmaciji. B. Šulek, im. 481.

g. Golič, blizu Bruvna vrh, u čemu vele da ima mnogo zakopana blaga, a za cijelo su čeki u prvoj polovini ovoga vijeka ulazili u taj vrh, da odnesu blago. M. Medić.

GOLIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu Dođe Tuzle*. Statist. bosn. 160.

GOLIĆIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Andrija Goličić. Rat. 177.

GOLIDA, *f. maleni drveni sud u koji se ocvce muzu, ili se iz liega pije*. — *U hrvatskom primorju*. F. Afrič. — *Radi postaću vidi* golar.

GOLIDICA, *f. dem. golida*. — *U hrvatskom primorju*. F. Afrič.

GOLIDLJEL, *m. mjesto u Srbiji u okrugu crno-riječkom*. Niva u Golidelu. Sr. nov. 1872. 395.

GOLIHOVO, *n. u Daničićevu rječniku*: meda je „Ključevšteina“ isla „putem koji grede uz Golihovo pravo u Bašane“ (Glasn. 15, 285 god. 1348?). 3, 577.

GOLI HUMI, *m. pl. u Daničićevu rječniku*: „Golii Hlumi“, zabjel selu Briježina (Glasn. 298 god. 1348?). 3, 577.

1. GOLIJA, *f. vidi* 1. galija. — *Od prijelih vremena do xvi vijeka, a između rječnika u Daničićevu* („včlčc, triremis“). Въ vризыѣ голіяѣ. Domentijan^b 181. Goliju poslasmô u Stari (?) Gradu. Spom. sr. 1, 38. (1402). Nêsmo na vašu potrebu poštedili i golije i brigentine naše. 1, 113. (1412). Otrinu golije po moru. Pril. jag. ark. 9, 126. (1468). Jer se bez posluha ni u istoj goliji živjeti ne može. B. Gradič, djev. 130. Vsaka golija velika biše, šest sat ljudi vlisti va nu mošaše. Aleks. jag. star. 3, 246.

2. GOLIJA, *f. ime planinama*. — *Postaje po svoj prilici od go* (isporedi i 3. golija). — *Iz među rječnika u Vukovu* (1. planina u Srbiji. 2. planina u Hercegovini) i *u Daničićevu* (planina u Hercegovini). a) *planina u Hercegovini*. Izgiboše Srbiji na Goliju 1688. Okáz. pam. šaf. 87. Ja sam čula de govore ljudi o Gatačkom poju širokome, oko neg' su velike planine: jedno Ravno, a drugo Čemerno, a treće je Golija planina. Nar. pjes. vuk. 3, 474. Pod Goliju u Dugu krvavu. 4, 381. — b) *planina u Srbiji u okrugu užičkom*. Golija, planina, 7 sata na jugoistok od Ivañice. M. Đ. Miličević, srb. 607. Zemlja u Goliji. Sr. nov. 1873. 1003.

3. GOLIJA, *f. u jednoga pisca našega vremena kao da znači mjesto ravno i golo*. Na noge se bujugbaša viknu, nije nama ovdje dočekanja, da spanemo na goliju ravnu, gdje se vidi koliko je Vlaha. Osvetn. 2, 57. Nije rodne zemlje za orača, nit' tratinje za izpašu blagu, i naše je po golijam blago. 5, 23.

4. GOLIJA, *m. vidi* Golijat, tal. Golia. — *Od xvi vijeka*. David pridobitelj strašnoga Golije. A. Gučetić, roz. mar. 228. Imahu krvnika žiganta Goliju. D. Baraković, jar. 52. Da se bude David prikućio Goliji, bio bi umro. M. Radnić 307a. Ti, David, da slomiješ gorostasnoga Goliju? A. Kalić 438.

GOLIJACI, *m. pl. ime mjestu*. — *Prije našega vremena*. S. Novaković, pom. 130.

GOLJAD, *m. vidi* Golijat. — *Na jednom mjestu xvi vijeka*. Kad silna Golijada David je pridobit. S. Menčetić 327.

GOLJANIN, *m. čovjek ispod Golije* (vidi 2. Golija, a). — *pl. Golijani*. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku*. Ti pokupi mlado Golijane, da me pratiš kroz Dugu krvavu. Nar. pjes. vuk. 4, 385.

GOLJAT, *m. ime Filisteja dca u svetom pismu, jeer. Goliat, grč. Γολιάθ. lat. Goliath*. — *isporedi* Golijal, Golija. — *Upotreblava se i kao div uopć*. — *Od xviii vijeka* (ali vidi i Golijatov), a između rječnika u Bjelostjenčcu (Goliatu^s) i u Jambrešičevu („gigas“). Niti mahe junaštvo učini David suprot onoj strašnoj kuli živoj, velim, suprot Golijatu. F. Lastrić, test. 20a. O! mnogog' ti Golijata babo s bisni nogu skinu. V. Došen 35b—36a. Ják kodí Golijat. Nar. prip. mikul. 108. I izide iz okola Filistejskoga jedan zatočnik po imenu Golijat iz Gata, visok šest lakata i ped. Đ. Daničić, Isam. 17, 4.

GOLJATOV, *adj. koji pripada Golijatu*. — *Od xviii vijeka*. Od ruke Golijatove. B. Kačić, rit. 121.

GOLJATSKI, *adj. koji pripada Golijatu*. — *xviii vijeka*. Svu je vojsku glavom naditio, vađa da je rođa goljatskoga. And. Kačić, razg. 232a.

GOLJEMAN, golijemna, *adj. vidi* golem. — *Riječ je stara, isporodi stolor. golémur*. — *-ije- stoji po južnom gororu mj. negdašnjega č, koje se nije scagla* (vidi golemam) *promijenilo na e kod ocoja oblika*. — *Samo u narodnijem pjesmama našega vremena, i to uz blago u srednjem rodu*. — *Po gororu većine stokavaca mi može se i promijeniti na vn*. — *U Vukovu rječniku*: golijevno blago, golijemno blago „so viel als golemo, „gross“, „ingens“ s dodatkom da je stajuća riječ i s primjerima iz narodnijeh pjesama: I pronose golijevno blago. — *Al' t' je malo golijemna blaga?* (Nar. pjes. vuk. 2, 181).

1. GOLJEN, *f. tibia, u čeladetu prednja kost od kořena do gležnja; ali opet može često značiti i: nogu od kořena do gležnja*. — *-ije- stoji po južnom gororu mj. negdašnjega č; u istočnom gororu glasi golén, u zapadnom golín*. — *Ake se mijenja u loc. sing. golijeni (goléni, golini), u gen. pl. golijeni (goléni, golini), u dat. instr. loc. pl. golijénima (golénima, golinima)*. — *Riječ je prastavenska, isporodi stolor. golén, rus. голѣн, čes. holeň, pol. goleń*. — *Može biti da postaje od go* (vađa da po tome što sprijeda nije pokrivena mesom nego samom kožom). — *Gdje-gdje se nalazi u muškoga u srednjega rodu* (vidi 2. golijen i goljeno); *ovdje su i primjeri u kojima se ne može znati za rod*. — *U naj starijem primjeru* (Bernardinovu) *čudnorat je oblik nominativa množ. goline kao da je nom. sing. golijena; premda stoji ne samo u prvom nego i u drugom i u trećem izdaju, biče štamparska pogreška; u istom su primjeru acc. i gen. pl. golini i golinij*. — *Između rječnika u Vrančićevu* („goljen“ „crus“), u *Mikašinu* (golijen, gúat „crus“, ali vidi i kod 2. golijen), u *Belinu* („crus“ 337a), u *Bjelostjenčcu* (golen, noga od kolena do gležnja „crus“), u *Jambrešičevu* (golen „crus“), u *Voltiđijinu* („gamba“, „fussbein“), u *Stulićevu* („crus“), u *Vukovu* („das schienbein“, tibia). Žudiji uznomliše Pilata, da bi jim se golino pribile... Naj prvomu stanovito pribiše golini i drugomu... Tada ne pribiše golinj negovih. Bernardin 89. Joann. 19, 31—33. Golini pribiše razbojnikom obim. M. Marulić 189. Učinišo jim prebiti go-

leni. Korizam. 97b. Oteče mu desna golin. A. Kanižlić, bogojubn. 440. Skrše onijem raspjetinim golijeni. S. Rosa 161b. Začudio se prebijenoj golijeni! (Kaže se radi uroka kad se čovek čemu začudi). Nar. posl. vuk. 87. Hoćeš dobro? Neću! Hoćeš zlo? Objermčki! — Sad sviraj u golijen. Nar. posl. stoj. 224. Oguli desnu nogu s golijeni do jesice. S. Lubiša, prip. 91.

2. GÖLJEN, *m. vidi* 1. golijen. — *U dva pisca xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Mikaljinu: meso od golijena, od gnata, s'ura' 113a, i u Stuličevu s dodatkom da dolazi u Gandulića (?). Da prebiju noge i goline raspjetim. B. Kasić, is. 71. Da bi se prebili golini nih. rit. 130. Nisu pribili njegove goline. I. Velikanović, nput. 1, 62.*

GOLIJENAK, golijênka, *m. a) dem.* 2. golijen. — *u Belinu rječniku (erusculum' 337b) i u Stuličevu (erusculum'). — b) vidi* golijênka. — *u Voltigijinu rječniku (gambiera, gambale, armatura di gamba', beinliarnisch').*

GOLJENČAC, golijênčca, *m. dem.* golijenak. — *U Stuličevu rječniku (erusculum'). — slabo pouzdano.*

GOLJENČIĆ, *m. dem.* golijenak. — *Samo u Stuličevu rječniku (erusculum').*

GOLJENČINA, *f. augm.* golijen. — *U Stuličevu rječniku (ingens crus'). — nepouzdan.*

GÖLJENKA, *f. ocrea, oklop što brani golijen.* — *U Belinu rječniku (gambiera, gambale', tibiale' 357b) i u Stuličevu (gambiera, armatura di gamba', tibiale').*

GOLJENO, *n. vidi* 1. golijen. — *U Belinu rječniku (crus' 337a), u Voltigijinu (kod golijon), u Stuličevu.*

GÖLJENSKI, *adj. koji pripada golijeni ili golijenima.* — *Samo u Stuličevu rječniku (ad crus spectans').*

GOLJEŠTICA, *f. selo u Bosni blizu Osora.* Goliješćica. Schem. bosn. 1864. 59.

GÖLJINSKI, *adj. koji pripada Goliji (vidi 2. Golija, a).* — *U narodnoj pjesmi našega vremena (pisano Golinski). S Golinskoga polja širokoga. Ogljed. sr. 152.*

GÖLJSKI, *adj. koji pripada Goliji (vidi 2. Golija, b).* Oba se (dva izvora rijeke Morave) sastaju u jedno korito pod planinom Golijom, a odatle do pod selo Jasenovcu zovu se Goliska Reka'. M. Đ. Miličević, srb. 580.

GOLIK, *m. scece u Hrvatskoj u podžupaniji dioničkoj.* Pregled. 11.

GÖLILLO, *n. vidi* golotiña. — *Na jednom mjestu xviii vijeka. Lazara ki bi u gladu i golilu s nemilošće bogatoga. J. Kavačin 518a.*

1. GOLINA, *f. vidi* golotiña i goloća (oro i radi akcenta). — *xvii vijeka, a između rječnika u Bjelostjencu, u Voltigijinu, u Stuličevu.* Čića koga trpiš tu golinu? F. Vrančić, živ. 105. Da naših otac golinu bilim ruhom odijie. 22. U zimni, golini, u mukah i trudih. A. Georgiceo, nasl. 34. Lazar nosi ovi križ, to jest potribe od glada, goline, uboštva i nemoći. I. Ančić, vrat. 186.

2. GOLINA, *f. ime mjestima u Srbiji. a) vis u kneževačkom okrugu.* Glasn. 19, 297. — *b) u okrugu smederevskom.* Livada u Golini. Sr. nov. 1873. 763.

GOLINCI, Golinaca, *m. pl. selo u Slavoniji u podžupaniji osiječkoj.* Pregled. 101.

1. GOLINA, *f. vidi* golotiña. — *U dva pisca xvii vijeka, a između rječnika u Vrančićevu (nu-*

ditas'). Kožice kozličeve obastri rukam njegovim i vrata goliniu obvi. I. Bandulavić 47b. gen. 27, 16. Goliniu pokriti. A. Georgiceo, nasl. 354.

2. GOLINA, *f. selo u Hrvatskoj krajini u okrugu habskom.* Razdijel. kr. 12.

GOLINEVO, *n. selo u Bosni u okrugu travničkom.* Statist. bosn. 204.

GÖLİ ÖGLAVAK, *m. mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom.* Niva u Golom Oglavku. Sr. nov. 1875. 799.

GÖLİŠ, goliša, *m. npr. onaj koji je go, ali dolazi s osobitijem značenjima.* — *Ake. kaka je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. i voc. golišu, goliši.*

a. *uopće koji je bez dlaka (o čeladetu i o žirotiću?). — U Belinu rječniku: „spelato, senza peli“ glaber' 697a.*

b. *mladić još bez brade.* — *U jednoga pisca xvii vijeka i u Belinu rječniku: „chi ancora non ha barba“ amberbis' 128b. Pokle kolušnice goliši mlad ostavili. I. T. Mrnavić, osm. 142.*

c. *vidi* golić, a. — *Od xviii vijeka. A u grad zlotvor ki obsijela, znau bi goliš, zapovijeda. J. Kavačin 66b. To su ti svo goliši, dopuzi. M. Pavlinović, razl. spis. 310. Jer svrvili šiši i goliši. Osvetn. 6, 79.*

d. *vidi* golac, b. — *U Mikaljinu rječniku (ptić bez perja) i u Stuličevu (iz Mikaljina).*

e. *Grammitis Sw., vrsta paprati.* Flora croat. 1307.

f. *ime mjestima. a) brdo u Lovčenu. — u Vukoru rječniku. — b) karaula u okrugu čačanskom u Srbiji. M. Đ. Miličević, srb. 725.*

GOLISA, *f. u narodnoj poslovići našega vremena: golo (siromašno) čelade? gola (bez dlaka) životiña?* Podigle se šušna i goliša, kuka i motika. Nar. posl. stoj. 194.

GOLISAŠAK, *vidi* golešak.

GOLISAŠAN, *u zagonci, kao da je dem. go. ne zna se jeli supstantiv ili adjektiv.* Moj otac golišan (bardak). Nar. zag. nov. 5. *

GOLISAŠV, *adj. dem. go.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukoru („nackt“ nudus', cf. go). Muhamed . . . golišav (siromašan?) tunara po bužaci ada. J. Rajić, boj. 9. Ja sam golišav bez brade. 121. Ne zabavljaju težaci ranoj ručkonoši, nego golišavoj (jadnoj, siromasnoj) čorbi. Nar. posl. stoj. 49.*

GOLISAŠAVAC, golišavca, *m. golo (golišavo), siromašno dijete.* — *U narodnoj poslovići našega vremena. Golišavci biće poletarci. (Kaže se o siromašnoj djeci, koja odrastavši, ako su vrijedna i voľana, mogu steći imanje, dostojanstvo, čast i slavu). Nar. posl. stoj. 72.*

GOLISAŠEVO, *n. u Daničićevu rječniku: Od četiri ulanika što ih je Stefan Nemaña dao Milanu jedan ju bio u Goliševć' (Mon. serb. 6. god. 1198—1199). 1, 216.*

GOLISAŠAD, *f. coll. golići, djeca gola, siromašad. J. Grupković.*

GOLISŤE, *n. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Nivu u Golištu. Sr. nov. 1875. 332.

GÖLITI, golić, *impf. nudare, činiti da što (objekat) bude golo.* — *Od xvii vijeka (vidi b) a između rječnika u Bjelostjencu (golim, gola ali naga čimim, izlačim nudo, denudo, nudum facio') i u Stuličevu (nudare, denudare, spoliare'). a) uopće. — u primjerima je refleksivno ili pasivno. Drugih žila koje idu doli nek s' od zemlje nijedna ne goli. J. S. Rejković 238. List opada*

i goli se drvo. 372. Eno kuke i gojene ruke. Osvetn. 6, 24. — *b*) *brijati* (vidi go, I. c. c). — *u piscu Antića*. T. Maretić.

GOLĀ VĀS, *m. žama u Srbiji u okrugu užičkom*. Ľ. V. Stojanović.

GOLĀ VRĀH, *m. ime mjesta. a) u Hrcatskoj. aa) tri seoca u podžupaniji karloručkoj*. Pregled. 27. 28. 29. — *bb) dva seoca u podžupaniji jastrebarskoj*. 34. 36. — *cc) seoce u podžupaniji križevačkoj*. 69. — *b) brdo u Srbiji. aa) u okrugu knježevačkom*. Glasn. 19, 299. — *bb) u okrugu ernoriječkom*. M. D. Miličević. serb. 871.

GOLKLAS, *m. ime muško i prezime*. — *xiv vijeka i u Daničičevu rječniku* (Golsklass). Dědň imň Golsklass. Peč. hris. 23. 91. Izv Livadija Petř Golsklass. Mon. serb. 264. (1389—1405).

GOLNICA, *f. selu Baui blizu Štipa* (vidi baia, 3, i)) *išla je međa nadb. Obleševo u Golnicu (grješkom Ugolnicu)*. Glasn. 24, 269. (1888).

GOLOBAT, *m. vrlo u Lici*. J. Bogdanović.

GOLOBOČKI, *adj. koji pripada Goloboku*. Golobočka (opština). K. Jovanović 149.

GOLOBOK, *m. selo u Srbiji u okrugu smederevskom*. K. Jovanović 149.

GOLOBOS, *adj. složeno: go i bos. ali ne znam. znači li: go i bos, ili samo bos*. — *U narodnoj pjesmi istarskoj našega vremena*. Već imaše do devet divojak: jedna biše brez svilnoga pasa, druga mu je golobosa bila, treća mu je vodu donášala. Nar. pjes. istr. 1, 42.

GOLOBRAČAC, *golobračca, m. dem. golobrađac*. — *U Stuličevu rječniku* (golobrađac). — *slabo pouzdano*.

GOLOBRAČE, *golobračeta, n. golobrado momče, uprav deminutiv*. — *Postaje od golobrad nastakom ič-č; d ispred č ispada*. — *U naše vrijeme*. Mlado momče golobrače. Nar. pjes. vuk. kovč. 89. Momče golobrače. B. Mušički.

GOLOBRAČIĆ, *m. dem. golobrađac*. — *U Stuličevu rječniku* (golobrađić).

GOLOBRAD, *adj. imberbis, gole brade* (vidi brada, 2), *bez brade* (vidi brada, 1), *kaže se samo o mladiću kome još nije iznikla brada*. — *Od xv vijeka, i u svrjem rječnicima, osim Daničičeva*. Evo sam golobrad u naj lijpu mladost. M. Marulić 151. Ne oca ja vidili mlada, golobrada. H. Lucić 256. Dite mlado, još budući golobrado. Đ. Baraković, jar. 69. Onda po zlu jur svit radi, kad su sudci golobrađi. P. Vitezović, evit. 109. Još budući dite mlado u obrazu golobrado. S. Margitić, isпов. 155. On svakoga na mejdan zoviše, al' mu niko izać ne smidaše, nego jedno momče golobrado. And. Kačić, razg. 85^a. Neću stara ni bradata, veće mlada golobrada. Nar. pjes. vuk. 1, 295. Da ne ljubim bradata junaka, veće junaka mlada golobrada. 2, 337. I poskoči dete golobrado. Nar. pjes. istr. 2, 70.

GOLOBRADAC, *golobračca, m. vidi golobračca*. — *U Belinu rječniku* 292^b i *u Stuličevu: u naše vrijeme u Šulekocu: „gauch; glattbart“*.

GOLOBRADAN, *golobrađna, adj. vidi golobrad*. — *Samo u Stuličevu rječniku*.

GOLOBRADAST, *adj. vidi golobrad*. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku*. Tu ne ima nijednog junaka, osim jednog crna Bugarina, i to mlado još golobradasto. Nar. pjes. vuk. 2, 153.

GOLOBRADICA, *m. golobrad mladić*. — *ispoređi golobrađac*. — *U Vukovu rječniku*.

GOLOBRAZ, *adj. u Stuličevu rječniku: v. golobrad*. — *nepouzđano*.

GOLOBROCI, *Golobrdaca, m. pl. ime dvjema seocima u Staronjizi u podžupaniji požeškoj*. Pregled. 90, 93.

GOLOBRČE, *golobrčeta, n. golobrko momče, isporodi golobrače*. — *U naše vrijeme*. Momče mlado golobrče. Pjev. crn. 218^b. To doćulo momče golobrče. (Nar. pjes.) A. Ostojić.

GOLŌ BRDO, *n. ime mjesta. a) blizu Prizrena*. — *xiv vijeka*. — *u Daničičevu rječniku: Golo Brdo*, blizu sela Stražnika: juljaniku na Slatině išla je međa otb. Strážnika u Golo Brdo . . . otb. Gologa Brda po dčlu do patkovskoga brda (Glasn. 15, 283 god. 1348?). 3, 577. — *b) tri sela u Bosni: jedno u okrugu Dohe Tuzle*. Statist. bosn. 126; *druga dva u okrugu travničkom*. 180, 198. — *c) selo u Staronjizi u podžupaniji požeškoj*. Pregled. 91. — *d) nekoliko mjesta u Srbiji. aa) u okrugu biogradskom*. Glasn. 19, 137. Niva u Golom Brdu. Sr. nov. 1863, 200. — *bb) u okrugu kragujevačkom*. Sr. nov. 1872, 136, 1873, 3. — *cc) u okrugu požarevačkom*. 1866, 615. — *dd) u okrugu smederevskom*. 1861, 113.

GOLOBRĐE, *n. selo u Hercegovini u okrugu mostarskom*. Statist. bosn. 228.

GOLOBRIJA, *f. (čorda) koja brije do gola*. — *U jednoga pisca našega vremena*. Golobrije sijevnuše čorde. Osvetn. 2, 119.

GOLOBRK, *adj. bez brka (u jedinom primjeru o staru čorcju)*. isporodi golobrkat. — *U jednoga pisca našega vremena*. Bio kao oeca, golobrk, a pale mu čupine niz ramena. S. Ľubiša, prip. 132.

GOLOBRKAT, *adj. vidi golobrk (o mladiću još bez brka)*. — *U naše vrijeme*. Tu dolazi mlado momče golobrkato. Nar. pjes. herc. vuk. 246.

GOLŌCJEVKA, *f. puška gole cijevi*. — *U naše vrijeme*. Čist kao flinta. (Goo, siromah. Vaļa da se ovdje misli na pušku „golocijevku“). Nar. posl. vuk. 348. Golocijka, puška neopasana, cijevi ne prekrivene oklopom. M. Pavlinović.

GOLOČEK, *m. Leontodon taraxacum L., dirču žučnica, maslačak*. K. Crnogorac, bot. 85.

GOLŌ ČELO, *n. dva sela u Srbiji. a) u okrugu kragujevačkom*. K. Jovanović 118. — *b) u okrugu šabačkom*. 177.

GOLŌČELSKI, *adj. koji pripada Golom Čelu*. Goločelska (opština). K. Jovanović 118.

GOLŌČEĽANIN, *m. čorcjek iz Gologa Čela*. — *plur. GoločeĽani*. Podmirili se kmetovi Gradoevića i GoločeĽana. Glasn. II, 1, 10. (1808).

GOLOČA, *f. nuditas, staće onoga što je golo*. — *vidi golotina*. — *Akc. se mijenja u dat. sing. goloći, u acc. sing. goloću, u voc. sing. goločo, u nom., acc., voc. pl. goloće, u gen. pl. goločā*. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikašinu (kod nagost) u Belinu 515^b, u Stuličevu. a) s pravijem, apstraktnijem značenjem*. U studeni i u goloći. N. Rašina 35^a. paul. 2cor. 11, 27. Gladom, žejom, goločom. Nauk brn. 53. Bosočom, goloču, glad i žedu trpje. M. Divković, nauk. 19^a. Taka goloča, taka studen i taki plac. M. Jerković 28. Goloča apostola. P. Radović, nač. 83. Isukrst svoje apoštole izkušā goločom i bosočom. S. Margitić, fal. 152. Isus na križu trpi stid goloče. J. Filipović 1, 91^b. Nije li podnosio zimu, vrućinu, glad, žedu, goloču, bosoču. F. Lastrić, ned. 204. U goloći i bosoći zazva duha paklenoga na pomoć. A. Kanižlić, utoč. 67. Pogrde i goloča, u koju tada stavljen bi, prilikoyana su u goloći Noevoj. E. Pavić, ogl. 22. Nega često šiba glad, goloča i potriba. V. Došen 149^a. Trpim

glad i žedu, goloću i gad. M. A. Rejković, sabr. 67. Siroman gladna, žedna koji svoj život u gladu, žedi, goloći i bosoci provodi. D. Rapić 54. Tlesne nevoje jesu glad, žeda, goloća, umor, bolest, sužanstvo i smrt. B. Leaković, gov. 138. *i u Šalekocu rječniku*; naektheit. — *b) golo tijelo, go dio tijela.* I goloću od vrata zastrti. Bernardin 41. gen. 27. 16. Goloću obavi. D. Baraković, jar. 13. Ažnam goloću pokrívamo. S. Margitić, fal. 186. Pokazati ću goloću tvoju narodom. J. Banovac, pred. 4. S kojom bi goloću svoju pokrio. B. Leaković, gov. 229.

GOLOČINA, *f. vidi goloća i goloćina.* — *U jednoga pisca xvii vijeka.* Navlastito nas je smutio rasap i goloćina od crikav. M. Bijanković 80.

GOLODLAK, *adj. bez dlaka, go od dlaka.* — *U Stuličevu rječniku* (absque pilis). — *slabo pouzdano.*

GOLOGLAV, *adj. gole glave.* — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu* (calvo, quelli, che ha buona parte del capo senza capelli 160b), *u Bjelostjencu* (v. plešiv), *u Voltijijinu* (calvo, e testa scoperta, kahl, u. blossköpfig), *u Stuličevu* (detecto capite, calvus), *u Vukovu* (mit entblösstem haupte, capite nudo).

a. adj. a) capite detecto, nepokrivene glave, bez kape, bez klobuka. Podoli gologlav. S. Menčetić 239. Ili jest podobno da žena gologlava Boga moli. Anton Dalm., nov. tešt. 2. 39. Icor. 11, 13. Gologlav i na obiju kolini klečec. S. Budinić, ispr. 18. Isukrst hodi u prjeprostoj hačnici, gologlav i bos. M. Divković, bes. 96b. Budući ern vas, bosonog, gologlav. A. Vitajić, ost. 405. Ispovijedamo grijeh gologlavi. J. Matović 254. Otišla je gologlava po ovoj sunčanoj žestini. I. Velikanović, prik. 85. Ja sam moga odpratila brata, gologlava mlada bez oglavja. Nar. pjes. app. 261. Izići ću mlada gologlava, gologlava, kose raspletene. Nar. pjes. vuk. 1, 425. Pa ga sluge rujnim vinom služe, i za to su gologlave sluge. I, 607. A stražarće doloće sa straže, gologlavo bješe, bez obuće. 4, 179. Kome vašar kapu kupuje, onaj gologlav ide. Nar. posl. vuk. 147. Ne trguj s onim s kim ćeš se gologlav esapiti. 210. — *preneseno na crkvu (bez zbona).* Eto nam zja crkva gologlava. S. Jubiša, prip. 191. — *b) čelav.* — *samo u nekijem rječnicima.*

b. adv. gologlavo, gole glave, s golom glavom. — *isporedi gologlavke.* — *U Belinu rječniku* (col cappello in mano, aperto capite 171a).

GOLOGLAVA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom.* Livada u Gologlavi. Sr. nov. 1875. 111.

GOLOGLAVAC, *gològlávca, m. gologlav čovjek.* — *U narodnoj pjesmi ugarskijeh Hrvata, u između rječnika u Stuličevu.* Volila bi tebe čisto gologlavca nego tvoga brata u svilnom škjaku. Jačke. 159.

GOLOGLAVAN, *gològlávna, adj. vidi gologlav.* — *U Stuličevu rječniku.*

GOLOGLAVICA, *f. Taraxacum officinale Wig., maslačak, popina pogačica, popino gumno, u Srbiji u šabačkom okrugu.* V. M. Jovanović, javor 1878. 1390. Kad s ploda opadne pernica, izgleda loža kao gola glava, za to se zove gologlavica. V. Arsenijević.

GOLOGLAVITI, *gologlavim, impf. u Stuličevu rječniku* (v. čelaviti). — *nepouzdana.*

GOLOGLÁVKA, *f. a) neka pšenica (ova će biti yardarka na svu priliku).* u Ľeskovcu. M. Đurović. — *b) pita (u varošima jajčanak):* kad

se u tepsiju metne samo jedna kora (obga, jvka) ozgo, pa se u tu koru nameće brašno zameteno s jajima, mlekom, sirom, skorupom itd. i sa strane se krajevi od podmetnute kore malo unutra posuvrate, a ozgo se ne metne više ništa, već smesa od brašna i jaja stoji gola, te otuda valda i jeste .gologlavka. u Ľeskovcu. M. Đurović.

GOLOGLÁVKĚ, *adv. capite detecto, gole glave, s golom glavom.* — *isporedi gologlavo kod gologlav, b.* — *U Vukovu rječniku:* n. p. stoji, t. j. gologlav s dodatkom da se govori u Risnu.

GOLOGLAVLAHAN, *gologlavljana, adj. dem. gologlav.* — *U Stuličevu rječniku* (gologlavjahan) *gdje ima i gologlavjašan* (gologlavjašan) *s istijem značenjem.* — *oboje slabo pouzdano.*

GOLOGLAVLAŠAN, *gologlavjašana, adj. vidi gologlavjahan.*

GOLOGLÁVNĪK, *m. ňeko jelo zgotorjeno od brašna, zela, sira, jaja.* — *U Srbiji u okrugu knjevačkom.* M. Đ. Miličević, srb. 856. — *isporedi gologlavka, b).*

GOLOGLÁVNŌST, *gològlávnosti, f. vidi gologlavost.* — *U Belinu rječniku* (gologlavnos, calvitium 160b).

GOLOGLAVŌST, *gològlávosti, f. stajne onoga što je gologlav.* — *isporedi gologlavnost.* — *U Stuličevu rječniku* (calvities) *gdje ima i gologlavstvo s istijem značenjem.*

GOLOGLAVOVIĆ, *m. prezime.* — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Zvahu neke turske poglavice: sadno Biša Ogojenovića, poprijeke Gologlavovića. Nar. pjes. vuk. 3, 274.

GOLOGLAVSKĪ, *adj. koji pripada selu Golaj Glaci.* Gologlavska (opština). K. Jovanović 101.

GOLOGLÁVSTVO, *n. vidi gologlavost.*

GOLOGORICA, *m. vidi Gologorićanin.*

GOLOGORIČANIN, *m. čovjek iz sela Gole Gorice.* — *pl. Gologorićani.* — *xiii vijeka.* Meju Gologorićani. Mon. croat. 9. (1275). — *U narodnoj istarskoj pjesmi našega vremena ima s istijem značenjem Gologran(in) i Gologorica.* Divojčice, koga biš ubrala, biš li tela Gologrčana? Gologrčana nikad ni jenega: Gologorice oholice. Nar. pjes. istr. 2, 165.

GOLOGRČAN(IN), *m. vidi Gologorićanin.*

1. GOLOGUZ, *adj. mdis natibus, prostućka riječ, kaže se u šali ili s preziraćem o siromašnom i drohvarom čeladetu.* *isporedi gologrb.* — *U naše vrijeme, u između rječnika u Stuličevu* (absque foemoralibus), *u Vukovu* (naekt am hinteru, amo nudo) *s primjerom:* Gologuza sijevala, golo maslo slijevala, a Radicu troj nekakva uzjabala gola na vratilo, pa vraćala da joj se hvata debeo skorup. Nijesi mi sramotu donio!? neg doveo Turo gologuzo. Pjev. crn. 318a.

2. GOLOGUZ, *m. 1) brijeg u Visočici, više Manca (kod dohng Lupca); 2) brijeg više Cerovog doka u Zrmanji.* Na oba ova brijega nema ni malo drveća. M. Medić.

GOLOGUZA, *f. ime ňivama u erdevičkom hatara.* M. Medić.

GOLOGUZAC, *gològusca, m. vidi gologuzan.* — *U Stuličevu rječniku.*

GOLOGŪZĀN, *gologuzána, m. gologuz čovjek.* — *U Vukovu rječniku:* čovjek koji nema ništa (der habenichts, omnium rerum inops, cf. praznov, pangalos, golv).

GOLOGRA, *m. i f. u Vukovu rječniku:* kao vjetrećak (der windbeutel, yanus, gloriosus) *s dodatkom da se govori u Srijemu.*

GOLOJAHATI, golojašem, *impf. jahati na голу kolu*. — *U Stuličevu rječniku* (mudo equo insidere) gdje ima s istim značenjem i golojezditi. — oboje nepouzđano.

GOLOJE, *m. ime muško*. — *xiv vijeka*. Doč. hris. 60.

GOLOJEZDITI, golojezditi, *impf. vidi golojahati*.

GOLOJUH, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Schem. zagr. 1875. 228.

GOLOK, *m. vidi glavoč*. — *U Bozi kotorskoj*. Čas. čes. muz. 1854. 185. — *Vaša da mj. golook, gola oka*.

GOLOKAPICA, *f. u Vukovu rječniku*: kapa bez ikake šare kao što nose mlade djevojčice s dodatkom da se govori oko Siña.

GOLOKRAK, *adj. nudis eruribus, golijeh noga do kořena*. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku* (golijeh golijeni). Boga vami, ljepše djevojke! uzgrnite koře povisoko, povisoko do svileni pasa, oko Rade golokrake skač'te. Nar. pjes. marj. 114.

GOLOKRIL, *adj. golijeh krila*. — *U Šulekovu rječniku*: golokrili, kahlfllügelig.

GOLOKUD, *m. Zea mays L., kukuruz*. — *Postađe nije jasno. Daničić je mislio da je složeno od osnove gol (vidi go) i od tude kud (vidi kuda)*. osn. 43; *poslije da je drugi dio osnova kod kudjeļa. kor. 232*. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (granturco, sorte di formento⁴, granum indicum⁴ 356a), *u Voltigijinu, u Stuličevu* (frumentum indicum, fagopyrum⁴), *u Vukovu* (s dodatkom da se govori u Dubrovniku i u Bosni). Golokud, grano indiano (u starijem rukopisima), granturco (Della Bella), formentone (Skurla), 1. Zea mays L. (u Dubrovniku, Vodopić); 2. Polygonum fagopyrum L. (Alslinger). B. Šulek, im. 93. *ovo zadnje značenje (helidu) nije pouzdano; biće po Stuličevu rječniku, gdje se jamučno pod lat. fagopyrum misli na kukuruz*.

GOLOKUDAN, golokudna, *adj. koji pripada golokudu, koji je načinen od golokuda* (n. p. kruh). — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stuličevu i u Vukovu* (golokudni, vide kukuruzni). Mosur golokudan, panicuļa fagopyri⁴; golokudna kořuļa, opna, opnica, fagopyri spica⁴. J. Stulli, rječ. 1, 183b.

GOLOKUDINA, *f. golokudna stama*. — *U Vukovu rječniku*: vide kukuruzovina.

GOLOKUDNICA, *f. golokudni hřeb*. — *U Stuličevu rječniku i u Vukovu*: vide kukuruznica.

GOLOKUDNIŠTE, *n. poľe gdje se sije golokud, mjesto gdje se hrani golokud*. — *U Stuličevu rječniku*: ager, vel locus pro fagopyro (serendo vel conservando). — *slabo pouzdano*.

GOLOKUDNIŠTVO, *n. vidi golokudnište*. — *U Stuličevu rječniku*. — *sasna nepouzđano*.

GOLOKUR, *adj. mudo pene, gusna riječ, upotrebljava se kao gologuz, ali samo o muškome*. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku* (1818): „ohne hosen⁴, mudo mentula⁴. Golokur kaže se za čovjeka bez gaća. I. Pavlović. Kad muško dijete izraste iz kořuljice, pa mu se vidi život, kaže mu se da je „golokuro⁴. u Dobroselu. M. Medić.

GOLOEDAC, gololeća, *m. Gymnotus, řeka riba*. — *U Šulekovu rječniku*: mactriicken⁴ (Gymnotus⁴).

GOLOMOV, *adj. (koji pripada Golomu? ime Golom nije potvrđeno) u Daničićevu rječniku*: „Golomov⁴, u Vinceh⁴ je bila „Niva Golomova⁴

koja je pripadala erkvi treskavačkoj (Glasn. 13, 374 god. 1356—1367), cf. „Golemovič⁴. 1, 217.

GOLOMRAZICA, *f. vrijeme kad je mraz, a nema kiše ni snijega*. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku*. Nadisarmo se hladnoga jutra, ščvrnsarmo se na golomrazići. M. P. Šapćanin 1, 106.

GOLONOG, *adj. golijeh nogu, kol čega se više misli na golijeni, te se razlikuje od bos (ali vidi i bos, c) tjem što ne znači: bez erećaļa (čizama, papuča, opanaka itd.), već da pod orima nema ništa vucena ili prtena* (bječava, čarapa, tozluka itd.). *u rječnicima je zlo tumačeno kao da je isto što bos*. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjencu* (golonog, bosonog, auypodetos⁴) *i u Voltigijinu* (scalzato⁴, blossfüßig⁴). Ako budeš u svako vrijeme golonog odit, to jest u škarpa(h) z dva kaiša priko poplata, gole još gñate imadući. P. Filipović 33. Golonog, bez bječava. M. Pavlinović.

GOLONOŽITI, golonožiti, *impf. u Stuličevu rječniku* (v. bosonožiti). — *sasna nepouzđano*.

GOLONA, *f. vidi 2. galoña*. — *U Stuličevu rječniku* (mubes opaca⁴). — *nepouzđano*.

GOLPENDA, *m. vidi golič, a i goļo* (kao da je augmentatič). — *U jednoga pisca našega vremena*. Napustili na puste tomeļe Arbanasi golpende i tu se udomazetili. S. Ľubiša, prič. 52.

GOLOPER, *m. u Šulekovu imeniku*: Goloper (oko Skradina u Dalmaciji), v. kaloper. 93.

GOLOPERKA, *f. u Šulekovu imeniku*: Goloperka, nekakva biljka (Sabļar). 93.

GOLÓPIZD, *adj. mudo ennu, (gusna riječ), samo u ženskom rodu, kaže se o ženskom čeljadetu, kao golokur o muškome*. — *U naše vrijeme u Lici*.

GOLÓPRSAN, golóprsa, *adj. golijeh prsi*. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Tako snaša golóprsa. V. Došen 105b.

GOLÓPUD, *adj. golobrad (?)*, *gole püti (?)*. — *U jednoga pisca našega vremena*. Momak biri samu u zabiti, a jur makó golopuda doba i na mrke pomikao brke. Osvetn. 4, 3.

GOLÓPUZAST, *adj. golobradast, čovast*. — *U naše vrijeme u sjevernoj Dalmaciji*. Golopuzast, koji nema ni brade ni brkova: Bog te oslobodio golopuzasta čovika, i ruñave žene. (poslovica). M. Pavlinović.

1. GOLÓREP, *adj. gola repa*. — *U Stuličevu rječniku* (eandam nudam fereus⁴). — *U jednoga pisca našega vremena rep je s drugim značenjem* („nates⁴), isporedi gologuz. Ženske strane golorepe, a u oĽiu pobijesnilie, već se od čooka ne libe. S. Ľubiša, prič. 51.

2. GOLÓREP, *m. Nardus aristata L., řeka biljka*. B. Šulek, im. 93.

GOLÓREPAC, golórepca, *m. onaj koji je gola repa*. — *U Stuličevu rječniku*.

GOLÓREPKA, *f. Pagurus Bernhardus, vrsta raka*. — *U Šulekovu rječniku*: macktschwanz, macktschweif⁴.

GOLÓRUK, *adj. golijeh ruku; praznijeh ruku*. — *Od xviii vijeka (vidi kod b) aa)*, *a između rječnika u Belinu* (sbracciato⁴, nudatis brachiis⁴ 293b) *i u Stuličevu* (nudatis brachiis⁴). a) *golijeh* (u pravom smislu) *ruku* (ne samo řaka već do lakata ili do ramena). Goloruka Turci savezase. Nar. pjes. juk. 338. Žena je goloruka, kad uz ruku uzgrne rukave. M. Pavlinović. — b) *praznijeh ruku* (vidi go, 1, a, c) *pri kraju*. aa) *koji je praznijeh ruku, jer ne prima mita* (metafirički, o praci). — *na jednom mjestu xviii vi-*

jeka. O čestita indji puka! gdi je pravda goloruka. V. Došen 70a. — *bbj bez oružja ili oruda*. — *u naše vrijeme*. Al' oštro mu srce je od muka, pa ga mka na boj goloruka. Osveta. 1, 62. Goloruk, ko nema oružja u ruku: oni oružani, a mi goloruki. M. Pavlinović. „Bogme ga nadovata lueki, još ja goloruk, a on s kočinom u ruci“. J. Bogdanović.

GOLOŠJEMENĀ, *adj.* gola sjemena (o bilci). — *U Šalokovu rječniku*: „nacktsamig“.

GOLOŠKRG, *adj.* golijeh (nepokrivnijeh) škrga (o ribi). — *U jednoga pisca našega vremena*. Gološkrga „andibranchia“. J. Pančić, rib. 160.

GOLOT, *f.* crystallus, *vidi* kristalad, *isporedi* bijur. — *Riječ je stara, isporodi stvor*. golota, *bed.* ghlōtēr, „crystalli“. — *Nepoznata postaja*. — *Dolazi (rijetko) kod pisaca xvii (u prvom je primjeru muškoga roda) i xviii vijeka, a između rječnika u Voltigijinu* („crystallo“, „kristal“) *i u Stulićevu*. Šalet golot stoji kako hlīb. M. Alberti 75. psal. 147, 6. Tudi je (u raju) svijeti kon uljezi jasna golot od planine... Golot sлага prage sme, a šavat jih ljepše veze. J. Kavašini 488a. Golot, kroz koju svitlost prolazi, prije ju razbiva, a pak ju masti. A. d. Bella, razg. 148b.

GOLOTA, *f.* *vidi* goloča (i radi akcenta) i golotiha. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu, u Jambrešičevu, u Voltigijinu, u Stulićevu*. U bogi jedan, napol razdrt, golotu kažući svoju. F. Glavinčić, evit. 369a. Ov nebavac što je imi' neg' jedan glad i golota. J. Kavašini 399b. Ne bojte se gladi ni golote. Nar. pjes. marj. 159. „Golota, glađa i svota“. u Dobroselu. M. Medić.

GOLOTINA, *golotna, adj.* crystallinus, *od goloti*, koji pripada goloti (*vidi* golot). — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Voltigijinu* (golotni „cristallino“, „kristalisch“) *i u Stulićevu*. Zvalo jes naravi golotno, to jes kristaline. A. d. Bella, razg. 130a. Kako prolazi zrak sunčani kroz sud golotni. D. Bašić 195b.

GOLOTINA, *f.* *vidi* golotiha. — *xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Mikašinu* (golotina, nagost „nuditas“) *gdje naj prije dolazi, i u Bjelostjenčevu* (kod golota). Bezstidno odkri golotinu. J. Kavašini 26a. Kako siromasi prosjaei, koji očima gledaju, usta ne otvaraju, a otkrivaju golotinu. I. A. Nenadić, nauk. 203. Diže s sebe haljine plemenita gospodićina i pokriva s njima golotinu jednoga nebogara. D. Bašić 218a. Da se smiju golotini oca. D. E. Bogdanić 8.

GOLOTINAC, *golotinea, m.* *ujesto u Srbiji u okrugu crnorijčkom*. Sr. nov. 1875. 358.

GOLOTINOST, *f.* *vidi* golotina i golotiha. — *U Stulićevu rječniku gdje ima i golotinstvo s istim značenjem*. — *oboje slabo poznata*.

GOLOTINSTVO, *n.* *vidi* golotinost.

GOLOTIŃA, *f.* nuditas, *stare onoga što je golo*. — *isporedi* golotina, golota, goloča, golociha, golina, goliha, golotinost, golotinstvo, golilo. — *Postaje od golota nastarcom ina*. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Betina* 515b, *u Stulićevu, u Vukovu* (tj. nacktheit, mangel au kleidung „nuditas“), *a u pravom, apstraktnom smislu; kod toga često se shrta go sa značenjem pod* 1, b. Glad ali golotiha. B. Gradčić, djev. 189. Sveći... Gospodinu su služili u... golotini. B. Kašić, nasl. 29. Kō da ne zna ženu i djecu gladom i golotinom umorene. B. Zuzeri 95a. Oli glad, oli žeda, oli golotiha. V. M. Gučetić 25. Jozip podnese svaku tugu i nevoju,

golotinu i svako progonostvo. Anđ. Kačić, kor. 40. Tilo muče s golotinom i s bosotinom. I. J. P. Lučić, razg. 29. Patila je gladu i golotinom da bi je samo kakogod sa sveta nestalo. Nar. prip. vuk. 178. Putovao sam u zimi i golotini. Vuk. pavl. 2kor. 11. 27. U naj višoj mojoj nevoji, gladotini, bosotini i golotini. S. Lučića, prip. 178. — *b) konkretno, gola tijelo ili go dio tijela*. Da se dostojiš moju izlječiti nemoć, ... obući golotinu. B. Kašić, zrc. 169. S čim češ pokriti tvoju golotinu. M. Radnić 352b. Pokrili negovu golotinu. A. Kallić 339. Golotihe oca svojega ni golotihe matere svoje ne otkrij. D. Daničić, žnojs. 18, 7. *i metaforički*: Pokriti tužnu moje duše golotinu. B. Zuzeri 192b. — *c) za kolektivno značenje: gola čelad, nema potvrde*. — *d) u narodnoj pjesmi našega vremena* (Nar. pjes. marj. 117—120) *nekakav je Turčin prozvan Golotiha Use, jer je droinar, vidj*: Na nem ništa od odlice nema, neg' na nogu šajakli tozluci, nemu prsti kroz njih propadali; i na nemu zelena dolama, i kroz ņu mu raneca propala itd. Nar. pjes. marj. 117.

GOLOTNIK, *m.* *go čovjek, gola čelade*. — *Postaje od adj.* golotan *kojemu nema potvrde s ovim značenjem*. — *U jednoga pisca Dubrovčanina xviii vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (rovi familiaris pemria nudus⁴). Zaludu odijevate golotnike. D. Bašić 99a. — *u drugom primjeru nema t, jamačnu štamparskom grijeskom*: Da obuče priko godišta veće nego jednoga „golonika“, i da utješi veće nego jednoga gladnika. 134a.

GOLOTŌVATI, *golotnjēm, impf.* *biti go* (patiti golotom). — *U naše vrijeme*. Pri stidni i golotnje i gladauje. V. Vrčević, miz. 10.

GOLOTŌTRB, *adj.* mudo ventre, *gola trbuka*. — *U naše vrijeme (ali vidj i golotrbač) u Vukovu rječniku. a) o golu* (*vidj* go, 1, b), *droinaru, siromašnu čeladetu, isporodi* golozug *i druge otkore riječi*. Slušaće čovjeka bezkućnika i golotrba. M. Pavlinović, rad. 170. Kō što je mrsko gledati golotrba gdi se razmeće kao tobož nekakov velikaš. razl. spis. 13. — *u narodnoj pjesmi našega vremena* (Nar. pjes. vuk. 3, 94—102) *i u Vukova rječniku ima Golotrba kao nadimak droinavu junaku*: Golotrba Ivo; *vidj*: Na nemu je čudno odijelo: kroz čakšire propala kojena, kroz rukave propali laktovi, kroz kapu nau perčin propadnuo itd. Nar. pjes. vuk. 3, 94. — *b) u prenesenom smislu o goloj sabli* (čordi), *o golom nožu*. Golotrbe čorde povadiše. Nar. pjes. marj. 51. Vati s' Stojan golotrbe čorde. Nar. pjes. kras. 1, 52. Po erlenoj kapi oštrulici i po lutu golotrbi nožu. Osvetu. 2, 6. Udri junak i on gvoždem sa golotrbičem. 3, 101.

GOLOTŌTRBAČ, *golotrpeca, m.* *golotrba čovjek*. *Kao psotka na jednom mjestu xviii vijeka*. Ova rič „racha“ zlamenjuje ukor od pomaukaña naravni, na priliku kad u srbi za pogrdu rečeš iskrčiemu: ngursuse, golotrbeč, uši gladna, slugo, prosjače etc. F. Lastrić, nod. 140a.

GOLOTŌRPKA, *f.* *vidi* golocijevka (*uprav* puška *gola trbuka*). — *U naše vrijeme*. Sr. nov. 1873. 712.

GOLOTŪRA, *f.* Colchicum autumnale L. *neka bilka*. B. Sulek, in. 93.

GOLOUŠA, *f.* *zaselak u Srbiji u okrugu užičkom*. K. Jovanović 152.

GŌLŌV, *golŏva, m.* (kao *psotka*) *golom* (siromašnom) *čovjeku*. — *U Vukovu rječniku*: „der habenichts“, „omnium rerum inops“, ef. praznov, *s dodatkom da se govori u Crnoj Gori*.

GŌLŌVATI, *gŏljnjēm, impf.* *biti go, živjeti u*

golotini. — *Akc. kaki je u praes. taki je u impf. gólóváh, u impf. gólúh, u ger. praes. gólúhni; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf. osim aor. 2 i 3 sing. gólóvá i part. praet. act. gólóvao, gólóvála.* — xvii i xviii vijeka. Men velikijem obiljem gladovati i meñ velikom odjećom golovati. M. Divković, bes. 89^a. Ki nit' skrbi nit' posluje, rad gladuje i goluje. P. Vitezović, evit. 98. Jer prosjake ne čujuć i ne videć ki goluju. J. Kavañin 10^b.

GOLOVIĆ, m. prezime. — *U naše vrijeme.* I sa ñime pope Golovića. Nar. pjes. vuk. 4, 484. A uvati popa Golovića. 4, 492.

GOLOVINA, f. vrst vinove loze crna grožda (u Dalmaciji, Danilo). B. Sulek, im. 93.

GOLOVODA, f. selo u Srbiji u okrugu kruševačkom. K. Jovanović 129.

GOLÓVRAN, n. vidí galovran, od čega je postalo (u narodnijem pjesmama) *po pučkoj etimologiji.* — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku:* 1. vaļa da je „gavran s prvojrom iz narodne pjesme: I pred ñima tica golovrane. (Nar. pjes. vuk. 3, 12). 2. u pjesmanu prezime nekakoga četovode: Pobrtime Luko Golovrane (vidi kod galovran). — *I kao ime mjesta (u Srbiji u okrugu požarevačkom).* Sr. nov. 1875. 1218.

GOLÓVRAT, adj. mudo collo, gola vrata. — *U Stulićevu rječniku* (mudo collo, lacertis apertis) *i u Vukovu.*

GOLÓVRATAC, golóvraca, m. čovjek gola vrata. — *Samo u Stulićevu rječniku.*

GOLÓVRATAN, golóvrata, adj. vidí golovrat. — *U Stulićevu rječniku.*

GOLÓVRH, m. u Daničićevu rječniku: Golovrh, u Homoļu selo koje je car Lazar dao crkvi bogorodičnoj u Ždrijelu branićevskom (Mon. serb. 194 god. 1880). tu stoji „Golovrhki“ ali u prijepisu koji je mjesto originala i iz kojega je prvi put štampano stoji „Golovrhki“. 1, 216.

GOLOZIĆ, GOLOZLIĆ, vidí Goloznić.

GOLOZLOV, adj. koji pripada Golozlu (orame imenu nema potvrde, ali vidí i Golozlović). — *ix vijeka.* Kako dohodi potok pod Golozlovñ milina. Deč. hris. 67.

GOLOZLOVIĆ, m. prezime (vidí i Golozlov). — *xiv i xv vijeka i u Daničićevu rječniku* (Golozlović). Kako dohodi Ogorčički potok za Golozlovića kuće. Deč. hris. 67. Knež Dragić Golozlovića. Mon. serb. 273. (1409).

GOLOZNIĆ, m. prezime. — *U dva spomenika xvi vijeka (u poznijem prijepisu).* Franc Goloznić. Mon. croat. 191. (1508). Martinuš Goloznić. 202. (1512). — *U druga dva spomenika istoga vijeka (također u poznijem prijepisu) pisano je Golozlić i Golozlić.* Martinuša (Golozlića. 187. (1504). Franka Golozlića. 188. (1504).

GOLŪB, m. columba, vrstu ptice, vidí: Ptice spadajuće u ovaj red (*u goluboe*) kljuna su omešana i skoro kruglasta, nad nozdrami imaju naduvenu mesnatu kožicu, kljun im je nešto zavijen, noge kratke sa četiri prstaka od kojih 3 stoje sprida, a 1 straga. J. Ettinger 165. *narod ovako zove svaku poznatu vrstu ovoja roda, osim grlice.* — *Akc. se mijeñati u gen. pl. golúbá, a može se mijeñati i u dat., instr., loc. pl.: golúbima (i golúbima); mijeñu se također u cijeloj množini, kad se unee ov: golubovi, golubóva, golubovima (golubovima?), golubove.* — *-u stoji mješte negdašnjega a.* — *Rijeć je praslavenska, isporodi stslv. goláby, rus. голубъ, češ. holub, polj. gołąb'; isporodi i lit. gulbė, labud, let. gulbis.*

— *Nije jasno postać: osnova kao da je očito ista što u lat. columba, u grč. κόλυβος, ronać, zolva, zolva, zolva, zolva, vrsta patke, ali je čudnovato s jedne strane što prvo slovo (g) nije isto kao u latinskom i u grčkom, a s druge što se u značenju slaže s latinskijem koje po seaj prilici nije starije, mučno je opet pomisliti da je rijeć uzeta iz latinskoga. — U svijem je rječnicima osim Daničićeva.*

a. sa značenjem kazanijem sprijeda. a) bez obzira jeli muško ili žensko. Na zelenoj kiti masline, ku prnese golub. Korizna. 61^b. Budite razumni kako zmije i priprosti kako golubi. N. Rañina 205^a. mat. 10, 16. Tko ti veli da je ljepša šoja neg' golub pribijeli? I. Gundulić 137. U Duri bijahu mlogi golubovi. F. Lastrić, ned. 305. Golubove, jarebice. V. Došen 151^a. Udri Orun iz gore zelene kano vuće u bijele ovice, sivi soko u bile golube. And. Kačić, razg. 75^a. Ko oće da mu je kuća čista, nek ne drži golubi ni kokošiju. N. Palikuća 32. Na ruci mu zlatan golub guće. Nar. pjes. vuk. 1, 56. I po rpi palo jato golubova. 1, 102. Polećela dva bijela goluba. 1, 358. Kad udari u katane Marko, kako soko među golubove. 2, 250. Još razgomi Turke na bujke, kao soko tice golubove. 2, 294. Kad govori, k'o da golub guće. 3, 257. Kao da je golub zrno po zrno birao. (Kad se za šenicu hoće da kaže da je vrlo čista). Nar. posl. vuk. 129. — *rudi razlićnih vrsta vidí:* Golub pitomi, 'columbus'; golub divji, 'palumbus'; golub ni divji ni pitomi, 'columba miscella'; golub kućni, 'columba domestica, cellaris'. J. Mikaja, rječ. Golub pitomi, ali golubica, 'columbus, columba'. 2. golub ližni, kućni, 'columba cellaris, columba domestica, peristera'. 3. golub divji, grlać, grimać, grimiž, 'palumbus, torquatus'; divji prosti, 'columba agrestis, columba livia'. 4. golub nit' divji nit' pitomi, 'columba miscella'. I. Bjelostjenac, rječ. Golub kostel, 'columbus miscellus'. J. Stulli, rječ. Divji su golubovi dvojaki: jedni su veći i zovu se 'grivnaši, i ovi se legu u gnijezdu na drvetu kao i grlice, a drugi su mañi koji se zovu 'duplaši, jer se legu u duplama. oni se i po gućanu razlikuju: kad grivnaši guće ljudi kažu da govori: 'Šta ti tu činiš prokletí pope kod tude žene kod tude deće', a duplaš kažu da govori: 'Sij luk, sij luk, sij luk', t. j. da je već vrijeme sijati luk kad on u proleće doleti i stane gukati. Vuk, rječ. 93^b. Golub grivnaš, 'Columba palumbus', die ringeltaube'. J. Ettinger 166. Golub šuplaš ili duplaš, 'Columba oenas', die hohltaube'. Strnački golub, 'Columba livia', die feldtaube'. 167. Golub seleći se, 'Columba migratoria'. J. Pančić, zoolog. 115. Golub jamar, 'Columba migratoria. Golub sredini, 'Columba livia. Slovinać. 1880. 31^b. — b) samo muško (u žensko je golubica koje ridi). Duh sveti je narejen po golubu ali po golubici. Korizna. 61^b. Golub na ku letne hvoju, golubicu gleda uza se. I. Gundulić 353. Svi golubi guću, golubica neće; pitao je golub svoje golubice: ... Govori golubu svome golubica: ... Nar. pjes. vuk. 1, 102. Dva unuka, dva zlatna goluba, oni lete od stene do stene. 1, 126. — c) u nekijem slučajevima golub u jednini ne stoji za jednu ciglu pticu, nego za cijelu vrstu, te po tome može značiti množstvo goluba, kao da je kolektivni supstantiv (isporodi orakoro znaćen kod rijeći cvijet u primjerima: Nar. pjes. vuk. 1, 53. 2, 181. 2, 531. 3, 364. 3, 430. 1, 333. 2, 167. vidí kod cvijet, 1, a; ridi i kod pčela itd.). Kad dodu na jedno poje a tu golub prekrilio poje, onda zapita andeo srednjega brata: 'Šta bi ti sad želeo? A on mu odgovori: 'Da su

to sve ovce, pa da su moje! Andeo prekrsti poje štapom, a to sve mesto golubova ovce. Nar. prip. vuk. 101. — *d) zove se golubovi u nekijem narodnijem pjesmama pjena što koñ baca iz usta.* Glavom dorat strašno uznahuje, pa Nikolu pjenom prebacuje, sve po poļu golubove gradi. Nar. pjes. juk. 217. Na alatu grive do kopita; jah, kakvi je, sile ga ubile! preko ñega pjenu prebacuje, preko ñega do trećega druga, ti bi reko i bi se zakleo, sve bijeli golubovi leću. 345. Dobar mu se malin pomamio, sve pod ñime zečki poskakuje, a junaka pjenom prebacuje, pak mu pada pjena po ledini, sve za sobom golubove gradi. 431. — *e) metaforički, dojka.* „Sultanija, drago dite moje, kamo će mi žute kose tvoje, kamo će mi dva goluba tvoja?“ „Žuta kosa niz pleća junačka, dva goluba niz oba pazuva.“ Nar. pjes. istr. 1, 10—11. Kad je mlada Dunav priplivala, onda vadi žutu kosu svoju, dva goluba od oba pazuva. 1, 13.

b. ime nekijem domaćijem životinama. a) koñu. Istom oni u riječi bili, kad s' pomoli Smiljanić Nija na golubu koñu krilatome. Nar. pjes. kras. 1, 64. Sedlajmo si dva naj boļa koña: meni vilu a tebi goluba. Nar. pjes. istr. 1, 8. Pod kočijama dva koña goluba. Nar. pjes. juk. 501. — *b) volu.* F. Kurelac, dom. živ. 24. J. Bogdanović. V. Arsenijević. M. Medić. D. Trsteñak.

c. ñeke vrste ribe. — i u rječnicima: u Mikaljinu (golub, riba ‚pesce palombo‘ ‚mustellus levis‘), u Bjelostjenčevu (golub, riba morska ‚mustellus levis, palumbus marinus‘), u Stuličevu (‚sorta di pesce‘). a) Myliobatis noctula Bp. D. Kolombatović, pesc. 27. G. L. Faber 186. A. Ostojić. — b) Myliobatis aquila Cuv. D. Kolombatović. Čas. čes. muz. 1851. 185. G. L. Faber 185. 186. — c) Raja rostellata R. Čas. čes. muz. 1854. 185.

d. ime muško. — Od xiv vijeka. Golub. Deč. Iris. 42. 47 *i još na nekoliko mjesta.* S. Novaković, pom. 56. Posjeće ga Knežević Golube. Oglad. sr. 185. Golub Mladenović. Golub Velković. D. Avramović 246.

e. ime nekakvoj planini. — U narodnijem pjesmama našega vremena. Na Golubu visokoj planini. Nar. pjes. petr. 2, 242. 3, 408.

GOLUBA, f. ime domaćijem životinama. a) kravi. F. Kurelac, dom. živ. 24. J. Bogdanović. V. Arsenijević. M. Medić. D. Trsteñak. — *b) kozl.* F. Kurelac, dom. živ. 38.

1. **GOLUBAC, golūpea, m. vidi golubak. — U naše vrijeme i u Stuličevu rječniku.** Pojala je dva golupea. Nar. pjes. istr. 3, 9. Da sam golupec pojila. Jačke. 240.

2. **GOLUBAC, Golūpea, m. ime mjestima. — Od xv vijeka (vidi a) i b)), a između rječnika u Vukovu:** 1. u požarevačkoj nahiji jedan stari grad na Dunavu (Srbi pripovijedaju da ga je zidala Đurđeva Jerina radi golubova — kao golubiñak —) 2. selo kod toga grada: od Golupea se voć dole počinu planine pored Dunava i iz srpske strane, *i u Daničičevu:* „Golubac“, grad u Braničevu; grad u Bosni. *a) u Srbiji. aa) (prije grad, sad) selo u okrugu požarevačkom (vidi u Vukovu i u Daničičevu rječniku).* K. Jovanović 141. 1428 otkrivo se Jeremija u Goluben, i dade se Turcima, i pleniše Braničevo. Okáz. pam. šaf. 76. 79. I Pojezda od Golupea grada. Nar. pjes. vuk. 2, 500. — *bb) selo u okrugu račevskom.* K. Jovanović 102. — *cc) gradić u okrugu kragujevačkom.* Golubac ili Goluban, gradić još dosta dobro održan, na jednom visu, kod sela Viševaca. M. Đ. Miličević, srb. 232. — *dd) mjesto u okrugu biogradskom.* Livada u Golupeu. Sr. nov. 1808. 671.

— *b) negda grad u Bosni (vidi u Daničičevu rječniku).* 1464 carj priimi Golubьъ i Jajce i ime gradove bosnjske. Okáz. pam. šaf. 80.

GOLUBAČA, f. Tricholoma russula Schöff., vrsta gljive. Golubača, slov. golobica, rus. rolybečъ (Agaricus violaceus), polj. goľabek (Agaricus cinnamomeus), češ. holubička, holubek, holubinka, holubka, Tricholoma russula Schöff. (Janda, Sabjar). Golubača crjena, vrst gljive (Sabjar, Goľak). Golubača divja ili stekla, vrst gljive (Sabjar). Golubača-sivka, vrst gljive (Sabjar, Zagorje). B. Sulek, im. 91.

GOLUBAČKÎ, adj. koji pripada Golupcu. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (golubačka muha). Golubačka (opština). K. Jovanović 141. Golubačka muha (mušica), vidi kod muha.

GOLUBAK, golūpka, m. dem. golub. — isporodi golubac. a) s pravijem značenjem. — od xvi vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (kajkavski golubek kod golubić), u Stuličevu, u Vukovu. Golubak taj bijeli svjedočit može toj. M. Vetranić 2, 219. Kakono je golubak prjeproost. M. Divković, bes. 463^b. — *b) ñeka vodena ptica,* Fuligula ferina Steph. Đ. Kolombatović. progr. spal. 1880. 44. — *c) ime prascu.* F. Kurelac, dom. živ. 41.

1. **GOLUBAN, göľubna, adj. koji pripada golubu ili golubima. — U jednoga pisca xvi vijeka, a između rječnika u Belinu (golubni ‚columbinus‘ 201^a) i u Stuličevu (gulje ima i adv. golubno, v. golubično).** Golubni celov da ustima mojima. D. Rañina 75^a.

2. **GOLUBAN, m. a) ime muško. — u narodnijem pjesmama našega vremena i u Vukovu rječniku.** Golubane, moja vjerna slugo! Nar. pjes. vuk. 2, 292. Ode Marko na carevu vojsku sa svojim slugom Golubanom. 2, 364. — *i kao prezime (pisano Goloban) u spomeniku xvi vijeka.* Ivo Golobana. Mou. croat. 308. (1598). — *b) ime mjestu, vidi 2. Golubac, a) cc).*

GOLUBÂR, golubâra, m. a) columbarius, čovjek (slugu) što hrani golube. — u Belinu rječniku 201^a, u Jambrešičevu, u Stuličevu. — b) pridjev uz ime ñeke vrste sokola. Soko golubar, Falco nisus. Slovinac. 1880. 308.

GOLUBARA, f. potok u Srijemu. Regul. sav. 195.

GOLUBÂRKA, f. vidi golubača. Golubarka, Tricholoma russula Schöff. (u Hrvata u Ugarskoj). B. Sulek, im. 484.

GOLUBÂRSTVO, n. golubarev posao, odgañanje golūba. — U Sulekovu rječniku: ‚tauben-zucht‘.

GOLUBAST, adj. boje kao golub. — U Vukovu rječniku (taubenfarbig‘, colore palumbis, columbinus).

GOLUBÂŠ, golubâša, m. vrsta sokola. Prosti kobac, golubâš, ‚Falco peregrinus‘ ‚der tauben-falke‘. J. Ettinger 71. — *I u zagoneci:* Trista i šeset vrapčića, dvanaest golubâša, pred ñima orao gunaš. odgonet[aj]: dani, mjeseci, godina. Nar. zag. nov. 32.

GOLUBICA, f. columba, golub ženski. — Riječ je praslavenska, isporodi stslor. golūbica, rus. rolybica, češ. holubice, polj. goľbica. — U srijem je rječnicima, osim Vrančićeva i Daničičeva.

a. sa značenjem kazanjem sprijeda. a) u pravom smislu. Duh sveti je narejen po golubu ali po golubici. Korizm. 61^b. Golub na ku letne hvoju, golubicu gleda uza se. I. Gundulić 353. Zapovijde, da se mlogi golubovi i golubice po-

fataju. F. Lastrić, ned. 305. Svi golubi guču, golubica neče; pitao je golub svoje golubice: „Oj tako ti Boga, moja golubice! . . .“ Govori golubu svome golubica: . . . Nar. pjes. vuk. 1, 102.

— *b) često i golubica se upotrebljava, kao golub, bez obzira, jeli muško ili žensko.* Ja sam vidil duh sveti kako golubicu shodeći s neba. Bernardin 16. joann. 1, 32. Pride jedna golubica s nebes. Korizm. 61^a. Gledaš slatke pjet slavice i celivat se golubice. G. Palmotić 2, 415. Tuke, patke, golubice. J. Kavačin 21^a. Budite razumni kako zmije, i priprostiti kako golubice. F. Lastrić, ned. 353. Golubica u noktih jastreba. A. Kanižlić, uoč. 63. Junak misli da je golubica. Nar. pjes. vuk. 1, 348. — *c) s golubicom se (radi krotke čudi a i bjeloće perja) isporučuje krotko, prostodušno, nekrivo i nedužno, pravedno čelade (vidi):* Priprost kako golubica. A. Bačić 160. U čistoći pravoj kano golubica. A. J. Knezović 216). *s toga čistu (u moralnom smislu) i pravednu dušu često pisci zovu golubicom.* Okreni se, golubico, k Isusu Isukrstu, kakono pravoj korabli Noevoj, u otajnosti tvoga srca. M. Radnić 273^b. Pričista hodi golubice nebeska sa mnom uživat slatkosti. A. Vitalić, ost. 396. Čujete li, usta paklena, da s vašim poganim riema činite, bile golubice da su crni gavranovi? J. Banovac, razg. 64. Idi, pravedna golubico, idi u bilo krilo tvoga miloga zaručnika. A. Tomiković, gov. 216. — *d) od mila se zove žensko čelude „golubicom“; tako u. p. muški zove ljubeno žensko čelude kod pisaca po svetome pismu:* Prijateljice moja, golubice moja. N. Rašina 186^a. I. Bandulavić 215^a. cant. 2, 10. *a i kod naroda:* Bila golubice imena slatkoga, zvezdo i danice, žejo srca moga. Nar. pjes. istr. 2, 133. *i žensko može zvati tako drugo žensko, kao u. p. snuha koju djevojku u kući, vidi u Vukovu rječniku kod zlateje.*

b. ime žensko. — U Vukovu rječniku.

c. ime domaćoj životinji. a) kokoši. F. Kurelac, dom. živ. 53. V. Arsenijević, M. Medić. — *b) kozi.* u Vukovu rječniku. F. Kurelac, dom. živ. 38. J. Bogdanović. — *c) ovcu.* u gornjoj krajini. V. Arsenijević.

d. ime mjestu u Srbiji u okrugu kragujevačkom. Niva u Golubici. Sr. nov. 1873. 547.

GOLUBIČAN, golubica, *adj. koji pripada golubici.* — *Nu jednom mjestu xviii vijeka i u Staličevu rječniku (v. goluban) gdje ima i adj. golubično „columbatim“.* Ovo je gnijezdo golubično. I. M. Mattei 104.

GOLUBIČICA, *f. dem.* golubica. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikašinu, u Belinu 201^a, u Bjelostjenčevu, u Staličevu, u Vukovu.* Moja golubičice, neaj medni celovu. M. Držić 155. Udovičice, golubičice, ne romi suze, ne kvari lice. Nar. pjes. vuk. 1, 231.

GOLUBIČIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* D. Avramović 262. — *U Staličevu rječniku stoji kao dem. golub što nije pouzdano.*

GOLUBIČLI, *adj. koji pripada golubici.* — *U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (kod golubinski). Priporučuje krocčinu golubičiju.* F. Lastrić, ned. 354.

GOLUBIČ, *m. mladi golub, uprav dem. golub.* — *Od xv vijeka, a između rječnika u Mikašinu, u Belinu 201^a, 562^b, u Bjelostjenčevu, u Voltigijinu (grješkom golubić i golubić), u Staličevu, u Vukovu. u) u prvom smislu.* I da prikažu sfetilišće . . . dvi grlice ali dva golubića. Bernardin 149. luc. 2, 24. Dva ptića golubića. P. Posilović, nasl. 181^b. U kući gdi se sved jedu golubići, lačni ostaju djetiči. (D). Poslov. danic.

110. Nisu oni trgovci ni prodavali tada ondi svašta, nego samo jajice, golubiće i druga. F. Lastrić, ned. 318. Ne brojeći kokošiju, tuka, golubića ni letućih ostalih. And. Kacić, kor. 224. Pasla Mare pauniće i bijele golubiće. Nar. pjes. vuk. 1, 54. — *b) Golubić, vrst luka (Sabjar, na Pagu).* B. Šulek, im. 94. — *c) golubići, mali ćulušci koji se uz post kuhaju u rasolu. u Srijemu.* — *u Vukovu rječniku.* — *d) prezime.* — *xvi vijeka.* Jandri Golubić. Mon. croat. 304. (1597). *i u naše vrijeme.* Schem. zagr. 1875. 261. — *e) ime mjestima. aa) dva sela u Bosni u okrugu bilvačkom:* Golubić katolički i Golubić turski. Statist. bosn. 102. — *bb) selo u Hercegovini u okrugu mostarskom.* 238. — *cc) dva sela u Dalmaciji: jedno u kotaru benkovačkom.* Repert. 1872. 6, drugo u kninskom. 16. *ovo se pomije od xviii vijeka.* Kapetana Raškovića iz Golubića u Dalmaciji. D. Obradović, basn. 207. Budući ovo mjesto blizu Bosne, okuže se neke kuće u Golubiću. 329. — *dd) selo se ovoga imenu (može biti koje od predašnjih) pomije prije našega vremena.* Golubić. S. Novaković, pom. 130.

GOLUBIĆI, *m. pl. selo u Hercegovini u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 26.

GOLUBIJI, *adj. vidi golubji.*

GOLUBILO, *n. boja kao u goluba.* — *U Štulekovu rječniku:* „taubenfarbe“.

GOLUBINA, *f. augm. golub.* — *U Staličevu rječniku (vili columba“).* — *I vrsta grožda.* Golubina, suvrst vinove loze erma grožda (u hrvatskom primorju), v. kosovina. B. Šulek, im. 94.

GOLUBINAC, golubiñca, *m. a) vidi golubiñak.* — *u Mikašinu rječniku (kod golubiñak) i u Staličevu (iz Mikašina).* — *b) vidi golub, c. — u Vukovu rječniku:* nekaka morska velika riba (ital. colombo). — *c) ime mjestima. aa) selo u Hercegovini u okrugu mostarskom.* Statist. bosn. 242. — *bb) pastura u Slavoniji u podžupaniji rumskoj.* Pregled. 119. — *cc) Neki Vrañanci pričaju da se varoš Vraña nekad zvala „Golubinac“ ili „Golubiñet“ po vlastelini „Golubur“ koji je, vele, zidao grad među Plaćevicom i Krstulovicom. Sada se taj stari gradić zove „Markovo Kale“ (Markov grad), i misli se da ga je gradio Krajević Marko. M. D. Miličević, kraj. srb. 296.*

GOLUBINAČKI, *adj. koji pripada selu Golubinacima.* V. Arsenijević.

GOLUBINACI, Golubiñacâ, *m. pl. selo u hrvatsko-staronskoj krajini u okrugu petrovaca-dinskom.* Razdijel. kr. 15.

GOLUBINČANIN, *m. čovjek iz Golubinaca.* V. Arsenijević.

GOLUBINI, *adj. vidi golubini.* — *U Bjelostjenčevu rječniku (kod golubinski).*

GOLUBINICA, *f. selo u Kalu u Dalmaciji.* Schem. ragus. 1876. 43.

GOLUBINIĆ, *m. prezime.* — *xvi vijeka.* Nadgrobnica Petra Golubinića. Hvarskega vlastelina. II. Lucić 291.

GOLUBIÑKIÑA, *f. žensko čelude iz Golubinaca.* V. Arsenijević.

GOLUBIÑSKI, *adj. vidi golubini.* — *Nu dva mjesta xvi i xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu, u Jamboličevu, u Staličevu (iz Habdeličeva).* Ivan kako biše golubinsko puritadi sramežljivo odgovori. Ivan trg. 2. Jer Isukrst od svoji pravovirni sluga iziskuje ne samo mudrost zmijinsku, veće još i priprostnost golubinsku. E. Pavić, ogl. 156.

GOLŪBIŃAK, *m.* columbarium, *mjesto gdje se hrane golubi*, — *ispoređi golubiŃak, golubinac, golubnik, golubište*. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu 201^a, u Bjelostjenčevu, u Jambresičevu, u Stuličevu, u Vukovu. a) u pravom smislu. Nad ribŃakom od zgor golubiŃak oni. P. Hektorović 35. Da budu držali svoje golubove zatvorene u golubiŃaci. F. Lastrić, ned. 305. Ali ja u ono doba naj radije gledah na visoki golubiŃak u sred stana na golemom brvnu. M. P. Šapčanin 1, 135. — b) ime mjesta. aa) selo u Slavoniji u podžupaniji pakračkoj. Pregled. 96. — bb) planinski vrh u Srbiji u okrugu kneževačkom. M. Đ. Milićević, srb. 825.*

GOLUBIŃE, *n.* ime mjesta. *a) selo u Bosni u okrugu travničkom. Statist. bosn. 210. — b) u Srbiji. aa) selo u okrugu krajiškom. K. Jovanović 124. — bb) vidi golubinac, c) cv.* Neki dodaju da se taj grad (*Marko Kale u okrugu vranjskom*) zvao 'GolubiŃe'; ali ovo treba uzimati s predohranom od božega objašnjenja. M. Đ. Milićević, kraj, srb. 283.

GOLŪBIŃI, *adj.* columbarum, columbinus, *koji pripada golubima*. — *Od xiii vijeka, a između rječnika u Vrančićevu (columbinus), u Belinu 201^a, u Stuličevu, u Vukovu, u Daničićevu (golubini). Duh svetyj znakom golubiŃim sehođešć. Domentijan^b 167. Krotkost golubiŃa. S. Budinić, sum. 161^a. Tvoje oči jesu golubiŃe. M. Radnić 434^a. Da svakomu činnu viditi priprostost golubiŃu. P. Knežević, osm. 278. Od guguta od golubiŃega. Nar. pjes. petr. 2, 591. Ko bi mi dao krila golubiŃa? D. Daničić, psal. 55, 6.*

GOLUBIŃSKI, *adj.* koji pripada GolubiŃu. GolubiŃska (opština). K. Jovanović 124.

GOLŪBIŠTE, *n.* vidi golubiŃak. — *U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Voltigijinu i u Stuličevu. Ali golubica ne umi se diliti od svoga golubišta. A. d. Bella, razg. 215^b.*

GOLUBIŠTVO, *n.* vidi golubište. — *U Stuličevu rječniku. — sasma nepouzđano.*

GOLŪBITI SE, *gólŭbŭm se, impf. (o nebu) pokrivali se malo po malo sitnijem oblacima kao golubima*. — *U naše vrijeme. Kad se na nebu poput rebara ukažu bijeli oblaci (u visini), vele: 'Nebo se golubi' u Dobroselu. M. Medić. Veli se da se golubi (vrijeme) kad se počne oblačiti, na Braču. A. Ostojić.*

GOLUBJEN, *adj.* vidi golubiŃi. — *Na jednom mjestu xviii vijeka. Ko će mi dat krila golubjena za odleće(t) put nebasa? D. Bašić 45^b. — nepouzđano.*

GOLŪBLE, *n. coll. golubi*. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Po Ńoj popalo sivo golublje. Nar. pjes. vuk. 1, 60.*

GOLUBLI, *adj.* koji pripada golubima. — *Od xviii vijeka (ali samo sa starijim oblicima golubiji, golubiji), a između rječnika u Stuličevu (golubiji). Prikazuje za svoga sinčica dvi grlice ili dva ptica golubija. F. Lastrić, od 301. Priporučuje nam Gospodin golubiju priprostost. ned. 353. — Kod imena Ńekijeh bičaka. Golubja guša (prenam Ńem. taubenkropf), Corydalis cava Dec. (Sabljar). B. Šulek, im. 91. — Golubja noga. Geranium columbinum L. (u starom rukopisu). 91. Stupalo golubje (strupalo golubje), absinthium marinum (u starom rukopisu, vaŃda pomotnom mjestu pes columbinus, što za tim slijedi), Geranium columbinum L. 380.*

GOLUBNIK, *m.* vidi golubiŃak. — *U Bjelostjenčevu rječniku (kod golubiŃak) i u Stuličevu*

GOLŪBŃAČA, *f.* jama u zemlji što se u Ńu kupe golubovi. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku: jama u zemlji s dodatkom da se govori u Dalmaciji. GolubiŃača, jama u zemlji u kojoj se nalaze golubovi. kad se u ovaku jamu otisne kamen, suknu golubovi van. u Dobroselu. M. Medić.*

1. **GOLUBŃAK**, *m.* vidi golubiŃak. *a) u pravom smislu. — u Mikišinu rječniku (golubiŃak, golubinac, columbarium), u Belinu 201^a, u Voltigijinu, u Stuličevu. — b) ime mjesta u Srbiji. aa) u okrugu šabačkom. Niva u GolubiŃaku. Sr. nov. 1866. 81. — bb) voda u okrugu valjevskom. Zemlja kod vode GolubiŃaka. 1875. 737.*

2. **GOLŪBŃAK**, golubiŃaka, *m.* ime Ńekijem bičkama. — *U Vukovu rječniku: golubiŃak grah, art erbsen^t pisi genus^t s dodatkom da se govori u Dalmaciji. Kažu da ljudi ohromu kad mnogo jedu ovoga graha; od Ńega se i hleb mijesi. i u Šulekovu imeniku: GolubiŃak, rus. голубиный (Rhododendron). 1. Quercus sessiliflora columbaria (Ettinger); 2. grah-golubiŃak, vrst graška (Vuk). 94.*

GOLUBŃI, *adj.* vidi golubiŃi. — *U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Mikišinu (columbaris, columbinus) gdje naj prije dolazi, i u Stuličevu (golubaŃ). Prikaza jaganca i ptica golubiŃega. A. Kanižlić, uoč. 534.*

GOLŪBOV, *adj.* columbae, koji pripada golubu. — *U Vukovu rječniku.*

1. **GOLŪBOVAC**, Gólŭbóvca (Golubovae, Gólŭbóvca), *m.* ime mjesta. *a) u Srbiji. aa) selo u okrugu epiriškom. K. Jovanović 179. — bb) selo u okrugu kruševačkom. 131. — cc) rijeka u okrugu podrinskom. L. V. Stojanović. — b) selo u hrvatskoj krajini u okrugu banskom. Razdijel, kr. 11. — c) seoc u Hrvatskoj u podžupaniji zlatarskoj. (kajkarski) Golubovec. Pregled. 60. — d) Ńekakro mjesto na skadarskom jezeru. Limapaša od Skadra bijela uzeve se blatu širokome, izveze se selu Golubovecu. Pjev. ern. 142^b.*

2. **GOLUBOVAC**, golubovca, *m.* vidi prndoj. — *U Šulekovu rječniku: taubenschwanz (Macroglossa stellatarum).*

GOLUBOVAČKI, *adj.* koji pripada Golubovima. — *Od xiv vijeka, a između rječnika u Daničićevu (golubovčeskyj 3. 577). Возникомъ голубовческымъ ... Golubovčesky puti. Glasn. 15, 293. (1318)?*

GOLUBOVCI, Golubovaca, *m. pl.* ime mjesta. *a) u Daničićevu rječniku: Golubovci, katun koji je car Stefan dao crkvi arhandelovoj u Pribrenu: Golubovci, meda je Golubovcem^t išla, ot. Jelišaniće (Glasn. 15, 292. 293 god. 1318?). 3. 577. — b) selo u DoŃaj Žeti ne daleko od Podgorice. F. Jukić, zeml. 60.*

GOLŪBOVIĆ, *m.* prezime. — *U naše vrijeme. Soko sivi Golubović Vuko. Nar. pjes. 4, 507. Dva sestrića, dva Golubovića. Nar. pjes. juk. 512. Golubović. D. Avramović 189. Sem. srb. 1882. 203.*

GOLŪBOVIĆI, *m. pl.* selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 16.

GOLUBOVINA, *f.* golubiŃe mesa. — *U Šulekovu rječniku: taubenfleisch.*

GOLŪBUŠA, *f.* ime kozi. — *U gorŃoj krajini. V. Arsenijević.*

GOLUBAŃE, *n.* nejasna riječ. — *ispoređi gaŃuf. — U Mikišinu rječniku: golubŃaje, vidi zašida, a iz Ńega u Stuličevu: v. zašida (sic).*

GOLUMBAČA, *f.* vidi golubaca. B. Šulek, im. 91.

GOLUPČAC, golupčea, *m. dem.* golubak. — *U Stuličevu rječniku* (golubčae). — *nepouzđano.*

GOLUPČE, golupčeta, *n. vidi* golubič. — *U naše vrijeme i u Vakovu rječniku.* Prinosi mi grlicu i golupče. Đ. Daničić, Imojs. 15. 9. Gukalo iz početka ko golupče. M. Pavlinović, razl. spis. 315.

GOLUPČIĆ, *m. dem.* golubak. — *Samo u Stuličevu rječniku* (golubčić).

1. GOLUŠ, *m. u Daničićevu rječniku:* Goluša, meda je, Kostreću' išla, u rty Goluša, tere po vrhu Goluša na Lolajns dolj (Glasn. 15, 295 god. 1848?). selu je Vojnici išla meda na Obradovj dolj medu Goluša' (277), 3. 577.

2. GOLUŠ, *m. golo četade.* — *U Šalekoru rječniku:* ime nakte gestalt' kod naktč.

GOLUŠAV, *adj. dem. go. a) u ostrženoj ovc.* — *u jednoga pisca xviii vijeka.* Mlogi travinom ovcu vunu dižu, al' sa strahom k tomu vrme pristiju, jerbo ona golušava zebe. J. S. Rejković 229. — *b) bez perja (o mladom ptič.* — *u Vakovu rječniku:* ungeschiedert, glaber. — *isporedi* golušav, goluždrav, goluždrav.

GOLUŠAVAC, goluššava, *m. golušar ptič.* — *U Šalekoru rječniku:* nesthocker.

GOLUŠAVKA, *f. a) Golušavka,* suvrst breskve (u Virovitici), v. golica. B. Šulek, im. 94. — *b) crstu lubice.* — *U Šalekoru rječniku:* naktč-fliege' (Psila rosae).

GOLUŽAV, *adj. vidi* golušav. *bj.* — *U naše vrijeme.* Dok su ptiči golužavi bili. Nar. pjes. juk. 420. Našao sam tijeje gujizdo, ali su još tiči u nem golužavi. u Lieč. J. Bogdanović.

GOLUŽDRAV, *adj. vidi* golušav. *bj.* — *U Vakovu rječniku.*

1. GOĻA, *m. vidi* goĻo.

2. GOĻA, *m. prezime.* xiv vijeka. Bogoje GoĻa. Deč. Iris. 69.

GOĻACI, GoĻaka, *m. pl. selo u Hrvatskoj u podžupaniji karlovačkoj. (kajkavski)* GoĻaki. Pregled. 26.

GOĻAHAN, goĻahna, *adj. dem. go.* — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Stuličeva.* Neka veće cvile jer leže goĻahni u tvojoj zemlji. I. Zanotti, skaz. 24. — *Kod crvine našega naroda (što ne izgovara h) glasi* goĻan. GoĻan biše, ko roden od majke. Nar. pjes. juk. 206. Biti siri i nigda goĻani. Osvetn. 5. 115.

GOĻAK, goĻaka, *m. nešto golo (samo s osobitijem značenjima o pšenici, o grožđu, o mješlinu).* a. vrsta pšenice, vidi 1. golica, d. GoĻak. Triticum hibernum L. (Sabĵar, na Braču), v. golica. B. Šulek, im. 93.

b. vrsta grožđa, GoĻak crni, blauer burgunder (u Zagrebu). B. Šulek, im. 93.

c. ime mjestina. a) u Hrvatskoj. aa) seoce u podžupaniji zagrebačkoj. Pregled. 18. — bb) seoce u podžupaniji jastrebarskoj. 35. — cc) seoce u podžupaniji krapinsko-topličkoj. 56. — b) mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom. Vinograd u GoĻaku. Sr. nov. 1872. 292. — c) rat na zapadnoj strani otoka Krka.

1. GOĻAN, *adj. vidi* goĻahan.

2. GOĻAN, *m. a) ime muško.* — *u narodnoj pjesmi našega vremena.* Po imenu Vlahović GoĻane. Pjev. crn. 51a. — *b) mjesto na granici Srbije.* M. Đ. Miličević, srb. 723.

GOĻAŠAN, goĻašna, *adj. vidi* goĻahan. — *U Stuličevu rječniku.*

GOLASEVICA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Vinograd u GoĻaševici. Sr. nov. 1875. 565.

GOĻEVIC' (?), *m. ime nekakvom mjestu.* — *Prve našega vremena.* Golčevišta. S. Novaković, pom. 130.

GOĻENICA, *f. vidi* golijen. — *U naše vrijeme samo s istočnijem oblikom* golenica i u Vakovu rječniku: golenica s dodatkom da se govori u Srjenu. I noga ima 3 dela a to su bedro, golenica . . . K. Crnogorac, zool. 7.

GOĻEŃAČA, *f. vidi* goljenica i golijen. — *U jednoga pisca našega vremena (s istočnijem oblikom).* GoleŃača tibia. J. Pančić, zoolog. 98.

GOĻEVIC', *m. pl. selo u Hercegovini u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 28.

GOĻIN, *adj. koji pripada goĻi (vidi kod goĻo).* — *Kod mjesnijeh imena u naše vrijeme.* GoĻin izvor. voda u Srbiji u okrugu biogradskom. Glasn. 19. 137. GoĻino brdo, mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom. 137.

GOĻO, *m. vidi* golič, a. — *Ako se mijenja u voc.* goĻo. — *U Vakovu rječniku.* — *VaĻa da se gdjegdje govori i goĻa, te od toga oblika postaje adj.* goĻin.

GOĻOVIC', *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Rat. 181. 44.

GOĻUŽDRAV, *adj. vidi* golušav. — *U Vakovu rječniku.*

GOĻUŽDREŃE, *n. djelo kojijem se ko goluždr.* — *U Vakovu rječniku.*

GOĻUŽDRITI SE, goluždrim se, *impf. vikati, derati se.* — *U Vakovu rječniku:* sehreier, clamor, et. derati se.

1. GÖMBA, *f. vidi* gombiće. — *U Stuličevu rječniku s dodatkom da dolazi u Lastrica (?).*

2. GÖMBA, *f. puce, maĵar.* gomb. — *isporedi* gumb. — *U jednoga pisca Staronca xviii vijeka* Na pleći mu zeleni kajasi same svile, na nim zlatne gombe. M. Katanić 69.

GÖMBALISTE, *n. mjesto gdje se gombaju.* — *U Stuličevu rječniku* (v. jačiteljan). — *I u pisca našega vremena.* Uz svaku pučku školu mora biti gombaliste. Zbirk. zak. 1. 241. — *vidi što je kazano kod* gombati se pri kraju.

GÖMBAŠE, *n. djelo kojijem se ko gomba.* — *Stariji je oblik* gombanje. — *U Mihalina rječniku* (gombanje, u Belinu (palaestra, lueta. 144, vidi što je kazano kod gombati se pri kraju), u Stuličeva.

GÖMBAR, *m. čovjek sto gradi pueta (gombe).* — *isporedi* gumbar. — *Od xviii vijeka pa sjevernijem krajevima, a između rječnika u Vakovu (der knopfmacher, textor globulorum fibulatorium) s dodatkom da se govori u vojvodstvu.* Uplašio zlatare, gombare. I. Zančić 133. Kipodilei, gombari, iglari. M. A. Rejković, sat. KSB.

GÖMBÁREY, *adj. koji pripada gombaru.* — *U Vakovu rječniku gdje ima i gombarov s istijem značenjem.*

GÖMBÁROY, *adj. vidi* gombarev.

GÖMBATELAN, gömbateĵna, *adj. u Stuličevu rječniku* (v. jačiteljan). — *vidi što je kazano kod* gombati se pri kraju.

GÖMBATI SE, gömbâm se, *impf. rixari, gloati se, koskati se.* — *Postaje od* goniti (kao dominati? freckenlativ?) nastatkom ba, pred kojijem se u mijenja na m. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Mihalinu* (gombati se, karati se, al-

tercor, facere altercationem, commutare verba, habere altercationem, i kod svaditi se) gdje naj prije dolazi, u Belinu (Juctor 414 vidi daje pri kraju), u Stuličevu (contendere, certare, litigare, altercari). Svi se upuću, gomba'u, sjaju svjetom kim se opiraju. J. Kavašini 376b. Gombati se, v. kombati se. M. Pavlinović. „Neka se gombaju kako ih voja“, t. j. neka se pogode, neka se mijesaju kako im drago. na Rijeci. F. Pilepić. u Šulekoru rječniku; haderat. — U Parčićevu rječniku ima značenje Jottaro' (jačati se, jačiti se, nositi se, vrati se) i ovako se upotrebljava sad u Zagrebu; ali, ako je ovo značenje osnovano samo na Belinu rječniku i na Stuličevu (ne kod gombati se, već kod gombalište i gombatejan), to je posve nepouzdan: oni su pisci svojevolutno dali ono značenje.

GOMBŌC, m. (običnije u množini: gombŏci), vaŕuška (nem. kloss, knödel), maĝar. gombŏc. — U naše vrijeme u Bačkoj. B. Mušicki; ovako govore svi hrvatski vojnici. F. Hefele.

GOMELJA, f. ime manastira u Bosni. — U narodnoj pjesmi našega vremena i u Vukovu rječniku: manastir u Bosni (može biti da je sad i pust?) s primjerom: Ozren crkvu nasred Bosne slavne i Gomelju na granici suvoj. (Nar. pjes. vuk. 2, 103).

GOMERJE, vidi Gomirje.

GOMILA, f. acervus lapidum; acervus, congeries, velika vrpa kamena, pa i uopće svaka vrpa, svako mnoštvo stvari zajedno skupljenih. — Akc. se mijenja u gen. pl. gomila. — Postaje premještaćem slova od prastarenskoĝa mogyla, vrpa kamena nad grobom, isporodi sistor, mogyla, rus. morila, češ. mohyla, poľ. mogila, i lit. mogila. — Od xiv vijeka (ali vidi i gomilica), a između rječnika u Mikaljinu (gomila, meda maceria, maceries; gomila velika, rpa kamenja moles lapidum, acervus lapidum), u Belinu (acervus lapidum 449a, 501b; rudera 175a; congeries 501b), u Bjelostjenčevu (gomila, gomula, gromila, nakup, nalog, vrpa congeries, moles, et acervus lapidum. 2. gomila, suhi zid z kamena prez vapna i morta, kak pri morju načinaju okolu trjsa, ograda kamena maceria, maceries), u Voltigijinu (mucchio di rottami o di scopatura, steinhautē, misthaufē), u Stuličevu (maceria, mucchio de' sassi, muriccia, maceria, acervus, cumulus), u Vukovu (der hautē cumulus, cf. gromila, hrpa, kamara, ruĝaga), u Daničićevu (collis, ali vidi što je kazano kod prvijeh primjera pod a) aa). a) acervus lapidum, naj starije je značenje u našem jeziku: velika vrpa kamena, aa) uopće. Selu je Decanina išla meda, oľ. Čelvenoga Bręga na Gomilu u rčki (Mon. serb. 92 god. 1330). D. Daničić, rječ. I, 217. Selu je Vojnić išla meda, u gomilu, i oti gomile potokom u dubu. (Glasn. 15, 277 god. 1318?). i selu je Sakata išla meda, na gomilu (287), i Jančistein' je išla meda, uz d'elb, u gomilu (292), i Goluboveima je išla meda, u gomilu (293), 2, 577-578. Selina u Macvi koja je car Lazar dao Ravanici meda je išla, oti. groblier, na gomilu (Sr. let. 1817. I, 53 god. 1381), I, 217. (kod ovijeh primjera Daničić tumači collis, ali to nije potrebno). Nos' kamenje ko je kon vrat, dokla izneso svu gomilu. M. Marulić 236. Srjed gomile kamenite jošte rastu daj dva busa. M. Vetranić I, 11. što se vrpe kamena, koje se još nahode nad grobovima od starina (vidi Magaz. 1866. 60; S. Novaković, obl. 20-21), ovako zovu, to je po orome značenju, a ne po prastarenskoj riječi mogyla. — bb) rudera, bez promjene zna

čenja, zovu se ovako razvaline kuća, gradova itd., kad su takove da ne ostaje kamen na kamenu. Uznosite naše sgrade obratiti u gomilu. P. Kanavelić, iv. 152. Strašne trešnje prijeka sila od svih zgrada svega grada gomilu je učinila. B. Lettera, dubr. 20. Iz gomile od zida razrušena pojavi kazinsku opatiju. J. Dordić, ben. 117. U sagrađenu kuće na pržini brez poduminte koja, kad kiša nade i počnu vitri puhati, sara se u gomilu. M. Zoričić, osm. 23. Od mećeta i turske ĝamije napravismo prokletu gomilu neka stoji za uklin narodu. P. Petrović, gor. vijen. 107. Gomile razorenijeh gradlića Haja i Nebaja. S. Ğubiša, prip. 67. po ovome se u Dubrovniku zove gomila mjesto gdje su razvaline od kuća što su pale od velikoga potresa. P. Budmani, može biti i da se s ovoga zove Gomila jedan kraj grada Rijeke gdje je bio stari grad. (D. Daničić). — cc) maceria, široki a ne visoki zid od sama kamena bez kluka; meda je (vidi kod meda) uža. — po primorju (vidi i u rječnicima). Ritko iz gomile dvi stine iskoče do se stinja sila za nima ne toče. I. T. Mrnavić, osm. 140. Ni putnik smiĝje ima obaliti njihove ovake gomile ili ograde od kamena učinene u njihovih vinogradih. A. Vitajić, ist. 515. — dd) kad je (u Dubrovniku) blizu kuće gomila, na nju se baca što (sudovi, pokućstvo) veće ne vrijedi. Ti, gospo, koliko imaš navezenijeh carigradskih maltramica, koliko svilnijeh dolanica? Inam ih puo, hvala Bogu. Dosta ti ih je i pelovica: metni dakle sve ostale na gomilu... Mjedi, biser i prateći drage i lijepe ne meću se po gomilah i u smetliste. B. Zuzeri 26a. — ee) kad se ko kamenuje, kameću što se na nęga nabava. Na n gomilu navalije. J. Kavašini 306a. Volija sam poći pod gomilu. P. Petrović, gor. vijen. 89. Nego kazuj al' češ pod gomilu. 90. Ti nemoj lagati dok nisi ovdje ostao pod gomilu (ostati pod gomilu — kamenovan biti). Pravdonosa. 1852. I. Bacite nas pod gomilu, ako uzlažemo. S. Ğubiša, prip. 106. Bile su i druge gomile koje su se zvale pametne' ili primetne' gomile, a to su bile ovako: kad bi kakav knez ili drugi starješina bio zao u svome predjelu ili selu, pa bi ljudima dotuživao svojom zloćom, onda bi se svi ljudi skupili na nęga, to bi ga opušili, a on bi bjeĝao pred nima, i de bi ga stigli, tu bi ga ubili kamena, i taĝa na nęga bi navalili veliku gomilu, i tu bi se prokleli: koji god bi tuda prošao, svak svaki put da baci na tu primetnu gomilu po kamen, po dva. Magazin. 1866. 61. i metaforički, dići (prokletu) gomilu, grajati na koga, proklinati. I imaju razlog Crnogorci na nas dići prokletu gomilu. P. Petrović, gor. vijen. 11. — b) kao vrpa uopće, skup stvari koje bez reda stoje jedne uz druge, ili jedne na drugijem. — u starijim primjerima samo u prenesenom i metaforičkom smislu, ali se u naše vrijeme oro značenje shvata kao da je u pravom smislu, a) o tjelesnijem, neživijem stvarima koje leže jedne uz druge i jedne na drugijem kao kameću u gomili. Obzirno se na gomile kosti, ke svud leže okoli. I. Gundulić 322. Dokli se rva vrh gomile od pobijenijeh neprijateja. 327. Od oruĝja stoje gomile, ke kraj vitez ote i doni. 131. Da od njih glava niz gomilu svaliće se ma, kad pade. 505. I od mrtaca oda svudi podigla se gomila je. 521. Grob unutra sklapa gomilu crni(h) ĝnata. I. J. P. Lučić, razg. 67. I potpra na gomile blago. Nar. pjes. vuk. 2, 199. Mnogo zna gomilu naćine. Nar. posl. vuk. 181. To će voda koja teće oĝgo stati u gomilu. D. Daničić, iv. nav. 3, 13. Leži truple jedno na drugomu, a junacke na gomile glave. Osveta. 2, 161. — bb) skup živijeh

stvari (čeladi, životina) što stoje jedne uz druge bez ikakva reda. — u naše vrijeme. A kad lano puška u gomili, polioće se Juti Kolašinci. Nar. pjes. vuk. 4, 323. Tu zaosta Miloš s vojvodama, da iskupi robje na gomitu. 4, 352. Što pogibe šeset na gomilu. 4, 504. Tu gomilu ljudih prodemo. Pjev. ern. 97a. Inajući oko sebe gomilu svjedoka. Vuk, pavl. jevr. 12, 1. I zemlja otvorivši usta svoja proždrije njih i Koreja, i izgibe ta gomila, i spali ih ogañ dvjesta i pedeset ljudi. Đ. Daničić. Mojs. 26, 10. Za nima je išla ona gusta gomila svakojakoga sveta. M. Đ. Milićević, zim. već. 273. — *cc*) množstvo uanih stvari. — u naše vrijeme. Za tebe je već on mrtav, kad glave ne obrnu na tebe ovoliku gomilu godina. Pravdonoša. 1852. 23. To nam pjesme gomilama potvrđuju. V. Bogišić, zbor. 211. — *dd*) mjesto gdje se dubre, gnoj nalazi pa i ne bilo nagomilano (isporedi *a*) *dd*). — u naše vrijeme u hrvatskom primorju (vidi i u Volligijumu rječniku). — *e*) psocka lijevu čeladu (biće po *b*) *dd*). — u naše vrijeme u hrvatskom primorju.

GOMILAC, gomilača, *m.* čorčak koji gomila. — U Šulekovu rječniku: „häufer“.

GOMILAN, gōmīla, *adj.* koji pripada gomili, gomilama. — Od xv do xviii vijeka. Golubice moja u utlinah kamenih, u pućkah gomihih. Bernardin 155. cant. 2, 11. U utlinah kamena i u spilah gomihih. J. Bandulavić 213b. Iz klisur šuplih, škol gomihih. J. Kavañin 512a.

GOMILĀNE, *n.* djelo kojijem ko ili što gomila, ili se što gomila. — U Vukovu rječniku (1. „das aufgehäufen“, „cumulatio“, 2. „das gepolter“, „wenn etwas aufgehäuftes einstürzt“, „strepitus“).

GOMILĀR, *m.* čorčak iz Gomile (na Rijeci, vidi gomila, *a*) *bb*). Đ. Daničić.

GOMILATI, gomilām, *impf.* cumulare, kupiti na gomilu. — *Akc.* se mijēa u praes. 1 i 2 *pl.* gomilāmo, gomilāte, u *aor.* 2 i 3 *sing.* gomilā, u *part. praet. act.* gōmīlao, gomilāla, u *part. praet. pass.* gōmīlan. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku: „aufhäufen“, „cumulo“.

a. aktivno, sa značenom kazanijem sprijedu. K Aleksincu silu gomilali. Osveta. 5, 72. i u preusevom smislu s objektom riječi. I ja bih mogao govoriti kao vi, gomilati na vas riječi i mahati glavom na vas. Đ. Daničić, jov. 16, 4.

b. sa se, refleksivno, bućati (o gomili što se ori). — U Vukovu rječniku: gomilati se „poltern“, „strepo“.

GOMILE, *f. pl.* Na lijevoj strani Morave, 14 sata na jugoistok od Aleksinca, na putu od Prčilovice k Supovu, u sred krasne ravni, imaju neke velike umke koje narod zove Gomile. M. Đ. Milićević, srb. 789.

GOMILICA, *f. dem.* gomila. — (Kao ime mjestu) od xiii vijeka. Obično bi posjedali na gomilice i razgovarali bi se. M. Đ. Milićević, živ. srb. 1, 37. — Kao ime mjestima. *a*) u Daničevu rječniku: Selima Guglavi i Kruševićama, što je kraj Vladislav dao sv. Nikoli Vrañinskom, išla je meda „kako putj grede na Gomilycu, pravo s̄b Gomylice niza Bačevu“ (Mon. serb. 26 god. 1234—1240), 1, 217. — *b*) selo u Kaštelima blizu Spleta. Schem. spal. 1862. 6.

GOMILICE, *f. pl.* mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom. Livada u Gomilicama. Sr. nov. 1875. 789.

GOMILNAČA, *f.* vidi crkvina, *b*), drijenak, *c*). — U naše vrijeme u Dalmaciji. Gomilnača, Parietaria officinalis L. (Lamb). B. Sulek, im. 94.

GOMILJANI, *m. pl.* selo u Hercegovini u okrugu mostarskom. Statist. bosn. 256. — Mjesto s ovijem imenom pomije se i xv vijeka. Filip z Gomiljan. Mon. croat. 133. (1487).

GOMILJANT, *adj.* pun gomile, ili na kojem ima gōmila. — U naše vrijeme. Kad su došli blizu sela, svrate s puta blizu jedne gomiljaste glavice. Nar. prip. vre. 148.

GOMILČEVIĆ, *m.* prezime. — Pomije se xviii vijeka. Nadod. 78.

GOMIONICA, *f.* postaje od osnove adjektiva gomilan nastarkom ica. — *-o-* stoji mj. 1. *a*) kuća zidana bez vapna. — u jednom mjestu u vijeka. Kuća ča bi gomionica, slamom pokrivena, toj se imo ne more reći nego da je rič gibuća. Stat. pol. ark. 5, 260. (1485). — *b*) (bička) u koje crjēće raste na gomile. — u Šulekovu rječniku: gomionice „gehäufteblütige (pflanzen)“ („Aggregatae“). — *c*) manastir, selo, rijeka u Bosni u okrugu sarajevskom. — u naše vrijeme i u Vukovu rječniku (1. rijeka u Bosni. 2. manastir kod te rijeke. Gomionica, selo krstjansko i ristjansko, koji ovdje imaju samostan; na rijeci Gomionici imade nekoliko gvozdenih majlana. F. Jukić, zeml. 17. Gomionica, selo gde pravoslavni Srbi imaju manastir, koga je, kao što seljaci pripovedaju, Mara carica zidala, a i na reči tog imena ima vise majlana gvozda. T. Kovacević, bosn. 70. Gomionica, selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 32.

GOMIRAC, Gomirca, *m.* čorčak iz Gomirja. V. Arsenijević. — I prezime, u hrvatskoj krajini. V. Arsenijević, vidi i Glasn. 17, 316.

GOMIRJE, *n.* selo (i manastir) u hrvatskoj krajini u okrugu ogulinsko-slavonskom. Razdijel. kr. 8. i u Vukovu rječniku (ein Kloster in Kroatien, „nomen monasterii“. — S ovijem oblikom dolazi od xvii vijeka. Lenković general dopela Vlahu iz Korenice koje nastani u Gomirju. P. Vitezović, kron. 180. Stariji je oblik Gomerje (Mon. croat. 126 god. 1486), a još stariji Gomerje, kojemu je potvrden samo adjektiv gojmerski (koje vidi).

GOMIRKA, *f.* žensko čelade iz Gomirja. V. Arsenijević.

GOMIRSKI, *adj.* koji pripada manastira Gomirja. V. Arsenijević.

GOMLAČINA, *f.* vidi gomilnača. Gomjačina, gomjačina u rukopisu ovoga vijeka), Parietaria officinalis L. (Visiani). B. Šulek, im. 94. Čas. čas. muz. 1852. 2, 50.

GOMN-, vidi govni-

GOMOLICA, *f.* čeka bička, vidi krestusac. Gomolice, češ. homolice (Telephium), Polygala vulgaris L. (u Istri). B. Šulek, im. 94.

1. GOMOL, *m.* bulbus, vidi glava, i, i glavica, *c*). — Radi postaja vidi gomolja. — U Daničevu rječniku (caepa herbarium).

2. GOMOL, *m.* u Daničevu rječniku: Gomolj, selu „Jelenošć“ crkve treskavačke išla je meda (u Gomolj: (Glasn. 13, 371 god. 1356—1367), 1, 218.

GOMOĽA, *f.* gruda (sira). — U naše vrijeme na Braču. A. Ostojić. Riječ je prashavnska, ispredi rus. romca „masse“, češ. homole „pyramis, conus“, pol. gomołka, sira. — I u prinjeru (narodne istarske pjesme, ali s drugijem značenom (gomoľka?). Imala sam ljub, vele dobro moje, on se je zadavil jedući gomoje. Nar. pjes. istr. 2, 79.

GOMOŁAK, gomolka, *m. vidi* gomoljka, *a*). Gomoljak, gomoljica (Skurla), tartuffi (*u starijem rukopisima*), Tuber cibarium Sibth. B. Šulek, im. 94. — *U Stuličevu rječniku znači što i 1. gomoj.*

GOMOLICA, *f. vidi* 1. gomoj. — *U Stuličevu rječniku* (głobi in aliquarum herbarum radicibus²).

GOMOLJKA, *f. postaje* od gomoja. *a*) Tuber cibarium Sibth., *vrsta gljive vrlo cijene kao jelo, jakoga mirisa. — u Mikašinu rječniku* (gomoljka ili gñiva ,tartuffolot' ,tuber²), *u Belinu* (,tartuffolo, frutto noto', tuber² 723^b), *u Stuličevu (iz Mikašina), i u Šulekovu imeniku (iz Belina rječnika)*. 94. — *b*) Scabiosa L., *šeka biljka. — u Šulekovu imeniku*. Gomoljka, češ. homoljka (Tuber cib.), 1. Scabiosa L. (*u starom rukopisu*); Gomoljka veća, (Centaurea) Scabiosa L. (*u starom rukopisu*). B. Šulek, im. 94. — *i u jednoj pisać xviii vijeka može biti da je ovo značije*. Vari travu gomoljku. J. Vladimirović 10. Natopí noge sokom od gomoljike. 27.

GOMUŁA, *f. vidi* gomila. — *U Bjelostjencu rječniku kod gomila*.

GOMUŁJICA, *f. biljka? gljiva? isporodi* gomoj, gomoljica, gomoljka. Ima glavicu u zemlji vide boje; jede se prijesna i slatka je. u trebiškoj nahiji. N. Dučić.

1. GON, *m. ime maška. — xiv vijeka i poslije, a između rječnika u Daničičevu* (Gom.). Gom. Dec. bris. 16, 28. *i još na nekoliko mjesta*. Gomn. Glasn. 15, 270. (1348?). Na selište (Gona Běloga. 286. Gomn. S. Novaković, pom. 56.

2. GON, *m. koliko se u jedan put može goniti koñ ili co. — U naše vrijeme, a) u Vakoru rječniku: vide* potkralište *s primjerom: Tri ga gona zemlje ponijela. — b) postat kod orañia, u trebiškoj nahiji*. N. Dučić.

GONAC, Gonca, *m. ime maško. — isporodi* 1. Gon. — *xiv vijeka i u Daničičevu rječniku* (Gonca), Gonca, Albanasin. Glasn. 15, 289. (1348?).

GONAKAÑE, *n. djelo kojijem se ko gonaka*. Ta ostavite se toga vašeg vavjekašneg gonakana. J. Bogdanović.

GONAKATI SE, gonakám se, *impf. preparati se, uprav dem.* gonati se, *isporodi* i gonibati se. — *Akc. se mijenja u praes. 1 i 2 plur.* gonakámo, gonakáte, *u aor. 2 i 3 sing.* gónaká, *u part. praet. act.* gónakao, gónakála. — *U naše vrijeme u Lici*. Ta se dvojica vavijek za nešto kao dva pijevca gonakaju. Za svaku se i naj mañu stvar gonakaju i porenu. Živu na kući dobro, ali im nikad nije pravo, vavijek se za nešto gonakaju. J. Bogdanović.

GONAÑE, *n. djelo kojijem se gonu. — U Vakoru rječnika*.

GONATI, gónám, *impf. vidi* goniti. — *Akc. kati je u inf. taki je u praes. 3 pl.* gónajú, *u aor. gónah, u ger. praes.* gónajúci, *u ger. praet.* gónavši, *u part. praet. act.* gónao; *u ostalijem je oblicima anaki kati je u praes. 1 sing. — U naše vrijeme i u Vakoru rječniku* (verfolgen² ,persequi²).

a. aktivno. Kad si mene po planini gonio, da si mene onda uvatio, kojom bi me smrću umorio? Nar. pjes. vuk. 1, 515. Veće ima tri godine dana da ja gonim na Udbinu vrana. Nar. pjes. marj. 71. Savrdalo savrda po planini i brdu, dvojica ga gonaju, a dvojica čekaju. *odgončaj; zec, dva psa, locur i puška*. Nar. zag. nov. 61.

b. su se, reflektivno, a) preparati se. Onda se mozes s ñom (čovom) gonati i ñu dobiti govo-

reć joj: „Jest ja, tako je baš kao i boca“. Nar. prip. bos. 1, 70. Ja sam se predala i namijenila majci Božijoj koja me primila u svoju kćer, pak ćete se vas dva s ñom oko mene gonati! S. Ľubiša, prič. 67. — *b) nositi se, jaćiti se*. Dva se k kraju isturila druga, ter se grle po pleća junačka, gonaju se po ledini ravnoj. Osvetn. 2, 139.

GONAVICA, *f. vidi* blihañe, protoč. J. Grupković.

GONČATI SE, gončam se, *impf. vidi* goniti se *kod* goniti, 3. e, b) (*o paševadi*). Psi se gončaju. F. Kurelac, dom. živ. 45. — *uprav je dem.* goniti se.

GONČIN, *m. u Vakoru rječniku: koji goni* trgovačku stoku *s dodatkom da se govori u Lici*.

GONDELIĆ, *m. vidi* Gundulić.

GONDOLA, *f. plitka ladica, tul.* gondola. — *U Bjelostjencu rječniku* (cymba, lintar, phaselus²).

GONDOLICA, *f. dem.* gondola. — *U Bjelostjencu rječniku kod* gondola.

GONDOLIĆ, *m. vidi* Gundulić.

GONEČICA, *f. dem.* gonetka. — *U Stuličevu rječniku* (goneticea ,lexis divinatio²).

GONENUTI, gónenem. *pf. vidi* zagonenuti. — *Uprav je perfektivni glagol prema* gonetati; *postaje od osnove goneti nastankom na u inf., u u praes., pred kojijem t ispada. — Od xvi vijeka u aor. reflektivnom kad se kaže kakva zagonetka, a između rječnika u Vakoru* (vide zagonenuti *s dodatkom da se govori u Risnu*). Što mi se gonenu? M. Džić 32, 397. Što mi ti se nenu gonenu? (U Crnoj Gori, gledaj: Što mi ti je za što?) Nar. posl. vok. 358.

GONEŠIĆ, *m. prezime. — xv vijeka*. Petra Gonešića. Mon. croat. 175. (1499).

GONET, *m. vidi* goneta. — *U jednoj piscu xviii vijeka koji upotrebljava ovu riječ s različitim značenjima: kao proročanstvo: Goned bo je od proroka: Za zvijezdami mjesec past će . . . (d na kraju stoji po svoj prilici radi b u riječi koja slijedi)*. J. Kavañim 214^b. — *kao proročanstvo po astrologiji: Kralj od Španje veli Filip u svoje vrijeme gonet piñip razdri Adama zvjezdenika, hitijé ukazat svijem očiu da vjerovat kraljem nij to*. 470^b. — *kao djelorañe zvjezdanoga neba na našu zemlju (po nekadašnjem astronomiji): Da njegova (arba zvjezdanoga) nije goneta, ne bi se ujed, ni list kreta*. 477^a. — *kao misao duboka, trudna, zamršena: Da i kmet priče toj tlapiti, i u gonete take zude, hteć svú ñivu sjemeniti*. 18^a.

GONETA, *f. vidi* gonetva. — *U Vakoru rječniku: vide* zagonetka *s dodatkom da se govori u Risnu*.

GONÉTALAC, gonétaoca, *m. čovjek koji gonéce. — Drugo -a- (mj. úgibašnegu v) ostaje samo u nom. sing. i u gen. pl.* gonétalácá; *u ostalijem paležima 1 se mijenja (kod Stokavaca) na o. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu kod* gonetnik, *u Belinu* (augur 120^a; ,conjector 190^b; ,divinator 273^a; gonetalac na sreću ,sortilegus 689^b), *u Bjelostjencu kod* gonetnik, *u Valtijijinu* (gonetalac, gonetalea ,indovino, augure ,wahrsager), *u Stuličevu* (gonetalac *i griješkom* gonetaoc ,vates, divinus, hariolus²), *a) vidi* gonetati, *a. Vilenici, gonetaoci*. B. Kašić, rit. 61. Zapovijeda da se dovedu gonetoci, da istomace pisno od ruke ostavljeno na miru. D. Bašić 52^a, *i u rječnicima. — b) koji izmišlja zagonetke. — u Šulekovu rječniku: rätseldichter*.

GONÉTALICA, *f. a)* žensko čepule što gonće. — *u Belinu rječniku* (divinatric' 273^a) i *u Stuličevu* (vates, fatidica'). — *b)* *u Vakocu rječniku* (s dodatkom da se govori u Crnoj Gori): 1. vide zagonetka. 2. igra u kojoj se prsten krije u ruke.

GONETALIŠTE, *n. mjesto gdje se gonće.* — *U Stuličevu rječniku* (anguraculum'). — *slabo pouzdano.*

GONETALIŠTVO, *n. vidi gonetalište.* — *U Stuličevu rječniku.* — *susma nepouzdana.*

GONÉTAN, gončtna, *adj. koji pripada gonetaču, koji treba gonetati.* — *U Belinu rječniku* (gonetni ,aenigmaticus') gdje ima i *adv. gončtno* ,aenigmatice' 288^b. — *U Stuličevu je rječniku s drugijem (manje pouzdanim) značenjem* (v. gonetav), *ali i u nemu ima adv. gončtno sa značenjem: 'enigmatically' 'arcanè'.*

GONÉTANJE, *n. djelo kojijem se gonće.* — *Stariji je oblik gonetanje.* — *Između rječnika u Mikašinu* (gonetanje), *u Belinu* (gonetanje), *u Bjelostjenčevu, u Voltigijinu, u Stuličevu, u Vakocu.* Čini smrtni grijeh od gonetanja. B. Kašić, zrc. 40. Paziti gonetanja koja se čine s majstorijom djavaoskom, grijeh jest. S. Matijević 47. Ovo je gonetanje jednoga gatora. D. Bašić 87^b. Koji bi gatao po glasu ptica ili gonetača iliti navještača od došastih stvari činio. I. Velikanović, uput. 3, 104. Bila su slaba gonetanja. A. Tomiković, gov. 18.

GONÉTAONICA, *f. vidi gonetalica, a).* — *U Stuličevu rječniku* (v. gonetalica).

GONÉTAONIK, *m. vidi gonetalac.* — *U Stuličevu rječniku.*

GONÉTATELAN, gonetateľna, *adj. u Stuličevu rječniku* (v. gonetav). — *nepouzdana.*

GONÉTATI, gonččém i gonččtam, *impl. vidi gatači.* — *Ake kaka je u inf. tako je u praes. 3 pl. drugoga oblika gonetaju (ali gonččtu), u aor. gončtah, u impf. prvoga oblika gončči (ali gonččaj), u ger. praes. gonččću i gonččajću, u ger. praet. gonččtavi, u part. praet. act. gonččtao; u ostaljem je oblicima onaki kaka je u praes. 1 sing. — Postoje nije dosta jasno: po svoj prilici ispred n ispada je d, te je srodno s gdati i gdati (vidi kod gatači); ispredi ti stvor. ugoniti i ganati, novoslov. ugoniti, rus. уговѣтъ. — Od xvi vijeka, u između rječnika u Mikašinu* (gonetati, slutiti, prorokovati ,vaticinor, divino, praesagio, praesentio, auguror, auguro, auspicio, auriolor', i kod domišljati se), *u Belinu* (gonetati, gonetam ,divino' 273^a; ,portendo' 119^b; ,praecino' 580^a; ,praedico' 590^b); gonetati po pticah, travah etc. ,ominor' 119^b; gonetaše mi srce ,animus mihi praesagiebat' 82^b; ,conicio' 198^b), *u Bjelostjenčevu* (gonetam ,vaticinor, divino, auguror, praesagio, praesentio, auriolor'), *u Stuličevu* (gonetati, gonččém i gonetam ,divinare, hariolari, futura praedicere'), *u Vakocu*: gonetati, gonččém, zagonetati s dodatkom da se govori u Risnu, a) vidi gatači, a). Svak gonetaj da pozna tko je taj. M. Vetranić 2, 200. 'Sto će biti? svak upraša, svak goneta djela vrlo. I. Gmdučić 569. Ako istina ovo bude što ma trudna svijes goneta. G. Palmotić 1, 352. Igrati se prstima gonetajuće koliko ih će biti ,giuocar alla morra'. J. Mikaš, rječ. 138. Gonetami što možete rijeti. A. d. Bella, razg. 79^a. Ja ne umijem gonetati, niti mogu znati što je. A. Boškovićeva B. Grešni gradi izgorješe ružno steni u pepeo . . . Gdje mi jednu uspomenu tihjeh mrzećijeh mira znamo, gdje mi od mjesta samu sjenu, gdje su bili, gonetamo. N. Marči 29. Stadoše među se gonetati i raz-

gdati, ko je lupež. S. Lubiša, prip. 188. — *b)* kao imperfektni glagol prema ugonemti. Vladimir: Da kaži mi tvoja dika, koga mladost tva obira za dragoga vjerenika; jeda slavna Gradimira? Captislava; Gonetaš ga, braće mili, osude su prave tvoje. G. Palmotić 2, 196. — *c)* vidi gatači, b). Po djavlu vraćaju, gonetaju. M. Divković, nauk. 181^a. Udarahu ga govoreći: Gonetaj, tko je udrio. B. Kašić, is. 52. Svijes mi trne, srce stine, što mi čeko zlo goneta. G. Palmotić 1, 10. Koji iz ruku stvari došaste gonetaju. A. Kanižlić, utoč. 117. Goneta k'o Jedupak sinovim. (Zl. Poslov. danic. 21. Goneta li po glasu od živine, ptice oli po kojemu drugomu biligu. Ant. Kadić 218. Napiru da goneta ko ga udara. A. Kalić 45. Od plodiva gonetaju ovo navlastito, da koliko dana prid mimom je vočka prisijana, do toliko godina će ploditi. J. S. Rešković 147. — *d)* kazati zagonetke, u Vakocu rječniku.

GONETAV, *adj. koji može gonetati.* — *Na jednom mjestu xvij vijeka i u Stuličevu rječniku* (divinans, divinandi virtute praeditus'). Gonetavi i lepuje nisu u smice i udasa (kluhati)? J. Kavašim 433. — *nije pouzdano.*

GONÉTAVAC, gonččtaveca, *m. vidi gonetalac.* — *U jednoga pisca xvij vijeka.* Zovite mlije sve moje zvjezdoznance, sve carovnike, sve gonččtavece . . . Ali među svijem gonččtavicim nije nijedan ugonemto. B. Zuzeri 181^a.

GONÉTKA, *f. aenigma, praesagium, ono što se gonće.* — *isporodi gonččtva, goneta, gonet.* — *U gen. množ. unče se a: gonččtākā.* — *Od xvi vijeka, u između rječnika u Vrančevu* (jamačno štamparskom grčeskom gonitka aenigma), *u Mikašinu* (gonetka, gonetanje, prorocanstvo ,effatum, praesagium, praesagium, praesentio, divinatio, vaticinium; aenigma, obscuritas, scrupus'), *u Belinu* (aenigma' 288^b), *u Bjelostjenčevu* (v. gonetka), *u Voltigijinu* (aenigma, imboxinello, räthsel'), *u Stuličevu* (v. gonetanje, a) vidi zagonetka. Ugonemti mi ovu gonetku. M. Držić 407. Gonetka sfinje. M. Bunić 1. U gonetkali ne drži me i u tancinah ke nahodiš. G. Palmotić 2, 215. Vrsta otajne gonetke. S. Rosa 18^b. Kojizim Saanson zagonem ovu gonetku. Ant. Kadić, kor. 135. — *na mjestu kod pisca kaže se kao s preziračem u nejasnijem, tamnijem čijim rječima.* I druge gonetke i svoje sue faleči. A. Bačić 157. Nisu, krstjani, ovo smi, nisu gonetke, nego je ovo istina krstjanska. J. Filipović 1, 33^a. Kūge pune naj strahovitijih postiju, gonetak i taština. M. Pavišić 22. — *b)* kao gonččtave (vidi gonetati, b), u Mikašinu rječnika.

GONETKINA, *f. aqum, gonetka.* — *U Stuličevu rječniku* (v. gatkina). — *nepouzdana.*

GONÉTLIV, *adj. koji treba gonetati (jer se lako ne razumije).* — *U Subkora rječnika: orakelhaft.*

GONÉTNIKA, *f. vidi gonetalica, a).* — *U Mikašinu rječniku* (auspica, sagar') i *u Stuličevu* (v. gonetalica).

GONÉTNIK, *m. vidi gonetalac.* — *U Mikašinu rječniku* (gonetnik, gonetalac, augur, aruspex, auspex, vates fatidicus, ariolos, divinator, auguror'), *u Belinu, u Voltigijinu* (indivinator, enigmatista, der enträthslere), *u Stuličevu* (v. gonetalac).

GONETNIŠTE, *n. u Stuličevu rječniku: v. gonetalište.* — *nepouzdana.*

GONÉTVA, *f. vidi gonetka.* — *Gen. množ. gonččtāvā.* — *U jednoga pisca Dubrovačina xvij vijeka.* Koji ugonemtoše njegovu gonččtvu. D. Bašić 8^b. i u naše crjeme u Dubrovaniku. P. Budmani.

GONGĀ, *m. i f. u ickijem narodnijem pjesmama našega vremena pridjev uz ime muško ili žensko, kao da znači: mlad, lijep. vidi gonče.* Kolika je duga Foča kleta, s kraja na kraj puna devojaka, sve to ljubi Gongā Mehmed aga. Nar. pjes. herc. vuk. 84. Gongā Ane sa mnom sjede... Gongū Anu dovedosmo. 258.

GONGĀ, gōngeta, *n. ruža koja se još nije ras-cjetala nego tek napupila, pers. ghunġa, tur. gonče.* — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku gdje je onako tumačeno s dodatkom da se govori u Srbiji i u Bosni po varošima. Nemu služi momče, na ruci mu gonče; zadrjema momče, pa ispusti gonče. Nar. pjes. vuk. 1, 492. — *pre-neseno, o mladoj krasnoj djevojci.* Bre didijo, bi l' ti milo bilo, da ti vako gonče u dvor dođe? Nar. pjes. vil. 1866. 801.

GONGĀLALE, *f. ime žensko (sastavljeno gonče i lala).* — U narodnoj pjesmi našega vremena. U meani tri devojkice: jednoj ime Lubičica, drugoj ime Grličica, trećoj imo Gongelale. Nar. pjes. vuk. 1, 454.

GONGĀ-SELO, *n. u Podgori zidine. M. Pavlinović.*

GONGĀIZATI, gōngizam, *impf. pupčiti. vidi gonče od čega postaje.* — U narodnoj pjesmi našega vremena. Uz put rasla rumena ružica, što rumeña, to su mladi momci, što gōngiza, mlade devojkice, što no capti, mlade nevjestice, što otpada, ono puštenice. Nar. pjes. herc. vuk. 113.

GONIDBA, *f. vidi gōneñe.* — *Postaje od goniti nastarkom ba; t pred b mijenja se na d.* — U Šulekovu rječniku: treiben; ramuelzeit, ranzeit.

GONILAC, gōnioca, *m. vidi gonitel.* — a) (mj. negdašnega k) ostaje samo u nom. sing. i u gen. pl. gonilaca; u ostalijem se padežima 1 (kod štokaraca) mijenja na o. — U jednoga pisca našega vremena (griješkom gonioe). Jedan goni, drugi dočekiva, gonioe je pritjero k duharu. Osvetu. 3, 33.

GONILO, *n. (tj. česna stvar, n. p. motka, ili mnna stvar, n. p. sila) čim se goni.* — U Šulekovu rječniku: treibmittel; treibstange; triebkraft; gdje ima i množina gonila, treibwerk.

GONIMER, *m. ime muško.* — ix vijeka u latinskom spomeniku pisano Gonimer. Doc. hist. rač. 393. (850 896).

GONITEL, *m. čovjek što goni, progoni.* — isporodi gonilac. Riječ je staroslavenska, ali je upotrebljavaju pisci našega vremena (Vuk je broji među riječi staroslavenske koje se u našem narodnom jeziku ne govore, ali se lasno mogu razumjeti i s narodnijem riječima ponijesati. nov. zav. 1817. v). — Između rječnika u Studičevu (qui compellit; persecutor). Koji sam prije bio hulnik i gonitel i silegija. Vuk, pavl. Itim. 1, 13. On postade naj krutijim krsćanskim goniteljem. S. ljubša, prip. 87. Časna krsta gonjeć gonitelje. Osvetu. 3, 116.

GONITELJICA, *f. žensko čelade (ili što se kao žensko čelade misli) koje goni. vidi i gonitel.* — U jednoga pisca xvij vijeka: Pjesan Davidova je goniteljica od hudoba. I. Bardić, salt. xvii. i u Šulekovu rječniku: verfolgerin.

GONITI, gōnim, *impf. agere, pellere.* — Ake. kuki je u praes. taki je u impf. gōnāh, u aor. 2 i 3 sing. gōni, u ger. praes. gōneći, u part. praet. pass. gōnen; u ostalijem je oblicima omaki kuki je u inf. — Po postain je iterativni glagol

prema gnati; te postaje od osnove gen (vidi kod gnati), tijekom što se ojačanjem o mijenja na o, i nastarkom i. — Riječ je praslavenska, isporodi stlov. goniti, rus. praes. гоню, čes. honiti, pol. gonić. — Između rječnika u Belinu (cacciare innanzi, come si fa ad una mandra o huomini vili, compello¹ 154^a; goniti na pašu, ducere ad pascua¹ 480^a; ,carreggiar, portar robbe con bestie da soma¹, bestiiis viterinis (sic) vehere¹ 174^a; ,ad-vehere¹ 33^b), u Bjelostjenčevu (depesco, pecus deduco, mino, pello¹), u Voltigijinu (condurre, cacciare innanzi¹, führen, jagen, treiben¹), u Stučičevu (pellere, ejicere; persequi¹), u Vukovu (treiben, jagen¹, agito), u Daničičevu (persequi¹).

1. aktivno.

a. činiti da što (objekat) ne ostane na mjestu nego da se miče ickijem smjerom po volji subjekta, i to prateći tiskačem, turanjem, i, kud je objekat što živo, udarcima i vikom. u) objekat je životinja. Tovare goniti i vodit zle žene, s mahnič obćiti, muke su pakljene. M. Držić 95. Niki junce pejaše, niki telce goñaše. F. Glavinčić, cvit. 384^a. Boje osla gonit' neg sam breme nosit'. (D). Poslov. danić. 8. Kad ne mož' gonit' vola, a ti goni osla. (D). 12. Govorite, goneći vaše imane u pašu i vraćajući. F. Lastrić, od 362. Goni Limun hiljadu volova. Nar. pjes. vuk. 3, 451. Oni gone plijen od Sovjaka: sedam hiljad bijelih ovaca, pet hiljada crvenijoh koza... 4, 186. Uzima nam krave i volove, i goni ih Gaeko u Lipniku. 4, 185. Gone blaga pedeset masakah. Pjev. crn. 45^a. — b) objekat je čelade. Goneći na jata sužne u želize. M. Marulić 8. Al' eto ti Lutice Bogdana, da on goni Reju i Miloša, obojici savezao ruke. Nar. pjes. vuk. 2, 221. Uze Demo tri tovara blaga, goni Marka bijelu Zvečanu. 2, 414. Pješke nega pored koña gone. 4, 263. Goni ga do plota, ama preko plota nemoj. Pravdonoša. 1852. 14. — c) mještje životine, shrata se kao objekat breme što životinja nosi. Na poslaniku fratri goñahu drva za mojsfir. Živ. jer. star. 1, 231. Raja goni koñe i komore. Nar. pjes. vuk. 4, 280. On mu goni iz primorja vina. Nar. pjes. juk. 583. Vraćali se s pazara otac i sin, čerajući pred sobom jedno magare, na komu su gonili bili drva. Nar. prip. vrc. 75. Driñaci gonili vunu u Dubrovnik. 107. Gonio Hero lonce u vrcema na kobili. 217. po tome u okolici dubrovačkoj seljak koji prati i vodi koga što jaše na negovnu koñu, kud se pita kamo ide, kaže: gonim gospara. — d) objekat mogu biti kola i drugo što vuku životine. Silni Turci načerali rajnu, ona goni kola i volove, da čeraju iz Slivja kameñe. Nar. pjes. vuk. 1, 43. Nego kupi po Gabeli čose, da mu gone kola i kočije. 1, 438. — e) objekat je što nečivo (rijetko). Bješe ona (zrijezda) jedan grumen ognja jasna pod nebom u aeru sagnana u priliku zvijezde od anđela koji nom vladaše (!) i goñaše (!) ju. S. Rosa 36^a. tako se po nešto u prenesenom smislu kaže da rjetar goni lada. Ali od vjetar plashil sila goneći mu brze plavi. I. Gundulić 55. — f) u prenesenom, metaforičkom smislu, može biti subjekat i što umno; a shrata se kao micanje i kud se objekat nutka ili siluje da što radi. (Grih) ki no voļu krivim putem goni. M. Marulić 87. Koja me ovo goni sila? G. Palmotić 2, 60. Zaludu ga tko svituje, uci, kara, goni. V. Došen 212^b. — radiña, na koju se nutka, siluje objekat, shrata se kao kraj, eil micanje, te se izriče ili akuzativom s prijedlogom na: Naće goniti i silovati na takova prikazališća. Živ. kat. star. 1, 218. Dboštvo ga na to goni. Korizm. 3^b. Hudoba vas slipje i na blud gone. F. Vrančić, živ. S.

Kučnik muške na to dilo goni. J. S. Rejković 90. *ili akuzativom s prijedlogom u*: Slasti su svitovne, ke od nas odgone kripusti duhovne, ter nas u zlo gone. M. Marulić 256. *ili dativom s prijedlogom k*: Nere ih goni i tiri k ovém svetém redom nastojanje. Š. Budinić, sum. 106a. *ili podložnom rečenicom s da*: Koje svoja dužnost goni, da pošteće božje brane. V. Došen 225a. Sve nas goni da poznamo stvoriteļa. 263a.

b. *kaže se (u naše vrijeme) da goni koļa i ko jaše na ņemu*. Goni vranca Biogradu mome. Nar. pjes. vuk. 2, 602. Svoje dobre koļe uzjašiše, otjeraše na ravnu Kladušu, pravo gone k Mujaginoj kuli. Nar. pjes. juk. 510. Gonim Saru preko poļa ravna. Nar. pjes. marj. 2.

c. *u širem smislu, ne puštati da objekat ostane na ņekom mjestu, već ga djelom ili glasom siliti da se udaļi. a) u pravom smislu, subjekat i objekat oboje je što živo*. Kad jaše goniti da jure pojdu van. M. Marulić 88. Činaše mu se da ga đeva Marija goñaše is crkve. Mirakuli. 16. Nega je čes vesela za vaše čestite koristi domijela, a vi ga gonite. Ğ. Palmotić 1, 68. Tu s prestoļa čačka tvoga goniti češ i ti one ki sad tebe bez razloga iz čačkova dvora gone. P. Kanavehić, iv. 222. Evo vuka pred tvoj dvor. Goni vuka od kuće. Nar. pjes. vuk. 1, 502. Na oĝaku tice sagledala, goni tice svakim na svijetu, a naj više drvjem i kameñem... sve ih goni, oćerat ne može. 4, 502. Crnogorci su mogli među njih dolaziti kad je kome voļa, i Turci ih ondje nijesu smjeli goniti. Vuk, nar. pjes. 4, 458. Pašo gospodare! il' nas goni ispod carskog skuta... Osvetn. 4, 55. — b) *pravi je smisao i ovdje gdje su neživi i subjekat i objekat*: Čavao se družjem jaćijem čavlom goni. B. Gradić, djev. 109. *i ovdje gdje je neživ objekat*: Riļem onda luk iz zemļe goni. J. S. Rejković 314. — c) *u prenesenom smislu, subjekat ili objekat ili oboje je što umno*. Tisi vitri hladom goñahu toplinu. M. Marulić 195. Zač se već ne mogah s tijeñ samkom rvati od sebe ki goñah. M. Vetranić 2, 166. Ľaven plam kripos mi svu goni. M. Držić 73. A krv ova od guštera sve nemoći goni iz untra, tko se maže ņome iz jutra. Jedupka. 238. Na istoku još čim stoji bijela zora noć goneći. I. Gundulić 34. Jaoh, svak me je ostavio sred puštoš sevoj kamene; paće gola i kami oni studeñi me svojim goni. 219. Paće sluteć to za isto, ne ina mira u životu; goni ļubav srce čisto od svihelj žela na sramotu. 333. Proz oči mu suza teće, goni mu je skrovna silos. 569. Ispovijest goni grijehe od duše. I. Držić 329. Ja mislim da je sve dobro i krasno, i da to nijedno ne treba goniti iz jezika našega. Vuk, pism. 33. — d) *amo može spadati i ovaj primjer (po ņem. blätter treiben)*: Onda one (voćke i trava) list i cviće gone. J. S. Rejković 149.

d. *insequi, kad se subjekat miće, trči za objektom koji bježi, ali ne kao kod a, već da ga uhvati*. 2 neprijatelja goñahu ga hotec ga ubiti. Korizm. 21b. Jegože bežeća gonise Rinajane oružijem. Š. Kožićić 26. Daj mi, ļubo, koļe i koćijem, da ja gonim Ľuticu Bogdana. Nar. pjes. vuk. 1, 545. Pa on goni Ivan-kapetana; malo goni, al' ga stiže brzo. 3, 241. Prod' se vraga, ne goni mu traga! Nar. pjes. petr. 2, 239. Mogli bi goneći lišicu nabasati na vuka. S. Ľubiša, prip. 173. Trei uzmaće, a goni ih nakomice Mirko. Osvetn. 3, 127.

e. *vexare, progoniti*. Žestosrdno goniti hoću Turke ratiju. Š. Kožićić 32b. (Domicijan) prvi po Nerunu Krstijane goni. 35a. Da sam odviše gonio crkvu Božiju. Vuk, pavl. gal. 1, 13. I

Hrista su goniti počeli na današnji danak protivnici. Osvetn. 3, 99.

f. *goniti sudom znači: tužiti pred sudom, zvati na pravdu*. Hoćemo li lupeže sudom goniti ili zvono prekrasti? S. Ľubiša, prip. 192. Sudom ćemo te goniti. 207.

g. *od znaćenja kod d prenosi se na znaćenje: vršiti, izvršivati (objekat je ono što se vrši, te se shvata kao da subjekat za onijem ide i hoće da ono uhvati)*. Bez radñe ne možeš ni naj prostiji zanat goniti po zakonu. M. Pavlinović, rad. 41. Bizantinski carevi, da gone svoje težne. razg. 30. Jednijem je u zakonu dano, poraz dina gonit dušmanina. Osvetn. 3, 32. *može i ne biti objekta*. Goni brate po ļobu. (Kad se kmetu hoće da kaže da sudi pravo. U Krivošijama.) Nar. posl. vuk. 43. — *amo spada po seoj prilici i ovo*: Da (zvizde) plod zemļi, ļudna sriću gone. J. S. Rejković 9. *i ovo*: Po koliko (oka rakije) goniš? t. j. po koliko oka iz jednoga kazana hvataš? što se mañe goni to je boļa rakija. Vuk, rječ. 94b.

h. *bez objekta, o vrlo brzom i silovitom mićañu kojijem se javļa kakva (osobito neživa) sila, n. p. rjetar*. Bura goni, vrag se ženi. (U primorju.) Nar. posl. vuk. 30. Buzdovan zauji više kuće, a Stojsa brže istrči pred kuću pa mu ne dadne ni na zemļu pasti nego ga doćeka u ruke pa ga zavitla preko zinaja čak na drugi hatar. Kad zmaj to vidi, začuđi se: „Kakva to sila goni od mojava dvora!“ Nar. prip. vuk. 36. — *amo može spadati i ovaj primjer u kojemu se goniti shvata kao neprelazni glagol*: A diñ goni u oči Turćina. P. Petrović, kula. 30.

2. *pasivno. a) vidi 1, c*. Od kih (arhijereor) prokletstvom goñen je. Š. Kožićić 52b. Od žena i od ļudi goñen si svuda ti, a moju svak žudi prijazan imati. I. Gundulić 137. Da ne bude već goñen iz gradova. S. Rosa 62a. — b) *vidi 1, d*. Gonimago istu postignuti, i želajemago nasladiti se. Mon. serb. 567. (1389—1405). — c) *vidi 1, e*. Žena jedna gonima duhom nećistim. Pril. jag. ark. 9, 97. (1468). Svi koji hoće pobožno da žive biće goñeni. Vuk, pavl. 2tim. 3, 12.

3. *sa se*.

a. *pasivno*. Gone se hudobe s voñom od posvetilišta. I. Držić 56.

b. *refleksivno, u jednom primjeru gdje je znaćenje, kao postajati, mijenati se (isporedi 1, f)*. Kad misec na punost se goni. J. S. Rejković 94.

c. *recipročno, kod prvoga znaćenja (1, a) ističe se tiskanje, gurañe, i uopće silovañe, s toga dobiva osobito znaćenje: rvati se, iz kojega se i druga razvijaju. a) kao rvati se, biti se uopće*. I mlogo se biše i gonise. Nar. pjes. vuk. 3, 560. Dvije vojske stale te gledale, de s' junaci po mejdanu gone. 4, 233. Dva se parca okupila bojna, pa se gone što im šake daju. Osvetn. 2, 140. — *daļijem šireñem smislu znači i uopće pripraviti se, svadati se, boriti se*. Kad se ko s kine goni i prepire. Vuk, poslov. 40. Naši cari zakon pogaziše, počese se krvnički goniti. P. Petrović, gor. vijen. 8. *u osobitom smislu: pripraviti se pred sudom (isporedi 1, f)*. Za koje se dobro gonila ņegova tetka imenom Marija. Glasn. n. 1, 33. (1808). — *a može značiti što i jaćiti se, oĝledati se*. Progovara Kraļević Andrija: O moj brate, Kraļević Marko, sutra ćemo rano uraniti, dobre ćemo koļe uzjašiti, oćić ćemo u poļe prilipsko, pa ćemo se ćordom oĝledati. Nemu Marko tiho odgovara: „Da mi sutra tako ućinimo, hoće nam se narugati svako, gdje se gone do dva brata mlada.“ Nar. pjes. juk. 45. *i s genitivom (kao igrati se)*: Hajde, zete, poļu u širine, da s'

gonimo na poļu gilita, da ja vidim, jesi l' bihe-
gija. 232. — *b*) coire; coitum appetere, o nekijem
ivotinama. — *isporedi* gončati se, u *Bjelostjen-*
čevu rječniku: gonim se „de canibus etc., dum
maritari appetunt, dicitur; u *Staličevu*: goniti
se „luxuriari (de avibus), equire (de equis)“; u
Vukovu: gone se zecovi „de hasen rammeln“
coitunt lepores. — Krava se goni, na Krku.

GONIV, *adj.* koji se može goniti. — *Samo u*
Staličevu rječniku gdje ima i aktivno značenje:
koji goni („ejiciens, expulsu facilis“).

GONIŽANE, *n. prepričan.*, *isporedi* goniti pod
3, e, a). Bilo je među nama gonizača. M. Pavli-
nović. — *Ne znam, ima li prema orome glagol*
gonizati se.

GONOMA, *m. ime muško(?) i prezime.* — *xiv*
vijeka. Gonoma. Deč. hris. 55. Dmitru Gonomē.
Spon. sr. 1, 26. 27. (1399). *odavle i u Daničičevu*
rječniku.

GONOTATI, gonotam, *impf. vidi* gonetati. —
U Bjelostjenčevu rječniku (gonotam, v. ugajam
i ostala), *i iz njega u Staličevu.*

GONOTKA, *f. vidi* gonetka. — *U Bjelostjen-*
čevu rječniku (gonotka, zagonka, gonetašie, pritič
aenigma, quaestio obscura, serpens, obscuritas“),
u Jambrešičevu (gonotka, zagoňka aenigma“),
u Staličevu (iz Bjelostjenčeva).

GONOTNIK, *m. vidi* gonetnik. — *U Bjelo-*
stjenčevu rječniku (gonotnik, gonetalac, t. j. koji
ugađa augur *itd.* po Mikaljinu gonetnik) *i u*
Jambrešičevu (augur, ariolus“).

GONOV, *adj. koji pripada Gonu (vidi 1. Gon).*
— *xiii vijeka i u Daničičevu rječniku*
(Gonov). Dobroslavi, Gonovъ synъ. Mon. serb.
62. (1293—1302).

GONOVCI, *m. pl. u Daničičevu rječniku*: Gon-
ovceŕi, katin koji je car Stefan dao crkvi ar-
hambelovoj u Prizrenu (Glasn. 15, 278 god. 1348?).
3, 578.

GONOVIĆ, *m. prezime po ocu Gonu.* — *xiv*
vijeka. Brata Gonovića. Deč. hris. 57.

GONŠA, *vidi* Gonšin.

GONŠIN, *adj. koji pripada Gonši, ali imenu*
Gonša nema potvrde. — *xiv vijeka i u Dani-*
čičevu rječniku (Gonšim). 3, 578. Kosta, Gonšimъ
zeta. Glasn. 15, 309. (1348?).

GONTUNAR, gontunara, *m. u Vukovu rječ-*
niku: kila ili guka koje se kome na tijelu ispehe
pa se od ne umre, za to ima i kletva: Gontunar
to predlo s dodatkom da se govori u Grlbu. Gont-
unar te predlo! (U Crnoj Gori). Nar. posl. yuk.
13. — *kao da je riječ talijanska, ali ne znam*
koja.

GOŃ, *m. u Staličevu rječniku*: „luxuriari, subst.
de avibus), equire, subst. (de equis)“. *isporedi*
goniti, 3, e, b). — *nije dosta pouzdano.*

GOŃAC, goňaća, *m. vidi* goniteŕ, *i s osobitijem*
značenjem, vidi kirigija. — *Akc. kako je u gen.*
taki je u ostaljem padežima, osim nom. sing. i
voc. goňaću, goňaći. — *Od xviii vijeka, u između*
rječnika u Berlinu (carraggiatore“ „vector“ 171a;
„vetturale, vetturino“ „qui vecturis vivit“ 763b) *i*
u Staličevu (auriga, mulio“). Kralj visoki Cari-
grada goňaće prođu ima izaci. J. Kavašin 214b.
Neko je upozorio goňaća, da laglje naslaša smotaj
suda. M. Pavlinović, rad. 27. Goňać, mazgar,
voda. Slovinac. 1880. 389.

GOŃAJ, *m. nejasna riječ na jednom mjestu*
xvi vijeka. Goňaja ni lihu mekoto vidit noć(eš),

gdi dubja evatihu pod voćem se krčoč. P. Zo-
ranić 57.

GOŃATI, goňam, *impf. vidi* goniti *i* gonati.
— *Od xviii vijeka*. Prinžganom ljubavu Marije
djavli goňaju se i tiraju se. J. Filipović 1, 425a(?).
Kako soko prepelicu goňa. Nar. pjes. herc. yuk.
128. Jer ga goňa pope Ridanine. Nar. pjes. yuk.
150. Goňaju se po poļu gilita. 233. Goňaju se
čašom na okolo. 443. Goňaju ga i tamo i amo.
Nar. pjes. petr. 2, 14. Ta vas stamu goňat na
buljke. 297. Turci se primicali, a Bošnjaci se
među sobom goňali. M. Pavlinović, razg. 36.

GOŃBA, *f. vidi* goňeňe *i* gonidba. — *U jednoga*
pisca našega vremena. I u Srbiji bilo je velike
goňbe. M. Pavlinović, razg. 87. Nova ta goňba
odvraća razumniju mladež od obrtnosti. rad. 147.

GOŃEŃE, *n. djelo kojijem se goni.* — *Stariji*
su oblici goňenije *i* goňenje. — *Između rječnika*
u Berlinu (griješkom gonjenje „il cacciare“ „com-
pello“ 154a; „il cacciare“ „ojcio“ 154b; gonjenje
J'addurre, inteso di cose, che si portano con
vettura“ „advehere“ 33b), *u Staličevu* (griješkom
goňeňe), *u Vukovu* (1. „das treiben“ „agitatio“ 2.
„das rammeln der hasen“ „coitus leporem“), *u Da-*
ničičevu (goňenije). — *U prinjerima znači pro-*
goňeňe, progonostru, vidi goniti, 1, h. Pred strahom
nihi goňenja bežali smo. Mon. croat. 18.
(1325). Vzdviđe na Hristijany goňenije. Okáz.
pam. šaf. 55. (1503). Podigoše goňeňe na Pavla.
Vuk, djel. ap. 13, 50.

GOŃEVA, *f. selo u Hrvatskoj u podžupaniji*
jastrebarskoj. Pregled. 36.

GOŃNIK (gonik?), *m. put po kojemu se goni*
i vozi. — *Na jednom mjestu xv vijeka*. A ča je
u selu gonnik (sic) taj ima biti široki da mogu
nim hoditi dva vola u jarmu. Stat. polj. ark.
5, 292. (1482).

GOŃUH, *m. nejasna riječ na jednom mjestu*
xviii vijeka. Gdi meu Jude od poštenja nij go-
ňuha pariđenja. J. Kavašin 151a.

GOO, *vidi* go.

GOPA, *f. kukoŕ.* — *U Šulekovu imeniku*: Gopa.
Agrostemma githago L. (Sablar po Begryu). 94.

GOPČEVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme*.
S Gopčevićem i Marinovićem. Nar. pjes. yuk.
5, 34. Svog sestrića Gopčevića Spira. 5, 45.

GOPIČEVIĆ, *m. prezime.* — *xvi vijeka*. Šimun
(Gopčević). Mon. croat. 230. (1527).

1. GÖR, *adv. okrieno 1. gore, koje vidi.* — *xvii*
i xviii vijeka, u između rječnika u Staličevu (v.
goru). Gor oči uzdviguo. D. Baraković, vil. 79.
Ku uzvisit želim gor pored zvizdami. M. Gazar-
ović 17. Kako ajerske gor s višine kad se
nagli vjetar javi. A. Vitalić, ost. 2a. Krjepos
ima grebe sruđu zvijezda gor na nebe. J. Ka-
vašin 30b. U bistrom prima krilu gor rečenu
čistu vilu. 196b. Gor je odredno, moj cesare, da
s tvě slavu ubiše care. 220b. Kom je dano gor
letiti okol sunca. 226a. Koja su gor na nebesi(h).
F. Lastrić, test. 208b. Ako gor pogledamo. 233a.
Gor rečena mista izginuše. Nadod. 48. Od mra-
zova gor ići ne smije. J. S. Rejković 42. Svi
ovi gor rečeni. B. Leaković, nauk. 310. Da bi
se mi naučili imati gor na nebesah srce naše
uzdignuto. 416.

2. GOR, *m. vidi* ugor. — *U naše vrijeme*. Gor,
Anguilla vulgaris Flem. G. L. Faber 226.

1. GÓRA, *f. mons; silva.* — *Akc. se mijenja u*
dat. sing. góri, u acc. sing. gōru, u voc. sing.
gōro, u nom., acc., voc. pl. gōre, u gen. pl. gōrâ.
— *Riječ je praslavenska, isporedi* stvor. gora,

rus. ropa, češ. hora, hůra, polj. gora. — *Korijen je indoevropski gôr, isporodić suskrt. giri.* — *U svijem je rječnicima: u Vrančićevu (mons⁵), u Mikašinu (gora, šuma, dubrava, sylva, nemus, saltus; gora, planina, mons, collis⁵), u Bělinu (mons⁵ 495^b; silva⁵ 666^a), u Bjelostjencěvu (gora, planina, mons⁵), u Jambrešićevu (mons⁵), u Voltigijinu (montagna, alpe⁵, gebirg⁵), u Stulićevu (mons, silva⁵), u Vukovu: 1. „das gebirge⁵, mons⁵. 2. (oko Imoskoga) „der wald⁵, silva⁵, cf. šuma s primjerom: Biokova je puna gore; u Daničićevu (mons; silva⁵).*

a. mons, brdo, ovo je starije značenje. a) u pracom smislu. Kako drže gore bre vrh. Beloma. Mon. serb. 98. (1253). Kako puti grede uz goru u Košutu. 36. (1330). S polji i z gorami. 449. (1451). Vrh ostre gore. Živ. jer. star. 1. 230. Obitatelji sut Kaukaza gori. Š. Kožičić 49a. Gora se z gorome nikadar ne staje. N. Dimitrović 19. Uputisno se uz goru kamenitu i strmonitu. P. Zoranić 8a. O vi, gore kamenite, kijem po vršijeh vjetri plasi čine zle studeni vjekovite. I. Gundulić 98–99. Gora sveta, od starijeh Atos ka je bila u davna zvana ljeta. 367. Ono je, ono, štiti mu pazi, na konju je plam ognuhi, gdi iz snježane gore izlazi. 410. Križa, koga Helena na goru Kalvarije položi. F. Glavinčić, cvit. 307^b. Put po oštrih gorah iz Nazareta do Žudije. P. Radovićić, nač. 411. Jošte nijedan vrh od gora zrak sunčanih ne vidaše. P. Kanavelić, dubr. 6. Ako gora neće k tebi, a ti k njoj. (D). Poslov. danič. 1. Ravna polja, tvrde gore. A. Vitajić, ost. 6. Sva se ognuena gora strese, jaz zatutina i razdrije se. J. Kavašini 461^b. Brda i gore kamenite veselo se kite. I. Đorđić, salt. 237. On će izaći na goru maslinsku. F. Lastrić, ned. 1. Pobjoše na goru Libanu. A. Kanižlić, kam. 851. Ko snijeg na gori. (Z). Poslov. danič. 45. Shodeći š hima niz goru. S. Rosa 100^b. U visokoj Etni gori vatra gori. V. Došen 88^a. A vila ga s gore gleda. Nar. pjes. vuk. 1, 53. Pak je posla za goru na vodu. 1, 163. Viša je gora od gore, naj viša Lovćen-planina. 1, 190. Prilog nose Svetoj gori slavnoj. 2, 100. Pod visokom gorom Bogorovom. 2, 212. Odziv daju gore crnogorske. 5, 445. Gora se s gorom ne sastaje, a čok s čokom vazda. Nar. posl. vuk. 44. Između prevelikih kamenitih gora. Vuk, poslov. xv. Ja na goru, a na goru sunce. Osvetn. 2, 97. — b) u prucenom smislu (iperbolički). aa) kao vrpca, gomila. A od unuk se carskih hrane kosti gore neukopane. I. Gundulić 234. Vidje polje svim široko, ko car priki vojskom prije, gdje na svaku diže stranu turskih kosti gore gori. 320. On sam turskoj vojsci odoli, i od nas mrtvih gore uzliže. 323. Vrh nega je gora od ljudi. 516. Da on od zlata ima gore, da je gospodlar sam na svijeti. G. Palmotić 1, 309. Koje gore mrtvih ljudi uzrastješe. P. Kanavelić, iv. 211. Uzdignu se gora jedna od kamenja razorena. dubr. 10. Bjehu uzdigli zlatne gore i obogatili. I. Đorđić, ben. 122. — bb) morski cal. Valov žitke gore do neba dvignuti. I. T. Mrnavić, ist. 183. Pokli obolo gnevnno more zloga kraja ne dostignu, valovite za sve gore sprovata nienu dignu. G. Palmotić 1, 12. Treskovitijem gromovima nebo siplje česte plame među goram vodenijema otkrivaše jasne jame. 1, 19. — cc) u ovom primjeru kao zaštita. Ne ište se grada ina gdje Vladislav slavni posta, za što gora i planina on sam svoj je vojsci dosta. I. Gundulić 323. — c) u jednoga pisca xviii vijeka onako je precedeno talijansko monte di pietà, založionica. Smiju se suprotiviti gori od milostivosti, rečenoj: „monte di pietà, iz

koje se daju pinezi u dug svakome koji ima potrebu. Ant. Kadčić 296.

b. silva, šuma; ovo je postalo od predašnjega značenja, i zamjenjuje ga često već od xiv vijeka, i to ne samo u Imoskome (vidi u Vukovu rječniku) nego i po svemu primorju, i još dalje, ne može se sragla razabrati jedno značenje od drugoga. a) šuma uopće. Što posjeće, omu zemlju da ne teži, tukimo da stoji pusta, da raste gora. Zak. duš. pam. šaf. 11. Nošaše nim drva iz gore. Transit. 13. Pokli sam sad sam ja, i nitko da mene čut može, ner dubja sej gore zelene. D. Rašina 129^b. Žive vode prisalose, sunce i mjesec potamniše, zvijezde svjetlos izgubiše, listja od gora opadoše. Jedupka. 239. Veseli se, svak veseli, lis na dubu, dub u gori. I. Gundulić 72. Za me plamen iz kremenca, drvo iz gore vadi zima. 245. Lis od gore ni smo iste, što se na nas rasraste? G. Palmotić 1, 187. Ni se lis na gori kreće. V. Andrijašević, put. 195. Ku želudom žiri gora. P. Kanavelić, iv. 124. I u crnoj gori dobro je imat prijatelja. (D). Poslov. danič. 30. Kad lijen u goru pade, svu goru posijee. (D). 42. Kolike su kaple u vodi, morem pijeski, gorom listi. J. Kavašini 439^b. Mlijeko iz brda, med iz gore. I. Đorđić, uzd. 136. Toliko ijad godina, koliko je lista na gori. J. Banovae, prip. 213. Što mi ti je što? mrtav živa iz gore isteže. (od-gonečlaj: česal). S. Budmani 423^a. Bračo moja, vi jeste plemeniti list slavne ilirijanske gore. A. Kanižlić, kam. x. Lاسno koliko listu z gore pasti. M. Zoričić, osm. 56. Jer su kopja kao gora. V. Došen 227^b. Blizu polja gusta gora biše. And. Kačić, razg. 90^b. Oko grada tilea ležahu kano gora kad je posičena. 134^b. U po gradu biše puresla trava i gora, kako no u pustini. kor. 328. Šta se sjaji kroz goru zelenu? Nar. pjes. vuk. 1, 13. Jelenak ni goru lomi, putak da mu je. 1, 58. Kad su bili nasred gore čarne. 1, 126. Tamo kažu goru javorovu. 1, 158. Jer od jada gora velne. 1, 174. Lijan goro ljanova, der podigni ljan listak. 1, 366. Ina dosta gore nesječene. 1, 376. Što je nebo, da je list artije: što je gora, da su kalemovi; što je more, da je crn murečep. 1, 401. Soko gnezdo vije u jelovoj gori. 1, 487. Pa ode pravo u goru, kroz Bršljan goru zelenu. 1, 590. U zelenoj gori Garevici. 2, 77. Bojna kopja kao čarna gora. 2, 313. Vije kolom kao vijor gorom. 2, 561. O jelova goro! Nar. pjes. putr. 1, 90. Vjest goru lomi, a nevješta gora lomi. (U Crnoj Gori). Nar. posl. vuk. 36. I on je od naše gore list. 104. Ni gore (sve) posijeci, ni bez drva doma dodi. 213. Od nevješta i gora plae. (Gledaj: Vjest goru lomi —). 231. Oni nosjaše mušket i sjekiru za spici marvi svojoj goru manastirsku. G. Zelić 272. Tek se gora lišcem obuče. S. Lubiša, prip. 126. Drvarice sjeku našu goru. 159. Vita kopja kano gora gusta. Osvetn. 2, 111. Tamo negdje gore javorove. 3, 4. Gora se poznaje po listu. M. Pavlinović, razg. 61. Gora se ne miče bez vjetra a trava ne niše, ako nema što u njoj. V. Bogišić, zbor. 586. Gora, šuma, u hrvatskom primorju. — b) granje odsječeno i pruče. — od xviii vijeka. Nose grede, daske opaklene, sijeno, slamu, goru svakojaku. And. Kačić, razg. 145^b. Pokrio ga i s gorom i s travom. Nar. pjes. vuk. 5, 111. Gora je drveće za gradu i za gorivo. Često se i sama gotova grada zove „gora“. (u okrugu pirotskom). M. D. Miličević, s dun. 52.

c. ili samo ili s pridjevom, imc velikoga broja manjeh i rečjih mjesta; na primjer: a) tri sela u Bosni: dva u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 12. 52; jedno u okrugu travničkom. 210. — b)

nekoliko sela u Hrvatskoj. au) u podžupaniji krapinsko-topličkoj: Gora, Gora druškovačka (družkovečka), G. desinička, G. mala, G. velika. Pregled. 54. — bb) Gora vetrička u podžupaniji Zlatarskoj. 60. — c) selo u hrvatskoj krajini u okrugu banskom. Razdijel. kr. 12. može biti i u množini: Gore. Schem. zagr. 1875. 18. s tijeom oblikom dolazi već XII vijeka (u latinskom spomeniku): „In comitatu Gorre“. Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 21. (1209). i xvi (kao grad). Dužni gradu Goram služiti. Mon. croat. 330. (1565). U našem gradu Gorah. 330. itd. — Vidi i Bijela Gora, Crna Gora, Krajevska Gora, Zla Gora itd.

2. GORA, f. cruciatus (?); epilepsia. — Ake. kao kod 1. gora. — Vađa da od praslavenskoga supstantiva srednjega roda gorje, isporodi stslav. gorje, zlo, rus. rope, žalost, češ. hoře; vidi što o tom piše T. Maretić. rad. 60, 126—127. — Potvrđeno od XVIII vijeka.

a. cruciatus, muka. — Samo u jednom primjeru XVIII vijeka, gdje se čini da je ovo značenje. U dno ada gdje stoji s djavli tko zlo umire; nu mudrosti ni'e ti cvijeta, ki bi skazao zle nemire, i razabrat ki bi smio čudnijeh muka stoti dio, s kima duše izgubjene u ognu se silhom vare, ke od bolesti zapašene veće za se malo mare; pače kuntu u onoj gori sebe i Boga. J. Kavašim 390^b.

b. epilepsia, bolest od koje čelude (u i šeke životinje) pada iz nenada u nesvijest i prača se i pjenu na usta, padavica. isporodi 2. gorica, i gorska bolest (kod bolesti, 1, a, c) b) ff) ccc). — Postaje je po svoj prilici kao što je kazano spriječeno: od širuga značenja (zlo, žalost) ograničeno jer na tjesnua bolest, i to na jednu osobitu zec' šezojr; ali kao da narod shvata (kao što se vidi po prvom primjeru i po Vukovu rječniku gdje ne stoji napose od 1. gora) da je ovo značenje postalo od značenja kod 1. gora, a. — U Vukovu rječniku: Gora, 3. „die fallsucht, epilepsia“; pada od gore, cf. gorica, gorska bolest. — Koga malakaduk ili velika bolest (što neki reku z gore pada) fata. F. Lastrić, svet. 43^b. Kao što sam u govornu slušao: „Pada od gore“ ili „od gorske bolesti“. Vuk, nar. pjes. 1, 578.

1. GORAC, gorca, m. goraniš. — Kao da je ovo značenje u jednom primjeru XVIII vijeka. Crnogorci, Turkom uvijek strašni gorci, er sve ih mlate, pak u stine i za klanice sakriveni, bit ne mogu preobljeni. J. Kavašim 135^b.

2. GORAC, gorca, m. vidi gorač. — U Staličevu rječniku (hypericon^a) i u Šulekovu imeniku: Gorac, hypericon (iz staroga rukopisa), Hypericum perforatum L. B. Šulek, im. 94.

GORAČ, m. Hypericum perforatum L., šeka trava, pluskarica, ivančica. — U Šulekovu imeniku: Gorac, češ. horýc (Pieris), androsaeum, Hypericum perforatum L. (Alschinger, Visiani). B. Šulek, im. 94.

GORAČA, f. u zagovci (vidi 1. gora, b): Gora, gora, gorača, pod goraču poljana, pod poljanu sopota, pod sopotu provala. odgovetljaj: kosa, čelo, nozdrece, usta. Nar. zag. nov. 100.

GORAČEVO, n. u Daničićevu rječniku: Pašistu Sahičevu, koje je kraj Milutin dno Hilandaru, išla je meda u gorio čelo Goračeva na putu, kako gredo putu posred Goračeva u ljubiznu (Mon. serb. 61 god. 1293). tri čovjeka na Goračevu dao je isti kraj „prigru hilendarskom da budutu ulijarije“ (62). 1, 218.

GORAČI, m. pl. selo u Hrvatskoj u podžupaniji dioničkoj. Pregled. 14.

GORAČICA, f. trava (gorač? kozalac?) koja raste po livama, od koje lijev gorači, n. p. „Ovaj lijev gorači, ima u njemu goračice“. Ž. Radonić. — isporodi goračiti.

GORAČI, m. pl. selo u Srbiji u okrugu čačanskom. K. Jovanović 168. — Pomiše se prije našega vremena. S. Novaković, pom. 130.

GORAČIN LUG, m. u Daničićevu rječniku: „Goračin Lug“, selima Slamodraži, Dobrodolanima, Neprobitštima, Momuši i Bijeloj Crkvi išla je meda „na Goračin Lug“ (Mon. serb. 86—87 god. 1327).

GORAČITI, gorači, impf. gorakuti? paliti, papriti? vidi kod goračica.

GORÁH, m. Castanea vesca Grtn., kesten. — u Baniji. V. Arsenijević.

1. GORAK, górka, adj. amarus, vidi 1. grk, od čega se razlikuje tijeom što se često upotrebljava u prenesenom smislu. — a- ostaje samo u nom. sing. m. i u akuzativu kad je jednak s nominativom; ali kod nekijeh pisaca Dubrovačana ima i oblik gork (uz gorak); n. p. Š. Menčetić 35. 47. 120. 181. 241. 296; M. Vetranić 1, 445; N. Dimitrović 31. 35. 39. 44. 46. 53; N. Najlašević 2, 36; M. Držić 9; F. Lukarević 224; D. Rašina 1a. 34^b. 84a. 103a. 104a. 160^b; S. Bobačević 219; M. Bunić 6; D. Zlatarić 2^b. 6a; I. Gundulić 26. 127. 217; G. Palmotić 3, 128^b; S. Rosa 151^b; N. Marčić 97, jamačno za to što su pisci mislili na grk. — Ake. se mijena u svoj složenoj deklinaciji: górkí. — Riječ je praslavensku, isporodi stslav. gorkъ, rus. горькій, češ. hořký, polj. gorzki. — Postaje po svoj prilici od osnoce od koje je i 2. gora. u možebiti od korijenja glagola gorjeti. — Između rječnika u Mikajinu (gorki, amarus, amarulentus^a; ade. gorko, acerbe, amare), u Belinu (gorak, amarus^a 70a; gork, amaritudine affectus^a 69^b), u Bjelostjencu (gorki, kajkarski gork amarus, amarulentus^a; gorki, rastužen, novožen, miser, afflictus, etc.); ade. gorko amare, acerbe. 2. misero^a), u Jambriševiću (gorki, amarus^a; ade. gorko, amare^a), u Voltigijinu (gorak amaro, ardente^a, bitter; heiss^a; gorki, amaro; tristo, misero^a, bitter; elend^a; ade. gorko, amaramente; ardentemente^a, bitterlich; inbrünstig^a), u Staličevu (gorak, gork, amarus, afflictus^a), u Vukovu (bitter, amarus^a, cf. grk; ade. gorko, bitter, schmerzlich, acerbe^a s primjerom iz narodne pjesme: Gorko cvili sedam godina, u Daničićevu (горькы, amarus^a). — Naj stariji komparativ vađa da je góri (koje vidi), ali pošto ovaj ima sad drugo značenje, nastarac ik ostaje u mladijem oblicima, koji postaju: a) nastarcom j, te se kj mijena na č: górci, od xvi vijeka: gorči, Š. Menčetić 4. 188. 379; G. Držić 379. 436; S. Menčetić 61. Držić 518; M. Vetranić 1, 374. 2, 452. 427; N. Dimitrović 35; D. Rašina 38a. 47a; D. Zlatarić 95^b; F. Lastrić, test. 116^b; gorca. (D). Poslov. danić. 1, 68. 173. 2, 72. u naše je vrijeme ovaj oblik naj običniji (stoji sam u Vukovu rječniku). — b) s nastarcom i(j), pred kojijem se k mijena na č: górciji. ovaj se oblik nalazi već od xv vijeka i kod pisaca još češće nego prvi, n. p. gorčiji. M. Vetranić 1, 76. 2, 116; P. Zoranić 9a; D. Rašina 19a; M. Bunić 7; D. Zlatarić 95^b; A. d. Bella, rječ. 70a; F. Lastrić, test. 112a; A. Kanižlić, uzr. 115; gorčija. M. Marulić 186; S. Menčetić 6; H. Lucić 236; D. Rašina 96^b; D. Zlatarić 63a; D. Baraković, vil. 77. 272; M. Radnić 258a; S. Margitić, fal. 122; I. Đorđić, uzd. 78; salt. 445; J. Banovac, pred. 107; prip. 73; J. Filipović

1, 494^b; F. Lastrić, svet. 12^a; test. 97^b; A. Kanižlić, fran. 220; Blago turl. 2, 309, *itd.* i u *pisaca našega vremena, n. p.* gorčiju. Osvetn. 4, 69. — *c) s istijem nastavkom i(j), ali k ostaje nepromiješano:* gorkiji. vrlo rijetko: gorkija. S. Menčetić 6 (*nepouzdana varijanta*); J. Matović 50; gorkiju. A. Vitajić, ist. 186^b; J. Matović 50; gorkijom. J. Matović 110.

1. *adj.*

a. *grk. u pravom smislu.* Ne bi našal gorko žuč. H. Lucić 274. Prije će gork biti med. N. Dimitrović 46. Svakoje trave, gorčije koje su, prije ozdrave. 50. Skroven je u među gork nalip. D. Rašina 1^a. Pelina gorka bus. Đ. Baraković, vil. 268. Na neznanoj gorkoj travi. P. Knavelić, iv. 463. Kalina je vidjet' lijepa, nu je gorča od nalipa. (D). Poslov. damić. 45. Mira je trava gorčija od pelina. S. Margitić, fal. 122. Likariju naj gorčiju uzima. 161. I čini se gorko more naj bistrija slada rika. J. Kavašin 42^b. Živje o gorkoj travi i zeju. I. Đorđić, ben. 210. Kakve li se gorke likarije uzimaju za uzdržati život vremeniti? F. Lastrić, ned. 378. Budući da je ova pomast u okušanu gorka. test. 66^a. Gorku vodu na slatku obrati. A. Kanižlić, fran. 53. Il' kad gorko što medimo. V. Došen 104^a. Od toga vino gorko i baš odumno postane. I. Jablanci, prir. 207. Gorku žučom zvir koru ne traži. J. S. Rejković 400. Metače ti gorke čemerike, dan da jedeš, a dva da voluješ. Nar. pjes. vuk. 1, 15. Tuda seja gorkom vodom poji. 3, 296. Vkus jest gorak. P. Bolić, vinodjel. 2, 24. Gorka so, bitter-salz, sal amarum. G. Lazić 181. Farm. 113. — *pravo je značenje i u nekih imena od biljaka:* Gorka metva, *vidi kod metva.* — Gorka djetelina, *Trifolium fibrinum.* Farm. 101. — Gorke jabuke, *coloquinten.* 101. — Gorki komorač, *Ammi majus L. (po rukopisu xviii vijeka).* B. Šulek, im. 95. — Gorki korijen, *Gentiana L., lincura, u Jam-brešćevu rječniku (supplem.) i u Šulekovu imeniku:* Gorki koren (prema nem. bitterwurz), *Gentiana L., v. goreč, gorčica.* 95. Ekstrakt od lineure (gorkog korena), *extractum gentianae.* Farm. 93. — Gorko zeje, *Erythraea centaureum Pers.* Čas. čes. muz. 1852. 2, 50. B. Šulek, im. 95. — *pravo je značenje i u jednom mjesnom imenu:* Selima Slamodraži, Dobrodoljanima, Neprobištima, Momuši i Bijeloj Crkvi išla je meda, *отъ Кострѣца узъ дѣлъ на Гorku Črešnu' (Mon. serb. 87 god. 1327).* Đ. Daničić, rječ. 1, 220.

b. *u metaforičkom ili u prenesenom smislu, nemio, lut, jadnan, žalostan.*

a) *u metaforičkom je smislu, ili kad se govori o čemu umnom, duhovnom (n. p. o duhovnom osjećanju) metaforički kao o nečemu što se jede ili pije:* Nijedan hip nesrećna ma duša čemer, jad i nalip gorčiji ne kuša. D. Rašina 19^a. Ti znaš gorku čašu, koja me poji. B. Krmarutić 32. Gorka likarija od obrizovanja. F. Lastrić, test. 38^b. Ova čaša gorka bijaše za popiti se našem spasiteju. 108^a. Kako god je čaša od njegova razstavljana bila mlogo gorča za njegovo srce. A. Tomiković, gov. 61. To bi mi imenovali možda gorkim urodilo plodom! Osvetn. 1, viii. — *ili kad se što umno ili duhovno isporučuje s hranom ili s pićem:* Nu kol je vidjet' ljep ovi svijet nami sad, gorči je neg nalijep. N. Dimitrović 35. Usta bi žuci bila mi gorčija. I. Ivanišević 271. Nasladjenja što ti se u životu činiše slada od meda na smrti će ti bit gorčija od pelina. Blago turl. 2, 309. — *ili kad se kaže da mu je suprotno sladak:* Ljuvene sladosti, sladosti gorke. F. Lukarević 69. Bit će sladko čut kad godi, sve što nam se gorko sgodi. J. Kavašin 168^b. Ako ti

je slatka voja Božja kad si zdrav, a gorka ti je kad si bolestan, nisi prava srea. J. Filipović 1, 406^b. Kako ti čini sve događaje gorke, da su ti slatki. M. Zoričić, osm. 104.

β) *u prenesenom smislu. a) nemio, lut, o čemu što je reč po sebi takovo, ističući jače ovo značenje. aa) o neugodnom osjećanju uopće, n. p. o boli, bolesti, jadu, muči, tuzi, vaju, u tjelesnom i u duhovnom smislu.* Šeekuju cvijeñja i gorke boleznj. S. Menčetić 7. Slišiti gorku boljezan. M. Vetranic 1, 41. I gorku čutiti u sreću svom boles. N. Dimitrović 58. Podnesti sve muke, sve trude, sve gorke bolesti. N. Najlašević 1, 341. Držati u sreću uspomenu od gorkijeh boljeznj. A. Gučetić, roz. jez. 211. S velikom i gorkom bolestju, i u velicijh mukah. A. Komulović 64. Gorka je boles opet smeta. I. Gundulić 392. Ko se ukaza snion toli, da me u gorke stavi boli. G. Palmotić 1, 185. Boles gorku srea moga. P. Kanavelić, iv. 190. Er nebeska urošenja po gorkoj se boli imaju. A. Vitajić, ost. 16. Srjed bolesti gorke. J. Kavašin 408^a. — Gorki će jad biti. M. Marulić 116. U kih je gorki jad. S. Menčetić 166. Gorki jad mene svudi tjera. S. Menčetić—G. Držić 483. Tko gorče jadove strpeno probavlja. M. Vetranic 1, 173. Radosti ter moje i jošte njegove obrnu (*smrt*), gospoje, u gorke jadove. N. Najlašević 2, 127. Nu vele prije od svijeh (*boleznj*), ke nam jad gork čine. I. Gundulić 26. Čutim gork jad i skončanje. G. Palmotić 3, 128^b. Nu ti možeš sloboditi mene od sega gorka jada. A. Vitajić, ost. 299. Uhliti ga tako gork jad. S. Rosa 151^b. Nu veselo malo od časa u gorki se jad obrati. P. Sorokočević 580^b. — Gorku muku prija. M. Marulić 102. Hoću ga mučiti mukom gorkom. Zborn. 30^b. Razmišljajući muku njegovu gorku. B. Kašić, nač. 57. Gorka muko puna smeće, ku me srce čuti u sebi. I. Gundulić 26. U strahu ja ledenu lutu i gorku čutim muku. G. Palmotić 1, 240. Neharnikom ovim prosti, ki mi daju gorku muku. P. Hektorović (?) 157. Zadaje mi muku gorčiju nego li oni, koji ga propoše. F. Lastrić, ned. 273. Trpila bi drage voje gorke muke i nevoje. V. Došen 142^a. Šta ču, majko, od gorkije muka? Nar. pjes. vuk. 1, 552. — Cijed gorke tužice. S. Menčetić 10. Gorka je još tuga. M. Vetranic 1, 137. Reci mi, ružice, tko mi te posila. — U gorke tužice ka te je stavila. N. Najlašević 2, 91. Gorkom tugom jadna bolest svoju kaže. I. T. Mrnavić, ist. 183. Ne mogu bit na sviti gorčije tuge ni bolesti. G. Palmotić 2, 40. Sred tuge naj gorčije. I. Đorđić, salt. 293. Gorke su, sinči, istina je, tuge i žalosti i suprotivštine. F. Lastrić, od' 158. Nit se kuša već stvar druga, koja nije gorka tuga. V. Došen 48^b. — Gorki vaj. S. Menčetić 152. Gork vaj navijesta ne (*crijevd*) zlamen. D. Zlatarić 2^b. U gorkom se tope vaju. P. Kanavelić, iv. 103. — *o žalosti, dreselju, goresti.* Tuj moje radosti sve mi se svrnute u gorke žalosti i boles. N. Najlašević 1, 316. Još na pamet staviste li čine, ke mu drug' ukaza: gorku zalos, jad dreseli, i uzrok svoga vas poraza? I. Gundulić 34. Duša čuti gorku žalos, jad nemio. G. Palmotić 2, 49. Il' su gorčije žalosti majke pod križem. F. Lastrić, svet. 30^b. — Gorko dreselje. M. Držić 7. — Gorest gorka i čemerna. Arkiv. 9, 138. (1468). — *o smuču.* I da nijedna zla nesreća ne ima u sebi tako moći, da vik može s gorkijeh smeća tvoju krepost vrlu doći. I. Gundulić 270. Er došastje moje neće razvr' vaše tance i pjesni, ni donijet' vam gorko smeće. 385. Množ velika izgubljenih, gorkom smećom umorenih. J. Kavašin 107^a. Nu izlano

cijež ljubavi sved ćeš kušat' gorke smeće. P. Sorkočević 582^a. — *o nemiru, nepokoju*. Pateći gork nemir. N. Dimitrović 53. Gorki nemir. P. Kanavelić, iv. 412. Nek ti on gorke me nemire i moj grozni plač svjedoči. P. Sorkočević 577^a. — Gorčiji nepokoj ne oćutih do danas. M. Vetranić 1, 76. I ne ćin' ovako za tebe da venu kroz gorki nepokoj i želu juvenu. N. Najšković 2, 66. Vojaše prije umrijeti u gorkomu nepokoju. G. Palmotić 2, 241. Pokoru vršim moju u gorkomu nepokoju. N. Marčić 56. — *o nesreći, nevoji, potrebi, teškoći, trudu, brizi*. Ter ufah, ni smeće, ni nemoć, ni tuga, ni gorke nesreće, ni nijedna stvar druga učinit neće moć. N. Najšković 2, 49. O gorke nesreće! J. Rajčić, ponć. 1, 142. — Gorke nevoje. Š. Menčetić—G. Držić 487. U tako gorkoj nevoji. A. Vitaljić, ist. 254. Potrebe i nevoje koje nza se nosi uboštvo jesu gorke i oštre iliti tvrde. F. Lastrić, od' 221. — Teškoć na pleća gorčija naliga. B. Krnarutić 29. Teškoća gorki(h) trista. V. Došen 18^a. — Doć' će, da gork trud rasladi kon uresa tvoga slavna i Milijenko pastijer mladi. I. Gundulić 127. Ki me (*grijeh*) u gorku drži trudu. G. Palmotić 2, 34. Turska i poljska zemlja neka svrše svoje gorke trude. P. Sorkočević 593^a. — Kā ga mori gorka briga. J. Kavašin 411^b. — *o kajaću*. A kajanje gorko ćuti. G. Palmotić 3, 25^b. — *o smučanju srca: (Riči)* rečene z gorkim smučanjem srca. P. Radovčić, nac. 588. — *amo spada i ovo*: Hladna vodo, moja gorka žedi! Nar. pjes. vil. 1868. 295. — *bb) o onome čim se pokazuje neugodno unutrašnje osjećanje. aaa) o plaču, suzama (vrlo često)*. Od nevoje i plača gorkoga. Transit. 118. Meni se obrati u gork plač vas moj vik. Š. Menčetić 47. O smrti nemila, gorki ti dijeliš plač! N. Dimitrović 34. S gorkim plačem i uzdasi jadovima. P. Zoranić 1^a. Gorki će se plač začuti. A. Komulović 78. Gdi je (*u paklu*) vaj smrti, ki sved koje, gorki plači, trudi živi. I. Gundulić 236. Uzrok gorka plača i cvila. G. Palmotić 2, 36. Plač gorki ne da mi sad pisat ni peti. I. Ivanišević 327. A mal odveće gorak plač mi e na očiju. J. Kavašin 370^a. Gorak plač činahu. M. Lekušić 137. Plač gork. N. Marčić 97. — I drugi prijati bude jad i gork evil. N. Dimitrović 31. Er da mož' ti sada vidit moj gorki evil. N. Najšković 2, 101. Uvejljena tužna pjesni, sad uzmoži gorke evile. I. Gundulić 272. S koga uzroka, s zgode koje tać neredno smučeno je gorkijem cvilom lice tvoje. P. Sorkočević 576^a. — Gorčije neg nalij suzice roneći. N. Dimitrović 57. Dijelam se, krunice, od tvoje ljeposti, roneći suzice gorke cijež žalosti. N. Najšković 2, 80. Često roneć gorke suze. J. Kavašin 65^a. Proz suze ga naj gorčije pazi. I. Đorđić, uzd. 62. Nepomuka s gorkima suzama plakaše. A. J. Knezović 238. Lijeva gorke suze vrhu svojijeh zala. L. Radić 6. To izusti, gorke suze pusti. Nar. pjes. juk. 78. Gorka mu se suza otkusnula. Osvetu. 3, 97. — *bbb) o uzdahu, uzdisanju*. Gork uzlih. Š. Menčetić 296. Evo još i sada čić gorkih uzdah. H. Lucić 218. Pokli gorko dni strajani, grozne suze, gorki uzdasi ne mogose činut, da si milostiva tužnu meni. S. Bobajević 223. Sreć gorećini uzdasi podriti. I. Ivanišević 327. Naše gorko uzdisanje. I. Đorđić, uzd. 194. Ovo je uzrok, koji me niće i probuduje na gorko uzdisanje i suze krvave. F. Lastrić, ned. 368. Za tvoju ljubav evileći gorke ću uzdah podirati. I. M. Mattei 325. Nije vrijeme od lakrlisaha, već od goraka, vilo, uzdisaha. Osvetu. 3, 153. — *ccc) o tužnju*. Gorka tuženja. M. Marulić 116. *cc) o smrti*. Umor gorak nam

jnr ne bi. M. Marulić 65. Da me gorka smrt ne rani. 321. Koga mi je vzela gorka i luta smert. Transit. 144. Zoviše smrt gorku. Š. Menčetić 295. I u cvijet tve dobi gorku smrt primiti. N. Dimitrović 25. Imat vas je nemir pravi, a smrt gorka izgubiti. G. Palmotić 2, 22. Na smrt gorku dajući svete apostole. A. Vitaljić, ist. 12. Čaša ... od smrti tako pogrdno i gorke. F. Lastrić, test. 155^b. *amo spada i ovo*: Gorky čast smrti. Mon. serb. 86. (1327). *i ovo*: Zavjet daste, al' ga ne držaste, s tog vas istor gone tužbe grube i na gorku izgubio snube! Osvetu. 4, 56. — *ddd) o rani (u pravom i u prenesenom smislu)*. Ma rana skrovita zledi se gorčija. D. Baraković, vil. 272. Ja odredih prsi moje šipu kopja, gorkoj rani. I. V. Bunić, mand. 25. Rane gorke boliznive. I. Ivanišević 51. Koliko vrh inijeh gorke je rana bit nvrjedan od svojijeh! I. Đorđić, uzd. 151. — *ee) o pedepsi, pokori*. Cvit ki miriše gorkim pedepsanjem. I. Ivanišević 108. Udari gorke pedeps na onijeh. S. Rosa 19^b. Biti mučeni s gorkijom pedepsom boljesti. J. Matović 110. — Dvor gorke od pokore (*pakao*). V. Došen 197^a. — *ff) o strahu*. U gorkom dočijem strahu puni smeće i bljedila neizbrojna čelad stahu. G. Palmotić 1, 26. U strahu i u gorkom prođanju. V. Andrijašević, put. 135. — *gg) o zlu uopće*. Ova toliko zled mi je gorčija. H. Lucić 236. U zlu gorkomu. A. Vitaljić, ist. 213. I kad srijedu gorčije zledi, i većemu grijehu paće. J. Kavašin 148^a. Priveo nas u žudjeni raj iz gorke zledi od svijeta. I. Đorđić, ben. 209. — *amo može spadati i ovo*: Sreć mi gork poraz i tuga obide. N. Dimitrović 39. Ljubavi, zašto me u poraz ovako gork staviš? D. Rašina 3^b. — *hh) o moralnom zlu*. To je vaša gorčija opačina. J. Banovac, pred. 107. — *ii) o staću ili o događaju što je po sebi sam neugodan*. U robstvu gorku. B. Bettera, or. 8. U gorkomu sužanstvu. A. Vitaljić, ist. 217. Boj nam gorki spravlja opeta. G. Palmotić 3, 9^b. — *kk) o neugodnom dušernom staću ili osjećanju. ali o takovom da se kod nega ističe da je neugodno i drugome*. Kako ja, koga su nesreće satrle, i gork gniv. D. Rašina 160^b. Nemilih potičeš na gork gniv proć tebi. D. Zlatarić 6^a. Tvoja osveta naj gorčija. I. Đorđić, salt. 445. Ukaže se gorke srditost. J. Banovac, pred. 3. — *lj) nemio, žal, o čemu (tjesnom a i umnom) što je ili što može biti uzrok tjesne ili duševne bolesti. aa) o oružju ili o drugom čemu što može raniti ili drakčije zadati tjesna bol ili muku, n. p. o maču*: O gorka mača! o oštre sulice! F. Lastrić, test. 161^b. Mač saviše gorak i oštar. 165^a. — *o strijeli*: Strila prootrovna, gorka i usila. J. Kavašin 569^b. *i o laku*: Gorki luk k noj (*zviri*) rastegne. Š. Menčetić 20. — *o čavlu*: Pribiše i noge tvrdimi, debelimi i gorkimi cavli. B. Kašić, is. 64. — *o drači*: Zašto je glava Isusova vele oštrom i gorkom dračom okružena. M. Divković, bes. 350^b. *i o trmvoj kranj*: Isukrsta kruniše krunom trnovom vele oštrom i gorkom. M. Divković, nauk. 145^a. — *o križu*: Držati u srcu uspomeni od gorkoga križa tvoga. A. Gučić, roz. jez. 211. Umoriše (*ga*) pripogrdnom smrtju na prigorkomu križu. M. Divković, bes. 3^b. Umiraći na gorkomu križu za naš odkup. V. M. Gučić 206. — *bb) o tamnici*. Bijau u vrlo gorke tamnice baćeni. G. Peštalić 190. — *cc) i tama može biti po sebi uzrok muci a i propasti (kao u preom prinjeru crijetu)*. Cvit ... od gorke tamnosti svenul je. Š. Menčetić—G. Držić 460. Kad me običu gorke tmine. A. Vitaljić, ist. 91^a. — *dd) o čemu što nije po sebi takovo da može sragda zadati tje-*

lesnu ili duševnu bolest, nego takovo biva u nekijem slučajevima, n. p. *aaa*) o riječima koje su neugodne čuti ili po namjeri onoga što govori ili i bez toga. Slatka riječ rasrđbe čovjeka izbavi, a gorka u srđbe veće ga postavi. N. Dimitrović 14. Odgovor gork i lutka. M. Bunić 6. Gorki glas od tvoje smrti. D. Zlatarić 69^b. Ni se ričmi gorčijimi razjada. B. Kašić, nasl. 218. I božicam donositi gorke glase, pune smeće. G. Palmotić 1, 115. Sva se učini od mramora pri govoru gorkom tomu. 1, 372. Ah, gorkoga ukora! I. P. Marki 68. Kad se zgodi do tijejna glavi, il' obrazu žar od riječi gorke. Osvetu, 1, 31. Pa da komu proromoniš gorku (riječu). 2, 52. — *bbb*) o neugodnijem mistima. Sred svijeh goreijeh uspomena. G. Palmotić 1, 15. I gore sunahe i gorčije ja se strašim. 2, 24. O smrti, koliko je gorka uspomena tvoja! J. Banovac, prip. 7. Udari u gorke sunahe. S. Rosa 30^b. — *ccc*) o mjestu. Po mni se uhodi u naj gorčiji stan. P. Zoranić 9. A ti tvrdi od mramora na cviljenje me i jade, izdavić me bježiš sade priko strušna gorka mora. S. Bobalević 227. Ah vrtlu Gtsemani, vrtlu gorki! F. Lastrić, test. 152^b. Da ne upadu u ono gorko mjesto. S. Rosa 117^b. Kad sam moral proiti u tuju zemlju gorku. Jačke. 105. — *ddd*) o vremenu. Čekajući toga dne tako strašna i gorka i lutka. Transit. 57. Ki traje gorke dni. D. Zlatarić 7^b. Oni danak plačni, tužni, gorki i žalosni, u koji imamo umrijeti. M. Divković, bes. 8^b. Da će biti vele gorak i čemeran dan. P. Radović, ist. 76. Branitelj moj budu u ovo gorko vrijeme. I. Dordić, salt. 232. Posli gorke noći dan nu osvanu još gorčiji. F. Lastrić, test. 112^a. — *eee*) o stajnu uopće, o životu. I što više (tko) ima, to je njegovo stajne gorčije. J. Banovac, razg. 112. — Živote slabi, lažni, gorki, zasiñeni. Transit. 97. Gorči je život moj. S. Menčetić 188. Život se moj čini gorčiji od smrti. D. Zlatarić 95^b. — *fff*) o događaju uopće. O zgodo gorka! F. Lukarević 116. — *ggg*) uopće o čemu nu drago umnom ili tjelesnom. Ja jesm gorkoje ime, ja sam smrt. Pril. jag. ark. 9, 91. (1468.) Ovo je gork osud. S. Menčetić 35. Ah gorka je moja srjeca! G. Držić 413. Boje bi gorki sud učinit od mene. S. Menčetić—G. Držić 465. Gorčije bi ti bile od čemera sve stvari svjetovne. A. Gučetić, roz. mar. 250. Ne nahodim prikazanja gorčijega. M. Jerković 64. Sve stvari meni budu žuke, gorke i usilne pri ljubavi tvojoj. 87. Razdiljenje duše od tila jest mnogo gorko. P. Radović, ist. 49. Sad je brijeme, spjevaj sada gorki uzrok. P. Kanavelić, dubr. 17. Koja je stvar gorčija nego svijet? M. Radnić 258^a. Stvar tač gorka i sranotna da se gorčija ne dogaja. J. Kavañin 562^b. Ovo će biti gorka promina. J. Banovac, pred. 3. Ovi toliko žestok i gorak sakramenat (od obrizujaj). F. Lastrić, test. 38^b. Istina je da je stvar gorka biti nesrićan. od 328. O trublo, gorka trublo! Đ. Rapić 12. O gorka komedijo! 216. Isaak je išao miruju, buduć da je sam Abram znao gorku svrhu njegovoga putovanja. A. Tomiković, gov. 69. — *hhh*) daticom se može isticati kome je ono gorko (neugodno, nemilo). Meni gorke noći, meni su gorci dni. H. Lucić 231. Tada nu težak jest i gorak vas svijet. B. Kašić, nasl. 11. Zapovijedi malo gorke našemu tijelu. V. M. Gučetić 55. Mnogo se gorko učini ovo naređene čoviku nonasitljivu. Ant. Kadčić 261. Gorki su mi puti tvoji. Nar. pjes. istr. 2, 71. — *aaa*) amo spudaju i ovi primjeri, u kojima se govori o nečemu što je po sebi, po svojoj naravi neugodno, jer se shvata da je ovakovo ne s toga nego radi kojijeh osobitijeh uzroka.

Smrt jest grešniku za mnogo uzroka gorka. I. Grlić 258. Zašto dake smrt mi izlazi tako gorka, tako nemila? B. Zuzeri 330^a. Gorčija će biti smrt njegova sreću tvomu. F. Lastrić, svet. 12^a. Il' će nam suprotivštine svitovne sve biti gorčije. od 159. Il' su tebi težji, il' gorči meni grisi od svita test. 116^b. — *ee*) kad se kaže o čeladetu, mogu biti različita značenja (vidi i c) aa)). *uuu*) može značiti kao zao, žestok. Najdoh gorka i žestoka suprotivnika. Mon. croat. 107. (1470). Pokle je ovaj vil gorčija nere mać. S. Menčetić 6. Čovjek zao... gorči je ner djavuo. M. Vetranić 1, 374. A ti, ka s' razložna, koliko veće ja ljubim te, toliko kažeš se gorčija. D. Rañina 96^b. Turškoga gorka cara samosijlu podloženi. J. Kavañin 276^a. Našao sam da je žena gorčija nego smrt. J. Filipović 1, 194^b. Zatekoh gorčiju od smrti ženu. Blago turl. 2, 165. Vi nemojte raji gorki biti, veće raji vrlo dobri bud'te. Nar. pjes. vuk. 4, 134. — *bbb*) kao žaliti, srditi. Ljubite vaše žene i nemojte biti gorki suprot nim. Kateh. 1561. 54. (paul. coloss. 3, 19). Ljubite žene vaše i nemojte im gorki biti. M. Divković, bes. 737^b. Slavo, divic divo lijepa, nemoj meni jur bit gorka. nank. 115^b. — *ccc*) neugodan, nemilo u kakru osobitom slučaju, kao što je u ovom primjeru glasnik koji donosi zle glase: Ne bi vam rad bio ja s ovog msta biti toliko zao glasnik i gorak. F. Lastrić, od 61. — *ddd*) sa značenjem kao kod *aaa*) i *bbb*) kaže se i o ljudskom sreću. Onda htih da podu za gorko sreće tja. S. Menčetić 254. Iziti će još izvan mora to jest od gorkoga sreća. M. Orbim 73. A pod usnam' im se krije gorko srce, nalip ki je. J. Kavañin 35^a. (Zavidnik) nemilo truje svuda sreću gorkijemu. 57^b. i o prsima. Ako vri krv od srditosti i prsa gorka jesu od nenavidosti. D. Rapić 55. i o naravi. Tko je gorčije naravi ner djaval pakleni? M. Vetranić 1, 374. — *e*) žalostan, pun žalosti, koji osjeća, ne koji zadaje žalost. *aa*) o čeladetu. Sada ćete gorci biti i u gorućem paklu vriti. M. Marulić 281. Ozriv se jak jelin ter ončas pode tja, ter gorči ner pelin i čemer ostali ja. S. Menčetić 4. Gorak pokorom i kajanjem svojijeh grijeha. M. Divković, bes. 74^a. Križu, sinka mi povrati, ja te molim, gorka mati. plač. 58. Vazda biše tužna, vazda gorka i nevoljna. M. Jerković 30. Tužna ti je i gorka majka nad sve majke. 71. Koja zemlja boće mene prijat il' more gorka sada? I. Zanotti, en. 8. Ako ja sagriših, da ča je većim prigorki sinak moj, ki se je prem rodil? Oliva. 38. Kamo sinko gremo. gorka majka tvoja! 39. — *bb*) o duši. Gorka je duša ma. M. Marulić 182. — *cc*) o pjesmi. Tada će početi pjevati onu pjesnu vele gorku i čemeru. M. Divković, bes. 39^b. — *ddd*) o glasu. Zacić nikim gorkim glasom. F. Lastrić, ned. 366. — *d*) vrlo vruć, goruć; kad toja se misli na postajne od gorjeti, te se može shvatiti kao druga riječ: *aa*) o suncu, ognju, plamenu (i u prenesenom smislu). Začuh u meni na sreću gork plamen. S. Menčetić 120. Staplja se kako led na gorko sunaće. 158. Gork ogañ. 181. Gorko sunce kad sve sprazi. M. Vetranić 1, 15. Dokli me srdlaće kon tebe stojaše, gorko mi sunaće vas dragi dan sjaše. N. Najšković 2, 55. Gorko me s istoći sunaće ne obsja, neg rajsko tve oči kad sgladam, krumo, ja. 2, 101. Tač tva slas vesele i mile ljubavi plamen gork u sreću moje postavi. D. Rañina 84^a. Koliko je vruć, koliko je gorak, koliko je žestok ovi plamen ognja paklenoga. M. Divković, bes. 180^b. *bb*) gorak, prevruć (govoreći o jelu), na Rijeci. F. Prilepić. — *cc*) u prenesenom smislu, o ljubavi. U kom se

nazira plam gorke ljubavi. Ć. Držić 400. Rekal bih mom sreću, da se sve postavi u plamen privruci od gorke ljubavi. D. Rašina 90^a. — *ne znam, spadaju li amo ili pod b) ovi i ovaki primjeri*: I to je lijk pravi, tko trpi nevoje od gorke ljubavi. N. Naješević 1, 190. Vaj gorka ljubavi, tko godi većma sad dvori te i slavi, taj pati veći jad. 2, 88.

2. *adv.* gôrko, amare, acerbo. — *Komp.* gôrčê, gôrjîč.

a. u pravom smislu, vrlo rijetko. Iz polena b' vodu izvijala, te bi tebe, lice, umivala, kad star žubi, neka mu je gorko. Nar. pjes. vuk. 1, 290.

b. u prenesenom smislu. a) uz *glagole koji znače tjesnu ili duševnu bolest, daje veću silu značenju*. Ina ih vele gorko i čemerno duša zaboljeti. M. Divković, bes. 316^a. I smrt ista, koja gorko sad se kaje, jer ovako bez milosti mile umori tvo urese. I. Gundulić 267. Veoma se gorko smuti i ražali priko njere. Ć. Palmotić 1, 365. Bi tač gorko uvrijedjena. 1, 399. Tad se smetam gorko dosti. I. Ivanišević 59. Vele gorko tugujuti. 88. Gorko š' ne ćeš se opariti. J. Kavačin 8^a. S plača, kim neutišno raj izgubljen gorko žali. 414^a. Gorko ražalen. I. Đorđić, ben. 168. Gorko tugova pod svoj starost. F. Lastrić, test. 178^a. Il' se barem gorko muči. V. Došen 202^a. Čića griha za koje spasiteš toliko gorko trpi. Ant. Kadičić 104. Gine riječ joj na ustima, i gorko se prinemože. P. Sorkočević 580^b. Majki svojoj gorko tugovaše. Nar. pjes. istr. 3, 8. Pa se braći sažalilo gorko. Osvetn. 2, 106. — i s *adektivom*. Veomi gorko boježljiva teško misli mislit sjede. Ć. Palmotić 1, 115. — b) *podaje veću silu i glagolima koji pokazuju strah*. I. ustrašen gorko predam. Ć. Palmotić 110^b. Strašnaše se gorko od istih muka. A. Vitičić, ist. 64. S čosa gorko gasnut Izajja obrnu se. S. Rosa 7^a. — c) *žalostno, jadno, žestoko, s glagolima što znače djelo kojijem se pokazuje žalost, kao što su plakati, evljeti, uzdisati, ječati, vapiti itd.* Suzani lica gorko umi. M. Marulić 47. Tako gorko plakaše. Naručn. 89^b. Plakaše gorko svojih grihova. Mirakuli. 35. Ter gorče prosuzih neg ništor na svijet saj. M. Vetranić 2, 91. Tilo njegovo gorko oplakaše. Aleks. jag. star. 3, 296. Ma vilo, nećeš ti toj, što bih ja hotil od tebe imati za čim't mi gorčije sve suze lijevati. D. Rašina 74^b. Nemoj, da plač gorko dile, sa svijem sreem ki te ljube. Jedupka. 236. Vele grozno i vele gorko plačući, reče. M. Divković, nauk. 17^b. Gorko plaćem grozno suze. I. Gundulić 217. Izašadši vanka Petar gorko se uzplaka. P. Radović, nac. 35. Gorko evlilih smrt i muke. J. Kavačin 301^a. David gorko propkala. I. Đorđić, salt. xii. Da ga nije gorko plakala. J. Banovac, pred. 114. O gršnici, ... gorko ne zaplaćete. F. Lastrić, test. 99^b. Zacrivil gorko. A. Kanižlić, utoč. 404. Gorko evlil sužan Vladimire. And. Kadičić, razg. 33^a. Koji izajde izvan zaplaka se gorko. J. Matović 505. Nad kojima sam tako gorko plakao. D. Obradović, živ. 89. Gorko jest plakao Josip na smrti pođubljena oca svoga Jakoba. D. Rapić 77. Gorko evlil dovet godinica. Nar. pjes. vuk. 3, 403. Franova majcica gorko se plakala. Nar. pjes. istr. 2, 22. Moje sreće gorko evlil, da uvredih tebe, Boga. 6, 26. Izašavši na poje plaka gorko. Vuk, mat. 26, 75. — Gorko uzdihaše. M. Marulić 81. Gorko uzdisati. 256. Gorko uzdisući i tužno plakaje. N. Dimitrović 38. Ova juta zgoda uzdisat me gorko silu. Ć. Palmotić 2, 411. Gorko uzdišući. I. Ivanišević 29. Gorko, ali kasno uzdišaše. A. Kanižlić, kam. 420. Ona cesto gorko

uzdišaše. Nar. pjes. juk. 380. — U uzah gorko ječe. A. Vitičić, ist. 257. — A iz dubina ćubahu se družu gorko prem vapiti. B. Bettera, dubr. 22. Još gorčije vapijahu. F. Lastrić, svet. 92^b. — Ter porod' ne gorko tuži, suzeć, kažuć jad čemerni. Ć. Palmotić 3, 184^b. — d) *kad glagol znači da se drugome zadaje bolest, gorko znači: nemilo, žestoko*. Ka vas gorko svih sad skluka. M. Marulić 297. Gorko ga prostrili s porazom juvenim. Ć. Držić 353. Gorko me s' ranila. 411. Gorče me rasevijeli. M. Vetranić 2, 129. Vojnike ptice gorčije izrane ner jute sulice. 1, 137. Spomena ga prijeka i sramna gorko mori. Ć. Palmotić 3, 77^a. Da gorčije tebe izrani. I. Ivanišević 93. Gorko ucivil i ožalosti čaćka i sinka. P. Kanavelić, iv. 4. Toliko me gorko rvaše ovi moji neprijatelji. A. Vitičić, ist. 428^b. Truje i dračje, koje nas gorko bode. S. Margitić, fal. 168. I kad Bogu ne prostiše, Bog ih truje gorko odviše. J. Kavačin 419^a. Pozna boles car skrovenu ka joj gorko sreće mori. P. Sorkočević 576^a. — e) *nemilo, jadno, žalostno s glagolima koji znače umirati*: Gorko izdahnu. M. Divković, nauk. 235. Svi svršise gorko i nemilostivo. M. Radnić 386^a. a i žižeti: Pokli gorko dni strajeni, grozne suze, gorki uzdasi ne moguće činit, da si milostiva tužnu meni. S. Bobalević 223. — f) *žestoko, jako, s glagolom ražljutiti*. Gorko ga razljutiše. A. Vitičić 248^a. — *lutito, nemilo u ovom primjeru (isporodi 1, b, β) b) dd) aau)*: Stjepan nemu gorko odgovori: 'Idi, dužde, izgubio glavu!' Nar. pjes. vuk. 2, 335. — *lutito, po svoj prilici i u ovom*: Kad to biše kneze gorko opazio da nevirom Mlečić grdo ga prevari. Nar. pjes. istr. 2, 3. — *žestoko, jako, nemilo, i s glagolom tužiti se*. Oni mi se gorko pritužise, da jih Focio progoni. A. Kanižlić, kam. 113. On se gorko suproti Fociu tužase. 423. — g) *kao teško, s glagolima što znače platiti*. Neće pak bogaćem sve naplatit gorko odveće. J. Kavačin 230^b. Tu se paka gorko plati. 437^a. I pita ga. tko ga je stvorio, tko li jedna gorko odkupio. M. A. Rejković, sat. C7^b. — h) *biti gorko, kao biti neugodno, nedrago, nemilo, ali s većom silom*. I gorko mu bi začuti, da se drugi kraj rodio. Ć. Palmotić 3, 108^b. Gorko biti tkomu 'displeće'. A. d. Bella, rječ. 267^b. Da vide i poznađu, kako je zlo i gorko ostaviti Boga; da vide i poznađu, kako je tužno i žalostno pokora odvlačiti. A. Kanižlić, utoč. 187. Nuto ind'i gledaj i poznaj, koliko je gorko izgubiti po grihu Boga. D. Rapić 74. — i) *u jednom primjeru kao da znači rvaće*. Gorko ju ražeži tva iskra juvena. M. Marulić 192.

2. GORAK, *adj.* rvać, vidi 1. gorak, 1. b, β) d).

3. GORAK, Gorka, *m.* u *Daničeviću rječniku*: 'Gorkak', zemlje koje je crkva treskavačka imala blizu Prilipa išlo su putem pod Gorka, i otu tud' slazešte na putu dušnički, koji gredo u Mramorane' (Glasn. 13, 370 god. 1356—1367). u istom mjestu, u Gorčec, bjehu sadovi crkve treskavačke (Glasn. 11, 133).

GORAKNUTI, gôraknû, *impf. vidi* grknuti. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu*. Ako li je (*riño*) srednje pokvareno i gorakne. Z. Orfelin, podr. 475.

GORAN, *m. vidi* goranin. — *U Belinu rječniku* ('rusticus' 221^b) u *Stulicovu* (v. goranin) u *Vukovu* (vide goranin s primjerom: tréi kao goran s dodatkom da se gorori u Crnoj Gori), gdje ima da je u *Crnoj Gori i muški nadimak*.

1. GORANAC, gôrânaca, *m. dem.* goran, goranin. — *U Stulicovu rječniku* ('parvus monti-

cola) gdje ima i gorančac, goraneć, goranić s istim značenjem. — Sve slabo pouzdano.

2. GORANAC, Goranca, *m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji varaždinskoj. (kajkavski) Goranec.* Pregled. 48.

GORANCI, *m. pl. ime mjestima. a) selo u Hercegovini u okrugu mostarskom.* Statist. bosn. 220. — *b) selo u Hrvatskoj u podžupaniji zagrebačkoj.* Pregled. 23.

GORANČAC, gorančca, *m. vidi goranac.*

GORANČICA, *f. dem. goranka. — U Stulićevu rječniku: parva monticola (mulier), gdje ima i goranica s istim značenjem.*

GORANČIĆ, *m. vidi goranac.*

GORANĀA, *f. Aransio, grad u Francuskoj (Orange) i prezime plemenite porodice. — Od francuske riječi, možebiti preko talijanskoga oblika Orangia. — U pjesmama od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu: 'Oranien', 'Aransio' s dodatkom da je stajuća riječ i s primjerom iz narodne pjesme: Eto na te vojske nebrojene: sedam kraja od sedam zemaja, i devojka englijska kraljica s Dukom zetom od zemlje GoranĀe (Nar. pjes. vuk. 1824. 1, 11). Za nima je Višnica kraljica sa Jovanom zetom od GoranĀe. Nar. pjes. bog. 319.*

GORANI, *m. pl. ime mjestima, uprav plur. goranin. a) selo što je kraj Stefan Dečanski dao manastiru Dečanima. Selo Gorane (stariji oblik). Deč. hris. 30. — b) selo u Bosni u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 54. — *c) selo u Hercegovini u okrugu mostarskom.* 234.

1. GORANICA, *f. vidi goranećca.*

2. GORANICA, *f. selo u Hrvatskoj u podžupaniji zagrebačkoj.* Pregled. 23.

GORANIĆ, *m. vidi goranac.*

GORANIN, *m. monticola, čorjek (seljak) koji živi u gorama. — isporodi goran, gorjanik. — plur. gorani. — Akc. se mijenja u gen. pl. gō-rānā. — Postaje od gora nastatkom jan(in), te r stoji mješte negdašnjega rj. — Riječ je stara (isporedi rus. горанинъ) u našem se jeziku jarča plur. gorani (koje cidi) kao ime mjestu od xiv vijeka. — Između rječnika u Belinu (montanus' 495b; rusticus' 221b), u Voltijijinu (montagnuolo, montanaro, bergbewolner), u Stulićevu (monticola), u Vukovu s primjerom iz narodne pjesme: Ajd' otole goranine vuće. Djed goranin splete od hrasta kućariću, gdje pribiva. I. Gundulić 304. Straže mu su psi uzdani, a pastiri i gorani prijatelji naj uznemožni. 377. Hlap = zemljak, goranin, villano. I. Eordić, uzd. 206. Urese Bog od naravi pada svakomu jeziku. jošte goraninu. V. M. Gučetić 3.*

1. GORANKA, *f. žensko čelude (selakinja) što živi u gorama. — isporodi gorankina. — Vidi goranin od čega postaje nastatkom ka. — Akc. se mijenja u gen. pl. gōranākā. — U Belinu rječniku (montana' 495b) i u Stulićevu (monticola).*

2. GORANKA, *f. ime kravi u Dobroslu. M. Medić.*

GORANKINA, *f. vidi 1. goranka. — U Stulićevu rječniku.*

GORANOV, *m. prezime. — U naše vrijeme. I s nim dode Goranov Mihajlo. Nar. pjes. vuk. 4, 435. Od Bjelica Goranov Mihajlo. Oglad. sr. 396.*

GORANOVIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme. Goranović iz sela Vrbiće. Nar. pjes. vuk. 4, 436.*

GORANSKĀ, *adj. koji pripada goranima.*

Od xviii vijeka. — U prvom primjeru znači: koji pripada gori ili gorama. Digni se još gori ti, goranski zidu! A. Kanižlić, rož. 55. A stiže i četa goranska. Osvetn. 2, 57.

GORANSKŌ, *n. selo u Piri. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu. Kako mi je pao na Goransko. Nar. pjes. vuk. 4, 380. Durmitora zdravo prijedoš, na Goransko selo doodiše. 4, 382.*

GORANI, *vidi gorini. — U jednoga pisca čarkeca xv vijeka, i u Bjelostjencu rječniku: (kajkavski) gorena, gorna superiora. Urehu ufanja vazmi još na sebi, ko goranĀ stauja pripravit će tebi. M. Marulić 99. Anđel govori Panuciju: Vični Bog na nebi z goranĀe svitlosti posla mene tebi. 274. — Nejasna je riječ goranĀe na jednom mjestu xvi vijeka: Neću t' reći, za ke pravi goranĀe ti (goranĀeti) braću obrati. M. Pelegrinović 171.*

GORARINA, *f. globa što se plaća za kvar u šumi (gori). — U Lici. J. Bogdanović. M. Medić.*

GORAST, *adj. po kojemu su gore, puni gora. — U Jambrešićevu rječniku (montosus'), i u Stulićevu (montuosus, montosus').*

1. GORĀŠ, *m. muški nadimak. — U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori.*

2. GORĀŠ, *m. vrsta leptira. Goraš, Doritis apollo L. K. Crnogorac, zool. 146.*

3. GORĀŠ, *goraša, m. kesten, koji se jede. — Glina. Čemernica. D. Trstešak.*

GORATI, *goram, impf. nejasna riječ u narodnoj pjesmi našega vremena. Pijentuli pjevaju, a lepiri goraju, a anđeli govoraju. M. Pavlinović.*

GORAV, *adj. vidi gorast. — U Stulićevu rječniku (montuosus, montosus').*

GORAVA, *f. ime kravi. F. Kurelac, dom. živ. 24.*

GORAVCI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu travničkom.* Statist. bosn. 184.

GORAŽDA, *f. ime mjestima. a) u Daničićevu rječniku: selo u Hvosnu koje je kralj Stefan prvovjencani dao Žiči (Mon. srb. 11 god. 1222—1228), mislim da će teško biti sadašnje Goražde koje vidi; trebalo bi da je gdjeog bliže Peći. 1, 218. Goražda' dodaj: na Kipertovoj karti od Srbije blizu Novoga Pazara. 3, 578. — b) vidi Goražde. — c) voda (u Crnoj gori? u Boci kotorskoj?). S nom otide put Kotora grada, dok na vodu na Goraždu dode. Pjev. crn. 71b.*

GORAŽDE, *n. varoš u Hercegovini. — Od xv vijeka, a između rječnika u Vukovu: varoš u Hercegovini s primjerom iz narodne pjesme: Dok je meni soko Sinan-pasa u Goraždu na Hercegovini, i u Daničićevu. U vašem (Sanduferu) tragu u Goraždu. Spom. sr. 1, 130. (1415). Od Goražda do dva Sijerćića. Nar. pjes. vuk. 3, 565. Iz Goražda sa Hercegovine. 4, 206. — Nalazi se pisano i Goražda. Statist. bosn. 18; i Goražde. F. Jukić, zeml. 9; T. Kovačević, bosn. 11, 93; i (možebiti Stamparskom griješkom) Gorade. F. Jukić, zeml. 59, 71.*

GORČAC, (gorčca, gorčaca?), *m. vidi gorać. — U Stulićevu rječniku (gorčac, gorčca, chamaedrys'), i u Šulekova imeniku: Gorčac, chamaedrio (S. Budmani, Stull), trisagino (po rukopisu xvi vijeka), hypericon (po starom rukopisu), Hypericum perforatum L., v. gorać, gorać. 94.*

GORČAK, *m. Matricaria chamomilla L. šćka trava, kokoriak, komomila. Gorčak, rus. ropnik, češ. horčák (Polygonum hydropiper), Matricaria chamomilla L. (u Slavoniji). B. Šulek, im. 94.*

GORČANE, *n.* djelo kojijem se gorča. — U *Stuličevu rječniku* (v. gorčeće).

GORČAST, *adj. dem.* gorak. — U *naše vrijeme*. Gorčast vkus. P. Bolić, vinodjel. 2, 136. Kiseo i gorčast! D. Popović, poznav. rob. 93.

GORČATI, *gôrčâm, impf. postajati gorak, bivati sre to gorči.* — Od xvi do xviii vijeka, a između rječnika u *Mikašinu* (gorčati, gôrčati, amaresco, amarus fio) i u *Stuličevu* (dolere, moerere, angi). Ti dake, vilo, si moj čemer i moj med . . . taj mi med ne čini čemerom gorčati. H. Lucić 205. Usta moja gorčaju, zašto su usta stvoritelja moga žuci i octa napuñena. M. Divković, bes. 350^b. Uzmi i pojidi, i ona će ti u utrobi gorčati. E. Pavić, ogl. 677.

GORČEŃE, *n.* djelo kojijem se gorči. — U *Stuličevu rječniku* (amaritudo, tristitia).

1. GORČICA, *f.* a) *ime nekijem biljkama.* Gorića, I. genciana (u *starom rukopisu*), Gentiana lutea L.; 2. egilope seconda (u *starom rukopisu*), Aegilops ovata L.; 3. Erythraea centaurium Pers. (na *Cresu*). B. Šulek, im. 94. — b) *gorki badem.* na *Braću*. A. Ostojić.

2. GORČICA, *f.* vidi žgaravica (u grlu). Tko jede orahe i pije žganicu dobije obično gorčicu. U Prigorju. F. Hefeš.

3. GORČICA, *f.* *néjasna riječ na jednom mjestu xv vijeka.* Majku već zaboli od tuge gorčica, ona pade dolje, mnoge suze proli. M. Marulić 185.

1. GORČICA, *f.* vidi gorčika, b). — U *Šulekovu rječniku* (bittererde).

GORČIK, *m.* a) *ime nekijem biljkama.* Gorčik, 1. Rhagadiolus stellatus Grtn.; 2. Zacynta verrucosa Grtn. (Lamb); 3. Serratula radiata Bbst. (Lamb). B. Šulek, im. 94. — b) *magnesium, kovina, koja kad izgori postaje gorčika* (vidi gorčika, b)). — u *Šulekovu rječniku*. „magnesium“.

GORČIKA, *f.* a) *Sonchus oleraceus L., néka trava, čepčeač, krč.* — u *Vukovu rječniku* (dne mchldistel „Sonchus oleraceus“ L.) s dodatkom da se govori u Slavoniji, i iz néga u *Šulekovu imeniku*, 95. — b) *magnesia, magnezija, crsta bijele zemlje slične vapnu.* — riječ je načinena od gorak po nem. bittererde. — isporodi 1. gorčica. — u *Šulekovu rječniku*: „magnesia“.

GORČIKOV, *adj. koji pripada gorčiku* (vidi gorčik, b)) ili gorčici (vidi gorčika, b)). — U *Šulekovu rječniku*: gorčikova sol „magnesiasalz“; gorčikov kis „magnesiumoxyd“.

GORČILE, *m.* u *Vukovu rječniku*: muški nadimak (tako naj više prozovu onoga koji se rodi u planini kod stoke). — *Misli se da postaje od gora.*

1. GORČILO, *n.* vidi gorčina i grčilo. — Od xvi do xviii vijeka, a između rječnika u *Belinu* (amaritudo 69^b) i u *Stuličevu* (vidi gorčeće) s dodatkom da se nalazi u *Gudaliču* (?). Gorčilo ali pak i slodos kakva je. M. Vetranić 1, 130. Kad čemer probavam i tužno gorčilo. 1, 466. A uzdah tako zlo me cvili, cr mi srca tac nemila, ki zacuvši na gorčila, neče sa mnom da plać dići. D. Rašina 111^b. Nu s gorčilom prem neugodnijem drza na ustijehi zlu lutinu. G. Palmotić 3, 190^b. Svim gorčilom tvoja časa ureda ima napojiti. J. Kavašić 385^b. Boje je podniti malo gorčila u ustijehi nego li muku vječnu. I. J. P. Lucić, razg. 19. I često gorčilom napiju ljudem. M. Pavlinović, razl. spis. 1.

2. GORČILO, *m.* tako zove narod iz pizine ekskutora. P. J. Marković.

GORČILOVAC, Gorčilovca, *m.* mjesto u Srbiji u okrugu kruševačkom. M. Đ. Milićević, srb. 721.

1. GORČIN, *m.* ime muško. — U *naše vrijeme*. Od Gorčina Lešnanina. Pjev. crn. 46a. 310^b. A junaka Šakića Gorčina. Oglad. sr. 429.

2. GORČIN, *m.* mjesto u Srbiji u okrugu krajujevačkom. Zemlja u Gorčinu. Sr. nov. 1867. 584.

1. GORČINA, *f.* amaritudo, osobinu onoga što je gorko. — *Akc. se mijenja u dat. sing.* gorčini, u *acc. sing.* gorčinu, u *voc. sing.* gorčino, u *nom., acc., voc. pl.* gorčine, u *gen. pl.* gorčina. — Od xv vijeka (vidi kod c), a između rječnika u *Belinu* 69^b, u *Voltiđijinu* (gorčina, grčina, grčilo „amarezza“ „bitterkeit“), u *Stuličevu* (vidi gorčeće s dodatkom da se nalazi u *Dorđiču*), u *Vukovu*. a) u pravom smislu. aa) s apstraktnijem značenjem što je kazano sprijedu. Voda ku ne more od gorčine piti. M. Marulić 23. Kada se prisaduje jedna voćka, prisaduje se da ostavivši lutinu i gorčinu staroga paña slatkost ugodnu plodi onoga. F. Lastrić, ned. 261. Usuo je sol u vodu i gorčinu digao. A. Kanižlić, kam. 229. Voda, koja se čiča gorčine piti ne mogaše. And. Kačić, kor. 74. Kako god jesu tmine protivne svitlosti, voda vatri, gorčina slatkosti, smrt životu, tako su grčivici protivni dobrina. Đ. Rapić 30. Gorušica ima zrca sitna, koja, kada se stuku i pokvase, onda gorčinu i lutinu pokazuju. B. Leaković, gov. 51. — bb) s konkretnijem značenjem: gorka hrana, gorko piće. Usta napajahu ostom ter gorčinom. M. Marulić 169. Gledajte ova usta gorčinom napojena. J. Banovac, razg. 164. Davaše mu pit octa s gorčinom smišana. J. Filipović 1, 99^b. Usta napojiše se gorčine. B. Leaković, nauk. 60. — b) u metaforičkom smislu, vidi 1. gorak, 1, b, c). Rič slaju nere med meću u gorčinu. M. Marulić 185. Nenavide zali, gorčinu a ne slast ki nose v žvali. Transit. 282. Sve svita slatko gorčina mu će bit. A. Komulović 73. Njova gospodstva, njova veličanstva i bogastva, koja im se toliko slatka činahu, u jedan čas u gorčinu obratiše im se. J. Filipović 1, 479^b. Gorčinu one likarije od obrizovanja. F. Lastrić, test. 44^b. — c) u prenesenom smislu, tuga, žalost, vidi 1. gorak, 1, b, 3) a). Pusti ju, zač duša néje u gorčini jest. Bernardin 57. 4reg. 4, 27. Ki mnogu gorčinu pritrpi za ovu. H. Lucić 227. Jere čutim mnogu s gorčinom nevoju, i grihov nalogu. P. Hektorović 58. Trud, muka i žalost i tuga s gorčinom. P. Zoranić 3a. Dostoji li tvoja mladost, tvoja vera, tva lipota tuj gorčinu od života? A. Čubranović 146. Zato učini na me doći mnoge tuge i gorčine. I. Ivanišević 28. Neka tako duša gorčine pma misli i drži. P. Radović, nač. 206. Htio je dušu ne probiti mač žestokijeh od gorčina. A. Vitaljić, ost. 17. Zdrave jesu i korisne grješnim ljudem sve gorčine. J. Kavašić 510^a. Svi znate i vidite, kakav je ovi svit, i da na nem ne ima izvan tuga i nevoja, gorčina i pogibli. J. Banovac, razg. 112. Uzrok gorčine Isusove u vrtlu duhovni iliti diloredni. F. Lastrić, test. 154^a. Eto mu žalost, tuga i gorčina u srcu. ned. 363. Da bude promišljao nesrične godine u gorčini duše svoje. A. Kanižlić, kam. 260.

2. GORČINA, *f.* mjesto u Srbiji u okrugu smrderevskom. Livada u Gorčini. Sr. nov. 1871. 357.

GORČINCI, Gorčinač, *m. pl. selo u Srbiji u okrugu pirotskom.* M. Đ. Milićević, kraj. srb. 236.

GORČINOV, *m.* prezime (po ocu Gorčinu). — U *naše vrijeme*. A pred četom Gorčinov Šabane. Nar. pjes. vuk. 1, 517. Naš starina Markiša Gorčinov. V. Vrećević, niz. 55.

GORČINOVIĆ, *m. prezime, vidi* Gorčinov. — *U naše vrijeme.* Ma govori Gorčinović Đuro. Pjev. crn. 265^a.

GORČITI, *gorčim, impf. činiti da što bude gorko. — U pisma xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu (s dodatkom da stoji u brevijaru):* „affligere, amarum reddere“. 2. v. gorčati (ovo zadnje značenje nije pouzdano). — *U primjerima stoji samo u prenesenom smislu, i znači mučiti.* Tijelo sveder gorčiti i pokoriti. V. M. Gučetić 185. Prem to sve većina dušu nam gorči. Štit. 19. Koji gorče i razvijaju moje srce. I. M. Mattei 108.

GORD, *adj. mnogi pisci reć od prošloga vijeka upotrebljavaju oru riječ sa značenjem: oho, ponositi; ali pošto je ovo sama naša riječ grđ (kaju vidi) s ruskijem oblikom i značenjem, treba je se čuvati kao barbarizma, tako i od riječi koje od ore postaju, kao n. p. gordejiv, gordost.*

GORDA, *f. hyp. Gordana. — Akc. se mijenja u voc. Gôrdo. — U Vukovu rječniku (s dodatkom da se govori u Crnoj Gori), ali s drugim oblikom i akcentom po crnogorskom govoru: Gôrde.*

GORDANA, *f. ime žensko, vidi* Gordijana. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori.* Ti si optužen da si ranio Gordanu Perišinu. Pravdonoša. 1852. 9.

GORDICA, *f. dem. Gordana. — U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori.*

GORDIJANA, *f. ime žensko po svoj prilici iz grčkoga prema muškome imenu Γορδιάρός. — U Vukovu rječniku.*

GORDUĀ, *f. ženski nadimak, isporodi* Gordana i Gorda. — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori.*

1. GORE, *adv. supra: sursum, pokazuje mjesto visočije od drugoga. — suprotno je* dole. — *Stariji je oblik bio goré, i upravo je lokativ supstantiva gora, te bi prvo značenje bilo: na gori (ispoređi dole): po istočnom govoru glasi gôre, po zapadnom gôri, a po južnom bi glasilo gôrje (kao što se i govori u Hercegovini), te se tako i nahodi na mnogo mjesta, n. p. N. Rašina 141^a; Zborn. 118^a. 172^a; M. Vetranić 1, 430. 2. 69; N. Dimitrović 75. 91; N. Najlašević 1, 345; J. Matović 246; Nar. pjes. vuk. 4. 456. 4. 479; Nar. pjes. herc. vuk. 41; ali obično j iza r ispala (vidi kod more): gore, a čuje se (n. p. u Dubročniku) i oblik gori (vidi kod dole). — Riječ je stara, može biti i praslavenska, isporodi stšloc. goré, slovački bore, gornolužički hoře. — Od istoga supstantiva gora postaju padežnijem nastavcima i drugi mjesni adverbii: gora (samo s prijedlozima), goru (vidi napose). — Na kraju se gdjegdje (osobito kod čakavaca) dodaje slog ka koji ne mijenja značenje: gorika (od xv vijeka: Mon. croat. 67 god. 1447; Bernardin 102). — U vrijeme je rječnicima: u Vrančićevu (gori, supra), u Mikalčinu (gori, uzgor, sursum, in sublimē; gori, kad se razumi stati supra), u Belinu (gori supra; desuper⁶ 687^b; super⁶ 714^b), u Bjelostjenčevu (gore sursum, supra; gori, v. gore), u Jambresičevu (gore sursum, supra), u Voltigijinu (gore su, iusú, sopra⁶, oben; hinauf; gori, v. gore), u Stuličevu (gori, gorika sursum, in sublimē; gorje, sopra, col moto⁶, super⁶ s dodatkom da se nalazi u mislulj); u Vukovu: gore (u Hercegovini govori se gorje⁶), 1. oben⁶, supra⁶. 2. hinauf sursum⁶, u Dantičevu: goré, supra⁶. a) pokazuje mjesto stajanja. ovo je starije značenje, kao što se po obliku (lokativu) poznaje. aa) uopće. Teke čujem gori besjedit. M. Držić 163. Od pasa gori*

elovik a niže pasa doli koñ. Aleks. jag. star. 3, 286. Velnozi su to oholi, doli ribe, gori žene. J. Kavañin 409^b. Zato gori držiš glavu, da nebesku išteš slavu. V. Došen 147^a. Kada rda sidi gori, kluse vaļa da umori. 149^a. Eto gore na bijeloj kuli, onde ima dvoje Latinčadi. Nar. pjes. vuk. 2, 475. — bb) na nebu, u raju. Išćite ona ka su gorika, gdi je Isukrst na desnu Božju sidići. Ka su na nebesih gorika jišćite, a ne ka su na zemji. Bernardin 102. pavl. coloss. 3, 1—2. Dokle su dolika, na dobro nmkaju, pak mole gorika za ļudi u raju. Đ. Baraković, vil. 118. Zato med ĩimi jest gorika, u prvom koru od Serafinov položen. F. Glavinić, cvit. 337^b. Daj mi suze tvoje, da i ja nadem. ko ti nade Boga i vidim gori u slavi. I. V. Bunić, mand. 39. Po zvijezde se pune ureda kunem, gori koje sjaju. G. Palmotić 2, 457. Neka gori mi stećemo vićnu slavu, kad umremo. P. Hektorović (?) 123. Gorika u slavi ĩiegovoj. A. Vitajić, ost. xi. Dat će mu se svekoliko gori, baš moj otac u nebeskih korih. M. A. Reļković, sat. EĖa. — ce) na napisanom listu gore naznaćuje mjesto bliže vrhu (gdje se poćine pisati) nego dna, pa otale uopće u kniži ono što se prije pisalo. Kako smo gori rekli v tom listu. Mon. serb. 280. (1416). U ovijeh grijesijeh gori rećenijeh. S. Matijević 63. Od kojih gori prigovarasmo se. A. Kanižlić, kam. 195. Broj se razumi kao je gori rećeno. V. Došen viii. Koje gori istumaćismo. Ant. Kadčić 252. Od koga gori više zadosta bi rećeno. J. Matović 524. Potvrđujem sve kako je gori upisano. Pravdonoša. 1852. 2. Sve devet gorepomenutijeh odveznu. S. Ľubiša, prip. 117. — dd) kod velike daljine, shrvata se gdjekad kao da je ono što je daleko na visoćijem mjestu (ispoređi 1. dole, a) ee) i ee)). osobito često narod kaže da je goré ono što je na istoku. Gori od mora hvalinskoga tja do Bijele Zore grada razlika su društva mnoga od naroda, kojijeh vlada. I. Gundulić 330. Nudi nas, da bi im poslanike poslali gore u Beću. Glasn. ii, 3, 59. (1706). Kad na Lemno Turci udaraše podaloke gori u levantu. And. Kačić, razg. 165^a. — ee) u prenesenom smislu. Tko bi gori, eto je doli; a tko doli, gori ustaje. I. Gundulić 285. — ff) može biti i pridjev uz supstantiv, kao da je adjektiv. Da ne možemo razgovora na ovemu doli i na onemu gori životu imati. A. Gućetić, roz. mar. 194. U Konavju i u svemu gore primorju. Vuk, nar. pjes. 1, 29. — b) pokazuje mjesto ka kojemu je upraćeno micanje ili protezanje. — od xiv vijeka. aa) uopće. (Meda ide) goré uz brdo. Mon. serb. 68. (1305—1307). (Meda) ishodi goré na delani kami zabodeni. 127. (1347). Vzbudi ga govoreći: vstani brzo gorika. Korizm. 57^b. Postaviše gori križ. 97^a. Dvignu gorje obraz. Zborn. 118^a. Grube, skoći gori. M. Držić 171. Bjehomo otišli gori u taracu obhodit knću. 411. Otijaše s ĩimi gorika. Mon. croat. 216. (1526). Uzade gore. A. Gućetić, roz. mar. 138. A dlake mu gori srše kako ježu. Đ. Baraković, vil. 61. Koje su prigutjite k ĩemu ĩi nego oĖnu gori a kamenu doli. J. Banovac, pred. 127. Kada golumica zoble, kako koje zrno uzme, gori pogleda. J. Filipović 1, 429^b. Popevši se on gori. E. Pavić, oĖl. 129. Ako se nahodi sidići, nigda se ne podiže gori. M. Zorićić, osm. 134. Zato l' ćovik gleda gori, da ... tilu dvori? V. Došen 147^a. Peñe se gori na toran. M. A. Reļković, sat. A1^b. Ako brazda gori ide. I. Jablanić 52. Slabim voćkam, koje neće gori. J. S. Reļković 273. Ustaj gore, naša neve, saba zora je. Nar. pjes. vuk. 1, 72. Oj višuo, višunice, digni gore

grane. 1, 111. Ide ona gori u čardake. 1, 243. Odvede je gore na drumove. 1, 617. Te otide gore pod planinu. 2, 88. Doje leže, gore ne ustade. 2, 443. Pa odoše gorje uz planinu. 4, 479. — *ozakovo značenje (uz brdo) može biti i s glagolom što pokazuje stajanje*. Tko u bistroj gleda vodi, kad uza nju čovik hodi, kaže mu se da je tako, da on visi naopak: voda laže i potvori, da on s nogam stoji gori. V. Došen 132^a. — *bb*) gore doje, *vidi* 1. doje, *b*) *aa*) *na kraju*. — *o brdlima na razboju (u šali)*. Čunak vidi, pak se čudi: „Kakvo j' ovo prometalo!“ a brdila (*štam-parskom griješkom brojila*) kad vidila: „Šta je ovo gore-dole?“ Nar. pjes. vil. 1868. 545. — *cc*) *slično kao gore doje, u jednoga pisca ima gori dnom*. Tvoj stijeg krstjanski gori dnom obrati. M. Vetranić 1, 48. Moja sva rados svrnu se gori dnom. 1, 62. — *dd*) *na nebo, u raj*. Od svijeti ako me prem danas ne bi ht'il' vazeti uzumnožna tvoja vlas i gorje privesti. N. Dimitrović 91. Prislavnu ne gizmu i ures gizdavi svrnuvši u zvizdu gorje ju postavi. N. Naješković 1, 345. Diže bo ih svóm milosti k sebi gori na nebesa. J. Kavauiñ 512^b. Vaskršoše gore na nebesa. Nar. pjes. vuk. 2, 89. — *ee*) *u prenesenom smislu*. Tko bi gori, eto je doli, a tko doli, gori ustaje. I. Gundulić 285. Ustani, ustani gori sala, dokle jesi mlad. P. Posilović, nasl. 5^a. Njeki u peru snagu kaže, njeki trgov gore skače. J. Kavauiñ 105^a. A nizko se tko pokori, da se ima dignut gori. V. Došen 28^b. Koga pleme gori digne. 29^a. — *c*) *s nekijem prijedlozima. aa*) uz, *vidi* uzgore. — *bb*) do. Crkve Bogu posvećene sve ostaše obraćene vrhom do dna, dnom do gori. P. Kanavelić, dubr. 9.

2. GÖRE, *f. pl. ime mjestu, vidi* 1. gora, *c*, *c*).

3. GORE, *interj. vae! teško! jaoh se!* *s dativom*. — *Uprav je praslavenski supstantiv gorje, zlo, žalost, vidi kod* 2. gora. — *Samo u knigama pisanimi erkvjenijem ili miješanijem jezikom, a između rječnika u Daničičevu (gorje)*. Gorje tomu! Mon. serb. 81. (1302—1321). Gore tomu! 336. (1427). Gore tebe, ubogaja duše moja! Danilo 129. O gorč mani! zabivah grēhi moje ispovēdati. Pril. jag. ark. 9, 90. (1468). O gore tebi, Ejipte! Aleks. jag. star. 3, 222.

GOREČ, *m. Gentiana lutea L., vidi* srčenič. — *U Šulekoru imeniku po starom rukopisu*. Goreč (gorech), rus. гопчанка (Gentiana), ropчн, rop-лечъ (Polygonum bistorta), češ. hořec, polj. gorycz, goryczka: genciana, Gentiana lutea L. B. Šulek, im. 95.

1. GORENAC, Gorenca, *m. ime dejema selima u Hrvatskoj u podžupaniji varaždinskoj. (kajkavski)* Gorenec veliki i mali. Pregled. 48.

2. GORENAC, Gorenca, *m. prezime u naše vrijeme u Hrvatskoj. (kajkavski)* Gorenec. Schem. zagr. 1875. 261.

3. GORENAC, gorenca, *m. Orphilus Er., vrsta biljke*. — *U jednoga pisca našega vremena*. J. K. Šloser, faun. kor. 1, 321. 328.

GORENCI, *m. pl. tri sela u Hrvatskoj, jedno u podžupaniji zagrebačkoj*. Pregled. 18, dva u kartovačkoj. 30. 31.

GOREŃE, *n. djelo kojijem se gori*. — *Stari je oblik gorénije, mladi sa gorjenje, gorenje, goréno (po zapadnom govoru i gorinje, gorinje)*. — *Između rječnika u Vrančiću (gorenje, flagrantin), u Mikišinu (gorenje), u Belinu (gorjenje), u Bjelostjencima, u Voltijijinu (goreña i gorjeño), u Stubičevu (goreña i gorjeño), u Vukoru, u Daničičevu (gorenije ardor)*. Sl. vlsa-

kyñ gorénijemš duše i želanijemš srđica tšte se. Glasn. 15, 268. (1848?). U duhu od vrućine gorinja. Bernardin 100. isa. 4, 4. Toliko da sminje ja imam, gospoje, koliko gorinje. D. Rašina 75^a. Ognjeno gorinje. Aleks. jag. star. 3, 315. Gorenje i napredak naš svaki dan bi imao rasti. B. Kašić, nasl. 18. Ah juveno providjenje! ah! pomoći, mila čuti, staro ognjeno sve gorjenje novim plamom podunuti! I. Gundulić 54. Kad vide dim goreña ųezina. Vuk, otkr. 18, 9.

GOREST, *f. vidi* gorkost. — *Postaje od osnove gorj (vidi* gorak) *nastatkom ostv (o se miješana e radi mekanoga rj)*. — *Riječ je stara; isporedi stslor. gorjst. — Samo u knigama pisanimi erkvjenijem ili miješanijem jezikom, a između rječnika u Stubičevu (gorijst, amaritudo¹) i u Daničičevu (amarities²)*. Vb. posljednje goristi srđica. Domentijan^b 18. Med kaplet iz ust jej, a poslč obrétē se gorēst gorka i čemerna. Pril. jag. ark. 9, 138. (1468). Stah sam plu goristi. Transit. 7. Upomenu tebi vsa lēta moja u gorēsti duše moje. Š. Budinić, sum. 89^a. Ko nije nikada čustvovao gorest skorbi. D. Obradović, basn. 147.

GOREŠNIK, *m.*

a. Ajuga genevensis L., *ćeka biljka*. J. Pančić, flor. biog.² 451. — Ajuga pyramidalis L. K. Crnogorac, bot. 80.

b. *vidi* krijes. U Paraćinskoj kresove zovu: „gorešnici“ i varuju ih o sv. Iliji. M. Đ. Miličević, živ. srb. 1, 29.

GÖRETI, *vidi* gorjeti.

GORETIĆ, *m. prezime*. — *U narodnoj pjesmi našega vremena*. K nem priteče Goreticu Pavle. Nar. pjes. vuk. 3, 555.

GORETIN, *m. mjesto u Istri*. — xiii vijeka. Mon. croat. 9. (1275).

GOREVIĆI, *m. pl. mjesto u Crnoj Gori*. Potrčaše preko Gorevićah. Nar. pjes. vuk. 4, 113.

GOREVNICA, *f. ime dejema selima u Srbiji u okrugu rudničkom*. Gorña i doña Gorevnica. K. Jovanović 147. 148. ²

GORGONA, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Janko Gorgoña. Rat. 92.

GORGUS, *m. u Daničičevu rječniku: „Gorgust“*. crkva je treskavačka imala „u Vinceh“ nivu „Golomov u pri Gorgusē“ (Glasn. 13, 374 god. 1347—1356).

1. GÖRĪ, *adj. comp. pejor, deterior, komparativ za* zao (rdav, loš). — *Osnovu je praslavenska gorš; ali je š ispalo u nom. sing. m. i n. (isporedi stslor. gorij, gorje, češ. horši, huř, polj. gorszy, gorze), a u našem jeziku u srijem oblicima već od prvijeh vremena (osnova sa š nahodi se samo u knigama pisanimi erkvjenijem ili miješanijem jezikom, u p. goršaje. Sava, tip. lil. glasn. 24, 187; gorši. Mon. serb. 89 god. 1330; gorši. Naručn. 96; Transit. 72; gorša. Korizm. 97^b; posve je nepouzđano gorše u jednom primjeru xviii vijeka, gdje treba po svaj prilici čitati gorše: (Gorka svejer ima biti, zasve posli gorše daju. J. Kavauiñ 172^a); od rj postalo je mekano r koje se poslije u našem jeziku pomiješalo s terđijem, ali se nalazi rj: a) jedan put u rukopisu xvi vijeka: Od sad ne zgriješ, da gorje tebe štogodijer ne pride. N. Rašina 18^a. joan. 5, 14. ovo je prepisano po svaj prilici iz starijega rukopisa (glagolškoga?): — b) nekoliko puta u pisca Kavauiña (vrlo zlo nastampana u naše vrijeme); — c) dva puta u*

pisca J. Filipovića: gorjemu. 1, 438^a; gorji. 1, 439^b; — *d*) često u dva Reškovića (iz Slavonije). samo su zadnji primjeri (kod *d*) pouzdani (u Filipovića koji obično piše ovu osnovu bez j na ona dva mjesta može biti štamparska pogreška), te se po njima vidi da su xviii vijeka oblici s rj bili u običaju po Slavoniji (može biti da su došli iz kajkavskoga govora, vidi u Bjelostjencu i u Jambrešićevu rječniku). što u naše vrijeme mnogi pisci upotrebljavaju ove oblike, to nije svagda s toga što su ih čuli od naroda nego što misle da je ovako tobože bolje. — U svijem rječnicima: u Vrančićevu (pejor⁴), u Mikaljinu (gori, zločestiji ,pejor, deterior⁴; adv. gore ,pejus, deterius⁴), u Belinu (pejor⁴ 550^a; ,deterior⁴ 252^b; adv. gore ,pejus⁴ 550^a), u Bjelostjencu (gorji; adv. gorje), u Jambrešićevu (adv. gorje), u Voltigijinu (adv. gorje), u Stulićevu (gori; adv. gore), u Vukovu (gori, comp. v. zao; adv. gore), u Duničićevu (gorij ,deterior⁴).

1. adj.

a. u moralnom smislu, prema pozitivu zao. a) o čeladetu i o onome što se kao čelade misli. Goriši nevérnyh javiše se. Mon. serb. 89. (1830). Vazme s sobom sedam jinih duhof gorih od sebe. Bernardin 31. mat. 12, 45. Gori je od jednoga djavla. Korizm. 103^b. Gori jesam nego li lupež. Zborn. 111^b. Vijećnik gorji zloga kraja. J. Kavačin 360^a. Nenavidnik gori od sotone. V. Došen v. Da u zloči nisi gori neg u crnoj zvirad gori. 43^b. Tko godir ne uči svojih podložnika on je gorji i od nevirnika. M. A. Rešković, sat. E5^b. On se gorji od nevirnog znađe. J. S. Rešković 16. Zlu svekrvu, a svekra gorega. Nar. pjes. vuk. 1, 305. Od zla oca a od gore majke. Ogled. sr. 465. Gori je od Turčina. Nar. posl. vuk. 44. — *amo spada i ovo*: Da se tkogod ne obrati goroj družbi, koja bi ji izšetila. J. Kavačin 76^a. — *i ovaj primjer gdje se kaže o duši*: Grešnika i naj goru čeka dušu na pokoru. N. Marči 31. — *prema kome je ko zao, može biti izrečeno dativom*. Bit će gori još obćini. V. Došen 235^a. Kome ja bolji ta mene gori. (Kad se kome dobro vraća zlijem. U Crnoj Gori). Nar. posl. vuk. 147. — *b*) o živinčetu. Zo je medvjed i lav smñni, gorji kaplan jedoviti. J. Kavačin 45^b. Lav, medvjed, panter, zmije, Irkanija i Afrika gorih nema od čovika. 76^b. Pas naj gori koji ne laje. V. Došen vi. Trista vuka gori od gorega. Osvetu. 2, 186. — *c*) o čemu umnom, osobito o djelu, djelovanu. *aa*) ono o čem se govori po sebi je svagda zlo. Nijedna zloča nije gora nego li nepoznanje. Zborn. 11^a. I koliko huda i gora zloba ne je prije bila. I. V. Bunić, mand. 3. Dugle i gorje pomaćkanje nosi. J. Kavačin 430^b. Što je gore vragovanje nego ljudsko bogovanje? V. Došen 80^a. I lupežtvo gore čini on očito svoj obćini nego lupež. 121^a. Dali mi se laž još čini gora. 137^a. — *bb*) ono o čem se govori nije zlo po sebi, nego u onom slučaju. Gore prima i zle odluke. J. Kavačin 172^a. Da ne bi po goremu putu pokornik otišao. M. Dobretić 79. Pa se krvna okaniše čina, zar gorjijem da ga djelom mijene. Osvetu. 1, 48. Zao zajam vraćajuć gorjijem. 1, 73. — *d*) o stari tjelesnoj kojom se zlo radi. Znaše da su naj vrljega i naj gorega jezika. Zborn. 10^a. Gori jezik jes od mača. S. Menčetić 167. Gori je ženski jezik no turska sabla. Nar. posl. vuk. 44. — Za da me gori stril ne rani u tebi. I. Ivanišević 271.

b. u materijalnom smislu. a) prema pozitivu loš, rdav, kaže se o čemu čim se maće dokućuje ono na što je namjerenno (isporedi 2. dobar, I, 2, a—c). *aa*) o kojoj mu drago stvari (tjelesnoj

ili umnoj). Svaki čovik naj prvo dobro vino postavi, a kada pijani budu, tada onoj ko gore jest. Bernardin 16. joann. 2, 10. Svaki dan jidihi gorega obida. Đ. Baraković, jar. 76. I dopada gore cine. V. Došen 22^b. Eto, beže, dva mača zelena, ti izberi koga tebi drago, uzmi boleg, ostavi gorega. Nar. pjes. vuk. 3, 468. Ništa nije gore od debela buka na rdava trupa. Nar. posl. vuk. 225. Od inata nema gorega zanata. 233. — *bb*) o čeladetu. *aaa*) može značiti da uopće maće vrjedi od drugoga. Da se drugom on pokori, kan' da b' od neg' bio gori. V. Došen 41^b. Da se ženi muž pokori, i od žene bude gori. 107^b. Pak što bi ja gorjega slušala? M. A. Rešković, sat. I6^b. Gori nam se, brate, posmijaše, i gori se od nas iženiše. Nar. pjes. vuk. 2, 227. Najmio se zao u gorega: žle ga hrani, a gore mu radi. Nar. posl. vuk. 187. — *bbb*) značeće je ograničeno tijem što se kaže da je u ničemu čelade maće vrjedno. ovo se može izreći supstantivom s prijedlozima u ili na: Na kući i odori od drugi je mnogo gori. V. Došen 60^b. Bivši i ja u ratu z ostalima ni prvi ni zadnji, ni naj bolji ni naj gorji, nego u polak. M. A. Rešković, sat. A3^a. — *ili tijem što se čelade imenuje imenom kojijem se kaže što je, te se naziva ,gorijem' po osobini što je u ovom imenu: ako osobina nije zla, značeće je da mu maće pripada*: Drugi biše mlađan kapetane, po imenu Devčiću Stipane, ne bi gori junak od babajka. And. Kačić, razg. 279^b. Srijem zemlja steć' će gospodara il' bolega, ili će gorega. Nar. pjes. vuk. 2, 576. Tebe vale da si dobar junak, ti si zao, da gorega nema! nit' si junak, niti od junaka! 3, 338. *ako osobina nije dobra, značeće je da mu riše pripadu*: Pod barjake pokupi junake, sve bekriju goreg od gorega, a junaka boleg od bolega. Nar. pjes. vuk. 4, 336. — *b*) u nekijem primjerima znači: maće zdrav, bolesniji (isporedi 2. dobar, I, 2, g. b) ce). *tu uprav stoji adjektiv na mjesto adverb*. Tomasa Bajona posli ... prizestocijeh bolesti po sčemu tijelu ... jednu noć toliko bi gora da bihu dozvali već oca duhovnoga. B. Kašić, in. 96. Kako inđi nije gori od onoga kog' smrt mori? V. Došen 190^a. — *c*) prema značenju pozitivnoga adjektiva (zao, loš, rdav) *kad je ono: neugodan, nemio, težak, nesnosan. aa*) o čemu što je po sebi zlo (tjelesno ili umno). *to može biti zlo uopće*. Ki je u zlu naj gorem provodio svoje dni, F. Lukarević 137. Zlo ti je doma gore i huđe. G. Palmotić 1, 171. Gorega zla ne može mi se zgoditi. A. Vitajić, ist. 295. — *jad*. Al' da vidiš jada još gorijeh! Nar. pjes. vuk. 3, 284. Bog zna, jesi u golemu jadu. Kirigija, ti si u goremu. Vuk, rječ. 95^a. — *muka*. Gore muke nije na svijeti. G. Palmotić 1, 366. Zli Zidovi i Krstjani trpe muke gore u svemu. J. Kavačin 452^b. — *nesreća*. Tako 'e gora nam nesreća. J. Kavačin 427^b. — *tuga*. More li igda bit na sviti gora tuğa? M. Držić 112. U ovo isto doba eto tuđe i još gore. B. Zuzeri 399^a. — *nevoļa*. Kako nam se do nevoļa kaže, a u gorjoj već bit ne možemo. Osvetu. 2, 75. — *nepokoj*. Čutila bih veću tuđu, bila u goremu nepokoj. G. Palmotić 1, 297. — *smeća*. Zgodi mi se neğa sresti što se može huđe i gore puna smeće. I, 353. — *pedepsa*. Pedepsu on do stoji goru nego zli Paride. I, 168. — *štetu*. To j' him gora šteta. B. Kašić, zrc. 138. — *smrt*. Ta ne znam smrt goru neg raneñ gdi tone. Đ. Baraković, vil. 130. Žudije ga umoriše naj gorom smrtju. I. Ančić, svit. 211. — *rana* (i u prenesenom smislu). Zadrū su zle rane ke gore mogu bit. Đ. Baraković, vil. 57. Al' su takve gore

rane. V. Došen 115^b. — *tjelesna bolest*. Kuga lina od svi naj gora. V. Došen v. Otrov tilu bludne druge, od pogane goru kuge. 112^b. Gora je odvala nego povala. (Gore je kad se čoek pridigne, pak se po drugi put razboli, nego prva bolest). Nar. posl. vuk. 43—44. — *starost*. Naj gorja je starost. M. A. Rejković, sabr. 10. — *što je neugodno tjelesnomu osjećaju, n. p. tmina, buka, smrad*. Otac goru tmini primi. J. Kavašin 236^a. Nije naći goreg' smrada, neg' kad smrdi što od smrada. V. Došen 81^a. Tu se tutañ čini gori. 157^a. — *svaki događaj koji je po sebi neugodan ili štetan*. Požar biva sve to gori. V. Došen 89^b. Što učini vihor gori u varošu, kad što gori. 97^b. — *statiu po sebi neugodno, kao n. p. ropstvo*. Jel' se ropstvo naći more od vladanja gore. V. Došen 25^b. — *i tužba jer se nom jačva zlo*. Gora vik jaoh tužba ne bi mi s ljubavi. D. Rašina 19^a. — *bb) o čemu što je zlo u onom slučaju, n. p. sreća*. Čija sreća gora bude, pusti lijepu djevojčicu. G. Palmotić 1, 329. Naša čas je bila huda i gora vele u sebi nego ista smrt. 2, 70. Nije tako! biva gora srića. V. Došen 173^b. — *statiu*. U gorjema bi se staju našao. J. Filipović 1, 435^a. Jer bi inako biskup u goremu staju i biću bio. Ant. Kadčić 272. U goremu se bitju nahoditi peggiorare, riferito a qualche ammalato', ingravesco'. A. d. Bella, rječ. 550^a. — *misao, uspomena*. Meni ne može gora uspomena bit. M. Držić 132. — *dan i noć (u scrijem primjerima s dativom)*. Zao ti dan a gora mrkla noć. M. Vetranić 2, 124. Da vidu komu će gora doć ova noć. N. Naješković 1, 232. Tko u oglu ležat mora, noć mu neg dan biva gora. V. Došen 83^b. — *cg) o čemu što nije izrečeno što je*. Da čto gore tebi ne zgodit se. Korizim. 57^b. Vidih gora, trpim ova. J. Kavašin 463^a. Što od smrti biva gora. V. Došen 189^b. Što je naj gorje na svitu? M. A. Rejković, sabr. 9. *vidi i kod c) i f)*. — *d) uz neke supstantive značenje je: nesrećan, zlobatan*. U z'o čas sam roda potražio, a u gori došo' do Budina! Nar. pjes. vuk. 2, 69. Zlo ti vino, a gora ti bilo! 2, 251. Zlo ti vino, a gora rakija! 2, 504. — *e) n. gore kao supstantiv riječi kao komparativ prema zlo: više zlo. aa) u moralnom smislu*. Nego jili veći gniv na gore potiče. D. Baraković, jar. 110. Ke je čudo dikla mlada iz zla u gore da upada. I. V. Bunić, mand. 7. — *bb) u materijalnom smislu*. Za moje te gore svezah, za moje gore rugah se tobom. M. Držić 140. Ili je ono za gore ili za boje duše njih. M. Divković, bes. 85^a. Što je boje i ja vidim i razumijem, al' tu tako moje gore bijedan sliđim. J. Kavašin 39^b. Na zlo po junake, gore po devojke. Nar. pjes. vuk. 1, 218. Na zlo, Pavle, seju milovao! na gore joj milost donosio! 2, 15. Ko zlo čini, gore doćeka. Nar. posl. vuk. 137. Ko iste boje, nahodi gore. 139. Jamacno iz zla može se izleći gore. M. Pavlinović, razg. 100. Ter tko osta da se gorem nada. Osvetn. 1, 14. *vidi i: Nije s gorega, neće biti s gorega, wird nicht schaden*. Vuk, rječ. 95^a. *i) Ne primi za gore (tridi kod zlo)*. D. Baraković, vil. 20. — *često se kaže: ići itd. na gore, o kraveću u kojem mu drago stajati*. Vas Adam prode na gore i na hudiće. S. Budinić, sum. 1824. Ako ne bi (*stray*) na gore dosta izumrtim ili izvanskim načinom. M. Dobretić 131. *osobito kad se govori o zdravlju*: Ili na gore peggiorare, riferito a qualche ammalato', ingravesco'. A. d. Bella, rječ. 550^a. Nemoć idjase svod na gore. B. Zuzeri 56^b. *naj češće gore u orakorijem rječnicama stoji uz zlo*: Er se zlo unanaza i hodi na gore. S. Menecitić—G. Držić 175. Sve trude slijedeći oda zla na gore.

M. Vetranić 2, 175. Hoditi sa zla na gore. A. Gučetić, roz. jez. 47. Krajevstva gredihu oda zla na gore. D. Baraković, jar. 64. I učine od zla gore. V. Došen 264^b. Življenje koje svak čas sa zla spada na gore. A. Kalić 170. Živu sa zla na gore. A. Tomiković, gov. 233. Sa zla na gore (udariti). Nar. posl. vuk. 274. — *f) i f. gora upotrebljava se kao supstantiv, kod čega se ima u pameti riječ, stvar. aa) gora riječ, vijest*. Još vam ču rijet' goru, er ona ista me čini stat' na dvoru za vratni od jame. N. Naješković 1, 159. Čut čete još goru. 1, 250. — *bb) gora sreća*. S kijem vojujuć imah goru. I. Gundulić 565. Ti bi izgubio s obje strane, ili goru carstvo primi, u dobiti ili ostane. 502. Kad devojka vide zlu i goru. Nar. prip. vuk. 131. A on videći zlu i goru, poručii gostima da ne dolaze. 259.

2. adf. góre.

a. u moralnom smislu. Zli i opaci krstjani tisuću tisuća puta gore i gpačije čine nego li učiniše bratja Josipova i Čiputi. M. Divković, bes. 4^a. A još gore griješi. B. Kašić, zrc. 57. Ništanemaue vi gore činite Bogu kad sagrišujete. J. Banovac, razg. 155. I sada ovaki(h) ima, koji govore: 'Volim se poturčiti nego se Rimljanu učiniti: i što je još gore, govori se, da jim ovo ričovi pastiri duša pripovidaju. J. Filipović 1, 167^b. Ne samo od zviradi srdit čovik gore radi. V. Došen 199^a.

b. u materijalnom smislu. a) uz glagol može značiti da se maće crši radna koju pokazuje glagol, ta još da se dokončuje nešto sasna suprotno onaj raditi. Tko ne može predoliti sebe, gore će pridobiti inijeh. Zborn. 10^a. Videći se od nega zlo gledan, a gore štovan. And. Kačić, razg. 52. Da ne kuješ ni boje ni gore. Nar. pjes. vuk. 2, 406. Najmio se zao u gorega: žje ga rani a gore mu radi. Nar. posl. vuk. 187. — *b) pozitivno je značenje: neugodno, nemilo, nesnosno, štetno. aa) uopće*. Ako ne more tko miran umrijeti, jeli mu dvaš gore? N. Naješković 1, 182. Ne more gore stvar proć neg je prošla. M. Držić 265. Još im se gore događa. J. Filipović 1, 250^a. Biće poslji gore po h. N. Palikuća 9. Zlo je poći, a gore ne poći. Nar. pjes. vuk. 2, 392. Mučno mu je ići bez oružja, a još gore ne poslušat' majke. 2, 411. Ne guli kore, ne čini gore. Nar. posl. vuk. 197. — *bb) neugodnost, nemilost, nesnosnost, šteta već se nahodi u značenju glagola ili druge riječi uz koju je gore, te oro uprav znači: riše, veće, jače*. Gospoju gore poslji psuje nego slugu. B. Kašić, per. 93. Neka bi ga ondi gore i vrlije izružili. is. 56. A car gore smeten buduće s te poruke u kratke mu odgovore skaza své odluke. I. Gundulić 492—493. Jer će gore onemoćati. I. Ančić, vrat. 65. Lijepnici kad se učine, gore traju. J. Kavašin 360^a. Ovo će ji gore umutra klat nego da sve vipere u sebi inadu. J. Filipović 1, 237^a. Glad ga mori sve to gore. V. Došen 81^b. I zahudit još i gore (*more čovik*). 141^a. Tko poginut ikad gore od čovika takvog' more? 189^b. Hajduk težko ikad more privariti koga gore. 239^b. Ali Božji nevirnici Turci smamiše se gore nego vući. And. Kačić, razg. 18^b. Gorje svaćom dosadne neg' buhe. J. S. Rejković 237. Ja ču tebe gore kleti. Nar. pjes. vuk. 1, 178. Ono nekoliko vojvoda gore se boji naroda nego Turaka. Vuk, grad. 51. — *c) pozitivno je značenje: nesrećno, zlobatan*. Zlo je mene izelo iz leba, a gore me iz vina popilo. Nar. pjes. vuk. 2, 434. Zlo si leg'o, a gore ustao! 2, 508.

2. GORI, na jednom mjestu u narodnoj pjesni našega vremena stoji mj. godi, može biti da nije

štamparska pogreška. Kad su gori putem putovali od milosti ruho miješali. Nar. pjes. vil. 1867. 453.

1. GORICA, *f. dem.* 1. gora. — *Akc. se mi ješa u gen. pl. gorića.* — *Od XI vijeka (kao ime mjesta, vidi c) aa), a između rječnika u Mikalinu (collis, monticulus⁴), u Belinu (monticulus⁴ 495b), u Bjelostjencevu (monticulus, collis⁴), u Jambrešićevu (monticulus⁴), u Stulićevu (monticulus⁴), u Vukovu (dem. gora), u Daničićevu (vidi kod c) bb), cc), gg).* a) *vidi* 1. gora, a. Pogreben bist na vaticanskoj gorici. Š. Kožičić 4b. Jerusolim, iže postavljen je na visoki gorici. 25a. — b) *vidi* 1. gora, b. Oni jezdu jedijahu goricome zelenome. Nar. pjes. mikl. Beitr. 1, 29. Molim da se prode siromaha Mjelovana, koji ne misli zla ni tičiji u gorici. And. Kačić, razg. 317. Gorica listom listala. Nar. pjes. vuk. 1, 212. U jelovoj gorici. 1, 366. Sčaju mu se toke kroz brkove kao jarko kroz goricu sunce. 2, 518. — c) *preveliko mnoštvo mjesta zove se Gorica (samo ili s kojim pridjevom) po sremu našem narodu, n. p. aa) dva sela u Dalmaciji u okrugu zadarskom.* Repert. dalm. 1872. 35. 37; *drugo (blizu Biograda) pominje se od XI vijeka u latinskom spomeniku: „Gorića“.* Doc. hist. rač. 162. (1059). — bb) „Gorića“, mjesto u kom je bila crkva sv. Đurđa, kojoj je Jelena udovica vojvode Sandaļa dala olova za 200 dukata da se pokrrije: „u Gorića“ (Mon. serb. 416 god. 1442). isto rekao bih da je mjesto u kom je ista Jelena sazidala crkvu Bogorodici za svoj grob: „u Gorici“ (Mon. serb. 416. Spom. sr. 2, 122 god. 1442). pa je naštampano „b“ mjesto „i“ rekao bih da to što je prepisivač rđavo pročitao skraćenu riječ, a i na više je mjesta naštampano u istom spomeniku „b“ mjesto „i“; rekao bih da je to sadašnja Gorica kod Podgorice; ako li obje pomenute ne bi bile jedna, onda bi ona prva s crkvom sv. Đurđa mogla biti sadašnja Gorica na Bojani blizu Skadra, jer blizu ňe i sada ima crkva sv. Đurđa (na karti Koračajevoj); a jamačno onu drugu s crkvom Bogorodičinom kod Podgorice pominje i Ivan Crnojević: što je imala crkveni komska i Gorica, koje su obě crkve sagradili roditeljevi Ivana Crnojevića, v. ime prečistije, pa su zapustjele, to je Ivan priložio crkvi Bogorodičnoj na Cetinu (Mon. serb. 533 god. 1485). Đ. Daničić, rječ. 1, 219. — cc) *tri sela u Hercegovini u okrugu mostarskom.* Statist. bosn. 236. 244. 254. *jedno se od njih pominje od XV vijeka.* Pominje se selo „Gorića“ i u župi trebiškoj koje je kralj mađarski Matija dao fratri Aleksandru dubrovčaninu (Mon. serb. 494 god. 1465). to je bez sumnje sadašnje seoce Gorica blizu Stona kod sela Ošļa (popravi: Ošļega). Schem. rlag. 1862. 37. Đ. Daničić, rječ. 1, 219. — dd) *četiri sela u Bosni, jedno u okrugu biljačkom.* Statist. bosn. 114, *tri u okrugu travničkom.* 196. 198. 208. — ee) *nekoliko sela u Hrvatskoj i Slavoniji.* Pregled. 12. 21. 28. 34. 37. 40. 48. 53. 65. 72. 100. — ff) *selo u hrvatskoj krajini u okrugu ogulinsko-slunskom.* Razdijel. kr. 10. — gg) *selo crkve sv. Andrije koju je zidao Andrijaš sin kraļa Vukašina blizu Skopļa (Glasn. 8, 142).* Đ. Daničić, rječ. 1, 219. — hh) *planinski ogranak u Srbiji u okrugu niškom.* M. Đ. Miličević, kraj. srb. 80. — ij) *u pjesmama se i Crna Gora zove Crna Gorica.* I doljeće u Goricu Crnu. Nar. pjes. vuk. 4, 452. Glavarom od Gorice Crne. Pjev. crn. 4a. Suprot Brđan i Gorice Crne. Ogled. sr. 223. i *Fruška Gora Fruška Gorica.* Ona pada na Frušku Goricu. Nar. pjes. vuk. 1, 497. — itd. — *vidi* i Gorice.

2. GORICA, *f. vidi* 2. gora, b. — *Akc. je kao*

kod 1. gorica. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Ana j' moja od gorice bona. Nar. pjes. vuk. 1, 578.

3. GORICA, *f. ime* kozi. F. Kurelac, dom. živ. 88.

GORICE, *f. pl. ime* mjestima. — a) *selo u Bosni u okrugu Doñe Tuzle.* Statist. bosn. 132. — b) *selo u hrvatskoj krajini u okrugu gradiskom.* Razdijel. kr. 13. *ovo se po svoj prilici pominje od XVI vijeka.* Benšići z Gorice. Mon. croat. 183. (1501). — c) *selo u Dalmaciji u kotaru šibenskom.* Repert. dalm. 1872. 25. — d) *prije (do 1862) zaselak u Srbiji u okrugu podrinskom.* K. Jovanović 88.

GORIČANAC, Goričanca, *m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji zagrebačkoj.* (kajkavski) Goričanec. Pregled. 22.

GORIČANI, *m. pl. ime* mjestima. a) „Goričani“, mjesto u kojem je udovica Sandaļeva Jelena pisala testament, i kojemu ime u spomeniku ima „b“ mjesto „i“ poslije „r“ (cf. „Gorica“): „u Goričanah“ (Mon. serb. 417 god. 1442). „u Goričanah“ (Mon. serb. 415. Spom. sr. 2, 121. 123 god. 1442). mislim da je sadašnje selo Goričani na Morači blizu Žabljaka. Đ. Daničić, rječ. 1, 219—220. — b) *selo u Srbiji u okrugu čučanskom.* K. Jovanović 167.

GORIČANOVAC, Goričanovec, *m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji krapinsko-topličkoj.* (kajkavski) Goričanovec. Pregled. 52.

GORIČANSKI, *adj. koji pripada selu Goričanima.* Goričanska (opština). K. Jovanović 167. — Goričanska Ada, *mjesto u okrugu čučanskom.* Niva u Adi Goričanskoj. Sr. nov. 1865. 509.

GORIČICA, *f. dem.* gorica. — *I kao ime selu u Hrvatskoj u podžupaniji sisačkoj.* Pregled. 40. — *vidi* i Goričice.

GORIČICE, *f. pl. selo u hrvatskoj krajini u okrugu ogulinsko-slunskom.* Razdijel. kr. 8.

GORIČIN, *m. mjesto u Srbiji u okrugu smedererskom.* Sr. nov. 1868. 79.

GORIČINE, *f. pl. selo u Hrvatskoj u podžupaniji riječkoj.* Pregled. 7.

GORIČKA, *f. selo u hrvatskoj krajini u okrugu banškom.* Razdijel. kr. 11.

GORIČKI, *adj. koji pripada gorici (Gorići).* — *Od XIV vijeka.* Sluga gospodina kneza goričkoga. Mon. croat. 4. (1325).

GORIČKO, *n. selo u Hrvatskoj u podžupaniji kopriivničkoj.* Pregled. 72.

1. GORIĆ, *m. u zagoneci:* Žuti gorići po moru plivaju (kuptu u kaci). Nar. zag. nov. 108.

2. GORIĆ, *m. zaselak u Srbiji u okrugu vaļevskom.* K. Jovanović 101.

GORI-GUZICA POLSKA, *f.* Matricaria chamomilla L., *kokoriak, komomila.* — *U Šulekovu imeniku po rukopisu XVIII vijeka.* Gori-guzica polska, cotula fetida (Dur.), Matricaria chamomilla L. 95.

GORIJENAC, gorijenca, *m. vidi* goranin. B. Šulek, rječ. znanst. naz. — *-ije- stoji po južnom govoru.* — *Kod naroda je potvrđen samo zapadni oblik gorinac i to s osobitijem značenjem:* Gorinac, ovako zovu Krčani Hrvate na hrvatskom kontinentu. I. Milčetić. *može biti da amo spada i ovo:* Još Gorinci, Dolci ki kuhaju žabu v lonci. Nar. pjes. istr. 4, 15. — *i kao ime mjesta u narodnoj pjesmi našega vremena.* Skupit hoću triest harambaša: Marka Vuka iza Dubrovniika, Zečevića iznad Gorinaca, Malog Radu iz ravnih kotara. Nar. pjes. juk. 568.

GORIJET, *f.* u *Stalićevu rječniku*: v. gorjetina.
 GÖRIJEVAC, Gōrijevca, *m.* mjesto 2½ sahata od Bišća prema Petrovcu. M. Medić.

GORILA, *f.* nejasna riječ (ime mjestu?) u *jednoga pisca xvii vijeka*. Kradena valahu s plamne z gorile vrh koga gradjahu visok zid od gñile. Đ. Baraković, vil. 57.

GORINA, *f.* selo u Srbiji u okrugu niškom. M. Đ. Milićević, kraj. srb. 122. — xiv se vijeka zvalo Gorino. Juga priloži u Glibočici selo Gorino. Glasn. 24, 274. (1395). *vidi* 1. Dubočica, a) aa).

GORINČIN, *adj.* koji pripada Gorinei (*vidi* Gorinka). — U *narodnoj pjesmi našega vremena*. To začula braća Gorinčina. Nar. pjes. vuk. 1, 368.

GORINDA, *f.* ime žensko. — *Prije našega vremena*. S. Novaković, pom. 56. — *isporedi* Gorinka.

GORINKA, *f.* ime žensko. — U *narodnoj pjesmi našega vremena*. Boga moli Gorinka devojka. Nar. pjes. vuk. 1, 369. — *isporedi* Gorinda.

GORINO, *n.* *vidi* Gorina.

GORIŃA, *f.* selo u Bosni u okrugu bihaćkom. Statist. bosn. 108.

GORIŃE, *n.* ime mjestu negdje blizu Skadra. — xiv vijeka. Glasn. 15, 288. (1348?). i u *Danićićevu rječniku* 3, 578.

GORIŃI, *adj.* *vidi* gorni. — U *pisaca čakavcu do xvii vijeka, a u naše vrijeme u ugarskih Hrvata*. Ta kola deru i rižu goriŃom stranom. Živ. kat. star. 1, 222. V goriŃem poji. Mon. croat. 116. (1476). Put, ki gre k goriŃim ližam. 140. (1490). Jest dvoj žrnov, jedan je goriŃi, to je gori dvižuč. Narnčn. 49^b. Blaženstvo vsih goriŃih grajan. Transit. 124. Of moj mukal glas nedostojan prit u goriŃu vlas. P. Zoranić 50^a. I krajujućih na nebesih odluču mu crkvn goriŃu. F. Glavinić, evit. 439^b. Ztekla 'e vod' z Dmaja i z goriŃega kraja. Jačke. 45.

GORIŠ, *m.* selo u Dalmaciji u kotaru šibenskom. Repert. dalm. 1872. 41.

1. GORIŠTE, *n.* postaje od korijena glagola gorjeti. a) *vidi* garište. — u *narodnoj pjesmi našega vremena, a između rječnika u Stalićevu* (incendii locus^a). Stara majka na gorištu plače. Nar. pjes. marj. 36. — b) *vidi* nosac, žizak. — kao *tehnička riječ načinjeno u naše vrijeme*. Gorište (žizak), ‚brenner‘, tal. ‚becco (di lampana)‘, fre. ‚bec‘, engl. ‚burner‘. B. Šulek, rječ. znanstv. naz. 365.

2. GORIŠTE, *n.* postaje od gora. — Na *jednom mjestu u pisca našega vremena*. — Kao da znači: gorovito mjesto. Vlasnik od seoske gore i vodo, pasišta i gorišta, brda i dolina. V. Vrčević, niz. 224.

GORIŠTVO, *n.* *vidi* 1. gorište, a). — U *Stalićevu rječniku*. — *sasma nepouzđano*.

GORITELJAN, goriteljna, *adj.* *vidi* gorljiv. — *Samo u Stalićevu rječniku* (‚qui ardere potest, aptus ad arendum‘).

GORIŃSTAJATI, goriŃustajem, *impf.* goriŃustati. — *Samo u Stalićevu rječniku* (v. goriŃustati).

GORIŃSTANE, *n.* djelo kojim se goriŃustane. *Samo u Stalićevu rječniku*.

GORIŃSTATI, goriŃustanem, *pf.* resurgere, uskrsnuti (neprelazno). — U *Stalićevu rječniku* (resurgere, ad vitam redire s dodatkom da se nazivaju u brvrijaru).

GÖRIV, *adj.* *vidi* gorljiv. — U *Stalićevu rječniku* (‚qui facile accendi potest‘).

GÖRIVO, *n.* alimenta ignis, što lako gori pa se zato i upotrebljava za goreŃe (n. p. drva, nguļ itd.), kolektivni supstantiv. — U *pisaca našega vremena* (može biti da je narodna riječ). Ne vidi drva za gorivo. M. Pavlinović, rad. 51. Sve se jari što je za goriva. Osvetni. 3, 90. i u *Šulekovu rječniku znanstvenoga nazivla* (kao tehnička riječ): Gorivo ‚brennmaterial, brennstoff‘; fre. ‚combustible‘; engl. ‚fuel, combustible‘. 365.

GORJAK, *m.* *vidi* goranin. — U *jednoga pisca xviii vijeka*. Gdi gospodstvo prutom vlada, puk i narod, zemļu i mora, sad ostanom vole obada gorjak orač preko dvora. J. KavaŃin 249^a.

GORJAKOVO, *n.* ime dvjema mjestima u Hrvatskoj u podžupaniji krapinsko-toplićkoj. a) selo. Pregled. 53. — b) seoce. Schem. zagr. 1875. 104.

GORJAN, *m.* selo u Slavoniji u podžupaniji đakovaćkoj. Pregled. 105.

GORJANA, *f.* ime žensko. — *Prije našega vremena*. S. Novaković, pom. 56.

GORJANCI, Gorjanaca, *m. pl.* gore između Hrvatske i Krašnske, zovu se i Zumberačka Gora, Ńem. ‚Uskokengebirge‘. P. Matković. rad. 49, 152.

GORJANI, *m. pl.* ime mjestima. a) selo u Hrvatskoj u podžupaniji krapinsko-toplićkoj. Pregled. 51. — b) selo u Srbiji u okrugu užićkom. K. Jovanović 137.

GÖRJANIK, *m.* *vidi* goranin. — U *naše vrijeme i u Vukovu rječniku* (s primjerom: vuče gorjaniće!). Ponesi nam našeg gorjanika koga no smo u gori rodili. Nar. pjes. petr. 1, 287.

GORJANIKA, *f.* ime Ńekijem vrstama jabuke. — U *Šulekovu imeniku*: Gorjanika, rus. gorjanika (Epimedium), češ. hořanka (Phaea), 1. velika kiselja crjenkasta na reŃneve jabuka (zato se zove i prutuļa) (u Slavoniji); 2. tvrdokora, zagasito zelena, crvenkastimi prugami izšarana jabuka (Vuka). 95.

GORJANOVIĆ, *m.* prezime. — U *naše vrijeme*. D. Avramović 257.

1. GÖRJE, *n.* collect. gora. — Postaje od osnov gor nastackom (i)je. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Belinu (‚montana‘ 495^b) i u *Stalićevu* (‚le montagne‘ ‚montana‘). Marija pojde u gorje potežeši se u grad žudijski. I. Bandulavić 5^a. luc. 1, 19. Na gorja strmoga piŃaju se pleći. A. Kanižlić, rož. 52. Hodi mi ti, Ive, za gorje po yodu. Nar. pjes. istr. 2, 61. Gorje ‚gebirge‘. B. Šulek, rječ. znanstv. naz. 365.

2. GÖRJE, *vidi* 1. gore.

GÖRJETI, gōrĳm, *impf.* ardere; urere. — *jestoji po južnom gororu u infinitivu i u oblicima od iste osnove mj. negdašnja ě, ali po istom gororu j može i ispusti: gōreti; po istoćnom gororu stoji ě: gōreti. po zapadnom i: gōriti. — Akc. se mijenja u praes. 1 i 2 pl.: gorĳmo, gorĳite, i u nominalnijem oblicima (osim nom. sing. m.) particiĳa praes. pass.: gōren (gōrĳou), gōrina, gōreno, gōreni* (*vidi* Đ. Danićić, rad. 6, 85). — Riječ je praslavenska, *isporedi stslor.* gōrĳti, rus. ropĳti, češ. hořeti, pol. gorzeć, *vidi i lit.* garas, para. korijen gor postaje ojaćanem od ger, indoevropski gher, *isporedi staroirski* gorim, grĳjem (K. Brugmann, grundriss der vergleich. grammatik der indogerm. sprachen, 1, 76). *isporedi i* žerava, žar, grĳjati. — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚flagraro‘), u *Mikaļinu* (goriti, gorjeti ‚ardeo, ardesco, exardesco, flagro, conflagro, eremo, uro, comburo‘), u *Belinu* (ardeo 9^a, 99^a; eremo 9^a), u *Bjelostjenćevu* (gorim, goretu, ‚flagro, ardeo, ardesco, uror‘), u *Jambrešćevu* (gorim ‚ardeo‘,

u *Voltigijinu* (goriti i gorjeti, bruciare, ardere, brennen⁴), u *Stulicovu* (goriti i gorjeti, ardere, incendi, inflammari, libidinibus vel cupiditatibus flagrare⁵), u *Vukovu* (gorjeti, brennen⁶, ardeo⁷).

1. neprelazno, ardere, raščinjati se, raspadati se, ili uopće mijenjati oblik, kad se uz to javlja (velika) vrućina i svjetlost (ogañ).

1. u pravom smislu.

a. uopće. a) subjekat je ono što je načineno za goreñe, ili što se uopće misli da je tome namijeneno, da bi se dobila vrućina (za grijanje i druge potrebe) ili svjetlost, n. p. drva, ugañ, zubla, svijeća itd. Najdoše da mu gorahu dva duplira pri glavi. Mirakuli. 61. Svijeću . . . nijesu htile pronositi u fenere, neg' opazne zatvoriv ju, neka gori. J. Kavañin 368^b. Nisam drvo, da na vatri gorim. Nar. pjes. vuk. 2, 322. Koje je suho, slatko bi gorilo. M. Pavlinović, rad. 23. Pa čim trojna voštanica gori. Osvetn. 1, 44. — b) subjekat može biti koja druga tjelesna stvar, značenje se ne mijenja, ali se kod ñega može jaće isticati (kao u drugom primjeru, *Matonićernu*) svjetlost i vrućina, ili samo uništenje (osobito kad je subjekat nešto korisno, uništenje čega biva na štetu, kao n. p. kuća, grad, brod itd.). Di je šambek sve ufañe tvoje? — Ono gori na sinemu moru. And. Kačić, razg. 304^b. Kuppjena, koju vidje Mojses gorjeti. J. Matović 40. Kada istom ona (*rakija*) tako gori. M. A. Rejković, sat. G5^b. Što se ono Travnik zamaglio? ili gori, il' ga kuga mori? Nar. pjes. vuk. 1, 485. Gorela je gora tri dni i tri noći. 1, 487. Al' mu Sovjak ognem gorijaše. 4, 183. Kad kuća gori, barem da se čook ogrije. Nar. posl. vuk. 118. — c) subjekat može biti čelade, ali treba razlikovati, govori li se o ljudskom tijelu ili o duši. aa) u prvom se slučaju značenje ne mijenja, ali se može isticati muka koju podnosi živo čelade u ognju. Redovnik drugi očitova, da u peći prij' bi gorio. J. Kavañin 411^a. Da bismo imali umiriti goreći na ognju za naše spaseñe, imali bismo dobrovoljno podmiti. J. Banovac, razg. 88. Ali voliš na vatri goreti? Nar. pjes. vuk. 2, 321. — bb) subjekat je ljudska duša (poslije smrti u paklu), i tad se shvata kao da je značenje u pravom smislu (o duši se govori kao i o tijelu, te se pomiñu n. p. ruke, noge itd.), ali ne kao uništenje, već se ističe kao muka. Zli će pasti u ponore duo paklenih ernih jama, da tu u vijekje vijeka gore sred žestocih strañnih plama. I. Gundulić 35. I pošavši vidi iz daleka jednu ražeñenu peć i u ñoj nesrećnu svoju mater gdi goraše. J. Banovac, razg. 94. U srid vatre od pokore gdi bludnići uvik gore. V. Došen 89^b. Al' tri druga po paklu šetaju: jednom drugu noga gorijaše, a drugome ruka do ramena, a trećemu glava gorijaše. Nar. pjes. vuk. 2, 11. Nojzi gore i noge i ruke, i gori joj kosa navrh glave. 2, 13. — u ovom se primjeru shvata goreñe u prenesenom smislu (isporedi kod 3): Videći (*Bog*) duh moj, od ništa ki stvori, u puti jaoh mojoj u grijesñjih gdi gori. N. Dimitrović 61.

b. subjekat može biti ogañ, vatra, plamen itd. kod značenja se misli samo na javljane svjetlosti i vrućine. Većekrat na gori vidu ogañ goriti, nu zledi ne može viku mi stvoriti. D. Rañina 96^a. Gdi ogañ vik gori, i sve dni trud mori. S. Bobajević 212. Ogañ pakleni sve gori a ništa ne zgara. I. Ančić, vrat. 186. Gorjet ne more ogañ bez drva. (Z). Poslov. danić. 24. U visokoj Etni gori uvik strañna vatra gori. V. Došen 88^a. Vidili su velike vatre goriti. A. Tomiković, živ. 195. — amo spaduju i ovi primjeri (radi instrumentalna ognem, vatrom vidi c, a). A sve zvizde i krjeposti gor nebesne ognem gore čić ñe (zemlje)

gizde. J. Kavañin 7^b. Sunce uvik vatrom gori. V. Došen 260^a. i ovaj primjer: Pakal goreći ognem. Korizim. 17^b.

c. radi veće sile dodaju se riječi ogañ, vatra i druge kao da se ñima pokazuje način kojim što gori. ovakove riječi mogu biti: a) u instr. Ja cijenim da čovjek odslužit ne može da ognem gori vijek. N. Naješković 1, 153. More i sve vode tada će se užeći i gorjeti ognem živijem. M. Divković, bes. 26^a. U jezeru gorećemu ognem i sumporom. 172^b. Kad hrast tvrdi vatrom gori. V. Došen 89^b. Nima je dijel u jezeru što gori ognem i sumporom. Vuk, otkr. 21, 8. griješkom s prijedlogom s. Kao kad Etna s ognju gori. J. Kavañin 414^b. — b) u loc. s prijedlogom u. Svu snigom goru ja vidil sam skrovemu, iz nutra ka gori u plamu ognemu. D. Rañina 104^a. — c) u gen. s prijedlogom od. Djavao bi bačen u lokvu, koja od vatre i sumpora goraše. E. Pavić, ogl. 689.

2. iperbolički, biti vruću, osjećati vrućinu. a) u neživov stvari. Pustiña goraše od velike tepline od sunca. Živ. jer. star. 1, 229. Veće mi si, hrabre, sladak, nego slatki san pri zori, il' kad naj veće sunce gori, oni tihi litni hladak. M. Pelegrinović 183. Koñsko dubre, jerbo vrlo gori. . . J. S. Rejković 38. — amo može spadati i ovo (o žetnom mjesecu): Lavskom febrnu veoma gori mjesec čarčak spran vrući. J. Kavañin 473^a. — b) o čeladetu. o spojañnoj ili unutrašnjov vrućini. aa) o cijelom tijelu. Oči imam, a slijep gredu, zrak se obrati u tamuñti, gorim stojeć vas u ledu. S. Bobajević 222. Kopni, uzdiše, stine, gori. čići, plače. . . I. Gundulić 457. Gorjeti od vrućine, jestuo⁸. A. d. Bella, rječ. 159^b. Što god više vode pije, to unutra većna gori. V. Došen 74^b. Goriš i trpiš kao i oni. M. A. Rejković, sabr. 37. Ko leti gori, zinañ godi. Nar. posl. vuk. 146. I izjednači ih s nama koji smo se čitav dan mućili i gorjeti. Vuk, mat. 20, 12. — bb) o dijelu ljudskoga tijela. Pluće mi sve gore. M. Vetranić 2, 328. Oči gore, život stine. I. Ivanišević 169. Gori mi glava učinit ovo. (D). Poslov. danić. 24. Gori obraz, dimi glava. J. Kavañin 57^a. Nešto meni desni obraz gori. Nar. pjes. vuk. 1, 606. Da mu lice ne gori od sunca. 2, 155. Ako kalpak na oči namicem, čelo gori. 2, 432. Gori mu glava kao Fntoskom knezu. (U Bačkoj). Nar. posl. vuk. 44. — o obrazu kaže se da gori od srama, od stida. Rumeno od stida liće joj goraše. H. Lucić 252. Čić griha mi lice gori. A. Komulović 77. Ne gori obraz od sunca, već od poštenijih ljudi. Nar. posl. vuk. 197.

3. u prenesenom se smislu kaže o boju, ratu, smutñi itd. a) subjekat je mjesto gdje je rat. Sva ostala mora gore u ognju strañna boja. G. Palmotić 2, 3. Gori Evropa svakolika i sve Azije straue u boju. 2, 430. Ono kraljevstvo tada u neskladu bojom i vojskama gorijaše. F. Lastrić, svet. 139^a. — b) subjekat je boj, rat itd. Goraše veće neg ikadar ratenje u Lombardiji. B. Kašić, in. 30. Gdi nemili boj gorjeti ne pristaje. G. Palmotić 2, 4. Boj u ognju ki goraše. P. Kanavelić, iv. 554. Smutña, koja se u istoku užeže i još dan današñi gori. A. Kanižlić, kam. vi. Boj ognem tri salata gorje. Pjev. ern. 89^a.

4. u prenesenom smislu, o jakom duševnom osjećanju (po tome što se javlja tjelesnom vrućinom).

a. subjekat je čelade ili drugo što u čemu je osjećanje. a) naj češće o ljubavi među muškom i ženskom stranom, bludnosti. aa) uopće. aaa) subjekat je čelade. Ovoliko ter goril ne bih sada juveno. S. Menčićić 326. Koji (tvoj) ures lu-

roni) sad za svu moć vrhu sve ja želim, goreći dan i noć, pravo ti toj velim. N. Najšković 2, 48. Roden sam tužan ja da gorit vik budu. F. Lukarević 13. Tako gorim vas u sebi, nu moj ogañ skroven stoji. I. Gundulić 260. Za čudo se ne govori, da iz kamena ogañ skače, a čudo će bit', da gori ko je mladahan! 464. Ona većina gori izrañena po životu neg kraljević ki ju dvori. G. Palmotić 1, 251. Gorim, sva sam ogañ živi, ne imam mira ni pokoja. 1. 271. Još bi mañe bile krive (žene), tako goreć, glavie žive. V. Došen 101b. — *bbb) subjekat je sree, jer se misli kao da u nemoj stoji naj veće osjećanje.* Za kijem (*vidi cc) aay)* gori srce me noć i dan. F. Lukarević 22. O zvijezde, vidjeste li vi gorjet' u ogañ ljepu toli dva srućeca lijepa ovako? I. Gundulić 53. Ne spavam noću, srce mi gori, muka me mori, umreti oću za tobom dñošo. Nar. pjes. vuk. 1, H9. *isto se kaže i o pršma.* Nu ljubav, kom gore me prši. D. Rañina 110a. — *ccc) subjekat je ljudsko tijelo, koje se shvata kao da je raspañeno od bludnosti.* Da za vrime gori tilo i da iste smradno pilo, da se vaļa u mladosti, dok je vatra u naglosti, još bi mañe čudo bilo... V. Došen 88a. — *ddd) subjekat je koji dio ljudskoga tijela kojijem se pokazuje metonimički člade.* Još i sijeda brada gori užezena u ljubavi. J. Krmpotić, kat. 120. — *eee) subjekat je živine.* Ptici oni, po gori ki lita pojući, rekao bi da gori svu dragu zovaći. F. Lukarević 10. — *fff) subjekat je neživa stvar koja se u pjesmi shvata kao da je živa.* Sve dubrave i sve gore od radosti rek' bi gore cijej ljubavi ove sade. N. Najšković 1, 172. Nebo, zemļa i more, može se pravo reć: ljubavi da gore. F. Lukarević 10. Vidješe se u ljubavi tad nebesa sva gdi gore. I. Gundulić 58. Eto s planom mojim gore sunce i Neptun. J. Kavañin 6b. — *bb) unutrašnje osjećanje (ljubav, bludnost) može se izreći, i to uprav (ljubav itd.) ili metaforički (ogañ, plamen itd.). aay) u instr.* Ako bludom gorit mogli su i stari. M. Marulić 95. Jere goriš ljubvom. 101. I scijenim u meni, odslužit nije moć da gorim plameni i u dan i u noć. N. Najšković 2, 21. Da on tebe vik sloveći i ljubavi tvom goreći vas otide u plam živi. A. Čubranović 159—160. Luvuim ki njekad goril si plamenom. D. Rañina 61b. Morebit slobodno smio bih izriti moj ogañ, kim svakčas ja gorim na sviti. 75b. Od sile kom sva gori u ovi način usta otvori. I. Gundulić 461. Pero moje ne bud' lino, ljubvom leti, kojom gorim. J. Kavañin 319b. Pram plamenom sumpora smrdljivoga od bludnosti, kojim gore. F. Lastrić, ned. 306. Bludnom vatrom većina gore. V. Došen 101b. — *bbb) u loc, s prijedlogom u.* U pohotinjtu putenoga griha gorah. Živ. jer. star. 1, 229. Luvuim plam, u komu goreći dogorjet š' nim imam. N. Najšković 2, 31. Od ljubvenoga plamika u kom sree gorase. P. Zorančić 60b. Gdi tać zlo u mucu ljubvoj gorase. D. Rañina 12a. Svjetle oči Zorke moje, kim srućece me otvori, da u vjećnom ogañ gori. I. Gundulić 19. Er kletva nije toj, ljubovnik ku tvori mladici gizdavoj, u bludu čim gori. 23. Ta će biti naj milija i u ljubavi sva gorjeti. G. Palmotić 2, 396. — *ccc) shvaćeno je osjećanje kao uzrok gorjenja, te stoji u gen. s prijedlogom s.* Gorjeće oba dva s jednoga plamena. I. Gundulić 11. Kako gorim s tve ljubavi. G. Palmotić 1, 358. Ali i mrtav s draga plama gorit imam, ma ljubavi. J. Kavañin 330b. — *ccc) može se izreći koje je ljubveno člade, te omo stoji: aay) u instr. s prijedlogom za.* Za nom gori dan i noć. M. Držić 8. Nega primile trojanske vile svo ljubko

dvore, sve za nim gore. G. Palmotić 1, 247. Gorjeti za kijem amo. A. d. Bella, rječ. 406b. Za mladiceu gorase. A. Kanižlić, uzr. 7. — *u jednom primjeru stoji za s ace.*: Da svak za ñe (žene) vazda gori. N. Najšković 1, 156. — *bbb) u gen. s prijedlogom s,* radi (kao uzrok). Da koji, hoć li ti, umrli na svijeti s tve rajske ljeposti uzbude gorjeti? I. Gundulić 6. Jesi li se ti kadgod, da š' ñe goriš, ñoj odkrio? G. Palmotić 2, 192. — Nu ako u uzi izrañeni sluga sad i gori i suzi veselo tebe rad. H. Lucić 207. Kako ovo sada gori, tako ona, ka me mori, u ljubavi radi mene goreći vene. N. Najšković 1, 190. — *ccc) s prijedlogom prema.* Jakov nije tolikom ljubavu gorio pram Rakelom. F. Lastrić, test. ad. 59a. — *ddd) u acc. s prijedlogom kroz (na dva mjesta).* Jes odi pastir jedan, kroz koga željno gori mladost moja. N. Najšković 1, 204. Da ljubav tajati razum je naj veći i znat' se vladati kroz vilu goreći. V. Vodopić u N. Najšković 1, 347. — *b) o drugoj ljubavi, n. p. o Božjoj (čudi prema Bogu, Bogu prema ljudima), subjekat, osjećanje itd. kao kod a).* A jer nu gorase srce ljubavu od duše. B. Kašić, in. 38. Kada ću vaskolik užgan biti i goriti u ljubavi tvojoj? M. Jerković 22. Druga jošće srca prez broja koja bi gorili u prećistoj ljubavi. P. Radović, nac. 120. Koji tako gorje u Božjoj ljubavi. V. Andrijašević, put. 172. Naša srca hoće da ovim ogañem gore. J. Filipović 1, 170a. Onu (*salieu*) od ljubavi, kojom goreći odkupitel'. F. Lastrić, test. 162a. Okoliš zemaljski ne gorijaše ljubavu Božjom. 247a. Dominik gori u ljubavi prema Bogu. V. M. Gućetić 109. Toliko pako gorase od ljubavi pram Isukrstu. A. Kanižlić, uzr. 136. Sve udiļ goriš od ljubavi Marijine. ntoć. 224. Ljubavu Božjom srce ñegovo gorase. fran. 201. Tako gorijahu od prave i čiste ljubavi. J. Matović 222. Ogañ lijepe ljubavi, kojijem gori u plame Jezusovo srce. I. M. Mattei 228. Zarućnice trudnu u vaju tve. Jezuse. ogañem gore. 293. — *c) o želi.* Ne ngasuje mu žele i lakomosti kojom gori u sreću. M. Divković, bes. 473a. Zeļa kojom vazda gorase i goriš za ploditi u kriposti. I. Ivanišević 191. Sumñom mrzih, željom gorih. J. Kavañin 83a. Goriti željom ardere cupiditate'. A. d. Bella, rječ. 251b. Stineš sumñom, željom goriš. I. Đorđić, uzd. 95. Ona gorijaše primaglomu željom pozdravjati majku Božju. F. Lastrić, od 18. Tko ne gori od negođe koristi, nego od naslade. J. Matović 417. Gorimo s naglijom žudbom od koje stvari. 420. — *d) o lutini.* Srčba niće mu po razlogu, gori ogañem nesvijesnime. J. Kavañin 56b. Gorjeti od ijeda, od srčbe ardere ira'. A. della Bella, rječ. 200a. Tolikom zlobom gorase suproč erkovñacima. I. Đorđić, ben. 138. Tko godi gori plamenom od srčbe. F. Lastrić, test. 253b. Otac vas goreći od lutine. ad. 57b. Petar gori u srčbi protivu Pavlu. Ant. Kadčić 118. Karlo goreći od lutine protivu Moskovom. A. Tomiković, živ. 202. — *e) o čemu drugome (rjede).* Použenstva pun slavnoga od djetinstva kojijem gori. P. Kanavelić, iv. 37. David, ki svotoga ogañem duha svej gorase. A. Vitalić, ost. 63. Zašto gršnici gore zloćam? F. Lastrić, test. 253b.

b. subjekat je samo osjećanje koje se izriče pravijem imenom ili metaforički rijećima ogañ, plamen itd. (isporedi 1. b). a) vidi a, a). Plamen taj goreći vrućinom zalihom suze moje teći ne pušća pospihom. H. Lucić 207. Ke (*pjesni*) na svit hvalone dotle će, mnu, biti, dokle plam ljubveni uzbude goriti. D. Rañina 139b. Tim u meni sved goreći taku plam je stek'o krepas. I. Gundulić 259. Da tu bludna vatra gori. V. Došen

97a. — *b) vidi a, b).* Imaš sina pram kojemu ljubav tvoja veoma gori. A. Vitajić, ost. 20. Ljubav gori u majci prema sinu. V. M. Gučetić 144. Ljubav Božja u nemu goraše. And. Kačić, razg. 18^b. — *c) vidi a, c).* Zasad prilivike one žele koja u srcu goraše. A. Kanižić, fran. 222. — *d) vidi a, d).* Gđino srčba gori, a ne more da dogori. V. Došen 203^b.

5. *fulgere, ne misli se na vrućinu, već samo na sruštenost, po tome se gdjegdje upotrebljava u prenesenom smislu sa značenjem: sjati, blistati se, srujetiti se.* Taj carev tabor sanj kad se otvori jaki no živi plam vas sine i gori. M. Vetranić I. 60. Ka (*trava*) u cvijetju goraše. 2, 114. Blago, ko već svitli i gori, ner da ko u noj (*u gori*) ogañ niti. M. Pelegrinović 186. Gorjeti „splendeo“. A. d. Bella, rječ. 626a. Gore joj oči kao u čengije. Nar. posl. vuk. 44. — *učinu ili uzrok sruštenosti može se izreći instrumentalom.* Ar zlatom sve (*kose*) gore. Š. Menčetić 29. Ugledali na gori nesmirni višinom od zlata gđi gori jабuka svitlinom. H. Lucić 216. Bijela oklopja plamom gore. I. Gundulić 345. Ka se (*gora*) okolo snijegom bijeli, a vrsi joj cvijetjem gore. G. Palmotić 2, 415. Golubica, kojoj gore zlatom krila. I. Đorđić, salt. 218. Zlato kojijem gori dobar dio negovijeh zida. ben. 40. Bijela crkva, s ne krst zlačen sjajnu gori žarom. Osvetn. 2, 16. *ili lokativom s prijedlogom u.* Ručica mu sva kolika u kamenju dragou gori. I. Gundulić 455. — *u ova dva primjeru može biti da se ističe crvena boja kao srujetlija od drugih ili kao ona što se često vidi kod ognja.* Tvoje usnice kako koral gore. Nar. pjes. istr. 2, 18. Skerlet gori u zlačenju sjaju. Osvetn. 4, 51. — *u ovijem se primjerima daje prenosi smisao na što umno, duhovno.* Pokloni se umijeno, i ako od oči ne svjetlosti gnevno, srčno, nesmišeno vidiš gorjet nemilosti. I. Gundulić 255. Jer u plamu govor svaki od istine goraše mu. P. Kanavelić, iv. 25. Bijaše u srcu negovu svitlost nika goruća kojom gorijaše na zagrnjenje od kriposti. F. Lastrić, test. ad. 102^b.

II. *prelazno, urere, činiti da što gori (u neprelaznom smislu), želi.* — od xvi vijeka, ali, kao što se čini po primjerima, samo po zapadnijem krajevima.

1. aktivno.

a. *u pravom smislu. a) subjekat je ogañ.* I popri su i kraljeve metale se u ogañ nice, da jih s dragim pored gori. M. Pelegrinović 190. Za sve da ogañ mene (*svijeću*) gori. J. Kavañin 62^a. Ogañ žeže, gori hañine. V. M. Gučetić 114. Pa ih (*žude*) Bože sazebe izgorelo, gorelo ih tri godine dana. (*iz Vrne Gore*). Nar. pjes. vuk. 2, 5. Koji ogañ selo gori. Nar. pjes. herc. vuk. 291. — *b) subjekat je čelade; značenje je kauzalno prema predašnjemu (kod a)). aa) uopće. objekat može biti sve ono što je subjekat kod I, 1, a, a)–c).* Muči, gori, sveži, smeči... ovo moje bijelo. B. Kašić, per. 40. Gđi primorsku trišju gore dokle prode noć sumñiva. G. Palmotić 3, 54^b. Ki svoje rani, gori, nori. J. Kavañin 248^b. Stoñske dere on lincule, svijeće a gori osalačke. (Z). Poslov. danić. 18. Bjež iz kule, da te ne gorimo. Nar. pjes. vuk. 4, 114. Ne gor. Marko, zutu kosu moju. Nar. pjes. istr. 1, 70. Na Franu gorite sviću. 2, 23. Gori drva, jij i puši. Nar. prip. mikul. 48. — *može se izreći i način goreña (isporedi I, 1, c), kao u ovijem primjerima, instrumentalom:* Sveta Stoša koju Flori ilirski zapovjednik Diokletjanov plamom gori. J. Kavañin 305^b. Pravda svitovña tu priopaku čelad ognem gori. Ant. Kadečić 533. Ali voliš da te koñem

gazim, ali voliš da te vatrom gorim? Nar. pjes. marj. 128. — *drukčiji je instrumental u ovom primjeru, u kojemu se shvata „slama i sijeno“ kao oruđe kod goreña.* Bijahu ne (*uas*) drvjem i kameñem, i gorahu slamom i sijenom, i palahu pralom i barutom. Nar. pjes. vuk. 5, 466. — *bb) u ovom primjeru s objektom dumur osobito je značenje: goreñem činiti, načinati, napraviti.* Blago vama, moja braćo! vi rahlite vaš zanat, vi berete i gorite dumur. Nar. prip. vrč. 40.

b. *u hiperboličkom smislu: žestoko grijati (isporedi I, 2).* subjekat je ono što je uzrok grijahn. Svak bo, ognica koga gori... J. Kavañin 324^a. Veće puta u nemu se užeže jedna ognica, ter ga gori, muči i sažiže. J. Banovac. prip. 180. Tu ih letnje gorijaše sunce i davlahu kiše i vremena. P. Petrović, gor. vijen. 58.

c. *u prenesenom smislu, vidi I, 3. subjekat je ime koje znači duševno osjećanje u pravom smislu ili metaforički.* Gič ke plam ljubveni me gori. P. Zoranić 14^b. Toli ga (*Salamma*) ljubena zlo iskra goraše, seam stotin da žena u dvorn držaše. D. Rañina 13^a. Na glas lijepe sve ljubavi ka mu slatko dušu gori vjeran vitez koña ustavi i ovako odgovori. I. Gundulić 339. — U nesjecni (*je*) bog ljubeni, gđi ohola hlepña od časti sreća gori svojom vlasti. I. Gundulić 36. — Ni ga od srčbe ogañ gori. P. Kanavelić, iv. 155.

2. *pasivno.* Kako slavna otačbina moja gorena bi grčkom rukom. I. Zanotti, en. 2, 4. Ali ovim (*ognem*), lele meni! kđ slama smo svi goreni. J. Kavañin 397^b. Sviće bijaju (*bijahu*) koliko i negorene. I. J. P. Lučić, izk. 24.

3. *sa se, pasivno.* Koji, ako li su vrući, goru se (*sie*). J. Matović 525.

GORJETINA, *f. vidi* pajevina, paletina. — *U Stulićevu rječniku* (res ambusta^a). — *isporedi* gorijet.

GORKAST, *adj. vidi* grkast. — *U Stulićevu rječniku.*

GORKAV, *adj. vidi* grkav. — *U Stulićevu rječniku.*

GORKJAHAN, gorkjalma, *adj. dem.* gorak. — *U Stulićevu rječniku* (amarulus^a) gdje ima i gorkjašan s istijem značenjem. — *oba je sasna nepoznato.*

GORKJAŠAN, gorkjašna, *adj. vidi* gorkjahan.

GORKNUTI, gorknem, *impf. vidi* grknuti. — *U Stulićevu rječniku s dodatkom da je riječ ruska.*

GORKOČA, *f. vidi* gorčina (*i vidi* akcenta). — *U Bjelostjenčevu rječniku* (kod gorkost) i u Stulićevu (kod gorko).

GORKOSLAD, *m.* Solanum dulcamara L., *vidi* rashodnik. — *Biče učinjeno po latinskome imenu (kad se žvače drvo, ispra je grko, a poslije slatko).* — *Od xviii vijeka.* Gorkoslād, dulcamara. Z. Orfelin, podr. 489. Gorkoslād, polj. sładkogorz, Solanum dulcamara L. (*u Zagrebačkoj okolini i u Dalmaciji*). B. Šulek, im. 95.

GORKOST, *f. vidi* gorčina. — *Od xv vijeka, a između rječnika u Mihalju* (amaritudo, amarities^a), *u Belinu* 69^b, *u Bjelostjenčevu*, *u Voltićijinu* (amarrezza^a, bitterkeit^a), *u Stulićevu. a) u pravom smislu. aa) s apstraktnijem značenjem.* Slaja mu bi meda, da gorkost će žerat. M. Marulić 46. Marija našijem jezikom po jedan način hoće rijeti čistoća, a po drugi gorkost. M. Divković, bes. 74^a. Uplavljeni u gorkost negovije voda. M. Radnić 184^a. Tko se ovije pelinom ne čuje negove gorkosti. S. Margitić, fal. 183. Često al' lijek je u gorkosti i u plaću

ntješanje. J. Kavañin 104^b. Zarahi slanosti i gorkosti. A. Bačić 436. Što jedem i pijem, sve na gorkost pada. A. J. Knezović 101. Voda nmañava gorkost hmeja. Z. Orfelin, podr. 9. — *b*) s konkretnijem znaćenem. Octa i žuči ner smijesaše, ter pritrudne te gorkosti iz spenge mu piti daše. M. Vetranić 1, 340. Da me osladi, gorkost pije. A. Vitić, ost. 136. Znè i ocat pomišaše, pak tu gorkost piti daše. P. Knežević, muk. 46. — *b*) u metaforičkom smislu. Li gorkost i neslat neprava sujenja. M. Marulić 86. Dobro sad vidim, čoeka slas čestita koli je velicim gorkosti polita. D. Rañina 130^b. Plod moje milosti za tebe hoće bit čemer zle gorkosti. F. Lukarević 66. Slast božanstvene ljubavi udili meni, od koje svaka gorkost meni u slatkost obrati se. P. Radovčić, nač. 99. Slas s kojom su sve gorkosti. P. Kanavelić, iv. 59. Promini gorkost u slatkost. S. Margitić, fal. 68. Jer se s vrmenom gorkost osladuje. J. Banovac, pred. 46. Ne slatkost kolikim gorkostima mene napuni. F. Lastrić, test. 203^a. U gorkosti bo žuči i zavezi zloće vidim da si ti. I. Velikanović, nput. 3, 171. — *c*) u prenesenom smislu. Sam sidjahi, za è bili pun gorkosti. Živ. jer. star. 1, 228. Jesam govoril v gorkosti duše moje. Transit. 113. Ne vidiš li suza mojihle i gorkosti moje? Zborn. 26^a. Ki gorkost podniše za starijeg rođjak grijeh. N. Dimitrović 74. I vas mi ovi trud i ove gorkosti čine se ÷iven blud i njeke radosti. N. Nañešković 1, 203. Čini' da zna s gorkosti, što je vlas ÷ivene kriposti. M. Držić 129. Srce s' mi zranila, pak u jad stavila od tvoje gorkosti. P. Zoranić 4. Po ovemu rozariju, koje je izmiješano s ružami i z dračami i gorkosti. A. Gućetić, roz. jez. 18. Promišljajuci muku, rane i gorkost Isusovu. M. Divković, nauk. 25^b. Da ima gorkost i mrzost za svoje grijehle. 183^a. Pozna s. divica žalost, tugu i gorkost od srea pridragoga svoga virenika. B. Kasić, is. 92. Ako za te danke svoje sad provodi u gorkosti. I. Gundulić 84. Ta kruna od bolesti i gorkosti. M. Jerković 57. Muka je ÷uta i trudna tajat smrtne zle gorkosti. G. Palmotić 2, 51. On pun gorkosti primi ju s dreseljem. B. Krnarutić 40. Ne vidim ja dragoga jos, da piše me gorkosti. P. Kanavelić, dabr. 16. Ako katgodir čovik i dode na ovo promišljanje, čini ga s velikom gorkosti i žalostju od sebe. P. Posilović, nasl. 26^b. Kad vavićne u gorkosti duše klete vrže. A. Vitić, ist. 14^b. Na veliku gorkost postavise duh ÷egov. 371. Smiluj se meni u gorkosti srea moga. S. Margitić, ispov. 58. Imaš tako misliti, a s gorkosti duše tvoje. K. Mađarović 100. Tim u srcu smućen svomu zapovrnu pun gorkosti. J. Kavañin 394^b. Jedno drugom zadaje gorkosti. L. ĸabuški 27. U trudijeh i u gorkosti Mandalijena cestita. I. Đorđić, uzd. 60. Čime sva spomena predbe gorkosti. 182. Poražena jednim nožem od gorkosti. M. Lekušić 57. Pakla bi se sva gorkost raspala. T. Babić 7. Namisto što biste smañkavali uzmožite gorkost u oni čas od žalosti. J. Banovac, prip. 7. David za sinom svojim tolikom se gorkostju napuni. F. Lastrić, test. 162^b. Da nije vieñosti ne bi u paklu bilo gorkosti tolike. nod. 408. Majku u gorkosti ostavljaš. svet. 31^a. Tolika se gorkost i žalost u ÷егоvo srdece sali. A. Kanizlić, uzr. 97. Jer je gorkosti napunio mene svemogući. And. Kacic, kor. 141. Nije mañe čutila gorkost muke. J. Matović 43. Magle vaju i gorkosti ti rastjeraj s našijeh dana. A. G. Paoli u F. M. Mattei 372. Radi one gorkosti muke tvoje, koju si podnio na krizu. T. Ivanović 108. Promisja godišća svoja u gor-

kosti duše svoje. I. J. P. Lučić, nar. 18. Onda topuva žalost, gorkost i strahotu nesrićnosti svoje poznadoše. Đ. Rapić 139. Prišal mi je moj drag pun jada, čemera i svake gorkosti. Nar. pjes. istr. 2, 103.

GORKOVAC, Gorkovca, *m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji krapinsko-topličkoj. (kajkavski) Gorkovec. Pregled. 56.*

GORKULA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu užičkom. L. V. Stojanović.*

GORKUN, *m. Quassia amara L., biñka u Americi u koje je drvo vrlo grko. — Naćineno u naše vrijeme. — U Šulekovu rječniku („quassie“).*

GORKUNOV, *adj. koji pripada gorkunu. — U Šulekovu rječniku: gorkunova kora „quassienrinde“.*

GORKUNOVINA, *f. gorkunovo drvo, vidi gorkun. — U Šulekovu rječniku: „quassienholz“.*

GORKUNOVKE, *f. pl. (bot.) Simarubeeae, ime porodice biñaka među kojima je gorkun (vidi gorkun). Gorkunovke (pl.), bot. lat. Simarubeeae. B. Sulek, rječn. znanstv. naz. 365^b.*

GORLETATI SE, gôrletâm se, *impf. smucati se. M. Pavlinović.*

GORĻIV, *adj. a) igni concipiendo aptus, koji lako gori. — isporedi goriv. — u naše vrijeme kao tehnička riječ. GorĻiv, chem. brenibar, tal. combustibile, franc. engl. combustible. B. Sulek, rječn. znanstv. naz. 365. — b) ardens, studiosus, pun ognia, pun vatre, samo u prenesenom smislu, koji čestoko na što nastoji. — u pisucem našega vremena. A kadlija gorĻiv na turčeñe a još vrući na ženske namige. Osvetn. 5, 12. i u Šulekovu rječniku: „eiferig“; gorĻiv u službi „dienstbeffissen“. — i ade. gorĻivo. GorĻivo je i neumorno vjernu pripovijedao. M. Pavlinović, rad. 92.*

GORĻIVAC, gorĻivca, *m. gorĻiv (vidi gorĻiv, b)) čovjek. — U Šulekovu rječniku: „eiferer“.*

GORĻIVOST, *f. osobina onoga što je gorĻivo. a) vidi gorĻiv, a). GorĻivost, chem. brenbarkeit. tal. combustibilità. B. Sulek, rječn. znanstv. naz. 365. — b) vidi gorĻiv, b). — u Šulekovu rječniku: „eifer“; službena gorĻivost, gorĻivost u službi „dienstleister“.*

GORNAT, *adj. vidi gorovit. — U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori.*

1. **GORNĀ**, *adj. vidi gorni. — U Voltićijinu rječniku („superiore, alto“, „oben“). — nepouzdamo.*

2. **GÖRNI**, *adj. uprav koji pripada gori, gorama, ali se u Hrvatskoj i Slavoniji upotrebljava s osobitijem znaćenem: koji pripada zemlji za koju se plaća gornica (vidi 2. gornica). Ako krčevine budu poprimile narav gornog zemljišta (Berggrund). Zborn. zak. 1853. 176. i u Šulekovu rječniku: gorno pravo „bergrecht (von weinbergen)“; — vidi i gorno.*

1. **GORNICA**, *f. gornja soba, isporedi gornica. U naše vrijeme u Lici, a između rječnika u Stubićevu (v. gornica s dodatkom da je uzeto iz Habdelićera). Gornica, soba na podu odnosno na tavanu. Ova soba služi za usprunu mnogijeh stvari osobito nećista praña ili rublja. J. Bogdanović.*

2. **GORNICA**, *f. što plaća kmet gospodaru za ÷егоvu zemlju (vinograd). — U Hrvatskoj i Slavoniji od xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenecima („jus montanum“) gljz naj prije dolazi, i u Jambrešićevu („jus montanum“). Dohodak od gornice (Bergzins). Zborn. zak. 3, 94. Kod gornice i ostalih danaka gorničkog prava. 3, 723. i u Šulekovu rječniku: „bergrecht (abgabe)“.*

3. GORNICA (Gornica?), *f. ime mjesta*. — U *Daničevu rječniku*: 'Gornica', zemljama crkve sv. Đurđa na selišti Srbljčani išla je meda na Gornicu' (Mon. serb. 64 god. 1293—1302). 1, 64.

GORNICI, *m. pl. dva seoca u Hrvatskoj, kajkavski Gorniki*: a) u podžupaniji dioničkoj. Pregled. 14. — b) u podžupaniji jastrebarskoj 36.

GORNĀČKI, *adj. koji pripada gornici*. *vidi* 2. gornica. — U *naše vrijeme*. Kod danaka gorničkoga prava (Bergrechtsgabe). Zborn. zak. 3. 723.

GORNIK, *m. prezime*. — U *naše vrijeme*. Schem. zagr. 1875. 261.

GORNINCI, *m. pl. ime mjesta*. — *Prije našega vremena*. Горничинци. S. Novaković, pom. 130.

GORNO, *n. ridi* 2. gornica. — U *Bjelostjenčevu rječniku kod gornica*.

GORŃAC, gornica, *m. ridi* gornjak, *g.* — U *jednoga pisca xviii vijeka*. Nek. tv. gornac puše. A. Kaužlić, rož. 2.

GORŃA CERA, *f. seoce u Konavlima blizu Dubrovnika*. Schem. ragus. 1876. 35.

GORŃACI, *m. pl. ime mjesta u Hrvatskoj, kajkavski Gornjaci*. a) selo u podžupaniji zlatarskoj. Pregled. 61. — b) seoce u podžupaniji križevačkoj. 65.

GORŃA CRVIVICA, *f. ime mjesta, ridi* i Crvivica. — *Prije našega vremena (pisano s č m). c po erkenom jeziku*. Gornja Crvivica. S. Novaković, pom. 130.

GORŃAČKI, *adj. koji pripada gornjaku, gornjavima*. — U *naše vrijeme*. Uz šibeničku kapu gornjački peškir. M. Pavlinović, razl. spis. 122. — *s osobitijem značenjem: koji pripada manastiru Gornjaku (vidi Gornjak, h, a)*. Mlava ulazi u onu dugačku i tesnu gornjačku klisuru... Klisura gornjačka koja se zove i 'Zdrolo'... M. D. Miličević, srb. 1021.

GORŃA GRĒDA, *f. zemlja pod livadama u Srbiji u okrugu biogradskom, isporedi* Donja Greda. Livada u Gornoj Gredi. Sr. nov. 1875. 690.

GORŃAK, gornjaka, *m. uopće onaj koji je gornji, ali dolazi s osobitijem značenjem*. — *Akc. kako je u gen. tako je u ostalijem padežima, osim nom. sing. (i acc. kad je jednak s nominativom) i voc.: gornjake, gornjaci*. — *Postaje od gornji nastankom akc.* — *Od xviii vijeka (naj prije u Bjelostjenčevu rječniku, ridi a i b)*.

a. *čovjek iz gornjega sela*. — U *naše vrijeme u Lici*, a između rječnika u Bjelostjenčevu (2. gornjak, t. j. koji prebiva vu gore 'montanus'), u *Volltigijsima* ('montanaro', 'bergbewohner'), u *Stulčevu* (v. goranin). Obično ljudi ispod Velebita (Podvelebiti) zovu ljude gornjih sela (Prisojčane) 'Gornjavima'; 'Luti brate gornjaci kao vuci'; a žene zovu 'Gornjakinama'; 'gornjanskijem ženama'. J. Bogdanović.

b. u *Hrvatskoj i Slavoniji težak, kmet koji drži gospodarevu zemlju (vinograd) i plaća mu za ņu gornicu (vidi 2. gornica)*. — U *naše vrijeme, a između rječnika u Bjelostjenčevu* ('montanista') i u *Jambrešičevu* ('montanista'). Zemlje gornje jesu one, koje su u vrijeme terezijanske regulacije bile u posjedu gornjaka. Zborn. zak. 1853. 176. i u *Šulekovu rječniku*: 'bergholde; bergrechts-holde'.

c. *Dianthus Latr., ņeka bubica*. — U *jednoga pisca našega vremena*. J. K. Šloser, faun. kor. 431.

d. u *kartama kod igre, druga (po vrijednosti)*

od onijeh na kojijem se ridi čelade, nem. der obere, dame, franc. dame, tal. cavallo. — *Načinieno po nemačkome*. — U *naše vrijeme po sjevernijem krajevima našega naroda i u Vukovu rječniku*. — *isporedi* doňak, b.

e. *catillus, gornji kamen kod vodenice*. — U *Vukovu rječniku*. — *isporedi* doňak, a.

f. *gornje snopje hrane u kamari ili u desetaku*. B. Mušicki.

g. *zapadni vjetar*. — U *Stulčevu rječniku (griješkom gornjak, gornka, 1. 'ventus', 2. 'zephyrus, ventus occidentalis') i u Vukovu* ('der westwind', 'favonius'). — *isporedi* gornjac.

h. *ime mjesta*. a) *manastir u Srbiji u okrugu požarevačkom*. Uz vodu (Mlavu) manastirić Gornjak. M. D. Miličević, srb. 1032. Ispod tih ognjenih a tajanstvenih zrakova sunca, koje se praštaše s Homojem nahodi se manastir Gornjak uz kršnu stenu a na obali brujne Mlave. Glasn. 43, 290, *vidi* Glasn. 21, 56—58. — b) *kraj u Crnoj Gori u riječkoj nahiji*. Po bratstvima Cekline se (*vidi* Ceklin) dijeli na dvoje. Glasn. 40, 19.

GORŃAKIŃA, *f. žensko čelade iz gornjega sela, ridi kod gornjak, a*.

GORŃAKOVIĆ, *m. prezime*. — U *naše vrijeme*. Janko Gornjaković. Rat. 347.

GORŃANI, *m. pl. selo u Srbiji u okrugu krajiškom*. K. Jovanović 124.

GORŃANSKI, *adj. koji pripada a) selu Gornjavima, Gornjanska (opština)*. K. Jovanović 124. — b) *gornjavima, ridi gornjak, a*.

GORŃAŠ, gornjaša, *m. ridi gornjak, a*. J. Grupković.

GORŃEMORAČANIN, *m. čovjek iz gorje Morave*. — U *naše vrijeme*. S ņima vojska Gornjemoračani. Nar. pjes. vuk. 5, 385.

GORŃEVAC, Gornjevca, *m. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom*. Sr. nov. 1867. 307.

GORŃĀI, *adj. superior, koji je gore, koji je na višem mjestu, suprotno doņi, svugda se upotrebljava da se ono o čem se kaže razlikuje od čega drugoga s čim se isporuđuje, i što se obično naznačuje istijem imenom (ali ridi kod a) aa)) ili je dio iste stvari*. — *isporedi* goranji, 1. gornji. — *Postaje od osnove gor supstantiva gora nastankom ņi*. — *Riječ je prastarenska, isporedi stvor. gornja, rus. rornij, češ. horni, hurni*. — *Između rječnika u Vrančićevu* ('superior'; 'superus'), u *Mikaljnu*, u *Belinu* ('supermus' 688a; 'superus' 718b), u *Bjelostjenčevu*, u *Stulčevu*, u *Vukovu*, u *Daničevu* ('gornja'). — *Pošto je značenje kao kod komparativa, može se načiniti i superlativ: naj gornji. a) o onome što stoji nad čim drugijem, te pokriva ovo. au) nopće*. Gornje i doņe nebo. V. M. Gučetić 181. Zrake sunčane obasjaju gornje lice zemlje. M. A. Reljković, sat. L5b. Plitica od srebra pozlaćena s gornje strane. Ant. Kadić 88. Kad se više prednjih gornjih zuba jezik metne. Vuk, poslov. 167. Sjedio patrijara na gornjem podu. S. Lubiša, prip. 146. Na gornjem dnu (od balčve) tri prsta daleko od duga buše rpu. P. Bolić, vinodj. 2, 338. Tko bijahu te dvije guje ljute, dva rvača i delije krute? za doljnega neka pita majka, a gornjega Lovćen zna junaka. Osvetni. 2, 140. — u *ovijem se primjerima zove gornji dio od kuće koji stoji nad ostalijem dijelima, ako se ovi i ne zoru istijem imenom*: Ode Enka na gornje čardake. Nar. pjes. vuk. 1. 479. Što je pao gornji kanat crkve. 3, 73. Brže strće sa gornjeg čardaka. 3, 371. — bb) o nebu, raju (jer stoji nad nama), i o onome što je na nebu, u raju, pa često i u prenesenom

smislu, kao nebeski, rajski. Ki s' u gornjem raju. M. Marulić 27. Bog nam poslao dobru čes iz gornijeh visina. M. Držić 426. Za toj s neba priđe na zemlju i nami se sličan učini, neka nas on isti ovdni na zemji po putu i načinu od življenja, koji se onoj gornjoj državi pristoji, uputi. B. Gradić, djev. 18. Bog je nepoznano vello dobro, gornjim dano. J. Kavačini 426a. Gornja pravda sad me meće s Tantalom. 444a. Nije misli krjeposnije, neg razbirat gornju staju. 465a. Stanovito 'e gornje stanje, smrt usilna gdi ne kosi. 487a. Nek raj gornji drugi cine; držaću se ja živine. V. Došen 201a. Na izgled gornijeh i nebeskijeh gradana. J. Matović 462. Slava Bogu na visini naj gornjoj nebeskoj. I. M. Mattei 122. Da vam se ond' podpino vaša pamet svitlostju gornjom napuni. Đ. Rapić 25. — *b)* o *onome što pokriva drugo s čim se isporuđuje, ako i nije na visočijem mjestu.* Gornja halina, amictus, vestis exterior. J. Mikaja, rječ. 114b. Gornja mu je kabanica sva moškovskijeh od lisica lijepijem kožan postavljena. J. Palmotić 301. — *c)* o *čemu što je na visočijem mjestu, ali nije nad onijem s čim se isporuđuje i ne pokriva ovo. aa) uopće.* Od gornjega studenca. Starine. 13. 209. (1185). Od gornjega ribnika. Mon. serb. 563. (1322). Se mede Trébići i gornjemu gradu. Deč. hris. 45. A mede imi od Rilkovine u gornje čelo kazniča stlpa. 49. A mede mu od gornje česte. 113. Od gornjih planina gizdava vila. M. Držić 88. U isto vrijeme dili se iz gornih strana od sivera neizbrojeno mnoštvo naroda. And. Kačić, razg. 19. Mi smo šetale u gornje polje. Nar. pjes. vuk. 1. 518. Bogdan uze gornji kraj od grada. 2. 626. Izliječe na gornju kapiju. I. 241. Doñe selo muhe izgorješe, a na gornje čavke popadaše. Oglad. sr. 433. — *bb)* o *dijelu trpeze (začelu) gdje je veća čast svijeta, a može i ne biti na višem mjestu.* Zašto je vazda obicaj ljepše i čistije jezbine u gornje čelo stavljati nego li u doñe. M. Divković, bes. 227a. One mećeš u gornju trpezu. Nar. pjes. vuk. 2. 356. Od popova i od kaludera, koji na častina po naj više sjede u gornjem čelu i počinu napijati. Vuk, nar. pjes. 1. 79. — *cc)* *gornje je dio lista s kojega se počine pisati i čitati, te se uopće gornje zove ono što se prije pisalo i čitalo, vidi 1. gore, a) cc) i doñi, e) cc).* Vidješi gornje prigledane dopušta se da se može stampati. u M. Divković, bes. xiv. Da svak prime gornje moje oporuke. J. Kavačini 51a. Kara-ljpej... dostojan je gornjim trojem. 128b. U gornjem reduku spominja milosrde Božje. A. Kanžilić, utoč. 353. Drži se dakle ovi član gornjega člana. J. Matović 83. Ova pjesmica ne ide sa svijem medu ove gornje. Vuk, nar. pjes. 1. 195. Jedni mjesto gornje četiri vrste ovako pjevaju. 1. 21. Ponomi su štoriju gornju. Nar. prip. mikul. 31. — *dd)* *vrlo često stoji uz imena gradova, zemalja, krajeva, da se razlikuju od drugoga dijela istoga mjesta ili od drugoga mjesta kojemu je isto ime, vidi doñi, e) dd).* Na medu gornje Livoe. Mon. serb. 261. (1389-1405). Gornji Dragovotiči. S. Novaković, pom. 130. Gornji Glamoci. 130. Stjepan, gornje kraj Mezije. J. Kavačini 259a. Gornje Francije biskup. A. Kanžilić, kam. 806. U gornjoj Galileji. S. Rosa 52b. Sve pobježa u Moracu gornju. Nar. pjes. vuk. 1. 367. Kupi doñe Čuce svekoliko, ja ču gornje brzo okupiti. 1. 521. Kod kojijeh (*pjesama*) stoji: iz gornjega primorja, one sam gdje-koje ja pisao po Pastroviciima i na Stanevićima od žena iz Bobora i iz Maina. Vuk, nar. pjes. 1. vii. Južna i gornja Bosna, prozvana Hercegovina. F. Jukić, zemljop. 32. — *vidi dragogch*

primjera kod doñi, e) dd) i kod imena napose. — *radi gospoda gornja vidi doñi, e) dd) na kraju.* — *d)* u *prenesenom smislu, o čemu što više vrijeđi, što je više cijeheno.* Triba da sam tvoj konac naj gornji. A. Georgeico, nasl. 140. S neba rinu kletu oholas gornja sila. P. Kanavelić, iv. 220. Moglo bi biti da imat budeš vratiti razlog naj gornjemu (*šamparskom griješkom, gorgjenu*) sudcu. M. Radnić 107b. — *amo spada i ovo:* Sabor sastojati će iz dvije kuće: gornje i dolnje. Zborn. zak. 1. 15. Gorna žbornica, oberhaus'. Jur. pol. terminol. 371. Gornja sabornica, oberhaus'. u Šulekovu rječniku.

GORŃI BRŃI, *m. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Niva na Gornjem Brodu. Sr. nov. 1866. 200.

GORŃICA, *f. a) gornji dio od kuće, gornji pod.* — u *Stuljevu rječniku* (*pars domus superior*) i *iz čega u Šulekovu rječniku znaستنvenoga nazivla:* Gornica, arch. (*gornji pod i. sprat*), obergeschoss, oberstock', tal. piano superiore'. — *b)* *vidi vrnčanica.* — u *Vukovu rječniku s dodatkom da se gorori u Crmnici.*

GORŃI DUBOVIK, *m. nekako selo, vidi Dubovik.* — *Prije našega vremena.* Gornji Dubovik. S. Novaković, pom. 130.

GORŃIK, *m. (andeo, sectae) koji je na nebesima, u raju, vidi gornji, a) bb).* — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* Vičnega Boga, divice Marije i svih nebeskih gornjika. J. Banovac, blagos. 273.

GORŃIŠTE, *n. a) vidi gornica, a).* — *samo u Stuljevu rječniku, gdje ima s istijem značenjem i gornjstvo što je susma nepouzdanio.* — *b) kućni krov.* — u *jednoga pisca xviii vijeka.* Koja krov od kuće bjеше zvana gornjište. S. Rosa 62b. Ako li se uznade na gornjište i pokrovi svoje kuće. 137b. — *c) nebo, raj, isporodi doñište.* — u *istoga pisca.* Tad reče im Isus: 'Vi odizlala ste, ja sam od gornjišta; vi ste od ovoga svijeta, ja nisam od svijeta ovoga'. S. Rosa 120b.

GORŃIŠTVO, *n. vidi gornjište, a).*

GORŃOKRAJAC, *gornjokrajca, m. čorjek iz gornjega kraja.* — u *Stuljevu rječniku* (*v. istokokrajac, vidi 1. gore, a) dd).*

GORŃOSELAC, *gornjoseca, m. isporodi doñoselac. a) čorjek iz gornjih sela.* — u *naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani. — *b) koji je na gornjoj strani od sela.* M. Pavlinović.

GORŃOSELANIN, *m. vidi gornjoselac, a). isporodi doñoselanin.* — u *naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

GORŃOSELANĀKA, *f. vidi gornjoseca. isporodi doñoselanika.* — u *naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

GORŃOSEOKA, *f. žensko čelade iz gornjih sela.* — *gen. pl.: gornjosekākā.* — u *naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

GORŃOTREŠŃIČKI, *adj. koji pripada Gornjoj Trešnici.* Gornjotrešnička rijeka, *roda u Srbiji u okrugu podrinskom.* Gornjotrešnička reka dolazi ispod visoravnja Košaja, teče 6 sata, i sliva se u Drinu između Drlaca i Bačevaca. M. D. Miličević, srb. 520.

GORŃOZEMAC, *gornjözemca, m. čorjek iz gornje zemlje, isporodi doñozemac.* — u *Vukovu rječniku* (*der oberländer, incolata terrae superioris*).

GORŃOZEMICA, *f. vidi gornjözemka.* — u *Šulekovu rječniku: oberländerin*.

GORŃOZEMKA, *f. žensko čelade iz gornje zemlje.*

— *isporedi gorozemica*. — *Nije potvrđeno, ali je bez sumnje narodna riječ kao što je i doño-zemka koje vidi*.

GORŃOZEMSKĀ, *adj.* iz *gorie zemlje*. — *U Vukovu rječniku* (oberlândisch, 'a parte superior').

GORO, *m. hyp.* Gorčile. — *Akc. se mijena u roc. Goro*. — *U Vukovu rječniku*.

GOROBILE, *n. selo u Srbiji u okrugu užičkom*. K. Jovanović 19.

GOROBILSKI, *adj.* koji pripada *Gorobilju*. Gorobiljsko polje. Sr. nov. 1861. 50. Gorobiljska (opština). K. Jovanović 157.

GOROCVIJEĆE, *n. vidi* 1. gorocvijet.

1. GOROCVIJET, *m. ime nekijem biljkama*. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Vukovu* (gorocvijet, gorocvijeeće 'frühlingsadonis' 'adonis vernalis', cf. zečij mak, cf. sasa?). Pod javorje gusto, tiho sama k meni priđi, gđi dva venca gorocvita, zlatom svita hraniu. D. Rašina 106a. Gorocvet (Pančić), Gorocvijeeće (Vuk), v. Gorocvijet. Gorocvijet, rus. гороцветъ, češ. hořikvět, pol. gorzykwiat (Adonis), narisso, testiculi canis (po rukopisu xv vijeka), 1. *Orehis morio* L., *Orehis fusca* Grtn., *Orehis provincialis* Balb. (Vodopić); 2. *Adonis vernalis* L. (Vuk). Gorocvit, 1. *rannucolo* (po starijem rukopisu), *rannucolo primo* (po starom rukopisu), *Rannuculus acris* L. (Visiani); 2. *Orehis* L. (Visiani, Lambl), v. gorocvijet. B. Šulek, im. 95.

2. GOROCVIJET, *m. ime muško*. — *xiv vijeka*. Gorocveta Bratić. Doč. liris. 17. 85.

3. GOROCVIJET, *m. mjesto u Srbiji u okrugu rudničkom*. Zemlja u Gorocvetu. Sr. nov. 1875. 1019.

GOROGAŠE, *n.?* ili *f. pl.?* selo u Hercegovini u okrugu mostarskom. Statist. bosn. 252.

GOROGAŠLIV, *adj.* vidi gašljivok. — *U Vukovu rječniku*.

GOROGOZAN, *gorogozna, adj.* o drvu, koje rdavo gori. M. Ružičić.

GOROGRAĐAC, *gorograđa, m. vidi* Staropazinac. — *U Istri* (čakarski s j mj. d). Kega biš ubrala, biš li tela Gorograjca (Gorograjeji = Staropazinici)? 'Gorograjca nikad ni jenega, Gorograjeji su olitari'. Nar. pjes. istr. 2, 164.

GOROHODAČ, *gorohoca, m. čovjek koji hodi po gorama*. — *Samo u Studičevu rječniku* (montivagus').

GOROJE, *m. muški nadimak*. — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori*.

GOROJEVIĆ, *m. prezime*. — *xviii vijeka*. Atanacko Gorojević Trebinjac. Glasn. II, 242. (1710).

GOROKAZ, *m. geografska karta, mapa, na kojoj su zabilježene gore*. — *isporedi* gorovid. — *Naćiüeno u naše vrijeme*. Gorokaz, geogr. (mapa gorâ) 'gebirgskarte', tal. 'carta di montagna'. B. Šulek, rječ. znanstv. naz.

GOROMIN, *m. mjesto u Srbiji u okrugu krujevačkom*. Niva u Gorominu. Sr. nov. 1866. 527.

GOROMIŠANIN, *m. čovjek iz Goromiša Docu*. D. Daničić. — *plur.*: Goromišani.

GOROMIŠ DOLAC, *m. seoce u Dalmaciji blizu Staroga Grada*. — *Griješkom* Aromin dolac. Repert. dalm. 1872. 39. — D. Daničić.

GOROŠA, *m. ime volu*. — *U Licu*. J. Bogdanović. V. Arsenijević. M. Medić. F. Kurelac, dom. živ. 24.

1. GOROPĀD, *f. epilepsia; furor*. — *Složno od osnova gor i padl, te je pravo značenje: padaše od gore* (vidi 2. gora, b). — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu* (vidi kod b)). a) epilepsia, gora, gorica, gorska bolest, padavica. Bernardin... mlogo godina imadijaše goropad iliit padavicu. . . . Poznada da veće nikakve goropadi nejma. A. Kanižlić, bogojubn. 440. Nemoćnici ozdravljeni od sliptote, drtavice, goropadi... fran. 70. — *na jednom je mjestu muškoga roda*: Od goropada, od groznice jesu oslobođeni. A. Kanižlić, utoč. xviii. — b) furor, bjesnoća, malihitost. — *u naše vrijeme i u Vukovu rječniku*: 'die raserei (personifizirt)' 'furor' s primjerom: Ustaj mati, ustaj goropadi! Nar. pjes. vuk. 1, 638. vidi i goropadnost na kraju.

2. GOROPĀD, *m. vidi* 1. goropad, a) na kraju.

GOROPADAN, *goropadna, adj.* koji pripada *goropadi*; koji boluje od *goropadi*. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu* (vidi kod a, b)).

a. *adj.* a) vidi 1. goropad, a). Ozdravi kćer krajevu koja bijaše goropadna. F. Lastrić, svet. 142b. Divojka jedna od goropadne bolesti mučena. A. Kanižlić, utoč. xx. Ako bi pak bio goropadan i padao od malkadna. M. Dobretić 473. Zašto se od takoga nečista sastanka radaju dica nakazna i goropadna. 541. Po tomu čovik mogao bi se otrovati i dijete nakazno i goropadno može se začeti. B. Leaković, nauk. 257. 'Ana j' moja od gorice bona', t. j. goropadna, kao što sam i u govoru slišao: 'pada od gore', ili 'gorske bolesti'. Vuk, nar. pjes. 1, 578. — b) vidi 1. goropad, b). — *u naše vrijeme i u Vukovu rječniku* ('rasend, ungestim', 'furiosus'). To moja narav goropadna ne bi nikako snositi mogla. S. Ćubiša, prip. 133.

b. *adv.* goropadno. — *U jednom primjeru xviii vijeka* (gdje stoji i perbolikički, kao žestoko, naprasito). I velike boge i male molu, upi goropadno. J. Krimpotić, kat. 28.

GOROPĀDITI SE, *goropādim se, impf. bolovati od goropadi* (padati od gore; bjesniti). — *Akc. kako je u prues. tako je u impf. goropādāh; u aoristjem je oblicimu onaki kako je u inf., osim aor. 2 i 3 sing. goropādi*. — *U Vukovu rječniku* ('rasen', 'furere').

GOROPADNICA, *f. goropadno žensko čelade*. — *U Vukovu rječniku* ('die rasende', 'furiosa').

GOROPADNĀK, *m. goropadan čovjek*. — *isporedi* goropadiak. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu* (vidi b)). a) vidi goropadan, a, a). I zašto bo je goropadnik bio, kada bi ga uzela ona bolest, iz usta pina isla. I. Velikanić, uput. 1, 280. — b) vidi goropadan, a, b). — *u Vukovu rječniku*: 'der rasende', 'furiosus'.

GOROPADNŌST, *f. staće onoga koji je goropadan, vidi* 1. goropad. — *U jednoju piscu xviii vijeka* (vidi 1. goropad, a)). Pak se primemažete, da na vas strašne ne pošaje bolesti, kakono ti kamen, . . . živinu ali goropadnost. D. Rapić 186. — *i u Šulekovu rječniku znanstvenoga nazivlja* (vidi 1. goropad, b)): Goropad, goropadnost, phil. (smušenost, granovitost), 'tobsucht', tal. 'frenesia'.

GOROPADNĀČA, *f. Lathraea squamosa* L., *neka biljka, potajnica*. — *U Šulekovu imeniku*: Goropadiaca, squamaria, dentaria (L. Sabjar). Lathraea squamaria L. 95.

GOROPADNĀK, *m. vidi* goropadnik. — *U naše vrijeme u Licu*. J. Bogdanović.

GOROPADENE, *n. djelo kojijem se ko goropadi*. — *U Vukovu rječniku*: 'das rasen', 'furor'.

GOROPAŠTINA, *f.* *vidi* I. goropad. — *U naše vrijeme u Bosni.* Goropaština, padavica, morbus caducus, epilepsia. G. Martić.

GOROPIS, *m.* (*geogr.*) orographia, *dio geografske nauke, gdje se uči položaj, visina, dužina itd. gora. — Načinieno u naše vrijeme.* Goropis, gebirgsbeschreibung; orographie. B. Šulek, rječ. Goropis, *geogr. lat.* „orographia“, orographie. rječ. znanstv. naz.

GOROPISAC, goropisca, *m.* čovjek što se bavi goropisom. — *U Šulekovu rječniku:* „gebirgsbeschreiber; orograph“.

GOROPOŠKI, *adj.* koji pripada Gornjem Pođu. Od Onogošta ide put ravnicom Nikšićskom a za tim južnozapadnom stranom Gornjeg Pođa ka Goropojškoj Reci. Glasn. 21. 306.

GOROPUST, *m.* (?) *ime nekakvu mjestu.* — *Prije našega vremena.* Goropusta. S. Novaković, pom. 130.

GOROSKITALAC, goroskitaoca, *m.* čovjek koji se škita po gorama. — *isporedi gorohodac. — U Belinu rječniku* („montivagus“ 750^a) *i u Stuličevu* (griješkom goroskitaoc, v. gorohodac).

GOROSLAV, *m.* ime muško. — *U jednog pisača xvii vijeka.* Ban Goroslav... P. Kanavelić, iv. 86.

GOROSLÔVLE, *n.* nauka o gorama. — *U Šulekovu rječniku:* goroslovje „gebirgslehre“.

GOROST, *f.* *vidi* gorest. — *Na jednom mjestu xvi vijeka.* Ere ne može stati od gorosti sreća svoga. Pril. jag. ark. 9, 120. (1520).

GOROSTAK, *m.* *vidi* gorštak. — *U Stuličevu rječniku* („monticola“) *s dodatkom da dolazi u pisača Đorđića (?) — sasna nepouzđano.*

GOROSTANIK, *m.* a) goranin, gorštak. — *u Belinu rječniku* („montanus“ 495^b) *i u Stuličevu.* — b) *vidi* gorostas. — *u Voltigijinu rječniku* („gigant“, riese“, *nepouzđano.*

GOROSTANKA, *f.* goranka. — *Samo u Stuličevu rječniku gdje ima i gorostankina s istim značenjem.*

GOROSTANKIŃA, *f.* *vidi* gorostanka.

GOROSTAS, *m.* gigas, *div.* — *U naše vrijeme načinieno po adjektivu gorostasana.* Gorostas, liuno; riese“. B. Šulek, rječ. — *preneseno na visoko drvo.* Al' u Ńoj mu ništa raslo nije, osim vita cera gorostasa. Osvetn. 2, 63.

GOROSTASA, *f.* colossus, *kip gorostasne visine.* — *U Belinu rječniku* 202^a *i u Stuličevu.*

GOROSTASAN, gorostasna, *adj.* immanis, (*o čeladetu ili o onome što se kao čelade misli prekomjerne velicine (stasa kao gora).* — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Belinu* („giganteus“ 311^b) *u Voltigijinu* (griješkom gorostazni, gorostazan „gigantesco“, rriesenmässig“), *u Stuličevu, u Vakoru* („sehr gross“, „ingens“ s dodatkom da se govori u Boci). Riječ je, kô se bjehu ljudi gorostasni jur popeli pod oružjem u požudi, da bi nebo Jovu oteli. I. Gundulić 368. Vidio bi... Polifeme, Gerijone vrlovite, gorostasne. G. Palmotić 3, 89. Zemlja od prije kraljevana gorostasnijem gigantima. 3, 56^b. David Goliju gorostasna slomi. I. Đorđić, uzd. 16. Ti David, da slomijes gorostasnoga Goliju! A. Kulić 438. Gorostasam bez prilike, grabav ozad, grub osprijola, svak čas gdje kaže slike. N. Marvi 60. — *u prenesenom smislu, o čemu drugome što nije čelade.* Gdje grmluše paške i lubarde, a jeknuše gore gorostasne. Osvetn. 7, 95. — *na dva mjesta sa 2 mj. drugoga s, pametno pisarskom ti štam-*

parskom griješkom. Gorostašnom zlom Tarašu glavu odsiječe dikla mlada. G. Palmotić 2. 167. Pogledaj na kip gorostašni Danijelov. P. Knežević, osm. 302.

GOROSTASINA, *m.* augm. gorostas. — *U Stuličevu rječniku* („ingens gigas“).

GOROSTASNICA, *f.* gorostasno žensko čelade. — *U Stuličevu rječniku* („immanis foemina“).

GOROSTASNIČKI, *adj.* koji pripada gorostasnicima. — *U Stuličevu rječniku* (v. gorostasana) *gdje ima i adv.* gorostasnički „gigantum more“.

GOROSTASNIK, *m.* *vidi* gorostas. — *U Belinu rječniku* („gigas“ 344^a) *i u Stuličevu.*

GOROSTASOVATI, gorostasujem, *impf.* raditi kao gorostas. — *U Stuličevu rječniku* (v. gorostasana) *gdje se gerere, gigantem agere“.* — *slabo pouzdano.*

GOROSTAŠAN, *vidi* gorostasana.

GOROSTAK, *m.* *vidi* gorštak, *od čega je zlo načinieno.* — *U Stuličevu rječniku* (v. gorostak), *i u jednog pisača našega vremena.* Da mlaviš ovu šaku gorostaka. S. Ľubiša, prip. 120.

GOROV, *adj.* *vidi* gorovit. — *U Stuličevu rječniku* („montuosus, alpestris, montanus“). — *nepouzđano.*

GOROVA, *f.* ime kravi. J. Bogdanović. F. Kurlac, dom. živ. 24.

GOROV-CVLJET, *m.* *vidi* I. gorocvijet. Gorocvijet, satiriono (*u starijem rukopisu, Skurla*), leporino, testiculus vulpis (*Kuzmić, u starijem rukopisu*). Orehis morio L., v. gorocvijet. B. Šulek, im. 95.

GOROVEZ, *m.* Usnea florida L., *vrsta mahovine.* — *U Šulekovu imeniku:* Gorovez, Usnea florida L. (Marinković). 95. *i u negoru rječniku:* „haartflechte“.

GOROVIČ, *m.* selo u Srbiji u okrugu kraugujevačkom. K. Jovanović 121.

GOROVIĆ, *m.* selo u Dalmaciji u kotaru kotarskom. Repert. dalm. 1872. 10.

GOROVIĆI, *m.* pl. selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 10. 7

GOROVID, *m.* *vidi* gorokaz. — *U Šulekovu rječniku:* „gebirgskarte“.

GOROVINA, *f.* mjesto u Srbiji u okrugu kneževačkom. Sr. nov. 1872. 546.

GOROVIT, *adj.* montuosus, *po kojemu su gore, puni gora.* — *isporedi* gorov, gorast, gorav, gornat. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Stuličevu i u Vakoru.* Zemlja hridna i gorovita. I. Đorđić, salt. 281. Zavrnila mlada belo krilo, potekla va goru gorovitu. Nar. pjes. istr. 2, 158.

GOROVITOST, *f.* osobina onoga što je gorovito. — *U Šulekovu rječniku znanstvenoga na zjeļa.* Gorovitost, *geogr.* „gebirgige beschaffenheit“, tal. „montuosità“.

GOROVLEVIĆ, *m.* prezime. — *U naše vrijeme.* Rat. 91.

GOROŽNANAC, gorožnaneć, *m.* čovjek što se bavi gorožnanstvom. — *U Šulekovu rječniku:* „gebirgskenner“.

GOROŽNANSTVO, *n.* *vidi* goroslovje. — *U Šulekovu rječniku:* „gebirgskunde“.

GOROŽUPE, *f.* pl. u Daničevu rječniku: Seli je Tnavi erkye arhandelove u Prizrenu išla meda dëlomn, kako se kamj vali medu Tnayu i medu Gorožupe (Glasn. 15, 283 god. 1318“).

3, 578. — *vidi i*: Među medama (*u hrisovući Dušanovoj Arhandelu Prižrenskom*) pominje se Gorožupa, koja među imenima sela nahije dakovičke (Milojević, putopis 3, 125) dolazi danas poarbanasena kao Gražup. S. Novaković, zeml. 62.

GORSKĀ BŎLEST, *f. vidi* 2. gora, b i 2. gorica. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku* (die fällsucht, epilepsia, cf. gora). „Pada od goro ili od gorske bolesti“. Vuk, nar. pjes. 1, 578.

GORSKĀČ, gorskača, *m.* Castanea vesca Grtn., *kesten*. — *u Baniji*. V. Arsenijević.

GORSKĀ RŪŽA, *f. u Vukovu rječniku* (*s dodatkom da se govori u Crnoj Gori*): bijel planinski cvijet, koji se zove i „dokolena“ i „Turčin-cvijet“. *iz űega u Šulekovu imeniku*. 95.

GORSKĀ ŽŪPA, *f. u Danićevu rječniku*: „Gorska Župa“, kralj je Stefan Prvovjencani dao Žiči u Gorskoj Župi Goličić (Mon. serb. 12 god. 1222—1228). tu se ona pominje poslije priloga u Zeti, po tome valja misliti da je bila negdje na ovoj strani. — „Gorschu Zuppu“, može biti drugu, dao je ili na novo potvrdio kralj bosanski Ostoja vojvodi Đurdu i knezu Vukiću (Vuchichiu) (Mon. serb. 386 god. 1422—1435). a braća Jurjevići, bez sumnje sinovi toga vojvode Đurda, vojvoda Pavao i knez Nikola i knez Vlatko, i bez sumnje sin onoga kneza Vukića, knez Vuk Vukićević imahu zemlje u Gorskoj Župi koje im bješe uzeo vojvoda Sandal, a vojvoda mu Juraj Vojisalić sinovac hercega Hrvoja povratio 1434 (Mon. serb. 378). u űoj ili blizu ne bjehu sela Draglan, Kozica, Hrašćani, Vrhodol, Zahodani, Živogošta, Makar, Bast, od kojih su neka i sad u Dalmaciji blizu Omiša i Makarske, po tom je ta Gorska Župa bila ondje. — *vidi i* S. Novaković, obl. 15.

GORSKĀ, *adj.* montanus; silvestris, koji pripada gori, gorama; nije svugda razgovjetno. treba li kod toga misliti nu prvo (mons) ili na drugo značenje (silva) riječi gora. — *Riječ je praslavenska, isporodi stslor.* gorlskl, rus. ropckii, češ. horský, polj. gorski. — *Između rječnika* (*u svijem je prvo značenje*) u Vrančićevu (montanus), u Belinu (montanus^a 495^b), u Jambrišićevu (montanus), u Voltigijinu (montano^a „bergicht“), u Stulićevu (v. gorovit). u Vukovu (gebirgs-^a montanus), u Danićevu (gorskyj montanus). a) montanus, brdski, *vidi* 1. gora, a. Gorskaa sela. Glasn. 15, 305. (1348?). Ove ne mtkeše gorski vuk zaklati. M. Vetranić 1, 9. I na to ubranu travu gorske paše lićminom vezanu, da se ribe straše. P. Hektorović 5. Pod visine gorske i pod dubine morske prošadši. P. Zoranić 34^a. Bigat ki stanova u gorskoj dubravi, zakona cić nova staroga ne ostavi. I. Gundulić 149. Kri' se u jame gorskih ledi: smrt svuda te slidom slidi. 233. Ne rodi je medvjedica, ni se u gorskoj goji luti. 464. Bog gorske visine gleda pod sobom. I. Đorđić, salt. 323. Vaskolik gorski vrh obinu plamenito. ben. 49. Brzi kakono srne gorske. And. Kačić, kor. 179. űzni dva lta gorske stipse. Z. Ortelin, podr. 230. Bijele su kako gorski snijeg. Nar. pjes. vuk. 2, 284. Tko bi gorskog upustio vuka? 4, 145. Gorsko brašno „bergmilch, mondmilch“ „lac lunae“. G. Lazić 176. — b) silvestris, šumski, *vidi* 1. gora, b. Gdi poju sve gorski slavici. S. Menčić 57. U prasca gorskoga daj da ga stvorimo. M. Vetranić 2, 101. Nu listje od gora i zvijeri sve gorske. N. Dimitrović 44. Ko pticu da štite gorske me zeleni. I. Đorđić, salt. 28. Postao sam gorski harambaša. Nar. pjes. vuk. 3, 449. On upita dva gorska hajduka. 3, 197. — *ej ne zna se, jeli prvo ili drugo značenje*. Koje

bi gorskoga umoril' još lava, a neg nejakoga meno. P. Hektorović 71. Prije će imat gorska zvir u vodah stanak svoj. N. Dimitrović 17. O gaste dubrave, o gorski satiri, o vile gizdave. N. Najlašević 1, 192. Nad' mu gorsku viltu. M. Držić 35. Upazih gorsku vil gdi gola i bosa poje tać idase s vijencom vrlu kosa. D. Rašina 91^a. Pod', gorsko zvijerenje u gorah zaglušā. I. Gundulić 138. Nu će ruke sad me ove prikijem vilam ukazati, s golijem prsim što je mužovo gorskim ženam prigrabiti. 161. Glas iz luga jedan zaću gdi se uz gorske dipli sklada. 352. O jelene, šumsko gorsko zveru! Nar. pjes. vuk. 1, 274. Eto otud do tri gorske vile. 2, 51. Iznosiće punu kupu vina, do po vina, do po gorska jeda. Nar. pjes. vil. 1868. 729.

GORSTAK, *m.* *vidi* gorštak. — *U Stulićevu rječniku*: v. gorštak s dodatkom da dolazi u Menčića (?). — *asma nepouzđano*.

GORSTVO, *n.* više gora združenijeh među sobom koje se shvataju kao nešto cijelo po srbi. — *Načineno po češkome horstvo u naše vrijeme kao tehnička riječ za geografiju*. Gorstvo č. (češki), geogr. stat. „bergsystem, gebirgssystem“. B. Šulek, rječ. znanstv. naz.

GORSATI, goršam, *impf.* a) činiti da što bude gore; bivati se to gore. — *u Stulićevu rječniku* (v. pogoršati). — *nepouzđano*. — b) *vidi* gorčiti. — *na jednom mjestu u rukopisu xvi vijeka*. Človik brižan vazda gorša i ozlovoljuje duh sveti, ki mu je od Boga dan. Nauk bru. 14^a.

GORSSETI, *m. pl.* soeca u Hrvatskoj u podžupaniji dioničkoj. Pregled. 12.

GORSINA, *f.* nejasna riječ u rukopisu xvi vijeka. Kada pride narodjač, da se ima dati goršina u grad. Mon. croat. 236. (1534).

GORŠTACI, *m. pl.* dva soeca u Hrvatskoj u podžupaniji karlovačkoj, kajkavski Gorščaki. Pregled. 27, 28.

GORŠTAČICA, *f.* *vidi* 1. goranka. — *U Belinu rječniku* 495^b i *u Stulićevu*.

GORŠTAK, gorštaka, *m.* *vidi* goranin. — *Akc. kaka je u gen. taki je u ostalijem paležima, osim nom. sing. i voc.*: gorštace, gorštaci. — *Postaje od osnoe aljektivā gorski nastavkom jakn*: skj mjenja se na šć, šć, št. — *Od xvi vijeka, u između rječnika u Belinu* (montanus^a 495^b; „agrestis“ 54^a; „rusticus“ 221^b), *u Stulićevu, u Vukovu* (*s dodatkom da se govori u Crnoj Gori*). Voju bit meu take vas moj vijek u robstvu, neg meu zle gorštake u slavnom krajevstvu. G. Držić 406. Djedi mi su svi očini cari istočni privisoci, smerni gorštaci u planini matere su moje oci. I. Gundulić 301. Njeći gorštaci ugledaše Benedikta. I. Đorđić, ben. 24. Jeli igdje koji gorštak, koji seljanin naj ubožiji, da se rodi u ovakomu siromaštvu bez utjebe? B. Zuzeri 281^a. Sve gorštake bezumne junače. Pjev. crn. 103^b. Gorštacima je hrana varivo i sočivo. S. Ľubisa, prip. 7. Gorštaci koji žive po planinama i halagama. V. Bogišić, zbor. 13.

GORŠTICA, *f.* *na jednom mjestu xvi vijeka* (*sa s mj.* š: gorstica, jamačno pisarskom griješkom), kao da znači: goranka, i kao da je načinjeno od gorštak. Vile mi tuj kažu i lombire gorstice (valja da „gorštice“. Đ. Daničić). M. Vetranić 2, 262.

GORŠTINA, *f.* (kajkavski gorščina), ime praznom mjestu oko vinograda u Prigorju. F. Hefele.

GŎRU, *adv.* *vidi* 1. gore. — *Mislīm da je postalo po analogiji prema dolu*. — *Od xvi vijeka*

ti starostorenski primjeri kao da nijesu stariji, vidi F. Miklošić, lex.² kod goru) do xviii, a između rječnika u Belinu (super²; goru poč¹; sursum ferri¹ 714^b) i u Stuličevu (super²). a) za micaiće, vidi I. gore, b). aa) uopće. Dvize se goru. N. Rašina 145^a, luc. 4, 39. Družice, stan goru. N. Naješćović 1, 196. Pače bahtom vazda izteci, kad god možeš, da ga vidiš, ili ležiš, ili siđiš, ter mu sunce goru izteci. A. Čubranović 155. Goru podite. D. Zlatarić 31^a. Poj ti h templu vašem goru. M. Gazarović 43. Iz kuće ushodjaše se goru. S. Rosa 63^a. — *bb) na nebo, u raj, vidi I. gore, b) dd).* Da ti mož' poč' goru, blaženi gdi stoji. N. Naješćović 1, 111. Mnil bi se jur meni, da gredu goru u raj. D. Rašina 95^b. Zemlja t' laka, u ku ležeš, a duh ti se goru utiši. A. Čubranović 164. — *b) za stajaše, vidi I. gore, a). aa) uopće.* Sto je vidit' zrak danice sjajne goru sa prozora pri svitlosti ne pozora? A. Čubranović 157. Na nima s čudnijih devet kruga dolu i goru svud okoli ljubnijih se Božijih sluga izredjeni paze stoli. G. Palmotić 3, 174^b. Ili tak ili lih, i dolu i goru bih. (Z). Poslov. danič. 32. — *bb) na nebu, u raj, vidi I. gore, a) bb).* Ti side zgar s nebi za dat' nam raj goru. N. Naješćović 1, 148. Da sve ovaj Bog na nebu prosti goru. I, 152. Ni' na nebu goru svide zvizde zriti. D. Rašina 139^b. Protiviti rič je luđa, što godi se goru odluči. A. Čubranović 156. Er ne lube, znaj, oholas ni neharstvo sveti goru u svojemu slavnju koru. Jedupka. 235. Bog naj veći ki je goru, on pomozu svemu dvoru. M. Divković, kat. 107. Isukrst buduć goru na nebesijeh. M. Orbin 100. Po nebesijeh eto goru jasne zvijezde svijete milo. I. Gundulić 20. Pod pristojem Božijem stoji goru pravda neockvrjena. 38. — *cc) vidi I. gore, a) cc).* Irud čuši nekoliko od goru rečenih stvari. B. Kašić, is. 17. Koliko smo goru rekli. fran. 170. Zvonimira imenovaš goru jednom. J. Kavačin 304^a. Koje napomenusmo poglu. S. Rosa 41^a. Kako smo goru u ovomu poglavju propovijedeli. 106^b. — *dd) vidi I. gore, a) dd).* Odkupim il' Dančula il' Elesa pri' peg mi ih saprodudu tamo goru u zamore. A. Čubranović 162. — *e) s pripadlogom s čim se pokazuje odativno, kao da je genitiv (i u naj starijim starostorenskim primjerima, vidi F. Miklošić, lex.²).* Drugoga čes (sina) vidit' banom od jezika od svih naju, gdi stoluje na Dunaju po milosti s goru danom. A. Čubranović 144.

GORUĆICA, *f. vidi gorušica.* — *Na jednom mjestu xvi vijeka.* Zrno od goruće. Anton Dalu, nov. tešt. 113^b, luc. 17, 6.

GORUĆ, *adj. ardens, fervens, koji gori.* — *Uprav je particip praes. glagola gorjeti, ali ne postaje od osnovne gori nego od korijena gor. da nije, kao što je mislio Daničić (istor. obl. 367), oro neorganični oblik što su ga pisci (tobože istom od xvi vijeka) učinili, vidi se ne samo po tome što vrlo često dolazi (dok su drugi otkući oblici koje Daničić nabroja, kao hotući, držući, kipući, itd. vrlo rijetki), nego i po tome što se oblici od osnovne gorušta, nalaze reč u naj starijim starostorenskim rukopisima (vidi F. Miklošić, lex.¹ kod gorući, i vergl. gramm. 3², 111), te je bez sumnje osnovna gorontj praslavenska, isporodi i češ. horouci, polj. gorawy, doho-srp. goruci. čudnovato je da uz goruć ima i oblik gorušt (koje vidi) i to kod pisaca što ne miješaju ercveni jezik s narodnjem. isporodi i lotući. — Iznadu rječnika u Vrančićevu (gorući ugljen-pruna), u Mikaljinu (goruće, užezhen ardens, flagrans, ignitus, inflammatus; goruć, užezhen kako gvozđje candens,*

ignitus), u Belinu (gorući ardens¹ 99; candens¹ 401^a; accensus¹ 14^a; calefactorius¹ 625^a), u Bjelostjencu (gorući), u Jambrešćevu (goruća vrućina ardor), u Stuličevu.

I. *adj.* — *Komp.: gorući* (J. Matović 338. 367. 525. i u Stuličevu rječniku).

a. *u pravom smislu. a) o čemu što je načineno za goruće, ili što se uopće misli da je tome namijeeno, kao drva, ugla, zuba, svijeća itd.* Oni dolac biše ugljevja goruća pun. Tondal. star. I, 111. I svitjak gorući i obilni božastvene rose. Transit. 23. Biše vsakomu dan jedan dupler goruć. Mirakuli. 52. Ne kako vode da kako goruća pakla. P. Zoranić 9^b. Čini razsipati na ne goruća ugljevja. F. Vrančić, živ. 45. Noseći svijeće goruće. A. Kanižlić, kam. 146. Držite svijeće goruće u rukami vašijema. J. Matović 11. — *amo mogu spadati i ovi primjeri, u kojima se kaže o mjestu načinenu za goruće, n. p. o peći:* Jedna peć važgana goruća. Transit. 252. Cesar . . . poveli ga u jednu goruću porinuti japoneicu. F. Glavinčić, cvit. 103^a. Kako u jednoj gorućoj. F. Lastrić, test. ad. 77^b. Mladićima vrženijema u peć goruću. J. Matović 522. — *b) o kojoj drugoj tjelesnoj stvari.* Pak čavli gorući križu ga pribiše. M. Marulić 186. Dones' bic goruće. F. Lukarević 219. Da si od ogña sva goruća, nijesi mnoštvo neprijatelja jedna odoliti ti moguća. I. Gundulić 356. Učini nebo goruće. F. Glavinčić, cvit. 2^a. U jezeru ognjem gorućemu i sumporom. A. Bačić 106. Biće u jezeru gorućemu ognjem i sumporom. F. Lastrić, ned. 92. Cvrče Turci u kuli gorućoj. Osvetn. I, 74. — *e) o zmaju, jer se misli da na usta baca oganj.* Zli će pasti u ponore duo pakljenih crnih jama, gdi zmije otrovne, zmaj gorući . . . vrle lude jade, nemir lući daju kletim. I. Gundulić 236. — *d) o ogñu, vatri, plamenu itd.* Budući potom stavljena u plamen gorući. Mirakuli. 10. Plamik goruć. Korizim. 4^b. On ogñ gorući. 19^a. Da će planom njih gorućim sažgat. J. Kavačin 561^a. Jezero vatre goruće, koja žeže a ne sažize. F. Lastrić, ned. 391. More od vatre i gorućeg plamena digne se. M. A. Rejković, sat. L5^b. — *amo spada i ovaj primjer:* Kako čovik kad zagledan u goruće sunce stane. D. Baraković, vil. 171. Ako slavnik Gozne čini, da goruća svjetlost stane. J. Kavačin 436^a. i ora dva (metaforički): Dan je, ali iza oblaka od kamenja ledenoga proč goruća na dvor zarka vik ne može sunca moći. I. Gundulić 351. Dosta e rijet, da (je) žena sama . . . užezhenje svim goruće. J. Kavačin 15^a.

b. *iperbolički, cruč.* Očima, ke goruće tako ima, er led isti nima užize. S. Bobačević 232. Ljeto u noj jes goruće. M. Orbin 26. Koga u jedan kotal pun uja gorućega položihu. F. Glavinčić, cvit. 421^b.

c. *u prenesenom smislu. a) o jakom dušernom osjećanju, isporodi gorjeti.* I. 4. aa) o ljubavi među muškom i ženskom stranom, bludnosti. Jai i ljubav, nitko veće ni domisli, ni se stavi od goruće nu muććeće i otajne me ljubavi. I. Gundulić 260. Ugasi u mojem kipu svu potać goruće bludnosti. P. Radović, nač. 170. — *amo spada i oro:* ljubav: Od goruća plama u sebi i od mogućijih ovijeh strila čini što hoć, majko mila. I. Gundulić 10. — *bb) o drugoj ljubavi.* Ljubimo ga . . . s gorućom naglostju od bogobudnosti naše. A. Gućetić, roz. mar. 44. Plodi od njegove goruće ljubavi. B. Kašić, fran. 110. O goruća ma ljubavi, o nebeski vjerene. I. V. Bunić, mand. 31. Promišljajući ljubav goruću sina Božijega. F. Lastrić, test. 329^b. I pokaza goruću ljubav svoju pram Isusom. ned. 361. Da se ljubav naša bude uči-

niti gorućija prema nemu. J. Matović 367. Z gorućom ljubavju u srcu prema Isusu. M. Dobretić 61. — *cc*) o *želj*. Zoja gorućeje ošće pohoti buduć muža pojat. S. Kozličić 46^a. Moju goruću žedu ugasiti. A. Gučetić, roz. mar. 277. Goruće pohotjenje duše. B. Kašić, nasl. 107. Dokle se gorući moj pohlep utiši. Đ. Baraković, vil. 22. Veliko i goruće biše zelenje onih svetih otac. F. Glavinić, cvit. 81^a. Goruće pun požude za ne rajsku milos steći. G. Palmotić 1, 305. Goruće žele moje. L. Radić 24. Ganut od goruće žeje. I. J. P. Lučić, izk. 6. — *dd*) o *vjeri*. Čić ne goruće vjere. I. Đorđić, uzd. III. — *ee*) o *pomni*, *nastojanju*. Da bismo željeli s gorućom pomnož. J. Matović 424. S kršćanskim gorućim nastojanjem. I. J. P. Lučić, nar. 66. — *ff*) o *gicvu*, *lutini*. U gorući svoj gnijev i jed. P. Kanavelić, iv. 7. Molj gñev gorući. I. Đorđić, uzd. 41. — *b*) o *molitvi*. Gorućom molitvom prosi obranu u Boga. I. Đorđić, salt. 232. Bog usliši goruće molbe svoga Dominika. V. M. Gučetić 122. Da bi bila goruća i krepostna molitva. J. Matović 448. — *amo spada u ovaj primjer*: Mojaše s. Francisko gorućim načinom u celi svojoj. F. Glavinić, cvit. 253^a. — *c*) o *rati itd.* U ovoj gorućoj sadašnjoj rati. I. Zanotti, en. 2, 3. Nu sred smće te goruće vrljeh vitez pomnia sva bi... I. Gundulić 559. — *amo spada i ovaj primjer u kojem plam znači: buna*. Care svesmoguci, prosti, ako rok tvoj smije odkrit' strašni plam gorući ki oko glave tve se vije. I. Gundulić 492. — *d*) o *onome (uzdasima, suzama, riječima itd.)*, *čim se pokazuje žestoko unutric osjećanje*. Ter gorućijeh sred uzdaha tako slatke tužbe čini. I. Gundulić 39. Na goruće ove uzdale. P. Kanavelić, iv. 53. Kroz goruće uzdaisne uzdigoh dušu k tebi. I. Đorđić, salt. 73. — *Suze vele goruće joj tecihu iz očiju*. Ziv. jer. star. I, 234. — *Oni jezici govorena goruća izučuju*. J. Filipović 1, 170^b. — *e*) o *čeladetu u kojemu je unutric osjećanje. aa)* *uopće*. Ti, ki s' gorući i bogati. J. Kavanin 66^a. Ona e studen duh bjegučii, ja ustavan i gorući. 405^b. Gorući zamah ruke svete digni na njih, Bože. I. Đorđić, salt. 26. Oni stojeći prid Bogom, po biću bogoljubstva i vjere činu se gorućiji. J. Matović 525. — *bb)* *izrečeno je unutric osjećanje: aaa)* *instrumentalom*. O Pavle ljubavju gorući. Korizm. 77^a. Vas gorući duhovnomu ljubvom ka istoj. S. Budinić, sum. 24^b. Budući ona bila ljubavju Božijom goruća. F. Lastrić, test. 355^a. — *drukčije je u ovom primjeru u kojemu se instrumentalom kaže gdje čelade gori*: Da bude vazda duhom gorući. L. Terzić (B. Pavlović) 143. — *bbb)* *lokalitom s prijedlogom o*. Gorući u ljubavi Božjoj kako Elija. F. Glavinić, cvit. 337^b. Ka u ognju sva goruća za njim vene, čezne, blidi. I. Gundulić 8. I svak takoj u požndi većma i većma gorući budi. A. Paoli u I. M. Mattei 367. — *ccc)* *genetivom s prijedlogom od*. Gorući od požude. J. Matović 121. 432. — *ddd)* *osjećanje je shvaćeno kao cilj ka kojemu je upućeno nastojanje onoga što gori*. K ljubavi veće gorući. S. Budinić, sum. 85^b. Maie je gorući na krjeposti. B. Kašić, nasl. 56. — *eee)* *osjećanje se izriče imenom kojim se kaže što je čelade*. Tvrila u nas nije kuća, da od sile prihude bludnika goruća ocu kćer zablude. I. Gundulić 128. Gorući ljubite naroda ljudskoga. Štit. 28. — *f*) o *ludskome srcu*. Ne biše li naše srce goruće? A. Vitaljić, ost. VIII. Što s gorućim srcem želaju (želahu). I. J. P. Lučić, razg. 24. — *g*) o *jeziku kojim se govore goruće riječi (viti d)*. Nove jezike učini u govoreću goruće. J. Filipović 1, 170^{ab}.

d. kao *svijetao, sjajan, vidi gorjeti*, I, 5. *ne znam, spadaju li amo ovi primjeri ili pod e, f*. Ljubljen od gorućijeh serafina. V. Andrijašević, put. 23. Vi gorući šerafini. P. Knežević, pism. 18.

2. *adv. goruće*. — *Komp.*: gorućijē (B. Kašić, nač. 14; J. Matović 431. 479 i u *Stulićevu rječniku*). — *Između rječnika u Mikašinu* (goruće, vruće, ardent, vehement, ardenti studio), u *Belinu* (ardenter^{14a}; vehementer^{99a}; fervide^{311b}; studioso^{783b}), u *Bjelostjenčevu* (ardenter⁴), u *Jambrešićevu* (ardenter⁴), u *Stulićevu* (ardenter, flagranter, ardenti studio, acri animo ac studio, vehementer⁴). — *Svagda u prenesenom smislu (vidi I, c)*. Sad ću goruće moliti stvorca svesmogoga. P. Hektorović 64. Ter tač rotno i goruće na u se tvoje liće gñivi, kako ne kteć već da živi. A. Čubranović 153. 154. Da ga gorućeje ljubim. B. Kašić nač. 14. S besjede moguće usijelu na to bit': uzdisat' goruće i s tijem se svim dijelit'. I. Gundulić 35. Tvoj sveti zakon uči, er goruće sasma ljudi. I. V. Bunić, mand. 30. Da jih ljubih goruće odveće. I. Ivanišević 292. Lovrinca, ki goruće ljudi Boga. P. Hektorović (?) 117. Da ti goruće služim. P. Knežević, osm. 56. Iko koji bi gorućeje želio. J. Matović 479.

GORUĆAHAN, gorućahna, *adj. dem. gorući*. — *Samo u Stulićevu rječniku gdje ima i gorućašan s istim značenem*.

GORUĆAN, gorućana, *adj. vidi gorući, od čega postaje nastavkom гнр. — XVIII vijeka. a)* *adj.* Vidivši, da Saverija jest vas gorućna žela. A. Kanižlić, fran. 221. — *b)* *adv. gorućno*. Papa gorućno želi. A. Kanižlić, kam. 382. Gorućno ljubiti. T. Ivanović 75.

GORUĆAŠAN, gorućašna, *adj. vidi gorućahan*.

1. GORUĆICA, *f. vidi savat*. — *U Belinu rječniku*: smalto, materia vitrea, atta a dipingero⁴, encaustum. — *Sam će pisac biti načinio po latinskoj riječi*.

2. GORUĆICA, *f. vidi I. gorušica, a)*. — *U Bjelostjenčevu rječniku*.

GORUĆNOST, *f. fervor, zelus, osobina onoga koji je gorući, gorućan (samo u prenesenom smislu)*. — *U jednoj pisca XVIII vijeka*. Ali odkud ova za poštehe Saverije u Slavoniji gorućnost vaša? A. Kanižlić, fran. 5. Kude negovu gorućnost u poslovih. kam. 626. Ova će ti misao gorućnost požuda ugasiti. bogoľubn. 477. U njoj ona od ljubavi gorućnost. uzr. 198.

GORUĆOŽELNOST, *f. zelus, goruća žela*. — *Na jednom mjestu u pisca XVIII vijeka koji je sam ovu riječ i načinio*. Zašto bo gorućoželnost kuće tvoje izilo je (sic) mene. I. Velikanović, uput. 1, 173.

GORUĆSTVO, *n. osobina onoga koji je gorući, vidi gorućnost*. — *XVII i XVIII vijeka a između rječnika u Stulićevu* (fervor, calor, ardor, studium⁴). Gorućstvo od zle žeje. B. Kašić, rit. 122. Užgan od gorućstva ljubvi bistvene Božje. M. Radnić 104^b. Bartuo sveti gorućstvom od ljubavi sebe istoga dobrovoljno dade na muku. S. Margitić, fal. 72. Evo ti moga srca, koje k tebi leti gorućstvom, koje me muči. I. M. Mattei 18. Razmišljaj gorućstvo te ljubvi. 193. Kako nas on ljudi gorućstvom srca svoga prisvetoga. 331. Bog pazi pohlepu i gorućstvo srca. A. Kalić 304.

GORUĆATI, gorućēm i gorućām, *impf. dem. gorjeti*. — *Samo u Stulićevu rječniku* (debiliter ardere⁴).

GORUĀAR, *m. mjesto u Srbiji a okrugu krajujevačkom*. Livada u GoruĀaru. Sr. nov. 1861. 774.

1. GORUN, goruna, *m.* Quercus pedunculata Ehrh., vrsta hrasta, čidi lužnik, lužiak. — U naše vrijeme. J. Pančić, glasnik. 30, 253. flor. biogr. 2 151. i u Sulekovu ineniku (po Pančiću). 95. — I kao ime mjesta u Srbiji: u okrugu aleksinacskom. Niva kod Goruna. Sr. nov. 1863. 22. — u okrugu crnoriječkom. Niva kod Goruna. 1875. 805. — Šuplj Gorun, mjesto na granici kruševačkoga i kneževačkoga okruga. M. Đ. Miličević, srb. 725. 824.

2. GORUN, *m.* ime muško. — U naše vrijeme. Za to začu Gorune vojvoda. Nar. pjes. juk. 90.

GORUNOV, *adj.* koji pripada Gorunu. — U naše vrijeme. Ako odeš Gorunovoj kući. Nar. pjes. juk. 91. — I kod mjesnijeh imena u Srbiji. Gorunov dio, vrh u okrugu kneževačkom. (po istočnom govoru) Gorunov del. Glasnik. 19, 298. M. Đ. Miličević, srb. 825. — Gorunov rtač, mjesto u okrugu požarevačkom. Sr. nov. 1865. 55.

GORUŃE, *n.* ime mjesta u Srbiji. a) u okrugu čuprijskom. Niva u Gorunu. Sr. nov. 1873. 500. — b) vrh u okrugu crnoriječkom. M. Đ. Miličević, srb. 873.

GORUP, *adj.* vidi gorak. — U Bjelostjenčevu rječniku.

GORUPAC, Gorupca, *m.* ime muško. — xvi vijeka. Gorupac. Deč. hris. 6. 60.

GORUPAN, gorupna, *adj.* vidi gorup. Gorupna usta kao nekako žuka, slana. Bolesniku vele, da su mu usta gorupna. Dubašnica na Krku.

GORUPČIĆ, *m.* prezime po ocu Gorupcu. — xiv vijeka. Gorupčić Ranko. Deč. hris. 6.

GORUPITI, gorupim, *impf.* gorčiti, ogorčavati. — Postaje od gorup. — U jednoga pisca xvii vijeka. Jad nam stan gorupi, guja srce kine. Đ. Baraković, vil. 351. Kilj no bisan ogar Farauu gorupi. jar. 43.

GORUSTASAN, gorustasna, *adj.* vidi gorustasan. — U jednoga pisca xviii vijeka (zlo nastampana u naše vrijeme) u kojega ima s istijem značenjem i gorustast i gorustašan; sve troje nepozdano. Ko svakoga ni od kaimena gorustasna kippja jaka. J. Kavačin 205^a. Gorustasna dva tjelesa Jova Olimpija u Elidi. 186^a. — Ima udi gorustaste. 413^b. — Ko Encelad gorustašan, složiv goru vrhu gore. 421^b.

GORUSTAST, *adj.* vidi gorustasan.

GORUSTAŠAN, gorustašna, *adj.* vidi gorustasan.

GORUŠA, *f.* selo u Bosni u okrugu travničkom. Statist. bosn. 180.

GORUŠAŃE, *n.* sijeraće bez grmljavine. — U jednoga pisca našega vremena. Gorušanje, geogr. (bjeskavica), 'wetterleuchten', tal. lamppeggiamento, balenamento, franc. éclair de chaleur, engl. lightning. B. Šulek, rječ. znanstv. naz.

GORUŠEŃAK, *m.* sove u Hrvatskoj u podupanaji varaždinskoj. Pregled. 46.

1. GORUŠICA, *f.* naj češće biljka Sinapis arvensis L., vidi i slačica, i sjeme uzino (koje se upotrebljava kao začina kod hrane, oblog itd.), a zrna se tako i neke druge biljke (koje kao da gore usta kad se jedu). Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikaljinu (gorušica, slatčica, sinapis; gorušica, trava dobra za salatu, rucola, rucetta, rucica, u Belinu (sinapis 667^a), u Bjelostjenčevu xv. mustarda, u Voltijijinu (mustarda, senapa, senf), u Staličevu (sinapis, sinapi), u Vukovu (der senf sinapis, cf. slačica.

a) Sinapis arvensis L. Zrno od gorušice. I. Ančić, vrat. 5. Gorušica razmučena s ostom. P. Posilović, nasl. 129^a. Prilično je kraljevstvo nebesko zrno gorušice. F. Lastrić, od 181. Ako budete imati vjoru, kako zrno gorušice. J. Matović 21. Objavljivanje sreću svetomu Jezusovu, prilično iz početka i za mnogo doba sitnomu jednomu sjemenku gorušice (štamcarskom griješkom gorušice), velikijem napokon stabrom stvori se. I. M. Mattoč 223. Gorušica, vidi slačica, sinapis. Z. Orfelin, podr. 459. Hoti Iskrst crkvu svoju gorušici prilikovati. B. Leaković, gov. 51. Gorušica, goruštica (Lamb), slovački gorčica, goršica, horčien, horšien. crkoslav. goruha, gorušica, rus. горчица, češ. hořčice, pol. gorczyca, luz. gurkae (Sinapis), senape, senauro, rucella, sinapis (po starijem rukopisu), I. Sinapis arvensis L. (Visiani, Pančić). B. Šulek, im. 96. — b) druge biljke. Gorušica. 2. Brassica sinapis Vis. (Visiani); 3. Raphanus raphanistrum L. (Marinković). — Gorušica divlja, tihlapi (Kuzmić), Nisymbrium officinale Scop. (Sladović). Gorušica vođena, Nasturtium officinale RBr. (Visiani). B. Šulek, im. 96. — Eruca sativa L., rikula, vidi u Mikaljinu rječniku.

2. GORUŠICA, *f.* mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom. Niva na Gorušici. Sr. nov. 1875. 43.

GORUŠIČAN, gorušičana, *adj.* koji pripada gorušici (vidi 1. gorušica, a). — Od xvii vijeka, a između rječnika u Staličevu (ex sinapi) i u Vukovu (gorušičani). Zrno gorušično. I. Ančić, ogl. 172. Prikladno jest kraljevstvo nebesko zrno gorušičnu. S. Margetić, fal. 157. U prvog prilikuje kraljevstvo nebesko jednom zrno gorušičnomu. F. Lastrić, od 181. Prilično je zrno gorušičnu. S. Rosa 87^a. Carstvo je nebesko kao zrno gorušično. Vuk, mat. 13, 31.

GORUŠINA, *f.* vidi 1. gorušica, a). Gorušina (po starom rukopisu), gorušnica, senape (Frañ.?). Sinapis L. B. Šulek, im. 96.

GORUŠNIČA, *f.* vidi gorušina.

GORUŠT, *adj.* vidi gornć. — -st- naz. — se rijetko i kod pisaca čakavaca: gorusćom. M. Marulić 281; gorusće. J. Kavačin 155^b. — Od xv do xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (gorušt, ardens 99^a) i u Staličevu (v. goruće). — Ima na jednom mjestu (G. Palmotić 3, 118^b) zlo načinjen oblik za srednji rod gorušto mj. gorušte, vidi i kod 2.

1. *adj.*

a. u pravom smislu. U goruščem paklu vrti. M. Marulić 281. Danice gorusta. S. Menčetić 228. Nas drokumu iz usni goruštijeh uze svijeh. N. Dimitrović 36. Prenda biše ogañ gorušt i zestoki. B. Kašić, fran. 56. Nego stavne svo poglede u gorušto sunce upire. G. Palmotić 3, 118^b. Neg ožigñe spusti oblake i gorušt ičaz s nebesa. 3, 51^a. U dnu prosjednomu od gorušće ove peći. J. Kavačin 155^b. Zvijezd goruštijeh strašna braka. 467^a. Goruštijem se kolom vrti. I. Dordić, salt. 310.

b. u ipeboličkom smislu. Pušta dva prama od kosi niz lića gorušta. S. Menčetić 18. Gorušte sunce i palevito ljeto. M. Držić 240.

c. u prenesenom smislu. a) o unutrnem osjećaju. Ne bih patil sad gorušte ljubavi... tvoj ures razgoril mene jes goruštom ljubavi. S. Menčetić 165. S goruštom ljubavi... moju. M. Vetranić 1, 73. I ovo izpušta iz sebe on vruci od ognja gorušta uzdah. H. Lucić 201. Ljubavi gorusta, što s' toli nemila? N. Nađešković 1, 195. Jes u misti u ovomu jedan, za te ki mirno cie gorušte ljub i vire, ku t' u sreću nosi svomu.

A. Čubranović 153. Na put od gorušte ljubavi djela moja uputiti. A. Gučetić, roz. jez. 82. Pake puni tutak gorušta duha. B. Kašić, fran. 118. Sfejter veće gorušte pomrzjenje od samoga sebe. in. 23. Dode mu gorušta požuda. 27. Od zalosti ne različe u vaju se žestokomu čić gorušte lubi i vire. I. Gundulić 465. Goruštu ću žedu moju tvojom krvim ugasiti. Ć. Palmotić 1, 51. S goruštome vjerom. 3, 14^b. U goruštoj toj požudi razlike ga stvari pita. 3, 162^b. Gorušta silna zloba. I. Đorđić, salt. 124. I tjerajuć u brzini gorušte me žeje sila, žeštočina ne učini da mi teče i koži krila. P. Sorkočević 587^a. — *b*) o molitvi. Goruštini moļeuji. Š. Budinić, sun. 17^a. Bivši se priporučio prije Bogu goruštijim molitvami. B. Kašić in. 31. — *c*) o ćeladetu, vidi goruć. I, c, e). Božo gorušti (*Kupido*). M. Držić 123. Bi svejer osobito gorušti ljubovnijek (*sic*). B. Kašić, in. 86. Dostoje na sve ljeposti prenu gorušta ljubovnika. Ć. Palmotić 1, 279.

2. *ad.* gōrūšte. Moleći ga ljubveno i gorušte. B. Kašić, per. 36. — *Sa zlo načēnēnijem oblikom gorušto na jednom mjestu xvii vijeka, a između rječnika u Belinu i u Stulićevu.* Uzdišući ter gorušto veļaše opet ovo u glase. Ć. Palmotić 3, 65^a.

GORUŠTICA, *f.* vidi 1. gorušica, *a*). — *U naše vrijeme u Dalmaciji (i sa šć).* Goruštica, gorušćica, Sinapis arvensis L. Čas. čes. muz. 1852. 2, 50.

GORUŠTVO, *n.* vidi goruštvo. — *Postaje nastarkom isto od gorušt, kao goruštvo od goruć; st ispada iza št.* — xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (fervor^o 311^b) i u Stulićevu (*v.* goruštvo). *a*) u pravom smislu. Ustegnuše plami svoje goruštvo. A. Kalić 418. — *b*) u prenesenom smislu. Od naglosti goruštva puće joj jedna žila. P. Knežević, osn. 287. Čini se dostojan, da se ljubav, koja je početak od negova djelovanja uzmaža u nemu, koliko se uzmaža goruštvo s kojijem djeluje. Đ. Bašić 226^{ab}. Ovomu sreć, koje ih zaļubi goruštvoim tolikijem. I. M. Mattei 10. U istinu pun goruštva ustah. A. Kalić 94. Goruštvo uzdahā. 487. Goruštvo duha vašega. 528.

GORUŽDA, *f.* *a*) vidi kutao. nepoznata postava. — *b*) pogrda zlu ćocjeku. može biti načēno od gori. — *U Vukovu rječniku (s dodatkom da se govori u Crnoj Gori):* 1. vide kutao. 2. „als schimpfwort für einen schlechten menschen“, convicium in hominem.

GOSA, *m.* hyp. gospodar. — *Akc. se mijēna u voc. gōso, gōse.* — *Po sjevernijem krajevima sa značenē: gospodar, vlasnik, gazda.* — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu (*s* dodatkom da se govori u vojvodstvu) „der herr (als eigenthümer)“, dominus^o, cf. gazda, s primjerima: Znaćeš ti za gosu (t. j. zlo će ti biti). Leti kao pas bez gose. (Nar. posl. vuk. 168). Koji krađe i svog gosu vara. M. A. Reļković, sat. D4^a. Što goil raste, svomu vlastitomu gosi raste. B. Lea-ković, nauk. 317. Magarac služaše u jednog baščovana, i videći mu se odveć teško zaļeli promenti gosu. D. Obradović, basn. 65. Gosa ti se repom nakitio! (Kao psovka ili kletva tudem psetetu u vojvodstvu). Nar. posl. vuk. 44. Ćutijem gvoždēm koña dokvaćiva, a ni gosi nije prazno bilo. Osvetn. 3, 49. Danas znajte cara gosu sama. 3, 60. — *i* s nom. *sing.* gōso. Josip služi pravo Putifara, goso nega nikad ne pokara. M. A. Reļković, sat. D3^b. K tomu vala da goso prigleda. J. S. Reļković 55.

GOSIN, *adj.* koji pripada gosi. — *U naše*

vrijeme i u Vukovu rječniku. Gosino mu tane! (Pšuju obicno Baevani. Pripovijoda se da je u Pešti nekakav Baevanin ne gledajući preda se nagazio na veliko tane od kamena koje je pred nećijom kućom stajalo, i padnuvši preko nega, opsovao gosino tane, i od toga da je ostala ova psovka). Nar. posl. vuk. 44.

GOSINICA, *f.* gosina žena. — *U Vukovu rječniku:* „die frau eines' gosa, hera“.

GOSKOVO, *n.* mjesto u Srbiji u okrugu crno-vijećkom. Zabran u Goskovu. Sr. nov. 1863. 556.

GOSLAV, *m.* ime muško, biće isto što Gojslav. — xiv vijeka. Goslav. Dec. hris. 92.

GOSLIĆ, *m.* selo u Goliji. V. Ćeskovac.

GOSO, *m.* vidi gosa.

I. GOSPA, *f.* domina, vidi gospoda. — *Akc. se mijēna u voc.: gōspo, gōspe.* — *Po obliku i po akcentu kao da je hyp. gospoda, ali tome ne odgovara značenē koje je isto kao kod gospoda, ta još gdjekad se shvata kao augmentativ (vidi kod a) na kraju i d)) s toga može i biti da je postulo sažimanēem od gospoda ili od gospoja, isporodi gospodar.* — *Po zapadnijem krajevima može biti nom. i gōspe* (M. Divković, plac. 11; Radojević Gizdelin 52; P. Knežević, muk. 12; And. Kačić, razg. 257^b; M. Pavlinović, razl. spis. 66). *i voc. gōspe* (M. Marulić 210; S. Bobalević 205; M. Pelegrinović 170; F. Glavinčić, cvijet. 376^a; J. Banovac, privs. obit. skaz. 51; M. Zoričić, zrc. 37; And. Kačić, razg. 304^a; Nar. pjes. marj. 115). — *Od kraja xiv vijeka (vidi kod b)), a između rječnika u Mikašinu* (gospa, gospoja, domina, hera^o; gosa, baba, mati oćeva al' materina ‚avia‘), *u Belinu* (signora, donna, o padrona^o ‚domina‘ 677^a; anadonna, nome d'onore che si dà a donna^o ‚domina‘ 450^a; ‚matrona‘ 466^a; ‚virgo mater‘ 450^a; ‚avia‘ 513^a), *u Bjelostjenćevu* (‚domina, hera‘; ‚Dei mater‘), *u Jambrešićevu* (‚domina‘), *u Voltigijinu* (‚signora, gentildonna‘ ‚frau, edelfrau‘), *u Stulićevu* (‚domina, Virgo Deipara‘), *u Vukovu* (hyp. v. gospoda ‚die frau, dame‘ ‚domina‘), *u Danićevu* (‚domina hyp.‘). *a*) glavno žensko ćelude u kući (prema služinčadi), *gospodarica, domaćica.* Milica: Ah gospo, ćudno ti uļudno stoji sad (*kupitka*)! N. Najšeković 1, 258. Umijni gospi odgovarat. M. Držić 31. Teško onoj kućini da gospa ne ulazi. (U Kotoru). Nar. posl. vuk. 316. *u Dubrovniku kad ima više ženskijeh (gospodarica) u kući, sama se naj starija zove gospa, ostale su gospode.* — *b*) žensko ćelude plemenita roda, ili uopće višega staleža. Ućiml si mnozēm grćkēm gospan vlovstvo. Pril. jag. ark. 9, 126. (1468). Ne znaše od ke gospe govoraše. Mirakuli. 87. Jedna gospa plemenita, žena jednoga viteza. Korizin. 25^b. Marcelo povelj Priscili, gospi rimskoj. F. Glavinčić, cvit. 13^b. Koga gospa nika bogata i plemenita izabra. 144^a. Eto ti jedne gospe po vodu. Nar. prip. vuk. 49. — *amo spadaju i ovi primjeri u kojima uz gospa ima i drugi supstantiv kojijem se kaže što je ono žensko ćelude:* Gospi materi moļej Olimpijaji cariei. Aleks. jag. star. 3, 275. Dva slavuja svu noć prepevaše na penđeru gospe banovice. Nar. pjes. vuk. 1, 181. Sluga kaza caru ćestitome, a car gospi cariei Milici. 2, 260. Knigu piše gospa ćesarica. 3, 46. — *ćesto uz žensko ime.* Negova žena gospa Margarita. Mon. croat. 92. (1463). Plemenita gospa Jelena. 179. (1500). Gospa Orsola. 258. (1536). Žalosno cvijenje u smrt gospe Marije Kalandrice. I. Gundulić 263. Domaćica, gospa Dome, Jove Alberta uzvišena. J. Kavalin 86^b. Oj Boga mi, gospo Andelija!

Nar. pjes. vuk. 2, 571. A kad vid'la moskovska kraljica, po imenu gospa Jelisavka. 3, 564. — *često u vokativu (od poštovača i ušudnosti)*. (Gospo! Spom. sr. 1, 28. (1400). Gospo, dobra došla! N. Najlašević 1, 242. Od onih smo, gospo, strana, od kud žarko sunce iziće. A. Čubranović 111. Ti, gospo, koliko imaš navezenijeh carigradskih mahramica? B. Zuzeri 26^b. Al' govori sluga Milutine: „Skin' me, gospo, sa koža viteza!“ Nar. pjes. vuk. 2, 293. Slušaj, gospo, velike žalosti. 4, 11. Boli li te, gospo moja draga? Nar. pjes. marj. 115. — *c) žena u čovjeka plemenitoga roda ili uopće višega staleža zore se gdjejdi i prema nemu gospa*. Slišavši negova gospa tolik bahat po liži. Mirakuli 140. K gospi svojoj pultenim pristupi načinom. F. Glavinčić, cvit. 144^a. Tad govori mlad gospodar svojoj gospodi: „Čuješ, gospo, čuješ, dušo, ptice što vello?“ Nar. pjes. vuk. 1, 270. Noj govori srpski knez Lazare: „Gospo moja, carice Milice!“ 2, 289. Oj Boga mi, Komnen-gospodaru! tvoja gospa vjerovati neće. 2, 157. Oj Boga mi, Komnenova gospo! ti ne pitaj za Komnena tvoga! 2, 157. Al' ne može slavan despot Đurđu svojoj gospi atar da pokvari. 2, 493. Znamo svakog, gospo Kulimova. 4, 206. — *d) očeva ili materina mati, baba, oro značije dolazi po onome što je kazano kod a na kraju*. — *u Mikašimu i Belinu rječniku, i u naše vrijeme u Dubrovniku*. P. Budmani. — *e) Bogorodici*. Pokli, Gospo, imaš ime, da si majka od milosti. N. Najlašević 1, 116. Gospo od milosrdja! M. Držić 194. Andeo Gavrio navještujući Gospi reče joj: „Evo ćeš zaceti!“ M. Divković, bes. 4^b. Spomeni se, Gospo, prid Bogom od našijeh nevolnijeh duša. I. Držić 86. Koji se kumu Isukrstom, negovom mukom, krizom. Gospom. J. Banovac, razg. 173. Tada Gospe doma staeše. P. Knežević, muk. 12. Spominjala Boga i Gospu. F. Lastrić, ned. 324. Gospa od milosti. A. J. Knežević, nep. 20. Ako Bog da, daće i Gospa. (Z). Poslov. danić. I. Na božić se sve ovo dogodi, kad no Gospa Isusa porodi. And. Kacić, razg. 300^a. Drugom reče: „Primi, Gospe, dušu!“ Petar Gospi poručje: „Pošli, Gospo, sinka tvoga, uza ti pošli sve anđele.“ Nar. pjes. here. vuk. 321. Kad ozvoni zvono pozdrav Gospi. Nar. pjes. marj. 140. — *često i Blažena Gospa*. Ukaži mi moju gospoju, blaženu Gospu. M. Divković, zlam. 54^b. Blažena Gospa „virgo mater“. A. d. Bella, rječ. 450^a. „Dei mater“. 277^b. Blažena Gospa Marija. V. M. Gučić 125. (Tila sveto) bi ukopano u crkvi blažene Gospe. And. Kacić, razg. 33. Uzdignuvši crkvu blažene Gospe od slavodobitja. I. J. P. Lučić, izk. 10. — *dođaju se druge riječi da se naznače različni dani posvećeni Bogorodici preko godine*. Mala gospa natalis beatæ Virginis dies. A. d. Bella, rječ. 316^a. Gospa mala „dies Deiparæ natalitius“. 506^b. Među malom Gospom i Mihojom. I. Jablanci 66. A treći put laćaju se toga k maloj Gospi. J. S. Rejković 281. Sime male od Gospe se diva u zemlju. 318. Gospa od trgaña, Gospa mala „dies natalitius Deiparæ“. J. Stulli, rječ. 1, 186^b. — *Jođan dan na veliku Gospu*. B. Kašić, in. 47. Gospa velika „assumptio Deiparæ Virginis in coelum“. A. d. Bella, rječ. 113^b. Osam dana štuje se svetkovina Gospe velike. I. Dordić, ben. 75. Dan Gospe velike. Misli. 81. Na Gospu od zacetja. J. Banovac, razg. xi. Na Gospu od anđela. F. Lastrić, svet. 125. Da i ti od snijega Gospu rese. J. Kavañin 332^a. Gospa od svijetla „dies purificationis Deiparæ“. J. Stulli, rječ. 1, 186^a. Na Gospu kandabaru. J. Banovac, prol. 72. — *dođaju se riječi kojima se pokazuje*

gdje je kaja crkva Gospi posvećena. Poči kad godijer bosonog u Gospe izvan Mantue. M. Orbin, zrc. 112. Gospa mañeg' od zvonika. J. Kavañin 323^b. Gospa od Loreta, Deipara Lauretana^a. A. d. Bella, rječ. 450^a. Osta mrtvih trideset ijađa turske vojske, Gospe sinška posve ji obori. And. Kacić, razg. 257^b. Odvešću je Gospi na Omlovo, meni će je Gospa ozdraviti. Nar. pjes. vuk. 1, 579. *i sama crkva*. Er ju si vidio u Gospi brže dvaš, kad ju je vodio. N. Najlašević 1, 294.

2. GOSPAP, *f. ime oeci. u gornjoj Krajinu*. V. Arsenijević.

3. GOSPAP, *f. a) vrsta gljive*. — *u Vukovu rječniku*: eine gattung schwamm, der heilkräfte zugeschrieben werden, sonst knežina, fungi genus^a, *i u Šulekovu imeniku*: Gospa, vrst gljive (Sabjar). 96. — *b) Clematis integrifolia L. u Srijemu*. V. M. Jovanović, javor. 1878. 1389.

GOSPAP, *gospára, m. gospodar, gospodin*. — *Akc. kaka je u gen. taki je u ostalijem paležima, osim nom. sing. i voc.*: göspáru (rjeđe göspáre), göspári. — *Postalo je od gospodar tijekom što je (u brzom govoru) d ispalo a zatijem se oa saželo u a, isporodi gospa, gospon*. — *U Dubrovniku od xvi vijeka, a izmđu rječnika u Belinu* (padrone, colui che ha dominio^a, dominus^a 534^b; signore, colui che ha dominio^a, dominus^a 677^a), *u Stulićeru* (v. gospodar), *u Vukovu* (vide gospodar s dodatkom da se govori u Dubrovniku). *a) gospodar, domaćin. aa) uopće*. Gospar od vodi gospodu ... N. Najlašević 1, 251. Gdi nije gospara, i miši su gospari. (Z). Poslov. danić. 23. Teško kući de nije gospara, a baštini de nije pudara! (U Dubrovniku). Nar. posl. vuk. 315. — *bb) osobito prema slugama, robovima, kmetima itd.* Gospar svaki slugu svoga bez bojazni smije udriti. I. Gundulić 187. Veseo gospar, kmet veseo. P. Kanavelić, iv. 28. Učiniti voļu negova gospara. V. Mađarović 41. Ufa'uć, dobri gospar plaće da izpune darovat će. J. Kavañin 83^a. Ne more se nikakore dvim gosparom ugoditi. 379^a. Gospari se tuže od sluga, sluga a mrze na gospara. 486^a. Rob (lubi) slobodu, gospar slavu. I. Dordić, uzd. 97. Kad bi sve ono ženica bila, i kmet i gospar radovo bi se. B. Zuzeri 12^a. Gospare, kmete, vladaoce, službonike. 63^b. Kad si se ti nemu ku vlastitomu gosparu poklonio? A. Kalić 128. Otišo je u nekoga usiona gospara. Misli. 60. — *u prevesnomo smislu*. Naše srce služiti ne može dvojemu gosparu. I. M. Mattei 151. — *s daticom*. Znam ga, gospodine, bi mi gospar u onom viku. J. Kavañin 61^b. — *s prijedlogom vrhu*. Inoga gospara vrh sebe neće da spozna. A. Kalić 1. *i u prevesnomo smislu*. Car ki svijetom ovijem vrti, ki je gospar vrhu smrti. J. Palmotić 312. — *cc) i prema domaćem životinama*. Blag i vjeran kućić teče, ter gosparu svomu noge ljubko veže i obtjeće. G. Palmotić 3, 14^b. Jak pas vjeran koga vodi bogat gospar lovne n trude. 3, 106^b. Vrh gospara leži svoga koñ ubijen. P. Kanavelić, iv. 176. Dobri gospari iztjeruju pse nemile. J. Kavañin 31^a. — *dd) prema nečijoj stvari (što se u pjesmi shrtao kao da je živa)*. Britki maće, moje krvi sad napij se, tvoju gosparu probij prsi. G. Palmotić 1, 229. — *cc) prema svojoj ženi (u narodnijem pjesmama iz Hercegovine)*. Ona (snaša) buh svoga gospodara ... gospar snaši tiho progovara. Nar. pjes. here. vuk. 124. A Mara Pavlu govori: „Ne boj se Pavle gosparu!“ 210. — *b) vlasnik, obično se izriče što je u njegovoj vlasti*: aa) *genetivom*. Gospar samovlastiti svega svijeta. B. Zuzeri 23^a. Bog je svega toga gospar. I. M.

Mattei 78. *i u prenesenom smislu*. Ja ću cinit, da si gospodar ne liposti. G. Palmotić 2, 325. — *bb) genetivom s prijedlogom* od. Imam veliku potrebu od susjedove kuće, i gospodar od ne može mi ju prodati. B. Kašić, zrc. 78. Gospar od drjeva. in. 23. Od svega stvorenja gospodar. V. Andrijašević, dev. 14. Bog koji je gospodar od smrti i od života umrlih. Đ. Bašić 5a. — *cc) daticom*. A ti gospodar blagu istemu. J. Kavañin 381a. Dobar dužnik tudemu je tobocu gospodar. (Db¹). Poslov. danić. 17. — *e) vladatac, nije svagda tako razlučiti oro značenje od predašnjega, aa) uopće*. Da se veće zvaše cesar i gospodar Masimijan. B. Kašić, per. 144. Malatesta svijetli gospodar u Riminu. J. Kavañin 194a. Kraji, bani i gospari. 270b. — *i o Bogu*. Bog i gospodar, ki nas vlada. I. Akvilini 13. — *bb) ono čim vlada može biti: aaa) u genitivu*. Svet Gaudencij gospodar grada ki tu leži. J. Kavañin 148a. — *bbb) u genitivu s prijedlogom* od. Vjerviši se za gospara od neba i od zemlje. B. Kašić, per. 25. Darim se vlada svijet na volji i sudi, dar pravi može rijet' gospodar se od ljudi. I. Gundulić 151. Stjepan gdi je Crnovića, gospodar od Žabjaka. J. Kavañin 233b. Prvi gospodar ki bi od Klisa. 239b. Bi učinjen gospodar od Rima. I. Đorđić, ben. 123. Svijetli vladika. haran gospodar od gorštaka harnih. Osvetn. 1, 10. — *u prenesenom smislu*. Bi on gospodar od unutrašnjih ganuća. B. Kašić, in. 90. — *ccc) u adjektivu posesivnom*. Gospar Hvarski i Karpenja. J. Kavañin 231a. — *d) plemić ili uopće čovjek rišega staleža*. Ono je gospodar pravi, koga razum svoj ponosi. J. Kavañin 360b. Od gospara gospodar tko je. I. Đorđić, uzd. 202. — *gospar čovjek u Dubročniku znači: čovjek koji se može dičiti ne samo svojijem rodom i stajem u društru nego i (poštenijem) mišljenem i djelovañem, gotoro kao engl. gentleman*. Stojim kao gospodar čovjek. M. Držić 290. *i u naše vrijeme*. Baš' je bio u svemu gospodar čovjek'. O ñemu se može uprav rijet da je gospodar čovjek'. P. Budmani. — *e) kao gospodin (franc. monsieur, engl. Mr.)*, kaže se kao od stovaña, ali samo pred imenom muškijem ili prezimenom: Arijadna, spjevana po gospodaru Givu Frana Gundule. I. Gundulić 1. Ľubovnik sramežljiv gospara Giva Frana Gundulića. 253. Nega drugovi zvañu gospodarom Vlahom. M. Pavlinović, razg. 3. Budi i to vlasteostvo gospara Nikše. razl. spis. 69. *ili s imenom koje pokazuje koja je čast (vidi čast, 2) u onoga o kome ili s kijem se govori*: Da nema gospara paroka i prijatelja... M. Vodopić, tužn. jel. 188. Gosparu paročé! 197. — *s ovijem značenjem gospodar bez jednoga ili drugoga imena govore samo služinčad, kmeti itd. gospodaru, i selaci župniku*: Po misli pristupi k popu, ... i reče mu: 'Evo, gospodaru, novci u kapi, uzмите'. Nar. prip. vrč. 65. — *f) djed*. — *isporedi I. gospa, d)*. P. Budmani.

GOSPÁREV, *adj. koji pripada gospodaru*. — *Kaže se i gospodarov*. — *Između rječnika u Belinu* 531b. Iđaje po stupajjih gosparevijeh. I. Đorđić, ben. 171. Gospareva kapuna ne može or'o odnijeti. (Z). Gosparevo oko koña pretili. (Z). Poslov. danić. 24. Raspremitelj svega gospareva imaña. S. Rosa 139a. Sreću gosparevu. A. Kalić 397.

GOSPARIĆ, *m. dem. gospodar*. — *U naše vrijeme u Dubročniku*. P. Budmani.

GOSPÁROV, *adj. vidi gosparev*. Mahom vikuñh gospodarove sluge, jer gospodar kasno ustajaše. Osvetn. 6, 56.

GOSPÁRSTVO, *n. načineno od gospodar, kao gospodarstvo (koje vidi) od gospodar*. — *U je-*

dnoga pisca xviii vijeka. Da on gospodarstvo sam uzdrži svijeli u općeno. J. Kavañin 11b. (Bog) u gospodarstvu niće se dego. 539b.

GOSPÁVA, *f. ime žensko*. — *Od prije našega vremena, a između rječnika u Vukoru*. Gospava. S. Novaković, pom. 56. Od Gospave Moračke djevojke. Pjev. crn. 282a. — *i u zagoneci (o pčeli)*: Navrh brda golijen, na golijeh košara, u ñoj sjedi gospava. odgonetñaj; košnica. Nar. zag. nov. 102.

GOSPAVIĆ, *m. prezime (vidi Gospava)*. — *U naše vrijeme*. Ľ. Stojanović.

GOSPICA, *f. dem. gospa*. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjineću i u Stuliću* (puella, adolescentula^a s dodatkom da je uzeto iz *Habdelićeva*). Darovati jednu Gospicu (*malu Gospinu sliku*). H. Bonačić 124. Otac ti je gospodin, majka ti je gospica. Nar. pjes. istr. 1, 7.

1. **GOSPIĆ**, *m. varoš u hrvatskoj krajini u okrugu ličko-otočkom*. Razdijel. kr. 7.

2. **GOSPIĆ**, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Rat. 357.

GOSPIĆANIN, *m. čovjek iz Gospića*. V. Arsenijević. — *plur.*: Gospićani.

GOSPIĆANKA, *f. žensko čelude iz Gospića*. V. Arsenijević.

GOSPIĆKI, *adj. koji pripada Gospiću*. V. Arsenijević.

GOSPILOVAC, *Gospilovca, m. mjesto u Srbiji u okrugu smedreveskom*. Sr. nov. 1867. 433.

GOSPIN, *adj. koji pripada gopii*. — *Između rječnika u Belinu* 466a, u *Voltigijinu*, u *Stuliću*, u *Vukoru*. — *U svojim primjerima znači: Bogorodičim, a) uopće*. Od pričiste krvi Gospine. M. Divković, nauk. 102b. Krunica Gospina. I. Grličić 117. Stotjer od Gospiñijeh pozdrava. I. Đorđić, ben. 71. Predika na začecće Gospino. J. Banovac, pred. 50. Jedna djevojka običavaše u oči svake svetkovine Gospine reći iljadu zdravomarija. J. Filipović 1, 283b. Ovo je prva svetkovina od sviju Gospiñije. F. Lastrić, od' 379. Ivan pod obrambu Gospinu se priporača. A. J. Knezović 183. Pivajući Gospine litanije. M. A. Rejković, sabr. 34. Oficije božanstveno, oli Gospino. M. Dobretić 388. Gospin pozdrav salutatio angelica. J. Stulli, rjec. 186a. — *b) u imenima nekijeh biljaka, aa) Gopin cvijet, vidi cvijet, 1, d) ff)*. — *bb) Gospina drača*, *Eryngium amethystinum* L. (Vodopić). B. Šulek, im. 96. — *cc) Gospina jagodića*, *Physalis Alkekengi* L. (Visiani, Sabjar). B. Šulek, im. 96. — *dd) Gospina ljubica*, *Viola tricolor* L. (Sabjar, Dubr. u *Dubročniku?*). B. Šulek, im. 96. — *ee) Gospina po-gača*, *Opuntia ficus indica* Mill. (*na Hvaru*). B. Šulek, im. 96. — *ff) Gospina ručica*, rus. богородицина ручка (*Botrychium Lun.*), *Hypericum perforatum* L. (Visiani). B. Šulek, im. 96. — *gg) Gospina rukavica* (prema lat. *divae Mariae chirotheca*; ñem. unser frauenhandschuh), *baccharis* (I. Sabjar), 1. *Baccharis* L.; 2. *Inula conyza* Dec. B. Šulek, im. 96. — *hh) Gospina ruža*, *ñeka vrsta dirčle ruže*. Čas. čas. muz. 1852. 2, 60. — *ii) Gospina salata*, *Lactuca scariola*, *augustana*, *saligna*. Čas. čas. muz. 1852. 2, 60. — *kk) Gospina stela* (prema ñem. unser frauenbettstroh), *Galium verum* L. (I. Sabjar). B. Šulek, im. 96. — *ll) Gospina trava*, *perfoliata* (Bartulović), *Hypericum perforatum* L. B. Šulek, im. 96. — *mm) Gospina vlas*, *Gospini vlas*. *vidi ll)*. — *nn) Gopin bilje, aaa) vidi bilje, 1, c) bb)*. — *bbb) Stipa pennata* L., *kovife*. u *Srbiji u bio-*

gradskom okrugu V. Arsenijević. — *oo*) Gospino cvijeće, *vidi* cvijeće, *b) ff*). — *pp*) Gospino mlijeko, *ne zna se koja je biljka*. Gospino mlijko (Vujičić). B. Šulek, im. 96. — *qq*) Gospino zelež. Gospino cvitje ili zelež, trava „hypericon“. J. Stulli, rječ. 1, 187^a. Gospino zelež „die feldeypresse“, „hypericon“ (*s dodatkom da se govori u Dubrovnika*). Vuk, rječ. 95^b. Gospino zelež, perforata, scopa regis, androsemo (Pizzelli), 1. Hypericum L. (Stulli, Vuk); Hypericum perforatum L. (Lamb), v. Gospina trava; 2. Glycyrrhiza glabra L. (Visiani), v. Gospino biže. B. Šulek, im. 96. — *rr*) Gospin plašt (frauenmantel) (I. Sabljar), Alchemilla vulgaris L. B. Šulek, im. 96. — *ss*) Gospin prostirac (I. Sabljar), *vidi* Gospina steja (*kod kke*). B. Šulek, im. 96. — *tt*) Gospin vlas „adanthum“. J. Stulli, rječ. 1, 187^a. Gospin vlas „frauenhaar“ adiantum capillus veneris L. Vuk, rječ. Gospin vlas, capello venere (Stulli). Adiantum capillus Veneris L. B. Šulek, im. 96. i Gospina vlas. Farm. 103. i Gospini vlasi, Capil. Veneris, Adiantum. Z. Orfelin, podr. 489. Farm. 139.

GOSPINAC, Góspinea, *m. vrlo u Lici*. J. Bogdanović.

GOSPŌCKĀ, *vidi* gospodski.

GOSPŌCTVO, *vidi* gospodstvo.

GŌSPŌD, gŏspoda, *m. vidli* gospodin. — *Ake*. *kuki je u genetivu taki je u ostalijem paležima, osim nom. sing.* — *Rječ je praslavenska, ispravni stvor. gospoda, rus. господа (u ostalijem je jezicima oblik s nastarkom im, vidli gospodin, izgnao starije gospoda).* — *Postaje od indoevropske osnove ghospati (ispoređi lat. hospes, na snskrt. gspati, gospodar, ne treba misliti, jer prema snskrt. g u nas ne može biti g) kod čega se u promijenoj na d. indoevropsku je osnova složena od ghost(i) (vidli kod gost) kod čega je ispalo t između s i p (K. Brugmann, grundr. der vergleiche. grammatik der indogermanischen sprachen. 1, 74. 475) i od poti, gospodar (ispoređi lit. patis, muz, snskrt. pati, gospodar, muž, grč. πάσις, muž, lat. potis, got. fathis, gospodar).* — *Između rječnika u Stubičevu (dominus s dodatkom da je uzeto iz misla), u Vukovu: (samo se kaže Bogu) „der Herr, Dominus, u Daničićevu (gospod, dominus).* — *U našem se jeziku već od prejših vremena mijenja kao i drugi supstantivi muškoga roda: gen. gospoda, dat. gospodu itd. (vidi na prve primjere kod u) bb); ali se i stariji oblici (gen. gospodi, dat. gospodi, gospodevi itd.) nalaze u knjigama pisanim crkvenijem ili mješavijem jezikom, među oravkijem oblicima ima ih i zlo naučenijeh od pisavca: to su ne samo dat. gospodeve: Ispovim na me bezakonje moje Gospodeve. Š. Budinić, sum. 90^a. nego u istoga pisavca i gospodevo kao instr.: Jergoze uzdija na nas obilno Isukrstom gospodevo nasim. 70^a, i gospodevo kao loc. u drugoga: U Aleksandriji zaspa u Gospodeve. F. Glavinčić, evit. 123^a, i još na nekoliko mjesta, a jedan put i gospodeve: Zaspa u Gospodeve. 281^a. — množina se rijetko nalazi: gen. gospod. F. Vrančić, živ. 83. P. Radovčić, ist. 118; gospodovi. Mon. serb. 26. (1231—1210); dat. gospodemu. Mon. serb. 88. (1330); gospodom. Anton Dahn., nov. tešt. 2. 117^b; acc. gospode. Mon. croat. 3. (1275); voc. gospodije (po crkvenom jeziku). Mon. serb. 81. (1302—1321). — u arkijem je primjerima gospod Bog shvaćeno kao jedna riječ, te gospod ostaje upomijeno (vidi u) aa) na kraju). — *Po tome što se u naše vrijeme gospod kaže samo o Bogu, mislim da naj prava narodna riječ, reči da je primjena i: crkvenoga jezika. a) o Boga,**

u naše vrijeme samo s otijem značnicu. aa) u ime Bog. Po izvoljenju gospodi Boga. Mon. serb. 562. (1322). Načeh zdati dom gospodevi Bogu mojemu. Deč. hris. 3. Ot gospoda Boga visedržiteja. 66. Gospodu Bogu da pokloniš se. Š. Budinić, ispr. 52. Blagoslovi Bog izraelski gospod bio. I. Đorđić, uzd. 190. S vama došla svaka sreća i sam gospod Bog! Nar. pjes. vuk. 1, 18. Slava i sila Boga gospoda. 1, 77. Zapovedi gospod Bog dvema trima anđelom. 1, 127. Spasi, Bože gospode! 1, 136. Slava gospodu Bogu u vijek! Pravdonoša. 1851. 26. Ne ja, ne dao mi gospod Bog! 1852. 31. — uz drugo ime Božije. Gospoda našega Isu Hrista. Mon. serb. 35. (1253). Ivanu će Ristos gospod platit. Nar. pjes. vuk. 4, 203. Jedan barjak gospod Isus Ristos. Pjev. crn. 304^a. — gospod Bog slvata se kao jednu riječ. Koji dužan jes prinositi vsemogućemu gospod Bogu. Š. Budinić, sum. 60^b. Hvala gospod Bogu! A. Čubranović 143. M. Pelegrinović 169. 187. — bb) Gospod već samo po sebi znači: Bog. A moju se Gospoda radi vsemom vama. Sava, tip. stud. glas. 40, 176. Od svih tvorca i Gospoda. Mon. serb. 5. (1198—1199). Da ne smilit se Gospodevi jako i Sodomi i Gomorj. Deč. hris. 66. Gospod na sud pridet. Korizna. 16^b. Gospod otac, Gospod sin, Gospod duh sveti. Kateh. 1561. E1^b. Svemoguću trine Gospode krasosti. P. Zoranić 50^b. Višni Gospod, gospodične, čestitijem vas vancem kruni! A. Čubranović 141. Blagoslovim Gospoda u svako vrime. F. Glavinčić, evit. 102^b. Radujte se a Gospodeve. 161^a. Prilikova Gospod vjeru znu gorušičnomu. M. Radnić 455^a. Zakon, nima koji stavi na bremena Gospod pravi. J. Kavañim 411^a. Gospod od nebesa. I. Đorđić, uzd. 85. Rece Gospod Gospodu momu. S. Rosa 135^a. Eno Gospod na istočna vrata! Nar. pjes. vuk. 1, 123. Pa (anđeli) kazaju Gospodu, kako j' bilo na zemlji... Ono Gospod boje zna. 1, 132. I tako vam Gospod dao! 1, 143. Gospod mi vam zdravie dao! 1, 146. A poleće Jovan na nebesa, pred Gospodom te je izlazio. 2, 82. Gospod ga minuo, a anđeli ga ne susreli. (Kad se kome reče „gospodin“, koji to ne zaslužuje). Nar. posl. vuk. 44. Gospode, izbavi nas! Vuk, mat. 8, 25. Mili Gospod nek vam duše spasi! Osvetna. 2, 178. — b) na jednom mjestu o secca. Gospodi moj sveti Đeordije pobědonošće. Mon. serb. 540. (1495). — c) kao upće gospodin, o čedaletu. — do xviii vijeka (rijetko u knjigama pisanim narodnijem jezikom). Zapovēd gospodi i otca svojega, Stefan. pam. šaf. 19. Upisanija gospodova mi i roditelji. Mon. serb. 26. (1231—1210). Vas, gospodije, prošti i moju. 81. (1302—1321). Prosi vse gospode, ki se behu spravili v Pazin. Mon. croat. 3. (1275). Car, carem i gospode gospodemu. Mon. serb. 88. (1330). Gospodi, Kostadin. 212. (1388). Va vrēme gospoda Ivana Rahumbergara... i takoje va vrēme gospoda Ermuna... ka dva više rečena gospoda. Mon. croat. 46. (1395). Mnogo naročitago i velikago gospoda anarim-sultana Mahometu-bega. Mon. serb. 409. (1442). Gospod mesta togo doveden v Rim. S. Kožićić 33^a. Kraju vični i gospod gospodine. F. Vrančić, živ. 83. Gospodina od svih gospod. P. Radovčić, ist. 118. Kijem vidit će gdi stoluje Maurilio gospod kleti. I. Drazić 47. Sve sto rekla djevojka, sve je Turčin učinio, moj dragi gospode! Nar. pjes. mikl. beitr. 34.

GOSPŌDA, *f. coll. domini (plur. za gospod i gospodin).* — *Ake. se mijenja u dat. sing. gŏspodi, u acc. sing. gŏspodi, u voc. sing. gŏspodo.* — *Postaje od osnove supstantive gospod i gospodin*

nastacikom a. — *Riječ je prastarinska, ispredi stislov. gospoda, rus. воевода, (češ. hospoda, polj. gospoda s drugijem značenjem). — Uprav nema množinu, ali se nalaze i neki oblici za množinu i to u prva vremena: dat. gospodam. Aleks. jag. star. 3, 220, 235; instr. gospodami. Mon. serb. 201. (1382); loc. gospodah. 243. (1389—1399); amo starim po Daničiću (rječ. 1, 221) i gen. gospodah. Mon. serb. 71. (1275—1321). 180. (1370), premda bi mogao biti gen plur. od nom. sinj. gospod (vidi kod ovoga); dat. gospomh. Mon. serb. 69. (1273—1314) Daničić misli da može biti u pisanim skraćeno od gospodama, a moglo bi biti i od gospodemh, te bi onda spadalo pod gospod. — u jednom primjeru našega vremena ima i dual gospode (uz četiri): Ja imadem i druga četiri, sva četiri gospode Turčina. Nar. pjes. vuk. 4, 199. — *Atribut i predikat nominalni stoje u jedini ženskoga rodu (s padežima što imaju nastavak množine, u množini); predikat verbalni stoji u jedini ili u množini (vidi primjere): ta i u istom primjeru može biti i jedina i množina:* Kad to video gospoda latinska, uvatiše vojvodu Miloša. Nar. pjes. vuk. 2, 213. — *Između rječnika u Mikašinu (gospoda, vlasteli 'domini'), u Belinu (signoria, cioè magistrato supremo di republica 'domini' 677^b), u Bjelostjencevu (domini: 2, optimates, primates, magnates, proceres' 3, magistratus civilis, patricii'), u Voltigijinu (signoria, signori, magnati, herni, magnaten, patrizier pl.), u Stulićevu (optimates, praesides, principes, primates, proceres'). u Yukovu (die herni 'domini'), u Daničićevu (domini'). — Radi potaie razlike u značenju vidi gospodin; ovdje će se istaknuti razlika kolektivnoga supstantiva i prave množine, ali često to nije lako. a) značenje je kolektivno, kad se gospoda shvata kao nešto cijelo, osobito to biva kad znači: vlada, aristokracija, inteligencija itd. Vse gospode deželjske. Mon. croat. 3. (1275). Kako je zakon bio među gospodomh bosanskoh. Mon. serb. 102. (1332). Plemenita i mudra gospodo uzamožita (vlasteti dubrovačkoj). 542. (1498). Našoj gospodi prisvetloj. Stat. polj. ark. 5, 263. Idoše i tudje oddaše ju gospodi (sudu). Mirakuli. 9. Što će svijetla rijet gospoda? G. Palmotić 1, 31. Kraljevi i gospoda od Surije. I. Đorđić, salt. 5. Seljani dignu se protivu gospodi a gospoda protivu seljanom. J. Filipović 1, 191^b. Al' očisti sve tvoje oružje, da se na te gospodi ne tuže. M. A. Rešković, sat. E4^b. Koji sjede sprema gospode crkove. Nar. pjes. vuk. 1, 79. Svu gospodu na sveca sazvao. 2, 93. Tađa se car dohvati za braću i otmuvši se svojoj gospodi zapita ih. Nar. prip. vuk. 131. tako je i ovdje gdje ima u apoziciji supstantiv u jedini: Sliši, gospodo kapitule. Mon. croat. 227. (1527). — *predikat verbalni stoji u jedini:* Keh ta gospoda izabra. Mon. croat. 4. (1275). Znajući se da ova prisvijetla gospoda jest ostala s žeļom i drugi put čuti . . . u čemu prisvijetla gospoda nije se privarena našla. R. Gamačić 2^b. S gospodom carstva, koja se je onda nahodila u Petroburgu. A. Tomković, živ. 262. U glas viknu gospoda rišćanska. Nar. pjes. vuk. 2, 102. I tu dode sva srpska gospoda. 2, 131. Kod njea se sva gospoda sasta. 2, 187. Skupi mu se sva srpska gospoda. 2, 198. Nasmija se sva gospoda naša, a šapatom zbori sirotiha. 2, 542. Pa ga sakri ņomačka gospoda. 4, 208. Sva gospoda pogleda na kuažev prestol. Nar. pjes. vuk. 5, 451. Sva gospoda na kuli bijase. Nar. pjes. petr. 2, 28. Sudi pravdu šibenska gospoda. Nar. pjes. istr. 2, 64. Kad Gazda-Smilko dolazi u Beograd,**

svakad pohodi gospodu koja je u vlasti. M. D. Milićević, zim. već. 101. Stambolije silnie i gospoda što Stambolom sudi. Osvotn. 2, 181. — *predikat verbalni stoji u množini.* Gospoda ka se behu spravila. Mon. croat. 3. (1275). Za gospodu ki nas vladaju. 1. Akvilini 345. Slidi popijevka od gospode presvijetle dubrovačke, kako razbiše i isjekoše Turke. And. Kačić, razg. 177. Divno ti je pod noć pogledati, de gospoda piju vino ladno. Nar. pjes. vuk. 1, 279. Al' besede gospoda rišćanska. 2, 93. Gospoda se jesu zavadiła. 2, 193. Pak se vale latinska gospoda. 2, 211. Kad videše siješka gospoda. 3, 191. Al' ne daše moskovska gospoda. 3, 566. — *b) kad se ne shvata kao nešto cijelo, prava je množina prema (gospod i) gospodin.* Gospomh dubrovačkimih Mihojlu Benčiću i Petru Bogdaniću. Mon. serb. 69. (1273—1314). Světlih gospodh roditelj mojilih. 71. (1275—1321). Zakoni pržeđe bivših gospodh. 180. (1370). Préstolh mojilh prěroditelj, gospodh srbjske. 187. (1378). Dubrovnika ima zakone stare si vsēmi raškimi gospodami, da u primorju ne bude nigdēre postavljēni novi trgasi. 201. (1382). Krēpka ruka Gospodina vi vseh gospodah zemalnih krēpka i slavna pokazala to. 243. (1389—1399). Zovući mnogo gospodu i viteze. Mirakuli. 30. Ni to bez uzroka, gospodo moja. Korizm. 6^b. Pokazati hoće sebe gospodina gospode. Š. Budinić, sum. 6^a. A blago svijem vami, ki ončas s poroda slobodni i sami sebi ste gospoda. I. Gundulić 129. Cesar nijemški, kraj Franački, i gospoda sva od svijeta istu plemu suproc sebi cijēj poroda. 305. Svi bo, u ņih (slukah) ki se vide, plemići su i gospoda. 441. Bojne kraje i gospodu grabsam vrijedat mudro nije. G. Palmotić 1, 243. Cvili, plače, pače rika, ni ju sram je od vladika ni gospode od naj više. I. V. Bunić, mand. 9. Grad veliki da imade i gospode svitle dosti. V. Došen 31^b. Lipu sreću ter ne kuni, jer plemića i gospode gradovi su tvoji puni. And. Kačić, razg. 3^a. Posiće deset ijada gospode. Norini 24. Ina dosta gore neječene i gospode mlade neļublene. Nar. pjes. vuk. 1, 376. ovako je osobito, kad je u apoziciji supstantiv u množini. Hrabre gospoje i gospodo meja grajane. Korizm. 80^a. Svi gospoda vitezovi. J. Kavañin 232^a. Na ņim' sjede gospoda svekrovi. Nar. pjes. vuk. 1, 4. Pa on kupi gospodu svatove. I, 532. O gospodu dvanajest vladika! Nar. pjes. petr. 2, 89. — *u naše vrijeme* gospoda znači što i franc. messieurs, engl. gentlemen, nem. herren (meine herren!). — *predikat verbalni stoji u množini.* Gdje je mnogo gospode, koji Ćube veće zle nego dobre. Zborn. 2^b. Gospoda stavljaju na očito stvari bogate. M. Radnić 370^a. Mlaja mā gospodo, što nesvjesno mrtvarite? J. Kavañin 105^b. Gospoda duge ruke imaju. (Z). Poslov. danić. 21. Gledaj veće ti gospode, što god čine . . . V. Došen 26^a. Nek gospoda živu u dicit, mi u tužnom (sic) kućarići. N. Marčić 23. A vele mu gospoda svatovi. Nar. pjes. vuk. 1, 580. U opancima kojijeh turska gospoda ne nose nikako. Vuk, nar. pjes. 3, 533. — *predikat verbalni stoji u jedini.* Ki cvijet slavijeh kraljevića, ka gospoda plemenita dode. G. Palmotić 2, 311. Kod njea je gospoda izbrana. Nar. pjes. vuk. 5, 282. U mog lve pmo roda ima, pmo roda a sve je gospoda. Nar. pjes. bos. prij. 1, 36.

GOSPODAN, gospodna, adj. vidi gospodski. — *U Belinu rječniku* (gospodni imperiosus 384^b) i *u Stulićevu* (imperiosus, herilis, nobilis, illustris, splendidus, magnificus). — *Adv. gospodno, u Belinu rječniku* (imperiose 384^b), u *Voltigijinu*

imperiosamente' ,gebieterisch'). u *Stuličevu* (v. gospodnicu).

GOSPODAŃ, gōspodŃa, *adj.* domini, koji pripada gospodu. — a- ostaje samo u nominalnom num. sing. m. i u acc. kad je jednak s nominalivom. — Postaje od gospod nastankom im. — *Riječ je praslavenska, isporodi stslav. gospodŃnŃ, rus. господа, češ. hospodŃnŃ.* — Na dva mjesta xv vijeka omekšava s Ń prelazi na d što se tijekom mijena na d; ali se ne može poznati, ostaje li meko Ń, ili se mijena na n: Križu Gospodnu (**ГОСПОДНУ**). Mon. serb. 401. (1439). Kristu gospodŃnu (**ГОСПОДЪНОУ**). 468. (1454). — *Između rječnika u Stuličevu (uz gospodan) i u Daničičevu (gospodŃnŃ ,domini).* — *Nominalni se oblici jačaju samo do xvi vijeka. a) koji pripada Gospodu (vidi gospod, u), Bogu, Božju.* — u svijem prinjerima, osim jednoga (kod b)). Kto dovoľnŃ izglagolati silŃ GospodŃne? . . . Vi zapovĕdehŃ GospodŃnŃhŃ. Mon. serb. 9. (1222—1228). Čestany životvorešti kristŃ GospodŃnŃ. 24. (1234—1240). Vznesenija GospodŃna. 72. (1275—1324). Leto GospodŃne. 294. (1419). Na lit GospodŃnŃhŃ 357. Dukljanin 2. Tri dni pred vznesenjem GospodŃm. Naruĕn. 69a. Od stada GospodŃna. 99a. Budi ime GospodŃne blagoslovljeno. Korizm. 79a. Angel gospodaŃ. Anton DalnŃ, nov. tešt. 177^b. act. ap. 5. 19. Jaram GospodaŃ jest Ńim blag. S. Budniĕ, sum. 112a. U buli večere GospodŃne. ispr. 11. Pohoditi greb GospodaŃ. 15. Poĕinaju neĕjele od došastja GospodŃnŃga. M. Divkoviĕ, bes. 2^b. Podaj mi GospodŃneĕa tila i krvi ne samo prijati svetbu nere jošĕe stvar i kripost svetbe. M. Alberti 102. Zašto izvedoste crkvu GospodŃu u pustiŃu? I. Anĕiĕ, vrat. 92. Evo službenica GospodŃna. I. Grliĕiĕ 285. Sveti Pāvō prije sa svojima ilirisku crkvu sgradi, i svojim mnogim ĕudesima tu GospodŃu sad posadi. J. KavaŃin 295^b. Smrt GospodŃu navišujemo. A. Baĕiĕ 317. Mesea prvoga dan 14 u večer ima se svetkovati svetkovina GospodŃna. J. Banovac, razg. 222. Andeo GospodŃu navisti Mariji. F. Lastrĕiĕ, od 86. Pripravljajte put GospodŃi. ned. 24. Poĕinuti ĕe svrhu Ńega duh GospodŃi. A. Kanižliĕ, utōĕ. 501. Svi sv. Ńĕenĕiĕ GospodŃi. bogoljubn. 371. Prid oĕima GospodŃnŃma. E. Paviĕ, ogl. 253. Primivši GospodŃu zapovid. 269. Pravda GospodŃna prava veseleĕi srca. I. Velikanoviĕ, uput. 1, 211. Kada slavi svetkovinu navišteŃa i zaeĕtja GospodŃnŃga? I, 177. Ako ne hotio budeš slušati glas GospodŃi. I. J. P. Luĕiĕ, bit. 51. Nevridna i neĕista u srcu pribireš koja strahoviti surad izdišu i iznose prid oĕi GospodŃe. 61. U kuĕi GospodŃnoj. razg. 63. Prid obrazom GospodŃm. izk. 11. Riĕ GospodŃna po predikaturu razglasita jest spasenŃe duše. Đ. Rapiĕ 98. Molitva GospodŃna. B. Leakoviĕ, nauk. 111. Na prijestol GospodŃi. Nar. pjes. vuk. 1, 79. Izide u crkvu GospodŃu da kadi. Vuk, luk. 1, 9. Zašto dovedoste zbor GospodŃi u ovu pustiŃu? D. Daniĕiĕ, Imojs. 20, 1. — u *orijem prinjerima stoji mjesto genitiva objektivnoga:* V strahu GospodŃnŃ. Kateh. 1561. D1^b. Strah GospodŃi. I. Velikanoviĕ, uput. 3, 36. *b) gospodski, uopĕe.* — u jednom prinjeru xu vijeka. Za poveljenje gospodŃne Nikule biskupa hvarskoga. Starine. 13, 210. (1485).

GOSPODAR, gospodara, *m.* dominus, *ĕorjek koji ima nešto kao svoje, te od onoga može ĕiniti što hoĕe; ali naj starije znaĕenje vidi kod a).* — isporodi gospodar, gospodŃnŃ. *Ake, kaka je u gen. taki je u ostatijem padežima, osim nom. sing. i voc.:* gōspodaru i gōspodare, gospodari. *Rijeĕ*

je praslavenska, isporodi stslav. gospodari, rus. помещари, ĕeš. hospodār, pol. gospodarz; ima i lit. gaspadorius, ali ovo može biti prešlo iz slavenskoga jezika. — *Postaje nastankom arjŃ od osnove supstantiva gospoda kod kojega ne treba misliti na kolektivno znaĕenje nego na ono što je u sjevernijem jezicima (gostionica), po ĕemu bi prvo znaĕenje ove rijeĕi bilo: gazda (gostionĕar), kao što i jest u sjevernijem jezicima i u lit. gaspadorius.* — -r- je Ńегда bilo mekano i u našem jeziku, te je tome trag ostao u oblicima vokativa sing. gospodaru i instrumentala sing. gospodarem koji su se uzdržali uz mlade oblike gospodare i gospodarom. — U svijem rječnicima: u *Vranĕiĕevu:* herus; paterfamilias; u *Mikaĕinu:* gospodar, gospodin ,herus, dominus; u *Belinu:* padrone, dominus 534^b, signore, dominus 677a; u *Bjelostjĕevu:* gospodar, t. j. obiteli, družine, otac od kuĕe, kuĕnik ,paterfamilias, dominus domus, hospes. 2. gospodar gošĕena archiposion, symposiarchen, praepositus, praefectus convivii; u *Jambrešĕevu:* gospodar ližni ,hospes; u *Voltjĕijĕinu:* padrone ,herr; u *Stulĕevu:* dominus ,herus; u *Vukovu:* herr (eigenthümer), dominus δεσπότης s *prinjerima:* ja sam gospodar od toga; ti nijesi nada mnom gospodar; u *Daniĕiĕevu:* gospodar, dominus, ĕf. gospodŃnŃ. a) paterfamilias, herus, dominus, gazda, domaćĕn. — *premda je ovo po svoj prilici naj starije znaĕenje (vidi što je kazano kod postaŃa), ipak da se razlikuje od sadašĕnĕga obiĕnoga, treba ĕesto dodati koju rijeĕ, kao kuĕni, od kuĕe itd.* Kto zlo nĕimati, brati ili synu ili rodima, koji su u jedinju kušti, vse da plati gospodari kuštny, ili da dajetŃ koji je zlo uĕinili. Zak. dŃš. pam. šaf. 35. Recite gospodaru od kuĕe. Korizm. 91^b. Bĕite, zašto ne znate kada ĕe gospodar od kuĕe doĕi. N. RaŃina 219^b. marc. 13, 35. Vsaki verni bogoljubni gospodar i otac ot obiteľi. Postila. A1^a. Gospodar kuĕe ,herus. A. d. Bella, rjeĕ. 534^b. Gospodar od gostionĕe. A. Kanižliĕ, kam. 523. Ja gospodar a ti moja žena. M. A. Reľkoviĕ, sat. G2^b. Gospodar oli polložnik od obiteli. M. Dobretĕiĕ 79. Stražite dakle, jer ne znate kad ĕe doĕi gospodar od kuĕe. Vuk. mark. 13, 35. — *b) prema slugama, kmetima, robovima itd. gospodar je onaj kojega služe.* U koga se obrĕte ludŃ otrokŃ, tere što komu ispakosti, da u tomŃ gospodaru ne ištŃ. nŃ da sništŃ krivca. Mon. serb. 52. (1240—1272). Jeliko se nahode ĕudje u crkve te, da ga slušaju kako i vsakoga gospodarja igumena. 116. (1342). ĕudtje vlastelŃ(s)ici, koji sĕdĕti po crkvoŃnyihŃ selĕhŃ i po katunĕhŃ, da pohodŃ vsakŃ ku svojemŃ gospodaru. Zak. dŃš. pam. šaf. 31. Kmetiĕu prvi sud Ńegov gospodar. Stat. pol. ark. 5, 246. Ako li je kmetiĕ komu dužan, tada Ńegov gospodar ima š nŃga pravdu nĕiniti. 276. Ne da pokore mlajšemŃu, ĕiĕ ke bi bila ka škoda gospodaru. Naruĕn. 100^b. Gospodar moŃ uzimĕ pristavstvo od mene. N. RaŃina 152^b. luc. 16, 3. Kim naĕinom gospodari družinu uĕiti imaju. Kateh. 1561. C5^b. Kako se imaju držati gospodari slugama svojimi. E5^a. Ima osamdeset i dva godišta, da služim ovoga gospodina i gospodara. J. Banovac, prip. 59. I poľali gospodar dvornika nepravde. F. Lastrĕiĕ, od 251. Sin poštuje oca, a sluga gospodara svoga. J. Matoviĕ 311. Slušaĕa ga tanana robiŃa, pa je Ńemu tĕjo besĕdila: Gospodaru, Radanoviĕ-Lazo! Nar. pjes. vuk. 2, 23. Ne izlazi sluga ni sluškiŃa, gospodaru koŃa da privati. 2, 156. Gospodara sluĕe poslušaĕe. 2, 262. Al besĕdi sluga Vaistina: Gospodaru, Kraľeviĕu Marko? 2, 431. Upadoše

Todorove slugu: „Na milosti, Todor-gospodaru!“ 2, 494—495. Vjerna sluga sluša gospodara. 2, 612. Veži koža gdje (ti) gospodar zapovijeda. Nar. posl. vuk. 33. De nije maške, tu su i miši gospodari. 76. Kako gospodar svira, onako mladi igra. 125. Ko ne drži brata za brata, on će tudina za gospodara. 149. Popejuba zaprosi gospodari, da bi malo i ňu pustili na bal. Nar. prip. mikul. 25. Nema svoje kuće, nego služi drugoga, pa gdje mu je gospodar, ondje mu je i kuća. Vuk, nar. pjes. 1, 261. A pristav od kuće reče u sebi: „Šta ću činiti? gospodar moj uzima od mene upravljaće kuće“. Luk. 16, 3. Tko meni gospodar, ja ňemu sluga. M. Pavlinović, razl. spis. 204. Gospodar „dienstherr“, „padrone“. B. Petranović, ruč. kn. 57. — *c) žena gdjegdje zove muža „gospodarom“, po tome može značiti i muž, isporedi domaćin, c). I ti s nami slavi Boga sa svijem srcem, gospo Sara, pokle t sinka jedinoga (Izaku) i staroga gospodara (Abrama) po milosti Božjoj zgara posrjed stana sad vidimo. M. Držić 479. (Krunoslavu) u dvor hodi cesarova poklisara s mnogom željom da oslobodi ljublenoga gospodara (Korevskoga). I. Gundulić 358. Ali rados veću i dražu i veselje bes prilike u pogledijeh svojijeh kažu turske ljudi sve kolike, er nije veće čeznut' ňima, da ih ne bi razdijelila s gospodarim ljublenima poljaćaka boja sila. 457. Koja je (plemenita gospoju) poslije smrti gospodara svoga osiromašila. A. Kanižić, uoč. 51. Ali uze nevjestu gospodaru govoriti. Nar. pjes. bog. 23. Bila jest Marija starija i dostojnija od Josipa, ipak nije se stidila nega gospodarom nazvati. Đ. Rapić 85. No zafali višiem Bogu koji ti je ud'jelo mlada rabra gospodara. Nar. pjes. vuk. 1, 6. „Što me gledaš, draga dušo moja?“ „Ja te gledam, suden gospodaru, kakav ćeš mi sada nauk dati, kako ću ti majci ugoveti“. 1, 60. Pod ňom sedi mlado gospodar i s ňim gospoda. 1, 270. Nevjesta se bani i veoma fali, da j' pošteno hrani i nega gospodar dragi. 1, 355. Doceka ga ljub pred dvorovi: „Od' ovamo, gospodar Nikola“. 1, 358. Ne mogu se po dvaput venčati za života gospodara moğa. 2, 497. — *d) onaj koji ima što kao svoje, koji može od onoga činiti što hoće, vlasnik. aa) uopće. Da se ima oda svake davati dohodak gospodaru. St. polj. ark. 5, 258. Da vrati je gospodaru, ako ga zna. P. Posilović, nasl. 130^a. Niti te more odrišti, dok tuda ne povratiš il' ne obećaš koliko prije uzmoreš povratiti, već ako bi stvar bila mala, da gospodar za ono i ne mari. F. Lastrić, ned. 166. Vratiti pravomu i vlastitomu gospodaru. Ant. Kadčić 257. Rabotnik da ima dati gospodaru polovicu roda. Pravdomoša. 1851. 32. Gospodar, merc. „eigenthümer“, tal. „padrone“. B. Sulek, rječ. znanstv. naz. 366. — *bb) ono, što gospodar ima kao svoje, domaća je životinja. Ošla smrt gospodaru šteta, a selu smijeh. (D). Poslov. danić. 91. Spomiña se živina svoga gospodara. A. Bačić 469. A kod sudca kad koñ stoji, gospodar se nek ne boji. V. Došen 61^b. Oj dorate grive pozlaćene, jeli ti se gospodar ženio? Nar. pjes. vuk. 1, 299. Ali Markov soko kojunica, kao što je i ňegov gospodar. 2, 427. Koj se srdi na gospodara. Vuk, nar. pjes. 1, 276. — *cc) što je „gospodarovo“ može se izreći: aa) genetiivom. Gospodar sela togo. Zak. duš. pam. šaf. 41. Reče gospodar vinograda. N. Rašina 34^a, mat. 20, 8. Pojde dakle k gospodaru gore one. F. Glavinčić, cvit. 52^a. Braća su Mimbeli gospodari 20 naj većih brodova. M. Pavlinović, rad. 113. Gospodar broda, lade „heder, herr des schiffes“. Jur. pol. terminol. 423. — često s genetiivom ima prijedlog****

od, osobito kad je u genetiiv jedna sama riječ (vidi kod od). Kad vama kokod dade od svoje dobre voje jednu baštinu koja prija nije bila vaša, posli darovštine jest tako vaša, da ste vi od ňe osobiti gospodari. J. Banovac, prip. 13. Budući on gospodar od svoga blaga. F. Lastrić, od' 185. Nećete biti gospodari od muke i truda vašega. And. Kačić, kor. 146. Došavši gospodar od krave. M. A. Rejković, sabr. 57. Reče gospodar od vinograda. Vuk, mat. 20, 8. — *bbb) posesivijem adjektivom. Svaka stvar svoga gospodara iste. J. Banovac, prip. 177. Zemaški gospodar. Nar. pjes. mikl. beitr. 31. (Novci) imaju svoga gospodara. M. A. Rejković, sabr. 48. Gospodar zemaški „grundherr“. Zborn. zak. 1853. 9. — *ccc) dativom. On jest gospodar blagu svomeu. Š. Budinić, ispr. 68. On se diči što mu slava liči: bit gospodar plijemu dobivenu. Osvetn. 2, 107. — *e) onaj koji ima oblast nad čim ili nad kim, koji zapovijeda, vlada često znači što i vladalac (car, kralj itd.). aa) uopće. Ako mi Bog da i budu gospodari, kako sam byh. Mon. serb. 19. (1234). Ja veliki gospodari i veliki amira sultans Amurats bega. 362. (1430). Kralj kralja sviju i gospodara. F. Lastrić, test. 61^b. To kazuje despot-gospodaru. Nar. pjes. vuk. 1, 398. Kad me pitaš, kralju gospodaru. 1, 443. Kad ne mogu kroz Loznicu proći od gospodstva Ante gospodara, od ňevoga mladije vojnika. 1, 501. Poklaña se bane od zemlje, pa mu ode smjerno govoriti; „Gospodaru, silan car-Stjepane!“ 2, 173. Jedna zemlja, a dva gospodara. 2, 309. Srijem zemlja steć će gospodara. 2, 576. Ne, za Boga, care gospodare! 2, 609. Naši stari uzeše dužda za gospodara. S. Ľubiša, prip. 180. Gospodar je svak u dvoru svomu. Osvetn. 3, 22. Da se Luka prode odmetaña i da cara pozna gospodara. 3, 59. Svi vijećnici pāše po divanu: „Amin! care sjajan gospodare!“ 3, 64. — *s osobitijem značenem: zapovjednik na brodu, kapetan (isporedi naj zadni primjer kod bb) aaa)). Vješta, znana i umjena pomorskoga gospodara. J. Kavañin 258^a. — *bb) kad je izrečeno čim (zemljom, ljudima) vlada, ono može biti: aaa) u genetiiv. Kak gospodar i vladalac svega stvorenja. I. T. Mrnavić, nauk. krst. 1702. 7. Luidi, Flavij ko cesari, kralji i svijeta gospodari. J. Kavañin 214^b. Imamo poznavati našega Boga i ňemu se klañati, kao gospodinu i gospodaru osobitom' svega okoliša. J. Banovac, razg. 72. — *česće s prijedlogom od (vidi kod od). Činiti se gospodar od toliko razlićijeh država. D. Zlatarić m. Budući ti gospodar od neba i od zemlje. A. Gućetić, roz. jez. 107. Biti gospodar od svega ovoga svijeta. A. Komulović 32. I od svete zemlje gospodari učinihu se. F. Glavinčić, cvit. 105^a. Nismo od nas gospodari, dal' stražani. V. Došen 180^a. Gospodaru od obćine! 239^a. Znam da će mi se narugati svita poglavice, gdi jedan gospodar od svita ide protivu jednomu banicu. And. Kačić, razg. 99. Oni nisu gospodari ni od sebe ni od sinova. M. Dobretić 36. — *amo spada i ovaj primjer u kojem gospodar znači: zapovjednik (vidi naj zadni primjer kod aa)). Gospodar od broda, patrun „navarchus“. J. Miķaļa, rječ. — *bbb) u posesivnom adjektivom u zemli. Gospodar zetsky Ivanj Crnojević. Mon. serb. 534. (1485). Da se ne bi prisilila raja poći iskat brdska gospodara. Osvetn. 1, 17. o ljudima. Presvitloga vladavca i gospodara našega gospodina Franciška Fuškari. Mon. croat. 61. (1427). Vladalac od viteštva kralja od Sirije bješe clovjek uznožan prijed gospodarom svojijem. N. Rašina 60^a. 4 reg. 5, 1. Da bude otišao k neprijateljom od onoga kralja svoga gospodara. M. Orbin 64. Bog jest naš prvi i naj********

veći gospodar. I. T. Mrnavić, nauk. krst. 1702. 15. Car-Memede, turski gospodar! Nar. pjes. vuk. 2, 502. — *što je osobito u ovom primjeru gdje se gospodar kao vladalačko ime, čast, razlikuje od drugih takorijeh imena, kao što su herceg, vojvoda, knez: Mi gospodin, Stépan, Božijom milostju herceg, oti svetoga Save, gospodaru hmski i primorski i veliki vojvoda rusaga bosanskoga, knez, drinski i k tomu. Mon. serb. 441. (1450). — ccc) u dativu: o zemlji. Budu gospodari ovojzi zemlji primorskoj. Mon. serb. 184. (1373). Gospodina despota Đurda, gospodara srpskoj zemlji. 406. (1441). Aleksandar, vojvoda gospodari zemlji moldovskoj. 556. (1566). Svitu sam gospodar. Š. Menčetić 233. Eto si gospodar državi ti ovaj. N. Najšković 1, 220. Da me si učinio gospodarom svemu svijetu. G. Palmotić 1, 396. Karao ga kralj Matijaš zemlji gospodar. Nar. pjes. vuk. 1, 456. Ao bane, zemlji gospodar! 2, 639. Aman pašo, Bosni gospodare! Pjev. crn. 90b. o *ladima*. Kéi mnogo slavoga sveto počivšago kneza Lazara, gospodara Srbljema. Mon. serb. 386. (1436). Budi gospodar bratji tvojoj. N. Rašina 57b. gen. 27, 29. — *dlđ*) u instr. s *prijedlogom* nad. Gospodar on bijaše nad svakijem stvorom. I. M. Mattei 177. Ivanbeg će mu pokloniti Crmnicu, da je nad nom gospodar. S. Lubiša, prip. 228. — *ccc*) u gen. s *prijedlogom* vrhu, svrhu. Ja im riječ: 'Meu nami odi jes gospodar vrhu svijeh'. N. Najšković 1, 216. Da isti čovik pozna vrhu sebe imat gospodara. F. Glavinčić, cvit. 408a. Da je Bog ... gospodar svrhu svakoga stvorenja. J. Banovac, razg. 74. — *f*) *Boj, vidi* gospod i gospodin. — u *dua primjera našega vremena uz Bogin*. Razgovarali se jednom Turci i raja hercegovačka: 'Ma hvala da je gospodaru Bogu! za što je ovako naša Hercegovina brdovita?' Nar. prip. vrč. 75. Hvala da je gospodaru Bogu! 156. — *g*) *sectae kojemu je posvećena crkva ili koji je parac, odvrjetnik kojega grada*. Od svetoga Dujma gospodara i odvitnika od ovoga grada. M. Bijanković 29. Ako je gospodar crkve sveti Mihovil. I. Krajić 75. — *h*) *čovjek plemenitoga roda, ili bogat, ili moćan, i uopće koji pripada rješmu staležu*. Bješe jedan gospodar koji bješe namuran. Zborn. 17a. Ovi gospodar držo je sveder prid ocima dušu i pravdu, a nigda vlastitu svoju koris. B. Zuzeri 109. On (*Jusip*) postade veliki gospodar i još kraljev nad žitom haznadar. M. A. Rejković, sat. 119. Gospodar sjedi u zlatnu stolu. Nar. pjes. vuk. 1, 55. A car Stepan ladno vino služi, gospodarom redom častu daje. 2, 93. Sto su bili stari gospodari, pa su svoju aznu izgubili, one mečeš u dođu tpezu; a koji su novi gospodari i od skora aznu zametnuli, one mečeš u gorđu tpezu. 2, 356. Donesi mi sivoga sokola, eđa bi nam utvu uvatio, eđa bi nam obraz osvetlao na jezoru među gospodari. 2, 451. Ja sam slušao od oca jednoga velikog gospodara. Vuk, nar. pjes. 2, 316. — *to je značenje u ovom primjeru i kod* gospodar čovjek: Koga gospodar čovik uzme za sina i on će biti gospodinić. S. Margitić, fal. 122. — *i u čije ime ili bez oroga, osobito kad se s kim govori, kao od starija, a nase je crkve običnije gospodin* (koje vidi), ali je svakako gospodar *što više od oroga te pokazuje reč starije* (kao gospodin *odgovara francuske* monsieur, *engleske* sir, Mr., *gospodar moglo bi odgovarati* franc. seigneur, monseigneur, *engl.* my lord). Prisyjetnomu gospodinu i gospodaru mojemu. M. Držić 63. Pripisovani gospodine i gospodaru opato! J. Banovac, razg. v. Ne čudim se dakle, gospodine i gospo-*

daru, ova u vama promišljajuće dostojanstva. vii. Poštovani oće i gospodaru! prisv. obit. skaz. 3. Poslušajte me, gospoje i gospodari! F. Lastrić, test. 23a. Sudi pravo, pašo gospodare! Nar. pjes. vuk. 1, 564. Čašni se pokloniše Marku: 'Božja ti pomoć, gospodar Marko!' 2, 192. Gospoštine što je u Kruševu. Dosadiše jutrom i vererom moleći se silnu Jug-Bogdanu: 'Gospodaru, silan Jug-Bogdane!' 2, 264. Braneć, gospo, svoga gospodara, gospodara slavnog knez-Lazara. (*prvo* gospodara *spada pod e*). 2, 294. Pokloni se lijepa devojka, pa govori Krajeviću Marku: 'Gospodaru, Krajeviću Marko!' 2, 338. Gospodare beže Radulbeže! Nar. pjes. petr. 2, 614. U Srbiji do 1804 godine samo su Turke (i to begove i spahije) zvali gospodarima (kao i sad po Bosni i po Hercegovini); a od onda su zvali gospodarom Crnoga Dordija, i ostale poglavare i vojvode, koji su vlast u rukama imali. Tako se ova riječ govorila u Srbiji i za vladanja Miloša Obrenovića prvijeh godina, ali poslije on zapovjedi da se gospodar ne zove niko osim néga, i tako na ostale starješine prijede ime gospodin, po tome se u Srbiji i danas samo Aleksandar Karadordijević zove gospodar. U Srijemu pak i u ostalijem uemačkijem državama zovu i naj manega trgovčića gospodarom. U Srbiji su otprije znatnije Srbe, kao svišarske trgovce, zvali 'gazdama'. Vuk, rječ. 95—96. — *k*) u *prenesenom smislu, osobito sa značenima kod b), d), e), kad je ono što je u čijoj vlasti nešto umno, ili što tjelesno što se slvata u prenesenom smislu kao umno, dušerno*. Ni od šta nismo toliko gospodari, koliko od našega spašena. J. Banovac, razg. 88. — Ako ja gospodar ostañ ove rati. D. Baraković, jar. 58. — Zove, da se sasma k njemu obratimo i poznamo ga kakono pravoga gospodina, gospodara i stvoriteja duše naše. L. Terzić 2. — Ja dragoga Menelaa držim sada gospodarom sreca moga. G. Palmotić 1, 258. Ja sam tvoja službenica, ti gospodar sreca moga. 1, 292. — Nije gospodar od svoga života. B. Kašić, zre. 61. Gospodar si od života moga. Nar. pjes. petr. 2, 175. — Posti vinčana nije već čovik gospodar od svoga tila, nego žena, ni žena od svoga, nego muž. J. Banovac, razg. 104. — Kako je on gospodar od svoga jezika, takoj jesam ja gospodar od mojih usjuj. Zborn. 10b. — Koji je podao sve zakone i koji je gospodar vrhu nih. A. Gučetić, roz. jez. 116. — Ja sam gospodar suboti. S. Rosa 67a. Jer je gospodar i od subote sin covječij. Vuk, mat. 12, 8. — Nije brodar vjetru gospodar. (D). Poslov. danić. 81. — Kad razlog gospodar bude nam vrh voje. N. Najšković 1, 331. — Gospodar od sebe jadron di se, che railrena le sue voglie', potens sni'. A. d. Bella, rječ. 534b. — Minutoj slobodi da budeš gospodar. M. Vetranić 2, 157. — Sto občas, izvrši; bud' riječi gospodar. N. Dimitrović 19. Tko ni gospodar od svoje beside sramatan prime dar. D. Baraković, vil. 345. Neće biti gospodar od rici. And. Kačić, kor. 174. — Ti si gospodar za štiti i ne štiti (*pjesme*). I. Dordić, uzd. vii.

GOSPODARAN, gospodarna, *adj.* koji pripada gospodaru, gospodarima. — *U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Stalićevu* (Herilis, nobilis, illustris, splendidus). Nadarje gospodarno. A. d. Costa 1, 10. Osvin oblasti gospodarne išće se jošcer privolejuje gospodar. 1, 14. Od dobar gospodarni. 1, 176. *U Šalekoru rječnika s drugijem značenjem* (wirthschaftlich): koji pripada gospodarstvu, vidi gospodarstven, i gospodarstvo *pod li*.

GOSPODARENE, *n.* djelo kojijem se gospodari. — *Između rječniku u Stuličevu i u Vukovu.* — *I u Šulekovu rječniku znanstvenoga naziva:* Gospodarene, stat., wirthschaftsbetrieb, bewirthschaftung; način gospodareña, wirthschaftsmethode; merc. (upravljanje), gebahrung; tal. maneggiamento.

GOSPODAREV, *adj.* koji pripada gospodaru. — *ispoređi gospodarov.* — *Između rječnika u Belinu 534^b, u Stuličevu, u Vukovu, u Daničićevu* (gospodarevu). Do zabela gospodarova. Mon. serb. 199. (1381). Krajišniku gospodarovu. 460. (1453). Znajući da je gospodarovo ono. B. Kačić, zrc. 72. Gospodareve oči koña goje. Nar. posl. vuk. 44.

GOSPODAREVIĆ, *m.* prezime. — *xvii vijeka.* Starine. 11, 98. (oko 1655).

GOSPODARICA, *f.* domina, hera, žensko čelade kao gospodar; gospodarica žena. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* (hera; materfamilias), *u Belinu* (padrona, domina 534^b; signora, donna, e padrona, domina 677^a; gospodarica od kuće, hera 534^b), *u Bjelostjenčevu* (materfamilias, hospita. 2. hera. 3. v. gospa), *u Jambrešićevu* (hospita), *u Voltijjimu* (padrona, signora, frau), *u Stuličevu* (domina, hera, matrona), *u Vukovu* (die frau, herrin, domina, cf. gospoda). Blagom gospodarice vdove. Š. Kožić 42^b. Znaj da sam ja gospodarica vode ove. P. Zoranić 2^b. Kako je mene zadovolil s mojom gospodaricom. Mon. croat. 293. (1592). Kako oči rabe u ruku gospodarice svoje. M. Alberti 301. Neka žena ne bude gospodarica. P. Radović, ist. 25. Andeoska gospodarico! P. Posilović, nasl. 82^b. Molimo dakle sve pastire od duš, da priporuče gospodarom i gospodaricam. M. Bijanković 8. Gospoe i gospodarice pričestita. F. Parčić 3. Divica Marija jest kraljica i gospodarica svrhu svake oblasti zemaljske. J. Filipović 1, 518^b. Gospodarica i kraljica sve zemlje. V. M. Gučićić 74. Kroz opaku želju vlastite svoje gospodarice. E. Pavić, ogl. 81. Jedna službenica nyridi mnogo svoju gospodaricu. M. Zoričić, zrc. 57. Poče pogrdivati Saru, gospodaricu svoju. And. Kačić, kor. 17. Ako bi gospodari i gospodarice zapovidali štogod službi suprotivno zakonu Božjemu. Blago turl. 2, 116. Koja (oblast) jest vlastita gospodarica od života i smrti. A. d. Costa 2, 157. Nisam gospodarica otirati slugu. M. Dobretić 103. Hotijueći biti ne samo dionica veće gospodarica od vladanja. A. Tomiković, živ. 26.

GOSPODARIČICA, *f.* dem. gospodarica. — *U Stuličevu rječniku.*

GOSPODARIČIN, *adj.* koji pripada gospodarici. — *U Stuličevu rječniku.*

GOSPODARIČITI, gospodaričim, *impf.* raditi kao gospodarica. — *U Stuličevu rječniku* (instar dominae jussa dare, jubendo dominam imitari). — *nije dosta pouzdano.*

GOSPODARIĆ, *m.* dem. gospodar. — *Samo u Stuličevu rječniku* (juvenis dominus).

GOSPODARITEL, *m.* čorjek koji gospodari. — *Samo u Stuličevu rječniku* (dominator, dominus).

GOSPODARITELICA, *f.* žensko čelade koje gospodari. — *Samo u Stuličevu rječniku* (dominatrix, domina).

GOSPODARITI, gospodārim, *impf.* raditi kao gospodar. — *Akc. kako je u praes. tako je u impf.* gospodārah; *u ostalijem je oblicima onaki kako*

je u inf., osim uor. 2 i 3 sing. gōspodāri. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (gospodarim, rem domesticam administro, rei domesticae et familiaris sedulam curam gero, oeconomiae insto, oeconomizo. 2. hospitor), *u Voltijjimu* (padroneggiare, far da padrone, herrschen), *u Stuličevu* (dominari), *u Vukovu* (befehlen, herrschen, dominari).

a. aktivno. a) uopće. V punoj liži, v mnogoj stvari lahko vsaki gospodari. P. Vitezović, cvit. 43. Blažen je on vladalac, koji sam u svojoj državi gospodari. E. Pavić, ogl. 266. A ne da se red pokvari, i da žena gospodari. V. Došen 68^a. Koji nu uživa, kraljuje, koji u noj pribiva, gospodari. B. Leaković, gov. 145. Rijetko umije dobro gospodariti, koji nije nigda služio. Nar. posl. vuk. 272. Dok je naša ruka gospodarila. S. Lubiša, prip. 131. Red je puku gospodariti, a ne robovati. 256. — *ako je izrečeno prema kome subjekat radi kao gospodar, stoji: ili u instr. s prijedlogom* nad. Gledao je upravo nad Milošem da gospodari. Vuk, građ. 46. Nenavidnici njihovi stadoše gospodariti nad njima. D. Daničić, psal. 106, 41. Bogat gospodari nad siromasima. prič. 22, 7. *ili u gen. s prijedlogom* svrhu. Svrhu svita stvariti radi da sam gospodari. V. Došen 79^b. On kraljuje i gospodari svrhu nas. B. Leaković, nauk. 418. *ili u dativu.* Isukrst ustavši od mrtvih već ne umira, smrt njemu više ne gospodari. B. Leaković, gov. 96. Da bi imao hilađu svitova i njima svima po sve vike gospodario. 144. Da im samo gospodari i da se uzveličaje svrhu njih. 409. Da mu je gospodarila pobuda tilesna. A. Tomiković, živ. 374. Komu ganutja nutriña i požude gospodare. gov. 127. — *b) s osobitijem značenjem: upravljati imanjem, novcima, dohocima.* — *po sjevernijem krajevima.* Gre po svitu da se navadi gospodarit. Nar. prip. mikul. 116. Gospodariti, merc. (upravljati), gebahren (mit einkünften, mit geld); tal. maneggiare (i denari). B. Šulek, rječ. znanstv. naz. i u Šulekovu rječniku; wirthschaften; *vidi i u Bjelostjenčevu rječniku.*

b. sa se, reflektivno. a) ne razlikuje se u značenju od aktivnoga. u Belinu rječniku: padroneggiare, esser padrone, dominor 534^b. — *b) načinati se gospodarem na tudemu. M. Pavlinović. i u Stuličevu rječniku* (potiri).

GOSPODAROV, *adj.* *vidi* gospodarov. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Jambrešićevu* (hospitalis), *u Stuličevu, u Vukovu.* Prizvavši svakoga dužnika gospodarova. N. Rašina 152^b. luc. 16, 5. Čuvati onu pratež gospodarovu. B. Kačić, zrc. 75. Suprotiva hotinju gospodarovu. I. T. Mrnavić, ist. 102. Brez štete gospodarove. A. Bačić 76. Jest protiva pravdi, jer se uzima stvar tuda priko voje gospodarove. J. Banovac, razg. 104. Obuče se u gospodarovu odiću. J. Banovac, pred. 26. Oči gospodarove koña goje. Nar. posl. vuk. 244.

GOSPODAROVATI, gospodārujem, *impf.* *vidi* gospodariti, *a, a).* — *xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu* (v. gospodariti). Ovdí (u raj zemaljski) Bog metnu čovika da ... gospodarije svemu stvorenju zemaljskomu. F. Lastrić, test. 41^b. Pošaji nam jaganca koji ima gospodarovati zemlji ... 149^b. Sin kneza Lazara, budući ujac Balšin ne može podniti da Mlečani gospodāruju u državi svoga netjaka. And. Kačić, razg. 60. Voļa slobodno u čovika gospodāruje. I. J. P. Lučić, razg. 35. Dokle god grih u nama gospodāruje. D. Rapić 437.

GOSPÓDĀRSKĪ, *adj.* koji pripada gospodu-

rima, koji je kao što bira u gospodarâ. — *Od xvi vijeka (vidi b)), a između rječnika u Stuličeru (v. gospodan, s dodatkom da je riječ ruska) i u Vukoru.*

a. *adj. a) uopće sa značenjem sprijeda kazivanja.* Zapovest gospodarska tako nam je javila. Protok pis. nenad. 30. — *b) vidi gospodan, u) na kraju, i gospodar, f).* Zaeelo prēmudrosti strah. Gospodarski. Starine. 1, 72. (xvi vijek). — *c) koji pripada upravljanu imanja.* — *u Šulekoru rječniku: ‚wirthschaftlich‘.*

b. *adv. gospodârski, kao gospodar.* Giganski se vaļa pogadati, a gospodarski plaćati. Nar. posl. vuk. 344. Zapovijedati gospodarski. Vuk, dan. 3, 216. i u *Stuličeru rječniku.*

GOSPÔDÂRSKÍ PÛT, *m. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom.* Glasn. 19, 138. Sr. nov. 1867. 141.

GOSPODÂRSTVEN, *adj. koji pripada gospodarstvu.* — *U naše vrijeme kod pisaca, i u Šulekoru rječniku: gospodarstven ured ‚wirthschaftsamt‘; gospodarstven urednik (činovnik) ‚wirthschafts-beamte‘; gospodarstvena zgrada ‚wirthschaftsgebäude‘; gospodarstveno znanje ‚wirthschaftskenntnisse‘; gospodarstven savjetnik ‚wirthschaftsrath‘.* Zastupstvo imovne općine ima, izabrav odbor pod predsjedništvom predsjednika, postaviti gospodarstveni ured kao i potrebno osoblje za šumski nadzor. Zbirka zak. 1, 338. Uzeti će se obzir na cijenu gospodarstvenih proizvoda. 2, 44. Gospodarstvena politika obijema onu djelatnost državne vlasti, kojom će ista stvarati, podpirati i promicati materijalno dobro i blagostanje naroda i kojom će postupati u vlastitih svojih poslovih. M. Mikulčić, encicloped. prav. znan. 2, 26.

GOSPODÂRSTVENICA, *f. gospodarstveni ured.* — *U Šulekoru rječniku: ‚wirthschaftsamt‘.*

GOSPODÂRSTVO, *n. osobina, stanje onoga što je gospodar.* — *ispoređi gospodarstvo.* — *Od xv vijeka, a između rječnika u Mikišinu (kod gospodarstvo) gdje naj prije dolazi, i Belinu (signoraggio, il signoreggiare ‚dominatus‘ 677^a), u Voltigijinu (padronanza ‚herrschaft‘), u Stuličeru (štamcarskom griješkom gospodarstvo ‚dominatio, dominatus, ditio, dominium, imperium, patronatus, iurisdiclio, nobilitas, principatus‘). a) uopće. može značiti što i oblast.* Određujemo i istumačijemo, da nami sahranena jest podpuna oblast i gospodarstvo. M. Bijanković 161. Gospodarstvo i ljubav druga ne hoće. (D). Poslov. danić. 21. Zato molimo i prosimo vaše gospodarstvo. Glasn. n, 3, 133. (1709). Tvoj muž gospodarstvo da u ruke meni. P. Vuletić 24. Sada nastoji, da Bogu srañaka gospodarstvo. J. Banovac, prip. 111. Imat vlastito gospodarstvo vrhu ni. P. Filipović 7. Da je on primio od oca gospodarstvo sviju naroda. P. Lastrić, test. 61^a. Neju dakle i sinovima dade vladu svrhu ni i gospodarstvo, da ji mogu nbiti. E. Pavić, ogl. 19. Budući Gajko i Ivanš pošli s ovoga svita, gospodarstvo od Zente na Balši ostade. And. Kacić, razg. 60. Njegova izvrsnoga gospodarstva vrhu života i smrti svoga stvorioñ. Ant. Kadčić 61. Svlaci se od gospodarstva stvari zajmune. 264. Otac vikovićeni razdilio je s jednim čovikom gospodarstvo svrhu sinu svoga. A. Tomiković, gov. 33. Što god je tko u većem bogatstvu, gospodarstvu i dostojanstvu to je većoj podložan ne navidoti. G. Poštalić 82. Boj na Skadru oživi trgovinu i gospodarstvo na moru. S. Lubiša, prip. 61. Mleci hoļe prityrde svoje gospodarstvo nad zećim primorjem. 101. Propade ni gospo-

darstvo a uza ni i vjera. 103. Sjeverna se Amerika otrgne od inglašćkoga gospodarstva. M. Pavlinović, rad. 13. — *b) s osobitijem značenjem: upravljanje imanjem, dobrima (osobito škotskijem).* — *po sjevernijem krajevima od xv vijeka.* Niki pišu . . . od kućnoga gospodarstva. M. A. Relković, sat. 11^b. Mlogi otac preda svomu sinu gospodarstvo i kućnu družinu. 12^a. Gospodarstvo, stat. mere, ‚wirthschaft‘, tal. ‚economia‘; (ratarstvo) ‚landwirthschaft‘, tal. ‚economia rurale‘; gospodarstvo uz izmjenu ‚wechselwirthschaft‘; dohod gospodarstva ‚wirthschafts-erträgniss‘; ggr. stat. (selište) ‚landwirthschaftliche besitzung‘, tal. ‚economia‘; državno gospodarstvo i kućanstvo ‚staats-haushalt‘, tal. ‚economia di stato‘; političko gospodarstvo ‚politische öconomie‘, tal. ‚economia politica‘; narodno gospodarstvo ‚volks-wirthschaft, national-ökonomie‘, tal. ‚economia nazionale‘; nauk o narodnom gospodarstvu ‚volks-wirthschaftslehre‘, tal. ‚scienza della economia nazionale‘. B. Šulek, rječ. znanstv. naz.

GOSPODÂRSTVOVATI, *gospodarstvujem, impf. u Stuličeru rječniku: v. gospodariti s dodatkom da je riječ ruska.*

GOSPODÂRŠTINA, *f. vidi gospodarstvo, a).* — *xv i xvii vijeka (u pisaca čakavaca su še nj). št: gospodarščina), a između rječnika u Belinu (padronanza ‚dominium‘ 534^b) i u Stuličeru (v. gospodarstvo).* Da ostane uhiļen gospodarščine od mnogo plodne zemļe. P. Radović, nac. 330. Neka uživajte sa mnoom . . . onu gospodarščinu. ist. 147. Svaka gospodarščina vaša hoće se od vas odniti. A. Vitalić, ist. 269. Baline imajući oblast i gospodarščinu nad svimi ostalimi ribami. 354. Da Bog hoće za sebe svu našu ljubav i da u ovoj gospodarščini neće družine. Blago turl. 2, 6. Koji ima razlog gospodarščine vrhu jednoga dohodka erkvenoga. Ant. Kadčić 287. Koji gospodarščinu imade vrhu erkeve. I. J. P. Lucić, nar. 71.

1. GOSPODATI, *gospodam, impf. vidi gospoditi.* — *Na jednom mjestu xv vijeka.* Osvim Talije, Lombardije, dvora Julia taj gospoda . . . J. Kavañin 281^a. — *neupozdano.*

2. GOSPODATI, *gospôdam, impf. vikati: ‚Gospode, pomiluj!‘* — *U naše vrijeme.* U Štamađiji se samo gospoda, t. j. više se: ‚Gospode pomiluj!‘ M. Đ. Miličević, slav. 65. Tako idu po polju od zapisa do zapisa gospodajući sve dva i dva u glas: ‚Gospode pomiluj!‘ živ. srb. 1, 24.

GOSPODEV, *adj. vidi Gospodov.* — *xv vijeka u spomeniku pisanom mješanjem jezikom.* Častni služiteļi Gospodevi. Mon. croat. 156. (1493).

GOSPODIČAN, *gospôdična, adj. gospodski.* — *Vaļa da nije narodna riječ, n go naučienia od pisaca.* — *Postaje nastarkom i n. osnova gospodić nije dosta jasna; može biti da se kod ne mislilo na gospodić, gospodična.* — *Dolazi samo u nekijeh pisaca Dubrovañu xv i xvii vijeka i u jednoga xvii vijeka iz sjeverne Dalmacije, a između rječnika u Belinu (signorile, signorevole, aggett. da signore ‚dominicus‘ 677^a; ‚imperiosus‘ 354^b) i u Stuličeru (v. gospodan).*

a. *adj. a) uopće.* Grčkijeh cara i despota raskijeh kćeri gospodićne, rajska bješe kijeh ljepota, bjeħu carom ljubni slične. I. Gundulić 306. Pogleda su svo razbludna, a oblića gospodićna. 426. Tu kraļevske svoje mire grad prisveti, nebni slični, visi, šira i prošire Jeruzalem gospodićni. G. Palmotić 3, 57^b. Tomu je izgled Mandalijena gospodićna djevojčica. I. V. Bunić, mand. 15. Urešen gospodićnijem grimizom od mućenika.

I. Đorđić, ben. 42. Obra dušu Benediktovu za svoj dvor gospodični. 65. Jedna lijepa i gospodična djevojčica na zaručene odredjena s krajevskim gospodarom. B. Zuzeri 144^a. Do pod oči krajevske gospodične kćeri Faraunove. B. Zuzeri 227^a. Kamo tvoja gospodična uznositi? 271^a. Ova (*riječ*) hoće rijeti što i u franačkomu jeziku madama a u latinskomu izgovara se domina, što rekli bismo slovinski: ženska glava gospodična, oli ti gospođa. S. Rosa 191^a. Nadarja nika jesu slobodna a nika oblasna gospodična: ... oblasna gospodična jesu ona koja su podijena onima koji su bili prikazani od vlastiti(h) gospodari, i ovo oblasno gospodično nadarje od tri vrsti nahodi se: svitovno, crkavno, svitovno i crkavno ujedno. A. d. Costa 1, 215. — *b*) s osobitijem značenjem: koji zapovijeda, vlada. Bratučed Benediktov gospodičan nad inijem bješe. I. Đorđić, ben. 159. Krepos koja prihodi ine kreposti zove se gospodična aliti predominantne ... Sve kreposti u Benediktu biše poglavite, osobite i gospodične. 97. Pripravedna rijet se može gospodična tvā šibika. salt. 145. Onu gospodičnu silu svoje putenosti kušo je. A. Kalić 115. Dotrčeo je sv. pastijer, ujezo unutra, s gospodičnom zapovijedi tištio i tjerio ogañ. 225. Zna da je ljubav mama gospodična od ljubavi. 236. Da prikazem gospodičnu oblas Dominikovu vrh svoga stvoreña. 486. — *c*) *Gospodñi, koji pripada Gospodu, samo na jednom mjestu.* Riječ gospodična ‚vox Domini‘. A. Kalić 529.

b. adv.: gospodično. — *Između rječnika u Bellinu* (imperioso³ 384^b) i u *Stuličevu* (splendide, magnifice, magnifico ac splendido apparatus³). *a*) *gospodski, uopće.* Osobitijem slavom gospodično narešen. I. Đorđić, ben. 70. Zapovijede jednomu da se gospodično odije. 119. Vidje vrh dva pristola gospodično posadjene sina Božjega i pričistu majku ñegovu. 181. — *b*) *zapovijeda, kao ovaj koji zapovijeda, vidi a, b).* Gospodično izbiti iz ñega duha nečistoga. I. Đorđić, ben. 189.

GOSPODIČNE, *n.* u *Stuličevu rječniku*: *γ.* gospodareñe. — *Kao da je verbalni supstantiv od gospodičiti, ali ovaj glagol nije potvrđen.*

GOSPODIČICA, *f.* vidi gospodična. — U *Stuličevu rječniku* (‚juvenis domina‘).

GOSPODIČIĆ, *m. dem.* gospod, gospodin. — *Postaje nastarkom ić (itjñ) od osnove gospod ali se još za orom umeće nastarak ic, te se c pred i mijenja na č, isporedi djeverije.* — *Od XIII vijeka (vidi kod b)), a između rječnika u Bjelosjtenčevu* (herulus³), u *Jambrešičevu* (domicellus³), u *Stuličevu* (‚juvenis dominus‘); u *Vukovu*: ‚der junge herr, ‚domicellus (?), filius domini (herilis filius)‘; u *Daničićevu* (gospodičić, ‚dominulus‘). *a*) *mladi gospodin, mladi gospodar.* Od više rečenijeh poklada što pristojaše sinovom gospodina vojvode Stepana u našu komunu u Dubrovniku. s voljom gospodina vojvode Stepana gospodičićem a sinovom rečenoga vojvode gospodina Stepana, knezu Vladisavu i knezu Vlatku, naj prvo jedan (*n*) a desete tisuća ... a podi ovi uveti, da zgora rečeni poklade ima stojati u komuni dubrovački do togaj vrijemeña do koje dode knez Vladisav i knez Vlatko svaki liih na vrijeme (*vrjeme*) od 11 godišta od svoga rojenja ...; nu li bi, šta Bog ne daj, tere se zgodilo komz zgodom do togaj vrijemeña od segaj svijeta priminute više rečenijeh gospodičić. ... Mon. serb. 394. (1438). *vidi i u rječnicima.* — *b*) *kao obična prezimena na ovie i ić, postaje patronimičko ime, te po prvom značenju: gospodinov sin, znači uopće: plemić, bez obzira*

na dob. gotovo u svijem primjerima. Gospodičići s Pazina. Mon. croat. 4. (1275). Ot koga oružja vsi gospodičić mlće, ne smjeñue ga prositi. Pril. jag. ark. 9, 132. (1468). Sikiru čini pobiti 22 gospodičića. Š. Kožičić 54^b. Gospodičić otide mnogo pristrašen. Zborn. 17^b. Niki milostni bližñi Darijev gospodičić. Aleksandr. jag. star. 3, 264. Koji je gospodičić plemenit. B. Kašić, per. 35. Kako prem gospodičić se takomu pristoji. I. Gundulić 2. Od koljena je plemenita gospodičić jedan ono, ki pogrdi slavu od svita. 437. Budite dobro došli, gospodičići moji. P. Radovčić, nač. 263. Bijase jedan čovik gospodičić. P. Posilović, cvijet. 129. Svi gospodičići glave izgubiše. I. Zanotti, skaz. 23. Prisivjetljenim gospodičićem i plemenitoj braći. I. Akvilini 3. Koga gospodar čovik uzme za sina i on će biti gospodičić. S. Margitić, tal. 122. Otac (*bi*) pr bogat gospodičić. I. Đorđić, ben. 34. Ako nećete da se izgubi duša i tilo, kako se dogodi onomu gospodičiću Pelivanu kraju ... J. Banovac, razg. 102. Jedan gospodičić u Malti od svitla roda. prip. 154. Jedan velik gospodičić dode k jednomu redovniku. J. Filipović I, 14^a. Jedan gospodičić budući napre mlogo primljen kod Adrijana Cefara, skrivivši ništo izgubi ñegovu milost. F. Lastrić, ned. 63. Neka štije starih gospodičića podpise. Aud. Kačić, kor. 459. Gospodičić Hoflen, svitnik kraljeve Elizabete. Blago turl. 2, 30. Da gospodičić uzima selanku. M. Dobretić 486. Sve plemići i gospodičići. J. Krmptić, mal. 19. Žena jednoga gospodičića. I. J. P. Lučić, izk. 32. O junaci i gospodičići! Nar. pjes. vuk. 1, 314. Po ñoj pasu dva gospodska koña, čuvala ih dva gospodičića: ban Stjepo i kapetan Jovo. 1, 440. Svu gospodu za sofru sjedao, svu gospodu i gospodičiće. 2, 310. Prošetase dva gospodičića: jedno paša Omer Čehajiću a drugo je Čuprilijć vezire. 3, 66. Dobro jutro, svekre babo gospodičiću! Nar. pjes. here. vuk. 300. Onde su divojki se za gospodičići. Nar. pjes. istr. 2, 147. Da se od nas ne radaju sredi ljudi, no junaci i gospodičići. Nar. prip. vrč. 37. Pitali mrava: ‚Za što si tako presmićav pro pasa?‘, ‚Gospodičić sam‘. 217. Fala ti kao gospodičić, stara kućo i gospodska lozo! Pravdonoša. 1831. 21. Stevan je kućić i gospodičić. S. Ľubiša, prip. 43.

GOSPODIČKI, *adj.* *gospodski.* — *Naćineno uastarkom ićje od iste osnove od koje je i gospodičan (koje vidi).* — U *jednoga pisca Dubrovčanina XVIII vijeka.* Er je roda gospodičkoga. B. Zuzeri 77^a. Množ mladica plemenitijeh, gospodičkijeh, krajevskijeh. 78^a. Mladić hitre čudi, hrabrena sreća i načina gospodičkijeh. 178^a. Prateži od kuće pometnute sobom se nose, a koje su lijepe, nove i gospodičke, drže se u gradu zatvorene. 370^b.

GOSPODIČNA, *f. dem.* gospoda. — *Postaje kao gospodičić nastarkom ina.* — *Od xv vijeka, a između rječnika u Mikašinu* (gospodična, ‚gospođa, ‚domina, ‚hera‘), u *Bjelosjtenčevu* (domicella, herula³), u *Jambrešičevu* (domicella³), u *Voltijjinu* (donzella, ‚domina‘, ‚fräulein‘), u *Stuličevu* (v. gospodičica s dodatkom da je uzeto iz *Habeličeva*), u *Daničićevu* (gospodična ‚dominula‘). *a*) *mlada gospođa.* Gospodične Katalene (*vidi u Daničićevu rječniku kod Katalena i Katarina*) obotei. Mon. serb. 415. (1412). Gospodične, divičice, jeli gli ka duša? M. Držić 163. Život svete Kristine djevice i mućenice, rimske gospodične. B. Kašić, per. 103. Gospodične ke su lene redko kad su dobre žene. P. Vitezović, cvit. 165. Rekle bi ženske glave: ‚I mi smo bilo

mlade i gospodične, a! je u nama sjala poniznost. P. Lastrić, ned. 369. Ali ide četa divojaka, pred njima je Jele gospodična. Nar. pjes. bog. 327. Moj gospodin otac, moja gospođa mati, moja gospodična sestra. M. A. Rešković, sabr. 2. A mladići s gospodičnam šecu. J. Krmpotić, mal. 17. u *Sulekoru rječniku*: „edeldirne; fräulein“ u *naše vrijeme običaj zvati od njučnosti „gospodičnam“ samo djevojke (udate su i udovice „gospođe“) prema nem. fräulein, franc. mademoiselle, isporodi gospođica. — b) kao patronimičko ime, kao i gospodičić, znači: gospođica kći, pa plemenito žensko čelade, i uopće gospođa. Koji plemenitu gospođičnu ostavlja, a rabinu hrani. Pril. jag. ark. 9, 141. (1168). Višnji Gospod, gospodične, čestitijem vas veneem kruni! A. Čubranović 141. Uboštvo, u kojemu Mandalijena s ostalijema gospođičnami tebe hrašaše. A. Gučetić, roz. jez. 149. Grkičica gospođična, rad ke Troje ni ostalo. D. Baraković, vil. 178. Sveti Proto i Jacinto bilu kongornji nlike gospođične. F. Glavinčić, evit. 306^a. Živi ugarska gospođična amazona od Dunaja. G. Palmotić 2, 315. Lipota gospođične Judite. F. Lastrić, test. 351^b. Koja se (*riječ*) tomači u latinskom „domina“ a u našemu slovinskomu „gospođična“. V. M. Gučetić 74. Gospođična Teodora negova majka. 143.*

GOSPODIČNĀK, m. angustus, *avgust, kolovoz*: (*jer je ovoga mjeseca praznik Velika Gospa*). — isporodi gospođičnjak. — Postaje od gospođična nastackom jakr. — U jednoga pisca xvii vijeka. Kolovoz ili gospođičnjak. M. Alberti xxxviii.

GOSPODIČTVO, n. samo u jednoga pisca xviii vijeka koji je ovu riječ načinio da tumači latinsku hierarchia (*andeoski red*). Naučitelji redove ili tije šerege angeoske u tri „hierarchie“ ili tije gospođičtva razlučuju, to jest u naj više, srednje i naj niže, i u svakomu gospođičtvu govore da su tri kora. A. Bačić 482.

GOSPODIĆ, m. *vidi* gospođičić. — xvii i xviii vijeka. Udanu za plemenita i prisvijetla gospođiča. B. Kasić, per. 27. Gospođići i junaci. J. Kavačić 385^b. Sveta Cecilija jednomu Rimljanu gospođiču odgovori. A. Kanžlić, uzr. 24. I zarobi dva gospođiča. And. Kacić, kor. 171. Niki gospođiči hodeć u lov. Blago turl. 2, 23.

GOSPODLJA, f. ime što ga nova mlada udjene kom ženskom u kući. u *Liječju*. Javor. 1880, 689.

GOSPODIN, m. dominus, *vidi* gospodar, od čega se gospodin još od prvijeh vremena razlikuje tijeom što mu je značenje jače ograničeno, te se kaže obično da je ko gospodin samo prema ljudima, čeladi, a ne prema stvarima. — Postaje od gospod nastarkom imr. — Riječ je praslavensku, isporodi stslor. gospodin, rus. господин, čes. hospodin. — Zamjenjuje ga u množini kolektivni supstantiv gospođa (*što vidi*), ali se (crlo rijetko) nalaze i neki oblici za množinu: gen. gospođina. J. Filipović 1, 355^a; dat. gospođinom. I. Bandulavić 145^b; A. Bačić 96; J. Banovac, razg. 27; acc. gospođine. M. Bijanković 49. — U srijem je rječnicima: u *Vrančiću* (gospodin, knez dominus), u *Mikašinu* (kod gospođaru), u *Betinu* (signora, colui che ha dominio dominus 677^a; padrone, colui che ha dominio dominus 531^b), u *Bjelostjenčevu* (dominus), u *Jambričičevu* (dominus), u *Voltujčinu* (gentilnome edelherr, u *Staličevu* (dominus), u *Vukoru* (der herr dominus), u *Davčićevu* (gospodin dominus. a) *državni stariješina, vladalac, isporodi* gospodar. *ei. oro značenje dolazi u naj starijim primjercima, vidi i*

kol e) aa), aa) uopće. Imaju kraju davati tretu dil dohotka, da ga poznaju za gospodina. Dukljanin 20. Edip koji bi gospodin u Tebi. M. Bunić 11. — *bb) kad je izrečeno čim vlada, ovo može biti: aaa) u gentilnu, o državi*. Azv grěšni Stefan. velij kraju, naměstnij gospođin vse srbske zemlje. Mon. serb. 9. (1222—1228). Tebe, gospođinu kraju vsěh raških zemlje (*sic*) i pomorskih Vladislavu. 22. (1234—1240). Stěfan 2 Uroš gospođin vse srbskije zemlje i pomorskije. 73. (1273—1321). Velikomu caru Aleksandru vsega svita gospođinu. Aleks. jag. star. 3, 245. Budući neba i zemlje gospodin. I. Bandulavić 229^b. act. ap. 17, 24. Biše ondi gospodin grada, imenom Emilijan. F. Glavinčić, evit. 232^b. Stvoritelj i gospodin svih stvari. I. T. Mrnavić, nauk krst. 1702. S. Isukrsta Božja sina, neba i zemlje gospođina. P. Hektorović (?) 119. Imamo poznavati našega Boga, i nemu se klaňati, kao gospođinu i gospodaru osobitom' svega okoliša. J. Banovac, razg. 72. Mi, Aleksandro . . . svita tja od istoka sunca do zapada, od podneva tja do sivera gospodin. And. Kacić, razg. iv. — o *ludima*. Budi gospodin bratje tvoje. Bernardin 41. gen. 27, 29. Gospođina gospođin' zovemo našim otcem. J. Filipović 1, 355^a. — *amo spada i ovo*: Gospođina svete krune ugrske. Mon. serb. 357. (1429). — *bbb) u gen. s prijedlogom* od. Bješe gospodin od svega svijeta. N. Rašina 27^b. paul. gal. 4, 1. Gospodin od Zrinja. B. Kmarutić 17. — *ccc) u dativu, o državi*. Blagi Bogu jako cara i vladjuku postavi me gospođina visemim stežaniju otcia mojega. Mon. serb. 90. (1330). Gospođina bana Stepana, gospođina svemu zemljau bosanscem i humscem. 102. (1332). Gospođina Kaminć i Avlonu. 178. (1368). Samodržavni gospodin Đurđ' vsoj zetskuj i pomorskoj zemlji. 203. (1386). Gospodin vsoj zemlji srbskoj i pomoriju i podunajskym stranam despota Stefana. 269. (1405). Svemu gospođinu. M. Marulić 102. Ter se mrim gospođin svemut što sunce sja. S. Menčetić 210. Filipa likara rece Aleksandar gospođina Ejupta postaviti. Aleks. jag. star. 3, 254. Ako li ja tebe ubiju, po pravdi gospodin Indiji da budu. 294. — o *ludima*. Samodržavnyj gospodin Srbljem i Podunaviju Stefana kneza Lazara. Mon. serb. 195. (1380). Gospođin Srbljem Đurđ'. 352. (1427). Ponudi se ti msto mene inoga Macedonoma gospođina učiniti. Aleks. jag. star. 3, 267. — *ddd) u adjektivu posesivnom*. Gospođina turskoga ali zaurorskoga ali bosanskoga. Mon. serb. 357. (1429). V vrime gospođina našega gospođina Lovrinea Verebija. Mon. croat. 61. (1437). Moli se za kraja ki je gospodin segasvitni. Naručen. 39^b. Grajanu (*su dužni na posluh*) svomu gospođinu. Korizum. 35^a. Mlogi čo se tada podložnik u visini svome gospođinu zemajskome nasmitjati. Đ. Rapić 9. — *ee) u istr. s prijedlogom* nad. Nad svimi da si gospodin ti. M. Marulić 36. Podložnikov od svi mojih, gospodin si nada svima. P. Vuletić 39. — *fff) u gen. s prijedlogom* svrhu. Koji je gospodin i kraj svrhu svih krajeva. M. Divković, bes. 5^b. — *cc) čudnovato je što u jednom spomeniku xv vijeka stoji gospođin s orijem značenom o ženskom čeladetu*. Mi gospođinu go spoja herečiča Cecilija . . . Menje gospođinu go spoje herečiča Cecilje. Mon. serb. 501. (1467). — *b) prema slugama, kmetima itd., vidi* gospodar. *b)*. A kmetić naj pri da se ima tužiti prid gospođinom cigov je covik. Stat. polj. ark. 5, 246. (*Kmetić*) ima prizvati svoga gospodara, ter mu reći: „Gospođine, to je sve Bože i tvoje“. 288. Za c sluga ne zna ča čini gospođin negof. Ber-

nardin 161. joann. 15, 15. Strah podložni, kako je sluga gospodinu. Korizm. 29^a. Vrativši se sluga navijesti ovoj gospodinu svomu. N. Rašina 147^a. luc. 14, 21. Sluge, podložni budite u svakom strahu gospodinom. I. Bandulavić 145^b. 1 petr. 2, 18. Podložan jest kmet gospodinu. S. Matijević 63. Sluge, podložni budite u svakom bojazu gospodinom. A. Bačić 96. Čuju se one sluge i službenice, gdje se kunu krivo svojim gospodinom, ona žena svome mužu. J. Banovac, razg. 27. Sreća mu je i godina kriva kod svog gospodina. V. Došen 56^b. Ugleda ga Arapova straža, pa kazuje crnu Arapinu: „Gospodine, Arap-prekomošće!“ Nar. pjes. vuk. 2, 421. — c) *muš, vidi gospodar, e*. Da ju čini jesti gospodinu Adamu. Zborn. 16^a. Velim ti ja tako, stavi me, on gdje je, gospodin ter ako uzrači da mi je, ja ću po načinu pravoga zakona virna Derenčinu biti do okona. H. Lucić 248. Brala je Mara nevjesta . . . drugu je kitu nabrala: „Ova mi kita ružice Jovanu mom gospodinu, neka me Jovo ne bije! . . . Marija Jovi govori: „Jovane, moj gospodine!“ Nar. pjes. petr. 1, 57. — d) *čovjek plemenitoga roda, ili bogat, ili mogućan, i uopće koji pripada višem statusu, ispodređeni gospodar, h*. Videći ju jedan knez ki biše velik gospodin. Mirakuli. 127. Jedan velik gospodin. Pril. jag. ark. 9, 69. (1520). Učinjen gospodin „nobilitato, fatto nobile, nobilitatus“. A. d. Bella, rječ. 511^b. Premda bijaše gospodin velik i vladalac. F. Lastrić, ned. 402. Jer gospodin tko se broji, gospodstvo ga mnogo stoji. V. Došen 66^b. Budući gospodin i gosposke krvi. M. Dobretić 501. Nameri se na jednoga gospodina. Nar. prip. mikul. 11. — e) *uz ime ili uz supstantiv kojijem se kaže što je onaj o kome ili s kime se govori, a često i bez toga, da mu se pokaže štovanje, kod toga se misli da je onaj gospodin prema onome koji govori, u prva se vremenu kaže gotovo samo o vladalcima i crkvenijem glavarima, a u naše se vrijeme može kazati svakome. vidi i u Vukovu rječniku*: U Srbiji samo cara i kralja (u pjesmama), pašu (u pjesmama, a u govoru mu kažu: „cestiti pašo!“), vladiku, arhinaandrita, igumana (u pjesmama, a u govoru: „oče igumane!“), protu i učitelja (i žene gdjejkoga djetića u kući: svekra ili djevera) zovu gospodinom; a u Srijemu i u ostalijem neimačkijem državama gospodin znači ono što je u Srbiji za vremena Karadordijeva značio gospodar. 96^a, *aa*) o vladalcima. Slavni vlastelinu gospodini Maršili Đeordi, knezi dubrovački. Mon. serb. 39. (1253). Gospodinu župan Radoslav. 45. (1254). Gospodina bana Stepana, gospodina svem zemljama bosanscem i hunscem. 102. (1332). Gospodine caru! 158. (1357). Poveljenijem gospodina Đurda (Balsića). 181. (1373). Gospodina vojevode Hrvoja. 237. (1389). Gospodinu Pavlu Radišiću. 252. (1404). V. vrine gospodina našega gospodina Lovrinca Verebija. Mon. croat. 61. (1437). Velikoga gospodara gospodina cara turskoga Mehmet-bega. Mon. serb. 468. (1454). Gospodine kralju. Pril. jag. ark. 9, 75. (1520). Bane gospodine! P. Vitezović, odil. 36. Moli, sinko, bana gospodina. Ard. Kačić, razg. 30^a. Sud mi čini, care gospodine. 61^a. A kad vidi care gospodine. Nar. pjes. vuk. 1, 160. Govori joj bane gospodine. 1, 482. Sultan-care, mili gospodine! 1, 570. Selamaleć, pašo gospodine! 1, 598. Već besjedi paši gospodinu. 1, 601. Gospodine, kralju Vukašine! 2, 106. Ne brini se, care gospodine! 2, 150. Hoću, care, dragi gospodine! 2, 133. Gospodine, srpski car-Stjepane! 2, 151. Gospodine, od Ledana kralju! 2, 152. Gospodine, slavni knez-

Lazare! 2, 198. Gospodine, care od Stambola! 2, 387. Podiže se gospodine kralju od prokrasne od Mačedonije. 2, 181. Gospodine, pašo Drenopoljski! 3, 38. Gospodine, bane Zadranine! 3, 403. *u ovakijem primjerima znače se razlikuje od značenja kod a) tjem što kao da se misli da je onaj gospodin osobito prema onome koji govori, to se i ističe u ovijem primjerima dativom mi*: Stefanu Urošu, po milosti Božijem kralju, unuki gospodina mi kralja Stefana, sinu gospodina mi kralja Uroša, vidjev stvoreniye gospodina dčda mi kralja Stefana . . . Mon. serb. 71. (1275—1321). Priložih monastiru gospodina mi svetago Savy. 334. (1405—1427). Po zapovēdē prēsvētloga i uzmožnoga gospodina gospodina mi hercega Stēpana upisa Božidar dijak. 460. (1453). Upisa Branoš dijak po zapovēdi gospodina mi gospodina kralja Stipana. 488. (1461). Pisah jaa Marinko dijak po zapovēdi gospodina gospodina mi kneza i vlasteo dubrovacijeh. 497. (1466). *ali pošto je postao običaj da se ovakovijem imenima dodaje gospodin, na ono se često i ne misli, te n. p. vladalci i same sebe i svoje sinove zovu „gospodinom“*: Jaa gospodin Vleky (Branković) obēstavam se i davam vėru moju gospodsku. Mon. serb. 231. (1389—1398). Ja gospodin Grigury i gospodin Đurđy (Branković). 269. (1405). Sa vazylublenim sinom kraljevstva mi, gospodinom Stipanom. 272. (1409). Mi gospodin vojevoda Sandaly Hranićy. 288. (1419). Mi gospodin vojevoda Radosav . . . sinu gospodina kneza Pavla. 387. (1437). Moju i zaklinam gospodina mi sina vojevodu. 416. (1442). *amo spada i ovo*: Pak dozivje bega gospodina: „O moj sine, beže gospodine!“ Nar. pjes. vuk. 1, 611. — *bb*) *o crkovenijem glavarima i uopće o svećenstvu (vidi u Vukovu rječniku)*. Gospodina mi prēosveštenog arhijepiskupa. Mon. serb. 26. (1231—1240). Sa blagoslovenijem gospodina mi i oca arhijepiskopa Danila. Deč. hris. 3. Da nēsty vzbražnyo gospodinom i otcem našim patriarhom. Mon. serb. 139. (1348). Gospodin stary Dmitary. 251. (1403). V. dni jepiskupstva gospodina dčda Radomēra. 253. (1404). Misa za sve gospodine arkbiskupe. M. Bijanković 49. Gospodin „monsignore, titolo de’ prelati“, dominus“. A. d. Bella, rječ. 495^b. Gospodin biskup. I. A. Nenadić, nauk. 102. Gospodine, oče igumane! Nar. pjes. vuk. 2, 65. Gospodine igumane stari! Nar. pjes. petr. 2, 64. — *cc*) *o čovjeku višega statusa, u naše se vrijeme može kazati svakome, kao franc. monsieur, engl. sir, Mr.* Gospoda, ka se behu spravila, zlahtna i zmožna: ondi behu naj prvo četiri sluge kneza Albrehta: naj prvo gospodin Rudolf, gospodin Bilam, gospodin Martin i gospodin Panšpetal. Mon. croat. 3. (1275). Ja kralj Stefan Dabiša s mojim vlasteli prēmismo razilog, odi našega sluge a vašega graždania gospodina protovistijara Zorete. Spom. sr. 2, 37. (1392). Dubrovnik, pjesan gospodina Petra Kanavelića. P. Kanavelić, dubr. 6. Zvati gospodinom ili gosparom „dar del signore“, „dominium appellare“. A. d. Bella, rječ. 677^a. Mnogo poštovanom gospodinu. J. Banovac, uboj. 3. Privijence gospodine, dobro došao! . . . Barjaktaru gospodine, dobro došao! . . . Stari svate gospodine, dobro došao! Nar. pjes. vuk. 1, 18. Domaćine, gospodine, puštaj nas doma. 1, 173. Arapsedi, pije vino ladno, Božju pomoć nazivao Marko. „Božja pomoć, dragi gospodine!“ 2, 423. *Gospodin*) Teodor Petranović. Vuk, nar. pjes. 3, 142. *u Šulekovu rječniku*: gospodine!, mein herr! kod herr. — *dd*) *nešto je osobito u ovijem primjerima: u prvom se zove „gospodinom“ kapitu, u drugom*

grad. Sliši dobro, gospodine kapitule i ti čoviče! Mon. croat. 200. (1512). Dubrovniče, gospodine, vazda Spljet se tebi klaña. J. Kavañin 175^b. — *f*) o Bogu, isporedi gospod, a) i gospodar, *f*). *aa*) uz Bog ili drugo ime Božje. U gospodina Boga vsedružiteļa. Mon. serb. 30. (1243). U gospodina Boga našega Isu-Hrista. 32. (1249). Da je prokleto, ođi gospodina Boga vsedružiteļa. 105. (1333). Ime gospodina Isusa Hrista. 252. (1404). Gospodine Isukrste, stvoriteļu nebeski i anjelski. Živ. kat. star. 1, 223. Gospodina Isukrsta. Zborn. 19^a. Pridružnica gospodina Boga. 154^b. Svemogućii gospodin Bog. A. Gučetić, roz. jez. 235. Ja sam gospodin Bog. S. Margitić, fal. 263. Da moliš za mene gospodina Boga. isp. 26. Gospodin Isus. F. Lastrić, ođ 287. Tako si reko ti, gospodine Bože. I. A. Nenadić, nauk. 33. Gospodin Bog. A. Kanižlić, bogoljubu. 112. Prama Bogu gospodinu. V. Došen 257^b. I ova svitlost bijaše gospodin Isukrst. M. A. Reļković, sabr. 25. Ako bi se spomenuto ođ one besjede Jesukrsta gospodina. J. Matović 507. Susrela te dobra sreća i gospodin Bog! Nar. pjes. vuk. 1, 32. Što ostalo, to se pokajalo, gospodina Boga vjerovalo. 2, 3. Gospodine Bože moj! Nar. pjes. here. vuk. 332. Radi, pa ću ti i ja pomoći, veli gospodin Bog. Nar. posl. vuk. 268. Zovne gospodin Bog sve stvarke preda se. Nar. prip. vil. 1868. 502. To je bil gospodin Bog. Nar. prip. mikul. 75. — *isporedi* gospodini. — *bb*) samo po sebi znači: Bog. Gospodin blagosovi! Pril. jag. ark. 9, 137. (1468). Kako ñna Gospodin priti govoreći. Naručn. 99^a. Zašto je on Gospodin, ki s nebes pride. M. Držić 456. Augustin porodi se leto Gospodina 355. F. Glavinčić, cvit. 293—294. Ćini, sladki Gospodine, da ju slijediñ u pokori. I. V. Bunić, mand. 43. Duše sveti, milosrdni Gospodine! M. Jerković 87. Velik je Gospodin. S. Margitić, fal. 93. Pred tvoje oči, Gospodine, nose plaćuć sluge tvoje svekolike ñih krivine. J. Kavañin 293^b. Jedan Gospodin, jedna vira, jedno kršteñe. A. Kanižlić, kam. 1. Privičnoga Gospodina. V. Došen 225^a. Kada zemļu ljubiti poče gđi Gospodin propet biše. And. Kačić, razg. 16^b. — *g*) o stecu, isporedi gospod, *h*) i gospodar, *g*). Od monastira gospodina svetoga Nikole ođ Vranine. Mon. serb. 463. (1154). Na pečatju velikom gospodina svetoga Marka. 465. 1154. — *h*) vlasnik, isporedi gospodar, *d*). — *rijetko*. Ostavil to je svoga ereda i gospodina nad vsm. Korizim. 21^a. Gospodin vinograda. N. Rañina 56^a. mat. 21, 40. Kada si gospodin svega ovoga blaga. A. Kanižlić, bogoljubu. 186.

GOSPODINI, *vidi* gospodin, *f*) *aa*), *shvaća se kao adjektiv, i kaže se samo s Bog: gospodini Bog. postalo je od toga što se shvatilo kao da je gospodin pred Bog adjektiv, a ne ođ Gospodin i Bog čemu nemu potvrde. — Ođ xvii vijeka, a između rječnika u Vukoru (gospodini Bog). Pred gospodinim Bogom. M. Rañinić 55^a. Ako bi se gospodini Bog smilovao. Norini 48. Da ih pomože gospodini Bog! Nar. pjes. vuk. 1, 78. Da ni gospodini Bog pomože našega duhovnika! 1, 79.*

GOSPODINOV, *adj.* domini, koji pripada gospodinu. — *Između rječnika u Mikalčinu (molitva Gospodinova kod očenaš, a napose nema), u Belinu 534^b, u Bjelostjenčeru (kod gosponov), u Voltigjinu, u Stuliceu, u Vukoru, u Daničićeru (gospodinova).* — *U srijem primjercima osim jednoga (preroga Reļkovića) znači: Božji (vidi* gospodin, *f*) *bb*)). Rožstava Gospodinova. Spom. sr. 2, 112. (1117). Učineno jest govorenje Gospodinovo Ilij Tezbićaninu. Bernardin 36. 3reg. 17, 18. Napuni ñega duh straha Gospo-

dinova. N. Rañina 16^b. isai. 11, 13. U prebi-vanju je blagyh ovac, gđino glasi Gospodinovi slyšiti se. Mon. serb. 559. (1618). Ka jest ta molitva Gospodinova? Š. Budinić, sum. 18^a. Kamenjem se metaše na priliku Gospodinovu. M. Divković, zlam. 58^b. Razgledajući ljubveno ñjeki križ Gospodinov. B. Kašić, in. 17. Po zapovidi Gospodinovoj. A. Bačić 164. Neće se vojnik Gospodinov bojat svoji neprijateļa, ako bude na molitvi stati. J. Banovac, razg. 21. Zato latinski se zove ñan Gospodinov, a naški zovemo nedija. F. Lastrić, ned. 124. Na uspomenu uskersnutja Gospodinova. A. Kanižlić, kam. 205. To je isti gospodinov sluga. M. A. Reļković, sat. D2^b. Istina Gospodinova obstaje u vike. sabr. 51. U ñan Gospodinov. Đ. Rapić 11.

GOSPODINSKI, *adj.* koji pripada gospodinu, gospodi. — *Na jednomo mjestu xvii vijeka. Gospodinska prošna vsaka zapovidi jest jednaka. P. Vitezović, cvit. 137.*

GOSPODINSTVO, *u. osobina onoga koji je gospodin, vidj* gospodstvo. — *U Stuliceu rječnika (v. gospodstvo) s dodatkom da se nahodi u piscu Muhliu.*

GOSPODINŠTAK, *m. vidj* gospodićnak. — *U dvije poslovice xvii vijeka. Ilijuštak zori (cori) a gospodinštak bere. (D). Poslov. danić. 32. Lijen vrše gospodinštaka. (D). 55.*

GOSPODIN, *adj.* domini, koji pripada gospodinu. — *Postaje od gospodin nastackom jñ. — Rijeć je stara, isporedi stslor. gospodiniñ. u nas se jaćla do xvii vijeka. — Između rječnika u Stuliceu (domini, dominicus) i u Daničićeru (gospodiniñ, domini). — Nominalni se oblici nahode do xvii vijeka (naj pošledni put u Đ. Baraković, vil. 170). — U srijem primjercima (osim Barakovića gdje smisao nije razgovjetan) znači: Božji, vidj* gospodin, *f*) *bb*), isporedi i gospodañ. Va lito Gospodine. Spom. sr. 2, 66. (1419). Rotismo se i zaklesmo na častnomu i životvorestemu krsti Gospodiniñ. Mon. serb. 290. (1419). Rotismo se na svetomu jevandeliju Gospodiniñ. 305. (1420). Objavi se ñoj anjel Gospodiniñ. Živ. kat. star. 1, 221. Pripravite put Gospodiniñ. Bernardin 2. joann. 1, 23. Budu plakati popove službenici Gospodiniñ. Bernardin 23—24. joel. 2, 17. Ja sam nedostojna raba Gospodina. M. Marulić 168. Oni će vidjeti slavu Gospodiniñ. N. Rañina 17^a. isai. 35, 2. Pomni stavļa na stvari Gospodine. B. Gradić, djev. 26. Ćića imena Gospodina. Nauk brn. 9^a. Jer ga nitkor već ne ļubi, nima glasa gospodina. Đ. Baraković, vil. 170. Kada pride Gospodina ruka. A. Georgiće, nasl. 12. Istumaćenje molitve Gospodine. I. T. Mrnavić, ist. 18. Hotiše sveti apostoli izreći ime majke Gospodine. P. Radović, ist. 45. Dan večere Gospodine slavan danas jur počine. L. Terzić 338. Zlomi djeli Gospodiniñ ñan čineći ludobiniñ. J. Kavañin 172^a. Tad taj Gospodiniñ posvećen začeci ñih. I. Dordić, ben. 114. Tomaćenje molitve Gospodine. I. M. Mattei 73.

GOSPODIŃA, *f. vidj* gospoda. — *Postaje od gospod nastackom gña. — Rijeć je pravoslavensku, isporedi stslor. gospodyña. rus. го̀сподыня, čes. hospodyně, pol. gospodyni; ali je u našem jeziku rijetka. između rječnika u Stuliceu (domina, patrona; s dodatkom da je uzeto iz brevijara) i u Daničićeru (gospodyña, domina). Ženo da ne obležu u crkvi, razavč gospodyña (carica) i kraljica. Zak. duš. pam. šaf. 50. Boļa dobra jest vlahiña neg zločesta gospodina. P. Vitezović, cvit. 107. Obično je domaćinova žena gospodiniñom. V. Bogišić, zborn. 57.*

GOSPODIŃAK, *m. u jednoga pisca xviii vijeka, koji orako prevodi lat. dominicale*. Ženske glave primaše i one na dlan tilo Isukrstovo, ali radi poniznosti i većega štovaña ruku pokrivaše s maramicom, koja se ‚gospodiŃak‘ zvaše. I. Velikanović, uput. 3, 459.

GOSPODIŃEV, *adj. vidi gospodiŃ i gospodinov, od koja je dva oblika i postalo. — U jednoga pisca čakavca xv vijeka*. Kada svršise fsaka po zakonu GospodiŃevu. Bernardin 13. luc. 2, 39. SkriŃicu u koj biše zakon GospodiŃev. 100. deuter. 31, 25.

GOSPODIT, *adj. vidi gospodski. — U tri pisca xvi i xvii vijeka*. Pomisli jošć, traga tko ni gospodita, bi li smil, za draga da mi se namita. H. Lucić 242. Prohodeći Skenderiju, čuli reć muža gospodita. da svi ljudi sve umiju. M. Pelegrinović 172. Dva plemića gospodita u toj družbi suncem sjaju. J. Palmotić 165. Otkle bješe poć naj bliže k gospoditomu Drenopoļu. 238. Gospodita lijepa stasa, vedra čela, pun miline, blage čudi, svijetla obraza vidaše se nad sve ine. 272.

GOSPODITEL, *m. dominator, čovjek koji gospodi. — xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (dominus^a 677^a; dominator^a 677^b), u Bjelostjencu (kajkavski gospoditelj, dominator^a), u Voltijijinu (dominatore, reggitore^a, beherrscher^a), u Stulčiću (dominator^a)*. Gospoditelj Gospodin približa se. B. Kašić, rit. 371. O gospoditelju od svekolike zemlje. nasl. 143. Priti hoće k crkvi svetog svojog gospoditelja. I. Bandulavić 196^a. malach. 3, 1. Pošali gospoditelja od zemlje. S. Margitić, fal. 58. Veliki Rim gospoditelj od svijeta. I. Dordić, salt. 223. Fale tebi uzdajemo, pridobrostiti gospoditelju. B. Pavlović 52. Doće gospoditelj toga raba. S. Rosa 112^a. Pošali jaganca, Gospodine, gospoditelja zeme. I. Velikanović, uput. 1, 39.

GOSPODITELICA, *f. dominatrix, žensko čelude koje gospodi. — U Belinu rječniku 677^b i u Bjelostjencu (kajkavski gospoditeljica)*.

GOSPODITI, *gospodim, impf. vidi gospodovati, ali može biti da je kod gospoditi starije prelazno značenje. — Postaje od gospod nastavkom i. — Od xvi do xviii vijeka, a između rječnika u Belinu 677^a, u Bjelostjencu (gospodin, gospoditi kod gospodijem), u Stulčiću (v. gospodariti)*.

a. *prelazno, imati u svojoj vlasti kao gospodin, gospodar, vladati. objekat može biti država, zemlja ili čelude.*

a) *aktivno. aa) u pravom smislu*. Da ja vas saj svit gospodin. S. Menčetić 50. Ustanu ter zapad s istokom gospodi. 230. Ki tolike župe gospodi i vladanja. P. Zoranić 39^b. Ja scijenah dvorove gospodske časne nać i u njih da plove od svijeta dobro sve i da ih gospode razumni ti ljudi. F. Lukarević 158. Zlato nadimlje čovjeka, želeći cijehen bit i druge toga rad na svijetu gospodit. 260. Da bih radija, moja kruno, biti tebi sve dni sluga neg gospodit' svit na puno. S. Bobalević 205. Na krajevstvo od koljena od sto kraja kralj te rodi, ki sjeverna nebrojena mjesta vlada i gospodi. I. Gundulić 316. Tere caru, ki ih (narode) gospodi, množ viteza na boj daju. 574. Pradjedi su moji bili svijetli bani, mnoge građe gospodili. G. Palmotić 1, 322. S neumrljem živjenjem puštava mu da gospodi zemlju s inijem svijem stvorenjem. 3, 25^b. Nisam došao segaj svita vlasti umrla da gospodin, zasve od roda plemenita glasovitijeh kraja izhodim. 3, 78^b. Ki gospodi žitorodnijeh množ baština. 3, 138^a. Mandalijena ka se rodi slavna od bana plemenita koji Magdal grad gospodi. I. V. Bunić,

mand. 1. Kralj Pleurat, ki Dalmaciju svu gospodi. J. Kavañin 243^a. — *bb) u prenesenom ili u metaforičkom smislu. (Vil oru) mene gospodi i moje svlačće. S. Menčetić 25. Tezijem ću ljubav ja gospodit na svijetu godišta sva moja. F. Lukarević 97. Ah ljepoto, ti nevješte mladce vodiš mrtvijem plamom zavezane; pogledom ih ti gospodiš i u sreću stvaraš rane. I. Gundulić 230. Gdi (su) razumni s riječi blagom ki daždjahu med z besjede, gospodeći srca umrla? 234. Pozna dobro (Ljubav), da na sviti, kad jedine nije ljepote, nije joj naprijed gospoditi naša srca i živote. 264. Jedna duša da gospodi moj kip i ne. M. Gazarović 30. Okom strujaja, rijeći milom srca veže i gospodi. G. Palmotić 1, 245. Blagom čudi Ektora nadhodi, čijem stječe čas svudi, čijem srca gospodi. 2, 91. Rados prava sad gospodi srce tvoje. 2, 291. Morska poja i širine blazi vjetri gospodijahu. 3, 24^b. S Bogom, smrt i život ki gospodi. 3, 77^a. Neka zvijeri svekolike ponositi lav gospodi. 3, 101^a. S teške muke ka nom vlada, ka sve misli ne gospodi. 3, 183^a. Zlobni udes nas gospodi. J. Kavañin 238^a. (Sunce) svjetlosti svom gospodi more i zemlje krug prostrane. P. Sorkočević 585^a.*

b) *sa se. aa) pasivno*. Po kom se gospodi i vlada država sva ova. F. Lukarević 106. Bojaće se tve slave kralji, od kih se svit gospodi. I. Gundulić 204. — *bb) reflektivno, samo u jednom primjeru sa značenjem: činiti se gospodinom s prijedlogom nad. Tvoju staros pogruđuju i gospode se nad tobom. M. Držić 229.*

b. *neprelazno, biti gospodin, zapovijedati, vladati. a) uopće*. Nije uzde koja vlas tu moćnu uzteže od žele koja nas gospodit' pritože. M. Bunić 9. Da naj višijeh sred ne kruna visoka se kruna umjesti, ka gospodi slave puna s mnogom srećom. I. Gundulić 276. Er u robstvu, nije pravom, svezan uzom da sad hodi tko slobodan s mnogom slavom rodio se da gospodi. 349. Stari tvoji tko su bili? reć' slobodno bez ozira: jesu li oni gospodili? 386. Otkad je Bog. i gospodi. J. Kavañin 539^b. Plijenim, vladam i gospodin. I. Dordić, uzd. 40. Gospodite dake, gospodite vi, koji taku moć i podobnos imate. A. Kalić 376. — *u prenesenom ili u metaforičkom smislu*. Sada noć mućeća gospodi. G. Palmotić 1, 336. — *b) ono (stvar, država, zemlja, čelude), čega je subjekat gospodin, čemu zapovijeda, čim vlada, može biti izrećeno: aa) dativom*. Kralj je sam gospodar zakonom jur svima, a nemu nijedna stvar gospodit' ne ima. F. Lukarević 225. Upravlja put na Šio, ki do skoro u slobodi sam je sebi gospodio. I. Gundulić 364. Nije došo da vam kraj porazi ni da vam gospodi. G. Palmotić 1, 67. Gospoditi narodu ljudskomu. P. Bogašinić 4. Juraj ki raškomu svemu puku zapovijeda i gospodi. J. Kavañin 234^a. Ilirskoj ki poljani sa svih strana gospodiju. 259^b. — *u prenesenom ili u metaforičkom smislu*. Čemu da sam ja gospoja, ako je u robstvu duša moja, ka životu mom gospodi? I. Gundulić 351. I mom sreću zapovijeda i hotjeću mom gospodi. G. Palmotić 1, 84. Oni vicle neĝa znanje znanja umrla gdi nadhodi i do rijeći da naj mañe svetijem knigam svijem gospodi. 3, 115^b. Ah, ludobna vlasti veće ne gospodi sreću ovomu. B. Betera, ćut. 16. Ne gospodi vik smrt tobi. 77. Sreću plemenito i kraljim gospodi. (Z). Poslov. danic. 113. Tko sebi gospodi, kraljeve nadhodi. (Z). 133. — *bb) instrumentalom*. Slavna Troja, ka je svime njeĝda istokom gospodila. I. Gundulić 362. Kaĝa gospodijaše nom (Bosnom) hrabri kralj Ostoja. G. Palmotić 1, 289. Da gospodi svakijem stvorom.

J. Kavañin 13^a. Budi na čas kraju, koji mnogim gospodi. I. Đorđić, salt. 144. Ko gospodi nebom, zemljom. I. M. Mattei 374. Koji svijem svijetom gospodi. A. Kalić 276. — *u prenesenom ili u metaforičkom smislu*. Združene uporeda s plasi-ijem vjetrim morske vode nom (*plavi*) valaju i gospode. G. Palmotić 3, 12^a. Ćubav ñim gospodi, vlada ñime. I. Đorđić, uzl. 91. Ovo čudo neharstva koje gospodi sreem naj većega mnoštva umrljeh. I. M. Mattei 118. Da od sad srce tvoje božanstveno stavno i svršeno uzvlada i uzgospodi mojijem. 163. Ćalos, Ćubav, Ćñev, osveta isto u vrijeme mnogom gospode. P. Sorkoćević 591^{ab}. — *grijeskóm s prijedlogom s*. Koji s tobom Bog gospodi. P. Kanavelić, iv. 57. Države s kim ćeš vazda gospoditi. J. Kavañin 217^b. — *ce) instrumentalom s prijedlogom nad*. Pluton: ... nad mrtvijeme da gospodim. I. Gundulić 68. On gospodi sam nad nami. A. Vitaljić, ist. 218^a. Gdje gospodi nad ñima kraljica pćela. J. Kavañin 80^b. — *ld) genetirom s prijedlozima vrhu (vrh)*, više. Vrh raškoga svega puka nakon svekra ki gospodi. I. Gundulić 356. Kad bi vrh ñe (*carske vlasti*) gospodila voja od puka rogoborna. 492. Jes ko našijeh vrhu dila cijeni zvijezde da gospode. G. Palmotić 1, 133. Stvar nijedna ne gospodi vrh ćovjeka kako žena. 2, 503. Ti gospodiš vrhu sreće, ćesti, dika, vrh blaženstva. B. Betera, ćut. 53. — Gdi je pod nogam od krynika, ko više ñih svijeh gospodi. I. Gundulić 547. — *ce) amo pripadaju i primjeri u kojima je izrećeno mjesto gdje subjekat gospodi*. Svu bosansku kraljevinu, i gdi je herceg gospodio vlas pada se turska ukinu. I. Gundulić 390. Pod imenom ti od cara da gospodiš sve do skora s hvalinskoga od izgora do njemaškoga dolu mora. 454. Mirmi u ñemu (*gradu*) gospodite. G. Palmotić 1, 109. Da to li će klete Troje ovdí narod gospoditi? 2, 79. Komu mjesto, gdje gospodi, Posidarje ime pada. P. Kanavelić, iv. 310. Slovinskoga ja jezika kraljica sam, srjed slavnoga Dubrovnika ka kraljuje i gospodi. dubr. 7. Ou ki je kralj od slave, ki gospodi gor i dolu. A. Vitaljić, ost. 40. I ostogonac u Špilanu gospodi. (Z). Poslov. danić. 30. Bijelog mora i ledenog jur ih jakost pere valom a gospodstvo svrhu crnog razširit će vjećnom slavom, po ñemu će gospoditi i zakone po svijetu pune snage pripisati. J. Krmpotić, kat. 52. Gospodit ćeš carstvu u momu kako prava Ćubi moja. P. Sorkoćević 588^b. — *u prenesenom ili u metaforičkom smislu*. Ćubav u misli vašoj gospoditi dopustite. P. Zoranić 67. Razum tuj ne stoji u svojoj slobodi, gdi Ćubav gospodi. F. Lukarević 83. Ovo je more, gdi veselo mir pribiva i gospodi. G. Palmotić 2, 3. Zakon, joh, puteni, u svakomu ki gospodi, gospoduje i u meni. I. Ivanišević 31. Pravda i milos Ćlje gospodi. P. Kanavelić, iv. 596. Da tvoj mir uzgospodi i uzraduje se u našemu sreću. I. M. Mattei 301. Jeli doslek gospodila u vami bludnost, nek odslek gospodit bude ćistoća. A. Kalić 182. Gdje sila gospodi, s razlogom ne hodi. (F). Poslov. danić. 23.

GOSPODIVATI, gospodivam i gospodujem, *impf. iterativni glagol za gospoditi*. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Start veće neće ñemu gospodivati. J. Matović 61. *nepouzdanó*.

GOSPODNETIĆ, *m. prezime*. — xvii vijeka. Pop Dominik Gospodnetić Braćanin. I. Ivanišević 12, 35, 319.

GOSPODNICA, *f. vidi* gospoda i gospoditejica. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Gospodnica djavala, rasiponica tmina (*Bogorodica*). J. Banovac, blag. 71, 163, 226.

GOSPODNIK, *m. gospodin*. — *Na dva mjesta xviii vijeka*. Knezi, bani, gospodnici. J. Kavañin 568^b. Bio je ćovjek gospodnik. S. Rosa 133^a.

GOSPODNIT, *adj. vidi* gospodit. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Ćelnik Antivara, ki svej ćuva skot gospodnit. J. Kavañin 158^b.

GOSPODOV, *adj. koji pripada gospodu (Bogu)*. — *Stariji je oblik* gospodev koji *vidi*. — *U naše vrijeme*. Na ovo će Gospodovo pitañe odgovoriti svaka stvarka. Nar. prip. vil. 1878, 502.

GOSPODOVALAC, gospodovaoca, *m. vidi* gospodovatelj. — *U Stulićecu rječniku* (v. gospoditelj) i *grijeskóm* gospodovaoc.

GOSPODOVALICA, *f. vidi* gospodovateljica. — *U Stulićecu rječniku* (*dominatrix*).

GOSPODOVÁÑE, *n. djelo kojijem se gospoduje*. — *Stariji je oblik* gospodovanje. — *Između rječnika u Belinu* (gospodovanje imperium^u 384^b; dominatus^u 677^a), u *Bjelostjenćevu* (*kajkaeski* gospoduvañe), u *Jambrešićevu* (gospoduvañe), u *Voltijijinu*, u *Stulićecu*, u *Vukovu*. (*Selo*) sa vsm radovanjem, užívanjem i gospodovanjem. Mon. croat. 172. (1499). Pompeja velikago gospodovanja radi pobi. S. Kozićić 31^a. Koji ñim imaše razoriti i uzeti gospodstvo i gospodovanje. B. Kašić, is. 19. Da blaženstvo staše u gospodovanju i mogućstvu. M. Orbin 300. Ovo gospodovañe (*svoje voľe*) vidi se u zauzdanu ustrpljenja. M. Radnić 276^a. Voja stvoriteja od svije voja ima gospodovañe. 395^a. Gospodovanje Isukrsta Gospolina svrh sve zemlje. A. Vitaljić, ist. 70. Tako ćeš nad vsmi uzeti gospodovanje. 394. Papa imadijaše srdce na gospodovañe pohlepno. A. Kanžilić, kam. 79. A za naše ćisto turkovañe, turkovañe i gospodovañe. Osvetn. 2, 49.

GOSPODOVATEL, *m. dominator, ćovjek koji gospoduje*. — *isporedi* gospodovalac. — *Na dva mjesta xvi vijeka, a između rječnika u Stulićecu* (v. gospoditelj). O gospodovateju nebes i zemlje. Korizm. 103^b. Boga ki je sau gospodovatelj. Anton Dalu., nov. tešt. 2, 161^b. jud. 4.

GOSPODOVATELJICA, *f. žensko ćelade koje gospoduje*. — *U Stulićecu rječniku* (v. gospodovalica).

GOSPODOVATI, *gospodujem, impf. biti gospodin, žrtjeti kao gospodin; imati u svojoj vlasti, zapovijedati, vladati*. — *isporedi* gospoditi. — *Ake, kaki je u inf. taki je u aor. osim 2 i 3 sing.; gospodovah, i u ger. praet. gospodovāvši; mijeña se u 2 i 3 sing. aor.: gōspodovā, i u part. praet. act. gōspodovāv, gōspodovāla, gōspodovāvli; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u praes.: impf. gōspodovāv, impf. gōspodāv, ger. praes. gōspodāvjući*. — *Postaje od gospod nastarkom ova u inf., u u praes.* — *Na jednom mjestu radi stihá ima* gospodvati mjesto gospodovati: Pravdna će sva skupćina pravo vrh ñih gospodvati. A. Vitaljić, ist. 149^b. — *Od xiii vijeka, u sviejem je rječnicima: u Francićevu: dominari; u Mikaljinu: dominor, dominatum teneo, dominatum promo; u Belinu: dominor^u 531^b, 677^a; u Bjelostjenćevu: gospodujem, kajkarski gospodovati, gospodin, gospoditi, stolujem, dominor, dominium teneo, dominañum teneo, jus et imperium in rem aliquam habeo^u. 2. late dominor; u Jambrešićevu: gospodujem, dominor^u; u Voltijijinu: dominare, signorreggiare, beherrschen; u Stulićevu: v. gospodariti s primjerom: Hoću da gospoduješ polovinu kraljevstva moga; u Vukovu: leben wie ein herr, splendidam vitam dego; u Danićevu: dominari.*

a. *nepretazno, biti gospodin, žirjeti kao gospodin, raditi kao gospodin. a) uopće. aa) u pravom smislu.* V to vrime gospodujuću knezu Albrehtu. Mon. croat. 3. (1275). Vsa ina gospoda koja su gospodovala do mene. Mon. serb. 236. (1399). Osta na njegovu mistu gospodovati sin njegov Silimir. Dukljanin 7. Gospodovaše tada jedan cesar. Mirakuli. 19. Prêdal se biše dijavlu gospodovati želejuć. S. Kožičić 22a. Kada jedan car umre, drugi gospoduje. Aleks. jag. star. 3, 266. Kada gospodovaše cesar Alesandro. B. Kašić, per. 1. Oni tko bude za mnou gospodovat, reče Trajan. M. Orbin 146. Tko miruje, gospoduje i svakoj dobro uživa. G. Palmotić 2, 100. Kada sluga gospoduje. P. Posilović, svijet. 114. Gospodovati i da neće, nego, kliče, stati u robstvo. J. Kavašin 26a. Svatko znade, koliko je mučno obiknuti službu onom, koji se naučio gospodovati. F. Lastrić, od' 142. Hoću tebe, slugo, pokloniti u državu zemju Bosnu slavnu, da banuješ i da gospoduješ. Nar. pjes. vuk. 2, 170. Mi pijemo i gospodujemo. 2, 203. Već je za nas vino i rakija, i gospodstvo, da gospodujemo. 2, 482. Tu hoćemo, braćo, zapasiti baš mojega brata Ibrahima, da pašuje i da gospoduje. 4, 69. Tu ću vrći brata Ibrahima da kraljuje i da gospoduje. 4, 79. Gospoduje a gladuje. Gospoduje a lipsuje. Nar. posl. vuk. 44. Tako je Milan gospodovao i zapovedao. Vuk, grad. 45. Onda su vredne žene izdirale a leñe gospodovale. M. Đ. Milićević, zlošel. 281. — *bb) u prenesenom ili u metaforičkom smislu.* I mišca njegova hoće gospodovati. Bernardin 5. isa. 40, 10. N. Rašina 17b. Gospodujući potop, to jest dokle je potop. J. Matović 88. — *b) može biti izrečeno prema čemu je subjekat gospodin, što je njegovo, čim vlada, kome zapovijeda. ovo se izriče: aa) daticom (prema zapovijedati).* Ki rečenoj zemlji budu gospodovati. Mon. croat. 181. (1500). Gospodujte pticam. Zborn. 25a. On će gospodovat tebi. B. Gradić, djev. 42. Isukrst cesaruje i gospoduje također i nečistivim, nepodobnim i zalim. S. Budinić, sum. 6a. Biti ćeš pod oblastju muža tvoga i on će ti gospodovati. M. Divković, bes. 825a. Svaki od njih čudnijem redom gospoduje rodnom gradu. G. Palmotić 1, 343. Svemu će stvorenju gospodovati i zapovijedati. V. Andrijašević, put. 241. Koji živim i mrtvim zajedno gospoduješ. I. Ančić, svit. 119. Mnogo puta gospoduje jedan čovik drugomu. M. Radnić 44a. Gospodovat meni neće. A. Vitičić, ist. 59a. Đurđevića plemu dvim otkom gospodova. J. Kavašin 141b. Učiti ženami ne dopuštam ni gospodovati čovika. A. Bačić 275. Jere će gospodovati tebi, koji učini tebe. J. Matović 471. — *u prenesenom ili u metaforičkom smislu.* Ki gospoduje smrti i životu. B. Gradić, djev. 163. Djavao gospoduje grješniku. M. Divković, uauk. 190a. Da bi duša tilu mogla gospodovat. A. Georgiceo, nasl. 167. Da mu neće već u vike vikova smrt gospodovati. I. Ančić, svit. 245. Zač se puščaš da ti gospoduju tašća želiñja? ist. 131. Gospoduj samomu sebi. M. Radnić 105b. Komu (*životu*) svakčas smrt opaka nesniñena gospoduje. B. Betera, čut. 20. Istijem zvijezdam gospoduješ. I. Đorđić, uzd. 156. Uskrsnu pridoživši smrt da mu veće ne može gospodovat ni nauditi. J. Filipović 1, 110a. Vazda će mu grisi gospodovati. F. Lastrić, nel. 212. Ti ne gospoduješ Božjoj milosti. V. M. Grućević 181. Da ne bi gospodovala meni svaka nepravda. J. Matović 479. — *bb) instrumentalom (prema vladati).* Kada gospodovaše Zetuju. Mon. serb. 112. (1321—1336). Knez gospodovaše vrbaškim gra-

dom. Mon. croat. 82. (1155). Hoteći da gospoduje svim svitom. M. Marulić 6. Mogući zapovijeliti i gospodovati stvorenjem. P. Radović, nač. 155. — *u prenesenom ili u metaforičkom smislu.* Neka (*Bog*) dar ovi nam daruje, da duša vada zgar tilom gospoduje. P. Hektorović 47. Ov grêh gospoduje človekum prazdujućim. S. Budinić, sum. 124b. Kad ne gospoduje šćetna narav duhom. I. T. Mrnavić, ist. 187. Ľubav samoga sebe gospoduje i vlada grêšnikom u svijem njegovijem štetami. M. Radnić 395a. Tko svojim duhom gospoduje. J. Kavašin 319b. Nije, ne, već ikako moje ovo sree: tvoje je sa svijem i svršeno ñime gospoduj. I. M. Mattei 146. Gospodova i daždum i vedrinom. A. Kalić 544. — *grijêskom s prijedlogom s.* Pamet s plašijem požudami po razlogu gospoduje. G. Palmotić 1, 175. Gospodujući z drugimjem narodi. A. Bačić 31. Gospodujte i vladajte s ribam morskim. M. Zoričić, osm. 17. — *cc) instrumentalom s prijedlogom nad.* Hotijūći gospodovati nad družini. Korizum. 49a. Koji nad živini gospoduješ. B. Kašić, rit. 97. Nad svim svitom gospoduje. A. Vitičić, ist. 192a. Kao da bi ona nad ñim gospodovala. A. Kanižlić, utoc. 16. — *u prenesenom ili u metaforičkom smislu.* Ženi ne dopuščam gospodovati nad mužem. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 106b. paul. Itim. 2, 12. Istina gospoduje nad lažju. B. Kašić, per. 172. Da na blagdan od slobode jes tko zlatu još robuje, i da sila s prike zgode nad zakonim gospoduje. I. Gundulić 164. Opaka prignutja nad dušama gospoduju. I. Đorđić, salt. xvii. — *dd) genitivom s prijedlogom: ima vrhu (vrh), više.* Gospoduje svrhu zvijezda. B. Kašić, zrc. 41. Ti gospoduješ vrh vlasti od mora. nasl. 173. Koji svrli mora gospoduješ. A. Georgiceo, nasl. 206. Nasladujete se gospodovat svrhu mnoštva. I. Držić 270. Da Trojani gospoduju vrh Latina. G. Palmotić 2, 132. Počnê gospodovati svrhu duše. S. Margitić, fal. 110. Čovik ne ima biti starešina olosti za gospodovati svrhu žene. J. Banovac, razg. 83. Djavao griom istoćnim gospoduje svrhu duše. F. Lastrić, test. 348a. — Pridat mu ončas naše sree, da više ñega gospoduje. B. Zuzeri 128b. Gospoduju više svijeh naroda. L. Radić 89. — *ee) na jednom mjestu xvi vijeka genitivom s prijedlogom od; ali je to pogreška sama pisca koji je tako htio prevesti latinski genetić.* Vladaoci naroda gospodujut od njih (*Scitis quia principes gentium dominantur eorum*). N. Rašina 53b. mat. 20, 25. — *ff) amo spadaju i primjeri u kojima se izriče mjesto gdje subjekat gospoduje.* Ki svaka zna i svud gospoduje. M. Marulić 9. Arkadij pokle gospodova v Carigrade. S. Kožičić 40b. Kandarkusa vam poslah vernoga moga u zemlji vašoj gospodovati i vojsku vašu k mani poslati. Aleks. jag. star. 3, 235. Koji po onomu kraljestvu gospodovahu žestokom silom. B. Kašić, is. 19. Svud gospoduje, svud vlada, svud zapovida. A. Vitičić, ist. 318. Tako ćeš gospodovati posrid protivnikov tvojih. 394. Od mora baltiskoga gospodova do jonskoga. J. Kavašin 274b. U gradu kraj Akis gospodovaše. I. Đorđić, salt. x. Gdi Bog ne gospoduje, onde neka se i ne moli. J. Filipović 1, 310b. Kad ćeš gospodovati u svijem narodim? L. Radić 25. — *u prenesenom ili u metaforičkom smislu.* Griñh na slijetu gospodovaše. B. Gradić, djev. 27. Ľubav tvoja gospoduje u dušah našijeh. B. Kašić, nač. 41. Zakou, joh, puteni u svakomu ki gospodi, gospoduje i u meni. I. Ivanišević 31. Zlato gdi gospoduje, razlog se ne čuje. (D). Poslov. danić. 157. Ostadoše starosidna poželjena u srdcu momu gospodujući. A. Kanižlić, utoc. 682.

b. *prelazno, imati u stojaj vlasti, kao svoje, vladati.*

a) *aktivno, aa) u pravom smislu.* Da su vojni gospodovati grad i župu. Mon. serb. 218. (1391). Ne budemo moći uživati i gospodovati rečenu župu. 295. (1420). Gospodovati budete onih, ki vekši i jači od vas jesu. Bernardin 33. deuteron. 11, 23. Hotiti gospodovati jedan drugoga. Transit. 181. Žena poslušna gospoduje muža svoga. Zborn. 12^b. Ter taj svijet u slavi gospoduj na voju. M. Vetranić 1, 120. Volim se sluga zvati tvoj neg svit gospodovat. M. Držić 79. Gospoduj zemlju svoju, a mani vojsku davaj. Aleks. jag. star. 3, 294. Gospodovat puke izmnožne i kraljevstva i države djelo je vječne dike i slave. G. Palmotić 2, 187. Od kraljevstva ki srbskoga gospoduju bližnje strane. 2, 203. Oni koji gospodovaše zemlje od istoka. P. Posilović, cvijet. 53. Gospodujuće kopno i more. J. Kavačini 217^a. — *bb) u prenesenom ili u metaforičkom smislu.* Da budu gospodovati dan i noć. N. Rašina 114^a. gen. 1, 18. Bogastvo gospoduje današnji dan sve ostale klijeposti. M. Držić 399. Da ti sam gospoduješ i uzdržiš dušu svoju. A. Gučetić, roz. jez. 111. Koji gospoduje voļu u srce svoje. I. Držić 275. S tvojom čercom koje dike gospoduju srce meni. G. Palmotić 2, 289. Pridavam moj ti duh, da ga braniš, vodiš, gospoduješ. I. Đorđić, salt. 92. Bože, koji gospoduješ bojne sreće. 274.

b) *pasivno.* Ako nećeš biti gospodovan od sotone. M. Radnić 35^b. Neustrpljiv je gospodovan od svoje srčbe. 276^a. Gospodovan biti „esser signoreggiato“ „dominor“. A. d. Bella, rječ. 677^b.

GOSPODSKI, *adj. koji pripada gospodi (a i gospodu, gospodinu).* — *Postaje od gospod nastavkom њскъ.* — *Riječ je stara, isporodi stvor. gospodskâ, rus. господскій (češ. hospodský postaje od gospoda).* — *Nominativni se oblici nahode samo u knigama pisanimi erknjenjem jezikom (n. p. gospodskâ. Sava, tip. stud. glasn. 40, 160), i (rjetko) u narodnjim pjesmama našega vremena radi stihâ: gen. m. sing. gospodskâ. Nar. pjes. vuk. 1, 391, 2, 418; dat. m. sing. gospodsku. 2, 490, 3, 511. — Pošto ds glasi e, nahodi se tako i pisano (naj stariji primjeri: gospocku. Mon. serb. 489 god. 1161; gospockom. 501 god. 1166—1500); u jednom primjeru po krivome shvaćanju umetnuto je t pred e: gospoteke. Mon. serb. 285. (1419 u poznijem prijepisu). može i d ispasti ispred s: gosposki; naj stariji primjeri: gospokoj. Mon. serb. 255. (1405); gosposkim. Mon. croat. 195. (1510). — Između rječnika u Mikalčinu (gosposki život „urbanitas“), u Belinu (signorile, signorevole, „dominicus“ 677^b; signoreggiavole, cioè imperioso, „imperialus“ 677^a; splendido, magnifico, „splendidus“ 701^b), u Jambresićevu (gospocki „basilicus“), u Voltigijinu (gospodski „signorile, nobilit, herrlich, prächtig“), u Stulićevu (gospodski, v. gospodan), u Vukovu (gospodski „dominorum“; gosposki, vide gospodski), u Daničićevu (gospodskij „dominicus“).*

1. *adj.*

a. *kao pravi posesivni adjektiv.* a) *koji pripada gospodi uopće ili nekoj gospodi, adjektiv zamjenjuje genitiv posesivni uopće.* Da daju dohodku gospodski. Mon. serb. 11. (1253). Na trage gospodsko. 11. (1253). Sija vsa darovanija svetomu i božanstvomu ti hramu osvobodismo oti vsêhâ radota i podanika gospodskih. 192. (1379). Pismo joj našo selo gospodsko. 225. (1395). Na viri mu (mju) uzeto na gospokoj. 255. (1405). Da su gospoteke polace. 285. (1419 u poznijem prijepisu). Stvorismo im

milost našu gospocku. Mon. croat. 66. (1446). Liber od vsake gospodske službe. 88. (1460). Dahi moju reč gospocku. Mon. serb. 488—489. (1461). Soo koju si mi uzeo na gospockom moru i u gospockom drêvu. 501. (1466—1500). Službu služiti gospocku. Stat. krč. ark. 2, 293. Gospocki podložnik. Stat. pol. ark. 5, 291. Pade u nenavidost jednoga gospodskago sina. S. Kojičić 48^a. Pride pristav s gosposkim (čorje)kom. Mon. croat. 195. (1510). Ako nisu na puno plaćali gabele gospodske. S. Budinić, ispr. 90. Nu da još gine svit, i u rasap sve grede, imaju slavne bit' gospodske besjede. I. Gundulić 119. Dohajahu k nemu i gospodski sini. F. Glavinic, evit. 77^b. Straža spravna gospodskom dvoru i vijeću. G. Palmotić 1, 101. Gospodska mi je tva riječ sama krepak bijeg, svjedok pravi tvoje od vjere. 1, 136. Tijem gospodska djevojčica ime steče. I. V. Bunić, mand. 7. Brez oblasti gosposke. I. Grlić 56. Zapovijede svojim vojnikom da pobiju svu dječicu u Betlemu, niti gledajući gosposke ni siromaške. F. Lastrić, od' 391. Niki subaše doodke od desetoga gosposkoga siromahom težakom krivo zabilježaju i uzimaju. F. Lastrić, ned. 335. Križ gospodski i siromaški. V. Došen v. (Crvi) koji bi se nakotili od gospodskog negda tila. 30^a. Otečemo poja i livade i gosposka sela i varoše. And. Kačić, razg. 62^a. Povlaći se po gospodski domovi. J. Rajić, pouč. 2, 26. Maleno je zrno biserovo, al' se nosi na gospodskom grlu. Nar. pjes. vuk. 1, 378. Po ujoj pasu dva gospodska koña. 1, 440. Jed'te, pijte, gospodski sinovi. 2, 356. Gospodski su puti i drumovi, a hajdučki tijesni bogazi. 1, 281. Gospodskome smijehu i vedru nebu ne vaļa vjerovati, jer se za čas promijene. Nar. posl. vuk. 41. Ko se u gospodskom poslu prekine, ne vaļa mu zvoniti. (Gospodski se dakle posao radi kao od bijede!). 156. Podaj popu popovsko, a gospodi gospodsko. 250. Pristaše i od žene gospodskijeh. Vuk, djel. ap. 17, 4. Svaka sudbena vlast izlazi od države, u buduće ne imaju opstojati nikakovi gospodski sudovi. Zborn. zak. 1, 21. — *u ovom primjeru stoji mješte genitiva objektivnoga:* Proklet budi ki hrani gospockoga ubojicu. Aleks. jag. star. 3, 275. — *b) koji se sastoji iz gospode.* Ter kad hrabren plemić dojde gospodskoga po srjed zbora. A. Vitičić, ost. 211. U gospodsko vijeće uveden po dobroti mojih gradana. J. Kavačini 84^a. Bog gosposko grdi vijeće. I. Đorđić, salt. 100. — *može biti da amo spada i ovaj primjer (ako ne pod b, d):* Vesela je pred ni išetala i gospodsko kolo izvodila. Nar. pjes. vuk. 2, 243. — *c) koji pripada Gospodu (Bogu).* — *vrlo rjetko.* U prazdnitku Gospodski. Sava, tip. stud. glasn. 10, 160. Gospodsko zaprštenije bystn, ne razlučaty se mužu oti žene i ženè oti muža. Mon. serb. 14. (1222—1228). Daj meni tila Gospodskoga prijati svetinu. A. Georgiceo, nasl. 354. I Gospodske dare dijeliše, što je nama Gospod poklonio. Nar. pjes. vuk. 2, 4. — *d) dodaje se, kao od stovana, i bez potrebe, uz supstantiv kojijem se pokazuje nešto što pripada gospodinu ili gospodi, kao da znači: kaonoti u gospodinu ili u gospode.* Sva siromaš molimo za vaše gospodsko zdravlje. Glasu. 11, 3, 169. (1712). Kako se od vašijeh gospodskijeh obrazu ne stidi. Pravdonoša. 1852. I. amo spada i ovaj primjer: Prima majku na gospodske ruke. Nar. pjes. vuk. 3, 172. i ovaj u kome subjekt (s ponosom) u samom sebi gorori: Ja sam tobe othranio uz moje gospodsko koljeno. Nar. pjes. bog. 14.

b. *znači: onaki kao što hica u gospode, scagula se shvaća kao pohvala, isporodi plomenit. uz oro*

značenje može ostati i posesivno (kod a), b), c) ili ga može nestati (kod d)). — Kao očkovi ad-jektiv, gospodski može imati i komparativ: gos-podskiji (gospockije. J. Matović 121). a) kao krasan, a ujedno i ponosit, uzvišen, veličanstven. aa) o ljudskom licu, tijelu. Dijete gospodskoga oblića. I. Đorđić, ben. 16. Odića se hoće lipa rad gospodskog' svakog' kipa. V. Došen 66^b. Gos-podskoga sred čela veličanstvo rodno sjaje. P. Sorkočević 584^a. Proli suze niz gospodsko lice. Nar. pjes. vuk. 2, 73. Ne mogu se doviti Latini gospodskome na obrazu licu i gospodskom oku junačkome. 2, 536. Ban je lubi po gospodskom licu. 2, 639. Svatovima oči zasjenile od gos-podskog lica i ođela. 3, 518. — bb) o pogledu. Krasna ti si stasa i uzrasta, rumenila, gospodska pogleda! Nar. pjes. vuk. 2, 418. — cc) o govoru, riječi. I gospodske razgovore odi čine. P. Kanavelić, iv. 6. Imao bi s kime piti vino i gospodsku riječ progovoriti. Nar. pjes. vuk. 2, 224. Zač si, dušo, lipa dvora, gospodskoga razgovora. Nar. pjes. istr. 2, 72. — dd) u prenesenom smislu, o čudi, srcu, vidu plemenit. Za sve da su Turci hudi gospodstvo mu staro oteli, gosposke se kaže čudi. I. Gundulić 376. Neka uzbudiš tvoje gos-podsko srčce. I. T. Mrnavić, osm. 4. A gospodske tko je čudi i čas lište s vrijednijem dili. Ć. Palmotić 1, 387. A i naj liše gospodskoga veli-čina srca sjaje. P. Sorkočević 585^b. — b) kao plemenit u prarom smislu (ali s većom silom u značenju), n. p.: aa) naj češće o rodu, kolenu, krvi, kući itd. I poznavši ga roda gospodskoga, držahu ga s razlučitim načinom. J. Banovac, razg. 185. Porodi se s. Rok u Franci od gos-podskoga i plemenitoga roda. F. Lastrić, svet. 137^b. Ako si roda od starine gospodskoga, vi-težkoga oli junačkoga. And. Kačić, razg. 1. Ti si, starče, roda gospodskoga. J. Krmptić, mal. 3. A ja sam roda gospodskoga. Nar. pjes. vuk. 1, 391. Jer je Bogdan roda gospodskoga. 2, 182. — Slave se Mazovi gospodskim plemenom. I. T. Mrnavić, osm. 38. A i mi smo od plemena gos-podskoga. Ć. Palmotić 1, 308. Poznajuci tvoje gospodsko pleme. F. Radman 13. — Er mi bješe on Stjepan od kolena gospodskoga. Nar. pjes. mkl. Beitr. 50. Od roda je od velika, kolena je gospodskoga. Nar. pjes. vuk. 1, 6. Fala tebe, gospodsko koleno! 2, 557. — Mladi Uroš soja gospodskoga. 2, 188. A devojka soja gospodskoga. 3, 267. — Od koje kuće gosposke toliki sinovi u različita vrmena u kripostima i izvrstiti ska-lini vladana biše. J. Banovac, razg. vi. Od ve-like, gospodske kuće. Vnk, nar. pjes. 1, 151. — Pridruži sebi gospodskije krvi človika. Š. Ko-žićić 46^a. Od smederskih da knezova staro iz-lazi njih koleno i gospodska krv njihova. Ć. Pal-motić 2, 183. Budući gospodin i gosposke krvi. M. Dobretić 501. — Fala ti, kao gospodičiću, stara kućo i gospodska lozo! Pravdonoša. 1851. 21. — bb) o čeladetu. A šurijaje gospodske gospode. Nar. pjes. vuk. 2, 267. — c) onakav kakav treba za gospodu, n. p. o odijelu. Ona se gosposkijem grimizom odijeva. I. Đorđić, uzd. 179. — o jelu: Jednu ticu prepelicu, ticu gospodsku. Nar. pjes. vuk. 1, 523. — o pokućstvu: Poredati gospodske stolove. Nar. pjes. vuk. 3, 522. — d) magnificus, splenditus, predašnje značenje širi se dale, te znači uopće: ujedno krasan i skupocjen, s čega se uz krasotu misli svagda i na veličinu, n. p. o jelu (naj češće). Učinivši se zaručenje i pir gosposki. F. Lastrić, test. ad. 14^a. Nego čini pripraviti objed gosposki. Nar. pjes. bog. 35. Sjedaše za trpezu veoma obilnu i gospodsku. D. Bašić 28^a. Učinivši sobet gosposki. And. Kačić, kor. 30.

Spremiti gospodski ručak. D. Obradović, basn. 336. I donose gospodske ponude: šećer s mora-smokve iz Mostara... Nar. pjes. vuk. 1, 284. Gospodsku ti večer' večerasmo! 1, 299. Gotovi mu to gospodsko jelo. 2, 106. Ugosti ga vinom i vakijom i gospodskom svakom dakonjom. 2, 114. Večeraše gospodsku večeru. 2, 118. Prode vreme gospodskoga ručka. 2, 119. Latini ga divno do-čekaše i gospodskom časti ugostiše. 2, 211. Opravi mu gospodsku užinu. 2, 259. — o kući, dvoru. Divojčice odrañene u mekšini i gosposstvu u gosposki dvori. F. Lastrić, od' 382. Vino pije care Kostadine u svojemu dvoru gospodskome. Nar. pjes. vuk. 2, 85. Odnese ga u gosposke dvore. 2, 157. — o konaku. Gotovi mi gosposka ko-naka. Nar. pjes. vuk. 3, 16. — o pokućstvu. Kada doma na postelj gosposkoj ležase. A. Kanižlić, uzr. 58. — o odijelu. Gosposko za gospoje ure-šene pristojno je. I. Đorđić, uzd. 19. Gosposkića gosposkom odioćom nakićena. F. Lastrić, test. ad. 105^a. Izvadi mi gosposko odelo. Nar. pjes. vuk. 2, 224. Razloži mu gosposke haljine. 2, 224. On s' obuće u ruho gosposko. 2, 388. — o oružju. Po čardaku mlogi čiviluci de se vješa gosposko oruže. 2, 231. — o čibuku. Gosposki mu čibuk zapalio. 4, 171. — o daru. Oli čekaj svate vite-zove i pripravaj gosposke darove. And. Kačić, razg. 105^b. I oprema gosposke darove. Nar. pjes. vuk. 2, 41. — o pratnji. Digoše se dakle s gosposkom pratnjom, noseći uza se darove kra-levske. F. Lastrić, od' 296. — o koñu. Nigda jašuć priko gore na gosposkom koñu. I. Iva-nišević 192. Vrhlu koña gosposkoga. P. Kana-velić, iv. 79. — o životu (kod kojega se uživu i živi kao gospodinu). To je pravi i gosposki život. M. Držić 261. — uopće. Vsaka tučna i gosposka su zginula od tebe (omnia pinguis et praeclara perierunt a te). Anton Dalm., nov. test. 2, 200^b. apoc. 18, 14. — u ovom primjeru misli se na krasotu i veličinu, a ne na skupocjenost: Sto se može prostranije i gosposkije misliti od neba? J. Matović 121. — Gosposki, stil. herlich, prächtig; tal. magnifico, splendido; (prikladan) elegant (von menschen); tal. elegante. B. Šulek, rječ. znanstv. naz. po oome zadñemu kao da se u naše vrijeme ne misli svagda na skupocjenost i veličinu nego samo na dobar ukus. — e) na gosposku, magnifice, splendide, gosposkijem na-činom, gosposki, adv. vidi b. Na gosposku signorilunte, alla signorile, dominico more. A. d. Bella, rječ. 677^b. Jedan koñik obučen na gosposku. M. Zoričić, zrc. 91. Na gosposku, v. gospodično. J. Stulli, rječ. 1, 188^a.

2. adv. gosposki (gosposki), gosposkijem na-činom, kao gospoda, kao gospodin. odgovara zna-čenju adjektiva kod b. — Komp.: gosposkijē. — Između rječnika u Mikalimu (gosposki, vlastelski, urbane), u Belimu (dominico more 677^b; mobiliter 511^b; ample 76^a; magnificite 452^b; splendide 701^b), u Stulićevu (gosposki, v. gos-podično), u Vukoru. Pri svomu poslu gosposki: se ostavljaju. M. Držić 202. Blaga ne znadu gos-podski živući. I. T. Mrnavić, osm. 91. Blago-vati dobro, gosposki laute, opipare, apparate co-medere. J. Mikaja, rječ. 19^a. Kako herceg gos-podski opravan. B. Krmarić 11. Gosposki živiti, odivati se... F. Lastrić, svet. 149^a. Gospoda gosposki. (Z). Poslov. danić. 24. Budući gosposki blagovali. And. Kačić, kor. 48. Crkve bile su i gosposki sagradene. I. Velikanović, uput. 3, 296. Koji su gosposki živili. D. Obradović, živ. 105. U slast ondi gosposki se jide. J. S. Rejković 353. Pa gosposki sebe nakitio. Nar. pjes. vuk. 3, 499.

GOSPODSKI PÓTOK, *m. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom*. Livada u Gospodskom Potoku. Sr. nov. 1864. 111.

GOSPODSKÓ SÉLO, *n. seoce u Hrvatskoj u podžupaniji riječkoj*. Pregled. 5.

GOSPODSTV-, *vidi* gospodstv-.

GOSPÓDŠTINA, *vidi* gospoština.

GOSPODVATI, *vidi* gospodovati.

GOSPÓDA, *f. domina, žensko čelade kao gospodin (gospodar); gospodinoca (gospodarera) žena*. — *Ake. je zabižen kao što je u Vikoru rječniku, u Dubrovniku je drukčiji: gospođa, i mijenja se u dat. sing. gōspodi, u acc. sing. gōspodu, u voc. sing. gōspodo, u nom., acc., voc. pl. gōspode, u gen. pl. gōspodā; ovo je jamačno stariji ake. (po rus. rocnozka), te je mladi postao po seaj prilici od rokatica. — Riječ je prastarska, isporodi stslor. gospožda, rus. rocnozka, polj. gospozda, grnsrp. hospozna. — Postaje od gospod nastarkom ja: dj u štokaraca mijenja se na d, u čakaraca na j: gospoja. — Oblik gospoja nabodi se u štokaraca po zapadnijem i sjevernijem krajevima, te je sca prilika da su ga primili od čakaraca; ali bi moglo biti i to, da je, kao što je d ispalo u brzom govoru kod gospodar i gospodin (vidi gospar i gospon). i d ispalo u gospoda, pa da je od gospoa postalo gospoja i gospa. — osim oca dea oblika ima i treći: gospožda koji vidi. — Stariji su oblici rokatica: gospode i gospoje; prvi dolazi do xviii vijeka (na) posljednji put u L. Radića 118); drugi do u naše vrijeme kod čakaraca (Nar. pjes. istr. 2, 32). mladi su oblici gospodo i gospojo potvrđeni od xvii vijeka (gospojo. B. Kašić, is. vi; gospodo. P. Posilović, nasl. 67^a). u naše vrijeme, uz gospodo i gospojo, čuje se gdje gdje i oblik nominativa, ali obično kad je s kojim drugim supstantivom, n. p. Oj Boga ti, gospoda banice! Nar. pjes. vuk. 1, 442. Oj gospoda Budimska kraljice! 2, 592. Naj to tebi, gospoja kraljice! 2, 533. u Dubrovniku sragda sa ženskijem ime-nima: gospođa Märe, gospođa Käte, i služničad zove gospodu: gospođa (voc.). — Između rječnika u Mikajinu (gospoja, vidi gospa), u Belinu (gospoda 130^a, 277^b, 450^a, 166^a, 534^b, 677^a); gospoja 120^a, 450^a, 166^a, 511^b, 677^a), u Voltigijinu (gospoja, signora, gentildonna, edelfräu), u Stubičevu (gospoda i gospoja), u Vikoru (gospoda, die frau, dame, domina); gospoja, vidi gospoda s dodatkom da se govori u vjvodstvu), u Daničićevu (gospoda i gospoja). a) materfamilias, domina, hera, domaćica, gazdarica, naj češće kao gospodarca žena, vidi gospodar, a). Gospoja od kuće, materfamilias. J. Mikaja, rječ. Gospoja donna, patrona di casa, domina. A. d. Bella, rječ. 277^b; padrona, domina, 531^b. Hoćeš poći za me Hasan-aga? pak ćeš biti u dvoru gospoda. Nar. pjes. vuk. 3, 177. — b) prema slugama itd. vidi gospodar, b) i gospodin, b). Djevojčice malahan koja bješe u službi zene Namanove, koja reče gospodi svojoj. N. Rašina 60^a. Preg. 5, 2—3. Budući im gospoda na posjedu. N. Najlošković 1, 210. Bih gospoda, bit ću sužna. L. V. Binić, mand. 12. Kadno sluškinja na gospodu ne ustaje. J. Rapić, ponc. 1, 75. Gospođa si ti, mladi smo ti mi. Nar. pjes. vuk. 1, 86. Ma je sluge izgubit ne dahu, no se mole caru cestitome, te gospodu svoju izmolise. 2, 26. gospoja. Pride Marija raba Raština i dala je, beše gospoja vsega svojega četvrtinu cesta. Starije. 13, 208. (1185). Jedan sin, heč, rab i rabiña, kad jesu svomu oću, materi, gospodarom i gospojama verni, volni i pokorni. Postila. ml^b. Ne moleći, nego zapovida-*

jući, kao gospoja a ne kao službenica. J. Banovac, razg. 7. Jozipom koga gospoja na nepostenje navlačaše. F. Lastrić, ned. 14. Tko je gospoja, tko li sluškinja. D. Rapić 297. — u pjesmi, prema koñu. Mol' mi Boga, koñu, dobro moje! da ti budem u dvor za gospodu. Nar. pjes. vuk. 1, 300. — c) žensko čelade kao državni starješina, ili žena državnoga starješine, ako ona i ne vlada. vidi gospodin, a). Tu sam (u paklu) kćerom tvu (Prozerpinu) vidila, nu gospodom vječne tmasti. I. Gundulić 94. Budimska gospođa. Nar. pjes. mikl. beitr. 31. Može l' biti za cara carica, može l' biti zemlj gospoda? Nar. pjes. vuk. 2, 133. Da' Bog dobro, gospođe Erdejska! 2, 610. — gospoja. Pače volim tvoja raba kupovita biti, neg gospoja svim kraljem od svita. H. Lucić 219. Čemu je, da sam ja gospoja podunavskim nad narodi, ako je u robstvu duša moja? I. Gundulić 351. Uzmožita gospoja aliti česarica, augusta. A. d. Bella, rječ. 120^a. Carica Prokopija ponosna gospoja. A. Kanižlić, kam. 2. — d) žensko čelade plemenita roda ili uopće višega staleža. vidi gospodin, d). može biti gospodinova žena, ali se često kaže i o djevoji. Kako je polača prvo bila gospode Filipe naše vladike. Mon. serb. 238. (1399). Kazlar-aga u kom mistu gospode mu lijepe izbira (Osmanu). I. Gundulić 361. Gospođa, baronessa, donna principale d'una città, mulier primaria. A. d. Bella, rječ. 130^a. Pake mi ti taj gospođa tuj divojku darovali, lijepu gospođu. Nar. pjes. mikl. beitr. 33. Svekrve kneginje, devere levere, jetrve gospođe. Nar. pjes. vuk. 1, 109. Oženi se siroma, uze momu od doma, ... jeste gospođa. 1, 514. Kad to vide gospođa devojka. 2, 162. Za te tražim gospođu devojku i za mene dobra prijateja. 2, 182. A sumjaše gospodске gospođe. 2, 267. Sretoše ga dvje gospođe mlade: jedno luba Bijelić-vojvode, a drugo je Zlatokosić-Pavla. 2, 499. — gospoja. Tine zlom bolio (sam) radi plemenite gospoje mlajhate. H. Lucić 215. Meu dvorkinjami i plemenitimi gospojama. P. Zoranić 8^b. Deset tisuć indijskih gospoj s plaćen velikim tilo nego sritoše. Aleks. jag. star. 3, 296. Kada budeš, majko, tamo među ugrskijem gospojama, tužna majko, misli samo, ke ćeš hvale podat' nami. I. Gundulić 388. Na polače sbira svoje sad gospođu, sad gospoje. J. Kavaliñ 35^a. Manastiri od gospoja, časni, vrijedni. 386^a. Gospoja, donna nobile. A. d. Bella, rječ. 511^b. Da vidite jednu gospođu doći k jednomu principu bludnu ... Gospoja i princip jesu Judita i Oloferne. J. Banovac, prip. 156. Gospoja jedna razboli se na smrt. A. Kanižlić, utoč. xxi. Već odimo k Splitu bijelome: u nenu su bogati trgovci i gospođa puno plemenita, a gospoje kano Tadjanke lipa struka i u pasu tanke. And. Kačić, razg. 213—214. Koja bise učinila sobet svim naj većim kraljevstva gospojama. kor. 305. Dopusti Pavao V gospoji od Lonley u Franci. Ant. Kadčić 160. Jedna divojka gospoja u pogibili od potopa. M. Dobretić 553. Pa ga vodi gospoji divojki. Nar. pjes. vuk. 2, 618. Da ja vidu gospoju devojku. Nar. pjes. petr. 2, 655. I samo hristjanske gospoje bogmaju se! M. Pavlinović, razg. 28. — e) gospodarca ili gospodinova žena i prema samome mužu. isporodi gospa, c). Sta ste poiskali od vojevode Radosava, kako vam se je onb zakleo i (s) svojomu prijepisumu. Mon. serb. 402. (1139) u poznijem prijepisumu. Gospođa gospodina des-pota. Spom. sr. 2, 100. (1111). Za c je prisegao svojoj gospodi krivo u matrimoni čisto uzdržati. Tondal, star. 1, 116. Gospođe svoje ne odpušti od sebe. Zborn. 3^b. Abram: Gospođa te Sara u

Boga ispasi. M. Držić 469. Pluton: Vрати se opeta na svjetlos, s ke dode, mu (mu') rados ne smeta' ni moje gospode (*Prozerpine*). I. Gundulić 110. Tad govori mlad gospodar svojoj gospodi. Nar. pjes. vuk. 1, 270. Do sad si se Markovića zvala, a od sad si Minina gospoda. 2, 372. Te je venca sebe za gospodu. 2, 643. — gospoja. Prijamutš kralj imenše gospodu svoju imenom Ekupn. Pril. jag. ark. 9, 122. (1468). Upitavši nastojnim zakonom od gospoje i ditec svoje. Mirakuli. 29. (*Ja ću tebe*) u rodene zemlje odvesti za mu ljubi i gospoju. G. Palmotić 1, 261. Nimanč svom gospojom sina od srca. J. Kavañin 130^a. Čuvši ovo negova gospoja koja ga veoma milovaše i ljublaše. F. Lastrić, ned. 107. Dao bi ti ja lepu devojku što bi bila za tebe gospoja. Nar. pjes. vuk. 2, 571. Ide aga kući pjevajući, slušala ga negova gospoja. Nar. pjes. marj. 111. Ja imam doma sán svoju gospoju i svoju dicitu. Nar. pjes. istr. 2, 60. — f) *uz ime ili uz supstantiv kojijem se kaže što je žensko čelude o kome ili s kojijem se govori, a dosta često i bez toga, da mu se pokaže štovatje, vidi gospodin, e), u prva eremena o ženama eladulaca, o plemenitijem ženskiijem, u naše vrijeme uopće (sad samo o ulatijem, prema franc. madame, a djevojkama se kaže gospodica i gospodična)*. Zla da ti ne učinimo nikogare ni tebe samomu gospodinu (*Stefanu Vladislavu, srpskom kralju*) ni gospodi ženi tvojoj. Mon. serb. 22. (1234—1240). Gospoda mi mati kraljica Jelena. 68. (1305—1307). Gospodinu Viku Brankoviću i gospodi Maré i njih sinovom. 215. (1390). U roditelja gospodstva mi, svetago kneza Lazara, i sveto počivše gospode i majke mi, kira Jefrosiny. 268. (1405). Gospode banice Anke. Spom. sr. 2, 49. (1406). Vidivš zapisanije gospode prisvitne gospode kraljice Jelino. Mon. serb. 281. (1118). Na nim sjede gospoda svekrovi i banice gospode svekrve. Nar. pjes. vuk. 1, 4. Ne sće čekat caricu gospodu. 1, 174. Da s nazoveš banica gospoda. 1, 550. Poručuje carica gospoda: 'Oj kavlina, Mamut-pašiniće! ti si veća od mene gospoda?' 1, 568. Oj gospodo, Jeličina majko! 1, 606. Krilo nosi gospodi kraljici. 2, 53. Osta sama carica gospoda. 2, 72. Rani čedo carica gospoda. 2, 157. Al' eto ti slavnoga Lazara, kada vide gospodu Milicu, udriše mu suze niz obraze. 2, 292. Oj gospodo, Turkiño devojko! 2, 30. Dušo moja! gospodo devojko! 2, 492. Kad to čula Jerina gospoda, ode brže na divana Đurdu. 2, 193. O Jelice, gospodo razumna! 2, 505. Mitar sluša dvoru na pengeru što govori gospoda snašica. 2, 636. Božja t' pomoć, gospodo nevesto! 3, 35. O gospodo, Krsmanova ljubo! 4, 166. O gospodo Đaja-pašiniće! 4, 342. — gospoja. Sč gospojomš kraljicomš kira Dorotijomš . . . Gospoja kraljica. Mon. serb. 189. (1378). Rečene mi matere gospoje banice Anke. 274. (1410). Za našu mater gospoju Dorotiju. Mon. croat. 62. (1440). Hrabre gospoje i gospodo moja. Korizm. 80^a. Gospoja Kašandra vsa jelika o Troji stvorije se, prorčeć. Aleks. jag. star. 3, 249. Gospoje Enfrasija, ljubiš li nas? F. Vrančić, živ. 82. Govoreći: 'Dobro došle, dobro došle, gospoje moje!' F. Glavinčić, cvit. 347^a. Prisvilita gospoje knegniño, gospoje i gospodarice prčestita. F. Parčić 3. Plemenita gospojo knegniño. 5. Gospoja 'madonna, nome d'onore, che si dà a donna' 'domina'. A. d. Bella, rječ. 450^a. Ti, gospoju, miledš, da je tvoja čer poštena. M. Zorčić, zrc. 111. Nije ono crna kukavica, već je ono Jacinta gospoja. And. Kačić, razg. 39^a. De što veliš, lipa gospojo zaručnice? Đ. Rapić 80. Već je ono Jelina gospoja. Nar. pjes. vuk. 1, 578. A veli mu gospoja

kraljica. 1, 143. — g) *Bogorodica, isporodi* gospa, e). Ikonica sč obrazomš Gospode prčestite. Spom. sr. 2, 50. (1406). Pokli, Gospode, dostoja da rodiš Jezusa. N. Naješsković 1, 114. Ah, sveta Gospode! M. Držić 208. O gospode andeoska. I. Akvilini 162. Molim te, gospode sveta Marija. 334. Naša (gospoda 'Nostra donna' 'Dei mater'. A. d. Bella, rječ. 277^b). Dopusti nam, Gospode naša. I. A. Nenadić, nauk. 245. Pošetala prčestita Gospoda, ona zemljom i svijetom šeta, a na ruku nosi sina svoga, sina svoga Isusa Hristosa. Nar. pjes. vuk. 1, 122. 'I ti, sveta Gospodo, ne pokaraj me, što te više nikad slaviti neću!' Vuk, nar. pjes. 4, 94. Pred crkvom svete Gospode. Vuk, poslov. x. — gospoja. Sažali se presvetoj Gospojci. Pril. jag. ark. 9, 111. (1468). Ljubvom preslavne Gospoje naše dive Marije. Mon. croat. 113. (1490). Reče tada Gospoja djavlu. Mirakuli. 3. Po plačah naše Gospoje premilostive dive Marije. 10. O Marije . . . gospoje anjel! Korizm. 25^b. O prislavna, mila i milostiva Gospoje. M. Jerković 14. Gospoje moja sveta Marije. P. Radović, nač. 98. Gospoju, usliši molitvu moju! P. Posilović, nasl. 80^a. O prislavna Gospojo! F. Parčić 91. Djeva majka i gospoja, odvjetnica crkve svete. J. Kavañin 221^b. B. D. Marije Gospoje naše. J. Banovac, blag. 318. Na dan uznesena naše Gospoje. Ant. Kačić 21. San usnula prčestita Gospoja. Nar. pjes. petr. 4, 31. — Velika i mala Gospoda 'der kleine und grosse frauentag' 'festum assumptionis et natale B. M. V.'. Vuk, rječ. 96^a. To je bilo o maloj Gospodini. Nar. pjes. vuk. 5, 36. Jednom pred malu Gospodu. Vuk, nar. pjes. 4, 93. *po tome se kaže između Gospoda (od velike 15 avgusta od male Gospoje 8 septembra):* Među božićim stāt u Gružu a među Gospodam u gradu. (Z). Poslov. danić. 60. Ljutit kao zmija između Gospoda (uz međudnevnicu, kad se vađa da sprema da odlazi sa zemlje). Nar. posl. vuk. 173. Zmiju kraljicu uhvaćenju između Gospoda. Nar. prip. vuk. 2, 262. — i *crkva se tako zove*. Givo: Onamo je crkva od svetoga Petra. Pera: Jeli velika kako i sveta Gospoda? M. Držić 263. — h) *pisici xvi i xvii vijeka zovu često gospodomš ljubeno žensko čelude*. Daj mi se za milos, gospode, vidi ti. S. Menčetić 5. Ja ti ću služiti' rad, gospode, do groba. N. Naješsković 1, 179. Da vazda mnom vlada tvoj ured, gospode. 2, 21. Ja služim gospodu stlejtahu iz raja. I. Gundulić 131. Endimijon (*Djani*): Gospode gizdava. 184. — gospoja. Pri bih znal, sunačce kad zade gdi stoji, nego li sudačce mojojzi gospoji. S. Menčetić 8. Pustil bih pri s mojom razstaviti se glavom nego li z gospojom toliko gizdavom. H. Lucić 188—189. Ruke li bi moje, buduć u životu, pustiti, gospoje, mogle tvu lipotu? 189. Evo mi moje vil. Gospoje, dobar dan! N. Naješsković 1, 176. Vidjet su tve druge pri tebi, gospoje, kako no da sluge s gospojom gdi stoje. 178. Gospoje, ti si mi raj jedini. M. Držić 5. Sad od mene u prilijepe ne gospoje tkoja stvar se maña može od ljubavi pitat' moje? I. Gundulić 256. Vjerenicom i gospojom u pjesnih ju klikovaše. 535. A ti draga ma gospoje, vjerenice moja mila. G. Palmotić 1, 108. — i) *žensko čelude što ima nešto kao svoje, u svojoj vlasti, vidi gospodar, d) i gospodin, h)*. 'Žena mužata, osven prčije, ima kojigod posobak ili darovan ili dobiven; može li ona od toga činiti lemozinu?' 'Gdje nije osobna zakona da budu take stvari općené mužu i ženi, može, erbo je od njih ona gospoja'. B. Kašić, zrc. 115. Osta ona slobodna i gospoja od sebe i od svoga blaga. per. 207. — k) *biti gospoda s inf. znači da subjekat (žensko čelude) ima vlast nešto*

učiniti, slobodno je nešto učiniti, ono mu se ne može zabraniti. Ako bi se kadgod na me rasrdio i mene od sebe očerao da sam gospoda uzeti iz tvoga dvora ono što mi je naj milije. Nar. prip. vuk. 135. — *b) u prenesenom ili u metaforičkom smislu s kojijem od prethodnijih značenja.* gospođa. Koja se (*Roda*) pravljaše gospođa gradom svijem. M. Vetranić 1, 47. Ali ako biti prem bude rat koja, Troja će dobiti, i ostat gospođa. H. Lucić 199. Crkvu rimsku žele imati za gospođu, mater i meštricu svoju. A. Kanižlić, kam. 483. Nazivajući crkvu carigradsku materom i gospođom sviju crkva. 809. — Tim smrti, gospođe od svijeta koja si, smili se na moje eviženje s uzlasi. S. Bobajević 210. — Ona je sreću mom gospođa. G. Palmotić 1, 31. — Kada je voja gospođa. M. Radnić 326a. — Bješe sebi i svjetnica i gospođa. I. Dordić, uzd. 19. Ja nisam gospođa duše moje nego čuvarica. A. J. Knezović 91. Da si tilu ti gospođa. V. Došen 86b. — Da nije gospoda mužu (*Eva*). J. Matović 315.

GOSPODAK, *m.* Argymnis paphia L., *vrsta lepira*. K. Crnogorac, zool. 145.

GOSPODAN, *gospodna, adj. vidi* gospodin. — *Samo u Stalićevu rječniku i s j mj. d: gospojan. — slabo pouzdano.*

GOSPODEN, *adj.*

a. vidi gospodin. — *Samo s oblikom* gospojen *u jednoga pisca Dubročanina xvi vijeka, a iz űega u Stalićevu rječniku.* Glasom zaupih prid obraz gospojen: „Andlesko sunaće, reci mi ti tko si?“ S. Menčić 57. Za rados ku nadoh va on dar gospojen. 280.

b. pisano gospodjen (*kao da je part. praet. pass. od* gospoditi) *nahodi se dva puta xvii i xviii vijeka; na oba dva mjesta kao da znači što i* gospodski. Ke Grečija gospodjene šle viteze. G. Palmotić 2, 300. Abraam imo je od Sare svoje gospodjene žene jednoga sina. S. Rosa 5a.

GOSPOĐENE, *n. djelo kojijem se gospodi.* U tvoj zemlji (*Gospodin*) čini čuti svojijeh usta besjedeñe, po koj hoće da se očuti brzo svoje gospodjenje. I. Akvilini 101.

GOSPOĐICA, *f. dem. gospoda.* — *U Dubrovniku je drukčiji akcent:* gospođica, *vidi* kod gospoda; *oraj ake. ima i u Vukovu rječniku za űeko osobito značenje (vidi kod b)). — Uz gospođica ima i* gospojica *kao dem. gospođa. — Od xviii vijeka (gospođica kod c), a između rječnika u Stalićevu (gospođica, v. gospođića) i u Vukovu (gospođica i gospojica; gospođica, cf. zlatoje). a) o udatoj ženi, osobito o mladoj; ali se može kazati kao od mila, i ako nije mlada.* Gospođice, Radul-begovice! Nar. pjes. vuk. 1, 229. Robiña je brže poslušala, i otide u rosne livade, pak je Ramu tiho besjodila: „Pozdrav tebe, celebija Ramo, od kadune moje gospođice“. 1, 160. Pak besjedi svojoj vjernoj žubi: „O Milice, draga gospođice“. 2, 636. Kad ću biti Andi robnića, volim biti Vuku gospođica. 3, 381. Gospođice gospodo carice. Nar. pjes. petr. 2, 166. Gospođica carica Milica. 2, 268. Gospođice ruskoj kraļici. 2, 571. Domaćice gospođice, kolodo! Nar. pjes. vuk. živ. 8. Slava i čas da je na čas gospođice. 9. — *gospojica.* O Milice draga gospojice! Nar. pjes. u M. A. Reļković, sat. 18a. Vino pije kraļu od Budina a s kraļicom svojom gospojicom. Nar. pjes. vuk. 1, 413. „Ja carice! moja gospojice. Nar. pjes. juk. 111. I kraļica stara gospojica. Nar. pjes. petr. 2, 522. Gospojice rusijska kraļice. 2, 577. *b) o djevici.* (*Nova mlada zore*) djevojke (*u maćeraj kući*) ubavicom, lepoticom, sekom, gospođicom. Vuk, rječ. kod

zlatoje. — *gospojica.* Gospojica nika iz prozora upade i u jednu jamu propade. Potekoše odmah k jami i divojčicu živu i zdravu najdoše. A. Kanižlić, utoč. 266. Odabravši sebi za zaručicu jednu gospojicu od kuće Sabarovski. A. Tomiković, živ. 24. — *u naše se vrijeme kaže samo kad se govori s neudatom ženskom, kao űem. fräulein, franc. mademoiselle. isporodi* gospođićna, *b). — c) Bogorodica.* gospojica. Zaštićenije ove prijake gospojice Marije dvice. F. Lastrić, od' 362. Gospojice prečista Marijo! Nar. pjes. petr. 1, 31. — *d) u jednoj narodnoj pjesmi o pluci.* gospojica. Gospojice tice sokolice! Nar. pjes. petr. 1, 113. — *e) ime űekijem životinjama. aa) vrsta zmije.* Gospođica, zmija, Elaps domi-cellula. J. Pančić, zool. 218. — *bb) libellula, űrke bubice duga i tanka tijela i dugijeh prozračnijeh krila. u Šulekoru rječniku:* ‚wasserjungfer‘ ‚libellula‘: *i u űgoru rječniku znanstv. nau.* Gospođice (pl.), zool. lat. ‚libellulina‘, ‚wasserjungfern‘, frc. ‚demoiselles‘. — *po űemačkoj i francuskoj riječi.*

GOSPOĐIN, *adj. koji pripada gospodi.* — *U Vukovu je rječniku drukčiji akcent* u gospodin dan. — *Ima i oblik* gospojnin, *koji pripada gospoji.* — *Između rječnika u Stalićevu (gospodin), u Vukovu (gospodin i gospojnin), u Danićevu (gospodinn).* — *U svijem primjerima znači: Bogorodicin, vidi* gospoda, *g). Do Gospodina dne. Spom. sr. 1, 101. (1411). U Gospodine poste. Glasn. 17, 315. (1707). Kod bijele Gospodine crkve. Nar. pjes. vuk. 1, 178. Gospodin dan, vide gospoda 2. Vuk, rječ. 96a. O malome Gospodinu dne. S. Ľubiša, prip. 105. — gospojin. Post Gospojninu dne. M. Divković, nauk. ix. Malo Gospojino. x. Gospojino veliko, to jest uznesenje na nebasa dvice Marije. 131b. Post k velikomu Gospojnu. 133a. Obsluživati svetkovine tako Gospodinove kako no Gospojine. I. T. Mrnavić, ist. 92. U seoskom mjestu od Kozara ima ikone Gospojine. J. Kavañin 318a. Danas da ste u Dubicu sjahli, šokem sjutri dan Gospojnin mali. Osveti. 4, 15. — *vidi* i gospojina.*

GOSPOĐINA, *f. vidi* gospoda. — *Samo na jednom mjestu xiii vijeka i otale u Danićevu rječniku.* Bude ti priti u naše gradt ili gospođini kraļici. Mon. serb. 17. (1251—1256). — *Opet s oblikom* gospojina *dolazi u jednoga pisca xviii vijeka sa značenjem: Bogorodica. Ovi i naše Gospojine u slovinsku e obratio riječ oficij. J. Kavañin 87b. Za parćicu svoga grada Spljet daklo ima Gospojnin. 320a. — vidi* i gospojina.

GOSPOĐINCI, *m. pl. varoš u Bačkoj.* Šem. prav. 1878. 27.

GOSPOĐINOV, *adj. vidi* gospodin. — *Samo u imenu neke crkve xiv vijeka: Gospođinovo Poļe. Crkva u Velbuždu rekoma Gospođinovo Poļe (Mon. serb. 191 god. 1379). D. Danićić, rječ.*

GOSPOĐINSKI, *adj. koji pripada gospodama.* — *U Stalićevu rječniku (‚matronalis‘). — nepouzdan.*

GOSPOĐINSTVO, *n. osobinu one koja je gospoda, gospođino stajće.* — *Samo u Stalićevu rječniku (‚matronatus‘).*

GOSPOĐIN VIR, *m. mjesto u Srbiji u okrugu kraļinskom.* Sr. nov. 1861. 281.

GOSPOĐINAČA, *f. vrsta jabuke.* — *U Šulekoru rječniku: ‚marionapfel‘. — isporodi* gospojinača.

GOSPOJ, *vidi* gospod.

GOSPOJČICA, *f. vrsta kruške.* — *isporodi* go-

spojniča. Gospojčice, suvrst kruške (Sabljar, u Zagrebu). B. Šulek, im. 97.

GOSPOJEVIĆ, *m. prezime*. — *Ovoga vijeka*. Jovo Gospojević. Glasn. n, 1, 34. 118. (1808).

GOSPOJIČICA, *f. vidi* češnjikar. — *U naše vrijeme*. Gospojičica, *Fringilla carduelis*. D. Trstenač.

GOSPŌJINA, *f. ovako se zovu dva blagdana Bogorodičina (vidi gospoda, g)*. — *Jamačno je isprea bio adjektiv posesivni (imalo se u misli svečanost, svetkovina?), ali se to zaboravilo, te je sad supstantiv i znači što u Bogorodica, isporedi i gospodina*. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu*. Gospŏjina velika i mala, vide gospoda 2 (*vidi gospoda g*) *pri kraju, s dodatkom da se govori u vojvodstvu. a*) Velika Gospojina (*uznesenje*), 15. avgusta. Gospojina velika. I. Ančić, vrat. xiv. Na veliku Gospojinu. A. Bačić 199. F. Lastrić, od 354; svet. 133; test. bil. 385. Blagdan od uznesenja B. D. Marije iliti velike Gospojine, petnaesti dan miseca kolovoza iliti avgusta. A. Kanžilić, uoč. xxxii. O veloj Gospojini. A. d. Costa 2, 55. Manastir posvećen b. d. Mariji, to jest velikoj Gospojini. Norini 46. — *misli se na ovaj blagdan, i bez riječi velika*. Na uznesenje B. D. Marije, na Gospojinu. S. Margitić, fal. 68. Od naj posljednje isповijedi korizmene do Gospojine. F. Lastrić, ned. 97. Po trista ji na dan umiraše, po toliko iz vojske bižaše a u oči Gospojine slavne biže Turci iz Cetine ravne. And. Kačić, razg. 257^b. — *b*) Mala Gospojina (*rođenje*), 8. septembra. Na malu Gospojinu. F. Lastrić, svet. 144. Blagdan male Gospojine iliti narodeña Blažene Divice Marije, osmi dan miseca rujna iliti septembra. A. Kanžilić, uoč. xxxii. — *c*) *oba blagdana*. U velike omi svetkovine o božiću i na Gospojine prosvitješe ovo ugledaše. Nadod. 77. Kada bude među Gospojine. Nar. pjes. vuk. 3, 46.

GOSPŌJINSKŌ, *adj. koji pripada Gospojinama, koji biva među Gospojinama*. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Gospojinska fajna su jaja. J. S. Reljković 341.

GOSPOJINAČA, *f. vrsta kruške, isporedi* gospodinača i gospojčica. Gospojinača, suvrst kruške (Oralovac). B. Šulek, im. 97. Gospojinača, neka kruška. Zemjak. 1871. 2.

GOSPOJINARA, *f. vrsta jabuke*. — *isporedi* gospodinača. Gospojinara, suvrst jabuke (u Slavoniji), v. šarenika. B. Šulek, im. 97.

GOSPŌJSTVO, *n. vidi* gospodstvo. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Meju vaša vim gospojstva. J. Kavañin 206^a.

GOSPŌJŠTĀK, *m. vidi* gospodičnak, gospodinstak. — *Samo u Stuličevu rječniku (augustus), ali sa zlo načinijem genetiom gospojštka*.

GOSPON, *m. vidi* gospodin od čega postaje *tijem što je d pa i ispalo*. — *Od xviii vijeka (gospna. M. Držić 64 bez sumnje ili je skraćeno ili je pisarska pogreška) kod kajkavaca i sjevernijeh čakavaca, a između rječnika u Bjelostjenčevu, u Jambrešičevu, u Voltijjinu*. Budi gospon al' budi kmet, dugi lasi kratka pamet. P. Vitezović, cvit. 106. Belkiarok turski gospon. kron. 79. Sam gospon, sam sluga. M. Kulačević 59. Od gospona Boga. 90. Ive vitez i vojvoda njihov gospon sam. Jačke. 43.

GOSPONOV, *adj. koji pripada gosponu*. — *U Bjelostjenčevu rječniku*.

GOSPORODICA, *f. u Stuličevu rječniku (mater Domini) za koji će biti i naričeno*.

GOSPOSTAR, *m. u Belinu rječniku: Gospostar od broda, padron di nave', navarehus'. 534^b. mislim da je štamparska pogreška i da treba čitati gospodar*.

GOSPŌSTVEN, *adj. koji pripada gospodcu*. — *Na jednom mjestu xviii vijeka (s ds, vidi kod gospodstvo)*. Ja bi vam i više za svašto avizao (javio) što čujem ovde u Beču po dvoru gospodstvenome. Glasn. n, 3, 108. (1708).

GOSPŌSTVO, *n. dominatus, dominatio, osobina, stajie onoga što je gospodin*. — *Riječ je stara, isporedi stslav. gospodstvo, rus. го̀сподство*. — *Postaje od gospod nastackom istvo, te su stariji oblici gospodstvo, gospodstvo; ovaj se uzdržao i do današnjega dana, pošto ds glasi ts što je isto što c, nulazi se pisano i s ts (Bernardin 39; M. Divković, bes. 55^b; nauk. 80^a) i s c: gospodstvo (Mon. serb. 218 god. 1391; 248 god. 1400; 317 god. 1421; Mon. croat. 66 god. 1146; Mon. serb. 442 okolo 1450; 462 god. 1453; 481 god. 1458; Aleks. jag. star. 3, 232. 239. 240; M. Vetranić 1, 44. 359; M. Držić 228. 241; B. Gradić, djev. 22; A. Gučetić, roz. jez. 2, 4; I. Držić 210 i u Jambrešičevu rječniku); po krivom svećaniu neki pišu i d pred c: gospodetvo (Zborn. 2^a. 18^b. 43^a; Pril. jag. ark. 9, 71 iz istoga Zbornika), i na jednom mjestu t: gopoteva (jamačno griješkom nj. gopotetva). Mon. serb. 385. (1435). u naše vrijeme običnije d ispada ispred s: gospodstvo, ovaj je oblik pouzdano potvrđen od xvi vijeka; naj stariji su primjeri: Ziv. kat. star. 1, 218 (po rukopisu xv ili xvi vijeka?); N. Nalesković 1, 220 (po rukopisu prošloga vijeka). 2. 15. 2. 20. 2. 340 (po rukopisu?); F. Lukarević 87 (po rukopisu xvii ili xviii vijeka); D. Rañina 43^a. na jednom mjestu prošloga vijeka ima (radi slika) gen. goposta: osta... goposta. J. Kavañin 498^a. gopodostva u M. Divković, bes. 71^a jamačno je štamparska pogreška. — *U svijem rječnicima: u Vrančićevu* gospodstvo 'dominium'; u Mikaljinu: gospodstvo, vlasteostvo 'nobilitas'; gospodstvo, veličanstvo 'dignitas, amplitudo, auctoritas, claritas, splendor'; gopodstvo, vladanstvo, država 'ditio, imperium, potestas'; gopodstvo, vladanstvo svrh svihel 'monarchia'; gopodstvo, cesarstvo 'imperium'; gopodstvo, cesarstvo rimsko 'imperium romanum'; gopodstvo tursko, cesarstvo tursko 'imperium Turcarum'; gopodstvo, gospodarstvo 'principatus, dominatus, magistratus, dominatio'; u Belinu: gopodstvo 'imperio cioè dominio sopra gl'altri' 'imperium' 334^b; 'grandezza, maestà' 'amplitudo' 355^b; gopodstvo 'padronanza' 'dominium' 534^b; 'signoraggio o signoria' 'dominium' 677^a; 'signoria, stato di signore' 'ditio' 677^b; u Bjelostjenčevu: gopodstvo, gospoduvanje 'dominatio, dominatus'. 2. gopodstvo veliko, veličanstvo 'dignitas, dignitas celsissima, dominatio amplissima, auctoritas, amplitudo etc.'. 3. gopodstvo, ladañe, gospodarstvo 'dominium, possessio'. 4. v. gospoduvanje; u Jambrešičevu: gopodstvo, ladañe 'dominium, possessio'; u Voltijjina: gopodstvo, signoria, maggioranza 'herrlichkeit'; u Stuličevu: gopodstvo 'dominatio'; u Vukovu: gopodstvo, vide gopodstvo; gopodstvo 'das herrenthum' 'dominatus'; u Daničićevu: gopodstvo 'dominium'.*

a. sa značenem kazanjem sprijeda. a) prema značenju riječi gospodin kod a) i b) može značiti isto što vlast. Budući mi se milostiju Božijev u mojemu gospodstvu. Mon. serb. 20. (1234). Preje gospodstvo seje zemlje blagovjernij kraji Vlkasim. 182. (1371—1395). Podbiti pod gopodstvo i oblast dubrovačku. 218. (1391). Jegada Gospodь Богь priñice sa višnjago go-

spoctva svojego na mene raba svojego. Glasn. 23, 50. (1400). Imenom i gospodstvom knezi krčki. Mon. croat. 92. (1463). Zignu van kneza z njegova gospodstva. 128. (1486). Jeda kraj naš hoćeš biti, ali ćemo biti podloženi gospodstvu tvojemu? Bernardin 39. gen. 37, 8. Djaval zgubi gospodstvo. Korizm. 61^b. Pokle (*Dioklicijan*) od gospodstva otpusti. S. Kozličić 39a. Hoć li biti velik i imati gospodstvo od puka, sinovom, ni ženi ni bratji ni prijatelju ne daj gospodstva svrhu tebe. Zborn. 18^b. Ter veće sad nije na saj svijet gospodstvo ikomu milije, neg meni sej robstvo. N. Najšković 2. 20. Da iz gospodstva izagnu ljudi nazbij. M. Držić 241. Oblast gospodstva ili vlasti koju Latin govori jurisdikcion? S. Budinić, ispr. 10. Kada no koji kraj ide uzeti svoje kraljevstvo, sjesti na pristoju svoga gospodstva. M. Divković, bes. 134^a. Koji nim imaše razoriti i uzeti gospodstvo i gospodovanje. B. Kašić, is. 19. Tijem teško nam svime, i lele vrh svega pod jarmom teškine gospodstva tuđega. I. Guldulić 129. Gospodstvo mi vječno poda (*Bog*) vrh stvorenja svoga u slavi. 244. Stari tvoji tko su bili? Jesu li oni gospodili, i iz gospodstva ko ih istira? 386. Mać na pasu, a u desnici od gospodstva stoji šibika. 442. Nu čestokrat usred krvi, ku proljuju neprijatelji, početak se stavno prvi od gospodstva utemelji. 495. Uzvišeno gospodstvo Božije. I. Držić 210. Bog kraljeve svijetu odredi i gospodstvo poda nimu. G. Palmotić 1, 268. Ki sjedite u gospodstvu i vladau. 2. 101. Blag s podložnijem pukom biti gospodstvo je vele jače. 2. 187. Ki će se (*Cesar i Pompej*) vojevostvu u svomu rvati o rimskom gospodstvu gradanskom u rati. 2. 479. Muogu u gospodstvu lome se oolostju. S. Margitić, fal. 186. Tko gospodstvo nezahodno ima u ruci. I. Đorđić, salt. 400. U gospodstvu ostah sama nadobilijem državama. uzd. 18. Kad jedan uzide na koje gospodstvo. J. Banovac, pred. 34. Grci izgubiše cesarstvo i gospodstvo. J. Filipović 1, 167^a. Na gospodstvo stupiše. 1. 301a. Niki nadmeću se imati gospodstvo ne gledajući na svoju nevrindnost i nedostojanstvo. F. Lastrić, ned. 335. Na veliko gospodstvo uzvišen. A. Kanižlić. uoč. 104. Sto mu je prndila kruna, mogustvo. gospodstvo? A. J. Kuzović 134. Da je nemu kraljevstvo i gospodstvo Budima. Nar. pjes. mikl. beitr. 45. Požuda od gospodstva. M. Zoričić, osm. 25. Ali za malo to jadno gospodstvo uživa. And. Kačić, razg. 36. Gospodstvo su na sabli dobili. 162^b. Ti si kralj kralja i tebi je dao Bog veliko gospodstvo svrhu zemlje. kor. 289. Besedi mu Kraljeviću Marko: „Ja, Turčine, ja sam dobar junak, ali ti si od mene stariji, jer je vaše gospodstvo i carstvo. Nar. pjes. vuk. 2. 360. Ti si gaba gospodstvo dobio. 4. 250. Hajde da radimo, da se ti u gospodstvu uzdržiš. S. Ćubiša, prip. 137. Ko je na upravi i gospodstvu vaju da otvori oči. 229. — *amo mogu spadati i ori primjeri u kojima znači što i vladau:* Drugonadeste lito gospodstva svoga umri. Đukanin 7. Do propasti carstva i gospodstva srpskoga. Vuk, nar. pjes. I. xiv. — u *prenesenom smislu.* Jest utvrđeno i sikuro gospodstvo uzdržati i stisnuti odliku od sreća. Pril. jag. ark. 9, 71. (1520). Ćubav gdi vladau gospodstvo drugo tuj nije vidit ikada. F. Lukarević 87. Nu sreća ne ima vik gospodstva nad time, dariva što človik prijateljom svojime. D. Rašina 13^a. Uzme njeko gospodstvo svrhu (tamnoga grešnika. M. Divković, bes. 292^b). Pisan od gospodstva milosti Božje u sreći naših. A. Georgiceo, pril. 59. Človik jema gospodstvo svrhu živin. P. Radović, ist. 138. — *b) radi značenja ridi* gospodin. *d).* Ča su nam vridna naša bo-

gatastva, skrovišća i stañe i gospodstvo. Korizm. 46^a. I mati ne doteče zabivši svoje gospodstvo. F. Vrančić, živ. 77. Tada u istinu ni će pomoći gospodstvo ni mudro govorenje. M. Divković, bes. 31^a. Da je jedan gospodin a drugo sluga, učiniće isto dobro dilo, većma se ima platiti gospodinu radi gospodstva nego sluzi. I. Ančić, svit. 43. Jer vas izvrstio među ostalim nahodim dostojne, i u gospodstvu roda i plemena još od vrimena stari uzvišene. J. Banovac, razg. v. Oboje plemenito toliko dobrotom i svetiñom života, koliko gospodstvom od roda i plemena. F. Lastrić, od' 360. Nejma cine gospodstvo i bogastvo. A. Kanižlić, istoč. 303. Jer gospodin tko se broji, gospodstvo ga mnogo stoji. V. Došen 66^b. Dobra tilesna možemo od Boga pitat, kao zdravje, bogastvo, gospodstvo. L. Vladimirović 62. Odkuda ćeš poznat da je ovo bila kuća ne samo od uzvišenoga gospodstva. And. Kačić, razg. 182. Ako je od velika bogastva. gospodstva i plemena. M. Dobretić 412. Odviše velika roda i gospodstva. 552. Skupi mu se sva srpska gospoda, pa je redom u sovri posadi po gospodstvu i po starješinstvu. Nar. pjes. vuk. 2. 198. Ako ću je napit' po gospodstvu, napiću je Vuku Brankoviću. 2. 310. E ti jesi gospodstvom naj starji. 4. 280. Za nas nije vika ni skakañe, već je za nas vino i rakija. i gospodstvo da gospodujemo. 2. 482. Nema gospodstva da mu ga kuća ne daje. Nar. posl. vuk. 202. — *c) dignitas, munus, ridi* čast, 2. Budući ne otac uzvišen u gospodstvo od konsulata. B. Kašić, per. 1. Bojeći se, da mu gospodstvo poglavito od vladaua vojske ne uzme. And. Kačić, kor. 187. Drugi se po srići pripne na koju čest i gospodstvo. M. A. Rešković, sabr. 30. Koliko je plemenstvo i gospodstvo ovoga odabraña. J. Matović 285. Patrijarke ne bjehu svi jednaci u gospodstvu. 298. Koji se ne imaju primiti na gospodstvo od redovništva. 301. — *d) superbia, insolentia, ko je u gospodstvu može o sebi odreć visoko misliti i cijeliti se više nego vrijedi, pa prema tome i raditi; s toga gospodstvo može dobiti i značenje u zlu smislu: oholost, nadutost, objest.* Gospodstvo u glavi njeko nose s oholasti. M. Držić 228. Kad ne mogu kroz Loznicu proći od gospodstva Aute gospodara. Nar. pjes. vuk. 1. 501. Smrdi gospodstvom. (Kad se ko ponosi preko mjere). Nar. posl. vuk. 290.

b. prenosi se na čelade u kojega je gospodstvo kao osobina. a) kao kolektivno ime znači čelad koja ujedno vladaju. U ruke gospodstva dubrovčkoga. Spom. sr. 1. 109. (1411). Uvite koje su imali u povećanju sa gospodstvom raškimi i srpskimi. Mon. serb. 317. (1421). Po zapovijedi gospodstva dubrovačkoga. 385. (1435). Popejaše je v Carigrad i postavise je v ruke gospodstva jer imo gospodstvo ne biše tu blizu ko bi moglo učiniti krv. Transit. 232. Slavno vijeće i gospodstvo posred Bnećijeh pravdom evate. J. Kavañin 207^a. — *b) u jednoga pisca xviii vijeka nahodi se plur. gospodstva sa značenjem: gospoda.* Druzi vlasteli i uozi gospodstva. J. Kavañin 207^b. Sva gospodstva i ubozi hvalte Gospodina. 524^b. — *c) s posesivnom zamjenicom stoji mješte gospodin. aa) vladaući sami sebe nazivaju svojijem gospodstvom.* Milostu stvori gospodstvo mi dubrovačkimi, trežnikomi. Mon. serb. 16. (1195—1228). Moliše gospodstvo mi. 205. (1387). Kako (*je*) došla prid gospodstvo naše plemenita gospoja. Mon. croat. 66. (1116). Kada gospodstvo ni grede našomi glavomi na koju vojsku. Mon. serb. 481. (1458). *bb) čelade s kojijem se govori zore se od storaua: tvoje ili vaše gospodstvo.* Molimo ti gospodstvo. Spom. sr. 1. 109. (1411). Molimo veli-

kostj gospodstva ti. 1, 109. (1411). Što će govoriti vašemu gospodstvu. Mon. serb. 442. (okolo 1450). Vašega gospodstva sluga Nikola Nalešković. N. Nalešković 1, 340. Vašemu prisvijetlomu i pripočtovanomu gospodstvu. M. Divković, bes. xv. Pjesni pokorne Davida kralja minutijeh ljeta od mene u jezik naški prinesene, u začetju tvomu gospodstvu narečene. I. Gundulić 192. Tvojega prisvitloga gospodstva poniženi sluga. I. Zanotti, on. 3. Da jesam gospodstva vašega prisvitloga naj maui sviju sluga. J. Banovac, razg. viii. Vaše gospodstvo toga doisto ne traži. L. Vladimirović 5. Lipo poklonim se, pak rekнем: službenika vašega gospodstva. I. Velikanović, prik. 17. Kako to, gospojo, tvoje uznosito gospodstvo to li je učinilo? I. J. P. Lučić, razg. 50. Gospodaru, silan Jug-Bogdana! ljubimo ti svilenoga skuta, nu potruđi čudo i gospodstvo, i povedi mila zeta svoga. Nar. pjes. vuk. 2, 264. Hvala tebe i gospodstvu tvome. Oglad. sr. 467. Vaše je gospodstvo do kasna spalvalo. M. Pavlinović, rad. 108.

c. *nieki pisci xvii i xviii vijeka zovu gospodstvima neke anđele po lat. dominations.* Anđeli, arkanđeli, pristolja, gospodstva, poglavja, oblasti. P. Radovčić, nač. 431. Serafinu red viši osta, pak prijestoži, pak gospodstva. J. Kavauiii 448^a. Gospodstvo, dominationse, uno dell'i ordini angelici, 'dominatio'. A. d. Bella, rječ. 276^b. Dominationse iliti gospodstva. A. Bačić 482. U drugoj naredbi u prvomu koru jesu gospodstva, 'dominationse'. J. Filipović 1, 66^b. Gospodstva, dominationse, chorus angelicas'. J. Stulli, rječ. 1, 188.

d. *u konkretnom smislu, zemlja kojoj je ko gospodin.* a) *prema značenju riječi gospodin pod a), zemlje što su pod čijim vladanjem, država.* I s oovej i s oonej strane Neretvé vsegá gospodstva mooga. Mon. serb. 458. (1453). Da im' hoću za mooga života raspraviti i razrediti pravoo na poli gospodstvo moje. 461—462. (1453). Tere bismo ne mogli osloboditi srbskoga gospodstva. 481. (1458). Masencij, rimski cesar, zapovidi učini svim, ki u gospodstvu njegovu pribivaju. Živ. kat. star. 1, 218. Ne nahodi se nijedno gospodstvo, gdi se ne štuje ime Jezusovo. A. Gačić, roz. jez. 2. Meč vaš naostren na macedonijisko gospodstvo, danas zatupi se od macedonijskih ruk. Aleks. jag. star. 3, 232. Aleksandar vojsku svoju napuniv u redi (i) u gospodstvo afinsko dojde, i pod gradom sta i posla svoga u grad posla. 240. Po svemu vladanju i državi rimskoga gospodstva. M. Divković, bes. 71^a. Po različijeh mjestijeh gospodstva Bnetackoga. B. Kašić, in. 57. Držeći od gospodstva rimskoga vladanje sve jedan sam gospodar. is. 5. Dičeći se (ja) dundom tako vrijednijem . . . , u našem samovlaštitomu gospodstvu na kneštvo i na sve naj veće časti večekrat dostojno uzvišenijem. I. Gundulić 216. Mnogo ernce tim sjedini, da podu iskat' ljepos novu po bosanskoj krajevini i gospodstvu hercegovu. 373. Gospodstvo i cesarstvo ovoga nebeskoga kralja ima biti mnogo prostrano. A. Vitičić, ist. 221. Sve rodjake čini k sebi privesti, koje zagrl i svakomu ranu ukaza, davši jim gospodstva. And. Kačić, razg. 41. — b) *prema značenju riječi gospodin pod h), zemlje što su čije kao njegovo vlastito, imanje, dobra.* Obeca nam, da vsaki kmet ki bi hotel priti na 'no selo ž' nega gospodstva, da mu neće kratiti. Mon. croat. 71. (1448). Mi otijući poboljšanju našega gospodstva, a to jest kada se plni gospodstvo dobrimi ljudi. 83. (1457).

GOSPOSTVOVATI, gospodstvujem, *impf. vidi* gospodovati. — *Postaje od gospodstvo kao gospodovati od gospod.* — *Dolazi s oblikom gospodstvovati i gospodstvovati (na jednom mjestu*

gospodstvovati) u knjigama pisanima crkvenijem ili miješanim jezikom od prvijeh vremena do xvi vijeka (ali vidi i na kraju), a između rječnika u Stuličevu (gospodstvovati, v. gospodariti s dodatkom da je uzeto iz brevijara) i u Daničičevu (gospodstvovati, 'dominari'). Svetiteljima i gospodstvujuštima . . . Na vlastelēh i na vojnicēh, da uzemljete na njih osluhe gospodstvujušti. a ježe sutu ubozii u župahu ke su podē oblastju arhijepiskupije, da uzimljete arhijepiskupija, a podē oblasti inēh jepiskupijej ašte obrēstete se takovi, to da uzima jepiskupija jednu volu, a drugi da uzima gospodstvujušti. ašte ko svatvica prē(z) zakonu uzme, ašte budete otv vlastelē ili otv vojniki da uzimajete osluhu gospodstvujuje po 2 voli. Mon. serb. 15. (1222—1228). Mnē s' Bogomē gospodstvujuštumu togda kraju. 72. (1275—1321). Da mu se nikimē ne uzme ni od gospodstvujuštih ni od igumenē. Deč. hris. 65. Vsemē kojih Bogē izvolē gospodstvovati krajevstvomē srbskimē po mnē. Mon. serb. 104. (1333). Gospodstvujuštu vstocinim stranam Dariju. Aleks. jag. star. 3, 218. — *U jednoj piscá xvii vijeka ima gospodostovati, vaša da stoji štamparskom griješkom nj. gospodstvovati:* On će tebi gospodostovati. M. Divković, bes. 163^a.

GOSPOŠA, f. *ime kozii u hrvatskoj krajevini.* V. Arsenijević.

GOSPOŠTINA, f. *pravo je značenje: ono što je gospodsko, iz čega su se razvila neka osobita značenja.* — *Postaje od gospodski nastavkom ina: sk pred i mijerla se nu šć, št kod štokavacu a kod čakavaca šć: gospošćina.* — -d- ispred š ispada, ali se nalazi pisano (a može biti da se još izgovaralo xvii i xviii vijeka, ako i ne svuda). bez d je već pisano u naj starijem (Maruličevu) primjeru. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Vukovu (das herrenthum, 'dominatus'). a) vidi* gospodstvo, a. Pa ta put ti za istinu uze meni gospoštinu, i po tvojoj ti oblasti prignu mene na sve lasti. M. Marulić (?) 319 (po rukopisu xvi vijeka). Od svih gospoj, ke su godi, gospošćina noj se prosi. H. Lucić 211. Kralj nijedan u istoku ne ima tako gospoštinu. M. Divković, kat. 110. Bagdatske arabske gospošćine skratii. I. T. Mrnavić, osm. 21. Sama gospošćina silom se dobavlja. 81. Razprostraženje gospošćine osmanske. 101. Za koliko bi poštele i gospošćina koju imaše Šenakerib. M. Radnić 128^a. Ne ima li Bog toliko gospošćine svrlu nas? 160^b. Gospošćine uzoholaju. 248^a. Mene prode moja gospošćina i država moja kraljevina. Nar. pjes. vuk. 2, 565. Gospošćina nije do vijeka. Nar. pjes. vil. 1868. 447. Srpska vlada i gospošćina bježe na zemlju mađarsku. S. Ľubiša, prip. 17. — b) *vidi* gospodstvo, b, a) i b). Bože, koji protivne gospošćine jakosti ustavljaš. I. Bandulavić 284^b. L. Terzić 366. J. Banovac, blagos. 360. Ne da, da ga vlasti oblade kih svjetovnih gospošćina. J. Kavauiii 221^a. Gospošćine što je u Kruševcu, dosadiše jutrom i večerom moleći se silnom Jug-Bogdanu. Nar. pjes. vuk. 2, 264. On je uživao kod one gospošćine (mletačke republike) veliki upliv. S. Ľubiša, prip. 49. Slijepci pjevaju pogibiju srpske gospošćine. 105. Ako je pak u službi kod gospošćine (vlastelina) kojoj je pripadala njegova zadruga. V. Bogišić, zborn. 86. Gdje se je jedno tako zemlšte prisvojila negdašnja gospošćina (vlastelin). Gospošćina na tome pustu mjestu naselila je opet novu familiju. 356. Ili mole gospošćinu, t. j. zemaškoga vlastelina. 401. — c) *nešto onakovo kao što biva u gospode, n. p. gospodsko pokućstvo, gospodsko jelo itd.* Tu s'

začudi Marko i zastide, kad u Leke sagleda čar-dake i Lekinu vide gospoštinu. Nar. pjes. vuk. 2, 231. Dosta bješe vina izobila i u sovrnu svake gospoštine i od mlogu ruku dakonije. 2, 232. Aga naredi da i čipčiji donesu kavu govoreći: „Hajde do, neka i vlah obide jednom što je gospoština“. Nar. prip. vrč. 71. Dok se nadu u jednoj odaji punanoj svake gospoštine. 155. — *d) poreznici (važa da je prvo značenje ono što se plaća gos-podi, a za tije m oni što plaćaju). Skarića. F. Pilepić. — e) vidi gospostvo, d). Općina, dr-žava, ali kuća, ali gospoština, gdi su neskladi i osobštine, jest gore nego pakao. M. Radnić 244^b. Pregleduje na gradu topove, pregleduje svoju gospoštinu, pregleduje, brate, carevinu. Nar. pjes. vuk. 2, 538. — *f) selo u Boci kotorskoj. Sem. bok-kot. 1875. 27.**

GOSPOŠTĪNSKĪ, adj. koji pripada gospoštini. — *U naše vrijeme s osobitijem značenem (vidi gospoština, b) na kraju). Gospoštinske kniže, zemске table, landtafelu, tavole provinciali. B. Petranović, ruč. knj. 84.*

GOSPŌZDA, f. vidi gospoda. — *Oblik je staro-slovenski, i dolazi samo u knigama pisanima crkvenijem ili mješavijem jeziku, u naše vri-jeme i u naroda, ali samo u molitvi (po crkve-nom jeziku). — Između rječnika u Stubičevu (s dodatkom da je uzeto iz misala), u Vukovu (s dodatkom da je stajaća riječ), u Daničičevu. Prěsvetěj gospoždi Bogorodici. Mon. serb. 5. (1198—1199). S^l gospoždomy materiju mi kra-jicom^l Jelenom^l. 60. (1293—1302). Pomozi gos-poždo živa Bogorodice! (kad se mole Bogu). Vuk, rječ.*

GOSPŌZDIN, adj. koji pripada gospoždi. — *Između rječnika u Daničičevu (gospoždin). U Gospoždinu crkvi. Glasn. 15, 271. (1348?).*

GŌSPR, za šalu načineno od gospodar. — *U Vukovu rječnika: „scherweise verkürzt von“ gos-podar.*

GŌST, gŏsta, m. hospes. — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing., gen. pl. gŏsti, gŏstiju, gŏstā, dat. pl. gŏstima. — Riječ je praslavenska, ispredi stlov. gosty, rus. гостъ, češ. host, pol. gośc. — Postaje od indoevropske osnove ghosti, ispredi lat. hostis, got. gasts. — Nalaze se gdjegdje u prvca vremena neki stariji oblici: gen. sing. gŏsti. Spom. sr. 2, 126. (1466); dat. pl. gŏstemi. Mon. serb. 25. god. 1234—1240 (mladi instr. sing. gŏstome već od xiv vijeka. Glasn. 24, 263 god. 1382). u neki su ostali do dana današnjega: gen. pl. gŏsti i (s nastavkom duala) gŏstiju; (gŏstā je rijetko. Đ. Bašić 85a, 90a; u ugarskih Hrvata ima i gostov. Jačke. 153); acc. pl. gŏsti dosta često uz goste. — u jednom mjestu xviii vijeka ima voc. sing. gŏstu (S. Margitić, isp. 70). — U seijem je rječnicima.*

a) čorjek koji ņeko vrijeme živi u tuđoj kući (ili u tuđoj zemlji). u) čorjek (osobito iz drugoga mjesta) koji je primljen od gazde u kuću da prebiva u hrani se. Ašte li budeti gosti. manastyrsky. Sava, tip. stud. glasn. 40, 169. Nikada bez gŏsta ništa ne okusi u domu svomu. Pril. jag. ark. 9, 86. (1520). Došad, ugledasmo nepoznane gosti. P. Hektorović 7. Na sebi kako spuž nosim dom, gdi sam gos. M. Držić 52. Muž, koji rad primlje i drži gosti. Katch. 1561. Č8^b. I ti, goste, raci nas pojući posladi ti. P. Zoranić 14a. Gdje se gostu u slobodi drži vjera svim velika. I. Gundulić 389. Nevjerni gos Parido štetnom plijenom na dvor stupi. G. Palmotić 1, 214. Gŏsta ne hteć al uboga. J. Kavačin 19^b. Jesi li se gostioma mlada? Nar. pjes. vuk. 3, 438. Koñe

vode u podruma doñe, mile goste na bijelu kulu. 3, 517. Gost je za tri dana. Gost mrzi na gŏsta, a domaćin na obadva. Gost će biti pak i otići, ali će domaćin ostati. Nar. posl. vuk. 44. Dode gost pa razori post. (Osobito govore kaluderi po manastirima u vojvodstvu). 62. Ne zna gost što je post. 198. Naj milijeg gŏsta tri dana je dosta. 187. Svaki će domaćin primiti rado na konak svakoga putnika, ngostiće ga kao naj boļeg svoga prijateļa i poznanika, n. p. ako se dogodi da domaćin nema u kući rakije ili drugo što, a on otiđe svome susjedu ili čak u drugo selo te uzme u zajam i časti gŏsta. U gdje kojim gazdinskim kućama gotovo svaki dan ima gŏstiju. Vuk, živ. 262. Mnogi begovi po Bosni imaju uz kuću oso-biti konak gdje dočekuju goste. 263. i u grad može čovjek biti primljen kao gost. Carigradani plemenite rimske goste pozdraviše. A. Kanižlić, kam. 95. — u oćijem se primjerima zove „gŏstom“ čovjek koji prosi da ga prime kao gŏsta: Gŏstom bih i vi prijaste mene. Bernardin 28. mat. 25, 35. Kada fratri vidiše strašnu zvir lava, svi se pri-strašise i pobigoše. a Jerolim pojde k lavu kako gŏstu. Živ. jer. star. 1, 231. Bih gost i vi mene primiste. M. Divković, nauk. 67a. Nije prijet gost, lačni ne napitan. B. Krnarutić 37. — *b) čovjek koji je pozvan na objed, ručak, večeru itd. (na gozbu). — ispredi zvanica. — može biti du koji primjer ne spada amo nego pod a). — iz-među rječnika u Belinu (banchettato, invitato al banchetto, „conviva“ 127a), u Bjelostjencevu (2. gost, gŏstenik, gŏstica, plur. gŏsti, gŏstenici, gŏstice, „conviva, plur. convivae, hospites“), u Vol-tiđijinu („commensale, convitato“, „gast“). Kad je u kući gost, sva je kuća gos^l. (D). Poslov. danić. 41. Kad su gŏsti u kući, svetac je. (D). 43. Ni da ‘e svijetlom gŏstu temu napravio objed lijepi. A. Vitičić, ost. 66. Bijaše pripravio u svomu dvoru jednu večeru prioblilu, ter zazva na ņu mnoge goste. Đ. Bašić 89a. Kad nahrani i na-poji, dok gost gŏsta ne razumi. V. Došen 150a. Site goste da poplaše. 151a. Pijte vino, gŏsti naši! Nar. pjes. vuk. 1, 61. Vru’ se natrag, stara majko, evo su ti gŏsti došli, dobri gŏsti, koledani. 1, 116. Domaćinu dobri gŏsti dodoše. 1, 317. Sazvala je goste i zvanice. 2, 99. Ako ne budu gŏsti bijesni, neće biti kuća tijesna. Nar. posl. vuk. 6. Nezvanu gŏstu mjesto za vratima. 198. — plur. gŏsti može značiti: gozba. Kad su bili jedan put veli gŏsti i saki na ņe mogal doći. Nar. prip. mikul. 106. — *c) ići, doći itd. u gŏsti ili u goste znači: ići, doći itd. ka kome kao gŏst (sa značenem kod a) ili b)). Nek dode kraju on sutra u gŏsti. A. J. Knezović 148. Moli ga da mu u gŏsti dode. D. Obradović, basn. 33. Mislim doga koñu umoriti i u gŏsti, deco, odlaziti. Nar. pjes. vuk. 2, 262. Pozdravio te zet da mu i ti iđeš u gŏste. Nar. prip. vuk. 111. Eto ti Foćića u gŏsti. M. Nenadović, mem. 57. Došao mi patrika u goste. S. Ľubiša, prip. 133. Kao da mu je dužde u gŏsti došao. 229. — *d) čorjek koji prebiva u hrani se za plaću u gos-tionici. — u Mikašinu rječniku („diversor“), u Belinu (albergato, quegli che è ricevuto in al-bergo, „hospes“ 59a), u Bjelostjencevu („diversor“). — e) gost (kod a) i gazda ostaju jedan prema drugome u ņekoj sezi Ľubavi i prijateljstva, po tome može značiti gotovo što i prijatelj. Ja Stefan. Vladislava, kraļj vselñ. raškiñh zemļ, obćavaju se vam (Dubrovćanima) gŏstemi. dēdinćim. mi i oćinćim i mojmim. Mon. serb. 25. (1234—1240). Što se budu učinile koje Ľubo ćete a ili zlobe ili kravi u sijuzi rati. odb. Dubrovnika s carstvomi. mi a ili s knezomi. Vojslavomi i s ñegovćimi***

ljudi, kto godê gostu a ili njih prijatelj kto bude njih pomagati, tozi vse da jesti prosto. 170. (1362). Da im ne imaju na maie prèjti ni za jednoga ÷lovetka segaj svlta vojlu ... ni za blago tako gradanina našego kako gosta ÷lovetka, ali bi našego gospodina ... kraja ugariskoga ali gospodara turskoga. 432. (1445 u *pozniem prijepisu*). I vse tvoje vazam gosta mene i prijatelja imij. Aleks. jag. star. 3, 301. — *amo spadaju i ori primjeri*: Ti učini nevjernika kraja kraju, gosta gostu. G. Palmotić 1, 285. Nit' se smile, niti prèstu s ne kraj kraju ni gost gostu. J. Kavašin 45^a. — *f*) *po značenju kod e*) *postaje kao ime kojijem se ko nazivlje kao od štovaia. po tome su se bogumilski svećenici zvali 'gostima'. isporodi djed, starac, strojnik. Gospodinom dèdom crkve bosanske i 12 strojnikoma, među kojijemi strojnici bude gospodin gost Radin. Mon. serb. 459. (1453). Naši mnogo počteni strojnici gospodin gost Radosav Bradjievic i gospodin starac Radosav unuk. 472. (1454). Smiškajuće pravdu i ljubav koju je k nam vziude pokazival i pokazuje gospodin Radin gost ... ošte mu obètovasmo i obètujemo, da za koliko bi preštal među nami, da ne bude usilovan od nikogar iziti iz vère koju vèruje. 473. (1455 u *pozniem prijepisu*). Od redovnikov mojih gospodina gosti Radina i gospodina mitropolita Davida. Spom. sr. 2, 126. (1466). *vidi*: Poslije 'episkupa, djeda' slijedio je 'gost' kano drugi, za tijem 'starac' kano treći u redu bosanskoga svećenstva. F. Rački, bogumili i patareni. rad. 10, 183. Ako ove čine u redu bosanskoga svećenstva sranimo s navedenimi kod lat. Patarena, to 'djed, episkup' odgovara 'episcopo', 'gost' 'presbytero' inače 'filio (majori et minori)', sinu naime biskupa, 'starac' 'diacono', a starac i gost dolaze pod skupnim imenom 'strojnici' 'magistri'. 184—185. *vidi i ostalo što je ondje kazano. — g*) u *nekijem spomenicima xv vijeka ljudi što dolaze za svjedoke zovu se 'gostima'. i to će nazivane biti kao od štovaia (spomenici su iz istijeh krajeva i istoga vremena što i predašni kod f*). Prizvaše na ovo naši poklisarije gosti ljudi, i biše im semuj zaapisu svedoci po običaju. Mon. serb. 398. (1439). Prizvaše naši poklisarije pređv vlastele dubrovačke gosti ljudi i biše im svèdoci po običaju. 399. (1439). Naši vlastele prizvaše po običaju gostje ljudi za svèdočbu. 429. (1445). Tomuj biše niže imenovani upisani gostè svèdoci. 508. (1470). Tomuj biše gosti ljudi svèdoci odzddo imenovani mojeni od naših poklisara, da budu svemu više rečenomu svèdoci. 511. (1470). — *h*) *uopće stranac, tudinac*. Kada si pojde onzi gost, da mu pređa staninici vse što mu bude prijel. Zak. duš. pam. šaf. 39. Ko(ji) se je Dubrovčanin zabaštinil u Novomu Br(udu), tzi da zide grad i da čuva; koji li su gostije i nesu se zabaštinili, da im je na volji što im gode. Mon. serb. 206. (1387). Gostu i siroti i udovici ne učinite vaščine. Bernardin 47. jer. 7, 6. Donošanu gosti svake trgovine. Đ. Baraković, vil. 44. Ne samo gradjani, dal' jošè i gosti. 112. Istočne slatkosti ta likar imiše, ča mu niki gosti Židovi doniše. 263. I da ja kakono gost i putnik uzdišem vazda za grad vični. P. Posilović, nasl. 69^b. Svi smo gosti, svi putnici. A. Vitičić, ist. 119^b. Priznavši da su gosti i došjaci na zemli. Vuk, pavl. jevr. 11, 13. — *i*) rani gost, *vidi* krcan, kreckalo. Kreckala zovu i 'ranim gostom', i ne ga dočekaju sa grajom: 'Evo kreckala! evo našeg ranog gosta!' Vuk, živ. 306. — *k*) *može se kazati i o ženskom čeljadetu, isporodi gošča*. Da ti u ovi dom više povratka ne bude, već ako gostom kad dodeš!*

(*blagoslivlja otac kèer nevjestu*). Vuk, nar. pjes. 1, xiii. — *l*) u *prenesenom smislu. au*) *ironički, o neprijatelju*. Al' nenadna pred kuću mu sjaha silna četa gostu neopranih. Osvetn. 1, 19. Druzi pošli da pohode prime, pa primiše svoje goste krute. 3, 92. — *bb*) u *duševnom smislu*. Isuse, poljubljeni gostu duše moje! S. Margitić, isp. 70. Duša je, o tilo, tvoj gost plemenitiji. J. Filipović 1, 133^b. Tužnih li mi gostov na mojem srdahei! Jačke. 153.

b. rijetko se ovako zove gazda, domaćin prema onome koga je primio u kuću. Tegnut u čas gosta moga, ki me primi u sve dvore, krivina je teška i mnoga. G. Palmotić 1, 150. Potajno se s blagom srećom stanih u stan blaga gosta. 1, 399. Gostu je u gosta vazda jutro. (Rekao Hercegovac primorcu, kad je u ne ga zaikao poslije podne rakije i kafe, a onaj mu kazao da se to u jutro pije). Nar. posl. vuk. 45. (*isporodi a, e*) *pri kraju*).

1. GOSTAN, gosna, *adj.* *a*) *koji pripada gostima, gozbi. — b*) *koji rado prima goste. — U jednoga pisca xviii vijeka (s nejasnijem značenjem), a između rječnika u Belinu (gostni 'di banchetto o convito' 'convivalis' 127^a; 'chi alberga volontieri' 'hospitalis' 59^a) i u Stuličeu ('hospitalis, convivalis, epularis'). Ivan, porod Gostumila, gostna kraja Dalmatina. J. Kavašin 305^b. — s drugijem značenjem u naše vrijeme u Šulekovu rječniku: 'gastfrei'.*

2. GOSTAN, m. ime muško. — *xiv vijeka*. Gostan. Deč. hris. 25. 94.

GOSTANKA, *f.* ime nekijem travama, *a*) *crn, crnèvac*. Gostanka, Brunella vulgaris. Čas. čes. muč. 1852. 2, 50. — *b*) *vidi veliki pelin kod pelin*. Gostanka, Phlomis Tourn. Flora croat. 586.

GOSTANIĆ, *m.* prezime. — *xviii vijeka*. Meni skaza tve vridnosti Gostanić dom Julij častni. M. Gazarović 134^b.

GOSTARA, *f.* lagoena vitrea, *stakleni sud širok ozdo u gore (gdje je grlic) uzak. — isporodi sklenica, staklo, boca, botuļa (uprav botiļa). — Ake. se mijeña u gen. pl. gòstàrà. — Od novogrč. γοστράα s istijem značenjem. — Od xv vijeka po zapadnijem krajevima, a između rječnika u Mikaljinu ('phiala'), u Belinu ('ampulla' 77^a; 'phiala' 177^a), u Voltigijinu (gostara, gostarica, ampolla, carafna, caraffina, 'karaffine'), u Stuličeu ('phiala vitrea, ampulla'), u Vukovu (*s dodatkom da se govori u Dubrovniku*: staklo što se u nemu drži vino ili rakija, što se sad po naj više zove botuļa). Gostare kimi napijahu. M. Marulić 255. Gdje se trinka u brijeme svako s nami lanci kompanuni bez vodice vince slatko gostarami i fraskuni. M. Vetranić 1, 250. Poj, vazmi gostaru, bud da se toj znaje, al' novu, al' staru. P. Hektorović 14. Bez gostare se mir u nas ne čini. M. Držić 249. Ali gledao bijelac od jaja u gostari. B. Kašić, zrc. 35. Tako mu ukaza se andeo z gostarom vode. I. Ančić, vrat. 155. Koji kažu snijèjne slike voske i jajne u gostari. J. Kavašin 470^a. Arkidijakon gostaru uļa primitu od podijakona stavi na trpezu. I. Velikanović, nput. 3, 475. Ko cvijet u gostari. V. Vrčević, niz. 169. — *i* sud što nije od stakla. Gostare zlatne, pune voia. N. Rašina 299^a. apoc. 5, 8.*

GOSTARAR, *m.* čovjek što gradi gostare. — *Samo u Stuličeu rječniku ('ampullarius')*.

GOSTARICA, *f.* dem. gostara. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikaljinu, u Belinu 172^a, u Voltigijinu (kod gostara), u Stuličeu, u Vukovu*. U gostarici vodice. M. Držić 132. Pak

uzina oboje gostarice rečenoga uļa. B. Kašić, rit. 49. Gostarice s vinom i s vodom za misu. A. Bačić 405. Izvadiši gostaricu uļa, izli je na glavu njegovu. And. Kačić, kor. 258. Gostarice pune vina i vode za posvetilišće. Ant. Kadčić 35. Gostarica, staklen sudić u kom se nosi voda i vino svešteniku kad služi. M. Pavlinović.

GOSTARIČAR, *m.* čovjek koji gradi gostarice. — *Samo u Belinu rječniku*: „ampollajo, facitor d'ampolle“, „ampullarius“ 77^a.

GOSTARIČICA, *f.* dem. gostarica. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (77^a, 172^a) gdje naj prije dolazi, i u Stuličevu*. Ovo sam ti jedna donijela mrvicu kafe i eukara, dva tri kunčiča kruha tvrda i gostaričicu uļa. M. Vodopić, tužn. jel. dubr. 1868. 188.

GOSTARIĆ, *m.* prezime. — *xvi vijeka*. Mon. croat. 183. (1501).

GOSTARINA, *f.* augm. gostara. — *U Belinu rječniku 77^a i u Stuličevu*.

GOSTB-, *vidi* gozb-.

GOSTEĽA, *f.* selo između srpske suhe granice, Drine i Višegrada; u niemu žive i Srbi i Turci. L. V. Stojanović.

GOSTENICA, *f.*

a. žensko čelude kao gostionik. — *U Belinu rječniku* („hostessa“, „tabernaria“ 372^a), *u Voltigijinu* („ostessa“, „wirthin“), *u Stuličevu* („albergatrice“, „hospita“).

b. *vidi* gošća. — *U Bjelostjenčevu rječniku (kod gost)*.

c. mjesto, kuća gdje se primaju gosti (bolesnici). — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Sagrađi gostenicu za bolesnike. M. Zoričić, zrc. 103.

GOSTENIK, *m.*

a. čovjek koji prima goste. — *U Mikašinu rječniku* (gostenik, koji prima goste „hospes“; gostenik općenski, koji prima za plaću „caupo, pandochens, vel pandof“), *u Belinu* („chi fa il banchetto“, „convitatore“ 127^a), *u Bjelostjenčevu* (v. oštarijaš), *u Voltigijinu* („oste, convitatore“, „wirth“), *u Stuličevu* („albergatore“, „hospes“).

b. plur. gostenici, gosti. — *U Belinu rječniku* („forestieri, ospiti“, „hospites“ 324^a), *u Bjelostjenčevu (kod gost)*, *u Voltigijinu* („ospiti, convitator“, „gäste“), *u Stuličevu* („hospites, advenae, peregrini“).

GOSTICA, *f.* *vidi* gošća. — *xvii vijeka u između rječnika u Mikašinu* (gostica, žena primljena „hospita“) *gdje naj prije dolazi, u Belinu* („ospite, fem.“ „hospes“ 531^a), *u Bjelostjenčevu (kod gost)*, *u Stuličevu s osobitijem značenjem: gostora žena* („hospitis uxor“). Otišla si u Edipat, gdi si stala sedam godišta gostica i uboga. P. Posilović, nasl. 70^a.

GOSTIČAJ, *m.* selo u Hercegovini u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 28.

GOSTIĆ, *m.* dem. gost (?). — *U narodnoj pjesmi čakarskoj našega vremena*. Kadla peteh zapoje, Mat Mariju zazove: Stante gori, Mat Marija! gostići van gredu. Ča su to gostići? Angelići Božji. Nar. pjes. istr. 6, 25.

GOSTIDBA, *f.* gošćevie. — *Postaje od gostiti nastarčom ba. t. pred b. mijenja se na d.* — *xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu* (gostidba, v. gostitav). Promisli gostidbe nebeske izvrsitost. A. Georgiceo, pril. 85. Krvju, od koje urečen jest sveti Jeruzolim gostidhom. J. Banovac, blagos. 397.

GOSTIDRAG, *m.* ime muško. ix vijeka u

latinskom spomeniku. „Gostidrago“. Doc. hist. rač. 353. (850—896).

GOSTIJEVIĆI, *m.* pl. selo u Crnoj Gori u nahiji kutunskoj. Glasn. 40, 19.

GOSTILA, *f.* u *Daničičevu rječniku*: Selu je „Kupčelniku“ išla međa, u kamenu is koga je izrasla Gostila“ (Glasn. 15, 287 god. 1348?). 3, 578. — *vidi* S. Novaković, zemlj. 49—51; obl. 15.

GOSTILICA, *f.* *vidi* gostenica, a. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Ja sam pokraden, reče on gostilici. A. T. Blagojević, khin. 54.

GOSTILISTE, *n.* velika soba gdje se primaju gosti, gdje blagaju gosti. — *U Šulekovu rječniku*: „gastsaal“.

GOSTILN-, *vidi* gostion-.

1. **GOSTILO**, *m.* ime muško. — *ix vijeka u latinskom spomeniku i xiii, a između rječnika u Daničičevu*. „Gostilo“. Doc. hist. rač. 5. (852). Gostilo. Mon. serb. 12. 13. (1222—1228).

2. **GOSTILO**, *n.* u *Daničičevu rječniku*: Crkvi sv. Nikole Vrauninskoga dao je sv. Sava zemlje „u Plavnici gde stoji krst“, kude su tegovišta nis Plavnici i onamo u Leskovcima, koji potok od Gostila teče“ (Mon. serb. 18 god. 1233). cf. „Plavnica“. — *vidi* Gostila.

GOSTILOVAC, Gostilovca, *m.* ime mjestima u Srbiji. a) u okrugu smederevskom. Niva u Gostilovcu. Sr. nov. 1867. 705. — b) u okrugu požarevačkom. Vinograd na Gostilovcu. Sr. nov. 1872. 362.

GOSTILJ, Gostilja, *m.* ime mjestima u Bosni. a) selo u okrugu Dođe Tuzle. Statist. bosn. 154. — b) planina. F. Jukić, zemljop. 22.

1. **GOSTIĽA**, *f.* *vidi* gostenica, a. — *U Šulekovu rječniku*: „gastfrau“.

2. **GOSTIĽA**, *f.* dva sela u Bosni u okrugu sarajevskom: Gostilja mala i Gostilja velika. Statist. bosn. 64.

GOSTIĽAC, Gostilca, *m.* prezime. — *U naše vrijeme*. Rat. 409.

GOSTIĽE, *n.* selo u Srbiji u okrugu užičkom. K. Jovanović 164. — *pomiće se prije našega vremena*. S. Novaković, pom. 130.

GOSTIĽSKI, *adj.* koji pripada Gostilju. Gostijska (opština). K. Jovanović 164.

GOSTIMICE, *adv.* kao gost, kao gosti. — *U Šulekovu rječniku*: „gastweise“.

GOSTIMIR, *m.* ime muško. — *Od xi (u latinskom spomeniku) do xiv vijeka, a između rječnika u Daničičevu* (Gostimir). „Gostimer“. Doc. hist. rač. 89. (1071). Gostimir. Mon. serb. 12. 13. (1222—1228). 59. (1293—1302). Glasn. 15, 299. (1348?).

1. **GOSTINAC**, Gostinca, *m.* prezime. — *U naše vrijeme*. Rat. 169.

2. **GOSTINAC**, gostinca, *m.* dar, plaća što gost daje gazdi. — *U naše vrijeme*. On mi odgovori da im svaki putnik daruje po nešto gostinca. G. Zelić 244.

GOSTINICA, *f.* hospitium; hospitium frequentia; hospita. — *Negdašnji je oblik bio gostinica; pošto je nestalo i, od dva u ostalo je jedno.* — *Od prijev vremena, a između rječnika u Mikašinu (kod krasarija i oštarija; držati gostinicu, tenere cauponam“ 57^b), u Stuličevu* („diversorium, hospita“), *u Vukovu (vidi kod b), u Daničičevu* (gostinica „cauponium“).

a. mjesto gdje se primaju gosti. a) kod manastira. — *do xvii vijeka*. Iba, že radi gostinicu

otv. hristoljubivago nekogoga obraza isprosiviše sozadahoms. Sava, tip. stud. glasn. 40, 176. V. gostinnicu prines, i . . . v. crikovv vnositi. Domentijan^b 98. Namini oni stan za običajnu gostinnicu otaca od reda našega. B. Kašić, fran. 25. Neka ne dopuščaju ulaziti ženam u svoje gostinnice. M. Bijanković 137. — *b*) deversorium, caupona, *vidi* gostionica, a, a). — *od xv do xviii vijeka*. Ne biše nemu mista u gostinnici. Bernardin 8. luc. 2, 7. Kadi je gostinnica kadi imam jisti? Korizm. 91^b. I postavi ga v jashi, zašto ne biše nim mista u gostinnici. Postila. C2^b. Kako porodica Isusa u gostinnici. F. Parčić 45. Gostinnica bi mu spila. J. Kavašin 338^b. — *c*) *soba gdje se blaguje*. — *na dva mjesta xv i xvii vijeka*. A on vam ukaže gostinnicu veliku napravljenu. Bernardin 81. luc. 22, 12. On će vam ukazati gostinnicu veliku prostrtu. I. Bandulavić 90^b. — *d*) *soba u koju se primaju ili u kojoj prebivaju (spavaju) gosti*. — *na jednom mjestu xvii vijeka*. Mnoge gostinnice naprafne imaju, litie osinice gdi gosti primaju. Đ. Baraković, vil. 121. — *može biti da amo spada i ovaj primjer u kojemu gostinnica stoji metaforički (o ljudskom tijelu kod pričešća)*: Gospodina od anđela u gostinnicu imam primiti. B. Kašić, nasl. 243. — *e*) *kuća gdje se primaju ubogi, bolesnici*. — *u jednoga pisca xviii vijeka*. Učini od svoje baštine jednu gostinnicu. M. Zoričić, zrc. 60. Gospodar posla ga u gostinnicu, oliti kuću općenu, gdi se primaju bolesnici. 176.

b. kad je mnogo gostiju u čijoj kući. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku* („zufluss von gästen“, hospites frequentes“ s primjerom iz narodne pjesme: Sedam kuća jednu kozu muze, još se vale da se dobro rane: da im nije mloge gostinnice, od sira bi čuprije zidali, na suruci b' vodenice mjele). U dvoru mu mloga gostinnica. Nar. pjes. vuk. 3, 257. Ako ti dosaduje gostinnica, ti načini pored manastira mehanu. Vuk, živ. 90.

c. vidi gostenica, a. — *Samo u Stuličevu rječniku*.

d. selo u Srbiji u okrugu užičkom. K. Jovanović 158.

GOSTINIČICA, f. dem. gostinnica. — *U Stuličevu rječniku* (v. gostilničica).

GOSTINIČKI, adj. koji pripada gostinnici, gostinnicama. — *U Stuličevu rječniku* (v. gostan; gostinički razgovori „sermones convivales“) u kojemu ima i adv. gostinički „advenarum instar“.

GOSTINIK, m. vidi gostionik. — *Negdašnji je oblik bio gostinnik; pošto je nestalo v, od dva u ostalo je jedno*. — *Riječ je stara, ispodri stislov. gostinnikъ; u našem se jeziku nalazi xvi i xvii vijeka*. — *Između rječnika u Mikaljinu (kod oštin), u Stuličevu* (v. gostenik s doduhtkom da je uzeto iz brevijara), u Daničićevu (gostinnikъ „caupo“). Prida va gostinnicu . . . i vazvisti gostinniku. Glasn. 10, 232. (xvi vijek?). Preporučti ga stanaru gostinniku. Naručn. 46^b. Iznamši dva pinceza i da je gostinniku. Anton Dalm., nov. tešt. 101^b. luc. 10, 35. Izvadi dva pinceza i dade gostinniku. I. Bandulavić 170^b.

GOSTINSKI, adj. koji pripada gostima. — *Od xiv vijeka, a između rječnika u Vukovu* („hospitium“). — *U tri naj starija primjera znači: tuđinski, stranaški (cidi gost, a, h)*. Da se nimaju pasti ovni gostinske prazi s našimi ovni prazi. Stat. krč. ar. k. 2, 292. (1375). Ki god imaju ku živinu gostinsku. 287. (1484). Gdi brodi gostinski pristaju. Đ. Baraković, vil. 339. Vi ćete spavati u gostinskoj sobi. M. A. Rejković, sabr. 39. Za

gostinsku sovru. M. Đ. Miličević, jur. 17. Treći dan (*slave krsnoga imena*) zove se gostinski dan. živ. srb. 1, 43. Ja odoh s domaćinom u gostinsku sobu. M. P. Sapčanin 1, 102.

GOSTINSTVO, n. vidi gošćenie. — *xviii vijeka*. Kojia biše prijala gostinstvom one uhode. A. Vitičić, ist. 288. Gostinstvo ne oblužuje. A. d. Costa 1, 234. Spomeni se on da je dao putnikom sto puta pošteno gostinstvo iliti konak. A. T. Blagojević, khin. 23.

1. **GOSTIŃA, f. vidi** gozba. — *U jednoga pisca xvii vijeka (metaforički o pričešti)*. Ti me na gostinnu tvoju dragu nudiš, ti meni nebesku hoćeš pitću dati. A. Georgiceo, nasl. 292. Na gostinnu tvojoj se veselit, koju si pripravil u slatkosti tvojoj ubogu človiku, o Bože slatki moj. 294.

2. **GOSTIŃA, f. ime** livadi u Karlovcu. D. Trstenjak.

GOSTIŃE, n. selo u Hrvatskoj u podžupaniji krapinsko-topličkoj. Pregled. 57.

GOSTIŃI, adj. koji pripada gostima, koji je onaki kao što je u gostiju. — *Na jednom mjestu xvii vijeka*. Zač svite gostiŃe čestite človik. Đ. Baraković, vil. 87.

GOSTIŃICA, f. vidi gostinnica i gostionica. — *Od xvi do xviii vijeka. a) vidi* gostinnica, a, a). Ne bješe nemu mjesta u gostinnici. N. Rašina 21^a. luc. 2, 7. Gdi jest gostinnica, gdi vazam s učenicima mojima jidem? M. Alberti 484. U gostinnici men živinicom biti rašen nisi se žalostio. L. Terzić 228. — *b) vidi* gostionica, a, b). On vam bude pokazati gostinnicu veliku. N. Rašina 96^b. mare. 14, 15. I on vam pokažet gostinnicu veliku postijanu. M. Alberti 471. — *c) vidi* gostinnica, a, c). Ponese ga u gostinnicu, gdje on pribivaše. N. Rašina 76^b. 3reg. 17, 20.

GOSTIŃLIV, adj. dočekljiv, vidi gostoljub, gostorad. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Gostinljiv s inostrancima. A. T. Blagojević, khin. 57.

GOSTINSTVO, n. sa značenem: *prebivaŃe u tuđoj zemlji, na jednom mjestu xvii vijeka*. Vaj meni, zašto gostinstvo moje udalilo se jest. M. Alberti 54. psal. 119, 4.

GOSTIONA, f. vidi gostionica, a, a). — *Upotreblava se često u naše vrijeme, ali je riječ zlo načiniena od gostionica (što se krivo shvaća kao da je diminutiv)*.

GOSTIONICA, f. hospitium; hospita. — *ispoređi* gostinnica. — *Stariji je oblik* gostinnica: I se promijenilo na o u štokavaca, ali ostaje još u čakavaca. — *Postaje nastavkom ica od nepotvrđenoga adj. gostil(a)n koji opet postaje od part. praet. act. gostilъ glayola gostiti nastavkom њгъ. pravo bi značenje bilo: mjesto gdje se ko gosti*. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* (gostinnica „caupona; diversorium; hospitium“) gdje naj prije dolazi, u Mikaljinu (gostinnica, gdi se primaju gosti „hospitium, diversorium, taberna diversoria, pandochium“; gostinnica, gdi se daje jesti i piti za plaću „caupona, taberna“), u Belinu (‘hosteria‘ „caupona“ 372^a; ‘albergo, alloggiamento‘ ‘diversorium‘ ‘proprio hosteria‘ 59^a; ‘forestaria cioè stanza o luogo dove si mettono ad alloggiare i forastieri‘ ‘hospitium‘ 321^a), u Bjelostenčevu (gostinnica, v. oštarija), u Voltigijinu (gostinnica i gostionica, svratište, locanda, albergo, osteria‘ ‘herberge‘), u Stuličevu (gostinnica ‘hospitium, diversorium, caupona‘; gostionica, v. gostinnica), u Vukovu ‘das gastaust‘ ‘deversorium‘ (po namastirima tako se zove ona soba gdje gosti spavaju), cf. strana.

a. *mjesto gdje se primaju gosti.* a) deversorium, caupona, kuća gdje putnici prebivaju i hrane se za platu. Zašto se (Isukrst) ne rodi u polaći, ni u dvoru, nego u tujoj gostionici. M. Divković, bes. 114^a. Kako se običaji za malo vremena stati u jednoj gostionici. P. Posilović, nasl. 37^a. Prvo se blaguje u gostionici, pak se plaća ono što je izjedeno. M. Radnić 107^b. Jer se porodi u jednoj gostionici siromašnoj. J. Banovac, prip. 93. Ne mogući naći konaka ni u gostionica općeni ni u kući ničijoj. F. Lastrić, od³ 384. Ne najde u nijednoj kući i gostionici mista. A. Kanižlić, uoč. 525. Oberstlieutenant baron Beck iz Bogičevaca načini prvu gostionicu. M. A. Rejković, sat. B1^b. Dojde u gostionicu broda zlatnoga. Blago turl. 2, 93. Jisti i piti u gostionici općenskoj. Ant. Kadčić 3. Ne našavši mista u gostionici. I. Velikanović, uput. 1, 131. Unide u prvu gostionicu koju on najde. A. T. Blagojević, khin. 30. Mjesto gdje bi gostionica. A. Kalić 550. Došavši u jednu mehanu iliti gostionicu na konak. Đ. Rapić 228. Nađe sebi konak u jednoj gostionici. Nar. prip. vrč. 115. Nekakav putnik uleže gladan u jednu gostionicu. 130. Jer im ne bijaše mjesta u gostionici. Vuk, luk. 2, 7. Gdje je gostionica gdje ću jesti pashu? 22, 11. — u *metaforičkom smislu.* O blaženo svratište, o blažena gostionice, o prislatkii i pridragi Isuse! M. Lekušić 32. Gostionica Božja (Bogorodica). J. Banovac, blagos. 71. 163. Ručat u opaćini, obidovat u gostionici krivovirstva, večerat u kući ateinstva a leć u paklu. Blago turl. 2, 29. — b) *soba, mjesto u kući gdje se blaguje.* Gostionice (ovako je preveo pisac lat. cenacula, ne shvativši dobro značenje) i prigradišta učiniti hoćeš u noj (korabli). I. Bandulavić 116^a. gen. 6. 116. Našli su gostionicu prostrtu i gotovu. A. Kanižlić, kam. 523. Budući da i Juda iz gostionice izmaknu se. I. J. P. Lučić, doct. 48. — u *metaforičkom smislu.* (Isus) hoće srce naše cilo i čisto, da pripravi u nemu gostionicu veliku prostrtu, da učini kod nas vazam. J. Banovac, blagos. 193. — c) (velika) *soba gdje se gosti primaju, pa i uopće svaka soba.* Vi odpočivate, kakoti u vlastitoj gostionici. P. Posilović, nasl. 187^a. Naredi gostilnice knižnicama. J. Kavanin 299^a. Zapovida da mu se gostionica pripravi ti jošter u palacu Filemona. Đ. Rapić 54. — u *metaforičkom smislu.* Neka bude kuća naša gostionica Isukrstova. J. Filipović 3, 331^a. — d) *kuća gdje se primaju bez plate putnici, gdje se hrane siromasi, bolesnici. po lat. hospitale, tal. ospitale, ospedale.* Hošpital aliti gostilnica. P. Vitezović, kron. 172. Posla ga u gostionicu iliti u kuću općenu, gdi se primaju bolesnici. J. Filipović 1, 70^a. U gostionica od bolesnij. F. Lastrić, test. ad. 108^a. Ti idi u gostionicu bolesničku, te živi od lemozina kako i drugi siromasi. ned. 170. Ne bi se u drugu kuću svraćao, nego u gostionicu od nemoćnih i ubozih. A. Kanižlić, fran. 149. Osobitu ljubav ukaza prama nemoćnikom u ubozih kućarcih i općinskih za bolesnike gostionica. 211. Vladavci dobara erkvenih, gostionica za nemoćnike i ostalih mista zaduzbine. Blago turl. 2, 172. U ove gostionice primali bi se stari i bolesni. A. d. Costa 1, 51. — e) u *manastiru mjesto gdje stoje gosti (vidi i u Vakovu rječniku).* Stanište ili gostionica manastira Studinskoga. A. Kanižlić, kam. 61. — b. *ženska čelade koje prima goste, koje ima šekoga kao gasta. a) uopće.* Korajka gostionica. I. Gundulić 4. Korajka: Pogrditi nemoj, mila, moga svijeta razgovorna, ako sam ti verna i dvorna gostionica do sad bila. 50—51. Eližoo upita svoje

gostionice imadlijaše li prositi koju stvar u kraja. M. Radnić 284^b. — b) *gospodarica od gostionice (kod a, a).* Gostilnica se poče smijati. A. T. Blagojević, khin. 54.

GOSTIONIČAR, m. *gostionik, vidi* gostionica, a, a). — *isporedi* gostioničarica. — U naše vrijeme.

GOSTIONIČARICA, f. *gazdarica (u gostionici, vidi* gostionica, a, a)). — *isporedi* gostioničar. — U jednoga pisca xvii vijeka. Nije brez misli gostioničarica za pisati sve ono što se blaguje. M. Radnić 107^b.

GOSTIONIČAST, adj. u *kojemu ima mnogo gostionica.* — U Stulićevu rječniku: gostilničast, hospitilis plenus³, gdje ima s istijem značenem i gostilničav. — oboje nepouzđano.

GOSTIONIČAV, adj. *vidi* gostioničast.

GOSTIONIČICA, f. *dem.* gostionica. — U Belinu rječniku (alberghetto, albergo piccolo³, diversoriolum³ 59^b) i u Stulićevu (gostilničica, hospitoliun, diversiolun³).

GOSTIONIČITI, gostioničim, *impf.* biti gostionik. — U Šulekovu rječniku: „gasten“.

GOSTIONIČKI, adj.

a. *koji pripada gostionici, gostionicama.* — Od xvii vijeka, a između rječnika u Belinu (di albergo³, diversorius³ 59^a). Kakono bukare, sudovi i ostalo knčno pokuće gostioničko, da budući putnik svršio blagovati... M. Radnić 358^a. Sjele nima i vrste od jestojske i broj čaša i razgovore gostioničke pripovijedati. I. Đorđić, ben. 125. Gostionički sluga, postavljajući da ručam, kaza mi. M. Đ. Miličević, zim. več. 192.

b. *koji pripadu gostionicama.* — U Belinu rječniku (di hoste³, cauponus³ 372^a) i u Stulićevu (cauponum, ad caupones spectans³).

GOSTIONIČIK, m. *gazda (u gostionici, vidi* gostionica, a, a)). — Od xvii vijeka, a između rječnika u Belinu (albergatore, colui che alberga³, hospes³ 59^a; hoste³, caupo³ 372^a; refettoriere, colui che tiene cura del refettorio³, coenaculi curator³ 609^b) i u Voltigijinu (gostionik, gostitelj³, oste, albergatore; convitatore³, wirth, einlader³). a) *sa značenem kazanimjem sprijeda.* Gostionici daju naj bolje što imaju u kući putnikom. M. Radnić 265^b. Donese ga u gostionicu, pripravivši ga gostioniku. E. Pavić, ogl. 569. Povijeda La Grū, da je blagosov Vinčencov gostioniku praznu pohranu napunio. A. Kalić 545. Iznese gostionik goluba pečena. Nar. prip. vrč. 115. — b) u *manastiru, čovjek koji se misli za gostionicu (vidi* gostionica, a, e)). — u Belinu rječniku. — c) *čovjek koji od milosti prima siromake kao goste.* — na jednom mjestu xvii vijeka. Svetoga Samsona gostionika (Sancti Sampsonis pauperum exceptoris³, Martyrolog. rom. 1609. 358). A. Tomiković, živ. 234.

GOSTIONIŠTE, n. *vidi* gostionica, a. — Samo u Stulićevu rječniku (gostilnište, gostionište, hospitium, triclinium³).

1. GOSTIONIŠTVO, n. *staiće onoga što je gostionik, gostionikor posao.* — -š- stoji pred t. nj. č. — xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (arte o esercitio di hoste³, cauponia³ 372^a) gdje naj prije dolazi, i u Stulićevu (hospitis munus³). Ostavili bi gostioništvo djelovati. I. J. P. Lučić, nar. 87.

2. GOSTIONIŠTVO, *vidi* gostionište. — U Stulićevu rječniku. — sasma nepouzđano.

GOSTIONITI, gostionim, *impf.* biti gostionik. — Samo u Belinu rječniku (esser l'hoste o far

l'hosteria' ,cauponor' 372a) i u *Stulićevu* (cauponari').

GOSTIONKA, *f.* *vidi* gostioničarica. — U *Šulekovu rječniku*: ,gastwirthin'. — *Riječ zlo načičena*, *vidi* kod gostionstvo.

GOSTIONSTVO, *n.* u *Belinu rječniku* (hospitalitas' 372a) *za koji će biti i načičeno, a u naše vrijeme u Šulekovu*: ,gastwirthschaft'. — *Riječ zlo načičena od gostionik: osnova je gostiln, a l, pošto nije na kraju sloga ne može se promijeniti na o. isporodi* gostionka.

GOSTIRADIĆI, *m. pl.* *zaselak u Srbiji u okrugu čačanskom*. K. Jovanović 171.

GOSTIŠA, *m. ime muško*. — XIII i XIV vijeka, i u *Daničićevu rječniku*. Gostiša. Mon. serb. 12. (1222—1228). Dčd. im. Gostiša. Deč. hris. 36. — *Istoga vijeka dolazi kao prezime u latinskijem spomenicima*. Gosto de Gostissa. Mon. ragus. 1, 24. (1313). 202. (1345). — *prezime je i u naše vrijeme*.

GOSTIŠINCI, *m. pl.* *ime nekakvu mjestu*. — *Prije našega vremena*. Gostišinici. S. Novaković, pom. 130.

GOSTIŠTE, *n.* u *Stulićevu rječniku* (v. gostionšte). — *nije dosta pouzdano*.

GOSTITEL, *m.* *čovjek koji gosti*. — U *Belinu rječniku* (albergatore, colui che alberga' ,hospes' 59a; ,chi fa il banchetto' ,convitator' 127a), u *Bjelostjenčevu* (kajkavski gostitel, častitel, gostenik ,convivator' t. j. koji pripravlja gošćene i gosti, v. oštarijaš), u *Voltijijinu* (kod gostionik), u *Stulićevu* (v. gostenik). — *u naše vrijeme u Šulekovu*: ,gastherr'.

GOSTITELICA, *f.* *žensko čelade koje gosti*. — U *Mikašinu rječniku* (gostiteljica, koja prima goste ,hospita'), u *Belinu* (albergatrice, colui che alberga' ,hospita' 59a; ,hostessa' ,tabernaria' 372a), u *Stulićevu* (v. gostenica).

GOSTITI, *gostim, impf.* hospitio excipere, recipere; convivio accipere, *dočekivati kao gosta, hraniti kao gosta*. — *Akc. se mijenja u pracs.* 1 i 2 *pl.*: gostimo, gostite, u *aor.* 2 i 3 *sg.*: gōsti, u *part. praet. pass.* gōšćen (gōšten). — *Postaje od gost nastavkom i*. — *Riječ je po svoj prilici praslavenska, isporodi stlov. gostiti, čes. hostiti. u našem se jeziku javlja od xv vijeka (vidi Marulićev primjer kod a, b) bb).*

a. aktivno. — *između rječnika u Mikašinu* (gostiti, gozbu činiti ,convivium celebrare, vel apparare convivium, instituere, parare, ornare, instruere, convivor' epulor, agere, concelebrare convivium'), u *Belinu* (albergare e alloggiare, ricevere nell'albergo' ,hospitio excipere' 58a; ,banchettare, far un banchetto ad uno' ,convivio aliquem excipere' 126b; ,trattare, inteso del modo con cui uno tratta nel vitto se ed altri' ,tracto' 743a), u *Bjelostjenčevu* (gostim, častim, štujem ,convivio excipio, epulum praebeo, convivium celebros, do, administro, apparo, instituo, cibariis tracto'), u *Voltijijinu* (,trattare, banchettare' ,bewirthen'), u *Stulićevu* (,instruere vel dare epulas, convivia agitare, hospitio vel tecto excipere'), u *Vukovu* (,bewirthen' ,convivium praebeo'). *a) uopće. ne može se svagda razlikovati od značena kod b).* Gostiti putnike. I. T. Mrnavić, nauk krst. 1702. 24. Jes' vidjela, s kom radosti na svoj ga, je dvor primila, s kom ljubavi néga gosti? G. Palmotić 1, 251. Eto ljub tvojja mila krajevića slavna gosti. 1, 274. Lijepo ga bane dočekao, gostio ga za petnaest dana. Nar. pjes. vuk. 2, 577. — *u metaforičkom smislu*. S no-

vijem gizdam i napravam gostim, dvorim boju sreću. I. Gundulić 223. Poslušaj prigodu cvet ove radosti, pak po noj bugari u tvó sree gosti. M. Kuhačević 140. Koje je ikad čudo da toliko zlo gostiš Isusa! I. J. P. Lučić, bit. 62. — *b) hraniti (jelom i pićem) kao gosta. aa) uopće*. Prijaše u stan svoj i gostiše anđeli. Š. Budinić, sum. 155b. Putnike je ubijo, meso solio, tjem je inijeh gostio. A. Kalić 550. — *bb) osobito dobrijem jelom i pićem hraniti (gosta, zvanicu), častiti*. Sjutra te budem lijepo gostit. M. Držić 54. Onoga će doma povesti, da ga gosti. 247. Tu ga gostiše mnogo i častnimi darui darovaše. Aleks. jag. star. 3, 311. Nu tko se hitrosti moj (mom') stavlja, nije toga; er častim i gostim i čitam svakoga. I. Gundulić 149. U velikoj svijehi radosti kralj Kazimir čita i gosti. G. Palmotić 2, 221. Pritustijem jestojškami gostit me će. I. Đorđić, salt. 195. Premda ih je žitom sitio i gostio medom. salt. 280. Gosti Vuče do dva pobratima. Oglod. sr. 78. Gosti Ivo dva Despotovića. Nar. pjes. stojad. 1, 166. — *u metaforičkom smislu*. Napast kad te bude gostit, a ti veće počmi postit. M. Marulić 271. Posilna mu 'e pravda a gosti milosrje sām po sebi. J. Kavašin 538a. S nime on dušu gosti, živi, goji. A. Kalić 189.

b. pasivno. obično je part. praet. pass. gošćen. Zvan kao gošćen. Nar. posl. vuk. 88. — *u Belinu rječniku pisano je goštjen 59a, i gostjen 743a, u Stulićevu gostjen; u jednoga pisca xviii vijeka ima gošten, ali nije pouzdano, jer je dosta zlo naštampan u naše vrijeme (pošto je čakavac, još bi ceća prilika bila da stoji gošćen)*. Gdi od vas gošten bi u plaho. J. Kavašin 191a. Lijepo gošten puk potjeran, opet Ugrom bi nevjeran. 291b.

c. sa se, reflektivno. — *između rječnika u Belinu* (,banchettare, star a banchetto o convito' ,convivor' 127a), u *Bjelostjenčevu* (gostim se, častim se ,epulor, convivo et comessor, celebros convivium'), u *Jambrešičevu* (epulor'), u *Stulićevu* (epulari'), u *Vukovu* (,gastmahlen' ,convivor'). *a) uopće jesti (objed, ručak itd.) s drugima, blagovati*. Tad mladahnijem jagancima pospiješno se goste i štujn. G. Palmotić 3, 47a. Gosti se na svačije oči s haračarim. S. Rosa 63b. — *b) dobro jesti i piti gdje na časti, pa i dobro jesti i piti uopće*. Kako obiknu' je s prijateljem prijatelj se gostit. A. Georgiceo, nasl. 330. Jednom gosteći se s razlikom gospodom. I. Đorđić, ben. 32. Tko ide na pir, drago se gosti. (Z). Poslov. danič. 128. Neka ih stavi za trepu, da se goste negovi gosti. D. Bašić 30b. Gostiše se za tri bila danka. J. Krupotić, mal. 23. Još su se dugo dana gostili i veselili. Nar. prip. vuk. 114. Goste se gosti i piju. Nar. prip. mikul. S. Ali kletve radi i onijeh koji se gošćahu s nim, zapovjedi joj dati. Vuk, mat. 14, 9. Praznovaše taj dan gosteći se i veseljeći se. Đ. Daničić, jest. 9, 17. — *ako je izrečeno jelo ili piće, stoji u instr.* Gosti se oboritom ribom, po dosta glava za dinar. (Z). Poslov. danič. 24. Ter se počne gostit onom jestojkom. Đ. Bašić 31a. Knez se prasicom gostio i božić oslavio. S. Lubiša, prip. 220. — *u metaforičkom smislu*. Pisma od slatkosti milosti Božje, kojom se na nebu gosti duša blažena. A. Georgiceo, pril. 83. Ja se s postom gostim, kripiu. A. Kanižlić, rož. 58. Dušo, jedi, ispijaj, gosti se. S. Rosa 111a. Blagujmo i gostino se ne u kvasu staromu. M. Dobretić 353. — *c) u jednoga pisca xviii vijeka o marvi: uopće hraniti se*. Kad se marva u večer dotira, slabo vimo noj mluko napira, jer il' vasdan gdi u toru

posti, zlo ili se praznim pojem gosti. J. S. Relković 155.

GOSTITVA, f. u *Stulićevu rječniku*: hospitalitas s dodatkom da je riječ ruska.

GŌSTIV, adj.

a. *dočekljiv, vidi* gostoľub, gostorad. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Trizmen, gostiv, blag. I. J. P. Lučić, izk. 27. — *ispoređi* gostiv.

b. *koji se može jesti ili piti na gozbi*. — *U Stulićevu rječniku*: „quod gustari potest, vel quod inter epulas communiter bibitur (de vino)“. — *nepouzđano*.

GOSTIVĀR, m. u *Vukovu rječniku*: varošica u nahiji Tetovskoj na Vardaru. Turci u Gostivaru govore turski i arnautski, a Hrišćani srpski, i to malo bolje nego u Krčavi. — *pomiñe se u letopisu xv vijeka (vidi* gostivarski).

GOSTIVĀRSKIĀ, adj. koji pripada Gostivaru. — *Od xv vijeka, a između rječnika u Daničićevu (gostivarьskij)*. Města igumenomь srьbskimь: 1. studeničkj... 11. gostivarskj... Okáz. pam. šaf. 55. (1453). Danas se zove Gornji Polog nahija gostivarska. S. Novaković, zemlj. 61.

GOSTIVNICA, f. vidi gostonica. — xviii (u *Mikašinu rječniku*) i xviii vijeka. — *rijetko. a) vidi* gostonica, a, c). — *u Mikašinu rječniku* (gostivnica, oni dio kuće gdje se primaju gosti „hospitiu“) i u *Stulićevu* (v. gostonište s dodatkom da je uzeto iz *Mikašina*). — b) vidi gostonica, a, b) i trpezarija. — *na jednom mjestu xviii vijeka, i u Belinu rječniku* (refettorio, luogo dove si mangia' „coenaculum“ 609b). O koliko će obilna biti plaća redovnika onoga koji bude pedipsivao, umrtviao i morio tilo svoje u koru, u čeli, u gostivnici. P. Kezević, osm. 272.

GOSTIVNIČKI, adj. samo u *Stulićevu rječniku* (v. gosteni). — *Značenje bi bilo: koji pripada gostenici, gostivnicama, ili gostivnicama*.

GOSTIVNIK, m. vidi gostonik. — *Samo u Stulićevu rječniku* (v. gostenik).

GŌSTLIV, adj. *dočekljiv, vidi* gostoľub i gostorad. — *U nekijeh pisaca xviii i xviii vijeka*. — *Da je živa riječ, glasila bi* gosľiv, gošľiv. (*Budite*) gosťlivi meu sobom. I. Bandulavić 150b. 1petr. 4, 9. Narešen, gosťliv, postidan. I. Ančić, svit. 71. Imenjem čovika trizmena, čista, gostliva. I. J. P. Lučić, izk. 27.

GOSTLIVOST, f. osobina onoga koji je gosťliv (koje vidi). — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Zakliñem vas svetom gosťljivošću. J. Banovac, blagos. 57.

GOSTMIL, m. ime muško izmišľeno od jednoga pisca xvi vijeka. — *ispoređi* Gostumil. Reče Gostmil. P. Zoranić 56a.

1. **GOSTŌLUB, adj.** hospitalis, koji rado prima goste (koji ľubi gosta), *dočekljiv*. — *ispoređi* gostoľuban, gostoľubiv, gostorad. — *U Belinu rječniku* 59a i u *Stulićevu*. — *u naše vrijeme u Šulekovu*: „gastfrei (gern bewirthend)“.

2. **GOSTŌLUB, m.** vidi gostoľubac. — *U Šulekovu rječniku*: „ein gastfreier mann“ kod „gastfrei“.

GOSTŌLUBAC, m. gostoľupca, m. gostoľub čovjek. — *Na jednom mjestu xvi vijeka*. Koji gostoľubci radi gostenja bōše Bogu ugodni. Š. Budinić, sum. 155b.

GOSTŌLUBAN, m. gostoľubna, adj. vidi 1. gostoľub. — *U jednoga pisca našega vremena*. To je narod gostoľuban, koji utok štupa kao svetinñ. S. Ľubiša, prip. 102.

GOSTŌLŪBIV, adj. vidi gostoľub. — *Nalazi se u rukopisu xvi vijeka pisanom crkvenijem jezikom* (F. Miklošić, lex. palaeosl.); *u naše vrijeme Vuk upotrebio u prijevodu Novoga Zaujeta, ali kod toga kaže da nije narodna riječ (vidi* dale). Vladika treba da je ... gostoľubiv. Vuk, pavl. 1tim. 3, 2. „Gostoljubiv“ i „gostoljubije“ valja da su načinili naši kniževnici, jer ih ni u jednom rječniku nijesam mogao naći. „gostoljubiv“ može se pomiješati među naše riječi, ali „gostoljubije“ nema društva među nama, za to sam ja načinio „gostoljubivost“. nov. zav. 1847. vii. — *u pisaca našega vremena ima i adv.*: gostoľubivo. Želeći dočekati svakog činovnika sviju država gostoľubivo. Nov. sr. 1834. 81.

GOSTŌLŪBIVŌST, m. gostoľubivosti, f. hospitalitas, osobina onoga koji je gostoľubiv. — *ispoređi* gostoľubivstvo. — *Vuk je načinio ovu riječ u prijevodu Novoga Zaujeta (vidi* kod gostoľubiv). Gostoljubivosti ne zaboravljajte. Vuk, pavl. jevr. 13, 2.

GOSTŌLŪBIVSTVO, n. vidi gostoľubivost. — *xvi vijeka u rukopisu pisanom crkvenijem jezikom*. F. Miklošić, lex. palaeosl. (gostoljubivstvo).

GOSTŌLŪBLE, n. vidi gostoľubivost. — *U Šulekovu rječniku*: gostoľubje „gastfreiheit“. — *O starijemu obliku* gostoljubije vidi kod gostoľubiv što Vuk kaže.

GOSTŌLUPSTVO, n. hospitalitas, osobina onoga koji je gostoľub. — vidi gostoľubivost. — *xvi vijeka u rukopisu pisanom crkvenijem jezikom*. F. Miklošić, lex. palaeosl. (gostolubivstvo).

GOSTŌPRĪMSTVO, n. hospitalitas, primañe gosta, vidi gostoľubivost. — *Naćiñeno u naše vrijeme po ruskome гостеприимство*. Neće Crnogorci plunuti na gostoprinstvo ni prevjeriti utok. S. Ľubiša, prip. 120. Gazim gostoprinstvo i vjeru. 139. Gostoprinstvo se je uopće izgubilo. V. Bogišić, zborn. 391.

1. **GOSTORAD, adj.** (koji je rad gostu), vidi gostoľub. — *U Belinu rječniku* 59a, i u *Stulićevu*. — *u naše vrijeme u Šulekovu*: „gastfrei (gern bewirthend)“.

2. **GOSTORAD, m.** gostorad čovjek. — *U Šulekovu rječniku*: „ein gastfreier mann“ kod „gastfrei“.

GŌSTOV, adj. koji pripada (nekome) gostu. — *Između rječnika u Stulićevu i u Vukovu*. U gostov ću stan otiti. G. Palmotić 1, 388.

GOSTŌVĀNE, n. djelo kojijem ko gostuje, ili kojijem se ko gostuje. — *Stariji je oblik* gostovanje. a) s prvijem znaćenem (aktivnijem). — *između rječnika u Stulićevu* (v. gostjeñe). Od ovoga gostovanja i na stan povlađanja, koje jesta Marta i Marija, Lazara sestre, Isusu naredile. Postila. 1i3a. — b) s drugijem znaćenem (refleksivnijem). — *između rječnika u Vukovu* („das gastmahlen“ „convivatio“). Dobroga vina holbica, to mi je gostovañe. Jačka. 269.

GOSTŌVATI, m. gostujēm, impf. gostiti: gostiti se. — *Aka* kaki je u inf. taki je u aor. osim 2 i 3 sing.: gostovāh, i u ger. praet. gostovāvsi; mjeñna se u 2 i 3 sing. aor.: gōstovā, u part. praet. act. gōstovao, gōstovāla, gōstovāli, u part. praet. pass. gōstovān; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u praes.: impf. gōstovāh. impf. gōstūj, ger. praes. gōstujūci. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (v. gostiti) i u *Vukovu* („gastmahlen“ „convivator“ cf. gostiti se, častiti se, vidi i kod 1, b).

1. *prelazno, vidi* gostiti.

a. *aktivno*. I onih koji tako od njih govoro gostuju i radi pri sebe imaju i drže. Postila.

Gg1b. Pripovida se jevanjelije, kako dvi sestre jesu Isusa Hrista gostovale. Ii2b. Gostovati putnike. I. T. Mrnavić, ist. 157.

b. *pasieno*. Zvan gostovan. (U Ornoj Gori. gledaj: Kuna nuđena kao i čašćena). Nar. posl. vuk. 88. i u *Vukovu rječniku ima part. praet. pass. gostovan*, bewirtheť ,convivio exceptus' s istom poslovićom kao primjerom.

c. *sa se, reflektivno*. Kad Isus Hrist blaguje kruh s fariseji ž njegovimi neprijatelj, š nımı se gostuje i opći. Postila. n1b.

2. *nepretazno, biti gost, gostiti se (u Vukovu je rječniku samo drugo znaćenje, ali u primjerima može biti i prvo i drugo)*. Gostovaše gospodin u kući Martinoj. M. Radnić 93b. Neću tebe, pobro, na čardake, nemam kađe, pobro, gostovati. Nar. pjes. vuk. 2, 226. Pozadugo bane gostovao, pozadugo bane začamao. 2, 264. Beše joj žao, što tako malo gostova tako mio gost. M. Đ. Milićević, jur. 28.

GOSTOVIĆ, m. a) prezime. iz diptiha manastira Gomirja. iz prošloga vijeka. i sada u Baćkoj. V. Arsenijević. — b) ime mjestima. aa) selo u Hercegovini u okrugu mostarskom. Statist. bosn. 236. — bb) dva sela: Gostović pravoslavni i Gostović turski u Bosni u okrugu Doñe Tuzle. 148. — cc) seoce u Hrvatskoj u podžupaniji križevačkoj. Pregled. 68.

GOSTOVINA, f. gozba. — Na jednom mjestu xvii vijeka. Zloćesta je gostovina gdi ni kruha, gdi ni vina. P. Vitezović, cvit. 4.

GOSTOVITOST, f. vidi gostoljubivost. — U Šulekovu rječniku: ,gastfreiheit'. — Uprar osobina onoga koji je gostovit, ali ove riječi nijesam našao.

GOSTOVO PÖLE, n. selo u hrvatskoj krajini u okrugu ogulinsko-slušskom. Razdijel. kr. 8.

GOSTUMIL, m. ime muško. — Na dva mjesta xvii i xviii vijeka. Gostumila kraja hrvatskoga porodica mila, Ivan momće priko. I. T. Mrnavić, mand. 54. Ivan, porod Gostumila, gostna kraja Dalmatina. J. Kavañin 305b.

GOSTUR, m. u zagoneci: Gostur grad (usta sa zubima). vidi kod gledura.

GOSTUŠA, f. ime mjestima. a) selo u Srbiji u okrugu pivotskom. M. Đ. Milićević, kraj. srb. 235. — b) seoce u Hercegovini. Schem. herceg. 1873. 88.

GOSTVA, f. gozba(?). — U jednoga pisca xviii vijeka. Marković vlastelom čini gostvu, nek mu ugodit nijesu kasni. J. Kavañin 109b. Eto šjem vam časnu gostvu za ... vaše brašno. 449b.

1. GOŠA, m. prezime. — U naše vrijeme. D. Avramović 250.

2. GÓŠA, f. ime žensko, hyp. Gospava ili od drugoga imena koje poćine slogom go. — Akc. se mijena u voc. Gōšo. — U južnoj Hercegovini. P. Budmani.

GÖŠĆA, f. žensko ćelade kao gost. — Postaje od gost nastućkom ija, te je stariji oblik bio gostija. — Rijeć je stara, isporedi stslav. gostija, rus. гостѣя. — U našem jeziku dolazi jedan put u starijem rukopisu sa starijem oblikom gostija, pa s mlađijem oblikom u naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (der weibliche gast' ,hospes, hospita'). Priide kt nej gostija jeje. Stefanić. star. 2, 276. Kad se gošća nakloni na hajvar a grahu ni mukaet, onda domaćica reće. Vuk, poslov. 95. Svećari behu postavili trpezu za

goste pred kućom u voću, a za gošće pod streškom. M. Đ. Milićević, jur. 17.

GOŠĆENIČKI, adj. koji pripada gošćenicima. — Samo u Jambrešićevu rječniku (gošćenički, gosteni ,hospitalis').

GOŠĆENIK, m.

a. gošćen čovjek, gost. — U Jambrešićevu rječniku (,conviva') i u Stulićevu (gostjenik ,hospes, conviva').

b. vidi gostionik. — U Voltijijinu rječniku (gostjenik).

GOŠĆENE, n. djelo kojijem ko gosti, ili se ko gosti. — Stariji je oblik gošćenje. — Nalazi se pisano mj. šć: štj, stj, št, (griješkom) st i stć. — I između rječnika u Mikaljinu (gostenje ,epulatio'), u Belinu (gostenje ,albergamento, l'arbergare', receptio hospitalis' 58b; goštenje ,tratamento, inteso il modo, con cui uno tratta se o gli altri', tractatio' 743a; gostenjenje ,il banchettare', ,epulatio' 127a), u Bjelostjencevu (gošćeñe, gozba, časteñe, gostbina), u Jambrešićevu (gošćeñe ,convivium'), u Voltijijinu (gostjeñe ,tratamento, banchettamento', ,bewirthing'), u Stulićevu (gostenje, gostjeñe, gošćeñe, gosteñe s dodatkom da je rijeć ruska ,convivium, compositio, comessatio, epulum, epulae'), u Vukovu (gošćeñe ,das gastiren', ,convivatio'). a) s prvijem znaćenjem (aktivnijem). Radi gostenja beše Bogu ugodni. Š. Budinić, sum. 155b. Potribam svetih podijujući, gostenje (po zapadnom govoru) naslijujući. I. Bandulavić 21a. paul. rom. 12, 13. Ne rasipaj kroz često gostenje; med ljudma je ovo govoreñe: Kad tko često prijatele časti, on će i sam u potribu pasti. M. A. Reļković, sat. L8a. Pak se onda okrene k gospodi doma govoreći: ,Kako ja vidim, ja sam vas s mojom besedom u neveselej doveo ... za čast i gošćeñe, činim lude nevesele'. D. Obradović, živ. 46. — b) s drugijem znaćenjem (refleksivnijem), gozba. Ufam se, da ćeš me pozvati na gošćeñe. A. Kanižlić, utoč. 654. Brezmirno arćiti u jizbine i gostenja. A. d. Costa, 1, 248. On moraše ići na jedno majstorsko gošćeñe. A. T. Blagojević, khin. 26. Vrnu se doma na gošćeñe, na pir. Nar. prip. mikul. 8.

1. GOŠĆICA, f. bukoć koji u noći videći vatru, mañće, vreći. G. Martić.

2. GOŠĆICA, f. vidi goštica.

GÖŠĆIN, adj. koji pripada (ñekoj) gošći. — U Vukovu rječniku.

GOŠĆINA, f. gozba. — U naše vrijeme u ugarskih Hrcata. Poćel je gošćine velike spravljati. Jaćke. 177. Neg mi je poćel gošćinu spravljati. 182.

GOŠEV DO, m. mjesto ñedgje blizu rijeke Bregalnice. — xiv vijeka. Na Goševē dolē ž ñivy. Glasn. 27, 293. (1347).

GOŠIĆ, m. n. a) prezime. — u naše vrijeme. Rat. 44. — b) ime selima u Dalmaciji. aa) u kotaru kotarskom. Repert. dalm. 1872. 9. — bb) u kotaru šibenskom. 25. — isporedi Gošići.

GOŠIĆI, m. pl. selo u Srbiji u okrugu toplićkom. M. Đ. Milićević, kraj. srb. 390.

GÖŠNA, f. nudimak ženski. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Moja maja Gošna i sestra Riđana. Nar. prip. vřć. 124. Evo mu žene Gošne. V. Vrćević, niz. 116.

GOŠŃA, f. gošćeñe, gozba. — U Šulekovu rječniku: ,gasterei'.

GÓŠO, m. nudimak muški. — Akc. se mijena u voc. Gōšo. — U Vukovu rječniku.

GOŠTAC, Gòšca, *m. planina u Crnoj Gori*. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku* (planina između Hercegovine i Crne Gore s primjerom iz narodne pjesme: Ode s nima niz Rudine ravne, dok izade u Goštac planinu, baš u Goštac navrh gomilice). Da udari od Gošca planine. Nar. pjes. vuk. 4, 521. Goštac više Ponikvica i Broćanca. Glasn. 40, 27.

GOŠTICA, *f. Brachypodium Beauv., neka trava*. — *Po zapadnom govoru* gošćica. — *U naše vrijeme*. Goštica. Brachypodium Beauv. (Lambl). cf. gaštir. B. Šulek, im. 97. Goštjica, Brachypodium cespitosum R. S. — 2. B. pinnatum P. B. Čas. čas. muz. 1852. 2, 50.

GÔT, *m. Gothus, čovjek iz nekoga negdašnjega germanskoga naroda*. — *vidi i Gotin*. — *Od xv vijeka*. Ot vrijeme Tatarov i Gotov. Mon. croat. 155. (1493). Ki (*Stridon*) davno od Gotov razoren bi. Transit. 1. Koji bjehu pridobili plemenite vojske od Gotova. B. Kašić, per. 144. (*Belizario*) onda u Rimu proti Gotom vojevaše. F. Glavinčić, evit. 193b. Navlaš Solin grad razsuli da su Slavi, a ne Goti. J. Kavašin 114b. Biše Goti, biše Oštrogoti. M. A. Rejković, sat. K7b. — *i u Šulekovu rječniku*: ‚Gothé‘.

GOTAL, *m. prezime*. — *U latinskom spomeniku xv vijeka*. ‚Nicolai Gotal‘. Starine. 5, 146. (1507). — *ispoređi Gotalovae, Gotalovo*.

GOTALOVAC, Gotalovca, *m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji zlatarskoj. (kajkavski) Gatalovec*. Pregled. 61. — *Postaje od Gotal*.

GOTALOVO, *n. selo u Hrvatskoj u podžupaniji koprvničkoj*. Pregled. 72. — *Postaje od Gotal*.

GOTÁVĽATI, gótávľam, *impf. iterativni glagol prema gotoviti*. — *U naše vrijeme i u Stuličevu rječniku* (parare, apparare, praeparare^o). Ođeću gotavľati. V. Bogišić, zborn. 118. — *rijetko*.

GOTIČKI, *adj. vidi gotski*. — *U Šulekovu rječniku*: ‚gothisch‘.

GOTIĆ, *m. prezime*. — *U pisca xviii vijeka*. Gotića Elija i Ivanca. J. Kavašin 178a.

GOTIJSKI, *adj. vidi gotski*. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Maša se učinila (polačaj) gotijskoga radli mača. J. Kavašin 82b.

GOTIN, *m. vidi Got (ali za drugi narod, vidi u Daničičevu rječniku)*. — *plur.*: Goti. — *Od xiii do xv vijeka, a između rječnika u Daničičevu* (‚Gotin‘, ‚Gothus‘, tako se u našim spomenicima zovu stari pravi Bugari). Oti togožde plemene Goti (Готѣ), narekomago blzgarskago. Stefan, sim. pam. šaf. 22. Bè i tš Gotmь (Готѣмъ). Domentijan^b 104. O onom polk rěky Dunava živuštihъ Gottъ (Готѣхъ). Glasn. 11, 71. (xv vijek).

GOTIN BOR, *m. mjesto u Srbiji u okrugu jagodinskom*. Vinograd u Gotinom Boru. Sr. nov. 1874. 327.

GOTIVNO, *adv. u gegavačkom jeziku*. — *U jednoga pisca našega vremena i u Vukovu rječniku* (idi brzo ‚glaj gōtivo‘; moliti ‚gōtivo rědati kod gegavački). Glaj gotivno! (Idi brzo, žuri se!) M. D. Milicević, jur. 25.

1. GOTOV, *adj. perfectus, absolutus; paratus, promptus*. — *Riječ je praslavenska, ispoređi stslor. gotovъ, rus. gotovъ, češ. hotový, polj. gotowy*. — *Nejasna postać, ispoređi arb. gati, gotov, gataugh, gotovin, rum. gata, gotor, got, gataujan, činiti (lit. gutavas i let. gatavs misli se da je uzeto iz slavenskih jezika)*. — *Između rječnika u Francičevu* (promptus), u Mikaljinu (gotov,

spravau ‚instructus, paratus, ornatus, expeditus, promptus‘), u Belinu (‚paratus‘ 582a. 739b), u Bjelostjenčevu (gotov, spraven ‚promptus, instructus et expeditus, solutus et expeditus‘ v. pripraven 2), u Voltijijinu (‚pronto, lesto‘ ‚bereit, fertig‘), u Stuličevu (‚paratus, praeparatus, instructus, expeditus, proximus, coctus‘), u Vukovu (‚bereit‘ ‚paratus‘), u Daničičevu (gotov, ‚paratus‘). — *Komp.*: gotovijŕ (Š. Budinić, ispr. 27; A. Georgiceo, nal. 41).

1. *adj.*

a. perfectus, absolutus, *dovršen, svršen, učinjen, načinjen (o čemu čega prije nije bilo)*. a) *uopće*. Gotova je fldra od zibilina. M. Držić 312. Zemlja gotovom pogačom plodi prez težačke muke. P. Zoranić 42b. I nek gñju u gotovoj rupi. J. S. Rejković 29. Lasno je gotovu detetu otac biti. Nar. posl. vuk. 166. Čovek odmah naruči mrtvački sanduk, i kad bude gotov, metne ga pred kuću. Nar. prip. vuk. 17. Kad sve tri knjige budu gotove. Vuk, nar. pjes. 1, v. Gotov bi dom. D. Daničić, 2dnev. 8, 16. — *i o umnoj stvari, n. p. o poslu*. Gotov posao. Vuk, nar. pjes. vuk. 1, 427. Pola je posla gotovo. (Kazao Ciganin kad se spremao da prosi u cara devojku, t. j. on hoće, samo još ako devojka hoće nega). Nar. posl. vuk. 253. — *b) o vremenu, prispio*. Tada im reče Isus: ‚Vrijeme moje još nije došlo, a vrijeme je vaše svagda gotovo‘. Vuk, jov. 7, 6. Bila je već gotova noć. S. Lubiša, prip. 141. — *c) o čeladetu ili o čemu što se kao čelade misli (u drugom primjeru o gradu), propao, kojemu nema pomoći, spaseja (kod toga se shuća kao da je namjera kod radnje: uništiti)*. Gotov, to jest na zlo došo ‚actum est de illo‘. J. Mikalja, rječ. 118b. En’ uteče gradska poglavica, od Loznice Bogičević Anto: sad jurišom hajte na Loznicu, gotova je bijela Loznica. Nar. pjes. vuk. 4, 256. — *d) u šali kaže se o pijanu čeladetu, jamačno preneseno od značaja kod e)*. — *u Belinu rječniku* (imbriciato^o ‚inbriatus‘ 878b), *i u naše vrijeme u Dubrovniku*. P. Budmani. — *e) u prenesenom smislu, kao pravi, istiniti*. Za kraja gotova jur ga svi dvorahu. D. Baraković, jar. 55. U miru gotovu i pokoj uživa. vil. 111. Istina je sve gotova rajska dikla što govori. G. Palmotić 3, 93b. — *f) od stvari svršene prenosi se na onoga koji je svršio*. — *u naše vrijeme*. Krava stane kudeľu u usta uzimati i žvatati a devojka na uho nežino žicu izvlačiti i motati, i odmah budu gotove. Nar. prip. vuk. 158. *i u Šulekovu rječniku*: Gotov sam ‚ich bin mit der arbeit fertig‘. kod ‚fertig‘. — *može biti da je ovo značenje uzeto iz nemačkoga jezika*.

b. paratus, promptus, *o čemu što je prije bilo, kad se s onijem učini sve što treba da ono bude ničemu podobno. ispoređi spravan, spreman*. a) *uopće*. aa) *o tjelesnoj stvari*. Priložih polj vino-grada, da se daje vina gotova polovina crkvy oti svake ljetine. Mon. serb. 531. (1485). Da preda žito gotovo u monastyr. 531. (1485). Sve je spravno, sve gotovo u čas dobar veselje ovo. I. Gundulić 173. U kojoj ću (spremi) sved gotovu mi napravu moć hraniti. G. Palmotić I, 161. Spravni su i gotovi obilni darovi. I. Dordić, salt. 213. Mañi sebi i rad veći(h) sve moraju trudno steći; veći, kad je sve gotovo, samo vele: ‚Meni ovo‘. V. Došen 253a. — *bb) o jetu (ručku, objedu, večeri itd.) da ovo značenje amo spada, a ne pod a, vidi se po tome što se u orakovijem primjeru gotov može zamijeniti riječima spreman, spravan, a ne dovršen, svršen, učinjen, načinjen (vidi i osobito značenje kod b) aa)*. Milice, jeli večera gotova? M. Držić 395. Znade sisti za

gotovo jilo. M. A. Rejković, sat. 14^a. Dok ručak bude gotov. sabr. 11. Najde ručak gotov. Nar. prip. mikul. 4. Sjedni, pašo, gotovo je jelo. Osvetn. 4, 41. — *amo mogu spadati i ovi primjeri*: Našli su gostionicu prostrtu i gotovu. A. Kanižlić, kam. 523. Kod gotove sovre zasjede. Nar. pjes. vuk. 2, 263. Dopru doma na gotovu trpezu. S. Lubiša, prip. 97. — *i ovi*: Tad pi i blagova ča biše opravila Abra i gotova prida nu stavila. M. Marulić 47. Da dodu, jere je sve gotovo. N. Rašina 147^a, luc. 14, 17. Jedan sve radio a drugi jednako besposličio i gotovo jao i pio. Nar. prip. vuk. 89. — *ce) o kožu*. Pa gotove kože posidoše. Nar. pjes. vuk. 2, 619. Čudan adet bješe u Turaka: gotovi im koži pod sedlima. 3, 126. Na gotova usjede vrančića. Pjev. crn. 50^a. — *dd) o stvari umnoj*. Tim sklopljena i gotova s milosti se carske veli i sloboda vitezova i Lubičin pir veseli. I. Gundulić 465. Gotovu pomoć odbacivaše. A. Kanižlić, kam. 133. — *b) značenje može biti čim ograničeno, ili osobito. aa) o jelu, varen, kukan*. Gotov, varen, 'coctus'. J. Mikala, rječ. 118^b. *i u Stuličevu rječniku ovako je i u naše vrijeme u Dubrovniku, n. p.* Meso je gotovo. P. Budmani. *može biti da amo spada i ovaj primjer*: Domaćica nastavi graha, i kad bude gotov, iznese na trpezu. Nar. prip. vrč. 14. — *bb) o novcima*, (nummi) praesentes, numerati, *kad su pri ruci, kad se mogu odmah predati, te onaj koji treba da ih dade ne ostaje dužan, po tome se zovu gotovi pravi novci* (zlatni, srebrni, mjedeni) kojima se što plaća, *kad se ne zamjenjuju čim drugim, n. p. pismom kojijem dužnik priznaje svoj dug ili bankama; ali u naše vrijeme pošto banke zamjenjuju često novce, gotovijem novcima zovu se i banke.* — *od xv vijeka, a između rječnika u Mikačinu* (gotovi pjezezi, nummi numerati, pecunia numerata; gotovim pjezezima kupiti, emere praesenti pecunia), *u Voltigijinu* (gotovi pinez, danaro contante, effektiv, baares geld), *u Stuličevu* (gotovi pjezezi), *u Vukovu*: 'baar (geld)', praesens, paratus'. Pizezi gotovimi. Mon. croat. 69. (1447). Dal sam zlatih 20 vse gotovih dobre mere. 75. (1450). Ovaj oba stupa zemlje, kuda su mene založili, i ja ims dao gotove dinare moje. Mon. serb. 532. (1485). Prijel je gotovih dukat 23. Mon. croat. 289. (1588). Koji draže prodaju na veresiju ali ti na vjeru, nego li na gotovo. M. Divković, bes. 702^b. Kupe na gotove dinare. I. Držić 308. Boje je golem prijatelj neg gotova jaspra. (Z). Poslov. danić. 8. Kad se ne daje za gotove novce. I. Grlić 64. Kad bi bilo za gotove jaspre, dali bi je (robu) za niže. M. Zoričić, aritm. 103. Ostavi polovicu gotovih novaca za svoju potribu. M. A. Rejković, sabr. 17. Il' gotovu na plaću pristanu. J. S. Rejković 156. To su gotovi novci kao u vosku (jer se vosak svagda može lasno prodati, a pokvariti se ni oda šta osim od vatre). Toči puno za gotovo. (Evo novaca, daj da se pije). Nar. posl. vuk. 319. Nikov otac donese pismo od prodaje a moj pogodene pare, te pošto bude zdravo za gotovo, da jedan drugome halali. V. Vrčević, niz. 182—183. Sedam tovar srebra gotovoga. Osvetn. 3, 108. Jer će svašto plaćat gotovijem što god od vas bude poiskano. 6, 20. 'Bi li mi dao ovo na odugu?' 'Ne dam bez gotova ni preko praga prenijeti; znaš, što vele: novo za gotovo'. *u Dobroselu*. M. Medić. Gotov, 'baar', fre. 'comptant', tal. 'contante, pronto': u gotovom, 'comptant', tal. 'contante'; 'baar, aufgezählt', fr. 'per comptant', tal. 'in contanti'; trošak u gotovom, 'baarauslagen'; gotov novac (gotovina), 'baares geld, das contant', fre. 'argent

comptant', tal. 'contanti, danari contanti'; platiti gotovim novcem, 'baar zahlen', tal. 'pagare in contanti'; trgovina za gotovo, 'comptantes geschäft'; prodaja za gotove novce, 'comptanter verkauf'; platež gotovim, 'comptante zahlung'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. — *ce) o riječima i o onom što se kaže riječima, kad ih ko može odmah govoriti, a ne treba mu dafe misliti*. Komu uprošenju gotov i prpravan jes odgovor. Š. Budinić, sum. 178^a. Dati razlog Isukrstu sudcu s razlozi gotovimi. P. Radovčić, nač. 350. Odgovora cijed gotova dvignuo bješe plačno lice. A. Vitalić, ost. 132. — *dd) o čeladetu (vidi i ce). aaa) s općijem značenjem, kad je čelade učinilo sve što ireba, da bude k nečemu podobno*. Po tom mu poviđa kako jina veliku želju viditi i govoriti sa S. Katarinom, a da nikor ne znađe, a on odgovori: 'Hoću, gospoje, učiniti što veliš, budi samo gotova'. F. Vrančić, živ. 12. Svi budimo spravni i gotovi. Ogled. sr. 26. Na gotove Turke nabasali. Osvetn. 5, 46. — *amo spada i ovo*: Sa armatu živivsku jaže gotova biše u Civiti Veći. Š. Kozličić 28^a. — *bbb) preneseno, u duševnom smislu*. Da gotovi i pripravnici razmišljamo dobrotvorja Božja. Š. Budinić, sum. 34^b. Kako pripravnici i gotovi uméramo. 175^a. Duh jest gotov ali je tijelo bolesno. M. Radnić 533^b. Ako je Bog hotio neša priguiti na molitvu, jest ga gotova našao. A. Tomiković, gov. 264. — *cc) koji je na svom mjestu i ne može poljéti, kao da je ovako značenje u ovom primjeru*: A oni su prisjednuli klanca, da gotova ulove hajduka. Osvetn. 2, 55. — *ee) imminens, o događaju (osobito o neugodnome, nesrećnome), koji će domalo biti, koji može domalo ili lasno biti, koji prijeti, koji čeka, kojemu se je nadati, ime onoga kojemu se može ono dogoditi može biti izrečeno dativom*. Caru bi veće tug prispilo gotovih. Đ. Baraković, vil. 16. Gdi znaš, da je smrt gotova. G. Palmotić 2, 61. Sagriješio sam i gotovu vidim strašnu smrt vrh mene. P. Kanavelić, iv. 570. U gotovijeh nihovijeh potrebah i nevoľah. I. Đorđić, salt. 369. Videći David svoje gotovo poginúće. 473. Znađu dobro da bijaše s nebesa objavljeno slavnomu Benediktu jur gotovo svoje priminúće. ben. 44. Vjerova jur gotovo došašće od dana sudnoga. 118. Što od lana marva jide ova ono noj je gotova otrova. J. S. Rejković 317. — *često o čemu što se može dogoditi, ako se prije nešto ispuni (uvjet)*. Ako s vama sagrišim, smrt je meni gotova. J. Filipović 1, 366^a. Ko takvijem mačem vojuje, pobjeda mu je gotova. S. Lubiša, prip. 273. Jednom daji, a ne daji drugom, gotova ti u domu je smeća. Osvetn. 6, 84. *u postlovicama je često uvjet kao gramatikalni subjekat, a ono što se može dogoditi kao predikat*. I zdravje prez pinez jest nemoć gotova. Đ. Baraković, vil. 154. Duga bolest smrt gotova. Nar. posl. vuk. 71. Zla usprema šteta gotova. 91. Kratko glavie gotovi ugarci, pozna deca gotove sirote. 160. Siromah čoeek gotov davo. 285. Ubog muž gotova laža. 325. Brza osveta gotova sramota. S. Lubiša, prip. 194. — *amo spada i ovaj primjer u kojemu nješte događaja ina mjesto kamo se ide ako se ispuni uvjet*: Zadosta je biti od našega zakona, raj ti je gotov. I. Ančić, ogl. 164. — *c) može se izreći čemu je podobno ono što je gotovo: aa) dativom, o čeladetu koje po svojoj naravi ili po svojoj volji hoće ili želi da ono čini*. Vazda budite gotovi pravomu posluhu. Transit. 49. Na svako zlo hrla, svijem štetam gotova. G. Palmotić 1, 54. — *bb) dativom s prijedlogom k. aaa) uopće, vidi a) aa)*. Da svako čelade alat k poslu svom gotov

inade. J. S. Rešković 429. — *bbb*) *vidi aa*). 1 dani i gotovi jesu k jadenju i pitju. Š. Budinić, sum. 150^a. Ako jesu koji pokornici gotoviji k ljubavi. ispr. 27. Ona gotova k nečistoti. Z. Orfelin, podr. 13. — *cc*) *akuzativom s prijedlogom na. aaa*) *vidi a)* *cc*). Koš gotov na brañu. Domentijan^b 111. — *bbb*) *vidi b)* *dd*) *aaa*). Gotov budi na boj. Aleks. jag. star. 3, 266. Na boj gotovi neprijateļa dočekaju. A. Kanižlić, uoč. 85. — *cc*) *vidi aa*). Tko je gotov na besideñe brzo prode mjeru od govoreña. M. Radnić 432^b. Gotov na svako zločinstvo. A. Kanižlić, kam. 33. Gotov k'o baba na karñu. (Z). Poslov. danić. 25. Jeli potreba bila u kraljevstvu činiti pravdu, Stipan bio je gotov na ovu oštroću. A. Tomiković, gov. 265. Gotov kao baba na kar. Nar. posl. vuk. 45. Na podsmijeh gotov. Vuk, prav. sov. 88. — *dd*) *akuzativom s prijedlogom u. samo u jednom primjeru, i u ñemu zato što se ñmu u misli glagol (ići itd.) što znači micuñe. — značeñe je kac kod aa*). Gotov kao bos u triñe. Nar. posl. vuk. 45. — *ee*) *akuzativom s prijedlogom za. aaa*) *uopće*. Zasljeđićeš koliko teška plata gotova je za progniteļa od reda Benediktova. I. Dordić, ben. 175. — *bbb*) *u jednom primjeru kao da znači: podoban*. Svibña vrime ugodno je ovo i čoviku za zdravje gotovo. J. S. Rešković 250. — *ff*) *infinitivom. aaa*) *vidi aa*). Da bi bil gotov umriti za ljubav Isusovu. Transit. 68. Gotova sam učiniti tvoju voļu. Mirakuli. 47. Jere sam gotov služiti ñmu. F. Vrančić, živ. 12. Tko je gotov besiditi, veoma brzo proći će omjeru od govoreña. M. Radnić 424^b. Divojka prije gotova umrti nego divičanstvo svoje oskrvniti. A. Kanižlić, uoč. 62. Pripravna i gotova tebe zagrliti. 468. Što ja zakletvom potvrditi jesam gotov. kam. 276. Gotov sam moju krv proliti za svetu viru. Ant. Kadčić 382. S tobom gotov sam u tamnicu i na smrt ići. Vuk, luk. 22, 33. Pomoć smo vazda gotovi dati iskrñemu. S. Ľubiša, prip. 75. — *amo mogu spadati i ovi primjeri u kojima je preneseno na nežive i ñme stvari*: Da budut (*uši moji*) gotove razumniti i slišati rič tvoju. Transit. 157. Ki grih je naj veće gotov učiniti pasti dušu. 251. Gotova i pripravna voļa dati se onim stvarim. A. Kanižlić, uoč. 107. — *bbb*) gotov biti kañe se kañ se vrlo malo hoće da se dogodi subjektu ono što je izrečeno infinitivom, isporedi 2, b. o čeladetu. Tuge su nas teške stisle, gotovo smo sasna pasti. G. Palmotić 3, 79^b. U tom putu ktje mi biti, kako u trudijeh svijeh, družica, jur gotova poroditi, moja lijepa vjerenica. 3, 99^a. Gotov bijah umrijet od žedi. Pjev. crn. 62^a. Tako mi je dosadilo da sam već gotov umrijeti. Vuk, posl. 69. Jer sam gotov pasti. D. Daničić, psal. 38, 17. Newton je bio gotov erknuti od muke. M. Pavlinović, rad. 44. i o onome što čelade hoće da uradi. Gotov (gotov^a možebiti štamparskom griješkom) ljše u grad uskočiti. Nar. pjes. vuk. 2, 113. Dunitriji Jaña dotužila, gotova ga Jaña oboriti. Nar. pjes. petr. 2, 648. — o žirñetcu. Vidi bednu lisicu gotovu utopiti se. D. Obradović, basn. 188. Krmaća gotova oprasiti se. 195. Koja (kokoš) već je siditi gotova. J. S. Rešković 157. — o neživoj ili o ñmnoj stvari. U obraz se Ľuto naurudio, gotove mu suze udariti. Nar. pjes. vuk. 2, 267. Dode već vreme da vidim moju kesu gotovu izprazñiti se. D. Obradović, basn. 355. Ijeta jur moja dospjet su gotova. G. Palmotić 1, 337. — *gg*) *infinitivom sa za. po tudijem jezicima. aaa*) *vidi b)* *dd*) *aaa*). Drži vojsku gotovu za udariti na Carigrad. A. Kanižlić, kam. 607. — *bbb*) *vidi aa*). Božanstveno pomilovañe jest veoma gotovo

za pomoći takove žeje. M. Radnić 101^a. Vazda imaju biti gotovi za pomoći svoja duhovna stada. Ant. Kadčić 240. — *ccc*) *vidi ff*) *bbb*). Nenooñnik, kađ govori da se euti dobro a s dvora je hladan, gotov je za umriti. A. d. Bella, razgov. 17. Stan bješe gotov za pasti. I. Dordić, ben. 186. — *hh*) *podložnom rečenicom u kojoj je da aaa*) *vidi b)* *dd*) *aaa*). Stoje gotovi s vojskom, da udare na ñega. A. Kanižlić, kam. 622. — *bbb*) *vidi aa*). Dužde je gotov da se osvati Furlanom i da mu preda gospostvo. S. Ľubiša, prip. 12. Vlada je gotova, da te potpomože novcem, pa i svjetom. 229. — *d*) *po gotovu, adv. kao doista, za cijelo, pokrepuje potvrdivañe. naj češće stoji u rečenici kojom se nešto tvrdi pod ñekijem uvjetom (isporedi b) ee)*. Pokle Bog pomaga tebi, po gotovu i vedi pomagaju ti. Aleks. jag. star. 3, 232. Nil pobivše grad po gotovu prijati hoćemo. 241. Dokle Gospa naricaše, sva dovrvi po gotovu vojska dvora Pilatovu. P. Knežević, muk. 26. Videći mladi gđi stariji zlo govore i zlo čine, doisto i oni će po gotovu isto govoriti, isto činiti. B. Leaković, gov. 239. Tuda pomoć po gotovu j' ñemoć. Pjev. crn. 329^b. Velike gospode molba po gotovu zapovijest. Nar. posl. vuk. 33. Trpjen spasen po gotovu blažen. 321. U velikim narodima geniju se gu'jezdo vije, orde mu je po gotovu materijal k slavnom djelu. P. Petrović, gor. vijen. III. Jer po gotovu celo selo bilo mu je svoje. M. P. Šapćanin 1, 134. — *u jednom primjeru ñma ni po gotovu kod poricua*: Ako li bi odgovorio da 'e više i više puta obećao a nije nikad obslužio, tot ni po gotovu ne more ga odrišiti ni po što. M. Dobretić 97. — *u ovom primjeru kao da znači: sasna, mnogo*: Ima i sada koji se na drugih sofrah i prez poklada pokladu a onda i po gotovu. M. A. Rešković, sat. A5^b.

2. adv. gotovo.

a. *uopće, prema značeñu adjektiva. — Samo u Mikalñinu rječniku (gotovo, spravno 'parate, instructe'), u Bjelostjenćeu (v. spravno), u Stulićeu (expedite, in promptu)*.

b. *paene, fere, prema značeñu kod 1, b (osobito kod b) ee)* *ističe se da je nešto samo spravno da ñekako bude a da još onako ñije; po tome slabi riječ uz koju stoji i znači da vrlo se malo hoće da bude onako kao što ona riječ znači a da opet onako ñije, isporedi omalo i vidi kod mao. — U nuše vrijeme (ali vidi i 3. gotov), a između rječnika u Stulićeu ('quasi') i u Vukovu (beinahe, fast', fere'). — Može stajati uz svaku vrstu riječi, a naj češće uz glagole*: Bježi Marko, a čera ga kralju, gotovo ga bješe sustigao. Nar. pjes. vuk. 2, 196. Ode čerat' po mejdanu Vuka, gotovo ga nadvladao bješe. 2, 585. Prepade se Banović Sekule, gotovo je natrag pobjegnuo. Pjev. crn. 293^a. Gotovo bi se moglo reći. Vuk, nar. pjes. 1, 555. Ovdje 'vesela' znači gotovo 'žalosna', 2, 235. i *uz brojeve i riječi koje znače uopće broj, množstvo (u naj širem smislu, po tome i ništa, niko itd.)*: 'Nema gotovo ni jednoga'. 'Gotovo ne zna ništa'. Vuk, rječ. 96^b. Biće ih gotovo toliko. Vuk, nar. pjes. 1, xiv. Poraštani su gotovo svi zakona rimskoga. 1, 84. Već prodoše gotovo tri mjeseca dana, kako sam vam obećao. pism. 3. Svaki gotovo, i najveća nezalica misli, da zna upravo kao što treba. 53. Gotovo ne minu (*misli se: jednoga*) dana, da ne dode na poklon. S. Ľubiša, prip. 100. U Bosni imamo gotovo polovicu naroda turskoga. M. Pavlinović, razg. 48. Nisam mogao da razberem gotovo ništa. M. D. Milićević, zlosel. 8. *uz druge riječi*: Da ne spomñemo b, h i gotovo bez

nevoje načinieno e, koja slova gotovo svi pišu. Vuk, pism. 5.

2. GOTOV, *f. samo u Stuličevu rječniku*: v. gotovina.

3. GOTOV, *adv. vidi 1. gotov, 2, b. — uprav je okruženo gotovo. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu*: „prope, quasi s dodatkom da se nahodi u Palmotića(?). Sva je mladež bludnostju gotov pobudalila. F. Lastrić, test. 332b. Pa gotov se ljesimo zaratili. Osvetn. 2, 50. Nije hrane osim kruha suha i neg bili gotov dozu-
ljali. 7, 87.

GOTOVAC, gòtòvca, *m.*

a. što je gotovo za jelo. — U naše vrijeme. Ja rakije ne tražim da mi goni zalogaje, ali moja baba gleda da moj gotovac bude onakav kakav treba za moje godine. M. Đ. Miličević, zlosel. 291. Sad se više brinu o ručku šta će zgotoviti i više ima gotovca. V. Bogišić, zborn. 120.

b. prezime. — U naše vrijeme. Schem. siben. 1875. 26.

c. selo u Srbiji u okrugu čačanskom. K. Jovanović 170.

GOTOVAN, gotovna, *adj. gotov. — Nije dovoljno potvrđena riječ, jer se nalazi samo nom. sing. m. (koji bi mogao biti i part. praet. pass. od gotovati) u jednom primjeru xvii vijeka*: Ako hoćeš imat dobitak gotovan. A. Georgiceo, nasl. 165. i *adv. gotovno u Belinu rječniku* (jin promtu' 590b) i u *Stuličevu (uz gotovo). — istina da od ovoga adjektiva postaje gotovnost koje vidi.*

GOTOVAŃE, *n. djelo kojijem se gotova. — Samo u Belinu rječniku* (gotovanje ‚apparatus' 581b) i u *Stuličevu* (v. gotovina).

GOTOVATI, gotovam, *impf. gotoviti. — Riječ je stara, isporodi stslav. gotovati* (poľ. gotować, gotuje); u našem se jeziku javlja samo u nekijem spomenicima xiv i xvi vijeka pisanim crkvenijem ili miješanim jezikom (ali vidi i kod gotovan), a između rječnika u Stuličevu v. gotoviti s dodatkom da je riječ ruska, i u Daničičevu. Gotovaje namь vѣнecь царства небesnago. Mon. serb. 99. (1330). Dec. hris. 64. To čineći Aleksandar na boj gotovaše se. Aleks. jag. star. 3, 235. Ejupčane protu nemu na boj gotovahu se. 257.

GOTOVCIT, *adj. augm. gotov. — U Šulekovu rječniku*: gotov gotovcit ‚nadelbereit'.

GOTOVILAC, gòtovioca, *m. čovjek koji gotovi. — U Šulekovu rječniku*: ‚fertiger'.

GOTOVINA, *f. upravo ono što je gotovo, ali obično dolazi samo s osobitijem značenjima. — U naše vrijeme.*

a. uopće. — Samo u *Stuličevu rječniku* (‚praeparatio, apparatus, res jam instructae et compositae').

b. gotovi norci, vidi 1. gotov, 1, b, b) bb). — *Između rječnika u Vukovu* (‚die baarschaft' ‚pecunia numerata'). U hajduka malo gotovine. Pjev. crn. 124a. Što li žališ gotovine blaga? Nar. pjes. juk. 185. I poharčih blago gotovinu. 380. Gotovinu, kao i pop Kosto (u. p. hoće, ište). Nar. posl. vuk. 45. Prodam trgovinu za gotovinu. S. Ľubiša, prip. 13. Neće doći gotovine trista dukata. 140. Na gotovinu spadaju i one javne vjerovne artije, koje u prometu urednom prolaze za gotov novac. Grad. zakon. 2, 103. Gotovina, merc. ‚baares geld, baarschaft, das coutant', frc. ‚argent comptant', tal. ‚contanti, danari coutanti, moneta effettiva'; platiti gotovinom ‚baar zahlen', tal. ‚pagar in contanti, sborsare';

za gotovinu, ‚gegen baar', frc. ‚per comptant', tal. ‚a danari contanti'; platež gotovinom, ‚baarzahlung', tal. ‚pronto pagamento, pronti contanti, pagamento in contanti'; trgovina gotovinom, ‚cassageschäft, komptantes geschäft'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

c. snijeg sa zemlje: ‚Diže vjetar samu gotovinu'. M. Pavlinović.

GOTOVITI, gòtovim, *impf. conficere; parare, činiti da nešto (objekat) bude gotovo. — Akc. se mijenja u aor. 2 i 3 sing.: gòtovî. — Postaje od gotov nastarkom i. — Riječ je praslavenska, isporodi stslav. gotoviti, rus. готовити, češ. hotoviti, poľ. gotowić. — Između rječnika u Vrančićevu* (‚parare'), u *Mikašinu* (gotoviti, spravljati ‚apparo, instruo, adorno, comparo'), u *Belinu* (gotoviti gozbu ‚instruere convivium' 90a; ‚machinor' 739b), u *Bjelostjenčevu* (gotovim, zgotavljam, zvršujem ‚paro, apparo, instruo, praeparo, adorno, adorno et instruo'. v. pripravljam), u *Voltigijinu* (‚apparecchiare, apprestare', ‚bereiten'), u *Stuličevu* (‚parare, apparare, praeparare, instruere, coquere'), u *Vukovu* (n. p. večeru, ručak ‚beriten' ‚paro'), u *Daničičevu* (‚parare').

a. aktivno. a) conficere, vidi 1. gotov, 1, a, graditi, načiniti, napravljati. aa) objekat je stvar tjelesna. Moriškini slovi toj hti upisati (mestar), pri ner ga (pekar) gotovi, i zlatom pozlati. P. Hektorović 26. Od sveg' boji za neg su kupovi (lončar ove na pazar gotovi). J. S. Rejković 247. Gotovlahu mast od tjih mirisa. Đ. Daničić, 1dnev. 9, 30. Pozva ga, da mu gotovi nacрте i kalupe. M. Pavlinović, rad. 68. — bb) objekat je stvar umna. On zavrže govor ovi znajuć djela kleta i huda i zlo izdanje ke gotovi suproč nemu krvni Juda. G. Palmotić 3, 65a. Vaš mir ovi združen s grijehom male vire tešku štetu vam gotovi i žestoke prem nemire. 3, 163b. — b) parare, vidi 1. gotov, 1, b, spravljati, spremati. aa) uopće. Gotove i pripravljaju ovo tĕlo kako jedan sud čist. S. Budinić, sum. 15a. Ova bolest upravlja i gotovi nas na prijatje odrišenja grĕhov. 89b. Opraviše i gotoviše tađ po običaju večeru. P. Zoranić 19a. Vodih za mu stražu ovih, gozbe obilne nim gotovih. I. Gundulić 225. Žena negova hleb mesi i večeru gotovi. D. Obradović, basn. 403. Gotovi mu to gospodsko jelo. Nar. pjes. vuk. 2, 106. No ostani kod bijela dvora, te gotovi gospodsku večeru. 2, 182. Gotovi mi gospodska konaka. 3, 16. Gotov', more, gospodsku večeru. 4, 104. Onde se najmi u vojvode, da mu gotovi jelo. Vuk, dan. 1, 70. — bb) s osobitijem značenjem: variti, kuhati, vidi 1. gotov, 1, b, b) aa). Gotoviti, variti ‚coquo'. J. Mikaš, rječ. 118b. i u *Stuličevu rječniku*. može biti da amo spada i ovaj primjer: I kuha onu stvar po način po ovi, staviv joj pokriv zgar, da ju pri gotovi. P. Hektorović 15. — cc) u jednoga pisca xviii vijeka znači: slagati, polagati (ondje gdje treba da stoji), isporodi spremati. I debele sastavji snopove koje drugi u krstje gotove. J. S. Rejković 299. Koji litinu za zimu gotove. 346.

b. sa se.

a) pasivno. Kupe se svatovi, spravja se nevjesta, pir se od svud gotovi najljepši od mjesta. I. Gundulić 148. Od tog svega dubre se gotovi. J. S. Rejković 210. Sva kositi gotovi se sprava. 256. Sada rekoh ta se sitva novi, pram misecu u zemlju gotovi (vidi a, b) cc). 265. Da se što god u otajnu gotovi protivu općenomu miru. A. Temiković, živ. 28. Vidi da niti ko dolazi ni se šta gotovi. Vuk, poslov. 199. Gotovjaše se svaki dan po jedno goveće. Đ. Daničić, nemij. 5, 18.

b) refleksivno, spravljeni se, spremati se. — Između rječnika u Vukovu (sich bereiten', parare se', cf. spremati se). Gotovi se vs srštenije jeho. Stefan, sim. pam. šaf. 20. K nim se kupe i gotove čestijeh ljudi mnoštva vela. A. Vitajić, ost. 2. Zinaj se ljudi gotovi s orli vojevati. J. Rajić, boj. 3. Mnja ... gotovi se k brani. 22. Gotov'te se, kićeni svatovi. Nar. pjes. petr. 1, 80.

GOTOVLÊNE, *n. djelo kojijem se gotovi. — U Vukovu rječniku* (das bereiten', praeparatio).

GOTOVNOST, *f. osobina, stanje onoga što je gotovno, vidi gotovost, a. — Od xviii vijeka. I u gotovnosti držati. Z. Orfelin, modr. 99. Čisto kao da su i očekivala taku gotovnost na prelazak iz ovoga sveta u onaj. M. Đ. Milićević, zlosel. 302.*

GOTOVOST, *f. osobina, stanje onoga što je gotovo. — isporodi gotovstvo, gotovnost. — Od xviii vijeka.*

a. sa značenjem sprijedu kaznijem. — Između rječnika u Stulićevu (alacritas, celeritas'). Gotovost poslula. A. Georgiceo, nasl. 58. Zloba je postojani običaj i gotovost. D. Obradović, sav. 76. Gotovost svoju na rat s Engleskom izjavio. Nov. srb. 1834. 57.

b. s konkretnijem značenjem: gotovi noći, vidi i. gotov, 1, b, b) bb) i gotovina. — U Vukovu rječniku: vide gotovina s primjerom: 'Ina li što gotovosti?'

GOTÔVSTVO, *n. vidi gotovost, a. — Samo u Stulićevu rječniku* (v. gotovina).

GOTÔVŠTINA, *f. gotovina, gotovi noći. — U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.*

GÔTSKÎ, *adj. koji pripada Gotima. — isporodi gotički, gotijski. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (goticus'). Totila, to svak znaje, bijaše gotski vojevoda. J. Kavašin 114b. Mnogi građani bješe od gotskihjeh sabala posječeni. I. Đorđić, ben. 123. — *U naše vrijeme kao tehnička riječ kod graditeljstva.* Gotski, arch. hist. 'gothisch', tal. 'gotico'; fre. 'gotique', engl. 'gothic'; gotski luk, obluk, fre. 'ogive, arcaigu', engl. 'pointed arch', 'spitzbogen', tal. 'arco acuto'; gotski svod, 'spitzbogengewölbe', fre. 'voûte gothique', tal. 'volta gotica'; gotski slog, 'gothischer stil', tal. 'stile gotico'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. — *zovu se ovako i latinska slova s nekijem osobitijem oblikom.*

GOVAN, *Govna, m. ime sela. — Krajem xiii vijeka su starijem oblikom Govna. — U Danićevu rječniku: 'Govna', selo 'Govna' dao je Hilandar kralj Milutin (Mon. serb. 58 god. 1293—1302). bilo je blizu Drsnika i Petrača.*

GOVANCE, *govanca i govanceta, n. dem. govno. — Između rječnika u Stulićevu s gen. govanca i s osobitijem (nepouzdanijem) značenjem: 'stercus liquidum, foria', i u Vukovu* (govance, govanceta). — *U Dabrovcu djecu zoru orako malu rrpicu vlažna puščanoga praba što načine za igru i napale s vrha pa malo po malo izgori bacajući iskre. P. Budmani.*

GÔVÂŃ, *m. Salvia silvestris L., plavotnik. u pirotskom okrugu. — Veliki govah, Salvia sclarea L., meće nogo, skrletak, ivanško zeje. S. I. Pelivanović, javor. 1881. 122.*

GOVČIN MOST, *m. mjesto u Srbiji u okrugu knežeračkom. Ljavada u Govčinom Mostu. Sr. nov. 1872. 636.*

GOVEČACA, *f. coll. dem. govoda (ili, po tome što ostaje u jedini, goved). — U Vukovu rječniku s primjerom: Imu dvoje, troje govečace.*

GÔVEČE, *govečeta, n. dem. govodo, obično znači isto što govodo, te ga zamjenjuje u jedini. — Nemu množine. — Postaje od govod nastavkom e (ili k) -et; d se ispred e ne čuje, ali se gdjegdje nalazi pisano. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (govedče 'bos' 151a) *gdje naj prije dolazi, u Stulićevu* (govedče 'bos'), *u Vukovu: 'ein rind (im weitesten sinne)' 'bos, vacca, vitulus'. Nabukodonozora obrati Bog u goveče i s govodi pase travu. F. Lastrić, ned. 174. Car zapovidi, da se crivi govečeta po obrazu izbije. A. Kanižlić, kam. 621. Da je grlo vam krmčeta, da je trbuh govečeta. V. Došen 173a. Kud se rani svinče i goveče. J. S. Rejković 15. Koñ mu nije kakvino su koñi, veče šaren kako i goveče. Nar. pjes. vuk. 2, 249. Oči su mu ka' u govečeta. Nar. pjes. kras. 1, 3. Kao goveče bez rogova (što osobito; mimo ostale lude). Nar. posl. vuk. 129. Rdavo goveče sve trogoče. 270. Kad goveče riče noću, nije na dobro. M. Đ. Milićević, živ. 2, 67.*

GÔVEČEŠCE, *n. dem. goveče, vrlo malo i malo vrijedno goveče. 'Gonim ovo govečešce na prodaju'. u Dobroselu. M. Medić.*

GOVEČI, *adj. vidi govodi. — U Stulićevu rječniku* (govedči). — *sasna nepouzđano.*

GOVEČI, *adj. vidi govodi. — U Stulićevu rječniku* (govedči). — *nepouzđano.*

GOVED, *f. coll. goveče i govodo. — Potvrđen je samo gen. govodi i instr. govodu. — U naše vrijeme u Crnoj Gori. I stotinu koña i govodi. Nar. pjes. vuk. 4, 524. Take Vilip šale za govodu. Pjev. crn. 161b. Trista glavah koñah i govodi. 241a. I pedeset koñah i govodi. Ogled. sr. 9. I stotinu koñah i govodi. 12. — Prema svijem ovijem primjerima jamačno je griješkom pisano na jednom mjestu govodih kao da je gen. pl.: I stotinu koñah i govodih. Nar. pjes. vuk. 5, 499.*

GÔVEDALAC, *govedaoca, m. vidi govedar. — U Stulićevu rječniku* (govedalac i griješkom govedaoc). — *slabo pouzdano.*

GÔVEDAONÎK, *m. vidi govedar. — U Stulićevu rječniku. — slabo pouzdano.*

GOVÊDÂR, *govedára, m. bubuleus, čovjek koji čuva govodu. — Akc. kaki je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. i voc.: govédáru i govédáre, govédári. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikajlinu gdje naj prije dolazi, u Belinu 111a, u Bjelostjenčevu, u Jambresičevu, u Voltigijinu, u Stulićevu, u Vukovu.*

a. s pravijem značenjem kaznijem sprijeda. Jedan govedar u (i') tudioj kući. Starine. 11, 113. (oko 1667). Objubi srdcem govedara koga. A. Kanižlić, uzr. 29. Ni govodo pod sedlo, ni govedara nad sedlo. (Z). Poslov. danić. 79. Ne druguju z govedarima. B. Leaković, gov. 119. Tvoj govedar kod govoda. Nar. pjes. vuk. 1, 114. Ludom mužu i govedari žem puštaju, a mudrom ne može ni vladika. Nar. posl. vuk. 171. Imao je svoga ovčara, govedara, koñšara, sviñara. Nar. prip. vuk. 15. — *i kao psorka.* Izvrće se Durutović Mejo ter dozivlje Stipurinovića: 'Ne meći se, vlaški govedarni!' And. Kačić, razg. 239b. Nit' su ovo vlaški govedarni. Nar. pjes. vuk. 5, 166. Ajd' otolo, jedan govedaru! Pjev. crn. 196b.

b. Cobitis taenia L., vrsta male ribe. J. Pančić, ribe. 139. — i u Vukovu rječniku (u dodatku): vide brkica s dodatkom da se govori u Jasenici.

c. ime mjestu u Srbiji u okrugu podrinskom. Zemlje u Govedaru. Sr. nov. 1871. 722.

GOVEDARČE, govedarčeta, *n. dem.* govedlar. — *U Vukovu rječniku* (,bubulcus juvenis').

GOVEDARČIĆ, *n. dem.* govedar. Pokisao mi je govedarčić moj. — *U Dobroselu*. M. Medić.

GOVEDARČINA, *m. i f. augm.* govedar. Čija je to govedarčina tu? — *U Dobroselu*. M. Medić.

GOVEDARĀNE, *n. djelo* kojijem se govedari. — *U Stulićevu rječniku*.

GOVEDAREV, *adj.* bubulci, koji pripada (nekome) govedaru. — *isporedi* govedarov. — *U Vukovu rječniku*.

GOVEDAREVIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Rat. 140.

1. GOVEDARICA, *f.*

a. žensko čelade koje čuva goveda. — *U naše vrijeme*, a između rječnika u Vukovu. Ja ne mogu tebe oženiti sviñaricom ni govedaricom, za te tražim gospodu devojku. Nar. pjes. vuk. 181—182. — moć značiti i govedarevu ženu.

b. *vidi* govedarka, b. D. Trsteñak.

c. pojata u kojoj se goveda spraćaju. M. Pavlinović.

2. GOVEDARICA, *m. prezime*. — Isto je što predašnja riječ koja je postala muški nadimak. — *U naše vrijeme*. Milutin Govedarica sveštenik. Nar. pjes. petr. 1, 356 (među prebrojnicima).

GOVEDARINA, *f.*

a. *vidi* govedarstvo. — *U Belinu rječniku* (,l'arte del bifolco', ,bubuleitari' 141^b) i *u Stulićevu*. — *nepouzđano*.

b. plaća govedaru. — *U Vukovu rječniku*: ,das rindgeld (die bezahlung des rinderhirten)', ,merces bubulci'.

c. porez na goveda. — *Samo u Stulićevu rječniku*: ,vectigal pecuarium'.

GOVEDARITI, govedarim, *impf.* biti govedar, raditi kao govedar. — *Samo u Belinu rječniku* (,far l'arte del bifolco', ,bubuleitor' 141^b) i *u Stulićevu* (,bubuleitare, ,bubuleitari').

GOVEDARIVICA, *f.* mjesto u Srbiji u okrugu vaŕevskom. Zemlja u Govedarivici. Sr. nov. 1867. 223.

GOVEDARKA, *f.*

a. *vidi* govedarica, a. — *U Vukovu rječniku*.
b. Motacilla alba L., vrsta ptice. — *isporedi* govedarica, b. govedaruša, b. migavica, potočarka. — *U Vukovu rječniku*: ,die weisse bachstelze', ,motacilla alba', cf. pliska.

GOVEDARNICA, *f.* mjesto u Srbiji u okrugu kneževačkom. Niva u Govedarnici. Sr. nov. 1870. 551.

GOVEDARNĀK, *m.*

a. *vidi* govedar, a. — *U Stulićevu rječniku*. — *slabo pouzđano*.

b. ime mjesta u Srbiji. a) u okrugu čaćanskom. Nive u Govedarniku. Sr. nov. 1865. 395. — b) u okrugu kneževačkom. Livada na Govedarniku. 1872. 328.

GOVEDAROV, *adj.* *vidi* govedarev. — *U Vukovu rječniku*.

GOVEDAROVAC, Govedarovca, *m. predašnje* ime sela Glogoña u Banatu. Javor. 1880. 143.

GOVEDARSKĀ, *adj.* koji pripada govedarima. — *U naše vrijeme* i *u Vukovu rječniku*. Kako bi on carski sin uzeo govedarsku kćer. Nar. prip. vuk. 219. A ovaj što im govori narod da je samo sviñarski i govedarski jezik. Vuk, pism. 87.

GOVEDARSTVO, *n. osobina*, posao onoga koji je govedar. — *Samo u Belinu rječniku* (,l'arte del bifolco', ,bubuleitari' 141^b) i *u Stulićevu* (,ars

bucolica'). — *U naše vrijeme kod pisaca sa značenjem: odgajanje govēda*. Govedarstvo, stat. ,rindviehzucht'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

GOVEDARSTVOVATI, govedarstvujem, *impf.* *vidi* govedariti. — *U Stulićevu rječniku*. — *nepouzđano*.

GOVEDARUŠA, *f.*

a. *vidi* govedarica, a. — *U Vukovu rječniku*.

b. *vidi* govedarka, b. D. Trsteñak.

GOVEDIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Schem. zagr. 1875. 228.

1. GOVEDINA, *f.* goveđe meso. — *isporedi* govedina. — Riječ je praslavenska, *isporedi* rus. говядина, češ. hovēdina. — Između rječnika u Mikašinu, u Belinu 173^b, u Bjelostjencevu, u Voltigijinu, u Stulićevu, u Vukovu. Pijat se sam promeni, pa dojde drugi s govedinun. Nar. prip. mikul. 2.

2. GOVEDINA, *f. augm.* govedo. — *U Belinu rječniku* (,bos vastus' 150^b) i *u Stulićevu* (,bos immanis, ,bos vilis').

GOVEDINIĆ, *m. prezime*. — xv vijeka. — *U Daničićevu rječniku*: ,Govedinić', vojvoda, Vukosav' Govedinić' 1456 (Okáz. pam. šaf. 79).

GOVEDIŠTE, *n.* mjesto gdje se hrane goveda. — *Samo u Stulićevu rječniku* (,bubile').

GOVEDIŠTVO, *n.* *vidi* govedište. — *U Stulićevu rječniku*. — *sasma nepouzđano*.

GOVEDITEĀAN, govediteĀna, *adj.* u Stulićevu rječniku gdje se tumači: ,bucolicus'. — *nepouzđano*.

GOVEDITI, govēdim, *impf.* raditi kao goveće. — *U Bjelostjencevu rječniku* (govedim, kak govedo, vol ali krava činim ,bovinor') za koji će biti i načineno.

GOVEDNĀK, *m.* nekakva bolest u čeladeta: otekne meso ma na kom mestu, pa može da raste po godinu dana. Leči se peskom ili belom zemljom iz hladne vode, ili privijaju izribanu crnu cveklu, ili mandarić s mlekom. Pod tim se pre provali i splasne. P. J. Marković.

GOVEDO, *n.* bos, ime opće za bika, vola, kravu, tele. — *Akc. se mijeña u gen. pl.* govēda. — *esto*ji mj. negdašnjega e. — Riječ je praslavenska, *isporedi* stslav. govēdo, rus. говадo, češ. hovado. — *Postaje rijetkijem nastatkom endo od osnoze* gov, *indoeurop.* g^houo, *isporedi* let. govš, *suskrt.* gav, *germ. kov*, *grč.* βοῦς, *staroir.* bō, *stvenm.* chuo. — *Naj veće se govori u množini; u naše ga vrijeme u jednini zamjeñuje goveće (koje vidi) ali se gdjegdje čuje i govedo (vidi primjer iz Nar. posl. vuk. kod b)).* — *Na dva mjesta xiv i xvii vijeka ima gen. sing.* govedeta *od osnove* govedet (*isporedi* goveće): Izdava pristavu: o^t govedeta 4 dinari. Zak. duš. pam. šaf. 38. (na drugom mjestu u istom spomeniku: o^t goveda. 50). Rikanje od govedeta. J. Mikaša, rječ. 563^a. — *Pošto se goveda shvaća kao množina za goveće, n^a nⁱ mogu biti kolektivni brojevi srednjega roda* dvoje, troje, četvero *itd.*, *vidi* dvoje, c, a). Domaćin mu pokloni petoro goveda. Nar. prip. vuk. 98. — *U svijem je rječnicima: u Vrančićevu* (,pecus'), u Mikašinu (,hic et haec bos'), u Belinu (govedo ,bos' 151^a; goveda ,pecus bubulum' 139^b), u Bjelostjencevu (govedo, plur. goveda), u Jambrešićevu (,pecus'), u Voltigijinu (,manzo, bove', ,ochs'), u Stulićevu (v. goveće), u Vukovu: plur. goveda, coll. ,das rindvieh', ,armenta, boves'. cf. govedo; govedo (rijetko se govori), *vidi* goveće; u Daničićevu (,bos'). a) u pravom smislu. Od svakoga goveda soldini 5.

Zak. vinod. 71. Od goved velikih. 71. Ili ko-
byle ili ovce ili koze ili govoda. Mon. serb. 80.
(1802—1821). Da dava travinu otk 100 govodi.
govodo. Zak. duš. pam. šaf. 50. Nit' bješe po-
znalo govodo u te dni ni jaram ni ralo. M. Ve-
tranić 1, 7. Ovce i koze, govoda i krave. 1, 305.
Govodi trugjem. M. Držić 49. Govoda pasući.
117. Vajase mu paziti govoda. K. Pejkić 14.
Bog nije raj učinio za govoda nego za ljude. J.
Filipović 1, 271^a. Nabukodonozora obrati Bog
u govode i s govodi pase travu. F. Lastrić, ned.
174. Divojke u tabor kao govoda odagnaše. A.
Kanižlić, kam. 830. Govodo gosparevo ne može
u štetu ujestiti. (Z). Poslov. danić. 25. Ni go-
vedo pod sedlo, ni govodara nad sedlo. (Z). 79.
Ovce, koze, govoda i koni. Andr. Kacić, kor. 31.
Babi neću čuvati govoda. Nar. pjes. vuk. 1, 159.
A ja imah hiljadu ovaca, tri stotine konja i go-
veda. 4, 38. Čeraj, pope, šarena govoda. 4, 407.
U bogata vlahi i govoda su pametna (jer mu
se laska. U Dalmaciji). Nar. posl. vuk. 825. Nijesu
se mogli drukčije hraniti nego se on najmi da
čuva seoska govoda. Nar. prip. vuk. 219. Sijeeće
govodima glave u opaklad. S. Ćubiša, prip. 105.
— *b*) kao *psoka nepametna, nespretnu čeladetu*.
— u *Belinu rječniku*: govodo, buaccio, per me-
tafora si dice d'un huomo da niente' homo nihil'.
150^b. *amo može spadati i ovo*: Sa svim je go-
vedo, još da ima rep. Nar. posl. vuk. 275.

GOVEDOVATI, govodujēm, *impf.* vidi gove-
dariti. — U *Stuličevu rječniku*. — *neponzdano*.

GOVEDOVIĆI, *m. pl.* selo u Bosni u okrugu
sarajevskom. Statist. bosn. 12.

GOVEDOVINA, *f.* govoda koža. — Sumo u
Stuličevu rječniku (pellis bubula^a).

GOVEDSKÎ, *adj.* vidi govodi. — xviii vijeka
(samo u dva Rejkovića), a između rječnika u
Belinu (na govodsku, a modo di bue' ,bovatim'
151^b), u *Bjelostjenčevu* (meso govodsko kod go-
vedina), u *Jambrešičevu* (govecki), u *Stuličevu*.
Brašno krađu i govodske masti. M. A. Rejković,
sat. C4^b. Mesar tuži jezikom govodskim. E1^a.
U proliće govodske janije. J. S. Rejković 353.
— U *Belinu rječniku* ima i *adr.* govodski, a
modo di bue' ,bovatim'. 157^b.

GOVEDAČA, *f.*

a. Orobanche L., *neka parasitna biljka, vodnača,*
vodovodac. — U *naše vrijeme*. J. Pančić, flor.
beogr. 353. Govedača, Orobanche major L. (Vu-
kasović). B. Šulek, in. 97.

b. vrsta janjke. — U *Srbiji u jagodinskom*
okrugu. M. Đ. Miličević, srb. 209.

c. vrsta šfice. — U *Srbiji u podrinskom okrugu*.
M. Đ. Miličević, srb. 567.

GOVEDÂ JARUGA, *f.* mjesto u Srbiji u okrugu
biogradskom. Sr. nov. 1873. 315.

GOVEDAJKA, *f. dem.* (s *priziraćem*) govodo.
— *Samo gen. plur.* govodajakâ u *naše vrijeme*
u *Lici*. „Imaš li ti što blaga?“ „Imam nekoliko
govodajaka“ (razumije se: kao malenijeh i mrša-
vijeh i rdavijeh). J. Bogdanović.

GOVEDÂK, *m.* govoda balega. F. Kurelac, in.
živ. 23.

GOVEDÂRI, *m. pl.* selo u Dalmaciji na otoku
Mletu u kotaru dubrovačkom. Repert. dalm.
1872. 24.

GOVEDE BRDO, *n.* ime mjestu u Srbiji u
okrugu račerskom. Zemlja na Govedom Brdu. Sr.
nov. 1867. 215.

GOVEDE PÔLE, *n.* selo u Staronjizi u pod-
županiji pakračkoj. Pregled. 97.

GOVEDÎ, *adj.* bubulus, *koji pripada govodima*.
— *Postalo je u praslavensko doba od osnove*
goved nastavkom jъ, isporodi stslav. govežďь,
rus. говѣжнн, češ. hovězi. — Nalazi se (krivo)
pisano i s dj: govodji. — Obični su samo složeni
oblici; rijetko se nalaze nominalni: Ne kup' go-
veda mesa. M. Držić 133. Orlovo pero na go-
vedu govnu. (D). Poslov. danić. 91. — Između
rječnika u Mikašinu (govodji), u Belinu 146^a, u
Bjelostjenčevu (meso govode kod govodina), u
Volligijinu (govedje stado), u Stuličevu (govodji
i govodi), u Vukovu, u Daničičevu (govedь ,bovis'
3, 577). Kože govode. Glasn. 15, 308. (1848?).
Mesa govodega librica. Stat. krč. ark. 2, 292. Od
govodega mesa. M. Držić 290. Govoda se pleća
peku. 429. Grizući opanke i govode kože. I.
Zanotti, skaz. 21. Govedom žilom sto udaraca
dati. J. Banovac, prip. 185. Kupila sam četir'
noge ma su govode. Nar. pjes. herc. vuk. 267.
Hleb skuhan u govodjoj čorbi. Vuk, poslov. 151.
Blago je došlo u čaprana govodijema. S. Ćubiša,
prip. 144.

GOVEĐI BRÔD, *m.* u *Daničičevu rječniku*:
'Govodij Brod', selu je Dabru manastira Rava-
nice bila međa 'Govodi Brod' (Mon. serb. 199
god. 1381).

GOVEĐINA, *f.* vidi 1. govodina. — *Može biti*
praslavensku riječ, isporodi češ. hovězina. — U
Vukovu rječniku.

GOVENA DRAGA, *f.* starije ime selu u Hr-
vatskoj što se sad obično zove Goševa (koje vidi).
Schem. zagr. 1875. 199. M. Sabjar 116. — *Po*
svaj prilici e- stoji mj. negdašnjega è, te bi gla-
silo po južnom govoru Govjena Draga.

GOVERNÂTUR, gubernatúra, *m. tal.* gover-
natore, *vladar*. — U *dra pisca xviii vijeka iz*
Dalmacije. Svoga sina učini za gubernatura aliti
upravlaoa od Jeruzolima. And. Kacić, kor. 355.
Gospodin knez i gubernatur Ivan Vladimirović.
Norini 83. i u *naše vrijeme u Dubrovcniku*. P.
Budmani.

GOVEŠKO LICE, *n.* visoka ravnina u Srbiji
u okrugu pirotskom. M. Đ. Miličević, kraj. srb.
167.

GOVILE, *f. pl.* mjesto u Srbiji u okrugu užič-
kom. Niva u Govilama. Sr. nov. 1875. 428.

GOVITAN, govitna, *adj.* povodljiv čovek, koji
popušta. u *Lijevcu*. V. Dordević. — *može biti*
da je srodno s govjeti.

GOVJETI, govijēm (govim?), *impf.* obtempe-
rare, *ugadati*. — *Akc. kao kod umjeti. — je-*
i ije- stoji po južnom govoru mješte negdašnjega
è, u po istočnom e: gověti, govēm, po zapadnom
i: goviti, govīm. — Riječ je praslavenska, ispo-
redi stslav. gověti, gověja i govļa, religiose ve-
rerari, venerari, rus. вѣрѣтъ, вѣрѣтъ, vivere, esse,
venerari, jejunare, češ. hověti, indulgere, colere,
obtemperare, parcere. — Nejasna postaća. Mi-
klošič misli da je uzelo iz germanskoga jezika
(striem. gawihjan, blagosloviti); ali može biti da
je od indoevropskoga korijenu ghōu, isporodi
jermenski govem, hvalim, lat. foveo. — U naše
vrijeme živi samo u zapadnom govoru s praes.
govem; jeli prema tome u južnom govoru bio
praes. govijem, ili je bio govīm, ne može se po-
znati po rijetkijem primjerima: govī u prvom
od ova dva primjera jamačno jest impt., a u
drugome može biti, te u oba dra ne zna se treba
li čitati govij (prema govijem) ili govī (prema
govīm): Govi kako kokošica, budi pura kako go-
lubica, Ćubi draga svoga kako grlicica, poj kako
slavić: sve zaludu; a mi nitu krive, a mi ne-

srujene. M. Držić 146. Govi k'o nevjesta. (Z). Poslov. danič. 25. — *Između rječnika samo u Stuličevu gdje je uzeto iz ruskoga sa značenjem: 'rispettare', 'colere'.*

a. *nepreluzno, s dativom (ovako je i u ostalijem jezicima).* Govela im što je bolje mogla. M. D. Miličević, jur. 73. Mladiću! ta je cigara zla gospoda! kajaješ se što si se najmio ņu da služiš! tebi se čini da ona gove tebi, a ti sve daješ, ņoj da ugoveš! des. par. 62. amo spadaju po svoj prilici i dva primjeru (M. Držića i iz Poslov. danič.) sprijeda kazana.

b. *prelazno, samo u jednom primjeru xv vijeka. značenje može biti kao predašne (ili uživati?).* Samo nas ņećei ne iskat svita čast, da Boga ņvaleći govit ņegovu slast. M. Marulić 200.

GOVNAČ, m. *vidi* govnoval. — U Šulekovu rječniku: 'mistkäfer' (Scarabaeus stercorarius?).

GOVNAČKA, f. Lestris, ņeki rod vodenijeh ptica. — U Šulekovu rječniku: 'mewenbüttel' (Larus parasiticus?); 'raubmöve' (Lestris?).

GOVNĀNE, n. *djelo kojijem se govna.* — U Vukovu rječniku.

GOVNĀR, govnařa, m. foricarum purgator; scarabaeus stercorarius. — *Akc. kaki je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim voc.: govnařu i govnaře, govnaři.* — U naše vrijeme.

a. *čovjek koji čisti zahode i druga mjesta iznoseći odande gnusobu.* — U naše vrijeme u Dubrovniku (po dubrovačkom govoru gonnar). a) *sa značenjem sprijeda kazanjem.* — između rječnika u Stuličevu. — b) *zovu se u Dubrovniku gonnari i muška djeca (osobito siromaška) što se bez posla skitaju po gradskim ulicama (franc. gamins, tal. monelli, birichini, ņem. gassenjunges, gassenbuben), isporidi uličar, uličnak.* — c) *kao psovka muškome djetetu i čeladetu.* P. Budmani.

b. *vidi* govnoval. na Braču. A. Ostojić. — i u Dubrovniku s istim značenjem kaže se pop gonnar (*vidi* kod pop).

GOVNARA, f.

a. *vidi* govnoval. — U Vukovu rječniku.

b. *brdo u Lici.* J. Bogdanović.

GOVNĀRĀNE, n. *djelo kojijem se govnařa.* P. Budmani.

GOVNĀRATI, govnařam, *impf. podnositi se kao gonnar (vidi* gonnar, a, b). — U naše vrijeme u Dubrovniku (gonnarati). 'Nemoj gonnarati po ulicam s dječetiņom'. P. Budmani.

GOVNĀREV, *adj. koji pripada (ņekome) gonnaru.* — *isporidi* gonnarov. — U Stuličevu rječniku.

GOVNĀRICA, f. *psovka ženskome djetetu i čeladetu (vidi* gonnar, a, b) i c). — U naše vrijeme u Dubrovniku (gonnarica). P. Budmani.

GOVNĀRIĆ, m. *dem. gonnar (koje vidi* kod a, b) i c). — U naše vrijeme u Dubrovniku (gonnarić). P. Budmani.

GOVNĀRIJE, f. *pl. nugae, putine i rutine, ludorije, trice.* — U Vukovu rječniku ('die drecker', 'nugae').

GOVNĀROV, *adj. vidi* govnařev. P. Budmani.

GOVNĀRSKĀ, *adj. koji pripada govnařima.* — U Stuličevu rječniku.

GOVNĀTI, govnař, *impf. dosudno i bez razloga prigovarati i opirati se (u prenesenom smislu i prostački, kao da ono što se govori vrijedi samo koliko govna).* — *isporidi* govnořizati. — U Vukovu rječniku: 'lästig und ohne grund widersprechen', 'objurgare inique et molestē' s pri-

mjerom: 'Idi ne govnař tu' (otac reče sinu, n. p. kad sin viče što na očinu uredbu).

GOVNAV, *adj. vidi* govnen. — U Vukovu rječniku.

GOVNEČIJE, m. *pl. između ņudi koje je kralj Stefan Dečanski dao Dečanima bili su i vlasi* Govnečije. Deč. hris. 59.

GOVNEN, *adj. merdosus, izmrĆan govnařa.* — *isporidi* govnav. — U Belinu rječniku 70Sa, u Bjelostjencu, u Stuličevu, u Vukovu. — *Ima i adv. govmeno u Stuličevu rječniku (v. gnusno).*

GOVNĒNICA, f. *putina, ludorija.* — *isporidi* govnařije. — U Vukovu rječniku: 'eine schlechte (dreckige) sache', 'nugae'.

GOVNEŠ, m. *psorka.* — U Vukovu rječniku s primjerom: Govnešu jedan!

GOVNITI, govnař, *impf. merda inquinare; cacare.* — *Akc. kaki je u praes. taki je u impf. govnař, u aor. 2 i 3 sing. govnař, u part. praet. pass. govnařen; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf.*

a. *gnusiti, prĆati govnařa.* — Od xvii vijeka, a između rječnika u Belinu 680b, u Stuličevu, u Vukovu (*vidi* dalje). a) *aktivno.* Ne govni loja. (D). Poslov. danič. 72. — u prenesenom smislu, zametati kavgu. u Vukovu rječniku ('stänkern', 'rixam movere'). — b) *sa se, refleksiĆeno.* u Vukovu rječniku ('merda inquinari').

b. *cacare.* — Samo u Voltiđijinu rječniku (govniti, sřati).

GOVNO, n. *merda, stercus (prostačka riječ, kao i sve riječi što od ove postaju).* — *Akc. se mijenja u voc. sing. govno, i u svoj množini: govna, govnař, govnařa.* — *Riječ je praslavensku, isporidi stslav. govno, rus. говно, češ. hovno, pol. gówno.* — *Postuje nastankom ņno od osnove gov; ova može biti da je jači oblik indoevropskoga korijena gu, isporidi snskrt. gu, cacare.* — *Po dubrovačkom se govoru vn mijenja na mn: gomno (ali gen. pl. govnařa), vidi* P. Budmani, dubrov. dij. rad. 63, 158. — *Između rječnika u Mikaljinu, u Belinu 70Sa, u Bjelostjencu (govno i gomno), u Voltiđijinu, u Stuličevu (govno i gomno), u Vukovu s primjerom: Bez govna nema ni govna ('düngen ist nöthig'). a) u pravom smislu.* Smok da prase ubijeno a ni govna izgubljeno. P. Vitezović, cvit. 137. U fortuni i govno uz jabuku plije. (D). Poslov. danič. 140. Privij govno od praseta. J. Vladimirović 36. Zarekla se sviha da ne izije g...o, pa devetome vrh odgrizla. Nar. posl. vuk. 86. Pis maco (na kiselu g...o!). (Kad kihne dijete). 248. 'Ne jeđi govna tu!' (ne dosudaj riječima! ne zameći kaeje! isporidi govnořizati, govnaři). 'Govno ti je na nosu' (du ne bude vroka, kad se ko čemu začudi). u dubrovačkoj okolici. P. Budmani. — b) u prenesenom smislu. aa) *kad se ko nadu velikoj dobiti, pu ne dobije ništa ili dobije vrlo malo.* Strašiva trgovcu govno u tobocu. (D). Poslov. danič. 116. Nar. posl. vuk. 296. Meni pogača a čosi g...o. Nar. prip. vuk. 205. — bb) *i govna dodaje se drugim riječima, kad se hoće ukazati preziraĆe prema onome što one znaće.* Kaki uskoci, kaki vlasi i govna! Vuk, nar. pjes. 4, 462. — cc) *čelade koje nije ni za što, koje ništa ne vrijedi.* I govna li ovoga mislite ženiti? M. Držić 31. — dd) *govna može značiti: nepri-liku, nevoĆa.* Vidiš li u koja govna sam upao? N. Naješković 1, 274. — c) *govno od dupina, govno od medvjeda, ņeke vrste resuĆe (Medusa).* na Braču. A. Ostojić.

GOVNOGRIZANJE, *n.* djelo kojijem se govno-griza. — U *Vukovu rječniku*.

GOVNOGRIZATI, govno-grizâm, *impf.* vidi govniati. — U *Vukovu rječniku s primjerom*: Ne govno-grizaj.

GOVNOŃOŠA, *m.* čovjek koji nosi gorna. — Za šalu u *pripurijeci*. — U *Vukovu rječniku* (qui portat stercus: vodonoša govnoŃoša, in der anecdote vom gefoppten wasserträger).

GOVNOV, *adj.* koji pripada gornu (u šali, kao da je govno čelade). „Prdca je govnov poklisar“. P. Budmani.

GOVNOVAĽ, *m.* orako se zoru one vrste bubâ s tvrdom korom i s tvrdijem gorijem krilima koje valaju loptice načinene od gnoja. — *isporedi* govnač, govuar, b, govvara, gundovaĽ. — *Riječ je praslavenska, isporodi* češ. hovnivâl, poľ. gównovaĽ. — *Između rječnika u Belinu* (scarabaeus⁴ 649^a), u *Bjelostjercu* (kajkavski govnoval i gonnoval, volvox, scarabaeus pilularis, melolontha, cantharis⁵), u *Volligijinu* (scarafaggio⁶, käfer⁴), u *Stuličevu* (govnovaĽ i gonnovaĽ. v. gundovaĽ), u *Vukovu* (Scarabaeus stercorarius L.). Mene jesu i boji prosili, bumbarovi baše i hačije, govnovaĽi kirigije stare. Nar. pjes. srem. 40. GovnovaĽ, der rosskäfer, Scarabaeus stercorarius. G. Lazić 82. GovnovaĽ, više vrsti „ateuchus“ (nem. mistpillenkäfer). na *Braču*. A. Ostojić.

GOVNOVIĆ, *m.* ime izmišljeno za šalu (govnov sin). — U *Vukovu rječniku*: „ein komischer name (voir govno, q. d. Stercutus)“ s *primjerom*: „Jest on neki govnović, jest!“

GOVŃAK, govŃaka, *m.* načinjeno za šalu od burag. — U *Vukovu rječniku*: „ein komischer name statt burag: sto govniaka masla (u pripovijeci).“

GOVŃARĽJA, *f.* vidi govvarije. — U *naše vrijeme u Licu*. J. Bogdanović.

GOVŃENAC, govŃenca, *m.* samo *nom. pl.* govŃenci na jednom mjestu xviii vijeka. može biti da znači erijeva. Da ne ostaše njihovu gladu ni očasi ni govŃenci. J. KavaĽin 154^b.

GOVŃUŠE, *f. pl.* vrsta gljive (u Istri). B. Šulek, im. 97.

GOVŃR, govŃora, *m.* sermo, ono što se govori, način kojijem se govori, djelo kojijem se govori. — *isporedi* govŃeĽe. — *Akc.* kâki je u *gen. sing.* takî je u *ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., loc. sing.* govŃoru, i može biti *gen. pl.* govŃorâ (ili govŃorâ?), *dat., instr., loc. pl.* govŃorima (ili govŃorima?). — *Riječ je praslavenska, isporodi stslav. govŃor, buka, eka, rus. говоръ s istijem značenjem, češ. hovor, goror.* — *Nejasna postajna; može biti od indoev. korijena ghor, isporodi lit. gauju, rijem (kao vak), suskrt. gu, gav, zrečati, vikati, grč. γόγγ. eka, γόγγ. jank.* — U *svijem je rječnicima: u Vrančićevu* (sermo), u *MikaĽinu* (govor, govorenje, besjedenje, locutio, loquela, loquenta, colloquium, sermo, oratio), u *Belinu* (parlare, nome, cioè favella, locutio⁴ 512^a), u *Bjelostjercu* (govor, beseda, besedeĽe sermo, loquella, locutio, colloquium), u *Jambrešičevu* (vati kod a, vj), u *Volligijinu* (ragionamento, parlamento, pedea, u *Stuličevu* (sermo, verbum, locutio), u *Vukovu* (sermo), u *Daničićevu*: „govor“, colloquium: „koje se zgode na samiriti mojej devojke, da im se da priučija, koliko se može, z govŃorima, kako da se udome“ (Mon. serb. 416 god. 1112), ali mislim da je pogriješka što je tako naštampano i da bi trebalo zgovŃorima: a. ono što se govori. a) uopće što ko u kojaj

pripodi govori. A na govŃor taj juveni Krunoslava opet kliknu. I. Gundulić 462. Jedva izreče sej govore, a Akile dode. G. Palmotić 192. U pjesmicama koje se s govŃorom jednoga lica počinu. Vuk, nar. pjes. I, ix. Za to su se preda mnom u ovome govŃoru čuvali toga. I, 78. Uze batim, pa po njemu, t. j. bez ikakoga govŃora, odmah. Vuk, poslov. 222. — b) oratio, contentio, što ko poduĽe vrijeme govori pred skupom čeladi, pred srijetom, osobito u kojoj svečanaj pripodi. Ovdî paša dobesjedi, i na govŃor svoj (iegor) naredan među svijetlim banim slijedi lak i kratak žamor jedan. I. Gundulić 454. Svršiti govŃor „perorare, concludere“, orationem finire“. A. d. Bella, rječ. 556^a. Razlučit ću ovi govŃor u tri besjede. D. Bašić 153^a. — c) sermo, colloquium, što droje ili riše čeladi među sobom govore. isporodi razgovor. aa) uopće. U ljubavi i milu govŃoru. P. Zoranić 27^b. On završe govŃor ovi. G. Palmotić 3, 65^a. GovŃor „parlamento, ragionamento“, sermo⁴. 541^a. Doći na govŃor, na razgovor „venir a ragionamento“, in congressum venire“. 604^b. U tom oni dok govŃoru bili. Nar. pjes. juk. 81. Živ mi Todor da se čini govŃor. (Kad se što govŃori u bezposlicu). Nar. posl. vuk. 81. Lukavi Mlečić zavede govŃor o turskomu raĽu. S. Ľubiša, prip. 51. Začne Bujović govŃor o Šećpanu. 111. — bb) o tome je govŃor, o tome se govŃori, o tome govŃorimo, razgovaramo se. isporodi riječ. — o tome ni govŃora nema znači da je o onome zaludu govŃoriti i razgovarati se, ili po tome što je stvar već svršena i ne može se promijeniti niti joj se može što dodati, ili je nešto što nikako ne može biti. P. Budmani. — cc) scena, u drami jedan od maŃijeh dijelova. — isporodi prizor, skazaĽe. — u jednoga pisca xviii vijeka. Ćin drugi, govŃor prvi. M. Gazarović 18. — d) fama, rumor, što svijet, Ľudi o čemu govore. isporodi glas, e, c). — između rječnika u *MikaĽinu* (govŃor općenski „sermo vulgaris“), u *Belinu* u *Stuličevu* (dati govŃora puku). Od koga čujaše velik govŃor. B. Kašić, in. 59. Podizati se glas počinu, raste govŃor, svak besjedi, da od Pojaka do Turčina mir žudeni veće slijedi. I. Gundulić 456. Ćuje se nekakav govŃor. Vuk, rječ. 91^b. GovŃor svega IzraĽija dode do cara. D. Daničić, 2sam. 19, 11. — e) oraculum, responsum oraculi, gataĽe. — samo u *Jambrešičevu rječniku*: govŃor božanski, govŃor mudri, glasoviti „oraculum“. — slično je i u ovom primjeru (o proročanstvu): Ovo narečeno je u govŃoru proročanstva koji veli . . . S. Rosa 18^b.

b. način kako se govŃori. a) kao osobina po kojoj se jedno čelade razlikuje od drugoga, i to po glasu, po izgovaraĽu a i po onome što obično govŃori i po načinu (kretajna itd.) kojijem govŃori. Poznajem ga po govŃoru. Vuk, rječ. 91^b. — b) amo može spadati govŃor i kad znači ono što se govŃori, ali kad se kod toga ne ističu toliko misli što se izriču koliko riječi, red i uopće način kojijem se izriču. i oro značenje može spadati pod a), po tome što se čelade i orako može obično od drugoga razlikovati. Ulise: Sladak govŃor moj primjeni sad koristan budi meni. G. Palmotić 1, 212. Ćovjek neslana govŃora „chi parla sciocamente“. A. d. Bella, rječ. 511^b. Ali Ńeke (knjge) sasve da su složene urednospisaĽem i izvrsnijem govŃorom. L. A. Nonadić, nauk. 7. U ovijeh mojjijeh knjigah nijesam se hotio služit davnijem načinima u govŃoruju ni riječima u rijetko čuvenijem, neg govŃorom običajnijem. D. Bašić vi. Onaj govŃor, ono lice, onakvi pogled nema do u cara. S. Ľubiša, prip. 100. — c) sermo, lingua, što je osobina naroda, plemena kad go-

vori, te ga razlikuje od drugoga naroda, plemena. razlikuje se od jezika tjem što se govori samo može kazati o onome što se govori a ne o onome što se piše, i što se jezik boje kaže o cijelome narodu, a govor samo o plemenu. — ispravljati najječeje. Govor 'idioma cioè linguaggio' 'idioma'. A. d. Bella, rječ. 374a. Tako se slobodno može reći da su ono gotovo sve prave hercegovačke pjesme koje su gdješto po primorske načinu i govoru okrenute. Vuk, nar. pjes. 1, vi. Po narodnome govoru 'kavga' se ne može 'zavaditi', nego se 'zametne, učini...'. 2, 386. Samo se za stare Grke ne zna, da su od koga primili gdješto riječi i načine govora. pism. 31. To se mora iz narodnoga govora naučiti. 56. — d) prosa oratio, kao način kojijem se obično govori (u ne pjesmu se) ističe se kao suprotno pjesmi. U pjesmi i u govoru blagoriječstvo kad tko čuje Petrovića. J. Kavačin 181a. Kao što se i u govoru može čuti 'žini' mjesto 'živ mi'. Vuk, nar. pjes. 1, 18. 'Pojaz' mjesto 'pojas' onuda se samo u pjesmama čuje, a u govoru se kaže 'pās'. 1, 38. Starac Milija ove riječi (sjetno) u govoru nije poznavao niti joj je znao pravoga značenja, nego ju je pjevao i uz 'veselo' i uz 'neveselo'. 2, 527. Mjesto 'plesti ču' u govoru bi se kazalo 'plešću'. 2, 635.

c. djelo kojijem se govori. a) uopće. Sidnoj govor moj prikršiv reče. P. Zoranić 19a. Presta Jezus sve govore. I. V. Bunić, mand. 10. Muk čini i zalihu gozbinu lasno probavjat', a zališni govor i malahnu na grlo vraćat'. (Z). Poslov. danić. 65. Obrativši govor k puku. S. Rosa 136b. Budući zabranio mnogi govor. J. Matović 447. Obratiću moj govor onijem, koji dohodo, stoje i slušaju. A. Kalić 28. Kad se ko kakvog imena ili drugoga čega u govoru ne može da sjeti. Vuk, poslov. 254. — b) sermonis usus, stahie onoga koji može govoriti. Povrati mu govor i dušu. Nar. prip. vuk. 130. — amo može spadati i ovaj primjer gdje stoji u prenesenom smislu: Pun nemira, smeće i jada, daće tužbam govor taki. I. Gundulić 304.

d. govor i razgovor, od mila se zove čefale s kojijem je milo govoriti i razgovarati se (vidi i razgovor). Ah lepi moj govoru i razgovoru, sestro moja. Nar. pjes. istr. 5, 15.

GOVORAJKO, m. nadimak muškome govorljivu. M. Pavlinović.

GOVORAJKA, f. a) nadimak ženskomu koje mnogo govori. b) šaljiva pripovijetka. M. Pavlinović.

1. GOVÓRAK, govórka, m. dem. govor. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (mudar govorak 'massina o assioma, propos. communemente ricevuta' 'axioma' 465a) i u Stulićevu (mali govor). Sve ovo zadržaje se u ovom mudrom govoru apostolovu: 'Ovo čitite u vami što i u Isukrstu'. I. Velikanović, uput. 1, 212.

2. GOVORAK, govorka, m. vidi govorko. — U Stulićevu rječniku (blatero, loquax, garrulus, verbosus).

GOVÓRAN, govórna, adj.

a. vidi govorliv. — U Belinu rječniku (govorni 'loquax' 443b), u Bjelostjenčevu (mnogo govorni kod govorljiv), u Voltijijinu (govorni uz govorljiv), u Stulićevu (v. govoričan). — Adv. govórno u Belinu rječniku ('loquaciter' 443b), u Bjelostjenčevu (mnogo govorno kod govorljivo), u Jambrešičevu (dobro i složno govorno 'oratorie'), u Stulićevu ('loquaciter').

b. verbalis, koji pripada govoru, koji se govori. — U jednoj pisca xviii vijeka. Moliti

ga s većom pomnom molitvom govornom. I. A. Nenadić, nauk. 57.

GOVÓRANCIJA, f. predug i zabudan govor. — Načineno od govor talijanskijem nastatkom anza. — U naše vrijeme u Dalmaciji. Sva ta govorancija ne vrijedi boba. M. Pavlinović, rad. 96. Oštro ukori i njegove govorancije. razl. spis. 40.

GOVORATI, govoram, impf. na jednom mjestu xvii vijeka sa značenjem: ogovarati, izgovarati. Da Adam ne bude sagrišio i govorao svojega grijeha, ne bi bio izagnan iz raja, ali braneć se uzrastu svoje pomaikanje. M. Radnić 39a. — nije dosta pouzdano.

GOVORČAC, govorčca, m. dem. 1. govorak. — U Stulićevu rječniku. — nepouzdan.

GOVORČIĆ, m. dem. 1. govorak. — Samo u Stulićevu rječniku.

GOVÓRČIJA, m. vidi govorgija. — U jednoj pisca xviii vijeka. Pripovijedać, govóréijā... J. Kavačin 205b.

GOVORČIN, m. orator, advocatus, govornik, odvjetnik. — isporodi govorčina. — Kao da je složeno od govor i od osnove glagola činiti. — Od xvi do xviii vijeka u nekih piscu čakavaca, a između rječnika u Vrančićevu (advocatus; orator) gdje naj prije dolazi. Tote odvjetnici krivi govorećini. D. Baraković, vil. 313. Znamo dobro govorećine, mnogo vele, malo čine. P. Vitezović, cvit. 23. Ondi prokliehu suca, govorećina. M. Kuhačević 38. — U naše vrijeme u Sulekovu rječniku ('der redelustige') s drugim značenjem: govorivac.

GOVORČINA, m. vidi govorećin. — Samo na jednom mjestu xvi vijeka, u otale u Stulićevu rječniku ('locutor; orator'). Sudci, odvjetnici, dragomani, govorećine i ostali takovi. Š. Budinić, sum. 39b.

GOVORČINOVIĆ, m. prezime u Mitrovići. M. Medić.

GOVOREŃE, n. djelo kojijem se govori. — vidi govor. — Stariji su oblici govorenije, govorenje. — U svijem je rječnicima: u Vrančićevu, Mikajinu, Belinu govorenje, u Daničićevu govorenije.

a. sa značenjem sprijeda kazanim. isporodi govor, c. a) uopće. Učineno jest govorenje Gospodinovo Iliji. Bernardin 36. 3reg. 17, 8. Jedva Izak biše govorenje svršil. 41. gen. 27, 30. Vrzmo tja za pleći govorenje dugo. M. Držić 440. Po čestu mise svete govorenju. A. Georgiceo, nasl. 330. Govorenjem tim i nukanjem užeže srce svim. B. Krnarutić 34. Gdi je vnogo govorenja, tu veliko ni čitjenja. P. Vitezović, cvit. 23. Jere sam mnogo sagriješio... govorenjem. S. Margitić, isp. 12. Jednom posred govoreña zgrabiše ga i odvedoše. B. Zuzeri 179b. Car prituže Ivana govoreña. A. Kanižlić, kam. 754. Govoreña u razlike jezike. Grgur iz Vareša 60. Ako ti je na srcu pomišleñe kao što govoreña, sad će jagñe tu biti. Vuk, živ. 226. Cika ĩuta mješte govoreña. Osvetn. 2, 62. — b) vidi govor, c, b). Ki da oslići Balamovi govorenje. Naručn. 2b. Nijemijem govorenje dajući. A. Gućetić, roz. jez. 205. — amo spadaju i ovi primjeri u kojima znači: oblast da se može govoriti. Pristupivše prid nas isprosiše govorenje od nas. Mon. croat. 147. (1492). U sinodu kraļ isti imadijaše govoreña. A. Kanižlić, kam. 182.

b. ono što se govori, vidi govor, a. a) uopće što ko jedan put govori. Slišeci knez ĩih govorenje. Mon. croat. 2. (1309). Ja videvñ ñegovo dobro govorenje. Mon. serb. 202. (1385). Da se

napuni govorenje ko jest on sam rekal. Bernardin 87. joann. 18, 9. Da moje govorenje ti upamtiš. Zborn. 63^a. Gustao sam njegovu govorenje. M. Držić 220. Da naše uši ne budu slušati isprazna govorenja. A. Gučetić, roz. jez. 129. Odmetno si govorenja moja natrag. M. Divković, bes. 31^a. Veliki je grijeh govorenje Božje muocati. 461^b. Suproć kojim od sve ove pisni govorenje upravljeno jest. A. Vitaić, ist. 49. Car ovim govorenjem stisnut, zastidjen učini. A. Kanižlić, kam. 335. Samo moje govorenje isporučite. M. A. Rejković, sabr. 38. Pa desnijem smijehnuo se brkom i bruka se taštu govorenju. Osvetn. 2, 62. — *amo spadaju i ovi primjeri u kojima govorenje je znači: uopće govori se, a ne kao govor je kod govor, a, e) bb*. Od ovoga čemo govoriti obilnije kad bude govorenje od srlitosti. F. Lastrić, ned. 186. Od ovih kanona od kojih je govorenje da su primljeni. A. Kanižlić, kam. 116. — *b) što se često ili više puta govori (prema iterativnom značenju glagola govoriti)*. Neka se govorenjem punijem nenavidnosti ukažu. M. Držić 242. Ki dežeće svoje razlikim i narešenim govorenjem ča već mogu hvale. P. Zoranić in. Koliko ti, moj sinko, moje veliko govorenje. Nar. pjes. mikl. beitr. 37. Zaludu ti moje govorenje. Nar. pjes. vuk. 1, 322. — *e) oratio, contio, vidi govor, a, b)*. Slušali smo tvoje slatko naučeno govorenje. Živ. kat. star. 1, 220. V nedilju cvitnu govorenje vele lipo. Korizn. 78^b. Umrlim govorenje. D. Rahina 148^a. Da u nedilju dojde na prediku, ter govorenje slušati bude. F. Glavičić, cvit. 62. U prvomu (*dilu*) uzdrži se govorenje od priprave na dobru smrt. P. Radovčić, nač. 2. Jesu u ovih knjigah sto i deset govorenja koja su svrhu vire i ufaća. J. Filipović 1, x. Zaklapam moje govorenje ričma svet. pisma. F. Lastrić, ned. 199. Koji je duhovna govorenja Nicete u latinski jezik primio. A. Kanižlić, kam. 55. Čineći jednom jedno govorenje svojim redovnikom. M. Zoričić, osm. 73. Kojemu (*paku*) pak sudac kratko govorenje učini. M. A. Rejković, sabr. 55. Pet komada knjiga, u kojima se uzdrži sto sedamdeset i osam govorenja. Grgur iz Vareša 13. — *d) sermo, colloquium, vidi govor, a, d)*. *au) uopće*. Imasmo govorenje svrhu toga. Mon. croat. 93. (1463). Toga bi govorenja i pisma mnogoo bilo. Mon. serb. 500. (1466—1500). U raskošu i glumljivu govorenju. P. Zoranić 8^b. Ni s materom hotijaše govorenje razkladati. I. J. P. Lučić, razg. 72. — *bb) u jednoga pisca xvi vijeka drama, komedija, isporodi govor, a, e) ee)*. I takoj svrši ovoj govorenje. N. Najošković 1, 222. Ovo govorenje bit će razdijeljeno u tri ata. 1, 276. — *e) vidi govor, a, d)*. Mrihanje je jedno govorenje ko isходи od zavidošći. Korizn. 52^a. — *amo spadaju i ovi primjeri u kojima se govori samo o malom mnoštvu čeladi*: Izajde tada govorenje meju braćjom da učenik oni ne umira. Bernardin 11. joann. 21, 23. Izajde dakle govorenje ovo meju braćjom, da učenik oni ne umira. I. Bandulavić 14^a.

c. način kako se govori. a) uopće, vidi govor, b, a) i b). Te knjige bilu narešene lipim i gizdavim govorenjem. Živ. jer. star. 1, 226. Sveto pismo mrsko mu biše, zac ne biše slatkim govorenjem urešeno. 1, 226. Milostivim i slatkim govorenjem ina nega pripečet. Naruen. 81^a. Radi oblicja i brja govorenja. S. Kojičić 51^b. Koji slatkim govorenjem iste ispvijedi upiso i prikaze. S. Matijević 1. Mali ueno retoriku tu jest govorenje urešeno. I. Ančić, ogl. 180. Sto ne činiš slatkostju tvoza govorenja? J. Banovac, uboj. 3. Mladie vele pristao po govorenju i dr-

žauu. A. Kanižlić, kam. 255. — *b) sermo, lingua, vidi govor, b, e)*. Ki iz židovskoga na grčko prinesu ju (*bibliju*) govorenje. F. Glavičić, cvit. 43^b. (*Ti*) govorenje š nim (*s krajevostvom*) slovinsko na pet mora prostrije u jedno. G. Palmotić 2, 275. Ugoditi pismo s načinom dubrovačkoga govorenja. I. Đorđić, uzd. v. Svi jednako ne govorimo, dali imadu različita govorenja i u slovima i u ričma. M. Dobretić vi. Naj boji latinskoga govorenja naučitelj. J. S. Rejković xvii. — *e) prosa oratio, vidi govor, b, d)*. Ovu istu pet atih u prostu govorenju. P. Radovčić, nač. 575. Prosto govorenje prosa, favellare sciolto differente dal verso prosa. A. d. Bella, rječ. 592^a. Razdriješeno i prosto govorenje. I. Đorđić, uzd. vii.

GOVOREŃIČE, n. dem. govorenje. — U Jambrešićevu rječniku (oratiuncula) za koji može biti i da je naučeno.

GOVORGĻJA, m. vidi govoriljac. — isporodi govorčija. — Postaje od govor turskijem nastankom gi. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu. Neka se učini porez na govorčije. D. Obradović, basn. 121. — S drugijem značenjem: čovjek koji mnogo i dobro umije govoriti. Oba mudra, govorčije i mirotvori. S. Ľubiša, prip. 156.

GOVORIČ, m. čelade koje rado govori zlo o drugome. — Na jednom mjestu xviii vijeka. Ustegnuti zločeste jezike opacijem govoričima. K. Mađarović 21.

GOVORILAC, govorioca, m. čovjek koji govori (nekom prigodom), čovjek koji umije mnogo i dobro govoriti, vidi govornik. — isporodi govoritelj. — U Mikušinu rječniku (govorilac, govornik, orator, locutor, loquens, eloquens) i u Stuličevu (govorilac i griješkom govorice, v. govoritelj).

GOVORILICA, f. žensko čelade kao govorilac. — U Stuličevu rječniku (v. govoriteljica) za koji će biti i naučeno.

GOVORILISTE, n. mjesto gdje se govori. — Samo u Stuličevu rječniku (forma).

GOVORILISTVO, n. vidi govoriliste. — U Stuličevu rječniku. — sasna nepouzdana.

GOVORO, n. ono (u grlu i ustima) čim se govori. — Naučeno u naše vrijeme. Govorilo, phys. ‚sprechorgan, sprachwerkzeug‘, tal. ‚organo della favella‘. B. Sulek, rječn. znanstv. naz.

GOVORIONICA, f. soba gdje se govori. — Naučeno u naše vrijeme. Govorionica ‚redzimmer‘. Jur. pol. terminol. 420.

GOVORITEL, m. vidi govorilac. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (parlatore ‚locutor‘ 542^a) gdje naj prije dolazi, u Bjelostjenčevu (kajkavski govoritelj, govornik, besednik ‚sermocinator, locutor, loquens‘), u Jambrešićevu (govoritelj ‚sermocinator‘), u Voltigijinu (parlatore, oratore ‚redner‘), u Stuličevu (locutor, orator). Želim te dilovnikom a ne govoriteljom. Ant. Kadičić, predg. 1.

GOVORITELICA, f. žensko čelade kao govoritelj. — U Bjelostjenčevu rječniku (kajkavski govoriteljica ‚sermocatrix, locutrix, loquens‘), u Jambrešićevu (govoriteljica ‚sermocatrix‘), u Voltigijinu (govoriteljica ‚parlatrice, oratrice ‚rednerin‘), u Stuličevu (quae loquitur).

GOVORITI, gōvorim, impf. fari, loqui, dicere, inquam, jarfati misao riječima. — Ake, kiki je u inf. taki je u aor. govōrih, osim 2 i 3 sing., u impf. govōri, u ger. pract. govōrišvi, u part. pract. act. govōrio; kiki je u praes. taki je u impf. govōrah, u ger. praes. govōreći, u part.

praet. pass. govoren; *mijenja se u 2 i 3 sing. aor.* govori. — *Postaje od govor nastavkom i. — Riječ je stara, isporodi stslav.* govoriti, rus. *ro-vo-pirь*, *možebiti i praslavenska, isporodi češ.* hovořiti. — *Radi oblika, treba pomenući da stariji oblik 1 sing. praes. govora zamjenjuje mladi govornik ne samo u prva vremena nego i kasnije, sve do xviii vijeka, i u pisaca koji ne miješaju crkveni jezik s narodnijem; taj se oblik nalazi n. p. xv vijeka:* Bernardin 1. 2; xvi: N. Rašina 13^b; Zborn. 125^b; Ark. 9, 85. (1520); Š. Menčetić 161. 328; P. Hektorović 48; N. Naješković 1, 136; 2, 95. 123; xvii: M. Divković, nauk. 7a. 46^a; B. Kašić, is. 68; nasl. 35. 155; Đ. Baraković, vil. 66; M. Orbin 10; M. Radnić 315^b; xviii: J. Banovac, prip. 8. *uz to nalazi se i govornu (naj prije xvi vijeka.* N. Rašina 13^b, *vidi Đ. Daničić, obl. 265).* — 3 plur. praes. govori stoji griješk. govore jedan put u Kavačina (487^b) i obično u Matorića: ima i ger. praes. govorući jedan put u Lastrića (test. 17^a). — u dva pisca Bošnjaka ima impf. 1 pl. govorāmo (govorāmo). J. Filipović 1, 271^b; F. Lastrić, test. 13^a. 330^a. — kod nekijeh čakavaca glasi ovaj glagol govoreti, kao da je nastavak ē: govoreti. Nar. pjes. mikl. beitr. 15. 16; govore (mj. govorel). Nar. pjes. istr. 1, 49. 2, 7; govorela. Nar. pjes. mikl. 166. — U svijem je rječnicima: u *Vrančićevu*: fari; loqui; obtrebare; sermocinari; u *Mikašinu*: govortiti, besjediti, dico, narro, ajo, loqnor, commemoro, profero; u *Belinu*: dico 259^b; parlare, favellare, o proferir parole, loquor 541^a; u *Rjelostjenčevu*: govorim, besedim, loquor, sermocinor, for, affor; u *Jambrišićevu*: govorim, loquor, sermocinor; u *Voltiđjini*: parlare, ragioniarē, reden, sprechen; u *Stubičevu*: fari, effari, loqui, sermocinari etc.; u *Vukovu*: sprechen, loquor; u *Daničićevu*: loqui. — *Značenje može biti ne samo imperfektivno nego i iterativno; ali to nije svagda lako razpoznati.*

I. aktivno.

1. neprelazno.

a. misli se na način kojim se misao javlja, a ne na samu misao.

a) u naj širem smislu, glas ispuštati na taki način da postaju riječi. Kod toga se obično misli da se riječima javlja misao, ali to nije svagda potrebno, tako se kaže da govore ili da mogu govortiti i životine (n. p. neke ptice) koje mogu ispuštati glas slično kao čeladeta tako da i u njih postaju riječi što su čule od čeladeta (tako se kaže i o čeladetu da govori i kad mu riječi nemaju nikakva smisla, n. p. kad bunca izvan sebe ili u snu). drugo je kad se u narodnijem pričama i basnama pripovijeda da životine govore (vidi primjer kod e) na kraju); ondje se misli na pravi govor kao u čeladeta. — s ovijem je značenjem govortiti iterativni glagol, jer pokazuje uprav obično stanje u čeladeta; suprotno je stanje u nijemu čeladeta ili u takovoga (n. p. u malihna djeteta) koje nije još uspjelo naučiti se na govor. (Otae i mati) bili su nega (djeteta) meštiri naučiti ga govortiti. Korizm. 43^b. — amo mogu spadati i ovakovi primjeri u kojima je riječ o neobičnom stanju kod čeladeta koje umije i obično može govortiti: Majka plače, ne mož da govori, jedva plačuć ovo probesedi. Nar. pjes. vuk. 1, 124.

b) uopće, ne mućati. — tijekom što je suprotni glagol mućati, razlikuje se od značenja kod a) (gdje je suprotno značenje biti nijem ili uopće ne moći ili ne umjeti govortiti). Oholas sniži tvu prida mnog govoreć. I. Gundulić 105. Ajde, više ne govori, majko! Nar. pjes. vuk. 1, 472.

Jošte čaše Gojko govortiti, al' ne dade Vukašine kraju. 2, 120. Bit' ne može, govortiti hoću. 2, 199. Još mu čaše duže govortiti, al' ne dade Krajeviću Marko. 2, 239. Marka zove, Marko ne govortiti, već on sjedi, pije mrko vino. 2, 343. Kada dode dubrovacki kraju, vi šutite, ja ću govortiti. 2, 475. Govortiti, za popom govortio! (bolestan na ispovijesti?). Govortiti, za popom govortila! (Reče se devojci, i misli se da bi za popom govortila na vjenčanju). Nar. posl. vuk. 43. — u ovijem je primjerima iterativni glagol: One (žene) uvik govortiti znadu. M. A. Rejković, sat. D4^b. Kada hodi, kako vetar veje: kad govortiti, kako sablom seče. Nar. pjes. vuk. 1, 163. Kad govortiti, gromovi pucaju; kad pogleda, muhe sijevaju. 1, 552.

c) kod javljaju misli ističe se da to biva riječima i načinom (jezikom) kao što je kod kojega naroda. — glagol je iterativni kad je značenje da subjekat u svakoj prigodi može, umije javljati misli onijem jezikom. aa) nije izrečeno, koji je jezik. u ovijem primjerima misli se na materinski: Osim toga, Slavonijo moja, jedna ima još falanga tvoja, jer u tebi još ljudi imade koji dobro govortiti ne znade. M. A. Rejković, sat. B8^b. Pa čitateći neka ga (stovo h) čitaju kako ko i govortiti. Vuk, nar. pjes. 1, v. — bb) jezik se izriče: aaa) instrumentalom. Govorahu jezici i prorokovahu. N. Rašina 138^a. act. ap. 19, 6. Hoćete imati oblastsvimi jeziki govortiti. F. Glavinčić, cvit. 157^b. Ćubežljivo svijeh usili, slovinskijem da jezikom u naprijed bi govortili. G. Palmotić 2, 162. Jezicij, kojijem razlici narodi i puci Ćucki govore. R. Gamašić 4. Koji našijem jezikom govore. M. Radnić vi. U ime moje djavle će izgoniti, jezicijem će novim govortiti, zmije će uzimati. J. Banovac, razg. 67. Kako da Ćiovim jezikom govortiti. F. Lastrić, test. ad. 102^a. Počeše govortiti različiti jezici. A. Kanižlić, fran. 49. Ovo učinio jesam za službu oni(h) ljudi koji izvan slovinski, drugim jezikom govortiti ne znadu. And. Kačić, razg. 317. — griješk. s prijedlogom s: Kako jur govore z našimi jazicij? F. Glavinčić, cvit. 161^b. — bbb) akuzativom s prijedlogom u. Ne stide se Gri ni Latini govoreći u jezike Ćiove... Nemoj se dakle stiditi u tvoj slavni jezik govoreći. And. Kačić, kor. 12. Da u šest jezika govortiš i stade jih vika. M. A. Rejković, sat. K7^a. — ccc) adverbom. — naj običnije. Toliko lipo židovski govoraše. Živ. jer. star. i, 227. Govortiti djački, latine loqui. A. d. Bella, rječ. 541^b. Ja ću poći duci od Lorene posrid vojske cara silenoga, govortići turski i arapski. And. Kačić, razg. 220^a. Al' po duši naški govoreći. M. A. Rejković, sat. B8^b. I kaldejski onda govortiš. K6^b. On otide grčki govortiti. Nar. pjes. vuk. 2, 449. — amo spada i ovo (vidi kod kršćanski): Gdje mi krstjanski govore, gdje nas razumiju. M. Držić 254. — ddd) nekolicinom riječi što vrijedi kao adverb. (Mororlusi) po stari rimski običaj govortet. S. Kožičić 35^a. Govortiti po knizi latine loqui. A. d. Bella, rječ. 541^b. — ee) može se govortiti i ne pravijem narodnijem jezikom, nego govorom što samo neka čelad umiju i razumiju, tako se može kazati n. p. govortiti gegavački, kozarski, mutavgijski itd. — amo spada i ovo: Govortiti iz zuba, parlar in gergo. A. d. Bella, rječ. 249^b.

d) običnijem glasom i načinom javljati misli, kao suprotno glagolima vikati, šaptati, pjevati, jaukati itd., n. p. Ne pjevaj, govortiti.

e) može se izreći čim se govortiti, n. p. jezikom: Govortiti (griješk.) s jezikom a ne rukami. (D). Poslov. dančić. 25. Kamo jezik? Ćim ne govortio! Nar. pjes. vuk. 2, 239. — ili ustima: Premla

ustima govorim. M. Dobretić 507. — *i s osobitijem značenjem*: Govoriti na usta, na riječ ,coram loqui'. A. d. Bella, rječ. 541a, gdje se ističe da se govoriti sluša u pravom smislu; tako je i odjeđe: Kad su živinice ričmi govorile. P. Hektorović 37.

f) *adverbom ili nekolicinom riječi što stoji kao adverb može se izreći kako se govori (sa spojašnjega obzira, n. p. kakvijem glasom, izgovaranjem riječi, mieačim tijela itd. bez obzira na ono što se govori)*. Govoriti jako ,elate loqui'; govoriti polako ,submisse loqui'. A. d. Bella, rječ. 541a. Tako oni tijo govoreći, čedo malo pade na zemlju. Nar. pjes. vuk. 1, 623. — Govoriti iza zuba ,parlar tra'denti, cioè imperfettamente', mussare'. A. d. Bella, rječ. 541b. Govori kao bez vilica. Govori kao iz badna. Govori kao čekalo. (Kad dijete ne može odmah — na vrijeme — da progovori, onda žene zanimaje kolačić čekalom, pa mu dadu, te izjede, da bi počelo onako brzo govoriti kao što čekalo odskae od kamena i zveči). Nar. posl. vuk. 43. I govori s' nim (s kraljem) s kolina. V. Došen 104b. — Govoriti na uho ,in aurem dicere'. A. d. Bella, rječ. 260b.

g) *može se izreći na koga je upravljen govor: aa) instrumentalom s prijedlogom s, naj običnije, kod toga govoriti može gdje gdje dobiti recipročno značenje kao razgovarati se*. Zašto govoriš ti s' nim? Zbor. 10b. Ribaoe jedan, još imaš oči s nama govorit? M. Držić 353. I u besjedu blagu obra s poklisarom da govori. I. Gundulić 348. S' nim besidiš i govoriš. M. Jerković 78. Govorim s tobom ,dico a te', tecum loquor'. A. d. Bella, rječ. 260b. S kamenom govorim. F. Lastrić, ned. 345. Još htijaše Milošu s punicom govoriti. Nar. pjes. bog. 12. Za tri danka ni s kim ne govori. And. Kačić, razg. 104b. A Mojsija s Bogom govoraše. M. A. Rešković, sat. 68a. Da nejma sama (s) samim slugom govoriti. M. Dobretić 103. Sa mnom mladom ne govori. Nar. pjes. vuk. 1, 490. Ko god stano s nama govoriti. 2, 269. Da on vidi ko govori s Vukom. 2, 586. 'Jesi l' ga ti vide' ali s' nim govore?' ,Nit' sam ti ga vide' nit sam s' nim govore'. Nar. pjes. istr. 2, 7. Mati njegova i braća stajahu na polju i čekahu da govore s' nime. Vuk, mat. 12, 46. — *u ovijem je primjerima iterativno*: Tri tereta imam od švalera: ... drugi mi je, ne govorim s' nime. Nar. pjes. vuk. 1, 637. Zazor mene u te pogledati, a kamo li s tobom govoriti. 2, 198. — *prema ovome, kad četule govori u glas ne s drugijem nego obračunajući k samome sebi riječ, kaže se da govori samo (s) sobom*. —

bb) *dativom*. Mati njegova i bratja stahu izvanka istači govoriti nenu. I. Bandulavić 37b. mat. 12, 46. Bivši izišta duša iz tijela ne čuješ ga (prijatelja), ni mu govoriš. I. Držić, nauk. 79. Govorim tebi ,dico a te', tecum loquor'. A. d. Bella, rječ. 260b. Koliko da drvu il' kamenu govorim. F. Lastrić, ned. 345. — *u ovom je primjera značenje recipročno, kao kod razgovarati se*: I lipo pošteno jedni drugim govorili kako imaju dobri ljudi a dobrim ljudem. Mon. erout. 262. (1567).

cc) *dativom s prijedlogom k*. Dok on još govoraše k ljudima. Vuk, mat. 12, 46. — dd) *zajedno govoriti, recipročno, kao razgovarati se*. Neće da zajedno govore. J. Banovac, prip. 115.

he) *u nepravom smislu, aa) javlaju misli ne riječima, nego čim što zamjenjuje riječi*. Josef z Zakarijom na prste govoreći, zašto Zakarija mutast biše. F. Glavinčić, evit. 210b. bb) *govoriti rukama u ovom primjera znači: biti, tući*:

Govori s jezikom, a ne rukami. (D). Poslov. danić. 25.

b. *kol značenja ima se obzira na ono što se govori (riječi i misli)*.

a) *adverbima ili drugijem riječima koje zamjenjuju adverbe kaže se kako se govori, t. j. kakvijem riječima ili kakve se misli javljaju, nije svajda lako jedno od drugoga razlikovati, tako n. p. zlo govoriti može imati prvo značenje i značiti: ne umjeti govoriti (ne nalaziti riječi koje dobro odgovaraju misli itd.), ili drugo i značiti: govoriti zle misli*. Človiku naučenu i mudru tanko i knižno govorila jesam. Živ. kat. star. 1, 219. Ako nemoćnik čisto i upravno govori, podoban je g životu; da ... ako jurve počina govoriti na stranu, bojat mu se smrti. M. Divković, bes. 411b. Govoriti šalivo ,jocos dicere'. A. d. Bella, rječ. 299b. Govoriti dvostruko, zavodno ,ambigue loqui'. 289b. Govoriti sputno, skladno, podobno ,dire a proposito', apte dicere'. 260b. Govoriti oblo ,dire a lettere di scatola, cioè chiaramente', ,clare dicere'. 260a. Ti si bio uzrok, da ono čelade pstuje, kune, zlo govori, krivo se kune, mormora. J. Banovac, razg. 169. Ne snim govoriti na sva usta. F. Lastrić, ned. 188. Tu mudraci tanko govoriše. And. Kačić, razg. 155a. Gdi čovik svekolike falinke pretrese, ali ne govoreći baš onako blizu da se tkogod ne ositi. M. A. Rešković, sat. A4b. Ako bi to tako bilo kako ti govoriš. A8b. Obćenim načinom govoreći. M. Dobretić, predg. v. Tvoja majka, prava žena, pravo govori. Nar. pjes. vuk. 1, 613. Nemoj, sine, govoriti krivo ni po babu, ni po stričevina. 2, 193. Al' se šure tebe nasmijaše, u jegleni ružno govoriše? 2, 267. Govori kao Bog s nama. (Tako ludo, kao da nije pri sebi, da mu se mora reći: Bog s nama!). Govori kao da nije sinoč večerao. Nar. posl. vuk. 43. Ko mudro muči lijepo govori. 148. — *adverab ovako i druge riječi koje ga zamjenjuju stoje kad se hoće izreći i sam govor, isporedi 2, a, a)*. Kad bi koji Turčin bolovao, ovako bi u snu govorio: ... And. Kačić, razg. 278a. Tad Bog zniji govori ovako: ... M. A. Rešković, sat. F6a. Ovako u kniga od mudrosti na poglavju 6. nima govori: ... M. Dobretić 1. I ovako nenu govorahu: ... Nar. pjes. juk. 73. — Govoraše Mardoceo s onijem riječima: ... J. Matović 469. Poče mu andeo govoriti s ovim ričma: ... M. Dobretić 2. — *amo mogu spadati i ori primjeri*: A jedu ja tvojim ustina govorim? N. Našeskić 1, 255. Govorim po usta sv. Tome. M. Dobretić 235. — *u nekijem slučajevima (kao n. p. kod govoriti zlo) može se shvatiti da riječ što stoji uz glagol nije adverb nego adjektiv (kao supstantiv) u akuzativu srednjega roda jednine, onda primjeri, kod kojih bi tako bila namjera pisaca u pisanju, spadaju pod 2, vidi 2, c, b) an)*.

b) *izrečeno je o čemu se javljaju misli govoreći (a uz to može se kazati i kako se javljaju i koje su misli, kao kod a)*. aa) *s prijedlogom o u loc. (naj češće)*. Ove dui govorio jest nam o sinu. N. Rašina 22a. paul. hebr. 1, 2. Ne govoraše o drugomu nego o Bogu. B. Kačić, in. 24. Ne govorišo o tomu omittamus haec'. A. d. Bella, rječ. 79a. Nije nijedna stvar do ove, o kojoj nam je toliko trijeba u ovom skupu bogoljubnomu češće i pomnijiije govoriti. B. Zuzeri 3a. Govorim ja o Grbju a on o Mrkanu. (Z). Poslov. danić. 25. O drugome da govore, dok ga rano i oboro. V. Došen 118b. Muči, draga, o tom ne govori. M. A. Rešković, sat. D1b. Neće o zlu misliti ni govoriti. M. Dobretić 102. Sad su ljudi davoli, o svačemu govore, po naj više o

nama. Nar. pjes. vuk. 1, 180. Da on sluša što koja govori, govori li svaka o svojem, govori li draga i o njemu. 1, 432—433. Ne govor'te o mom roditelju. 2, 101. Dobri ljudi o zlu govoriše. 2, 431. Al' o tome neću govoriti. 2, 556. Jer sam ja govorio o jeziku nopćeno. Vuk, pism. 18. — *bb*) u *gen. s prijedlogom* od (*često kod nekijeh pisaca, rjeđe kod naroda, vidi kod od*). Da jedan od drugoga zlo ne govori. Naručn. 34^b. Od koga govori ovvoj? od sebe li ali od koga drugoga? N. Rašina 128^a. act. ap. 8, 34. Neka se govorit' svud more od toga, kako si umorit' činila jednoga. N. Naješković 2, 93. Koji od nas zlo govore. M. Držić 123. Ima hvaliti onoga od koga je zlo govorio. A. Komulović 9. Ne govoru od ovijeh stvari. B. Kašić, nasl. 155. Kad mi odizgara govorahote od zlamenja od suda. M. Orbin 221. Neka se mi učimo, od nijednoga zlo ne govoriti. F. Glavinčić, cvit. 84^b. Budući jurve govorili od onoga što se ima virovati. I. T. Mruvić, nauk. krst. 1702. 9. Dosle smo govorili od ovoga slova „e“. R. Gamašić 10^b. Mrmleći od starišina i govoreći zlo od mladije. P. Posilović, nasl. 8^b. Govorio sam od Splječana ki su bili, ki su sada. J. Kavašnin 156^b. Ondi od dobrieh Isukrst govori a ne od zlijeh. A. Bačić 144. U ovome miru, od koga danas mislim govoriti. J. Banovac, prip. 113. Apoštoli govoreći naj pri od oca, pak od sina, pak od duha svetoga, kažu nam, da imamo virovat u svetu erkvu. J. Filipović 1, 177^b. Nego si sami sebi obirali pokore i činili take, da je strahota od ni govoriti. F. Lastrić, ned. 80. Govoreći od kakvi mu drago griha. 166. Tko od Boga govori. A. Kanižlić, bogoljubn. 452. Od kojih bi dugo bilo govoriti. M. A. Rejković, sat. A2^b. Govoreći od spasa naroda čovičanskoga. M. Dobretić 1. Što se dočite vire, mogli ste dosta razumiti, kada sam od ne govorio. B. Leaković, nauk. 259. — *cc*) u *gen. s prijedlogima* vrh (vrhu, svrhu), više. Hiti većom pomnož vrhu zakona š' nim govoriti. F. Glavinčić, cvit. 137^b. Druge smo pute svrhu ovoga govorili. F. Lastrić, od' 228. Govoreći svrhu sna kraja Nabukodonozora. M. Dobretić 1. Svrhu čega spasitelj opet govori. B. Leaković, nauk. 365. Da si obro ti danasve više toga govoriti. B. Zuzeri 39^a. Stavljate se svi bez sumnje, da je veliki Endenio oni vitez, više koga govorim vam. 140^b. Koji puku govori više posala i potreba općine. A. Kalić 29. Što išta doradit više tvoga iskrnoga zlo govoreć. 87. — *dd*) u *gen. s prijedlogom* do, vidi 1. do, I, 10. — *ee*) s *prijedlogom* za. *aaa*) u *acc*. Dode ki mně poklisijar' Mate Zrnogović od' grada Dubrovnika i govori mi za rabote : za trgovce i za slobodu i za povele gospodina mi i brata mi Đurda i moje. Mon. serb. 202. (1385). — *s ovijem prijedlogom* može govoriti *dobiti osobito značenje u dobrom smislu*, te govoriti za koga može značiti: *braniti ga ili preporučivati ga* (vidi kod za). Ja ću još večeras za te kraju govoriti. G. Zelić 176. — *bbb*) u *instrumentalu* govoriti za kim znači *uprav govoriti za čijim ledina, kad je okrenuo leđa, kad je otišao ea, te kad ne sluša što se o njemu govori; od toga postaje značenje u zlu smislu, kao govoriti zlo o kome*. Mormorahe jest ubojstvo tudoga poštea govoreći za nim lažno, ili otkrivajuć njegova pomaikaña skrovita. J. Banovac, razg. 116. Jedan mormorajuć tri duše ubija; svoju, nepravedno govoreći za drugim; ubija onoga, prid kim govori... 119. Kako ne bismo radi bili ni da tko za nama govori. I. A. Nenadić, nauk. 141. Gdi nas stoji vika i gdi žene za drugim govore. M. A. Rejković, sat. D5^a.

Za tobom će ljudi govoriti. M1^b. Ljudi će me protresati i za muom govoriti. A. Tomiković, gov. 102. Teško vuku za kime ne laju, i junaku za kim ne govore! Nar. posl. vuk. 313. — *radi veće jasnoće, dodaje se i zlo*. Koji druge glasi i za nimi zlo govori. M. Divković, nauk. 124^a. Za kim zlo govorite. I. Ančić, vrat. 60. Za kojim je zlo govorio. I. Grličić 71. Jer se u današnja vremena ne može dvoje sastati, da ne govori zlo za trećim. J. Banovac, prip. 148. — *može se kazati i u dobrom smislu, ali to treba da bude izriječkom kazano*. Kad stanu svi dobro govoriti za vama. Vuk, luk. 6, 26. — *ff*) s *prijedlogom* na u *acc*. značenje je: *potvoriti, tužiti, ili upoće zlo govoriti* (vidi kod na). Tada je voljan ovi priti ga i na ni govoriti. Stat. pol. ark. 5, 251. Vidiš li koliko (in quantis) oni na te govore? N. Rašina 98^b. marc. 15, 4. Popi su sami toj što na me govore. M. Vetranić 2, 371. Ti krivi jeziki, ki na me govoru. Jačke. 95. — *može se izriječkom kazati*: zlo govoriti. Zlo govoriti na starišine. Š. Budinić, ispr. 145. Da tvojih ne budeš sramotit, govoreć zlo na nih. D. Zlatarić 12^b. Tko god na nih zlo govori. G. Palmotić 1, 332. On govori zlo na te. I. Ivanišević 334. Zlo na iskrnih govoraše. A. Vitičić, ist. 154^a. Na me zlo govore. I. Đorđić, salt. 226. — *rijetko dolazi s protivnijem značenjem (u dobrom smislu), i kod toga treba da bude izriječkom kazano dobro*. Nu, hteć dobro da govori svak na tebe, diko moja, izbavi me zla pokoja. D. Rašina 111^b. — *gg*) s *prijedlogom* protiv (suprot, suprotiva *itd.*) u *gen. ili u dat. (u očajem je primjerima u dat.)*, vidi kod samijeh *prijedloga*. Suprotiva tebi govorahu. J. Banovac, privs. obit. 31. Suprot meni govorahu koji sidahu na vrati. F. Lastrić, test. 112^a. Poslušamo Boga, i suprotiva ne govorimo. J. Matović 205. — *hh*) u *dativu*. *prema latinskom* maledicere alicui. Premda ovi ne govori zlo iskrnemu. J. Matović 410.

c. u *više ili manje nepravom smislu, ili po tome što se uprav prenosi na drugo značenje ili što se kaže o nepravom subjektu, u ostalom vrijedi što je kazano kod a i b*.

a) *subjekat je jezik, usta, glagol je u pravom smislu*. Što mi veće naš jezik uestežemo, to će (*štamarskom grijeskom se*) on većma nami zlo govorit', kao žudije za našim Isusom. J. Banovac, razg. 115. O onom usta govore. F. Lastrić, ned. 304.

b) *subjekat je besjeda. glagol je kao kod a*. Jer čim su se uputile da postupe noge moje, o meni su zlo svakoje nih besjede govorile. I. Gundulić 198.

c) *subjekat je kolektivno ime što se shvaću kao jedno čefade*. Nijesu od toga govorili sabori. A. Bačić 27.

d) *kaže se o piseu (koji može biti i davno umro) da govori (u sadašnjem vremenu), i misli se na ono što je ostavio upisano*. Kako govori Aristotil v knjigah. Korizm. 1^b. Kako poje Salomun v Kantiki govoreći od nature. 1^b. Kako govori s. Ciprijan. J. Matović 517.

e) *subjekat je nešto pisano ili kazano, rečeno, te se u prenesenom smislu kaže da ono govori nešto što u onom ima*. Zakon koji govori od sužai. Stat. pol. ark. 5, 284. Pismo vidih ko u pamet povrativ tako govoraše. P. Zoranić 2^b. Koju (*pjesan*) rič po rič iz čega svu ize, ka tako govori: ... D. Rašina v1^b. Kniga govoraše tako: ... Aleks. jag. star. 3, 267. Kako govore sveti kanoni erkovni. S. Matijević 16. Kakono se dogodi onim od koji govori današnja pištola. F. Lastrić, ned. 246. Kako teštamenat oliti opo-

ruka govori. M. Dobretić 381. — *amo spada i ovo*: Orlu na prsoh slova, ka govorahtu tako: Aleksandar nasar . . . Aleks. jag. star. 3, 311. i *oro*: Ove riječi imaju se razumjeti po prilici a ne kako slovo govori. M. Orbin 224. Pismo sveto vađa razumiti pravo, ne kako vazda slova govore. M. Dobretić 29.

f) *kad ko nadahnut što govori, kaže se da u niemu (ili iz njega) Bog, duh itd. govori*. Duhu, koji govoraše u Stjepanu. N. Rašina 23^a. act. ap. 6, 10. — *tako se često i u običnom govoru kaže, kad se hoće reći da je dobro što ko govori*. Bog u tebi govori. (Z). Poslov. danič. 7. Bog iz tebe govori. Audio govori, dijete, iz tebe. u *Dubrovniku*. — *i s protivnijem značenjem*: Vrag iz tebe govori. P. Budmani.

g) *slično je predašnjemu, ali posve u prenesenom smislu, kad se kaže da u pijana čeladeta rakija govori*. Jel' čemu rakija? Dobra, brate, ništa ne govori . . . Al ne mari, bude govorela. M. A. Rejković, sat. G5^b. Kad se malo ponapiše vina, te im vince unide u lice, a rakija govori pođe. Nar. pjes. vuk. 1, 541. Dok se rujna ponapiše vina, doke vince uleže u lice, a rakija stade govori. 2, 54.

h) *metaforički se kaže o neživnoj i o umnoj stvari da govori, kad se po njoj nešto može promisliti*. Nu za me govorit poļa će i gore. F. Lukarević 12. A dukati kad govore, opravit se svašto more. V. Došen 62^a. Svo krjeposti za ũ govore. J. Kavašini 268^a. Kako događaj govori. M. Dobretić 58.

i) govori u sebi, sebi, sa sobom u prenesenom smislu znači što i misliti (drugo je kod a, g) aa) pri kraju). Ovako u sebi govoreći . . . M. A. Rejković, sat. A1^a. Poče ovako razgovarati se s istim sobom iliti sam sebi govoriti. F. Lastrić, ned. 292.

2. *prelazno, dicere, inquam. uopće vrijedi kao imperfektivni glagol prema reći (koje vidi). isporredi i kazati. u ostalom se obično slaže s onijem što je kazano kod 1.*

a. *nješte objekta stoji riječi što se govore onako kao što se govore (oratio recta).*

a) govori stoji prije riječi što se govore i rije među ov. umetnuto. aa) uopće. Uspomeuše carstvu mi za Mlečt govoreće: „Gospodine caru, Mlečt jest carstva ti“. Mon. serb. 158. (1357). Pride pred nas Petar govore: „Suče i vi purgari! . . .“ Mon. croat. 17. (1451). Jere govore u pucili: „A gdi je Bog ũil?“ Bernardin 24. joel. 2, 17. Tuj ti se Židovi zamjerno smetoše govore: . . . N. Naješković 1, 121. Govoraše rečeni Matak Talković: „Gospodo i pravdo! . . .“ Mon. croat. 283. (1581). Tribun glasom zakriča velikim govoreć: . . . F. Glavinić, cvit. 366^a. I bijući ũi govore: „Vozi, meso ti prodano! . . .“ V. Došen 55^a. Uzmetni vence, pa beži, do poste da ne govoriš: „Prevara što me prevari!“ Nar. pjes. vuk. 1, 5. Al' govori lepota devojka: „Ne luti se, moj mili devoro!“ 1, 23. Tu je rasla brekiũa, k ũoj dohode čobani, podsješkoše brekiũu, od ne prave svirale, u svirale govore: „Predi, momo, darovo!“ 1, 167. Djevojka je tiho govorela: „Daj mi, Bože, diziju dukata!“ 1, 264. Govorelo drugarice: „Jer ga nisi razgledala?“ 1, 374. Ne govore Bogu po zakonu, već govore caru po hateru: „Kruno nasa, care Kostadine!“ 2, 90. Oštro hode, a oštro govore: „O naš brate, Vlašiću Radule!“ . . . 2, 523. — bb) s dativom, vidi 1, 1, a, g) bb), naj češće. Govoraše Isus narodu Židovskom . . . : „Ovo ja posilam k vam proroko . . .“ N. Rašina 23^a. mat. 23, 34. Poče Isus govoriti narodom od Ivana: „Što ste izljegli u pustiũu

vidjeti? . . .“ 14^a. mat. 11, 7. Ali nasta Svilojević silnu caru govoriti: . . . Nar. pjes. mikl. beitr. 15. Stali sini govoriti majci: „Naša majko, naše porugače“. Nar. pjes. vuk. 1, 125. Đurađ koũu govorio: „Vrisni, koũu, dobro moje!“ 1, 198. Sestrica bratu govore: „Zašto mi, brate, ne dođeš?“ 1, 212. Nisam li ti, Mijo, govorela: „Ne pij vode, ne ljub' udovice!“ 1, 228. Djevojka je dlu govorila: „A moj đule, ne kruni se na me!“ 1, 288. Devojka je licu govorila: „Davor' lice! davor' brigo moja!“ 1, 290. Latinski mu govori, arbanaski zanosi: „Lubi mene, Leventa!“ 1, 417. Alibegu momci govorahtu: „Prod' se, bego, barjaktar-devojke!“ 1, 420. Nožji beže govorio bio: „Ajde, majko, u selo na prelo!“ 1, 612. Pa mu ode snujerno govoriti: „Gospodar, silan car-Stovane! . . .“ 2, 173. Tađ Milošu bio govorio: „Vala tebe, vojvoda Milošu!“ 2, 201. Pak mu poče tiho govoriti: „O moj brate, Boško Jugoviću!“ . . . 2, 290. On devojci bješe govorio: „Sjedi dole, lijepa devojko!“ 2, 338. Noyak Marku tiho govorio: „Eto sablje, a eto nakovnia!“ 2, 405. Kralj Stojanu tiho govoraše: „O moj zete, Popović-Stojane!“ . . . 2, 514. Pa družini bješe govorio: „O družino, moja bračo draga! . . .“ 2, 602. Pa je Mitru ona govorila: „Što je tebi, Mitre dite mlado?“ 2, 618. — cc) s prijedlogom k, vidi 1, a, g) cc). Učenići k Isusu govoreći: „Gdi očeš da pravimo tebi blagovati vazam?“ J. Banovac, razg. 223. — dd) s prijedlogom s (s instrumentalom), vidi 1, a, g) aa). rijetko. Ode š' nome bego govoriti: „O ču li me, moja vjerna ljub! . . .“ Nar. pjes. vuk. 2, 446. — ee) s prijedlogom na (s akuzativom), vidi 1, b, b) ff). Zena tašta i svevoljna govori na onu krotku i dobru sama u sebi: „Jaoh crna, koji je život one gospode!“ B. Zuzeri 195^a. — ff) s prijedlogom protiv (proti, suprotiva), vidi 1, b, b) gg). Govori s. Jerolim suprotiva Vigilanciju: . . . J. Matović xx^b. — gg) recipročno. ovo se značenje poznaje po riječima što se dodaju, n. p.: aaa) među sobom. Počeše govoriti među sobom: „Tko jest ovi . . .?“ N. Rašina 85^b. luc. 7, 49. Pastiri govorahtu meũ sobom: „Pojdimo do Betleema . . .“ I. Bandulavić 11^b. luc. 2, 15. Kad su tuda svati izodili, među sobom oni govorili: „Lipa dana, milom Bogu fala!“ Nar. pjes. vuk. 1, 243. Otud idu tri devojke, među sobom govorele: „Što bi koja naj volija?“ 1, 326. — bbb) jedno drugom. Jedno drugom na rastanku govori: „Podi, dušo, podi, sree, u napred“. Nar. pjes. vuk. 1, 402. — hh) subjekat je životiũa ili neživa stvar. kaže se u pravom smislu, ili za to što se misli da je istina, ili u basni i narodnoj pripovijeci (i pjesmi). drugo je kod mm). Lav govoraše svojim jezikom: . . . F. Lastrić, test. 207^b. Govori sivi sokole: „Nemoj me, Petro, plašiti“. Nar. pjes. vuk. 1, 11. Mađurana govorila: „Silu mene naberite!“ 1, 174. Sanak Jovu govoraše: „Hodi, Jovo, u bešiku!“ 1, 192. Govori riba iz vode: „Djevojko, luda budalo!“ 1, 196. Al' joj ruža govorila: „Istina je, ljubice!“ 1, 226. Sad dojde žabica kčer, pa govori: „Majko! vidim, da ste stari“. Nar. prip. mikul. 15. — ii) subjekat je glas, isporredi 1, c, a) i b). Budući molitvu svršila dojde glas z neba govoreći ũoj: . . . Živ. kat. star. 1, 224. Ču se glas s neba govoreći: „Ti si sin moj ljubazni“. Vuk, luk. 3, 22. — kk) vidi 1, c, d). Solomun mudri u knižah svojih govori: „Muž mudar skrovišće . . .“ Aleks. jag. star. 3, 281. Liran tomačeći ovo pismo govori veoma mudro: . . . B. Zuzeri 360^a. Svrhu što govori Teodoro: „Per totam noctem . . .“ J. Banovac, razg. 100. Ovako i u kniža mudrosti mudri Bogu govori: „Viće tvoje tko će znat?“ J. Filipović 1, 161^a. A u kniži Fatı govoraše:

„Da si brže na Rakitno ravno!“ Nar. pjes. vuk. 1, 564. — *amo može spadati i oro (gdje nije riječ o piscu)*: Isukrst govori nam bistro: „Ego sum via...“ B. Zuzeri 34b. — *u) vidi 1, c, e)*. Za č govori sveto pismo:... Živ. jer. star. 1, 229. U listu koga početak govori:... A. Gučetić, roz. mar. 80. — *mm) subjekat je što nežiho ili umno, u metaforičkom smislu, dakle drukčije nego kod hh)*. vidi 1, c, h). Govoraše ne gizdavi podsmijeh: daj mi srce tvoje. I. Gundulić 221. — *nn)* govoriti sam, sebi, u sebi, (sa) sobom *itd.*, vidi 1, a, g) aa) na kraju, i c, i). Djevojka sjedi kraj mora, pak sama sebi govori: „Ah, mili Bože i dragi!...“ Nar. pjes. vuk. 1, 196. Sam govori, a sam odgovara: „Sada će mi moje zlato reći...“ 1, 255. A sama sobom bio govorio: „Avaj, Mitre, glavu izgubio!“ 2, 606. — Poče govoriti samoj sebi: „Ako želim...“ B. Zuzeri 288a. Govoreći u sreću svomu:... M. Dobretić 312.

b) inquam, *umetnuto je postije prvijeh riječi što se govore*. Kada glas iz gore čuh, da mi navisti: „Kamo se, govore, tlučeš brez koristi?“ H. Lucić 218. „Ljubiti, ljubiti, govorim, stvorite!“. J. Matović 322. — *tako je i oro*: „Eh oče!“ (držim da prisjećate moju besjedu, sami u sebi govoreći) tu pripovijes ili si je ti iz tvoje glave izhitrio...“ B. Zuzeri 261ab. „No, govori stari va sebe, da me ni ocen zaval...“ Nar. prip. mikul. 47. — *amo može spadati i kad stoji postije riječi što se govore (kad je ovijeh malo)*. „Neće tebe, ti mu još govoriš...“ M. A. Rešković, sat. C2b.

c) *amo spadaju i primjeri u kojima se kaže da se samo jedna riječ govori, ali kod toga treba razlikovati tri slučaja*. aa) *riječ sama crijeđi kao cijela rečenica, te je značenje kao kod a) i b) (u ovom je primjeru govoriti iterativno)*. Ne govori: neka! prije nego vidiš na trpezi. (Ne govori da se ne daje ili ne donosi ono što još ne vidiš). Nar. posl. vuk. 197. — *bb) kod riječi što stoji uz govoriti ističe se oblik, te je značenje da onu riječ onako izgovara subjekat (tuko čelade, čelad u nekom mjestu, cijeli narod)*. govoriti je tad iterativni glagol. Paštrović obično govore „ge“ mjesto „de“. Vuk. nar. pjes. 1, 78. Gđjekoji (Hrvati) uznu naše „u“ za njihovo „v“, pa govore, n. p. „yubiti, u Zagreb“ itd. 1, 400. Koji Srbi govore „dijete“ oni u ovakijem događajima vole kazati „dite“ nego „deta“. 2, 251. — *cc) značenje je da riječju što je uz govoriti ko nešto zove, oro (što se zove) stoji u dativu, isporedi d, b)*. Oni ovim govorahu: Inacijani, a ovi drugi nima: sižmatici. S. Badrić, ukaz. 33. Brašnenici govori „zaira“, kada gladan ne imade mira. M. A. Rešković, sat. BSb. Litnom žitu govore „jarica“. J. S. Rešković 40.

b. *riječi što govori subjekat ne izriču se pose onijem istijem načinom kako ih on govori, nego samo po smislu (oratio obliqua, vidi kod 1, da, 1, B, 1)*.

a) u *podložnoj rečenici s kojom konjunkcijom*. aa) s konjunkcijom da, vidi 1. da kod 1, A, 2, c, a, c) b) ff) i kod 1, B, 1, a, a). aaa) *uopće*. U jistinu govoru vam, da ne mine narod ovi dokle se isaka ne svrše. Bernardin 1. luc. 21, 32. Kolikrat govoru, ali sve za mani, da... N. Naješković 2, 95. Razlozi nam svi govore, da se družba nač nastoji, ku zanose priko more. G. Palmotić 1, 35. U istinu govoru vam da vas ne poznajem. M. Radnić 315b. Cesar govori, da opravke kolece olovne. P. Hektorović(?) 138. Govore naučiteji naravni, da ima nika majstorija otrovati sve voće. F. Lastrić, ned. 259. Koji s ustima govore da se obećaju za vinčauće, a nemaju prave misli. Ant. Kadčić 391. Ako bi koji suprotiva

govorio, da je crkvi zadosta jedan glavlar. J. Matović 59. U istinu ja govorim vami, da sirota bit će uvik s vami. M. A. Rešković, sat. D6a. Meni moja stara majka govori, da uranim svako jutro na vodu. Nar. pjes. vuk. 1, 386. Danas misle i govore ljudi, da tri boja ne ima junaka. 2, 221. Jesam li ti, bolan, govorila da ne činiš u nedelju kavge? 2, 409. Jošte kraju mene govorio, da ne vodim Srba u svatove. 2, 515. A ja, braćo, jesam govorio da lepšega neće bit' junaka. 2, 545. — *amo spadaju i primjeri u kojima subjekat podložne rečenice stoji u glavnoj kao ono o čem se govori (vidi 1, b, b))*; nije isto kod bbb). Od kojijeh govoraše, da pasijahu sebe istijeh. J. Matović 286. — *bbb) subjekat podložne rečenice stoji u glavnoj kao objekat u akuzativu, u nekijeh piscu (Ilija) koga govore da žive ošće v raji*. Korizum. 28a. Drugi grih se zove lakomost, koga govore doktori da ni ino nego jednu volju prezredu imiti. 64a. Govore liscu da je znana do mjere. N. Dimitrović 17. I ka je ono stvar, ku mudri govore da na svit nikadar ljubit se ne more? D. Rašina 68a. Ku ribu malu onu u moru govore, na jedru velju plav utazit' da more? 120b. Sve pohvale, ke govore da u djedijeh tvojijeh sjaju, kako rijeke sve u more u samom se tebi staju. I. Gundulić 278. Treću govorimo i da se pristoji kreposti i da je sakramenat. J. Matović 234. — *u ovijem primjerima stoji u glavnoj rečenici (prema latinske originalu) kao objekat ne subjekat podložne rečenice nego njegov predikat*: Koga ljudi govore da je sin človičaski? („quem dicunt homines esse filium hominis?“). Bernardin 154. mat. 16. 13. Koga ljudi govore da je sin čovičanski? I. Bandulavić 190a. — *bb) s konjunkcijom a da, vidi 1. da, I, E, 1, d. Jere govorite a da nê zledi*. Mon. serb. 42. (1253). — *cc) što zamjeñuje da. — u jednom primjeru u knži pisanoj mješanim jezikom*. Govoru tebi, što takovih postati pred nim ne mogu. Aleks. jag. star. 3, 310. — *dd) s konjunkcijom neka*. Reci mome sinu, neka za me čini misa govoriti. J. Banovac, razg. 36.

b) *glagol podložne rečenice stoji u infinitivu, prema latinske jeziku*. aa) *subjekat podložne rečenice stoji u akuzativu. — u jednom primjeru xvi vijeka*. Nošaše propelo jagože sliziti govoraše grêh človičaskih radi. Š. Kožičić 30b. — *bb) subjekat je isti u glavnoj i u podložnoj rečenici. — u jednom primjeru xviii vijeka*. Učenići koji s tobom svud idau i za t' umrit' govorau. P. Knežević, muk. 18.

c) *cijelu podložnu rečenicu zamjeñuje sam akuzativ, smisao je da se govori da „jest, biva, ima“ ono što stoji u akuzativu*. Trešne mi velike još tamo govore. M. Vetranić 2, 266. Za sve da govore tuj propas veliku. N. Naješković 1, 189. Kažu, sine, i govore ljudi u Turčina treću vojsku silnu. Nar. pjes. vuk. 2, 266.

c. *ono što se govori kaže se imenom što stoji u akuzativu i pravi je objekat*.

a) *objekat je supstantiv što znači riječi kojima se jačla misao*. aa) *uopće objekat je riječ, riječi, ili drugi supstantiv istoga ili sličnoga značenja*. Grube riječi govori. M. Držić 170. Koji mnoge i neizbrojene riječi kako u vjetar govore. M. Divković, bes. 100b. Govoreći na me svake riči hude i opak. A. Vitalić, ist. 103a. Svakojake riči nepoštene suprot inemu govorahu. F. Lastrić, test. 112a. Il' rič jednu da govori. V. Došen 181b. Neg se počmeš sam š nime igrati i sramotne riči govoriti. M. A. Rešković, sat. C2b. Govore li riči neprikladne. Ant. Kadčić 245. Ako riči zastaviteja govoriti budu. A. d. Costa 1, 224.

Govoreći riči kršteća. M. Dobretić 37. Riči pogane govoriti. 108. Kad govori pjesnik riječi zlatousne. J. Krmpotić, kat. 115. — Ovo biše pisan ku ja govori. M. Marulić 62. Ki slatke vuhlene pisni govoriše, u kojih pridragom krunom te zovihu. H. Lucić 241. — *amo spaduju i ovi primjeri u kojima osim nominalnoga objekta kaže se izričkom što se govori (kao kod a ili b)*. Jeste mlada riječ govorila: „Fala Bogu, čuda velikoga!...“ Nar. pjes. vuk. 1, 157. Jesi sinoć riječ govorio, da pogubiš provizur-Mijajla. 2, 132. — Govore priteču, ere priklonnu glavu oštar meč ne siče. Aleks. jag. star. 3, 239. — *bb) vrlo često je objekat molitva uopće ili koja osobita, i ono što se čita kod crkvenoga obreda*. Grediše govoriti svoje devote molitve Bogu. Mirakuli. 143. Bogoljubno molitvu govoriti. A. Gučetić, roz. jez. 23. Kada ovu molitvu govorimo. I. Zanotti, i ned. priš. 30. Svaki ima govoriti svaki dan molitvu Gospodinovu. J. Matović 492. Iz knjige ja uočnu govorah običajnu molitvu. M. Katančić 55. *amo spada i ovaj primjer u kojemu osim nominalnoga objekta molitvu kaže se izričkom što je ta molitva (kao kod a)*: Sada Astories molitvu govori: ... P. Hektorović(?) 85. — Potribito je svaki dan uteći se divici Mariji govoreći po tri otčenaša. J. Banovac, razg. 188. — Blaženici se priporučujem, korunicu govorim. M. Držić 131. Koji budu govoriti rečenu korunicu. A. Gučetić, roz. jez. 320. Kronicu govoriti. J. Banovac, pripov. 254. Sveti rusar govoriti. A. Vitalić, ost. 399. Da ovo sveto rozarijo duhovno govoriš. A. Gučetić, roz. jez. 12. — Litanije i miše govoriti obikujuet erikav. S. Kožičić 17b. — U ono što govorahu oficijo i molitve svrhu negova tijela mrtva. M. Orbin 97. Koji ne govori oficija božastvenoga, mogućei, grijesi. S. Matijević 51. Križostom misnik govoreći oficije s ostalim u koru. M. Dobretić 157. — Nekakav dak prvi put govorio apostol. Nar. prip. vrč. 121. — Kad redovnici jutreñu govoraju. M. Zoričić, zrc. 49. — U svojih kućah jesu liturgiju govorili. A. Kanizlić. kam. 580. — On ki govori misu. Naručen. 26a. Ki ne govore misu. S. Budinić, smn. 81b. Tako je običaj u onu noć govoriti misu. B. Kašić, is. 12. Ondeka skrovito misu govorahu. F. Glavinčić, evit. 145b. Redovnik govori misu. P. Radović, ist. 31. Koji za ñu govoraše mise. I. Ančić, svit. 3. Misnik ne može veće od jedne mise na dan govoriti. A. Bačić 313. I na misi, koju je papa govorio. J. Banovac, izkaz. 18. U drvenim kaleži misu govorahu zlatni misnici. F. Lastrić, test. ad. 21b. Kada misu govori biskup. A. Kanizlić, kam. 556. Da slavonski vam govore misu. M. A. Rejković, sat. B6a. Kad s mitrom misu govore. Ant. Kadžić 87. Tko bogoljubno sluša ali govori misu. L. Radić 71. Neću više govorit danas mise. M. Dobretić 8. Otišao jest ovaj licem na duhove u jedno selo s misu govoriti. D. Rapić 331. — *govoriti može kod ovoga ovati ograničeno značenje, kao suprotno glagolu pjevati, vidj 1, a, d)*. Da drugi govore ili pivaju misu. I. J. P. Lucić, nar. 112. — *cc) objekat je supstantiv što znači jednu riječ*. Imena ñe ne govori. S. Rosa 83b.

b) objekat je supstantiv kojijem se više ili manje kaže misu što se jača riječima. aa) supstantivom što je objekat kaže se misu tijem što se sudi, jeli istinita ili nije, jeli dobra ili zla. Istinu govoru tebi. B. Kašić, is. 68. Govorim ti svu istinu. And. Kacić, razg. 17a. Jer ti istinu govorimo. M. Dobretić, predg. v. Jer je vila istina vidila, pa istinu i govori vijekom. Osvetu. 3, 160. — Uzdrži jezik svoj oda zla i usne svoje da ne

govore himbe. I. Bandulavić 165a. Ipetr. 3, 10. Da laž s lažcem on govori. V. Došen 141a. — Ne imadu ni za ñim zla govoriti. I. Ančić, svit. 67. (*ispoređi 1, b, a) na kraju*). — *mogao bi spadati amo i ovaj primjer*: Koji govore mijer s iskrñijem svojijem, a zla su u istinu u sreah ñih („qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus suis“: psal. 27, 3). M. Divković, bes. 288b. — *bb) supstantivom što je objekat kaže se na što se smjera onijem što se govori*. Ter će svak svoj razlog prid starcem govorit. N. Naješsković 1, 223. Ne govori krivo svidočanstvo suprot iskrñiega. M. A. Rejković, sabr. 38. — *cc) objekat je događaj, uopće nešto što je bilo, prema objektu govoriti može dobiti osobito značenje. aa) u ovom primjeru govoriti znači pripovijedati*: Smima ñe stvorenja hoću govoriti. M. Marulić 7. — *bbb) u ovijem primjerima znači isporijedati*: Moj grijeh govorim. M. Vetranić 1, 431. Govorim moj grijeh. A. Komulović 12. — *dd) objekat je uopće stvar*. Stvari koje govorahu protiva Isusu. M. Divković, bes. 376b. Na mene su tašte stvari govorili. I. Gundulić 198. Ne govoraše nijednu stvar. M. Lekušić 78. — *amo spada i ovaj primjer u kojemu riječ ima starije značenje: stvar*. Govori i čini grube riječi. Pril. jag. ark. 9, 74. (1520).

c) objekat je zamjenica ili adjektiv srednjega roda kojijem se uopće kaže što se govori. Što govorahote idući? M. Divković, nauk. 223b. O devjko, dušo moja! što govori majka tvoja? hoće li te mene dati? Nar. pjes. vuk. 1, 315. Jeli prosto, malo da poslušam, što će dvoje dece govoriti? 1, 608. Što govori kraju Mijajlo? 2, 134. Dok čujemo, šta će govoriti. 2, 521. — Kada još bih s vami ovaj vam govorah. N. Rañina 19a. paul. 2thess. 2, 5. Mi toj govorišvi, lantinu svrnuše. P. Hektorović 36. I premda toga s riježu ne govore, s dilom pokazuju. J. Banovac, razg. 131. Promisli ko to iz tebe govori. M. Zoričić, osm. 15. To nenavidost iz tebe govori. M. A. Rejković, sat. B1b. To govori vojvoda Momčilo, to govori, a s dušom se bori. Nar. pjes. vuk. 2, 113. Svak bi morao pomisliti, da on to govori protiv mene. Vuk, pism. 28. — Odgovori oni isti: „Ništo govorimo od duša“. F. Lastrić, ned. 332. Kad mu pravda što govori. V. Došen 247b. Ako što naj manje od koga govoriti čuju. M. A. Rejković, sat. A5a. Krañica te zove, nešto tebe ñna govoriti. Nar. pjes. vuk. 2, 67. — Kad čoek unre onda je lasno za ñim svašta govoriti. Nar. posl. vuk. 122. — Od ñi ništa ne govorim. V. Došen ix. Ali Omer ništa ne govori, već on leži mrtav na zemlji. Nar. pjes. vuk. 1, 256. Ture muči, ništa ne govori. 1, 583. Šuti Marko, ništa ne govori. 2, 195. — Što bihu hotjeli, ka vam govoriti, ne mogu toga višega ispisati. Mon. serb. 42. (1253). Ali je tašćina ča slišah govore. P. Hektorović 10. Ne zna tužna što govori. I. V. Bunić, mand. 37. On će ukazati ča pisan govori. A. Vitalić, ist. 9. Što god Ture pjano govorilo, to trijezno bjaše učinilo. Nar. pjes. vuk. 2, 401. Todoru je pravo kazivao što govori Vukjezidić Ivane. 2, 601. Ne znadu šta govore. Vuk, pism. 83. Slušajući što govori zakon. D. Daničić, nemij. 8, 9. — Ako bihu, hotio govoriti ali ispisati što si ti mnogo krati, učinio protivu mene. Mon. serb. 500. (1466—1500). Govoru ovo vam što bih ja činio. N. Naješsković 2, 123. Ne govori što neć da se govori. (D). Poslov. danij. 72. Ľudi od našega reda ne imaju prid svojim kraļem govoriti ono što nije istina. M. A. Rejković, sabr. 9. Govor, dušo, što god ti je drago. Nar. pjes. vuk. 2, 635. — Na ñ mu počneš go-

voriti sto krat veće neg je istina. I. Ivanišević 187. — I bi s v. milosti govorili ne ino. Mon. croat. 263. (1567). Govoriti sad jedno sad drugo ,contradirsi' ,pugnantia loqui'. A. d. Bella, rječ. 224^a. Govoriti sve jedno ,dir l'istesso' ,cantilenam eandem canere'. 260^b. Od ovoga se u drugomu govorenu besidilo, za to drugo nije sada potrebe od ovoga govorit. J. Filipović 1, 160^b. To isto govorila mi je i moja žena. M. A. Relković, sabr. 19. Isto govori i običajnik olti ritual rimski. M. Dobretić 41. Što reko od otaca, to isto govorim i od svijtu starešina. B. Leaković, nauk. 311. — *amo spadaju i ori primjeri u kojima osim ovakoga objekta kaže se izričkom što se govori (kao kod a ili b)*. Još lakomi to govori: ,Sve što imam to potroše'. V. Došen 59^b. I na oči to govori, da si, družu, ti počudi. 66^a. *d) objekat je jezik (govor)*. Kojih nitkor sbrojiti ne more svih jezika, ki ovd' govore. J. Kavašin 524^a. Jezik naj prvo uredno govoriti. A. T. Blagojević, khin. x. Veći je onaj koji prorokuje, nego li onaj koji govori jezike. Vuk, pavl. 1kor. 14, 5. Čudne li ti djevojke, govori tri jezika. M. Pavlinović, razg. 14.

e) u ovom je primjeru govoriti isto što i značiti: Isto govori ,po' što zlamenuje ,od'. S. Badrić, ukaz. 86.

f) vidi b, c).

d. uz govoriti su dva akuzativa: jedan je objekat, a drugi njegov predikat.

a) predikatom se kaže što je ili kakav je objekat. Da vi koga mene govorite? Bernardin 154. matth. 16, 15. Brže obra ugoditi Bogu nego mariti ča ju govore ludu. Transit. 239. Ako ki prime utišenje, govore da je lakom, ako je ki miran, govore ga strašjiva. Korizm. 52^b. Moju sad mladost blaženu govoru. Š. Menčetić 328. Dvoje narodenje Isusovo govorimo: jedno večno od otca prezet matere na nebesih... F. Glavinčić, cvit. 434^b. Blaženu će mene govoriti svi narodi. A. Kanižlić, utoč. 348. Koji govorite zlo dobro, a dobro zlo. J. Matović 475.

b) predikatom se kaže kako se zove objekat. Vlast koju Latin govori ,jurisdikcijon'. Š. Budinić, ispr. 10. Druga šuplina neka je misto, koje govore od sakrarija. M. Bijanković 28. — *isporedi a, c) cc).*

II. sa se.

1. reflektivno, u svijem primjerima osim subjekta ima i predikat. smisao je da subjekat tvrdi o sebi da je on ono što znači predikat (vidi I, 2, d, a)). Krati dati dohodak cesaru i sam se govori kralj. Korizm. 94^b. Odkli se govorih sluga tve krjeposti. Š. Menčetić 137. Vidjeti tada mož' tko se ja govoru. 161. I dokli otvorit bude se meni grob, ne se ču govorit vazdakrat vjerni rob. N. Naješković 2, 80. Ćubovnik se svak spovijeda, Ćubovnik se svak govori, i nije tega, tko s pogleda draga u ognju tvom ne gori. I. Gundulić 135.

2. pasivno.

a. sa subjektom. subjekat je ono što je objekat kod I, 2, c i d.

a) vidi I, 2, c, a). U pjevanju svakoga se stiha posljednja stopa ovako po dvaput govori. Vuk, nar. pjes. 1, 180. Ovako se svaka vrsta govori po drugi put, kad se pjeva. 1, 339. — Za neoga se ne govore molitve ni liturgije. A. Kanižlić, kam. 632. Ova se molitva u misi glasom govori. Ant. Kadić 101. — Papa zapovijedi da se ima govoriti oficij po svoj veri krstjanskoj. Živ. jer. star. 1, 231. — Vrijeme se polunočno govori na uspomenu muke Isukrstove. M. Divković, bes. 504^b. — Ako se za njih mise govore. Naručn. 1^a.

Kako se misa govori. M. Divković, nauk. 118^b. U kih se misa govori. I. T. Mrnavić, ist. 36. Svaki dan govore se tolike mise. J. Filipović 1, 196^a. Ni se u Pragu zvona zazvonilo ni po crikvah maše govorilo. Nar. pjes. istr. 1, 40. — Nijesam znao, dali se ova sušt. imena i bez ovijeh prilagateljih govore. Vuk, nar. pjes. 1, ix. — *s osobitijem znučenem, vidi I, 1, a, d).* Ja ču ovdje postaviti naj prije od svake zdravice molitvu koja se govori, pa onda pripjev koji se pjeva. Vuk, nar. pjes. 1, 77.

b) vidi I, 2, c, b). Vam se slika ta govori. V. Došen 146^a. Osudu koja će se govoriti. J. Matović 72. — Ova stvar svaki dan se govori na Božijoj riječi. B. Zuzeri 153^b.

c) vidi I, 2, c, e). Sve će se što t' rijeh, govorit u pjesan. M. Držić 67. Slavna od ne govoru se. J. Kavašin 487^b. Kad se kome što govori i za zloću kad se kori. V. Došen 253^b. Što se govori na Stipana papu. M. Dobretić 20. Ovo se ovako govori. Vuk, nar. pjes. 1, xii. Kad bi se što na novo govorilo, moralo bi se ono sve opet kazati i jošte što dodati. pism. 59.

d) subjekat je isti što je u podložnoj rečenici s konjunkcijom da, vidi I, 2, b, a) aa) bbb). — *po latinskom jeziku. — u jednoga pisca xviii vijeka.* Drugi se pak govoru da primaju sveto pričeeše. J. Matović 219. Koji se govori da se zakliue u sudu? 346. Govoru se da griješe protivu svojijema telesima. 389.

e) uz subjekat ima i predikat. aa) o subjektu se kaže da je ono što znači predikat, vidi I, 2, d, a). Ćubav se govori nikoji čudan san. Š. Menčetić 124. Isukrst govori se i jes nam posvetiliše krvavo. Š. Budinić, sum. 80^b. Ćubav ka moćna se toliko govori. D. Rašina 99^a. Zvijerma zemlja, nebo gori vječni stan se moj govori. I. Gundulić 247. Tri (sakramenta) ... govoru se potrebitija izvan ostalih. J. Matović 135. — *bb) kaže se da se subjekat onako zove kao što je predikat, vidi I, 2, d, b).* Ko pomaćkanje Latinim jezikom govorit se reciduum. Š. Budinić, ispr. 40. Latinskim jazikom fratri se govore. D. Baraković, vil. 117. Ka se (erata) zovu i govore carska vrata. I. Gundulić 533. Djalval govori se živinče. F. Glavinčić, posl. 5. Isti narod koji se jošće narod žudijski govori. A. Vitalić, ist. 405. Stvoritelju duše koji govoriš se utišitel', privisoki dar Boga... S. Badrić, prav. nač. 3. Dan uzašastja našega spasitelja pravo se neogov dan govori. J. Filipović 1, 118^b. Fons naški govori se vrutak 3, 20^a. Kako se on govori sunce pravde. F. Lastrić, test. 392^a. Kada koji zdiže se od kardinali za poslan biti poklisar govori se uzet od tila. A. d. Costa 1, 83. Govori se u naš slavni jezik kum po običaju. M. Dobretić 40.

b. bez subjekta. glagol govoriti se pasivan je prema neprelaznome govoriti (kod I, 1) ili prema prelaznome kod I, 2, a i b.

a) ne misli se ni na koje osobito čelade koje bi govorilo: govori se znači: svijet govori, ljudi govore, glas je opći itd. glagol je svagdu iterativan. I ako pričuh u ke doba, da se o meni govori, nenavidos, rijeh, i zloba sve uzroci ovo i tvori. I. Gundulić 225. Ako hoćeš da se o tebi govori dobro, nikom ne govori zlo. (D). Postov. danić. 2. I o Bogu se govori. (D). 29. Govori se ,si dice' ,fama est'. A. d. Bella, rječ. 260^b. 301^a. Govori se da u noj (golubici) žuču ne ima. J. Filipović 1, 163^a. Govori se, da neki mudrac grčkoga naroda imenom Platon običavaše često Bogu zařajivati da je roden Grk a ne poganim. F. Lastrić, ned. 258. Evo postavljen

jest ovi za zlamehe komu se bude protiva govoriti. I. Velikanović, uput. 1, 209. Još se pokazuje jedna kuća, za koju se govori, da je na onome mjestu. Vuk, nar. pjes. 2, 214. Govori se „man sagt' dicitur“. Vuk, rječ. 91^b. Da joj se svuda na suprot govori. djel. ap. 28, 22. Žena je, govori se, svaka dugokosa a kratkoumna. Pravdonoša. 1852. 1.

b) *misli se da űeko (jedno ili nekoliko) govori, a ne svak ili ko mu drugo, kao kod a). ko govori poznaje se po smislu. glagol može biti i iterativan.* Kako se u zapisu govori. Mon. serb. 105. (1833). „Deo gratias“. tako se govori za svakom pištolom. I. Bandulović 1^a. I caru se za očima govori. (D). Poslov. danić. 28. Do sada se govorilo s roditelji, a sada vaűa govoriti s dicom. J. Banovac, pripov. 254. Ovo je ona golubica, ona zaručnica Isusova, od koje u knjiűa pivaűa govori se. J. Filipović 1, 184^a. Čuvši učenici, da se s nebasa govori, da je Isukrst pravi sin Boűji, sve trojica padoše na zeműu. F. Lastrić, od' 197. A kada se govori od obluűeűa zakona i zapovijedi Boűjije i sve im je oštro, gorko, mučno i teško. ned. 376. Čelo gori s carem se govori. Nar. pjes. vuk. 2, 432. U pravome predgovoru više će se govoriti... o pomagačima u skupűanu pjesama. Vuk, nar. pjes. 1, vii. Po „pjesmama“ se govori da su današnje Bušatlije od Ivanbegovića. 2, 567. U sudu se glavom ne klima nego govori. Pravdonoša. 1852. 10.

c) *vidi I, 2, a, c) bb) i ee).* Tako se onuda govori i „seldo“ mjesto „sedlo“. Vuk, nar. pjes. 1, 11. Mjesto „potrgale“ govori se i „pomorile“. 1, 226. „Pokrstiti“ govori se za onoga koji je kakve druge vjere. 2, 64. Za „staklo“ se govori udario u“ pengere. 2, 385. Da se u Perastu govori „sjeta“, i znači „űalost“. 2, 527. — Prodah drugu moju zeműu, koj se govori Pričnica. Mon. croat. 59. (1436).

GOVORIV, *adj.* *vidi* govorűiv. — *Samo u Stulićevu rječniku* („sermocinans“).

GOVORKA, f.

a. *govorűivo žensko čelade, vidi* govorko. — *U jednoga pišca xviii vijeka i u Stulićevu rječniku* („cianciatrice“ „garrula“). Žene koje su duge u ispovidi, govorke veće neg je potriba. Ant. Kadčić 232.

b. *vidi* govor, a, b). — *U jednoga pišca našega vremena.* Negova se piše naprijeda i u vijeuću biűeűi govorka. Osvetn. 2, 102.

GOVORKAűE, *n.* *djelo kojim se govorka.* — *Između rječnika u Vukovu.* Nek nam nije više govorkaűa. Osvetn. 3, 115.

GOVORKATI, *govorkām, impf. dem.* govoriti. — *Akc. se mijena u aor. 2 i 3 sing.* govorkā. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stulićevu* (v. govorukati) *i u Vukovu.* Počutaše malko, pa tek stadoše jedan drugome nešto govorkati. M. D. Milićević, zim. već. 297.

GOVORKIűA, *f.* *vidi* govoruša. — *isporedi* govorka, a. — *U naše vrijeme.* Novkiue su brzo govorkiue. Nar. pjes. here. vuk. 53. A Novkiuu brzu govorkiuu. 71.

GOVORKO, m.

a. *govorűivar.* — *U Belinu rječniku* („blatero“ B1b), *u Bjelostjenćevu* (kod klatura), *u Stulićevu* (v. govorko kod govornis, a napose nema), *i u naše vrijeme u Dabrovcniku* (češće se kaže djetetu: „Koji si ti govorko?“). P. Budmani.

b. *čovjek koji unije mnogo i lijepo govoriti.* — *xviii vijeka.* Govorko „eloquent“. S. Budmani 417^b.

GOVORKOVIĆ, *m. prezime.* — *xvi vijeka.* Juraj Govorković. Mon. croat. 284. (1581).

GOVORűIV, *adj.* *loquax, koji rado i mnogo govori (obično kao prijekor, ali može biti i pohvala, vidi kod b) i u rječnicima).* — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Frančićevu* („verbosus“) *gdje naj prije dolazi, u Bjelostjenćevu* (govorűiv, mnogo govorni „verbosus, dicax, architectus verborum“), *u Jambrešićevu* (govorűiv vno go „verbosus“; govorűiv dobro i sloűno „oratorius“), *u Voltijijinu* („verboso, ciarliero, loquace“, „weitläufig, geschwätzig“), *u Stulićevu* (v. govoriv), *u Vukovu* („der gerne spricht“ „loquax“).

a. *adj.* a) *sa značenjem sprijedu kazanimem. aa) o čeladetu.* Niti budi govorűiv u očitu. M. Radnić 522^a. Ima takvi űena, koje se vide da su govorűive i jezične. Đ. Rapić 96. Bi... potribito bilo mlogima i mlogima mlogo govorűivima jezike zavezati. 388. Kaűe se govorűivoj űeni. Vuk, poslov. 16. Bio je ne samo govorűiv nego rječit. prav. sov. 76. — bb) *o jeziku.* Nije jezika toliko govorűiva da... P. B. Bakšić 95. Koji jest jezik toliko obilat i govorűiv. M. Lekušić 106. — cc) *u prenesenom smislu, o stvari umnoj.* Radost biva mnogo govorűiva. J. Rajić, pouč. 3, 11. — b) *koji unije mnogo (i lijepo) govoriti.* Bokaű je ozbiűan, govorűiv i pun ponosa. S. űubiša, prip. 8. Tanović lijepi i govorűivi Srb. 93.

b. *adv.* govorűivo, mnogijem riječima. — *U Bjelostjenćevu rječniku* (govorűivo), mnogo govorno „verbosus, dicaciter“, *u Jambrešićevu* (govorűivo vno go „verbosus“), *u Stulićevu* („verbosus“).

GOVORűIVAC, *govorűivca, m. govorűiv čovjek.* a) *vidi* govorűiv, a, a). — *u Vukovu rječniku.* — b) *vidi* govorűiv, a, b). — *u jednoga pišca xviii vijeka.* Ako procinili budu s velikim onim govorűivcem Cicerom što će prijateljstvo reći. A. T. Blagojević, khim. III.

GOVORűIVICA, *f.* *govorűivo žensko čelade.* — *U Vukovu rječniku.*

GOVORűIVOST, *f.* *osobina onoga koji je govorűiv.* — *U Jambrešićevu rječniku* (govorűivost vno go „verbositas“). — *I u pišca našega vremena.* Govornik oblijeva udivljene slušateűe valovima svoje govorűivosti. M. Pavlinović, rad. 155. *i u Šulekovu rječniku:* „redelast“.

GOVORűNICA, *f.* *žensko čelade kao govornik.* — *U jednoga pišca xviii vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (v. govorűilica). Koja će biti tvoja milostiva govornica i verna pomoćnica. M. Jerković 9.

GOVORűIČKI, *adj.* *koji pripada govornicima.* — *U Stulićevu rječniku* („oratorius“).

GOVORNIK, *m.* *čovjek koji govori (s osobitijem značenjima); kniűa u kojoj su govori.*

a. *čovjek koji govori.* — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikaűinu* (kod besjeditelj i govorilac), *u Belinu* („locutor“ 542^a), *u Voltijijinu* („parlatore, oratore“, „redner“), *u Stulićevu* (v. govoritelj). a) *uopće.* Usta govornika, ušesa slisćega. Naručn. 1^a. Kako nezadovoljni i kako nerazumni i nedostizni govornik reku. Transit. 27. Zli govornici jesu gori nego lupeűi. Korizm. 52^a. Ustognuti zločeste jezike ovacijem govornikom. P. Posilović, svijet. 35. Gdi ste sada, o zlo govornici? T. Babić, pism. 29. — b) *orator, čovjek koji po naravi ili učenim i rječbavim unije mnogo i lijepo govoriti.* Da bi bil govornik od svita naj veći. II. Lucić 278. Pedeset govornikov k nebu uputi, kih krstjanskkih slovoű naukom zakruti. Živ. kat. star. 1, 220. Ivan biše lip govornik. Ivan trog. 1. Da bi svi govornici ovoga svita i svi

vridni naučitelji stavili svu svoju moć i uminje, ne bi mogli prociniti ni izreći zadovoljno ovu stvar. P. Radovčić, nač. 16. Mojsije bijaše veoma mudar i govornik. M. Radnić 156^a. Jedan retorik aliti govornik. S. Margitić, fal. 14. Ivan Petar vrl vitija i govornik preuredni. J. Kavašin 85^b. Tijeh izvrsnih govornika slavoriječje. 209^b. Mudri i lijepi govornici, s pripovijedi vrijedni ki su. 365^b. Sladke i lijepe govornike. 373^b. Tulij meju govornici. 563^b. Sheridan, sjajni govornik. M. Pavlinović, rad. 158. Prispodoba nuda pjesniku i govorniku živih slika. razg. 15. — c) čovjek koji volji ugovore i dogovore među dvoje strane. — na jednom mjestu xvi vijeka. Govornici med njimi postavljeni to su dokončali. Mon. croat. 253. (1552). — d) čovjek koji pred zborom ili u kojoj srećanoj prigodi (poduđe) govori. — u naše vrijeme. Biti obaviješteni o osobah govornika i predložiteja. Zbirk. zak. 1, 328. — e) u drami čelade (glumac) što govori. — na dva mjesta xvii vijeka. I. T. Mrnavić. osm. 14. P. Hektorović (?) 79. — f) čovjek koji rado i mnogo govori, govornicac. — xvii vijeka. Čovik govornik neće biti nigdar poľubjen. P. Posilović, cvijet. 208. Danguban i brezposlen čini se nedostojan, i govornik darova nebeskije stoji nemjeran. M. Radnić 249^a.

b. kniga u kojoj je skupljeno nekoliko govora (vidi govor, a, b). — na jednom mjestu xvii vijeka. Koji rabi (sic) tvomu nedostojnomu da složi ti ovi govornik. M. Divković, bes. 893^b.

GOVORNOST, f. osobina onoga koji je govoran. — U Belinu rječniku (govornos, loquacitas' 443^b) i u Stulićevu (v. govor). — U naše vrijeme kod pisaca s drugijem značenem: moć kojom se može govoriti, vidi govor, c, b). Govornost, gr. sprachvermögen', tal. facultà di favella'. B. Sulek, rječn. znanstv. naz.

GOVOROTINE, f. pl. prazne riječi. — U naše vrijeme u Lici. „Ne slušaj ti, što on govori, njegove su riječi samo govorotine“, „A da znaš, šta o nemu sive selo govori“. — „Muči, beno, ne treba na selo paziti, to su samo govorotine“. J. Bogdanović.

GOVORSTVO, n. u Stulićevu rječniku (v. govor). — nepouzđano.

GOVORUČA, f. vidi govoraša. — Samo u Voltiđijinu rječniku: (govoruca', može biti da je štamparska pogreška mj. govorusca' = govoraša), cianciatrice, ciarliera', schwätzerin'.

GOVORUKATI, govorükâm, impf. dem. govoriti, vidi govorkati. — U Belinu rječniku (blatero' 191^b), parlar spesso', loquitor' 541^a), u Voltiđijinu (ciarlare, cicalare', plaudern, plauschen'), u Stulićevu (parlar spesso', in ore aliquid habere').

GOVORUŠ, m. govornicac. — U Stulićevu rječniku (v. govorko).

GOVORUŠA, f. žensko čelade koje rado i mnogo govori. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Belinu (mgatrix, garrula' 191^b), u Stulićevu (v. govorka), u Vukovu. (Zlu je žena) govoraša, rasap, tuga. M. Orbin 26. (Starice) imaju bit ... ne skandaluše, brontoluše, govoruše. I. Držić 289. Žena srdita, govoruša, ohola. J. Filipović 3, 240^b. Oću l' vodit' Jelicu devojku? Ne š voditi Jelicu devojke: vodićemo govorušu Janu. Nar. pjes. kras. 1, 106.

GOVORUŠAHAN, govorušahna, adj. dem. govorušan. — U Stulićevu rječniku gdje imu i govorušašan s istim značenem. — oboje nepouzđano.

GOVORUŠAN, govorušana, adj. govornic. — U Stulićevu rječniku (garrulus, loquax'). — nepouzđano.

GOVORUŠAŠAN, govorušašana, adj. vidi govorušahan.

GOVZA, f. selo u Hercegovini u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 26.

GOZBA, f. convivium, objed ili večera na koju su pozvani gosti, kod čega se svagda misli da je jelo i piće obilno i dobro. — Postaje od osnoce glagola gostiti nastarkom ba, te je naj stariji oblik gostba; t ispada između s i b, pa se s ispred b mijenja na z. — Riječ je stara, ispredi stslor. gostba, gozba, rus. гоуба, гоуба. — Nalazi se pisano i po etimologiji gostba i gosba. a u dvojice pisaca xvii vijeka i gozdba: gozdba. B. Kašić, rit. 63; gozdbu. nasl. 249; gozdbi. M. Radnić 232^b; ali se po tome ne može reći da je i d glasilo. — Između rječnika u Mihašinu (convivium, epulum, epulae, accubatio epularis'), u Belinu (convivium' 127^a), u Bjelostjenčevu (v. gošćenje), u Voltiđijinu (trattamento, banchetto', gastmahl, bewirthung'), u Stulićevu (epulum, epulae, compotatio, convivium etc.), u Vukovu (gozba, čast 'die gasterei', 'convivium'), u Danićevu (gozba, 'convivium'). a) sa značenem kazanijem sprijeđa. I mnogo bogatiju gostbu stvori jevi radi. Starine. 10, 54. (xv vijek). Gozbu satvori sego radi. Glasn. 10, 259. (xvi vijek). Zapovidje, da se bude jedna obilna gozba učiniti. A. Gučetić, roz. jez. 160. Vjeraju se i jedine dva naj ljepša, ki se žele, i od pira gozbe čine obilne se i vesele. I. Gundulić 126. Gozbe časteć družba mila i pastiri stada pase strenitela turskijeh sila popijevahu u sve glase. 287. Gdi vještice podno oraha na gozbe se strašne staju. 301. Ter nam gozbe smeta i smuča, s kojeh je družba svud vesela. 485. Lijepoju gozboju nad sve ine kraļ gospodu svu počita. G. Palmotić 1, 305. Mnogo tihstotnu gostbu stvori. Glasn. 32, 250. (1634). Gozbu činiti, gostiti. Spravititi gozbu. J. Mihaš, rječ. 118. Čine goleme gozbe. M. Radnić 116^a. Umrije u jednoj gozdbi. 232^b. Da nitkore ne ima pristupiti na njihove svetkovine, gozbe, ali pira. M. Bijanković 5. Neka se uklanjaju od gostbih. 105. Mudri jedu gozbu, ku ludi čine. (D). Poslov. danić. 64. Trudno tijelo da se nemu milom gozboju jur pokripi. A. Vitajić, ost. 66. Kad obilne gostbe slave. J. Kavašin 26^b. Jeda nam će gozbu sredit srod pastine. I. Đorđić, salt. 261. Kada bi zvao prijatelja na gozbu. V. M. Gučetić 30. Pozvavši na čast iliti gostbu. A. Kanižlić, kam. 419. Jer je prez njih jir i gostba gluha. M. A. Reļković, sat. F2^a. Traćine nepotribne kako n. p. u gozbe, u igre i u druge taštine. Ant. Kadčić 257. Vrh prikoredni(h) gozba. I. J. P. Lučić, nar. 102. U Kani od Galileje na gozbi. A. Kalić 455. Da donese na tu gozbu glavu Joanovu. J. Rajić, pouč. 3, 92. Primiti koga na gozbu, convivio aliquem excipere'. Sidjeti na gozbi, častiti gozbu, epulari'. J. Stulli, rječ. 1, 190^b. Za ten su slavili gozbu. Nar. prip. mikul. 68. O krsnijem imenima i na ostaljem velikijem gozbanu. Vuk, nar. pjes. 1, 77. Učini gozbu svijem knezovima svojinn. D. Daničić, jest. 1, 3. — b) samo jelo i piće. Neg svo gozbe i jizbine ljepše sebi pripravljajuć. J. Kavašin 19^a. Pitje sladko, gozbe uľudne pribirajuć. 20^b. Na trpezi gozbe slavne. I. Đorđić, uzd. 123. Da je prid tobom pripravio trpezu lijepu i na trpezi obilnu gozbu. B. Zuzeri 42^a. — c) u prenesenom ili u metaforičkom smislu. Sveta gozdba na koj se Isukrst uzima. B. Kašić,

rit. 63. O prisveta gozbo, na kojoj se Isukrst uzima. L. Terzić 7. I. A. Nenadić, *nauk.* 278. Pripravio si nam duhovnu gostbu. A. Kanižlić, *bogojubn.* 162. Prije neg pristupiš na gozbu andiosku. L. Radić 11. Sveta gostba tila Gospodnoga. I. Velikanović, *uput.* 3, 41.

GOZBĀRINA, *f.* što se plaća kod gozbe. — *Riječ načihena u naše vrijeme.* *Gostbarina, zechenauslagen für essen und trinken.* *Jur. pol. terminol.* 653.

GOZBEN, *adj.* u pisaca našega vremena. *a)* koji pripada gozbi. *Gozbeni svečari.* M. D. Miličević, *jur.* 16. — *b)* *vidi* gostoljubiv, I. gostoljub. *Obotnica gozbenā (gostoljubna) a meka srca.* S. Lubiša, *prič.* 53. Da nas hvale da smo gozbeni, vjerni i iskreni. 79.

GOZBENIK, *m.* samo u *Stulićevu rječniku* (v. svat).

GOZBENIŠTVO, *n.* *vidi* gozba. — *U jednoga pisca xviii vijeka koji piše gozdbeništvo (vidi kod gozba).* Spravi meni gozdbeništvo veliko. B. Kašić, *nasl.* 280.

GOZBENT, *adj.* na jednom mjestu xviii vijeka; *značenje nije dosta jasno: koji je pri gozbi? (čorjek, gost? jelo?).* Što će prije doba, ali s mora, gosbenitim smaž otvora. J. Kavačin 21b.

GOZBENSTVO, *n.* *vidi* gozba. — *U jednoga pisca xviii vijeka koji piše gozdbenstvo (vidi kod gozba).* Koliko ugodno gozdbenstvo. B. Kašić, *nasl.* 249.

GOZBICA, *f.* *dem.* gozba. — *Akc. se mijenja u gen. pl. gōzbicā.* — *U Stulićevu rječniku* (parvum epulum⁴).

GOZBIJA, *f.* *vidi* gozba. — *Akc. se mijenja u gen. pl. gōzbijā.* — *U naše vrijeme u Crnoj Gori i u Boči kotorskoj.* Koja ti je na dvore gozbija, al' veselo, ali žalost teska, tere goniš dva tovara vina? Ijev. crn. 182^a. Nije kum mislio na naše gozbije i pića. S. Lubiša, *prip.* 28. (*Šćepan*) nade lijepu gozbiju i doček. 92.

GOZBIN, *adj.* koji pripada gozbi. — *Samo u Stulićevu rječniku* (symposiacus⁵).

GOZBINA, *f.* *vidi* gozba. — *Akc. se mijenja u gen. pl. gōzbina.* — *Nalazi se pisano i gostbina, gosbina, i u jednoga pisca xviii vijeka (Pavića) gozdbina (vidi kod gozba).* — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* (gostbina, 'convivium' gdje naj prije dolazi, u *Belinu* (epulatio⁶ 127^a), u *Volligijmu* (il trattare, banchetto⁷, gastmahl, bewirthing⁸), u *Stulićevu* (v. gostje⁹) s dodatkom da dolazi u *Gantulića* (?), u *Vukovu* (vide gozba). *Amon umrije na gosbini Abšalona.* M. Radić 116b. *Vojnikom gozbinu činahu.* J. Banovac, *pred.* 70. *Tada Estera udil' priokrenu veselu gozdbinu u žalost.* E. Pavić, *ogl.* 383. *Kralj koji za dan pirski svoga sina učini poštemu cast i gozdbinu.* 597. *Muk čini i zalihu gozbinu lasno probavjat, a zališni govor i malahu na grlo povraćat.* (Z). *Poslov. danic.* 65. *Gdje je tebi ruho od gostbine? A. Karić 197.* *Kralj od gozbine nedostojnijem ne da okusit.* 200. *Mi smo duzni oplakivati one gozbine i casti koje su u obicaj uvedene.* J. Rajčić, *ponć.* 2, 32. *Ne varajte duše vaše, neće se k vama na gostbinu ditešca Bog vratiti.* D. Rapić 57. *U domu vlastitomu s nama gozbinu činio.* G. Peštačić 73. *Oj gospodo, Jeličina majko! tebe Kružić u gozbinu zove, u Jele se musko cedo naslo.* *Nar. pjes. vuk.* 1, 606.

GOZBITELAN, gozbitelja, *adj.* koji pripada gozbi. — *U Stulićevu rječniku* (pertinente ad convivio¹⁰, repotialis¹¹). — *urpouzdanu.*

GOZBITI, gozbim, *impf. vidi* gostiti. *a)* *aktivno.* — *na jednom mjestu xviii vijeka.* A dan jedan ne hti postit, neg sve štovat, gozbit, gostit. J. Kavačin 19b. — *b)* *sa se, refleksivno.* — *na jednom mjestu xviii vijeka (pisano gozdbiti, vidi kod gozba).* *Kakono običaji prijatelj s prijateljem gozdbiti se.* B. Kašić, *nasl.* 283.

GOZBNIK, *m.* čorjek koji gosti (pri gozbi). — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* *Kratak objed iza duga čekanja ni hvati gosta ni gozbnika.* (Z). *Poslov. danic.* 50.

GOZBOVĀNE, *n.* djelo kojijem se gozbuje. — *U Vukovu rječniku.*

GOZBOVATI, gozbujem, *impf. biti* pri gozbi (kao gost), *jesti i piti kod gozbe.* — *Akc. kuki je u praes. taki je u impf. gōzbovāb, u impt. gōzbuī, u ger. praes. gōzbujući; kuki je u inf. taki je u aor. (osim 2 i 3 sing.) gōzbovah i u ger. praet. gōzbovāvši; mijenja se u aor. 2 i 3 sing. gōzbovā, u part. praet. act. gōzbovao, gōzbovāla, u part. praet. pass. gōzbovān.* — *U Vukovu rječniku* (bei einer gasterei sein¹², 'convivior¹³') s primjerom: *Otišla je da gozbu gozbuje.*

GOZD, GOZD-, *vidi* gvozđ, gvozđ-.

GOZNA GLAVA, *f.* u *Danićevu rječniku*: selo Istinići imalo je planinu, *Plěš, u Gozne Glave* (Mon. serb. 92 god. 1330), 1, 215.

GOZOPOR, *m.* mjesto na otoku Krku. — *xv vijeka.* *Kadi se govori Gozopor.* Mon. croat. 97. (1465).

GOŽĐ-, *vidi* gvozđ-.

GOŽUL, *m.* izvor u Hercegovini. *Schem. herceg.* 1873. 17.

1. GR̄, *interj.* *vidi* frk. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (vide frk s dodatkom da se govori u Crnoj Gori) s primjerom iz narodne pjesme: *Ne kće Ture ni čašu ni vino, no Jelenu za bijelu ruku, gr je baci za sobom na vrana.*

2. GR, *m.* *vidi* ger. — *U Šulekovu imeniku: Šulek onako ovdje čita u dvojice pisacu riječ koju na drugom mjestu čita (mislim, boje) ger. Gr* (ger Lambl, gher Visiani), *Erythraea centaarium L. (Visiani, Lambl), v. greica.* B. Šulek, *im.* 97.

GRÄ, *vidi* grab.

1. GRĀB, *m.* *Carpinus betulus L., ņeko drvo.* — *isporedi* gabar, grabar. — *Mislim da je postalo od lat. carp-inus, te da je starija praslavenska osnova (promjenom glasova k i p na g i b) bila garb; ali pošto po osobini slavenskoga izgovora r nije moglo ostati pred b, da se je pre-mjestilo, i tako su postale osnove grab i gabr, isporedi stslor. grabr., nocoslor. gaber, rus. рраръ, češ. habr, slovački hrab i habr, polj. grab; gdje su se sretale obje osnove, postala je i treća: grabr. — Između rječnika u Mikašinu* (carpinus¹⁴), u *Belinu* 174^a, u *Ijelostjenčevu* (v. graber), u *Stulićevu*, u *Vukovu*, u *Danićevu* (grabr.). *a)* s pravejcm značenjem. *Otk. Kostreca uz delb na Gorku Črešću u rbt. graba.* Mon. serb. 87. (1327). *Rekao bih da je samo to (carpinus¹⁵) i ovdje: selu Brčelima meda, sa Lěškovca na grabu, sa graba na Babeu.* (Mon. serb. 114 god. 1321–1336). *D. Daničić, rječ.* 1, 229. *Moda je Kostreca išla u vrhu graba kostrečkoga i u vinišorski grabr* (Glasn. 15, 295 god. 1348⁷). *D. Daničić, rječ.* 3, 579. *Pri stupu od vrijeme, graba i topole.* M. Vetranić 2, 284. *Po tom upita onu što ima grabovu grančicu, šta joj je i nedrima, a ona joj odgovori: 'Grab, da grabe i mene i tebe i te ti što*

gleda pro tebe' (vidi kod grabiti). Vuk, rječ. 151a. živ. 29. Grab (grabr, gabr, gabrovac, grabrika), rus. грабъ, грабина, češ. hrab, hrabina, habr, poľ. huž. grab, l. carpino (Kuzmič), Carpinus betulus L. (Pančić). B. Šulek, im. 97. — zove se i bijeli grab da se razlikuje od crnoga. — crni grab, ili mačji grab druga je vrsta istoga roda: Carpinus dunensis Scop. (Carpinus orientalis Lam.). isporodi crnograb, crnograbić. Crni grab, Carpinus dunensis. Čas. čes. muz. 1852. 2, 48. Grab bijeli, Carpinus betulus L. (Pančić). Grab crni, grab mačji (Pančić), Carpinus dunensis Scop. (Visiani, Pančić), v. crnograb. B. Šulek, im. 97. crni (črni) grab dolazi od xiv vijeka. Meda je selu „Jančičem“ išla „preko dola u črni grab“. Glasn. 15, 292. (1848?). — b) Ostrya carpinifolia Scop., druga vrsta, crnograb, crnograbić, rgova. Grab, Ostrya carpinifolia. Čas. čes. muz. 1852. 2, 50. Grab, 2. Ostrya carpinifolia Scop. (Visiani, Vodopić). B. Šulek, im. 97. — c) ime nještina. aa) u Hercegovini dva sela u okrugu mostarskome. Statist. bosn. 242. 258. — bb) u Bosni. Tarčin grab, selo u okrugu sarajevskom. 10. — cc) selo u hrvatskoj krajini u okrugu ličko-otočkom. Razdijel. kr. 7. — dd) selo u Dalmaciji u kotaru sniskom. Repert. dalm. 1872. 28. — ee) u Srbiji. aaa) selo u okrugu čačanskome. K. Jovanović 168. — bbb) mjesto u okrugu valjevskom. Sr. nov. 1872. 88. — ccc) mjesto u okrugu smederevskom. Livada u Grabu. Sr. nov. 1874. 375. — ddd) dva mjesta u okrugu biogradskom. Glasn. 15, 139. — ff) ovako se zove jedno oko u skadarskom blatu. V. Bogišić, zborn. 495. (može biti da nije od istoga postauja).

2. GRAB, m. ime muško. — U latinskijem spomenicima xi i xii vijeka. (Semegiensi comite Grab. Doc. hist. rač. 158. (1093—1095). Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 1. (1134).

3. GRĀB, m. brijeg u Bosni. Nisko predbrežje Grab. Glasnik. 22, 5. Grāb, vis. 22, 52.

1. GRABA, f. fossa, prokop, jarak (i onuda kud vijeka teče, vidi u rječnicima), sredivnem. grabe. — Po sjecerozapadnijem krajevima od xv vijeka, a između rječnika u Bjelostjencu (graba, prokop, fossa, fossatum, fossa et agger, vallum et fossa). 2. graba potočna, prokop od potoka fossa fluvialis, alveus', v. žleb) i u Jambresičevu (fossa); graba potočna (alveus'). Koj zemlji počinu meje od Kupe grabom na put pod dragu. Mon. croat. 170. (1498). Potom toga čuli smo da nemarljivo pozavate Dravicu navraćati v grabu. 303. (1596). Utonu u varaždinskoj grabi. P. Vitezović, kron. 188. Da se jedna graba ili jarak iskopa. I. Jablanci 39. Svak šanac v grabami. M. Kuhačević 132. Grad okolo koga mloge zidove, mloge grabe i mloge šanace naciñaju. Đ. Rapić 419.

2. GRĀBA, f. vidi robija. — U Vukovu rječniku: vide robija s dodatkom da se govori u Hrvatskoj i s primjerom: umro na grabi. — Jeli ista riječ što 1. graba, ili je (kao što Daničić misli, vidi osn. 18, kor. 61) od korijenu gluyola grabiti?

1. GRĀBAC, grāpca, m. čovjek koji grabi. — Na jednom mjestu xviii vijeka. Bog grabce i hlepce pači i smeta. J. Kavañin 262b.

2. GRĀBAC, grāpca, m. u Vukovu rječniku: n. p. danas je na drvima grabac (t. j. grabe se ljudi oko njih), das rañen, reissen', rapina'. cf. grabilo, grabus.

3. GRABAC, Grapca, m. ime mjestima. — Po-

staje od 1. grab. a) u Daničićevu rječniku: „Grabce“, selu „Jelašani“ koje je car Lazar dao bolnici Hilendarskoj bio je zaselak „Grabac“ (Mon. serb. 195. Glasn. 11, 139 god. 1380). — b) Grabac. S. Novaković, pom. 130. — c) mjesto u Srbiji u okrugu rudničkom. Sr. nov. 1866. 766.

4. GRĀBAC, grāpca, m. vidi vrabac. D. Trsteñak.

GRABAČA, f. u Šulekovu imeniku: Grabača, nekakva trava (Vujičić), cf. grbača. 97.

GRABĀDINOVAC, Grabādinovca, m. vrelo u Lici. J. Bogdanović.

GRABAK, m. ime mjestima u Srbiji. a) u okrugu kragujevačkom. Niva u Grabaku. Sr. nov. 1861. 556. — b) u okrugu jagodinskom. Šljivik u Grabaku. 1873. 1127.

GRĀBĀLE, n. grabova gorica: Teško ti je Klisu na kamenu, a Zadvarju jer je na grabaju, a Vrgorcu jer je na udarcu. M. Pavlinović.

GRABAN, grabna, adj. u jednoga pisca xviii vijeka. a) aktivno, koji grabi. Ipak car grabni gonetati litje. J. Kavañin 200b. Vuka da iztočnoga grabna i brida svak se učuva. 293b. Grabni a kraguľ kad razmakne mrežna oka. 341a. — b) pasivno, grabljen. Istom siti da razbludu, nek jañice grabne budu. J. Kavañin 216a.

GRABANAT, grabanta, m. vidi barabanat. — isporodi grabanta. — Na jednom mjestu xvi vijeka, a između rječnika u Bjelostjencu (grabant, drabant, satelles') i u Jambresičevu (grabant, satelles'). Ubiše grabante i porkulaba. Mon. croat. 242. (1543).

GRABANCIJA, f. nauka u grabancijaša. — Postaje od stare talijanske riječi gramanzia (koja je postala od lat. necromantia), možebiti preko srednjem. gramazie, kramanzent, vidi V. Jagić u archiv für slav. philologie 2, 451—452. 456. — Samo u Bjelostjencu rječniku u latinskom dijelu kod „necromantia“.

GRABANCIJAŠ, grabancijaša, m. magus, po narodnom vjerovanju u sjevernijem krajevima, osobito u Hrvatskoj, đak (zato se obično i kaže u Hrvatskoj grabancijaš đjak) koji svršiči dravnest (bogoslomnijskih) škola nauči i trinaestu (vileničku), te može zapovijedati vragovima, jahati na zmaju, voditi oblake itd. vidi dafe u Vukovu rječniku (kod vrzino kolo) i osobito što o tome u dugo piše V. Jagić u archiv für slavische philologie 2, 437—481. — Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. i voc.: grabancijašu, grabancijaši (ili grabancijašu, grabancijaši?, vidi Đ. Daničić. glasn. 8, 54). — Postaje od grabancija nastatkom aš. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjencu (u latinskom dijelu kod „necromantes“) i u Vukovu: cf. vrzino kolo. Kao grabancijaš (n. p. poderan. U vojvodstvu). Nar. posl. vuk. 129. Srbi pripovijedaju da neki daci, kad izuče dvanaest škola, otidu (nih 12 mora biti) na „vrzino kolo“ (da dovrše sa svijem i da se zakunu), i ondje nekakvu osobitu knjigu čateći nestane jednoga između njih dvanaest (odnesu ga đavoli ili vile), ali oni ne mogu poznati koga je nestalo. Takovi daci poslije zovu se „grabancijaši“, i idu sa đavolima i sa vilama, i vode oblake u vrijeme grmljave, oluje i tuče. Grabancijaši su svi izdrpani (kakav je izdrpan, kao grabancijaš). Vuk, rječn. kod vrzino kolo.

GRABANCIJAŠKĪ, adj. koji pripada grabancijašima (u primjeru znači: izdrpan, vidi kod grabancijaš). — U Vukovu rječniku: „hexen-

meisterisch' ‚veneficorum' s primjerom: uzeo ono svoje grabancijsko japunđe.

1. GRABANTA, *f. selo u Bosni u okrugu travničkom*. Statist. bosn. 198.

2. GRABANTA, *m. (u plur. f.), vidi grabanat*. — *U dva pisca xviii vijeka*. Pisaoći, grabante, gelati. A. Bačić 202. Zapovidi svojima grabantama ili dvornima vojakom. E. Pavić, ogl. 245. Zatim počese grabante vojničke pogrđivati ga. 613.

GRABANTIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu travničkom*. Statist. bosn. 186.

GRABANE, *n. djelo kojijem se graba*. — *U Bjelostjencu rječniku i u Jambrešićeu*.

1. GRABAR, *grabra, m. vidi i. grab*. — *Po sjevernijem krajevima od xiii vijeka (vidi primjere iz latinskih spomenika), a između rječniku u Bjelostjencu (kajkavski graber ‚carpinus'), u Jambrešićeu (graber), u Vukovu (s dodatkom da se govori u Staroniji)*. ‚Ad arborem graber'. Mon. ep. zagr. tkalč. I, 96. (1252). ‚Juxta arbores piri et graber'. I, 135. (1266). Grabar, carpinus (Bjelostjenac), Carpinus betulus L. (u Križevcima). Grabar crni, Carpinus duinensis Scop. (Šablar, Grobnik). Grabr (Bjelostjenac, Cres), v. grabar. B. Šulek, im. 97. — *možebiti i kao ime mjestu, vidi B. grabar, a*.

2. GRABAR, *m. čovjek koji graba*. — *U Bjelostjencu rječniku (fossor, fossor vallii) i u Jambrešićeu (fossor)*.

3. GRABAR, *m. ime mjestima*. a) *selo u hrvatskoj krajini u okrugu ogulinsko-slavskom*. Razdijel. kr. 10. — *ako je gen. sing. grabra, spada pod i. grabar*. — b) *mjestu u Srbiji. ay u okrugu požarevačkom*. Niva u Grabaru. Sr. nov. 1873. 895. — bb) *u okrugu krajiškom*. Branik u Grabaru. 1875. 128. — cc) *u okrugu kragujevačkom*. Zemlja u Grabaru. 1875. 91.

GRABARAC (?), Grabarca, *m. seoce u Hrvatskoj u podžupaniji kriškoj (kajkavski) Graberec*. Pregled. 86.

GRABARAK, *m. seoce u Hrvatskoj u podžupaniji jastrebarskoj*. Pregled. 31.

GRABARJE, *n. ime mjestima*. a) *selo u Staroniji u podžupaniji požareškoj*. Pregled. 91. — *poniše se od xv vijeka kao plemićko prezime*. Nobilium de Grabarya. Starine. 5, 111. (1422). — b) *selo u hrvatsko-staronjskoj krajini u okrugu brodskom*. Razdijel. kr. 13. — *Može biti da amo spadaju i dva sela što se (kajkavski?) zovu Graberje*: c) Graberje, *seoce u Hrvatskoj u podžupaniji kriškoj*. 81. — d) Graberje, *selo u hrvatskoj krajini u okrugu banskom*. Razdijel. kr. 12.

GRABARSKI, *adj. Grabarska gora bližu grada Ribnika*. — *xvi vijeka*. V gori grabarskoj. Mon. croat. 277. (1576).

GRABAŠNICA, *f. selo u Bosni u okrugu bašničkom*. Statist. bosn. 80.

GRABATI, *grabam, impf. kopati jarak (graba), im. graben*. — *U Bjelostjencu rječniku (grabam, prokapam ‚fossam facio, fossa cingo, fodio') i u Jambrešićeu (grabam ‚fodio')*.

GRABAV, *adj. vidi hrapav*. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Al' eto ti iznenada od grabave cu se rijeci glas prid' holim vratim grada. J. Kripotić, kat. 21.

GRABAVAC, *grabavec, m. vidi grabilac*. — *U jednoga pisca xviii vijeka, a iz nega u Stuličeu rječniku (v. grabilac)*. Lupeže zove ih da su i grabavei. I. Garašin 26.

GRABE, *f. pl. selo u Hrvatskoj u podžupaniji zlatarskoj*. Pregled. 60.

GRABĚĆ, *adj. rapax, grabežliv*. — *Uprav je part. pracs. act. glayola grabiti, ali se kod pisaca upotrebljava posebe kao adjektiv*. — *Između rječnika u Belinu (rapax' 159^a, 606^a) i u Stuličeu (rapiens, abripiens)*. — *Komp.*: grabčići, u Belinu rječniku 606^a. *Kralj grabeć, kralj lakom*. M. Vetranić 2, 392. *Ubi, shara zle gusare i grabeće*. G. Palmotić 1, 57. *Da grabeća po noj Troja bude strena*. I, 166. *Od grabeće ruke*. P. Kanavelić, iv. 305. *Grabeeće im da požude... zajazo se*. 584. *Na grabeći način ‚rapaciter'*. A. d. Bella, rječ. 606^a. *Da je ne stisne svojim noktima grabećimi*. I. Dorđić, salt. 158. *Ľudi himbeni i grabeći*. 30. *Od grabećijeh vukova*. ben. 182. *Grabeći zubi, dentes raptatorii*. J. Pančić, rib. 160. — *Adv. grabeć vidi kod grabiti, I, 1, b, a)*.

GRABERJE, *vidi kod Grabarje*.

GRABEŠKI, *adj. vidi grabežliv*. — *Postaje od grabež nastatkom iskr.* — *Samo u Stuličeu rječniku (rapax') gdje ima i adv. grabeški ‚rapacimente'*.

1. GRABEŽ, *m. vidi grabljeće*. — *isporedi 2. grabež*. — *Rijec je stara, isporedi stslor. grabež, rus. грабѣжъ; u našem se jeziku javlja od xviii vijeka, a između rječnika u Stuličeu (v. grabša) s dodatkom da je rječ. ruska, i u Vukovu (der raub' ‚rapina')*. Lav i oro ne smišljaju na grabež. A. d. Bella, razg. 94^a. *Za što se ne bi ti (euk) jednom okanio trpeža i grabeža*. Nar. prip. vrč. 183. *Čistite spoja čašu i zdjelu a iznutra su pune grabeža*. Vuk, mat. 23, 25. *Grabež djevojački biva u Boci često*. S. Ľubiša, prip. 8. *To bi po zakoniku bio grabež*. 72. *Ko grabežem živi u starosti cvili*. V. Bogišić, zbor. 607. *Minulo je mnogo vremena kako nije prolio krv i kako izgleda na grabež kao gladna zver*. M. D. Šapčanin 1, 122. — *I ime brijegu u Bosni*. Glasnik. 20, 298.

2. GRABEŽ, *f. vidi i. grabež*. — *Na jednom mjestu u naše vrijeme*. Da ga od grabeži sačuva. V. Bogišić, zborn. 406.

GRABEŽAN, *grabežna, adj. vidi grabežliv*. — *U naše vrijeme kod pisaca*. Grabežne ptice (Accipitres'). G. Lazić 49. *Po okončanu grabežnoga ninog pohoda*. Sr. nov. 1834. 32. *Grabežno umorstvo, koje se učini s nakanom pribaviti si pomoćno tude dobro silom, upotrebljenom suprot osobi*. Kazn. zakon. 58.

GRABEŽLIV, *adj. koji se bari grabežem, koji žiri grabežem, koji grabi*. — *Od xviii vijeka (naj prije u Belinu rječniku, vidi kod b)*.

a. *adj.* — *između rječnika u Stuličeu (v. grabeški) i u Vukovu (raub' ‚rapax')*. Vukovi grabežljivi nasrću na nega. D. Bašić 55^a. *Vidi u noj sjemu od kragulca ali jastreba grabežljiva*. 215^a. *Koji love zmije grabežljive*. Pjev. crn. 320^b. *Ogled. sr. 225*. A šahin je što i soko sivi, oba ravno strvni, grabežljivi. Osvetn. I, 16.

b. *adv. grabežljivo*. — *u Belinu rječniku: (jamačno grješkom) grabežljivo ‚rapaciter' 606^a i u Stuličeu: v. grabeški*.

GRABEŽLIVAC, *grabežljivca, m. onaj koji je grabežliv*. — *U pisaca našega vremena*. a) *čovjek*. Kad bi mu ko ugrabio čeljad, trebalo bi grabežljivcu uzrezati desno uho. S. Ľubiša, prip. 72. — b) *životinje*. Grabežljiveci, zool. zvjerad, lat. ‚ferae, carnivori' ‚raubthiere'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. Grabežljivi (fam. staphylinidae). J. K. Šloser, faun. kor. I, 118.

GRABEŽLIVICA, *f.* (ptica) koja grabi, koja živi grabežem. — Načineno u naše vrijeme. Grabežljivice, zool. (ptice), lat. 'rapaces' 'raubvögel'. B. Sulek, rječn. znanstv. naz. — isporedi grabilica, *b*).

GRABEŽLIVOST, *f.* osobina onoga koji je grabeživ. — U Stuličevu rječniku ('rapacitas'), a u naše vrijeme u Sulekovu: 'raubgier'.

GRABEŽLIVSTVO, *n.* vidi grabežljivost. — Samo u Stuličevu rječniku.

GRABEŽNICE, *f. pl.* vrste osa što grabe druge bubice. — Načineno u naše vrijeme. — U Sulekovu rječniku: 'raubwespen' ('rapientia'). — isporedi grabilica, *b*).

GRABICA, *f. dem.* graba. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu gdje naj prije dolazi i u Jambresičevu. Vaļa opet od strana mañe grabice kopati. I. Jablanci 39. Grabice za pol cipele duboke. 175.

GRABIČANI, *m. pl.* dva sela: Grabičani mali i Grabičani veliki u Hrvatskoj u podžupaniji kopričničkoj. Preglod. 73. 74.

1. GRABIĆ, *m. dem.* grab. — U Vukovu rječniku ('eine junge weissbuche'). — I kao ime nještima. *a*) naseobina u Slavoniji u podžupaniji virovičkoj. Pregled. 111. — *b*) mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom. Niva na Grabicu. Sr. nov. 1870. 451.

2. GRABIĆ, *m. ime psu.* F. Kurelac, dom. živ. 45. — Postaje od grabiti. — I načineno od iste osnove za ñcke bubice u jednoga pisca našega vremena. Grabić, Staphylinus L. J. K. Sloser, fann. kor. 1, 123. 162.

3. GRABIĆ, *m. prezime.* — U jednoga pisca xviii vijeka. Umni Grabić od Nozdroha. J. Kavañin 125a. — U istoga pisca ima na drugom mjestu prezime (može biti isto) pisano Grabić, po čemu bi pravi oblik bio Grabijić (isporedi Grabija): Ferizola, Petris. Grabijić. 150a.

GRABIJA, *m. prezime.* — xi vijeka. Beneto Grabija. Mon. croat. 316. (1100).

GRABIJIĆ, *m. vidi* kod 3. grabić.

GRABIĀK, grabika, *m.* grabova šuma. — Ake. kaka je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. i voc.: grabiće, grabici. — U Stuličevu rječniku ('silva carpinea') i u Vukovu. — I kao ime nještima u Srbiji. *a*) u okrugu jagodinskom. Livada u Grabiku. Sr. nov. 1870. 537. — *b*) u okrugu užičkom. Ć. V. Stojanović.

GRABIKAPA, *f.* vidi čulañe. — U Vukovu rječniku: (u Crnoj Gori) igra koja se u Lici zove 'čulañe'.

GRABILAC, grabioca, *m.* raptor, čovjek koji grabi. — isporedi grabitelj. — Postaje od osnove grabil part. praet. act. glagola grabiti nastarkom бє. прво в u nom. sing. i u gen. pl. (grabilaca) postaje a, u drugijem padežima ispada, i l na kraju sloga mijena se na o. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (raptor 422b. 608b; 'rapax' 606a) i u Stuličevu. Nisam kako ostali ljudi: grabioci, nepravednici... I. Bandulavić 169a. luc. 18, 11. Da nijedno ime od odredenja bude ućuvati grabioce od nepravedna užívanja. M. Bijanković 148. Gavran je prilika grabioca. J. Banovac, prip. 172. Grabioci neće posidovat kraljevstva Božjega. 175. Ni lupeži, ni proklinaoci, ni grabioci. J. Matović 396. Ne suprotive se lupežom, grabiocem, općenim novaca kradljivcem. I. Velikanović, uput. 1, 459. Ne more se ženidba učiniti među grabiocem i ugrabljenom. I. J. P. Lučić, nar. 50. Kamatnici nepravedni jesu pravi kradjivci dapače grabioci. B. Leaković, nauk. 343.

— kod pisaca se nalaze i nevaļali oblici: grabioce za nom. sing. i grabioca za gen. pl. Dobri redovnik jest usvistnik a ne grabioce. P. Knežević, osm. 221. Koliko se danas grabioca na svitu naodi. I. J. P. Lučić, razg. 30. Zeliš da se ne nazoveš grabioce i kradjivac. B. Leaković, gov. 10. Ako bi oćitnik ili grabioce digod ućinio se. G. Pešalić 67.

GRABILICA, *f.* ona koja grabi. *a*) žensko ćelade. — u Stuličevu rječniku (v. grabiteljica). — *b*) ptica, osa, a i što neživo (*n. p.* noga) što je ženskoga roda. — načineno u naše vrijeme. Grabilice, zool. 'raub-' (in zus.); noge grabilice, (kvaćalice) 'greiffüsse'; grabilice (ose), lat. 'rapientia', 'raubwespen'; ptice grabilice, (grabežljivice), lat. 'rapaces', 'raubvögel'. B. Sulek, rječn. znanstv. naz.

1. GRABILO, *n.* u narodnom vaućnu rijeć načinena od grabiti prema vratilo. — U Vukovu rječniku 'das raffien, reissen', 'rapina', cf. grabac, gdje je i ovaj primjer: Ove godine na vratilo, a do godine na grabilo. (Govori devojka uzjahavši na vratilo da bi se stali 'grabiti' oko ñe i da bi se udala). Nar. posl. vuk. 230.

2. GRABILO, *n.* sprava kojom se crpe (grabi) voda. — Načineno u naše vrijeme. Grabilo, mech. (crpilo), 'schöpfwerk' tal. 'norja'. B. Sulek, rječn. znanstv. naz.

GRABIONICA, *f.* u Stuličevu rječniku (v. grabiteljica). — nepouzđano.

GRABIONĀK, *m.* vidi grabitelj. — Samo u Stuličevu rječniku.

GRABISLAV, *m.* ime muško. — U jednoga pisca xviii vijeka. G. Palmotić 2, 302.

GRABIŠTE, *n.* vidi grabljeñe. — U jednoga pisca xviii vijeka (s ćakavskijem oblikom grabišće). I ıudik je slian ñime i u vrlini i u grabišćih. J. Kavañin 292b.

GRABITEĀ, *m.* čovjek koji grabi, isporedi grabilac. — U rječnicima: u Mikalñinu (raptor'), u Bjelostjenčevu (kujkavski grabitelj, raptor'), u Jambresičevu (grabitelj), u Voltigijinu (saccheggiatore, rapitore', 'plünderer'), u Stuličevu ('raptor, ereptor'). — U Voltigijinu rječniku i s osobitijem znaćenem: 'rastellatore', 'recher'. — vidi grablar.

GRABITEĀICA, *f.* žensko ćelade koje grabi, isporedi grabilica. — U Stuličevu rječniku ('quae rapit, diripit').

GRABITI, grabim, impf. rapere, naj starije bi znaćenje bilo: potezati k sebi raširenom rukom (gršću) tako da svaki prst poteže, ili orućem slićnijem grsti; iz ovoga su se već u praslavensko doba razvila dva glavna znaćenja: silom otimati i kćipiti (*n. p.* sijen) osobitijem orućem (grablama). — Ake. se ne mijena (aor. 2 i 3 sing. grabi). — Rijeć je praslavenska, isporedi stslor. grabiti, rus. рѧаѧиѧе, ćeš. hrabiti, pol. grabić. — Nejasna postana. može biti da je korijen grab postao ojaćanem od korijena grēb (isporedi laziti, saditi) kojemu nema potvrde, ali može biti propao, isporedi lit. grēbti s istijem znaćenem. Korijen će indoevropski biti grēbh ili grēbh, isporedi snskr. grabh, grah, rapere. — U svijem je rječnicima osim Danićićeva: u Vranćićevu 'rapere', u Mikalñinu: grabiti, otimati, uzeti silom 'rapio, abripio, anfero', u Belinu: 'rapio' 606b, u Bjelostjenčevu: 'rapio, abripio, per vim et cum festinatione accipio, diripio, harpago'. 2. vodit 'haurio, extraho, educo aquam'. 3. žitek, pesek etc. 'exhaurio, exinatio frumentum, arenam etc.'. 4. seno, foenum rastiris logo, traho rastiris foenum'. u Jambresičevu: grabim 'rapio', u Voltigijinu:

„aggrappare, saccheggiare, rapire“, „rauben, plündern“, u *Stubičevu*: 1. „rapere, abripere, auferre“. 2. v. grebsti, u *Vukovu*: 1. „greifen, raffien“, „rapio“. 2. n. p. sijeno „pectine colligo foenum“. 3. „schöpfen“, „haurio“.

I. *aktivno.*1. *prelazno.*

a. *silom uzimati protiv voje onoga u kojega je objekat, silom otimati.* perf.: ugrabiti, ako je izrečeno u koga je ono što se grabi, stoji u gen. s *prijedlogom* u ili u dat., *vjeđe* u gen. s *prijedlogom* od (Kad sednu večerati, sve je grabilo jedno od drugoga. Nar. prip. vuk. 92). a) u *užem smislu, silom uzimati samijem rukama* (nešto što se može tako uzeti i oduzeti). aa) *namjera je subjekta ne vraćati ono što grabi nego držati kao svoje*. Ni mi su oružja ni kape grabili. N. Naješković 1, 293. Er čim lip ja nosim na ruci dra(g) kami; čini se sve meni u sumnji bez reda, da mi ga svak grabi, tko god na nj pogleda. D. Rašina 94^b. Ko mi grabi sablju s pasa? I. Gundulić 562. Već mu grabi kičeno odijelo. Nar. pjes. juk. 329. Vještice grabe kokoši s ložnika i s lijega. S. Lubiša, prip. 203. Oni neće mrtva ni živoga, grabe hleba i mesa pečena. Osvetu. 4, 33. — bb) *nije u subjekta namjera držati kao svoje ono što grabi*. Vidiš ove pet stotim momčadi? ka' se grada vješto izigraše? kako hitro grablahu kapice? (vidi grabikapa i čulaše). P. Petrović, gor. vijen. 5. — b) u *širem smislu, silom uzimati, otimati, prisvajati tuđe, kod toga se ističe značenje da subjekat tako radi, da ono što je tuđe ostane u njegovoj oblasti protiv voje vlasnika, a ne misli se osobito na način kako to biva (radi li subjekat svojim rukama, ili on sam, ili preko drugoga). aa) u pravom smislu, prema objektu može biti razlika u značenju s toga što ono što se grabi kod toga mijenja mjesto (nosi se, rozi se, ili se goni), ili ga ne može mijenjati i ne mijenja ga, objekat može biti n. p. pokućstvo*. Grabe jim pokućstvo. A. Kanižlić, kam. 835. Zlotvori ti pokućstvo i siromaštvo tvoje razvlače i grabe, utoč. 37. — stado. Prestade Spljetska trti poља, grabit stada. J. Kavaulin 91^a. Ta oba stada pase i grabit njih ne pušta. 181^a. — blago. Ki blago grabe. F. Glavinčić, svitl. 117. Da podjammno s njim ne šara, niti grabi nega blago. J. Kavaulin 74^a. A grabe im na snosove blago. Ogled. sr. 44. — imanje, dobra. Tirali ih, ter imanja grabili njihova. F. Glavinčić, cvit. xv. Koji dobra ista odnašaju ili muče kradući ih ili silom grabeći ih. B. Zuzeri 342^a. — dohodak. Ki dohodke crkve rimske grabe. F. Glavinčić, svitl. 114. — zemlje, gradovi, države. Grabiš postave i zemlje. M. Radnić 100^b. Što gradove sad laganom grabi mukom. V. Došen 227^b. Počeoš tada grabiti mesta, sela, gradove i države, čineći se vlastiti gospodari svaki od svoga sela, grada oli države. And. Kadić, razg. 51. — posao, mlika. Jest dostojan pokaraña tko grabi posao tudinski. M. Radnić 411^b. Grabeći tudu muku. J. Banovae, prip. 172. — objekat je uopće izrečen riječju tuđe. Silom tuđe uzimati i grabiti. A. Vitajčić, ist. 181. Ne ina za vas raja, o lupeži, o kamatnici i koji tuđe grabite. J. Banovae, prip. 175. O koliko i sada ima Akaba, koji tuđe grabe a ne povrćaju! razg. 34. Svakome svoje dati a tudega ne grabiti. V. Došen 232^b. ili *posesivnijem adjektivom*. Ovako vapiju suze sirotinske i siromaške protiv lupežom i tko njihovo grabi, uzima, prid pristojem Božjim pitajući od nega osvetu. J. Banovae, prip. 174. Scini da će siromahe daviti, uzdržeti tuđe, grabeći siromaško i sirotiñsko. razg. 90. ili *zamenicom ili relatinom rečenicom*. Sve što izji,

uze, grabi. J. Kavaulin 230^b. Dal' kad grabe priko reda što pravica niina ne da. V. Došen 78^a. — bb) u *prenesenom smislu, obično je objekat (a može biti i subjekat) stvar umna ili dušerna ili stvar tjelesna u duševnom, umnom smislu*. Veselo tve liće grabi mi srdačce. M. Držić 136. Oni ga (kraljevstvo nebesko) samo vitezovi grabe. B. Gradić, djev. 34. Sreća taj puziva grabi im san i noć. F. Lukarević 307. Razdijeljen sam s dragom vilom, što grabu ne porazim ka mi život grabi silom? I. Gundulić 165. I za to mi grabi iz ruka dvakrat carstvo oca moga. 557. Tko sad grabi bez razloga slavu vašu, slavu moju, slavu carstva otmanskoga? 568. Ništo grabi moju misal. M. Gazarović 81. Da djavli poštenje grabe Božje. F. Glavinčić, cvit. 334^a. Kraljevstvo nebesko silu trpi i silniki grabe ga. 448^a. Koje košem sunčanime svjetlos grabe. P. Kanavelić, iv. 31. Meni istu vlas grabite. 144. Koja uredom svoga lica svijem grabi ured gospodami. 188. Ter mu iz ruku oblas grabi. 317. Ke čas grabe premaliću. 372. Nevoja moja kleta grablaše mi svako ufanje. 459. Sram ufanje grablaše mi. 578. Koji grabiš svu slavu i poštene Božje. M. Radnić 32^a. Grabi život i prigode svijem smrt jedna na odhode. J. Kavaulin 2^b. Pamet, razum, osobite grabi jizba i piđe dare. 26^a. Meso izpustit, grabit sjene. 340^b. Glad mojim kostima jakos grabi. I. Đorđić, salt. 93. Tmna, ka dan grabi. 465. Nami strasi naši grabe rados. uzl. 24. Vrag grabi Višnemu duše. ben. 25. O Bože, sve se svitu daje, kojino je naš očiti neprijatelj, djavlu, koji grabi sva vasa dobra. J. Banovae, razg. 154. Koliko veće Ivan radi, sve to veće srce Venceslava grabi. A. J. Knezović 73. Da im udijeli život vječni, kad su vam grabili život vremeniti. Đ. Bašić 101^a. Koji pod silu oli pod strah grabe odriseñe od proklestva. Ant. Kadić 304. Kraljevstvo Božje silu trpi, i usilni grabe nega. J. Matović 473. — amo spadaju i primjeri u kojima je objekat stvar tjelesna a subjekat stvar umna. Lakomos... tuđe grabi, sebe mori. N. Marčić 66. — c) *kad je objekat čelade, sila je u tome što se grabi ili protiv negore voje ili protiv voje čeladeta u kojega je, čije je*. aa) u pravom smislu, značenje može biti kao kod a) ili kao kod b). Ulise i Dijomede među haljne od trgovaca i grabe Akila. G. Palmotić 1, 165. Grabe siročce od dojke. Đ. Daničić, jov. 24, 9. — Odveća Ananija Gospodinu: Slišah zlobu od vnuhij človik a onoga i kako svih tvojih nastori vernih, i na to u Damašk, da ih grabi, došal je. F. Glavinčić, cvit. 35^a. Na putu ka Damašku hodeći da grabi verne. 205^b. — naj češće je objekat žensko čelade. Ali Ljubdrag u sljepilu, čuši grabit' kćercu milu, uhiti se za sjednu, i... zaupi u glas pun žalosti; ... Jaoh, tko mi te grabi sada? I. Gundulić 391. Ki po sili koludricu iz kloštra vos grabi. F. Glavinčić, svitl. 117. Vodi Parid van grabeći lijepu Elenu. G. Palmotić 1, 115. Ko kraljevske grabi žene. 1, 282. Naučeni su grabiti oni i varati tuđe žene. 2, 114. Grabit lijepe vjerenice čas je i dika Slovinima. 2, 175. S bojnijem mačem sred desnice čas je vriednim vitezima grabit mlade vjerenice. 2, 252. Među vašim Slovinima grabit mlade vjerenice. J. Kavaulin 237^a. Koji unaknivaju oli grabe silom žene. Ant. Kadić 305. S tijem su išli pr'o bijela svijeta, inorodke grabili djevojke. Osvetu. 3, 32. još je galjedje kod našega naroda običaj da mladić grabi djevojku koja mu posljuje hude ženu. to biva n. p. u Konavlima blizu Dubrovniku, a to može biti i po nežnoj voji a protiv roje nežine porodice, ili protiv nežine voje a po voji porodice (koja je želi za onoga čovjeka ulati),

ili po voji svake strane (n. p. jer se hoće štedjeti veliki troškovi što su kod običnoga vjenčanja). po tome i djevojke vraćaju da ih grabe (vidi i 1. grabilo). U Boci se sastanu po tri djevojke koje su već za udaju, pa na Đurdev dan rano otidu na vodu, noseći jedna u ruci prosa, a druga u nedrima grabovu grančicu, pa jedna od ove dvije zapita onu treću: „Kuda ćeš?“ a ona odgovori: „Idem na vodu, da vode i mene i tebe i tu što gleda pro tebe.“ onda ona zapita onu što nosi prosu: „Šta ti je u ruci?“ a ona joj odgovori: „Proso, da prose i mene i tebe i tu što gleda pro tebe.“ po tom upita onu što ima grabovu grančicu, što joj je u nedrima, a ona joj odgovori: „Grab, da grabe i mene i tebe i tu što gleda pro tebe.“ Vuk, rječ. kod Đurdev dan. vidi T. Maretić, studije iz pučkoga vjerovača i pričama u Hrvata i Srba. rad. 60, 150. — bb) u prenesenom smislu. aaa) o čeladetu koje umire. subjekat je smrt, grob itd. Grozijem suzom proplačite, ljubovnici ucvijeni, dragu diklu, ku dvorite, sad vam grabi grob studeni. I. Gundulić 264. Tako smrt sve narode dobre i zle grabi zajedno. F. Glavinić, cvit. 395^a. — amo spada i ovaj primjer u kojemu je subjekat čest: Tebe zla čas grabi meni. G. Palmotić 1, 375. — i ovaj u kojemu je subjekat smrtni san, a znači smrt (iperbolički). Srce mi vaze ples kako lav zakovan, ali kad is teles duša se dili van; grabi me smrtni san. D. Baraković, vil. 30. — bbb) o čeladetu kojega je nestalo, koje se odalečilo. subjekat je čest. Ah nemila česti prika, ... vjere-nika sad miloga nemilosno grabi meni. G. Palmotić 1, 61. — cc) u ovom primjeru grabiti znači: ne dati (kao zaručnicu, ženu). Andrijanu mi grabe, život mi uzimaju. M. Držić 201. — d) subjekat je zvijer, ili uopće živinice. aa) obično je objekat što živo (čelude ili živinice), a subjekat je živinice što se hrani mesom. može biti da koji primjer spada pod b, a) (kad bi perfektni glagol bio zgrabiti). sila može biti i ovdje na dva načina kao kod c). Vuci jedan i drugi spol grabeći požirahu. F. Glavinić, cvit. 114^b. Drakun ljudi i živim, ke grabiti mogaše, požiraše. 150^b. Kako vuk ovcu grabi. posl. xiv^a. Medvidi u moje se ovce zaličahu grabeć jih. And. Kačić, korab. 162. — bb) nešto je osobito u ovom primjeru u kojem je značenje gotovo kao kod a). A iz magle zmije izlećahu, grabljahu nam sa glavah kapice. Oglad. sr. 46. — e) diripere, objekat nije ono što se uzimlje, otimlje, nego mjesto, zemlja gdje se silom uzimlje, isporedi plijeniti, harati. u Voltigijinu rječniku. može biti da amo spada i ovaj primjer (ako ne pod bb): grabi Matijaš ban Gatsku. Mon. croat. 321. (1483). — f) grabiti očima, u prenesenom smislu, pohlepno gledati, tražiti očima. — u jednom primjeru našega vremena. Lakomo grabi očima sve naokolo sakupljene juđe. V. Vrčević, niz. 40.

b. brzo, hitno uzimati, hvatati. sila je u samom micanju, a ne da se radi protivu čije voje. perf.: zgrabiti. a) u pravom smislu. Onda didi, onda babe smrzlu čorbu sladko grabe. V. Došen 165^a. Sudnja smokve grabi, misli nam ih dati. Nar. pjes. istr. 3, 19. — po ovome značenju ima u Jambrešićevu rječniku ger. praes. grabeć kao ade. sa značenjem: brzo, hitno („raptn“). — b) u prenesenom smislu. aa) i subjekat i objekat stvari su tjelesne, ali se kod toga misli na subjekat kao na nešto živo. Listu koga vitar grabi. B. Kačić, rit. 202. Sava sve vode od Ilirika grabeći. F. Glavinić, cvit. xv. — bb) subjekat je što umno što se shvaća kao da je čelade. Lakomost blago kupi, k sebi grabi i priteže. M. Divković,

bes. 346. — cc) grabiti vrijeme znači: kad se nema mnogo vremena za kakav posao, upotrebiti za onaj svaki čas koji je slobodan od drugoga posla. Imaoš on tolike posle druge..., i ništa-nemaše grabljaše on vrijeme. B. Kačić, fran. 105. — dd) objekat je što umno. U velikom gradu i ti velik hvale grabiš. J. Kavačin 162^a. Od dobiti grabe krunu ki se sile, ne ki ljunu. 366^a. Ko rano rani dvije sreće grabi. Nar. posl. vuk. 152. — ee) grabiti put, hoditi brzo kao da se put hvata nogama. Kluse frižkog jer od sijena slabi i linije put pod noge grabi. J. S. Rejković 289.

e. pectine colligere, kŭpiti (grabljama), n. p. sijeno. — U Bjelostjenčevu, u Stuličevu, u Vukovu rječniku.

d. kad je objekat voda ili uopće što žitko, znači: crpsti, vaditi. Vodu živu i tekuću, koja premda ju ljudi zacrpjuju i grabe. A. Kanižlić, uzr. 14. Sve djevojke ladnu grabe vodu. Nar. pjes. bog. 328. Mi ranimo te vodu grabimo. Nar. pjes. vuk. 2, 302. Vino u čabrove grabiti. P. Bolić, vinodjel. 2, 207. — i kad je objekat što sitno, kao žito, pijaćak. U Bjelostjenčevu rječniku.

2. neprelazno. — u mnogijem slučajevima nije uprav neprelazni glagol nego je izostavljen objekat.

a) vidi 1, a, a) i b). Vsi nastoje potezati k sebi, vsaki grabi. Korizm. 64^b. Tlačih zakon, neprav živih, tlapih, mamih, grabih, kradoh. I. Gundulić 224. Ki grabe proti zapoviedi, vazda u uboštvu budut. F. Glavinić, cvit. 5^a. Car bo družijem vijek ne grabi, povratio opet da bi. J. Kavačin 234^b. Dignite se da robite, prignite se da grabite. V. Došen 58^a. K sebi grabit vazda žele, i grabeć se razvesele. 252^b. Grablje bo su, a ne vile; radi grabe, a ne dile. 252^b.

b) vidi 1, a, c) bb) aaa). (Smrt) ne gladi, nego grabi. Nar. pjes. istr. 6, 3.

c) vidi 1, a, d). Vuk grabi, ovčica s mirom stoji. M. Držić 307. Srdita zvijer teče i grabi i hita. I. Gundulić 128. Hrti i vuci razdiriti, koji grabe bez razbora. J. Kavačin 10^b. Lav reži, grabi i plijeni. I. Đorđić, salt. 64. Ali zvire samo biti, koje ne zna neg grabiti... V. Došen 72^a.

d) vidi 1, b, b) cc). „Grabiti“ znači upotrebljavati časovo kad je vjetar ugodniji i tako postizati cilj (isporedi dobivati, 1, a, d). L. Zore, rib. ark. 10, 227.

e) grabiti može značiti: hoditi brzo, vidi 1, b, b) ee). Napred grabi od Stijene dizdare. Nar. pjes. juk. 264. Grabi momak što mu noge daju. Osvetn. 1, 57. Snađoš se, povratioš duše, ter u klanac grabe natraguš (natraške). 4, 33.

f) vidi 1, c. Kosu nosi da pokosi noine, ruke grablje da grabi za noine. Osvetn. 2, 173.

g) vidi 1, d. Vidino, da kad iz ambara često grabimo a ne prisipamo, da se izgubi i nestane žita. B. Leaković, gov. 25.

II. sa se.

1. pasivno. Grabi mi se s danom bijelim sve poštenje, sva čas moja, nesrećinja te se velim od svih, ke su bez pokoja. I. Gundulić 76. Teža sila da ne posta, od ke nam se grabe djeca. 364. S prijetošom smrtna, jaoh, poraza carstvo mi se grabi silom. 565. Ti naredi, da od Krstjana sinovi se grabe mladi, i vojnica da su izbrana. 573. Ali vjera dosti nije kad se hara i grabije (!). J. Kavačin 319^b.

2. recipročno, kad jedno drugome grabi; obično se kaže, kad ono što se grabi ne pripada ni jednome ni drugome, a i jedno i drugo hoće ono za se, te grabe i zavađaju se među sobom. — Između rječnika u Mikajinu (grabiti se, drpiti se, certare, contendere ad rapiendum, diripio).

u *Belinu* (certare ad vapendum⁴ 337^b), u *Stuličevu* (v. drpiti se), u *Vukovu* (oko čega „um etwas raffel⁴, arripere“). Narodi da od svih strana krstnici se grabu mali. J. Kavačin 238^a. E se grabe mladi Crnogorci, ko će prede nega uhvatiti. Ogljed. sr. 1. — *Ono što se grabi stoji s prijedlogom oko ili o*. Kako s' grabe o to pusto blago. Pjev. ern. 150^a. Govori devojka da bi se stali grabiti oko ne i da bi se udala. Vuk, poslov. 230. Će se srpski momci grabe oko glavah i oružja. P. Petrović, gor. vijen. 77. Oko duše grabiti će se i pregnoniti bjesovi. S. Ćubiša, prip. 223. — *ili s prijedlogom na u loc. (u jednom primjeru stoji acc. mj. lokativa po crnogorskom govoru)*. Ka se momci grabe na oružje. Ogljed. sr. 64.

GRABLA, f. a) *vidi* grabež, grabša. — *riječ je staru, isporodi stloc.* grablja. — *u jednoga pisca xviii vijeka*. Petar Bažej ki korablom svom jedreći put zapada, kada začu, mužar (?) grabljom da veliki sva popada . . . J. Kavačin 139^b. Dohila si tvojom grabljom, da i tebe drugi svuku. 285^b. — b) *vidi* 1. grablje.

GRABLAČ, grabljača, m. *čovjek koji grabi*. — *Akc. kuki je u gen. sing. tuki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. i voc.: grabljaču, grabljači*. — *Ne samo po značenju nego i po postatju može biti da su dvije različite riječi, vidi kod a i b*.

a. *čovjek koji grabi (vidi grabiti, I, 1, a)*. — *U jednoga pisca xviii vijeka koji je po svaj pri liči sam načinio oru riječ od grabiti*. Grabljači tu s' nim su imi, ki s kamatam' otimaše. J. Kavačin 451^a. — *amo mislim da spada i ovaj primjer, premda bi značenje moglo biti i kao kod b (u prenesenom smislu)*: Er nastojeć ti grabljači i u kup gunna nokte umišat, zli lupeži, ne težaci nazvaše se, 378^a.

b. *čovjek koji grabi (grabljama, vidi grabiti, I, 1, c), grablja*. — *isporodi* grablar. — *Prije nego od grabiti, postaje od grablati ili od grablje*. — *U naše vrijeme u hrvatskoj krajini*. V. Arsenijević. — *i u Šulekovu rječniku: ,recher'*.

GRABLAČA, f. sud za tečnost. Zenjak. 1871. 2.

GRABLAČICA, f. *žensko čelade, koje grabi (grabljama)*. — *vidi* grabljač, b. — *U naše vrijeme u hrvatskoj krajini*. V. Arsenijević.

GRABLAK, m. *ime mjestu u Srbiji u okrugu kruševačkom*. — *Od* 1. grab ili od 2. grablje. Sr. nov. 1873. 983.

GRABLAN, m. *nadimak čovjeku koji sve sebi grabi*. *vidi* kod 1. grablje. u Dobroselu. M. Medić.

GRABLANICA, f. *mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom*. Livada u Grablanici. Sr. nov. 1868. 550.

GRABLĀR, m. *vidi* grabljač, b. — *U naše vrijeme u Lici*. J. Bogdanović.

GRABLATI, grabljam (i grabljom, *vidi* u Bjelostjercu rječniku), peccare, errare, occare, raditi grabljama: kŭpiti, grabiti (grabljama, n. p. sijeno, vidi grabiti, I, 1, c), ravniti zemlju čupajući travarinu i razbijajući grumeće. — *U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjercu* (grabljam, zubačim, rastris, rastellis stipulos eralo, exello, globas contundo, comminuo, festucas tollō). 2. grabljam, v. vlačim. 3. v. zubačim, u *Voltigijinu* (rastellaro⁴, rechen⁴), u *Stuličevu* (kod grabiti). Sijte rikdo za drvetje novo, grablat more, da istom pokrijo. J. S. Rejković 268. H' sam grabljaš razore uzduže. 355. List po šumi izpod drvja jame, svo na hrpu grabljam i beru. 411. — *U naše vrijeme u Šulekovu rječniku: ,harken'*.

1. GRABLE, grablĀjā, f. pl. pecten, irpex, težačko oruđe (motka s nekoliko drvenijeh ili gozdenijeh šilaka na jednom kraju) kojijem se što kŭpi, grabi, n. p. sijeno, ili se ravniti zemlja, čupajući travarinu, razbijajući grumeće. — *Postaje od grabiti nastavkom ja*. — *Riječ je praslavenska, isporodi rus. грабли, češ. hrabě, polj. grabie*. — *Između rječnika u Vrančićevu* (rastrum⁴), u *Mikačinu* (rastrum, trirastellum⁴), grablje velike koje se vuku po sidbi (sarculum⁴), u *Bjelostjercu* (grablje, zubače, zubeći, grebuja, grebje, rastrum, rastelum, trirastelum⁴), u *Jambrešićevu* (grablje, zubače, rastrum⁴), u *Voltigijinu* (rastello, rastrot⁴, rechen⁴), u *Vukovu* (der rechen⁴, pecten foenarius⁴ s primjerom: Sve su grablje, nema vila, es sind lauter egoisten⁴, nonnisi sibi favent⁴. cf. grabuļe). Zapovida Barbaru želiznimi grabljami grebsti. F. Vrančić, živ. 114. Da slama pod grablje ne pada tolika. Đ. Baraković, vil. 347. Grabljama k sebi potežući. F. Lastrić, ned. 324. Zame on kosu, grablji i vili. Nar. prip. mikul. 89. Kosu nosi da pokosi nome, ruke grablje da grabi za nome. Osvetn. 2, 173. — *kaže se (kao u šali) o čeladtu koje rado grabi*. Grablje bo su a ne vile, radi grabe a ne dŭle. V. Došen 252^b. Sve su grablje, nema vila. (Svak sebi grabi, a niko neće da uspremi što i da ostavi za društvo ili opštinu). Nar. posl. vuk. 281. *vidi* i u *Vukovu rječniku*. — *U jednoga pisca xviii vijeka u jedinih grablja*. Sajpe se jedna grablja koja imade držalo, s kojim čovik i vaļa i ovu grablju kormaniti može. I. Jablanci 56.

2. GRABLE, n. carpinu, coll. grab. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stuličevu* (griješkom, carpinus⁴) i u *Vukovu*. Viša je gora od gore, naj viša Lovćen planina, u noj je trne i grablje. Nar. pjes. vuk. 1, 190. — *I kao ime mjestima. a) u Srbiji. aa) zaselak u okrugu vaļevskom*. K. Jovanović. 101. — *bb) mjesto u okrugu požarevačkom*. Niva u Grablju. Sr. nov. 1875. 1067. — *cc) mjesto u okrugu šabačkom*. Niva u Grablju. 1864. 537. — *b) selo u Bosni u okrugu truničkom*. Statist. bosn. 176. — *c) selo u Hercegovini u okrugu mostarskom*. 240. — *d) selo u Dalmaciji na otoku Hvaru*. (Grablje). Repert. dalm. 1872. 18.

GRABLEN, adj. *pri kojemu su grablje*. — *Samo na jednom mjestu xviii vijeka*. Ječma vaļalo bi s' srpom požeti ili barem s onakvom kosom koja grablju imade, ali ni po što s golom ili prostom . . . Zob vaļade po svuda s onakvom prije pokazatom grabljenom kosom kositi. I. Jablanci 79—80.

GRABLENE, n. *djelo kojijem se grabi*. — *Stariji su oblici* grabljenje, grabljenje. — *Između rječnika u Vrančićevu* (grabljenje, rapacitas⁴), u *Mikačinu* (grabljenje), u *Belinu* (grabljenje 606^b), u *Bjelostjercu*, u *Jambrešićevu* (graboŭe), u *Stuličevu*, u *Vukovu*, u *Daničićevu* (grabljenje). Ako ostanu na grabljenje. Zak. duš. pam. šaf. 45. Od usonijeh grabljenja. B. Kašić, zrc. 70. Jer grablje od takvo je zloče. M. A. Rejković, sat. M1^a. Lakomac nikada ne može zadosti učiniti nezasiťljivom grabljinu svoga proždrloga srca. A. Tomiković, gov. 128. A što bijele ruke za grļeŭa, to mu kuko za grozna grabljeŭa. Osvetn. 2, 62. — *S' osobitijem značenjem: djelo kojijem se grablja, u Voltigijinu rječniku* (rastellamento⁴, das rechen⁴) i u *Stuličevu* (v. grabuļeŭe). *ju mačno su sami ori pisci učinili od grablati*.

1. GRABLIČE, f. pl. dem. 1. grablje. — *U Jambrešićevu rječniku* (rastellum⁴).

2. GRABLIČE, n. sing. ili f. pl. (?) *ime mjestu u Srbiji u okrugu vaļevskom*. Sr. nov. 1868. 228.

GRABLIĆ, *m. prezime*. — xv vijeka. Pred Bartolom Grabličem. Mon. croat. 111. (1472).

GRABLIŠTE, *n. držak u grabača*. — U Vukovu rječniku.

GRABLIV, *adj. vidi grabožljiv*. — xviii vijeka u Jambrešićevu rječniku (,rapax⁴), a našega u Vukovu (,reissend, ,raub⁴, ,rapax⁴). Vuci grabljivi. Vuk, mat. 7, 15. — Čudnovato je da Vuk u predgovoru k prijevodu Novoga zaujeta (1847. vii) broji ovu riječ među one koje je sam načinio.

GRABLIVAC, grabljivca, *m. grabljiv corjek*. — xviii vijeka u Bjelostjenčevu rječniku (kajkavski grabljivec ,rapo⁴. v. grabitelj), a u naše vrijeme u Daničića: Grabljivca pohvaľuje. psal. 10, 3.

GRABLIVICA, *f. Grabljivice (ptica)*, rapaces, red ptica. J. Pančić, zoolog. 204. — isporedi grabožljivice, grabilice.

GRABLIVOST, *f. osobina onoga koji je grabljiv*. — U Šulekovu rječniku: ,raubgier⁴.

GRABNIN, *m. mjesto u Srbiji u okrugu jagodinskom*. Zabran u Grabninu. Sr. nov. 1872. 865.

GRABOGLUŠAK, grabogluška, *m. Monticola saxatilis L., crsta ptice slične kosu i drozgu, isporedi stjeňak*. — U Stuličevu rječniku (graboglušk ,merula saxatilis⁴). — slabo pouzdano.

GRABONICA, *vidi Grabovnica, a) aa) i bb)*.

GRABONOS, *m. (onaj što grabi i nosi?) u Vukovu rječniku*: grabonos, grabonosac, (u Crnoj Gori) nekaka debela zmija za koju se govori da joj kože puška ne može probiti, cf. beća.

GRABONOSAC, grabonosca, *m. vidi grabonos*.

GRABOŃA, *m. prezime*. — U jeduoga pisca xviii vijeka. Od vlasteoskih ki su hiža ... Kluvat, Jista, Luk, GraboŃa. J. Kavaňin 133b.

GRABOR, *m. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom*. Niva u Graboru. Sr. nov. 1875. 562.

GRABOŠTANI, *m. pl. selo u hrvatskoj krajini u okrugu banskom*. Razdijel. kr. 11.

GRABOV, *adj. koji pripada grabu (cijelaj vrsti)*. — Između rječnika u Mikaľinu (,carpinus⁴), u Belinu 174^a, u Stuličevu, u Vukovu. Ostrkne mu se pod motikom jedna grabova luska. S. Ľubiša, prip. 245. Pa mi kaži, česovi se brdom miću momci proz kameňe i grabovo graňe. Osvetn. 1, 55.

GRABOVA, *f. općina u Bosni u okrugu travničkom*. Statist. bosn. 172.

GRABOVA BĀRA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom*. Sr. nov. 1867. 248.

1. GRABOVAC (Grabovac), Grabovca (Grabovca), *m. ime mnogijem mjestima, n. p. a) selo u Hercegovini u okrugu mostarskom*. Statist. bosn. 238. — *b) u hrvatsko-slavonskoj krajini. aa) tri sela u okrugu ogulinsko-sluňskom*. Razdijel. kr. 8. 9. 10. — *bb) dva sela: Novi i Stari Grabovac u okrugu gradiškom*. 12. — *cc) selo u okrugu banskom*. Razdijel. kr. 12. — *c) selo u Dalmaciji u kotaru imotskom*. Repert. dalm. 1872. 14. — *d) u Srbiji. aa) selo u okrugu jugodinskom*. K. Jovanović 111. — *bb) selo u okrugu kragujevačkom*. 118. — *cc) selo u okrugu vaľevskom*. 104. — *dd) selo u okrugu ćaprijskom*. 180. — *ee) mjesto u okrugu biogradskom*. Livada u Grabovcu. Sr. nov. 1870. 45. — *ff) mjesto u okrugu ernovičkom*. Sr. nov. 1872. 849. — *gg) mjesto u okrugu šabučkom*. Zemľa u Grabovcu. Sr. nov. 1873. 1015. — *hh) manastir u okrugu vaľevskom*. — prije našega vremena. U celomъ prědelu vaľevskomъ osta u Pauniji crkva i mon. Grabovac. Starime.

10, 269. — *može biti da je isto i ovo: Grabovъs (ćelija)*. Grabovac. S. Novaković, pom. 130. — *e) manastir u budinskoj eparhiji*. Sem. prav. 1878. 34. — *pomiňe se prošloga vijeka*. Glasnik. 20, 4. — *f) ime nekijem izvorima u Lici*. J. Bogdanović.

2. GRABOVAC, Grabovca, *m. prezime*. — *Pomiňe se od xviii vijeka*. Ante Grabovac. And. Kačić, korab. 487. Serdar Grabovac. Norini 86. ,Franciscus Grabovac⁴. Schem. bosn. 1864. x.

GRABOVAČKĀ (grabovački), *adj. koji pripada mjestu Grabovcu*. V. Arsenijević. Grabovačka (opština). K. Jovanović 104. 111. 180. — Grabovački Potok, mjesto u Srbiji u okrugu svedevskom. Livada u Grabovačkom Potoku. Sr. nov. 1868. 79.

GRABOVA DRĀGA, *f. selo u Hercegovini u okrugu mostarskom*. Statist. bosn. 220.

GRABOVA HŪMKA, *f. selo više Vakupa*. J. Wessely, kars. 205.

GRABOV BŪNĀR, *m. izvor u Srbiji u okrugu biogradskom*. Glasnik. 19, 139.

GRABOVCI, *m. pl. ime mjestima. a) u Daničićevu rječniku: Grabovъci, selo u Srijemu koje je Jovan despot dao Krušedolu (Mon. serb. 541 god. 1496)*. — *b) selo u slavonskoj krajini u okrugu petrovaradinskom*. Razdijel. kr. 14. biće isto što kod a). — *c) selo u Dalmaciji u kotaru šibenskom*. Repert. dalm. 1872. 25.

GRABOVČANIN, *m. čovjek iz Grabovca (u hrvatskoj krajini)*. V. Arsenijević.

GRABOVČĀNKA, *f. žensko ćelude iz Grabovca (u hrvatskoj krajini)*. V. Arsenijević.

GRABOV GĀJ, *m. selo u Bosni u okrugu Doňe Tuzle*. Statist. bosn. 140.

GRABOVI, *m. pl. šuma u Begalici (u Srbiji u okrugu biogradskom)*. Ľ. Stojanović.

GRABOVICA, *f. ime mnogijem mjestima, n. p. a) selo i općina u Hercegovini u okrugu mostarskom*. Statist. bosn. 246. — *b) u Bosni. aa) općina u okrugu travničkom*. 198. — *bb) selo i općina u okrugu travničkom*. 214. — *cc) selo i općina u okrugu Doňe Tuzle*. 158. — *dd) selo u okrugu travničkom*. 212. — *ee) selo u okrugu Doňe Tuzle*. 122. — *ff) dva sela u okrugu sarajevskom*. 44. 20. — *gg) planina*. F. Jukić, zemľ. 55. — *c) selo u hrvatskoj krajini u okrugu banskom*. Razdijel. kr. 11. — *d) u Srbiji. aa) selo u okrugu ćaprijskom*. K. Jovanović 181. — *bb) selo u okrugu krajinskom*. 123. — *cc) selo u okrugu podrinskom*. 39. — *dd) selo u okrugu rudničkom*. 146. — *ee) selo u okrugu vaľevskom*. 99. — *ff) mjesto u okrugu biogradskom*. Zemľa u Grabovici. Sr. nov. 1864. 431. — *gg) rijeka u okrugu rudničkom*. Grabovića reka i selo ima i sad u crnogorskom srezu rudničkoga okruga. S. Novaković, oblač. rad. 36. — prije se zvala Grabovnica, *vidi Grabovnica, a) dd)*. — *e) u Crnoj Gori. aa) selo u Drobňacima*. Glasn. 40, 22. — *bb) voda*. Na studenu vodu Grabovicu. Pjev. crn. 75^b.

GRABOVIĆKI, *adj. koji pripada Grabovici*. Grabovička (opština). K. Jovanović 99. 123. 146. 181.

GRABOVI DO, *m. scocce u Hercegovini blizu Ravna*. Schem. ragus. 1876. 59.

GRABOVĀK, *m. ime mjestima. a) selo u Hercegovini u okrugu mostarskom*. Statist. bosn. 244. — *b) dva sela u Bosni u okrugu sarajevskom*. 18. 36. — *c) u Srbiji. aa) zaselak u okrugu ćaćanskom*. K. Jovanović 173. — *bb) mjesto u okrugu*

kragujevačkom. Livada u Graboviku. Sr. nov. 1865. 617. — *d) nekakvo mjesto*. — *prije našega vremena*. Grabovik. S. Novaković, pom. 130.

GRABOVINA, *f. lignum carpineum, grabovo drvo*. — *Od xviii vijeka, između rječnika u Berlinu 174^a, u Stuličevu (lignum carpineum⁴), u Vukoru*. Grabovina, *Carpinus (betulus) L.* (Durante). B. Šulek, im. 97. — *I ime seocu u Hercegovini blizu Gabele*. Schem. herceg. 1873. 112.

GRABOVIŠTE, *n. mjesto gdje raste grablje*. — *U Stuličevu rječniku (locus carpinis abundans⁴)*. — *slabo pouzdano*.

GRABOVIŠTVO, *n. vidi grabovište*. — *U Stuličevu rječniku*. — *sasma nepouzđano*.

GRABOVNICA, *f. ime mjesta. a) u Srbiji. aa) u okrugu niškom*. Grabovnica⁴, Hilandar je imao u srpskoj zemlji između ostaloga „selo Vidênje sa Petričemb i sa Grabovnicom⁴“ (Mon. serb. 141 god. 1348). sad ima blizu Leskoveca rijeka i selo Grabonica. (Hahn, reise. 134. 145); kako se u spomeniku spominje uz Leskovec, mislim da će biti ta. Đ. Daničić, rječ. Velika Grabovnica. M. Đ. Miličević, kralj. serb. 122. Mala Grabovnica. 123. — *bb) u okrugu topličkom*. M. Đ. Miličević, kralj. serb. 390. *i ovo se selo zove također i Grabonica*. Sr. nov. 1879. 176. — *cc) u okrugu kruševačkom*. Grabovnica velika, selo; Grabovnica, zaselak. K. Jovanović 126. — *dd) rijeka u okrugu rudničkom, sada Grabovica*. xv vijeka. *vidi* S. Novaković, oblač. rad. 36. — *b) selo u Hrvatskoj u podžupaniji kriškoj*. Pregled. 85.

GRABOVNIČKI, *adj. koji pripada Grabovnici*. Grabovnička rijeka. S leve strane prima Medveda u se Gazdarsku Reku koja se zove i Grabovnička, jer protiče i kroz selo Grabovnicu. M. Đ. Miličević, kralj. serb. 9. Grabovnička kosa. Rat. 115. Na prednje Grabovničke visove. 116.

GRABOVNIK, *m. selo u Hercegovini u okrugu mostarskom*. Statist. bosn. 242.

GRABOVO, *n. ime mjesta. a) selo i pustara u Slavoniji u podžupaniji rukovarskoj*. Pregled. 116. — *b) u Srbiji. aa) selo u okrugu aleksi-načkom*. K. Jovanović 91. — *bb) mjesto u okrugu biogradskom*. Sr. nov. 1864. 48. — *cc) mjesto u okrugu rudničkom*. Zemlja u Grabovu. Sr. nov. 1875. 68. — *dd) mjesto u okrugu smederevskom*. Niva u Grabovu. Sr. nov. 1874. 91.

GRABOVŠKI, *adj. vidi grabov*. — *Samo u Stuličevu rječniku (carpineus⁴)*.

GRABRAK, *m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji karlovačkoj*. Schem. segn. 1871. 66. — *Na drugom je mjestu pisano Grabrk*. Pregled. 31.

GRABRIĆ, *m. dem. grabar*. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Gdi grabriće, gdi vrbe, gdi triće koji meću. J. S. Račković 123. — *I ime seocu u Hrvatskoj u podžupaniji križevačkoj*. Pregled. 69.

GRABRIK, *grabrika, m. vidi grabik*. — *U Vukoru rječniku s dodatkom da se govori u Slavoniji*.

GRABRK, *vidi Grabrak*.

GRABRO, *n. vidi grab, grabar*. — *U ugarskih Hrvata*. Grabro, *Carpinus betulus L.* (Br-laković). B. Šulek, im. 184.

GRABROV, *adj. vidi gabrov*. — *U Bjelostjencu rječniku, u Jambresičevu, u Vukoru*.

GRABROVAČ, *Grabrovca, m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji krapinsko-topličkoj (kajkarski) Grabrovec*. Pregled. 55.

GRABROVICE, *f. pl. mjesto na otoku Krku*. — *xv vijeka*. Stat. krč. ark. 2. 295. (1113).

GRABROVIK, *m. mjesto na otoku Krku*. — *xv vijeka*. Nad Grabrovik (poli japnenice). Stat. krč. ark. 2. 295. (1443).

GRABROVNICA, *f. selo u Hrvatskoj u podžupaniji bjelovarskoj*. Pregled. 82.

GRABROVNIK, *m. ime mjesta. a) selo negdje blizu Seña*. — *xv vijeka*. Mon. croat. 179. (1500). — *b) selo u Međumurju*. Schem. zagr. 1875. 144. V. Sabljar 123.

GRABROV KALO, *n. mjesto u hrvatskom primorju*. — *xiv vijeka*. Ki put teče skozi Bukov Dol meju Grabrovo Kalo. Mon. croat. 2. (1309).

GRABROV POTOK, *m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji kriškoj*. Pregled. 86.

GRABRŠČAK, *m. seoce u Hrvatskoj u podžupaniji križevačkoj*. Pregled. 65.

GRABUĽE, *f. pl. vidi grablje*. — *Akc. se mi-jeña u gen. grabuĽa*. — *U Vukovu rječniku*.

GRABUŃAČA, *f. stara gumnarska metla, kad se oprjuga ili oprca u Dobroselu*. M. Medić.

GRABURA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom*. Niva u Graburi. Sr. nov. 1875. 741.

1. GRABŪS, *m. grablje (samo u nekijem rečenicama)*. — *Postaje od grabiti rijetkijem nastavkom us*. — *U Mikašinu rječniku (u grabus, certatim⁴) i u Vukovu: (u Crnoj Gori) učiniše grabus; a oni onda grabus! t. j. pograbiše, razgrabiše „das raffent⁴ rapina“*.

2. GRABUS, *m. prezime*. — *xvi vijeka*. Ivana Grabusa. Mon. croat. 328. (1563).

GRABUSIĆ, *m. prezime*. — *ispoređi Grabus*. — *xvi vijeka*. Grabusića Petra. Mon. croat. 187. (1504).

GRABUŠIĆ, *m. selo u hrvatskoj krajini u okrugu ličko-otočkom*. Razdijel. kr. 7.

GRABUŠIĆANIN, *m. čovjek iz Grabušića*. V. Arsenijević. — *plur.*: Grabušićani.

GRABUŠIČKI, *adj. koji pripada selu Grabušiću*. V. Arsenijević.

GRABUŠIČKIŃA, *f. žensko čelade iz Grabušića*. V. Arsenijević.

GRABŽA, *f. vidi grapša*. — *Na jednom mjestu xvii vijeka*. Gizdave himbeno plenke su vile sve, grabža su i plijeno ljeposti njihove. I. Gundulić 144.

GRABŽELIĆ, *m. prezime*. — *xvi vijeka*. Šimun Grabželić. Mon. croat. 236. (1533).

GRÂC, *m. nem. Gratz, vidi gradac, d) nn*. — *U Mikašinu i u Bjelostjencu rječniku*.

GRACAŃE, *n. vidi grakaŃe*. — *Samo u Berlinu rječniku: gracanje „crocitatus⁴ 228^b, gdje nema glagola gracati, s čega nije sasna pouzdana riječ*.

GRĂCI, *Grăciăc, m. pl. selo u Bosni u okrugu bihačkom*. Statist. bosn. 106. — *Uprav. plur.* graciac.

GRĂCIJA, *f. gratia, tal. grazia. a) milost*. — *od xv vijeka kod sjevernijeh čakaraca*. Imaju služiti jednu (misu)... prikladajuć drugu o graciju sv. križa. Mon. croat. 88. (1460). Ma to j bila jedna gracia Božja! Nar. prip. mikul. 91. — *b) ime žensko*. Tuj djevu da najdem punu sve radosti, Gracijom ku zovu. M. Vetranić 2, 33. Blažen Adam, Mareu, Gracija. J. Kavašin 314^a. — *c) Gracije, tri Venerine kćeri i drugarice (gr. Χάριτες)*. Muze i Gracije. J. Kavašin 191^b. Da s tvojih triju glavica djevo Gracije tobi uzprosu. 225^b.

GRACIJOLA, *f.* *Gratiola officinalis* L., *ieka* trava, *mješecnik*, *tul.* *graziola*. — *U jednoja pisca Dalmatince xviii vijeka.* Uzmi gracijole trave. J. Vladimirović 16.

GRACKÎ, *vidi* gradski.

GRACNUTI, *grācnēm*, *pf.* *malo ogrepsti*. — *Akc. se ne mijena (aor. 2 i 3 sing.: grācnū, part. praet. pass. grācnūt).* — *Nejasna postaća: jamčno je deminutivni glagol, i postaje nastarkom e, možebiti od korijena grab glagola grabiti.* — *U Vukovu rječniku s primjerom:* Dok se gdje malo gracnem, odmah se da na zlo.

GRAČ, *m.* *Corvus corone* L., *vrsta vrane, gačić*. — *Korijen je što i u grakati.* — *U naše vrijeme i u Stuličevu rječniku (corvus).* Grač, *Corvus corone*. D. Trsteňak.

GRAČAC, *grāčāca i grāčca, m. dem.* *gradac, ali dolazi gotovo samo kao ime mjestima.* — *Akc. je onaki i u ostalijem padežima kako je u gen., n. p. dat. Gračācu i Grāčcu itd.* — *Postaje od osnove gradac nastarkom e, pred kojijem se e mijena na č: gradīčec.* *prvo b ispada, a d se ispred č ne čuje, ali se gdjegdje nalazi pisano. mješte drugoga b svagda je a u nom. i acc. sing., a može biti i u ostalijem padežima, jer je č tvrdo i mučno izgovoriti. a) u pravom značenju kao dem. gradac. možebiti na ovom mjestu: Ni me već slajša gračca plemenita razbluda. P. Zoranić 2a. — b) varoš u hrvatskoj krajini u okrugu ličko-otočkom. Razdijel. kr. 7. — od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu (ein städtchen in Kroatien).* Sutra ćemo preko Velebita, da idemo pod Gračac u goru. *Nar. pjes. vuk. 3, 424. — s umetnutijem a.* Pije vino Seňanin Juriša... u zdravje onoga junaka koji će poći do Gračaca grada... *And. Kačić, razg. 291b.* A oblači sužanske hajine, pak otiđe do Gračaca grada. 292a. A udari od Gračaca Panđa. *Nar. pjes. vuk. 3, 497.* Dokle Luka do Gračaca dode. *Nar. pjes. marj. 74.* Gračacka. J. Wessely, das karstgebiet. 221. u *And. Kačića ima nom. Gračācac zlo načičen po gen. Gračāca.* Kada Rade u Gračācac dode. *razg. 292a. — bez a.* Vučko sedi Gračcu na kapiji. *Nar. pjes. vuk. 3, 425.* Zdravo ode Gračcu bijelome. *3, 428. — e) selo u Dalmaciji u kotaru šibenskom. Repert. dalm. 1872. 25. — d) u Hrvatskoj. aa) seoce u podžupaniji jastrebarskoj. Pregled. 35. — bb) (kajkavski) Gračec, selo u podžupaniji zagrebačkoj. 23. — e) selo u Srbiji u okrugu čačanskom. K. Jovanović 170. prije se zvalo Kirilovo. 87.*

GRAČAČAC, *vidi* kod Gračac, a).

GRAČAČKÎ, *adj. koji pripada Gračacu.* V. Arsenijević. — *Od xviii vijeka.* Dobra koňa bega gračackoga. *And. Kačić, razg. 291b.* Gračacka (opština). K. Jovanović 170.

GRAČAČKIŃA, *f. vidí* Gračanka. J. Bogdanović.

GRAČANI, *Grāčānā, m. pl. ime mjestima.* — *Uprav plur. Gračānin.* a) *selo u Bosni u okrugu travničkom.* Gračani (Sarići). *Statist. bosn. 176. — b) selo u Hrvatskoj u podžupaniji zagrebačkoj.* *Schem. zagr. 1875. 62. (griješkom) Gračan.* *Pregled. 18.*

1. GRAČANICA, *f. ime mjestima.* — *Postaje od osnove riječi gračanin nastarkom ica.* — *Nalazi se pisano i s d: Gradčanica.* — *Od xiii vijeka (vidi kod b), a između rječnika u Vukovu i u Daničičevu (Gradčanica i Gračanica).* a) *rijeka, selo, manastir i crkva, biskupija (vidi kod Lipjan) blizu Pristine.* — *u Daničičevu rječniku: 'Gračanica', selo koje je kralj Milutin dao crkvi*

„Bogorodice gradčćnskyje“ blizu Pristine (Mon. serb. 562 god. 1322). i sama se ta crkva s manastirom zove „Gračanica“; u Gračanica' sv. Sava postavi episkopiju (Okáz. pam. šaf. 59. 69). cf. „Bogorodica, Gradčćnica, gradčćnskyj, gradčććanskyj“: među ljudima koji su po zapovijesti carice Milice pokazivali među konušku bila su dvojica „od Gračanica“, jamačno iste (Mon. serb. 264 god. 1389—1405 gdje bez sumnje griješkom stoji „Grahanica“); i u Vukovu: u pjesmama nekaka crkva s primjerom: Zbor zborila gospoda rišćanska kod bijele crkve Gračanice. (Nar. pjes. vuk. 2, 101. 102). Jepiskupiji Gradčćani(cj). Mon. serb. 564. (1322). U Gradčanici. *Glasnik. 49, 362. (1326).* V. mitropoliji novobrdskoj Gračanici. *Glasn. 22, 229. (xvii vijek).* Sagradiše mnoge manastire: ... Gračanicu u Kosovu ravnom. *Nar. pjes. vuk. 2, 199.* Na reci Gračanici. S. Novaković, nov. brd. 48. — b) „Gračanica“, selo koje je kralj Stefan Prvovjenčani dao Žiće: „Gračanica“ (Mon. serb. 11 god. 1222—1228). pominje se među selima koja su i sad oko Žiće, za to mislim da je bila u onom kraju. Đ. Daničić, rječ. 1, 234. — c) u Bosni. aa) *grad u okrugu Dođe Tuzle. Statist. bosn. 136. i u Vukovu rječniku: varoš u Bosni s primjerom iz narodne pjesme: I kasabu ravnu Gračanicu. — bb) općina u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 50. — cc) selo i općina u okrugu travničkom. 180. — dd) selo u okrugu sarajevskom. 12. — ee) selo u okrugu travničkom. 210. — ff) selo u okrugu Dođe Tuzle. 124. — gg) rijeka. F. Jukić, zemlj. 41. — d) u Hercegovini dva sela: Gračanica mala i Gračanica velika u okrugu mostarskom. 230. — e) voda koja teče kroz župu Nikšićku, od čega se zove i župa Gračanica. Vuk, rječ. *Glasnik. 40, 34.* Na krvavu župu Gračanicu. *Nar. pjes. vuk. 5, 204.* Iz pitome župe Gračanice. *Pjev. crn. 213a.* Doklen vodi Gračanici dode. *Ogled. sr. 499. — f) selo u hrvatskoj krajini u okrugu banskom. Razdijel. kr. 12. — g) selo u Srbiji u okrugu podrinskom. K. Jovanović 134.**

2. GRAČANICA, *m. u pjesmi našega vremena stoji mj. Gračanin.* Pogubi ih Panđa Gračanica. *Nar. pjes. petr. 1, 310.*

GRAČANIČKÎ, *adj. koji pripada Gračanici.* — *isporedi gračanski.* Crkova blagovštenija prěsvetvije Bogorodice jaže jepiskopija gradčćanićka. *Daniilo 138.* Crkvu gračanićku. S. Novaković, nov. brd. 12.

GRAČANIN, *m. čovjek iz Gračaca.* — *plur.: Gračāni.* — *Akc. se mijena u gen. pl. Grāčānā.* — *U naše vrijeme u između rječnika u Vukovu.* Vučko seli Gračcu na kapiji, te on pije ono vilo ladno s pobratimom Gračāninom Markom. *Nar. pjes. vuk. 3, 425.* Zdravo ode Gračcu bijelome, Gračāni ga divno dočekaše. *3, 428.* Otići će jeka Velebitom, to će čuti Panđa Gračānine. *Nar. pjes. marj. 43.*

GRAČANKA, *f. žensko čelade iz Gračaca.* V. Arsenijević. J. Bogdanović. — *Akc. se mijena u gen. pl. Grāčānākā.*

GRAČANSKÎ, *adj. koji pripada Gračanici (vidi 1. Gračanica, a).* — *isporedi gračanićki.* — *Između rječnika u Daničičevu: gradčćanskyj, vj, Gradčćanica; gračćanskyj, rj, Gračanica (kod Pristine), cf. gradčćnskyj, gradčćanskyj. Jazb... Stefana kralja Uroša vtorj... viděne razdruse-nije i padenje hrama svetije Bogorodice gradčććanskyje, jepiskupije lipjānskyje... Hrisovuđe stvoreni praroditelji i roditeljni svetěj Bogorodici gradčććanskoj. Mon. serb. 562. (1322). Meda selima crkve Gračanice išla je „pravo u rěku Grad-*

čansku'. 562. (1322). Međa je košuška išla ,do međe gračanjske na tri mramoré' (Mon. serb. 264 god. 1389—1405). Đ. Daničić, rječ. 1, 235. Jepiskopiju gračanjsku. Okáz. pam. šaf. 70. — *na jednom u mjestu umetnuto a među d i č.* Jepiskopija gradačanska. Okáz. pam. šaf. 53.

GRAČAŃANIN, *m. čovjek iz Gračanice (vidi I. Gračanica, a).* — *plur.:* Gračanani. — *Na jednom mjestu xiv vijeka i u Daničiću rječniku (Gradyčanani, čovjek manastira Gračanice).* Što su Gradyčanani (Грэдѣчанѣни) odbrpčni od Olivera. Mon. serb. 563. (1322).

GRAČAŃE, *n. djelo kojijem se grača.* — *U Stuličevu rječniku.* — *Na jednom mjestu xviii vijeka kao da znači: govorene.* U potežnom pokajanju i stvoreni grijeh se ubije ne odmičuć u gračanju: sutra, sutra, neg' udije. J. Kavañin 426^b.

GRAČATI, gračati (gračem u Stuličevu rječniku), *impf. kreketati.* — *isporedi* grakati, grakati. — *U Mikiñinu rječniku (gračati kako žaba ,coaxo') i iz nega u Stuličevu (gračem i gračam ,coaxare').*

GRAČENICA, *f. selo u Hrvatskoj u podžupaniji kriškoj.* Pregled. 86. — *Može biti da je isto što se pomine xiii vijeka u latinskom spomeniku. Terra Gracheniza.* Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 26. (1211).

GRAČENE, *n. u Stuličevu rječniku (kod gračane).* — *nepouzđano.*

GRAČEVINE, *f. pl. zaselak u Srbiji u okrugu čačanskom.* K. Jovanović 171.

GRAČICA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu vačevskom.* Zemlja ornica u Gračici. Sr. nov. 1868. 117.

GRAČIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

GRAČINA, *f. (uprav augm. gradac, te se nalazi pisano i Gradčina) srece u Hrvatskoj u podžupaniji križevačkoj.* Pregled. 67. — *Biće isto što se pomine xv vijeka.* Na vrhu zovući se Gradčina. Mon. croat. 141. (1490).

GRAČIŠĆANIN, *m. čovjek iz Gračišća.* — *plur.:* Gračišćani. — *U pjesmi čakavskoj našega vremena gdje je i u jednini oblik Gračišćan.* Koga biš ubrala, biš li tela Gračišćana? Gračišćana nikad ni jenega: Gračišćani su gospoda. Nar. pjes. istr. 2, 165.

GRAČIŠĆE, *n. ime mjestima.* — *Postaje od gradac uprav nastarkom iste, ali se i kod štokaraca u ovoj riječi kaže še mj. št (vidi e).* a) raroš u Istri (tal. Gallignana). — *od xiii vijeka.* Petar Slovenanin z Gračišća. Mon. croat. 4. (1275). — *b) mjesto na Braču.* — *xii vijeka.* Starine. 13, 209. (1185). — *c) selo u Konavlima blizu Dubrovnika.* Schem. ragus. 1876. 35.

GRAČKA, *f. vidi gradanka.* — *Postaje od grad nastarkom jnska; dj se mijena na d, a oro ispred k na č, ali se nalazi pisano i d.* — *U Dubrovniku od xvi vijeka, a između rječnika u Stuličevu (gračka i gradka).* Meu lipim gračkami svijetle se njih licu. M. Držić 65. O žene i gradke ljubime. D. Zlatarić 28^b. — *Sad se u Dubrovniku govori gračka (č se promijenilo na j, vidi P. Budmani, dubr. dijtal. rad. 65, 159. br. 29).*

GRAČSKI, *adj. vidi gradski.* — *Postaje kao gradski od osnove grad nastarkom isk pred kojijem se d mijena kod štokaraca na d a oro ispred s na č, a kod čakaraca na j: grajski.* — *Od xv vijeka u čakaraca (s j) i u Dubrovčana (s č, ali vidi na kraju).* I kada pride na vrata

grajska. Bernardin 36. 3reg. 17, 10. I grad i grajski stan vele krat ostavljam. P. Hektorović 4. Dali sad sela gračku čud imaju? D. Zlatarić 51^a. Oborivače i mire i turne grajske. Ivan trog. 6. Po svih zatvorih oklada grajskoga. I. T. Mrnavić, osm. 175. Korist duše, korist tijela, korist grajska i crkvena. J. Kavañin 93^a. Pitagorci bježe grajske sve razkoše. 356^a. — *U Dubrovniku se promijenilo u naše vrijeme č na j: grajski (vidi P. Budmani, dubr. dijtal. rad. 65, 159. br. 29).*

GRAČŠTAK, *m. vidi grajšćak.*

I. GRAD, *m. locus munitus, arx, urbs, civitas, munimentum, aedificatio, prvo je značenje: ili mjesto okođeno zidom, plotom itd. ili sam zid, plot itd. što okođava kakvo mjesto. iz ovoga su se razvila osobita značenja.* — *isporedi* 5. grad. — *Akc. se mijena u loc. sing. grādū, u gen. pl. grādā, i u svoj množini, kad se unecē ov: grādovi, gradová, grādovina i gradóvima, grādove.* — *Rječ je praslavenska (od osnove gord), isporedi stšov. gradz, murus, hortus, stabulum, civitas, rus. ropođz, češ. hrad, arx, castrum, pol. gród.* — *Postaje nije dosta jasno: prema lit. gardas, tor, obor, got. gardz, dvar, dom, (isporedi i zend. geredha, pćina, arban. gerd, plot) osnova je ghardh ili ghordh; drugačija je osnova kod grč. γόργος, obor, krma (za živinu), lat. hortus, staroir. gort, žito, lit. žardis, ograđena paša za koñe (prema orome hi trebalo da je u nas z mj. g). neki misle da je uzeto iz germanskoga jezika.* — *U svijem je rječnicima: u Vrančićevu: ,arx; castrum; civitas; oppidum; urbs'; u Mikiñinu: grad, mjesto ,urbs, civitas, oppidum'; grad, tvrda, tvrđava ,arx, castrum'; u Belinu: ,urbs' 196^a; grad samovlašiti ,civitas libera' 196^a; u Bjelostjenčevu: 2. grad, tvrda ,arx, castrum'. 3. kaj Slovenci i Horvati imenuju grad, to Dalmatini i Primorci zovu i drže za varas, kaj ti se u nutre grade, tak imenuju grad, kaštel. 1. grad utvrđen zidni ,arx, civitas muris armata et munita etc.'; u Jambričevu: ,arx'; u Voltigijinu: ,cittā', ,stadt'; u Stuličevu: ,civitas, urbs'; u Vukovu: ,die festung' ,arx'; u Daničićevu: grad, locus munitus, urbs, munimentum'; zamjenjuje se ñim radña kojom postaje (vidi i kod 5. grad).*

a. locus munitus, arx, castrum, urbs munita, oppidum munitum, urbs, mjesto okođeno zidom i drukčije utvrđeno da se može braniti od neprijatelja. a) arx, castrum, takovo mjesto koje je obzidano da brani zemlju naokolo ili prijelaz preko Ńc, te u Ńemu mogu živjeti samo oni koji ga mogu braniti ili kojijeh uopće treba za obranu. ovakovo mjesto može biti i ono gdje vladalac obično živi. — *isporedi* tvrda, tvrđava, kula. Župu Konavalsku i grad Sokol, koji je u ñoj. Mon. serb. 217. (1391). Grad Sokol, ki je u Konavlah. 293. (1419). U našem gradu u Ozlju. Mon. croat. 59. (1437). Arhijerej podseden dlgo v grade svotago anjela. S. Kožićić 24^a. Zide grad biskupski zagrebački. P. Vitezović, kron. 135. Na vrh kuka sjedi grad Jovanov. S. Ľubiša, prip. 5. A što raja bijele gradi crkve, misu crkve nego gradi tvrđi. Osvetn. 3, 16. — *amo spada možebiti i ovaj primjer:* Vijor dolom duje, gradom poljuñuje, na gradu devojka vikom polvikuje. Nar. pjes. vuk. 1, 207. i ovaj: Grad gradila bjela vila, m na nebo ni na zemlju, no na granu od oblaka. 1, 151—152. — *b) značenje se razlikuje od predašnjega u tome što u gradu žive i čelad koja nijesu ondje za obranu mjesta, te je po tome obično grad mjesto već naseđeno koje je postije obzidano i utvrđeno. aa)*

grad je dio naseljena mjesta koji je obzidan i utvrđen; suprotno je varoš (ali vidi i kod bb)), kao neobzidani dio istoga mjesta. Gradč. Ključ, i varoš Podoključ. Mon. serb. 439. (1446). Od grada se (Zabljaka) Turci odmakose te u varoš opet ulegose. Ogled. sr. 458. Jajce, grad... U gradu stanuju sami Turci; oko grada su: Varoš, Kozluk, Pijavice gdje Krstjani stanuju većinom. F. Jukić, zemljop. 24. Sarajevo, varoš... imade grad dosta golem al' slab. 31. I grad beogradski i varoš Beograd. M. Đ. Miličević, srb. 23. Užice, varoš pod nekadašnjim gradom Užicom. 611. Niš, grad i varoš; grad na desnoj a varoš na levoj obali reke Nišave. kraj. serb. 86. — bb) urbs, obzidano veliko mjesto gdje mnogo naroda zajedno živi, koje se u čemu samo vlada (ako i ima nad njim druga vlada), suprotno: selo. kod ovoga značenja misli se često ne samo na zidove i zgrade iz kojih se sastoji nego i na narod što u njemu živi (isporedi i b). — jedan dio našega naroda zove „gradom“ ovako mjesto samo ako je obzidano, a drukčije kaže varoš (vidi primjere kod aa)), a drugi (na zapadu) nema obzira na to, nego zove „gradom“ ovakovo mjesto i kad nije obzidano (vidi osobito: Grad koji nije ograden z bedeni ne more odoliti svome neprijatelju. M. Zoričić, osm. 47). ispredi franc. cité i ville, engl. city i town, španj. ciudad i villa itd. U Prizrenu u grade. Mon. serb. 55. (1289). Masencij mnoge Krstjane pogubila biše u gradu Aleksandrinskomu. Živ. kat. star. 1, 218. V strani franačkoj v gradu Parizu. Mirakuli. 131a. Vsi gađufi toga grada. Korizm. 8b. Iđijehu svi napisati se svaki u svoj grad. N. Rašina 21a. luc. 2, 3. Grci smo odveće ubozi, rit češ tad, ovdí kuća veće neg u nas ima grad. H. Lucić 190—191. Beli grade Siverine, moj divni grade. Nar. pjes. u P. Hektorović 19. Osvitliše pjesnima svoj grad. M. Držić 18. Darij uteče u Persipol, u stolni grad svoj. Aleks. jag. star. 3, 262. Jeruzolima koje mjesto bješe grad redovnički i krajevski. M. Divković, bes. 53a. Bješe velik, lijep i plemenit grad vele umnožen puokom. 69a. Kada se jedan grad razaspe i oprazni. 521—522. Da će mučat' grad Atene slavne dobiti i hrabrene. I. Gundulić 13. Jer Gospodin sazid'o je vas Sionski grad prisveti. 204. Mru kraljevstva, mru gradovi, i njih plemstvo trava krije. 234. Dvorili su kitni zlata jednjih plemići usred grada; družijem grad je bio pojata. 305. Poharana grada zide s desna ostavi Turčin kraja. 320. S gradovim je znanje palo i sva slava, ka bi prije. 369. Ah, da bi u vik jakno sade živio mirau i slobodan, Dubrovniče bijeli grade. 390. Mandalenu grad Mandala dopade na dil. F. Glavinčić, cvit. 243a. Kijem se srbska pokrajina i bosanski rese gradi. G. Palmotić 2, 299. Mandalijena ka se rodi slavna od bana plemenita koji Magdal grad gospodi. I. V. Bunić, mand. 4. Svud mi je osto na obrani slavni bojnik, da sačuva, da obrani grad posvećen davno sebi. dubr. 4. O Budića, hvalo od Hvarskoga grada. I. Ivanišević 333. Po ulicam svega grada vidjeh puke. P. Kanavelić, dubr. 9. Strašne trešnje prijeka sila od svijeh zgrada svega grada gomilu je učinila. B. Bettera, pjes. 20. Tvrd žestoka Sparte grada. J. Kavašinić 6b. U Splitu rodnom gradu poglavitu. 90b. Čivalelić biskupiju Skradinskomu gradu vrati. 95a. Da nij' Solin grad bogati bio, neg Rim da ga sgradi. 116a. Srjed Madrida grada. 129b. Zaštitnici rodna grada vavijek bit će. 192b. Dok se pao grad sgradio nije. 193a. Spljet svih je prem ohola naših gradov prvostola. 163b. Smaknu grad poglavni Tebe. 242b. Grad glavni, poglaviti, prvostolni, metro-

polis'. A. d. Bella, rječ. 196a. Kamo toliki gradovi poglaviti, u kojim su Krstjani Boga falili? J. Banovac, razg. 29. U gradu Londinu. A. Kanižlić, kam. 14. Sv. Pavao u grad atenijski pripovidati dode. A. Kanižlić, uoč. 574. Koliko ima godišta od kada je ta i ta grad uzet. M. Zoričić, aritm. 19. Pođe na grad svoj Nazaret. S. Rosa 187b. Al' nek ti je domovina grad izvrsni od starina. V. Došen 32b. I započe Salem grad zlati. M. A. Rešković, sat. K7a. Žive gradove od nega (ognja) čini (Bog) proždriti. Aut. Kadčić 535. Glavni grad. D. E. Bogdanić 29. Po svim erkvam grada Makarskoga. I. J. P. Lučić, izk. 29. Valpovo grad bijeli vidimo. M. Katančić 42. Što se sjaje preko Budve grada? Nar. pjes. vuk. 1, 56. Popova brada tri grada vađa. 1, 56. Dva se grada vrlo bijelahu. 1, 165. Gradovi ti opustjeli! 1, 343. Nema lepšeg grada od Budima. 1, 369. Otkide se lada od Buđimskog grada. 1, 406. U men' ima devet grad i deseti Beograd. 1, 417. Udari ližbu u grade. 1, 419. On mi pusti po gradu telala. 1, 598. Niže Skadra grada bijeloga. 1, 600. Pa on ode od grada do grada. 2, 72. Kod Prizrena grada bijeloga. 2, 212. Vađa sablja tri careva grada. 2, 340. Beću grade, ne beći se na me! 3, 50. Grad se plijeni, a baba se češja. (Kad se ko zabavlja kakijem besposlicama kad bi trebalo što mnogo preće raditi). Nar. posl. vuk. 45. Dođu u jedan zakleti grad. Nar. prip. mikul. 81. Osim primorskih gradova i ostrva. Vuk, pism. 86. I donese knjigu našarau od Mostara od kamena grada. Osvetn. 3, 86. Svetom ocu Piju papi u vječnomu gradu. 3, 94. Ufajuć se u bijeg prsnut stražu, jer u gradih smionu su Turci. 4, 33. — uz grad stoji negovo ime u istom padežu (u apoziciji), ili (u pjesmama) u ačjektivu posesivnome (vidi predašnje primjere); a kod pisaca dolazi i u gen. po talijanskom jeziku: Dano u gradu novomu Aleksandrije. F. Glavinčić, cvit. xv. Po meni grad Katanee jest proglašen. 412a. Pri gradu Sigeta. B. Krnarutić 5. U grad Hvara zrim. J. Kavašinić 158a. Ki od cara utvrdi i obrani grad pretežki Novobrd. 185a. Ivo oblada grad visoki Biograda. 186b. Ni Sparta, ni grad Rima njih mudrije ljudi ni ima. 205b. i s prijedlogom od: Doč' se usudi naj pošlje u dubravu gustu, više grada od tvrde Varšovije. I. Gundulić 396. Grad pritvrdi od Kaniže. 567. — u ovom primjeru stoji množina mj. jednine: Kad je došla pred careve grade (= pred carev grad). Nar. pjes. istr. 1, 26. — u ovijem primjerima misli se osobito na zidove: Gdi top bojni s grada dere. V. Došen 35b. Kad izide pred grad na salangak. Nar. pjes. vuk. 1, 365. Mirko joj se s grada baca zlatnom jabukom. 1, 420. Ja sam Rada iza grada gizdareva čer. 1, 427. Gledale ih sa grada devojke. 1, 495. Otidoše pod grad u ružicu. 1, 596. Tripuit skoči, do grada doskoči, ali gradu vrata zatvorena. 2, 112. Kad pogledaš s grada iznad sebe... Kad pogledaš strmo ispod grada... Kad pogledaš brdu iznad grada... 2, 105. Otidoše na grad na Bojanu. 2, 119. Da me mladu u grad uzidaju. 2, 123. I tako je u grad ugradiše. 2, 124. Al' povika sa grada Latince: „... Eto dođe pod gradom Ledanom...“ 2, 144. Kad su bili malo iza grada. 2, 151. Slijevače u tope dulove, te će naše razbijat' gradove. 2, 201. Pred gradom je osjedao dora. 2, 206. A kad bio pojeim ispod grada. 2, 225. I vrata se otvore na gradu. 2, 289. Nije šala na gradu topovi. 2, 511. Na gradovima otvoriše vrata. 1, 150. — ističe se grad kao suprotno „selu (mjestu)“. Va gradeh i mjesteh popove postavljati. S. Budinić, sum. 101b. U različenim poglavitijem mjestim i

gradovim. R. Ćamačić 2^b. To 'est baštine, gradi i sela. J. Kavačić 385^b. Ni u selu ni u gradu. F. Lastrić, ned. 213. Ti prolaziš sela i gradove. Nar. pjes. vuk. 1, 573. Jer sudavi u selu mu nema a kamo li u bijehi gradu. Osvetn. 2, 12. i *zemlji (poļu, državi, župi itd.)* Priobrétohs od. morške zemlje Zetu i s^g gradovuy. Mon. serb. 4. (1198—1199). Da si grodu Dubrovčani s trgovm^g i s kupjom^g svobodno po zemlji i po gradoveh^g carstva mi i po trgoveh^g. 157. (1357). Zavadila zemlju i gradove. Nar. pjes. vuk. 1, 533. Nek prodaje zemlje i gradove. 2, 382. Hoće zemlju, hoće i gradove. 2, 480. Nu leventstvo svoje kaza i pod gradim i na poļu. J. Kavačić 86^b. Vrh gradije i država. 506^a. Župa i grada tóko množito. 165^a. — *gdje se grad uzimlje u širem značenju (bez zida), ondje varoš, kao suprotno, dobiva drugo značenje: nešto manje od grada a veće od sela (vidi daję kod varoš) to je bez sumnje u ovijem primjerima*: I da varoš lijep kada je, ljepost grada još ljepša je. J. Kavačić 479^a. Ako selo posiduje, daću mu varoš; ako varoš ima, daću mu grad; ako grad, daću mu vladanje (si villam possidet, dabo pagum; si urbem, regionem^g). Đ. Rapić 170. *tako je u Konablama blizu Dubrovnika grad Dubrovnik, a varoš Hercegovini (premda je i ovaj obzidan i utvrđen), slično je tome, i kad varoš znači podgrade (isporedi aa)*. Gdi od Varšova bijela grada u varoše lijepe ulazi. I. Gundulić 424. — *u pjesmi se gđjgdje zove grad i mjesto manje od grada. I preleće preko Risna grada.* Nar. pjes. vuk. 1, 9. — *u prenesenom, metaforičkom smislu, o nebu.* Grad prestolni od nebasa. J. Kavačić 479^b. Nije od stijenja mlohavoga sazdan Božji grad žestoki. 482^b. Na bedem Božjeg grada. V. Došen 243^b. — *kao stan, uopće.* Kog iznese iz svog grada (iz utrobe), kad izade smrad iz smrada. V. Došen 35^a.

b. civitas, civos, od značenja kod a, b) bb) *prelazi na čelud što su u gradu*. a) civitas, ljudi što žive u gradu svaćeni kao nešto cijelo po tome što imaju što opće među sobom, osim mjesta žijećia, osobito vladu, upravu. Knezi grada Djubrovnik a i v^{se} sudije i većnici i oprćina vsa prěslavnoga grada našega Djubrovnik a. Mon. serb. 35. (1253). Stvori milost^g krajevstvo mi gradu dubrovčkomu, što su držali zemlje u gospodina mi sveto počivšega otea mi... da si drže i u krajevstva mi. 55. (1289). Reći gradom židovskim. N. Rašina 17^b. isai. 40, 9. Lijepu slobod grčkih gradov uzoritih. J. Kavačić 241^b. Papa pisa vladocu grada kapuanškoga. A. Kanižlić, kam. 382. Te kušaju sve vere i sve redom gradove, svaki znade za Boga, Nar. pjes. vuk. 1, 128. Mi smo kadri upraviti gradom, oko grada sirotinom rajom. 4, 136. — *amo spadaju i ori primjeri u kojima riječju grad prevedena je lat. civitas, država.* Od grada Božja (de civitate Dei). Korizm. 79^b. U libro od grada Božjega. J. Matović 108. — b) *uopće čelud što su u gradu*. Grad se je skupio vas za čudo ter sluša. N. Naješković 1, 269. Bi ljubova svega grada. V. Došen 122^a. Petar se gradu falio. Nar. pjes. vuk. 1, 64. Pak se vali gradu Beogradu što si junak danas zadobio. 1, 539.

c. munitivno, zid i drugo čim je okoľeno i utvrđeno mjesto da se može braniti od neprijatelja (vidi i 5. grad). a) u pravom smislu. Sazlahu pirga, veliki i tvrđi, s^g gradom^g okolo. Mon. serb. 74. (1302—1321). Gde se grad, oboriti, ili kula, da ga naprave graždane. Zak. duš. pam. šaf. 10. Neretve na kraju od. drava su grad, sazidali. Mon. serb. 515. (1171). Zadru grada dil razbiše. D. Baraković (1682) 39. Da smo

grada Dubrovnika drugijem gradim ogradili. Nar. pjes. bog. 223. — b) *u prenesenom, metaforičkom smislu, kao obrana uopće.* Ona je (moja kći) sad moj grad, slava i čas sad moja. M. Vetranić 2, 419. I krajevstvo sve propada, gdi od vojske nejma grada. V. Došen 125^a. Sestra bratu kao grad, brat je sestri kao vrag. u Dobroselu. M. Medić.

d. kao apstraktni supstantiv, djelo kojijem se gradi. — *Samo xiii i xiv vijeka. (Trgovci dubrovački po srpskoj zemlji) grada da ne rabotaju ni ga bludu.* Mon. serb. 52. (1270—1272). Krajevstvo mi oslobodi (ľude dane crkvi) ot^g malih i velikih rabots, da im^g nešto ni grada ni pozoba... 63. (1293—1302). Osvobodi je carstvo mi... ot^g vojske, ot^g psara i ot^g poklisarja, ot^g grada, ot^g vinograda, ot^g sěnokošē... 138. (1348).

e. ime mjesta (naj češće po značenju kod a, a)). a) Selo 'Grad^g u Plavi koje je kralj Stefan Dečanski dao Dečanima, a međa mu je išla od gorišnoga Grada posred^g Medvđve Glave u dubi, i kako deľ spada u baru, i kako bara pristaje u Lim^g (Mon. serb. 94 god. 1330). a zaselak je tom 'Gradu' bio 'Jare' (94). Đ. Daničić, rječ. 1, 232. — b) u Bosni. aa) Na Kuprisu imade nješto tvrde 'Grad' zvane, zidine opale te drvenim drecim utvrđene. F. Jukić, zemľop. 28. — bb) *zaselak kod Bišća.* Schem. bosn. 1864. 72. — c) u Hercegovini. ovako se zove most u Mostaru s kulama. Schem. herceg. 1873. 117. — d) u Srbiji. aa) zaselak u okrugu kruševačkom. K. Jovanović 20. — bb) mjesto u okrugu kneževčkom. Branik u Gradu. Sr. nov. 1870. 245. — cc) mjesto u okrugu vafevskom. Niva na Gradu. 1861. 734. Vinograd u Gradu. 1872. 413. — *vidi i Novi Grad, Stari Grad, Ivograd, Susjedgrad itd.*

2. GRĀD, m. u Vukovu rječniku: (u Crnoj Gori) igrati se grada, t. j. lopte koja se umijesi od govde dlake. *vidi i*: Ka' se grada vješto izigraše. P. Petrović, gor. vijen. 5. — *Ako je igra taka da jedni udaraju kao na grad a drugi se brane kao da su u gradu, uprav se ne bi tako zvala lopta nego sama igra, i riječ bi bila ista što 1. grad.*

3. GRĀD, m. gradus, tal. grado, prećagu u stuba (u prenesenom smislu), isporodi stepen. — *U dva piscu xvii vijeka.* Koja su uzlazista od krvi ili gradi od konsangvinitadi. B. Kašić, rit. 240. Drugo uzašastje, visina ali grad jest ne samo podnijeti sramoćena... M. Radnić 275^a.

4. GRĀD, m. grando, öblasti komadići ledu što padaju kao dužd. — *Riječ je praslavenska, isporodi stslav. gradъ, rus. градъ, češ. hrád, polj. grad. — Ispoređuje se su siskr. hrāduni, grč. ζέλεζε, lat. grando, ali kod svijeh tijeh riječi ima što nejasno: u prvoh h prema kojemu bi tređ padu du je u nas z u ne g, u grčkoj l mj. r, u latinskoj n. — U svijem je rječnicima (u Daničićeru gradъ). a) s pravom značenjem.* Gradom^g odleždivi. Domontijan^g 155. Grad mi će pobiti vinograd. M. Marulić 17. Grad potućeše žito. Korizm. 9^a. Grad me bije sprijeda a grad iz zada. Zborn. 147^b. Biše pal velik daž i grad. Mon. croat. 231. (1529). Ni da t na n (vinograd) pada grad ni rda na toba. N. Naješković 1, 211. U trjeskovijeh, u gradu oba (oblasti) crni ostanu, stamne svi se. I. Gundulić 145. Ne s tolikom nemilosti grad s nebasa ljetni pada. G. Palmotić 2, 53. Za tjem uze prem nerodan grad udarat na svu silu. P. Kanavolić, iv. 31. Kad zla naglos grada ohola lijepo grozldje noj potuće. A. Vitičić, ost. 271. Ako dojde grad, jautćemo. S. Margitić, fal. 168. Zakletvo protivu gradu, gromu i

krupi. L. Terzić 326. Bog pobi gradom loze. I. Đorđić, salt. 264. Čini mu sve poje da grad obje. J. Banovac, prip. 259. Kada grad i zlo vrime razaspe vaše sjetve. F. Lastrić, od' 168. Mak ti ne rodio, neka ti ga svega grad s vitrom povali. A. Kanižlić, rož. 34. Velika krupa istuče Rim pristašnim gradom. M. Pavišić 21. Što je od krupe oliti grada ostalo. And. Kačić, korab. 68. Od grada istučena i satrta jesu. I. Jablanci 76. Evo ga s velikom stražom od grmljavine i gromova, muña, strila i plamena, grada i mečave. Đ. Rapić 15. Grad je ka' i vojska. (Nekud udari, a nekud i ne udari). Nar. posl. vuk. 45. Kad pada grad, mnogi iznesu pred kuću siniju s kašikama, gdjekoji i stolicu izvrtanu, gdjekoji (u Grblju) zapajenu gramu lovrike ili lopatu žeravice bace na poje, a gdjekoji i pušku izbace, i to se sve čini da bi grad prestao. Vuk, rječ. 97^b. Hoće letinu da pobije gradom. Vuk, poslov. 28. Grmljo je i grad bio u Grahovcu ravnu. Osvetn. 2, 149. — *kod pisaca često u množini*. Gradi s nebasa tolici dodose. Zborn. 72^a. Iz koga (*oblaka*) padaju dažji, snizi i gradi. P. Hektorović 15. Većali su s morem vitri, dažji, snizi, gradi, gromi. M. Pelagriniović 192. Podvižu zlu godinu i grade. M. Orbin 7. Zaludu bliskavice, gradi, gromi, triskavice. A. Georgiceo, prilike. 67. Zemlju tuku gradi jaci. G. Palmotić 2, 310. Ova tvrdost je lekarija protiv oblaci i gradma. M. Radnić 496^b. Da od baština, vinogradi i od stabli ovi svake grade i godine zle na daleko odagnati, razvrći i u ništar obratiti dostojiš se. L. Terzić 325. Vjetri, gradi, gromi, trusi. J. Kavašin 557^b. Ove grade u vodu naravsku dažiti činite. J. Banovac, blagosov. 249. — *isporuđuje se s gradom kad se hoće kazati da čega (tvrda, teška) mnogo pada*. Čokule lete kako grad po kućah. M. Držić 138. Kamenje pada kano grad. S. Margitić, fal. 55. Među kamenem kanoti među gradom prigustim dušicu puštaše. A. Kanižlić, utoč. 164. — *b*) *o čemu drugom što pada iz neba, iz oblaka kao grad*. Daždeci grad od kamenja. B. Kašić, fran. 119. Zli će pasti u ponore dno pakljenih crnih jama... gdi ore potop teških sila daždi od ogra, gradi od strila. I. Gundulić 236. Od gromova, trjeskova i grada ograđenoga. I. Đorđić, salt. 44. — *c*) *u prenesenom smislu, ipebolčki, kad čega leti, pada veliko mnoštvo, vidi dažl, c*). Oblaci se strijela dižu, grad ograđenih pada zrna. I. Gundulić 445. Stijenja grad ga udara. 521. Vrhuru oružja gvozdo-lita gradi udorac teških se ore. 539. Grad udorac silnih ore. J. Kavašin 279^a. Daždi od ogañ, gradi od strijela. I. Đorđić, uzd. 13. Iz moju ruku grad kameña prospaše se svrhu glave njegove. F. Lastrić, svet. 190^a. — *d*) *u prenesenom smislu, kao nesreća uopće*. Svak presnećen na tle pada i boji se toga grada (*hudoga čovjeka*). J. Kavašin 54^b. Djeca su suhi grad. (Siromahu su čoku deca tako na dosađu kako god da ga naj veći grad — suhi, t. j. čist, sam, bez kiše — bije. U Dubrovniku). Nar. posl. vuk. 58—59.

5. GRAD, *f. vidi* 1. grad, c. — *Na dva mjesta xiv i xvi vijeka*. Zabjelu je u Slatini crkve arhandelove u Prizremu išla meda pod čareve gradi do luga' (Glasu. 15, 283 god. 1348?). tu će biti ,sepos, stabulum', i može biti ženskoga roda. Đ. Daničić, rječ. 3, 580. Filip reče gvozdeni grad učiniti. Aleks. jag. star. 3, 229.

GRADAC, *gráca, m. dem. grad*. — *Drugo -a (negdašnje ь) ostaje samo u nom. i acc. sing. i u gen. pl.; u ostalijem se padažima d ispred c i č ne čuje, ali se gdjegdje nalazi pisano*. —

*Akc. se mijenja u voc.: gráče, gráci, i u gen. pl. grádácâ. — Riječ je stara, isporodi stslav. gradъcъ. — Između rječnika u Belinu (cittadella, città piccola', civitacula' 196a; ,castellato e castelluccio, castello piccolo, quantità di case circondate di mura', castrum' 176^a), u Stuličeu (,parva urbs'), u Vukovu, u Daničiću (Gradъcъ kao ime mjesta). a) mali grad. aa) vidi 1. grad, a, a) i b) aa). I ako je moj mali gradac, ali sam ja u nemu dizdarac. (U Ornoj Gori). Nar. posl. vuk. 94. — bb) vidi 1. grad, a, b) bb). Betlem gradac mao. M. Vetranić 1, 310. Betlem je malahan gradac. S. Rosa 37^b. — b) *njesto obzidano i utvrđeno (naj češće na visini) gdje su srednoga vijeka i poslije živjela gospoda, nem. burg, schloss, tal. castello, franc. château. — isporodi kašteo, kaštio, zamak. Jedan put dođoše u jedan gradac jedne gospoje. M. Divković, bes. 183^b. Čovjek jedan imaše kašteo kako jedan gradac, i tko godi onuda prohodaše, svakoga plijeñaše. zlam. 51^b. U Uglitz, kasteo, to jest, gradac u krajevstvu Kasau. A. Tomiković, živ. 11. — c) nešto maleno načinenno poput maloga grada. Ni sunčeni nisu dvori, ke Ovidij toko uzvisi, pri ovih (nebeskih) skotski nego tori, nego gradci, kē omisi dijete od kala za svo'e danje neuzdržno zabavljajte. J. Kavašin 485^b. — kod igre tako se zove vrpca načinenno od oraha, badema, jaja itd. Jedan od igrača položi tri oraha jedan uz drugi, a četvrti vrh njih. ovako namještena 4 oraha u Boki zove se ,kuba', a ovde u Hercegovini ,gradac'. V. Vrčević, igre. 27. Na gradac. Popere se tri jaja jedno uz drugo, a vrh ova tri jedno četvrto. 65. — d) ime vrlo mnogijem mjesta, n. p. aa) ,Gradъcъ', između gradova što ih je Stefan Nemaña osvojio od Grka i raskopao bio je i ,grad. Gradъcъ' (Stefan, sim. pam. šaf. 8. Okáz. pam. šaf. 69). mislim da je bio ondje gdje se poslije podigla Gračanica. kraj je Uroš otac kraja Milutina zidao ,crkvi veliky, Sopoćani i Gradъcъ' (Okáz. pam. šaf. 52). i tu bih rekao da se misli Gračanica, premda je još za kraja Prvovjencanoga bila jedan od četiri manastira kraljevska. cf. ,Bogorodica, Gračanica, gradčanskiy, gradčanskiy'. Đ. Daničić, rječ. 1, 232. vidi S. Novaković, zeml. 53—57. — bb) ,Gradъcъ', manastir na Moravi (jamačno srpskoj) koji je zidao brat Stefan Nemaña Sracimir; ,szda crkova Bogorodici Gradъcъ pri rěci Moravě' (Okáz. pam. šaf. 59). ,igumeny moravskago Gradъca' (55). Đ. Daničić, rječ. 1, 232. — cc) Selu ,Trěbitčij' manastira Decana išla je meda sa selom Dosudem ,uz dolak među Gradъca' (Mon. serb. 95 god. 1330). vaļa da su bila dva. Đ. Daničić, rječ. 1, 232. — dd) u Srbiji. aaa) Gradac, selo i Doñi Gradac, zaselak u okrugu čačanskom. K. Jovanović 173. vidi S. Novaković, zeml. 15, 19. — bbb) selo u okrugu kragujevačkom. 121. — ccc) zaselak u okrugu vaļevskom. 154. — ddd) zaselak u okrugu vaļevskom. 99. — ccc) U Jadru više sela Cikota zidine navrh jedne glavice, a to se ondje zove ,veliki gradac', a ,mali' je glavica više sela Širića, na kojoj kažu sad da ima livada. Vuk, rječ. 97^b. — fff) u okrugu niškom. Gradac, na zapad od sela Sičeva, na brdu koje se i samo zove ,Gradac', stoje ostaci od nekog starog gradica kome se ni ime nije zapamtilo. Gradac, u hataru sela Malce, na brdu više sela Vrežine, stara opala gradina. M. Đ. Milićević, kr. srb. 17. Ispod Vlasotinaca, na desnom bregu reke Vlasine, kod konopičke crkve, ima breg kao kakva divovska humka. taj se breg zove ,Gradac'. 18. — ggg) selo u okrugu topličkom. 390. — hhh) voda u okrugu vaļevskom. — xviii vijeka.**

varoši Valevo kod vode Graca. Starine. 10, 268. — *ce*) selo u Bosni u okrugu bañolučkom. Statist. bosn. 84. — *f*) u Hercegovini četiri sela u mostarskom okrugu. *aaa*) u kotaru lubuškom. Statist. bosn. 214. — *bbb*) u kotaru stolacskom. 252. — *ccc*) u kotaru koničkom: Gradac doñi i gornji. 236. — *vidi*: 'Gradec', mjesto gdje je ban bosanski imao trg: 'Gradec' (Spom. sr. 2, 22 god. 1354—1362). ovo bi mogao biti sadašnji Gradac u Hercegovini blizu Imotice. D. Daničić, rječ. 1, 232. — *gg*) četiri sela u Crnoj Gori. Glasnik. 40, 20. — *hh*) u Dalmaciji. *aaa*) selo u kotaru kninskom. Repert. dalm. 1872. 15. — *bbb*) selo u kotaru makaranskom. 19. — *ccc*) više mjesta blizu Dubrovnika, *vidi* n. p. Epidauro grad: Posred Graca i Spilana jedni mirne dni borave; čestitija družijeh strana lijepe uživa sve dubrave (Dubrovnik). G. Palmotić 1, 3. — *ii*) u Hrvatskoj. *aaa*) selo u podžupaniji riječkoj. Pregled. 8. — *bbb*) selo u podžupaniji justrebarskoj. 37. — *ccc*) selo u podžupaniji karlovačkoj. 26. — *ddd*) (kajkavski Gradec) selo u podžupaniji križevačkoj. 68. — *neka se mjesta pominiu od XIII vijeka*. 'Ad montem Gradez'. Mon. ep. agr. tkalc. 1, 14. (1201). 'Ad locum Gradeč'. 1, 41. (1217). *vidi* i u Bjelostjenčevu rječniku: Gradec slovenski, kaštel i mesto biskupije zagrebečke 'Gradecium'. — *kk*) u Slavoniji. *aaa*) selo u podžupaniji požeškoj. Pregled. 90. — *bbb*) selo u podžupaniji đakovačkoj. 106. — *ccc*) selo i (Gradac stari) pustara u podžupaniji virovičkoj. 109. — *ll*) dva sela u hrvatskoj krajini u okrugu banskom: Mali i Veliki Gradac. Razdijel. kr. 12. — *mm*) 'Gradec', još jedno mjesto kao da je u Banatu: 1685 'uzeše Nemci Gradec i Lipovu, i Herdelejsk osvobjiše' (Okáz. pam. šaf. 86). D. Daničić, rječ. 1, 233. — *nn*) *idea grada u Štajerskoj*. *aaa*) (Nemački) Gradac, *ñem. Graz*, Grätz, u Bjelostjenčevu rječniku: *kajkavski* Gradec nemski, nemački Gradac, ali Graec u Štajeru 'Graecium Stiriae, Savoria', i u Voltigijini: 'Graz, città', 'Gratz', a u naše vrijeme u Šulekovu. *isporedi* Graec. — *bbb*) Slovenski Gradac, *ñem. Windischgrätz*. — u Šulekovu rječniku.

GRADAČAC, gradāca i gradāšca, *m. dem.* gradac. — *Pošto je teško izgovoriti č ispred c, obično se mijēna nu š.* — U naše vrijeme. *a*) s pravijem značenem. Čudan junak Radojica Rade! jur je danas devet godin dan, da je sužan va gradašcu Jajcu. Nar. pjes. istr. 1, 36. — *b*) grad u Bosni u okrugu Doñe Tuzle. Statist. bosn. 138. Hoću ići ka Gradašcu bjelu. Nar. pjes. vuk. 3, 228. I sidoše ka Gradašcu Turci. 3, 239. Uteče im od Gradaća Dedo. 4, 207. Iz Gradaća iz bijela grada. 4, 264. Iz Gradaća grada. Osvein. 6, 58. i u Vukovu rječniku: Gradācac, Gradāca (Gradāšca), grad i varoš u Bosni.

GRADAČANSKI, *adj. vidi* gračanski.

GRADAČKĀ, *adj.*

a. koji pripada Gracu. — Postaje od gradac (gradac) nastankom iskā, pred kojijem se c mijēna nu a, a za ovijem is ispada u pred ñim se c mijēna nu a. u starijim spomenicima pisano je i s -dicak-, -dicak-, -dicak-. 'Gradčenskyj', toč 'Gradčec': za kraja Prvovjenčanoga između četiri manastira krajevska bjese 'sveta Bogorodica gradčenska' (Mon. serb. 14 god. 1222—1228). to je jamačno ista koja se poslije pisala 'gradčanska', eč. 'gradčanskiy'. selu je Vimoši manastira Doćama isla meda, uzi. brido medu Benčju sa gradčekom medomē (15 god. 1330) tako i Komina 'do gradčekoga hrisovula' (96). i na ta oba mjesta držim da se misle medo zemljana

manastira Gračanica. tako i 'episkop gradačkyj' (Okáz. pam. šaf. 54). 'igumen gradačkyj' (55). drugi osim igumna 'moravškago Gradčca'. D. Daničić, rječ. 1, 233. Među Benčju z gradčekom medomē. Deč. hris. 43. Vše što je ostalo za hrisovulemē svetogorskimē i gradčekimē... Sē medami svetogorskimē i gradčekimē. 55. Do hrisovula svetostefanskoga i gradčekoga i svetogorskoga. 56. Gradačka (opština). K. Jovanović 173

b. koji pripada Gradašcu. Gradačka nahija. F. Jukić, zeml. 41. i u Vukovu rječniku: (ovu Gradačac').

1. GRĀDAN, grādna, *adj. koji pripada gradu, gradski.* — Od XIII do XVIII vijeka (rjetko), a između rječnika u Stuličevu (v. građanski s dodatkom da je uzeto iz brevijara) i u Daničićevu (građnē, urbis'). Po stēgnamē građnynimē. Stefan, sim. pam. šaf. 22. Osvobodi ih kraljevstvo mi otr. pozoba, ... građnyh raboty, vojske. Mon. serb. 123. (1336—1347). Gradnyj puty. 194. (1380). Kada jur nastupi na gradne zaklopi. M. Marulić 38. Gradna gospa reče Olivi naj prija. Oliva. 19. Dikla ruke naše skoči izvrh građnijeh mira. J. Kavañin 247b. — Na jednom mjestu XVIII vijeka kao da znači: na kojem su gradovi. Za ñim slijedi zemlja gradna. J. Kavañin 60b.

2. GRĀDAN, grādna, *adj. koji pripada grādu.* — U knjigama pisanima crkvenijem jezikom, a između rječnika u Belinu (grandinoso' 'grandinosus' 355b), u Stuličevu (v. građiast), u Daničićevu (građnē, grandinis'). Kamenija građnago. Domentijan^b 156. Nakladē kamenija građnago. Starine. 10, 31. (XV vijek). Građno kamenije. Glasn. 22, 231. (XVII vijek). — U naše je vrijeme upotrebio ovu riječ Daničić: Rizinje gradne jesi li vidio? jov. 38, 22. Više ih izgibe od kameña građnoga, nego što ih pobise sinovi Izraijevi mačem. is. nav. 10, 11.

3. GRADAN, *m. ime muško.* — XIV vijeka. Gradan Vh. kovič. Deč. hris. 46 98.

GRADANIK, *vidi* Građjenik.

GRADANOVIĆ, *m. prezime.* — Pomiē se XVIII vijeka. And. Kačić, korab. 454.

GRADANSTVEN, *adj. vješt građkijem postima.* — U Stuličevu rječniku (negotiorum publicorum expertus'). — nepouzđano.

GRADAR, *m. mjesto u Srbiji u okrugu ćuprijskom.* Niva u Gradaru. Sr. nov. 1875. 249.

GRADAŠČEVIĆ, *m. u narodnijem pjesmama našega vremena i u Vukovu rječniku:* tako se zove kapetan Gradašć (od Gradašca). Od Gradašca dva Gradašćevića. Nar. pjes. vuk. 3, 255. 565.

GRADAŠE, *f. pl. vidi* gardaše. F. Afrić.

GRADAŠNICA, *f. ime mjestina u Srbiji. a)* selo u okrugu niškom. M. D. Miličević, kr. srb. 120. — *b)* selo u okrugu pirotskom. 238. — *c)* mjesto u okrugu aleksinačkom. Niva u Gradašnici. Sr. nov. 1861. 412. — *d)* rijeka u okrugu pirotskom. M. D. Miličević, krađ. srb. 172.

GRĀDBA, *f. uprav djelo kojijem se gradi, gradeñe, ali dolazi i s konkretnijem značenem: ono što se gradi.* — U dva pisca XVIII vijeka. *a)* gradeñe. Što je u gradbah od palača sipat zlata ko prižue. J. Kavañin 283. — *b)* zgrada. Kolom valja i velike gradbe vlasti i plemeni. 214a. — *c)* ograda, plot. Za tu gradbu tribuje ti pruća. J. S. Reļković 49. Nek livadi gradba bude gušća. 74. Od ñih gradbom zabranio koze. 215.

1. GRADE, Gradeta, *m. ime muško.* — U spomenicima dolazi samo nominativ, ali da je osnova

gradet *poznaje se po adjektivima* Gradetin, Gradetev, *i po prezimenu* Gradetić. — *xiv vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (3, 579). Tolislavu bratani Grade. Deč. hris. 48. 100. Grade. 51. 52. 53. Grade s pašenogom s Radomš. Glasnik. 27, 292. (1347). Grade přeměřur i sinovi Prědislavě Gradetić sь dětiju i bratš mu Smiř i Dmitrš. 15, 297. Grade z dětiju. 298. (1348)?

2. GRADE (?), gradeta, *n. (?) dem. grad.* — *Na jednom mjestu xviii vijeka ima instr. gradetom.* Pod gradetom Budimskim Tabani. Glasnik. 11, 3, 163. (1712).

GRADELA, *f. roštilj; rešetka; tal. gratella, mlet. gradela.* — *Akc. se mijenja u gen. pl. grādělā. a) gozdena sprava na kojoj se peče, roštilj.* — *isporedi gradele, gradile, gradej.* — *od xv vijeka po zapadnijem krajevima.* Ležahu ko-mostre, gradele. M. Marulić 255. Položiti ga zapovida na jednu gradelu. F. Glavinić, cvit. 31a. Gradelu jednu povelu ukovati, vrhu ke čini Lavrenca položiti. 270b. Ova učini slatku gradelu svetomu Lovrincu. M. Radnić 298a. — *običaj se kaže u množini (za jedno).* Sveti Lovrin na gradela peku se. I. Ančić, svit. 19. Mogu se prilikovati njegove gradele gozdene... S. Margitić, fal. 64. S. Lovrinac pečen je na gradela. S. Badrić, prav. nač. 23. Ispekose ga polako okrećući na gradela i vatru podgruču. F. Lastrić, od' 352. Vidi da vrazi među ňu na gradele, a drugi podmeću vatru. M. Zoričić, zrc. 131. — *u naše vrijeme u Lici: gradela.* V. Arsenijević, gradele. J. Bogdanović; *i u Dubrovniku: gradele.* P. Budmani. — *b) rešetka.* — *na jednom mjestu xviii vijeka.* Ova zapovid ne zabraňuje svako pristupište, kako k vratam, gradelam i mistom izvanskim manastirā imenovani koludrića. P. Filipović 19.

GRADĚLĪN, gradelina, *m. češlikar, staglin, tal. cardellino, mlet. gardelin.* — *isporedi gardelac, gardelić.* — *U naše vrijeme u Boci kotorskoj.* Zametnuli u gori soju od gradelina. Nar. prip. vrč. 151.

GRADEJ, *m. vidi gradela. a).* — *U Bjelostjencu rječniku: gradej, v. rošter.*

GRADELE, *f. pl. vidi gradela, a).* — *U jednoga pisca Dalmatina xviii vijeka.* S. Lovrinac, koji stavjen na gradele. J. Banovac, blagosov. 121. Stavjen bi na gradele. 152.

GRADEN, *m. ime muško.* — *xiv vijeka.* Gradenu. Deč. hris. 28. 34.

GRADENIĆ, *m. prezime.* — *xiii vijeka.* Jurislav Gradenić. Zak. vinod. 55.

GRADENOVIĆ, *m. prezime po ocu Gradenu.* — *xiv vijeka.* Bogoslav i Hranislav Gradeno- vići. Deč. hris. 8. — *na drugom mjestu s ě.* Bogoslav i Hranislav Gradenovići. 75.

GRADEŠ, *m. mjesto u Srbiji u okrugu rudničkom.* Livada u Gradešu. Sr. nov. 1874. 37.

GRADETEVI, *adj. vidi Gradetin.* — *xiv vijeka.* Grade... a Gradetevi sin (sic) Vitomir i Bogoslav. Deč. hris. 48.

GRADETIĆ, *m. prezime po ocu Gradetu, vidi kod Grade.* — *U Daničićevu rječniku (Gradetić 3, 579).*

GRADETIN, *m. koji pripadu Gradetu.* — *isporedi Gradetev.* — *xiv vijeka i u Daničićevu rječniku (Gradetin 3, 579).* Stanimir i Radoslav, sestričića Gradetina. Glasnik. 15, 298. (1348)?

GRADEŽ, *m. vidi 1. grad, d.* — *xiv vijeka.* Osvobodi ih carstvo mi od priselice i dimine...

i psara i pozoba i ponosa i pomistra i travnine i gradeža koga libo i grada zidanija. Glasnik. 24, 240. (oko 1350).

GRADICA, *f. voda u Hrvatskoj.* — *xiii vijeku u latinskijem spomenicima.* ‚Rivulus Gradica‘. Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 79. (1212). ‚In fluvium Gradicha‘. 1, 198. (1278).

GRADIČEŠTINA, *f. niva u Srbiji u okrugu vaferskom.* Sr. nov. 1873. 363.

1. GRADIĆ i GRADIĆ, *m. dem. 1. grad.* — *isporedi gradac.* — *Kod gradić akc. se mijenja u gen. pl. grādīčā; kod gradić u svijem padežima (osim acc. sing.): gradīča, gradiću i tako u ostalijem padežima (gen. pl. grādīčā), osim voc. grādīču, grādīči.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjencu (gradić, mali grad ‚arcula‘) i u Vukovu. a) mali grad, vidi 1. grad, a. Vidi- češ... gradove, gradiće, krajevstva.* M. Radnić 132a. Po veloj milosti, ku joj poda diva, k jednomu gradiću priplava još živa. Oliva. 18. Zadar, Solin kad se znao, budući jedan gradić mali. J. Kavašin 164b. Dode pod Betuliju, gradić obranoga puka Izraelskoga. F. Lastrić, ned. 136. U gradiću Betlehemu. A. Kanižlić, utoč. 526. Pribivati dostoja se u malom gradiću od Nazareta. M. Zoričić, osm. 40. On uzida gradić plemeniti. Nadod. 196. Kušlat je mali gradić na jednoj stijeni između Zvornika i Sarajeva. Vuk, nar. pjes. 1, 509. Na moru je mali gradić Budva. poslov. xviii. Radio je u gradiću Saintes. M. Pavlinović, rad. 21. — *b) vidi gradac, b).* Nahodaše se u jednomu kaštelu iliti gradiću jedan vojnik. J. Filipović 1, 469b. — *c) ime mjestinu u Srbiji. aa) u okrugu kneževčakom.* Niva kod Gradića. Sr. nov. 1873. 963. — *bb) u okrugu niškom.* Gradić, više Knez-sela, na jednom visu, stara zidina koju selaci zovu ‚Latinski Gradić‘. M. Đ. Miličević, kralj. srb. 17.

2. GRADIĆ, *m. prezime dubrovačke vlasteoske porodice, tal. Grede, Grade, Gradi.* — *Od xiii vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Gradić).* Ki drže dobitke, svete Bogorodice: Paska Gradić, Vali Proklečić. Mon. serb. 39. (1253). Žuň Gradić. Mon. serb. 187. (1378). Matko Gradić. Mon. serb. 240. 266. 269. 423. Spom. sr. 1, 75. (1399—1422). Žonko Gradić. Mon. serb. 431. (1445). Uze u primoriju veće veliko stado Judenu Gradića. 443. (okolo 1450). Vaš kako brat dum Bazilijo Gradić. B. Gradić, djev. 7. Gradić, Čubrau i Gučetić. J. Kavašin 127b.

1. GRADIĆI, *m. pl. stube.* — *Postaje nastavkom ič (kao deminutiv) od lat. gradus, tal. grado, isporedi i 3. grad.* — *U Bjelostjencu rječniku (gradići, štonge, skale ‚gradus‘).*

2. GRADIĆI, *m. pl. selo u Hrvatskoj u podžupaniji sisačkoj.* Pregled. 40. — *vidi 1. gradić.*

GRADIDBA, *f. vidi gradba.* — *Postaje od graditi nastavkom b pred kojijem se t mijenja na d.* — *U jednoga pisca xviii vijeka. a) vidi gradba, a).* Er bi imao blizu gaje i paklinje za gradidbe. J. Kavašin 328b. — *b) vidi gradba, b).* I da Zadar kê gradidbe kaže, kê su od starine. 164b.

GRADIHNA, *m. ime muško.* — *xiv vijeka.* Dědy imь Gradihna. Deč. hris. 26. 39. Gradihna. 95.

GRADIJA, *m. ime muško.* — *xiv vijeka.* Deč. hris. 28.

GRADIKOLE, *f. pl. vidi gradikule.* — *Na jednom mjestu xvi vijeka.* Riba stavljena na gradikole da se peče. Zborn. 119b.

GRADIKULE, *f. pl. tal. graticola, roštilj, vidi i gradela, a). — isporidi gradikole, gradikuže, gradikula. — U dva pisca XVII vijeka (u prvoga u jediniu). Nisu li gorili svrhu jedne gradikule? P. Posilović, nasl. 127^a. Kako Valerijan sveže na gradikule Lovrinca. P. Hektorović (?) 162. Z gradikul te gredem sneti. 168.*

GRADIKUŽE, *f. pl. vidi gradikule. — U naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.*

GRADILA, *n. pl. (oruđe) čim se gradi. — Ake. se mijena u gen. grādila. — U Šulekovu rječniku znanstvenoga nazivlja: Gradila (pl.), arch. (građevno oruđe), 'baugeräthe, baugeschirr'.*

GRADILAC, grādioca, *m. čovjek koji gradi, vidi graditelj. — Drugo -a- ostaje u nom. sing. i u gen. pl. grādilācā; u ostalijem ga padežima nema, a l na kraju sloga mijena se na o. — Od XVII vijeka, a između rječnika u Stuličevu (gradilac i griješkom gradioc, v. graditelj). Gradioci torana Babelskoga. M. Radnić 190^b. Kamen koga odvrgoše gradioci. S. Rosa 133^b. — U Šulekovu rječniku znanstvenoga nazivlja ima osobito značenje: onaj čijim se troškom gradi (vidi I. graditi, 1, a, a) ec). Gradilac, arch. (gospodar građevine), 'bauherr', tal. 'il padrone della fabbrica'. — a u drugoj kúzi našega vremena značenje je kao kod graditelj u Šuleka. Gradilac, 'bauführer'. Jur. pol. terminol. 58.*

GRADILE, *f. pl. vidi gradela, a). — U tri pisca Bošniaka XVII i XVIII vijeka. Pečena svrhu gradila. P. Posilović, nasl. 129^a. Neka donese Lovrinac gradile. S. Margitić, fal. 51. Na gradila usijani kano na mekoj ložnici uživaše. 65. Stavivši ga na jedne goleme gradile. F. Lastrić, svet. 131^b.*

GRADILICA, *f. žensko čelade koje gradi. — Samo u Stuličevu rječniku (v. graditeljica).*

GRADILINA, *f. selo u Hercegovini u okrugu mostarskom. Statist. bosn. 240.*

GRADILIŠTE, *n. a) na jednom mjestu XVII vijeka kao da je augm. grad. isporidi gradište. 'Vz nekójem hudem gradilišti goy velice stěni zovom Lěstvica, vz podkriľiju gory Ovčara i Kablara na řecě Moravě'. Vuk, dan. 1, 14. (1636). — otale u Daničičevu rječniku ('castrum'). — b) u Stuličevu rječniku: 'locus coaedificatus'. — c) mjesto gdje se gradi (zida). — u naše vrijeme kod pisaca. Gradilište, stat. arch. 'bauarea, bauplatz, baustätte', tal. 'platea, area'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. Gradilište, 'baustätte'. Jur. pol. terminol. 58.*

GRADILISTVO, *n. vidi gradilište, b). — U Stuličevu rječniku. — susma nepouzđano.*

1. GRADILO, *m. ime muško. — XIV vijeka. Deč. hris. 51.*

2. GRADILO, *n. vidi gradela, a). — Na jednom mjestu XVIII vijeka. Brašno u tavi ili na gradilu peče se. I. Velikanović, uput. 3, 317.*

GRADILOVIĆ, *m. prezime po ocu Gradilu. — XIV vijeka i u Daničičevu rječniku (Gradilovič 3, 579). Prvo Gradilovič. Glasnik. 15, 299. (1348?).*

GRADIMIR, *m. ime muško. — XIV vijeka. Gradimir. Deč. hris. 28. 103. — I u jednoga pisca XVII vijeka. Gradimir, sin kraja ugarskoga. G. Palmotić 2, 160.*

1. GRADIN, gradina, *m. vidi 3. grad, tal. gradino. — Na jednom mjestu XVII vijeka. Ima se upisati gradin od svojte od krvi. B. Kasić, rit. 39.*

2. GRADIN, *m. nekakvo selo. — Prije našega vremena. Gradin (selo). S. Novaković, pom. 130.*

1. GRADINA, *f. horti; septum; augm. 1. grad. — Ake. se mijena u gen. pl. grādina. — Postaje od grad nastavkom ina; uprav bi trebalo razlikovati dva nastavka ina: jedan augmentativni kod c, drugi (kao i kod dolina, ledina, godina itd.) kod a i b, koji znači ili uopće da je riječ a nekoj svezi s onom od koje postaje ili je ističe kao jedno prema kolektivnomu značenju riječi od koje postaje itd. — Riječ je stara, isporidi stlot. gradina, 'hortus, dumetum', bug. gradina, 'hortus'.*

a. horti, kao nem. garten, blumengarten, tal. giardino, franc. jardin, mjesto (obzidano ili drukčije ograđeno) u kojemu je posadeno evijeće ili drveće što čini hlad (a i voćke, vidi primjere na kraju), a ne povrće, te se sad i goji za uživanje evijeća, hlada, za šetanje itd. isporidi bašča, dulistan, gardin, žardin. drugo je vrt (hortus, nem. gemüsegarten, küchengarten, tal. orto, franc. potager). — U našemu se jeziku javlja od XIV vijeka a između rječnika u Vukovu ('der garten', 'hortus', cf. vrt) i u Daničičevu ('hortus'). S. ņivi-jems, z gradinoms. Glasnik. 13, 372. (1356—1367). Priloži gradinu pod manastrem konj gradine što kupi vojvoda od Semana. Glasnik. 24, 269. (1388). Ivan skaza majci sve one stvari koje meštar bijaše učinio, i način koji bijaše držao na večeri, a to jest kako on kaza poprije da ga Juda imaše izdati, ... kako ga združise u gradinu. P. B. Bakšić 194. Sedi moma u gradini, brazdu brazdi, vodu mami, da namami u gradinu, da zaliva rano eveće. Nar. pjes. vuk. 1, 330. Stvor' se, dušo, u gradini ružom. 1, 354. Vodite ga, te ga obesite u gradini o suvoj davini. 2, 162. — s vočkama, isporidi šljivik, voćnak. Vezak vezle tri djevojke u gradini pod slatkim bademom. Nar. pjes. vuk. 1, 452. Kao sjenica u gradini od kraslavaca. Đ. Daničić, isai. 1, 8. Natrašću ti ih (trešaua) puna nedra u gradini našoj. M. P. Šapčanin 1, 59.

b. septum, sopes, vidi ograda. — Između rječnika u Mikašinu (gradina, ograva, septum, sepi-mentum) gdje se naj prije javlja u našem jeziku, u Stuličevu ('vallum, septum, septio, munimentum'), u Vukovu (1. 'der zaun', 'sepes'). mislim da amo spada ovaj primjer: Ispod žita otići (tajom, uteći — kao krajem gradine kud su žita posijana). Vuk, poslov. 105.

c. augm. grad (vidi 1. grad, a). — U naše vrijeme (ali vidi i d), a između rječnika u Stuličevu ('arx magna vetus') i u Vukovu. Tu mu sud obeća tristo forinti, ako bude va njihovoj gradine prespal... i večer projde tamo. ne projde spat... projde pod dimiak i tu sede. Nar. prip. mikul. 12. Ej! Nikšiću, ukleta gradino! Osvetn. 3, 34. — po ovome znači i razvaline grada. Layard raspaka strašne gradine Babilona. M. Pavlinović, rad. 18. Gradina, hist. ('burg-ruine', tal. 'rovine (di castello)'; gradine (pl.), 'ruinengruppe'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

d. ime mjestina (većjem će dijelom biti po značenju kod c). a) u Hercegovini. aa) dva sela u okrugu mostarskom. Statist. bosn. 256. 292. — bb) selo u okrugu sarajevskom. 26. — b) u Bosni. aa) četiri sela u okrugu bañolučkom. Statist. bosn. 72. 80. 81. — bb) selo u okrugu bivačkom. 104. — ce) selo u okrugu sarajevskom. 34. — dd) selo u okrugu travničkom. 174. — ee) selo u okrugu Doñe Tuzle. 158. — c) u Srbiji. aa) dva zaseoka u okrugu užičkom. K. Jovanović 152. 161. — bb) razvaline u okrugu biogradskom. M. Đ. Miličević, srb. 65. — ee) mjesto u okrugu požarevačkom. Vinograd u Gradini. Sr. nov. 1873. 831.

— *dl*) Doña Gradina, *mjesto u okrugu vaļevskom*. Sr. nov. 1872. 500. — *d*) *selo i pustara u Slavoniji u podžupaniji virovitičkoj*. Pregled. 109. — *e*) *selo u Dalmaciji u kotaru šibenskom*. Repert. dalm. 1872. 27. — *f*) *selo u Istri, tal.* Giroldia. Schem. paren. 1876. 12. — *biće isto što se pomiñe xiii vijeka*. Od strani svoje vasi Gradina. Mon. croat. 10. (1275).

2. GRADINA, *m. ime muško*. — *xi vijeka u latinskom spomeniku*, 'Gradinna'. Doc. hist. rač. 134. (1080). — *isporedi* Gradihna.

GRADINAST, *adj. sličan gradini (vidi 1. gradina, c pri kraju), razvalinama*. — *Načineno u naše vrijeme*. Gradinast, min. (razvalit), 'ruinenförmig', tal. 'ruiniforme'. B. Sulek, rječn. znanstv. naz.

GRADIN DIJEL, *m. u Daničićevu rječniku*: 'Gradinъ dѣlъ', selima je crkve Bogorodičine u Arhijevici išla meda 'na Gradinъ dѣlъ' (Mon. serb. 144 god. 1349).

GRADINE (grādine), *f. pl. ime mjesta u Srbiji*. — *vidi gradina. a) u okrugu kragujevačkom*. Niva u Gradinama. Sr. nov. 1871. 7. — *b) u okrugu biogradskom (Grādine)*. Glasnik. 19, 139.

GRADINICA, *f. dem. 1. gradina. a) s pravijem značenem. u Vukovu rječniku*. — *b) ime mjesta u Srbiji. aa) u okrugu smederevom*. Livada u Gradnici. Sr. nov. 1874. 409. — *bb) u okrugu niškom*. Nego se spuste na Gradnicu, kraj Morave, i sklone se u veliki dedobarski han. M. Đ. Milićević, zim. već. 156.

GRADINIŠTE, *n. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom*. Niva u Gradiništu. Sr. nov. 1868. 243.

GRADINOVAC, Gradinovca, *m. seoce u Hrvatskoj u podžupaniji krapinsko-topličkoj (kajkavski) Gradinovec*. Pregled. 52.

GRADINE, *n. coll. 1. gradina, a.* — *Na jednom mjestu xiv vijeka, i otale u Daničićevu rječniku*: 'Gradinije', coll. horti. Manastir je Treskavac imao 'stasъ vъ Krivogaštaneh kupenica ođъ argiropula z gradinijemъ' (Glasnik. 11, 132 god. 1336—1346).

GRADIONICA, *f. vidi graditeļica*. — *U Stulićevu rječniku*. — *nepouzđano*.

GRADIONIK, *m. vidi graditeļ, gradilac*. — *U Stulićevu rječniku*. — *slabo pouzđano*.

GRADISLAJČ, *m. vidi Gradislajč*. — *xiv vijeka i u Daničićevu rječniku (Gradislajč)*. Čerpnъna Gradislajčъ. Mon. serb. 229. (1397).

GRADISLAJ, *adj. koji pripada Gradislavu*. — *Postaje od Gradislav nastavkom jъ; j poslije v mijenja se na j, a zatijem v ispada*. — *Na jednom mjestu xiv vijeka*. Meda je Vlasima Ratiševcima išla na Gradislaju crkva. Deč. hris. 49.

GRADISLAJČ, *m. prezime po ocu Gradislavu*. — *Radi postana vidi Gradislaj*. — *xiv vijeka i u Daničićevu rječniku (Gradislajčъ 3, 579)*. Bratomilъ Gradislajčъ. Deč. hris. 51. Grđmanъ Gradislajčъ. Glasn. 15, 294. (1348?).

GRADISLAV, *m. ime muško*. — *xiv vijeka i u Daničićevu rječniku (Gradislavъ)*. Gradislavъ. Deč. hris. 13. 21. *i još na mnogo mjesta*. Vojvoda Gradislavъ. Mon. serb. 104. (1333). (S)elište Běla Vodica što priloži tepci Gradislavъ. Glasnik. 11, 136. (1336—1346). Selo Jelčanica Gradislava tepačije (griješkom Selo Jelčanicu, Gradislavo, Tepjačije. Mon. serb. 195). Glasn. 11, 139. (1380).

GRADIŠA, *m. ime muško*. — *xiii i xiv vijeka, i u Daničićevu rječniku*. Gradiša Hodimirištъ.

Mon. serb. 33. (1247). Dědъ mu Gradiša. Deč. hris. 38.

GRADIŠČANAC, Gradiščanca, *m. vidi Gradiščanin*. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Sto i pedeset Gradiščanaca. I. Zabičić 212. S Gradiščanci na űega nasrnu. 219.

GRADIŠČANIN, *m. čovjek iz Gradiške*. — *plur.*: Gradiščani. — *isporedi* Gradiščanac, Gradiščanak. — *Od xvii vijeka*. Što mi pišete zaradi Đure Gradiščanina. Starine. 11, 139. (oko 1681). Svakomu po malo iliti predike nedilne... po P. F. Đuri Rapić ('Rapićs') Gradiščaninu. Đ. Rapić 1.

GRADIŠČAK, *m. selo u Međumurju*. M. Sabļar 125. Schem. zagr. 1875. 143.

GRADIŠĆE, *n. vidi gradište*.

GRADIŠIĆI, *m. pl. selo u Hercegovini u okrugu sarajevskom*. Statist. bosn. 28.

GRADIŠKA, *f. ime mjesta*. — *Akc. je biļežen kao što je u Vukovu rječniku; drugako je (za Gradišku bosansku): Gradiška. Glasnik. 22, 52. po ovome (ako je pouzđano, ali opet ima: u Gradiški. T. Kovačević, bosn. 66) Gradiška ne bi bio supstantiv nego adjektiv. to bi se potvrđilo i Reļkovićevijem primjerom (kod b)) za slavonsku Gradišku i tijem što se i slavonska i bosanska Gradiška zamjenjuju oblicima Gradiški i Gradiško (vidi kod oboga)*. — *Po postanu biće adjektiv koji postaje od gradište nastavkom њskъ. a) Gradiška bosanska, grad u Bosni u okrugu bañolučkom*. Statist. bosn. 76. — *može biti da je ova Gradiška što se pomiñe xviii vijeka*. Kē na harač htiše opraviti pod Gradišku, i inada. J. Kavañin 105a. — *b) Stara Gradiška, tvrđa, i Nova Gradiška, trgovište u slavonskoj krajini u okrugu gradiškom*. Razdijel. kr. 13. M. Sabļar 125. 126. — *od xviii vijeka i u Vukovu rječniku: Gradiška (nova i stara) 'stadt in der slawonischen grenze'*. Manastire takojer imadeš: jednog ima i Virovitica, drugog ima u staroj Gradiškoj. M. A. Reļković, sat. 133a. U Novoj Gradišci. Šem. prav. 1878. 80.

GRADIŠKÂ ČŪKA, *f. brijeg u Srbiji u kneževačkom okrugu*. Glasnik. 19, 298.

GRADIŠKANAC, Gradiškanca, *m. vidi Gradiščanin*. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Jošt Brođanin i š nīm Gradiškanac. S. Štefanac 39.

GRADIŠKANSKI, *adj. koji pripada Gradiškanima ili Gradišci*. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Jer krajinu svu prosvitli Salko, gradiškansko ono sunce žarko. S. Štefanac 13.

GRADIŠKI, *adj.*

a. *koji pripada gradištu*. — *Postaje od osnovе gradišt nastavkom њskъ; tъs ispada*. Velikogradiška i malogradiška (opština). K. Jovanović 139. 140.

b. *koji pripada Gradišci (bosanskoj i slavonskoj)*. a) *bosanskoj*. — *od xvii vijeka*. Od nas Ibrahim Ireisa Karalića gr(a)da gradiškoga. Starine. 11, 113. (oko 1670). Ni u vašem gradu ni u gradiškome. 11, 147. (oko 1686). — *i Gradiški u muškom rodu kao supstantiv upotreļava se xvii vijeka mj. Gradiška*. Išao sam u Gradiški. Starine. 11, 127. (1679). amo će spadati i ovo: Od mene Husein-čehaje iz Gradiškoga. 100. (oko 1655). *i ovo (ako ne pod Gradiško)*. Pelivani Savu preletješe, u petak su Gradiškome došli. Nar. pjes. vuk. 1, 445. — *b) slavonskoj*. — *od xviii vijeka*. Vitezovi gradiški vojnici. S. Štefanac 5. Poslanik đvorski primi na ovom poļu gradišku krajinu u oblast. M. A. Reļković, sat. B2b. Gradiška regimenta. B6a. U gradiškoj regimenti. J. S. Reļković 219.

GRADIŠKŌ, *n. vidi* Gradiška i gradiški. — *Od xviii vijeka. a) Gradiška bosanska.* Gradiško je poldrug dan od Koštanice. Starine. 11, 104. (1662). *vidi i kod* Gradiški, *b, a) naj zadnji primjer. — b) Gradiška slavonska.* Po tebi se bijele gradovi Brod, Gradiško, Osik i Varadin. M. A. Rejković, sat. B2^b. Ovo ti je ono Novo-gradiško od kojega ime svoje ima gradiška regimenta. B6^a. — *Ne znam jeli prvo ili drugo u ovom primjeru:* Drugi biše toga istog vika otac Bono roda od Gradiška. Nadod. 102. (*u ovom je primjeru Gradiško shvaćeno kao supst. a ne kao adj.*).

GRADIŠNICA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu aleksinačkom.* Niva u Gradišnici. Sr. nov. 1870. 586.

1. GRADIŠTA, *n. pl. u Daničičevu rječniku:* 'Gradišta', među selima koja je kralj bosanski Tomaš Ostojić dao sinovima vojvode Ivaniša Dragišića bilo je 'selo Gradišća' (Mon. serb. 439 god. 1446). biće negdje u Hercegovini u primorju blizu Neretve, jer ondje imaju druga sela koja je isti kralj dao istima. — Okolina neka u istom kraju: isti je kralj istima dao 'selo u Gradištih' ne imenujući ga. (Mon. serb. 440). — Mjesto na Savi kod Broda: 'na Gradištih' je 'na Brodu savskom' dao kralj mađarski Matija diplomu fratu Aleksandru Dubrovcaninu (Mon. serb. 494 god. 1465). — *pomiñe se i xiii vijeka u latinskom spomeniku:* 'Terra Gradista'. Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 115. (1257).

GRADIŠTANAC, Gradištanca, *n. prezime (čovjek iz Gradišta).* — *U naše vrijeme.* Pavle Gradištanac. Rat. 179. Mihajlo Gradištanac. 422.

GRADIŠTE, *n. ime vrlo mnogijem mjestima.* — *Kod čakavaca i kajkavaca i u zapadnom govoru kod štokaraca sa -šć- mj. -št-. — Postaje od grad nastarkom iste; mislim da je uprav augm. grād, što se potvrđuje akcentom; i sa značenjem: razvaline (n. p. kod c. ff) biće augmentativ, a ne: mjesto gdje je bio grad. a) Gradište', pašistu Dabićevu koje je dao Hilandaru kralj Milutin išla je meda 'na Veli Vrh' pređu Ponori na Gradište' (Mon. serb. 61 god. 1293—1302). a selu Lojmu koje je isti kralj dao Hilandaru s crkvom bio je zaselak 'Gradište' bez sumnje drugo (64). Jedno blizu Dečana može biti ono prvo; selu Strijelcu koje je kralj Stefan Dečanski dao Dečanima išla je meda 'na Bogojevu selište, na tri orahe i u rēku i na Gradište' (Mon. serb. 92 god. 1330). isto se bez sumnje misli i ovdje, gdje se još više kaže gdje je bilo: selu Zerzevu koje je kralj Dečanski dao Dečanima išla je meda 'sa Postelukaki posrēde Gradišta u Drim' (96). D. Daničić, rječ. 1, 230. *vidi i* Deč. hris. 9. 24 i još na nekoliko mjesta. — b) Blizu Prizrena: selu kojemu je ime 'Sčnani' išla je meda 'u Gradište' i zabjelu Krušćici 'otlu Vrañe Stēne u Gradište, a oti Okovane u Pčelinu Stēnu na Gradište, oti Gradišta na Ravnu Glavu' (Glasnik. 15, 276 god. 1348?). i selu je Riječanima išla meda 'oti Gradišta' (277). Domovićima i Tata-rinu išla je meda 'u Gradište i oti Gradišta nis potok' planinskiy, kako spada dol. u Drim' (283). selu je Brijezima išla meda 'oti Gradišta' (284). Kostrenu je išla meda 'uz Gradište' (295). D. Daničić, rječ. 3, 579—580. — c) u Srbiji. aa) u okrugu požarevačkom: Veliko Gradište, varošica. K. Jovanović 139. i u Vukoru rječniku: 'ein städtchen an der Donau, zwischen Ram und Golubac, mit ruinen'. — Malo Gradište, selo. K. Jovanović 140. — *jedno se od ovo dvoje pomiñe od xiv vijeka.* Još jedno ('Gradište') na Dunavu: selu Ravanici u Peku koje je car Lazar*

dao Ravanici išla je meda 'oti Dunava i oti Gradišta na jazvine' (Sr. letop. 1847. 4, 52 god. 1381). na isto je 'Gradište' išla meda i selu Vojnicima, koje je isti car dao istom manastiru (52). D. Daničić, rječ. 1, 230. — bb) u okrugu kneževčkom: selo. K. Jovanović 114. i brdo. Glasn. 19, 296. — cc) selo u okrugu niškom. M. Đ. Milićević, kralj. srb. 118. — dd) selo u okrugu pirotskom. 234. — ee) selo u okrugu topličkom. 383. ovo se isto pomiñe xviii vijeka. Ot Gradište (jamačno nominativ: u istom spomeniku ima: ot gornje Crnatovo, ot doñe Crnatovo) Stepan'. Glasnik. 49, 12. (1734). — ff) estaci grada. aaa) u okrugu biogradskom. M. Đ. Milićević, srb. 65. — bbb) u okrugu niškom. kralj. srb. 18. 24. 28. — ccc) u okrugu pirotskom. 179. 180. — ddd) u okrugu vraiskom. 283. — eee) u okrugu topličkom. 356. — gg) mjesto u okrugu biogradskom. Glasnik. 19, 139. — hh) mjesto u okrugu čuprijskom. Nivu u Gradištu. Sr. nov. 1875. 249. — d) Gradišće, selo u Bosni u okrugu travničkom. Statist. bosn. 210. — c) u Hrvatskoj (Gradišće). aa) seoce u podžupaniji karlovačkoj. Pregled. 30. — bb) seoce u podžupaniji varaždinskoj. 46. — f) selo u Slavoniji u podžupaniji požeškoj. Pregled. 91. — g) selo u slavonskoj krajini u okrugu brodskom. Razdijel. kr. 14. — h) u Dalmaciji u kotaru kotorskom: manastir i pravoslavna parohija u proto-prezvitratu budvauskom. Sem. bokokot. 1857. 13. 27. — biće isto mjesto što se pomiñe xiv vijeka. Još jedno ('Gradište') blizu manastira Bogorodice rtačke: selima koja je kraljica Jelena dala tome manastiru išla je meda 'oti Pršeske u Gradište' (Mon. serb. 68 god. 1305—1307). D. Daničić, rječ. 1, 230.

GRADITEĽ, *m. čovjek koji gradi.* — *ispoređi gradilac.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Mikaljinu* (graditelj, zidač, coementarius, faber coementarius, aedificator, opifex); tko je svrh grade majstor 'architectus, machinator', u Belinu (*vidi kod d*), u Voltigijinu ('muratore', manerer'), u Stulićevu ('fabricator, aedificator'). a) čovjek koji gradi u naj užem smislu (*vidi i* graditi, 1, a, a) aa). — *ispoređi* zidar. Kani koga su odvrgli graditelji. B. Kašić, rit. 133. Kūpit šumu, sjeći drva, peć opeke i u krošnah nositi što je potrebito graditeljim od gradova. I. Đorđić, salt. 281. — b) architectus, čovjek koji upravlja kod građenja i kaže kako će se graditi (*vidi i* graditi, 1, a, a) bb). — u Mikaljinu rječniku, i u naše vrijeme u Šulekovu rječniku znanstvenoga nazivlja: Graditelj, arch., baumeister, architect, bankünstler', frc. 'architecte', engl. 'architect', tal. 'architetto'. i za brodove: Graditelj brodova, lada 'schiffsbaumeister', tal. 'costruttore di navi'. — c) čovjek po čijoj volji, čijim troškom gradi se (*vidi i* graditi, 1, a, a) cc). Krak se za him pak udjeļa; drži u rukah grad i ovi Kraka svoga graditeļa, ki imenom i sad slovi. I. Gundulić 427. Tko god grade ohole uzvišava pod rodnom svojom obiježom sred stavna namora udjeļjanom zapišiva svoje ime, neka lice isto stvara ponositoga pripovijeda svijem narodim dohodnijem blagodarnost graditeļa. B. Zuzeri 8^a. — d) *vidi i* graditi, 1, a, b). — u Belinu rječniku: Graditelj od ključa 'chiavaro e chiavajo, chi fa le chiavi o serrature', artífex claustrarius'. 189^b. — e) *vidi i* graditi, 1, a, e) bb). Od mnoštva jezikopopraviteļa i graditeļa književnoga jezika. Vuk, pism. 87.

GRADITEĽICA, *f. žensko čelude kao graditelj.* — *U Stulićevu rječniku* ('quo fabricat etc.').

GRADITEĽSKĬ, *adj. koji pripada graditeļima, pa po tome i građenju.* — *Načieno u naše vri-*

jeme. Graditeljski, arch. ‚bau- (in zus.); graditeljski vještak, ‚bauverstandiger‘; graditeljska akademija, ‚bauakademie‘. B. Šulek, im. znanst. naz. Graditeljska oblast ‚baubehörde‘. Zborn. zak. 2, 686.

GRADITELSTVEN, *adj.* koji pripada graditelstvu. — *Naćineno u naše vrijeme.* Graditelstven, arch. ‚architectur- (in zus.)‘, tal. ‚architettonico‘; graditelstveno slikarstvo, ‚architekturmalerei‘. B. Šulek, rječn. znanst. naz. Graditelstvena oblast ‚baubehörde‘. Zbornik zak. 2, 99. Graditelstveni urednik ‚baubeamter‘. 2, 101.

GRADITELSTVO, *n. osobina, posao onoga koji je graditelj (vidi graditelj, b).* — *Naćineno u naše vrijeme.* Graditelstvo, arch. lat. ‚architectura‘, ‚architektur, baukunst‘, tal. ‚architettura‘, fr. engl. ‚architecture‘; gradsko graditelstvo, ‚stadtbaukunst‘, tal. ‚architettura civica‘; pozemno graditelstvo, ‚landbaukunst‘; vodno graditelstvo, ‚wasserbaukunst‘; svjetovno graditelstvo, ‚profanarchitektur‘; nauk o graditelstvu, lat. ‚architectonica‘, ‚architektonik‘. B. Šulek, rječn. znanst. naz. u istoj knizi i s drugim značenjem: *građenje i što građenju pripada:* (građenstvo), ‚bauwesen‘ i *graditeljski ured:* (građevni ured), ‚bauamt‘, tal. ‚ufficio edile‘.

1. GRADITI, *grādim, impf. sepire, munire; aedificare, praslavensko je značenje okoljavati zidom, plotom itd. (gradom, vidi 1. grad, osobito pod c); iz ovoga se razvilo drugo reć u staro doba (vidi u staroslovenskom i ruskom jeziku): raditi da postane grad i see ono što je okofeno, utvrđeno zidom (dakle i kuća itd.). ovo je zadnje značenje preotelo mah u našem jeziku i daše se raširilo. — Ake. kaki je u praes. taki je u impf. grādāh, u aor. 2 i 3 sing. grādi, u part. praet. pass. grāden. — Riječ je praslavenska, isporodi stslav. graditi ‚aedificare‘, rus. родити ‚sepire, aedificare‘, a češ. hraditi i polj. grodzić ‚sepire‘. — Nekadašnji oblik za praes. 1 sing. gradu nalazi se još xvi vijeka (vidi drugi primjer kod I, 1, a, a) aa). — U svijem je rječnicima: u Vrančićevu: ‚fabricare‘; u Mikalčinu: graditi, zidati ‚aedifico, exaedifico, exstruo, construo‘; graditi drijeva, brode ‚exstruere, construere, aedificare navigia‘; u Belinu: ‚aedifico‘ 298a; u Ejelostjenčevu: gradim ‚sepio, consepio, cingo‘, kakti gradim plotom ‚sepio, cingo sepe‘. 2. gradim, upravljam ‚aedifico‘. v. načinam; u Jambrešičevu: gradim ‚sepio‘; u Voltigijinu: ‚fabricare, murare; assiepare‘, bauen; zäunen‘; u Stuličevu: ‚fabricare, fabricari, aedificare, construere, fundare‘; u Vukovu: ‚machen, verfertigen‘ ‚condo‘, n. p. opanke, kuću, crkvu, most, gusle, gadlje, sedlo itd.; u Daničičevu: ‚aedificare‘.*

1. aktivno.

a. aedificare, condere, fabricari, facere, *raditi da postane nešto okofeno zidom, kao grad, kuća itd. ovo se značenje daše širi tako da može značiti i: činiti uopće. — ono iz čega se sastoji ono što se gradi (grada) obično stoji u gen. s pridjellogom od, rjede u instr. (n. p. Graditi kamenjem udjelanijem ‚quadrato saxo aedificare‘. A. d. Bella, rječ. 298b). a) objekat je nešto okofeno zidom: grad, kuća, crkva, kula itd. ili dio takovoga čega, kao zid, vrata itd. kod toga se obično misli da je radnja takova da objekat postaje tijem što se stavja i utvrđuje kamen na kamen i uz kamen. s toga što se ima u misli samo takovo značenje može biti objekat i što nije okofeno zidom i što nije dio takovoga mjesta, n. p. zid uopće (i koji ne okofava), most, put itd. u širem smislu grada čega može i ne biti kamen nego što drugo; n. p. drvo, zemlja, gvožđe itd.*

po ovome može biti objekat i drugo što doslije nekazano, ali srodno po značenju s onijem, jer je naokolo zatvoreno i u onome ko (čelade ili životinja) prebiva, n. p. lada, gnujezdo, ulište, (po nešto u prenesenom smislu) grob itd. aa) subjekat sam radi (svojijem tijelom, n. p. čelade rukama) kod građenja. Jagiila da grade. Glasn. 15, 310. (1348?). Tim za tve ja dike u gori zeleni gradu sad kraj rike ovi grob kameni. D. Rašina 55a. Majstore, koji gradahu jednu crkvu. M. Divković, bes. 316b. Koji gradahu Jeruzolim. M. Radnić 57a. Gradahu zid. 318a. Ako kuću Bog ne gradi, zaman trude ki ju grade. A. Vitajić, ist. 461a. Drivodije, ki vrst plavja množijeh gradu. J. Kavašin 142b. Grad gradila b'jela vila ni na nebo ni na zemlju, no na granu od oblaka. Nar. pjes. vuk. 1, 151. Na grad gradi troje vrata. 1, 152. Pa on gradi lučevu čeliju. 2, 92. To gradove raja načinila, gradila ih po devet godina. 4, 150. On je za tim mlinica gradio. M. Pavlinović, rad. 166. — *amo spadaju i ovi primjeri:* Ptica gnizdo gradi. D. Baraković, vil. 91. Crni gavran svoja gnezdo gradi, gradil ga je dvajset i tri leta. Nar. pjes. istr. 1, 38. — *i ovi u kojima je izostavljen objekat:* Da je voljan na svomu graditi. Stat. polj. ark. 5, 283. Zašto je ovo njih oficijo i skupsti i sadit i orit i gradit. I. Držić 252. — *i ovi u kojima je glagol u prenesenom smislu, jer je subjekat stvar umna (mogli bi spadati i pod cc).* Ubožstvo gradi gradove. M. Radnić 554a. Vreme gradi niz kotare kule, vreme gradi, vreme razgradije. Nar. posl. vuk. 89. Vrijeme grad gradi pa ga vrijeme i razgradi. 40. — *bb) subjekat ne radi tijelom kao kod aa), nego upravlja građenjem, kaže drugima kako će raditi.* Jagie moje, Rade neimare! gradiš li mi Ravanicu crkvu? Nar. pjes. vuk. 2, 207. — *cc) subjekat je onaj po čijoj volji i zapovijedi i o čijem trošku drugi grade. značenje je kauzalno prema aa).* U monastire u Svetu Goru, što su naši prědēdi i roditelji gradili. Mon. serb. 521. (1497). I onamo pošadši, crkve grajaše. F. Glavinčić, evit. 202b. Grade polače nove od velike seine. P. Radovčić, nač. 15. Odluči graditi mojstir početi. A. Vitajić, ost. 412. Arsanu glasovita, gdi sve gradiš plavi nove. J. Kavašin 218a. U skvarne crkve stare gradimo opet nove otare. 225a. Neću da mi ti templo gradiš. I. Đorđić, salt. xiv. Bi im dopušteno da po svemu kraljevstvu grade manastire. Norini 11. Asan gradi nove bezistene. Nar. pjes. vuk. 596. Ostalo je blago polarčio zidajući po kalu kaldrme i gradeći po vodam' čuprije. 2, 104. Grad gradila tri brata rođena... grad gradili Skadar na Bojani, grad gradili tri godine dana. 2, 115. Hoću gradit' crkvu Ravanicu. 2, 200. Kulu gradi crni Arapine. 2, 385. Kad Jerina Smederevo gradi. 3, 1. Gradiću ti dvore u Stambolu. 3, 61. Imam blaga koliko mi drago, gradio bi deset manastira. 3, 174. To je paši vrlo milo bilo, pa on gradi orahove šajke. 4, 241. Gradi kuću u svakom mjestu. (Pripovijeda se da je nekakav otac na samuti kazao sinu i mislio je da bi se sin starao u svakome mjestu da steece prijatelja). Nar. posl. vuk. 45. Česme i čuprije koje su njihovi stari prije stotine godina gradili. Vuk, rječ. kod zadužbina. Počne Šćepan graditi put s Rijeke u Crmnicu. S. Lubiša, prip. 127. Kad gradiš novu kuću. D. Daničić, 5mojs. 22, 8. — *amo spadaju i ovi primjeri s objektom zadužbina:* Već je babo polarčio blago sve gradeći mloge zadužbine: dok je Svetu Goru podigao i Vilindar crkvu načinio... Nar. pjes. vuk. 2, 103. Ne trpaše na gomile blago, no gradiše s njime zadužbine, sagradise

mloge manastire. 2, 199. Svojijem mnogijem prihodom zadužbine gradio. S. Ćubiša, prip. 37. *vidi*: Naj veća je zadužbina načiniti namastir ili crkvu, kao što su srpski carevi i krajevi gradili; po tom je zadužbina načiniti ćupriju na kakoj vodi ili preko bare, kaldrmu po rdavu putu, vodni donesti i načiniti blizu puta (i to se kaže „graditi“ i „načiniti“ — sebi — zadužbinu), usaditi ili nakalamiti voćku blizu puta, gladnog nahraniti, žednog napojiti, golog odjesti (i ovo se kaže „činiti“ i „učiniti“ zadužbinu) itd. Turci i današnji dan grade i čine sve take zadužbine. Vuk, rječ. *kod* zadužbina. *i ovaj primjer bez objekta*: Namjerava graditi „er hat einen bau vor“. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. — *b) značenje se daje širi, te graditi znači obradivati nešto (građu) da dobije neki oblik (objekat)*. *aa) građu su djelovi, komadi iz kojih se sastoji objekat, kao kod a)*. razlika je u tome što je drukčiji objekat. Od čedra križ priteški grade i djela. G. Palmotić 3, 172^a. Graditi sate „favos fingere“. A. d. Bella, rječ. 306^b. U ćeliji je remeta koji gradi rešeta i zlaćena vretena. (Z). Poslov. danić. 139. O tamburo, o dangubo moja! izdangubih dane i godine, dangubio ko te je gradio! Nar. pjes. herc. vuk. 205. Srbini opanke sam sebi gradi (moglo bi spadati i pod bb)). Vuk, dan. 2, 102. Kad ko vidi u koga dobru bačvu, on ide k onome koji ju je gradio da i sebi naruči. poslov. 284. Dok je Jakob Watt gradio glazbila. M. Pavlinović, rad. 157. — *amo spada i ovaj primjer bez objekta*: Olovcar, koji gradi od olova. J. Mikaja, rječ. *kod* olovcar. — *amo može spadati i ovaj primjer u kojemu se „konj“ shvaćaju kao komadi ili djelovi (građu) iz kojih se sastoji „meteriz“*. Za koše se nisu zaklaňali, ni od koga meteriz gradili, no su oni ćimili jurisa. Nar. pjes. vuk. 3, 262. — *može biti da amo spada i ovaj primjer*: Dvije su seke braca ne imale, već ga grade od bijele svile. Nar. pjes. bos. prij. 1, 37. — *bb) i grada i radnja drukčije su nego kod aa)*, n. p.: grada može biti što sitno (n. p. mlika, zemlja itd.) što radnjom (n. p. pečeni) može oterdnuti. Već mu gradi šećerli kolače. Nar. pjes. vuk. 2, 331. Gradite opeke. Đ. Daničić, 2mojs. 5, 16. grada može biti što žitko ćemu se daje neki oblik lijevujući u osobiti kalup, koji oblik ostane kad građu oterdne. Livenih bogova ne gradi sebe. Đ. Daničić, 2mojs. 34, 17. od grade se oduzimlje dok dobije oblik što je objekat. Od kopja ti gradili nosila, a od štita grobu poklopnice! (moglo bi spadati i pod ff)). Nar. pjes. vuk. 2, 558. Gradi ražau, a zec u šumi. Nar. posl. vuk. 45. Kad je svoje prošće gradio. Glasnik. II, 1, 83. (1898). *po ovome se može kazati da se od cijeloga komadi grade*. Koga Marko sabljom udaraše, po vojicu od jednog gradaše. Nar. pjes. vuk. 2, 252. To udara Arnaut-Osimana, od jednoga dva komata gradi. 3, 215. (moglo bi i ova dva primjera spadati pod ff)). — *amo spada i ovaj primjer*: Za imati jednoga boga njihovoj debeloj pameti slična gradioše ga sami sebi svojim rukama. A. d. Bella, razgov. 223. — *cc) uopće. amo spadaju oraki primjeri u kojima li nema objekta (li je objekat zamjenica*: Nikakav majstor ne radi svoga zanata, no znajući šta gradi ni kako gradi. Vuk, pism. 66. Ni radeli ni gradeći, nego po Božjoj volji, napadom nehotice na lupeže. S. Ćubiša, prip. 190. Graditi, stat. techn. (praviti), „verfertigen“, tal. „fabbricare“, „preparare“; (tvoriti), „fabriciren“, tal. „fabbricare“. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. — *c) datijem širćiem znaćenu može znaćiti: raditi da postane što mu drago tjelesno. grada kod orake radnje mijena*

lice i narav (miješajući se s ćim ili bez toga) dok postane ono što je objekat. (Ćele) mijeseći i gradeći med i vosak. B. Zuzeri 209^b. Med, koga grade i čine pčelice. V. M. Gućetić 31. Da ti tražim od mora ćime, da ti gradim mekane meleme? Nar. pjes. vuk. 2, 512. Graditi barut. Sr. nov. 1835. 142. Ja sam gradio pivo. M. Pavlinović, rad. 97. Graditi (n. p. sir), „erzeugen“ (z. b. kase), tal. „fabbricare“, „formare“, „fare“. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. — *d) objekat je ćime apstraktno koje znaći što tjelesno. aa) kad je objekat konak, večera, vesele itd., znaći što i spravljati, spremati*. I gradi mi konak u Prizrenu. Nar. pjes. vuk. 4, 214. I da konak s ortacima gradi. Ogled. sr. 121. Al' Đordija dva vesela gradi: brata ženi a sestru udaje. Nar. pjes. vuk. 4, 155. Gradi svadbu za petnaes danah. Pjev. ern. 219^b. Otpri vrata i večeru gradi. Osvetn. 4, 51. — *bb) s nekijem drugijem objektima što i ćiniti uopće*. Kad okrene niz ćesarovinu, da mu mjesto generalu grade. Osvetn. 2, 101. *prema predašnjemu primjeru amo spada i ovaj*: Kad su ĩiega zapazili Turci, ulicu mu proz okole grade. 2, 116. — *e) metaforićki o umnoj radnji. aa) objekat je kńiga (u prvom primjeru „liber“, u ostalijem „epistola“)*. radnja je ujedno umna i tjelesna. I na pero ruku stavi ter protivne kńige gradi. J. Armolućić 7. Donesi mi jedan list hartije, da ti gradim jednu sitnu kńigu. Nar. pjes. vuk. 2, 246. Gradi kńige na ćetiri strane. 2, 516. Brže gradi kńigu na koļenu. 3, 106. — *bb) objekat je jezik („sermo“)*. radnja je samo umna. znaćenie je po nešto ironićki shvaćeno. Jer bismo ĩiaće na sramotu umu ľuckome kvarili svoj jezik i protiv ĩiegova svojstva i blagoglasija gradili drugi. Vuk, pism. 29. Onda bi nam se upravo moglo reći, da gradimo jezik. 33. Nov jezik graditi bez ikakvijeh pravila. 67. — *f) ćiniti da nešto što već jest bude u ćemu drugako. ono ovako promijeneno shvaća se kao objekat, u kakvo je prije bilo kao grada i stoji u gen. s prijedlogom od. imam samo jedan primjer*: Dovede u u bijelu crkvu, od Hajkune gradi Anđeliju (pokrstivši je i promijenivši joj ime). Nar. pjes. vuk. 3, 363; ali ĩsporedi i primjere. Nar. pjes. vuk. 2, 558. 2, 252. 3, 215 (kod b) bb)). *po tome bi se moglo kazati*: od crkve graditi ĩamiju (Od ĩamija crkve pogradiše. Nar. pjes. vuk. u Danićićevoj srpskoj sintaksi 243) itd. i u prenesenom smislu: od lupeža graditi junaka (govoriti o lupežu kao da je junak) itd. — ĩsporedi i b. — *g) objekat je stvar umna (duševna, rjede tjelesna)*, u prenesenom smislu. *aa) kao ćiniti (vidi ćiniti, I, 1, b)*. može se dativom kazati na ćiju je korist ili štetu objekat. Sam sebi smeću gradi, tko isto smeće i zavade. G. Palmotić 2, 129. Ka te žla ćes potakla je graditi mi seĳ nemire? 2, 318. Kada kaže, da te žudi, tad ti gradi poraz hudi. 2, 33. Tko družijeh ćas nvrjedn i sam sebi gradi štetu i onemu tko ga slijedi. 3, 53^a. Izgubjenje gradi sebi. P. Kanavelić, iv. 20. Sami sebi svoju nesreću gradili po nerazboru. A. d. Bella, razgov. 26. Koju li veću pogubu vam ĩstim možete graditi? 192. Oni nama svake jade grade. Pjev. ern. 244^b. Vilo, ne gradi mi prije smrti mlika. Osvetn. 2, 81. Već se svatko kō za glavu brani i vojvodi zlo ufaće gradi. 2, 136. — Graditi sebi sreću, felicitatem sibi parare. A. d. Bella, rječ. 326^a. Mir i skladaćane, što mo sreću gradi naraštaju. Osvetn. 6, 19. — Drug se drugu svojom srećom hlvali, da mu veće zadovoljstva gradi. Osvetn. 1, 45. Tako tiho besjeljo Mirko i svom sreću zadovoljstvo gradi. 2, 151. — (Protivnici) bi reći mu prijateljstvo grade. 3, 18. — A nitko se

na nega ne tuži, jer nikomu ne gradi nasija. 2, 36. A ne šaju zagrabbjive glave po selijeh, da zulume grade. 2, 112. — Zašto Srbam prijeveru gradiš? Pjev. crn. 126^a. — Okom grihe gradi. Đ. Baraković, jar. 118. Da negova djela pokažu, kako je zlo gradio i šta je dočekao. Djelovod. prot. 3. — Al' čim pravdu pravdožubi grade, himba pravdi pospiješe krade. Osvetn. 5, 3. — Blago onima koji mir grade. Vuk, mat. 5, 9. — Uspomenu gradit slavnu. P. Kanavelić, iv. 169. — Čas neumrlu sebi gradi i svom gradu rođenomu. G. Palmotić 2, 381. — Nadi sveca koji još nije počeo da čuda gradi. S. Lubiša, prip. 248. — Kako radost i vesele gradi. Nar. pjes. vuk. 5, 295. Javili se iz šikarja Turci, pukli puške, da vesele grade. Osvetn. 7, 85. — Po tom savjet sa po usta gradi. 4, 14. — Ter s duhanom razgovore grade. 2, 72. — I družini gadan smijeh gradi. 1, 70. Turi vrelo u nedra mu jaje, prži jaje, sužan poigraje, pržen nemu sladak smijeh gradi. 4, 16. — Graditi, phil. (tvoriti, smišljati), '(einen begriff) construiren', tal. 'costruire'. B. Sulek, rječn. znanstv. naz. — *mješte dativa nalazi se i gen. s od, jer se čelade kojemu se radi koje zlo, shvaća kao građa onoj radni. isporodi i f).* Od Turakah mnogi jada gradi. Nar. pjes. vuk. 4, 88. Pa što bi vam daje povijedao, kakva rugla od sužana gradi. Osvetn. 1, 28. Što od jednog protivnika grade. 2, 112. — *u ovom se primjeru instr. shvaća kao oruđe a ne kao građa:* Sebi gradiš, siromaše, tudijem raspom poraz. P. Kanavelić, iv. 227. *ovdje je nejasno značenje:* Otolle se hajduci podigli, opet pošli u Rusten planinu, da se hlade i zlo dobrom grade. Pjev. crn. 233^b. — *bb) u ovijem primjerima graditi znači: načinati (mišlju i riječima u prvom primjeru, riječima u ostalijem) kao da jest nešto čega nema.* Muk koji se kuša u vandelima o životu i smrti Jozefovoj nije stvar za stavjat se ni za više ne graditi otajstava. S. Rosa 51^a. Zašto, braćo, ako Boga znate! bez nevoje jer gradit' nevoju? Nar. pjes. vuk. 2, 137. Što nevoju gradit' bez nevoje? Ogled. sr. 503. — *h) u ovijem primjerima u kajima je mješte objekta infinitiv ili podložna rečenica, značenje je preneseno: lukavo misliti, lukavo izmišljati.* Zlobnici oni gradijahu u svojijem pametima... učiniti ga dužna glavom prid Pilatom. S. Rosa 134^a. Uza što gradite u pameti kako ćete mi smrt zadati? 121^b.

b. objekat nije ono što postaje radnom nego ono što se obrađuje da postane nešto drugo (predikat). — samo u prenesenom smislu sa značenjem: kazati govorom i drugijem načinom da je objekat nešto (predikat) što nije. objekat je čelade. predikat je u instr. Što ti Turke gradit' kaurima? Nar. pjes. vuk. 3, 179. Gradimo ga lažom. Vuk, Ijov. 1, 10. Vi Mijata mučenikom gradite u oči lakovjerna puka. S. Lubiša, prip. 255. vidi dufe kod 3, b.

c. značenje je kao kod a s razlikom da je građu subjekat. Da ti kuću kamen gradi. A. Vitičić, ost. 9. Ona pak (planinska) grana ide k istoku, pak se onde opet razdvaja na dvije grane, od koji se desna vraća k jugu te gradi Rudničke planine. Vuk, dan. 2, 31.

d. objekat je građa; značenje je: namještat i jedno na drugo, n. p. kamen na kamen, orahe, jaja u gradac (vidi gradac, c)). — U naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani. — Amo spada i ovaj primjer u kojem stoji u prenesenom smislu s objektom umrijem: Grih svrh griha graditi. A. Vitičić, ist. 114.

e. ograđivati. mislim da ovo nije staro značenje (može biti u prvom primjeru, ako amo spada)

kazano iz početka, nego da je postalo od ograđiti tijekom što je ovo izgubilo prijedlog da postane imperfektivno. Da onzi vinograd sami grade i teže (može biti da amo spada pod f). Glasnik. 15, 276. (1348?). Imamo voća... grajom graditi. M. Gazarović iv. I tabore tvrde gradim (fossas munimine cingo'. Ovid. metamorph. 13, 212). G. Palmotić 1, 216. Živim plotom i dračama vrt i lijere svoje gradu. J. Kavačin 368^b. Tko pak stalno dubrište načina, zidom gradi i mista ne miña. J. S. Rejković 44. vidi i u Bjelostjenčevu, u Jambrešičevu, u Voltigijinu rječniku. — U ovom je primjeru impf. zagradi: Kod vode studene ku lista sen gradi od zrake sunčene. Đ. Baraković, vil. 131.

f. colere, raditi kao težak, težiti (može biti da se mislilo na vinograd). — U jednoga pisca xviii vijeka (ali vidi i prvi primjer kod e). Pože sije i bostane gradi. J. S. Rejković 6. Miran težak koji ob lito radi svoju brižno i litinu gradi. 7. g. kititi, resiti, vidi 2, c). isporodi i 3, b, b).

2. pasivno. a) vidi 1, a. Gradjen, aedificatus'. A. d. Bella, rječ. 298^b. U njima su dva grada gradena. Nar. pjes. vuk. 1, 166. — b) vidi 1, e. Moji rani vinogradi ni radeni ni gradeni. Nar. pjes. vuk. 1, 7. Ti ćeš naći jednu bašču gradenu. 1, 402. — c) gradjen, iskičen, izvezen, izrešen. J. Grupković.

3. sa se.

a. pasivno. Da se ne gradi novo selo. Stat. poļ. ark. 5, 265. Sagrađa se bez podumijente gradit ne more. B. Gradič, gjev. 69. Jeruzolime, koji se gradiš kakono grad. M. Divković, bes. 338^a. Kada se gradjaše korabja. I. Bandulavić 142^b. Ipetr. 3, 20. Da u život mu se ime sveti, a po smrti crkve grade. I. Gundulić 572. Gdje se grade s dvjema crkvam tvrdi stani. G. Palmotić 1, 99. Vidim, gdje se diže i gradi put nebesa tvrda grada. 1, 102. Kolonija... začu se graditi. P. Vitezović, kron. 9. Kameñe i klačina od koji se čini oli gradi kuća. M. Dobretić 190. U kojoj se gradahu brodovi. P. Petrović, gor. vijen. 57. Nova se peč gradi. M. Pavlinović, rad. 22. — Tarana se od tijesta gradi. Nar. pjes. herc. vuk. 219. Uz bijelu nedjeļu grade se lujaške. Vuk, živ. 18. Osem glavne sveće, na nekim mestima gradi se više manih svećica. M. Đ. Miličević, slav. 24. I ti, vuče, svoju kožu svuču, dosta si ih sadro sa jaradi, tek od tvoje nek se steļa gradi. Osvetn. 4, 25. — Kako se gradi melem za rann. M. Đ. Miličević, živ. 2, 54. — Tu se koļu, tu se jadi rade, tu dvojica od jednoga grade. Osvetn. 3, 127. — Mladići meću iz pušaka i vesele se gradi. Pravdonoša. 1852. 9. S čijem imaju tijekom se oružaju, pa se kršno zavjerenje gradi. Osvetn. 3, 148. Da se nova pobratimstva grade. 6, 30.

b. refleksivno. a) subjekat radi da nešto (predikat) uprav (isporodi b)) postane. u jedinomu je primjeru predikat u nominativu. A kako se gradite vještice? P. Petrović, gor. vijen. 87. — b) naj češće kao pretvarati se, kad ko hoće da se kaže u čemu ili u svemu drukčiji nego uprav jest. isporodi činiti se kod II, 1 (gdje nije istaknuto da je ovako značenje). — u naše vrijeme (ali može biti da amo spada i ovaj primjer iz xvi vijeka: Selo, na kom se jur biše kmet počel graditi. Mon. croat. 258 god. 1556), i u Vukovu rječniku: 'sich zu etwas machen, es spielen', 'simulare': gradi se da je učen. — predikat (kakar, ko hoće subjekat da se pokaže) izriče se na više načina: aa) nominativom. Kad to čuo pašā Seidime, sve mislio, na jedno smislio, pa on ode mladu berberinu, te je svoju obrijao bradu, pa

so gradi od Pazara Rade. Nar. pjes. vuk. 2, 455. Graditi se gospodar, zapovijedati. Vuk, poslov. 270. Ko se ti sam gradiš? jov. 8, 53. Kad se građahu mudri. pavl. rim. 1, 22. Što se sam gradaše pravedniji od Boga. D. Daničić, jov. 32, 2. Ko se gradi bogat a nema ništa. prič. 13, 7. Koji se gradi prorok. jer. 29, 26. — *bb) instrumentalom.* Oni ga obezume, da se gradi carem. S. Lubiša, prip. 103. — *cc) podložnom rečenicom s konjukcijom da.* Čoeku koji nije ništa a gradi se da je što veliko. Vuk, poslov. 34. Kad se ko gradi da je s kime rod a nije. 355. — *dd) s adverbom kako, kao s kojijem stoji predikat u nominativu:* Oni kojim posli naopako prođu, obično se grade kao pravednici potvrđeni. M. Pavlinović, rad. 105. *ili podložna rečenica kao kod cc):* Poslaše vrebace, koji se građahu kao da su pobožni. Vuk, luk. 20, 20. — *c) bijeliti i rumeniti se, čersati se.* — *isporedi b), i 1, g, i 2, c).* — *u Vukovu rječniku kod graditi se:* Nije lijepa nego se gradi, t. j. bijeli se i rumeni se.

2. GRADITI, gradīm, *impf. vidi gargašati.* — *Radi postaća isporedi gradaše i gardašati.* — *U Dobrosetu.* M. Medić.

3. GRADITI, gradīm, *impf. postaje od građ nastavkom i.* — *Na dva mjesta xviii vijeka.* *a) biti (bijem) kao grad (u prenesenom smislu: harati, mištatati).* I Šit meju mutna boja plijeni kuće, gradi poļa. J. Kavašin 292^b. — *b) padati kao grad (i ovdje u prenesenom smislu o pusačijem zrninu).* Nasmiva u jutom boju gdje naj jače zrna grade oghenita. B. Zuzeri 8.

GRADIV, *adj. koji se može graditi.* — *Samo u Stuličevu rječniku:* „qui etc. fabricari potest“.

GRADIVO, *n. a) od čega se gradi, vidi grada.* — *u naše vrijeme, a između rječnika u Stuličevu (materia aedificiis construendis parata).* Koliko je drva za goriva i kamena za tvrda gradiva. Osvetn. 2, 92. Gradivo „bau-material“. Jur. pol. terminol. 58. Gradivo za mostove. Zborn. zak. 3, 530. — *i u prenesenom smislu:* Nabrao je gradivo za svoj Razgovor ugodni. M. Pavlinović, rad. 57. On bijaše od gradiva od kojega postaju umjetnici. 67. Jadna, vilo, za pjesme gradiva! Osvetn. 3, 91. — *vidi i:* Gradivo, mech. phys. phil. „material“, „materie, material“, fre. „matière“, engl. „matter“, tal. „materiale“; gradivo tvorničko, „fabrikationsstoff“, tal. „materia di fabbricazione“, arch. stil. v. grada. B. Sulek, rječn. znanstv. naz. — *b) vidi gradeće.* — *u Dubrovniku u naše vrijeme.* Zabavjeni gradivom plavica i brodova. M. Vodopić, tužn. jel. dubr. 1868. 178.

GRADJENĀK, *m. prezime vlasteoske porodice mlatačke, tal. Gradenigo.* — *xiv vijeka (pisano Gradeniku i Gradaniku), i u Daničićevu rječniku (Daničić mlađi da je narodno prezime piše Gradanić i Gradnić).* Knezu dubrovlčkomu Vartolomeju Gradniku. Spom. sr. 2, 2. (1320). Vartolomeju Gradniku knezu dubrovničkome. 2, 1. (1313).

GRADJKA, *f. u Vukovu rječniku:* jedan komad od grada s primjerom: od toga drveta ne može biti nikakva gradjka. — *otale:* Gradjka, arch. „bauholz (einzelnes stück)“; sklop, sklapaće gradjka, „holzverband, zimmerverband“, fre. „assemblage des bois“, engl. „construction of a timber-work“. B. Sulek, rječn. znanstv. naz. — *Ake. se mijena u gen. pl. gradjika.*

GRADJIV, *adj. u Stuličevu rječniku:* v. gradoban. — *nepouzdana.*

GRADNA, *f. seove u Hrvatskoj u podžupaniji zagrebačkoj.* Pregled. 20. — *Kao voda pomiče se*

xiii vijeka u latinskom spomeniku. „In aquam .. Gradna“. Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 41. (1217).

GRADNIĆI, *m. pl. selo u Hercegovini u okrugu mostarskom.* Statist. bosn. 220.

GRADNIK, *m. zaporjednik (ili čuvar?) od grada.* — *Na jednom mjestu xvii vijeka.* Onizijem koje zovu obdan u grad, kada je spušten most, otvore im i ulizu s oblastju gradnika. M. Radnić, pogr. 175^a.

GRADŃA, *f.*

a. djelo kojijem se gradi, gradeće; ono što se gradi, gradećina, zgrada. — *Načimeno u naše vrijeme.* Gradña, arch. (gradeće), „erbaunung, erichtung, bau“, fre. „bâtisse, construction“, engl. „building“, tal. „fabbricazione“; (gradećina), „bante“; gradña povrh tla, „hochbau“, fre. „construction au dessus du sol“, engl. „masonry above crown of formation“; gorña i nadzemna gradña, „oberbau, bahnoerbau“, fre. „superstructure, voie permanente“, engl. „permanent way“; cf. nadgradećina; gradña u vodi, „wasserbau“; riječka gradña, gradña u rijeci, „flussbau“; ravnaće gradñe, „bauleitung“; upravljaće i vodeće gradñe, „auführung“; novci za gradñu, „baugeld“. B. Sulek, rječn. znanstv. naz. — *u prenesenom smislu (kao tehnička riječ u gramatici): način kako se riječi slažu jedna s drugom u govoru. u istoj knjiži:* Gradña, stil. gr. lat. „constructio“, „construction“, tal. „costruzione“; participijalna gradña, „participial-construction“.

b. selo u Srbiji u okrugu vraškom. M. D. Miličević, kraj. srb. 303.

GRADŃAST, *adj. vidi gradni.* — *Samo u Stuličevu rječniku.*

GRADŃAV, *adj. vidi gradni.* — *Samo u Stuličevu rječniku.*

GRADŃI, *adj. vidi 2. gradan.* — *U Mikajinu rječniku (gradni, pun grada „grandinosus“) i u Stuličevu (gradni, pun grada „grandinosus“).*

GRADOBAN, gradobna, *adj. u Stuličevu rječniku:* gradom pobijen. — *nepouzdana.*

GRADOBIĆE, *n. djelo kojijem se gradobije (od gradobiti).* — *U Belinu rječniku sa starijim oblikom:* gradobitje „il grandinare“ „grandinis casus“ 353^b. — *sasma nepouzdana (jer bi od gradobiti supstantiv verbalni bio gradobijeće).*

1. GRADOBIT, *m. vidi gradobitina.* — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* Od po badña gradobita čini čudno, da izaje vina vele. J. Kavašin 32^a.

2. GRADOBIT, *u istoga pisca u kojega ima i 1. gradobit; kao da je adjektiv (ili bočje part. praet. pass. glagola gradobiti); značenje može biti: posut kao gradom (dragijem kamenom).* Tri srebrna polutla napletena zlatni cviti ima 'oš erkva bogumila svakim stinjem gradobiti, kroz (s)klo lupje puk prozira Dujma, Stasa i Arnira. J. Kavašin 321^a. S kih izmiču gradobiti svi kamenci dragoviti. 488^a. — *na trećem je mjestu u istoga pisca s oblikom gradobitit (radi slika):* Dokločijan, ki prije prece ruhostijehen gradobitit, i ki sebe bogom reče, hteč ga oholo pripohiiti... 454^a.

GRADOBITAN, gradobitna, *adj. u Stuličevu rječniku:* gradom pobjen. — *slabo pouzdano.*

GRADOBITI, gradobijem, *impf. padati, daždjati (o gradu).* — *Samo u Belinu rječniku:* „grandinare“, „grandinat“ 355^b; *u Voltigijinu:* „grandinare, tempestaro“, „hageln“; *u Stuličevu:* grad dažditi. — *ali vidi i 2. gradobit.*

GRADOBITINA, *f. ono što je tukao građ.* — *isporedi gradobitna.* — *Od xviii vijeka a između rječnika u Vukova. Protivotvori zlo godine, krupe*

i gradobitine (gradobisine⁶ jamačno štamparskom griješkom). A. d. Costa, zak. 1, 184. Gradobitina, što je otučeno od grada: skupio sam ono malo nesritne gradobitine. M. Pavlinović. i u Šulekovu rječniku: ‚hagelschaden‘.

GRADOBITNA, *f. vidi gradobitina*. — U *Belinu rječniku*: ‚frutti, uva o altro, battuti dalla grandine‘, ‚uva grandine percussa‘ 355^b, i u *Stuličevu*: ‚uva alique fructus grandine percussi, calamitas grandinis‘. — *Može biti da je u Belinu rječniku štamparskom griješkom ispalo i, a da je iz nje prepisano u Stuličevu; onda bi uprav glasilo gradobitina*.

GRADOBLUĐENE, *n. čuvače grada, vidi bljusti*. — *xiv vijeka u knizi pisanoj miješanim jezikom i otale u Daničičevu rječniku* (gradobludenije ‚custodia urbis‘). Sija vsa darovanija Božlstvonomu hramu osvobodismo oty vsěh raboty gospodskih, da imy nē gradozidaniya ni gradobludenija. Mon. serb. 192. (1379).

GRADOBRANA, *f. vojska što stoji u gradu da ga brani od neprijatelja, vidi posada*. — U *Stuličevu rječniku* (praesidium⁶). — *nepouzđano*.

GRADOBRANITEL, *m. vojnik koji brani grad, vidi gradobrana*. — U *Stuličevu rječniku*: ‚urbis custos, defensor‘. — *nepouzđano*.

GRADOBRANITELAN, gradobraniteljna, *adj. koji pripada gradobraniteljima*. — U *Stuličevu rječniku*: ‚praesidiarius‘. — *nepouzđano*.

GRADOČELNIK, *m. zapovjednik (koji je na čelu) u gradu*. — *ispoređi gradonačelnik*. — U *Belinu rječniku*: ‚barone, dicesi d' huomo principale d' una città‘, ‚baro‘ 130^a, i u *Stuličevu*: v. gradonačelnik s dodatkom da je uzeto iz *Belina*. — *Jamačno je Dellabella učinio ovu riječ po riječi načelnik koju je on shvatio kao da postaje od na čelu*.

GRADOČUVALAC, gradočuvaoca, *m. u Stuličevu rječniku: griješkom gradočuvaoc, v. gradobranitelj*. — *nepouzđano*.

GRADODRŽAC, gradodršca, *m. gospodar od grada, zapovjednik u gradu (čovjek koji drži grad)*. — U *jednoga pisca xvi vijeka*. Biše jedan vladavac i gradodržac. P. Zoranić 8^a. Ne od nizoka, da od plemenitih i nigda gradodržac izašal jesam. 19^a.

GRADOGRAĐAČKI, *adj. koji pripada gradu(?) Gradu*. — *Na jednom mjestu xiv vijeka*. A Komoma međa od gradogradsčeskoga hrisovuļa. Deč. hris. 45. *ispoređi primjer iz Mon. serb. 96 kod gradački, a*.

GRADOIZDAVČIJA, *m. vidi kod izdavčija*.

GRADOJE, *m. ime muško*. — *xiv vijeka i poslije, a između rječnika u Daničičevu*. Gradoje. Mon. serb. 97. (1330). Deč. hris. 6. 8 i još na vrlo mnogijem mjestima. Županъ Gradoje. Mon. serb. 219. (1391). Gradoje. S. Novaković, pom. 56.

GRADOJEVIĆ, *m. prezime po ocu Gradoju*. — *Od xiv vijeka, a između rječnika u Daničičevu* (Gradojević 3, 580). Milošъ Gradojević. Deč. hris. 21. 89. Krajnъ Gradojević. 100. Bogoje Gradojević. Glasnik. 15, 303. (1348?). Miloje Gradojević. Rat. 337. — *I ime selu u Srbiji u okrugu šabačkom*. K. Jovanović 147.

GRADOJEVIĆANIN, *m. čovjek iz sela Gradojevića*. — *plur.*: Gradojevićani. Ali pronašlo se, da su Gradojevićani okrećili. Glasn. 11, 1, 10. (1808).

GRADOJEVIČKI, *adj. koji pripada selu Gradojeviću*. Na tromeđu Galovičsku, Bukorsku i Gradojevičku. Glasnik. 11, 1, 195. (1808).

GRADONAČELNIK, *m. gradski načelnik*. — *Samo u Stuličevu rječniku (kod gradonačelnik ima v. gradonačelnik, a napose ima samo gradonačelnik s dodatkom da je riječ ruska) gdje je načinjeno iz ruskoja jezika (градоначалникъ)*. — *ispoređi gradonačelnik*.

GRADONOSAN, gradonosna, *adj. koji nosi (donosi) grād*. — *U jednoga pisca našega vremena, a između rječnika u Belinu* (gradonosni ‚grandinosus‘ 355^b) i u *Stuličevu* (v. gradnast). I smučeni oblak gradonosni. P. Petrović, gor. vijen. 29.

GRADOŃA, muški nadimak ili prezime. — *U naše vrijeme*. Platili gotovi para: Mihajlo GradoŃa groša 5. Glasnik. 11, 1, 48. (1808).

GRADOPUD, *m. sprava koja odbija grād*. — *Načineno u naše vrijeme od osnova grād i putiti*. — U *Šulekovu rječniku*: ‚hagelableiter‘.

GRADORODAN, gradorodna, *adj. vidi gradonosan (uprav koji rađa grād)*. — *Samo u Belinu rječniku: gradorodni ‚grandinosus‘ 355^b, i u Stuličevu: v. gradnast*.

GRADOSTANICA, *m. i f. čelade što živi (kojemu je stan) u grādu*. — *ispoređi gradostanik*. — *Samo u Belinu rječniku: ‚habitatore o habitatrice di città‘, ‚urbanus, -a, -um‘ 196^a, i u Stuličevu: ‚urbis incola‘*.

GRADOSTANIK, *m. vidi gradostanica*. — *Samo u Belinu rječniku: ‚habitatore o habitatrice di città‘, ‚urbanus, -a, -um‘ 196^a, i u Stuličevu: ‚urbis incola‘*.

GRADOV, *adj. koji pripada grādu*. — *Samo u Stuličevu rječniku: v. gradnast*.

GRADOVAN, gradovna, *adj. koji pripada grādu*. — *U dva pisca xvi i xvii vijeka*. Da ga ote oda službe gradovne osloboditi. Mon. croat. 258. (1556). Budući pustiñi već prignt nego halavanjam gradovnim. F. Glavinić, cvit. 186^b. — *Kod onoga piscu ima i gradovni kao supstantiv s osobitijem značenem: gradski zapovjednik (?)*. Kako ono u vladanju svitovnoga kraja deset vrsti podložnikov nahodi se: prvi jesu komorniki, drugi vićniki... osmi gradovni... tako polag svih krajev kraļa u nebeskih visinah deset jest vrst pribivajućih: prvi jesu ‚serafini‘ ki na priliku komornikov u ljubavi naj bliže služe Bogu... osmi ‚archangeli‘ ki na priliku gradovnih državami vladaju... 354^a. — *s tijem je u svezi i ovo: Učineno bi, da začē gospa gradovna (žēna gradovnoga)*. 232^b.

1. GRADOVINA, *f. selo u Dalmaciji u kotaru kotorskom*. Repert. dalm. 1872. 41. — *Postaje od 1. grad*.

2. GRADOVINA, *f. vidi gradobitina*. — U *Belinu rječniku*: ‚frutti, uva o altro, battuti dalla grandine‘, ‚uva grandine percussa‘ 355^b, i u *Stuličevu*: v. gradobitna. — *I u naše vrijeme u Šulekovu rječniku: ‚hagelschlag‘*.

1. GRADOVIT, *adj. koji je kao grād*. — *U naše vrijeme u Dalmaciji*. ‚Nije ovo misto gradovito ni moguće‘. J. Grupković.

2. GRADOVIT, *adj. koji pripada grādu*. — *U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu* (v. gradnast). S gradovita ognā učini životinam doć na mañe. I. Đorđić, salt. 265. — *U naše vrijeme u Šulekovu rječniku: ‚hagel‘*.

GRADOVLADALAC, gradovladaoca, *m. čovjek koji vlada grādom*. — *Samo u Stuličevu rječniku: gradovladalac i griješkom gradovladaoc, ‚urbis praefectus‘*.

GRADOVLADAN, gradovladna, *adj.* koji vlada građom ili koji pripada gradskoj vladi. — Samo na jednom mjestu xvi vijeka. Besjednici prid sbornim skupom gradovladne gospode njih besjede činahu bez nijednoga ureda. D. Račina vi^a.

GRADOVLADATELJ, *m.* vidi gradovladalac. — Samo u Stuličevu rječniku.

GRADOVRH, *m.* brijeg u Bosni blizu Tuzle. U Soli doljoj, Soli gornjoj i Gradovrhu, brijegu među spomenuta dva varoša. F. Jukić, zemlj. 42. — na nju su i razvaline s istim imenom. Schem. bosn. 1864. 23.

GRADOZIDANJE, *n.* zidanje grada. — xv vijeka sa starijem oblikom gradozidanije u spomeniku pisanome miješanijem jezikom i otale u Daničićevu rječniku (gradozidanije „munitio“). Stvorih milost selom tēm, jako pet godina da im je svoboda otv vsēh rabot gospodstva mi, i otv vojnice i otv gradozidanija. Mon. serb. 334. (1405—1427).

GRADSKĀ, *f.* selo u Srbiji u okrugu niškom. M. D. Miličević, kraj. serb. 118.

GRADSKA GLAMA, *f.* brdo u Srbiji u okrugu kneževačkom. Glasnik. 19, 297.

GRADSKĀ RIJEKA, *f.* voda u Srbiji u okrugu niškom (Gracka reka). M. D. Miličević, kraj. serb. 7.

GRADSKĀ, *adj.* koji pripada gradu, gradovima. — Između rječnika u Vrančićevu (civilis; urbanus; gradski zidi „moenia“), u Belinu (civitatibus, civicus¹ 196^a; „patrius“ 547^b); na gradsku „cittadinamente, cittadinescamente“, „civiliter“ 196^a), u Bjelostjenčevu (arcensis¹), u Voltijijinu („cittadinesco, civile“, „bürgerlich“), u Stuličevu (v. gradjanski), u Vukovu (n. p. vrata „festungs-“, „arcis“), u Daničićevu (gradskyj). Knezu dubrovčkomu i gradskoj općini. Mon. serb. 7. (1100—1200). Gradska zemlja. Zak. duš. pam. šaf. 39. Ako gradski načelnik i veli arhijerej potvrdili bi ga. Š. Kožićić 14^b. Pride pred gradska vrata. 24^a. Čto odlučuje zakon gradski. Š. Budinić, ispr. 116. Rodni grade moj i gradski bogovi. D. Zlatarić 3^a. Zavađam gradskima na svrlu doć ima vlas puka rimskoga. G. Palmotić 2, 479. Priko reda da se daju gradske časti. 2, 481. Izgled i nauk svakoga načina, kijem se vlada puk i gradska občina. 2, 487. Raskinuli bi gradsko življenje od gospodštine. M. Radnić 332^b. Zakon gradski koji izhodi od oblasti svitovne. A. d. Costa 1, 7. Na gradska je vrata prikovali. Nar. pjes. vuk. 1, 403. Momčetu vaļa večera i gradska meku postoja. 1, 415. Nagna koña niz gradske sokake. 2, 606. En' utoce gradska poglavica. 4, 255. Kraško zvono i arbanaska žena i gradsko magare, to su naj veći mučenici na ovome svijetu. (U Hrvatskoj). Nar. posl. vuk. 160. Gradsko pravo „stadtrecht“. Jur. pol. terminol. 473. Gradski načelnik i pridijeljeni mu činovnici sačinjavaju gradske poglavarstvo. Zbirka zak. 1, 116. u nekijem pjesmama iz Crne Gore gradski znači: uličički. Tu sam gradske ugledao ovce. Nar. pjes. vuk. 4, 416. Udrićemo na gradsku planinu. 4, 417. Jer je momak skoro uskoćio od Trebjese od gradske krajine, on poznava sve gradske torine. 4, 418. — pošto se d ispred s mijeña na t, a t s glasi e, pisano je i s e. Selco u gradskoj meji zagrebskoj buduće postavljeno. Mon. croat. 253. (1552). Vinograd jedan, ki je prvo gracki bil. 277. (1576). Po ulicah hodeće grackih. Aleks. jag. star. 3, 242. Proklet da je, ki brani grackoga izdajicu. 275. Dokli u gracka vrata ujah. I. Gundulić 425. Van vrata gracki. I. Ančić, ogl. 138. Dervis-aga gracki tamgija. Nar. pjes.

vuk. 4, 132. Jedno bješe gracka buļubaša. 4, 518. Sve za gracke potrebe da izdadu. Djelovod. prot. 64. — grješkom pred e piše se opet d. O rabotah grackih. Mon. serb. 168. (1360). ili t. Gracke polaće. Mon. serb. 240. (1399). — u nekijem krajevima d ispred s ispada. Kad je došla do gracke straži. Nar. prip. mikul. 17. Pazite da vas ljudi gracki ne prevare. 28. — na jednom mjestu xiii vijeka gdje se k ispred i promijenilo na e, ispred ovoga je ispalo s (vidi kod prasac). Pri. ci grad. ci. Mon. serb. 39. (1253). — U Bjelostjenčevu rječniku ima i adv. gradski: gradski, po gradsko „more arcensium“.

GRADSTVO, *n.* osobina grada (vidi 1. grad, a, b) bb)). — Načineno u naše vrijeme. Gradstvo, stat. hist. „städtewesen“. B. Sulek, rječn. znanstv. naz.

GRADŠČIK, *m.* vidi graščik.

GRADŠTAK, *m.* kao da znači: čonjek (vojnik) koji živi u gradu (vidi 1. grad, a, a)). — Postaje od gradski nastavkom jak; skj mijeña se na sē, šē, št (štokavski). — Da je živa riječ, glasila bi graštak. — U jednom spomeniku xv vijeka, a otale u Daničićevu rječniku (gradšćak „miles praesidiarius“). Branko is. Sokola s gradšćaci učiniše kvar i prirok knezu našem na Konavli... Kako ćemo moći s mirom od tēh gradšćak onđ stojat. Spom. sr. 1, 164—165. (1422).

1. GRADUAL, *adj.* gradualis, ovako se zovu neki psalmi, može biti s toga što su ih Sevreji pjevali na crkvenijem stubama. — U jednoga pisca xvii vijeka. Govoriti će psalme graduale. B. Kašić, rit. 145.

2. GRADUAL, *m.* neke molitve što se čate na misi poslije epistole, lat. graduale. — U pisaca xvii i xviii vijeka. Gradual ali stupajnik. I. T. Mrnavić, ist. 133. Za to se govori pistola... koju slidi molitva rečena gradual, to jest skale po koji se ide k Bogu, al'ti iz kriposti na kripost se grede. I. Ančić, svit. 126—127. Stupnik oliti gradual. Ant. Kadčić 99. Posli pištale slidi gradual oliti postupnik, koji se običavaše pivat na skalini oliti postupaji od otara. M. Dobretić 408. Skalini, to je gradual. I. Velikanović, uput. 3, 376.

GRADUL, *m.* ime muško. — Na jednom mjestu xiv vijeka i otale u Daničićevu rječniku (Gradul 3, 580). Gradul Šarbanović. Glasnik. 15, 294. (1348?).

GRADUSA, *f.* ime trima selima: Gradusa, Mala i Velika Gradusa u hrvatskoj krajini u okrugu banskom. Razdijel. kr. 11.

GRADUŠKA, *f.* sitan građ kao cigančići. V. Ilić (iz Srbije). Kad se (krilato dete) bješe s alom, uzme grede i odmah alu ustavi, i graduška prestane. S. I. Pelivanović, javor. 1880. 1535.

1. GRĀDA, *f.* supstantiv verbalni (s pasivnijem i aktivnijem značenjem) od graditi. — Postaje od osnove glagola graditi nastavkom ja. — Sa značenjem: ograda, riječ je praslavenska, ispredi rus. (u dijalu) ropozca, češ. hráza, polj. gradza. — Mješte d, u čakavaca je j: grāja; neki pišu i gradja, ali se tako vaļa da nije nigda govorilo. — Između rječnika u Mikišinu (aedificium, aedificatio), u Belinu (fratta, siepe¹ „sepes“ 329^a; „aedificium“ 297^b), u Bjelostjenčevu (graja, ograđa, ograda „septum, sepimentum“ 2. graja „aedificium, aedificatio, extractio“), u Jambrešičevu (graja „septum, sepimentum“), u Voltijijinu (gradja i grada „edifizio“, „gobäude“), u Stuličevu (gradja i grada i graja, i „aedificium, aedificatio, con-

structio'. 2. v. gradivo), u *Vukovu* (1. coll. 'das baumaterial', 'materia'. 2. u pjesmi mjesto građevina. 3. čovjek slabe građe, 'die leibesbeschaffenheit', 'corporis constitutio'. 4. (u Dalmaciji) vide ograda. 5. (u Lici) šara na zubunima u naokolo. 6. oputa na opancima), u *Daničićevu*: Selima u Bitvi koja je car Lazar dao Ravanici bili su 'hatari': po srèdè Gušterova polja u jezèr i grada (градъ) sè niže Turova' (Sr. let. 1847. 4, 54 god. 1381).

a. *ograda, zagrada*. Imej biti graja podobna. Stat. krč. ark. 2, 288. Ne ište se grada ina, gdje Vladislav slavni posta. I. Gundulić 323. Imamo voća ... grajom graditi. M. Gazarović iv. Razgledahu ... metereze, naspè, gradje. I. Zanotti, en. 6. Veće koristi ne more težak učiniti vinogradu svomu ili vrtlu za uzdržati u nèmu plod, nego ga dobrom gradom i jakom ograditi. F. Lastrić, ned. 375. I na grade ubojne topove i u grade od boja pandure. Ogled. sr. 89. Graja, grada, *plot, živica*. Čas. čas. muz. 1852. 2, 50. — u *prenesenom ili u metaforičkom smislu*. Pod gvozdenijem bždohani šes tisuć se ovijeh naèe, i stražnici oni izbrani i carskijeh su vrata građe. I. Gundulić 323. Da taj grada sva kolika (*Janičari*) na istoga cara pade. 573. Ogradi se gradom Božje od ljubavi. P. Kanavelić, iv. 448.

b. aedificium, *ono što je zgrađeno, zgrada*. a) *uopće*. Sve èe se grade oboriti, gradovi, kuće, polaçe i sve ostale građe. M. Divković, bes. 27a. Neka budu vrženi u zahodnu i zametenu gradu od laberintu za jestojsku vrlj i strašivoj nakazni. I. Gundulić 3. Na mramornijeh stupijeh sva kolika nasloñena grada stoji. 426—427. Što èe tvrde građe, što èe silne vojske oružane? G. Palmotić 2, 187. Slavne Troje i èestite bijele dvore, građe ohole. 1, 240. Lastavice bježe od građe zlo utemeljene. M. Radnić 307b. Užga gradu bilu. P. Vitezović, odil. 33. Svijeh je tja priteko kraj Salamun u veličini i uredu grada, dvora. B. Zuzeri 179. Planine se rastvorise, građe mnoge oboriše. P. Knežević, muk. 48. Zlamenuje crkvu, ne židove i gradu gdi se Bog molu, nego svu skupštinu. F. Lastrić, ned. 98. Razorene građe ponovite. S. Rosa 13b. Ne znam jeste li se igda namjerali kad se djeca igraju na kraj mora: što ne èine i što ne grade na pržini? i one građe zovu trnje, zovu gradove, zovu kraještva. D. Bašić 98a. Jere se (*crkva*) naziva kuća i grada Božja. J. Matović 84. To su slavne građe Nemanica. Nar. pjes. vuk. 5, 503. Građe vodene 'wasserwerke', 'hidraulicne opere'. B. Petranović, ruč. kn. 40. — i u *prenesenom smislu*. Kao da oborit pripravja se na tle gradja sva nebeska. G. Palmotić 3, 227a. Pravadni se postavljaju u gradu nebesku. I. Ančić, svit. 148. Govorenje od èudnovate građe mudrosti. F. Lastrić, test. 345a. Da sagradiš po mojoj nivi visoke gradje od svetije. D. Bašić 218. Pakla i bude sloboditi a nzvisit rajske u građe. I. M. Mattei 37. — i *lada, brod*. Ponavljati poèni opeta i plovaèe građe tvoje. G. Palmotić 2, 6. Šambek strahoviti, gradu priveliku. I. A. Nenadić, šambek. 34. — b) s *osobitijem znaèenem*. Grada, zove se još na èetiri sohe naèinena od pruca kao neka šesa na vodi, de se sjedi i riba. L. Stojanović. — c) *kao sprava uopće*. Zapovidi da se učini jedna velika graja od èetirijeh kola punijeh èavala i noža oštrijeh. B. Kašić, per. 176.

c. *znaèenje se razlikuje od predašnjega tijekom što se misli: ono što se gradi (dok se gradi)*. a) *uopće*. Vidim, gdje se od mramora gradi svijetla grada lijepa dvora. G. Palmotić 1, 101. Kami podu-

minteni od sve građe. I. Ančić, ogl. 43. Uznijeti kamenje i drvje na visoku gradu. S. Margitić, fal. 35. Gradu naredjuje, diže, sastavlja i uzvisuje. A. Kanižlić, uzr. 187. Gradu digav i pokriviš krova. J. S. Rejković 246. Gradu gradi tri godine dana, bjelu kulu i tanku avliju. Nar. pjes. vuk, rječn. *kod grada*. — u *prenesenom smislu*. Ljubav jest grada paèe dovršene i potpunost građe svekolike. F. Lastrić, od' 50. Majstor nebeski napre nebo ili ti pokrov gradi svita ovoga učini, pak stavi temelj. ned. 353. Grada 'baulichkeit'. Jur. pol. terminol. 59. — b) *mislim da amo spada i ovo osobito znaèenje*: Vjenčanice, grede, rogovi i žiovke jesu grada. grada se dijeli na debelu i na tanku. 'Hvala Bogu, kad sam gradu digao, ako potraje još koji dan lijepo vrijeme, bièe mi kuća suva pod krovom'. u *Dobroselu*. M. Medić.

d. *djelo kojijem se gradi, građenje*. Da imè nèstè gradozidanija, ni bigle, ni povoza, ni ponosa, ni građe. Glasnik. 24, 275. (1395). Dokle godi gradi crkvu i o gradi se zabavlja. M. Divković, bes. 264b. Bijaše meštar u gradi od pribivališta. M. Radnić 252a. Zpunilo se biše leto od svetoga narojenja svrh sedamnajst stotin treto: a od gradje grada Seña, zvrh dvih tisuć dvisto više i dvajst i šest, kot se piše. P. Vitezović, sejnč. 2. Stavi dake kraj ončas ruke za prikupit u puno ljeta i spremiti sve što je mogo porad građe namišlene. B. Zuzeri 244. Tko pravo ne platca kad je vjerno služen na priliku u baštine, u grade, u službi. I. A. Nenadić, nauk. 136. Poveja Cira nije upravljena na gradu Jeruzalema, neg na samo ponovjenèe templa. S. Rosa 17a.

e. *naèin kako je što građeno*. Razgledaju široke graje od crkva. B. Kašić, nasl. 244. Èudecim se gradi crkve prorokova. A. Kanižlić, kam. 516. Grada gòrà, 'gebirgsbau', tal. 'struttura della montagna'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. *kod grada*. — u *prenesenom smislu*. S tačinom od pameti promisliti svu gradu od svijeta. M. Radnić 467a. Viditi èudnovatiju gradu nebesku. F. Lastrić, test. 366b. Grada (tijela), zool. 'constitution, beschaffenheit des leibes', tal. 'costituzione, costruzione'; čovjek slabe građe, 'ein mensch von schwacher constitution' (*vidi u Vukovu rječniku*); (structura'), 'structur, gefüge (der sprache, des satzes)', tal. 'struttura, compagnia'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. *kod grada*.

f. *materia, ono od èega se gradi, naj običnije znaèenje u naše vrijeme*. — *isporedi gradivo*. Od loze ne može biti nijedna grada. M. Divković, bes. 540a. Da je od ove građe vaskoliki sagrađen. F. Lastrić, svèt. 166b. Biti èe grada zida negova od dragoga kameña. ned. 422. To je zlamene da ti nisi ni građe pripravio, a kamo li da si temelj stavio. od' 104. Zaèina iliti grada i japija. 106. Novu gradu iznesosmo, belu crkvu sagradismo. Nar. pjes. vuk. 1, 118. Oj na d'jelu na golemu mnoga grada savezena, sveta crkva sagradena. 1, 118. Od jednoga drveta nikakva grada ne biva. Nar. posl. vuk. 233. Srbi sami gradu sijeku. Vuk, dan. 2, 102. Jer zna gradu našu, opomiše se da smo prah. D. Daničić, psal. 103, 14. Grada, mech. arch. stil. (gradivo), 'material'; 'materialien'; frc. 'matériaux', tal. 'materiali'; 'baumaterialien, baustoffe', frc. 'matériaux de construction', engl. 'buildings material', tal. 'materiali'; drvena grada, drva za gradu, 'baumholz', frc. 'bois de construction', engl. 'timber', tal. 'legname da costruzione'; 'zimmerholz', frc. 'bois de charpente, maisonnage', engl. 'timber, store-timber, stuff'; kamen za gradu, (coll.) kameñe za gradu, 'bausteine', tal. 'pietre di fab-

brica'; tech. (lijes), 'nutzholtz'; drvena grada, 'holzwerk'; tal. 'legname'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. i u širem smislu. Grade od njih (*opeka*) učiniene jesu od zemlje kritke. M. Radnić 9b. Vela, zastori i pokrovi od svile i kadiše ili od druge grade navezene i nakićene. F. Lastrić, ned. 272. Tvornička grada, stat. merc. 'fabrikačionsstoff'; tal. 'materia di fabbricazione'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. kod grada. — U *prenesenom smislu*. Zašto stvorena (*duša*) od stvari i od grade duhovne. M. Divković, bes. 441a. Pokajanje i naj posli cilovito izkazanje griha jesu grada i japija, brez koje se ovi sakramenat učiniti ne more. F. Lastrić, od' 64. Sagrađivati dvor nebeski gradom od kriptisti krstjanski. ned. 422. Grada (predmet), lat. 'fabula', 'fabel', 'stoff', 'sujet (eines drama usw.)'; tal. 'favola'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. kod grada.

g. šara na zubunima u naokolo. — U *Vukovu rječniku* (s dodatkom da se govori u Lici).

h. oputa na opancima. — U *Vukovu rječniku*.

2. GRADA, m. ili f.? ime muško ili žensko? — *Prije našega vremena*. S. Novaković, pom. 56.

GRADAN, gradna, adj. koji pripada građi. — *Samo u Stulićevu rječniku* (građjan 'ad aedificium spectans').

GRADANAC, Gradanca, m. mjesto u Srbiji u okrugu čuprijskom. Niva u Gradancu. Sr. nov. 1872. 77.

GRADANČAD, *vidi kod* građanče.

GRADANČE, građančeta, n. dem. građanin. — *Prave množine nema; može biti da mj. množine ima coll. građančad, f.* — U *naše vrijeme* i u *Vukovu rječniku* (ein junger festungsbeholder 'juvenis ex arce'). Ono je momeće građanče. Nar. pjes. vuk. 1, 415.

GRADĀNI, m. pl. ime plemenu, bratstvu, selu u Crnoj Gori u riječkoj nahiji. Glasnik. 40, 19. — *Od prije našega vremena*: Gradani. S. Novaković, pom. 130. a možebiti i od x vijeka: Radi toga što je u Konstantina (*Porfirogenita*) oblik Γράδωνι, ja bih radije mislio na Gradane kojim se imenom zove čitavo jedno pleme u Riječkoj nahiji. S. Novaković, obl. 17. — Dobrljani i š njima Gradani. Nar. pjes. vuk. 5, 210. Patrijaru koji je sjedio u Gradanima u Crmnici. S. Ćubisa, prip. 116.

GRADANICA, f. *vidi* gradanka. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Od svete Kjare njegove gradnice. A. d. Costa 1, 97.

GRADANIĆ, m. dem. građanin. — U *Stulićevu rječniku* (građjanic 'abjectus, vilis civis'). — *nepouzdan*.

GRADANIN, m. incola urbis, civis, čorjek iz grada, čorjek što živi u gradu. — *Plur.*: građani (*stariji oblik* građane dolazi do xviii vijeka. Oliva. 11. 43. 58; građani se jarva od xv vijeka. M. Marulić 26. 29. 247), građanâ, građanima, građano (*radi dat. građanim i loc. građani* *vidi* F. Miklošić, vergl. gram. 3², 15—16; D. Daničić, ist. obl. 95. 135). — *Pogreška je jednina bez in* (*gen. sing. građana*. G. Palmotić 1, 109; građanja. D. E. Bogdanić xii; *nom. sing. građjan*. xii), i *množina s in* (*gen. pl. građanina*. E. Pavić, ogl. 591). — *Riječ je praslavenska, isporodi stslor. graždānina, rus. ropozāninn, pol. grodzanin* (*mlade grodzianin*). — *Postaje od grad nastarkom jan* (im.; dj. *reć* u *praslavensko doba slilo se u jedan glas, koji je postao kod štokavaca d i kod čakavaca j; ali se često kod pisaca ulazi pisano s -dj-; u knjigama pisanim crkvenijem ili miješanim jezikom piše se i sa -zd-: građanin*.

— *Između rječnika u Vrančićevu* ('gragyanin' 'civis'; građjanin 'oppidanus'), u *Mikašinu* (građjanin iz grada 'urbanus, oppidanus'; građjanin od našega grada 'civis, contreraneus, municipes, popularis, oppidanus'), u *Belinu* (građjanin 'cittadino, huomo capace degli honori e gradi di città' 'civis' 196^a), u *Voltigijinu* (građjanin 'cittadino' 'bürger'), u *Stulićevu* (građjanin i građjanin 'civis'), u *Vukovu* ('der festungsbewohner'. U Crnoj Gori svi Turci Nikšićani zovu se gradani), u *Daničićevu* (građjanin i građjanin 'civis'). a) incola urbis, sa značenjem *kazanjem sprijeđa, uopće*. I pojde i pritisnu se k jednomu građjaninu od onoga vladanja. Bernardin 42. luc. 15, 15. Odkla mu glavu nožem njegovim, stavi ju na grad, vojske se pristašise, građjane jih tiraše. M. Marulić 5. Z drugu stran građjani ne misli da leže. H. Lucić 272. Blago vami, o pastiri, ... a mi, jaoh, vazda svudi mi gradani na svit samo život zao prem imamo. D. Rašina 50^a—52^a. Građjane ob tom stuži(v)še, brzo gradova vrata otvoriše. Aleks. jag. star. 3, 241. Nabuđivat jedni staše hođu i crkav redovnike... družu bojne jaučare, i ostale vojničare, pridošoce i gradane. I. Gundulić 481. Da bi odi dobro bilo jedan lijep grad sazidati, od koga bih učinio, draga družbo, vas gradane. G. Palmotić 1, 35. Gradani i okolo stojeći. A. Bačić 114. Gospoda, siromasi, majstori, građjani, naseoci, svi se lažju služe. F. Lastrić, ned. 414. Obrati u pepeo gradove s građanima. D. Bašić 150^a. Gradani i varošani ovoga grada. D. Rapić 307. Trči Đorde od grada do grada, i gradane svagde dovikuje: 'Čujete li, vi Turci građjani!' Nar. pjes. vuk. 4, 150. U Dalmaciji građjani i varošani zovu 'vlahom' svakoga seljaka sa suho zemlje. Vuk, nar. pjes. 1, 3. Primorski građjani i ostrvljani. pism. 86. Saćuka se pratna poiskana od seljaka i gladnih građjana. Osvetn. 4, 23. — i s osobitijem značenjem: *čorjek iz grada Nikšića, vidi u Vukovu rječniku*. Evo li ti Amze kapešana i sa njime četrdest građjana. Nar. pjes. vuk. 4, 38. Hajde s vojskom na Slivje Nikšićko, te mi Slivje od građjana čuvaj. 4, 417. Okupi mi žestoke građjane, pa ih vodi u pleme Drobničke. 4, 490. — b) civis, čorjek koji pripada skupi ljudi što žive u gradu tako da se vladu istijem zakonima i da ima iste oblasti, a u tome se razlikuje od tuđina i od drugoga čeladeta što živi u gradu a nema iste oblasti. u širem smislu (kao lat. civis) može značiti čorjeka koji pripada državi. Vrsēme građam Dubrovčam. Mon. serb. 1. (1189). Koga građjanina (*Dubrovčanina*) osudi obći (obćky) sud, da podajemo jegovj dobytka. 48. (1254—1256). Gde se građi oboritt, da ga naprave građdane toga grada. Zak. duš. pam. šaf. 40. Građane grada Kotora. Mon. serb. 150. (1351). Na Captatē pri mori jestē bilē građd stari Dubrovnik... i kada se onj stari građd rasu i opuste, ... tađa građjane pojdoše u tvrdo mēsto i zidaše građd Dubrovnik. 217. (1391). S. Fabijan, sin Fabija rimskoga građjanina. F. Glavinčić, evit. 23^a. Baruni, vitezi i mi dvorane, i slavni građjane. Oliva. 58. Pravda slavna o krjepos državnikâ i građjana. J. Kavašin 345^a. Neka Kačić bude u Splitu građjaninom za izgledo. 450^b. Jožip od Arimatee, građjanin u Jeruzolimu. A. Kunžlić, utoč. 566. Za to su i zakoni uvedeni, da imaju građjani upravu. D. E. Bogdanić xii. Ako svaki građjan ne nastoji svojevoljno ispuniti sve ono što vodi na općenu čest grada... Koliko je općena čest slućena s česti svakoga građjana. xii. — može se *istieati i prema vlastelin, kao različito (isporedi kod pućanin)*. Ili gospodin ili vlastelin ili građjanin ili ljudje.

Mon. serb. 106. (1333 u *poznijem prijepisu*). Pjesan gospodina Bara Betere, gradanina dubrovačkoga. B. Betera, pjes. 19. — *po značenju u pređašnjem primjerima 'gradanin' se razlikuje i od zanatlije: drukčije se shvaća u naše vrijeme po sjevernijem krajevima (prema nem. bürger) gdje se kod toga i naj veće misli na zanatlije. vidi: Gradanin, stat. 'bürger, stadtbürger'; tal. 'cittadino, borghese'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. — c) u prenesenom smislu, po prvome ili po drugome pređašnjem značenju zovu se anđeli, sveti i sam Bog nebeski, rajski, gorњи itd. gradani. Blaženstvo vsih gornjih grajan. Transit. 124. Imajući brzo bit zajedno s njima grajani nebeski. M. Orbin 131. Ove gradane nebeske imaš naslidovati. M. Radnić 283b. Sveti je Luka... gradanin nebeski. S. Margitić, fal. 90. Budući (*Bog*) gradanin nebeski. J. Banovac, razg. 136. Učinicemo se dostojni gradani rajski. F. Lastrić, od' 251. Gradani onoga (*krajevstva*) jesu svi anđeli. svet. 84b. Uzrok si od većega uživanja i smirena onijem blaženijem gradanima. I. A. Nenadić, nauk. 264. Na izgled gornjih i nebeskijh gradana. J. Matović 462. Hristijani nijesu gradova zemaljsceijh gradjani, jesu nebeskoga Jeruzalema, grada rajskoga. I. M. Mattei 149. Vi i gradani srećni raja. 295. — d) civis, s *genetivom ili s adjektivom posesivnijem, čovjek koji s kim živi u istom gradu. u ostalom je značenju kao kod a) ili b)*. Knež, vlastele i vsa općina grada Dubrovnika primiše i zapisaše mene, kneza Pavla Radinovića, za svojega brata i gradanina. Mon. serb. 229. (1397). Ovi listi naše udasmo vašemu gospodstvu po Grubaču Junakoviću i po Vokoti Milutinoviću i po Milaku Ostojiću po vašijh gradahs. Spom. sr. 2, 93. (1436). Ne spomeni se od psosti gradanina tvoga. N. Rašina 83b. levit. 19, 18. I negovi gradani hoteć ga počiti. D. Rašina vb. Obadva med svojimi grajani časni. F. Glavinčić, cvit. 146a. Primite me s česti blagom za gradana, ne za kraja. G. Palmotić 1, 109. Po dobroti mojih gradjana. J. Kavašin 81a. Ne traži osvete. ni se spominaj nepravde gradana svojih. A. Bačić 103. Marko Koriolan bi od Rimljana svoji gradana prognat. J. Banovac, razg. 9. Zamoli j da dobru rič dadu za nega kod Efrona poglavitijega gradanina njegovoga. E. Pavić, ogl. 50. — e) *prezime. — u naše vrijeme. Nikodije Gradanin. Rat. 180.**

GRADANITI, gradanim, *impf. činiti koga gradaninom (vidi gradanin, b))*. — *U Stuličevu rječniku: gradjaniti, civibus adscribere, civitate aliquem donare. — nepouzdan.*

GRADANKA, f. *žensko čelade kao gradanin. — ispredi gradankina. — Akc. se mijenja u gen. pl. građanaka. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (gradjanka 'civis' 196a), u Voltigijinu (gradjanka 'cittadina', 'bürgerin'), u Stuličevu (gradjanka 'civis'), u Vukovu ('einwohnerin der festung', 'femina ex arce'). I grajanke i vladike meju mudrostih htješe sivat. J. Kavašin 206a. Naša je duša izašla od Boga, i premda pribiva na zemlji, jest gradanka nebeska. J. Banovac, razg. 99. Stara, znaš ju, gradjanka priminu. M. Katančić 56. Lepa ti je lepa Ana gradanka! Nar. pjes. vil. 1867. 13. — I kao ime žensko. — prije našega vremena. Gradanka. S. Novaković, pom. 56.*

GRADANKIŃA, f. *vidi gradanka. — U Stuličevu rječniku (gradjankina).*

GRADANOVAC, Gradanovca, m. *mjesto u Srbiji u okrugu čuprijskom. Vinograd u Gradanovcu. Sr. nov. 1873.*

GRADANSKI, adj. *civilis, koji pripada gradanima, koji je onako kao što je u gradana, u gradu. — Između rječnika u Voltigijinu (gradjanski, 'cittadinesco', 'bürgerlich'), u Stuličevu (gradjanski 'civitatis, civilis'), u Vukovu: 'festungs-', 'arcis'.*

a. adj. a) *sa značenjem sprjeda kazanim, uopće. Gradanskoga od života. G. Palmotić 2, 378. Ki će se rvati gradanskom u rati. 2, 479. Na svijetu među narodom gradanskijem i poštenijem drži se za stvar ružnu govoriti riječi nepoštene. M. Radnić 426b. Prikazati ga pripovidaocem gradanskim. F. Lastrić, ned. III. Poznade, da lasnoće gradanske, mekšine domaće u kući očinoj razaspahu pamet negovu. od' 304. Gradjanske i varoške igre. M. A. Rešković, sat. L7a. Imao sam pod mojim upravljenijem različnu decu, gradansku i selansku. D. Obradović, živ. 5. — b) koji pripada gradu u užem smislu, gradski. — samo u jednom primjeru xviii vijeka. Neka otide na okolo kod svijeh zida gradanskijeh. B. Zuzeri 44. — c) prema lat. civilis, upotrebljava se kod pisaca sa značenjem: koji pripada državi, vladaniu, u koliko ovo uređuje zakonima življenje gradana među sobom. Bez uredba gradjanskih. D. E. Bogdanić 11. Gradanski, stat. list. 'bürgerlich', tal. 'civile'; v. gradanstven. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. — s ovijem se značenjem ističe kao različito od 'crkvenoga'. Bog zapovida da opsovnicu imali bi biti kamenovani od svega puka kakono jošje zakoni gradjanski pedipsaju smrtju opsovničke. I. T. Mrnavić, ist. 89. Ostavljam također zakone ljske i gradanske svijju naroda. F. Lastrić, ned. 58. Što gradanska i crkvena pravica sobom donosi. E. Pavić, ogl. 419. Vlas gradansku i crkovnu. S. Rosa 14a. Gradansko pravo 'civil-recht'. Jur. pol. terminol. 110. amo spada i ovo (gradanska slova po ruskome 'гражданская азбука'): Poslovice su štampane većim (i budući da gradanskijeh drugih onde za sad nije bilo) crkvenim slovima. Vuk, poslov. IX. — i kao različito od 'vojničkoga'. Spravljaše svakom časti i gradanskom i vojničkom i cesarskom primit svoga vojevodu. B. Zuzeri 140. Ob ustanovah za prelaz iz vojne u gradansku upravu. Zbirka zak. 1, 66. — d) koji pripada mjestu Gradanina. Drugu hrabru popu gradanskome. Ogl. sr. 460.*

b. adv. gradanski. — *Na jednom mjestu xviii vijeka i u Stuličevu rječniku ('urbane'). Gdje se žive plemenito gradanski. M. Radnić 230b.*

GRADANSTVEN, adj. *koji pripada građanstvu. — ispredi gradanski, b). — Načinno u naše vrijeme. Gradanstven, stil. 'civil', tal. 'civile'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.*

GRADANSTVO, n.

a. *osobina, stanje onoga koji je gradanin. — U Mikašinu rječniku: gradanstvo, pućanstvo 'munus civile, adscriptio civitatis, civitas'; u Belinu: gradjanstvo 'cittadinanza, ordine o grado di cittadino', 'civitatis ius' 196a; u Stuličevu: gradjanstvo 'urbanitas'. Gradanstvo, hist. 'bürgerstand', tal. 'ordine de' cittadini'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. kod gradanstvo.*

b. coll. gradanin. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Voltigijinu: gradjanstvo 'cittadinanza', 'bürgerschaft', i u Stuličevu: gradjanstvo 'civitas, cives, civium coetus'. Vlas više crkve i više gradanstva. S. Rosa 17b. Vojvoda tješi i sokoli ogladnelo i ožednelo gradanstvo. S. Lušića, prip. 62. Gradanstvo, hist. gradani, 'bürgerschaft', tal. 'la cittadinanza, ceto de' cittadini'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.*

GRAĐARNICA, *f. zagrada (?)*. — *U nekijeh pisaca našega vremena*. Odmah bi mogli i građarnicu lada podići. Nov. sr. 1834. 50. Smatraju Švajcarsku upravu za građarnicu zli svoji namjerenija protiv rečeni država. 56.

GRADE, *n. coll. građ.* — *Samo na jednom mjestu xviii vijeka*. Er ga hrani Božja pomja, i brani ga gradja i gromja. J. Kavašin 539b.

GRÁĐENICA, *f. rakija* koja nije od šjiva ispečena; osobito onu od špirita načinenu zovu tako. *u Dobroselu*. M. Medić.

GRÁĐENIK, *m. mjesto u Srbiji u okrugu vaŕevskom*. Niva u Gradniku. Sr. nov. 1861. 418.

GRÁĐENOVAC, *Gradenovca, m. mjesto u Srbiji u okrugu čuprijskom*. Niva u Gradnovcu. Sr. nov. 1872. 358.

GRÁĐENSTVO, *n. vidi gradeње*. — *U Stuličevu rječniku*. — *nepouzđano. iz ščega*: Gradenvstvo, arch. ‚baufach, bauwesen‘. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

GRÁĐĚNE, *n. djelo kojijem se gradi (vidi 1. graditi)*. — *Stariji su oblici gradenije, gradenje*. — *Kod pisaca i s dj. mj. d.* — *Između rječnika u Mikašinu (gradenje), u Stuličevu, u Vukoru* („das machen“ ‚confectio“), *u Daničićevu (gradenije ‚aedificatio‘)*. Osvobodihni oty raboty gospodstva mi, ody gradenija kuęi i dvorovy. Mon. serb. 571. (1403—1405). Daj gradjenju tvomu napretke nebeske. B. Kašić, rit. 278. Ča jema to gradjenje činjenja s svetiňom kršćjanina. P. Radovič, nač. 15. Što se tiče gradeňa kniževnoga jezika. Vuk, pism. 84. Fabrika za gradeње šećera od bele repe. Nov. sr. 1835. 182. Gradeње, arch. (građňa), ‚bau‘, frč. ‚bâtisse, construction‘, engl. ‚building‘; ugovor o gradeňu, ‚bauaccord‘; način gradeňa, ‚bauart‘, frč. ‚structure, façon de bâtir, ordonnance‘, tal. ‚struttura‘; gradeње u vodi, ‚wasserbau‘, tal. ‚fabbrica in, sull'acqua‘; stat. tech. (tvoreње, pravjeđe), ‚fabrikation‘, tal. ‚fabbricazione‘; phil. (tvoreње), lat. ‚constructio‘, ‚construction eines begriffes‘, tal. ‚costruzione‘. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

GRÁĐEVAN, *gradevna, adj. koji pripada građi, gradeňu*. — *Načineno u naše vrijeme*. Gradevni, arch. ‚bau- (in zus.)‘; gradevni ugovor, ‚bauaccord‘; gradevni proračun, ‚baukostenüberschlag, bauanschlag, bauvoranschlag, kostenanschlag, voranschlag‘, frč. ‚devis de bâtiment‘, engl. ‚account, valuation for buildings-costs, builder's estimation, device‘, tal. ‚valutazione‘, gradevna koliba, ‚bauhütte‘, frč. ‚loge maçonnique‘, engl. ‚mason's lodge‘; gradevni ured, ‚bauamt‘, tal. ‚ufficio edile‘; gradevna osnova, ‚bauanlage, entwurf‘; gradevni naert, naert gradevine, ‚bauplan, bauarriss, bauzeichnung‘, frč. engl. ‚plan‘, tal. ‚piano, pianta‘; gradevni red, zakon o gradevinah, ‚bauordnung, baureglement‘; gradevna dotacija, ‚bauetat‘, frč. ‚budget des ouvrages‘, engl. ‚budget of works‘; gradevno oruđe, ‚baugeräthe, baugeschirr‘; gradevni noveli, ‚baugold‘; gradevni račun, račun o gradevini, ‚baurechnung‘; gradevni slog, ‚baustyl‘, tal. ‚ordine d'architettura‘; gradevno stolarstvo, ‚bauschleiferi‘, frč. ‚menuiserie ou bâtiment, m. en bâtisse‘; gradevno slikarstvo, ‚architekturmaleri‘; gradevni odbor, gradevno povjerenstvo, ‚baucommission‘; gradevno ravnatelstvo, ‚baudirection‘; gradevna osnova izradena, ‚baueleborat‘. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

GRÁĐEVINA, *f. ono što se gradi, ono što je zgrade*. — *ispoređi grada*. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovic*: 1. ‚das gebäude‘ ‚aedificium‘, čl. zgrada. 2. vjenua preda obojena.

a) sa značenem sprijeda kazanjem, vidi grada, b i c, i zgrada. I nove slavne gradevine. Nar. pjes. vuk. 5, 503. Da mi sretnu vermaš gradevinu. Pjev. crn. 37b. I vidio turske gradevine. Ogled. sr. 89. Ravanica stara gradevina. Nar. pjes. petr. 2, 580. U narodu se našemu i sad pripovijeda da se nikakva velika gradevina ne može načiniti dok se u ņu kakvo čelade ne uzida. Vuk, nar. pjes. 2, 124. Gradevina, arch. ‚baugesstand, bauobject‘, frč. ‚bâtiment‘, engl. ‚building‘, tal. ‚fabbrica‘; ‚bauwerk‘, frč. ‚bâtiment, édfice, fabrique‘. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. — *b) vidi gradeње*. Gradevina, ‚bau, baute‘, frč. ‚structure, construction‘, engl. ‚structure‘; javne gradevine, stat. ‚öffentliche arbeiten‘, tal. opere pubbliche. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. — *c) u jednom primjeru kao da znači: način kako je uređena zgrada*. Po kuli mu čudna gradevina, po kuli su srebrni stolovi, po kuli su pisani prozori. Pjev. crn. 168a. — *d) vjenua pređa obojena*. — *u Vukoru rječniku*.

GRÁĐEVINARSTVO, *n. vidi graditelstvo*. — *U jednoga pisca našega vremena (Crkva) bejaše iz prvog perioda osačanskog gradevinarstva*. M. P. Šapčanin 1, 43.

GRÁĐEVINSKIĀ, *adj. koji pripada gradevini, gradevinama*. — *U jednoga pisca našega vremena*. Posle se dugo zadržavaju oko crkve razgledajući krasne gradevinske oblike. M. Đ. Miličević, zlosel. 309.

GRÁĐICA, *f. dem. grada*. — *U rječnicima: u Mikašinu, u Belinu 298b, u Stuličevu*. — *I ime mjestu u Srbiji u okrugu vaŕevskom*. Sr. nov. 1867. 676.

GRÁDINOVAC, *Gradinovca, m. mjesto u Srbiji u okrugu čuprijskom*. Vinograd u Gradinovcu. Sr. nov. 1872. 77.

1. GRĀF, *m. vidi grof, ņem. graf*. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Daničićevu (grař)*. Tožde leto (1690) uhiti Tekeli grař Aizera podŕ Vrašovom. Okáz. pam. šaf. 87. (1699). I veliki graři izabrani. Nar. pjes. vuk. 5, 291.

2. GRĀF, *m. nokat, panja, tal. graffio, kvaku, kuka*. — *Na jednom mjestu xviii vijeka (Vrař)* s graři od orla i od čapje bije, lupa. J. Kavašin 414a.

1. GRAG, *m. ime muško*. — *xiv vijeka*. Bratŕ mu Ozrilo i Gragŕ i Bratuj i Priboje. Deč. hris. 13. 80.

2. GRĀG, *vidi grah*.

GRAGĀNATI, *gragānām, impf. u Stuličevu rječniku (unguibus aliquem lacerare)*. *vidi zgragaňati*.

GRĀH, *m. legumen; Phaseolus vulgaris L.; Pisum sativum L.* — *Riječ je praslavenska (gorhъ), ispoređi stslor. grahn, řaba‘, i rus. ropoxъ, čeř. hráeh, poľ. groch, legumen, Pisum sativum L.* — *Radi postanja ispoređuje se s lit. garřva, řegopodium podagraria‘. — Kod onoga dijela našega naroda koji ne izgovara h, ovo ispada bez traga: grā, grāa (grā), grāu itd., a u Hercegovini se mijena i na g i k: grāg, grāk.*

a. legumen, varivo uopće, ali gotovo svagda uz grah ima druga riječ, supstantiv ili adjektiv, kajom se ograničuje značenje tako da znači ņeku osobitu vrstu variva. — S ovijem značenem između rječnika u Stuličevu (legumen‘). a) Grah bijeli, 1. fagioli (Siň), Phaseolus vulgaris L.; 2. Cicer arietinum L. (Bjelostjenac). B. Šulek, im. 98. vrst graha u Dalmaciji (Goldou), v. grah jari. 181. Kuma kumi graha bijeloga. Nar. pjes.

vuk. 1, 533. — *b*) Grah bijeli slani, cicer album (Dellabella), Cicer arietinum L. B. Šulek, im. 98. — *c*) Grah crljeni 'cece rosso', cicer venereum. A. d. Bella, rječn. 182^b. Slanoga gra crljenoga prži. J. Vladimirović 22. Grah crljeni, vrst graha u Dalmaciji (Goldoni). B. Šulek, im. 484. — *d*) Grah crni, Pisum arvense L. (Novak). B. Šulek, im. 98. *na Hvaru.* — *e*) Grah divji, rus. dukii ropoxъ (Lathyrus silvestris), elimeno (po starijem rukopisu), cece salvatica (Bartulović), Lathyrus latifolius L. B. Šulek, im. 98. — *f*) Grah golubihi, veccia (u rukopisu xviii vijeka), Vicia sativa L., v. grah golubňak. B. Šulek, im. 98. — *g*) Grah golubňak, vrst graha (Vuk, u Dalmaciji), v. grah golubihi. B. Šulek, im. 98. — *h*) Grah gorski, Orobus L. (Alschinger), Orobus vernus L. (Lambl). B. Šulek, im. 98. — *i*) Grah gospodski, Pisum sativum L. (Novak). B. Šulek, im. 98. *na Hvaru.* — *k*) Grah hromac, veccia (rukopis xvii vijeka), v. grah prćak. B. Šulek, im. 98. — *l*) Grah jari, cicerula, cicer arietinum. J. Mikaja, rječ. Grah jari, cicerchia (Stulli), Lathyrus sativus L. (Visiani). B. Šulek, im. 98. vrst graha u Dalmaciji (Goldoni), v. grah bijeli. 484. — *m*) Grah jarić, cicerchia, legume noto, cicerula. A. d. Bella, rječ. 192^b. Grah jarić, grah poljak, cicerchie, cicerula. J. Stulli, rječ. 192^a. Grah jarić, cicerchie, cicerula (Stulli), Lathyrus sativus L. B. Šulek, im. 98. — *n*) Grah koňski, aphaea (Kuzmić, stari rukopis), Lathyrus aphaea L. 98. — *o*) Grah lećňak, Lathyrus aphaea L. (Skurla). B. Šulek, im. 98. — *p*) Grah loznac, pisum. J. Mikaja, rječ. A. d. Bella, rječn. 567^b. J. Stulli, rječ. 192^a. Vuk, rječ. (s dodatkom da se govori u Dubrovniku). Grah loznac, piselli (po starijem rukopisima), pisum (Stulli), Pisum sativum L. B. Šulek, im. 98. — *q*) Grah loznac. Pisum sativum. Čas. čes. muz. 1852. 2, 50. — *r*) Grah lozňak (u starom rukopisu, grach-losegnach), pisa, Pisum sativum L., v. grah-loznac. B. Šulek, im. 98. — *s*) Grah mali, cece piccola, cicer minutum. A. d. Bella, rječ. 182^b. — *t*) Grah opak, smilace degli orti (rukopis xvii vijeka), Phaseolus vulgaris L. B. Šulek, im. 98. — *u*) Grah ozimac ili oševac, vrst graha za to tako zvana, jer se oševa, kad ga čovjek vruća jede (Goldoni). B. Šulek, im. 484. — *v*) Grah poljak, cicerula (Stulli), cicera (Vujičić), araco nero (u starijem rukopisima), Lathyrus sativus L. (u Dubrovniku, Vodopić, Visiani). B. Šulek, im. 99. — *x*) Grah pošan, fagioli, phaseolus, dolichus, smilax hortensis. J. Mikaja, rječ. Grah pošan (sic), fagioli, phasselus, phaseolus. J. Stulli, rječ. — *y*) Grah prćak, Pisum arvense L. B. Šulek, im. 99. 'Lud si kako grah prćak. u Dubrovniku. P. Budmani. — *z*) Grah rogačić, lupinus sativus. J. Mikajina, rječ. Grah rogačić, grah (pasu) u mahunama s dodatkom da se govori u Dubrovniku. Vuk, rječ. Grah rogačić, grah rozňak, ervum (u starom rukopisu), phaseolus cum cortice (Stulli), Phaseolus vulgaris L. (Vodopić). B. Šulek, im. 99. — *a'*) Grah siromaški, Pisum arvense L. (Novak). B. Šulek, im. 98. *na Hvaru.* — *b'*) Grah slani, cicer. F. Vrančić, rječ. J. Mikaja, rječ. A. d. Bella, rječ. 182^b. J. Stulli, rječ. Grah slani, ceci (Siň, Bartulović), cicer (Stulli), Cicer arietinum L. (Vodopić). B. Šulek, im. 98. Vari slani grah. J. Vladimirović 45. — *c'*) Grah slanutaq, Cicer arietinum L. (Visiani). B. Šulek, im. 99. — *d'*) Grah slijepi (Vujičić), v. grah slani. B. Šulek, im. 98. — *e'*) Grah s očima, neka vrsta graha (pasu) u Dubrovniku. P. Budmani. — *f'*) Grah šešňak, trava, afaea, erba, herbae species. J. Stulli, rječ. Grah

šešňak, afaea, Lathyrus aphaea L. (Lambl). B. Šulek, im. 99. — *g'*) Grah vuš, piselli, pisum (Stulli), Pisum sativum L. B. Šulek, im. 99. — *h'*) Grah vučjak. Gra vučjak (u starom rukopisu), lupino salvatico, Lupinus albus L. (Visiani). B. Šulek, im. 101. — *i'*) Grah vučji, Lupinus albus L. (Visiani). B. Šulek, im. 98. — *k'*) Grah zajčak, Pisum sativum L., *vidi* zečak. — *u jednoga pisca iz Staronije xviii vijeka.* Grašak ili grah zajčak. I. Jablanci 81. — *l'*) Grah zavrć, piselli salvatici, pisum silvestre (Stulli), Lathyrus aphaea L. (Alschinger). B. Šulek, im. 99. — *m'*) Grah žudivski, lupini (Kuzmić; stari rukopis), fava d'Egitto, fava lupina, Arum colocasia L. B. Šulek, im. 98.

b. bez adjektiva ili drugoga supstantiva znači obično samo neku osobitu vrstu variva, i to naj češće Phaseolus vulgaris L. (isporedi pasu) a po sjeverozapadnijem krajevima Pisum sativum L. (isporedi grašak, loznac). — Između rječnika u Vrančićevu (pisum), u Belinu (grah izlušten, piselli scafati, pisa siliquis deglubitae 567^b), u Bjelostjencu (pisum, plur. pisa), u Jambrešićevu (pisum), u Voltigijinu (pisello, erbse), u Vukovu: (u Hercegovini i, 'grag') 1. 'die fasolet', Phaseolus vulgaris Linn., cf. pasu. 2. (po jugozapadnijem (?) krajevima) vide grašak. Grah, 1. fagioli (Skurla), Phaseolus vulgaris L. (Vujičić, Vuk); 2. (grašak) pisum (Bjelostjenac), Pisum sativum L. (Sablar, u Krajevici; Zoričić, oko Briña). B. Šulek, im. 98. Pisum sativum L. (Brlić). 484. Grak, Pisum sativum L. (Lambl, u Dubrovniku; Skurla), v. grah. B. Šulek, im. 99. Grah, Phaseolus L. J. Pančić, bot. 298. Grah ili pasu, Phaseolus L. Flora croat. 104. tako je i u Dubrovniku kad se uz ovu druga riječ ne kaže. P. Budmani. — S prvijem je značenem jamačno u ovijem primjerima: Ako vidiš u (u snu) da grah siješ, toj priliku napast i skandao. Zborn. 140^a. Da nam grah i leću i poklone skupi. N. Naješković 265. Grah (u talijanskom originalu: i fagioli) kad se vari. N. Palikuća 5. Pa čišćase zeleni grah. Nar. prip. vrč. 19. Postavila kuma kumi čanak graha i malo hajvara. Vuk, posl. 95. Obično prosti ljudi račune u grah i u kukuruze. 193. — U ovijem primjerima ne znam koje je značenje: Ali sam se bolan privario, grah u loncu brez ognja vario. I. Zaničić 155. Tamo dole puli mora grah se zeleni. Nar. pjes. istr. 2, 48. Suze bi joj 'zpale kot grah iz komoške. Jačke. 104. — u jednoga pisca xviii vijeka svariti grah kome u prenesenom smislu znači: učiniti mu što na štetu. Josip: Znajte da ću mu se osvetiti. Katarina: Kako? Josip: Kada ovamo dojde u svoje selo, svariću mu grah. I. Velikanović, prik. 29. Mitar: Hotio bi da se sdržimo na jednu osvetu; što govorite? Josip: Ja sam sa svim pripravan, i baš čekao sam ga da mu grah svarim. 42.

c. u dva primjera ima plur. grāhovi, a u oba ne znam, znači li jednu od one dvije vrste (kod b), ili varivo uopće kao kod a: Nasiti se mahunama od grahova. M. Radnić 115^a. Što će biti od nas i od raje, kad grahovi polegnu nebrani? Osveta. 4, 34.

GRAHAČ, *m.* Coccothraustes vulgaris Pall., neka ptica, batokľun. D. Trsteňak.

GRAHANICA, *f.* selo u Srbiji u okrugu niškom. Sr. nov. 1879. 175.

GRAHASTA, *f.* ime kokoši. F. Kurelac, dom. živ. 53. — *vidi* kod grahorast.

GRAHIĆ (ili Grahic?), *m.* prezime. — xvii vijeka u spomeniku u kojemu se ne razlikuje ó od c. Tri krvave knige od Grahica... Doklam je Grahica u Šišku gradu... Starine. 11, 105. (1662).

GRAHLICA, *f.* ime kokoši, koja je po perju puna bijelih tačaka. u Prigorju. F. Hefelo. — *vidi kod* grahorast.

GRAHLIĆA, *f.* Querquedula circa Stef, *neka ptica, patka pupčanica.* Đ. Kolombatović. progr. spal. 1880. 44.

GRAHNA, *f.* ime kokoši. F. Kurelac, dom. živ. 53. — *vidi* grahorast.

GRÁHO, *m. hyp.* Grabić (*koje vidi*). Hoće poiti nega Graho iskati. Star. 11, 105. (1662.) — *Na drugom je mjestu gen.* Gráhê. Od mene Grahe. 99. (oko 1655).

GRÄHÖBERAC, grahôberca, *m. čovjek koji bere grah.* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Grah pojačić (*šić*) imenom ti kaže, kuda nega graboberci traže. J. S. Rejković 79.

GRAHOLIKA, *f.* Lathyrus L. Flora croat. 94. — *isporedi* grah, grahor.

GRĀHOR, *m. ovako se zoru neke vrste dirlega i pitomoga varira (gdjeljke i kukof), naj češće* Vicia L. (*vidi u Sulekoru imeniku pri kraju*). — *isporedi* grahorica, grahorika, grahovina. — *Postoje od grah nastavkom orbu.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Mikašinu* (cece solvaggio¹, astragalus²), *u Belinu* 182^b (*kao u Mikašinu*), *u Bjelostjenčevu* (grahor, grahorica, grahorka, astragalus, vicia, aphaca, orobus, os mundi³), *u Jambrešičevu* (vicia), *u Voltigijinu* (veccia, cece solvaggio¹, wicke²), *u Stuličevu* (orbo, ervum³), *u Vukoru* (*vide* grahorica *s dodatkom da se govori u Crnoj Gori*). Zob i grahor. I. Jablanci 63. Uzmi brašna od grahora. Z. Orfelin, podr. 269. Grahor, die wicke, vašana rana za marvu, osobito za krave. J. S. Rejković 114. Grahor ljudi u pšenici neće. 122. Grahor, Vicia L. Flora croat. 78. Grahor ‚Orobus vernus‘. Čas. čes. muz. 1852. 2, 50. Grahor (gracor *u starom rukopisu*), češ. grachor (Lathyrus), cicerula, latiron, orobi, orbo, ervum, astragalus, vicia, aphaca, orobus, 1. Vicia sativa L. (Sablar); 2. Orobus vernus L. (Lamb); 3. Vicia sepium L. (Fapković); 4. Vicia tenuifolia Rth. (u Istri); 5. (gravor), Agrostemma githago L. (Visiani). B. Šulek, im. 98—99. Gravor, Agrostemma githago L. (Visiani, Sablar, Dalmacija), v. grahor. 101. — Grahor-djetelina, *vrsta djeteline. u jednoga pisca xviii vijeka.* Turska druga grahor-djetelina. J. S. Rejković 126.

GRĀHORAST, *adj.* šaren, šarovit (*naj češće o domaćijem životinjama, ali i o čemu drugome, n. p. o očima*), *ili kao posut graham, ili po tome što su šarena zrna u nekih vrsta graha.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukoru:* graorast, n. p. kokoš, oči ‚buntscheckig‘ ‚varius‘. I djevojku sa šarenijem očima zovu ‚graorastom‘. ‚Ona graorasta ali je dovolasta‘. *u Liči.* J. Bogdanović. Dika crna, al' je milokrvna; graorasta, al' je dovolasta. Nar. pjes. vuk. 1, 637.

GRAHORAT, *adj.* o nekoj vrsti djeteline. — *isporedi* grahor-djetelina *kod grahor na kraju.* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Turska grahorata (*djetelina*). J. S. Rejković 126.

GRAHORATI, grahoram, *impf.* grohotati (*kao grah u ruci, u sudu?*). — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Ja ću biti u orasi, orasi će grahorati, po grahotu hajde k meni. Nar. pjes. javor. 1880. 128.

GRĀHORICA, *f.* *vidi* grahor. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (kod grahor), u Stuličevu (uz grahor), u Vukoru:* ‚die wicke‘ ‚vicia‘, cf. grahovina, grahor. Grahorica, astragalus, vicia, aphaca, orobus (Bjelostjenac), ceci salvatici (*u starom rukopisu*), orobo, ervum

(Mikaš?), cicerchia (Vujičić), 1. Lathyrus sativus L. (Lamb), Visiani); 2. Vicia sepium L. (Fapković). B. Šulek, im. 99. Graorica velika, fava salvatica (*u starom rukopisu*), Vicia narbonensis L. 100. Graorica ‚platterbse‘ sitna je i okrugla. Đ. Popović, poznav. robe. 345. Graorica, Vicia sativa L. J. Pančić, flora beogr. 123.

GRAHORIK, *m.* Lathyrus L. (*u Zagrebu*). B. Šulek, im. 99.

GRĀHORIKA, *f.* *vidi* grahor. Grahorika, 1. Vicia L. (I. Sablar); 2. ima široke mohunice, ne važa za jelo (u Istri), Lathyrus purpureus Desf.? Grahorika rupna, Lathyrus sepium L. (u Istri). B. Šulek, im. 99. Grahorika (grahorka) ‚Onobrychis sativa‘. Narodniak. 1877. 136.

GRĀHORINA, *f. a)* *vidi* grahor. — *između rječnika u Vukoru:* vide grahorica (*s dodatkom da se govori u Crnoj Gori*). Mi smo vazda zvali leću, grah i grahorinu varivom. S. Lubiša, prip. 26. Grahorina, 1. Vicia cracca, hybrida et tenuifolia L. (Vodopić); 2. Lathyrus pratensis L. (u Skradinu). Grahorina velika, Vicia narbonensis L. (Visiani). B. Šulek, im. 99. Graorina divja, Astragalus (cicer¹) L. (*u starom rukopisu*). 100. — *b)* *vidi* grahorovina, a. — *u naše vrijeme u hrvatskoj krajini.* Graorina. J. Bogdanović. V. Arsenijević. M. Medić.

GRĀHORITI SE, grāhorim se, *impf.* grohotom se smijati. — *na Braču.* A. Ostojić. — *isporedi* grahorati.

GRĀHÔRKA, *f.*

a. *vidi* grahor. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (kod grahor) gdje naj prije dolazi.* Grahorka, astragalus, vicia, aphaca, orobus (Bjelostjenac), Vicia sativa L. (Vujičić). B. Šulek, im. 99. Grahorka (grahorika) ‚Onobrychis sativa‘. Narodniak. 1877. 136. Grahorka, Onobrychis L. Flora croat. 111.

b. Lanius collurio L., *neka ptica, svračak.* Gravorka. D. Trsteňak.

GRĀHÔRNICA, *f.* *hleb od grahora.* — *Samo u Stuličevu rječniku:* ‚panis ex ervo confectus‘.

GRĀHÔROVINA, *f.*

a. *grahova slama.* — *U Vukovu rječniku* (‚stramen phaseoli‘).

b. *vidi* grahor. Grahorovina, Lathyrus latifolius L. (Lazić). B. Šulek, im. 99. Graorovina, Vicia tenuifolia Roth (Srpski arhiv). 100.

GRĀHORSKĀ, *adj.* *vidi* grahorat. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Turska ili grahorska djetelina. I. Jablanci 98.

GRAHOT, *m.* *vidi* grohot, *isporedi* grahorati. — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Ja ću biti u orasi, orasi će grahorati, po grahotu hajde k meni. Nar. pjes. javor. 1888. 428.

GRĀHOV, *adj.* *koji pripada grahu.* — *U Vukovu rječniku:* n. p. list, čorba, ‚fasolen‘ ‚faseolinus‘ (?).

GRĀHOVAC, Grāhoveca, *m.*

a. *ime mjesta u Crnoj Gori. a) kraj blizu Grahora.* U Grahovac poļu širokome. Nar. pjes. vuk. 5, 327. I sad mu je care udario na Grahovac na poļu široko. 5, 374. — *i neka voda na istom mjestu.* Do studone Grahovca rijeke. 5, 328. — *b) selo u Grahoru (u Crnoj Gori).* Sa Grahovca Milovića Toma. Nar. pjes. vuk. 4, 439. Al' sidoše u Grahovac Turci na pogledu poļu grahovskoga. 5, 316.

b. *prezime.* — *U naše vrijeme.* Todoru Graovcu izi. Glušaca. Glasnik. n. 1, 116. (1808). Graovac, *prezime.* u Liči. J. Bogdanović.

GRÄHÖVCI, Grähovacâ, *m. pl. selo u Bosni u okrugu sarajevskom*. Statist. bosn. 10. — *Ne znam, jeli isto što se pomine prije našega vremena*. Grahovci. S. Novaković, pom. 130.

GRÄHÖVČICA, *f. ime ovcî*. — *U gornoj krajinî*. Graovčica. V. Arsenijević. — *vidi* grahorast.

GRAHOVČIĆ, *m. selo u Bosni u okrugu travničkom*. Statist. bosn. 172. — *Na drugom mjestu (boje)*: Grahovčici. Schem. bosn. 1864. 80.

GRÄHOVICA, *f.*

a. *gora u Bosni*. Hum i Grahovica idu između Bogače i Miļacke zapadno i okružavaju ravnici Sarajeva (Poļane) na severoistočnoj strani. Glasnik. 20, 282.

b. *vidi* grahor. — *U Vukovu rječniku*: vide grahorica s dodatkom da se govori u Baraui. — Graovica ili graorica ‚platterbse‘ sitna je i okrugla. D. Popović, poznav. robe. 345.

GRAHOVIK, *m. selo i općina u Bosni u okrugu travničkom*. Statist. bosn. 172.

GRÄHOVINA, *f.*

a. *vidi* grahor. — *U Vukovu rječniku*: cf. grahovica s primjerom iz narodne pjesme: ‚Oko mora nikad ništa nejma posle jedna trava grahovina. i u Šulekovu imeniku: Grahovina, nekakva biljka (Sabļar). 99.

b. *vidi* grahorovina, a. — *U hrvatskoj krajinî*. V. Arsenijević.

GRAHOVIŠTA, *n. pl. ime mjestu*. — *U Daničevu rječniku*: među selima koja je kralj Stefan Prvovjenčani dao Žići bila su ‚Grahovišta vsa‘ (Mon. serb. 11 god. 1222—1228).

GRÄHOVĪSTE, *n. niva u kojoj je negda bio posijan grah*. — *U Vukovu rječniku*: ‚ager olim fascolo consitus‘. — *I ime mjestima u Srbiji*: Graovište: u okrugu čačanskom. M. Đ. Milićević, serb. 649. — *u okrugu kneževučkom*. Niva u Graovištu. Sr. nov. 1867. 557. *itl.*

GRÄHOVLĀNI, *m. pl. selo u Slavoniji u podžupaniji pakračkoj*. Pregled. 96.

GRÄHOVLANIN, *m. čovjek iz Grahova*. — *plur.*: Grähovļani. — *U naše vrijeme*. Haj pomagaj, dragi gospodaru, na Jakova i na Grahovļane. Nar. pjes. vuk. 4, 435.

GRAHOVNICA, *f. vidî* grahornica. — *U Šulekovu rječniku*: ‚ervenbrod‘.

GRAHOVŃAK, *m. Mamestra piši, vrsta lepira*. — *U Šulekovu rječniku za koji je načineno*: ‚erbseneule‘.

GRÄHOVO, *n. ime mjestima*. — *Uprav je adj. grahov u srednem roĉu; po svoj prilici kazulo se iz preu Grahovo poļe (vidi u primjerima)*. — *Pomine se prije našega vremena, ali ne znam za koje mjesto*. Grahovo. S. Novaković, pom. 130. a) *kraj u Crnoj Gori*. — *od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu*: 1. komad zemlje (kao knežina) između Hercegovine i Crne Gore na zapadnoj granici. Na ravno Grahovo poļe. Nar. pjes. bog. 163. Prelećeše župu Korjeničku, prelećeše Grahovo i Zvršno. Nar. pjes. vuk. 4, 6. Pro Nikšića i preko Grahova. 4, 80. I posla ih u poļe Grahovo a na ruke Đaković-Jakovu. 4, 435. *vidi* i F. Jukić, zemļ. 55; Glasnik. 40, 17. — b) *kraj u Bosni*. — *od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu*: nekako mjesto tako se zove i u Bosni kod Lijevna. Kako knezi od Grahova? J. Kavauiu 231^b. A kada se vojske udariše na Graovu poļu širokomu. And. Kacić, razg. 242. Vimo pije trideset kapetana u bijelju gradu Šibenuku, među nima Jeriniću Vuće, ... A kad začu Jeriniću Vuće, on uzima davit i hartiju, te na-

pravi jednu sitnu knigu u Udbiuiu u tursku krajinu, po imenu Zukan-barjaktaru: ‚O Zukane, turska poglavico! ... hodi meni na mejdan junački u Grahovo u poļe široko‘. Nar. pjes. vuk. 24—25. Pije vino Milan Despotović u ravnome bosanskom Grahovu. Nar. pjes. kras. 1, 189. *vidi* F. Jukić, zemļ. 30. — c) *selo u Dalmaciji u kotaru šibenskom*. Repert. dalm. 1872. 25. — d) *selo u Srbiji u okrugu niškom*. Graovo. M. Đ. Milićević, kralj. serb. 122. — e) *seoce u hrvatskom primorju blizu Rijeke*. Schem. segn. 1871. 80.

GRÄHOVSKĪ, *adj. koji pripada Grahovu*. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku s primjerom iz narodne pjesme*: Pa otolu uz grahovske strane. a) *vidi* Grahovo, a). Odmetnu se Daković Jakove od široka poļa grahovskoga. Nar. pjes. vuk. 4, 433. A klikuje grahovske ovcare i Bañane što su bliže bili. 4, 517. Pa otolu na poļe grahovsko. 5, 77. Grahovsko poļice. Glasnik. 40, 26. — b) *vidi* Grahovo, b). Grahovsko poļe. F. Jukić, zemļ. 2.

GRAHUŃAK, *grahuñka, m. neko divlje varivo*. Grahuiak, araco nero (po starijem rukopisu), Lathyrus ochrus Dec. B. Sulek, im. 99.

GRÄISATI, *graišem, impf. u Stuličevu rječniku*: v. ograisati. — *Biće za sam rječnik načineno od ograisati*.

1. GRÄJA, *f. vidî* 1. grajañe. — *Od xviii vijeka (ne samo u Crnoj Gori), a između rječnika u Vukovu*: (u Crnoj Gori) ‚das gekräclze‘ ‚crocitus‘. Što je graja postala na lijepu Mulačevu. Nar. pjes. bog. 70. Čudne graje oko našeg dvora! Nar. pjes. vuk. 1, 535. Kad je bilo noći u ponoći, stade graja kule na visinu. 2, 59. Krckala zovu i ranim gostom! i nega dočekaju sa grajom! ‚Evo krckala! evo našeg ranog gosta! Vuk (?), živ. 306. U društvu (se) načini graja i smej. Nar. igre. vil. 1868. 760. E ćemo ih grajom zaglušiti. P. Petrović, gor. vijen. 83. Sve u smijeh i u graju. 85. Stoji graja na obadva kraja. Osvetn. 1, 32. Prestane graja i čeljad polijegaju. S. Ľubiša, prip. 196.

2. GRÄJA, *f. vidî* 2. grajañe. — *U Vukovu rječniku*: (u krajinî Negotinskoj i u Crnoj Rijeci) vide govor s primjerom iz narodne pjesme: Stado graja iza raja.

GRAJANI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu sarajevskom*. Statist. bosn. 50.

1. GRÄJÄNE, *n. djelo kojijem se graje*. — *isporedi* 1. graja. — *Između rječnika u Vukovu (u Crnoj Gori)*. Vika mrmara. grajañe djece. M. Vodopić, tužn. jel. dubr. 1868. 177.

2. GRÄJÄNE, *n. djelo kojijem se graji*. — *U Vukovu rječniku*.

1. GRÄJATI, *gräjêm, impf. bilo* grakati. — *Akc. se ne mijena (uor. 2 i 3 sing.: gräjä)*. — *Može biti stara riječ, isporedi rus. грати*. — *I po postauu je srodno s grakati; Miklošić (etym. wörterb.) ispoređuje lit. groti, grotju, i stviêm. chraan, i indoecropski korijen gar, zvati*. — *U našem se jeziku jarļa istom u naše vrijeme, a između rječnika u Stuličevu (v. grakati) i u Vukovu*: vide grakati s dodatkom da se govori u Crnoj Gori. a) *o gavranima*. Još su tice dvije polećece, obje tice, dva zlosretna vrana, ... jedan graje, drugi progovara. Nar. pjes. vuk. 4, 503. Graje vrane, vije mrki vuće. Nar. pjes. vuk, rječ. 98^a. i o drugoj ptici. Kad viđeše dva sokola siva, jedan graje, drugi progovara. Nar. pjes. vuk, kovč. 91. — b) *o čeljadi*. Što grajete, koji su vi jadi! P. Petrović, gor. vijen. 7. Svi igrači

okolo nje trče, graju. V. Vrčević, igr. 69. Raja graje, što se ima daje. Osvetn. 4, 9.

2. GRÁJATI, grájim, *impf. govoriti*. — *Mislím da je ista riječ što i 1. grajati, te da je postala tijekom što je ova (samo u nekijem krajevima, vidi u Vukovu rječniku kod 2. graja) promijenivši značenje promijenila i akcentat i oblike sadašnjega vremena*. — U Vukovu rječniku (vide govoriti).

GRAJEVAC, Grajevca, *m. selo u Srbiji u okrugu niškom*. M. Đ. Miličević, kr. srb. 120. — *na drugom mjestu stoji Grajevci*. Sr. nov. 1879. 175.

GRAJEVO, *n. izmišljeno ime mjestu u narodnoj pjesmi našega vremena*. Ti se vrati gradu na Grajevo. Nar. pjes. kras. 1, 74.

GRAJSALICI, *m. pl. selo u Hercegovini u okrugu sarajevskom*. Statist. bosn. 26.

GRAJMANIĆ, *m. prezime*. — *xvi vijeka*. Martina Grajmanića. Mon. croat. 308. (1598).

GRAJŠČAK, *m. čovjek koji vlada gradom (?)*. — *Čakavski je oblik: j i šć stoje mj. štokavskih glasova đ i št. — isporodi gradšćak*. — *xv vijeka*. Da ostaje našem gospodinu grajšćaku. Mon. croat. 59. (1436). Poslasmo našega grajšćaka s Ozlja. 60. (1437).

GRÁKA, *f. vidi grakañe i 1. graja*. — *U jednoj pisca xvi vijeka*. I gavrani gračuć u zlokobni graći. P. Zoranić 57^a. *i u naše vrijeme u Lici*. „Stala ih graka kao vrana”. J. Bogdanović.

GRÁKĀNE, *n. djelo kojijem se graće*. — *Stariji je oblik grakanje*. — *Između rječnika u Mikušinu (grakanje) u Belinu (grakanje 228^b, 229^a), u Voltigijinu u Stuličevu, u Vukovu*. Poznaše se do dva pobratima po grakañu i po zavijañu. Ogled. sr. 189.

GRAKĀTĚŽ, grakatěža, *m. vidi gratakež*.

GRÁKATI, gráčém (grákám), *impf. crocitare, puštati iz sebe glas (gra) kao gavran*. — *isporodi grakati i 1. grajati*. — *Ake. kaki je u praes. 1 sing. taki je u impf. grákáh, u impt. prema praes. grákám: grákáj; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf. (i u praes. 3 pl. prema 1 sing. grákám: grákájû)*. — *Postaje od onomatopije gra nastavkom k, isporodi bukati i druge orakove glayole*. — *Praes. grakam i oblici što od nje postaju rjedi su nego praes. gračem; vidi u rječnicima i u primjerima kod a) na kraju*. — *Od xv vijeka (vidi kod b)), a između rječnika u Mikušinu (grakati kao vrana ‚cornicor‘; grakati kañu gravran ‚crocito‘), u Belinu (grakati, gračem ‚crocito‘ 228^b), u Bjelostjenčevu (gračem i grakam, v. kvačem. 2. krumpam), u Voltigijinu (grakati, griješkom gračem ‚gracchiare, cornacchiare‘ ‚krähen, krächzen‘), u Stuličevu (grakati, gračem i grakam ‚crocitare, garriro‘), u Vukovu: 1. vide grakati. 2. (u Crnoj Gori) ‚schreien‘ ‚clamo‘ ‚cf. vikati. a) sa značenjem kazanijem sprjeda; kaže se o gavranu i o drugijem pticama istoga roda, a i o čeladetu kad glasom čini kao gurrar. Vranak na vrh stijena grače. M. Vetranić 1, 22. Grješniče, ne graći jakino crni vran. 1, 270. Satanas, takoj ne graći. 2, 207. Er čuju grače vran, ne more dobro bit. M. Držić 468. 1 gavrani gračuć u zlokobni graći. P. Zoranić 57^a. Poče (vran) smlodivati i ne jesti ni grakat. 1. Držić 203. Slavic poje a čavka grače. (D). Poslov. danić. 112. Gdje gavrani gladni graču. J. Kavañin 13^b. Side vran grakati. I. Dordić, ben. 38. Kad to čule dvije tice crne, jedna grače, u oblaku skace. Nar. pjes. vuk. 4, 390. Gavranovi graču i biju so, cijeno će brzo mesa biti. P. Petrović, gor. vijen. 36. — *s praes. grakam.**

Iz duba grakajuć čolka na livu stran. P. Zoranić 57^a. Gdi muha med pčelu može učit' zbirati, ali vran grakaje slavica spijevati? D. Rašina 119^b. Vran graka. B. Kašić, zrc. 40. Kroču vrani i grakaju. I. A. Nenadić, šambek. 11. — *b) preneseno na ljudski glas, znači: vikati*. Boga hvaloč graći, imaš lipji žardin. M. Marulić 79. — *naj češće kad mnogo čeladi zajedno više tako da se ne može raspoznati jedan glas od drugoga*. I da na me mzozi graču. J. Kavañin 153^b. Graču momčad kako sokolovi. Ogled. sr. 171.

GRÁKNUTI, grákném, *pf. pustiti iz sebe glas (gra) kao gavran, perfektni glagol prema grakati koje vidi*. — *Ake. kaki je u inf. taki je u ostalijem oblicima, osim prezenta*. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu: 1. ‚aufkrächzen‘ ‚crocito‘ s primjerom iz narodne pjesme: Prvi graknu, drugi progovara. 2. povikati na koga ‚losschreien‘ ‚conclamo‘. a) u pravom značenju, vidi grakati. a). Jedan (gavran) graknu, drugi progovara. Ogled. sr. 394. U ta doba graknuše gavrani. Osvetn. 3, 151. A gdje sojka graknula za ime. 7, 85. — b) vidi grakati. b). Graknu Turčin kako gavran crni. Ogled. sr. 189. Graknuše (na nje) kao na bijelu vranu. Nar. posl. vuk. 45. Grakne sva skupština. P. M. Nenadović, mem. 43. Na to svijet graknu ujedino: ‚Svodi koñi iz podrama Dumo!‘ Osvetn. 5, 45. Znao je, da će na n graknuti. M. Pavlimović, rad. 58. — c) u Vukovu rječniku: graknu mu srce od radosti (n. p. kad ga ugleda) ‚er erfreuete sich‘ ‚gaudero‘. — *nije mi jasno značenje*.*

GRÁKTĀNE, *n. djelo kojijem se graće*. — *Između rječnika u Vukovu*. Za to svak kad to graktañe začuje vaļa da reče... M. Đ. Miličević, živ. 1, 119.

GRÁKTATI, grákcém, *impf. vidi grakati, od čega postaje nastavkom t s kojega je značenje ujedno deminutivno i frekventativno, isporodi dahtati*. — *Ake. kaki je u praes. taki je u impf. gráktáh i u ger. praes. grákcéú; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf. — Od xvij vijeka, a između rječnika u Vukovu: ‚krächzen‘ ‚crocito‘ s primjerom iz narodne pjesme: Ne vij, vuče, ne grakći, gavrane, ne plasi mi po gori junaka. Grakću, hroču, skvrče, kriješte. I. Gundulić 473. Mnoštvo vranova, da oblijetaju i grakću. A. Kalić 555. Dolećeše dva vrana gavrana i padoše na bijelu kulu, jedan grakće, drugi progovara. Nar. pjes. vuk. 2, 292. Reku gavranu, kad ga čuju gdje grakće. Vuk, poslov. 323. Grakću vrani, oni droba traže. Osvetn. 1, 11. Kad gavran grakće iznad kuće, hoće smrt u kuću. M. Đ. Miličević, živ. 2, 67.*

GRALIĆ, *m. Chelidon urbica L., neka ptica, piřak*. Đ. Kolombatović, progr. spal. 1880. 17.

GRĀM, *m. metričku mjera za težinu: koliko teži kubički centimetar prekapljane (pećene) vode*. — *Grč. γράμμα preko zapadnijeh evropskijeh jezika (franc. gramme, nem. gramma, tal. gramma)*. — *U naše vrijeme u Sulekocu rječniku znanstvenoga nazivlja*.

GRAMĀDA, *f. cumulus, gomila*. — *Riječ je praslavenska nejasna postava (isporodi i lit. gramadas, društvo); prvi slog glasi gra samo na jugu (ali vidi i grmada), a u ostalijem jezicima o mj. a (Miklošić, etym. wörterb. isporoduje s istom promjenom u riječce raz), isporodi stslav., bug., slov. gramada, rus. по́л, doñosr. gromada, malorus., hjetorus., češ., gornosr. hromada*. — *U našem jeziku dolazi jedan put xiv vijeka (u prarom smislu? kao ime mjestu?), za tñjem u*

kñizi pisanoj crkvenijem jezikom, a u naše vrijeme samo kao ime mjestu; između rječnika u Vukovu (nekako mjesto u Srbiji iza Paraćina) i u Daničićevu (cunulus⁶). Mjestu je Livadi išla meda, na veliku gramadu i po niže na hradi meda gramadu⁴ (Mon. serb. 127 god. 1347). Đ. Daničić, rječ. 1, 233—234. Ašte po malu vřzmetě (stijěna), mnoguju gramadu vř skorě přenesetě. Konstantin filos. star. 1, 30. Gramada, mjesto u Srbiji u okrugu niškom. M. Đ. Milićević, kraļ. serb. 4, 70. 87. Gramada, vis u Srbiji u kneževačkom okrugu. Glasnik. 19, 299.

GRAMADA, f. granična straža u Srbiji u okrugu vraniskom. M. Đ. Milićević, kraļ. serb. 272. — isporedi gramada.

GRAMAĽ, m. seoce u Hrvatskoj u podžupaniji dioničkoj. Pregled. 12.

GRAMANDIO, gramandjela, m. gvozdeno oruđe nakrivěno na jednom kraju kojijem se otvara brava bez kľuča, tal. grimaldello. — Na jednom mjestu xvi vijeka. Sve brave gramandjelom otvaraju. M. Vetranić 1, 19.

GRAMATA, f. rus. грамота, грамата (od grč. γραμάτις), carsko pismo rusko. — U pisaca našega vremena. Gramatu mu dade za kñazestvo, sa carskom je rukom potpisao. Nar. pjes. vuk. 5, 34 (spjevao S. Martinović). Poslan od Rusije s gramatom diversije radi protiv Turaka. S. Milutinović, pjev. crn. 4^a. Vojnović pročita gramatu carice Jekaterine. S. Ľubiša, prip. 124.

GRAMATIČAN, gramatična, adj. koji pripada gramatici. — isporedi gramatički. — U pisaca našega vremena. Gramatična pogriješka. Vuk, pism. 49. — Adv. gramatično već prošloga vijeka u Belinu rječniku: ‚grammatice‘ 354^b.

GRAMATIČKI, adj. vidi gramatičan. — U naše vrijeme u Šulekovu rječniku: ‚grammatički‘.

GRAMATIG, m. vidi gramatik, a. — xiii i xiv vijeka, a između rječnika u Daničićevu (gramatigъ ‚grammaticus‘, notarius⁴). Desoje gramatigъ bana Ninoslava velijega bosnškoga. Mon. serb. 24. (1234—1240). Stepanъ Benčulićъ gramatigъ općine dubrovačke. 103. (1332).

GRAMATIK, m. γραμματικός, grammaticus. a. pisar, isporedi dak, cj. po (srednjem) grčkome γραμματικός. — xv vijeka (a prije toga gramatig, koje vidi), između rječnika u Daničićevu (gramatiki, gledaj gramatigъ). Marinko gramatikъ dubrovački. Spom. sr. 2, 118. (1462). Azъ gramatikъ stanъ (?) ja (b⁴?) pisahъ. Glasnik. 24, 292. (1492).

b. grammaticus, čorjek koji se bavi gramatikom. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu 354^b. Neka prilika ku zovu gramatici metonimija. Naručn. 25^a. Da je dobar gramatik i retorik. I. Ančić, svit. 82. Boje je da pokaraju nas gramatici nego da ne razumiju puci. J. Matović v. Po svojoj prilici će mu biti i to popravio kakav gramatik. Vuk, nar. pjes. 3, 531.

GRAMATIKA, f. grammatica, znanie i nauka o zakonima u jezika i kñija u kojoj se ono uči. po latinskoj i talijanskoj riječi. — isporedi slovnica. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikulinu, u Belinu 354^b, u Stulićevu. I počeh ga učiti gramatici crkvojnoj. Pril. jag. ark. 9, 74. (1520). S jednijem meštrom od gramatike. B. Kašić, in. 32. Gdi svršivši gramatiku. F. Glavinčić, cvit. 248^b. Da se meće pleme neutro u gramatici. I. Ančić, svit. 180. Fratri poslija gramatike uče tri godine filozoliju. vrat. 124. Složi gramatiku i rječnaka. J. Kavañin 126^a. Drugoga učeći gramatiku. J. Filipović 3, 340^b. Ne

znadući po gramatici jezika latinskoga. M. Dobretić 49. Gramatika drvena motika. (Vaļa da za to što je suha i opora. U Srijemu). Nar. posl. vuk. 45. Neke Ľude koji su znali slavensku gramatiku. Vuk, nar. pjes. 3, 530.

GRAMBATA, f. vrsta raka. — na Hvaru. L. Zore, rib. ark. 10, 342.

GRAMFA, f. kanĽa, čapak, tal. granfia. — isporedi gramaf. — U jednoga pisca Dubrovačina xvi vijeka. Sova svraku gdje leti u gramfu uhvati, gramfom ju zadavi. M. Vetranić 2, 86.

GRAMOTATI, gramotam (?), impf. Kadgod se dogodi da riba ugleda mrežu ako je dan ili mjesecina, te se poplašii; to zovu ‚odbiti se od mreže‘. Kad se to zbije, običaju ribari privezat na konop kano i bijelo kojekakvo platno, te takim strašilom bucati u moru s one strane s koje riba bježi. to strašiti ribu zovu: ‚gramotati‘. L. Zore, rib. ark. 10, 351.

GRAMZIMI, grāmzim, impf. hlepjeti. — Akc. se mijeña u praes. 1 i 2 pl.: gramzimo, gramzite, i u aor. 2 i 3 sing. grāmzi. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu: (u Srijemu) za čim ‚lechzen‘ ‚cupere‘. Noć je posestrima grešnicima koji gramze za blagom i krvju. M. P. Šapćanin 1, 121. Neka zasluže časti za kojimi gramze. M. Pavlinović, razl. spis. 291.

GRAMZĽIV, adj. koji gramzi. — U naše vrijeme u Lići. ‚Ali je pusto gramzļiv za tuđom mukom‘. ‚Gramzļiv i proždrljiv kao vuk‘. J. Bogdanović.

GRAMŽENE, n. djelo kojijem se gramzi. — U Vukovu rječniku.

1. GRAN, m. vidi 1. grana. — Na jednom mjestu xvii vijeka. Ivan granov od driva i kamenja učini prida se doniti. F. Glavinčić, cvit. 425^a. — nepouzđano.

2. GRĀN, m. mjera za težinu (koliko teži zrno pšenice). — Lat. granum preko zapadnijeh evropskijeh jezika. ‚Gran, merc. (zrno), ‚grān, gran‘, tal. ‚grano‘. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

3. GRAN, adj. u nekijem pjesmama prošloga vijeka samo o stih. može biti da znači: crven (vidi 2. grana). drukčije tumači Bogišić: Gran, nepoznata i riječ i smisao, ali kako u 23 stihu te isto (38) pjesme dolazi ‚čiste svile‘, tako možda i znači: svijetle, bijele, čiste. izreku ‚grana et seta‘ nadazresmo u dubrovačkome statutu (lib. vii, cap. 39). gledaj u Daničića s. h. v. a usporedi i ruski glagol гранитъ. (nar. pjes. 356—357). Na Ľnemu su obučene kavade od grane svile. Nar. pjes. bog. 59. A on bješe kupio sto dukata grane svile. 102.

1. GRĀNA, f. ramus, naj običnije je značenje: u drvetu dić koji ishodi iz paña i pruža se na dule, tako da se drvo (više zemļe) sastoji iz paña i grana. — Akc. se mijeña u dat. sing. grāni, u acc. sing. grānu, u voc. sing. grāno, u nom., acc., voc. pl. grāne, u dat., instr., loc. pl. grānama. — Tamna postaria po tome što se nahodi samo u našem i u novoslovenskom jeziku (ali ima i malorus. hranok, i moravski hrañ s istijem značenjem): može biti da je ista riječ što i praslavenska grānъ (a i grana, vidi u češkome i u gorniosrpskom jeziku), kut, ugao, kraj, meda, obod, isporedi stlov. grānъ, rus. гранъ, češ. hrana (moravski hrañ, lomača, grana), gorniosr. hrañ, hrana. značenje: obod biće se promijenilo na ono iz čega se sastoji obod u drvetu, ili značenje: kut, ugao na ono što strši u drvetu. — U jednoga pisca čakavca xvii vijeku ima gen. plur. grāni: Zač osta kako pañ prez grani sred

poja. D. Baraković, vil. 80. *ali kod toga nije potrebno pomisliti na nom. sing. drukčiji nego je grana.*

a. *su značenjem kazanijem sprijeda. premda nije naj starije ovo značenje, stoji ovdje naj prvo po tome što je naj običnije.* — Od xv vijeka (*vidi i kod c*), a u seijem je rječnicima, osim Jambrišićeva i Daničićeva. a) u pravom smislu. Iz resti će koren negof kripak, a grane njegove izidut kako od Libana. Bernardin 136. osea. 14, 6. Kamenju i granam kažem grozni plač. M. Držić 74. Kot stablu pribjenu sve grane upale. P. Zoranić 73^b. I žazal taj zenu i pusti granu van. D. Zlatarić 10^a. Grana od svoga stabla odlomljena. M. Divković, bes. 90^b. Vidiš oni dub, gdi kitne grane svi svud prostira? G. Palmotić 1, 87. Oni koren grane pušća i zeleni. I. Ivanišević 32. Razšir' grane, ma dubravo, svejer veće. J. Kavašin 200^b. A priprosni od naroda kitne grane svi nošahu. P. Knežević, živ. 19. Ne žute se po granam naranče. And. Kačić, razg. 172. Grana zelena na vratu od konobe daje nam na znaie... Ant. Kadčić 108. Dva ti dila otidu u grane. J. S. Rešković 149. Odbi se grana od jergovana. Nar. pjes. vuk. 1, 33. Rasla jabuka Ranku pred dvorom, srebrno stablo, zlačene grane. 1, 60. O narančo, vojko plemenita! vjetar puva, grane ti podvija. 1, 74. Oj višuo, višnice, digni gore grane. 1, 111. Pa on ide od jele do jele, kako ptica od grane do grane. 1, 160. Vezah koža za jelu zelenu, a sokola za jelovu granu. 1, 317. Te se pope jablanu na grane. 1, 369. Muška glava i sušnata grana: udri granom po zelenoj travi, list opadne a grana ostane. 1, 388. Nad nim maše granom bosiljkovom. 2, 162. Od gore je granu otkinuo. 4, 55. Kurjak se ne plaši sušnatom granom. Nar. posl. vuk. 164. — *metaforički u nekim poslovicama, n. p.* Jere sam skoro na dohne spao grane. D. Rapić 373. Pao je na sniske grane sa svoje lude glave. Nar. posl. stojan. 19. Metnuti devojci granu na put. (Smesti je čim da se ne može udati). Nar. posl. vuk. 178. Seljaci, pored inače tanke hrane a velika rada popadaju bolesti kao granom pobijeni. M. Đ. Mišićević, živ. 1, 30. Što tu pomaže, da amo: mile, lale, šimširove grane? M. Pavlinović, razg. 18. — *b) nešto slično pravoj grani kao nakit, ili građeno ili rezeno (vidi i c).* Vidi granu sitnoga bisera. Nar. pjes. vuk. 1, 247. Na ramenu vezenu maramu, na nožji su grane svakojake. 1, 271. Koliko je na rukavu grana, toľko bilo na Jovanu rana! koliko je po granama kuka, toľko bilo na Jovanu muka! 1, 271. Ana od bisera grana. 1, 328. Tvoji vezi sićani zlatnom granom kićeni. Nar. pjes. petr. 1, 130. — *c) metaforički, o čemu (i o umnoj stravi) što ishodi iz čega i dijeli se kao grane iz paňa u drveta. aa) kad se voda, rijeka dijeli na nekoliko manjih voda, svaka je od ovijeh grana. isporodi otoka. — izmđu rječnika u Vukovu: „der arm eines flusses“ „corun“ (s dodatkom da se govori u Boei). Potok niz livadu nrmnitić tečie, grana ga grediše vojena po brigu, ter vode nesieš tad gradu po sridu. M. Marulić 29. Među dvi grane rike Nerotve. Norini 81. Tu se ladna voda ustavila, pusta grana na četiri strane. Nar. pjes. vuk. 4, 149. Sto su vode raspuštile grane, moja ľubo, na četiri strane. 4, 151. — *slično je i u oram primjeru gdje se tako govori o rudi:* Svaka ruda ide kroz zemľu tamo i amo na grane. M. Zoričić, zrc. 198. — *bb) rozi u jelenu. — na jednom mjestu xvii vijeka.* Plahi jeljen vrhu glavo tu visoko grane stere. I. Gundulić 551. — *cc) potomci srakoga djeteta istoga oca shvaćaju se kao grane što**

ishode iz istoga paňa (oca). Kaogrosović sve tri grane... J. Kavašin 105^b. Stabar koljena Davidova grana se u dvije grane. S. Rosa 23^b. — *dd) kod poslovaňa ili nauke svaki se dio napose može zvati grana, isporodi struka. — u naše vrijeme.* Na sve struke naroda i na sve grane pravľenija. Nov. sr. 1835. 180. Za posebne grane poslovaňa postaviće se oblasti. Zbornik zak. 2, 145. Predano su magistratu slijedeće grane redarstva. 2, 869. Grana, struka „zweig“. Jur. pol. terminol. 682. — *amo može spadati i ovaj primjer u kojemu skakati na drugu granu znači: domišľati se niečega drugoga.* Na ovo ne znajući odgovoriti, skaću na drugu granu, dovode lažlive svidoke. A. Kanžlić, kam. 119. — *d) u ľudske noge gorňa strana od gležňa do prsta (po tome što ishodi iz noge kao grana iz paňa). isporodi splet. u Vukovu rječniku:* u noge: ozdo je taban, a ozgo grana „obere fläche des fusses“ „pars pedis superior“ s primjerom: Boli ga noga baš na grani. — *može biti da amo spada i ovaj primjer u kojemu kao da grana stoji metonimički mj. noga:* Onog žena bogata je lanom, onog nejma kud povući granom. J. S. Rešković 388. — *vidi (sa širijem značenjem):* Grana, zool. (splet), „mittelfuss“, tal. „metatarso“; kosti od grane (spleta), „mittelfussknochen“; grana noge, lat. „dorsum pedis“, „fussrückel“; (u ptica), lat. „tarsus“, „lauf“. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. — *e) preneseno na dio od oblaka. — u narodnijem pjesmama iz Crne Gore.* Grad gradila b'jela vila ni na nebo ni na zemľu no na granu od oblaka. Nar. pjes. vuk. 1, 151—152. Pjev. crnog. 3^a. — *f) 10—12 hiebića bijela kruha što se jedan do drugoga u dva reda drži.* U Samoboru. F. Hefeľe. — *g) ime vijencu od iskara na rakiji.* Rakija je jaka, jer drži lijepu granu. u Prigorju. F. Hefeľe.

b. *finis, kraj, međa, vidi 1. granica. ovo se naj starije značenje nalazi samo na jednom mjestu xiv vijeka, i otale u Daničićevu rječniku:* „margo“. Človeci najahaleci da prijmuti kazni, kako pišetv vь zakoně svetihъ otъьь, vь gradskyhъ granahъ da mučēt se jako i volny ubijca. Zak. duš. pam. šaf. 37.

c. *na jednom mjestu xv vijeka u nekakvom nakitu:* Brokete dvě srebrne sь četiri kameni cьkleni i sь šestv grane okrugle srebrne. Spom. sr. 2, 50. (1402). Daničić (u rječniku) tumači: „maeander“ (u vezu, kao da je to), *ali mislim da bi se moglo shvatiti i u naj običnijem smislu* („ramus“), isporodi a, b).

d. *selo u Hrvatskoj u podžupaniji varaždinskoj.* Pregled. 46.

2. GRĀNA, f. Rhamnus infectoria fructus L., *zrno (plod) na nekoj bilci iz kojega se vadi crvena mast. srlat. grana, tal. grana, plod (kao zrno) na nekim biljkama i crac (coecum) iz kojih se vadi crvena mast, osobito tal. grana d'Avignone. — U naše vrijeme.* Grana (franc. grain d'Avignon), Rhamnus infectoria fructus L. (Visiani). B. Šulek, im. 99. — isporodi 3. grana.

3. GRANA, f. *nekakvo tkanić, po sroj prilici crveno, vidi 3. gran i 2. grana. — U poslović xviii vijeka.* Pod' u Levant i skroj dolamu od grane, vrati se s atom u grad, pućko ti ne brane. (Z). Poslov. danić. 97.

GRANAC, granca, m. *nejasna riječ na jednom mjestu xviii vijeka.* Nij' Latina ali Grka granca spijevca ki ih ne vrka. J. Kavašin 278^a.

GRANAF, granfa, m. *ćapak, paňga, tal. granfia. — isporodi granfa, granfia. — U jednoga pisca xvii vijeka.* S nokti od orla, granfi od ćaple. I. Gundulić 475.

GRANAJLIJA, *f.* puška po kojoj su granč izvezeni. — *isporedi granalija.* — *Postaje od 1. grana turskijem nastavkom li.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu s dodatkom da se govori u Crnoj Gori.* Granajlije puške doluvatiše. Oglad. sr. 255. Hajde, vuče, ne ujedaj koňa, a gavrane, ne grdi mi lica, dok j' u mene dugo granajlije, oba ću vas sada pogubiti. Nar. pjes. kras. 1, 111.

GRANAK, *granka, adj. gorak, grk.* — *U jednoga pisca čakavca xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjencevu (kajkavski granek, v. gorek) i iz njea u Stuličevu (granek).* Granaka vina naša jesu. J. Kavačin 22^a. — *U Bjelostjencevu rječniku ima i adv. granako (v. gorko).*

GRANALIJA, *f. vidi granajlija.* Zavrgli se dugim granalijam. Nar. pjes. juk. 602. A ostavi dugu granaliju. Nar. pjes. petr. 3, 603.

GRANAR, *granara, m. žitnica, lat. granarium.* — *xv i xvi vijeka.* Pšenicu skupite u moj granar. Bernardin 19. N. Rašina 33^b. mat. 13, 30.

GRANARIC, *m. vidi granariz.*

GRANARIZ, *m. Oryza sativa L., oriz, pirinač.* — *Složeno od tal. grano, zrno, žito, i riso, oriz (može biti od gran di riso, zrno oriza).* — *Od xviii vijeka (vidi na kraju) samo (kako mislim) u Dubrovniku, a između rječnika u Belinu 625^b i u Voltigijinu.* Granariz (tal. grano riso), riso (u starom rukopisu), 1. Oryza sativa L. (Sabljar). B. Šulek, im. 99. — *i druga se biljka tako zove, jer joj je lišće slično orizu.* 2. Sedum dasyphyllum L. (Vodopić). 99. — *U jednoga pisca xviii vijeka stoji c mj. s, možebiti po tome što je pisac, koji nije bio Dubrovčanin a nastojao je pisati dubrovačkim govorom, riječ zlo zapamtio.* Od pirinca ili granarica. B. Kašić, fran. 58. Promijenje od običajnoga kruha pšeničnoga u sami čisti granaric. 59. Zrna od granarica. 60.

GRANAST, *adj. vidi granat.* — *U rječnicima: u Mikašinu, u Belinu 605^b, u Bjelostjencevu, u Voltigijinu, u Stuličevu.*

1. GRANAT, *adj. ramosus, na kojemu su grane.* — *isporedi granast, granav.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu 605^b, u Stuličevu, u Vukovu.* Drvo ako jest ravno granato i listato. F. Glavinić, posl. 7. Stablo granato. F. Lastrić, od' 183. Oko njea su granati borovi. svet. 53^b. Dub ovi granat i kitana, oni nag i kršljav. A. Kalić 246. Od tratora granatoga. Nar. pjes. vuk. 1, 234. Pade bijeli golub na granati dub. Nar. zag. novak. 213. — *i metaforički.* Človik „qui est arbor versa“, ki jest drvo obraćeno, ili granat u oblasti, listat u bogatstvu. F. Glavinić, posl. 7.

2. GRANAT, *m. Punica granatum L., vidi šipak, mograň, tal. granato, nem. granat(apfel).* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Zaručnik u pismama učinio je jedno potpuno izpisañe od lipote svoje ljubeznive i mile. kakve i koliko lipa prilike za slikovati ju nije on uzео od zore, od miseca, od sunca, od potočića, od studenca, od granata, od cedra... A. Tomiković, gov. 309.

3. GRANAŤ, *granata, m. dragi kamen crvene boje kao crno vino, nem. granat, tal. granato.* — *U naše vrijeme u između rječnika u Vukovu: „der granat (stein)“, lapis granatus.“* Na vratu maramu i nešto granata od dinduha. M. Đ. Mičićević, živ. srb. 1, 70. — *Granat, min. „granat“, frč. „grenat“, engl. „prawn, garnet“, tal. „granato“, češki granat, „böhmischer granat“; drag granat, „edler granat, orientalischer granat“, frč. „grenat almandin ou oriental“, engl. „precious garnet“.* —

Granat-dragac, min. dragi granat, „edler granat“. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

1. GRANAŤA, *f. gvozdено повеће zrno šuplje što se napuni praha (baruta) i pošto se zapali, baca se na neprijatelja. sad nije više u običaju. tal. granata.* — *xviii vijeka.* Biju Turke praom i olovom, teškim bumbam, oženim granatam. And. Kačić, razg. 166. S tim bumbe, granate, balote karkaše kot z oblaka krupi po gradu padaše. M. Kuhačević 110.

2. GRANAŤA, *f. vidi 3. granat. tal. granata.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

3. GRANAŤA, *f. grad i država u Španjolskoj.* — *Kod našijeh pisaca od xv vijeka, a između rječnika u Belinu 355^a.* Pokol Granate vlast Bog mu je dal dobit. M. Marulić 242. Iz Granate. I. Držić 19.

GRANATAN, *granatna, adj. vidi 1. granat.* — *Samo na jednom mjestu xviii vijeka.* Na vrutak vođeni polag sebe granatnu i listatu imijući palmu. F. Glavinić, cvit. 18^b.

GRANATI, *vidi granati se.*

GRANATIJEK, *granatijera, m. vidi granatir.*

GRANAŤIR, *granatira, m. u pješачkoj vojsci ovako su se zvali vojnici što su kod sebe imali i bacali na neprijatelja granate (vidi 1. granata).* sad se tako zovu pješaci izabrani po visokome statusu. tal. granatiere. — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. i voc.: granatiru ili granatiere, granatiri.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu (der grenadier“ s dodatkom da se govori u vojvodstvu).* Koje njeki od granata granatiere zovu. I. Zaničić 103. U gradu ji vojska dočekala, granatiri s ognenim granatam. And. Kačić, razg. 219. Poslao je jednoga tisućnika i šest granatira. A. Tomiković, živ. 196. Za putnika i vojuika, za pastira, granatira. Nar. pjes. vuk. 1, 139. Za orača i kopača, za pastira, granatira. 1, 142. — *U Dubrovniku i u Boči kotorskoj s ije mj. i (isporedi kod pastir): granatijer, granatijera.* Granatijere prema delijam. Nar. pjes. bog. 324.

GRANAŤIRKA, *f. ime što ga mlada pridijeva mladem ženskom.* Skorotča. 1844. 249. — *uprav žensko čelude kao granatir.*

GRANAŤIRSKI, *adj. koji pripadu granatirima.* — *U naše vrijeme.* Dogodilo se, da je soldat od granatirske regimente gromom udaren. Nov. sr. 2, 23.

GRANATI SE, *granam se, impf. diffundi ramis, dijeliti se u grane, ispuštati iz sebe grane.* — *Akc. se mijenja u praes. 1 i 2 pl.: granamo, granate, i u aor. 2 i 3 sing. grana.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu (ramos facere, producer“) gdje ima s istijem značenem i neobični aktivni oblik granati.* Ta se vođka grana. J. S. Rejković 400. Koren se duži i grana. J. Pančić, bot. 45. — *u metaforičkom ili u prenesenom smislu.* Stabar koljena Davidova grana se u dvije grane. S. Rosa 13^b. Varijacije, koje se i u ovoj vrsti narodnih umotvorina granaju. V. Vrčević, nar. prip. xi. Jer vitlaju srde iz oblaka, i na sedam granaju se traka. Osvetn. 5, 67.

GRANAT-JABUKA, *f. vidi 2. granat.* — *Po njemačkom granatapfel.* Narov cvet, dobiva se od nara, Punica granatum L., a srpski se kaže i granatjabuka i šipak u Dalmaciji. Đ. Popović, poznav. robe. 262.

GRANA V, *adj. vidi 1. granat.* — *Samo u Stuličevu rječnika.*

GRANAVALA, *f. ime kravi*. F. Kurelac, dom. živ. 24.

GRANCEOLA, *f. Maja squinado L., vrsta rakovice, tal. mlet. granzevola, granzeola. — isporodi grančipula. — U jednoga pisca Dalmatinca XVIII vijeka. Da su rak i granzeola prijatelji bili veliki. N. Palikuća 40. Rak ide natrag, a granzeola napopriko. 42.*

GRANCIJA, *f. ime žensko. — Prije našega vremena. Grančija. S. Novaković, pom. 56.*

GRANČIPULA, *f. vidi granzeola, istoga postaća ili od tal. grančiporro. Slovinac. 1882. 187.*

GRANČAREVO, *n. dva sela (Grančarevo dođe i gorbe) i općina u Hercegovini u okrugu mostarskom. Statist. bosn. 256.*

GRANČARI, *m. pl. selo u Hrvatskoj u podžupaniji zagrebačkoj. Pregled. 21.*

GRANČANE, *n. djelo kojim se granča. — U naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.*

GRANČATI, *grančam, impf. grepsti. — Rijec bez sumnje romanska, isporodi tal. granccio, nekako zakučasto oruđe. — U naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.*

GRANČICA, *f. dem. grana (uprav dem. granka). — Akc. se mijenja u gen. pl. grančića. — Od XVIII vijeka, a između rječnika u Belinu 328^b, u Stulićevu, u Vukovu. a) u pravom, ili u metaforičkom i prenesenom smislu. Golubica donese grančicom masline zelene. S. Margitić, fal. 190. Na svakoj grančici lijana biše upisano: Isus, Marija. J. Filipović 1, 558^b. Tilesa posipati cvitjem i zelenim grančicama. F. Lastrić, test. 387^b. Trak ili grančica velike žile od srca se pruža. A. Kanžilić, utoč. 114. Noseći u kľunu grančicu masline zelene. And. Kačić, kor. 9. I kod kuće učile se presti i grančice po rukavilj vesti. M. A. Rejković, sat. C6^a. Niki priliku imaše svitnaka Moisijsjeva imajući kano veće grančice iz jednoga trupa izhodećih. I. Velikanović, upnt. 1, 495. Listje kad uztrepti, grančica kad se vije. M. Katanić 40. U široko grančice se plode. J. S. Rejković 136. Čobanin se naslonio na grančicu oraovu. Nar. pjes. vuk. 1, 114. Momčić ide strančicom, nakiti se grančicom. 1, 314. Soko sjedi na grančici. 1, 497. Dosta mu je ponijeti grančicu cvijeca. S. Ľubiša, prip. 248. — b) Liliun martagon L., *neki cvijet, vidi zlatan, zlatoglav, zlatnu glavicu. Grančica, giglio salvatico secondo (u starijem rukopisima), hemerocalle (u starom rukopisu), Liliun martagon L. (Vodopić, Sabfar, u Dubrovniku), v. granica. Grančica divja bruna, Liliun martagon L. (Pizzelli). B. Šulek, im. 99. — c) od mila se kaže i čeljadetu. Sine moj, siuko moj, grančice moja, lći moja. Nar. pjes. istr. 5, 3.**

GRANČIĆ, *m. prezime. — Od XVIII vijeka. Grančić, Kašić, Rajkoviću. J. Kavašim 134^b.*

GRANČIK, *m. a) vilast gvozd kojim se vadi drop iz rakijinskoga kotla. M. Pavlinović. — b) malo sidro, šopt (na grane). M. Pavlinović. — Od tal. granccio (vidi kod grančati).*

GRANČINA, *f. augm. grana. u Lici. V. Arsenijević.*

GRANDATI, *grandam, impf. (?) nepoznata značenja i postaća (od tal. grande, velik?). — U pjesmi crnogorskoj našega vremena. A kamo li, Gano kapetane! da ne granda du te razveseli za veliku radost i veselje, za novoga crnogorskog kćaza, medor Turci, vi se prekrstiste. Nar. pjes. vuk. 5, 519.*

GRANDIĆ-BRIJEG, *m. seoce u Hrvatskoj u podžupaniji jastrebarskoj. (Grandićbreg). Pregled. 35.*

GRANEŠA, *f. ime kozi. J. Bogdanović.*

GRANEŠINA, *f. seoce u Hrvatskoj u podžupaniji zagrebačkoj. Pregled. 17.*

GRANFA, *f. vidi granaf i gramfa. — U Stulićevu rječniku: ,artiglio, ugnà dell' uccello o d' altro animale', ,unguis' s dodatkom da se nalazi u Gundulića, ali u ovoga ima samo granaf.*

GRANFATI, *granfam, impf. grepsti, tal. grafifiare. — U Stulićevu rječniku: ,unguis dilacerare'.*

1. GRANICA, *f. finis, confinium, terminus, mjesto dokle se proteže nešto prostrano (naj češće zemlja, država), pa po tome i mjesto gdje se onakoro što dotiče s drugim čim; uprav bi bila linija bez debljine, ali se gdje gdje osako zove i dio (zemlje, države) koji je pri (pravoj) granici. — isporodi meda, kraj, krajina. — Akc. se mijenja u gen. pl. grānicā. — Rijec je praslavenska, isporodi stlov., rus., polj. granica, češ. hranice. — Po svoj prilici postaje od gran (vidi kod 1. grana) nastavkom ica (nem. grenze uzeto je iz slavenskoga jezika). — Između rječnika u Belinu (terminus' 214^b, 729^a; granice ,confini, luoghi confinanti', ,finis' 214^b), u Voltigijinu (frontiera, confine', ,grānzē'), u Stulićevu (granica, to jest krajina ,terminus, finis, limes, confinium'), u Vukovu (grenze', ,finis, limes', cf. krajina), u Daničićevu (terminus'). a) finis, terminus, kraj čijoj zemlji, mjesto gdje se dijeli od tuđe zemlje; zove se gdje gdje granica i znak kojim je bježen onaj kraj. Selu je ,Trěbčič' išla meda, u granicu uz doľ' (Mon. serb. 95 god. 1330). Selu je Prošinovcima bila meda ,granica šarbanova' (198 god. 1381). Selu je Lenitkovcima išla meda ,na vitu granicu' (199 god. 1381). Đ. Daničić, rječ. 1, 234. Vse granice koje su stajene, vse toj obljubismo i pravimo da su dobre i prave granice. Mon. serb. 242. (1399). Da rečeni mlin ostane slobodan... manastiru... sa vsjemi negovijemi razlozi i z granicami. 464. (1454). Vsi idesmo h granici, ka se zove v nuglu. Mon. croat. 204. (1513). Sela, koja imaju kotare svoje oddione i odesite po granicah. Stat. polj. ark. 5, 264. Granice se od ljudi ne bjehu zabile, ni mjerom sve svudi otišlo na dile. I. Gundulić 148. Mjesto od granica i mrgina. B. Zuzeri 298. Kako ćete granice od vašijeh vinograda razprostraniti. Đ. Bašić 181. Gdi crkve ne imadu zabiližene granice. I. J. P. Lučić, nar. 70. Seoske granice, koje dijele selo od sela, na povećim liticama usijeku krst, i to zovu granica. V. Bogišić, zborn. 433. To je grehota i sramota za onoga koji priore tudu zemlju ili primakne granicu. 435. — b) finis, confinium, kraj u države, mjesto gdje se jedna država dotiče s drugom; i u množini; često se zove granica i zemlja (država) što je pri samom kraju. isporodi krajina. Vse što pristoji župē konavalskoj i sa vsćimi mejami i granicami... do meje i granice dračevićke... Do svojih meja i granica. Mon. serb. 218. (1391). Ako oni ljudije hoto doći na granici voja ostati domom. Spom. sr. 1, 6. (1399). Kraj prostrane Bogdanije i granicu od Podoja. I. Gundulić 434. Gora od Libana sjedi na granicah evrijenske zemlje. I. Dordić, salt. 88. Dojedriše do granica krajevstva Parles. B. Zuzeri 400. Do granica zemlje Jedupa. Đ. Bašić 97. Među granicam jedne državo. I. J. P. Lučić, nar. 122. I Gomeju na granici suvoj. Nar. pjes. vuk. 2, 103. Da idemo s četom na granice. 4, 125. Te čuvalu carovu granicu. 4, 433. Na granicu tursku i kaursku. Nar. pjes. juk. 253.*

Oba su mi na vojnicu prošli, na vojnicu na tursku granicu. Nar. pjes. istr. 2, 54. Granice oblasti njihove teže je naznačiti. Vuk, kovč. 17. — c) *prema lat. fines može značiti i cijelu državu*. Po granicah Betlemskijeh. S. Rosa 37^b. Čujte kraji i naučite sudci granica zemaljskijeh. Đ. Bašić 23. — *može biti da amo spada i ovaj primjer*: Ne bješe ni saj svijet razdijeljen na mnogo granica. M. Vetranić 1, 7. — d) *kraj, međa kod čega mu drago*. More naduto nije priskočilo svoje granice. Đ. Bašić 49. Tko bi imao smionstvo domjeriti (*Boga*), i postaviti među granice kojega mjesta? J. Matović 459. — e) *u prenesenom smislu, kod čega umnoga ili duševnoga*. Ovo je krjepos od krjeposti i mejašna njih granica. J. Kavašin 343^b. Koji dan sedmi do granica od života doveo ga je. B. Zuzeri 423. Koja izlaze izvan granice pošteha naravskoga. Ant. Kadčić 501. Ova krepost ako se uzdržuje u svoje svrhe i granice. J. Matović 419. Požuda naravska koja ne prohodi svrhe i granice svoje. 420. Ufajući od tvoje ljubavi, od pomilovanja tvoga, koje granica ne pozna. I. M. Mattei 60. Žive požude njegove bjehu bez kraja, bez granice. 134. — f) *amo spadaju po svoj prilici i mjesna imena. vidi i Granice. a) u Hercegovini u okrugu mostarskom: aa) selo. Statist. bosn. 228. — bb) selo i općina. 226. — b) u Srbiji. aa) selo u okrugu topličkom. M. Đ. Miličević, kralj. srb. 386. — bb) zaselak u okrugu užičkom. K. Jovanović 160. — cc) mjesto u okrugu biogradskom. Glasnik. 19, 140. — dd) mjesto u okrugu šabačkom. Niva u Granici. Sr. nov. 1866. 15. — ee) mjesto u okrugu vaļevskom. Niva u Granici. 1875. 721. — e) selo u Slavoniji u podžupaniji požeškoj. Pregled. 92. — d) brdo u Crnoj Gori kod Cetina. — u Vukovu rječniku.*

2. GRANIČA, *f. dem.* 1. grana. — *Akc. se mijena u gen. pl. graniča. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikašinu (granica, mala grana), u Belinu (ramulus' 605^b; ramunculus' 328^b), u Bjelostjenčevu (mala grana), u Voltigijinu, u Stuličevu, u Vukovu. a) s pravijem značenem*. Isopa granicom okropi ti mene. M. Vetranić 1, 436. Dohital na voći prignute granice. D. Zlatarić 44^b. S granicama od maslina i od palama. B. Kašić, is. 40. Leteć z grane na granicu. M. Gazarović 61. Po granicam dubja oblijeta (*golubica*). G. Palmotić 2, 292. Iz granic od javora. I. Ivanišević 208. Od korena pañ izhodi, a oba daju njih granicu. J. Kavašin 532a. Zlatni prami dugačkih plavijeh kosa mahom tijekom i vjetarcem razpršani oko šume od granica spuštenijeh saviše mu se i zamrsiše. B. Zuzeri 52. Ptice uzdohode i ustaju po űegovijem granicama. S. Rosa 87a. Usnula devojka drenku na kor'enk, lozi na granici. Nar. pjes. vuk. 1, 410. Porasla je granica čemina. Nar. pjes. herc. vuk. 225. Kukavica na zelenoj granici. S. Ľubiša, prip. 228. — b) *nekoliko (na) češće 18) snopova žita zajedno*. Kada žeteoci jednu nivu žita požanu, a veziozi za žetom ne dospiju to žito odnosno snopje u koje ili u kladnu podjeti, onda to snopje metnu u granice; t. j. po jedno dvadeset snopova sadiju nasokriž u granice, te sutradan dodu, i te granice onda prediju u koje ili u kladu; jer u koje ili u kladu žito sadjeveno može duže vremena na nivi stati, a u granicama ne smije dajje jednog dana. zato i vele ljudi: 'Granica gotova gnojjanica'. u Lici. J. Bogdanović. Kad se požane žito, dede se u koje, stogove i u granice. ako uhvati vrijeme ili nije koje usjećeno i podoštreno, dede se u granice: tri reda po 4 snopa, jedan s vrh drugoga, a tri-

naesti snop dođe ozgo po nima. jer granica lako zakisne, osobito kad je vjetar povali, za to i vele: 'Granica gnojjanica'. u *Dobrosetu*. M. Medić. Ako mu daje pod kiriju koña za vršidbu, onaj mora mu dati od svake granice (18 snopa) po tri oko zrna. V. Bogišić, zborn. 480. Granica ozimice, bagla sastavljena od trideset i pet ručica. M. Pavlinović. — i *od sijena*. Granica trave jali sijena, bagla od prilike do pedeset oka težime. M. Pavlinović. — c) *ime nekijem biļkama (mislim da amo spada). aa) vrsta hrasta. — u naše vrijeme (ali isporodi i bugarski granica, grānica), a između rječnika u Vukovu (eine art eiche' 'quercus genus')*. Granica, 1. Quercus conferta WK. (Pančić); 2. Quercus pubescens Will. (Vuk). Granica sitna, Quercus pubescens Willd. (Pančić). Granica slatka, Quercus conferta WKit. (Pančić). B. Šulek, im. 100. — bb) *vidi grančica. Granica* Hemerocallis L. (Kuzmić). Granica divja, (Lilium, martagon L. (Kuzmić). B. Šulek, im. 100.

3. GRANICA, *f. oriz, pirinač, isporodi granariz. — U jednoga pisca Slavonca xviii vijeka. Granica, orica (pirinč)*. A. T. Blagojević, khin. 9. Ufati on dvi divje koze koje űegovu granicu iliti pirinča jedoše. 17. Khinki potrebovaše jednoga lonca za kuvati svoju granicu. 36.

GRANIČE, *f. pl. ime mjestima, vidi 1. granica, f.* a) *selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 32. — b) selo u Crnoj Gori u katunskoj nahiji. Glasnik. 40, 19. — c) u Srbiji. aa) selo u okrugu smederevom. K. Jovanović 150. — bb) mjesto u okrugu vaļevskom. Zemļa u Granicama. Sr. nov. 1874. 25.*

GRANIČ, *m. mjesto u Srbiji u okrugu smederevom. Sr. nov. 1867. 577.*

GRANIČAK, *Granička, m. mjesto u Srbiji u okrugu vaļevskom. Niva u Graničku. Sr. nov. 1875. 1203.*

1. GRANIČAN, *granična, adj. koji pripada granici (vidi 1. granica). — Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (granični 'finitimus' 214^b) i u Stuličevu (limitaneus, finitimus', s dodatkom da je riječ ruska). Gdi granična Mapa dili lijepu Aziju od Libije. G. Palmotić 3, 111a. Dok dođoše u Brda kamena, na granično mjesto crnogorsko. Nar. pjes. vuk. 4, 363. Granične vode. Vuk, dan. 2, 34.*

2. GRANIČAN, *granična, adj. samo u Stuličevu rječniku: v. granast.*

GRANIČAR, *m. čovjek s granice (vidi 1. granica, b)). — isporodi krajišnik. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (finitimus' 195^b; conterminus' 214^b), u Voltigijinu (confinante, limitrofo' 'gränzer'), u Stuličevu (finitimus, confinis, conterminus'), u Vukovu: (u Srijemu i u Banatu) 'der grenzer' 'miles limitaneus', cf. krajišnik. A spahojan mjesto čeka česelbaške graničare. I. Gundulić 518.*

GRANIČARI, *m. pl. selo u Hrvatskoj u podžupaniji zlatarskoj. (štamarskom griješkom) Grančari. Pregled. 59.*

1. GRANIČAST, *adj. na kojemu su granice (vidi 2. granica). — U Belinu rječniku (ramulusus' 605^b) i u Stuličevu (v. granast).*

2. GRANIČAST, *adj. nepoznata značenja, može biti da znači: crven, vidi 3. gran i 2. i 3. grana. — U Vukovu rječniku bez značenja s dodatkom da se govori u Boci kotorskoj i s primjerom iz narodne pjesme: Za pojamos od zlata kuđeļa, pri kuđeļi svila graničasta.*

GRANIČATI, *graničam, impf. slagati snopje u granice. — U Šulekovu rječniku: 'hocken'.*

GRANIČAV, *adj.* *vidi* 1. graničast. — *U Mi-
kašinu rječniku (kod granasti) i u Stuličevu.*

GRANIČĀNE, *n.* *djelo kojijem se graniči.* — *U Vukovu rječniku.*

GRANIČĀV, *adj.* *koji pripada granici (vidi* 2. granica, *c) aa) kao vrsti.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (n. p. drvo, žir). Naseče se cerovih ili graničevih izdanaka. M. D. Miličević, let. već. 266.*

GRANIČĀVAC, GraničĀveca, *m.* *mjesto u Srbiji u okrugu vaŕevskom. Niva u Graničevcu. Sr. nov. 1876. 105.*

GRANIČĀVINA, *f.* *graničĀvo drvo (lignum).* — *U Vukovu rječniku.*

GRANIČICA, *f. dem.* 2. granica. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (ramulus 605^b) i u Stuličevu. a) u pravom smislu. I ja bih graničice od masline nakitila. A. Boškovičeva 44. — b) metaforički. Visimo na veoma tankoj graničici od života. B. Zuzeri 204. — c) Graničica, hemerocalle (u starom rukopisu), Hemerocallis L., v. granica, graničica. B. Šulek, im. 100.*

GRANIČITI, graničim, *impf.* finitimum esse, *(o zemlji) imati istu granicu (vidi 1. granica) što drugo što, doticati se na granici s drugim čim. ono drugo stoji u instr. s prijedlogom s.* — *Od xviii vijeka (vidi na kraju) a između rječnika u Vukovu: 'grenzen', finitimus sum', cf. mediti. To graniči s gradom Kolašinom. Nar. pjes. vuk. 5, 398. Onaj komad zemlje koji od jugozapada graniči s morem... Vuk, poslov. xviii. — U jednoga pisca xviii vijeka refleksivni je glagol u nješte prijedloga s stoji do. Iturea... graniči se do Čelosirije. S. Rosa 44a.*

GRANIČIKĀ, *adj.* *koji pripada granici (vidi 1. granica). Granička voda, mjesto u Srbiji u okrugu svederceskom. Livada u Graničkoj vodi. Sr. nov. 1867. 10.*

GRANIČNIKOLAN, graničnikolna, *adj.* *vidi kod graničnikolo.*

GRANIČNIKOLO, *n.* *horizon, finiens circulus, vidi obzor. — U Stuličevu rječniku ('orizon') gdje ima i adj. graničnikolna ('orizzontale', 'orizonti circulo respondens ad libellam'), i adē. graničnikolno ('orizzontalmente', 'ad orizontem'). — Jamačno je sec to načineno za sam rječnik po grčkoj ili po latinskoj riječi, i sasma je nepouzdanu.*

GRANIĆ, *m.* *prezime. — Od xviii vijeka. And. Kacić, kor. 454. Schem. spalat. 1862. 28.*

GRANIK, *m.* *vidi 2. granica, c). Granik, 1. Quercus pubescens Willd. (Vuk); 2. Quercus conferta Whit. (Pancić), v. granica. B. Šulek, im. 100.*

GRANIČKULA, *f.* *Ranunculus asiaticus L., neka biljka, crjet, isporodi novčić. — Od latinske riječi ili od tal. ranuncolo. Granikula, (= lat.) Ranunculus asiaticus L. (Vodopić, Sabjar, u Dubrovniku). B. Šulek, im. 100.*

GRANINA, *f. augm.* 1. grana. — *U Vukovu rječnika s promjerom: kao graninom pomlačeno (kao gdje boluje mnogo čeljadi).*

GRANI PLOD, *m.* *vidi cempres. Grani plod (L. Sabjar), v. kupres. B. Šulek, im. 100.*

GRANIR, granura, *m.* *oslingan ili opleten u formi potukruga ogjaka, koji žensko oko vrata nose; tako i za podlamek široko platno oslingano, ili od pamuka opleteno, ozdo na kijeku prišiveno, zovu graninom. u Lici. J. Bogdanović.*

1. GRANIT, *adj.* *urpoznata: nacena u zago-*

neci. Zaklokota klota sa visoka plota; čak se čula klota u Indiju zemlju u granito poje. odgovor: grmljavina. Nar. zag. nov. 34.

2. GRANIT, *m.* *granites lapis, vrlo tvrdi kamen, grahorast (bio i crn, a gdjegdje i crven). — Iz zapadnijeh evropskijeh jezika u pisaca našega vremena. Granit, min. 'granit', tal. 'granito', franc. engl. 'granite'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.*

GRANITAN, granična, *adj.* *koji pripada granitu, koji se sastoji iz granita. — U pisaca našega vremena. On se sastoji iz granitnog stolpa od doričeskoga reda. Nov. sr. 1834. 159.*

GRANITI, granim, *impf.* *vidi granati se. — Na jednom mjestu xvii vijeka (u prenesenom smislu), a između rječnika u Stuličevu (v. granati). Izmed čuda ditića, kojim je granila, ni li Karlovića hranila? P. Vitezović, odil. 65.*

GRANĀKA, *f. dem.* 1. grana. — *Na jednom mjestu xviii vijeka (ali vidi i kod graničica). Moj mužak (slavu) sida do me na granci. M. Katančić 73.*

GRANONOS, *adj.* *koji nosi grane. — U Bjelostjenčevu rječniku (granonos, kaj grane donasa, ali je raja, frondifer, frondes ferens'), za koji će biti i načineno.*

GRANONOŠA, *m.* *ili f. onaj (ona) što nosi (rađa) grane. — U jednoga pisca našega vremena. Pupojci granonoše, gemmao ramiparae. J. Pančić, bot. 54.*

GRANOTA (grānota), *m.* *ime volu. — U Lici. J. Bogdanović. V. Arsenijević. M. Medić. F. Kurelac, dom. živ. 24.*

GRANOVA, *f. ime kravi. — U Lici. J. Bogdanović. V. Arsenijević. M. Medić. F. Kurelac, dom. živ. 24.*

GRANOVKA, *f. ime ovcu. — U Lici. J. Bogdanović.*

GRANUĆE, *n.* *bilo bi uprav djelo kojijem se grane, ali na jedinom mjestu (xvii vijeka) gdje se nalazi (sa starijim oblikom granutje) jamačno je štamparska pogreška i treba čitati ganutje. Kazati njih (andela) razlikos, njih krenutja i granutja. M. Orbin 5—6.*

GRANULA, *f.* *Delphinium staphysagria L., neka biljka, vidi usjivac, usjivica. Granula, Delphinium staphysagria L. (Visiani). B. Šulek, im. 100.*

GRANUT, *adj.* *salud. — U Dubrovniku je drugi akc.: grānut. — U naše vrijeme. Ne zna nikakva posla, rekao bi da je granuta, kan da je s gorske strane. V. Bogišić, zborn. 175. 'Taj je čojk lijepo nešto granut'. 'Ona je vavijek granuta'. u Lici. J. Bogdanović. 'Ovaj čovjek mora da je malo granut, kad ono čini'. u Dobroslu. M. Medić. — Može biti da je uprav part. praet. pass. od 2. granuti.*

1. GRANUTI, grānčm, *pf.* *illucescere, o čemu svijetlu (naj češće o suncu na ishodu, a može se kazati i o čemu drugome, n. p. o zori), pokazati se, javiti se i tako rastjerati tmine, zasvijetliti se, zasjati se. — Akc. kaki je u praes. taki je u aor. 2 i 3 sing. grām; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf. — Korijen je po scoj prilici isti što a grijati. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Stuličevu (auroram, solem, lunam oriri) i u Vukovu: 1. 'hervorstrahlen (von der sonne)', 'ellulgeo'. a) u pravom smislu. — o suncu. Er kad naj jasno (sic) sunce grane, sva će (eritja) cmit sela (?) opasti. M. Pelogrinović 190. Vodice ko od sunca brane visoci jasenoci, kada žarko grano na litnoj pripeci. D. Baraković, vil. 46.*

Granuvši sunce, zvizde uklaňaju se. P. Knežević, osm. 344. Durnitore, visoka planino! iz tebe mi tri sunca granaše. Nar. pjes. vuk. 1, 47. Dok ne svane i sunce ne grane. 2, 160. Grani, sunce, da ogrijem ruke. (Govore djeca na oblaku vremenu). Nar. posl. vuk. 46. — *o zori.* Kô kad grane zora iza mora. Osvetn. 1, 10. — *b) u prenesenom smislu.* — *u Vukovu rječniku:* Sad mi je malo granulo, ist mir leichter geworden⁴, levatus sum⁵, sad mi je lakše, odahnuo sam (u tjelesnom i dušernom smislu).

2. GRÄNUTI, gränēm, pf. potuljeti, isporedi šenuti. — *Ak. je biležen po današnjemu dubrovačkom govoru, ali vidi i granut.* — *Mislim da postaje od 1. grana, isporedi tal.:* ha un ramo ili rametto (di pazzia), sulud je, riječ po riječ: ima granu ili granicu (ludosti). — *U jednoga pisca Dubrovčanina xviii vijeka (ali vidi dafe kod refleksivnoga glagola).* Bi scijeñen da je pametim granuo. S. Rosa 84^a. — *I u naše se vrijeme u Dubrovniku govori:* 'Malo je granuo' (s pameti, instr.). P. Budmani. — *Sa se, refleksivno s istijem značenjem u jednoga pisca Dubrovčanina xvi vijeka.* Er ne bih vazela da meni rod reče: granu se Kamprela, u goru uteče, gora ju zamami, zelen ju zatravi. M. Vetranić 2, 285. Da me rod na stanu i svojta ne kori: Grlica se granu, viltuje po gori, svojte se odreče i dobra plemena, i u pustoš uteče kako zvijer manena. 2, 293. — *isporedi granut.*

3. GRANUTI, granem, pf. grknuti. — *Postaje od osnove od koje je i granak.* Brašno grani (kajkavski), grkne, grko je, žukne. Brašno kad je na vlažnom mjestu hoće granuti. U Prigorju. F. Hefele.

GRÄNE, n. coll. 1. grana. — *Stariji je oblik granje.* — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Belinu (granje rami⁶ 603^b), u Voltigijinu, u Stuličevu, u Vukovu. a) u pravom smislu.* Kako no ti korijen kako usahne tako i granje usahne tudije. M. Divković, nauk. 45^a. Mjesto pusto, gdi strašivo sjenu svoju spušta dubja granje gusto. I. Gundulić 186. Ako je korijen zdrav, granje i cvijetje stoji dobro. M. Radnić 325^a. A drugi odlamahu grañe od dubja i polagahu po putu. F. Lastrić, od⁷ 209. Prorok legavši u kolibicu, koju on sam sebi spravi od graña. E. Pavić, ogl. 429. Brže vilajet nakupi suha graña. M. A. Rejković, sabr. 54. Da se grañe na vočki ne kvari. J. S. Rejković 47. Pokrijte se grañem jelovijem. Nar. pjes. vuk. 3, 196. Pa zatrapa u jelovo grañe. 3, 290. Sjaju mu se oke kroz brkove, kao mjesec kroz jelovo grañe. 3, 343. — *b) u prenesenom ili metaforičkom smislu.* Gdi nemoć pruži granje. P. B. Bakšić 221. M. Lekušić 160. Koren je grijeh, a bolest je grañe. J. Rajčić, pouč. 1, 73—74. — *c) ime mjesta.* a) selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 60. — *bb) seoce u Slavoniji u podžupaniji požeškoj.* Pregled. 92.

GRÄNEŃE, n. vidi grañe. — *Po obliku kao da je verbalni supstantiv od glagola graniti.* — *Samo na dva mjesta xvii i xviii vijeka u pisaca čakavaca.* Vitar grañenje krušvi jest ugnuo. I. T. Miravić, osm. 134. Po grañenju čuži i gñizda mnogizjih ptica. J. Kavañin 195^a.

GRÄNICA, f. kod djece četiri oraha, lešñaka itd. u hrvatskom primorju.

GRÄNIVATI, gräniväm ili gränujēm, impf. 1. granuti. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stuličevu (gränivati, gräniva, auroram, solem, lunam oriri⁸).* 'Leti sunce gräniva iza Osjećenice, a zimi iza Ivañovače'. u Dobroselu. M. Medić.

GRÄO-, vidi graho-

GRÄPČINA, f. ime planinskoj grani u Srbiji. Od rečaka. a sa Belanice, odbija se jedna grana niz Resavu na zapad kao Grabova strana ili Grapčina. Glasnik. 43, 284.

GRÄPĴJŪN, grapijuna, m. Cyprinus, ñeka riba, krap, tal. carpione. — *U Stuličevu rječniku (cyprinus⁹).*

GRÄPIN, m. mjesto u Srbiji u okrugu jagodinskom. Zabran u Grapinu. Sr. nov. 1875. 127.

GRÄPKO, m. ime muško, načineno od glagola grabiti ili od supstantiva grab. — *U jednoga pisca xvi vijeka (Grabko).* Pastir jedan Grabko zvan. P. Zoranić 42^a.

GRÄPSKA, f. dva sela: Grapska pravoslavna i Grapska turska u Bosni u okrugu Doñe Tuzle. Statist. bosn. 136.

GRÄPSKI, adj. vidi grabov. — *Samo u Stuličevu rječniku:* grabski, v. grabovski.

GRÄPŠA, f. grabež, grabljenje. — *Postaje od osnoce glagola grabiti nastarkom šša; b pred š mijenja se na p, ali se sragda nahodi pisano.* — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikañinu (grabša (sic), lupeština silom uñinena rapina¹⁰), u Belinu (grabša rapacitas; raptum¹¹ 606^b), u Stuličevu (grabša rapina, direptio, injusta occupatio¹²).* a) djelo kojijem se grabi. Ke su (ptice) od grabše. M. Vetranić 1, 286. Ne ima nokte oštre, ni od grabše. A. Gućetić, roz. jez. 142. Arpije ptice od grabše. I. Držić 278. Mnoge guse ki smetaju silnijem grabšam ove vode. G. Palmotić 1, 101. I zasje se među Slavam silnom grabšom i ljubavim stječe dikla lijepa i mlada. 2, 218. Na grapšu od Trogira stavise se. P. Kanavelić, iv. 582. Njeki neuprav kude ñega, da na grabše bio je davan. J. Kavañin 243^b. Kijeh nepravde ruke napuñiva grabša i mito. I. Đorđić, salt. 79. Progoneći svaku državu silom, krvi, grabšom. ben. 117. Stavi se poražena mati od grabše vučje. 197. Zato dobit nepravedna, zato grabše i lupeštine u način plahe poplavice svu su čejad potopile. B. Zuzerić 6. Grabša i privara. S. Rosa 110^a. — *b) ono što je ugrabljeno, plijen.* Rastrkane plijahu grabše od oña pograbljene. B. Betera, or. 27.

GRÄPŠAT, adj. grabežljiv, vidi grapša. — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* Pak s ñina udri na grabšate (sic) Omišane. J. Kavañin 229^b.

GRÄPŠIVO, n. vidi grapša. — *U Stuličevu rječniku (grabštvo).* — *neupozdano.*

GRÄSICA, f. Verbascum blattaria L., ñeka bička, isporēdi divizma, mrkovina. Grastica, Verbascum blattaria L. J. Pančić, flor. beogr. 191.

GRÄSJANA, f. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom. Livada u Grasjani. Sr. nov. 1873. 567.

GRÄSKA, f. (uprav adj.) mjesto u Srbiji u okrugu rudničkom. Vinograd u Graskoj. Sr. nov. 1873. 607.

GRÄSTA, f. zemljani sud: a) gdje se sudi i goji cvijeće; b) gdje se raspali i hrani žerava. — *Tal. grasta.* — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikañinu (grasta, fogun, prumarium¹³) gdje na) prije dolazi i u Stuličevu (vas pro floribus¹⁴).* Prežiš kako maca ispod graste. (D). Poslov. danić. 100. u naše vrijeme u Dubrovniku: grasta od cvijeća, grasta cvijeća; grasta od oña, grasta oña. P. Budmani.

GRÄSTICA, f. dem. grasta. — *Od xviii vijeka.* U Pavića (1761) odgonetlaj upravo glasi: cripac s vatrom iliti grastica. Nar. zag. nov. 234. u naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.

GRASUJ, grasuja, *m. riječ načinena za šalu od grah i pasuj u narodnoj pripovijeci našega vremena: Ciganini, kad ga upitaju hoće li graha ali pasuša, odgovori: grasuja (da hoće jedno i drugo). — U Vukovu rječniku.*

1. GRASA, *f. a) ime ovcu, vidi grahorast. — uprav je ipokoristik. — akc. se mijena u voc. grašo. — u naše vrijeme u Lici. Graša, ime grašastoj ovcu. u Lici. V. Arsenijević. J. Bogdanović. D. Trstešnjak. F. Kurelac, dom. živ. 32. ime ovcu koja je crna i bijela po glavi. u Dobroselu. M. Medić. — b) ime pušci koja ima grane po kapići. u Dobroselu. M. Medić.*

2. GRASA, *f. hyp. grah. — Akc. se mijena u voc. grašo. — U Vukovu rječniku s primjerom: 'Da ti da majka graše' (žene govore djece). — I s osobitijem značenjem: vrsta graha. Graša, vrst krupna pasuja (Sabjar). B. Šulek, im. 100.*

3. GRASA, *f. tal. grascia, salo, obile, hrana (uopće a osobito žito). — U dva pisca xvi i xvii vijeka sa značenjem: obile (hrane). u Dubrovniku je bila uprava nad hranom što se zvala graša, koja je dijelila žito u gladne godine. Ja ću kapetan od vitovale bit, grašu ću manteñat. M. Držić 210. Bog bo ne hti, graša očita da produži prjeko lita. J. Kavañin 90a.*

GRASAČ, grašca, *m. dem. grah. — isporedi grašak. — Od xvii vijeka (vidi kod b)). a) u pravom smislu. — U Vukovu rječniku s primjerom: 'Daj mi malo grašca'. — b) ñeke vrste variva. — između rječnika u Mikaljinu (grašac, mali grah 'ceci piccoli', 'cicerula') gdje naj prije dolazi i u Stulićevu (kao u Mikaljinu). Grašac, 'die walderbse', 'Orobus vernus'. G. Lazić 145. Grašac ili orešac, Orobus L. Flora croat. 100. — c) Cuminum cyminum L., isporedi pitomi komin. Grašac, cimino domesticum (Kuzmić), Cuminum cyminum. B. Šulek, im. 100. — d) ñeke vrste grožđa. — između rječnika u Vukovu: 2. (u Srijemu) nekako grožđe: crni grašac, 'schwarze raifler', bijeli 'jungferntraube'. Crni grašac 'schwarze raifler'. Žuti grašac, 'weisse honigweinbeere'. Beli grašac, 'weisse jungferntraube'. G. Lazić 114. Grašac, svrst vinove loze (u Srijemu). Grašac crni, schwarzer raifler (u Srijemu). Grašac žuti, weisse honigweinbeere (u Srijemu). B. Šulek, im. 100.*

GRASAČ, graška, *m. dem. grah, ali znači samo ñeke vrste variva i druge biljke. — isporedi grašac. — Riječ je praslavenska, isporedi rus. ropomek, češ. hrášek, pol. groszek. a) Pisum sativum L., isporedi grah loznac, oblič, zećak. — između rječnika u Stulićevu (v. loznac) i u Vukovu ('die erbse', 'pisum', cf. grah, oblič). Grašak (grašica), slovački hrášek, grašca, rus. ropomek, pol. groszek, češ. hrášek, lat. cuminum (Vujić, Sabjar), vecia (rukopis u Šinu), orobo, ervo (Kuzmić; stari rukopis; Bartulović), siler montano (Kuzmić), 1. Pisum sativum L. (Sabjar, Vnk). B. Šulek, im. 100. — ne znam, spadaju li amo svi ovi primjeri: Poće mokriti grašak tvrdo kao mramor. J. Banovac, prof. 149. S Karlovčani kad ćupriju kvari, i grašak jim suhoparni vari (vidi kod 1. grah, b na kraju). S. Stefanac 29. Uzni jednu holbu graška bologa. Z. Orfelin, podr. 252. Bob i grašak sad vrine dobiva. J. S. Rejković 78. — b) Vicia sativa L., isporedi grahor, grahorica itd. — između rječnika u Belinu ('vicia' 755b). Grašak, Vicia sativa L. Čas. čes. muz. 1852. 2, 50. Grašak, Vicia sativa L. (Visiani, Vodopić). Grašak divji, vecia (Kuzmić; stari rukopisi), Vicia sativa L. B. Šulek, im. 100. — c) kukoľ. — u Stulićevu rječniku. — nije pouzdano (Stalli je po*

svoj prilici pomiješao sa značenjem kod b)). — d) vrsta vinove loze bijela grožđa (u Primorju). B. Šulek, im. 100.

GRASALIKA, *f. Caragana Lam., vrsta biljke. Flora croat. 70. — postaje od grah.*

GRASAN, grašna, *adj. koji pripada grahu. — U jednoga pisca našega vremena. Otle jašu, niz poľanu mašu, gñeli loze tikvene i grašne. Osvetn. 4, 21.*

GRASAAR, grašara, *m.*

a. Coronilla varia L., *vrsta divľega variva. Grašar, Coronilla varia L. (u Slavoniji). B. Šulek, im. 100.*

b. posni triod, iz koga se za vrijeme ćasnoga posta poje u erkvi; kiselićar. Zovu ga popovi i učitelji u šali tako, jer se u to doba naj više jede grah. — U gornjoj krajini. V. Arsenijević.

GRASARA, *f. riječ načinena za šalu. — U Vukovu rječniku: '(komisch) die bohnenflinte, d. i. der hintere', 'telum fabis plenum, i. e. podex crepitem edens'.*

GRASAST, *adj. pjegav. — U Lici. V. Arsenijević. — vidi grahorast.*

GRASČICA, *f. dem. graška. — U Vukova rječniku.*

GRASAČAKOVIĆ, *m. prezime. — xvi vijeka. Petrom Grašćakovićem. Mon. croat. 299. (1595).*

GRASAČIK, *m. obćinski pandur. — U hrvatskom primorju. — Oblik je ćakavski jer stoji šć mj. štokavskoga št. ispred š ispalo je d. isporedi grašćak. — S istim oblikom (u naj starijim primjerima s d) dolazi od xi vijeka; znaćene moć biti da nije isto. 'Pribigoj gradscie'. Doc. hist. rać. 82. (1070). 'Zaron gradskih'. 96. (1070—1073). A to takoje od satnika i grašćika. Zak. vinod. 63.*

GRASENICA, *f. grašen hľeb. Kad se parće hladna hľeba rasijeće po sredini, pa sredina pri-grije dobro uz vatru da dobro porumeni. S. Agić u Trsteniku. — isporedi grašiti.*

GRASEŠA, *f. ime kozi. J. Bogdanović.*

GRASEVAC, Graševca, *m. selo u Srbiji u okrugu kruševaćkom. K. Jovanović 126.*

GRASEVINA, *f. vrsta grožđu i vino što se od ñega ćini. Graševina, riessling (Schams, Banat). B. Šulek, im. 100.*

1. GRASICA, *f. ñeke vrste variva, vidi grahor, Grašica, Vicia cracca L. (u Zagrebu). Grašica crvena, Lathyrus tuberosus L. (Gospić). Grašica divja, Lotus corniculatus L. (u Severinskoj okolić). Grašica divja sitna, Vicia cracca L. (Sladović). Grašica divja vela, Vicia sepium L.? (Sladović). Grašica mala, Vicia cracca L. (u Severinskoj okolić). B. Šulek, im. 100. — I preneseno: tuća, građ, na Rijeći. F. Pilepić.*

2. GRASICA, *f. ime domaćijem životinama, vidi grahorast. a) ime ovcu. F. Kurelac, dom. živ. 32. — b) ime kozi. 38. — c) ime maćki. 50. — d) ime kokoš. 53.*

GRASUČAV, *adj. slanina je grašićava, kad se išteti, upali. M. Pavlinović.*

GRASIKA, *f. ime ñekijem biljku, isporedi 1. grašica. Grašika, 1. (Coronilla) securidaca L. (u starom rukopisu); 2. Lathyrus aphaca (u istom rukopisu). B. Šulek, im. 100.*

GRASIN, *m. ime ovnu crnu i bijelu po glavi. u Lici. J. Bogdanović. M. Medić. F. Kurelac, dom. živ. 32. — vidi grahorast.*

GRASINA, *f. augm. grah. — U Vukovu rječniku. — I s osobitijem znaćenem: Grašina, vrst pasuja (1. Sabjar). B. Šulek, im. 101.*

GRAŠITI, grašim, *impf.* *vidi* kod grašenica. Skorašni hleb ne valja se grašiti. S. Agić u Trsteniku.

GRAŠITI SE, grašim se, *impf.* grušati se: gora se graši kad teke počne pupati. — *isporedi* nagrašiti.

1. GRAŠKA, *f.* zрно graha. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku:* ‚ein fasolenkorn‘ ‚granum faseoli‘. Znoj kao graške izbija mu po čelu. M. Đ. Milićević, letn. več. 126. — *I ime nekijem biškama.* Graška potočna mala, Melilotus palustris Rehb. Graška potočna vela, Genista sibirica L. (*u Istri*). B. Šulek, im. 101.

2. GRAŠKA, *f.* ime ovci. F. Kurelac, dom. živ. 32. — *vidi* grahorast.

GRAŠKAR, *m.* Bruchus L. *neka* bubica. — *U jednoga pisca našega vremena.* Graškar (žizak, šiška), Bruchus L. J. K. Šloser, faun. kor. 619. 620.

GRAŠKOV, *adj.* koji pripada grašku (kao vrsti). — *Od xviii vijeka.* Uzmi ... prosejana brašna graškova. Z. Orfelin, podr. 286. — *U naše vrijeme u Šulekovu rječniku:* ‚erbsen‘.

GRAŠKOVAC, graškovca, *m.* pisolithus, *vrsta* kamena što se sastoji iz zrna sličnijih grašku. — *Naćineno u naše vrijeme.* — *U Šulekovu rječniku:* ‚erbsenstein‘.

GRAŠKOVICA, *f.* Pisidium, *vrsta* školjke. — *Naćineno u naše vrijeme.* — *U Šulekovu rječniku:* ‚erbsenmuschel‘.

1. GRAŠKOVINA, *f.* pustara u Slavoniji u podžupaniji osiječkoj. Pregled. 99.

2. GRAŠKOVINA, *f.* graškova slama. — *U Šulekovu rječniku:* ‚erbsenstroh‘.

GRAŠLIV, *adj.* žito u kom ima mnogo graška. ‚Ove mi je godine ječam čist, nije grašljiv kao laški.‘ u Dobrošelu. M. Medić.

GRAŠNAK, *m.* Lathyrus cicera L., *vrsta* variva. — *vidi* grah. Grašnak, orobo di Candia (Sablar), orvala (Kuzmić), aracus (*u starom rukopisu*), Lathyrus cicera L. B. Šulek, im. 101.

GRAŠO, *m.* ime ovnu. F. Kurelac, dom. živ. 32. — *vidi* grahorast.

GRAŠOKA, *f.* ime ovci. — *U Lici.* V. Arsenijević. — *vidi* grahorast.

GRAŠOR, *m.* ime biškama. — *isporedi* grahor. Grašor, hedisaro (Kuzmić), Onobrychis sativa Lam. Grašor crjeni, hedisaro, securidaca (*u rukopisima* xvi i xvii vijeka), Coronilla securidaca L. B. Šulek, im. 101.

GRAŠOROTA, *f.* ime ovci. — *u gorioj krajinj.* V. Arsenijević. — *vidi* grahorast.

GRAŠTĚNE, *n.* djelo kojijem se grašti. — *U Vukovu rječniku.*

GRAŠTITI, graštīm, *impf.* *vidi* grabiti, I, 1, b. — *Akc. se mijena u praes. 1 i 2 plur.: graštimo, graštite, u aor. 2 i 3 sing. graštī, u part. praet. pass. grašten.* — *Postaje od grst nastavkom i; r ojaćavim mijena se na ra, a st na št (isporedi pregršt).* — *U Vukovu rječniku.*

1. GRĀTA, *f.* šesa, tal. grata, rešetka. — *U Mikašinu rječniku:* grata, lisa ‚crates‘. — *U naše vrijeme u Dubrovniku znači: rešetka.*

2. GRĀTA, *m.* (?) ime muško (*ili* žensko?). — *Na jednom mjestu xiv vijeka.* Grata i Georgics i Budan. Deč. hris. 55.

GRATAKĚŽ, gratakēža, *m.* trenica, tal. grattaccia. — *Od xvii vijeka.* S povrćenim gratakežom ili mrežicom. B. Kašić, rit. 51. — *U Du-*

brovniku se u naše vrijeme govori gratakež i grakătēž. P. Budmani.

GRĀTIKULA, *f.* *vidi* gradikule. — *U Mikašinu rječniku:* gratikula za peći ribu ‚craticula, cratis ferrea‘.

GRĀTKIŃA, *f.* građanka. — *U jednoga pisca našega vremena.* Žena mi se u crkvi gizda spored prvijeh gratkiŃa. S. Ćubiša, prip. 260.

GRATOŠIJA, *f.* vrsta loze i grožđa. — *U jednoga pisca našega vremena.* Posadene su na vriježe dračkiŃa, uhvata i gratošija, pitome loze. S. Ćubiša, prič. 129.

GRĀVAĽA, *f.* u Vukovu rječniku: (u Boci) velika tigla što se meće po šlemenu i po ostalijem mjestima gdje su tigle onako sastavljene.

GRĀVRĀN, *m.* *vidi* gavran. — *Od xvi vijeka (naj više kod čakavaca), a između rječnika u Vrančičevu (‚corvus‘), u Mikašinu, u Belinu 228^b, u Voltigijinu, u Stuličevu.* Gravrani ga (svetoga Iliju) hraniše. Živ. jer. star. 1, 229. Crne kako gravran. Nauk brn. 42^b. Na grafšana skoči gravran ter lepeće, dal' gravranu oči gravran zbstoi neće. Đ. Baraković, vil. 164. Za smok vitezovi gravranom naj boji. I. T. Mrnavić, osm. 36. On živini veloj hranu i gravranom malim daje. A. Vitačić, ist. 523^a. — *I s drugim značenem u naše vrijeme:* Corvus corone. D. TrsteŃak.

GRĀVRANAC, grāvranca, *m.* dem. gravran. — *U jednoga pisca xvii vijeka.* Moj črni gravranče. Nar. pjes. u Đ. Baraković, vil. 200.

GRAVRANČAC, gravranača, *m.* dem. gravranac. — *U Stuličevu rječniku.* — *slabo pouzdano.*

GRAVRANČIĆ, *m.* dem. gravranac. — *Samo u Stuličevu rječniku.*

GRĀVRANIĆ, *m.* dem. gravran. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu.* On jest koji hrani male gravraniće. A. Vitačić, ist. 524.

GRĀVRANSKI, *adj.* koji pripada gravranima. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Belinu (‚corbinus‘ 228^b) i u Stuličevu.* Vojske ostavljeno za gravranski braci. I. T. Mrnavić, osm. 37.

GRAŽA, *m.* prezime. — *U pisca xvii vijeka.* Mihoj Graža liječnik slavni. J. Kavašnin 140^a.

GRAŽDANIN, *m.* *vidi* građanin.

1. GRB, *m.* leđa. — *isporedi* grba. — *Riječ je praslavenska (gerb), isporedi stslav. grъbъ, leđa, i rus. ropъ, češ. hrb, polj. garb, grba.* — *Samo na jednom mjestu xvi ili xvii vijeka u knjiži pisanoj crkvenjem jezikom.* Endropъ jestъ vъ mori vojevoda ribamъ vasemъ, jestъ vizorъ jeho jako i koňš, i imatъ koňsku grivu i opašъ, a po grbu jako i riba i jestъ. Physiol. nov. star. 11, 195.

2. GRB, *m.* insigne, slika što je kao znak porodici, čeljadetu, državi, općini, te se meće na štīt, na zastavu, na pečat, na kuću itd. — *isporedi* bijeg, 2, cimer, 2, a), arma. — *Naćineno od rus. ropъ (a ovo je preko polj. herb i češ. herb, erb od nem. erbe, baština), u naše vrijeme.* Na kapo su grbi svi od zlata. Nar. pjes. vuk. 5, 287. Na pečatu na kome su bili grbovi Srbije i Trivalije. Vuk, pravit. sovj. serb. 2. To je mać despota Stijanova, eto mu grb na jabuci. S. Ćubiša, prip. 87. Grb ‚wappen‘ ‚stemma‘. B. Petranović, ručn. knjig. 82. Grb, hist. lat. ‚insignia‘, frc. ‚armes‘, ‚wappen‘, tal. ‚armi (gentilizie)‘, frc. ‚marque, signe‘, egl. ‚badge‘; grb porodice, hist. ‚familienwappen‘; tumačiti grb, frc. ‚blasonner‘, tal. ‚blasonare‘, ‚blasonniren‘. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

3. GRB, *m. neke vrste ribe u Spletu*. Grb, Umbrina Cirrhosa L. Sciaena Aquila Lac. Đ. Kolombatović, pesci. 9. G. L. Faber 193. 194. Grb (quasi branziu). L. Zore, rib. ark. 10, 340.

GRBA, *f. gibber, što je izraslo na leđima u čeladeta s toga što se iskrio kralješ (kičmenica); može takova izrastao biti i na prsima. — isporedi gura, goba. — Postaje od 1. grb. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Vrančićevu (gibbus¹), u Mikaljinu (gibbus²), u Belinu (gibbus³ 351^b), u Bjelostjencu (curvitas, gibbus, gibba, solidus in dorso, pectore et alibi tumor, gibber⁴), u Jambrešićevu (gibbus⁵), u Voltigijinu (gobba, curvezza⁶, buckel⁷), u Stulićevu (gibbus, gibba, gibber⁸), u Vukovu (gibbus⁹). a) su značenom sprijeda kazanim. Meju ramena grbu mu pristavi. M. Vetranić 2, 110. Nut ovoga s nosom i z grbom. M. Držić 307. Smradljiv Lazar grob ostavlja, žena od stare grbe odzdravlja. J. Kavaiin 63^b. — b) u širem smislu sve što je slično pravoj grbi, n. p. u kamile. Kamilama na grbama. Đ. Daničić, isai. 30, 6. Grba, zool. lat. tuber, protuberantia, tuberositas¹, hocker²; bot. (čvoruga), lat. gibber³; ggr. bodenerhebung⁴, tal. gobba⁵, fre. rideau⁶; egl. rising ground, undulation of ground⁷; mecl. arch. kropf (am mauerwerk⁸); tech. bosse, bossen, buckel⁹, lat. nodus¹⁰, fre. bosse¹¹, egl. boss¹², tal. gobba¹³. Grbe (pl.), ggr. bodenerhebungen¹⁴, tal. rilievi del terreno¹⁵. cf. grbice. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. — c) prezime. Sem. prav. 1878. 58. 66.*

GRBAC, gr̄pca, *m. vidi grbavac. — Samo u Stulićevu rječniku s primjerom: Grbac grbu tudu vidi, a svoju ne vidi.*

GRBAČ, *vidi kod grbač.*

1. GRBAČA, *f. leda, vidi 1. grb i grba. — Akc. se mijenja u gen. plur. grbâčâ. — U Vukovu rječniku: vide leda. — U naše vrijeme daju mu i uže značenje (kičmenica, kralješ). Grbača, zool. v. grbina. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.*

2. GRBAČA, *f. vidi grbač. Grbača, grbaja, nasturzio aquatico (po starom rukopisu), Nasturtium offic. RBr. B. Šulek, im. 101. — radi r vidi što je kazano kod grbač.*

GRBAČ, *m. vidi garbač. — U Šulekovu imeniku po rukopisu xvi vijeka gdje je pisano garbach, a može biti da treba čitati garbač, i u Stulićevu rječniku gdje stoji (bez sumnje griješkom) grbač. Grbač (garbachi AB.), nasturtium (Stulli), canicularis agrestis (AB.), 1. Nasturtium officinale RBr. (Alschinger); 2. Nasturtium silvestre RBr. (Alschinger), v. garbač, grbak, grboč. B. Šulek, im. 101. Grbač ili grbica, Lepidium L. Flora croat. 263.*

GRBAJA, *f. vidi 2. grbača.*

GRBAK, *m. vidi garbač. — U Šulekovu imeniku po starijim rukopisima. Grbak (garbak), nasturzio (Skurla, Missiroli), Nasturtium offic. RBr. (Visinini). Grbak vodeni, vidi garbač, garboč, grbač, grbača, grbaja, grbaš. Grbak vrtni, grbaš (garbagn), nasturzio ortense (po starijem rukopisima), Lepidium sativum L. B. Šulek, im. 101. — radi r vidi što je kazano kod grbač.*

1. GRBAJ, gr̄bja, *m. ime mjestima. a) komad zemlje između Kotora i Budve, tal. Zuppa (Zupa). Repert. dalm. 1872. 10. — Biće isto što se u Duklaninu zove Griplni, vidi I. Črnić u Duklanin 39 i S. Novaković, srp. obl. 11. — Između rječnika u Vukovu i u Daničićevu (Grbja). Kotora i svoj obštini kotorskoj blagoslovismo i potverdismo vyše recenu župu Grbaja, doh i gornij. Mon. serb. 151. (1351 prepisano u naše*

crijeme). Iz Grbja. Starine. 10, 37. (1781). U lijepu Grbju pitomome. Pjev. crn. 58^b. I ravniću Grbaj pregaziti. 72^b. Između Kotora i Budve onaj komad zemlje zove se „Grbaj“, u kome su četiri knežine: „Lazarevići, Bojkovići, Tujkovići i „Lubanovići“. Vuk, poslov. xviii. — može biti da je isto i oco: Gr̄bja. S. Novaković, pom. 130. — b) selo u Hrvatskoj u podžupaniji dioničkoj. Pregled. 11.

2. GRBAJ, gr̄bja, *m. svada, tal. garbuglio. — isporedi grbu. — U naše vrijeme u Dalmaciji. „S toga sino još u grbju i u napasti“. M. Pavlinović.*

GRBAJSKI, *adj. koji pripada Grbju, vidi i Grbaj. a). — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu. Knezovi i glavari komunitadi grbajske (garbaiske). Starine. 10, 37. (1781). Na dno grbajškoga polja. Vuk, kovč. 34. Ovo se zlo svakog grbajškog obraza taknulo. V. Vrčević, niz. 202.*

GRBA MALA, *f. vidi garbač. Grba mala, Nasturtium officinale RBr. (Lamb). B. Šulek, im. 101. — nije sasna pouzdano.*

GRBAN, *m. ime ornu. — u Lici. J. Bogdanović.*

GRBANOVIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme. Sem. prav. 1878. 28.*

GRBAŃ, *grbna, vidi kod grbak.*

GRBĀŃE, *n. djelo kojijem se ko grba. — U Vukovu rječniku.*

GRBAS, *m. ime muško. — xiv vijeka. Grbasz. Glasnik. 27, 292. (1351).*

GRBASOV, *adj. koji pripada Grbasu. Do Grbasoveh. Glasnik. 24, 270. (1388).*

GRBASOVIĆ, *m. prezime. — Na jednom mjestu xiv vijeka, vača da griješkom pisano s u među s i o. Miho i Négoslavz Grbasovnići. Glasnik. 27, 292. (1388).*

GRBAST, *adj. vidi grbav. — U Voltigijinu rječniku.*

GRBAŠEVAC, Grbaševca, *m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji kopriwničkoj. (kajkavski) Grbaševac. Pregled. 72.*

GRBAŠTICA, *f. Lepidium sativum L., neka bilka. — isporedi garbač. K. Crnogorac, bot. 115.*

GRBAT, *m. Amomum cardamomum L., neka bilka, isporedi srdiš. Grbat, cardamomum (Pizzelli, Kuzmić, u rukopisu xvi vijeka), Amomum cardamomum L. B. Šulek, im. 101.*

GRBATI SE, gr̄bati se, *impr. pregibati se, klanati se (tako da leda budu kao grbara). — Akc. kaki je u inf. tuki je u praes. 3 plur. grbaju, u aor. grbah, u ger. praes. grbajući, u ger. praet. grbavši, u part. praet. act. grbao; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u praes. — U Vukovu rječniku: „sieh hücken“ se demittere¹, cf. klanati se s primjerom iz narodne pjesme: Kapu skida, po zemlji se grba.*

GRBAV, *adj. gibber, gibbus, u kojega je grba. — Od xiv vijeka (vidi naj prvi primjer kod a, d)), a između rječnika u Mikaljinu, u Belinu 351^b, u Bjelostjencu, u Jambrešićevu, u Voltigijinu, u Stulićevu, u Vukovu, u Daničićevu (grbavz) u. adj. a) o čeladetu i o ljudskom tijelu. Ti... grbavih ispravi. M. Marulić 169. Trijebi je da (putnik) grbav svoj život provodi. M. Vetranić 2, 110. Ner ki su mrdavi, neslani i tromi, al' ki su grbavi i klasti i hroni. P. Hektorović 30. Ni će tko biti hroni, ni klast, ni čorast, ni slijep, ni grbav. M. Divković, bes. 398^b. Telo grbavo*

od pokore. F. Glavinčić, cvit. 224^a. Grbava je, hroma i kriva. G. Palmotić 2, 60. Mladica bijaše grđa, grbava i neskladna. I. Đorđić, ben. 25. Onda će se sva kolika (*tilesa*) učiniti lipa, premda niko čoravo, a nikako kjakavo i grbavo bilo. Đ. Rapić 3. — *b*) o *leđima, plećima*. S grbavimi pleći stari zakon svej noseći. A. Vitaljić, ist. 209^a. Koji s grbavimi pleći hode. 211. A dolami na pleći grbave. Nar. pjes. vuk. 1, 513. Mor dolamu na grbava leđa. 1, 523. — *c*) o *živčetu*. A kamo škrpove i trigle grbave? M. Vetranić 2, 388. Grbavoj toj kozi (kao *psovka čovjeku*)? A prem za tim mraše njeka godišnica. M. Držić 31. Grbavi Andro, kvakač 'Ardea nycticorax'. Đ. Trsteňak. — *tako se može kazati i o kamili, devi, da je grbava.* — *d*) o *kojoj mu drago tjelesnoj stvari, kad je u ne nešto kao grba, ili uopće kad je kriva*. Selu je Vilskoj išla meda, na Grbavu Krušku, ota Grbave Kruške preko podu goru Novicu' (Mon. serb. 144 god. 1349). Đ. Daničić, rječn. 1, 239. Vađa da mu je toran grbav? M. A. Rejković, sat. A1^a. Načinili bi sebi... grbave nosove, rogove, brade. A5^b. Poradi grbavih putova... H4^b. Kriva hoće biti jednaka, a grbava upravna. Đ. Rapić 50. Od njih (*testera*) ima različita sprava: uz grbavu ima nika prava. J. S. Rejković 51. Nož grbavi jedva se podmeće. 216. Neće odmah spravna biti svaka (*lojana svijeta*), za to prsti grbave ispravi. 391. Nameće se kao kila na grbavo drvo. Nar. posl. vuk. 189. Grbav, bot. 'holperig', tal. 'bernocoluto, bitorzolato'; (čvorugav), lat. 'gibbosus, gibbus'; grbavi obručnik, tech. 'krummeisen', engl. 'holloving knife'; arch. 'uneben, holperig', franc. 'rabo-teux'; egl. 'rough, uneven'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. — *e*) u *prenesenom (metaforičkom) smislu, o stvari tjelesnoj ili umnoj koja nije kao što treba da je, u koje ima nekijeh mahana*. O svite grbavi! I. T. Mrnavić, osm. 154. K Božjemu obećanju upravimo se, jere bijahomo prvo grbavi. I. Zanotti, i ned. priš. 29. Sričan ja, ako oni poviču: 'Mi načinismo Satira', jer volim da su ga i oni načinili nego da vilajet ostane onako grbav. M. A. Rejković, sat. A4^a.

b. ad. grbavo. — *Između rječnika u Bjelostjenčevu* (accline, declive, declivum, pendulum deorsum, jacens, humile'). Rep vađa da mu... grbavo stoji. I. Jablanci 118. A dublinu svaka kaže žila, drago rasti noj grbavo nije. J. S. Rejković 181. — *i* u *prenesenom smislu (kao kod a, e)*. Grbavo će biti za mene, n. p. ako ti toliko platim, t. j. nepravo. Vuk, rječ. 99^a.

GRBAVAC, grbavca, m.
a. *grbav čovjek*. — *U rječnicima: u Mikašinu, u Belinu 351^b, u Bjelostjenčevu (kajkavski grbavec), u Voltigijinu, u Stuličevu*. — *I kao prezime*. — *u naše vrijeme*. Schem. bosn. 1864. xxii.
b. Cyphon Pauk, *neka bubica*. — *U jednoga pisca našega vremena*. J. K. Šloser, faun. kor. 439. 441.

c. ime mjestima. a) selo u Dalmaciji u kotaru dubrovačkom. Repert. dalm. 1872. 22. — *b) selo u Hrvatskoj u podžupaniji bjelovarskoj*. Pregled. 80. — *c) selo u Kosovu*. — *xiv vijeka*. Selo Grbavac. Glasnik. 24, 255 (oko 1380).

GRBAVAČKI, adj. koji pripada Grbavci. Grbavačka (opština). K. Jovanović 112. — *a* može značiti i: koji pripada Grbavcu i Grbavcima.

GRBAVCI, m. pl. ime dnjema selima u Bosni. *a) u okrugu bañolučkom*. Statist. bosn. 76. — *b) u okrugu Doñe Tuzle*. 164.

GRBAVČA, f. selo u Srbiji u okrugu kneževačkom. K. Jovanović 112.

GRBAVČAC, grbavčca, m. dem. grbavac. — *U Stuličevu rječniku*. — *nepouzđano*.

1. GRBAVČIĆ, m. dem. grbavac. — *Samo u Stuličevu rječniku*.

2. GRBAVČIĆ, m. prezime. — *xiv vijeka*. Hranislavъ Grbavčičь. Deč. hris. 12. 80.

GRBAVICA, f.

a. *grbavo žensko čeľade*. — *U rječnicima: u Belinu 351^b, u Bjelostjenčevu, u Voltigijinu, u Stuličevu*.

b. *ime mjestima. a) u Bosni. aa) selo i općina u okrugu travničkom*. Statist. bosn. 194. — *bb) selo u okrugu Doñe Tuzle*. 132. — *cc) rijeka*. F. Jukić, zemljop. 53. 54. — *b) mjesto u Srbiji u okrugu užičkom*. L. V. Stojanović.

GRBAVINA, f. niski brežulak, niska glavica. isporodi kod grba, b). — *U naše vrijeme*. Grbavina, Trd. ggr. 'unebenheit (des bodens)', tal. 'gobba, greppo'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

GRBAVITI, grbavim, impf. činiti da što (objekat) bude grbavo, krivo, kriviti.

a. *aktivno. samo u rječnicima: u Bjelostjenčevu (kajkavski grbavem, acclino, declino, inflecto, flecto, torqueo) i u Stuličevu (grbaviti koga, gibbum reddere aliquem)*.

b. *sa se, refleksivno, postujati grbav, viditi i grbati se i grbavjeti*. — *U jednoga pisca xviii vijeka, u između rječnika u Voltigijinu (ingobarsi, incurvarsi; buckelicht werden, sich krümmen) i u Stuličevu (1. 'gibbum fieri'. 2. 'declinare')*. Evo u prahu prid tobom i sad ovi ervak grbavi se. G. Peštaljić 213. Evo prid tobom grbaveći se suze ronim. 214.

GRBAVJETI, grbavim, impf. viditi grbaviti se kod grbaviti, b). — *U Bjelostjenčevu rječniku: grbavem, grbaveti, grbavem se, grbim se, curvesco, gibbosus fio', i u Stuličevu: grbaviti ko, sensim gibbum fieri'*.

GRBAVKA, f.

a. *vidi grbavica, a.* — *U Bjelostjenčevu rječniku (kod grbavica)*.

b. *grbavka voñava, Plesanthus graveolens DC., neka biljka*. — *U jednoga pisca našega vremena*. Đ. Popović, poznav. robe. 282.

GRBAVLAHAN, grbavlahana, adj. dem. grbav. — *Samo u Stuličevu rječniku: (grbavlahan i grbavlahan) gdje ima i grbavlahan (grbavlahan) s istim značenjem*.

GRBAVLAŠAN, grbavlašna, adj. *vidi grbavlahan*.

GRBAVLEÑE, n. djelo kojim se ko grbavi. — *U Šulekovu rječniku: 'auswachsung'*.

GRBE, f. pl.

a. *mjesto u Dalmaciji (na otoku Šolti?)*. — *xv vijeka*. Jedno trsje v Grbah na zemlji stgo (skraćeno) Mikule. Mon. croat. 76. (1450).

b. Phalaenida, *neka porodica lepiva*. — *U naše se vrijeme dalo ovo značenje*. Grbe, zool. (pedlaši), lat. 'Phalaenida, Phalaenoidea', 'spanner'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

GRBEREZI, m. pl. selo u Bosni u okrugu travničkom. Statist. bosn. 204. — *na drugom je mjestu pisano: Grborezi*. Schem. bosn. 1864. 67.

GRBĚŠI, m. pl. selo u Hercegovini u okrugu mostarskom. Statist. bosn. 252. Glasnik. 22, 52.

GRBEŠIĆ, m. prezime. — *xiv vijeka i u Daničićevu rječniku (Grbešić)*. Hrane Grbešić. Mon. serb. 564. (1322).

GRBETA, f. selo u Bosni u okrugu Doñe Tuzle. Statist. bosn. 130.

1. GRBICA, *f. dem. grba.* — *U Stuličevu rječniku.* — *I kao ime mjesta: dva sela (Grbica gornja i doña) u Srbiji u okrugu kragujevačkom.* K. Jovanović 116.

2. GRBICA, *f. Lepidium RBr., vidi garbač i grbač.* Flora croat. 263.

3. GRBICA, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Rat. 27.

GRBĀIĆIĆ, *m. prezime.* — *Od xvi vijeka.* Vrban Grbičić. Mon. croat. 244. (1544). Glavom sina Zana Grbičića (*vidi* Grbjičić). P. Petrović, gor. vijen. 57.

GRBĀIČKIĀ, *adj. koji pripada selu Grbici.* Grbička (*opština*). K. Jovanović 116.

GRBIĆ, *m.*

a. *neka riba.* Pagellus bogaraveo C. V. Đ. Kolombatović, pesci. 7. G. L. Faber 192.; Pagellus acarne C. V. G. L. Faber 231. — *U Špletu.*

b. *neke vrste vinove loze.* Grbić, suvrsti vinove loze bijela i crna grožđa (Dalmacija, Danilo). B. Šulek, im. 101.

c. *prezime.* — *Od xviii vijeka.* Glasnik. II, 1, 132. (1805). Nar. pjes. vuk. 3, 582 (*među prenumerantima*). D. Avramović 260. J. Bogdanović.

GRBĀIĆI, *m. pl. ime mjestina, vidi grbić, c.* a) *selo u Bosni u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 48. — b) *zaselak u Srbiji u okrugu užičkom.* K. Jovanović 152. — c) *seoce u Dalmaciji u Ratu blizu Janine.* (Grbić). Schem. ragus. 1876. 44.

GRBI DJED, *m. Pyrrhula vulgaris, neka ptica, antunac, čučurin, zimnica.* D. Trsteňak.

GRBĀIN, *grbina, m. vidi grbin.* — *Dolazi pozudano samo na jednom mjestu xvi vijeka (vidi treći primjer); prvi primjer nije iz originalnoga rukopisa nego iz vrlo kasnijega prijecoda iz drugoga jezika; u ostalijem primjerima može biti da treba čitati ar mj. r. i u Mikajlinu je rječniku (pisano gherbin, što jamačno ne treba čitati gerbin nego grbin), ali treba dodati da u istoj knjiži nije pisano s rri (kako Mikajla piše silabično r).* Od dola od grbina do Hobdenoga. Mon. croat. 315. (1100). Grbin hlopom hlidi a zvižju konopi. M. Marulić 31. I meji i kumfini s trmuntane..., z loštra..., z grbina... Mon. croat. 186. (1504). S oštrinom grbini uzmutišo more. P. Hektorović 72.

GRBINA, *f. augm. grba, upotrebljava se su značenom: leda, ali s nekim preziranjem.* — *Akc. se mijenja u gen. pl. grbina.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu: vido leda.* Na košu se držao kao da je prirastao za košsku grbinu. M. Đ. Milićević, zim. več. 40. — *I kod imena mjesta.* Kozja Grbina. M. Đ. Milićević, s dum. 32. — *U naše vrijeme neki pisci daju i uže značenje: kičmenica, kralješ.* Grbina, grbinača, zool. (grbača, groben, hrptenica, kičma, povor), lat. columna vertebralis¹, ‚wirbelsäule, rüekgrat‘, tal. ‚spina dorsale‘. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

GRBINA GLAVA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu knjevačkom.* Niva u Grbinjoj Glavi. Sr. nov. 1873. 319.

GRBINIĆ, *m. prezime.* — *xvi vijeka.* Paval Grbinić. Mon. croat. 321. (1552).

GRBISKA (?), *f. ime mjesta.* — *Prije našega vremena.* Grbiska (moglo bi se čitati i ‚Gribska‘). S. Novaković, pom. 130.

GRBITI SE, *grbim se. impf. vidi grbavjeti i grbaviti se kod grbaviti.* — *U jednoga pisca ču-karca xvii vijeka, a između rječnika u Mikajlinu*

(‚gibbosus fio‘) *gdje naj prije dolazi, u Bjelostjenčevu (vidi kod grbavjeti), u Stuličevu (v. grbaviti se). Sričan koji nima skrbi, nit' se stara, nit' se grbi.* P. Vitezović, cvit. 75.

GRBĀVATI SE, *grbivam se, impf. iterativni glagol prema grbiti se.* — *Samo u Voltigijinu rječniku (praes. grbivam se kod grbaviti se).*

GRBĀJAHAN, *grbĀhna, adj. vidi grbavĀhan.* — *U Stuličevu rječniku (grbĀhan, grbĀhan).* — *nepouzđano.*

GRBĀJANIN, *m. čovjek iz GrbĀa.* — *plur.: GrbĀjani.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu.* Jovo GrbĀjanin. D. Obradović, basn. 362. Okolo stotinu oružanih GrbĀjana. V. Vrčević, niz. 199.

GRBĀJANKA, *f. žensko čelade iz GrbĀa.* — *Akc. se mijenja u voc.: GrbĀanko, GrbĀanke, i u gen. plur. GrbĀjanakā.* — *U Vukovu rječniku.*

GRBĀJANOVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Šem. prav. 1878. 70. — *vidi i HrebeĀjanović.*

GRBĀJAVA, *f. selo u Dalmaciji u kotaru dubrovačkom.* Schem. ragus. 1876. 27.

GRBĀJIĆIĆ, *m. prezime.* — *U Crnoj Gori xviii vijeka (u narodnoj pjesmi našega vremena).* — *ispoređi Grbičić.* Već na kulu Zana Grbjičića. Nar. pjes. vuk. 4, 6.

GRBNAČA, *f. kičmenica, kralješ.* — *Nučineno u naše vrijeme, vidi grbina na kraju.*

GRBNAK, *m. vidi brojnice.* — *U Stuličevu rječniku.* — *Ne znam, gdje je Stulli ovu riječ našao; može biti da je pomiješao dva značenja riječi kralješ.*

GRBONOS, *adj. u kojega je grba na nosu.* — *U Šulekovu rječniku: ‚höckernasig‘.*

GRBOREZI, *vidi Grberezi.*

GRBOSLOVAN, *grboslovna, adj. koji pripada grboslovu.* — *U jednoga pisca našega vremena.* Godilo mu rezbaše orolava i sličnih grboslovnih prikaza. M. Pavlinović, rad. 64. — *U Šulekovu rječniku s drugim značenom: vješt grbovina, nauci o grbovima, ‚wappenkundig‘.*

GRBOSLŌVĀJE, *n. znanje, nauka o grbovima.* — *Nučineno u naše vrijeme.* GrboslovĀje, hist. ‚heraldik, wappenkunde‘, tal. ‚araldica‘, franc. ‚science hĀraldique, blason‘, egl. ‚blazon, heroldry‘. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

GRBOŠA, *f. u zagoneci (vidi bjeloša), i otale u Vukovu rječniku (u zagoneci, cf. tolaš).*

GRBOVAC, *Grbovac, m. ime mjesta, ispoređi Grbovci.* — *Prije našega vremena.* Grb(ov)ac. S. Novaković, pom. 130.

GRBOVAČA, *f. goru u Srbiji.* Na spram Krepoljna Radonin vrh, Grbovača i Bujinac. Glasnik. 43, 308.

GRBOVAN, *grbovna, adj. koji pripada grbu (vidi 2 grb).* — *Nučineno u naše vrijeme.* Grbovni, hist. ‚wappen- (in zus.)‘. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. Grbovni list ‚wappen-brief‘. Jur. pol. terminol. 630. Grbovna poprava ‚wappenverbesserung‘. 630.

GRBOVCI, *m. pl. selo u Srbiji u okrugu topličkom.* M. Đ. Milićević, kraj. srb. 386. — *ispoređi Grbovac.*

GRBOVICA, *f. u Vukovu rječniku: Dunavska otoka koja se odvaja prema Biogradu i utječe u Tamiš.*

GRBOVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Dok pogubim kneza Grbovića iz Hjepa sela Mratišića. Nar. pjes. vuk. 4, 140. Otv mene Nikole kneza

Grbovića. Glasnik. 17, 314. (1804). *vidi* M. Đ. Miličević, pomenik. 105—108.

GRBOŽNANAC, grbožnanca, *m. čovjek kojemu je posao nauka o grbovima (grboslovje)*. — *Načineno u naše vrijeme*. Grbožnanac, hist. wappen-könig, herold', tal. araldo'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. Jur. pol. terminol. 630.

GRBUČ, *m. u Daničićevu rječniku*: „Grbuč", selu je Tmavi crkve arhandelove u Prizrenu išla meda „u Grbuč" i otz Grbuča u Rutove' (Glasnik. 15, 283 god. 1348?). 3, 581.

GRBULOVICA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu kneževačkom*. Livada u Grbulovici. Sr. nov. 1875. 705.

GRBUĻ, *m. tal. garbuglio, darmar, metež, smutna*. — *isporedi* 2. grbaĵ. — *U jednoga pisca Dubrovčanina xvi vijeka (može biti da treba čitati ar mj. r)*. Kći ti tezero ni ja nijesmo nijedno uzeli, i nemo' nam te grbuĵe nametat. M. Držić 235. Koje tezero? Što su ti turski grbuĵi? u mene nijednoga tvoga tezora nije. 236.

GRBURA, *f. nekakva riba*. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. A sladene grbure su i morene, ke su s dvora. J. Kavašin 22^a.

GRCA, *m. (ili f.?)*, ime muško (ili žensko?). — *isporedi* Grčín. — *Prije našega vremena*. Grčca. S. Novaković, pom. 57.

GRČAŃE, *n. djelo kojijem se grčā (vidi 1. grcati)*. — *U Vukovu rječniku (incessus ut per altas nives)*.

1. GRČATI, grčām, *impf. po svoj prilici diminutivni glagol od korijena grt, vidi kod grtati*. — *isporedi* nagrcati se. — *Akc. se mijeña u praes. 1 i 2 plur.*: greāmo, greāte, i u aor. 2 i 3 *sing.* grčā. — *U naše vrijeme*. a) *gaziti po snijegu*. — *u Vukovu rječniku*: „waten (im hohen schnee)' incedo ut per altas nives' s primjerom: Greca po svijetu. cf. gacati. — b) (o nekoliko subjekata) *hoditi s nekoliko strana na isto mjesto, isporedi* grnuti. — *u jednoga pisca našega vremena*. Sa svih strana greāle su gomile naoružanih seĵaka. M. Đ. Miličević, jur. 46. Sve to greca na sabor. zim. već. 42. Kako greca živa trgovina velikim državnim drumom. 289.

2. GRČATI, grčām, *impf. (prema perfektnom zagrcnuti se), kaže se kad subjekat ne proguta dobro hranu, te mu zapadne u grkĵan*. — *isporedi* i polegnuti. — *Akc. se ne mijeña (aor. 2 i 3 sing.* grčā). — *Postaje po svoj prilici od iste osnove od koje je i grkĵan, isporedi i bug. greĵun, grkĵan*. — *U Vukovu rječniku*: kad se čovjek zagrcne s primjerom: Grcačeš što si poio. — *S istijem se značenem može upotrebiti i refleksivno impersonalno*: greati se, kod čega stoji u dat. ono što je subjekat kod aktivnoga glagola. Greca mu se, hoće da bĵuje. Vuk, rječ. Zgrizi, Steva, prije nego progucaš, jer će ti se inače greati. M. Pavlinović, razg. 59. — *Mislím da amo spada (boĵe nego pod 3) i ovaj primjer, u kojemu se greati kaže o glasu, i jamačno znači, da je glas slab i hrapav kao u čeladeta što greca*: Spasa poče govoriti, a glas mu greāse u grlu. M. Đ. Miličević, let. već. 53.

3. GRČATI, *vidi* grcati.

GRČIJA, *f. Grčka (zemĵa), tal. Grecia*. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Kako se nahodi u Greciji. A. d. Costa 1, 42.

GRČKATI, grčkām, *impf. grekati ispod zuba, kad se što jede pa puckara*. M. Pavlinović. — *isporedi* hrskati.

1. GRČ, grča, *m. spasmus, rigor nervorum, bolesno stanje, kad se kome bez njegove voĵe skupi, stegne mišica, gušter, ili udo, ili utroba, ili cijelo tijelo, obično s velikijem bolom*. — *Akc. kaki je u gen. sing.* taki je i u ostalijem padežima (i u množini, kad se umeće ov: grčevi, grčēva itd.), osim nom. i acc. sing. i voc. grču, grči (ali grčevi), tako i u gen. pl. bez umetka: grčā. — *Praslavenska je osnova kĵrčĵ (od korijena kĵrkĵ), isporedi slov. krč, rus. корч, češ. křeč, slovački krč, polj. kurcz; k se promijenilo na g samo u našem i u bugarskom jeziku, isporedi bug. grčca, bora, mrska*. — *Javĵa se od xvi vijeka, a između rječnika u Mikaĵinu (spasmo, granfo' spasma, spasmus, attractio sive rigor nervi sive distentio'), u Belinu (contractus musculorum' 355^a), u Voltiĵijinu (granchio' krampf), u Stuličevu (musculorum distensio, convulsio, vel contractio, spasma'), u Vukovu (deris krampf, spasmus' s primjerom: Uhvatio mi grč nogu). A sad što se u jedan lokaĵ spustih malo, u ruke mi grč udari. D. Rašina 49^a. Grču likarija. J. Vladimirović 19. Skupi mu grč sva criva u hrpu. M. A. Reĵkovič, sabr. 36. Grč vas uhvatio! V. Vrčević, niz. 58. Spopanu ga muka (iza muke, grči, protezavica i ropña. S. Ĵubiša, prip. 276. Koga uhvati grč, neka reče: ... pa će grč pustiti. M. Đ. Miličević, živ. 1, 112. — može biti da amo spada i ovaj primjer (koji bi bio naj stariji) gdje kao da je u prenesenom smislu o duševnom bolu: Razumij sad me cvljenje, jada naj veće grče. G. Držić 397.*

2. GRČ, grča, *m. operculum, poklopac na nekijem morskijem spužima (u nekijeh vrstu porodice Trochidae)*. — *Akc. kao kod 1. grč*. — *Nepoznata postaća: zar isto što 1. grč? (narod misli da je liĵek od grčā); a vidi i grča i grčo čemu je po nešto sličan*. — *U naše vrijeme u Dubrovniku*. P. Budmani.

3. GRČ, grča, *m. u nekijem krajevima kao da znači: kaučuk (ono što se grči?)*. — *Akc. kao kod 1. grč*. — *U naše vrijeme*. Grč, one dinduhe nanizane na 'lastiš'. 'Imate li grčeva?' L. Lazarevič. Grč, guma elastika, u Mačvi u ovakome primjeru: 'Kupio mi belenzuke od grča'.

GRČA, *f. čvor u drvetu na Rijeci*. F. Pilepić. — *isporedi* grčo.

GRČAC, grčca, *m. dem. 1. grč*. — *Samo u Stuličevu rječniku*.

GRČAD, *f. coll. vidi kod Grče*. — *U Vukovu rječniku*.

GRČADIJA, *f. coll. Greci, grčki narod*. — *isporedi* Grčad od čega postaje. — *U Vukovu rječniku*.

GRČAK, *m. selo u Srbiji u okrugu kruševačkom*. K. Jovanović 125.

GRČANAC, Grčānca, *m. čovjek iz sela Grka u Srijemu*. V. Arsenijević.

GRČANIN, *m. čovjek iz sela Grčica*. — *plur.*: Grčāni. — *U pismu ovoga vijeka*. Grčāni Košĵanina zagrade oko niva izobarali, nive izotimali. Golubica. 5, 191. (1812).

GRČANKIŃA, *f. žensko čĵude iz sela Grka*. V. Arsenijević.

GRČANSKIĴ, *adj. koji pripadu selu Grku*. V. Arsenijević.

GRČAŃAK, grčānka, *m. vidi grkĵan*. — *U Bjelostjenčevu rječniku: kajkavski grčānek, gurgulio, jugulum, gula, jugulus'*. 2. 'aspera arteria; trachea, trachia, arteria pulmonis, spiritalis fistula', i u Jambrešičevu: grčānek, gurgulio'.

GRČATI, *vidi* grkati.

GRČAVA, *f.* mjesto u Srbiji u okrugu crno-riječkom. Sr. nov. 1875. 828.

GRČE, Gřčeta, *n. dem.* Grk (kao s preziraćem). — Nema množine; mješte množine upotrebljava se coll. Grčad. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu. Jedno Grče, jedan čovičac. A. Kanžilić, kam. 79. Otud idu tri momčeta, sva tri Grčeta. Nar. pjes. vuk. I, 281. Al' se Grče štitom zaštitilo. 3, 30. Jadno Grče pade zemlji čarnoj. 3, 507. Te Grčetu odrešio ruke. 3, 508. Jeli mlogo u Grčeta svača? Nar. pjes. petr. 3, 583.

GRČENIK, *m.* nekakvo mjesto (u Dalmaciji?). — Pomiñe se u knizi xviii vijeka. Četvrta (kuća plemena Kačića) Pečarevića dođe u Brist iz Grčenika. And. Kačić, kor. 472.

1. GRČEÑE, *n.* djelo kojijem se grči (*vidi* 1. grčiti). — U Vukovu rječniku (contractio⁴).

2. GRČEÑE, *n.* djelo kojijem se grči (*vidi* 3. grčiti). — U Vukovu rječniku (mutatio in Graecum⁴).

GRČEVIĆ, *m.* prezime. — U naše vrijeme. Schem. segn. 1871. 84.

1. GRČICA (gřčica), *f.* ime nekijem travama. — Akc. se mijenja u gen. pl. gřčica. — U naše vrijeme, a između rječnika u Stulićevu (trava) i u Vukovu (nekaka trava s dodatkom da se govori u Dubrovniku). a) od 1. grk. Grčica, nekakva trava (Vuk), condrilla (Skurla), I. Centaurea punctata (Visiani); 2. Centaurea amara L. (Vodopić); 3. Erythraea centaureum Pers. (Visiani), v. gr. B. Šulek, im. 101. — b) drugoga postaua. Gřčica, (u trebiñskoj nahiji) trava od koje se grade metle u Jeto. N. Dučić. Grčica (od grekati), obla mala zdrava (a ne rubinasta) rodakva, što greka pod zubima. M. Pavlinović.

2. GRČICA, *f.* ime nekijem životinjama. a) mala riba u Trebiñici. N. Dučić. — b) crv (*vidi* ličinka) iz kojega se razvija šljivarka (Melolontha vulgaris). — u Šulekovu rječniku: „engerling, larve des maikäfers“.

3. GRČICA, *f.* mjesto u Bosni blizu Brčkoga. Schem. bosn. 1864. 26.

1. GRČIĆ, *m. dem.* 1. grč. — U Stulićevu rječniku.

2. GRČIĆ, *m. dem.* 2. Grk. — U Jambrešićevu rječniku.

3. GRČIĆ, *m.* prezime. — Od xvi vijeka. Luka Grčić. Mon. croat. 191. (1508). Grgura Grčića. 263. (1569). Kavalir pop Grčić. Norini 86. Ilija Grčić. M. D. Miličević, serb. 430. — U narodnijem se pjesmama često pomiñe Grčić Manojlo, ali u ñega prezime znači da je Grk. Ako l' odu greki govorit, govoriće Grčiću Manojlo. Nar. pjes. vuk. 2, 448. Pa ti idi u Sofiju ravnu, te uvodi Grkove svatove, kake svate Grčiću sabira; ako bere Grke i Bugare... 3, 24. Te udari Grčića Manojla, pade Grče u zelenu travu. 3, 34. Greki zbori Grčiću Manojlu. 3, 348. *vidi* i što o ñemu piše I. Rucarac u Glasniku 49, 45.

4. GRČIĆ, *m. selo* u Srbiji u okrugu podrinškom. K. Jovanović 133. — može biti da je isto što se pomiñe prije našega vremena. Grčići. (selo). S. Novaković, pom. 131.

GRČIĆI, *m. pl.* u Bosni selo u doñem Skopļa. T. Kovačević, bos. 31.

GRČIG, *m.* rudi krčag. — Na jednom mjestu xv vijeka. O gospodine Božo ki hěše vaoružil Acēliša, da ne bē l mal krežljev ñega popelom

pln... o sila i slovo (!) Acēliševo koliko v mal grčig (sic!) vlěze! Pril. jag. ark. 9, 132. (1468).

GRČIJA, *f.* Grčka (zemļa). — isporedi Grejja. — Postaje od Grk nastavkom ija (može biti prema tal. Grecia). — Na jednom mjestu xv vijeka. Obujamsi (Turci) vsu Grěju i Bulgariju. Mon. croat. 155. (1493).

GRČILO, *n.* *vidi* 1. gorčina. — isporedi gorčilo. — Od xvi vijeka (*vidi* kod c) u Dubrovniku, a između rječnika u Belinu („amaritudo“ 69^b) i u Stulićevu („amarities, amaritudo, amaror, afflictio“). a) u pravom smislu. av) osobina onoga što je grko. Grčilo i slados kušanje razbira. V. Andrijašević, put. 345. Za ono grčilo od žuči i od octa. devot. 155. Ja za tvoju ljubav prvi sam obišo grčilo od ljeka. B. Zuzeri 25. Ter se slados u grčilo obratila. A. Kalić 133. i u naše vrijeme u Dubrovniku. Sve mi je grčilo u ustima. P. Budmani. — bb) s konkretnijem značenjem, ono što je grko. Koja grčila piješ? V. Andrijašević, put. 250. Ištu zdravje od nalipa, radost od žalosti, sladost od grčila. I. M. Mattei 333. — b) u metaforičkom smislu, *vidi* 1. gorčina, b). Na slatku tvu rados zlo pride grčilo koje te potamni odveće nemilo. D. Rašina 91^a. Svit mi da zao poraz, izvnu nemilo svu moju mednu slas u ļuto grčilo. 142^a. Ostavļajući svijem nauk strašan, koje grčilo donosi na onem času i svetijem ļudem svaka slados priko reda i zakona u životu okuēna. B. Zuzeri 55. Ulio si u moju čašu grčilo mutno ovijeh muka. 190. Razmišļaj kako srce Jezusovo... i onada kad napojeno bijaše naj ļutijem grčilom u pokoju bivaše primirnomu. I. M. Mattei 150. Neredna slados grčilom zaplaćena. A. Kalić 180. — c) u prenesenom smislu, *vidi* 1. gorčina, c). Trud, grčilo i zlovoļa u pokoj (će se obratiti). B. Gradich, djev. 40. Nije radosti bez grčila. V. Andrijašević, put. 43. Grčilo od muka pakļenijeh trpjeti. 292. Ufañe od dobra prem velika jest u sebi zamijašañe jedno čudno od slabosti i grčila. B. Zuzeri 298. Obrati mi sve zemaljske stvari u grčilo. L. Radić 16. Volio bih telesne bolesti i tjeskoće pri duhovnijem smućom i grčilu, koje me muči. I. M. Mattei 93. Da sve ine stvari izvan Božije ljubavi uzbudu mu muke i ļuto grčilo. 176.

GRČIN, *m.* *vidi* 2. Grk, od čega postaje tijem što mu se dodaje (samo u jedini) nastavak inř. — Oblik je praslavenski, isporedi stslor. Grčiny, rus. Гречинъ, pol. Greczyn. — U knizi pisanoj xii vijeka crkvenijem jezikom, a između rječnika u Daničićevu (Grčim). Mihaila Grčina. Stefan, sim. pan. šaf. 25. — I ime muško. Grčiny (dva puta). Mon. serb. 62. (1293—1302).

1. GRČINA, *f.* amaritudo, osobina onoga što je grko, *vidi* 1. gorčina. — isporedi grčilo. — Akc. se mijenja kao kod 1. gorčina. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu 69^b, u Stulićevu, u Vukovu. Rasladit grčinu vodnu. D. Bašić 31. ñegova dobra nejmaju nego dvorño lice, a unutra su puna grčine. 32. Da ne uzrasto kakav korijen grčine. Vuk, pavl. jevr. 12, 15.

2. GRČINA, *m. i f.* augm. Grk. — Od xviii vijeka, a može biti i od xi (*vidi* na kraju), između rječnika u Vukovu. Sjetna! Grčine! M. Držić 171. — I kao prezime, biće s istijem značenjem (isprva kao nadimak). — xi vijeka u latinskijem spomenicima. „Fuscus Grčina“. Doc. hist. rač. 40. (1030). „Fuscus Grizzine“. 45. (1040).

GRČINOVAC, Gřčinovca, *m.* vrela u Lići. J. Bogdanović.

GRČITI, grčim, *impf.* contrahere, činiti da se skupi, stegne što je pruženo, rastegnuto. — *Akc. se ne mijena* (aor. 2 i 3 sing.: grči). — *Postaje od 1. grč.* — *Od xvi vijeka* (vidi grčiti se. F. Miklošić, lex. palaeosl.).

a. *aktivno.* a) *uopće.* — u *Mikašinu rječniku*: grčiti, zgrčiti 'contrahō', i u *Vukovu*: n. p. noge 'einziehen', 'contraho, corrugo'. — b) rugare, corrugare, skupiti što glatko (n. p. hartiju, tkanic) tako da na onome postanu (i ostanu) bore, isporedi gužvati, gužveljati. — u *Stulićevu rječniku*: 'aliquid ita manu plicare, ut polituram amittat', i u *naše vrijeme u Dubrovniku*: grčiti knjigu (hartiju), grčiti košnju utijanu, pa se po tome kaže i o drugome, n. p. grčiti čelo. P. Budmani.

b. *sa se, refleksivno.* kaže se u *čeladetu i životinji i kad ih grč uhvati.* — *Između rječnika u Mikašinu* (contrahere se, contrahor'), u *Belinu* (praes. grčim se uz inf. zgrčiti se, 'contrahor' 51a), u *Voltigijinu* (contrarsi, aggranchiarsi, 'sich zusammenziehen'), u *Stulićevu* (contrahi'), u *Vukovu* (zusammenschrumpfen, 'corrugor'). Srca boleštu se grčim. A. Georgiceo, nasl. 301. Grče mu se prsti od boli. A. Vitalić, ost. 231. Tako ga izlupa da se je već počeo grčit po vreći. Nar. prip. bos. 1, 67. Ako stoka na llin dan iz jutra leži opružena i otegnutih nogu biće zima blaga i topla; ako li se grči a noge skuplja, biće zima jaka. M. Đ. Miličević, živ. 2, 15.

2. GRČITI, grčim, *impf.* činiti da što (objekat) bude grko. — *Na jednom mjestu xvii vijeka.* Grčec sve što slatko mi je. B. Betera, čut. 24.

3. GRČITI, grčim, *impf.* činiti da ko (objekat) postane Grkom, obračati u Grka. — U *Vukovu rječniku*: 'grācisiren', 'facio graecum'. — *I sa se, refleksivno.* — u *Vukovu rječniku*: 'sich zum Griechem machen', 'simulo Graecum'.

GRČKĀ, f. uprav. adj., *vidi* grčki.

a. (zemlja). a) Graecia, češće se nahodi u pisaca grčka zemlja, *vidi* kod grčki. — *Od xviii vijeka.* Vrh u Taliže, Ilirika, Grčke... J. Kavašim 281b. Žudije rođeni u Grčkoj. A. Kanižlić, kam. 551. — b) mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom. Sr. nov. 1875. 737.

b. (dinja), Citrullus vulgaris Schrad., lubenica, *vidi* diña, e. — U *Bjelostjencu rječniku*: grčka, lubenica, melo, melopepon', i u *Jambrešićevu*: 'melopepon' (u dodatku 'anguria'), i u *naše vrijeme u Zagrebu.* Grčka, anguria (Jambrešić), Cucumis citrullus L. (u Zagrebu), v. diña grčka. B. Šulek, im. 101.

GRČKĀ ČUKA, f. *vidi* kod 3. čuka, a).

GRČKĀ MĀLA, f. mjesto u Srbiji u Požarevcu. Sr. nov. 1863. 416.

GRČKĀ RŪPA, f. mjesto u Srbiji u Smederevu. Sr. nov. 1863. 450.

GRČKĪ, adj. graecus, koji pripada Greimu. — *Riječ je praslavenska, isporodi stlov.* grčesky, rus. греческiй, češ. řecký, polj. grecki. — *Postaje od grk* (kod 2. Grk) nastavkom ьскъ pred kojijem se k mijena na č, a za tije m se ispada; ali na dva mjesta (u spomeniku xiv vijeka i u pisca našega vremena koji je načinio taj oblik prema stlovenskome ili ruskome) mješte ь umeće se a s čega ostaje i s: grčescii. Zak. duš. pam. saf. 43; grčaskoga. S. Milutinović, pjev. crnog. 85a. osim toga nahodi se gdjegdje u knjigama pisanim crkvenijem jezikom s uz ь, n. p. grčeske. Mon. serb. 4. (1198—1199), ali opet u istom spomeniku grčeskoga. 5. u *Dubrovniku* (vidi P. Budmani, dubr. dij. rad. 65, 159) i još gdjegdje po zapadnijem krajevima č pred k mijena se na

š; to je potvrđeno od xvi vijeka: grčki. N. Ratiina 110b; grčcijem. 105a. — *Između rječnika u Mikašinu* (grčka zemlja), u *Belinu* (grčka zemlja 358b), u *Bjelostjencu*, u *Jambrešićevu*, u *Voltigijinu*, u *Stulićevu*, u *Vukovu*, u *Daničićevu* (grčeskyj, grčeskyj).

a. *adj.* a) *uopće.* Od grčeske zemlje. Mon. serb. 4. (1198—1199). Cara grčeskoga. 5. Gradove grčescii. Zak. duš. pam. saf. 45. Zemli srbskoj i grčkoj. Mon. serb. 161. (1357). Napisano slovni grčkimi. Bernardin 84. matt. 23, 38. Inate priliku od uboge grčke zemlje i od Bosne. Korizmu. 46a. Pisano slovni grčcijem. N. Ratiina 105a. matt. 23, 38. O grčko cesarstvo. M. Vetranić 1, 46. Mesto u grčkoj zemlji. F. Glavinčić, cvit. 341a. Imenom grčkina. I. T. Mrnavić, ist. 124. Tako i negda Troja pade grčkijem ognjem izgorjena. P. Kanavelić, dubr. 11. Iz grčkoga u latinsko riječ obranom još preobrat. J. Kavašim 180b. Kao grčki ogañ, koji kad se stavi u vodu žešće gori (vidi kod ogañ). J. Banovac, prip. 233. Kad na moru Turke pridobiše pod Atenom u grčkoj državi. And. Kacić, razg. 303. Već car grčki propuštio Turke. Nar. pjes. petr. 2, 271. — i u imena nekijeh bižaka, *vidi* kod diña, grožde, kopriva, sjeme itd. — b) koji pripada hrišćanskoj crkvi pravoslavnoj, istočnoj. — samo u pisaca. Duhovnici svetoga Bazilija episkopa aliti vladike sliedina grčkoga. And. Kacić, razg. 206. Katoličanska jedna a druga grčkoga zakona. M. A. Rejković, sat. B5b. Krsteći na grčku. M. Dobretić 27. Vinčani su bili od svestenika grčkoga. A. Tomiković, živ. 251. Zovu vlasima' braću svoju zakona grčkoga. Vuk, nar. pjes. 1, 3. Jedna četvrt od ovoga biće zakona rimskoga, a ostalo je sve grčkoga. poslov. xix.

b. *adv.* grčki. — *Između rječnika u Mikašinu* ('graece'; uniti grčki 'nosse graece'), u *Belinu* ('graeante, alla greca' 'graece' 358b), u *Bjelostjencu* ('graece'), u *Jambrešićevu* (po grčki), u *Stulićevu* (grčki, na grčku 'graece, graecorum more'), u *svijem primjerima o jeziku, govoru.* Bješe pisano jevjrijski, grčki i latinski. N. Ratiina 110b. joann. 19, 20. I biše napisano žudijski, grčki ('garxki') i latinski. M. Alberti 508. Život svetih izpisan grčki, latinski... F. Glavinčić, cvit. xix. Popove, što grčki zlamenuje starce. J. Matović 295. Treći grčki ciglu zapovida. M. A. Rejković, sat. K5a. On otide grčki govoriti, no Manojlo grčki razabrao. Nar. pjes. vuk. 2, 449.

GRČKĪ KRĀJ, m. mjesto u Srbiji u okrugu račevskom. U Grčkom Kraju. Sr. nov. 1870. 31.

GRČKŌ GRŌBLJE, n. mjesto u Srbiji u okrugu jagodinskom. Sr. nov. 1874. 426.

GRČKŌ PŌLJE, n. mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom. Niva u Grčkom Poju. Sr. nov. 1861. 496.

GRČO, n. čvor na drvetu. — U *Mikašinu rječniku*: 'ghriccoj', frž u drvu 'nodus', i u *Stulićevu*: 'gāresco', 'nodo nel legno', 'nodus'. — *Oblik je ove riječi vrlo čudnovat, te može biti da je onako pisano u Mikašinu rječniku samo stamparskom griješkom, a Stulli je jamačno uzeo iz nega. trebalo bi tuđ čitati grč* (vidi 2. grč) ili greca (koje *vidi*).

1. GRĀD, adj. superbus; terribilis; deformis, turpis. — *Akc. kakij je u nominalnom nom. sing. m. taki je u svojim složenijem oblicima:* grđi, grđa, grđo, grđoga itd.; a u svojim se nominalnijem oblicima (osim acc. sing. m. kad je jednak s nominativom) mijena: grđa, grđo, grđe itd. u *Dubrovniku* (vidi P. Budmani, dubr. dij. rad.

65, 156 br. 7 i 172 br. 82) gdje je r kratko, *akc. se mijenja samo u instr. sing. grđijem, grđom, u gen. pl. grđijeh, u dat., instr., loc. pl. grđijem, u nom. pl. n. grđa, u jedinič. ženskoga roda: grđa, grđe, grđoj, osim acc. grđu; u svijem je ostalijem oblicima onaki kakij je u nominalnom nom. sing. m. (grđ, grđi itd.). — S prvejem je značenjem (superbus) riječ praslavenska, isporodi stloc. grđub, rus. ropъ, češ. hrđy. — U svijem je rječničima, osim Vukora: u Vrančičevu, obscenus; teter; turpis, deformis; u Mikašinu (samo adv.); u Belinu: deformis¹ 150^b, 224^b; indecorus, deformis¹ 675^b; u Bjelostjenčevu: turpis, foedus, spurcus, pollutus, inquinatus, teter, deformis¹; u Voltigijinu: brutto, sformato, laido, garstig, wild; u Stuličevu: deformis, turpis; u Daničičevu: grđub, superbus; horrendus. — Komparativ: a) grđi, čakavski gđji, potrđen od xv vijeka. grdoe (adv.). Spom. sr. 1, 167. (1422). — b) grđiji, vrlo rijetko. grđije (adv.). M. Vetranić 2, 129 (i u Stuličevu rječniku); grđje. M. Pelegrinović 171; grđiji. B. Kašić u M. Orbin 11; grđijega. B. Kašić, nač. 43; grđije. J. Kavašin 173; može biti da amo spadaju i ovi primjeri ovojga zadnjega pisca: grđja. 4^b; grđje. 35^b, 63^b. — U naše vrijeme kod većine našega naroda obična je ova riječ samo u komparativu grđi, a zamjenjuje je grđan; ali se uzdržala po zapadnijem krajevima.*

1. adj.

a. superbus, oho, naj starije i praslavensko značenje (vidi sprijedaj). — samo u knjigama pisanih crkvenijem ili miješanijem jezikom. Jako grđu uprazni se. Mon. serb. 83. (1275—1321). Grđuju vuju. Domentijan¹ 113. O človiče mekki, o stvorene grdo... čini se krotak, o oholi! Korizim. 54^b. Ustati ima jednorozi kozal i porene vse parduse zapadne, grdo i ponosne. Aleks. jag. star. 3, 245.

b. terribilis, strašan, ovo se značenje razvilo iz predašnjega reč u staroslovenskom i nahodi se u našem jeziku u prva vremena do xvi vijeka. Kto stripite grdoje a strašnoje sudište jega. Stefan, sim. pam. šaf. 9. Strašnago i grdagdo sudiju. K muki pripravjan je cesarov mać grđi. Živ. kat. star. 1, 219. Čas grđi i strašni. Zborn. 174^b. Niste lav grđi. G. Držić 403. Ludi divji najdose grde nikako i strašne gledanjem. Aleks. jag. star. 3, 278.

c. deformis, turpis, koji je takoga obliča da uzrokuje neugodno osjećanje kad se gleda (od gledanja može se širiti, kao i druge orakore i suprotne riječi, čidi ružan, grub, lijep, krasan, i na čuće i drugo tjelesno osjećanje), suprotno: lijep, krasan, ovo se značenje razvilo iz predašnjega (kod b), te i dan današnji grđ i grđan razlikuje se od ružan, grub tijem što se običnije kaže o čma reliku i strašnu nego o malenu i smiješnu. a) u pravom smislu. Poželismo ga ogrubljena i naj grđjega človiča. Bernardin 80. isa. 53, 2 -3. Zac ti pišeš tu toliko lipu, a mene pišeš toliko grđa? Mirakuli. 18. Kda mu se učini grđ obraz. Korizim. 53^b. Dva dijavoła pridose paklena, eria i vele grđa bjelu. Zborn. 157^b. Drugi grđ i grub vidil sam ljubiti. G. Držić 432. Bez smijeha tko pazit sad ludos može tju, grđ satir priobratit u vil se gizdavju? I. Gundulić 162. Zaman se čini sve, i lijepi, i maže, grdoča s uprave grđa se ukaze. 162. ljubav, vjera, služba, lipos i običaji i zakoni, sve bi zaman, jacu kripos grđa u zlatu noman doni. 165. Nu kó malo razabra se i pogleda, tero vidi strašno i grdo crnce nza se, opet vene, čezne, blidi. 392. Zbajben erme grđ saviše. 459. Sto

je grdo po naravi, zaludu se resi i maže. 459. Srde, nakazni i nemani, i sve što igda ukaza se vrla i grđa u koj strani, u pakljenom vijeću sta se. 474. Strašniji od svih, vrđi i grđi sjedi silnik gorostasni. 474. PISTRAŠ¹ grde gadeline i ostale skote ine. A. Georgiceo, pril. 31. Silni drokun grđa stvora. G. Palmotić 1, 23. Sve što uresno vidiš odi, sve vilni stvori sila, grđi pako sve porodi. 2, 33. Stari i grđi obraz oni. 2, 43. Od zlostari tamne i grde stavjene su straže tvrde. 2, 45. Cijeñaše se nam do sada, da pakljena ova srđa gizdava je, lijepa i mlada, a ona tamo stara i grđa. 2, 60. Ova divja pustošina kako i prije grđa ostani. 2, 69. Od nakazni grde i klete, silna zmaja. 2, 169. Grđa ptica s gar visine zaletje se. 2, 292. Volim ostat sred dubina dunavskijeh ukopana, neg grdoga Tatarina ljubovnica bit nazvana. 2, 338. Hude vojske! skupa grđa plisijeh lava i medvjeda! 2, 420. Čineć hipo ča bi grdo. A. Vitačić, ist. 7^a. Dvi ima kćeri blaga žudnos od ostalih draže al grđe. J. Kavašin 35^b. Grde sove i seljne. 245^b. Grde šile, smradno Arpije. 460^b. Ako mu je čelo bez ureda od oči, jest grđa nakazan. A. d. Bella, razgov. 68. Mladica bijaše grđa, grbava i neskladna. I. Dordić, ben. 25. Tjelesa grđa, zgrčena, ružna, klasta. B. Zuzeri 78. Grđ jes i ružan. A. Kanžilić, rož. 82. Što sam ovako crna i grđa. Đ. Bašić 248. Ah! pri-grđa vidjeu! I. M. Mattei 329. Koliko si grđi, toliko mi si miliji. 337. Ovo lice ako nije lijepo i uredno, ali nije ni toliko grdo. A. Kalić 71. Grđi oblama medvjed voće. N. Marči 19. Svakčas grde kaže slike. 60. Kod tjih rijeka stoje blizu grde srde i nemani. 65. — b) širenju značenja može značiti što i gadan. Da kako ova današnja žena i divojka imijaše grde, nečiste i smrtno bolesni i betoge. Postila. r4^b. Ako vnide ubogi v grđoj sviti. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 160. jac. 2, 2. Otrova še desnu sisu grđi kankar. B. Kašić, per. 31. Skupivši u ustijeh grđu pluvotinu. fran. 99. Obraz vas poplujan grđimi šlinami. is. 46. Koja stvar jest veće ponižena i grđa od jednoga jasia? M. Jerković 28. Pun vaskolik grđih ran. P. Radović, nač. 507. Odjeća ka se omrđa s grde skvrne. J. Kavašin 562^a. Pristupiše na jedno blato sasma kalovito i grdo pogledu. I. Dordić, ben. 172. — c) u metafizičkom smislu, o duši i o čeludetu s obzirom samo na dušu. Grošnici grđiji od iste grdoe. B. Kašić u M. Orbin m. Ka (duša) ostaje s grijeha toga grđja od djavla paklenoga. J. Kavašin 4^b. Gadni i grđi gubom od griha. A. d. Bella, razg. 38. — d) preneseno na značenje: zao, loš, rđav. aa) u moralnom smislu. Obitujući učiniti grđ i porugan grih. Mirakuli. 60. Po tom nevoľnom i grdom grihu. Transit. 82. Zabiv škodno bitje, pak češ miran sisti, a grdo dobitje vada će te gristi. P. Hektorović 38. Kad paki našu kseneciju hoteć i voľno z grđimi i nečistimi grihi oskvrnimo. Postila. A4^a. Nih krivo, grdo i nepočteno dijanje. X4^a. Jesu zle, grde misli. Anton Dalm., ap. d4^a. Da ne poželiju grđa dobitka. Kateh. 1561. D1^a. Koji toliko zloban i grđ grijeh satvaraju. A. Gučetić, roz. jez. 40. Ako bi se prigodilo, da bi mu vrag grdo misli u pamet postavil. A. Georgiceo, pril. 9. Neto past u dilo grdo. J. Armolušić 17. Život grđi i pogani od bogatea. J. Kavašin 1^b. Smjeh u grđu zloću upasti. I. Dordić, salt. 165. Na nepravdu narzim, jak na djelo grdo i kletu. 426. Vaj! čuda još grdega, naše nehari! I. M. Mattei 254. Nagledat češ se grđijeh bezakona. 319. Grđi je nevjernik nego krivokletnik. Nar. posl. vuk. 46. — bb) komp. grđi znači što i 1. gori, 1, b, a) bb) aaa).

Da se s puta ne maknem grđemu. Nar. pjes. vuk. 2, 616. O Osmane, grđi od devojke! 4, 156. To nijesu bile muške glave, no su grđi od svake devojke. 4, 157. Boje se s bolim ružiti no s grđim družiti. Nar. posl. vuk. 26. Ko se žene boji, taj je grđi od ňe. 153. Nijesam grđi ni grdević od tebe. (Svaki Crnogorac rekne i prvome starješini). 217. — c) *neugodan, nemio, štetan*. Iz okola siva, gruba (grđa) vi je sprava. (Z). Poslov. danić. 34. — *češće komp.* grđi, *vidi* 1. gori, 1, b, c). Smrt križa lti podnit, jer grije ne biše. M. Marulić 198. Za to grđ'je na svit stvari po mom sudu bit' ne može, ner kada te tko primože u ljubavi il' u hari. M. Pelegrinović 171. Grđe muke jesu u Turaka. Nar. pjes. vuk. 3, 177. Grđi zulum posle paše radi. 3, 327. Grđa je glad od kuge. Grđa je glad od smrti. Nar. posl. vuk. 46. Prijekor je grđi od smrti. 262. Našlo te čudo grde od smrti! Pravdonoša. 1852. 33. Ko zlo čini grđe će dočekati. V. Bogišić, zborn. 601. — s ovijem se značenem nahodi i f. grđa i grđa a ima se u misli riječ, besjeda. Ne pristajše nigda z lipimi, a nigda z grđimi nukati ga. F. Glavinčić, evit. 188^b. Julijan, ne mogući ju ni z lipimi ni z grđimi od stalnosti vere odvrta. 397^b. Ja sam mu grđu besjedila. Pjev. crn. 162^b.

2. *adv.* grđo. — *Između rječnika u Mikašinu* (deforme, turpiter¹), u *Bjelostjencu* (sturpe, foede, tetre, indecore, turpiter²), u *Stulićevu* (turpiter, foede³). — *Komp.*: grđe, rijetko grđije (*vidi sprjeda*). a) u *tjlesnom smislu*, *vidi* 1, c, a) i b). Na moje lice vele grdo pljuju. M. Marulić 175. Još bi zlatne vlase sve grdo rastrgla. G. Držić 379. Videći, gđi vlase zlate sam iztrgla, i grdo niza se pustivši razvrgla. H. Lucić 237. Izrani ga vele grdo. P. Hektorović (?) 166. Ostaše mu ... jedno oko i sva usta grdo i nesrgovno iskrivljena. I. Đorđić, ben. 170. — b) u *prečesnom smislu*, *vidi* 1, c, d). Ošte vi hoću i grde učiniti. Spom. sr. 1, 167. (1422). Ako se pritužan grđije obruži. M. Vetranić 2, 129. Dobro mi toj ne daš: grije mi još tvori; neć da me pogledaš, neć da mi govoriš. H. Lucić 203. Mužu grdo jest ako vlasi goji. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 39. paul. 1cor. 11, 14. I za to bi grdo da bi ti u dilu tako svetu lin bil. A. Georgiceo, nasl. 70. Ko te grdo tako unori? P. Hektorović (?) 168. Ča mogu grđ'je i gore na mo' u dušu zlo govore. A. Vitičić, ist. 388^b. David Filistee grdo razbi u boju. I. Đorđić, salt. 197. Tad junaku grđe žao bilo. Nar. pjes. vuk. 2, 122. Nevirom Mlečić grdo ga prevari. Nar. pjes. istr. 2, 3. Junaki mladi grdo mene (*ružu*) trgaju. 2, 163. Kad mu je žlje, neka mu je grde. Nar. posl. vuk. 119. Sad on opazi kako je bil grdo prevaren. Nar. prip. mikul. 67.

2. GRD, m. *ime muško*. — XIII i XIV vijeka, a *između rječnika u Daničićevu* (kod grđe). Grđь князь. Mon. serb. 12. (1222—1228). Grđь (triput). 59. (1293—1302). Našega podknežina Grđa z Bužan. Mon. croat. 45. (1393).

1. GRDA, f. *vidi* grdeće. — *U narodnoj pjesmi našega vremena, a između rječnika u Stulićevu* (v. nagrda). Dok Moskovma grđa dodijala. Pjev. crn. 94^a.

2. GRDA, f. *psovka ženskome čeladetu*. — *Ake se mijesla u voc.* grđo. — *U naše vrijeme u Crnoj Gori; po crnogorskom je govoru nom. i voc.* grđe. — *U Vukovu rječniku* (grđe) s primjerom: „Grde jedna!“

3. GRDA, f. *Eruca sativa* Lam., *vidi* rikula. — *ispoređi* garda. Grđa (ghaerda), rus. ropъ,

гордина (Viburnum lantana), mastrozo, ruca, eruca (*po rukopisu XVIII vijeka*), *Eruca sativa* Lam. B. Šulek, im. 101.

GRDAC, grca, m. *grđ* čovjek. — *U Šulekovu rječniku*: „hassel“.

1. GRDAK, grtka, *adj.* *vidi* 1. grđ. — *U nekijeh pisaca čakavaea od xv do xvii vijeka*. Mogahu se zvati grobi bili izvan, iznutra imati ki budu grdak stan. M. Marulić 79—80. Bihu pokrivena jednim ručnikom vele grtkim... On ručnik toliko je grdak. Mirakuli. 130. Govoreći grtku i opsovanu stvar. 133. Čināše strašna zlamenija i grtka. 144. Minošan grdak, star, kusorep, glavorog. Đ. Baraković, vil. 304.

2. GRDAK, m.

a. *prezime*. — *xvi vijeka u latinskijem spomenicima*. „Johannes Gerdak de Fylethynez“. *Starine*. 5, 230. (1525). 253. (1526).

b. *soeoe u Hrvatskoj u podžupaniji kopričničkoj*. Pregled. 73.

1. GRĐAN, grđna, *adj.* *vidi* 1. grđ, *od čega postaje nastavkom* ѣръ. *pošto je grđan mlade od grđ, nemo naj starijega značenja* (superbus), *ali se opet kod ňega razvilo koje značenje kakva nema kod grđ*. — *Ake je kao kod grđ, osim nominalnoga nom. sing. m.; ali i u ocome obliku i u svijem drugijem može biti akc. i: grđan, grđna itd.* (*u Dubrovniku je isti akc. kao u grđ: grđan, f. grđna itd.*). — *Od xvi vijeka (može biti i od xv, vidi primjer iz Ziv. kat. kod h) bb)*, a *između rječnika u Belinu* („deformis“ 224^a. 673^a; „monstruosus“ 500^b), u *Voltiđijinu* („brutto, sfigurato“ „garstig, wild“), u *Stulićevu*, u *Vukovu* („hasslich“ „deformis, foedus“, „auch beständiges epitheton der wunden“). — *Komp.*: grđniji, u *Vukovu rječniku* samo grđi, *ali se i grđniji nahodi dosta često, no p. grđnijih*. Š. Budinić, ispr. 41; grđniji u *Belinu rječniku* 224^b; P. Macukat 25; Blago turl. 2, 186; grđnije (*gen. sing. f.*). T. Babić 37; (*nom. sing. n.*). A. d. Costa 1, 104; M. Dobretić 225; (*adv.*) u *Stulićevu rječniku*; i u *samiem narodnijem pjesmama*: grđnijega. Nar. pjes. vuk. 2, 528 (dvaput). 529. 543.

a. *adj.* a) *vidi* 1. grđ, c, a). S oblićjem grđnijem i neprikladnijem. M. Radnić 71^b. Obučen svilom i zlatom jest grđan poslije smrti. 357^b. Grđnom paklu odslahomo mnoge. I. Zanotti, en. 27. Vidi čovika onaka grđna. P. Macukat 19. Srda, vragov i nakazna tmasta obraza, grđnijeh slika. J. Kavašin 404^a. Nije zviri grđnije u gori. T. Babić, pism. 37. Budući je djavao grđan zaradi griha. J. Filipović 3, 9^b. Dvi žabe zapučae mnogo grđno: M. Zoričić, zrc. 139. Da umijem moje belo lice, da ne idem grđna međ' devere. Nar. pjes. vuk. 1, 536. Iza krasta lice pocrnelo, pocrnelo i odpravilo; grđnijega u hiladi nema od Maksima sina Ivanova. 2, 528. A on dade sinu Ivanovu grđnu zemlju Skadar na Bojani, a u kome nikad ništa nema, no se legu žabe i bivoli. 2, 567. Bješe, brato, dosta lijepijeh a grđnijeh deset puta više. P. Petrović, gor. vijen. 55. — b) *metaforički, vidi* 1. grđ, c, c). Grđni putenici, pravda Božja kih ustavi. J. Kavašin 457^b. Grđan sam i usudujem se tebe pozdraviti. J. Filipović 1, 514^a. Čini dušu službenicu đavaosku, čini je grubu i grđnu kako vraga. I. A. Nenadić, nauk. 166. — c) *nagrđen, osakaćen, i uopće kad se što kome dogodi (bolest, a i nesreća uopće) što mu promijeni lice*. Pa vas može s košem pragaziti i grđnijeh, deco, ostaviti. Nar. pjes. vuk. 2, 226. Osta Rosa grđna kukajući. 2, 242. A da Draško jadān brate dragi! što će sade ova sestra grđna, što izgubi brata ovakvoga?

4, 64. Dočeka ga crnogorski kraju, pošjeće ga vojske pet stotinah, otolen se grdan povratio. 4, 112. Brdani ih grdne zavrnuiše, dvadeset i pet glava ugrabiše. 4, 117. Okide mu iza šake ruku ... opravi ga grdna na dvorove. 4, 119. Od jada ga zaboljela glava, a od glave uvati groznica ... razbjenu, grdan u družinu dode. 4, 511. Grdni Turci bježe put Nikšića. Ogljed. sr. 234. Kad sveti Arandel dode onako rađen pred Boga, onda zaplače: 'Sto ću, Bože, ovako grdan?' Nar. prip. vuk. 116. — *d) prema značenju kod c), kaže se vrlo često (osobito u pjesmi) o rani, jer nagrdnuje čelade (vidi i u Vukovu rječniku). može se kod toga pomisliti i na značenje kod f).* (Zmija) koja grdno daje rane. V. Došen 63^b. Da mi lećiš moje grdne rane. Nar. pjes. vuk. 1, 351. Grdnijeh sam rana dopadnuo. 2, 347. I grdne mu rane zarastose. 2, 368. Jao Jovo, moje rane grdne! 2, 576. Čarapiću Vaso, grdna rano! ludo tim i na gradu pogibe! 4, 298. Da ne zebu moje rane grdne. Pjev. crn. 136^a. I drugu je grdnu ranu prebolio. M. Pavlinović, rad. 178. — *e) po značenju kod c), u prenesenom smislu može značiti i nesrećan (koji je drugome na nesreću). Grdne li ćeš danke dočekati! Nar. pjes. vuk. 5, 506. Iša! vrani obilježje grdno! de padate, dobra biti neće. Ogljed. sr. 393. Grdni dane, da te Bog ubije, koji si me dao na svijetu! P. Petrović, gor. vijen. 3. — mislim da amo spadaju i ovi primjeri: Oči sklopih, grdan sanak videh. Nar. pjes. vuk. 2, 540. Ture je grdan san vidjelo. Pjev. crn. 142^a. — f) strašan, isporodi 1. grd, 1, b; ali kod grdan ne može se tvrditi da je ovo starije značenje kao što je kod grd, nego se razvilo kao nešto osobito iz općega značenja (deformis, turpis). isporodi i što je kazano kod 1. grd, 1, c o razlici između grd i ružan, grub. Aman z grdnom smrtnju dade svrhu svomu životu. M. Radnić 375^b. Smrt grdnu hoti on (Isus) podneti. A. J. Knezović 79. Evo imaš grdna dušmanina. Nar. pjes. vuk. 2, 349. Čekaj, ujo, onda jade grdne. 2, 541. Od ni grdne počinise jade. 1, 351. Oba, brate, krvi zapjenila od grdnoga truda i umora. Pjev. crn. 6^b. — *g) vrlo velik, golem. ovo značenje postaje od predašnjega kod f).* Kršna i grdna rabota. Pravdonoša. 1852. 23. Svud oko vojska poredana, grdni topi zijevaju s vana. Osveta. 4, 60. Bec je grdno natrpano kuća. M. Pavlinović, razl. spis. 412. La! grdan li je! u Lici. J. Bogdanović. Ala je grdan snijeg zapao! u Dobrosela. M. Medić. — *h) u prenesenom smislu, sramotan, prijekoran. ovo značenje postaje od značenja kod c). aa) o čeladetu.* Ovaki se zvaljijau očituici i toliko grdni kod pravovirnije da im ne bijaše dopušteno općiti s njima. F. Lastrić, od' 143. A sa jedne grdne kopiline. Nar. pjes. vuk. 2, 240. Da porazim dušmanina moga a careva grdna hajmina. 2, 268. Da uvati grdna zlosretnika. 2, 559. Gledaj da ne ostancemo grdni pred pukom, a grešni pred Bogom. S. Ćubiša, prip. 137. — *bb) o drugom čemu.* Zapovida sluganu, da ju grdnim načinom ninte. Živ. kat. star. 1, 223. Necistive i grdne pesni. S. Budinić, ispr. 53. Grdna glasa, crnoga obraza! Ogljed. sr. 61. Pi, serdaru, grdna razgovora! P. Petrović, gor. vijen. 38. Nemojte me za ovu moju grdnu sramotu pitati. Pravdonoša. 1852. 1. Beg stane bruciti protopoga na grdni način. S. Ćubiša, prip. 121. — *ij) o riječi, značenje je: prijekoran, ali ne kao kod h), nego aktivno: koji ruži, sramoti.* No mu grdna riječ progovara: 'A tu li si? jedan kopilane!' Nar. pjes. vuk. 2, 284. Grdna Rosa riječ započela. 2, 238. Grdnim ukorom podviknu svoj rod. Pravdonoša.*

1851. 21. Ako bi (*mladi*) kome riječ presjekao, grdnim ukorom da bude zastiden. 28. — *k) zao, u moralnom smislu, vidi 1. grd, 1, c, d) aa). može biti da je u kojem primjeru bliže značenju kod h) bb).* U grisih vekših i grdnijih. S. Budinić, ispr. 41. Ko ne čini zlo, ako je gnusni satir grdnih dila smio doč' krijuć slike svoje među vile, kako vila? I. Gundulić 161. Grdno jest djelo koje ima početak razložit a svrhu od očučena. M. Radnić 518^a. Ne gledati moje grdne velike i grdne. L. Terzić 72. Zаради grdnog dobitka kogagodi vrimenitoga. F. Lastrić, nod. III. Grdno to jest ružno jest dilo. M. Zoričić, osm. 129. Grisi grdni ili mali. V. Došen 139^a. Svako drugo grdno zločinstvo. Ant. Kadčić 29. Takovo združeuje ima se ciniti vele grdne od prijubodinstva. A. d. Costa 1, 104. Po komu dilo čovičansko čini se da bude veće i grdnije. M. Dobretić 225. — *lj) u jednom primjeru iz narodne pjesme našega vremena kao da znači: ćudan.* U Turčina grdan hadet bješe: kail svaki zaspat' na uranku. Nar. pjes. vuk. 2, 279.

b. ad. grdno. — Komp.: grdnijē. — Između rječnika u Belinu (turpiter' 150^b) i u Stuličevu. Pļuvotinami grdno popļuvan. L. Terzić 86. Branislava grdno izsiječie rukam' svojima. J. Kavačin 182^a. Na čelust mu grdno pada (nos). 413^b. Zаради grha veliki s kojim je grdno Boga uvridio. M. Dobretić 79. Koji grdno i smutljivo živu. I. J. P. Lučić, nar. 71. Al' mu kniga dosta grdno kaže, kniga kaže de ga kune majka. Nar. pjes. vuk. 2, 264. A što huće, a što grdno tuće! 2, 266. Te u piću grno progovaraš i Turčina zoveš kaurinom. 2, 273. Hoćeš doći, al' ćeš grdno proći. 2, 277. Kako grdno reče gospodaru: 'Gospodaru, da od Boga nadeš!' ... 2, 530. No je čelo grdno namrdio. 2, 538. A devojka grdno progovori: 'O Maksime, nemala te majka!' 2, 557. Tad se Turci grdno prepadoše. 3, 189. De li su vas prevarili Turci, te vas tako grdno izranili? 3, 497. Tu se vojske grdno pozdraviše. 5, 330. Grdno s glave danas pogibosmo. 5, 471. Da grdno li mene izdadoste. Pjev. crn. 323^a. Te mu grdno i žalosno bilo. Ogljed. sr. 252. Tu se odmah pomutismo grdno. P. Petrović, gor. vijen. 16.

2. GRDAN, m. ime muško. — Od XIII vijeka, a između rječnika u Vukovu i u Daničičevu (Grđanъ). Grđanъ. Mon. serb. 12. (1222—1228). Grđan. Mon. croat. 316. (1230). Grđanъ. Dec. hris. 34. 53. Glasnik. 15, 298. (1348?). Dali, oh jaoh, za Grđana, naj grdega od pastijera, ma Dubravka segaj dana naj ljepša se vila vijera? I. Gundulić 165. Pogubiše Grdan Mustaf-agu. Nar. pjes. kras. 1, 10.

GRDANA, f. ime žensko. — Prije našega vremena. Grđana. S. Novaković, pom. 57.

GRDANAČ, Grđanca, m. prezime. — xv vijeka, a između rječnika u Daničičevu (Grđanъчъ). Dragič Grđanъчъ. Mon. serb. 383. (1135).

GRDANICA, f. selo u Srbiji u okrugu niškom. M. D. Miličević, kraj. serb. 120.

GRDANOV, adj. koji pripada Grđanu. — Između rječnika u Daničičevu (Grđanovъ). Čabiću je išta meda na dēb i pod Grđanovu nivu. Mon. serb. 94 god. 1330. Dec. hris. 57. Iz ruka se tako ote Grđanovijeh lijepa vila. I. Gundulić 171.

GRDANOVCI, m. pl. selo u Bosni u okrugu bihaćkom. Statist. bosn. 114.

GRDAŃCI, m. pl. seoc u Hrvatskoj u podžupaniji zagrebačkoj. Pregled. 20.

GRDAŠ, *m. ime muško*. — xv vijeka. Grdaš i sini njegovi. Mon. croat. 69. (1447).

GRDAŠA, *f. vuna iskosmana*, koja se kao takva prede, u Dubašnici na Krku. — radi postaića vidi gardaše, gardašati.

GRDAŠIĆ, *m. prezime*. — U naše vrijeme. Schem. zagr. 1875. 261.

GRDATI SE, grda se, *impf. vidi* grstiti se. — U jednoga pisca Bošnjaka xviii vijeka. Kojim se grda na onu jizbinu božanstvenu. F. Lastrić, test. 309^a. Vaļa da mu ona stvar omrzne i da mu se grda na űu. ned. 62. Pokazat nama grstinu, kojom se űemu grda na ovi smrad. 399.

GRĐAV, *f. vidi* grđiŃa. Grđavi te i psovke kao kod űih zimus nigde nije bilo. u Dobroselu. M. Medić.

1. GRDE, *m. ime muško*. — isporedi 2. Grđan. — xv vijeka. Nega sin Grde. Mon. croat. 91. (1461). Grde Brajanić. 114. (1475).

2. GRĐE, *f. vidi* 2. grđa.

GRDEJINA, *m. ime muško*. — isporedi 2. Grđan i 1. Grde. — xiii vijeka. Sudac Andrej i Grdejina. Mon. croat. 29. (1275).

GRDELIV, *adj. vidi* 1. grđ, prema čemu kao da je deminutiv. — Riječ je stara, isporedi rus. горделивый. — Samo u knigama pisanima crkvenijem ili miješanim jezikom, i u dva pisca xviii vijeka; u primjerima nije dosta razgovijetno značene. Malu bo pobedu sastavljajete grdelivi. Stefanit. star. 2, 298. Od sjevera medvjedica, grdeljiva i oštra lica. J. Kavaűin 449^a. S bludnom ženom i ne svoje dijete razsjeć grdeljivo (*adv.?*). 457^a. Grdeljivi ljudi. J. Rajić, pouč. 1, 18. — u ovom primjeru kao da je ime muško: I Branislav i Sebeslav i Cepimir veome slav, 'Gardeljivi' na suprote. J. Kavaűin 245^b.

GRDENCI, *m. pl. seoce u Hrvatskoj u podžupaniji krapinsko-topličkoj*. Pregled. 51.

GRĐEŠIJA, *f. a)* vidi grđobina; *b)* što nepodobno veliko. M. Pavlinović. — isporedi grđosija.

GRDEŠ, *m. mjesto u Srbiji u okrugu rudničkom*. Livada u Grdešu. Sr. nov. 1870. 734.

GRDICA, *f. selo u Srbiji u okrugu čačanskom*. K. Jovanović 170.

GRDIĆ, *m. prezime*. — U naše vrijeme. Schem. zagr. 1875. 261.

GRDIJEVIĆI, *m. pl. selo u Hercegovini u okrugu sarajevskom*. Statist. bosn. 28.

GRDILAC, grđioca, *m. vidi* grđitelj. — U jednoga pisca xviii vijeka. Grđioci Boga nebeskoga. L. Ľubuški 30.

GRDILICA, *f. selo u Srbiji u okrugu niškom*. M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 118.

GRDILIĆANIN, *m. čovjek iz Grđilice*. — plur.: Grđilićani. Oko sebe imao je nekoliko Grđilićana. M. D. Milićević, zim. već. 157.

GRDILIĆKI, *adj. koji pripada Grđilici*. Grđilićka klisura. Grđilićka rijeka. M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 282.

GRĐILO, *n. osobina onoga što je grdo; sramota, sramotno djelo*. — Akc. se mijenja u gen. pl. grđilŃa. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu (der grűuel' res atrox' s dodatkom da se govori u Crnoj Gori). *a)* osobina onoga što je grdo, vidi grđoba, grđoća. — u jednoga pisca Dubrovčanina xviii vijeka. Kad se ovdj u svoje vrijeme sastanemo, nećeš mi grijeha pozlaćivat kako sadar, neg űihovo sve grđilo metnut ćeš mi sred obraza. B. Zuzeri 86. — *b)* sramota,

nešto čega se treba sramiti (uprav ono što grđi), obično o djelu, radűi. — u naše vrijeme u Crnoj Gori. Nemam ti što do grđila kazat'. Nar. pjes. vuk. 3, 321. A tako joj jada i grđila! 4, 85. Kad tu bruku viđeh i grđilo. 5, 511. Da nevjeru našu prebijemo koju su nam Turci učinili za űihovu bruku i grđilo. Ogled. sr. 416. Da ti obraz od grđila čuva. Nar. pjes. petr. 2, 289. Grđilo je i bruka brat i sestra. Nar. posl. vuk. 46. Nenadno te grđilo našlo! (U Crnoj Gori). 207. Tako se od mene grđilo ne dogodilo da se čuđi malo i veje! 310. A dali ne čujete, čulo vas grđilo! Nar. prip. vrć. 150. Neka ide čudo za grđilo. 211. Takve bruke, takvijeh grđila nigde niko još vidiio nije. P. Petrović, gor. vijen. 61. Omrzlo mu je živjeti, pak radi, da se grđilom ovjekovječi. S. Ľubiša, prip. 15. Pade na nas čudo i grđilo mimo Jude. 150. Čini grđilo s mnogima. Đ. Daničić, jer. 11, 15. Da se po grđilu poznava. Pravdonoša 1851. 35. Narod batine drži za sramotnije, i grđilo na onome, ko ih primi, da vijeke ostaje. V. Bogišić, zborn. 575. Ali je grđilo po narod. M. Pavlinović, razl. spis. 41.

GRDIMIR, *m. ime muško*. — xiii vijeka u latinskijem spomenicima. 'Gerdimer'. Mon. ep. zagr. tkačć. 1, 62. (1227). 1, 83. (1245).

GRDIN, *m. ime muško*. — xiii vijeka. Pokazaše Grđina i Čagli s Trviža. Mon. croat. 6. (1275).

GRĐINA, *f. prvo bi značene bilo: osobina onogu koji je grđ*. — Akc. je po svoj prilici kao u ostalijeh ovakovijeh supstantiva s nastavkom ina, te se mijenja u dat. sing. grđini, u acc. sing. grđinu, u voc. sing. grđino, u nom., acc., voc. pl. grđine, (u gen. pl. grđina). — xv i xvi vijeka, a između rječnika u Stulićevu (superbia' s dodatkom da je uzeto iz brevijara). *a)* superbia, vidi 1. grđ, 1, a. — u knizi pisanaj miješanim jezikom. O neizrečene grđine i oholosti tvoje, Dariju, bogom takmiši se a ni človikom ne moreš biti. Aleks. jag. star. 3, 238. — isto značene kao da je i u ovijem primjerima: I puk tvoj grđinu da ne skaže k meni, ne bi mu jaćinu kušali tužbeni. M. Marulić 42. Bože, kolikih sil, kolika grđina, kolikih slava dil i hvale visina, koli ured izliđa pribiv se na poli! 58. — *b)* u ovom primjeru značene je: zavist: Ne htij se ponosit odićom zalihom, jer ćeš raspravlj bit grđinom velikom (invidiam nimio cultu vitare memento'). M. Marulić 134. — može biti i u ovome: Ľubav Ľubvom platit, Ľubvom i grđinu, za zlih Bogu vapit da jim da dobrinu. 61. — *c)* djelo koje vrijeđa, koje je na sramotu (drugome). — u jednom primjeru. Pri volj podnuti psovku i vaščinu, neg ti učiniti komugod grđinu. P. Hektorović 43.

GRĐIŃAL, grđinaļa, *m. vidi* kardinao. — xvi vijeka. Ako me hoćeš ponesti k papi i grđinalom. Mirakuli. 54. Drhći, o papa, drhćite, o grđinali! Korizm. 17^b.

GRĐIŃA, *f. osobina onoga koji je grđ*. — i-stoji mješte űegdašnegu y. — Riječ je stara, isporedi stslav. grđyűiű, grđyűna, rus. гордыня. — Između rječnika u Vukovu (svo što je nagrdeno 'das schesual' 'abominamentum') i u Daničićevu (grđyűna 'superbia'). *a)* superbia, vidi 1. grđ, 1, a. — u knigama pisanima crkvenijem ili miješanim jezikom. Grđyűneju rykaje. Domen-tijan^b 107. Za grđiűnu veliku i za oholost na űih Bog rasrdi se. Aleks. jag. star. 3, 304. — *b)* u jednom primjeru xv vijeka kao da znači: gad, gadnost (vidi 1. grđ, 1, c, b)), ali u prenesenom, duševnom smislu. Vij (vid), jel' umrla tuj čast

i doprla tamnost i grdiha, ka je oto svrzla da je vitez sviha. M. Marulić 49. — c) u konkretnom smislu, ono što je grdo, gadno itd. — u naše vrijeme (vidi u Vukovu rječniku). Kad se čovjek ne očeaša i ne osnaži, reče mu se: Grdiho jedna! cf. grdoba. Vuk, rječ.

GRDISLAV, m. ime muško. — xiii vijeka u latinskom spomeniku, Filii Gerdyzlai. Mon. ep. zagr. tkalč. I, 222. (1288).

GRDITELJ, m. čovjek koji grdi. — isporodi grdilac. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (vituperator^a 140^b) gdje naj prije dolazi i u Stuličevu (contemptor^t). Upanuli bismo u veće (grijehe) ... kako psovaoci i grditeji duha svetoga. J. Matović 268. Dakle svi psovači i Božji grditeji nisu drugo, nego ulaci i apostoli antikrstovi. Đ. Rapić 473.

GRDITELICA, f. žensko čelade koje grdi. — U Stuličevu rječniku: contemptrix^a.

1. GRDITI, grđim, impf. deformare; laedere; contemnere, prvo je značenje: činiti da što (objekat) bude grdo. — Akc. kaki je u praes. taki je u impf. grđah, u aor. 2 i 3 sing. grđi, u part. pruet. pass. grđen; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf. — Postaje od grđ nastavkom i. — Od xv vijeku (vidi Marulićev primjer kod 1, b, a) bb), a između rječnika u Belinu (deformo^a 674^a; injuriose tractare^a 711^b; alicui convicium dicere^a 404^a; vituperor^a 140^b; contemno^a 268^a), u Voltigijinu (bruttare, sformare; biasinare^a wild machen, entstalten; verachten^a), u Stuličevu (contemnere, spernere, desplicere etc.), u Vukovu (1. što ‚garstimp machen, verunstalten‘, foedare. 2. koga ‚schimpfen‘, ‚convicium facere‘, cf. ružiti, psovati). — vidi i 2. grdjeti.

1. aktiveno.

a. deformare, turpare, činiti da što (objekat) bude grdo, grdno. a) uopće. au) u pravom smislu. objekat može biti n. p. lice, obraz. Tvoj obraz nemilo grdi njeki smrtni poraz i njeki smrtni plač. M. Držić 115. Što drugo mislit vi umijete neg svakčas nečistom napravi grdit vaš lijep obraz? F. Lukarević 28. Nije dostojno, da tva dika plačnijom suzom grdi lice. Ğ. Palmotić 2, 56. Suho lice, blijedo i tmasto zagnijasta grdi brada. P. Sorkočević 580^a. — tijelo. Smradno blato tilo grdi. V. Došen 209^a. — čelade. Kih guba grjaše čistih jih ostavi. M. Marulić 170. Bi li se tad iznašla mladica jedna da bi se igda pouzdala ... među pukom ukazat se što se ne bi prije kojog drugarici ukazala, da joj reče, ... stoji li joj što neušesno, da je grdi? B. Zuzori 148. — stvar umna, kao n. p. jezik. U nas, gdje kuzjevnici niti svoga narodnoga jezika upravo znadu niti hoće da ga neć, nego ga okrećući svaki po svome krivome znađu ... jednako kvare i grde. Vuk, pism. 14. — bb) u prenesenom, metaforičkom smislu. objekat je obično stvar umna ili dušerna. Nesrića i ljubav.. mladost mi svu grde. Ğ. Držić 365. Od sreća nemilos dali će grditi andelsku tvu lipos? M. Držić 74. Nemoj toku lipost nemilostju grdit. P. Zoranić 14^b. Koja (guba) vam ... dušu ekvrni i grdi. B. Gradić, djev. 101. Ah, ter jedan zrak na sviti tamna lica umrloga lijepu svjetlos od razloga moć će dotle zasjeniti, da krajstvo i čas tvoju zaboraviš ti nerodno za željenje tašto jedno čud visoku grdeć svoju? I. Gundalić 25. Necasnu kroz prevaru svojo junacko grdiš ime. J. Kavačić 236^a. Kako su dvi vrste od grđih, koje grde dušu, oblaćaju i grubo. F. Lastrić, ned. 141. Nek si rola od vridnosti, no grdi ga po holosti. V. Došen 20^a. — amo spada i ovaj pri-

mjer, premda je objekat lice: Ki su oko tebe, što ti grde svijetla lica? F. Lukarević 297. — b) dilaniare, lacerare, s osobitijem značenjem, kao imperfektni glagol prena nagrditi, noktima, zubima, nožem itd. grubući, grizući, ranjujući činiti da objekat (što živo, ili dio tijela) bude grđ, nagrđen. subjekat može biti čelade ili životina. Lav kad kosutu grdi jadovito. Ğ. Držić 417. Da (lav) stvar grdit već ne smide, koja smrtnom na negdanu primila je vičnu ranu. V. Došen 129^b. Već ga podaj crnim gavranov'ma, nek mu oni crne oči piju, oči piju, belo lice grde. Nar. pjes. vuk. 2, 507. Pero Andrin koji me grdaše nožem. Pravdonoša. 1852. 8. — naj češće se kaže grditi lice u ženskim, kad od žalosti grebu noktima svoje lice, kao što je običaj u našega naroda. S očiju suze ter grdeći sva lica. F. Lukarević 293. Rodjaci ih i rodico skubne vlase, grdeć lice do samoga slijede kraja. I. Gundalić 365. Poče grdit drago lice. I. V. Bunić, mand. 10. Grditi lice ‚lacerare genas‘. A. d. Bella, rječn. 422^a. Zute kose trgaše, b'jelo lišće grdijaše. Nar. pjes. mikl. Beitr. 38. Prsi bije, grdi lica. N. Marči 53. Lice grdi, a lice izrasta. Nar. pjes. vuk. 1, 217. Ona tri svome gospodaru kukajući i lice grdeći. 2, 16. — vidi i ovo: On lice grdi, sokola rani; on suze roni, sokola poji. Nar. pjes. vuk. 1, 476. — c) u ovom primjeru grditi lice, kao da znači: sramotiti. Pušti Jelu, no grdi joj lice! Nar. pjes. vuk. 4, 160. ovako može biti da je i u ovom primjeru: Nemoj joj, nemoj lice grditi, nego je lubi kako se lubi. I, 86. — d) može biti da amo spada i ovaj primjer u kojemu grditi stoji u prenesenom smislu: Grdi, Bože, imaš i koga! (Kad se kakome čouku kakvo zlo dogodi za koje se misli da ga je zasluzio. U Budvi). Nar. posl. vuk. 46.

b. laedere, violare, u prenesenom smislu, raditi što kome (objektu) na nečast, na sramotu, vrijeđati. a) uopće. au) objekat je čelade ili što se kao čelade misli (često Bog). Pace nije nigdi nitko komu dala nis' zabave, kako da je vlali s Krbave, grdeći ga jadno i britko. M. Pelegrinović 190. Pļuvotinam sad ga grde. Ğ. Palmotić 3, 167^b. Tako zlo da grdi zlo stvorena stvoreca Boga. A. Vitalić, ost. 110. Tomu i Marka samo grdi, izvrstnije pisce naše. J. Kavačić 114^b. Tko vas sluša mene sluša, a tko vas grdi mene grdi. F. Lastrić, ned. 349. Za lažicu, koji smrdi, i neboskog' kraja grdi. V. Došen 142^b. Nemoj, pobre, nabijat kabljača, ni grditi slovinski plemića. And. Kačić, razg. 162. Nega (Boga) sramoti i grdi lažuci. J. Matović 414. Imajući Iskrsta u tvojih prsiju toliko ga veoma grdiš! I. J. P. Lučić, bit. 62. Er ga je puk od Karkasone psovkam, pļavotinam i na sto inijeh načina ružio i grdio. A. Kalić 491. — bb) objekat je zakon, oblast itd., ili što se u zakonu zapovijeda, značenje je da se ne vrši zapovijed ili da se radi što je naj protivno. Zakon grditi. M. Marulić 243. Tko Božju grdi oblast? V. Došen 4^a. Tijem dan svećani grđjahu. S. Rosa 61^b. — b) amo spada i ovaj primjer, u kojemu je objekat cvijet, a misli se na dječaku: More bit (Vrenu) u rukah nemilih Satiru, morebit oni cvit sad grdi. M. Držić 95. — c) probris et maledictis vexare, riječima, isporodi psovati, ružiti. može biti i bez objekta. Ki negovu viru štujti, a naš zakon grde i psuju. P. Hektorović (?) 107. A ti mene grdiš s psujem, er vas zakon obslužujem. J. Kavačić 237^a. Bi ga, psova i grdi ga. P. Knežević, živ. 6. Psuje, grdi. I. A. Nomić, Šumbok. 17. Ciei, joci, pak oda zla plaće, kune, grdi i po kući skaće. M. A. Rečković, sat. 61^b. Ne-

mojte reći, da ju brez uzroka grdim i psujem. I. Velikanović, prik. 11. Ako ih je potvoro, grdio... Mislj. 29. Grde i ruže Boga. I. J. P. Lučić, razg. 111. Koliko više tare i maže toliko ga većma grdi i ruži. D. Obradović, basn. 186. A pod naj mañom protivštinom udiš grdiš, ružiš i psuješ. Đ. Rapić 223. Čemu grde ovake očare? Nar. pjes. vuk. 4, 510. Stane ženu grditi. Nar. prip. vuk. 105. Tukla je i grdila od kud je god išla. 178. Počela ju grditi i špotati. Nar. prip. mikul. 22.

c. *contemere, prezirati. može biti da postaje od predašnjega (kod b): što se ondje djelima i riječima, ovdje se mišlju radi. — isporedi pogrđiti.* Sva moć riči moje izreči ne umi t' pobožije kôko je cić koga grdi svit. M. Marulić 32. Človik pokoran grdi i mrzi grihe. Š. Budinić, ispr. 4. Da ništo se na me srdi ter mi mladost kruto grdi govoreći da sam gruba. M. Divković, kat. 128. Grahote vi sva blaga i sva plemstva, razumi ono šta dobije sablja. I. Gundulić 289. Mojijem robom kad te uhiću, grdeć blaga sva od svita na ñemu te promijeniju. 342. Nu smrt grde sluge prave, s čistijem sreem koje ľube. 557. Grditi bi svaku nasladu. Mislj. 68. Erbo drži srce ovo sveto ko blago naj veće pri komu svako bogastvo grdi i cijeni kako smetište. I. M. Mattei 69. Spoznam vas, grdim vas i urzim na vas. 336. Ne znam nedostojnos tvoju, rad koje te grdi. A. Kalić 443.

2. *pasieno. — Između rječnika u Belinu* (grdjen 'strapazzato', 'conculatus' 711^b). To bijaše jedino radi grijeha, kojijem Bog grdjen bijaše. I. M. Mattei 86. — *u naše vrijeme* grden znači *gñeđje što i* grdan. 'Jao, to su moje grdene rane!' u *Lici*. J. Bogdanović.

3. *sa se.*

a. *pasieno.* Da se (*ime moje*) ne grdi prid narodna. F. Lastrić, test. 111. Ali prazno još bogmañe Boga grdi štogod mañe, neg se grdi, kad tko laže. V. Došen 140^b. Zarad toga i Bog se razsrdi što se ñemu svetkovina grdi. M. A. Reljković, sat. E7^a.

b. *refleksivno.* Sve se grdeći, i sebe držeći za jedan izmet. P. Knežević, živ. 56. *i u Vukovu rječniku:* 'sich hässlich machen, verunstalten', 'foedere se'.

c. *recipročno. — U Vukovu rječniku:* 'einander schimpfen', 'conviciare se invicem' s *primjerima:* Grdi se s ñime. Nih se dvoje grde.

2. GRDITI (?), grđim, *impf. vidi* gurikati, guritati. — *U dva primjera našega vremena gdje ima samo praes., te ne znam, jeli inf. grđiti ili grđjeti. — Riječ je po svoj prilici onomatopejska.* Kad sviñe dotrče valovu, grde, obilaze oko ñega. Nar. prip. vuk. 104. Gde ovce ne bleje, gde sviñe ne grde, gde petli ne poju. M. Đ. Milićević, živ. srb. 1, 93.

GRDIV, *adj. koji se može grđiti (prezirati).* — *Samo u Stulićevu rječniku:* 'contemptibilis'.

1. GRĐJETI, grđim, *impf. postajati* grđ, grđiti se. — *Samo u jednom primjeru xv vijeka.* Kako tilo umre tako tudije grdi. M. Marulić 152.

2. GRĐJETI, grđim, *impf. vidi* 1. grđiti, *nešto čega stoji grijeskom u jednoga pisca xviii vijeka (jamačno je sam I. M. Mattei napisao i Stit).* Suze istinito pokorne na zasvjedoćenje ľutoga kajanja i na kojegodi zaplatjenje svih krivina, kojijem si ga ružno grđjela. I. M. Mattei 23. Nege grđjeti. 289. Nijesmo mi sami grđjeli svete brame tvoje i otare. Stit. 19.

3. GRĐJETI, *vidi* 2. grđiti.

GRDLIV, *adj. u Stulićevu rječniku* ('superbus' s dodatkom da je uzeto iz *brevijara*) gdje ima i *adv. grdlivo*, 'superbe'. — *Može biti da je Stulli zlo pročitao riječ* grdeļiv.

GRDMAN, *m. ime muško. — isporedi* Grdoman. — *xiv vijeka i u Danićevu rječniku* (Грѣманъ 3, 581). Грѣманъ Gradislajeb. Glasnik. 15, 294. (1348?).

GRDNOĆA, *f. osobina onoga što je grdno, vidi* grdoća. — *U dva pisca xviii vijeka.* Isto reci od svakoga uda pomankana koje nosi grdnoću životu čovičanskomu. Ant. Kadčić 25. M. Dragičević 49.

GRDNOS, *m. ime muško. — Na jednom mjestu* *xiv vijeka.* Дѣдъ имъ Грѣдносъ. Деѣ. hris. 35.

GRDNOST, *f. osobina onoga što je grdno. — U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (grdnos 'bruttezza, bruttura, laidezza', 'sordes' 150^b) *i u Stulićevu.* U sebi toliku nakazitost i grdnost uzdrži. A. d. Costa 1, 147.

GRĐNA, *f. riječ kojom se grdi (vidi* 1. grđiti, 1, b, b)). — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku* ('der schimpf', 'convicium'). Kad si se pustio na odvrtañe grđna i kleveta. M. Pavlinović, razl. spis. 303. Grđna 'schmähung', 'ingiuria'; 'beschimpfung', 'insulto'. B. Petranović, rućn. knig. 44. 45.

GRDO, *m. grđ čovjek (kao psovka). — Akc. se* *mijena u voc. gđdo. — U Šulekovu rječniku:* 'hässel, hässling'.

GRDOBA, *f. naj prvo je značenje: osobina onoga što je grdo. — vidi* grdoća. — *Akc. je kao kod* grdoća. — *Od xv vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* ('foeditas; turpitud; labes'), *u Mihaljinu* ('deformitas; turpitud'), *u Belinu* (*vidi kod b*)), *u Bjelostjenčevu, u Voltigijinu, u Stulićevu* ('deformitas, turpitud, foeditas, superbia etc.'), *u Vukovu* ('die hässlichkeit', 'turpitud', cf. grđna). a) *kao što je kazano sprjeda, za svako značenje riječi* 1. grđ. Tako sobom hizne ovoga grdoba, kad ju pouzdvigne vezirska ludoba. M. Marulić 25. Ona bi poznala grdobu od ñih bića duhovnoga. B. Kašić, per. 85. Grešnici grđji od iste grdobe. B. Kašić u M. Orbin 111. Što možeš, grdobo stvorja grisěvnoga? I. T. Mrnavić, ist. 184. Ako bi grdobu grihov tvojih poznala. A. Georgeico, pril. 32. Tako Alčina cara i rabi da grdobe ne pakljene zapañeni drže i cijene ko božanstvo od nebesa. G. Palmotić 2, 61. Gledaj na grdobu u koju ima svršiti sva ta lipota. M. Radnić 11^a. Ostavi (*jih*) Bog u grdobi od ñihovije naslađena. 270^a. Puteni grijeh jest vatra, koje plamen jest grdoba. 361^b. Oprati grdobe necisti grihov. L. Terzić 124. Vid grdobom, a voñ smradom, zli zaglušniñ rañauñ jadom. J. Kavañin 408^a. Zašto ko nas vira ući, da je velika grdoba griha. A. Kanižlić, bogoljubn. 123. Pak češ se užasnuti koja je rugoba i grdoba. D. Obradović, sav. 62. Ali grezneš i sam od pomami, kad ugledaš grdobu nemani. Osvetn. 1, 47. — b) *u konkretnom smislu, nešto (djelo, riječ) grdo. aa) grda riječ, prijekor.* Bre kojom grdobom slave naše koriš? I. T. Mrnavić, osm. 36. — bb) *vrijedañe, sramota.* Svake trpim ja grdobe. A. Vitić, ist. 207^a. — cc) *šeta.* Gđi bi se zgodilo, da bi živo koje umorilo drugo živo, ali mu ku grdobu učinilo. Stat. pol. ark. 5, 295. (1783). — c) *u konkretnom smislu, grdo čelade.* Hoće, da uzmem na moju sramotu neku grdobu. M. Držić 405. Razdijelem sam s dragom vilom; što grdobu ne porazim, ka mi život grabi silom? I. Gundulić 165. Tim ñegovu smrt istinu sa

mnom od sad plaći i cvili, misleć, kako pastir mili-
cić grdobe zlatne izginu. 168. Grdoba ,brutto,
laido, deforme'. A. d. Bella, rječ. 150^a. Razgled-
ajući se na zrcalu vidi na nem sebe istu u pri-
lici nakazne i strahovite grdobe. I. J. P. Lučić,
bit. 48.

GRDOBAN, grdobna (grdōbna), *adj.* *vidi* 1.
grd, 1, c, *uprav: u kojega je grdoba.* — *Postaje*
od grdoba nastavkom nrb. — *U jednoga pisca*
xviii vijeka ima oblik grdobane (radi slika):
Čin' da život vas se obrati grozno u suze nepre-
stane, jeda bi mi moć oprati mo'e sagrjehe gr-
dobane. J. Kavašin 415^a. — *Od xvi vijeka (može-*
biti i od xv, vidi prvi primjer kod b), a između
rječnika u Belinu (grdobni ,deformis' 673^b) i u
Stulićevu. — Komp.: grđōbniji. I. P. Marki 18;
A. Kanižlić, utoč. 870; bogoljubn. 124; A. To-
miković, gov. 118. 325, i u Stulićevu rječniku.

a. adj. Svaku nakazan grdobnu gledaju. M.
Vetranić 1, 161. Zač nije moć izreći grdobni
taj poraz. 2, 18. Srjed gore zelene grdobna i
ružna navede čes mene. 2, 116. Ukloniti se od
grdobne smrti. Š. Budinić, sum. 7^a. Grđsi neči-
stivi, grdobni i nepodobni. 87^a. Odljegni od
tebe grdobni sotona. B. Kasić, nač. 103. Gr-
dobni, kosmati, omrazni. D. Baraković, jar. 113.
Učiniše grih vele grdoban. P. Radović, ist. 52.
Sastavljati stvari grdobne. M. Radnić 518^a. Gr-
dobne im glave bihu. S. Margitić, isпов. 262.
Nagal, silan, lut, grdoban, nij' oni gañ. J. Ka-
vašin 398^a. Vrag grdobni pun hinbena jeda.
417^b. Iznade jednu vele grdobnu laž. A. Ka-
nižlić, kam. 35. Pogano i grdobno tilo. 106.
Lasno je bilo na negovome sudu naj grdobnije
krivine oprati. 378. Izpovidnik koji je grdobnije
grihe čuo. bogoljubn. 124. Ogledalo svakoga ili
lipa ili grdobna prilikuje. utoč. 116. U jedno
oka trenutje očistiti može duše naj grdobnije.
A. Tomiković, gov. 118. Nasrnuli su naj gr-
dobnijom lukom crni talasi. 325. Grdoban, stil,
„förmlich", tal. „difforme, sformato". B. Šulek, rječn.
znanstv. naz.

b. adv. grđōbno. — *Između rječnika u Belinu*
(inepte' 675^b). Napokom grdobno smućen. Živ.
kat. star. 1, 221. Kad vaše sve kosti u smradu
budu leć grdobno. M. Vetranić 1, 290. Pokle
je Isus tako grdobno ... obućen. Michelangelo.
33. Lica grdobno poplupana. 48. Grdobno ga
svak psovaše. I. Zanotti, en. 8. Grdobno je od-
stupiti od svete crkve. A. Kanižlić, kam. 583.
Grdobno i mlogostruko laže. 663. Koji te iztira
grdobno. utoč. 678. Danas uredeñe naravi,
razuma i svake pravice, vidi se grdobno priobra-
tito. D. Rapić 19.

GRDĀBINA, *f. uprav augm.* grdoba. — *Od*
xviii vijeka. a) grdoba u apstraktnom smislu,
vidi grdoba, a). Ako toli 'e jedan (erag) moguć,
i jednoga 'e grdobina ... J. Kavašin 411^b. —
b) u konkretnom smislu. aa) grdo čelade, vidi
grdoba, c). Grdobina, grdo čelade, tal. ,mostro'.
M. Pavlinović. — bb) Lophius piscatorius L.,
ička riba. u Spletu. G. L. Faber 199. D. Kolomb-
atović, pesci. 13. na Braču. Grdobina, Lophius
piscatorius L. na otoku Hvaru ista se riba zove
„divja škripina" (Brusina). A. Ostojić. u Dubrov-
niku. Grdobina (rospo di mare). L. Zore, rib. ark.
10, 311. i druga vrsta (u Spletu): Lophius
budogassa. D. Kolombatović, pesci. 13.

GRDOBOST, *f. osobina onoga što je grdobno.*
— *U jednoga pisca xviii vijeka a između rječ-*
nika u Belinu (grdobnost ,deformitas' 673^b; ,tur-
pitudo' 675^b). Grdobnost, sramnogovor i tipična
pameti. I. Velikanović, uput. 1, 351.

GRDOBOST, *f. grdoba.* — *Načineno od gr-*
doba nastavkom ost. — *Na jednom mjestu xvi*
vijeka. Pismo otvara grdobost i smrad ovoga
grēha. Š. Budinić, sum. 138^b.

GRDOBRAZAN, grdobrazna, *adj. grla obraza.*
— *U Stulićevu rječniku (v. grdoban). — nepo-*
uzdano.

GRDĀČA, *f. deformitas, turpitudō, osobina*
onoga što je grdo (vidi 1. grd, 1, c). — isporedi
grdota, grdina, grdiña, grdost, grdoba, grdopština.
— *Akc. se mijēna u dat. sing. grđōči, u acc. sing.*
grđōču, u voc. sing. grđōčo, u nom., acc., voc. pl.
grđōče, (u gen. pl. grđōčā). — Od xviii vijeka, a
između rječnika u Belinu (,deformitas' 150; ,mon-
struositas' 500^b), u Voltigijinu (grjēskom grdoča
i grdoča kod grdoba), u Stulićevu. a) sa zna-
čenēm kazanijem sprijeda. aa) u tjelesnom smislu.
Ti strašiš, a ja ne s grdoče nemile od ove s-
trane pastire i vile. I. Gundulić 137. Zaman se
čini sve i ljepi i maže, grdoča s naprave grda
se ukaže. 162. Ne pristajuć pripijevati do vik
vika tvu grdoču. G. Palmotić 2, 62. U koju
ciječ nereda i grdoče od stana mogu rijeti da se
živ ukopa. I. Đorđić, ben. 15. Prikazujući gr-
doču svojih rana. J. Banovac, pripov. 33. Muč-
nije je jednom oteu viditi grdoču u svomu sinu
nego li u tudemu. P. Knežević, osm. 94. U nih
vidi grdoču svoga obraza. A. Kalić 32. — bb)
u umnom, duhovnom smislu. Ah grdoču mē kriv-
vine! I. Đorđić, uzl. 9. Radi grdoče istijeh griha.
A. Bačić 384. Ozdravit i daševne grdoče i
prinzeti lipotu prilike Božje. J. Banovac, pripov.
203. Vađa da ga (grđiñku) jako ponukuješ, do-
noseći mu prid oči grdoču griha i pedipsije.
razg. 248. Pogledajte samu grđeh oprostivi, nač
čete u nemu veliku grdoču i tegotu. D. Bačić
162. Neka uzdrži grdoču svi(h) zloča. I. J. P.
Lučić, razg. 31. Razmišljajući grdoču i tegotu
grješna djela. A. Kalić 308. Ne ima stvari veće
grdoče, nego viditi Jude u ono doba line. D.
Rapić 148. — b) konkretno, ono što je grdo, naj
češće u umnom ili duševnom smislu. Sto grdoče
i opaćina umije pako izmisлити. P. Kanavelić, iv.
583. Činiti jednu grdoču, na koju živina neraz-
ložita mrzi. J. Banovac, pripov. 186. Imademo
ga moliti, da s krvju svojom nepročinomom sve
grdoče grđeše s naši duša pomrsi. I. J. P. Lučić,
doct. 46.

GRDĀČAN, grdoćna, *adj. grd, u kojega je gr-*
doča, isporedi grdoban. — Samo u Stulićevu rječ-
niku.

GRDOKOBAN, grdokobna, *adj. u Stulićevu*
rječniku: ,mirio, vultu turpis, deformis'. — nepo-
uzdano.

GRDOKOBNIK, *m. grdokoban čorjek. — U*
Stulićevu rječniku (uz grdokoban). — nepouzđano.

GRDOLIK, *adj. grd (grdu lika). — isporedi*
grdolikast. — U Šulekovu rječniku: ,hässlich'.

GRDOLIKAST, *adj. vidi grdolik. — Samo u*
Stulićevu rječniku (uz grdokoban).

GRDĀMĀJČIĆ, *m. u Vukovu rječniku: (u Crnoj*
Gori) kao ukor ili poruga, i vađa da znači: ko-
jemu je majka bila grdna.

GRDOMAN, *m. ime muško. — isporedi Grdman*
i Grdomani. — xiv vijeka. Grdomans. Deč.
hris. 71.

GRDOMANI, *m. pl. selo u Crnoj Gori u Bjelo-*
pačlčima. Glasnik. 10, 20. — vidi Grdman.

GRDOMIL, *m. ime muško. — xiii i xiv vijeka,*
a između rječnika u Danićevu (Grdomilb).
Kaznac. Grdomilb. Mon. serb. 33. (1219). Gr-
domilb. Deč. hris. 44.

GRDOŃ, *m.* *vidi* 2. grdoŃa.

1. GRDOŃA, *m. grd* *čovjek, ispredi* gradac, grdo. — *U Šulekovu rječniku*: ‚hässel‘. — *Kao ime muško, XIII vijeka u latinskom spomeniku*. ‚Gerdona‘. Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 183. (1245).

2. GRDOŃA, *f. brdo u Bosni*. Na vrlo strmom mestu obronka GrdoŃe, severno od Sarajeva. Glasnik. 21, 325. Dolina sarajevska ograničena je severno obroncima GrdoŃe (*štamparskom griješkom* GodoŃe), Huma i Grahovice. 20, 353. Pod GrdoŃom brdom grdosnijem. Osvetn. 7, 48. — *Kao i ta može biti i muškoga roda*. GrdoŃ. Glasnik. 22, 52. Kad je rovit po GrdoŃu stijene. Osvetn. 6, 8. Sivu na GrdoŃu vojsku. 7, 45.

GRDOPSTVO, *n. vidi* grdoba, *od čega je načineno nastackom lstvo*. — *Samo u Stuličevu rječniku*.

GRDOPŠTINA, *f. augm.* grdoba. — *Postaje od grdoba nastackom št* (sk, šč)-ina; *b ispred š glasi p, ali se nalazi pisano*. — *Od XVII vijeka (vidi b) ua) aaa), a između rječnika u Belinu* („deformitas“ 673^b; „monstruositas“ 500^b) *i u Stuličevu* (grdobština „homo deformis, informis, ignominiosus“). — *Pošto je augmentativ, značenje je silnije nego u grdoba. a) s apstraktnijem značenjem, vidi* grdoba, *a)*. — *samo u Belinu rječniku*. — *b) s konkretnijem značenjem: nešto vrlo grdo. aa) u pravom, tjelesnom smislu. aaa) vrlo grdo čelade (ili što se kao čelade misli)*. S mogućega on prstena, tko si, što si, već obazna, grdobština (*griješkom* grdobštino) nevidjena, starežina (*griješkom* starežino) bezobrazna. Ć. Palmotić 2, 62. Sve što je vrazijeh grdobština, pustolovic, uzma, mora, vukodlaka, upirina. 3, 8b. Grdobne su grdobštine (*uragori*), posred oči smrt in staše. J. Palmotić 53. Grdopština ‚gräuelgestalt‘ u *Šulekovu rječniku*. — *bbb) o čemu drugom*. Kakono u zrcalu sve svoje grdobštine gledaju. A. d. Bella, razg. 243. Grdopština, grdosija, stil. ‚das ungeheure‘, tal. ‚mostro, portento‘. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. — *bb) u prenesenom, moralnom smislu*. Učiše isti nauk oslobađajući zemlju od jedne grdopštine (*štamparskom griješkom* grdopštine). A. T. Blagojević, khim. 58. Jeda li se čudi i snebiva s toliko neharne ne ljubavi i nakazne grdobštine? I. M. Mattei 318.

GRDOSAN, grdosna, *ulj. vidi* 1. grdan, *a, g)*. — *Postaje od grdosija*. — *U jednoga pisca našega vremena*. Pod GrdoŃom brdom grdosnijem. Osvetn. 7, 48.

GRDOSELO, *n. selo u Istri*. Schem. terg. 1876. 39. — *Od XIII vijeka*. Sluga z Grdosela. Mon. croat. 3. (1275).

GRDOSELANIN, *m. čovjek iz Grdosela*. — *plur.*: Grdosełani. — *U narodnoj pjesmi istarskoj našega vremena gdje je i u jednini bez nastavka in*. ‚Divojčice, koga biš ubrala, biš li tela Grdosełana?‘, Grdosełana nikad ni jenega; Grdosełani su oputari. Nar. pjes. istr. 2, 167.

GRDÓSLJA, *f. nešto grlno (vidi* osobito 1. grdan, *a, g))*, *strašno*. — *Kao da je augmentativ; postaje nije jasno, može se pomisliti na turski nastavak sy* (kojijem postuju adjektivi što znače: koji čemu pripada). *vidi i* silesija. — *U Vukovu rječniku*: što veliko. — *vidi i* kod grdopština, *b) aa) bbb)*.

GRDOSLAV, *m. ime muško*. — *XIII vijeka u latinskom spomeniku*. ‚Filii Gerdozlai‘. Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 222. (1288).

GRDÓST, grđosti, *f. osobina onoga što je grdo, vidi* grdoča. — *Riječ je praslavska, ispredi*

stlov. grđost, *rus.* гордость, *češ.* hrdost. — *Između rječnika u Stuličevu* (v. grdoba s *dođalkom da je uzeto iz brevijara*) *i u Daničićevu* (grđost, ‚superbia‘). *a) superbia, vidi* 1. grđ, 1, *a*. — *do XVI vijeka, osobito u knjigama pisanim crkvenijem ili miješanim jezikom*. Otvrgše vsaku grđost. Sava, tip. hil. glasn. 24, 175. Ti učin' odsiči Ńegove grđosti mećem kim posići priti tve svetosti (šac, Domine, ut gladio proprio ejus superbia amputetur). M. Marulić 36. Dvorskih grđosti divne vstegnu. Š. Kozličić 39a. Darij car nad cari, veliki i silni grđostju i zemaškom slavom. Aleks. jag. star. 3, 252. Grđostju nepravde posilih se. 305. Razbiše jegovu silu i grđost. Okáz. pam. šaf. 86. — *b) vidi* grdoča, *a)*. Da tej grđosti vidit ne budemo. Ć. Držić 362. Toj mi dosle nije nitkor tej grboče bio prikor, ni uzbeže moje mladosti cijej grboče ni grđosti. M. Divković, kat. 128. Starosti, grđosti, posljedna žalosti. (D). Poslov. danič. 114. — *c) u moralnom smislu, vidi* 1. grđ, 1, *c, d) aa)*. Griha grđosti veće se uklana. M. Marulić 79. Obaroval bi ga od tolike nečistoće i grđosti. Mirakuli. 135. Kada ne umiješ uživati blaga i muke svoje, to je grđost od samoga sebe. Zborn. 167^b. Radi velike grđosti griha. Š. Budinić, ispr. 16. — *može biti da amo spada i ovaj primjer*: Ona je u milosti kraja nebeskoga, vi ste u grđosti (javla paklenoga. M. Marulić 61. — *d) zlo, u materijalnom smislu, vidi* 1. grđ, 1, *c, d) bb)*. Posla Gospodin na zemlju 10 nakazni i veliku grđost, i privrati rijeke na krv. Pril. jag. ark. 9, 120. (1520). Usne primarko se zgnusiše vrilom gorke grđosti (*može biti da je pisac htio napisati* grde gorkosti). I. T. Mrnavić, osm. 151.

GRDOŠ, *m. ime muško*. — *XIII i XIV vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (Grđoš). Grđoš (dva puta). Mon. serb. 12. (1222—1228). Meju Grđošem i Matijem. Mon. croat. 133. (1487).

GRDOŠA, *m. ime muško*. — *vidi* Grdoš. — *XIII vijeka u latinskom spomeniku*. ‚Gerdosa‘. Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 83. (1245).

GRDÓTA, *f. vidi* grdoča. — *Na jednom mjestu XVIII vijeka*. Ondi jest lipota prez grdote. F. Glavinčić, posl. 83.

GRDOVČAK, *m. seoce u Hrvatskoj u podžupaniji sisačkoj*. Pregled. 42.

GRDOVIĆ, *m. prezime*. — *XIII i XVI vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (Grđović). Desislav Grđović. Mon. serb. 59. (1293—1302). Jurja Grđovića. Mon. croat. 205. (1514).

GRDOVIĆI, *m. pl. selo u Srbiji u okrugu užičkom*. K. Jovanović 162.

GRDOVO, *n. selo u Bosni u okrugu travničkom*. Statist. bosn. 192.

GRDOVSTVO, *n. u Stuličevu rječniku*: v. grdoba s *dođalkom da je uzeto iz brevijara*. — *nepouzđano*.

GRDUĽA, *f. grdo žensko čelade (naj češće kao psotka)*. — *Akc. se mijena u gen. pl. grđiĽa*. — *u Vukovu rječniku s dođalkom du se govori u Crnoj Gori*. — *U naše vrijeme upotrebljavaju pisci o nekim ribama*. Grđuje, zool. (morske žabe), ‚froschfische‘. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

GRDUĽINA, *f. augm.* grđuĽa. — *U Vukovu rječniku*.

GRDUN, *m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji karlovačkoj*. Pregled. 30.

GRDUS, *m. ime muško*. — *XIII vijeka i u Daničićevu rječniku* (Grđus). Grđus. Mon. serb. 59. (1293—1302).

GRDUSOVIĆ, *m. prezime po ocu Grdusu*. — XIV vijeka. Dragoslavl Grđusovič. Deč. hris. 41.

GRĐE, *n. grđost, grđoča*. — Na jednom mjestu XVI vijeka u kniži pisanoj miješanim jezikom s naj starijim oblikom grđije i sa značenjem: oholost. Někotože po tom ne nadmet se grđiljem ili oholostiju. Š. Budinić, sum. 54^a.

GRĐENSTVO, *n. vidi grđe*. — U Stulićevu rječniku: grđjenstvo, contemptio, despectio etc. — nepouzđano.

GRĐEŃE, *n. djelo kojim se grđi*. — Stariji je oblik grđenje. — U Belinu rječniku: grđenje, conculeatio⁴ 711^b; vituperatio⁴ 141; blasphematio⁴ 139^a; u Stulićevu: grđjenje; u Vukovu.

GRĐEVAC, Grđevca, *m. ime mjestima*. a) selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 54. — b) dva sela u Hrvatskoj u podžupaniji bjelovarskoj: Grđevac veliki i mali. Pregled. 80.

GRĐEVICA, *f. seoce u Slavoniji u podžupaniji pakračkoj*. Pregled. 96.

1. GRĐEVIĆ, *m. grdega (čovjeka) sin*. — U naše vrijeme u Crnoj Gori, a između rječnika u Vukovu: Naj siromašniji Crnogorac do sad je mogao svakome glavaru i naj većemu bogatstvu kazati: „Nit' sam grđi ni grdević od tebe“. vidi i Nar. posl. vuk. 217. Ni grdević ni grđi od bega. Pjev. ern. 80^a. Oglad. sr. 178. — Kako se vidi po primjerima, sluća se kao da je pravi komparativ.

2. GRĐEVIĆ, *m. seoce u Hercegovini blizu Stoca*. Schem. ragus. 1876. 57.

1. GRĚB, grĚba, *m. vidi grob*. — isporedi 3. grob. — *Akc. je kao kod grob*. — Od xv vijeka po zapadnijem krajevima, a između rječnika u Vrančićevu (sepulcrum⁴), u Mikućinu, u Belinu (119^b. 495^b. 663^a), u Bjelostjencu, u Voltigijinu, u Stulićevu, u Vukovu (s dodatkom da se govori u Dubrovniku i po primorju). Nade Lazara mrtva injiće jure četiri dni u grebu. Bernardin 59. joann. 11, 17. Stavi ga u greb. N. Rašina 100^a. marc. 15, 46. Otvoriće se tadaj grebovi. Zborn. 28^b. I primi svaki dar, koji se postavi na tvojem grebu zgar. P. Hektorović 62. Za što mi sred greba mrtvu duh povrati... N. Naješković 2, 69. Misto greba njegova gorkimi suzami perući. P. Zoranić 6^a. I paka vrh greba njegova postavi. D. Rašina 17^b. Ugodno mu bi pokopanu biti u tuju grebu. Š. Budinić, sum. 7^a. Anjel biše odvrti' kami iz greba. Živ. jer. star. 1, 234. Žudiji pitaju u Pilata, da se čuva greb. A. Komulović 69. Ležaše tada u grebu mrtvo tilo. B. Kašić, is. 101. Sve pade do greba. D. Baraković, vil. 71. Promda kip zemlja stre u grebu dolika. 353. Tilo njegovo ležaše u grebu. I. T. Mrnavić, ist. 24. Koga biše ostavila mrtva u grebu. M. Jerković 78. Kada izajde iz greba ne razbivši ni podvignuši kamik kin se greb zatvorša. P. Radović, ist. 43. Ukopaše ga svoji u greb. I. Ančić, svit. 21. Prije smrti greb mi otvara. P. Kanavelić, iv. 160. U erikvah parokijalih neka su grebovi naponase za redovnike i dca. M. Bijanković 75. Grebi neka su duboko izdubeni. 77. Učinišvi pomljivo iziskovanje od grebih. 155. Dube sobi greb. (Z). Poslov. danić. 20. Greb pripravise svakim poniženjem. A. Vitičić, ost. 397. Dospivši molitvu, nosi se tilo k grebu. L. Terzić 159. Ukopa ga u jedan greb novi. P. Macukat 31. Moje tilo da pogrebe Ošip u izdjelane svoje grebe. J. Kavašin 19^b. Do odra mrtačkoga i do greba. B. Zuzeri 4. Što čini omi greb na svijetu veće? 12. Prid slavnim grebom s. Nikole. S. Badrić, ukaz. 51. Otvoriš

sakristan erkvu, ugleda ono mrtvo tilo izvan greba zinulo. J. Banovac, razg. 181. Za tri dni puna bi triba držati tilo van greba. P. Knežević, živ. 59. Uskrsnuje D. Marije iz greba. F. Lastrić, test. 390^b. Postavljen u greb. od' 130. Koje vrlo rano idoše k Isukrstovu grebu. A. Kanižlić, bogojubn. 83. Na ovi strahoviti zuk brže brže otvoriće se grebi. M. Zoričić, osm. 85. Kad se nade s jednom nogom više greba. D. Bašić 187. Miošići i Aleksići, koji na drugom mistu nejmađu svoji greba od starine. And. Kačić, razg. 209. Ako ima koji greb od svoje kuće. Ant. Kadčić 361. Kad sam' ovuda jučer proodili, ovog greba ovdí nije bilo... Ovo je greb pobratina moga. Nar. pjes. vuk. 1, 243. A treći bi na greb došla. Nar. pjes. petr. 1, 173. Ne vjeruj letini dok je ne metneš u ambar, ni ženi dok je ne metneš u greb. (U Dubrovniku). Nar. posl. vuk. 196. Svi ga radnici do greba sprovedoše. M. Pavlinović, rad. 35. Pa pusti nam Deđu u pohode, neka bába greb obade svoga. Osvetn. 2, 82.

2. GRĚB, *m. vidi sugreb*. — U Bjelostjencu rječniku: „grĚb' kokošij, pasij, čeprlahe, scalptio gallinarum etc.“ — *Može biti da bi e po južnom gororu glasulo ije*. — *Ne znam, spada li amo*: Greb, mjesto u Srbiji u okrugu rudničkom. Zemlja u Grebu. Sr. nov. 1871. 230.

3. GRĚB, *f. vidi 1. greb*. — U trojice pisaca čakavaca xv i xvii vijeka. Odnam zatvor grebi nosa će odklonit. M. Marulić 84. Staše sakriven u grebi (grebij') svetih mučenikov. F. Vrančić, živ. 17. Van ki su u grebi. D. Baraković, vil. 42. Učer iz povitka a sjutra u grebi. 157. I premda u grebi ostaše telesa. 245.

GRĚBAC, grĚpca, *m. dem. 1. greb*. — vidi 1. grebak. — Od xviii vijeka. a) uopće. Grebac mu gdjeog iznadite u skrovitju kojoj škrapici. B. Zuzeri 226. — b) mjesto u oturu gdje stoje svete moći. — u Dubrovniku. P. Budmani. — c) grob što se načini u erkvi u velikoj nedjelji obično: „Božji grebac“. Slovinac. 1880. 86. — na Korčuli.

GRĚBAČA, *f. u Vukovu rječniku*: vide ogreb. — *Akc. se mijeća u gen. pl. grĚbáčá*.

GRĚBAČNIK, *m. mjesto u Dalmaciji*. — Samo na jednom mjestu xvii vijeka. Pitažto Grebačnik stanovi zapašćen. D. Baraković, vil. 348.

GRĚBÁJA, žensko čeljade koje grebe (iz kakve posude što). Grebaja peraja. Nar. posl. u Lici. V. Arsenijević.

1. GRĚBAK, grĚpka, *m. dem. 1. greb*. — isporedi grebac. — *-a- ostaje samo u nom. i acc. sing. i u gen. pl., u ostalijem se padežima b ispred k mijeća na p*. — *Akc. se mijeća u voc. grĚpće, grĚpci, i u gen. pl. grebáká (ili grĚbáká?)*. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu. Tu mu lipi grebak iskopaše. Nar. pjes. vuk. 1, 244. S dordun' Pavlu grebak iskopaše. 1, 580. Čij to grebak od nova sagrađen? Nar. pjes. istr. 1, 15.

2. GRĚBAK, grĚpka, *m. u naše vrijeme u Lici*: Na grepku žene ogreblju vlas; nalići na greben, samo što su zupci tañi i na gušće posadeni i što je na dugu dršku nasaden, na koji držak žena sjede i sjedeći pritisne ga i tako vlas ogreblje. J. Bogdanović.

GRĚBÁKATI, grĚbákam, *impf. orijem glasolom, da se ne reće gnusna rijeć, zamjenjuje se često u govoru drugi glasul u kajenu ina j mj. gr. u okolici dubrovačkoj*. P. Budmani.

GREBALO, *n. žarać, žarilo*. — isporedi greblja. — U Bjelostjencu rječniku (kod greblja)

i u Stuličevu (rutabulum' s dodatkom da je uzeto iz Bjelostjenčevu). — S drugim značenjem (vidi grablje, grebuje) u Šulekovu rječniku: 'harke'.

GREBAJ, Grebja, *m. prezime*. — xvi vijeku. Simuna Grebja. Mon. croat. 321. (1523).

GRĚBAN, grĚbna, *adj.*

a. koji pripada grebu. — U Stuličevu rječniku: v. groban, i u Daničićevu: 'grebъnъ', selu je Sloviņu išla meda, do stlpa grebnoga vyše Dobrotina' (Mon. serb. 122 god. 1336—1347). vaļa da je 'sepulcri'. 1, 235. 'Grebyъnъ', dodaj 'sepulcri': selu je Riječanima išla meda, na grebni kamy' (Glasnik. 15, 280 god. 1348?). 3, 580.

b. grebenast, kamenit, tal. dirupato. M. Pavlinović.

GRĚBANICA, *f. u Vukovu rječniku*: vide ogrebine s dodatkom da se govori u Crnoj Gori.

GREBANIĆI, *m. pl. bilo je selo u Srbiji u okrugu užičkom*. M. Đ. Miličević, srb. 624.

GREBASTICE (?), *f. pl. selo u Dalmaciji u kotaru šibenskom*. Grebastice (mislim da bi trebalo čitati Grebaštice). Repert. 1872. 41.

1. GREBATI, grebjem i grebam, *impf.*

a. zakopavati (u greb), ukopavati. — Samo u Stuličevu rječniku: 'tumulare, tumulo contegera'.

b. vidi grepsti. — U naše vrijeme. Budna bula rukam' maha, da ga nebi bula spati smela, a gdje štine noktima ga greba. Osvetn. 4, 17.

2. GRĚBATI, grĚbĕm, *vidi kod grepsti*.

GREBAVA, *f. vijesto u Srbiji u okrugu smederevskom*. Niva na Grebavi. Sr. nov. 1875. 627.

GREBEDJED, *m. Upupa epops L., ņeka ptica, pupavac*. D. Trsteňak.

GREBELAC, grebelca, *m. u Stuličevu rječniku*: v. grebenac. — nepouzđano.

GREBEĻANOVIĆ, *m. po ņekijem starijem rukopisima bilo bi prezime kneza Lazara*. Glasnik. 47, 201. *vidi Hrebeľanović*. — *vidi i Knez Lazar Grebeľanović*. P. Vitezović, kron. 107.

GRĚBEĻAV, *adj. u Stuličevu rječniku*: v. grebenit. — nepouzđano.

1. GRĚBĚN, grĚbĕna, *m. carmen, sprava s gvozdenjem ili mjedjenjem zupcima kojom se češća vuna, lan itd.* — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u svijem padežima, osim nom. i acc. sing., loc. sing. grebĕnu (i grĚbĕnu. Vuk), moźebiti i gen. pl. grebĕnā (ili grĚbĕnā?) i dat., instr., loc. pl. grebĕnima (ili grĚbĕnima?)*. — *Postaje od korijena greb glagola grepsti nastavkom enъ*. — *Riječ je praslavenska, isporodi stlov. grebens, rus. grĚbĕnъ, češ. hřeben, pol. grzebien. u praslavensko je doba značenje bilo: češal, ali se u našem jeziku izgabilo (ali vidi u Bjelostjenčevu rječniku)*. — *U našem jeziku češće stoji u množini bez promjene značenja, a često je ženskoga roda (vidi 2. greben). orđje su i primjeri za koje se ne moźe znati kojega su roda. a) sa značenjem kazanjem sprjĕdu. aa) u jednini. — između rječnika u Bjelostjenčevu (m. greben, češal, pecten'. 2. greben, na kojem se lan miče, pecten, vel hamus ferreus, pecten pro purgando lino'. 3. greben, na kojem se vuna češe, lanarius vel lanaris'. 4. greben, na kojem se glavice lana rihľaju, pecten ligneus', u Jambrešičevu (m. greben kalečki etc. pecten', u Stuličevu (m. i f. pecten'), u Vukovu (m. die krämpel', carmen'). Vidi greben na policu: 'Ovo mi je talov češal čim mi tale bradu češļa?' Nar. pjes. vuk. 518. — bb) u množini. aaa) u pravom smislu. — između rječnika u Mikaljinu (grebeni za lan, za pređivo; grebeni za vunu, gardaše). Zube kakono grebeni. Zborn.*

257b. Izpor babi grebeni. (D). Poslov. danić. 36. Da mi doneseš grebene s čim žene vunu vlače. M. Zoričić, zrc. 226. Velika jest različnost među vunom i lanom, jere predma lan iz zemlje raste, ali dok prode kroz stupu, trlicu, grebene ... lipo očisti se. D. Rapić 56. Uzrok babi grebeni (da ne može ići na grebenahe). Nar. posl. vuk. 331. Grebeni (gradaše), sprava kojom se vuna drma da se u postel meće. F. Afrić. — bbb) sprava za mučenje, kojom se na čeľadetu raskiđa koža i meso. Gvozdenimi grebeni razdirajte ne bedra. F. Vrančić, živ. 62. Čini da joj gvozdenimi grebenimi sve tijelo izazdiraju. B. Kašić, per. 104. Grebeni želižnimi čini ga razdirati. F. Glavinčić, cvit. 289a. Biše mu grebeni derana mesa. P. Posilović, nasl. 128a. Bi joj razdrto tilo grebenimi. 129a. S grebeni ću tilo ja tvoje raztrći. A. J. Knezović 154. Druge su raztezali i s gvozdenima grebeni nemilo meso odadirali. A. Tomiković, gov. 340. — b) rupes, scopulus, veliki kamen, hrid (osobito u vodi). preneseno od pređušiega značenja jer po ovakome kamenu budu oštri šilci kao na pravome grebenu. aa) u jednini. — između rječnika u Belinu (scoglio, sasso elevato in mare, scopulus' 656a), u Bjelostjenčevu (greben, oštro i okorno kameňe, oštre pećine, kras, grić; stene ili pećine oštre u moru), u Jambrešičevu (greben iliti pećina vu vode, scopulus'), u Voltigijinu (m. scoglio, sasso elevato, felsen'), u Stuličevu (m. i f. rupes, brevia, scopulus'), u Vukovu (m. der hervorragende theil eines steilen felsens, promontorium', wie bei Poreč). Greben i razdor podmorski. I. Garašić 22. Jali sura na grebenu orla. Osvetn. 2, 98. — bb) u množini (u ņekijem primjerima moźe biti da stoji množina jer ih ima više). — između rječnika u Vrančićevu (cautes; salebrae'), u Mikaljinu (grebeni, seke, stijene u moru, scopulus, syrtis'; udrti u grebene, u stijene, pappellere ad scopulos, offendere scopulum'). U hridju meu grebeni množto raste od čeplasa. M. Vetranić 1, 13. Ako te vitri od napasti već na stine i grebene oštre odnose. B. Kašić, is. 114. Posjeće mu kupus na grebenijeh (vidi 2. greben, b) bb) na kraju). (Z). Poslov. danić. 98. Ako upadeš meju grebene nevoļa, pogledaj zvizdu, zazivaj Mariju. Blago turl. 2, 167. Ter su oko ne sve grebeni, sve litice, sve kameni. N. Marčić 78. Dvi galije nasrnule su na grebene kamenite. A. Tomiković, živ. 329. Drugi mu krak (Liškovic) ide k severu, i svršava se na Dunavu kao greben, koji Dunav jako sužava. Glasnik. 43, 268. — c) u pijetlu, kokoši hober, huhor. — isporodi nem. kamm, engl. comb. — u Bjelostjenčevu rječniku (greben, roža ko(ko)tova etc. crista seu conus galli gallinaee vel gallinae etc.). Greben, kresta, ober (u Užičkom) u pevca ili kokoške na glavi. Govori se u Leskovcu. M. Đurović. — d) u koña (po Bjelostjencu i u vola i u druge životiņe) mjesto među pećima gdje je naj višioji hrbat. preneseno od značenja kod a) ili moźebiti kod b). — između rječnika u Bjelostjenčevu (greben koňski, volovski etc. dicitur enim emientia illa inter scapulas, jubam seu collum et dorsum; pecten dorsualis equi, bovis etc.), a na gamili boje se reće giba, gibus' nego greben), i u Vukovu (die schultern des pferdes, humeri equini' s primjerom: Popeo mu se na greben). Pod sedlom od zdol visok greben izvel. B. Kruarčić 7. Uzduž koňski povor, a na pećima greben, a sapi su nada stegima. M. Pavlinović. — e) po značenju kod a) ili kod b) upotrebljavaju ņeki pisci u naše vrijeme za mjesto (kost ili kosti) u ljudskom ili u žiվinskom tijelu što se podiže kao

greben. Greben lopatični, spina scapulae. J. Pančić, zoolog. 96. Greben, zool. (kična, hrptenica, grbina), lat. ‚columna vertebralis‘, tal. ‚spina del dorso‘; greben kobilice, ‚brustbeinkamm‘. B. Šulek, rječn. znanst. naz. — *f*) ime mjestima (po značenju kod *b*). *aa*) u Daničeviću rječniku: ‚Greben‘, mjesto koje je car Lazar dao crkvi Bogorodičinoj u Žrjijelu braničevskom; ‚Vir‘ više Poreča i Greben‘ (Mon. serb. 194 god. 1380). — *bb*) selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 66. — *cc*) u Vukovu rječniku: zidina od stare kule više Špjeta sa zapadne strane Klisa. — *dd*) Vrahi, nasred Dunava, prema ‚Grebenu‘ (Greben je tvrda stena od crvenoga mramora). M. Đ. Miličević, srb. 952.

2. GREBĒNI, grebēni, *f.* vidi 1. greben. — *Akc.* *kaki je u gen. sing. tuki je u ostaliem padežima, osim nom. i acc. sing., loc. sing. grebēni, gen. pl. grebēni, dat., instr., loc. pl. grebēnima. a*) vidi 1. greben, *a*). u primjerima samo u množini. u jedini samo u Stuličevu rječniku (vidi kod 1. greben). — od xviii vijeka (jamačno amo spuđaju, a ne pod 1. greben, Zuzeričevi primjeri prema *b*). Eulalija bi od vrh glave do dno peta grebenima gvozdenijem razorana i razdrpljena. B. Zuzeri 32. Bjen bičima gvozdenijem i zubatijem grebenima. 380. Ovo su moje grebeni. u Dobroselu. M. Medić. — *nejasan je ovaj primjer u kojem je joj kao da je greben u jedini:* Otpor babi grebeni da su joj zupci mjedeni. Nar. posl. vuk. 244. — *b*) vidi 1. greben, *b*). *aa*) u jedini. — između rječnika u Stuličevu (vidi kod 1. greben). Ovu spilu aliti puklinu od grebeni za svoj stan obra. I. Đorđić, ben. 16. Metnuvši ga po strmenitaj grebeni. 194. — *bb*) u množini (u nekijem primjerima stoji množina jer ih je više). — između rječnika u Belinu (podmorske grebeni ‚secche, luoghi nel mare per iscarsazza di acque pericolosi‘ ‚syrtas‘ 663^b). Čujahu se kršit niz grebeni vepri. I. Đorđić, uzd. 60. U kamenite grebeni strahovito stahn prosjedone. ben. 82. Grebeni po sred mora, koje sved mlattjene valovima razsrčnijem svo ostaju neuknikno posadjene. B. Zuzeri 108. Ne izginu nam nevijerni žali ni privare od grebeni podvodnijeh. 395. Nahode se u moru potajne grebeni iliti pečine. A. Kanižlić, uoč. 409. — *ovako se zovu neke gole hridi (tal. Pettini) što izviruju iz mora blizu Gražu, vidi M. Vodopić, tužn. jel. dubr. 1868. 177. 246. ‚Jeli ti rodilo žito na Grebenima?‘ kaže se u rugu četadetu što nema svoje zemlje. P. Budmani. vidi i primjer iz Poslov. danič. kod 1. greben, *b*) *bb*).*

1. GREBĒNAC, grebēnca, *m. dem.* 1. greben, *ali obično znači što i greben kod a*). — *Češće se govori u množini:* grebēnci, grebēnca, grebēnca *itd.* — Od xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu (scardasso, pettine da lana, lino^a, pocten^a). U paklu jesu grebenoci za parat boke. A. d. Bella, razg. 33. Prilijepiše se ne rukami grebenoci. Misti. 84.

2. GREBĒNAC, grebēnca, *m. ono što ostaje na ograbu kod se ograbu kalječa ili lan.* — U Vukovu rječniku: vido ograb s dodatkom da se govori u Srijemu.

GREBĒNALAC, grebēnca, *m. čovjek što grebena.* — U Šulekovu rječniku: ‚kammer‘.

GREBĒNĀLA, *f. žensko četade što grebena.* — U Vukovu rječniku: ‚die krämpelint‘ ‚carmimatrix‘.

GREBĒNĀNE, *n. djelo kojijem se grebena.* — Između rječnika u Vukovu. Da ne može ići na grebenaše. Vuk, poslov. 331.

GREBĒNĀR, grebēnāra, *m. čovjek što gradi grebene.* — *Akc. kaki je u gen. tuki je u ostaliem padežima, osim nom. sing., i voc. grebēnāru i grebēnāre, grebēnāri.* — U Vukovu rječniku, *ali je adj. grebēnarev (koji vidi) potvrđen već xiv vijeka.*

GREBĒNĀREV, *adj. koji pripada grebenaru.* — U Daničeviću rječniku: ‚grebēnarev‘, manastir je Treskavac imao ‚grebēnarevo dvorište v. Bredivēnehs‘ (Glasnik. 11, 131 god. 1336—1346; 13, 374).

GREBĒNAROVIC, *m. prezime.* — U naše vrijeme. Šem. kraj. srb. 1882. 203.

GREBĒNAST, *adj. koji je kao greben.* — U pisacu našega vremena. Grebenasti zubi ‚dentes cristati‘. J. Pančić, rib. 160.

GREBĒNATI, grebēnāna, *impf. češlati grebēnāna.* — *Akc. se mijēna u praes. 1 i 2 plur.: grebēnāmo, grebēnāte, u aor. 2 i 3 sing. grēbēnā, u part. praet. act. grēbēnāo, grēbēnāla, u part. praet. pass. grēbēnān.* — Od xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu (scardassare^a ‚carminare, carmine lanam trahere‘) i u Vukovu (krämpel^a ‚carmino‘, cf. rediti). Lan tare se, grebena se. A. Tomković, gov. 92. Ono što ostane na ograbu i na perajici, zove se ‚svlak‘ i poslije se ‚grebena grebenima‘, i od űega biva ‚vlas‘ (mali i veliki); a što ostane na grebenima ono su već ‚kučine‘. Vuk, rječ. kod rediti.

GREBĒNĀC, grebēnca, *m. dem.* 1. greben, *b*). — U Stuličevu rječniku: ‚piccola secca‘. — nepouzđano.

GREBĒNĀNIN, *m. prezime.* — U naše vrijeme. Šem. kraj. srb. 1882. 203.

GREBĒNĀNIC, *m. dem.* 1. greben, *b*). — Samo u Stuličevu rječniku (piccola secca^a).

1. GREBĒNICA, *f. propago, mergus, vidi položnica, rasklad.* — Od glagola grepsti (kopati). — Od xvi vijeka po nekijem zapadnijem i sjevernijem krajevima, a između rječnika u Bjelostjenčevu (mergus, tradux, rupi, caudococus, propages, propago^a). Tu su v mojem vinogradu vse moje grebenice popukali. Mon. croat. 309. (1598). Vsaki trsak po vidricu vina, grebenica po tri, po četiri. Jačke. 295. Grebenica, tal. ‚propag-gine‘. na Braču. A. Ostojić.

2. GREBENICA, *f. čim se miješa žito u pržnici.* — U Lici. D. Trsteňak.

GREBĒNĀČAST, *adj. vidi grebenit.* — Samo u Stuličevu rječniku (uz grebenit).

1. GREBĒNĀČATI, grebēnāčam, *impf. vidi grebēnāčiti.* — U Bjelostjenčevu rječniku: grebēnāčam, grebenice pokapam.

2. GREBĒNĀČATI, grebēnāčam, *impf. vidi grebēnāti.* — Samo u Voltijijinu rječniku: ‚cardare, scardare‘ ‚krämpeln‘.

GREBĒNĀČAV, *adj. vidi grebenit.* — Samo u Stuličevu rječniku (uz grebenit).

GREBĒNĀČITI, grebēnāčim, *impf. polagati loze (grebenice).* — Isporedi 1. grebēnāčati. — U naše vrijeme na Braču. A. Ostojić.

GREBĒNĀĆ, *m. dem.* 1. greben, *b*). — Samo u Stuličevu rječniku (piccola secca^a).

GREBĒNĀIK, Grebenika, *m.* — U Vukovu rječniku: kamenita strana između Bjelopavlića i Rovaca.

GREBĒNĀIŠTE, *n. drvo na koje je greben nasaden ili prikovan.* — *Akc. se mijēna u cijelaj množini:* grebeništa, grebeništa, grebeništima. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu

gdje je onako tumačeno. Kad ovo Cigauče u carevu dvoru odraste i kao carević stano s gospodom ići po lovu, često je u šumi govorio: „Lijepijeh drva za grebeništa!“ Vuk, rječ. kod grebeništa.

GREBENIT, *adj.* po kojemu su grebeni (vidi 1. greben, b)). — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* (salebrosus) *gdje naj prije dolazi, u Mikašinu* (grebenit, kamenit, pun stijena, scopulosus), *u Belinu* (alpestro e alpestre, significa aspro, rigido, silvestris 66b; saxeus 643a; scopulosus 656a), *u Bjelostjenčevu* (scopulosus, salebrosus), *u Voltigijinu* (alpestre, sassoso, scoglioso, felsicht), *u Stuličevu* (scopulosus, met. difficilis). Grebenite izpod luti. Zgode. 12.

GREBENITOST, *f.* osobina onoga što je grebenito. — *ispoređi grebenitstvo. — Sumo u Stuličevu rječniku: rupes, brevia.*

GREBENITSTVO, *n.* vidji grebenitost. — *U Stuličevu rječniku. — nepouzdanio.*

GREBENKA, *f.* *vidi* 1. gladiš, a i gladiševina. Grebenka, Ononis spinosa L. (I. Sabjar). B. Šulek, im. 101.

GREBENUŠA, *f.* *vidi* 1. badej. Grebenuša, češ. hřebenič, polj. grzebieszuk, rus. гребенница (Tamarix gallica), Carduus fullonum L. (Vujičić). B. Šulek, im. 101.

1. **GRĚBĚŇE**, *n.* djelo kojijem se grebe. — *U Voltigijinu rječniku: cardatura, das krämpeln, i u Vukovu: 1. das krallen, rasura. 2. vide grebenaše.*

2. **GRĚBĚŇE**, *n. coll. grebeni* (vidi 1. greben, b)). — *Sa starijim oblikom grebenje na jednom mjestu xvi vijeka: Oštro grebenje je svuda po gori. M. Vetranić 2, 261. — U naše vrijeme u Šulekovu rječniku: geklippe.*

GRĚBĚŠKĪ, *adj.* samo u pjesmama kao pridjev supstantivu gvožđe, te grebeško gvožđe znači što i grebeštak. — *Tamna postaja; Miklošič* (vergl. gramm. 2, 279) *misli na greben, narod* (po pučkoj etimologiji) *misli na grepsti* (vidi drugi primjer kod grebeštak). — *U Vukovu rječniku: grebeško gvožđe, cf. grebeštak s dodatkom da je stajaća riječ i s primjerom iz narodne pjesme: Sve u luto u grebeško gvožđe.*

GRĚBĚŠTĀK, grebeštaka, *m.* u pjesmama uz mač (mač uopće ili kakav osobiti mač?). — *Akc. kaka je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i voc. grebeštace, grĚbĚŠTĀCI. — Postaje od osnove adj. grebeški nastavkom jakъ; škj mijena se na šč, št. — U narodnijem pjesmama našega vremena, a između rječnika u Vukovu: t. j. mač s dodatkom da je stajaća riječ. Sijevaju mači grebeštaci, i junačke poljiću glave. Nar. pjes. vuk. 4, 25. Eto grebu mači grebeštaci, ev' škrguću kosti od junaka. 4, 258.*

GRĚBICE, *f. pl.*

a. u Vukovu rječniku: vide ostružine.

b. mjesto u Rudinama. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku s primjerima iz narodnijeh pjesama: Na Grebice vojska počimula* (Ogled. sr. 429). U Grebice da se grebu majke. — Na Grebice nasred od Rudina. Nar. pjes. vuk. 4, 519.

GRĚBKŌTLE, *m.* nadimak djetetu koje grebe kotao; ali se među sobom rugaju tjem djeca, samo da ne bi više grebli kotao, osobito kad ih ima više u kući, koji to rado rade. u Dobroselu. M. Medić. — *Ili se ne mijena po padežima, ili dolazi samo u voc. sing.*

GRĚBINA, *f. augm. greb.* — *Akc. se mijena u gen. plur. grĚbinā. — U naše vrijeme. Gre-*

bina, veliki stari greb. M. Pavlinović. — *Kaže se (kao s preziračem) o čemu mu drago staru. Ala, junaci! uprite, uprite dobro, neka ovo grebine (stari brod) istegnemo jutros na kraj! M. Vodopić, tužn. jel. dubr. 1868. 173. i o staru čeljadetu. Stara grebina, staro čeljade. M. Pavlinović. i u Dubrovniku. P. Budmani.*

GREBIŠTA, *n. pl. ime mjesta.* — *xiv vijeka. a) Vlasima Ratiševcima' išla je meda na pasiji potok na Grebišta. Deč. hris. 49. — b) u Daničićevu rječniku: 'Grebista', planina katuna Dragojevaca: 'mede Grebištem' (Glasnik. 15, 300 god. 1848?), cf. Grebište. 3, 580.*

GRĚBIŠTE, *n. vidji* greble. — *Kao ime mjesta od xiv vijeka (vidi u Daničićevu rječniku i Grebišta). — U rječnicima: u Stuličevu: v. grebište; u Vukovu: vide greble s dodatkom da se govori u Dubrovniku; u Daničićevu (kao ime mjesta): meda je planinama katuna Dragojevaca išla, po vrhu na Grebište' (Glasnik. 15, 301 god. 1848?). mislim da je isto koje se piše i 'Grebista'. 3, 580.*

GREBLICA, *vidi* greblja.

GRĚBLO, *n.* lopata za izgrtahe pepela iz furune. — *u Srbiji u okrugu užičkom. I. Stojanović. — U Mikašinu rječniku ima: 'grebbo', čim se vadi žerava iz peći 'rutabulum' pa isto i u Stuličevu (gdje se dolaze da je uzeto iz Mikašina). mislim da je 'grebbo' sama stamparska pogreška i da treba čitati greblo; ako je orako, ova riječ sa značenjem: žarač, žarilo, dolazi već xv vijeka.*

GRĚBLJA, *f.* mala jaruga što se iskopa u vrtlu, da se posadi lutika, kapula, luk, krumpir itd.; a grah, dihe, utjke sade se na kućice. M. Pavlinović. — *Premda nije potvrđena prije našega vremena, može biti mnogo starija riječ, vidji 2. greblja.*

GREBLJANOVIĆ, *m. prezime, vidji* Grebljanović, Hrebljanović. Lazar Grebljanović, despot oliti poglavica od Rašije. And. Kačić, razg. 53. Nemanica i Grebljanovica. Nar. pjes. vuk. 5, 503.

GRĚBLJATI, grebljam, *impf. samo u Stuličevu rječniku: v. grebljati.*

1. **GRĚBLJE**, *n. coll. vidji* greb i greble. — *Od xviii vijeka (sa starijim oblikom grebje), a između rječnika u Vukovu (vide greble s dodatkom da se govori u primorju). U grebju židovskom. L. Terzić 242. U mistu posvećenom. kako je crkva i grebje. F. Lastrić, od' 66. Prije poli' skrušenima suzami srdce tvoje, nego svetom vodicom grebje. A. Kanižlić, fran. 254. U grebju oli u drugomu mistu svota. M. Dobretić 226. Da ja vidim moga brata grebje. Nar. pjes. juk. 294. U onome grebju trebišskome. Nar. pjes. petr. 2, 644. U Dubrovniku se kaže 'greb' m. 'grob', i 'greble' m. 'grobje'. Vuk, poslov. xviii.*

2. **GRĚBLJE**, *f. pl. vidji* grablje, grebuja. — *U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (greble, f. pl. rastello e rastro, stromento dentato per diversi usi, 'rastrum' 608a) gdje naj prije dolazi, i u Stuličevu (v. grebuja) gdje stoji da je srednjega roda, ali griješkom, jer sam pisac kaže da je uzeo ovu riječ iz Belina rječnika. Važade zubačom onaj moh od zemlje oderati, pak oderanoga s grebljama cijelo skupiti i iz čajire odnijeti. I. Jablanci 93.*

1. **GREBLICA**, *f. a) žarač, žarilo, ispoređi* grebalo. — *nalazi se pisano greblica, ali pošto živi samo u kajkavaca, mislim da bi po štokavskom govoru trebalo kazati greblja. — U Hrvatskoj od xviii vijeka, a između rječnika u*

Bjelostjenčevu (greblica, grebalo „prunarium, rutabulum, est illud instrumentum quo pruna ex fornace extrahuntur“) gdje naj prije dolazi, u *Jambrešičevu* (rutabulum), u *Stuličevu*: v. grebalo (jamačno iz *Bjelostjenčeva*, premda nije kazano). Špota se grebica lopati a obedve u peč idu (u *Stubičkoj župi i hrvatskom Zagorju*). V. Bogišić, zborn. 555. — može biti da amo spada i ovo (u *ugarskijeh Hrvata*). S ražni, s noži, s greblicami. Jačke. 260. — b) greblica, grujuška, grujuške, kojom se žito u pržnici miješa, da tim žito na jednom kraju ne izgori. u *Lici*. D. Trsteňak.

2. GREBĻICA, f. areola, lijeha, uprav dem. grebja. — Na jednom mjestu xvi vijeka (pisano greblica, jamačno grijekom). Nevistac v pisni od pisan govori: „Poljubljeni moj sa(ž)de u vrtal svoj na ‚greblicu‘ mirisi“ (dilectus meus descendit in hortum suum ad areolam aromatum“. cant. cant. 6, 1). Nauk brn. 69b.

GREBĻICE, n. u *Stuličevu rječniku*: v. grebuja. — nepouzđano.

GREBĻIĆ, m. prezime. — xvi vijeka. Mon. croat. 321. (1523).

GREBNICA, f. vidi grobnica. — Od xvii vijeka, a između rječnika u *Stuličevu*: v. grobnica. Vidičeš tvoju grobnicu. M. Radnić 107b.

GREBNICE, f. pl. selo u Bosni u okrugu Doñe Tuzle. Statist. bosn. 142.

1. GREBNIK, m. ime mjestu. u *Daničičevu rječniku*: „Grebnik“, među selima u srpskoj zemlji koja je kralj Milutin dao Hilandaru a car Stefan na novo potvrdio bilo je i Grebnik“ (Mon. serb. 58 god. 1293—1302. 141 god. 1348).

2. GREBNIK, m. grebnik žuti, Geum urbanum L., neka bilka, blaženak, mitrovica, garanfiluća. — U jednoga pisca našega vremena. Grebnikov koren, dobiva se od grebnika žuta, Geum urbanum L. Đ. Popović, poznav. robe. 224.

GREBNIKOV, adj. koji pripada (2.) grebniku (vrsti). vidi kod 2. grebnik.

GREBŇA, f. grebene. — U *Šulekovu rječniku*: „gkralle“.

GREBŇAK, m. ploča na grobu (grebu). — U naše vrijeme u sjevernoj Dalmaciji. J. Grupković.

GREBO, vidi kod greblo.

GREBÓDER, m. vespillo, čovjek koji nosi mrtače do groba i ukopava ih. — Složeno od osnova greb i der (od derati), te je pravo značenje: čovjek koji dere (krade) grob, ili koji seluči mrtača; isprva je bila psoka ili poruga, isporodi franc. croquemort, tal. beccamorto. — Od xvii vijeka, a između rječnika u *Mikašinu*, u *Belinu* 134b, u *Bjelostjenčevu*, u *Stuličevu* (v. groboder), u *Vukovu* (gdje se dodaje da se govori u *Dubrovcu*). Sretno greboderi svetoga Frančeska sa svom množi. B. Kašić, fran. 124. i u naše vrijeme u *Dubrovcu*. P. Budmani.

GREBÓSTRJEK, m. riječ složena od korijena greb glagola grepsti i od strijek (stréka, vidi štrk i strijeka). — xiv vijeka kao muški nadimak, a u naše vrijeme kao ukor. Novaka rekomaago Grebostreka traža da prvo e stoji griješkom mj. e). Danilo 147. Grebostreč (drugo e po istočnom govoru) kažu nestajna muškarec po Srijemu. „Ej ti, grebostreče, gde si bio?“ M. Medić.

GREBOTINA, f. što je ogrebeno. — Od xvi vijeka, a između rječnika u *Stuličevu* („unguibus laceratio“). a) mjesto ogrebeno na tijelu, rana što postaje od grebna. Ukazala rano i grebotine.

Zborn. 117a. Grebotina, ono što se poznaje kud je ko ogreben. „Od kud tebi te grebotine, s kim si se grebao?“ u *Dobroselu*. M. Medić. — b) vidi sugreb. u *Dubrovcu*. P. Budmani.

GREBOVAN, grebovna, adj. koji pripada grebu. — Samo u *Stuličevu rječniku*: v. groban.

GREBOVIŠTE, n. groble. — Samo u *Stuličevu rječniku*: v. grobovište.

GREBUĻA, f. postaje od osnove glagola grepsti nastavkom ūla. — Akc. se mijéća u gen. pl. gréb-ŭlâ. a) vidi 1. grabje. — često u množini: grebuje. — od xviii vijeka, a između rječnika u *Belinu* (grebuja „rastello e rastro, stromento dentato per diversi usi“, „rastum“ 608a) gdje naj prije dolazi, u *Voltiđijinu* (grebuje, v. grabje), u *Stuličevu* (grebuja i grebuje „rastum“), u *Vukovu* (grebuja i grebuje, vidi grabje s dodatkom da se govori u *Crnoj Gori*). — preneseno, o ružnu pismu (u šali). Daskale, objesiv o nos naočare napiše grebuja i potpiracama... (starinska pismena, kao grebuje i potpirae, ružni rukopisi). S. Ľubiša, prič. 36. — b) čim se žeravka vadi iz peći. u *Dubašnici* na *Krku*. vidi grebalo, žarač, žarilo.

GREBUĻALAC, grebujaoca, m. čovjek što grebuja. — U *Stuličevu rječniku*: grebujaalac i griješkom grebujaoc, 1. „scalpens, sculpturiens“. 2. „radens, abradens“. 3. „pectinans“. — nepouzđano.

GREBUĻAŇE, n. djeo kojijem se grebuja. — U *Stuličevu rječniku*: nepouzđano.

GREBUĻATI, grebujam, impf. dem. grebsti. — nepouzđano. — U *Šulekovu rječniku* s užiijem značenem: raditi grebuja (rechen“).

GREBUĻAV, adj. u zagoneci: Baba grebujava rodi sina Ľepuskasta, a unuka sumanita. odyonetĽaj: vinoa loza; grozd; vino, rakija. Nar. zag. nov. 116.

GRÉBUĻE, f. pl. vidi grebuja.

GRÉBUĻICA, f. dem. grebuja. — U *Stuličevu rječniku*: „rastrellum“.

GRÉCATI, gréčam, impf. dem. grepsti. — vidi i grecnuti. — Postaje od okriena korijena gre nastavkom c. — U jednoga pisca Slavonca xviii vijeka. Lan, konoplja, što još živom stoji, čupaj, greeaj i sebi osvoji. J. S. ReĽković 326. — U *Šulekovu rječniku* s osobitiijem značenem (vidi grabĽati): „harken“.

GRÉCLJA, f. Gréka (zemĽa), tal. Grecia. — Od xvii vijeka, vidi i Grécija. Andrej (ide) u *Greciju*. F. Glavinčić, cvit. 221a. Ognem od *Grecije* izgorjena. P. Kanavelić, iv. 521. Izašle su sve krpjostei iz *Grecije*. J. Kavanin 290a. *Greciju* od *Peršijana* oslobodio. J. Banovac, pred. 88. Sedam naučitelj od *Grecije* odluciše. A. d. Costa 1, 111. — U *primjerima Kanavelića i Kavanina* (osobito u *pregov*) može biti da treba čitati *Grecija*, koje vidi.

GRÉCNUTI, grécnem, pf. dem. grepsti, vidi grecati i gracnuti. — U naše vrijeme u *Lici*. „Poreza li se? ili posijéce li se?“ „Nijesam ne, nego se samo malo grecnu(h)“. J. Bogdanović.

GRÉČANIN, m. muško ime ili nadimak ili prezime. — xvii vijeka. Polak (dugovanja) osta na *Grečaninu*; a za *Grečanina* je poruk ovde *Ferenac*...; a za *Grečanina* je dugovanje četvrti poruk *Vuk*... Starine. II, 84. (oko 1618).

GRÉČAŇITI, gréčanim, impf. mlatiti (?) (lan). — isporodi grecati. — U jednoga pisca Slavonca xviii vijeka. Kada ležé (lan) provene, gréčan

se ili mlati, ako su glavčice suve... Za nediju kad dana (*lan*) poleži, onda stigav u snopje ga veži, vozi kući, grečani il' mlati. J. S. Rejković 253.

GREČIJA, *f. Grčka (zemlja), tal. Grecia.* — *isporedi* Grecija. — *U Zubrovniku od xvi vijeka.* Kojim se tač slavi Grečija prislavna. D. Zlatarić 16^a. — *jamačno i u ocijem primjerima treba čitati* Grečija *a ne* Grecija: U slavnjojzi, dim, Greciji nije noj, mlu, prilike. Š. Menčetić 78. Arbanije i Grecije. M. Vetranic 1, 233. Ere sam se ja rodila u poljeh od Grecije. I. Gundulić 91. Grecija se svakolika na himbenu spravja Troju. G. Palmotić 1, 117. Od Grecije vitezovi i despoti. 2, 220.

GREČKI, *adj. grčki.* — *U knizi prošloga vijeka, ali, pošto je ova prenuogijem stamparskijem pogreškama nagrđena, treba jamačno čitati* grčki. 'Ch' hakom pridišući na grečku ima se izustiti. S. Rosa VIII.

GRĚD, *m. transitus, prolaz, mimohod, samo u instr.* grĚdom (*ali vidi i* mimogred *i* uzgred), *kao adverb sa značenem, da nešto biva mimo, uz nešto drugo.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (jim vorbeigehen' in transitu', cf. mimogred, uzgred). Dignuće gredom Podgoricu. Pjev. crn. 75^b. Gredom Ruža pušku napunila, al' u strahu nije potprašila. Nar. pjes. vil. 1866. 437.

1. GRĚDA, *f. tiguun, trabs, dugi i debeli (ali je dužina mnogo veća nego deblina) prvi komad drveta (pač ili velika grana) više ili manje otesan, što naj češće služi za gradju.* — *e- stoji nj. nejdašnega e.* — *Akc. se mijenja u dat. sing. grĚdi, u acc. sing. grĚdu, u voc. sing. grĚdo, u nom., acc., voc. plur. grĚde, u dat., instr., loc. pl. grĚdama.* — *Riječ je praslavenska, isporodi slovo. grĚda, rus. гряда, češ. hřada, pol. grzędą, a i lit. granda, grindis, daska.* — *U svijem je rječnicima osim Daničičeva. a) sa značenem kazanjem sprijeda.* Vidj, kakovo osnovanje, kakove stene i kakovi stlpi i kakove gredi. Pril. jag. ark. 9, 95. (1468). Biše obisil jedno užice na gredju. Transit. 12. Gredje ili mi les jmiže crkive sazidane bile sut. Š. Kožičić 6^b. Gredju ka je va oku tvojem vlašćem ne čutiš. Anton Dalm., nov. tešt. 92^a. luc. 6, 41. Počeše oni tad oda svih tih strana udarat zlo na grad, a naši činit nim sa mira gredami što mogu i ogtim i brzim strjelami. M. Bunić 55. Obisi sam sebe niz jednu gredju od kuće svoje. B. Kačić, in. 37. Mni se greda ča je slama. D. Baraković, vil. 172. Nu da voli gredju vuku nigda listjem ka jih hrani. I. Ivanišević 239. Vidiš strašne gredje one duba od davnijeh usječene. P. Kanavelić, iv. 88. Bojne uzdignu gredje uzgori. 150. Ne vidiš gredju da stoji pripričena u očiju tvojjie. M. Radnić 24^a. Čoek podpunan jest kakono jedna gredja kućna. 225^a. U tudu oku slamu, a u svom ni gredje. (D). Poslov. danić. 143. Prut kriv dat će krivu gredju. J. Kavašiu 75^a. Noseći kamehe, gredje i što god zgrabiti mogadijau. A. Kanižlić, kam. 818. Gredje koje se počmu gristi i crvati. M. Zoričić, osm. 28. Izgubit život na onoj istoj gredji, koju on bijaše pripravio za Mardokea. D. Bašić 64. Dijati daske, gredje i druge lipe stvari od čedra načinati. And. Kačić, kor. 216. Vidje gdje mu naprtiše tešku gredju na ramena. N. Marčić 52. Zato kuću po svaki dan meti, paućina nek gredom ne leti. J. S. Rejković 71. Gredna od dlake učiniti 'ex cloaca arcem facere'. J. Stull, rječ. 1, 193^b. Na sred gore sagrađiu crkvu, temel' ču joj od mermer-kamena, a gredje ču drvo šinširovo. Nar. pjes.

vuk. 1, 159. Pet'o peva na gredji, te ou budi snašicu. 1, 520. U kući ti kriva greda. Nar. pjes. herc. vuk. 251. Nar. pjes. petr. 1, 168. Viš' popa na gredji (pa u popa gledji. Odgovori se u šali, kad ko zapita: 'de ču ja sjesti?'). Nar. post. vuk. 36. Od dlake od gredje. (Od naj manega do naj većega). 232. U tudem oku vidi slanku, a u svome gredje ne vidi. 337. — *u pluga.* Ovi nož kroz plužnu gredju ide. J. S. Rejković 20. — *u vaľuge.* Klini nek su razdijeni redom svi od gvozđja, zaobljenom gredom. 23. — *b) često se ovako zove i što mu drago jer je slično pravoj gredji (n. p. spomiñem se da su u moje djetinstvo repatu zvojzdu god. 1843 u Dubrovniku naj češće zvali: gredja; može biti da u ovom primjeru gredja znači zraku: A sunce svitlu glavu iz naj višega vrha iskomoľujući meni gredje a, ali udiraše. P. Zoranić 7^a. aa) u vodi ili ritu daž suhe zemľe. u Vukovu rječniku (gdje je ovako tumačeno s dodatkom da se govori u Srijemu).* — *bb) velika stijena ili kosa od kamena.* — *u naše vrijeme i u Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori i s primjerima iz narodnijeh pjesama: Skače bijesno od gredje do gredje. Nekolika žive ufatiše, a ostalo niz gredje slomiše.* — *Nad ponorima vise gredje i klisure oštre i ropave. S. Ľubiša, prip. 4. Preko Pive i Grahova bojna, pa odatle niz moraćke gredje. Osvetn. 1, 9. Gredja, pravac brdom: 'Onom gredom sve moreš do u Metkoviće'. M. Pavlinović. — cc) amo spada i ovo: U podrumih prid svetog Mihaļa nasap pravit od piskulje vaļa i lipo ga uredit na gredje. J. S. Rejković 355. — dd) u botanici.* — *u naše vrijeme u jednoga pisca.* Oplodnici su još osobito svojstvene gredje i brazde; 'gredje' (juga') su pupčaste žioke pružene pravilno niz perikarpiju. J. Pančić, bot. 78. — *ee) u anatomiji.* — *u jednoga pisca našega vremena.* Greda moždana ili telo žuľevito 'corpus callosum' ili 'trabs cerebri'. J. Pančić, zoolog. 60. — *ff) u mineralogiji.* — *u jednoga pisca našega vremena.* Rudna greda, min. gl. 'ergang', tal. 'filone', fr. 'filon, veine', egl. 'lode, course, vein'; kamena greda, 'gesteingang', fr. 'faille, craiu', egl. 'dyke channel'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. kod greda. — *c) ime mjestima. aa) dva sela u Bosni. aaa) u okrugu bańolućkom. Statist. bosn. 76. — bbb) u okrugu travnićkom. 194. — bb) selo u hrvatskoj krajini u okrugu banškom. Razdijel. kr. 11. — cc) u Hrvatskoj. aaa) selo u podžupaniji kriškoj. Pregled. 85. — bbb) selo u podžupaniji varaždinskoj. 47. — cee) dva seoca: Greda gornja i doña u podžupaniji zagrebačkoj. 23. — ddd) selo u podžupaniji sisačkoj. 39. — dd) pustara u Slavoniji u podžupaniji virovitičkoj. 111. — ee) mjesta u Srbiji. aaa) u okrugu biogradskom. Livada u Gredi. Sr. nov. 1864. 66. — bbb) u okrugu požarevaćkom. Niva na Gredi. 1875. 173. — ccc) u okrugu šabaćkom. Niva u Gredi. 1866. 250. — ddd) Mlačina Greda, u okrugu biogradskom. Livada na Mlačinoj Gredi. 1875. 839. — cee) Nikolićina Greda, u okrugu biogradskom. Livada u Nikolićinoj Gredi. 1875. 71. — ff) Greda od Pješeveca (Pješeveca?), seoce u Hercegovini blizu Stoca. Schem. ragus. 1876. 57.*

2. GREDA, *f. lijeha.* — *U Bjelostjenćevu rječniku: grĚda, slog 'porca, pulvinus, lyra, lectus, lectica', najti 'greda' na vrtu, a 'slog' na polju govori se, i u Jamburećevu: greda, gredica, areola'. — Riječ je praslavenska i možebiti ista što i 1. greda, isporodi novostov. greda, rus. гряда, češ. hřada, pol. grzędą. ovdje je napose pisana jer je po akcentu kako je zabiľežen u Bjelostjenćevu rječniku e kratko.*

3. GRÉDA, *f.* malo, sitno kameňe. „Dones' de mi greda, da zatrpam ovu lokvicu.“ u Dobroselu. M. Medić.

GREĐAN, *gredna, adj. koji pripada* (1.) *gredi, gredama.* — U *Stulićevu rječniku*: „trabalis' gdje ima i čaval gredni „clavus trabalis“.

GREĐAR, *m.* Falco lithofalco Gmel., *vrsta sokola.* D. Kolombatović, progr. spal. 1880. 9.

GRÉDATI SE, *grédám se, impf.* tući se kameňem, gredama (*vidi* 3. greda). „Eno ih gde se gredaju, neće li se psi pokrviti.“ u Dobroselu. M. Medić.

1. GRÉDE, *f. pl. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom.* Livada u Gredama. Sr. nov. 1863. 484. Glasnik. 19, 140.

2. GRÉDE, *vidi kod gresti.*

GRÉDEL, *m.* temo aratri, *duji komad drva što sastavlja prednji dio pluga (kola) sa zadijijem (gdje je lemeš).* — -e- stoji mj. negdašnjega e, *isporedi* 1. greda. — *Riječ je prastarcenska, isporedi rus. градиль, češ. hrádel, polj. grządziel. ista riječ ima i u germanskijem jezicima, isporedi anglosaks. grindel, stviem. grintil, crintil, novovčnem. grindel, grendel, ne zna se jeli isprva riječ slavenska ili germanska* (F. Miklošič, etym. wörterb. 77—78). *a) u pravom smislu.* — u *Vukovu rječniku*: „der pflugbalken (der grendel)“, temo“. — *b) platinu u Hercegovini, u Vukovu rječniku.* — *c) prezime.* — u *naše vrijeme.* V. Arsenijević. Šem. prav. 1878. 68. 72.

GREĐELA, *m. prezime, vidí kod 2. Gredejlca.*

1. GREĐELICA, *f. veriga na gredeju.* — U *Šulekovu rječniku*: „grendelkette“.

2. GREĐELICA, *m. prezime.* — U *narodnoj pjesmi xviii vijeka.* A to dobro gledaše Gredejlca Radosave. Nar. pjes. bog. 41. — *na drugom mjestu u istoj pjesmi isto je prezime pisano Gredejlca.* Neka bi se Gredejlca o Barbari zabavio. 41.

GREĐEN, *adj. vidí gredan.* — U *jednoga pisca xviii vijeka.* Zavezan žilam govodijem pak privitijem konopima i svojijem istijem kosami oko čavla gredenoga. B. Zuzeri 218.

GRÉĐEŃE, *n. djelo kojijem se grede.* — *Stariji je oblik gredenje.* — *Između rječnika u Berlinu* (gredenje „itio“ 79^a) i u *Stulićevu.* Gredenjem od vremena sve misečine 14 uskrсне bile bi se zapustile. B. Kašić, rit. 15^a.

GREĐETIN, *m. selo u Srbiji u okrugu atek-sinačkom.* K. Jovanović 94.

GREĐETINSKI, *adj. koji pripada Gredetinu.* Gredetinska (opština). K. Jovanović 94.

1. GRÉDICA, *f. dem. 1. greda.* — *Akc. se mječa u gen. pl. grédicá.* — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Vrančiću (tignus' gdje naj prije dolazi, u Mikašinu (gredica, čabrun), u Belinu 741^a, u Bjelostjenčevu, u Jambrešićevu, u Voltigijinu, u Stulićevu, u Vukovu.* Za jednu pivnicu zadosta su bud kakve gredice. M. Radnić 225^a. Gorinja pluzna gredica. I. Jablanci 40. Ako se u štali među koňe gredice postave. 115. U ugli dizaše se zelena puć po gotovu do gredice, na kojoj, u jesenje doba, višahu rumene jabuke s granicama i grožde. M. P. Šapčanin 1, 137. Kod prostijeh drvarskijeh saonica stupci se u krive ukopaju; a komad drveta lijepo u četvrt otesan veže te stupce poprijeko na krive; i taj komad zove „gredicom“; i na tu gredicu drva se slaže; ako li na saonicama idu u mlin, ili ako veže po snijegu dubur na živu, onda na te gredice metnu pod od dasaka. u *Lici.* J. Bogdanović.

2. GRÉDICA, *f. dem. 2. greda.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu gdje naj prije dolazi, i u Jambrešićevu (kod greda).* Na vrtih je sada dosti po gustih gredicah. Jačke. 245. „Posadio sam četiri gredice luka i dvije kapulice.“ u *Dobroselu.* M. Medić.

3. GREDICA, *f. ime mjestina u Srbiji. a) u okrugu ernoriječkom.* Livada na Gredici. Sr. nov. 1873. 827. — *b) u okrugu krajinskom.* Livada na Gredici. 1875. 307.

GRÉDICE, *f. pl. ime mjestina. a) selo u Bosni u okrugu Doñe Tuzle.* Statist. bosn. 130. — *b) selo u Hrvatskoj u podžupaniji krapinsko-topličkoj.* Pregled. 56. — *pomiče se xvi vijeka u latinskom spomeniku.* „In curia mea nobilitari Gredyczo“. Mon. croat. 289. (1587).

GRÉDÍCITI, *grédicím, impf.* praviti gredice (*vidí 2. gredica.*) u *Dobroselu.* M. Medić.

GRÉDINA, *f. augm. 1. greda.* — *Akc. se mječa u gen. pl. grédiná.* — *U naše vrijeme u zugonci.* Ture ide gredinom... Nar. zag. nov. 83. — *I ime selu u Bosni u okrugu travničkom.* Statist. bosn. 186.

GRÉDINÁK, *m. mjesto gdje je mnogo greda;* obično se kaže tako oranici u kojoj je mnogo greda i litica. „Lako ću uzorati i požeti, kad je sve sam grediňak.“ u *Dobroselu.* M. Medić.

GREĐITELAN, *greditelja, adj. vidí gredan.* — U *Stulićevu rječniku*: „tignarius“. — *nepouzđano.*

GREĐNIK, *m. u Stulićevu rječniku:* v. gredni čaval (*vidí kod grodan.*) — *nepouzđano.*

GRÉDOM, *vidí kod gred.*

GREĐOVIT, *adj. po kojemu ima mnogo greda (vidí 1. greda, b) bb).* — U *Vukovu rječniku*: „umebn, holperig“, „salebrosus“. „Ova je zemlja gredovita.“ u *Dobroselu.* M. Medić.

GREĐUKATI, *grédúkám, impf. dem. gresti.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* v. hodukati.

GREĐURINA, *f. augm. 1. greda.* — U *Vukovu rječniku.*

GREĐANI, *m. pl. ime dejema selima u hrvatskoj krajini. a) u okrugu Nove Gradishe.* Razdij. kr. 13. — *b) u okrugu banskom.* 12.

GREĐANIN, *m. prezime ili muški nadimak (čula da je čovjek iz Greda ili iz Gredana).* — xvii vijeka. Pišete radi nevernoga „Greganina“. Starine. 11. 104. (1662). Išću Turci „Greganina“. 105.

GREĐORAC, *gregorea, m. Gasteosteus pungitius L., űeku riba.* J. Pančić, ribe. 72. zool. 237. K. Crnogorac, zool. 118.

GREGORIJANAC, *Gregorijanca, m. prezime.* — *xvi vijeka, naj prije u latinskom spomeniku.* „Georgium Gregoryancz“. Starine. 5, 284. (1518). Stefana Gregorijanca. Mon. croat. 284. (1581).

GRÉGORIJE, *m. Gregorius, vidí Grgur.* — U *jednoga pisca xvii vijeka.* Gregorije Nazijanzen bogoslovac. Š. Budimić, sum. 24^b.

GRÉGORINČIĆ, *m. prezime.* — U *naše vrijeme.* Schem. zagr. 1875. 228.

GRÉGUR, *m. vidí Grgur.* — U *dua pisca xvii i xviii vijeka.* Grgur papa petnadesti. F. Glavinčić, evit. 251^a. Papu Gregura apostolom prozvaše. A. Kanižlić, kam. 78 — *Ima još u jednoga pisca xviii vijeka, ali jamučno štamparskom griješkom mj. Grgur (vidí kod grečki): Sveti Grgur piše ovako. S. Rosa 101^a.*

GREGUREVCI, *vidí Grgurevci.*

GREGURIĆ, *m. prezime*. — xvi vijeka. Jurića Gregurića. Mon. croat. 264. (1569).

GREGURIĆ-BRIJEG, *m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji zagrebačkoj*. (Gregurić breg). Pregled. 20.

GREGURIĆEVIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. (griješkom) Gregurićević. Schem. diac. 1877. 22. 63.

GREGUROVAC, Gregurovca, *m. ime mjestima u Hrvatskoj*. (kajkavski) Gregurovec. a) *seoce u Hrvatskoj u podžupaniji krapinsko-topličkoj*. Pregled. 53. — b) *selo u podžupaniji zlatarskoj*. 60. — c) *selo u podžupaniji križevačkoj*. 65.

GREHOĻUBIV, *adj. koji ŕubi grijehe*. — *Samo u knigama pisanima crkvenijem jezikom* (grêhoĻubivŕ). O duše grêhoĻubivaja! Danilo (?).

GREHOPADAŇE, *n. grijeh (djelo kojijem se pada u grijeh)*. — *ispoređi* grehopadaŇe. — *Samo u knigama pisanima crkvenijem ili miješanim jezikom* (vidi i F. Miklošić, lex. palaeosl.² kod grêhopadanije). Jeli upad u kojegod grihopadanje ili kaz od onih? Š. Budinić, ispr. 9. Koji jesu oni kazi i ona grihopadanja. 127.

GREHOPADENE, *n. grijeh (djelo kojijem se padne u grijeh)*. — *ispoređi* grehopadane. — *U rukopisu xiv vijeka pisanu crkvenijem jezikom*. F. Miklošić, lex. palaeosl.² kod grêhopadenije.

GREHOST, *f. grijeh*. — *U jednoga pisca xviii vijeka* (grjehost). Kad se obratiš i grjehosti na stran baciš. J. KavaŇin 390a.

1. GRÊOTA, *f. vidi* grijeh. — *Akc. se mijeŇa u dat. sing. grêoti, u acc. sing. grêotu, u voc. sing. grêoto, u nom., acc., voc. pl. grêote*. — *Postaje od grijeh nastavkom ota; ije (ë) skratiŇe se mijeŇa se po južnom govoru na je, ali i j poslije r ispada, te uprav dan današŇi u južnom govoru glasi, kao i u istoçnom grehota (grjehota samo u nekijeh starijih pisaca), a u zapadnom grihota. kod onoga dijela našega naroda koji ne izgovara h, glasi po južnome govoru greota, a još češće, kao i po zapadnome, griota, grijota (ë pred vokalom mijeŇa se na i), po istoçnom greota. Vuk (i mnogi današŇi pisci za Ňim) piše grjehota, ali je on sam ovaj oblik naçinio po analogiji prema grješan (vidi kod grešan); u narodnijem pjesmama i u prvom negovu rjeçniku za južni govor ima samo grijota. — Od xvi vijeka (vidi kod b)), a između rjeçnika u Belinu (grjehota, crimen² 202a; peccatum² 549a), u Stuliçevu (grjehota, v. grijeh), u Vukovu (grjehota, grijota, južn.; greota, grehota, ist.; grihota, zap. vide grijeh). a) *grijeh uopće, naj češće se upotrebljava kad se kaže o kakvu djelu, jeli ili nije grijeh*. Grihota je ne moçati, kadano nije potrebe govoriti. M. Divkoviç, bes. 481^b. Lagak je put na grihote, ali težak na dobre. P. Vitezoviç, cvit. 157. Poçehu iti v grihotu kriposti. odil. 45. Jer lagat je tu grjehota. J. KavaŇin 61^b. Niti e zabraŇeno ni grihota. F. Lastriç, ned. 287. Da jeli grjehota poznati da je jedan dan sreçniji od drugoga? I. A. Nenadiç, nauk. 112. Dobit tkoju² razložitog mogah imati bez grehote drugim naçinom. 134. Takve obiçaje obsluživati nije grihota. A. Kanižliç, kam. 151. On mu je oprošteno od velike grihote udilio. 618. Koji nepravdu iliti grihotu poznaje. utoč. 171. Promatrajuçi nevoĻe, koje se gradu rad griota gradanima imadoše dogoditi. E. Paviç, ogl. 594. Bog bijaše lipo uredio i grihoti stida naredio. M. A. ReĻkoviç, sat. 68a. Jeli grihota pljunuti posli priçeštea? Ant. KaĻiç 168. Pripustiti oli ne obslužiti reçene zapovidi jest gri-*

hota. M. Dobretiç 161. Ne držeçi da je to griota. 563. Çistoç tijelo od gnusobe ÷isti dušu od grehote. A. KaĻiç 189. Ubit ju je griota. M. Katançiç 74. Izprazna je ona pokora, koju sliðea grihota omrja. B. Leakoviç, nauk. 126. Ako uvene struk ruzmarina, tvoja sramota, naša greota. Nar. pjes. vuk. 1, 33. Greota je mene proçi, mene slepu i nevoĻnu. 1, 146. Od ŭdi je zazor i sramota, a od Boga velika grijota. 1, 256. Greota je tebe pogubiti, jer si teke na svet nastanu. 3, 395. Grijota je udriti na svatove i devojci sreçu ukinuti. 3, 458. Svakojake bjeđe izosisimo, i na raju globu navalismo, i grijotu Bogu uçinismo. 4, 135. Grehota je ŭbiti djevojke, poĻubiti pak ih ostaviti. Nar. pjes. u *Dubrovniku*. P. Budmani. Sto je sramota to je i grjehota. Vuk, poslov. 74. Grehota je o tom i misliti. P. Petroviç, gor. vijen. 44. Ne primi mi, Bože, za grehotu. 101. Grehota je i sramota kršiti i pokolebavati zbornske odluke. S. ŭbašica, prip. 35. Ako se pogodimo bez prijevare i grehote. 250. Mogu se bez greote zakleti. Pravdonoša. 1851. 31. Da se mrška smutŇa ne ogradi, na sramotu i grjehotu volu. Osvetn. 3, 82. — b) *šteta, škoda*. Zašto je grjehota u gnusn da stoji taj tvoja ljepota. M. Vetraniç 1, 80. Zašto je grjehota, od ove dubrave u zaman ljepota da stoji i slave. N. Naješkoviç 1, 225. Nije li grehota, da se da satrti krjeposna ljepota toj strijeli od smrti? 2, 125. Grijota je poginuti, a sramota pobjegnuti. Nar. pjes. vuk. 1, 365. — u *Dubrovniku se u naše vrijeme kaže*: grehota! (nem. schade!, franc. quel dommage!, tal. peccato!) kad se žali što se dogodila kakva šteta ili nesreća, osobito kad se čelade moglo dobru nadati, ili što se ko uzalud trudio, ili što se što uzalud potrošilo itd. isporodi škoda, šteta, žali bože, žali bog kod bog, 1, b, h). P. Budmani.

2. GRÊOTA, *f. ime ovcu*. F. Kurelac, dom. živ. 32.

GREHOTAN, grehotna, *adj. samo u Stuliçevu rjeçniku*: grjehotan, v. grijesan.

GREHOTVORAC, grehotvorca, *m. ÷ovjek koji tvori grijehe, grešnik*. — *U knizi xvi vijeka, u kojoj je jezik miješan s crkvenijem*. Ostali vsi grêhotvorci smrtni. S. Budiniç, sum. 192^b.

GREHOTVORAN, grehotvorna, *adj. koji tvori, ÷ini grijehe*. — *U jednoga pisca xviii vijeka* (grjehotvoran). ŭdi osorne i neharne, grjehotvorne. J. KavaŇin 538^b.

GREHOTVOREŇE, *n. djelo kojijem se tvore (çine) grijesi*. — *U knizi xvi vijeka* (grihotvorenje). Ne boji se od pogibili grihotvorenja i prigrišenja. S. Budiniç, ispr. 69.

GREHOVAN, grehovna, *adj. koji pripada jehu*. — *Rijeç je stara* (vidi F. Miklošić, lex. palaeosl.² kod grêhovnŕ), i dolazi do xvi vijeka, a između rjeçnika u Stuliçevu (grjehovan, crimnis, ad crimen spectans² s dodatkom da se nahodi u pisca Budiniça) i u Budiniçevu (grêhovnŕ, peccati²). Tihojje pristamište vlnajemym bureju grêhovnoju. Mon. serb. 58. (1293—1302). Od grube služe grihovne. Naruç. 55^b. Predobivamo djavle i pogibeli grêhovne. S. Budiniç, sum. 97a. Iz nasliđa grihovnoga. ispr. 163. — *Vuk je upotrebio ovu rijeç u Novom Zariçtu*. U obliçu tijela grjehovnoga. pavl. rimj. 8, 3. a broji grjehovni (radi je vidi kod grešan) medu rijeçi slavenske koje se u našem narodnom jeziku ne govore, ali se lasno mogu razumjeti i s narodnijem rijeçima pomiješati. Nov. zav. 1847. v—vi.

GREHÓVAŃE, *n.* djelo kojijem se grehuje. — U *Stuličevu rječniku*: grjehovaŃe, v. griješeŃie, i u *Vukovu s primjerom iz narodne pjesme*: Evo ću se tebe ispovidet' da ti svako grehovaŃe kažem.

GREHÓVATI, grěhujěm, *impf.* griješiti. — *Akc.* kaki je u *praes.* taki je u *impf.* grěhováh, u *ger. praes.* grěhujúci, u *impt.* grěhúj; u *ostaliĵem* je običima onaki kaki je u *inf.*, osim aor. 2 i 3 *sing.* grěhovâ i *part. praet. act.* grěhovao, grěhovâla. — Od xiv vijeka (vidi F. Miklošić, *lex. palaeoslov.*² kod grěhovati), a između rječnika u *Stuličevu* (grjehovati, v. griješiti) i u *Vukovu* (1. raditi na priznak. 2. 'sündignen' 'peccare'). a) *griješiti uopće*. Da bi ti i raj još poznati, nek ne bi htio grjehovati. J. KavaŃin 464^b. Živi ne bisimo u slobodi i u oblii grjehovali. 570^a. — amo spada jamačno i ovaj primjer gdje vaĵa da stoji grjehućem *mj.* grjehujućem (*part. praes.*): Kad ne bratu, sebi sličnu, pored vama i grjehućem' imate izreć sve. 562^b. — b) *raditi u priznak.* u *Vukovu rječniku*.

GREHÓVIT, *adj.* grešan. — U *jednoga pisca xviii vijeka* (grjehovit). Žene i bludne grjehovite. J. KavaŃin 560^b.

GREHOVNICA, *f.* u narodnoj pjesmi našegu vremena (grjehovnica) stoji uz kniĵa, te bi bila kniĵa (kao što narod misli) u kojoj su napisani čiji grijesi. Pa govori plemenita Mara: 'Uzmi Jovo kniĵu grjehovnicu, pa ti vidi što ti kniĵa kaže, kakvi su ti naj veći grjehovi'. Uže Jovo kniĵu grjehovnicu, pa on uči što mu kniĵa kaže: jedan grijeh: ti ne slušaš majku... Nar. pjes. here. vuk. 1.

GREHOVNIK, *m.* grešnik. — U *jednoga pisca xviii vijeka* (grjehovnik). Lako 'e svakom' tu smnuti ne zagasnom' grjehovniku. J. KavaŃin 463^b.

1. GRĚJ, grěja, *m.* vidi grijeh.

2. GRĚJ, *m.* 32gi dio aršina. S. Novaković.

GREJ-, vidi grij.

GREJAČ, *m.* selo u Srbiji u okrugu aleksi-naćkom. K. Jovanović 94. — može biti da bi po južnom govoru glasilo Grijáč.

GREJAČKI, *adj.* koji pripadu Grejaču. Grejačka (opština). K. Jovanović 94. Vinograd u Brlu Grejačkom. Sr. nov. 1875. 907.

1. GRĚK, vidi grijeh.

2. GREK, *m.* Grk. — Na jednom mjestu xvi vijeka. Oci Greci i Latini istočne i zapadne erikve. S. Budinić, sum. 11^a. — imu također i u jednoj kniĵi xviii vijeka, ali jamačno štamparskom griješkom *mj.* Greci (vidi kod grečki). Greci izgovaraju Christos. S. Rosa 4^a.

GREKŠA, *m.* prezime. — xvi vijeka. Tomas Greksa. Mon. croat. 290. (1589).

GRELITI, grějim, *impf.* ići, hoditi, zar od gresti? — U *jednoga pisca našegu vremena*. Sokcem sjutridan Gospojin mali i vi poči kud misari pusti. Osvetni. 4, 45. Druga (rujska) s ĩime u Derventu greĵi. 7, 20.

GRĚMIK, *m.* vrst drvete za šivaŃe čizama, koja je napravljena od bravje kože. Pinat na Krku.

GRĚŃARSKI, *m.* prezime. — U naše vrijeme. Šem. prav. 1878. 41.

GREO-, vidi greho-.

GREPCI, Grebaca, *m. pl.* (uprav pl. grebac), selo u Hercegovini u okrugu mostarskom. (Grebci). Statist. bosn. 252. — može biti da je isto što se

pominu xiv vijeka, vidi u *Daničićevu rječniku* 'Grebci', mjesto u župi Hlijevnu: 'z Grebacz' (Mon. serb. 248 god. 1400).

GREPČIĆ, *m.* prezime. — xv vijeka (pisano Grebčić). Sin Valeta Grebčića. Mon. croat. 91. (1461).

GREPKATI, grepkam, *impf. dem.* grepsti. — U *narodnoj pjesmi našega vremena*. Osta sestrić nogom grepkajući. Nar. pjes. stojad. 2, 16.

GRĚPSTI, grěběm, *impf.* scalpere, lacerare, scabere, radere, vaĵa da je naj starije znaćeŃe: čim oštrijem dupsti po čemu, a iz ovoga su se razvila ostala: kožu noktima derati, česati, kopati, strugati itd. — *Akc.* se miĵeŃa u *praes.* 1 i 2 *pl.*: grebėmo, grebėte, u aor. 2 i 3 *sing.* grěbe, u *part. praet. act. m. sing.* grěbao (ali grěbla, grěblo, grěbli itd.), u *part. praet. pass.* (osim nominalnoga nom. *sing. m.* grěben i svihjeh složenijeh oblika: grěbeni, grěbenâ itd.): grěbėna, grěbėno, grěbėni itd. — *Ĵiĵeć* je praslavenska, isporodi stslav. greti 'scabere, pectere, remigare', rus. rpecrn, rpecř, grunati, veslati, poĵ. grzešć, kopati, ukopavati, a i lit. grėpti, grėbiu, grunati. — Osnovu je indoevropska po svoj prilici grebl, isporodi grć. γράω (vidi G. Meyer, griechische grammatik.² 27). — U *infinitivu* među korijen greb i nastavak ti umeće se s, pred kojijem b glasi p, ali se nalazi pisano; stariji je oblik u *inf.* bio gresti, vidi F. Miklošić, *lex. palaeoslov.*² kod greti. gdjejđe se govori u *inf.* i grėbati (u *prvome Vukovu rječniku*: grebati, grebem, vide grepsti, i grebati se, grebem se, vide grepsti se, ali u drugome nema), i može biti da će se prema tome govoriti i u aor. grėbahi, grėbâ, grėbasmo itd. — Između rječnika u *Mikašinu* (grebsti, ogrebsti, scalpo, frico, scabo'), u *Belinu* (grebsti, grafiare, sgraffiare 354^b), u *Ljelostjencevu* (grebem, čeprkłam, čepřlam 'scalpo, scabo'), u *Vol-tiĵinu* (grebsti, grafiare', raspere, razzolare', 'kratzen'; 'scharren'), u *Stuličevu* (grebsti, 1. 'scalpere, sculpturire'. 2. 'radere, abraderē'. 3. 'pectinare'), u *Vukovu* (1. 'kratzen, krallen', 'scabo'. 2. lan, kudĵelu 'krämpeln', 'carminare', cf. grebenati. 3. n. p. kotao, pošto se u ĩemu mljkeć uzvari 'schaben', 'radere').

a. *aktivno.* a) (ungubus etc.) lacerare, dilaniare, (noktima ili drugijem čim oštrijem) derati kožu i meso. Koža je opora ka grebe ne maŃe neg mačka od mora, kad gladiš kožu ĩe. N. Na-ĵesković 1, 342. Počeše... čripima glave ĩe grebsti. F. Vrančić, živ. 113. Zapovida Barbaru želiznim grabļami grebsti. 114. Plaću... stri-gući kose, grebući lica. M. Radnić 161^a. Čineć duhe ĩi z pakla, da me grebu. P. Vitezović, odil. 30. Gristi će svoje meso, grebsti će svoja lica. A. d. Bella, razgov. 35. Premda kose prospe, trga, lice grebe. A. Kanižlić, rož. 50. Eto grebu maći grebestaci. Nar. pjes. vuk. 4, 258. — b) *česati*. — samo u rječnicima. — c) *čepřkati, čepřłati*. — samo u kokišć, nego i u drugoj žiro-tiŃi. Kokoš kadkad svoju bolest ima, ... pusti krila il' kostruši perje, ĩiti grebe drvnikom iverje. J. S. Reĵković 279. KoŃice grebe, ĩista ne ka-ziva. Osvetni. 3, 9. — d) *kopati (zemļu)*. ovo se znaćeŃe ne da potvrditi primjerima, ali da je ĩvĵda bilo (dajbudi u praslavensko doba, vidi sprijeda) potvrđuje se riječima koje postaju od grepsti, kao glagolom pogrepsti, supstantivom grob itd. — e) *radere, čim oštrijem trti po čemu (objektu)*, da se ono očisti od čegu što je k onome prionulo; objekat može biti kotao, zĵelja itd. isporodi strugati. Po dnu grebeš. (D). Poslov. danić. 96. Dadoše mu kotle grepsti. Nar. pjes.

vuk. 1, 522. Poznajem te, lonče, i prije sam te grebao. Nar. posl. vuk. 252. I sve pojedke kao metlom, pa počne grepsti tavu. Nar. prip. vrč. 18. Rekao nekakav gost grebući žđelu. Vuk, poslov. 127. *vidi u Vukovu rječniku gdje se i ovo dodaje:* Naj više žene daju djeci te grebu kotao; gdje koji kažu da će onome koji grebe kotao ili drugi kakav sud u ovakom događaju, ići kiša kad se stane ženiti ili (ako je žensko) udavati. — *f) vidu grebenati.* — *u Vukovu rječniku.* Baba babi grebla lan, da joj zaman prođe dan. Nar. posl. vuk. 10. — *g) kao hitjeti, trčati, lježati, preneseno od predašnjih značenja (osobito kod e) jer ko trčati kao da grebe zemlju, isporodi strugati.* Bogu se moli, ali k brijegu grebi. Nar. posl. vuk. 20. — *kao da je ovo značenje, ali u prenesenom smislu (o želji, u ovijem primjerima:* Jer je junak dušu namjestio, a srce mu grebe u planinu. Osvetn. 2, 28. A jako im grebu srca strivna, da im Bog da putovaña krvna. 2, 185. — *h) kad se pripovijeda kako je ko psovao, da se ne reče gnusna riječ, ovijem se glagolom zamjenjuje drugi u kojega je j mj. gr, i tad se upotrebljavu u inf. grebati.*

b) pasivno (u oba je primjera značenje prema a, a). Onda bi grebena nohti od nečistih djavlov. Tondal. star. 4, 112. Blaž bi bijen i greben češljivozdenim. P. Posilović, nasl. 128b.

c. u se.
a) refleksivno, grepsti sama sebe (u svijem je primjerima značenje prema a, a). — *između rječnika u Vukovu:* „sich kratzen“ „se scabere“. A kad oni u Grebice dođu, u Grebice do se grebu majke. Pjev. crn. 70a. Iznesu pokojnika odjelo i oružje pred pokajnice i nad him biju se i grebu. Vuk, živ. 189. Otac se stane grepsti po obrazu i u vas glas lelekati. S. Ľubisa, prip. 168.

b) s refleksivnijem oblikom značenje ostaje aktivno kao kod a, a) ali bez objekta. — *U Vukovu rječniku:* grepsti se „krallen“ „scabo“ s primjerom: grebe se mačka „die katze krallt“.

c) recipročno, o dvoma što jedno drugo grebe. — *U Vukovu rječniku:* „einander kratzen“ „scabere invicem“.

GRESITI SE, gresim se, *impf. u Stulićevu rječniku:* v. sumniti. *Stulli ne kaže odakle mu je ova riječ, ali je bez sumnje uzeo iz Bjelostjenčeva rječnika gdje stoji gresim se („gresimsze“) „suspico“ (vidi griješiti), te je Stulli zlo pročitao.*

GRĚSTA, *f.* bijeli ili crni luk opletan kao gužva ili vijenac. u trebiñskoj nahiji. N. Dučić. — *tal. cresta.*

GRĚSTI, grĚdĚm i grĚm, *impf. ići, hoditi.* — *e- stoji mj. negdašnjega e.* — *Akc. je u Vukovu rječniku grĚsti, grĚdĚm, te sam po tome i ja u svojoj Grammatica della lingua serbo-croata tako biježio. Daničić koji je isprva u svojoj Grammatici i u Oblicima pisao grĚsti (po Vuku) u grĚdĚm (vaŕa da je od koga čuo), poslije po Vuku i meni tobože popravil grĚdĚm (vidi Kad. 6, 52); ja sam ovdje zabižežio akc. (sprijeda i kod 1) kao što sam ga čuo u sjevernoj Dalmaciji. — Riječ je jamačno praslavenska, ako se i ne da potvrditi u zapadnijem jezicima, isporodi stslav. grĚsti, novoslov. gredem i grem, rus. на-грѣ-нуть „irruere“. — Korišten je indoevropski ghredh, isporodi lat. gradior, got. gridi-, korak. u osnovi za sadašnje vrijeme (isporodi kod leći, sjosti) umetnulo se poslije e n, te se on promijenilo na e (O. Wiedemann u Archiv für slavische philologie 10, 652), isporodi i staroir. in-grennim, progonim. — U naše vrijeme govori se kod čakavaca i kod štokavaca u zapadnijem krajevima (ne u Dubrov-*

niku. između rječnika u Vrančičevu (gredem „eo“), u Mikašinu (gredem), u Belinu (odkde gredeš ili greš?, „unde venis?“ 758a), u Bjelostjenčevu (gredem), u Voltigijinu (gredem, grem), u Stulićevu (griješkom gredsti, gredem, i gresti, grem i gredem), u Vukovu: grĚsti, grĚdĚm (gdjesto i grĚm) s dodatkom da se govori po jugozapadnijem krajevima (vidi i: „Greš“, kao i poslije u stilu 40 i 65 „grede“, to je čakavački, ali se čuje i u Crnoj Gori. Vuk, nar. pjes. 3, 529); u Daničićevu (grestti, gredu).

I. oblici. grestti je defektivni glagol, te ima samo oblike sadašnjega vremena i imperfekat (aor. greh i part. pruet. act. greo u ovijem primjerima po svoj prilici nijesu narodni oblici: A greše gavrani uz Ěezine uz vrle poglede. Osvetn. 1, 54. Grelti momci, kō u jatvu vuče. 2, 92. Pa je lako robje putovalo, noću grelo, danu danovalo. 5, 33.) i inf. grestti nahodi se samo u rječnicima i u gramatikama. *a) praes. aa) postaje redovno od osnove gred:* grĚdĚm, grĚdĚš, grĚdĚ, grĚdĚmo, grĚdĚte, grĚdĚti. *svi se ovi oblici (osim 2 plur. gredete) nalaze od prvijeh od našijeh vremena. treba dodati da za 1 sing. ima i stariji oblik gredtu od xvi vijeka (N. Rašina 51b. 127a; Zborn. 38a; Š. Menčić 177; N. Najšković 1, 216; D. Rašina 104b; S. Bobajević 222); za 3 sing. i plur. stariji oblici gredot i gredut nalaze se samo u knjigama pisanima crkvenijem ili nižejavijem jezikom (gredoti). Zak. duš. pam. šif. 34; gredut. Pril. jag. ark. 9, 115 god. 1468). — bb) može biti po analogiji prema glagolu dati postali su kraći oblici:* grĚm, grĚš, grĚ, grĚmo, grĚte, (3 plur. samo gredtu). *ovi su kod čakavaca potvrđeni od xiii vijeka (naj stariji su primjeri:* gre. Mon. croat. 15 god. 1275. 3 god. 1321. 46 god. 1395; Zak. vinod. 57 itd.); grem. Bernardin 36; grete. M. Marulić 299; greš. Korizm. 14a. 60a; gremo. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 144.) u jednoga pisca čakavaca xvi vijeka ima 2 plur. greste (po svoj prilici prema daste). Anton Dalm., nov. tešt. 157b; u istoga pisca (195 i još na nekoliko mjesta) ima i 3 dual gresta što se nalazi i u rukopisu xv vijeka (Pril. jag. ark. 9, 126 god. 1468). — b) *impf. aa) grĚdijah (dosta često i u štokavaca i u čakavaca (naj stariji primjeri:* grĚdijaje. Š. Kožićić 28b; B. Gradić, duh. 19; grĚdijahu. A. Gučetić, roz. jez. 328; u naše vrijeme: grĚdijahu. Nar. pjes. 1, 361). — bb) grĚdĚh: po južnom govoru grĚdijeh, po zapadnom grĚdih; naj češće (osobito u mlade doba) u čakavaca (naj stariji primjeri: grĚdĚhu. Spom. sr. 1, 63 god. 1405; grĚdiše. Mon. croat. 93 god. 1463; Bernardin 14; grĚdĚše. Pril. jag. ark. 9, 123 god. 1468; grĚdihu. Bernardin 8; naj mladi: grĚdiše. A. Vitičić, ost. 93; L. Terzić (B. Pavlović) 164; grĚdihu. P. Vuletić 66). — c) *impt.: grĚdi, grĚdimo, grĚdite, dosta rijetko. gredi. M. Radnić 45b. Nadod. 91; gredite. V. M. Gučetić 12. — d) ger. praes. i part. praes. act. aa) ger. praes.: grĚdijāci (grĚdijūci); naj stariji primjer: grĚdući. Bernardin 1, 21; part. praes. act.: grĚdijūci. naj stariji primjeri: vrme greduce. Naručn. 82a; greducega griha. 93a; naj mladi: Noja greducega. L. Terzić (B. Pavlović) 194. radi značenja ocoju particiupa vidi II, 14. — bb) ger.: grĚde, vidi II, 15. — cc) neki pisci upotrebljavaju griješkom oblik gredēci. B. Kašić, nasl. 108; V. M. Gučetić 115; S. Rosa 104b; gredēc. S. Rosa 88b. — dd) u dva pisca ima i oblik greći zlo načinen po praes. grem. V. M. Gučetić 26; Osvetn. 5, 4; greē. Osvetn. 1, 47.*

II. značenje je posve kao kod glagola ići, a može biti i iterativno kao kod hoditi.

1. kao ići (i hoditi) u pravom smislu.

a. subjekat je čelade ili što se kao čelade misli. a) izrečeno je mjesto ka kojemu ili od kojega se ide. Gredemo u Kotorb. Mon. serb. 246. (1300—1400). Da gredetb na sudb. Zak. duš. pam. šaf. 34. Vsaki grad, v ki on gre. Zak. vinod. 57. Menclauš gre na vojsku. Pril. jag. ark. 9, 125. (1468). I on sliša kako 2 cara gresta pod Troju. Bernardin 36. joann. 8, 21. Gospoda velika od gradov pram nemu gredihu. M. Marulić 18. Iz Jerusolima v Jerihu gredući. Naruč. 46a. Nika žena z daleka gredući pristupi k nemu. 100a. Duša nevojna grede va večne muke. Transit. 62. Jedan putnik ki grediše v Rim. Mirakuli. 53. Sin Božji gredući na zemlju. Korizm. 11a. Gredijaše Jezus u grad koji se zvaše Naim i gredijehu s nim učenicu njegovu. N. Rašina 76a. luc. 7, 11. Približajući se kostjelu komu gredijehu. 125a. luc. 24, 28. Gospoju i ko'e ti sad greš. N. Najlašković 2, 14. K Suletu gredihu. P. Hektorović 17. Ka mni greš. Anton Dalm., nov. tešt. 1, 4. Kud greš sada? M. Divković, plač. 14. Mnozi gredijahu u Jeruzalem. B. Kašić, is. 104. Pisase u mudalić put strane carigradske naglo grede. I. Gundulić 394. I ovo grem k tebi, koga ljubih. F. Glavinić, evit. 29b. Od kuda greš? ... grem iz nebes... Michelangelo. 6. Kako jedni psi vi mrete, ter u vičel muke grete. P. Hektorović (?) 103. Na nebesa pak da gremo. S. Margitić, isp. 154. Veselo gredite put svetoga otara. V. M. Gučetić 12. Trijeba je natrag da gredemo, evo pomoć gradu iz nova. Nar. pjes. bog. 217. Grem k onomu koji me je poslo. S. Rosa 119b. Gospodine, a kamo gredoš? 147b. U crkvu sutra odna gredi pak misicu za mene naredi. Nadod. 91. Da gre s nime majci u natrege. Nar. pjes. vuk. 3, 259. S nime grede dvoru bijelome. 3, 530. Brže grede svaki put divana. Pjev. crn. 84b. Marko grede na bile barkune. Nar. pjes. istr. 1, 9. Gre Sekula staroj svojoj majki. 1, 48. — *metaforički*. Vazda gre z griha v grih. Transit. 47. I prem zašli ste u godišta, mukom grete put spasoša. J. Kavašin 501a. Gremo put rajske slave. V. M. Gučetić 28. — b) nije izrečeno mjesto ka kojemu ni od kojega se ide. Koji kupci gredu mimo Bršskovo. Mon. serb. 53. (1240—1272). Tizi naši trgovci gredohu s trzizmi. Spom. sr. 1, 63. (1405). Tko hodi u tamnosti, ne vidi kuda grede. N. Rašina 88a. joann. 12, 35. Naprijed gredijehu. Zborn. 1b. Ti, koji putem greš, za mal čas nu postoj. N. Dimitrović 33. Misljeći vrh moga trudnoga žitka gredih. P. Zoranić 2a. Kad zagorjem gredu (ja) s tobom, stado moje pase, tere vrgu na te oko, i ti gledaš na me. D. Rašina 104b. Koji za nim gredu i koji ga družu. S. Budinić, ispr. 70. Koje gredijahu za nim. B. Kašić, is. 62. Pazi opeta družih ognonu, ka za nima gre smiono, s puškam dugim na ramenu, Pomoranci sve su ono. I. Gundulić 438. Gleda, oružan vas ognueno gdi Sajlački gre prid nima. 441. Proz sto vrata i zaklopa s Krumoslavom paša grede. 471. Bi uprošen od onih, ki s nim gredihu. F. Glavinić, evit. 103b. Hodimo, gredem dobre voje. G. Palmotić 2, 121. Po svem dvoru grem i hodim. 2, 216. Ne gredise polagahno. P. Radović, ist. 66. Gredi ti i sličide ti tvoji. M. Radnić 45b. I mi gredemo s tobom. L. Terzić 281. Zva ih, neka za nim gredu. J. Kavašin 17b. Oni koji gre za nami. B. Zuzeri 233. On prid nima gredijaše. P. Kuežović, muk. 11. Putnik grede po putu. V. M. Gučetić 1. Dva učenika greći s Isukrstom. 26. Izlazi van i grede veselo. 173. On i Petar gredu po skorupi mora. S. Rosa 92a.

Gredu sužni, ne haju za ure. Osvetn. 1, 31. — c) *iterativno*, kao hoditi. Da gredu se trgom u zemlju krajevstva mi. Mon. serb. 16. (1222—1228). Otroci koji s igumenom na putu gredu. Deč. hris. 61—62. Gredući učite sve ljudi. Kateh. 1561. B8b. Oči imam, a slijep gredu. S. Bobašević 222. Svako godište gredijaše u Nazareta Gospodin s roditelj svojimi u Jeruzalem. B. Kašić, is. 20. I po dnevnu i po noći grediše po hižah, špijah. F. Glavinić, evit. 256a. Gre po svijetu dika znana. G. Palmotić 2, 175. Smrt slidi nas kamo godir gremo. P. Posilović, nasl. 14b. Bog lako gre, ali brzo stigne. (D). Poslov. danić. 6. Koja žena vele grede, malo prede. (D). 46. Ako stoji s mijerom ili grede. M. Radnić 546a. Dica, koja gredu na skulu. M. Bijanković 38. Gredu u crkvu barem svaku nediju. A. d. Bella, razgov. 47. Petnajst dan gre (o) školu i već zna više od meštra. Nar. prip. mikul. 11. — *metaforički*. Po ovomu putu gredijaše David. B. Gradić, duh. 19. Njeki prida mnomo pravo ne gredu. B. Kašić, nasl. 104. Da svendilj Božjim gremo putem virinim. M. Alberti 382. Da gredoš po putu zapovidih k nebeskomu Jerusolimu. P. Radović, ist. 175. Gredući stari putem od kriposti, gredu i mladi. M. Radnić 45b. Uputi me, da drumovim grem pravina. I. Đorđić, salt. 82. Taj ne grede čistijem putom. 406. U tom puku, koji u čistoći žive, po dobrih greć otaca putih. Osvetn. 1, 47. — d) *izrečeno je namjera s kojom se ide*: aa) *podložnom rečenicom* s da. I gredihu sfi da se popišu. Bernardin 8. luc. 2, 3. (Papa) po Italiji gredijaše, stvoril da bi mir. S. Kožičić 28b. I takovom svijećom grede, milost Božju da uhvati. J. Kavašin 64b. — bb) *infinitivom*. Kada se ti greš spovidati. Korizm. 60a. Gredemo pokloniti se nemu. N. Rašina 28b. matth. 2, 2. Večer kaša greš leći. Kateh. 1561. C6a. Az gredem ugotoviti vam mjesto. S. Budinić, sum. 9a. Tamo gdi greš stolovati u privedroj velikosti. I. Gundulić 37. Ja grem vidjet, što će biti. G. Palmotić 1, 208. Da se gredu pričestiti. P. Radović, ist. 70. Al' kad grete dat pomoći kom' krstjanstvu u nemoći. J. Kavašin 209b. Care grede bili lov loviti. Nar. pjes. istr. 1, 17. Oni gredu večer večerati. 1, 20. Grem iskat dobroga gospodara. Nar. prip. mikul. 11. — cc) *infinitivom s prijedlogom* za (po talijanskom jeziku). Neprijatelj zlobni grede za kraljev Slovinima. G. Palmotić 1, 13. S plavim lijepom grete za zlaćeni run dobiti. 2, 380. — dd) *rečenicom što nije podložna nego je vezana s gresti konjunkcijom* i. Da prvo grem i zakopam oca. Anton Dalm., nov. tešt. 100. — ee) *supstantivom s kojijem prijedlogom*. aaa) *supstantiv je apstraktno ime i stoji u acc. s prijedlogom* na. K Dariju na boj ne grem. Aleks. jag. star. 3, 255. Kad gredu na ispovid. P. Radović, ist. 185. Gremo na pogibil. H. Bonačić 110. — *metaforički*. Ki na zlo gre hro. D. Baraković, vil. 318. Tako naglo na grijeh gredu ljudi. Osvetn. 1, 63. — bbb) *supstantiv je apstraktno ime i stoji u acc. s prijedlogom* u. Gospodin njegov u lov grediše. Dakljanu 28. Neka ne gredu s nima u četu. M. Bijanković 107. Da u boj ne greš svaki danak. J. Kavašin 488b. — ccc) *u acc. je s prijedlogom po riječ, dovede (vidi kol po)*. Svato kupi, grede po djevojku. Nar. pjes. vuk. 3, 532. — ddd) *u loc. s prijedlogom po stoji apstraktni supstantiv: što znači radiu*. Kato sam gredu po crkvenoj rabote. Mon. serb. 98. (1330). Deč. hris. 62. — eee) *u acc. s prijedlogom za stoji supstantiv kojijem se kaže što hoće subjekat da postane*. Sedlaj mi

koña na junačku, da ja gredem za te za soldata. Nar. pjes. istr. 1, 10. Ona grede caru za soldata. 1, 11. — *fff*) osobito je značenje s nekijem prijedlozima kojima se pokazuje neprijateljska namjera, to je s prijedlogom na s acc. Koji s dvadeset tisuća grede na ú. N. Rašina 209^a. Luc. 14, 31. Da se na Beč ne gre, reče. P. Bogašinić 15. Ki gredu bez uzroka na me. I. Đorđić, salt. 7. Skupljena vojstva i pući na nas gredu. 221. *amo spada i ovaj primjer*: S matalom gre na hobotnice (u lov). (Z). Poslov. danić. 108. — s prijedlogom protiv. Pokle tako protiv nam gre činite ju gladom da mre. M. Divković, kat. 167. — *ggg*) s prijedlogom za s instr. znači što i slijediti, ali u prenesenom, metaforičkom smislu (nastojati, žefeti). Za gospodstvom vas svijet grede. G. Palmotić 1, 297. Bojnica moja mila, cijem za vjednom slavom grede, život mi je sahranila. 2, 190. — e) venire, nije izrečeno mjesto ka kojemu subjekat ide, ali se ima u misli da ide put onoga koji govori. Tada hote viditi sina Božjega gredući u oblaku. Bernardin 1. Luc. 21, 27. Govorahu: „Evo sanjivac grede“. 39. gen. 37, 18. Blagoslofjen je ki grede u jime Gospodiñe. 67. joann. 12, 13. Mićimo, zašto Bernardin gre. F. Glavinčić, cvit. 146^a. Jedva ga bijaše svršio, eto gre Samuel. A. d. Bella, razgov. 50. Malo bilo, eto drugo (momće) grede. Nar. pjes. vuk. 4, 85. — f) abire, ići ću, odlaziti. Ja gredem i jiščote mene. Bernardin 36. joann. 8, 21. (Bog) gre od nas. Korizim. 73^b. — g) gresti može značiti mićati se uopće, ako ćelude i ne ide svojijem nogama. Virgo(h) se u more, i pokle vidiše da plovom tako grem... Đ. Baraković, vil. 335. Ja s vam zajedno priko mora veseo gredijah. G. Palmotić 1, 18. Ter da gredu s galijami. I. Zanotti, skaz. 4. Gredu mladići na koñeh. Nar. prip. mikul. 22.

b. subjekat je životina. Zvijere kad ure... u crnu zemlju gre (uprav spada pod 2, a)). M. Vetranić 1, 91. Pri stadnoj nevoji gdi godi grediše, naj verni(ji) i boji svih pasa ti biše. D. Rašina 55^a. I kako vi, jaki volovi, čim grete, pritrvdru zemlju tu za drugih orete. 99^{ab}. Vidimo, da ove ujedno gredu. M. Divković, bes. 465^a. Ali i ovan vitorogi za ovcom jednom ne gre u stadu. I. Gundulić 136. Zašto niki pčele narodi da gredu po cvijet. P. Posilović, cvijet. 106. *amo spadaju i ovi primjeri*: Sto je od gore, tako i grede u goru. (D). Poslov. danić. 122. Sto gre, leti, plove u vodi. J. Kavañin 23^b.

2. neživa stvar (tjelesna i umna). a) uopće, kad se taka stvar miće svojom ili tuđom silom. Do potoka koji grede is ploče. Deč. hris. 93. Greděše samo kamenije i zidaše se. Pril. jag. ark. 9, 123. (1468). Zvizda prid nimi grediše. Bernardin 14. matth. 2, 9. I ke s vitrom gredu krupe će tebe tlić. M. Marulić 236. Kuhanje krvi, ko gre k sreću. Korizim. 47^b. I da iz zapada sunačće grede van. H. Lucić 220. Kad vočke gredih, pustiv perivoje. P. Hektorović 37. Da vide s svijeh strana gdi niza ú krv grede. N. Najlašćković 1, 135. Bez tvoga ureda, za kojim sunačće prisvijetlo gre svudi. 2, 55. U temu ja ćuju, gdi tih gre daž s nebi. 2, 61. Ja samo družbu bižeći po kraju u ki od gor more gredući busa. P. Zoranić 2^a. Trava, i cvitje... iz zemlje grede van. D. Rašina 3^a. Života čim konac našega se prede, okoliš od sreće u okole sve grede. 97^a. Plav morská svaki čas po moru koja gre, istom je jedan dan val morskí proždere. 97^a. Zašto gre uz gori plam oña ki peče, zašto li voda pak niz dolí svo teče? 121^a. Kadi mu gre (zastava) kud ruka vodi mah. Đ. Baraković, vil. 18. Obilno grediše med kako iz vruće. 44.

Studenac ki ne gre van svoga temeja. 131. Prut pod sobom gledaj riku do tja, gdi opet Nester grede. I. Gundulić 322. Pina mu (koñu) gre iz ust. B. Krnarutić 8. Pridrugi kanići, s kih plamici oññeni gredih. 10. Valovi morskí... divižući se kako no gore gredu vrhu ñega. P. Radovčić, nač. 27. Pare stepjene gredu zgor. ist. 68. Ni klas s drača gre mu u skute, niti on vino s trna pije. A. Vitičić, ost. 278. S nebasa ne grede oni ogañ. A. d. Bella, razgov. 73. Nu niz obraz razvedreni tihijeh suza još vir grede. P. Sorkočević 578^b. Iz nosa mu modar plamen grede. Pjev. crn. 146^b. Al' već Marku bijele pjene gredu. Nar. pjes. istr. 1, 70. Pa mu itano gredu kola. Nar. prip. mikul. 44. — *amo spadaju i ovi primjeri*: Gospodi reći: „Grede ti dobar glas“. M. Držić 476. Često glasi gredijahu. Nar. pjes. vuk. 1, 361. Česti paši muštuluci gredu: „Evo vude čobana Mihata“. 3, 428. — b) o vremenu. Na navečerje božića prvoga ki grede. Mon. croat. 62. (1437). Grede vrijeme da se proslavi sin člo-vječanski. N. Rašina 87^b. joann. 12, 23. Ovoj gre pet godin, er sam ñe sluga ja. S. Menčić 210. S vremenom grede zgoda. M. Vetranić 1, 337. V nediju prvu ka grede. Mon. croat. 246. (1545). Grede ura. Auton Dalm., nov. tešt. 138. joann. 5, 25. Neka čina tja gredu dni kratke mladosti, me vrijeme provedu u slatkoj radosti. D. Rašina 47^b. Gre dan za noći. D. Zlatarić 66^b. Znađući da grede vrime ñegovo. S. Margitić, fal. 294. U nedelu koja prva grede. Pjev. crn. 187^a. — c) subjekat je supstantiv što znači mjesto (na) češće put). gresti znači: protezati se, pružati se. Kako put grede na Gomilycu. Mon. serb. 26. (1234--1240). Put, ki gre va Brod. Mon. croat. 15. (1275). Dělomt koji grede medu Štitaricu... Deč. hris. 25. U čestu koja grede ot Radojeva... 96. Prva meja počinu na kaštelu i gre k drivu jagñedu. Mon. croat. 169. (1498). Misto mnogo razkošno i u krug vele široko sve na niže gredući. P. Zoranić 9^a. Kažite mi put, ki k makaronskim otokom grede. Aleks. jag. star. 3, 282.

3. gresti za muža (u starije vrijeme za muž, vidi kod za), udavati se. Popovice, ke greduć za muž po umrti popovć. Pril. jag. ark. 9, 115. (1468). Prvo nego gre (žena) za muž. Naručn. 67^a. Sele ti je priko mora dana, ľubi sutra za drugoga grede. Nar. pjes. istr. 1, 9. Za koga mi moja ľubi grede? 1, 10.

4. u pisaca od XVI do XVIII vijeka često stoji s kojom drugom rijeći (adjektivom, gerundijem, adverbom itd.) kojom se pokazuje način, te onda se značenje prenosi od mićanju na trajanje, živčene, i znači: trajati, živjeti, pa i uopće biti (budem), bivati, biće po talijanskom jeziku (andar felice, andar dicendo itd.). a) s adjektivom ili s participom praet. pass. Sve otkle grem dresel, vapije razum moj. S. Menčić 33. To li t' sam u čem kriv... ne čini da grem živ. 149. Za toj grem uhiljen cijec tvoje mladosti. 180. I ohol što idah, unijeh sada grem. N. Dimitrović 58. U javi i u sni tužan grem. M. Držić 5. Evo Nefele, ľubovce prve me, kaže se da vele srćna gre sobome. F. Lukarević 224. Nemoj tega mñit, er ja sad tužna grem, da češ ti veseo it. 225. Jošte živa grem, nu život ovo ni' nego smrt. 265. Sad žudin jednu stvar, za drugom sad grem vruć. D. Rašina 89^a. Ko je put pogriješil, vrati se na drum prav, ko li gre sve nezdrav, ľjekare pod' išti. 105^b. Činit' miu ću, da ľubavi čestit u vijek mojom grede. S. Bobaľević 230. — b) s gerundijem. Po vas dan grem tuže. N. Najlašćković 1, 182. Ako greš istući ľubmira.

M. Držić 71. A grešad već već neg vik plačući svaki čas. D. Rašina 92^a. Ka lipše pod nebi gre tance izvodeć. Đ. Baraković, vil. 363. Duša gre dobijući novu smiñost i jakost. P. Radović, nač. 72. Irud na način bisna psa gredijaše ištuci tvoga sinka Isukrsta. P. Posilović, nasl. 70^a. — c) s adverbom ili s drugijem riječima što vrijede kao adverb. Cijec toga tvoj ures olvaono ako gre. Š. Menčetić 36. Cin' mladost još moju da ne gre bez lika. 155. Koji gredu u linosti produžujući i protežući od dne do dne poupravlenje. Š. Budinić, ispr. 72. Kako predemo, tako gredemo. (D). Poslov. danić. 44. Duple misli nisu u ĩemu, niti grede s dvõm odlukom. J. Kavañin 31^b. Ter pokorom gre naprijeda i ufanju ne praznuje. 64^b.

5. parare, s ĩnfinitivom kojega glagola (isporedi a, d) bb) može značiti: *kaniti se, biti spreman*. Koje se udavit za želju gre ĩubav. Š. Menčetić 9. Za te se moliti gredijaše s razbludom. 271. Grem tvoje hrabrosti, Anjele, pomoliti. D. Baraković, vil. 18. Istinu reć ti grem. 295. A ovčarica s svijeta glavom hoć da radat' care grede? I. Gundulić 305. Biskupa ĩih Jakova grede klatat pero moje. J. Kavañin 120^a. Ne gren se hvalećat, ni ĩuden pravećat da ĩnam rožicu. Nar. pjes. istr. 2, 77.

6. subjekat je što umno ili dušerno, u glagola je u metaforičkom smislu koje od predašnjih znaćena. S poćenjem lipota u jedan grede drum. Š. Menčetić 220. Oh dobro sad vidim da mi gre skoncañje. G. Držić 364. Besjede gredu okolo po redu i na te toj pada. M. Držić 430. O usi, o kosi, o slatki pogledu, za kime me misli u slasti sve gredu. D. Rašina 84^a. Da sam uzdržan od ĩubavi gredeći vrh mene. B. Kašić, nasl. 108. Tu slavu nij' ukre' (ukrao), ni vaze' ĩimbeno, pride mu kako gre dostojnim. D. Baraković, vil. 7. Zać mudrost velika vrimeñu ne gre sprid. 7. Za trudom gre pokoj, za plaćem vesele. 84. Ah, kõ svijes ma grede u miru s veseljem, s razumne besjede, s hrabrena sreca prem. I. Gundulić 25. Sreć moje strjelovito, koje svakčas bježi od mene, ter k'o u mjesto sve vlašitõ put ĩjeposti gre ĩubjene. 255. Gredu ukup pomuñivim naćinom ove dvi božanstvene sile. F. Glavinić, posl. 43. Kada ĩim po misli gredu rići svoje. A. Georgeico, nasl. 28. Priprostost ka Bogu grede i putuje. 82. Dotle gredu me požuđe i ne ĩšem proć naprijeda. G. Palmotić I, 330. Kada gre napridujuć nemoć. P. Radović, nač. 111. I leden mu strah grediše posred sreca žalostnoga. A. Vitić, ost. 93.

7. subjekat je stvar, posao ili ja nema, uz grešti ĩma adverb naćina, znaćene je, da je kome dobro ili zlo ili bivati uopće (isporedi I, c)). a) sa subjektom. Tako stvar grede taj. D. Zlatarić 21^b. Dobro gredu posli naši. G. Palmotić 3, 82^b. Sve stvari Abela svoga brata gredijau naprićano. P. Posilović, evijet. 45. Da stvari hodo ĩnako, nego gredu. I. P. Marki 65. Tako gredu stvari od svita, tko prije sjedi, sad se skita. J. Kavañin 291^a. — b) impersonalno. Trudno gre samomu proz gore, bez dobre druže prof. M. Vetranić I, 382. Riddko ti ovo gre, vladavac, ki dere, starosti da dopre. P. Hektorović 28—29. Neka gre kako gre, u sjećenoj Dalmaciji. P. Budmani.

8. kad što postaje bofe ili gore, kad kome ili ćemu bica bofe ili gore nego je prije bilo, svaća se u prenesenom smislu kao micanje. a) uz grešti stoji (od dobra) na bofe, (oda zlu) na gore. aa) sa subjektom. I dokle bišo poslušau Bogu plk ĩjudejski i vsaki dan gredihau od dobra na bofe. Korizan. 31^{ab}. Gre u zavidošći oda zla na gore.

D. Baraković, vil. 41. Svak, kõ može, gre na bofe. J. Kavañin 289^a. — bb) impersonalno s dativom. Ne sviniš da mi gre na bofe. Š. Menčetić 284. — b) uz grešti stoji na mañe, na ništa, u štetu. Na mañe snaga gre. D. Baraković, vil. 279. Slas, ka brzo gre na mañe. I. Đorđić, uzd. 38. — Iz tebe svejer u ništa gredeš i brzo padaš. B. Kašić, nasl. 104. Na ništar svejer gredem. 181. — Zelenja hranica da u štetu ne gre man. M. Vetranić 2, 169. — amo može spadati i ovaj primjer: Što je vidit' zrak danice sjajuć goru sa prozora pri svitlosti ĩe pozora, prid kim sunce grede nice? A. Čubranović 157. — c) uz grešti stoji naprijed (na bofe), nazad (na gore). I plamen ĩuveni kolik se od iskre od male ućini, ki svak čas naprijed gre. N. Našeskić 2, 12. S kojih krajstva ćesto gredu na nazadke vilno uredu. J. Kavañin 258^a. — impersonalno. Er mi gre sve nazad i sa zla na gore. N. Našeskić 1, 299.

9. od micanja u prenesenom smislu postaje znaćene: pripadati, pa i pristojati se, trebati. a) u ovijem primjerima ostaje još znaćene micanje. Besjeda gre na te, k družbi se obrati. M. Držić 438. Med prve gredu pogani, ki nisu kršćeni. F. Glavinić, cvit. 17^a. — b) kao pripadati uopće. aa) s dativom. Po moj semrti da gre erikva mojim parentam. Mon. croat. 3. (1321). Desećinom, ka nam grediše s toga sela. 93. (1463). Ako li plemensćinu ĩma, gre bližñemu. Stat. polj. ark. 5, 247. Toj gre onoj glavi. 250. Ar velja meni čas s ĩubavi tvoje gre. D. Rašina 3^b. Nut' prikor pogledaj, ki meni gre s tebe. D. Zlatarić 23^b. Prvi mi gre dio, er sam ja kralj. I. Đorđić, uzd. 150. — bb) s akuzativom. Govori, da ga gre sedam sat dukatov. Mon. croat. 225. (1527). Od kih ga ne gre dil. D. Baraković, vil. 132. ĩi braću kihaj po redu i po pravijem zakonima svakolika dobra gredu. J. Palmotić 251. — ee) s prijedlogom u s acc. A ĩnanje gre u općinu. Stat. polj. ark. 5, 247. — dd) nije izrećeno kome pripada nego (u gen. s prijedlogom) ko treba da dade ono što pripada. Za tu daću, ka gre od ovih naših ubozih ĩudi. Mon. croat. 262. (1567). — ee) moglo bi amo spadati i ovo gdje grešti (uz prijedlog po s acc.) znaći: *prodavati se (vafa da pripadati kupcu)*: Narediše da gre kozjega mesa i govjedega librica po pet vrñici. Stat. krć. ark. 2, 292. — e) pristojati se, trebati. aa) s prijedlogom za s acc., subjekat je ono što treba za nešto platiti. Za misu gre plaća libar 3. Mon. croat. 135. (1487). Tada grede naj pri za ranu po zakonu libar 8. Stat. polj. ark. 5, 253. — bb) s adverbom gdje, kojijem se pokazuje mjesto gdje treba da se subjekat namjesti. Ustav se spravisimo, jer vrime minuje, gdi ća gre, stavismo. P. Hektorović 16. — cc) impersonalno, kao trebati, pristojati se uopće. Dostojnih proslavit po redu kako gre. D. Baraković, vil. 119. Vesalca od svih ruk namistih kako gre. 277. Viteza u shranu spravise kako gre. 353.

10. s rijećima od vofo, po vofo, sreću znaći: *bili ugodañ, militi se*. Vrime blagovati bogatu naj bofe jest . . ., kad mu gre od vofo. P. Hektorović 31. Ako man gre štit od vofo. D. Baraković, jar. 8. — Mñadihu da mu po vofo grede. F. Vrančić, živ. 36. — 'Hod' me služit, Silvisohe, jedno leto dan: dati ću ti koke moje, da ĩih buš ĩmel'. 'Koke ĩmam, ĩube ĩmam, sreću mi ne gre'. . . 'Hod' me služit: dati ću ti samu sebe, da me buš ĩmel'. 'Sve to ĩmam, ĩubu ĩmam, sad mi sreću gre'. Nar. pjes. istr. 2, 39—40.

11. grešti o što, impersonalno, raditi se o ćemu. Jer da ĩm gre o svit, dosta bi bilo toj. Š. Menčetić 191. Jer to gre o glavu. N. Dimitrović 11.

12. gresti od ruke, *vidi kod ruka*. Ne grede mu od ruke učiniti. Zborn. 56^b.

13. *sa se, upotrebljava se impersonalno kao ica*. Bez trudenja ne grede se k pokaju. B. Kašić, nasl. 139. Kê put kažu tebi i meni, kud se grede na nebesa. J. Kavañin 105^a. Da se k svetom gradu grede putem poniženstva. 478^a. Tvoj božanstveni nauk pravi je drum po komu se k Bogu grede. A. d. Bella, razgov. 120.

14. *part. praes. act. greduču upotrebljavaju pisci: a) za sadašnje vrijeme: koji grede, ide*. Od posla gredučega u tminah. B. Kašić, rit. 111. Učini Bog živinu greduču i plazuću vrhu lica zemaljskoga u razlikah svojih. F. Glavinić, cvit. 3^a. Tomasa u Francu s dvimi fratri gredučega. 67^b. Noja gredučega u potopu vodenomu. L. Terzić (B. Pavlović) 194. — *b) za buduće vrijeme: koji će doći; po značju: koji dolazi (ali još nije došao)*. Va vrime gredučee oće imiti. Naručn. 82^a. Zadovoljščina ima biti za likariju griha mimošastnoga a učuvateľna gredučega griha. 93^a. Ne samo na ovom svitu, nego i na gredučem. Anton Dalm., ap. 78^b. Čekaju... život gredučega veka. Kateh. 1561. D8^b. Čekam... život gredučega vika. I. Bandulavić 134^a.

15. *ger. praes. grede: a) moze uzdržati svoje značenje (greduču)*. Gdi ona (s) sunačcem upored grede sja. S. Menčetić 58. Tere se bojahu da grede ne umre. N. Najlašković 1, 138. Ter grede brahom cvjetice za vijence. 1, 217. Poče grede... suze prolivati. M. Divković, plač. 10. Strašne i čudne stvari sa mnom grede vidit ćeš. P. Zoranić 7^b. Sretoše grede nepoznana starca. I. Dordić, ben. 198. Grede namijera se na Filipa. S. Rosa 49^b. — *amo spada i ovaj primjer u kojemu grede stoji impersonalno (kad se grede)*: Ne tilo položiše u njihovu babščinu ne daleko od Rima grede putem Numentanskim. F. Vrančić, živ. 38. — *b) kao adverb znači što i gredom. isporodi mimogrede, uzgrede*. Pišuć djela apostola istom ne ime grede spomiñe. S. Rosa 195^a. *između rječnika u Voltigijinu*: grede govoriti, 'dire alla sfuggita, di passaggio' 'im vorbeigehen sagen', i u *Stulićevu*, 'di passaggio' 'in transitu'.

GREŠTINOVIC, *m. prezime*. — xvi vijeka. Ivanaš Grestinović. Mon. croat. 185. (1504).

GREŠTVA, *f. vidi greš*. — Od xviii vijeka. Masturica oli sok od grestve. Ant. Kadčić 53. M. Dragičević 102. Sok od grestve nije još vino učineno. M. Dragičević 102. Grestva, agrišta, nezrelo grožde. Slovinac. 1882. 186.

GREŠ, greša, *m. grožde koje ucvati doznije od ostaloga grožda i za to gotovo nigda ne može sazreti, a što bi tobože i sazrelo, svayda je sitnije od ostaloga grožda, tal. agresto*. — *Akc. kaki je u gen. taki je u ostalijem padežima osim nom. i acc. sing., i voc. grěšu*. — U *Mikajinu rječniku* (greš, ogresta, uva acris vel acerba), u *Stulićevu* (uva omphacia), u *Vukovu glje je onako tumačeno s primjerom*: Zeleno grožde kao greš. — U *Sulekovu imeniku* ima i drugo značenje (isporodi smañak). Greš, 1. uva acerba; 2. Ribes grossularia L. v. grešika. 102.

GREŠ-, *vidi grijesh-*.

GREŠAC, grešca, *m. u Šulekovu imeniku*: Grešac (grašac?), Orobis verus L. (Lambl). B. Šulek, im. 102.

GREŠAN, grěšan, *adj. qui peccavit, qui peccat; peccati, peccatorum*. — *Postaje od grijeh (grěh) nastavkom грѣ; h pred ъ mijeka se na š, a é (obično) postaje kratko, te riječ glasi u istočnom govoru grěšan, u zapadnom grěšan, u južnom j postije r išpana te glasi grěšan kao u istočnom;*

to je potvrđeno veće od xvi vijeka, ali može biti da bi se kod starijih pisaca našlo i grěšan (vidi daļe); ovako (s je) i Vuk piše i može biti da gdjegdje i narod govori, ali je to jamačno po crkvenom jeziku, isporodi grehota, grešnik, grešnica i druge riječi što postaju od grijeh. é može ostati i drugo te po južnom govoru riječ glasi grěšan, grěšana itd. ovaki se oblici nalaze u jednogu pisca našega vremena (V. Vrčevića), a osim toga samo u narodnijem pjesmama kad treba jedan slog veće (tako i u istočnom govoru, vidi: Jedna duša grěšana. Nar. pjes. vuk. 1, 135. Jao tužna! grěšnu ti reko! 1, 314), pa po tome i u Vukovu rječniku (grěšanu. Nar. pjes. vuk. 3, 124 moglo bi biti i stamparska pogreška). ima li prema ovome dugo e ili dugo i u istočnom i u zapadnom govoru, ne znam u Vukovu je rječniku samo kratko). u pisca Dubrovčana prije našega vremena kad se nalazi pisano s je ili s ie, ne zna se treba li čitati je ili ije, jer oni (osim može biti jedinoga D. Ranine) ne razlikuju ovo u pismu, samo u Stulićevu rječniku stoji bez sumnje grěšan (pisano grěšcan). — Riječ je praslavenska, isporodi stslav. grěšny, rus. грѣшныи, češ. hrěšny, polj. grzeszny. — Između rječnika u Belinu (grěšni peccaminosus? 548^b), u Bjelostjenčevu (kajkavski grěšni, grěšen peccaminosus?), u Stulićevu (grěšan, eriminosus; adv. grešno 'vitiose'), u Vukovu (grěšan ist., grěšan zap., grěšan i grěšan južn., 'sundig', peccatorius, improbus), u Daničićevu (grěšny peccans).

a. *adj.* — *Komp.*: grěšnji (naj grěšnja. Nar. pjes. vuk. 1, 135). a) *koji je sagriješio, koji griješ, o čeljadetu, duši, srcu, ljudskom tijelu, dijelu ili udu ljudskoga tijela itd.* Mene grěšnago. Mon. serb. 4. (1198—1199). Azь grěšni Stefanь, velij kralь. 9. (1222—1228). Azь grěšni i nedostojni rabь Hristu Stefanь Urošь tretij. Deč. hris. 65. Az mnogo grěšni pop. Mon. croat. 156. (1493). Grišni smo, Bože, mi. M. Marulić 21. Ako je grišan, otpustit se ñemu. Naručn. 57^b. Ako bismo rekli, da nismo grišni mi. 71^b. (*Molitve*) ke se ne podobaju človiku grišnu govoriti. 39^a. Duša grěšana. Korizm. 23^a. Tko da se spomene od grešna vaj mene. N. Dimitrović 39. Ter kad se od mene grěšni duh razluči. 46. O dušo pritužna, o grešno tijelo mē. 83. Ja mñah da se biju po grešnu dušicu. N. Najlašković 1, 269. Grišna j naša slabost. P. Zoranić 59^b. O višni oće moj, kriptosti velika, ka ľubi toliko grěšnoga človika! D. Rañina 146^b. Za nas neharno i grešno stvorenje. A. Gučetić, roz. jez. 50. Puk od Niñive, u svem grěšni. 173. Razdijenje grěšne duše i tila. M. Jerković 88. Na zemļi da primajuć grěšne u prsi svetbe tvoje. J. Kavañin 69^a. I on ti se do malo s grešnom dušom razdjelio. Nar. pjes. mikl. beitr. 1, 37. Duša grěšana mrcina. V. Došen iv. Tako i ti, dragi zaručnice i Adamov grišni naslidnice. M. A. Reļković, sat. F7^b. Da bi izprosil milost obratjenja i pokanjanja sreom nevijernijem i grěšnjem. I. M. Mattei 46. Grěšni gradi izgorješe. N. Marčić 29. Jer je grišan tko brezposlen leži. J. S. Reļković 35. I nas grěšne na zemļi. (*ist.*). Nar. pjes. vuk. 1, 136. Turci će mi dete poturčiti, pa kuda će moja grěšana duša? (*ist.*) 3, 37. Kojizi mole Boga za nas grěšne... koji mole Boga za nas grěšne. (*Nar. zdravicu u Paštrovićima*). 1, 79. Koliko znala toliko grěšana bila! Nar. posl. vuk. 145. Tako mi grěšne duše! 301. Grdni pred pukom, a grěšni pred Bogom. S. Ľubiša, prip. 137. — grěšan. Jedna duša grěšana kuma na sud vodila, druga duša grěšana s komšijom se mrzila, treća duša naj grěšnja devojkju ke skuđila. (*ist.*). Nar.

pjes. vuk. 1, 135. Svatovi, griješni li ste! Nar. pjes. herc. vuk. 256. Vezak vozla griješana devojka. 318. Da pričeste to griješno tijelo. Nar. pjes. petr. 2, 449. Nekakvome lakomu i griješnu čovjeku dode davu. Nar. prip. vrč. 6. Što se oni griješni narod smijaše kad se ti zaplaka. 120. — *ne zna se, jeli s je ili s ije*. I na vječna tva veselja grješnu dušu mi odvedi. N. Dimitrović 23. Griješno srce me prosvijetli i pamet. 44. Otvori usne me i griješne me usni. 68. Ovo griješne ruke, hoti' jih doseći. 87. Da bih ja moj pustil grješni duh naničan! N. Najšković 2, 117. Nije pri Bogu grišan. S. Matijević 18. Bože, vid' gdje lupam griješne prsi. I. V. Bunić, mand. 12. Boje smijernim pokajanjem bješe lupat griješne prsi. J. Kavašić 63b. Omećaju s svetih stina, griješna a srca tvrda čine. 321a. Da ja pustim moju grješnu dušu! Nar. pjes. vuk. 3, 124. — *b) u grešno dijete po Vukovu rječniku* (griješno dijete 'unschuldig', 'innocens') grešan značilo bi: *bez grijeha, što je jako čudnovato. po svoj prilici grešan je orđje ispra za značilo: začel u grijehu, po grijehu (vidi kod grijeh), i kazalo se o djetetu prije nego je kršteno. drugako je u nekoj narodnoj pjesmi*: Sinoć majka porodila sina, a jutros joj sinak preminuo; ode čedo raju na vratima: 'Otvor' vrata, rajski kapigija!' 'Hajd' otole, čedo prenejako! ti si čedo ludo i griješno'. A čedo mu ludo progovara: 'Ludo jesam, griješno nijesam, sinoć me je porodila majka, a jutros sam rano preminuo, u gori me porodila majka, de ne bješe ni popa ni kumač'. Nar. pjes. here. vuk. 308. — *c) u kojemu je grijeh, pri kojemu je grijeh, o djetu, misli, riječi itd.* Zlo misli nisu grišne. J. Banovac, pred. 13. Kakvo li ćeš imat gor' ufahe za takovo grišno dilovahe. M. A. Reljković, sat. C3b. Svako dilo, koje se učini suprot zakona, jest grišno. sabr. 64. Da su prihubodinstva, otimstva, usilovanja i grišne bludnosti. M. Dobretić 495. Kušat djelo jeli grešno. A. Kalić 472. Trgovina je mimo ikakve grešna i prijeverna. S. Lubiša, prip. 248. — *griješan*. Pitali popa: 'Ima li kakva dva zla, a da nijesu griješna?' Nar. prip. vrč. 216. — *ne zna se, jeli s je ili s ije*. I take ostale griješne psovke govoreći. A. Gučetić, roz. jez. 34. Želi skriti sebe i svā griješna djetla. I. V. Bunić, mand. 20. Ne bi sva mā grješna dila tim se izpuno očistila. J. Kavašić 431b. — *amo spuda i ovaj primjer u kojem uz griješnu ima se u misli riječ*: 'Jao tužna! griješnu ti reko!' (ist.). Nar. pjes. vuk. 1, 314. — *d) koji pripada grijehu, grijesima*. Blago grišno ne ljubite. M. Marulić 333. Po grešnoj naravi. M. Držić 17. Jadovite jesu rane grišne. S. Budinić, ispr. 27. Čisti od svake grišne nečistoće. B. Kašić, is. 23. Kada je stvar grešna malhana. zrc. 21. Da rastrgne sve uzle grišne. L. Terzić 113. Bižite od svake grišne prigode. J. Banovac, pred. 124. Čuvajući se od griha i od prigodi grišni. F. Lastrić, test. 188b. Stupa po grešnomu drumu. V. M. Gučetić 10. Neka oristi duše naše od svakoga oskvrneha grešnoga. I. A. Nenadić, nauk. 237. Mučila ga je negova grišna svijest. A. Kanižlić, kam. 141. Nastojeći da obicaje grišne izkoreniš. utoč. 299. Da slast grišna sva pristano. V. Došen 73a. Od svog gršnoga gada. 81a. Da biži od grišnih prigoda. M. Dobretić 67. — *ne zna se, jeli s je ili s ije*. Čisto grišno bez otrovi sree u meni stvori i stavi. I. Gaudulić 200. Od Marije, u koj madež grišni nije. J. Kavašić 519a.

b. adv. grišno (griješno, griješno) po jučnom gororu, grišno po istočnom, grišno po zapadnom. — Komp.: grješnje. Iznadu rječnika u St-

licu (vidi sprijeda). To bi mrsko bilo i grišno. Naručn. 68b. — *griješno*. O devojko, griješno ti reče! Nar. pjes. herc. vuk. 102. Nar. pjes. petr. 1, 4. Što sinoć griješno i bespametno rekoh: 'Ja hoću, pa Bog htio ne htio'. Nar. prip. vrč. 10. — *ne zna se jeli s je ili s ije*. Griješno živjahu i zlobno zadosti. N. Dimitrović 74.

GREŠANSTVO, *n. stah onoga koji je grešan. — U knizi pisanoj crkvenijem jezikom sa starijim oblikom grješništvo*. Kako aži grješniyj vi neudob' ostavlju tolikyje milosti jeho i ljubiznaja učenija jeliko ka mojemu grješništvu. Danilo 105.

GREŠEČEVINA, *f. selo u Hrvatskoj u podžupaniji varaždinskoj*. Pregled. 45.

GREŠEČTINA, *f. augm. grijeh*. — *U jednogu pisca xviii vijeka*. Kakva će dakle biti sramota očitovati one rane koje živina toči i grize od onih grješitina likaru duhovnomu? D. Rapić 46.

GREŠEVAN, *greševna, adj. vidi grešan. — (Samo sa zapadnijem oblikom) u dva pisca xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Stuličeu* (grješevan, v. griješan). Uzhoditi od stanja grješevnoga. I. T. Mrnavić, ist. 153. Što možeš, grdobu stvorja grješevnoga? 181. Procinivahe težkoće grješevne. M. Zoričić, osm. 135.

GREŠEVATI, *grješujem, impf. vidi griješiti. — U dva pisca xvii i xviii vijeka*. Smrtno grješuju. M. Divković, nauk. 129a. Grišujući po prihubodinstvu. Ant. Kačić 428.

GREŠEVINA, *f. vidi greš. — U Šulekoru rječniku: 'agrest'*.

GREŠIĆ, *m. dem. grijeh*. — *Može biti da bi se po južnom gororu kazalo i grješić*. Zele isprazne, koje niti su grih ni grišić. F. Lastrić, ned. 157. Trpe zarad neki mali grišića pritežke muke. M. Zoričić, osm. 79. Zlo govorit, opsovati čovika nije grija, niti je grišića. And. Kačić, razg. 153b. Ukrasti, prevariti itd. ni grijeha ni grješića! F. Jukić, zemlj. 21.

GREŠIKA, *f. vidi greš. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Vukovu (vide greš s dodatkom da se govori u Hrvatskoj)*. *a) sa značenjem kazanijem sprijeda*. Tko bude zobati grešiku utruće mu zubi. M. Radnić 115a. Zato Bog prokle vinograd, i učini gršniku. S. Margitić, fal. 239. Grešika ima priliku od grožda, ali ne ima slasti. 239. Grešika, nedozrelo grožde (u Slavoniji). B. Šulek, im. 102. — *b) divja loza, vinaga, loznica. — u Vukovu rječniku (vide višaga s dodatkom da se govori u Lici) i u Šulekoru imeniku*: Grešika, omphacum, agresto (u rukopisu xvii vijeka), Vitis vinifera silvestris L. (Sabljar). 102. — *c) vrsta grožda*. (Grešika, grüner ortlieber (u Glini). B. Šulek, im. 102.

GREŠINA, *f. augm. grijeh*. — *Ake se mijeja u gen. pl. grješina*. — *Od xvii vijeka*. S opačinama mojim, gršinama i životom neredovničkim. F. Lastrić, test. 122b. Oni koji se boje, istina je, gršina onije nikije pogrdnije, koji se, bari među pravim krstjani, malo i dogadaju. ned. 50.

GREŠIJE, *n. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom*. Niva u Grešju. Sr. nov. 1875. 820.

1. GREŠLIKA, *f. nem. (avstrijski) gröschel, srebrni novčić što je vrijedio tri stare krajcarc. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu*. Ti mu ne bi dao ni prebijenu 'grešliku'. D. Obradović, živ. 64. Neće više ni 'grešlikec'. sav. 20.

2. GREŠLIKA, *f. vidi grešika. — U Vukovu rječniku: vido grešika s dodatkom da se govori u Hrvatskoj*.

GREŠLIV, *adj.* vidi grešan, *c.* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Da sreba ne bude grišljiva barem smrtno. M. Dobretić 205.

GREŠNICA, *f.* peccatrix, *grešno žensko čelade.* — *ispoređi grešnica.* — *Postaje od grešan nastavkom ica.* — *Riječ je praslavenska, ispoređi stslav. grěšnica, rus. грѣшница, češ. hříšnice, pol. grzesznica.* — *Po istočnom govoru grěšnica, po zapadnom grīšnica, po južnom grěšnica (radi grjėšnica vidi kod grešan i grėšnik); u jednom primjeru iz narodne pjesme ima grješnica:* Griješnica j' krčmarica bila, u vino je vodu prisipala. Nar. pjes. vuk. 2, 12, *ali bi i radi stila bofe bilo:* grešnica je. — *Između rječnika u Mikašinu, u Belinu (peccatrix' 549^b), u Bjelostjencu, u Jambrešićevu, u Voltigijinu, u Stulićevu, u Vukovu (grešnica ist., grīšnica zap., grjėšnica južn.). a) uopće.* Grišnik ali grīšnica. Naručn. 79^a. O žene grīšnice! Korizm. 33^a. Milostiv budi mani grīšnice. 75^a. Žena koja bješe u gradu grjėšnica ... Jere grešnica jest. N. Rašina 85^a. luc. 7, 37... 39. Videći da svaki grešnik i grešnica ne počne dobro činit pokoru. A. Gučetić, roz. jez. 49. Koji razumni sud grešnicu oslobodi 295. O grešnice, ne strai se. I. V. Bunić, mand. 19. Tko zna ovu zlu grešnicu? 12. Meće nam prid oči crkva svetkovinu jedne grīšnice ali zajedno i pokornice. F. Lastrić, od' 346. Grišnice i grīšnico! ned. 184. Koji za me grīšnicu na ramenih križ nosio. A. Kanižlić, bogoljubn. 273. Oprosti ženu grešnicu. S. Rosa 81^a. Ona grešnica, koja dava zo izgled životom. Đ. Bašić 67. Jest još ona žena grešnica. J. Matović 443. Nepokorni grīšnice, grīšnice nepokorna! I. J. P. Lučić, razg. 19. Imade lipa prilika velike prvo grīšnice, a posli glasoovite pokornice i svetece Margarite. doct. 20. Ūj, grešnico! A. Kalić 601. Prosto ti bilo od Boga i od mene grešnice! Nar. prip. vuk. 143. Nego i grešnice žene. Nar. prip. vrč. 120. Gle žena u gradu koja bješe grjėšnica. Vuk, luk. 7, 37. — *b) o duši (kao pridjev).* Gledajući dušu grīšnicu. Transit. 205. Duše grešnice erne su nego li je ugļevje. M. Divković, nauk. 270^a. Koju podnosi jedna duša grešnica. 301^a. Ti se stavi, ti ukoreni u grešnicu dušu moju. A. Vitačić, ost. 173. Od duša grešnica. I. Đordić, salt. 158. Rani ovu dušu moju grīšnicu. B. Pavlović 57. — *c) meretrix, u govoru se često ovom riječi zamjenjuje kurva (kao neprikladna riječ), ispoređi bludnica.* — *između rječnika u Belinu (meretrix' 482^b); u Vukovu rječniku ima:* grjėšnica (u Dubrovniku) koja zatrudni bez muža, *ali se baš u Dubrovniku upotrebljava često ova riječ (grešnica) sa značenem gore kazanijem, vidi i primjer iz Vukova rječnika (na kraju) gdje grjėšnica očito znači:* meretrix. Dvije žene grjėšnice podoše kralju. N. Rašina 70^b. Brog. 3, 16. Da grīšnicom občina ju zazivaše. F. Glavinčić, cvit. 231^a. Tijem gospodcka djevojčica za svoj prijekor ime steče u svem gradu, da grešnica od svakoga zva se i reče. I. V. Bunić, mand. 7. Kadno se neote susrite s Pelagijom očitom grīšnicom. J. Banovac, razg. 101. Mandalina očitna grīšnica. A. J. Knezović 209. Dubrovčanin se u kakoj velikoj nevoļji zavjetuje da će naj veću grjėšnicu uzeti za ženu, ako ga Bog izbavi, i to učini poslije. Vuk, rječ. kod grjėšnica.

GREŠNIČ, *adj. grešnikov.* — *Postaje od grešnik nastavkom jv; kj mijēna se na č.* — *Na dva vijeka xv vijeka.* To pisa ruka grešnička. Mon. croat. 94. (1463). Ni ih pisala ruka sveta na ruka grīšnička. 129. (1486).

GREŠNIČAN, grešnična, *adj. u Stulićevu rječniku:* v. grjėšan. — *nepouzđano.*

GREŠNIČKŪ, *adj. peccatorum, koji pripada grešnicima.* — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Belinu (peccatoris' 549^a); peccaminosus' 548^b), u Bjelostjencu (peccatoris' 4), u Stulićevu (peccatorum' 4).* Uši sada slušaju pogre grešničke. M. Divković, bes. 355^a. Vrime razine prijateljstvo grīšničko. M. Radnić 28^a. Neće uzeti u svoja usta imena grīšnička. 66^a. Zove na vratije od duša grešničkije. 215^a. Govori Bog i veli da će se utješiti pokaraiem grešničkijem. 539^b. Ne dajte primoci grešničkoj silnosti. I. Đordić, salt. 282. B. D. Marije, ... kraljice nebeske, cesarice andeoske, i grīšničke odvornice. J. Banovac, razg. 7. Plakaše ovu nesriēnu slipeću grīšničku oni sveti čovik Nono onda. 101. Bio je zao život grīšnički, biće gora i smrt. 130. Videći pak grīšničko brezobrastvo toliko i otvrdnutje. F. Lastrić, ned. 12. Žeļa grīšnička poginuoće. svet. 4^b. Budući da pakao naj posliđni grob grīšnički jeste. E. Pavić, ogl. 34. Kamenita srca grīšnička. Đ. Rapić 22. Na putu grjėšničkom ne stoji. Đ. Daničić, psal. 1, 1.

GREŠNIK, *m. peccator, grešan čovjek.* — *ispoređi grešnik.* — *Postaje od grešan nastavkom ikv.* — *Riječ je praslavenska, ispoređi stslav. grěšnikv, rus. грѣшникv, češ. hříšnik, pol. grzesznik.* — *Između rječnika u Mikašinu (grešnik i grjėšnik), u Belinu 549^a, u Bjelostjencu, u Jambrešićevu, u Voltigijinu, u Stulićevu (grešnik, grīšnik, grjėšnik), u Vukovu (grešnik ist., grjėšnik južn.), u Daničićevu (grěšnikv).* Ne pridohv prizvatvi pravednikv nē grešnikv v pokajanje. Mon. serb. 5. (1193—1199). Grešnici v adē pod zemļu, a pravadnici v raji. Pril. jag. ark. 9, 105. (1468). — *po istočnom govoru grešnik, po zapadnom grīšnik.* Ki vsi biše veliki grīšnici. Naručn. 84^b. Ubogi grīšnik sam sebe karam. Kateh. 1561. C3^a. Daleko od grīšnikov spasenje. F. Glavinčić, cvit. 12^b. Izajdi od mene, zašto čovik grīšnik jesam, Gospodine. L. Terzić 283. Sin čovičanski pridaće se u ruke grīšnikov. J. Banovac, pred. 132. Zarad, sinko, tvoje gorke muke ... nu se smiluj ter grīšnikom prosti. And. Kačić, razg. 257^b. Da se krstjanin grīšnik s Bogom smiri. Ant. Kadčić 222. Grišnici koji s običajni grīšit svaki dan. M. Dobretić 146. — *po južnom govoru grešnik (vidi kod grešan), ali se u starijih pisaca nalazi i grjėšnik; ovako i Vuk piše, i može biti da gdjegdje i narod govori, ali je to po crkvenom jeziku.* grjėšnik. Takoj veselje bude na nebu svrhu jednoga grjėšnika kade pokoru učini. N. Rašina 149^a. luc. 15, 7. Nadoše grjėšnika. Zborn. 44^b. A neg li grjėšnik ja. N. Najlašković 1, 113. Prim' ove grjėšnike. 1, 143. Grjėšnika me ne odreni izpred svijetla lica tvoga. I. Gundulić 201. Pokora slije grjėšnika svaka dobrovoļno podnijeti. J. Matović 242. Pa u paklu grjėšnike gledaše. Nar. pjes. here. vuk. 311. Grijev ti kažem, ali grjėšnika neću. Nar. posl. vuk. 46. Šta istete od mene grjėšnika? Vuk, kovč. 75. — *grešnik.* Meni grijev oprosti, tvom ludom grešniku. N. Dimitrović 33. Ter grešnik toga dil iz pakla hoće rit. 35. To jes, milos tvoju, od gršnik utjehu. 40. Grešnici prid Bogom proštenje mogu steć. N. Najlašković 1, 322. Moju te sad za tvu tu ljubav veliku, meni zled nepravu lti' prostit grešniku. D. Rašina 146^b. Način kako se grešnik ima izeti iz običanijeh kletava. A. Gučetić, roz. jez. 46. Molim tebe, da i mene tužnoga grešnika ... iz ovijeh taina od grijeha budeš izvaditi. 221. Za nas

grešnike tamne. M. Divković, nauk. 12^a. Ti mišljaše o meni čovjeku grešniku. 14^a. (*Pjesni*) pokorne, koje skrušena grešnika mogu dovesti u zemlju od obočanja. I. Gundulić 192. Ki grešniku rekao jesi podat' život, da ne izgine. 207. Tijem ufanje ne izgubi nijedan grešnik zloba cijeca. I. V. Bunić, mand. 4. Grešnike pedepše. I. Đorđić, ben. 106. Taki grešnici mogu se strahiti. I. A. Nenadić, nauk. 168. Milost, koju čini pokornijem grešnicima. 178. Potom grešnik sagriješ, izgubi ončas milos Božiju. Đ. Bašić 50. Izit će andeli ter će razlučit grešnike od pravednika. 176. Radost na nebu svrhu jednoga grešnika. J. Matović 331. Pogubiti ću sve grešnike zemlje. 378. Pop grešnika za grehove pita. P. Petrović, gor. vijen. 30. A ti grijeh, duhovniče, karaš, grijehje karaš, grešnike ne varaš. Osvetn. 2, 19.

GREŠNIKOV, *adj.* peccatoris, koji pripada grešniku. — *Između rječnika u Stuličevu.* Ali je voľa moja smrt grišnikova? Bernardin 32. ozech. 15, 23. Neću smrti ni pogubljenja grešnikova. V. Andrijašević, put. 40. U kući grešnikovoj ne pribiva mir. Đ. Bašić 63.

GREŠNICA, *f. vidi* grešnica. — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* Nije sumnje, toj grešnici (u prvom izdanju) smrt dostojna da se ne da. Ć. Palmotić, krist. 73.

GREŠNIK, *m. vidi* grešnik. — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* S očitima grišnici. A. d. Costa 2, 198.

GREŠPA, *f. boru (na licu i na tkañu), tal.* grespa. — *U Dubrovniku od xvii vijeka i u Crnoj Gori. a) na licu.* Ona (pakljena nakazan) sva je učinena same od kosti koju krije koža u grešpali pokupljena. J. Palmotić 355. Meso izpod perja dvije grešpe s obraza. (D). Poslov. danić. 60. — *b) na tkañu.* — *u Vukovu rječniku (s dodatkom da se govori u Crnoj Gori), gdje stoji: vide šupjika, česma, prijeplet. mislim da ovako nije dobro tumačeno, i da će i u Crnoj Gori biti značene (bora, pa ili koja postaje gužvanjem ili koja se načini šeciñem ili vzeñem) isto što i u Dubrovniku.*

GREŠPATI, *grēšpām, impf. načinati grešpe na tkañu.* — *isporedi* grežbati. — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budnani. — *U Stuličevu rječniku stoji grišpati (v. nagrišpati) što se u Dubrovniku ne govori.*

GREŠPĀN, *grēšpina, m.* Ribes grossularia L., šmañak, *tal.* crespino, *isporedi* greš, grešika. Grešpin (= crespino), uva spina (u rukopisu xviii vijeka), Ribes grossularia L. B. Šulek, im. 102.

GREŠTA, *f. vidi* greš, *tal.* agresta. — *Od xvi vijeka. a) sa značenjem kazanijem sprijeda.* Octom ali greštu ne more se služiti (misa). Naručn. 20^b. Ocat s vinom i grešta imaju suprotivno kriposti. 20^b. Sve mora u kuse, bud grozje al grešta. M. Kulačević 108. Grešta, nezrelo grozde, u hrvatskom primorju. — *b) vidi* garbać. Grešta, greštun (tal. crespione), Nasturtium officinale RBr. (Sabjar, Klis). B. Šulek, im. 102.

GREŠTUN, *m. vidi* grešta, *b).*

GREVA, *f. selo što je Stefan Dečanski dao manastiru Dečanima.* Selo Grova. Doč. hris. 34.

GREVOI, *m. pl. selo u Srbiji u okrugu kruševačkom.* K. Jovanović 21.

GREVIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu travničkom.* Statist. bosn. 208.

1. GREZ, *m. kao, glib, blato.* — *-o- stoji mj.*

negdašnjega e. — *Korijen je isti što kod greznuti.* — *Riječ može biti praslavenska, isporodi rus. гразъ (f.), polj. graz.* — *U Bjelostjenčevu rječniku (gréz, blato mehko od vod nanošeno, limus vel limum, coenum, v. kal), u Jumbričevu (coenum^o), u Stuličevu (coenum^o iz Iabdeličeva). Grez, schlamme. Zbornik zak. 3, 656. Gréz, glib u moru, melma argillosa. L. Zore.*

2. GRÉZ, *adj. grub, tal. grezzo.* — *U Vukovu rječniku: 'grub', 'crassus' s dodatkom da se govori u Boči.*

GREZAN, *grezna, adj. gñio (pun greza, vidi 1. grez).* — *U Šulekovu rječniku: moderig^o.*

GREZANSKA RIJEKA, *f. voda u Srbiji u okrugu kneževačkom.* Grezanska roka. Glasn. 19, 291.

GRÉZATI, *grēzām, impf. propadati u snijegu.* — *vidi* greznuti. — *U naše vrijeme u Lici i u Crnoj Gori.* Kada se snijeg naglo ili od vjetra ili od kiše ili od sunca kopni, da se lako po ñem ići ne može, reku onda: 'Greza se, ne moš po snijegu ići'. 'Tako se po snijegu iduće greza, da ti odma u oči prsne i voda i snijeg'. J. Bogdanović. Noge se grezaju kad upadaju u suhi snijeg. Pita se: 'Greza li se? Grezaše li ti se?' = Jesu li ti noge propadale? U Crnoj Gori. S. Matavulj. U Crnoj Gori govori se samo o snegu: 'greza li?' = propadaju li noge u sneg? Ć. Nenadović.

GREZINA, *f. soce u hrvatskoj krajini blizu Kutereva.* Schem. segn. 1871. 27.

GREZNA, *f. selo u Srbiji u okrugu kneževačkom.* K. Jovanović 113.

GREZNŪĆE, *n. djelo kajijem se grezne.* — *Stariji je oblik greznutje.* — *Između rječnika u Belinu (greznutje, 'inzupparsi' 419^a) i u Stuličevu (greznutje).*

1. GREZNUTI, *grēznēm, impf. biti, stajati pod vodom (ili uopće pod čim žitkijem) ili pod kalom, biti vas pokriven vodom, kalom.* — *-o- stoji mješte negdašnjega e.* — *Akc. se ne mijēna (aor. 2 i 3 sing.: grēznŭ).* — *Riječ je praslavenska, isporodi rus. гразнѣть, češ. hrēznouti, hrīznouti, polj. grzecznać, grzaznać, grēznąć, grzaznać.* — *Radi korijenu isporodi lit. grimzti.* — *Oblici prošlogu vremena mogu postajati i od samoga korijena grez; po tome je aor. grēznuh i grēzoh, ger. praet. grēznŭsi i grēzŭsi, part. praet. act. grēznŭo i grēzao.* — *a) sa značenjem kazanijem sprijeda. ili s prijedlogom u i loc., ili s instrumentalom.* — *između rječnika u Mikañinu (greznuti, ogreznuti, mergor, submergor, obruor, demergor), u Belinu (attuffarsi, mettersi sotto acqua^o, mergor^o 118^b), u Bjelostjenčevu (jimpingo, incido in limum, coenum, descendo magis vel profundius in coenum, mergor in limo, absorbeer a coeno^o). au) u pravom smislu.* Ter mi se mni medom da grezne vas si svit. Š. Menčetić 61. Grezñaše strana svaka daždnom. I. Đorđić, uzd. 35. — *često kod pisaca i perbolički.* Sve u krvi grezne tvoje tijelo. M. Vetranić 1, 324. Međ rukami stresajuć, ki jur grezne vas u krvi. D. Zlatarić 33^a. Gdi grezne travica u krvi pravednoj. D. Baraković, jar. 14. S tobe zemlja krvju grezne. 23. Ne ustavlja se, boćom lupa, i u zlotvorskoj grezne krvi. I. Gundulić 341. Vas joj obraz suzau grezne. Ć. Palmotić 3, 185^b. U ovoj dolini koja bez pristanka jekti uzdasima a grezne suzama. I. M. Mattei 233. — *bb) metafizički.* Tko u zloćah grezne i tone. I. Đorđić, salt. 322. Svaku uživa ugodnost, grezne slasti, tone u radosti božanstvenoj. I. M. Mattei 214. — *b) napajati se, bu-*

jati (kao *impf.* prema nabubriti), *n. p.* sunder, hleb, tkanje itd. kad se skrasi. aa) u pravom smislu. — između rječnika u Belinu (inzupparsi' ,ebibo' 419a). Čudnoviti oni znoj krvavi, kojijem grezne njegova odjeća. I. M. Mattei 30. U krvi grezne odjeća. A. Kalić 437. — bb) u prenesenom smislu i o onome što nije skvašeno, bujati (*n. p.* o tijestu što kisne), pa i uopće rasti (ne samo u dužinu) o čemu mu drago. — između rječnika u Stuličevu (crescere o gonfiarsi per motivo di amido o di fermento' ,tumeferi, tumescere'). Greznuti ,aumentarsi'. S. Budmani 417a. Ko dava siromahu, temu ili grezne biće ili ne ide nazada. A. Kalić 269. Mržna na očigled kao kvas grezne. V. Vrčević, niz. 279. — c) u Voltigijinu je rječniku tumačeno: ,sommergere, attuffare', ,einsinken, eintauchen', po čemu bi (dajbudi po talijanskom tumačenju) značenje bilo kauzalno: umakati, zamakati, ali mislim da to nije pouzdano; jednako je nepouzđano i u Belinu rječniku: greznut ,attuffato', ,mersus' 118b.

2. GRĚZNUTI, grěznĕm, *pf.* poplaviti (kao kauzalno značenje prema 1. greznuti). — U Vukovu rječniku: greznula voda po polju, t. j. poplavila ,überschwemmen', ,inundo' s dodatkom da se govori u Bjelopavličima. — U rukopisu xiv vijeka pisanom crkvenijem jezikom ima: greznu džđđ (F. Miklošić, lex. palaeoslov. 2 kod greznuti) gdje bi se moglo ovako razumjeti; Miklošić tumači cadere.

GRĚŽBĀNE, *n.* djelo kojijem se grežba. J. Bogdanović.

GRĚŽBATI, grěžbām, *impf.* vidi grešpati. — U naše vrijeme u Lici. ,Nemoj arte grežbati, vidiš da se onda na hōj ne može pisati'. ,Ta i ta djevojka lijepo umije rukave od košule grežbati'. J. Bogdanović.

GRĚG, Grga, *m.* vidi 2. Grk. — Na jednom mjestu xvi vijeka. Ki bi bio s štete svim Grgom vam. M. Vetranić 2, 482.

GRGA, *m.* vidi Grgo. — Od xiii vijeka (naj prije u latinskom spomeniku), a između rječnika u Voltigijinu (kod Grgur). ,Castrenses de Glanicha: Gurga'. Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 154. (1270). Grga Sutlić. Mon. croat. 202. (1513). Selo Grge Erdelca. 271. (1572). Zdrav mi bio, fala, striče Grga! M. A. Rejković, sat. G5b. Ufatili Grgu od Kotorskog. Nar. pjes. juk. 577.

GRGAC, Grkca, *m.* hyp. Grgur. — xv vijeka. Grgac i Martin. Mon. croat. 128. (1486).

GRĚĀNE, *n.* djelo kojijem se grga. — U Vukovu rječniku.

GRGAŃICA, *f.* seoce u Hrvatskoj u podžupaniji karlovačkoj. Pregled. 31.

GRGAT, *m.* ime muško (Grgur?). — xvi vijeka. Grgat z Novoga Sela. Mon. croat. 196. (1510).

GRGATI, grġām, *impf.* čačkati (zube). — U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Budvi.

GRGATOVIČINO, *n.* mjesto u Bakru (ispoređi Grgat). — xvi vijeka. Mestišće ili hižišće (u) varošu našem Bakru, ko se zove Grgatovičino. Mon. croat. 285. (1585).

GRĚGE, *m.* vidi Grga i Grgo. — Od xiii vijeka (naj prije u latinskom spomeniku). ,Gerge filio Tribizlo ab altera parte'. Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 192. (1278). Grge Vrbančić. Mon. croat. 238. (1535).

GRĚĚĆ (grġĕć), grġĕća (grġĕća), *m.* Perca fluviatilis L., ņeka riba, magar. görgicse, Co-

bitis (Miklošić sumja o postaju iz mađarskoga, etym. wörterb. 81. 425). — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu. Kesega mu kolo vode, a grgeći glede. Nar. pjes. vuk. 1, 513. Grgeć, Perca fluviatilis. G. Lazić 77. J. Pančić, zoolog. 237. Barski grgeć, Perca fluviatilis L. J. Pančić, ribe. 62. — Bijeli grgeć, druga vrsta. Beli grgeć, Acerina Schraitzer Cuv. J. Pančić, ribe. 67. Beli grgeć, Perca cernua L. K. Crnogorac, zool. 118.

GRGESINA, *m.* prezime. — U naše vrijeme. Schem. zagr. 1875. 261.

GRĚTEĚ, *m.* selo u Slavoniji u podžupaniji rumskoj. Pregled. 120.

GRĚTEŠKI, *adj.* koji pripada Grgetegu. V. Arsenijević.

GRĚTIĆI, *m.* pl. selo u hrvatskoj krajini u okrugu ogulinsko-sluiskom. Razdijel. kr. 10.

GRGIĆ, *m.* prezime. — Od xviii vijeka. Luka Grgić. I. Zaničić 132. Grgić. Schem. zagr. 1875. 210.

GRGIĆEVICA, *f.* vrsta vinove loze bijela grožđa. — isporodi grgićević. — U naše vrijeme u Dalmaciji. (griješkom) grgićevica. B. Šulek, im. 102.

GRGIĆEVIĆ, *m.* vrsta vinove loze bijela grožđa. — isporodi grgićevica. — U naše vrijeme u Dalmaciji. (griješkom) grgićević. B. Šulek, im. 102.

GRGIĆI, *m.* pl. seoce u Bosni blizu Pećina. Schem. bosn. 1864. 83.

1. GRGIN, *m.* koji pripada Grgi. Grginoj se uvratio kuli. Nar. pjes. juk. 577.

2. GRGIN, *m.* prezime. — U naše vrijeme. Šem. prav. 1878. 55.

GRGINA, *m.* ime muško, augm. Grga. — xvi vijeka. Grgina Jurićev, kmet. Mon. croat. 276. (1575).

GRGINAC, Grginca, *m.* selo u Hrvatskoj u podžupaniji bjelovarskoj. Pregled. 77.

GRGINČEVIĆ, *m.* prezime. — U naše vrijeme. Schem. diac. 1877. 67.

GRĚĀNKA, *f.* Prunella L., vidi crŃevac, crnoglav, c), križao. Flora croat. 589.

GRĚĀTI, grġām, *impf.* vidi grgočati. — U Bjelostjencu rječniku (grġām kod grgram).

GRGO, *m.* hyp. Grgur. — isporodi Grga, Grge. — Akc. se mijena u voc. Grgo. — Od xv vijeka. Imenujući sudca Grga Bodolića. Mon. croat. 97. (1465). Kavalir Grgo Radnić. And. Kačić, kor. 487. Za sokola Despotović-Grga. Nar. pjes. petr. 2, 493. Grgo mi se na vojnicu spravja. Nar. pjes. istr. 2, 90. Grgo Martić. Nar. pjes. petr. 1, 349 (među predbrojnicima).

GRGOČA, *f.* voda ili drugo što žitko čim se grgoće. — U Belinu rječniku: ,gargarismo, acqua artificiale colla quale si gargarizza', ,gargarismus' 338a; u Voltigijinu: (griješkom) grgoća ,gargarizzamento', ,das gurgeln'; u Stuličevu: ,gargarismo', ,gargarismatium'.

GRGOČAŃE, *n.* djelo kojijem se grgoće. — Stariji je oblik grgočanje. — U Mihaljnu rječniku (grgočanje), u Belinu (grgočanje 38a), u Bjelostjencu (kod grgrāne), u Stuličevu.

1. GRGOČATI, grgočĕm, *impf.* gargarizare, plakati grlo (u ustima). — U Mihaljnu rječniku, u Belinu 338a, u Bjelostjencu (grgočĕm kod grgram), u Voltigijinu (gargočati i griješkom gargočati, gargočĕm), u Stuličevu (grgočati gdje ima i grgotati s istijem značenjem, ali je ovo bez sumnje učinjeno od sama pisca).

2. GRGOČATI, grgočom, *impf. vidi* grgotati. — *U Stulićevu rječniku.* — *nepouzđano.*

GRGOTATI, grgočom, *impf. vidi* grgutati. — *ispoređi* 2. grgočati. — *U Stulićevu rječniku.* — *slabo pouzđano.*

GRGOV, *adj. koji pripada Grgu.* — *Od xv vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (Гръговъ, Gregorii'). Prijesmo od svega više pisannoga poklada treti dĕo Grĕgovъ. Mon. serb. 479. (1457).

GRGOVCI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu travničkom.* Statist. bosn. 206.

GRGRANE, *n. djelo kojijem se grgra.* — *U Bjelostjenčevu i u Jambrešičevu rječniku.*

GRGRATI, grgram, *impf. vidi* 1. grgočati. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* grgram, grĕlam, grgočom, t. j. grlo izpiram, gargarizo, fauces colluo', i u Jambrešičevu: grgram.

GRGUL, *m. ime muško, Grgur.* — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Poranio slijepac Grgule. Nar. pjes. vil. 1867. 454.

GRGUĀAV, *adj. u zagoneci, vidi kod* grgujica.

GRGUĀICA, *f. u zagoneci.* Radojica, grgujica, u grguĀavom kožušičiu, u dubokom potočiu. *odgonelĀaj:* orah. Nar. zag. nov. 155.

GRĒUR, *m. Γρηγόριος, Gregorius, ime muško.* — *ispoređi* Grgul, Gregorije, Grigorije, Gligorije *itd.* — *Akc. je zabiĕžen kao što je u Vukovu rječniku; u Dubrovniku je drukĕije:* Grĕur, Grĕura, *akc. kaka je u gen. taki je u ostalijem padeĕima, osim nom. i voc.* Grĕure. — *Krajĕ se r shvaća kao da je ņegda bilo mekano (rj), po tome je instr.:* Grgurem (i Grgurom, *ispoređi kod* gospodar), *adj. posesivni:* Grgurov (i Grgurov), *ali je voc. samo* Grgure. — *Od xiii vijeka, a između rječnika u Voltijijinu, u Vukovu, u Daničićevu* (Гръгуръ). (Grgur. Mon. serb. 13. (1222—1228). Grĕgurъ. 32. (1247). 172. (1365). 215. (1413). Pred Grgurom. Mon. croat. 53. (1423). Pop Grgur Kovačić. 140. (1490). Papa Grgur. Naruĕn. 15^b. Štampanje po meštru Grguru Šeñaninu. Korizm. 104^b. Sveti Grgur papa. B. Gradić, djev. 139. Pismo Grgura trinadestoga vrh novoga kalendara. B. Kašić, rit. xxvii. Ja jesam, Grgure, trgovac oni. F. Glaviniiĕ, cvit. 73^a. Razgovor xvii na svetoga Grgura. J. Banovac, razg. 104. S. Grgure, moli za ņega. T. Ivanović 109. Niki siju na svetog Grgura. J. S. Reĕković 113. Sa ņegova dva vriĕdna sina: sa Stjepanom a i sa Grgurom. Nar. pjes. vuk. 3, 53.

GRĒURE, *vidi* Grguri.

GRĒUREV (Grgŭrov), *adj. koji pripada* Grguru. — *ispoređi* Grgurov. Do Grgureva plata. Deĕ. hris. 59. ņena Grgurova. Mon. croat. 61. (1437). O vlahiu, ņubo Grgureva. Nar. pjes. petr. 2, 510. — *Grgurovo, n. znaĕi:* Grgurev dan, dan svetoga Grgura. U oĕi Grgureva. A. Kaniĕliĕ, fran. 102. Ta ĕoĕ (sĕmena) oko Grgureva sijat. J. S. Reĕković 126.

GRĒUREVCI, *m. pl. selo u Slavoniji u podĕupaniji rumskoj.* Pregled. 119. pisano i Grgurevci. Sem. prav. 1878. 12.

GRĒUREVIĀ (Grgŭreviĕ), *m. prezime po ocu* Grguru. — *ispoređi* Grguroviĕ. — *Od xv vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (Гръгуревиĕ). Markoo Grguroviĕ. Mon. serb. 468. (1454). Antimu Grguroviĕu Bošñaninu iz Sarajeva. M. Divković, nauk. xxv. A za ņime Grguroviĕ Marko. Nar. pjes. vuk. 2, 179. Do dva brata dva Grguroviĕa. Nar. pjes. petr. 2, 505. i u naše vriĕjeme u Dubrovniku. P. Budmani.

GRĒUREVSKI, *adj. gregorianus, koji pripada* Grguru, *kaĕe se o onome što je po naredbi* Grgura (ili svetoga ili xiii) pape. — *Od xv vijeka.* Mise grĕurevske. Mon. croat. 114. (1475). Za mrtvih 36 mis sluĕiti, ke se zovu grĕurevske. F. Glaviniiĕ, cvit. 72^b. Mise zvane grĕurevske, iliti svetoga Grgura, to jest trideset koje se za mrtve obiĕaju govoriti... Zovu se ove mise svetoga Grgura, zašto ji 'e on naredio. A. Baĕić 344. Voda ova zove se grĕurevska, zašto bo ņu naredio je sveti Grgur Veliki ņestoga vika. I. Velikanović, upnt. 3, 497. Ovaj jest na meni ostavio, da grĕurevske platim mise. Đ. Rapiĕ 369. 30 maja po staromu svetodaniku, ņto bi bilo po grĕurevskomu deveti dan juna. A. Tomiković, živ. 26.

GRĒURI, *m. pl. ime dvjema selima u Srbiji u okrugu topliĕkom.* Gorŭi i Dohi Grguri (i Grgure). M. Đ. Miliĕević, kraĕ. serb. 395. 414.

GRĒURICA, *m. dem. Grgur, kao muški nadimak.* — *U naše vriĕjeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

GRĒURIIĀ, *m. prezime po ocu* Grgurici. — *Pomiĕe se xviii vijeka.* Anđ. Kaĕić, kor. 451.

GRĒURIĀ, *m. prezime.* — *Od xv vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (Гръгuriĕ). Brajanĕ Grĕguriĕ. Mon. serb. 79. (1406). Ivaniĕa Grguriĕa. Mon. croat. 56. (1431). Grguriĕ. Anđ. Kaĕić, kor. 460. u naše vriĕjeme u Lici. J. Bogdanović.

GRĒURIIĀEVIĀ, *m. prezime.* — *xvi vijeka.* Matij Grguriĕević. Mon. croat. 191. (1508).

GRĒURIIĀI, *m. pl. ime mjestima. a) selo u Bosni u okrugu travniĕkom.* Statist. bosn. 206. — *b) selo kod Stanoga u Dalmaciji u kotaru dubrovaĕkom.* Schem. ragus. 1876. 38.

GRĒUROV (Grgŭrov), *adj. vidi* Grgurov. — *Od xv vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (Гръгurov). Treti deo Grgurovĕ kneĕz i vlastele ndrĕzaše u sebe. Mon. serb. 477. (1457). Od kalendara Grgurova. B. Kašić, rit. 1^a. Po molitvah Grgurovih. J. Kavañin 462^b. Da donesu ĕedo Grgurovo. Nar. pjes. petr. 2, 511. Jubi meno Grgurova juba. Nar. pjes. istr. 2, 90. i kao prezime u naše vriĕjeme. Nar. pjes. vuk. 2, 656 (među prenumerantima).

GRĒUROVAC, Grgurovca, *m. selo u Srbiji u okrugu topliĕkom.* M. Đ. Miliĕević, kraĕ. serb. 386.

GRĒUROVIĀ (Grgŭroviĕ), *m. prezime.* — *ispoređi* Grgureviĕ. — *Od xii vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (Гръгuroviĕ). Balĕde Grĕguroviĕ. Mon. serb. 7. (xii vijek). Grguroviĕ. Đ. Avramović 274.

GRĒUROVSKI, *adj. vidi* grĕurevski. Koje se (mise) grĕurovske zovu. B. Gradiĕ, djev. 140.

GRĒURSKIĀ (grĕŭrski), *adj. a) vidi* Grgurev i grĕurevski. Po svetodaniku grĕurskomu. A. Tomiković, živ. 234. — *b) koji pripada selu* Grgurima. Toplica teĕo pored Krĕmara, ... Baca, gde prima u se s leva Grgursku reku koja se ovdje zove 'Backa' (u Srbiji u okrugu topliĕkom). M. Đ. Miliĕević, kraĕ. serb. 316.

GRĒUTĀNE, *n. djelo kojijem se grguĕe.* — *U Vukovu rječniku.*

GRĒUTATI, grĕŭĕm, *impf. gemere, gupati (o grliĕi, kao* grlica). — *pf.:* grĕutnuti. — *Akc. kaka je u prav. taki je u impf.* grĕŭtĀh; u ostalijem je oblicima onaki kaka je u inf. — *Po postauu je rijeĕ onomatopejska.* — *U Vukovu rĕĕ-*

niku: ‚gürren‘ ‚gemo‘ s primjerom iz narodne pjesme: Grličica grgutala prema luci na jabuci.

GRGUTNUTI, grgŭtnĕm, pf. grgutati. — Ake. kaka je u inf. taki je u ostalijem oblicima, osim prezenta. — U Vukovu rječniku.

GRGUZ, vidi kod Grguzov.

GRGUZOV, adj. koji pripada Grguzu (?), ali ovoj riječi nema poterde. — U imenu mjestu u Srbiji u okrugu užičkom. Niva u brdu zvanom Grguzovom. Sr. nov. 1868. 181.

1. GRĪB, m. vrsta mreže za lovljenje ribe, grĕ. γοῖτος. isporodi grip. — Ake. je zabilježen kao što je u Vukovu rječniku; na drugom je mjestu drukčiji. — U naše vrijeme u Crnoj Gori, a između rječnika u Vukovu: (u Crnoj Gori) velika mreža kojom se po blatu skadarskome hvata riba. — Dok se još nije opĕi grĭb bacio u vodu. V. Bogišić, zborn. 495.

2. GRIB, m. vrsta gljive. — U Šulekovu rječniku (gdje je uzeto iz drugih slavenskih jezika, isporodi rus. грибъ, čes. hřib, pol. grzyb): ‚pilz‘ (Boletus); preražgraŭen grib ‚haselbock‘ (Boletus ramosissimus).

GRIBAJA, f. ime mjestu. — Prije našega vremena. Gribaja (u Sprĕči). S. Novaković, pom. 130.

GRIBATI, gribĕm, impf. iterativni glagol prema grepsti. — U Stulićevu rječniku (gribati, bez praes.) v. gargašati, i u narodnoj pjesmi našega vremena: Sve mu dogo crnu zemlju gribje, a ušima vedro nebo striže. A. Ostojić iz nar. pjes.

GRIBE, f. pl. ime mjestima. a) zaselak selu Jelšanici. — u spomeniku xiv vijeka pisanom erkenjivem jezikom gdje stoji Gryby, a između rječnika u Daničićevu (Griby). Dahn (govori car Lazar) obitĕli prĕsvetyje Bogorodice hilandarskyje selo Jelšanicu Durda Neušića ... i selo Jelšanica Gradislava tepačije ... i zaselak mu Gryby ... Glasnik. 11, 139. (1380). — b) mjesto ņegdje u Hrvatskoj. — xv i xvi vijeka. Filip z Grib. Mon. croat. 133. (1487). Matijac Krznarić z Grib. 191. (1508).

GRĪBIC, m. tal. ghiribizzo, hira. — Na jednom mjestu xvi vijeka. Koji su to tvoji gribici? M. Držić 255.

GRĪBITI, grĭbĭm, impf. gribom hvatati ribu. — Ake. kaka je u praes. taki je u impf. grĭbĭh, u aor. 2 i 3 sing. grĭbi, u part. praes. pass. grĭbĭen, u ostalijem je oblicima onaki kaka je u inf. — U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori.

GRĪBLA, f. sulcus, brazda. — Od korijenu greb glagola grepsti, gdje se duženem e promijenilo na i. — U rječnicima: u Vrančićevu (sulcus), u Mikašinu (gribla, brazda), u Bjelostjenčevu (gribla, t. j. jarek kojega plug čini. v. razgon. 2. v. jarek), u Stulićevu (sulcus).

GRĪBLAŃE, n. djelo kojijem se grĭbla. — U Stulićevu rječniku.

GRĪBLAR, m. čovjek koji grĭbla. — Samo u Stulićevu rječniku: ‚sulcator‘.

GRĪBLATI, gribĭlam, impf. sulcare, brazdati, graditi grĭble. — U rječnicima: u Vrančićevu (sulcare), u Mikašinu (griblati, brazdati), u Bjelostjenčevu (griblam, v. brazdim), u Stulićevu (griblati, gribĭlam i gribĭlam ‚sulcare‘).

GRĪBLĖNE, n. djelo kojijem se grĭbi. — U Vukovu rječniku.

GRĪBLICA, f. dem. grĭbla. — Samo u Stulićevu rječniku.

1. GRĪČ, m. brežuljak, glavica. — Nepoznata postaja, Miklošić (etym. wörterb. 78) isporodije arban. grĭč, vrh. — Po sjeverozapadnijem krajevima od xiii vijeka (nalazi se i u slovenskom jeziku), a između rječnika u Bjelostjenčevu (v. greben), u Stulićevu (colliculus carice plenus), u Vukovu (velika vrlet ‚die steile‘ ‚declivitas‘ s dodatkom da se govori u Hrvatskoj). a) su značenem kazanjem sprijeda. — u rječnicima značenja nijesu posve jednaka: po Bjelostjenčevu bio bi goli kamen, po Stulićevu brežuljak obrastao šašem, po Vukovu vrlet; po svoj je prilici naj pouzdanije u Bjelostjenčevu, radi Stulićeva isporodi značenja kod b). Na veli grĭč (može biti i ime mjestu). Mon. croat. 8. (1275). — b) kad u nanosu, koji voda nanese po lukama riječnim, izraste ili jedno drvo ili šibĭka ili više njih ujedno, kao neki žbun, onda se sve to (drveta ili šib s onom humčićom zemlje naokolo) zove ‚grĭč‘, u bosanskoj Posavini. M. Đurović. — c) divlje kameŭe. u Lici. D. Trsteŭnak. — d) ime mjestima. aa) gorŭni grad u Zagrebu. — od xiii vijeka (u latinskijem spomeniku gdje je pisano e m). i). ‚Sub monte Grech‘. Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 161. (1271). — bb) selo u hrvatskoj krajini u okrugu ogulinsko-sluiskom. Razdj. kr. 10. — cc) brdo u Dobroselu ispod Zaglavka i velikog Lisca. M. Medić. — dd) mjesto u gorŭnem Lapcu, gdje se u jednoj dokići sahraŭuju ĭudi iz tog sela. M. Medić.

2. GRĪČ, m. ņekakva ptičica. — U ugarskih Hrvata. Grĭči i cajzeli po ņem su rovali. Jačke. 182.

GRĪČA, f. ime ņekakvu mjestu blizu Ribnika u hrvatskoj krajini. — xvi vijeka. U ladanju grada Ribnika, u sudžije Grĭči (zudchie Grichj) zvanog ... Mon. croat. 273. (1573).

GRĪČE, f. pl. selo u Hrvatskoj u podžupaniji karlovačkoj. Pregled. 28.

GRĪČEVIT, adj. u Bjelostjenčevu rječniku: v. grebenit.

GRĪF, m. γοῖψ, gryps, izmišĕen zvijer (sprijeda orao, stragu lav) u grĕkoj mitologiji, tal. grifo. — isporodi grifon. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu (grif, zvijer ‚griphex, griplus‘) gdje naj prije dolazi, u Bjelostjenčevu, u Jambrešićevu. Obstri na sve strane v. grizdu grifa moga. P. Vitezović, odil. 52. Grifĭci se brane polag grifa svog. 52. Minotavri, grifi ... J. Kavaŭin 460b. Na banknoti od 5 for. je grb u štitu, koji drže dva grifa. Zborn. zak. 2, 988.

GRĪFIĆ, m. dem. grif. — Na jednom mjestu xvii vijeka. Grifĭci se brane polag grifa svog. P. Vitezović, odil. 52.

GRIFON, m. vidi grif, tal. grifone. — U jednoga pisca xvi vijeka. Grifone i zmije .. videći. M. Vetranĭć 1, 160. Grifone smo još vidjeli. 1, 234.

GRIGOREVIĆ, m. prezime. — U naše vrijeme. Šem. prav. 1878. 21.

GRIGORIJ, m. vidi Grigorije. — U spomeniku xiv vijeka, i otale u Daničićevu rječniku. Čestnĕjšij vs inoćeh starĕy kirĕ (Григорі) Grigorij i sĕ svojimi inoky. Mon. serb. 212. (1376—1389). Starĕy kirĕ Grigoriju sinajitu i jegovymĕ kaluderomĕ, starĕy bo kirĕ Grigorij ... 213 (ova su dva primjera pomiješana u Daničićevu rječniku).

GRIGORIJA, m. vidi Grigorije. — xviii vijeka. Naj gorji je bio Grigorija arĕiepiskop. A. Kanižlić, kam. 20. Bratu svomu Grigoriji. A. Tomiković, ž. 7.

GRIGORIJE, *m. ime muško, Grgur, naj češće u kaludera, grč. Γρηγόριος*. — Od XIII vijeka, a između rječnika u Daničičevu. Jepiskupъ raški Grigorije vstori. Mon. serb. 83. (1275—1321). Iгumenъ vylandarъsky kirъ (κρη) Grigorije. 262. (1389—1405).

GRIGORIJEV, *adj. koji pripada Grigoriju*. — *Između rječnika u Daničičevu* (Grigorijevъ). Grigorijevi obytěli Kalistratъ ijeromonahъ. Mon. serb. 127. (1347). Bratija Grigorijeva. 214. (1376—1389).

GRIGORIJEVIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Proku Grigorijevića. Glasnik. II, 1, 42. (1808). Grigorijević. Sem. prav. 1878. 44.

GRĀJĀC, *grijaća, m. čovjek koji grije*. — *U jednoga pisca našega vremena*: A hlađu žari se vata, a grijaća tko zna koliko je. Osvetn. 2, 86. i u Šulekovu rječniku: ‚heizer; wärmer‘.

1. GRĀJĀČICA, *f. a) Uđare se četiri sove i na njih se ozgo metnu dva koca; svrh kolaca namjesti se torna šesa, a na šesu se metnu konople u snopovima i pokriju poňavom. ozdo se iskopa jama, u kojoj se naloži vatra. na grijaćici se konople griju, da se lakše nabijaju, jer postanu krte. u Lici. V. Arsenijević. Kad konople nabijaju, moraju ih prije ugrijati, da pozder lakše opada. radi toga nađu zaklonak i udare dvije sošice, a šjemenae naslone na gust plot ili ih udare u zid; ozgo metnu šesu tornu, a po noj rućice od konopaļa, pa da se bolje ugriju, pokriju ih kopertom ili poňavom. M. Medić. — b) Kad tkaju, mažu žice voskom da se ne trgaju; a da vosak ne stvrdne se, drže ozdo erbinu i u noj vatre. i ovo se zove grijaćica. u Dobroselu. M. Medić.*

2. GRĀJĀČICA, *f. žensko čelude što grije*. — *U Šulekovu rječniku*: ‚(ofen)heizerin‘.

GRĀJĀČINA, *f. novci što se plaćaju za grijaće kod vatre (n. p. u Turskoj po hanovima)*. — *U Vukovu rječniku gdje je ovako tumačeno*. — *U Šulekovu rječniku sa značenjem: trošak za grijaće, feuerungskosten‘.*

GRĀJĀĆI, *adj. koji pripada grijaću*. — *Naćičeno prema spavaći*. — *U Šulekovu rječniku*: ‚wärm-‘.

GRĀJĀK, *m. ime muško*. — *Od korijena glagola grijati*. — *Od prije našega vremena: Grējaks. S. Novaković, pom. 57. u u naše vrijeme u Vukovu rječniku* (Grijač).

GRĀJĀLAC, *grijaoca, m. čovjek (a i drugo) što grije*. — *Od XVII vijeka, a između rječnika u Stuličevu* (grialac i griješkom griaoc). Što t' će papar grijalac, kad ti je crni pjevalac? (Z). Poslov. danić. 124.

GRĀJĀLICA, *f. a) žensko čelude što grije*. — *u Stuličevu rječniku* (‚quae calefacit‘). — *b) vidi grijaonica*. — *u Stuličevu rječniku* (‚vas igniferum‘). — *c) u zadržanijih ljudi pored kuće osobita zgrada gdje se djeca zimi griju i gdje se suše slanina (da ih u kući Turci ne bi vidjeli) itd. u Vukovu rječniku. po ovome i u Šulekovu rječniku: ‚wärmkammer‘.*

GRĀJĀLIŠTE, *n. mjesto za grijaće*. — *ispoređi grijalica, c)*. — *Samo u Stuličevu rječniku: ‚locus calefactioni destinatus, gdje ima s istim značenjem i grijalstvo što je sasna nepouzđano*.

GRĀJĀLISTVO, *n. vidi kod grijaliste*.

GRĀJĀLO, *n. zemljani sud pun žerave, ispoređi grasta*. — *U Šulekovu rječniku: ‚feuertopf‘.*

GRĀJĀLKA, *f. staklenica (ili uopće sud) puna*

vruće vode kojom se naj češće griju noge. — *U Šulekovu rječniku: ‚wärmflasche‘.*

GRĀJANICA, *f. vidi grijaonica*. — *U Stuličevu rječniku: v. grionica*. — *nepouzđano*.

GRĀJĀNE, *n. djelo kojim ko grije ili se ko grije*. — *Stariji je oblik grijanje*. — *Između rječnika u Miķašinu* (grijanje), u Jambrešičevu (kajkavski greñe), u Stuličevu, u Vukovu. Ni mu pomaže ni odjeća ni grijanje. M. Divković, nauk. 72b. 268a. A Bogu se moli, pa mu hvali sunčavo grijanje. Osvetn. 2, 24. Kako im je na domu samijem, imaju li drva za grijaća. 2, 38.

GRĀJANICA, *f. zemljani ili mjedeni sud sa žeravom kojim se griju ruke ili noge; veliki mjedeni sud sa žeravom kojim se grije soba (vidi mangal); sprava u kojoj se pogrijeva hrana*. — *U rječnicima: u Belinu: (po dubrovačkom govoru) grionica od zemlje, od srebra, od mjeda ‚laveggio, vaso di terra cotta, dove si tiene il fuoco per iscaldarsi‘, ‚loculus fictilis‘ 429a; ‚bragiere, vaso di tener brage‘, ‚focus‘ 147a; trpezna grionica ‚scaldaminestra, stromento da scaldar le vivande in tavola‘, ‚foculus mensarius‘ 647a; u Voltigijinu: grionica ‚bragiere, scaldino; scaldavivande‘, ‚feuerkessel‘; u Stuličevu: grionica ‚scaldino‘, ‚vas igniferum‘. — Drukćije u Šulekovu rječniku (vidi grijalica, c): ‚wärmstube‘.*

GRĀJATEL, *m. čovjek što grije*. — *U Stuličevu rječniku*.

GRĀJATELAN, *grijaatelna, adj. koji treba grijati*. — *U Stuličevu rječniku: ‚calefaciendus‘. — nepouzđano*.

GRĀJATELICA, *f. žensko čelude što grije*. — *U Stuličevu rječniku*.

GRĀJATI, *grĀjĀm, impf. calefacere, činiti da što (objekat) bude vruće*. — *Akc. se mijena u impf.:* grĀj, grĀjmo, grĀjte, (aor. 2 i 3 sing. grĀjā). — *i- stoji u južnom i zapadnom govoru mj. negdašnjega ě; u istočnom je e: grĀjati, grĀjĀm. riječko se nalazi je u južnom (grijeje. M. Držić 29). — Riječ je praslavenska, ispoređi stslav. grĀti i grĀjati, novoslov. grĀti, rus. грĀть, češ. hrāti, hríti, polj. grzać. — Korijen je indoevropski gher, ispoređi suksr. ghr, topiti, grijati, gharna, vruć, grč. ζεγος, žeto, θεγός, vruć, lat. formus, got. varmjān, grijati, stĀnem. warm, vruć, itd. ispoređi gorjeti, žar, žerava. — Na jednom mjestu XVIII vijeka (A. Bačić 309) ima grihati mj. grijati, jer pisac koji nije znao, gdje treba izgovoriti h, mislio je da mu je ovdje njegovo. ispoređi čuhati. — Između rječnika: u Vrančićevu (‚focillare‘), u Miķašinu (grijati, topliti ‚calefacio, calefacio, foveo, refovoo‘), u Belinu (‚calefacio‘ 625a. 647a), u Bjelostjenčevu (kajkavski grejem i greem), u Jambrešičevu (greem), u Voltigijinu, u Stuličevu, u Vukovu (grojati ist., grijati južn. i zap. ‚wärmion‘, ‚calefacio‘).*

1. aktivno.

a. s objektom.

a) subjekat je nešto što iz sebe ispušta vrućinu (oprav ili se tako misli) koju prima objekat. aa) subjekat je sunce, ogañ, žeto itd. Gdi okolo sunce oholo s dragijem zracim zemlju grije. G. Palmotić 2, 155. Ni'e mu stana na svjetlini, da ga lijepo sunce grije. J. Kavañin 57b. Ove dvije velike svitlosti ne samo inadu nebo resiti i zemlji svitliti, dali jošte živine i lude grijati. J. Banovac, pripov. 238. Sunce svitli svim i grije svekoliko i zlo i dobro. J. Filipović 1, 518a. Da nam sunce dvore grije. Nar. pjes. petr. 1, 50. — Vatru koja ozebla grije. F. Lastrić, tost. 254b. Koga grije vatra. J. S. Rejković 35. — Na boj

ide svak pod silu; grije ga ljeto, zima mu udi. I. Gundulić 290. — *amo ide i ovaj primjer u kojemu je (ironički ili u antifrazi) subjekat led:* Plam da ledi, led da grije. J. Kavačin 30^a. — *bb) subjekat je čelade.* Ne bi naprijeda uza me plakala grijav peču leda. M. Držić 53. Gri' zmiju, da te uije. 307. Gospa je Isusa grijala. M. Divković, bes. 119^b. Malim sudom more prazni, zmiju grije, lava blazni, vjeru i ljubav tko god seijeni u nekrepkoj nači ženi. I. Gundulić 226. Grije zmiju u skutu. (Z). Poslov. danič. 25. — *cc) subjekat je živinče.* Jeda bi ga grijali volak i magarčić. I. Ančić, svit. 32. (Jezusa) grijju priproste dvije živine. I. Đorđić, uzd. 138. Magarac i vol parom ga grijju i tope. A. Kanžilić, uoč. 526. — *dd) subjekat je hašina, pokrivač (na posteli) itd.* Ona uz dobar kožuh, koji 'e grije. M. Držić 166. S razbludnom te družbom grije meka odveče sad pernica. Ć. Palmotić 1, 125. — *ee) subjekat je hrana ili piće.* Što 'e papar ki grjeje? M. Držić 29. Vino ima jakost grihati. A. Bačić 309. — *ff) u prenesenom ili u metaforičkom smislu. aa) subjekat je stvar umna ili duševna.* Koja ovo nova želja moje srce veže i strijeja i ledenu miso grije? Ć. Palmotić 1, 40. Ludska srca ljubav grije. J. Palmotić 154. — *bbb) subjekat je čelade ili što se misli kao čelade.* Bože, ... pošli na pomoć moju svetoga Mihajla arkanđela ... da me grije u tvojoj ljubavi. V. Andrijašević, put. 168. Ter slabosti me studene grij, upravi, vladaj, kripi. A. Vitičić, ost. 1. Tako i Marija svojim mogućstvom svakoga pomaže i š ljubavju kao sunce grije. J. Banovac, razg. 7. — *prema lat. fovere.* Tko grije u srcu rasrčbu na brata. S. Rosa 71^a. — *ccc) subjekat je i objekt čelade, glagol je u prenesenom smislu.* Da glavu otkrije (Suzana) riše (dva starca), vidit hteći, ča no jih još grije. M. Marulić 85.

b) prema predašnjemu značenje je kauzalno: subjekat je čelade koje ne svojom vrućinom nego ognjem ili čim drugim čini da objekt postane vruć. Mrazna (me) grijaste, naga odiste. J. Kavačin 572^a. U mene je zadosta gèbane: da ložimo tri mjeseca dana, da ložimo, vojsku bi grijali. Nar. pjes. vuk. 4, 243. — *objekat može biti i tijelo samoga subjekta, isporodi 2, a, a).* Svaki svoje tijelo hrani, grije, čuva i pazi. M. Divković, nauk. 254^b. Da (linac) na njoj (luli) grije sebe da mu barem nos ne zebe. V. Došen 207^a.

c) u prenesenom smislu (ironički) kaže se u Dubrovniku s objektom što znači kakvo mjesto, te je značenje: stajati svagda na onom mjestu. može biti da je ovako v u ovom primjeru: Boļemu se svak čas nadaj, a od zla se ne mar' ništa, ni gri' vazda svoga ogništa, ni u dub jedan siñ pokladaj. M. Pelegrinović 188. *tako se kaže i:* grijati koga sa značenjem: biti svagda s ñim, ne ostavljati ga. P. Budmani.

d) ujasno je u ovom primjeru gdje kao da je grijati isto što i grijati se: Tko j' ognja želju grijat, hod' k meni. P. Zoranić 49^a. *ali može biti da mj. j' treba čitati s; genitiv ognja mogao bi tad stajati kao uz nagrijati se.*

b. bez objekta.

a) značenje je kao kod a, a) aa). Staro je i sunce toj, ali dobro grije. M. Držić 102. Ogañ koji grije, voda koja pere. M. Divković, nauk. 38^a. Gdi kralju mrazi jaci, gdi zrak sunčan vik ne grije. Ć. Palmotić 2, 353.

b) kao sjati, svijetliti (samo o suncu i mjesecu). — u prvom primjeru ne zna se pouzdano, jeli ovako značenje, te je ovo uprav potvrđeno samo u naše vrijeme; između rječnika u Vukovu

(sunce grije 'scheint' 'sol lucet'). Sunce grije, i drugim svitlinu podaje. F. Glavinčić, cvit. 3^b. Mesece greje caru na večeru. Nar. pjes. vuk. 1, 163. Na glavi joj alem kamen dragi pri kome se hoditi vidaše usred tavne noći bez mjeseca kako u dan, kada grije sunce. 3, 78. Da nije sirota, ne bi sunce grijalo. Nar. posl. vuk. 53. Zbog takijeh sunce grije. (Reče se za dobra i bezazlena čoeaka). 88. Tu je noć grijao mjesec kao dan. Nar. prip. vrč. 154. Grejaše mesečina. M. D. Milićević, let. već. 338.

2. pasivno. Neg u sobi il' grijanoj zgradi. J. S. Reļković 91.

3. sa se. — *Između rječnika u Mikalinu* ('calesco, caleho'), u *Rjelostjenčevu* (grejem se), u *Jambrešičevu*, u *Voltigijinu*, u *Stuličevu*, u *Vukovu*.

a. refleksivno. a) prema značenju kod 1, a, b). Sjediše (s) slugami i grijaše se pri ognju. N. Rašina 98^a. marc. 14, 54. Siñora se grije u onoj kamari na kominati. M. Držić 291. Pri žeravi gdje grijju se. P. Kanavelić, iv. 414. Grije se majci pod skutom. (Z). Poslov. danič. 25. Na suncu grejati se. J. Rajić, pouč. 1, 31. Ćeca nijesu mogla pristupiti da se grijju. Vuk, poslov. 3. I grijja' se mirno sprama sunca. P. Petrović, gor. vijen. 6. *vidi i:* Kako se griješ? t. j. kako se drvariš? Vuk, rječ. kod grijati se. — *b) impersonalno*, ne grijati se kome u *Dubrovniku se kaže kad ko (osobito od objesti) neće da stoji na ñekom mjestu, nemiran je.* Ne grije mu se ondi. Nide mu se baš ne grije. P. Budmani.

b. pasivno. U tvom krilu grijala se zmija prika. Ć. Palmotić 1, 280. Kad se prije nad paļenom grijju. J. S. Reļković 182. — *i uopće sa značenjem: postajati vruć.* Drušku su se već počela grijati uha. S. Ľubiša, prip. 265. Vaļa, da se dlani grijju. M. Pavlinović, rad. 188.

GRIJAV, *adj. koji grije.* — U *Stuličevu rječniku: 'caletaciens'.* — *nepouzdamo.*

GRIJED, *m. vidi gred.* — *Samo na jednom mjestu xvi vijeka.* I zmiju priblijeđu punu svijeh otrova, ka mnokrat u grijedu peći me iz krova. M. Vetranić 1, 110.

GRIJEH, grijeha, *m. peccatum, vaļa da je isprea značenje bilo: što zlo, krivo čovjek učini ne baš zlom namjerom nego nehotice ili jer se u svom sudu prevari (isporodi grijeha, pogreška); ali se već od naj starijih vremena u svijem slavenskim jezicima shvaća u teologičkom smislu, kao ono što se učini protiva Božjega zakona.* — *-ije- stoji po južnom govoru mj. negdašnjega è, u istočnom govoru glasi grèh, grèha, u zapadnom grìh, grìha. — Akc. laki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing. i voc.: grijese, grijesi; po jugozapadnim krajevima mijeha se i u cijeloj množini, kad se uneeće ov: grèhovi (j ispada iza r), grèhòvã i grèhòvã, grèhovima i grèhòvima. — Osnova je (grèhъ) praslavenska, isporodi stslav. grèhъ, rus. грѣхъ, češ. hřich, polj. grzech. — Postaje je tamno: ako je prvo značenje kao što je kazano sprijeda, osnova ne može biti srodna s gorak, gori, ni s lit. garszus, zao; ne može ni korijen biti isti što kod grijati, gorjeti; značenje (ono što grije, pali dušu?) do kojega bi se tijem došlo, moglo bi postati samo u hrišćansko a ne u starije doba. — Kod onoga dijela našega naroda što ne izgovara h, oco može: a) otpasti bez traga: grijje, grè, grì (samo u nom. i acc. sing.); b) promijeniti se na j: grèj, grìj, a i po južnom govoru grìj (è pred j postaje i), te ovako i u ostalijem padežima, ako se h ne mijeha na s ili š*

(*vidi kod mihaj*); c) *promijeniti se na k*: grljek, grčk, *te k ostaje u svijem padažima gdje nema s ili š.* — U svijem je rječnicima: u Vrančićevu (grih, ,crimen; erratum; delictum; peccatum⁴), u Mikašinu (grih, grijeh), u Belinu (,colpa, difetto, errore⁴, ,crimen⁴ 202^a; ,errore, fallo⁴, ,erratum⁴ 290^a; ,peccatum⁴ 549^a), u Bjelostjenčevu (greh), u Jambrešičevu (greh), u Voltigijinu (greh, grih, grijeh), u Stuličevu (greh, grih, grijeh), u Vukocu (grčj ist., grčk u Srijemu, grlje, grijeh južn., grih zap.), u Daničićevu (grēhi.). a) *s prrijem značenem kazanjem sprjeda (što se zlo, krivo čini bez zle namjere) rijetko dolazi adverbijalno* grijehom, po grijehu; *značene može biti i: po nesreći, za nesreću.* Ako se po nekožem grēhu nanese pogorēti manastyrju. Mon. serb. 98. (1330). Dec. hris. 62. Ašte kto popaseta žito grēhom⁴ (,invitas⁴ Daničić). Zak. duš. pam. šaf. 35. 49. Ako li bi grihom ubio Pojčanin Pojčanina. Stat. pol. ark. 5, 253. Grijehom od zgrade kad bi svijet od zgar pao pod slane te vode. M. Vetranić 1, 126. Ako ti po grijehu prišlo, da zloba ljudska kori mene, pusti ju da prohodi. F. Lukarević 3. — u ovom primjeru stoji grijeh prema grč. *ἐπέστυχε ἰ λυτ.* peccatum: Ovo ime ,grih⁴ more se razumiti obćeno govoreći svako pomañkañe u stvarna naravnim, ljudim i božanstvenim. tako kad se čovik po naravi rodi nakazan, na priliku imajući tri ruke, oli dvi glave, zove se grih oli pomañkañe od naravi (,monstrum peccatum naturae dicitur . . .). Kad čovik pomañka u svomu zanatu oli dilovañu, na priliku, kad učini zlo jednu alinu, jedan sud, jednu priliku etc. protiva zanatu i načinom od istoga zove se grih oli pomañkañe ljudko u stvarna od zanata (,error in imagine vel aliquo artificio dicitur peccatum artis . . .). M. Dobretić 194. — b) *po teolocičnom smislu, što se učini protiva Božjega zakona. aa) uopće.* Vse što bude bez grēha, vse sm⁴ rad⁴ učiniti. Spom. sr. 1, 121. (1414). Poznavši svoje teške grihe. Korizm. 61b. O griše prokleti! 55b. Veći je grijeh tanac voditi nego orati i kopati. Zborn. 164^a. Griha i zle sreće svak ima na sviti. M. Držić 90. Kēi ti se namrije glada, nije li ti grijeh? 193. Oto nas naš grijeh dovede u ove strane. 319. Upadati z grijeha na grijeh i sa zla na gore. M. Divković, bes. 292b. Grih mi se j' utopit. Đ. Baraković, vil. 330. Jaoh, i duh moj z grijeha prika nad mnom čiča u žalosti. I. Gundulić 207. Grisi i zlobe moje. M. Jerković 12. Ako hoćeš, Gospodine, pedipisati mene za ispuñenje grihov mojih. 100. Zloće ko ju smrtno more i grijeh ki joj dušu rije. I. V. Bunić, mand. 10. Grišniku krcatu grdobnih grihov. P. Radovčić, nač. 168. Poznat gdi je grije. I. Ančić, svit. xm. Grijeh jednoga sve selo plaća. (D). Poslov. danić. 25. O nenavidosti, griše prokleti! J. Banovac, pripov. 234. Boga uviditi grijom. F. Lastrić, ned. 209. Grijeh naj mañi zlo je naj veće. (Z). Poslov. danić. 25. Da sam ga tolicijem grijesima uvrijedio. Misli. 17. Ako ti kažem grijeh, neću grješnika. Nar. posl. vuk. 9. Grijeh ide iz usta, a ne u usta. Grijeh kaže, a u grijeh laže. (H) Crnoj Gorj). 46. Koliko znao toliko grija imao! 115. Negov grej na negov vrat. Prilozi za ist. goh. 5, 133. (1801). Pop grješnika za grehove pita. P. Petrović, gor. vijen. 30. Blago zakopano koje se može bez grijeha prisvojiti. V. Bogišić, zborn. 408. Sto je viši grijeh, diñnije je oproštenje. S. Lubiša, prip. 259. — bb) *različite su vrste grijeha. aa) istočni.* Budući on otrovan grihom istočnim. P. Radovčić, nač. 213. U past ne mogaše u zlo grijeha istočnoga. J. Kavañin 519^a. Grijeħ istočni ,labc

originalis⁴. A. d. Bella, rječ. 549^a. Od slabosti naše naravi, koja je po istočnom grihu rañena. J. Banovac, razg. 22. Istočni grih zove se oni u komu se radamo svi kolici. M. Dobretić 194. — Ne ima'ue grijeha ni od iztoke. J. Kavañin 518^b. — Zašto grih narodni s kxstom opira se. F. Glavinić, evit. 14^a. Poškropjenje jest uzmožno od griha narodnoga očistiti. 103^a. — Po grihu bo Adamovu zaslužimo muku ovu. V. Došen 42^b. — *bbb) po veličini.* Veliki grijeh ,delictum ingens⁴. A. d. Bella, rječ. 549^a. Prijubodinstvo nije samo velik grik u sebi . . . J. Banovac, razg. 105. Drugi grisi svi ostali, bud' veliki, budi mali. V. Došen 135^a. Teški grijeh ,delictum ingens⁴. A. d. Bella, rječ. 549^a. Počinu 7 smrtnijeh grijeha. Zborn. 166^a. Sa svijeh sedam smrtnijeh grijeha svoju naprti dušu hudu. J. Kavañin 53^a. Ah prokleti griše smrtni! F. Lastrić, ned. 83. Smrtne i pogane grihe. M. Dobretić 72. Potop . . . radi griha umrlih na ovi svit bi propušćen. F. Glavinić, evit. xm. Od svijeh sedam mrtvijeh grijeha. J. Kavañin 59^a. Grijeħ pogubni ,crimen lethale⁴. A. d. Bella, rječ. 549^a. Od poglavnijeh grijeha sedam. J. Kavañin 417^a. Sedam griha poglavnih. Ant. Kadčić 229. Sablast griha na sedam glavni griha razdijenoga. V. Došen 1. Griješi poglaviti oliti smrtni. J. Matović 247. Koji jesu podložni grijesima poglavitijema. 255. — Opušćenje malih grihov. Naručn. 85b. Mali grijeh ,crimen veniale⁴. A. d. Bella, rječ. 549^a. Tko se ne čuva od griha maloga, mal' po malo pada u veliki. J. Banovac, razg. 194. Opušćenje grijeha maloga i grijeha smrtnoga. J. Matović 501. Koji čini ove grihe venijale, ne pogrduje Boga š'ñima. J. Banovac, razg. 194. Hodotajni ili mali grihi. F. Glavinić, evit. 14b. Oni ki grih hodotajni učinihu. 16b. Drugo jer se ovi grisi čine lagani, lako se oprućaju. J. Banovac, razg. 193. Mućnije se pak čuvati od griha lakoga iliti maloga. 193. Ovi sakramenat očisti dušu od griha laki. 230. Grijeħ prostni ,crimen veniale⁴. A. d. Bella, rječ. 549^a. Ispovidajte se u često ne samo od griha smrtnih, dali i prostnih. J. Banovac, razg. 195. Nije grih smrtni nego prostni. F. Lastrić, ned. 115. Prošćenje griha svakdañih oliti prostnih. Ant. Kadčić 156. Ni na oprostne grijeħe lesto nemoj vazda spravan biti. J. Kavañin 5^a. Griješi mañi i oprostivi. J. Matović 217. Grih mali oli ti oputšljivi. M. Zoričić, osm. 26. — *ccc) po načinu kako se griješi.* Ne bi ih tegnuo nigda poteñijem (!) grijehom. Pril. jag. ark. 9, 72. (1520). Poteži se u niku zločestu ognicu griha putenoga. J. Banovac, razg. 101. Grih puteni potamñiva razum. M. Zoričić, osm. 111. Sa svim da ju isповidnik pita i od griha puteni. M. Dobretić 76. Grih mesovni oli ti puteni. Ant. Kadčić 231. Ne učini grijeh bludni. N. Rañina 62b. exod. 20, 14. Bludni grijeh ,libido⁴. A. d. Bella, rječ. 437^b. Učinio sam grih bludni s ženskom glavom. Ant. Kadčić 196. Učini jedan grih od bluda. P. Radovčić, nač. 510. To je grijeh kleti od razblude. J. Kavañin 6^a. Ne učini nečisti grijeh. N. Rañina 32^a, paul. rom. 13, 9. Od griha nečistoga svake vrste. Ant. Kadčić 43. Vrh toga je obadana nepoštenjem grijehom kriva. G. Palmotić 1, 363. Grih sodomski. Stat. pol. ark. 5, 281. Koji čine privediki i smrdeći grijeh suprotiva naravi. M. Orbin 256. — Svetogrđnijeh al' s grijehova poslije toga dogodi se. J. Kavañin 230. — To je grih suprot osme zapovidi. M. A. Rejković, sahr. 38. — *ddd) po drugijem različama.* Grijeħ običajni ,peccatum habituale⁴. A. d. Bella, rječ. 519^a. Djelotvorni grijeh; grijeh

djelom učinjen; grijeh sadašnji „peccato attuale“, peccatum actionis“. A. d. Bella, rječ. 549^a. Grijeh sadašnji. I. A. Nenadić, nauk. 36. — (*Grih*) razdičuje se u grih naravni i u grih bogoslovni: grih naravni zove se oni koji je protivu zakonu naravnomu... i zove se „peccatum philosophicum“; grih bogoslovni zove oni koji je protivu zakonu Božijemu... i zove se od naučitelja „peccatum theologium“. M. Dobretić 197. — Milost Boga, koja se gubi grijesmi telesnijema. A. Gučetić, roz. jez. 12. Griha telesni sotona ne čini. V. Došen iv. — Grijeh uzdržan, zadržan; grijeh ustavljen odriješenu biskupovu, papinu etc. „casus reservatus“. A. d. Bella, rječ. 175^b. — *cc) postaje grijeha. aaa) grijeh se čini, tvori, griješiti itd.* Ako bi š tu učinil grih. Naručn. 88^a. Smrtni grih učinit za ništor ne imaš. P. Hektorović 40. Koji čine takovi grehove. S. Budinić, sum. 137^b. Tko troj grijeh učini. J. Kavašin 430^b. Čine grihe i svake opačine. J. Banovac, razg. 31. Ne učinivši nikakova griha. F. Lastrić, test. 39^a. Zato tko grih činit hoće. V. Došen 145^a. Da si sam one grihe činio. M. A. Rešković, sat. A8^b. Ovih griha nije učinio za dva miseca. M. Dobretić 107. Jesam težak grije učinio. Nar. pjes. vuk. 2, 90. — Mnoge ine grehe stvori. Pril. jag. ark. 9, 90. (1468). Koji (*grijež*) sam stvoril. N. Dimitrović 34. Na sto načina proč ņemu (*Božu*) tvorih grih. Sl. Od onijeh ki hoće pri umrijet nego taj stvorit grijeh. N. Naješković 2, 34. Lupež taj, koga rih, da uboga pokrade, stvori li koji grih? D. Rašina 67^b. Pokli tolik grih nam stvori, da zakletvom tempal sori. P. Hektorović (?) 106. Grijeh stvaramo u slobodi. J. Kavašin 426^b. Tvorih grijehe, mislih zlobe. 444^a. — Grijehe koje svaki dan ljudi griješe. M. Orbin 35. Al' ga nisam pitao za carstvo, već za grije što je sagriješio. Nar. pjes. vuk. 2, 191—192. — Začeti grijeh „peccare, commettere o far peccato“, „pecco“. A. d. Bella, rječ. 549^a. — Koji druge grihe slide. V. Došen 73^a. — *bbb) u grijeh se pada, upada, čelade se u grijeh zapleće, grijehom se oskvrnjuje itd.* Veće ču nič ovijeh večeras upasti u trista smrtnijeh grijeh. N. Naješković 1, 251. Ako je mnogo puta upao u isti grijeh. S. Matijević 22. U svaki grih lasno upade. I. Grličić xvi. Čuvajte se od nepošteni razgovori, jer čete pasti u grih. J. Banovac, razg. 65. Tko želi u grihe ne upadati, zovi Isusa u pomoć. 70. Zašto po pristupljenju zapovidi upada u grih. 200. Ne daj mi u grih padnut. J. Filipović 1, 158^a. U kakove grijehe običaje upletati se. S. Matijević 29. U grijeh se zaplesti „largiter peccare“. A. d. Bella, rječ. 549^a. — Ne povratiti se u napridak na grih. Ant. Kadčić 230. — Ockvrniti se grijehom „pecco“. A. d. Bella, rječ. 549^a. — Podjarmiti dušu grijehom „pecco“. 549^a. — S toga na se grijehe prti. J. Kavašin 434^a. — Da teškim ltiše grijhom sagrišiti. A. Vitičić, ost. 397. Griši li on grijhom od nenavidosti. M. Dobretić 210. — Da se ili grisim smradi. V. Došen 9^a. — *dd) čelade se na grijeh navodi, dovodi, potiče itd.* Na grijeh navodeći. M. Divković, bes. 27^b. Riči nepoštene koje mogu drugoga na grih navesti. J. Banovac, razg. 64. — Koje su ga (*prigode*) mogle dovesti na grih. Ant. Kadčić 249. — Djavaosko poticanje na grih puteni. 316. — Prignuti na bludnost ali na grijeh puteni. S. Matijević 14. — Napastovati na grih u svetoj ispovidi. Ant. Kadčić 334. — Rinujući nas u grih bez našega ositeha. 205. — *ee) grešnik je u grijehu, stoji, živi itd. u grijehu.* Ako je (*nemoćnik*) u grisih, odpustiti će mu se. I. Bandulavić 264^a. jac. 3, 15. Ma što ti je ono mučno, da kada znaeš, da si u grihu

smrtnom, nećeš da se ispovidiš. J. Banovac, razg. 101. Da je u kakvina grisima smrtnima. B. Leaković, nauk. 206. — Paval u grihu staše ne vere. F. Glavinčić, cvit. 36^a. — Pribivati, stati u smrtnomu grijehu „mortali peccato teneri“. A. d. Bella, rječ. 549^a. — Ako bi se tko naša u grihu nepodobnu. Stat. pol. ark. 5, 284. — Živjeti u grijehu „mortali peccato teneri“. A. d. Bella, rječ. 549^a. — Vazda bih ležal u smradu i u grihu. M. Jerković 38. — Toli se ma pamet u grijesih zaplela. N. Dimitrović 37. U grijesih ore sam zapleten oda svud. N. Naješković 1, 114. — Lupež, koji s Isukrstom bi propet, premda vas u grisi biše ogriznuo. J. Banovac, razg. 18. — Jere smo jak kami otvrdnut u grijesih. N. Dimitrović 35. — *naprću je, pritisnut grijesima, ima grijeh na sebi itd.* Ludi, ki nisu obrumeneni grisi. Aleks. jag. star. 3, 256. Od tužnoga stanja srca grisi naprćena. A. Georgiceo, pril. 15. — I pritisnut od grjehova. J. Kavašin 19^a. — Koga veruga grihov stiska. L. Torzić (B. Pavlović) 2. — Misnik semeći, da na sebi imadiše koji težak grih. J. Banovac, razg. 63. Imajući na duši jedan grih. Ant. Kadčić 268. — *grijež prebiva u duši itd.* Ako u ņoj (*duši*) grih pribiva. V. Došen 23^a. — *ff) tuđi se grijeh može uzeti na svoju dušu.* Vas taj grih ja ču sam vazeti vrh sebe. H. Lucić 197. Uzmijte na svoju dušu ņiove grihe. M. Dobretić 99. — *gg) čorjek ispovijeda grijeh, ispovijeda se od grijeha, na ispovijedi ga kaže, otkriva, javlja, očituje itd.* Svaki svoje izpovjedi grije. Ant. Kadčić, razg. 159^a. Pristupi i ispovijedaj grehove, koje si učinio. S. Ćubiša, prip. 222. — Od ovoga se grija neće ispovijeti. M. Divković, nauk. 281^b. Da se ispovidi od svoga tamnoga griha. Ant. Kadčić 157. — Da mu, sinko, sve grehove kažeš. Pjev. crn. 64^b. Izreći pravo i čisto svoj grih. Ant. Kadčić 194. — Poče Grujo da svoj grijeh otkriva. S. Ćubiša, prip. 145. — Svaki grih istanovice objaviti. Ant. Kadčić 215. — Da očituje grije na ispovidi. M. Zoričić, osm. 86. Očitova grije opake. Ant. Kadčić, kor. 37. — Kad pokornik svoje grihe otvora ispovidniku. Ant. Kadčić 330. — *hh) čelade se kaje (od) grijeha, čini pokoru za grijeh, plače, žali grijeh itd.* Koji se kaju svojijeh griova. M. Divković, nauk. 281^b. Tu da od grijeha mojih se kaju. J. Kavašin 311^b. Da se svaki kaje od grijeha učinjenijeh. J. Matović 161. — Sveti život provede, čineći pokoru žestoku za svoje grihe. Ant. Kadčić, razg. 65. — Da pokorni me budemo grih plakati. P. Knežević, živ. 21. Plakati grihe prošaste. M. Dobretić 108. — Pokajna grijehe žali svojim suzama. J. Kavašin 181^b. — *ii) čelade ostavlja, pušta grijeh, uklauša se od grijeha itd.* U koje godi vrijeme i u koji godi čas mi ostavimo grijehe. M. Divković, bes. 7^b. Ostav' grijeha i nesklade. J. Kavašin 165^b. — Da budem pustiti svršeno grjehove. N. Naješković 1, 149. Čovječe, pusti grijeh. I. Dordić, salt. 440. — Kriposti sliditi i od grihov uklonit se. F. Glavinčić, cvit. xvii. — *kk) grijeh se prašta, oprasta, otpušta, odnosi, pere, tare itd.* Milosti prose i proštenije grěhom. Mon. serb. 67. (1305—1307). Gdi se onamo praščaju grihi? F. Glavinčić, cvit. 14^a. Moj Jezuse, grijeh mi oprosti. J. R. Gučetić 15. Oprastaju se grijesi mañi i oprostivi. J. Matović 217. I Bog će mi greha oprostiti. Nar. pjes. vuk. 2, 8. Te je caru greke oprostio. 2, 95. Bog grijež! (ili:) Bog grjehove a car dugove! (Odgovori se kađ ko reče kome za što: oprosti! U Boci i u Crnoj Gori). Nar. posl. vuk. 17. Dug neplaćen, grijeh neoprostien. 71. — Bog ti odpusti grěhi. Mon. croat. 94. (1463). Komu od-

puštite grijeh, da mu su odušteni, a komu zavežete, da mu su zavezani. M. Divković, bes. 6^{ab}. Da mu odпусти grihe. P. Radović, nač. 178. — Odnese Bog grihe tvoje. A. Georgiceo, pril. 42. Koji odnosi grijeh od svijeta. S. Rosa 49^a. — Evo jahača Božji, evo koji odnima grijeh, svijeta. M. Divković, bes. 13^b. — U krv mi opraj grijeh izočni. J. Kavašin 15^a. Jere je krio oprati grijeh naše. J. Matović 102. — Grisi zatruveni po tvomu oduštenju. I. Bandulavić 124^b. Kajte se i obratite se, da se potaru grisi vaši. 141^a. act. ap. 3, 19. — Jerbo je Isukrst platio dug za njih smrsviši njih grijeh. M. Orbin 80. Pomrsi plemenitom krvju tvojom sve grihe moje. P. Radović, nač. 270. Pomrsiti grihe mrzeći na ne. Ant. Kadčić 182. — S' nom stari otei sva vršise, pučke i grihe pomrše. J. Kavašin 337^a. — Na uzdah srce me pospiješ, jeda mi se grijeh odriješ. J. Kavašin 88^b. Mandaline nij li Isus grijeh odrišio? 337^a. — Možebit li pravo bilo, da se grijeh ne već ne liježi. I. V. Bunić, mand. 3. — Pa da poje kaluderi za te, nebi tvoga grijeha otkajali. Osvetn. 2, 138. — *čelade se oprasta, ostoji, čisti itd. (od) grijeha.* Simeun se grija oprostio. Nar. pjes. vuk. 2, 70. Onda ćeš se greka oprostiti. 2, 74. — Ne bih li se grija ostavio. Nar. pjes. vuk. 1, 612. Tako ćeš se grija ostajati. 2, 91. — Opratne tila zlamenuje očisteuše duše od griha istočnoga. J. Banovac, razg. 198. Ovako čineći, od grija ćeš bit očišćen. J. Filipović, prip. 1, 158^a. Kršteue čisti dušu od grijeha istočnoga. T. Ivanović 73. — Isukrste, za čovjeka sloboditi ti od grijeha huda. J. R. Gučetić 12. Oslobojen od grjehovi. J. Kavašin 48^a. Jeda bi se od grija oslobodili. M. Zoričić, osm. viii. — Spasen učiniče puok svoj od grijeha njih. N. Raiina 20^b. math. 1, 21. — *amo može spadati i ovo:* Bogu posla svoga jedinagoo sina, da svoje izbavi iz grijeha. Mon. serb. 465. (145^l). — *U) čeladetu se što prima za grijeh, uzimlje, stavja, upisuje u grijeh.* Ne primi ovo imi za grih. I. Bandulavić 13^a. act. ap. 7, 59. Ne prim' to za grih. Đ. Baraković, vil. 164. — Otpravjenicima u grijeh uzecé. S. Rosa 139^b. — Ne stavja im u grijeh. 74^b. — Da Bog u grijeh ne upiše! Nar. posl. vuk. 48. Bože mi ne upiši u grijeh. S. Ľubiša, prip. 217. — *nm) čelade je dužno što činiti pod grijeh (vidi kod pod).* (Korizmu) svaki verni kršćenik pod smrtni grih postiti ima. F. Glavinčić, evit. 60^a. Naučiteji ponukuju, da muž i žena uzdrže se u blagdane i postove, ne pod smrtni grih, već ako se može. J. Banovac, razg. 81. Nikoji su odgovori ne pod grih zadužujući. A. Kanižlić, kam. 151. Svak je dužan pod grijeh, da svoje posle pregleda. M. Pavlinović, rad. 121. — *nn) naš narod sveuča uživaue između muške i ženske strane, i kad je dopušteno i zakonito, kao grijeh, te po tome se kaže po grijehu otac, sin itd. o zakonitome ocu, sinu.* Ni po greku stara roditelja. (Po greku' (po grijehu) roditel' znači pravi otac. Ovdje se pokazuje znak narodnoga mišljenja, da je grijeh i ženiti se'. Ja sam slušao od oca jednoga velikog gospodara gdje govori za svoga sina: 'On je moj po grijehu sin, ali ga meni sad vađa slušati'. Vuk). Nar. pjes. vuk. 2, 316. Oj Stojane, moj po grjehu sine! Ni po grijehu stare roditelja. Poočime, bez grijeha babo! V. Bogišić, zborn. 207. Moj po grijehu brate. V. Vrećević, niz. 68. — *u ovom primjeru sin bez grijeha može biti da nasuprot znači: zakoniti, ali može biti da znači: nedužni, pravedni.* Zaklinam tebe, gospodina i sina mi bez grēha (griha) vojvodu Stopanu. Mon. serb. 417. (1412). — *c) nalazi se gdjegdje grijeh kao*

ono čim se vrijeđa i čelade (ne samo Bog). Jeda li satvorih proč tebi do danas naj maui koji grijeh? N. Naješković 2, 121. Što su pali u ovake grijeh protiv naroda svojega. Vuk, kovč. 14. — *d) vrag, đavo (da mu se ne reče pravo ime).* Kada su me na te nanegli grijesi. Pril. jag. ark. 9, 129. (1468). Ki te hudi grijeh potaća za gusara vjerat mene? G. Palmotić 2, 113. Podi, griješ, (od mene)! (Kad koga nade kaka bijeda). Nar. posl. vuk. 252. Podi, griješ, od mene i od moje duše! u Dubrovnika. P. Budmani. (U Boci) kad kako čelade pobjesni, kaže se: 'grijev je u ņemu', t. j. davu. Vuk, rječ. kod grijeh. Nanese me neki grijeh, da ovdje ludog poginem. S. Ľubiša, prip. 20. Šćepanu ne dađe grijeh da muči. 109. 'Prodi se, griješ, da te anatema!' odgovori Vuk Arbanasu. 175. Donese grijeh Brdanina u selo. 199. Prelasti me grijeh da poslušam kneza. 205.

GRIJEHA, *f. vidi* grijeh. — *Samo na jednom mjestu xv vijeka (griha), ali može biti da ne treba shvatiti kao nom. sing. nego kao gen. sing.; tad bi spadalo pod grijeh.* Htit čarati griha je velika. M. Marulić 134.

GRIJEŠAC, griješca, *m. dem.* grijeh. — *U Stulićevu rječniku.*

GRIJEŠAK, griješka, *m. dem.* grijeh. — *Na jednom mjestu xviii vijeka:* Za ovi griješak i neurednos tako malu primio je dvije pedepse. B. Zuzeri 145.

GRIJEŠAN, grjješna, *adj. vidi* grešan.

GRIJEŠATI, griješam, *impf. griješiti.* — *Od xvi vijeka (vidi a, b), a između rječnika u Stulićevu: grišati, griješati, v. griješiti s dodatkom da je uzeto iz misala.*

a. *neprelazno.* a) *vidi* griješiti, 1. a. Koja dobro puškom strjelaju, strjelaju a ne griješaju. Pjev. ern. 262^b. — b) *vidi* griješiti, 1, b. U kih (*skladanjih*) ako grišam, jer licee gizdavo tvoje ne uzvišam, koliko jest pravo. H. Lucić 212. Smrtno grjēšaš pijaustvom. B. Kašić, zrc. 120. Ne daj mi u napridak grišati. I. T. Mrnavić, nauk krst. 1702. 30. Bože, koga providjenije u svojoj naredbi ne griša. L. Terzić 284.

b. *prelazno.*

a) *aktivno, vidi* griješiti, 2, a, a). A rana skrovita mo'e srce ne griša. Đ. Baraković, vil. 35. Nikogar ne griša ki mu je protiva. 37.

b) *su se, vidi* griješiti, 2, b. Da im uzroka da kumu, prokljaju i tako da se griješaju. I. A. Nenadić, nauk. 123.

GRIJEŠEŃE, *n. djelo kojijem se griješ.* — *Stariji je oblik* griješenje. — *Između rječnika u Stulićevu i u Vukovu.* Na iskupljenje njih griješnja. N. Raiina 50^a. pand. hebr. 9, 15. Tko da se Bogu pomoli za griješenje svoje? N. Dimitrović 35. Oduštenje od svih grišenja. B. Kašić, rit. 289. Koji s' očitniku grišenja sva prostil. A. Georgiceo, nasl. 346.

GRIJEŠILAC, griješioca, *m. čovjek koji griješ.* — *U jednoga pisca xvii vijeka, a između rječnika u Stulićevu (gdje staji griješkom griješioe).* Niti grišilac može oženit se one bludnice materju. I. Ančić, ogl. 174.

GRIJEŠILO, *n. grijeh.* — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* Skiniti grišilo s dušica. Nadod. 66.

GRIJEŠIONICA, *f. žensko čelade što griješ.* — *U Stulićevu rječniku.* — *nepouzdatno.*

GRIJEŠIONIČ, *m. vidi* griješilac. — *U Stulićevu rječniku.* — *nepouzdatno.*

GRIJEŠITI, griješim, *impf. errare, peccare,*

činiti grijeh, činiti grijeh. — *Akc. kako je u praes. taki je u impf. griješah, u aor. 2 i 3 sing. griješi, u part. praet. pass. griješen; u ostalijem je oblicima onaki kako je u inf. — ije- stoji u južnom govoru mj. negdašnjega è; u istočnom je e (è prema ije: grěšiti; è prema ije: grěšim), u zapadnom i (i prema ije: grišiti; i prema ije: grišim). — Riječ je praslavenska, isporodi stslav. grěšiti, rus. ррѣшати, češ. hřešiti, pol. grzeszyć. — Između rječnika u Vrančičevu (errare; peccare'), u Mikišinu (griješiti, privariti se ,erro, praevaricor'; griješiti, zlo učiniti ,pecco, delinquo' itd.), u Belinu (pecco' 548b), u Bjelostjenčevu (pecco, delinquo' itd.), u Voltigijinu (peccare, trasgredire', sündigen'), u Stuličevu (peccare, errare, delinquere'), u Vukovu (sündigen', peccare'), u Daničičevu (grěšiti ,peccare; peccatis onerare').*

1. neprelazno.

a. errare, non ferire, labi, ne pogadati, ne zgadati u ono na što se smjera, promašati, isporedi grijeh, a). — *pf.*: pogriješiti. a) u pravom smislu. Oh lipo ti biše meni pogledati, kad riba ploviše, gdi ju on zamlati... čudo sam vidio prohodeći oni kraj, jednom je grišio, ne veče, večer taj. P. Hektorović 48. Kapitan kamen u Kaudida hiti, i griši, ter sudca u obraz udri. F. Glavinčić, evit. 70^b. — b) u prenesenom smislu. aa) ne pogadati u mišleđu, u sudeđu, u gatađu itd. Čul si, ča nahode po zvizdah ki znaju, ki potop od vode u skori pravljaju... jaoh, ako nih sudi ne griše u temu, imanje čto pruđi? trudimo se čemu? H. Lucić 269. — bb) kao začii, zalutati u prenesenom (i moralnom) smislu. Kđe zajde jedans dobarš i razumans človečk, zajde i grěši u mnogu. Spom. sr. 1, 163. (1422). — cc) u ovom primjeru kao da ne griješiti znači: ići za rukom. I videć da mu stvor van djela ne griješi. D. Rašina 22^a.

b. peccare, činiti grijeh, grijeh, upadati u grijeh, u grijeh, vidi grijeh, b). a) nopće. Da taj griješi od nevjerstva. M. Orbin 173. Da griši puteno svetom krajicom. I. Ančić, svit. 23. Zakon zapovida: ne ubij, ne griši bludno. J. Banovac, razg. 39. Već nećemo sagrašiti kako dosad grišili smo. P. Knežević, živ. 22. Grišiti poče. And. Kačić, kor. 101. A grišiti neka bude lako. M. A. Rešković, sat. C8^a. Grišnici koji su običajni grišit svaki dan. M. Dobretić 146. I sveti su griješili, pa su se opet svetili (jer su se kajali). Nar. posl. vuk. 104. Ko se suda boji a od suda straši, taj i ne griješi. Pravdonoša. 1852. 10. — b) često o bludnom griješeđu i kad se ne dodaje adv. bludno, te onda obično uz prijedlog s s instr. Opake djevice i oni koji su s nima zajedno griješili. M. Orbin 254. Jedan, premda mu znadijaše žena, grišaše s drugom ženom. M. Zoričić, zre. 58. Drži službenicu u kući s kojom griši. M. Dobretić 78. Ne samo što je griješio s drugima, nego se i prvoj ženi povraćao. Vuk, dan. 1, 93. — c) način (griješ, djelo) kojijem se griješi može biti u instr. Ko ne griješiš zlim djelima. J. Kavanin 163^b. Griši li on grihom od nenavidosti? M. Dobretić 210. Griješima svojim, kojim griješahu, dražiše ga. Đ. Daničić, Icar. 14, 22. — d) kad se izriče, ko (Bog, čelade) ili što (zakon) vrijeđa se griješćem, ono može biti: aa) u dat. Oni Bogu smrtno griješe. V. M. Gučetić 68. Ko kriva žali, pravom griješi. Nar. posl. vuk. 144. — bb) s prijedlogom prema. Griješi li prema zapovijedi Božjoj? I. A. Nenadić, nauk. 119. Prema ovomu zakonu ne griješi. J. Matović 424. Bog jest oni prema komu se griješi. 499. — cc) s prijedlogom protiv (protiva, proć). Svaki čas proć tabi griješići, Bože moj.

N. Dimitrović 40. Griješeci po svak čas protiva višćemu. 103. — dd) u acc. s prijedlogom o. Griješise o tvoje zakone. Đ. Daničić, nemij. 9, 29. — nešto je drugo ovdje loc. s o: Ne imate ob čem živiti a imate o čem grišiti. J. Banovac, pred. 108. — ee) u acc. s prijedlogom u (samo na jednom mjestu). Nisam li vam rekao, da ne grišite u brata? E. Pavić, ogl. 87.

2. prelazno.

a. aktivno.

a) ne pogadati, promašati, isporedi 1, a. aa) u pravom smislu. Čistosrid hitaje cokolom dovrže, ne griši mu boka. M. Marulić 255. Toli je (zviđer) griješiti uzbuđe stril tvoja... D. Rašina 19^b. Tako strijahu, da ništor rukami svojimi ne grišahu. Aleks. jag. star. 3, 286. — u ovom primjeru metaforički (sa značenem: izostaviti, ne spominjati?): Malo da hiteći ne griših dar oni naj lipši, naj veći, ki t' Venus pokloni. H. Lucić 289. — bb) od značenja promašati preneseno na mimolaziti (u širem smislu). Taj muku nitkore ne more grišiti razni obrani. Tondal. star. 4, 112. Ne može nas toj griješiti. Zborn. 28^a. Pripravan budući da me znaj ne griši, dokle se gornći moj pohlep utiši. Đ. Baraković, vil. 22. On vesel zač ga gost tač slavan ne griši. jar. 62. Grišnika ne griši za grih pakal doli, grišnik ne uzkrisi nikadar odtoli. 112. — cc) s objektom put: saći s puta, zalutati. Puta ne griši. Đ. Baraković, vil. 104. Pravi put griši. jar. 64. Mnogi griše pravi put raja. S. Badrić, ukaz. 65. b) griješiti stvar, griješiti grijeh isto je što činiti grijeh. Nu cijenin, da nigdar, odkli sam tvoj bio, nečeš nač, jednu stvar da ti sam griješio. N. Naješković 2, 114. Grijehe koje svaki dan ljudi griješe. M. Orbin 35. Koje (grijehe) ljudi običaj imaju griješiti i činiti očito. J. Matović 257.

c) vrijeđati. aa) objektat je čelade. Nu vrijeme što prješi i hrli leteći, nitkor ga ne griješi, krivi sud čineći, zač vrijeme nije uzrok... ako je kratak rok našega života. M. Vetranić 1, 269. — bb) objektat je zakon, zapovjed itd. Pazi da ne griši zapovid razliku. Đ. Baraković, vil. 53.

d) griješiti dušu (naprčiti na nu grijeh) često se upotreblava sa značenem: griješiti nopće, a osobito kad se s kim nepravedno radi. Molino, buđi ti milostu ne grěšiti dušu. Spom. sr. 1, 129. (1415). Togaj rad, gospoje, ne griješi dušice, srdasce er moje puno je tužice. N. Naješković 2, 77. Ne griješi tvu dušu o meni. M. Držić 83. Griješiti dušu ,animam suam laedere'. A. d. Bella, rječ. 521^b. Ne govor'te o mom roditelju, ne govor'te, ne griješ'te duše. Nar. pjes. vuk. 2, 101. Ne vječaj se, ne griješi duše. 3, 200. Griješiti dušu: nije tako, brate, ne griješi duše (kad se misli da ko govori što krivo). Vuk, rječ. kod griješiti. — slično je ovome i griješiti ruku. Da na tebe ne griješim ruku. Pjev. crn. 44^b. Eđa m' nije desniem griješiti ruku. 198^a.

e) u jednom primjeru znači: činiti grěšnjem, ali po subjektu i objektu drukčije nego kod d): Jizbine, ako nisu zabrañene, ne griše čovika. I. Ančić, vrat. 65. — amo može biti da spada i ovaj primjer: No jesu l' se bule preobule, da ne skaču bose po kameñu da Pipere jutros ne griješe? Ogled. sr. 236.

b. sa se, refleksivno. značenje je kao kod griješiti (1, b). — Između rječnika u Bjelostjenčevu (grěšim se ,suspicor'), u Jambrešičevu (grěšim se na koga ,suspicio, suspicio'), u Vukovu (1, ,sündigen', peccare'). 2. o koga ,gegen jemand sündigen', peccare erga aliquem'). a) nopće. A i da hoćeš, ne dam ti se ja griješiti. Pravdonoša.

1852. 3. Ne daj da se griješi zemlja. D. Daničić, 5 mojs. 24, 4. — *b)* može se izreći, ko se vrijeđa grijehom: *aa)* dativom. I da se on noj ne griješi. Nar. prip. vrč. 110. — *bb)* instrumentalom. Što se mrtvim griješiš hajdukom? Pjev. crn. 92^b. — *cc)* akuzativom s prijedlogom o. Kad se griješite o braću, o Hrista se griješite. Vuk, pavl. Ikor. 8, 12. Nemojte se griješiti o dijete. D. Daničić, 1mojs. 42, 22. *vidi i u Vukovu rječniku.* — *dd)* instrumentalom s prijedlogom s. Ja se s tobom noću griješiti na so i ljeb. S. Ćubiša, prip. 44. Nijesam ja od udaje, no se sa inom ne griješite. 79.

GRIJESKA, *f.* ono što se pogriješi. — *S ovakijem značenjem uopće u jednom primjeru xvi vijeka:* Ako kakova greška za profont vojske bude, hoće vaš uzrok i krivica biti. Mon. croat. 294. (1592). *za opće značenje u naše vrijeme dolazi samo instrumental adverbijalno, vidi u Vukovu rječniku:* griješkom, vide nehotice. Daničić (*a i ja za nim*) u *ovome rječniku upotreblava griješkom i sa značenjem: krivo, nepravdo, protiv zakona, zlo; tako i štamparskom griješkom.* — *U seijem padežima dolazi u naše vrijeme samo s nekijem osobitijem značenjem, vidi u Vukovu rječniku:* griješka, kad se uvodeći u brdo preskoči jedan zubac.

GRIJEVO (ili Grevo?, isporodi Greva), *n.* ime selu. — *Prije našega vremena.* Grêvo (selo). S. Novaković, pom. 131.

GRIJNUTI, *grijnem, pf.* grijati. — *isporodi l. granuti.* — *U Ugarskijeh Irvata.* Sunce je grijulo. Jačke. 18.

GRILE, *n.* mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom. Niva u Griju. Sr. nov. 1869. 588.

GRIMA, *f.* vrsta male ribe. isporodi grimica. *a)* vrsta srujele, u Mikašinu rječniku (ghrimmo^o što bi trebalo čitati grme, ali će drugo r biti štamparskom griješkom) kod olje, i u Stuličevu *alice, sorta di sardella^o, aloc^o.* — *b)* mala, sitna riba uopće. Grima (la marida). Na Sipanu. Razumije se i po sobi da se može rijeti gerica, srdjelica, ako malu vrstu hoće se tijem naznačiti. L. Zoro, rib. ark. 10, 340.

GRIMAČA, *f.* vidi Grmača.

GRIMĀR, *m.* ribar što lori grime. — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* L. Zoro, rib. ark. 10, 359.

GRIMČEVIĆ, *m. prezime.* — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Za nim Tiro Grinčević Osmano. Pjev. crn. 142^a. — *U drugoj pjesmi Grinčević.* Jedno lješe Grinčević Osmano. 151^b.

GRIMICA, *f.* *a)* dem. grima. — *u naše vrijeme u Dubrovniku, a između rječnika u Stuličevu:* mala grima. — *dolazi već u jednoga pisca Dubrovčanina xvi vijeka gdje se kaže: četadetu kao od mila.* Mrve, moja grimice, od kojih se prikle čine. M. Držić 411. — *b)* u Vukovu rječniku: vido griznica s dodatkom da se govori na Korčuli.

GRIMIS, *m.* vidi grimiz. — *Na jednom mjestu xvii vijeka, a između rječnika u Voltigijinu* (porpora; coccola per tingore in rosso^o, purpurfarbe^o). Nima volti ni grimisa. B. Arnolusić 8.

GRIMISAN, grimisna, *adj.* vidi grimizan. — *Na jednom mjestu xvii vijeka, a između rječnika u Voltigijinu* (grimisni, porporino^o, purpurfarbig^o). Grimisnu apostolsku odiću nositi počeo. A. d. Costa 1, 21.

1. GRIMIZ, *m.* purpura, sukno vrlo živahn crvene boje (uprav s kojom je i malo modre pomiješano; drugo je skerlet). — *Od arap. qormez,*

skerlet, ali preko romanskijeh jezika, isporodi tal. chermisi, cremisi, crven, šitkov, franc. cramoisi. — *Od xv vijeka, a između rječnika u Belinu* (purpura^o 573^b, 649^b), u Bjelostjenčevu (v. baršun), u Stuličevu (purpura, purpura vestis^o), u Daničićevu (grimiz, purpura^o, ital. ,cremisi^o). Klo-buk je jedan crvena grimiza. Mon. serb. 498. (1466). Šuba calina (erčena?) grimiza. Spom. sr. 2, 125. (1466). Gdi čista grimiza toli se dobavi. Š. Menčetić 63. Ako ja sam oni isti sad u sebi, jaoh, da gdi je sviono ruho, grimiz čisti, plemenito ki me odije? I. Gundulić 219. Pod bogatim odjećami od erčena sja grimiza. 397. U grimizu rumenomu slavno oni se odjeli su. J. Palmotić 219. Koji grimiz oblaćahu. I. Akvilini 4. I grizlica u grimizu okoti se, a što je drugo nego crv potišteni? B. Zuzeri 342. Grimiz nosi tko grimiz ne čini. (Z). Poslov. danič. 25. Ter ga ogrniavaju jednom hajinom razdrtom od grimiza. D. Bašić 56. Razmišlja kako jedan čovik vrstan, odiven grimizom, stoji použen. Blago turl. 2, 63. Praviše staklo, grimiz. D. E. Bogdanić 65. Ako budu grisi vaši kako grimiz (skerlet) crveni. I. Velikanović, uput. 3, 325. — *Može značiti i samu boju:* Obraz od sniga slit, ne ki je sasvim bil, da s kim bi smišan bit grimiza niki dil. M. Marulić 76. Ljepotom se gzdaju, grimizom jak zapad. M. Držić 65. *vidi i u Belinu rječniku:* grimiz, grana, nome di certe coccole con le quali si tingono i panni in rosso^o, ,coccum^o. 355^a.

2. GRIMĀZ, *adj.* vidi grimizan. — *Na jednom mjestu xv vijeka.* A na njih do toli pokroveci grimizi. M. Marulić 14.

GRIMĀZAN, grimizna, *adj.* postaje od grimiz nastankom *mr.* — *isporodi 2. grimiz.* — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu* (grimizni, coccineus^o 355^a; ,purpureus^o 573^b, 597^a; ,ostrimus^o 649^b) i u Stuličevu (purpureus, coccineus^o). *a)* boje kao grimiz. Grimizna svilice. Š. Menčetić 278. Svili grimiznoj skрати vlas, Bože moj. M. Vetranić 1, 11. Na grimiznoj svili. I. Đorđić, uzd. 42. — *b)* načini od grimiza (sukna). Oklopja se zlatna od zgora pod grimiznim plaštom rese. I. Gundulić 442. Iz grimizna skuta svoga. P. Kanavelić, iv. 275. Izvadiše ruho zlatno i grimizno. B. Zuzeri 350. Diže s ramena plaš grimizni. D. Bašić 70. — *c)* odjeven u grimizu. Grimizni poglavica svete erkve. I. Đorđić, ben. 63.

GRIMIZITI, grimizim, *impf. mastiti grimiznom bojom.* — *U Stuličevu rječniku:* ,purpurare^o, gdje ima i refleksivno grimiziti se ,purpurascere^o.

GRIMIZNIK, *m.* čovjek odjeven grimizom. — *Na jednom mjestu xvii vijeka.* Isti se grimiznik stiska i postavljajuć na stranu oholost... Blago turl. 2, 69.

GRIN, *m.* grina (?), vidi 1. grina. — *Na otoku Cresu.* ,Grin te zel! uzela te strijela! odnio te vrag!

GRINA, *f.* vidi grivna, 2. grina. — *U narodnoj pjesmi xvii vijeka.* Crni banu Mihoilo (darova joj) grinu bijela bisera. Nar. pjes. bog. 61.

GRINČEVIĆ, vidi Grinčević.

GRINGLIN, *m.* Ligurinus chloris L., űeka plćea, zelena, zeludur, niem. grünlung. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* ,chloris, chlorion, luteola^o, i u Jambričevu: ,chloris^o.

GRINTA, *f.* porigo, naj češće űeka bolest na koži od glave, kraste, ali gdjegdje znači i koju drugu bolest na koži, srvcnem. grint, norovnem. grind. — *Od xvii vijeka (ali vidi 1. grintav, grintavac, grintavica), a između rječnika u Mi-*

kaŃinu (grinta, guba od glave ,alopecia, porrigo' gdje naj prije dolazi, u Belinu (porrigo' 731^b), u Bjelostjenčevu (porrigo, alopecia, achores capitis, scabies capitis ulcerosa'; grinte srbeće ,scabies capitis, psora' s dodatkom da se govori u Dalmaciji), u Jambrešičevu (porrigo, psora'), u Voltiđijinu (grinta, krasta ,tigna, brosa', grind'), u Stuličevu (tigna', achores'), u Vukovu: (u Risnu vide živina 1. (bolest) s primjerom: Tako me grinta ne jela! (Nar. posl. 298). ovo zadnje značenje nije dosta pouzdano (u istoj se poslovići kaže i guba mj. grinta). Grinta je neka bolijest po koži kao guba. S. Ľubiša, prič. 50. — U Dubrovniku se češće kaže u množini: grinte sa značenjem kazanjem sprijeda (porrigo), P. Budmani. — I u prenesenom smislu kao psotka (isporedi 1. grintavec). Grinta, prvobitno znamenovanje ,guba' zatim kada se čovjeku kaže grinta, znači nevaŃanac, izmet. U hrvatskom primorju.

GRINTAL, grintla (?), m. vidi gringlin. — U ugarskih Hrvata. Crjen staglić, zelen grintal. Jačke. 224.

1. GRİŃTÂNE, n. djelo kojijem se grinta (vidi 1. grintati). — xiv vijeka u pisca Dubročanina. Grintanje ti i tužbe ne dodijevaju. V. Andrijašević, put. 295.

2. GRİŃTÂNE, n. djelo kojijem se grinta (vidi 2. grintati). J. Bogdanović.

GRİŃTAST, adj. vidi 1. grintav. — U Stuličevu rječniku.

1. GRİŃTATI, grintâm, impf. često se lutiti i karati (kao što se misli da biva u grintava čeladeta). — U naše vrijeme (ali može biti i starija riječ, vidi 1. grintaŃe) u Dubrovniku. „Nemoj mi vazdan grintat!“ P. Budmani.

2. GRİŃTATI, grintâm, impf. nespretno hoditi u prodrtijem opanci i rasparanijem čarapama'. — U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović. — isporodi dogrintati.

1. GRİŃTAV, adj. kojemu je grinta. — isporodi grintast. — Od xvi vijeka (vidi naj zadnji primjer), a između rječnika u Belinu (porriginosus' 731^b), u Bjelostjenčevu (kajkavski grintau, grintavec, grintavka), u Jambrešičevu, u Voltiđijinu, u Stuličevu. Ako j' bos i grintav človik, kad je pošten još je dobrik. P. Vitezović, evit. 156. i kao muški nadimak: Koje bi blago platilo majku deset Jugovića, a vi bi je sad cijenili u po Rada Grintavoga. S. Ľubiša, prič. 48. Ovaj Rado Grintavi morao je biti kakva ljudska nakaza, tek ostane da se pominje i dan današnji. 50. — preneseno, može značiti i: nevaŃao uopće. Sve što Tripće govori, sve je pjano, sve je grintavo. M. Držić 180.

2. GRİŃTAV, adj. koji grinta (vidi 2. grintati). — U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.

GRİŃTAVAC, grintávca, m. grintav (vidi 1. grintav) čovjek. — Od xvi vijeka (kao psotka), a između rječnika u Mikaljinu (alopecus, porriginosus'), u Belinu 731^b, u Bjelostjenčevu (kajkavski grintavec kod grintau), u Stuličevu. Na dvor, grintavec bez dinara! M. Držić 272.

GRİŃTAVAN, grintávna, adj. vidi 1. grintav. — Samo u Stuličevu rječniku.

GRİŃTAVICA, f. grintavo žensko čelade. — Od xvi vijeka (kao psotka), a između rječnika u Stuličevu. Nut riječi od one gube, nut grintavice! M. Držić 412.

GRİŃTAVITI, grintávim, impf. oboljevati od grinte. — U Voltiđijinu rječniku: ,intignosire, diventar tignoso' ,grindig werden', i u Stuličevu:

grintaviti i grintaviti se ,achoribus sensim infici'. — VaŃa da bi (dajbudi u aktivnom obliku) boŃe bilo grintavjeti.

GRİŃTÂVKA, f. vidi grintavica. — U Bjelostjenčevu rječniku (kod grintau).

GRİŃTAVĽAHAN, grintavĽahna, adj. dem. 1. grintav. — Samo u Stuličevu rječniku (grintavĽahan) gdje ima i grintavĽašan (grintavĽašan) s istijem značenjem.

GRİŃTAVĽAŠAN, grintavĽašna, adj. vidi grintavĽahan.

GRİŃTEŠA, m. grintav (vidi 2. grintav) čovjek. — U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.

GRİŃUTI, grinēm, pf. naj starije je značenje: pasti, oboriti se. — Akc. se ne mijaŃa (aor. 2 i 3 sing.: grinū). — Nepoznata postaja. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Stuličevu (cadere, ruere'), u Vukovu (losstürzen', irruere', cf. poletjeti s primjerom iz narodne pjesme: Tade grinu čekme Hasan-aga, Milovana da ufati živa). a) sa značenjem sprijeda kazanjem. aa) u pravom smislu. Da se gdi primim koj gore kamene, gora bi taj čas, mnim, grinula vrh mene. Ğ. Držić 381. Koliko viša bude (sagrada) toliko će ružnije grinuti. B. Gradić, djev. 71. Potrebuje da se svakolika sagrađa obori i grine. 126. Da ne sustane i na putu ne grine. M. Alberti III. — metaforički. Tutako bih sljezao pače grinuo u pakao. B. Gradić, duh. 23. Takoj svrh gore ka jest Bog ukinuŃi se u dolinu i propas ovoga nevoŃnoga sŃijeta padamo i grinem. 39. — bb) u prenesenom smislu, propasti. U rasap grinuše pakljene krjeposti. M. Vetranić 1, 313. Za toj brzok toliko sramotno grinu (Salamun). B. Gradić, djev. 159. — b) oslabiti od nemoći ili od kakve druge nevoje. u naše vrijeme na Korčuli. Slovinac. 1881. 417. — isporodi a) bb). — c) navaliti, uduriti, poletjeti u Vukovu rječniku. — biće preneseno od značenja kod a) aa).

1. GRİŃA, f. tinea, moŃac, grizlica. — Nepoznata postaja; vaŃa da neće biti u svezi s glagolom grinuti. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Stuličevu (grina samo s primjerom: tude grinē tresti, protresati ,virus omne in aliquem evomere', vidi dajē) i u Vukovu (vide moŃac s dodatkom da se govori u Crnoj Gori). Toj vam grizu crne grinē. M. Vetranić 1, 36. Kako od haŃina grina se zameće. N. Dimitrović 16. HaŃina koja se izida od grinē. B. Kašić, rit. 202. Kako od haŃina rada se mrmiŃnac aliti grina, tako od žena rada se nepravda. K. Maăarović 22. Kako crv grize drvo i mrmljac aliti grina haŃine. 25. Grina, tinea. J. Pančić, zool. 261. i metaforički. Ne bi uboŃtvo kako grina konsumavalo gradane. M. Držić 219. Grinē su zle žene. 319. Bižati od taŃte slave, koja je grina od svetiŃe. B. Kašić, in. 32. Sama se je nima suprotvila neprijateljska zavistid i nenavidost, grinē časnih djela. is. vi. također metaforički može značiti: mahana, slabost, grijeh. Otkrile se su Ńegove grinē (griješkom ,grigjine'), usaznala sam Ńegove sekrete. M. Držić 182. Ako bih kose skrio, kaŃaŃ grinē odava. 199. s ovijem značenjem dolazi osobito često: protresati (tresti, premetati) tude grinē, govoriti zlo o kome. Počesmo družih grinē tresti. M. Držić 91. Ter kad se začinē i u pjesnijeh svak hvati, tude smo mi grinē protresat' ustali! I. Gundulić 147. Tresti grinē. (D). Poslov. danić. 137. Primeće stare grinē. (Z). 102. Drugi protresaju grinē sad ovomu sad onomu. M. Vodopić, tužn. jel. dubr. 1868. 211. — Okolo TrebiŃna grina je moŃac ,samo u mesu i u siru'. N. Dučić.

2. GRĀNA, *f. vidi* grivna. — *Vaļa da je starji oblik bio grivna, pa da je v ispalo.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* (u Boei) 1. 'dio schuur (z. b. perlen)', 'linea margaritarum' cf. niz. 2. n. p. smokava, oraha, ein kranz (z. b. nüsse)', 'corona (nucum)', cf. grotuļa, grivna. — *Na glavi joj zlatna kruna, dvije griñe od bisera.* Nar. pjes. u Vuk, kovč. 92.

GRĀNAC, grīca, *m.* Columba palumbus L., *golub grivnaš.* D. Trsteñak. Slovinac. 1880. 31^b.

GRĀNATI, grīnam, *impf. gristi se, crcati se.* — *Postaje od 1. grīna.* — *U jednoga pisca našega vremena.* Lipovina grīna. S. Ľubiša, prič. 40.

GRĀNAV, *adj. pun grīna, izgrīzen od grīna.* — *U Šulekovu rječniku:* 'mottenfrässig'.

GRĀNAVAC, grīnāvca, *m.* Conium maculatum L., *vrsta otroznoga kozoaca, glavoboļa, trubelika na Braču* (V. Tomić). A. Ostojić. Grīnavac otrovni, Conium maculatum L. (Lamb.). B. Šulek, im. 102.

GRĀNE, *n. mjesto u Srbiji u okrugu podrinskom.* Sr. nov. 1873. 959.

GRĀNICA, *f. dem. 2. grīna.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (s dodatkom da se govori u gorñem primorju).* Pa mi se hoće darovi, svakome svatu grīnica. Nar. pjes. vuk. 1, 42. Svakim dobrom ispuñena, i ružicom od profeća i grīnicom od bisera. 1, 53.

GRIP, *m. vidi* grib. — *U Bjelostjenčevu rječniku* (v. mreža).

GRİPE, *f. pl. vidi* šabaka. — *isporedi* gripice. — *Radi postaja vidi* grib. — *U hrvatskom primorju.* Ovu vrst (šabaku) mreža zovu u hrv. primorju oko Selaca i Crikvenice gripe i gripice. *Dodatak redakcije u L. Zore,* rib. ark. 10, 356.

GRİPEL-ZEĽE, *n. vidi* gripeļ.

GRİPEĽ, *m.* Spiraea filipendula L., *vidi* grīzeļ. Gripeļ, filipendola (Danilo), v. gripeļ-zeļe. Gripeļ-zeļe, (Spiraea) filipendula L. (Danilo), v. gripeļ, grīzeļ. B. Šulek, im. 102.

GRĀPICA, *f.* gospodska fina lijepa kola. — *U naše vrijeme u Liči.* J. Bogdanović.

GRİPICE, *f. pl. dem. gripe, koje vidi.*

GRİPINA, *f.* Gyps fulvus G. R. Gray, *vrsta jastreba, tul. grifone, isporodi* grif. Đ. Kolombatović. progr. spal. 1880. 5.

GRİPĽA, *f. vidi* gavitio. — *U Šulekovu rječniku:* 'ankerboje'.

GRİPON, *m. ime muško (možebiti rumunsko).* — XIII vijeka, a između rječnika u Daničiću (Gripom). Gripon. (vlah). Mon. serb. 13. (1222—1228).

GRİPOS, *m. γρόψ. vidi* grif. — *Na jednom mjestu u rukopisu XVI vijeka.* Sokol i griposov izvodnih. Aleks. jag. star. 3, 276. — *Na drugom mjestu imu adj. posesivni gripsov, kao da je osnova gripis.* Krila gripsova, zlata i črna. 224.

GRİPSOV, *adj. vidi* kod gripos.

GRİSKA, *f. u Vukovu rječniku:* vide rskavica s dodatkom da se govori u Staronjiji.

GRİSKĀNE, *n. djelo kojijem se griska.* — *U Vukovu rječniku.*

GRİSKATI, grīskām, *impf. dem. gristi.* — *z-ispred k mijena se na s.* — *Akc. se ne mijena (vor. 2 i 3 sing.: grīskā).* — *Od XVI vijeka, a između rječnika u Stuličevu* (leviter rodere) i u Vukovu. Slatko je griskati medena tve usni. D. Rašina 21^a. Zarka kapļa dobra vina nebeska je mama istina, sred juvena slatka piva cešće

griska' i celiva'. I. Gundulić 172. Pobiću mu krñe zube da me ne griska. Nar. pjes. herc. vuk. 238. Na, evo ti mrva sira, griskaj i miruj. M. Vodopić, tužn. jel. dubr. 1868. 186.

GRĀSKAVICA, *f. rskavica.* — u Banatu. V. Arsenijević. — *isporedi* griska.

GRĀSTALAD, grīstaoda, *m. γρόσταλλος.* crystallus, crystallum, *mañe cijeniñ dragi kamen bijele boje.* — *isporedi* kristalad, kristal, golot, bijur. — *Postalo je od grēke ili od latinske riječi.* — *Drugo -a- ostaje samo u nom. i acc. sing. i u gen. pl. grīstalāda, u ostalijem padežima 1 (na kraju stoga) mijena se kasnije na o (a ao u dubrovačkom govoru sažimje se na ô: grīstōda, grīstōdñ itd., vidi na kraju).* — *U Dubrovniku od XV vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (grīstalad, 'crystallus'). Dve kupe z grīstaldom s srebrom, dvije žilice z grīstaldom s srebrom. Mon. serb. 405. (1441). Noža 6 otñ grīstalda i jedañ pirun otñ grīstalda... soko jedañ otñ grīstalda načinem (sic) srebrom i s s žmaldom. 498. (1466). Obraz ñegov kako grīstalad učini se. Zborn. 72^a. Jak čisti grīstalad. M. Vetranić 1, 294. Ostašo obje dvije svijetle u ñih tijelu kako grīstalad. I. Držić 192. Učinila se je peća mesa na način od jednoga grīstoda umetena u kao. 168. i u naše vrijeme u Dubrovniku: grīstalad, grīstoda.

GRĀSTI, grīzēm, *impf. mordere, rodere.* — *i-stoji mj. ñegdašñega y.* — *Akc. kuki je u praes. taki je u impf. grizijāb, u imp. grizi, u ger. praes. grizūci; u ostalijem je oblicima onaki kuki je u inf., osim uor. 2 i 3 sing.: grīze.* — *Riječ je praslavenska, isporodi stlov. grysti, rus. грызть, češ. hrýzti, pol. gryźć, u lit. graušti, graužiū, glodati. korijen bi indoevropski bio gr-agh.* — *U inf. z ispred t mijena se na s, ali se (rijetko) nalazi pisano.* — *U Dubrovniku se govori grīješkom u infinitivu grīstiti, grīstī (P. Badmani, dubr. dij. rad. 63, 175), i to od prošloga vijeka: grīstīti. S. Rosa 111^b.* — *U svijem je rječnicima: u Vrančićevu: 'mordere; rodere'; u Mikajinu: 'rodo, erodo, corrodo'; grīsti, pečalti, erucio, mordeo'; u Belinu: 'rodo' 630^b; u Bjelostjenčevu: grīzem; u Jambrešičevu: grīzem; u Voltigijinu: grīsti, grīzem i grīzam (!); u Stuličevu: 'corrodere, rodere, derodere, arrodere, aliquam dolore afficere, mordere'; u Vukovu: 'beissen', 'mordeo'; u Daničićevu: grysti 'mordere'.*

1. aktivno.

a. mordere, stiskivati što (objekat) zubima tako da se u ono zubi udubu ili da se komad onoga otkine; subjekat je čelade ili životinja, te grize ili da se hrani ili da obrani objekat. a) uopće. Grīzem, žvem, ijem. M. Držić 29. Dva jo(j) psa ruke grizijahu. M. Divković, bes. 181^a. A ti češ ga sve za petu grīsti. M. A. Reļković, sat. 176. Ne grīzeš ti mene uši; veće onaj što se vije iznad mene. (Kazao zec žabi kad mu je grizla uši, a on od orla nije smio da se makne). Nar. posl. vuk. 197. — b) čelade grize svoje same usne od ijeda ili uopće s kojega dušernoga razdraženja. 1 usne grīzūc s ijeda mnoga u nesvjesne prasnu riječi. I. Gundulić 175. Trepeļ nogom, grīze usne. J. Kavañin 412^a. — i jezik. Jezik će svoj grīsti. M. Divković, nauk. 23^a. — c) metaforički, kad je subjekat u metaforičkom smislu. Kose, ko zvali zlatom prije, poznam, da su [ute zniije, ke sad srco moje grīzu. I. Gundulić 231. Sto ñemu guja srce grīze. Osvetn. 1, 28. — d) u prenesenom, metaforičkom smislu kazivati kome (objektu) što mu je neugodno čuti, što ga vrijeđa. Nemoj me v tom čemernim jazikom grīsti.

Naručn. 47^a. Zašto bih krivila nesreću i sebe, a ne bih gnivila ni grizla sad tebe. Š. Menčetić 250. Ako jedan drugoga grizete. Anton Dahm., nov. test. 2, 75^b. paul. gal. 5, 15. (*Zena*) kuću krede, muče trati, sine kune, bratju dili, muža grize, svojih rati. I. Ivanišević 174. — *e*) kaže se u *metaforičkom smislu*, o *čeljadetu* gristi sama sebe sa značenjem: mučiti se, vidi i 3, a, b). Ni človik na svit saj, bez misli vidi se, da kro(z) svoj kigod vaj svoje srce ne grize. D. Rašina 45^b. Da sam sebe grize živa, raj živinski kad uživa. V. Došen 202^a. — *f*) kao *jesti uopće*, i o *čeljadetu*, ali naj češće o *domaćijem životinju*. Luskj sočivnyje v prahu izbirajušte i ty gryzjahu. Danilo 343. Er nadu, koñi što grizu. G. Držić 435. Bi postalen u jasoce, gdi živine piču grizu. M. Divković, bes. 114^b. Onda bi bolji grist neg drugo vrime kruh. Đ. Baraković, vil. 331. Gdi pet let cilih posteći, moleći, korenje grizući, telo pokoraše svoje. F. Glavinić, cvit. 370^b. Ako je koza i malo grizla, nije malu štetu učinila. (D). Poslov. danić. 2. Plod grizu svoga voća. A. Vitičić, ist. 25^b. I oko neg već grm grizu (*koze*). V. Došen 123^a. Nikada od obisti neće ovca vune gristi. 149^b. Junca grizućega sijeno. J. Matović 334. Već glad tira (*ovce*), da po sitvah grizu. J. S. Rejković 97. One žanu travu svakojaku, po naj više trave djeteline, pa je među pred koña bratina: „Grizi, pasi, ti bratinu koñicu!“ Nar. pjes. vuk. 1, 10. A gristi ću zeleniku jabuku. 1, 448. A ja koñić žedan, gladan, kopam zemlju do kolena, grizem travu do korena. 1, 454. Neka koza pelin grize. Nar. pjes. petr. 1, 287. Ako i živimo u pojatu, ne grizemo (ni mi) slamu. Nar. posl. vuk. 2. „Čuj de vidi, jesu li koñi pogrizili sijeno“. „Bobme nijesu, eno još grizu“. M. Medić. — *g*) kao *glodati*, kad je *objekat nešto što se ne može jesti*. Kosti grize, mozg izpije. J. Kavañin 55^a. On zubi štap grize. F. Lastrić, ned. 215. Uzdru grizući. A. Kanižlić, kam. 263. Urlava vuka, kad od gladi grize trulež s paña. Osvetn. 2, 35. — *amo može spadati i ovo*: Starac Fočo podavio bradu, pa je bjela sa zubima grize. Nar. pjes. vuk. 4, 136. — *h*) *preneseno na tjelesno osjećanje koje napominje grizeñe*. samo u *Belinu rječniku (o ukusu)*: gristi ‚piccare, il mordere del vino, e simile‘ ‚mordeo‘; grizući ‚piccante, agg, che picca‘ ‚mordax‘ 562^b.

b. *rodere, subjekat je mala, sitna životinja koja zubima (ili ustima uopće) jednako otkida male komadiće od objekta, te ga tako malo po malo unajkuje i uništava. a) u pravom smislu. aa) subjekat je miš*. Uglode oko žila onega đubka jednoga crna miša, drugoga bijela, koji ga grizu i kose bez pristanka. B. Zuzeri 204. Neka miši sedlo grizu. Nar. pjes. petr. 1, 288. — *bb) subjekat su crvi, molci itd.* Gdi rda ni molci ne grizu. N. Rašina 38^a. matth. 6, 20. Tvoje tijelo crvi grizu. Zborn. 28^b. Kako sam po sebi u drivu stvoren crvak vlastito drivo grize i ji. P. Zoranić 2^a. Crv grizaše mu meso i kosti. P. Kanavelić, iv. 196. Crv grize i kvari stablo. M. Radnić 111^a. Iz nega (*mrtvaca*) crvi izhodahu i živa ga grizijahu. J. Banovac, pred. 92. Moji počese ovu knjigu gristi. A. Kanižlić, kam. 8. — *amo mogu spadati i ovi primjeri*: Krpe smrde, uši grizu. V. Došen 209^a. Ja ću s' stvorit u bela leptira, pa ću pasti na rumenu ružu; reći ćedu izokola ljudi, da ja grizem u gradini ružu. Nar. pjes. vuk. 1, 354. — *b*) *metaforički, kad je subjekat u metaforičkom smislu*. Unutra u sebi crva od svijesti, koji ju grize. A. Gućetić, roz. jez. 298. Grize ga crv od konšijencije. A. Komulović 29. Nenavideca črv pakleni bude gristi.

F. Glavinić, cvit. 148^a. Crv od svijesti ga grizijaše iznutra. F. Lastrić, ned. 75. Ovi crv hiov ne umira, nego će vazda i brez pristanka gristi i mučiti razum i pamet hiovu. 392. Grize te i mori nutarni crv duševnoga spoznaña. A. Kanižlić, utoč. 38. — *c*) u *prenesenom smislu, o neživjoj stvari koja malo po malo uništava objekat (u. p. rda grožde)*. Gvozod rja ji, grize. M. Marulić 223. Da ga (*blago*) rda sve grize. D. Rašina 7^a. Nit' ga (*blago*) grize rja ni crvotočina. A. Vitičić, ost. 384. Gristi ‚consumare‘ ‚exedo‘. A. d. Bella, rječ. 221^a. — *Sirće svoje bure naj više grize*. Nar. posl. vuk. 285. — *Da ne bi masne i kisele vatrene pare kotao lizale i grizle*. P. Bolić, vinodj. 2, 396. — *tako i neke bolesti grizu tijelo (u pravom i prenesenom smislu)*. Koja vam (*guba*) i tijelo grize i dušu kvrni. B. Gradlić, djev. 101. Tako me živina ne grizla! Nar. posl. vuk. 298. — *u prenesenom smislu*. Vrime grize žalost sfaku. M. Gazarović 84. — *d*) *metaforički, o duševnom bolu i mučenju; objekat je čeljad ili srce (u prenesenom smislu)*. aa) *subjekat je uopće tuga ili nešto što je uzrok bolu a ne stoji u samome objektu*. Malo t' me griziše taj škoda takova. P. Hektorović 26. (*Tuge*) grizu jadovno srce me. F. Lukarević 146. Lipost ona i mlajhna srdačca tvrdost i pram meni nemilost vazda mi srdačce griziše. P. Zoranić 2^a. Ta me tuga smrtno grize. Đ. Baraković, vil. 234. Vična smrt će ih gristi. A. Vitičić, ist. 149^b. Misli, brige, puci, stanje sve te tuku, sve te grizu. J. Kavañin 358^b. — *bb) subjekat je misao ili duševno osjećanje (naj češće nenavidost) u samome objektu*. Misal ma vele me grize i ji. M. Marulić 10. Nenavidost grize srce. Š. Budinić, ispr. 95. Germanu opeta poče nenavidost gristi. F. Vrančić. živ. 91. Nenavidosti, ka naj prvo onoga, u kom jest, grize. F. Glavinić, cvit. 421^b. Krvnu četu smutno grizu vrh Isusa lijepe svite. A. Vitičić, ost. 294. Zloba i nenavidost muči i na srdcu grize neprijatelje naše. M. A. Rejković, sabr. 2. — *cc) duševni bol nastaje od uspomene grijeha učinjena (ispoređi b)*. aaa) *subjekat je svijest (svijest, znanje), duša*. Zašto se ovo zgada, ne cijeda da grijesi bolest ne uzrokuju i da svijes ne grize. A. Gućetić, roz. jez. 151. Mnogi se običaje rijeti: duša me boli, a drugi običaje rijeti: konšineva me grize. M. Divković, bes. 314^b. Grize mene znanje moje. I. Ivanišević 136. Grizla ga je svijest, da mu je oca umorio. S. Lubiša, prip. 51. Grizla ga je savjest, a mučila misao. 268. — *Unutra duša koja ih grize, zdvora svijet koji gori*. M. Divković, bes. 28^b. Poče ga duša gristi. J. Banovac, pred. 21. Grizijaše li u staro doba duša biskupe da bi tkogod umro po hiovoj krivini ne kriznavši se? Blago turl. 2, 221. — *bbb) subjekat je grijeh, zlo djelo*. Zabiv škodno bitje, pak češ miran sisti, a gdo dobitje vasa će te gristi. P. Hektorović 38. Grijh grizijaše dušu. J. Banovac, pripov. 3. Sve one grihe koji ga naj voće budu i grizu. Ant. Kadčić 217. Udij kako grijh dušu griziti počme. I. Velićanović, uput. 3, 68. — *dd) impersonalno, kao mučiti uopće*. Tere me sve grize kakono kad jedan crv u dub zalize gristi ga noć i dan. N. Najlašćević 1, 302. Ali ga naj posle stane mučiti i gristi gde ne sme nikome da kaže. Nar. prip. vuk. 190. — *e*) *metaforički, govoriti zlo o kome. objekat je čeljad, negoro djelo, negor dobar glas*. Skončava dušu i telo i grize glas i počtenje. Korizum. 37^b. Kad s hulbam ludima tva pamet pobjesni, ostrim ti zubima sve grizes me pjesni. D. Rašina 64^b. Uhati Mido zli, Zoile prokleti, ni' li ti zadosta čim pamet tva pjesni.

da zubim oštrima sve grizeš me pjesni? 119b. Za velike mormoracijoni kojijema je grizao život, dobre glasove i časti od družijeh. I. Držić 180. Da otrovni jezik dignu, žive ranit nejma dosti, dal' i mrtvini grize kosti. V. Došen 129a.

2. *pasivno*. Grizeni od črva konjšijenje. Korizim. 26b. Grizen, jiden ,erosus, corrosus, rosus'. J. Mikaļa, rječ. Grizen u duši, grizen od duše ,conscientia morsus'. A. d. Bella, rječ. 621b.

3. *sa se*.

a. *refleksivno*. a) kaže se o subjektu (tkanin, drvu itd.) da se grize, kad su u nemu crvi, moļei itd. što ga grizu. premda bi orako značenje bilo uprav pasivno prema 1, b, a) aa), shvaća se kao refleksivno, jer se upoće misli kao da se iz samoga drva, tkania itd. one životinje raduju, dakle da je u samom subjektu sila što ga uništuje. — između rječnika u Belinu (tarlare, consumarsi dal tarlo', ,cariem sentiro' 723a), i u Stulićevu (tarlarsi', ,carie corrodi, terenide corrodi'). Grede koje se počmu gristi i crvati. M. Zoričić, osm. 28. Sukno se grize kad u ņ grizica ulize. M. Pavlinović. — b) mučiti se (u sebi) od žalosti, od ijeda, radi uspomena grijeha učinena itd. — između rječnika u Mikaļinu (gristi se od jida ,erucior iracundia, exardesco iracundia'; gristi se u srcu ,conficior, crucior, angor'; gristi se u duši, imat nemir u duši ,morderi conscientia, scrupulis vexari vel exagitari'), u Belinu (gristi se u sebi ,accorarsi, ricever affamo', ,angor' 20b; gristi se u pečali ,anxium esse' 40b; gristi se u srcu ,consumarsi', ,conterere se' 221b; gristi se od ijeda, aliti od zlobe ,tacita ira aestuare' 630b; gristi se u duši ,conscientia morderi' 218a; 621b), u Bjelostjenčevu (grizem se va srcu ,angor, conficior, crucior in cordo'. 2. grizem se od srditosti ,erucior iracundia, exardesco iracundia'. 3. grizem se, nemir imam duše ,morderi conscientia, scrupulis conscientiae exagitor, vexor'. 4. gristi se od črva dušnoga spoznaña ,morderi conscientia'), u Voltijijinu (accorarsi, affamarsi', ,sich grämen, sich ängstigen'), u Stulićevu (gristi se od ijeda, od zlobe ,rodersi, aver gran collera', ,ira aestuare'; gristi se u sebi ,animo angio'). Od bolesti svaki od njih griziješe se. Zborn. 58a. Velika je stanovito mahitost gristi se za jednu šurku. B. Gradić, djev. 102. Ni mi se grizite ni zlovolni stojte. 162. Čim s ovega dijete oholo pečali se, grize i mori, misleć, da svijet vas okolo tudom hvalom ņega kori. I. Gundulić 287. Zavidnik grize se i skotčaje se. I. T. Mrnavić, ist. 170. Progonitelji svetoga Stjepana se grizijahu i skončavaju od srčbe sami u sebi. M. Radnić 218a. Ovo čini da se grize u sebi, da kopni. A. d. Bella, razgov. 51. Saul se od nenavidosti u srcu grizijaše. J. Banovac, pripov. 229. Mučno će ju izkorjieniti tako, da nenavidivac, kad vidi dobro i naprklad svoga iskrknega ne napuni se žalosťou, da se ne grize u sebi. F. Lastrić, ned. 361. Jer smo te uvridili, grizemo se sam' u sebi. P. Knežević, pism. 33. Bolim se, grizem se i kajem se od svega srca mogu. Ant. Kadčić 385. U jadu se grize i koļe. J. Krmpotić, kat. 56. Od ovuda jest bilo, da se je Hrud bojao, mucio se je i grizao u sam sebi. A. Tomiković, gov. 21. Celjade se grize, kad se u. p. brine ili tuži. M. Pavlinović.

b. *recipročno*. a) u pravom smislu. Ako se (život) grizu meļ sebi. Korizim. 51a. — b) u prenesenom smislu, mučiti, progoniti jedno drugo. Ako se među sobom koļeto i grizote. M. Radnić 215b. Krstijani se među sobom grizu, jedan drugomu otimlje, psuje, zlobi. J. Banovac, razg. 40. Ondi se međ sobom rod i pleme grize. M. Ku-

hačević 38. — vidi i: Usta nek se ļube, a kese nek se grizu. Nar. posl. u Dobroselu. M. Medić.

GRIŠAC, Griša, m. prezime. — U narodnoj pjesmi našega vremena. Po imenu Grišac Osman-aga. Nar. pjes. vuk. 4, 61. Sa Turčina Grišac-Osman-aga. 4, 65. — u istoj pjesmi zove se i Grišević. A kad vido Grišević-Osmane. 4, 62. Pobratime Grišević-Osmane! 4, 63.

GRIŠEVIĆ, m. vidi Grišac.

GRIŠEVIĆ, m. prezime. — ispredi Grišević. — U narodnoj pjesmi našega vremena. Ta Turčinu Grišević-Aliji. Nar. pjes. vuk. 4, 88.

GRIŠKA, f. vidi grizlica. — U jednoga pisca xviii vijeka. Posvećene i na skrlate pada griška ter ih kosi. J. Kavañin 380a. — Na drugom mjestu stoji griješkom griška (metaforički). Da sve u svijesti griška im bit će. 429b.

GRIŠNIKI, m. pl. scoce u Hrvatskoj u podžupaniji karlovačkoj. Pregled. 31. — U južnom govoru vaļa da bi glasilo Grešnici.

GRIŠPATI, vidi kod grešpati.

GRIŠTA, f. selo u Crnoj Gori u katunskoj nahiji. Glasnik. 40, 19.

GRIŠULA, vidi Grižula.

1. GRIVA, f. juba, duge dlake (strune) na vratu u koña, pa i u drugijeh životinja. — Rječ je prastavenska, ispredi stslav. griva, rus. rpua, češ. hřiva, pol. grzywa. — Indoevropska je osnovu grivā, vrat, ispredi snskr. grivā, vrat, zend. griva. — U svijem je rječnicima, osim Daničićeva. a) u koña. A koji mašćeni po rep i po grivi. M. Marulić 14. Aleksandar pohiti Buci-fala za grivu. Aleks. jag. star. 3, 327. Biše izatkana od struna grive koñske. B. Kašić, in. 12. Koñ grive tanke. B. Krnarutić 7. A kada mi na nu pane na tvoje prebjelo grlo, Sekulova sestro, za kojijem sam se držao ko za grivu od koña moga. Nar. pjes. bog. 55. Krvave mu ruke od ramena, šarcu koñu griva do strimena. And. Kačić, razg. 116a. Oj dorate grive pozlaćene! Nar. pjes. vuk. 1, 299. Dobru koñu griva ne opala! 2, 76. Čor-beg sjaši, Mustaj-beg uzjaši, dok doratu grive otpadoše. Nar. posl. vuk. 324. Koñ mu dade jednu dlaku iz grive. Nar. prip. bos. 116. — b) u druge životinje. Jendrop... imati koñsku grivu i opaše. Starine. 11, 195. Lav oholi svakčas zlatnom grivom stresa. I. Gundulić 555. Zvijer stasom i grivom koñu prikladna. I. Đorđić, salt. 68. Rožarijo lavu na vrat metnu, i njegove grive gladeći, radostnim licem reče. A. Kanižlić, ntoč. 267. A siv guñae od kozlovih griva niz pleća mu do koljena siva. Osvetni. 6, 9. Na glavi (u ptica) perje... ili je od okolnog perja duže i takova veća ili ma čim odlična pera kažu se... ,griva' ako se pružaju niz vrat. J. Pančić, ptice. 5—6. — c) kose u čeľadeta. Nagne kumu kapu pod široko pleće, pušća rudu griva med dvi črni oči. Jačke. 155. — d) preneseno, u sablje na ručici kita i naprava. M. Pavlinović. — e) koñska griva, Eupatorium cannabinum L., ņeka bilka, groznicnica, meka. Griva koñska, rus. rpua kokcaka, Eupatorium cannabinum L. (Med.) B. Šulek, im. 702.

2. GRIVA, f. ime orci grivostoj. — Uprav je ipokoristik. — Akc. se mijeña u voc. grivo. — U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović. V. Arsenijević. M. Medić. F. Kurolec, dom. živ. 32.

3. GRIVA, f. samo u Bjelostjenčevu rječniku gdje je tuvaćeno: meda među vinogradima, s dodatkom da se govori u Dalmaciji.

4. GRIVA, *f.* mjesto u Srbiji u okrugu aleksandračkom. Sr. nvjesto 1875. 717.

1. GRIVAC, grivca, *m.* a) ime psu, vidi grivov. F. Kurelac, dom. živ. 45. — b) ime košu (grivastu). — u narodnijem pjesmama našega vremena. Pa oprema grivca doru svoga. Nar. pjes. juk. 121.

2. GRIVAC, Grivca, *m.* selo u Srbiji u okrugu kragujevačkom. K. Jovanović 118.

1. GRIVAN, grivna, *adj.* u kojega je (1.) griva. — U Stuličevu rječniku: ‚crinto‘ ‚crintalis‘. — slabo pouzdano.

2. GRIVAN, *m.* ime grivastoj domaćoj životinji muška (psu, ovnu, jarcu). — U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.

GRIVANICA, *f.* ime grivastoj kozi. — U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.

GRIVAST, *adj.* a) jubatus, u kojega je griva. — u Bjelostjenčevu rječniku, u Voltigijinu, u Stuličevu. — b) u kojega je bio vrat (o domaćoj životinji). — u Stuličevu rječniku: ‚animal alborum crinium in collo, nigrorum in reliquo corpore‘, i u Vukovu: n. p. pas ‚weiss um den hals‘ ‚collo albo‘. — i ovo postaje od griva, ali vađa da narod misli veće na grivna nego na griva. — po ovome ima i supstantiv *m.* grivasti, kao ime psu, i *f.* grivasta, kao ime kučki. F. Kurelac, dom. živ. 45. — c) tamne boje kao olovo. — u Stuličevu rječniku: ‚plumbi coloris‘. — ovo značenje nije dosta pouzdano.

GRIVAŠ, *m.* vidi grivnaš. J. Pančić, ptice. 54.

GRIVCI, *m. pl.* selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 46.

GRIVEŠ, *m.* vidi grivov. — U Stuličevu rječniku: ‚canis niger albo collo‘. i u naše vrijeme u Lici. V. Arsenijević. M. Medić. F. Kurelac, dom. živ. 45.

GRIVEŠA, *f.* ime grivastoj kozi. — U gornjoj krajini. V. Arsenijević.

1. GRIVICA, *f. dem.* 1. griva. Ona će mi sidat košu na grivicu. Jačke. 171.

2. GRIVICA, *f.* ime grivastoj ovci. F. Kurelac, dom. živ. 32.

GRIVICE, *f. pl.* selo u Bosni u okrugu Dođe Tuzle. Grivice (Ivović). Statist. bosn. 124.

GRIVIČIĆ, *m.* prezime. — Od xv vijeka. Andrij Grivičić. Mon. croat. 81. (1455). — i u naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.

GRIVIĆI, *m. pl.* selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 8.

GRIVILO, *m.* ime grivastu ovnu. — U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.

GRIVIN, *m.* selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 18.

GRIVINA, *f.* vidi kod grivna, b.

GRIVINO SELO, *n.* mjesto u Hercegovini. Nov. sr. 1834. 37.

GRIVLA, *f.* lijeva. — U Dalmaciji. I. Nenađović.

GRIVNA, *f.* monile, naj starije je značenje bez sumnje: ogrlica. — isporodi 2. grina, grina. — Akc. se mijenja u gen. *pl.* grivnā. — Postaje od griva nastavkom *na*. — Riječ je praslavenska, isporodi stvlov. grivna, rus. гривна, češ. hřivna, polj. grzywna.

a. naj starije je značenje u našem jeziku ostalo, ili se raširilo u dva smjera, kao *niz* ili kao *kolut*. a) ogrlica, derdan. — između rječnika u Stuličevu (torquis, torques) s dodatkom da je uzeto

iz brevijara. — u naše vrijeme u dalmatinskom zaborju na ženskom vratu niz kolajne i sve ogrle. M. Pavlinović. — b) linea, niz (smokava, oraha itd. a i bisera, vidi grivnica). — od xvi vijeka (ali vidi i grivnica), a između rječnika u Vukovu: *niz*, *n. p.* oraha, lešnika, oskoruša itd., cf. grina, grotulja (s dodatkom da se govori u Hercegovini). Dvije grivne smokava. M. Vetranić 2, 251. Koštricić pun jaja i grivna smokava. M. Držić 441. Ja bih volij sad grivnu oraha. P. Petrović, gor. vijen. 92. — e) orbis, anulus, kolut, kavika. — u naše vrijeme (značenje kod *gg*) naj mađe od xvi vijeka, vidi F. Miklošić, lex. palaeosl.² kod grivna). aa) uopće. Tada joj metnuh grivnu oko čela i narukvice na ruke. Đ. Daničić, 1mojs. 24, 47. Dvije grivne zlatne načini na naprsnik, i metni dvije grivne na dva kraja naprsnika. 2mojs. 28, 23. Još im reče Geleon: ‚Jedno ću iskati od vas: da mi dađe svaki grivnu od plijena svojega‘. A grivne imahu zlatne, jer bjehu Ismailci. sud. 8, 24. — bb) gvozdena karika što drži kosu za kosiste. — u Vukovu rječniku gdje je ovako tumačeno. — cc) na pušci karika što drži cijev za jalban. — u Vukovu rječniku: ‚der ring der den flintenlauf an den schaft fest hält‘ cf. karika, pavta, s dodatkom da se govori u Crnoj Gori. — dd) na okovanim kolima ona karika što se meće unutra i s poља oko trupine do palaca. ‚Zar nijesi vidio, kad ti je spala grivna s desnoga kola stražnoga?‘ M. Medić. F. Hefe. — u Lici. — ee) gvožđe poput kolačice, što se meće u zid da se o n vežu kolni ol' brodovi. M. Pavlinović. — ff) jači gvozden kolut u vinskih tiskovih, kojim se pašu tiskarski ovnovi da ne prsnu. M. Pavlinović. — gg) narukvica (vidi grivnica). — u Vukovu rječniku: narukvica (srebrna, zlatna ili od pirinča). — hh) neda (ne da?) grivnu, nekakva igra (ples). Zagrsko i mačvanku i oro i Neda grivnu. M. P. Sapčanin 1, 104.

b. neki novac. — ovo je značenje postalo već u praslavensko doba (u češkom i u poljskom jeziku jedino je značenje: mjeru za težinu, novac, što odgovara nem. mark). ili po tome (kao što misli Miklošić, etym. wörterb. kod griva) što su neki narodi (kao što Cesar kaže o Britanima) upotrebljavali kolute kao novac, ali bi tad trebalo da je već u praslavensko doba griva dobila značenje: kolut, ili po tome što su se novci i druge dragocijene stvari vješale o vrat kao ogrlica. — xiv i xvi vijeka u glagoljskijem spomenicima. Pod pentu grivan 20. Mon. croat. 45. (1393). Dvi grivni srebra. 258. (1556). na jednom mjestu (možebiti pisarskom griješkom) grivina: Dužni su mu davati jednu grivinu čes lěto. 256. (1553). — i u jednoga pisca Dubrovčanina xviii vijeka koji ovako prevodi lat. talentum u jevanđelju. Propovide priteicu kraja koji... prizva prida se deset svojijeh službenika, njih svakomu davajuć po jedna grivnu pinčā. S. Rosa 128b. — u naše vrijeme u Šulekovu rječniku: ‚mark (geld)‘, i u rječniku znanstvenoga nazivlja: Grivna, merc. (marka), ‚mark‘, tal. ‚marca, marco‘.

GRIVNAT, *adj.* jubatus, u kojega je griva. — U Šulekovu rječniku: ‚mähnig‘.

GRIVNICA, *f. dem.* grivna. — xv vijeka, a između rječnika u Daničeviću (grivnica, collaro). Dvije grivnice mahega bisera... dvoje grivnice biserno... Mon. serb. 386. (1436).

GRIVNO, *m.* ime muško. — Prije našega vremena. Grivno. S. Novaković, pom. 56.

GRIVNOČ, *m.* vidi grivnaš. — U jednoga pisca xviii vijeka. Uzmi krvi od goluba grivnoča. J.

Vladimirović 8. Ona koža od želuca od svakoga goluba, ma je naj boja od grivnoča. 33.

GRIVNUTI, grivnem, *pf.* u *Stuličevu rječniku*: v. grinuti s dodatkom da se nalazi u pisca Gradića, ali u ocoja te riječi nema.

GRIVNĀŠ, grivnāša, *m.* golub grivnāš, *Columba palumbus* L., naj veća vrsta goluba u našim krajevima; ovako se zove jer ima bijelu pružicu oko vrata, kao grivnu. — *isporedi* grivaš, grivnoč, grivoč, grinač. — *Akc.* kaki je u *gen.* taki je u *ostalijem padežima*, osim *nou.* *sing.* i *roc.*: grivnāša, grivnāši. — *U naše vrijeme*, a između rječnika u *Vukovu* (grivnāš, t. j. golub, 'die grössere art der holztauben', 'palumbes', cf. golub). Golub grivnāš, *Columba palumbus*, die ringeltaube. Ovo je naj veći golub... vrat priljevajuće se na crvenkasto ili rumenčasto a s kraja bijela ogrličica... J. Ettinger 166.

GRIVO, *m.* ime psu bijela vrata, uprav *hyp.* grivov. — *Akc.* se mičeja u *roc.* grivo. — *U naše vrijeme*, a između rječnika u *Vukovu*. Oš grivo! tude je mlivo. *Nar.* posl. vuk. 245. Stari grivo, ne kunj se krivo. 294.

GRIVOČ, *m.* a) *vidi* grivnāš. Đ. Kolombatović. *progr. spal.* 1880. 32. — b) *vidi* jarebica. Jareb grivoč, *Perdix graeca* Briss. 34.

GRIVONA, *m.* ime grivastu volu. — u *Lici*. V. Arsenijević.

GRIVOS, *m.* *vidi* grivov. F. Kurelac, *dom.* živ. 45.

GRIVŌV, grivŏva, *m.* ime grivastu psu. — *U naše vrijeme*, a između rječnika u *Vukovu* s dodatkom da se govori u *Grblju*. Imam dva (psa), jednoga vabim: zelove, a drugoga: grivove. V. Vrčević, *niz.* 51.

GRIVSKA, *f.* selo u *Srbiji* u okrugu užičkom. K. Jovanović 162.

GRIVULA, *f.* ime grivastoj ovcu. F. Kurelac, *dom.* živ. 32.

GRIVUŠA, *f.* ime grivastoj kučki. — u *Lici*. V. Arsenijević.

GRĪZ, *m.*

a. morsus, grizeće. a) u pravom smislu. — od xviii vijeka, a između rječnika u *Bjelostjenčevu* gdje naj prije dolazi, u *Jambrešičevu*, u *Voltiđijinu*, u *Stuličevu*. Zmija nezin koren otrovniim svojim grizom prigrize. A. Kanižlić, *utoč.* 490. — b) *trbobača, srdobača* (jer je bol takovi kao da nešto grize u trbuhu). — u *Bjelostjenčevu rječniku*: griz črev (vrijeva) 'corrosio, tormina intestinorum, colica, vermina ventris, tormina', v. griza; griz želudca 'cardialgia, cardiogmos'; u *Jambrešičevu*: griz črev 'corrosio'; griz želudca 'cardialgia'; u *Voltiđijinu*: 'colica'; u *Stuličevu*: 'tormina'. — c) *živina (bolest koja grize)*. Griz, rak, bolest. M. Pavlinović. — d) *pecaći dolor, nemirnoća, bolest u duši radi grijeha, vidi* gristi, I, b, d) *cc*). — od xviii vijeka, a između rječnika u *Bjelostjenčevu*: griz, nemirnost duše 'morsus conscientiae, conscientiae cruciatus, conscientiae pondus'; u *Voltiđijinu*: primorac de conscientia; u *Stuličevu*: 'conscientiae stimulus'. Črv ili griz visti. F. Glavinčić, *posl.* 48. Krest, griz duše i skrušenstvo. J. Kavačin 61a. Strah i griz duhovni srca posl. griha učinena. A. Kanižlić, *utoč.* 416.

b. nešto grizeno, a) *uopće*. — u *Stuličevu rječniku*: res dentibus confecta. — b) *trava, sijeno prvi put žratano, u lupacima pržicalaca*. — od xviii vijeka, a između rječnika u *Vukovu* ('das halbverdante futter im magen, z. b. des ochsen' 'pabulum indigestum'). Zga mu svu (kravu), to

jest kožu, meso, krv i sva nutaria zajedno s grizom. I. Velikanović, *uput.* 3, 316. 'Htio bih je (kravu) ubiti, ali bih želio da znam, ko će što od ne kupiti, no kazujte'. Onda počne s jednoga kraja pitati redom: 'Šta ćeš ti kupiti?' Svaki mu odgovori, n. p.: 'Ja ću glavu, ja drob, ja meso, ja griz...'. V. Vrčević, *igre.* 20. — c) *chymus, hrana probavljena kiselinijem sokom u želucu*. — u *naše vrijeme* u *Dubrovniku*. 'Došo mi je (od ijeda) griz na grlo'. P. Budmani. i u *Šulekovu rječniku*: 'chymus'. — d) *stercus, kao pristojnija riječ*. — u *jednoga pisca našega vremena*. Udari iz nega, da oprostiš, lijavica, a ja ne bih lijen no mu podmetni u griz (nečistoća iz droba) jegučicu iz trske. S. Ćubiša, *prič.* 8. — e) *vražji griz, Succisa pratensis* Mnch., *neka biška, piskavac, praskoč*. Griz vražji, *Succisa pratensis* Mnch. (Alschinger), v. *vražji griz*. B. Šulek, *im.* 102.

c. *vidi* grizlica. — *Samo u Stuličevu rječniku*: 'tarlo', 'carries'.

d. *što otpada kad se drvo testeriše*. — u *Vukovu rječniku* gdje je ovako tumačeno.

GRIZA, *f.* *vidi* griz, a, d). — Od xviii vijeka. I ņih grize ne prestaju. J. Kavačin 407b. Odbacivši svisti svoje grizu. I. Velikanović, *uput.* 1, 10. Sažija se sasvim posvetnica s krvju i grizom nutarnom. 3, 326. Da se grize (savjesne muke) otresem. S. Ćubiša, *prič.* 68.

GRIZAC, grisca, *m. dem.* griz. — *U Jambrešičevu rječniku*: (kajkavski) grizec 'morsiuacula'.

GRIZAK, griska, *adj.* koji grize. — *U Šulekovu rječniku*: 'anfressend'.

GRIZALAC, grizaoca, *m.* onaj koji griza. — *Samo u Stuličevu rječniku*: grizalac i grizeškom grizaoc.

GRIZALO, *n.* grizeće. — *Samo u poslovcu*, a iz ņe u *Vukovu rječniku* ('das nagen', 'morsus'). Ako što ne bi u kusalo, no bi u grizalo. *Nar.* posl. vuk. 9.

GRIZATI, grizâm, *impf.* gristi. — *Na jednom mjestu xvi vijeka*, a između rječnika u *Stuličevu* ('mordero' s dodatkom da je uzeto iz *brevijara*). Otac mu u gradu govno griza. M. Držić 276. po svoj prilici treba čitati govno griza, *vidi* govno-grizati.

GRIZBA, *f.* grizeće (u dušenom smislu). — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Poslije neće živiti u miru, ili imati grizbu i nenavidosti. A. Bačić 428.

GRIZČSTVO, *n.* zelus, *vidi* gorljivost. — *U Stuličevu rječniku*: 'zelo', 'studium, sollicitudo, cura' s *primjerom*: Tamo ga pritezaše grizečstvo od spašena (pisca *Palikuca*).

GRIZĖNE, *n.* djelo kojim se grize. — *Stariji je oblik* grizenje. — *Između rječnika u Mikašinu* (grizeuje), u *Belinu* (grizenje 221b. 562a. 630b), u *Bjelostjenčevu*, u *Voltiđijinu*, u *Stuličevu*, u *Vukovu*. Nima grizenja od koga koli griha. *Naručn.* 71b. Kada nima grizenja konšijencije. 78b. Njeko grizenje ali ti ujedenoj duše. M. Divković, *bes.* 315a.

GRIZICA, *f.*

a. *mojac, grina, isporodi* grizlica. — *Od xvi vijeka* (*vidi* naj *zadni primjer*), a između rječnika u *Vrančićevu* ('blatta', 'tinea'), u *Mikašinu* (grizica u svjetah 'tinea, blatta'; grizica od žita 'curculio, gurgulio'), u *Belinu* ('tarno, tignuola, vermo, cho rode lo vesti', 'tinea', 723a; 'vermo, cho rode i libri', 'blatta' 761; 'gorgoglione, val vermo o baco cho consuma i legumi o grano', 'curculio' 353b), u *Bjelostjenčevu* (v. črv), u *Vol-*

tiđijinu (kod grizlica), u *Stulićevu* (v. grizlica), u *Vukovu*: vide moćac s dodatkom da se govori u *Dubrovcu* (?). I kako hađina, ka se išaptaje od grizlice. M. Alberti 271. Da ne grizu ni (žitnice) grizice. P. Knežević, pism. 116. Ne plaši se grizice ni moja. M. Pavlinović, razl. spis. 194. — *metaforički*. Zavidost grizica duše. Nauk brn. 45^b. Tko se ženskoj da oblasti grizice ga vazda grizu. I. Ivanišević 189.

b. *vidi* griz, a, b). — U *Vrančićevu rječniku* (tormina^a) i u *Bjelostjenčevu* (tormina^a).

c. *vidi* griz, a, d). — U *jednoga pisca* xviii vijeka. Ne izhodeći to ponavljane od zloće, neg od velike grizice u duši. Ant. Kadčić 193. Jeli ćutio (*grišnik*) koju unutrañu grizicu. 217. Muogo me grizica u duši mori. 487.

d. *vrsta zmije*. Grizica (zmija), šaruja (zmija), te preneseno o ženi koja uvijek grize muža, zadirkuje ga, neda mu mira. na Braču. A. Ostojić.

e. Grizica, rus. грѣза (Brassica oleracea), raste po barah (Vujičić), Spiraea filipendula L. (Janda), v. grizeļ. B. Šulek, im. 102.

GRIZILO, m. ime muško (onaj što grize). — *Izmišljeno za šalu na jednom mjestu xv vijeka*. Ubi fra Posturad... šakom tad viteza Grizila. M. Marulić 254.

GRIZIMJEH, m. Cerambyx heros L., *vrsta bube*. — U naše vrijeme na Braču. (Po zapadnom govoru) grizimih, mihar, ļelan, Cerambyx heros. A. Ostojić.

GRIZINA, f. augm. griz (*vidi osobito* griz, b, b) i c). — Od xviii vijeka, a između rječnika u *Vukovu*. Al' kad svrše već grizinu (*živud*). V. Došen 83^a. Pak od vina i grizine po svoj kući blato čine. 157^a. Da težina od grizine tebi u grob glavu rine. 179^b. Crn galoña na vrh kuće grize, grizine mu u kuću padaju. *odgonetļaj*: *serdao*. Nar. zag. nov. 203.

GRIZIV, adj. koji grize. — Na jednom mjestu xviii vijeka, a između rječnika u *Stulićevu*, 'corrosivo', 'erodens'. Odovle dolazi, da jih uznemiraju tisuća sumnje grizive. Blago turl. 2, 98.

GRIZIVINO, m. pijunac, pijunica. — U jednoga pisca xvi vijeka kao muško ime izmišljeno od šale, a između rječnika u *Belinu* 378^b i u *Stulićevu*. Ja sam Grizivino, a nijesam Vukodlak; uklon' se svak meni knezu Grizivinu. M. Držić 29.

GRIZLICA, f. *vidi* grizica. — Od xvii vijeka, a između rječnika u *Belinu* (tinea^a 723^a; teređo^a 761^b; gorgoglione, val verme o baco, che consuma i legumi o grano^a, curculio^a 353^b), u *Bjelostjenčevu* (v. črv), u *Voltigijinu* (grizlica, grizica, tarma, tignuola^a, schabe^a), u *Stulićevu* (teredo, conscientiae stimulum^a), u *Vukovu* (vide moćac s dodatkom da se govori u *Dubrovcu*). Kako grizlica jede meso. M. Radnić 124^b. A grizlica oštra tanka toči unutra bez prestanka. J. Kavañin 4^b. I grizlica u grizinu okoti se, a što je drugo nego crv potišteni? B. Zuzeri 312. Razgovori s krivovirećina jesu kakono otrovna grizlica, tkoja se malo po malo ugospodari od svega čovika. Blago turl. 2, 32. Na sridi žena nemoj pribivat, od odića bo izlazi grizlica, i od žene nepravednost čovika. 2, 166. Grizlica, Attageus Latr. J. K. Šloser, faun. kor. 1, 321. 324. — kao kolektivno ime. Hađino se čuvaju od praha i od grizlice. Đ. Bašić 168.

GRIZLIČAST, adj. *vidi* grizlićav.

GRIZLIČAV, adj. pun grizlica, izjedan od grizlica. — Samo u *Stulićevu rječniku* gdje stoji griz-

ješkom grizlićav i grizlićast (što bi trebalo popraviti grizlićast), teređinibus plenus^a.

GRIZLICA, f. *vidi* grizlica. — U jednoga pisca xviii vijeka. Ili vam se grizlice razplode po kućah. Đ. Bašić 98. — *metaforički*, *vidi* griz, a, d). Ne očutito grizlicu u duši, niti čujete glas unutrañi. 81. Nastojah podužit unutrañu jednu grizlicu. 193.

GRIZLIV, adj. a) u pasivnom smislu, koji se grize (*vidi* gristi, 3, a, a)). — u jednoga pisca xviii vijeka (pisano grizliv). Sklopio ga je od drva sejene veoma drage, er u sebi negrizliva, kako su čedri od Libana. B. Zuzeri 174. — b) aktivno, koji grize (u prenesenom smislu). — od xviii vijeka, u između rječnika u *Jambrešićevu* (mordax^a) gdje naj prije dolazi, i u *Stulićevu* (molestus, taediosus, fastidiosus, importunus, mordax^a). To je oni crv 'grizlivi' ki grešnika grize. N. Marči 43.

GRIZNICA, f. *vidi* grizica i grizlica. — U *Vukovu rječniku*: vide moćac s dodatkom da se govori u *Dubrovcu* (?).

GRIZNUTI, griznem, pf. *vidi* zagriznuti, ugriznuti. — Akc. se ne mijenja (aor. 2 i 3 sing. grizñu). — Od xvii vijeka, a između rječnika u *Stulićevu* (v. ugriznuti). Ako li štene štene grizne, jedan ča(s) se skoļu. M. Divković, bes. 655^a. Da ga kogodir otrovniim svojim nenavidosti zubom griznu. M. Alberti III. On ga grizni a on se raskrivi. Pjev. crn. 233^a.

GRIZNICA, *vidi* grizña.

GRIZODUŠJE, n. *vidi* griz, a, d). — Od xviii vijeka u pisaca. Ako ne opravimo udiļe ono što nam govori naše grizodušje (*štamcarskom grizješkom* grizodušje). A. d. Bella, razgov. 88. Biti će u paklu... grizodušje neumro. P. Knežević, osm. 163. Poznao je sebe krivca po grizodušju svomu. A. Kanižlić, kam. 109. Stegнут od grizodušja kleće na zemļu i poče vapiti k Bogu. And. Kačić, kor. 215. Mir duše, u kojoj sveder ostaje niki prioštiri trñ grizodušja. I. J. P. Lučić, doct. 18. Grizodušje u sebi osićaše. G. Peštalić 74. I nega ne para grizodušje. M. Pavlinović, razl. spis. 196. Ko nema grizodušja... V. Bogišić, zborn. 413.

GRIZOTINA, f. a) mjesto ugrizeno na (ljudskom ili živinskom) tijelu. 'Kakva je ovo rana?' 'Ovo je grizotina'. — b) komad ogrizen. 'Pa da ja ijem tvoje grizotine!' — U naše vrijeme u *Dubrovcu*. P. Budmani.

GRIZOV, grizova, m. ime psu. F. Kurelac, dom. živ. 45.

GRIZUKATI, grizukam, impf. dem. gristi. — ispredi griskati. — Akc. kaki je u inf. taki je u praes. 3 pl. grizukaju, u aor. grizukali, u ger. praes. grizukajući, u ger. praet. grizukāvši, u part. praet. act. grizukao; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u praes. 1 sing. — U naše vrijeme u *Dubrovcu* (P. Budmani) a između rječnika u *Stulićevu*.

1. GRİŽA, f. a) *vidi* griz, a, a). — u *Mikaļinu rječniku*: griza, grizenje 'corrosio, rosio^a'; u *Bjelostjenčevu*: v. griz; u *Stulićevu*: v. grizeñe. Druge su u vriću s otrovniima zmijama svezivali i u more bacali, da tako u tiskoñi od grize otrovnih zmija svrše život. A. Tomiković, gov. 310. — b) *vidi* griz, a, b). — od xvi vijeka, a između rječnika u *Belinu* (diarrhoea^a 254^a), u *Bjelostjenčevu* (griza, srdoboļa, dysenteria, corrosio, tormina alvei, vermina, graece scorphos, dolor ventris^a), u *Jambrešićevu* (griza s krvjum

‚dysenteria‘; grīža prez krvi ‚diarrhoea‘, u *Voltigijinu* (‚dissenteria‘ ‚ruhr‘), u *Stulićevu* (grīža od utrobe ‚dissenteria, tormina‘), u *Vukovu* (‚das bauchgrimmen‘ ‚tormina‘). Imate v gradu kugu, grīžu. Korizim. 4^b. Umri ot grīže. Š. Kožičić 55^a. S ogrienicu i z grīžu bolan ležaše. Anton Dalm., nov. tešt. 218. act. ap. 28, 8. Četiri sina u taboru od grīže pomriše. P. Vitezović, kron. 89. Grīža te smela! H. Bonačić 71. Grīža te izjela! Nar. posl. vuk. 46. — *c)* *vidi* griz, a, d). — *od xvi vijeka, a između rječnika u Mikaljinu* (grīža od duše ‚conscientiae cruciatu, conscientiae pondus‘). Na kom (*križu*) dug naš plat i našu svu grīžu u rados obrati. N. Dimitrović 94. Grīža svisti niove vazda će ni mučiti. I. Velikanović, uput. 1, 325. Lijepo bi bilo, kad tko ne bi imao grīžu u duši svojoj pored kakvih griha. B. Leaković, gov. 102. — *d)* *u narodnoj poslovnici našega vremena*: Ni muže, ni grīže, ni dobre večere. (Niti ima brigo, ni kakva dobra). Nar. posl. vuk. 221 *nije dosta jasno značenje*: *Vuk slavača kao da je isto što briga, a u rječniku ne tumači već dodaje*: cf briga; *može biti da kao suprotno muži (hrani što se muze, mljčku) znači*: hrana što se grize. — *e)* *rasporak, promaha (na gaćama)*. — *u naše vrijeme na Braču*. Grīža, *vidi* promaj, tal. ‚sparatto delle brache‘, niem: ‚hosen-schlitz‘. A. Ostojić.

2. GRİŽA, *f.* *stijena, kamen, vaša da od nem.* griess (sandstein). — *U naše vrijeme u hrvatskom primorju*. Ov ti se zove Grīžar, aš on svaku grīžu, ako j' ona još veća, prevrne. Nar. prip. mikul. 111. Grīža, stijena. 170. Grīža, kamen od vode izlazan. Skrijevo. F. Pilepić.

GRİŽANI, *m. pl. selo u Hrvatskoj u podžupaniji rječkoj. obično se govori sa starijim oblikom*: Grīžane. Pregled. 7. — *Mjesto se zove uprav Grīze (koje vidi), a Grīžani su ljudi iz Grīžu*. — *Od xv vijeka*. Z Grīžan Luban i Petar popovi. Zak. vinod. 55. Grada našega Grīžan. Mon. croat. 267. (1572). Zakoni grada Grīžan. 339. (1596).

GRİŽAR, *m. ime psu (načिनeno od 2. grīža, u narodnoj pripovijeci)*. Ovi svići te ti bit od pomoći. viš, ov ti se zove Grīžar, aš on saku grīžu prevrne. Nar. prip. mikul. 111.

GRİŽAV, *adj. kojemu je grīža (vidi 1. grīža, b)*. — *U Rječostjencu rječniku: kajkavski grīžan ‚dysenteriacus, dysentericus, torminosus‘; grīžan sem, grīžu trpim, od grīže se trapim ‚verminor, ventris torminibus vexor, dysenteriam patior, dysenteria crucior‘; u Jambrešićevu: ‚dysentericus‘; u Voltigijinu: ‚ein ruhrkranker‘.*

GRİŽBA, *f. vidi* grīžna, griz. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Iskini iz mene grīžbu sržbenu. I. Ivanišević 131.

GRİŽE, *f. pl. vidi* Grīžani. — *Od xiii vijeka*. Idoše ravno po Grīžah... Z Grīž... Mon. croat. 12. (1275). (Gospodujni) Bribiron, Grīžani. 82. (1455). Živuci v Grīžah. 113. (1474).

GRİŽEĻ, *m. vidi* gripeĻ. GrīžeĻ (grifeĻ) u rukopisu xviii vijeka, gripeĻ Alschinger), oenantho (Durante), Spiraea filipendula L. (Petter, Visiani). B. Šulek, im. 102.

GRİŽICA, *f. vidi* grizica. — *U Voltigijinu rječniku*: grīzica, grīžlica ‚gorgogliano, verme che consuma le erbe‘ ‚schottenwurm‘.

GRİŽLICA, *f. vidi* grizica.

GRİŽLIV, *adj. vidi* grizljiv, b). — *U dva pisca xviii vijeka*. Grīžlivi i rjeski dječlaci od soli. I. Jablanci 29. Tako će vino... kiselo i grīž-

livo biti. 199. Boje je stajati u zemli pustoj, nego s ženom grīžljivom i lutom. Đ. Rapić 95.

GRİŽŃA, *f. vidi* griz, grizehe. — *Postaje od osnove griz glagola gristi nastavkom lna; z ispred n mijena se na ž, ali se nalazi nekoliko puta napisano, n. p.* B. Gradić, djev. 100. 111; A. Vitalić, ost. 338; Blago turl. 9. 30. 125. 126. 246, *te se ne zna, treba li na tjem mjestima čitati z ili ž*. — *Od xvi vijeka (vidi kod b)*. a) *u pravom smislu*. Apolonije zub djevice grīžnom svraća bludne žlice. J. Kavatin 330^b. Zvalo grize, žvače, grīžnom zube tupi. A. Kanizlić, rož. 84. — *b)* *duševna muka, duševno mučenje, naj češće radi uspomene učinjena grijeha, vidi* griz, a, d). — *između rječnika u Belinu* (grīžna duše ‚rimorso di coscienza‘ ‚conscientiae morsus‘ 218^a, 621^b) *u Stulićevu* (‚conscientiae stimulus‘). Tko ti psokvu reče, lažuće po nauk svoj, on sebi do-teče grīžu i nepokoj. P. Hektorović 43. Od manastira ne tammice nego li pakao tom grīžnom činite. B. Gradić, djev. 100. Grīžnu duši daju. 111. Radi grīžne od niš konsijencija. M. Orbin 233. Da ona steć u zlobi, muke i grīžne nina u sebi. A. Vitalić, ost. 338. Čnteći lute grīžne svoje zlobne svisti. A. d. Bella, razgov. 73. Slijedio je živjeti sedam cijelijeh ljeta bez ikakve grīžne u duši od zlotvorstva tako nemila. B. Zuzeri 329. Kako od grīžne, koju imaju u duši. J. Banovac, izkaz. 31. Da su ljudi imali toliku i grīžu od svoje svijesti u srcu i duši svojoj. F. Lastrić, ned. 76. Nenavidost jest žalost, tuga i grīžna u srcu suprot dobru i napridku iskrinega. 360. Ne mogući podnesti ovu nemirnu untariju grīžu. A. Kanizlić, utoč. 64. Grīžna duše govori i vam: vratite tude. Đ. Bašić 166. Tko ne samo ne čuti ikakovu grīžu od krivine smrtne. Blago turl. 2, 9. Sržba, srditost, nenavidost i grīžna. 2, 125. Bog običajan jest pe-dipsivat ubojice na ovomu svitu grīžnom duše nepristanom. 2, 126. Ipak ja u mojoj duši ne čutim ikakovu grīžu. Đ. Rapić 277. Grīžna, kad se čovjek od kake brige grize. ‚Grīžna mi je velika od toga‘. M. Pavlinović. — *c)* *vidi* gristi, 1, a, e) i 3, b, b). Da je poslušati u nikim kućam, čule bi se svagdahe smuthe i grīžne među braćom. J. Banovac, razg. 182. Job odoli grīžni i nagovaraću ženskomu. E. Pavić, ogl. 387. ‚Uvik su u grīžni‘. M. Pavlinović.

GRİŽULA, *m. ime muško*. — *U komediji xvi vijeka*. — *Ne zna se, treba li čitati* Grīžula ili Grīšula. Grīžula (Grīšula). M. Držić 123 i *dale*.

GRJE-, *vidi* gre-.

GRJEŠITEĻ, *m. čovjek koji grijesi*. — *U Stulićevu rječniku*.

GRJEŠITEĻICA, *f. žensko čelade koje grijesi*. — *U Stulićevu rječniku*.

GRJOCE, *vidi* groce.

1. GRK, grka, *adj. amarus, o hrani i o drugome što se ima u ustima, kad uzrokuje neko osobito neugodno osjećanje (akus), kao što je n. p. pelin. suprotno je* sladak. — *isporedi* 1. gorak. — *Akc. kaki je u gen. taki je u ostalijem nominalnijem oblicima* (grko, grkē, grka, grkōj itd.), *osim nom. sing. m. i akuzativa kad je jednak s nominativom; u seijem je složenijem oblicima onaki kaki je u nominalnom nom. sing. m. (grkâ, grkô, grkôga, grkô itd.) u dubrovačkoj okolici akc. kaki je u nominalnom nom. sing. m. ostaje u seijem nominalnijem padežima jednine (osim instrumentalu) muškoga i srednjega roda, u acc. sing. f., u nom. i acc. pl. m. i f.; u složenijem padežima može biti i drukčiji akc.: grkî, grkâ,*

grkô, grkôga *itd.* vidi P. Budmani, dubr. dij. rad. 65, 172. br. 82. 84. *isti* je akc. i u Dubrovniku, ali je r svagda kratko. 156. br. 7. — Postaje od osnove gork (vridi 1. gorak) tijekom što se u našem jeziku u ovaj or promijenilo na r; Miklošić (etym. wörterb. 73a) misli da je ono naj prije bilo u grknuti i isporučuje gornjsr. hierknyč. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikaljinu (grk, gorak, amarus, amarulentus^s), u Belinu 70^a, u Voltigijinu, u Stuličevu, u Vukovu. — Komparativ postaje: a) nastavkom j; kj mijeña se na č: grčei. ovo je naj običniji oblik. potvrđen je od xvi vijeka, a između rječnika nalazi se u Mikaljinu i u Vukovu. vidi i Š. Menčetić 109; B. Gradić, djev. 13; D. Rašina 38^a; D. Zlatarić 15^b; B. Zuzeri 332; (Z). Poslov. danić. 112; Nar. zag. nov. 269. — b) nastavkom i(j) pred kojijem se k mijeña na č: grčiji. rijetko. od xvii vijeka, a između rječnika u Stuličevu. M. Orbin 40; G. Palmotić 1, 150; V. Andrijašević, put. 294; Osvetu. 4, 36. — c) u Stuličevu rječniku ima i nevažali oblik grkijj.

a. adj. a) u pravom smislu. aa) o hrani i piću ili uopće o onome što se ima u ustima. Davahu mu piti grka vina. N. Rašina 99^b. mare. 15, 23. S ločikami grejemi. 108^a. exod. 12, 8. Jedan zalogaj sladak stoterim grejijem plaćaju. B. Gradić, djev. 107. Vik grka nije žila slatku travu iz sebe pustila. F. Lukarević 86. Grka žuč njegovo bi pitje na križu. D. Rašina 148^b. Ova trava meju svjema naj grčija je. M. Orbin 40. Voće toliko žuto i grko. I. Držić 5. Ako hoć' slatko, podnosi i grko. (D). Poslov. danić. 1. Krepos trava naj grčijeh raztapa se na ognu tihu u malo kapaž tanko vode. B. Zuzeri 332. Sladi od meda, grči od jeda. (Z). Poslov. danić. 112. Pravo i samo more prigirko. I. M. Mattei 210. Pa s Turcima pije grku kafu. Nar. pjes. vuk. 5, 155. Grko kao čemer. Nar. posl. vuk. 46. Kalina je lijepa gledati, al' je grka zobati. 128. Što je grko nije slatko. 356. Što je grčo od žučii, a slade od meda? Nar. zag. nov. 269. Izjedi je; i grka će biti u trbuhu tvojemu. Vuk, otkr. 6, 9. vidi i grka trava, grki lopuh. — bb) o ustima. Znaj, voće nezrelo jedući ki traju, usta im nemilo zlo grka ostaju. D. Rašina 27^a. Tko ima grka usta, ne može slatko pljivat'. (D). Poslov. danić. 129. Dokle ne okusi negovu slas, imat će sved grka usta. Đ. Bašić 31. — b) u metaforičnom smislu, vidi 1. gorak, 1, b, c). Da zajedno s Evom sladosti sjetovne grče od ijeda okusit ne mogu. B. Gradić, djev. 13. Ah, osladi srce grko! F. Lukarević 257. Grči sam nego jad i čemer i nalip. D. Rašina 38^a. Velika je nesvijes jezika grčega od jada. D. Zlatarić 15^b. Ti grke učini vesele ne slasti. 51^b. Grčije od čemera budu držat teške trude. G. Palmotić 1, 150. Grku riječ proždrijeti. V. Andrijašević, put. 296. Istina za sve jer je grka proždere se. (D). Poslov. danić. 33. Iz pušaka grkije krušaka. Nar. pjes. vuk. 5, 33. — c) u prenesenom smislu, vidi 1. gorak, 1, b, β). grk se u ovom smislu mnogo rjede govori nego gorak. Da ne govoriš grko i nemilostivo govorenje. Zborn. 23^a. Koliko je grka tvoja uspomena. 68^b. Grku muku podnijeti. B. Gradić, djev. 134. Da su grke i oštre nedragosti. V. Andrijašević, dev. 5. Od kreposti ostalih, koje narav naša ištjetena kako grke od sebe odmeće. B. Zuzeri 25. Kad čujete grku riječ. Đ. Bašić 307. Ako sam zapisao koju svoju grku (ima se u misli riječ). M. Pavlinović, razg. 113. Kiko vraća još grčije psoiti. Osvetu. 4, 36.

b. adv. grko. — Komp. grčê (rjede grčijê, a

u Stuličevu rječniku griješkom i grkijjê). Grko je i usiono neprijateļa ljubiti. V. Andrijašević, put. 33.

2. GRK, m. Graecus, narodno ime, postaje od latinske riječi. — isporodi Grčin. — Po Vukovu se rječniku akc. ne mijeña (gen. pl. Grkâ); ali je u jugozapadnijem krajevima akc. u gen. sing. Grka, i taki je i u ostalijem padežima, osim nom. sing. i voc.: Grče, Grci (gen. pl. Grkâ). — Riječ je praslavenska, ali s r samo u južnijem jezicima, isporodi stslav. Grькъ, slov. Grk, bug. Grьk; u sjevernijem je jezicima ro, isporodi rus. Грекъ, češ. Řek, polj. Грек. — U svijem je rječnicima (u Daničičevu Grькъ, gledaj Grьчинь). a) u pravom smislu. Utvrdi Grčke carjmi. Mon. serb. 4. (1198—1199). Samodržьць Srьbьlьmъ i Grьkomъ Stefañ carj. 125. (1347). Patrijarhomъ Srьbьlьmъ i Grьkomъ, kirь (крьь) Savomъ. 143. (1343). Пi Grькъ ili Srьbьmъ. Zak. duš. pam. šaf. 48. Toli vješ ne budeš, inako t' ni' muniti, od mene č' starih Grk pokoru primiti. D. Rašina 122^a. Jimala jest oca Dioskora Grka. F. Vrančić, živ. 112. Smlati Ugre, Grke, Turke golem bojnič. J. Kavañin 24^{4b}. Latini boga zovu ,deus', Grci ,theos'. M. A. Rejković, sabr. 56. Ovi voze Grke i Bugare. Nar. pjes. vuk. 2, 324. Vama će se Grci radovati. 2, 370. — b) Grci može značiti: Grčka (zemļa). Koje si je iz Grькъ dovelь. Mon. serb. 59. (1293—1302). Va gradi Melnicê u Grčijehъ. 135. (1348 u poznijem prijepisu). — c) čovjek koji pripada istočnoj (pravoslavnoj) crkvi. samo u pisaca. Takoje se raduje istočna crkav o narejenji Grkov svojih. Mon. croat. 108. (1470). Jedan način kim se krste Grci, a drugim Latini. Naručn. 6^b. Latina žena ne ima slidit običaja muža Grka. I. Ančić, vrat. 219. Govore Grci da posvećenje, koje Latini čine, da nije dobro. J. Banovac, razg. 222. Rimljanin posvoćujući u kruhu kvasnomu i Grk u kruhu prisnomu. M. Dragičević 99. — d) u Bačkoj po selima zove se ,grk' svaki čovjek koji drži dućan. u Vukovu rječniku s primjerom: Gle, u ovome selu Civutin grk! — od xvii vijeka. Od trgovca grka ili kalagije. I. Jablanci 168. U sremskim selima svaki se trgovac zove grk, bio on Srbini, Nemač, Jevrejini. M. P. Šapćanin 1, 77. — e) ime muško. — xiv vijeka. Grькъ Bogdanovičъ. Deč. hris. 4, 70. — u naše vrijeme kao prezime. Jove Grka iz Bradarica. Vuk, živ. 17. Grk, prozime. u Srijemu. V. Arsenijević. — f) ime mjestima. aa) selo u Bosni u okrugu bañolučkom. Statist. bosn. 86. — bb) selo u slavonskoj krajini u okrugu petrovgradskom. Razdijel. kr. 14. — g) sjeveroistočni vjetar, isporodi 2. bura. od tal. greco. — u Mikaljinu rječniku: grk, vjetar ,greco, vento', Hellespontus, caecias'; grk s istočiakom ,grecolevante', vulturus'; u Bjelostjenčevu: ,caecias'; u Stuličevu: ,caurus, corus'. — h) neke vrste vinove loze i od njih vino. — od xviii vijeka u Dalmaciji. Grk ,vinum graecum'. A. d. Bella, rječ. 767^b. Grk, suvrsti vinove loze bijela i crna grožda (Dalmacija, Danilo). B. Šulek, im. 102.

3. GRK, m. vidi ugrk.

GRKA, m. i f. vidi 2. Grk. — Nekolika puta (samo nom. pl. Grke) u jednoga pisca xvii vijeka i jedan put (dat. sing. Grci) u jednoga pisca xviii vijeka. Al' se Grke drivu u ovom sakrivaju. I. Zanotti, en. 7. Oti htilu radi truda Grke duga boja siti. 11. Grke koña usnovaše. 15. Mnogo Grke u grad dolazahu. 24. Virovat Grci Fociju?... J. Filipović 1, 186^a.

GRKANAC, Grkanca, m. u jednoga pisca xviii vijeka koji ovako prevodi grč. 'Ελληνιστής. Žu-

dije koji rođeni u Grčkoj ili odhrañeni u noj, govorañu grčki, i za to ne bijau zvanj Grei nego Grkanci. A. Kanižlić, kam. 554.

GRKANE, *n.* djelo kojijem se grće. — *S naj starijim oblikom grkkanije u spomeniku xiv vijeka pisanom crkvenijem jezikom, i otale u Danićievu rječniku (grkkanije ,gemitus turturis').* Jakože i grlica grkkanijem svojimj oglašajetj dbrji. Mon. serb. 65. (1302).

GRKAO, grkla, *adj. grk.* — *U dva pisca xvii i xviii vijeka.* U tavnici stati mrkloj, tere u kući vele grkloj. P. Posilović, nasl. 202^b. A. J. Knezović 23^b. Koja će biti mrkla kuća ta ja-dovna, koja je vele grkla. A. J. Knezović 178.

GRKAST, *adj. dem. I. grk.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stulićevu:* ,amarus, amarulentus'. Svako jestivo, što ne bude grkasto ili jutkasto. M. Pavlinović, razl. spis. 302.

GRKATI, grčem (grkam), *impf. riječ onomatopejska za glasove nekijeh ptica.* — *Riječ je stara, a možebiti i praslavenska, isporodi stsl. grkati, grgutati, češ. hrkati, pucati, praskati itd.* — *Pras. grkam (grkaju) nalazi se samo u naj starijem primjeru pisanom crkvenijem jezikom.* a) gemere, *o glasu u grlice, vidi grgutati. ovo je starije značenje.* Ašte jedinj otj nihj (grlica) pogibnetj, muž ili žena, žalujetj jedinj drugago do samrti, ni grkajetj, ni na sirovo drevo sedajetj. Physiol. nov. star. 11, 194. Grličica grće. Nar. pjes. herc. vuk. 258. Nar. pjes. marj. 205. Grlica grće. Nar. pjes. petr. 1, 291. A grlica milo grće. Jačke. 225. — b) *o glasu u gavrana, vidi grakati.* — *od xvii vijeka, a između rječnika u Stulićevu (v. grakati).* Obslužuju... gavrana kada grće. I. Ančić, vrat. 27. Gavran grće. J. Banovac, pripov. 192. Vuci vijju, a gavrani grću. Nar. pjes. juk. 295. Vuci vijju, gavranovi grću. Nar. pjes. bos. prij. 1, 46. Na svakome po vran gavran grće. Nar. pjes. petr. 1, 310. — *Iz prezenta je gdjgjlje č prešlo u inf.: grčati. Grčati, grakati.* na Braću. Pristadoše tada glasom grčat. (Nar. pjes.) A. Ostojić.

GRKĀ TRĀVA, *f.* Erythraea centaurium L., *vidi* kitica, kićica. Grka (ghirka, Visiani) trava, Erythraea centaurium L. (Visiani), v. gr, grčica. B. Sulek, im. 102.

GRKAV, *adj. dem. I. grk.* — *U Stulićevu rječniku.* — *nepouzđano.*

GRKAVAC, Gřkāvca, *m. prezime.* — *U naše vrijeme u Hercegovini (u selu Grkavcima).* P. Budmani.

GRKĀVCI, *m. pl. selo u Hercegovini u okrugu mostarskom.* Statist. bosn. 254. — *uprav plur.* Grkavac.

GRKAVICA, *f. grk zalogaj (u metaforičkom smislu).* — *U naše vrijeme u Lici.* Obiñno žena tućeći se na svoga zločesta muža, reče: ,Bože moj! da je kome znati, šta sam ja s ñime grkavica proždrla! i opet: ,Zalosne ja s ñim grkavice proždrem'. ,Treba se grkavica sit najesti, ko će da mu je pod starost dobro i lako'. J. Bogdanović.

GRKĀE SELO, *m. ime selu (pisano Grgće selo) xvi vijeka.* Selo jedno u purgariji ribničkoj, ko se zove Grgće Selo. Mon. croat. 261. (1569).

GRKĀ, *m. vidi* Grčić. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Kako su nikoji Grkići lukave čudi. A. Kanižlić, kam. 94.

GRKĀ LOPŪH, *m. nekakva bilka.* Grki lopuh, lappa inversa (Pizzelli). B. Sulek, im. 102.

GRKĀNA, *f. mulier graeca, žensko čelude grčko,*

iz Grčke. — *-i- stoji mj. negdašnjega y.* — *Riječ je stara, možebiti i praslavenska, isporodi stsl. Grkyña, češ. Rekyne, pol. Grekinia.* — *Između rječnika u Belinu 358^b, u Stulićevu, u Vukovu.* a) *u pravom smislu.* Druga vila starija biše tuj s jimenom Grkiña. P. Zoranić 69^a. Stavijh se učimj Hrvauću Grkiñu Elektru. D. Zlatarić vi. Odmetna je ona Grkiña. I. Gundulić 301. Žene Grkiñe. I. Ančić, vrat. 219. Nit' me zovu gospojom Grkiñom. And. Kačić, razg. 160^a. Jedno jeste tanana Grkiña, a drugo je bijela Vlahiña. Nar. pjes. vuk. 2, 19. — b) *u Bačkoj po selima žena koja drži dućan.* u Vukovu rječniku s primjerom *iz narodne pjesme:* U Vrbasu grkiña na glasu: čam davana, lula okovana. — *isporodi 2. grk, d.* — c) *ime žensko.* — *prije našega vremena.* Grkyña. S. Novaković, pom. 57. — d) *selo u Srbiji u okrugu niškom.* M. Đ. Milićević, kraj. srb. 120.

GRKĀNICA, *f. dem. Grkiña.* — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Stulićevu (uz Grkiña).* Mlada mama Grkiñica. Nar. pjes. u Đ. Baraković, vil. 201. Al' naj poslije nada svinne dvije odabra Grkiñice. P. Sorkočević 579^b.

GRKĀNIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* I povede Grkiñića Dorda. Nar. pjes. vuk. 4, 265.

GRKĀNIN, *adj. koji pripada (nekaj) Grkiñi.* Stanilo Grkiñin zet. Glasnik. 27, 292. (1347).

GRKĀNKA, *f. Grkiña.* — *U Stulićevu rječniku.* — *nepouzđano.*

GRKĀNKIÑA, *f. Grkiña.* — *U Stulićevu rječniku.* — *nepouzđano.*

GRKĀŠ, grkiša, *m. grki badem.* — *Ake. kaki je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing., i voc.: grkisu, grkiši.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku (mijendeo grkiš, mijenduo grkiš).* Grkiš, bittermandel, Amygdalus amara L. (Vodopić). B. Sulek, im. 102.

GRKĀJAHAN, grkjahna, *adj. dem. grk.* — *U Stulićevu rječniku (subamarus') gdje ima i grkjašan s istijem značenjem.* — *oboje nepouzđano.*

GRKĀŠAN, grkjašna, *adj. vidi* grkjahan.

GRKĀAN, *m. arteria aspera, cijev u grlu (u čeljadeta i u višijeh životinj) kroz koju se diše.* — *Ake. se mijēna u gen. plur. grkĀnā.* — *Nalazi se samo u našem jeziku i u bugarskom (grkĀan); po svoj prilici postalo je od praslavenskoga grĀtan, isporodi stsl. grĀtan, rus. горлан, češ. hrtán, pol. krtań.* — *Od xv vijeka, a između rječnika u Vrančićevu (gurgulio'), u Mikućinu (guttur'), u Belinu (arteria aspera' 165^b; ,guttur' 352^b), u Bjelostjenčevu (garkĀan, v. grčaneć), u Vol-tigijinu (garkĀan ,canarozzo, gorgozza' ,sehlund'; gerĀan ,esofago', ,sehlund'), u Stulićevu (arteria aspera, gula, guttur, jugulum, jugulum), u Vukovu (aspera arteria').* a) *sa značenjem kazanijem sprjeda.* (Oloferne) izdase, ne bi jak, grĀanom sica krv. M. Marulić 51. Nimaju glasa u grĀanu. F. Vrančić, živ. 113. Uznošenja Božja u grĀanijh ñihovih M. Alberti 119. Jezik nam prirasto pri grĀanu. I. Dordić, salt. 461. Čuvaj se da ti kraćimj grĀan ne prisijeku. I. Zaničić 46. Jerbo mu u hitni nije bio grĀan sasvim prizan. M. A. Rejković, sabr. 41. Svaka utrobica o svom grĀanu visi. Nar. posl. vuk. 277. Sad vi je, gospodo, sud u rukama, duša o grĀanu. Pravdo-noša. 1852. 23. — b) *gdjgdje narod i pisci misle da je ista cijev kroz koju protazi hrana i vazduh (vidi primjer iz narodnijeh poslovice kod a) gdje se misli na pravi grĀan, a smisao je da se hranom uzdržava tijelo), te s toga grĀan znači gdjgdje što i jediñak. isporodi 2. dušnik kod čega također*

ovako biva. Kad je žela vječnosti zadovoljstvo grkĻana porediti kadra. D. Obradović, sav. 67. GrkĻan čuje slast a trbuh mast. Nar. posl. vuk. 46. Kad kurjaku što u grkĻan upadne, teško je iščupati. 118. — *c) u širem smislu, grlo.* Kada ju udarac od mača u pričisti i pribijeli ūe grkĻan rani. B. Kašić, per. 22. Udri u grkĻan sprijed Jakupa. I. Gundulić 525. Bi ga objema rukama stisnuo za grkĻan. D. Obradović, živ. 1, 30. Nabasa (*Turčin*) na nekakvoga nesretnoga raju, pa za prsi jednom rukom, a drugom za grkĻan. Nar. prip. vrč. 78. Dogna britvu do grkĻana Šćepanova. S. Ļubiša, prip. 129. U zagoneci o vučiji: Vodu pije, a grkĻan ne pregiŋe. M. Medić.

GRKĻANĀNE, *n. djelo kojijem se ko grkĻana, vidi kod grkĻanati se.*

GRKĻANATI SE, grkĻanām se, *impf. (recipročno) svađati se, psovati se, vikati (biće prvo značenje: vikati iz svega grkĻana).* — *U naše vrijeme u Lici.* Gdje čojk i žena zlo i nesporezumno među sobom živu, danonice se psuju, tuku, viču i larmaju itd., reče narod: 'To i to dvoje živu, brate, kao pas i mačka, svaki se dan grkĻanaju, ne mo'š već u komšiluku ŋiova grkĻanaŋa podnositi'. 'Čuvaj se, ako te za gršu čapim, bome češ grkĻanati'. J. Bogdanović.

GRKĻANI, *m. pl. selo u Srbiji u okrugu kruševačkom.* K. Jovanović 128.

GRKĻANINA, *f. augm. grkĻan.* — *Samo u Stuličevu rječniku: 'immanis gula'.*

GRKNŪĆE, *n. djelo kojijem se grkne (vidi I. grknuti).* — *Stariji je oblik grknutje.* — *U Stuličevu rječniku: grknutje.*

1. **GRKNUTI**, grknēm, *impf. postajati grk; biti malo grk.* — *U rječnicima: u Belinu: 'amareggiare, divenir amaro', 'amaresco' 69b; u Voltiĳinu: 'amareggiare, divenir amaro', 'bitter werden'; u Stuličevu: 'divenir amaro', 'amarescere'; u Vukovu: 'etwas bitter sein', 'subamarus sum' s primjerom: grkne malo.*

2. **GRKNUTI**, grknem, *pf. grkati, b. vidi grknuti.* Gavran grknu jeli u ovcancima. Nar. pjes. juk. 575. A i vi, Bošŋiaci, svi grknuste iz jednoga glasa. Osvetn. 3, 27. Eto crni grknuše gavrani. 3, 153.

3. **GRKNUTI**, grknem, *pf. u primjeru: 'Meni je grknulo oko na onoga koŋa', t. j. zapelo.* M. Pavlinović.

GRKOCVIJET, *m. Hyacinthus orientalis L., ŋeki cvijet, carević, zumbul.* — *Značenje će biti grčki (a ne grki) cvijet.* Grkocvijet, iacinto (Kuzmić), Hyacinthus orientalis L. B. Sulek, im. 102.

GRKŌĆA, *f. osobina onoga što je grko, vidi grčina i gorčina (i radi akcenta).* — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Stuličevu.* Prikazanja grješnikov grkoće su (*trebalo bi* grdoće su, *vidi* Bernardin 170, *prema lat.* abominaciones) Gospodinu. N. Raŋina 210b. prov. 15, 8. Za onu grkoću, koju... na križu podnese... za te bolesti i grkoće molim te. V. Andrijašević, dev. 131.

GRKOLATINSKI, *adj. grčki i latinski.* — *U jednoga pisca xvii vijeku koji je ovako preveo graecolatinsus. Krug devetnaestni zvaní grkolatinski, 'ciclus decemnovenalis'.* B. Kašić, rit. 3a.

GRKOST, *f. osobina onoga što je grko, vidi gorkost.* — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikajinu, u Belinu (grkos 69b), u Voltiĳinu, u Stuličevu.* Jer mi se sva grkos u sladost zamuti. Š. Menčetić 94. Voja mi paraše slatka a sad se u grkos obrnula. M. Držić 297. Veće gr-

kosti za sobom nego li slasti sobom nose. B. Gradić, djev. 115. Vid srca sva Ļudska, ki živuŋi dni traju, u sebi sva svoju slas i grkos imaju. D. Raŋina 97a. Da ga budem iskati s grkostju od skruseŋja. A. Gučetić, roz. mar. 172. Za platu od muka, bolesti i grkosti. I. Držić 391. Obikni se... Ļutiki, grkosti. M. Pavlinović, razl. spis. 302.

GRKOV (Grkov), *adj. koji pripada (nekome) Grku.* Te uvodi Grkove svatove. Nar. pjes. vuk. 3, 24. Grče pade, a Novak dopade, te Grkovu osiječe glavu. 3, 34. *vidi* i Grkovo.

GRKOVIĆ (Grković), *m. prezime.* — *xiv vijeka i u Daničićevu rječniku (Grković's 3, 581). Drajicu Grkovića. Glasnik. 15, 302. (1348?). — i u naše vrijeme.* Ovaj ju je (*pjesmu*) naučio od nekog slijepca Grkovića iz Kostiŋe. Nar. pjes. kras. 1, ix. Grković, prezime u Takovu u Srijemu. M. Medić. Grković, *prezime u Lici.* J. Bogdanović.

GRKOVIĆA LIŠNICI, *m. pl. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom.* Glasnik. 19, 140.

GRKOVIĆEV KLĀDENAC, *m. izvor u Srbiji u okrugu biogradskom.* Glasnik. 19, 141.

GRKOVINA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu užičkom.* Sr. nov. 1864. 160.

GRKOVI POTOK, *m. u Daničićevu rječniku: 'Grkovyĳ Potok', meda je 'Blatecu' išla u 'Grkovki Potok' (Glasnik. 15, 302 god. 1348?).* 3, 581.

GRKOVO, *n. a) kraj blizu Gabrova (može biti i muškoga roda: Grkov).* — *xiv vijeka.* Niže crkve do Grkova. Glasnik. 24, 239. (1350). — *b) kraj u Kolašinu u Crnoj Gori.* — *u naše vrijeme.* Dok sidoše u Grkovo ravno, u Grkovo Turke ugledaše. Nar. pjes. vuk. 4, 326—327. Na Grkovu zelenoj planini. 4, 330. Čeraj mala na Grkovo ravno, a s Grkova preko Potrkova. 4, 402.

GRKŠIĆ, *m. prezime.* — *xvi vijeka.* Petra Grkšića. Mon. croat. 267. (1572).

GRKTATI, grkćem, *impf. vidi* graktati i grkati. — *Od xviii vijeka.* Gavrani grkćući. S. Margitić, fal. 2. Često grkću, ali leša nejma. Nar. pjes. juk. 83. Po ŋoj grkću gavranovi crui. Nar. pjes. petr. 2, 260. Vući viju, a grkću gavrani. Osvetn. 1, 11.

GRKUŠ, *m. izvor u Hercegovini.* Schem. herceg. 1873. 17.

GRKUŠTI, *adj. grk, ngrk.* — *Na jednom mjestu xvi vijeka.* Ne bi mu odsolio grkušte slanosti. M. Vetranić 1, 122.

1. **GRĻA**, *f. hyp. grlica.* — *isporedi* grle, grĻa. — *Akc. se mijeŋa u voc. grĻo.* — *U naše vrijeme.* Daj mi, grĻo, jedno zrno. Nar. pjes. petr. 1, 281.

2. **GRĻA**, *f. ime ovcí, uprav ipokoristik.* — *Akc. se mijeŋa u voc. grĻo.* — *u gorŋoj krajini.* V. Arsenijević.

3. **GRĻA**, *f. diphteritis, bolest u grlu od koje se često umire.* — *isporedi* grlovice. — *U naše vrijeme na Braču.* A. Ostojić.

GRĻACI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu saraĵevskom.* Statist. bosn. 48.

GRĻAJCE, *n. dem. grlo.* — *U istarskijeh čakavaca.* Vadi nože iza pasa ter ih meće braći u grĻajca... Kad to vidi mlada Mandalina, vadi braći nože iz grĻajca... Pak joj vadi nože iz srđajca i meće jih sebi u grĻajca. Nar. pjes. istr. 1, 24.

GRĻAN, *grĻna, adj. koji pripada grĻu.* — *U rukopisu xv vijeka pisanom crkvenijem jezikom.* O bolžni grĻnej. Sredovj. jek. star. 10, 105.

GRLAŠ, *m. ime nekijem pticama. a) Falco subbuteo L., vrsta sokola. Đ. Kolombatović. progr. spal. 1880. 9. D. Trstešnjak. — b) čiopta bijela. Cypselus melba Illig., kosir grlaš. Đ. Kolombatović. progr. spal. 1880. 17.*

GRLAŠCE (gřlášce), *n. dem. grlo. — U Vukovu rječniku: vide groce.*

GRLAT, *adj. koji jako više, vidi grlo. — U Vukovu rječniku: ‚der schreihals‘ ‚clamosus‘.*

GRLATO, *grlo, vidi kod derdato i glavato. Da ti vidim grlato. Nar. pjes. herc. vuk. 293.*

GRLAVICA, *f. vidi grlovica. — U Bjelostjencu rječniku.*

GRLE, *f. vidi 1. grla. — Ake. se mijćia u roc. grle. — Po zapadnijem krajevima. Grlica je proso brala, k noj dohodi druga grle: ‚Daj mi, grle, jedno zrno‘. ‚Ne dam, grle, ni jednoga‘. Nar. pjes. vuk. 1, 478. ‚Men' će grle soli dati. Nar. pjes. marj. 205.*

GRLEŠA, *f. ime kozi. — U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.*

GRLETINAC, Grletincea, *m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji krapinsko-topličkoj. kajkavski Grletinec. Pregled. 54.*

GRLETKA, *f. vidi kretka. — U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Stulićevu (v. kajpa). Izmetnu po stabli tri ili četiri grletke. Đ. Rapić 62.*

1. GRLICA, *f. Columba turtur L., ptica slična golubu, od kojega se među ostalijem razlikuje crnijem i bijelijem prugama po vratu (grlu). — Rijec je praslavenska, isporodi stslor. grlica, rus. голубка, češ. hrdlice, polj. garlica (kropf-taubce). — Postaje od grlo (s toga što na grlu ima bijele) nastarkom ica. — U svojim je rječnicima (u Daničićevu grlica). a) u pravom smislu. Podobe se pustyneľubznej grlici. Mon. serb. 65. (1302). Može se primjeriti čistoća ka grlici. Zborn. 16^b. Naj liše ti, mila, reci mi, grlice, jes li ćutila ovake tužice, kad te su od tvoga miloga odijelil'. N. Naješković 2, 131—132. Da budeš u templu od tvojih roditelja prikazan, koji radi tebe prikazaše dvije grlice. A. Gučetić, roz. jez. 138. Tuži jak grlica, ka u gori s dragijem se svim razdruži. I. Gundulić 457. Darova Marija dvi grlici. F. Glavinić, evit. 45^a. Slovo za grlicu. Physiol. star. 11, 194. Narav joj je od grlice, muža za mnom cr ne prosi. J. Kavaulin 85^a. Zašto vrebac našao je sebi kuću, i grlica gñzido sebi. B. Pavlović 6. Kao kad na polju grlicu su stisli jastrebi. A. Kanizlić, roz. 123. Živino, kakono teoci, janci, golubići, grlice. M. Dobretić 340. Grlica kad tuži, kad li kosić fićuka. M. Katančić 40. Bogu prikaže jednu grlicu i jednu golubicu. I. J. P. Lučić, razg. 62. Grlica je proso brala. Nar. pjes. vuk. 1, 498. Sedela tužna grlica. Nar. pjes. istr. 2, 48. Grlica, columba turtur, die turteltaube. Dugačka je 11 palaca... na strani po vratu bijele i crne prugice... J. Ettinger 168. Grlica, Peristera turtur Boje. Đ. Kolombatović. progr. spal. 1880. 33. Grlica, Columba turtur L. J. Pančić, ptice. 51. b) kuće se ženskome čeladetu kao pohala (osobito radi čistoće u moralnom smislu), i od mila. Naša mila i draga milosnice, grlice lipa! M. Jerković 93. Ujudno dvije grlice (drije djevojke). J. Kavaulin 104^a. — c) ime žensko. M. Većtranić 2, 236. Grlica. S. Novaković, pom. 57. — d) ime kokoši. F. Kurelac, dom. živ. 53. — e) ime ovci. J. Bogdanović. F. Kurelac, dom. živ. 32. — f) selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 8.*

2. GRLICA, *f. vidi 3. grla. na Braču. A. Ostojić.*

3. GRLICA, *f. konop što drži ‚lantinu‘ pri jamboru, za to da je vjetar od űega ne udaljuje, tal. ‚ventrozza‘. na Braču. A. Ostojić. — isporodi 3. grlin.*

GRLIĆAN, grlična, *adj. vidi grličji. — U jednoga pisca xviii vijeka. Dubom, űfam, da ćeš pribivati u grličnoj spilici. I. M. Mattei 184.*

GRLIĆAR, *m. Machetes pugnax G. Cuv., vrsta ptice. Đ. Kolombatović. progr. spal. 1880. 38.*

GRLIĆATI, grličam, *pf. (?) grlo blagosloviti komu (objektu) na dan sv. Blaža. M. Pavlinović. — grličati se, primiti blagoslov na grlu: ‚Nisam se ni grličao‘. M. Pavlinović.*

GRLIĆICA, *f. dem. 1. grlica. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu 736^b, u Stulićevu, u Vukovu (s primjerom iz narodne pjesme: Grličica grgutaļa). a) u pravom smislu. Jedna grličica ľubka i mila. P. Zoranić 31^b. Kako bolestiva grličica učini tvoje gñzido. Michelangelo. 15. Grličica grće. Nar. pjes. herc. vuk. 258. Pojala je nevistica jednu grličicu. Nar. pjes. istr. 3, 9. — b) kaže se od mila ženskome čeladetu. ľubiceice, ľubi mene! grličice, grli mene! Nar. pjes. vuk. 1, 454.*

GRLIĆIĆ, *m. mlada grlica muška, uprav diminutiv. — U Vukovu rječniku: ‚das junge der turteltaube‘ ‚pullus turturis‘. — Od xv vijeka kao prezime. Jurja Grličića. Mon. croat. 108. (1471). Nauk krstjanski istomaćen po D. Ivanu Grličiću župniku djakovačkomu. I. Grličić i. Grličić župnik teški. J. Kavaulin 127^a.*

GRLIĆIN, *adj. koji pripada grlici, grlicama. A se mede zemļi crkvenoj svetago Nikoly, od brda pľišinskoga podь gradomь preko brda podь gradь na grličinь kami; i od grličina kamena vse niz Pľišinь do Ratilica. Glasnik. 24, 244. (1353). Glas grličim. Đ. Daničić, pjes. 2, 12.*

GRLIĆJI, *adj. koji pripada grlicama. — U Vukovu rječniku.*

1. GRLIĆ, *grlica, m. uprav. dem. grlo, ali samo s osobitjem značenjem: cijec koja stoji (kao grlo) pri űecemu i od ovoga je űa. — Ake. kuki je u gen. taki je u ostalijem padecima, osim nom. i acc. sing., i voc.: grľicű, grľicű. — Od xvi vijeka. a) u staklenice, gostore. — između rječnika u Belinu (phialae collum' 200^b), u Stulićevu (phialae collum'), u Vukovu (u stakla ‚der hals der flasche‘ ‚collum lagenae‘). Tere joj (gostari) svruću dno, pak grlić postaviv u vidro vodeno... P. Hektorović 14. Iz vode strćahu grličić od stakala, hlade se vina. M. Đ. Milićević, zim. već. 94. — b) u tikve. Ili tikva brez grliča. V. Došen 38^a. — c) u mijeha. Dohvati mijeh za grlič. S. ľubiša, prip. 244. — d) u puške, gorűi kraj od cijevi. — u Vukovu rječniku (u puške ‚das ende des flintenlaufes‘ ‚extremum canalis ignivomi‘). Za grličice turskije pušaka. Nar. pjes. vuk. 5, 221. Ugleda mu grličić od šišhana. Pjev. ern. 207^b. Pohvataše puške za grličice. Oglod. sr. 479. Mi ti nijesmo zabili prst u grliču gevdara da ne pališ. S. ľubiša, prip. 167. — e) u hječve. u Vukovu rječniku: grlo u ćarapo ‚die röhre vom strumpf‘ ‚tistula, canalis tibialis‘ s dodatkom da se govori u Dalmaciji. i u Bosni: nadpetni dio navlaćka, priglavka, boraveca. G. Martić. — f) u studencu: grlo bunara. u hrvatskom primorju.*

2. GRLIĆ, *m. prezime. — Od xvi vijeka. Marka Grliča. Mon. croat. 267. (1572). Grlič. Schem. bosn. 1864. iv. xxvii. — I kao ime mjestu: Grlič,*

selo u Bjelopavličima. Glasnik. 40, 20. Osman-aga Grlić opalio. Pjev. crn. 301^b.

1. GRĹĹIN, grlina, m. *vidi* 1. grlić (*u tikve*). — U *Vukovu rječniku*: n. p. u tikve ,der hals der flasche', collum lagenae'. cf. grlić, grlo, s *dotadkom da se govori u Crnoj Gori*.

2. GRĹĹIN, m. *ime muško*. — *xiv vijeka*. GrĹĹin. Deč. hris. 32.

3. GRĹĹIN, grlina, m. *debelo uže, ali maće debelo od čela i gumine, tal. gherlino*. — *Pomorska riječ u primorju*. P. Budmani.

GRĹĹIŠKI, *adj. koji pripada Grlištu*. Rijeka Grliška, *voda u okrugu crnoriječkom*. Niva kod Reke ,Grliške'. Sr. nov. 1874. 409. Grliška (*opština*). K. Jovanović 165.

GRĹĹIŠTE, n. *selo u Srbiji u okrugu crnoriječkom*. K. Jovanović 165.

GRĹĹITELJ, m. *čovjek koji grli*. — U *Stulićevu rječniku*.

GRĹĹITELICA, f. *žensko čeljade koje grli*. — U *Stulićevu rječniku*.

GRĹĹITI, grĹĹim, *impf. amplexari, complecti, kad čeljade (subjekat) pritisneću kegu (objekat) k svojim prsima metnušu mu ruke oko grla namjerom da ga cjeliva, ili uopće u znak ljubavi i milovanja*. — *Akc. sc ne mijenja (aor. 2 i 3 sing. grĹĹi)*. — *Postaje od grlo nastavkom i*. — *Vađa da nije riječ prastavenska, premda u češkome jeziku ima hrdliti, daviti*. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu (amplector' 8a), u Bjelostjenčevu (grĹĹim ,amplector, amplexor'*. 2. grĹĹim, davim, gutim, dušim ,suffoco'), u *Voltigijinu, u Stulićevu, u Vukovu*.

1. *aktivno*. a) u *pravom smislu*. grli se u *znak svake ljubavi, očinske, sinorčje, prijateljstva, ljubavi između muške i ženske strane (u ovom slučaju gdje gdje se upotrebljava grliti kao pristojnija riječ de concubitu) itd. u kojem primjeru može se shvatiti u prencenom smislu, kao ljubiti, paziti, ili kao pokazivati ljubav*. aa) sa *značenjem sprijeda kazanim, u užem smislu*. Ako li kad grĹĹim nie ljepos gizardu. Š. Menčetić 25. Amfitriju vil svu milu Neptun grli posred mora. I. Gundulić 68. Eto dode željno vrijeme, lijepi raj u duše moje, da snijeg puti rajske tvoje grĹĹim rukam' ognjenijeme. 174. I kraj slavni slavna sina rado prima, mĹĹo grli. 422. Poče grlit u radosti i ņu i zeta. G. Palmotić 1, 193. Tva gospoda, ko sinove kijeh on grli. 2, 258. Desnom mojom grlit te ču. J. KavaĹĹin 511^b. Grleći ga i ņubeći s ņegovijem suzam umiješa ujedno i svoje suze. B. Zuzeri 313. Jer brat brata grli i celiva. T. Babić, pism. 8. Kada grli, davi. A. Kanizlić, rož. 79. On ga celivaše, on ga grĹĹaše. Đ. Bašić 202. Ja ču svakoga grliti i milovati. And. Kačić, kor. 221. Da ti uzmeš krilata junaka, da ga grliš, i da se ponosiš. Nar. pjes. vuk. 2, 237. Grli, ņubi Krajevića Marka. 2, 361. Bane grli dva nejaka sina. 3, 418. Kad to vide lijepa devojka, od radosti grli ga rukama, poņubi ga u oba obraza. 3, 542. — *bb) objekat može biti grlo, vrat*. Blažen, tko joj bude grlit grlo i vrat bil i gladak. H. Lucić 211. Grlit bili vrat. M. Držić 14. Ovo ti oni vrat, grliti ki si ti ņudio veće krat. F. Lukarević 17. Majka tva grli vrat bijeli tvoj. 253. — *cc) u širem se smislu može reći da se grli što drugo, ostni vrata*. aaa) *može se grliti koji drugi dio ili udio ņudskoga tijela, n. p. noge ili koņena (na) češće*. Ova jakosna koljena tvoja grĹĹim ja. F. Lukarević 65. Umoli se, čačko, sinku tvomu u žalosti, ki ti prostrt po tleh doli grleć nogo vapije: prosti! I. Gundulić 250. Pade caru, ki je izbavi, grlit'

noge i koljena. P. Sorkočević 578^b. Hitaše ruke ņegove i ņelom materinom grĹĹaše ih. M. Lekušić 137. — *bbb) objekat može ne biti čeljade, ni ņudsko tijelo*. Pak se k svetom križu obrati, drago grlit ki poteče. I. V. Bunić, mand. 35. U objijesti grli i ogaņ pun nesvijesti. J. KavaĹĹin 38^b. GrĹĹim drvo. A. Kanizlić, rož. 67. Kada zmĹĹu bludne ņeje k srcu grli za vesole. V. Došen 85^a. Šarca koņa i grli i ņubi. Nar. pjes. vuk. 2, 217. Nek lešinu vojna svog obide i grli mu kosti u truhlosti. Osvetn. 1, 70. — *dd) subjekat mogu biti ruke*. B'jele ruke, što me ne grlite? Nar. pjes. vuk. 3, 496. — *ee) uopće obuhvaćati što rukama, ne od milovanja, nego n. p. kad se hoće nositi*. Pa oruņe grli u naruče, u naruču nosi na čardake. Nar. pjes. vuk. 2, 527. — *b) u prencenom smislu*. aa) *objekat je stvar umna, duševna, značene je: laćati se (objekta) s velikom ņubavi i ņastojanjem*. Nauk Isukrstov srčeno prijimlje, grli. Š. Budinić, sum. 2^b. U mladahna svoja lita svaka od vas, lijepe moje, grli rados, ņubav hita', ņeje ispuņaj. I. Gundulić 382. Nu smrt grle sluge prave, s čistijem srcem koje ņube. 557. Svijetlo sunce svete vire Šestopelek prvi grli. G. Palmotić 2, 518. Poniņenje dakle sveto i nebesku ņubav grli. A. Vitalić, ost. 39. Ne budući tvoj običaj odmetati molbu poniņenu nego slišati ju i grliti. ist. 295. Neka putom Boņje voje svak svoje grli potištenstvo. J. KavaĹĹin 70^b. Višuņu riječ grli htijenjem, srcem sreća. I. Đorđić, salt. 411. Naućite od mene ne bjeņat od patjenja, neg grlit dobrovoljno kriņe i suprotive. Đ. Bašić 240. Tjera strašne, a vesele misli grli u zabavi. N. Marčič 17. — *bb) subjekat je neņiva tjelesna stvar koja obuhvaća, okolava objekat, u nekim primjerima metaforički o ņubavi i milovanju*. Kako brštan stabla, dubi grli, a golub golubice ņubi... M. Pelegrinović 191. Brza ju (*dubravu*) rijeka grli doli, a tih vjetric zgar celiva. I. Gundulić 402. Miri, ki grad od svud grle. J. KavaĹĹin 484^b. Da ga grle ņegve do koljena, i likuju lisice ruke. Osvetn. 5, 7. — *cc) subjekat je što umno, značenje je obuhvaćati, osvajati*. Jaoh kamo veselje, koje me jur grli! Š. Menčetić—G. Držić 513. Grli me zli nemir. M. Vetranić 2, 432. Grijeħ otrovni, ki ga grli ņavenito. J. KavaĹĹin 500^b. — *c) daviti (isporedi češ. hrdliti)*. — *samo u Bjelostjenčevu rječniku (vidi sprijeda)*.

2. *sa se*.

a. *refleksivno*, grliti se kome oko grla, *grliti koga*. — *Na jednom mjestu xvii vijeka*. I drag sinak grĹĹaše se ņoj lijepoga oko grla. J. Palmotić 48.

b. *pasivno*. Toli se od ņih (*krajevca*) pravda grli i pedepsa ne uzmiče, silnici se zovu vrli. I. Gundulić 482.

c. *recipročno, grliti jedno drugo*. — *Uzmeđu rječnika u Vukovu (sich umarmen', jovicem se amplexcti)*. A brštan se grli i veņe s dubom svacijem u dubravi. I. Gundulić 136. I večeras ja paziti imam celivat se i grliti š ņom hotima. G. Palmotić 1, 334. Rukovati se, grliti se, ņubiti se... A. Bačić 196. U vrime, koje se s otcem grĹĹaše. And. Kačić, kor. 277. ņubismo se i grlisno do zore. Nar. pjes. vuk. 1, 332. Ruke šire, u grla se grle. 2, 195. Sjedi doņe, moja mila kuno, da s' grĹĹimo i da s' milujemo. 2, 336.

GRĹĹIV, *adj. koji se može grliti*. — *isporedi grĹĹiv*. — U *Stulićevu rječniku*: ,amplexabilis'. — *nepouzđano*.

GRĹĹO, n. guttur, *predņu strana od vrata u kojoj je grĹĹkan i jedinak*. — *Riječ je prastavenska, u jugoistočnijem jezicima ispred l ispalo je d,*

koje je ostalo u sjeverozapadnima, isporodi stlov. grzlo, rus. ropno, češ. hrdlo, polj. gardlo. — *Postaje nastavkom dlo od indoevropskoga korijena ger, gutati, isporodi snskr. gr, gutati, grč. γάρωσσω, jedem. γάρωσσι, hrana, lit. gerti, piti, gerklė, grlo, vidi i žderati, ždrijelo. — U svijem je rječnicima: u Vrančićevu: „gula; guttur“; u Mikašinu: „fauces, jugula, gula, gnuma“; u Belinu: „gola di fuori“; jugulus“ 352^b; u Bjelostjenčevu: „grlo, gut, cev od guta, guttur, fauces; frumen“; u Jambrešičevu: „guttur“; u Voltigijinu: „garlo i gerlo, gola“; hals“; gerlo, gola, esofago, keble, schlund“; u Staličevu: „gula, guttur“; u Vukoru: 1. „der hals“, collum“. 2. „die gurgel“, guttur“ s primjerom: nešto me boli u grlu; u Daničićevu: „grlo, guttur“.*

a. sa značenjem sprjeda kazivanjem. Hoteći raniti v grlo arhiepiskupa. Transit. 221. Da mu grlo prikoje. Zborn. 1a. Što smami željno me srdcače grlom i kosami. S. Menčetić 9. Do suz me ucvija ne grlo od sniga. 20. A niki prez haje do grla ugaži. Đ. Baraković, vil. 55. A nemilo i neredno Vitoslavu prikla grlo. I. Gundulić 410. Kojizih grla s nima budu taknuta. L. Terzić 207. Belim grlom vino piješ. Nar. pjes. vuk. 1, 115. Pa se sagnu, đerdan dofatila, pod grlo ga mlada zapućila. 1, 201. Grlo joj se bijeli. 1, 412. Svog ti Muja za grlo uvati, u nokti mu grlo išćupao. 1, 546. Za bila se grla dovatiše. 2, 284. Te raspori Musu kesegiju od nekura do bijela grla. 2, 409. Dok Turčina za grlo dokuči. 3, 382. Kada pije vođu oli vino, vidi joj se kroz grlo bijelo. 3, 429. Stade da kuka i da se pod grlo zamiče. S. Ľubiša, prip. 234. Naoružan do grla. M. P. Šapćanin 1, 122. — *metaforički*. Koga vječni san za grlo uhvati. M. Vetrančić 2, 66. Smrt mu stoji na grlu. M. Orbin 74. Tko ne vidi, da prostrla viteška se samovoja ne do našijeh samo grla, danu tvoga do pristolja? I. Gundulić 495.

b. u užem smislu, kao ono odakle glas izlazi (grklau). a) uopće. Niki privrtao grlom začimajući. M. Marulić 12. Grlo ozloglasiteja je jedan grob. Korizm. 53a. Ja sam lagala v moje grlo. 51b. Jerbo glas bodohi iz grla. M. Orbin 284. Otvori se grlo njegovo, ter jezik oprosti se, i govoraše čisto. F. Glavinčić, cvit. 197a. Muć, pomukni, zete Vuće, zanuklo ti grlo tanko. Nar. pjes. mikl. beitr. 23. Al' je Turcin klikuje mladalu iz tanka grla. 54. Na sve grlo podvikuju, da se k trećem selu čuju. V. Došen 155b. Pak je vila pokliknula iz ne tanka bjela grla. Nar. pjes. vuk. 1, 150. Mući, vilo, grlo te bolelo! 1, 572. Poje Jovan iz grla bijela. 2, 36. A zapjeva grlom bijelijem. 2, 66. On podviknu iz grla jmačkog. 2, 623. Pa procvije iz grla bijela. 1, 245. A zavika što mu grlo daje. 4, 423. Zapućila iza svega glasa tankovitim grlom divojackim. Nar. pjes. istr. 1, 60. Kao da mu je grlo vratilom provaljeno (n. p. govori). Nar. posl. vuk. 130. Vavek mi malo grlo hrapa. Nar. prip. mikul. 102. Mane j' od pripovedanja već grlo suho. 109. Zavezao se Gruji jezik, presahlo grlo. S. Ľubiša, prip. 141. Sto grla u tripit viknu: Amin. 245. Puška dreknu iz kamena Ľuta, još za Ľome nekoliko grla. Osvetn. 2, 108. — b) preneseno, može značiti sam glas, ne može se svagda raspoznati ovo značenje od predašnjega. — između rječnika u Vukoru: „die stimme“, vox“ s primjerom: ima lijepo grlo (vidi i Zoričićev primjer). Svak da se opoju ne grlom medenim jak slavja. H. Lucić 289. Medna usta i grlo prislatko. L. Terzić 87. Imadijaše lipo grlo, zato mu se mnoge pute zapovidāše da tako piva. M. Zoričić, zrc. 68. Svi u jedno grlo piste. V. Došen 166a. Ču

li mene, slavju grlo jasno! da j' u mene tako grlo jasno, dvije tri bih pjesne ispjevao. Nar. pjes. vuk. 1, 279. Miloš peva, vila mu otpeva, lepše grlo u Miloša carsko. 2, 216. Ko imaše grlo pouzdano, popijeva svatske poskočiće. 2, 544. Grlom viče Jakšiću Todore. 2, 604. Gleda paša, pa se grlom smije. 3, 75. Sa tavnice grlom dovikuje. 3, 122. Svi u jedno grlo zaplakaše. 3, 358. Sve iz jednog grla procviješe. 4, 198. Ti zavichi grlom i avazom. Pjev. crn. 149b.

c. u užem smislu, kao cijev kroz koju hrana prolazi (jedniak). a) u pravom smislu. Tač se zadosti do grla napi sit. M. Vetrančić 2, 117. Do grla puni trbuh naj bojeja vina. M. Držić 96. Gdi ga (vine) njeiki grlom toči, a njekomom nosom skače. S. Bobaljević 216. Strašnih riba jata vrla, hrlim plovom doletite, tijelom huđim da punite jazovitih ponor grla. I. Gundulić 47. Er mogaše (droku) volom cijelim zajaziti jazno grlo. G. Palmotić 1, 23. Jedni grlom krv bljuđu. B. Bettera, or. 26. Da se nikakva jezibina ne spusti kroz grlo. A. Bačić 179. I plod njegov sladak grlu momu. F. Lastrić, test. iv. Ere se posti samijem grlom za običaj, a ne srcem. I. A. Nenadić, nauk. 205. I gdi godi što vidiše, sve u grlo otiskoše. V. Došen 167a. Hrće rigajući mu krv na grlo. M. A. Rejković, sabr. 41. Kad je jizbina u ustih oli u grlu. Ant. Kadčić 167. Da ja ne živim kano jedno u valovu do grla nagrčano živinče. G. Peštalić 200. Koliko ga lako udario, tri mu zuba u grlo sasno. Nar. pjes. vuk. 2, 143. Grlu ne može se naći duo, ako kad (čovč) umre. (Živ čovč ne može se nasititi. U Grbju). Nar. posl. vuk. 46. S golim grlom u jagode (poči ili dignuti se. kad ko pođe kud nespremljen, kao što treba — kao da bi čovčjek pošao da bere jagode, a ne ponio suda nikakvog). 283. To mu je kost u grlu. (To ga vrlo mrzi i muči). 319. Zakameni se Mirčeti zalogaj u grlu. S. Ľubiša, prip. 168. — b) preneseno od predašnjega, znači: proždrlivost, sladokusnost, u nekijeh pisaca može biti da je ovo prema lat. gula i tal. gola. ne može se svagda dobro raspoznati ovo značenje od predašnjega. Toj su bili naučeni filozofi, da grlu se daše. M. Marulić 70. Dvigni, Gospodine, od mene pohot grla. Transit. 156. Grlo jest ne načinno pohotjenje od jedenja i od pitja. Zborn. 15b. Tko se često čtuje, hteć grlu zgajati, on život skraćuje. P. Hektorović 37. Tko bude zlo žene i grlo Ľubiti, sam sebe prožene. N. Dimitrović 13. Od grla ili požrlosti. S. Budinić, ispr. 70. U grlu i opijanja šteti se i tijelo i duša. M. Radnić 118a. — c) kad se broje četlad ili životinje (osobito one koje treba hraniti) kaže se grlo za svaki komad. vidi glava pod a, β) a) i b, d). — između rječnika u Vukoru (ein stück, 'caput' s primjerom: ima deset grla goveda). (Dijete) hranu po grlima, koliko ih ima da jedu. V. Bogišić, zborn. 335. Hranim sedmero grla na kupici i mreži. S. Ľubiša, prip. 254. Crna Gora puma bjegunaca, šta li sebi, šta li dobjeglijem, šaka žita grlu pojedinu. Osvetn. 5, 35.

d. u širem smislu, cijeli vrat (prednja i stražnja strana). ali se i kod ovoga često jače ističe prednja strana, te n. p. visjeti o grlu, metnuti na grlo (ogrlicen itd.) kaže se kad što visi s prednje strane. Staviše mu jedan konopac na grlo. Korizm. 93a. Brat jago za grlo se obisi. S. Kožičić 39b. Prtekši pade na grlo njegovo. N. Rašina 58b. Luc. 15, 20. Da mu se naveže mljen ošji na grlo njegovo. N. Rašina 196b. matth. 18, 6. Stavi mu jedne verige na grlo. Zborn. 41b. Niz bijelo ter grlo kosice sve prosu. S. Menčetić 4. Na grlu i rukah zlati vez noseći. M. Vetrančić 2, 127. Od

bisera venčac na grlo da stavi. H. Lucić 208. Jur me vodi svezana za grlo. M. Držić 162. Samo sebi zančicu na grlo kladete. B. Gradić, djev. 100. Kad no me ljublaše, i na me grlo kad tve ruke stavjaše. D. Rašina 25a. Poslenik s konopcem na grlu. Ziv. jer. star. 1, 232. Dokle ne bi hodili nagi i bosí s konopom na grlu. A. Gučetić, roz. jez. 34. Darova mu svetac jedan krališ koji s grla dignu. B. Kašić, fran. 145. Nošaše svejer na grlu jedan potpis ot knige njegove. 184. Marijo, koja svrhu grla njegova, dokle nošaše križ, u putu upala si. P. Posilović, nasl. 183a. Verugami nega hrlo svežte kako psa za grlo. P. Hektorović (?) 135. Za grlo nas silnik potezaše. I. Dordić, uzd. 184. Za grlo joj vežite to studeno kameše. Nar. pjes. vuk. 1, 132. Biser mi treba ljubí na grlo. 1, 215. Maleno je zrno biserovo, al' se nosi na gospodskom grlu. 1, 378. Eda Bog da te se obesio o zlu drvu, o mom belu grlu. 1, 382. I bijele ruke Anetine oko gojna grla Ivanova. 1, 465. Zmija joj se oko grla vije. 1, 553. Ruke šire, u grla se grle. 2, 195. A na grlo singir gvožđe teško. 2, 413. Objesi se Marku oko grla. 2, 564. — *metaforički*. Kunovica, grlo od svijeta ka verigom dugom veže, i planina stara opeta prostire mu se i proteže. I. Gundulić 317. Svržiao s grla jaram ovi. 516. I svoj vojsci jedno grlo prikla i carstvu svom neredno. 517. Smart svakom o grlu visi. V. Došen vii.

e. dati koga po grlu, dati se po grlu u ova dva primjeru kao da znači: *dati koga u ropstvo, podati se kao rob*. Ako ne ima čim platiti, da se da samu po gerlu. Mon. serb. 31. (1247). Ili onoga samoga građanina damo po gerlu. 32. — *vađa da je stieno značenje i u ovom primjeru*: Po srijedu je svoga grla dužan svu štetu naplatiti. M. Divković, bes. 736a.

f. u prenesenom smislu. a) *vidi* 1. grlič. aa) u staklenice. — *između rječnika u Belinu* (grlo od gostare etc. phialae collum? 200b). Kako je .. mogao nći u onu bocu na ono tšno grlo. J. Banovac, pred. 9. Vinski sud sa širokim i prostrann grlom. P. Bolić, vinodjel. 2, 66. Grlo od ploske. na Rijeci. F. Pilepić. — bb) u puške, topa. — *između rječnika u Vukovu* (grlo u puške ‚die mündung‘ ‚ostium‘). Al' ga (top) nabi' čak u grlo. V. Došen 175a. Pa dovatí tanku primorkiñu od dva grla, od zrna četiri. Nar. pjes. vuk. 3, 197. Za pojas mu sedam samokresa, sedam grla, četrnaest zrna. 4, 159. Puška moja od dva mila grla! u tebi mi dva srebrna zrna. Nar. pjes. istr. 1, 64. Sest topova grla velikoga. Osvetn. 5, 82. — *cc) u bječve*. u *Vukovu rječniku*: grlo u čarape ‚die röhre vom strumpf‘ ‚fistula, canalis tibialis‘. — *b) ušće u jame*. Obastru grlo od jame. K. Mađarović 103. Široko je grlo jami. V. Došen 229b. — *c) gudura, klanac*. Kad su bili grlu Semojevu, u Semojsku goru ugaziše. Nar. pjes. vuk. 4, 325. — *d) tretum, mjesto gdje je na moru uzak prolaz između dva kraja, tjesno*. — *samo na jednom mjestu xviii vijeka, a može biti da stoji i metaforički*. Svak nek na cara ognjem riga i grlo mu Dardanela stisne. J. Kavañin 213b. — *e) u Skadarskom jezeru oko gdje se riba hvata*. — *između rječnika u Vukovu* (oko gdje se riba hvata s dodatkom da se govori u *Urnoj Gori*). A kad bio na grlu Peaka. Pjev. crn. 79a.

GRLOBOL, m. ili f. (?), *vidi* grloboja. — U *Stuličevu rječniku*: v. grlovica. — *Na jednom mjestu xviii vijeka imu grloboj s istim značenjem*: Grloboj ili grlovica. I. Jablanci 145.

GRĻOBOLA, f. *vidi* grlovica. — *isporedi* grlobol. — U *jédnoga pisca xviii vijeka*. Nezin vrat tako je od grloboje bio otekao, da ni prisveti sakramenat nije mogla uzeti. Đ. Rapić 190. — *i u Šulekoru rječniku*: ‚halsweh‘.

GRĻOLIKA, f. Gnaphalium L., *ieka biljka, isporedi* smije, peteroprstac. GrĻolika (?), gnafalio (po rukopisu u *Siñu*), Gnaphalium L. B. Šulek, im. 103.

GRĻOVAN, grlovna, adj. koji pripadu grlu. — U *Stuličevu rječniku*: ‚ad jugulum pertinens, jugularis‘. — *nepouzdamo*.

GRĻOVICA, f. angina, *ieka bolest u grlu*. — *isporedi* grlavica, grloboja. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Vrančićevu gdje naj prije dolazi, u Bjelostjenčevu, u Stuličevu*. Grloboj ili grlovica. I. Jablanci 145.

1. GRĻA, f. hyp. grlica. — *isporedi* 1. grla. — *Akc. se mijenja u voc. grĻo*. — *Po zapadnijem krajevima nom. je grĻe, a voc. grĻe*. — U *Vukovu rječniku*: grĻa i grĻe (pisano grĻo s crnogorskim akcentom; s primjerom iz narodne pjesme: K hoj dohodi druga grĻe).

2. GRĻA, m. prezime. — *Na jednom mjestu xiv vijeka, i otale u Daničićevu rječniku* (GrĻja). Plisijastě GrĻja. Glasnik. 13, 375. 11, 131. (1336—1346).

GRĻAČA, f. tikva. — *Radi postaña (od grlo) vidi* grlo, f, a) i grlič. GrĻača, rus. горчанка, zuccone (Lambl), Cucurbita lagenaria L. B. Šulek, im. 103.

1. GRĻAK, m. vrsta gljive. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikaljinu* (fungus, boletus) *gdje naj prije dolazi, i u Stuličevu* (fungus, boletus). GrĻak, Agaricus campestris L. (SabĻar). B. Šulek, im. 103.

2. GRĻAK, m. ime muško. — *Prije našega vremena od xiv vijeka*. GrĻak. Dec. hris. 14. 82. S. Novaković, pom. 57.

3. GRĻAK, m. mjesto u Srbiji u okrugu vaĻevskom. ZemĻa kod GrĻaka. Sr. nov. 1870. 235.

4. GRĻAK, grĻka, m. *vidi* 1. grlič. — *Od xviii vijeka*. Kad povrativši se ktide uzet sudić, nazri gdi mu iz grĻka klisi jedna zmija. Blago turl. 2, 170. Svaka tikva o svom grĻku visi. Nar. posl. u Lici. V. Arsenijević. GrĻak, grlo u suda. M. Pavlinović. ‚Ne piješ vina na oči, a pijan si‘. ‚Ja od svake boce otpijem grĻak, t. j. onoliko koliko stane u ű.‘ u Dobroselu. M. Medić.

5. GRĻAK, m. od užeta kao zamka kroz koju je proručeno veslo, *isporedi* štop. T. Babić.

GRĻAN, m. a) ime muško. — *u spomeniku xiv vijeka, i otale u Daničićevu rječniku* (GrĻanj). GrĻanj Dobrčiniović. Glasnik. 15, 293. (1348?). — *b) selo u Srbiji u okrugu crnorijčkom*. K. Jovanović 165.

GRĻANSKI, adj. koji pripadu selu GrĻanu. GrĻanska (opština). K. Jovanović 165.

GRĻAÑE, n. djelo kojijem se grĻa. — U *Stuličevu rječniku*. — *nepouzdamo*.

GRĻAPAÑE, n. djelo kojijem se grĻapa. J. Bogdanović.

GRĻAPATI, grĻapam, impf. *vidi* drĻapati. J. Bogdanović.

GRĻAŠ, grĻaša, m. *vidi* grivnaš. — U *Vukovu rječniku* (u dodatku).

GRĻAT, adj. *vidi* grivast. — U *Vukovu rječniku* (u dodatku).

GRĻATI, grĻam, impf. grĻiti. — U *Stuličevu*

rječniku s dodatkom da je uzeto iz *Belina gdje ove riječi nema.* — nepouzđano.

GRĀAV, adj. u *Stulićevu rječniku*: v. grliv. — *sasma nepouzđano.*

GRĀE, vidi 1. grĀ.

GRĀENICA, f. grĀeno žensko čeĀade. — U *Stulićevu rječniku.* — *slabo pouzđano.*

GRĀENĀIK, m. grĀen čovjek. — U *Stulićevu rječniku.* — *slabo pouzđano.*

GRĀENOST, f. vidi grĀe. — U *Stulićevu rječniku gdje ima grĀenost i grĀenstvo uz grĀe. — oboje nepouzđano.*

GRĀENSTVO, n. vidi grĀenost.

GRĀĀNE, n. *djelo kojijem ko grli ili kojijem se dvoje grli.* — *Stariji je oblik grĀenje.* — *Između rječnika u Vrančićevu (amplexus; complexus), u Belinu, u Voltigijinu, u Stulićevu, u Vukovu. Milovanje, ljubjenje, grĀenje i celivanje. M. Jerković 24. Āubeznivim grĀenjem zagrlite ga. A. Vitajić, ist. 147. Zabrañuje se svako neĀisto grĀenje. A. Bačić 105. Puštaš mene na priugodna grĀeña tvoja. P. Knežević, osm. 30. Bez celiva i grĀeña. Nar. pjes. vuk. 1, 95. Prod' se, momče, grĀeña. Nar. pjes. herc. vuk. 229.*

GRĀĀVIĆ, m. pl. *seoce u Hercegovini blizu Āerina. Schem. herceg. 1873. 98.*

GRĀĀSKI, m. prezime. — U *naše vrijeme. D. Avramović 214.*

GRĀIV, adj. vidi grliv. — U *Stulićevu rječniku.* — *nepouzđano.*

GRĀUKATI, grĀuĀem, *impf. pjevati (kao slavuj).* — U *jednoga pisca xviii vijeka. Kad u jutro rano žuberi, grĀuĀe (slavić). A. Kauzlić, rož. 60.*

GRĀUŠITI, grĀušim, *impf. vidi ogrĀušiti.* — *Samo u Stulićevu rječniku.*

1. GRM, grma, m. frutex, fruticetum. — *isporedi grmen.* — *Akc. kako je u gen. taki je u ostalijem padežima (i u množini kad se umeće ov: grmovi, grmova itd.), osim nom. i acc. sing., i voc.: grme, grmi.* — *U staroslavenskom i ruskom jeziku (grmъ, gromъ) dolazi od xiii vijeka (vidi F. Miklošić, lex. palaeoslav. kod grmъ); u našemu od xiv (kao ime mjesta, vidi kod e) aa).* — *Između rječnika u Mikićinu: ramulus, sarculus, germen, turio'; u Belinu: frasca, ramicelli, arbuscelli, arbustum' 328^b; u Bjelostjenčevu: dumus'; u Jambrešićevu: dumus'; u Voltigijinu: cespuglio', gebüsch'; u Stulićevu: ramulus, sarculus'; u Vukovu: das gebüsch', fruticetum', cf. grmen s dodatkom da ima ovo znaĀenje po jugozapadnijem krajevima; u Daničićevu: Grmъ kao ime mjesta (vidi kod e) aa). a) frutex, biĀka reĀa od trave a maña od drveta, u koje su drvene grane, ali nije visoka i naj donje joj grane ishode nad samom zemĀom. — kao da amo pripadaju ovi primjeri: Ni duba ni napokom grma. P. Zoranić 13. Kako mu je Bog u grmu govoril. Anton Dalm., nov. tešt. 69^b. marc. 12, 26. Angola, ki mu se biše u grmu prikazal. 181. act. ap. 7, 35. Ukaza mu se Bog iz jednoga grma. E. Pavić, ogl. 102. JunaĀtvo filistejsko ostade za grmom. 203. Pa preskaĀe od trna do trna, privlaĀi se od grma do grma. Nar. pjes. vuk. 3, 406. U ravnoime poĀu širokome, de ne ima ni trna ni grma. 4, 266. Lasno je iza grma strijelati. Nar. posl. vuk. 166. Ni o trni ni o grm, veĀ na pomietno gumno! (Kažu da rekne vještica pošto se namaže nekakom masti i podo da poleti k svojim drugama na sastanak.) 221. Ni trna ni grma (u. p. noma. kad se hoĀe za kakvu*

zemĀu da kaže da je goletna). 224. NeĀe da pišu, nego iza grma strijelaju, t. j. viĀu na spisateĀe i kude ih, privatno recenzirajuĀi. Vuk, pism. 61. — b) fruticetum, kolektivno prema predašñemu znaĀeću, dakle šuma ili šumica od onakovih biĀaka, ili upoĀe nekoliko ih ujedno. isporedi grĀe. — neki primjeri može biti da spadaju pod a). Grm, ki se govori Rakitov grm. Mon. croat. 170. (1498). Āerera ralom grm privrati. M. Vetranić 1, 9. Sve se stado rasteĀe po grmu daleĀe i udari u goru. M. Držić 431. Skrit Āu se gdjegodi unutra u grm ja. F. Lukarević 30. Sad sve u grmu i u travi stijenje obraslo usred voda. I. Gundulić 367. JašuĀ cesar po jednomu grmu. K. MaĀarović 52. Vas pohlepan za lijepijem plijenom bez obzira u gaj zapleten šumom, grmom umeće se. B. Zuzeri 269. Grm i dubje. A. Kalić 110. Tužni gaji, doli, gore, grmi, luzi potajni. M. Katančić 54. Po gori se ne igrala, u grm glave ne verala. Nar. pjes. vuk. 1, 498. — c) vrsta hrasta, duba. u naše vrijeme po istoĀnijem krajevima. — u Vukovu rječniku: eine art eiche', quercus genus' i može biti u ovom primjeru: Dode u jednu veliku šumu i iduĀi kroz Ńu uade jednu sedu matoru devojĀuru pod jednim grmom gde spava. Nar. prip. vuk. 91. — d) grana, granica. u Mikićinu, Belinu, Stulićevu rječniku (vidi sprijeda). — e) ime mjestima. aa) u Daničićevu rječniku: Selo Grm' koje je bilo u MaĀvi i car ga Lazar dao Ravanici (Sr. letop. 1847. 4, 53 god. 1381). — bb) selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 54. — cc) mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom. Glasnik. 19, 141. — dd) Debeli Grm, mjesto u Srbiji u okrugu kragujevaĀkom. Niva u Debelom Grmu. Sr. nov. 1875. 95. — ee) Lijep Grm, mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom. Āair kod Lepa Grma. Sr. nov. 1875. 621.

2. GRM, m. grebĀica od platino ili drva sa drzalicom Āim se kože po lugu miješaju. u Sisku. F. Hefele.

3. GRM, m. vidi grom. — *Samo u Bjelostjenčevu rječniku: tonitru'.*

GRMA, vidi kod grima.

1. GRMAC, grmaĀa (?), m. vidi grom. — U *naše vrijeme u sjevernoj Dalmaciji. Grmac, kad jednom zagrmi. M. Pavlinović. Na mlado leto grmac, na tri kraja kiša (nar. posl. na BraĀu). A. Ostojić.*

2. GRMAC, m. zar dem. 1. grm? — U *naše vrijeme u ugarskijeh Hrvata. U FiloĀkom selu Āudo jo grmacov, kade je zavitje vsih mladih junakov. JaĀke. 19.*

1. GRMAĀA, f. mjesto na otoku BraĀu xii vijeka. — *pisano je i GrimaĀa. U GrmaĀi dva (dolca) pri puti jedini na jugu GrmaĀe tože Těseň dolca. Starine. 13, 207. (1185).*

2. GRMAĀA, f. vrsta gljive, isporodi grmovaĀa. GrmaĀa, Agaricus mellous Vahl. (SabĀar), v. grmovaĀa. B. Šulek, im. 103.

GRMAĀITI, grmaĀim, *impf. vidi grnuti, 2.* — U *naše vrijeme. U toliko turska vojska sa svake strane u dobrom redu grmaĀi. Magaz. 1868. 80. GrmaĀiti, jurnuti negleduš. I. Pavlović.*

GRMADA, f. vidi gromada. — *Od xvii vijeka po sjeverozapadnijem krajevima; između rječnika u Bjelostjenčevu (rogus'), i u Jambrešićevu (rogus'). Baba koja cuprat znade, vsaka vridna jest grmade. P. Vitezović, evit. 124.*

GRMAK, grmka, m. dem. 1. grm. — *Od xvi vijeka. Kadi grmak ali bus Auite uzgojen bijaše. P. Zoranić 60^b. Vijaše posveĀena izopa*

grmke. 68^b. Putnici leti našadši koji grmak ustave se. M. Radnić 142^b. Sidiš mi na srci kotica ptica na grmci. Jačke. 30.

GRMAJ, *m.* Eriphia Spinifrons Desm., vrsta raka morskoga. G. L. Faber 252.

1. GRMAN, grmana, *adj.* koji pripada (1.) grmu, koji se sastoji iz grmla. — Od XVIII vijeka, a između rječnika u Stuličevu („ex ramis“). Odstupaju u mista pustošna i osamljena, ili u grmne dubrave. Grgur iz Vareša 98. — i u Šulekovu rječniku: „gebüschreich“.

2. GRMAN, grmana, *adj.* koji grmi. — Samo na jednom mjestu XVIII vijeka. Tu visok grmni Jove ima i zibke i grobove. J. Kavačin 292^b.

GRMANOVO, *n.* mjesto u Srbiji u okrugu krajiškom. Livada u Grmanovu. Sr. nov. 1874. 209.

GRMAŃ, *m.* mjesto u Srbiji: a) u okrugu krajiškom. Branik u GrmaŃu. Sr. nov. 1861. 95. — b) u okrugu požarevačkom. Niva u GrmaŃu. 1868. 235.

GRMAR, *m.* vidi grmljanin. — U Stuličevu rječniku: v. grmljanin. — slabo pouzdano.

GRMARICA, *f.* vidi grmljanka. — U Stuličevu rječniku: v. grmljanka. — slabo pouzdano.

GRMAST, *adj.* po kojemu je poraslo grmlje, pun grmlja. — Samo u Stuličevu rječniku: „frutetosus“, gdje ima s istim značenem i grmav.

GRMAV, *adj.* vidi grmast.

GRMAVAC, grmavca, *m.* u narodnoj pjesmi istarskoj našega vremena s nejasnijem značenem: ili je oblak koji grmi, ili je nekakvo živo stvorenje što iz oblaka grmi. Hod'te tamo k Iliji i recite Iliji, da sakupi oblake i z oblaki grmavce i z grmavci vragove. Nar. pjes. istr. 6, 44.

GRMČICA, *f.* Salsola tragus L., ņeka biljka, isporodi štipavac. — U starijem rukopisu. Grmčica, tragum (Durante), Salsola tragus L. B. Šulek, im. 103.

GRMČIĆ, *m. dem.* grmak. — XVIII vijeka. Po svakomu grmčiću. P. Macukat 41. Gledajte jedan grmčić ružice, nije li on pun trnja? F. Lastrić, od⁷ 221.

GRMČEĆ, Grmčeca, *m.* planina u Bosni. F. Jukić, zeml. 49. Sad nam sitna knjiga dolećela iz Grmčeca visoke planine. Nar. pjes. kras. 1, 176.

GRMČEČAK, grmčeka, *m. dem.* 1. grm. u Dobroselu. M. Medić.

GRMEČI, *m. pl.* ime mjestu što je kralj Stefan Dečanski dao Dečanima. — XIV vijeka. Lazi u Grmečih. Deč. hris. 59.

1. GRMEN, *adj.* vidi 1. grman. — Samo u Stuličevu rječniku.

2. GRMĚN, grmena, *m.* vidi 1. grm. — *Akc.* kaka je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing. (i gen. pl. grmĚnā). — U naše vrijeme (ali vidi i grmehe), a između rječnika u Vukovu („das gebüsch“ „fruticetum“, cf. grm, česta s dodatkom da se govori u Crnoj Gori). Svezan... baš za grmen od jele zelene. Pjev. crn. 322^b. Nije tu grmena iz kojega će vuk izići. (U Crnoj Gori). Nar. posl. vuk. 219. Loveći on po dubokijem alugama i gustijem grmenima. Nar. prip. vuk. 192.

GRMEN-ČUKA, *f.* mjesto u Srbiji u okrugu kruševačkom. Nov. sr. 1834. 34.

GRMENOVAC, Grmenovca, *m.* u Daničićevu rječniku: „Grmenovca“, gledaj kod „Trmenovca“.

GRMEŃE, *n. coll.* grmen. — isporodi grmlje. — Stariji je oblik grmenje. — Od XVII vijeka,

a između rječnika u Belinu (grmenje „nemus“ 145^b) i u Stuličevu („nemus, saltus, fruticetum“). (Srna) teče gusto kroz grmenje. I. Gundulić 554. Uniše u gusto grmenje po želud. S. Ćubiša, prič. 64.

GRMIC, *m.* vidi grmić. — Na jednom mjestu XVIII vijeka (ako nije štamparska pogreška). Viditi češ zelene dubrave i grmice. M. Radnić 289^b.

GRMIĆ, *m. dem.* 1. grm. — *Akc.* je biležen kako je u Vukovu rječniku; drugako je u Dubrovniku: grmić, grmića, i *akc.* kaka je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i voc. grmiću, grmići. ovaki je *akc.* po svoj prilici i u primjeru iz narodnijeh zagonetaka kod a). — Od XVI vijeka, a između rječnika u Vukovu. a) u pravom smislu. Potulih se u njekom grmiću (pisarskom griješkom grmeću). M. Držić 415. Tičica je grmić spletala, nutra mlade gojila. Nar. pjes. istr. 2, 78. Siću piću stoji na grmiću, otud ide alabura (sviña). Nar. zag. nov. 202. — b) granica (naj češe od masline) što se zabode u zemlju kao da je malo drvo, a na ņoj su nasadene (cjevčicama) šipčice s lijepom (veskom) za hvatanje ptica. — U Dubrovniku. P. Budmani. — c) mjesto u Srbiji u okrugu šabačkom. Sr. nov. 1875. 859.

GRMIĆI, *m. pl.* mjesto u Srbiji u okrugu vaļevskom. Zemlja u Grmićima. Sr. nov. 1872. 728.

GRMIK, grmika, *m.* šuma gdje su grmovi (vidi 1. grm, c). — *Akc.* kaka je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing. i voc. grmiće, grmići. — U naše vrijeme po istočnijem krajerima, a između rječnika u Vukovu: „der eichenwald“, „quercetum“. — I kao ime mjestu u Srbiji u okrugu šabačkom. Niva kod Grmika. Sr. nov. 1866. 15.

GRMIKA, *f.* ime nekijem biljkama, isporodi 1. bušina. — U naše vrijeme. Grmika, Inula salicina et squarrosa L. (Vukasović, Sabjar, Vujić). B. Šulek, im. 103. Grmika ili bušina, Conyza L. Flora croat. 793.

GRMIKOŃE, *f. pl.* zaselak u Srbiji u okrugu raļevskom. K. Jovanović 103.

1. GRMILO, *n.* vidi grmljavina. — Na jednom mjestu XVIII vijeka. Zemlja svoj plod taji, zrak radja grmilo. M. Kuhačević 99.

2. GRMILO, *m.* ime jarca. u Lici. V. Arsenijević.

GRMINA, *f. augm.* 1. grm. — *Akc.* se mijēna u gen. pl. grminā. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu. Od bilje se podižu grmine. S. Milutinović u Pjev. crn. 327^a.

GRMITEĻAN, grmiteĻna, *adj.* u Stuličevu rječniku: v. grmoviteĻan. — nepouzđano.

1. GRMITI, grmĭm, *impf.* pokrićati grmom. — Samo u Stuličevu rječniku: grmiti, to jest grmom pokriti, v. ugrmiti.

2. GRMITI, vidi grmjeti.

1. GRMJELA, *f. dimnula.* — isporodi grmjelica. — *Akc.* se mijēna u gen. pl. grmjēla. — Radi postajnu vidi mrdela. — U Dubrovniku XVI i XVII vijeka (u oba dva primjera znači zrno na kralješu, korunići). Koje se (zdrave Marije) u malijeh grmjelah zdrže, a sedam grmjela povećijeh... A. Ćučetić, roz. mar. 292. Po ņemu jesu njeke grmjelje i medaljice. I. Držić 343.

2. GRMJELA, *f.* u nekijem rukopisima kao da znači: trstika. Grmjela (trstika), fruttiglia (Pizzelli, Kuzmić). B. Šulek, im. 103.

GRMJELICA, *f. dem.* grmjela. — U Dubrov-

nika od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu (avemaria, cioè pallottolina della corona della beata vergine, globus precarius minor 119^b; grmjelica velika, paternostro, pallottola maggiore della corona, globulus precarius major 517^a), u Stuličevu (avemaria, pallottolina della corona della B. V. M., globus minor fundendis ad Deum precibus), u Vukovu (mala dinduha s dodatkom da se govori u Dubrovniku). Ako bi bile grmjelice od proštenja. A. Gučetić, roz. jez. 333. I uzdobiva se proštenje s kojijema grmjelicama ali medaljama. I. Držić 62. U svaku grmjelicu, u koju se govore zdrave Marije. 377. u rječnicima (osim Vukova) i u primjerima ima osobito značenje: zrno na kraljičcu, korinici, ali u naše vrijeme u Dubrovniku upotrebljava se sa značenjem: dindušica noppce, kao što je u Vukovu rječniku. P. Budhani.

GRMJETI, grmjim, impf. tonare, bućati, o buci (gromu) što se čuje uz sijevanje i muću. — *jestoji mj. negdašnjega è po južnom govoru u jugozapadnijem krajevima, češće se j poslije u mišića na j; grmjeti; u istočnom je govoru e: grmeti (i grmiti), u zapadnom i: grmiti. — Akc. se mijenja u praes. I i 2 pl.: grmimo, grmite, i u ger. praes. grmići. — Riječ je praslavenska (grmjeti), isporodi stslav. grmjeti, rus. tpeckri, češ. hmiteti, polj. grzmiće. — Korijen grma postaje od indoevropskoga korijena ghrem, isporodi grč. ζογιστιον. ržom, bućim, lat. fremere, fremere, i lit. grumentis, grmjėti. — Između rječnika u Vrančićevu (grmiti, tonare), u Mikišiću (grmiti), u Belinu 73P, u Bjelostjenčevu (grmim, grmeti), u Jambrešićevu (grmim), u Voltijijinu (grmiti, grmjėti), u Stuličevu (grmiti, grmjėti), u Vukovu (grmeti ist., grmiti zap., grmjėti jugozap., grmjėti juž.).*

a. *impersonalno, bez subjekta, svegla u pravom smislu.* Budući grmjelo i muća sjecala. M. Orbin 25. Grmi i sijeva, panuće godina. (Z). Grmi iz vedra neba. (Z). Poslov. danić. 25. Ili grmi, il' se zemlja trese? niti grmi, nit' se zemlja trese. Nar. pjes. vuk. 2, 215. Grmi, siva, a krv se proliva. Nar. pjes. juk. 182. Iz oblaka grmi. Nar. posl. vuk. 100. Kad grmi, svak se sebe boji. 116. Kad naj više grmi, naj mañe kiše pada. 119.

b. *personalno. a) u pravom smislu. aa) subjekat je ono iz čega izlazi ili se misli da izlazi grmjavina.* Ne grmite, o nebesa. Đ. Bašić 57. Još ne grmi aer, još trjeskovi ne pucaju. L. Radić 7. — *bb) subjekat je ono što se misli kao čelade po čijoj voći biva grmjavina.* U narodu se našemu misli i govori da sveti Hija grmi (grljekoji još kažu da trči po nebu na kolima, pa od one lupte postaje grmjava). Vuk, rječn. kod grmjėti. — *b) o buci jakoj i sličnoj grmjavit. aa) subjekat je puška ili top.* Čim junaške puške grme. J. Palmotić 355. Jeće topi a grme kumbare. Pjov. crn. 839. Grme puške, nebo se prolama. Ogljed, sr. 61. Oko tebe puške grmjaju. P. Petrović, gor. vijen. 68. Jedni (topovi) grme i ogriem se dave. Osvetu, 2, 130. — *amo može spadati i ovo: Grmi ogañ iz malih pušaka.* 3, 136. *bb) subjekat je buka, glas itd. može biti i u metaforičkom smislu.* Gdi ne grmi širom buka na sva usta svega puka. V. Došen 251P. — Na slavnu Isukrstovu glasi grme po oblacih. B. Kasić, rit. 309. Glas strašni Boga grmi suprotiva zani. J. Banovac, blagos. 250. Glasovi Boži grme a ti ne cuješ. F. Lastrić, ned. 311. — *u ovom primjeru sa subjektom riječ stoji u metaforičkom smislu:* Grmi mi u usiju riječ ona strahovita. A. Kanižlić, utoč. 653. — *e) o razlijevanju; subjekat nije ono odakle isходи buka*

nego mjesto kud se razliježe. Eto grme poganskima trublam poja. I. Dordić, salt. 283. Grme brda, pusto poje jeći. Osvetu, 1, 32. Pod nogam im zemlja grmi stojna. 2, 159. — *d) u prenesenom i metaforičkom smislu, o riječima koje je strašno slušati. aa) subjekat je onaj što govori.* Onda će govoriti grmeći. J. Banovac, pred. 5. Na koja grmi s. prorok okruñeni. F. Lastrić, ned. 72. Grmi s. Pavao govoreći: „Ako tko ne ljubí Isusa Isukrsta prokletstvo mu bilo!“ 269. Grmeći po kući, psujući, proklinjajući... B. Lea-ković, nauk. 330. — *s ovakovijem značenjem grmjėti može postati i prlazni glagol (objekat su riječi).* Strahovitim glasom grmi (Bog): „Porazit ću!“... F. Lastrić, test. 99a. Ne mogu ne navistiti mu poruke Božije, koji po Isajji proroku ovako grmi strahovito: „Neće viditi slave Božije.“ ned. 317. — *bb) subjekat može biti ono u čemu su riječi, kao n. p. kniga. i ovako grmjėti može biti prlazno (kao što je u prvom primjeru).* Poslušajte, što nam ss. listovi grme. F. Lastrić, test. ad. 20a. Car razjiden pisao je suproti Marinu grmeću knigu. A. Kanižlić, kam. 118. — *amo spada i ovo:* Zapovijedaš, Gospodine, da grme vrh mene sniti tvoji. B. Kasić, nasl. 128.

GRMKA, f. *vidi* grmjanka. — *Samo u Stuličevu rječniku:* grmka, grmkiña, v. grmjanka. — *nepouzđano.*

GRMKIÑA, f. *vidi* grmjanka. — *Samo u Stuličevu rječniku (kod grmka).* — *nepouzđano.*

GRMĀAK, m. *grmje* (?). — *U ugarskijeh Hrvata.* Po strnjaku, po grmjaku. Jačke. 221.

GRMĀAN, m. *vidi* grmjaniñ. — *U Stuličevu rječniku (grmjñan uz grmjaniñ).* — *sasma nepouzđano.*

GRMĀĀNI, m. *pl. ime njestima. a) selo u Hercegovini u kotaru mostarskom.* Statist. bosn. 212. — *pomiñe se od xv vijeka. u Daničičevu rječniku:* „Grmjñane“, u Popovu selo koje je kralj mađarski Matija dao fratru Aleksandru Dubrovčaninu; „Gurmlane“ (Mon. serb. 291 god. 1465). griješkom stoji, n' kao „duržati“ u istom spomeniku. 1, 211–212. — *b) zaselak selu Brodu erke arhandelove u Prizrenu; ss zaselkom Grmjñani“ (Glasnik. 15, 282 god. 1348?). 3, 581.*

GRMĀANIN, m. *sefak, težak.* — *plur.:* grmjñani. — *U Stuličevu rječniku:* grmjñaniñ, rusticus, villicus, paganus. — *slabo pouzđano. — isporodi* grmjñan, grmar.

GRMĀANKA, f. *sefakiña.* — *U Stuličevu rječniku:* grmjñanka rusticus etc. — *slabo pouzđano. — isporodi* grmjñankiña, grmarica.

GRMĀANKIÑA, f. *vidi* grmjanka. — *U Stuličevu rječniku:* grmjñankiña uz grmjñanka. — *nepouzđano.*

GRMĀAÑA, f. *vidi* grmjavina. — *Na jednom mjestu xvii vijeka (grmjñanja).* Utažila se štetna grmjñanja. B. Kasić, rit. 428. — *nije dosta pouzđano.*

GRMĀAVA, f. *vidi* grmjavina. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu.* Da se Nemci plaše od ñegove grmjave. J. Rajić, boj. 61. Zove se grabancijaš, i ide s davolima i s vilama, te vodi oblake u vrijeme grmjavo i oluje i tuće. Vuk, živ. 220. Svud se čuju jeka i grmjava. P. Petrović, gor. vijen. 6. Da ne puće Božja puška teška proz grmjavu muña iz oblaka. Osvetu, 7, 27. — *gdjegdje mj. j ima ñ.* 1801 anuari 14 u oči svetoga Save srbskoga bi tutaññ mnogi i grmjñava. Rad. 1, 180.

GRMLAVICA, *f.* *vidi* grmljavina. — *Samo u Bjelostjenčevu rječniku (kod grom, ali napose nema).*

GRMLAVINA, *f.* *grmlje, buka od gromova, coll. grom.* — *Postaje od grm korijena glagola grmjeti nastatkom jav-ina; starija je riječ nego grmljava i nije od ove postala.* — *U jednoga pisca xviii vijeka (Banovca, vidi dalje među primjerima) ima oblik grmljavina uz grmljavina.* — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Mihaljnu, u Belinu 734^b, u Jambrošičevu, u Stuličevu, u Vukovu. a) u pravom smislu.* Da bi ova grmljavina koje štete ne učinila. M. Divković, zlam. 62^b. Grmljavina sluša se strašna. F. Glavinčić, cvit. 425^b. Viditi češ u primalitje grmljavine, muhe i oblakove. M. Radnić 131a. Grmljavinom nebo prasknu. I. Zanotti, en. 45. Daimate vi svi dusi prokleti koji stojite niže neba misečnoga grmljavine, gromovine, strile... učiniti. L. Terzić 328. Kada uzdignuti otijaše Gospodin Iliju z grmljavinom u nebo. A. Bačić 499. Svaki duh grmljavine. J. Banovac, blagos. 26. Zaklišem vas grmljavine. 86. 161. Zaklišana od grmljavina. 204. Prognati grmljavinu. 205. Grmljavina brzo se u kišu obrati, tako i nepravedno stečene brzo ga nestane. razp. 33. More, ogañ, grmljavina, gromovi. J. Filipović 1, 17a. Strilice sa strašnom grmljavinom padaju na zemlju. F. Lastrić, svet. 80^b. Sviče blagosovljene koriste su proti grmljavini. A. Kanižlić, utoč. 308. Učini se zlo vrime, grmljavina i sivaña. M. Zoričić, zrc. 210. Čini pristati grmljavinu i muhe. And. Kačić, kor. 68. Nego ću doći... u oblacih i u grmljavini. M. A. Rejković, sabr. 32—33. Usrid vataru, sivañu muña, strašnu glasu grmljavine i gromova. I. Velikanović, rput. 1, 505. Grmljavina sa sjeverne strane. Nar. pjes. herc. vuk. 5, 481. Koja je grmljavina, i ne bi mnogo kiše. Nar. posl. vuk. 139. — *b) u prenesenom smislu.* Čujemo grmljavine od njegove pritnje. J. Banovac, pred. 105. Od velike vike turske, grmljavine topova i pušaka ništa se čuti ne mogaše. And. Kačić, razg. 106. Grmljavina šiba i pušaka. Nar. pjes. juk. 149.

GRMLJE, *n.* *coll.* 1. grm. — *Stariji su oblici grmjije, grmjje (koji je gljgjdje ostao do dana današnjega).* — *Između rječnika u Daničičevu (grmjije).* I s prašami i z drvima i z dubravami i z grmjijem (grmjčem). i sa svakim drugim dostojanjim. Mon. serb. 234. (1399). Z grmjijem. 289. (1419). 310. (1427). S grmjijem. 301. (1420). Z grmjijem. 346. (1427). Meu guste i spletene redine: grmjje uliši. P. Zoranić 8a. Pod gusto grmjje počnut leći hoće. 38a. K špilnici grmja radi težak budući prihod. F. Glavinčić, cvit. 134^a. Sedam vričica u tsku i u grmjje baciše. A. Kanižlić, kam. 260. Koji s rogovi u grmlju zapet stajaše. E. Pavić, ogl. 49. Pa mu hvali sunčevo grijanje, i ptičica u grmlju pjevaše. Osvetn. 2, 24. — *I kao ime mjestu (u Srbiji u okrugu požarevačkom).* Niva u Grmlju. Sr. nov. 1868. 411. pisano i Grmje. Niva u Grmlju. Sr. nov. 1873. 863.

GRMLJE, *n.* *djelo kojim grmi, kojim se grmi.* — *isporedi* grmljavina. — *Stariji je oblik grmljenje.* — *Između rječnika u Belinu (grmljenje 734^b) i u Stuličevu.* Učini se tot grmljenje. M. Gazarović 39. Kad grmljenjem strašnim gori nebo sjajno zvezde strese. A. Vitajić, ist. 515^a. — *I s oblikom grmljenje na jednom mjestu xviii vijeka (isporedi kod grmljava, grmljavina):* A od grmljenja podvratile kočije nim se sve bijahu. A. Vitajić, ist. 241^a.

GRMŃA, *f.* *vidi* grmljavina. — *Na jednom*

mjestu xviii vijeka. Začuše se grmne i gromi. I. Đorđić, pjesn. 249.

GRMOČEL, *m.* *u Daničičevu rječniku:* ‚Grmočelj‘, selo koje je dao Dečanima kralj Stefan Dečanski, a ‚Grmočelu‘ je išla meda ‚s Divljani i s Druvodolom u Jelšanici‘ (Mon. serb. 93. 97 god. 1330). i sada ima to selo blizu Dečana. A. Грмочел. Рус. Бес. 1858. iv, samo što mu se tu griješkomo kaže ime Грмучел.

GRMOTRN, *m.* *vidi* 1. gladiš, a. — Grmotrn, v. gladiš. J. Pančić, flor. beogr. 3 496. — *I ime mjestu (u Srbiji u okrugu aleksinačkom).* Livada u Grmotrn. Sr. nov. 1875. 815.

GRMOTUČAC, grmotučca, *m.* *vidi* grmotučak. — *U Stuličevu rječniku.* — *nepouzđano.*

GRMOTUČAK, grmōtučka, *m.* *javie što već ne sisa (vaļa da koje se otica o grm).* — *isporedi* grmotučac, travoberče. — *U Belinu rječniku (agnus a lacte depulsus‘ 53^b) i u Stuličevu.*

GRMOV, *adj.* *koji pripada grmu (vidi 1. grm, c).* — *U Vukovu rječniku:* ‚der eiche, eichen-‘ ‚quercinus‘.

GRMOVAČA, *f.* *vidi* grmača. Grmovača, Agaricus melleus Vahl. (Sablar), v. grmača. B. Šulek, im. 103. — *Ima i dem.: grmovačica.* Grmovačica, vrst gljve (Sablar). B. Šulek, im. 103.

GRMOVAČICA, *f.* *vidi* kod grmovača.

GRMOVATA, *f.* *u Daničičevu rječniku:* ‚Grmovata‘, selu je ‚Mšutištem‘ bila meda ‚ot Selea planina Grmovata‘ (Glasnik. 15, 278 god. 1348?). 3, 581.

GRMOVATICA, *f.* *u Daničičevu rječniku:* ‚Grmovatica‘, selu je Vranićima išla meda ‚u Grmovaticu do mšutičice mede‘ (Glasnik. 15, 278 god. 1348?). 3, 581.

GRMOVI, *m. pl.* *mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom.* Glasnik. 19, 141. Niva u Grmovima. Sr. nov. 1872. 451.

GRMOVINA, *f.* *grmovo drvo.* — *U Vukovu rječniku:* ‚das eichenholz‘ ‚lignum quercinum‘.

GRMŃOVNICA, *f.* *mala rijeka u Bosni.* Glasnik. 20, 287.

GRMOVO, *n.* *ime mjestu prije našega vremena.* Grmovo. S. Novaković, pom. 130.

GRMOŽUR, *m.* *ostrovo u skadarskom jezeru.* Glasnik. 40, 38.

GRMUŠA, *f.* *postaje od 1. grm nastatkom uša.* — *Akc. se mijena u gen. pl. grmūša.*

a. Sylvia L., *neka ptičica.* — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Mihaljnu (ficedula‘), u Belinu (ficedula‘ 134^b), u Bjelostjenčevu (ficedula‘), u Voltigijinu (germuša, v. garmuša, ali ove riječi nema), u Stuličevu (ficedula‘), u Vukovu (neka mala tica ‚lie feigenschnepps‘, Motacilla ficedula L.‘ s dodatkom da se govori u Crnoj Gori).* Kako grmuša strepti prid kragujem. M. Votranić 2, 247. Na slavicu je glas, a kadgod grmuša i ljepše poje. (D). Poslov. danić. 66. Pod‘, puha‘ grmuše. (Z). 97. Nije ovo šuša ni grmuša. (Nije ovo šala ili besposlica. U Crnoj Gori). Nar. posl. vuk. 216. Grmuša (smokvarica), Sylvia hortensis, Sylvia cinerea. Grmuša muharica, Sylvia atricapilla. Slovinac. 1880. 31^a. Grmuša, Sylvia cinerea. D. Trstěnak.

b. *selo u Bosni u okrugu bihačkom.* Statist. bosn. 102.

GRMUŠAN, grmušana, *adj.* *koji pripada grmušama.* — *Samo u Stuličevu rječniku:* ‚ficedulensis‘.

GRMUŠANI, *m. pl. selo u hrvatskoj krajini u okrugu banskom.* Razdijelj. kr. 11.

GRMUŠICA, *f. dem. grmuša (pod a).* — *U Jam-brešićevu rječniku (s drugijem značenjem: šljuka):* grmušica, ptica, šljuka „scolopax“, i u *Stulićevu: „parva ficedula“.*

GRN, *m. na dugačko drvo nasadena dašćica, kojom se vatra u peći grće; grnača.* u Liei. V. Arsenijević. sprava što se nom žerava iz krušne peći vadi i grne; daska u formi polukruga nasadena na podugačak štap; ova daska može biti i od gvožđa. J. Bogdanović. na držak nasadi se dašćica nalik na po elipse (kad se razreže po dužoj osovini), i tijekom grmom grne se vatra iz krušne peći, kad je dosta ugrijana. u Dobroselu. M. Medić.

GRNA, *f. u zagoneci:* Grna grno, zvona zvone, zlatne ptice u grad leto. *odgonetlaj: pčele.* Nar. zag. nov. 187—188.

GRNAC, grnca, *m. lonac.* — *Akc. koki je u gen. sing., taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i gen. pl. grnaca.* — *Riječ je praslavenska (grньць, vaļa da kuo dem. grнь, isporodi stlov. grнь, rus. горнь), isporodi stlov. grньць, rus. горнець, češ. hrnec, polj. grzniec.* — *Tamna postaja.* — *U naše se vrijeme uzdržalo samo po nekijem istočnijem krajevima.* — *Između rječnika u Mikašinu (grnac, lonac „olla“), u Stulićevu („cacabus, testa, olla“ iz Mikašinu), u Vukovu („der topf „olla“, cf. lonac s dodatkom da se govori dole preko Morave), u Daničićevu (grньць).* Vbložī vь grньць. Sredovj. jek. jag. star. 10, 112. Postavi vь kota ili vь golemi grnacy. Starine. 10, 94. (xvii vijek). U Grnčari niko i ne zna šta je grnac. Vuk, pism. 80.

GRNAČ, *n. vidi grnac.* — *U Stulićevu rječniku.* — *nepouzđano.*

GRNALO, *n. a) daska nasadena na drvo kao grable, te se žito grće na gumnju.* — *u Vukovu rječniku gdje je ovako tumačeno s dodatkom da se govori u Bačkoj.* — *b) vidi grn, u Slavoniji.* F. Hefele. M. Medić.

GRNAO, grnala, *n. vidi granar.* — *U jednoga pisca Dubrovačina xvi vijeka.* Ono djevstvo žne i u nebeske grnale kupi. B. Gradić, djev. 20.

GRNČAC, grnčca, *m. dem. grnac.* — *U Stulićevu rječniku.* — *nepouzđano.*

GRNČAN, *adj. koji pripada grncima.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* grnčani „ollaris“.

GRNČAR, *n. a) čovjek što gradi grnce, isporodi lončar.* — *može biti praslavenska riječ, isporodi rus. горчарь, polj. grneczarz.* — *u našemu je jeziku potvrđeno od xiv vijeka, a između rječnika u Mikašinu (grnčar, lončar), u Stulićevu, u Daničićevu (grnčari).* Lěst. grnčarb. Glasn. 15, 270. (13187). Kolačari i grnčari pazarišo. M. P. Šapćanin 1, 66. — *b) ime mjestina u Srbiji.* *aa) selo u okrugu pivotskom.* M. Đ. Milićević, kraj. srb. 236. — *bb) vis u okrugu kneževačkom.* M. Đ. Milićević, srb. 825. — *cc) mjesto u okrugu čuprijskom.* Branik u Grnčaru. Sr. nov. 1861. 310. i Mali Grnčar. Livada s branikom u Malom Grnčaru. Sr. nov. 1869. 430.

GRNČARA, *f. a) zemlja od koje se grade grnci.* Lončarska zemlja ili grnčara ili grnla. D. Popović, poznav. rob. 168. *b) selo u Srbiji u okrugu podrijskom.* K. Jovanović 136. i u Vukovu rječniku: Grnčara (doļa i gorūa) dva sela u Jadru. više tih sela na jednom brdu (koje se zove „Grnla“ — „Sroo sami ga kod Grnla“) kopa se lončarska zemlja, a lonci se sad grade u drugom

selu (u Koreniti) više Grnčare. u toj okolini sad ne zna niko što je „grnac“, nego svi govore „lonac“. — *c) mjesto (kuća) gdje se grade grnci.* — *u jednoga pisca našega vremena.* Do dućana mutavgrinca, a iza nje grnčara gde se prave lonci i drugi zemljani sudi. M. Đ. Milićević, let. već. 57.

GRNČAREVAC, Grnčarevac, *m. mjesto u Srbiji u okrugu kneževačkom.* Niva u Grnčarevcu. Sr. nov. 1872. 629.

GRNČAREVA GLAMA, *f. brdo u Srbiji u kneževačkom okrugu.* Glasnik. 19, 297.

GRNČAREVIĆ, *m. prezime (po ocu grnčaru).* — *xiv vijeka.* Prijakъ Grньčarevićъ. Deč. hris. 22. 90.

GRNČAREV KLADENAC, *m. mjesto u Srbiji u okrugu kneževačkom.* Niva u Grnčarevom Kladencu. Sr. nov. 1875. 781.

GRNČAREVO, *n. u Daničićevu rječniku:* „Grnčarevo“, selo koje je dao Dečanima kraj Stefan Dečanski, meda mu je išla „z Dosudem i z Gusinom od Peći u Litu Stěnu u Kamene Struge, niz Volku u Bělij Potokъ posrědъ Godyje, nizъ Vrlmošu, u Grnovošćicu“ (Mon. serb. 95. 97 god. 1330).

GRNČAREVSKI, *adj. u Daničićevu rječniku:* „grnčarevskij“ što pripada Grnčarevu: „do planine grnčarevskъ išla je meda „Dobroj Rěcъ odъ Lima“ (Mon. serb. 96 god. 1330).

GRNČARICA, *f. ime mjestina u Srbiji. a) mali manastir u okrugu krajujevačkom.* M. Đ. Milićević, man. glasn. 21, 29—30. — *b) visoravan u okrugu biogradskom.* M. Đ. Milićević, srb. 68. — *c) mjesto u okrugu čuprijskom.* Niva u Grnčarici. Sr. nov. 1875. 790.

GRNČARNICA, *f. vidi grnčara, c).* — *U Stulićevu rječniku:* „bottega del vasajo“, „igulina“, i u jednoga pisca našega vremena. Išta u grnčarnicu. M. Đ. Milićević, let. već. 63.

GRNČARSKI, *adj. koji pripada selu Grnčari.* Grnčarska (opština). K. Jovanović 136.

GRNČARSTVO, *n. posao kojim se bavi grnčar.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* v. lončarstvo.

GRNČEVAC, Grnčevca, *m. mjesto u Srbiji u okrugu šabačkom.* Zemlja u Grnčevcu. Sr. nov. 1872. 292.

GRNČIĆ, *m. dem. grnac.* — *U Mikašinu i u Stulićevu rječniku.*

GRNČINA, *f. aum. grnac.* — *U Stulićevu rječniku:* „vilis olla“.

GRNČE, grnčeta, *n. dem. grnac.* — *U Vukovu rječniku.*

GRNČENCE, grnčeceta, *n. dem. grnac.* — *U zagoneci.* Maleno grnčence, slatko varivec, nit' se kuva, nit' se vari, sav svet hmuī. *odgonetlaj: materino mlijeko.* Nar. zag. nov. 182.

GRNČICA, *f. selo u Bosni u okrugu travničkom.* Statist. bosn. 182.

GRNČIL, *m. grnac (?), peć (?).* — *U rukopisu xvii vijeka pisanom crkvenijem jezikom (grnčil).* Stavi vь grnčil, i dimaj da se grčjetъ briže... izsipļi iz grnčila vь vodu. Glasnik. 25, 31. (1654—1656).

GRNČIVO, *n. ono što se grnc.* — *U jednoga pisca našega vremena.* Grnčivo obora. Dubrovnik. 1870. 19.

GRNO, *n. u naše vrijeme u Bosni sa značenjem:* popret ugja u kovačnici u komu se gvožđe grije. G. Martić. — *A taj grnjev kao vatra živa, iz svakoga ko iz grna sijeva.* Osvetn. 3, 90. —

ovako značije rađa da je i u jednoga pisca Bošняка xvii vijeka. Grno vruće čisti zlato. M. Divković, bes. 672^b. — Postaje od grnuti.

GRNUTI, gr̄nũtũ, pf. i impf. corradere, grebuci kupiti što sitno (naj češće žeravcu) na jedno mjesto. — Riječ je praslavenska (gr̄nũti), isporodi malorus. hornuty, češ. hrnuti, polj. garnać. — Postaje od korijena gart (isporedi grtati), t je ispalo ispred n. — Aor. se može načiniti i od sama korijena bez nastavka nu (na): grtoh, grto itd. (nije potvrđeno u primjerima, ali vidi kod ogrnuti, zagrnuti itd.). — Akc. kaki je u praes. taki je u impf. gr̄nũh, i u part. praet. pass. gr̄nũt; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf., osim aorista, kad postaje od sama korijena: gr̄toh, gr̄to itd. (ali gr̄nuh, gr̄mũ itd.). — Između rječnika u Belinu (grnuti, grnem, 'ammassare, adunare, metter insieme', 'congero' 73^b), u Stuličevu (grnuti, grnem, 'accumulare, colligere etc.'), u Vukovu ('zusammenscharren', 'corrado'). — Po Vukovu je rječniku perfektni glagol; po drugijem je rječnicima imperfektivan; u primjerima je jedno i drugo (kod većine primjera ne može se razabrati što je).

1. pralazno.

a. aktivno. a) sa značenjem kazanimjem sprijeda. Hoćeš ugledje ognjeno grnuti svrhu njegove glave. Bernardin 17. paul. rom. 12, 20. Ugledje ognjeno grnuti hoćeš na glavu njegovu. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 17. Neka viteži žerjavice grnu podu jn. F. Glavinčić, cvit. 270—271. A tko k vatri vatru grne. V. Došen 195^b. Grnuo bi vatru rukama. (Kad se kaže za koga od mladijeh da je poslušn). Nar. posl. vuk. 46. — b) po nešto u prenesenom smislu, s obječtom: novci, blago itd., o lakomu čeladetu. Ki držeći osobke i grnufši hahojke ovi zavjet od uboštva pristupaju. B. Gradić, djev. 136. Ne gledaše, krivo li, pravo li pinez steći i grnuti. A. d. Bella, razgov. 59. Da je iznašo pod zemlju gdjeog skrovno blago i da iz nega zlato grne. B. Zuzeri 241. Orlov vlada i blago grne. S. Ľubiša, prip. 93. Gdje radi i novac grne. prič. 109.

b. sa se, pasivno. Ta lopatu prosi čim se japno grne. Đ. Baraković, vil. 55. Za što med se i iz njih ne grne. J. S. Rejković 165. Nek se stari list ispod njih grne. 203. — u ovom primjeru u širem smislu (o vinu): S bilim (vinom) more to činiti isto, ter koje se sada ne privrne već se licem nunenim grne. ono će mu tako i ostati. J. S. Rejković 250.

2. neprelazno, o množtru čeladi ili životiina što skupa kamogod brzo idu, trče, isporodi vrjeti. — ili je postalo od grnuti se (kupiti se na jedno mjesto), ili je metaforički uzeto od grnuti (nogama zemlju kad se brzo ide). — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu ('strömen', 'effundi' s primjerima): Grnuše ljudi. Grnuše svišne čoporom). Od ovuda gačuć vrđna oblak grne. A. Kanizlić, rož. 6. Grne malo i veliko prid svatove svekoliko. V. Došen 151^b. S vatrom naglom srditoga grne vojska brez razloga. 193a. Sve širince k čemu jest grnulo. Nadol. 105. Grno sav narod u crkvu. P. M. Nenadović, mem. 23. Grnu svi Turci na kapiju. 131. Divjaci su grnuli oko mene. G. Zelić 240. Dva posijeku, a dvajest ih grne. Osvetn. 2, 130.

GRNĀČA, f. vidi grn.

GRNĀJKA, f. sud od zemlje, u kome se drži surutka ili sirišto. u Kragujevcu.

GRNĀNE, n. djelo kojijem se grne. — U Stuličevu rječniku. — nepouzdana riječ, trebalo bi da glasi grnuće.

GRNEŠEVCI, m. pl. selo u Bosni u okrugu bašvolučkom. Statist. bosn. 80.

GROB, gr̄oba, m. sepulcrum, naj starije je značije jamačno bilo: jama u zemlji, ali već u praslavensko doba postalo je uže: jama ili uopće mjesto gdje se sahranjuje, ukopava mrtvo tijelo. — Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing. i voc. gr̄obe, gr̄obi (gen. pl. gr̄obã). — Riječ je praslavenska, isporodi stslav. grobiti, rus. гробъ, češ. hrob, polj. gr̄ob. — Postaje od korijena greb glagola grepsti, te se ojačanjem o pretvara na o; uz grob ima u našem jeziku i grob (koje vidi). — Između rječnika u Mikajinu, u Belinu 495^b, 669^a, u Ižleštjenčevu, u Jambrešičevu, u Voltičijinu, u Stuličevu, u Vukovu, u Daničićevu (grob, 'sepulcrum').

a) mjesto (jama) gdje se sahranjuje mrtvo tijelo. Jemtuže otkrštvo grobi a bogatstvo grēsi. Mon. serb. 84. (1824). Ľudi koje se vltovstvovm̄ izimajuti iz grobov. Zak. duš. pam. šaf. 31. Grobu prđati tēlesa naša. Deč. hris. 66. Komu je zemlja mat, a otačstvo grob. Mon. croat. 93. (1463). Naredi sveti Jerolim svoj grob va ustēh pećine. Transit. 17. Kosti koje budu u grobovijeh. Zborn. 53^b. Pripravan do groba biti boj. M. Vetranić 1, 148. Ja ti ću služiti rad, gospode, do groba. N. Naješković 1, 179. Neka nas mrtvijeh u jedan grob stave. I, 193. Tve dike, kojijem ću biti rob, do koli budu leć u oni tamni grob. 2, 30. I dokli otvorit bude se meni grob, ĩe se ću govorit vazdakrať vijerni rob. 2, 80. I gdi mi otvaraš živ grob prije roka, zašto me potvaraš bez moga uzroka. 2, 117. Vino ne pijoš, spravi grob kad ti drago. M. Držić 221. Veće sam ja otišao, veće mene pokri grob. 245. Suzumi polivam mramorni grob ovi. D. Rašina 61^b. Od evijetja vijenac svi' na grob mu kameni. 62^a. Tada mrtvi od grobov ustanu. Aleks. jag. star. 3, 315. Ležalo jest u grobu tilo mrtvo. B. Kašić, is. 77. Groznijem suzom proplačite, ljubovnici ucvijeni, dragu diklu ku dvorite sad vam grabi grob studeni. I. Gundulić 264. Sad mrkli te grob zatvora, čim ti žalos život skрати. 271. Mać poljački smrt svim pola, a grob ova zemlja kleta. 322. Plemenitom pomazavši ga mastjom, u grob nov položi ga. F. Glavinčić, cvit. 86^a. Rekiš svetu misu, čini grob Petrov otvoriti. 132^b. Svakolika (vilenica) grobom daline. G. Palmotić 2, 60. Tko će odvaliti sada nami pločũ s groba? I. V. Bunić, mand. 36. Otvorite, tužni umrli, grobove i grobnice. P. Posilović, nasl. 13^a. Grob slobodi sazidati. P. Kanavolić, iv. 152. Kada se dojde nad grob. L. Terzić 159. Mrtva tilesa do greba prate i u grob postavljaju. J. Banovac, pred. 126. Grobi drže u sobi tilesa izdanuta. pripov. 149. Kada te u grob metnu. F. Lastrić, test. ad. 80^b. Zašto se samo mrtva tilesa stavljaju u grob i kopaju. od 130. Veće bi davno po momu grobu trava narasla. M. A. Rejković, sabr. 30. Kad me stanu tužnu do greba nositi. Nar. pjes. vuk. 1, 439. Nem'o dobra, niť kod erke groba! 1, 635. Hitro idu dva Božja anđela do bijela groba Jovanova. 2, 40. Ti nemao groba ni poroda! 2, 197. Ni će imat groba ni ukopa, ni će s' Marku groba opojati. 2, 238. Robom ikad, a grobom nikada. 3, 398. Boļe u grob no bit rob. Nar. posl. vuk. 27. Grob neopojan (kaže se staru čovjeku koji je gotovo umro). 46. Mramorje koje je udarano na grobovina onijeh Ľudi. Vuk, nar. pjes. 4, 94. Vidjeti ćeš gdje će se Turcima grob iskopati. S. Ľubiša, prip. 115. U grob si Mijata složio prije reda i vremena. 241. — b) u nekijem primjerima kao da znači poklopac na grobu. Dokole život

moj zaklopi smrtni grob. P. Zoranić 12a. Dokle god pod grobnom ostanu me kosti. Đ. Baraković, vil. 16. Zač mnozim pod grobom ostaše telesa. 38. — c) fovea, fossa, jama ili jarak. kao da je to značene u nekijem primjerima xiv vijeka. — u Daničičevu rječniku: grobi, fossa: selu Strijelcu meda „na Kosmiče laze u planinu do groba mednoga“ (Mon. serb. 92 god. 1830). to može biti i ovdje: selu Vilskoj meda „pod goru Novicu upravo nadz Druzečinu grobi, otz Druzečina groba u na pogorz u rēku“ (144 god. 1819). selu Prilepnici meda „na putz kb Pančelu upravi na Turčinovi grobi“ (198 god. 1851). — d) ime mjestina u Srbiji. aa) u okrugu smederevskom. Livada u Grobu. Sr. nov. 1875. 597. — bb) Babini Grob, u okrugu jagodinskom. 1875. 401. — cc) Bojanov Grob, u okrugu kneževačkom. Nivu u Bojanov Grob. 1875. 779. — dd) Markov Grob, u okrugu biogradskom. Voćnak kod Markova Groba. 1875. 811.

GROBA, f. ime nekijem biljkanu. — U Stuličevu rječniku: artemisia major^s, i u Šulekovu imeniku: Groba, rus. рроба (Vinca minor), artemisia major (Stulli), bothrys (Vujčić), 1. Artemisia vulgaris L.; 2. Chenopodium botrys L. 103.

GROBAC, grōpeca, m. dem. grob. — U Šulekovu rječniku: grābchen^u.

1. GROBAK, grōpka, m. dem. grob. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu. Otvorivši grobak. A. Kanižlić, fran. 61. A na Mićin grobak donosio. Nar. pjes. vuk. 4, 286. Ovi grobak skoro ne bijaše. Nar. pjes. petr. 2, 625.

2. GROBAK, m. mjesto u Srbiji u okrugu kruševačkom. Niva u Grobaku. Sr. nov. 1875. 827.

GROBAN, grōbna, alj. koji pripada grobu. — Riječ je stara, isporodi stslav. grobna, rus. гробной. — Između rječnika u Bjelostjenčevu (grobni), u Voltigijinu (grobni), u Stuličevu, u Vukovu (grobni), u Daničičevu (grobni). Grobnoje položeniye čistunym moštoma jega. Sava, sim. pam. šaf. 14. Ja pastir rañeni na grobni tvoj kami prosipam sve cvitje. D. Rašina 63b. Kad u grobnog budeš sjeni. J. Kavañim 437b. Ne dopane grobnog smrada. V. Došen 85b. Odvalit kamen s vrata grobnijeh. S. Rosa 166a. Tako mi grobne zemlje! Nar. posl. vuk. 301. Ko će nam odvaliti kamen od vrata grobnijeh? Vuk, mar. 16, 3.

1. GROBAR, m. vidi greboder. — U Jambrešičevu rječniku: (vespillo^s) i u Stuličevu (v. greboder s dodatkom da je riječ češka). — U pišuća našega vremena zove se tako ňeka bubica. Grobar, Necrophorus vespillo L. J. Pančić, zoolog. 114. K. Crnogorac, zool. 135.

2. GROBAR, m. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom. Niva u Grobaru. Sr. nov. 1871. 20.

GROBARSKI NASIP, m. mjesto u Srbiji u okrugu čuprijskom. Sr. nov. 1866. 396.

GROBATI, grobam, impf. u Bjelostjenčevu rječniku: grobam, grebenice sadim, v. grebeničati.

GROBIĆ, m. dem. grob. — Od xviii vijeka. Pečat koji zatvara grobić od svetih kosti. Ant. Kadčić 90. Ki bi bil meni to rekad, da ću ja tebe do grobića sprovadjat, hći moja! Nar. pjes. istr. 5, 13.

GROBINA, f. augm. grob. — Ake. se mijenja u gen. pl. grobinā. Ako bi tko stavio u jednu grobinu tisuću tjelesa. M. Divković, bos. 100. Tako stare već grobine smrad rigaju iz dubine. V. Došen 165b. Psovaćina usta zjaju kako smrdjiva grobina. I. J. P. Lučić, razg. 85.

GROBIŠKI POTOK, m. mjesto u Srbiji u okrugu kneževačkom. Branik u Grobiškom Potoku. Sr. nov. 1872. 645.

GROBIŠTE, n. vidi groblje, b). — Na jednom mjestu xiv vijeka (možebiti kao ime mjestu), a između rječnika u Stuličevu (sepulceterum, coemeterium). Od Vidostiništa. medz: otz Sipkovicu na gñilu na mogilu na grobišta... Glasnik. 27, 292. (1847). — Rusalna Grobišta, mjesto u Srbiji u okrugu kneževačkom. Nivu u Rusalna Grobišta. Sr. nov. 1875. 779.

GROBIŠTVO, n. vidi grobište. — U Stuličevu rječniku. — sasma nepouzđano.

GROBITI, grobim, impf. starčati u grob, sahrānīvati, ukopavati. — U Stuličevu rječniku: tumulare, tumulo contegere. — nepouzđano.

GROBLJE, n. coll. grob. — Najstariji je oblik groblje, stariji groblje. — Od xiv vijeka, a između rječnika u Mikašina, u Belinu 191a, 669a, u Bjelostjenčevu, u Jambrešičevu, u Voltigijinu (kod grobovište), u Stuličevu, u Vukovu, u seima s oblikom groblje (osim Vukova) i sa značenem kao kod b). a) upće. Stramo groblje že jeste. tēbi radi sazđano. Sava, tip. stud. glas. 10, 176. Po groblju podi malo da živ vidiš svoju sliku i jadovno ogledalo. M. Vetranić 1, 30. Jao vam koji zidete groblje. N. Rašina 229b. luc. 11, 47. Potom toga će se svekoliko groblje otvoriti po svemu svijetu i kosti mrtvijeh stajati će ozgore svrhu groblja svoga. M. Divković, bos. 29a. Al kod erkve mnogo novo groblje. Nar. pjes. vuk. 2, 42. Na pogreb im groblje izkopaše. Nar. pjes. juk. 89. Izguman se prošeta niz polanu, gdje je prosuto mrtvačko groblje. S. Ľubiša, prip. 259. — b) s osobitijem značenem: sepulceterum, coemeterium, mjesto (polje) određeno nu da se ondje kopaju i zidu grobovi. Ukopa ňu na cimiteriju ili groblju. B. Kašić, per. 162. A sada mimo groblje prođojdite, ni Bog mu dao život viđi ni rekavši. F. Lastrić, ned. 412. Kad Omera na groblje doneše, tada Meru od dvora poneše; kad Omera u raku spustiše, tada Meru na groblje doneše. Nar. pjes. vuk. 1, 247. Kad umire pod prsten devojka, ne kopa se u to novo groblje. 2, 23. I sada se tursko groblje zove. 4, 527. Prolazi kao mimo tursko groblje. (neće ni da pogleda na...). Nar. posl. vuk. 264. Ima fondova i od grobalja. M. Đ. Miličević, opšt. 51. — c) mjesto u Srbiji u okrugu šabačkom. Zemlja u Groblju. Sr. nov. 1873. 513.

GROBLJICE, f. pl. a) u Daničičevu rječniku: može biti da su samo „foveae“: selima u Mačvi koja je car Lazar dao Ravanići isla je meda „među Vlasenicu i među Durezino na grobljice, i ot grobljice na gomili“. (Sr. letop. 1817. 1, 53 god. 1381). — b) mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom. Niva u Grobljicama. Sr. nov. 1873. 918.

GROBLIŠTE, n. ime mjestima u Srbiji. — isporodi groblje i grobište. a) u okrugu aleksinačkom. Niva u Groblištu. Sr. nov. 1867. 183. — b) u okrugu krajinskom. Šjivar na Groblištu. Sr. nov. 1866. 224.

GROBNA, f. ime žensko. — Prije našega vremena. Grobna. S. Novaković, pom. 56.

GROBNICA, f. vidi grob, od čega se (po Vukovu rječnika) razlikuje tjem što se kod grobnica misli samo na jama (unutrašnji dio od groba) a ne na spojašnji dio (ploču itd.); ali se ora razlika dorodno ne potrdjuje u primjerima. — Postaje od grob nastarkom n-bica. — Riječ je prastarenska, isporodi stslav. grobnica, rus. гробница, češ. hrobnice. — Između rječnika u Vol-

tijijinu (sepultura⁴, grab, begräbniss⁵), u *Stuličcu* (caverna, grotta⁴, crypta⁵), u *Vukovu* (die grabhöhle⁴, sepulcrum⁵, cf. raka), u *Daničićcu* (grobnica, sepulcrum⁵). a) *uopće*. A para, kad hođi, grobnicu da ište. N. Najlašević 1, 342. Kostí koje zajedno u Ivanovoj grobnici bjehu postavljene. A. Gučetić, roz. jez. 69. Ploču od mramora postavivši na grobnicu. B. Kašić, per. 44. I ljubljenjem sinovima, da moj život spravlat' ima i kolijepke i grobnice. I. Gundulić 391. Moja usta... jedna grobnica otvorena. I. Držić 359. Znam da ištete vi Jezusa raspetoga: grobnice mu evo svete. I. V. Bunić, mand. 86. Zlovojsstvo jest grobnica od čovika. P. Posilović, cvijet. 51. Mrtač jest sakriven u grobnicu. M. Radnić 257^a. U razgradam i mirima, ki se oda svud raskidaju, grobnice se pripravljaju. B. Bettera, or. 2. Tijelo ne bi stavljeno u grobnicu. S. Margitić, fal. 105. Pri kolijevci grobnica je. J. Kavačin 30^a. Grobnica očita jest grlo mlovo. A. Bačić 101. Miluješ i gojiš tu smrdljivu tvoju tilesinu, koja će danas sutra u grobnicu. J. Banovac, pripov. 20. Kralji s pristolja u grobnicu padaju. 148. Otvorivši sakristan crkvu, vidi da iz grobnice rečenoga dječca biše izresta' jedan prilipi lijan. razg. 71—72. On će se uvući pod postelju, pače čak pod ploču u grobnicu mrtvije. F. Lastrić, ned. 418. Sciini da je poslul grobnica svoje vlastite voje. P. Knežević, osm. 214. U mramornoj grobnici saraniše tilo. A. Kanizlić, kam. 375. Zakle ga, da mrtvo tilo negovo sarani u grobnici očinoj. E. Pavić, ogl. 95. Grobnicu mu bijaše dundo Janko učinio. Nar. pjes. mikl. beitr. 38. Da će obratiti Jeruzolim u jednu grobnicu žudinsku. And. Kačić, kor. 330. Od onda se psovat naučise viru, dušu, dasku i grobnicu. M. A. Rejković, sat. B7^b. Za to tolika starost i vika za groble i grobnice. D. Obradović, basn. 372. Posli smrti Sare s. patrijarka Atraham iskaše dvi grobnice da se učine. Đ. Rapić 23. Gđje će videt Petrovu grobnicu. Nar. pjes. vuk. 5, 13. Sile turske nesita grobnica. P. Petrović, gor. vijen. 11. Ukopa ga u domaću grobnicu. S. Lubiša, prip. 236. Kod ove crkvine (sv. Nikole u selu Repištu u okrugu vranškom u Srbiji) ina ispod zemlje velika pećina koju narod zove „Grobnica“. M. Đ. Miličević, kraj. srb. 285. — b) *mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom*. Livada u Grobnici. Sr. nov. 1875. 55.

GROBNICE, f. pl. *mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom*. Sr. nov. 1863. 322.

GROBNĪČĪ, *oaj*, koji pripada *Grobniku* (pod a)). — *Od xviii vijeka*. 1241 Sešani... udriše na Tatara u Grobničkom polju. P. Vitezović, kron. 93. Na polju Grobničkomu. And. Kačić, kor. 423.

GROBNĪK, m. *ime mjestima*. a) *selo u Hrvatskoj u područjanij rječniku*. Pregled. 5. — b) *selo u hrvatskoj krajini u okrugu ogulinsko-slunjskom*. Razdijel. kr. 9. — *Prvo se pomiče od xv vijeka*. Bakar i Grobnik. Mon. croat. SI. (1455).

GROBODER, m. *vidi* groboder. — *Samo u Stuličcu rječniku*.

GROBODERATI, groboderem, *impf. biti groboder*. — *U Stuličcu rječniku*: vespillonis manus exercere⁴. — *sasma nepouzđano*.

GROBODEREV, *adj. vidi* groboderov. — *U Stuličcu rječniku*. — *sasma nepouzđano*.

GROBODEROV, *adj. koji pripada groboderu*. — *Samo u Stuličcu rječniku*.

GROBODERSKĪ, *adj. koji pripada groboderima*. — *Samo u Stuličcu rječniku*.

GROBODERSTVO, n. *posao, zanat u grobo-*

dera. — *Samo u Stuličcu rječniku*: vespillonis manus⁴.

GROBODERSTVOVATI, groboderstvujem, *impf. u Stuličcu rječniku*: v. groboderati. — *sasma nepouzđano*.

GROBODIRALAC, grobodiraoca, m. *čovjek koji dere (krade) grobove*. — *Samo u Stuličcu rječniku*: che per guadagno spoglia i sepoleri⁴, bustirapus⁴.

GRŌBOV, *adj. koji pripada grobu*. — *Na jednom mjestu xvi vijeka*. S. povoji grobovimi. Anton Daln., nov. tešt. 151. joann. 11, 44.

GROBOVAN, grobovna, *adj. vidi* groban. — *U Stuličcu rječniku*.

GRŌBOVI, m. pl. *ime mjestima u Srbiji*. a) *u okrugu biogradskom*. Niva u Grobovima. Sr. nov. 1873. 295. — b) *u okrugu požarevačkom*. Niva na Grobovima. 1875. 158. — c) *u okrugu smederevskom*. Niva u Grobovima. 1866. 199.

GROBOVICA, f. *mjesto u Srbiji u okrugu krajujevačkom*. Niva u Grobovici. Sr. nov. 1861. 774.

GRŌBOVIŠTE, n. *vidi* groble, b). — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (coemeterium⁴ 194°), *u Rijelostjenčcu* (kod cintorom), *u Vulligijinu* (grobovište, groble), *u Stuličcu*. Mustafu zatvara smrtno grobovišće. I. T. Mnavić, osm. 77. Da se i šimatorije oliti grobovište razumli pod ime od crkve. Ant. Kadetić 367.

GRŌBŌVĀLE, n. *vidi* groble. — *Stariji je oblik grobovje*. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu* (vide groble s dodatkom da se govori u Crmnići). Odkud to grobovje? P. Vitezović, odil. 57.

GROCA, m. *ime muško*. — *xviii vijeka*. Pozdravje od mene Groce oca... Glasnik. 11, 3, 49. (1706).

GRŌCE, n. *dem. grlo*. — *Postaje od grlo nastackom lce, te se kod grice i na kraju sloga pretvara na o, ali kod toga r ostaje cokal*. — *U primjerima iz xviii vijeka umetnuto je j među i i o*. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu*. Fataše se majci o grjocu. And. Kačić, razg. 87. Sinu lice kano jarko sunce, a grōce kano mesečina. Nar. pjes. vuk. 1, 126. Zlatno puće pod grōcem. 1, 341. Da ga među sebi pod grōca. 1, 432. I staću mu nogom pod grōce. 2, 312. Već zakouju koña ja sokola, napiju se krvi od grōca. 2, 414. Vidi mu se vince kroz grōce. 3, 512. Al' drhće joj glas grōca bijela. Osvetu. 1, 53. — *U jednom primjeru xviii vijeka mj. o ima a (raja da nije štamparskom griješkom)*: Od grjaca (gerjaca) visi mi tkanica. J. Krmpotić, mal. 9.

GRŌČĀ, f. (*adj.*) *čarošica u Srbiji u okrugu biogradskom*. K. Jovanović 98. — *Pomiče se od xviii vijeka*. Konak 20 u Gročkoj... Turci zovu Isargik. Glasnik. 31, 310. (1704). Izpod Gročke. Glasnik. 20, 13. (xviii vijek). 1 u Gročkoj nega pogubiše. Nar. pjes. vuk. 4, 143. — *I polok što kroz ūu teče*. — *isporedi* Gročica. — *U Vukovu rječniku*: 1. „städtchen an der Donau zwischen Beigrad und Smederevo“. 2. „bach der es durchfließet“.

GROČA, m. *prezime*. — *xviii vijeka*. Milažlo Groča Gročanin. Glasnik. 11, 3, 248. (1710—1720).

GRŌČANIN, m. *čovjek iz Gročke*. — *plur.*: Grōčani (*gen.* Grōčāni). — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu*. Nikola Kalajtović Gročanin. Glasnik. 11, 3, 249. (1710—1720). *vidi i kod* Groča.

GROČANSKI, *adj.* koji pripada Gročanima i Grockoj. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (vov Grocka). Gročanska (opština). K. Jovanović 98.

GROČICA, *f.* rječica koja teče kroz Grocku i niže ne utječe u Dunavo. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (u dodatku). Gročica dolazi od Zaklopače i od Begaljece, i odmah ispod Grocke utječe u Dunavo. M. Đ. Miličević, srb. 60.

1. GROČIĆ, *m.* vjedardce kojim se što oblijeva, kao što cijetke u tiskaču maslina, brod u praču. M. Pavlinović.

2. GROČIĆ, *m.* prezime. — U naše vrijeme. Milan Gročić. Rat. 345.

GRODAN, Grodna, *m.* ime muško. — U jednoga pisca xvii vijeka. Mahom jednijem jedna ruka Grodnu i Vitku vrže glavnu. P. Kanavelić, iv. 183.

GRODINIŠTE, *n.* mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom. Sr. nov. 1871. 392.

GRODOVCI, *m. pl.* ime mjestu. — Prije našega vremena. Grodovci. S. Novaković, pom. 130.

GRODANOVAC, Grodanovca, *m.* mjesto u Srbiji u okrugu ćuprijskom. Vinograd u Grodanovcu. Sr. nov. 1875. 765.

GRÖF, *m.* comes, *nem.* graf, *mađ.* gróf. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (grof, knez) i u Jambreščevu. Knez aliti grof Justinianus. K. Pejkić 16. Grofa Androke kćer. J. Kavašin 149^a. Po nastojahu grofa Jankovića. M. A. Rejković, sat. 114^a. Bijaše jedan grof u jednom selu od Burgundije. D. Rapić 61. Ni po drugih mistih sami baruni ili grofovi onamo ne idu. B. Leaković, nauk. 303. Govore grofi i trgovci. Nar. pjes. kras. 1, 101. Bil je jedan grof. Nar. prip. mikul. 130.

GRÖFICA, *f.* grofora žena. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu gdje naj prije dolazi. — U naše vrijeme u Šulekovu rječniku: „gräfin“.

GRÖFIJA, *f.* grofovsko čast. — U Šulekovu rječniku: „grafenstand; grafenwürde“. — Na drugijem mjestima znači što i grofovina. Izim poknežene grofije Tirolske i Voralberga. Zbornik zak. 1853. II. i u Šulekovu rječniku znanstvenoga naziva: Grofija, hist. stat. „grafschaft“, tal. „contea“.

GRÖFOVINA, *f.* grofovsko država. — U Šulekovu rječniku: „grafschaft“. — isporodi grofija.

GRÖFOVSKI, *adj.* koji pripada groforima. — U Šulekovu rječniku: „grafen-, gräflich“.

GROGOT, u Daničičevu rječniku: „grogot“, mislim da je pogrješka mjesto „grohota“. u grohoti. (Glasnik. 15, 276 god. 1348?). 3, 580.

GROGOTATI, grogotem, *impf.* titrati. Nek se zlato sjajnska, dragi kamen grogote, suvi biser trepeće. M. Pavlinović.

GROH, *m.* vidi grohot. — U Stuličevu rječniku. — nepouzdana.

GRÖHAT, *m.* vidi grohot. — U dva pisca xvii i xviii vijeka. Gdi krušvo grohotom vidimo palati. I. T. Mrnavić, osm. 131. Napuni kosti (vrića), pak isto takni u im, koliki čoš čuti grohat. F. Lastrić, test. 207^a. Grohat i maknutje među onim kostima učini se, ad. 12^b.

GROHATATI, grohatem, *impf.* vidi grohotati. — U jednoga pisca xviii vijeka. Mući, ne grohaće (vrića napunjena zemljom). F. Lastrić, test. 207^a. vidi i grohatusa.

GROHATUŠA, *f.* vrsta jabuke. — U naše vrijeme u Slavoniji (s v. mj. h.). Grovatusa, češ. slatka

jabuka, dozrijeva oko Petrova, sjeme grovaće (Stojanović), schlotterapfel. B. Šulek, im. 103.

GROHČEŃE, *n.* djelo kojijem se ko grohti. — Stariji je oblik grohčenje. — U Belinu rječniku: grohtjenje ‚vacillatio, mutatio‘ 737^b; u Stuličevu rječniku ima s istijem značenjem grohotjenje, ali po tome što sam pisac dodaje da je uzeto iz Belina, vidi se da je on ova riječ zlo prepisao.

GROHĀTĀŃE, *n.* djelo kojijem se grohiće. — U Vukovu rječniku: groitaie i grohitaie.

GROHĀTATI, grohićem, *impf.* vidi grohotati. — Ake. kaki je u praes. taki je u *impf.* grōhĀtāh; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u *inf.* — Kod onoga dijela našega naroda koji ne izgovara h ovo ispada bez traga: groitai, grōiĉem. — U Vukovu rječniku: groitai i grohitai s primjerom: grohiću orasi ‚rasseln‘ ‚concrepito‘.

GROHNUTI, grohnem, *pf.* pasti s lupom. — U Vukovu je rječniku akc.: grōnti, grōnem, te kaki je u *inf.* taki je i u aor. grōnhuh (osim 2 i 3 *sing.*: grōnhū), u *impf.* grōhni, u *ger.* praet. grōhnūvši, u *part. praet. act.* grōhnuo; ali je u Dubrovniku (P. Budmani) i u Srbiji (S. Novaković) drukčiji: grōhnuti, grōhnēm, te se ne mijenja u ostalijem oblicima. — Postaje od korijena groh (vidi kod grohot). — Kod onoga dijela našega naroda koji ne izgovara h ovo ispada bez traga: gronuti, gronem. — U Dubrovniku *part. praet. act.* može biti grōhnula i grōhla, grōhnuo i grōhlo, grōhnuli i grōhli *titl.* (ali samo grōhnuo). P. Budmani. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu: grōnti, grōnēm ‚herabstürzen (vom regen, thranen, herabgeschütteltem obst)‘ ‚defluo‘. a) u pravom smislu nije potvrđeno kod pisaca, već samo u Vukovu rječniku gdje stoji s ičkijem osobitijem značenjem (o sitnijim stvarima: o kiši, sazama, voću s drveta, isporodi grohot). u Dubrovniku se čuje dosta često: ‚Popuzo sam se pa sam grohnuo kolik sam dug i širok‘. P. Budmani. — b) u prenesenom smislu: propasti, naj češće oslabiti (od starosti, bolesti). I s otmanstvom mahomestvo hoće grohnut stidnom u jedu. J. Kavašin 215^a. Da svi (zlotvori) nice grohnu doli. 223^b. Vidite da sam grohnuo od starosti. V. Vrčević, niz. 217. Mletačka vlada iznemogla i grohnuo od truleži. S. Lubiša, prip. 155. Stari Radnu grohnuo i ohvećao. 274. Po Ivanovoj smrti živio Vuk već star i grohnuo u dvorima Darda Grojevića. prip. 3. Za nom će i lutorstvo grohnuti. M. Pavlinović, razl. spis. 51. Pa se već mogao proricati dan, kad će gronuti prijesto bizantinski. razg. 98. Ali ne znaš da smo vrsnice? i ja ti sam, sestro, baš grohnuo: prekodan čantram po kući, ali u večer amo preko krsta nešto me šine da ti se jedva mogu pružiti kad sjedom. M. Vindopić, tužn. jel. dubr. 1868. 237. Kaže se još (od starosti) grōnti. S. Novaković.

GRÖHŃA, GRÖHŃICA, vidi grohna, grohnica.

GRÖHOT, *m.* buka, lupaj, uprav kad se prosijpe što leško i ne sasma sitno (n. p. kamečić, orasi). — Ake. je zabičćen kao što je u Vukovu rječniku, u Dubrovniku je drukčije u nom. i acc. *sing.*: grōhōt. P. Budmani. — Riječ je stara, isporodi stvor. grohoti, rus. (u dijalektu) groxor. — Postaje nastarkom ota od korijena groh (isporodi i grohnuti) koji je po svoj prilici onomatopaja. — Kod onoga dijela našega naroda koji ne izgovara h, ovo ispada: groot, a dva o mogu se sažeti u jedno: grōt. — U svrijem je rječnicima: u Vrančičevu: ‚caehimus‘; u Mikalčinu: grohot, zvek, tutnjenje ‚strepitus, sonitus‘, a kod grohotati se ima smijati se s grohotom; u Be-

tinu: ‚cachinnatio‘ 618^b; u *Bjelostjencu*: ‚cachinnus, cachinnatio, risus solutus‘ itd. 2. ‚strepitus, susurrus, murmur, sonitus, strepitus et fremitus‘; u *Jambrešćevu*: ‚cachinnus‘; u *Volti-gijinu*: ‚strepito, risacchiamento‘ ‚das aus vollem halse lachen‘; u *Stulicevu*: ‚strepitus, sonitus, cachinnus‘; u *Vukovu*: ‚grot, grot, grohot ‚lautes lachen‘ ‚cachinnus‘ s primjerom: Nasmija se grohotom ili u sav grohot; u *Daničićevu* (vidi kod d)). a) su značenem kazanim sprijeda. Da daleko odstupi grohot grada, udarac gromov. I. Bandulavić 295^b. Straženiju byvšnu, toliko zvek. i grohoti bysti i jako i potresti se mjestu. Glasnik. 21, 163. (xvii vijek). Kad grohotom niz litice sve što sadru među u more (poplaviće). J. Kavašiu 48^a. Stade grohot na grlu bisera. Nar. pjes. petr. 1, 209. Kako puška pukne na Cetinje, grohota će biti na sve strane. P. Petrović, gor. vijen. 98. — b) po sličnosti kaže se često o smijelu, kad se čelade jako i u glase smije (vidi i u rječnicima). Posta tolik smijeh i grohot od ruga. M. Vetranić 2, 111. Neg druzi smih smiju grohotom za radost. H. Lucić 207. Velikom grohotom rugahu se ņimi. F. Vrančić, živ. 25. Nemojte se grohotom smijati. I. Dordić, ben. 93. Visoko smijati se ili s grohotom. P. Knežević, osm. 315. Sav puk grohotom se nasmija. M. A. Rejković, sabr. 54. Grootom se smjeje. Nar. pjes. vuk. 1, 427. Grotom se mlada nasmeja. 1, 591. Grohotom se Marko nasmijao. 2, 235. Grohotom se derviš osmjenuo. 2, 273. Al’ se Ivo u grot nasmeja. 3, 174. Pa se počne u vas grohot smijati. Nar. prip. vrč. 18. — c) nejasno je u ovom primjeru gdje kao da znači plač: Grozno pruziše grohotom ljubnim. D. Baraković, vil. 268. — d) kameće sitno i krupno, kao n. p. što je u potocima ili niz gore kod voda dere. (od zruka preneseno na uzrok sama zruka). — od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu: vide kamećak, stijena s dodatkom da se govori u Boei (nije dosta jasno tumačeno); ima i u Daničićevu (kaji je krivo shvatio ovo značenje po Vukovu rječniku): ‚grohoti‘, selu je Velikoj išla meda s Ržanicom ‚do hrisovula svetostefanskoga i do gvozda u Grohoti‘ (Mon. serb. 95 god. 1330). mislim da nije ništa više nego što je i danas, ‚saxum‘. 1, 237. selu je Radeši išla meda ‚u beli grohoti‘ (Glasnik. 15, 281 god. 1348?). 3, 580. Gröhöt ‚rovinazza de monti o siano sassi mediocri e piccolii‘. S. Budnani 416^b. Ja usadili vitu jelu u kamenu u grohotu. Nar. pjes. here. vuk. 249. Proсно se biser po grohotu. Nar. pjes. vuk, kovč. 104. Zeleno-zagašena šuma lovorike nikla u grohotu. S. Lubiša, prip. 4. Grohotom grob naspe. 239. Grôt, šunak. u niškom okrugu. S. Pelivanović. Grohot, zemlja šuplasta i stjenjiva. M. Pavlinović. — e) po značenju kod d) ime mjestima. aa) seoce u Hrvatskoj u podžupani-ki krapinsko-topličkoj. Pregled. 54. — bb) vidi (kod d) u Daničićevu rječniku.

GROHOTA, f. vidi grohot, d). — U naše vrijeme u sjevernoj Dalmaciji gdje glasi grot: Grôta, zemlja grotljiva, prepuna meka stiježa. M. Pavlinović.

GROHOTAN, grôhotna, adj. koji pripada grohotu, koji grohoće. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Stulicevu (strepens, perstrepens‘). Udari u svu zemlju trešna grohotna. S. Rosa 161^a. Grôtan, grozan, krupan: Kûigu štije, grotne suze lije. M. Pavlinović. — Adv.: grôhotno. — između rječnika u Stulicevu (cachinnis‘). Na ņu se je grôtno nasmijao. M. Pavlinović.

GROHÔTÂNĀE, n. djelo kojijem ko grohoće ili

se ko grohoće. — Stariji je oblik grohotanje. — U rječnicima: u Mikašinu (grohotanje), u Belinu (grohotanje 53^a, 618^b), u Bjelostjencu (kod grohot), u Voltigijinu, u Stulicevu, u Vukovu.

GROHÔTATI, grôhoćem, impf. zevčati, ali samo o takome zreku koji postaje kad se zajedno stresaju i udaraju jedna u drugu mnoge ne vrlo sitne stvari, kao n. p. orasi, kosti, kancije. — isporedi grohitati. — Ake. kaki je u praes. taki je u impf. grôhotâh i u ger. praes. grôhoćûci; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf., osim aor. 2 i 3 sing.: grôhotâ. — Riječ je stara, i može biti praslavenska; isporedi stslor. grohotati, češ. hrochotati. — Postaje od grohot

a. aktivno. a) sa značenem kazanim sprijeda. — između rječnika u Mikašinu (strepo, constrepo), u Stulicevu (strepere‘ gdje ima za inf. i oblik grohoćati načinem po prezentu), u Vukovu (grohoću kosti, orasi u vreći ‚rassel‘ ‚conerepo‘ s dodatkom da se govori u Dubrovniku). U starca kosti grohoću. Nar. pjes. here. vuk. 270. V Vrčević, niz. 323. V. Bogišić, zboru. 122. — b) značenje: zroniti zvoncec ili praporcec, u Stulicevu rječniku (tintimabulo sonum edere) nije pouzdano (vidi i grohotuša, b)). — c) cachinnare, vidi b, b). — u jednoga pisca xviii vijeka i u Vrančićevu rječniku (cachinnari‘). Gdje smijehom veseljemo po vas dan grohoću. B. Zazeri 29. — d) nije jasno značenje u ovijem primjerima: Kafu pije, grohotom se smije, moja duša s njegovom grohotala! Nar. pjes. here. vuk. 206. Tako tvoja duša grohotala k'o grohoće u dobra junaka kad on laže lijepoj djevojci. Nar. pjes. petr. 1, 304.

b. sa se, rjeffektivno. a) samo u jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (agitari‘ 53^a). na oba mjesta nije jasno, jeli značenje kao kod a, a), ili kao kod glogola grotjeti se (kaji vidi). Grohoću se strašnim tresom na glas njegov noćne jame. J. Kavašiu 414^b. — b) smijati se jako, u glas (grohotom, u grohot, vidi grohot, c). — između rječnika u Mikašinu (grohotati se, smijati se s grohotom), u Bjelostjencu (grohoćem se, smiejem se grohotom), u Voltigijinu, u Stulicevu, u Vukovu s primjerom (isporedi dale): Kaluder se grohoće, jad g' ubio, što hoće? — Takovo veselje ne grohoće se zalihim smihom. Nauk brn. 66^b. Kaluder se grohoće, jad ga naša! što hoće? Nar. prip. vrč. 18.

GROHOTE, f. pl. selo u Dalmaciji u kotaru spljetskom na otoku Šolti. Repert. 1872. 33.

GROHOTJETI, grohotim, impf. u Stulicevu rječniku: v. grohotati. — nepouzdamo (vidi i kod grôheće).

GROHÔTĹIKA, f. pjeskovita zemlja (vidi grohot, d)). — U Vukovu rječniku.

GROHÔTĹIV, adj. koji je s grohotom, isporedi grohotan. — Potvrden je u naše vrijeme: a) adj. sa značenem: puni grohota (vidi grohot, d)). Zemlja gro(ho)tĹiva. M. Pavlinović. — b) adv. grohôtĹivo, grohotom, u grohot. Pa se potĹen grohôtĹivo smije. Nar. pjes. vuk. 2, 36.

GROHOTNICA, f. mjesto u Srbiji u okrugu ećaćanskom. — Kod naroda glasi Grotnica. Turci Mağare potuku tako da je na tom mestu dugo posle ležala gomila kostiju, koju su onda zvali ‚grot kostiju‘. to se mesto prozove posle ‚Grot-nica‘. M. Đ. Milićević, srb. 675.

GROHOTŪKATI, grôhôtûćem i grôhôtûkâm, impf. često grohotati. — Samo u Stulicevu rječniku: ‚fare sovente strepito‘ ‚obstrepitare‘. — l'prav je deminutiv.

GROHÓTUĽA, *f.* niz oraha iliješnika na koncu. — U naše vrijeme: čuje se samo s oblikom grótuĽa, ali to kod onoga dijela našega naroda koji ne izgorara h, te je bez sumnje pravi oblik grohotuĽa (od grohot; na grotlo ne treba pomisliti). — Između rječnika u Vukovu (grótuĽa, kao brojenice od oraha ili odješnika). GrótuĽa, nazivani orasi na koncu. u Srbiji u okrugu užičkom. — I u prenesenom smislu. Ne pode im za rukom, jer se carstvo to latinsko razdrobilo u grotuĽu malenih knežija. M. Pavlinović, razg. 99.

GROHÓTUĽAST, *adj.* moniliformis, koji je kao grohotuĽa. — U pisaca našega vremena (s oblikom grotuĽast). GrotuĽast, moniliformis. J. Pančić, bot. 27. GrotuĽast, bot. lat. moniliformis, rosenkranzförmig. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

GROHÓTUŠA, *f.* nešto što grohoće. a) sprava kojom se mame neke ptice (kao kulijica od drva ili od hartije u kojoj su zrna, u p. kamički, grah, saćma, tv grohoću, kad se stresa). daje se i maloj djeci za zabavu. — u Dubrovniku od xvi vijeka. Kao svrački na grohotušu skupiše se hupeži. M. Džić 240. — b) u Stuličeu rječniku tavaćno je i tintimabulum, ne znam jeli kod toga pisac mislio nopoće na zvonce ili na praporac, ili na klepetušu, ili na znaćne kazano kod a). prvo znaćne (zvonce ili praporac) srakako nije pouzdano, a drugo (klepetuša) može biti (ćini mi se da sam u Dubrovniku čuo kazati grohotuša mj. klepetuša). — c) ime nekijem biljkama (s toga što se sjeme ne drži osušenu ploda nego u njemu grohoće kad se stresa). — između rječnika u Stuličeu (foenum graecum) i u Vukovu (nekakva trava s dodatkom da se gorovi u Dubrovniku). Grohotuša, češ. hrklač (Rhinanthus), 1. colutea vesicaria (Kuzmić), Colutea arborescens L. (Vodopić, Vuk); 2. fien greco (Kuzmić, Stullj, Vujčić), Trigonella foenum graecum L. B. Šulek, im. 103.

GROHÓTUŠĀR, *m.* čorjek koji gradi grohotuše (vidi grohotuša, b). — Samo u Stuličeu rječniku: tintimabulum opisat.

GROHÓTUŠICA, *f. dem.* grohotuša. — U Stuličeu rječniku.

GROHOVO, *m.* Hex aquifolium L., neka biljka. — U naše vrijeme u hrvatskom primorju. B. Šulek, im. 103.

GROHTJETI (ili grohtiti?), grohtim, *impf.* zar rećati? ili hrkati? — Na jednom mjestu xvii vijeka. Uzjeketa i zaluka samodržac vječne muke, paz zaraća i zamuka trjeskovite u jauke, i izmecući krvne pjene vuku sličnijeh iz čeljusti otrovima zamučene, grohteć ove rijeće izusti. P. Kanavolić, iv. 590.

GROHTJETI SE, grohtim se, *impf.* lađati se, tresći se (o čemu što ne može ili jedra može stajati dupke). — U dva pisca Dubrovaćanina xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (agitar 533; traballare, non potersi tenor in piedi anto 738a), u Voltigijinu (traballare, non regersi in piedi wankon, tammeln), u Stuličeu (gdje stoji v. grohotati, ali griješkom, jer sam pisac pomaće Guandalićev primjer što je ordje starčen). Čokoću se, grohte i tresu noćne spile iz dubine, u gromovitu urnebesu razlijegaju se slijepe tmine. I. Gundulić 473. Bacaju se, grohte i ore, samosilnik gdje stoluje. N. Marčić 64.

GRÓJA, *f. hyp.* groznica. — Ake. se mijeriti u voc. gróje. — U narodnoj pjesmi našega vremena, i otale u Vukovu rječniku. Ľuta bi to ufatila groja. Pjev. ern. 206b.

GROKĆENE, *n.* vidi groktañe.

GROKNUTI, groknem, *pf.* vidi graknuti. — U narodnoj pjesmi našega vremena, ali može biti da je slumparska pogreška i da treba čitati graknu. No da vidiš dvije tice vrane, jedna groknu, druga progovara. Nar. pjes. 4, 313.

GRÓKTĀNE, *n.* djelo kojijem se grokće. — Između rječnika u Vukovu. — U Ľici se kaže mjesto groktañe i grokćeñe: Ľijepo pjeva, ali mu ne vaĽa grokćeñe. J. Bogdanović.

GRÓKTATI, grókcēm, *impf.* rijeć onomatopjska. — Ake. kaka je u praes. taki je u *impf.* gróktáh i u ger. praes. grókcáući. — U naše vrijeme. a) vidi graktati. — u Vukovu rječniku. — b) vibrissare, vocem crispare, pjerajući ili svirajući mjeñati brzo i neprestano dva glusa, te se čini kao da se glas tresce. — između rječnika u Vukovu (trillern, vibrisso, cf. potresati). ĽAli ga lijepo taj i taj pjevajući grokće. u Ľici. J. Bogdanović. — c) vidi guritati, hrocati. Ne kvijuću (praščići): vui, vui, nego grokću: ja, ja, ja. Nar. prip. vrē. 156.

GRÓM, gróma, *m.* tonitrus, fulmen, uprar buka što se čuje uz muñu, ali naš narod i samu muñu zove gromom, ipak s tom razlikom da se češće o gromu kaže da puca, udara itd., a o muñi da sjevera, pali itd. — Ake. kaka je u gen. sing. taki je u ostalijem padćima (gen. pl. grómá i grómóvâ), osim nom. i acc. sing., i voc.: gróme, grómi (ali grómovi). — Rijeć je praslavenska, isporodi stslor. gromъ, rus. громъ, češ. hrom, pol. grom. — Postaje ujaćanem od korijena gram (vidi kod grnjeti). — Između rječnika u Vrančićeu (tonitruš), u Mikalju (grom, gromovina), u Belinu 735a, u Bjelostjenčeu (v. grnjavica. 2. fulmen, v. tresk), u Voltigijinu, u Stuličeu (tonitru, tonitrus, tonitrum, fulmen), u Vukovu, u Daničićeu (gromb). a) tonitrus, buka uz muñu. Slišah jedan velik grom. Korizmu. 69a. Iz debela oblaka veće puta sijevaju muoñe, pucaju gromovi. M. Divković, bes. 528. K'o kad pukne grom iz koga s urnebesom trijesi udare. I. Gundulić 515. Tvoja kripot svaka more, gromom stresa zemlju i gore. P. Hektorović (?) 85. Krivca smionoga svojim gromovi kađod kara. J. Kavañin 538a. Prije groma trijes me udara. I. Dordić, uzd. 9. Na ta čas pukne grom, i s njim dode plamen. M. Zoričić, zrc. 54. Gromovi pristanu pucati. M. A. ReĽković, sat. L5b. Kad govori, gromovi pucaju. Nar. pjes. vuk. 1, 552. Grom zagrmi na svetoga Savu. 4, 131. Dok grom puće, a simuše muñe. 4, 500. — metaforički. Na begovijeh grom besjeda. P. Kanavelić, iv. 176. A grom puće s begovijeh usti. Osvetn. J, 22. — preneseno, o pušci. Skide mu se sa ramena dijka ... pa grom ubi pod junakom petu. Osvetn. 6, 79. — b) fulmen, muñu. Opajuje muñe, uvridjenje groma. I. Bandulavić 275b. Ž gromom nesbeskim iznenada ubijen. S. Badrić, ukaz. 16. Prija na me pošaji tvoje gromove, nego da se nećeš na grišniko smilovati. J. Banovac, razg. 141. Niova glavara grom ubi. J. Filipović 1, 308b. O andeli, ... kako mogoste gledati, a muñu i gromova ne spuščati na ove drakune? F. Lastrić, test 1123. Da ga ne samo muñu upali, nego da ga i grom udari. A. Kanžlić, kam. 31. Rosijani štovali su boga svoga Triska iliti Groma. 475. I grom strašni iz oblaka hitro sleti u nizinu. V. Došen 192b. Niti spušta s nebosa strile i gromove. D. Rapić II. Srdite gromove razsipat. G. Peštalić 185. Sama sjedi, pogleduje do se muñu s gromom igra ... muñu groma nadigrala. Nar. pjes. vuk. 1, 152. Udri gromom, gromovit Ľija. 1, 168. Grom ga udri! 1, 270.

Ilja ili gromovina gada. 2, 5. A grom puče iz vedroga neba, pa u naše udario dvore. 2, 45. Ni Ilju koji gromom bije, ni Mariju koja mućom pali. 2, 206. Puče šarka kao i grom siću. 3, 423. Sijevaju muće i gromovi. 4, 8. Grom udari u poje Kosovo. Nar. pjes. petr. 2, 271. Tako me grom ne ubio, a vi svi zdravo i veselo! Nar. posl. vuk. 298. Kad grom udara, onda kažu da sveti Ilja po zapovijesti Božijoj gađa davole (uzvrdao se kao davo ispred groma); za to govore da se ne vaļa krsiti kad grom puca, da ne bi davo u nevoļi poljiegao pod krst, u koji grom neće udariti. što je u puške i u topa tane, ono je u groma, strjelica... Vuk, rječn. kod grmljeti. Udrio grom i upalio ģebanu tursku. S. Ľubiša, prip. 122. Boļe je, da je grom spržio deset domaćina. 188. — *kao da i ovo amo spada*: Jak kako grom. M. Vodopić, tužn. jel. dubr. 1868. 222. — *metaforički*. Da ga papa erkvenim gromom ne udari. A. Kanižlić, kam. 28. — Svi su izbrani vitezovi, neprijateljski strah u boju, vilhri, gromovi i treskovi. I. Gundulić 444. Wellington (*bijaše*) grom u boju. M. Pavlinović, rad. 86. — *c*) *ne zna se, jeli buka ili muća, ili oboje*. Mlanyje i gromy velici. Domentijan^b 155. Pride natrat tolika sila groma, triska i daļa. S. Kozlić 35b. Muž oni nijesam ja mrtvoga, znaj, doma, ki kad psufku prija, ni trijeska ni groma. D. Raiina 68a. Ćuti ne moļ trijes oġneni, grom kad praska iz oblaka. M. Pelegrinović 198. O gromovi, o treskovi, urnebes se vaļ obali. I. Gundulić 768. Zaludu bliskavice, grādi, gromi, triskavice... A. Georgiceo, pril. 67. Vjetri, grādi, gromi, trusi... J. Kavauiu 557b. Evo ga s velikom straļom od grmljavine i gromova, muća, strila. D. Rapić 15. A Ilja muće i gromove. Nar. pjes. vuk. 2, 2. Moj pokojni otae vazda se od suda kao od groma boļao. Pravdomoša. 1852. 3.

GROMAC, gromea, *m.* *vidi* gromovnik. — *U Stulićevu rječniku*: „Jupiter, deus tonans“. — *nepouzđano*.

GRÖMAĀA, *f.* *vidi* gomila. — *Akc. se mijena u gen. pl. grömāča*. — *Nejasna postaća; moļe biti da postaje od korijena rijeċi gramada, a da se je a promijenilo na o prema gomila i grom (vidi i gromila)*. — *Od xiii vijeka (u naše vri-jeme samo kao mjesno ime), a između rječnika u Belinu (acervus lapidum 449a, 501b), u Bjelostjenćevu (v. gomila), u Voltigijinu (mucchio di sassi, di rottami ‚steinhaufe‘), u Stulićevu (v. gomila), u Danićevu (kao ime mjesta, vidi b)). a) uopće*. Pred im jest jedna gromaċa, a zdola imve. Mon. croat. 19. (1275). Ondě je gromaċa drugo znameně; od gromaċe draļicu... 46. (1395). Da nisu (*teles*) pod onom gromaċom nego malo više. F. Glavinić, cvit. 258a. Sulho kosti i gromaċe, to se rado vse namaċe. P. Vitezović, cvit. 30. — *b) selo u Dalmaciji u kotaru dubrovaċkom*. Repert. 1872. 21. — *od xiv vijeka*. Osalnik, Ľubaacć, Gromaċa, Orašaacć... Mon. serb. 234. (1399).

GROMAĀNIK, *m.* *selo u hrvatskoj krajini u okruġu brodskom*. Razdijel. kr. 13.

GROMADA, *f.* *u Stulićevu rječniku*: „cumulus, congeries, acervus“ s dodatkom da je rijeċ ruska. *vidi* gramada.

GROMADAN, gromadna, *adj.* *u Stulićevu rječniku*: „coacervatus“ s dodatkom da je rijeċ ruska. — *U istom rječniku ima i adv. gromadno, ‚acervativ‘*. — *vidi* gromada.

GROMADITI, gromadim, *impf.* *u Stulićevu rječniku*: „acervare, congregare, accumulare“. — *Rijeċ naċinena od gromada, i zato nepouzđana*.

GRÖMAK, grömka, *adj.* *vidi* gromovit, rus. громкий, *jaki (o glasu)*. — *Od xviii vijeka u ċeċkih pisaca*.

a. adj. Ostaviti o sebi gromku slavu. J. Rajić, pouċ. 1, 46. Na glas gromki kō grād iz oblaka. Osvetu. 4, 45. Odjekuje graja ko oluja, gromka graja stara i nejaka, ko kad drobi krupa iz oblaka. 5, 28. I sa sjaja gromċih ģeverdara. 5, 77.

b. adv. grömko. Baterije zagudiše gromko. J. Rajić, boj. 74. Tomu so je gromko nasunjehao. S. Milutinović u Pjev. crn. 88a.

GROMAN, gromna, *adj.* *vidi* gromovan. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Stulićevu*. Š oblaka gromna buk. D. Baraković, jar. 93. Ćuju od mora gromne glase. B. Betera, or. 28. Prorokova prikorenja toliko biše teška i gromna da Saul pripaden vapi... A. d. Bella, razgov. 86. Ali ċe tvrde... biti ċuti oni gromni glas. P. Kneċević, osm. 257. Mili Boļe, kada puċe kula kano gromna puška iz oblaka... Osvetu. 2, 95.

GRÖMĀKATI, grömċkām i grömċċēm, *impf.* ċešċe zvati grom, kleti gromom: „Oċe, grom-kala sam, davlekala sam“ (govorila sam: grom te ubio! dava' te odnio!). M. Pavlinović.

GRÖMILA, *f.* *vidi* gomila. — *isporċdi gromila*. — *Akc. se mijena u gen. pl. grömilā*. — *Postaje od gomila moļebiti po puċkoj etimologiji, jer se misli na grom (kako se znaċenje s ovijem slaļe vidi kod grohot), isporċdi i gromaċa*. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Vukovu*. Koji baea jedan kamen u gromilu Merkuriovu. M. Radnić 136a. Sgrađu i bilu svu razċini u gromilu. J. Kavauiu 428b. Sedam su mi Kuċah izgubili, to na jednu hrpu i gromilu. Pjev. crn. 245a. Gromila novaca. P. M. Nenadović, mem. 132. Kod nas krċe oranice, jer nema ni jedne bez kamena; taj kamen meću na jednu hrpu, i hrpa kamena zove se ‚gromila‘. te gromile nadu se na ģekim imvama veċ odavno, pa su obrasle trċem i lijeskom, a ko moļe izvozi ih u voderino ili jaruge. ċuju se i u poslovcu: Bojm to se kao i gromila kiše. u Dobroselu. M. Mediċ.

GROMILĀNE, *n.* *djelo kojijem što gromila, ili se gromila*. — *U Vukovu rječniku*.

GROMILATI, gromilām, *impf.* *vidi* gomilati. — *U Stulićevu rječniku*: „acervare, congregare, accumulare“ s dodatkom da je uzeto iz bukeara, i u Vukovu: *vide* gomilati; gromilati se, *vide* gomilati se.

GROMILCE, *adv.* acervativ, catervativ, *kao gromila, gromilama, na gromile, skupa*. — *U jednoga pisca Slavonca xviii vijeka (u svijem primjerima samo o ċeċadi)*. Filisteji na ģega gromilce uagnuli bili. E. Paviċ, oġl. 259. Naval vas narod gromilce na ģega. 515. Svi gromilce za im poletiše. Nadod. 171.

GROMILE, *f. pl. ime selima u Bosni*: *a) u okruġu travniċkom*. Statist. bosn. 200. — *b) u okruġu sarajevskom*. 40.

GRÖMILICE, *f. pl. ime seocima u Bosni*: *a) blizu Osove*. Schem. bosn. 1864. 59. — *b) blizu Orkeice*. 84.

GRÖMILA, *f.* *vidi* gromila. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Stade svrhu gromiļe velike suhi(h) kosti. F. Lastrić, test. ad. 12a.

GROMIŃAK, gromiċka, *m.* *njasna rijeċ u tri primjera xviii vijeka*. *a) na jednom mjestu moļe biti da znaċi što i grohot kod d) (isporċdi gromiċati se)*. (*Grabeļivci u paklu*) sil' gromiċak strahoviti prinašaju k smradnim ustom, kad ni'e

cijenjen ni po beča. J. Kavašin 451^a. — *b*) u *drže poslovice kao da znači što grom ili gromovnik*. Daždi nu kad hoće, dobavio se je gromiŃka. (Z). Poslov. danič. 15. Jes' i nad gromiŃkom gromiŃak. (Z). 40.

GROMIŃAŃE, *n. djelo kojijem se što gromiŃa*. — *U Stuličevu rječniku*.

GROMIŃATI SE, gromiŃati se, *impf. padati s lupom*. — *Jamačno riječ onomatopéjska, kod koje se mislilo i na grom*. — *U pisaca Dubrovčana xvii vijeka, a između rječnika u Belinu* (ruere' 156^b; jin praeceps ruere' 579^a) *i u Stuličeru* (ruere'). Iz smrknutijeh gustijeh magla jazovite u ponore strahloca se jata nagla gromiŃaju, drožde i ore. I. Gundulić 473. (*Andeli kleti*) prilični vilhu plahom, ki kroz puste dno planine, gromiŃahu s lednijem strahom nebeske se niz visine. G. Palmotić 178^b. — *U jednoga pisca (Spjelačina) xviii vijeka stoji na jednom mjestu bez se u ne dosta razgorijetnom značenju*: I zli dusi u onom vaju drožde, motre, gromiŃaju. J. Kavašin 144^b. — *U jednoga pisca (Staronca) stoji bez se (kao što se čini) u značenju kazanom sprijeda*. Pogledaj, Gospodine! i vidi ovi okrug zemaški koga ti meni za pribivalište odredi: vidi, ovo ovdí gromiŃa, jedna na drugu gromiŃa nevoja. G. Peštalić 173. — *U naše se vrijeme u Dubrovniku govori također bez se sa značenjem: zračati duboko, grohotati*. P. Budunari.

GROMITELAN, gromitelan, *adj. u Stuličevu rječniku*: v. gromovitelan. — *nepouzđano*.

GROMITI, *vidi gromjeti*.

GROMIV, *adj. u Stuličevu rječniku*: v. gromovitelan. — *nepouzđano*.

GROMJETI, gromiti, *impf. grmjeti*. — (*I sa zapadnijem oblikom gromiti*) *dolazi u tri pisca Dubrovčanina xvi vijeka, i u četvrtoga (Spjelačina) xviii, a između rječnika u Belinu* (gromiti, tono' 734^b), *u Voltigijinu* (gromiti, tononare', donneru'), *u Stuličeru* (gromiti i gromjeti, tonare, tonescere, resonare, strepitum edere'). Od sabal i od štita trjeskovi gromjahu. M. Vetranić 1, 55. Jak gromi da grome. 1, 85. Kad počnu gromjeti lumbarde ognuē. 1, 86. Čināše gromiti. 2, 173. MuŃe mi sjećaju, gromovi sve grome, vilhi se svijaju, ter duŃlja sva lome. N. Najšković 2, 55. Kad gromi s neba zgar daž od svud lijevaje. D. Rašina 71^a. Okom sika'ne, glasom gromē. J. Kavašin 263^b.

GROMLATI, gromljan, *impf. ridi gromjeti, grmjeti*. — *U Stuličevu rječniku*: gromjati uz gromjeti s dodatkom da je uzeto iz brevijara. — *nepouzđano*.

GROMLJE, *n. coll. grom, grmljavina*. — *Na jednom mjestu xviii vijeka (pisano gromje)*. Er ga brani Božja pomja, i brani ga gradja i gromja. J. Kavašin 539^b.

GROMNA, *f. ime žensko*. — *Prije našega vremena*. Gromna. S. Novaković, pom. 56.

1. **GROMNICA**, *f. ime nekakvu mjestu u Dalmaciji*. — *xv vijeka*. U Dujna na Gromnici. Mon. eroot. 110. (1172).

2. **GROMNICA**, *f. ridi grobnica, od čega postaje tijem što se b ispred u (asimilacijom) pretvara na m*. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Ukopaše ga u gromnici općenu. M. Zoričić, zri. 132. Nadoše njegovo tilo izvan gromnice. 132.

GROMNIŠĆICA, *f. ime nekaj bičei*. Gromnišćica, Tagetes patula L. (Sabjar). B. Sulc, im. 103.

GROMNA, *f. ridi grmljavina*. — *Na jednom mjestu xvii vijeka*. Na došastje Milijenkovo prista trešna, gromia umuknu. I. Gundulić 170.

GROMO, *m. ime muško*. — *U pisca našega vremena*. Neki Gromo iz Opajenika. M. Đ. Miličević, srb. 611.

GROMODERAN, gromoderan, *adj. vaju da koji se dere (vidi derati se kod derati, 1, b, b) ce)* *kao grom, gromoglasan*. — *U jednoga pisca našega vremena*. Kad se vatra prostu gromoderan iz topova s brda debeloga. Osvetn. 5, 99. A to li je tuklo (*trūe iz topova*) gromoderano, reć bi, da se i planine svale. 7, 47.

GROMODERINA, *f. one cepke drveta koje je grom rasepio naziva naš narod 'gromoderinom'* i s jedne i s druge strane Save. Đ. Popović, poznav. rob. 50.

GROMOGLĀSAN, gromoglašna, *adj. u kojega je glas kao grom*. — *Od prijev vremena (vidi F. Miklošić, lex. palaeoslav. kod gromoglasna)* *ali jamačno samo kod pisaca, a između rječnika u Stuličeru* (tonitru vocem habens' s dodatkom da je riječ ruska) *i u Daničičevu* (gromoglasna, vocem tonitru similem habens').

a. *adj.* Gromoglasnym plačem. Domentijan^b 122. Gromoglasnom trubom viče. J. Rajić, pouč. 3, 63.

b. *adv.* gromoglašno. Gromoglasnije podvikuje. J. Rajić, pouč. 1, 6. A onda gromoglasno zaviče. Nar. prip. vrč. 113.

GROMONOSAC, gromonosca, *m. onaj koji nosi grom*. — *U jednoga pisca xviii vijeka koji je sam ovu riječ načinio*. Jakob i Ivan, dva brata, sinovi Žebedeovi, i prizimenovani od istoga Gospodina 'boanerges' to jest trjesnetelj, ratonosci, gromonosci. S. Rosa 68^b.

GROMOR, *m. rumor, strepitus, buka, lupaj*. — *Postaje od grom rijetkijem nastarkom orv, može biti prema žamor, žubor*. — *Od xv do xvii vijeka*. Staše gromor, svi bo se čudiše. M. Marulić 52. Po vojsci sta gromor. 55. Gromor tuj mnokrat jes, nemoj se pripasti. N. Najšković 1, 189. Gromor kamika budući slišio. I. T. Mrnavić, osm. 156.

GROMORADAN, gromoradna, *adj. ingens, immanis, vrlo velik, strašne veličine*. — *ispoređi gromoran*. — *Bez sumnje složena riječ: prvi je dio grom (ono što je strašno shvaća se kao da je i velika), ali je nejasno postaje kod drugoga dijela: od raditi (koji radi grom)? od rad (koji je rad gromu)? ili se stariji oblik (n. p. gromoradan? gromoratan?) pokrivo pošto se zaboravilo značenje? — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (veliki, nezgrapen, sehr gross', ingens', cf. gorostasas s dodatkom da se govori u Crnoj Gori). Izade iz groba jedan čok srodovječan, no gromoradna stasa. Nar. prip. vuk. 123. Bože moj, jeli ovo protivno tvojoj voji da od ovako male vriježi bude ovako veliki rod, a na ovaj gromoradni dub želud maŃi od ješnika? Nar. prip. vrč. 92. Pitali momci doda: 'Od kakve se žene treba čuvati?' 'Od mlade udovice i gromoradne planinke'. 220.

GROMORAN, gromorna, *adj. ridi gromoradan od čega je jamačno postalo skraćivanjem i sažimanjem*. — *U Vukovu rječniku*.

GROMOT, *m. buka, lupaj*. — *ispoređi gromor*. — *U naše vrijeme*. Stade gromot, stade tropot oko dvora Vidojeva. Nar. pjes. u vuk. živ. 7. Izid' juho, te pogledaj, šta je gromot, šta je tropot oko dvora Vidojeva. 8.

GRŌMŌTAN, grŏmŏtna, *adj.* koji je s gromotom, *jaki* (o glasu). — U Vukovu rječniku: ‚schallend‘, ‚sonorus‘, gdje ima i *adv.* grŏmŏtno: Gromotno govori.

GROMOTUĽA, *f.* Alyssum L., neka biljka, kamenita trava. GromotuĽa, češ. hromek (Asparagus), Alyssum L. (Sladović). B. Šulek, im. 103.

1. **GRŌMOV**, *adj.* koji pripada gromu (kao čeljadetu). — Od prvijeh vremena kod nekijeh pisaca koji ovu riječ upotrebljavaju prevodeći u jevanđelju riječ *βορονος*, i u naše vrijeme u Vuka; između rječnika u Daničićevu (gromovъ, tonitrus⁴). Bogodisnovenu orijganu synu gromovu. Danilo 198. Jakože reče Joann gromovs. Glasnik. 11, 167. (xv vijek). Nadjede im imena Boanerges, koje znači: sinovi gromovi. Vuk, mar. 3, 17.

2. **GROMOV**, *m.* *vidi* grom. — U jednoga pisca xvij vijeka (ali samo u poznijem rukopisu). Od pušak kad gromov taj počne bućati. M. Vetranić 1, 86.

GRŌMŌVAN (grŏmovan), *adj.* *vidi* gromovit. — Od prvijeh vremena, a između rječnika u Stulićevu: ‚ad tonitru spectans‘; u Vukovu: grŏmŏvni (grŏmovni), *n. p.* strijela ‚der donnerkeil‘ ‚fulmen‘, u Daničićevu (gromovъnъ, tonitrualis⁵). Gromovnyъ plačemy. Domentijan^b 155. Koji je Jupiter gromovne strele kovao. J. Rajić, boj. 29. Muhi gromovnoj. Đ. Daničić, jov. 28, 26. Od gromovnoga glasa tvojega teku. psal. 104, 7. Gusti oblaci prosput strijele i gromovne trijese. Osvetn. 3, 161. Druško dava zavjete gromovnome Iliji. S. Ľubiša, prip. 268.

GRŌMOVIĆ, *m.* gromov sin. — U jednoga pisca našega vremena. Kad pod Bečom zemlja zatutnala, pitalo je i velo i malo: ‚Što je tebi, moj bijeli Beče, il pod tobom gromović se šeće il se ore kule cesarove?‘ Osvetn. 7, 13. — U Dubrovniku u naše vrijeme kao prezime. P. Budmani.

GROMOVILAC, gromovioca, *m.* u Stulićevu rječniku: *v.* gromoviteĽ. — *nepouzđano.*

GROMOVINA, *f.* grmljavina. — U tri pisca xvij i xviii vijeka, a između rječnika u Mikalinu (kod grom), u Voltigijinu, u Stulićevu. Zapovij ti Bože vjetrom i gromovinam. B. Kašić, nasl. 151. Od muhe i od gromovine. rit. 93. Da nimate vi svi dusi prokleti koji stojite niže neba misećnoga grmljavine, gromovine, strile... učiniti. L. Terzić 328. Mogu se rećene zakletve i molitve veće puti reći, dokle pristane gromovina. 332. Da ne imate oblasti vrhu puka proliti gromovinu. J. Banovac, blagosov. 326. Oslobođiti nas od gromovina. 345.

GROMŌVIT, *adj.* koji je kao grom; koji pripada gromu. — *ispoređi* gromovan, groman. — Od xvij vijeka, a između rječnika u Stulićevu (tonans, resonans⁶).

a. *adj.* a) koji je kao grom. aa) naj češće o glasu (u širem smislu), zveku: *jaki*. U gromovitu urnebesu razlijevaju se slijepe tmine. I. Gundulić 473. Gromovitijem... zove glasom. P. Kanavelić, iv. 357. A pako se vas uzbući kroz jektanje gromovito. J. Kavañin 392^b. Neka trubĽa gromoviti zvek prostira. I. Đorđić, salt. 495. S glasom gromovitim vapijaše. I. J. P. Lučić, razg. 24. Vikne s gromovitim glasom. D. Obradović, živ. 95. S rogorobom tmaste spile gromovitim razliježu se. N. Marčić 57^b. Pr govori gromovitim glasom. Nar. pjes. vuk. 3, 248. Žvona svojijem gromovitim zvukom navijeste svetkovinu. S. Ľubiša, prip. 268. — *metaforički*:

strašan (o prijetnji). Vrlo se strašahu podložnici kraja Artašersa i njegova gromovita vovneha. J. Banovac, razg. 138. — *bb*) o drugom čemu, *n. p.* o pogledu. Gromovitim pogledom. Ğ. Pešalić 184. — *b*) koji pripada gromu. Utroba gromovitijeh trijesa. B. Bettera, or. 16. — *amo mogu spadati i ovi primjeri u kojima uprav znači: koji grmi:* U dan suda osobita pred Višnoga gromovita. J. Kavañin 491^b. Jedan oblak gromovit Ilija. Nar. pjes. vuk. 1, 168.

b. *adv.* gromovito, kao grom. Jektijaše šupĽa procijep gromovito. I. Đorđić, uzd. 61. Čušo gromovito gruhnut pribivalište. ben. 186. U prošaste vikove gromovito Bog svitu besidaše. J. Banovac, razg. 138. Oh da bi poklisari gromovito zavapili! I. J. P. Lučić, razg. 114. A podviknu jedro, gromovito. Nar. pjes. juk. 189.

GROMOVITEĽ, *m.* *vidi* gromovnik. — U Stulićevu rječniku: ‚tonans‘. — *nepouzđano.*

GROMOVITEĽAN, gromoviteĽna, *adj.* koji pripada gromu. — U Stulićevu rječniku: ‚tonitrualis‘. — *nepouzđano.*

GROMOVITI, gromovim, *impf.* u Stulićevu rječniku: *v.* gromiti. — *nepouzđano.*

GROMOVIV, *adj.* u Stulićevu rječniku: *v.* gromoviteĽan. — *nepouzđano.*

GROMOVNICA, *f.* strijela gromovnica, strijela koja je u gromu. — U jednoga pisca našega vremena. Pa čim godir poganica vine, za ñom strijela gromovnica sine. Osvetn. 2, 175.

GRŌMOVNĬK, *m.*

a. *βορονος*, *kuću* u kojoj su bićežili, kako se može tobože poznati po gromovima vrijeme i drugo što će biti. — Od xv vijeka. Skazanije o gromovnici. Sredovj. jek. jag. star. 10, 121. Čislo gromovniku i životinam. 119. (1500—1501). Gromovnik ‚ahnanacco‘. S. Budmani 416^a. Svedštenik je čitao knigu gromovnik, govoreći: ‚Izadi, nećisti duše, izadi!‘ M. Đ. Milićević, živ. srb. 2, 66.

b. onaj koji grmi (Sveti Ilija). — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (gromovnik Ilija ‚der Donner Elias‘ ‚Elias tonans‘). Nu mi pita gromovnik Ilija. Nar. pjes. vuk. 2, 1. Navrh sofre gromovnik Ilija. 2, 100. U narodu se našemu misli i govori da sveti Ilija grmi (gdjekoji još kažu da trći po nebu na kolima, pa od one lupe postaje grmljava); za to se on i zove u narodnijem pjesmama ‚gromovnik Ilija‘. kad grom udara, onda kažu da sveti Ilija po zapovijesti Božijoj gađa davole. Vuk, rječ. kod grmljeti.

GROMOVSKI, *adj.* koji pripada gromovima. — U jednoga pisca našega vremena. Al' silničke odjekuju cijevi, s gromovskim se nadameću trjesom. Osvetn. 1, 20.

GROMSKI, *adj.* gromovit. — U narodnoj pjesmi našega vremena. Sam upali tope haberdare, gromski tutañ ode niz kotare. Pjev. crn. 312^b.

GROMUĽA, *m.* u Vukovu rječniku: gromoradan čovjek.

GROMUĽAŠ, *m.* Andrachne L., neka biljka. Flora croat. 1024.

GROMUĽICA, *f.* papilla, kao vrlo sitna bradavićica, kajijeh ima mnogo na jeziku, te se kroz njih osjeća ukus u hrane. — U jednoga pisca našega vremena. Jezik je po ledima gromuĽicav, t. j. pun ‚gromuĽica‘ (papillae); gromuĽice su pune nerva za okušavanje i opažanje. K. Crnogorac, zool. 18.

GROMUJIČAV, *adj.* pun gromuĵica, *vidi* kod gromuĵica.

GRONA, *f.* ponuda mobi iza večere iza braĻna voća, luštidbe kukuruza o čemu je onaj dan radila. G. Martić.

GRONAR, gronara, *m.* *vidi* granar. — xvi vijeka. A pšenicu skupite u moj gronar. Bernardin (1543). 13a. mathl. 13, 30. Ni kupi u gronarih. Nauk brn. 53a.

GRONČA, *f.* mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom. Niva u Gronči. Sr. nov. 1873. 295.

GRONČINA, *f.* augm. gronik. „Kolika mu je grončina!“ U Srijemu. M. Medić.

GRONČUR, *m.* načičkan plod na grani. u Srbiji u okrugu užičkom.

GRONDA, *f.* zar čelo namršteno? *vidi* gronđiti se, nagronđiti se. — Na jednom mjestu xvii vijeka. Krvni oči zamučene ispod gronde podvukuju. P. Kanavelić, iv. 341.

GRONĐITI SE, gronđim se, *impf.* u Stulićevu rječniku: v. nakostrećiti se. — *vidi* nagronđiti se.

GRONICA (gronica), *f.* bolest u grlu. — Postaje od grlo nastarkom m-ica; 1 na kraju sloga mijenja se na o, te bi stariji oblik bio gronica, ali većina naroda govori grōnica. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Stulićevu (morbus gutturiis quo sues saepe laborant) i u Vukovu: (v. grlo) „die brāuno (bei schweinen) ‚angina‘. a) u čeladeta. Mlogi utiču se k s. Blažu za ne upasti u bolest od gronice. F. Lastrić, od 305. Gronica, grloboja. Gronica te udavila! Kletva u Lici. reče se djetetu. V. Arsenijević. — b) u sviĻne. često u naše vrijeme (*vidi* i u rječnicima). Gronica vas pomorila! (Kletva svinama). Nar. posl. vuk. 46. — c) gronica i trava od gronice, Lepidium ruderale L., neka biljka. J. Pančić, flor. srb. 153. B. Šulek, im. 103. — d) Gronica, voda u Bosni. F. Jukić, zemljop. bosn. 22.

GRONICA, *adj.* kajemu je gronica. — U Stulićevu rječniku i u Vukovu (samo o svinama).

GRONIK, gronika, *m.* u Vukovu rječniku: gronik (po naj više se govori pl. gronici), u sviĻnčeta meso ispod grla, cf. naraslica. — *Akc.* kaka je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i voc.: groniče, gronići. — *Radi* postaja *vidi* gronica.

GRONSKI, *adj.* na jednom mjestu xvii vijeka, stoji po svoj prilici mj. gronski radi slika. Gdi kraj Filip macedonski, ... Aleksandar sin mu gronski ... J. KavaĻin 241b.

GRONTUĻA, *f.* *vidi* grohotuĻa. — U Vukovu rječniku: vido grotuĻa.

GRONUTI, *vidi* grohnuti.

GRONJA, *f.* granica u trešće punu voća. — Nejasna postaja: ili je srodno s pol. grono, malorus. hrono, grozd, ili je možebiti (ako se čuje samo kod onoga dijela našega naroda što ne izjavara li pravi oblik groĻna (od grohnuti).

U Vukovu rječniku: ein fruchtzweig der kirsche ramulus cerasi plenus fructu. — U naše vrijeme pisci upotreĻavaju oru riječ u ne posve istijem značenju, n. p. a) u botanici prema lat. corymbus: GroĻa čini kao noku smešu između ove (ambrela) i sledujuće cvasti (grozda), t. j. peteljke stižu na blizu do jedno visine, ali polaze s različitih mesta od stabla. J. Pančić, flor. boogr. 41. — b) kita voća kao nakit (osobito kod zgrade). GroĻa, art. (grotuĻa), *εζυζανος*, lat. ‚encarpos‘, fruchtgehänge, fruchtschmurr, frc. ‚broyo, fruitage‘,

tal. ‚encarpi, penzolo‘. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

GRONAST, *adj.* (bot.) corymbosus, koji je kao groĻa, stičan groĻi. J. Pančić, bot. 28.

GRONICA, *f.* dem. groĻa. — U Vukovu rječniku.

GROOT-, *vidi* grohot-.

GROOP, *m.* uzao, tul. groppo. — U jednoga pisca Dalmatinca xv vijeka. Grad u istinu zdrišise straha prop. M. Marulić 58. Nimam pinez pun grop. 155. — i u naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.

GROPSIĆ, *m.* prezime. — xiv vijeka (Grobsić). Grobsić Radoslav. Deč. hris. 46. 98.

GROUČKA, *f.* mjesto u Srbiji u okrugu vaļevskom. Zabran u Groučki. Sr. nov. 1873. 843.

1. GROŠ, groša, *m.* nummus, denarius, novac od neke osobite vrijednosti, srat. grossus (*vidi* kod 1. dinar, a), od čega je i nem. groschen (*vidi* kod b)) i turski ghuruš (*vidi* kod a). — *Akc.* kaka je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima (gen. pl. grōša), osim nom. i acc. sing. i voc. grōšu, grōši. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Vrančićevu 119 gdje se naj prije jaĻa, u Stulićevu (vrsta pjeneza kod Nijemaca i Turaka), u Vukovu: ‚der piaster (von 40 para) ‚monetae turcicae gonus‘. a) kod većine naroda, prema turskome ghuruš (isprva koliko forinta, a sad 10 novčića, *vidi* primjer iz Vukova rječnika), u pojedinijem primjerima ne može se znati vrijednost, u naše vrijeme znači uopće avstrijski srebrni novac (desetak, desetica) što vrijedi 10 novčića. može biti da koji primjer spada pod b) (n. p. prvu dva). Dve jezere groša. Starine. 11, 96. (oko 1655). Podrugo sto groša. 147. (oko 1686). U dukatu od zlata ima kreposno po groša ili groš. M. Radnić 484b. Rob aliti robiĻa za groš možaše se uzet. S. Margitić, fal. 204. Petar ukrade šest groša. J. Banovac, uboj. 11. Svitom koje je aršin po pet ili po šest groša. P. Filipović 35. Groš ‚realo‘. M. Zoričić, aritm. 13. Moli junak Turko jaĻicare, još jim daje groše i dukate. And. Kačić, razg. 163b. Kud se deĻe car-NemaĻo blago, sedam kula groša i dukata? Nar. pjes. vuk. 2, 101. Da se Ļemu po bijel groš dade. 2, 205. Beli groša i žuti dukata. 3, 433. I pokupi groše i harače. 4, 464. Da se nije pridošilo kome sitna groša al’ žuta dukata. Ogled. sr. 489. Groše daje, a zolote prima. Nar. posl. vuk. 204. Ni su blago groši ni dukati. 213. U posljednji turski i Ļemački rat groš i forinta srebrna bili su sve jedno (tako je turska para bila krajcara i po); na svršetku xvii vijeka bio je groš dvije evancike (dakle para i krajcara sve jedno); po tom turski novci stanu svo rdaviji bivati, i malo po malo tako spadnu, da današnji groš ne vrijedi više od pet srebrnijih krajcara. Vuk, rječ. Glavu Dura Tripkova (prebise) 120 cekina, groš i paru. Pravdonoša. 1851. 21. Groš, t. j. 40 kar(autana). 21. — b) po sjeverozapadnijem krajerima, prema Ļemačkome groschen (srebrni novac što je vrijedio tri stare krajcare), u naše vrijeme vrijedi uopće 5 novčića. Ako bi ukral malu stvar koliko jedan groš. F. Glavinić, svitl. 67. Već mi vaĻa groš u potribi neg cekin gda ni mi tribi. P. Vitezović, evit. 54. (Troši) po pet, po šest i po deset groši. M. A. Roļković, sat. G2a. Za dva plava ne bi groša dala. Nar. pjes. vuk. 1, 314. Tri stotine groši. Nar. pjes. istr. 1, 32. Da se prodavac daje tako zvani sretni groš. V. Bogišić, zborn. 465. — c) neki pisci prevode orako lat. denarius, isporedi 1. dinar,

b, a). Da se zapiše i plati jedan groš srebrn, koji važiše deset dinara. M. Divković, bes. 71b. Juda prodade za triest groša Isukrsta. S. Margitić, isпов. 42. Odgovori Filip, da ni 200 groša nebi dosta bilo za dati im isto po malo svakomu. F. Lastrić, od' 202. Oka žita biti će po groš. E. Pavić, ogl. 670. — d) kao novac uopće. Koločep i Mjet na groše neizbrojne dotekoše. J. Kavačin 189a. Pet milijuna engleskih groša. Osvetni. 3, 164. Mi ćemo se sa vezirom klati, a ti hrupi, skupe groše kupi. 4, 40.

2. GROŠ, m. ime (možebiti grošastu) psu. F. Kurelac, dom. živ. 45.

3. GRÖŠ, u *Vukovu rječniku*: groš! reče se kad kome slaže puška. — *ili ironički kao da je dobio groš, ili onomatopeja.*

GROŠAREV BRANIK, m. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom. Sr. nov. 1873. 347.

GROŠAST, adj. u *Vukovu rječniku*: n. p. koš, t. j. šaren na groševu „apfelschimmel“, „equus scutulatus“, cf. pušat. — *Kaže se i o čeljadetu.* Kad čeljadetu od zime ili česa drugoga izadu modro pjege po licu, rekne mu se da je grošasto. u Srijemu. M. Medić.

GROŠČAC, groščica, m. dem. grozdak. — U *Stuljevcu rječniku*: grozdčac. — *nije dosta poznato.*

GRÖŠČIĆ, m. dem. grozdak. — U *Stuljevcu rječniku*: grozdčić.

GRÖŠETA, m. prezime u Dubrovniku (možebiti nadimak po tal. grossetto, groš). P. Budmani. — *Od xviii vijeka (vidi Grošetin).*

GRÖŠETIN, adj. koji pripada Grošetini. — U narodnoj pjesmi xviii vijeka f. Grošetina kao prezime ženskome čeljadetu čijemu je ocu ili mužu prezime Grošeta. Kata Grošetina. Nar. pjes. bog. 337.

GROŠEVO BLATO, n. mjesto u Srbiji u okrugu krajinskom. Sr. nov. 1863. 196.

GROŠIĆ, m. dem. 1. groš. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Voltigijinu (griješkom grošić „grossetto, traerc“, „groschen“) i u Vukovu: „der (deutsche) groschen“, „grossus (monetae germanicae genus)“.* a) uopće znači što 1. groš pod b). Hoću, veli, ako grošić dadeš. M. A. Rešković, sat. 13b. Za grošić rđavog smrdljivog zejtina. I. Jablanci 168. Ja kažem da imam tri grošića. D. Obradović, živ. 75. Ustani, krajcara, nek sedne grošić. (Kad veći Žža mañega, osobito deca kad se igraju. U Srijemu). Nar. posl. vuk. 336. — b) pl. grošići, novci na upletniku u djevojkama. u *Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Hrvatskoj u otočkoj regamenti.* — c) jedan pisac xviii vijeka prevodi očajno lat. denarius, isporodi 1. groš, e). Tri oke jećma biti će također po grošić. E. Pavić, ogl. 670. (vidi apocal. 6, 6). — d) Glechoma hederaeum L., *neka bička, dobričava trava.* B. Šulek, im. 103. — e) prezime (vađa da je isprva bio nadimak). — xviii vijeka. Gospodina Alibega Grošića. Starine. 12, 38. (1719).

GROŠIČAR, m. u *Vukovu rječniku*: koji radi što na grošić (n. p. kupuje trgovcima žito pa mu se plati od vagana grošić) „unterhändler der kaufleute, mäkler“, „pararius“. — *isporodi samsar, mešetar. Grošičar „mäkler“.* Zbornik zak. 2, 329. Grošičar, žitni mešetar, mäkler (bei den getreideländlern). Jur. pol. terminol. 333.

GROŠIČARENE, n. djelo kojijem se grošičari. — U *Vukovu rječniku.*

GROŠIČARIJA, f. grošičarev posao, grošičarene. — U *Šulckovu rječniku*: „getreidemäklerei“.

GROŠIČARINA, f. što se plaća grošičaru. — U *pisaca našega vremena.* Grošičarina „mäklergebühre“. Jur. pol. terminol. 333.

GROŠIČARITI, grošičarim, impf. raditi kao grošičar, biti grošičar. — *Ake. kaki je u praes. taki je u impf. grošičarah; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf., osim aor. 2 i 3 sing.: grošičari.* — U *Vukovu rječniku*: „mäkeln“, „sum pararius“.

GROŠNICA, f. selo u Srbiji u okrugu kragujevačkom. K. Jovanović 118.

GROŠNIČKI, adj. koji pripada Grošnici. Grošnička Rijeka. Vodenica na Grošničkoj Reci. Sr. nov. 1867. 376. — Grošnička (opština). K. Jovanović 118.

GROŠNĀK, m. uprav hleb što stoji groš. — U naše vrijeme, a između rječnika u *Stuljevcu* („pagnotta d'un grosso“, „panis trium crucigerorum“). Grošnāk, kruh što se kupuje u tržnice t. j. u one koja ga peče za prodaju. na Braču. V. Tomić.

GROŠO, m. nadimak djetetu koje mati nakiti grošćima po pasu, po kapi, ili po prednacima od prslučića. i kad odraste, zovu ga tako. u Dobroselu. M. Medić. — *Ake. se mijenja u voc. grošo.*

GROŠTICA, f. ime nekakvu selu xviii vijeka. I v to lēto (1762) priide (u manastir Voľavcu) Dimitrije Arsenijevič bratъ Aleksijevъ otъ sela Groštici. Rad. 1, 183.

GRÖT, m. catillus, u mlina sud u kojem stoji žito te se iz nega malo po malo prosipje i padu u mlin. — *Riječ stara, isporodi stslöv. grotъ, čaša, malorus. hrot, koš u mlinu.* — *Nejasna postaća. Miklošić (etym. wörterb. 79) isporodijuje steniem. grant, kraut, sud; a može biti da je srodno s korijenom grъ (vidi kod grlo), isporodi grotlo.* — U našem u jeziku potvrđeno od xvi vijeka po sjeverozapadnijem krajevima, a između rječnika u *Bjelostjepčevu* („catillus, catillum“) i u *Vukovu* (u vodenica koš gdje se žito sasipa s dodatkom da se govori u Hrvatskoj). Naglo vuciše i u grot spravjaše. P. Zoranić 75a. Grot, ime posudi u koju se žito zasipje da iz ne pod žrvač curi (sipi). u Prigorju. F. Hefele.

GROT-, *vidi* grohot-.

1. GRÖTA, f. tal. grotta, pećina. — *Od xviii vijeka u Dalmaciji.* Putnici kad ugledaju onu grotu ili spilu od Betlema gdi se biše Isus porodio. J. Banovac, razg. 44.

2. GRÖTA, f. *vidi* grehota. — U naše vrijeme u Liei. „Veliku si grotu sperio, što si to i to učinio“. J. Bogdanović.

GROTATI, groćem, impf. o glasu (?) u purana. — *Na jednom mjestu u pisca čakarca xviii vijeka.* Dignu glavu kot kad groće puran. M. Kuhačević 100.

GRÖTLO (grötlo), n. žvalo u pravom i u prenesenom smislu (klanac). — *Vađa da je srodno s grot.* — U naše vrijeme, a između rječnika u *Vukovu* (1. „der schlund“, „fauces“. 2. „der engpass“, „fauces“, cf. ždrijelo, klanac, bogaz). Lojnička vodica bila je vrlo veliko grotlo, iz koga je silna voda kuñala. Nar. prip. vii. 1868. 502. — U botanici upotrebljavaju pisci ovu riječ prema lat. faux za neki dio u cvijeta. Grotlo je mesto gde se obod i cev stiču. J. Pančić, flor. beogr. 31.

GRÖV, m. *vidi* grof. — *Na jednom mjestu xvi vijeka.* Ovaj list da se ina dati gospodinu grovu. Mon. croat. 235. (1530).

GROZ, *m.* vidi groza. — *U jednoga pisca čavkava xvii vijeka i u štokavca našega vremena.* Drhat, strah, groz, srb, jad ... Đ. Baraković, vil. 305. Rasprostrla zima groz. L. Milovanov 80.

GROZA, *f.* horror, jeza, ježna. — *Riječ je praslavenska, isporodi stslav. groza, rus. гроза, češ. hruza, pol. groza.* — *Nejasna postaja.* — *Između rječnika u Mikašinu* (groza, naježenje od straha, horror), *u Stuličevu* (1. horror. 2. tremor frigoris ante febrim' s dodatkom da je uzeto iz brevijara), *u Vukovu* (der schauder' horror' cf. jeza). *a) uopće. groza postaje s fizičnih uzroka, kao što je zima (izvašna ili što čelade osjeća radi bolesti, vidi groznica), ili s duševnih, kao što su strah, gad, užas.* Muky neshrpimije i grozy nesgrějemyje i tmy. Danilo 303. Studen i groza. Zborn. 161^a. Zač srce od vile sve staše u grozi. Š. Menčetić 255. Dan i noć ne odahnem suzeći s grozami. G. Držić 365. Groza bo biše ga obašla i svih koji š ním bihu radi lova od rib, kih bihu uhitili. Postila. 12^b. Strah i groza ih biše objela. Anton Dalm., nov. tešt. 77^b. mar. 16, 8. Projdoše me z grozom vune jak da srce strila probi. Đ. Baraković, vil. 204. Groza poduzima tijelo moje. Đ. Daničić, jov. 24, 6. Kad mu priča jade od katana, groze su mu pale na srdašće. Osvetn. 7, 25. *i u Šulekovu rječniku:* groza me hvata, mich ergreift ein schauder' (kod schauder); groze su me prolazile, ein schauer befiel mich' (kod schauer). — *b) vidi groznica.* — *na jednom mjestu xvi vijeka.* Jak bolan nemoćnik od groze boleći. M. Vetranić 1, 446.

1. GROZAN, grōzna, *adj.* koji je s grozom. — *Akc. je zabilježen kako je u Vukovu rječniku; gdje je drukčiji: grōzan.* — *S aktivnijem značenem riječ je praslavenska, isporodi stslav. grozъnъ, rus. грозный, češ. hrozný, pol. grozny.* — *Između rječnika u Mikašinu* (grozni plač, al' grozne suze, amarus fletus, amarus lacrymae'), *u Bjelostjenčevu* (grozne suze, v. tužno; grozni plač, v. tužni), *u Voltijijinu* (grozni plač, pianto amaro', bitteres weinen'), *u Stuličevu* (horribilis, formidabilis, deformis' s dodatkom da je uzeto iz brevijara; amarus, miser, miserabilis'; grozni plač, grozne suze, luctus amarus'; minax' s dodatkom da je uzeto iz rječnika ruskoga), *u Vukovu* (grozne suze, beständiges epitheton der thränen'; grozna kiša, t. j. krupna, heftig', vohemens' s dodatkom da je stajaća riječ), *u Daničičevu* (grozno, horribilis').

a. adj. a) u aktivnom značenju, koji čini da se ko grozi. aa) u naj užemu, tjelesnom smislu. Tad me grozni tres naskoči. Đ. Baraković, vil. 249. Leto prode, grozna zima dode. Nar. pjes. vuk. 3, 363. — *bb) koji čini da se ko grozi od straha, strahan.* Groznao ispitanija. Stefan, sim. pam. šaf. 10. Što evijeliš i jadaš u groznom dreselju? M. Vetranić 1, 97. Da nas na velike, grozne, nečiste grihe ne zapelaju. Kateh. 1561. 157^b. Srelita i grozna obraza. Đ. Rapić 9. No se grozne jatimile zvijeri. Osvetn. 2, 61. Grozna ruka groznu pizmu vrši. 4, 47. — *cc) jamačno u istom značenju kao kod bb) kaže se i o kiši, daždu, ali može biti da se i to shvaća dan današnje kao kod b) aa).* Maglušina slaba biše rodna majka grozne kiše. V. Došen 260^b. Vedro nebo, grozna kiša pada! Nar. pjes. vuk. 1, 369. Kao grozna kiša iz oblaka. 4, 257. Pusti groznu kišu. Nar. prip. vil. 1867. 655. *vidi i u Vukovu rječniku.* — *b) u pasivnom značenju. aa) o suzama, plaču; čelade plačući kao da se grozi od duševne bolesti, ovo je bez sumne starije značenje, ali u naše vrijeme može biti i da se misli da je*

grozan isto što grozdan, jer da (mnoge) suze padaju kao grozd. — *od xviii vijeka, vrlo često (u naše vrijeme samo u pjesmama).* Procivjele spravivši grozni plač. M. Vetranić 1, 129. I čine tvoje uze da lijevaju grozne suze svu noć. N. Najeskić 1, 204. Grozni plač. M. Držić 9. I cijé guse, od ke ritj ne dadu mi grozne suze. A. Čubranović 142. Nih uzdasi i grozne suze pristasaše. A. Gučetić, roz. jez. 94. Grozne budem lival suze. M. Alberti 410. Ter éu od suza groznijeh vire za nepravdu, ka me trudi, oko mene lijevat' svudi i bez svrhe i bez mire. I. Gundulić 193—194. Sladak ti si, i toj pozna svaka duša k tebi idući, ako jedna suza grozna probije nebo i izdvoji milosrdje tvoje. 251. Tko zna, da ju ne primože nijemo pismo na smiljenje, što učiniti vijek ne može grozno i tužno me evijenje? 255. Nu što žalos ta pomaga i plač grozni sad na sviti, ako umrije vila draga, i nije moć je povratiti? 267—268. Tad toliko plakat' uze tužni starac, da ga suze oslijepiše s grozna cvila. 378. Po rumenom licu prosu drobni biser groznijeh suza. 536—537. Ne moguć mnoge od muke ustajedi grozne suze. G. Palmotić 1, 178. A oči srjed kihaj sunce nosi bjese groznim suzom poštrapa. P. Kanavelić, dubr. 6. Osljepiše oči moje moga plača cijéć groznoga. I. Akvilini 263. On prije toga uzdal daje, grozne 'e suze pak toćio. A. Vitalić, ost. 18. Vapeć s rijekom plača grozna. I. Đorđić, uzd. 76. Oplakati suzam groznim. F. Lastrić, test. 97^a. Premda svaki dan udarajući u oči bogoljubnih duša grozne suze izbija. A. Kanižlić, uzr. 15. Kada bi Mariju s groznimi suzami na pomoć zazivao. uoč. 43. Grozne suze proljeva niz svoje niz bjelo lice. Nar. pjes. mikl. Beitr. 21. Po dolini grozni(h) suza. V. Došen 202^b. Putem iduć' grozne suze roni. Nar. pjes. vuk. 1, 124. Knigu čita, grozne suze roni. 1, 251. Knigu štije, grozne suze lije. 1, 257. Grozne suze niz obraze lije. 3, 293. Groznijem se suzama' oprlalo. 4, 179. Sva se svaća zemljom posipala, mlad Mišošu groznim suzicama. Nar. pjes. istr. 1, 16. Šavak šije, grozne suze roni. 1, 23. — *i o biseru (u prenesenom smislu mj. suza, vidi biser, e)). u Stuličevu rječniku:* grozni biser, lacryma'. — *bb) o (hladnom) znoju.* — *na jednom mjestu xviii vijeka.* Vidi da se groznim znojom rve sa smrtjom tvojom. A. Kanižlić, uoč. 24. — *cc) o očima, vaša da je preneseno od suza (vidi aa)) na oči iz kojih se ljevaju.* — *na jednom mjestu xvii vijeka.* Pozrito, gledajte groznimi očima, suze prolivajte potocmi obima. I. T. Mrnavić, ist. 182. — *dd) o sreću, vaša du znači: jedan, tužan.* — *u pisacu xvi vijeka.* Zmija mi te udari u grozno srdašće s čemerom. M. Vetranić 2, 313. Zaccapi juven stril u grozno srdašće. M. Držić 431.

b. adv. grōzno (grozno). — *Između rječnika u Mikašinu* (grozno, tužno, amare, misere'), *u Belinu* (grozno eviliti, piangere dirottamente', ubertim fleret' 561^a), *u Bjelostjenčevu* (grozno, v. tužno), *u Stuličevu* (grozno, v. prijetno s dodatkom da je uzeto iz ruskoga rječnika; effuse, misere, amare'; grozno eviliti, v. roniti vire suza). *a) strašno, vidi a, a) bb).* *na nekijem mjestima znači i: jedno, žalosno.* Pa jih će derati tere luti vuci, ... zniže jidovite grozno ujidati. M. Marulić 116. Mlados i moje srdašće s ranicom grozno združiti. Š. Menčetić 21. Kleh grozno. 274. Smrt prijeka grozno strjelja, grozno evijeli. M. Vetranić 1, 34. Da se vsi grozno cujahu. Anton Dalm., nov. tešt. 51. mar. 2, 12. Za sve da mi grozno u prsijeh sreć lupa. G. Palmotić 2, 11. Grozno mu je Ive besedio: „Stani

malo, crni Arapine, stani malo, pobrojimo rane'. Nar. pjes. istr. 1, 42. Grozno klikne, tužnim cikom cikne. Osvetn. 4, 60. — *b) vrlo često s glagolom* plakati *i s drugim glagolima istoga značenja, vidi a, b) aa)*. Zaplaka grozno. N. Rašina 92^a, matth. 26, 75. Da grozno ne cvili mē želno srdačce. Š. Menčetić 8. Mnim da bi mramorno srdačce toj bilo, da ne bi jadovno i grozno cvililo. M. Vetranić 1, 3. Grozno me rasplaka. 1, 52. Jošte mi posluži, da grozno ne grozim. 2, 172. A meni u vike grozno jes plakati, kad rajске tve dike ne budu gledati. N. Naješković 2, 103. Vidiše človlka vele grozno plačući. Tondal. star. 4, 113. Vele grozno i vele gorko plačući. M. Divković, nauk. 17^b. Grozno suzim gork plač sada. I. Gundulić 217. Tad s uzdasim daždec grozno suza rijeke, pismo, tvoje tužno skazanje i žalosno od ljubavi rijet' češ moje. 57. Kroz to grozno sved plačite, oči naše boležiive. 272. Grozno u sreću svom proplaka. 335. Ko bih grozno ja cvilila, kad bih mrtvu ņu vidjela. Ğ. Palmotić 1, 371. Ona cijeneć vrtar da je, veli grozno procvileći... I. V. Bunić, mand. 37. Ja se vele grozno kajem. P. Radovčić, nač. 163. Grozno grijeh svoj plačući. V. Andrijašević, put. 302. Veoma grozno proplaka. I. Ančić, svit. 80. Grozno plačuć mrtva Boga. I. Đorđić, uzd. 65. Poče grozno suze roniti svrhu ņega i plakati. F. Lastrić, od' 254. Da svi grozno zaplakaše. E. Pavić, ogl. 358. Kad bi tko radi srčene iznutrene bolesti skrušena jošte i grozno plakao. I. J. P. Lučić, doct. 12. Ako prošaste opačine grozno ne nsplašemo. A. Kalić 597. Moj dilbere, grozno ču te plakati. Nar. pjes. herc. vuk. 274. Kod majke se grozno naplakala. Nar. pjes. juk. 466. — *prema ovome stoji i sa sličnijem glagolima kao što su: uzdisati i tužiti*. Grozno vzdilaje tako govoraše. Transit. 283. Er ni' pravo, da tko verno sve dvoreći služi, da svoj život svak čas gubeć grozno i jađno tuži. D. Rašina 105^b. — *c) s glagolom* tresti se. U žeštoku strahu i trudu počesmo se grozno tresti. Ğ. Palmotić 3, 133^a. Puni straha kō porazna grozno će se prid ņim tresti. 3, 153^b.

2. GRÓZAN, vidi 1. grozdan.

GROZB, *m. u Stulićevu rječniku*: 'terror' s dodatkom da je uzeto iz brevijara. — *Riječ sasna nepouzdana*.

GROZBOJA, *f. Phytolacca decandra L., ņeka biljka (što se miješa u vino da bude crvenije)*. — *Riječ sastavljena s grozd i boja; d se ne čuje između z i b, ali se često nalazi pisano*. Grozd-boja, die kermesbeere, Phytolacca decandra. Ğ. Lazić 129. J. Pančić, flor. knež. srb. 588. Grozd-boja, Phytolacca decandra L. (Lazić, Pančić), vidi karaboja. B. Šulek, im. 104. S jagodama grozboje vino svoje crnim prave. P. Bolić, vino-djel. 2, 145.

1. GRÓZD, *m. uva, plodovi (uprav na vinovoj lozi, ali se kaže i o drugim plodovima što su ovijem slični, vidi kod b)) što se sastoje iz zrna nasadenijeh oko jedne te iste petlje*. — *Akc. se mijenja u loc. sing. grózdau, u gen. pl. grózdā, i u cijeloj množini kad se umeće ov: grózdovi, grózdōvā, grózdovima, grózdove. (ovako je akc. po Vuku i Daničiću. drukčije je u Dubrovniku, gdje je gen. sing. grózda i grózda, te je tako i u ostalijem padežima jednine, osim nom. i acc. gdje je svagda grózd, voc. gdje je svagda grózde, loc. gdje je svagda grózdu. u množini bez ov akc. je u svijem padežima kao u loc. sing.: grózdi, grózdā, grózdima, grózde, a kad se umeće ov, mislim da se obično kaže: grózdovi, grózdōvā*

itd.). — *Riječ je stara, isporodi stslav. grozdъ, rus. гроздъ. — Tamna postać: mj. o nalazi se i e, isporodi stslav. grezdъ (F. Miklošić, etym. wörterb. kod grozdъ) i greznъ, rus. greznъ, (i mađ. gerezd); d a ni z ne pripadaju korijenu, isporodi stslav. groznъ i greznъ, malorus. hrozno i hrozlo, češ. hrozen, pol. grono, malorus. hrono. — Između rječnika u Vrančićevu (acinus; racemus'), u Mikašinu (grappo o graspo d' uva', botrus, racemus, botryon'), u Belinu (racemus' 356^b), u Bjelostjenčevu, u Jambrešićevu, u Voltigijinu (grappolo', traubenkamm, traube'), u Stulićevu, u Vukovu. a) u pravom smislu, plod vinove loze. U grozdih je dužna kokoš glavom. Stat. polj. ark. 5, 262. Ima vezati psa da ne zoble grozdov. 286. Ako bi ga tko zastao u svojih grozdih. 286. Poviđaše ņemu koliko malo grozdov od ņegovih vinogradi bihu donesli. Ivan trog. 4^b. Tolik plod imiše (loza), da jedva dvima človlikomama ponesti jedan grozd. Aleks. jag. star. 3, 306. Donesoše jedan velik grozd grozđa. M. Radnić 47^a. Svaki utrigne po jedan grozd. J. Banovac, uboj. 36. Donesoše na motki jedan veliki grozd. A. Kanižlić, utoč. 471. Vино od mnogijeh grozdova. J. Matović 198. Motri brižno na grozdu jagode. J. S. Rešković 375. Biti će prsa tvoja kakono grozdovi vinograda. A. Tomić, gov. 28. I naranču s listima i lozicu s grozdima. Nar. pjes. vuk. 1, 287. Toliki ti rodili grozdovi u pitomoj tvojoj Đakovici! 2, 142. Od loze grozd, a od trna kupina (n. p. biva). Nar. posl. vuk. 234. — *b) plod i cvijete onako kao kod a) ali na drugoj bilci*. 'Grozđ' se kaže, kad cvetovi stoje na peteljka malne jedne dužine, porėdanim oko podugačkog vretena, kao u ribizle, durđica i dr. J. Pančić, flor. beogr. 3 41. — *c) preneseno na što drugo skupljeno zajedno kao grozd, n. p. aa) mnoštvo čeladi*. Pastiri Abramovi u grozdu. M. Vetranić 2, 236. Putnici su svojijem pleći stisnuli se veomi jako, da ih udrit i posjeći od sad moći nije nikako: srnu kako tvrda četa, iz grozda se ne odjeľuju. J. Palmotić 202. — *bb) raj pčela, osa*. Groz (po dubrovačkom govoru) pčela; groz osa, examen'. A. d. Bella, rječ. 654^a. — *cc) mnogo kuća zajedno*. Među grozdom kuća a spletom ulica. S. Ğubiša, prič. 17.*

2. GROZD, *m. vidi drozak, drozd. — isporodi* grozdavac, grozdovica. — *U naše vrijeme, i u Stulićevu rječniku (merula')*. Grozd, Turdus musicus. D. Trsteňak.

3. GROZD, *m. ime ovnu*. F. Kurelac, dom. živ. 32.

1. GRÓZDA, *f. hyp. Grozdana. — Akc. se mijenja u voc. Grózdo. — Od prije našega vremena, a između rječnika u Vukovu*. Grozda. S. Novaković, pom. 56. Bog mi dade sina iznenada, mojoj Grozdi braca rodenoga, moja Grozda vrlo brata želna. Nar. pjes. vuk. 2, 156.

2. GROZDA, *f. ime ovci*. F. Kurelac, dom. živ. 32.

GRÓZDAC, gróscā, *m. dem. grozd. a) u pravom smislu. — u Stulićevu rječniku. — b) Chenopodium botrys L., ņeka biljka*. Grozđac, češ. hroznová bylina: botride (rukopis u Siľnu), botrys (Durante), Chenopodium botrys L. B. Šulek, im. 104.

GRÓZDAK, gróscā, *m. dem. grozd. — -a (ņegdašne ѣ) ostaje u nom. i acc. sing. i u gen. pl., u ostalijem padežima d između z i k ispada, a z ispred k mijenja se na s. — Akc. se mijenja u voc. gróšče (grósku), grósci, i u gen. pl. gróz-*

dlâka. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikašinu, u Belinu 356^b, u Bjelostjenčevu (kajkavski grozdek), u Voltigijinu (groz dak i grozdek), u Stuličevu, u Vukovu (s primjerom iz narodne pjesme: Svaka ti loza grozdek rodila). Malo groz dak doma ponesoše. Ivan trog. 4^b. Jedna nosi groz dak od lozice. Nar. pjes. herc. vuk. 336.*

1. GRÓZDAN, grôzna, *adj. u kojega su (mnogi) grozdovi, pun grozdova.* — *-a (nekadašnje i) ostaje samo u nominalnom nom. sing. m. i u acc. kad je jednak s nominativom; u ostalijem oblicima d ispada između z i n, te se u naše vrijeme po ovijem oblicima načinio i nom. sing. m. grôzan bez d. su svega ovoga pometu se ova riječ s i. grozan (koje vidi pod a, a) cc) i a, b) aa).* — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Vukovu: grozan i grozdan (s dodatkom da je stajaću riječ) 'traubenreich', 'uvifer'.* Kad zadaždje s groznijeh loza rujna i zlatna pića ugodna. I. Gundulić 396. Kad zadaždi s groznijeh loza vino sladko. J. Kavašin 170^b. Sve porasle smokve i masline i još oni grozni vinogradi. Nar. pjes. vuk. 2, 105. Pa on lomi grozna vinograda. 2, 219. A osvoji grozne vinograde. 5, 419.

2. GROZDAN, *m. ime muško.* — *Od prije našega vremena. Grozdani. S. Novaković, pom. 56. Sr. nov. 1861. 354.*

GRÓZDANA, *f. ime žensko.* — *isporedi Grozdjena.* — *Od prije našega vremena, a između rječnika u Vukovu. Grozdana. S. Novaković, pom. 56. Ter mi stade Grozdana Mladjenu besjedovati. Nar. pjes. mikl. beitr. 57. Ti Momira držiš i Grozdanu, rodenoga brata i sestricu. Nar. pjes. vuk. 2, 161. Posveti se Momir i Grozdana. 2, 167. Podiže se Grozdana devojka. Nar. pjes. petr. 2, 149.*

GRÓZDANIĆ, *m. prezime.* — *isporedi Grozdanović.* — *U naše vrijeme. J. Bogdanović. Kosta Grozdanić. Rat. 145.*

GROZDANOVIĆ, *m. prezime.* — *isporedi Grozdanić.* — *U naše vrijeme. Simeun Grozdanović iz Sovjaka. Glasnik. 11, 1. 161. (1808).*

GRÓZDÂR, grozdâra, *m. čovjek koji rado grožde jede.* — *U Šulekovu rječniku: 'traubenfreund; traubenlecker'.*

GRÓZDAST, *adj. sličan grozdu; pun grozdova.* — *U rječnicima: u Belinu: 'grappolosus', 'racemosus'; u Bjelostjenčevu: 'racemosus'; u Voltigijinu: 'grappolosus', 'traubicht'; u Stuličevu: 'racemis plenus' (s dodatkom da je uzeto iz Bjelostjenčeva). Grozdast 'traubenartig'. B. Šulek, rječn. Grozdast 'traubenförmig'. rječn. znanstv. naz.*

GROZDAY, *adj. vidi grozdan.* — *Samo u Stuličevu rječniku (uz grozdast).*

GROZDAVAC, grozdavca, *m. vidi 2. grozd.* — *Samo u Stuličevu rječniku: 'merula'.*

GROZDEKAŃA, *f. augm. 1. grozd. B. Mušicki.*

GRÓZDEN, *adj. koji pripada grozdu.* — *U Bjelostjenčevu rječniku: 'grozdno pečko, i u Stuličevu (v. grozdov).* — *U naše vrijeme kod pisaca. Grozden, chem. 'trauben- (im zus.); grozden sladlor, 'traubenzucker', tal. 'zuccherò di uva'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.*

GROZDENKA, *f. vrsta kruške.* Grozdenka, žuta lijepa kruška, dozrijava o berbi (u Križevcima). B. Šulek, im. 104.

GROZDEŃAČA, *f. vrsta pšenice.* GrozdeŃača (pšenica), 'glockenweizen (Sabljar, na Braču). B. Šulek, im. 104.

GRÓZDĚTINA, *f. augm. 1. grozd.* — *U Stuličevu rječniku.*

1. GRÓZDIĆ, *m. dem. 1. grozd.* — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Belinu 356^b, u Stuličevu, u Vukovu. a) u pravom smislu. Ostavljaju grozdiće u vinogradima obranijem. M. Radnić 459^b. Pruživši ruku s grozdićem da mu dade. J. Banovac, pred. 144. Da ima Ńemu tri zrelí grozdići donest. Nar. prip. mikul. 56. — b) Ribes L., 'šmaŃak, isporedi grozdiće. Flora croat. 404.*

2. GRÓZDIĆ, *m. prezime u Mandelosu u Srijemu. M. Medić.*

GROZDIĆE, *n. dem. grožde (samo o suhom).* — *U Bjelostjenčevu rječniku: 'grozdiće kramarsko suho, zibib mali 'passulac', i u Jambučićevu: 'grozdiće latinsko 'passula'.*

GROZDIJÂŃKA, *f. ime žensko, vidi Grozdana.* — *U narodnijem pjesmama našega vremena, a između rječnika u Vukovu. Momir Ńubi sestru Grozdijanku. Nar. pjes. vuk. 2, 159. Grozdijanka, šćeri moja draga. Nar. pjes. petr. 2, 150.*

GROZDIKA, *f. vrsta jabuke.* Grozdika, suvrst jabuke (u Varaždinu, VaŃavac). B. Šulek, im. 104.

GRÓZDINA, *f. augm. grozd. U Srijemu. M. Medić.*

GRÓZDITI, grôzđim, *impf. rađati grozdove, pa u prenesenom smislu (o kokoši) nositi mnogo jaja.* — *U Stuličevu rječniku: 'far i grappoli, si dice ancora delle galline quando fanno molto ova' 1. 'racemos producer', 2. 'multa ova parerò', i (po svoj prilici iz Ńega) u jednoga pisca našega vremena. Kokoši nose i snesu (a puno li snesu, onda) grozde jaja. F. Kurelac, dom. živ. 52.*

GROZDIV, *adj. u Stuličevu rječniku: v. grozdovat.* — *nije dosta pouzdano.*

GROZDJENA, *f. ime žensko, vidi Grozdana.* — *-je- po južnom govoru (pisano je è, i e po istočnom govoru).* — *Prije našega vremena. Grozděna, acc. Grozdenu, Grozdenu. S. Novaković, pom. 56.*

GROZDĚIV, *adj. u Stuličevu rječniku: v. grozdovat s dodatkom da je uzeto iz Bjelostjenčeva u kojemu ove riječi nema.*

GROZDÓBERAC, grozdóberca, *m. čovjek koji bere grozdove, grožde.* — *Samo u Stuličevu rječniku: 'uvas legends'.*

GROZDOBOJA, *f. vidi vinoboja.*

GROZDOJE, *m. ime muško.* — *Prije našega vremena. S. Novaković, pom. 56.*

GRÓZDOLIK, *adj. sličan grozdu.* — *U Šulekovu rječniku i u Ńegovu rječniku znanstvenoga nazivlja: 'traubenartig'.*

GRÓZDÓNOSAN, grozdónosna, *adj. koji nosi grozdove, grožde.* — *U Šulekovu rječniku: 'traubentraged'.*

GRÓZDÓNÓŠA, *m. čovjek koji nosi grozdove, grožde.* — *U Šulekovu rječniku: 'traubenträger'.*

GRÓZDÓPLODAN, grozdóplodna, *adj. vidi grozodorodan.* — *Samo u Stuličevu rječniku: v. grozdovat.*

GRÓZDÓRODAN, grozdórodna, *adj. koji rađa grozdove, grožde.* — *Samo u Stuličevu rječniku: v. grozdovat.*

GRÓZDOV, *adj. koji pripada grozdu.* — *U jednoga pisca našega vremena, a između rječnika u Stuličevu (s drugijem značenjem: 'racematus' s dodatkom da je riječ ruska). Ako skožuramu suvu jagodu grozdovu prekineš, onda ćeš ispod kožurice zahar viditi. P. Bolić, vinod. 1, 86.*

GROZDOVAT, *adj.* koji rađa grozdove, pun grozdova. — U Stulićevu rječniku: ‚racemosus, racemifer, racemis onustus‘ s dodatkom da je riječ ruska.

GROZDOVICA, *f.* *vidi* 2. grozd. Turdus muscius. D. Trsteňak.

GRÓZDOVINA, *f.* *vidi* hustolina. — U rječnicima: u Mikalčinu, u Belinu 356b. 781b, u Stulićevu (racemus nudus^o). — S drugim značenima u Šulekovu rječniku (šećer iz grožđa): ‚traubenzucker‘, i u Šulekovu rječniku znanstvenoga nazivlja (kiselina iz grožđa): Grozdovina, chem. ‚traubensäure, paraweinsäure‘, tal. ‚acido uvico‘, fre. ‚acide racémique‘, egl. ‚racemic acid‘; smudna grozdovina, ‚brenztraubensäure‘.

GROZDOVIT, *adj.* u Stulićevu rječniku: v. grozdovat. — A u naše vrijeme u Šulekovu: ‚traubenreich; traubenvoll‘.

GRÓZDOVLE, *n. coll.* 1. grozd. — Na jednom mjestu xvi vijeka (sa starijim oblikom grozdovje). Riži grozdovje. Anton Dalm., nov. test. 2, 195. apoc. 14, 18.

GRÓZDULA, *f.* kokoš koja mnogo jaja nosi (koja grozdi). — U Stulićevu rječniku: ‚gallina saepe pariens‘, i (po svoj prilici iz nega) u jednoga pisca našega vremena. Grozduľa, kokoš (koja puno snese). F. Kurelac, dom. živ. 52.

GRÓZICA, *f.* dem. groza (može biti da znači: groznica). — U jednoga pisca xvi vijeka. A toj ljubavi od želje grozice i ne znah kad savi tej ljubje kosice. Š. Menčetić 110. Milosti kih želj vazme me grozica. 111.

GRÓZITEL, *m.* čovjek koji se grozi (prijeti). — U rječnicima: u Bjelostjenčevu: kajkavski grozitel, ki se nagraža, pritnik ‚minax, minitans‘; u Voltigijinu: ‚minacciatore‘ ‚bedroher‘; u Stulićevu: v. prjetitelj s dodatkom da je riječ ruska.

GRÓZITI, grózim, *impf.* minari; horrere; flere. — Postaje od korijena od kojega je i groza. — *Akc.* se mijenja u praes. 1 i 2 pl.: grozimo, grozíte, u aor. 2 i 3 sing.: grózi, u part. praet. pass. gróžen. — Riječ je praslavenska, isporodi stislov. groziti ‚minari‘, groziti se ‚horrere‘, rus. грозить, грозиться ‚minari‘, češ. hroziti ‚minari‘, hroziti se ‚horrere‘, polj. grozić, grozić się ‚minari‘.

1. aktivno.

a. neprelazno.

a) minari, prijetiti. po svoj je prilici bio isprva kauzalni glagol (činiti da objekta spopada groza, da se objekat grozi), ali već od praslavenskoga doba nije prelazni glagol. — Premda je ovo značenje praslavensko, u našem je jeziku potvrđeno samo u Vrančićevu rječniku (‚minari‘).

b) horrere, horrescere, *vidi* 2, a. — Samo u jednom primjeru xvi vijeka (ali *vidi* i c)) gdje ima osobito značenje: bolovati od groznice. Ter blaga želeći jak bolan ki grozi u vodi žedneći intačno pit prosí. M. Vetranić 1, 120.

c) flere, plakati (grozno). — Čini se (*vidi* i b, b)) da je ovo značenje u ovijem primjerima dvojju pisaca xvi i xviii vijeka (ali može biti da koji primjer, ako ne svi, spada pod b)). ovo je značenje uzeto od 1. grozan (koje *vidi* kod a, b) aa)). — Između rječnika u Stulićevu (‚illacrymari, flere, deflere, lacrymas effundere, profundere‘). Djevice... jehte li i groze? M. Vetranić 1, 130. I ja vas povemem i srce mē grozi. 1, 130. Gdje tudijer u tijeli grozeći procvijeli. 1, 303. Plačno ja grozim. 1, 383. Uzlišem grozeći. 1, 463. Jošte mi posluží, da grozno ne grozim. 2, 172. Čić

štete Božje, *vidi*, sve uzdiše, grozi i blidi. J. Kavašin 430a.

b. prelazno.

a) kauzalno, činiti da se objekat grozi (*vidi* 2, a). — Na dva mjesta xvi i xviii vijeka. Ne prsi pribile, koje me još evile, koje me još groze, za kojima umiru. Š. Menčetić 254. Grozi me ježen srb. Đ. Baraković, vil. 332.

b) s objektom suze, lijevati (grozne suze), isporedi a, c). — Na jednom mjestu xvi vijeka. Tijem suze grozimo s velikom žalosti. M. Vetranić 1, 135. 2. sa se, reflektivno.

a. horrere, horrescere, osjećati grozu, ujedno tresti se i ježiti se od zime itd., a u previesenom smislu, gaditi se, grstiti se, bojati se, mrziti. — Dosta često kod većine naroda, a između rječnika u Mikalčinu (groziti se, grstiti se ‚nauseo, fastidio‘), u Belinu (‚horresco‘ 371b; groziti se na koga ‚exhorreo‘ 7a), u Voltigijinu (‚abborrire‘ ‚verabscheuen‘), u Stulićevu (‚horrere, abhorrere, exhorrere‘), u Vukovu (‚schaudern‘ ‚horreo‘). a) uopće. Isus grozeći se u sebi, pride k grebu. I. Bandulavić 68a. joann. 11, 38. — b) s prijedlogom od. Da se grožahu od sinova Izraijevijeh. Đ. Daničić, 2mojs. 1, 12. Nego se gadi na ņ i grozi se od nega. 5 mojs. 7, 26. — c) s infinitivom znači: bojati se. Niki se grozi k nim pojti, nego za misešne pinezí. Mon. croat. 231. (1527). — d) impersonalno, groziti se kome. Meni bi se grozilo i samoj misli k srcu mojemu vhod dopustiti. D. Obradović, basn. 318.

b. minari, prijetiti, isporedi 1, a, a). s dativom. — Samo po sjeverozapadnijem krajevima, a između rječnika u Bjelostjenčevu (grozim se, pretim, zaprećućem ‚minor, insequor minis‘ itd.), u Jambrešičevu (grozim se ‚minor, comminor‘), u Voltigijinu (‚minacciare‘ ‚drohen‘), u Stulićevu (‚minari‘ s dodatkom da je uzeto iz rječnika ruskoga), u Vukovu (kome ‚drohen‘ ‚minari‘, cf. prijetiti, s dodatkom da se govori u Hrvatskoj i s primjerom: Groze se ljudi da tuže). Z golimi grožahu mu se meći, da ga hote rasići. F. Glavinčić, evit. 93b. Što je nego oblaciña kom je crni mrak začína? koji sad se gromom grozi kan' da megdan dile bozi. V. Došen 31a.

GROZIV, *adj.* *vidi* 1. grozan. — Na jednom mjestu xviii vijeka. I grozive prepun smuti. J. Kavašin 431b.

GRÓZJE, *n.* *vidi* grožđe. — Od xviii vijeka u nekih čakavaca: postalo je od groz (bez d) nastavkom je (po svoj prilici prema lozje, isporedi ložđe). — Između rječnika u Vukovu s dodatkom da se govori na Korčuli. Navlaš kadno bogu od lozja šlemo čaše cijela grozja. J. Kavašin 25b. Ne u grozju dali u vinu. A. d. Costa 1, 207. V jednoj ruki nosi grozje. Nar. pjes. istr. 2, 103. V jednoj ruki grozje nosi. Jačke. 51. Jeli vrba grozje, jeli sinak došal. 156. Treti pobiraju zrelo grozje i smokvi. Nar. prip. mikul. 56.

GRÓZNICA, *f.* febris, bolesno stanje u čeladeta (a i u živinčeta), kad krv teče po tijelu s većom silom i brzinom, tijelo je mnogo vruće nego je obično (ali isprva može biti mnogo hladnije), nema žeļe za hranom itd. osobito se ovako zove ono stanje što počíne osjećanjem take zime da se tijelo grozi i trese, a poslije se osjeća žestoka vrućina dok se tijelo oznoji, te onda ga pušta groznica i povraća se svaki drugi dan (f. tertiana) ili rjede svaki treći dan (f. quartana). — isporedi ogañ, ogníca, vrućica. — *Akc.* se mijenja u gen. pl. grózníca. — Postaje od grozan nastavkom ica. — Od xiv ili od xv vijeka, a između rječnika u Mikalčinu (‚febris‘; groznica

koja dohodi svaki treći dan ,tertiana febris'; groznica koja dohodi svaki četvrti dan ,quartana febris'; groznica svakdana ,quotidiana febris', u *Belinu* (,febris horrida' 307a; ,febris tertiana' 307a. 729^b), u *Bjelostjenčevu* (v. zimlica), u *Vol-tijjinu* (,febre' ,fieber'), u *Stuličevu* (tertiana febris'), u *Vukovu* (,fieber' ,febris', cf. ogañ, ognica), u *Daničićevu* (groznica ,febris'). a) *uopće*. Oti. groznice. Sredovj. jek. jag. star. 10, 101. U kom me uhvatil' groznica kvartana. N. Dimitrović 99. Jimaše četvorodanu groznicu. F. Vrančić, živ. 74. Bolestan od groznice. J. Banovac, pred. 145. Od groznice i od ostalih nevoja jesu oslobođeni. A. Kanižlić, utoč. xviii. Protiva groznici svakdañoj. A. Kanižlić, bogoljubn. 481. Što groznicu mrzlu rodi. V. Došen 174^b. U Kani sina kraljica od ognice, to jest, groznice ozdravio. I. Velikanović, uput. 1, 141. Ali te je zabolila glava od groznice bola velikoga? And. Kačić, razg. 45a. Naklapa kao baba u groznici. Nar. posl. vuk. 188. Prazna kesa gotova groznica. 259. Ne tresem s tebe rosicu nego s mene groznicu. M. D. Miličević, živ. srb. 2, 37. — b) *čeljade se razbala od groznice, groznica ga hvata, spopada, navaluje na ņ itd.* Razbolim se od groznice. D. Obradović, basn. 329. Razboli se mlajahan junače od groznice bola velikoga. Nar. pjes. istr. 2, 128. — Vira moja, Plavša arambaša, ti me danas ufatiti nećeš, jer me nije groznica fatala. And. Kačić, razg. 293^b. Kada uiti groznica. J. Vladimirović 15. Koga drugi treći dan ogañ oliti groznica fata. M. Dobrotić 113. Prodan je groznica vatala. Nar. pjes. vuk. 2, 613. Od jada ga zaboljela glava, a od glave uvati groznica. 4, 511. U onaj isti dan kad mene prvi put uhvati strašna groznica. Vuk, odg. na laži. 23. Taštu Simonovu bješe uhvatila groznica. luk. 4, 38. Kad ova glavica prokljajala onda i mene groznica uvatila. M. D. Miličević, živ. srb. 2, 37. — Groznica ga popade. J. Rajić, boj. 107. Tako me groznica ne spopala! Nar. posl. vuk. 298. Šćopana je taj dan spopala groznica. S. Ľubiša, prip. 93. — Kad navalj srdoboja na čovika, al' groznica. M. Lokušić, razm. 160. — c) *kad čeljade boluje od groznice, kaže se i da se tresu od groznice ili da ga groznica tresu.* Tresti se od groznice ,tertiana laborare'. A. d. Bella, rječ. 730a. — Tro-sijaše punicu groznica. S. Ľubiša, prip. 200. A u ruke nemoj sam mu ići, ako te je kad groznica tresla. Osvetu. 1, 30. — d) *kad čeljade ozdravi od groznice, može se kazati i da ga groznica pusti, ostavi.* Da je ozdravio od groznice F. Lastrić, svet. 43^b. — Zapovijdje groznici, utij ju pusti. ned. 336. Pusti je groznica odmah. Vuk, mar. 1, 31. Na tom mestu izade sklopac koji se posle osuši i groznica pusti. M. D. Miličević, živ. srb. 2, 36. — Dok ga ostavi groznica. S. Ľubiša, prip. 98. — e) *u užem smislu ono protočlesno stajie kad se osjeća zima prije nego nastane ogañ.* Daće ti ogañ, groznici, vrućinu i studen. I. Ančić, ogl. 159. Groznica mu je prelazila na ogañ. S. Ľubiša, prip. 91. — f) *iperbolički (u gđjgdje i u pravom smislu) kaže se da koga hvata groznica od kakva duševnoga uzroka, naj češće od straha.* Da ja ondi umidem, ufatilo bi me 600 groznica. F. Lastrić, svet. 41a. Kad ja smotrih, groznica me sapa. M. A. Rejković, sat. 121^b. Da je vidiš, razbolio bi se da je Ľubiš bolan od groznice. Nar. pjes. vuk. 1, 458. Kad ugleda Kraljevića Marka, trojebna je uvati groznica. 2, 249. Od stra' noga uvati groznica. 2, 261. Efondiju popadne groznica gledajući šestoper pozlačen. 2, 359. Al' sve Turke povata

groznica od Markova strašna buzdovana. 2, 437. Kad sagleda Petra Mrkoñića, ufati ga drhat i groznica. 3, 305. Od jada ga ufati groznica. Pjev. ern. 259a. Oba Turkom zadaju groznicu. Oglod. sr. 223. Svako mi čeljade dohvati trostruka groznica. S. Ľubiša, prip. 240. — *kaže se i čifutska groznica, vidi čivutski kod c).* — g) *muški nadimak. u Srijemu.* M. Medić. — h) *ime nekakvu mjestu.* — xv vijeka. Juraj sin Mikulin z Groznice. Mon. croat. 58. (1434).

GROZNIČAN, grōzničan, *adj. koji pripada groznici, vidi i grozničav.* — Na jednom mjestu xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu (uz grozničav). Od ognja grozničnoga. B. Kašić, fraz. 53. Mjesto groznično. u Stuličevu rječniku.

GROZNIČAR, m. *grozničav čovjek.* — U jednom primjeru xviii vijeka (gdje stoji u prenesenom smislu s ne vje jasnijem značenem), i u Stuličevu rječniku. O koliko i koliko duša pogine samo po jednoj nečistoj groznici ili ti nečistomu grozničaru. Đ. Rapić 448.

GROZNIČARICA, f. *grozničavo žensko čeljade.* — Samo u Stuličevu rječniku.

GROZNIČARKA, f. *Lathraea squamaria L., neka biljka, isporodi 2. grozničavica, potajnica, goropadnača. Grozničarka, Lathraea squamaria L. (Sabljar). B. Šulek, im. 104. Grozničarka, Lathraea L. Flora croat. 696.*

GROZNIČAV, *adj. koji pripada groznici.* — Od xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu (,tertiana laborans'; mjesto groznično, grozničavo ,locus, aer, cibus tertianam cius') i u Vukovu (1. ,fieberhaft' ,febriculosus'. 2. ,fieber verursachend' ,febrifer' ,z. b.' voda). a) *uopće.* Oboron teškom zledi grozničavom. B. Zuzeri 184. Grozničavom prinaglicom traži oghilo. S. Ľubiša, prip. 270. — b) *bolestan od groznice.* Željne stvari i Hipokrat grozničavim krati mnokrat. J. Kavalin 55a. Kadano ga dozvaše nad Petrovu punicu grozničavu. F. Lastrić, ned. 336. Premda grozničav, tri ure pripovidaše. A. Kanižlić, utoč. x. U sobi kod mene grozničava. Vuk, odg. na laži. 23. Zalijevato grozničavijema vode s Morače. S. Ľubiša, prip. 26. Grozničav proseče struk od koprive na jednom kraju. M. D. Miličević, živ. srb. 1, 95. — c) *s kojega biva groznica.* Jer je voda svaka grozničava. Nar. pjes. vuk. 1, 228. Da je Srijem zemlja grozničava. Pjev. ern. 261a. Bunarvoda svaka grozničava, udovica svaka samovoljna. Nar. posl. vuk. 30. — i *neka voda u Srbiji u okrugu užičkom zove se Grozničava Voda.* Sr. nov. 1866. 177.

GROZNIČAVAC, grōzničavca, m. *grozničav čovjek.* — U Stuličevu rječniku.

1. GROZNIČAVICA, f. *grozničavo žensko čeljade.* — U Stuličevu rječniku.

2. GROZNIČAVICA, f. *Lathraea squamaria L. u Srbiji.* V. Arsenijević. — vidi grozničarka.

GROZNIČAVITI, grozničavim, *impf. bolovati od groznice.* — U Stuličevu rječniku: ,tertiana laborare'. — nije dosta pouzdano.

GROZNIČAVKA, f. *Erythraea centaurium Pers., neka biljka, kitica, kičica. Grozničavka (proma nem. fieberkraut) (L. Sabljar), Erythraea centaurium Pers. B. Šulek, im. 104. Grozničavka, Erythraea Centaurium Pers. u Nišu. S. I. Pelivanović. Grozničavka, Erythraea pulchella Tr. u niškom okrugu. S. I. Pelivanović. javor. 1881. 122.*

GROZNIČETINA, f. *augm. groznica.* ,Napovrzla mi se na dijete neka grozničotina'.

GROZNIČINA, f. *augm. groznica.* V. Ilić iz

Srbije. Ne bi nam zar ni dopao te opake grozničine. M. P. Šapčanin 1, 63.

GROZNIČNICA, *f. ime nekijem biljkama*. — *Između rječnika u Stuličevu* (grozničnica, trava). Grozničnica, 1. *Scutellaria galericulata* L. (Orfelin); 2. herbae genus (Stulli), *Eupatorium cannabinum* L. (Visiani, Alschinger). B. Šulek, im. 105.

GROZNIK, *m. vino (kao u šali)*. — *Postaje od grozdan nastavkom* икн. — *Na jednom mjestu u piscu xvii vijeka, koji može biti da je sam načinio ovu riječ*. Gdi žarka kaplica groznika vesela kaže mi sva lica rumena i bijela. I. Gundulić 153.

GROZINITI, *grozinitim, impf. postalo je prema groziti od grozan*.

a. *aktivno, vidi groziti, 1, a, b*. — *U jednom primjeru xvi vijeka*. Deru... gladnike ki gladno grozneći. M. Vetranić 1, 220.

b. *sa se, vidi groziti, 2, a*. — *U Mikalčinu rječniku*: groziniti se, jeziti se od straha 'horresco', i u *Stuličevu*: 'horre, perhorrescere'.

GROZNOĆA, *f. uprav: osobina onoga što je grozno, ali na jednom mjestu (xvii vijeka) gdje se nahodi oca riječ, smisao je nejasan*. Živine od naravi mokre jesu toliko boje koliko su dađe od sasnutja, kako se vidi u mesu bravijemu, tako bogoljubni i ponizni po suzani od groznoće, koliko su dađe od mlijeka, slatkosti ovoga utješena tjelesnoga, toliko većma osladuju slatkost utješena vječnoga. M. Radnić 295b.

GROZNOPLODAN, *groznoplodna, adj. vidi 1. grozan, a, b) aa) (uprav: u kojega je grozan plod)*. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Zestokom vodom tvojih groznoplodni suza. Đ. Račić 279.

GROZNOT, *f. osobina onoga što je grozno*. — *U jednoj piscu našega vremena*. Ne čuje li, zimo, znamaju! groznost tvoja marve rik? L. Milovanov 79.

GROZNOTVORAN, *groznotvorna, adj. vidi grozan, a, a)*. — *U Stuličevu rječniku*: 'horribilis, horrendus, horridus, horrificus'. — *nepouzdan*.

GROZO, *m. ime muško, vača da je ipokoristik*. — *Na jednom mjestu xiii vijeka, a otale u Daničićevu rječniku*. Grozo, Dragobratovъ сынъ. Mon. serb. 62. (1293—1302).

GROZOVIT, *adj. grozan, strašan*. — *U tri piscu čakavca xvi vijeka*.

a. *adj.* Tako on neće onda počutiti o njegovom srcu i o njegovoj konsijenciji toga grozovita srda Božjega. Postila. O3a. Ča jest greh i v kakovu strašnu i grozovitu nesriću jest človika vavel. Anton Dalm., ap. d2a. — *I u naše vrijeme u Šulekovu rječniku*: 'grässlich'.

b. *adv.* grozovito. Iz ovoga svaki razumi, kako grozovito i strašno ljudi sagrašuju. Postila. K2b. Grozovito se prestrašise. Anton Dalm., nov. tešt. 56b. mar. 5, 42. Imamo se grozovito bojati gniva Božjiga. Kateh. 1561. B2a.

GROZOVITOST, *f. osobina onoga što je grozovito*. — *U Šulekovu rječniku*: 'grässlichkeit'.

GROŽDAK, *m. mjesto u Srbiji u okrugu čuprjskom*. Niva u Groždaku. Sr. nov. 1868. 382.

GROŽDE, *n. uva, uvae, uprav coll. grozd, upotreblava se sa značenjem: voće na vinovoj lozi*. — *Postaje od grozd nastavkom ije: naj stariji je oblik grozdije, stariji grozdje; pošto se dj promijenilo na d, z ispred ologa mijenja se na ž. oblik je grožde potvrđen naj prije xviii vijeka; kod čakavaca se još govori grozdje (i grozje koje*

vidi). — *Riječ je stara, isporodi rus. грозде, грозде*. — *Može imati i množinu*. Grozdja su taj slatka. M. Vetranić 2, 273. u goruem primorju postaje množinu nastavkom ija: groždija (različite vrste grožda). Kako u Dubrovniku i gore po Boci, tako i po primorju ispod Dubrovnika (k sjeveru) dekoja sušt. imena srednjega roda imaju mn. broj koji se svršuje na 'ija', n. p... 'groždija' (od 'grožde')... Vuk, poslov. xxxvi—xxxvii. *vidi* i P. Budmani, dubr. dij. rad. 65, 170 (br. 65). — *U svijem je rječnicima: u Vukovu grožde, u Daničićevu grozdije, u ostalijem grozdje. a) uopće*. Da štete ne budu činiti u grozdju. Spom. sr. 1, 148—149. (1420). Oci su naši zobali grozdje kiselo. Bernardin 31. ezech. 18, 2. Vse grozlje i žito pojiše črvi. Korizm. 26a. Ako vidiš (u snu) punu lozu grozdja, toj prilikuje radost i veselje. Zborn. 139b. Ter su moj dvorni vinograd obrali vsega i odpeľali grozdje kamo su hoteli. Mon. croat. 309. (oko 1598). U zavijaču izciduje se grozdje. M. Radnić 22a. Kada se izašne vino iz grozdja nezrila. A. Bačić 309. Nive i poja težakom larni su žitom, također vinogradi slatkim grozdjem. F. Lastrić, nod. 387. Donesavši mu loza grozdje. E. Pavić, ogl. 21. Da mu grožde krađu. V. Došen 91a. Erbo kad se grožde tiješti, toči se vino. Đ. Bašić 32. Donili brašno, smokve, grozdje. And. Kačić, kor. 189. Grožde od koga se čini vino. M. Dobretić 190. Grozde zrelo. Z. Orfelin, podr. 92. Vinovo grozdje. G. Peštalić 167. S mora smokve, iz Mostara grožde. Nar. pjes. vuk. 1, 283. A grožde sam s tobom izobala. 1, 390. Brała bi grožda, ljubila bi Đorda. 1, 629. Kâ je god grozdja zobala. Jačke. 147. Kad vrba groždem rodi. (Nikal). Nar. posl. vuk. 116. Kiselo grožde, ne vaľa, trnu zubi od nega. (Kazala lisica kad nije mogla da ga dohvatiti). 133. — *grožde se (osobito neke vrste) ije i osušeno*. Grozdje suho, 'uva passa'. A. d. Bella, rječ. 781b. 'Pot zavezaji grozdja suha. And. Kačić, kor. 176. Grožda ni novoga ni suhoga. Đ. Daničić, 4mojs. 6, 3. *neke vrste suhoga grožda zovu se i morsko grožđe (jer dolaze preko mora, naj veće s istoka), drugo je kod d) ff)*. Uzmi dve funte morskoga grozda. Z. Orfelin, podr. 246. Suhlo (morsko) grožđe (krupno i sitno) rosine, zibebeu (zweben)' 'rosina'. Vuk, rječ. kod grožde. — *b) suho grožde u prenesenom smislu može značiti i: propast (uprav po svojoj prilici: stercus, metaforički i kao pristajunja riječ, isporodi smokva)*. Opremio ga u suvo grožde 'hat ihn za grund gerichtet' 'ad internecionem adduxit'. Vuk, rječ. kod grožde. Opremio ga u suho grožde. (Upropastio ga). Nar. posl. vuk. 240. I u igri bananin: Kad umaš, onda mu trka uzme štap i baci u 'suvo grožđe' (t. j. na stranu)... onda trľa pokupi sve štapove iz suvog grožda... Vuk, rječ. kod banati se. — *c) s nekijem pridjevima naznačuju se različite vrste aa) uopće se razlikuje 'bijelo' i 'crno' grožde*: Bijelo grozdje... grozdje crno. Zborn. 139b; a i 'crveno'. A. d. Bella, rječ. 781b. — *bb) grožde bimberovo i bimber-grožde (vidi bimber i bimberovo)*. Niti hoće piva ni jestiva, nego ište grožda bimberova iz careva nova vinograda. Nar. pjes. vuk. 285—286. L'jepi će ti rod roditi,... a lozica bimber-groždem. 1, 150. i bimber-grožde i bimberovo grožde imu i u Vukovu rječniku (to nije zabilježeno u ovom rječniku kod onijh riječi) sa značenjem: 'eine art weintraube' 'uvae genus', radi drugoga značenja *vidi d) aa)*. — *cc) Grožde čadavo (u Srijemu), v. čadavica*. B. Šulek, im. 105. — *dd) divje grožde, labrusca, u rječnicima: u Belinu (divje grozdje, lambrusca, vitis lambruscae uva,*

423a. 781^b), u *Bjelostjenčevu* (grozdje divje, vinnika ‚labrusca‘), u *Voltigijinu* (grozdje divje ‚labrusca‘ ‚wilde traube‘), u *Stuličevu* (grozdje divje ‚labrusca‘). — *ce*) Grožde grčko, *Vitis corinthia* L. (Lazić). B. Šulek, im. 105. — *ff*) opolito grožde, koje čini mnogo vina. Grozdje opolito, uva mustifera (Della Bella), mosttraube. B. Šulek, im. 104. — *gg*) Grozdje pečliine, uva muscatella (Della Bella), muskatellertraube. 101. — *hh*) Grozdje pozno ‚uva serotina‘. A. d. Bella, rječ. 781^b. — *ii*) Pravo belo grožde ‚zuckerweinbeere‘. G. Lazić 114. — *kk*) Pravo crno grožde ‚schlehenschwarztraube‘. G. Lazić 114. — *ll*) Grozdje rano ‚uva lugliatica, che viene il mese luglio‘ ‚uva julia‘. A. d. Bella, rječ. 781^b. — *mm*) Grožde tursko, vrst vinove loze crna grožđa (u primorju). B. Šulek, im. 105. — *nn*) Grozdje tvrdo ‚uva duracinae‘. J. Mikaja, rječ. 123^a. A. d. Bella, rječ. 781^b. — *oo*) Grozdje vinovo ‚uva che fa molto mosto‘ ‚uva mustifera‘. A. d. Bella, rječ. 781^b. — *l*) s nekijem pridjevima može značiti i neke druge biljke i njihovo voće. *aa*) Grožde (grožie) bumberovo, *Ribes rubrum* L. (Visiani), v. bumbergrožde. B. Šulek, im. 105. — *isporedi c) bb*). — *bb*) Grozdje ivaško (prema nem. johannisbeere), *Ribes rubrum* L. (Sabljar). B. Šulek, im. 104. — *cc*) Grožde kozino, *Ligustrum vulgare* L. (Vukasović). 105. Grozdje kozje (Vujičić), v. grožde kozino. 104. — *dd*) Grožde kumrino (Vuk), v. kumrino grožde. 105. — *ee*) Grozdje medvidje, *ribes vulgaris* (Durante), *Ribes rubrum* L. (Sabljar). 104. Grožde medvide, *ribes volgare* (rukopis u Siću), *Ribes rubrum* L. 105. — *ff*) Grožde morsko, *Ribes grossularia* L. (Lazić). 105. — *gg*) grožde na drači, u *Mikačinu rječniku*: grozdje na drači ‚uva crispa‘. — *hh*) Grožde pasje, *Lonicera xylosteum* L. B. Šulek, im. 105. — *ii*) Grozdje petrovsko, *Ribes rubrum* L. (u Istri). 104. Grožde petrovsko (u Srijemu), v. grozdje petrovsko. 105. — *kk*) Grozdje svetog Ivana, *Ribes rubrum* L. (Grobnik, Sabljar). 104. — *ll*) Grožde vaščije, *Lonicera xylosteum* L. (Lazić). 105. — *c*) u nekaj priči (u rukopisu xvii vijeka) pripovijela se nešto o ‚Grožđu‘, kao da je živo čelade. Pridje radostno blažennij Grozdije. Starine, 2, 311. — *f*) mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom. Niva u Grožđu. Sr. nov. 1867. 135.

GROŽĐICE, n. dem. grožde. *a*) u pravom smislu. Na Erži cvatu rožice, raste na Pavlu grozdice: ki je god k rožam pridahnul, s mesta je mrtav i ostal; kã je god grozdje zobala, s mesta je mrtva ostala. — *b*) šmaňak. — u *Stuličevu rječniku*: grozdjice ‚leptorax‘, i u *Šulekovu imeniku*: Grozdice, leptorax (Stulli), *Ribes rubrum* L. (u Licu, Sabljar). 104. — i u nekijem pridjevinu osobito vrste: Grozdice divje, *Ribes alpinum* (Sabljar). B. Šulek, im. 101. — Grozdice primorsko, *Ribes nva crispa* L. (Sabljar, u Licu). 101. — *c*) Grozdice zmijino, *Physalis Alkekengi* L. (u Severinskoj okolici). B. Šulek, im. 104.

GROŽEŃE, n. djelo kojijem se grozi ili se grozi. — Stariji je oblik groženja. — Iznadu rječnika u *Stuličevu* (grožeŃe, v. prijetna s dodatkom da je riječ ruska, i griješkom grožeŃe ‚horror‘), i u *Vukovu* (1. ‚das schaudern‘ ‚horror‘. 2. ‚das drohen‘ ‚minae‘, cf. prijeteŃe). Dohajahu k noj dvorani z obećanjem i groženjem. F. Glavinčić, cvit. 21^b.

GROŽIV, adj. vidi grozdan. — Na jednom mjestu xviii vijeka. Kadnovi utak Bak groživi. J. Kavaljin 167^a. riječ vrlo nepouzdana.

GROŽIVIV, adj. koji se grozi (prijeti). — Samo u rječnicima (pisano groživiv): u *Bjelostjenčevu*

(samo adv. groživivo, prifljivo, z pritaŃom ‚minaciter, minanter‘ itd.), u *Voltigijinu* (‚minaccioso, minaccievole‘ ‚drohend‘), u *Stuličevu* (v. prijetiv).

GROŽNANSKI, adj. oravko se zove neku općina u Istri xiii vijeka. Komunu bujskomu i grožnanskomu. Mon. croat. 33. (1275).

GROŽŃA, f. djelo kojijem se ko grozi (prijeti), prijetna. — Od xvi vijeka po sjeverozapadnijem krajevima, a između rječnika u *Bjelostjenčevu* (‚mina, denunciatio‘), u *Jambrešćevu* (‚communitio‘), u *Stuličevu* (grožŃa, v. grožeŃe s dodatkom da je uzeto iz *Haddećeva*), u *Vukovu* (‚die drohung‘ ‚minae‘, cf. prijetna s dodatkom da se govori u Hrvatskoj). Pobigal bih pred velikom grožŃom tja. Mon. croat. 219. (1527). Divojke z oružjem ter grožŃom nimaju se strašiti. F. Glavinčić, cvit. 156^a. GrožŃu i pritele on u nemar meće. A. J. Knezović, nep. 160. Kada grožŃu strašnu čini. V. Došen 111^a. Ako jim ne poviše, grožŃa od muk prati. M. Kuhaćević 53.

GRPČIĆ, m. prezime. — xvi vijeka. Jurko Grpčić. Mon. croat. 185. (1504).

GRPITI, grpim, impf. (zar štamparskom pogreškom mj. dripiti?) na jednom mjestu xviii vijeka. Psuje, grpi i tuži. D. Rapić 286.

GRŠAK (ili grštak?), grška, adj. u naše vrijeme, ali samo adv.: grško, otužno, neprijatno (o ukusu). I Pavlović. — pravo bi značenje bilo: gadan, na koji se čefadetu grsti.

GRŠLIV, vidi gršljiv.

GRSNICA, f. konopla. u miškom okrugu. S. I. Pelivanović. javor. 1881. 122.

GRSNIK, m. samo na jednom mjestu u pisca čakarca xviii vijeka (pisano grstnik) sa značenem: oružje (uopće ili koje osobito?). — Postaje bez sumne od 1. grst (te bi pravo značenje bilo: ono što se može zgrabiti šakom, gršču). Nih grstnikom branit htiše (auxilio subeuntem et tela ferentem?). I. Zanotti, en. 17.

1. **GRST**, f. vola manus; pugillus. — *isporedi* šaka. — *Ake*. se mijeŃa u loc. sing. grsti, u gen. pl. gršti, u dat., instr., loc. pl. grštima. — *Riječ* je praslavenska (grstsi), *isporedi* stslav. grstsi, rus. рерсть, češ. hrst, polj. gorśc. — *Postaje* od korijenu gart (vidi grnuti) nastavkom tã pred kojijem se t mijeŃa na s. — *Iznadu rječnika u Vukovu*: ‚die hohle hand (zum fassen hingehalten)‘ ‚manus concava‘, cf. progrstsi, s dodatkom da se govori u Boei, i u *Daničćevu* (grstsi ‚pugillus‘). *a*) ruka od zglaba do prsta. On ima pokaza grst i brgišće i reče: ‚Obereta si mej sěmi: to su doli, ko vama godě. Pril. jag. ark. 9, 123 (1468). Agustine, misliš li vas svit u grsti stisnuti? Živ. jer. star. 1, 236. Grstsi oti ruki. Glasnik. 10, 224. (xvi vijek). Desno ruke prsti dljega človika ko biše do grsti prihitro otsika. D. Baraković, vil. 262. Vidih mu desnu grst kom biše obhitri debelu praznu trst. 289. Napeh jim tada grst i pleća obratih; stisnutje petih prst, tu jim čast odvratih. 336. Premda su dvi ruke jednake do grsti, nisu njih odluke sve skladne ni prsti. (1682). 118. U vratu grstju udiranje, u plećih bići. Michelangelo. 27. — *b*) onoliko koliko se može držati u grsti (šaci). Koliko je grsti vode v mori? Pril. jag. ark. 9, 107. (1468). Boja je jedna grst u miru nego obje grsti s trudom i mukom. D. Daničić, prop. 4, 6. Skvrnito mo kod naroda mojega za grst jećma. jezek. 13, 19. — *plur.* grsti znači: koliko se može nositi u obje šake sastarlene, vidi progrst. u Vu-

kovu rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori.

2. GRST, *f.* nausea, neugodno tjelesno osjećanje, kad se kome grsti, kad hoće da bljuje. — *ispoređi* 3. grst. — *Nejasna postaja*: ili je korijen grs prema lit. grasmus, gadan, ili grs prema lit. gristi, dosaditi (objekat subjektu), vidi V. Jagić u Archiv für slav. philol. 2, 396; ili je postalo od grd nastavkom *tz* pred kojim se d promijenilo na s, vidi F. Miklošić, vergl. gramm. 2, 444; über den Ursprung der worte von der form aslov. trāt. 16; ili od osnove glagola grustiti, vidi F. Miklošić, vergl. gramm. 1², 169; etymol. wörterb. 80^a. — *Na dva mjesta xv i xvi vijeka*. I od toke grsti zavrati očima. M. Marulić 22. Tko li grsti usadi u grlu da čuje, što je sladko da sladi a gorko da pljuje? M. Vetranić 1, 358.

3. GRST, *m.* vidi 2. grst. — *Samo na jednom mjestu xviii vijeka*. Ako ovim nis' u grstu, ne mož' bit drag Isukrstu. J. Kavañim 99^a.

GRSTAN, *grsna*, *adj.* koji čini da se kome grsti, gadan. — *xviii vijeka*. Sopolina i bale prigrstne. Blago turl. 2, 130. Grstni i grubi gršniće! Đ. Rapić 102. Da si tvojoj ti dužnosti vrstan, nit' kom' pićem nit' nemirom grstan. J. S. Rejković 169.

GRSTATI SE, grstam se, *impf.* vidi grstiti. — *Samo u Voltigijinu rječniku*: 'nauseare', 'eckeln'.

GRSTILO, *n.* vidi 2. grst. — *U jednoga pisca našega vremena*. Uzvrije ti do grstila. M. Pavlinović, razl. spis. 400.

GRSTINA, *f.* vidi 2. grst. — *Na dva mjesta xvii i xviii vijeka*. a) u *pravom smislu*. Za pokazati nama grstinu kojom se nemu grda na ovi smrad. F. Lastrić, ned. 399. — b) u *konkretnom smislu*, ono na što se kome grsti. Kolika grstina stoji pokrivena pod onijem kipom. M. Radnić 70^b.

GRSTITI, grštím, *impf.* nauseare; fastidire; nauseam facere. — *ispoređi* grštiti, grstati, grstati. — *Akc. se mijenja u praes. 1 i 2 pl.*: grstimo, grstite, u *aor. 2 i 3 sing.* gršti, u *part. praet. pass.* gršten. — *Radl postaja vidi 2. grst, od čega jamačno postaje kao častiti od čast, mastiti od mast.* — *Od xvii vijeka (vidi kod 2, b, c))*.

1. *aktivno, rijetko*. — *Između rječnika u Mikašinu*: stvar koja čini grstiti 'nauseosus' 105^a (*nema napose*), u *Voltigijinu (nejasno)*: 'nauseare, ributtare', 'verabschonen', u *Stulićevu (nejasno)*: grstiti koga 'stomachari, aversari'.

a. *neprelazno, kad subjekat ima neugodno osjećanje da će bljavati, kad mu se gadi*. — *U jednom primjeru xviii vijeka i u Mikašinu rječniku*. Ako gane s usnama, čini grstiti onoga, koji ju gleda. Đ. Rapić 130.

b. *prelazno*.

a) *gaditi se čemu (objektu)*. — *U jednom primjeru xviii vijeka*. Prikazem ga (grjeh), da ga vidiš, da ko juta zmaja grstiš, i od neg' se sveder krstiš. J. Kavañim 3^b.

b) *gaditi koga, činiti da mu se hoće bljavati*. — *na jednom mjestu xviii vijeka*. Pijanstvo čini da se sopolina čidi iz glave, kašal' da gnusnim pljuvanjem grsti. Blago turl. 2, 147.

2. *sa se, refleksivno*.

a. *personalno, imati neugodno osjećanje kao što je prije bljavati, ili opće gaditi se*. — *U tri primjera xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Mikašinu (grstiti se 'nauseo, stomachor' i kod groziti se)*. a) vidi b, c). Neka se poklonu pri-svetoj hostiji i neka se ne grste sdužiti ju.

M. Bijanković 42. — b) vidi b, b) aa). Grstim se na sve grihe mojeg prošastnoga života. I. Terzić 73. Grstim se na sve ono što sam do sad zlo i opakio činio. 82.

b. *impersonalno, značije je kao kod a; što je ondje subjekat, ovdje stoji u dativu*. — *Od xvii vijeka (vidi kod c)) dosta često, a između rječnika u Stulićevu (grstiti se komu 'stomachari, aversari') i u Vukovu (grštiti se, gršti mi se 'ekeln', 'nauseare'; 'grsti mi se, hoću da bljavem'. cf. guviti se, zgrštiti se)*. a) *uopće*. Mi se, nesrični, linimo poći na misu, kad i podemo, ako je malo duga, grsti nam se. J. Banovac, pripov. 245. Mitujete li ubožto il' vam se grsti? F. Lastrić, test. ad. 59^b. Čudi se, stresa joj se i grsti. ned. 198. Plemenit je jedek, ali je pogana zdilica, zato mi se grsti. A. Kanižlić, utoč. 109. — b) *uzrok s kojega se grsti izriče se imenom što stoji: aa) u acc. s prijedlogom na (naj češće)*. Jeda vam se grsti na njihove ajne? J. Banovac, pred. 40. Grsti vam se na onu čeľad. 98. Bogu na tvoje molitve grsti se. J. Filipović 1, 291^a. Krstjaninu samo na hranu duhovnu grsti se. 1, 439^b. Prikaza mu jednu pitje plemenito u jednomu sudu sasvim poganu, na koji se gršćase rečenomu mladiću. 1, 515^a. Ne samo ne padaše u one grihe tilesne, nego mu se na ne gršćase. 1, 525^b. Mučno je koju (likariju) nač, da se na nu bolestniku ne grsti. 1, 527^a. Nama se grsti na tu jizbinu od ništa. F. Lastrić, test. 309^a. Da jedan čovik unide u kuću vašu u odići z dvora toliko smrdljivoj i otrovnoj da vam se grsti na nu. od' 250. Zašto se grsti Bogu na holost. 257. Toliko se grda i grsti Bogu na smrdljivi grih od bludnosti. ned. 147. Koliko mu se pak grsti na neharnost toliko se naslađuje u harnosti. 389. Lipe su i meni tvoje molitve i drage, ali mi se na ne grsti, jer izlaze iz suda nečista. M. Zoričić, zrc. 70. Da bi ti bio studen ili vruć, ne bi žalio, ali jere si mlak, ne mogu te viditi, grsti mi se na tebe. Đ. Rapić 80. — bb) u instr. s prijedlogom nad. jedan put. Ili ako izmetnu se vrsti na zlu diñu, nad kojom se grsti. J. S. Rejković 181. — cc) u gen. s prijedlogom svrhu. jedan put. Grsti se Bogu svrhu pijanca. Đ. Rapić 266. — dd) u gen. s prijedlogom porad. jedan put. Dali mu se grstijaše porad toga gubavca. Blago turl. 2, 119. — e) *infinitivom se izriče uzrok gršteñu, ako je ovaj koje djelo što subjekat neće da učini jer mu se gadi*. Ne grsti joj se doticati se rana. M. Radnić 483^b. Jer je danguba temel od linosti, koja čini da se grsti našim udom dobro dilovati. J. Banovac, pripov. 242. Kako mu se ne grsti umić u usta. F. Lastrić, ned. 266. Svakomu poštenu grsti se ne samo viditi, nego slišat i govorit od ne. 399. Kada mu se grsti smrdljiva pomankaña puka svoga zagristi. Đ. Rapić 251.

GRSTIV, *adj.* vidi gršljiv. — *Samo u Stulićevu rječniku*: 'nauseosus, nausea plenus'.

GRSTLIV, vidi gršljiv.

GRSTOČA, *f.* vidi grstina, a). — *Na jednom mjestu xvii vijeka*. Crvi koji grizu puot usmrđenu mrca i njegovo vlastito rassutje pokazuju istočaj od njegova izhoda, koji jest usmrđene i grstoča. M. Radnić 162^a.

GRŠA, *f. hyp.* grlo ili grkľan. — *Akc. se mijenja u voc.*: gršo, grše. — *U Vukovu rječniku gdje je onako tumačeno s primjerima*: Već mi je do grše došlo njegovo zlo. Dokopao ga za gršu. — *U Lici znači osobito jabučicu u grlu*: Grša 'adamsapfel'; u šali reku: 'Ako te za gršu čapim, sve češ zvijezde na nebu prebrojiti'. 'Nemoj me

za gršu ćapavati, jer tu sam naj škakljiviji'. J. Bogdanović.

GRŠAK, grška, m. kao rešetka u krčagu kud rodu ulazi i izlazi. — U Vukovu rječniku gdje je onako tumačeno.

GRŠČAKI, m. pl. selo u hrvatskoj krajini u okrugu ogulinsko-sluškom. Pregled. 10. — Po štokavskom govoru glasilo bi Grštaci.

GRŠKO, m. ime muško. — xv vijeka. Pred sudcem Grškom. Mon. croat. 74. (1450). Pop Juraj sin sudca Grška. 119. (1482).

GRŠKOVIĆ, m. prezime (po ocu Gršku). — U naše vrijeme. Schem. segn. 1871. 107. Schem. jadert. 1876. 52.

GRŠLJIV, adj. foedus, na kojega se grsti, gadan. — isporedi grstiv, grstan, grštan, grsak. — Nalazi se pisano samo grstljiv, ali kod izgovaranja t ispada između s i l, a s ispred l mijenja se obično (rjeđe ostaje nepromijenjeno: gršljiv) na š. — Od xvii vijeka. — Komp.: gršljiviji. Ovo su guba naj grstljivija, koja more opoganiti dušu. F. Lastrić, od' 393. — Ostati će grstljivo i ružno svo ono. M. Radnić 70^a. Koliko ružan i grstljiv imaš stajati u grobnici. 170^a. One prigrstljive kraste s tijela negova odpadoše. F. Lastrić, od' 393. Ako želimo da duše naše prid očima Božim ne budu krastave i grstljive, imajmo naj veću pomju držati ih čiste. 393. Budući da je ova zloća Bogu toliko mrska i grstljiva. ned. 400. I zavode ih k nekoj grstljivoj samovolji. M. Pavlinović, razl. spis. 422.

GRŠTACI, vidi Grščaki.

GRŠTAN, gršna, vidi gršljiv. — Samo u Šulekovu rječniku: „eckelerregend“.

GRŠTATI SE, gršta se, impf. vidi grstiti, 2, b. — U Šulekovu rječniku: gršta mn se na jekarije „er hat einen ekel vor arzneien“ kod „ekel“.

1. GRŠTĚNE, n. djelo kojijem se grsti. — Stariji je oblik grštenje. — U rječnicima (u svijem stoji griješkom s mj. š): u Mikaljinu (grštenje „nausea“), u Voltigijinu (nausea, ribrezzo „abscheu“), u Stulićevu („fastidium, satietas, nausea“).

2. GRŠTĚNE, n. djelo kojijem se gršti. — U Vukovu rječniku.

GRŠTITI SE, gršti se, impf. vidi grstiti, 2, b. — Postalo je od grstiti se od čega se razlikuje i akcentom. — U Vukovu rječniku: grštiti se, gršiti mi se „anekeln“ „nauseare“.

GRŠTAC, gršća, m. greblo, lopata za izgrtaće pepela iz furne. l. Stojanović.

GRŠAN, m. vidi grkšan što ga zamjenjuje u našem jeziku. — Samo (grštam) u knigama pisanim crkvenijem ili miješanim jezikom. Petlova grštam. Sredovj. jek. jag. star. 10, 102.

GRŠAŃE, n. djelo kojijem se grće. — U Vukovu rječniku.

GRŠATI, gršćm, impf. vidi grnuti. — Nije stara riječ, već je postala od složenijeh glagola kao što su izgrtati, zgrtati itd. — U naše vrijeme, a između rječnika u Stulićevu (v. grnuti) i u Vukovu (zusammenscharron „corrado“). Grće Marko u čepovo rukom. Nar. pjes. vuk. 2, 437. Naide na jednu ženu de grće vatru. Nar. prip. vil. 1868. 819. Mnokrat blijesk gola imena sobom grće silno ljudstvo. M. Pavlinović, razl. spis. 186.

GRŠKOST, f. osobina onoga što je grtko (vidi 1. grdak). — Na jednom mjestu u piscu čakavca xvi vijeka. Učiniti toliku grdkost i necistoću. Mirakuli. 41.

GRŠLAN, m. vidi grkšan. — Nije postalo od gršan nego od grkšan tijem što se k ispred l promijenilo na t. — U dva pisca Bošnjaka xvii i našega vijeka. Prikupi gršlan djetetu. M. Divković, zlam. 9^a. Ondje dva se za gršlane vlaće. Osvetn. 2, 138.

GRTOVAC, Grtovca, m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji zlatarskoj. (kajkavski) Gertovec. Pregled. 61.

GRUB, gruba, adj. crassus, agrestis, rusticus; deformis, turpis. — Akc. kuki je u nominalnom nom. sing. m. taki je u složenijem oblicima: grubi. grubá, grúbó, grúbóga itd.; kuki je u nominalnom gen. sing. m. taki je u ostalijem nominalnijem oblicima: grubo, grubič, grubu, grubič, grubič, grubič itd., osim nom. sing. m. i acc. kad je jednak s nominativom. u Dubrovniku kuki je u nominalnom nom. sing. m. taki ostaje u svijem nominalnijem oblicima jednine (osim instrumentalu) muškoga i srednjega roda, u acc. sing. f., u nom. i acc. pl. m. i f., vidi P. Budmani, dubr. dij. rad. 65, 172 br. 82. — Riječ je praslavensku (s prvijem značenjem), isporedi stvor. grabŃ, novostor. grób, grub, rus. грубый, češ. hrubý, polj. gruby. očito su ovdje dvije osnove: jedna (po stslavenskom grabŃ; kod bugarskoga lice grubiti vađa da je osnova uzeta iz našega jezika) gromb i ta je praslavenska, isporedi lit. grumbu, grupti „holperig werden“, let. grumbu, grumbt „ruuzhig werden“; druga je (grub, po pojačkom gruby) jamačno uzeta iz nemačkoga grob ili po ovome preinačena. radi toga ne može se znati, jeli u našem jeziku postalo od negdašnjega a ili od u. — nejasno je i postati značja (vidi 1, a): može biti da je u našem jeziku starija osnova (u = a) već u prva vremena (dajbudi po zapadnijem krajevima) dobila drugo značenje (deformis), a da je (istom od prošloga vijeka) primljena druga osnova iz nemačkoga sa značenjem što ima u ovom jeziku koje je isto kao što je bilo i praslavensko. — Između rječnika u Vrančićevu (deformis; turpis⁴), u Mikaljinu (grub, nepristali, deformis, turpis, inelegans, foedus, deformatus⁴), u Belinu („brutto, laido, deforme“ 150^b), u Bjelostjenčevu (grub, nepristal, deformis, turpis, foedus, teter⁴, v. grd), u Voltigijinu („brutto, sporco“, garstig, schmutzig⁴), u Stulićevu (deformis, turpis etc.), u Vukovu: 1. „grob“, crassus. 2. (u Dubrovniku) vide ružan s primjerom: nije gruba; u Daničićevu (grub, „inurbanus“, vide kod 1, a). — Komparativ postaje na tri načina: a) nastarekom š pred kojijem se b mijenja na p: grubiš (pisano i grubši). — u Dubrovniku od xvi vijeka (naj stariji su primjeri: grubša. M. Vetranić 2, 54; M. Držić 101; grubše. M. Vetranić 1, 10; grubšu. 2, 18. 141) do današnjega dana, vidi P. Budmani, dubr. dij. rad. 65, 17 br. 86; u dva pisca Bošnjaka xvii vijeka: grupšega. M. Divković, bes. 803; grubšu. I. Ančić, ogl. 27; u dva pisca čakavca xvi i xvii vijeka: grubšega. S. Budinić, ispr. 16; grubši. I. Ivanisević 169. — b) nastavkom j: grubji. — u sjevernoj Dalmaciji od xvi vijeka: grubji. Transit. 270; Ant. Kadičić 184; grubje. Nauk brn. 20^a; D. Baraković, vil. 305; J. Kavačin 417^a; grubjoga. D. Baraković, jar. 78; grubljijem. S. Matijević 40; grublja. I. J. P. Lucić, doct. 1. — c) nastavkom i(j): grubiji. — u tri pisca xvii i xviii vijeka (jedan je iz Bosne, drugi iz Boke, treći iz Slavonije): grubiju. I. Ančić, svit. 20; grubije. J. Matović 41. 376. 414; D. Rapić 100. 267. — sva su tri oblika i u Stulićevu rječniku.

1. adj.

a. crassus, agrestis, rusticus, inurbanus, debec (vidi debeo, 2, h), krupan, hrpar; suprotno je

tanak, sitan, fin, u prenesenom smislu o *čeljadetu*, *neotesan*, *divlji* (vidi divlji, a, a), koji svojim riječima i uopće svojijem postupanjem vrijeđa i nehoće drugu *čeljad*, i o takovijem riječima; suprotno je uludan, fin. ovo je značenje do duše starije, jer je praslavensko, ali se prije prošloga vijeka javlja samo u jednom primjeru (iz dubrovačkoga spomenika): U naše dni od nêdnoga gospodina rusažkoga takovъ grubъ listъ ne primismo. Spom. sr. 135. (1416). *Daničić* (u rječniku) tumači inurbanus, što je dobro prema smislu, ali pošto (dajbudi od xvi vijeka) ova riječ u Dubrovniku i po ostalijem zapadnijem krajevima nigdje (ali vidi i primjer iz *Olive*) nema toga značenja, sva je prilika da i ovdje grub znači: *grd*. tako mislim da je i u ovom primjeru, premda bi po smislu moglo značiti: *debeo*: Odi se u svite sve crne i grube. *Oliva*. 46. — samo u nekijem primjerima od kraja xviii vijeka nije sumnjivo značenje: Nije bilo nijedna tako gruba naroda. J. Rajić, pouč. 1, 174. Pravi spisatelj kaže u predgovoru da će nemu biti mila svaka recenzija bila gruba ili učtiva. *Vuk*, pism. 63. — po svemu tome ne znam, jeli se ovo značenje uzdržalo od starijih vremena po istočnijem krajevima, ili je u novije vrijeme prešlo iz *němačkoga*; treba primijetiti da ga nema u narodnijem pjesmama.

b. deformis, turpis, vidi I, grd, 1, c. — Od xvi vijeka (ili još od prije, vidi kod a) po zapadnijem krajevima (vidi i u rječnicima). a) u pravom smislu. aa) o *čeljadetu* i o onome što se kao *čeljade* misli. Jere si ti mnogo lijepa a ja sam mnogo grub. *Zborn.* 38^b. *Pril. jag. ark.* 9, 84. Ako grubu najde ženu. P. Hektorović 31. U zao čas, gruba je (*Petruša*), tko bi k njoj pošao? N. Naješćković 1, 241. Današnji dan tko je ubog grub je i star. M. Držić 402. Nije grubša od tebe gizdava *Prelvala*. D. Zlatarić 40^b. Ako je tko bogat, velik, moguć, lijep, samovoljan, odjeven i obuven, ne ima nikako pogrdovati ubožijega, manjega, nejačjega, grupšega, ludjega, golijega, gladnijega i žednijega. M. Divković, bes. 803^b. Stari, mladi, grubi, lijepi. M. Divković, nauk. 82^b. Vidih za tim ženu grubu. Đ. Baraković, vil. 216. Vidje ga mrtva crna i gruba kako vraga. I. Držić 157. Sva se iskubla, sva je krvava, danu s tega grubša nije. I. V. Bunić, mand. 10. A hčer grubu kada odati dobro išće. I. Ivanišević 174. Naj ljepšoj nevjesti pir čine kako i naj grubšoj. (D). *Poslov. danić.* 68. Babajka koji ljube sve svoje sine, ako i grube. J. Kavačin 208^b. Lin u hodu, grub u licu, lud rilom. A. d. Bella, razgov. 143. Koliko se i od grube žene čuvati imamo. I. Đorđić, ben. 25. Veći i mañi, ljepši i grubši. B. Zuzeri 266. Vidiće se tada na livo gizdavil i ponosnije, a na desno grubih i poniznije. F. Lastrić, ned. 7. Bliže je gruba lijep neg gveroka slijep. (Z). *Poslov. danić.* 6. Lijep slijep, grub rug; zlo ono, hude ovo. (Z). 55. Tko ima mjedi nije grub. (Z). 129. Kad zaručnik misli da rukuje jednu divicu, oli lipu, oli plemenitu, oli dobru, a on rukuje ockvrñenu, grubu, neplemenitu, oli zloćudnu. *Ant. Kadčić* 433. Budalasti, grubi i pogrdni u tilu. M. Dobretić 303. Grbav ozad, grub osprijeda. N. Marčić 60. Nije meni Lakezis, niti skrivila gruba Meduza. M. Katančić 56. Ma se Nikola momče obrtaše: „Jadna Mara, činiš mi se gruba!“ Ma li Mare nemu odgovara: „Nit' sam mlada, ni odveće stara, nego moma od naj ljevšeg doba: kad su Turci Novi poharali, imala sam trideset godina, od tadar su trideset i sedam.“ *Nar. pjes. vuk.* 1, 562. Osta cura gruba i krezuba. *Nar. pjes. juk.* 403. — bb) o ljudskom tijelu (*kipu*, *pri-*

lici), obrazu, licu, udu. Ostone obraz grub. N. Naješćković 1, 342. Ne pokaže pokorniku grubšega obraza. S. Budinić, ispr. 16. (*Višić*) nigda dušu vrijednu u grub lip ne stavja. D. Rašina 5^a. Bio grube prilike, zlo obučen. 27^a. Grubljea obraza ne rodi, miu, mati. Đ. Baraković, jar. 78. Iz kosijera slike grube nos nezgromui na kľun pada. I. Gundulić 474. Obrazom grubijem i strahovitijem. I. Držić 164. (*Sid*) čini te bržnu blidu, grubši obraz da ti izhodi. I. Ivanišević 169. Nihovi grubi i strašni obrazi. A. d. Bella, razgov. 34. Tílesa nopravedni biće sasvim pogrdna i gruba. J. Filipović 1, 223^b. A ona mi gruba lica hoće bit još ľuba? A. Kanizlić, roz. 31. Ukaza mu se divica licem postaranim i grubim. A. Kanizlić, utoč. 119. — Ako vidiš (*u snu*) da ti su ruke grube ali kaone, toj prilikuje štetu ali grijeh. *Zborn.* 134^b. Čovik, koji ima lip obraz, zove se gizdav, ako će udo i imati koje grubo. F. Lastrić, od' 145. — cc) o životinji. Žvijeri grube. M. Vetranić 1, 134. Tako j' medvid grubi kada se okoti. Đ. Baraković, vil. 91. Prikaza se drugi pas crni i grubši. I. Držić 216. Naj ljepša mejuću gruba je. (D). *Poslov. danić.* 68. — i o dijelu, udu životinškoga tijela. Od prasca zube videći strahotne i grube. M. Vetranić 2, 141. — dd) o nežljivoj stvari. Bio sam dub od fjerle zelene, njeđa lijep, njeđa grub. M. Vetranić 2, 145. I trava je gruba nika. Đ. Baraković, jar. 24. Otok ovi od lijepa se grub učini. G. Palmotić 2, 75. I crna noć strašiva grubijem mrakom gdi se obstire. A. Vitalić, ost. 162. Voće ni lipo ni grubo. I. J. P. Lučić, razg. 10. Što je došao oni vlah u gruboj robi? *Nar. prip. vuk.* 208. Dva se mrka povila oblaka, oba gruba i na kob jednaka. *Osvetn.* 5, 64. — ee) o čemu umnom. Zlamen na taj svit zadosti grub ina. Š. Menčetić 222. I razlicijeh jošter ptica od plemenita lijepa i gruba. J. Palmotić 316. — ff) uopće, uz stvar, ili u srednjem rodu bez supstantiva, ili s kojom zamjenicom srednjega roda. U riječeh negovijeh stvari grube ukrotio je (in verbis suis monstra placavit). N. Rašina 215^b. ecclesiastic. 45, 2. Ne vidjeh grubšu stvar ner bješe moj obraz. M. Vetranić 2, 141. Ne može ikadar namislit ľudska svijes od žene grubšu stvar, koja no stara jes. F. Lukarević 89. U ruho naj lipše obući grubu stvar, nikako bit lipa ne može nikadar. D. Rašina 106^b. Satirić sam čudno prist'o, stvari u mene grube nije. I. Gundulić 136. — Ča naprid u dubje ma pamet zahodi sve gore i grublje u paklu nahodi. Đ. Baraković, vil. 305. — A što no samo sobom jest lipo, u što hoć' da obučješ, grubo sa svim biti ne more. H. Lučić 185. Što je grubo, lijepo se zvati ne može. (Z). *Poslov. danić.* 122. Na svitu nije se narodilo išto grubije i poganije od gubavca. Đ. Rapić 100. — gg) o onome što je neugodno ne vidu nego kojemu drugom tjelesnom osjećanju. Od tolikoj gruba smrada. *Zborn.* 7^b. Što no je gruba stvar ušima slišati, nije trijebi toj nigdar u pisma slagati. N. Naješćković 2, 122. Činaše se gruba veoma po sve kraje treska i vika. G. Palmotić 3, 21^b. — hh) u širem smislu, o onome što je neugodno ne samo tjelesnom osjećanju nego i umu. Bez kojegodi feste ili lijepe ili grube, M. Držić 242. I lijepa komedija kazat vam se će gruba. 244. Bihu sañe grube. Đ. Baraković, vil. 61. — b) u metaforičkom smislu, o duši i o *čeljadetu* s obzirom samo na dušu. Čovik učini se grubji od skota po grish. *Transit.* 270. Kano spovijeda s. Grgur papa od jedne sjene grube i gnusue od jednoga lupeža. M. Orbin 120. Pokli sebe u ad klade, i grješnike sobom grabje.

J. Kavačin 147a. Čini dušu službenicu djavaosku, čini je grubu i grdnu. I. A. Nenadić, nauk. 166. Duša ostaje grublja nego jedno mrtvo tilo. I. J. P. Lučić, doct. 1. Duše grube i nakazne brez ureda milosti Božje. razg. 73. Grstni i grubi grišniče. D. Rapić 102. — c) *preneseno, u moralnom smislu, kao zao, ali obično ujedno kao i gadan, sramotan, nepristojan, vidi i d).* aa) *naznačuje kao zlo nešto (djelo, misao, čud, običaj, nauku itd.) što po sebi nije zlo.* U mnogo lipo složenih besidah grube nauke ka (*knjiga*) uzdrži. H. Lucić 185. On človik, koji drugoga himbenim naukom, z grubimi nesramnimi besedelami navede i obrati od prave vero na krivu. Postila. 1a. Koli je gruba čud ljepu stvar sakrivat. D. Rapića 7a. Grub pitam dobitak. M. Bunić 72. Koji drži tijelo svoje čisto od gruba i nepoštena činjenja. M. Divković, bes. 112b. Budi grubijih misli jako i krepko odagnanje. nauk. 103a. Prognanje od grubijih misli. B. Kašić, zrc. 169. Sve raskoše svjetovno ili su grube ili su tašto. nasl. 83. Ta je grube čudi. D. Baraković, jar. 27. Čutjet u svomu tijelu taka gruba pokrenutja. I. Držić 113. S odlukom grubom. 166. Bježat veoma od zle i grube običaji. 227. Da mu nije bojno diko potamnila gruba osveta. G. Palmotić 2, 520. Nerazložno misli grube, koje leže u čoviku, vječnu dušu more i gube. 3, 31ab. Grubo djelo, turpiter factum, foedum facinus, res turpis. J. Mikajla, rječ. 124a. Nasladivat se grubijem mislima. Misl. 29. — i *uopće uz stvar (i riječ u starijem smislu), ili uz zamjenicu srednjega roda.* Govori i čini grube riječi. Zborn. 10b. Pril. jag. ark. 9, 74. Zašto je gruba stvar da leži bez straže ovako gospodar. N. Naješković 1, 203. Ako si pogledao kojegod stvari grube i nepoštene. B. Kašić, zrc. 64. Premda ova (*stvar*) nije od sebe gruba ni potičiva na bludnost. Ant. Kadčić 523. — Ništa ni grublje nego kar meu redovnici. Nauk brn. 20b. Ovo je velo grubo prid svijetom. M. Divković, nauk. 16b. Ako se čuju oskrvneni od griha smrtnoga (što je u redovniku, a navlastito u pastiru od duš prigrubo). M. Bijanković 25. Koji pazi na pošteno ništa grubo i nepošteno ne diljuje. B. Leaković, nauk. 476. — bb) *o čemu što je zlo po sebi, n. p. o grijehu.* Radi družijeh grupšijeh grijeha ozloglasen. B. Kašić, zrc. 95. Svjedočiše dugo smjesta gruba grijeha i opaka. J. Kavačin 61a. I grijeh grubi i grijeh mnogi gore bije. 430a. Grijehu tauno i grube ne drži u spomeni. I. Dordić, salt. 271. Gospodin prašta grešniku naj veće i naj grubše grijehi. D. Bašić 323. Čini se (*grih*) težji i grubiji. Ant. Kadčić 184. — Od grube službe grihovne. Naručn. 55b. — Koliko je nepristojna i gruba ova opačina. B. Kašić, rit. 293. Gruba bo je opačina bit sljep za sebe. S. Rosa 78b. — Zato u većoj ona staše gruba bluda pogibili. A. Vitičić, ost. 43. Solin veli pade s nemilošće, s gruba bluda. J. Kavačin 248a. — S neskladnosti bijesne i grube. G. Palmotić 2, 3. Nepristojnost velle gruba. M. Bijanković 79. — Ona toli grubu i priku učinila jes sramotu. G. Palmotić 1, 385. — d) *takoder u moralnom smislu, ali posve kao gadan, sramotan, nepristojan.* Tor grubše nije ništor ner človjek pjan. M. Votrančić 1, 10. Jeli ka gruba stvar na sviti neg starca bes srama viditi? M. Držić 101. Gdi su veće s grubijem bijegom odmetnici hudi u smeći prid čestitijem vernijem stijegom obratili sasna pleći. G. Palmotić 3, 178b. U gruboj smeći od smrti se pripadahu. 3, 228b. Što je grubije od pijane žene? D. Rapić 267. — često o nepristojnijem riječima. Nu joj riječ ne smjesno grubu rijet

od srama. N. Naješković 1, 231. Grube riječi govori. M. Držić 170. Govorio jest reči grube, bludne. Š. Budinić, sum. 37b. Ako si govorio riječi... grube. B. Kašić, zrc. 65. Jeli govorilo grube riječi. D. Bašić 322. — e) *premu značenjima kod c) i d), u jednom primjeru znači: kriv, dužan.* Ako kadgod tko zabudi, nije s toga crkva gruba. J. Kavačin 380b. — f) *u prenesenom smislu, o riječima i načinu kojijem se drugi vrijeđa. premda je ovo slično značenju kod a, ne treba ga s onijem pomiješati.* Psovati i reći družini riječi grube veoma suproč časti, grijeh je. A. Komulović 20. Za ljubav Božiju i za svoje spasenje ni grube riječi neće dobrovoljno podnijeti. M. Divković, bes. 342a. Pače ne ostah za osvetit tej prikore sasna grube. I. Gundulić 292. Ki mu malo prvo biše rekale velle grube psosti. P. Radović, nač. 177. Zovući ga s jednim grubimi ričmi luda i smamna. 456. U grube psovke prike grubo su se prominili. A. Vitičić, ost. 269. Zavjet daste, al' ga ne držaste, s tog vas istor gone tužbe grubo. Osvetn. 4, 56. Na te riječi grube i smone smrknule se na junaku vede. 7, 30. — Gruba ruga glas prostiru. A. Vitičić, ost. 109. — u *Dubrovniku se govori: govoriti s grubijem načinom, imat grub način (možebiti prema tal. brutte maniere).* P. Budmani. — amo spada i ovaj primjer: Ubozim ne htiše ukazat obraz grub. D. Baraković, vil. 6. — g) *u prenesenom smislu, uopće neugodan, nemio, štetan, strašan (u prvijem primjerima možebiti i sramotan).* Umrijeh velle grubom i pogrdnom smrtju. M. Divković, bes. 47a. Dostojan je grube smrti. plač. 13. Život pridano na smrt naj grubšu. I. Ančić, ogl. 27. Promišljajuć naj grubiju smrt. svit. 20. — Grub poraz. F. Lukarović 42. Satrt češ grišnih zube od propasti nihe grubo. A. Vitičić, ist. 15b. — I djelujuć sve za platu život vodi grub i tužan. G. Palmotić 2, 498. Sve u grubomu bitju stoji. A. Vitičić, ost. 268. — Spravljaću se svrhu ne jedna gruba godina. I. Držić 161. — U ovome grubu vratolomju, šta je pustim gradom zavitalo. Osvetn. 6, 28. — Grubom ranom uho desno robu oholu on osiječe. G. Palmotić 3, 71a. — Zapovidi da oca ufate: il' ufate ili da pogube, da učine jednu od dvi grube. Nadod. 147.

2. *adv. grūbo.* — *Između rječnika u Vrančićevu (turpiter^o), u Mikajlinu (grubo, grdo, foede, turpe, turpiter, flagitiose^o), u Belinu (turpiter^o 150b), u Bjelostjaničevu (grubo, nepristalo, foedo, turpe, turpiter^o, v. grdo), u Stuličevu (turpiter, deformiter, turpo, foede^o). — Komp.: grupšć, grubljē, grubijē (vidi sprijeda).*

a. *vidi* 1, a. Car Tataran odgovori joj vrlo grubo i nepristojno, govoreći da nezina očevina zaista jest u nje, ali da joj je ne da. Vuk, nar. pjes. 3, 84. Da ih ne psuje onako grubo. Djelovod. prot. 86.

b. *vidi* 1, b. Noe svoju sramost odkrivši grubo spa. M. Marulić 47. Grubo je viditi redovnik sa svima dug jazik imiti. 108. Grubo ljubiti, dvoja su prikora. G. Držić 420. Grubše je čut, da se je Zlatikum star vjerio neg Kamilo mlad. M. Držić 229. Ka se skrovno čine od tel, grubo jest i reći. Anton Dalm., nov. tošt. 2, 82. paul. ephes. 5, 12. Kraj lud velle grubo i prigrubo, teško i priteško učini i sagriješi prid Bogom. M. Divković, bes. 103a. Vele grubo i pogrdno sami sebe osuduju. nauk. 7b. Grubo ti si vas izražen. plač. 58. I tako je velle grubo, da si ti toliko lin u ovijeh. B. Kašić, nasl. 59. Za jedan pjenez kadgod so grubo pravdaju ljudi. 100. Toj grubo stoji. M. Gazarović 107. Pađu toliko grubo.

I. Držić 135. Veoma grubo bude (*grad*) pridobit od onoga, ki ne može zle požude pridobiti srca svoga. G. Palmotić 2, 494. Grubo Petar i ledeno na riječ se ovu tresu i ježi. 3, 76^a. Kako grubo jest neskladno u jedan jezik govoriti. R. Gamašić A4^b. Grubo je, da jedan Kršćjanin otima se to učiniti. P. Radović, nač. 104. Kon dvojicu ne može nosit', i kad bi nosio, grubo je vidjet'. (D). Poslov. danič. 48. Kad ga vrijedjaš grubo dosti, kad mu ljubav neć' nositi. A. Vitajić, ost. 4. U k'o blato da ne bi se omrljali grubo odviše. J. Kavašin 356^a. Riječca „mori-ris" grubo zveči na usiju od mnogijeh. B. Zuzeri 377. Kruha, sira i vina, ako je grubo ušima, ali je dobro ustima. (Z). Poslov. danič. 51. Grubo, grdo, ružno. u hrvatskom primorju.

2. GRŪB, *m. gruboća*. — *Samo u narodnoj pjesmi ugarskijeh Hrvata*. Tvoja ti je mati starom ostarila, tvoja ti je ljubav grubom ogrubila. Jačke. 303.

GRUBA, *f. ime žensko, po svoj prilici ipokoristik, vidi i 1. Grube*. — *Od xiv do xvi vijeka, a između rječnika u Daničičevu*. Grubi kraljici bosanskoj. Spom. sr. 1, 18. (1399). Kraljica Gruba. 2, 43. (1399). Gruba. M. Marulić 258. M. Držić 123. 190.

1. GRŪBAC, Grūpca, *m. ime muško*. — *Od xiv vijeka (Grubec), a između rječnika u Vukovu*. Sinь mu Grubec. Deč. hris. 21. 89. Grubec. S. Novaković, pom. 57. A sestrića Grbac-Osmanagu. Nar. pjes. vuk. 3, 216.

2. GRUBAC, grubca, *m. onaj koji je grub?* — *Na jednom mjestu xvi vijeka; može biti da je sam pisac ovu riječ izmislio radi stika*. Čim, človekoljubac da premili siu tvoj grēha, ki jest grubac, obvaruje duh moj. Š. Buđinić, sum. 25^a.

GRŪBÂČ, Grubača, *m. ime muško*. — *Od xv vijeka, a između rječnika u Vukovu i u Daničičevu (Grubač)*. Grubač Dabčič Luštičanin. Spom. sr. 1, 48. (1403). Prjeđe Grubačeme dijakom. Mon. serb. 299. (1420). Upisa Grubač dijak. 304. (1420). Po Grubaču Junakoviću. Spom. sr. 2, 93. (1436). — *U naše vrijeme i kao prezime*. Šem. prav. 1878. 83.

GRUBAČEVIĆ, *m. prezime po ocu Grubaču*. — *Od xv vijeka, a između rječnika u Daničičevu (Grubačević)*. Božidaru Grubačeviću. Mon. serb. 506. (1468). Grubačević. And. Kačić, kor. 454.

GRUBAČIN GĀJ, *m. mjesto u Srbiji u okrugu užičkom*. I. Stojanović.

GRŪBAHAN, grubahna, *adj. dem. grub*. — *isporedi grubašan*. — *Akc. (u Dubrovniku) kaka je kod grūbahana onaki je u ostalijem padežima jednine muškoga i srednjega roda, osim instrumentalu, u acc. sing. f., u nom. i acc. pl. za sva tri roda, i u cijeloj složenoj deklinaciji; u ostalijem je oblicima onaki kao što je kod grubahna. u Vukovu je rječniku griješkom drukčije zabilježen akc.* — *U Belinu rječniku (turpiculus' 150^b), u Stuličevu (turpiculus), u Vukovu: grūbahana (gdje stoji da se govori u Dubrovniku s dodatkom: osobito se kaže za žene).*

1. GRUBAN, *m. ime muško*. — *Od xiv vijeka, a između rječnika u Vukovu*. Gruban. Deč. hris. 44. S. Novaković, pom. 57.

2. GRUBAN, grubna, *adj. vidi grub*. — *Od xviii vijeka*. Od grubna stvorenja učimimo se lijepi. S. Margitić, isprov. 4. Da budu grubnom i sramotnom smrtju umoreni. M. Dobretić 232. Nežina lipota nebeska prihodi u grubnu ružnost, pristaje biti raj nebeskoga naslađenja. Đ. Rapić

50. Ti si grubno budalo. Jačke. 261. — *Komp.: grūbniji*. Kako je koje dilo teže i grūbnije. M. Dobretić 198.

GRŪBANA, *f. ime žensko*. — *Od prije našega vremena*. Grubana. S. Novaković, pom. 57. Grūbana, ime žensko ali samo u ovoj poslovi: „Dovde moje, dovde Grubanino". ima i jedna priča o tome kako je ova poslovice postala. I. Stojanović.

GRUBANAC, Grubanca, *m. ime muško*. — *Na jednom mjestu xiv vijeka, i otale u Daničičevu rječniku (Grubanec)*. Grubanec Hlapčić (I) močanin. Mon. serb. 219. (1391).

GRUBANIN, *adj. koji pripada Grubani, vidi kod Grubana*.

GRUBANOVIĆ, *m. pl. u Daničičevu rječniku: Grubanovci*, selima u Bitvi koja je car Lazar dao Ravanici bili su „hatari između Velojevci i između Grubanovci" (Sr. letop. 1847. 4, 54 god. 1381).

GRUBANOVIĆ, *m. prezime po ocu Grubanu*. — *U naše vrijeme*. Toša Grubanović. Rat. 417.

GRUBAŠ, *m. ime muško*. — *Prije našega vremena*. Grubaš. S. Novaković, pom. 57.

GRŪBAŠAN, grubašna, *adj. vidi grubahan*. — *U Stuličevu rječniku i u naše vrijeme u Dubrovniku*. P. Budmani.

GRUBAV, *f. vidi gruboća*. — *U dva pisca xvii i xviii vijeka*. Neće biti pomjiv oprati grubav od griha, koji grubi dušu. P. Posilović, nasl. 34^a. I da će tebi postaviti u pamet sve raskuše i grubavi od tijela i grihe tilesne, koje ti jesi učinio. 120^b. Tol'ka bo je grubav toga (vraga). J. Kavašin 411^a. S straha muka da ovih narzum grubav svih grjehovi. 445^a.

1. GRŪBE, *f. vidi Gruba, uprav je hyp. Grubana ili kojega drugoga ovakoga imena ženskoga*. — *Akc. se mijenja u voc. Grūbe*. — *U jednoga pisca Dubrovčanina xvi vijeka*. Grubo lijepa ne gruba, oprosti mi. M. Držić 126.

2. GRUBE, *m. vidi Grubeta*.

GRUBEŃA, *m. ime muško*. — *U spomeniku xii vijeka ima samo adj. GrubeŃin*. Desislav, sinь GrubeŃin. Starine. 13, 207. (1185).

GRUBEŃIN, *adj. koji pripada GrubeŃi, vidi GrubeŃa*.

GRŪBEŠA, *m. ime muško*. — *Od xiii vijeka pisano Grubeša i Grubšica; u naše vrijeme glasi samo Grubeša, između rječnika u Vukovu (Grubeša) i u Daničičevu (Grubeša i Grubšica)*. a) Grubšica i Grubješa. Grubšica peharinik. Mon. serb. 33. (1249). Pridoše Zrnye i Grubšica. 54. (1281). Grubješa. M. Držić 438. — b) Grubeša. Grubeša Gndulić. Mon. serb. 39. (1253).

GRUBEŠIĆ, *m. prezime po ocu Grubeši*. — *Od xiv vijeka, a između rječnika u Daničičevu (Grubešić)*. Piro Grubešić. Mon. serb. 117. (1345). Grubešić. Boca 5. — *xiv vijeka dolazi i s oblikom Grubšić* (vidi Grubeša, isporodi i Grubješević). Stanko Grubšić. Deč. hris. 21. 89.

GRŪBETA, *m. ime muško*. — *U Vukovu rječniku*. — *Od xiv do xviii vijeka (vidi Rad. 16, 165) dolazi s nominativom Grube (gen. Grubete); između rječnika u Daničičevu (Grube, Grubeto)*. S. Grubetems. Spom. sr. 2, 8. (1326). Dēdz imь Grube. Deč. hris. 37. Grube Bistetić. Mon. serb. 150. (1351 prepisano u naše vrijeme).

GRUBETIĆ, *m. prezime po ocu Grubeti*. — *Od xiv vijeka, a između rječnika u Daničičevu (Grubetić)*. Vladoje Grubetić. Deč. hris. 53.

Brajevi Grubetići. Glasnik. 15, 291. (1348?). Nikša Grubetić. Mon. serb. 241. (1399). Prěd. gospodina kneza Nikšu Grubetića. Spom. sr. 1, 106. (1411). Vlahuša Grubetić. Mon. serb. 423. (1442). Dimko Grubetić. 431. (1445). Grubetić. Boca 8.

GRŪBIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme u Liei*. J. Bogdanović. *u Bačkoj*. V. Arsenijević. Stevo Grubić iz Sjovice. *u Nar. pjes. kras.* 1, ix. Petar Grubić. Rat. 320. Grubić. Boca. 19. 25.

GRUBIJĀN, grubijāna, *m. grub* (*vidi* grub, 1, a) *čovjek, čem. grobian*. — *Akc. kakī je u gen. taki je u ostalijem padcizima, osim nom. sing. i voc.*: grubijāne, grubijāni. — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u vojvodstvu*. — *i u hrvatskom primorju*: Grubijan, neotesanac, ne-ujudhak. *u hrvatskom primorju*.

GRUBIJĀNSTVO, *n. osobina onoga koji je grubijan*. — *Od xvii vijeka, u između rječnika u Vukovu* (dio grobheit' rusticitas'). Grubijan-*stvom* ludna bi pokazivali se. Glasnik. 11, 3, 28. (1695).

GRUBIJANŠTINA, *f. vidi* grubijanstvo. — *U Školekuru rječniku*: ,grobheit'.

GRUBIJĀŠ, *m. pogrđna riječ*. Skoroteča. 1844. 249. — *vidi* grubijan.

1. GRUBINA, *f. vidi* gruboća (*i radi akcenta*). — *U jednoga pisca xviii vijeka* (s konkretnijem značenem: *ono što je grubo*), *u između rječnika u Stuličevu* (deformitas, turpitudō, foeditas). I tako se daje na sve nečistoće i grubine. P. Posilović, nasl. 33^a. I ostale sve grubine otiti će u dubine. 198^b.

2. GRUBINA, *m. ime muško*. — *U dva latinska spomenika xi vijeka*, 'Grubina'. Doc. hist. rač. 59. (1060). 99. (1075). — *vidi* i Grubinić.

GRUBINIĆ, *m. prezime po ocu Grubini*. — *xiv vijeka*. Bogoje Grubinić. Deč. hris. 30.

GRUBIŠA, *m. ime muško*. — *Od xi vijeka (naj prije u latinskim spomenicima) u između rječnika u Vukovu*. 'Tempore Grubise prioris'. Doc. hist. rač. 48. (1056). 'Coram priore vestro Grubissa'. 50. Grubiša Veselković. Mon. croat. 133. (1487). Kralj Grubiša i Dragiņa. J. Kavalin 251^a. Na 1115 vladao je u slovinskim dr-*žavam* kralj Juro, koji bi svržen, i Grubiša njegov sinovac za kralja učinen. And. Kačić, kor. 420.

GRUBIŠIĆ, *m. prezime po ocu Grubiši*. — *Od xvi vijeka (naj prije u komediji)*. Draško Grubišić Krikanin mo(j) je otac. M. Držić 184. Grubišići na Makarskoj. And. Kačić, kor. 454. Paskal Grubišić. Norini 66. Grubišić. Schem. bosn. 1864. v. xxvii. J. Bogdanović. V. Arsenijević.

GRUBIŠNOPOLE, *n. selo u Hrvatskoj u pod-
županiji bjelocarskoj*. Pregled. 80.

GRUBITI, grūbim, *impf. deformare, činiti da što (objekat) bude grubo* (*vidi* 1. grub, 1, b). *ispoređi* 1. grđiti. — *Akc. kakī je u praes. taki je u impf. grūbĭān, u aor. 2 i 3 sing. grūbĭ, u part. praet. pass. grūbĭen; u ostalijem je oblicima onaki kakī je a inf.* — *Od xv vijeka, u između rječnika u Mikašinu* (grubiti, gnusiti ,deformo, foedo'), *u Belinu* (contemno' 268^a), *u Stuličevu* (deforme aliquid reddere).

1. *aktivno*.
a. *sa značenem kaznijem sprijeđa, vidi* 1. grđiti, 1, a. a) *u pravom smislu*. Ku (ljepotu) ona prije reda ne grubī napravom. F. Lukarević 53. Zubi hotio bi (prasać) život moj da dere i grubī. 299. — b) *u prenesenom ili u metaforičkom smislu*. Zbi dobroga glas grube. M. Marulić 153. Još

nije dobro svijet vidjela kagod lijepa djevojića, počnu joj bez milosti ludi iskat grubit tej ljeposti. F. Lukarević 249. Ni'e li zloba velja vaša, da gizdave tej ljeposti vi grubite s neimilosti? S. Bobaljević 229. Nemoj da plać gorko dile sa svijem sreem ki te lube, ni da ljepos tvoju grubu plaćem, suzom', cvilom cvile. Jedupka nez. pjes. 236. Veli sveti Pavao: 'Tko kurvarstvo čini u svoje tijelo sagrešuje'; to jest, svoje isto tijelo i poštenje grubi i pogrđuje. M. Divković, bes. 44^b. I blago i glavu boje jest zgubiti ner li viru pravu nevistvom grubiti. I. T. Mrnavić, osm. 165. Propni ovoga i pogubi, uzmi život zlom grešniku, ki nepravijem djelm grubi ovni zemlu svn koliku. G. Palmotić 3, 77^b. Neće biti pomljiv oprati grubav od griha, koji grubi dušu. P. Posilović, nasl. 34^a. Kako su dvi vrste od griha, koje grde dušu, oblaćaju i grube. F. Lastrić, ned. 144.

b. *contemere, prezirati, vidi* 1. grđiti, 1, c. Ča t' je potrbno uzdržī a ne grub'. M. Marulić 142. Samo Boga lubi dikla sveta, a sva ina mrzi i grubi. I. V. Bunić, mand. 28. Ta je smrt Bogu vele mrska, ter ņegovu vojū grubī. P. B. Bakšić 224.

2. *sa se*.

a. *pasivno*. Obraz svjetlji od sunca sliamni se žudejskijem grubī i pogrđuje. M. Divković, bes. 358^a.

b. *refleksivno, u jedinom primjeru stoji s dativom sa značenem: činiti se prema kome grub, u prenesenom smislu kao odmetati se*. Uboštvo ču ljubit, posluh ter čistoću, svitu ču se grubit, tebe slidit hoću. M. Marulić 194.

GRUBJEŠEVIĆ, *m. prezime*. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. And. Kačić, kor. 454.

GRŪBJETI, grūbim, *imp. postajati grub* (*vidi* 1. grub, 1, b). — *-je- stoji u južnom govoru mj. ņeglašućega, u zapadnom govoru stoji i: grūbĭti, a u istočnom bi stajalo e: grūbeti, po južnom govoru običnije je grūbĭeti*. — *Od xviii vijeka, u između rječnika u Stuličevu* (grubiti tko ,deformem evadere'). Sunce i miece prid ņim grubi i svjetlost svoju gubi. M. Divković, kat. 128. Za kim i za koga skrbna dosad grubih. P. Vitezović, odil. 54. Isus sunce kō ne grubi. J. Kavalin 483^b.

GRŪBLAHAN, grublāhna, *adj. vidi* grubahan. — *Samo u Stuličevu rječniku* (grubjahan).

GRUBOBRAZAN, grubobrazna, *adj. gruba obrazu*. — *U Stuličevu rječniku*: v. grdobrazan. — *neponzđano*.

GRUBOĆA, *f. deformitas, turpitudō; crassitudo, rusticitas, osobina onoga što je grubo*. — *ispoređi* grubota, grubina, grubost. — *Akc. se mijēću u dat. sing. grūboći, u acc. sing. grūboću, u voc. sing. grūboću, u nom., acc., v. pl. grūboće, u gen. pl. grūboćā*. — *Od xvi vijeka, u između rječnika u Mikašinu* (gruboća, grdoba), *u Belinu* (deformitas' 159^b. 673^b), *u Bjelostjenčevu* (gruboća, grubota, nepristalnost ,deformitas, foeditas, turpitudō', v. grdoba), *u Voltijijinu* (,bruttezza, sporehezza', ,garstigkeit, schmutzigkeit'), *u Stuličevu* (v. grubina), *u Vukovu* (dio grobheit' rusticitas').

a. *vidi* 1. grub, 1, b. a) *u pravom smislu*. Dva dijavola priđoše paklena; crna i vole grda bjehū, koje gruboće nije ni bi je svi jezici mogli izreći. Zborn. 157^b. Što li hoće tolika gruboća od lica čovječanskijeh rijet? M. Držić 240. Uskrsnuti će tjelosa svetije bez nikakova pomañkanja, bez nikakove gruboće, bez nikakova razrušenja. M. Divković, bes. 399^a. Pokriti kojugod gruboću

od obraza. B. Kašić, zrc. 110. Sva se ljepota obraća u toliku gruboću. M. Orbin 73. Ne gruboća tolika je, takoga je hoda i čina, da bi pozno prava da je vukodlačka upirina. G. Palmotić 2, 60. Ako su koje (*prilike*) zlamenitom gruboćom nepristojne. M. Bijanković 88. I pod nebom nitko neće moć izreći te gruboće. S. Margitić, ispov. 261. Da se u njegovu kipu gruboće naći ne moгаše. And. Kačić, kor. 210. Očišćen od svake gruboće puti. Grgur iz Vareša 125. Svjetloća svijetnakaova boje otkriva gruboću crvičevu. M. Pavlinović, rad. 128. — *b*) u *prenešenom smislu*. Da odivši se nikom svitom od vridnosti ne upadeš u gruboću duše. Nauk brn. 11. Da procijeni gruboću i pogrdu od grijeha. M. Divković, nauk. 184^b. Ako se počneš topiti radi gruboće duše tvoje. B. Kašić, is. 114. Nije veće gruboće nego li duša u grijehu. I. Držić 33. Koliko je velika gruboća duše grišne. P. Radović, ist. 176. Da bi ljudi poznavali gruboću od ovoga griha. S. Margitić, fal. 136. Koliko je veća gruboća duhovna od griha! F. Lastrić, test. ad. 14^b. Svu gruboću duše promiđujući u biloću pokornu. I. J. P. Lučić, razg. 138. Stavi grihe tvoje i promišljaj grubotju i pogrdu tiovu. B. Leaković, gov. 79.

b. vidi 1. grub, a. — u *Vukovu rječniku*.

GRUBOĆSTVO, *n. vidi* gruboća. — U *Stuličevu rječniku*. — *sasna nepozvano*.

GRUBOJE, *m. ime muško*. — *Na jednom mjestu xiv vijeka, i otale u Daničićevu rječniku*. Gruboje. Mon. serb. 179. (1368).

GRUBOJEVIĆI, *m. pl. selo u Hercegovini u okrugu sarajevskom*. Statist. bosn. 291.

GRUBOR, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Šem. prav. 1878. 67. J. Bogdanović.

GRUBOROVIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Šem. prav. 1878. 59. 74.

GRUBOST, *f. vidi* gruboća. — *Od xiii vijeka, a između rječnika u Belinu* (grubos ‚deformitas‘ 150^b), *u Stuličevu* (v. grubina), *u Daničićevu* (grubost ‚rusticitas‘).

a. vidi 1. grub, 1, a. — *Na jednom mjestu u spomeniku xiii vijeku u kojemu je jezik pomiješan s crkvenijem*. Aste što budet. vi. nihi. (*u knjigama*) pogrđeno ili grubostiju ili neodoumjenijem mojeg bezumija. Mon. serb. 84. (1234).

b. vidi 1. grub, 1, b. — *Od xvi vijeka*. Otajna grubosti. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 51^b. paul. 2 cor. 4, 2. Ne bude tada (*u rajnu*) liposti ni grubosti telesne. Aleks. jag. star. 3, 313. Nijedna se nečistoća ne ima imeinovati meu vami, ali ti grubost, ali ti ludo govorenje. M. Divković, bes. 129^b. Prignuti na bludnost ali na grijeh puteni ili ti na prilicne tako grubosti. S. Matijević 14. Gledajući taku grubost, tko će učiniti igdar ludost. P. Posilović, nasl. 199^b. Vatra koje pepeo jest grubost. M. Radnić 361^b. Kako će ostati zlamenja od rana brez grubosti. F. Lastrić, ned. 189. Telesa neće priuzeti grubost. J. Matović 109. Čistimo svako ockvrneće i grubost grijeha. 125.

GRUBOĆA, *f. vidi* gruboća (*i radi akcenta*). — *Od xv vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* (‚deformitas‘), *u Bjelostjenčevu* (kod gruboća), *u Voltijijinu* (‚bruttezza, turpezza‘ ‚garstigkei, schmutzigkeit‘), *u Stuličevu* (v. grubina). Plaćnije grubote ni takmene meni. M. Marulić 187. Gdi bi odsiećen nos, tada grede naj pri za ranu po zakonu libar 7 (?), a za ogrubljenje obraza tolikoje neka je libar 100, i tako se ima razumiti oda svakoga uda, ako bi bila grubota i rana. Stat.

poj. ark. 5, 253. Da suprotivnici i neprijatelji slova Božjega ne budu mogli po istini ko zlo ili grubotu ot njih govoriti. Postija. O1^b. Vsake vrste grubote, sablazni, ščete. Š. Budinić, sum. 120^b. Dobivaju žitak s nečistive grubote i bludnoga življenja tujega. 130^a. Čiča grubote duše grišne. I. T. Mrnavić, nauk krst. 1708. 35. Sin Božji ni bi porođjen grubotom pohotinja. ist. 13. Kada od ogha vaše svete ljubavi biti će očišćena ova duša moja od nečistije ockvrna i tolikije svojije grubota? P. Posilović, nasl. 186^b. Tvu grubotu s grijeha tvoga ja podnijeti nijesam htio. A. Vitalić, ost. 141. Oprati grubotu grihov. F. Parčić 50. S ovim pokazati mu ima grubotu griha. Ant. Kadčić 245. Čiča svih imenovanih nemoći i grubota. 403. Nitko nije dužan otkriti svoju grubotu. 517. Nemoć koja daje grubotu života. M. Dragičević 49.

GRUBOVAC, *Grābōvca, m. vrelo u Lici*. J. Bogdanović.

GRUČAST, *m. debeo čovjek, a nespodoban*. Barilović. D. Trsteiak.

GRUČENIK, *m. zaselak u Dalmaciji u kotaru makaranskom*. Repert. dalm. 1888. 66.

GRUČIN, *m. ime mjestu*. — *Prije našega vremena*. Gručim. S. Novaković, pom. 130.

GRUČKA, *f. žensko čelade s Grude* (*u Konavlinu*). — *Postaje od osnove grad nastavkom* jka: dj mijenja se na d, a ovo ispred k glasi č. *u Dabrovcniku se ovo opet mijenja na j* (P. Budmani, dubr. dij. rad. 65, 159 br. 29): Grujka.

1. GRUDA, *f. gleba, vrpica, komad, kad se što mekano, kao n. p. sir, snijeg, zemlja, složi zajedno, ali kako mu drago i ne u kojem osobitom obličju*. — *isporedi* grudva, grudva, grumen, grun. — *Akc. je u gen. pl. grūđa*. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslav. gruda, rus. гpyдa, češ. hruda, polj. gruda*. — *Rudi postaća isporedi lit. grudas, zrno, staroizl. graut, stvniem. gruzzi, kaša, bunгур, stvniem. grioz, anglosaks. griot, pijesak*. — *Umeđu rječnika u Vrančićevu* (gleba^a), *u Mikuljnu* (gruda, grumen zemlje ‚glebba, cespes‘), *u Bjelostjenčevu* (gleba, gleba torrae, frustum terrae². 2. gruda zelena ‚cespes‘. 3. gruda soli ‚grumus salis‘), *u Jambrešičevu* (gleba^a); *gruda zelena ‚cespes‘*), *u Voltijijinu* (zolla, gleba^a ‚erdschölle‘), *u Stuličevu* (gleba, cespes^a), *u Vukovu*: 1. gruda sira (odmah kad se izvadi iz surutke dok se isisiječe i posoli) ‚der klumpen‘ ‚gleba^a‘. 2. gruda snijega ‚der schneeball‘ ‚glebula nivis‘, cf. grudica. *a*) *u pravom smislu. gruda sira* (*vidi u Vukovu rječniku*). Vi na voļu vazda imate grude sira, masla, mlika. D. Rašina 51^a. Volij’ su ti kokoš ali jaje nego ovna ali grudu sira. P. Petrović, gor. vijen. 65. Gruda sira. M. Đ. Miličević, zim. već. 250. *tako je i u ovijem primjerima gdje se izriekom ne kaže sira*: Neka svak obira masaoa i grude. M. Vetranić 2, 252. Da peču ukrala ne budem od gruda. N. Najšković 1, 259. Ovdje će bit i sirca i grude, što ćemo priložit, da ljepša čas bude. M. Držić 441. Šifaću ti grude i jagañce. Oglad. sr. 135. — *snijega*. Sniga grudo bila. M. Gazarović 133^b. Crn ti obraz bio kao gruda snega! Nar. pjes. vuk. 1, 109. Kako s’ topi ona gruda snijega. 402. Kako kopni ona gruda snežana. 403. Podignu se momci po sokaci gradati se gradam od snijega, ubace mi jednu grudu snijega. Nar. pjes. kras. 1, 12. — *zemlje*. Jer dok lemeš isprivača grude. J. S. Rejković 22. Hiti grudu zemlje na me. Jačke. 117. Grude zemljane. Đ. Daničić, gov. 7, 5. — *čega drugoga*. Jelici sestrici neg tri grude

voska. Jačke. 152. Ne bi iznijeli onu grudu tuča (zrono). S. Ľubiša, prip. 194. Donesite grudu suhih smokava. D. Daničić, 2car. 20, 7. Dvjesto gruda suhih smokava. Isam. 25, 18. — *b*) ime *mjestima* (vidi i Gruda). *aa*) u *Dalmaciji*. *aaa*) selo u kotaru dubrovačkom (u Konavlima). Repert. dalm. 1888. 88. — *bbb*) zaselak u kotaru korčulanskom u Ratu. 43. — *ccc*) zaselak u kotaru dubrovačkom na otoku Koločepu. 83. — *ddd*) zaselak u kotaru dubrovačkom u Postraiinu. 85. — *bb*) mjesto u Crnoj Gori. Podgorice i Zete prostrane, i s Ľim Grude brdo ubojito. Oglad. sr. 475. Podu u Grudn. S. Ľubiša, prič. 46. — *cc*) planina u Srbiji u okrugu užičkom. M. D. Milićević, srb. 577. — *c*) ime žensko. — u naše vrijeme u Lici. V. Arsenijević. može biti da dolazi i prije našega vremena (ako nije ime muško, vidi 3. Gruda). Gruda. S. Novaković, pom. 57. — radi postaća vidi: Gruda, nadimak ženskom djetetu koje je bijelo kao gruda snijega. „Ne znam, kud mi je Gruda pristala, sad je tu bila s djecom“. u Dobroselu. M. Medić. — *d*) ime ovcu, koja je bijela kao snijeg. u hrvatskoj krajini. V. Arsenijević.

2. GRŪDA, *f.* sternum, kost sred prsi, gdje se sastaju rebra. — na Braču. V. Tomić. A. Ostojić.

3. GRUDA, *m.* prezime (ili ime muško?). — U naše vrijeme (ali kao ime muško može biti i prije našega vremena, vidi 1. gruda, *c*)). Do samoga Grude barjaktara. Nar. pjes. vuk. 4, 365. Na torinu Grude Omer-age. 4, 420. Omer Gruda su tri svoja sina. 4, 430. Tri stotine Grude Krajićuoga. Oglad. sr. 459. A za Begom Gruda barjaktare. 459.

GRUDAC, Gruca, *m.* zaselak u Dalmaciji na otoku Hvaru. Repert. dalm. 1888. 60.

1. GRUDAN, *grudna, adj.* koji pripadu grudima. — U naše vrijeme kod pisaca. Grudni, zool. „brust- (im zus.)“; grudna duplja, (prsje), „brusthöhle“, tal. „cavità di torace“; grudna kost, „brustbein, brustknochen“, tal. „sterno“. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. Grudne peraje „pinnae pectorales“. J. Pančić, rib. 160.

2. GRUDAN, *m.* ime prsatu koĽnu. u Dobroselu. M. Medić. i kao prezime. J. Bogdanović.

3. GRUDAN, *grudna, m.* december, decembar. — U Hrvatskoj od prošloga vijeka. — Samo u rječnicima (u svijem s kajkauskim oblikom grudem): u Bjelostjencu, u Jambrešićevu, u Volgijinu, u Stulićevu.

GRUDANE, *n.* djelo kojijem se ko gruda. — U Vukovu rječniku.

GRUDARICA, *f.* u narodnoj pjesmi našega vremena: ne znam, jeli gruda (sira), ili je žensko čelude što siri. Jes' izišle na stan stanarice? siro li nam meke grudarice? Nar. pjes. stojad. 2, 106.

GRUDAST, *adj.* koji je pun gruda (n. p. zemļa). — U Bjelostjencu rječniku: „globosus“, i u Stulićevu: „globosus“.

GRUDAŠ, *m.* selo u Srbiji u okrugu topličkom. Sr. nov. 1879. 176.

GRUDAŠEVIĆ, *m.* prezime. — Na jednom mjestu xiv vijeka, i otale u Daničićevu rječniku (Grudašević. 3, 581). Hrana Grudašević. Glasnik. 15, 294. (1348?).

GRUDATI SE, grūdām se, *impf.* igrati se bacajući se jedno na drugo grudama snijega. — Akc. se ne mijena (aor. 2 i 3 *sing.* grūdā). — U naše vrijeme. a između rječnika u Vukovu. Zimi bi se grudale devojke, probace mi po grudu

snijega. Nar. pjes. vuk. 2, 377. Podignu se momci po sokaci grudati se grudam od snijega. Nar. pjes. kras. 1, 12.

GRUDAV, *adj.* vidi grudast. — Samo u Stulićevu rječniku.

GRŪDE, *f. pl.* ime *mjestima*. *a*) selo u Hercegovini u okrugu mostarskom. Statist. bosn. 244. — *b*) zaselak u Dalmaciji u kotaru imoskom. Repert. dalm. 1888. 50. — *c*) arnautsko pleme blizu Crne Gore. — u Vukovu rječniku.

GRUDEŠ, *m.* selo u Srbiji u okrugu topličkom. M. D. Milićević, kraļ. srb. 383.

GRŪDEŠA, *f.* ime *kozi*. u Dobroselu. M. Medić. — isporodi 1. gruda, *d*).

GRŪDI, *f. pl.* prsi; po zapadnijem krajevima samo u domaće životine što se koļe, osobito u govećeta. — Akc. se mijena u *gen.* grūdi, i u *dat.*, *instr.*, *loc.* grūdima. — Riječ je praslavenska (grondi), isporodi rus. ррудъ, češ. hrudi, polj. grędzi. — U nekijeh pisaca našega vremena acc je grude, kao da je muškoga roda, vidi kod *a*). — Između rječnika u Mikajinu (grudi, prsi „pectus“), u Bjelostjencu (grudi, prsi „pectus, thorax, thoracia“), u Jambrešićevu („pectus“), u Stulićevu („pectus bovillum“ s dodatkom da je uzeto iz brevijara), u Vukovu (vide prsi), u Daničićevu („pectus“). *a*) u čeludeta. Poboliti grudmi. Lesekörn. šaf. 129. Do grudej. Glasnik. 11, 88. Te se gospe zagledale u moje bele grude. S. Teke-lja. letop. mat. sr. 120, 1. A ti putnik ne išee mu ime, no se bije u široke grudi. Osvetn. 2, 22. Al' su vrole u junaka grudi. 2, 44. A mesne ee zaboliti ļude, kad im ļut noļ zarone u grude. 2, 129. Moje grudi moji miri hudi. 3, 7. A Arapa sa kobile svali, pa ga dernu bavanom u grude. 3, 141. Jer ga skoro hitilo se vlašee, niļe grudi kud se pasom paše. 4, 39. Pa ga svijest uļede za grude. 5, 44. — *b*) u životine. Iskat' grudi u zadniem kvartijeru. (D). Poslov. danić. 33. Donio bih ja i plecku i grudi, ali ne dadu ļudi (u pripovijeci). Vuk, rječ. kod grudi. Tako češ osvetiti grudi od žrtve obrtane. D. Daničić, 2 mojs. 29, 27. U životine su grudi, a u ļudi prsi (tako se drži po Dalmaciji). M. Pavlinović. — *c*) grudast breuļak: „Na onim grudim bilo je pokopišee“. M. Pavlinović.

GRŪDICA, *f. dem.* 1. gruda. — Između rječniku u Belinu („casus recens' 155b“), u Bjelostjencu („globula“), u Stulićevu („casus recens; casei recentis frustulum; globula“), u Vukovu. Trżak sam donio: kozlece, grudicu. M. Drżić 49. Ovo ti na čas grudica, umijesi prjesnaćie. 136.

GRUDIĆ, *m.* prezime. — xiv vijeka. Boļlin Grudić. Deč. hris. 79. — I u jednogu pisca našega vremena. Sa Živanom Grudićem. M. D. Milićević, zim. već. 276.

GRŪDINA, *f. augm.* 1. gruda. — Dolazi s osobitijem znaćeniem (gomila). *a*) ime *mjestu*. u Daničićevu rječniku: meda je katunu Pinašincima išla „na Grudinu“ (Glasnik. 15, 294 god. 1348?). 3, 581. — vidi i Grudine. — *b*) gomila stijena. M. Pavlinović.

GRUDINE, *f. pl.* staro grobļe u Broćnu u Hercegovini. Schem. herceg. 1873. 103.

GRUDITI, *grudim, impf.* u Stulićevu rječniku: 1. „glacim in frusta secare, frangere“. 2. v. riti. — nepouzđano.

GRUDJA, vidi gruda.

GRŪDNĪK, *grudnika, m.* vidi grudniak. u Banatu. V. Arsenijević.

GRUDNIŠNIK, *m* Althaea rosea L., *trandofil*, *crveni slez*. — *U Stuličevu rječniku*: grudnišnik, trava „malva hortensis“, i u *Šulekovu imeniku*: Grudnišnik (iz rus. груднишникъ, malva), Althaea rosea L. (Visiani). 105.

1. GRUĐNAČA, *f.* ono prteno cjedilo u koje se sir iz surutke vadi, te se gruda načini. — u *Vukovu rječniku* gdje je ovako tumačeno.

2. GRUĐNAČA, *f.* torba sa dvije uzice, ali su krajevi svake uzice utvrđeni za jedan gorňi i jedan doňi ugao, pa kad se torba zaturi na leđa, uzice se ukrste na grudima, te u ruke slobodne i teret se lakše podnosi. I. Pavlović.

GRUĐNĀK, grudniĀka, *m.* koŕuh kao prsluk. u Banatu. V. Arsenijević. GrudniĀk, mali koŕuh bez rukava. I. Kršňavi, list. 91. — *isporedi* grudnik.

GRUĐNANKA, *f.* Pulmonaria L., *ňeka biljka*. — *U Stuličevu rječniku*: trava lijeĉna „pulmonaria gallica“, i iz *ňega u Šulekovu imeniku*: GrudniĀka, rus. грудница, грудника (Abutilon Avicennae), pulmonaria gallica (Stulli), Pulmonaria L. 105.

GRUDOBAN, *m.* mjesto u Srbiji u okrugu *kragujevaĉkom*. Sr. nov. 1872. 540.

GRUĐSKĀ, *adj.* koji pripada Grudi, Grudama. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku* (von Grude) s *primjerom*: Šaban Đeka grudski vojvoda. Nar. pjes. vuk. 4, 115. — Grudsko vrelo, *ime vrele u Hercegovini*. (po zapadnom govoru) Grudsko vrelo. Schem. herceg. 1873. 17.

GRUĐVA, *f.* *vidi* 1. gruda. — *Od xviii vijeka, a izmeĊu rječnika u Vukovu*. Nose grudve crne zemlje. D. Obradović, živ. 125. Uzme grudvu zemlje gdje bili da bili pa je preda kupcu rekavši: „Da je alal“. V. Bogišić, zborn. 425.

GRUDA, *f.* *vidi* 1. gruda. — *U jednoga pisca xviii vijeka (pisano grudja)*. Pod ņom grudja svaka u prah biva. J. S. Rejković 17. Nemu vaļa da se sitno ore, jer iz grudja izrasti ne more. 79.

GRUĐANIN, *m.* ĉovjek s *Grude* (*vidi* 1. gruda, *b) aa) aaa)*, iz *Grude* (*vidi* 1. gruda, *b) bb)*). — *plur.*: Gruđani. — Grudnin, ĉovjek s *Grude* (kod Dubrovnika). Đ. Daniĉić. — *Đdje je bijahu Grudani kradom poredili*. S. ŕubiša, priĉ. 131. Vi ste, Grudani, zgriješili. 135.

GRUĐE, *n. coll.* 1. gruda. — *U naše vrijeme*. Ŗene nakašaju grude oranicom. V. Bogišić, zborn. 119.

GRUĐVA, *f.* *vidi* 1. gruda. — *U jednoga pisca xviii vijeka i u Stuličevu rječniku* (v. gvala). Srca su im postala kano grudva leđa. A. J. Knežović 127.

GRUG, *m. vidi* gruj. — *isporedi* gruh. Grug, gruh, v. ugor. Ćas. ĉes. muz. 1854. 185.

1. GRUĤ, *m.* kamenje sitno, stuĉeno. Dubašnica na Krku. — *vidi* 1. gruhati. — *Upotreĉava se i s osobitijem znaĉenem: kamenje stuĉeno, kojijem se posipju puti, ceste*. Gruh, arĉl. („strassenb.“), knack, knacke, tal. „battuda“, frĉ. „pierres cassées, pierrailles“, egl. „broken stones“, „gemüll“, tal. „rot-tami“. B. Šulek, rjeĉn. znanstv. naz.

2. GRUH, *vidi* grug.

GRUĤAĆ, gruhāĉa, *m.* u *ŕeskovcu* (*govori se gruaĉ*). Gruāĉ, šľunak, belutak veliĉine jajeta, oraha pa i lešnika, te ņime lebari nabijaju svoje peĉi, da im bolje peku. M. Đurović.

GRUĤĀNE, *n.* djelo kojijem se *gruhā*. — *IzmeĊu rječnika u Vukovu: gruvaňe i gruhaňe*. Turke iznenadi gruhaňe topova s leđa. S. ŕu-

biša, prip. 83. A kad topi udunu gruhaňe. Osvetn. 2, 122.

1. GRUĤATI, gruhām, *impf.* lupati, udarati s bukom. — *perf.*: gruhnuti. — *Akc.* kaki je u *inf.* taki je u *praes.* 3 *pl.* gruhājū, u *aor.* gruhah, u *ger. praes.* gruhājūĉi, u *ger. praet.* gruhāvši, u *part. praet. act.* gruhao; u *ostalijem je oblicima onaki kaki je u praes.* 1 *sing.* — *Rijeĉ je onomatopjejska, moŕebiti praslavenska, isporedi rus.* рыхнутьсѧ, *pasti s lupom, malorus.* gruhnuty, *klopārati, grohotati, poľ.* gruchaĉ, *gukati, buĉati, zveĉati, gruchnaĉ, udariti; isporedi i* grohotati, grohnuti. — *Kod onoga dijela našega narodu što ne izgovara h, mješte ovoga glasa ĉuje se v: gruvati.* — *U našem je jeziku potvrĊeno od xviii vijeka (vidi 1, b), a izmeĊu rječnika u Stuličevu* (1. „siliqua spoliare“. 2. „percutere, pulsare“), u *Vukovu* (gruvati i gruhati, 1. „krachen wie die kanonen“, „tono“ s *primjerom*: Gruhaju topovi. 2. „schlagen mit krachen“, „percutio cum sonitu“ s *primjerom*: Šta gruhaš to dijete? 3. gruhati kukuruze, t. j. u ĉardaku na ľesi tuĉi klipove maľom, da zrnevľe propada kroz ľesu, a okomci ostaju gore „abschlagen“, „decutio“, cf. objijati. 4. gruhati jeĉam, kad hoĉe da se meľe. t. j. tuĉi da bi se oĉistio od osja, cf. grušiti).

1. *prelazno.*

a. *aktivno. a) sa znaĉenem kazanijem sprijeda vidi u Vukovu rječniku. amo spada i ovaj primjer (bez objekta):* Vižo laje, koň kopitom gruha. Osvetn. 8, 8. — *b) s osobitijem znaĉenima. aa) mlatiti kukuruz, jeĉam, vidi u Vukovu rječniku.* Kod nas jeĉam urede prije nego ga u mlin pošaju, a gruvaju ga još na guvnu kad su slamu izgrabili. ne gruvaju ga ľudi kakvim oruĊem, nego okrenu koňe ņekoliko puta po ņemu. u Dobroselu. M. Mediĉ. Gruvati, kad koňi na guvnu žito ubijaju da ga rastave od košuljica ili osja. A. Kuzmaniĉ. nar. list. 1879. 98. — *bb) mijesiti kruh.* „Što ti radi mati?“ „Gruva kruh“. u *Lici*. D. Tršteňak. — *cc) vidi* grušati. Gruvati, ispirati rukama praňe. A. Kuzmaniĉ. nar. list. 1879. 98. — *dd) gurati (laktom).* Drugu svoju laktom gruha (*baka*): „Gledaj drugo!“ V. Došen 118^b. Sergio ga laktom gruha, polagano tiho kaŕe, na oba mu šapľe uha, progovoriti pripomaŕe. J. Krmpotić, kat. 28.

b. *sa se, refleksivno.* Plaĉu ... gruhajuĉi se u prse. M. Radniĉ 161^a.

2. *neprelazno, buĉati, grnjeti (o topovima). vidi i u Vukovu rječniku.* A gruhaju trideset topovah. Nar. pjes. vuk. 5, 201. Kad zrna od topova gruhaju. S. ŕubiša, prip. 1. Poĉnu topovi da gruhaju s galije. 77. Al' topovi ne slušaju bubňa, veĉ gruhaju kŕ gromovi sami. Osvetn. 2, 129. Biju topi, gruhaju lubarde. 3, 132.

2. GRUĤATI, gruhām, *impf.* quassare, drmati, stresati. — *Akc. se ne mijenja* (*aor.* 2 i 3 *sing.* gruhā). — *Vaļa da je ista rijeĉ što 1. gruhati, premda se razlikuje u znaĉenu i u akcentu.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku. a) prelazno.* „Ovi me koň, ova me karoca nemilo gruha“. — *b) neprelazno. ono što je kod a) objekat izriĉe se instrumentalom.* „Ne gruhaj tijem košicom, da se jajja ne razbiju“. „Gruhati orasima u vreĉi“. P. Budmani.

GRUĤNUĆE, *n.* djelo kojijem se *gruhne*. — *U Stuličevu rječniku: v. gruseňe.*

GRUĤNUTI, gruhñm, *pf.* 1. gruhati. — *Akc. se ne mijenja* (*aor.* 2 i 3 *sing.* gruhñū). — *Kod onoga dijela našega naroda što ne izgovara h ovo ispada: grunuti.* — *Od xviii vijeka (vidi b, bb), a izmeĊu rječnika u Belinu* (cadero alta-

mente, cioè da luogo alto 'alte cadere'; 'cader con furia' ruo' 156a; 'cader con impeto' ruere' 156b), u *Stulicevu* ('ruere'), u *Vukovu* (grunuti i gruhnuti, 1. 'erkrachen', 'concrepo'. 2. 'mit krachen schlagen', 'cum strepitu percutio' s primjerom: Gruhnuo ga u leda. u *Vukovu rječniku*, jamačno griješkom, stoji da je imperfektivni glagol).

a. *prelazno, lupnuti, udariti s bukom. vidi u Vukovu rječniku*. Da ga protivnik ne grune. M. Pavlinović, razl. spis. 289.

b. *neprelazno. a) zabučati, zagrmjeti (o topovima)*. S bijela Skadra gruhnuse lubarde. Osvetn. 3, 163. Gdje gruhnuse puške i lubarde. 7, 65. — *b) pasti s bukom, isporedi* gruhnuti. Zid po sili pakjenoj jednjem mahom gruhnui. I. Đorđić, ben. 110. Čuše gromovito gruhnut pribivalište. 186. Grunuti iz visine ružno. V. Došen iv. Kad nad jamom drvo trune, kamo nego u nu grune? 229b. — *c) proliti se (o suzama). po predašnjemu značenju (kod b))*. Starcu gruhnuse suze niz obraze. M. Đ. Miličević, let. već. 249. Iz oka joj gruhnuse suze. M. P. Šapčanin 1, 11. — *d) navaliti, udariti*. Stanko Golubov sa Ľubotinianima kao lav sa strane na Turke grune. Magaz. 1868. 81. Gdje gruhnuse čete niz sokake, a svirale zaglušiše mahle. Osvetn. 7, 86.

GRŪJ, m. *Conger communis* Cuv., *morska riba slična jeguši*. — *isporedi* grug, 2, gruh, 2, grum, ugor. — *Vaša da je tada riječ (po svoj prilici od tal. grongo)*. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (gdje naj prije dolazi):* grŭj, bronco, pesce senza scaglia di color e di forma simile all'anguilla (proprio de' bronchi del mare)' 'congrus' 149b; grŭj 'grongo, pesce' 'congrus' 359b; u *Bjelostjenčevu*: gruj, riba morska, ugor, 'congrus', v. grum; u *Voltigijinu*: 'bronco, grongo, pesce' 'meeraal'; u *Stulicevu*: 'congruns, conger'; u *Vukovu*: 'der meeraal', 'conger' s dodatkom da se govori u *Dubrovniku* (u *Vuka je krivo zabičžen aka: grŭj; u Dubrovniku je onaki kako je zabičžen sprijeda i kako je u Belinu rječniku*) Lovim omecem gruje i krŭe. S. Ľubiša, prip. 266. Gruj, grongo. Progr. gimn. karl. 1878. 41. Gruj, grongo, v. ugor. Čas. čes. muz. 1854. 185. — *i jeguša se orako glje zove (?)*. Gruj, Anguilla Vulgaris Flem. G. L. Faber 226.

GRŪJA, m. *vidi* Grujo. — *Ake. se mijena u voc. Grŭjo*. — *Od prije našega vremena, a između rječnika u Vukovu (s dodatkom da je po istočnom govoru)*. Gruja. S. Novaković, pom. 57. Šator peše Novaković Gruja. Nar. pjes. vuk. 3, 34. Ražali se Novaković-Gruji. 3, 45.

GRUJAC, Grujca, m. *ime muško, dem. Grujo*. — *Prije našega vremena*. Grujac. S. Novaković, pom. 57.

GRUJAN, m. *ime muško, vidi* Grujo. — *Prije našega vremena*. Grujan. S. Novaković, pom. 57.

GRUJANAC, Grujanca, m. *prezime*. — *U naše vrijeme* Rat. 176, 409.

GRŪJATI, grŭjām, *impf.* Voda gruja (šumi, kad naglo tece). U Lici. D. Trsteňak.

1. GRŪJICA, f. *ime mjestima. a) stijena u moru u Dalmaciji blizu otoka Premade*. Repert. dalm. 1888. 149. — *b) mjesto u Platu (u župi blizu Dubrovnika)*. P. Budmani.

2. GRUJICA, m. *ime muško, dem. Gruja*. — *Od prije našega vremena, a između rječnika u Vukovu* Grujica. S. Novaković, pom. 57. Grujica Žeravica. And. Kačić, kor. 49. Kad to začu Starina Novače, on pogleda na Grujicu svoga, a Grujica ne šeo ni na koga. 2, 476. S Radi-

vovjem dijete Grujica, sa Grujicom deli Tatomire. 3, 10. — *I prezime u naše vrijeme*. D. Avramović 190.

GRŪJIČIĆ, m. *prezime (po ocu Grujici)*. — *U naše vrijeme*. A do Doka Grujčiću Joka. Nar. pjes. vuk. 5, 411. Pantelijom Grujčićem. Glasnik. II, 1, 102. (1808). Grujčić. D. Avramović 260. Rat. 134, 139.

GRŪJIČIN, *adj. koji pripada Grujici*. O gospodo, Grujčina Ľubo! Nar. pjes. vuk. 3, 35. Hajdemo porobit mu kulu i odvesti Grujčinu Ľubu. Nar. pjes. kras. 1, 27. — *I kao prezime*. I serdara Grujčina Joka. Nar. pjes. vuk. 5, 414. A na ime Grujčin Kezune. Ogl. sr. 471.

GRŪJIĆ, m. *prezime*. — *U naše vrijeme*. Glasnik. II, 1, 64. (1808). D. Avramović 187. 214. 258. 272. Nar. pjes. vuk. 2, 660 (*među prenumrantima*). Šem. prav. 1878. 21.

GRŪJICEV, *adj. koji pripada Grujici*. Iznad Grujiceve nive. Glasnik. II, 1, 195. (1808).

GRŪJIN, *adj. koji pripada Gruji*. I Grujina nejaka Stevana, i Grujinu Maksimiju Ľubu. Nar. pjes. vuk. 3, 39. Grujina kula Vrmga. M. Đ. Miličević, let. već. 41. — *Grujina bara, izvor u Srbiji u okrugu podrinskom*. Ľ. Stojanović. — *Grujina Stijena, mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom*. Zemlja na Grujinj Steni. Sr. nov. 1871. 808. — *Grujina Strana, brijeg u Srbiji u okrugu biogradskom*. Glasnik. 19, 141.

GRUJINAC, Grujinca, m. *ime mjestima u Srbiji. a) u okrugu biogradskom*. Niva u Grujincu. Sr. nov. 1863. 171. — *b) u okrugu krajinskom*. Niva u Grujincu. 1875. 252.

GRUJINICA, f. *Grujina žena*. Volem biti mlada Grujinica nego mlada terzi-bašinicca: volem s Grujem po gori hoditi nego s Grkom po zelenoj svili. Nar. pjes. stojad. 1, 132.

GRUJINIĆ, m. *prezime*. — *U narodnoj pjesmi našega vremena*. Pa iskoči Grujiniću Tomo. Oglad. sr. 384.

GRŪJKA, f. *vidi* Gručka.

GRŪJO, m. *ime muško, uprav ipokoristik kojega imena od osnove grub*. — *isporedi* Gruja. — *Ake. se mijena u voc. Grŭjo*. — *Od prije našega vremena, a između rječnika u Vukovu (s dodatkom da je po južnom govoru)*. Grujo. S. Novaković, pom. 57. Glasnik. II, 3, 71. 72. (1706—1707). Kuma kumi Debelić-Novaka, a prikumka Novaković-Gruja. Nar. pjes. vuk. 3, 5. Te ih dade čelbijji Gruju. 3, 22.

GRUJOVIĆ, m. *prezime po ocu Gruju*. — *U naše vrijeme*. D. Avramović 185. 225.

GRUJUŠKA, f. *i plur.*: grujuske, grebljica, kojom se žito u pržnici miješa, da tim žito na jednom kraju ne izgori. U Lici. D. Trsteňak.

GRUKA, f. *vidi* Crjena Gruka.

1. GRŪM, m. *vidi* grumen (*isporedi* kam, plam, pram prema kamen, plamen, pramen). — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stulicevu* ('globa'). 'Kako si?' 'Ka' i grum zemlje'. Nar. posl. vuk. 127.

2. GRUM, m. *vidi* gruj. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (grum, riba morska 'conger, congrus, congrum') *gdje naj prije dolazi* Grum, Conger vulgaris Cuv. (u *hrvatskom primorju*) G. L. Faber 226. i u *Šulekovu rječniku*: 'aalschlange', 'Muraena conger'.

GRUMAC, grumca, m. Grumac, Capparis rupestris Sm. (u Bakru). B. Šulek, im. 105. — *isporedi* kapara.

GRUMAK, grúmka, *m. dem.* grum. — *Akc. se mijenja u voc. grúmče, grúmci, i u gen. pl. grúmáká. — U naše vrijeme.* Dva grumka tamjana. V. Vrčević, niz. 204.

GRUMČIĆ, *m. dem.* grumak. — *U naše vrijeme.* S pamukom i grumčićem tamjana. V. Vrčević, niz. 315.

GRUMÉČAK, gruméčka, *m. dem.* grumen. — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović. M. Medić.

1. GRUMĚN, grūmena, *m.* gleba, *vidi* 1. gruda. *od čega se razlikuje tijekom, što se grumen češće kaže o čemu tvrdome (n. p. grumen soli, šećera itd. a i zemlje). — isporodi grum, grun. — Akc. kahi je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing. (i gen. pl. grūmēnā). — Nejasna postaja: Mikrošić misli da postaje od gruda; Matzenauer da je došlo od srlat. gruminus, grumans; ovo se i tijekom potvrđuje što se pokazuje u više oblika: grumen, grum, grun. — Za množinu upotrebljava se često coll. grumeđe koje vidi. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikajinu (grumen zemlje, vidi gruda; grumen soli ‚grumus‘), u Belinu (zolla, pezzo di terra ‚gleba‘ 784^b), u Stulićevu (‚gleba‘), u Vukovu (n. p. soli, zemlje ‚der klumpen‘ ‚gleba‘). Koja bi stvorena u grumen od soli. M. Vetranić 1, 173. Grumen od kala. 1, 176. Ofiti se utisne pet grumenof tamjana. Bernardin (1543) 63^p. Potom toga blagoslovi pet grumeni tamjana. I. Bandulavić 111^a. U grumenijeh vajaju se u prilici kravošaca. J. Palmotić 411. Ne bi smio nega zamijeniti za upingani grumen kala. J. Kavašin 32^a. Kano grumen od zemlje. A. Kanižlić, uzr. 18. Bješe ona jedan grumen ognja. S. Rosa 36^a. Vrića smrada nepodnosna i grumen crvi. Ant. Kadčić 255. Zemljene grumene sitno razdrobiti. I. Jablanci 203. Grumen soli u zajimac meći. J. S. Rejković 408. Nekoliko grumenova tamjana. M. Đ. Miličević, jur. 17. Grumen sira, grumen cukra, grumen zemlje. u Lici. J. Bogdanović.*

2. GRUMEN, *adj.* grumenast. — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* Kus sam kala grumenoga, blato, a zlato ne. J. Kavašin 403^b.

GRUMENAC, grumenača, *m. dem.* grumen. — *U Stulićevu rječniku:* v. grumen.

GRUMENAK, grumenka, *m. dem.* grumen. — *U Stulićevu rječniku:* v. grumen.

GRUMENAST, *adj.* pun grumeđa. — *isporodi grumeđast, grumenav, 2. grumen, grumenit, grumeniv. — U Mikajinu rječniku:* grumenasti, pun gruda ‚glebosus‘, u Belinu: ‚pieno, abbondante di zolle‘ ‚glebosus‘ 784^b; u Stulićevu: ‚glebosus‘.

GRUMENAV, *adj.* *vidi* grumenast. — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚glebosus‘.

GRUMENČAK, grumenčca, *m. dem.* grumenak. *U Stulićevu rječniku. — nepouzđano.*

GRUMENČAK, grumenčca, *m. dem.* grumenak. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Jedan nevaljali od zemlje grumenčak. A. Kanižlić, uzr. 47.

GRUMĚNČIĆ, *m. dem.* grumenak. — *U Belinu rječniku* 184^b, *u Stulićevu, u Vukovu.*

GRUMENIĆ, *m. dem.* grumen. — *Samo u Stulićevu rječniku.*

GRUMENIT, *adj.* *vidi* grumenast. — *U Belinu rječniku* 784^b *i u Stulićevu.*

GRUMENIV, *adj.* *vidi* grumenast. — *Samo u Stulićevu rječniku.*

GRUMENAST, *adj.* *vidi* grumenast. — *U jednoga pisca našega vremena.* U pokožičnim se ćelijama kadšto naslaže podosta grumeđaste materije. J. Pančić, bot. 19.

GRUMĚNE, *n. coll.* grumen. — *Stariji je oblik grumenje. — Postaje od grumen, kao kameđe od kamen, prsteje od prsten itd. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikajinu (grumenje kod grumen) gdje naj prije dolazi, u Belinu (razbiti grumenje ‚occo‘ 518^a), u Vukovu. S onim zemljenim grumeđem. I. Jablanci 192. Dakle ne potavnuju svitile zrake sunca kada i(h) pruža i udara blatno grumeđe niva? A. Tomiković, gov. 198.*

GRUMIČAK, grumičca, *m. dem.* grumen (*uprav dem. grumik, ali za ovaj oblik nema potvrde*). — *Postaje od grumen kao kaničak od kamen. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu.* I baci tamo grumičak soli. M. Đ. Miličević, živ. srb. 2, 38. Grumičak tamjana. slav. 28.

GRUMIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

1. GRŪN, *m.* *vidi* grumen. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikajinu (grun, grumen, vidi gruda) i u Stulićevu (v. grumenčac).* Život mi porazi kako svijet grun leđa kada ga ispraži. Š. Menčetić—G. Držić 482. — *i u naše vrijeme u Dubrovniku:* grun soli, grun cukara, grun zemlje. P. Budmani.

2. GRUN, *m. ime muško.* — *Prije našega vremena.* Grun. S. Novaković, pom. 57.

GRŪNA, *f.* draga, pola, kosa, greda (?). M. Pavlinović.

GRŪNAC, grunca, *m. dem.* 1. grun. — *U Mikajinu rječniku (kod kusac) i u Stulićevu.*

GRŪNAK, grunka, *m. dem.* grun. — *U Stulićevu rječniku, i u naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

GRŪNAT, *vidi* grunt.

GRUNČAC, grunčca, *m. dem.* grunak. — *U Stulićevu rječniku. — nepouzđano.*

GRUNČEVAC, Grunčevca, *m. mjesto u Srbiji u okrugu šabačkom.* Zemlja u Grunčevcu. Sr. nov. 1872. 590.

GRŪNČIĆ, *m. dem.* grunak. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stulićevu.* Stane obe ručke da mijesa čorbu, kako bi se svaki grunčić (otrova) rastopio. S. Ćubiša, prip. 274.

GRŪNDA, *f.* *vidi* gronda. — *Na jednom mjestu xv vijeka.* Spustiv grundu, strašne oči. M. Marulić 263. *mislim da ovako (kao acc. od grunda) treba shvatiti ovu riječ, a ne kao dat. od grund (nem. grund). isporodi* grundast.

GRUNDAST, *adj.* namršten, *vidi* grunda. — *Na jednom mjestu xvii vijeka.* Grundasto je tuj čelo. I. T. Mrnavić, osm. 146.

GRUNES, *m. nekakvo coće? ili varivo? (granat? korun? ali ova zadnja riječ neće biti dosta stara).* — *Na jednom mjestu u basni ‚cara Gđunija i blaženoga Grozdija‘ (vidi Gđunije i grožđe pod e)) u rukopisu xvii vijeka u kojemu je jezik pomiješan s crkvenijem. može biti da je krivo napisano.* Kirj orahovca onoga klopotnika, i migdala žlta ostronosea, i lešnika zlopištnago, grunesa slatka krušavca, fasula mlekopištna črnoka, i slanudkoša tvrđožilokrêpitelja... Starine. 2, 311.

GRUNOVIĆ, *m. prezime.* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Nadod. 72.

GRŪNT, *m.* fundus, praedium, *iem.* grund, zemlja, baština, imanje, dobro. — *Po sjevernijem krajevima od xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjencvu (fundus, v. baština) gdje naj prije dolazi, u Sambrešićevu (fundus), u Stulićevu*

(fundamentum, fundus). Da se ne bi smeo usuditi niko bez znaña magistrata prodati kuću i vinograd, livadu i red vodenični i svakoga grunta zemlju. Glasn. II, 1, 33. (1808). Među nepokretne spadaju: livade, nive, vinogradi, pašnaci, šume, šljivici, voćnaci i zove se sve: „grunt“ (u gradiškoj i brodskoj pukovniji). V. Bogišić, zborn. 22. Svi ostali grunti i zñaña moraju se u knjigu uvesti. Zborn. zak. 1, 210.

GRÜNTÖVAN, grüntövana, *adj.* koji pripada gruntu. — U naše vrijeme kod pisaca. Svakomu vlasniku, koji je u gruntovnicu unešen, izdaje se za dokaz njegove svojine gruntovno pismo. Zborn. zak. 1, 216. Ima ju u jednom primjerku dostaviti gruntovnoj oblasti. 1, 224.

GRUNTOVNICA, *f.* knjiga u koju se bilježi, imaña (gruntovi) čiju su. — U naše vrijeme kod pisaca. Makar da mu je posjed unešen u gruntovnicu kao zadruga. Zbir. zak. 1, 227.

GRUNTOVNIČAN, gruntovnična, *adj.* vidi gruntovnički. Svekolike prošne za gruntovnično upisivañe ili brisañe stvarnih prava. Zborn. zak. 153. 158.

GRUNTOVNIČKI, *adj.* koji pripada gruntovnici, gruntovnicama. — isporodi gruntovničan. Kojim se s toga dotični porezni i gruntovnički spisi imadu predati. Zbir. zak. 1, 76.

GRUŃ, *m.* vidi gruj. — U naše vrijeme kod sjevernijih čakavaca. Gruñ, Conger Vulgaris Cuv. G. L. Faber 226.

GRUŃE, *n. coll.* 1. grun. — U dva pisca xvii i xviii vijeka sa starijim oblikom grunje. Od krilatijeh krivosaca, iz kojeh kužni ogñi pište, u stog mu se visok zbaca grunje otrovno za sje-dište. I. Gundulić 474. Za sjedilo sebi sbruba i umlati grunje otrovno i nemilo. J. Kavañin 414^b.

GRUŃEVA MATI, *f.* Motella tricirrata Bl, ñeka riba. — U naše vrijeme. G. L. Faber 213.

GRUŃICA, *f.* samo u Stulićevu rječniku gdje je tumačeno ‚talentum‘. — Riječ vrlo nepouzdana.

GRUPČA, *f.* mjesto na otoku Krku. — xv vijeka (pisano Grubca). Na Gaćeah (poli Dunaće) v Grubci. Stat. krć. ark. 2, 295. (1443).

GRÜPKO, *m.* ime muško. — Postaje od grub nastavkom rko. — xv vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Grubko). Slugu našega, dijete ukućije Grupka... po rečenomu Grupku... Mon. serb. 329. (1423). Ja Grupko Dobricević sluga vojvode Sandaļa. Spom. sr. 2, 69. (1423). Ja Grupko pisah mojomy rukomy. Mon. serb. 359. (1436).

GRÜPKOVIĆ, *m.* prezime po ocu Grupku. — Od xv vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Grubkovića). Taj listy udahy po Radiću Grupkoviću. Spom. sr. 2, 103—104. (1443). Ja Radić Grupkoviću upisahy po zapovedi gospodina vojvode Stipana. 111. (1447). Po ruke Radića Grubkovića. Mon. serb. 506. (1468). Po knezu Radiću Grubkoviću. 508. 509. (1470). Vid Grubković. Mon. croat. 210. (1521). Schem. jadert. 1876. 52.

GRÜPSKI, *adj.* Grad Grupski, ñekakvo mjesto u hrvatskom primorju. — xv vijeka. Kneza Turak-Mihala od Candrhpaval, držateļa Grada Grupskoga. Mon. croat. 179. (1500).

GRÜPSA, *m.* ime muško. — Postaje od grub nastavkom ša. — xiii i xiv vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Grubša). Grubša. Mon. serb. 60. 62. Grubša 61. (1293—1302). Deč. hris. 52. 100.

GRUPŠIĆ, *m.* prezime po ocu Grupši. — xiv vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Grubšićy). Stanko Grubšićy. Mon. serb. 97. (1830). Kostadin Grubšićy. Glasnik. 15, 295. (1848?).

GRUPŠIN, *adj.* koji pripada Grupši. — U Daničićevu rječniku: Grubšiny, selu je Koretinu ‚u Topolnici‘ išla međa ‚od Grubšina jejevca‘ (Mon. serb. 565 god. 1322).

GRUSI, *m. pl.* selo u Dalmaciji u kotaru zadarskom, tal. Grue. Repert. dalm. 1888. 144.

GRUSIĆI, *m. pl.* zaselak u Dalmaciji u kotaru dubrovaćkom (u Konavlima). Repert. dalm. 1888. 88.

GRÜSKAVICA, *f.* rskavica. u Banatu. V. Arsenjević.

1. GRUSTA, *f.* djelo kojijem se grusti, grušćenje. — U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (1, 802^b kod nausea). A za grustom porada se i mriskoća i omraza. J. Kavañin 41^a. Er Spljećano ne dostoje grustu. 154^a.

2. GRUSTA, *f.* mjesto (voda?) u Srbiji u okrugu kragujevaćkom. Niva preko Gruste. Sr. nov. 1868. 257.

GRUSTAN, grusna, *adj.* kojemu se grusti; s kojega se grusti. — Postaje od osnovce grub nastavkom љръ; a(ъ) ostaje samo u nom. sing. m. i u acc. sing. m. kad je jednak s nominativom; u ostalijem oblicima t ispada izmetu s i n, ali se nalazi pisano. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (kajkavski grusten ‚molestus, gravis, odiosus, qui alicui officit, nec sinit eum quiescere‘) i u Stulićevu (iz Bjelostjenčeva: grusten, v. dosadiv).

a. *adj.* a) kojemu se grusti, dosaduje. Dobro čineći ne budimo grustni. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 46. paul. gal. 6, 9. — b) s kojega se grusti, dosadan, gadan. Grustne žabe, skakavice. J. Kavañin 536^a. Kiselica ti ni grusna. Jaćko. 266.

b. *adv.* grusno. — U Bjelostjenčevu rječniku: grustno ‚molesto, graviter, aegre‘.

GRUSTATI SE, grusta se, *impf.* vidi grustiti se, 2, b. — Na jednom mjestu xvii vijeka. Jer se umrit meni ne grusta za mojega Isukrsta. P. Hektorović (?) 127.

GRUSTINA, *f.* osobinu onoga što se grusti, vidi grusta. — Na jednom mjestu xviii vijeka. Bit će im pama sitost bez grustine. J. Kavañin 514^b.

GRUSTITI, grustim, *impf.* fastidire; taedere. — isporodi grustiti. — u- po Miklošiću ne postaje od negdašneg a (isporodi stslor. grustьkь, grustokъ ‚saevus, molestus‘), nego od u, isporodi stslor. sgrustiti se ‚aegre ferre‘ (ali u ruskijem rukopisima), novostor. grusti se mi. riječ je stara, isporodi i rus. густити, ‚žalostiu biti. — Nejasna postana. Miklošić (otym. wörterb.) isporoduje lit. grudziū, grasti ‚stampfen; das gemüth durch ernähmung zu rühren suchen‘. — Po zapadnijem krajevima.

1. *aktivno.* — rijetko. — isporodi grstiti, 1. a. *mrziti.* a) pretazno. aa) s pravijem objektom u acc. — samo u jednoga pisca xviii vijeka. Bratoubojstvo Bog ki grusti. J. Kavañin 251^a. Kosara ļabi mila pire drugo grusteć. 256^b. I premda si dosle grustio moje zlobe neizrećene. 475^b. — bb) mještce objekta ima inf. — u jednom primjeru xvii vijeka. Zdvignu pamet moju pritisnutu grisi, i svu na nebeska mi željū zavisi, da bi okusivši slatkosti nebeske grustila misliti na stvari zemaljske. A. Georgiceo, nasl. 186. —

b) neprelazno; ono što je kod a) aa) objekat stoji u acc. s prijedlogom na. — samo u jednoga pisca xviii vijeka. Pravda 'e, da i on na te grusti. J. Kavañin 425^a.

b. biti mrsku, dosadnu, gadnu. — u jednom primjeru xviii vijeka, i u jednoga pisca xviii. a) sa subjektom. Goruča gvozda kus ne pali toliko, ni grusti oštar brus tarući po priko. Đ. Baraković, jar. 113. Grusti i meso ko se daje svakom lako na prodaje. J. Kavañin 41^a. — i s dativom. Svim nam gruste vlaški siri. J. Kavañin 21^b. — b) mješte subjekta ima inf. A čas kratak grusti klečat, kamo li se u molbi uzječat. J. Kavañin 20^a. Ne grusti li veoma vidit glave narav? 166^b.

c. s kauzalnijem značenjem prema a, dosađivati komc (objektu). — Samo u jednom primjeru xviii vijeka. Stioća moga da ne grustim, neka ih ište daj da pustim. J. Kavañin 266^a.

d. s kauzalnijem značenjem prema b, činiti da što (objekat) bude mrsko, gadno. — Samo u jednom primjeru xviii vijeka. Neka budu sej prikaze grustit svjetne sve obraze. J. Kavañin 493^a.

2. sa se, reflektivno.

a. groziti se, vidi grstiti, 2, a. — U jednoga pisca xviii vijeka. To se ona veče oholi, bježi, otima, grusti i jedi. J. Kavañin 38^a. i u naše vrijeme u Lici. Kada se što neugodno pripovijeda, ili što neugodno i nesretno čuje, štono čovjeka od pete do glave potrese, reku: „Čojk se mora to slušajući uprav grustiti“. „Na takovo gadno delo mora se čojk grustiti“. J. Bogdanović.

b. biti mrsku, dosađivati, grstiti se; s dativom. — Od xv vijeka (vidi kod b)), a između rječnika u Vrančićevu (taedet'), u Bjelostjenčevu (grusti mi se ,taedet, piget me, pertaedeo, taedio afficior'; grusti se ,taedet'), u Jambrešičevu (grusti mi se ,taedet, piget'), u Voltigijinu (grustiti se, grusti se ,rinrescere, rinrescece', ,leid thun'; grusti mi se ,mi rinrescece, sono pigro', ,es ist mir verdrüsslich'), u Stuličevu (grustiti se komu ,taedio corripit, afficit'). a) sa subjektom. — u jednoga pisca xvi vijeka. Komu grusti se i do omraze jest dobro dilovanje. Š. Budinić, ispr. 70. Kojemu se grusti i mrzi ov život. 71. — b) mješte subjekta ima inf. A da dugo molit tebi se ne grusti. M. Marulić 207. Priča govoriti: „I nam ti se grusti veče dni gubiti“. P. Hektorović 48. Da mu se ne grusti k ñim priti. Anton Dahn., nov. tešt. 186. act. ap. 9, 38. Sunce tako pripikaše, da puku poslušati kruto se gručaše. F. Glavinčić, evit. 111^b. Grusti mi se dost krat mnogo štiti. A. Georgiceo, nasl. 7. Tada mu se grusti na svit dugje živit. 23. Mikula ljubić ñe, ko ti se ne grusti, hoditi k Dunaju. Nar. pjes. istr. 2, 10. Nikola ljubić moj, ne grusti ti se poč doli do Turčije? 2, 11. — c) bez subjekta. Nut' čuda velika, meni se ne grusti, makar me do vika plač i plam ne pusti. H. Lucić 207. Ako t' se ne grusti, što je toj, i nam rec'. P. Hektorović 10. Da nam se ne grusti, ali pojno ali glumuo besidimo. P. Zoranić 56^a. Grusteći mu se dokle ona uzreste. F. Vrančić, živ. 81. Meni se ne grusti. Đ. Baraković, vil. 257. 'Ko ti se ne grusti, hodi ti k Dunaju. Nar. pjes. istr. 2, 10. „Dok samo pomislim, odma mi se grusti“. (u Lici). J. Bogdanović.

GRUSTIV, adj. vidi grustan, b). — Na jednom mjestu xviii vijeka. (Vragovi) svi ljanjska nose krila na ramenih ostra odviše, grustiva nam svih sgrozuju, bodežljiva probuzuju. J. Kavañin 410^a.

GRUŠAC, gručsa, m. kamenita so što se prodaje po Bosni. „Dajte mi soli gručsa“. M. Medić.

GRUŠALINA, f. vidi gruševina. — U naše

vrijeme u Lici. J. Bogdanović. M. Medić. — S osobitijem značenjem u sjevernoj Dalmaciji: ugrušano mlijeko prvih dana kad žena rodi; i to se ne smije davati djetetu, nego treba dobaviti odrasliju djecu da posu. M. Pavlinović.

GRUŠALINE, f. pl. u Vukovu rječniku: vrijeme na izmaku babina: došao na grušaline, reče se kao podsmijeha radi, cf. gruševina. — isporedi grušalina.

GRUŠAÑE, n. djelo kojijem se što (mlijeko) gruča. — U Vukovu rječniku.

GRUŠATI SE, gručšam se, impf. coagulari, n. p. o mlijeku, kad se ono što je u ñem tvrdo (sir, maslo) skupi zajedno i odijeli od onoga što je žitko. — Akc. se mjeña u praes. 1 i 2 plur.: gručšamo, gručšate, u aor. 2 i 3 sing. gručša, u part. praet. pass. gručšan. — Korijen gruh vađa da je isti što i kod 1. i 2. gruhati. — U Vukovu rječniku: gručšati se, gručsa se, t. j. mlijeko ,gerinnen', coagulari'.

GRUŠAVINA, f. vidi gruševina. — U Vukovu rječniku: 1. (u Dubrovniku) vide gruševina. 2. (u Grblju) jelo od jaja i mlijeka. — po ovome u crnogorskoj pjesmi našega vremena u prenesenom, i perbolikom smislu (o smoždenijem ljudskom tjelesima): Skoči Novo su sedam momaka, te obali s pečine kameñe na rañene i na mrtve Turke, učini se strašna gručšavina. Nar. pjes. vuk. 5, 121.

GRUŠČA, vidi gručta.

GRUŠČE, n. selo u Hercegovini u okrugu mostarskom. Statist. bosn. 240.

1. GRUŠĚÑE, n. djelo kojijem se gručši (vidi 1. gručšiti). — U Stuličevu rječniku: ,casus praeceps'.

2. GRUŠĚÑE, n. djelo kojijem se gručši (vidi 2. gručšiti). — U Vukovu rječniku.

GRUŠĚVAC, Gručševca, m. vidi Kruševac. — Prije našega vremena. Gruševac (grad). S. Novaković, pom. 130.

GRUŠĚVINA, f. u Vukovu rječniku: ugrušano slatko mlijeko koje se osobito pravi prvijeh dana kad se krava oteli. — isporedi gručšavina, gručšalina. — Radi postaña vidi gručšati se.

GRUŠIĆ, m.

a. prezime. — U naše vrijeme. Vuk, nar. pjes. 2, 654.

b. selo u Srbiji u okrugu šabačkom. K. Jovanović 175.

GRUŠINCI, m. pl. ime mjestu. — Prije našega vremena. Grušinci. S. Novaković, pom. 130.

1. GRUŠITI, gručšim, impf. padati s bukom, vidi gruhnuti, b, b), s kojijem je istoga postaña. — U Belinu rječniku (cader con impeto', ruere' 156^b) i u Stuličevu (cader precipitosamente di cose grandit', ruere' s dodatkom da je riječ ruska).

2. GRUŠITI, gručšim, impf. u Vukovu rječniku: 1. n. p. so, t. j. utući, ali da ne bude vrlo sitna ,stossen', tundo'. 2. ječam, kad hoće da se meje, cf. gruhati. — Uprav je dem. 1. gruhati. — Akc. kuki je u praes. taki je u impf. gručšah, u aor. 2 i 3 sing. gručši, u part. praet. pass. gručšen.

GRUŠKA, f. žensko čefade iz Gruža. P. Budmani.

GRUŠKANE, n. djelo kojijem se gručka. — U Vukovu rječniku.

GRUŠKATI, gručškám, impf. u Vukovu rječniku: n. p. košuļu, perući je držeći jedan kraj

u rukama lupati dole o kamen ili o dasku na čemu se pere. — *isporedi* I. gruhati, 1, a, b) ce). — *Uprav je dem.* gruhati.

GRUŠKI, *adj.* koji pripada Gružu. — Od xviii vijeka. Prate se k'o gruški kumovi. (Z). Poslov. danič. 99. Povijest gruška. M. Vodopić, tužn. jel. dubr. 1868. 173. U gruškijem kućana. 199.

GRUŠTA, *f.* gruštenje, dosada. — Od xvi vijeka, samo s čakavskim oblikom grušća, a između rječnika u Vrančićevu (grušća, 'taedium') gdje naj prije dolazi, u Bjelostjenčevu (grušća, 'taedium, fastidium'), u Jambrešičevu (grušća, 'taedium'), u Stuličevu (pisano gruscja, v. dosada). Izradi grušće i linosti duševnoga dobra zapusti se dosti. A. Georgiceo, nasl. 39. Ni brez koje grušće ni bolesti koje možemo protegnut mi naše življenje. 54.

GRUŠTEŃE, *n.* djelo kojijem se što grusti. — Od xviii vijeka (griješkom grusteŃe). Imamo linosti i grusteŃu odoliti. A. Kanižlić, utoč. 380.

GRUZ, *m.* samo u Stuličevu rječniku: 'casus praeceps'.

GRUZNUTI, *gruznem, pf.* samo u Stuličevu rječniku: v. grušiti.

GRUŽ, Gruža, *m.* pristanište i varoš kod Dubrovnika, *lat.* Gravosium, *Gravosia, tal.* Gravosa. — *Ake.* kaki je u *gen.* taki je u ostalijem padežima, osim *nom.* i *acc.* — *Nejasna postaća.* po svoj je prilici tuđa riječ. jeli postala od osnove koja je u *latinskoj* i *talijanskoj* riječi? ili je od *lat.* crux (bože od romanskoga oblika cruce), jer se i sad zove talijanski ne samo Gravosa, nego i Santa Croce (vidi i u *Mikašinu rječniku*)? istina da se crkva od koje prima to ime ne zove Križ nego Krst, ako bi oro bilo pravo postalo, oblici bi *latinski* i *talijanski* postali od našega. — Od xv vijeka, a između rječnika u *Mikašinu* (Gravosium, portus Sanctae Crucis'), u *Belinu* (Gravosa o vero porto S. Croce nel Raguseo', Gravosium' 358b), u *Vukovu*, u *Daničičevu* (Gruži). U Gružu. *Mon. serb.* 505. (1467). Eto sam poslao po ribu tja u Gruž. N. Naješković 1, 285. Gruž nije za svakoga. (Z). *Poslov. danič.* 25. *vidi* *Repert.* dalm. 1888. 86.

GRUŽA, *f.* voda i knežina u Srbiji u okrugu kragujevačkom, *vidi* M. Đ. Miličević, *serb.* 227. — *Između rječnika u Vukovu* (1. voda u Srbiji u nahiji kragujevačkoj. 2. knežina oko te vode). *Odmetniše* Gružu i Moravu. *Nar. pjes.* vuk. 4, 354.

GRUŽANIC, *m.* prezime. — U naše vrijeme. *Rat.* 386.

1. GRUŽANIN, *m.* čovjek iz Gruže. — *plur.* Gružani. — U *Vukovu rječniku*.

2. GRUŽANIN, *m.* čovjek iz Gruža. — *plur.* Gružani. Oj Gružani! amo na pomoć! M. Vodopić, tužn. jel. dubr. 1868. 207.

GRUŽANSKI, *adj.* koji pripada Gruži ili Gružanima. — U *Vukovu rječniku*.

GRUŽJE, *n.* *vidi* Gruž. — Samo na jednom mjestu xviii vijeka. Bol uzglasti ki iz Rima prista u Gruže. J. Kavačin 216a.

GRUZA, *f.* voda u Srbiji u okrugu čuprijskom. M. Đ. Miličević, *serb.* 1092.

GRZIMLJEH, *m.* ime mjestu. — Prije našega vremena (po istočnom gororu s o m). južnoga ije). Grzi mehu. S. Novaković, *pon.* 130.

GRZOVO, *n.* sovcu u Bosni. F. Jukić, *zemljop.* 26.

GRŽA, *f.* ime mjestu. — Prije našega vremena. Grža. S. Novaković, *pon.* 130.

GRŽAN, *m.* ime muško, biće *hyp.* Grgur. — xv i xvi vijeka (*vidi* i Gržanu). Ja pop Gržan. *Mon. croat.* 119. (1483). Gržan žakan Santie. 247. (1545). — U naše vrijeme kao prezime u *Lici.* J. Bogdanović.

GRŽANIĆ, *m.* prezime. — U naše vrijeme.

GRŽANOV, *adj.* koji pripada Gržanu. — xv vijeka. Tri vinogradi: prvi Jurčin, drugi Stipanov, treći Gržanov. *Mon. croat.* 81. (1445).

GRŽIĆ, *m.* prezime. — U naše vrijeme. *Schem. segn.* 1871. 107.

GRŽIĆ, *m.* prezime. — Od xvi vijeka. Pai Gržića sin. *Mon. croat.* 209. (1521). Gržić. *Schem. bosn.* 1864. xi. xxvii.

GRŽIN, *m.* prezime. — xv vijeka. Jakova Gržina. *Mon. croat.* 166. (1497).

GŪ, *glas* kojijem se zovu golubi (slično golubičemu glasu, *isporedi* gukati, gugutati). — U *Stuličevu rječniku*: gugu, 'vox qua allicuntur columbi'.

1. GUB, *m.* labud, *vidi* *kuf.* — U *Stuličevu rječniku* ('olor') s dodatkom da se nahodi u pisca Đorđića (?). — *nepouzdan.*

2. GŪB, *m.* gobius, vrsta ribe. Đ. Kolombatović.

1. GŪBA, *f.* fungus, agaricum, spongia; lepra; porriro; coccus, naj starije je značenje: izrastao, uopće što na čemu izraste te tako ono nagrđuje; po tome što biva na drvu ili na ljudskom tijelu, postaju tri glavna značenja. — -u- stoji m). negdašnjega a. — Riječ je praslavenska (gomba), *isporedi* *stslor.* gąba, 'spongia', *rus.* ryĝa, 'fungus' (u *dijalektima*), *češ.* houba, 'spongia, fungus', *poł.* gąbka, 'gąbka, spongia', a i *lit.* gumbas, 'izrastao'.

a. fungus, agaricum; spongia. — značenje praslavensko. a) gljiva, osobito na drvu. — između rječnika u *Bjelostjenčevu* (fungus, clavus, patella'), u *Jambrešičevu* (guba na drvu, 'fungus'), u *Stuličevu* ('fungus arborum' s dodatkom da je uzeto iz *Habeličeva*). *Belu vunu* i drvenom gubu. *Sredovj. jek. jag. star.* 13, 124. (xiv ili xv vijek). *Rodilo* kao guba (n. p. sljiva, kruška, jabuka) t. j. vrlo. *Vuk, rječn.* Jelova guba, *Agaricus albus*, raste i na delbu i na granama i na kvrgama stari jela. Đ. Popović, *pozn. robe.* 350. *Guba*, *slov.* goba, *eslav.* gąba (spongia), *rus.* ryĝa (polyporus), *čoš.* houba (fungus), *poł.* gąbka, (agaricus piper), *Polyporus Lam.* (Sabjar). B. Šulek, *im.* 105. *Guba hrastova* (Sabjar). 105. *Guba cerova*, *brezova*, *borova* itd. *Polyporus L.* (Brlić). 485. — b) *vidi* trud, trut. — po *sječernijem kragjevu* od xviii vijeka. Zapalivši gubu na huli. M. A. Rejković, *sabr.* 54. — c) spongia, *sunder, spuga.* — *rijetko.* Skvašaj gubu morisku. *Sredovj. jek. jag. star.* 10, 107. *Podado* gubu pumu octa. P. B. Bakšić 162. *Gubom* obrisi kotao. P. Bolić, *vinolj.* 2, 439.

b. bolest na koži, ovo je značenje staro (*vidi* kod gubavac), ali nije praslavensko, u našem jeziku naj češće dolazi. a) lepra, strašna bolest (sad rijetka, ali prije, osobito srednjega vijeka, dosta česta) s koje neka mjesta na ljudskom tijelu otječu, koža se na nima suši i gijuje, u *gdjegdje* se i cijela udu suše i otpadaju. — između rječnika u *Vrančićevu* (lepra'), u *Mikašinu* (guba, nemoć, 'elephantia, lepra'), u *Belinu* (lepra' 430a), u *Bjelostjenčevu* (guba, krasta, botog, lepra, elephantia, elephantiasis'), u *Jambrešičevu* (guba na telu, lepra, elephantia'), u *Vollčijinu* (lepra' aussatz), u *Stuličevu* (lepra'), u *Vukovu* (lepra').

aa) u pravom smislu. I tudje očišćena bi guba negova. Bernardin 17. matth. 8, 3. Marija gubu poražena. Naručn. 102^b. O ženo manena, ti bi poražena od gub. Korizm. 56^b. Guba ili prokaženje tělesno. Š. Budinić, sum. 87^a. Očistjen bi od pogane gube. A. Gučetić, roz. jez. 134. Vele ružnom i grubom gubom ogubavjeti. M. Divković, bes. 256^b. Veliki Konstantin cesar upade u beteg od gube. F. Glavinić, cvit. 430^b. Bječva lijepa gube ne liječi. (D). Poslov. danič. 6. Kako da bi jur oholo na n (obraz) skočila gnusna guba. A. Vitaljić, ost. 135. Zašto ga od gube ozdravi. S. Margitić, fal. 80. Naman blaga pripun što' e, kad guba nega cijepa? J. Kavašin 486^a. Kako su u staromu zakonu misnici imali oblast suditi puk izraelski, i ozdravljati gube tilesne. J. Banovac, razg. 249. Ustrpjeni Job pokriven gubom od vrh glave do stupaja. Đ. Bašić 133. Vidi je punu gube, aliti gubavu svukoliku. And. Kačić, kor. 64. Koja na polak od gube izidena biše. 85. Guba, koja se drugađ rašira na porod. Ant. Kadžić 403. Kada bludno grišiš, guba i šuga na te ne dolaze. Đ. Rapić 76. Tako gubom ne smrdio! Nar. posl. vuk. 297. Tako me guba ne jela! 298. Guba ga razgubala! Vuk, rječn. Guba otide s nega, i osta čist. Vuk, mar. 1, 42. I odmah guba spade s nega. luk. 5, 13. Kad je guba na čovjeku. Đ. Daničić, 3mojs. 13, 9. — bb) u prenesenom, metaforičkom smislu. aaa) o grijehu, kao o duševnoj bolesti. Znaju razumiti od gube do gube, to je od griha do griha. Naručn. 2^b. Lék protěvu vsakoj gubi grěha. Š. Budinić, sum. 142^a. Grih jest grdobniji od svih gub. P. Radović, nač. 307. Pokora je lokva zdrava, ka od grijeha guba liječi. J. Kavašin 63^b. Grih jest guba najnečistija. A. d. Bella, razgov. 37. Ma što zlamenuje duhovno guba nego grihe koji su guba i otrov duše? F. Lastrić, ned. 350. Očistiti dušu od nakazne gube grija. I. J. P. Lučić, razg. 37. Ama punan gube i lukavstva. P. Petrović, gor. vijen. 75. — bbb) kao psovka čeladetu. Što ktijaše ona mala guba u mojoj kući? M. Držić 193. Nut' riječi od one gube, nut' grintavice! 412. Jere nisu jaci toliko tej gube koliko ih niči sčinuju. I. T. Mrnavić, osm. 56. Miči se, gubo, dosta sam te pustio da laješ. S. Ľubiša, prip. 74. — b) porriĝo, kraste na glavi, isporedi grinta. — u rječnicima: u *Mikašinu* (guba, grinta, nemoć od glave ,tigna', alopecija, porriĝo), u *Belinu* (,tigna', male che viene nella cotenna del capo, propriam. lepra', ,porriĝo' 731^b), u *Bjelostjenčevu* (guba glavna, v. grinta), u *Voltiĝijinu* (,tigna'). — c) bolest na domaćijem životinama, isporedi šuga. — od xvii vijeka (vidi kod bb)). aa) u pravom smislu. Blagoslov koji se čini svrhu ovaca, kada su bone od gube. L. Terzić 225. Guba vas pomorila! (kletva kozama). Nar. posl. vuk. 46. Kud će guba nego na jare? 163. — bb) u prenesenom, metaforičkom smislu. Neka sačuvamo stado nami virovano od gube od poluvirstva. M. Bijanković 4. Ovčice gubave, trčite k ovoj vašoj pastirici, da vas ona očisti od gube t. j. od griha. J. Banovac, pripov. 133. Trijebimo gubu iz torine. P. Petrović, gor. vijen. 25.

c. Coccus, Lecanium, Aspidiotus, neke vrste živinca što stoji na drveću (osobito na voćkama) i kvare ga; vidjeti su kao male čibučice izrasle iz kore drveća. — u naše vrijeme. — takova guba biva na šljivu, nu glogu, na rogaču itd. Ľ. Stojanović, na smokvi. P. Budmani.

2. GUBA, f. vidi 1. gubica. — Samo u *Voltiĝijinu rječniku* (guba, gubica ,grugno, griffio', ,rüssel').

3. GUBA, f. bijel, čebe, maĝar. guba. — isporedi guber, gubera, guberica. — Od xvi vijeka, a između rječnika u *Vrančićevu* (,cento; lodix'), u *Mikašinu* (guba, guberica ,schiavina', ,cento, lodex, gausape, centunculus'), u *Bjelostjenčevu* (,tegmēn, lodix, cento, stragulum, gausape, teges', v. guñ), u *Voltiĝijinu* (,schiavina', ,eine art kleidung der sklaven'), u *Stuličevu* (,schiavina', ,cento, centunculus' s dodatkom da je uzeto iz *Mikašina*). — I kao odijelo. Vidi jednoga popa proĝti, u gubu obučena, kakono pelegrina. Tondal. star. 4, 112. Guba, guhač od sura sukna za kišu. u Banatu. Javor. 1880. 405.

1. GUBAC, gupca, m. vidi gubavac. — Na jednom mjestu xviii vijeka. Slijepce, gubce zdravio ni'e li? J. Kavašin 337^a. — Može biti da amo spada i ovo: Gūbac, kaže se mršavu junetu. u Dobroselu. M. Medić.

2. GŪBAC, gūpca, m. vidi 1. gubica. — U *Bjelostjenčevu rječniku* (kajkavski gubec, gubica, rilo, trubica, turin zverinski ,rictus'. 2. gubec svinjski ,rostrum porcinum, proboscis porcina'. 3. gubec pasij ,rostrum canis') i u *Jambrošičevu* (gubec svinjski ,proboscis'; gubec drugoga velikoga zverja ,rictus'). — U *Vukovu* je rječniku drugo značenje: naj pređui kraj u lađe: ,die äusserste spitze des vordertheiles des schiffs', ,extrema pars proraē', cf. gubica. — I kao prezime xvi vijeka (kajkavski Gubec). Matej Gubec. P. Vitezović, krou. 160.

3. GŪBAC, gūpca, m. vidi gubilac. — U *Stuličevu rječniku*: ,perditor'.

GUBAČ, m. galla, šiška, šišarica. Gubač, knopper, gallapfel (u *Slavoniji*). B. Sulek, im. 105. — mag. gubacs, a ovo je od našega guba.

GŪBĀĽ, m. gubav (šugav) koñ. — U *Vukovu rječniku*: ,die grindmähre', ,equus porriginosus'.

GUBAN, gubna, adj. u jednom primjeru xvii vijeka. bez sumnje je načineno od glagola gubiti, ali ne znam, jeli značenje: rasipan, ili: koji je izgubio pamet. Sofoka (sic) mudroga kućna huda la je obitil prid sudom kadno ga Atenskim osvadi kakono gubnoga, da ga z vlasti zvadi. I. Tonković u Đ. Baraković, vil. 369.

GŪBĀŅE, n. djelo kojijem se ko guba. — U *Vukovu rječniku*: 1. ,das aussätzig werden', ,lepra, contagium leprae'. 2. ,das kratzen', ,fRICTIO'.

GŪBĀR, m. koji po šumi kupi gubu (glive), pa poslije prodaje. (u Fužini). Đ. Daničić.

GŪBAST, adj. vidi gubav. — U *Belinu rječniku* (gubas ,porriginosus') i u *Stuličevu* (uz gubav).

GUBAŠ, m. vrsta kađife. — Postaje od 3. guba. — U *Bjelostjenčevu rječniku*: gubaš baršun, velut rudast ,holosericum vilosum, hirsutum'.

GUBAŠEVO, n. selo u Hrvatskoj u podžupaniji krapinsko-topličkoj. Pregled. 55.

GŪBATI, gūbām, impf.

a. aktivno. kao da je značenje: činiti da ko bude gubav. — U naše vrijeme, gotovo samo u kletvama. — Između rječnika u *Vukovu* (n. p. guba ga gubala!, ,soll über ihn kommen!', ,corripiat ipsum!'). Što je ovo? vino te gubalo! Nar. pjes. vuk. 4, 91. No djevojko! tako ti vjenčaņa i tako te ono ne gubalo! Nar. pjes. herc. vuk. 4. Tako mi što smo zajedno izjeli i popili, i tako me ne gubalo! (Prijetaja). Nar. posl. vuk. 307. Ko osvetu prati dušu gubi, kolijevku guba. S. Ľubiša, prip. 149. Gubalo te ovih sisa mljeko! ... na rane ti mljeko izlazilo a gubalo na krila

držahe! V. Bogišić, zborn. 197. Gubalo te mliječno majčino ili očina hrana! 300.

b. *sa se, reflektivno.*

a) *obolijevati od gube, postajati gubav.* — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku* („aussätzig werden“ „lepra corripit“). Tako se ne gubao kao žaba gubavica, a prav se Bogu ne ukleo! Nar. posl. vuk. 309.

b) *česati se (kao gubavac).* — *U Vukovu rječniku*: „sich kratzen (schimpflich, als wenn man aussätzig wäre)“ „fricari“ s *primjerom*: Što se gubaš?

GUBAV, *adj. na kojemu je guba, pun gube.* — *Od xv vijeka* (gubavac od xiv); a između rječnika u *Vrančićevu* („leprosus“), u *Mikašinu* (gubavi kod gubavac), u *Belinu* („leprosus“ 430^a), u *Bjelostjenčevu* („leprosus, elephantiacus, elephantiasis laborans“ 2. v. grintav), u *Jambrešičevu* („leprosus, elephantiosus“), u *Stuličevu* („lepris affectus, laborans“), u *Vukovu* („leprosus“). a) leprosus, vidi 1. guba, b, a). aa) u *pravom smislu*. aaa) o *čeljadetu*. I biše človik jaki i bogat, da gubaf. Bernardin 44. 4reg. 5, 1. A mi ga mñahomo kakono gubava. 80. isai. 53, 4. Ako bude gubav ali paralitk. Naručn. 60^a. Naman buduči gubav. A. Gučetić, roz. jez. 133. Lazar gubav, šugav, nemoćan i pun rana. M. Divković, bes. 175^b. On ozdravi gubave, hrome, slipe. P. Radovič, nač. 204. Gubavi osta čis u puti. P. Kanavelić, iv. 518. U kući Šimuna gubavoga. S. Margitić, fal. 44. Žao mu bi na ono devet gubavi. 125. Izade deset ljudi i svi siromasi gubavi od glave do petu. F. Lastrić, od' 264. Gubavac do god je gubav, stoji izvan ostalije sam. ned. 350. Bilo je mnogo gubave čeljadi. S. Rosa 59^a. Marija sva ostade gubava. And. Kačić, kor. 85. Čelavi, gubavi, šugavi... M. Dobretić 303. Vas gubav i nakazan u tilu. I. J. P. Lučić, razg. 17. Koji bolestinke jest ozdravo, šugave i gubave očistio. Đ. Rapić 283. U onoga kraja što mu bješe šcer gubavja. Nar. prip. vuk. 108. Srotoše ga deset gubavijeh ljudi. Vuk, luk. 17, 12. — *bbb) o ljudskom tijelu, koži.* Tilo biše kako gubavo od velike pokore. Živ. jer. star. 1, 235. Gubavo telo moglo bi dušu ogubaviti. F. Glavinčić, svitl. 5. Duša premda je u tilu gubavu, ona gubava ne može bit. J. Filipović 1, 368^a. Sad je gubava moja koža, gubava moja put, ostale su gole moje kosti. D. Bašić 61. — *bb) u metaforičkom smislu, vidi 1. guba, b, a) bb) auu).* Premda smo neharui i grihom gubavi. M. Marulić 124. Smrtni grijeh čini čovjeka gubava i šugava u duši i u tijelu. M. Divković, bes. 44^a. — *b) porriginosus, vidi 1. guba, b, b).* — *u Bjelostjenčevu rječniku.* — *c) o domaćoj životinji, vidi 1. guba, b, c).* Gubavu ćemo kozu izvré iz stada. M. Držić 180. Šalo vanka jednu ovcu gubavu. I. T. Mrnavić, ist. 40. Kako ovec gubave. P. Radovič, ist. 95. Ma ji (*ovce pastir*) veoma čuva od mista gdi su metiji i od drugoga stada, koje je mukavo ili gubavo, za da se ne otruju. J. Banovac, razg. 191. Ovčice gubave, treito k ovoj vašoj pastirici. pripov. 133. Gubava jedna ovec sve stado razgubavi. (Z). Poslov. danić. 25. Gubavoj životini lik. J. Vladimirović 17. Od jedne ovec kužno, otrovno i gubave. M. Dobretić 125. A ima jedan u bućaku koñ kao da je gubav, tako se čini. Nar. prip. vuk. 27. Kad je koza gubava, rada bi svako da je gubav. Nar. posl. vuk. 117. — *d) o ročki, vidi 1. guba, c.* Gubakoji uglenom od baćnaka mažu gubave smokve. Vuk, živ. 6. — *e) o žabi (krastavci), jer je gadna vidjeti, kao da je gubava.* — *isporodi* i 1. gubavica, c). A ti, kad zamuko još

nijesi, potreči, gubava žabo, u kô, a ovdí ne kvrcí. I. Gundulić 139. Odnese u te strane sobom žabe sve gubave. J. Palmotić 339. — *f) o čemu mu drago, s prezirañem, kao malo vrijedno.* Jedan gubavi (*pašaluk*) ne hti meni dati. I. T. Mrnavić, osm. 80.

GUBAVAC, gubavca, *m. gubav čovjek.* — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. i gen. pl. gubavacã.* — *Od xiv vijeka, a između rječnika u Mikašinu* (gubavac, gubavi, ex elephant laborans, leprosus²; gubavac, grintavac, koji ima nemoć od glave, alopecus, porriginosus²), u *Belinu* („leprosus“ 430^a; „porriginosus“ 731^b), u *Voltigijinu* („bignoso, leproso“ „aussätzig“), u *Stuličevu* (uz gubav), u *Vukovu* („leprosus“), u *Daničićevu* (gubavac, leprosus²). a) vidi gubav, a). Bogdana gubavca. Glasnik. 15, 272 (1348?). I mnogi gubafci bili u Izraelu pod Elizejem prorokom. Bernardin 45. luc. 4, 27. Kada desetim gubavcem zapovida. Naručn. 3^b. Gubavci ki ništar ne mogu strpiti. Korizm. 49^a. Dvanajste gubavacem dođoše. Zborn. 71^a. Kako je Isus jednoga gubavca i jednoga poganskoga kapitana raba ozdravil. Postila. F3^a. Ja budući u kipu jednoga gubavca. M. Divković, bes. 533^b. Mnogi gubavci okupavši se ozdraviše. B. Kašić, is. 23. Da ne sudi misnik gubavca. M. Radnić 25^b. Pri je bio ospidal s. Lazara i svete Marije Mandaline za gubavce. M. Bijanković 151. Gubavac uz'o bi da su svi gubavi. (D). Poslov. danić. 25. Kakono si drtavca oslobodio, gubavca ozdravio. L. Terzić 197. Svi oni gubavci dođoše k proroku s odlukom da ozdrave. J. Banovac, pripov. 128. Izade prid ñega jedan gubavac. F. Lastrić, od' 175. Kakono učini pram devet gubavaca današni. 265. Razgovori se, gubavče, slatka ti je krasta. (Z). Poslov. danić. 106. U gubavca pomasti pita. (Z). 140. Stavja usta na ranu jednoga gubavca i ozdravlja ga. Đ. Bašić 231. Očisti Isus deset gubavca. M. A. Rešković, sabr. 30. Gubavci, padavci, oliti koji zavrcaju. Ant. Kadčić 25. Ukazuje spasitel' dragu voju na ozdravljenje gubavca, a gubavac nastojanje i pomlju k tome prilaze. Đ. Rapić 98. Od ñega se izlegli gubavci. P. Petrović, gor. vijen. 99. Gubavac na kom je ta bolest. D. Daničić, 3mojs. 13, 45. — *b) vidi gubav, b).* — *u Mikašinu, u Belinu, u Voltigijinu rječniku.* — *c) čorjek iz mjesta Gubaraca, vidi Gubavci, a).* — *xv vijeka.* Gubavca Algrita, starišinu od Gubavac. Mon. croat. 61. (1437). — *d) Helix setigera Ziegler, vrsta spuža.* G. L. Faber 246.

GUBAVAC, gubavca, *adj. koji pripada gubavcu.* — *xiv vijeka samo kod mjesnih imena u starom obliku gubavacã, a između rječnika u Daničićevu* (gubavac). Čabiću je sa Štitaricom išla meda „od gubavca potoka“ (Mon. serb. 93 god. 1330). A Štitarici „z Đurđevikom u Gubavčić potoku koji dohodi iz Jazvine“ (Mon. serb. 94). Dušan je dao pirgu Hilendarskom „polj vinograda Gubavca u Suhogrblé“ (Mon. serb. 123 god. 1336—1347). D. Daničić, rječn. 1, 243.

GUBAVAN, gubavna, *adj. gubar.* — *Samo u Stuličevu rječniku.*

GUBAVCI, gubavacã, *m. pl. ime mjesta.* a) *mjesto u Dalmaciji, isporodi gubavac, c).* — *xv vijeka.* Gubavca Algrita, starišinu od Gubavac, ki bude v tom mesti staiti (sic) (v) Gubavci. Mon. croat. 61. (1437). — *b) selo u Srbiji u okrugu topličkom.* M. D. Milčević, kraj. serb. 386.

1. GUBAVICA, *f. žensko gubavo.* — *Od xvii vijeka, vidi kod c).* a) *gubavo žensko čelude.* —

samo u *Vukovu rječniku* (,eine aussätzige', leprosa) s primjerom iz narodne pjesme: Ja mljah da je gubavica; ovaj je primjer jamačno isti što: Pod nom sjedi udovica, ja mljah da je gubavica. Nar. pjes. vuk. 1, 347, ali mislim da ovdje gubavica spada pod c). — b) gubava koza. — u *Vukovu rječniku*: ,schimpfwort für ziege', ,conviciu in capram'. — c) uz žaba, bufo, žaba krasavica, vidi gubav, e). — između rječnika u *Belinu* (,rospetto', ,bufunculus' 632^b) gdje je shvaćeno kao da je deminutiv, u *Stulićevu* (gubavica, zvijer, bufo'), u *Vukovu* (žaba gubavica, ,die kröte', ,bufo' s dodatkom da se govori po jugozapadnijem krajevima). Kožu sliku njeko nosi, njeko žabe gubavice. J. Palmotić 53. U stasu je vidjet prava gubavica žaba odrta. 336. Zabi zapuhači aliti gubavici. K. Mađarović 44. Tako potrbuške ne hodio kao žaba gubavica! Tako se ne gubao kao žaba gubavica! Nar. posl. vuk. 309. Gubavica ,Bufo viridis'. Slovinac. 1880. 129^b. — d) zapuštena zemlja, na kojoj neće ni trava da raste. ,Imaš li koliko ti zemlje i kakva ti je?' ,Imam zemlje dosta, ali naj više nesretne gubavice, koja mi ništa ne daje; da je blaga i dubra bila bi dobra'. — u naše vrijeme u *Lici*. J. Bogdanović.

2. GUBAVICA, f. ime mjestima, naj češće vodama. — *Nejasna postaća, ne znam, jeli u svezi s 1. gubavica.* a) ovako se zovu tri slapa u *Dalmaciji*. — u *Vukovu rječniku*: ,name für drei wasserfälle in Dalmazien': jedna je Gubavica u *Krci* više *Kniña*, a u *Cetini* su niže *Zadvarja* dvije: ,velika' i ,mala Gubavica'. vaļa da je jedna od ovijeh što se pominē xvii vijeka: *Niz Cetinu, Takala, Mostine, Perućica, Gubavica*. Stat. pol. ark. 5, 314. (1665). — b) rijeka u *Srbiji u okrugu vaļevskom*. Gubavica reka. Sr. nov. 1868. 687. — c) selo u *Hercegovini u okrugu mostarskom*. Statist. bosn. 222. — d) brdo u *Bosni*. Glasnik. 22, 53.

GUBAVIČINA, f. augm. 1. gubavica, c). — U *Belinu rječniku* (,bufo magnus' 632^b).

GUBAVITI SE, gubavim se, impf. obolijevati od gube, postajati gubav. — U *Stulićevu rječniku* (,lepras sensim contrahere') gdje ima s istijem značenem i aktivno gubaviti, ali bi ovo, da je pouzdano, glasilo gubavjeti. — I u prenesenom smislu: moliti onoga koji nije dostojan naše molbe. (V. Tomić). na *Braču*. A. Ostojić.

GUBAVLAHAN, gubavļahna, adj. dem. gubav. — Samo u *Stulićevu rječniku* (gubavļahan) gdje ima s istijem značenem i gubavļashan (pisano gubavļashan).

GUBAVLAŠAN, gubavļashna, adj. vidi gubavļahan.

GUBAVOST, f. osobina onoga koji je gubav. — U *Sulekovu rječniku*: ,rädigkeit'.

GÜBE, f. pl. soece u *Bosni u okrugu baio-lučkom*. Schem. bosn. 1864. 73.

1. GUBER, m. ime muško. — Na jednom mjestu xiv vijeka. Deč. hris. 16.

2. GÜBER, m. bijel, ćebe, vidi 3. guba. isporodi gubera. — *Jamačno od 3. guba, ali je nejasno postać nastavkom ern.* — Od xviii vijeka, a između rječnika u *Bjelostjencu* (v. guba, 3) gdje naj prije dolazi, i u *Vukovu* (guber, pokrivač od vune, kao ćebe ,eine grosse betdecke', ,stragulum'. Gubere žene same ēu kod kuće). Ne pružaj se dalje od gubera. Nar. posl. vuk. 208. Prema guberu vaļa se pružati. 261. Guber ili poņava pokrivača. M. Đ. Milićević, živ. srb. 1, 72.

3. GUBER, m. općina u *Bosni u okrugu travničkom* i dva sela u *noj*: Guber mali i Guber veliki. Statist. bosn. 204.

GUBERA, f. vidi 2. guber. — U jednoga pisca xvi vijeka, a između rječnika u *Belinu* (,schia-vina, sorte di coperta', ,cento' 652^b) i u *Stulićevu* (v. guba). Radat: Na t' ovu guberu, ino sad ne imam. Starica: Hvala ti, sinko; ah prem mi će vaļati, prem guber ne imam. N. Naļešković 1, 191.

1. GUBERAŠ, m. ime mjestima. a) selo u *Hercegovini u okrugu mostarskom*. Statist. bosn. 248. — b) u *Srbiji*. aa) mjesto u okrugu *kragujevačkom*. Sr. nov. 1870. 89. — bb) mjesto u okrugu *smederevskom*. Niva u Guberašu. Sr. nov. 1878. 1180.

2. GUBERAŠ, m. snijeg pokrupan u proleće: ,Gle guberaša', viču djeca. V. Ilić iz *Srbije*. — od 2. guber.

GUBĚREVAC, GubĚrevca, m.

a. prezime. — U naše vrijeme. D. Avramović 199.

b. ime selima u *Srbiji*. a) u okrugu *biogradskom*. K. Jovanović 96. — b) u okrugu *kragujevačkom*. 117. — c) u okrugu *niškom*. M. Đ. Milićević, kraj. srb. 122.

GUBĚREVAČKÎ, adj. koji pripada selu *Guberevcu*. P. Đorđević.

GUBĚRĚVCI, m. pl. ime selima u *Srbiji*. a) u okrugu *čačanskom*. K. Jovanović 163. — b) u okrugu *kragujevačkom*. 120.

GUBĚRĚVČANIN, m. čovjek iz *Guberevca*. — plur. GubĚrĚvčani. P. Đorđević.

GUBĚRĚVČANKA, f. žensko čelade iz *Guberevca*. P. Đorđević.

GUBERICA, f. dem. gubera. — U *Mikašinu rječniku* (kod guba) i u *Stulićevu* (v. guba s dodatkom da je uzeto iz *Mikašina*).

GUBERIŠ, m. mjesto u *Srbiji u okrugu smederevskom*. Niva u Guberišu. Sr. nov. 1875. 703.

GUBĚRNATI, gubĚrnām, perf. (?), spraviti, lat. gubernare, vladati. — Na jednom mjestu xv vijeka. Daše popu, da on gubernara i spravi obet rečenoga oltara. Mon. croat. 165. (1496).

GUBERNATOR, m. vidi gubernatur. — U naše vrijeme u *Crnoj Gori iz rusoga jezika* (губернаторъ). Gubernator Vuko Radonić Neġuš, gubernator Joko Radonić. Nar. pjes. vuk. 5, 531.

GUBERNĀTŪR, gubernatūra, m. vidi gubernatur, lat. gubernator. — Na jednom mjestu xvii vijeka. Cesar *Valentinijan* za gubernatura ili vladavca od *Milana* učini ga. F. Glavinić, evit. 404^b.

GUBĚRNĀČA, f. nekakva kapa što nose ženske u nekijem mjestima našega naroda. — Postaje od 2. guber. — U *Vukovu rječniku*: ,art kopfbedeckung der frauen', ,vittae genus' s primjerom iz narodne pjesme: *Đvojkmaka kape gubernāče*.

GUBEŠ, m. nadimak nevaļalu čovjeku: ,Pravi si gubeš'. M. Pavlinović. — Od gubiti ili od guba?

GUBETIN, m. selo u *Srbiji u okrugu topličkom*. M. Đ. Milićević, kraj. srb. 333. — Od xviii vijeka. Ot *Gubetina Živko*. Glasnik. 49, 12. (1734).

1. GŪBICA, f. os, rostrum, usta (osobito u životine). isporodi 2. gubac. — -u- stoji mj. negdašnjega ā. — *Uprav je dem. guba* (vidi 2. guba), a ovo je riječ praslavenska, isporodi rus. ryġa, usna, češ. huba, usta, polj. gęba, i let. gembas, usta. — Od xvi vijeka, a između rječnika u *Mikašinu* (gubica od zvirčeta ,rictus'; gubica od

prasca, rilica od krmka; gubica od psa), u *Belinu*: (proprio delle bestie) bocca, os' 143a; ,ceffo, muso d'animale' ,rictus' 183a; ,muso o ceffo, propriamente la testa del cane ecc. dagli occhi all'estremità delle labra' ,rostrum' 503b; ,facies canina' 165a; ,grugno, grifo' ,rostrum suillum' 360a; u *Bjelostjencu* (kod gubec), u *Voltigjinu* (kod guba), u *Stulicevu* (os'), u *Vukocu* (der theil des thiergesichtes, an dem die nase und der mund befindlich' ,os animalium, neupae bovis, equi, ovis, caprae, canis'). a) *usta u životine, i onaj dio životinškoga lica na kojemu su usta i nos, turin, rilo itd.* Satri mu (*prascu*) gubicu. M. Vetranić 1, 456. Ima nos od pedi a gubiću od miša. M. Držić 54. U njekijeh su prascu rila, vučju čejus tko razglaba, a tko gubice ima i krila od ližaka i od žaba. I. Gundulić 473. I tako ga (*medejeda*) ujide u gubicu. P. Posilović, cvjet. 60. Gdi (*krmice*) postavi noge ondi i gubicu. S. Margitić, fal. 234. (*Vragoci*) ki gubicom vučjom prite. J. Kavašin 409a. Od gubice (*u zmaja*) pine vise. A. Kanižlić, rož. 85. Ripu, repice i zeje krava sladko med gubicom meje. J. S. Rejković 93. Ote! kožu, pust ostao! Strelica te ustrelila kroz uzdicu u gubicu! Nar. pjes. vuk. 1, 178. Brniću na gubicu! (Čuti! jezik za zube!). Nar. posl. vuk. 30. Pogledaj mu na gubicu, pa ga vodi na muzlicu. 250. On (*jarac*) odgovori: ,Ona mi natakla gužvu na gubicu...'. Nar. prip. vuk. 245. — b) *usta u ččladeta, s prezirañem, ali gdjegdje i bez toga.* Kada se malo ožežemo, ali u ruku, ali u gubicu, suze nam skoče. S. Margitić, fal. 275. Ožeo mu je gubicu. (Z). Poslov. danič. 93. Krute glavo ozad boka stave, a lulice djenu u gubice. Osvetn. 4, 64. Daću ti po gubici (*zaušnicu*). u *Dubrovniku*. P. Budmani. — c) *usna.* Sveti otac Franceško, kada bi ga spomenuo, od tolike sladkosti gubice svoje za mnogo vrijeme lizaše. S. Margitić, fal. 6. Koji ne mogu ustmi govoriti ni činit se razumiti zaradi pomañkaña od gubica oli jezika. M. Dobrotić 170. ,Otekle su mi gubice'. u Dobroselu. M. Medić. i *pljhr.* gubice za jednu usnu. Dojho gubice (*u Nasradina*) višaju (*višahu*) mu kaono paripčetu. N. Palikuća 3.

2. GUBICA, f. dem. 1. guba. a) *plur.* gubice, *crsta glive, vidi* 1. guba, a, a). Gubico, rus. ryoka (Polyporus), vrst gljive (*u Istri*). Gubice jleskove, vrst gljive (*u Karlovcu*). B. Šulek, im. 105. — b) *vidi* 1. guba, a, c). Koren niće iz klice, koja je u semenu i tera doznije žile i žilice koje na vrhovima imaju gubice ili bradavice (spongiola radicalis'). K. Crnogorac, bot. 28. — c) *vidi* 1. guba, b, a). — u *Stulicevu rječniku*: ,parvae leprae'.

3. GUBICA, f. dem. 3. guba. — *Od xv vijeka kod čakuraca.* Meka biše posteljica, a od maha blazifijca; pod gubicom flandriotom vrat mi mokar biše potom. M. Marulić 265. Gubica (*s čakavskijem akcentom*), bijel. Slovinac. 1882. 187.

GUBICE, f. pl. *vidi* 2. gubica, a).

GUBICAN, gubična, m. nadimak čovjeku koji ima debelo gubice. u Dobroselu. M. Medić.

GUBICATI SE, gubićam se, pf. uhvatiti se za gubicu, potući se (prostački). M. Pavlinović.

GUBIČICA, f. dem. 1. gubica. — u *Belinu rječniku* (rostrillum' 360a) i u *Stulicevu*.

GUBIČINA, f. augm. 1. gubica. — u *Stulicevu rječniku* i u *Vukovu*.

GUBIDAR, m. čovjek koji gubi dar (kajemu se ne zaključuje na daru). — u *Jednoga pisca xv vijeka koji je sam složio oru riječ*. On će t'

inako imat na časti malu har, a ti se hoćeš zvati imenom: gubidar (ne nomen subesse, quod dicitur, officiperdi'). M. Marulić 148.

GUBIJI, adj. u *Stulicevu rječniku*: gubii, v. usnast. — nepouzdamo.

GUBILAC, gubioca, m. čovjek koji gubi, ispredi gubitoj. — u *Jednoga pisca našega vremena, a između rječnika u Stulicevu* (gubilac i griješkom gubio). A živi se kruše pokajani: gubioci, da su dužni bili. Osvetn. 2, 150.

GUBILIŠTE, u. mjesto gdje se strate (pogube) krivei osuđeni na smrt. — u *Pisaca našega vremena*. Gubilište, richtplatz-stätte. Jur. pol. terminol. 434.

GUBIN, m. selo u Bosni u okrugu travničkom. Statist. bosn. 204.

1. GUBINA, f. *vidi* 1. dubina. — *Do xvi vijeka pisano gļbina, gļbina u kñigama u kojijeh je crkveni ili miješani jezik, a između rječnika u Daničićevu* (gļbina). Božija milosrdija gļbinê otkrivenje. Stefan, sim. pam. šaf. 1. Izvedbša me iz gļbiny rova prispodnaogo. Mon. serb. 112. (1321—1336). Velik je takoje (*Jerolim*) v gļbini i v mnogoj mudrosti. Transit. 160. Ni visočina ni gļbina. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 12. paul. rom. 8, 39. Jere sam stanovit, da ni gļbina... neće nas moći odlučiti od ljubave Božje. ap. 12.

2. GUBINA, f. augm. 1. guba. a) *vidi* 1. guba, a. Gubina, agarico (Siñ, Durante), Polyporus ignarius L., v. guba. B. Šulek, im. 105. — b) *vidi* 1. guba, b. u *preusenom, moralnom smislu, nešto gadno.* — u *jednomu primjeru xvi vijeka, i po nemu u Belinu rječniku* (sordes' 692a) i u *Stulicevu* (sordes'). Nije bo gospoje, zatoj se gubine tuj čine svakoje. M. Držić 34.

3. GUBINA, m. ime muško. — xv vijeka. Siñ sudca Gubini. Mon. croat. 50. (1419).

GUBIN DO, m. selo u Srbiji u okrugu užičkom. K. Jovanović 158.

GUBINO, n. gubitak, gubiš, šteta. — xvii i xviii vijeka gotoro samo u pisaca Bošnjaka. Kako ču gubino i štetu koja mu se bješe zgodila. M. Divković, bes. 114b. Kadano Bog svemogućí pošje nemoć, uboštvo, glad, gubino, progonstvo i ostale tuge. 120b. Ili je moć ili je nemoć, ili je dobitak ili je gubino. 121a. Čini da brez gubina nikakova nadeš sve tvoje blago. M. Radnić 91b. Posli toga sve se boji gubina i smrti. S. Margitić, fal. 139. Želoć komu smrt, gubino, štetu il' drugo zlo. F. Lastrić, od' 74. Nikim poslije napridaka dogadaju se gubina, štete i nesriće. 265. Da uzdignete toliki nesklad, psovke, proklestva, zakletve, gubina. 378. Po siromaštvu, po progonstvu i gubinu. svet. 64b. Nepodnost godine, gubina, bolesti. 164b. Da nije nikomu na putu, ni na smetnji, ni na šteti, ni gubinu, i da nikomu ne da uzroka. M. Dobrotić 67.

GUBIŃE, n. gubitak, gubino. — u *Jednoga pisca Bošnjaka xviii vijeka* (gubinje). Nego radi gubinja svitovnega. S. Margitić, isp. 16. — *Može biti da stoji griješkom mj.* gubljenja.

1. GUBIŠ, gubiša, m. gubitak, šteta. — *Može biti i ženskoja roda, ispredi* 3. gubiš. — u *Dubrovniku od xviii vijeka, a između rječnika u Stulicevu* (az gubitak). U brijemu i na mjestu gubiš je dobit. (D). Poslov. danič. 139. Ali nije ni bolesti, još da i z gubiša naj draže stvari, koja bi se mogla u pored staviti s lutom bolesti, koja mi po tvojoj milosti sreo kida, što sam tvoje prijateljstvo izgubio. I. M. Mattoč 58. Reko bi

da nije išta dobiti slijedeći njegove stupaje pomdaivo, nego da se još čini veliki gubiš. 203. U njemu je gubiš pravi i cjeloviti. A. Kalić 72.

2. GUBIŠ, *m.* u *Stulićevu rječniku*: v. gubac. — *nepouzdan*o.

3. GUBIŠ, gubiši, *f.* *vidi* 1. gubiš. Nije štete, da nije gubiši. A. Kalić 269.

GUBITAČAN, gubitačna, *adj.* *štetan*. — *Nučiheno od gubitak*. — *U jednoga pisca našega vremena*. Koliko bi bilo gubitačno, na Ľubović i Goricu samu, a kamo li u bedene začii. *Osvetn*. 5, 129.

GUBITAK, gubitka, *m.* *djco kojijem se gubi, i ono što se gubi, vidi šteta*. — *isporedi* gubino, 1. i 3. gubiš. — *Akc. se mijena u voc.* gubiče (*ili* gubiče), gubiči (*ili* gubiči), *i u gen. pl.* gubitakâ. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Mikašinu* (gubitak, šteta, jactura, damnum) *gdje naj prije dolazi, u Bjelostjenčevu* (kajkavski gubitek, v. kvar, 1), *u Voltigijinu* (perdita, svantaggio, verlust), *u Stulićevu, u Vukovu* (der verlust, jactura). Poštedi te suze za višijem gubitkom. S. Ľubiša, prip. 68. Dosta je muke i gubitka propatila Crna Gora. 150. Naj manji gubitak vremena teška je nesreća. M. Pavlinović, rad. 56.

GUBITAN, gubitna, *adj.* *koji pripada gubitku*. — *Samo na jednom mjestu xviii vijeka*. Er ni malo gubitnoga bi zlamenja. J. Kavašin 423a. — *Adv.* gubitno sa značenem: *štetno, samo u Stulićevu rječniku*: ,damnos, perniciosus'.

GUBITEĽ, *m.* *čovjek koji gubi*. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslav.* gubiteľ, *rus.* rybireль, *češ.* hubitel, *polj.* gubiciel, *te se nahodi od prvijeh vremena u knjigama pisanima crkvenijem jezikom* (*vidi* gubiti, 1, a), *n. p.* Na sêdalisti gubiteľ ne sêde. Domentijan^a 282. — *U naše vrijeme u Stulićevu rječniku* (v. gubac).

GUBITEĽAN, gubiteľna, *adj.* *koji gubi* (*vidi* gubiti, 1, a). — *U Stulićevu rječniku*: ,destruens, pestifer, perniciosus, damnosus' *gdje ima i adv.* gubiteľno ,pestiferos'.

GUBITEĽICA, *f.* *žensko čelade što gubi*. — *U Stulićevu rječniku*.

GUBITELNOST, *f.* *osobina onoga što je gubitno*. — *U Stulićevu rječniku*: ,pestis, damnum, ruina, pernicios'.

GUBITELSKI, *adj.* (*koji pripada gubiteľima*), *štetan*. — *U kniži xiii vijeka pisanu crkvenijem jezikom* (*adv.*), *i otale u Danićevu rječniku* (gubiteľskij ,perniciosus'). Ne gubiteľski nъ spasuê. Domentijan^b 1320.

GUBITELSTVO, *n.* *osobina onoga koji je gubiteľ*. — *U jednoj kniži xvi vijeka u kojoj je jezik miješan s crkvenijem, a između rječnika u Stulićevu* (uz gubitelnost). Na sêdalisti gubitelstva ne sêde. S. Budinić, sum. 125a.

GUBITI, gubira, *impf.* *perdere, kauzalni glagol prema ginuti*. — *Akc. se mijena u praes. 1 i 2 pl.*: gubimo, gubite, *u aor. 2 i 3 sing.* gubi, *u part. praet. pass.* gubljen. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslav.* gubiti, *rus.* rybirtь, *češ.* hubiti, *polj.* gubiê. — *gub* *postaje ojačanem od gyb* (*vidi* kod ginuti). — *Između rječnika u Mikašinu* (gubiti, izgubiti ,perdo, amitto, jacturam facio'; gubiti vrijeme, trajati vrijeme ,absumere, terere, conterere tempus'), *u Belinu* (perdo'; gubiti vrijeme ,tempus terere' 554a), *u Bjelostjenčevu* (gubim, štetim ,amitto, perdo', v. pogubljan. 2. gubim vreme, traťim vrime zaludo, dan gubim ,absumo, tero, contero tempus'. 3. gubim koga,

t. j. umarjam ,decido, e vivis tollo'), *u Jambrešićevu* (gubim ,perdo, amitto'; gubim človeka ,occido'), *u Voltigijinu* (perdere, svantaggiare, verlieren'), *u Stulićevu, u Vukovu* (1. ,verlieren' ,perdo'. 2. ,hinrichten lassen', ,interficio').

1. *aktivno*.

a. *činiti da što* (*objekat*) *pogine, pf.*: pogubiti. a) *objekat je čelade* (*i kolektivno ime, kao puk, vojska' itd.*). aa) *činiti da objekat umre, ubijati*. Kada ovijeh našijeh vremena ni muče, ni progone, ni gube Ľudi. M. Divković, bes. 87a. Slavni care, tač jedino vas trag gubit svoj ne srni. I. Gundulić 307. Pravda je Božja Ľutom kugom sve na blizu gubila. A. Kanižlić, utoč. 845. Da junaci među sobom zavezana da me gube. Nar. pjes. mikl. beitr. 16. Ne gubite nevoľnoga sužna svoga. V. Došen 123b. Ne gubi me u dvoru tvojemu, ... već me gubi gdi s' gube junaci. Nar. pjes. vuk. 1, 538—539. Bogom brate, Kraljeviću Marko, ne gubi mi Vuêe generala! 2, 253. Da ne gubim mladane junake, da ne cvjêlam žalostive majke. 3, 491. Da vi caru vojsku ne gubite. 5, 337. Pa êe poći i gora da gleda êe car cara gubi. Nar. prip. vuk. 197. — bb) *znaêene je kauzalno prema aa*): *činiti da objekat bude ubijen, po tome postaje i osobito znaêene: činiti da se smakne onaj što je osuđen na smrt, vidi u Vukovu rječniku. amo spada i ovaj primjer*: Mila sudca kad ne gubi! V. Došen 70b. — cc) *u širem smislu činiti da objekat propane, apropašivati. može biti da koji primjer spada pod aa*). Ter ga riježu maže a misalju gubi. M. Marulić 104. Odi jedan, gospo mila, ki umira cijêca tebe, i ki gubi plaêem sebe, videê tvoja slavna dila. Jedupka nezn. pjesn. 236. Ako mu se ulazuješ, gubiš samoga sebe. M. Radnić 239a. Dojdoh, vidih, sebe gubih. J. Kavašin 200a. Źderoľub sam sebe gubi. V. Došen vii. Koga tamna linost rani, gubi sebi puk pridani. 245b. Da se glavama ne igraju i naroda da ne gube. Vuk, grad. 60. — b) *objekat je životina. znaêene je: ubijati*. Tko rad lika zmiju gubi. V. Došen 115b. — c) *objekat je što mu drago drugo. znaêene je: uništavati, apropašivati*. Ki žvôte svaêije gubi, i bez reda nepravedno carstvo ote. I. Gundulić 564. Psa paklenog do sad zube pogledasmo kako gube. V. Došen 135b. Nek metne prst u zube, te nek kaže: ovi gube. 174b. Da na zemľi što god dube, sve udarci smrtni gube. 229a. Česti pohodi celiv gube. Česti celivi gube Ľubav. Nar. posl. vuk. 346.

b. *ne imati veêe nešto* (*dobro, ugodno*), *što se do onda imalo* (*a i što se mislilo da êe se imati*). *pf.*: izgubiti. a) *ili slučajno ili s nepomne subjekat nema veê objekta, te to istom opazi pošto ovoga nestane. suprotno* (*korlativno*): nahoditi, nalaziti. *n. p. čelade hodeći gubi nocce ili drugo što ima uza se i nosi, ili gubi drugu u tisci itd. amo spada ovaj primjer* (*bez objekta*): Nahodim a gubim, i tonu a plivam. M. Vetranić 1, 481. — *u prenesnom smislu kaže se da se gubi n. p. put, trag*. Koje (oko) lasno bez vodca razuma zahodi i gubi put nepoznan. Ant. Kadêić, predg. xl. Nu ne gubi ovog traga. V. Došen 77b. — b) *subjekat može znati da mu nestaje objekta, ali neêe ili ne može da ga uzdrži. suprotno* (*korlativno*): dobivati. aa) *objekat je koje mu drago materijalno dobro, imanie, imovina* (*novac, hrana, odijelo, kuća, baština itd.*). I njegovu plaću gubiš, i izgubiti glavu Ľubiš. V. Došen 257b. Gubi svaki dohodak i časnost crkvenu. Ant. Kadêić 265. — *ima se često u misli ovakovi objekat i kad se ne izriêe*. Tko z Bogom ne teêe, ne teêe nego gubi i rasipa. M. Divković,

nauk. 92^a. Ne dobivaju ništa i velekrate gube. B. Kašić, zrc. 77. Vi niki kad igrate i na igram gubite. J. Banovac, pripov. 57. — *amo spadaju i primjeri u kojima objekt nije ono što subjekat već ima nego što bi mogao imati, dobiti*. Kada radi zajma ja imam štetu, ali gubim dobit. I. A. Nenadić, nauk. 134. — *bb) objekt je čelade, ali takoro (kako se poznaje po imenu kojijem se naznačuje) da je ono za subjekat nešto dobro*. Al' to čini da ne gubi prijatelja, koga ljubi. V. Došen 120^b. *tako se može kazati*: gubiti oca, sina, brata, muža, druga, pomoćnika, slugu itd. — *cc) kad je subjekat čelade, objekt može biti koje tjelesno stane ili tjelesna osobina što se shvaća kao dobro, n. p. zdravlje*. Od šta zdravje svoje gubi. V. Došen 8^a. Tko se diže u holosti, zdravje gubi od naglosti. 8^b. — *snaga*. Gubi snagu mućec svude. J. Kavašin 55^b. — *oči, vid*. Ti ne plači, ne gubi očiju. Nar. pjes. petr. 1, 317. Moja majko, ne cvijeli i ne gubi vida. Osvetn. 3, 140. — *san*. Jakov gubljaše san zarad pokoja. M. Radnić 49^a. Čeznu, preda'u i sne gube. J. Kavašin 56^a. — *smijeh*. Tko ju (smrt) vidi, gubi veselje i smijeh. Pril. jag. ark. 9, 81. (1520). — *život, glava (vidi glava, a, β)*. Da narodi svi s ljubavi gube za to njih živote. I. Gundulić 571. I život su gubili. S. Margitić, fal. 134. Oli gubimo život. J. Matović 487. Šali ključa a ne gubi glave. And. Kačić, razg. 162^b. Danas majci suden danak glavu gubiti. Nar. pjes. vuk. 1, 613. — *dd) subjekat je čelade. objekt je duševna osobina što se shvaća kao dobro, n. p. vjera*. Sveto pismo učite da vjere ne gubite. M. Pavlinović, razg. 56. — *ufanje*. Gubljaše uzdancu. B. Kašić, is. 117. Pusti gorko tve skončanje i ne gubi sasma ufanje. G. Palmotić 1, 376. Ne velim nikomu da gubi ufanje od milosrdja Božjega. S. Margitić, fal. 143. A ufanje vijek ne gubi, Bog ho vidi svih od zgara. J. Kavašin 73^a. Ne gubimo ufanje, nego se k majci utecimo. A. Kanižlić, utoč. 37. Ali ufanje od spašena još ne gubljaše. M. Zoričić, zrc. 83. Gubi ufanje u milosrde Božje. I. J. P. Lučić, razg. 43. Zabuheni smo, ali ne gubimo nada. Vuk, pavl. 2kor. 4, 8. — *srijest, razlog*. Jur gubim svijes svoju. M. Vetranić 1, 10. Sržbenik ne čini se sluga Božji već vrazji, jerbo u sržbi razlog gubi. J. Banovac, pripov. 201. — *ustrpljenje*. Da ne gubi ustrpljenja. M. A. Rešković, sat. 61^a. — *srec*. Neka se nitko ne pripada i gubi srec. B. Kašić, is. 24. Tim da smjenstvo lovac gubi, ki ga (vepra) tjerat' naj prije poče. I. Gundulić 542. — *radost*. Nu radost ni s tega ma duša ne gubi. A. Boškovičeva u I. M. Mattoi 357. — *amo može spadati i ovo*: Gubite priliku Božju i činite se prilični živini nerazložitoj. J. Banovac, pripov. 204. — *ce) objekt je sreća*. Jeda hajje, da ona djeva cieća noga sroču gubi? J. Kavašin 59^b. U kom (lupeštru) sriču svu gubite. V. Došen 108^b. — *ff) objekt je duševno dobro*. Gube ljubav Božiju. Transit. 87. Gubi milos negovnu. A. Gučetić, roz. jez. 48. — *vrlo često je objekt duša (vidi duša, d, di bb)*. Ne viruje tko u ni poni, dušu s tilom gubi oni. P. Hektorović (2) 91. Zlo nahodi, dušu gubi, i vaviječna dobra mnoga. A. Vitajić, ost. 3. Grišnici grišeći i dušu gubeći. A. Kanižlić, utoč. 92. Ne gubite dakle dušo. M. A. Rešković, sabr. 60. Kamatnik dušu gubi. (U Kotoru). Nar. posl. vuk. 128. Gubeći dušo sramotnoga dobitka radi. D. Daničić, jezek. 22, 27. Gubim dušu, a topim sreću. S. Lubiša, prip. 139. Ko osvetu prati, dušu gubi. 149. — *gg) objekt je elast, oblast*. Gubi svu svoju dužnost i oblast koju imadjaše prvo prama zarucniku. M. Do-

brečić 428. Koji gubljaše prvorođene. Vuk, pavl. jevr. 11, 28. — *hh) objekt je pošteње, slava, čast, ime itd*. Kurvari gube obraz i počenje prid družinom. M. Divković, bes. 44^b. Dobro ime gube. V. Došen 6^a. Ne gubi bo sova slave rad goleme svoje glave. 34^b. Al' da čovik ozloglašen samo gubi glasa cinu. 117^b. Ostaje sramotan oli ti gubi glas i pošteње. Ant. Kadčić 264. Povrati rodu djevojkju čistu, niti ona za to naroka gubi. S. Lubiša, prip. 8. — *amo spadaju i ovi primjeri*: Razložnoga ime sina po zakonijeh svijeta gubi. G. Palmotić 1, 285. — S kom zlato gubi čes. Š. Menčetić 212. Za č ljubav i znanje i kripos svakoja s načinom kada nije, svu vrednos gubi tja. N. Nalešković 1, 331. Ne gubi cijene. (Reče se u šali onome koji se nakašle, i znači da ne gubi cijene kao koš'). Nar. posl. vuk. 197. Šuplja para cijenu gubi. 361. Tko nisko o sebi misli, gubi cijenu kod drugih. M. Pavlinović, rad. 145. — Tu žena vrime gubi, gubi tu pošteње divojka. M. Katančić 58. — *ii) objekt je sama narav, ili osobina u kojoj je sva ili gotovo sva vrijednost subjekta*. Oči moje vid gube. M. Divković, bes. 350^b. Cvijet ljudske od mladosti časom gubi sve ljeposti. G. Palmotić 2, 16. Zvizde plam gubljašu. P. Kanavelić, iv. 440. Kad gube blagoslov odiče svete. Ant. Kadčić 87. Zašto ne gubi (voda) svoje naravi ni bivstva. M. Dobretić 24. Nado vremenom gubi svoj kal. M. Pavlinović, rad. 150. — *kk) kao trošiti uzalud. aaa) objekt je vrijeme, dan, dani, isporodi dangubiti*. Vele vrime na gubiš. Mjrakuli 98. Vrime svak gubi tko gleda visoko. Š. Menčetić 6. I nam ti se grusti veće dni gubiti. P. Hektorović 48. Tko svoje dni ne gubi i nigdar ne tuži. N. Dimitrović 3. Ne gubimo bremena. M. Držić 156. Zaman u trudu služeći dni gubi. D. Rašina 1^a. Svirale ne sviri, ni u to dni gubi. I. Gundulić 137. Ne gubimo nam vremena. 530. A zašto vrime ubah ne gubljaše, zato poče moliti. F. Glavinčić, cvit. 373^a. Videći da ž nom vrime gubi odluči joj glavu odsići. 399^a. AH! ne samo vrijeme gubi, nego na smrt gre nemilu, tko neharu diklu ljubi. G. Palmotić 1, 354. Nemojte dni gubiti, nemojte bit lijepe. 2, 334. Za č li u tašće dni gubimo? A. Vitajić, ist. 360^b. Mladost svo'u gubi, tko ljublen ne ljubi. I. Đorđić, uzd. 177. Zašto pitajući ne gubite vrime? A. Kanižlić, kam. 309. U grišnom razgovoru vrime gubeći. utoč. 286. Ne kti kasniti ni vrime na gubiti. And. Kačić, kor. 326. Ja ovdj vrime gubim brojeći. I. J. P. Lučić, razg. 5. Ne valja vreme gubiti. D. Obradović, živ. 79. Sve se ljubi i vreme ne gubi. Nar. pjes. vuk. 1, 396. Vreme gubiš, a mene ne ljubiš. 1, 396. Ko staro ljubi, danke gubi. Nar. posl. vuk. 156. — *amo može spadati i ovaj primjer (mogao bi spadati i pod a))*: Da ne gubiš prigode. Ant. Kadčić, predg. 1. — *bbb) objekt je trud*. Gubi vrijeme i trud. M. Pavlinović, rad. 57. — *ccc) objekt je riječi*. Što riječi gubimo? M. Vetranić 2, 129. Grih bo je, medene tve riči da gubiš, visoko hteć mene dvići, koga ljubiš. H. Lucić 283. Što riječi tej gubiš? N. Nalešković 1, 136. Veće ne gubi riječi. M. Držić 142. Ali ma svijes čemu u dugo razložeci riječi gubi? njetko jedno, njetko drugo, svak na ovemu svijetu ljubi. I. Gundulić 135. — *ll) kao suprotno glagolu dobivati (vidi dobivati, 2, i dobiti, II, 2), može značiti: pokazivati se gori, slabiji od drugoga. aaa) bez objekta, isporodi dobiti, II, 2, e, i dobivati, 2, e*. On, ki se bori v svitah z drugim nazim, gubi. Transit. 81. Mo'e dijete, svak gubi, tko se rvo s nime. M. Držić 103. Videći da filozof gubljaše zapovidi ostalijem da ga

pomogu. B. Kašić, per. 171. Gubiti od svoga razloga ‚decedere de suo iure‘. J. Mikaļa, rječn. Na vojsci tilesnoj pobignut jest sramota i tko biži oni gubi. F. Lastrić, ned. 351. Bulgari koji se biju naučili vazda dobivati, a nigda gubiti. And. Kačić, razg. 73. Al' kud godijer okrenemo Ćome (vojškomi), sve gubimo a ne dobivamo. Osvetn. 3, 18. — *bbb* objekat je supstantiv (u. p. pravda) kojijem se pokazuje natjecanje, isporedi dobiti, II, 2, b, i dobivati, 2, b. Ako ne pride na treći pozov, da gubi pravdu. Stat. pol. ark. 5, 247. Tada gubi pravdu. 276. Gubiti razlog ‚cadere causa‘. J. Mikaļa, rječn. Nejačica pravdu gubi. Nar. posl. vuk. 200.

c. značenje je kauzalno prema b, b): činiti da ko (ako je izrečeno, stoji u dat.) što (objekat) izgubi. — Od xvi vijeka. Među slas gubiš. Š. Menčetić 66. Zač svojoj mladosti i mojoj dni gubi? 176. Pišeš mi čudnu zled, koja mir tvoj gubi kroz jedne vil' pogled. N. Naješković 1, 331. Život nam neharlost gubi. F. Vrančić, živ. 20. Ni mi obilno tvoje imanje ni tve blago srca gubi. G. Palmotić 1, 328. U svemu vuhovite dušu, život, svijes vam gube. 2, 41. Amo prve zapadaju ovice, koje gube kućaninu novce. J. S. Reljković 153. Inat babi dušu gubi. Nar. posl. vuk. 104. Ma đevojci sreću gubi. (U Risnu). 173.

2. su se.

a. pasivno. — između rječnika u Vukovu (sich verlieren ‚perdi‘). a) vidi 1, a. I što, er se većma ļubi, trudnjest se na smrt gubi. J. Kavañin 55a. Ono cesarstvo se gubļao od Turčina. K. Pejkić 61. O mladožu! nu pogledaj! te se gubit ludo ne daj. V. Došen 103b. Već me gubi gdi s' gube junaci. Nar. pjes. vuk. 1, 539. Pa te ruse gdje će ići glave, da se gube i da se krvave. Osvetn. 3, 148. — b) vidi 1, b. Gubi se snaga i dan hodeći za ĩima. M. Držić 96. Poć ga ću blazniti, neka se rijeđ gubi. F. Lukarević 22. S taciimi se vrime gubi. Š. Budinić, ispr. 22. Koja se dobra radi rećenoga grijeha gube. A. Komulović 3. Vid se gubi, uši ne ćuju. M. Orbin 73. Da se vrijeme već ne gubi, ja ću poći. G. Palmotić 2, 255. Raste bolest a mañkaju jakosti i gubi se kripost. P. Posilović, nasl. 141a. S nemarenja tako našeg dari s' gube naših ļudi. J. Kavañin 126b. Što 'e vela bit sultana, kad se duša ima gubit? 238a. Što se podaje Bogu, ne gubi se nikadare. I. P. Marki 59. Kad se dobitak koga bi mogao imati gubi. A. Bačić 125. Po kojoj se srića gubi. V. Došen 8a. Gube se po ĩemu svaka dobra. B. Leaković, nauk. 463. Ne ļube im se pokuļajji, kojimi se gubi novac. M. Pavlinović, rad. 22.

b. reflektivno. a) prema značenju kod 1, b, a), kaže se o ćeļadetu što je izgubilo put da se ono samo gubi (u pravom i u prenesenom smislu). Gubimo se po stranputicama. D. Obradović, živ. 13. — b) prema značenju kod 1, b, b). aa) uopće propadati, nestajati. U vjetar sve ido i sve se gubi. M. Držić 4. Krajestva naj veća gube se i zatiru. G. Palmotić 1, 203. Znaju me i ļube plemenite vilo ke se za mnomu gube da bi me ļubile. I. Ivanišević 315. i kvariti se. Jak sunčanorj pri svjetlosti slabe se oći gube i bliješte. G. Palmotić 3, 92a. — bb) značenje je kao kod aa), ali se kod toga ističe da propadaje, nestajanje bivu malo po malo. subjekat može biti i što umno. nestajanje može biti samo relativno prema našem osjećanju tjelesnome i dušesnome, n. p. što ne vidimo radi daljine, može se kazati ‚da se gubi u daljini‘. Vrijeme, koje tu topi se, i u neizmjernost tu gubi se. J. Kavañin 437a. Voda kã protjećo, ter se brzo gubi u moru. I. Đorđić,

186. Što su sjeverni krajevi crnogorski bliže k Hercegovini, to se ‚b' mañe ćuje; ali k istoku ne gubi se tako odmah. Vuk, poslov. xxii. Množija naraštaja, koja se gubi u magli više hijada godina. M. Pavlinović, rad. 162. — cc) kod isporedićava ĩ dvojn, kaže se o onome što je gore, slabije, ‚da se gubi prema drugome‘. Ko se gube sve svjetlosti, gdi prisvijetlo sunce siva. G. Palmotić 2, 180. Ljepotom se mlada resi, da se gubi prid ĩe slikom isto sunce. 2, 283. — dd) s lokativom ili s akuzativom uz prijedlog u, znaći da subjekat (ćeļade) baveći se nećim trati u ono bez koristi vrijeme i svoje sile. Neg' se u taštu ļubav gubi. J. Kavañin 341a. Nek se slipo u ĩoj (slipoci) gubi. V. Došen 267a. — ee) gubiti dušu, gubiti duševno spaseñe, isporedi 1, b, b) ff). Nego se vi gubite, vaše krive nasliđujući balvane. F. Glavinić, cvit. 25b. Koji neće virovati sami se od sebe gube. I. Ančić, svit. 120. U Korintu jedan priļubodivnik bijaše, i toliko s. Pavao plakaše, kolik da se vas grad gubļaše. J. Banovac, pripov. 186. Varate se ako cijenite, da sa sami potiženici i izmet od puka, koji se gube. Đ. Bačić 229. U ovomu se siromasi varaju i gube. M. Dobrotić 246. Gubi se i gine tko god izvan crkve umira. I. Velikanović, uput. 1, 244. ĩma se groznina suzama plakati nevoļa od nesrićnika tolikih i tolikih, koji i poslije izkušana ĩnihovih duša, gube se i osuđuju, tajeći niko grihe. Đ. Rapić 45. — ff) u dušesnom smislu, deficere animo, kad ćeļade kod kakve nesreće nema već duševne snage da se od ĩe brani. isporedi klonuti duhom kod klonuti. — između rječnika u Belinu (animo deficere 551a). Ja se ne gubim, ĩnam veliko animo. M. Držić 334. Ne gubeći se u sreću ništar. B. Kašić, fran. 9. Sokolica nu viteška ne gubi se, što sama osta. I. Gundulić 409. S tolikoga dara sva se pañi, gubi, smeta i stidi. 413. Ni se ohole na ćes blagu, u protivah ni se gube. G. Palmotić 1, 343. I buduć ga tuge stisli, ni se gubi ni snebiva. P. Kanavelić, iv. 19. Što će ovdi nebog David, videći se zasjedan od svud, da nije igdje ubjegnuća ni utjehe? Sa svijem tezijem ne gubi se. B. Zuzeri 124. Ako mu to ne može srićno izaći u jedan put, nek se ne gubi. Ant. Kadčić 232. Ne straši se, ne predaj, ne gubi se. I. J. P. Lučić, razg. 20. — u ovom je primjeru subjekat srce: Onda od mene prem pozna se, plemenita srca da se vik ne gube u nesreći. G. Palmotić 2, 166. — gg) u tjelesnom smislu, mršavjeti. — u naše vrijeme, u između rječnika u Vukovu (mager werden ‚macroscop' s primjerom: Gubi se ćovjek u licu). Te se počne gubiti i venuti. Nar. prip. vuk. 190. — hh) u jednom primjeru xviii vijeku značenje je kao da je aktivni glagol, a ono što bi kod ovoga bio objekat stoji u gen. s prijedlogom od. po svoj je prilici kod ovoga pisac mislio nu značenje kod ee). O među svijem tužni i pritužni starci, koji za ostaviti svoje sinove bogate od stvari tilesnije, ostavļaju sebe priubozjem od stvari duhovni; i za bogatiti ĩih od dobara zemaļskije, oni se gube od dobara vićnije. P. Posilović, nasl. 8b.

GUBIV, adj. vidi gubļiv. — Samo u Stulićevu rječniku: ‚caducus‘.

GUBLJENE, n. djeto kojijem se gubi. — Stariji je oblik gubljenje. — Između rječnika u Mikaļinu (gubljenje), u Bjelostjenćevu (kajkavski gubljenje), u Jambrešićevu (gubljenje), u Voltićijinu, u Vukovu. Sve ostalo jest velika ispraznost i gubljenje. M. Radnić 7a. Ovo ostaje sahrañeno u svijem gubļenima. 213a. Al' mu pišu latinska

gospoda na prevarstvo, na gubljenje glave. Nar. pjes. istr. 1, 47.

GUBLIV, *adj.* koji se gubi, koji se može gubiti. — *isporedi* gubiv. — *U jednom primjeru xvii vijeka.* Ostavi krajestvo gublivo. B. Kašić, per. 102.

GŪBO, *m. hyp.* gubavac. — *Akc. se miješa u voc. gūbo.* — *U Vukovu rječniku:* vide gubavac.

GUBOČANI, *m. pl. vidi* Dubočani. — *xiv vijeka, pisano* Glbočani. — *U Daničićevu rječniku:* 'Glbočani', crkvi je treskavačkoj pripadalo 'se-lište Glbočani' (Glasnik. 13, 371 god. 1356—1367).

GUBOČICA, *f. vidi* 1. Dubočica. — *U Daničićevu rječniku:* 'Glbočica', dodaj: selo kod sela Radeše, do ĩe bjehu i 'Orčuša i Brod: črni gvozdi, da sĕku u općinu Orčuša i Glbočica i Brod.' (Glasnik. 15, 282 god. 1348?). 3, 576.

GUBODUŠNICA, *f. u Vukovu rječniku:* kaže se kao u šali za dukat 'scherzhafte benennung eines dukaten' 'aureus (q. d. animam perdens)'.

GUBOK, *adj.* vidi dubok. — *u- stoji mješte negdašnjega ĩa, a oro se nalazi pisano u knjigama u kojijeh je crkveni ili miješani jezik.* — *U naše vrijeme samo u sjevernijeh čakavaca.* — *Između rječnika u Daničićeru (glbok).* Guboka rano moja. Nar. pjes. istr. 5, 11. — *Adv.* guboko. Glboko na večeri zakasnevšim. Domentijan^b 15. — *Vidi i* Guboka, Guboko, Guboki Do, Guboki Potok.

GUBOKA, *f. mjesto u hrvatskom primorju, isporodi* Guboko, vidi Duboka. — *Na jednom mjestu xv vijeka (Glboka).* Vinograd ki je na Glbokoj. Mon. croat. 104—105. (1470).

GUBOKI DO, *m. vidi* Duboki Do. *a) u knizi xiv vijeka pisanoj crkvenijem jezikom.* U Glbokij Dol'... uzg Glbokij Dol'. Deč. hris. 93—94. — *b) u Daničićevu rječniku:* 'Glbokij Dol'', dodaj: selu je Ošnavi išla meda 'kako upada Glbokij Dol' u Drim' (Glasnik. 15, 275 god. 1348?). 3, 576.

GUBOKI POTOK, *m. vidi* Duboki Potok.

GUBOKO, *n. mjesto u hrvatskom primorju blizu Bribira, vidi* Duboko. — *isporedi* Guboka. — *Na jednom mjestu xiv vijeka (Glboko).* Pocašni od Glbokoga v Branišin. Mon. croat. 2. (1309).

GUBOST, *f. vidi* dubost. — *S oblikom ghlbost u knizi pisanoj xiv vijeka crkvenijem jezikom i otale u Daničićevu rječniku (ghlbost).* Molitvy od ghlbosti srdca k Bogu predkragjetu. Domentijan^b 23.

GUBRNATUR, *m. vidi* gubernatur. — *Na jednom mjestu xvi vijeka.* Razdeliše vsa gospodstvija jakože gubernaturi. Š. Kožićić 56a.

GUČAJ, *m. koliko se jednom može gucnuti, gutljaj.* — *F. Mikašinu rječniku (hanstus, sorbitio) a iz ĩega u Stulićevu.* — *U naše vrijeme u Dalmaciji.* M. Pavlinović.

GUČANE, *n. djelo kojijem se guca.* — *Stariji je oblik* gucanje. — *U Belinu rječniku (gucanje 740a) i u Vukovu.*

GUČATI, *güčäm, impf. dem.* gutati. — *perf.:* gucnuti. *Akc. se ne mijena (aor. 2 i 3 sing.:* güčä, *part. prael. pass.* güčän). — *Postaje od gutati nastarkom e pred kojijem se t ne čuje.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (devoro 740a), u Stulićevu (sorbillaro), u Vukovu (hinunterschlingen 'devoro').* Koji odišuei s aerom zajedno gucaju mušicu. I. J. P. Lucić, doct. 29. Da se ovde gucalo, ne bi se ovde pu-

calo. (Kazala Ciganka, kad su je prekobili što je izjela skorup koji je iskala da namaže ispucane usne). Nar. posl. vuk. 55.

GUČI, *m. pl. ime selina u Hrvatskoj. a) u podžupaniji karlovačkoj.* Pregled. 26. — *b) (pisano Gudci) u podžupaniji sisačkoj.* 41.

GUČKATI, *güčkäm, impf. dem.* gucati. — *U jednoga pisca našega vremena.* Guckaju gutljaj po gutljaj toga ječmenoga nektara. M. Đ. Milićević, des. par. 21.

GUČNIV, *adj. koji se može gucnuti.* — *U Mikašinu rječniku (sorbilis) i u Stulićevu.*

GUČNIVATI, *gucnujem i gucnivam, impf.* gucnuti. — *U Stulićevu rječniku.* — *nepouzđano.*

GUČNUTI, *gücnēm, pf.* gucati, *od čega postaje.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Mikašinu (sorbeo), u Stulićevu, u Vukovu (hinunterschlingen 'devoro').* Ortak ti je smrt nemila, sve je k sebi prigrabila, al' se jošter ne zasiti, dal' sve preži, kad će biti naređeni čas od Boga, naj posljedni vika tvoga, da i onog' gucne sebi. V. Došen 46b.

1. **GUČA**, *f. selo u Srbiji u okrugu čačanskom.* K. Jovanović 169. Ono jeste proto Milutine ta od Guče sela pitomoga. Nar. pjes. vuk. 4, 177.

2. **GUČA**, *f. ime kokoši.* F. Kurelac, dom. živ. 53.

GUČAJ, *m. vidi* gucaj. — *U Bjelostjenčevu rječniku (topsus (?), haustus) i u Jambrešićeru (sorbitio).*

GUČANI, *m. pl. ime mjestima. a) selo u Slavoniji u podžupaniji požeškoj.* Pregled. 89. — *b) (vača da je) župa u Bosni blizu Travnika, gdje je selo Gučja Gora.* — *isporedi* gučanski. Što ga (Travnik) sa dva mjesta od Gučana i Bukovice mogu topovi rušiti. F. Jukić, zemļ. 22.

GUČANIN, *m. čovjek iz Guče.* — *plur.:* Gučani. — *U naše vrijeme.* Prota Gučanin. M. Đ. Milićević, pom. 116.

GUČANSKI, *adj. koji pripada Gučanima (vidi* Gučani, *b)).* U tri župe: Dolačkoj, Gučanskoj i Oraškoj. F. Jukić, zemļ. 22.

1. **GUČE**, *gučeta, n. dem.* gudin, gudo. — *U Stulićevu rječniku:* gučde, v. gude. — *nepouzđano.*

2. **GUČE**, *f. pl. vrsta mreže za hvatanje ribe.* Pri žvalu vreće (u šabake) drže se komadi mreže rastvorenijeg oka a podebljega konca i zovu se 'goče' ili 'guče'. L. Zore, rib. ark. 10, 356.

1. **GUČĚNE**, *n. djelo kojijem se güčē.* — *U Vukovu rječniku.*

2. **GUČĚNE**, *n. vidi* 1. gukače. — *U Bjelostjenčevu i Stulićevu rječniku.*

3. **GUČĚNE**, *n. coll.* guče. — *U Stulićevu rječniku:* gudčeñe v. gudad. — *sasma nepouzđano.*

GUČETIĆ, *m. prezime vlasteoske porodice dubrovačke, tal. Gozze.* — *Potvrđeno je s ovijem oblikom od xiv vijeka; drugi je oblik* Gočetić, koji može biti stariji, ali se kasnije izgubio. *isporedi i* Goci. — *Između rječnika u Daničićevu (Gučetić i Gočetić).* Klime Gočetić. Mon. serb. 104. (1333). Pasko Gučetić. 117. (1345). Klime Gučetić. 215. (1390). Klime Gočetić. 240. (1399). Rafailom. Gočetićem. 287. (1419). Aluviza Gočetić. 317. (1427). Vladisava Gučetića. Spom. sr. 2, 127. (1465). Vladisav. Gočetić. 2, 129. Mandaljini Gočetić i Pavli Gradić. B. Gradić, duh. 3. Po pripovijedaoću oca fra Arkandela Gučetiću Dubrovčaninu. A. Gučetić, roz. jez. 1. Gradić, Čubran i Gučetić. J. Kavačin 127b.

GUČEVO, *n. ime mjestima*. a) brdo u Srbiji u okrugu podrinskom. — između rječnika u Vukovu (sein gebirge am rechten ufer der Drina, ober Loznica^a). Dobro čuvaj brda i Gučeva, utoci će u planinu Turci. Nar. pjes. vuk. 4, 253. Smrdljiva bara pod Gučevom između Drine i Loznice. Vuk, dan. 2, 29. — b) selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 46.

GUČICA, *f. dem.* 1. guka. — U Stuličevu rječniku: ‚tuberculum‘.

1. GUČITI, *güčim, impf. (uprav činiti guke, činiti da postanu guke), vidi* gutočiti. — U Vukovu rječniku: vide gutočiti.

2. GUČITI, *güčim, impf. vidi* gukati. — U naše vrijeme. Nego rastu dva goluba, jedan muči, drugi guči. Nar. pjes. herc. vuk. 236. Kad živi muči, kad mrtvi guči? — Kad se duva u gajde. Nar. zag. nov. 249.

GUČJA GORA, *f. selo i općina u Bosni u okrugu travničkom*. Statist. bosn. 172.

GUČJE SELO, *n. selo u Hrvatskoj kod Kužela*. Schem. segn. 1871. 72.

GUČKI, *adj. koji pripada Guči*. Gučka (opština). K. Jovanović 169.

GUČKO, *m. ime muško*. — U jednoga pisca xvi vijeka. On joj prid Radmilom pravlaše i Gučkom ki su od ljubavi hitri učitelji. D. Zlatarić 42^b.

GUČNUTI, *gučnem, pf. vidi* gucnuti. — Na jednom mjestu xviii vijeka. Što god gučnu, to udije izajde im kroz propade. J. Kavačini 460^b.

GUČULA, *f. apoplexia, vidi* kap, kapla, tal. gocciola. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikašinu (gučula, kapla, nemoć, apoplexia, resolutio nervorum^a) i u Stuličevu (apoplexia^a). Sada ču puknuti, pade mi gučula. N. Naješković 1, 269. Tamo te gučula zadavila! M. Držić 374. Bivši noj za više pala kapla ili gučula. B. Kašić, in. 98. — U naše vrijeme u Dubrovniku je drugo značenje: guša, tal. gozzo. P. Budmani.

GUČULAV, *adj. kojemu je gučula*. — Samo u Stuličevu rječniku: ‚apoplexia laborans‘.

GUČULAVAC, *güčulävca, m. gučular čovjek*. — Samo u Stuličevu rječniku (uz gučulav).

GUČULAVICA, *f. gučulavo žensko čelade*. — Samo u Stuličevu rječniku (uz gučulav).

GUČ, *glas kojijem se vabe i gone svine (slično glasu same svine)*. — isporodi 2. gud. — U naše vrijeme u okolini dubrovačkoj. P. Budmani.

1. GÜD, *m. vidi* gudehe. — Od xvii vijeka. A gudi strašan gud u srcu od zemlje. D. Baraković, vil. 332. Tebi se guda mni, a meni smrt godi. (D). Poslov. danić. 125.

2. GÜD, *vidi* goci. — U Stuličevu rječniku: gudgud ‚vox qua porci alliciuntur‘.

1. GÜDA, *f. krmača, prasica. isporodi* gudin. — U Vukovu rječniku: vide krmaca s dodatkom da se govori u Dubrovniku. — S istim značenjem i u Bosni. G. Martić. — Mlada svinja, na Braču. F. Kurelac, dom. živ. 41. — Nekakva igra (isporodi krmaca). G. Martić.

2. GÜDA, *f. hyp. 1. guda*. — U naše vrijeme u Dubrovniku, ali s nom. sing. güde i s voc. sing. güde. P. Budmani.

1. GÜDAC, *guca, m. onaj koji gudi*. — Ake. se mijenja u voc. güče, güci, i u gen. pl. güdäcä. — -a- (1) ostaje u nom. sing. i u gen. pl.; u ostalijem ga padežima nema, a d se ispred e ne čuje, ali se nalazi pisano. — Od xvi vijeka,

a između rječnika u Vrančićevu (citharoedus; fidicen^a) gdje najprije dolazi, u Belinu (fidicen^a 338^b), u Bjelostjenčevu (fidicen^a itd.), u Stuličevu (1. ‚lyristes‘. 2. ‚lysor frandolentus, dolosus‘).

a. čovjek koji gudi. Naš gudac kralj David. P. B. Bakšić 199. Gudci gude, sviralice svire. J. Krmpotić, mal. 17. Kad gudac gudaše. D. Daničić, 2car. 3, 15.

b. vidi gundej (jer mu je glas kao da gudi). Neka učuvaju naše poje, vinograde, sidbe, od skorovaž, mušic, svinak, zavijač, skakavic, gudac, miši... L. Terzić 286. Od skorovača, zavijača, mušica, skakavica, gudaca, miša... J. Banovac, blagos. 49. Ne imate uzdržati na sebi... ni miša, ni gudca, ni skakavca. 80. Gudac, vrst roda ‚Cetonia‘ (na Braču). A. Ostojić.

c. u Stuličevu rječniku ima značenje: čovjek koji vara i krade kod igre. — sasma nepouzđano.

2. GUDAC, *guca m. vidi* gudin. F. Kurelac, dom. živ. 41.

1. GÜDÄČ, *gudäca, m. čovjek koji gudi*. — isporodi 1. gudac, a. — Ake. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. i voc.: güdäcu, güdäci. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (der geiger ‚citharoedus‘); u ‚Novom Zuvjetu‘ (1847) vii Vuk meće ovu riječ među one što nije čuo u narodu nego ih je sam načinio. Od nega se narodiše gudači i svirači. D. Daničić, 1mojs. 4, 21.

2. GUDÄČ, *m. nekakvo mjesto u hrvatskom primorju*. — xiv vijeka. Mon. croat. 2. (1309).

GÜDAČA, *f. vidi* 1. guda. F. Kurelac, dom. živ. 41.

GUDÄČICA, *f. žensko čelade koje gudi, isporodi* 1. gudač. — U Belinu rječniku (fidicina^a 686^b) i u Stuličevu (fidicina^a).

GUDAD, *f. coll. 1. gude*. — Samo u Stuličevu rječniku: ‚porcorum turba‘.

GÜDALAC, *güdaoca, m. gudač, gudac*. — U jednoga pisca našega vremena. Ako gudalac zagudne, da ti se duša od mila iz prsiju tisne. M. Pavlinović, rad. 155.

GÜDALO, *n. kao luk na kojem je tetiva od košnjih struna, te se nim gudi, rukući košnje strune po žicama na guslama*. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu: ‚der fidelbogen‘ ‚plectrum(?)‘ s primjerima: Ni gudi ni gudala vadi!, ‚sei still (lange nichts an)‘. Gusle javorove i gudalo od jadikovine. — Ded mi sada privuci gudalo. 1. Zaničić 247. Daču nemu gusle i gudalo. Nar. pjes. juk. 80. I gudalo, drvo jadicovo. Nar. pjes. petr. 2, 492. Ko istinu gudi, gudalom ga po prstima biju. Nar. posl. vuk. 139. Krivo kao gudalo. 160. Ni gudi ni gudala vadi. (Ne pomiñi ništa za to). 213. Obrati gudalom napako (stane protivno govoriti). S. Lubiša, prip. 271. Vini mi se na gudalo, vilo! Osvetu. 1, 1.

GÜDALOV, *adj. koji pripada gudalu*. — U jednoga pisca našega vremena. Pa naperi drvo gudalovo. Osveta. 3, 9.

GUDAN, *n. ime muško*. — Potvrđen je xiv vijeka samo adjektiv Gudanov u imenu nekakva mjesta blizu Gabrača. Prežb Gudanovu ñivu. Glasnik. 24, 239. (oko 1350).

GUDANOV, *adj. koji pripada Gudanu, vidi* Gudan.

GUDAS, *m. vidi* gudin. F. Kurelac, dom. živ. 41.

GUDATI, *gudam, impf. vidi* gudjeti. — Na jednom mjestu xviii vijeka. Nemoj gudati ali mršositi. K. Mađarović 41.

GUDAVAC, Gudavca, *m. selo u Bosni u okrugu bihaćkom*. Statist. bosn. 108.

GUDBA, *f. vidi gudeše*. — *U naše vrijeme u Šulekovu rječniku*: „geigenspiel“.

GUDBARA, *f. (ili gudbar, m.?) top ili tukovo što*. — *Može biti da je riječ lubarda ili lumbarđa preinačena po pučkoj etimologiji prema gudjeti*. — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena*. I vezira u grad zaklopili, pa ga biju topom i gudbarom. Pjev. crn. 102^b.

GUDE, gudeta, *n. dem. gudin*. — *isporedi gudad*. — *U zagoneci našega vremena, a između rječnika u Stulićevu* („porcus, sus“). Jedno gude sve poje pokosi (*odgonet[aj]: srp*). Nar. zag. nov. 214.

GUDELIC, *m. prezime dubrovačko xv vijeka (neće biti isto što Gundulić)*. — *Između rječnika u Daničićevu* (Gudelić). Cvětka Gudelić... Cvětka Dubrovčanina... Spom. sr. 1, 145. (1419).

GUDELJ, gudēja, *m. vidi gundej*. — *Od xviii vijeka*. a) Cetina, *pop zlatar, zlatni pop*. Na nem bilu zelene ajine, ter ga za to Gudejem prozvaše, i od tada, dragi pobratime, Radići se Gudeji prozvaše. And. Kacić, razg. 275^a. Ne može trn da daje grožda, ko što ne može gudej da daje meda. M. Pavlinović, razl. spis. 10. — b) *muški nadimak (vidi prvi primjer kod a)) i prezime, vidi i Gudejević*. Šimun Gudej. Norini 65. — *e) selo u Hercegovini u okrugu sarajevskom*. Statist. bosn. 28.

GUDELEVIĆ, *m. prezime*. — *xv vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (Gudejević). Miladina Gudejevića. Spom. sr. 2, 110. (1444).

GUDELEVO, *vidi Tudejevo*.

GUDEŠE, *n. djelo kojijem se gude (vidi gusti)*. *isporedi gudeše*. — *Stariji je oblik gudenje*. — *Između rječnika u Mikajlinu (u kojega nema gusti)*: gudenje „bombilatior“; gudenje od pčela „bombus“, i u Stulićevu (iz Mikajlina). Nasladaju se v gudenju organa. Š. Budinić, sum. 178^a.

1. GUDILO, *n. vidi gudalo*. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (vide gudalo s dodatkom da se govori u Srijemu). Kad egeduš pravdu svira, gudilo ga po nosu bije. (U vojvodstvu). Nar. posl. vuk. 116.

2. GUDILO, *m. vidi gudač*, *c.* — *U Stulićevu rječniku*: „chi usa collusiono, o con gli altri se la intende a damo d'un terzo“, „collusor“. — *ne pouzdano*.

GUDIĀ, *m. vidi gudač*. — *Na jednom mjestu u pisca našega vremena*. Carskoj u palati zlobno koji vrag vrebo bi te (*popka*) udiĀ, ali ovde gudij ti si meni drag. L. Milovanov 52.

GUDĀN, *gudina, m. prasac (kao pristajniya riječ)*. — *Ake kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim voc.: gudine, gudini*. — *VaĀ da je postalo po glasu same životinje, isporedi guĀ, guĕ, gudjeti pod d.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku i u bližnoj Hercegovini, a između rječnika u Stulićevu* (v. gude) i u Vukovu (vide prasac s dodatkom da se govori u Dubrovniku). — *I na Braču*. F. Kurelac, dom. živ. 41.

GUDINCE, *gudinčeta, n. dem. gudin*. — *Samo u Stulićevu rječniku*.

GUDINIĆ, *m. dem. gudin*. — *U Vukovu rječniku*.

GUDJETI, *gudin, impf. fidibus canere; sonare*. — *jo- staju mjeste neglašićega ĕ u jažnom govoru (u Hercegovini, Crnoj Gori itd. gudjeti); u istočnom govoru inf. glasi gudeti, u zapadnom guditi*. — *Postaje od starijega gusti (koje vidi)*. — *Pouzdano od xv vijeka (stariji primjeri, kao*

impt. gudi, impf. gudēh, u kojima se po obliku ne poznaje, jeli im inf. gudjeti ili gusti, pripadaju jamučno k oome zadnemu, vidi kod gusti). između rječnika u Mikajlinu (guditi „murmurare, far strepito“, „bombilo“; guditi u gusle „sonar di lira“, „fidibus canere“), u Belini („fidibus canere“ 441^a), u Bijelostjenčevu (guditi u cetru „citharizo, cithara cano, citharam pulso“, v. guslam), u Stulićevu (guditi „edere strepitum, bombitationem, murmurare“; guditi u gusli, v. gusliti), u Vukovu (južn. gudjeti i gudeti, ist. gudeti, zap. guditi, 1. „geigen“, „fidibus cano“. 2. „dumpschallen“, „resono, murmuro“, n. p. kad se iz daleka čuje pučnava topova).

a. *tarući gudalom (strunama gudala) žice na guslama, činiti da postane glas. uprav se ne kaže za jedan sam ozaki glas, nego kod ih nekoliko različitijeh postaje jedan za drugim, te je cijelo mañe ili više ugodno uhu onoga koji sluša. a) u pravom smislu*. Kako glaslarov gudečih u gusle svoje. I. Baudulavić 14^a. apoc. 14, 2. Ustani pak mi gudi. I. Zaničić 246. Prstma gudiš trima. 248. Gudci gude, sviralice svire. J. Krmpotić, mal. 17. Razumna je uma i pameti, guslara joj u svijetu nema, ne bi li me gudet naučila. Nar. pjes. vuk. 2, 35. Ko poslije slijepi, lepše gudi. Nar. posl. vuk. 151. Slijepac poprvsi rakiju, opet poče gudeti i pjevati. Vuk, poslov. 324. Miloš je neobično lepo gudio u gusle. M. Đ. Milićević, zim. već. 40. — b) u metaforičkom smislu. Nikomu zla ne gudi, ali ga ne žudi, da ti na glavu ne pade. (D). Poslov. danić. 84. Kako koji slijepi, onako crñe gudi „ogni nunzio porta peggiori nove“. S. Budmani 423^b. VaĀ tancat kako nov gospodar gudi. M. Kuhaćević 151. Ko istinu gudi, gudalom ga po prstima biju. Nar. posl. vuk. 139. Ni gudi, ni gudala vadi (ne pomini ništa za to). 213.

b. *značenje se razlikuje od predašnjega u tome što su gusle subjekat*. Gusle gude, junak ništ' ne laže. I. Zaničić 246. Veće gude gusle Grgurove. Nar. pjes. petr. 2, 507.

c. *bućati, zječati, osobito o dubokom glasu*. Tote glas od Āudi, plač, uzdah, jad i skuk, tim poje sve gudi već neg da vije vuk. Đ. Baraković, vil. 74. Puške prašte a topovi gude. Nar. pjes. vuk. 4, 251. Grnilo je, sijevale su muñe i gudila jugovina dahom. Osvotn. 2, 149. Gudili su topi nezaglušni i glušili po pećinama vuke. 7, 90.

d. *u jednoj zagoneci kao da znači: guritati, isporedi gudin*. Baba sedi na zasodi, sviñe gude na zagudi... (*odgonet[aj]: razboj*). Nar. zag. nov. 190.

GUDĀVINA, *f. buka, vidi gudjeti, c.* — *U jednoga pisca Bošnjaka xvii vijeka*. Čovjek može tjelesno oguhnuti, kadano mu velika gudĀvina i lupaña stoji na usiju. M. Divković, bes. 720^b. Drvo koje je šuplje i bačva koja je prazna, malabno pokuca(j), velik zvek i veliku gudĀvinu učine. nauk. 87^a.

GUDNICA, *f. vidi gusle*. — *Samo u Stulićevu rječniku* (v. gusli), i u jednoga pisca Dubrovčanina našega vremena. Uzdahne jekom, reko bi vjetrie priko utegnute tanke žice obješene gudnice. M. Vodopić, tužn. jel. đubr. 1868. 149.

GUDNICINA, *f. dem. gudnica*. — *Samo u Stulićevu rječniku*: v. gusline.

GUDŃA, *f. vidi gudeše*. — *isporedi gudnava*. — *Od xvii vijeka. a) vidi gudjeti, c.* Kako u mlinu z gudnom od vode ne čuje mlinar. M. Radnić 87^a. — *b) vidi gudjeti, a i b.* Gudña Ā kolik uzgrava srea! S. Milutinović u Pjev. crn. 327^a.

GUDŃAVA, *f.* *vidi* gudŃa. — *U Vukovu rječniku:* 1. ‚der ton der (serbischen) rosshärenen geige‘ ‚sonus fidium‘. 2. ‚ein dumpfer schall z. b. entfernter kanonen‘: stoji gudŃava topova.

GÚDO, *m. hyp.* gudin. — *Akc. se mijena u voc. gúdo.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

GUDOVAC, Gudovca, *m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji bjelovarskoj.* Pregled. 77.

GUDOVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* D. Avramović 242.

GUDREČI, *m. pl. ime selu.* — *U Daničićevu rječniku:* ‚Gudreči‘, selo u Peku koje je car Lazar dao Ravanici (Sr. letop. 1847. 4, 52 god. 1381). biće bez sumnje sadašnji Kudreš (ako ga danas dobro pišu) u Zviždu, jer je taj Kudreš sada jedna opština sa Žitkovicom, a u spomeniku ‚Gudreči‘ idu iza Žitkovic.

GUDULIĆ, *vidi* Gundulić.

GÚDURA, *f. duboka i uska dolina.* — *Akc. se mijena u gen. pl. gúdūrā.* — *Nejasna postaća; Matzenauer misli na mag. guyor.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚ein enges und tiefes thal‘ ‚vallis angusta‘). Od jeduoga kraja do drugoga ove mede ima prijekijem putem oko četiri dana hoda; ali kad bi se išlo preko gudura i litica pored Ńe, bilo bi mnogo više. Vuk, živ. 225. Ne trpe da im ko (po zemlji) ruje, izim da su kakve vrtače ili gudure. V. Bogišić, zborn. 409. — *I kao ime mjestu: selo u hrvatskoj krajini u okrugu ličko-otočkom.* Schem. segu. 1871. 88.

GÚDURE, *f. pl. mjesto u Srbiji u okrugu krajiškom.* Zemlja u Gudurama. Sr. nov. 1867. 254.

GÚDURIĆ, *m. prezime.* iz diptiha manastira Gornirja. iz prošloga vijeka, i sad u Srijemu. V. Arsenjević.

GÚDEŃE, *n. djelo kojijem se gudi.* — *Stariji je oblik gudenje.* — *U Mikašinu rječniku* (gudenje kod rumon od vode, a napose ima samo gudenje) i u Vukovu.

GUF, *m. labud, vidi* kuf. — *U Mikašinu rječniku:* guf, labut, i u Stulićevu: ‚olor‘.

GUGA, *f. svilena buba.* — *U postovici našega vremena.* Mudra guga (buba) svilu prede, a ne paučinu. Nar. posl. stoj. 117.

GUGAĽ, Gugla, *m. selo u Srbiji u okrugu užičkom.* K. Jovanović 156. — *Biće isto koje se pominje xv vijeka.* ‚Gugľ‘, u Moravicama je sela ‚dva Guglia‘ dao Stefan despot Mileševi (Mon. serb. 334 god. 1405—1427). biće sadašnje selo GugaĽ u srezu moravičkom (nije nego u srezu požeškom) u Srbiji. Đ. Daničić, rječn. 1, 243.

GUGAN, *m. ime prascu.* F. Kurelac, dom. živ. 41.

GUGLAVA, *f. u Daničićevu rječniku:* ‚Guglava‘, crkvi je sv. Nikole Vrahiškoga dao kraľ Vladislav, Guglavu i Kruševice kojima je meda išla ‚u Virz u Besi‘ (Mon. serb. 26 god. 1231—1240).

GUGOĽ, *m. vidi* kukoĽ. GugoĽ, rus. rуголъ (Stachys palustris), senesi, xifio, gladiolo (u starom rukopisu), gith (Pizzelli), 1. Agrostemma githago L.; 2. Gladiolus L. B. Šulek, im. 106.

GUGOTA, *m. ime muško.* — XIII i XIV vijeka, a između rječnika u Daničićevu. Gugota (vlah). Mon. serb. 12. (1222—1228). Gugota (vlah) a sinz mu Nikola. Deč. hris. 50.

GUGÚCATI, *vidi* gugutati.

GŪGŪT, *m. gugutaŃe.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* ‚das girren‘ ‚gemitus (columbarum)‘ s primjerom: Od guguta tvoji golubova. — Stade gugut bijelih golubova. Nar. pjes. petr. 2, 575. Od guguta od golubiăega. 591.

GUGŪTA, *f. vidi* kukuta. — *U Vukovu rječniku:* vide kukuta s dodatkom da se govori u Baraui, i u Šulekovu imeniku: Guguta (lat. cicutā Miklošić), v. gugutva. 106.

GUGŪTĀNE, *n. djelo kojijem se guguče.* — *U Vukovu rječniku.*

GUGŪTATI, gŭgŭcăm, *impf. činiti glasom, gu gu‘.* — *Akc. kaka je u praes. taki je u impf. gŭgŭtăh, u ostalijem je oblicima onaki kaka je u inf.* — *Po jučnijem krajevima ċ iz praes. prelazi u inf.:* gugučati (vidi Ńeke primjere kod b) i c). — *U naše vrijeme. a) u glasu u goluba, isporodi gukati, grgutati.* — *između rječnika u Vukovu* (‚girren‘ ‚gemo‘, cf. gukati). Bijel golub guguče kroz bijele bukvice, kad god golub guguče, tad su bukve sve gušće. odgonetľaj: čunak (za tkauŃe). Nar. zag. nov. 241. — b) o glasu u jevine. Ċo guguče s vrh one stugline ka jejna s vrh trule bukvine. P. Petrović, gor. vijen. 36. Kukavica je vila, jejna gugučala. S. Ľubiša, prip. 277. — c) o Ľulskom glasu (s prezirauŃem). Danas bi hoăa na Cetinu guguča. S. Ľubiša, prip. 133.

GUGUTINA, *f. Ńeka biľka, bobe, pasika, trudovnik, isporodi* guguta. Gugutina, Scrophularia nodosa L. (Lamb). B. Šulek, im. 106.

GŪGUTKA, *f. vidi* kumrija. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stulićevu* (ucello simile alla tortora‘ ‚avis turturis species‘) i u Vukovu (bez znaăenja). Gugutka, Columba risoria L., kumrija, kumrikuša. u Nišu. S. I. Pelivanović. javor. 1880. 1531.

GUGŪTNUTI, gŭgŭtnăm, *pf. gugutati.* — *U Šulekovu rječniku:* ‚girren‘.

GUGUTVA, *f. vidi* guguta. Gugutva, Cicutā L. (SiŃ, Durante), v. kukuta, guguta. B. Šulek, im. 106.

GŪĜA, *f. vidi* buăa, a) i krmaăa. — *U Vukovu rječniku:* U Šunadiji gđješto krmaăa se u ovoj igri zove i ‚buăa‘ a gđješto i ‚gŭĝa‘ kod krmaăa, a otale u Vuk, živ. 281 (gdje je griješkom preštampano buca i guca), u dodatku.

GŪĜAŃE, *n. djelo kojijem se ko guĝa.* — *U Vukovu rječniku* (u dodatku).

GŪĜATI SE, gŭĝăm se, *impf. igrati se guĝe.* — *isporodi* buĝati se. — *U Vukovu rječniku* (u dodatku).

I. GŪĜA, *f. serpens; ascaris, lumbricus.* — *Akc. se mijena u voc. sing. gŭĝo, u nom., acc., voc. pl. gŭĝe, u dat., instr., loc. pl. gŭĝama.* — *Nejasna postaća. po obliku kao da je ipkoristik: prema znaăenju kod a) moglo bi biti hyp. guster; prema znaăenju kod b) i c) moglo bi biti hyp. gusjenica.* — *Od xvi vijeka (vidi kod c)), a između rječnika u Mikašinu* (guĝa, guĝina, zmija ‚anguis, serpens, coluber‘), u Belinu (‚vermi che nascono negl‘ intestini‘ ‚ventris animalia‘ 761^b), u Ljelo-stjenăevu (v. glista), u Stulićevu (guĝa, crv koji se leĝe u čovjeku ‚lumbricus‘), u Vukovu: 1. ‚die schlange‘ ‚serpens‘, cf. zmija. 2. (po zapadnijem krajevima) vide glista. a) zmija. Za to kraĽe izbjeguju kako jednu ľutu guĝu. M. Divković, kat. 123. Guĝa sedmoglava. Đ. Baraković, vil.^b 39. Mudar kako guĝa. B. Krnarutić 25. Obrani od ujidenja guĝ. L. Terzić 226. Zmaji, gušăeri i guĝe ine. J. KavaŃin 243^b. Uĝide ga guĝa. M. A. Reľković, sabr. 54. Da koja sam guĝa

nego kaluder? D. Obradović, basn. 227. Drugi vele: lutka kao guja. Nar. pjes. vuk. 1, 38. Dok je našla guju otrovniku. 1, 215. Đeno leži voda do kojena, i po vodi guje i jakrepi. 2, 69. Niti gmizju guje i jakrepi. 2, 70. Pa se sazda u šarenu guju. 2, 511. A u vodi guje i akrepi, guje piju, a akrepi iju. 3, 344. Od žalosti pišnu kao guja. 1, 574. Ona ciknu kako lutka guja. 2, 112. Cvili Miloš kako lutka guja. 2, 245. Guje mu se oko srca vile! 1, 38. Gujo mu se na srce savile! 1, 276. Što je, Kumro? ujeta te guja! 3, 406. Još je Marku guja govorila. 2, 409. U zubima guje šestokrile. 2, 511. Prevari se Uma, ujeđe je guja. 1, 446. Prevari se, ujeđe ga guja. 2, 257. Nemoj koga da nije guja, nemoj koji pušku da isturi! 3, 307. Dvije su se zavatile guje, dvije guje, dva brata rođena. 2, 445. Što je vajda, e dobra devojka, kad je guja jeste zaprosila, lutka guja Grčiću Manojlo? 2, 24. Ono su ti sve braća rođena, ono su ti pod kamenom guje. 3, 156. Zešćih guja u primorju nema; ono su ti guje prisojkihe. 3, 157. Ali Vuksan lutka guja bješe, te se Turkom varat ne dađjaše. 4, 22. Sve to Petar i sluša i gleda, al' se lutka guja ne čujaše. 4, 58. Od kako je gavran poranio, nije zmija guju dočekala kao Čupić Memedkapetana. 4, 193. Lutka mu je u družini guja Mutaf Lazo od vode Morave. 4, 294. Na lutu je guju nagazio, lutu guju u zelenoj travi, na Turčina Husović Jašara. 4, 404. De se tebe guje iz potaje? 2, 409. Na siniji opletena guja. 2, 392. Po azdiji ispletene guje. 2, 593. Da ve lutka ne udari guja. Nar. pjes. herc. vuk. 357. Šarena to poljubila guja! Ogled. sr. 205. Šuti, kćeri, ujeta te guja! Nar. pjes. juk. 127. Vije se kao guja u procijepu. (Kad koga što boli, pa se previja i premeće). Nar. posl. vuk. 34. Guju za rep ne bi izvukao (taki je šibljak). 46. Krije kao guja noge. (Pripovijeda se da guja ima noge koje samo onda pokaže kad se u procijepu pripeče k vatri; ali ko ih god vidi onaj mora odmah umrijeti). 161. Bio je namolovat go starac koga su guje opasale. Vuk, nar. pjes. 1, 127. — *b)* vidi glista, *b)* vidi u rječnicima. — *u naše vrijeme u Dubrovniku, vidi:* U Srbiji 'guja' znači što i 'zmija', a u Dubrovniku se 'guja' zove glista. Vuk, poslov. XLVI. — *c)* vidi glista, *a)*. — *u jednoga pisca Dubrovčanina xvi vijeka.* Scijenahlu imat što činit s ovijem zemaljskijem gujami. M. Držić 268. — *orako je značene u naše vrijeme u sjevernoj Dalmaciji, gdje mislim da se kaže i u širem smislu o svakom crvu.*

2. GÚJA, *f. hyp.* guzica. — U Lici. V. Arsenijević.

GÚJANA, *f. vidi* guja, *b)* i *c)*. — *U Vukovu rječniku:* vide gujavica (glista) s dodatkom da se govori u Lici.

GÚJANICA, *f.* Lumbricus terrestris L., gujaua, glista. u Lici. V. Arsenijević.

GUJAST, *adj. u Stuličevu rječniku:* 'lumbricis plenus'. — *nepouzđano.*

GUJAV, *adj. u Stuličevu rječniku uz gujast.* — *nepouzđano.*

GÚJAVICA, *f. a)* vidi guja, *b)* i *c)*. — *u Vukovu rječniku:* dor spulwurm, regenwurm, 'lumbricus', cf glista. — *b)* Patronymyon fluviatilis L., úeka riba, isporodi zmijulica. J. Pančić, rib. 158.

1. GUJBA, *f. a)* čim je rezan plug s jurnom; *b)* vidi dubac, 2. dupka. — *U Stuličevu rječniku:* 'vincolo con cui è legato l'aratro al giogo, cesello' viriculum. — *nije pouzđano.* — *Iz Stuli-*

čeva rječnika prešlo je s drugim značenem u Šulekov: 'grabstichel; radireisen'.

2. GUJBA, *f. rani list, bukvića.* Guiba (gujba?). Betonica L. (Vujičić). B. Šulek, im. 106.

GUJBATI, gujbam, *impf. raditi gujbom.* — *U Stuličevu rječniku:* 'cesellare, lavorare col cesello', 'viriculo exculpere'. — *nepouzđano.*

GUJBICA, *f. dem.* 1. gujba. — *U Stuličevu rječniku:* 'cesellino', 'parvum viriculum'. — *nepouzđano.*

GUJČAK(?), *f. ime prascu.* F. Kurelac, dom. živ. 41.

1. GÚJIĆ, *m. dem.* guja, zmijica. — *U Vukovu rječniku.*

2. GÚJIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Schem. bosn. 1864. VIII. XXVII.

GUJILE, *f. pl. selo u Hercegovini u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 28.

GÚJIN, *adj. koji pripada guji, gujama.* Miho skida gujine lajine. Nar. pjes. juk. 125. Skide guja gujinu košuđu. Nar. pjes. petr. 2, 30. — *Gujin češaj, vidi kod 1. češaj, c).*

GÚJINA, *f. augm.* 1. guja, često se u značenju ne razlikuje od guja. — *Akc. se mijenja u gen. pl. gūjinā.* — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu (kod guja i napose: gujina, glista, koja se leže u čovjeka 'lumbricus'), u Stuličevu (uz guja iz Mikašinu), u Vukovu (augm. v. guja).* *a)* vidi 1. guja, *a).* Gdi sprida i zada plazeće gujine svaka se izbada od otrov prokine. Đ. Baraković, vil. 257. Mrtav jest od ujudenja otrovne gujine. F. Glavinčić, cvit. 207^a. Lasno je poznane gujine poklati. I. T. Mrnavić, osm. 76. Prut Mojzesa u gujinu... J. Kavašić 68^b. — *b)* vidi 1. guja, *b).* Od crvi ili gujina u doci malo. L. Terzić (B. Pavlović) 314. Doci lik od gujina. J. Vladimirović 11. — *c)* vidi 1. guja, *c).* Kaza joj da mi gujine štetu čine u vrtlu. M. Zoričić, zrc. 164.

GÚJINĀ, *adj. koji pripada gujama.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu ('schlangen-', 'serpentum').* Gujina košuđa. F. Lastrić, ned. 354. A Turci su gnezda gujinoga. Nar. pjes. vuk. 2, 512. Jezik gujini. Đ. Daničić, jov. 20, 16.

GÚJSKĀ, *adj. vidi* gujini. — *U poslovici našega vremena.* To je gujsko (zmijsko) gnijezdo. Nar. posl. stoj. 67.

1. GŪK, *m. vidi* gukaće. — *U Vukovu rječniku s primjerom:* Svi golubi gukom gukahu. Svi joj golubi gukom gukahu, gukom gukau, biser zoban, a jedan golub gukom ne guče, gukom ne guče, biser ne zoblje. Nar. pjes. vuk. 1, 60.

2. GUK, *m. (ili guka, f.?) samo acc. pl. guke na jednom mjestu u pisca xviii vijeka. kao da znači: molitva. može biti da postaje od praslavenskoga galka, buka (stslav. galka, rus. ro.uka, češ. hluk, polj. gielk).* A Kosara ľubi mila, ko grlica, pire druge grustec, voće nij ih htih, neg prikaza guke duge u jednomu manastiru Bogu i svojem Vladimiru. J. Kavašić 256^b.

1. GŪKA, *f.* gibber; gleba. — *Akc. je u gen. plur. gūkā.* — *Nejasna postanja; ako amo spada prvi primjer kod c)* u stoji mj. negdašćega lb. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu (guka, cvrľak 'tumor, inflatio'), u Belinu ('gonfiamento, tumore', 'tumor' 353^a; 'tumore, enfiatura', 'tumor' 718^a; 'tatta, specio di tumore', 'tumor' 506^b; 'toncone, enfiatura nell' anguinaglia', 'bubo' 727^a), u Stuličevu ('enfiatura, gonfiamento, gonfiatura, glandole, mal interno al collo', 'tumor'*

inflatio, inflatus, glandula⁶), u *Vukovu* (2. ‚auswuchs am leibe‘; gibbus⁴. 3. guka truda, zlata ‚der klumpen‘, massa⁴), u *Daničićevu* (Glka⁴ 3, 577 kao ime mjestu). a) što je na čemu uzraslo ili priraslo, uopće što se na čemu nadiže te s toga ono nije ravno; n. p. na ljudskom tijelu kakav otok: Bivši mu uzrasla jedna na glavi guka veća od iste glave. B. Kašić, fran. 216. Svud joj modre vidiš guke ustarana oko vrata. G. Palmotić 2, 60. Ako poskaču guke ispod ušiju, privijaju nastrugana rona. M. Đ. Milićević, živ. srb. 2, 49. tako može biti na drevu (n. p. čvor) i na čemu mu drago drugome. — b) kao grumen, gruda. Tuda muka vražja guka. Nar. posl. vuk. 321. Ili zar lončar nema vlasti nad kalom da od jedne guke načini jedan sud? Vuk, pavl. riml. 9, 21. — c) ime mjestima. aa) Katunu je Dragolevcima išla meda ‚na Glku‘ (Glasnik. 15, 300 god. 1318?). Đ. Daničić, rječn. 3, 577. — bb) mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom. Konoplješte u Guki. Sr. nov. 1863. 286.

2. GŪKA, f. vidi gukaše. — U *Vukovu rječniku*: 1. ‚las girren der taube‘, ‚gemitus columbae‘.

1. GŪKĀNE, n. djelo kojijem se guče. — *Između rječnika u Belinu* (‚vagitus⁴ 750a), u *Bjelostjenčevu* (gučeše, gukaše goluba, grlice), u *Stuličevu*, u *Vukovu*. Ki (golub) slatkim gukanjem laskajuć celiva pridražu svoju drugu. D. Zlatarić 41^b. Ono slatko i nežno gukaše goluba i golubice. M. P. Šapčanin 1, 135.

2. GUKAŠE, n. djelo kojijem se guka (vidi 2. gukati). — U *Bjelostjenčevu rječniku*: ‚sorbitio‘.

3. GŪKĀNE, n. djelo kojijem se ko guka (vidi gukati se). — U *Vukovu rječniku*.

GŪKAST, adj. na kojemu su guke, pun guka. — *Samo u Stuličevu rječniku*: ‚tuberosus, glandulosus‘.

1. GŪKATI, gŭčēm i gŭkām, impf. činiti glasom gu gu. — *Akc. kaki je u inf. taki je u praes.* 3 pl. gŭkājū (ali gŭčū), u aor. gŭkah, u impf. gŭči (ali gŭkāj), u ger. praes. gŭčūci i gŭkājūci, u ger. praet. gŭkāvsi, u part. praet. act. gŭkao; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u praes. 1 sing. — *Postaje od onomatopjeje gu nastatkom k.* — *Od xvi vijeka*, a između rječnika u *Belinu* (gukati, gukam ‚far la voce del colombo‘, ‚gemo‘ 201^a; ‚vagire, proprio dei bambini in fascia‘, ‚vagio‘ 750a), u *Bjelostjenčevu* (gučem, gukam kot golub ali grlica ‚gemo‘), u *Voltiđijinu* (gukati, gukam ‚gemere, piangolare‘, ‚weinen, winseln‘), u *Stuličevu* (gukati, gučem i gukam, 1. ‚vagire‘; 2. ‚columbae gemitum odere‘), u *Vukovu* (gukati, gučem ‚girren‘, ‚gemo‘). a) o golubu (i o grlici). isprva je običniji bio praes. gukan, a sad je gučem. Gukaju grlice. M. Držić 428. Slatko gukajuć grličica. P. Zoranić 3^b. Bile golubičice gukajuć. 63^b. Kako grličice glasom gukajući. Đ. Baraković, vil. 243. Ondi guče golub. G. Peštalčić 168. Na ruci mu zlatan golub guče. Nar. pjes. vuk. 1, 56. Svi joj golubi gukom gūkau, gukom gūkau, biser zobau, a jedan golub gukom ne guče, gukom ne guče, biser ne zobje. 1, 60. Kad govori, ko da golub guče. 3, 257. — b) vagire, o malome djetetu, kad istom počine puštati iz sebe prve glasove (kao gŭ). običniji je praes. gukam. Porod vječni gđino guka (o Isusu u jaslama). I. Dražić 49. — c) polagahno govoriti kome na uho. — u *Vukovu rječniku*: ‚raunen (einander in die ohren)‘, ‚in aurem dico, murmuro‘ s primjerom: Nešto ljudi guču. — d) u *Voltiđijinu rječniku* ima značenje: jukati plakati. — nije dosta pouzdano.

2. GUKATI, gukam, impf. vidi gutati. — U *Bjelostjenčevu rječniku*: gukam, požiram ‚glutio, sorbeo‘, i u *Jambričićevu*.

GŪKATI SE, gŭkām se, impf. u *Vukovu rječniku*: vide grudati se s dodatkom da se govori u *Crnoj gori*. — *Postaje od 1. guka*.

GŪKAV, adj. vidi gukast. — U *Stuličevu rječniku* (uz gukast).

1. GŪKNUTI, gŭknēm, pf. 1. gukati. — *Akc. kaki je u inf. taki je u ostalijem oblicima osim prezenta*. — U *naše vrijeme* i u *Vukovu rječniku* (1. ‚girren‘, ‚ingemo‘; 2. ‚ins ohr raunen‘, ‚murmuro in aurem‘). Golub guče, golubica neče. ‚Gukni de mi, moja golubice!‘ Nar. pjes. marj. 178.

2. GUKNUTI, guknem, pf. koga po ledima udariti. u *hrvatskom primorju*.

GUKOŠI, m. pl. selo u Srbiji u okrugu rudničkom. K. Jovanović 145.

GUKTATI, gukčēm, impf. o glasu (?) u guštera (?). — U *zagoneci*. Gušter gukče uvrh kuće (odgonetljaj: dim). Nar. zag. nov. 42.

GUKUKATI, gukučēm i gukukam, impf. dem. 1. gukati (kod b)). — U *Stuličevu rječniku*: ‚vagitare‘. — slabo pouzdano.

GUKUTATI, gukučēm, impf. vidi gugutati i 1. gukati. — U *zagoneci*. Zlatan golubak ispod zemlje gukuče, raduju mu se svi iz kuće. (odgonetljaj: raonik). Nar. zag. nov. 192.

1. GULA, f. grlo, lat. gula, tal. gola. — *Na jednom mjestu xvi vijeka*. Kad vino uliješ u tvoju gulu. M. Držić 180.

2. GULA, f. košunica gdje se odgajaju mladi konji. — u *Prigorju*. F. Hefele. — mađ. gula, govode stado.

GŪLAF, gŭlfa, m. vidi kulaf. — U *Mikašinu rječniku*: gulaf, jedan dio mora ‚golfo‘, ‚sinus‘.

GULDIN, m. vidi forint, nem. gulden. — *Od xvii vijeka po sjevero-zapadnijem krajevima*, a između rječnika u *Bjelostjenčevu* (kod forint, a napose nema). Dugovanje za 100 guldina. *Starine*. 12, 19. (1696—1703). Sto dvadeset i šest zdravih guldina. 29. (1703).

GULEŽ, m. vidi guješe. — U *Šulckovu rječniku*: ‚erpressung‘.

GULICA, f. suvrst breskve (Vaļavac, u *Varaždinu*). B. Šulek, im. 106.

1. GULIĆ, m. prezime. — *xiii vijeka*. Sudac Gulić. *Mon. croat.* 18. (1275).

2. GULIĆ, m. Gobius paganellus L., neka riba. G. L. Faber 202.

GŪLIDBA, f. guše (kukuruz). — isporodi komušane. — U *naše vrijeme* i u *Vukovu rječniku*: ‚die ausschälung (des kukurutz)‘, ‚decorticiatio‘, cf. komidba. Drugi rod mobe je gulidba: jušte kukuruze. V. Bogišić, zborn. 486.

GULIJAN, m. selo u Srbiji u okrugu kneževačkom. K. Jovanović 112.

GULIJANSKI, adj. koji pripada selu *Gulijanu*. *Gulijanska (opština)*. K. Jovanović 112.

GŪLIKOŽA, m. i f. onaj koji (ona koja) guli kožu, u prenesenom smislu o čeljadetu koje drugoga malo po malo, prijecuram itd. odere (u prenesenom smislu). — isporodi guļikoža. — U *Šulckovu rječniku*: ‚aussauger‘.

GULISAV, m. ime muško. — U *jednoga pisca xvi vijeka*. Gulisav Hrvat. M. Držić 333.

GULIŠIĆ, m. prezime. — U *naše vrijeme*. Od sokola Tripka Gulišića. *Pjev. crn.* 302^b.

1. GŪLITI, gŭlím, *impf.* (pellem, corticem etc.) detrahere; vellere. — *Akc. kaki je u praes. taki je u impf. gŭláh, u aor. 2 i 3 sing. gŭli, u part. praet. pass. gŭljen; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf. — Nepoznatu postana. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* (vellere'), *u Mikašinu* (guliti, izguliti, vello, evello, stirpitus extraho'; guliti vlase, glabro, deglabro'), *u Belinu* (scorzare, levare la cortecchia grossa degli alberi', decortico'; scorzare ficli, brugne o simili', corticem detrahere' 660a; mondare cosa che ha scorza, come pomi, orzo ecc.' folliculis purgare' 494b; carpire, svellere herbe, radiche e simili' vello' 174a; svellere l'herbe da qualche luogo', exherbo' 368a; sradicare, radicibus extirpare' 704b; spiantare, tor via la pianta', explanto' 699a; spelare' depilo' 697a; pelare, svellere i peli pilos detrahere' 550a), *u Bjelostjenčevu* (gulim koru iz dreva, belim drevo, delibro, glubo, decortico, corticem e ligno detraho, cortice denudo, corticem eximo . 2. gulim, derem marhu, excorio'. 3. evello, vello, stirpitus, radicitus extraho', v. plevem. 4. plevem. 5. gulim, skubem lasi, dlake glabro, deglabro'), *u Jambresičevu* (gulim drevo, decortico'; gulim marše, excorio'), *u Voltigijinu* (guliti, izguliti, sradicare, sbarbicare; pelare; scorticare, auswurzel, ausrotten; schinden'), *u Stuličevu* (1. delibrare'. 2. pellem detrahere'. 3. eradicare, extirpare'; guliti vlase, v. kose skupsti, čupati), *u Vukovu*: 1. schinden' pellem detrahere'. 2. ausschählen (den kukurutz)' decortico'. 3. abrinden (den baum)' decortico'. 4. (u Dubrovniku) n. p. travu, vide čupati: Gule brade, a o jadu rade, e ne znadu što će i kako će.

1. aktivno.

a. silom odjelivati od čega ono što na onome dosta čvrsto stoji i ono pokriva, kao što je n. p. kora na drvetu, kožu na tijelu itd. pf.: oguliti. — isporodi derati. a) objekat je ono što se odjeljuje (kora, koža itd.). Guľahu mu kožu i meso zvrkovma gvozdenu i kućicama. F. Lastrić, test. 113b. Gulio bi boru koru. Nar. pjes. petr. 1, 170. Ne guli kore, ne čini gore. Nar. posl. vuk. 197. — b) objekat je ono (drvo, tijelo itd.) od čega se odjeljuje. aa) u pravom smislu. Kad budeš gdj sješti s dobrom družinom na novom Parnasu, pripijevaje s vinom, guleći kobasu. N. Dimitrović 102. Siče i guli cabla. A. d. Costa 2, 146. Šljive guli, kad vrime dospiva. J. S. Rejković 368. — bb) u prenesenom smislu, vidi derati, 1, a, c). Jednim zlicam, koje bez pristanka sve nastoje, da ga gule, da ga deru. A. Čubranović 145—146. Nevoľne siromahe guliš, dereš za sebe ođiti. A. d. Bella, razgov. 127. Koji rasipľu, pale, gule, popasuju i tlače litine. A. d. Costa 1, 181. On začo podložno guliťi. Nadod. 179. Ako jedan forint dobijem, dva ili tri vađa da izdadem, svaki me vrag muze, svaki čupa i guli. D. Rapić 192. Da uzapiti Brdsku sirotinľu, da ih guli i bez mila smuđi. Pjev. ern. 42a. Kođa voda, a hajduko guli. Nar. pjes. juk. 239. Ne parajut sad, već na nijeh gule. Nar. posl. vuk. 298. Mleci gule i giece Srbe i Hrvat. S. Ľubiša, prip. 101. Knez nas, kmetiče, guli i timari u gospodarvo ime. 199. — c) bez objekta, u prenesenom smislu, o ľadi što brzo jedri (kao da prednom stranom guli more). — u naše vrijeme u Dubrovniku. Aj što guli! P. Budmani.

b. silom vaditi iz čega što se onoga čvrsto drži, jer je u ono spustilo korijen, žile, kao što je n. p. trava na zemľi, dlaka na tijelu itd. pf.: izguliti. — isporodi čupati. a) objekat je ono što se vadi (trava, dlaka itd.) aa) u pravom smislu. Nikoji ono što ne biše dobro sa korenom guľahu. F.

Vrančić, živ. 25. Vinograd okopavati i travu guliti. M. Divković, bes. 213b. Njeki kose i bradu skubijahu i guľahu. 369b. Jedni vlase gule, jedni svetu bradu silno skubu. A. Vitalić, ost. 171. I žile od stabla guľaše. 411. Guleći ľul i kukoľ izgulićete i pšenicu. F. Lastrić, od' 179. Poče plakati, kose guleći. ned. 107. Kad je Murat glase razumio, od žalosti rusu bradu guli. And. Kačić, razg. 94a. I od muke ruse kose guli. Nar. pjes. juk. 414. I da bi ti rodilo predivo, i da bi ga gulile dievojke. 421. Guliti' onde (u Dubrovniku) znači čupati' (n. p. travu po vrtu). Vuk, poslov. xlvii. Guliti konopľe, čupati. u Licu. V. Arsenijević. — u prenesenom smislu (metaforički). Da guli tamnosti i zlobščine svake, a sije kriposti hrabrane i jake. P. Hektorović 42. — bb) kao vaditi uopće. — u naše vrijeme u Bosni. Al' on guli od bedrice čorđu. Nar. pjes. juk. 298. Jedan drugom gvoždem dušu guli. Osvetn. 2, 66. Borce gule stijene iz brijega. 2, 140. — b) objekat je ono iz čega se vadi. — u dru primjera xvi i xviii vijeka. (Govori Mlecima:) Zač ležiš u bludu, za toj te svak huli, a glavu i kndu (mlatačkome ľavu) slavan ti car guli. M. Vetranić 1, 50. Ovce više gule nego ostrizňu. I. Jablanci 137.

c. biti, tući, lupati. — U naše vrijeme u sjevernijeh čakavaca. Prišal jo mlad junak i s tiha ju budi, a nežina majka s preslicom ga guli. Ne guli ga, mat moja, srce mi ga ľubi. Nar. pjes. istr. 2, 41.

2. pasivno. Nije guľena (trava). A. Vitalić, ist. 466b. Boľe jilo od guľenih (šľiva) biva. J. S. Rejković 368.

3. sa se. — Između rječnika u Mikašinu (guliti se, to jest opadati vlase al' dlake glabreo, glabresco'), *u Bjelostjenčevu* (gulim se, derem se, deglubor, excorior, glubor'. 2. gulim se, belim se, decortico'), *u Vukovu* (vidi kod b, b)).

a. pasivno. Tu se jagma čini, gule kike. V. Došen 166a. Sa drvja se već ne guli kora. J. S. Rejković 274.

b. reflektivno. a) vidi 1, a, b). Gđi se meni, vajmoh, starcu sve do kosti gule ruke izvlaćeći moju plavcu. M. Vetranić 1, 17. — b) vidi derati, 1, b, b) cc). — u Vukovu rječniku: plarren', ploraro' sa primjerom: Sta se guliš? (kaže mati djetetu kad mnogo plače).

2. GŪLITI, gŭlím, *impf.* piti (mnogo). — *Akc. je kao kod 1. guliti. — Vađu da nije ista rijeć što 1. guliti; Matzenauer isporučuje s lat. gula, gulo i s novogrč. γολία. guľaj, γολία, gula. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (saufen', pota' s primjerom: Sto guliš toľiku vodurinu?). Još ću lagľe onda guliťi i va se livat. Jačke. 243.

GULIV, *adj.* koji se lako guli. — *U Stuličevu rječniku*: qui facile delibratur, pelle demudatur, evellitur'. — nepouzđano.

GULOŠKA, *f.* Guloška, suvrst vinove loze crna grozđa (u Dalmaciji). B. Suliek, im. 106. — *Po svoj je prilici postalo od osnovne tude rijeći gulozan*

GŪŁOZAN, gŭłozna, *adj.* vidi sladokus, tal. goloso. — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku* (gdje je krivo zaľučeno *akc.* gŭłozan): 'gefrüssig' gulosus' (s dodatkom da se govori u primorja). Gulozan kao bređa žena. (U Boci). Nar. posl. vuk. 46.

GULSAR, *m.* vidi gusar. — *U narodnoj pjesmi xviii vijeka.* Ali mi se Radiću gulsarom drago moľaše. Nar. pjes. bog. 126.

GUĻ, *m.* Gobius ophiocephalus Pall., *neka riba*. — *U hrvatskom primorju*. G. L. Faber 202. — GuĻ od blata, Gobius Jozo L. 202.

1. GUĻA, *f.* stado goveđe, mađ. gulya. — *U Slavoniji*. F. Kurelac, dom. živ. 23. — *Od xviii vijeka*. Ali ga (*bika*) ne vađa duje nego šest ili sedam godina kod guļe ostaviti. I. Jablanci 118.

2. GUĻA, *f.* kuka drvena što se podmeće pod plast, kad se hoće da vuče. I. V. Stojanović.

3. GUĻA, *f.* pyramis, obeliscus, *kameni spomenik šilast na vrhu, tal. guglia*. — *U jednoga pisca xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu* (guļa, stup od kamena ‚pyramis, obeliscus‘). Ko može viditi ne čudeći se palače, crikve, grade, fortice, anfiteatre, piramide, guļe? P. Radovčić, ist. 162.

GUĻAČINA, *f.* vidi deračina. M. Medić. — *Od 1. guliti (koje vidi kod 1, a, b) bb*).

GUĻAK, *m.* a) grkjan; b) kapak zaklopca u sudih. M. Pavlinović. — *Od lat. gula*.

GUĻANSKA RIJEKA, *f.* voda u Srbiji u okrugu kneževačkom. Guļanska reka. Glasnik. 19, 289.

GUĻĒNE, *n.* djelo kojijem ko guli ili se ko guli. — *Stariji je oblik guļenje*. — *Između rječnika u Belnu* (guļenje 494b), u *Bjelostjenčevu* (kajkarski guļeņe), u *Voltigijinu*, u *Stuličevu*, u *Vukovu* (1. ‚das schinden‘ ‚detractio pellis‘. 2. ‚ausschälen, abrinden‘ ‚decoraticatio‘. 3. vide čupahe. 4. ‚das plärren‘ ‚ploratio‘).

GUĻEREVIĆ, *m.* prezime. — *U Dubrovniku xii i xiii vijeka (u drugom primjeru Guļerivić), a između rječnika u Daničičevu* (Gulerivić i Gulêrević). Žani Gulêrević (Dubrovčanin). Mon. serb. 7. (xii vijek). Марѣтолѣ Gulerivićъ банѣ одѣ kneza djubrovčkoga i odъ vьso općine grada djubrovččkoga. 40. (1253).

GUĻERIVIĆ, vidi Guļerivić.

GUĻEŠTRITI, guļeštrim, *impf. kao da znači: biti, lući, lupati. isporedi 1. guliti, 1, c.* — *Na jednom mjestu u pisca Bošniaka našega vremena*. Neki s kraka guļeštri kunjaka. Osvetn. 4, 25.

GUĻEVAC, Guļevca, *m.* mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom. Livada u Guļevcu. Sr. nov. 1875. 1039.

GUĻEVINA, *f.* vuna koja sama opada s ovce ili koja se s mješine očupa a ne striže. u Lici. V. Arsenijević. Kada u jesen ljudi koļu ovce za pastrvu, t. j. za sušenje, onda one mješine s vunom deko odma za kožuhe proda, a deko metne ih odma u vreće u kojima se nekoliko dana pare pa kada se dobro upare, izvade se, i vuna se š ni onda lako oguli, i takovu vunu žene zovu ‚guļevinom‘. u Lici. J. Bogdanović. Guļevina, vuna jal' kostrjet nestrižena sa živa, nego guļena jal' brivena s oderane kože; gora vrsta vune i kostrjeti. u *Dalmaciji*. M. Pavlinović.

GUĻIKOŽA, *m.* vidi globađija. P. J. Marković. — *isporedi gulikoža*.

GUĻITI, guļim, *impf. vidi 1. guliti*. — *U jednoga pisca Slavonca xviii vijeka*. Al' koru ne guļi. J. S. Reļković 143. Daļe briske od kosti se guļe. 147.

GUĻOTINE, *f.* kad se gule krompiri, onda se ono zguljeno zove ‚guļotine‘. u Dobroselu. M. Medić.

GUMALAC, gumaoca, *m.* čorjek koji guma. — *Samo u Stuličevu rječniku* (gumalac i griješkom gumaoc ‚vorans‘).

GUMALICA, *f.* žensko čeľade što guma. — *Samo u Stuličevu rječniku* (uz gumalac).

GUMANAC, gumanca, *m.* nekakva ruda gvoźđa. — *U naše vrijeme u Bosni*. Dusinsko gvoźđe ne daje se topiti, dok mu se druga ruda ‚gumanac‘ ne pridoda. F. Jukić, zemļop. 86.

GUMANCE, *n. dem.* gumno. — *Od xiv vijeka, a između rječnika u Daničičevu* (гумънъсе ‚areola‘). Selu je Ľubižiti crkve arhandelove u Prizrenu išla međa ‚na gumance‘ (Glasnik. 15, 273 god. 1348?) Đ. Daničić, rječ. 3, 581. Gumance, neka malena poljana na putu gdje se obično starci nedjeljom kupe i razgovaraju. Slovinac. 1882. 187. — *Popovo gumance, neka biķa, maslačak, milosavka*. Gumance popovo, rus. попово гумење, Leontodon taraxacum L. (Alschinger). B. Šulek, im. 106.

GUMANCI, *m. pl.* mjesto u Srbiji u okrugu kruševačkom. M. Đ. Milićević, srb. 724.

GUMĀNE, *n.* djelo kojijem se guma. — *Stariji je oblik gumanje*. — *U Mikašinu rječniku* (gumanje), u *Stuličevu*, u *Vukovu*.

GUMATI, gūmām, *impf. naglo jesti*. — *Akc. kaki je u inf. taki je u praes. 1 i 2 pl.: gumāmo, gumāte; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u praes. 1 sing., osim aor. 2 i 3 sing. gūmā i part. praet. pass. gūmān*. — *Nepoznata postaja*. — *U Mikašinu rječniku*: gumati, žerati, źderati ‚voro, devoro, helluor‘; u *Stuličevu*: ‚vorare, devorare‘ (iz *Mikašina*); u *Vukovu*: jesti naglo ‚gierig fressen‘ ‚voro‘.

GUMATITI, gumatim, *impf. vidi gumati*. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Nego žrstvom, bludom kletim da gumati meso gñilo. J. Kavañin 63a. — *nije dosta pouzđano*.

GUMB, *m.* puce; uzao, zamka, mađ. gomb, puce. — *isporedi 2. gomba*. — *U Bjelostjenčevu rječniku*: gumb, puce ‚nodus, globolus‘. 2. gumb, vuzel na kojem se vuže zadrigne, gda se potegne ‚capulum‘, i u *Jambrešičevu*: ‚nodus‘.

GUMBAR, *m.* čorjek što gradi gumbe. — *U Bjelostjenčevu rječniku*: gumbar, koji gumbe plete, šnore etc. ‚nodifex‘, i u *Jambrešičevu*: ‚nodifex‘.

GUMBARA, *f.* vidi gudbara. — *U dva pisca Slavonca xviii vijeka*. Bacajući gumbare i kļupke ognene. A. Kanižlić, fran. 69. Da svrhu kuća naši gumbare počmu grmiti. Đ. Rapić 414.

GUMBELIJA, *f.* vidi đurđica. — *U Bjelostjenčevu rječniku*: gumbelija, dragolub, drobni beli lilium, đurđic, đunđen cvet ‚lilium convallium, ephemeron, iris sylvestris‘, i u *Šulekovu imeniku*: Gumbelija, Gumbelium (Sabļar), lilium convallium (Bjelostjenac), Convallaria majalis L. (Vukasović). 106.

GUMBUR, *m.* vidi bungur. — *U naše vrijeme u Srbiji*. Gumbur (bungur), ječam stučen u stupi, skuvan i začinjen skorupom. M. Đ. Milićević, slav. 30.

GUMERIŠTE, *n.* selo u Srbiji u okrugu vrañskom. M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 305.

GUMERŠANOVIĆ, *m.* prezime. Mustafa Gumeršanoviću. Starine. 12, 28. (oko 1696—1703).

GUMILICA, *f.* vidi gumelija(?) ili komomila(?). — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Nek se simo laneno, gumilice i crni slez u mluku kuha. G. Peštalic 243.

GUMINA, *f.* rudens, vrlo debelo uže kojijem se vežu velike lađe, tal. grōmena. — *Od xvi vijeka po zapadnijem krajevima, a između rječnika u Mikašinu* (gumina od drijeva, čelo ‚rudens‘; gu-

mina od sjedra (fnuis anchorarius⁴) i u *Stuličevu* (rudens⁵). Odriješit gumine. M. Vetranić 1, 172. Gumine i čela... tanka i debela shraniti mi bud' spravan. 1, 174. Spaše svejer na jednoj kojgod gumini na tleh u drijevu protegnutoj ili u krug sagnutoj. B. Kašić, fran. 54. Gumina vezana bi na njegovo grlo. J. Banovac, blagos. 121. Uzmi to i od toga imaš učiniti guminu i jedra sva. Nar. prip. vuk. 133. Ov svič će saku guminu, bila ona još debļa, pregrist. Nar. prip. mikul. 111.

GŪMINĀR, *m. u narodnoj pripovijeci načinično od gumina.* Ov drugi svič se zove Guminar, aš će saku guminu pregrist. Nar. prip. mikul. 111.

GUMNAC, *m. čovjek koji radi na gumnu.* — *isporedi* gumnar. — *U Mikašinu rječniku:* gumnac, koji posluje na gumno, areator⁴; u *Bjelostjenčevu:* areator⁴; u *Stuličevu.*

GUMNAR, *m. vidi* gumnac. — *U Stuličevu rječniku* (uz gumnac), a u *naše vrijeme u Šulekovi:* ,schemknecht⁴.

GUMNICA, *f. dem. gumno.* — *U Belinu rječniku:* ,parva area⁴ 563, i u *Stuličevu:* ,arcola⁴. — *nepouzđano.*

GUMNIC, *m. dem. gumno.* — *U Stuličevu rječniku:* ,arcola⁴. — *nepouzđano.*

GŪMNĪŠTE, *m. ime mjesta; vaļa da je pravo značenje: mjesto gdje je bilo gumno. a) u Srbiji u okrugu aleksinačkom.* Niva u Gumništu. Sr. nov. 1868. 683. — *b) u Srbiji u okrugu biogradskom.* Glasnik. 19, 142. — *c) u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Sr. nov. 1866. 23. — *d) plur.* Gumništa, u *Daničevu rječniku:* ,Gumništa⁴, selu je Viļskoj išla meda ,na Česta Gumništa⁴ (Mon. serb. 144 god. 1349). — Manastir je Treskavac imao nivu ,vš Gumništeh⁴, a to kao da je bilo ,vš Hleriné⁴ (Glasnik. 11, 135. 13, 373).

GUMNITI, *gumnim, impf. samo u Stuličevu rječniku:* 1. gumno sgraditi ,aream construere⁴. 2. rukovete po gumnu sterati ,manipulos per aream extendere⁴.

GŪMNO, *n. area, mjesto na kojem se vrše ili mlati žito; oblo je i ravno i postarčeno zbijenom zemļom ili kamčnom, a moče biti i okoļeno kalatimom.* — *Riječ je praslavenska, ispredi stslor.* gumьно, rus. gumно, češ. humno, pol. gumno. — *Nepoznata postaća.* — *Kod većine naroda često se kaže i gŭvno.* — *Između rječnika u Vrančičevu* (area⁴), u *Mikašinu* (gumno i gŭvno), u *Belinu* 563, u *Bjelostjenčevu* (gumno i gŭvno), u *Voltijijinu* (gumno i gŭvno), u *Stuličevu*, u *Vukoru* (gumno i gŭvno), u *Daničevu* (gumno). Selo u Kapišće do gumana. Starine. 13, 207. (1475). Voļa na gumnu žito. Zak. vinod. 59. Od zemļ i od guman. 61. Ašte užezeta kućn ili gumno. Zak. duš. pam. šaf. 37. *Selu je Prilepnici išla meda na Ušojjevo gumno.* Mon. serb. 198. (1351). Čistiti gumno. Anton Daln., nov. test. 1, 39. Volu vršćećemu na gumni. Kateh. 1561. D1b. Blagoslov gumna gdi se vrše pšenica i svako žito. L. Terzić 332. Na gumnu gdje se žito izmlatilo. B. Zuzeri 11. Otac nebeski... ocistio bi gumnu crkve. J. Matović 471. Igrah se zlatnom jabukom po polju po mjedenome, po gumnu po srebrnome. Nar. pjes. vuk, rječn. kod gumno. Ja ću gumno načiniti. Nar. prip. vuk. 221. Ni o trni, ni o grni, već na pomotno gumno! (Kažu da rekne vještica pošto se namaže nekakom masti i pođe da poleti k svojim drugama na sastanak). Nar. posl. vuk. 221. U Crnoj Gori i onuda po primorju gumna su postavljena i okoloučena kamenom, onamo se po naj više na gumnima i igra (jer su mnogo kuće po takovoj vr-

leti da vaļa tražiti mjesto gdje se može igrati), a i ļudi po kolomatu njihovome sjede i dogovaraju se za različne stvari. Vuk, rječn. kod gumno. Pred ovijem zidinama (crkve Svetoga Spasa kod Budve) bilo je upravo za ovaj dan načinično veliko gumno, koje se i danas, premda je već razvaļeno, zove ,Viļino gumno⁴. Vuk, nar. pjes. 1, 188. — *vidi* i gŭvno.

GUMUKATI, *gumučem i gumukam, impf. dem. gumati.* — *U Stuličevu rječniku:* ,frequenter vorare⁴. — *nepouzđano.*

GUNAR, *m. gusak, mađ. gunár.* — *U jednoj pisca Slavonca xviii vijeka.* Muškarac ili gunar za guske dobar jest vođa. I. Jablanc 147.

GUNCAČANIN, *m. čovjek iz Guncata.* P. Đorđević. — *plur.:* Guncaćani.

GUNCAČANKA, *f. žensko čelade iz Guncata.* P. Đorđević.

GŪNCATI, *m. pl. ime mjesta.* a) u *Daničevu rječniku:* ,Guncati⁴, katun koji je car Stefan dao crkvi arhandelovoj u Prizreni: ,Guncati⁴ (Glasnik. 15, 290 god. 1348?). meda je ,Guncatom⁴ bila ,z Baňom⁴ (291). 3, 582. — *b) selo u Srbiji u okrugu kragujevačkom.* K. Jovanović 118. — *c) zaselak u Srbiji u okrugu biogradskom.* 95.

GUNČATLIJA, *m. muški nadimak.* — *U Kragujevcu.* P. Đorđević. — *isporedi* Guncaćanin.

GŪNCATSKI, *adj. koji pripada Guncatima.* P. Đorđević. Guncatska (opština). K. Jovanović 118.

GŪNDAČA, *f. obična trnošļiva.* — *U Hrvatskoj.* V. Arsenijević.

GUNDATI, *gundam, impf. vrudati, presti (o mački).* — *Biće srodno s guljeti.* — *U narodnoj pjesmi našega vremena ugarskih Hrvata.* Mačka sidi v pepeli, sama sebi gunda. Jačke. 217.

GUNDELIĆ, *vidi* Gundulić.

GŪNDEĻ, *gunděļa, m. Cetonia, vidi* pop zlatar, zlatni pop. — *isporedi* gudeļ. — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostaljem padežima, osim nom. sing. i voc. gŭnděļa, gŭnděļi, (gen. pl. gunděļā), u Vukoru je rječniku (junačno griješkom) drukčije zabiļezen akcenat: gundeļ.* — *Po postaću je srodno s gļugolom gudjeti (vidi gusti).* — *U našć vrijeme, a između rječnika u Vukoru* („der mai-kiefer“ ,scarabaeus melolontha⁴. cf. pop zlatar, zlatni pop, kokica s dodatkom *da se govori u Hercegovini*). Gŭnděļ, vrst roda Cetonia (a ni po što ,govnovalj. na Braću. A. Ostojić. Gundeļ, Melolontha vulgaris. J. Pančić, zool. 247. K. Crnogorac, zool. 133.

GUNDEVĀĻ, *gundevāļa, m. gundeļ: govnovalj.* — *isporedi* gundovaj, gundovaj. — *Akc. kaki je u gen. taki je u ostaljem padežima, osim nom. sing. i voc. gŭndevāļa, gŭndevāļi.* — *Po svojć je prilići postalo tļjem što se pomiješalo gundeļ i govnovalj.* — *U naše vrijeme.* Gŭndevāļ, vrst roda Cetonia. na Braću. A. Ostojić. Gundevalj, Atuchelus Web. J. K. Sloser, faun. kor. 344. u *Šulekuru rječniku:* „dreckkäfer“ (Scarabaeus stercorarius⁴).

GUNDINCI, *m. pl. selo u hrvatsko-slavonskoj krajini u okrugu brodomskom.* Razdijelj. kr. 14.

GŪNDO, *m. hyp. gundeļ.* — *Akc. se mijenja u voc. gŭndo.* — *U Vukoru rječniku s dodatkom da se govori u Hercegovini i s primjerom:* Pani. gŭndo, paļoše ti gaće.

GUNDOLOVIĆ, *vidi* Gundulić.

GŪNDORĚNE, *n. djelo kojijem se gundori.* — *U Vukoru rječniku.*

GÜNDORITI, gündorŭm, *impf.* *popijevati nešto u sebi tako da se ne razumije što je.* — *Biće srodno s gundeļ i gudjeti.* — *U Vukovu rječniku: „unverständlich dahersummen“ „cautillo“.*

GUNDOVAJ, *m.* *vidi* gundevaļ. — *U Belinu rječniku: „scarabaeus“ 649^a.*

GUNDOVAĽ, *m.* *vidi* gundevaļ. — *U Stuličevu rječniku: „scarabaeus“.*

GUNDUL, *m.* *vidi* Gundulić. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Blagi Gundul, čim im pravļa Radmilovu tužbu. J. Kavašin 176^b. Jakov Gundul, Maro Bunić. 185^a.

1. GÜNDULA, *f.* *vidi* gondola. — *U Mikašinu rječniku: gundula, plav „gondola“, cymba, phasolus“, i u Bjelostjenčevu.*

2. GÜNDULA, *m.* *vidi* Gundulić. Arijadna, spjevana po gospodaru Givu Frana Gundule. I. Gundulić I.

GÜNDULICA, *f.* *dem.* I. gundula. — *U Mikašinu rječniku i u Bjelostjenčevu.*

GÜNDULIĆ, *m.* *prezime vlasteoske porodice dubrovačke, lat.* Gundula, *tal.* Gondola. — *U spomeničima pisanima našijem jeziku od xiv vijeka s različitim oblicima: Gundulić, Gudulić, Gundelić, Gundolović, Gondelić, Gondolić. isporedi* Gundula i Gundul. — *između rječnika u Daničičevu (Gundulić, Gudulić, Gundelić, Gundolović, Gundulović, Gondelić, Gondolić).* Grubeša Gundulić. Mon. serb. 39. (1253). Žive Nikole Gundolovića sinj. 157. (1357). Žive Nikole Gundolovića. 158. (1357). Give („Čive“) Nikole Gundulića sinj. 159. (1357). Nikolu Gundulića i Jakova Bavželića. 205. (1387). Nikolu Gundelića i Jakova Bavželića. 207. (1387). Jaketa Gundulić. 486. (1461). Sj poklarsi Benko Gondolićomj i Stepkomj Sokorovičemj (*u ovom spomeniku stoji nu nekoliko mjesta o nj. u*). 548. (1512). Jaketa Gondelića (*u istom spomeniku dolazi o nj. u*). 549. (1513). Trojansj Gundulić *imao je štampariju u Biogradu god.* 1552. Vuk, primj. 19. Gospodinu Franu Gundulicu, prijatelju svomu, D. Rašina 80^b. Prsvijetlomu gospodinu Jeru Giva Gundulića od vladalaca grada Dubrovnika dundu svomu Givo Frana Gundulića P. I. P. I. Gundulić 216. Gunduliću plemeniti. P. Bogašinović 30. Vidim jošter u životu Gunduliće. J. Kavašin 176^a. Kih hrabrenu pravi obranu mio Gundulić u Osmanu. 263^b.

GUNDOLOVIĆ, *vidi* Gundulić.

GÜNDURICA, *f.* *vidi* kundurica. Neki rastrizeñaci i gundurice nediklice tumače nam otrovne knige. M. Pavlinović, rad. 165.

GÜNDĀNE, *n.* *djelo kojijem se gundā.* Seljaci poslušaju ali s javnim gundanem. M. Đ. Milićević, zim. već. 310.

GÜNDATI, gündām, *impf.* *vidi* gundati. Hm! hm! hm! gunda kaluder. M. Đ. Milićević, let. već. 12. Jaglika bi, slušajući to, vrtila glavom i gundala za sebe: „Kuda ti šiješ ja već pošivam“. 91. Gündati, govoriti kroza zube i u ņedra da ga je mućno razumjeti. „Ne znam šta momak (sluga) nešto gunda, da mu nije što nepravo“. u Dobroselu. M. Medić.

GUNESIĆ, *m.* *prezime.* — *isporedi* Gonesić. — *xv vijeka.* Petra Gunesića is Čahović. Mon. croat. 177. (149⁹).

GUNETIĆ, *m.* *prezime.* — *xiii vijeka, i u Daničičevu rječniku (GUNETIĆ).* Domaslavj GUNETIĆ. Mon. serb. 33. (1249).

GUNGA, *f.* *nadimak ženskom koje sved žepka, zagrizajući ispod glasa govori.* M. Pavlinović.

GUNGIC, *m.* *nadimak muškom što izgriza po malo govoreć iz nosa.* M. Pavlinović.

1. GUNGUL, *m.* *ime koñu.* — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena.* I svojega zakroći gungula. Pjev. crn. 162^b.

2. GUNGULI, *m.* *u zagoneci:* Poručuje Jana iz saktijana po dakonu daku pobratimu Stanku: „Dva gungula guću te povoja suću“. *odgonetļaj:* vatra, čobaña, kazan i tabarka, para i rakija. Nar. zag. nov. 80.

3. GUNGUL, *m.* *vidi* gungula. M. Pavlinović.

GUNGŪLA, *f.* *tumultus, vika, buka, kad je zajedno nekoliko svijeta, tur.* gulgule. — *isporedi* buna (*od čega je ovo nešto slabije*). — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu („der tumult, das getöse“, vociferatio“).* Dode u Jerusolim s mloštvoŭm vojaka za potišiti gungulu. E. Pavić, ogl. 435. Gđi bi mogo biti smij, gungula i porugañe. M. Dobretić 486. Čim se viša gungula u skupštini rodi. V. Vrčević, igre. 36.

GUNGULAČA, *f.* *ime nekakvoj sabļi.* — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena.* No je Vilip junak u kovača, te on kuje sabļu gungulaču. Pjev. crn. 161^a. Pripasuje sabļu gungulaču. 162^b.

GUNIVA, *f.* *u Stuličevu rječniku: v.* nokatac, kokotac *s dodatkom da je riječ ruska; pa iz čega u jednoga pisca našega vremena (Visiani).* Stullj je jamačno krivo prepisao rus. гуиѡа. Guniva, melilotus (Stullj iz rus. гуиѡа), Melilotus offic. Tourm. (Visiani). B. Šulek, im. 106.

GÜNTURA, *f.* *kada se konu za ulom ili pod vilicom nadigne, reku: „Gle! kolika mu se guntura nadigla!“ u Lici.* J. Bogdanović. — *isporedi* gunturać, gontunar.

GÜNTŪRĀČ, gunturāća, *m.* *u Vukovu rječniku (u dodatku): bolest u kónā kad im ide gnoj na nos.* — *isporedi* guntura.

1. GUNUTI, gunem, *impf.* *vidi* gruti, 2, vrvjeti. — *U jednoga pisca čakavca xvii vijeka.* Pak iz mora blune svakojaka riba ka u uriče gume s otoka Oliba. D. Baraković, vil. 44. Ogañ se (*u paklu*) jur dume, pod silom nima har, tolika množ guno poslana odazgar. 316.

2. GÜNUTI, gūñem, *pf.* gutati, *od čega postaje (t je ispalo ispred n).* — *U Vukovu rječniku: „einen schluck thun“, „devoro“.*

GÜŃ, guña, *m.* *neka haļina (vidi primjer iz Vukova rječnika) u nekijem je rječnicima i primjerima značenje: bijel, čebe.* — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostatijem padežima, osim nom. i acc. sing. i voc.: gūñu, gūñi.* — *Riječ je tuđa, isporedi* srgrč. *ȳoŕca, kožuħ, srlat.* guña (*istoga je postaja čes. houñe, bijel, poš.* guña, *bijel, rus. гуяя, krpina).* — *Od xiv vijeka a između rječnika u Mikašinu (guñ, guñina, tuiñca, vestis vilis, rusticana“), u Belinu (gonnella usata da villane“ palla rustica“ 353^b), u Bjelostjenčevu („cento, coopertorium“, v. guba), u Jambrešičevu („cento“), u Voltgijinu („schiavina, centone“, „kõpernick“), u Stuličevu (vestis rusticana“), u Vukovu („eine art oberkleid“, pallii genus“), u Daničičevu (guñ „vestis quaedam“).* 10 guñ i 10 kožuħ. Mon. serb. 139. (1348). Da se daje . . . mēsećima i guñi i klašne. Glasnik. 15, 308. (1348?). Ako vidiš (*u snu*) da imaš guñ crļon, prilikuje krv. Zborn. 137^b. Ti imaš modrine, brhano i guñe. N. Najšković I, 261. Iz guña se svuku u svitu. M. Držić 315. Onda ste pak obećali da hoćete taki po starom božiću poslati soli i guñev. Starine. 11, 89—90. (*oko* 1651). (*isporedi:*

Hoćemo vam još po starom božiću radit uslat bija i soli. 88 oko 1650). Šest guñev i četiri abe. 11, 94. (oko 1655). U Srbiji je ,guñ' od crna sukna ili (kupovni) od krpe, koja se donosi iz Pazargika, i po naj više je s rukavima i dugačak do niže kolena; a ima, osobito po varošima, i kratkijih guñeva do pojasa; a ima ih bez rukava i dugačkijih (kao n. p. u nahiji Rudničkoj) i kratkijih (osobito u Bosni dole pored Drine na ženama i djevojkama). u Crnoj Gori zove se ,guñ' i ,bjelača' tijesna i duga do više koljena suknenu bijela hašina s rukavima, koja se u Brdima zove ,guñina', a u Srbiji ,hašina'. U Srbiji se guñ oblači svrh svih ostalih hašina, i zato se po nemu ne opasuje, a u Crnoj Gori i po ostalijem onamo krajevima naj više se oblači svrh košulje, i po nemu se opasuje, zato su u guñeva u Srbiji rukavi mnogo prostraniji. Vuk, rječn. 107. Gornja sela risanska nose guñ, dokošenice, struku, opanke. S. Ćubiša, prip. 8.

1. GÜŃA, f. vidi 1. duña. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu. a) voće. Žute guñe u medu kuvane. Nar. pjes. vuk. 1, 284. Pa se baca guñom i jabukom. 1, 469. — b) drvo. Nasadila guñe i jabuke. 1, 13. Gdi je zemlja pukla, tu je guña nikla. 1, 492.

2. GUŃA, f. selo u hrvatsko-slavonskoj krajini u okrugu brodskom. Razdijel. kr. 14.

3. GUŃA, m. ime muško. — Na jednom mjestu xiii vijeka, i otale u Daničevu rječniku. Guña (vlah). Mon. serb. 13. (1222—1228).

GÜŃAC, guñca, m. vidi guñ. — uprav je deminutiv. — Akc. se mijerä u voc. guñće, guñci, i u gen. pl. guñcä. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu (uz guñ) i u Vukovu (vide guñ). Slavonci krasni momci, prem ako u guñci. I. Zaničić 180. Što š ñim stečeš, neš prominit guñca. J. S. Rejković 191. Japunge, prosti domaći guñac, debeli, omašteni u boji, te se zimi nosi, malo duje od pasa. Nar. prip. vrč. 225. A siv guñac od kozlovih griva niz pleća mu do koljena siva. Osvetu. 6, 9.

GÜŃACI, m. pl. selo u Srbiji u okrugu podrinskom. K. Jovanović 134.

GÜŃAČA, f. Guñaća, vrst smokve (nalik na guñu?) u Dalmaciji (Goldoni). B. Šulek, im. 485.

GÜŃAČIĆI, m. pl. selo u Hercegovini u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 32.

GÜŃÄK, m. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom. Glasnik. 19, 142.

GÜŃANI, m. pl. selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 38.

GÜŃAST, adj. vidi guñav. — Samo u Stuličevu rječniku (uz guñav).

GÜŃASTITI, guñastim, impf. u Stuličevu rječniku: v. guñaviti. — nepouzđano.

GÜŃAŠ, m. u zagoneci. Trista i šeset vrapčića, dvanest golubaša, pred njima orao guñaš. odgonetljaj: godina. Nar. zag. nov. 32.

GÜŃAT, adj. kao guñ? od guña? — U jednoga pisca našega vremena. Kratki guñati ogruč. S. Ćubiša, prip. 25.

GÜŃAV, adj. đlakav, nakoštriješen (kao guñ). — isporodi guñast. — U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu (hirsutus, villosus). Kā guñava zapaštana (brada). J. Kavañin 410.

GÜŃAVJETI, guñavim, impf. postajati guñav. — U Belinu rječniku 'guñaviti (hirsutus fio' 363⁹⁹) i u Stuličevu (guñaviti iz Belina).

GÜŃČE, guñčeta, n. dem. guñ. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu. Guñče, čakšire i koporan od vrana sukna. M. Đ. Miličević, zim. već. 209.

GÜŃČIĆ, m. dem. guñac. M. Medić.

GÜŃČINA, f. augm. guñac. M. Medić.

GÜŃĐÄNE, n. djelo kojijem se guñä. — U Vukovu rječniku.

GÜŃDATI, guñđäm, impf. mrmļati. — isporodi gundati. — Akc. se mijerä u praes. 1 i 2 pl.: guñđämo, guñđäte, u aor. 2 i 3 sing. guñđä. — Po postaju može biti srodno s gudjeti i gusti, isporodi gundati, gundel. — U Vukovu rječniku: ,murren', ,murmuro', cf. mrmļati.

GÜŃETINA, f. selo u Srbiji u okrugu niškom. M. Đ. Miličević, kraj. serb. 118.

GÜŃEVAC, Guñevca, m. selo u Srbiji u okrugu vaļevskom. K. Jovanović 105.

GÜŃEVAČA, f. vino od guña načiñeno. — isporodi guñevik. — U Šulekovu rječniku: ,quittenwein'.

GÜŃEVCI, m. pl. ime mjestima. a) selo u Bosni u okrugu bañolučkom. Statist. bosn. 80. — b) selo u hrvatsko-slavonskoj krajini u okrugu gradiškom. Razdijel. kr. 13.

GÜŃEVIĆI, m. pl. selo u Hercegovini u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 22.

GÜŃEVIK, m. vidi guñevaca. — U Šulekovu rječniku: ,quittenwein'.

GÜŃEVINA, f. drvo (vidi drvo, a) od guñe. — U Šulekovu rječniku: ,quittenholz'.

GÜŃICA, f. u Vukovu rječniku: nekakva trava. Guñica, Medicago lupulina L. (Vuk). cf. duñica. B. Šulek, im. 106. — isporodi duñica.

GÜŃICE, f. pl. selo u Srbiji u okrugu vaļevskom. K. Jovanović 103.

GÜŃIĆ, m. dem. guñ. — U Vukovu rječniku.

1. GÜŃINA, f. augm. guñ. — Akc. se mijerä u gen. pl. guñinä. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikaljinu (kod guñ) gdje naj prije dolazi, u Stuličevu (v. guñ), u Vukovu: 1. augm. v. guñ. 2. (u Bjelopavličima) suknena bijela hašina s rukavima (i ženska i muška), cf. guñ, hašina. Kad se oblači, guñinu privlači. Nar. pjes. herc. vuk. 156. Ema ne kće leći na guñinu. Oglad. sr. 118. Bliža je košulja tijelu nego guñina. V. Bogišić, zborn. 465.

2. GÜŃINA, f. seoce u Konarlima (u Dalmaciji u kataru dubrovačkom). Schem. ragus. 1876. 33.

GÜŃSKÎ, adj. koji pripada guñu, guñima. — U Vukovu rječniku: n. p. krpa.

GÜPČEV, adj. koji pripada Gupcu (vidi 2. gubac na kraju). Gubčeva puntarija. P. Vitezić, kron. 160. Naslednike Gubčeve pomorise. 161.

GÜPČIĆ, m. prezime. — Postaje od gubac te je zato pisano Gubić. — xv vijeka. Juraj Gubić. Mon. croat. 133. (1487).

GÜŃ, m. na dugački držak nasadi se podebelo drvo, koje je dugačko oko dvije rogušice i s obje strane zašijeno je; to se zove gür. kad se pravi meļa (malter), onda ñime mute klak i s przinom mijesaju, dok ne bude mutionica puna i dobra. u Dobrosela. M. Medić.

GÜRA, f. ridi grba. — Nepoznata postaja, može biti srodno s grba. — U Vukovu rječniku.

GURABIJA, f. mali kolačić od meda i brašna koji se obično i na put nosi, tur. kurabije, slatki

kolač s bademima. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu gdje je onako tumačeno. Peku pite i svakakve slasti, gurabije i peksetiče. M. A. Rejković, sat. C2b. Šećer s mora, smokve iz Mostara, gurabije na suncu pečene. Nar. pjes. vuk. 1, 284—285. „Kako vi ono mesite gurabije?“ „Natrem brašno dobro mašću i medom pa gotov posao. posle samo zaoblite svako parče pa pritisnite palcem“. M. P. Šapčanin 1, 39.

GURAU, m. čovjek koji gura. — U Šulekovu rječniku: „ausstosser“.

GURAN, m. mjesto u Istri. — xiii vijeka. Iz zemlje i kuntradi meju vami i Guranom. Mon. croat. 20. (1275).

GURANSKI, adj. koji pripada Guranu. Od zemlje i kuntradi guranske. Mon. croat. 20. (1275).

GURAN, gurňa, m. motka kojom se gura riba ispod kameña u rijeci. G. Martić.

GURĀNE, n. djelo kojijem se gura. — U Vukovu rječniku.

GURATI, gūrām, impf. trudere, turati, tiskati. — Akc. kaki je u inf. taki je u praes. 3 pl. gūrājū, u aor. gūrāh, u ger. praes. gūrājūci, u ger. praet. gūrāvši, u part. praet. act. gūrāo; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u praes. 1 sing. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu („stossen“, „trudo“).

a. aktivno. Gurajući koñe mamuzama. Nar. pjes. juk. 482. Nagal Kiko hitac u cijev gura. Osvetn. 4, 43.

b. sa se, refleksivno: kroz mnogo čeljadi, svijeta prokrčivati sebi put gurajući druge. — i u Vukovu rječniku: („stossen“, „trudo“ s primjerom: ne guraj se). Kroz taj svet gura se jednom knežev sekretar. M. Đ. Miličević, jur. 96.

GURAV, adj. vidi grbav. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu („höckerig, gekrümmt“, „gibbosus, incurvus“) s primjerom (zagonetkom): Guravo prase sve polje popase (srp). Žena grbava ili gurava. J. Rajić, pouč. 2, 145.

GURBE, gūrbeta, n. vidi gurbeče. B. Mušicki.

GURBEČAD, f. coll. gurbeče. — U Vukovu rječniku.

GURBEČE, gūrbeceta, n. dem. gurbet. — Mješte plurala upotrebljava se kolektivni supstantiv gurbečad. — U Vukovu rječniku.

GURBET, m. Ciganin skitač, arap. tur. ghurbet, iselavanje. — ispor. li gurbetaš, gurbetin. — U Vukovu rječniku: „der nomadische Zigeuner“, „Zingarus nomadicus“.

GURBETAŠ, gurbetaša, m. vidi gurbet. — Akc. kaki je u gen. taki je u ostalijem padežima osim nom. sing. i voc.: gūrbetašu, gūrbetaši. — U Vukovu rječniku. — I ime mjestu u Srbiji u okrugu šabačkom. Niva u Gurbetašu. Sr. nov. 1873. 924.

GURBETIN, m. vidi gurbet. — U Vukovu rječniku.

GURBETKA, f. Ciganka skitačica, vidi gurbet. — U Vukovu rječniku.

GURBETSKI, adj. koji pripada Gurbetima. — U Vukovu rječniku: „nomadisch wie die Zigeuner“, „vagus more Zingarorum“.

GURDEĽ, m. mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom. Niva na Gurdeļu. Sr. nov. 1875. 15.

GURDEŠ, m. ime muško. — xiv vijeka. Dēd. imъ Gurdešъ. Deč. hris. 56.

GURDIĆ, m. ime mjestina. a) selo u Bosni u okrugu Doñe Tuzle. Statist. bosn. 146. — b)

vrelo i ponor pred Kotorom. S. Ľubiša, prič. 116. 117.

GURDJELA, f. vidi kurdjela. — U naše vrijeme u Boci kotorskoj (gurđela). Gurđela (pančlika). Vuk, kovč. 51. Malijem djevojčicama od kuće i rodbine crvene gurđele... 90.

GUREMA, f. kad mnoinja plaćaju po jednako: „platimo po guremi“. V. Vrčević, nar. prip. 223. — tur. gurama, „concurs“.

GURĚNE, n. djelo kojijem se guri. — U Vukovu rječniku.

GUREVICA, f. selo u Srbiji u okrugu topličkom. M. Đ. Miličević, kraļ. srb. 390.

GURGUSOVAC, Gurgusovca, prijašnje ime varoši Kneževca (Knaževca) u Srbiji. K. Jovanović 87. Kraļ Timoka više Gurgusovca. Nar. pjes. vuk. 4, 529. „Kneževac“, zvanični „Knaževac“, nekadašnji „Gurgusovac“... Narodno verovane tvrdi da je to ime došlo od imena „Grgura“, naj starijeg sina „Đurđa Brankovića“ a brata „Despota Lazara“... M. Đ. Miličević, srb. 841. Za Turaka Gurgusovac se u svojoj okolini naj više zvao „Timočka Palanka“. to mu se ime može da čuje još i danas. 842. Godine 1859 januara 17 knez Miloš, u prolasku svome iz Vlaške za Beograd, naredi te se zapali Kula Gurgusovačka, a samu varoš (Gurgusovac) nazove „Kneževac“ mesto dotadašnjeg imena ĩezinog. 843.

GURGUSOVAČKI, adj. koji pripada Gurgusovu: Kula Gurgusovačka, vidi kod Gurgusovac.

GURIBRADIĆ, m. prezime. — xiv vijeka. Hlapъ Guribradičъ. Deč. hris. 21.

GURIKALO, m. jamačno onaj što guriče, prasad. — U Vukovu rječniku bez značenja.

GURIKĀNE, n. djelo kojijem se guričē. — U Vukovu rječniku.

GURIKATI, gūričēm, impf. vidi guritati. — Akc. kaki je u praes. taki je u impf. gūričāb, u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf. — U Vukovu rječniku.

GURIMICĚ, adv. gurajući, gurnuši. — U Vukovu rječniku: n. p. udario ga gurnimice, t. j. gurnuši „gab ihm einen stoss“, „trudendo“.

GURİŠ, m. prezime. — U naše vrijeme u Dubrovcniku. P. Budmani.

GURIŠEVCI, m. pl. selo u Srbiji u okrugu rudničkom. K. Jovanović 144.

GURIŠTE, n. granična straža u Srbiji u okrugu topličkom. M. Đ. Miličević, kraļ. srb. 336.

GURİT, m. vidi guritañe. — U Vukovu rječniku: glas praseći.

GURITĀNE, n. djelo kojijem se guričē. — U Vukovu rječniku.

GURITATI, gūričēm, impf. grunnire, (o sviñi) puštati glas. — ispor. li gurikati. — Akc. kaki je u praes. taki je u impf. gūritāh i u ger. praes. gūričēci; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf., osim aor. 2 i 3 sing. gūritā. — Korijen gur po svoj je prilici onomatopejs. ne zna se, zašto je u oblicima sadašnjega vremena osnova gurik, a u inf. i u oblicima prošloga vremena gurit; može biti da je prva starija a da je druga postala nastavkom t pred kojijem je ispalo k. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu („grunzen“, „grunnio“) cf. gurikati: guriču praseći. I po koje praseñce gurice (ako je akc. guričē; ako li je guričē, inf. je gurikati). M. P. Šapčanin 1, 83.

GURITI SE, gūrīm se, impf. kupiti se, grčiti

se (o čeljadetu, n. p. od zime). — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu: ‚sich zusammenziehen (z. b. vor kälte)‘, ‚centrali‘. Dok se mi gurimo u ovim kratkim guhićima, oni ti navuku... M. P. Šapčanin 1, 76.

GURITNUTI, güritnêm, pf. guritati. — U Vukovu rječniku.

GURIVREĆA, f. u Vukovu rječniku bez značenja.

GURKÂNE, n. djelo kojijem se gurka. — Stariji je oblik gurkanje. — U Belinu rječniku (gurkanje 155a), u Stulićevu, u Vukovu.

GURKATI, gürkâm, impf. dem. gurati. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (caeciar dentro d'un buco ferro, legno o simili' ‚instrudo' 155a) gdje naj prije dolazi, u Stulićevu (caeciar dentro legno, ferro o simili' ‚intrudere'), u Vukovu (dem. v. gurati; gurkati se, dem. v. gurati se). Kad smo u crkvi na bogomoji uvek gurkani drugova. M. Đ. Miličević, des. par. 61. — U Belinu i Stulićevu rječniku osobito je značenje, vidi progurkati.

GURKO, m. u spomeniku xiv vijeka kao ime muško. Glasnik. 35, 122. može biti da treba čitati Đurko.

GURMAN, m. ime muško. — xiv vijeka. Bratstvu Gursman. Deč. hris. 93.

GURMIČÂNE, n. djelo kojijem se gurmica ili se ko gurmica. — U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.

GURMIČATI, gurmīčâm, impf. postaje od gurati (kao dem.?). — U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.

a. aktivno, kada u seoskoj kući više njih okolo vatro na ognjištu sjedi, nade se jedan, to iz nestrpljivosti i dokonije vavijek ugarko i cjepanice na vatri spotiče i gura, to mu onda ostali reku: ‚Miruj, šta vavijek ugarko gurmicaš!‘

b. sa se, refleksično, vidi gañigati se, i kad daci sjedeći u klupi guraju se ramenima i zadnicama, reče im se: ‚Šta se vavijek gurmicaš, s mirom sjedito!‘

GURNA GARA, f. niva u Srbiji u okrugu vačevskom. Sr. nov. 1861. 418.

GURNÂTUR, gurnatūra, m. vidi gubernatur. — U naše vrijeme u Crnoj Gori. I obadva gurnatura, i vojvodah i sordarah. Nar. pjes. vuk. 5, 461.

GÜRNUTI, gürnêm, pf. gurati. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (anstossen' ‚offendo'). O što me onda ne gurnuše u vodu, nego me ostaviše da živim s ovim nečovekom! M. Đ. Miličević, lot. već. 151. ‚Za tebe nema oprostaja!‘ reče starac pa ga gurnu od sebe. M. P. Šapčanin 1, 124.

GÛRO, m. hyp. gurav. — Ake. se mijenja u voc. gûro. — U Vukovu rječniku.

GÛRSAR, m. vidi gusar. — U rukopisu xvi vijeka pisanom crkvenijem jezikom. Mesto zapustevšiše ota bezbožnijih gursara. Domenijana 166.

GÛRSUZ, m. vidi ugursuz. Ja vidjevši da je jedan gursuz, okara ga. S. Tekelija, letop. mat. sr. 119, 77. To je velik gursuz. Nar. posl. stoj. 70.

GÛRSUŽLUK, m. vidi ugursuzluk. Put je gursuzluka kao Motavica lista. Nar. posl. stoj. 70.

GÛS, glas kojijem se tjeraju guske. — Postaje od guska. — U Vukovu rječniku: ‚ein laut die gänse wegzujagen‘ ‚sonus abigendis anseribus!‘

1. GUSA, f. praedatio, incursio, insidiae,

manus praedonum, četovanje, četa. — isporedi 2. gusa, od čegu se ne da svagda lako razlikovati. — Riječ je romanska (od srlat. cursa), isporedi tal. corso ‚piratica‘, novogr. zořagos. četovanje. vidi i 1. gusar. — Od xii do xviii vijeka, a između rječnika u Daničićevu (manus praedatoria, incursio', srlat. ‚cursa‘, cf. kurša). Zemlji tvojeji i gradomov tvojim da ne pakostimo ni plénomj ni gusovb. Mon. serb. 23. (1234—1240). Ako imo lhteti kraļj poslati vojsku na Dubrovnik ili gusu, da je odj mene vèdenju u grad. 69. (1273—1314). Obeštava se kralovstvo mi da imamš nihš vladanije bljstii i obavrovati odj guse, odj tadšbe. 188. (1378). Kude idu Dubrovčano po zemlji gospodstva mi s trgovbu, gdo ga ubije gusa ili ako ga pok(rad)u u sele, da imš plaća okolina što imš uzme gusa i što imš se ukrade. 206. (1387). Ako je gusa noćna, to je jedna stvar, ča je na čelo kako lupeštvo; a ča je gusa oćita, kako vojska. Stat. pol. ark. 5, 290. (1492). Gredući dubravom na gusu nastupih. M. Marulić 158. Kako da je turska gusa. M. Vetranić 1, 19. Istino reč mogu, da dite jošeo bih, gusu kada mnogu potukoh i pobih. H. Lucić 198. Imah sinke do četiri, svaki biše kako rusa, Dančula mi odni gusa ka me u sanku jošte tiri. A. Čubranović 142. Tva vojska i gusa. Đ. Baraković, jar. 101. Iz korabla tvojih š' nze siña mora sloboditi od turačke klete guse. I. Gundulić 280. Od šes tisuć množ se ubusi Karamana ... pute odiru, živu u gusi. 328—329. Od njih (Kozaka) guse neizročeni strah u srcu svom očiti. 422. Zač iz Sigeta u gusu grediše. B. Krnarutić 5. Iz čovjeka duša, a u imanje gusa. (D). Poslov. danić. 34. On progoni i objesi guso škodne razbojnika. J. Kavanin 271a. Čeljad obiknuta u gusi putnike odirati. I. Dordić, salt. 431.

2. GÛSA, m. (u plur. f.), vidi gusar. — Po svoj je prilici ista riječ što 1. gusa. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Belinu (praedator' 250b, 580a; ‚pirata' 232b), u Stulićevu (‚pirata'), u Vukovu (vide gusar). Donije drugi (ulak), kô je veseo kraļ i š' nimo puk vas ini, da je Vladislav slavni oteo, kleti gusa što zaplani. I. Gundulić 416. Mnogo guse, ki smetaju silnijem grabšam ove vode. G. Palmotić 1, 101. Umorit me htijahu guse nesmišene. 1, 304. Protiva morskim gusarima i lupežom ... razumiju se ove guse kad to čine izvan prigode od boja pravduoga, i kad su počeli otimati i robiti. Ant. Kadić 283.

3. GÛSA, f. hyp. guska. — Ake. se mijenja u voc. gûso. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku (osobito kad vabe guske: gusa, gusa, gusa!). Ja bih gusu podranila, o ti gusko, šigo migo! Nar. pjes. herc. vuk. 257.

1. GÛSAK, gûska, m. guska muška. — isporedi 2. gusak. — Ake. se mijenja u voc. gûšeo, gûsci, u gen. pl. gûsâka. — U naše vrijeme i u Vukovu rječniku. Lećela su dva pećena guska. Nar. pjes. herc. vuk. 151. Gusak po običaju svome digne glavu i stano šikati. Vuk, poslov. 1.

2. GÛSAK, m. ista je riječ što 1. gusak, samo što a ostaje u srijem padežima. — U jednoga pisca Slavonca xviii vijeka. Deset dvanajst gusaka jednomu daj gusaku. J. S. Rejković 159.

GÛSAKOVAC, Gusakovec, m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji Zlatarskoj. kajkarski Gusakovec. Pregled. 62.

GÛSAN, gusina, m. vidi 1. gusak. — U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Slavoniji.

GUSAONIK, m. vidi guslar. — Pisano gusahnik i gushnik u pisaca čakavaca xvi vijeka. Glas ki

slišah biše kako gusalnik gudućih v gusli svoje. Korizm. 69b. Běšo guslnik i guduće i gređušo samo kamenje. Pril. jag. ark. 9, 123. (1468).

1. GUSAR, *m.* pirata; praedo. — *isporedi* 2. gusa, gusarin, gursar, gulsar, kursar. — *Riječ je romanska (od srlat. cursarius), isporodi tal. corsaro, novogrč. γορσαρός. — Od xiii vijeka, a između rječnika u Vrančićevu (grassator; praedator; praedo), u Mikašinu (gusar, lupež morsk, pirata, praedo), u Belinu (pirata 232b; grassator 111a; praedator 250b. 580a), u Bjelostjencevu (v. razbojnik), u Voltigijinu (assassino, malandrino, masnadiero; corsaro, strassenräuber; seeräuber), u Stulićevu (v. gusa), u Vukovu (1. der räuber, latro cf. hajduk s primjercima iz narodnijeh pjesama: Sokolu dolaze iz gore gusari. Koša vodim da ti ga napojim, a sokola da me razgovara, brikku sablu, bojim se gusara, a gusara oko vode ladne. 2. gusari od mora, die seeräuber, pirata), u Daničevu (gusar, praedo, srl. cursarius). a) pirata, jedan od ljudi što u ladama po moru četuju, navađuju na druge (po moru i po suhu) te grabe. Bezbožnii gusarije mnozštvo katręg sbravęše vęse puti jemu zastupiše. Domentijan 299. Šestvuje po moru jetę byst. bezbožnyimi gusary. 319. Vješto morskii gusari ovi lečahu uz mir k'o dvije ptice. I. Gundulić 522. Svijem gusarom i silnikom adrijanskoga sića mora. G. Palmotić 1, 101. Morskomu po prostoru zli gusari što robiše. J. Kavašin 90a. Protiva morskim gusarima i lupežom. Ant. Kadžić 283. — b) praedo, latro, uopće čovjek koji oružan dočekuje i navađuje na druge i grabi, isporodi hajduk, razbojnik. Da se kľne tzi trgovę samę drugi, ero ga (koša) jestę kupilę u tudej zemļi i ne zna tati i gusara. Mon. serb. 147. (1349). Da ištuti i gusare i tati. Zak. duš. pam. šaf. 46. Da postavę straže po vęsehę putehę, i čęlaljamę da prędave putove, da pazę stražami da koga gusari ne ubiju. 46. Gusari koji hodi iz tude zemļe, paky čto uzimę u carevoj zemļi, kojimę je putemę došlo taj gusar i odušao plęnišči, tę država i sela da plate vęse. 49. Gusar u gori zelenoj. M. Vetranić 1, 69. I kad mu vrha doč' ne bude ništore, ni žalos ni tuga, ni gusar od gore. N. Naješković 1, 341. Nadoh mlaca, gdi ležasę u dubravi gusti, izrańena tr(o)vnom strilom, ku zao gusar pusti. D. Rańina 104b. Ugrabi me, jaoh, silniku; uzde ustegni, końe ustavi zlom' gusaru, ernu i priku. I. Gundulić 77. Jednoga gani ne mogu sto gusara odrjetiti. (D). Poslov. dolić. 39. Da ne bude razbojnika i gusara, koji drumove zasjeda putnicima. I. Đorđić, salt. 239. Svjetlos ľubi putnik, gusar tminu. uzd. 98. A kad na to napadu gusari u crnoj gori. Nar. pjes. mikl. Beitr. 11. Sokolu dolaze iz gore gusari. Nar. pjes. vuk 1, 487. 'Gusar u našim se krajevima samo u pjesmama može čuti, a u Dobroti i u govoru znači hajduk ili junak. Vuk, poslov. l.*

2. GUSAR, *m.* gušćar. — *U Bjelostjencevu rječniku*: anserarius, anserum pastor, custos etc.; *u Jambrešićevu*: anserarius; *u Stulićevu*: v. guskar s dodatkom da je riječ ruska.

GUSARA, *f.* vidi gusarina. — *U narodnoj pjesmi xviii vijeka*. Otkud ti je, moj pobre, tanahna ta bjela košuľa? ali si je, moj pobre, na gusari ugrabio? Nar. pjes. bog. 139.

1. GUSARENE, *n.* djelo kojim se gusari. — *Stariji je oblik gusarenje. — U Belinu rječniku (gusarenje) i u Stulićevu.*

2. GUSARENE, *n.* posao onoga što je gusar (vidi 2. gusar), čuvańe gusaka. — *U Stulićevu*

rječniku: il custodire le oche, anserum custodia. — *Riječ je načinena kao da je verbalni supstantiv od gusariti, ali oovoga glagola s ovakijem značenem (biti 2. gusar) nema ni u sanjom Stulićevu rječniku.*

GUSAREVATI, gusarujem, *impf.* vidi gusariti. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. K Bjelindolu gdje nekada zli Begsadić Omer aga gusareva, grabi i krađe Dubrovčanom mnogo blaga. J. Palmotić 172.

1. GUSARICA, *f.* postaje od gusar nastavkom ica. — *Od xviii vijeka.*

a. žensko čelade kao gusar; gusarova žena. — *između rječnika u Stulićevu (piratae uxor)*. Kó će činit jačo pijene gusarica bez milosti. I. V. Bunić, mand. 5. Gusarica bez milosti istom pali, plijeni dosti. J. Kavašin 37b.

b. galija gusarica, gusarska galija, galija na kojoj su gusari. — *između rječnika u Mikašinu (galija gusarica, navis piratica) i u Stulićevu (navis piratica)*. Pade rańen i š nım palo sve junaštvo, tere utęće sadružen s trojema sanijem gusaricam. B. Zuzeri 401.

2. GUSARICA, *f.* žensko čelade što čuva guske, isporodi 2. gusar. — *U Bjelostjencevu rječniku*: pastrix anserum, anseraria, i u Stulićevu: quao anseres custodit.

GUSARIN, *m.* vidi 1. gusar. — *U dva pisca xvi i xviii vijeka*. Ni blago odnesi gusarin ni lupež. H. Lucić 265. Glas ovaki oči oslijepi gusarina nemiloga. J. Palmotić 191.

GUSARINA, *f.* vidi gusareńe. — *U Stulićevu rječniku*: impiogo di corsaro, piratica, i u Vukovu: die seeräuberer, piratica s dodatkom da se govori u Boci i s primjerom: otišao u gusarinu.

GUSARIŠTE, *n.* mjesto gdje žive, gdje se kupe gusari. — *U Stulićevu rječniku*: piratarum receptaculum. — nije dosta pozvano.

GUSARIŠTVO, *n.* vidi gusarište. — *U Stulićevu rječniku (uz gusarište). — sasna nepouzđano.*

GUSARITI, gusarim, *impf.* raditi kao gusar, biti gusar. — xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Mikašinu (gusariti, biti gusar, far il corsale, facere piraticam), u Belinu (praedor 579b), u Bjelostjencevu (gusarim, v. razbijam), u Voltigijinu (assassinare, corseggiare, pirateggiare, rauben), u Stulićevu (piraticam exorcere). Premda se dogodi da gusar gusari, ter Zadar obhodi, on za to ne mari. Đ. Baraković, vil. 81. Priko morskii koji vode gusariti i plijeniti hode. G. Palmotić 2, 390. Jedna lada od Novjana bješe izišla oružana da gusari ľuto i priko. J. Palmotić 356. Lavi rože za gusariti. I. Đorđić, salt. 351. — i s akuzativom (mjesto). Nu čim ona (lada) tu gusari sića mora dubrovačka, iznenadke na ņu udari oružana plav mletačka. J. Palmotić 357.

GUSARLIV, *adj.* gdje ima gusara, pun gusara. — *U Vukovu rječniku*: n. p. gora, wo sich die räuber aufhalten, latronum s primjerom iz narodne pjesme: Da jo ona gora gusarľiva (vidi F. M. Appendini, not. ist.-erit. 2, 259).

GUSARNICA, *f.* vidi gušćak. — *U Bjelostjencevu rječniku*: chenoboscion, v. guskin, u Jambrešićevu, u Stulićevu (iz Habelićevu).

GUSAROVANJE, *n.* djelo kojim se gusaruje. — *Stariji je oblik gusarovanje. — U Belinu rječniku (gusarovanje 110b), u Voltigijinu, u Stulićevu.*

GUSAROVATI, gusarujem, *impf. vidi* gusariti. — XVII i XVIII vijeka, a između rječnika u *Vottigijnu i u Stuličevu*. Za junaka gusarovat nije ukradom. I. Gundulić 537. I ovi drugi (*bojnici*) ... otiđoše gusarovat, plijeniti, krasti. J. Palmotić 269. Odluči po Benediktovijeh zemljah gusarovat i plijeniti. I. Đorđić, ben. 175.

GÜSÄRSKĪ, *adj. koji pripada gusarima*. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Belinu* 111a i *u Stuličevu* (piraticus). Porinu ili za onijemi drijevijemi gusarskijemi. B. Kašić, fran. 141. Što ju ostavljaš, kraju oholi, u gusarskijeh rukah samu? I. Gundulić 540. U otoku rike Njperšice shraňuju dotoku gusarske vojnice. I. T. Mrnavić, osm. 40. Hotio je ... sve tvoje redovnike između ... gusarskoga samosija sahraniti. I. Đorđić, ben. 117. — *Adv. güsärski, kao što biva i u güsärä*. — *u Stuličevu rječniku*: „piratico more“.

GÜSÄRSTVO, *n. osobina onoga koji je gusar; gusarska radnja*. — *Od xiv vijeka, a između rječnika u Mikašinu* (piratica), *u Belinu* („grassatura“ 111a), *u Stuličevu*, *u Daničićevu* (gusarstvo „praeda“). Čto se učini u pustoši, ili gusarstvo ili krada ili koje zlo. Zak. duš. pam. šaf. 46. Većkrat hodiše k Turkom gusarstva cič. B. Krnarutić 17. Na gusarstvo sve nastoje. I. Zanotti, skaz. 3. Oni uztežu, svrta'ju, lome svä gusarstva odvoč smina. J. Kavaňin 503a. Jer vitežki biše vojevao u sve vrime svojega gusarstva. And. Kačić, razg. 303a.

GUSARSTVOVAŃE, *n. djelo kojijem se gusarstuje*. — *U Stuličevu rječniku*. — *nepouzđano*.

GUSARSTVOVATI, gusarstvujem, *impf. vidi* gusariti. — *U Stuličevu rječniku*. — *nepouzđano*.

GÜSE, gusetä, *n. dem. guska*. — *U Bjelostjenčevu rječniku*: guse, v. gušćica; *u Stuličevu*: guse, gusa (?), *n. v. gušćić s dodatkom da je uzeto iz Habeličeva*.

GÜSĚN, *u brojenicama*: Od Dunava do Dunava od dva cara carevina, gusen gusenica, palipuška palipan. Vuk, rječn. *kod* pipavica. M. Đ. Milićević, živ. serb. 3, 35. glasnik. 45, 327. *i u Vukovu rječniku* (cf. pipavica).

1. GUSIĆ, *m. prezime*. — *Od xv do xvii vijeka*. Gusić Ivan. Mon. croat. 128. (1486). S Matijcem Gusićem. 137. (1487). Ivan Gusić. 271. (1572). Jandru Gusića ... razbiše Turci. P. Vitezović, kron. 194. Nije Gusić dao vire za Markove poruke. Starine. 12, 12. (oko 1700). Franc Karli Gusiću. 14. (oko 1700). Gdi Gusići? J. Kavaňin 231a.

2. GUSIĆ, *m. mjesto u Crnoj Gori*. Više manastira Pive na četvrt sata u mestu Gusiću izvire reka Sinač. S. Novaković, obl. 71.

GUSIĆEV, *adj. koji pripada (1.) Gusiću*. Na viru Gusičevu. Starine. 12, 12. (oko 1700).

1. GUSIN, *m. ime muško*. — *U Daničićevu rječniku*: „Gusin“, ime sinu despota Olivera (Glasnik. 13, 294).

2. GUSIN, *adj. koji pripada guskama*. — *U Šulekovu rječniku*: „günse“.

GUSINA, *vidi* Gusina i gusjona.

GUSINAC, gusinea, *m. gušćje juje*. — *U Šulekovu rječniku*: „gansoi“.

GUSINSKI, *adj. koji pripada guskama*. — *Samo u Jambrišćevu rječniku*: „anserinus“ i *u Stuličevu*.

GUSIŃ, *m. ridi* Gusine. S. Ľubisa, prie. 96.

1. GUSIŃA, *f. u Daničićevu rječniku*: „Gusina“,

mjesto s kojim je medilo Grnčarevo, selo manastira Dečana: „z. Gusinom“ (Mon. serb. 95 god. 1330. Deč. hris. 42). dolazi samo u toj formi, a i ona može biti da glasi Gusinom, i tada bi bio nom. „Gusiña“. biće sadašnje Gusine blizu Vasojevića.

2. GUSIŃA, *f. guska?, gušćje meso?* — *U naše vrijeme u ugarskijeh Hrvata*. Kad im nosu govedo, toga nigdor neče; kad im nosu gusiňu, onda opet vsi kihnu. Jačke. 237.

GUSIŃAK, *m. ridi* gušćak. — *U Bjelostjenčevu rječniku (kod guskin)*. — *U naše vrijeme u Posavini*. F. Hefele.

GÜSINÄNIN, *m. čovjek iz Gusina*. — *plur.*: Güsiniäni. — *U Vukovu rječniku*.

GÜSINE, *n. varoš i planina u Staroj Srbiji*. a) *varoš, ridi* 1. Gusina. — *između rječnika u Vukovu* (mjesto u južnoj Srbiji). I od Peći, Asa i Gusina. Nar. pjes. vuk. 4, 77. Od Gusina i od Kolašina. 4, 83. Od Gusina grada bijeloga. 4, 211. I Đul-bego iz Gusina ravnog. 4, 294. Te je šile bijelu Gusinu. Pjev. crn. 103b. — b) *planina*. F. Jukić, zemljop. 2, 3. 53. Pro planine Plava i Gusina. Pjev. crn. 99a.

GÜSINŠKĪ, *adj. koji pripada Gusinu*. — *Između rječnika u Vukovu*. I nahiju gusiňsku uzeo. Nar. pjes. vuk. 5, 541. Na nekakva bega gusiňskoga. Oglod. serb. 105.

GUSITI, gusim, *impf. grabiti, otimati u gusi, kao gusar*. — *Od xiv vijeka (vidi b i c), a između rječnika u Belinu* („praedor“ 110b), *u Stuličevu, u Daničićevu*.

a. *aktivno*. Toliko je čudi prike da družine sobom neče, neg li same kamatnike i lupože sve grabeče; s nima vijeca zbori svoja, s nima opči po sve vrijeme, s nima gusi sred pokoja; zla lakomost ne je ime. J. Palmotić 336.

b. *pasivno*. Onogazi koňa ako uhvati i rečo: ukradeni mi je ili gušeni. Mon. serb. 205. (1387). 270. (1405).

c. *su se, pasivno*. Čto se gusi ili ukrade. Zak. duš. pam. šaf. 49.

GUSJAK, *m. ridi* bezanica, bezanka, petorika. Gusjak, rus. ryccннцä, češ. husi mydlo, Potentilla anserina L. (Sabjar). B. Šulek, im. 106

GUSJA NOGA, GUSJA RUŽICA, GUSJA TRAVA, *vidi kod* gusji.

GÜSJENA, *f. ridi* gusjenica, od čega postaje. — *Od xviii vijeka u sjevernoj Dalmaciji, u Bosni, u hrvatskom primorju*. Zakliňam vas skorovaže, gusino... L. Terzić 319. Blagoslov gusin koje svilu čine. 207. Gusine i drugi crvi iz vrtla ne pobignu. J. Filipović 3, 265a. Natujili u Gusine Turci ko gusjene u kupusno lišće. Osvetn. 5, 136. Al' naprle hođe na éitabe ko gusjene na kupusno zelje. 6, 71. Gusena, gusenica. u hrvatskom primorju.

GÜSJENICA, *f. eruca, crv iz kojega se kasnije razrije leptir, a osobito crv na kupusu iz kojega se razrije bijeli leptir* (Pieris brassicae). — *ispovrđi* gusjena, gusjenka. — *je- stoji u južnom govoru mj. úegdašnega č, u istočnom govoru glasi* güsénica, *u zapadnom güsénica*. *u stoji mj. úegdašnega a*. — *Riječ je praslavenska, ispredi rus. ryccннцä, češ. húséniceč, polj. gusienica*. — *Postaće nije jasno, u praslavensko doba bio je s istijem značenem drugi oblik bez g, ispredi usjenica, norostor. vösenca (i gösenca), bug. vrsénica (i gúsénica), matorus. usenyca (i husenyca), polj. vasiénica. po tome bi korijen bio as (asä, brk), te bi prvo značenje bilo: rutaro živinče; ali je*

svakako ěudnovato, kako je došlo g. moŹe biti da se (još u praslavensko doba) nije svagda imalo na pameti pravo postaoe, te da se po puĉkoj etimologiji mislilo na gašć (guska). — Između rjeĉnika u Vranĉićevu (campus, griješkom mj. campe), u Mikašinu (bruco, campe; gusjenica od kupusa, eruca), u Belinu (ruga, eruca, verme che mangia i cavoli, eruca 634b), u Bjelostjenĉevu (gusenica, campe. 2. gusenica koja zeļe kvari, eruca. 3. gusenica ka se vu listje zavija, volvulus. 4. scolopendra, multipeda, centipeda), u Jambrešićevu (gusenica, eruca; volvox: scolopendra), u Voltiĉijinu (gusenica, usenica, gusjenica, bruco, brucio, raupe), u Stuliĉevu (gusenica, gusinica, gusjenica, v. gusjenka), u Vukovu (gusjenica (juŹ), gusenica (ist.), gusinica (zap.) die raupe, eruca). a) *noĉe cro koji se poslije razvije u leptira, naj ĉeše se misli na škodljive.* Sve škodljivo zvjeriue, a to su: gusenice, skaĉci, ĉrvi... V. Jagić, sredovj. lijeĉ. star. 10, 115. Vnoge smrdljive gusenice. P. Vitezović, kron. 172. Vnogo gusnic i kebrov. 199. U zakletvi oblakova, gusinica. A. Baĉić 68. Progonstvo od gusinica trpimo. J. Banovac, blagos. 17. Lovci udieu prikriju perom, gusjenicom il' ĉimgod drugim za ufatiti ribu. F. Lastriĉ, ned. 362. Da ĉe im povratit ona godišta, koja su im izjeli rĉa, gusjenice i prugovi. Đ. Bašić 258. Gdi god ima od jeseni lista kom na voĉki veće nije mista, u kom ĉesto zamiĉu se crvi, il' iz neġa gusjenica vrvi. J. S. Reļković 47. Crna gusenica, die schwarze winterraupe, Bombyx chrysothoea. G. Lazić 86. Dodoše skakavci i gusjenice nebrojene. Đ. Daniĉić, psal. 105, 31. — b) *na kupusu.* Od guse je do gusjenice koliko od Jedupka do kupusa. (Z). Poslov. daniĉ. 88. — c) *svileni buba.* — u jednom primjeru xvii vijeka. Gusinica vije svilu okol sebe. Đ. Baraković, vil. b 118. — d) *stonoga, ĉešal.* — samo u Bjelostjenĉevu i Jambrešićevu rjeĉniku.

GUSJENIĀAN, gusjenićna, adj. koji pripada gusjenicama. — U jednoga pisca xviii vijeka. Moram dakle i ja svuĉi moj guseniĉni povoj, ovo slabo tilo. G. Peštaliĉ 214.

GUSJENIĀAR, m. naĉineno u naše vrijeme. a) *ĉovjek koji kupi gusjenice.* — u Šulekovu rjeĉniku: raupenleser. — b) *neke bubice što ubijaju gusjenice.* Guseniĉar, Calosoma sycophanta L. K. Crnogorac, zool. 133. Gusjeniar, raupentödter, Pteromalus pupparum i Šulekovu rjeĉniku.

GUSJENIĀARKA, f. neku bubica. — U Šulekovu rjeĉniku: raupenfliege, Tachina.

GUSJENIĀAST, adj. vidi gusjenićav. — U Stuliĉevu rjeĉniku.

GUSJENIĀAV, adj. pun gusjenica. — isporodi gusjenićast. — U Stuliĉevu rjeĉniku (erucis plenus) i u Vukovu (u. p. voće voll raupen, erucis plenus).

GUSJENIĀKI, adj. koji pripada gusjenicama. — U jednoga pisca xviii vijeka. Alat kojim se mogu gusjenićki zavoji s voća skidati. J. S. Reļković 415. Zubce koji se gor' vijiu u zavijaĉ gusjenićki diju. 415.

GUSJENKA, f. vidi gusjenica. — Samo u Stuliĉevu rjeĉniku: eruca, campe.

GUSJEŃAK, m. gusjenićko gnijezdo. — U jednoga pisca xviii vijeka. Ako siĉhem zakasnivši nisi s voća obrao gdi gusiĉak visi. J. S. Reļković 83. — i u Šulekovu rjeĉniku: gusjeniak, raupenest.

GUSJI, adj. vidi gušĉji. — U Stuliĉevu rjeĉniku. — I kod imena neĉikjih biļaka. Gusja noga

(prema lat per anserinus, nem. gänsefuß), rus. гусица лапка (Potent. ans.), ĉeš. husí nůžka (Alchemilla), pol. gešie łapki, gešia stopa (Leonurus Card.), Chenopodium L. (L. Sabļar). — Gusja ružica (prema nem. gänseblume), Bellis perennis L. (Sabļar). — Gusja trava (prema lat. anserina, nem. gänsekraut), Potentilla anserina L. — Gusje rutice (L. Sabļar). B. Šulek, im. 106.

GÜSKA, f. anser, neka vodena ptica, pitoma i divļa. — u- stoji mj. neġdašneġa a. — S nastarkom ka rijeĉ je stara u juŹnijeh Slavena, isporodi stslor. gaska, novostor. gōska, bug. guska. osnova je praslavenska gašć, isporodi stslor. gast, rus. гусь, ĉeš. hus, pol. gęś. — Indoevropska je osnova ghāns- ili ghans-, isporodi lit. Źašis, snskrt. haśa, grĉ. ṽjv, lat. anser, strōnem. gans; prema litavskome i snskrtskome obliku trebalo bi da je u slavenskoj osnovi z a ne g; po tome se ĉini kao da je slavenska osnova uzeta iz germanskoga jezika. Miklošić misli da je bila i druga indoevropska osnova s gh. — U svrijem je rjeĉnicima. a) u pravom smislu. Ako vidiš (u snu) guske, toj prilikuje poĉtenje. Zborn. 136b. Rac i gusak nezbroyna vuožina. P. Vitezović, kron. 170. Jaje od guske. P. Macukat 41. Guske, patke i kozliĉe. V. Došen 151a. Il' za jeġek suhu gusku skida. J. S. Reļković 68. Rano podoh na pazar, kupih gusku za dinar. Nar. pjes. vuk. I, 506. Šest ovnova, pet gusaka. I, 524. Guska prase, svak nek gleda za se. (Svak neka gleda svoj posao, a u tud neka se ne miješa). Nar. posl. vuk. 46. I guska katkad na ledu posrne. 95. Naudiĉe mu kao vracab guski. 192. Tri Źene i jedna guska ĉine vašar. (U vojvodstvu). 320. Divja guska, Anser cinereus, die wilde gans. J. Ettinger 228. Crnoga guska ili ligarica, Anser segetum, die saatgans. 229. Guska divļa, Anser cinereus vel segetum. Slovinac. 1880. 32a. Guska krļa, Anser silvestris. Guska vlasuļa, Anser cinereus. Đ. Kolombatović, progr. spal. 1889. 43. — b) kao psotka budalastu ĉeļadetu. OruŹje ti 'e ugrabila ona opurena guska! M. Diĉić 372. ĉesto u naše vrijeme Źenskom ĉeļadetu u sjevcrnijem krajevima (po neĉaĉkome). — c) hļeb s neĉikjem osobitijem (produgijem) oblikom. — u Vukovu rjeĉniku: eine grosse lāngliche semmel, panis genus. — d) zemļana posuda, u kojoj se peĉe peĉenka. oduga je, a na jednom je kraju suŹena u kļun, da se lagļe mast ocijedi. u Dugojresi. D. Trsteĉak. — e) guska duhana, umotak duhana. — na Braĉu. A. Ostojić. — f) guske, neka igra. Kad se igra uste ili gusaka, onda svi drŹe po jednu turu na odreĉenom mjestu i zovu se guske... M. Đ. Miliĉević, Źiv. srb. 3, 39. glasnik. 45, 331. — b) m. prezime. u Dubrovniku. P. Budmani.

GÜSKĀR, m. gušĉar. — U Belinu rjeĉniku i u Stuliĉevu, a u naše vrijeme u Šulekovu: gāusehirt, gānsetreiber.

GUSKARNICA, f. gušĉak. — Samo u Stuliĉevu rjeĉniku: v. gusarnica.

1. GÜSKIN, adj. vidi gušĉji. — U Belinu rjeĉniku, u Bjelostjenĉevu, u Stuliĉevu. — Guskina noga, a) vidi gusja noga (kod gusji). — u Bjelostjenĉevu rjeĉniku: chenopus, pes anserinus. — b) Asteriscus membranaceus M. Tr., ersta morske zvijezde. G. L. Faber 256.

2. GUSKIN, m. gušĉak. — Samo u Bjelostjenĉevu rjeĉniku: chenoboscium.

GÜSKINA, f. augm. guska. — Samo u Stuliĉevu rjeĉniku.

GUSKIŃAK, m. gušĉak. — Samo u Stuliĉevu rjeĉniku: v. gusarnica.

GUSKOVAČA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu sabučkom.* Zemlja u Guskovači. Sr. nov. 1873. 443.

GÜSKOVIĆ, *m. prezime.* — U naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.

GUSKOVIĆI, *m. pl. selo u Hercegovini u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 32.

GUSKOVINA, *f. gušće meso.* — U Stuličevu rječniku: ‚caro anserina‘. — nije dosta pouzdano.

GÜSLA, *f. vidi gusle.* — Od xv do xviii vijeka, a između rječnika u Voltigijinu (violino‘ ‚geige‘). U ko godi vrime čuti budete glas truble, surle, gusle... Bernardin 101. dan. 3, 15. A ti, guslo, ozoja zuči tužnu žicu. P. Zoranić 61a. Glas truble, surle, gusle, trstenice... I. Bandulavić 125a. dan. 3, 15. Drže surlu i guslu. M. Radnić 120b. A on s guslom u slatkosti gor' vičnega slavi. A. Vitičić, ist. 2a.

GÜSLAČ, guslača, *m. guslar.* — U pisaca našega vremena. Arne posta guslač na glasu. M. Pavlinović, rad. 74. Mejdanima Smiljančića, Jankovića, Sčičana itd. ... još radojubivi guslač beravi. G. Martić u Nar. pjes. juk. x.

GÜSLAŃE, *n. djelo kojijem se gusla.* — U Vukovu rječniku.

GÜSLAR, *m. čorjek koji gudi u gusle (i koji uz to pjeva).* pisci upotrebljavaju ovu riječ i u širem smislu za čorjeka koji udara u kakvu nu drugo muzikalnu spravu sa žicama. — Postaje od gusle (gusli) nastavkom ar, a ne od glagola guslati. — Može biti riječ praslavenska, isporodi češ. houslár, u našemu se jeziku javlja od xvi vijeka, a između rječnika u Vrančićevu (lyricen‘), u Mihaljinu (fidicen, lyricen, lyristes, cytharedus, cytharista‘), u Belinu (psaltes‘ 686b), u Bjelostjenčevu (guslar, koji u gusle igra, u egede ili hegede koji igra ‚fidicen, panduristes‘, v. gudec), u Jambrešićevu (fidicen‘), u Voltigijinu (violiništa‘ ‚geiger‘), u Stuličevu (citharaedus‘). Govoraše guslar David v psalmi. Korizm. 46b. Pivac i guslar David. 98a. Kako glas guslarov, gudećih u gusle svoje. I. Bandulavić 14a. apoc. 14, 2. Na Polišu ni e guslara sjeverskom al' kolovoje. J. Kavačin 471b. Priprosti guslar. A. Tomiković, živ. 20. Guslara još u svijetu nema, ne bi li me gudet naučila. Nar. pjes. vuk. 2, 35. Eto je Milija Milošević naj bolji pevač i naj bolji guslar. M. D. Milićević, zlosel. 286.

GÜSLARICA, *f. žensko čelade kao guslar.* — U Mihaljinu rječniku: ‚cytharista‘; u Belinu: ‚fidicina‘ 686b; u Bjelostjenčevu: ‚fidicina, citharistria‘; u Jambrešićevu: ‚fidicina‘; u Stuličevu: ‚citharistria‘.

GÜSLAROVIĆ, *m. prezime.* — U naše vrijeme. Guslarović Gliša. M. D. Milićević, pom. 114—115.

GÜSLARSKI, *adj. koji pripada guslarima.* — Od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu (lyricus‘ 411a) i u Stuličevu (citharaedicus‘). Kako glas guslarski. Anton Dalm., nov. tešt. 1, 194. apoc. 11, 2. Jer nam se važniji proizvodi guslarski nego li tamburaški čine. G. Martić u Nar. pjes. juk. xii.

GÜSLARSTVO, *n. osobina, posao, zanat onoga koji je guslar.* — U Stuličevu rječniku: ‚ars citharaedica‘.

GÜSLAŠ, *m. vidi guslar.* — U jednoga pisca Staranca xviii vijeka. Slepí slípci slavonski guslaši. A. T. Blagojević, pjesnik. 60.

GÜSLATI, guslám, *impf. gudjeti u gusle (kod pisaca u širem smislu).* — Iko, se mijenja u praes. 1 i 2 pl.: guslámo, gusláte, u aor. 2 i 3 sing.

güslá, u part. praes. pass. güslán. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (guslam ‚fidibus ludo, fides tango, fidicino, pandurizo‘, v. gudom), u Voltigijinu (violinare, suonar violino‘ ‚geigen‘), u Stuličevu (v. gusliti), u Vukovu (‚geigen‘ ‚fidibus cano‘). Hitrima rukami ja guslat junak mlad. Đ. Baraković, vil. 342. Kada no si noćas kod kazana svu noć guslo. I. Zaničić 248. Počela je lipo guslat, faruglat i igrat. Jačke. 141.

GÜSLE, güsälá, *f. pl. muzikalna sprava narodna za gudeње s dubokijem glasom, u koje ima nekoliko koňskih struna zajedno kao jedna žica.* u gusle se gudi pjevajući junačke pjesme. — Postaje od starijega oblika gusli (koji vidi), te je od ovoga u naše vrijeme običnije. rijetko se upotrebljava u jedini (vidi gusla). — Od xvi vijeka (vidi kod b)), a između rječnika u Vrančićevu (cithara; lyra‘), u Mihaljinu (udarati u gusle ‚fidibus canero‘, i kod egede), u Belinu (lyra‘ 441a), u Bjelostjenčevu (gusle ili gusli, egede, hegede ‚fides, pandura‘), u Jambrešićevu (fides‘), u Stuličevu (v. gusli), u Vukovu: ‚die (serbische) geige‘ ‚fides‘ s primjerima iz narodnih pjesama: Gud' te gusle Milošu za dušu. Što su moje gusle odvagnule. a) sa značenjem sprijeda kazanim. Ak' ne zna u gusle, a ti daj mu talambas. (Z). Poslov. danić. 3. Kadno lani prode niz kotare i proneso gusle javorove, ter zapjeva pjesmu od junáká. And. Kačić. razg. 1b. Izvadiću crne oči tvoje, i daću ti gusle javorove, ter otidi od grada do grada, od nemila, pobre, do nedraga. 52a. Mjelovane, zlo vino popio i u gusle muke udario! 225a. Slepici nega uz gusle pivaju. 281a. Daću niemu gusle i gudalo. Nar. pjes. juk. 80. Narodna je muzika srpska ‚gadje‘ uz koje se igra i ‚gusle‘ uz koje se pjevaju junačke pjesme... gusle, osobito po budovitim mjestima k Bosni i k Ercogovini, imaju gotovo u svakoj kući po jedne. Vuk, dan. 2, 106. Slijepac Filip Višnić, kad je čuo u Srijemu ove klanalice, podsmijevao se govoreći: ‚Vaši slijepci ne znadu ništa da pjevaju nego samo bogorade uz gusle‘. Vuk, nar. pjes. 1, 127. — b) u pisacu se upotreblava za koju nu drago muzikalnu spravu sa žicama. Tuj ti nu zvonahu gusle s loutaši. M. Marulić 18. Kako jedan glas gusal. Korizm. 69a. Ništar mače, ka prez duše jesu dajući glas, ili svirale ili gusle. Anton Dalm., ap. 42. Sredivši tiho zuk od gusal. P. Zoranić 12b. Glas guslarov gudećih u gusle svoje. I. Bandulavić 14a. apoc. 14, 2. Niki... u gusle udire. Đ. Baraković, vil. 75. Zvone gusle i citara. A. Georgiceo, pril. 71. Ima nauk i običaj zvoniti gusle. I. T. Mrnavić, ist. 145. Merkurijus najde gusle. P. Vitezović, kron. 6. Gusle udara svom desnicom. A. Vitičić, ist. 2b. Zicom od citare aliti gusal. S. Margitić, fal. 26. Jubal, koji iznade gusle, tamburu, svirale. And. Kačić, kor. 5. Udaraju bubni i svirale, gusle male, srebrene citare. J. Krimpotić, mal. 12. u naše vrijeme pisci upotrebljavaju za svaku muzikalnu spravu a koju se gudi (vijolin, vijola, vijolončel, kontrabas). u Sulekoru rječniku: ‚goigon‘; viola; violoncell‘.

GÜSLEN, *adj. koji pripada guslama.* — Od xviii vijeka, a između rječnika u Jambrešićevu (gusleni navuk ‚fidicinius ludus‘) i u Stuličevu (gusleni, v. guslarski). Kako da bi se lukom guslenim žica dotakla. P. Knežević, osu. 314. i u Sulekoru rječniku: ‚goigon‘.

GÜSLI, güslí, *f. pl. vidi gusle.* — -u, stoji mj. negdašnjega a. — Riječ je praslavenska, isporodi stlor. gusli, rus. гусли, češ. housle, pol. gusl. — Postaje od korijena gud (vidi kod gusli)

nastavkom sl. pred kojijem d ispada. — U naše vrijeme češće se govori gusle; ali se još u nekim krajevima čuje nom. i acc. gusli, i češće gen. gusli. — Imeđu rječnika u Mikačinu (fides, lyra, cythara⁴), u Belinu (gusli jednožične monacordo, strumento musicale d'una corda sola⁴, monocordium⁴ 495^b), u Bjelostjencu (kod gusle), u Stuličevu (lyra, fides, cithara⁴), u Daničićevu (cithara⁴). Timpani i gusliji jako običaj samodržecem blagorodnyh veseļaše. Domentijan^b 122. Séděše u šatorē svojem i gnděše v gusli. Pril. jag. ark. 9, 130. (1468). Gusli i svirali čine slatko svirenje. Zborn. 23^a. Željno uzdišu . . . gdi tvoj buk uslišu jak gusli gdi gudu. M. Vetranić 1, 66. Da su gusli, uz gusli bih drugu rekao. M. Držić 278. Ki pod gusli prem velike priprijevahu u glas vrlj dubrovačke slave i dike i grad uvijek neumrli. J. Palmotić 176. Zajedno radni začinate u guslima. I. Akvilini 155. U mlinu gusli ne trobuju. (D). Poslov. danić. 141. Muče gusli, zamuknu cimbali. A. d. Bella, razg. 135. Kola pelješka a gusli primorske. (Z). Poslov. danić. 47. Pa nzeše gusli javorove. Pjev. crn. 51^a.

GÜSLICA, f. dem. gusla, vidi guslice. — U Mikačinu rječniku: guslica, egeđe ,rebichina⁴, pandura⁴; u Voltigijinu: u Stuličevu.

GÜSLICE, f. pl. dem. gusle (u naše vrijeme kod pisaca naj manja sprava za gudeće u orhestru: vijolin, vijolina). — isporodi guslica. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (violino, diminutivo del monacordo rustico⁴, fiducula⁴ 768^b) gdje naj prije dolazi, u Jambrešičevu, u Stuličevu, u Vukovu. Sadelajte guslice od svoga javora. Nar. pjes. vuk. 1, 128. Načinao je guslice, svirale i drugih glazbila. M. Pavlinović, rad. 31. Jedno guslice, u koje je nešto udarao. 77. u Šulekovu rječniku: ,geige; violine⁴.

GUSLILAC, guslioca, m. čovjek koji gusli, vidi gudač. — U jednoga pisca xviii vijeka. Tu su dipli . . . gusle i guslioci. J. Kavašin 498^b.

GÜSLINA, f. i GÜSLINE, f. pl., augm. gusla i gusle. — U Šulekovu rječniku s osobitijem značenem (vijola, kontrabas): guslina ,altgeige, bratsche; violon⁴; gusline ,bratsche⁴.

GUSLITEL, m. čovjek koji gusli. — Samo u Stuličevu rječniku: v. guslar.

GUSLITELAN, guslitelna, adj. koji pripada guslitelima. — U Stuličevu rječniku: ,citharedicus⁴. — nepouzvano.

GÜSLITI, gūslīm, impf. vidi guslati. — U naše vrijeme, a između rječnika u Stuličevu (fidibus ludere⁴). Gusliše su gusle javorove, budile su Jovana čobana. u narodnoj pjesmi u Liei. J. Bogdanović. ,Šta radiš? ,gusli⁴. Kako gusliš, onako češ i pevati. P. J. Marković. Kad dijete plače, pa naide ko, zapitaće: ,Šta ovaj gusli? M. Medić.

GUSNIVATI, vidi gušnivati.

GUSNUĆE, n. djelo kojijem se gusne. — Samo u Stuličevu rječniku: (sa starijim oblikom) gusnutje.

GUSNUTI, gusnem, pf. učiniti da što bude gusto. — Samo u Voltigijinu rječniku: ,spessere, condensare⁴, ,verdicken⁴, i u Stuličevu: ,coagulare, condensare⁴ gdje ima i refleksivno: gusnuti se ,coagulari, coire, condensari⁴.

GUSNIVATI, vidi gušnivati.

GÜSOMAČA, f. Capsella bursa pastoris Mneh., neka biljka, isporodi gusomak, gusumača. — U Mikačinu rječniku (bursa pastoris⁴), u Belinu (bursa

pastoris⁴ 145^a), u Stuličevu (herbae species⁴), u Vukovu (nekaka trava koja raste po barama i jede se uz gladne gođine s dodatkom da se govori u Crnoj Gori). i u Šulekovu imeniku: Gusomača (gusomača u starom rukopisu), bursa pastoris (u starom rukopisu i u Belinu rječniku), herba sanguinis (u starom rukopisu), herbae species (Mikača), bursa di pastore (Pizzelli, Kuzmić, Vuk), Capsella bursa pastoris Mneh. (Volopić), v. gusumača, rusomača. 106. Gusomača crvena, sanguinaria, poligono maschio (u starom rukopisu), Polygoum aviculare L. 107. Gusomača (vratika), Tanacetum vulgare. Capsella bursa pastoris, mošnak. Čas. čas. muz. 1852. 2, 50.

GUSOMAK, m. vidi gusomača. — U Šulekovu imeniku: Gusomak, verga di pastore (u starom rukopisu), virga pastoris (u rukopisu xviii vijeka), bursa pastoris, herba cancri (u rukopisu xviii vijeka), Capsella bursa pastoris Mneh. B. Šulek, im. 107.

GUSOVATI, gusujem, impf. vidi gusariti. — xviii vijeka. Bezobrazno da gusuje i da hitro vara često svih. . . J. Palmotić 339. Ni trguje ni gusuje, neg se govni zakusuje. (D). Poslov. danić. 80.

GUSOVICA, f. selo u Bosni u okrugu Tuzle Dođe. Statist. bosn. 126.

GUSOVRAŽJI, adj. nejasna riječ, složena od gus(?) i vrag. — U knjiži xviii vijeka zlo nastampanoj u naše vrijeme, s čega se i ne zna treba li ovako čitati. Gusovražjih od jidija otrovani zmajski rođi. J. Kavašin 415^a.

1. GÜST, gūsta, adj. densus. — -u- stoji mj. negdašnjega a. — Akc. kaka je u nominalnom nom. sing. m. taki je u složenijem oblicima: gūstā, gūstā, gūstō, gūstōga itd.; kaka je u nominalnom gen. sing. m. taki je u ostalijem nominalnijem oblicima: gūsto, gūstē, gūsta, gūstōj itd., osim nom. sing. m. i acc. kad je jednak s nominativom. u Dubrovniku kaka je u nominalnom nom. sing. m. taki ostaje u svijem nominalnijem oblicima jednine (osim instrumentalā) muskoja i srednjega roda, u acc. sing. f., u nom. i acc. pl. m. i f.; može biti drukčiji akc. i u složenijem oblicima: gūstī, gūstā, gūstō, gūstōga itd., vidi P. Budmani, dub. dij. rad. 65, 172 br. 82. 84. — Riječ je praslavenska, isporodi stslav. gasty, rus. rycerōj, češ. hustý, polj. gesty. — Imeđu rječnika u Vrančićevu (densus; spissus⁴), u Mikačinu (densus, confertus⁴), u Belinu (densus⁴ 321^b, 698^b), u Bjelostjencu (densus, spissus⁴, 2. ,creber, frequens, assiduus, diligens, navus, gnavus⁴, v. marljiv), u Jambrešičevu (densus, spissus⁴), u Stuličevu (denso, inspessato, condensato⁴, ,verdickt⁴), u Vukovu: 1. n. p. jelo ,dick (von flüssigkeiten)⁴, densus⁴. 2. n. p. šuma, t. j. česta ,dicht⁴, densus⁴. 3. (u Dalmaciji) vide čest (n. p. gusto platno). — Komp. postaje nastavkom j; tj mijenja se na é, a pred ovijem se s mijenja na š (ali se gdjegdje nalazi pisano s: guscī): gūščī; u pisaca se nahodi i gūstijj: u Belinu rječniku 321^b. Mjesto od dubrav naj gustije. I. Đorđić, salt. 87. Naj gustije tmine. A. Kalić 149.

a. adj. a) o čemu žitkom, kad u ovome ima mnogo sitnijih tvrdijih čestica, te je s toga manje žitko i manje prozimo. Kiselo mljeko gusto. Sredovječ. lijek. jag. star. 10, 109. U popa je juha do dna gusta. (D). Poslov. danić. 141. Nameće suproč sebi gusti glib. J. Matović 396. (Vino) razgoñava debelu i gustu šlunu. Z. Orfelin, podr. 43. Što je više jaja to je gušća čorba. Nar. posl. vuk. 355. Uje je u Boei gusto a tanko. S. Ľubiša, prip. 7. O vinnu slatkome i gustom.

P. Bolić, vinodj. 2, 7. Gust sok. 2, 126. — *b)* kad su u čega dijelovi blizu jedan drugoga. — *isporedi* 2. čest. *aa)* o cijelome, to može biti n. p.: *aaa)* šuma, dubrava, gaj, gora, planina itd., sve ono kod čega su dijelovi drveća ili grmova, te se o cijelome kaže da je gusto za to što su dijelovi blizu jedan drugoga i što u samijeh ovijeh djelova nihovi su dijelovi (grane, lišće) blizu jedan drugoga. V jedan grozdac gust. Korizm. 28^a. Po gorah naj liše, gdje su ravnine i stine naj više i guste planine. P. Hektorović 15. Ptičice poju taj blizu u gori po gustoj dubravi. N. Naješković 2, 70. 71. Divji prasci u gustih luzih hitro privarajuć. P. Zoranić 30^b. Čes silom svojome što hoće sve čini, jak vihar od listja u gustoj planini. D. Rašina 97^a. Nadoh mlaca, gdje ležaše u dubravi gusti. 104^b. Tako gusti gaj sred gora ljep se i zelen s dvor zamjeri. I. Gundulić 298. Krunoslava pokli upazi sred guste so svim dubrave. 350. (Mjesto) gustom kitom čestijeh bora odljeveno i povito. G. Palmotić 1, 240. Sred gusta se bismo gaja mi stanili. 1, 301. Bježeći kroz gustu dubravu. I. Dordić, salt. xv. Gdje se savij vihar vitar iz one guste planine. Nar. pjes. mikl. beitr. 55. Zemlje ima dosta puste i šikare dosta guste. V. Došen 213^a. Jeda se zabijete u koju gustu goru ali zapuštenu. D. Bašić 48. Pade mrtvih iljadu Turaka ... kao gusta išičena gora. And. Kačić, razg. 211^b. Plemenita šuma i tako gusta da ne bi zniju iz nje za rep izvukao. M. A. Rejković, sat. G3^b. Zvijerje biži u šume i guste dubrave. L5^b. U kovača gusta bašča. Nar. pjes. vuk. 1, 530. Kao soko vrh guste planine. Nar. pjes. here. vuk. 103. Šćegova gora naj gušća. Nar. pjes. istr. 2, 153. Planina gusta (bez hajduka) nije pusta. Nar. posl. vuk. 249. Šuma sve gušća. Nar. prip. vuk. 168. Planina se sva prosula dočima optočenijema gustijem brežuljcima. S. Lubiša, prip. 29. — *bbb)* o drvetu. Pod gustom planikom. D. Baraković, jar. 4. Gusti javor; brijest široki. J. Kavaulin 195^a. Sio pod sjenu gusta duba. D. Bašić 5. Uzmnožio Bog take plemenite blagocudne mladike oko tebe da gusti bus obsjede. I. M. Mattei ix. Sjednu pod jedan gusti i široki jablan. S. Lubiša, prip. 158. — *ccc)* o cvijetu. Dušek bi mi naslagala ruže, vozen jastuk gustog karanfila. Nar. pjes. vil. 1868. 645. Oj Marica, klinčac gusti! Jačke. 4. — *ddd)* o travi. Dobra je svud gusta, trava je svud gusta. M. Držić 428. — *eee)* o bradi, kosi, obrvama. Oči sijere kijeh je obrva oštra i gusta. G. Palmotić 2, 60. Kamo s glave kosa gusta? V. Došen 44^b. Podižući natogom glavu i guste obrve. S. Lubiša, prip. 35. U božića gusta brada, puna sira i komada. u Dobroselu. M. Medić. — *fff)* o rijeci. Ter od listja vijenac gusti oko nage stere pati. G. Palmotić 3, 25^b. — *ggg)* o kiti. A iz fesa svilen-kita gusta. Nar. pjes. here. vuk. 164. — *hhh)* o češnju. Ritkim prije češnjom posli gustim na razliok dilim (kosa). A. Kanižlić, rož. 40. — *iii)* o platinu, mreži (vidi i u Vukovu rječniku). U dugačku kesu od negusta platna. Z. Orišlin, podr. 159. Gusto platno, leinwand von dichten gewebe. A. Hajdenak, naziv. 22. Gusta mreža gin netz mit engen Maschen. 34. — *kkk)* o ledu (gradu). Kao gusti led u vinograd usnmvši. A. Kanižlić, kam. 166. — *lll)* o mnoštvu čeladi. U sred gu ta mnoštva čeladi. A. d. Bella, razgov. 139. — *mmm)* u jednom primjeru o zemlji na kojoj je mnogo čeladi. Sad s narodnom zemlja gusta, tad bi, strah ne, bila pusta. V. Došen 138^a. — *nnn)* o redu. Al' čes hrpt neg po gušćem redu. J. S. Rejković 39. — *ooo)* uopće. Sto je gusto nije pusto. Nar. posl. vuk. 356. — *bb)* o

dijelocima koji su blizu jedan drugoga, n. p. o drvetima. Čuh gdje buka mukla izlazi, kako vihri kada plasi proč' ne mogu guste dube. I. Gundulić 81. Gustijem borim gaj spleteni. G. Palmotić 1, 33. — o granama. Ckleni, bistri, tih Dunaju, koga s obi strane sjene borja i javorja guste lipe grane. D. Rašina 105^a. — o lišću. Kitje drijeva gustoga listja. N. Rašina 162^b. — o strelama. Strile guste padati. And. Kačić, kor. 19. — o zubima. Zubići su drobnji, gusti, kako biser ki se sklada. H. Lucić 210. — amo spadaju i ovi primjeri: Gusti istočnije slatke vode istikahu. Aleks. jag. star. 3, 282. I po nima (gorama) jame guste. V. Došen 15^b. Od neg' guste krpe leta. 188^a. — *cc)* na nekijem mjestima osobito kod kolektivnijeh supstantiva, ne zna se, kaže li se o cijelome ili o dijelovima. Vode studene daju hranu gustomu dubju. M. Držić 240. Meu guste i spletene redine i grnje uliši. P. Zoranić 8^a. Kada stado usplanduje pod javorje gusto, tiho sama k meni priđi! D. Rašina 106^a. Ali kad se na planini među dubje vihar svijje, velmi zbitno i gusto gdje je. S. Bobašević 213. Mjesto ... pusto, gdje strašivo sjenu svoju spušta dubja granje gusto. I. Gundulić 186. Da me tmaste združje sjeni, ke prostira dubje gusto. 350. Teče gusto kroz grmenje... 554. Jer kad vočka gusto grañe ima. J. S. Rejković 142. Lovci on po dubokijem alugama i gustijem grmenima. Nar. prip. vuk. 192. — *c)* preneseno od značenja kod *a)* na značenje: taman. u nekijem primjerima kod *aa)* misli se na značenje kod *b)*. *au)* o oblacima, magli. Rad gustih oblaka. G. Držić 376. Izza oblaka gustijeh viri. J. Kavaulin 473^b. Jankovića krilo pozlaćeno, di mu pobre za kalpakom siva kano muña iz gusta oblaka. And. Kačić, razg. 237^b. Mjesto obkruži... s gustijem oblacima. J. Matović 321. 322. Gorsku vilu u gustu oblaku. Nar. pjes. petr. 3, 293. Ja ću doći k tebi u gustom oblaku. D. Daničić, 2mojs. 19, 9. — Iz smrknutih gustijeh magla jazovite u ponore straboča se jata nagla gromiñaju, drožde, ore. I. Gundulić 473. Guste magle, česti oblaci. P. Kanavelić, iv. 41. Sunce razčini guste stisnute magle. V. M. Gučetić 155. Gusta magla vidi se svu planinu pokriti. And. Kačić, kor. 77. Gusta magla iz morskijeh vala. Osvetn. 1, 20. — *i)* o dimu. U gustomo dimu od pušaka. Ogled. sr. 425. — *bb)* o tminama, mraku. Tma tako gusta da se more ruku taknuti. Korizm. 26^a. Tma tolikoj gusta. Zborn. 162^a. Tmine tolike i tako guste. P. Zoranić 8^a. Toliko će biti gusta tamnost u paklu, da će se moći rukom taknuti. M. Divković, bes. 192^b. Sve noćne tmine nisu zadosta guste. I. P. Marki 74. Bijahu tmine toliko guste... P. Lastrić, test. 231^b. Tmine velike i guste. And. Kačić, kor. 69. Pregusti mrak. J. Rajčić, pouč. 3, 14. Priguste tmine. B. Lea-ković, nauk. 378. — *i)* u jednom primjeru o noći: Kad je tvrda već noć gusta. V. Došen 155^a. — *d)* od značenja kod *b)* *bb)* preneseno na vrijeme, o događajima kojijeh je mnogo i jedan je blizu drugoga, *isporedi* 2. čest. *b)*. — u čakaraca. Budi (ispodjeđ) priprošća, umijena... i časta, ča je gusta. Narčen. 80^b. Molitva gusta za mrtvih. Korizm. 21^b. Radli gustih tvojih nemoći. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 109. paul. 1tim. 5, 23. Gusto i živo spominjanje od smrti. P. Radović, nač. 22. — *c)* na gusto stoji adverbijalno i znači što *adr.* gusto *pod b, a)*. — u jednoga pisca xviii vijeka. Na artiji razridit' čes sime, jer ne valja kad na gusto leži, jedna buba kad viš' druge teži. J. S. Rejković 200. I motri je (*bube*) jesu li na gusto. 243. — *f)* n. gusto u nekijem rečenicama

znači što i nevoļa. metafora je po svoj prilici uzeta od guste šume iz koje se ne može pobjeći (ili od guste vode, kala, odakle se ne može isplivati?). naj češće je ovo značenje s prijedlogom do: dō gūsta. Indi neće na sva usta vapit svagdi, već do gūsta. V. Došen 234^a. Došlo do gūsta (do nevoļe). Nar. posl. vuk. 69. Kad dode do gūsta (do nevoļe). 116. i u *Vukovu rječniku*: kad dode dō gūsta, t. j. kad dode do nevoļe ‚aufs äusserste‘ ‚ibi res agitur‘. — u jednom primjeru xviii vijeka ū gūstu: Nađe se tada u gustu kraj i malo ne pogibe. E. Pavić, ogl. 314. — g) f. pl. guste, s prijedlogom u: ū gūste u jednom primjeru našega vremena sa značenjem: veoma, žestoko. Bila nekakva baba srdita, a imala unučad opaku, te se s nima u jedan dan u guste zainadi. Nar. prip. vrē. 69.

b. adv. gūsto. — Komp.: gūščē. — *Između rječnika u Djelostjenčevu* (gusto, gustokrat, često, čestokrat, velekraj, mnogo puta ‚crebro, frequenter, assidue, saepe, saepenumero‘. 2. gusto i mnogo krat ‚assidue et saepissime‘. 3. gusto ili često cirkve pohadam ‚frequentio ecclesias‘. 4. ‚dense, spisse‘) i u *Stuličevu* (‚dense‘). a) *vidi a, b*). O dubje zeleno, spletoste vi grane gusto tač na sviti, da meni sve brane sunce me viditi. D. Rašina 41^{ab}. Satore razpeše gusto. B. Krnarutić 29. Ako bi bila (zob) veoma gusto rođna. I. Jablanci 80. Naslaži lepo u levak runske metle gusto. Z. Orfelin, podr. 121. — b) saepe, često, *vidi a, d*). — u *čakavaca*. Ki gusto priseže. Transit. 92. Prosimo Boga gusto. Korizm. 7^b. Gusto gusto činaše mnoga dobra. 32^a. Malo krat vidimo da nisku kuću trisne, a visoku gusto. 37^b. Človik ki se gusto rasijuje. 48^b. Ti vidiš jednoga gusto spovidajuči se. 52^a. To isto gusto čite. Postila. Gg2^b. Ako gusto ruke ne umivaju. Anton Dalm., nov. tešt. 59^b. marc. 7. 3. Za ku stvar ga gusto prizivaše k sebi. 212. act. ap. 24. 26. Imamo gusto hoditi k pravim pridikam. Kateh. 1561. A7^b. Zapovidi malo drže i gusto prelamljaju. Mon. croat. 292. (1589). Knižice ove gusto ili često krat neka u rukah budu tvojih. F. Glavinčić, svitl. 134. Govoreći mu gusto. P. Radović, nač. 262. Ča naj gušće moremo. ist. 183. A kojemu jest potriha, gusto zdiše, pleća zgiba. P. Vitezović, evit. 2. Čim se gušće koji seli, s tim mu je vse maše v zdeli. 55. Junak ju je gusto pohajao. Nar. pjes. istr. 2, 109. — i s gen. pl. puti. *isporedi* gustokrat. Gusto puti Mare na okno hodila. Nar. pjes. istr. 2, 17.

2. GŪST, m. uživanje, raskoša, tal. gusto. — *Od xvii vijeka u Dubrovniku, a između rječnika u Vukovu* (‚der gusto, geschmack‘ ‚gustus‘ s dodatkom da se govori u *Dubrovniku*). Sto (su) gusti i plakijeri? V. Andrijašević, put. 43. Moja bogastva, gusti, pjačeri, raskoše. 234. Ko god ima gūsta ima i dizgūsta. (Od prilike: ko se veseli vaļa da se i sniveseli u *Dubrovniku*). Nar. posl. vuk. 137. Nema gūsta, nije me gus, nije me voļa. P. Budmani.

GŪSTĀ ČĚSTA, f. šuma u Begeļici (u okrugu biogradskom u Srbiji). Ľ. Stojanović.

GUSTAČIĆ, m. prezime. — xvi vijeka. Martin Gustačić. Mon. croat. 183. (1501).

GŪSTĀ KRŪŠKA, f. mjesto u Srbiji u okrugu vaļevskom. Sr. nov. 1872. 414.

GUSTAN, gusna, adj. *vidi i* gust. — *U Stuličevu rječniku s dodatkom da dolazi u pisca Gundulića (?)*. — nepouzđano.

GŪSTARICA, f. *vidi* gostarica. — *U jednoga pisca xvii vijeka*. Misnik uzme obidvi gostarice

ulja krštenja. I. Bandulavić 129^a. — *U naše vrijeme na Braču*: gūstarica (s čakavskim akcentom). ‚Ni za gūstaricu, ni za bukaricu‘. Nar. poslovica. A. Ostojčić.

GŪSTĀ ŠŪMA, f. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom. Niva u Gustoj Šumi. Sr. nov. 1872. 9.

1. GŪSTATI, gūstām, impf. placere, *militi se, biti ugodnu, tal.* gustare. — *U naše vrijeme u Dubrovniku*. ‚Gusta li te ovo?‘ ‚Kako te ovo gusta?‘ ‚Gusta me puno‘. ‚Ne gusta me ni malo‘. P. Budmani.

2. GŪSTATI, gustam, impf. *stajati, vrijediti, tal.* costare. — *U jednoga pisca čakavca xvi vijeka*. Krajestvo Božje toliko gusta, koliko imaš: Bog neće o(d) tebe ner ča ti je dao. Nauk. brn. 8.

GUSTAVSTAN, m. pustara u Slavoniji u podžupaniji osiječkoj. Pregled. 102.

GŪSTERICA, f. *vidi* gostarica. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Biskup pak rečenu krv u gusterice od krištala sarani. od ove se krvi nalazi jedna gusterica u Rimu u crkvi s. Salvatura. M. Zoričić, zrc. 24.

GŪSTERNA, f. *vidi* gustijerna. — *U pisaca čakavaca xv i xvi vijeka, i u jednoga pisca štokavca (zapadnoga govora) xviii*. I vrizimo ga u gūsternu staru. Bernardin 39. gen. 37, 20. Z gūstern izide jure i vlažina. M. Marulić 30. Biše zlata dvanadeste gūstern pumih. Aleks. jag. star. 3, 276. Doniti vode iz gūstern od Betlema. J. Banovac, pripov. 19. Bi postavljen u gūsternu suhu. blagosov. 153.

GŪSTERŅA, f. *vidi* gustijerna. — *U jednoga pisca čakavca xvii vijeka*. Tot gūsterŅa biše jena, ona da mu razumiti da j' tot blaga sakrivena. J. Armolašić 49.

GUSTE ZADINE, f. pl. seoce blizu Prizne u hrvatskoj krajini u okrugu ličko-otočkom. Schem. segn. 1871. 23.

GUSTEŽ, f. *vidi* gustiš. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Ne mogu izvuć svojih iz gūsteži nogu. J. S. Reļković 65. Praznu slamu od gūsteži zečeš. 115.

GŪSTI, gūdēm, impf. *vidi* gudjeti. — -u- *stoji nj. iegdašnega a*. — *Riječ je praslavenska, isporodi stloc. gasti, maiorus. husty, češ. housti, polj. gašć*. — *Može biti da je korijen gond bio ispra onomatopeja*. — *Do xviii vijeka (u naše ga vrijeme zamjenjuje gudjeti), a između rječnika u Belinu* (gusti u gusle ‚fidibus canere‘ 441^a) i u *Stuličevu* (gusti i griješkom gudsti, 1. ‚fraudolenter ludere‘. 2. v. gusliti). a) *vidi* gudjeti, a. Bēše Nebuš guslnik i gūdeše i gređeše samo kamenje. Pril. jag. ark. 9, 123. (1465). Sēdēše u satorē svojem i gūdeše v gusli. 130. Glas ki slišah biše kako guslnik gūdućih v gusli svoje. Korizm. 69^a. Vele ih znaš, nije laž; moja budi, tuj ne gudi. M. Držić 275. Čto se sviri ili gude. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 42. paul. 1cor. 14, 7. Ja gūdući moj poj tad dospih ū slaveć. P. Zoranić 15^a. Slijepac ne gude bez mjedi. (D). Poslov. danič. 112. Svoju gusti. (D). 120. Gudu i pivaju prid kapelanom. F. Lastrić, od' 78. — b) *vidi* gudjeti, b. Jak gusli gdi gudu. M. Vetranić 1, 66. U plačne boljezni moj leut gude. 1, 72. — c) *vidi* gudjeti, c. Sud koji je pun ne zveći i ni gude, nego samo tutni. M. Divković 410^a. Te mu crvljv mozak gude, da iz blata zlato bude. V. Došen 237^b. — d) u *Stuličevu rječniku: krasti kod igre, isporodi* 1. gūdac, e i 2. gūdilo. — nepouzđano.

GUSTICA, *f.* o (*gustaj*) gori, u *zagonetkama*, i u *Vukoru rječniku* (*gdje se samo dodaje: u zagoneci*). Idem gorom *gusticom*, ubrah krušku žuticu, oči bečih, usta kečih, proždrijet ne mogoh. *odgonetljaj: oskoruša*. Nar. zag. nov. 156. Prodoh goru *gusticu*, nadoh krušku žuticu. *odgonetljaj: sunce*. 219.

GUSTIGRAB, *m.* selo u *Bosni u okrugu sarajevskom*. Statist. bosn. 32.

GUSTI HRĀST, *m.* mjesto u *Srbiji u okrugu ernoriječkom*. Niva u *Gustom Rastu*. Sr. nov. 1875. 769.

GUSTIJER, *m.* ne znam što je, vaľa da je nešto što se čini od *mlijeka*. — U *naše vrijeme u Bosni*. Mlijeko vare i kupe sir, maslo, skorup, u jesen grade i *gustijer* ali samo za poklone, rijetko za sebe. V. Bogišić, zborn. 121. (u Sarajevu i u okolini).

GUSTIJERNA, *f.* cisterna, jama ograđena i *pokrivena (svodom) u kojoj se hrani i iz koje se erpe voda, osobito kišna*. — *ispoređi* *gustijerna*, *gusterna*, *gusterna*, *gušterna*, *bistijerna*. — *Ake. se mijenja u gen. plur. guštjeranā*. — *ije- stoji po južnom gororu kao da je negda bilo ē, a po zapadnom i: gustirna*. — *Riječ je romanska od lat. cisterna: g je uzdržalo grleni glas (vidi P. Budmani, dubr. dij. rad. 65, 161. br. 41); nejasno je u, prema srgrč. zvršćore vaľa da stoji mj. negdašnjega a*. — *Od xvi vijeka po zapadnjem krajerima, a između rječnika u Mikašinu (gustirna, cisterna^o), u Belinu 195^b, u Bjelostjencu (vidi gušterna), u Voltigijinu, u Stuličevu*. Tuj hješje jedna *gustijerna* i vrže mladicu u *gustijernu*. Zborn. 43^b. Taj hvaljena mista paka obhodišmo ... ki se zelenoš vrtal, i *gustirnu* ... P. Hektorović 33. *Studenac vrtala, gustijerna voda življe*. M. Divković, bes. 230^a. Ubijmo ňega i vrizmo u *gustirnu* staru. I. Bandulačić 46^a. gen. 37, 20. Neka ne zatvori *gustijerna* svrlu mene usta svoja. M. Radnić 40^a. (Neque urgeat super me puteus os suum^o. psal. 68, 16). Tko stoji u jednoj jami dubokoj ali u jednoj *gustijerni* vidi zvijezde u po podne. 354^a. Da t' *gustirnu* daž napuni. A. Vitajić, ost. 9. *Blagoslov gustirne* ali bunara. L. Terzić 240. Ah da mi tko donese jedan sud vode iz *gustijerne!* B. Zuzeri 369. *Naravska voda*, to jest ili je *voda od mora*, ili od rijeke, ili od blata, ili od jezera, ili od *gustijerne*, ili od točka. I. A. Nenadić, nauk. 99. *Timotea našavši sakrivena u jednoj gustirni*, izvadi. And. Kačić, kor. 332. *Zaproši napitak vode iz gustirne*, koja se naodaše u *Belemu*. I. J. P. Lučić, razg. 21. Dake umetnuše ga u *duboku prisušenu gustijernu*. A. Kalić 300. *Gustijernu* ili četruñ (jama pokrivena kanonim svodom). V. Bogišić, zborn. 441. — U *orom primjeru znači: jama uopće*. Danijel stajaše među lavima u *gustijerni*. M. Radnić 119^a.

GUSTIJERNI, *adj. koji pripada gustijerni*. — U *jednom primjeru xvi vijeka*. Kofa dokle je u vodi *gustijernoj* čini se da nije teška. M. Radnić 371^a.

GUSTIJERNICA, *f. dem. gustijerna*. — U *Belinu rječniku* 195^b.

GUSTIJERNSKI, *adj. koji pripada gustijerni*. — U *Belinu rječniku: cisterninusi* 195^b. — *sasma nepozvano*.

GUSTI LAZ, *m. soec u Hrvatskoj u podžupaniji donječkoj*. Pregled. II.

GUSTILO, *n. ridi gustiš*. — U *jednoga pisca Dubrovačnina našega vremena*. Čini joj se (u snu) da je ugazila u more, ali ne topi se, pod

nogom joj je more nešto kako kaša, kako tijesto. po tomu *gustilo* gazi gazi. M. Vodopić, tužn. jel. dubr. 1868. 191.

1. **GUSTINA**, *f. densitas, osobina onoga što je gusto, često i u konkretnom smislu: ovo što je gusto*. — *ispoređi* *guščina*, *gustoća*, *gustota*, *gustost*. — *Ake. se mijenja u lat. sing. gūstini, u acc. sing. gūstinu, u voc. sing. gūstino, u nom., acc., voc. plur. gūstine, (u gen. plur. gūstinā)*. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikašinu (gustina, gustost, densitas, condensatio^o), u Belinu 695^b, u Bjelostjencu (kod guščina), u Stuličevu, u Vukoru (Grn) gustinom od listja svoga...* P. Zoranić 38^b. *Gustinom* od grana dubrava zakriva, da zraka sunčana travu i cvit ne obsiva. I. Gundulić 153. *Koja su pokrivena gustinom od listja*. A. Vitajić, ist. 86. Imahu sve vrijeme potrebno za mirno na onu *gustinu* broda i ljudi smetanih *zatrijeskati* svijem topovim. B. Zuzeri 401. *Iz gustine tmina...* F. Lastrić, test. iv. *Dim kojega gustina mene zagušuje*. J. Rajjić, pouč. 2, 67. *Ostavi da gustina na dno padne*. Z. Orfelin, podr. 375. *Ne mogahu puta razaznati od gustine rane mađurane*. Nar. pjes. vuk. 1, 39. *Ot gustine ukuvanog masta*. P. Bolić, vinodj. 2, 319. — *S konkretnijem značenjem često znači što i gušta, česta*. U tojzi *gustini* živini nije pihoda. M. Vetranić 2, 264. *Poču se među ovu skrit sada gustinu od dubja*. F. Lukarević 124. *Dodoh u čudnu gustinu od dubja*. D. Zlatarić 61^b. *Nuť, gdje onamo sred gustine slavice poje u dubravi*. I. Gundulić 71. *Iznade se u gustini među hudiem zlijem gusari*. J. Palmotić 104. *Zajedno su se uputili u gustinu jedne dubrave*. B. Zuzeri 403. *Kud bježiš u gustinu gore i dubja?* A. Kalić 254.

2. **GUSTINA**, *m. nadimak. u hrvatskoj krajini*. V. Arsenijević.

GUSTI RASTOK, *m. mjesto u Srbiji u okrugu ernoriječkom*. Livada u *Gustom Rastoku*. Sr. nov. 1872. 558.

GUSTIŠ, *gustiša, m. nešto gusto*. — *Ake. kaka je u gen. taki je u ostalijem padžima, osim nom. i acc. sing., i voc. gūstīsu, gūstīši*. — *Od xviii vijeka (vidi kod b)*. a) *vidi* 1. *gust, a, a), uopće*. — *u Vukoru rječniku: „ein dichtes ding“ res (eibus) densa, solida^o*. — b) *vidi* 1. *gust, a, a), s osobitijem značenjem: gušta, česta*. On otide u *gustiš* to šume zelene. J. Rajjić, boj. 114. *Gustiš*, mjesto koje je tako obraslo sa srediim drvećem da se ne može kroza ň prolaziti. u *hrvatskom primorju*.

GUSTI ŠIB, *m. mjesto u Srbiji u okrugu krajiškom*. Sr. nov. 1861. 87.

GUSTITI, *gūstīm, impf. densare, činiti da što (objekt) bude gusto*. — *Ake. kaka je u prav. taki je u impf. gūstīah, u aor. 2 i 3 sing. gūstī, u part. praet. pass. gūstīcen*. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Francićevu (densare; spissaro^o) gdje naj prije dolazi, u Mikašinu (gustiti, zgustiti, denso, condense^o), u Bjelostjencu, u Jambričevu, u Voltigijinu, u Stuličevu*.

a. *aktivno*. *Sitvu ne gusti, kada sije*. J. S. Relković 112. *Kad voć znade i skretat i spustit i jednake koračaje gustit*. 231.

b. *sa se, r. fleksivno*. — *Između rječnika u Mikašinu (gustit se, činiti se gust, spissoso, increbesc^o), u Bjelostjencu (denseo, cocoo, spisseseo, conjungor, contrahor, coagulator, condenseo, increbesc^o), u Stuličevu*. Nek se dubre ovim redom *gusti*. J. S. Relković 39. *Cviće* *ridko il' koje se gusti*. 225.

GUSTIŽA, *f.* *vidi* gustiš, *a.* — *U narodnoj pripovijeci našega vremena.* Kad vinograd treće godine rodi i pokaže se vrlo lijepo grožđe, onda se sastanu da opet biraju šta koji voli. sad sveti Sava upita davola: 'Sto voliš, ortaće, ili čorbu ili gustižu?' a davo odgovori: 'Vala ja ću gustižu, a tebi gaba čorba'. kad vinograd sazri, onda sveti Sava obere grožđe, metne u kacu pa posle istoči vino, a davolu ostane gibra. Nar. prip. vuk. 277.

GUSTJETI, *gústím, impf. gustiti se.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stuličevu* (v. gusnuti se). Sada već murvaci guste. M. Pavlinović, razl. spis. 425.

GUSTO, *m. ime muško.* — *xiv vijeka.* Popr. Gusto. Glasnik. 24, 270. (1388).

GUSTOČLEN, *m.* Gustočlen, gustošlen, *svrst* vinove loze bijela grožđa (*u hrvatskom primorju*). B. Šulek, im. 107.

GUSTOČA, *f. vidi* 1. gustina (*i radi akcenta*). — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu* (densitas' 698b), *u Bjelostjencu* (gustoča, čestoca, crebritas, crebritudo, assiduitas, celeritas'; 2. 'frequentia'), *u Voltigijinu* (griješkom gustoča i gustoča), *u Stuličevu.* Gustoča negova (müsta) teško se more očistiti. Naručn. 20b. Niki primaju samo ... kruh gustoče i tegote. Đ. Rapić 440.

GUSTOKRAT, *adv. saepe, vidi* 1. gust, b, b). — *isporedi* čestokrat kod 2. čest, c) bb). — *Sastavljeno je od adv. gusto i gen. plur. krat, te se može pisati i razdijeljeno.* — *xvi i xvii vijeka u pisaca čakavaca, a između rječnika u Mikašinu* (gustokrat, čestokrat), *u Bjelostjencu* (gusto, gustokrat, često, čestokrat, vele krat, mnogo puta, crebro, frequenter' itd.), *u Jambrešićevu, u Voltigijinu, u Stuličevu* (v. često). Služeći gustokrat misu. Mirakuli. 62. Gustokrat prilijaše i ne nahajaše. Korizm. 43a. U njihovih pametih gustokrat preštimavajući. Mon. croat. 278. (1576). Gustokrat tužna oca i mater slišaše. F. Glavinčić, cvit. 224b. Valerijo, ki gustokrat fratre one pohajaše. 269a. — *i u komparativu.* A naj gušćekrat Paval apoštol (*dohajaše*). 57a.

GUSTOKRVAN, *gustokrvna, adj. kojemu je gusta krv.* — *U Šulekovu rječniku:* gustokrvni, dickblütig'.

GUSTOKRVNOST, *f. osobina onoga koji je gustokrvan.* — *U Šulekovu rječniku:* dickblütigkeit'.

GUSTOMJER, *m. sprava kojom se mjeri gustina.* — *U Šulekovu rječniku:* 'dichtigkeitsmesser'.

GUSTOPERJAN, *adj. gusta perja.* — *U jednoga pisca xviii vijeka, koji je jamačno sam ovu riječ načinio.* Među pticam gustoperjanima. T. Babić, pism. 47.

GUSTOPUPAC, *gustopupca, m.* Gustopupac, *vrst* vinove loze crna grožđa (Dalmacija, Daniilo). B. Šulek, im. 107.

GUSTOPUPICA, *f.* Gustopupica, *vrst* vinove loze crna grožđa (Dalmacija, Daniilo). B. Šulek, im. 107.

GUSTORAN, *adj. koji je kao gusta rana.* — *U jednoga pisca xvii vijeka koji je jamačno sam ovu riječ načinio.* Gustoranim rizom uda razglobljena. I. T. Mrnavić, ist. 182.

GUSTORUN, *adj. s gustijem runom.* — *U Šulekovu rječniku:* 'dichtbewachsen'.

GUSTOSRANICA, *f. diarrhoea, vidi* čest-

sernica. — *U Bjelostjencu rječniku:* 'ventris fluxio, diarhea'.

GUSTOŠT, *f. vidi* gustina. — *U Mikašinu rječniku (kod gustina), u Bjelostjencu* (v. gušćina), *u Voltigijinu, u Stuličevu.*

GUSTOŠ, *f. vidi* gustiš, b), gušta. — *U jednoga pisca xvii vijeka.* Obraše kupinu, gustoš ni oda šta i trnavu. M. Radnić 42b. Prići priko jedne gustoši. 88b.

GUSTOŠLEN, *m. vidi* gustočlen. Gustošlen mali, *svrst* vinove loze bijela grožđa (*u hrvatskom primorju*). B. Šulek, im. 107.

GUSTOTA, *f. vidi* gustina (*i radi akcenta*). — *U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu.* Kuvaj sa stučenim šećerom do gustote mažuna. Z. Orfelin, podr. 168.

GUSTOVARA, *f. selo u Bosni u okrugu travničkom.* Statist. bosn. 200.

GUŠUMAČA, *f. vidi* gusumača. Gusumača, Capsella bursa pastoris Mnch. (Vodopić), v. gusumača. B. Šulek, im. 107.

GUŠ, *m. mjesto u Srbiji u okrugu kneževačkom.* Niva u Gušu. Sr. nov. 1575. 657.

1. GUŠA, *f. ingluvies; turgidura guttur; guttur, u ptica u grlu mjesto gdje se jako širi jedinak kao vreća, te u nemu ostaje nešto vrijeme hrana prije nego prođe u želudac, i ondje po nešto omekša, isporodi voja; u neke čeljadi guka na grlu što postaje s narasle neke žlijezde (glandula thyroidea); grlo uopće.* — *U našem se jeziku javlja istom od xviii vijeka, ali može biti starija riječ, isporodi bug. guša.* — *Između rječnika u Mikašinu* (guša, voje od ptice 'ingluvies') *gdje naj prije dolazi, u Voltigijinu* ('gozso', 'kropf'), *u Stuličevu* ('ingluvies'), *u Vukovu* (1. 'der kropf der vögel', 'guttur'. 2. 'der kropf der menschen', 'struma'. 3. 'die kehle', 'jugulum': uhvatio ga za gušu, cf. grlo). Da se puranu ... u gušu utiskaju. I. Jablanci 153. U planinskim krajevima našim od Loznice do Supoveca nije retka 'voļica' ili 'guša' u ljudi. M. Đ. Miličević, srb. 768. — Guša golubja (prema nem. taubenkropf), fumaria (Sabljar), Corybalis bulbosa Dec. B. Šulek, im. 107.

2. GUŠA, *f. a) ime gušastoj kokoši. u Lici. V. Arsenijević.* — *b) Gallinula chloropus.* Đ. Kolombatović. progr. spal. 1530. 40.

3. GUŠA, *f. a) jabučica u grlu, vidi* grša. — *u naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović. — *b) duša, u šali.* M. Pavlinović. — *Isporedi* 1. guša.

4. GUŠA, *f. gušava žena, ipokoristik.* — *Akc. se mijena u voc. gušo.* — *U Vukovu rječniku.*

5. GUŠA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu kneževačkom.* Niva u Guši. Sr. nov. 1572. 787.

6. GUŠA, *m. vidi* gušo. — *Akc. se mijena u voc. gušo.* — *U Vukovu rječniku gdje se dodaje da je ovo po istočnom govoru.*

7. GUŠA, *m. ime muško.* — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena.* Ondi sreće Gušu barjaktara. Pjev. crn. 176a.

GUŠAK, *m. selo u Bosni u okrugu bañolučkom.* Statist. bosn. 92.

GUŠAN, *gušana, m. vrsta goluba s velikom gušom.* — *Akc. kaki je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. i voc. gušane, gušani.* — *U Vukovu rječniku:* gušan, t. j. golub 'die kropf-taube, der kröpfer', 'columba gutturosa Linn.'.

GUŠANAC, *Gušanca, m. muški nadimak ili prezime.* — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena.* Da vidimo ... Halilja Gušanca. Pjev. crn. 104b.

GUŠAŃE, *n. djelo kojijem se guša*. Posle gušaŃa, koje tražaše čitav sahat, Turci beže. Rat. 43.

GUŠAST, *adj. n. p. kokoš koja ima na obrazima duže perje, i čovjek koji ima velike solupe*. — U Lici. V. Arsenijević.

GUŠATI, gušám, *impf. vidi gušiti*. — *U naše vrijeme*. B. Mušicki. I stanu se (Turci) gušati i klati sa Srbima. M. Đ. Milićević, *kraľ. srb.* 77.

GUŠAV, *adj. o čeladetu s gušom*. — *U naše vrijeme, i u Vukovu rječniku*: „kropfig“, „strumosus“. Jedan od njih bio je lepši, ali gušav, a drugi ružniji, ali bez guše. M. Đ. Milićević, *srb.* 768. — *U prenesenom smislu, o platinu*. Gušav postav, nejednak, rdavo tkan. M. Pavlinović.

GUŠAVAC, gušávca, *m. gušav čovjek*. — *isporedi gušo*. — *U naše vrijeme*. a) *u pravom smislu*. Onaj bez guše šćepa gušavca za onu gušu na grlu i otkine mu je. M. Đ. Milićević, *srb.* 768. — b) *prezime u Lici*. J. Bogdanović. — c) *izvor kod Loznice (na lijevoj brijegu rijeke Štivre)*. — *u Vukovu rječniku*.

GUŠAVICA, *f. neka trava*. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* („aufgeblasener taubenkropf“, „Cucubalus behen“, cf. od uroka trava). Gušavica, Cucubalus baccifer L. (Pančić). B. Šulek, *im.* 107.

GUŠČAC, gušćea, *m. mladi gusak*. — *U Stulićevu rječniku*: „anserulus“. — *nije dosta poznato*.

GUŠČAD, *f. coll. vidi kod gušće*. — *Od xviii vijeka*. Ili guščad ili paćice bile. J. S. Reľković 99. I s tim guščad postajao boľa. 282.

GUŠČAK, gušćaka, *m. mjesto gdje se hrane guske*. — *Akr. kaki je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. i voc.*: gušćaće, gušćáci. — *U Vukovu rječniku*: „der gänsestall“, „cella anserum“, cf. kočak s dodatkom da se govori u Srijemu.

GUŠČAR, *m. čovjek što čuva guske*. — *U Vukovu rječniku*: „der gänsehirt“, „rustos anserum“, *gdje ima i ovo*: Tako se u šali zove (u Srijemu) muž dok mu ženi ne prode četrdeset dana poslije porodaja.

GUŠČARČE, gušćarčeta, *n. dem. guščar*. Guščarće, dijete koje čuva guske. u Lici. V. Arsenijević.

GUŠČARICA, *f. žensko čelude, koje čuva guske*. u Lici. V. Arsenijević.

GUŠČE, gušćeta, *n. dem. guska, mlada guska*. — *Mjeste plurala ima guščici ili kolektivno ime guščad*. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu*. Guščee za pećenku vridi. J. S. Reľković 159. Od kojih se mnogo guščee tuši. 237.

GUŠČETINA, *f. augm. guska*. — *U Vukovu rječniku*.

GUŠČEVINA, *f. guščji guoj*. — *U Vukovu rječniku*: „gänsekoth“, „stercus anserum“.

GUŠČI, *adj. vidi guščji*.

GUŠICA, *f. dem. guska*. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu 517^b, u Bjelostjenčevu, u Jambrešičevu, u Vukovu*. Primore u pliticu sad lapunija sad gušćicu. M. Držić 263. Tako čim se gušćice nasito. J. S. Reľković 160.

GUŠČIĆ, *m. dem. gusak*. — *U jedini se rijetko govori, češće u množini gdje vriedi kao plur. gušćeo*. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikalčinu gušćić, mlada guska* „anserinus, pullus anserinus, anserulus“ *gdje naj prije dolazi, u Stulićevu, u Vukovu gušćići* „jungo gänse“, „anseruli“. Takvi dobro čuvaće gušćićeo. J. S. Reľ-

ković 159. Na gušćićeo nek se dobro gleda. 236. Sest gusaka s gušćićima. V. Vrčević, *igre*. 38.

GUŠČIJÁ TRÁVA, *f. vrsta sľeza*. — *U naše vrijeme*. Guščija trava, Malva silvestris L. (Pančić). B. Šulek, *im.* 107. Guščija trava, *f. crni sľez*. J. Pančić, *flora biogr.* 2 452.

GUŠČIJĀ, *adj. vidi guščji*.

GUŠČIN, *adj. vidi guščji*. — *U Mikalčinu rječniku*: guščino, od guske „anserinus“, *i iz neĝa u Stulićevu*.

GUŠČINAK, *m. vidi guščak*. — *Samo u Stulićevu rječniku*: *v. gusarnica*.

GUŠČISTE, *n. mjesto gdje guske pasu*. — *U Stulićevu rječniku*: „locus pascuus pro anseribus“. — *nepouzđano*.

GUŠČJI, *adj. anserinus, koji pripada guskama*. — *Uz guščji nahodi se i guščji i gušći*. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikalčinu* (guščja jaja „ova anserina“), *u Belinu* (gušći 517^b), *u Stulićevu* (guščji), *u Vukovu* (guščji). Kamenko liko guščee jaje. Aleks. jag. star. 3, 286. Guščeo salo. Sredlovoćn. lijeķ. jag. star. 10, 103, 106. Guščije salo. 107. Istucaju koprivu, posole je dobro i pomešaju još malo guščeo pogani. M. Đ. Milićević, *živ. srb.* 2, 49.

GUŠČAD, *f. šuma gusta*. M. Pavlinović. — *isporedi gušta*.

GUŠČAR, *f. bolest u grlu*. — *U Jambrešičevu rječniku*: „angina“.

GUŠČAVINA, *f. vidi gušta*. — *U jednoga pisca Dubrovčanina xvi vijeka*. Nadoh pod hrastom u guščavini brštanovi jednoga satira. M. Držić 415.

GUŠČE, *n. vidi gušta*. — *isporedi gušte*. — *Od xviii vijeka*. a) *u pravom smislu*. Ov u krvi plava, on se lovi gušča. M. Kuhaćević 121. — b) *ime mjestima*. aa) *selo u Hrvatskoj u podžupaniji sisačkoj*. Pregled. 40. — bb) *mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom*. Niva u Guščeu. Sr. nov. 1865. 403.

GUŠČEROVAC, *vidi Gušterovac*.

GUŠČINA, *f. vidi I. gustina*. — *U dva pisca čakavca xvi i xvii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (guščina, gustina), *u Jambrešičevu, u Stulićevu*. Toliku guščinu da Božja milost vlasom ne. F. Vrančić, *živ.* 36. U hladnoj guščini ne znadu ptičara. I. T. Mrnavić, *osm.* 167. — *U naše vrijeme u sjevernoj Dalmaciji sa znaćenim: gusta šuma*. M. Pavlinović.

GUŠE, *f. pl. kad se konopľe grebenaju, izvlaće se naj tañi vlas, pa se gore zavežu kao uzao, da se ne bi mrsili, to su „gušeo“*. guše se vezuju uzlom za preslicu i od njih se uzima potka za platno od vlasa. — U Lici. V. Arsenijević.

GUŠENE, *n. djelo kojijem se guši*. — *U Vukovu rječniku*.

GUŠEVA, *f. izvor u Srbiji u okrugu rudničkom*. M. Đ. Milićević, *srb.* 314.

GUŠEVAC, Guščevca, *m. selo u Srbiji u okrugu kneževaćkom*. K. Jovanović 112.

GUŠEVAČKI, *adj. koji pripada Guševcu*. Guševaćka (opština). K. Jovanović 112. Guševaćki potok u Srbiji u okrugu rudničkom. M. Đ. Milićević, *srb.* 308.

1. GUŠICA, *f. dem. I. guša*. — *U Vukovu rječniku*.

2. GUŠICA, *f. samo u Mikalčinu rječniku*: gušica, gušćica, mala djevojka pupa, pupula, puella, *a iz neĝa u Stulićevu (gdje je pisano: guščica)*: *v. djevojčica*. — *Tamna postuša*.

GUŠIČICA, *f. dem.* 2. gušica. — U *Mikašinu rječniku* (uz gušica).

GUŠIĆ, *m. prezime.* — U *naše vrijeme.* Da plati Aćim Gušić. *Glasnik.* II, 1, 22. (1808).

GUŠITI, *gūšim, impf. daviti, dušiti.* — *Akc. kaki je u praes. taki je u impf. gūšāh, u aor. 2 i 3 sing. gūši, u part. praet. pass. gušen; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf.* — *Postaje od 1. guša prema dušiti.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Voltigijinu* (suffocare, strangolare, 'ersticken') i u *Vukovu* (u prvom izdanju: gušiti, 'ersticken', 'suffocor'; gušiti se, 'ersticken', 'suffocor'; u drugom izdanju griješkom samo: gušiti, 'ersticken', 'suffocor'). Kao i sada mnogi čine i vrime guše. J. Banovac, pripov. 240. Kad se Srbi stadoše gušiti. *Nar. pjes. vuk.* 4, 285. Po toj planini guši te miris devesija i zanoveti. S. Ćubiša, prip. 6.

GUŠIVAC, *Gušivca, m. mjesto u Srbiji u okrugu rudničkom.* Livada u Gušivcu. *Sr. nov.* 1866. 292.

GUŠLĀNE, *n. djelo kojim se guši.* — U *Lici se kaže gušlēne.* J. Bogdanović.

GUŠMIR, *m. ime muško.* — U *narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena.* Gušmira hoću pogubiti. *Pjev. crn.* 244^b.

GUŠNAK, *m. ravnica u Begašici u okrugu biogradskom u Srbiji.* Ć. Stojanović.

GUŠNIVATI, *gušnjuēm i gušnivām, impf. vidi gusnuti.* — U *Voltigijinu rječniku:* gusnivam kod gusnuti, i u *Stuličevu:* gusnivati, gusnivam, v. gusnuti. — *nije dosta pouzdano.*

GUŠO, *m. hyp. gušavac.* — *isporedi 2. guša.* — *Akc. se mijēna u voc. gūšo.* — U *Vukovu rječniku s dodatkom da je po južnom govoru.*

GUŠOBOĀA, *f. bolest u grlu (u guši).* — U *jednoga pisca našega vremena.* Drže bogomoju od detiše bolesti gušoboje. M. Đ. Milićević, slave. 70. Ima pečuraka kņega, za koje svet drži da leče od gušoboje. *srb.* 629.

GUŠOŃA, *m. ime volu.* — U *Lici.* J. Bogdanović.

GUŠOVAC, *Gušoveca, m. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom.* Niva u Gušovcu. *Sr. nov.* 1872. 864.

GUŠTA, *f. mjesto gdje je grmle gusto poraslo.* — *isporedi česta.* — *Postaje od gust nastavkom ja: tj se mijēna na č, a se na šć kod čakavaca, na št kod štokavaca.* — *Od xvii vijeka (u naj starijem primjeru s čakavskim oblikom gušća), a između rječnika u Vukovu* (vidi česta). Gušće travne naglostju povali (*godina*). I. T. Mrnavić, *osm.* 169. Ugladaše kroz jednu guštu gdi k nima idaše lomeći i zviždući jedan strahoviti zmaj. J. Banovac, pripov. 209. Dal' ostave i zapušte na priliku sputne gušte. V. Došen 237^b. Kad mu gušta starbarja ne smeta. J. S. Rejković 79. Gušte obrizuju se. 335.

GUŠTARA, *f. vidi gušta.* — *Akc. se mijēna u gen. plur. gūštārā.* — U *Vukovu rječniku:* vide česta s dodatkom da se govori u *Srijemu.*

GUŠTATI, *guštām, impf. vidi 2. gustati.* — *Od xv vijeka u sjevernijeh čakavaca.* Ko selo gušta zlatih 7. *Mon. croat.* 91. (1461). Na Ńoj je pašaman, gušta me cekina. *Nar. pjes. istr.* 2, 119. Ima jako lipeh hrušav, ale puno guštaju, saka 50 forinti. *Nar. prip. mikul.* 42.

GUŠTE, *n. ime mjestima.* — *isporedi gušće.* a) selo u *Bosni u okrugu Doñe Tuzle.* *Statist. bosn.* 132. — b) seoce blizu *Trnovca u hrvatskoj krajini.* *Schem. segn.* 1871. 35.

GUŠTELNICA, *f. selo u Hrvatskoj u podžupaniji sisačkoj.* *Pregled.* 41.

GUŠTER, *gūštera, m. lacerta, opće ime za životiņice (duge do 2 dm.) s crvenom a hladnom krvi, pokrivene luskama, s četiri noge; u (zapadnijem) krajevima gdje za ove životiņice ima rječ gušterica, gušter se upotrebljava za veću (zelenu, preko 3 dm. dugu) vrstu (vidi zelembać).* — *št- (od stj) stoji u štokavaca, a u čakavaca (i zapadnijeh štokavaca) šć: gūšćēr.* — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. i acc. kad je jednak s nominativom, i gen. pl. gūštērā. u Dubrovniku je nom. sing. gūšter, a gen. pl. gūštērā.* — *Na jugu je stara riječ, isporodi bug. gušter, novoslov. gušcar (ali ima i kašupski gušćēr, jesetra), te zamjenjuje stariju riječ jašterz (vidi kod jasterica). jeli od ove postala i kako, nije jasno.* — *U našem se jeziku javla od xvi vijeka (vidi i F. Miklošić, lex. palaeosl.² kod gušterz), a adj. gušterov već od xiv; između rječnika u Mikašinu* (gušter zeleni, zelembać, lacertus, lacerta viridis; vidi i kod b)), u *Belinu* (lacerta grandis⁴ 445^a; lacertus viridis⁴ 602^b), u *Bjelostjenčevu* (gušćēr ili kušćēr lacertus, lacerta major viridis⁴), u *Voltigijinu* (gušter, gušćēr lacertola⁴, eidexe⁴), u *Stuličevu* (1. 'musculus'. 2. v. gušterica), u *Vukovu:* 1. 'die eidechse', lacerta⁴. 2. (u Crnoj Gori) vide zelembać. 3. (u Crnoj Gori) 'die muskel', musculus⁴. 4. vidi kod c). a) sa značenem *sprijeda kazanijem.* A krv ova od guštera sve nemoći goni iz nutra. Jedupka nezn. pjesn. 238. Dva prirovana guštera glavu Ńe zajedno grizijahu. M. Divković, *bes.* 184^a. Imaše u mjesto od kosa guštere. I. Držić 239. Družina zvjereņa i guštera. M. Radnić 64^b. Pomiliše zmije, žabe i gušteri. *Glasnik.* 31, 298. (1704). Ne vidi se ondī drugo nego crvi, gušteri, žabe. I. Grlićić 128. Plazuća koja izvan kože noge imaju kako gušteri. A. Bačić 449. Ako listom gušter šuška. V. Došen 123^a. Kan' da su vas zmije pile, zmije pile i gušteri. *Nar. pjes. vuk.* 1, 170. Gušterima koñi zauzdani. *Nar. pjes. petr.* 3, 3. Da se legu guje i gušteri. *Nar. pjes. srijem.* 8. Koga su zmije klale i guštera se boji. *Nar. posl. vuk.* 136. — i s osobitijem značenima. Vodeni gušter 'der wassermolch', lacerta lacustris⁴. G. Lazić 71. Gušter morski 'Seineus officinalis⁴. J. Pančić, *zoolog.* 218. — b) musculus, u *prenesenom smislu, vidi mišica, isporodi i ribiće, i lat. lacertus.* Mišica od ruke, gušter 'lacertus⁴. J. Mikaļa, *rječn. (vidi i u Bjelostjenčevu, Stuličevu, Vukovu rječniku).* Postavi mu u tilo kao stupe i podpore 313 kosti izvan sastavaka, sridinu i mekanost, što se zovu gušteri brojem 529. J. Banovac, pripov. 200. Neopazive žilice, gušteri, zglobi. M. Pavlinović, *razl. spis.* 402. — i s osobitijem značenem: list (u noge), but. Meso od buta (guštera). *Nar. prip. magaz.* 1868. 57. ovako je i u *Dubrovniku.* P. Budmani. — c) gozde u noža među kamzama. — u *Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori.* — d) plur.: gušteri, bolest u grlu. — u *Bjelostjenčevu rječniku:* gušćeri, bol grla. — u *naše vrijeme u Šulekovu:* 'mandelbrāune'. — e) plur.: Gušteri, selo u *Bosni u okrugu Doñe Tuzle.* *Statist. bosn.* 164.

GUŠTERAČA, *f. pancreas, žlijezda u trbuhu koja napravlja nešto slično slini* — U *jednoga pisca našega vremena.* J. Pančić, *rib.* 160.

GUŠTERAST, *adj. jakijeh guštera (vidi gušter, b).* — U *Stuličevu rječniku:* 'musculosus'. — *nepouzvano.*

GUŠTERATI SE, *gušterām se, impf. savi-*

jati se, uvijati se, viti se (kao gušter). L. Đorđević.

GUŠTERAV, *adj.* vidi gušterast. — U *Stuličevu rječniku* (uz gušterast). — nepouzđano.

GUŠTERI, *m. pl.* vidi gušter, *d*) i *e*).

GUŠTERICA, *f.* vidi gušter, od čega se razlikuje tijem što znači manje vrste i što se govori može biti samo po zapadnijem krajevima. — Nije potrebno misliti da postaje od gušter nego može biti od jašterica, kao gušter od jašter. — Radi oblika gušterica vidi kod gušter. — Od *xiii* vijeka (vidi kod *c*) *cc*), a između rječnika u *Vrančićevu* (gušterica, 'lacerta', 'u', *Mikašinu* ('lacerta', 'u', *Belinu* ('lacerta' 445^b), u *Bjelostjenčevu* (gušterica), u *Voltigijinu* (gusterica, 'lacertola', 'eidxex', 'u', *Stuličevu*, u *Vukovu* (die eidechse', 'lacerta', cf. gušter s dodatkom da se govori u 'rnoj Gori s primjerom: Koga je zmija klala i od gušterica ga je strah), u *Daničićevu* (*plur.*: Gušterice kao ime mjestu, vidi kod *c*) *cc*). *a*) u pravom smislu. Kudi laze gušterice. M. Vetranić 1, 13. Koga uji zmija toliko se splaši, da se pak poslija gušterice straši. Đ. Baraković, vilb 119. Koga zmija nije i gušterice se boji. A. d. Bella, rječn. 445^a. Poslov. danič. 47. Cikonija, kad uhitit guštericu ili zmiju. J. Banovac, pripov. 151. Mnoge prigrudne gušterice na misto kose bijau joj na glavi. Blago turl. 2, 168. Biju došli u kraljestvo od skakavica, pak pridose u ono od gušterica. N. Palikuća 40. Guja mu se oko srca vila, gušterice oko gigerice. Nar. pjes. bos. prij. 1, 37. A previja kajno gušterica. Nar. pjes. petr. 3, 307. Pa tako ti gnijezdo ne plakalo od lasica i od gušterica. Osvetn. 2, 34. Gušterica, Lacerta muralis. Đ. Kolombatović, pesci. 29. — naj veći top u *Dubrovniku* (sad je u Beču) zvao se gušterica. P. Budmani. — *b*) s nekijem pridjevima može značiti druge životine slične pravoj gušterici. *aa*) u *Mikašinu rječniku*: gušterica kraslava, 'tarantola', 'stello', 'phalangium' (u *Voltigijinu rječniku* stoji grješkom: gusterica kraslava, 'tarantola', 'tarantel', 'erdspinne' s toga što je *Voltiggi* u *Mikaševu* ili u *koga drugoga krivo razumio* tal. tarantola). — *bb*) gušterica vodarica, Triton taeniatu. Đ. Kolombatović, pesci. 28. — *c*) ime mjestima. *aa*) planina u Srbiji u okrugu užičkom. J. V. Stojanović. — *bb*) dva sela: Gušterica gornja i doña blizu Prištine, vidi kod Gušterice. — *cc*) *plur.*: Gušterice, zaslak u Srbiji u okrugu čačanskom. K. Jovanović 172. — pominje se od *xiii* vijeka: 'Gušterice', mede su zemljama manastira Studenice išle, 'na Gušterice' (Mon. serb. 8 god. 1222—1228). sada zaselak sela Brezove u srezu studeničkom u Srbiji. Đ. Daničić, rječn.

GUŠTERIČE, *n.* ime mjestu (uprav koje pripada gušterici ili guštericama). u *Daničićevu rječniku*: 'Gušteriče', selu je Sloviinu išla meda, 'otk. Gušterycya putom koji gredje po delu meda Gušterycem i medu Sloviuems ... i pod. crukv. koja jest vyše Gušterycya po sredě Dola' (Mon. serb. 122 god. 1336—1547). na isto je mjesto išla meda selima Gračanici, Stašici i Selcu: 'od Ostroga Vrha na Veletinu, medu Sušicu i medu Gušterijcu po delu' (Mon. serb. 563 god. 1322). to su sadašna ova sela blizu Prištine Gušterica gornja i doña (Hahn, reise. 83. 165).

GUŠTERIČICA, *f. dem.* gušterica. — U *Belinu rječniku* 445^a i u *Stuličevu*.

GUŠTERINA, *f. augm.* gušter. — U *Stuličevu rječniku*.

GUŠTERNA, *f. voli* gustijerna. — U *jednoga pisca čakavca xvi vijeka*, a između rječnika u

Bjelostjenčevu (v. vodoshrana). Pij vodu iz tvoje gušterne. Postila. h3^a.

GUŠTEROV, *adj.* koji pripada gušteru, gušterima. — *xiv vijeka* u mjesnom imenu. u *Daničićevu rječniku*: 'Gušterovo Poľe', selima u Bitvi koja je car Lazar dao Ravanici išla je meda, 'po sredě Gušterova Poľa' (Sr. let. 1847. 4, 54 god. 1381).

GUŠTEROVAC, Gušterovca. *m. selo* u *Hrvatskoj* u *podžupaniji križevačkoj*. Guščerovac. Pregled. 66.

GUŠTIRNA, *f.* vidi gustijerna. — Na jednom mjestu *xviii vijeka*. Udije uzletiše iz guštirne na pokoje vječne i mirne. J. Kavaniin 305^a.

GUŠVA, *f.* klinac kojijem se sastavlja plug s jarmom. — S *ocakijem značenjem* u *Stuličevu rječniku* ('clavus quo aratrum jugo nectitur'). — nepouzđano. — *ispoređi* gušva.

1. **GŪT**, *m. grlo*; gut[aj]. — *-u-* stoji mj. *negdašnjega* l. — *Riječ je praslavenska* (gltъ), *ispoređi stslav.* gltъ, *rus.* глотъ, *čes.* hlt. — *Radi postaua isporodi lat.* glutire. *a*) *grlo*. — u *ječnogu pisca čakavca xviii vijeka*, a u *naše vrijeme* u *ugarskih Hrvata*; između rječnika u *Bjelostjenčevu* ('guttur', v. grlo). Juraj kopjem srčeno kroz gut probode ga (*drakuna*). F. Glavinčić, evit. 101^a. Nikomu glavom obrnuhu, nikomu gut stiskahu. 427^b. Luca neza zgrabit pod gut. Jačke. 238. — *b*) gūt, gut[aj]. 'Ispio čašu na jedan gut', u *gornjoj krajini*. V. Arsenijević. — *može biti da nije stara riječ, nego da je postala kasnije od gutati*.

2. **GUT**, *m.* vidi 1. guta. — U *jednom primjeru xvi vijeka* (može biti da je *gen. pl.* od guta, *tad ove riječi ne bi bilo*). Gut je bol od boka. Korizum. 2^b.

1. **GŪTA**, *f.* podagra, chiragra; apoplexia. — *Riječ romanska od lat.* gutta, *ispoređi tal.* gotta, *ulozi*. — Od *xv vijeka*, a između rječnika u *Vrančićevu* ('podagra'), u *Mikašinu* (guta, nemoć od članâ 'morbus articularis'; guta od noga 'podagra' itd.; guta od ruku 'chyragra'), u *Belinu* ('chiragra' 190^b), u *Bjelostjenčevu* (apoplexia, apoplexia' itd. 2. v. vulog), u *Jambrešičevu* (apoplexia'), u *Stuličevu* ('chiragra, podagra'), u *Vukovu*: 1. 'ein auswuchs am leibe', 'gibbus', cf. guka. 2. (u *Dubrovniku*) bolest u kojoj oteku zglavei u nogu i u ruku; u *Daničićevu*: (*plur.*) 'guty', 'podagra'. *a*) *ulozi. au*) u *jednini*. Ašte li ottečety guta po članovéh i zglobéh. Sredovj. liječ. jag. star. 10, 112. Od gute skučase, od fibre, od bočih. M. Marulić 152. Gutí gospodina Petra Hektorovića ... Vaj guto prokleta! da bi se skončal vijek tvojjihl dan i ljeta! N. Naješković 1, 334. Biše za četiri godišta mučena sfaki misec od gute. B. Kasić, in. 97. Kad navali na čovika guta u nogah. P. B. Bakšić 221. Pokli od gute zle nemoći ozdravi me s višnom moći. I. Akvilin 7. Gutom zauzet i osidran u jednom odru. B. Zuzeri 164. Guta u nogah. M. Lekušić 160. Bolestan od gute. S. Badrić, ukaz. 74. Gutí druga likarija. J. Vladimirović 18. — *bb*) *plur.*: gute ima isto značene što i *jednina*. Ašte kto imaty guty ili kseropont ježe prěhodit po članovéh i bolit. Sredovj. liječ. jag. star. 10, 111. Bol glavna ali zub ali gute. Korizum. 19^a. Molbe ... protivu bolestim od guta. I. Ančić, svit. 100. Mukavici oliti gutam lik. J. Vladimirović 27. Gutam oliti podagri likarija. 18. — *b*) u *opće svaka guka na ljudskom tijelu*. — u *Vukovu rječniku*. — *c*) *kapla, kap, isporodi* gučula. — u *Bjelostjenčevu* i *Jambrešičevu rječniku*,

i (kao da je ovo značenje) u naše vrijeme u ugarskih Hrvata. Mila moja mila, guta te ubila! Jačke. 85. 110.

2. GUTA. *f. ime mjestima. a) selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 44. — b) mjesto u Ugarskoj. Sem. pravosl. 1878. 36.*

GÚTAC, *güca, m. gutljaj. — U Fužini. Đ. Daničić.*

GUTALO, *n. grlo (od part. praet. act. glagola gutati). — U jednom primjeru xvi vijeka (sa starijim l mj. u). Gitalo njih jest grob otvoren. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 4^b. paul. rom. 3, 13.*

GÚTĀNE, *n. djelo kojim se guta. — U Vukovu rječniku.*

GÚTATI, *gütâm, impf. devorare, spuštati, slati (hranu a i drugo što) niz grlo, proždirati. — Akc. se mijeña u praes. 1 i 2 plur.: gutámo, gutáte, u aor. 2 i 3 sing. gütâ, u part. praet. pass. gütân. — Osnova je ista što i kod gut (koje vidi). — Riječ je praslavenska, isporodi stslav. gltati, rus. глотать, češ. hltati. — U našem se jeziku javlja istom od xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (gutam, požiram, deglutio) guje naj prije dolazi, i u Vukovu („schlingen“, devoro). On ne žvače nego guta samo. D. Obradović, sav. 89. — i u prenesenom smislu. Ja sam ne čitao kako se čita, nego sa svim glom gutao i proždirao. D. Obradović, živ. 89. Kroz divjačne tamuše azijske, gutajuć ih vatrenim očima. P. Petrović, gor. vijen. 10.*

GÚTAV, *adj. koji boluje od gute. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Vrančićevu (podagricus), u Bjelostjenčevu (gutav, gutavac, apoplecticus, apoplexia tactus itd. 2. v. vuložljiv), u Jambrešičevu (apoplecticus), u Stuličevu (chiragra vel podagra laborans), u Vukovu (vidi kod c). a) vidi 1. guta, a). Budući gutav postaviše ga (led) pod noge za ohlajenje. Korizm. 22a. — b) vidi 1. guta, c). — u Bjelostjenčevu i Jambrešičevu rječniku. — c) po kojemu su gute (vidi 1. guta, b), guke. — u naše vrijeme i u Vukovu rječniku: „mit auswüchsen behaftet“, „excrementis affectus“ s primjerom iz narodne pjesme: Teško kapi na čelavoj glavi, a dolami na pleći grbave i kopčama na noge gutave! (kao da bi boje spudalo pod a)). Slijepo ili kojemu je što slomjeno ili odbijeno, ni gutavo, ni krastavo... Đ. Daničić, 3mojs. 22, 22.*

1. GÚTAVAC, *gütávca, m. gutav čovjek. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Mikaljinu, u Bjelostjenčevu (kod gutav), u Stuličevu (uz gutavac). Kô se smuča rañen čovjek al' gutavac u svom jidu. J. Kavañin 408a. To bi bilo kô gutaveca stoteroljetna oružati da boj bije. B. Zuzeri 397.*

2. GUTAVAC, *gutavca, m. vrsta kruške, velika arapka. — U Srbiji u aleksinačkom okrugu. M. Đ. Miličević, srb. 814.*

GUTAVAN, *gutavna, adj. vidi gutav. — Samo u Stuličevu rječniku.*

GÚTEŠA, *m. prezime. — U naše vrijeme. J. Bogdanović.*

GÚTEŠIN VRH, *m. brijeg blizu Bruvna u Lici. M. Medić.*

GUTI, *u zagoneci, vidi suti.*

GÚTIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme. Schem. bosn. 1864. viii. xix. xxvii. Schem. rag. 1876. 64.*

GÚTLA, *f. guka, guta (vidi 1. guta, b)). M. Medić.*

GÚTLEŠA, *m. koji ina gute oko vrata. — U Lici. V. Arsenijević.*

GÚTLĀJ, *m. sorsus, haustus, što se jednom proguta. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu. Srknu od vina makar po gutljaj. M. Đ. Miličević, slav. 41. Guckaju gutljaj po gutljaj toga ječmenoga nektara. des. par. 21.*

GÚTNUTI, *gütñem, pf. vidi 2. gunuti. — U naše vrijeme. Mati gutne malo vina. V. Božićić, zborn. 225.*

GÚTO, *m. hyp. gutavac. — Akc. se mijeña u voc. gütö. — U Vukovu rječniku: „einer der mit auswüchsen behaftet ist“, „excrementis affectus“.*

GÚTOLEÑE, *n. djelo kojim se gutofli. — U Vukovu rječniku.*

GÚTOĀITI, *gütöjím, impf. u Vukovu rječniku: savijati što u guku ili pod skut „an seinem leibe etwas verbergen so dass dadurch eine“ guka „entsteht“, „in sinum condo“, cf. gučiti. — Radi postanja isporodi 1. guta, b). — S malom promjenom u značenju, znači što i tulojiti. M. Medić.*

GUTULOVO BRDO, *n. mjesto u Srbiji u okrugu užičkom. Livada u Gutulovom Brdu. Sr. nov. 1875. 24.*

GUTUNAR, *m. bolest u koña, vidi gunturać. — U Stuličevu rječniku: „bolsina, bolsino, tosse di cavallo“, „dyspnaea, anhelitus“.*

GUTUNATI, *gutunam, impf. proždirati (?). — Radi postanja vidi gutunija. — Na jednom mjestu xviii vijeka. S tih svojih pjenez veći dio gutunajuć zli bogati. J. Kavañin 19b.*

GUTUNIJA, *f. proždrljivost. — Riječ je romanska, od nekakve riječi ghiontonia što se ne da potvrditi (isporodi tal. ghiontoneria) a postaje od lat. glutö. očito je od romanskoga lu u našem jeziku postalo l koje se poslije promijenilo na u. — U nekijeh pisaca čakavaća xvi i xvii vijeka. Gutunija ili obzarstvo. Š. Budinić, sum. 120^b. Gutunija (žrlstvo). M. Marulić 224. (iz glagolskoga rukopisa god. 1613). Ovdí postavljam gutuniju i požlostu moju. Michelangelo. 62.*

GUTURAČA, *f. vidi gunturać. — U naše vrijeme. Na koñe i na ždrebad (pojavi se) guturača. V. Vrčević, niz. 295.*

GUTUVAĆ, *gutuvca, m. mjesto u Srbiji u okrugu jugodinskom. Niva u Gutuvcu. Sr. nov. 1875. 145.*

GUTVATI, *gutvam, impf. vidi gutati. — Na jednom mjestu xvi vijeka. Nastoji gutvati, žerati i opijati se. Š. Budinić, sum. 123^b.*

GUTVUNIJA, *f. vidi gutunija, isporodi i gutvati. — U jednoga pisca čakavca xvi vijeka. Uzdržanje protěvu gutvuniji ili požrlosti. Š. Budinić, sum. 121a.*

GÜVERAN, *güvërna, m. vlada, vladanie, tal. governo. — Od xvi vijeka po zapadnijem krajevima. V duhovnom kraljevstvu u guvernau. Anton Dalm., ap. b2^b. Ove napasti izlaze od guverna, naredbe. I. Držić 118. Ne nastoji na guveran od kuće... bivši dobar guveran muževni. 160.*

GUVERNADÛR, *guvernadíra, m. vidi guvernatur. — U naše vrijeme u Crnoj Gori i u Boci kotorskoj, a između rječnika u Vukovu (s dodatkom da se govori u primorju i s primjerom iz narodne pjesme: Tad se diže guvernadur Vuko). A na ruke guvernadur-Vuku. Pjev. crn. 71^b.*

GUVERNALAC, *guvernaoca, m. čonjek koji guverna, vidi guvernatur. — U rukopisu dubrovačkom xvi vijeku. Od Jeruzalema guvernaoci. Zborn. 78^b.*

GUVERNĀNDÛR, *guvernandúra, m. vidi guvernadur i guvernatur. — U naše vrijeme u Crnoj*

Gori. Na Ņeguša guvernandur-Vuku. Ogled. sr. 408.

GUVERNÂNĀNE, *n. djelo kojijem se guverna.* — *Stariji je oblik* guvernanje. Guvernanje sv. matere crkive. Korizm. 33^b. Oč' li guvernanje od nebes? 70^a.

GUVERNATI, guvernâm, *impf. vladati, tal. guvernare.* — *Od xv vijeka po zapadnijem krajevima.*

a. *aktivno.* Ako bi otila ditića vzeti i guvernati. Mon. croat. 87. (1460). Ki budu guvernali crikav rečenu. 146. (1492). Prez razloga stvar svu guvernajući. M. Marulić 142. Ki nas hrani mnogo i guverna. Naručn. 55^a. Duša je jedno sučastvo netelesno ko guverna telo. Korizm. 70^a. Pilat ki guvernaše Jerusolim. 94^b. Da se uče vlašći dom guvernati. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 108^b. paul. Itim. 5, 4. Vladaj i guvernaj i čuvaj me vazda. I. Držić 18. Hoće ona guvernati i zapovijedat. 160. A dite činite dobro guvernati. Oliva. 33.

b. *pasivno.* Srditost neguvernana od pravde. Korizm. 48^b.

c. *sa se.* a) *refleksivno, vladati se, može značiti i: čuvati se.* Tko se zlo guverna, često se svjetuje. Zborn. 8^b. Varenoga vina čijem se mi guvernamo. M. Držić 138. Guvernaj se, kako smo govorile. 175. — b) *pasivno.* Vsa stvoerenja imaju kikoli red, po kom se guvernaju. Korizm. 44^b.

GUVERNÂTÛR, guvernâtúra, *m. vladar, tal. governatore.* — *ispoređi* guvernatur, gurnatur, guvernadur, guvernandur. — *Od xv vijeka po zapadnijem krajevima.* Tolde i Amerije guvernatur. Mon. croat. 107. (1470). O guvernaturu od nebesa! Zborn. 69^a. Učinit velike prelate, guvernature, sudce. I. Držić 267.

GÛVITI, gÛvím, *impf. lakomo sakupljati, stjecati blago.* — *U naše vrijeme u Lici.* Guviti, sabirati bogatstva i rukama i nogama. „Ali ga taj i taj guvi (t. j. sabira i stječe, i oče, kao da se udavi sabirajući i stjočući) i krivo i svakako, i vidičeš, da mu guvjenlo neće izdobreći.“ — „Neprestano i vavijek guvi a žedan i gladan i ustaje i liježe.“ J. Bogdanović.

GÛVITI SE, gÛvi se, *impf. vidí grstiti se.* — *U Vukovu rječniku:* „ekeln' ,nauseare': guvi mi se, hoću da blujem, cf. grstiti se, stuživati se.“

GÛVĹĚNE, *n. djelo kojijem se guvi (vidi guviti).*

GUVNA, *n. pl. ime mjestina (vidi gumno).* a) *dva selu u Bosni u okrugu travničkom.* Statist. bosn. 178. 1-6. — b) *mjesto u Srbiji u okrugu požurevačkom.* Ņiva kod Gavana. Sr. nov. 1873. 139.

GÛVNÂRSKÎ, *adj. koji pripada guvnarima (gumnarima) i genuu (gummu), n. p. guvnarska međa.* M. Modić.

GÛVNIŠTE, *n. vidi gumnište.* — *i ime selu u Srbiji u okrugu kruševačkom.* K. Jovanović 132.

GÛVNO, *n. vidi gumno.* Na guvni. Stat. krč. ark. 2, 284. Kada se obrše na guvnu žitni klas. M. Vetranić 1, 387. Na guvnu so igrajući dodo vuk. M. Divković, zlam. 18^b. Koji vrše pšenicu na guvnu. I. Ančić, vrat. 126. Na guvnu slama stoji svrhu žita. M. Rađnić 344^b. Na praznu guvnu nije mravi. (D). Poslovj. danić. 66. Vola kad urenu u guvno. S. Margitić, fal. 174. Mista ljudi već nimahu, u sčeo žita usipati, na guvnih ga ostavljahu. P. Vuletić 42. Kako je na guvnu veće slame. J. Banovac, prod. 112. Prilikova

on svoju crkvu guvnu. J. Filipović 1, 189^b. Kakono se obodi oko stožera na guvnu za obrijeći žito. F. Lastrić, ned. 358. Na guvnu jest vršeno. Blago turl. 2, 237. Kod popova dvora guvno prerovljeno, zlatom popleteno, na guvnu je rpa, rpa od bisera. Nar. pjes. vuk. 1, 102. Do ravnoga Vuksanova guvna. 4, 124. Pod ņom ima za trista guvana. Nar. pjes. juk. 2-3. Unose s guvana žito. V. Vrčević, niz. 138.

GÛZ, *m. nates; natis.* — *-u- stoji nj. ņegdašnjega a.* — *Riječ je (ili dajbuži osnova) stara, ispoređi bug. gъz, novoslov. goza, gozec, rus. ryano, ryaka; polj. guzica (u ptica) vaļa da amo ne spada (postaje od guz, ņtok, guka).* — *Postanje nije jasno; može biti da postaje od 3. guza (ispoređi franc. fesse). a) nates, vidi guzica.* — *između rječnika u Stuličevu (v. zadnica). aa) u pravom smislu.* Što umuz to u guz. (Što umuze to pojede, a ne ostavlja ništa za poslije). Nar. posl. vuk. 361. — *bb) tubasti kraj od jaja.* oko uskrsa tucaju se jajima, kako pogode, ali obično vrh o vrh, a guz o guz. M. Modić. — *cc) od popržena kukuruza (ploda) onaj debli kraj kojim je bio prirastao za trstiku, kad se prepolovi.* kad se kukuruz iz tiha poprži, pa se sav izbula, rijetko ga cijela poije onaj što ga je pržio, već ga dijeli na dvoje i na troje, u oba slučajaja debli kraj je guz, a tañi vrh, ali pri dijeleñu na troje ono iz sredine (između ņih) to je „kņlice“. M. Modić. — *b) natis, jedna pola od guzice.* — *u Vukovu rječniku:* „der hinterbacken' ,clunis' s primjerom: Premeće se s guza na guz (kad se hoće za koga da kaže da ne radi ništa, nego da živi sjedeći besposlen).“

1. GÛZA, *f. hyp. guzica.* — *Akc. se mijeña u voc. gÛzo.* — *U Dubrovníku i u sjevernoj Dalmaciji nom. je gÛze, a voc. gÛze.* — *U naše vrijeme a između rječnika u Vukovu.* Jeza paraļa, g..a plačala. (Kad koga biju za rdave rijeći). Nar. posl. vuk. 113. Ko ne umali g..i taj ne ugodi družu. 150. Hajde g..o da putujemo. (Kad se ko digne da putuje bez posla, ili nespremljen kao što treba). 339. Jaze guza bije (nar. posl. na Braču). A. Ostojjić.

2. GÛZA, *f. psovka ženskome čeladetu debele guzice.* J. Bogdanović. M. Modić.

3. GUZA, *f. bora.* — *Riječ je stara, ispoređi rus. ryza s istijem značeñem, vidi i guz.* — *U Bjelostjencèvu rječniku:* guza, fraska, brazgotina, gib ,ruga', i u Stuličevu: v. fraska.

1. GÛZAN, gÛzna, *adj. koji pripada guzu, guzici.* — *U Stuličevu rječniku:* guznocrijevo ,intestinum rectum', i u Vukovu: gÛznî, n. p. kost. GÛznņ crijevo, der mastdarm', ,intestinum rectum'.

2. GÛZAN, *m. vidi guzoña.* — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

GUZANĀE, *n. djelo kojijem se guza (vidi 1. guzati).* — *U Bjelostjencèvu rječniku.*

GUZARA, *f. Guzara, suvrst kruško (Vaļavac, Virovitice).* B. Šulek, im. 107.

GÛZAT, *adj. s velikom guzicom.* — *U Vukovu rječniku:* „mit grossen hinterbacken' ,clunibus magnis praeditus'.

1. GUZATI, guzam, *impf. gužvati, grčiti.* — *Postaje od 3. guza.* — *U Bjelostjencèvu rječniku:* guzam, fraskam ,rugo, corruġo, crispo, capero', i u Stuličevu: 1. ,corrugare' 2. ,contrahere, arctare'.

2. GUZATI, guzam, *impf. nejasna riječ u kņizi xviii vijeka (ako treba ovako čitati): gutati?, gledati?, bojati se?* Srijedu Save i Dunavo srijemsko poļo Bakunt moći, neka jelon stiro

trave i vodice hladne loči, er pohlepan guza zmiye, cijeca kojih ožedni' je. zmaj i jelen u prilika' kažu mudrost s ke dopade ljudem u boj pripast mrika. J. Kavačin 286b.

GUZAVAC, guzavca, m. Actitis hypoleucis, *neka vodena ptica*. Đ. Kolombatović. progr. spal. 1880. 35.

GUZE, *vidi* 1. guza.

GUZEL, m. buntovni žamor. „Stade guzeļ kod naših kuća“. M. Pavlinović.

GUZEVLJE, n. selo u Srbiji u okrugu vranjskom. M. Đ. Miličević, kraj. srb. 302.

GUŽICA, f. nates, elunes, *nepristojna riječ (kao i ostale što su joj srodne), pristojnije je: stražnica, zaduica. — Akc. se mijenja u gen. pl. gužića. — Radi postaja vidi guz. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu (podex' 240b), u Bjelostjencu (v. rit), u Voltigijinu, u Stuličcu (podex, anus, culus'), u Vukovu. Ako vidiš (u suu) da si krv izgubio, toj prilikuje bolest od guzice. Zborn. 138a. Slaba j' hvala s lipih lici, ako ni šta na guzici. P. Vitezović, cvit. 150. Udrila je Radna o guzicu dlanma. (D). Poslov. danič. 145. Ja kovač budi, ja guzice ne mrļaj, age quod agis'. S. Budmani 423a. Vrti g....om kao vodeni kos (kad ko nemirno sjedi ili ide). Nar. posl. vuk. 40. Ko ne skvasi g... sjece ne uhvati ribice. 150. Ponosi se kao svitac guzicom. 255.*

GUŽIČAR, m. paedico. — U Stuličcu rječniku. — nije dosta pouzdano.

GUŽIČETINA, f. augm. guzica. — U Vukovu rječniku.

GUŽIČICA, f. dem. guzica. — U Stuličcu rječniku i u Vukovu.

GUŽIČINA, f. augm. guzica. — U Stuličcu rječniku i u Vukovu.

GUŽIČŃAK, m. guzuo crijevo (*vidi* 1. guzan). — U Belinu rječniku (budello gentile', homason' 151a) i u Stuličcu (budello gentile', omasum').

GUŽIČ, m. dem. guz, a) bb). M. Medić.

GUŽIJAN, m. nadimak čovjeku koji mnogo ne razumije. u Dobroselu. M. Medić.

GUZIN, m. *vidi* guzoņa. G. Martić.

GUŽINA, m. prezime. — U naše vrijeme. Ilija Guzina. Osvetn. 5, 29.

GUŽIŠŃAK, m. *vidi* guzičŃak. na Braču. (V. Tomić). A. Ostojić.

GUŽITI, guziti, *impf. vidi* guzati. — U Stuličcu rječniku: v. naguziti. — nepouzđano.

GUŽITI SE, gūzim se, *impf. preġibati se tako da se guzica diže u vis. — Akc. kaki je u pracs. taki je u impf. gužāh, i u aor. 2 i 3 sing. guži; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf. — U Vukovu rječniku: „sich bücken dass der hintere oben erscheint“, monstrare elunes'.*

GUZLEŠA, m. *vidi* guzoņa. G. Martić.

GUŽNĖK, guznika, m. na amu onaj deo što stoji koŃu na g..... kojim spušta kola niz brdo. B. Mušicki.

GUŽOBĀD, m. vrsta sijena oštra i kratka. M. Pavlinović.

GUŽOBOĻA, f. bol na guzici. — U Vukovu rječniku: n. p. da ja dangubim (ili plaćam) za tudu guzoboļu, t. j. u čemu ja ni malo nijesam kriv niti me tiče (uprav dok drugi ništu ne radi nego sjedi dok ga zaboli guzica).

GUŽOLUBINE, f. pl. hrana što je kome omiļela (što mu guzica ļubi, u šali i s preziraŃem). „Što će meni tvoje guzoluġbine“. J. Grupković.

GUZOMAN, m. u zagoneci. Uhvatih cara guzomana, te ga baci u oġnen grad (misli se kad se baci u vatru). *odġonetļaj*: uš. Nar. zag. nov. 229.

GUZONIĆ, m. prezime. — U naše vrijeme. Anđelko Guzonić. Rat. 357.

GUŽOŃA, m. čorjek s velikom guzicom. — U Vukovu rječniku: „grossarsch“, „ampli podicis“. — Akc. može biti drukčiji: guzoņa. B. Mušicki. M. Medić. — I kao prezime. Dok pogubim Đordija GuzoŃu. Nar. pjes. 4, 138. Guzoņa Đorde. M. Đ. Miličević, pom. 112.

GUŽONIĆ, m. prezime. — U naše vrijeme. Jovan Guzonić. Glasnik. II, 1, 43. (1808).

GUŽOŃIN, adj. koji pripada GuzoŃi. GuzoŃina Česma. M. Đ. Miličević, srb. 88.

GUŽOŃSKI JĖNDEK, m. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom. Glasnik. 19, 141.

GUZOV, m. u Stuličcu rječniku: v. guzica. — nepouzđano.

GUZOVIĆ, m. prezime. — U naše vrijeme. Matija Guzović. Rat. 97.

GUŽ, m. vrsta neotrovi zmiye. — -u- stoji mġ. *neġdašneġa a, isporedi novoslov. gōž. — Bez g riječ je praslavenska, isporedi novoslov. vōž, rus. уаѡъ, pol. waż. — Lectoslaveuska je osnovu ong, isporedi lit. angis; Miklošić misli da je ista što indoevropska egh, isporedi suskrt. ahi, grć. ēzys. — Po nekijem krajevima, a između rječnika u Bjelostjencu (guž, slepić, gad, zmiġa ‚boa, bova‘), u Jambrešićcu (guž, slepić ‚boa, bova‘), u Voltigijinu (corvone', otter'). Anguis fragilis L., užak, užić, šlepić, slijepak, šlepak, vretenica. u pirotskom okrugu. S. I. Pelivanović. javor. 1880. 1531. — i u niškom okrugu. S. I. Pelivanović. — u Šulekovu rječniku: ‚natter‘. — xiv vijeka kao prezime. Mata Guž z' bratijomļ. Deč. hris. 55.*

GUŽATI, gužam, *impf. u Stuličcu rječniku: v. krtjeti, gdje ima i iterat. gužavati. — oboje nepouzđano.*

GUŽAVATI, gužavam, *impf. vidi* gužati.

GUŽBA, f. *vidi* gužva. — U naše vrijeme u Herceġovini i Boci kotorskoj. Sve selo ode da ļušte liku, a sjutri dan opletu predugu gužbu pa okoliše glavicu, i svak pode te počnu potezat. Nar. prip. vrć. 148. Ladaru pršte gužba na veslu. 198.

GUŽBALO, m. *vidi* gužbavac.

GUŽBAŃE, n. djelo kojijem se gužba. — U Stuličcu rječniku. — nepouzđano.

GUŽBATI, gužbam, *impf. biti vrlo tvrdu, lakomu. — U Stuličcu rječniku: ‚avaritia hiare, summa avaritia laborare‘. — nepouzđano.*

GUŽBAY, adj. vrlo tvrd, lakom. — U Stuličcu rječniku: ‚summa avaritia laborans‘. — nepouzđano.

GUŽBAVAC, gužbavca, m. gužbav čorjek. — U Stuličcu rječniku gdje s istijem znaćiem ima i gužbalo. — oboje nepouzđano.

GUŽBAVICA, f. gužbavo žensko ćelādc. — U Stuličcu rječniku. — nepouzđano.

GUŽDELI, m. pl. selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 46.

GUŽĖNE, n. djelo kojijem se ko guzi. — U Vukovu rječniku.

GUŽEVAC, guževca, m. *vidi* guž. — U Šulekovu rječniku: slijepić guževac ‚natterschlange‘.

f u

GUŽEVINA, *f.* u snopu hrane iznad uža je klasje, a ispod uža guževina. B. Mušicki.

GUŽŃAK, *m.* *vidi* gužnićak. — *U Šulekovu rječniku*: ‚mastdarm‘.

GUŽVA, *f.* *pletencia ili uže spleteno ili zapređeno od gipkoga pruća ili od lika.* — *ispoređi* gužba. — *-u-* *stoji* mj. *negdašnjega a.* — *Postaje od istoga korijena od kojega je i uzao i vezati (koje vidi); g se dodalo veće u praslavensko doba, ispoređi stslav. gužvica, rus. гужь, uže, češ. houž, houžev, polj. gažwa.* — *U našem se jeziku javlja od xvii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (gužva, trta, livoja, vez, vezovina ‚viminala‘. 2. gužva i vsaka šiba kum se veže ‚vimen‘), u Jambrešičevu (vimen‘), u Stuličevu (v. hvoja), u Vukovu (1. flechte aus schlanken reissern‘ ‚vimen‘. 2. gužva oračica, cf. oračica). a) sa značenjem sprijeda kazanim.* Rjav tup nož nerad reže, suha gužva slabo veže. P. Vitezović, cvit. 106. Nova gužva čvršće veže. 147. Kad se gužva raztrgne. M. A. Rejković, sat. L3b. Neka značalma šta pati gužva. (Vozeći čovek veslom pukne mu gužva, a on skine s glave svoje čalmu pak mjesto gužve svezu.) Nar. posl. vuk. 200. Ona mi natakla gužvu na gubiec. Nar. prip. vuk. 245. Pukne mu gužva na veslu. Nar. prip. vrč. 165. Da me svezu u sedam gužava sirovijeh neosušenijeh. D. Daničić, sud. 16, 7. Da mu vjenča vjenčanicu pravu bez vijenca i brestove gužve. Osvetu. 2, 83. — *može biti spletena ili zapređena i od čega drugoga. (Stuhaći)* imaju na nogama gužve od ljudskih žila da im se noge ne klizaju po strani i po kameñu; kad se kome prekine gužva, a on uhvati čovjeka i izvuče mu žile iz nogu, te načini drugu. Vuk, rječn. kod stuhać. — *b)* kad se klupko mota, onda ono što se obmota jedno preko drugoga zove se gužva. a gužva jedna preko druge tvori klupko. u Dobroselu. M. Medić. — *c)* gužva oračica. Oračica (gužva), nekaka gužva na plugu. Vuk, rječn. 467b. Kako je tanka (košula), kroz prsten bi prošla, da je prsten gužva oračica, pa da dva vuku a četiri tuku. Nar. posl. vuk. 161. — *ispoređi* gušva. — *d)* *m. prezime.* — *xviii vijeka.* Ilija Gužva. Glasnik. n, 3, 79. (1706). 226. (1710).

GUŽVAČA, *f.* *vrsta pite (jer su po njoj kao gužve).* — *ispoređi* gužvara. — *Akc. se mijenja u gen. pl. gužvâčâ.* — *U Vukovu rječniku*: t. j. pita ‚der strudel (eine speise von gewickeltem teig)‘.

GUŽVĀNE, *n.* *djelo kojijem se gužva.* — *U Vukovu rječniku.*

GUŽVARA, *f.* *vući* gužvača. — *Akc. se mijenja u gen. pl. gužvârâ.* — *U Vukovu rječniku.*

GUŽVATI, *gužvâm, impf. činiti da na čemu postanu bori, ispoređi* grčiti, a, b). — *ispoređi* gužveljati. — *Akc. se mijenja u praes. 1 i 2 plur.: gužvâmo, gužvâte, u aor. 2 i 3 sing. gužvâ, u part. praet. pass. gužvân.* — *Postaje od gužva. U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (falten bringen im ein kleid, es zerknicken‘ ‚plicas inferro vesti‘).*

a. *aktivno.* a) *sa značenjem kazanim sprijeda.* Onu bartiju stado gužvati u ruci. M. D. Miličević, let. več. 197. — *b)* činiti gužvu, uvijati. M. Pavlinović.

b. *sa se. reflektivno.* a) *o zmiji, uvijati se.* Baba vrci, a dolina jeći, za ñom crno gužvaju se guje. Osvetu. 2, 171. — *b)* *o mnoštvu čeladi što se brzo promiču jedno uz drugo.* Ljudi su se pred kućom oko nečega gužvati. M. D. Miličević, let. več. 272.

GUŽVĚĽĀNE, *n.* *djelo kojijem se gužvelja.* — *U Vukovu rječniku.*

GUŽVĚĽATI, *gužveljâm, impf. vidi* gužvati. — *Akc. se mijenja u praes. 1 i 2 pl.: gužveljâmo, gužveljâte, u aor. 2 i 3 sing. gužveljâ, u part. praet. act. gužveljao, gužveljâla, u part. praet. pass. gužveljân.* — *U Vukovu rječniku.*

GUŽVICA, *f. dem. gužva.* — *U naše vrijeme i u Vukovu rječniku.* Lipa kot rožica, tanka kot gužvica. Jačke. 22.

GUŽVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme. D. Avramović 205.*

GUŽVIĆI, *m. pl. zaselak u Srbiji u okrugu užičkom.* K. Jovanović 154.

GUŽVINA, *m. nadimak u Boričevcu.* Jure Gužvina. M. Medić.

GUŽVINAC, *Gužvinca, m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Schem. zagr. 1875. 228.

GVAČA, *f. vaļa da je isto što 1. guša, od tal. gozzo (vidi L. Zore u progr. kot. 1876. 12). Na jednom mjestu xvi vijeka u pisca čakavca.* Kako vinograd gust, kad je voće zrilo, koga ne bude bljut pudar ni pudilo, jato ga pokrilo cvrļak, grozd ne ojde, kad se je najilo, s punom gvačom pojde. M. Marulić 57.

GVALA, *f. massa, gruda, grumen, guka.* — *Riječ je jamačno tuđa, ali odakle je ne znam.* — *Od xviii vijeka u Slavoniji, a između rječnika u Stuličevu (s osobitim značenjem: gruda snijega): ‚gvalla‘ ‚palla di neve‘ ‚pila nivea‘.* Piše apošto u knjiži prvog Korintijanom na pogl. 5. v. 6. i Galatom na pogl. 5. v. 9: ‚modicum fermentum totam massam corumpit‘ malo kvasa svu gvalu pokvari. A. Bačić 303. Piše apošto u knjiži prvog Korintijanom na pogl. 5: ‚malo kvasa svu gvalu pokvari. J. Banovac, razg. 224. Jerbo vlaga tekuća od štale sve izgrize i rasipa gvale koje ti su od dubreta zbite. J. S. Rejković 30. Kvasu ure pripisane nisu ... neka budu kao kokošje jaje, tako sušit ñeg‘ boje pristaje, gvale nosi na daske na poje da je sunce usušuje boje. 343. Kosu metnu kao gvalu također u obliku kugle u vrećicu zamotanu (u Bizovcu u Slavoniji). V. Bogišić, zborn. 127.

GVALICA, *f. dem. gvala.* Onda meļ se u gvalice stvara. J. S. Rejković 343.

GVĀNTIJERA, *f. tal. guantiera, služavnik, podnos.* — *U Dubrovniku (P. Budmani) i u Boci kotorskoj.* I u dvore sofre postavio, a na sofre zlatne gvantijere. Nar. pjes. u vuk, kovč. 93.

GVARANE, *n. djelo kojijem se gvara.* — *Stariji je oblik* gvaranje. Ono utješeno koje ti (sveti Jozefe) ima, rajsko blago rukam tvojijem pomoći povijati i razvijati, na tvojijem rukami nositi, držati, na przi tvoje i na obraz prinisiti, gvaranje ñegovo uživati i s tvojom blagosti pokrenivati da te ñegovijem prisvetijem rućicam zagrlj. V. Andrijašević, put. 154.

GVARATI, *gvaram, impf. bućakuti se, praćakuti se (o malome djetetu kad se razvije).* — *Nepoznatu postaju.* — *xviii vijeka u Dubrovniku (vidi* guarano), *u naše vrijeme u Boci kotorskoj.* Kad majka razvije dijete pa pušta malko u bešici da gvara. u Boei. T. K. Popović.

GVĀRDIJA, *f. tal. guardia, straža.* — *Od xvi vijeka u Dubrovniku.* Ja ću na gvardiju od vrata ostat. M. Držić 181.

GVARDIJĀN, *gvardijāna, m. čuvar, stražar, tal. guardiano.* — *Od xvii vijeka (vidi kod b), u između rječnika u Bjelostjenčevu (guardianus‘).*

a) *uopće*. Prvi gvardijan groba sveta. J. Ka-vašin 132b. Osrednji lučki i pomorsko-zdravstveni uredi dobiće potrebiti broj nadzirajućih gvardijana. . . Zbornik zak. 2, 720. — b) *starešina nad manastirov reda svetoga Frana. (Sr. Anton)* opo-
manu svoga gvardijana. F. Glavinčić, cvit. 182a. Uteci se tvojim starišinam, kako ministru, gvar-
dijanu. P. Filipović 12. Što je tebi, oče gvardi-
jane? Nar. pjes. bog. 280. Kad vidiše vitezovi
Turci da manastir osvojiti ne mogu, digoše se
izpod manastira . . . al' zavika Ture silovito:
'Ostaj s Bogom starče gvardijane!' And. Kačić,
razg. 288a. Oli biskupu oli drugomu starišini
kako opatu, generalu, provincijalu, gvardijanu
etc. M. Dobretić 278.

GVARDIJANSTVO, *n. osobina onoga koji je gvardijan*. — *U jednoga pisca xvii vijeka*. Hiže
ku ja u momu gvardijanstvu činih protegnuti.
F. Glavinčić, cvit. 141a.

GVARDITI, *u Vukovu rječniku stoji*: gvârditi,
gvârdim, v. impf. (u Risnu) 'bewahren', 'servare',
cf. gledati, čuvati s primjerom: Kad se što ima,
ne govori se: gvardi me, nego: mañi me (vidi i
Nar. posl. vuk. 121). *ali u ovom primjeru reče-
nica*: gvardi me nije u našem jeziku nego u ta-
ljanskom (gvardime, čuvaj me, u mletačkom dija-
lektu) isto kao i postije mañi me (magnime, jedi
me). dakle ovoga glugola nema u našem jeziku.

GVAZITI, gvazim, impf. vidi kvasiti. — *Nije
dosta pouzdano, jer ima samo na jednom mjestu
xvi vijeka praes. 3 sing. gvazi, i tu može biti
da treba čitati kvasi (ali isporodi i tal. guaz-
zare, gaziti, kvasiti se). I ka se stvar ono na
svitu sve pazi, u vodi ka stojeć viku se ne gvazi?*
D. Rašina 121b.

GVĚRA, *f. tal. guerra, boj, rat*. — *U naše
vrijeme po nekijem zapadnijem krajevima*. Čini
mi se da će biti gvere. Pjev. crn. 38b. Vi ste
mene s ljubom v gveru postavili. Nar. pjes. istr.
2, 21.

GVERIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu trav-
ničkom*. Statist. bosn. 196.

GVERIN, *m. ime muško, tal. Guerrino ili Qui-
rino*. — *xvi vijeka*. Gverin Tihčić. Mon. croat.
248. (1546).

GVERITI, gverim, impf. gledati kao gverok.
— *U Stuličevu rječniku*: 'obliquis oculis adspi-
cere'. — *nije dosta pouzdano*.

GVEROČAC, gveročca, *m. dem. gverok*. — *U
Stuličevu rječniku*. — *nepouzdan*.

GVEROČICA, *f. žensko čelade geroko*. — *Samo
u Stuličevu rječniku*: 'mulier quae habet oculos
distortos'.

GVEROČIĆI, *m. dem. gverok*. — *Samo u Stu-
ličevu rječniku*.

GVEROČITI, gveročim, impf. vidi gveriti. —
U Stuličevu rječniku. — *nije dosta pouzdano*.

GVĚRÔK, *adj. razrok, strangled*. — *Postaće
nije dosta jasno. po svoj je prilici složena riječ:
drugi je dio jamaćno osnova supstantiva oko;
s prvijem dijelom Miklošić isporudije tal. guercio,
razrok i stvñem. twer, quer, poprijeko*. — *Od
xvii vijeka, u između rječnika u Mikišinu (gverok,
hijok, koji gleda na krivo 'strabo') gdje naj prije
dolazi, u Belinu (losco', 'cocles' 443b), u Volti-
jini (guercio', 'blödsichtig'), u Stuličevu ('strabo')*. —
*U primjerima znači i: koji vidi samo jednjem
okom*. Tko s čovjekom gverokijem ima što činiti,
trebuje mu obje oči otvoriti'. (D). Poslov. danić.
132. Prigodi se, da jednom čovjeku srednje vrste
gveroku lijevijem okom bi udarcem desno oko

izvadjeno. B. Zuzeri 198. Tko ima jedno oko
samo, kad i ovo izvadiše mu, slijep ostaje; tko li
oba, kadar jedno izbije mu se, izostaje gverok
samo. 198. Bliže je gruba lijep neg gveroka
slijep. (Z). Poslov. danić. 6.

GVĚROVIĆI, *m. prezime*. — *U naše vrijeme
u dubrovačkom primorju*. P. Budmani.

GVĚRÂNE, *n. djelo kojijem se gvira*. — *U Vu-
kovu rječniku (v. gvireñe)*.

GVĚRATI, gvĚrâm, impf. a) u Mikišinu rječ-
niku: gvirati, kako slip hoditi al' iskati, caecu-
tiendo quareere vel ambulare'. — b) u Vukovu:
vide gviriti.

GVĚREÑE, *n. djelo kojijem se gviri*. — *U Vu-
kovu rječniku*.

GVĚRITI, gvĚrím, impf. upirati oči u što. —
ispoređi gvirati. — *Može biti srodno s gverok*.
— *U Vukovu rječniku*: 'die augen worauf fest
heften', 'oculos defigere' s primjerom: Čitav dan
gviri u knjigu.

GVOČANICA, *f. u Daničićevu rječniku*: 'Gvo-
čanica', između sela koja je kraj Stefan Prvo-
vjenčani dao Žiči jedno je bilo Gvočanica s Pu-
pavnini' (Mon. serb. 11 god. 1222—1228).

GVŖIĆI, *m. prezime*. — *U naše vrijeme u Lici*.
J. Bogdanović.

GVORČAT, *adj. nejasna riječ na jednom mjestu
xvi vijeka*. Taj mi med ne čini čemerom gor-
čati, moj zlati jedini prstenče gvorčati. H. Lucić
205.

GVORILO, *n. vidi*: Žene nose . . . i fesove;
no fesovi su veći od devojačkih. za njih se na-
pravi gvorilo — obod — nalik na sito pa se na
to fes natuče. (u ljubovskom i azbukovačkom
srezu i okrugu podrinskom u Srbiji). V. Bogišić,
zborn. 130.

1. GVOZD, *m. clavus; ferrum*. — *ispoređi 3*.
gvozd. — *S prvijem je značenjem riječ praslav-
enska (gvozdz), isporodi stislov. gvozdz, rus.*
гвоздь, *polj. gwozd'*. — *Kao množina vrijedio je*
i kolektiv gvozdje koji je uopće nekoliko promijenio
staro značenje (vidi napose); u Belinu rječniku
ima i plur.: gvozdja, 'ferramenta' 310b. — *Iz-*
među rječnika u Vrančićevu ('ferrum'), u Stuli-
čevu ('ferrum); clavus' s dodatkom kod ovoga zna-
čenja da je iz ruskoga), u Daničićevu (gvozdz
'clavus'). a) *klincac, čavao*. — *ovo se pravo, naj*
starije značenje nahodi samo u knjigama pisa-
nima crkvenijem jezikom. Obretoše častije gvozdi.
Glasnik. 10, 240. (u rukopisu xvi vijeka). — b)
u Vukovu rječniku: u planini kamen izrastao u
visinu, cf. stanac s dodatkom da se govori u
Crnoj Gori. — *ovo je značenje po svoj prilici*
preneseno od predašnjega, ali može biti da se kod
toga pomiješalo i značenje što je kod 2. gvozdi.
— c) *gvozdje, željezo*. — *ovo značenje mislim da*
nije narodno; vađa da su pisci mislili da će
značenje u jednini biti isto što i u coll. gvozdje.
— *od xv do xviii vijeka*. Gvozd rja ji, grize.
M. Marulić 223. Cesar zapovidi da ostrimi gvoz-
dini ostro bijena bude. Ziv. kat. star. 1, 222.
Svezan tvrdo bi gvozdmi i konopi. Zborn. 88b.
Na nas ove pogledajte vi robove, gdi u gvozdijih
klopoćem. N. Naješćević 1, 161—162. Ne prudi
nijedna likarija rani, u koj je jošće gvozd. Nauk
brn. 54. Goruča gvozda kus. Đ. Baraković, jar.
113. Ni nad Bogom gospodara, nije druga vrhu
brata, nije gvozda vrhu zlata, nije cvita vrh ro-
zara. 140. Neka križ po sridu dvigne se i bilo
bi pristojna, da je od gvozda. M. Bijanković 77.
Al' je trijeba opet sada da ga udara gvozd žestoki.

A. Vitaljić, ost. 28. Kako da bi bili od gvozda ili od mramora. ist. 49. Porazi ih dosti vele ognjem, drijevom, gvozdom, stinom. J. Kavašin 318^b. Gvozdima oštrijem razdrpljena. B. Zuzeri 33. Mnogo ne mala gvozdima razžarenijem oklopljena. 333. Gdje no leži bolan u gvozdima teškim. Nar. pjes. bog. 292. Kako se s gvozdima prokiđaju otečene rane. J. Matović 245.

2. GVOZD, *m. silva, šuma*. — *Riječ praslavenska, isporodi novoslav. gozd, gojzd, češ. hvozd. — Između rječnika u Stulićevu* (silva antiqua et densa) i u Daničićevu (gvozdъ, silva). — U štokavaca dolazi do xiv vijeka, ali kao ime planini (u Bosni) i u naše vrijeme. Selu je Velikoj išla međa „do hrisolva svotestefanskoga i do gvozda u Grohoti“ (Mon. serb. 95 god. 1330) a Vrmoši „uz brdo među Benju ... po delu kroz gvozdъ“ (95). D. Daničić, rječn. 1, 204. Drugi kami konj gvozda. Glasnik. 15, 274 (1348?). Rašinski puti, kako ispada iz gvozda. 280. Črni gvozdъ ... da sêku. 282. Putem prizrenjskim više gvozda. 301. Gvozd je zapadni deo visoke kose, koja naj pre kao Varda, a posle kao Čabuja rastući istočno ide. Glasnik. 20, 311—312. — U čakavaca od xvi vijeka. Od modruškoga gvozda. Mon. croat. 47. (1395). Z Gvozda modruškoga. 78. (1451). Va 'vom gvozdî tměnom. Korizm. 1^b. Iz gvozda libanskoga. 11^b. Ki stoje v pustih gvozdih. 34^b. Da dubrave, da gvozdî, da planine, da luzi. P. Zoranić 54^b. — U jednom primjeru xvi vijeka ima coll. gvozdje. U gvozdju nikom od gora tih mnogo žen divjih na Aleksandra ustaše. Aleks. jag. star. 3, 246.

3. GVOZD, *f. vidi* 1. gvozd i gvožđe. — U zagoneci. Sablja bez gvozdî, junak bez kosti, više učini zla no hajduka dva. odgonetlaj: jezik. Nar. zag. nov. 78.

GVOZDA, *f. ime žensko*. — isporodi Gvozdana. — *Prije našega vremena*. S. Novaković, pom. 55.

1. GVOZDAC, *gvošca, m. fibula, dem.* 1. gvozd, s osobitim značenem: *prućica, prepluća*. — *a-* (mj. negdašnjega *ъ*) *ostaje u nom. i acc. sing. i u gen. pl., u ostalijem ga padežima nema, te se d ispred e ne čuje, a pred ovijem se z mijenja na s* (u voc. *sing. pred č na š*). — *Akc. se mijenja u voc.*: gvošće, gvošci, i u *gen. pl.* gvozdaca. — *U naše vrijeme a između rječnika u Vukovu* („die schnalle“ fibula), cf. predica 2. s dodatkom da se gorori u Lici). Gvozdac, karika na remenu. u Krajini. D. Trsteňak.

2. GVOZDAC, *gvošca, m. dem.* 2. gvozd. — *Postaje od* 2. gvozd kao 1. gvozdac od 1. gvozd. — *xvi vijeka u pisca čakavca*. Pticač vlize v 1 gvozdac gust. Korizm. 28^a. Pojde v jedan gvozdac. 35^a. — *kao ime mjesta do u naše vrijeme*. Gvozdac (selo). Gvozdac. S. Novaković, pom. 129. — Gvozdac: *a) selo u Srbiji u okrugu užičkom*. K. Jovanović 162. — *b) zascluk u Srbiji u okrugu kraseračkom*. 130.

3. GVOZDAC, *gvozdaca, m. vidi* 1. gvozdac. Obično je gvozdac u saponina od opanaka i na kajšu. „Nemam gvozdaca, pa mi svaki čas opanci spadaju“. M. Mečić. — *Ima i acc. pl.* gvozdace u narodnoj pjesmi bosanske našega vremena kao dem. 1. gvozd; ali može biti da ona ne treba shvatiti kao acc. pl. muškoga roda, nego kao acc. *sing. srednjega*: onda bi gvozdace bilo dem. gvožđe. Pa se peče i kroz prozor kuca. očutila Fata plemenita ... opet ona tiho progovara: „Der mi pruži ruku kroz gvozdace“. Nar. pjes. juk. 330.

GVOZDAČE, *n. vidi kod* 3. gvozdac.

GVOZDAN, *gvozna, adj. gvozden*. — *Samo u Stulićevu rječniku*.

GVOZDANA, *f. ime žensko*. — *Prije našega vremena*. S. Novaković, pom. 55. Gvozdana, žensko ime. iz diptiha manastira Gomirja. iz prošloga vijeka. V. Arsenijević.

GVOZDANIĆ, *m. prezime*. J. Bogdanović.

GVOZDANOVIĆ, *m. prezime*. — *Od xviii vijeka*. Gvozdanić Vide. Š. Stefanac 29. Gvozdanić. Nar. pjes. vuk. 2, 652. (među prenu-merantima).

GVOZDANSKA, *f. selo u Slavoniji u podžupaniji virovitičkoj*. Pregled. 110.

GVOZDANSKI, *adj. koji pripada mjestu Gvozdanskome*. — *xvii vijeka*. Tomaš Lukšić gvozdanski vojvoda. P. Vitezović, kron. 150. — *vidi* i Gvozdanska pod a).

GVOZDANSKO, *n. dva sela u hrvatskoj krajini u okrugu banskom. a) u rujevačkoj općini. Razdijeļ. kr. 11. — na drugom mjestu Gvozdanski. Šem. pravosl. 1878. 74. — b) u klasničkoj općini. Šem. pravosl. 1878. 72. — Jedno se od ūih pomije xvii vijeka kao grad. Gvozdansko, grad. P. Vitezović, kron. 163.*

GVOZDÂR, *gvozdara. m. gvoždar, kovač*. — *U jednoga pisca xvii vijeka*. Drvodjelac i gvozdar provodi noć kako no i dan. M. Radnić 467^a.

GVOZDARA, *f. vidi* gvoždara. — *U naše vrijeme kod pisaca*. Gvozdara, gvozdarnica, werk-(eisen-)ofen. Jur. pol. terminol. 638. Gvozdara „hammerwerk“. Zbornik zak. 2, 331.

GVOZDÂRNICA, *f. vidi* gvozdara.

1. GVOZDEN, *adj. ferreus, od gvožđa; koji pripada gvožđu*. — *Akc. se obično ne mijenja; ali se može promijeniti u složenijem oblicima: gvoždeni i gvozděni*. — *Postaje od gvozd* (vidi 1. gvozd) *nastarkom ěn, kod kojega se u našem jeziku ě promijenilo na e; oblik gvozděny (s ě) dolazi samo u knjigama pisanima crkvenijem ili miješanijem jezikom* (vidi prve primjere kod a), i 2. Gvozden, Gvozdena, Gvozdenija). isporodi i gvožden. — *U nekijem se mjestima izgovara bez v, već od xvii vijeka(?)*. Nu gozdena cijev razdrije se. I. Gundulić 544. — *Od xiv vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* („ferreus“), u *Mikašinu* (gvozden, od gvozdja „ferreus“), u *Belinu* („ferreus; ferratus; catafractus“ 311^a), u *Voltigijinu* („ferro, di ferro“ „eisern“), u *Stulićevu* („ferreus“), u *Vukovu* („ferreus“), u *Daničićevu* (gvozděny „ferreus“). *a) (učin, načinn)* od gvožđa. *aa) u pravom smislu*. Kovača Rudla s kolom gvozděny. Glasnik. 15, 302. (1348?). Zapo-veda gvozděnu košušnicu sgraditi jemu. Aleks. nov. 13. Noža 12 gvozděny. Mon. serb. 498. (1466). Vrata gvozdena hoću potrti, i polože gvozdene hoću razbiti. Bernardin 5. isai. 45, 2. Sva (kola) bihu gvozdena. M. Marulić 13. Nošahu u rukah gvozdene svjetionike. Zborn. 157^b. Brave s gvozdenijem zaporî. M. Vetranić 2, 201. Tako da jim suo ostali svim veće nego gvozděnimî verugami vikovnim načinom obezani. P. Hektorović 53. Davši ruke i noge tvoje gvozděnijema čavli probiti. A. Gučetić, roz. jez. 207. Nosaći kuke gvozdene i mene se hitahu da bi me dokucili. M. Divković, bes. 185^b. Pod gvozdenijem buzdohani šes tisuć se ovijeh nade. I. Gundulić 323. Sudac čini ih tepsti, češli gvozděnimî razdirati. F. Glavinčić, evit. 22^b. Vas oklopm gvozdenima on oružan strašno sjaše. G. Palmotić 2, 180. Gvozdenijem posred štita. 2, 315. Ostri mač gvozděni. 2, 456. Oslobođi Petra iz tavnice i uza gvozděni. I. Ančić, ogl. 8. Kršiš naj jače gvozdene zatvore. V. Andrijašević, put.

223. Crikve neka su odasvud okružene mirima i mrižama gvozdenuima. M. Bijanković 82. Ali u zatvoru gvozdenuomu, drvenomu. L. Terzić 242. Grebeni gvozdenu. I. Grlčić 128. Koń gvozdenu uzdigio je petu na me. I. Đorđić, salt. 133. Katančima gvozdenujem kuće bismo suproč nemu zatvorali. B. Zuzeri 347. Bjen bičima gvozdenujem i zubatnijem grebenima. 380. Bio je položen na gvozdenu jednu ljesu živijem ognjem razžarenu. 380. Svezan na jedne gradele goleme, kao na posteju gvozdenu. F. Lastrić, od' 352. Okovavši ga na težak gvozdenu lanac. E. Pavić, ogl. 348. Imadijaše velike gvozdene zube. 411. Mnóžtvo žudija bi ubiveno batinam gvozdenuim. M. Pavišić 16. Još da bi poluge gvozdene daždjele. (Z). Poslov. danič. 40. Obučen u gvozdenu oružje. Đ. Bašić 29. Ne mogući više podnositi taku sramotu, poče z glavom udarati o gvozdenu gabiju. And. Kačić, razg. 55. Kopjem gvozdenuim u ruci hodeć po gradu. Blago turl. 2, 64. I vojvodić glavu izgubi, ke izmetnu cijev gvozdenu olovno ga zrno ubi. Zgode. 6. Ključ gvozdenu. J. Rajić, pouč. 3, 81. Od jarma gvozdenuoga koga uzdrži još zlomenja, i od duga je satren svoga u sužanstvu zlopatjenja. P. Sorkočević 590^a. Oko kule gvozdene čengele. Nar. pjes. vuk. 2, 401. Gvozdenu se otvoríše vrata. 2, 571. Pa opali gvozdenu prangiju. Nar. pjes. juk. 138. Kao da ga je s gvozdenuim štapom (po svijetu) tražio. Nar. posl. vuk. 129. Dok ne podere gvozdenu opanke i ne satire gvozdenu štap. Vuk, nar. pjes. 2, 60. — Gvozdenu put, *vidi* železnica. Gvozdenu put iti će črez Moravu u Lvov. S. Tekelija. letop. mat. sr. 120, 74. — *bb*) u prenesenom, *metafóričkom smislu*. *aaa*) *znači što i jak, silan*. Nije stvari tako tvrde, ni tako gvozdene... V. Andrijašević, put. 11. — Ista mramorna tvrdos, gvozdenu jakos. A. d. Bella, razg. 5. — Svezan bijah... s mojom gvozdenuom vojom. J. Banovac, pred. 10. — Te protežu iznenanski k sebi srca i gvozdenu. J. Kavañin 356^a. Vaša prsa gvozdenu služiti imadu na misto zidova. And. Kačić, razg. 106. Nemu je gvozdenu u prsima srce. D. Obradović, živ. 85. — Gvozdenu je mozak tvoj. S. Margitić, fal. 162. — Jošt takvijeh oči gvozdenuijeh ja ne videh u jednoga momka. P. Petrović, gor. vijen. 80. — Spahošana pak vojnika bjese skrila mjesta daļa, kih gvozdenu sved desnica, što dostiza, rva i vaļa. I. Gundulić 324. U Boga su vunene noge a gvozdenu ruke (ne čuje se kad dolazi, ali se dobro osjeća kad udari). Nar. posl. vuk. 325. Nam se hoće gvozdenu ruka da upravlja narodom. S. Ćubiša, prip. 126. Jer je njima znano zaufano, da ih tamo veće čeka muka od osvetnijh gvozdenuijeh ruka. Osvetu. 1, 74. — Gvozdenu pedepsauje maća. I. Đorđić, salt. 204. — Da... gvozdenu glas tko imo bi. J. Kavañin 485^a. — *bbb*) dni gvozdenu, vijek gvozdenu, aetas ferrea, *po grčkoj mitologiji u pisacu*. Svrhu imaju dni gvozdenu, a vraća se mir zlaćen. Ć. Palmotić 2, 485. Vek gvozdenu. J. Rajić, pouč. 3, 12. — *ccc*) gvozdenu ovce. Da taj rečeni majstor i arendaš gospodinu od štada svagdar onuliko ovaca opet morao povratiti, koliko u broju on pod arendu bijaše primio, i što god ovaca pod arendom iz kakvog godir dogođaja bilo poerkavalo, to nikada ne bijaše šteta gospodinova nego vazdar arendaša i otuda ovakvima ovcama nadijevaše ime: 'gvozdenu ovce'. I. Jablanci 124. — *b*) *koji pripada gvožđu, n. p. ruda*. (Ogañ) od rude gvozdenu učini gvozdje. M. Divković, bes. 556^a. — *između rječnika u Belinu*: gvozdenu ruda, 'metalli fodina' 485^a, i u *Vukovu*: gvozdenu (gvozdenu), n. p. majdan, ruda, 'eisen-', 'ferri'.

2. GVOZDEN, *m. ime muško*. — *Ista je riječ što 1. gvozdenu*. — *Od prije našega vremena (naj mañe od xvii vijeka)*. Gvozdenu, Gvozdenu, Gvozdenu (ovo poslednje svega tri puta). S. Novaković, pom. 55. Sužan Gvozdenu. Starine. 12, 7. (1699). I Gvozdenu je umro. (*misli se na značenje*). (D). Poslov. danič. 28. i u *naše vrijeme*. Zemljak. 1871. 2. — *I prezime*. Gvozdenu. D. Avramović 221. V. Arsenijević.

GVOZDENICA, *f. ime žensko, vidi 1. i 2. gvozdenu*. — *Prije našega vremena*. Gvozdenu, acc. Gvozdenu. S. Novaković, pom. 55.

GVOZDENICA, *f.* (dem. gvozdenuka) mala gvozdenu šerpa. B. Mušički.

GVOZDENI, *m. prezime ili muški nadimak*. — *isporodi 2. gvozdenu*. — *xviii vijeka*. Đurađ Gvozdenu. Glasnik. 11, 3, 77. (1707).

GVOZDENIČICA, *f. a) gvozdenu oklop; b) gvozdenu kutija*. — *U Belinu rječniku*: 'giacco, camicia di maglia', 'lorica' 343^a; 'stuccio', 'theca ferramentaria' 714^a, i u *Stulićevu*: 'lorica, theca ferramentaria'.

GVOZDENIČICA, *f. dem. gvozdenuca*. — *U Belinu rječniku*: 'thecula ferramentaria' 714^a.

GVOZDENIJA, *f. ime žensko, isporodi Gvozdenuca*. — *Prije našega vremena*. Gvozdenuja, acc. Gvozdenuju. S. Novaković, pom. 55.

GVOZDENIK, *m. vidi gvoždar*. — *U Stulićevu rječniku*: 'qui metallicis operibus operam navat'. — *nepouzđano*.

GVOZDENITI, gvozdenuim, *impf. činiti da što (objekat) postane gvozdenu*. — *U jednoga pisca našega vremena*. To je tamjan sveti junaciima, to gvozdenu srca u momciima. P. Petrović, gor. vijen. 4.

GVOZDENKA, *f. gvozdenu peraica*. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu*: (u Srijemu) vide peraica gvozdenu. Gvozdenu, u ñe su zupci kao ekseri; a kad je malena, zove se ručna peraica. U Srijemu. M. Medić.

GVOZDENOKLOPLJEN, *vidi gvozdoklopljen*.

GVOZDENOV, *adj. koji pripada Gvozdenu*. Gvozdenuovo dugovalje. Starine. 12, 7. (1699). Gvozdenuove livade, brdo u Begalici (u Srbiji u okrugu biogradskom). Ć. Stojanović.

GVOZDENOVIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Nikola Gvozdenuović iz sela Pernivora. Glasnik. 11, 2. (1805). I š njima je Gvozdenuović Mićo. Nar. pjes. vuk. 5, 130. — *I ime selu u Srbiji u okrugu račevskom*. K. Jovanović 105.

GVOZDENZUBA, *f. u Vukovu rječniku*: u Srijemu gvozdenuzubom plaše djecu, a osobito male preje, govoreći da ona nosi u loncu žara i da će spaliti prste onima koje dobro no predu, cf. baba korizma, baba ruga.

GVOZDEŃAK, gvozdenuka, *m. kakvo oruđe načineno od gvožđa, s osobitijem značenjima*. — *Ake. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padžima, osim nom. i acc. sing., i voc.*: gvozdenuñaće, gvozdenuñaci. — *U naše vrijeme*. *a) kotao od gvožđa*. — *u Vukovu rječniku*. Za čas je plantila pred kolibom velika vatra, čiji hitri plamen lizaše kotao gvozdenuak. Glasnik. 43, 293. — *b) gvozdenu bat*. — *u Vukovu rječniku*: gvozdenu buzdovan s primjerom: uze kadija gvozdenuak, cf. oklienuti. — *c) gvozdenu pištoľ*. Ali mu se ipak u pojasu pomaja jabuka od pištoľa gvozdenuka. M. Đ. Milićević, let. već. 161. — *d) ožeg* (u ožništu). Slovinac. 1881. 95. — *e) gvozdenu čovjek, u prenesenom smislu (u ovom primjeru bez*

v): On je bio gozdeŃak i dušom i tijelom. M. Pavlinović, rad. 37. — *f*) ime mjestina. *aa*) mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom. Livada u GvozdeŃaku. Sr. nov. 1875. 652. — *bb*) mjesto u Srbiji u okrugu smedereškom. Niva u GvozdeŃaku. Sr. nov. 1874. 299. — *cc*) brijeg kod Erdevika. M. Medić.

GVOZDĚTINE, *f. pl. vidi* gvozdušina. — *U Stulićevu rječniku*: v. železina. — *nije dosta pouzdano.*

GVOZDEVIĆ, *m. selo u Bosni u okrugu DoŃe Tuzle*. Statist. bosn. 120.

GVOZDEVIT, *adj. vidi* 1. gvozden. — *U jednom primjeru xviii vijeka*. Gvozdevitijem majem vrata teško udara. N. Marčić 58.

GVOZDICE, *n. dem. gvožde (vidi gvožde, b) i c)*. — *Postaje nastavkom ice od starijega oblika gvozdje, te bi uprav glasilo gvozdjice. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu (ferrum minutum' 311^a), i u Stulićevu (exiguum ferrum' plur.: gvozđica, 1. venatica instrumenta'. 2. v. gvozđja). Skrimo ova gvozđica. M. Držić 48. Kad joj ulomih njeko gvozđice. 133. Mjesto ... pogibiono za ticati ga gvozđici. B. Kašić, fran. 16. Puštavajući mu ju (krv) ... Bog zna kojijem gvozđicem. 197. Udari, Gospodine, ovu mnogo otvrdnutu pamet moju milim i silnim gvozđicem ljubavi tvoje. M. Alberti 410. i u naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.*

GVOZDIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme u Lici*. J. Bogdanović.

1. GVOZDIJ, *m. vidi* 1. gvozđ. — *U Daničićevu rječniku*: 'gvozđij' i 'gvozđije' 'clavus' s primjermima iz knjiga pisanih crkvenijem ili mješanim jezikom: Da stavi svakoj vođenići gvozđije i kamy jedině. Mon. serb. 563. (1322). Dva gvozđija v. grtān v. vuzuziti. Glasnik. 11, 88. (xv vijek). Kamenije i gvozđija i žleby i kolo i pokrov i pročaa orudija (za vođeniću). Mon. serb. 559. (1613). — *U prvom primjeru mislim da je gvozđije coll. gvozđ (s mladijem oblikom: gvožde); prema trećemu jamaču je nom. sing.: gvozđije što bi bilo srednjega roda, a to može biti i u drugome; sa svega toga oblik gvozđij nije potvrđen.*

2. GVOZDIJ, *m. ime muško. — xiv vijeka*. Gvozdi a otelz mu Vlkoslav. Deč. hris. 72.

GVOZDIJE, *n. vidi* 1. gvozđij i gvožde.

GVOZDISLAV, *m. ime muško. — U jednoga pisca xviii vijeka*. Rimškoga vedra cara mlad Gvozdislav rod jedini. G. Palmotić 2, 318.

GVOZDITI, gvozđim, *impf. u Bjetostjenčevu rječniku*: 'cuneo', v. zagvaždam, i u Stulićevu: v. prigvozđiti.

GVOZDIVA, *n. pl. vidi* gvožđa kod gvožde. Polacaju gvozđiva i koe. S. Lubiša, prip. 245. Sputaju u gvozđiva. prič. 12. Gvozđiva, gvozđena oruda. Slovinac. 1884. 143.

GVOZDNICA, *vidi* Gvoznica.

GVOZDO, *n. (?) vidi* gvožde, kao da je ipokoristik. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Vidih Demisiju gdi se gvozdo vari. I. T. Mrnavić, osm. 142.

GVOZDOBIT, *adj. kao da je znače: koran od gvožđa, od koranoga gvožđa. — isporodi gvozđolit. — U jednoga pisca xviii vijeka koji će biti sam ota riječ načinio*. Vrh oružja gvozđobita gradi udorac teskih se ore. I. Gundulić 315. 539 (s car. gvozđolita).

GVOZDOKLOPIEN, *adj. (uprav part. praet.*

pass. glagola kojega nema) u gvozdenom oklopu. — U Stulićevu rječniku: gvozđoklopjen 'cataphractus', gdje ima i gvozdenoklopjen (pisano gvozdenoklopjen) s istijem značenem. — oboje nepouzđano.

GVOZDOKLOPIENIK, *m. gvozđoklopjen čovjek. — U Stulićevu rječniku* (gvozđoklopjenik). — nepouzđano.

GVOZDOKOSITERAN, gvozđokositerna, *adj. od gvozđokositernice. — U Belinu rječniku*: gvozđokositerni 'di latta', 'e lamina stamnoferrea' 427^a, i u Stulićevu: 'di latta', 'ex lamina ferrea'. — nepouzđano.

GVOZDOKOSITERNICA, *f. lim. — U Belinu rječniku*: 'latta', 'lamina stamnoferrea' 427^a; u Voltigijinu: 'latta', 'weissblech'; u Stulićevu: 'latta', 'lamina ferrea'. — nepouzđano.

GVOZDOLIT, *adj. lit od gvožđa, od gvožđa lita. — isporodi gvozđobit. — U jednoga pisca xviii vijeka koji će biti sam ova riječ načinio*. Vrh oružja gvozđolita (var. gvozđobita, gvozđovita) gradi udorac teskih se ore. I. Gundulić 539.

GVOZDOLOVAC, gvozđolovca, *m. čovjek koji lovi (?) gvožđe (o klopju), sumnja riječ na jednom mjestu xviii vijeka*. Gvozđolovci jednokasti. G. Palmotić 2, 367.

GVOZDOPLODAN, gvozđoplodna, *adj. gdje je mnogo gvožđa. — U Stulićevu rječniku*: 'metalifer'. — *nije dosta pouzdano.*

GVOZDOSHRANA, *f. torba gdje se hrane gvožđa. — U Stulićevu rječniku*: 'ferriera, tasca piena dei strumenti di ferro', 'ferraria theca', za koji je načineno.

GVOZDOTEG, *m. magnes, ruda što priteže gvožđe. — Načineno od pisaca koji su složili osnove supstantiva gvozdje i glagola (pri)tegnuti. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (calamita, pietra, specie di pietra nota', 'magnes' 157^b) gdje naj prije dolazi, u Voltigijinu ('calamita', 'magnet'), u Stulićevu ('magnes').* Koliko je veći gvozđoteg, toliko ima veću krepos za pritegnut k sebi gvozđje. Đ. Bašić 314. Stavljene su poslije kosti u gvozđenu škriću, koja sama o sebi u zraku visi i drži se od jednoga velika gvozđotega. I. Velikanović 1, 281. u naše vrijeme u Šutekova rječniku ('magnet'). — i metaforički. Gvozđoteg ljubavi ljubav jest. P. Knežević, osm. 352. Može se rijeti, da je dobro jedan gvozđoteg, koji priteže k sebi ljubav našega srea. Đ. Bašić 314. Biser kakono gvozđoteg privlači srca čovičanska. A. Tomiković, gov. 357.

GVOZDOTEGAN, gvozđotegna, *adj. koji pripada gvozđotegu. — U Belinu rječniku*: gvozđotegni 'di calamita', 'magneticus' 157^b, i u Stulićevu: 'magneticus'. — nepouzđano.

GVOZDOTEGNUTI, gvozđotegnomo, *pf. potrti gvožđe gvozđotegom (da postane gvozđoteg). — U Stulićevu rječniku*: 'calamitare', 'magnete ferrum perfricare'. — *sasma nepouzđano.*

GVOZDOTEZATI, gvozđotežem, *impf. gvozđotegnuti. — U Stulićevu rječniku (samo praes. gvozđotežem kod gvozđotegnuti). — sasma nepouzđano.*

GVOZDOVAN, gvozđovna, *adj. u Stulićevu rječniku*: 'metallifer'. — *isporodi gvozđoplodan. — nepouzđano.*

GVOZDOVICA, *f. gvozđena ruda. — U jednom primjeru xviii vijeka*. Verug svijeta, Kunovica, rodno mjesto Martu 'e bila, gdi je vječna gvo-

zdojica ka se u pukle gore sbila, grad nazvani Samokovo gdi 'e u gvozden stan stanovo. J. Kavañin 274^a.

GVOZDOVIT, *adj.* gvozden; okovan gvožđem. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Belinu* (,ferratus; catafractus' 311^a), *u Voltigijinu* (,ferrato', ,eisern'), *u Stulićevu* (,metallifer'). Vrhuru oružja gvozdovita (*vidi* gvozdobit, gvozdolit) gradi udorac teških se ore. I. Gundulić 589. Al' nakovan gvozdoviti, česti udarci koga biju. J. Kavañin 184^b. Gvozdovitijem škripe kolim. I. Đorđić, salt. 58. On će sprazit štite gvozdovite. 150. Mučen pod teškima gvozdovitijem okovima. 357. Ter čim lupi silnijem mahom gvozdovitijeh zatvor vrata, sva protru lednijem strahom. P. Sorškočević 579^b.

GVOZDOŽER, *m.* (čovjek, zvijer) što ždere gvožđe. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Nenašitni krvopivci, gvozdožeri i gavrani. J. Kavañin 456^a.

GVOZDUŠINA, *f.* *vidi* gvožđušina. — *U Mikañinu rječniku* (nema napose nego kod trg: trg od gvozdusina), *u Belinu* (*plur.*: gvozdusine 311^a), *u Voltigijinu*: štamparskom grješkom gvozdusina (,gvozdusina' m. j. ,gvozdusina'), ,ferravechit', ,altes eisen'; *u Stulićevu* (gvozdusine, ,ferravechit', ,seruta'), *i u Šulekovu rječniku*: ,eisenkram'.

GVOZDUŠINAR, *m.* čovjek koji trguje gvozdusinama. — *Samo u Stulićevu rječniku*: v. starežar.

GVOZNICA, *f.* ime mjesta. — *Postaje od gvozd, te d ispada između z i n, ali se nalazi pisano na jednom mjestu. a) u Davičićevu rječniku*: ,Gvoznica', dva sela koja je kralj bosanski Tomaš Ostojić 1446 dao sinovima vojvode Ivaniša Dragičića s gradom Ključem: ,Gvoznicu i drugu Gvoznicu' (Mon. serb. 439). — *b) mjesto u Hrvatskoj.* — xv i xvi vijeka. Tomaš Satnik z Gvoznice. Mon. croat. 120. (1484). Petar Satničić z Gvoznice. 129. (1487). Tomaš Satnik z Gvoznice. 183. (1501).

GVŌŽDE, *n.* *vidi* gvožđe. — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* Luk su obrve, oči strile, jaka mreža drago lice, a gvožđa su i putile bijela stegna i mišice. J. Kavañin 199^a. (može biti da treba čitati gvožđa).

GVŌŽDEN, *adj.* *vidi* gvozden i gvožden. — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* Zasve gvožđen da sadi je vijek i gvožđen narodima. J. Kavañin 158^b.

GVOŽĐANI, *m. pl.* selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 34.

GVŌŽĐAR, gvožđara, *m.* čovjek koji trguje gvožđem, gvožđima (*u Stulićevu rječniku* ima i mañe pouzdano značenje: kovač). — *isporedi* gvožđarnik. — *Akc. kuki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing., i voc.*: gvožđaru i gvožđare, gvožđari. — *U Stulićevu rječniku*: gvozdjar, 1. ,faber ferrarius'. 2. ,ferrum vendens', *i u Vukovu*: ,der eisenhändler', ,mercator ferrarius'.

GVŌŽĐARA, *f.* *vidi* gvožđarnica. — *Akc. se mijena u gen. pl.* gvožđara. — *U Vukovu rječniku*: ,der eisenladen', ,taberna ferraria'.

GVOŽĐARIJA, *f.* gvožđa, nekoliko gvozdovijeh stvari. — *U naše vrijeme.* Kad ko nosi što skovana ili ima gdje na gomili skovanih stvari, pita se: ,Kakva je to gvožđarija?'. *U Dobroselu. M. Medić.* — *i u Šulekovu rječniku*: ,eisenzeug'.

GVOŽĐARINA, *f.* *vidi* gvožđarija. Različne gvožđarine za 2500 talira. Đ. Popović, poznav. rob. 163.

GVŌŽĐARITI, gvožđarim, *impf.* raditi kao gvoždar. — *Samo u Stulićevu rječniku*: gvozdjariti ,ferrarium artem exercere'.

1. **GVŌŽĐARNICA**, *f.* dućan gdje se trguje gvožđem (*u Stulićevu rječniku* ima i mañe pouzdano značenje: kovačnica). — *isporedi* gvožđara. — *U Stulićevu rječniku*: gvozdjarnica, 1. ,officina ferraria'. 2. ,ferraria'. *i u Vukovu*: ,der eisenladen', ,taberna ferraria'.

2. **GVŌŽĐARNICA**, *f.* žensko čelade što trguje gvožđem. — *U Šulekovu rječniku*: ,eisenhändlerin'.

GVŌŽĐARNIK, *m.* *vidi* gvoždar. — *U Šulekovu rječniku*: ,eisenhändler'.

GVŌŽĐARSKI, *adj.* koji pripada gvoždarima. — *U Vukovu rječniku*: ,eisenhändlerisch', ,ferrarium'.

GVŌŽĐE, *n.* ferrum, uprav coll. gvozd, te je prvo značenje bilo: klinčić, čavli, ali je kod našega naroda dobilo značenje: ono (željezo) od čega se kuju klinčići, te je svud zamijenilo starije željezo koje se uzdržalo samo na istočnijem i sjeverozapadnijem granicama. — *Akc. se mijena u množini*: gvožđa, gvoždima, (*gen.* gvožđa). *u Dubrovniku* je o kratko i u jednini: gvožđe. — *Postaje od gvozd nastavkom ije*: gvozdije (*vidi prvi primjer kod a*), kasnije je: gvozdje; zdj se mijenalo na žd po svoj prilici već xviii vijeka, ali se xviii obično nalazi pisano gvozdje. — *Radi plur.* gvoždija, *vidi kod a* na kraju. — *Po nekijem se zapadnijem krajevima gdje gdje izostavlja v*: gožđe. — *Od xiv vijeka, a između rječnika u Mikañinu* (gvozdje, željezo ,ferrum'), *u Belinu* (gvozdje 311^a), *u Bjelostjencvu* (gvozdje, v. željezo), *u Voltigijinu* (gvozdje i gvozje ,ferro', ,eisen'), *u Stulićevu* (gvozdje), *u Vukovu. a) kao materijalni supstantiv, uopće, nema se obzira, dijeli li se na komade, ima li jedan ili više komada, jeli izrađeno, nije li. aa) ferrum, s pravijem značenjem.* Da uzimaju na vsako godišće u Gluhoj Vrsi po 50 nađ gvozdija. Deč. hris. 61. Ako vidiš (*u snu*) da gvozdje kuješ, toj prilikuje nemoć. Zborn. 130^b. Kami ki gvozdje priteza. Š. Menčetić 195. Gvozdje se bit ima, dokole jes vruće. N. Dimitrović 9. Ja sam rda od vetha gvozdja. M. Držić 203. Gvozdje toj tvrdo sve k sebi poteže. D. Rañina 13^b. Omekšaj srce tvoje tvrde, neg je gvozdje i kami. A. Čubranović 156. Bijaše se usjao kakono ti privruće gvozdje. M. Divković, bes. 186^b. Brijeme hara stanac kami, i žestoko gvozdje izjeda. I. Gundulić 235. Na dno tamne jame stoji u okovijeh gvozdja teška. 464. Otrovanu ranu lutu gvozdje i ogañ samo liječi. 498. Sudac zapovida po ñem gvozdja posipati, ter svetu divicu na ñega položiti. F. Glavinčić, evit. 48^a. Tko je od tvrda gvozdja i stijene, da vas neće za ljubene i za drage vjerenice? G. Palmotić 2, 404. Gvozdje tare se družijem gvozdjem. P. Posilović, cvijet. 63. Kakono gvozdje usijao i ugrijava od tvrda, studena i crna kakono bijaše, stavljeno u vatru, jest učinjeno svijetlo, vruće i meko. M. Radnić 380^b. Izran'te vele luto bići, ki su svih stran puni jitka gvozdja i karbuni. P. Hektorović (?) 183. Kad nije gvozdja, bit' nakovan. (D). Poslov. danić. 42. Kako počivaste na postelja od gvozdja vruća. S. Margitić, fal. 2. Svijet ne bijaše još iz bata rude od gvozdja i od zlata. J. Kavañin 257^a. Stegna od mjeda, noge od gvozdja. B. Zuzeri 247. Zlato, tuč, gvozdje. A. Bačić 447. Krunu od drače morske, koje su oštre, a tvrde veoma kako gvozdje. M. Lekušić 82. Gvozdje koje se sa svim u ognu erljeno učinilo vidi se da je veće ogañ nego gvozdje premda je u svomu

bivstvu gvozdje. J. Filipović 1, 230^b. Čekić ne more više gvozdja raspleskati, nego oće kovač. F. Lastrić, ned. 214. Odluču služiti se usjanim gvozdjem. A. Kanižlić, kam. 34. Da je ŕezin posa prodati gvozdje. M. Zoričić, zrc. 129. Gvozdja hita se rda. S. Rosa 77^a. Bi živ ufaćen i u gabiju od gvozdja postavlen. And. Kačić, razg. 55. Gvozdje, žice gvozdene, kositer, maziju, olovo i svaku vrstu rude. Ant. Kadčić 284. Zgrij malo vrućim gvođdem. J. Vladmirović 41. Konac od gvozdja, od svile, od vune. M. Dobretić 393. Dokle godi ogañ, kojijen: ovo srca gori prema Bogu i umrljem, ne prizme te i ne ražeže kako gvozdje u peći. I. M. Mattei 248. Vrata od tuća a klućanice od gvozdja. Đ. Rapić 289. Kojja klin od gvozdja prima. J. S. Rejković 22. Četrdeset oka ladna gvožda, dvaest oka lepa čista srebra. Nar. pjes. vuk. 2, 436. Drvo, kamen i studeno gvožđe. 2, 502. Više zlata nego žuta gvožda. 3, 119. Gvožde vaļa kovati dok je vruće. Nar. posl. vuk. 41. Lasno je tudim rukama za vrelu gvožde hvatati. 167. Poznaje rda (svoje) gvožde. 252. Metnuli ga u gvožde ,mit eisen beschlagen', ferratus'. Vuk, rječn. *kod gvožde. s nekijem pridjevima dobiva osobito značenje: nado, čelik. u Mikičinu i u Stulićevu rječniku: gvozdje tvrdo, bliznica ,calybs', u Belinu: izvrsno gvozdje, izbrano gvozdje ,chalybs' 16^a; u Voltigijinu: gvozdje izbrano ,acciajo', stahl'. vidi i: Čelik, žuto gvožde. V. Vrčević, nar. prip. 229. — s ovijem značenjem rijetko dolazi u množini; u gornjem primorju i u Barani oblik je množine s ovijem značenjem: gvoždja (gvožda znači što i kod ostaloga naroda). Kako u Dubrovniku i gore po Boci, tako i po primorju ispod Dubrovnika (k sjeveru) dekoja sušt. imena srednjega roda imaju mn. broj koji se svršuje na ,ija', n. p. ,selija' (od ,selo')... ,gvoždija' (od ,gvožde')... Vuk, poslov. xxxvii. ,Selija, vinija, gvoždija' (mn. broj od ,selo, vino, gvožde') u Dubrovniku; a sve se ove riječi mogu čuti i u Barani. piscin. 86. vidi P. Budmani, dubr. dij. rad. 65, 170 br. 65. — bb) metallum, rijetko se nalazi sa značenjem: sve ono što se može kovati. Gvozdje ,metallo, come oro, argento ecc.; plodan gvozdjem ,metallifer'. A. d. Bella, rječn. 485^a. Zlato izgubilo bi svoje štimañe koje ima svrhu drugoga gvozdja, da se na svakom brdašcu porada. A. Tomiković, gov. 145. — b) o komadu ŕeke veličine, koji je obično izraden kao oruđe ili oružje. aa) stoji u jednini i znači jedan komad. aaa) uopće koji god komad. Jest lipa priika u jednomu gvozdju, koje se sagrijalo. P. Posilović, nasl. 175^b. Kako jedno gvozdje zavareno puno je ogañ i čini se da je ogañ. A. d. Bella, razgov. 183. Užeži na kakvu gvoždu. J. Vladmirović, lik. 41. — bbb) metonimički se kaže o kakvom gvođenom oruđu ili oružju za koje ima i drugo, osobito ime, n. p. o nožu, maću, sablju i o srakom oružju koje rani bodući ili sjekajući ili režući. Ako vidiš (u snu) da si rañen gvozdjem, toj prilikuje da si od svakoga ostavljen. Zborn. 139^b. Put mi će gvozdje ovoj ukazat k tebi sad. M. Držić 75. Deset tisuć hajzam koñskih po kih gvozdje sići ne more. Aleks. jag. star. 3, 263. Nićje krvi još ne popi jedne kaplje gvozdje britko. I. Gundulić 315. Koji nožem ali gvozdjem rani. S. Matijević 38. U čas jedan bara i plijeni jedno gvozdje sto života. G. Palmotić 2, 53. Ž desnicom britkijem gvozdjem oružanom. B. Zuzori 143. Oštro gvožde u tvoje srce da usadi. A. Kalić 48. Pa je oštru sablju zagledao, pa govori Kraļoviću Marko: ,Mili Bože, čuda velikoga! dobra gvožda u loša junaka! Nar. pjes. vuk.*

2, 354. Za oštro se gvožde privatiše, među Turke juriš učiniše. 3, 93. Na žuto se gvožde udariše. 4, 409. Sunu junak Mataniću Đoko, sa golijem u desnici gvođdem. Osvetn. 3, 103. — o sjekiri. O huda dubravo, ... zlo gvozdje vidjela na tvom tom korijenu! D. Rañina 41^b. Tako za rvat' dub u gori s gvozdjem sjeač naj prije teče. I. Gundulić 498. — o pušaćnoj cijevi. I iz šuplja gvozdja tište zrno oğmeno. I. Gundulić 514. — o sidru. Gvozdje ono naj teže koje ufancu zovu u more spuste. V. Andrijašević, put. 410. — o kluću (ili bravi). Na zvek gvozdja zaklopnoĝa propas jaza dubokoga sva se zdrhta strašnom bukom. P. Sorokoćević 590^a. — o udici. Kao riba nevišta, u moru ka plije, it' opći za gvozdjem, ko pića zakrije. D. Rañina 103^b. — amo mogu spadati i ovi primjeri u kojima gvožđe stoji kao apozicija uz drugi supstantiv: Na Turčinu oklop gvožde ima. Nar. pjes. vuk. 2, 586. No se junak titra s buzdohanom, uz buzdohan gvožde popijeva. 3, 308. — cc) o nekijem gvođenijem oruđima kaže se u užem smislu kao pravo ime (kod kojega može biti i drugo, osobito ime); n. p. cc) o oruđu za kovrčenje kosa. Kose gvozdjem zarudjene i mirisim izmazane. G. Palmotić 2, 121. Grijem gvozdje, kosa muku, da ne š ŕime vijem. A. Kanizlić, roz. 40. — β) o žigu. Gorućijem gvozdjem jezik probadati. A. Gućetić, roz. jez. 34. S vrućim gvozdjem na čelu zapećatit. J. Banovac, pripov. 63. — γ) orne gvožde, raonik. Orno gvozdje, il ferro dell' aratro, cioè il vomero', vomer'. A. d. Bella, rječn. 96^b. — δ) gvozdje od maća ,lama', ,ensis lamina'. 423^a. — ε) gvođeni vrh, šiljak na strijeli. Druge (strijele) ulazahu s gvozdjem do mesa. I. Držić 182. On uze klet gvozdje na strijeli. I. Đorđić, uzd. 151. — bb) stoji u jednini, ali je značenje kolektivno. aaa) vrijedi kao množinu prema značenju kod aa) bbb) i cc), n. p. uopće kao množina oruđa. Gvozdje ,ferramenta'. A. d. Bella, rječn. 310^b. More se kovaću samliti nikoliko priko reda, zač i u kovaćnici mlińskomu gvoždu red je neto dojde. Stat. pol. ark. 5, 297. — kao množina oružja. Sad ga strašno i oholo gvozdje i ogañ svega obstire. I. Gundulić 520. No dušmansku snagu dočekati i na gvožde i na rane žute. Osvetn. 3, 75. — čarli. Da me čekat ne pristaje, (Jezus) gvozdjem (čarlima) pribi svo'e stupaje. I. Đorđić, uzd. 56. — gvođeni oklop. Ruka do ramena biše gvozdjem oklopljena. P. Knežević, muk. 20. — bbb) s osobitijem značenjem, okori, verige, puto, lisice itd. čim se okuje sužan. isporodi cc) bbb). Otac Franciska u gvozdje okova u hiži svojoj. F. Glavinčić, cvit. 334^b. Sveza ih gvozdjem turska sila. B. Betera, or. 1. U gvozdje okovana metno je u tavnicu. A. Kanižlić, kam. 57. Galijota na hilade na galijam gvozdjem speti(h). V. Došen 121^a. Metnuvsi ga u gvozdje. M. A. Rejković, sabr. 24. Danas vilimo, da je po zapovidi Hiruda prokletoga u gvozdju stegnut potavnio. Đ. Rapić 20. Čini mi se singir-gvožde na grlu. Nar. pjes. vuk. 1, 236. Da ufato alajbega Jergece, da mu metnu teško gvožde na noge. 1, 386. U gvožde me postaviše s jednom nogom uz djevojku, s drugom nogom uz snašicu. 1, 510. Pa neka me u gvožde okuje. 2, 380. U želez ga gvožde okuj teško. 2, 381. Okova ga sve u gvožde žuto: a na noge dvoje bukagije, a na ruke dvoje belenzuko, a na grlo singir-gvožde teško. 2, 413. Pa svom pobru gvožde otvorarše, a na Denu Marko udaraše, kad udari singir-gvožde teško... 2, 416. I na Luku meće gvožde žuto. 4, 90. Iz teška ga gvožda izvadio. Nar. pjes. juk. 113. — cc) plur.: gvožda kao množina

prema aa) i s osobitijem značenjima. aaa) kao množina prema aa), n. p. više komada u naj širem smislu. Ogajni sviti u domu, čisti od rje, združuje gvozdja. F. Glavinčić, cvit. 162^a. — oruđa, alati uopće. Na svijetu ne bješe roditelj se još nitkor, skovati da umiješe motiku ni kosor, ni gvozdja ostala koja su zadala težaku krvni znoj. M. Vetranić 1, 7. Gvozdja, halat, irudje, ferramenta. J. Mikaļa, rječn. — noževi, mačevi, sablje, oružja uopće, oklop itd. Janičari sila i spahij još diju, kojih gvozdja čila do podplat odiju. H. Lucić 271. Ako su nosili nevrnikom, Turkom, poganom gvozdja, oružja, oklop, pušk, sabal, mačef... S. Budinić, ispr. 90. Tiska jedan proć drugomu oštra gvozdja bez milosti. I. Gundulić 545. Da junakom svijemu učini spravna na boj gvozdja pasti. Ġ. Palmotić 1, 188. Gvozdja u bojih vam su obrane, riječi u sborih. J. Kavašin 209^b. Svud okolo vojska poredana, gvožđa zveče, Arnauti dreče. Osvetn. 4, 60. — potkovi. Gvozdja od koña, potkove, ploče. J. Mikaļa, rječn. — gvozdeni alati kod ogništa. Gvozdja od ogništa, capifuoehi, tripodes foculares, hippopyrium. J. Mikaļa, rječ. — na pušci. Gvožđa puščana, das schloss am feuergewehr, claustrum, cf. tabange. Vuk, rječn. — na plugu. Sve što se od gvožđa kuje za plug, zove se gvožđa. Idem kovaču, da mi skuje gvožđa. u Dobroselu. M. Medić. — bbb) s osobitijem značenjem, vidi bb) bbb). Gledat kako se trataju tamničari, stavljajući im gvozdja zališna. I. Držić 301. Gvozdja, okove, compedes, pedicae; gvozdja od rukuh, okove od rukuh, manicae. J. Mikaļa, rječn. Gvozdja, ceppi, strumento che si mette a' piedi da' carcerati acciò non fuggano, compedes. A. d. Bella, rječn. 185^a. Gvozdja, manette, legami da legar le mani, manicae. 458^a. Zavezan sam. Čijem zavezan? Ne gvozdjima neg ostaranom običaji opake tvoje voje. B. Zuzeri 293. Mučno mi je u tavnici stat, u gvozdjih primučno. J. Filipović 1, 157^a. Da skinu

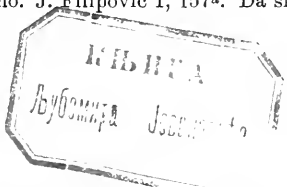
s ñega gvozdja. M. Zoričić, zrc. 188. Metnuše na n gvozdja. 201. Da jih zakuje u gvozdja. And. Kačić, kor. 45. Budući ñega u gvozdja postavio. 346. Gvozdja, ceppi, eisenband. J. Voltiggi, rječn. — ecc) s osobitijem značenjem, pedica, gvozdjena sprava u koju se love poveće (osobito škodne) životinje. Sakrivena su gvozdja ñegova u zemlji i zamčica ñegova na stazi. J. Filipović 1, 489^a. Za privarit i ufatit ribu pokriju udicu perom il' gusjenicom, a lisici il' vuku gvozdja sušnem. F. Lastrić, ned. 111. Kuna stara ne krvavi gvozdja. (Z). Poslov. danić. 52. Po drugi se put lisica ne hvata u gvožđa. Nar. posl. vuk. 251. Nađe lisicu gde se uhvatila u gvožđa. Nar. prip. vuk. 26. Naišla lisica na zapeta gvožđa u kojima je stajao za mamu jedan komad sira. Nar. prip. vrč. 180. Gvožđa, die falle, laquei. Vuk, rječn.

GVOŽDEN, adj. vidi gvozden. — Nije stari oblik gvozden, nego je kasnije načineno od gvozdje. — xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (gvozdjen, metallico, metallisch) i u Voltigijinu (gvozdjen, metallico, metallisch); i u primjerima pisano je gvozdjen. Gvozdjena vrata zlatna ruka razbija. (D). Poslov. danić. 25. Sa 20 gvozdjenih klina. M. A. Rejković, sat. L8^a.

GVOŽĐICE, dem. gvožđe. — isporodi gvozdice. — U Mikaļinu rječniku s osobitijem značenjima: gvozdjice od žužne, puntale di stringa, acicula; gvozdjice za pustiti krv, scalprum chirurgium.

GVOŽĐURINA, f. vidi gvožđušina. — U naše vrijeme. Nego je trgovao u staru gvožđurinu. S. Ľubiša, prič. 116.

GVOŽĐUŠINA, f. augm. gvožđe, staro gvožđe. — isporodi gvožđušina, gvožđurina. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu. I ona je (kriva vaga) mañe cine, nego komad gvožđušine. V. Došen 136^a.

Ġ

Ġ, slovo.

a. glasi dž i stoji prema đ kao ĉ prema ċ. ko god u izgovoru ne razlikuje ĉ od ċ, ovaj ne razlikuje ni ĝ od đ.

b. stoji: a) u romanskijem riječima gdje je u talijanskom jeziku nebnō g, n. p. generao, maĝ; rjeđe gdje je tal. z: raĝa. — b) u turskijem riječima, gdje je tur. ĝ, n. p. ĝamija, hoĝa. — c) u našijem riječima mješte ĉ pred glasnijem slovom, n. p. svjedoĝba, ĝban. — d) rijetko zamjenjuje ž, n. p. u ĝasnuti se, ĝuberiti, ĝebrak, ĝak.

e. u čakavaca i u nekijeh zapadnijeh štokavaca nema ovoga glasa, te ga zamjenjuje ž. s toga riječi koje amo spadaju treba tražiti i kod ž.

d. očito je da ovoga glasa nije svagda bilo u našem jeziku. nastao je onda kad je ģ ispalo u riječima svēdočba, ģbun itd., i kad su se počele primati romanske riječi.

e. s toga što rijetko dohodi, nije se svagda pisao ovaj glas osobitijem slovima, nego se je miješao sa ž, ĉ, đ. u starijem spomencima pisanjem ćirilovskijem slovima pisan je slovom ž. da je ovo slovo, kad je zamjenivalo ĝ (kao u Zamanović, Zan, Zani, Zivan, Žive, Živinijez, Živko, Živulin, Žonko, Žore, Žoreta, Žuho, Žuljan, Žuñ) uprav i glasilo kao ĝ, potvrđuje se tijem što se ne može pomisliti da bi talijansko nebnō

g isprva dobilo u našem jeziku glas ž pa da bi se kasnije približilo svojemu pravomu glasu, i što je gdje gdje zamjenjeno slovom ĉ (Čive, Čorži, isporodi i čenar, Činuvijez), i što i u turskoj riječi (vidi ĝumaz-el-ahir) pisano je ž za ĝ. kasnije neki pisci (n. p. Divković, Ančić, And. Kačić, J. Vladimirović) pišu ĉ, drugi (n. p. Dubrovcani) ne razlikuju od đ (od ovijeh koji razlikuju, kao D. Rašina, pišu g, ĝi za ĝ, a gh, ghi, ghj za d). vidi o tome: Ima se staviti na pamet da Latini izricaju ovo slovo, g, s ovijem slovima, e, i, razlicijem načinom, zašto Toškani izgovaraju ga, ge, ĝi, na način kojijem mi ove riječi izgovaramo: ,Givo, Giva, ĝil'; Lombardi ne tako neg kako mi izgovaramo ove riječi: ,sveder, nade, nadi, dodi' (pisano, svegher, naghe, naghi, doghi)... Potrebno je na pamet staviti da na oni način kako Toskani izgovaraju ,ge, ĝi, mi ga nigda ne izgovaramo, zašto ne imamo riječi koje u našem jeziku izricaju se onijem izricanjem, izvan kada uzimljemo kojegodi njih riječi, kako to, ,Givo, ĝardin, ĝil', koje riječi, ne budući naše, ne imaju se na naš način, neg na njih, i pisati i izgovarati. i ako tkogodi suprotiva ovomu uzbuđe rijeti da se nahode riječi u našem jeziku koje se izgovaraju i izricaju onijem izricanjem kojijem ga Toškani izricaju, kako to

ove: ,rasrġba, svjedoġba, vjeġbati', neka stavi pamet da se tako ne ima pisati ni izgovarati s ovijem slovom ,ġ' neg s ovijem ,ċ': ,rasrċba, svjedoċba', koje rijeċi izlaze od ovijeh: ,rasrċiti, svjedoċiti' koje se pišu s ,ċ' ne s ,ġ'; a ona tretja rijeċ ima se pisati ovako: ,vjeġbati' što hoće rijeti ,uċiniti vješta', tako da nigda ,ġ' ne izgovaramo na naċin od Toškana u našem jeziku kada je sastavljen s ovijem slovima ,e, i'. R. Gamaċić B5^b—B6^b. *Ċeki pisci iz Slavonije razlikuju ġ, pišući cx. u naše je vrijeme Vuk uzeo za ovaj glas rumunsko slovo u; po Gajevoj ortografiji piše se dž, ali ċesto pisci upotrebljavaju gj, te se ne zna, jesu li htjeli napisati ġ ili d. i kod izdavaġa starijih dubrovaċkih pisaca nalazi se ċesto krivo zabiġeġen glas ġ sad kao d (Gjivo, Gjono, Gjore itd.), sad kao g (n. p. gj)*.

ĠABA, adv. na dar, na ċast, prosto, mukte, badava, tur. ġaba. — isporedi ġabo. — U naše vrijeme a izmeġu rjeċnika u Vukovu. Ti si ġaba gospostvo dobio. Nar. pjes. vuk. 4, 250. Mora ġa ġaba hraniti. Nar. prip. bos. 1, 65. — *naj ċeġe se kaġe ġaba ti, na ċast ti, prosto ti, te ono što se daruje stoji u nominativu. A prodi se kavge i davola, ġaba tebe porez od Soluna. Nar. pjes. vuk. 2, 466. Lagat nemoj, veċo pravo kaġi, a ġaba ti Źivot na meġdanu. 3, 116. Daj mi tiċa, ġaba ti gnijezdo. V. Bogišiċ, zborn. 209. Ġaba ti (ġaba mu) to, t. j. na ċast ti to ,ich schenke dir's. Vuk, rjeċn. — u ovom je primjeru mjeġte nominativa genitiv: Usednem na koġa, pa s Bogom Kosmaju, ġaba ti stoke, ġaba ti belaja! M. P. Šapċamin 1, 88—89. — Shvaċa se kao da je supstantiv Źenskoga roda u reċenici: dati ġabu. u Vukovu rjeċniku: dati ġabu. Kod Turaka je obiċaj da gġjekoji kad dode u kavau zapovjedi kaveġiji te da kavu svima koji se naġu u kavani, pa on sam plati. kad koji plati ġabu, onda kaveġija viċe ,ġaba! kad daje Źudima filġane s kavom, a onome koji je platio da naj pisljuje, i reċe mu ,vala' (a ne ġaba).*

ĠABAISATI, ġabaišem, pf. dati ġaba, na dar, pokloniti. — Akc. se mijeġa u aor. 2 i 3 sing. ġabaisa. — U Vukovu rjeċniku: ,schenken', dono', cf. pokloniti.

ĠABE, adv. vidi ġaba. Vrlo je rad pojediti ġabe kakav sladak zalogaj. M. Đ. Miliċević, jur. 3.

ĠABIĆ, m. prezime. — U naše vrijeme. Šem. srb. 1882. 74.

ĠAĠIĆ, m. dem. 1. ġak. — U Vukovu rjeċniku.

ĠADA, f. drum, tur. ġado. — U naše vrijeme. Na Evropu ġadom putujuċi. Nar. pjes. vuk. 5, 353. I na suvu ġadu natuŹiše. 5, 355. Svo je moġe ġade zatvorio. Nar. pjes. juk. 536. Koji pozna sve ... ġade i ċouare. V. Bogišiċ, zborn. 612.

ĠADIĆ, m. prezime. — U naše vrijeme. Pavlo Ġadiċ. Rat. 408.

ĠAFER, m. tursko, (arapsko) ime muġko. — Od xvii vijeka. A Gafera i Selima ... poli iz magle crna ġina goruċ katran, i svo isprli. I. Gunduliċ 521. Vodi roba, Gafer-begovice. Nar. pjes. vuk. 3, 5. Svoime pobri, Kopċić Gafer-begu. Nar. pjes. juk. 582. — i s v mj. f. Govori u u Gaver-begovica. Nar. pjes. vuk. 1, 609.

ĠAFRAN, m. vidi ċafran. — U Mikiġinu rjeċniku (nema uposej: mast kako od ġafrana, color croceus, crocinus).

ĠAGARA, f. škola (u manastiru). — Akc. se mijeġa u gen. pl. ġaġarā. — Od turskoga ,ġagr

ġagur', larmati. Đ. Popović, tur. reċ. glasn. 59, 257. — U naše vrijeme, a izmeġu rjeċnika u Vukovu: ,die schule (in den klöstern), das schulzimmer', ,schola', cf. škola. — Skupili bi se (daci) u kaku sobu (koġa se u Tronoġi zvala ,ġagara) te bi im kakav kaluder ili dakon pokazivao da uċe ,ċitati'. Vuk, rjeċn. kod škola.

ĠAGATI, ġaġam, impf. vidi ġakati. Đ. Popović, tur. rijeċ. glasn. 59, 257.

ĠAGOR, m. buka, treska, vidi ġagara. — U Vukovu rjeċniku: ,der lärm', ,strepitus'.

ĠAGOREĊE, n. djelo kojijem se ġagori. — U Vukovu rjeċniku.

ĠAGORITI, ġaġorim, impf. buċati, vidi ġagor. — isporedi ġagati, ġakati. — U Vukovu rjeċniku: vide ġakati.

ĠAĠIĆ, m. prezime. — U naše vrijeme. D. Avramović 250. Mladen Ġaġić. Rat. 206. Stevan Ġaġić iz Beograda. Ź. Stojanović.

ĠAĤNUTI SE, ġaĤnem se, pf. vidi ġasnuti se. — U naše vrijeme u Dubrovniku. Premetajuċi rukama tegne u neġto glatko i studeno; ġahne se, uġli uznakne ruku. M. Vodopić, tuġn. jel. dubrovn. 1868. 234. Isti meġtar Miho, spaġmetna pomorska mrkijenta, ġahne se malahno. 245.

ĠAIZ, adv. pristojno, arap. ġaiz, tur. ġajyz, dopuġteno. — U naše vrijeme. Nije ġaiz, moj zete i bane, da ovako prelijepo odijelo crnom krvcom bude poġtrapano. Nar. pjes. juk. 59.

ĠAJA, m. prezime. — U naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budnani. — Krivo se piġe Đaja. Šem. srb. 1882. 47.

ĠAJEVIĆ, m. prezime. — U naše vrijeme. L. Đorġević.

ĠAJIĆI, m. pl. selo u Hercegovini u okrugu mostarskom. Ġaiċi. Statist. bosn. 238.

ĠAJINE BARE, f. pl. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom. Glasnik. 19, 256. Niva u Ġajjim Barama. Sr. nov. 1875. 675. — i u jedini. Niva u Ġajinoj Bari. Sr. nov. 1861. 417.

1. **ĠAĠK**, ġaka, m. prtena vreċa, pa otale s osobitiġm znaċenem i: mjera od 40 oka, maġ. zsák. — Akc. kaka je u gen. sing. taki je u ostaliġem padeġima, osim nom. i acc. sing., i voc.: ġaċe, ġaċi. — Od xviii vijeka (naj prije u piscu Slavonca), a izmeġu rjeċnika u Vukovu (1. prtena vreċa. 2. mjera od 40 oka. cf. vreċa). U ġak i u strunu jesu se obukli. A. J. Knezović 61. Kapom tira vitra, stignutog u ġak da moġe spraviti. 117. U jednim je ġakovima pirinaċ. M. Đ. Miliċević, jur. 39.

2. **ĠAK**, m. tal. giaco, oklop spleten od gvodzene Źice. — U jednoga pisca Dubrovaċanina xvi vijeka. Neg sve toj pustih tja, utekoh jedva go u ġaku naj brġe. N. Najġsković 1, 290.

ĠAĠKA, f. buka, ġakaċ. — U jednoga pisca našega vremena. Ali baġ tu ċuje u kuċi neku ġaku. M. Đ. Miliċević, let. veċ. 150. Na daċama nikad nema veliko ġake i Źiva razgovora. Źiv. srb. 1, 129.

ĠAĠKANE, n. djelo kojijem se ġaka. — U Vukovu rjeċniku: ,das lärmen der kinder', ,strepitus'.

ĠAKATI, ġakam, impf. buċati, vikati (osobito kad je mnogo djece zajedno, vidi ġakanie). — isporedi ġagati i ġagoriti. — U naše vrijeme a izmeġu rjeċnika u Vukovu (,lärmen', ,strepo'). Ja zapita straġmeġtera: ,ġta raġe tu to devojke te tu ġakaju?' S. Tekelija. letop. mat. sr. 119, 41.

ĠAKOVIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Te udari Suļa Ġakovića. Nar. pjes. vuk. 4, 127. Dehija Suļa Ġakoviću. Pjev. crn. 79b.

ĠAKULA, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Mane Ġakula rodom iz Rujnice. u Nar. pjes. kras. 1, x.

ĠAKULE, *f. pl. selo u Bosni u okrugu Doñe Tuzle*. Statist. bosn. 136.

ĠAKUĻA, *f. augm. 1. ġak*. — *Akc. se mijenja u gen. pl. ġakūĻā*. — *U Vukovu rječniku*.

ĠALA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom*. Niva na Ġali. Sr. nov. 1861. 730.

ĠAM, *m. staklo, pers. tur. ġam, ġāša*. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (vide staklo). Zapucaše ġami i ġoškovi. Pjev. crn. 316b. Dok on vodi i jezeru pride, zatrova je ġamom i sičanom. Nar. pjes. petr. 3, 19. Na penġeru ġame otvorilo. 3, 386.

ĠAMĀNAN, *m. űeka premitaća, arap. tur. ġam'edān, torba*. — *isporedi ġemadan*. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* ('eine weste', tuniceae genus, praecipue Albanorum'). Obukla je svrh košuje zlatna ġamadana. Pjev. crn. 190b. Ostaviše ... ġamadane, ġurke i biñiše. 249a.

ĠAMANOVIĆ, *m. prezime vlasteoske porodice dubrovačke, kasnije Ġamañić (koje vidi), tal. Giamagno, kasnije Zamagna*. — xiv i xv vijeka (svagda pisano sa ž), a između rječnika u Danićićevu (Zamanović). Ohaty Zamanović. Mon. serb. 241. (1899). Orlyse Zamanovića. 259. (1405). Marstolomy Zamanovića. 320. (1423). Stipko Zamanovića. 419. (1442). Mihoća Zamanovića. Spom. sr. 2, 117. (1462).

ĠAMAÑIĆ, *m. vidi Ġamanović*. — *Od xvii vijeka*. Rajmundo Ġamañić. R. Ġamañić A3b. Ġamañić plemeniti. J. Palmotić 268. Ġamañić Dubrovčanin. I. Đorđić, uzd. v.

ĠAMARA, *m. prezime*. — *U naše vrijeme u Dubrovniku*. P. Budmani.

ĠAMARIJA, *m. ime muško (Ivan Marija), tal. Giammaria*. — xviii vijeka u Dubrovniku. Ġamarija (Giammaria) Mattei. I. M. Mattei v.

ĠAMBĀS, ġambāsa, *m. ġovjek koji igra na uġetu; ġovjek vješt koñma, pers. ġanbāz (kaji se igra dušom, koji meće glavu u torbu), tur. ġambaz, ġovjek koji igra na uġetu, at ġambazy, ġovjek vješt koñma*. — *S prvijem znaćenem na jednom mjestu xviii vijeka; s drugijem u Vukovu rječniku* ('der pferdekennet', peritus equorum'). Ali i ta slava svršši, za kom paka ġambas dode po koñopjem da se krši i da na űe igrat pode. J. Palmotić 226. — *I kao prezime u naše vrijeme*. Milun Ġambas. Rat. 264.

ĠAMBURŌVIT, *adj. kaže se za put neravan, na kom ostane buseñ od blata*. S. Novaković.

ĠAMĠIJA, *m. staklar, tur. ġamġy*. Đ. Popović, tur. reć. glasn. 59, 258.

ĠAMIJA, *f. turska crkva, arap. tur. ġāmi', velika turska crkva*. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu* (die moschee, die kirche der Türken', templum turcicum'). Uzdigo je ... na ġamijah križ prisveti. B. Zuzeri 140. Već ne štuje crkve ni otare, neg ġamije i turske munnare. And. Kačić, razg. 160b. I od crkvi načini ġamije. M. A. Reġković, sat. B7a. Kad ja podem u ġamiju klanati. Nar. pjes. vuk. 1, 236. Turci viću na ġamiji. 1, 346. Na ġamiji trideset munnara. 3, 83. Od ġamija crkve pogradiše. 4, 241.

ĠAMIJSKI, *adj. koji pripada ġamiji, ġamijama*. — *isporedi ġaminski*. — *U naše vrijeme*. Ġar turski namjerava plaću ġamijiski činovnika

povisiti. Nov. sr. 1835. 105. — Ġamijski KĻuč, *m. mjesto u Srbiji u okrugu jagodinskom*. Niva u Ġamiskom KĻuču. Sr. nov. 1870. 703.

ĠĀMĪNSKĪ, *adj. vidi ġamijski*. — *Prvo i stoji nj. iji*. — *U naše vrijeme*. Zaustavi se pred ġaminska vrata pa se prekrsti. Nar. prip. vrć. 60.

ĠĀMLI, *adj. staklen, tur. ġamly*. — *vidi ġam*. — *Nc mijenja se po padežima*. — *U narodnijem pjesmama našega vremena*. Sa ġardaka sa ġamli penġera. Nar. pjes. petr. 3, 518.

ĠAMOĠĻADIJA, *f. kao da je coll. ġamoglan, ali se kod toga misli i na glad*. 'Ima dosta ġamogladije na vratu', t. j. da ih hrani. Đ. Popović, tur. reć. glasn. 59, 257.

ĠAMOĠĻĀN, *m. vidi azamogĻan (kod ġega treba popravitii da oglyani nije arapska nego turska rijeć)*. — *Samo plur.: ġamoglyani u Vukovu rječniku*; 'in der redensart': navalise kao ġamoglyani.

ĠĀMOR, *m. vidi žamor, isporedi i ġamoreñe*. — *Od xviii vijeka*. Buka ali ġamor. S. Margitić, fal. 163. Gdje su se skupili i űekakav ġamor spravili. Nar. prip. bos. 1, 96.

ĠAMPIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. D. Avramović 196.

ĠAMUTRA, *m. mladoženja (valda će biti ciganski)*. u Dibri i Tetovu. M. Đurović.

1. ĠAN, *m. Joannes, ime muško, tal. Giovanni, Gianni*. — *isporedi Ġani, I. Ġano*. — *Od xii vijeka (u starijem spomenicima pisano sa ž), a između rječnika u Danićićevu (Žan)*. Žan'y Gulčrević. Mon. serb. 7. (xii vijek). Žan'y Dan'ydolu. 24. (1234—1240). Žan'y Mihoil'y. 30. (1243). Žan'y Kurinu. 49. (1265). Ġan ban Ġanu banu govori. (Z). Poslov. danić. 23.

2. ĠAN, *m. duša, pers. tur. ġan*. — *U Bosni*. Đ. Popović, tur. reć. glasn. 59, 258.

1. ĠANA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom*. Niva na Ġani. Sr. nov. 1865. 435.

2. ĠANA, *f. vidi ġanarika*. — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori*.

ĠĀNAK, ġānka, *m. vidi ġeñak*. Tu s Turcima ġanak zapoġeše, od megdana rata otvorise. Nar. pjes. vuk. 5, 316. Mi s Turcima ġanak ućinismo, od megdana rata otvorismo. 5, 316. Vi možete šajke doġekati i s Turcima ġanak zaturiti. 5, 415.

ĠĀNARIKA, *f. vrsta oble šlive, tur. ġan eriji*. — *isporedi 2. ġana, ġenarika*. — *U Vukovu rječniku*; 'art runder pflaumen', 'pruni genus'.

ĠĀNBĀTISTA, *m. ime muško, Ivan KrstiteĻ, tal. Giambattista*. — *U jednoj piscu Dubrovčanina xvi vijeka*. U smrt Ġanbatiste Marije. D. Rañina 126b.

ĠĀNDĀR, *m. vidi žandar*.

ĠĀNDRĻA, *f. pogrđna rijeć. Skoroteća*. 1844. 250. — *isporedi ġandrĻiv*.

ĠĀNDRĻIV, *adj. vidi ġandrĻiv*. — *Dolazi od turskoga 'dar ġamli', onaj koji je tesne duše (dar' = tesno, 'ġan' = duša), pa u nas meta-tezom načinilo se ġandrĻiv*. Đ. Popović, tur. reć. glasn. 59, 258. *ako je ovo pravo postaje kod ove rijeći, onda je i kod ġandrĻiv, te ovo ne postaje od ġantrati*. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* ('zänkisch', 'rixosus', cf. ġandrĻiv). Svaka je baba ġandrĻiva. Nar. posl. stoj. 32. Siromah, ġandrĻiv, a dužan, pa se trista sijasetu ġini od űega. M. Đ. Milićević, let. već. 144.

ĠĀNDAV, *vidi dandav*.

ĠANGA, *m. ime muško (tursko)*. Od Mostara Ġangu buĻubašu. Nar. pjes. vuk. 3, 256.

ĠANĠAV, *vidi* dandav.

ĠANI, *m. vidi* 1. Ġan. — XIII vijeka (*pisano sa ž*), a između rječnika u Daničičevu (Žani). Ažb Žani Danđob. Mon. serb. 22. (1234—1240).

ĠANIĆ, *m. selo u Hercegovini u okrugu mostarskom*. Statist. bosn. 232.

ĠANIKOLA, *m. muško ime, Ivan Nikola, tal. Giannicola*. — U naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.

1. ĠANO, *m. hyp. Ġanikola, Ġanbatista, i drugih ovakijeh imena*. — *isporedi* 1. Ġan. — *Ak. se mijena u voc. Ġano*. — U naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.

2. ĠANO, *vidi* Ġanum. Živa mi, Ġano, bila! Nar. pjes. vuk. 1, 357.

ĠANOM, *vidi* Ġanum. Ġanom, drago, ne ponosi mi se! Nar. pjes. herc. vuk. 107. Otur Ġanom, kud ste ushitali? Pjev. crn. 54a.

ĠANOVIĆA, *f. vrsta smokve*. — *isporedi* Ġonovica. — U naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.

ĠANUM, *tur. Ġanym, dušo moja!* — *isporedi* Ġanom, 2. Ġano. — Od XVI vijeka, a između rječnika u Vukovu (sroe). Ja sam Dedo ašik derviš ki ti izrahen padam prid dvor, izid', Ġanum, da me vidiš. S. Gučetić, derv. star. pjesn. kuk. 1, 105. Benum Ġanum, čin'mo hesap. 107. S očiju sam sveinu rodu draga, po naj vise Ġanum Osman-agi. Nar. pjes. vuk. 1, 371. Otur Ġanum, kud si ushitalo? Pjev. crn. 54a.

ĠAŃEVAČKI, *adj. koji pripadu ĠaŃeva. ĠaŃevačka (opština)*. K. Jovanović 123.

ĠANEVO, *n. selo u Srbiji u okrugu krajinskom*. K. Jovanović 123.

ĠAPATI SE, *Ġapam se, impf. braniti se (?)*. — U jednoga pisca našega vremena. Ali za kog znamo, da će se Ġapati, mi ga (*hajduci*) oštrije i sretamo. M. Đ. Miličević, zna. vec. 187.

ĠARA, *f. veliki zemljni sud, tal. giara, giarra, a ovo je od arap. Ġara*. — U naše vrijeme u gornjem primorju, a između rječnika u Vukovu (sud zemljani za maslo, uje, ckvaru itd. s dodatkom da se govori u Bocu). Pa će ti se otvoriti obla jedna Ġara sa zlatnijem zaklopmu puna aspri. Nar. prip. vuk. 124.

ĠARAGIĆ, *m. prezime*. — U naše vrijeme. Da je vjera Ġaragiću Vulu. Nar. pjes. vuk. 4, 447.

ĠARDIN, *Ġardina, m. grudina, cvjetniak, ort za cvjeće, tal. giardino*. — *isporedi* Ġardim. — Od XVI vijeka po zapadnijem krajovima, a između rječnika u Vukovu (*vide vrt s dodatkom da se govori u primorju*). Ulažaše Suzana za poči u Ġardinu muža svoga. N. Rašina 67a. dan. 13, 7. Kud ide? u koje dubrave, u koje lugove, u koje li Ġardine? B. Gradčić, djev. 177. Govori otac Eugenio Pretelli u svoimu Ġardinu duovnomu. I. Ančić, svit. S. Ġardim, al'ti Ġardinu, al'ti vrtao ili cvitniak. vrat. 99. Tja u Mirunov Ġardin. (D). Poslov. danić. 127. Najdoše ono Ġardinu auti cvitniak. S. Margitić, fal. 5. Čjem cu hastrit narance po Ġardinu braca moga. Nar. pjes. bog. 15. Svrnuh joj se u Ġardinu, potrgah joj detsanim. Nar. pjes. vuk. 1, 287. U vnogradu Ġardinu a u Ġardinu naranca. 1, 335. Skoči Jovo u Ġardin. Nar. pjes. herc. vuk. 213. Isprod dvora i Ġardina. Nar. prip. vuk. 230.

ĠAREVAC, *Ġarevca, m. ime mjestima u Srbiji. a) u okrugu kraševackom*. Sr. nov. 1872. 899. — b) u okrugu požarevackom. Niva u Ġarevca. Sr. nov. 1872. 452.

ĠARICA, *f. dem. Ġara*. — U naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.

ĠARIZ, *m. mjesto u Srbiji u okrugu podrinskom*. Zemlja u Ġarizu. Sr. nov. 1875. 641.

ĠARKULA, *f. vidi* žarkula. I na mene postavili Petrove svilene hajine i njegovu Ġarkulu na moju na rusu glavu. Nar. pjes. bog. 124. Na glavi mu bijaše Ġarkula od suha zlata. 125. Ġarkula mu poleće sa njegove ruse glave. 219.

ĠÄS, *m. strah, vidi* Ġasnuće, žacaŃe. — U naše vrijeme, a između rječnika u Stuličevu (*intrinsecus animi affectus*). Čudno li te vlašće prepanulo! od neĠa si Ġasa zadobila, kad t' odvedem gradu Jedrenetu, ban će ti se i onde prizirat! Nar. pjes. vuk. 2, 280.

ĠASITI, *Ġasim, impf. činiti da se ko Ġasne*. — U jednomu primjeru XVIII vijeka. Nek suze pristanu ľubnog kim smo dugo Martina Ġasili. M. Katančić 61.

ĠASNIVATI, *vidi* Ġašnivati.

ĠASNUĆE, *n. djelo kojijem se ko Ġasne*. — U jednoga pisca Dubrovčanina XVIII vijeka, i u Stuličevu rječniku: (*sa starijim oblikom*) Ġasnutje (*uz Ġas*). Poukroti njihove misli i Ġasnuća njihova srca. S. Rosa 54b.

ĠÄSNUTI SE, *vidi* Ġašniem se, *pf. expavescere, prepasti se, vili* žahnuti se, žacnuti se. — *isporedi* Ġahnuti se. — Od XVIII vijeka, a između rječnika u Stuličevu (*gdje griješkom stoji aktivni oblik*): Ġasnuti, Ġasnujem, commoversi all' improvviso o a sdegno o a timore o ad altro affetto per qualche nuova o simil' impensato accidente' ,repente, inopinato commoveri', i u Vukovu (*erschrecken', expavescer'*). Ġasnu se u sebi. S. Rosa 109b. Ġasnuše se svi oni. 131b. — U jednomu primjeru ima *part. pass.* Ġasnut: S česa gorko Ġasnut Izaija obrnu se. S. Rosa 7a.

ĠÄSNIVATI SE, *Ġašniujem se i Ġašnivam se, impf. Ġasnuti*. — U jednomu primjeru XVIII vijeka (*sa su mј. šň*) i u Stuličevu rječniku (*praes. Ġasnujem mј. Ġašniujem kod Ġasnuti*). Ġasniva se blažena Marija. S. Rosa 50a.

ĠATIĆ, *m. prezime*. — U naše vrijeme. Pavle Ġatić. Rat. 177.

ĠÄVER, *m. vidi* Ġafer.

ĠÄVERICA, *m. prezime*. — U naše vrijeme. Trifun Gaverica. Rat. 250.

ĠÄVINAC, *Ġavinca, m. niva u Srbiji u okrugu vaľevskom*. Sr. nov. 1875. 721.

ĠÄĠAŃE, *n. djelo kojijem se Ġbagu*. — U Vukovu rječniku (*bez znaćen*).

ĠÄĠATI, *Ġbägäm, impf. u Vukovu rječniku, ali nije napisano znaćen*.

ĠÄŃ, *m. kaca*. — *isporedi* žban, čvan, čobana. — Ġ stoji mј. č koje se ovako promijenilo *ispred b* kad je između njih *ispalo b*. — Riječ je praslavenska, *isporedi* stslav. čbъnъr, rus. žbanъ, čes. čbъn, žbъn, polj. dzban, zban. — *Nepoznata postaća, jeli srodno s čabar?* — U Vukovu rječniku: 'dio wanne, kufe', 'cupa', cf. žban, kaca.

ĠBANICA, *f. mali Ġban*. — U jednoga pisca našega vremena. Civiluci, čupe i Ġbanice. M. P. Šapćamin 1, 83.

ĠBŃN, *m. frutex, vidi* 1. grm, a). — *isporedi* žbun. — *Nepoznata postaća*. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (*glor strauch', frutex'*). Mnogo puta zoej u onakovom Ġbunu leži, da ne bi niko ni pomislio. Nar. posl. vuk. 181. Svaki Ġbun u livadama. M. Đ. Miličević, zlosel. 216.

ĠBUNIĆ, *m. dem.* ġbun. P. Bolić, vinod. 1, 189.

ĠĖBA, *f. lorica, oklop, pers. tur.* ġebe. — *isporedi* ġebe. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu bez značenja i s primjerom:* Što Momčilu taman ġeba bila, Vukašinu s' aršin zemļom vuće. (Nar. pjes. vuk. 2, 114). — *Na drugom je mjestu značenje kao kod ġebe:* Na jednoj su (ġečermi) toke i ilike a na drugoj ġebe pozlaćene. Nar. pjes. kras. 1, 50.

ĠĖBAĦANA, *f. vidi* ġebana. — *U naše vrijeme u Crnoj Gori.* Da čekaju tursku ġebahanu. Ogled. sr. 168.

ĠĖBANA, *f. prah, olovo, taneta itd., a i hrana, uopće ono što treba u boju, pers. tur.* ġebe-hâne, ġeb-hâne, kuća, mjesto, gdje se hrani oružje ili prah. — *isporedi* ġebahana, ġebehana, ġephana, ġefana. — *Od xviii vijeka (ali vidi i ġephana), a između rječnika u Vukovu (die munition, kriegsvorrath).* Evo brate i gore žalosti, ġebanu mu Turci upališe. And. Kačić, razg. 170^b. A u kule nabavlja ġebanu. Nar. pjes. vuk. 4, 141. Dosta zlata, al' ġebane nema. 4, 173.

ĠĖBE, ġĖbeta, *n. ploče na ječermi, koje stoje iznad ilika pod grlom.* — *Istoga postala kao i ġeba koje vidi.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu gdje je onako tumačeno s dodatkom da se govori u Cetini.* Sinuše mu toke i ġebeta. Nar. pjes. juk. 247. Po noj meće toke i ġebeta. 257.

ĠĖBEĦANA, *f. vidi* ġebana. — *U naše vrijeme u Crnoj Gori (i bez h), a između rječnika u Vukovu s primjerom iz narodne pjesme:* Ġebahanu velu ugrabiše. — *Savo moju ġebeanu hrani.* Nar. pjes. vuk. 5, 231. Oduzeše carsku ġebeanu. 5, 375.

ĠĖBELIJA, *f. zatočnik, tur.* ġebeli, *u oklopu.* — *U narodnijem pjesmama bosanskoj našega vremena.* Jesi l' našo za se ġebeliju? Nar. pjes. petr. 3, 83. Izidi mi na mejdan junački, ja opremi za se ġebeliju. 3, 634.

ĠĖBELJ, *m. brdo u okolini badlevačkoj.* I. Dorđević. — *arap. tur.* ġebel, *gora, brdo.*

ĠĖBIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Šem. prav. 1878. 83.

ĠĖBRĂĈITJ, ġĖbrăčim, *impf. vidi* ġebrati. — *Postaje od ġebrač nastavkom i.* — *Od xviii vijeka.* Ne kao da ġebrači, nego baš kao da nešto deli i razdaje. D. Obradović, basn. 337. Tumarao po selu i ġebračio od kuće do kuće. M. Đ. Milićević, opšt. 17.

ĠĖBRĂĈKĪ, *adj. prosjački, koji pripada ġebračima.* — *Adv.* ġĖbrăčki. Kako je to ġebrački. M. Đ. Milićević, jur. 4.

ĠĖBRĂK, *m. prosjak, vidi* ġebrati. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu (s dodatkom da se govori u vojvodstvu).* Ġebrači i prosjaci. D. Obradović, basn. 240.

ĠĖBRĂNE, *n. djelo kojim se ġebra.* — *U Vukovu rječniku.*

ĠĖBRATI, ġĖbrâm, *impf. prositi, prosjačiti.* — *Sa ž (mj. ġ) nahodi se ova riječ u zapadnijeh Slavcna, isporodi češ. žebati, polj. zebrać, a i novoslov. žebati, moliti se Bogu. k nama je (kao i srodno zebrač) došlo možebiti iz slovačkoga.* — *U Vukovu rječniku.*

ĠĖĖNEM, *vidi* ġehenem.

ĠĖFANA, *f. vidi* ġebana. — *Postaje od ġephana tijem što se ph promijenilo na f.* — *U narodnoj pjesmi xviii vijeka.* Ugrabiću careve topove i ġefanu cara čestitoga. Nar. pjes. bog. 312.

ĠĖFĖNDĂR, *m. vidi* ġeferdar. Neko izvadi leđenicu, neko srebrni nož, neko ġefendar. Pravdonoša. 1851. br. 21. Ġefendar, puška dimiškiņa ,telum damascenum'. br. 21.

ĠĖFĖRDĂN, *m. vidi* ġeferdar.

a. *u pravom smislu.* — *S f.* Komnen novi tanka ġeferdana. Nar. pjes. vuk. 3, 185. Kako puće puška ġeferdane. 3, 187. Iz svojega bistra ġeferdana. 4, 482. Svi četrdest vjeru uhvatiše na ġeferdan Nika od Rovina da će ubit' pašu pod šatorom. Ogled. sr. 125. — *S v. između rječnika u Vukovu.* Pa dovati laka ġeverdana. Nar. pjes. vuk. 3, 12. I ġeverdan obliven u zlato. 3, 317. Na ramenu nose ġeverdane. 4, 509. Ġeverdanu živu vatru dađe. 4, 348. Preko krila drži ġeverdana. Pjev. crn. 28^b. Jedna rana puške ġeverdana, druga rana iz ruke kamena. Nar. pjes. vil. 1866. 501. — *U jednoga pisca xviii vijeka s č mj. ġ.* I sad mu se odora naodi... svitla sablja, čeverdan srebrni. And. Kačić, razg. 249^a. Čeverdani srebrnom navezeni. 303^a.

b. *prenceno na biļku (s v).* Ġeverdan, vrst javora (Sabjar, Lika). B. Šulek, im. 80.

ĠĖFĖRDAO, ġeferdára, *m. vidi* ġeferdar. — *U naše vrijeme u Dubrovniku (u pjesmama i pripovijetkama) u obliku* ġeferdô. P. Budmani. — *Da se nahodi i u Nar. pjes. bog. (dakle prošloga vijeka) sudjeđi Miklošić u türk. elem. 1, 54, ali ne znam gdje.*

ĠĖFĖRDĂR, ġeferdára, *m. puška s cijevi od išarana nada (vidi dimišćija), pers.* ġauherdár, *turs.* ġevherdar, *dimišćija, a ovo je od arap.* ġauhar, *dragi kamen. tur.* -yh- slijeva se u f: ġeferdar, ili h ispada: ġeverdar. — *isporedi* ġeferdan, ġeferdao, ġefendar, ġeverlija, ġeveruša. — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i voc.:* ġĖferdâre, ġĖferdâri. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu (ġeferdar i ġeverdar ,die damaszenerflinte' ,telum damascenum').* — *S f.* Izmetnuše te puške i ġeferdare. Nar. pjes. bog. 174. Ġeferdare kova mletačkoga. Nar. pjes. vuk. 3, 319. I pod ruku uze ġeferdara. 4, 90. I u moga bistra ġeferdara. Ogled. sr. 78. — *S v.* Hoće dati sedam ġeverdara. Nar. pjes. vuk. 4, 1. Ne palite puške ġeverdare. 4, 4. Nemoj mene gadat' ġeverdarom. 4, 430. Pa na ġega spreta ġeverdara. Pjev. crn. 28^b. — *Pisano s vh.* I iznese bistra ġevherdara. Nar. pjes. juk. 491. — *Griješkom pisano s hv.* Po crjenoj kapi oštrulji, i po sjajnu dugu ġevherdaru. Osvetn. 2, 6. — *U narodnijem pjesmama xviii vijeka pisano s č mj. ġ.* Kad vidješe mladi Peraštani, čeferdaru daše ogañ živi. Nar. pjes. bog. 155. Izvrgoše puške čeferdare. 208.

ĠĖGA, *f. nekakva ženska kapa.* — *isporedi* ġĖga. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* (u Srijemu) ženska kapa, cf. konda. — *Gosti ga (cveće) zaveđaju sebi za pojas, a žene za uho, ili za ġegu.* M. Đ. Milićević, slave. 51.

ĠĖĠA, *f. vidi* ġega. U selu Aibling prvi put vidio sam bajersku kopicu ili ġĖgu u žene. S. Tekelija. letop. mat. sr. 120, 75.

ĠĖĠERAC. (ġegerca, *m. selo u Srbiji u okrugu krajinskom.* K. Jovanović 124.

ĠĖĠERAĈKI, *adj. koji pripada Ġegercu.* ĠĖgeračka (opština). K. Jovanović 124.

ĠĖĠENEM, *m. pakao (kod onijeh koji su turske vjere), arap. tur.* ġehennem. — *Većina naroda ne izgovara h: ġĖnem, a tad se ee može sažeti u jedno e: ġĖnem.* Na ġehenem naslonila grane. Nar. pjes. petr. 1, 27. A ona će gorjet

u Ġenemu. 1, 28. Nek te pravo u Ġeenem svuće. 3, 207.

ĠEKEĠE, *n. selo, vidi Ġukela.*

ĠĠKO, *m. hyp. Ġeferdar. — Ake. se mijeña u voc. ĠĠko. — U naše vrijeme u Crnoj Gori, a između rječnika u Vukovu (gdje je ake zabilježen po ernogorskom govoru: ĠĠko) s dodatkom da se govori u Crnoj Gori. Sabja mu se po dolini vuće, a Ġeko mu po kameñu tuće. Pjev. crn. 203^b. A divno sam Ġeka napunio, u ñ sam vrga dva brata bliznaka. Ogljed. sr. 78. Već dohvati Ġeka po kaišu. 188.*

ĠEKRIŃ, *m. mjesto u Srbiji u okrugu kra-jinskom. Vinograd u Ġekrinu. Sr. nov. 1861. 95.*

ĠELÁDIN, *m. tursko ime muško, arap. Ġeláled-din. Po imenu pašu Ġeladina. Nar. pjes. vuk. 4, 366.*

ĠELÁJLIJA, *m. prezime, vidi Ġelalija. — U naše vrijeme. Mihail Ġelajlija. Sem. prav. 1878. 79.*

ĠELÁLIJA, *m. prezime, uprav tursko ime Ġelaly. — xviii vijeka. Ġelalija Petar, rodio se u selu Bijeli u Boci kotorskoj . . . Godine 1758 turska fregata . . . zarobi ga . . . M. Đ. Milićević, pom. 843—844.*

ĠELÁT, *Ġeláta, m. carnifex, čovjek kojemu je posao ubijati čelad osuđenu na smrt, arap. tur. Ġellád. — isporodi Ġeletin, cocan, hahar, boja, manigodo. — Ake. kaki je u gen. sing. t.ki je u ostalijem padežima, osim nom. sing., i voc.: Ġeláte, Ġeláti. — Po zapadnijem krajevima želat (vidi primjere And. Kučić). — Od xviii vijeka (ali vidi i čeletin), a između rječnika u Vukovu. Naj poslije zapovijedi je želatu da ubije na misi papu. A. Bačić 246. Žaziva kralj Ġelate za svezat Ivana. A. J. Knežović 136. Brzo bješe dozvao te Ġelate sluge svoje. Nar. pjes. mikl. beitr. 57. Pak primaće svojega Ġelata (cxelata), manu čordom, odsiće mu glavu. And. Kačić, razg. 310^a. (u istoga pisca i želat: Jer je poslao oni ubojica želate, da mi glavu odsiku. korab. 256. Naredi želatu, da ga posiče. 370). Ne imadoše za tada ondi Ġelata koji bi onoga obisio krvoliju. Đ. Rapić 120. U čas, u komu se je želat pripravio dati mu udesni udarac. A. Tomiković, živ. 358. Na Ġelata okom namignu, tere Muju odasjече glavu. Nar. pjes. vuk. 1, 565. Ġelati su, al' su milostivi. 2, 163. Krvav želat pred tavnicu dode. Ogljed. sr. 491.*

ĠELÁTOV, *adj. koji pripada želatu. — Između rječnika u Vukovu. Kada glavu izgubiš od maća želatova. Đ. Rapić 94.*

ĠELATOVIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme. Schem. diae. 1877. 67.*

ĠELEBĠIĆ, *m. prezime (po ocu ĠelebĠiji), uprav ĠelebĠić. — U naše vrijeme. Bogosav ĠelebĠić. Rat. 98.*

ĠELEBĠIJA, *m. čovjek što trguje volovima, tur. ĠelepĠi, ĠelepĠi, vidi Ġelep. — isporodi ĠelepĠija, ĠelepĠija. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (đor ochsenhändler, negotiator boarius). Kad ja bijah morski ĠelebĠija. Nar. pjes. vuk. 3, 449.*

ĠELEBĠIJIN, *adj. koji pripada ĠelebĠiji. — U Vukovu rječniku.*

ĠELEP, *m. armentum, stado volova, arap. Ġeleb, tur. Ġelep. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčeru (gyelep, t. j. jato volov) gdje naj prije dolazi, i u Vukovu (oimo herde ochsen, armentum). Što ño više k Ġelepu pribira, to drtine sve k mesari zbira. J. S. Rej-*

ković 435. Hajduci napadaju . . . na Ġelepe volova. V. Bogišić, zborn. 609.

ĠELEPĠIĆ, *m. prezime, vidi ĠelebĠić. — U naše vrijeme. Bogosav ĠelepĠić. Rat. 244.*

ĠELEPĠIJA, *m. vidi ĠelebĠija. — Između rječnika u Vukovu. I sakupi mlade ĠelepĠije. Nar. pjes. juk. 475.*

ĠELEPĠIJIN, *adj. koji pripada ĠelepĠiji.*

ĠELEPI, *m. pl. zaselak u Srbiji u okrugu čačanskom. K. Jovanović 171.*

ĠELEPIJA, *m. vidi ĠelebĠija. — U Belinu rječniku: 'negotiator boarius' s dodatkom da je riječ turska. — nepouzdanu.*

ĠELEPĠIŠTE, *n. ime nekakvu mjestu. — Postaje od Ġelep. — U naše vrijeme. Od Grujićeve ñive preko ĠelepĠišta, od ĠelepĠišta na brozu. Glasnik. ii, 1, 195. (1808).*

ĠELETIN, *m. vidi želat. — plur.: želeti. — U jednoga pisca xviii vijeka (pisano s č). Jedan je čeletin ubijen . . . Vodeći čeletina svezana . . . M. Divković, zlam. 38^b. Manigodi ali ti čeleti. bes. 384—385.*

ĠELETINOV, *adj. koji pripada želetinu. Duša čeletinova. M. Divković, zlam. 38^b.*

ĠELIKHAN, *m. selo u Bosni u okrugu Doñe Tuzle. Statist. bosn. 140.*

ĠELOVOAC, *Ġelilovca, m. selo u Bosni blizu Orašja. Schem. bosn. 1864. 82.*

1. ĠELÓZIJA, *f. zelotypia, tal. gelosia, vidi ljubomornost. — Od xvii vijeka u Dubrovniku. Ne imaju dat mjesto sunñami, Ġelozijami i riječima. I. Držić 284. Inat Ġelozije zalisne. 313.*

2. ĠELÓZIJA, *f. prozor s drvenom rešetkom kroz koju čelade s poļa ne može vidjeti ko je na prozoru, tal. gelosia. — isporodi Ġilozija. — U naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.*

ĠELTRŪDA, *f. tal. Geltrude, ime žensko, ñem. Gertraud. — isporodi Gertruda. — Od xvii vijeka u pisaca iz zapadnijeh krajeva. Kano bi očitovano Geltrudi. I. Ančić, svit. 38. Ñe porod dobro srećni Geltruda. I. Đorđić, ben. 54. — I s nom. Geltrude. Sveta Geltrude. Misli. 81.*

ĠELIN GROB, *m. mjesto u Srbiji u okrugu vaļevskom. Niva na Ġelinom Grobu. Sr. nov. 1872. 583.*

ĠEM, *m. samo acc. pl. Ġeme (ali može biti da je i acc. sing. od Ġeme, Ġemeta sredñega roda) na jednom mjestu xviii vijeka u pisca Slavonca, po značeñu vaļa da je arap. tur. Ġem, množina, društvo. Ja mislim da bi čovik ove noćne fašingare prije batinom nego rićma ukimuo, ali jerbo se više puta i kojigod plemić u Ġeme uzmaša, a plemića ne smije čovik udarit . . . M. A. Rejković, sat. A7^b.*

ĠEMÁDAN, *m. vidi Ġamadán. V. Ilić iz Srbije.*

ĠEMÁT, *Ġemáta, m. općina, arap. tur. Ġema'at. — U naše vrijeme. 'Gemeinde' (Ġemat), općina (Ġemat). Statist. bosn. 8. — I kao osobito ime ñekoj općini u Bosni u okrugu Doñe Tuzle. Statist. bosn. 158.*

ĠEMATILE, *tur. Ġemaaat ile, s društvom, s općinom. — U narodnoj pjesmi našega vremena. Al' da vidiš Vusejñ-kapetana! na konaku lonĠu pokupio, Ġematile dovu izaćio, jedan drugom Božuju vjeru daju. Pjev. crn. 101^a.*

ĠEME, *Ġemeta, n. vidi Ġem.*

ĠEMILIĆ, *m. selo u Bosni u okrugu bañolućkom. Statist. bosn. 96.*

ĠENÁBET, *m. nečisti čovjek, poganin (kao psovka), arab. tur. ġenábet, pollutio involuntaria.* — *U naše vrijeme.* A kadija oduši na agu: 'Ġenabete jedan, kako možeš ti potvoriti bigair hak fukaru raju da ti je kravu izio?' Nar. prip. vrč. 85. Oni ġenabeti kmetovi. M. Đ. Milićević, zim. već. 88.

ĠĠNÁR, ġenára, *m. janarius, januar, siječan, tal. gennaro.* — *isporedi* denar, denvar. — *Od xv vijeka po zapadnim krajevima (isprva pisano s č, vidi čenar).* Koji preminu na dan svetoga Mavra opata na 15 ġenara 1576. N. Naješković 1, 343. Prvi dan mjeseca ġenara. A. Ġučetić, roz. jez. 25. Sičán, ġenar, ima dana 31. B. Kašić, rit. 53^a. Na 1 ġenara 1654. V. Andrijašević, dev. iv. Priminu na petnes ġenara. I. Đorđić, ben. 32. I budući da je današnji dan prvi od sičhá ili ġenara. J. Banovac, razg. 66. Nije glada do ġenara. (Z). Poslov. danić. 82. Bio je kršten na šes ġenara. S. Rosa 47^a.

ĠĠNARIKA, *f. vidi ġenarika.* — *U Vukovu rječniku.*

ĠĠNDÁR, *m. vidi žandar.* A naj potlje ġendari svih pohvataju i sudu ih predadu. Nar. prip. vrč. 105.

ĠĠNEM, *vidi ġehenem.*

1. ĠĠNERÁL, *m. vidi ġenerao.*

2. ĠĠNERÁL, *adj. opći, tal. generale.* — *Od xvi vijeka u nekih pisaca iz zapadnih krajeva.* U kapitulu ġeneralu. A. Ġučetić, roz. mar. 34. Za općenu ili ġeneralu isповijest. B. Kašić, zrc. 128. Učinivši jednu isповijes ġeneralu. I. Držić 151. Lektor i riči božije ġenerali predikatur, to jest općeni pripovidalac I. Ančić, ogl. i. Od naredba ministra ġeneraloga. svit. 78. Devocijoni... složene po... Andrijaševiću... predikocu ġeneralomu. V. Andrijašević, dev. i. Po štioeu ġeneralomu. M. Radnić i. Putujući u Španju kuštodom na kapito ġenerali. nr. Ovo je izповijed ġenerala velika. S. Margitić, isp. 8. Korijolan... sdruži se s neprijatelji rimski, i učiniše ga kapitanom ġeneralim prid vojskom. J. Banovac, razg. 140. I očisti svoju dušu s jednom ġeneralom isповijđu. 186. Imat jednoga za ġeneraloga ministra. P. Filipović 26. Imadu se skupit na kapituo ġenerali. 27. Antun Milanović koji bi difinitur ġenerali. Norini 56. Drži za obćeni nauk i način ali za regulu ġeneralu. M. Dobretić 224. — *U nekim je primjerima shvaćeno kao supstantiv.* I u malo poznavši njegovu vridnost, učiniše ga kapetanom ġeneralom od sve vojske. J. Banovac, razg. 9. Ministar ġenerao. P. Filipović 22. 27.

ĠĠNERÁLICA, *f. ġeneralova žena.* — *isporedi ġeneralica.* — *U Vukovu rječniku:* 'die generalin', uxor summi ducis'.

ĠĠNERÁLOV, *adj. koji pripada ġeneralu.* — *U Vukovu rječniku.*

ĠĠNERÁLOVICA, *f. vidi ġeneralica.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu.* Kniġu piše ġeneralovica. Nar. pjes. vuk. 2, 253. Ne boj mi se, ġeneralovice! 2, 254.

ĠĠNERÁLSKI, *adj. koji pripada ġeneralima.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu.* Ġeneralska kuća sama vrh cesarskih nije hrama. J. Kavašin 164^a.

ĠĠNERALSTVO, *n. ġeneralska čast.* — *U jednoj pisca xviii vijeka.* Za Antino veliko junaštvo nemu dade dužde ġeneralstvo. And. Kačić, razg. 165^b. Komu David biše ġeneralstvo dao. korab. 212.

ĠĠNERÁN, ġenerána, *m. vidi ġenerao.* — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena.* Ġeneran neće kod uja mi biti. Pjev. crn. 294^a.

ĠĠNERAO, ġenerála, *m. vojvoda, tal. generale (u novije doba po istočnijem krajevima može biti i od tur. ġeneral).* — *isporedi* ġeneran, ġerenao, ġeneral, ġeneral, ġeneral. — *Akc. kako je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing., i voc.: ġenerále, ġeneráli.* — *U nom. sing. na kraju stoji u mj. 1, ali ovo može ostati i u naše vrijeme: ġenerál.* ao se u Dubrovniku sažimlje u o: ġenerò, a u sjevernoj Dalmaciji u a: ġenèrà. — *Od xvi vijeka (vidi kod b), a između rječnika u Vukovu (ġeneral i ġenerao, 'der general', 'summus belli dux'). a) sa značenjem kazanijem sprijeda.* I ġenero dode u vrime strašni ogañ kad se ugasi da svojijema bojnicime i s vojštanim u ñ ulazi. J. Palmotić 275. Oloferna hologa učini ġeneralom. S. Margitić, fal. 20. Gdi su i naši ġenerali, i Sinovčić i Fanfoña? J. Kavašin 131^a. Ġeneralu ne ukaza neg' pomñive stavi straže. Nar. pjes. bog. 215. Kad ġenero kniġu prolegajo. 282. Zove mlađa Sibiñanin-Janka, ter je nemu lipo besidio: 'Generale desno krilo moje!' And. Kačić, razg. 139^{ab}. Dode arambaša Miše Vučković gospodinu preuzvišenomu ġeneralu Kornercu. 194. Joab, ġenera Davidov. korab. 198. I bi ġeneral od sve vojske Davidove. 213. Ġenera Bakide. 340. Okrenuvši se ġenera ('generaa')... I. J. P. Lučić, izk. 13. I četiri morská ġenerala. Nar. pjes. vuk. 2, 213. Uvati me Vuča ġenerale. 2, 246. I trideset i tri ġenerala. 3, 94. I ñih nekako uvatio Vuča ġeneral. Vuk, nar. pjes. 2, 253. — *b) poglavica crkovnoga reda.* Po naredbi i vlasti ġenerala i glave od svega reda od predikatura. A. Ġučetić, roz. jez. 26. Sfteti Iñácijo bi učinuñ glavni starišina ili ġenero. B. Kašić, in. 64. Ġenerali od redova I. Ančić, vrat. 90. Da ga ġenerao učini pripovidaoem. ogl. 69. Raimondo, koji bi ġenerao fratara. P. Posilović, nasl. 93^a. Starišini, kako opatu, ġeneralu, provincijalu, gvardijanu... M. Dobretić 278. — *c) vidi kod 2. ġeneral pri kraju.*

ĠĠNET, *m. raj (kod onijeh koji su turskoga zakona), arab. tur. ġennet.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu.* Svi ćemo te danas poslušati pa da ćemo listom izginuti, barem ćemo ġenet naseliti. Nar. pjes. kras. 1, 201. Tri štapa i četvrto čitap iz ġeneta je izišlo. (kažu Bošnjaci zakona turskoga. Vaġa da: štapovima da se neposlušni biju i na pravi put gone, a iz čitapa da se ući kako treba pravo raditi i Bogu se moliti. gledaj: Ljeskovina je iz raja izišla). Nar. posl. vuk. 319—320.

ĠĠNETIĆ, *m. prezime.* — *U narodnoj pjesmi turskoj našega vremena.* Gledao je Ġenetiću Ibro. Nar. pjes. vuk. 1, 365.

ĠĠNGEFIL, *m. nekakav cvijet.* — *Po svoj je prilici riječ grčka koja je preko turskoga došla u naš jezik, isporedi karanfil.* — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* I četiri struka ġenġefila. Nar. pjes. herc. vuk. 207.

ĠĠNOVA, *f. vidi Ġenua, tal. Genova.* — *Od xviii vijeka po zapadnijem krajevima.* Sad korablje sve upravi proč Bnetčanom za Ġenove. J. Kavašin 184^a.

ĠĠNOVĠŠKI, *adj. koji pripada Ġenovezima, Ġenovci.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu 340^b.* Barjak ġenoveški. J. Kavašin 281^a.

ĠĠNOVĠZ, Ġenovéza, *m. čovjek iz Ġenove, tal. Genovese.* — *isporedi Ġinuvijez, Ġivinijez.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

GENTIL, *m. gentilis, neznabožac, nevjernik, tal. gentile*. — *isporedi* poganim. — *U dva pisca xvii i xviii vijeka. (Pilat) bijaše gentil brez Boga a uze mito. I. Ančić, svit. 160. Premda Trajan bijaše gentil. 205. Mrtva glava jednoga gentila. L. Lubiški 46.*

GENTILA, *f. žensko čelade kao gentil*. — *U jednoga pisca xvii vijeka. Ona biše grišnica, gentila. I. Ančić, vrat. 206.*

GENTILIJANIN, *m. vidi gentil*. — *plur.: gentilijani*. — *U jednoga pisca xvii vijeka. Nijekim plemenitijem Izmaelitanom koji bijahu od sebe zločesti reče Ezekijel: „Tvoj otac jest Amoreanin, a tvoja mati jest Getea“, prilikova i(h) g gentilijanom... M. Radnić 75a.*

GENTILSKI, *adj. koji pripada gentilima*. — *U jednoga pisca xvii vijeka. Prikaza tanjan idolom gentilskim. I. Ančić, ogl. 25. Pomamni se za jednom kćerju zakonoše gentiliskoga. 168.*

GENUA, *f. vidi Genua, tal. Gemma*. — *U jednoga pisca xviii vijeka i u Belinu rječniku 340b. Genue, Toleda, i Osona tajne i prijeko svim zaside. J. Kavašin 213a.*

GEN (*ili deñ?*), *m. na jednom mjestu xvii vijeka znači: očnja bolest, šjepota; u ostalom nepoznata riječ i ne zna se uprav kako glasi. Andeo Rafael reče Tobiji: „Rasparaj ribu i uzmi žuč, zašto je dobra zaradi geña (zegna“), tako ti svijet i promislil gorkost koja stoji sakrivena pod njegovijem zločami i grijesima, zašto ova pomaže neka otvorivši oči požnadeš zloču i mrskost od svijeta. M. Radnić 185a.*

GENAK, *geňka, m. boj, pers. tur. genk*. — *isporedi ganak*. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (vide boj). E se boje geňka od Brdana. Nar. pjes. vuk. 4, 420. A s Turcima geňak zametnuše. 4, 456. Na Bahi s geňak zadenuli. Pjev. crn. 101b. Dokle š nime geňak razdvojiše. 238a. Geňak bio tri debela sata. Nar. pjes. juk. 182.*

GEOMETRIJA, *f. vidi geometrija, tal. geometria*. — *U jednoga pisca Dalmatinca xviii vijeka. Geometrija brez nega (nauka od broja) ostaje brez nogu i brez ruku. M. Zoričić, aritm. predg. 9.*

GEP, *gepa, m. čpag, špag, arap. gaib, tur. gep*. — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i voc.: gēpe, gēpi (ali gēpovi), (gen. pl. gēpâ, gēpôvâ)*. — *U naj starijemu je primjeru pisano s č. — Od xviii vijeka (ali vidi i žep), a između rječnika u Belinu („saccoccino“, „sacculus“ 636a) gdje naj prije dolazi, i u Vukovu (vide čpag). Drugi 'e po isti način ukrao 10 groša komugod iz čopa u crkvi. F. Lastrić, ued. 54. Saverija pruživši ruku u gep ništa ne nade. A. Kanižlić, fran. 56. Niste li vi imali ključa u vašemu gepu? A. T. Blagojević, khin. 54. Ponese čekić u gepu. D. Obradović, basn. 281. U gepu jali čomeru. G. Peštalić 241. On se maši rukom u gepove. Nar. pjes. vuk. 2, 46. Pak se maši u gēpe svilene. 2, 429. Onda trže divit od pojasa a iz gēpa knige bez jazije. 2, 442. Nakupio žutih dukata u gepove i u čizme žute. 3, 8. Koji nose svilu i kađivu i gepove s obadjevi strane. 3, 25. Jednu ruku u gepove tura. 3, 124. Koji nose u gepovna ruku. Nar. pjes. petr. 2, 660. Mali gep brzo se napuni. Nar. posl. vuk. 174.*

GEPA, *f. selo u Srbiji u okrugu vraniskom. M. Đ. Milićević, kraj. srb. 303.*

GEPE, *f. pl. ime mjestima. a) selo u Hercegovini u okrugu mostarskom. Statist. bosn. 236.*

— *b) zaselak u Srbiji u okrugu kruševačkom. K. Jovanović 132.*

GEPHANA, *f. vidi gēbana*. — *Od xvii vijeka (u dva naj starija primjera pisano je s č mj. g i s h među b i a, te jamačno treba čitati gēbana). Da ne bi iznijeli blago, lumbardo i čebhanu. Starine. 11, 116. (1678). Dali smo 84 čoveka vući lađe sa topovi i čebhanom. Glasnik. II, 3, 62. (1707). Uzeše od Turak gēphanu. Pjev. crn. 24b.*

GEPIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme. Schem. bosn. 1864. xx.*

GEPNICA, *f. selo u Srbiji u okrugu topličkom. M. Đ. Milićević, kraj. srb. 398.*

GERENAO, *gerenala, m. vidi generao*. — *Od xviii vijeka. Neki je stotnik, a neki pridstavnik, to jest gerenao. J. Matović 287. Ište paša Orla gerenala, a gerenal pašu. Pjev. crn. 304a.*

GERGIN, *m. mjesto u Srbiji u okrugu kneževačkom. Glasnik. 19, 294.*

GERIMA, *f. globa, arap. tur. gerime*. — *U naše vrijeme. „E, pošto je tako“ reče kadija „ti si, vlaš, dužan platiti gerime po groša begu“. Nar. prip. vrč. 89. Da skinem, kmete, ovu gerimu s vrata. M. Đ. Milićević, zim. već. 275.*

GERMANIJA, *f. Nemačka, tal. Germania*. — *Od xvii vijeka u pisaca iz zapadnih krajeva. Kada onuda prohojaše iz Germanije. B. Kašić, in. 105. Krađicu od Germanije. V. Andrijašević, put. 109. Luter i Kalvin užgaše u Germaniji tolike rađe i tolike nenavidosti. J. Filipović, 1, 191b. Germanija aliti nimačka zemlja. Norini 9.*

GEROVAC, *Gerovca, m. mjesto u Srbiji u okrugu kraqujevačkom. Vinograd u Gerovu. Sr. nov. 1875. 756.*

GERTRUDA, *f. vidi Geltruda. Venceslavi, i Hedviže i Geltruda. J. Kavašin 261a.*

GESTOK, *adj. vidi žestok*. — *Samo u jednoga pisca Dubrovčanina xvii vijeka. U naj gestokijem bolestim. V. Andrijašević, put. 135. One gestoke zavezaje. 190. Da tvoji uzli gestoci raskinu uzle od mojih sakrivenja. 192.*

GEŠLA, *f. vidi žešla. Gešla, v. žešlika. B. Šulek, in. 80.*

GEVĀHIR, *m. drago kamele, arap. gēvāhir (pl. gāuhar, vidi gēver), tur. gēvahir*. — *U naše vrijeme (i bez h). I da vidiš vlaške gēvahire. Pjev. crn. 315b. A po ĩemu gōvajir kamele. Nar. pjes. petr. 2, 563.*

GEVĀP, *gēvāpa, m. odgoror, arap. gēwāb, tur. gēvap*. — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i voc.: gēvāpe, gēvāpi*. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (vide odgovor. „red“ und antwort“). Tvoj sevap naš gēvop. (Reku ljudi pod turskom vladom — kad kakovga rdava čocka prodadu sudiji da se pogubi). Nar. posl. vuk. 312. — Često se kaže dati (učiniti) gēvap kavzi, te znači kao smiriti. Pak je teško gēvap dati kavzi. Nar. pjes. vuk. 2, 134. Nečoš kavzi gēvap učiniti. 2, 470. Lasno je kavgu zametnuti, al' je teško kavzi gēvap dati. Nar. posl. vuk. 166.*

GEVĀPITL, *gēvāpim, impf. odgovarati, vidi gēvap od čega je postalo*. — *Akc. kaki je u praes. taki je u impf. gēvāpīh: u ostalijem ge oblicima onaki kaki je u inf., osim aor. 2 i 3 sing. gēvāpī*. — *U Vukovu rječniku: „verantworten“, vide odgovarati.*

GEVAPLENE, *n. djelo kojijem se gēvapi*. — *U Vukovu rječniku.*

ĠEVAR, *m. nejasna (turska) riječ u narodnoj pjesmi našega vremena.* Uč-gevara od Zapada grada (uč' u turskome jeziku znači 'tri', ali 'gevar' ne znam šta je. Vuk). Nar. pjes. vuk. 3, 45.

ĠEVER, *m. arap. gauhar, tur. gevhur, dragi kamen; od čega je što učineno.* — *U naše vrijeme.* a) *išarano (damaštansko) nado, vidi dimiščija.* — *u Vukovu rječniku:* 'damasenerstahl', 'ferrum damascenum'. — *isporedi* geferdar. — b) pokazao gever, t. j. pokazao se kakav je (da je rdav). Vuk, rječn. Pokazao gever (pokazao se da je šaren. — *Vuk misli na prvo značenje, ali to ne treba, vidi drugo značenje u turske riječi.*) Nar. posl. vuk. 252. — c) *mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom.* Zemlja u Geveru. Sr. nov. 1875. 47.

ĠEVĚRD-, *m. vidi* geferd-.

ĠEVERLIJA, *f. vidi* geferdar, *tur. gevherli, nakićen dragijem kamenem.* — *U Vukovu rječniku s primjerom iz narodne pjesme:* On pripali svoju geverliju.

ĠEVEROVAC, *Geverovca, m. mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom.* Niva u Geverovcu. Sr. nov. 1873. 743.

ĠEVERUŠA, *f. vidi* geferdar i geverlija. — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Risnu.*

ĠEVRIIN, *m. mjesto u Srbiji u okrugu krajinskom.* Vinograd u Gevriinu. Sr. nov. 1872. 240.

ĠEVRLISATI, *gevrleišem, impf. šarati (?), vidi* gever, geverlija, geferdar. — *Samo part. praet. pass. na jednom mjestu xviii vijeka.* Više puta (*trisak*) razbije i pocipa stečevo drvo tako u prapule, da ne ostane na pašu nego same u nebo gledeće strije, kojega paša čovčija ruka sa 20 гвозđjenih klina onakvog gevrleisana ('ex-verleisana') ne bi pocipati mogla. M. A. Rejković, sat. L8^a.

ĠEZAJ, *m. globa, arap. tur. gežā, pedepsa.* — *U naše vrijeme.* Gežaj, globa, kad pozvani (u sud) ne dođe. V. Bogišić, zborn. 546.

ĠEZMA, *f. imbrik za kavu.* M. Pavlinović. — *vidi* gezva.

ĠEZVA, *f. mali imbrik za kavu, tur. gezve.* — *isporedi* gezma, ibričić. — *U naše vrijeme.* Pet struka kućme neka se skuva u gezvi od 3 kave pa neka se na gladno srce pije. M. Đ. Milićević, živ. srb. 2, 37. Nalije iz ibrika u gezvu vrele vode. zlosel. 12.

ĠGARIJA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu aleksinačkom.* Livada u Ġgariji. Sr. nov. 1873. 103.

ĠIBRA, *f. komine, drop, tur. ġibre.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* 'der satz (von branntwein, wachs), die trebern', 'faeces'. Istoči vino a đavolu ostane ġibra. Nar. prip. vuk.² 277.

ĠIDA, *f. koplje, tur. ġida.* — *U naj starijem primjeru pisano s č.* — *Od xviii vijeka (ali vidi i žida), a između rječnika u Vukovu (vide koplje).* Ugledano bijau i sablo i čide svitlice se. E. Pavić, ogl. 435. Uze ġidu, hotijući onoga nepoznanoga mladića na zemlji ležećega probosti, ali ga ne pogodi. Đ. Rapić 183. Svaki nosi ġidu na ramenu. Nar. pjes. vuk. 3, 12. Mećući se ġide i lobuda. 3, 52. Pa on uze ġidu ubojitu. Nar. pjes. petr. 2, 223. I ponese ġidu koštanicu. 2, 414.

ĠIDI, *m. tursko ime muško.* — *Ne mijena se po padežima.* — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Rusten-bega Ġidi Begovića. Oglad. sr. 83.

ĠIDIĆ, *m. prezime (tursko).* — *U naše vrijeme.* Kakav li je Ġidiću Agane. Nar. pjes. vuk. 4, 37. Tanku pušku Ġidića Osmana. Pjev. crn. 33^a. Kao što je Ġidiću Hasane. 240^b.

ĠIDIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu Doñe Tuzle.* Statist. bosn. 138.

ĠIDIJA, *f. selo u Srbiji u okrugu čuprijskom, vidi* Židiše. U mestu Židiji ili Ġidiji. M. Đ. Milićević, srb. 1094.

ĠIDOVAÑE, *m. verbalni supstantiv od nepotrđdenoga glagola ġidovati ili ġidovati se. nahodi se samo u jednoga pisca xviii vijeka, te bez sumnje znači: igra (što je često bivala srednjega vijeka i poslije) u kojoj se ljudi na koñma biju kopljima, franc. tournoi, tal. torneo, giostra, ñem. turnier, isporedi obduļa. pisano je ġidovañe ('ġiddovagne'), ali, pošto jamačno postaje od ġida, treba čitati č kao ġ. Gospa zapovida da se jedan ukopa u simatorije, koji poginu na igri od ġidovaña. M. Zoričić, zrc. 65. Knez na igri od ġidovaña ostade mrtav. 66.*

ĠIDOVIĆ, *m. prezime (tursko).* — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* A Turčina Dedu Ġidovića. Nar. pjes. petr. 2, 539.

ĠIDOVINA, *m. prezime (tursko).* — *U narodnijem pjesmana našega vremena.* Od junaka Mine Ġidovine. Pjev. crn. 56^a. Zulmčara Ġidovinu Noda. Nar. pjes. petr. 2, 477.

ĠIDOVKA, *f. vidi* Židovka. — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Kad to čula Ġidovka divojka, vreteno je podignula na me i čide me udariti s ñime... ja potekoh u crkvu uteći. kad vidila Ġidovka divojka, da ču junak uteći u crkvu, vretenom se za mnom jest hitila. Nar. pjes. marj. 30.

ĠIDOVO BRDO, *n. mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom.* Livada u Ġidovom Brdu. Sr. nov. 1867. 105.

ĠIFUT, ĠIFUTIN, *vidi* Čivutin. — *Samo u Bjelostjenčevu rječniku:* 'Gyiffut, Gyiffutin', v. Židov.

ĠIGALEVAC, *Ġigalevca, m. selo u Bosni blizu Stare Rijeke.* Schem. bosn. 1864. 89.

ĠIGALUŠA, *f. selo u Bosni blizu Šurkovca.* Schem. bosn. 1864. 88.

ĠIGANAT, *ġigānta, m. gigas, div, tal. gigante.* — *Drugo se a umće samo u nom. sing. (bez a u dva primjera) i u gen. pl. ġiganāta.* — *Od xvi vijeka po zapadnijem krajevima, a između rječnika u Mikaljinu (ġiganat, velnog, čovjek privelik i 'gigas') i u Belinu 344^a.* Ġiganti tadaj bjehu na zemlji. N. Rašina 114^b—115^a. gen. 6, 4. David pridobiteļ strašnoga Golije ġiganta. A. Gućetić, roz. mar. 228. Oboriti... strahovitoga ġiganta, cara od svita. B. Kašić, is. 26. Golija ġigant. P. Bogašinović 10. Kao ġiganat u jakosti vas veseo zatroč se. I. Akvilini 19. Kada bijaše oni ġigant pristašio kraja Šaula. S. Margitić, fal. 63. Ġiganat, oli, kako drugi izgovaraju, žiganat. And. Kačić, kor. 161.

ĠIGANTOV, *adj. koji pripada ġigantu.* Ġigantovoj sili vrha doći. P. Bogašinović 11.

ĠIGARA, *f. vidi* ġigerica. — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Marko za ñim topuzinu turi, udari ga u pleća junačka, na prsi mu ġigaru izbjo. Nar. pjes. marj. 13.

ĠIGARICA, *f. vidi* ġigerica. — *U jednoga pisca xviii vijeka (pisano s č).* Uzmi od kozjega brava bile ġigarice. J. Vladimirović 7.

ĠIGER, *m. vidi* ġigerica. — *U jednoga pisca Dubrovčanina xvi vijeka (govori Turčín).* Zlatnom

strijelom . . . kojom ġiger sved moj raniš. S. Gućetić, derviš. star. pjesn. kuk. 1, 106.

ĠIGERICA, *f. jetra*. — *Postaje nastavkom ica od pers. ġiger (isporedi snskrt. jakit, grć. ġnac, lat. jecur), tur. ġiger, ġġjer. vidi i žigerica*. — *isporedi ġiger, ġigara, ġigarica, ġigirica*. — *Kaže se i u množini bez promjene znaćenja, vidi neke primjere iz narodnijeh pjesama*. — *Od xvii vijeka (naj prije u Mikašinu rječniku, vidi kod b)). a) bez pridjeva, znaćenje je uopće kao što je kazano sprijeda*. Mozak, ġigerica, srce etc. A. Baćić 470. Reče mu tada andeo, da ju raspori i da srce, žuč, i ġigericu postavi kano stvari potribne za likariju. E. Pavić, ogl. 367. Strila udari Abaha među ġigericu i utrobu. 384. Igra koña komar momće mlado pokraj ćoška kozje ġigerice. Nar. pjes. vuk. 1, 531. — *da se boje razlikuje od 'bjele' (vidi b)), kaže se i crna ġigerica, tur. kara ġġjer. između rječnika u Vukovu (ġigerica, 1. crna 'die leber' 'jecur', cf. jetra)*. A po srcu sabje dovatile, ispalje su crne ġigerice. Nar. pjes. vuk. 2, 563. Ćorda sinu, a pazuhu zinu, a crna se ġigerica sminu. Osvetu. 2, 144. — *b) bijela ġigerica, pluća, tur. ak ġġjer. između rječnika u Mikašinu (bila ġigerica kod pluća) i u Vukovu (ġigerica, 2. bijela 'die lunge' 'pulmo', cf. pluća. cf. utrobica)*. Vita su mu rebra izlomljena, vide mu se ġigerice bele. Nar. pjes. vuk. 2, 315. Dva mu vita rebra presjekao, vide mu se ġigerice crne, vide mu se i crne i b'jele. 3, 31. Na drugu mu proteruju stranu sa zrnima ġigericu belu. 3, 185. Na pleći mu zrno izlazilo, i junaćko srce iznijelo, i bijele komad ġigerice. 3, 272.

ĠIGERICĀR, *m. u Vukovu rječniku*: ćovjek koji jede ġigerice, a ne mođe mesa da kupi.

ĠIGERICĀŃAK, *m. ime nekijem biljkama*. Ġigerićiak, Agrimonia eupatoria L. (Sabljar), v. ġigirićiak, žigerićiak. — Ġigerićiak plemeniti (prema lat. hepatica nobilis), trifolium magnum yel aureum (Sabljar), Hepatica triloba Dec. B. Šulek, im. 80. *isporedi ġigirićiak*.

ĠIGERNĀ, *adj. koji pripada ġigerici, koji je naćinjen od ġigerice*. — *U Vukovu rječniku*: n. p. kobasica 'leber' 'jecinoris, e jecinore'.

ĠIGERNĀĆA (ġigernāća), *f. a) ġigerna kobasica*. — *u Vukovu rječniku*: 'die leberwurst', 'farcimen hepaticum'. — *b) neka biljka*. Ġigernāća, pulmonaria arborea et terrestris (Vujićić), Sticta pulmonacea Achar. B. Šulek, im. 80.

ĠIGIRICA, *f. vidi ġigerica*. — *U jednoga pisca xviii vijeka (u obadva primjera mođe biti da znaći: pluća)*. Koja (ovca) neće žvakat johovine, noj unutra ġigirica ġine. J. S. Reļković 60. Koprive ġim (govedima) ġigiricu liće. 229.

ĠIGIRIĆIAK, *m. ime biljkama*. Ġigirićiak (I. Sabljar), v. ġigerićiak. — Ġigirićiak vođeni (I. Sabljar), Marchantia polymorpha L. — Ġigirićiak zvizdati (I. Sabljar), v. zvizdac. B. Šulek, im. 80. *isporedi ġigerićiak*.

ĠIGOL, *m. selo u Srbiji u okrugu toplićkom*. M. D. Milićević, kraj. srb. 412.

1. **ĠĠGA**, *f. crepovi i drugo što kao dječja igraćka što zvećeće, tur. ġġgi*. — *U Vukovu rječniku*: 'klingendes spielzeug (scherben) für kinder', 'crepundia'.

2. **ĠĠGA**, *f. djevotjka, tur. ġġge, tetka, isporedi 1. bula*. — *U narodnoj pjesmi našega vremena*. I viditi ġġgu Andoliju. Nar. pjes. juk. 510. Ne bi P' lijepu ġġgu uġagnili, Andu kćercu karlovaćkog bana. 511.

ĠĠGALO, *n. raboš na kom se bižeži koliko kome treba dati mlijeka u jedan put za svagda kad se sva seoska stoka (ovce i koze) pomiješaju*. S. Pelivanović.

ĠĠHANIĆ, *m. selo u Bosni u okrugu travnićkom*. Statist. bosn. 188.

ĠĠK, *m. prezime*. — *U naše vrijeme u Dubrovniku*. P. Budmani.

ĠĠKĠLA, *m. vidi dikela*. B. Mušicki.

ĠĠKIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Milan Ġikić. Rat. 90.

ĠĠLDET, *m. vidi ġilit*. — *U Belinu rječniku*: 'hasta da tirare', 'hasta missilis' 166^b.

ĠĠLDIT, *m. vidi ġilit*. — *U jednoga pisca Dubrovćanina xviii vijeka*. Tero jedan na drugoga iz viteške sve desnice sred junaštva hrabrenoga teške meće drenovice . . . Turci ovako vojevanje igru zovu od ġilita. J. Palmotić 226.

ĠĠLE, *f. pl. selo u Bosni u okrugu Doñe Tuzle*. Statist. bosn. 158.

ĠĠLEP, *m. vidi širup, tal. ġiulebbe*. — *U Belinu rječniku*: 'ġileppe', 'julapium' 344^a; 'u Bjelostjencu': v. julip; 'u Stulićeu': 'ġiulebbo', 'dulcicola potio'. — *u Bjelostjencu i u Stulićeu pisano je 'ġilep' jamaćno jer su oba loz proćitala 'ġilep' u Belinu gdje g stoji za ġlas ġ*.

ĠĠLET, *m. vidi ġilit*. — *U Belinu rječniku*: 'zagaglia, sorte d' arme in hasta', 'framea' 782^a.

ĠĠLIĆIJA, *m. ćovjek koji se vješto baca ġilita, tur. ġiridçi*. — *U narodnoj pjesmi našega vremena*. Biće u svatim ġilićija Luka. Nar. pjes. juk. 515.

ĠĠLIT, *m. kopje bez šiljka kojijem se Arapi i Turci bacaju i gađaju za igru, arap. ġirid, tur. ġirid, ġilit*. — *isporedi ġilet, ġilit, ġildet*. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu (der wurfstab', 'baculus missilis')*. Cari se ġilitom a Jedupci kamenom (kukom) umeću. (Z). Poslov. danić. 11. I dica se sad ġilitom šale. J. S. Reļković 209. Ko imaše koña od megdana, okreće ga po poļu ġilita. Nar. pjes. vuk. 2, 544. Od kopļa je ġilit naćinio. 2, 560. Da s' gonimo na poļu ġilita. Nar. pjes. juk. 232.

ĠĠLITĀNE, *n. djelo kojijem se ko ġilita*. — *U Vukovu rječniku*.

ĠĠLITATI SE, *ġilitam se, impf. bacati se ġilita (u igri)*. — *Akc. se mijena u praes. 1 i 2 pl.: ġilitamo, ġilitate, u aor. 2 i 3 sing. ġilita, u part. praet. act. ġilitao, ġilitala*. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (den wurfstab werfen', 'ludo baculo missili')*. Ġilit se uzme po sredini pa se baci tako da ide upravo kao strijela. Turci se obićno ġilitaju s koña, t. j. uzme svaki po jedan ġilit pa uzjašu na koñe, pa onda bacaju jedan za drugim i biju se a djeca se ġilitaju pjesćico, i gledaju koje će dalje baciti). — *U prenesenom smislu, o zmijama, bacati se u višinu, skakati*. A po noj se ġilitaju guje. Nar. pjes. petr. 2, 63. 364. 3, 117. 403.

ĠĠLITICE, *adv. vidi ġilitimićke*. — *U naše vrijeme*. Pa se za nim ġilitice baci. Nar. pjes. petr. 2, 642.

ĠĠLITIMIĆKE, *adv. kao ġilitom*. — *isporedi ġilitice*. — *U Vukovu rječniku*: t. j. baciti 'pfeilartig', 'more sagittae'.

ĠĠLITNUTI SE, *ġilitnćm se, pf. ġilitati se*. — *Akc. kaki je u inf. taki je u ostalijem oblicima, osim prezenta i aor. 2 i 3 sing. ġilitnć*. — *U Vukovu rječniku*: 'einmal den ġilit werfen', 'mitto baculum'.

GILOVIN, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Gilovin Nedo. M. Đ. Miličević, slave. 16.

GIŁTİMICEĐ, *adv. vidi čivtimice.* „Odmah pivac oči giłtımice iskopati“. M. Pavlinović.

GIŁ, *m. liłan, lijer, bogorodično cvijeće, tal. giglio.* — *Od xvi vijeka u Dubrovniku.* Hoće procafitit kako gił. N. Rašina 17a. isai. 35, 1. Izmiješa s ružom gił. S. Menčetić 16. Moj giłu gizdavi. 17. Dosta je tu razlijcjh giļa kolura svakoga. M. Vetranic 2, 267. Ljepša si neg trator i neg gił rumeni. N. Dimitrović 45. Donesi i meni, draga ve družice, jedan gił rumeni. N. Najesković 1, 175. A kad se od mene, giłu moj pribili, tve dike juvene i ures odili. 2, 53. Gizdava njeka vil, ne vil neg božica, kako gił procavtil i bijela ružica. F. Lukarević 7. Kada uzimļemo kojegodi njih (*Toškana*) riječi, kako to: Givo, ġardin, gił. R. Gamañić B6a. — *U naše je vrijeme drugo značenje: trandofił, crveni šlez.* Gił, *Althaea rosea* L. (Vodopić). B. Šulek, im. 69.

GIŁAK, *giłka, m. dem. gił.* — *xvi vijeka.* Ke su (*ruke*) snig dobile bjeloćom i giłak. S. Menčetić 83. Ružica i giłak poveni. S. Menčetić—G. Držić 468.

GIŁOZ, *adj. koji jako mari za čim, koji s velikom pomnoćom čuva što, tal. geloso.* — *U jednoga pisca Dubrovćanina xviii vijeku.* Predikaoci su ļudi... giłozii od časti Božije. I. Držić, nauk. 257. — *Komp.: giłoziji.* Ima dat svoj glas naj dostojnijoj i giłozijoj od obsluženja dumanskoga. 265.

GIŁOZIJA, *f. vidi 2. gelozija.* — *U rukopisu dubrovaćkom xvi vijeka.* Gledajući po funestrah i provirujući proz giłozije. N. Rašina 186a. cant. 2, 9.

GIŁIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Ľ. Stojanović. D. Avramović 186.

GIŁRIJA, *m. i f. tvrdica, tur. ġimri, siromašan, tvrd.* — *Akc. se mijena u gen. pl. ġimrija.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu* (der geizhals' ,avarus', cf. tvrdica). Da je tko ġimrija, skup i lakom za blagom. Đ. Rapić 261. Doći ćeš ti meni na zgodu, ġimrijo prokleta! M. Đ. Miličević, let. već. 91.

GIŁRJE, *n. selo u Bosni u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 48.

GIŁN, *m. nekakav duh (vidi duh, 2, f) ili prekonaravno ćelade, ni ar:ćeo ni đavo, kao vila ali muškoga spola, čeće zlo nego dobro (u Vukovu je rječniku isto što div), arap. (uprav plur.) ġinn, tur. ġin.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* ,der riese' ,ġigas' (fr. Je ġeant'), cf. din (vaļa da je štamparska pogreška i da treba čitati div) s primjerom iz narodne pjesme: A da su ti ġini kalauzi. — ,Pobratime, ġine od Latina'... Više ġine upitati neće... Pa od ġina odsijeće glavu (u ovoj se pjesmi o ġinu kaže isprva samo da je junak, ali mu vino služi iz gorice vila). Nar. pjes. vuk. 2, 519. Ne bi ġini klanca pogodili. Pjev. crn. 115a. Beli jesu ġini iz planina? Nar. pjes. juk. 378. ġin baška, šeitana baška. (Ovo je upravo turski, ali se u Srbiji, osobito po varošima, može čuti i od našijeh ļudi, i znači: ,drugo je div, a drugo đavo'). Nar. posl. vuk. 351. Kaži mi se, ali si Bože stvoreće, ali si gorski ġin? Nar. prip. vrć. 106. I Haġibeg usudio se na prijateljstvo, svoje pismo slati meni kao tajno, u kojemu, spominje podzemne ġine. Protok. nenad. 61. ġin, vrag, đavo. u Nar. pjes. juk. 618.

GIŁALIJA, *m. tursko ime muško.* — *U narodnijem pjesmama našega vremena.* Pred ģome je paša ġinalija. Nar. pjes. vuk. 4, 316. Lovio paša ġin-Alija. Pjev. crn. 131a.

GIŁDIĆ, *m. dva sela u Bosni u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 48. 52.

GIŁĢAFA, *f. u Vukovu rječniku:* poledina od lisiće kože (kod ćurćija). — *Od turskoga gił-gafe.* Đ. Popović, tur. reć. glasn. 59, 261.

GIŁĢARIJA, *f. izvesna boja u šamijama; od persijskoga turskoga ġengari'.* Đ. Popović, tur. reć. glasn. 59, 261.

GIŁĢ-ĢGA, *m. tursko ime muško.* — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Beg Ģing-aga iz doće krajine. Nar. pjes. vuk. 4, 443. — *Pisano je i s Ģ mj. prvoga Ģ.* Beg Ģing-agu careva gaziju. 4, 444.

GIŁINA GLAVICA, *f. livada u Zaovinama (u Srbiji u okrugu užićkom).* Ľ. V. Stojanović.

1. GIŁNOV, *adj. koji pripada ġinu.* — *Između rječnika u Vukovu.* Da je na ġinovu trpezu nastupila. V. Vrćević, niz. 283.

2. GIŁNOV, *m. prezime.* D. Avramović 248.

GIŁNOVA MĢHALA, *f. selo u Hercegovini u okrugu mostarskom.* Statist. bosn. 248.

GIŁNOV DŌ, *m. selo u Hercegovini u okrugu mostarskom.* Ģinov Dol. Statist. bosn. 248.

GIŁNOVIĆI, *m. pl. selo u Crnoj Gori u rijećkoj nahiji.* Glasnik. 40, 19.

GIŁNOVINA, *f. mjesto u Zbojštici (u Srbiji u okrugu užićkom).* Ľ. Stojanović.

GIŁNOVITA STIЈENA, *f. brežulak u Srbiji u okrugu podrinškom.* M. Đ. Milićević, srb. 519.

GIŁNOVSKI, *adj. koji pripada ġinovima.* Na ġinovsko davno rvalište. Pjev. crn. 175a.

GIŁ-PLANINA, *f. nekakva planina.* — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Ģin-planina i Anadolija. Nar. pjes. vuk. 3, 70.

GIŁNUVIЈEZ, *m. vidi Ģinuvijež. jamaćno Ģ stoji za glas Ģ.*

GIŁP, *vidi dip kod dipiti.* — *U jednoga pisca našega vremena.* Ona (*muha*) ġip na ćelo. S. Ľubiša, prip. 32.

GIŁPI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 42.

GIŁPOVI, *m. pl. mjesto u Srbiji u okrugu vaļevskom.* Niva na Ģipovima. Sr. nov. 1868. 657.

GIŁRAFA, *f. vidi žirafa, tal. giraffa.* — *U Miķaļinu rječniku:* ,canaleopardalis'.

GIŁRANA, *f. ime žensko.* Ģirana (*iz novijega doba*). S. Novaković, pom. 122.

GIŁRĢSŌL, *m. vidi sunćekret, tal. girasole.* — *U naše vrijeme u Dalmaciji.* Ģirasol (tal. girasole), *Helianthus annuus* L. (Lambl). B. Šulek, im. 80.

GIŁŠMUDA, *m. vidi Ģižmuda.*

1. GIŁVA, *f. ime žensko, Ivana, uprav augmentativ, vidi Givo.* — *U Dubrovniku i u okolini dubrovaćkoj od xvi vijeka.* Na naćin kojijem mi ove rijeći izgovaramo: Givo, Giva, gił. R. Gamañić B6a.

2. GIŁVA, *f. ime žensko, Ivana, uprav ipokoristik, vidi Givo.* — *U naše vrijeme (ali vidi i Ģivin) u Dubrovniku i u dubrovaćkoj okolini gdje nom. glasi Ģive, a voc. Ģive.* O Ģive Mihova! jesi li doma? M. Vodopić, tužn. jel. dubrovn. 1868. 179.

3. ĠIVA, *f.* sline, bale (obično one koje kaplju iz nosa). U ʒeskovcu. M. Đurović.

ĠIVAN, *m.* Joannes, *ime muško, Ivan, tal.* Giovanni (*može biti da se kod toga isprva misliło i na, narodne ime Živan*). — *isporedi* Ġivo, 1. Ġive, Ġivko. — *xv i xvi vijeka. xv je vijeka pisano svagda sa ž, ali u svojim primjerima ovo stoji mj. ġ, po tome što su sve imena Dubrovačana (osim jednoga, Silvestrovića, koji je možebiti Italijanac), između rječnika u Daničićevu (Živanu), Živanъ Goč(eti)ću. Mon. serb. 287. (1419). Živanomъ Gočetićemъ. 320. (1423). Za Živana za Žuņeva sina. Spom. sr. 2, 81. (1424). Živanъ Tamarićъ... Živan Menčetiću. Mon. serb. 419. (1442). Ja Živanu Silvestrović od duža iz Bnetak proglašeni po carskoj vlasti notar i notar bnetacki i kanžilijer općine kotorske. 465. (1454). Živanъ Žoretiću. 515. (1472). Gospodinu Ġivanu Parožiću. N. Najlašković 1, 332.*

ĠIVANOVIĆ, *m. prezime (i patronimičko ime) po ocu Ġivanu*. — *xv vijeka u Dubrovníku (pisano sa ž), a između rječnika u Daničićevu (Živanoviću), Maroje Živanoviću (vlastelin dubrovački). Mon. serb. 419. (1442). S knezomъ Bartolomъ Živanovićemъ Gočetićemъ. Spom. sr. 2, 126. (1466). Prěđь knezomъ Bartolomъ Živanovićemъ. Mon. serb. 541. (xv vijek). — i u naše vrijeme u Dubrovníku. P. Budmani.*

ĠIVĀR, *ġivāra, m. arap. tur. ġivār, okolina*. — *Akc. kakī je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i voc.: ġivāre i ġivāru, ġivāri. a) u Vukovu rječniku: u Srbiji pod vladom turskom osobito u naj novija vremena zvaо se „ġivar“ kad krivinu ne plaća samo ono mjesto gdje je krv ućihena nego (da bi više izišlo) i sva okolna sela. — b) knežina nahije trebiške. u Vukovu rječniku.*

1. ĠIVE, *Ġiveta (Ġivete) m. hyp. Ġivan*. — *xiv i xv vijeka u Dubrovníku (pisano sa ž, u jednom spomeniku s ċ, vidi Ġive), a između rječnika u Daničićevu (Žive). Žive Pasketić (na istoj strani tal. „Give de Pasqua“). Spom. sr. 2, 19. (1349). Živě Ćrěviću. Mon. serb. 146. (1349). Žive Ćrěviću. 153. (1347—1356). Žive Nikole Gundulovića. 157. (1357). Žive Žurgoviću i Žive Puciću. Spom. sr. 2, 26. (1369—1376). Žive Vlučeviću... Žive Lučiću. Mon. serb. 240. (1399). Žive Vučiću. 259. (1495). Živeta Vlbčevića. Spom. sr. 1, 105. (1411). Kneza Živeta Menčetića. 1, 109. (1411). Kneza Živete Vlbčevića. 2, 61. (1414—1423). Kneza Nikole Živete Pucića. 2, 83. (1426).*

2. ĠIVE, *f.* vidi 2. Ġiva.

ĠIVĠIBARA, *f. seoce u Srbiji u okrugu aleksi-naćkom. M. Đ. Milićević, serb. 803.*

ĠIVĠIBARSKI, *adj. koji pripada ĠivĠibari. Niva u Plandištu ĠivĠibarskom. Sr. nov. 1867. 370.*

1. ĠIVIN, *adj. koji pripada (1.) Ġivi*. — *U obadva primjera ne zna se kako je akcentat, te mogu spadati pod 2. Ġivin. Ġivina sreća miran muž a vrijedna sluga. (Z). Poslov. danič. 23. Prinos Ġivin. M. Vodopić, tužn. jel. dubrov. 1868. 189.*

2. ĠIVIN, *adj. koji pripada (2.) Ġivi. vidi 1. Ġivin.*

ĠIVINJEZ, *m. vidi Ġivinujez i Ġinovez*. — *Na jednom mjestu xiv vijeka (pisano sa ž za ġ i s ċ za ije), i otule u Daničićevu rječniku (Živiněz).* Bnetci, Živinězi i vsi jezici. Spom. sr. 1, 10. (1397).

ĠIVKO, *m. hyp. Ġivan*. — *xiv i xv vijeka u Dubrovníku (sa ž), a između rječnika u Daničićevu (Živko). Živka Dlbžćića (Dubrovačina). Spom. sr. 2, 25. (1369—1376). Živko Menčetiću. Mon. serb. 259. (1405). Živko Gunduliću. Spom. sr. 1, 101. (1411). Živku Miloviću. 105. (1411). Živko Ćrěviću. 108. (1411). Našь vlastelinъ Živko Vlahoviću. 110. 111. (1412). Za Živka Ligatića (Dubrovačina). 128. (1415). Živko Brodaroviću Dubrovačinu. 136. (1417). Živko Jaketiću. Mon. serb. 376. (1433). Živko Ġiguliću. 423. (1442).*

ĠIVO, *m. hyp. Ġivan*. — *isporedi 1. Ġive, Ġivko*. — *Akc. se mijēna u voc. Ġivo*. — *Od xvi vijeka u Dubrovníku. Ja neću, nu Ġivo toj vas ēe pitati. N. Najlašković 1, 244. Zato sam odlučio poslati ovo moje pismo ocu Ġivu Držić. B. Kašić, ih. 4. Prisvijetlomu gospodinu Jeru Ġiva Gundulića... Ġivo Frana Gundulića P. I. P. I. Gundulić 216. Gospodinu Mihu Ġiva Sorgo. V. Andrijašević, prav. iii.*

ĠIVOJE, *m. prezime*. — *U naše vrijeme na Lastovu. P. Budmani.*

ĠIVŌVIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme u Dubrovníku. P. Budmani.*

ĠIVULIN, *Ġivulina, m. ime muško, dem. Ġivan*. — *Od xv vijeka u Dubrovníku (isprva pisano sa ž), a između rječnika u Daničićevu (Živulinu), Živulinъ Stanišiću našь Dubrovačinu. Spom. sr. 1, 74. (1405). Ġivulin Lopudanin. M. Držić 265.*

ĠIZER, *m. vidi ciz*. — *U Mikašinu rječniku (nema napose, nego kod ciz).*

ĠIZMUNDO, *m. ime muško, vidi Šišman, Šiško, tal. Gismondo*. — *isporedi Ġišmuda, Ġizmunda*. — *U jednoga pisca Dubrovačina xvi vijeka. Ġizmundo, što s' vidil? Š. Menčetić 194. i kao akrostih: „Gismundo“ 229. vidi V. Jagić u archiv für slav. philol. 5, 87 (gdje stoji štamparskom griješkom Gsismundo).*

ĠIZMUDA, ĠIZMUNDA, *m. vidi Ġizmundo*. — *xv vijeka (pisano sa ž) u Dubrovníku. isto ime u istoga čeladeta nalazi se pisano u Žišmuda (Ġišmuda) i Šišmunda. — Između rječnika u Daničićevu (Žizmuda, Žizmunda, Žišmuda, Šišmunda). Žišmuda Žuņeviću. Mon. serb. 419. (1442). Žizmuda Žuņeviću. 424. (1442). Žizmuda Žuņeviću. 431. (1445). Prěđь gospodina kneza dubrovačkoga kneza Šišmundu Žuņevića. Spom. sr. 2, 118. (oko 1462). Šišmundu Žuņevića. 2, 126. 127. (1466).*

ĠODA, *m. muški nadimak i prezime*. — *U naše vrijeme. Ġoda Petar Đorđević pominē se češće od godine 1807 do 1813. M. Đ. Milićević, pom. 845.*

ĠŌDIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme. L. Đorđević. Tako je za Karadžićeve vremena bio vojvoda Petar „Ġoda“, a njegov sin čini mi se da se zove sad „Ġodić“. Vuk, rječn. 572a.*

ĠŌDINO BRĀDO, *n. glavica u Srbiji u okrugu požarevaćkom. Glasnik. 43, 318.*

ĠŌGA, *f. vidi ġogaņa, isporodi čoga*. — *U Vukovu rječniku.*

ĠŌGAÑA, *f. gola kost od ġuata u rola ili u koņa, može biti od tur. čevkan*. — *isporedi ġoga, ġogov, čoga, čoglan*. — *U Vukovu rječniku: „ein bein von einem zerfressenen oehsen, pferde“, „os, nudum carnisus, equi aut bovis dilaniati“.*

ĠŌGOV, *m. vidi ġogaņa*. — *U Vukovu rječniku.*

ĠŌIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme. Schem. bosn. 1864. xx.*

ĠŌKA, *f. vidi čoha*. — *Dolazi u naše vri-*

jeme s osobitijem značenima. a) malen lagan prsluk sapet od grla do pasa. M. Pavlinović. Šumadinka ima: košulu, čarape... goku (to je prsak od sukna). M. Đ. Miličević, živ. srb. 1, 70. — b) rdava haljina: „Natalančio onu goku na se“. V. Ilić iz Srbije. može biti da amo spada i ovo: Kad je prvi put, u svojoj beloj goki, došao u selo Rakovac, nije imao više od sto groša svojih novaca. M. Đ. Miličević, let. već. 59.

GOKIĆ, m. selo u Bosni u okrugu Dođe Tuzle. Statist. bosn. 140.

GOLÂP, f. noga (s prezirañem). — U Vukovu rječniku: „(verächtlich) der fuss‘, pes‘ s primjerom: Pere svoje golapi gdje ljudi vodu piju.

GOMBA, f. u Vukovu rječniku: gbum site ili šasa u bari ili u ritu ‚ein rohrgebüsch‘ ‚arundinetum‘.

GOMBOS, m. u Vukovu rječniku gdje se tumači: propast, ponor ‚der abgrund‘ ‚profundum‘ s dodatkom da se govori u Risnu i s primjerom: Tako se od mene gombos ne činio! (Nar. posl. vuk. 310). ali mi se čini da bi baš po smislu u ovom primjeru trebalo shvatiti gombos da je isto što gumbus, koje bi ovdje značilo: smijeh, rug.

GOMBŌVIT, adj. u Vukovu rječniku: n. p. put, vide čačkovit.

GOŃKO, m. ime muško, hyp. 1. Guñ. — isporodi Gono, Gunko. — xv vijeka (i xvi, vidi Gonkov) u Dubrovniku (pisano sa ž), a između rječnika u Daničičevu (Zonko). Žonku Gunduliću. Spom. sr. 1, 108. (1411). Žonko Bunić. Mon. serb. 320. (1423). Žonko Kaličević. 419. (1442). Žonko Gradić. 431. (1445). Žonku Cinculoviću. 506. (1469).

GOŃKOV, adj. koji pripada Gonku. U smrt gospode Kate Gonkove Ruljić. D. Zlatarić 100b.

GOŃLIJA, m. turska riječ nepoznata (zar gëvan, vidi aguvan, s nastavkom li?). — Na jednom mjestu xvii vijeka. Bjelu u četi toj ujedno sve gonlije i delije. J. Palmotić 78.

GÓNO, m. hyp. 1. Guñ. — isporodi Gonko. — Akc. se mijenja u voc. Gõno. — Od xvi vijeka u Dubrovniku. Gospodinu Gonu sinu Mata Gradića. F. Lukarević 2. U hvalu prisvitloga Gona („Giona“) Palmotića vlastelina dubrovačkoga. u G. Palmotić, christ. xxxiii. I sina mu viju Gona, J. Kavañin 176b. Kako ih jur istomači Gono Gore Palmotić. I. Đorđić, ben. 209. još ovoga vijeka poznati latinski pisci Gono Resti (Rastić). P. Budmani.

GOŃOVICA, f. vidi ganovica. (griješkom) Đonovica, suvrst smokve (Vodopić). B. Šulek, im. 69.

GOŃOVIĆ, m. prezime. — Od xvi vijeka u Dubrovniku. Gospodi Mari Gonović ženi svojoj. D. Zlatarić 97b.

GŃONTA, f. tal. giunta, priložak. ovako se zove selo u Dalmaciji u kotaru dubrovačkom kao da je priložak selu Dolima, tal. Giunta di Doli (vidi Repert. dalm. 1872. 24). — Od xvi vijeka. U Gonti ja imam kmeticu jednu tuj. N. Naješković 1, 262. u naše vrijeme kaže se i Gunta. Schem. ragus. 1876. 37. — Nejasno je značenje u dubrovačkoj poslovići xvii vijeka: S gñontom na partušu. (D). Poslov. danić. 108. može biti da znači priložak mesa.

GOŃÂNE, n. djelo kojijem se goña. — U Vukovu rječniku.

GOŃATI, gñâm, impf. čekati sjedeći i drijemajući. — Akc. kaki je u inf. taki je u praes. 3 pl. gñajû, u aor. gñah, u ger. praes. gñâ-

jûci, u ger. praet. gñâvši, u part. praet. act. gñao; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u praes. 1 sing. — U Vukovu rječniku: ‚sitzend und halb schlafend erwartend‘ ‚expecto dormitans in sella‘.

GŃORA, f. mršava sviña (kao psovka), tur. gëvre, mršav. — U Vukovu rječniku: ‚(schimpfwort) ein mageres schwein‘ ‚sus macra‘.

GŃORAST, adj. vrlo mršav, vidi gora od čega postaje. — U Vukovu rječniku: ‚dürr‘ ‚macie torridus‘: goraste ruke, cf. mršav.

1. GŃORE, Gorette, m. Đuro, hyp. tal. Giorgio. — isporodi 2. Gore i Goretta. — xiv i xv vijeka u Dubrovniku (pisano sa ž), a između rječnika u Daničičevu (Žore). Žore Crni (Dubrovčanin). Spom. sr. 2, 26. (1369—1376). Protovistijar Žore. 35. (1392). Ođ našega sluga a vašega graždina gospodina protovistijara Žorete. 37. (1392). Gospodine Žore Dubrovčanine naš protovistijar. 39. (1393). Protovistaru Žoreti. 40. (1397). S protovistijarem Žoretom. 41. (1398). Polaću s mistom u Dubrovniku koja je bila protovisara Žorete. Mon. serb. 344. (1427). (ovome je protovistijaru Žoreti pisano ime latinski Zore de Bochsa. Spom. sr. 2, 37. Zorre de Bochsa. 39; po tome Daničić misli da mu je bilo prezime u našem jeziku ‚Boglišić‘, ali tome prezimeu, kao dubrovačkome, nema drugdje potvrde). Žore Paomotić. 257. (1419). 347. (1427) Kneza Žorete Palmotića. Spom. sr. 2, 91. (1430).

2. GŃORE, GŃrê, m. vidi 1. Gore. — Od xvi vijeka (naj prije često u akrostihu među pjesmama G. Držića, pisano Giore, n. p. u pjesmi 1, 13 itd., vidi V. Jagić u Archiv für slav. philol. 5, 89—90). I Gore gizdavi toj reče u pjesni. V. Vodopić u N. Naješković 1, 347. Nadgrobje Gore Držića. D. Rañina 63a. Spijevalac Gore ovdje leži. 63b. Kako ih jur istomači Gono Gore Palmotić. I. Đorđić, ben. 209. i u naše vrijeme u Dubrovniku, n. p. Gore Betera. P. Budmani.

GŃORETA, m. vidi 1. Gore. — U dva primjera xiv vijeka ima akuzativ (pisan sa ž) Žoretu, i otale u Daničičevu rječniku: Žoreta. Žoretu našega virnoga slugu i protobisjara. Mon. serb. 230. (1397). Za protovistjara Žoretu. Spom. sr. 1, 16. (1398). moglo bi biti da je i prema ovome akuzativu nominativ Gore; ali je nom. Goretta potvrđen xvi vijeka, jer dolazi kao akrostih u pjesmama G. Držića, n. p. u pjesmi 3, 22 itd., vidi V. Jagić u Archiv für slav. philol. 5, 90.

GŃORETIĆ, m. patronimičko ime po ocu Goretu. — xv vijeka u Dubrovniku (sa ž) a između rječnika u Daničičevu (Žoretić). Živan Žoretić. Mon. serb. 515. (1472). Po Nikše Žoretiću. 517. (1473). Kod ovoga zadnjega pisano je na jednom mjestu Žuretić. Nikša Žuretić i Frenčeško Pucić. Mon. serb. 514. (1471) (u dodatku pisanom talijanski ima: per Nicola de Palmota et per Franc. de Poza, odakle se vidi da mu je prezime bilo Palmotić).

GŃORIN, adj. koji pripada (2.) Gori. Jednomu ki pjesni Šiškove i Gorine svojaše. D. Rañina 38b.

GŃORINO POJATIŠTE, n. mjesto u Srbiji u okrugu kneževačkom. Niva u Gorinom Pojatištu. Sr. nov. 1872. 826.

GŃORLIĆ, m. prezime. — U naše vrijeme. Vljako Gorlić. Rat. 409.

GŃORNATA, f. dan radne; nadnica, tal. gior-nata. — Od xvii vijeka u gornjem primorju. Ako platu od gornate skogaju. I. Držić 307. U Hercegovini i Crnoj Gori obična je riječ ‚nadnica‘,

a u kotorskom okružju 'ġornata'. V. Bogišić, zborn. 479. Fatigati na ġornatu, dobiti ġornatu, platiti ġornatu. u *Dubrovníku i u dubrovačkoj okolini*. P. Budmani.

1. ĠÓVE, *f. ime žensko, Ivana, vidi 1. Ġovo.* — *Akc. se mijenja u voc. Ġóve.* — xvi vijeka u *Dubrovníku*. M. Držić 181.

2. ĠÓVE, *m. Jupiter, glavni bog rimski (i grčki), tal. Giove.* — *Od xvi vijeka kod pisaca, a između rječnika u Belinu 347a.* Ġove se sa-tvori sad orlom, sad volom, sad daždom od zlata... Ġovom tim s neba zgar me bitje ne bih htíl promijenit nikadar. D. Rašina 79a. A s vami stoji Ġove. J. Kavañin 219a. — *Mijena se po pade-žima obično kao muški supstantiv:* Gorustasna dva tjelesa Ġova Olimpija u Elidi. J. Kavañin 486b. Slave Ġova laživoga i Netuna vodna boga. N. Marčić 13. u jednom primjeru kao ženski: Ako se odročeš od tvoje vjere i Ġovi bogu našem pokloniš se. B. Zuzeri 338.

ĠÓVO, *m. uprav hyp. tal. Giovanni, Ivan (ispoređi 1. Ġove), ali se upotrebljava samo kao psovka i znači: budala.* — *Akc. se mijenja u voc. ġóvo.* — *U naše vrijeme u Dubrovníku.* P. Budmani.

ĠŪBA, *f. u Vukovu rječniku:* poljana u Hercegovini kod Korenića. — *ispoređi 2. Ġupa.*

ĠŪBE, ġŪbeta, *n. gorña hañina duya bez rukara, arap. ġubbet, tur. ġŪbet, ġŪpe.* — *ispoređi ġup, ġupa, ġupet.* — *U naše vrijeme a između rječnika u Vukovu (ein langes oberkleid ohne ärmel, togae genus').* U zelenu ġubetu. M. Đ. Milićević, zim. već. 86. Popa skinuo ġube, pa nakrivio kapu. M. P. Šapčanin 1, 104. Ġube... ĉurak, neka hañina bez rukava ili s kratkim rukavima, što se nosila ispod velikoga ĉurka ili ogrtaća, koji se zove biniš. Đ. Popović, tur. reć. glasn. 59, 261.

ĠŪBER, *m. vidi žuber.* — *U Stulićevu rječniku:* avium cantus'.

ĠŪBEREÑE, *n. djelo kojijem se ġuberi.* — *Stariji je oblik ġuberenje.* — *U Mikašinu rječniku:* ġuberenje od ptica, i u *Stulićevu*.

ĠŪBERITI, ġŪberim, *impf. vidi žuberiti.* — *U Mikašinu rječniku:* pojiti kakoti ptica, i iz űega u *Stulićevu*.

ĠUFRAÑ, *m. vidi ĉafran. ispoređi ġafran.* — *U Mikašinu rječniku (ne napose, nego kod ĉafran i šafran).*

ĠŪGAN, *m. kolac, motka. u bosanskoj Kra-jini.* M. Ružićić. — *tur. ĉukam.*

ĠŪĠEL, *m. divlja mačka, tur. ġŪġo, malo žirvinć.* Slovinac. 1880. 127a.

ĠŪĠOVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* A za Markom Tomo Ġuġoviću. Nar. pjes. vuk. 5, 139. Drugo mi je Tomo Ġuġoviću. 5, 236.

ĠŪĠULA, *f. ĉičimak, tal. giunggiola. (griješkom) Dudule (tal. giunggioli), Zizyphus vulgaris, fructus Lam. B. Šulek, im. 69.*

ĠŪHO, *m. ime muško, bez sumnje ipokoristik; Daničić kaže da je 'Joannes', i tako je po svoj prilici.* — *Akc. se mijenja u voc. ĠŪho.* — *Od xv vijeka (pisano sa ž) do xvii u Dubrovníku, a između rječnika u Daničićevu (Žuho, 'Joannes').* Žuho Ġuĉetiću. Spom. sr. 1, 131. (1415). Žuho Ġoĉetiću. Mon. serb. 123. (1412). Prđdi. kpeza Žuha Đurotića. Spom. sr. 2, 117. (1462). Ġuho Krpeta. M. Držić 397. Gospodinu Ġuhu Rašini. D. Rašina 57a. Gospodi Mari Zamaña Ġuha Gozzi. V. Andrijašević, put. 3.

1. ĠŪKELA, *f. pogrđna rijeć za psa.* — *U*

Vukovu rječniku: 'schimpfwort auf einen hund', 'convicium in canem', cf. kalaštura. *vidi i:* Ġukela, kao pogrđa za pseto ocmoļeno ili za ragu (pa i za ĉoveka). Đ. Popović, tur. reć. glasn. 59, 262.

2. ĠŪKELA, *f. selo u Srbiji u okrugu topličkom. zove se i Ġekeļe.* M. Đ. Milićević, kraj. srb. 398.

ĠŪLA, *f. ovako se zove mala rijeka Dobra (vidi 6. Dobra, a) blizu Ogulina.* Dobra dolazi iz gradanske Hrvatske te ponire uz nekadašni Frangepanski grad pri Ogulinu, gdje prozvana Ġulom (vele da se Dobra ondje s toga zove Ġulom što se je ondje neka grofica Julia Fran-gepanka s ljubovnih muka niz one strašne vrleti u Dobru strmoglavila) struji među stjenami. J. Wessely, kras. 206.

ĠŪLIJAN, *m. vidi Ġulijana.* — *xiii vijeka (pisano sa ž).* — *U Daničićevu rječniku:* 'Žulijanj', selima na Krkr (Daničić je ovdje zlo razumio, vidi kod Krkar) koja je kraj Stefan Prvovjenčani dao crkvi bogorodićinoj na Mletu bješe međa 'Žuljjanj otz mora do mora' (Mon. serb. 10 god. 1222—1228). i sada ima to mjesto 'Giuliana'.

ĠŪLIJANA, *f. selo u Stoñskom Ratu.* — *ispoređi Ġulijan.* — *S mladijem oblikom od xviii vijeka.* Nad pšenićnjem nije kruha, nad ruželom nije žita, nad Ġulijanom nije vina, nad maminj'em nije sina, nad vlaškiјem nije lonca, nad riješkijem nije konca. (Z). Poslov. danić. 67.

ĠŪLUMOVO, *n. mjesto u Srbiji u okrugu krajinskom.* Niva u Ġulumovu. Sr. nov. 1874. 299.

ĠŪLUPOVIĆ, *m. prezime (tursko).* — *U naše vrijeme.* Ġulupović Ūsa i Abdiju. Oġled. sr. 245.

ĠŪLŪS, ġulŪsa, *m. u Vukovu rječniku:* lisica (t. j. lisića koza), ĉarape i nešto novaca što su Turci (do 1804) od svake crkve uzimali. — *Od arap. ġelŪs, tur. ġŪlŪs, stupane na prijesto, pa po svoj prilici nešto što se tom prigodom plaćalo turskoj vladi. ovako tumači Đ. Popović u glasn. 59, 262, i vaļa da pravo; samo ondje stoji da Vuk tumači oru rijeć sa lisica, a to nije istina; Vuk tumači: lisica, ĉarape itd.*

ĠŪMA, *f. petak (u Turaka), arap. ġum'a, tur. ġŪm'a.* — *ispoređi ġumah.* Đ. Popović, tur. reć. glasn. 59, 262.

ĠŪMAH, *m. vidi ġuma.* — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena.* No ti muvle do prvog ġumaha. Pjev. crn. 102a.

ĠŪMAZ-EL-AHIR, *m. mjesecni mjesec muslimanski, arap. ġemād el-aħer (drugi), tur. ġumazi-jŪl-ahir.* — *Na jednom mjestu xv vijeka pisano sa ž mj. ġ, i otale u Daničićevu rječniku (žumazeli ahir').* Na 18 danj žumazeli ahira. Mon. serb. 484. (24 marta 1461). — *Na drugom je mjestu istoga vijeka nominativ žimazi elj ahir. (u Daničićevu rječniku).* Pisa se meseca žumazi elj ahira. Mon. serb. 515. (25 nov.—4 dec. 1471).

ĠŪMBA, *f. kao da je rijeć turska sa značenjem: kesa, tobolac.* — *ispoređi ġuzdan.* — *Na jednom mjestu u naše vrijeme* Ġumba ti se prospala kud god hodio, mi ti pare nahodile. V. Vrćević, igre. 44.

ĠŪMBOREÑE, *n. djelo kojijem se ġumbori.* — *U Bjelostjenćevu rječniku.*

ĠŪMBORITI, ġŪborim, *impf. vidi žuboriti.* — *U Bjelostjenćevu rječniku:* 'gyumborim', žumborim, ġanitido, modulor, concino more avicularum'.

ĠŪMBUS, *m. veselje u društvu, smijeh, graja, per. ġumbiš, tur. ġŪmbŪš.* — *ispoređi ġombos.*

Da je viši smijeh koji se ovdje u Hercegovini zove 'gumbus' (turska riječ: vesele). V. Vrčević, igre. 34. Gumbus, graja veselog društva. V. Vrčević, nar. prip. 230.

ĠUMBUŠLIJA, m. šaljivčina. Zemļak. 1871. 4. — *vidi* gumbus.

ĠUMLE, *adv. svi zajedno, skupa, tur. ġümle.* ,Odoše ġumle k' nemu'. V. Ilić iz Srbije.

ĠUMRIJA, *vidi* ġimrija. a) sitna lakomija: ,Vas je izvisio od ġumrije'. — b) nadimak lakomcu. M. Pavlinović.

ĠUNAK, ġunka, m. *vidi* čunak, b). — U *Stučićevu rječniku*: ,navicula textrina'. — *nije dosta pouzdano.*

ĠUNIĆ, m. prezime. — U *naše vrijeme.* Velko Ġunić. Rat. 38.

ĠUNKO, m. *hyp.* 1. Ġun (kao da bi trebalo da glasi Ġunġo, ali na oba mjesta gdje dolazi nema *u* postije *n*, isporodi i Gonko). — *xv vijeka* (pisano sa ž) kao ime dubrovačkome vlastelinu Buniću na dva mjesta, a između rječnika u *Daničićevu* (Žunġko) gdje se dodaje: gledaj ,Budačić, Bunić', ali kod proga prezimena u *samome Daničićevu rječniku* nema ovoga imena. može biti da je Žunġo na ona dva mjesta pisarska pogreška, i da treba čitati Zonko. Žunġo Bunić. Mon. serb. 347. (1427). 419. (1442).

ĠUNTA, f. *vidi* Ġonta.

1. ĠUN, m. Junius, ime muško, tal. Giunio, Giugno. — *isporodi* Gono, Gonko. — *Od xii do xv vijeka u Dubrovniku* (pisano sa ž), a između rječnika u *Daničićevu* (Žunġ). Žunġ Stražnja. Mon. serb. 6. (xii vijek). Petar Žuġa Bogdanić, Žunġ Raġenić. . . Žunġ Črević, Žunġ Zrġzović, Žunġ Boleslavić, . . . Žunġ Pikurarević, . . . Žunġ Bolġević, Žunġ Gledić. 39. 40. (1253). Petar Žunġ Bogdanić. 41. (1253). Žunġ Vlkasović i Žunġ Drižiću i Žunġ Lukareviću. 85. (1326). Žunġ Gradić. 187. (1378). Žunġ Žurġgović. 347. (1427).

2. ĠUN, m. Junius, junij, lipan, tal. giugno. — *Od xv vijeka po zapadnijem krajevima* (isprva pisano sa ž), a između rječnika u *Mikašinu* (ġun, mjesec lipan 'junius') i u *Daničićevu* (žunġ). Mjeseca žunġa. Spom. sr. 1, 111. (1412). 2, 83. (1426). Žunġa. Mon. serb. 556. (1566). Dan xxix ġunġa mjeseca. A. Ġučetić, roz. mar. 34. Na 23 ġunġa. B. Kašić, per. 100. Na 3. ġunġa. S. Badrić, ukaz. 86.

ĠUNEV, *adj. koji pripada Ġunġu, vid* 1. Ġun. — *Između rječnika u Daničićevu* (Žunġev). Za Živana za Žunġeva sina. Spom. sr. 2, 81. (1424).

ĠUNEVIĆ, m. prezime vlasteoskoj porodici dubrovačkoj (po ocu Ġunġu). — *xv vijeka* (pisano

sa ž), a između rječnika u *Daničićevu* (Žunġev). Žunġ (u?) Žunġević. Mon. serb. 262. (1405). Žunġ Žunġević. Spom. sr. 1, 117. (1413). Maroġa Žunġevića. Mon. serb. 405. (1441). Žišmuda Žunġević. 419. (1442). Damijani Žunġević. 477. (1457). Aloviza Žunġevića. Spom. sr. 2, 117. (1462).

ĠUNġO, *vidi* Ġunġo.

ĠUP, m. *vidi* ġube. — U *Vukovu rječniku*: ġup (ġube?) s primjerom iz narodne pjesme: Na ġih crne kape i ġupove.

1. ĠÜPA, f. u *Vukovu rječniku* gdje je tumačeno: vunena košula ženska s dodatkom da se govori u Hercegovini i u Crnoj Gori. — *vidi* ġube.

2. ĠÜPA, f. *vidi* župa. u *Crnoj se Gori* ovako zove Župa Nikšićka. I glavari od krvave Ġupe. Nar. pjes. vuk. 5, 495. I u Ġupu i još na Lukovo. 5, 503. Nego smo im prihvatili Ġupu Nikšićku, Lukovo, Rudine. . . 5, 540.

ĠUPANOVIĆ, m. prezime. — U *naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

ĠUPĚLETA, f. *vidi* 1. ġupa. — U *Vukovu rječniku* s dodatkom da se govori u nahiji riječkoj i ješanskoj.

ĠUPET, m. nekakvo žensko odijelo, *vidi* ġube. — *xvii vijeka u dubrovačkoj poslovici, i u Vukovu rječniku*: ,art frauenkleid', vestis genus'. cf. ġube, ġupa s dodatkom da se govori u Risnu. Svuć se u ġupet (po ovome bi bila doġa ženska haġina, *vidi* skutiić). (D.) Poslov. danić. 120.

ĠURETIĆ, *vidi* Ġoretić.

ĠUSTO, *adv. pravo, uprav, zbiġa, tal. giusto.* — *Od xvi vijeka u goriem primorju.* Ne, nego toj mene toka, ġusto znam. N. Naješković 1, 248. Jes ġusto, bi li ga? a što je nov bio? 1, 249. Ġusto se sastavlja prem odi lozica. 1, 257. Kaži mi kako to tebe ġusto, a mene su škrbi? Nar. prip. vrć. 136.

ĠUZDAN, m. kesa za novce, pers. ġuzdān, tur. ġuzdan, *uprav česa* gdje se hrane listovi, nem. brieftasche, franc. portefeuille. — U *naše vrijeme a između rječnika u Vukovu*: cf. srma-ġuzdan (*vidi* daġe). Odnese mi ġuzdan iz ġedara. Nar. pjes. herc. vuk. 114. I ukrala ġuzdan iz ġedara, u ġuzdanu stotinu dukata. Nar. pjes. petr. 1, 188. Ġuzdan, novćana kesa. 343. — *Može biti i od srebra, te se kaže* srma-ġuzdan. u *Vukovu rječniku*: kao kesica od srebra, i ovdje se misli u čemu se zapis nosi (a baš u *samome primjeru* stoji da se *novci nose*): Ja se dragom u ġedra savila, u ġedrima srma-ġuzdan bila ġdjeno stoji groši i dukati (Nar. pjes. vuk. 1, 237). U ġedrima srma-ġuzdan bila, a u veće dukat u ġuzdanu bila. Nar. pjes. petr. 1, 280.

H

1. H, slovo.

a. *pravi je glas kao nem. ch u ach, woche, novogrć. χ u χεχιτον, δέχουαι, španolski j u viejo, ojalá, i s toga se čirilozapadnijem slovima piše x, a latinskijem u sjeverozapadnijem jezicima ch. ovaj je glas kod većine naroda oslabio ili ga je posve nestalo.*

a) u štokavaca. aa) ovaj se glas čuje svagda na svom mjestu samo u Dubrovniku. — bb) u Crnoj Gori i u Boci kotorskoj izgovara se dobro na kraju riječi, slabije u srijedi, a na početku

se obično ne izgovara (lad, oču mj. hlad, hoću). — cc) Turci Bošnjaci izgovaraju slabijim glasom od prilike kao nem. h u haben; ovaj se izgovor nekoliko pruža preko sjeverozapadnijeh krajeva. — dd) ostali štokavci ne izgovaraju ovoga glasa nikako, n. p. ora, drau, smġe, lād, oču, ili ga zamjenjuju glasom v (*postije* u): sūv, mūva, kūvati; glasom j: smġj, osobito *postije* i: dijati, griġa (mj. griġeha); glasom g i k gdje gdje u Hercegovini: oraġ i oraġak, nađog i nađok (k i kod ostaloga naroda u Zenik, duk itd.).

b) u čakavaca se obično čuje pravi glas, bez sumnje u južnijeh (ali vidi kod hotjeti).

b. kod štokavaca se naj prije nahodi da se h gubi xviii vijeka i to u pisca Dirkovića koji ga izostavlja gdje treba, a opet ga piše gdje ne treba (vidi n. p.: Od himbonije, nepoštenije, osvetljivije i nenavidljivije mislih. bos. 128^b). to još biva u ņega dosta rijetko a naj više na kraju gen. pl. adjektiva i zamjenica. češće biva to u mlađijeh pisaca istoga vijeka, kao u Posilovića, Radnića, a osobito u Ančića, u kojijeh se izostavlja i piše h bez razbora i na početku riječi i u srijedi. čudnovato je da se h gubi mnogo prije u ņekijem oblicima glagola hotjeti kod čakavaca (vidi kod hotjeti).

c. kod onoga dijela našega naroda, koji ne izostavlja u govoru h, ovaj se glas izgovara u ņekijem slučajevima i kad po etimologiji ne bi trebalo, n. p.: a) u riječi turskijeh što počinu glasom a, ispred ovoga izgovara se h, tako Dubrovčani n. p. kažu: Harapin, hat, haždaja (vidi P. Budmani, dubr. dij. rad. 65, 158 br. 25). — b) između štokavaca ņeki Crnogorci, ņeki Bokelji i ņeki Rčani, i mnogi čakavci (svi južni) u gen. pl. kod supstantiva dodaju h na kraju: koņnah, ženah, ljudih itd. Crnogorci ga dodaju i u ņekijem drugijem riječima, n. p. u lanih. — c) kajkavci kod svijeh riječi što treba da počinu samoglasnijem r, kao n. p. rda, rzati, dodaju u govoru h na početku: hrda, hrzati, i mnogi pisci u naše vrijeme ne poznajući etimologiju ovijeh riječi i pravi izgovor slovu h, pišu ovako, premda im je namjera pisati štokavski. — d) vidi lak i mek.

d. neizgovaraņe ovoga glasa bilo je uzrok i ņekijem drugijem promjenama kod riječi, n. p. a) dva a, između kojijeh je ispalo h, mogu se sažeti u jedno (dugo) a, n. p. jāti mj. jāhati, jāti, vidi i: Istina da se ove riječi muškoga roda u rodit. jed. (oraa, praa, graa, straa) tako izgovaraju, kao da bi bilo jedno dugačko a (ā), ali su u pjesmama svuda dva sloga. Vuk, rječn. xxxiii. — b) gdje je u južnom govoru h ispalo poslije ije (ē), ovo nahodeći se pred vokalom, mijenja se na i(j), n. p. grija, mija mj. grijeha, mijeha. — c) gdje gdje je vokal dugi pošto je za ņim ispalo h postao kratak, vidi kod duh, prah. — d) vidi hv. — e) obično i kod onoga dijela našega naroda kod kojega se h ne izgovara, ostaju od starine glasovi (s i š) na koje se ono u ņekijem slučajevima mijenja, tako isti ljudi koji govore Vlači, jāti ili jāti, vro (mj. vrhoh), kažu opet Vlačo, Vlasi, jašem, vršo, vrsi; ali kod ņekijeh riječi kao da se ono zaboravilo; te se n. p. od gluv, suv čini komparativ: gluvli, suvli.

e. ņeki pisci koji nijesu znali za pravi glas ovoga slova upotrebljavati su ga kao ortografski znak. a) ņeki su ga u romanskijem riječima pisali po latinskoj i (staroj) talijanskoj ortografiji, n. p. habit, historija, hura, ali kod toga nijesu htjeli da bičeže ikakav glas, jer ga nema ni u talijanskom jeziku iz kojega su crpli ove riječi. i u naše vrijeme mnogi pišu (i izgovaraju) h prema lat. i ņem. h i grč. , n. p. historija, Hektor, Holandija, Horacij, hijena (za ņem. h ima h i u ņekijem narodnijem riječima: hercog, Herecegovina). — b) u Staronjizi su pisali, kao u ņemačkom jeziku, h poslije dugoga vocula kao znak ņegove dužine. ovo se i u naše vrijeme bilo primilo kao zakon kod krajičega a ili i u gen. pl. u supstantiva, osobito kad se obaznalo da je ondje h i po crnogorskom govoru.

2. H, praep. vidi k.

HĀ, interj. vidi a, I (kod čega je bez sumnje u

mnogo primjera a zato što pisac nije izgovarao glasa h; ali opet i u ņekijem primjerima gdje je ha, može biti da je h samo ortografski znak i da nije namjera pišćeva bila da se izgovori kao pravi glas) i ah. — Od xvi vijeka (vidi kod a, g), u između rječnika u Mikašinu (vidi kod b), u Stulićevu (vidi kod b), u Vukovu („ha! ,ehu!“).

a. uopće glas koji se izusti kad se naiđe (tijelom ili umom) na što drukčije od onoga što je dotle bilo. a) u čudu, uz koje može biti i drugo duševno osjećanje, n. p. strah. Ha ha, pravdo Božija, koliko si strašna! I. Ančić, ogl. 127. ili rug (ironički). Ha! brži od repa! (Kaže se kad ko rdavo trči na rdavu koņnu). Nar. posl. vuk. 339. — b) u žalosti. Ha prokleta aždaja nemila, teško ti si mene ucivilila! F. Radman 30. Duša, koja brez pristanka i pokoja jest vapila: ha ranita jesam! Đ. Rapić 75. Ha žalosti, jedna li ti jesi! Pjev. crn. 80^b. — c) u radosti. Ha blago mene, ovo mi je! Nar. prip. vuk. 142. — d) kad se ne pristaje na nešto što je drugi kazao (reče se po više puta). „Ha, ha, ha!“ opet veli Sima „ti Milija govoriš ka' dete“. M. Đ. Miličević, zlosel. 289. — e) kao u razmišljanju. Ako se ne obratite i ne učinite se kakono malani, nećete unići u kraljevstvo nebesko. Ha! sad ja ovdje imam dosta odgovarat, jer će mlogi pomisliti: kako bi ja, bivši zrio čovik, čitav čovik i star čovik, naj posli postao jedno dijete? to ne može biti. B. Leaković, gov. 161—162. — f) u hrabreņu, svjetovaņu, zapovijedaņu. Ha nu hodi, moja mila majko! Nar. pjes. vuk. 2, 63. Ha sad, braćo, za vjeru Hristovu! 3, 277. Ha naprijed, kurvino kopile! 4, 114. Ha udrite, ubila vo muņa! 4, 124. Ha na noge, dva sokola siva! 5, 325. Ha sad, Turci moja braćo draga! Ogled. sr. 119. Ha ne boj se, ogo Huseini! 457. Ha braćo! za Boga jutros al' ikad! Pravdonoša. 1851. br. 31. — g) u prijetnji. Ha, joda te kad na Igalo dobra srjeća donese! M. Držić 370. Ha crne ptice moje, danas ću vas do jednoga poslati na onaj svet! M. P. Šapćanin 1, 122.

b. udvojeno i više puta, glas što se izusti kod smijeha. — Između rječnika u Mikašinu (ha ha, ho ho, glas od smijeha) gdje naj prije dolazi i u Stulićevu. Ona se pak nasmeje: ha ha ha ha! Nar. prip. mikul. 62. Ha ha ha ha! neka se jadu nasmijem. V. Vrčević, niz. 146. u Dubrovniku kad se u rugu kaže kako se ko smijao izgovara se s drugijem akcentom: hā hā. „Hā hā! on se na to sit ismijeo“. P. Budmani.

1. HABA, f. šteta, kvur, vidi habiti. — Na jednom mjestu xiii vijeka, i otale u Daničićevu rječniku („noxa“). Da hodo vlasi svobodno bezvse habe i zledi. Mon. serb. 24. (1234—1240).

2. HĀBA, f. vidi aba.

HABAD, habla, m. vidi habit. — U Bjelostjenčevu rječniku kod (kajkavskoga oblika) hebod, i u naše vrijeme. Habad, habd, abd, Sambucus ebulus. Čas. čes. muz. 1852. 2, 50. Habad (habat, habatija, lapat, hapta, haptan, haptovina, habdovina, obad, abad, apta, aptovina, avta, avtika), slov. hebed, hobat, hebod, hbat, rus. бѣдъ, бѣдъ, бѣдъ, бѣдъ, čes. chebd, chebz, chbeza, chabzda, slovač. gbez, polj. gebd, chebd, hebzina, Sambucus ebulus L. B. Sulek, im. 107.

HABAHLJA, f. vidi abajija.

HABAJ, m. scoce u Medumurju. Schom. zagr. 1875. 144.

HABAHLJA, m. vidi abajija.

HĀBĀNE, n. djelo kojijem se haba. — U Vukovu rječniku.

HĀBAR, hābra, *m.* *vidi* haber. — *Od xviii vijeka.* Abar nosi i sam zapovida. S. Štefanac 7. Te opali dvije danikiine, habar dade u svoju družinu. Nar. pjes. vuk. 3, 21. Od vas pravi abar očekujemo. M. Nenadović, protok. 7. Nisam mogao sobom otići u Baurić za uzrok kojekakvi abrova za Turke. 84.

HĀBAT, hāpta (hābata?), *m.* Sambucus ebulus L., baza, zova, bzova. — *isporedi* habad, abad, apta *itd.* — *Oba a stoje mj. praslavenskoga z. drugo a ostaje samo u nom. i acc. sing. (i u gen. pl. habata?); mislim da je pogreška što u Stulićevu i u Vukovu rječniku stoji da a ne ispada u ostalijem padežima: vača da je Vukov onako kazao kakav Dubrovčanin po Stulićevu rječniku. gdje a ispada, b se ispred t mijenja na p. — Riječ je praslavenska, ispredi češ. chebdi, pol. chebd. — Nejasna postaňa; Matzenauer (kod apta) i Miklošić (etym. wörterb. kod apta) misle da može biti od grč. ἄβη, ἄβη. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* (ebulum⁴) gdje naj prije dolazi, u Mikišinu (habat, trava, ebulus⁴), u Belinu 282^b, u Bjelostjenčevu (habat, hebed, habad, abad, ebulus, ebulum⁴), u Voltigijinu (ebbio, ebulo, erba⁴, atich⁴), u Stulićevu, u Vukovu (s dodatkom da se govori u Dubrovniku). Habat (Dellabella), habatija, habatina (Visiani), habdovina, podagraria (Kuzmić), Sambucus ebulus L. (Kuzmić), v. habad. B. Šulek, im. 107.*

1. **HĀBATI**, hābām, *impf. vidi* habiti. — *U naše vrijeme.* a) nošenem derati (hačinu). *isporedi* hamati. — *u Vukovu rječniku:* n. p. hačinu, abtragen, strapaziren⁴, detero pannum⁴. — b) kvariti uopće. — *u jednoga piscu Bošnjaka našega vremena.* Vjeru tvrdu, koju živa ne poriču usta, a ni srce ne haba junačko. Osvetn. 3, 114. Kad mu prahne šćuka kapetane, vidjet ni ne pravde i krivine, prebrat sobje, zavirit berate, pa sve nade ničim nehagate. 4, 14. — c) kao da znači kuditi. — *u Crnoj Gori.* Što ti habaš mlade Crnogorce, a fališ mi od Nikšića Turke? Nar. pjes. vuk. 4, 37. — *amo može biti da spada i ovaj primjer (sa se, pasivno).* Vjera turska podnijet ne može da se haba dokle glava skoči. P. Petrović, gor. vijen. 39.

2. **HĀBATI**, habam, *impf. paziti, slušati.* Habat, čuje se na Krku i po susjednijem krajevima, a znači: acht geben⁴. I. Mičetić. „Habaj!“ = slušaj u Vrniku i Krku. K. Kulišić. — *Biće isti glagol što i habati se.*

HĀBATIJA, *f. vidi* habad i habat.

HĀBATINA, *f. vidi* habat.

HĀBATI SE, habam se, *impf. čuvati se.* — *isporedi* 2. habati. — *Osnova je stara, ispredi stslav. habiti se.* — *Od xviii vijeka kod kajkavaca, kod ugarskih Hrvata i u Slavoniji, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (habam se, čuvam se, pazim se, zdržavam se, uzdržavam se, caveo, praecaveo, vito, devito, evito, abstineo⁴) gdje naj prije dolazi, u Jambrešićevu (habam se, caveo, abstineo⁴), u Stulićevu (habati se, čuvati se iz *Habdeličeva*). Oh da se vsaki kot sraba vse grišne prilike haba. Jačke. 250. Dobro se je jogunca (h)abati. (u Bizovcu u Slavoniji). V. Bogišić, zborn. 182.

HĀBATITI, *vidi* abatiti.

HĀBATOVINA, *f.* vino zdravo, ali slabo, ne-tečno, na Braću. A. Ostojić. — *vidi* haptovina.

HĀBAV, *adj. postaje od* 1. habati i habiti. a) *prlav, gnusan.* — *u Stulićevu rječniku:* ‚sordidus, foedus, immundus, spurcus, luridus, impurus‘. —

b) abav, nespretan(?), reče se o haćini, vača da poderan, pohaban. M. Pavlinović. — c) abav, rohav, hrapav (Dragačevu). ova se reč nahodila i u onom letopisu, koji prevede Pejačević na latinski, i koji je štampan u Arhivu 3, 11: ‚indiderunt ei abavi seu hrapavi kral‘. Ć. Kovačević iz Srbije.

HĀBAVAC, hābavca, *m.* a) habav (prlav, gnusan) čovjek. — *u Stulićevu rječniku (uz habav).* — b) kukuruz u kog su zrna na vrhu uvela. u okrugu čačanskom. Ć. Kovačević.

HĀBAVICA, *f.* žensko čelade habavo (prlavo, gnusno). — *U Stulićevu rječniku (uz habav).*

HĀBAVITI, hābavim, *impf. činiti da što bude habavo (prlavo, prlati, gnusiti).* — *U Stulićevu rječniku:* ‚inquinare, foedare, contaminare‘.

HĀBAVÔST, *f.* osobina onoga što je habavo (prlavo). — *isporedi* habavstvo. — *U Stulićevu rječniku:* ‚spurcitia, foeditas, sordes, inquinamentum, impuritas‘.

HĀBAVSTVO, *n.* *vidi* habavost. — *Samo u Stulićevu rječniku.*

HĀBD, *m.* *vidi* habad.

HĀBDEN, *adj. koji pripada habdu; na kojem rastu habdi.* — *U Bjelostjenčevu rječniku:* (n.) habdeno, v. hebdeno; hebden, abrov ‚ebulosus‘, kakti: hebdeno mesto ‚locus ebulosus, ebulo abundans‘.

HĀBDOVINA, *f. vidi* habad i habat.

HĀBER, *m.* nuncius, *vidi* glas, f, arap. tur. chaber. — *isporedi* habar. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu:* 1. ‚nachricht‘ ‚nuncius‘ čf. glas. 2. nema (za to) ni habera, t. j. nije mu ni brige. a) sa značenem sprijeđa kazanijem. Vele ņemu omiška gospoda: ‚Koji aber bila kniga kaže?‘ And. Kačić, razg. 267^b. Situó meni kara haber dođe, kara haber, a u kara doba. Nar. pjes. vuk. 1, 394. Ne šće čekat caricu gospodu dok s haberom iz livade dođe. 1, 474. Kad je Janu haber dopanuo. 2, 35. Ode haber od usta do usta. 2, 223. Neka puknu stari bajemezi, haber podaj poļu u svatove. 2, 543. A opali dvije puške male, podaj haber Seņu bijelome. 3, 194. Već izide na visoku kulu, pa privali četiri glasnika, haber daje na četiri strane. 3, 259. Prati haber, list knige bijele, prati haber Rosniću Stevanu. 3, 300. Od kule su haber uvatili. 3, 435. Kada Zeki taki haber dođe. 4, 276. Skoči Ture, te ga poslušao, haber čini Kolašinu građu. 4, 316. Mi nijesmo pali zloradice, no smo air aber donijeli. 4, 342. Da i ņima air aber kaže. 4, 343. Te barjake gore podigoše, a na svoje koņe posjedoše, srpskoj vojsci aber učiniše. 4, 350. Da ja mogu dobar haber čuti. 4, 478. Da da haber Mirku i Novici, da s' izašli na Mletičak Turci. 4, 477. Obećao jaku soćbinu i evo do danas nikakva abera. Pravdonoša. 1851. br. 31. Ša-lemo aber da je vojna. Djelovod. prot. 199. — b) nemati (za što) ni habera, ne mariti. Za to Fate ni habera nema, nego veze za derdefom veza. Nar. pjes. vuk. 1, 563. Al' je sestra moja samovolna, ne boji se nikoga do Boga, a za brata ni habera nema. 2, 234. Al' ne čuješ, al' habera nemaš? 4, 442. — *amo spada i ovo:* Pak se tište put Perasta mjesta bez nikakva straha ni abera. Nar. pjes. bog. 185.

HĀBERDĀK, haberdāka, *m.* *vidi* haberdar, od čega postaje tijekom što mu se daje običniji nastavak ak. — *U Vukovu rječniku:* vide habernik s primjerom iz narodne pjesme: I pripali topa haberdaka.

HABERDÁL, haberdála, *m. vidi* haberdar. — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Pak izbaci puške haberdale. Pjev. crn. 100^b.

HABERDĀR, haberdára, *m. vidi* glasnik, *c*, *pers.* chaber-dār (koji ima haber), *tur.* haberdar. — *isporedi* haberdal, haberdak, habernik. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* vide habernik *s primjerom iz narodne pjesme:* Pa on meće pušku haberdara. Sam upali tope haberdare. Pjev. crn. 312^b. Te ti pališ topa haberdara. Nar. pjes. juk. 202.

HABERNÍK, habernika, *m. vidi* glasnik, *c*. — *isporedi* haberdar, haberňača. — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i voc. häberničē, häberničī.* — *Postaje od haber nastavkom -nik-.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* t. j. top ili puška (što se meće na glas). Te izbaci pušku habernika. Nar. pjes. vuk. 3, 126. I isturi pušku habernika, podaj haber po našoj Udbini. 3, 329. Da on pali topa habernika. Ogljed. sr. 201.

HABERŃAČA, *f. vidi* habernik. — *Postaje od haber nastavkom -ňača.* — *U Vukovu rječniku.*

HABIB, *m. ime tursko (arapsko).* — xvii vijeka. Starine. 11, 108 (oko 1662).

HĀBIT, *m. vidi* abit (ne äbit nego äbit). — *h se ne izgovara, pisano je po latinskoj ili (staroj) talijanskoj orografiji.* — *Od xv vijeka.* Sestre ke naj prija jesu obučene u sveti habit. Starine. 1, 225. (xv vijek). Habit koludriški. Nauk brn. 63^b. Obučo ju u habit monastirski. F. Vrančić, živ. 83. Ki ostavi habit ili odičn crkvenu. P. Radović, nač. 492. (Redovnik) najde ufatitu sinicu, ali ne imade kafeza, u koga bi mogao pometati, dakle pometu u habit za nidra. Đ. Rapić 62.

HABITEL, *m. čovjek koji habi.* — *U Bjelostjencu rječniku: (kajkavski) habitel, corruptor; u Voltigijinu: ,corruptor, verderber; u Stulićevu (iz Bjelostjencu).*

HABITI, habim, *impf. kvariti.* — *isporedi* habati što je od istoga korijena. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslav. habiti, kvariti, rus. похабить, razmaziti, češ. ochabiti, oslabiti.*

a. *aktivno.* u) *sa značenjem sprijeda kazanimjem.* — *u jednom primjeru xiii vijeka, a između rječnika u Bjelostjencu (habim, kvarim, izštetivam, ozločestujem ,corrumpto, vitio, vitio et corrumpto, deterius reddo, depravo), u Voltigijinu (,corrupto, deteriorare, viziare, verderben, verschlimmen), u Stulićevu (,depravare, corrupto, deteriorare, viziare, verderben, verschlimmen), u Daničićevu (,dammun inferro).* Ako bi hotels habitu ili bi ishlabil's nam. Mon. serb. 36. (1253). — b) *vidi* b. — *u Stulićevu rječniku: ,cacare, ventrem exonerare.*

b. *sa se, reflektivno, ventrom exonerare.* — *isporedi* a, b). — *u Stulićevu rječniku: v. pohabititi se.*

HABJANOVAC, Habjanovca, *m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji križevačkoj. kajkavski* Habjanovce. Pregled. 70.

HABJANOVCI, *m. pl. selo u Slavoniji u podžupaniji osječkoj.* Pregled. 100.

HABLEŃE, *n. djelo kojijem se habi.* — *U Bjelostjencu rječniku: (kajkavski) hableňe, depravatio, corruptio.*

HABLIV, *adj. koji se može habiti.* — *U Bjelostjencu rječniku: ,corruptibilis.*

HABNOST, *f. vidi* 1. haba. — *Na jednom*

mjestu xvii vijeka. Habnosti, štete i nepravnosti zakonov. I. Zanotti, i ned. priš. 20.

HABRŃOŠA, *m. čovjek koji nosi habar, vidi* stokučaniin. *isporedi* glasonoša. — *U Vukovu rječniku: ,der postenträger, famigerator.*

HACKO, *m. prezime.* — xvi vijeka. Petar Hacko. Mon. croat. 323. (1550).

1. HAČA, *f. mjesto u Metohiji.* I on usta sabirati vojsku, Đakovicu Arnaut-pazara, sve od Hače i od Oraovca, još on kupi podgor Metoije. Pjev. crn. 105^a.

2. HAČA, HAČE, *vidi* kod ače.

HÄČIĆ, *vidi* ačik.

HAČIJA, *m. čovjek koji zbija šalu, isporedi* čauš pod b). — *Samo u Belinu rječniku: ,buffone, huomo, che fa profession di trattener altri col dir ciancie, scurra.* — *može biti da je ista riječ što hačija.*

HÄČIK, *vidi* ačik.

HAČINA, *m. onaj koji često izučuje: ha, ha.* — *U Belinu rječniku: ,chi fa spesso ha ha.* 365^a. — *nije dosta pouzdano.*

HÄČIZMO, *n. (košiski) pokrovac.* — *Riječ tuđa nepoznata postaja.* — *U rukopisu xvi vijeka.* Vsaki dan meštri Aleksandrovi oružavahu u čilo oružje četiri sta ljudi, i svih vitezi oklopi na lavovih kožah prestavljahu (i) hačizma farizem u korkodilovih kožah činahu. Aleks. jag. star. 3, 235. — *U istom je rukopisu pisano i hajizmo (haizmo).* Haizmo njegovo ko biše učineno od ribje kože. 250. Deset tisuć haizam koških ke bihu od ribe. 263. — *u drugijem rukopisima pisano je* hakizmo i halkizmo, *vidi* F. Miklošić, lex. palaeoslov. 2 *hod* hakizmo, i čepazmo koje *vidi.*

HÄDA, *f. vidi* ada.

HADANA, *f. ime žensko, vidi* Hajdana. — *Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 110.

HADAR, Hadra, *m. ime tursko, vidi* Hajdar. — *U spomeniku xv vijeka, i otale u Daničićevu rječniku (Hadru).* Da vide sad Hamza beg svoga človeka imenomъ Hadra a Ajazъ beg ovogaj... Mon. serb. 513. (1470). *i u latinskom spomeniku xv vijeka.* „Hadar wayvode“. Starine. 5, 141. (1503).

HÄDET, *m. vidi* adet.

HADIDAR, *m. vidi* adidar.

HADMAN, *m. ime tursko.* — xvi vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Hadmanъ). Hadmanъ paša (1552). Okáz. pam. šaf. 81.

HÄDNAČ, *m. vidi* hadnač. — *U jednoga pisca našega vremena.* Hadnač iliti poručik. S. Tekelija. let. 119, 3.

HÄDNAD, *m. vidi* adnad. — *U Bjelostjencu rječniku: ,strategus.*

HADOM, *m. tursko ime muško, vidi* hadum. — xv vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Hadomъ). Hadomъ baša (1411—1471). Okáz. pam. šaf. 77. 78. 81.

HÄDRICA, *f. muška kratka hašina bez rukava što se nosi više koreta, obično od zelene neizrezene kadife.* — *U dubrovačkoj okolini.* P. Budmani.

HADROVCI, *m. pl. dva sela u Bosni u okrugu bañolučkom i u bihaćkom.* Statist. bosn. 72. 116. — *isporedi* Adrovac.

HADROVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Schom. zagr. 1875. 210. 261.

HADROVIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 42.

HĀDUM, *m.* eunuchus, spado, *škopleñak*, *arap. tur. chādum*. — *isporedi* hadumac, hadun. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikašinu* (hadum, uškopljen 'eunucus'), *u Belinu* (spado' 176b), *u Bjelostjenčevu* (hadun ili hadum, v. škopljenec), *u Stuličevu* ('eviratus, eunuchus'), *u Vukovu* ('expers pudendorum'). Jesu hadumi ki se su takoj rodili iz utrobe matere svoje, i jesu hadumi ki su učinjeni od ljudi, i jesu hadumi ki su sami sebe uškopili radi kraljevstva nebeskoga. B. Gradić, djev. 25. Evnucci iliti hadumi. Š. Budinić, sum. 111b. I ovo čovik Etiopjanin hadum, moguć Kandace kraljice Etiopije. I. Bandulavić 141b. act. ap. 8, 27. I hadumu od sarajga bijelih vila crnoj glavi. I. Gundulić 296. S nikimi travami učinahu se hadumi. P. Radović, nač. 504. Dva sina negova učini hadume. A. Kanižlić, kam. 2. Gluvi, adumi, dvospolci. A. d. Costa 1, 82. Adumi koji su tako rođeni il' od ljudi uštrojeni il' ti uškopljeni. M. Dobretić 567. Jesam adum, sultanije čuvam. Pjev. crn. 209a.

HĀDUMAC, hādūmea, *m.* *vidi* hadum. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (uz hadum). Ja mu kažem: adumac sam, a on pita koliko dece imam! Nar. posl. vuk. 108.

HADUMČAC, hadumčca, *m.* *vidi* hadumčić. — *U Stuličevu rječniku*. — *nepouzđano*.

HADUMČIĆ, *m. dem.* hadumac. — *isporedi* hadumčac. — *Samo u Stuličevu rječniku*.

HĀDUMICA, *f.* uškopljeno žensko čelade, *vidi* hadum. — *U Vukovu rječniku*: 'mulier expers pudendorum'.

HĀDUMIĆ, *m. dem.* hadum. — *U Belinu rječniku*: 'eunuchulus' 297b.

HĀDUN, *m.* *vidi* hadum. — *U Bjelostjenčevu rječniku* (*vidi* kod hadum).

HĀDATI, hadam, *impf. vidi* hoditi, *prema čemu je iterativni glagol*. — *Samo u Stuličevu rječniku*: hadati i griješkom hadjati, v. hoditi.

HADER, *m. selo u hrvatskoj krajini u okrugu banskom*. Razdijel. kr. 12.

HĀE, *vidi* ae. Hae, macoña, zekoña! Nar. prip. bos. 1, 56.

HĀER, *vidi* hair. Kod Boga joj haer dova bila. Nar. pjes. juk. 150. Aer care, naša debljetijo, eto tebi Kraljevića Marka (*narodna pjesma*). M. Pavlinović.

HĀF, *m.* *vidi* af.

HĀFIZ, *m. arap.* hāfiz, *tur.* hafız, *čvar*, *koji je na izust naučio cijeli kuran*. — *U naše vrijeme*. Besjede mu oge i afizi. Nar. pjes. petr. 2, 459.

HĀGA, *m.* *vidi* aga.

HAGAŃ, Hagna, *m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji križevačkoj* (*kajkavski*) HageŃ. Pregled. 69.

HĀĀAJLIĆ (*uprav* HaĀajlijić), *m.* *prezime* *tursko*. — *isporedi* HaĀajlin. — *U naše vrijeme*. Turčin ... po imenu HaĀajlića Mujo. Pjev. crn. 325a. I pred vojskom HaĀajliću Mujo. Ogled. sr. 206.

HĀĀAJLIN, *m.* (*uprav* HaĀajlijin), *vidi* HaĀajlić. Te pogodi HaĀajlina Muja. Ogled. sr. 209.

HĀĀI, *vidi* haĀija. — *Stoji pred muškijem imenima i ne mijena se po padežima*. — *Od xvii vijeka* (*isprva sa ž mj. ġ*), *a između rječnika u Vukovu* (*vidi* kod haĀija) *i u Daničićevu* (haži). Haži Mojsaju. Mon. serb. 558. (1613). Haži Maksima. Vuk, dan. 1, 9. Dok pogubim do dva igumana, AĀi-Đeru i AĀi-Ruvima. Nar. pjes. vuk. 4, 139. AĀi-Mosto na mah obumrije. 4, 207.

Knigu piše HaĀi-Musić Duro. Pjev. crn. 36a. — *U jednom primjeru stoji ispred* pop: Sabor čini haĀi pope Jove. Pjev. crn. 15b.

HĀĀI-AVDINA LIVADA, *f.* *mjesto u Srbiji u okrugu rudničkom*. Sr. nov. 1867. 315.

HĀĀIBEGOVAC, HaĀibegovca, *m. dva sela u Srbiji u okrugu smedererskom*: Stari i Novi HaĀibegovac (*griješkom* AĀibegovac). K. Jovanović 150.

HĀĀIBEGOVAČKI, *adj. koji pripada HaĀibegovcu*. Staro-haĀibegovačka (*opština*). *griješkom* AĀibegovačka. K. Jovanović 150.

HĀĀIĆ, (*uprav* HaĀijić, *pisano i* HaĀijć), *m.* *prezime po ocu haĀiji*. — *U naše vrijeme*. Sa HaĀijća dva bega HaĀijća. Nar. pjes. vuk 3, 565. I AĀijća kneza iz Lisine. 4, 381. Od Bileća Ahmeta HaĀijća. 4, 436. U AĀijća malo bješe blaga. Nar. pjes. herc. vuk. 183. Jovan HaĀijć. Nar. pjes. vuk. 2, 647 (*među prenumerantima*). — *I kao ime mjestima: dva sela u Bosni u okrugu sarajevskom*. Statist. bosn. 292. — *isporedi* HaĀijć.

HĀĀIĆI, *m. pl. ime mjestima, vidi* HaĀijć. — *I između rječnika u Vukovu*: HaĀijćei, nekako mjesto s primjerom (*vidi* kod HaĀijć): Sa HaĀijća dva bega HaĀijća. *ovako se zove pet sela u Bosni: a) u okrugu bihaćkom*. Statist. bosn. 106. — *b) u okrugu Dohe Tuzle*. 162. — *c) dva sela u okrugu sarajevskom*. 8. — *d) u okrugu travničkom*. 172.

HĀĀIJA, *m. arap.* hāĀi, *tur.* haĀy, *uprav* Turčin *koji je pohodio čabu, pa se kaže i o Hrišćaninu koji je pohodio Jerusalem* (*vidi u Vukovu rječniku*). — *isporedi* haĀi. — *Ake. se mijena u gen. pl. hāĀijā*. — *Od xvii vijeka* (*isprva sa ž mj. ġ, vidi* kod b)), *a između rječnika u Vukovu* (haĀi i haĀija, 'peregrinus religionis ergo'. Koji Hrišćanin otide na Jerusalem a Turčin na Meku, onaj se poslije zove i piše 'haĀija' dok je živ; pred kršteno ime dodaje 'haĀi', n. p. HaĀi-Prodan, HaĀi-Osman; a kad se kršteno ime ne govori, onda se kaže 'haĀija'), *i u Daničićevu* (haĀija, 'qui in loca sacra migrat'). *a) o Turčinu*. Još nagoniš oge i aĀije da i oni s tobom piju vino. Nar. pjes. vuk. 2, 431. I haĀije i redom muktije. 3, 59. Neka kupi hoĀe i haĀije i derviše turske kniževnike. 3, 62. Kad haĀije na čabu polaze. 3, 84. — *b) o Hrišćaninu*. Pržvitera Joana haĀiju. Mon. serb. 558. (1613). Kod igumana Gagović-aĀije. Nar. pjes. vuk. 4, 383. — *c) kao nadimak zamjenjuje pravo ime. (o Turčinu)* Kad se ženi Rišnanin HaĀija. Nar. pjes. vuk. 3, 450. Ode haber Rišnanin-HaĀiji. 3, 453.

HĀĀIJC, HĀĀIJCĀ, HĀĀIJCĀ, HĀĀIJCĀ, *vidi* HaĀijć, HaĀijći.

HĀĀIJIN, *adj. koji pripada haĀiji*. — *U Vukovu rječnika*. — *I u mjesnijem imenima* (*i s i mj. iji*). HaĀijjina Bara, *mjesto u Srbiji u okrugu smedererskom*. Niva u AĀinoj Bari. Sr. nov. 1873. 1027. — HaĀijjina (AĀina) Niva, *mjesto u Srbiji u okrugu valjevskom*. Sr. nov. 1866. 128. — HaĀijjin (HaĀin) Brod, *mjesto u Srbiji u okrugu aĀičkom*. M. Đ. Milićević, srb. 610. — HaĀijjine Nive, *mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom*. Niva u AĀinim Nivama. Sr. nov. 1873. 991. — HaĀijjin (HaĀin) Grob, *vrh u Srbiji u kneževaćkom okrugu*. Glasnik. 19, 294. — HaĀijjini Brestovi, *mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom*. Glasnik. 19, 398. — HaĀijjino (HaĀino) Brdo, *selo u Bosni u okrugu travničkom*. Statist. bosn. 198.

HĀĀIJIN-, *vidi* haĀin-.

HĀĀIJKKA (*rijetko* hāĀika), *f.* *vidi* haĀinica, *a) i b)*. Ā. Kovačić.

HAĀIJN-, *vidi* haĀin-.

HAĀIJSKIĀ, *adj. koji pripada haĀijama. — isporodi haĀinski. — U Vukovu rječniku. — I u mjesnom imenu. HaĀijsko PoĀe, mĀesto u Srbiji u okrugu kneŀevaĀkom. NĀva u AĀiskom PoĀu. Sr. nov. 1871. 82.*

HAĀILER, *stoji pred supstantivom kao da znaĀi haĀijski, uprav turski plur. haĀi (haĀija). — U narodnoj pjesmi naŀega vremena. Spasov danak i aĀiler bajram. Nar. pjes. herc. vuk. 27.*

HAĀILUK, *m. putovaĀe na sveta mjesta (na Meku za Turke, na Jerusolim za HriŀĀane), tur. haĀylyk. — U naŀe vrijeme, a izmeĀu rječnika u Vukovu (die pilgerschaft, pilgerreise, peregrinatio religionis ergo: otiŀao na haĀiluk; bio na haĀiluku). OtiĀe na aĀiluk. Vuk, dan. 4, 9.*

HAĀIMANIĀ, *m. prezime. — U naŀe vrijeme. I dolanu AĀimaniĀ-Dura. Pjev. crn. 33^a. I pogodi HaĀimaniĀ-Ibra. 34^b. Druge toke HaĀimaniĀ-Dura. OĀled. sr. 143.*

HAĀIMETIĀ, *m. selo u Bosni u okrugu baĀoĀlukom. Statist. bosn. 88.*

HAĀĀN, *vidi* haĀijm.

HAĀĀNAC (*uprav* HaĀijinaĀ), HaĀĀnca, *m. izvor u Srbiji u okrugu biograĀskom. Glasnik. 19, 98.*

HAĀINEDĀMAK, *m. (u rugu) Āovjek koji je otiŀao na haĀiluk i vratio se, a nije doŀao do svetoga mjesta. — U Vukovu rječniku: (komisch) ein pilger der aber nicht bis an das ziel seiner wallfahrt gegangen, peregrinator sacer imperfectus, mendax.*

HAĀĀNICA (*uprav* haĀijmca), *f. a) haĀijina ŀena. — U Vukovu rječniku. — b) ŀensko Āelade kao haĀija. Do godine moja snaha bila, a do druge i sina rodila, a do treĀe haĀinca bila! Nar. pjes. herc. vuk. 214. — c) mĀesto u Srbiji u okrugu biograĀskom. Livada u AĀinici. Sr. nov. 1873. 807.*

HAĀĀNSKIĀ (*uprav* haĀijmiskiĀ), *adj. vidi* haĀijiskiĀ. — *U naŀe vrijeme i u Vukovu rječniku (haĀijmiskiĀ). Petrov danak i barjam haĀijmiski. Nar. pjes. vuk. 4, 416. Jal' aĀiju, jal' aĀinskog sina. Nar. pjes. petr. 1, 221.*

HAĀO, *m. hyp. haĀija. — Akc. se mĀeĀa u voc. haĀo. — U naŀe vrijeme, a izmeĀu rječnika u Vukovu. KĀigu piŀe PivĀanine Bajo, te je ŀaje u primorje ravno, a TurĀinu Riŀŀaninu HaĀu: „Moŀ li znati, Riŀŀanine HaĀo...? Nar. pjes. vuk. 3, 448—449. Kad to vida ostarili haĀo. Nar. pjes. marj. 108. Pitali haĀiju: „HaĀo! kako ti bi tamo na Āabi? Nar. prip. vrĀ. 219. Jedan aĀo stoji pred ŀom. Nar. prip. bos. 1, 101.*

HAĀI, *interj. vidi* ha, a. — *Na jednom mĀestu xvi vijeka. Hah! da bi reĀ smogal Āa sam ŀubeĀ prijal, trud i jad ki sam sal. P. ZoraniĀ 25.*

HAĀĀNE, *n. djelo kojijem se haha. — U StuliĀevu rječniku.*

HAĀAR, *m. vidi* Āelat. — *Od sreĀnem. hahare (MikloŀiĀ). — Od xvi vijeka u sjevernijeh Āakarcu i u kajkaraca, a izmeĀu rječnika u BjelostjenĀevu (carnifex, tortor), u JambreŀiĀevu (carnifex), u StuliĀevu (iz HabelĀeva). Po tom je Isus Hriŀt ŀi ŀega vnošenjem na nebasa ove naŀe zale neprijateĀe, drobane i hahare, smrt i dijavle pohital, svezal i ovu naŀu uzu sobom va zuvu uvel. Postila. EcĀ^b. Poslavŀi hahare uŀiĀe glavu Ivanovu. Anton Dalm., nov. toŀt. 21^b, mat. 14, 10. Sudac posla hahara glavu joj odsiĀi. F. Glavinici, cvit. 389. Zlocesto se clovik smĀje*

komu hahar braĀu brije. P. VitezoviĀ, cvit. 46. Prvo neg je hahar na ŀega zamahnul, iz smrt-noga stolca vako je zakriknul. JaĀke. 215.

HAĀARICA, *f. ŀensko Āelade kao hahar. — Samo u JambreŀiĀevu rječniku: „carnifex“.*

HAĀARIĀA, *f. haharov posao, Āim se bavi hahar. — isporedi* haharstvo. — *U BjelostjenĀevu rječniku: haharija, haharstvo (stamparskom grijeŀkom haharstvo), carnificina, carnificium, carnificinae exercitium, i u JambreŀiĀevu: „carnificina“.*

HAĀARINA, *f. nejasna rijeĀ na jednom mĀestu xvii vijeka; zar: plata haharu? otkup iz haharovijeh ruku? ili prvo h ne glasi, te postaje od ahar i znaĀi: ŀto treba za ahar? Eto poslasmu od Mustafine cene ŀest guĀev i Āetiri abe i Āetiri beluka. I eto tu haharinu, ako Āeta ju primiti, primi, ako li neĀete, a vi u po prvom suŀnu poŀajite. Starine. 11, 94. (oko 1655).*

HAĀARITI, *haharim, impf. radiiti kao hahar. — U BjelostjenĀevu rječniku: haharim, muĀim, krv prolivam „carnifico, excarnifico, torqueo, carnificianam exerceo“, gĀje ima i refleksiivo: hahariti se, muĀiti se: haharim se, muĀim se „carnificor, excarnificor“; i u JambreŀiĀevu: „carnificor“.*

HAĀARNICA, *f. mĀesto gdje se osuĀeni ubijaju ili muĀe, vidi* hahar od Āega postaje. — *U BjelostjenĀevu rječniku: „carnificina, locus publicus in quo homines justificantur vel torquentur“, i u StuliĀevu: v. krvniŀte.*

HAĀAROV, *adj. koji pripada haharu. — U BjelostjenĀevu i u JambreŀiĀevu rječniku, u oba: haharov sluga „Iorarius“.*

HAĀARSKI, *adj. koji pripada haharima. — U BjelostjenĀevu rječniku: „carnificius“, i u StuliĀevu: v. krvniĀki. — U naŀe vrijeme u ugarskih Hrvata. Haharski se sluge velen pripravili, imo v svoje ruke velen ga prijeli. JaĀke. 181.*

HAĀARSTVO, *n. vidi* haharija. — *U BjelostjenĀevu rječniku (kod haharija), i u StuliĀevu (iz HabelĀeva): v. krvarnica.*

HAĀIATI, hāhām, *impf. vidi* hakati. — *U StuliĀevu rječniku ima hahāne i hahnuti, a na mĀestu gdje bi trebalo po alfabetiĀkom redu da je hahati stoji hakati, haĀem ili haham; ali mi se Āini da se u Dubrovniku kaŀe i hahati.*

HAĀINUTI, hāhūem, *pf. hahati. — U StuliĀevu rječniku. „halitare“.*

HAĀHOĀAK, hāhōjka, *m. peculium, mala novĀana glavnica ŀto se ŀedĀom sakupi malo po malo, osobito kod samo jedno Āelade za sebe to radi. — Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padĀima, osim nom. i acc. sing., i gen. pl. hāhōjākā. — Nepoznata postaja. — Od xvi vijeka u Dubrovniku, a izmeĀu rječnika u StuliĀevu (pecunia etc. furtim cumulata in scis parentibus, domino etc.). Izamuŀi iz teĀina (grijeŀkom teĀina) hahojka trista dukata. M. DrŀiĀ 244. Ki drŀeĀi osobke i grnutŀi hahojke ovi zavjet od uboŀtva pristupaju. B. GradiĀ, djev. 136. Ona proko Āetredeset godina za nekakva golobrada gradskoga muŀteriju koji Āe joj opaliti hahojak, pa onda sluga, brodaru! M. VodopiĀ, taŀn. jel. dubrovn. 1868. 211. — i u prenesenom, metaforiĀkom smislu. Protiva ovomu Boŀijem sluzi koji je drŀo tako drag duhovni oni hahojak, nu druga pristavimo. B. Zuzeri 389.*

HAĀHOĀITI, hāhōjita, *impf. Āiniti hahojak. — Samo u StuliĀevu rječniku: „pecuniam etc. furtim cumulare in scis parentibus, domino etc.“.*

HAHUĽATI, hahuĽam, *impf.* u *Bjelostjenčevu rječniku*: hahuĽam, ginem, venem ‚languesco‘, v. sterto, a iz *neĝa u Stuličevu*.

HÀILA, *f. planina u Vasojevićima*. M. Đ. Mičević. glasn. 22, 68.

HÀIN, *m. arap. tur. chain, nevjernan čovjek, nezahvalan čovjek, izdajica; u nas se upotrebljava kao psovka u nekijem primjerima kao da je psovka za neprijateljske vojnike*. — *isporedi hainin*. — *Od xvii vijeka (vidi i hainski)*. Kozaci haini sve nas nasrtaše. I. T. Mrnavić, *osm.* 61. Vojevasko jaurški haini. 86. I jini haini sfaki dan se rode. J. Armolušić 65. Hain haina zove: ‚Čuva'mo se od ove!‘ (Z). *Poslov. danič.* 25. Psi laju, hain je na šteti. (Z). 104. Ti li si se care učinio da ti držiš careve haine! Nar. pjes. vuk. 3, 352. A izlazi, carevi haine! 3, 353. Aj pomagaj ... od haina Petra Boškovića. *Pjev. crn.* 66^b. Hain, uncut, lopov, psovna riječ za nepoštena čovjeka. ‚Ti si pravi ain!‘, ‚Odlazi tamo, aine!‘ u *Lici*. J. Bogdanović. Hain znači zloban. u Sisku. F. Hefeje.

HAINA, *f. planina u Crnoj Gori (može biti da treba čitati Haila)*. — *U narodnoj pjesmi našega vremena*. Pa pogleda Hainom planinom. Nar. pjes. vuk. 4, 364.

HÀININ, *m. (samo u jednini) vidi hain*. — *U naše vrijeme*. A careva grdna hainina koji mi je roble zarobio. Nar. pjes. vuk. 2, 268. Kopilane, carev hainine! 2, 281. Nu pogledaj, more hainine! 3, 354. Nosi vodo jednog ainina! Nar. pjes. petr. 1, 230. Ainin, laskatelj. u Nar. pjes. petr. 1, 341.

HÀINSKÎ, *adj. koji pripada hainima*. — *Od xvii vijeka*. Sator uz njih paša obstrije od vezena platna lijepa, od hainske Mangarilje i obilnoga od Alepa. I. Gundulić 328. Nemojte se prepast od Moskova ... roda hainskoga. *Pjev. crn.* 84^b.

HÀINSTVO, *n. osobina onoga što je hain*. — *U Vukovu rječniku bez značenja s primjerom iz narodne pjesme*: Ti ne kupi svate po hainstvu, no pokupi svate po deljinstvu, po odelu i dobru oružju, oĝaklije i oĝakoviće, a sve suvrst od dvadeset godina.

HÀIR, *arap. chair, tur. hair, hajyr, dobro, ne*. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu*: 1. vide zadužbina s primjerom iz narodne pjesme: Pa ću ņemu hair učiniti. 2. hair! ‚nein‘, ‚non‘; ‚daher aus 1 und 2 das wortspiel‘: A. (n. p.) Jesi li ga video? B. Hair. A. Hair je na Višegradu ćuprija.

a. *m. a) dobro*. Ja ću ņemu hair učiniti: daćn ņemu sićana fermana, neka sudi kao ja što sudim. Nar. pjes. vuk. 3, 65. Od evlada ne imao haira! Nar. pjes. juk. 155. Air meni, ali nije tebi. Nar. pjes. petr. 1, 255. Bio mu hair i beričet! *Nar. zdravica u Nar.* pjes. herc. vuk. 352. Hair, beričet, izobiće. 359. Hair, sreća, napredak, uspijeh. u Nar. pjes. juk. 619. — *b) ime ćupriji*. Hair je na Višegradu ćuprija. Nar. posl. vuk. 339. *vidi u Vukovu rječniku*.

b. *adj. dobar*. Kad kaduna tice saslušala, air dovu Bogu učinila. Nar. pjes. vuk. 4, 343. Miralaj mu hair dovu dava: ‚Hajde s Bogom, aga Smail-aga!‘ 4, 471. Mi nijesmo pali zloradice, nu smo air aber donijeli. 4, 342. — *ne mijeña se po padežima*.

c. *adv. ne, nije (u odgovoru)*. — *vidi u Vukovu rječniku*.

HÀIRALÀ, *koje dobro? (vidi 1. dobro, b, c), tur. hair ola! dobro bilo!* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (wie? was ist? ‚quid

ita!‘ koje dobro? s primjerom iz narodne pjesme: Hairala, kukavico siña! što si tako rano dolećela?) Te susrela pobratima svoga: ‚Airala, pobratime Đuro! de si bio? šta si zadobio? Nar. pjes. vuk. 4, 45. Hairala, moja slugo vijerna! Nar. pjes. juk. 62. Ja joj velim: ‚Airala, draga!‘ Nar. pjes. petr. 1, 255. Hairala, sretno da je! kao što običajemo mi rijet: ‚Koje je dobro? mjesto: Šta je? šta si došao? u Nar. pjes. juk. 619.

HÀIRĜIJA, *m. tur. hairĝi, koji čini dobro*. — *U Vukovu rječniku*: vaļa da onaj koji čini hair (zadužbine) s dodatkom da se govori u *Crnoj Gori i s primjerom*: Hairĝije niti šičarĝije. (Ogled. sr. 485).

HÀIRLI, *adv. srećno, čestito, tur. hairli, vidi hair*. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚glücklich‘ ‚prosperē‘, cf. srećno). Da Bog dađe, hairli ti bilo! Nar. pjes. vuk. 3, 231. Kad si kader, airli ti bilo! Nar. pjes. herc. vuk. 85. Vlast im daje, airli vam bilo! Nar. pjes. petr. 2, 278. — *U jednom je primjeru kao adjektiv sa značenem: lijep, i ne mijeña se po padežima*. U mahali hairli devojka, u mahali sve momke smamila. Nar. pjes. herc. vuk. 158.

HÀIROVIĆ, *m. prezime tursko*. — *U narodnoj pjesmi našega vremena*. S ņime ide Airović Ibro. Nar. pjes. vuk. 4, 384.

1. HĀJ, *m. Paštroeski pust grad blizu Želznice*. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu gdje je onako tumaćeno*. Čak do starijih gradova srpskijeh Haja i Nehaja. S. Ľubiša. *dubr.* 1868. 134. u *Dubrovaniku, kad se uzdahne (uzdahom se gdje izreće uzvik haj), često se reće*: Haj, Nehaj, dva grada careva. P. Budmani.

2. HAJ, *m. vidi hajañe*. — *U Stuličevu rječniku*: ‚cura, sollicitudo‘. — *Kao da je ovako znaćene i u jednom primjeru xv vijeka*: Ukaži da si haj ufajućih u te, ukaži da s' nehaj ufajućih u se. M. Marulić 27.

3. HAJ, *m. žalost, nevoļa*. — *Može biti da je 4. haj shvaćeno kao supstantiv*. — *U nekijeh piscaca ćakaraca od xvi do xviii vijeka*. A meni ju i haj i jauk ostavif. P. Zoranić 11^b. Mej duše zabrane pustif svitofni haj, duh u gorñe strane golubica j' u raj. 72^b. Gorki Ľut haj. M. Gazarović 32. Albert žive prem vlasteski ... a, Frano brat mu teški da ne umraše, brz bi u haju, suha zlata primiv dosti od ņegove nasljednosti. J. Kavañin 101^a.

4. HĀJ, *interj. vidi aj*. — *Od xv vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (haj haj ‚oh, oh, ah, ah‘, *vidi kod c)*, u *Voltiĝijinu* (haj, haj! ‚ai, ai! ahi!‘ ‚ah! ey!‘), u *Stuličevu* (hajhaj, v. hoho, *vidi i kod h)*, u *Vukovu* (‚holla‘ ‚heus‘). a) u *ukoru*. Laž ova, haj starće nećisti ...! M. Marulić 90. Haj haj, ali toko smiste lagati vi. 91. Haj luda sudca! F. Vrančić, živ. 30. Haj, sinovće, vele ti zli pode s te tvoje skitñe. M. Divković, zlam. 34^a. Haj devojko, žalosna ti majka! mladu li te majka ndavala! Nar. pjes. vuk. 3, 16. — *b) u odobravañu, pohvali*. Arkulin: Kućivrate, juñaci junaćki oružje dobivaju. Kućivrat: Haj! haj! vrijedni gospodaru! M. Držić 374. Haj, kako si dobro učinio! P. B. Bakšić 69. Haj aferim, od Orašca Tale! jesi dobra roba zarobio. Nar. pjes. vuk. 3, 267. — *c) u žalosti*. Haj, sada reći smim da si ti, Ľubavi, pitala me gorkim jadom u sni i u javi. P. Zoranić 4^a. Haj! pomoći želim. 22^b. Haj srićo opaka! B. Krnarutić 32. Haj haj u kakove nevoļa opali smo! ‚oh oh, ad quales miserias incidimus! ah ah, quo miseriarum devenimus!‘ I. Bjelostjenac, rječn. 2, 125^b.

— *d) kad se pita pomoć.* Haj pomagaj, dragi gospodare! Nar. pjes. vuk. 4, 433. Haj pomagaj, pašo gospodare, od krvnika Petra Boškovića! Ogled. sr. 59. — *e) u hrabreću.* Haj na noge, Ľuboviću beže! Ogled. sr. 91. Haj na noge, braćo naša jedna! 434. Haj more udrite otuda! Vuk, živ. 270. — *f) kao uzvik kojijem se ko pozivlje da pazi na onoga koji govori ili na ono što govori.* Haj brate Antone, 60 let svaki dan po pol hliba nosi mi (*kavran*). F. Glavinić, evit. 11^b. Haj more, šta je to? Vuk, živ. 270. Kad bi on negovim gromovitijm grlom podviknuo: Haj, haj, čvoro! M. P. Šapčanin 1, 136. Haj, Sekula, doma da idemo! Nar. pjes. vuk. 3, 222. Haj Mijate... a da vidiš Baja u planinu! Pjev. crn. 46^a. Haj čujte i počujte, taka je od vezira zapovest. P. M. Nenadović, mem. 39. *i) kad se uopće ko zove.* Haj de si mi, Popović Ivane! Nar. pjes. vuk. 4, 9. On klikuje dva sina nejaka: 'Haj Mušaja de si i Jovane!' 4, 515. — *g) kod odzivanja.* Obrad: Tko li te dovede, zla naplato ovdi? Pribat: Haj! Obrad: Ali me ne poznaš, vuhvino? Pribat: Ne, brate. M. Držić 21. — *h) u pitanju (iza izrečena pitanja), vidi aj, 2. u Stulićevu rječniku:* ,particella che si appone all'interrogazione in fine, od equivale a dire: parla, narra', ,loquere, narra'. — *i) kad poslije razmišljanja nešto padne na um (udvojeno).* Knez: Danu promisli, ostade li što dužan tvojemu bratu Četku, kaži mi. Mićun (po dugo promisli pa reče): Hajhaj, jesam, kako da ne? V. Vrčević, niz. 4. — *k) vidi ae, hae.* Haj volovi! Nar. prip. vuk. 133.

HAJA, *f.* vidi 2. haj i hajaño. — *U Stulićevu rječniku (uz haj).* — *nepouzđano.*

HAJALET, *m. arap. tur.* ejalet, država, pokrajina. — *Na jednom mjestu xvij vijeka.* Da ga učini serascerom svijem hajaletom bosanskijem i doñom krajinom. Starino. 11, 115. (1678).

HAJAN, *hajna, alj. koji haje.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* ,sollicitus, anxius, cupidus', *gdje ima i adv.* hajno ,sollicite, diligenter'.

HAJAJNE, *n. djelo kojijem ko haje ili se ko haje.* — *Stariji je oblik hajanje.* — *Između rječnika u Mikajinu (hajanje), u Bjelostjenčevu, u Voltiđijinu, u Stulićevu, u Vukovu.* Hajanje ima od nega. N. Kašina 155^b. luc. 10, 34. Imajući veću mar i veće hajanje od službe. Š. Budinić, sum. 153^b. Po neznanju ali malu hajanju. I. Držić 14^s.

HAJĀT, *hajata, m. kljet, arap. tur.* hajāt, trijem (pred kućom). — *Ake. kaki je u gen. sing. taki je u ostaliijem padežima, osim nom. i acc. sing., i voc. hajāte, hajāti.* — *Od xvij vijeka, a između rječnika u Vukovu (die kammer' ,cella', cf. kljet, ajāt, vajat).* Drugo vrime spava po hajatili. M. A. Rešković, sat. 11^b. Tunara kao pijan po praznom hajatu. Nar. posl. vuk. 322.

HAJATI, *hajēm, impf. curare, misli ti o čemu... čući da bude dobro i uznemirujući se da ne bude zlo, brinuti se, mariti. češće nego u afirmativnome upotrebljavu se u negativnom značenju, i to ih s pravom negacijom no ili s riječju (u. p. malo) koja slabi afirmativno značenje.* — *Ake. se mijenja u impf. haj, hajno, hajto, (aor. 2 i 3 sing. hajā, part. praet. pass. hajān).* — *Može biti da je ovaj glagol u našem jeziku postao kao imperfektivni glagol prema drugome dijelu (hati) prastarinskoga glagola nehati, pustiti, isporučiti sličov. nehati, rus. нехати, pustiti, češ. нехати, poln. niechać. ako je nehati sastarčeno od ne i hati, ovome je glagolu, kao afirmativnu, jamačno bilo*

značēne suprotno negativnome ne hati, dakle ,mariti'; ako li je nehati postalo od ne nastavkom ha, moglo se ipak kod našega naroda shvatiti hati po pučkoj etimologiji kao glagol s onakijem značenjem, osobito je moglo hajati postati od impf. nehaj, pustiti, ne mari, prije nego se ovaj oblik izgubio (vidi neka). — *Od xv vijeka (vidi kod 1, a, c) b)), rječnike vidi dalje.*

1. *aktivno.* — *Između rječnika u Belinu (,desidero' 251^b), u Voltiđijinu (,abbadare, importare, aver premura', ,sorgen, sich bekümmern, acht geben'), u Stulićevu (,studere, conari, contendere, laborare, sollicitum esse'), u Vukovu (za koga ili za što ,sich kümmeru' ,curo', cf. mariti), u Daničićevu (,curare').*

a. *prelazno. objekat je ono o čemu se misli. c) objekat je supstantiv; ako znači čeljad, može gdjgdje glagol značiti: cijeniti. a) afirmativno.* Koga li ja hajju, kad si ti kon mene? Š. Menčetić 206. Čul sam da tri daje blagoslov koristi tomu ki to haje. P. Hektorović 11. Da cesara ti onoga sad za muža uzmeš tvoga, koga kraji mnogi hajju i dohotke ñemu daju. M. Divković, kat. 117. Tako život ovi onoga nad životom svojim hajje. I. Gundulić 527. Neka poznaju dobro ñih svakoje da gradjani hajju kako dobro svoje. I. T. Mrnavić, osm. 26. Nješto haj, a nješto ne haj. (D). Poslov. danić. 85. Ľubav hajte i za pravdu znajte. Osveñ. 4, 35. — *b) negativno: ne hajati. objekat stoji obično u genetivu, ali u ñekijem primjerima i u akuzativu.* Ne bręgući ni hajjući vaas svojega gospodina zapovędi ni naše dvorno i počteno pisanije. Spom. sr. 1, 168. (1422). Sami nas ne hajju. M. Marulić 22. Bi od veće ran obrañen, ko ne hajjuće pade s koña. Dukljanin 6. Tada vsi oni vzboje se tebe, ki te sada ne hajju. Transit. 123. Da tko ne umi sam, i družil ne hajje, on ti sebi i nam nevridan ostaje. P. Hektorović 41. Tko godi ne hajje ljudskoga hvajenja, on miran ostaje slišec pogrjenja. 42. Tilu no daš pokoj, na vrime moleći, ne hajjuć mraz ni znoj, tegom se moreći. 57. Ni Ľubav ni službe ni naše nomire ne haja. N. Naješković 1, 237. Tko ne hajje truda. M. Držić 67. Usta ka u sebi ku nemoć imaju jestojsku ne hajju. F. Lukarević 99. Nauči se sada svaka ne hajjati. B. Kašić, nasl. 48. Proglasilo so je da ti bogove ne haješ. per. 34. Ništa ona ne haješe Ľute bolesti. 51. Pri slobodi smrt ne haje. I. Gundulić 412. Zato straha ni obećanja ne haješe tvoga. F. Glavinić, evit. 47^a. Roda i plemena svoga ne haješe. I. T. Mrnavić, mand. 41. Ja ne hajem tih zlih duha ko ni moj koñ bodnih muha. J. Kavañin 79^a. Otvrdnuta jak živ kami Božji zakon ne haješe. 393^a. Blago onijem, ki bozumu laž ne hajju. I. Đorđić, salt. 129. Ne hajju, ne, moja jadikovaña. M. Pavlinović, rad. 42. *i ovaj primjer amo spada (drugo je kod c))):* Kralj mišo ne hajja ča mu reče mati. Oliva. 27. — *u ñekijem se primjerima shvaća kao da je ne složeno s glagolom:* I ju bih ovi život nehajal. F. Vrančić, živ. 27. Kolika si dobra djela nehajao. B. Kašić, nasl. 105. Dovrši sva dobra koja sam nehajao. nać. 65. Naša molonja nemoj nehajati. M. Alberti 87. A da su ih nehajali! I. P. Marki 27. — *c) s adverbom malo (mañe) značenje je negativno, ako i jest oblik afirmativan.* Na viko naučan vuk planinom šetaje, sve što mu već vikaš, sve maño toj haje. D. Rañina 102^b. Vlasteli i grajani bogoljubnost malo hajju. J. Kavañin 173^a. — *β) mješte objekta ima infinitiv. a) afirmativno. aa) ako se infinitivom izriče radnja koja biva ili ne biva i bez voje subjektova, hajjati znači gotovo što i željoti.*

Slijed' me ko god živjet' haje. I. Gundulić 519. Tko god znati haje. I. Đorđić, uzd. 92. — *bb*) ako se *infinitivom izriče radnja kojov vršenje stoji u voľi subjektoroj*, hajati znači gotovo što i nastojati. Hrlim potezom dođti si hajala. M. Marulić 46. Ti u Livornu gradu haja strijet' po vodah građe nove. I. Gundulić 280. Ako štedjet' blago hajju, od lakomijeh stjeću ime. 482. Utvrdit sfe haja po svoj onoj župi. J. Armolušić 53. Nije tko pravdu činit haje. I. Đorđić, uzd. 185. No zlodaca nagla nagnala je da se Turčin s Vlasi bratit haje. Osvetn. 4, 7. — *cc*) u *jednom primjeru hajati znači što i htjeti*: Sloboda ugodna, uzdahe, plač i vaj od mene slobodna na tvu čas primit' haj. I. Gundulić 176. — *b*) *negativno (ili afirmativno s adverbom malo)*. *aa*) *protivno je značenju kod a*) *aa*), dakle gotovo kao ne želiti (nije u svakom primjeru lako razabrati, jeli ovo značenje, ili je značenje kod *bb*)). Ako se ne haješ biti utješeh izvahe. B. Kašić, nasl. 65. Nemoj hajati biti ugodan svijetu. M. Radnić 192b. Nemoj hajati znati tko te je uvrijedio. 284a. Ne hajju bit dobrijem svjetom na krepos privedeni. I. Đorđić, salt. 185. On ne haje na ovomu svitu krajevati. J. Filipović 1, 382a. Kad ne bih hajo sahranit dušu. V. M. Gučetić 172. — *bb*) *protivno je značenju kod a*) *bb*), dakle gotovo kao ne nastojati. Troje dobre čudi brojit se ne hajju, koje vridni ljudi hvalom uznašaju. P. Hektorović 56. Za č nisi hajal zapovid moju učiniti? Ivan trog. 12. Ne hajjući ni odgovoriti mu. B. Kašić, in. 16. Ah, nevolna još li dajem mjesto ufanju izdanomu, juven ogañ ter u momu sreću ugasit' još ne hajjem? I. Gundulić 48. Nijesu hajali ni nauk od dobra pisanja dati. R. Gamañić A3a. Ne hajah riječ po riječ prinositi. I. Đorđić, salt. 1. Zemlje ima i polja i ne haje nasadit ih. B. Zuzeri 357. Čuvajte se, da vas sotona ne privari, donoseći u pamet onim koji su iskrñega uvridili, da se ne hajju pomiriti. J. Banovac, razg. 57. Ne mari niti haje očistiti se. F. Lastrić, od' 176. Ne hajjući dati kralju Antijoku trista talenat srebrnih, bi iz oblasti svučen. And. Kačić, kor. 323. Koji u vrime zakonito nije haja dobiti sveto blago. Ant. Kadžić 379. Koji ne hajju ovo isto učiniti. J. Matović 383. Da ne uzhajem izpuniti dobre moje odluke. I. M. Mattei 2. — *cc*) *suprotno je značenju kod a*) *cc*), dakle znači: ne htjeti (ne hajati što raditi = hajati što ne raditi). Za to t' grihu tomu pristati ne hajju. M. Marulić 82. Mišati ne hajju s ribom mrsne stvari. P. Hektorović 8. Sad ga vidiš plač da tvori, sad u smijehu dni da traje, sad riječ jednu rijet' ne haje, a sad opet sved govori. S. Bobaļević 232. — *dd*) *infinitivom se izriče radnja koja ako se izvrši, to bi trebalo da nije po voľi ili po dužnosti subjekta, u tom slučaju ne hajati ostaje pri pravom smom značenju (da se subjekat ne uzne-miruje biva li ili ne biva ona radnja)*. Umrijeti ne hajju. M. Vetranić 2, 155. Ne razmišljamo bitje od ovoga grijeha, ne hajjući u ni upadati. A. Gučetić, rez. jez. 32. Svoj otkriti sram ne haje, ča je grubo i sramota zablenuf se ne pozna. Đ. Baraković, vil. 213. Natoļevac sve puškara bilo šeset tisuća je, svaki je vjeran i za cara sto života dat' ne haje. I. Gundulić 328. Ne hajete gledat svak čas smrt prid očima. A. Kalić 268. — *tako je i u ovom primjeru gdje mješte negativnoga glagola stoji afirmativni s malo*: Ne bi tako malo hajajo izgubiti ga. J. Filipović 3, 10b. — *γ*) *mješte objekta ima položna rečenica*: a) s da. *aa*) *afirmativno, radi da vidi* 1. da, I. A, 2, c, a, c) a)). kod hajati je značenje kao pod *β*) a) *bb*)). I tko od starih naših

haja ikad ovo da pristupi, po šteti se zaman kaja, na svoj pjenez rasap kupi. I. Gundulić 448. Zašto ako tva vlas haje, da im se ispuni žela prika, taj čas samo carstvo ostaje bez uzdanijeh svojih svjetnika. 499. Ah! čudesa! volak haje da pogrije Boga svoga vrhu sena sledenoga. I. Dražić, prosl. 47. — *bb*) *negativno. aaa*) *kod ne hajati je značenje kao kod β*) *b*) *aa*). U zle se mi ne impačamo; tizijem ne hajemo da smo drazi. M. Držić 244. Ter ne haješ u toliko, da gospoju tvu prijemeš. J. Kavañin 106a. — *bbb*) *kod ne hajati je značenje kao kod β*) *b*) *dd*). Jeda haje, da ona djeva cića ñega sreću gubi? J. Kavañin 59b. Epolunu ki gojaše meso grñilo a ne haja da duh skvrni. 390b. Ne haješ da moja sestra ostavila me je? S. Rosa 106b. *amo spada i ovaj primjer*: Malo hajem da sam suden ali poñalen od ljudi. M. Radnić 317b. — *b*) *s konjunkcijom* što. Do sad malo sam se strašio tebi se omraziti i malo hajo što sam ti se omrazio. I. M. Mattei 179. — *c*) *u položnoj je rečenici nepravo pitañe*. Ne hajjuć ča će ljudi reći. P. Radović, nač. 37. Ne hajju kud će pasti. I. Đorđić, uzd. 101. Ne bi već hajo što te može namiriti. I. M. Mattei 85.

b. *neprelazno (u naše vrijeme običnije nego prelazno)*.

c) *sa značenjem kazanim sprijeda. a*) *o čemu se misli razumije se po onome što je prije kazano, a ne kaže se izrijekom uz hajati. aa*) *afirmativno*. Jedan pade tamo, ñeki amo, i hajasmo, ali ne kajasmo. Osvetn. 4, 45. — *bb*) *negativno*. Nađoše jednoga koña mrtva koji smrdaše mnogo tvrdo, tadaj remeta poče zatiskovati nos a andeo ne haješe ni scijehaše ništa. Zborni. 7b. Ako mi je sada umriti, ne hajju. Aleks. jag. star. 3, 226. Ali Isukrstov vitez ništar ne haješe. F. Glavinić, cvit. 19a. To li prostiš, ne hajemo. J. Kavañin 294b. Veće ju nehajstvo misliti a ne hajati. A. d. Bella, razg. 151. Čuje psovke suproč sebi i ne haje ko je stup kameniti. B. Zuzeri 41. Ona mlada djevojka ne slušaše, ni haješe. Nar. pjes. mikl. Beitr. 54. Majka čuje, al' ne haje. Nar. pjes. vuk. 1, 198. Al' ne čuješ, il' ne aješ, bego? 4, 293. A ja neću ni hajati, Mujo. Nar. pjes. herc. vuk. 205. Čuje, al' ne haje. Nar. posl. vuk. 350. — *cc*) *s adverbom malo*. Rodbina i ne gledaju, a ostali malo hajju. P. Posilović, nasl. 198b. — *dd*) *haje i ne haje znači što i malo haje. često u narodnijem pjesmama*. Kad mi sasu vatra u nedarca, onda, majko, aja i ne aja; kad mi metnu zmiju u nedarca, ja ti, majko, nimalo ne aja. Nar. pjes. vuk. 1, 554. *isporedi b*) *aa*) *ddd*). — *b*) *o čemu se misli izrečeno je supstantivom ili zamjenicom što stoji: aa*) *u acc. s prijedlogom za. naj običnije. aaa*) *afirmativno*. Ja za ovu samo hajem, sama je ona moja draga. I. Gundulić 222. Za raj ljepi samo haje. P. Kanavelić, iv. 410. Haje koliko vrana za brođara. (D). Poslov. danić. 25. Tko za žene vrlo aje. P. Macukat 89. Hajem koliko pas za petu nogu. A. d. Bella, rječn. 164b. Hajem za ñ koliko za lanski snijeg. 510a. Tko za svijet haje, Boga ti ne pozna. (Z). Poslov. danić. 135. Jerbo za to oni vrlo hajju. M. A. Reļković, sat. H5b. Samo zna i haje za život vremeniti. A. Kalić 363. A u ruke kape dovatiše, kapam mole a Bogom ih kume, da im pušte korjeničke Turke. a ovčari za Boga haješe, puštiše im korjeničke Turke. Nar. pjes. vuk. 4, 517—518. Hoćeš li mi ti za suze hajati? Nar. pjes. herc. vuk. 8. Ona teško za Boga haješe. Nar. pjes. petr. 3, 121. Kad te vide, neka hajju za me. Osvetn. 2, 170. — *bbb*) *negativno*. Za raj nis' hajala. M. Marulić

237. Videći da ona za ništare ne haje. Živ. kat. star. 1, 222. Koludrice staše s Kapitula ne hajuci za riči ne. *Transit.* 239. Nemoj hajati za toj vikanje. *Zborn.* 81^a. Ne hajem za taj svijet; hoć me se ostati? N. Naješković 1, 184. On za me ne haje. D. Zlatarić 5^a. Ko za život svoj ne haje, smrt sveđ nađe, kad ju ište. I. Gundulić 50. Djvice kē za mladce nič ne haju. J. Kavašin 196^b. Ne haju za dila, koja su držani ispuniti. A. d. Bella, *razgov.* 70. Ne haju za dobra vjekovita. I. Đorđić, *salt.* 33. Za te plahos ma ne haju. *uzd.* 43. Za milos negovu i za ljubav ne hajuci. B. Zuzeri 98. Ali za to on junak jošter ništa ne hajaše. *Nar. pjes. miki.* beitr. 23. Nit' za drugo dobro haje. V. Došen 88^a. Radoslave mili gospodare, oli ne znaš ol' ne haješ za me? And. Kačić, *razg.* 39^a. Ne hajuci za klevetahe od puka. *Ant. Kadčić* 252. A nije hajo ni mario za to. M. Dobretić 62. Za proštehe zloče tvoje ne haješ, ne mariš se od izgubljena tvoga. I. J. P. Lučić, *razg.* 120. Za to neve i ne haje, što je majci žo. *Nar. pjes. vuk.* 1, 35. Moje srce već ne haje za te. 1, 266. I reći će da ne hajem za ņga, a ja hajem i dušicu dajem. 1, 377. Il' ne čuješ il' ne haješ za me? 2, 246. Dal' ne znađeš, dal' za se ne haješ? 4, 224. — *u ovom je primjeru ne složeno s hajati:* Da bi čovik nehajal za stvari vrimenite. A. Georgiceo, *pril.* 4. — *ccc) s malo.* Nu ti za me malo haja, pokli ovako hotje uteći. S. Bobahević 227. Da za život malo haje. I. Gundulić 457. Tko za svoj interes malo haje. V. Andrijašević, *put.* 250. Malo haju za svoj život a mahe za tuj. A. d. Bella, *razgov.* 21. Malo za raj hajuci, prodaju ga ko za ništa. B. Zuzeri 323. Za ņgove riječi malo mare, malo haju. V. M. Gučetić 214. Tvrđi malo za to haje, da se ņmu kuća sjaje. V. Došen 60^b. — *ddd) haje i ne haje, vidi a) dd).* Za to Mujo haje i ne haje. *Nar. pjes. vuk.* 3, 166. Za to Marko haje i ne haje, neg sakupi mnogo lepu svatju. *Nar. pjes. istr.* 2, 71. — *bb) u instr. s prijedlogom za samo u jednom primjeru xviii vijeka.* Za kojim sada grišnik malo haje i mari. A. Kanižlić, *bogojubn.* 39. — *cc) u loc. s prijedlogom o (ob) rijetko.* Darih ob tom ne haje Klitouša posla u Macedoniju. Aleks. jag. star. 3, 237. Sadržuju oteći ako ne haju i ne pečale se o sinoveh. S. Budinić, *sum.* 35^b. Tim vrat' se tvoj ljub, Divjače, ne divjaj, vlašitna ne gubi, a o tudem malo haj. I. Gundulić 145. — *dd) u gen. s prijedlogom od samo u dva primjera xvii i xviii vijeka.* *isporedi* 2, a, a) *cc).* Od rečenja ovizije ne vaļa hajati. M. Radnić 19^a. Ni od života svojih sinova hajuci. A. d. Bella, *razgov.* 59. — *cc) u acc. s prijedlogom na rijetko.* Nijesi na ništa hajo. *Čestitosti.* 47. Na to Marko haje i ne haje. *Nar. pjes. istr.* 1, 20. — *ff) u gen. s prijedlogom zaradi, u jednom primjeru xvii vijeka.* Zaradi mene ništa se ne marite i ne ajte. I. Ančić, *vat.* 78. — *gg) u instr. bez prijedloga.* *samo u jednom primjeru xv vijeka.* A ti ne haješ tim. M. Marulić 230.

b) ne haje, malo hajo u dva primjera xvii vijeka *dobira značenje kao pasivno prema glavnome: ne vrijeđi, ne koristi, sve je jedno (ne haje se za subjekat, ne treba za subjekat hajati).* Ili je posvećena ili nije posvećena, to ništa ne haje. M. Divković, *nauk.* 142^b. Prociniti jošte, da umriti mlad ali star malo hajo za spasenje od duše, i da je taħa covik star kada dode smrt. P. Posilović, *nasl.* 111^a.

2. sa se.

a. *refleksivno. značenje je kao kod aktivnoga*

neprelaznoga glagola kod 1, b, c). — *Između rječnika u Mikišinu (hajati se, mariti se, curati; ne hajati se, ne mariti se, non curare, parum curare), u Bjelostjenčevu, u Stuličevu (hajati se koje stvari uz hajati), u Daničićevu (curare). a) o čemu se misli razumije se po smislu, te nije izričkom kazano uz hajati se. aa) afirmativno.* Proklet nauk: što se haješ? J. Kavašin 346^a. — *bb) negativno.* Koji ne slušaju, da ih pokarate; ako li neć se hajati, da im do vrha dođete. *Mon. serb.* 529. (1483). Ako li je laž onoj, ne haj se ništa. *Pril. jag. ark.* 9, 75. (1520). Vuk davi stado, a ti se ne haješ. M. Držić 86. Zač ki se ne haju oni su pogani. D. Baraković, *jar.* 125. Li živu veselo kako no da bi se Bog ne haja'. I. T. Mrnavić, *ist.* 78. — *b) o čemu se misli izrečeno je supstantivom ili zamjenicom: aa) u acc. s prijedlogom za, isporedi 1, b, c) b) aa). aaa) afirmativno.* Ki se (bozi) za nas vazda haju. M. Divković, *kat.* 111. — *bbb) negativno.* Za grišnike se ne haje. *Transit.* 39. Naši Dubrovčani za toj se ne haju. N. Dimitrović 102. Siñore se ne haju za brikunanje tuđeško. M. Držić 256. Ali se ne haju za djecu otac lud. D. Zlatarić 13^b. Ne hajem se za tvoje te riči. F. Vrančić, *ziv.* 35. Nu se za to malo hajem, kad se ispuni moja odluka. G. Palmotić 1, 355. Ne ajuć se za proklestvo. I. Ančić, *ogl.* 185. Blažen tko se Boga haje i od ņega prod. I. Đorđić, *salt.* 387. — *u ovom je primjeru ne složeno s hajati:* Za Isukrsta si se nehajala. A. Georgiceo, *pril.* 20. — *ccc) s malo.* Za zle se mahe haju i mare. M. Divković, *bes.* 263^a. I za jedno i za drugo malo se hajaše. F. Glavinčić, *cvit.* 361^b. Da se malo haju i malo mare za život vični svoj. P. Radović, *nač.* 10. Mahe se za moju ljubav hajete. A. d. Bella, *razg.* 203. — *bb) u gen. bez prijedloga. aaa) negativno.* Muke ne hajem se. M. Marulić 229. Tebe se ne haje a mene potlača. Š. Menčetić 44. Salamandra... žerave ni plama ništare se ne haje. M. Vetranić 1, 276. Niti se haja ponukovanja. M. Divković, *nauk.* 268^b. Tko se straha Božjega ne haje. B. Kašić, *nasl.* 54. Osao gladan bata se ne haje. (D). *Poslov. danić.* 91. Toliko smo držani nastojati u ovom životu za naše spašenje, da tko se ņega ne haje, nije dostojan... *Misli.* 3. — *bbb) s malo.* Djeca se čaće malo haju. M. Držić 142. *amo može spadati i ovo:* Nećeš se vele hajati pogrdi od ljudi. B. Kašić, *nasl.* 63. — *cc) u gen. s prijedlogom od. aaa) afirmativno.* Plata zlomu strah daje, da se od ņe naprijeda i bjude i haje i svoga zla svida. F. Lukarović 221. — *bbb) negativno.* Od sad se ja uvijek ne haju od zledi. S. Menčetić 218. Koji se ne haju ništa od svjetovnijeh posala. B. Kašić, *nasl.* 19. Od sebe ništa se ne hajuci. *fran.* 55. Da... od nijedne ne bude se hajal časti. M. Alberti 107. Ne hajat se od ubozijeh. I. Držić 300. Zlobnici od toga se ne haju. A. Vitalić, *ist.* 311. — *ccc) s malo.* Koji se i malo hajo od hvala i pogrda. B. Kašić, *nasl.* 73. Pilat se od prve stvari malo hajaše. *is.* 53. Mahe se haje od onoga veličanstva. I. Držić 141. Bolezniva majka malo se od toga hajaše. M. Lekušić 11. — *dd) u gen. s prijedlogom cijed, u jednom primjeru xv vijeka.* Čić toga niktore se ne haje. N. Naješković 1, 315. — *c) o čemu se misli izrečeno je infinitivom, isporedi 1, a, β). aa) afirmativno. radi značenja vidi 1, a, β) a) bb).* Toliko mali hajahu se iskati kraļestvo nebesko. B. Kašić, *nasl.* 136. Ili bi se ohaj'o i od mene htio otuđi, il' bi se nać hajo, što ćemo jesti i pić. I. Gundulić 152. Za sve da se čine hudi, učmit' se zaman haju da od puti nijesu

ljudi. 569. — *bb* negativno. *aaa*) *vidi* 1, a, β) *b*) *aa*). Zač je on u raj, toj pravo mogu rit', odkli se ne haju povratit na saj svit. N. Naješćković 2, 125. Nisi se hajao znati. Ant. Kadčič 15. — *bbb*) *vidi* 1, a, β) *b*) *bb*). Jer se ne haja priti kad ju zoviše. M. Marulić 69. Nit' se haje lovit ni sve vile kupit. P. Zoranić 59a. Ne hajući se vladati pomnivo s kućom. Ant. Kadčič 505. — *ccc*) *vidi* 1, a, β) *b*) *cc*). Jer njih (*bogova*) zbor bogati sve dike od raja tebi da, ke dati drugim se ne haja. H. Lucić 290. — *ddd*) *vidi* 1, a, β) *b*) *dd*). I da se ne haju za nega umrijeti. N. Naješćković 1, 127. — *d*) o čemu se misli izrečeno je *podložnom rečenicom*: *aa*) s da. *vidi* 1, a, γ) *a*) *bb*) *bbb*). Ne haješ li se, da je sestra moja ostavila mene samu služiti? I. Bandulavić 221b. luc. 10, 40. Ako se paka pokornik ne haje da se odkriju. Ant. Kadčič 321. — *bb*) s *konjunkcijom* što. — *isporedi* 1, a, γ) *b*). Ni jih mori, ni se haju što toliko dug put čine. B. Betera, čut. 90. Nit se more, nit se haju što dugovit put učine. J. Kavaliin 20a. — *cc*) *nepravijem pitañem*. — *isporedi* 1, a, γ) *c*). Nećeš se hajati, što od tebe ljudi govore. B. Kašić, nasl. 73.

b. *pasivno*.

a) *sa subjektom, prema prelaznom značenju kod* 1, a. Ne haju se prem ništare tvoje pritne, o cesare. P. Hektorović (?) 127. I što doistine mene straši, jest ono, što mañe se haje, ere prem malo se razumi. A. d. Bella, razgov. 35.

b) *bez subjekta. aa) uopće*. Za koje se (*običaje*) još i danas haje. M. A. Reļković, sat. B8a. — *bb*) haje mi se = hajem. A. ñoj se ne haje videći ne ljepos gdi željno skončaje život moj i krjepos. N. Naješćković 2, 7. Nu meni toga rad, tamniče hudi moj, malo se haje sad hoteć mi zlo za toj. D. Rañina 38b. Ter ti se ne haje ovaki žitak oč? D. Zlatarić 9b. Ali se vam veće ne haje živjeti. 30b. Meni se ne haje da brijeme ali smrt ranu ovu, koja je u srcu, bude strt'. I. Gundulić 26. Ere mi se tvrdo haje, da pravednijem pedepsa je cijej inijeh huda tvora. 92. Toj mi ne haje ništar se. I. Ivanišević 292. Meni se ne haje uživati na ñihovijeh godzah. I. Đorđić, salt. 40. Odgovori, da za ti odkup ne haje mu se. B. Zuzeri 138. Kažu, da im se malo haje i za Boga i za dušu. 353. Erbo se baštinicim ne haješe za negovo mrtvo tijelo, nego za negova dobra. Đ. Bašić 46. Čujem ja, ali mi s' ne haje. Jačke. 108.

3. *pasivno, prema* 1, a. Rič Božja pogrđena, sveti sakramenti nehajani. A. d. Bella, razgov. 12. Moja karaña lubežljiva pometnuta su bila i nehajana. B. Zuzeri 67.

1. HAJBA, *f. vidí* hajba. — *U Belinu rječniku* („cavea" 335a) i *u Staličevu*.

2. HAJBA, *f. hajbañe*. — *U Staličevu rječniku*: „cura, diligentia, sollicitudo". — *nije dosta pouzdana*.

1. HAJDA, *f. ime žensko, po svoj prilici tursko*. — *isporedi* Hajdana. — *Prije našega vremena*. S. Novaković, pom. 110.

2. HAJDA, *f. vidí* hajda, *ñem*. heidekorn, heiden. — *U Voltigijinu rječniku*: hajda, hajdina „saraceno", heidekorn". i *u Sulekovicu imeniku*: Hajda, Polygonum fagopyrum L. (*u ugarskih Hrvata*). 485.

HAJDÂC, *ođe* (*kad se pripovijeda da je ko brzo ili iznenada otišao*). — *Postaje od hajde nastavkom ac kojijem kao da se hoće pokazati brzina*. — *U Vukovu rječniku*: „davon!" „abiit".

HAIJĐAMAK, *m. vidí* ajdamak.

HAIJĐANA, *f. ime žensko, vidí* 2. Hajda. — *isporedi* Ajdana. — *Prije našega vremena*. S. Novaković, pom. 110.

HAIJĐAR, *m. tursko (arapsko) ime muško*. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Vukovu* (Ajdar). Hajdar sin kraja od Persije. I. Gundulić 535. Dobro ti je Ajdaru u hladu! nit' ga kolju muhe ni obadi, samo mu je pomučno od gladi. Nar. posl. vuk. 61.

HAIJĐARA, *f. pogrđna riječ*. Skoroteča. 1844. 250. (*pisano* „ajdara").

HAIJĐAROVIC, *m. prezime (po ocu Hajdaru)*. — *U narodnoj pjesmi našega vremena*. Ne kup' ruho, Ajdarović' Ajko. Nar. pjes. herc. vuk. 29. *u istoj se pjesmi ista ženska zove i Ajka Ajrovića*.

HAIJDE, *shvaća se kao imp. 2 sing. i znači: idi, hodi, tur. hajde (tal. mlet. aida po svoj je prilici uzeto iz našega jezika, a to može biti i rum. aide, aidatzi, ako nije uprav iz turskoga). ima i plur. hajdemo, hajdete*. — *Akc. je zabiļežen po Vukovu rječniku, u Dubrovníku je drukčiji: hãjde, hãjdemo, hãjdete*. — *Često se kaže i okrićeno: hajd', hajd'mo i haj'mo, haj'te*. *u sjevernijeh se čakavaca kaže i hajdi, vidí: Hajdi, Ante, lipu Pragu gradu*. Nar. pjes. istr. 1, 44, *ako ovo nije štamparska pogreška*. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Staličevu* (hajde i hajd „apage" s *dotakom da se nahodi u pisca Lastrića*) i *u Vukovu*: „hajde, hajdemo, hajdete „gehen wir" (fr. „allons") „eamus". a) i, *kao imp. glagola ići u pravom smislu*. Ajde, reče, s Bogom. J. Banovac, pred. 30. Ajde putem tvojim. P. Knežević, osm. 290. Hajde po ulica od grada pak sve siromaha dovedi na moju trepezu. F. Lastrić, od' 235. Hajd' odatle! test. 23a. Uzmi posteju tvoju i ajde. ned. 336. Sinod te zove na sud: ajde uđi. A. Kanižlić, kam. 97. Ajdete sveštenikom našim. 884. Ajdemo k majci. utoč. 54. Zaradi imena Isusova ajde u miru. M. Zoričić, zrc. 4. Ajde u tvoju čelu opečivati. 23. Ajdemo dakle naprida. aritm. 80. Povrati mi tri burme od zlata, a ti ajde za koga ti drago. And. Kačić, rezg. 148b. Jer zavika malo i veliko: „Ajde na dvor, ljudska nepriliko!" 156a. Ajde slobodno, jer češ ga lasno dobiti. korab. 283. Ajde doma. F. Radman 18. Ajdemo u crkvu. 19. Ajdete i vratite se. N. Palikuća 36. Ajdemo indi nadaje u ime oca, i sina, i duha svetoga. Đ. Rapić 2. Pristupi indi sada k meni, da se ujednimmo, pak ajde prid sudca strašnoga. 3. Ajd' iz dvora, prvijenče, brijeme ti je. Nar. pjes. vuk. 1, 14. Ajte, slugo, do vode studene. 1, 157. Ajdemo tam' dole u to zlatno polje. 1, 171. Ajd' u kolo, sejo moja! 1, 175. Ajde Duka, ajde Leka, na vojsku. 1, 208. Ajdemo sudiji. 1, 422. Ajde meni za goru na vodu, donesi mi vode iza gore. 1, 593. Ajde, ajde, lepa Jaño, sterat' ložnicu. 1, 612. Ajdemote (*vidí kod* te) đakonovom dvoru. 2, 8. Pa ti hajde u lov u planinu. 2, 44. Ti pokupi kićene svatove, š ñima hajde u Požegu ravnu. 2, 171. Bije nega oštrom bakarlijom: „Ajde, vranče, živ te Bog ubio!" 2, 459. Hajde tamo na saraje doñe. 2, 611. Prodi me se, hajde putem s mirom! 3, 3. A ti hajde upravo k devojci. 3, 253. Hajd' otole, kurvino kopile! 3, 352. Hajde s Bogom, pošo u dobri čas! 3, 439. Ajdete mi do biloga Siña. 3, 550. Već ajdete na Miletin-vodu, vi ajdete, ma mudro ajdete. 3, 550. No hajdemo u Doñe Lugove. 4, 126. Pa ajdemo pravo među Turke. 4, 185. Jaš'te koñe, hajte u Lješnicu. 4, 251. Pa ti hajde prosiť po svi-jetu. Nar. pjes. herc. vuk. 100. Hajde s vojskom

Spužu na krajinu. Oglad. sr. 465. Pa otolen hajde na Stubicu. 502. Hajte od mene, bule i divojke. Nar. pjes. istr. 1, 36. Pošlj luda na put pa hajde za nim uput. Nar. posl. vuk. 257. Vi hajte ča. Nar. prip. vuk. 140. Onda hajd' k onoj strani. 178. Hajd' odatle! ,apage!' Vuk, rječn. — *b*) veni, kao *impt. glagola* dčđi ili hoditi, kad se ovijem pokazuje primicañe onome koji govori. Hajde amo sa mnom. A. Kanižlić, kam. 7. Ajd' ovamo, moj Jovane kune! Nar. pjes. vuk. 1, 122. Ne roni suze, ne kviri lice, već ajde za mnom u moju zemlju. 1, 231. Ako l' mi se pokloniti nećeš, a ti hajde na mejdan junački. 2, 388. Hajde mene, kume, u svatove, da ti vjenčaš mene i devojku. 2, 581. Hajte sa mnom malo pod planinu. 3, 306. Ajte za mnom, kako koji može. 4, 187. Hajde k nama, kad je tebe drago. 4, 370. — *c*) hajde se može upotrebiti kod pripovijedañia, kao *impt. 2 sing. srakoga glagola*. Zamo on hajde kosu, grablj i vili, pa hajd na sinokošu i počme kosit. Nar. prip. mikul. 89. — *d*) age, agite, kad se kome zapovijeda ili kad se ko nutka, hrabri da što uradi. *aa*) hajde. *aaa*) nutka se onaj s kojijem se govori da nešto sam uradi. ova se radña pokazuje *glagolom koji može biti u impt. 2 sing. i stajati iza hajde bez ikakve konjunktije (ako se ovijem glagolom pokazuje micañe, kao što je n. p. u prvom primjeru, hajde se može shvatiti u pravom značenju kao kod a) i b))*: Ajde biži iz ovoga grada. J. Filipović 3, 329^b. Ajde, veli, nastoj srićno... F. Lastrić, test. 393^a. Ajde dakle ne boj se. A. Kačić, kor. 64. Hajde uzmi onu divojku. B. Leaković 32. Frano, pripravi se, pak ajde kuću moju popravi. Đ. Rapić 303. Ajde snimi zlato sa konica. Nar. pjes. vuk. 1, 254. Hajde, brate, zovi naše slugo. 2, 45. Delibaša, ajde meći strele. 2, 360. Hajde uzmi koña i oružje. 2, 631. Hajde kupi mlogu silnu vojsku. 4, 355. Hajde uzmi tri četiri druga. 4, 419. Hajde bježi korjeničkoj župi. 4, 511. Hajd' iznesi alaj krstaš barjak. Nar. pjes. juk. 185. Nego hajde kaži da si mi sestra. Đ. Daničić, Imojs. 12, 13. Hajde ostani još noćas. sud. 19, 6. ili među hajde i *glagolom ima konj. i*: Ajde dakle i zakuni se. A. Kanižlić, kam. 327. Ajde i obadi svu zemlju. A. Kačić, kor. 16. ili *glagol može biti u praes. s konjunktijom* da: Hajde da nas vidiš tvojoj kući. Vuk, poslov. 229. — *bbb*) nutka se onaj s kojijem se govori da uradi nešto ujedno s onijem što govori. ova se radña obično pokazuje *glagolom u praes. 1 pl. s konjunktijom* da: Hajde da se napijemo. F. Lastrić, ned. 332. Hajde, veli, da se podilimo. M. A. Rešković, sat. 16^a. Ajde dakle da ta izvidimo. Nadod. 5. Ajde, brate, da lovak delimo. Nar. pjes. vuk. 1, 319. Ajde, dušo, da se milujemo. 1, 353. Hajde malo da izostanemo. 2, 141. Hajde, brate, da se rastanemo. 2, 621. Hajd', Šćepane, u lov da idemo. 2, 629. Hajd', Harano, da ga pričekamo. 3, 321. Nego hajde da se sastanemo na ročištu u Durdevu danu. 3, 374. Nego hajde da se pomirimo. 3, 466. Rekne ñemu žena: ,Hajde, covce, da mi ovu tvoju devojku pošljemo u svet'. Nar. prip. vuk. 167. Hajde sada da ga ubijemo. Đ. Daničić, Imojs. 37, 20. Hajde da radimo, da se ti u gospstvu uzdržiš. S. Ľubiša, prip. 137. Hajde da idemo. Vuk, rječn. (*amo spadaju i ori primjeri*: Ajd' na mejdan, da s' nadstrojujemo. Nar. pjes. vuk. 2, 357. Nego hajde na noge lagane, da idemo agi na Pošćino. 4, 495). *rjede bez da u impt. 1 pl.*: Hajde radimo, prijatelju. A. T. Blagojević, khin. xii. — *ccc*) nutka se onaj kojemu se govori da pristane na radñu

onoga koji govori ili da mu kod ñe pomogne: Ajd', Omere rano materina, ajde, rano, da te ženi majka. Nar. pjes. vuk. 1, 252. — *ddd*) onaj koji govori nutka sama sebe na radñu. Hajde da je izvadim! Nar. prip. vuk. 182. — *eee*) nutka se na radñu više od jednoga. Ajd', gelati, te ga obesite. Nar. pjes. vuk. 2, 164. More, društvo, ajd' da putujemo. 2, 436. — *bb*) hajdemo, kad se nutka onaj kojemu se govori (ili oni kojima se govori) da urade što zajedno s onijem koji govori (ili s onima koji govore). ova se radña izriče *glagolom koji može biti u inf.*: Ajdemo malo stat veselo. J. Filipović 1, 489^b. Ajdemo ga ubiti. A. Kačić, kor. 173. Jedan rekne: ,Hajdemo orati'. M. A. Rešković, sat. 66^b. Hajd'mo dići zemlju Arbaniju. Nar. pjes. vuk. 4, 69. ili u praes. s da: Hajdemo, da svaka razgovetno vidimo. Đ. Rapić 26. No hajdemo da mu pomognemo. Nar. pjes. vuk. 3, 12. ili u *impt.*: Ajdemo dakle i uživajmo dobra ovoga svita. M. Zoričić, osm. 16. — *cc*) hajdete. *aaa*) nutkaju se oni kojima se govori, da što sami urade, ispredi aa) *aaa*). Ajdete i donesite menđuše. A. Kačić, kor. 79. Ajte, braćo, mene poslušajte. Nar. pjes. vuk. 5, 380. — *bbb*) nutkaju se oni kojima se govori da što urade ujedno s onijem koji govori (ili s onima koji govore), ispredi aa) *bbb*). Ajte, braćo, da delimo blago. Nar. pjes. vuk. 2, 76. Hajte, Turci, da brže idemo. 3, 259. No hajdete da se povrnemo. 3, 341. Hajte, braćo, da ga potražimo. 3, 374. Hajte, braćo, da mi putujemo. 3, 522. Hajte brže vojsku da kupimo. 4, 505. Ali domo hajte da idemo. P. Petrović, gor. vijen. 16. — *e*) prema značenju kod *d*) *aa*) *ddd*) kaže se hajde kad se pristaje na vođu onoga koji govori, te se hoće uraditi ono što on želi. ,Ne boji se tebe Job zaludu' odgovori mu Sotona ,budući ga ti obogatio... na da hoćeš malo krenuti u ñogovo imanje, ta' bi i vidio ko je Job'. ,Ajde, dajem ti oblast svrhu svega imanja ñegova... ' reče mu Gospodin Bog. A. Kačić, kor. 57. Ajde, ajde, kad je tako pravica Božja odsudila, dati ću ja opet život tebi. Đ. Rapić 4. Hajde neka bude tako kako ti veliš. Vuk, rječn. — često i hajde de!: Onda reče sveti Arandel: ,De da ronimo, da gledamo koji može dublje. A davo mu odgovori: ,Hajde de'. Nar. prip. vuk. 115. Čoso reče detetu: ... hajde da lažemo, pa koji koga nadlaže onaj neka nosi svu pogaću'. Dijete... reče: ,Hajde de! počni ti'. 202. — *f*) značenje kod *e*) širi se dađe, te hajde, gotovo kao doista, do duše, ističe da nešto biva premda se ne bi mislilo da može biti, ili premda ujedno biva i nešto suprotno. Niki, hajde, i u sobu vodi. M. A. Rešković, sat. 18^a. Počel on plakat i žalostit se, da kako će on to učiniti, tuliku sinokošu pa ju u jedan dan pokosit, pa još k tomu seno spravit! to ni moguće!... Jutro zame on hajde kosu, grablj i vili... Nar. prip. mikul. 89. Hajde topi ne uzmiću rika, al' borija zanimjeni svirka. Osvetn. 2, 128. — *g*) pošto se kaže hajde kad se ko goni ća, u prenesenom smislu može se reći kao s prezirañem, kad se hoće pokazati kome da se ne pazi na ñegove riječi. Govorio Umi: ,Udaji se, Umo, udaji se, Umo, ti ne čekaj mene'. Govorila (Uma: ,Ajde, ajde, Mujo! sad na tebi, Mujo, zelena dolama, do dan do dva, Mujo, zelena travica'. Nar. pjes. vuk. 1, 446. — *h*) kad je subjekat svaki, koji god, itd. može se upotrebiti hajde i za treće gramatikamo lice. Hajde svaki kako koji može, a ja idem kako konice može. Nar. pjes. vuk. 3, 522. Hajde tko će na dvor da poviri. Osvetn. 1, 20. Još kaurin Jakov besjedio: ,Hajde

svaki na svoja selišća. 1, 68. — *i) gdje gdje se dodaje na kraju r:* hajder, *vidi r.* Mani se zloga posla već hajder brani se. I. Zaničić 99. Hajder meni u svatove podi. Nar. pjes. kras. 1, 78.

HAJDENICA, *f.* hleb od hajde, *vidi* 2. hajda. — *U naše vrijeme u ugarskih Hrvata.* Hajdenica dobar kruh, malo popij, pun trbuh. Vijenac. 1878. br. 43, 692.

HAJDER, *m.* *vidi* Hajdar. — *U jednoga pisca xviii vijeka kao varijanta.* Hajder sin kraja od Persije. I. Gundulić 535.

HAJDEROVCI, *m. pl.* selo u Bosni u okrugu bašniškom. Statist. bosn. 88.

HAJDEROVIĆ, *m. selo u Bosni u okrugu Dođe Tuzle.* Statist. bosn. 148.

HAJDIN, *m.* prezime u hrvatskoj krajini. V. Arsenjević.

HAJDINA, *f.* *vidi* 2 hajda. — *U Bjelostjenčevu i u Voltigijinu rječniku.*

HAJDINI, *m. pl.* selo u Hrvatskoj u podžupaniji dioničkoj. Pregled. 13.

HAJDINOVIĆ, *m.* prezime. Boca 17.

HAJDIR, *m.* *vidi* Hajdar. — *U jednoga pisca xviii vijeka kao varijanta.* Nu napokon Hajdir rani Dilaveru lakat lijevi. I. Gundulić 539.

HAJDUČEŃE, *n.* djelo kojijem se ko hajduči. — *U Vukovu rječniku.*

HAJDUČICA, *f.*

a. žensko čelade kao hajduk. — *U Vukovu rječniku:* ,die räuberin', praedatrix'.

b. neka trava, *ispoređi* hajdučka trava kod hajdučki, c) *bb)*, i hajduk-trava. Ajdučica, *Lactuca muralis* L. J. Pančić, flora okol. beog. 174. Ajdučica, 1. *Agrostema coronaria* L. (Srp. ark. za celok. lek.); 2. *Prenantes muralis* L. (Pančić). B. Šulek, im. 2. Hajdučica, hajduk-trava, *Lychnis coronaria* L. (Srp. ark. za celok. lek.), v. ajdučica, ajduk-trava (Srp. ark. tvrdi da ovo nije *Lactuca muralis*). 108.

HAJDUČIJA, *f.*

a. coll. hajduk. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (,die heidenen', hajduci'). Hajdučija od te Gore Crne. Osvetn. 2, 182.

b. *vidi* 1. hajdučina. — *U naše vrijeme.* Najdu se, napiju se i prođu van po hajdučije. Nar. prip. mikul. 98. Još drzovitiji u hajdučiji. M. Pavlinović, razg. 84.

1. HAJDUČINA, *f.* posao onoga koji je hajduk. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu* (,das räuberhandwerk', latrocinium'). Ako pojdem u hajdučinu. Stat. pol. ark. 5, 312. (1662). Nema ko Crnogorce voditi na plijenove i hajdučinu protiv nekrstu. S. Lubiša, prip. 95.

2. HAJDUČINA, *m. augm.* hajduk. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu.* Zajedno s ajdučinami i kurvarim. I. Ančić, ogl. 145. Kad je koje od njih pijanica, skitničina, hajdučina, nevaljalina. V. Bogišić, zborn. 283.

HAJDUČITI, hajdučim, *impf.* *vidi* hajdukovati. — *Samo u Stuličevu rječniku:* v. haramiti.

HAJDUČITI SE, hajdučim se, *impf.* *podnositi se kao hajduk* (i ko nije hajduk). — *Akc.* *kaki je u praes. taki je u impf.* hajdučáh; s *ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf., osim aor.* 2 i 3 *sing.* hajdučē. — *U Vukovu rječniku:* ,sich als hajduk stellen', simulo tōv hajduk' s *primjerom iz narodne pjesme:* On je mladi, zašto se hajduči.

HAJDUČKI, *adj.* koji pripada hajducima. — *Po nekijem zapadnijem krajevima mj. č čuje se š, vidí primjere* And. Kačića i A. d. Coste. —

U jednom primjeru u narodnoj pjesmi našega vremena ima oblik po nominalnoj deklinaciji: Al' je dete kolena ajdučka. Nar. pjes. vuk. 3, 41. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu i u Vukovu.*

a. *adj.* a) *uopće.* Dil gusarov staše hajdučkili s sabljami. I. T. Mrnavić, osm. 45. To su malo bolje mobe, neg hajdučke kada robe. V. Došen 61a. Pak pripasa sablju na ajdučku. And. Kačić, razg. 165a. Ajduško kradljivo otimanje. A. d. Costa 2, 149. Kupi mi crvene ajdučke opanke. D. Obradović, basn. 319. Al' se bojim hajdučke Maltije. Nar. pjes. vuk. 3, 84. Te naranče ribe primorkine lijepijem hajdučkim mesom. 3, 361. A da ti je, družo, poslušati, ka' hajdučke puške zapucaše! 3, 447. Iz Lijevča gn'jezda hajdučkoga. 4, 188. Gospodski su puti i drumovi, a hajdučki tijesni bogazi. 4, 281. Đurdev danak hajdučki sastanak, Mitrov danak hajdučki rastanak. Nar. posl. vuk. 78. Hajdučke kuće nema. Hajdučkog sela nema. Hajdučkoj majci po oboru trnje raste. (U Risnu). 340. Srpski se narod spusti u hajdučke borbe za slobodu. S. Lubiša, prip. 116. Hajdučka glava o koncu visi. V. Bogišić, zborn. 597. — b) *kod mjesnih imena.* aa) Hajdučka Crkva, *razvaline u Srbiji u okrugu vranjskom.* M. Đ. Miličević, kraj. srb. 286. — bb) Hajdučka Česma, *u Vukovu rječniku:* izvor kod Topčidera (oko jednoga sahata od Biograda). — cc) Hajdučka Glavica, *mjesto u Srbiji u okrugu krajinskom.* Niva u Hajdučkoj Glavici. Sr. nov. 1869. 48. — dd) Hajdučka Ograda, *mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom.* Niva u Ajdučkoj Ogradi. Sr. nov. 1866. 350. — ee) Hajdučka Padina, *mjesto u Srbiji u okrugu niškom.* M. Đ. Miličević, kraj. srb. 14. — ff) Hajdučka voda, *u Srbiji u okrugu vačeškom.* Niva kod Ajdučke Vode. Sr. nov. 1865. 35. — gg) Hajdučke Gore, *u Srbiji.* Ajdučke gore. Glasnik. 43, 287. — hh) Hajdučki Kladenac, *u Srbiji.* aaa) *u okrugu vranjskom.* M. Đ. Miličević, kraj. srb. 272. — bbb) *u okrugu knježevačkom.* Glasnik. 19, 289. — ii) Hajdučki Potok, *u Srbiji.* aaa) *u okrugu smederevskom.* Zemlja u Ajdučkom Potoku. Sr. nov. 1865. 565. — bbb) *u okrugu knježevačkom.* Niva u Ajdučkom Potoku. Sr. nov. 1872. 970. — kk) Hajdučki Rt, *u Srbiji.* Zemlja izgleda da je utonula, pa se od odrobine planinske naslagao Ajdučki (grješkom) Hrt. Glasnik. 43, 295. — ll) Hajdučko brdo, *zaselak u Srbiji u okrugu užičkom.* K. Jovanović 153. — c) *kod imena bijaka.* aa) hajdučka oputa, *vidi* ličac. Hajdučka oputa, ličac, vučja lika, Daphne mezozeum L. J. Pančić, glasn. 30, 240. — bb) hajdučka trava, *ispoređi* hajdučica, hajduk-trava. *U Vukovu rječniku:* vide sporiš. kad se strja među dlanima kažu da je dobra na svaku ranu; za to se zove i ,hajdučka' što se rañoni hajduci naj više ñome liječe. Ajdučka trava, *Lactuca muralis* L. J. Pančić, flor. sr. 457. Hajdučka trava (meće se i u krastavce. Vuk). cf. hajdučica. B. Šulek, im. 108.

b. *adv.* hajdučki. Da se ne usude u Tursku pregaziti, niti koga ajdučki slati. Djelovod. protokol. 11.

HAJDUČLIV, *adj.* a) o mjestu, gdje ima hajduka, gdje je dobro za njih. M. Pavlinović. — b) o vremenu, kad ima mnogo hajduka. Koje leto služih za oružje, ono leto hajdučljivo beše. Nar. pjes. vil. 1865. 14.

HAJDŪK, hajduka, *m.* latro; aparitor. — *Akc.* *kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. (i acc. kad je jednak s nominativom, kao kod f), i voc.:* hajduče, hajduči.

— *Po svoj prilici dolazi od mađ. hajdú, čovjek iz nekoga mađarskoga plemena, vojnik pješak, sluga kod suda (od čega će biti i rus. ра́йдык i polj. hajduk), a ne od tur. hajduk, mađarski pješacki vojnik, koje je također došlo iz mađarskoga.* — *gdjegdje se dodaje kao pridjev imenu muškome i ne mijerja se po padežima.* Uvatio hajduk-Vukosava. Nar. pjes. vuk. 3, 349. Ljuba hajduk-Vukosava. Vuk, nar. pjes. 3, 348. — *Od xvi vijeka (naj prije kao prezime, vidi e), a između rječnika u Bjelostjenčevu (hajduk, plur.: hajduci, v. tolvaj), u Voltigijinu (,assassino, ladrone', strassenräuber'), u Stuličevu (,latro, praedo'), u Vukovu (,der strassenräuber', ,latro' (in diesem lande weniger abscheulich, und näher dem heldenthume'); otišao u hajduke ,er ist ein räuber geworden', inter latrones abiit'.*

a. *latro, čovjek koji oružan dočekuje na drumu putnike i silom im grabi imanje, isporodi razbojnik. koji su ljudi kod našega naroda postali hajduci radi turske sile i nepravde shvaćaju se kao junaci i pjevaju se u narodnijem pjesmama (vidi primjer iz Vukova rječnika kod a)). a) uopće.* Ognjenima žvali martolose vodi, hajduke pečali ne daf jim slobodi. D. Baraković, vil. 351. Lupeži, ajduci, razbojnici. I. Ančić, svit. 211. Dati jednomu hajduku da bi učinio osvetu svoga oca. P. Posilović, cvijet. 110. Martulosi aliti hajduki. P. Vitezović, kron. 143. Čini doći k sebi jednoga ajduka koji u onih strana bijaše i sva ga se ona krajina bojaše. J. Banovac, prip. 121. K nemu dođe jedan ajduk ol'ti lupež. M. Zoričić, zrc. 26. I što biše sad vojnici brez glave sa već hajduci. V. Došen 264^b. Namira ga namirila biše na dva vuka dva mlada ajduka. D. Ančić, razg. 140^b. Prodaju nas gore nego Turci, a robe nas kano i ajduci. 296^a. Izgoriše Krstjani i Turci, Peraštani i morskij ajduci. 300^b. Ugladaše ajduke aliti pustaije. kor. 265. Lakom hajduk bješe na dukate. Nar. pjes. vuk. 3, 8. U hajduke juriš učiniše. 3, 11. Tu će biti šicar za hajduke. 3, 25. Gledaju ga iz gore hajduci. 3, 26. No su lake noge pod hajdukom. 3, 29. Pozna Hajka sešskoga hajduka. 3, 184. Za hajdukom u goru ne idi. 3, 187. Već to prose Turci i hajduci. 3, 246. A u glavu Seňanin-Padije i njegovih trideset hajduka. 3, 289. Očeraše trojica hajduka, očeraše trideset Turaka. 3, 291. Hajduku je kuća kabanica. 3, 439. Sve uskoke i gorske hajduke. 4, 368. To je bilo dvanajst hajduki i trinajsti arambaša. Nar. prip. mikul. 104. Narod naš misli i pjeva da su u nas hajduci postali od turske sile i nepravde, da rećemo da gdjekoji otiđe u hajduke i bez nevođe da se iznosi hajna i oružja po svojoj volji ili kome da se osveti, ali je i to cijela istina da što je god vlada turska boja i čovječinja to je i hajduka u zemlji mañe, a što je gora i nepravdnija to ih je više, i za to je među hajducima bivalo kašto naj poštenijih ljudi, a u početku vlade turske jamaćno ih je bilo i od prve gospode i plemića, istina da mnogi ljudi ne odu u hajduke da čine zlo, ali kad se čovjek (osobito prost) jedan put otpadi od ljudskoga društva i oprosti se svake vlasti, on počne osobito jelan uz drugoga i zlo činiti; tako i hajduci čine zlo i narodu svome koji ih prema Turcima ljudi i žali, ali se i danas čini hajduku naj veća sramota i poruga kad mu se reće da je lopov i prižababa. Vuk, rječn. kod hajduk (vidi dalje ovdje i M. D. Miličević, zim. već. 149—243). — *b) kaže se:* otići u hajduke, pobjeći u hajduke itd. — *pohajdučiti se.* On nije ni za koga u vojnu otišao, niti se je za koga naimao u ajduke. Glasnik. n, 3, 204. (1717). I pribežo gori u ajduke. Nar.

pjes. vuk. 2, 75. Sa šta, brate, ode u hajduke? 3, 1. S tom li sabljom ideš u hajduke? 3, 29. Što odvrže tebe u hajduke? 3, 430. Pa ću odbjeć' gori u hajduke. 4, 274. Pobjegao u hajduke. Vuk, nar. pjes. 4, 189. Evo sam se Bogu zarekao da ću ići u goru zelenu i odmetnut u hajduke glavu. Osvetn. 2, 19. Odmetnuti se u hajduke. V. Bogišić, zborn. 609. — *šliño je tome i ovo:* Vrat lomiti, po gori hoditi, po hajduci(h), po lošu zanatu. Nar. pjes. vuk. 3, 1. — *c) bijeli hajduk, vidi bjelac.* — *d) u igri.* Hajduka (goniti). Jedan sve trči naokolo, držeći zavijenu turu u rukama, vičući neprestano: ,Goni hajduka, goni hajduka!' V. Vrčević, igre. 46.

b. *sluga kod suda u Ugarskoj i u Srijemu.* — *U Vukovu rječniku (,der gerichtshaiduck in Ungern, Sirmien', ,hajduco, haiducus, licitor').* Dva hajduka devet kapetana. (hajduci ovdje znače panduri ili četnici, kao što se obično u vojvodstvu govori). Nar. posl. vuk. 57. Kupio hajduk gaće za marjaš, a popio forintu alvaluka. (ovdje hajduk znači ,pandur' ili ,četnik', kao što se obično u vojvodstvu govori). 161. — *Amo spada i ovaj primjer xviii vijeka, ako ne spada pod c:* Da bi upisali po redu... što smo hajdukom gdi što davali. Glasnik. n, 3, 142. (oko 1709).

c. *ugarski pješacki vojnik.* — *u rukopisu xviii vijeka.* Počeše kavgu Nemci s Turčinom... mnogi plens dobiše katane i ajduci. Glasnik. 20, 12. (1764).

d. *pješacki vojnik u Poljskoj.* — *na jednom mjestu xvii vijeka (uprav je riječ poljska hajduk).* Nu kô paša... na velika dođe vrata dvora svijetla i visoka (u Varšovu)... tvrdu stražu od hajduka pod ognjenim puškama pazi. I. Gundulić 431.

e. *prezime.* Matijaš Hajduk. Mon. croat. 307. (1598).

f. *vidi natega.* — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u požeškoj nahiji.*

HAJDUKA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu krajinjskom.* Vinograd u Ajduki. Sr. nov. 1867. 254.

HAJDŪKLUK, *m. postaje od hajduk turskijem nastavkom luk.* — *U naše vrijeme. a) ono što dobije hajduk grabeći.* Da mi se je s nime ogle dati, hajdukluk bil hajduk prigorio. (Nar. pjes.) A. Ostojić. — *b) hajduktvo, hajdukovanje, hajdučina.* Nu nema slobode, nema sigurnosti, nema dobra, već je onde pustailuk i ajdukluk. P. M. Nenadović, mem. 296.

HAJDŪKOVI, *adj. koji pripada hajduku.* — *Između rječnika u Vukovu.* Krajeva licer hajdukova žena. Nar. prip. mikul. 91. Rad ste znati nužno boravleñe hajdukova doma. Osvetn. 2, 28.

HAJDUKOVAC, Hajdukovca, *m. ime mjestima u Srbiji. a) u okrugu biogradskom.* Vinograd u Ajdnokovu. Sr. nov. 1872. 849. — *b) u okrugu užičkom.* Vrbak u Ajdnokovu. Sr. nov. 1869. 366.

HAJDUKOVÁNE, *n. djelo kojijem se hajdukuje.* — *Između rječnika u Vukovu.* Od onda poče svaka nosrića, lupeštva, uboštva, ajdukovanje. J. Banovac, prip. 242. Kad se hajduk nasiti hajdukovaña. Vuk, živ. 269. Već povrzi, pope, popovañe, hajde sa mnom u hajdukovañe. Osvetn. 2, 93.

HAJDUKOVATI, hajdukujem, *impf. biti hajduk, žirjeti, raditi kao hajduk.* — *Akc. kaki je u praes. taki je u impf. hajdukovāh, u imp. hajdukuj, u ger. praes. hajdukujući; kaki je u inf. taki je u aor. hajdukovāh (osim 2 i 3 sing. hajdukovā) i u ger. praes. hajdukovāvši; drukčiji je u part. praes. act. hajdukovao, hajdukovāla.* — *U naše*

vrijeme, a između rječnika u Vukovu (ich bin ein hajduk 'latrocinor'). Da s' naodi i da ajdukuje u zelenoj gori Garevici. Nar. pjes. vuk. 2, 77. Hajdukova tri godine dana. 3, 323. Četa ... četovala i hajdukovala. Pjev. crn. 47^b. Niko mu ne smije spomenuti za ono što je hajdukujući učinio. Vuk, živ. 269. On je leti s podosta društva hajdukovao ili četovao protiv Turaka. nar. pjes. 3, 448. Ako hajduk hajdukuje, a 'no jadi i gladauje. V. Bogišić, zborn. 597.

HAJDŪKOVIĆ, *m. prezime (uprav hajdukov sin)*. — *Od prije našega vremena*. Hajduković. S. Novaković, pom. 110. Ajdnković. D. Avramović 196. — *U ovom primjeru kao da znači: hajdukov sin ili hajduk*: Bog t' ubio, ostarjela majko, jer me daje u goru zelenu baš u goru za ajdukovica. sinoć ajduk iz gore došao i donese zelenu dolamu ... Nar. pjes. petr. 1, 224.

HÀJDŪK-TRÁVA, *f. neka biljka, isporodi hajdučica, b, i hajdučka trava kod hajdučki, c) bb*). Ajduk-trava, Agrostemma coronaria L. (Srp. ark. za celok. lek.). B. Šulek, im. 2.

HAJDŪŠTVO, *n. osobina onoga koji je hajduk, hajdučina*. — *Postaje od hajduk nastavkom istvo, ispred kojega se k mijena na č a iza ovoga s ispada, te se č ispred t mijenju na š* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (die räuberei 'latrocinium' s primjerima iz narodnih pjesama: Od ka' smo se dali u hajduštvo. Prodite se vruga i hajduštva). Jer sam bio devet godin dana u hajduštvu s Tomića Mijatom. Nar. pjes. juk. 607.

HÀJDIDI, *interj. kad se ko čemu divi i ono hvati*. — *Sastavljeno haj i didi*. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (herrlich, wunderschön 'praclarus', cf. didi). Hajdidi kupus! Nar. posl. vuk. 340.

HAJEKATI, *haječem, impf. vikati: hae (goveđima)*. — *isporodi hajkati*. — *U jednoga pisca našega vremena*. Sami (volovi) oru ko Davoru svomu, nit' ih tkogod više ni haječe. Osvetn. 2, 65.

1. HAJER, *vidi hair*. Hajer, fajda, korist. V. Vrčević, nar. prip. 229.

2. HAJER, *vidi ajer*.

HAJEVO, *n. ime mjesta*. — *xiv vijeka*. I jošte priložismo u Petroči ... selište Hajevo. Glasnik. 24, 254. (1389).

HÀJĠĠR, *m. vidi aġġir*.

HAJĠAN, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Šem. prav. 1878. 37.

HAJIZMO, *vidi hačizmo*.

1. HAJKA, *f. lov četveronožnih zvijeri, kod kojega jedni, vičući: haj, gone zvjerad na mjesto (zasjeda, busiju) gdje je drugi dočekuju i ubijaju*. — *Postaje od haj nastavkom čka, isporodi hajkati*. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (die treibjagd 'venatio, qua excitatae a servis ferae, in bivis trivisque a venatoribus excipiuntur' s primjerom: Ni moja hajka, ni moja zasjeda, t. j. nijesam započeo, neću ni raspravljati, *vidi dafje*). Ti zametni hajku u planini, pa ti kreni zvijera arslana, svoga brata metni na busiju, otkuda će arslan udariti. Nar. pjes. vuk. 2, 44. Pa naj poše hajku zametnuše. 2, 47. Ni moja hajka ni moja zasjeda. (za tijem nije mi stalo). Nar. posl. vuk. 221. Taj se lov zove hakahe' ili hajka'; jer jedni idu u goru, te viču: ha! ha! i tijem plaše zvjerad, a drugi ih dočekuju. V. Bogišić, zborn. 499.

2. HAJKA, *f. vidi Ajka*.

HÀJKĀČ, *hajkača, m. čovjek koji goni životine (vičući: haj!); s osobitijem značenjem, čovjek koji to radi kod hajke*. — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. i voc: hājkaču, hājkači*. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (bootes) gdje naj prije dolazi, i u Vukovu: 1. od treiber, actor'. 2. treiber (auf einer treibjagd) 'qui excitat feras'. — *Zavikaše po gori hajkači, i krenuše zvijera arslana*. Nar. pjes. vuk. 2, 47. Ma saplahli lovci i hajkači. Osvetn. 4, 26.

1. HAJKAČA, *f. bič za goveda*. — *Akc. se mijenja u gen. pl. hājkača*. — *Postaje od hajkati*. — *U naše vrijeme u između rječnika u Vukovu* (die oehsenpeitsche 'scutica major' s dodatkom da se govori u Srijemu). Strpa mene u vreću, pa on uze ajkaču, pa sve mene po vreći. Nar. pjes. vuk. 1, 512. O, kako bih tada bio dokopao tromu hajkaču i povikao mojim veselim voćicima: ajs, ajs, stu, stu! M. P. Šapčanin 1, 61.

2. HAJKAČA, *f. žensko, koje slabo radi, nego samo švrlja i koješta lupeta, zove se ajkača' i ajkara'*. Podunavka. 1848. 53.

HÀJKĀNE, *n. djelo kojijem se hajku*. — *U Vukovu rječniku*.

HAJKARA, *f. vidi 2. hajkača*.

HÀJKATI, *hājkaŋ (i hājčem?)*, *impf. uprav vikati: haj!*, *pa po tome u osobitijem značenju: a) goniti stoku; b) plašiti ptice; c) loviti hajkom (uprav goniti zvjerad do zasjede)*. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stuličevu* (s praes. hājčem 'ejicere clamando') i u Vukovu: s praes. hajkam, 1. jagen' 'venor'. 2. n. p. svihe 'vor sich hertreiben' (vičući haj! haj!) 'ago'. 3. n. p. évorke 'verseuchen durch den ruf aj' 'abigo voce aj'. — Šečan hajka, a Mitar zapade. Nar. pjes. vuk. 2, 632.

HÀJKNUTI, *hājknêm, pf. hajkati (u Vukovu rječniku stoji da je imperfektivni glagol, ali je to bez sumnje pogreška)*. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (impf. 'autreiben' 'excito' s primjerom iz narodne pjesme: Tamo hajkni zvjerad iz planine). Ti mu hajkni zvjerad iz planine, naženi mu srne i jelene. Nar. pjes. vuk. 2, 631. Hajku hajkne silesija kmeta. Osvetn. 4, 24.

HAJKOBILA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu topličkom*. M. Đ. Miličević, kraļ. srb. 336. — *Jamačno je sastavljeno: haj kobila!*

HÀJKUNA, *f. vidi Ajkuna*.

HÀJLUK, *m. vidi ajluk*.

HÀJLIV, *adj. u Stuličevu rječniku: v. hajan*. — *nije dosta pouzdano*.

HÀJME, HAJMEH, *interj. vidi ajme, ajmeh*. — *Od xv vijeka*. Hajme vilo, ti me s' uzela. M. Držić 196. Hajme! da' mi ruku. 248. Hajme! nebore ja, da mi se je u moje tamno tilo vratiti! Tondal. star. 4, 118. Hajme majko tugo moja! gdi je sada duša tvoja? M. Divković, kat. 142. Bojim se da se naodi još gori od ni(h) sada, hajme! I. Ančić, og. 86. Hajme, to ni po jedan način učiniti ne mogu. J. Filipović 3, 162^a. — Hajmeh! tere oboj! komu č' me ostaviti? M. Marulić 186. Hajmeh nesrjeo! krudela nesrjeo! M. Držić 294.

HAJNOST, *f. osobina onoga koji je hajan, hajanje*. — *U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu: v. hajehe*. Lijenost, kome je protivna hajnost i pojma. I. A. Nenadić, nauk. 95.

HÀJOŠ, hajóša, *m. ladar, mađ. hajós.* — *U Vukovu rječniku:* ‚der schiffsknecht‘ ‚helciaricus‘, cf. ladar s dodatkom da se govori u vojvodstvu. — *Ima i drugo značenje i drukčiji akcent.* a) Ajóš, ajóša, leňština, bitanga, u Srbiji u okrugu krkuševskom. Postao ti je sad pravi ajošć (može-biti prema tur. hajlaz, ljeňština). Ajoš, ajóša (u okrugu rudničkom i vajejskom) u istom značenju, skoro koliko i lola. L. Kovačević. — b) Bivalo je i turskih hajduka koji su se zvali ‚ajošić‘ (u Hercegovini). V. Bogišić, zborn. 609.

HÀJOŠKĀ, *adj. koji pripada hajóšima.* — *U Vukovu rječniku.*

HÀJPITĀ, hajppim, *impf. u Stuličevu rječniku:* v. kajpiti. — *nepouzđano.*

HÀJRA, *f. hyp. Hajrija.* — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Ne će Ajra da radi. Nar. pjes. petr. 1, 328.

HÀJRADIN, *m. tursko (arapsko) ime muško.* — *Kao takovo na jednom mjestu xv vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Hajradin^o). Hajradina poklisara gospodina voevode Hamza bega. Mon. serb. 512. (1470).* — *U naše vrijeme selo u Bosni u okrugu bilačkom. Statist. bosn. 114.*

HÀJRIJA, *f. tursko ime žensko.* — *ispoređi Hajra.* — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Majka kara Aliju i nevjestu Ajriju. Nar. pjes. petr. 1, 327.

HÀJRŌLĀ, *vidi hajrala.* Be hajrola, Ibro barjaktare! Pjev. crn. 313^b.

HÀJS, *vidi ais.* Na vole je vikala: ‚Hajs barna, hajs buša!‘ Jačke. 45. Hajs, hajs, hajs, moji mili volki! 223.

HÀJSTVO, *n. hajaće.* — *U Stuličevu rječniku.*

HÀJTAR, *vidi ais.* — *U Prigorju.* F. Hefe.

HÀJTAR, *m. vidi hater.* Ide Marko po hajtaru majci. Pjev. crn. 217^a. Ne šće Stojan bega izgubiti rad hajtara Hajkune devojke. 317^b.

HÀJTĀS, hajtaša, *m. a) vidi:* Veliko kolo u suvači okrećući se zakača one ‚kolenike‘ u ‚veñerci‘, a ‚veñerka‘ okreće kamen koji meje. ono veliko kolo nazupčano je drenovim klinovima koji zakačaju ‚kolenike‘, ono u što su uvrćeni ti klinovi zove se ‚ajtaši‘ (tako u množini; iz njih 12 sastavljeno je to kolo); gredice koje te ajtaše uglavljaju i pripajaju za ‚vreteno‘ gore, zovu se ‚motoruge‘, a one koje ga pripajaju pravo kao ono paoci naplatke, zovu se ‚dorunge‘. ajtaši su od tvrda drveta, rastova ili graničova. seľak mi reče: ‚Sekli smo mi te ajtaše i dogonili ovde te prodavali za dunavske vodenice‘, oni su tako isto kolo kao u suvači, samo se ne okreću okolo nego ozdo na više kako ih voda tera. M. Đ. Miličević. — *što su u kolskih točkora naplaci to su u orih saračkih ajtaši.* Đ. Daničić. — *vidi:* Skupľaj hajtaše. (spremaj se, pa hajde odatle). Nar. posl. vuk. 258. — b) *vitao u vodenice, u naše vrijeme u Staroniji, u odgonetľaju narodne zagonetke:* U šumi sjećeno, preko polja vučeno, a na vodi tandrakalo. *odgonetľaj:* ‚ajtaš u vodenici‘. Nar. zag. nov. 3. — *Od maj. hajtaš, tjeranić, hajtani, tjerati, hajtokerć, glavno kolo kod vodenice (i druge sprave).*

HÀJTER, *m. vidi hater.* — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori i s primjerom iz narodne pjesme:* Rad hajtera ñegovijeh sluga.

HÀJTĀĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Šem. prav. 1878. 72.

HÀJTLŌVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

HÀJTOR, *m. vidi hater.* Koji bi izdao za mito ili za ajtor. Pravdonoša. 1851. br. 34. Po našoj duši a ne po ničijemu hajtoru. V. Vrčević, niz. 23. Pristati na sve ono, što oni po ñihovoj duši pravo bez hajtora osude. V. Bogišić, zborn. 542.

HÀJVĀN, hajvána, *m. domaće živinće, arap. tur. hajván.* — *Akc. kuki je u gen. sing. takl je u ostalijem padežima, osim nom. sing. i voc.: hajváne, hajváni.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (‚das thier‘ ‚animal‘, cf. živinće, zvjerka).* Kakova je muka na hajvanu (jareu). Nar. pjes. vuk. 3, 287. Uzjahaše debele hajvane. Nar. pjes. kras. 1, 93. Bogme jest od pravoga sira i od naj finijih tvorila, ali od golema ajvana. Nar. prip. vrč. 175. Ajvan, sve četvero-nožno živo što se jede. V. Vrčević, nar. prip. 221. — *Kao kolektivni supstantiv može značiti mnoštvo i onda je acc. jednak s nominativom.* Napanuli vukovi na ovce i ajvan u nekakvom selu. Nar. prip. vrč. 150. De je nekad ajvan Ivanbega Ornojevića izlazio ľeti u planinu. V. Bogišić, zborn. 8. Gđje ima paše za ajvan. 402.

HÀJVĀR, hajvára, *m. posoľena ikra što se do-biva iz Rusije, tur. havjar.* — *ispoređi kavjar.* — *Akc. je kao kod hajvan.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (ajvar, vide hajvar, ali ovoga nema).* Morune, esetre, šarca ili mladice, kećige i pr. ot koji mnogi hajvar prave. S. Tekelija. letop. mat. sr. 119. 73. Canak graha i malo hajvara. Vuk, poslov. 95.

1. HĀK, *m. vidi dah, a, a), a osobito se kaže hak had se iz otvorenjeh usta tiho ispušta vazduh.* — *Akc. se mijenja u loc. sing. háku i u gen. pl. háká.* — *Rječ. je onomatopejska, jer kad se tiho ispušta vazduh iz otvorenjeh usta, kao da se izgovori slog há, isporedi 1. hakati.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (‚halitus‘ 313^a; ‚exhalatio‘ 290^a; hak zdravi ‚buon fiato‘ ‚sanus odor‘ 313^b) u Voltigijinu (‚esalazione, fiatamento‘ ‚das hauchen‘), u Stuličevu (‚halitus, respiratio‘), u Vukovu (ak, vide hak s dodatkom da se govori u Boei; hak, dušak ‚hauch‘ ‚halitus‘).* Pušta da ga dvije živine hakom griju ostinuta. P. Kana-velić, iv. 336. Samijem hakom u okolo okuživa. I. Dordić, salt. 316. Nezdravijem se napune sokom, koji paka veoma lasno u otrovne lake i vape kužne razčini se. B. Zuzeri 423. Mi jesmo zahaknuti od ñегоva (Božjega) haka. V. M. Gućetić 83. U lice toga tijela zahaknuo je i tjem hakom udahnuo mu je dihaj. S. Rosa la. ñega vo i oslić hakom toplili su. 185^a. Da ga s nezdravijem hakom zahaćeš. A. Kalić 429. Pasji ak mora ne muti. (u Boei). Nar. posl. vuk. 246. — *S osobitijem značenjem, i glas kod slova h. na jednom mjestu xviii vijeka.* Imena u grčkoga jezika zaimana ‚Christ‘ i ‚Christijanin‘, piso je ne s ‚k‘ nego s ‚ch‘, erbo ‚k‘ krkuivajuću a ‚ch‘ hakom pridlišući na grčku ima se izustiti. S. Rosa xiii. i u naše vrijeme sa sľičnijem oromu značenjem kod pisaca: Hak ‚hauchlaut‘; hak oštri, slab, lat. ‚spiritus asper, lenis‘. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

2. HĀK, *m. arap. tur. haqq, pravda, pravo, istina, Bog.* — *Od xviii vijeka (vidi kod c)), a između rječnika u Vukovu: ‚der lohn, die besoldung‘ ‚stipendium, merces‘, cf. plata.* a) *pravda, zakon uopće.* Bogme je hak Bog Turčina naredio, a svetac Muhamed za ćitap privezao. Nar. prip. vrč. 96. *vidi i biguir-hak.* — b) *pravo.* Beg hak (pravo) ima. V. Bogišić, zborn. 549. — hak ti je, hak mu je reče se, kad se kome dogodi koje zlo, te se hoće kazati da je ono i zaslužio. u

jednom primjeru xviii vijeka i u Vukovu rječniku (hak mu je ‚das hat er verdient! es ist ihm recht geschelien‘ ‚habet, habet sibi‘). Koji ga na oči žali, a srcem veli: hak ti je, i još jest sve to malo. Đ. Rapić 286. — *c) suprotno ‚dugu‘, novci i drugo što ko ima pravo primiti od koga (i plata)*. Ako što na mene bude tvoga haka i duga, ja sam pokoran svomu dugu. Starine. I, 101. (oko 1655). Sve nam dati groše i harače i agama ake sa zemaļa. Nar. pjes. vuk. 4, 437. I agačke hake i dovode. Ogljed. sr. 194. Plaćali su po nešto Turcima u ime aka od zemaļa. Vuk, nar. pjes. 4, 458. — *d) doći kome haka ili doći kome haka glave, upropastiti ga, uništiti ga. mislim da je haka genetiv sing. od hak, i da doći haka znači kao steći oblast nad kim, isporedi doći glave, vrha, vidi doći, II, 12, c. Đ. Popović* (tur. reč. glas. 59, 236) *misli da je od arapsko-turskoga haqyndan (štamarskom griješkom hakan dai) gelmek, doći mu glave (uprav: pedepsati). — od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu* (kod hak): doći kome haka glave ‚zu grunde richten‘ ‚perdo‘. Izsijeeće množ Turaka i iznebljušen dojde im haka. J. Kavañin 135^b. Bogu vala kad ga danas nema, i kad ñemu haka glave dodoh! Nar. pjes. vuk. 3, 361. Kad se vrati ubica kući, kaže ocu i braći kako je rođaka ubio a oni ga svi počnu ružiti govoreći mu: ‚Što uradi, Bog ti haka došao!‘ Nar. prip. vrč. 101. Sve se diglo, pušku ponijelo, hoće Crnoj Gori haka doći. Osvetn. 3, 134. — *iperbolički: dosaditi*. Haka mi je došlo staru i ñегоvo zamunćenje. J. Kavañin 420^a. Došlo mi je haka glave (n. p. to i to, t. j. tako mi dosadilo da sam već gotov umrijeti). Nar. posl. vuk. 69. Doći komu haka, dodijati. ‚Svakomu si doša‘ haka, tko te ima‘ u konšiluku‘. M. Pavlinović. — *e) tursko ime muško ili muški nadimak*. Bac-Vuksane i s ñim Hak-Šabane. Ogljed. sr. 459.

HAKA, vidi 2. hak, d).

HAKAĽ, hakļa, m. kuka, kvaka. — *U Bjelostjenčevu rječniku: kajkaoski hakeļ, kvuka ‚uncus‘*. 2. hakeļ kojem se krovci razmeću gda gori ‚hama‘. v. čakļa, i u Jambresičevu (kao u Bjelostjenčevu).

1. **HAKAN**, m. tursko ime muško, tur. hakan, car, kraļ. Jedno ti je aga Hakan-aga. Ogljed. sr. 474.

2. **HAKAN**, hakna, adj. koji pripada haku. — *U Stuličevu rječniku: ‚vaporale, di vapore‘ ‚vaporatus‘. — sasma nepouzđano*.

1. **HAKAÑE**, n. djeto kojijem se hačč, vidi 1. hakati. — *U Stuličevu rječniku: ‚flatus‘*.

2. **HAKAÑE**, n. djelo kojijem se hačč, vidi 3. hakati. — *I s osobitijem značenjem, vidi hajka*. Taj se lov zove ‚hakañe‘ ili ‚hajka‘. V. Bogišić, zborn. 499.

1. **HAKATI**, haččem (i hākām), impf. vidi dihati, 1, c, a) i 2, b. — *isporedi habati*. — *Akc. je kao kod dilati*. — *Postaje od hak, ili boje od ha (vidi kod hak) nastatkom k*. — *Od xviii vijeka u Dubrovniku (u naše vrijeme samo s praes. haččem. P. Budmani), a između rječnika u Belinu* (hakati, hakam ‚exhalo‘ 290^a), u Voltigijinu (hakati, hakam ‚fiatere, esalare, proprio di animalĩ ‚hauchen‘), u Stuličevu (hakati, haččem i hakam ‚flare, sufflare, halare‘). Hače Bog u oblik mrtva tijela i postaje u ñemu duh. A. Kalić 4.

2. **HAKATI**, hākām, impf. puštati iz sebe glas hā hā. — *U Belinu rječniku: ‚far spesso ha, ha‘ 365^b*.

3. **HAKATI**, haččem, impf. vikati hū hū. — *U naše vrijeme*. Turak hače, parip propñom skače.

Osvetn. 4, 32. Hakati, odzivaјуći se govoriti ha: ‚Hače, viče, stoji ga dreka‘. M. Pavlinović.

HAKAV, adj. u Stuličevu rječniku: ‚vaporoso, pieno di vapori‘ ‚vaporosus‘. — *nepouzđano*.

HAKČAC, hakčca, m. dem. 1. hak. — *U Stuličevu rječniku. — sasma nepouzđano*.

HAKČIĆ, m. dem. 1. hak. — *U Stuličevu rječniku. — nepouzđano*.

HAKIZMO, n. vidi hačizmo.

HAKNUTI, hākñem, pf. 1. hakati. — *U Stuličevu rječniku: ‚halitum semel emittere‘*.

HAKÑIVATI, hākñujem i hākñivām, impf. haknuti, kao iterativni glagol. — *Samo u Stuličevu rječniku: haktivati, haktivam, a kod haknuti i praes. haktivujem ‚halare, flare, spirare‘*.

HAKŌV, m. vijeka akov. — *U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (v. vedro). Po 12 forinti jedan hakov. Z. Orfelin, podr. 108.

HAKŌVAN, hākŏvna, adj. koji drži (h)akov. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Izaspi u dva hakovna čabra hladiti se. Z. Orfelin, podr. 195. Uzmi musta dva hakovna čabra. 352.

HAKŌVČAD, f. coll. (h)akovčee. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Možeš pretočiti u dvojke i hakovčad. Z. Orfelin, podr. 192.

HAKOVIĆ, m. prezime tursko, vidi 2. hak, e). — *U narodnoj pjesmi našega vremena*. U to doba jedno Ture mlado po imenu Hakoviću Zeko. Pjev. ern. 244^b.

HAKŠAM, m. vidi akšam.

HAK-TAL, m. Bog, arap. tur. haqq te‘alĩ, Bog je neizmijerno uzvišen. — *U naše vrijeme u Turaka*. Kad je Hak-tal (Svemogući) naredio Noju da ogradi jednu veliku lađu. Nar. prip. vrč. 96.

HĀL, hāļa, m. bijeda, napast, nevoļa, arap. tur. hāl, (uopće) stanje. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu* (al, vide bijeda, napast). Ne od‘ tamo, drago dite moje, već se prodi ala i mejdana. And. Kačić, razg. 86^a. Hal, aggravio. S. Budmani 422^b. I sve oto vrime (hoč‘ većega hala?) sad jedna sad druga je me bol držala. M. Kuhačević 53. Da me ne podloži oštrijemu halu. 58. No da vidiš hala i belaja! Nar. pjes. vuk. 3, 193. Biće, pašo, hala od Turaka, jer junaci jesu Crnogorci. 3, 329. Vidi Tala poganoga hala. Pjev. ern. 156^b. Čudna hala i čudna sevdaha! Nar. pjes. juk. 208.

1. **HĀLA**, f. illuvies, paedor, nečistoća, gnusoba, osobito što se nakupi kad se čeļade ili oiljelo ne pere. — *Nepoznata postaja; može biti da je ista riječ što 3. hala. — Od xvi vijeka (vidi kod b)), a između rječnika u Mikaļinu* (hala, gnusoba ‚squallor, paedor‘), u Belinu (‚sordes‘ 150^b. 692^a. 104^b), u Voltigijinu (‚sozzura, sporchezza, squallore‘ ‚schmutz‘), u Stuličevu (‚sordes, spurcicia, impuritas‘), u Vukovu (‚der schmutz‘ ‚sordes‘ s dodatkom da se govori u Dubrovniku i s primjerom: voña halom). a) sa značenjem kazanijem sprijeda. Tu je žala smrdeć smradež, gnus i hala. J. Kavañin 460^b. Halom našega stana, smradom našega tila... A. d. Bella, razg. 232. Njeei dospješe u hali i smradu od tamnica. Đ. Bašić 228. Od smrada i hale imasmo oba panuti na vrlj glave. S. Ľubiša, prip. 251. ‚Smrdi halom‘. ‚Nigda se ne umiva, ima na ñemu prs hale‘. ‚Ima mu na košulji prs hale‘. u Dubrovniku. P. Budmani. — i metaforički. Po taki način ruzgori me, velim, da sva

hala srca moga odgori. I. M. Mattei 271. — *b*) kao *psorka*. kaže se često i bez obzira na nečistoću tjeslenu. O rode izrodni, o ljudi svijeh halo! D. Rašina 120^a. Miči se, halo i nitkove! S. Ľubiza, prip. 49. Hala, nadimak žensku gñusnu i zločestu: halo jedna! M. Pavlinović.

2. HĀLA, *f.* vidi aždaha, zmaj (vidi primjer iz *Vukova rječnika*), *tur.* ala, zmija (vidi F. Miklošić, *türk. elem. nachtr.* 1, 3), po čemu ne bi trebalo h. — U naše vrijeme, a između rječnika u *Vukovu* (āla, vide aždaha). A kad ala alu pojahala. *Nar. pjes.* vuk. 2, 225. Kad udara Strahiniću bane mučnu alu silna Vlah-Aliju. 2, 282. Pobiće nas hala i vremena. *Nar. pjes.* petr. 2, 109. Bori se kao ala s beričetom (kad vodi oblake, pa hoće letinu da pobije građom). *Nar. posl. vuk.* 28. Ćipila na ņega i hala i vrana. (Svi ustali na ņ). 78. Ždere kao hala. (Kad ko naglo jede). 79. Ćalo nesita! 340. Svoje družine nikako ne mogu nasititi, sve kao da ala iz ņih zija. *Nar. prip. vuk.* 92. Al' eto ti ala ide. 179. Za alu se misli da ima od aždaha osobitu duhovnu silu te leti i vodi oblake i grad navodi na letinu. za zmaja pak misli se da je kao ognjevit junak od kojega u lećenju ogañ odskae i svijetli. *Vuk, rječn. kod āla.*

3. HĀLA, *f.* latrina, zahod, prohod, arap. chalā', *tur.* hala. — U naše vrijeme, a između rječnika u *Vukovu* (āla s dodatkom da se govori u Srbiji i u Bosni po varošima i s primjerom iz narodne pjesme: Udovice, u ali podnice). Će je šenluk, nek i āla gori. *Nar. posl. vuk.* 75.

4. HĀLĀ, *interj.* vidi āla. Hala, Dedo, da strašna junaka! *Nar. pjes. vuk.* 5, 328.

HALABUČITI, halabućim, *impf.* činiti halabuku, bućati, tarlabukati. — U *Bjelostjencu rječniku* (kod halovañiti).

HALABUKA, *f.* buna, vrevu, graja, biće od *tur.* alaj-bulaq, jedno preko drugoga, u neredu. — *isporedi* halabura. — U *Bjelostjencu rječniku* (kod halovaña) i u *Jambrišićevu* (tumultus').

HALABURA, *f.* vidi halabuka. — Od xviii vijeka (ali vidi i halaburiti), a između rječnika u *Bjelostjencu* (v. halovaña) gdje najprije dolazi. — U *zagoneci* (o sviñi). Siñu piću stoji na grmiću, otud ide alabura: skin' se odatle, siñu, piću, šilom ću ti kožu sluštit. *Nar. zag. nov.* 202. — S nejasnijem značenem u pjesmi *uyarskih Hrvata*. Halabura, ne paši! ar me jur bolu uši. Jačke. 263.

HALABURITI, halaburim, *impf.* bućati, vikati, vidi halabura od ćega postaje, i halabućiti. — U jednom primjeru u *pisca ćakarca xvi vijeka* (gdje može biti da znači brbljati), a između rječnika u *Bjelostjencu* (kod halovañiti). Ne halaburi taće rići. *Nauk brn.* 45^b.

HALAČ, *m.* prezime. — xviii vijeka. Halač Đuro. *Glasnik.* 11, 3, 71. *Vuk Halač.* 73. (1706—1707).

HALAČATI, halačam, *impf.* vidi halakati. — U *jednoga pisca našega vremena*. Svud po ņemu Turci halačaju. S. Milutinović u *Pjev. crn.* 98^a.

HĀLĀH, *m.* vidi Ālah (bafe Ālāh). — U naše vrijeme, a između rječnika u *Vukovu*: vide Bog s dodatkom da govore u Bosni Srbi zakona *tur-skoga* i s primjerom: Ne izjedini, Halahu, krsta! (*Nar. posl. vuk.* 200). Halah Turci, za boga jednoga! *Pjev. crn.* 31^b. — Mješte drugoga h može biti i j: Hālāj, vidi kod bifah.

1. HĀLĀJ, vidi ālāj, alaj-barjak, alaj-barjaktar.

2. HĀLĀJ, vidi Halah.

HALAJKA, *f.* *tur.* halajq, robija (arap. cha-

laiq, *pl.* chalaiqe, steoreñe). — U *jednoga pisca Bošnjaka našega vremena*. A ne dati za života svoga, da Turcima kmetuju vi majke, a djevojke idu u halajke (nevjenčane žene turske). *Osvetn.* 3, 38.

HALAK, *m.* vaļa da arap. *tur.* 'alāka, predanost. — U *jednoga pisca našega vremena*. I Novaka poradi halaka. P. Petrović, *gor. vijen.* 110.

HALĀKATI, hālāčēm i hālākām, *impf.* vikati, Halah' (*tursko ime Božje*) ili ĥala' (*interj.*). — *isporedi* alakati kod ćega je jamačno isto postaje i značeñe (navajivati' može biti značeñe samo u širem, prenesenom smislu). — *perf.*: halaknuti. — Od xviii vijeka (vidi kod b); halaknuti, koje vidi, još je starije. a) vikom zvati, pomiñati Boga (ne samo o Turcima, vidi kod halaknuti). Svud po ņemu Turci halakaju. *Ogled. sr.* 434. Halahkat, Boga zazivat. u *Nar. pjes.* juk. 619. — b) vikati, grajati, bućati. Nemiran val morski po moru halače. M. Kuhačević 61. Halakati, grajati, jaukati, vapiti, vikati. 171. I za ņima deca halakaju. *Ogled. sr.* 460. On ka' obad halače i skače. M. Pavlinović, *razg.* 112.

HALĀKNUTI, hālāknēm, *pf.* halakati, vikom zazvati Boga, pomenući Boga (ne samo o Turcima). — *isporedi* alaknuti kod ćega je jamačno isto postaje i značeñe. — Od xvii vijeka. U ņe halaknuše (Turci). I. Zanotti, *skaz.* 23. Ali dode stotina Crnacah, pred ņima je Pujev Radovane, halaknuše, Boga spomenuše, i Turčina brzo polomiše. *Nar. pjes. vuk.* 4, 116. Dok se turska vojska opoplasti, halaknula, Boga pomenula. *Pjev. crn.* 36^a. To videše mladi Crnogorci, halaknuše, Boga pomenuše. *Ogled. sr.* 219. — U jednom primjeru sa se, kao da je pasivno. Dok se kralju halaknula vojska, poharaše bijeloga grada. *Pjev. crn.* 282^a.

HALAKUŠA, *f.* Halakuša, vrst vinove loze crna grožđa (Dalmacija, Danilo). B. Šulek, *im.* 108.

HĀLĀL, halāla, *m.* blagoslov što daje jedan drugome kad jedan što primi od drugoga kao kupovinu ili dar, arap. *tur.* halāl, što je dopušteno, što je po zakonu. vidi halaliti. — *Ākc.* kaki je u *gen.* taki je u *ostalijem padežima*, osim *nom.* i *acc. sing.*, i *voc. hālāle*. — U naše vrijeme a između rječnika u *Vukovu* (vide blagoslov s primjerima: Dao mi je s halalom. Što ćovjek s pravdom steće, to mu je halal. Da mu je halal). Ono dava hlijadu dukata, i dade mu dare rad' alala. *Nar. pjes. here. vuk.* 179. Tu devojka halal zaškala. *Nar. pjes. petr.* 2, 7. Jovo primi u svoje ruke iste pare i dar od alala. *Pravdonoša.* 1851. *br.* 26. Eto ti zemļa na poklon, da ti je alal! 1852. *br.* 3. Kad se zemļa predaje, onda prodavaoc uzme grudvu zemlje pa je preda kupcu rekavši: Da je alal! V. Bogišić, *zborn.* 425.

HALĀLITI, hālālīm, *pf.* postaje od halal nastavkom i. — *impf.*: halajivati. — *Ākc.* kaki je u *praes. taki je u part. praet. pass. hālājen*; u *ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf., osim aor. 2 i 3 sing. hālālī*. — U naše vrijeme, a između rječnika u *Vukovu* (vide oprostiti, blagosloviti.)

a. *aktivno.* a) blagosloviti, kad jedan od drugoga što prima kao kupovinu ili dar. Kad koji što kupi od koga, a on kaže: Halali brate! A onaj mu odgovori: Da ti je halal! Vuk, *rječn.* Oni koji kupuje izbroji novce pred nekoliko ljudi to mu pare halali, a oni to prodava halali mu stvar prodanu. V. Bogišić, *zborn.* 425. Da bi prodavalac srdajnije alalio prodanu stvar. 465. — ano spada i oro: Marko svoju majku opet

dovikuje: „Boga tebi, moja stara majko! izvadi mi obadvije dojke“. Pa ih Marko obe poľubio; „Mati moja, halali mi ml'jeko, koje j' mene doľven dohranilo“. Nar. pjes. kras. 1, 46. — b) *darovati s blagoslovom*. Kod Marka su tri ćemera blaga, kakva blaga? sve žuta dukata, jedan ću mu ćemer halaliti, što će moje t'jelo ukopati. Nar. pjes. vuk. 2, 442—443. — c) *oprostiti*. U lice se s Turkom poľubio, jedan drugom krvcu halalije. Nar. pjes. vuk. 3, 381. I to k'niazu alaliti ćasmo. 5, 350. I te bih ti jade halalila. Nar. pjes. petr. 2, 2. Jedan drugome prije nego su ispjehnuli krv alalije. Pravdonoša. 1852. br. 30. Haram vaľa da se narod vrati, jere raja ne halali kleta gospodaru ni jela ni pila. Osvetu. 1, 28.

b. *sa se, refleksivno i reciproćno, oprostiti se*. Halali se i oprostí junak. Nar. pjes. vuk. 2, 566. Tu se oprostí i halale. V. Bogišić, zborn. 149. Sa svima se alali (oprosti) i svijeh blagoslovi. 301.

HALALĪVĀNE, n. *djelo kojijem se halaluje*. — U *Vukovu rječniku*.

HALALĪVATI, halal'jućem, *impf.* halaliti. — *Akc.* *kaki je u praes. taki je u impf.* halal'ivāh, *u impf.* halal'juć, *u ger. praes.* halal'jućí, *u part. praet. pass.* halal'ivān; *u ostalijem je oblicima onaki kaku je u inf.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* („segnen“ „benedico“). Pak se junak s kulom halaluje. Nar. pjes. juk. 268.

HĀLAN, m. *u zagoneci i iz űe u Vukovu rječniku*: u zagoneci: Halan (*ovan*) jaše na halanu, ham mu je (*vuna*) kita do kopita. (Nar. zag. nov. 26).

HALAPATOVO, n. *selo u Kosovu*. — xiv vijeka. Selo Halapatovo. Glasnik. 24, 255. (oko 1380).

HALAPIC, m. *selo u Bosni u okrugu travnićkom*. Statist. bosn. 188.

HĀLĀS, halāsa, m. *ribar, mać*. halāsz. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu*: alas, vide ribar (*gdje se dodaje da je od grć. ἄλειος*). Alas kapu nakrivio, u meanu gledí. Nar. pjes. vuk. 1, 512. Digoše se po moru alasi, i po moru ribu povataše. 2, 74.

HĀLĀSKĪ, *adj.* koji pripada halasima. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (alaski). Sve se űive zelene, a alasko crne. Nar. pjes. vuk. 1, 512.

HALĀSOV, *adj.* koji pripada halasu. — *U Vukovu rječniku* (alaso).

HALAŠEVCI, m. *pl. u Danićićevu rječniku*: „Halaševci“, selu je Vilskoj išla meda „nad' Halaševce“ (Mon. serb. 114 god. 1349).

1. HĀLĀT, halāta, m. *vidi* ālāt. — *I u Stulićevu rječniku*.

2. HALAT, halta, m. *vidi* 2. alat.

3. HĀLAT, m. *vidi* 3. alat.

4. HALAT, m. Halat, vrst morskog trave (Sabjar). B. Šulek, im. 103.

HĀLATAST, *adj.* *vidi* alatast. — *U Bjelostjenćevu rječniku*.

1. HĀLAV, *adj.* *pun hale, prlav, gnusan*. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Mikićinu* („pollutus, squallidus“) *gdje naj prije dolazi, u Beľinu* („squallidus“ 704b), *u Stulićevu, u Vukovu* („schmutzig“ „sordidus“, cf. gnusan, prlav).

a. *adj.* Isukrst umiva gnusno i halavo noge svojijeh ućenika. V. M. Gućetić 199. Zasje da bijaše suh, mledan, halav i u haljalni veoma poťištenijeh. Đ. Bašić 289. Moj sin tako utužen, tako halav, tako raskidan? A. Kalić 316. — *i*

metaforićki. Svući halavu grešnu haljnu. V. M. Gućetić 2.

b. *adv.* hĀlavo. — *U Stulićevu rječniku* („sordide, spurce“). Koji halavo ili oholo odjevni pristupaju. I. A. Nenadić, nauk. 197.

2. HĀLAV, *adj.* *proždrliv kao hala* (*vidi* 2. hala). — *U Vukovu rječniku*: alav, n. p. ćovjek „gefřassig, gierig“, vorax“.

HĀLAVAC, hĀlavca, m. (1.) *halav ćovjek*. — *Akc.* *kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem pa-dežima, osim nom. sing. i gen. pl.* hĀlavācā. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Stulićevu*. Oni halavac bješe ga od te krivine obadio. S. Rosa 155a.

HĀLAVAN, halavna, *adj.* *vidi* 1. halav. — *Samo u Stulićevu rječniku*.

HĀLAVANA, f. *graja, buka, buna*. — *isporedi* halovaňa, halabuka, halabura. — *U dva piscu ćakavca xvi i xvii vijeka*. U pluku halavaňu zlvigoše. F. Vranćić, živ. 22. Ne mogući podnesti halavaňu mnoštva. 38. Pustiňi već prignut, nego halavaňam gradovnim. F. Glavinić, cvit. 186b. — *U naše vrijeme kao prezime, vidi* Vuk, rjeću. 572a. Marko Halavaňa. Nar. pjes. vuk. 2, 649 (*među prenumerantima*).

HĀLAVICA, f. (1.) *halavo žensko ćelade*. — *U Stulićevu rječniku*.

HĀLAVITI, hĀlavim, *impf.* ćiniti da što (*objekat*) bude halavo, prľati, gnusiti. — *isporedi* haliti. — *U Mikićinu rječniku*: halaviti, ohalaviti „polluo“; *u Beľinu*: „sordidum facere“ 411a; *u Voltijćinu*: „sozzare, insudiciare; ammorbare“ „besudeln, bellecken; ansteecken“; *u Stulićevu*: „inquinare, foedare, polluere etc.“

HĀLAVĹALAN, halavľalna, *adj. dem.* 1. halav. — *Samo u Stulićevu rječniku* (halavľahan).

HĀLAVĹASAN, halavľašna, *adj.* *vidi* halavľahan. — *Samo u Stulićevu rječniku* (halavľašan).

HALAVOST, f. *osobina onoga što je halavo*. — *U Stulićevu rječniku*: v. hala.

HALAVSTVO, n. *vidi* halavost. — *Samo u Stulićevu rječniku* (uz halavost).

HALDA (*ili* Haľda?), m. *ime muško*. — *Na jednom mjestu xiv vijeka, i otale u Danićićevu rječniku* (Hallda). Hallda. Glasnik. 15, 290. (1318?).

HALDEJ, m. Χαλδαίος, Chaldaeus, *negda narod u Aziji*. — *isporedi* Haldejac. Haldeji bijahu svuda oko grada. Đ. Danićić, 2car. 25, 4. A neki Haldeji taj ćas dodoše i tužiše Jevreje. dan. 3, 8.

HALDEJA, f. Χαλδαία, Chaldaea, *negda država u Aziji, vidi* Haldej, Haldejac, haldejski.

HALDEJAC, Haldejca, m. *vidi* Haldej. Izidite iz Vavilona, bjezite od Haldejaca. Đ. Danićić, isai. 48, 20. Mać na Haldejce i na stanovnike vavilonske. jer. 50, 35.

HALDEJSKI, *adj.* koji pripada Haldejima. — *Od xvi vijeka*. Jezik jevrejski i haldejski. Transit. 5. Iz Ura haldejskoga. Đ. Danićić, lmojs. 11, 31. Za Vavilon i za zemľu haldejsku. jer. 50, 1.

HALDUJE (*ili* Haľduje?), n. *u Danićićevu rječniku*: „Halduje“, selima koja je car Lazar dao crkvi Bogorodicioj u Źdrijelu branićevskom bješe meda „отъ Кошарне съ Haldujemъ“ (Mon. serb. 194 god. 1370). nominativu nema potvrde.

HALDUNI, m. *pl.* pluća. — na Rijeci. F. Pilepić.

HALEBIĆI, m. *pl.* selo u Bosni u okrugu travnićkom. Statist. bosn. 188.

HALÉKALAC, halékaoca, *m. čovjek koji haleće.* — *U Stuličevu rječniku (griješkom halekaoc).*

HALÉKĀNE, *m. djelo kojijem se haleće.* — *Stariji je oblik halekanje.* — *U Belinu rječniku: halekanje ‚vociferatio‘ 652b, i u Stuličevu.*

HALÉKATI, hálékám i hálécēm, *impf. vidi halakati.* — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Belinu (halekati, halekam ‚vocifero‘ 652b), u Voltigijinu (halekati, halekam ‚gridare, schiamazzare‘ ‚schreyen‘), u Stuličevu (halekati, halečem i halekam ‚clamare, vociferare, clamorem vel clamores edere‘).* Dali se od nas trpjet može, da hođa po mečetijeh ne haleka i ne zavija? I. Gundulić 478. Da se zadube u koju pivnicu potištenu, pijući i halekajući do ponoća. B. Zuzeri 297. — *i u naše vrijeme u Dubrovniku u značenju: vikati, grajati.* P. Budmani.

HÁLEM, *m. vidi alem.*

HALENIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 50.

HÁLI, *vidi Ālija.* Hali-age Vrane. J. Kavašini 135b.

HALIĆ, *m. prezime.* — *xiv i xvi vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Halić).* Radomir. Halić. Glasnik. 15, 284. (1348?). Grgur Halić. Mon. croat. 183. (1501).

HÁLIJA, *m. vidi Ālija.* Za Halijom Tankoviću Mujo. Pjev. crn. 203b.

HALIJOV, *adj. vidi Alijin.* Pa zaiska sabju Halijovu. Pjev. crn. 68a.

HALIL, *m. tursko ime muško, arap.* Chalil. — *U naše vrijeme.* O Turčino, dijete Āhile! Nar. pjes. vuk. 3, 107. Zeim brata Gojena Alila. 3, 136. Mlado Ture Bojić Alile. 3, 349. S Mujom je Gojeni Halile. Pjev. crn. 48a. Da vidimo... Halija Gušanca. 104b. Tvome pobri Gojenom Halilu. Nar. pjes. juk. 369. Vino služi dijete Halile. 509. — *Kad imu za sobom kakav predikat, n. p. aga, može se ne mijenati po padčima.* Il' kroz moga brata Alil-agu. Nar. pjes. vuk. 1, 619. Sa svojijem pobrom Alil-ogom. 2, 366. Dva Morića, dva Alil-bašića. 3, 565. Pobratima starca Halil-aga. Nar. pjes. juk. 63. — *amo spada i ovo:* Šetala se Alil-aginica. Nar. pjes. vuk. 1, 618. Iđi sada, Alil-aginice. 1, 621.

HALILOV, *adj. koji pripada Halilu.* Neko-liko glava ukينو, među njima glavu Alilovu. Nar. pjes. vuk. 3, 285.

HÁLINA, *f. augm. 1. hala.* — *U Stuličevu rječniku: ‚summa immundities‘.*

HALIŠTE, *n. vumeni pokrivač.* — *isporedi halištvo.* — *U Stuličevu rječniku: ‚stragulum laneum‘.* — *nepouzđano.*

HALIŠTVO, *n. vidi halište.* — *U Stuličevu rječniku: ‚susma nepouzđano‘.*

HÁLITI, hálím, *impf. vidi halaviti.* — *U jednoga piscu xviii vijeka.* Ko i šokad vino loču, i š' nega se pjenam hale. J. Kavašini 170b. — *i metaforički.* Sama Boga nek bi hvalio, a iskrúno ne bi halio (*jazik*). 350b. Ki se krvim svojom hale u osveti. 448a.

HALKA, *f. grozden kolut, arap.* halaka, tur. halku. — *Ako se mijenja u voc.: hálko, hálke, i u gen. pl. haláká (i hálkí).* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (gvozden kolut ‚ein eiserner Ring, z. b. thürring, fessel‘ ‚annulus‘, cf. biočug).* a) *grozdeni ili mjedeni kolut na vratima kao kucalo.* Zakuea daće alkóm na vratima. Nar. pjes. vuk. 1, 216. Stado zveka alke na vratima. 1, 469. Bije neko alkóm na vra-

tima. 1, 476. Pa on kucnu halkóm na vratima, na ruci mu prsten od mergana, halka zveči, prsten odgovara. 3, 371. I na vratim dvije halke zlatne. Pjev. crn. 12a. Načini alku na avlinskim vratima srebrnu pa pozlaćenu. Nar. prip. vrč. 153. — *b) u veriga, okova.* I zamače singir oko vrata, triest alki, četrdeset oka. Nar. pjes. vuk. 3, 37. Pa privuče halku od singira. Nar. pjes. juk. 56. Na vrat singir i halku pretešku. 403. Kad se Marko od sna probudio, ali nega savezali Turci: nabili mu halke oko vrata. Nar. pjes. kras. 1, 16. — *c) nejasna značenja (tane?) u jednom primjeru.* Dočeka ga ogañ od topova, pogodi ga deli alka zlatna. Nar. pjes. vuk. 5, 363. — *d) (u Siñu) igra u kojoj mladi momci trčeći na koñma pogađaju kopljem u halku koja je osobito za to naćinena, i to se kaže ‚trćati halku‘.* Vuk, rječn. kod halka (*gdje vidi dafe*).

HÁLKĀR, hálkára, *m. momak koji trći halku (vidi halka, d).* — *U Vukovu rječniku napose i kod halka: Starješina u onome istome redu kao što su došli odvede halkare na biļegu.*

HÁLKĀRSKĪ, *adj. koji pripada halkarima ili halci (vidi halka, d).* — *U Vukovu rječniku napose i kod halka: Naprijed idu halkarski momci.*

HALKIZMO, *n. vidi haćizmo.*

HALKO, *m. hyp.* Halil. Halko lijepo kñgu nakitio. Nar. pjes. juk. 369.

HÁLMÁŠ, *m. vidi Almaš.* — *xviii vijeka.* Stanko iz Halmaša. Glasnik. 11, 3, 77. Mihajlo iz Halmaša. 78. (1706—1707).

HALMAŠAC, Halmaša, *m. čovjek iz Halmaša (kao muški nadimak ili kao prezime).* — *xviii vijeka.* Živan Halmašac. Glasnik. 11, 4, 15. (1729).

HÁLOBIJA, *m. koji bije, ubija halu (vidi 2. hala).* — *U Lijčevu se ovako zove sveti Đurađ.* Ā. Kovačević.

HALOST, *f. vidi 1. hala, halavost.* — *U Stuličevu rječniku: v. hala.* — *nije dosta pouzđano.*

HALOTA, *m. ime muško.* — *Na jednom mjestu xiv vijeka i otale u Daničićevu rječniku.* Glasnik. 15, 284. (1348?).

1. HÁLŌV, hálóva, *m. nekakva velika mreža za hvatanje ribe, mađ.* háló. — *U Mikišinu rječniku: alov i halov, mreža duga za ribati ‚sagena, verriculum, everriculum, tragula, casses, rete‘; u Stuličevu: alov ‚rete capiendis avibus‘, i halov iz Mikišina; u Vukovu: alov, velika preda što se ribe hvataju.* — *Što je u Stuličevu rječniku tumačeno da je alov mreža za hvatanje ptica, to je sasmu nepouzđano.*

2. HALOV, *m. žlijeb.* — *U Stuličevu rječniku: ‚canalis lignous diversis usibus‘.* — *nije dosta pouzđano.*

HÁLOVAŃA, *f. vidi halavaña.* — *U Bjelostjenčevu rječniku: halovaña, halabuka, halabura, buna, nabuna, smeća od puka ‚tumultus‘, v. rabula, i u Jambrešičevu: ‚rabula‘.*

HÁLOVAŃITI, halovañim, *impf. činiti halovañu, vidi halabuñiti, halaburiti.* — *U Bjelostjenčevu rječniku: halovañim, halabuñim, halaburim ‚tumultuo, vocibus, clamore turbo, vociferor‘; halovañim se ‚tumultuor‘, i u Stuličevu: halovaniti (!), v. halekati.*

HÁLŌVIT, *adj. koji je kao (2.) hala, koji je kao što biva u (2.) hale.* — *U naše vrijeme.* A on pustí vranca alovita. Nar. pjes. vuk. 2, 585. Halovite koñe i junake. 3, 51. U kraļu je halovita glava. Nar. pjes. petr. 2, 169. Pobiće nas

halovito vrijeme. 2, 114. 'Halovit' se zove onaj za koga se drži da navodi oblake, grād, oluju. Ā. Kovačević.

HALOŽINA, *f.* vidi halužina.

HALUGA, *f.* *travurina; provalija*. — *-u- stoji mj. negdašnjega a.* — *Akc. se mijenja u gen. pl. hālūgā.* — *Riječ je stara nepoznata posiaña, isporodi stslav. halaga, plot, ulica, novoslov. haluga, morska trava, maiorus. chaluha, mala ulica.* — *Između rječnika u Vukovu* (1. vide provalija s dodatkom da se govori u Crnoj Gori i po okolinama. 2. vide travužina, korov s dodatkom da se govori u Bačkoj i u Lici). *a) travurina, korov po sjevernijem krajevima.* Tu su vriče pune vune i svake haluge. B. Krnarutić 34. Cvit podkašu i šešlugu i halugu svaku drugu. V. Došen 50^a. Već između njih čiste se aluge. J. S. Rejković 223. Da haluga šie od zime gine. 396. Na ovo se odgovara, da neprijatelj naroda umrloga uzrok biše ove haluge i trave naj gorje. Đ. Rapić 124. Ne raste li na jednoj nivi za toliko haluga, dokle godir se ne izkorene? 437. 'Pobraše što je bolje trave bilo na grobu, a ostaviše samu halugu' u Topolovcu. P. Brantner. Haluga, ime različitim draču poraslom bujno na nekom mjestu. u Prigorju. F. Hefele. — *i s osobitijem značenjem: Haluga, češ. polj. halucha (Oenanthe), chaluha (Fucus), nekakav korov (Vuk, Lika, Bjelostjenac). B. Šulek, im. 108. Haluga svińska, nekakav korov, nem. schweingras (u ugarskijeh Hrcata). 485.* — *b) aluga, gusta šuma. u Hercegovini.* N. Dučić. *amo spada i ovo: Unide u jednu jelovu alugu. S. Āubiša, prič. 123.* — *c) provalija. po južnijem krajevima.* Dok uleze niz aluge tvrde. Ogled. sr. 122. Loveći on po dubokijem alugama i gustijem grmenima. Nar. prip. vuk. 192. Koji su bježali u one nedoletne haluge i klisure. V. Bogišić, zborn. 8. — *d) ime mjestima. aa) u Srbiji. aaa) dva zaseoka: Gorua i Doña Aluga što su postojala do 1862 godine, dokle su Turci žirjeli u Sokolu. K. Jovanović 88.* — *bbb) mjesto u okrugu biogradskom. Niva gornja u Alugi. Sr. nov. 1870. 45.* — *ccc) mjesto u okrugu vaferškom. Zemlje u Alugi. Sr. nov. 1865. 150. Zabran u Aluzi. 1872. 562.* — *bb) mjesto u Crnoj Gori. Baš junaka Kneževića Rada, od Aluge Šaranović Zuka, od Uškoka Gluščevića Mića, od Jezera Šibalića Živka. Nar. pjes. magaz. 1867. 94.* — *Vidi i Haluge.*

HALUGE, *pl.* haluga, *ime mjestima. a) selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 66.* — *b) mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom. Glasnik. 19. 96.* — *Pomišie se prije našega vremena. Haluge. S. Novaković, pom. 149.*

HALUŽAN, hāluzna, *adj. po kojemu raste haluga, pun haluge, vidi haluga, a).* — *Na jednom mjestu xviii vijeka. Teške zemlje koje su hāluzne. J. S. Rejković 396.*

HALUŽANIN, *m. čovjek iz sela Haluge. Nov. sr. 1834. 109.*

HĀLUŽINA, *f. augm. haluga, a).* Kada čovjek leti ide po livadama, pa naiđe na livadu, na kojoj raznovrsna, krupna, velika, i to još zapletena i prepletana trava raste, i kada izade iz iste, reče: 'Edva kroz ovu alužinu (deko veli 'aložinu') prodo'. i opet: 'Moja je krava tako slatkorana, da svaku alužinu jede i pojedat' u Lici. J. Bogdanović.

1. HĀLVA, *f. slatko jelo: a) kupovno, od oraha; b) domaće, od pšeničnoga brašna i masti i meda; arap. tur. halvā (od sesama, brašna i meda ili šećera).* — *Od xviii vijeka, u između rječnika u*

Vukovu: 1. 'eine mehlspeise (von weizenmehl, schmalz und honig)' 'cibi genus'. 2. od oraha koja se prodaje. Nosi piti radost, s alvom svoje pite kuharica sladost. A. Kanižlić, rož. 80. Peku alvu i od brašna ptice. M. A. Rejković, sat. C4^b. Da ja jedem u dućanu alvu. Nar. pjes. vuk. 1. 354. Ode na jagmu kao alva. (Kad se što brzo rasproda). Nar. posl. vuk. 232. U zimne doba pravila je halvu od meda i oraha. M. P. Šapčanin 1. 34.

2. HĀLVA, *f. kod igre prstena.* — *U Vukovu rječniku kod prsten: Jedan uzme prsten u ruku i potkrije pod sve kape redom (a pod jednom ostavi prsten) a naj poslije u maramu (marama ta zove se 'alva' ili 'zavitak'). 617^b. i kod halva: cf. prsten.*

HALVĀGIJA (hālvaġija), *m. čovjek koji prodaje halvu, tur. halvagy.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu. Dmitar Halvaġija (može biti i nadimak ili prezime). Glasnik. II, 3, 75. (1706—1707). Alvaġiju jal' aġiju. Nar. pjes. petr. I, 169. Alvaġija, poslastičar. 341.*

HĀLVĀLUK, *m. što se kome daruje (na halvu).* — *Složeno od halva i od turškoġa nastavka luk.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu: 'das trinkgeld (auf halva), was man neugekleideten abfordert', corollarium, munusculum': Daj halvaluk ('sagt man wie in Österreich: den schneider auszwicken'). a) kod kakve prodaje kad kupac gosti prodavca ili mu daruje novaca preko ugodene cijene. Kupac plaćajući ugovorenu cijenu plati obično alvaluk: časti jelom i pićem prodavca ili mu daje na sreću koju mraku, koji novčić (u Srijemu, Banatu, Bačkoj). V. Bogišić, zborn. 466. — b) traži se halvaluk (i od šale i zbiļa) u koga što je obukao novo odijelo (vidi u Vukovu rječniku). Zdrava bila, Hajko Atlaġića! zdrava bila i gaće derala, a i meni halvaluka dala! Nar. pjes. vuk. 3, 103. Kupio hajduk gaće za marjaš, a popio forintu alvaluka. Nar. posl. vuk. 164.*

HĀLVAT, *m. arap. tur. chalwat, mjesto na osami, na strani.* — *isporodi avlat (drugo je alvatan).* — *Pridijeva se supstantivno što znači kakvo mjesto i ne mijenja se po padežima.* — *U narodnijem pjesmama našega vremena. Et' Halila u halvat odaju. Nar. pjes. juk. 231. Vode Šarca u alvat podruma. Nar. pjes. marj. 3.*

HĀLVICA, *f. dem. 1. halva. Alvica. Ā. Kovačević.*

HĀĀ, *m. vidi haġina.* — *U naše vrijeme s osobitijem značenjem Hāġ (mj. haġ), osobita vrsta haġine ženske s krilom s traga od ġopenke i od svile poput iskrivljena ġemeša. Slovinac. 1881. 438. Haġ, kostrijet što se s jedne kozje ostrize. M. Pavlinović.*

HĀĀA, *f. vidi haġina.* — *Od xvi vijeka (gotovo samo u čakavaca), a između rječnika u Vrančićevu ('toga; vestis'), u Bjelostjenčevu (haġa, svita, halina sukna, odeća, dolama, vestis'. 2. haġa, svita etc. senatorska ali popovska i duga do gležnja 'toga, vestis talaris, vestis ad talos usque demissa'), u Jambresičevu ('vestis, tunica'; haġa duga senatorska ali popovska 'toga'), u Voltiġijinu ('vestimento, sopraveste', 'kleid, rock'), u Stuličevu (v. haġina), u Vukovu: 1. (u Hrvatskoj oko Otočca) ženska haġina kratka i bez rukava. 2. (oko Spġeta) muška dugačka plava haġina po kojoj se ne opasuje. a) odijelo uopće, osobito gornje. Proda haġu svoju. Anton Dalm., nov. tešt. 123. luc. 22, 36. A niki prez haġe do grla ugazi. Đ. Baraković, vil. 55. Već prijatelj dobar*

vaĀa, neg zlat bat i svilna haĀa. P. Vitezović, cvit. 11. Dlaku svoju vuk promini, niti haĀa fratra Āini. 116. HaĀu kladoh na široka moja pleća. I. Zanotti, en. 47. Da su mu tamo ukrali haĀu. Starine. 11, 137. (oko 1681). HaĀu lipu na me stavi. P. Vuletić 16. Po dvi haĀe pak svakomu poda svile toga mista. 76. Što 'e prut haĀi, lušija rubu, turpija gvozdu. J. KavaĀin 342b. — *i metaforiĀki*. Da našega tila haĀu svuĀemo. F. VranĀić, ž. v. 27. — *b) u množini, vidi haĀina, d) aa*). Ako nimaju toliko šarih haĀi (*mj. haĀ*) kuko vaši lonckneĀti. Mon. croat. 225. (1527). U rēzah ili haĀah. Š. Budinić, sum. 37b. Svoje haĀe zdire. Đ. Baraković, jar. 100. Stavivši haĀe pod glavu svoju slatko zaspi. A. Georgiceo, pril. 29. Sukne bihu svrgli, haĀe (*u izdanju god. 1628; u starijim izdanjima ŀupe*) pripasali. M. Marulić 13. HaĀe od skarlata kojimi ga zaodiše. P. RadovĀić, naĀ. 418. Svoje haĀe tuĀan razdri. P. Vuletić 13. Stare svuci haĀe a nove obuaci. M. KubaĀević 163. I preinane haĀe snaĀno na se vrz'te. JaĀke. 30. Projde k suncu i prosi sunĀene haĀe. Nar. prip. mikul. 17. Kad su ju s haĀ od ŀenidbi sukli. 61. — *c) s osobitijem znaĀenima. aa) toga, duga haĀina od peta. vidi u VranĀićevu, Bjelostjencevu, Jambrešićevu rjeĀniku. — bb) i cc) vidi u Vukovu rjeĀniku. — dd) sobna haĀa 'schlafrock'. — u naše vrijeme u Šulekovu rjeĀniku.*

HAĀAK, haĀka, *m. u Vukovu rjeĀniku*: (u SiĀu) kratak guĀ koji nije našaran (a koji je našaran onaj se zove 'koporan'; dugaaĀki pak guĀ zove se 'haĀina'). — *JamaĀno dem. haĀ, a ne arap. turs. chalaĀ, nošeno, derano odijelo.*

HAĀAV, *adj.* Kada komu i obuća i odjeća stoji neskladno, razgrapano, kao da o ŀem visi, ili je neoĀišĀena, blatna, reĀe se: 'AĀa si ga, brate, aĀav i traĀav'. u *Lici*. J. Bogdanović. — *Ili je isto što atĀav (prema prrome znaĀenju, te bi uprav glasilo aĀav), ili postaje od 1. hala (prema drugome znaĀenju).*

HAĀDA, *vidi* Haldā.

HAĀDUJE, *vidi* Haldnje.

HAĀĀETAK, haĀĀetka, *m. dem. haĀina (drugo je alet)*. — *AĀe se mijena u voc. haĀĀeĀe, haĀĀeci, i u gen. pl. haĀĀĀĀka. a) uopĀe. u StuliĀevu rjeĀniku: v. haĀinica. — b) haĀina, odijelo uopĀe. u jednoga pišca xviii vijeka. PriobuĀe se u haĀetak svoga sluĀe. A. KaniĀliĀ, kam. 108. — c) koji god komad, dio od odijela. — u naše vrijeme i u Vukovu rjeĀniku (sein kleidungsstück 'vestis').* Istina da su mnogi od ovijeh haĀetaka turski i arnautski. Vuk, odĀ. na laĀi i opad. 20. Ona nije marila ni za jedan svoj haĀetak. M. Đ. MilĀević, let. veĀ. 247.

HAĀĀETINA, *f. augm. haĀa, haĀina. — Od xviii vijeka, a izmeĀu rjeĀnika u StuliĀevu i u Vukovu.* Obukoše ga u jednu staru crlonu haĀĀetinu. Michelangelo. 36. Vidio je mladiĀa onoga u razdrtoj haĀĀetini i z bisacim na ramenu. B. Zuzeri 423.

HAĀĀICA, *f. dem. haĀa. — Od xviii vijeka u Āubaraca, a izmeĀu rjeĀnika u StuliĀevu (v. haĀinica).* UĀiti ga za haĀicu. P. Vuletić 23. A v zimsko vrime ŀubico, koluti i haĀice. JaĀke. 263.

HAĀINA, *f. odijelo. — AĀe, se mijena u gen. pl. haĀina. Nepoznata postanja, jamaĀno rijeĀ tuĀ; neĀe biti od grĀ. zivire. plašt, kabanica, a još maĀe od arap. Āhibat, tur. halat (vidi kod alet) ili od pers. Āhāl, tur. hali, sag, ili od franc. haillon, izderano odijelo. — Ne zna se, postaje li od haĀa, ili je oro postalo od haĀina (jer bi*

*se oro shvatilo kao augmentativ). pošto ima i bug. halina, viša je prilika za ovo zadnje. Āeš. halena, halina amo ne spada, jer bi prema Āeškome h trebalo da je u nas g. — Od xvi vijeka, a izmeĀu rjeĀnika u MikiĀinu (vestis, vestitus, vestimentum, amictus'; haĀina gorna 'amictus, vestis exterior'; haĀina duga, Āoha, 'toga', u Bellinu (vestis' 762b; 'tunica' 691a; gorna haĀina 'vestis extima'; doĀa haĀina 'vestis intima' 763a), u Bjelostjencevu (krajkovski halina, v. haĀa), u VoltiĀijinu (uz haĀa), u StuliĀevu (habitus, vestis, vestimentum, indumentum), u Vukovu (ein kleid' vestis'). a) odijelo uopĀe, komad tkana ili više komada sašivenijeh ili drukĀije sastavljenijeh Āim se tijelo pokriva. Z ŀenami potrebuje govoriĀi od liĀepijeh haĀina. Zborn. 21b. Kraj od skuta od ŀe haĀine tegnuti. A. GuĀetiĀ, roz. jez. 93. Dohode k vam u haĀinah ovĀije. M. Divković, bes. 468a. Tko ima dvije haĀine. nauk. 21a. Kako haĀina, ka se ušaptaje od grizice. M. Alberti 271. U zelenoj tuj haĀini, zlato i biser ku nakiti. I. GunduliĀ 299. S liĀevom nogom stane izutom, raspasanoj u haĀini. 300. Sjaše carskoj u haĀini. 361. Neka je takova haĀina da po savišnoj liposti ne bude tašĀa. M. Bijanković 95. Steru po putu aĀine i kitje. S. MargitiĀ, fal. 186. David odreza Saulu krajak od haĀine. I. ĐorĀiĀ, salt. xi. Imaše svrhu gole puti samo jednu haĀinu. M. Lekušić 56. Upitajte ovi peraĀica, koje obiĀaju prat aĀine prtene. gospoda koja se obiĀaju prisvlaĀiti svake nedĀje po dva ili' bari po jedan put Āine popariti u lugu doma aĀine. F. LastrĀić, ned. 198. Nitko ga ne mogaše nagovoriĀi, da novu haĀinu obuĀe. A. KaniĀliĀ, fran. 149. Svi misnici svrhu izvanske haĀine oblaĀiše košulju E. PaviĀ, ogl. 145. Svojom haĀinom branila me od vatre. M. ZoriĀić, zrc. 38. HaĀine se Āuvaju od praha. Đ. Bašić 168. Kad oblaĀi tko haĀinu. V. Došen 91b. Za barĀak se snaše brine, za odiĀu i haĀine. 103a. ObuĀe jih Bog u aĀine od koĀica ŀivotinski. And. KaĀić, kor. 4. Poŀelivši zlato, srebro, aĀinu. 156. Moga sam uzet što oĀu prsteni, bisera, jaspri, aĀina. N. PalikuĀa 70. Izgubiše stolu, to jest nadramenicu iliĀi haĀinu pravetnosti. J. Matović 463. Obukoše naj liĀše haĀine. J. KrmpotiĀ, mal. 11. Tvoje haĀine i uresne naprave neka budu kriposti svete. I. J. P. LuĀiĀ, bit. 38. Sideću od desnu Gospodina u haĀini pozlaĀenoj. Grgur iz Vareša 18. Š ŀim je u druĀbi Krunoslava nu još muškog u haĀini. P. SorkoĀević 591a. Za godinu prosio devojku, a za drugu haĀine krojio. Nar. pjes. vuk. 1, 581. Od Āutine aĀinu razdera. 2, 162. — *i metaforiĀki*. ObuĀe haĀinu umrlu od Āucke naravi. A. GuĀetiĀ, roz. jez. 89. U haĀini se našao kako Āovjek, to jest uze tijelo ĀovjeĀansko. M. Divković, bes. 11a. Naj hude se zlobe kriju od svetiĀe u haĀini. I. GunduliĀ 480. O laĀi zla aĀino! I. AnĀić, vrat. 34. AĀina od neumrlstva. And. KaĀić, kor. 3. — *b) osobito gornje odijelo koje pokriva ostalo*. Josif smetnuvši haĀinu poĀljeĀe na dvor. M. Divković, bes. 295a. SluĀiti ispovid brez dugo haĀine. M. Bijanković 53. UliĀao u rimsko vieĀe s onom ponositom aĀinom. A. d. Bella, razg. 177. KriĀari nazvani od crvena kriĀa na haĀini prišivona. A. KaniĀliĀ, kam 587. O porugani u biloj i crvenoj haĀini Gospodine! bogoljubn. 272. Kad Sanson bi usilovan dati tries haĀina. Đ. Bašić 8. NutruĀa košulja prtena, haĀina također prtena. I. Velikanović, uput. 1, 73. U Srbiji se od prije zvala haĀina od bijela sukna kao guĀ, i to bila muška ili ŀenska Āart oberkleid mit ärmeln' 'chlamidis genus', cf. bjelaĀa. Vuk, rjeĀn. — *c) kolektivno*. Kada se po trgu prodava opĀeno haĀina. B. Kašić, zrc.*

79. — *d) plur.*: hajine. *aa) sve (gornje i doње) odijelo što se u isto vrijeme na tijelu nosi.* — između rječnika u *Belinu* (,habitus' 366a) i u *Vukovu* (,das gewand', ,vestimenta'). Čovjek ne poznaje se po hajinah. Zborn. 10a. Nitko ne može sakriti ognja u sebbe da mu se hajine ne izžegu. 18a. Knez u svitlih hajinah. M. Držić 22. Muške bih prinila hajine na sebe. F. Lukarević 215. Gdi je čakove hajine obukal. D. Zlatarić 7a. Svuče s sebe hajine. A. Gučetić, roz. jez. 166. Obučen prtenijemi hajinama. M. Divković, bes. 73a. Razdri hajine svoje. M. Alberti 458. Marijo koja si zavila Isukrsta u uboge hajine. P. Posilović, nasl. 69b. Neka se ne obuče u hajine popovske. M. Bijanković 61. Miris od tila i od ajina. S. Margitić, fal. 59. Blagoslov odoće ali hajina začaranoga. L. Terzić 255. Pri-lika je ne kraljice kâ zlatnimi hajinama lašti. J. Kavašin 521a. Počme lipe ajine oblačiti. J. Banovac, prip. 251. Zaplaka i ufati ga za ajine. M. Zoričić, zrc. 127. Pak oružje i hajine sve do gole kože skine. V. Došen 124a. Sviaci Savo sa zlatom ajine, kaluderske oblači mantije. And. Kacić, razg. 18a. Da dođe k nemu obučena u naj lipše svoje ajine. kor. 305. Ti obuci sve moje ajine. Nar. pjes. vuk. 1, 594. Ta na nemu ni hajina nema. 2, 145. Na tebe su poboje hajine. 2, 146. Sto nošaše svilene hajine, tad obuče suknene hajine. 2, 188. A na sebe tri kata hajina. 2, 227. Iskrvavi niz prsi hajine. 2, 284. Daću ti četvere ajine: dvoj' od svile, dvoje od kadife. 2, 618. Svuci, sine, gospodske hajine. 3, 24. Preko poja bez svijeh hajina, bez čuraka i bez anterija, bez saruka, u malim kapama, bez čizama i bez jemenija, gole, bose topuzima tuku. 4, 151. Krojite mi vojenske hajine. Nar. pjes. istr. 1, 45. Bili su obučeni u stajaće hajine. Vuk, nar. pjes. 1, 188. Obući žalosne hajine. Đ. Daničić, 2sam. 14, 2. — *bb) čim se pokriva postela.* — u *Vukovu rječniku*: ,das bettgewand', ,stragula'. — u *Belinu rječniku* znači sve što je prteno te se upotrebljava kod pokrivača i postele i trpeze: Hajine prtene, biancheria, panni lini per uso di vestire o di tavola o di letto', ,linea' 140b.

HAJINAC, hajinca, *m. dem.* hajina. — U *Vukovu rječniku* s osobitijem značenem: vide hajina, 1 (vidi naj zadnji primjer kod hajina, b)) s dodatkom da se govori u Lici.

HAJINAK, hajinka, *m. dem.* hajina. — U *Vukovu rječniku*: hyp. hajina, 1 (vidi naj zadnji primjer kod hajina, b)) s dodatkom da se govori u Kotoru.

HAJINAR, *m.* čorjak što prodaje hajine. — U *Stuličevu rječniku*: ,venditor di veste, o chi presiede al luogo in cui quelle si vendono', ,vestiarius'. — nije dosta pouzdano.

HAJINČINA, *f. augm.* hajina. Ć. Kovačević. M. Kovačević.

HAJINE, *f. pl. vidi* hajina, *d).*

HAJINICA, *f. dem.* hajina. — Od xvi vijeka, a između rječnika u *Stuličevu* i u *Vukovu*. Vid gdje ga ubogom hajinicom pokriva. A. Gučetić, roz. jez. 123. Kako se rodih, bih stajen u jasaoce, zavit u hajinice. M. Divković, bes. 35b. Hoti on vazda nositi jednu odrtu hajinicu. B. Kašić, in. 51. Pokrivši put jednom samom suknenom hajinicom. I. Đorđić, ben. 194. Dvije tisuće dječice dvorne u priličnijeh hajinica. B. Zuzeri 174. Sinku svomu načini šarenu hajinicu. A. Kanižlić, utoč. 358. Imat češ prid očima Izaka svučena iz svojijeh hajinica. L. Radić 43. Na-

ručnik, ajinica, to jest tunicella, dalmatika. I. Velikanović, uput. 3, 364. Zato je s kostretrom ajinicom sebe zaodivala. G. Peštalj 66.

HAJINIČKI, *adj. vidi* hajinski. — U *Stuličevu rječniku*: ,vestiarius'; kovčeg hajinički ,arca vestiaria'. — nepouzđano.

HAJINIŠTE, *n. mjesto gdje se hrane hajine.* — isporodi hajništvo. — U *Stuličevu rječniku*: ,vestiarius'. — nije dosta pouzdano.

HAJINIŠTVO, *n. vidi* hajinište. — U *Stuličevu rječniku*. — sasna nepouzđano.

HAJINKA, *f. dem.* hajina, *vidi* hajetak. — U *jednoga pisca našega vremena*. Posle kupanja ostave tu ili koju paru ili hajinku ili ma šta. M. Đ. Miličević, živ. srb. 1, 96.

HAJINOVIĆ, *m. vidi* Ajinović.

HAJINSKI, *adj. koji pripada hajinama.* — isporodi hajinički. — U *jednoga pisca xvii vijeka, a između rječnika u Stuličevu* (v. hajinički). Mnogi slave se hajinama ali ona slava nije vlastita njihova, nego je hajinska. M. Radnić 106b.

HAJINŠTINA, *f. augm.* hajina. — *Samo u Stuličevu rječniku*: ,vile indumentum'.

HAJKA, *f. vidi* hajina. — *Akc. se miješu u gen. pl. hājākā.* — U *naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu*: vide hajina s primjerima: Hajku na batajku (*vidi* dafe). Hajku stere na zelenu travu (*iz narodne pjesme*). Hajku na batajku. (Nema ništa, nego hajinu na štap pa kud hoće). Nar. posl. vuk. 340.

HAJKAV, *adj. vidi* ajkav.

HAJTAV, *adj. vidi* ajtav.

1. HĀM, hāma, *m. helcium, sprava na koņu koji vuče kola, mag.* hām. — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i voc.*: hāme, hāmi (ali hāmovi). — Od xviii vijeka, a između rječnika u *Bjelostjenčevu* (,helcium, averta') gdje naj prije dolazi, u *Jambrešičevu* (,helcium'), u *Stuličevu* (,helcium'), u *Vukovu* (am ,das geschlurr des wagenpferdes', ,lora equi trahentis'). Nimački ham koga koñi na vratu nose. I. Jablanci 116. Za logova hama imao nisam. S. Tekelija. letop. mat. sr. 119, 67. Zasukao brkove kao da će amove nima krpiti. (U vojvodstvu). Nar. posl. vuk. 87. Otobolio usnu kao logovski am. (U vojvodstvu). 243. — *Biće ista riječ i u nekoj zagoneci (vidi kod halan) odakle je i u Vukovu rječniku* (ham, u zagoneci, cf. halan).

2. HAM, u ,ampamak', pamuk neopreden. u Nar. pjes. herc. vuk. 357. pers. tur. chām, sirov, neizrađen.

3. HAM, *m. vidi* 1. han. — Na jednom mjestu xvii vijeka. Tot se tri združise k nam hami tatarski. I. T. Mrnavić, osm. 44. — *Može biti i štamparska pogreška mj. hani.*

HAMAJLIJA, *f. amuletum; bulla; ars magica, arap. hamail (plur. hamail), tur. hamail, zapis što se nosi na ruci.* — isporodi hamalija. — Od xvi vijeka, a između rječnika u *Vukovu* (1. zapis ili čini kakve što se nose uza se, u. p. hamajlija od puške, od glavoboje, od groznice itd. ,der talisman', ,signum magicum'). 2. ona kesica ili kutijca što se u ņoj nosi zapis ,das talisman-kästchen', ,capsula servando signo magico'). a) amuletum, čini što se nose uza se, te tobože brane onoga što ih nosi od kojega ili od srakoga zla, zapis (*vidi u Vukovu rječniku*, 1). Hamajliju već ću nosit, kom ću tebe moć usilit, kad ti ljubav dodem prosit, neka mi se budeš smilit (*govori Turčin*). S. Gučetić.

star. pis. kuk. 1, 106. Bjelom rukom i kalemom piše djevojkama sitne amajlije. što s' u jednoj amajliji piše: 'Ko te neće, ne nameći mu se, ko te hoće, ne reci mu: neću'. Nar. pjes. vuk. 1, 360. Raširuju svoje amajlije. Vuk, mat. 23, 5. U amajliju protiv veštica, činilica ili noćnica, metnu mu glavicu ili češ' bela luka. M. Đ. Miličević, živ. srb. 1, 82. — b) *kutijica ili kesica što se u noj nosi zapis (vidi u Vukovu rječniku, 2)*. Na ruke zlatnu hamajliju. Nar. pjes. bog. 275. Da upitam kujungiju, kuje li mi amajliju. Nar. pjes. here. vuk. 254. — *pošto takova kutijica bude i od zlata i svagda se uza se nosi, kaže se od miline i dragu čeljadetu*. Sarajlije zlatne amajlije što djevojke nose u nedrima. Nar. pjes. vuk. 1, 316. Dvije su seke braca ne imale, već ga grade od bijele svile, ruke, noge, drvo šimširovo, glavu meću od zlata jabuku, vedro čelo zlatnu amajliju. Nar. pjes. bos. prij. 1, 37. — c) *čini, čarane uopće*. Ti povadi moju britku sablju koja sječe svaku amajliju. Nar. pjes. vuk. 3, 75. Ona (puška) bije svaku amajliju. 4, 269. Zahman su mu hamajlije, zahman vražje vse coprije. Jačke. 276. — d) *vrsta jabuke, preneseno od značenja kod b)*. — u *Vukovu rječniku*: 'eine art apfel', 'mali genus' s dodatkom da se govori u užičkoj nahiji.

HAMAJLIJICA, f. dem. hamajlija. — U *Vukovu rječniku* (hamajlijca).

HAMĀL, hamāla, m. bajulus, nosilac, nosac, arap. tur. hammāl. — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing., i voc.: hāmāle, hāmāli*. — U *Vukovu rječniku* (amal) s dodatkom da se govori u Srbiji i u Bosni po varošima.

HAMĀLIJA, f. *vidi* hamajlija. — Od xvii vijeka, a između rječnika u *Bjelostjenčevu* (divinatio). Dali se od nas trpjet' može, da zamukne pak'o u svijetijeh, povrže se hamalija...? I. Gundulić 478. To su navistili po hamalijami. I. T. Mrnavić, osm. 79. Zlo nam hamalije, Rizvane, vrgoše. 159. Tva se opravi misao, svaka hamalija da umukne. J. Kavašin 225^a. I kadija od Dizdarevića u koga je čitap hamalija. Nar. pjes. vuk. 4, 435. Imam čedo zlatnu amajliju. Nar. pjes. here. vuk. 270.

HAMĀLITI, hāmālim, *impf. uprav: raditi kao hamal, ali se upotrebljava u značenju: mnogo truditi*. — U *naše vrijeme u Dubrovniku*. 'Cijeli dan hamalim a ne vidim nikakve koristi'. P. Budmani.

HĀMĀM, hamāma, m. mjesto za kupanje (u *Turaku*), arap. tur. hammam. — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i voc.: hāmāmo, hāmāmi*. — Od xviii vijeka, a između rječnika u *Vukovu* (das badhaus, badezimmer, balneum). Ti je vodi u vruće amamo; kad počnete svlačiti dolane, ako bude mlada ženska glava, lasno ćete nuladu poznavati. Nar. pjes. bog. 263. Djevojke su bostañ posadile oko ana i oko amama. Nar. pjes. vuk. 1, 397. Palila se dilber Ikonija u amamu među djevojkama. 1, 565. Moja draga iz vruće amama. Nar. pjes. here. vuk. 107. Kad djevojci u oči vjenčana boje noke u amamu. Vuk, nar. pjes. 1, 25. — *Mož biti da amo spada i ocaj primjer u kojem je hamam mj. hamami (ako ne stoji griješkom hamana mj. bakšama)*: Dok je večer od hamana bila. Nar. pjes. vuk. 5, 211.

HAMAMGIK, m. dem. hamam, tur. hamamgyg. — U *Vukovu rječniku gdje se dodaje: Hamamgik ima u svakoj turskoj sobi (gdje spavaju ljudi sa ženama) za peći*.

HĀMĀM-PÒTOK, m. *potok u Srbiji u okrugu aleksinačkom*. Bašta kod Amam-potoka. Sr. nov. 1870. 168.

1. HAMAN, *vidi kod hamam na kraju*.

2. HAMAN, *conj. u Stuličevu rječniku*: 'sed, ast'. — *Po svoj je prilici sam Stulli načinio ovu riječ krivo čuvši riječ ama (koju vidi)*.

HAMANGIĆ, m. *selo u Bosni u okrugu travničkom*. Statist. bosn. 174.

HAMARIŠ, m. *trice i kućine(?)*. — U *Stuličevu rječniku*: 'quisquillae, purgamenta, sordes'. — *Pošto nije drugdje potvrđeno, nije pouzdano*.

HĀMATA, f. *vidi kamata*. — *isporedi hamatnik*. — U *Jednoga pisca čakavca xviii vijeka*. Ko čini hamate, to jest zajmo komu pineze i za ovi sami zajam hoće da mu se da čagodir saviše... ali... vazimje... veće nego zakon dopušća i pokrije hamate svoje. H. Bonačić 74.

1. HĀMATI, hāmām, *impf. nosrći odijelo ili uopće upotrebljavajući koje tkane (a osobito prteno) činiti da ono ne bude kakvo je bilo noro ili čisto, n. p. o škroblenom platnu (u košulji, ubruscu), činiti da se gužva ili da nije već onako tvrdo, ukočeno kako je bilo*. — U *naše vrijeme u Dubrovniku*. 'Čuvaj da ne hamaš prsi na toj košulji'. 'Nemoj hamat one nove ubručice'. P. Budmani.

2. HAMATI, hamam, *impf. vidi hamiti*. — U *naše vrijeme u ugarskih Hrvata*. Hamajte, sedlajte vrane koje moje. Jačke. 64.

HAMATLIJE, f. *pl. selo u Hercegovini u okrugu mostarskom*. Statist. bosn. 234.

HĀMATNĪK, m. *vidi kamatnik*. — *isporedi hamata*. — U *Jednoga pisca čakavca xviii vijeka*. Ki bi bil očit ožuraš ili hamatnik. F. Glavinić, svitl. 120.

HĀMBĀR, m *vidi* 1. ambar. — *I ime selu u Bosni u okrugu travničkom*. Statist. bosn. 216.

HAMBĀRINA, f. *vidi ambarina*. — *I ime selu u Bosni u okrugu bañolučkom*. Statist. bosn. 88.

HĀMBIS, m. *vidi ambis*. — *Od xviii vijeka*. Hambis 'abisso'. S. Budmani 416^a.

HAMEDIJA, f. *bijela čalma*. — *Bez sumnje je riječ turska, ali ne znam koja*. — U *Jednoga pisca našega vremena*. Nošaše oko glave hamediju (hamedija — upravo muhamedovača = bela čalma). M. D. Miličević, jur. 85. S belom hamedijom na glavi. zim. već. 86.

HAMET, HĀMETOM, *vidi* 2. amet i ametom.

HAMIROVIĆ, m. *prezime*. — *Na jednom mjestu xiv vijeka, i otale u Daničičevu rječniku* (Hamirović). Todor. Hamirović. Mon. serb. 209. (1387).

HAMIŠAN, hāmišna, *adj. od mağ. hamis, laživ*. a. *adj. a) prevarljiv*. — *od xviii vijeka po sjevernijem krajovima našega naroda*. U karti, kocki igrač hamišni i zaklinač da ne bude. Glasnik. n, 3, 16. (1695). Hamišna turska vira. A. Kanižlić, utoč. 85. Kada bismo falizjive i hamišne oči imali. D. Rapić 258. — b) *samoživ*. — *u naše vrijeme u Srbiji*. Ako se kom detetu pre mene dā što od kolača, od voća, od slatkiša, ja se srdim što nije prvo dato meni... Pošto sam bio tako amišan prema drugima, nije bilo očekivati ni da drugi prema meni budu bolji. M. D. Miličević, des. par. 57—58. Amišan, gramzljiv, sebičan. u okrugu vajejskom. Ć. Kovačević. Amišan, čovek tvrdica, koji sve sobi grabi, a nikom ništa ne da. u Lijevcu i Starom Vlahu. M. Kovačević.

b. *adv.* hamišno, *prevarljivo*. Posla k nemu svoje poklisare da ga oni besidom privare. počeo mu oni govoriti, i hamišno nega sloboditi, da on dođe do linog hatara. Nadod. 163.

HAMIŠKI, *adj.* *vidi* hamišan, a, a). — *U naše vrijeme u ugarskih Hrvata*. Ti hamiški oči škuri pogled imu. Jačke. 97.

HAMIŠTE, *n.* *vidi* 1. ham. — *U jednoga pisca Slavonca xviii vijeka*. Da mu (ždribcu) stegna hamište ne tuče. J. S. Rejković 234.

HAMITI, hamim, *impf.* uprezati (koňa). — *isporedi* 2. hamati. — *Postaje od* 1. ham. — *U Bjelostjencu rječniku*: hamim, uprezem koňa, subhelcio, impono helcia equis', i u *Voltiđijinu*: ,attaccare cavalli, attaccar sotto', ,anspannen'.

HAMPOV, *m.* *prezime*. — *xvi vijeka*. Gospodina Hampova. Mon. croat. 231. (1527).

HAMPOVICA, *f.* *selo u Hrvatskoj u podžupaniji koprivničkoj*. Pregled. 74. — *Postaje od* Hampov.

HAMUŽA, *f.* *nekakvo tkaće, po svoj prilici domašak, šamalađa*. — *Od srgrč.* ,zauovžs, zauovžs. šamalađa, srlat. camoca, camucum, camocatus, camocatus, pamni serici vel pretiosioris species', *stfranc.* camochat, šamalađa (Ducange). — *Na jednom mjestu xv vijeka, i otale u Daničičevu rječniku* (,pannus quidam'). Mnogoćene velike čiste svite razlike, akksamiti, pandauri, hamuže, hazydeji. Spom. sr. 1, 138. (1417).

HAMZA, *m.* (*arapsko*) *tursko ime muško*. — *Od xv vijeka, a između rječnika u Daničičevu* (Hamza). Gospodinu Hamza begu. Spom. sr. 1, 139. (1417). Vojevođe Hamza bega. Mon. serb. 445. (oko 1450). Gospodina voévode Hamza bega gospodara hercegove zemlje. 512. (1470). Mi gospodine vojevoda Hamza beg. 516. (1472). A kakav je Amza kapetane. Nar. pjes. vuk. 4, 37. O Turčine Hamza kapetane! Pjev. crn. 33a. — *I Hrišćanima se nadijeva*. Amza Tomić od sela Previša. Nar. pjes. vuk. 4, 484. — *Isporedi* Hamzabeg.

HAMZABEG, *m.* *mjesto u Ugarskoj u protopresviteratu budimskom*. — *Od xviii vijeka*. Luboje iz Amzabega... Hranisav iz Amzabega. Glasnik. 11, 3, 78. (1706—1707). — *U naše vrijeme* Hamzabeg. Sem. prav. 1878. 35.

HAMZIĆ, *m.* *selo u Bosni u okrugu sarajevskom*. Statist. bosn. 62.

HAMZIĆI, *m.* *pl. selo u Hercegovini u okrugu mostarskom*. Statist. bosn. 222.

HAMZIN, *adj.* *koji pripada Hamzi*. Kakva li su dva Amzina sina. Nar. pjes. vuk. 4, 37. Ja uvodih dva sina Amzina. 4, 43.

1. HÂN, *m.* *car (turski); tatarski vladalac, tur. chân*. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Daničičevu* (,hans' u Turaka ,imperator'). Gospodina cara sultanâ Bajazatâ hanâa. Mon. serb. 545. (1501). Soltanâ Selim hanâ. 548. (1513). Soltana Bajazit hana. 550. (1517). U onoga tatarskoga hana. Pjev. crn. 32a.

2. HÂN, hâna, *m.* *gostionica gdje prenoćuju karvani, pers. tur. chân*. — *Akc. kako je u gen. sing. taki je u ostaljem padežima, osim nom. i acc. sing., i voc.: hâne, hâni (ali hânovi)*. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (,der chan', ,deverticulum'). Veće ide u Novoga hana, u hanu je konak učinio. Nar. pjes. vuk. 2, 393. Te razbija hane i dućane. 2, 396. Po turskijem kahvam i hanima. Pjev. crn. 133a. I han-kuću, de gosti dolaze. Nar. pjes. petr. 2, 695. — *I kao ime mjestima*. a) *selo u Dalmaciji u*

kotaru kotorskom. Repert. dalm. 1872. 11. — b) *selo kod Mitrovice*. Regul. sav. 196.

HANÁMET, *m.* *vidi* amanet. — *Na jednom mjestu u pjesmi crnogorskoj našega vremena*. On ga dade kralju Vukašinu na hanamet za sedam godinah. Pjev. crn. 284b. *može biti i štamparska pogreška; u istoj pjesmi malo više ima amanet*.

HANÂN, *m.* *Naveár, Chanaan, narod (Feničani) što je negda živio u Aziji*. — *Po imenu Nojeva unuka, vidi*: Sinovi Hanovi: Hus i Mesrain, Fud i Hanan. Đ. Daničić, Imojs. 10, 6. A Hanan rodi Sidona, prvenca svoga, i Heta i Jevuseja i Amoreja i Gergeseja... a poslije se rasijaše plemena hananejska. 10, 15—18.

HANANAC, Hananca, *m.* *vidi* Hananej. Ham je otac Hanancima. Đ. Daničić, Imojs. 9, 18.

HANANEJ, *m.* *čovjek iz naroda što se zvao Hanan*. Jer češ izagnati Hananeje. Đ. Daničić, is. nav. 17, 18. Asir življaše među Hananejima. sud. 1, 32.

HANANEJA, *f.* *vidi* Hananejka. — *U knizi xiii vijeka pisanoj crkvenijem jezikom, i otale u Daničičevu rječniku*. Hananeju za dšteru strážduštu moleštu se pomilovalo jesi. Domentijan^b 162.

HANANEJKA, *f.* *žensko čelude iz naroda što se zvao Hanan. isporedi* Hananeja. I gle, žena Hananejka izide iz onijeh krajeva. Vuk, mat. 15, 22.

HANANEJSKI, *adj.* *vidi* hananski. Poslije se rasijaše plemena hananejska. Đ. Daničić, Imojs. 10, 18.

HANANSKI, *adj.* *koji pripada Hananu, Hananejima*. — *isporedi* hananejski. Iz Siloma koji je u zemji hananskoj. Đ. Daničić, is. nav. 22, 9. Sve one koji ne znahu za ratove hananske. sud. 3, 1.

HANČAL, *m.* *prezime*. — *Pomiñe se xviii vijeka*. Antun Hančal svoj rukopis daje. Nadod. 60.

HANČAR, *vidi* hanđar.

HANČO (*ili* Hančo?), *m.* *ime muško*. — *Prije našega vremena*. Hančo. S. Novaković, pom. 110.

HANDAK, *m.* u *Daničičevu rječniku*: ,Handak', manastir je Treskavac imao zemlje ,bliz Handaka' (Glasnik. 11, 131 god. 1336—1346).

HANDRAČA, *f.* *česta, trñe*. — *Akc. se mijenja u gen. pl. hãndračã*. — *Nepoznata postojna, isporedi* 2. andrak. — *U Dubrovniku od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (,spinetum' 700a), u *Stuličevu* (handračište), u *Vukovu* (vide šuma, cf. andrak s dodatkom da se govori u Dubrovniku). Štapim i tojagam lupaju, mlate svaki smrijek, handraču svaku. B. Zuzeri 268. Nešto (sjemena) pade među handrače (štamparskom griješkom handraču) koje rastivši podušiše ga. S. Rosa 86a. — *U naše vrijeme u Dubrovniku češće znači živica*. P. Budmani.

HANDRAČAV, *adj.* *pun handrača, po kojem rastu handrače*. — *Samo u Stuličevu rječniku*: v. handračinav.

HANDRAČINA, *f.* *augm.* handrača. — *U Belinu rječniku* (,vepreturn' 448b) i u *Stuličevu* (v. handračište).

HANDRAČINAST, *adj.* *vidi* handračav. — *Samo u Stuličevu rječniku*: ,dumosus, senticosus'.

HANDRAČINAV, *adj.* *vidi* handračav. — *Samo u Stuličevu rječniku* (uz handračinast).

HANDRAČIŠTE, *n.* *vidi* handrača, handračina. — *U Stuličevu rječniku*: ,spinetum, dumetum, vepretum'. — *nije dosta pouzdano*.

HANDRAČIŠTVO, *n. vidi* handračište. — *U Stuličevu rječniku.* — *sasna nepouzđano.*

HANGÎR, *m. vidi* angir. — *I u Voltigijinu rječniku:* ‚stallone‘ ‚hengst‘.

HANGALI, *adj. sjajan(?)*, *zar od arap. tur. ingilâ, sjajnost?* — *Na jednom mjestu u narodnoj pjesmi našega vremena gdje se pridjeva supstantivu oko i ne mijena se po padežima.* Daj mi, Bože, lijepa junaka, crna brka a hangali oka. Nar. pjes. herc. vuk. 206

HANGÂR, hangâra, *m. veliki nož što se za pojasom nosi, jatagan* (u starijim primjerima i rječnicima znači kratki nož kojim se bode a ne siječe, pugio, ispredi bodež, 1), *tur. hangar, hančar.* — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i voc.:* hãngâru i hãngâre, hãngâri. — *U sjevero-zapadnjem krajerima sa ž m).* ĝ. Udarivši četiri krat anžarom. M. Pavišić 30. i u Bjelostjencevu i u Voltigijnu rječniku. — *Što je u nekijem primjerima pisano s ĉ m).* ĝ. jamačno treba čitati ĝ, vidi ĝ pod e. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Mikašinu* (hangar, puño ‚pugio, clunaculum‘), *u Belinu* (‚pugio‘ 595a; ‚pugio quadrangulus‘ 708b), *u Bjelostjencevu:* hangar (‚hangyar‘), hanžar, punal, tolih, bodež ‚pugio, clunaculum, parazonium, clunabulum, mucro‘, *u Jambresičevu* (‚hangyar‘, kratka sablja ‚machæra, sica‘), *u Voltigijinu* (hanžar ‚pugnale, stiletto‘ ‚dolch‘), *u Stuličevu* (‚pugio‘), *u Vukovu* (veliki nož, cf. jatagan). Dobav' mi hančara. M. Divković, plač. 67. U njih (bugarkinjah) žive slava obilna, ku Kobilić steče mudri, kad hangarom cara silna na Kosovu smrtno udri. I. Gundulić 313. Hangaro za pas nose. P. Kanavelić, iv. 339. Amurata hangarom aliti rsakom svojim umori. P. Vitezović, kron. 111. Udarci sikira i probadanje hangarim. A. d. Bella, razgov. 218. Zlatan hangar povadio i nim ga je udario. Nar. pjes. mikl. Beitr. 22. Sa pojasa povadi hangara pozlaćenoga. 30. Pake sebe hančarom u srdačce udario. 30. Nego zveče sablje i kadare, bojna kopja, mači i hangari. And. Kacić, razg. 120a. Tu se koju nožim i anžarim. 220b. Obodvoje hančarom probode. I. Velika- nović, uput. 1, 81. *nu drugom mjestu u istoga pisca* hangar (‚lançar‘) 1, vii. Od pojasa hangar povadio. Nar. pjes. vuk. 2, 51. Pa potrže zlaćena hangara. 2, 196. Za pasom mu puške pozlaćene bez nikakva noža ni anžara. 4, 56. Pa potrže plamena anžara. 4, 339. A među njih merğajli hangara. Oglad. sr. 23. Među njima ĵutoga hangara. Nar. pjes. petr. 2, 223.

HANGÂRAC, hangârca, *m. dem. hangar.* — *U Stuličevu rječniku.*

HANGÂRIĆ, *m. dem. hangar.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚pugiunculus‘ 595a) gdje naj prije dolazi, *u Bjelostjencevu* gdje se pisano hangaric (‚hangyaricz‘) ali je očito pišarska ili štamparska pogreška (po svoj je prilici Bjelostjencu uzeo ovu riječ iz Belina rječnika), *u Stuličevu.* Podado anžarić govoreći: ‚Izisci neprijatelja‘. A. Kanižlić, kam. 141. Pokloni Leonu lip anžarić. 416.

1. HANGLIJA, *m. čovjek koji ima, drži han, tur. hanğy.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚der ehanwirth‘ ‚dominus deversorii‘). Dod' hanğija da zatvori vrata. Nar. pjes. vuk. 2, 395. Kirigija, kamo ti kirija? — *U hangije* i u mehanginge. Nar. posl. vuk. 133.

2. HANGLIJA, *f. vidi* kangiija. — *U Belinu rječniku* (lorum' 332a, 659a; ‚sentica‘ 705b). — *I u naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

HANGLIJIN, *adj. koji pripada hangiji.* — *U Vukovu rječniku.*

HANGLIJINSKI, *adj. vidi* hangijski. — *U Vukovu rječniku* (hangijnski).

HANGLIJSKI, *adj. koji pripada hangijama.* — *U Vukovu rječniku.*

HANILOVIĆ, *m. pl. selo u Bosni u okrugu bivačkom.* Statist. bosn. 108.

HANIŠTE, *n. ime mjesta u Srbiji.* a) *u okrugu biogradskom.* Glasnik. 19, 97. — b) *u okrugu vaļevskom.* Anište. Sr. nov. 1868. 703.

HANKA, *f. tursko ime žensko.* — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* I još lijepu Hanku dizdarovu. Nar. pjes. juk. 324. I Turkiña Hanka Bojagiča. 515.

HANKOVIĆ, *m. prezime.* — *xv vijeka.* Jurju Hankoviću. Mon. croat. 109. (1471).

HANOVAČA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu šabačkom.* Zemlja u Hanovači. Sr. nov. 1874. 263.

HANOVKA, *f. ime žensko.* — *U naše vrijeme.* Došla sudu Hanovka Mihajla Babića sna iz Lojanica. Glasnik. II, 1, 40. (1808).

HANSKI, *adj. koji pripada hanu, hanovima.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu.* Opet hanska vrata otvorena. Nar. pjes. vuk. 2, 397.

HANTAV, *adj. veli se kad tko hodi kao preko voļe, te se i loše nosi.* na Braču. A. Ostojić.

HANTERIJA (hãnterija), *f. vidi* anterija.

HANTUĻA, *f. hantavo čeljade.* na Braču. A. Ostojić.

HANUMA, *f. gospoda, od tur. hanum, plemeni- ta gospoda, knežina.* — *U naše vrijeme (o Turkinama).* A hanume rezil učinise. Pjev. ern. 103a. A devojka opet upita (babu): ‚A da moja hanumo!‘ Nar. prip. vrc. 96. Ova nepoznata hanuma (gospoda) prilivati joj. 110. Zapita ga (spahiju) anuma negova. Nar. prip. bos. 1, 56. — *Pridjevno imenu što počinje vokalom, može biti i okrieno.* Anum' anko, Osman-age majko! Nar. pjes. vuk. 1, 371.

HANZABEG, *m. vidi* Hamzabeg.

HANŽ, *m. ime muško, Ivan, nem. Hans.* — *xv vijeka.* Mi knez Hanž Frankapan. Mon. croat. 171. (1493).

HANŽÂR, *vidi* hangar.

HANČO, *vidi* Hančo.

HANGIR, *vidi* kod angir.

HANŪLE, *f. pl. dokoļenice* koje težaci nose kad kopaju. Slovinac. 1880. 389.

HÂP, *interj. viče se kad se igra (pleše).* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Kolovoda viče: hap hap, noga tjera tap tap ĵuta. J. Krmpotić, kat. 123.

HAPAT, *hapta, m. vidi* habad, apta. Hapat, ebulo (Pizzelli), Sambucus ebulus L. B. Šulek, im. 108.

HÂPS, *m. zatvor, arap. tur. ĥabs.* — *ispoređili* hapsa, havsâ. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚der arrest‘ ‚custodia‘ s primjerima: *U hapsu čovjek.* Metnuli ga u haps). Sve one sijeku, koji su pozatvarati bili u apsove. P. M. Nenadović, mem. 236. Pisato vojvodi Miličin Drinčiću, da se on postara buntaše koji su iz apsa pobjegli, Pavla Kućica i Petra Molera pobiti. Djelovod. prot. 161.

HÂPSA, *f. vidi* haps. — *U naše vrijeme.* Petar Aćimović šabački žitelj pustio iz apse Jovana

Gavrilovića za dug. Glasnik. 11, 1, 14. (1808). Presudili i dobio kaštigu 25 batina, dobio i 24 sata, u apsi bijaše. 21. Ako li ne plati, da ima apsu trpiti. 31.

HAPSANA, *f. kuća gdje su zatvoreni hapšenici, tamnica.* — Složeno od haps i pers. tur. châne. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (der arrest, das arresthaus, custodia). Otkuda je u ovu apsanu doveden. Nar. prip. vuk.² 269.

HAPSANGIJA, *m. čovjek nad hapsanom.* — Od hapsana *turskijem nastavkom* gy. — U naše vrijeme. Apsangija, dobri nekakav starac iz Turske. M. Đ. Miličević, zim. već. 313.

HAPSANSKI, *adj. koji pripada hapsanama.* — U naše vrijeme. Donela je (prošla godina) na gdkojim mjestima zimni mraz i apsansku studenost. Nov. sr. 1834. 208.

HAPSENČKI, *adj. koji pripada hapšenicama.* — U Vukovu rječniku.

HAPSENİK, *m. čovjek u hapsu.* — U Vukovu rječniku: der arrestant, captivus, qui in custodia est.

HAPSITI, hapsim, *impf. zatvorati, metati u haps.* — U Vukovu rječniku: arrestiren, verhaften, in custodiam mitto.

HAPTIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu travničkom.* Statist. bosn. 180.

HAPŠENE, *n. djelo kojijem se hapsi.* — U Vukovu rječniku.

HAPTA, *f. vidi apta i habat.* Hapta (Sabjar), haptan (u rukopisu xv vijeka), haptovina, Sambucus ebulus L. (Visiani, Vodopić). B. Šulek, im. 108.

HAPTAN, *m. vidi hapta.*

HAPTOVINA, *f. vidi aptovina, habat, hapta.*

I. HĀR, *f. gratia, grč. χάρις.* — isporedi 3. har. — Od xiv vijeka (vidi i besharan), a između rječnika u Mihaljnu (har, korist, utilitas, emolumentum); vratiti har, biti haran, remunerero, porem gratiam reddo), u Belinu (gratia, cioè favore o beneficio^a 357^a; beneficium^a 137^a; gratus animus^a 357^a; retributio^a 616^b; remuneratio^a 622^b), u Bjelostjenčeu (v. korist), u Stuljčeu (gratia, beneficium, favor, meritum, gratus animus, debitum, obligatio, utilitas), u Daničičeu (har, χάρις, gratia). a) u naj starijim primjericima pisanima crkvenijem jezikom ne zna se što znači bez hari: bez milosti? bez hrane? Ašte li jeho (trapezara) poslušav ne umlknety, ne slovo tvoriti guplyno i ješte, ot trapezy bez hari da podvizajety se, i vs nejadenija zapreštenija da vnidety, ašte li da inako jeho smerity (smeriti) kako igumenu godě. Sava, tip. hil. glasn. 24, 190. tip. stud. glasn. 40, 148. — b) milost, kad se kome koje dobro čini ili mu se daje bez dužnosti, i u konkretnom smislu ono što se čini ili daje od milosti. Ako bi se komu i radi koga har učinila voľa zajam. Spom. sr. 1, 36. (1401). Kada mož činiti, učini vazda har. N. Dimitrović 12. Ne drži na sviti prijateljstvo drugu stvar, negli har primiti i učiniti drugu har. 13. Znajući, koliko vrijedna je velmi stvar i mañima od sebe stvoriti čas i har. D. Rañina 98^a. Za toj veļu, da rećeno na svitu je svima: tko satvara har mlacima, s mladać milos prima. 105^a. Iloće razlog od naravi, da se zajam dobrom vrati, i har svaka da se plati, ka izlazi od ljubavi. S. Bobajević 224. Ti učin' ovuj stvar, sestro, ter procijeni, da sama sebi har stvorioš i meni. D. Zlatarić 11^a. Kad nebesa prospu slasti od otajne svoje

hari. Đ. Baraković, vil. 224. I velike har ljubavi s tijem neharstvom da mu platiš. G. Palmotić 1, 255. Har har čeka. (D). Har izmoļena drago je kupļena. (D). Har rađa har. (D). Poslov. danič. 25. Har se naj brže stara. (D). Har se nehari plaća. (D). 26. Tko har čini, har čeka. (D). 128. Već derviši har ne imaju. J. Kavañin 270^a. Har za har, a bat za pas. (Z). Poslov. danič. 26. Kļañam, hvalim, har prinosim. I. M. Mattei 279. — c) zahvalnost, i u konkretnom smislu djelo ili dar čim se pokazuje zahvalnost i odvrća se milost. Nastoj i učini da namy Bosna onoj vñse potvrđi i ustanoviti, da harz tebē vidimo. Spom. sr. 1, 56. (1404). Dara ne kratu tomu ki t' ima har. M. Marulić 130. On će t' inako imat na časti malu har. 148. Neka ti imam har do vječne spomene. Š. Menčetić 184. Imam ti har nosit. 235. A zlijem ļudem da nije hari. M. Vetranić 1, 22. Da mu je mala har. 1, 109. Mala ti har! M. Držić 156. Tuj li mi vrati har za toli mio dar? F. Lukarević 49. Zla ženo bez hari! 63. A hudi lakomac, što bi imal s ljubavi hvale mu dat' i har, er ga zla izbavi... D. Rañina 106^b. Da mu se har ukaže za viješke svoje trude. G. Palmotić 1, 314. Nemoj bježati onoga koji ide za tobom s križem na ramenu da te sahrani na tvoju malu har. P. B. Bakšić 87. Celivamo mi ñih lice, pak rad hari ñih smo izdali. A. Gleđević 175^a. Mū stavit ću har u djelo. I. Đorđić, salt. 397. Razgara sladku ljubav i plemenitu k srcu Jezusovu, odvrćajući koju može har ljubavi ñegovoj prema nam. I. M. Mattei 33. Ku li har ću, dopuštenu za slobodu odvrati' ti? P. Sorkočević 578^b. — d) kod značenja pod b) može se isticati da je dar ili dobro djelo što ko prima ñemu korisno, po tome može značiti korist uopće. Mnogo molimo slavu gospodstva vi jer će naamy u veliku glavnu harz biti. Spom. sr. 1, 161. (1422). Zavidniće vrlu, na tvoju malu har srića mi dat hrli vridniji svita dar. H. Lucić 221. Kad Bogu daše dar tri kraji istočni, na tvoju malu har, Irude brezoćni. 279—280. A smrti prokleta, na malu har tvoju li će duh opeta vazeti put svoju. 291. Koga sa mnom, gospo, obdari i ljubavi tve nadili, tako tebe Bog ne uhili od naj draže tvoje hari! A. Čubranović 143. Odavna je ona za svoga uzela dragoga, kojega uživa na tvoju malu har sved kako svoju stvar. F. Lukarević 100. Vazda mi u mū har protivna jes bila, nidna vik dobro stvar ni' mi se zgodila. D. Rañina 124^b. Veće gleda vašu družbu, i milije stoji s vami, neg na nebu meu zvjezdami, gdi ima svaku har i službu. S. Bobajević 228. Ogañ se jur dune, pod silom nima har. Đ. Baraković, vil. 346. — e) s ñekijem prijedlozima stoji adverbijalno. aa) na har, na dar, bez plate (vidi b)). Ako ja još na har i dvorim i služim. Š. Menčetić 51. Služih što godi, budi ti sve na har. 137. Tko ljubav da na har. G. Držić 420. Hoću te ja na har priverno vik dvorit. N. Dimitrović 88. Ja inu od ñe stvar ne iskah na sviti, neg samo da na har budem joj služiti. N. Naješković 1, 191. Kad žudim dragu stvar, ne mogu je imati; a imam tuj na har, ku ne budu iskati. M. Držić 80. Toj ļubežljivo djelo na har, bez nijedne plate, ima se učiniti. A. Gućetić, roz. jez. 21. Otet mu jedno dobroćinstvo vremenito i dano na har. A. d. Bella, razgov. 51. — bb) ñ har. aaa) na korist, korisno (vidi d)), vidi još i uhar, uharno, zahar, zaularno. Sadity sadt i prisazdaety ovoštija i položitv glavu svoju za druga i ne budety jemu vñ har. Sredovječn. lijek. jag. star. 10, 126. Ako hoć da t' ide svako dilo u har. Đ. Baraković, vil.² 119. Svudi, u

svem, i vazda je ona (*mudrost*) u har umrlima. J. Kavañin 353b. Kô da je gospodar od svega svijeta jedan prosjak, komu je u har da mu damo samo jedan tužni ostatak. B. Zuzeri 287. Znate li, česaru Karlu na ovom svijetu čestitomu što je u har bilo, kad je prošlo na onu stranu? Bilo mu je u har ono snižeñe i priklonstvo kojijem bi Božije crkve sved častio...; u har mu je bilo ono s Bogom sjediñeñe...; u har mu je bila ona vjera... 310. — *bbb*) zahvalno, sa zahvalnošću (*vidi c*). u jednom primjeru xvi vijeka. Ne nadoh hudu stvar do danas pod nebi, koliko zlu nehar koja je u tebi... ovo tko može trpiti, ja ne vim, da služba pravedna primjena ni u har. Š. Menčetić 137. — *ccc*) milo, po voji (*vaļa da „u milost“, vidi b*). u dva primjera xvii i xviii vijeka. Sto je tebi milo i meni je u har. I. T. Mrnavić, osm. 28. Svi su mi u har, i svih štujem. J. Kavañin 109b. — *cc*) žli hār. *aaa*) *vidi* na har kod *aa*). Jer voju poslužiti tebi, yil, a za har nego li sadružiti od ine juven dar. Š. Menčetić 17. Za č bi radja, moja kito, tebi za har poslužiti, neg za drago družijem mito. S. Bobajević 208. — *bbb*) primiti žli imati za har, kao dar, kao milost, *vidi b*). Ku milos ja uvik imal bih ōoj za har. S. Menčetić—G. Držić 474. Nejma se nitkore čuditi na svijeti, ako ku stvar more bude mu uzeti; ima se čuditi, ako ku bude stvar iz mora izniti, i primiti ōu za har. N. Dimitrović 21. Koji dar neizmijerni ima svak... za har prijati. 54. To li t' sam draži star neg li mlad? Jeli, a? I ne imaš još za har? M. Držić 51. — *ccc*) od milosti (*učiniti što*), *vidi b*). Rači mi reć za har. Š. Menčetić 6. Za milos i za har bogat ću dar staviti. I. Dordić, salt. 213. — *ddd*) za harnost, za zahvalnost, *vidi c*). Da me će još za har nenavidjet' vele. N. Naješković 1, 122. Ľubavi za har Ľubav povraćaju. F. Lukarević 3. Za har „gratia causa“. A. d. Bella, rječn. 357a.

2. HAR, *f. brija, pomña, nastojañe*. — *Vaļa da nije ista rijeć što* 1. har; *može biti da je isti korijen što kod harati*. — *Samo u jednoga pisca čakavca xvi vijeka*. Od druge pomñe i hari ispodivnika. Š. Budinić, ispr. 34. Od pečali i hari koju ispodivnik ima imiti okolo odrišenja. 46.

3. HĀR, *m. vidi* 1. har. — *U jednoga pisca Dubrovčanina xvii vijeka, i u jednoga Bošnjaka našega vremena*. Koji, da ti se na velike tve milosti har odvratiti? Ğ. Palmotić 2, 70. Veličanstvu carstva tvoga ke ću hare ja vratiti? 2, 273. Čija god je ne bilo joj hara, jer narodu ne bje od nhara. Osvetn. 5, 37.

4. HAR, *m. harañe*. — *U dva pisca čakavca xvii vijeka*. Mejaš ondi je Babelske župe har. J. Armolušić 52. Dasko i grede naglo doli izmetasmo mneć tak smrsit grčke rede, dal' ōim mnogo hara dasuo. I. Zanotti, en. 32.

5. HAR, *m. vidi* harac. — *U jednoga pisca čakavca (iz Senja) xviii vijeka*. Ovak spravan drža (nij ni Boga molil) Laudonovu da je jur haru odolil. M. Kulačević 132.

6. HĀR, hāra, *m. vidi* kod ahar. — *I u Vukovu rječnika*.

7. HAR, *m. sram, arap, tur. ĥar*. — *U naše vrijeme u Bosni*. Har ga bilo s triest aga mladih. Nar. pjes. juk. 138. Har, sram, stid. 619.

8. HAR, *m. kao da znači imañe, vaļa da je rijeć turska*. — *U jednoga pisca Bošnjaka našega vremena*. Već je osto la zavjetu vojnu, sultanova hara cuvajuć. Osvetn. 2, 146. Pašo, daj sigurnost haru i imañu. 3, 81.

1. HARA, *f. vidi* 1. har. — *U jednoga pisca xviii vijeka. a) vidi* 1. har, *e) bb) ccc)*. Jeda lica tvoja budu ñem' u haru. J. Kavañin 392b. Ako mu je toko u haru vidit ova. 492b. — *b) vidi* 1. har, *e) cc) ddd)*. Sad ima ki za haru vraćaju nehar i prijevaru. 150a. Jerolima lava i slide, ki poslušan bi za haru. 363a.

2. HARA, *f. zlo? šteta?* — *Biće isto što harañe*. — *Na jednom mjestu xvi vijeka*. Što li voliš, da t' ju (*čest i sriću*) kažu, prvo ner mi dar pokloniš, a to hare da se ukloniš, da te lažju ne poražu? M. Pellegrinović 168—169.

HARAB, *m. arap, tur. charāb, pustošene, harañe*. — *U narodnoj pjesmi bosanskoj našega vremena*. Što će vama sela popaliti, šehar Dugu harab učiniti. Nar. pjes. hōrn. 1, 237—238.

HARABA, *f. vidi* araba. — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena*. No napravi do sedam harabah, popuni ih žutije dukatah. Pjev. crn. 254b.

HARĀBĀT, *adj. (ne mijeña se) pokvaren, arap, tur. charābet, mjesto opustošeno, mahana*. Arābāt, pokvaren: „Kola su mi arabat, ne mogu da vućem drva“. „Gradina mi je arabat, moram je zagradivati“. „Zgrada mi je arabat, hoću da je opravlam“. „To je arabat posao!“ Ľ. Kovačević u Srbiji.

1. HARAC, harca, *m. u Daničićevu rječniku*: „Нарѣвъ, краļ je Stefan Dečanski dao Dečanima „vinogradĽ harca“ (Mon. serb. 92 god. 1330).

2. HARAC, harca, *m. boj, bitka, maĽ. harez*. — *U nom. i acc. sing. pisano* i harc. — *Od xvii vijeka u sjeverozapadnijem krajevima, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (harc, harac „certamen, conflictus, proelium, pugna“, v. boj), u *Jambrešičevu* (harc „certamen, conflictus, proelium“; harc smrtni „agonia“). Vojsku mu razbismo na hareu oni čas. Đ. Baraković, jar. 59. S Turci bijući boj na harac izhodeć. B. Krnarutić 6. Vazda na harac zdrcāvši s ulice. 27. Pobivši ih v prvom hareu 30 jezer. P. Vitezović, kron. 38. Većkrat harec hude s Turci obrvšili. odil. 33.

HARACOVATI, *vidi* harcovati

1. HĀRĀČ, harāča, *m. tributum, što se u turskoj državi plaća vladi od snake muške glave što nije turske vjere (isporedi glavarina), pa i uopće danak, porez (ne samo u Turskoj), arap, tur. charāĽ*. — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i voc.: hārāču, hārāči*. — *Od xv vijeka, a između rječnika u MikalĽnu* (harač, carina „tributum, pensio“, u *BelĽnu* (tributum“ 523b. 745b; „pensio“ 553b; „vectigal“ 335b), u *Bjelostjenčevu* (tributum“), u *Jambrešičevu* (tributum“), u *VoltigijĽnu*: harač (grješkom gen.: harca) „gabella, gravezza, tribut“ „auflage, steuer“, u *Stuličevu* (tributum, vectigal“), u *Vukovu*: „die kopfststeuer“, tributum, exactio capitum“ harač se plaća (u turskome carstvu) caru od muškijeh glava počovši od sedam godina pa do smrti, u *Daničićevu* (harač „tributum“ u Turaka). — (*Pošto se u svakom primjeru ne da raspoznati, koje je od ona tri značenja, ordje su svi primjeri zajedno*). Tko je podi moje gospodstvo, ili koji mi harač davaju. Mon. serb. 410. (1412). Koji harač donesoše. 174. (1456). Što samy godē dao u harač. i u bešketē. 500. (xv vijeka postlje 1466). grješkom harač. harač. 550. (1517). Utakmiše se stati pod harač. Dukljanu 9. Kada se Turkom harač daje. Stat. polj. ark. 5, 246. Imamo li harač dati cesaru? Korizm. 14a. Čemu je u harač složit narode? M. Vetranić 1, 39. U harač podloži gospoectva razlika. 1, 44. Harač manj no poslav, svezan

k mani doveden budeš. Aleks. jag. star. 3, 237. Pristoji li se davati cesaru harač? M. Divković, bes. 7^a. Platiti za sebe harač ili carinu. B. Kašić, nač. 14. Zlotvora (*Minos*), kom' za harač zao savije naša djeca neodhranena svako lito dana biše. I. Gundulić 25. Car na jednom carstva kraju kad s oružjem na boj skače, strane mu ine počivaju, i obilne šlu harače. 453. Blag s podložnijem pukom biti gospodstvo je vele jače neg se u vlasti utvrditi uzumnožite kroz harače. G. Palmotić 2, 187. Postaviše harač gospoda na uli. J. Armolušić 33. Zato im zapovidi davati arače. I. Ančić, ogl. 27. Pod harač kruto sramotan rimskom imenu poda se. P. Vitezović, kron. 39. Svak tebi harač nosi. I. Zanotti, skaz. 4. Naši stari imali su svake obilnosti, jerbo Bogu desetine davali su i plaćali harač cesaru. M. Bijanković 147. Ne ima glave gdi naklonit, kuće harač čim poklonit. J. Kavašin 379^a. Carine i harače prikupiti. B. Zuzeri 64. Platiti harač općenski. J. Banovac, privs. obit. 54. Nemu zlato od posluha prikazujem za arač. F. Lastrić, test. 70^b. Kada sam arače kupio. svet. 150^b. Običajni harač iliti danak plati. A. Kanižlić, utoč. 528. Porezi oliti harači. S. Rosa 40^a. Jezus za sebe i za svetoga Petra platio isti harač. D. Bašić 23. Da plaća harače pozlavcima svjetovnijem. 264. Isiče jih, zasušiti i pod arač metnu. And. Kačić, korab. 192. Ne ktijuci dati carinu aliti arač kraju Babilonskomu. 257. Uzmite ga vi za vaše kmete nek da harač a ne čini štete. M. A. Rejković, sat. B4^b. Podložnici su dužni platjat harače, porize. Blago turl. 2, 124. Koji (*vladaoci*) uzmuožuju ili nove harače i daće postavljaju na svoje podložnike. Ant. Kadčić 283. Ište harače oli carine od crkoviñaka. 315. Koji ne plaćaju carine, harače, desetine. J. Matović 398. Dužni bijau samo godišini harač davati kraļem. I. Velikanović, uput. 1, 101. Oli su samo pod aračom, a ne pod posluhom. M. Dobretić 36. I uzamši nekoliko novaca od oni koje donesoše kraļevi dvorani od puka arač. D. Rapić 162. Svaka kita od dukata zlata, podvezice careva arača. Nar. pjes. vuk. 1, 158. Posla zeta Miloš-Obilića u Latine da kupi harače. 2, 211. Jedna zemļa a dva gospodara, jedna raja dva harača daje. 2, 309. Pa ču od sad harač davat' crkvi. 3, 76. Te on kupi danke i harača. 3, 446. Jer se Brdska deca posilila, pa ne dađu carevih harača. 4, 19. Jedna zemļa a dvoji harači. 4, 439. Dok Grahovo feta učiniše i po nemu harač kupiše. 4, 457. Hoću kupit' groše i harače. 4, 471. Da daure pod harač okrenem. Nar. pjes. petr. 2, 367. — u *prenesenom, metaforičkom smislu (naj češće po tuđijem jezicima)*. Moru harač dajuć (*rike*). P. Zoranić 15^a. Velik sud vode za harač Krki pokloni. 71^a. Zač obilan harač od krvi dadihu. D. Baraković, jar. 52. Ravna zemļa, more siñe kijem (*kuhinam*) obilni harač daju. I. Gundulić 532. Gorko svili oboli harač prve rane. I. T. Mrnavić, osm. 52. Gospojām... od klanjanja harač daju. P. Kanavelić, iv. 419. Ja ću vraćati vazda harač ljubavi tvoje. P. Radović, nač. 278. Jesi ju (*dušu*) učinio pod haračem. M. Radnić 115^b. Poklonit ću tebi u harač srce moje. I. Đorđić, salt. 11. Plakale su i naravi slaboj harač plaćale. B. Zuzeri 377. Oznañuje nas, da imademo dati smrti arač. J. Banovac, pripov. 1. Imate nu pridavati arač od obsluženja zapovijedi Božije. F. Lastrić, ned. 202. Vladañe dračuna arač grila kupećega. svet. 31^b. Plati plaću i harač od ljubavi. A. Kanižlić, uzr. 57. Dokle ti se život vrti, uvik harač daješ smrti. V. Došen 46^b. Božijemu srcu klanat harač sveu-

diljni ljubavi. I. M. Mattei 157. Da mu priñese u harač kojugod suzu. 319.

2. HARAČ, hārča, *m. trošak, arap, tur. charğ.* — *Drugo -a- ostaje samo u nom. i acc. sing. i u gen. pl. hārčâ; jedan pisac prošloju rijeka (J. Kavašin) piše i u nom. i acc. sing. harč (vidi i u Stulićevu rječniku), drugi (A. d. Costa) arač i arč.* — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu (harač, tratna, impendium, sumptus) gdje naj prije dolazi, u Stulićevu (harač i harč, v. harčeñe), u Vukovu („die auslage, expensa“, cf. trošak). a) sa značenem kazanjem sprijeda (u nekijem primjerima može značiti i trud). Brez svoga truda ili harča, dužan je i trud i harač podnijet. I. Grlić 67. Nikola na svoj harč sgradi u Čihovo Božju hižu. J. Kavašin 120^b. Ki vrhknmit od galije vrsne sindike hoti blago čitat na harč svoje ljubavi čim ih brodi po državi. 159^b. Koliko je pomje i harča za tilo smrdljivo, toliko nepomje i neharmonosti za dušu. J. Banovac, pripov. 15. Zašto tolik harač za oslobodit n. p. onoga tvoga brata iz suzañstva? 51. I vi mogući brez nijednoga harča i muke ozdraviti od duševne grdoće i priuzeti lipotu prilike Božje, ipak nećete. 203. Koje (*oštiže posvećeni*) možete imati brez truda i harča. razg. 46. A duša kad želi, da se pokripi ričju Božijom, i dili duhovnim, koja se čine s malom mukom i brez harča. 101. Svu je prošao srbsku zemļu i arbanašku ne praštajući trudu ikakvu, harču ili pogibli. J. Filipović 1, vii. Kupite ga brez svakoga vašega harča. 3, 276^b. S velikim trudom i s mlogim arčom dođoše. F. Lastrić, test. 68^a. Cina iliti vam arč biti će 12 libara. A. d. Costa 1, vi. Pristoji ga arač od dvi jaspre. 1, 33. Naplatiti sve arče koje bude učinio oni koji ga je pozvao (*na sud*). 2, 53. Koja djevojka ostane sirota iza oca i matere, i kad bi je našla sreća da se uda, da joj selo učini arač. Pravdonoša. 1851. br. 32. — *b) u ocijem primjerima kao da znači naboj u puške*: U rukama puške jednolike jednog arča, od dvanaest drama. Nar. pjes. vuk. 4, 167. I iznese vezenu šešanu mala harča a golema puca. Nar. pjes. juk. 491. — *c) preneseno na ono čim se pokriva trošak, novac, blago*. Da donese harča za hajluka. Pjev. crn. 47^b. I daću ti harač za družinu. Ogled. sr. 247. Nestade ni arča u torbice. P. Petrović, gor. vijen. 12. — *d) dosta gajtana na kakvoj haļini, obično gñu*. L. Lazarević. *i oro je značenje po turskom jeziku.**

HARAČAR, haračara, *m. dem.* 1. harač. — *U Stulićevu rječniku. — nepuzdano.*

HARAČAN, hārāčna, *atļ. tributarius, koji pripada haraču.* — *Od xv vijeka (vidi kod b), a između rječnika u Mikašinu (haračni, podharačen, tributarius, stipendiarius, vectigalis), u Belinu (haračni „di gabella o spettante a gabella“ vectigalis“ 335), u Jambrešićevu (haračni, tributarius), u Voltigijinu (haračni „tributario, di gabella“, „steuerbar, zinsbar“), u Stulićevu (tributarius: haračna podkrađa, haračni podkrađa), u Dimićevu (haračny, tributarius). a) uopće, vidi u rječnicima, osobito u Belinu, u Voltigijinu, u Stulićevu. — b) koji treba da plaća harač, koji je pod haračem (čovjek, narod, zemļa). Mi smo haračni ljudi. Mon. serb. 528. (1483). Ostavivša im zemļu veoma podložnu i haračnu. M. Radnić 282^a.*

HARAČĀR, haračāra, *m.*

a. tributarius, *čovjek pod haračem, koji je dužan plaćati harač.* — *U tri pisca Dubrovčanina xvii i xviii vijeka. Knez moškovski s prekopskijeme haračarom, i gospoda sva od svijeta ištu pleme*

suproć sebi cijecé poroda. I. Gundulić 305. Da západá slavná cara blago i dobro sve na svijeti od svihjeh mrtvijeh haračara ki bez djece budu umrijeti. J. Palmotić 249. Državi filistevskej bi haračar puk izbrani. I. Đorđić, salt. 197. Ufam, da me smoočnijem dari moabski će haračari častit i slat carsku hranu. 376.

b. *vidi* haračlija. — *U dva pisca Dubrovčanina xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (publicanus⁴ 335^b. 745^b) i u Stulićevu (publicanus⁴). Er kralevi u taje kraje bjehu došli haračari kupit kraju ki se dej svako ljeto pjenez stari. G. Palmotić 3, 133^b. I carinici i haračari vrve k nemu. B. Zuzeri 64. Gosti se na svačije oči s haračarim. S. Rosa 65^b. Tad on budi tebi ko paganini i haračar. 103.*

HARAČARICA, *f. žensko čelade kao haračar (kod b).* — *Samo u Stulićevu rječniku: „publicana⁴“.*

HARAČARITI, haračarim, *impf. raditi kao haračar (kod b).* — *Samo u Stulićevu rječniku: „far da gabelliere⁴, vectigalia exercere⁴“.*

HARAČARSTVO, *n. služba u haračara (kod b).* — *Samo u Stulićevu rječniku: „publicani munus⁴“.*

HARAČEŃE, *n. djelo kojijem se harači.* — *U Stulićevu rječniku: „vectigalium impositio; vectigalium conductio; tributi solutio⁴“.*

1. HARAČIĆ, *m. dem. harač.* — *Samo u Stulićevu rječniku.*

2. HARAČIĆ, *m. prezime.* — *U jednoga pisca xviii vijeka. Haračiča sada nije. J. Kavañin 375^a. — isporedi Aračić.*

HARAČIJA, *m. vidi* haračlija, *tur. harağgy.* — *U dva pisca xviii vijeka, a između rječnika u Mikašinu (haračija, koji harač kupi, publicanus⁴). Štap vladaua haračije puka tvoga nadobio si. F. Lastrić, test. 182^b. Od carinika i aradžije e-sara rimskoga. svet. 149^a. Haračije, desetnake i sve sluge krajevine. Blago turl. 2, 175.*

HARAČINA, *f. vidi* 1. harač. — *U narodnoj pjesmi čakavačkoj našega vremena. I postavlja vele haračine. Nar. pjes. istr. 1, 38.*

HARAČITI, hărăčim, *impf.*

a. *sturlati pod harač.* — *U Stulićevu rječniku: v. uharačiti.*

b. *plaćati harač.* — *U jednoga pisca xviii vijeka (u metaforičkom smislu). Zemlje tako pri-radivati, da sejaninu blagodarno haračile budu. 1. Jablanci 37.*

HARAČKI, *adj. vidi* haračan. — *Od kraja xvii ili od početka xviii vijeka (vidi kod b).* a) *uopće.* Sve aračke novce otine. P. M. Nenadović, mem. 48. — b) *koji je pod haračem.* Ko su od-voli sedam ljudi iz arački sela. Stariue. 12, 21. (oko 1696—1703).

HARAČLIJA, *m. čovjek što kupi harač.* — *isporedi* haračija, haračar, b. — *Nučieno od harač turskijem nastavkom ly kojijem postaju adjektivi.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (der kopssteuer-einnehmer⁴, exactor tribut⁴). A od Bišća Fazli-haračlija, hoće Turčin s blagom uz planinu. Nar. pjes. vuk. 3, 301. Kad dolazi da kupi harače, on dovodi trista haračlija. 4, 485. Ako je i car, nije ciganski haračlija. (Kazuo Ciganiu kad mu je neko rekao da ustane ili da se ukloni s puta: „Eto cara de ide⁴; jer se Cigani naj više boje haračlije koji je njihov naj veći gospodar i sudija). Nar. posl. vuk. 3—4.*

HARAČLIJIN, *adj. koji pripada haračliji.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu.*

Za nim ide haračliju čelhaja. Nar. pjes. vuk. 3, 305. Te udari haračlija čaju. 3, 309.

HARAČLIJINSKI, *adj. vidi* haračlijski. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (haračlijski). Da m⁴ učiniš agom haračlijskim, ja harača pokupit ne mogu. Nar. pjes. vuk. 2, 369.*

HARAČLIJSKI, *adj. koji pripada haračlijama.* — *isporedi* haračlijski. — *U Vukovu rječniku.*

HARAČNICA, *f. žensko čelade kao haračnik (kod a).* — *Samo u Stulićevu rječniku: „mulier tributaria⁴“.*

HARAČNIK, haračnika, *m. vidi* haračar. — *Od xv vijeka, a između rječnika u Belinu (tributarius⁴ 745^b), u Bjelostjenčevu (tributarius⁴), u Jambrešićevu (tributarius⁴), u Stulićevu (homo tributarius⁴), u Daničićevu (haračnik⁴, tributarius; exactor vectigalium⁴).*

a. *vidi* haračar, a. Mi smo ođ carstva vi haračnika (*dual?*). Mon. serb. 474. (1456). Da ne imaju zabavu nēdnu ođ gospodctva mi ni ođ koga moga človska ni ođ koga mi haračnika. 524. (1451—1481). Učini da mu behu 30 let haračnici. P. Vitezović, kron. 84. Gdi da se vode na viri aračnici (*vidi kod* harački)? Stariue. 12, 21. (oko 1696—1703).

b. *vidi* haračar, b. Ni kadija ni haračnik⁴ ni travnik⁴... Mon. serb. 523. (1480).

HARAK, *m. ime miško.* — *Prije našega vremena. Harak⁴. S. Novaković, pom. 110.*

HARAKČIN, *m. vidi* arakčin. — *U Bjelostjenčevu rječniku: v. arakčin.*

HĀRALAC, hāraoca, *m. čovjek koji hara.* — *U Belinu rječniku (tritor⁴ 442^b) i u Stulićevu (tritor⁴).*

HĀRALICA, *f. žensko čelade koje hara.* — *U Stulićevu rječniku: „quae terit⁴“.*

HĀRĀM, harāma, *m. prokletstvo, arap. tur. harām, nedopušteuo, zabrañeno, nezakonito (isporedi suprotno halal).* — *Akc. je kao kod halal.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu: prokletstvo („das gegenheil von halal), fluch⁴, male vertat⁴ (s primjerom: Haram ti bila so i hleb što si izjeo kod mene!). Aram tebi materina hrana! Nar. pjes. herc. vuk. 2. Bez harama nek je ispijeno! Pjev. crn. 153^b. Haram tebi što sam te hranila! Nar. pjes. juk. 289. Haram tebi moja hrana bila, kojom te je majka othranila! Nar. pjes. hōrn. 1, 109. Aram (proklete) tebe moje milovañe! V. Bogišić, zborn. 196.*

HARAMAN, *m. kao da znači molitva nad mrtvijem. viša je prilika da je ovako, premda bi se po smislu moglo promisliti na prokletstvo (vidi haram), jer je riječ o Turčinu koji pogibe jer ne drža zadatu vjeru.* — *Vaļa da je od arap. Allah rahmān! Bog je milostiv! ili od Allāh rahimahu! Bog mu se smilovao!* — *U narodnoj pjesmi bosanskoj našega vremena. Drugi viću: „Mulu rad rahmana! klanajte mu turskog haramana!“ Haraman mu učiniše Turci. Nar. pjes. petr. 3, 504.*

HARAMBAŠA, *m. poglavica hajdučki, tur. haramy başı (isporedi haramija).* — *U nekijem primjerima (i to i u naj starijim) piše se s u mj. m: harambaša.* — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikašinu (harambaša morski „archipyrata⁴), u Bjelostjenčevu (harambaša, voditelj, kalauz, vodac, provodič, ductor, dux viae, viarum, ductor militum, praevius, explorator⁴, v. voda), u Voltijijinu (conduttore; capo d'assassini⁴, anführer⁴), u Vukovu (poglavica hajdučki). a) su znučienem sprijedu kazaniem. Drugoga haran-*

bašu uskočkoga. Starine, 10, 13. (1582). Svu moju snagu i vojsku mislim okrenuti protiv onoj aranzadi od pustajta arambaša. And. Kačić, razg. 99. Vira moja, vlaški arambaša, brzo će te sići sabla naša. 199^b. Nego učinivši se arambaša iliti kolovođa od mlogi izdajnika. D. Rapić 161. Odmetu se odmetnika Mara preko Bajneluke u ajduke, devet godin arambaša bila. Nar. pjes. vuk. 1, 483. Da s' naodi i da ajdukuje u zelenoj gori Garevici, pred četom je junak arambaša. 2, 77. Jedna četa, tri su harambaše. 3, 142. Knigu piše Gavran harambaša ... pobratimu harambaši Limu. 3, 300. Kad ugleda dvije harambaše i sa njima devedeset druga. 3, 368. Pobratime, četi arambaša! 3, 426. Postao sam gorski harambaša. 3, 449. O Murate, srpska harambaša! 4, 519. Koji su bili torbonoše oni su sad harambaše. Nar. posl. vuk. 143. To je bilo dvanajst hajduki i trinajsti arambaša. Nar. prip. mikul. 104. Makar bila i samo dva hajduka, opet se zna koji je od njih dvojice harambaša. Vuk, živ. 267. — *b*) u *kràjišnikà* i *pandùrà* (i u *turskijeh*). Kada ga harambaša dovede. Starine, 11, 96. (oko 1655). Od mene Haği (Haçi) Šabana haranbaše Nosića Dubice grada. 11, 141. (oko 1679—1688). Molimo gospodu plemenitu i svijetlu i sve arabaše (*sic*) junake vitezove molimo. 12, 5. (1697). Što si mi govorio s arambašami, ja sam govorio Simou arambašom i s knezom Pilipom od toga dugovaña. 12, 21. (oko 1696—1703). I ufati Zerduma Jakova, od bandura turski arambašu. And. Kačić, razg. 293. Biše arambaša od krajišnika. korab. 488. Osim ovih bijaše kod svake kompanije po jedan harambaša i po 12 pandura koji se nosiše kako i pustajta. M. A. Rejković, sat. B3^a. Sudac posla arambašu i pandure. sabr. 41. Hvali Schweidnic sad Laudona i novoga Gedeona, viteškoga hvali pašu, hval' čestita arambašu. M. Kuhačević 147. Gdi je sopra, tu je dolibaša; gdi je vojska, tu je arambaša. Nar. pjes. vuk. 1, 444. Pred vojskom je arambaša. 1, 449. — *c*) u *zagoneci*: Vukotiči vuku, sjekotiči sijeku, harambaša premeće, niz ulicu izmeće. *odgonečlaj*: ruka (ili usne?), zubi, jezik. u *Dubrovniku*. P. Budmani. — *d*) *značenje*: *vođu*, *kauluz* u *Bjelostjenčevu* i *Voltigijinu rječniku* nije dosta pouzdano.

HARAMBAŠIĆ, *m. prezime*. — U naše vrijeme. Lazar Arambašić. Rat. 137.

1. HARAMBAŠIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu travničkom*. Statist. bosn. 184.

2. HARAMBAŠIĆI, *m. pl. meso pečeno u lozovom listu*. — *isporedi* sarma. — U naše vrijeme u *Dalmaciji*. P. Budmani.

HARAMBAŠIN, *adj. koji pripada harambaši*. — U *Vukovu rječniku*.

HARAMBAŠOVÂNE, *n. djelo kojijem se harambašuje*. — U *Vukovu rječniku*.

HARAMBAŠOVATI, *harambašujêm, impf. biti harambaša*. — *Akc. se mijeña u aor. 2 i 3 sing. hãrambašovã*. — U *Vukovu rječniku*: ,harambaša sein' ,imperito latronibus'.

HARAMBAŠTOV, *n. stuđe (čast) onoga koji je harambaša*. — U *jednoga pisca xviii vijeka*. Dužde mletački u dukalam puno ga fali, također i bratju ñegovu Matija, Nikolu ... kojizim, zarad junaštva dade vojvodstva i arambaštva. And. Kačić, razg. 190. Tad bijaše ban generala, po imenu Korner Jerolime, Pavlu daje julo arambaštvo za ñegovu veliko junaštvo. 203^a.

HARAMIJA, *m. latro, hajduk (samo u zlom smislu), arap. tur. ĥarami*. — Od xvi vijeka, a

između rječnika u Mikašinu (haramija, kosegija ,grassator, latro, praedo, excussor'), u *Belinu* (,grassator' 111^a; ,praedator' 580^a), u *Bjelostjenčevu* (haramija, hajduk ,miles confinarius pedestris, levis armaturae miles, pedes, pedes et expeditus miles, aerarius miles'), u *Jambrešičevu* (,pedes'), u *Stuličevu* (,praedo, populator'), u *Vukovu*: ,der räuber, dieb' ,fur, latro' (mit niederträchtigem nebenbegriff, während der hajduk ihn nicht hat'). *a*) *sa značenem sprijeda kazanimem*. Haramije, tko bi mrio, da su u ovomem gradu. M. Držić 61. Zašto, primorska haramijo? 342. Haramija, kada ide krasti, ako čuja viku biži. M. Divković, nauk. 217^b. Uitiše ih haramije. 223^b. Kozaci kih zvalu morske haramije. I. T. Mrnavić, osm. 57. Pogubit njeko pet aramija kojije uhutio je bio. Starine, 11, 114. (1678). Posikoše Turci sto haramij. P. Vitezović, kron. 175. Ima li on prgonit ove haramije? E. Pavić, ogl. 255. Ter porobi zemlju Arbaniju i pogubi Juru aramiju. And. Kačić, razg. 129^a. Dobro doša', gorska aramijo! 130^a. I od erkvi načiniše ģamije, u mlogima biše haramije. M. A. Rejković, sat. B7^a. Haramije ñem život uzeše. Nadod. 53. Zašto su Albanezi od tolika stotina godina sve aramije i ubijce? D. Obradović, basn. 192. Zašto aramija otima tude? sav. 4. Dostigoše haramije Turke. Nar. pjes. vuk. 3, 277. Što se kuneš, turska aramijo? 4, 370. Haramzado! gorska haramijo! Nar. pjes. juk. 551. — *na jednom mjestu o ženskom čeladetu (kao u šali ili od miline)*. O gizardava, o pridraga haramijo srca moga! (govori Turčin). S. Gučetić, star. pis. kuk. 1, 106^a. — *b*) *vojnik pješaki u krajini*. samo u *Bjelostjenčevu* i *Jambrešičevu rječniku*.

HARAMIJE, *f. pl. selo u hrvatskoj krajini blizu Crnika*. Schem. segn. 1871. 61.

HARAMIJSKI, *adj. vidi haramijski*. — *-iji-se sažimlje u i*. — U *Mikašinu rječniku*: mjesto haraminac' ,locus infectus latronibus, plenus latronum' 259^a.

HARAMIJSKI, *adj. koji pripada haramijama*. — *isporedi* haramijinski. — U *jednoga pisca xvii vijeka*. Ide prijeći priko haramiske zemlje. M. Divković, nauk. 192^b.

HARAMINČIĆ, *m. prezime u Hrvatskoj*. — Od xvi vijeka. Ivo Haraminčića. Mon. croat. 308. (1598). — *i u naše vrijeme*. Schem. zagr. 1875. 228. 262.

1. HARAMITI, *hãrãmîm, pf. prokleti*. — *impf.*: haramijivati. — *Akc. kaki je u praes. taki je u part. praet. pass. hãrãmjen; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf., osim aor. 2 i 3 sing. hãrãmî*. — *Postaje* od haram. — U *Vukovu rječniku*: ,verfluchen' ,execeror', cf. aramiti.

2. HARAMITI, *hãrãmîm, impf. biti haramija, živjeti kao haramija*. — *Samo u Stuličevu rječniku*: ,grassari'.

HARAMLIŪVÂNE, *n. djelo kojijem se haramljuje*. — U *Vukovu rječniku*.

HARAMLIŪVATI, *hãrãmļujêm, impf. haramiti*. — *Akc. kuki je u praes. taki je u impf. hãrãmļivãh, u imp. hãrãmļij, u ger. praes. hãrãmļujûci, u part. praet. pass. hãrãmļivãn; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf.* — U *Vukovu rječniku*.

HARAMSADA, *f. ñeka bilka, isporodi* četrina, lujza. Haramsada, citronenkraut (Sabljar), Lippia citriodora Knuth. B. Šulek, im. 108. — *Može biti da treba čitati haramzada*.

HARAMZADA, *m. i f. pers. tur. ĥarãm-zãde, kopile, i kao psotka; u našem jeziku kao psotka,*

*i s osobitijem značenjem: lukavo, lažno čelade. u naše se vrijeme kaže obično kao od šale i miline (tako je i u drugom primjeru xvi vijeka). — Nalazi se i s n mj. m. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikašinu (haramzada, zloban, veterator, callidus, vafer, versutus, astutus, malitiosus, fallax), u Belinu (vafer 114^a, 455^a; fallax 300^b), u Bjelostjenčevu (v. šegavec i ostala), u Stuličevu (veterator, vafer, callidus, versutus), u Vukovu: aramzada, m. „spitzbube (mehr im guten sinne)“, nequam. Gdi 'e ova didija, haramzada (griješkom haram, sada) koji mene ktijaše puškom strijelat? (gorori Turčin). M. Držić 173. Što se tužnim Dedom šališ, sladka moja haramzado (griješkom haramsado) (gozori Turčin). S. Gučetić, star. pjes. kuk. 1, 105. Nemojte slušati svake aramzade. Starine. 12, 17. (oko 1696—170?). Ti si doša kao jedna aramzada zločasta. N. Palikuća 47. Poznašao da je jedna aranzada. 59. Velika ti si haramzada, o sotonu paklena! J. Banovac, pripov. 169. Ona sasvim da je aranzada prevari se. J. Banovac, pred. 16. Vojsku mislim okrenuti protivu onoj aranzadi od pustajia arambaši. And. Kačić, razg. 99. Srdito je paša govorio: „Bre Sekule, jedna aranzado!“ 148^b. A srete je monče Aramzada (ovako, kao da je ime muško; ali u istom je primjeru u rječniku s malijem a). Nar. pjes. vuk. 1, 528. Bre delijo, jedna haramzado! Nar. pjes. juk. 74. A drugi je Keran haramzado. 371. Haramzado, gorska haramijo! 551. O ti Maro, aranzado! Nar. pjes. petr. 1, 86. Haramzada, porugljivo ime. u Nar. pjes. juk. 619. — *Vidi i haramsada.**

HARAMZADAC, haramzáca, *m. vidi* haramzada. — *U jednoga pisca xvii vijeka.* Što su lažci, aramzadci. I. Ančić, svit. 73.

HARAMZADAN, haramzádna, *adj. lukav, laživ.* — *Postaje od haramzada.* — *U Belinu rječniku gdje ima samo adv. haramzádnno, lukavo (astute 114^a).*

HARAMZADITI, haramzáđim, *impf. roditi lukaco, varati, lagati.* — *Postaje od haramzada.* — *U dva pisca Bošnjaka xvii vijeka.* Nije valjalo izpovjed od strane izpovjdnika, ako nije misnik, ali ne ima oblasti, al'ti ne ima odluke odršiti, ali aramzadeć odršiti. I. Ančić, svit. 90—91. Opak haramzadi, da ne pozna da ņoga psuju. P. Posilović, cvijet. 124.

HARAMZADLUK, *m. vidi* haramzastvo. — *Naćiĉeno od haramzada turskijem nastavkom luk.* — *U dva pisca xviii vijeka (u jednoga s n mj. m).* Da Juda svekolike haramzadluke poznade. E. Pavić, ogl. 452. Valjalo mu se više od potajnog haramzadluka žudiuskog čuvati. 454. Ne poznadoše haramzadluka, koga u sreću imade Irud. 489. Durdu vladaiĉe zapade, jer mu mater haramzadluk znade. Nadod. 182. Budući kazano kraju od Asirije, da Elizeo sve ņegove aranzadluke znadiše i svomu jih kraju kazivaše. And. Kačić, korab. 254.

HARAMZADSTVO, *n. vidi* haramzastvo.

HARAMZANSTVO, *n. vidi* haramzastvo. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Aranzastvo Nasradinovo. N. Palikuća 15 30, 39. Opet se utiĉe svome aranzastvu. 24. Ne razumivši krajiĉa ņegova aranzastva. 24.

HARAMZASTVO, *n. osobina onoga koji je haramzada, lukarstvo, prijevara. — ispredi haramzastvo.* — *Postaje od haramzada uastarkom istvo; d ispred s moze ostati: haramzastvo, ili ispasti.* — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu (haramzastvo, himba, malitia, calliditas,*

versutia, astus, astutia, nequitia; na drugom mjestu s n mj. m i s d: namisliti štogod s haramzastvom. 281^b) gdje se naj prije nahodi, u Belinu (haramzastvo ‚astutia‘ 114^a; ‚nequitia‘ 455^a), u Stuličevu (haramzastvo ‚malitia, calliditas‘ s dodatkom da je uzeto iz Mikašina). Ne ima mista laži i haramzastvu. I. Ančić, svit. 83. Ne nahodi se u sadašnje vrime nego haramzastva i imbe. P. Posilović, nasl. 46^a. Jesu toliko sada zloznala dica, da prohode starce ņovijem haramzastvom i zlocom. 47^a. Od udobštine ali haramzastva. cvijet. 91. Jedno od haramzastva djavaoskije jest zaduštiti dobro početo. M. Radnić 17^a. Juda nadide ņovo haramzastvo s svojom mudrostjom. E. Pavić, ogl. 452.

I. HĀRAN, hārna, *adj. gratus.* — *Ak. je za-biježen kako je u Vukovu rječniku gdje se dodaje da se mijĉa u složenijem oblicima: hārni, hārna, hārno itd.; ali je u Dubrovniku drukĉiji: kaki je u složenij deklinaciji (hārni) onaki je i u nominatnoj, n. p. hāran, hārno, hārni itd., osim nom. sing. f. i nom. plur. n. hārna, gen. sing. f. hārne, instr. sing. f. hārnom, i oblika koji su uzeti iz složene deklinacije: hārnoj, hārnijem, hārnijeh. vidi P. Budmani, dubr. dij. rad. 63, 172 br. 82. — Postaje od I. har nastavkom n. — Od xiv vijeka, a između rječnika u Vranĉevu (gratus), u Mikašinu (haran, koji se spominje od dobroćinstva ‚gratus, memor beneficij‘), u Belinu (gratus 357^b), u Bjelostjenčevu (v. zahvalen), u Voltigijinu (grato, riconoscente ‚dankbar‘), u Stuličevu (gratus, beneficiorum memor), u Vukovu (dankbar ‚gratus‘ s dodatkom da se govori u Dubrovniku), u Daniĉiĉevu (hārny ‚gratus; praemio donatus‘).*

a. adj. — Komp.: hārniĉi. *a) zahvalan, vidi* I. har, *c). aa) o ĉeladetu i o onom što se misli kao ĉelade.* Vide ljubimu prijazni koju pokazao i vsegda ukazuju gospoda dubrovĉka k mĉi, a mi hote harni biti. Mon. serb. 241. (1399). Da smo harni velikoj krasotĉ dubrovĉkoj. 242. (1399). Mi s naše strane velikosti gospodstva ti i vsakomu inomu prijatelju našemu vsakomu poštenomu službomu i dobrotami što se je nami moglo harni smo bili. Spom. sr. 1, 129. (1415). Dubrovniku takovĉmi dobromĉ prijateljĉmi umĉvalĉ je poĉtenomu ljubvomi i ĉistiju plaĉati i harni biti. I, 159. (1421). Na take kriposti harna mu budi. P. Hektorović 60. Na tom poglavitu daru Gospodinu harne budite. B. Gradiĉ, djev. 21. Nemoj mi paka reĉ, da t' nijesam bio haran. F. Lukarević 15. Budi harna spasitelju tvomu. A. Guĉetić, roz. jez. 242. Ukazati se haran u ĉemugod dobroćincem. B. Kašić, is. v. Biti ņim harni za veliko ņili blagodarstvo. per. 167. Koji nije haran onomu tko mu je dobro uĉinio. M. Orbin 29. Skot nesvijesni... spozna ko mu dobro ĉini i haran mu je po naravi. I. Gundulić 245. Da smo harni Bogu na toliku dobrotvorju. I. T. Mrnaviĉ, ist. 66. Svaki se od vas haran kaži. G. Palmotiĉ 1, 224. Trijebi je haran bit onomu ki tebi nastoja ĉas dobit. 2, 499. Ako harni budu mjestu, ki ih gori srjeĉno diže. J. Kavaĉin 109^a. Haran takom daru. I. Dordić, salt. 139. Stetno je haran bit neharnom zlobniku. uzd. 149. Neĉemo da im se pokažemo harni. J. Banovac, pripov. 50. Pomilovaņa obĉaje Bog i milosti sinovom harnim. F. Lastriĉ, ned. 61. Neka joj se harni za tolike darove nkažete. D. Bašić 33. Harne su našijem dobroćinstvom. I. Radiĉ 82. Koji su bili harni roditelĉima. J. Matoviĉ 374. Da smo mi harni prema Bogu. 391. — *bb) o onome što se u ĉeladetu osjeĉa kao harno, n. p. o sreću, duhu.* Mješte harna srea i

hvala. Ć. Palmotić 1, 278. Jemati vazda jedno srce virno i harno prema nemu. P. Radović, nač. 215. Neka bogat srce harno bude imati. J. Kavašin 11^b. Imamo poznati s dubom harnijem. J. Matović 81. — *cc) metaforički, o neživjari stvori*. Vidi gđi nive i poja težakom harnu su žitom. F. Lastrić, ned. 387. — *dd) o duševnom osjećanju, kad je ovome uzrok zahvalnost ili kad je združeno sa zahvalnosti*. Odučkih dakle tobi pokloniti harnom sejenom ovo pismo. B. Kašić, is. vi. Ni iskru harne od ljubavi ne htje nemu da objavi. J. Kavašin 38^a. Udijeli mi ljubav harnu i slavnu. L. Radić 27. Od harne ljubeznosti. I. J. P. Lučić, razg. 115. — *ee) o onome čim se pokazuje zahvalnost*. S harnijem pismom nima pada, da vlastita su sved gospoda. Ć. Palmotić 1, 314. Jeda i naprijed Višnji pada, kazati mi harnijem djelom da vašega čas poroda i napredak svaki želim. 2, 331. Sini... otece ne postajuć i ne uzdržec harnijem krubom. J. Kavašin 442^b. Neka harnom uspomenom budeno častiti ove dneve. A. d. Bella, razgov. 238. Do zvijezda ču uzdizati te, Gospodine, harnom pjesni. I. Đorđić, salt. 89. Proslavite, zvijezde od nebi, blagosovom harnijem Boga. uzd. 186. — *b) pasivno prema značenju kod a), kojemu se odučava zahvalnošću, ili koji zaslužuje da mu se odvrati zahvalnošću, u nekijem primjerima kao da znači uopće ugodan, isporodi i c)*. Da tolikaj ljubav ne bude neharina pače v. svemj slavna i harina da bude. Mon. serb. 238. (1399). Da tolikaj ljubav i krasno obetovanje k nam da ne bude neharino, pače v. svemj slavno i mnogo harino da budet. 258. (1405). Da meni harnu stvar učiniš rad Boga. M. Vetranić 2, 10. Harno je zadosti rečenje toj tvoje mojojzi žalosti. 2, 178. Kô harnije vik pod nebi može biti drugo djelo, neg tko dava srce i tijelo, kako dah ja tužan tebi? S. Bobalević 224. Da naše molitve budu harne i primljene, i da isprose od Boga ono što istu. M. Divković, bes. 494^a. I on nima poklon harni dvorno odvrati. P. Kanavelić, iv. 150. — *c) koristan, vidi 1. har, d) mislim da je orako značenje u dva primjera, ali može biti da spadaju i oni pod b)*. Zač mi će (peharac) haran bit, potreba kad bude vodicu bistru pit. M. Vetranić 2, 121. Ova trava, gospo mila, mnogu u sebi ima kriposa, ka podoba za tvu milos, i ka bi ti harna bila. Jedupka nezu. pjesn. 237.

b. *adv. harno*. — *Komp.*: harnijē. — *Između rječnika u Belinu* (grate³ 356^b), u *Bjelostjenčevu* (v. zahvalno), u *Stuličevu* (grato animo, utiliter⁴). Umrljijem su pod nebesi trudna djela od potreba na koja su harno tebe tvoji obrali davni uredi. Ć. Palmotić 2, 511. Koji bi ga uvjetno harno i pravovjerno služio. S. Rosa 4^b. Eh, da vam to Mađari dopuste, prilvatili bisto harno. M. Pavlinović, razg. 49.

2. HARAN, harna, *adj. pomutv, vidi 2. har*. — *Samo adv. harno (mislim da ovaj primjer istoga pisa s adj. haran boje spada pod 1. haran nego amo*: Koje pomēnanje toščeha dobrotvorji ne samo čini nas harnijeh, poslušnijeh i pomirvijeh razmišljati. Š. Budinić, sum. 18^b) na jednom mjestu u istoga piscu u kojega ima i 2. har. Jošće ga ima upitati, jeli harno i dobro probral, protresal i razmotril svidenje. S. Budinić, ispr. 20.

3. HARAN, harna, *adj. hrabar? jaki, snažan? (vidi naj zadnji primjer kod a)*. — *Vaša da je načinieno od tur. er, čovjek, muž, vidi kod harluk*. — *Prošloga vijeka u And. Kačiću, u naše vrijeme u narodnijem pjesmama bosanskijem i u jednoga pisca Bošnjaka, i u Lici*.

a. *adj.* — *Komp.*: harnijē. — *Uznosi i(h), fali, slavi rad junaštva vele harna*. And. Kačić, razg. 2^a. Da građani izmore se i učine slabi, da nisu harni rvati se prama jakosti, koja imadiše na ne doći. 152. I na kožu harnu deisiju. Nar. pjes. juk. 213. Latiše se dva harna junaka. 250. Na to Markić još harniji biše. 318. Kakva sjede dva harna junaka. 353. Evo nima haran harambaša. 557. Sve ga gleda malo i veliko, i na nemu harnoga junaka. Nar. pjes. hörm. 1, 123. Svijetli vladika, haran gospodar od gorštaka harnih. Osvetn. 1, 10. Loša kob je, poglavico harna! 1, 65. Der nareni, haran suioniče, kad te hajduk iza bukve viče. 6, 46. Dok je uzgor gora zele-nijeh i u nima prela veselijeh i junačkog razgovora harna. 7, 1. Aran, snažan. 'Ovo je, brate, aran čovek'. 'Taj i taj čovek je vrlo aran', fester, starker, korpulenter Mann'. u *Lici*. J. Bogdanović.

b. *adv. harno*. Ti nam ovo tvoje blago harno čuvaš i štuješ. G. Martić u Nar. pjes. juk. III. Nek se može dosjetit lukavstvu, i na svašto odpovjedit harno. Osvetn. 2, 116. Pa se junak i borio harno. 2, 146. Obojica harno vojevali. 3, 132.

4. HARAN, *adj. od kostrijeti*. — *U Stuličevu rječniku*: 'cilcinus'. — *Može biti da je sam Stuli načinio ovu riječ od harar, ali vidi i 6. haran*.

5. HĀRĀN, *vidi kod harati*.

6. HARAN, *m.* Kad se ribaru vidi da je suho, onda se kupi (*ureža*) u četverokutno sukneno platno, izatkano od koštreti i jedino u tu svrhu određeno i zove se 'haran' (harana). L. Zore, rib. ark. 10, 336. — *vidi harar*.

HĀRANBAŠA, *m. vidi harambaša*.

HĀRĀNZA, *m. prezime*. — *xiv vijeka*. Rajko Haraniza. Deč. hris. 47. 99. — *I u naše vrijeme u Kaštelima blizu Spleta: (bez h) Aranza*.

HARANZADA. HARANZADLUK, HARANZADSTVO, *vidi haranz-*.

HĀRĀNE, *n. djelo kojijem se hara*. — *Stariji je oblik haranje*. — *Između rječnika u Mirkalinu* (haranje, krađa, grassatura, grassatio, latrocinium¹), u *Belinu* (haranje, vastatio² 252^a; tritus³ 442^b; atterramento, l'atterrare⁴ 116^b), u *Stuličevu* (vastatio, tritus⁴), u *Vukovu* (arane, 'das plündern', 'depopulatio'). I haranje tijela svoga. P. Kanavelić, iv. 27. Bit će jedna velika poplavica i haraše postavljeno je. S. Rosa 15^a. Da se onaka arana ne čine ni Turčimu. P. M. Nenadović, protok. 21. A niti sam za vaše karaše, jere nisam pošo na haraše. Osvetn. 3, 15. Lijepo im napisali riječi: da im više ne ima haraša. 3, 57.

HĀRAP, HĀRAPIN, *vidi Arapin*. — *I u Volti-gijinu rječniku*: Harap, Harapin, 'Arabo, Etiope', 'Arabier¹'.

HĀRAPĪNSKĪ, *vidi arapinski*. — *I u Volti-gijinu rječniku*: 'arabico', 'arabise¹'.

HĀRAPKA, *f. vidi arapka i arepka*. Harapka, mirasole, ričino (u rukopisu XVIII vijeka), Ricinus communis L., v. arepka. B. Šulek, im. 108.

HĀRĀR, harára, *m. vreća od kostrijeti, kostrijet, tur. harár*. — *Akc. kabi je u gen. sing. tuki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i voc.*: hārāre, hārāri. — *Od XVIII vijeka, a između rječnika u Belinu* ('saccus ex pilis confectus' 636^a), u *Stuličevu* ('saccus e pilis equinis'), u *Vukovu* (vreća od kostrijeti). Svet pokornik noseć harar od kostreti. J. Kavašin 97^a. Bdeći, posteć, harar noseć. 308^b. Stari Kršćani u pepelu i hararu cvileći. A. Kanžilić, fran. 165. Stado punit

od boja topove, nit' im traži čile ni kantara, već onako sipje iz harara. Smailag. meh. 65. Metne ogu u harar. Nar. prip. bos. 1, 83.

HARARINA, *f. augm.* harar. — *U Stuličevu rječniku i u Vukovu gdje ima primjer iz narodne pjesme:* Pogledajde, hararino moja, što ti čini bolesnica tvoja.

HARAS, *m. vidi* harar. — *U Stuličevu rječniku:* „cilicium, h. e. vestis e pilis equinis“. — *nepouzdan.*

HARASKALO, *n. kao da znači dljeto, jamčno grčka riječ, isporodi začoáσσo, usječi, uklati.* — *Na jednom mjestu xiv vijeka.* Kovača Ranka koji mi skova šilce i haraskalo. Starine. 10, 271. (xiv vijek).

HARASTIN, *m. selo u Slavoniji u podžupaniji osiječkoj.* Pregled. 99.

HARATI, hārām, *impf.* populari, delere, perdere, confiscare, pessumdare. — *Akc se ne mijenja (aor. 2 i 3 sing hārā).* — *Postaje od strēm. harjōn, novorčiem. verheeren, plačkati.* — *Od xv vijeka, a između rječnika u Mikašinu (harati, krasti „grassor, spolio“, u Belinu („vasto“ 252a; „perdo, deleo“ 271a; „evertere“ 116b; „tero“ 442b), u Voltigijinu („assassinare, rubare; logorare“ „berauben, stehlen; abnutzen“), u Stuličevu („terere, conterere, vastare“), u Vukovu (arati „plündern“, „expilo“).*

a. *aktivno.* a) *plijeniti, plačkati, pa i ubijati, paliti i uopće uništavati, kao što može biti u ratu (a i bez toga).* Turci robeće i harajuće. Mon. croat. 155. (1493). Što ne žežem gore pastirske i sada ne haram obore, ne pobijem stada? M. Držić 110. Zgrade ori, nive hara trijeskom, gradom, zlom godinom. I. Gundulić 301. Ko će ostati kletim Turcinu mjesta općena ne dat' plijenit' i harati? 339. (*Kozaci*) smiono vazeše narode harati. I. T. Mrnavić, osm. 40. Dubrovačku ki državu siječe, hara, robi i plijeni. G. Palmotić, I, 79. Italiju boj haraše. I. Đorđić, ben. 203. Tko je došo s takom vlasti harat mjesta od propasti? N. Marčič 59. Koña goji oko gospodara, brez neg dvorba službenička hara. J. S. Rejković 154. Kupi vojsku, svu latinsku zemlju, te mi haraj bijela Žabljaka. Nar. pjes. vuk. 2, 565. Da idemo da bega aramo. 3, 432. Jeli Zano hara? Korjenice? 4, 7. Sve nas Turci na vjeri haraju. 4, 273. I starome Đaur-babi Šuku koji hara Šumo i Popovo. 4, 447. Vojska hara loze i vočke. S. Lubiša, prip. 183. — *metaforički.* Vil ova... čudno hara svijet. S. Menčetić 44. Gdi su istočna carstva stara? gdi gospodstvo od Rimjana? svi pod plugom, kijem svit hara, od bremena su uzorana. I. Gundulić 234. Plam noviden zemlju hara. G. Palmotić 2, 432. Ondi plaka rika nive, hara gore. A. d. Bella, razgov. 212. Perivoj nie ljeposti hara silnos od pokore. I. Đorđić, uzd. 6. — b) *uništavati uopće, kad je objekat čelade i ubijati.* Smrt telesa naša hara. M. Vetranić 1, 27. Dubravi mres vas prolitne zeleni tre sjever hara uraz, tlači led studeni. I. Gundulić 153. U čas jedan hara i plijeni jedno gvozdje sto života. G. Palmotić 2, 53. Vitez taj hrabroni zle krvnike hara i siječe. 2, 183. Zvijeri bije, tre i hara. P. Kanavelić, iv. 32. Strašan ogañ pokrov hara. B. Bettera, or. 3. Tako smrt svijeh hara, mrsi. J. Kavañin 108a. Bog jedne uzmaža, drugo hara. I. Đorđić, salt. 250. — c) *uništavati kao kod b), ali malo po malo; kad je objekat što živo ili što se misli kao živo (n. p. srce), može značiti i mučiti; ako je objekat odijelo, tkaće, može značiti i što derati pod 1, a, c) (vidi kod b).* Koje nas i hara sladosti otrovnom. M. Vetranić

1, 102. Brijeme hara stauac kami i žestoko gvozdje izjeda. I. Gundulić 235. Cvijet izbrani od ljeposti smrt pepelom eto stvara, i u proljetju od mladosti vilt nebesku pleše i hara. 264. Jošte trnem, jošte spomena mladahnu me smrtno hara. G. Palmotić 1, 316. Ki (*silnik*) pod slikom od ljubavi ovako me tužnu hara. 1, 380. Nemo' da te miso hara cijeca tega. 2, 190. Što joj dosle nijesi odkrio tvoga plama (*od ljubavi*) ki hara te? 2, 193. Crv ki srce dube i hara. P. Kanavelić, iv. 58. Njeki gladom sebe hara. 542. Sve što 'e na svijet, sve nas vara, i ures ženski vrijeme hara. J. Kavañin 42b. Al' se umira s čudo zledi, kē nas haraju. 53a. Zub vremenski krimiz hara. 136a. Dub ima svrhu s crva ki ga grize i hara. 214b. Nepokoj hara tijelo i trati život. B. Zuzeri 290. I sad na zemlji nēzdravi (*bolesti*) haraju telesa. Štit. 16. Boles mi srce hara. N. Marčič 48. — d) *značenje kod c) može se shvatiti u osobitom smislu kad je objekat čelade, ljudsko tijelo, ljepota itd.: činiti da postane starije, ružnije.* Tim skončanje svak čas novo hoj tre i hara ures ljepi. I. Gundulić 457. Žensku ljepos vrijeme hara. G. Palmotić 1, 130. Staros resi, a ne hara lijepu diklu. I. Đorđić, pjesn. 33. Ljepos haraju tuže, paka vrijeme. uzd. 37. — i *metaforički.* U ljudijeh sjede (*đavo*) božanstvenu harat sliku. I. Đorđić, uzd. 131. — e) *trošiti, tratiti (uzalud).* Nu kad vidi naj poslije da zamani snagu hara, i da dobit jaki nije silu objesnijeh od vjetara. G. Palmotić 3, 171b. Koliko vrime harče i haraju ženske glave u ispraznom načiñanju? A. d. Bella, razg. 6.

b. *pasivno.* — *Part. praet. pass. hārām stoji i u Mikašinu rječniku (haran, poharan „spoliatus“), u Belinu („vastatus“ 252a; „eversus“ 116b; „tritus“ 442b), u Stuličevu („tritus, atritus, obsoletus, vastatus“), u Vukovu (gdje je shvaćen kao adjektiv): hārām „abgetragen, abgenutzt“ „tritus“ s dodatkom da se govori u Dubrovniku.* Da će dati ni bjen ni haran. Starine. 11, 96. (*oko 1655*). Tu je goreu, mučen, haran svih naroda pravovimik. J. Kavañin 452b.

c. *sa se.*

a) *pasivno.* Stada svih ovčara po žitu tvom pasu, muka se tva hara, i stoka sva rasu. I. Gundulić 142. Ali vjera dosti nije, kad se hara i grabije. J. Kavañin 319b. Cili vilajeti, gradovi i varoši vojskom, gladom i kugom haraju se, ruše, pale. Đ. Rapić 437. I prijed su cari nastajali, pa se crkve harale nijesu. Nar. pjes. vuk. 3, 67.

b) *refleksivno.* a) *propadati, nestajati, vidi a, b).* Mir s ljeti život ne ima, neg se hara („non ha tregua cogli anni umana vita, e si dilegua“). D. Zlatarić 49b. — bb) *u ovom primjeru: mučiti se, vidi kod a, c).* Pokornici oštro i jedno haraju se. N. Marčič 88. — cc) *derati se, vidi kod a, c).* u *Belinu rječniku:* „logorarsi“, „atteror“ 442b. — dd) *starjeti, grubjeti, vidi a, d).* Ovo tijelo neka zdravo... hara se malo po malo, slabi i gine. A. Kalić 48. i u naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani. — u *prenesenom smislu, kao trditi se, isporodi starati se.* Nu se za to nemo' harat i odreni tvoju smeću. G. Palmotić 2, 200. One (*duše*) inoga ne imahu vaja, muke ni gorkosti, ni se opota doć harahu na svijet ovi pun žalosti. 3, 198a.

HARAVICE, *f. pl.* Kad se drva isijeku i prirede za gorivo, onda ono sitno grañe što ostane te koje upotrebljavaju za gorivo (doćim ono bože prodadu) zove se (*s čakarskijem akcentom*) „haravice“. u Dubašnici na Krku.

1. HARBA, *f.* pilum, kratko kopje što se baca, tur. harba. — Od xvi vijeka, a između rječnika u *Mikašinu* (harba, sulica 'lancea'; harba, sulica široka 'securis amazonia'), u *Belinu* (hasta missilis' 366b), u *Voltiđijinu* (zagaglia, arme in asta' 'wurfspieß'), u *Stulićevu* (lancea, telum, jaculum'). Ćubmir se upusti k satiru s harbom. D. Zlatarić 61b. Svaki harbom vješto meće, svaki lukom dobro strijeľa. I. Gundulić 329. Uresi su harbe, kopļa. P. Kanavelić, iv. 6. Gvozdje od harbe. P. Posilović, nasl. 104b. Strašno biu oružani s harbam. P. Knežević, muk. 11. Probudi se, harbo, na pastira moga (framea, suscitare super pastorem meum'. zach. 13, 7). S. Rosa 12a. Zakruži ga jataganom Bajo, presiječo mu harbu na četvero. Osvetu. 3, 141.

2. HARBA, *f.* neka riba. Harba, corbetto, Umbrina cyrrhosa C. Čas. čes. muz. 1854. 185.

HARBAN, *alj.* koji pripada harbi. — *Samo u Stulićevu rječniku*: 'ad lanceam spectans'.

HARBICA, *f. dem.* harba. — *U Stulićevu rječniku*.

HARBIĆ, *m. prezime.* — xvi vijeka. Stat. krč. ark. 2, 291. (1599).

HARBIJA, *f.* šipka (drvena ili gvozdena) što se nabija nom mala puška kad se puni, tur. harby. — *Akc. se mijenja u gen. pl.* hərbijâ. — *U Vukovu rječniku gdje je omako tumačeno.*

HARBUDA, *f.* travušina, drača. — *U Bjelostjenčevu rječniku*: v. drač i ostala, a iz nega u *Sulekovu imeniku*: Harbuda, sentis (Bjelostjenac); čf. hrbut. 108.

HARCOVAŃE, *n.* djelo kojijem se harcuje. — *Stariji je oblik* harcovanje. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (kajkavski harcovanje) i u Jambrešićevu (harcuvaŃe).* U boju i harcovanju ubijen. Š. Budinić, sum. 126b. Harcovanje turačko gledaše. I. T. Mrnavić, osm. 49. Noć harcovanje krvavo razstavi. 57.

HARCOVATI, harcujem, *impf.* biti se, boriti se (činiti harac). — *S istijem značenjem i refleksivno*: harcovati se. — *U dva pisca čakavca xvii vijeka (u drugoga s kajkavskim oblikom harcovati), ali vidi i harcovanje; između rječnika u Bjelostjenčevu (harcujem se, kajkavski harcovati se, pričnam se biti 'velitor'. 2. bijem se), u Jambrešićevu (harcujem, configo, pugno'), u Stulićevu (harcuvati se, v. biti se, vojevati iz Bjelostjenčeva).* Kad se jur vidiše Turci jak u vrići, kasno domisliše nagloj se nesreći, ali dugo vrime vrlo harcovашe, srića sad jednime, sad drugim služaše. I. T. Mrnavić, osm. 48. Ne daje se vrime zbrati, gdi se prične harcovati. P. Vitezović, cvit. 34. Tako se dugo i viteški harcovашe. kron. 201. — *U drugoga pisca ima i oblik* harcovati se (*može biti štamparskom griješkom*). Sam kralj viteški se haracujući ubijen osta. kron. 120.

HARČALIJA, *f.* velika puška široke cijevi. — *Ako ove riječi nema u turskom jeziku, načinjena je u našem od osnove* harč (*v. 2. harač*) *turskim nastavkom* ly (*kojijem postaju adjektivni*). — *U narodnijem pjesmama našega vremena, a između rječnika u Vukovu (harčalija, puška 'von grossem kaliber' 'telum majus')*. Pa dovat tanku primorkinu kojano je pusta harčalija: od dva grla, od zrna četiri, i suviše dvanaest sačama. Nar. pjes. vuk. 3, 197. A puška je moja harčalija: u pušci je dvanaest sačama, svaka sačma od dvanaest drama, a u zrnju puno sedamnaest. 3, 303. A pusnica puška harčalija (*štamparskom griješkom* haračlija), do ramena otkide mu glavu, ne bi sabļa ľevše porubila. 3, 308.

HARČENE, *n.* djelo kojijem se harči. — *Stariji je oblik* harčenje. — *Između rječnika u Stulićevu i u Vukovu.* Platiti tradbe i arčenja. A. d. Costa 2, 53.

HARČIĆ, *m. prezime.* — xiv vijeka. Dobričin Harčić. Deč. hris. 20. 60. 88.

HARČITI, hărăčim, *impf.* trošiti, tratiti. — *Akc. se ne mijenja (aor. 2 i 3 sing.: hărăči).* — *Postaje od 2. harač nastavkom i.* — *Od xvii vijeka (vidi kod a, b)), a između rječnika u Mikašinu (harčiti, tratiti 'impendo, facere sumptum, suppeditare sumptum') gdje se naj prije nahodi, u Belinu (consumo' 221a), u Stulićevu (impendere, consumere, erogare, sumptus facere'), u Vukovu (verbrauchen' 'absumo').*

a. *aktivno. a) objekat su novci, blago itd.* Očinstvo harče u pijanstva. J. Banovac, pred. 42. Ne muči se i ne harči blaga. Nar. pjes. vuk. 2, 115. Nije vajde što harčimo blago. 2, 117. Neka za njih (svatove) harči mađarije. Nar. pjes. hřm. 1, 6. Harči blago, čuvaj carevinu. 1, 249. — *b) značenje je kao kod a) i kad nije izrečen objekat.* Nit' mogu savíše arčiti. I. Ančić, ogl. 103. Imate harčiti za odiću i proždrtstva i vaše opačine kupovati. J. Banovac, razg. 153—154. Trošeći i harčeći u pravde i inade. pripov. 118. Tvoja žena harči reseći sebe i čeri. 153. Imadu odkle harčiti. pred. 78. Bezmirno arčiti u jizbine i gostenja. A. d. Costa 1, 248. — *c) objekat može biti druga koja tjelesna stvar, n. p. sapun.* Ko umiva glavu magaretu, gubi trud i arči sapun. N. Palikuća 37. — *prah.* Nemoj harčit praha iz topova, sutra ču ti Os'jek prihiti. Nar. pjes. hřm. 1, 207. *kod čega može biti subjekat i top, puška.* Pa na kuli bajeme zapali, što no harči dvan'est oka praha. 1, 541. — *pivo.* Sve on kablom hladno harči pivo. 1, 94. — *d) objekat je vrijeme.* Koliko vrime harče i haraju ženske glave u ispraznom naćuanju? A. d. Bella, razg. 6. Vi za vrime kupujete pakao, harčeć ga u dangube i zagrišena. J. Banovac, pred. 47. Vrime nemojte propuštati već ga harčite dobro čineći. 48. Harčiš sve ostalo vrime u razgovoru, u inadu, u dokazađu novina. I. J. P. Lučić, bit. 62.

b. *pasivno.* Što je onda harčeno. Glasnik. 11, 3, 32. (1637).

c. *sa se.*

a) *pasivno. aa) sa subjektom.* Da se zna što se kude harči crkovni novaca. Glasnik. 11, 3, 32. (1697). Zlo je vrime, gori dnevi, a nesrićnija godišta, jer se harće za svit i svitovne grišne izpraznosti. J. Banovac, pred. 47. Koje se (vrime) harči za potribu tilesnu. P. Knežević, osm. 41. — *bb) bez subjekta.* Trpi se svaka muka; harči se za ozdraviti ovo smrdeće tilo. J. Banovac, pred. 19. Kad se arči, nek se arči. Nar. posl. vuk. 120.

b) *refleksivno, trošiti, trošiti se.* — *Između rječnika u Vukovu (sich in unkosten setzen' 'expensas facio').* Ne muči se, ne traži hećima, ne harči se, ne gradi melema. Nar. pjes. vuk. 3, 226.

HARČIVO, *n.* što se harči, što se može harčiti, harčeće. — *U narodnijem pjesmama bosanskim našega vremena.* I daću ti za arčiva blaga. Nar. pjes. petr. 2, 653. Da donesem blaga za harčiva. 3, 247.

HARČLIJA, *m.* čovjek koji mnogo harči, raspilač. — *Akc. se mijenja u gen. pl.* hărăčlija. — *Načineno od 2. harač turskim nastavkom* ly. — *U jednoga pisca našega vremena.* Kamatnik i harčlija. — *Bio jedan čovjek vrlo kamatnik...* Nęgov komšija koji je mnogo harčio a ništa ne radio... Nar. prip. vrč. 73.

HARČLUK, *m. novci određeni za kakav trošak*, tur. charglyk. — *U narodnoj pjesmi bosauskoj našega vremena*. A kad bih ja ġep harčluka imo, ja bih sišo Zadar uhoditi. Nar. pjes. hörm. 1, 330. — *vidi* hašluk.

HARČLIV, *adj. koji mnogo (više nego može) harči*. — *U Vukovu rječniku*: ‚verschwenderisch‘, ‚prodignus‘.

HARDOMILIĆI, *m. pl. u Daničićevu rječniku*: ‚Hardomilići‘, ‚vlahe Hardomilići‘ potvrdi Juraj vojvoda Doñih Krajeva Pavlu, Nikoli i Vlatku Junjevićima (Mon. serb. 378 god. 1434).

HARDOMIĀE, *n. selo u Hercegovini u okrugu mostarskom*. Statist. bosn. 242.

HARDŌV, *hardŏva*, *m. bačva*, *mađ. hordó*, *bačva*. — *Akc. kaki je u gen. sing. tuki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., voc.: hãrdove, hãrdovi, gen. pl. hardŏvá*. — *Dolazi i bez h i to u pisaca koji izgoraraju oro slovo*. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu* (ardov i hardov, bačva ‚dolium, cupa, tina, seria‘) *gdje se naj prije nahodi, u Bjelostjenčevu* (ardov, v. bačva), *u Voltigijinu* (ardov i hardov ‚botte‘, ‚weinfass‘), *u Stuličevu* (ardov i hardov, v. bačva), *u Vukovu* (ardov ‚das fass‘ ‚dolium‘, cf. bure). *Vrañi, usta od ardova*. J. Mikaša, rječ. 789. *Tko loće da mu se traguje vino, da držiš kon hardŏva od gavrana glavu*. Starine. 10, 94. (xvii vijek). *Diodine filozof pribivaše u jednomu ardovu*. S. Margitić, fal. 159. *Po isti način moraju i ardovi ili sudovi oni u koje se mušt ulije* . . . I. Jablanci 209. *Nerazum Klinkov svru lakoće klobuke i ardove praviti*. A. T. Blagojević, khin. 33. *Svi hardovi vinom napuñeni*. Nar. pjes. juk. 76. *Što mi bude u hardovih vina*. 154. *Ardov vina*. M. D. Milićević, jur. 20.

HARDŌVĀR, *hardŏvára*, *m. ćorjek koji gradi hardove, bačvar*. — *Samo u Stuličevu rječniku*: arđovar, v. bačvar.

HARDŌVICA, *f. dem. hardov*. — *U Mikašinu rječniku*: ardovica i hardovica, bačvica ‚dolium, seriola‘; *u Belinu*: ardovica ‚dolium‘ 145b; *u Stuličevu*: ardovica i hardovica, v. bačvica.

HARDŌVIĆ, *m. dem. hardov*. — *U Bjelostjenčevu rječniku* (ardović) *i u Vukovu* (ardović).

HĀREM, *m. gynæceum, u Turaka dio od kuće u kojem ženska ćelud prebivaju, arap. tur. ĥarem*. — *isporedi haremluk*. — *U naše vrijeme*. Otide u arem na kulu. Pjev. crn. 252a. *Turci su se u harem tisluli*. Ogled. sr. 458. *Dovolj se beg razkošja budna, do harema potetura bludna*. Osvetu. 4, 16.

HĀREMLUK, *m. vidi harem*. — *Ako newa ore riječi u turskom jeziku, naučiena je u našemu od harem turskijem nastarkom lyk*. — *U jednoga pisca našega vremena*. A ova druga (polo kuće za ženskijne) zove se ‚haremluk‘. M. D. Milićević, omer. 62.

HĀREMSKĀI, *adj. koji pripada haremu, haremu*. — *U jednoga pisca našega vremena*. Davor bulo! jur. sićijaj, lezi sulu ludu, s haremskihje razkošja ponuda! Osvetu. 4, 18.

HĀREŠLI, *adj. (ne mijeña se po padežima) u Vukovu rječnika*: harešli (šišana) bez značenja s primjerom iz narodne pjesme: I dovat i harešli šišanu. — *Po svoj je prihići naučieno turskijem nastarkom ly (kojijem postaju adjektivu) od tur. aryš, lakat, aršin, te bi značilo: dug koliko lakat*.

HĀRFA, *f. vidi arfa*. — *U jednoga piscu na-*

šega vremena. I harfe i psaltire za pjevače. Đ. Daničić, Icar. 10, 12.

HARINA ZLAKA, *f. seoce u Hrvatskoj u podžupaniji krapinsko-topličkoj*. Pregled. 55.

HARING, *m. vidi haringa*. — *U Bjelostjenčevu rječniku*: haring, renga riba, inćun, i u *Sambrešičevu*: ‚halec‘.

HARINGA, *f. Clupea harengus L., űeka riba, űem. hãring*. — *isporedi haring*, renga. — *U pisaca našega vremena*. Der hãring, Clupea harengus. G. Lazić 78. *i u Šulekovu rječniku*: ‚hãring‘.

HARIŠ, *m. Rallus crex, űeka ptica*. — *isporedi prđavac*. — *U Bjelostjenčevu rječniku*: hariš ptica, kraļ plepelic ‚ortysometra‘, a u naše vrijeme u *Šulekovu*: ‚wachtelkűnig‘.

1. **HARITI**, *harim. impf. hajati*. — *Biće isto što harati se, vidi kod harati, c, b) dd*; *vidi i 2. har*. — *Na jednom mjestu xvii vijeka*. Zaludu je blago svoje od protivna zlijeh ćuvati, a za općene svijeh pokoje malo harit i hajati. G. Palmotić 1, 161.

2. **HARITI**, *harim, impf. ćesati; biti, tući (biće prenceno od prvoga značenja)*. — *U Bjelostjenčevu rječniku*: harim, menem, ćešem ‚frico, perfrico cum aliqua vehementia‘. 2. harim, tepem, žibram ‚percutio, verbero, caedo, virgis, baculis caedo‘, *gdje ima i hariti se, refleksivno s prvim značenjem, pasivno s drugim*: harim se, menem se ‚fricor, perfricor vehementius‘. 2. harim se, tepem se ‚percutior, verberor, caedor, vapulo etc.‘, *i iz űega u Stuličevu*: v. trti. — *Pasivno hariti se ima s drugim značenjem i u jednoga pisca ćakarca xviii vijeka*. Pušća da se mlate, da se vojnik hari. M. Kulaćević 112. — *Hariti se ima i u jednoga pisca xvii vijeka, ali mi nije jasno značenje*. Za svojega ka ne maru ta se rada s drugim hari. P. Vitezović, evit. 135. *Ka se hari rada sama susedi je ćistoj jama*. 162.

3. **HARITI**, *harim, impf. vidi harati, a, a)*. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Potlam kako Inglezi mlogo godina zemlju francuzku hariše, pališe i robiše. Đ. Rapić 434.

HARITON, *m. Χαρίτων, ime muško (kaludersko)*. — *Prije našega vremena (vidi i Haritonov)*. Haritons. S. Novaković, pom. 110.

HARITONOV, *adj. koji pripada Haritonu*. — *xvi vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Haritonov)*. Haritonovi. Haritonovi obytěli Joannikije jeromonaha. Mon. serb. 127. (1347).

HARIZATI, *harizam (?)*, *pf. darovati, grć. ζαρίζειν*. — *Na dva mjesta xiv vijeka (samo inf.)*, a *između rječnika u Daničićevu (ζαρίζειν ‚donaro‘)*. Da im̄ jesti tvrdo do vćka, ľube pod ėrkovu. za dušu podpisati, u prićiju dati, prodati, harizati, zamćniti. Mon. serb. 156. (1357). Imati, harizati, prićisati, prodati . . . Glasnik. 35, 121. (xiv vijek).

HARKIŠATI, *harkišam, impf. űaliti se (?), veseliti se (?)*. — *Na jednom mjestu xviii vijeka, može biti i pokvareno kod štampaña*. Tko s' harkišajñe posmjeluju, paka ćvilit uvijek mu je. J. Kavañin 174b.

HARLAMPIJE, *m. Χαράλαμπος, ime muško kaludersko*. — *Na jednom mjestu xiv vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Harlampije, Χαράλαμπος)*. Obytěli iverskije igumenu Harlampije jeromonaha. Mon. serb. 127. (1347).

HARLINA, *f. űekakva biľka, lat. i tal. carlina*. — *isporedi harliva*. — *U Voltigijinu rječniku*:

,rutta caprina, lavanese', 'ziegenkraut', i u *Vukovu*: 'eine art pflanze', 'herbae genus' s *dodatkom da se govori u Dubrovniku, i u Šulekovu imeniku*: Harlina, herbae genus (Vuk, Dubrovnik), Galega L. (Pizzelli, Sabjar), v. orlina. 108.

HARLITI, harlim, *impf. gledati u čudu s otvorenijem ustima*. — *U naše vrijeme u Bosni*. Harli Mirko na četiri strane, bi reč jako rodila ga majka, pa da bijela svijeta nagleda se. Osvetn. 2, 138. Harliti, benuti, zjati. G. Martić.

HARLIVA, *f. vidi harlina*. — *U Stuličevu rječniku*: 'herbae genus'. — *Po svoj je prilici Stulli gdje zlo pročitao riječ harlina*.

HARLOV, *m. čovjek koji obično harli*. — *U naše vrijeme u Bosni*. Harlov, zjačina. G. Martić.

HARLOVINA, *m. augm. harlov*. G. Martić.

HARLUK, *m. u narodnoj pjesmi bosanskoj našega vremena*: S tim Alaga na noge skočio, do dogata koña dohodio: od harluka i od čopek-luka, od holosti i od uzgornosti sa zemlje je u sedlo frcio. Nar. pjes. juk. 260. *u istoj je knjiži tumačeno*: ponositost, napetost. 619. — *Jamačno tur. erlik, junaštvo, što postaje od er, čovjek, muž nastavkom lik. ispredi arli što također postaje od er nastavkom li (a ne od kahr), te bi prema tome značilo*: hrabar.

HARMICA, *f. carina (uprav tridesetina), mag. harmicad. — ispredi harmicija*. — *Od xvi vijeka po sjeverozapadnijem krajevima, a između rječnika u Bjelostjencu (tricesima'), u Jambrešićevu (tricesima'), u Voltigijinu (dazio, dogana', 'maut, zollhaus'). a) vidi carina, 1, a). Da sam prijel vele pinez iz rizi tere iz harmic. Mon. croat. 222. (1527). Ki nepravične polagaju dače ili harmice krivične. F. Glavinčić, svitl. 113. — b) vidi carina, 2. 'Nekako sam se ovaj put prokraj kraj armice'. u Lici. J. Bogdanović. — c) seoce u Hrvatskoj u podžupaniji zagrebačkoj. Pregled. 18. — po značenju kod b).*

HARMICAR, *m. vidi harmičar*. — *U Bjelostjencu rječniku*: 'tricesimator', i u *Voltigijinu*: 'daziere, doganiera', 'zöllner, zolleinnehmer'.

HARMICIJA, *f. vidi harmica*. — *xviii vijeka*. Od ovuda teška armicija, od onuda malta. Đ. Rapić 192. Rič može svuda brez svake armicije proći. 251. Pod armiciju uzeti. D. Obradović, basn. 436.

HARMIČAR, *m. čovjek koji uzima harmicu, carinik. — ispredi harmicar*. — *Od xviii vijeka*. Bio je naj stariji maitar i armičar. Đ. Rapić 372. Armičar, 'zolleinnehmer'. J. Bogdanović.

HARMIČITI, harmičim, *impf. plaćati harmicu za nešto (objekat)*. — *U naše vrijeme u Lici*. Armičiti, 'verzollen'. J. Bogdanović.

HARNAUT, HARNAUTIN, *vidi Arnautin*.

HARNEV, *adj. vidi 1. haran, a, a)*. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Rodnom mjestu svi harnevi svašto dače, sebi nišće. J. Kavašin 140^b. — *sasma nepouzđano*.

HARNICA, *f. harno žensko čefade*. — *U Stuličevu rječniku*: 'mulier beneficiorum memor'.

1. HARNĀK, *m. haran čovjek. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu (vir beneficiorum memor)*. Blažen tko se brine i misli potrebnicim i ubozijem, od harnika privišnega taj na milos milozis steće (steći će). I. Đorđić, salt. 132. Harniku i voda je korisna. (Z). Poslov. danić. 26.

2. HARNIK, *m. čovjek koji hara, haralac*. — *Na jednom mjestu xvii vijeka*. 'Ti vlada koñici

u sfitnu razboru, i smože harnici propasni na moru. Đ. Baraković, vil. 352.

HARNŌST, harnosti, *f. gratus animus, osobina onoga koji je haran (vidi 1. haran, a, a), zahvalnost. — ispredi 1. har. — Akc. je zabiježen kako je u Dubrovniku: kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., gen. pl. harnŏsti, dat., instr., loc. pl. harnŏstima; drukŏje je zabiježen u Vukovu rječniku: harnŏst, harnosti. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Vrančičevu (gratitudo'), u Mikišinu (vicissitudo officiorum, grati animi virtus, remuneratio officiorum'), u Belinu (gratus animus' 357^a; retributio' 617^a), u Bjelostjencu (v. zahvalnost), u Voltigijinu (gratitudine, riconoscenza', 'dankbarkeit'), u Stuličevu (gratus animus, recognitio, grati vel memoris animi significatio'), u Vukovu (die dankbarkeit', 'gratus animus', cf. zahvalnost s *dodatkom da se govori u Dubrovniku*). Neka mē harnosti ne pridu na mañe. N. Dimitrović 75. Milos da bude harnosti odslužena. M. Držić 64. Ne znam kojom ti ču harnostju odgovoriti. A. Gučetić, roz. jez. 180. Da ti ih daje za harnost. B. Kašić, zrc. 86. Radi harnosti klanamo se ģemu. I. T. Mrnavić, ist. 14. Za harnos ku vrijednomu Matijašu kaže i čini, drag je svemu puku. G. Palmotić 1, 315. Milosrdje i harnost prema potrebljivim ki su mu učinili službu. P. Radovičić, nač. 109. U odvrtačenju harnosti ljubavi ģegove. 215. Nij' nijednoga vijek stvorenia kŏ ne kaže Bogu harnos. J. Kavašin 18^b. Osobita harnos prema Bogu i poniženstvo ovoga kraja. I. Đorđić, salt. 309. Harnos podrad straha samo ukazana, u sebi je neharnos prava. B. Zuzeri 225. Sad tko ne bi virovao, da za ovliko dobroćinstvo ne bi Jeroboam s velikom harnostju odgovorio? J. Banovac, razg. 154. Tako l' kažeš harnost svoju? P. Knežević, muk. 18. Harnost zatvora a harnost otvora vrilo od milosti. F. Lastrić, ned. 387. Naučite, o neharni, harnost od pasa. 388. Na harnost polak Boga. test. ad. 123^a. Ova ljubav imala bi probuditi našu harnos prema ģemu. V. M. Gučetić 11. Za svidočanstvo harnosti i spoznaña moga. A. Kanižlić, fran. 12. Ili ga zajmenik misli podvezati po pravici ili po harnosti. Ant. Kadčić 263. Radi dužne harnosti prama pastirima. I. J. P. Lučić, nar. 134. Harnost jest kripot koja čini zafalna čovika na primitih dobroćinstvih. B. Leaković, nauk. 473. I psetu koje, samo da im harnost vrati... Osvetn. 1, 34.*

HARPAČA, *m. prezime. — Na jednom mjestu xviii vijeka*. Harpača se Marko nigđa zvaše, u Orovcu koji no stajaše. Nadod. 61.

HARPAGĀK, *m. vidi arpagik*.

HARSTVO, *n. vidi harnost*. — *Postaje od 1. har nastatkom ģstvo. — xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (gratus animus' 357^a), u Voltigijinu (v. harnost), u Stuličevu*. Car jednim harstvom harač Bogu plaća. I. T. Mrnavić, osm. 86. Ljubav i tvo blagodarstvo veliko je vrh nas, Bože; nijedno u vijeke naše harstvo bit jednako nim ne može. G. Palmotić 3, 72^b. Od dužnosti harstva mojega potaknut. J. Filipović 3, vii.

HARSUZ, *m. tur. 'arsyz, bezobraznik. — ispredi harsuzin. — U naše vrijeme*. Arsuz od turskoga hırsyz, kradljivac. Đ. Popović, tur. reč. glasn. 59, 25 (gdje je krivo kazano postane). *vidi i harsuz od čega se ne može svagđa raspoznati s toga što u mnogijeh pisaca stoji ar za r*.

HARSUZIN, *m. (samo u jedini), vidi harsuz*. Arsuzin. Đ. Popović, tur. reč. glasn. 59, 25.

HARSUZLUK, *m. osobina onoga koji je harsuz,*

bezobraznost, tur. harsuzlyk. Arsuzluk. D. Popović, tur. reč. glasn. 59, 25.

HARŠAN, Haršana, *m. brdo blizu Muhaća u Ugarskoj*. Đ. Daničić. *vidi* Arašan.

HARTA, *f. vidi* hartija, karta, *od lat.* charta *ili od tal.* carta (*h mј. k može biti prema grč. χάρτης*). — *Od xvi vijeka. a) vidi* hartija, *a*). Ča se napiše na harti novi. Transit. 256. Nečtivo je pismo i harta zla, razhaja se črnilo. Mon. croat. 218. (1526). Uprosi od sluge nikoga kalamar ter harte. F. Glavinčić, cvit. 225^a. Zašto je harta divica Marija, pisar Isukrst. 254^b. — *b) harta bergamina (koje vidi napose) znači krijer (pergamenu, koža); da se prema ovome istakne, obična se hartija gdje gdje zove harta bumbažina (vidi napose)*. Ja pop Grgur Žažković tu prepisah s harti bumbažine na hartu bergaminu na 1526. Stat. krč. ark. 2, 296. Prekopijah s jedne knjige od harti bumbažine. Mon. croat. 316. (*prije* 1724). — *c) vidi* hartija, *b*). Ako gdo piše svoje grihe na hartu. Naručn. 81^a. Veliko množstvo harat napisanih. Mirakuli. 67. Hartu onu iz ruke mu izvadihu. F. Glavinčić, cvit. 225^a. Što znah i čuh pero na hartu postavi. M. Kuhačević 65. — *d) list u knizi*. Da obrni hartu. Korizm. 84^a. Kako u naših knjigah u petom dilu na harti 349 upisamo. F. Glavinčić, cvit. 140^a. — *e) s osobitijem značenjem, n. p. geografična karta*. U navi jest harta od navigacijona, po koj mornari vladaju se. F. Glavinčić, cvit. 444^b. — *f) karte kod igre*. Ki bi igral na harti ili zara. Stat. krč. ark. 2, 290. Koji igra množ pinez veliku na harte. S. Budinić, sum. 39^a. Harte od jigre. ispr. 91. Živit na šarafi i znat mišat harte. M. Kuhačević 35. Igra od harat. 159. Jedni harte, jedni kocke žube. J. Krmpotić, mal. 17. Tu su igrali tri trgovci na harti. Nar. prip. mikul. 117.

HARTAV, *adj. samo u Jambrešićevu rječniku gdje je tumačeno: 'inconcinus, scabiosus'*.

HARTICA, *f. dem.* harta. Drusil upisa imena dvanadeste apoštolor na hartici, svakoga po sebi. F. Glavinčić, cvit. 59^a. Prva hartica ka u ruke dojde moje. 59^b. S bilimi rukama hartice prebirat, crnima očima slova pregledati. Nar. pjes. istr. 2, 8.

HARTIJA, *f. charta, tanka (naj češće bijela, ali može biti svake boje) materija, ali samo (ne n. p. kvijer, pergament, koža) koja je načinjena od vegetabilnih vlakana mokrjih pa tako zbijenih i osušenih, što se naj više upotrebljava za pisanje i štampanje (u može se i za drugo, n. p. za umotavanje, popelčavanje itd.) — isporodi* harta, karta, knjiga, papir. — *Ako se mijenja u gen. pl. hartiija*. — *Postaje od grč. χαρτί; pošto je stara riječ (isporodi stvor. hartija), ne može biti od tur. charty*. — *Uzmeđu rječnika u Mikašinu, u Voltigijinu, u Stulićevu, u Vukovu, u Daničićevu (hartija). a) kao materijalni supstantiv*. O loša hartija, zla ti si! Rad. 1, 178. (1609). Nemilo je viditi koji po smetlištu kuje oderke, ali kad operu (*i*) iztuku, ljepu artiju učine. S. Margitić, fal. 175. Gleda list hartije. J. Filipović 3, 38^b. Toliko bijada lista hartije potrošio. A. Kanižlić, bogojubn. 472. Iznese mu knjigu pisanu ne na artiji nego na kožicah pisanu. kam. 730. Tako tebi, mlado momče, u Bogu u velikomu, podi mero dobavi artije i orlovije. Nar. pjes. bog. 32. Gleda list hartije, al'ti karte. M. Zoričić, zrc. 150. Donesi mi divit i artije, da napišem do dve do tri reči. Nar. pjes. vuk. 1, 245. Jes' vidio list artije? onako je lice moje (*glatko i bijelo*). 1, 325. List hartije knjige bez jazije. 2, 243. Donesi mi jedan list hartije da ti gradim jednu

sitnu knjigu. 2, 246. — *i metaforički*. Na hartiji srđesca napisav. Domentijan^b 24. — *b) o komadu, listu*. Poslanijem napisanje hartije. Domentijana^a 229. Prinesi mi hartiju i mastilo. Zborn. 29^b. Upisa svrhu jedne artije. P. Posilović, cvijet. 100. Imati na jednoj artiji ali na postavu upengato s jedne strane raj ... nasl. 39^a. Upiši ova sveta imena Božija na artiji. L. Terzić 262. Nadoše artije gdi e upisano ovo. F. Lastrić, ned. 316. Na podmetuotj hartiji učini križ. A. Kanižlić, kam. 106. Pomrsi na hartiji grije upisane. M. Zoričić, zrc. 150. Kartu ili artiju na kojoj su upisani grisi. M. Dobretić 137. Ne nosi mi pismo i hartiju. Nar. pjes. vuk. 1, 475. Pak dovat i pero i hartiju. 2, 391. Hartije od vrijednosti, werth-papier. Jur. pol. terminol. 639. — *u jednom prinjeru prevrnuti hartiju (tal. voltar carta) u metaforičkom smislu: promijeniti se, promijeniti način mišljenja ili djelovanja*. Sad hoće te (*svijet*) pomoći, a u jedan hip privnuće artiju i trpićeš goleme nesreće. M. Radnić 194^b.

HARTIJANA, *f. kuća, mjesto gdje se gradi hartija*. — *U jednoj piscu našega vremena koji je sam načinio ovu riječ složišti hartija s pers. tur. châne, kuća*. Tute prvom vidoh hartijanu. M. Pavlinović, razl. spis. 422.

HARTIJEŠINA, *f. augm.* hartija. — *U Vukovu rječniku*.

HARTIJETINA, *f. augm.* hartija. — *U Vukovu rječniku*.

HARTIJICA, *f. dem.* hartija — *-iji se sažimlje u i*. — *Između rječnika u Vukovu (hartijca)*. Prépisa ime na hartiacah. Konstantin filos. glasn. 42, 306.

HARTJE, *n. selo u hrvatskoj krajini u okrugu ogulinsko-slunskom*. Razdijel. kr. 10.

HARTOFILAKOVIĆ, *m. sin onoga koji čuva pisma, arhivara, vidi* artofilakt. — *Postaje od grč. χαρτοφύλαξ*. — *Na jednom mjestu xiv vijeka, i otale u Daničićevu rječniku (harťofilaković χαρτοφύλακος vidi)*. Ja harotofilaković Dymitrij pisah (jamačno je pogrješka, 'o' između 'r' i 't' Daničić). Mon. serb. 193. (1379).

HARUBA, *f. u dubrovačkoj poslovići xvii vijeka*: Ne bili za to dao harubu. (D). Poslov. danič. 70. *može se pomisliti na pers. tur. charrub, rogač, rošćić, ali prema harupčar (kaje vidi) vađa da znači: komadić kože, ili stara, izderana papuča. nepoznata postać*.

HARUM, *vidi* arum.

HARUPČAR, *m. u dubrovačkoj poslovići xviii vijeka (pisano harubčar) kao psotka*: Mi nač, harubčar, ništo li i gore. (Z). Poslov. danič. 61. Harubčar, Bogišić mi pisa da je onaj koji krpi papuču. (Daničić). xi. — *Postaje od haruba koje vidi*.

HARVANJA, *f. vidi* arvanija. A prignu mrku harvaniju. Nar. pjes. hörm. 1, 317.

HARVAT, Harváta, *m. vidi* Hrvat. — *U Vukovu rječniku*: u pjesmi mjesto 'Hrvat' s primjerom: Ja ću uzet trideset Harvatah.

HARVATIN, *m. ime muško*. — *vidi* Hrvat. — *Prije našega vremena*. Harvatins. S. Novaković, pom. 110.

HARZITI, harzim, *impf. bijediti, potvorati*. — *Vađa da je od arap. tur. 'arza, vidi* kod arza. — *U narodnoj pjesmi bosanskoj našega vremena*. Izgubiše g' tvoje Sarajlije, harzeći ga bijelu Stambolu, sve u devlot caru čestitomu. Nar. pjes. juk. 599. Harzeć, osvadjajuć, tužeć. 619.

HARZLAK, *m. nešto na pušci (kundak? gvožđu? cijev?)*. — *Jamačno riječ turska, ali ne znam koja*. — *U narodnoj pjesmi našega vremena i otale u Vukovu rječniku (bez značenja)*. Svaki nosi po dvadeset pušaka, sve na jedan harzlak izgođene, a na jedan čakmak dogođene, sve na jednu burmu zavijene. Nar. pjes. vuk. 3, 333. 334—335.

1. HÄS, *m. i f. što je čije vlastito (a osobito carevo), arap. tur. chäss*. — *U jednom primjeru na kraju XVII vijeka ili na početku XVIII dva puta: jedan put ženskoga roda a drugi muškoga*. Do Slabine su Mrazovci, to je as careva, zemlje su Kostajničana koji su u Bañojluci, a Mlečanica to je as carev. Starine. 12, 24. (oko 1696—1703). — *vidi i 2. has*. — *Amo spada po svoj prilici i ovaj primjer u kojem je has pridjeveno supst. jeničari (carevi), isporodi tur. chäss kullary, tjelesna straža: A iz orte hase jeničare*. Nar. pjes. hörm. 1, 248.

2. HÄS, *m. ime mjestima*. — *Biće ista riječ što 1. has. a) knežina niz rijeku Lim blizu Berana*. — *u naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (As, kao knežina negdje oko Lima s primjerima iz narodnih pjesama: A sluga mu crkvu Šudikovu u lijepu Asu gizdavome. U onome Asu pitomome. — Has 'eine gegend im süden Serbiens', nom. propr. regionis'. Has je negdje oko Gusiña s primjerima iz narodnih pjesama: I pokupi Hasa i Gusiña. A sluga mu crkvu Šudikovu u onome Hasu gizdavome). I od Peći, Asa i Gusiña*. Nar. pjes. vuk. 4, 77. Pjev. crn. 321b. Oglad. sr. 229. Iz sela Dapsića u Ravnome Hasu. M. Đ. Miličević, zim. već. 344. — *b) selo u Bosni u okrugu sarajevskom*. Statist. bosn. 36.

3. HAS, *m. (?) samo u jednom primjeru pisca Dubrovčanina XVI vijeka, kao da znači: nešto? ili mnogo? naj više? (zar äs od tal. asso, kec?)*. Učini me, bože od bogatstva, da među ostalijem bogaci vaļam has, što se reče. M. Držić 400.

HÄSA, *m. vidi Haso*. — *Akc. se mijenja u voc. Häsö*. — *U naše vrijeme*. Jer pogubi Bešireva Asu. Nar. pjes. vuk. 4, 209. — *U nekijem je mjestima nom. Häse, u voc. Häse*. 'Ja sam, Zlate, od Podzvizda Ase...' 'Srce moje, od Podzvizda Ase'. Nar. pjes. marj. 78.

HÄSABA, *f. u Vukovu rječniku: što žensko iz očine kuće ne može naslijediti, kao n. p. kuća, gumno, zgrada (gradina), pojata itd. s dodatkom da se govori u Crnoj Gori*. — *Akc. se mijenja u gen. pl. häsâbâ*. — *Gü' arap. tur. 'asaba, rođaci po ocu; baština što zapada rođake po ocu*.

HASAGIĆ, *m. prezime tursko (vaļa da je skraćeno od Hasanagić)*. — *U narodnoj pjesmi XVIII vijeka*. Tere pode Melmed-agi riječi besjedovati Hasagić leventa. Nar. pjes. bog. 163.

1. HASAN, *adj. arap. tur. hasan, lijep, dobar*. *vidi i 3. hasan*. — *U naše vrijeme*. Hasan, koñ, ćeljade. veliko, lijepo, silovito. M. Pavlinović.

2. HASAN, *hasni, f. vidi 1. hasna*. — *Od XVII vijeka u sjeverozapadnijem krajevima, a između rječnika u Bjelostjenčevu (kajkavski hasen, korist, fajda, lucrum, utilitas, profectus, quaestus, com-modium, emolumentum, fructus) i u Jambrešćevu (hasen 'utilitas')*. Zeleći ku hasan svetoj materi crkvi učiniti. F. Glavinčić, svit. 154^a. Hasan iz ñega uzamši. P. Vitezović, cvit. x. Al' su zaman dedi glasni, ako s ženom ni ke hasni. 163. Zašto ñemu istomu hasan i korist čine. A. Bačić 264. Da se... kod kuće na hasan okrenu. I. Jablanci 118. Nije hasan Slavoncu škoditi. A. T. Blagojević, pjesn. 29

3. HÄSAN, *m. (arapsko) tursko ime muško, vidi 1. hasan*. — *Pomiñe se od XVI vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Hasan)*. Byst' caru na Juzum' Hasana (1461). Okáz. pam. šaf. 80. (1501). Hodi caru na Uzum' Hasana. 81. Za ñim Hasan velikoga blagajnika mjesto hrani. I. Gundulić 561. Dil naših, Hasane, š ñimi češ imati. I. T. Mrnavić, osm. 139. Pogibe Hasan' Klobućarić na Turovu (1594). Okáz. pam. šaf. 85. Može se uz ñih klast i Asan polumrtvi iz Novoga. J. Kavañin 133^b. Igru igra pelivan Asane. Nar. pjes. vuk. 1, 445. Asan bježi preko bjela dvora. 1, 597. Sve mi Asan po istini kaže. 4, 100. *i kao nadimak u Crnoj Gori*. Hasan Kezunov. Vuk, rječn. 386^a. živ. 97. — *Kad su za ñim supstantivi aga, beg itd., kao da se sastavi s ovima u jednu riječ, te se ne mijenja po padežima*. Od nas Hasan age dazdara kostajničkoga. Starine. 11, 78. (oko 1600—1602). Od mene Hasan age Trošlevića. 11, 82. (1623). Asan-aga kroz goru jahaše. Nar. pjes. vuk. 1, 271. Za nekakvim Begić Asan-agem. 1, 395. Da počekam Kunu Hasan-agu. 3, 208. Još za moga Asan-age živa. 3, 549. — *Htiše osvetnom pobit triskom Asan-bega usilnoga*. J. Kavañin 135^a. Dok eto ti bega Asan-bega. Nar. pjes. vuk. 4, 445. Kako reče beže Asan-beže. 4, 437. — *Takoj reče bego Asan-bego. 4, 436*. — *Od onoga bega Asan-Goļa. 4, 357*. — *E se silan Hasan-hote fali*. Pjev. crn. 75^a. — *Da prigodom i obratom Asampaše (n ispred p promijenilo se na m) odlučiše*. J. Kavañin 87^b. Al' eto ti Hasan-paše s vojskom. Nar. pjes. vuk. 3, 73. — *u jednom primjeru ima i Hasan djevojka o muškome: Od Turaka niko ne uteče, razma jedan ev' Asan djevojka, on uteče putem prijekijem*. Nar. pjes. vuk. 4, 285.

HASANAC, *Hasanca, m. ime muško, vidi 3. Hasan*. — *Na jednom mjestu XVII vijeka*. Od mene, siromaha sužña Hasanca. Starine. 11, 112. (oko 1664).

HÄSANAGIN, *adj. koji pripada Hasan-agi*. Hasanagin Lug, mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom. Livada u Asan-aginom Lugu. Sr. nov. 1873. 463.

HÄSANAGINICA, *f. Hasanagina žena*. Tad pobježe Hasanagina. Nar. pjes. vuk. 3, 528. Kñigu piše Asanaginica. 3, 549.

HÄSANBEGOV, *adj. koji pripada Hasan-begu*. Hasanbegovo, ime mjestu prije našega vremena. Hasan-Begovo. S. Novaković, pom. 149.

HÄSANBEGOVCI, *m. pl. selo i općina u Bosni u okrugu travničkom*. Statist. bosn. 190.

HÄSAN-KUTA, *f. mahala selu Glasoviku u Srbiji u okrugu topličkom*. Asan-kuta. M. Đ. Miličević, kraļ. srb. 415.

HÄSANOV, *adj. koji pripada Hasanu, vidi Asanovo*. Hasanova voda, u Srbiji u okrugu biogradskom. Niva u Vračaru kod Asanove vode. Sr. nov. 1867. 135. Hasanovo Brdo, mjesto u Srbiji u okrugu crnoriječkom. Vinograd u mestu Asanovo Brdo. Sr. nov. 1872. 545.

HÄSANOVAC, *Häsanoűca, m. vidi Asanovac*.

HÄSAN-PÄŠA, *m. (ili f.?) ime nekakvu mjestu*. — *Prije našega vremena*. — *Hasan-Paša (mjesto)*. S. Novaković, pom. 149.

HÄSANPAŠIN, *adj. koji pripada Hasan-paši*. Hasanpašina Palanka zvala se prije varošica u Srbiji u okrugu smederevskom koja se sad zove Palanka. K. Jovanović 88. sa starijim imenom pomiñe se XVIII vijeka. Glasnik. 31, 297. (1704). *vidi i Asanpašina Palanka*.

HASAS, *m. nejasna riječ u jednoga pisca Dubrovačana xvi vijeka*. Vlaho: Smiješni su oci ovi, neće im se, njekad da su i oni bili svi lovci kako i mi sad ki noćno lovimo kako i jeji. Miho: Taki 'e svijet. Vlaho: Neg er se bojimo hasasa, ja ću t' rijet. Miho: Useru hasase, ter što će hasasi? od place čuva' se, indje svudi lazi. M. Držić 46.

HÁSE, *m. vidi* Hasa.

HASE-BRIJESNICA, *f. selo u Bosni u okrugu Doñe Tuzle*. Statist. bosn. 126.

HASĚĆLIJA, *m. čovjek koji stoji uz samoga (turskoga) cara i služi ga (kao čast), pers. tur. hásegi*. — *Na jednom mjestu xvii vijeka. (Car) hasēcijom učini ga i da 'e njegov glava od lova*. J. Palmotić 324.

HASI, *vidi* asi.

HASIĆ, *m. selo u Bosni u okrugu Doñe Tuzle*. Statist. bosn. 142.

HASKIĆ, *m. selo u Bosni u okrugu Doñe Tuzle*. Statist. bosn. 140.

HASKO, *m. tursko ime muško, biće hyp. Hasan*. — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena*. Bijesnoga Haska bujubašu. Pjev. crn. 245a.

HASLINA, *f. vidi* harlina. — *Na jednom mjestu u naše vrijeme*. Haslina, Ruta. Čas. čes. muz. 1852. 2, 50. — *Vaľa da je pisac gdje zlo pročítao riječ* harlina.

1. HÁSNA, *f. korist, mađ. haszon*. — *isporedi* 1. hasan. — *Od xvi vijeka (ako u naj starijem primjeru ne treba čitati haznom) ili od xvii po sjevernijem krajevima, a između rječnika u Vukovu (der mutzen, gewinn' ,utilitas', cf. vajda, korist s dodatkom da se govori u vojvodstvu). Sa vsom hasnom (ili haznom?) i sa vsemi dohodki*. Mon. croat. 265. (1569). Što mi niste prvo pisali, doklan je Bećir živ bio? veće sada pišeto, ođa šta hasne nema. Starine. 11, 113. (oko 1670). Život je dakle za dvije hasne iliti koristi. A Bačić 263. Nije hasne suzam mojiin. A. Kanižlić, rož. 87. Što je fajda i hasna od živjenja? A. J. Knezović 100. Da on od nas ona zla ukloni koja našoj duši nisu na hasnu. E. Pavić, jezgr. 124. U neki bo prigodali prikazuju oni, da ne traže drugo, nego vlastitu hasnu i pošteće. ogl. 277. Jere molba višje kvara čini nego hasne onaj dan učini. M. A. Rejković, sat. E7a. Hasna uvik za trudom ide. H5a. Korist i hasna vrimenita. B. Leaković, gov. 150. Sve zaludu, mala hasna, zašto bo su upali u nepokornost od srca. D. Rapić 144. Tko drugome čini fajdu, sebi čini hasnu. 242.

2. HÁSNA, *f. vidi* hazna.

HASNADAR, *m. vidi* haznadar.

HASNIKA, *m. tursko ime muško, isto što Hasan*. — *U naše vrijeme u Crnoj Gori*. Hasnika Hocki. Nar. pjes. vuk. 5, 481. *na drugom mjestu*: Hasan Hot. 186.

HASNISATI, *hasnišem, impf. vidi* hasniti. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Stvari koje nam svagla hasnišu. J. Rajić, pouč. 1, 88. — *i prelazno (objekat je onaj kojemu se hasni)*. Ako i bližnoga hasnišemo. 1, 83.

HASNITI, *hasniti, impf. prodesse, koristiti, pruditi, pomagati*. — *isporedi* hasnisati. — *Ake se mijena u procs. 1 i 2 pl.*: hasnimo, hasnito, i u aor. 2. i 3 sing. hasni. — *Postaje od hasan ili od hasna nastavkom i*. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (hasneti', pru-*

điti, koristiti ,utilitatem praesto, facio, prosum, proficio', v. pomažem), u *Jambrešičevu* (hasnim ,prosum'), u *Voltiđijinu* (,esser utile, utilizzare', ,nutzen'), u *Vukovu* (,nutzen', ,prosum', cf. pomoći).

a. *aktivno. često s dativom kojijem se kaže kome ili čemu se koristi*. Jeda bi hasnil i sebi i vami. Starine. 11, 146. (oko 1686). Što mi hasni tvoje pismo, kad mi Marka ne šaleš? 12, 14. (oko 1700). Dažd od krvi, led bojazni rogobornom' puku hasni. J. Kavašin 183b. Život je čoviciji na ovomu svitu za dvije hasne ili koristi, zašto hasni sebi samomu i ima korist drugomu. A. Bačić 263. Da gorin a ljubavi ne uzimam, ništa mi ne hasni. A. Kanižlić, uzr. 150. Neće vam ništa hasniti Isukrst. kam. 539. Hasni li nam više puta preko godine pričestiti se? E. Pavić, jezgr. 111. Sad mi reci, domoglasni! što ti veće misto hasni? V. Došen 32a. Što nam hasni tajati? M. A. Rejković, sabr. 10. Znao ili ne znao, ni malo ne prudi niti hasni. I. Velikanović, uput. 1, 63. Ča mi ga hasni dvoriti, kad mi je kose nositi? Jačke. 8.

b. *sa se, refleksivno*: hasniti se, *pf. okoristiti se, pomoći se*. — *U Vukovu rječniku*: hasniti se, *pf. ,gewinnen', ,lucror', cf. pomoći se*.

HASNITI SE, *hasnim se, impf. jasiti se, bacati se kao od sile (reče se o mrši)*. M. Pavlinović.

HASNOST, *f. vidi* 1. hasna. — *Samo u Voltiđijinu rječniku*: ,utilità, vantaggio' ,nutzen, vortheil'.

HASNÓVATI, *hasnujēm, impf. imati hasnu, korist*. — *U dva pisca xvii i xviii vijeka. a) neprelazno*. Ki već troši neg hasnuje, al' krade al' ukañuje. P. Vitezović, evit. 37. Kod čoharskoga zanata može hasnovati. I. Jablanci 166. — *b) prelazno (objekat je ono od čega se ima korist)*. U tom boju malo menši dobitek naši hasnuvaše. P. Vitezović, kron. 212.

HASNÓVIT, *adj. koristan*. — *Postaje od hasan ili od hasna*. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (hasnovit, koristan, uharan, prudni, vridan), u Jambrešičevu (,utilis'), u Voltiđijinu (,utile, vantagioso', ,nützlich'), u Vukovu (,nützlich', ,utilis', cf. koristan)*.

a. *adj.* — *Komp.*: hasnovitijj (vidi kod b). I premda toga nismo mogli na hasnovit konac dovesti. Mon. croat. 287. (1586). Kako od svih neznan, tako i malo hasnovit vijaše se. F. Glavinčić, evit. 182a. Ludo služit jest prez mita, svaka čast je hasnovita. P. Vitezović, evit. 134. Onomu komu ga obećaje ništa nije hasnovit. E. Pavić, ogl. 523. Događaji drugina zemľam hasnoviti. A. T. Blagojević, khin. 1. Oni ne bi nikada toliko nastojali ľude odvraćati od riječi Božje, da ľudem ne bi bila toliko hasnovita. Đ. Rapić 254. Hasnovita je va Bujki ta bistra vodica. Jačke. 244.

b. *adv. hasnovito*. — *Komp.*: hasnovitijč (vidi zadnji primjer). Koji ovcí hasnovito prista. J. S. Rejković 338. Asnovitije je ubiti jednu debelu košnicu neželi dve srednje. F. Dorđević 38.

HASNOVITOST, *f. osobina onoga što je hasnovito, hasna*. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Prvo promišljeñe hoće nama služiti za hasnovitost da gubavoj duši našoj spasonosni lik tražimo. D. Rapić 98.

HÁSO, *m. hyp. Hasan*. — *isporedi* Hasa. — *Ake se mijena u voc. Háso*. Dokle si se, Aso, podigao? Nar. pjes. vuk. 4, 100.

HÁSORA, *f. vidi* hasnra. — *Samo u Bjelostjenčevu rječniku*.

HĀSTA, *adj.* bolestan, *pers. tur.* chaste. — *Ne mijena se po oblicima.* — *U naše vrijeme a između rječnika u Vukovu* (asta, vide bolestan s primjerima: „Nešto sam asta“, „On je asta“). Zabun asta! maj, osladi usta. Nar. pjes. vuk. 1, 286. Ustan, asta, te osladi usta. Nar. pjes. petr. 1, 60. U Turke je bolest udarila, evo paše hasta u konaku. Nar. pjes. hörm. 1, 76.

HASTĀLUK, *m.* bolest, nemoć, *tur.* chastalyk. Đ. Popović, *tur. reč. glasn.* 59, 26.

HĀSURA, *f.* storea, rogožina, *arap.* hašir, *tur.* hasyr. — *isporedi* hasora. — *Akc. se mijena u gen. pl. hāsūrā.* — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu* (asura, stura, teges, matta, storea) *gđe se naj prije nahodi, i u Vukovu* (asura). Tavan od torskovine ili od asure. I. Jablanci 66. Margarita ležeći svrhu jedne asure, propetje u ruku držeći. I. Velikanović, prik. 91. Na hararu, hasuri. J. Rajić, boj. 53. Hasura zove se pokrivač spleten od rogoze kojim se i putnici služe za pokriti toware. J. S. Rejković 45. Ako imaš rogozne hasure. 426. Da su ljudi morali zemlju nositi u razdrtilih hasurah. A. Tomković, živ. 135. Ponese koju debelu poňavu, fitiljaču ili hasuru zvanu. V. Bogišić, zborn. 216.

HASURAŠKI, *adj.* koji pripada hasurđijama (*uprav „hasurašima“, ali ne znam ima li riječ hasuraš.*) — *U jednoga pisca našega vremena.* Jesvan dunderski slavi sv. Tomu; asuraški sv. Spiridona. M. Đ. Milićević, slav. 70.

HASŪRGĪĆ, *m.* prezime, *po ocu hasurđiji.* — *Ń. stoji mj. iji.* — *U naše vrijeme.* Asurgić. D. Avramović 258.

HASŪRGĪJA, *m.* čovjek koji gradi hasure, *tur.* hasyrđy. — *U Vukovu rječniku* (asurđija).

HASŪRGĪJIN, *adj.* koji pripada hasurđiji. — *U Vukovu rječniku* (asurđijin).

1. **HĀŠA**, *arap.* hāšā te'āli, *tur.* (skraćeno) haša, *ne dao Bog!* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (vidi kod b, b).

a. *interj. sa značenjem kao u turskom jeziku.* A Turčin zaviče: „Evo, efendija, opet mi Vlah opsova sveca“. „Aša, Bog ne dao, efendija!“ odgovori raja. Nar. prip. vrč. 81.

b. *kao supstantiv (muškoga roda!) znači: poricanje, odricanje. a) uopće.* Boji aša nego paša. Nar. posl. vuk. 27. Dok je aša, dotle je kuća naša. 64. Boji je u sudu aša, no iz suda paša. V. Bogišić, zborn. 501. — b) udariti (udriti) u hašu, infitias ire, negare, poreći, odreći. *isporedi* 3. bah. i u *Vukovu rječniku* (kod haša: udariti u hašu „ableugnen“, infittior“). Dva tri mjeseca dana, sreće (raja) dužnika (Turčina) i zapita mu svoje novce; a on ni pet ni šest, no zainčari i udri u ašu t. j. da mu nije dužan. Nar. prip. vrč. 82. Na sudu jedan udarao u ašu. Vuk, nar. posl. 27. — *isto znači i dati u hašu.* Ako se lupeži dadoše u nijak i u hašu. S. Ćubiša, prip. 193.

2. **HĀŠA**, *f.* vidi abajija, *tur.* haša. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (vide abajija). Pa dorata u kopita Ćubi, zagrnu mu hašu pozlaćenu. Nar. pjes. hörm. 1, 345.

HAŠANI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu bihaćkom.* Statist. bosn. 108.

HAŠANIN, *m.* čovjek iz Hasa. — *plur.:* Hašani. — *U naše vrijeme.* Kad spržismo grada Kolašina, Vasovići moji oživješe, i Hašane časmo izbaviti. Nar. pjes. vuk. 5, 471.

HĀŠĀNE, *n.* djelo kojijem se haša. — *U Vukovu rječniku.*

HAŠAR, *m.* hašar (ili hašarom) učiniti, uništiti, zatrti, oboriti, razvaliti. — *isporedi* hašir, hašur. — *Jamačno riječ turska, možebiti od ašamak, aor.:* ušar, satrti, zgaziti, slomiti, razbiti. — *U narodnijem pjesmama našega vremena.* Dvore Turske hašarom činite. Pjev. crn. 90b. Ako ćete mene poslušati, zatvoricu zeleno jezero, pogubiti u jezeru guju; ako li me poslušat' nećete, izvešću je u Trojana grada i puštati na četiri strane, svijeh bi vas ašar učinila. Nar. pjes. petr. 2, 10. Po bedenu (laguni) hašar učinise. Nar. pjes. hörm. 1, 209.

HAŠARLIJA, *m. i f. čelade nestašno, objesno, vragolasto, tur.* hašary. — *U naše vrijeme.* Devojke su čudne ašarije. Nar. pjes. herc. vuk. 157. Devojke su ašarije, utopiće me. 338. Mlado momče ašarijo! Nar. pjes. petr. 1, 128. Ali ne šće Ašarija Ana. 1, 312.

HAŠARIJAST, *adj.* nestašan, objestan, vragolast. — *Postaje od hašarija.* — *U Vukovu rječniku* (ašarijast, vide nestašan).

HĀŠATI, *hāšām, impf.* infitiari, udarati u hašu, bašiti. — *isporedi* hašiti. — *Akc. se mijena u praes. 1 i 2 plur.:* hašāmo, hašāte, i u aor. 2 i 3 sing. hāšā. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu.* Zena aša te aša, a slugo bogme prepanu se i sve jedno po jedno kažu. Nar. prip. vuk. 166. Slušali su ovo dijete kako vješto optužuje mater de ona sluša i aša da nije istina. Nar. prip. vrč. 9. A ova počne ašati da nije. 53. Optuženik je vazda ašao (inčario), da nije kriv. V. Bogišić, zborn. 567.

HĀŠĀNE, *n.* djelo kojijem se haši. — *U Vukovu rječniku.*

HAŠIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu bihaćkom.* Statist. bosn. 160.

HĀŠIK, *vidi* ašik.

HAŠIR, *m.* vidi hašar. I prostranu Zetu svukoliku, bjesmo li je hašir učinili. Nar. pjes. vuk. 5, 413. I Kokote hašir učinio. 5, 420.

HĀŠITI, *hāšim, impf.* vidi hašati (i radi akcenta). — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu.* Istina je, ni ašiti neću. Nar. pjes. stoj. 79.

HĀŠLUČĀNE, *n.* djelo kojijem se hašluči. — *U Vukovu rječniku* (ašlučēne).

HĀŠLUČITI, *hāšlučim, impf.* trošiti na koga, davati mu hašluk (prelazno; objekat je onaj na koga se troši). — *Akc. se mijena u aor. 2 i 3 sing. hāšluči.* — *Postaje od hašluk nastackom i.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (ašlučiti „bestreiten“, „sumptum suppedito“ s primjerom: Ou mene ašluči, t. j. troši na me). Pa sve konak do konaka grade, svaki svoju hašluči družinu. Pjev. crn. 178a.

HĀŠLUK, *m. vidi* 2. harač, b), *od tur.* charğlyk (*isporedi* harčluk). — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (ašluk „die unkosten“, „sumptus“, cf. trošak). Zen' se, sinko, u dobru čas bilo! i ja ću ti ašluk pokloniti. Nar. pjes. vuk. 3, 73. I dade mu svijetlo oružje i za ašluk tri tovara blaga. 3, 418. Ne imamo za hašluka blaga. Pjev. crn. 269b. Jer su bezi vazda sigurni poč' na vojsku sa hiljadu drugo, sve o svome trošku i hašluku. Nar. pjes. hörm. 1, 50. Zdravo je, ali se dosta muči bez ašluka. Nar. prip. vuk. 2 301.

HĀŠTRĀNE, *n.* djelo kojijem se haštri. — *Stariji je oblik haštrēnje.* — *U Belinu rječniku* (haštrēnje 59b. 259b. 577a) i u Stulićevu.

HAŠTRITI, *hāštrim, impf.* putare, deputare, rezati, sjeći s drveta grañe što mu može biti škodno. — *isporedi* čistiti, klaštriti, kresati, re-

zati, škopiti. — *Akc. se ne mijena (aor. 2 i 3 sing. haštri)*. — *Nepoznata postaća; Matzenauer i Miklošić misle na lat. ili tal. castrare, škopiti*. — *Od xviii vijeka u Dubrovniku i u bližnjem nještima, a između rječnika u Belinu (putare' 59b, 577a; ,defringere vel decerpere ramos' 259b), u Voltigijinu (,potare, sfrondare, diramare', ,beschneiden, stutzen als reben'), u Stulicovu (,arboris ramos amputare, decerpere, circumcidere')*.

a. *aktivno*. Ber', gnoj', rježi, haštri, braće. J. Kavačin 468b. Čijem ću haštriti naranče po čardinu braca moga. Nar. pjes. bog. 15.

b. *pasivno*. Haštren ,tonsus'. A. d. Bella, rječn. 259b. Voće raste nehaštrjeno. I. Đorđić, pjesn. 344.

c. *sa se, pasivno*. Er se haštre grane od omraze, a ne korenii. A. d. Bella, razgov. 72.

HAŠUR, *m. vidi* hašar. Hašur učiniti što, izlomiti: ,Sve su čorde hašur učinili'. M. Pavlinović.

HÄT, *m. vidi* at. Hatove nam iz Beča poslaše. M. A. Rejković, sat. H3b. — *U Dubrovniku znači pastuh*. P. Budmani.

HÄTÄNE, *n. djelo kojijem se hata*. — *U Vukovu rječniku (ataño)*.

1. HÄTÄR, *m. ager, regio, fines, zemlja, kraj*. — *isporedi* kotar. — *Nepoznata postaća: jedni misle na mađ. határ (s istijem značenjem); drugi tvrde da je mađarska riječ došla iz slavenskoga jezika i misle na stvñem. kataro (novovñem. gatter), rešetka ili na stvñem. huntari, dio zemlje, ali može biti da je hatar od mađ. határ, a da je ovo od slavenskoga kotar*. — *Od xiv vijeka, a između rječnika u Mikašinu (hatar, kotar ,territorium'), u Bjelostjencovu (v. kotar), u Voltigijinu (hatar, kotar ,territorio, distretto', ,district, gebiet'), u Vukovu (,das gebiet', ,ager, finis'), u Daničićovu (hatars)*. Otv Kućajine na Stubice, na hatars, na Cerovy Rltz i otv tole upravu na Mostište i otv tole upravu na Bukovicu na hatars i otv tole na hatars na tretij nadu Bukovicu i otle i na četvrtij hatars. Mon. serb. 197. (1381). Izraelćani bijau na ñiovomu hataru i zemji. E. Pavić, ogl. 175. Uze vladu latinski hatara. Nadod. 130. Svaki atar drugoga je zraka. J. S. Rejković 192. V Marofskom hatari. Jačke. 123. Pa ga zavilita preko zmaja čak na drugi hatar. Nar. prip. vuk. 36. Novi prostor pripada općini, u kome je ataru. V. Bogišić, zborn. 425.

2. HÄTÄR, *m. vidi* hater. — *isporedi* 3. i 5. hatar. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu (vide hater)*. Zaradi naše voje i našega hatara prosimo i molimo. Starine. 12, 39. (1719). Gdi čovik svekolike falinke, opačine i ostale mane slobodno prez svakog lieomirstva, lisićenia i hatara kaže. M. A. Rejković, rat. A4b. Ne ima niti pazi hatara. B. Leaković, gov. 115. Ko se tu nade da za me govori veliki atar čini. D. Obradović, basn. 123. Svakom Juže hatar navršuje. Nar. pjes. vuk. 2, 264. Al' ne može slavan despot Đurdu svojoj gospi atar da pokvari. 2, 493. Mre ću ti dara pokloniti rad' hatara naše braće krasne. 2, 536. Radi Boga i hatara moga. Pjev. crn. 99b. Eja bi ni hatar nćinio. Oglod. sr. 11. Teži hatar od sile. Nar. posl. vuk. 313. Zovu naj bliže susjede koje znaju da neće krivo i po hataru nijednom učiniti. V. Bogišić, zborn. 344. Knez Miloš ga postavi savetnikom, čoga se Milutin primi preko voje, samo da ne izide knezu iz hatara. M. D. Milićević, pom. 767.

3. HÄTÄR, hátra, *m. vidi* 2. hatar. — *U narodnoj pjesmi bosanskoj našega vremena*. Nemoj,

pašo, rad Božjega hatra, posjeć će me beg Mustajbeg lički. Nar. pjesn. hörm. 1, 92.

4. HATAR, *m. nekakva riba*. — *U naše vrijeme u Vrañinu*. L. Zore, rib. ark. 10, 338.

5. HATAR, *f. vidi* 2. hatar. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Sve to cesar lažeći činaše rad hatari Akaćije. K. Pejkić 10.

HÄTÄRGĪJA, *m. čovjek koji radi po hataru (hateru)*. — *Ako nema u turskome jeziku ove riječi načiniena je u našem od 2. hatar turskijem nastavkom ġy*. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu*. Hatarġija će naj više biti u paklu (t. j. onijeh koji ne rade po pravdi nego po hataru). Nar. posl. vuk. 340.

HÄTÄRI, *pl. 1. hatar, ime mjestu u Srbiji u okrugu smederevskom*. Niva u Atarima. Sr. nov. 1868. 260.

HÄTAROV, *adj. vidi* haterov. Hatarova kuća u potoku, jedva joj se sleme vidi. Nar. posl. vuk. 340.

HÄTATI, hātām, *impf. mariti*. — *Akc. se mijena u praes. 1 i 2 plur.: hatāmo, hatāte, u aor. 2 i 3 sing. hātā, u part. praet. pass. hātān*. — *Jamačno je isto što i ajtati, koje vidi*. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu (atati za čim, t. j. mariti ili priañati za što ,achten', ,attendere' s primjerom: Da ti ataš za tim, ti bi naućio)*.

a. *prelazno. a) objekat je (supstantiv ili zamjenica) ono za što se mari*. Da takvi svoju štetu i nesriću kano Ezau ne hataju. E. Pavić, ogl. 59. Sužñu neću, duh mi ga ne hata. Osvet. 3, 146. — *b) mješte objekta stoji inf. Nezafalñima očima gledaju ga ne hatavši zamilovati se u ñega*. E. Pavić, ogl. 625. — *c) mješte objekta podložna je rećenica*. Nit' on hata, kud pod ñim koñ bata. Osvetn. 4, 19. Čim svak vida, al' niko ne hata gdje dogorje sužñem do nokata. 5, 3.

b. *neprelazno. ono za što se mari stoji s pridlogom za ili s instr. (vidi u Vukovu rječniku), ili s acc., kao što je u ovijem primjerima: Babilonci oslonivše se na jaćinu svojih gradskih zidova, ne hatajući mlogo za obsidnutje*. E. Pavić, ogl. 407. Nit' tko čiju za privjeru hata. Osvetn. 2, 134. Puno brata za vaš udes hata. 3, 147.

HÄTEL, *m. selo u Hercegovini u okrugu mostarskom*. Statist. bosn. 250.

HÄTER, *m. gratia, favor, milost, ljubav (kad se kome od milosti, od ljubavi čini nešto što mu je ugodno), može biti i u zlom smislu, jer n. p. po hateru shvaća se kao suprotno prema po pravdi*. — *isporedi* 2. hatar, hator, hatur, hajtar, hajter, hajtor. — *Arap. tur. chäter, pamćenje, obzir, ljubav*. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (,der gefallen', ,gratia, gratificatio' s primjerima: Sudi po hateru. Ne mogu mu kvariti hatera)*. Ne govori caru po hateru, već govori Bogu po zakonu. Nar. pjes. vuk. 2, 91. To je majci vrlo ater bilo. Nar. pjes. vil. 1866. 98. Ako ćeš mi hater popaziti, nitko znati, pobratime, neće. Nar. pjes. hörm. 1, 157. Drugome hater, a sebi zater (učiniti). Nar. posl. vuk. 71. Ne čineći ništa po hateru. Vuk, Itim. 5, 21.

HÄTERISATI, hatērišēm, *impf. raditi po hateru*. Aterisati, vući kome stranu, raditi po hataru. (u vaļevskom okrugu). Ľ. Kovaćević. Aterisati, ići kome na ruku. obićno se upotrebljuje ova reć za sudije koje kome parničaru idu na ruku, ,aterišu mu' (u Srbiji). M. Kovaćević.

HÄTEROV, *adj. (koji pripada hateru), koji biva po hateru*. — *U Vukovu rječniku: ,in dem*

sprichworte': Haterova kuća u potoku, jedva joj se šleme vidi. — *isporedi* hatarov.

HATEŽEVIĆ, *m. prezime*. — *xv vijeka*. Pavao Hatežević. Mon. croat. 147. (1492).

HATĪB, hatiba, *m. arap. tur. chatib, propovjednik (u gamiji), učitelj (turske) vjere*. — *U jednoga pisca xv vijeka*. Hatibi koranski tako tumačuju. I. T. Mrnavić, osm. 79. Ki je Osmanov hatib i učitelj. 120.

HÄTKIŃA, *f. vidi* atkiŃa. To izgovori, hatkiŃu obode. M. Đ. Milićević, pom. 701.

HATMER, *m. nekakav cvijet, vaľa da je od arap. tur. chatmi, bijeli šlez*. — *U narodnoj pjesmi našega vremena*. Capti li joj hatmer i garanfil. Nar. pjes. herc. vuk. 221. Hatmer, nekakav cvijet. 359.

HATNÁMA, *f. arap. pers. chatt-náme, pismo, list, poslanica*. — *Na jednom mjestu xvij vijeka*. Kako se podpuno vidi u ovoj atnami istoga cara Memeda. Norini 26. — *Mislím da je ista riječ i u jednoga pisca xvij vijeka, ali je griješkom našampano athlama i ahtlama*. Slavni ugovor utvrdíše, ki je upisan u athlami. J. Palmotić 250. Ahtlama, ugovor. 256.

HÁTOR, *m. vidi* hater. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu (gdje je zlo tumačeno: 'mos, usus')*. Sve ovo sesar lažeći činaše rad hatora Akačije. S. Badrić, ukaz. 12. Nepravedni suci i niŃovi krivi sudi, kojeno čine na ovome svitu po mitu i hatoru. J. Banovac, pripov. 25. Ne radi izpraznog poufaŃa, veće radi atora i za ugodit joj. E. Pavić, ogl. 7. Il' hatora kan' da pazi, da se š' nima ne omrazi. V. Došen 224a. Koju kripot podilivaše gospodaru i sluzi, bogatu i siromahu jednako brez nikakva mita, ni hatora. And. Kačić, razg. 20. Ne čini ga porad fale svoje ili porad hatora ljudskoga, nego ga čini na slavu Božju. B. Leaković, gov. 254. Ili ator ili mloštvo blaga. J. S. Rešković 417. Ako se jedan kraj pusti vladati od hatora čovičanskoga, od svoji požuda, može biti jedan silnik. A. Tomiković, gov. 264. Al' ne more dajki iz atora. Nar. pjes. petr. 2, 431. Ne mogu mu hator íštetići. Smailag. meh. 39. Samo treba, da još znadeš, Ano, zašto sam se zamućio amo, baš za hator Bege plemenite. Nar. pjes. hörm. 1, 277. Ne mogući daľe trpjeti, reće brijaču: 'Učini ator, udri mi vruću vodu i ipacno sapuna'. Nar. prip. vrč. 155. Da svakome radi pravo a ne po hatoru. V. Bogišić, zborn. 63. Kad ne budemo gonili hator potporama za nauke. M. Pavlinović, razl. spis. 62. Ta što ne prima mita, nit' komu nosi hatora. razg. 24. Neće da mu izade iz hatora. Nega ima u hatoru. M. Pavlinović. — *U jednoga pisca xviii vijeka ova riječ ima posve drugo značenje: želja svoje koristi, nastojanje na svoju korist, samoživelstvo*. Jesi li u tvome oficiju tražio vazda veću slavu Božju ili svoj isti hator? Đ. Rapić 43. Recite da nije istina, ako morete, da hator ne stoji vazda sakriven u srcu od lakomca. 162. Zabilježite da je interes iliti hator bio oni ubojica koji učini prvo ubojstvo... zabilježite više da interes iliti hator ne pazi ni na istoga oca... Porada se interes iliti hator vlastiti. 167. — *isporedi* hatoran.

HATORAN, hatorna, *adj. uprav bi značilo što i haterov, ali se nalazi samo u onogu pisca xviii vijeka u kojega hator ima nešto osobito značenje (vidi hator pri kraju); po tome hatoran znači od prilike: koji želi samo svoju korist, koji radi samo na svoju korist*. Ima jednu ćud i voľu svu neljubezľivu iliti hatornu... Vas koliki svit jest interesat iliti hatoran. Đ. Rapić 167.

HÄTSKĪ, *vidi* kod atski.

HÁTUR, *m. vidi* hater. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Italijani reku 'per li rispetti umani', a mi rećemo 'po haturu' to jest zaradi čovištva i prijateljstva. M. Dobretić 331. Koji privariti neće ni za kakov hatur ni za plaću. 530.

HATVAN, *m. mjesto u Bačkoj*. Šem. prav. 1878. 26. — *pomiŃe se prije našega vremena*. Hatvanъ. S. Novaković, pom. 149.

HAUBICA, *f. kubuz, obica, niem. haubitze*. — *U nekijeh pisaca xviii vijeka*. I topove i haubicu voze. Š. Stefanac 8. Cetirimi haubicami. M. Kulačević 133. 4 haubica. J. Rajić, boj. 67.

HAUŠOVIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu sarajevskom*. Statist. bosn. 56.

HAVA, *f. arap. hauā, tur. hava, vazduh*. — *isporedi* havaji. — *U narodnoj pjesmi bosanskoj našega vremena*. Kada ľeto u proľeću dođe, na Gacko ću izjaviti vojku, tu je hava dobra za vojaka. Nar. pjes. hörm. 1, 189.

HAVAJI, *m. pl. vidi* hava. — *U narodnoj pjesmi našega vremena*. Sve napuni dvanaest topova, pa im Tale živu vatra daje, pa i baca nebu u havaje. Smailag. meh. 65.

1. HĀVALA, *f. ime mjestima (brdu i tvrđavama), arap. tur. hawāle, brdo nad gradom. a) brdo i grad više Biograda u Srbiji*. — *od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu (Avala i Havalala, gebirge südlich von Belgrad, mit ruinen einer alten burg des ritters Porča od Avale) i u Daničičevu (grad i brdo više Biograda)*. Razbi Balilb beg. Janoša herdejskoga vojvodu pod Havalomъ (1515). Okáz. pam. šaf. 83. (1689). Havalala, prije ŽrnovaŃ. Č. Mijatović, godišn. ćup. 1, 52. Vino piju do dva pobratima u Avali više Biograda. Nar. pjes. vuk. 2, 587. Al' mu veli Porča od Avale. 2, 588. Dogaše je Avali planini. 2, 591. Bijela je vila pokliknula sa Avale zelene planine. 2, 605. — *b) gradić u turskoj Hrvatskoj na lijevom brijegu Une prema Ostrvici*. Vuk, rječn. u okrugu bihaćkom. Statist. bosn. 112.

2. HAVALA, *f. nejasna turska riječ u spomeniku xv vijeka (i odane u Daničičevu rječniku gdje je tumačeno commendatio), može biti arap. tur. hawāle, nalog, naruka*. Havalala amaldaromъ... Za crkvacъ, za olovo, za vosak i za svilu havala i jasakъ. Mon. serb. 529. (1843).

HĀVALAC, Hāvāla, *m. ćovjek s Havale*. S. Milutinović u Pjev. crn. 264a.

HĀVAN, *m. mortarium, pila, ćvrsti mjedeni sud u kojemu se što tuće dok se izmrvi, arap. tur. hawān*. — *isporedi* mortar, stupa. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu (der mörser, mortarium)*. 1 ploćnica od kalaja, 1 haljina, 1 havan. Glasnik. 11, 3, 54. (1706). Tepsije, noži, nožice, avani. And. Kačić, kor. 225. Onda ću je u avanu stući. Nar. pjes. petr. 2, 148. Vodu u avanu tući. Nar. pjes. vuk. 37. — *i s drugim značenem*. Avani, sprava za križanje duvana. Ĺ. Stojanović.

HAVANIJA, *f. augm. havan*. — *U Stuličevu rječniku: 'ingens mortarium'*. — *nepouzđano*.

HĀVANTOP, *m. vidi* prangija. — *Složeno (ne znam, jeli već u turskome ili istom u našem jeziku) od havan i top*. — *U nekijeh pisaca xviii vijeka*. Avantopova od tuća 14. I. Zaničić 124. 310 topova i avantopova. J. Rajić, boj. 41. Dobar broj havantopova. A. Tomiković, živ. 131.

HĀVĀZ, *vidi* avaz.

HAVDIJA, *vidi* Avdija.

HAVIDIĆ, *m. seoce u Hrvatskoj u podžupaniji sisačkoj*. Pregled. 41.

HAVIJAR, havijára, *m. vidi* hajvar. — *U dva pisca Dubrovčanina xvi vijeka, a između rječnika u Stuličevu* (garum⁶). Ovdí gdi ljudem obraz jes bio kako havijar. N. Dimitrović 101. Neće šinore ovake havijara ni vina. M. Držić 258.

HAVLI, *stoji pred mahrama i košuja i ne mijeña se po padežima, tur. havly, pamučni ručnik; može biti da znači: pamučan. — isporodi* 2. havlija. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (hävli-mährama, vide havlija). Već eto ti bijela avh-marama. Nar. pjes. vuk. 1, 73. „Da ne kaļa skuta ni havli-košuje“. L. Kovačević.

1. HÄVLIJA, *f. vidi* 1. avlija.

2. HÄVLIJA, *f. velika bijela mahrama (havli-mährama) što se zavješaju djevojke kad se udaju. — Akc. se mijeña u gen. pl. hävlija. — Postaje kao havli. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu gdje je onako tumačeno*. Razviše im avlije marama. Nar. pjes. vuk. 4, 210. Skidoše im sa glave havlije. Pjev. crn. 103^a. Prigrnula bijelu havliju. Nar. pjes. hörn. 1, 256. — *U ovom primjeru kao da znači: plahta*. U livadi visoka topola, pod topolom prostrta avlija, na avliji zaspala devojka. Nar. pjes. magaz. 1867. 85.

HÄVNIŠTE, *n. mjesto u Srbiji u okrugu kneževackom*. Niva u Havnište. Sr. nov. 1868. 208.

HÄVSA, *f. vidi* haps. Ne grade se havse za devojke. Pjev. crn. 91^a. *vidi* i avsa.

HÄVST, *m. vidi* haps. Sad ću vas u havst zatvoriti. Nar. prip. bos. 1, 68.

HÄZ, *m. krsta. — U naše vrijeme na Braču*. Ház, regio lumbalis. A. Ostojčić. — *Ista riječ ima u jednoga pisca čakavca xv vijeka s istijem ili sa sličijem značenem*. Krvavo mu oko, crljen biše obraz, brada jur nikoko prosida, debel haz. M. Marulić 13. — *Nepoznata postaća*.

HÄZAK, HAZAÑAC, *vidi* Az.

1. HÄZAR, *adj. vidi* hazur. Hazar su ga ufa-titi živa. Pjev. crn. 159^a. Hazar da ste pješci i kočici. Oglad. sr. 103. Hazar bio pa na koña sio. Nar. pjes. mag. 1863. 78.

2. HAZAR, *m. tursko ime muško*. O Hazare carevi većilo! Pjev. crn. 104^b.

HAZDEJ, *m. nekakvo tkanje, biće kadifa, od srgi. záσδιον, srlat. chasidium, kadifa* (Ducange). — *isporodi* hazdij, hazdija, haždija. — *xv vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (pannus quidam⁶). Mnogocéne velike čiste svite razlike, akšamiti, pandauri, hanuže, hazdeji. Spom. sr. 1, 138. (1117). Pojasi biserani na hazdeju crvenu... vijenac velikoga bisera položens po hazdeju. 2, 103. (1441).

HAZDIJ, *m. vidi* hazdej. — *Na jednom mjestu xvii vijeka*. Gdi su toliki cesari? gdi li su tolike duke i ostala gospoda? gdi su im sada bogastva i drago kamenje i nióvi štapi i krune i mitre od azdija i ostali lipota? P. Posilović, nasl. 13^a.

HÄZDIJA, *f. nekakav skupocjeni plašt. jamučno je ista riječ što hazdej koje vidi. — Od xvi vijeka; u naše vrijeme samo u narodnijem pjesmama gdje se često pridijeraju adj. kolast. između rječnika u Vukovu* (azdija, art eines langen oberkleides⁶, togas genus⁶ s dodatkom da je stajaća riječ). Hazdije i šube i kacige. M. Vetranić 1, 55. Hazdija z gola zlata tkana. B. Krnarutić 9. Dariva mu svilne hazdije. 22. Car je lepo čedo privatio u skut desni kolaste azdije. Nar. pjes.

vuk. 2, 156. I prigrnu kolastu azdiju, koje danas ni u kraja nema. 2, 228. Po dolami kolasta azdija, sva od srebra i od čista zlata. 2, 483. Na niemu je kolasta azdija, po azdiji ispletene guje. 2, 593. Na dobro ga mjesto pogodio u azdiju među pleći žive. 3, 199.

HAZIĆ (?), *m. ime nekakvu mjestu. — Prije našega vremena*. Hazić (nejasno). S. Novaković, pom. 149.

HAZIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu baio-lučkom*. Statist. bosn. 72.

HAZMAK, *m. šuma i livada blizu Koprivnice*.

HÄZNA, *f. opes, thesaurus; aerarium, vidi* blago, 2, c, e) aa), *naj češće vladarevo, vladino, državno, i mjesto gdje se ono hrani i čuva, arap. chazine, tur. hazna. — Neki pisci miješaju ovu osnovu s osnovom hasn. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikalínu* (hazna, azna, blago, aerarium⁶), *u Belinu* (thesaurus; aerarium⁶ 730^a), *u Voltigijinu* (azna i griješkom hasna, tesoreria, erario⁶, schatzkammer), *u Stuličevu* (v. blago), *u Vukovu* (die casse⁶, aerarium, pecunia⁶), *u Daničićevu* (aerarium⁶ u Turaka). U car(e)vo mi hazno pridáše (griješkom stoji, o⁶ mjesto, u⁶. Daničić). Mon. serb. 548. (1512). I obeća vam dati iz svoje hazne srebra i zlata. A. Sasin 175^b. Carevi dvori i hazne skrovene. I. T. Mrnavić, osm. 26. A za tobom triest dvorana naj vrijemijeh hoditi će, ki će pratit triest sehšana koje haznu (griješkom, hasnu⁶) nositi će; na tri dijela vite-zove, Družimire, tvoje izredi, ter sehšane s haznom (hasnom⁶) ove neka jedan dio slijedi. P. Kanavelić, iv. 94. Blago moje hazne. B. Krnarutić 32. U nega su ključí od azne moje. S. Margitić, fal. 36. Aznu crkvenu razdili ubogim. 65. Ako P haznu štedit hajju, od lakomac stiču ime. J. Kavañin 358^a. Dobra jest molitva ... veće nego azne zlata skupiti. A. Bačić 180. Koji jest otio uzeti haznu koja je bila u Jeruzolimu. 267. Da se stavi u aznu iliti blago s. crkve. F. Lastrić, svet. 98^b. Ovo ima dvi azne, iliti dvoje blago. test. 300^b. Sva njegova dobra okrenu u begluk iliti uzmu u haznu krajevsku. ned. 107. Ja sam došao, da ištem od tebe haznu i novce crkvene. E. Pavić, ogl. 431. Kad iz azne krajevske novce uze. I. Zaničić 7. I krajevój škodi hazni. V. Došen 75^a. Otvorivši aznu svete crkve izkúpí sve sužne. And. Kačić, razg. 21. Biži junak goricom zelenom, ostade mu azna i zaira. 138^a. Postavio sam u aznu sto iljada talenata zlata. kor. 219. Za koje kriposti ne ima hazne uiti bogastva na ovomu svitu. B. Leaković vi. I carevu haznu zatomiše. Nar. pjes. vuk. 2, 206. Što su bili stari gospodari pa su svoju aznu izgubili, i na nima stari skerlet beše, one mećeš u doñu trpezu; a koji su novi gospodari i od skora aznu zametnuli i na nima novi skerlet beše, one mećeš u gorñu trpezu. 2, 356. Pogubiti od Beća česara i njegovu haznu pokupiti. 3, 49. Ostaviše haznu i gebanu. 4, 359. Ti otidi u haznu carevu. Nar. pjes. juk. 414. Poklaše se kurbani ovnovi, fukari se inuoga hazna d'jeli. Nar. pjes. hörn. 1, 51. Narod meće novce u Božiju haznu. Vuk, mar. 12, 41. Stupio je u državnu haznu kao činovnik. M. Đ. Miličević, pom. 666. i u prenesenom, metaforičkom smislu. Ovo proštenje vadi se iz hazne duovne. M. Divković, nauk. 285^a. Imaju se pripraviti ključarici od azne nebeske. I. Ančić, svit. 41. Među svim aznam nebeskim, ne može rič upućena nači lipšega ni dražega bisera za doniti nama na ovi svit izvan oni od s. mira. J. Banovac, pripov. 112. Iz duboke azne duha s. govori Ivan. F.

Lastrić, test. ad. 35^a. Otvoriše se sve skrivite nebeske hazne vodene. E. Pavić, ogl. 16. Sveti ljudi jesu azna i pokriplene duha svetoga. L. Vladimirović 26. Zašto dopuštene prošteni pape zovu otvorone blaga crkvenoga iliti hazne duhovne? I. Velikanović, uput. 3, 118. — *i s nekijem osobitijem značenjem*. Udarice dažda iz oblaka, carova će hazna (ovdje 'hazna' znači gëbana i oružje. Vuk) pokisnuti. Nar. pjes. vuk. 3, 46.

HAZNADĀR, haznadāra, *m.* praefectus aerarii, custos thesauri, *čovjek nad haznom, blagajnik, pers. chazine-dār, tur. haznadar. — isporedi hazznatar. — Akc. kako je u gen. sing. tako je u ostalijem padežima, osim nom. sing., i voc.: hāznadāru i hāznadāre, hāznadāri. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu (haznadar, aznadar, 'quaestor, praefectus aerarii'), u Belinu ('aerarii praefectus', i griješkom 'aerarii praefectura' 730^a), u Voltigijinu (aznadar i griješkom hasnadar, 'tesoriere', 'schatzmeister, schatzverwahrer'), u Stulićevu (v. blagajnik), u Vukovu ('der zahlmeister', 'quaestor'). Sablom odpuđiše od tud haznadare. I. T. Mrnavić, osm. 112. Kano pravi aznadar Boga živoga. I. Ančić, ogl. 113. Kralj Vladislav posla Sigmunda, pečujskoga biskupa, haznadara svoga. P. Vitezović, kron. 131. Spomenite se da ste aznadari iliti čuvaoci dobara, koja su vam data, da razdiļujete. F. Lastrić, od' 248. On postade veliki gospodar i još kraljev nad žitom haznadar. M. A. Rejković, sat. D1^a. Dok diļe putem hodijau dojdōše k jednoj vodi i reče onaj kraljičin haznadar. Đ. Rapić 71. Ona skače Ture aznadare. Nar. pjes. vuk. 1, 601. Pak doživje svoga haznadara: 'Haznadaru, moja vjerna slugo! ti iznesi tri tovara blaga'. 3, 88. Haznadari, paše, siliktari. 4, 77. Beg Husrev beg haznadara viknu. Nar. pjes. hörm. 1, 15. Kad je došao za haznadara, u kasi je zatekao 250.000 dinara. M. Đ. Milićević, pom. 196.*

HAZNADĀRČE, haznadārčeta, *n. dem.* haznadar, *mladi haznadar. — Nema množine (coll. haznadarčad nema potvrde). — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (ein junger zahlmeister', 'quaestor juvenis' s primjerom iz narodne pjesme: I babino mlado haznadarče). Za nom leti Ture aznadarče. Nar. pjes. vuk. 1, 602.*

HAZNADĀREV, *adj. koji pripada haznadaru. — isporedi haznadarov. — U Vukovu rječniku.*

HAZNADĀREVIĆ, *m. prezime (po ocu haznadaru). — isporedi Haznadarović. — U narodnoj pjesmi našega vremena. I kadije Haznadarevića. Nar. pjes. vuk. 4, 436.*

HAZNADĀRICA, *f. žensko čelade kao haznadar. — isporedi haznadarka. — Na jednom mjestu xviii vijeka (metaforički). Ako Marija jest haznadarica milōsti. Grgur iz Vareša 132.*

HAZNADĀRITI, haznadārīm, *impf. u Stulićevu rječniku: 'thesaurus congerere'. — nepouzđano; kad bi bila ova riječ u našem jeziku, značila bi: raditi kao haznadar.*

HAZNADĀRKA, *f. uprav isto što haznadarica, ali se kaže od milosti. Aznadarka, ime što ga mlada pridijeva mladem ženskom. Skoroteča. 1844. 249.*

HAZNADĀROV, *adj. vidi haznadarev. — U Vukovu rječniku.*

HAZNADĀROVIĆ, *m. prezime (po ocu haznadaru). — isporedi Haznadarević. — U narodnoj pjesmi našega vremena. I četiri Haznadarovića. Nar. pjes. vuk. 3, 274. No govori Haznadaroviću. 3, 275.*

HAZNADĀRSKĪ, *adj. koji pripada haznadarima. — U Belinu rječniku ('quaestorius' 730^a) i u Stulićevu.*

HÄZNA-ÖDAJA, *f. soba gdje se hrani hazna. — U narodnoj pjesmi našega vremena, a iz ne u Vukovu rječniku ('die schatzkammer', 'aerarium', cf. riznica). Te odnese egbe s dukatima i ostavi u hazna-odaju. Nar. pjes. vuk. 3, 206.*

HAZNĀTĀR, haznatāra, *m. vidi haznadar. — U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena. Tek haznatar Memet aga stari. Pjev. crn. 145^a.*

HAZHEN, *adj. vidi hasnovit. — U Stulićevu rječniku: v. koristan s dodatkom da je uzeto iz Habdelićeva gdje toga nema.*

HÄZNIČA, *f. mjesto gdje se hrani hazna. — Na jednom mjestu xvii vijeka. Blagohranište = shrana blaga, haznica. I. Bandulavić 299.*

HAZNOVIT, *adj. vidi hasnovit. — Radi mijesāna slova s i z u ovoj riječi i u haznen i haznoviti vidi što je kazano kod hazna. — U Mikašinu rječniku: haznovit, koristan, 'utilis, perutilis', i u Stulićevu: v. koristan gdje ima i adv. haznovito, v. koristno s dodatkom da je uzeto iz Habdelićeva gdje toga nema.*

HAZNOVITI, haznovim, *impf. vidi hasnoviti (radi z vidi haznovit). — U Stulićevu rječniku: v. koristiti s dodatkom da je uzeto iz Habdelićeva gdje toga nema.*

HÄZOR, *vidi l. hazur. Povikaše mladeni čauši: 'Svati jesmo, mi za stane njesmo! azor, svati, azor je devojka!' Nar. pjes. kras. 1, 10. Podvikuju iz sve svoje glave: 'Azor azor, gospoda svatovi!' 1, 40.*

HÄZR, *vidi hazur. — U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena. Hazr mu je okinuti glavu. Pjev. crn. 138^a.*

HAZRETI, *u narodnoj pjesmi bosanskoj našega vremena: Kad bi šehit pao od Turaka, Turci viču: 'Hazreti Alija!' Nar. pjes. hörm. 1, 327. — Misliti da znači: sačuvao me! od arap. hadr (hazr), sačuvati.*

HÄZROLĀ, *vidi hazurala. Hazrola! silovita vojska! e hoćemo poharat Pipere. Pjev. crn. 143^b.*

HAZRTI (?), hazrem (?), *pf. vidi hazurati. — Načinieno od hazr. — Samo impf. 2 pl. hazrte u pjesmama crnogorskim našega vremena. Hazrte mi dobra koña moga. Pjev. crn. 16^b. Oglad. sr. 16.*

1. HÄZUR, *adj. gotov, spreman, arap. hādir, tur. hazyr. — isporedi hazar, hazor, hazr. — Ne mijena se po oblicima. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu. Hazur da ste, kićeni svatovi! hazur da si, mladi mladožeña! Nar. pjes. vuk. 2, 57. Hazur! hazur! kićeni svatovi! hazur svati i hazur devojka! 2, 521. Hazur svati, hazur je devojka, hazur da ste, svati i devojka. Pjev. crn. 165^b. Hazur kola bez točkova. Hazur puška bez kremenā. Nar. posl. vuk. 339.*

2. HÄZUR, *m. ime psu. F. Kurelac, dom. živ. 46.*

HÄZURALĀ, *spremajte se! tur. hazyr ola! nek je spremno! — isporedi hazuralaj, hazurula, hazrola. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu ('aurl', 'agite!' spremajte se). Hazurala kita i svatovi! Nar. pjes. vuk. 2, 334. Hazurala, kićeni svatovi! 2, 517. Azurala, age i begovi: ko je koñik, koñe opremajte. 4, 347.*

HÄZURALĀJ, *vidi hazurala. Azuralaj kićeni svatovi! Nar. pjes. here. vuk. 43.*

HAZURAN, hazurana, *adj. vidi l. hazur. — Na jednom mjestu u naše vrijeme. Preporučeno mu, da se on samo dobro ukrijepi, i da bude sa svim azurau. Djelovod. prot. 202.*

HAZURATI, hazuram, *pf. spremiti, zgotoviti.* — *impf.:* hazuravati. — *isporedi* hazuriti, hazreti. — *Postaje od hazur.* — *U naše vrijeme u Crnoj Gori.* Dok Latini koñe hazuraše. Pjev. crn. 187^a. Ko je pjesac azuraj opanke. 192^a.

HAZURÁVATI, hazurávám, *impf.* hazurati. Pa se kada poče azuravat'. Nar. pjes. herc. vuk. 88. Sedlaj koña, pa se hazuravaj. Nar. pjes. mag. 1863. 78.

HAZURITI, hazurim, *pf. vidi hazurati.* Đeverovi, hazur'te devojku. Nar. pjes. petr. 2, 666. Stadoše se svati hazuriti. Smailag. meh. 47. Hazur svati, hazur'te devojku! Nar. pjes. hór. 1, 99.

HÁZUROLÁ, *vidi hazurala.* Hazurola, Jakšini svatovi! Pjev. crn. 178^b.

HAŽDÀHA, HAŽDÀJA, *vidi aždaha.*

HÀŽDIJA, *f. vidi hazdija.* — *U jednoga pisca Dubrovčanina xvii vijeka.* I svlačit sa zlatom haždije. A. Sasin 174. Prvi paša od Kajera, sva haždija na kom sjaše. 186^b.

HAŽI, HAŽIJA, *vidi hađ.*

HC-, *u dva pisca xvii vijeka od kojijeh je jedan Bošnjak (Divković), a drugi (Bakšić) može biti da je rođen Bugarin, s ispred c mijenja se na h, vidi hejiena, hejjeniti, i kod daska, 1, a) i d) Divkovićeve primjere (gdje je pisano dahci nđ. dasci). također se u istijeh pisaca mijenja na h i š ispred č, vidi dahčica.*

HCIJĚNA, *f. isto što scijena, vidi hc.* Veliku hejenu činaše... malu hejenu činaše... M. Divković, nauk. 240^a. — *i* hcena. Koji malu hcenu činiš od duše tvoje. P. B. Bakšić 87.

HCIJĚNITI, hejjenim, *impf. isto što scijeniti, vidi hc.* Koga za malo hejjenjaše. M. Divković, nauk. 240^b. Što hejjeniš ti da su govorili? P. B. Bakšić 25. Hejjenjaše da čuje glas. 63. Hejjenihmo ñega kako gubavca. 96. — *i* hceniti. Hcenahu poglavice... P. B. Bakšić 24.

HČ-, *vidi kod hc.*

HĆER, HĆERA, *vidi hći.*

HĆERCA, *f. dem. hći, vidi kćerca.* — *Od xvi vijeka.* Hćerce momice djevojko. M. Držić 131. Hćercu Bog Jakovu poda Budrišću. I. T. Mrnavić, mand. 40. Čini hćercu svoju igrati. I. Ivanišević 151. Pojbljena obitili, ženo, hćerce, sini mili. P. Hektorović (?) 124. Kakva majka, taka i hćerca. (D). Poslov. danič. 45. Starice rekoše: „Hćerce, jur se neboj!“ Oliva. 51. Er sam tvoja hćerca mila. A. Vitajić, ost. 315. Drugi hćercu za prěiju luto smaknu i ubi ju. J. Kavañin 170^a. Blagosovu podlaga sebe i hćercu Silviju. I. Đorđić, ben. 158. Čuj me, hćerce! A. Boškovićeva 47. Majka hćerci lepo besodila. Nar. pjes. istr. 2, 65.

HĆERČICA, *f. dem. hćerca.* — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* Sladkim majkam i hćerčicam. J. Kavañin 558^a.

HĆERICA, *f. vidi hćerca.* — *U narodnoj pjesmi čakavačkoj našega vremena.* Tvoja majka s fedrom bačvu navrtala i svojoj hćerici dobro voľe dala. Nar. pjes. istr. 3, 8.

HĆERČINA, *f. kćerina hći, unuka po kćeri, uprav deminutiv (isporedi gospodična).* — *U naše vrijeme u Istri (u čakavacu).* (S čakavskijem akcentom) hćerčena „neptis ex filia“. D. Nemanić, čak. stud. 1, 11.

HĆERIN, *adj. koji pripadu hćeri.* Od smrti hćerine. Transit. 10. Ostavi Albrta hćerina muža. S. Kožičić 55^a.

HĆERKA, *f. dem. hći, vidi kćerka.* — *Od xvi vijeka.* Ufaj, hćerko! Anton Dalm., nov. tešt. 1, 12^b. A deset u hćerku Romaniju. Nar. pjes. istr. 1, 45. Majka hćerku s priko mora dala. 2, 46.

HĆERŠA, *f. sinovica, vidi kćerša.* — *U jednom spomeniku xv vijeka.* Nevestu moju Rediju i hćeršu Peruču... Pušćam rečenim nevesti moje i hćerši trsje. Mon. croat. 112. (1473).

HĆI, *f. vidi hći.* — *Od xv vijeka (u naše vrijeme samo kod čakavaca; kod štokavaca ili se h ne izgovara, vidi či, ili se promijenilo na š, vidi šči), a između rječnika u Vrančičevu (.filia'), u Belinu (hći od sina ,madonna, assolutamente significa la madre di Dio', ,virgo mater' 450^a; nema napose), u Daničićevu. — Ovo su oblici, kojima sam našao potvrde. a) jednina. aa) nom. aaa) hći. Kaata hći Đerdaševa. Spom. sr. 1, 78. (1406). Hći ñegova. Mon. croat. 132. (1487). Katarina, Koste kraja hći. Živ. kat. star. 1, 218. Mni, da je krajeva hći. Naručn. 62^b. Hći moja umrla jest. N. Rañina 169^a. marc. 9, 18. Hći mlajahna lipa umiča. P. Zoranić 8^a. Tvoja hći. Kateh. 1561. A3^b. Živučić čestita u dobru svakomu, učinit' mati i hći ocu se kthl momu. D. Rañina 122^b. Rodi jim se jedna hći. F. Vrančić, živ. 81. Hći Cerere bi zgrabljena. M. Gazarović 71. Kad je kriva kruška a kad jabuka, da mi hći nije nigda zdrava. (D). Poslov. danič. 41. Božjem sreću hći sam prava. I. Đorđić, uzd. 91. Lipa Mara od Marice hći. Nar. pjes. istr. 2, 48. — *bbb) hćer.* Ne osta mu neg hćer ova. J. Kavañin 235^a. Majka i hćer sina svoga. 519^b. — *ccc) hćera, na jednom mjestu u pisca Krnarutića, vidi Đ. Daničić, ist. obl. 13. — bb) gen. potvrđen je samo oblik hćerê.* Ti svoje hćere ne pomilova. Pril. jag. ark. 9, 90. (1468). Ča bi bilo od ñega hćere. Mirakuli. 23. Telo Petronile hćere Petrove. Š. Kožičić 17^b. Ruke bijele plemenite milostive svoje hćere. J. Kavañin 235^b. — *cc) dat. hćeri.* Da se da hćeri mu. Spom. sr. 1, 78. (1406). Sinu i hćeri. Stat. krč. ark. 2, 291. Pušćam hižu hćeri. Mon. croat. 61. (1437). On more i hoćo hćeri pomagati. Kateh. 1561. G3^b. Kad ti hćeri dode sreća, oca joj ne čeka'. (D). Poslov. danič. 43. Majci i hćeri dogaja se. J. Kavañin 428^a. — *dd) acc. aaa) hćer.* Ti po smrti muža tvoga blud stvori i dobi hćer. Pril. jag. ark. 9, 90. (1468). Tako l' osuditi tuj izraelsku hćer, o puće smalmiti, na smrt hotiste der? M. Marulić 89. Imihu jednu hćer. Mirakuli. 8. Starice držahu Olivu kako hćer. Oliva. 52. Ki za službu hćer mu izbranu svoju obita i pripravja. A. Vitajić, ost. 42. Ki za ženu hćer Eriñu dao 'e Abelu. J. Kavañin 245^b. — *bbb) hći.* Ako bih se ženio, ñegovu ću hći. M. Držić 201. — *ce) voc. aaa) hćeri.* Hćeri srca Božijoga! I. Đorđić, uzd. 70. — *bbb) hći.* O hći moja! Mirakuli. 13. 28. Uzdaj, hći, vjera tebe srañonu učini. N. Rañina 169^a. marc. 9, 22. — *ff) instr. aua) hćeriju i hćerju.* Z Gabinijem bratom i hćeriju jego. Š. Kožičić 9^a. S našu hćerju. Mon. croat. 214. (1525). — *bbb) hćeròm.* S jednom hćerom dva zeta iskat. (D). Poslov. danič. 108. Bijašo oboćo svoju hćer i s hćerom bogastva. I. Đorđić, salt. ix. — *gg) lokativu nema potvrde.* — *b) množina. aa) nom. aaa) hćeri.* Čigove hćeri jeste vi? Kateh. 1561. D4^b. Da mu jesu hćeri rijeko. J. Kavañin 538^b. — *bbb) hćere.* Ni hćere, ni sini, ni vas rod ostali. M. Marulić 113. Sini i hćere imito hraniti svojih starijih oca i mater. Stat. krč. ark. 2, 294. (1497). Ja i moje hćere. F. Vrančić, živ. 42. Prokovati će sinovi vaši i hćero vaše. I. Bandulavić 157^b.*

joel. 2, 28. Anija, Talanta, hčere Konkordije. P. Hektorović (?) 79. — *bb* gen. *aaa*) hčeri. Od hčeri Aronovijeh. N. Rašina 182^a. luc. 1, 5. Koja pet mladih hčeri jimaše. F. Vrandić, živ. 41. Svojijeh duhovnijeh hčeri. I. Đorđić, ben. 54. — *bbb*) hčeri i hčera. Sinov, hčeri i njih ostavnih. J. Kavašin 517^a. Gospoj, knegiñ, kraljskih hčera. 523^a. — *cc*) acc. *aaa*) hčeri. Hčeri rodiše... Videći sinove Božiji hčeri ljudske... N. Rašina 114^b. gen. 6, 1—2. — *bbb*) hčere. Želahu postaviti svoje hčere va t molstir. Mirakuli. 36. Sine i hčere. J. Kavašin 442^b. — *dd*) voc. *aaa*) hčeri. Hčeri jerosolimske, ne plačite. N. Rašina 105^a. luc. 23, 28. Hčeri sionske, ne cvilite. L. Radić 54. — *bbb*) hčere. O sini i hčere. Korizm. 21^a. Radujte se, hčere sionske. N. Rašina 142^b. joel. 2, 23. Zakliñam vas, hčere jerosolimske. Bernardin (1586). 94^b. cant. 3, 5. — *ee*) instr. potvrđen je samo oblik hčeram. S trimi hčeram. Korizm. 3^b. — *ff*) dativu i lokativu nema potvrde. — *c*) dual. *aa*) hčeri. Za svo'e lijepe hčeri dvije. J. Kavašin 233^b. — *bb*) hčere. Imam tri hčere. Korizm. 5^b. Imiše 4 hčere. 8^b. Jimaše dvije hčere. Živ. jer. star. 1, 227.

HĚ (hě), *interj. isporodi e, eh, hej.* — Često stoji pred vokativom. — Od xviii vijeka.

a. *kad se na što pristaje.* He dobro! to i jest naj boji naćin. M. A. Rejković, sabr. 5. He, vele, kad ti misliš naš drug da budeš, hoćeš li ti luđe jesti, i s nama u ćetu ići? Nar. prip. vuk.² 190. Onda Hero: „He ćestiti padaš! pošto je tako, naj voliji sam da umrem od starosti“. Nar. prip. vrć. 94.

b. *slično je znaćenu kod a, kad se u pripovijedanj u dodaje nešto što kao da se samo po sebi razumije iz onoga što je prije kazano.* Sedim ja tako među braćom, kad eto ti preda me moga staroga Vojćanina he, tu se izlubbismo i za junaćko zdravle upitasmo. M. P. Šapćanin 1, 95.

c. *kad se ćemu kaže uzrok, razlog, a kao da se hoće prekoriti onoga komu se kaže za to što ga nije sam znao.* He! moja jadna deco! kad smo zdravi sami se o sebi i s ćetom drugoga staramo, ko će nam dakle u nevoji prijatelj biti? D. Obradović, basn. 113. He braćo! nije ćudo što me tuđe vlasii izdaju, kad su me i moje iste izdale. 215. — *i udvojeno.* „Što će ti bolan papuće na murvi?“ „He, he, ćedo moja! ko zna će mene može put odnijeti?“ odgovori im. Nar. prip. vrć. 95.

d. *kad se ko pozivje ili nutka da što učini.* „He!“ povika Salko kapetane ajd, junaci, Prajzom na mejdane!. Š. Stefanac 7. He, sad mi kaži, šta ti se ćini od mogga glasa? D. Obradović, basn. 22. He, prokleta smrti, gdi si, te ne dodeš da me uzmeš! 103. Pa ga upita: „He gazio! deder kaži mi“. Nar. prip. vrć. 194.

e. *u ćudu.* „He!“ govori, to mi je učinila! Nar. prip. mikul. 35. He, gle ti sad! M. P. Šapćanin 1, 85.

f. hě (*pisano hee*), *kad se ko oglašuje.* Hěe! ko tu spava? D. Obradović, basn. 79.

g. hě (*pisano hee*), *kad se kome odgovara nešto ćim se pokazuje da nema pravo.* Ja dobro znam da će mnogi tvrdoglav protiv ovoga zinuti: „Hěe! ja znam toga i toga koji ništa nije radio ni za sluđu, ali kad je srećan!“ D. Obradović, basn. 173.

HEBA, *f. ime kravi.* F. Kurelac, dom. živ. 24.

HEBAR, hebra, *m. teglica, natega, nem. heber.* — U *Ějelostjenćevu rječniku: (kajkavski) heber, siphunculus*.

HEBREJ, *m. Jevrejín, lat. Hebraeus.* — U *đva*

pisca xvii vijeka (bez j; h je samo ortografićki znak i ne izgovara se). A oni se od Hebraea zove prvi misec. B. Kašić, rit. 9^a. Ovo ime bi oćcem Hebreom navišćeno. F. Glavinić, cvit. 2^b.

HĚBREJSKĪ, *adj. jevrejski.* — Radi h vidi Hebrej. — U *đva pisca xvii i xviii vijeka.* Kuće hebrejske. B. Kašić, rit. 254. Nek hebrejski razgovor imaju. M. A. Rejković, sat. K7^a.

HEĆ, *m. ime muško.* — *xiv vijeka.* Heć. Deć. hris. 48. 100.

HEĆIN, *m. ime mjestu.* — *isporodi Hećka.* — *Prije našega vremena.* Hećin. S. Novaković, pom. 149.

HĚĆKA, *f. ime mjestu, vidi Ećka.* — *Prije našega vremena.* Hećka. S. Novaković, pom. 150.

HĚĆIM, *m. lijećnik, lekar, arap, tur. hekim.* — *U naše vrijeme, u narodnijem pjesmama naj ćešće u množini; između rječnika u Vukovu (vide lekar).* Da tražimo lagahne ećime. Nar. pjes. vuk. 1, 285. Da ti tražim od mora ećime. 2, 512. Da ti tražim melem i ećime. 2, 368. Ko će naći od mora hećima. Pjev. crn. 53^a. Da te vodim na hećime. 61^a. Tu hećimi mene lijećili. 86^a. A po vojsci pustio hećime, oni ljeće mnoge raćenike. Nar. pjes. hõrm. 1, 239.

HEĆIMLUK, *m. lekaraska nauka, lekarstvo, tur. hekimlik.* — U *Vukovu rječniku: „arzeneikunde“, ars medicinalis*.

HĚĆIMOV, *adj. koji pripada hećimu.* — U *Vukovu rječniku.*

HĚĆIMOVIĆ, *m. prezime.* — *Od xviii vijeka.* Andrija Ećimović. Norini 58. Ećimović. Schem. bosn. 1864. 98.

HĚĆIMSKĪ, *adj. koji pripada hećimima.* — U *Vukovu rječniku: vide lekarski.*

HĚĆIMŠTINA, *f. plata hećimu, lekarina.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (s primjerom iz narodne pjesme: Medizima hećimštinu plati).* E ti neću platit hećimštinu. Pjev. crn. 195^a.

HĚBBETA, *n. pl. vidi hegbeta.* — U *narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena (hećbeta, a može biti da ć stoji stamparskom griješkom mj. g: malo niže stoji egbeta).* Donesi mi hećbeta dukatah. Pjev. crn. 315^a.

HĚFTA, *f. vidi ehta.* Grada bio ećjelu heftu dana. Nar. pjes. hõrm. 1, 190.

HĚGBE, *f. pl. vidi hegbeta.* — *U nuše vrijeme a između rječnika u Vukovu (egbe' u pjesmi mjesto ,egbeta').* Na doratu egbe otpućio. Nar. pjes. vuk. 3, 176. Dones'te mi egbe sa ćogata, pune puste ćutihć dukata. 3, 205. Te odnese egbe s dukatima. 3, 206. Već nasula dvojje hegbe blaga. Pjev. crn. 13^a. Pak preturi egbe na ćdralina. Nar. pjes. petr. 3, 306. Na ćogata hegbe navalio. Nar. pjes. hõrm. 1, 264.

HĚGBETA, *n. pl. kožane đvanke (bisage), tur. hegbe.* — *isporodi hegbe, helbe.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (egbeta, vidi bisage).* Pa izvadi singir iz egbeta, okova ga sve u gvođe luto. Nar. pjes. vuk. 2, 413. I nakupi egbeta dukata. 3, 125. Nakupila u egbeta blaga. 3, 201. Donesi me hegbeta dukatah. Pjev. crn. 315^a. Iz egbeta izvadi ćturu. Nar. pjes. petr. 2, 51.

HĚGEDE, *f. pl. vidi egede.* Zacijukaše hegede. M. P. Šapćanin 1, 104.

HEGEDIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Schem. zagr. 1875. 262.

HEGEDUŠEVIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Schem. diak. 1877. 63. 67.

HEGEN, *m. ime muško*. — *U jednom primjeru xiv vijeka, i otale u Daničičevu rječniku* (Hegens). Knežz Hegeny Dragošljič. Mon. serb. 190. (1878).

HĚGLEN, *m. vidi eglén*. A o svačem heglen zauzeše. Ogléd. sr. 254.

HEGLĚNDISATI, heglĚndišĚm, *impf. vidi eglendisati*. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Nek se šale i nek heglendišu. M. A. Rejković, sat. F2b.

HĚJ, *interj. vidi he*. — *Od xvii vijeka (vidi kod b)*.

a. *vidi hej*, a. Hej, ako ti bijaše prorok, jer nijesi providio ovijem stvarém prije neg su se zgodile? P. B. Bakšić 79. Ima život vični; hej dobro! F. Lastrić, test. 66b.

b. *vidi he*, b. Najde saka po pol solda. hej! one sad vesele, skaču... Nar. prip. mikul. 28.

c. *vidi he*, c. Hej, moji dragi! nisu ni vrazi sada veće ludi kako su do sada bili. M. A. Rejković, sabr. 36. E, hej, sokoloviću moj, naći će tebi otac devojčicu kao rumen cvet. M. P. Šapčanin 1, 68.

d. *vidi he*, d. Hej djevere, Seňanin Ivane! Nar. pjes. juk. 148. Hej družino, draga braćo moja! 614. Hej more mornaru! približi se kraju. Nar. pjes. istr. 2, 7. Hej ti, moja mila, ča imaš za nadri? Jačke. 26. Hej mehanġija! daj mi litru rakije. Nar. prip. u Nar. posl. vuk. 324.

e. *u žalosti ili u prijekoru*. Hej! kamo srića, da je divojka moje pameti! B. Leaković, gov. 33. Hej moj brate, starina Novaće! ni imamo vina ni duvana, ni' imamo pare ni dinara. Nar. pjes. vuk. 3, 4. Hej nesreće moje! Nar. prip. vuk. 312. Hej, starosti, prteno oruġje! Nar. posl. vuk. 341. Hej, ta gde ti je mladost? ostario si još sad! M. P. Šapčanin 1, 105. Hej što nisam ja kojom srećom tamo pored Stanke! 1, 108.

f. *u ġutini*. Hej ubio te Bog! Glasnik. 11, 4, 7. (1728). Hej Milice, da te Bog ubije! ti si mene izdala Lazaru. Nar. pjes. vuk. 2, 260. Hej Solune, ognĚm izgoreo! de u tebe ne ima junaka. 2, 463. Hej nevjero, nide te ne bilo! 4, 528. Hej lacmanstvo, daleko ti kuća! Pjev. crn. 21a.

g. *u ġeġi*. Hej! da bi mi takog referanta imali, kako bi do jako naš narod napredovao! S. Tekelija. letop. mat. sr. 120, 16.

h. *vidi jaoh*. Hej meni nesretniku! M. Đ. Miličević, let. već. 274.

HEJAM, hejma, *m. vidi helam*.

HEJMIĆ? ili HEJMIĆ?, *m. ime muško kojemu samome nema potvrde, ali su potvrđeni adj.* Hejmićev i prezime Hejmićević (*vidi oboje*) što od ġega postaju.

HEJMIĆEV, *adj. koji pripada Hejmiću (?) ili Hejmiću (?)*. — *Na jednom mjestu xiv vijeka*. Hejmićeve bare. Deć. hris. 50.

HEJMIĆEVIĆ, *m. prezime (po ocu Hejmiću? Hejmiću?)*. — *xiv vijeka*. Miloš Hejmićević. Deć. hris. 23. 92.

HĚKI, *m. prezime*. — *Plur.*: HĚki, *selo*. — *U naše vrijeme u Istri*. D. Nemančić, čak. kroat. stud. 12.

HEKA, *f. hekaġe, buka*. — *U jednoga pisca Dubrovčanina xviii vijeka, a između rječnika u Stulićevu (v. halekaġe)*. Zamor, vika, buka, heka čini take urnebes, da bi reko, straha od prijeka da se zemlja silno streso. J. Palmotić 315.

HĚKĀĖE, *n. djelo kojijem se hrće*. — *Stariji je oblik hekanje*. — *U Belinu rječniku (gdje je*

jamačno krivo tumačeno): hekanje, fischiata, il fischiare' ,sibilus' 319a, i u Stulićevu: v. halekaġe.

HĚKATI, hĚĉĚm i hĚkĀm, *impf. vikati ,hĚ pa i vikati uopće*. — *U Stulićevu rječniku*: v. halekati.

HĚKSER, *m. vidi ekser*. — *U jednoga pisca xviii vijeka koji ne zna, kad treba izgovarati h*. Ovaj, ovaj strah osuđena vičnega jest s. Zoeranda na hekseri spavati činio. Đ. Rapić 106. Sav obraz hoću noġi i hekseri izderati. 187.

HĚKTOR, *m. "Εκτωρ, Hector, grġko ime muško*. — *xvi i xvii vijeka (h je pisano po latinskoj ortografiji, te se ne izgovara)*. Budući on (*Hektorović*) zlamen istoġnijeh od gora zvati se drag kamen jakoga Hektora. N. Naġešković 1, 334. Hektor. I. Zanotti, en. 19. — *Nalazi se i bez h i bez k*: Etor (*po tal. Ettore*), *n. p.* Etor slafna roda, sin Prijama kraġa. Đ. Baraković, vil. 12.

HĚKTOROVIĆ, *m. prezime (po ocu Hektoru)*. — *Radi h vidi kod Hektor*. — *xvi vijeka na Hvaru*. Pri kom se ushrani Petre Hektorović. M. Vetranić 1, 206. Nadgrebnica, koju sloġi Petre Hektorović Franetu Hektoroviću. P. Hektorović 61. Guti gospodina Petra Hektorovića. N. Naġešković 1, 334.

HELAĆ, *m. arap. tur. helĀk, tur. propast, uništavanje*. — *U naše vrijeme*. Svi dušmani tvoji helać bili! Nar. pjes. hġrm. 1, 42.

HELAM, helma, *m. kaciga, stvġem. hĚlm, novonĚm. helm*. — *U ġekijem rukopisima xv vijeka*. Junak podvignu nega zlati helam. Pril. jag. ark. 9, 125. (1468). Helam Acġlišev ki je od preĉis-toga zlata ne more stati na Urikšġevġe plġšivoġ glavġe. 133. Na helmġġu ġe rozi vasiliska. Aleks. nov. 21. Helmġ Aleksenġdrovġ na kopġi iznesġ. 22. Helmġ na glavu vyzġmġ. 56. — *U rukopisu xvi vijeka osnova je hejm (nom. sing. hejam)*. Na hejmih vasiliskove roge nositi reće. Aleks. jag. star. 3, 234. Hejam Aleksandrov na kopġu suproć ġim iznese. 235. Hejam na glavu svoġu postavi. 261.

HELANDARO, *n. (?) vidi Hilandar*. — *Samo na jednom mjestu xiv vijeka, i otale u Daničičevu rječniku* (Helandaro). Vġ Svetġj Gorġ Atona vġ mġstġ rekomeġ Helandaro. Mon. serb. 191. (1379).

HELBE, *f. pl. vidi heġbe, heġbeta*. Pune elbe napunila blaga. Nar. pjes. herc. vuk. 81.

HĚLBETENĀ, *vidi elbetena*. — *U Vukovu rječniku*.

HĚLĉIJA, *m. vidi elĉija*. — *xviii vijeka u pisaca koji ne znadu kad treba izgovarati i pisati h*. Perzijanci k ġima poslaše svoje helĉije. M. A. Rejković, sabr. 33. Ako se bolesti Boġje helĉije imenuju. Đ. Rapić 190.

1. HELDA, *f. vaġa da je ġekakvo krzno*. — *xv vijeka u jednom spomeniku, i otale u Daničičevu rječniku* (helda ,pellis quoadam'). Kontušġ zlatomġ figuranġ crġvenoga aksamita a postajonġ heldami, a druga svita plašġ crġjenoga aksamita takode potstajonġ heldami. Spom. sr. 2, 104, 124. (1443).

2. HĚLDA, *f. vidi heġda*. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenġevu (v. hajġina), a iz ġega u Stulićevu (panicum?)*. Helda ili hajġina. I. Jablanci 62. Helda maġe dubreta se prinna. J. S. Rejković 40. Kupus, proso, lan i helda. 173. Ol' iz helde zbira i kartofle. S. Milutinović u Pjev. crn. 329a. i u Šulekovu imġniku (*vidi kod heġda*).

HELDAV, *adj.* možebiti: kao helda. — U zagoneci. Koñi gvozdeni, guvno mesano, žito heldavo. *odgonet[aj]: duhan, kad se sjecka na dlanu.* Nar. zag. nov. 47.

HĚLDIN, *adj.* koji pripada heldi. — U jednoga pisca xviii vijeka. Pristalo vrime od heldine sitve. J. S. Rejković 213.

HĚLDOPITA, *f.* eldopita, pita od eldovna brašna. I. Stojanović.

HĚLDŌVAN, hĚldŏvna, *adj.* hĚldovan. — Vidi kod heldopita.

HELDOVI, *m. pl.* ime dnjema selimu u Bosni u okrugu travničkom. Statist. bosn. 172. 208.

HELE, *conj.* veže rečenice u prednjoj rečenici (ili u prednjoj rečenicama) kaže se više ili manje izrijekom da nešto može biti s više uzroka ili na više načina ili ne u isto doba itd.; a rečenicom u kojoj je hele (kao bilo što bilo, svakako, sve jedno itd.) tvrdi se da ono nešto zbilja biva, pa s koga mu drago uzroka ili na koji mu drago način ili u koje mu drago doba itd. hele obično stoji pred rečenicom ali se gdjegdje nalazi i u nju umetnuto. — Tur. hele. — *Može biti i okrieno* (el'. F. Lastrić, test. 110^b. Nadod. 141). — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu (ele, I. ,halt einmal', ,quid multa?' s primjerima: Ja ne znam kud je otišao, ele ga između nas nestade. Ele 'Turci Mačvu pregaziše. 2. ,ei ei? schau schau?', interjektivno: increduli: en hominem! n. p. A. Jesi li bio danas kod neqa? B. Nijesam. A. Ele, ele?). a) sa značenem kazanimjem sprieda. Daklen je po razlogu veća krivica čovieja nego ženska, izvan što je nečina sramotnija, ele kako mu drago, ako se ne pokaje, u pakao. J. Banovac, pripov. 187. Prilikuje ovaku viru i dila jednom cablu od masline, onda kad pokaže cvit koji je zlameše ploda, ali pak privari i ne učini ploda, zašto ili je mori suša, ili šteti kiša, ili truje vitar, ele se ne vidi ploda. pred. 58. Ja ne znam doisto jeli ovo istina bila. ele ili bila ovo istina ili ne bila, ja vam dajem ovi nauk. J. Filipović 1, 22^b. Jur sam rekao da ne znam razabrati, il' su veće muke sina na križu, il' žalosti majke pod križem. ele da su neizmjerne jedne i druge, to sam rekao. F. Lastrić, test. 100^a. Ili će pak ovi duh usta Isusovi bit kakav strašan vihar ili muña ili grom il' samo strahovit glas s nebesa, ovde razliki(h) naučiteja razlike su osude. ele dosta je ovo, da će neqa ondi strijeskati prid svim pukom. ned. 4. Jel' ovo istina ili nije, to ostavljam drugim suditi, ele je živa prilika ne-navidljivije. 361. Ah kada bi, Bože! toliko stotina hiljada godina prošlo, ele bi u jedno doba prošlo, i zato bi se utišili sužni pakleni. A. Kanižlić, fran. 228. ,Ele' dunderin ūima odgovori ,volim da ste ga i vi načinili nego da je grbav'. M. A. Rejković, sat. A1^b. Čovik jest prez žene kakono vinograd prez ograde, poje prez cvitja, gora prez listja, klasje prez žita, ... ele u malo riči može se reći da je jedno ogledalo prez svitlosti. N. Palikuća 20. Meaši su od vikarije bosanske bili od mora Adrijatika do vrata gvozdeni Bulgarije; Aučić piše da su bili do Tartarije. ele kako mu drago, bila je puno velika i široka doisto. Norini 23—24. Ovo je moja misao, ako tebi pak ne bi bila po čudi, a ti slidi ozgorne naučiteja, ele drži slobodno rečena ozgor. M. Dobretić 477. Vika telal po Budimu belom: ko bi daje, čini se ne čuo, ko je bliže k zemlji pogleduje. ele nema u Budim junaka da uvati majstora Manojla. Nar. pjes. vuk. 3, 324. Mi ne znasmo jedan za drugoga, ko l' pogibe, kog' li uvatiše, ko l' uteče, koji li ostade, ele 'Turci

Mačvu pregaziše. 4, 180. Neće Alija, neće Balija, ele odoše svihe u gamiju. Nar. posl. vuk. 210. Nešto Turčin silom, nešto pop s knjigom, ele siromahu ne osta ništa. (U Bosni). 212. Jedan dan zar su mu se bile gusle nešto pokvarile, kako li, ele nikako ne mogaše započeti. Nar. prip. vuk.² 285. Sad ja upravo ne znam, ili je ovo kakva crkvena istorija, ili samo narodna pripovijetka, ele u ovoj pjesmi o Gavanu gotovo nema ništa, nego samo o ženi negovoj. Vuk, nar. pjes. 1, 128. Kako je god bilo, ele se šteta učinila. poslov. 162. — b) značenje je drukčije od onoga kod a) s toga što se u prednjoj rečenici kaže nešto po čemu ne bi moglo biti ono što se kaže u zadnoj; hele ističe da ovo (ne u cjelini, ali u nekijem granicama po onome što je prije kazano) biva u natoč onome što se prije kazalo. isporodi ipak. Premda ne mogu nenaviditi, ele smagnu. F. Lastrić, test. 302^b. I premda ovo mlogi ne drže da je dvostruk, ele svi potvrđuju da isti grih učinjen u svetac jest teži nego li učinjen u drugi dan. F. Lastrić, ned. 125. Nekoj ričma ako i ne ozloglašala se iskrni, ele se pogrđuje. 140. Ako ovo i ne čine s odlukom za pometnuti dijete, ele, ako se po toj nepomjli dogodi, krive su. 141. Zvirad, premda ne razume, ele narav slidit ome. V. Došen 190^a. Ako štogod i odkineš, ele opet štogod ostane. Đ. Rapić 372. Mačija stane govoriti svojoj kćeri da ide onamo, a ona se zatezala i suprotila, ele naj posle mati je kojekako namoli. Nar. prip. vuk. 177. — c) šireniem značenja kod b), kaže se da nešto uopće biva u natoč onome što se prije kazalo. Po čemu oni, prem ako u sebi malo vridni biše, ele svoj crkvi strašni postadoše. E. Pavić, ogl. 676. Premda bi plemenito jio i pio, ele bi uvik s oprezom stajao i od straha drtao. Đ. Rapić 75. — d) dašjem šireniem značenja, hele (kao ali) stavla uopće nešto na suprot onome što se prije kazalo. čini se da neki pisci shvaćaju kao da je hele (ele) i ali ista riječ. Usiluju se drakun navesti Isusa na grijeh, el' zaludu. F. Lastrić, test. 110^b. Uputa ju, zašto se nasmija. Ona tam ovam, ele vaļade da kaže. ned. 265. Dogovoriše se da se razidu; ele prije nego se razidoše, odrediše čudnovato dilo učiniti. E. Pavić, ogl. 23. Pridobi srično neprijateja, ele ovo vesele do skora se obrati u žalost. 195. Bog zapoviedi Joni da otide u Ninive, ele on na misto ispuñena naredbe Božje ode u Jope. 424. Obveseli se Jona ovomu bršjenu, ele ovo negovo vesele ne bijaše zadugo. 429. Razluti se kralj na űi, ele se oni ne pripadoše. 401. Mlidau da će oni veću plaću dobiti, budući da su duje poslovali, ele ne dostadoše više nego š űima bi pogodeno. 584. Hoti udiļ zagrliti svoga meštra, ele on ne kti pripustiti. 630. Puk poče Pavla i Barnabu držati za bogove i hotijau da im posvetilište prikažu, ele oni ponizni učenići Isukrstovi razdrvši svoju odlič, rekoše. 660. Poče drtati i vojnike seb' na pomoć zvati; ele prija nego tko k niem dođe Vladislavo s ovog svita pode. Nadod. 170. Tako se čini od ostale, ele pazi da imaš uvik nosit ostanak. M. Zoričić, aritm. 51. Puk ostade poradi čuda koje vidi, ele ona kaza da je bila istinito umrla. zrc. 136. Namisli da ga kod negova obtuži staresine, da ga je vidio s nom gršiti, ele nije se u sam sebe pouzdao. Đ. Rapić 33. Ako je i posramotno, ele jest probitačno. 362. Pak űom (vodom) čistom oko cvitja škropi, ele stabke ne polij ni lista. J. S. Rejković 153. Ona (helda) svuda nije jednako znana, ele Jude i živine rani. 174. Zemlja pravim nije vrilom ponosna, ele ima bar s vrimenom vode. 291. Jeste li vidili, kada

ga čini po drugomu biti, kako siromah i suzama i jaukañem i savijañem svoga tila ukazuje svoju bolest, ele sve jednako oči drži na svomu gospodaru? A. Tomiković, gov. 348. — e) *upotrebljava se i u pitaju kad se hoće pokazati da se ne vjeruje ono što se čulo. vidi u Vukovu rječniku.*

HĚLENA, *f. vidi* Elena i Jelena. — *h je samo ortografički znak po latinskom jeziku i ne izgovara se. — Od xv do xvii vijeka.* Paris odvede Helenu u Troju. M. Marulić 69. U kapeli svete Helene. A. Gučetić, roz. mar. 65. Helena cesarica, mati velikoga Konstantina. F. Glavinčić, cvit. 6a.

HELIDON, *m. vaļa da je* Chelidonium majus L., *ñeka trava, rosopas, od grč. χελιδόνιον.* — *U rukopisu xv vijeka.* Helidonñ svari s vinomñ. Sredovjeñ. liječ. jag. star. 10, 111.

HĚLIJA, *m. vidi* Ilija. — *h je samo ortografički znak po latinskom jeziku i ne izgovara se. — U dva pisca xvi i xvii vijeka.* Oštrost života Helijske proroka. B. Gradić, djev. 87. Helijska grišnička karaše. F. Glavinčić, cvit. 183a.

HELIZEJ, *m. vidi* Elizej. — *h je samo ortografički znak po latinskom jeziku i ne izgovara se. — U kñizi xv vijeka.* Usta se tada Helizej i pojde za ñom. Bernardin 57. 4reg. 4, 30.

HĚĽA, *f. hyp.* heļada. — *Akc. se mijeña u voc.* heļo. — *U Vukovu rječniku:* eļa, hyp. von eļda, n. p. u pripovijeci: Hero: Što veliš, eļo? Eļda: Pleti koš, Hero.

HĚĽDA, *f. Polygonum fagopyrum L., ñeka biljka (nije žito) što se iz ñezina ploda može činiti muka. — isporodi* helda, jelda, jelda, hajda, hajdina. — *Sve su ove riječi postale od stvñem.* haidan, sredvñem. heiden, ali ne uprav (osim hajda i hajdina) nego preko tur. helde (Miklošić). — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu (heļda i eļda ‚der buchweizen‘ ‚polygonum fagopyrum Linn.‘). Čini se (kruh) od jećma, ... eļde... J. Banovac, razg. 226.* Helda, heļda, češ. hejduše, Polygonum fagopyrum L. (Sabljar). B. Šulek, im. 108.

HĚĽDŃVAN, heļdŃvna, *adj. koji pripada heļdi, koji je naćinjen od heļde. — U Vukovu rječniku:* eļdovan, n. p. hļeb ‚buchweizen‘ ‚polygomi fagopyri‘ s primjerom iz narodne pjesme: Ponijećeš prinos kapetanu: crno bravće, eļdovne kolaće.

HĚM, *conj. kaže se* hem—hem, kao i—i, ne samo —nego i, kad se nabraja više stvari koje u isto doba bivaju, pers. tur. hem, zajedno, hem—hem, i—i. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu:* em ‚sowohl—als auch, etc.‘ ‚et—et‘: vide hem (kojega nema) s primjerom: Em je skupo, em nevaļalo, cf. bud. tud. S. Jakov veli: ‚Veseļe scinite, bratjo, kad u napasti razlike upadete, zašto em poniznije živemo, em izkušuje se naša vridnost na vojsci ovoga svijeta suprot neprijateljom. F. Lastrić, ned. 233. Tada je bila potreba nositi kosti mrtvije uza se za spominati se od smrti, zašto, kako reko, em ļudi bilo malo, em živili za dugo, i tako smrt je bilo viditi ritko 366. Em ne radi, em ne štedi; mora propasti. Nar. poslov. stoj. 149. Em me bio, em još da mi kažem hvala. M. P. Sapćanin 1, 52. — U jednom primjeru našega vremena stoji (neudvojeno) s drugim znaćenem: doista? baš? Pošto ti je taj koñ? hem taki još nije ni doveden u našu ćaršiju. Nar. prip. bos. 1, 9.

HĚMĀN, *m. vidi* amān. — *U Vukovu rječniku.*

HEMBRA, *f. rijeć nepoznata znaćena i po-*

staća u spomeniku xvii vijeka gdje stoji uz svjedŃgba. Ovo neka se znadu granice dokle je Hercegovina po hembri i po svidoćbi stari ļudi. Stat. pol. ark. 5, 313. (1665).

HEMIĆKI, *adj. koji pripada hemijski.* Hemićki, chem. v. lućben. B. Šulek, rjećn. znanstv. naz.

HEMIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu travnićkom.* Statist. bosn. 186.

HĚMIJA, *f. ñem. chemie (uprav arapska rijeć), nauka po kojoj se zna od ćega su sastavljena tjelesa. — isporodi* luğba. — *U pisaca našega vremena.* Hemija, chem. v. lućba. B. Šulek, rjećn. znanstv. naz.

HĚMIK, *m. ćovjek što se bavi hemijom, ñem. chemiker.* — Hemik, chem. v. lućbar. B. Šulek, rjećn. znanstv. naz.

HĚMŠERIJA, *m. ćovjek iz istoga grada, zemļak, pers. tur. hemšehri.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (vide zemļak).* Privuće se momće emšerija. Nar. pjes. herc. vuk. 213. Pak on nejma svoga emšerije koji bi mu bio u nevolji. Pjev. crn. 276a. Emšerija, ćem si mušterija? Nar. pjes. petr. 1, 222.

HĚMŠERIJIN, *adj. koji pripada hemšeriji.* — *U Vukovu rječniku:* ‚landsmännisch‘ ‚popularis‘.

HĚMŠO, *m. hyp.* hemšerija. — *Akc. se mijeña u voc.* hēmšo. — *U Vukovu rječniku.*

HEMUŠEVAC, Hemuševca, *m. selo u Međumurju. (kajkavski) Hemuševac.* Schem. zagr. 1875. 136.

HENĆIĆ, *m. prezime. — xv vijeka.* Juraj Henćić. Mon. croat. 79. (1451).

HĚNDEK, *m. jarak, jaruga, arap. tur. chandaq.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (endeck ‚fossa, terreno cavato in lungo per vallar campi o per ricevere e scolar l‘acqua‘ ‚fossa‘ 327a) gdje se naj prije nahodi, i u Vukovu (‚der graben‘ ‚fossa‘). Tko ima priskoćiti jedan potok ali jedan hendek strašan, za ne upasti unutra počme zatrkivat se iz daleka. M. Radnić 261a. Gdi su duboki putovi ili hendeci. I. Jablanci 23. Kulaš bješe hendek iskopao, pa se kulaš sleže u hendeka. Nar. pjes. crn. 3, 115. Da u poļu hendek iskopaju. Pjev. crn. 132a. Pa je baci u tavnu tavnicu, gđino mi je endeck do koljena. Nar. pjes. bos. prij. 1, 43. Oko ñeg je hendek naćinio, pa je Dravu vodu navratilo. Nar. pjes. hŃrm. 1, 204. — I ime mjesta: a) u Crnoj Gori (?). Udariše Turci na Martiniće, i pogibe pop Rade 1832. Udari Sećir beg na Endeck 1838. Starine. 10, 263. — b) u Srbiji u okrugu biogradskom. Lívada u Endecku. Sr. nov. 1871. 653.*

HĚNGIĆ, *m. ćavao što se upotrebljava kad se šuperina pribija. u Posavini.* F. Hefele.

HĚNKAR, *m. vidi* ģelat, ñem. henker. — *U dva pisca Slavonca xviii vijeka.* Kraļ seb' viće henkare. A. J. Knezović 136. Čitavi ćopori henkara stajali su pripravni. A. Tomiković, gov. 325.

HĚNRIK, HĚNRĀKO, *m. vidi* Enrik. — *h je samo ortografički znak i ne izgovara se. — xvii i xviii vijeka.* Imaše i dva brata pri cesaru Henriku vojjući. F. Glavinčić, cvit. 67b. Odredi smaknut Henrika. I. Anćić, cvit. 23. Bena Henrik vladalac poštenti. Nadod. 85.

HĚNRIKOVIĆ, *m. pl. pustara u Slaroniji a podžupaniji vukovarskoj.* Proglad. 115.

HĚŃATI, heñām, *pf. prestati. — isporodi* eñati (što je jamaćno ista rijeć). — *Može biti da je*

od maj. henye, besposlen, lijen. ako je tako, isto je postane i kod enati i anati. — U *Rjelostjenčevu rječniku*: v. prestajem; u *Jambrešičevu*: 'desisto'; u *Stuličevu*: 'cessare, desistore' (s dodatkom da je uzeto iz *Habeličeva*).

HERA, m. *vidi* Hero. — *Akc. se mijenja u voc. Héro.* — Od xviii vijeka (*vidi na kraju*), a između rječnika u *Vukovu* (*vide Hero s dodatkom da je po istočnom govoru*). Stanovnici (*nahije zborničke*) koje Bošnjaci ostali 'Šijacima' a oni ostale Bošnjače 'Herama' nazivaju jesu Rišćani. F. Jakić, zeml. 44. — *I kao nadimak ili prezime*. Jovan Kozar Hera. Milisav Hera. (1706—1707).

HERAČINA, m. (*augm. Herak*) muški nadimak u *Crnoj Gori*. Od istoga Petra Mrkaića Heračine iz Petrovićah. S. Milutinović u *Pjev. crn.* 233^b. — *U istoga pisca znači i: veliki junak (ženskoga je roda), vidi herak na kraju*. Jedinštvena je to heračina, i koliko junačina to više je mudarčina. 326^a.

HERAK, m. ime muško. — *Od prije našega vremena, a između rječnika u Vukovu*. Herak. S. Novaković, pom. 110. Ni hvati Heraka ni kudi Petaka, oba su brata jednaka. Nar. posl. yuk. 225. — *I kao prezime u naše vrijeme*. Herak. Sem. prav. 1878. 82. — *I kao nadimak u Dubrovniku*. P. Budmani. — *Jedan pisac našega vremena daje ovaj riječi značenje: junak, vaša da po grč. ἥρως; i lat. heros (vidi i heračina i herastvo)*. Dva heraka. S. Milutinović u *Pjev. crn.* 6^a.

HERAKA, f. ime žensko. — *isporedi* Herak. — *Prije našega vremena*. S. Novaković, pom. 110.

HERAKOVIĆI, m. pl. selo u *Crnoj Gori u plemenu Nekušima u katunskoj nahiji*. Glasnik. 40, 18. — *Biće isto što se pomine prije našega vremena*. Heraković. S. Novaković, pom. 149.

HERAŠTVO, n. junaštvo(?), *vidi* herak na kraju. — *U pjesmi crnogorskoj našega vremena*. Mili Bože, čuda i zlameña! sastaje se dvije mejdanđije; što imaše kod sebe oružja, što imaše sve su izlomili... pa sjedoše ter otpočinuše. kad junaci počinuše trudni, pak od zemlje obadva skočiše, ruke šire, u lica se ljube, i sad sjede, ladno piju vino, to je bogme veliko čudestvo, il' čudestvo ili je herastvo. *Pjev. crn.* 7^b. — *Neće biti ni čudestvo ni herastvo narodne riječi: vaša da ih je umetnuo sam pisac (S. Milutinović, vidi kod herak) koji je našampao pjesnu*.

HERAV, adj. erav, razrok, zrikav, zrakav, heroglav, u Lici. V. Arsenijević. — *vidi* 3. hero.

HERCEG, m. *nem.* herzog (*uprav vojvoda*), vladar naj veći iza kraja, prevodi se lat. dux, tal. duca, franc. duc, engl. duke *itd.* (*isporedi* 2. duka). — *Od kraja xiv vijeka, a između rječnika u Mikaljinu* (herceg, hrceg, 'duca', 'dux', 'regulus'), u *Belinu* ('duca', 'dux' 281^a); veliki herceg 'arciduca', 'archidux' 98^b), u *Bjelostjenčevu* ('princeps, dux'), u *Jambrešičevu* ('princeps'), u *Voltiđijinu* ('duca, condottiero, campione', 'herzog'), u *Stuličevu* ('duca', 'dux'), u *Vukovu* (herceg Stjepan, *vidi* kod b)), u *Dančićevu* (herceg 'dux'). a) naj prvi se kod nas nazivše *Hroje*, 'hercegom' (a i 'dukom', *vidi* kod 2. duka), 'splétskijem'. Slavnomu i veličnomu gospodinu Hrvaju, po milosti Božijoj hercegu splétskomu. Mon. serb. 250. (1400). — b) kasnije se Stjepan Vukčić (Hračić) Kosača nazivše 'hercegom (od) svetoga Save', a za njim i njegovi potomci, te se s toga zemlja kojom su vladali još zove 'Hercegovina'. herceg se Stjepan često spominje i u narodnijem pjesmama našega vremena. Mi gospodin Stjepan, Božijom mi

lostju hercega od svetoga Save. Mon. serb. 441. (1450). Testamenat hercega Stjepana Kosače. Spom. sr. 2, 124. (1465). Mi gospodin Balša, herceg svetoga Save, sin gospodina hercega Vladislava. Mon. serb. 502. (1467). Mi gospodin Vlatko herceg svetoga Save. 507. (1470). Junaci kim svetoga Save ime i hercega stoji Stjepana. I. Gundulić 326. Svu bosansku kraljevinu i gdi je herceg gospodio vlas pada se turska ukinu. 390. Stjepan herceg ki posili sinsku ženu. J. Kavašin 233^b. Herceg Stjepan hrañaše sokola trojemitara. Nar. pjes. mikl. beitr. 1, 48. Dolaziš li nad Ercegovinu i vidaš li ercega Stjepana? Nar. pjes. vuk. 1, 556. Mače vojsku erceže Stepane, u ercega mloga silna vojska. 2, 297. *prema ovome i Sandaļa Hrañića zove jedan dubrovački pisac 'hercegom'*. Hercezi Sandaļa u slavi slovijehu. M. Vetranić 1, 46. — c) *uopće prema nem. herzog ili tal. duca itd.* Nego su se prezzakonno dvigli pred hercega. Mon. croat. 167. (1497). Nabukodonozor kralj posla skupiti poglavja, nabdare i sudce i hercege... Bernardin 101. dan. 3, 2. Asirski hercezi. M. Marulić 12. Sin nikoga hercega. Mirakuli. 21. Knez, ban, ali herceg. P. Hektorović 57. Milostiju Božijeju Janoš kraaj ugruskij... i obojima. Šližijami hercega. Mon. serb. 558. (1537). Cesari, kraji, bani i ercezi. M. Divković, bes. 213^a. Knezi aliti hercezi. M. Orbin 255. I pomagajući niki hercegi Otokaru. F. Glavinčić, cvit. 138^b. Hercega i župana iliriskih kamo starih? J. Kavašin 232^b. Budi knez, budi herceg. A. d. Bella, razgov. 81. Veliki herceg od Toskane. I. Dordić, ben. 147. Princip iliti herceg. F. Lastrić, ned. 261. Poglavica milanski i ercezi nimački. A. Kanžilić, kam. 653. Vojvode u stara vrmena zvali su se duke oliti ercezi veliki. And. Kačić, razg. 271. Kći hercega kamerinskoga. I. M. Mattei 85. Malana se stvar činaše hercegu od Aula, vladacu Flandrije. Đ. Rapić 138. — d) *prezime*. — xv vijeka (*u latinskijem spomenicima*) i u naše vrijeme. Pauli Hercege de Zekchew. Starine. 5, 117. (1459). 123. (1483). Herceg. Schem. herceg. 1873. 254. — e) *Hercegovac u narodnoj pjesmi našega vremena*. Nu mi prose prosioci, jedni prose od Bosne ponosne, drugi prose od Hercegovine... al' govori iz grada devojka: 'Ja bih dala jedan tovar blaga, da ne idem za Bošnjaka mlada; još bih dala dva tovara blaga, da ne idem za Hercega mlada'. Nar. pjes. javor. 1880. 239.

HERCEGIŃA, f. *vidi* hercežica. — *U Stuličevu rječniku*: 'duchessa', 'dux, f.'

HERCEGIŃI, adj. koji pripada hercegiŃi. — *Samo u Stuličevu rječniku*: 'della duchessa'.

HERCEGLIJA, m. prezime. — *Uprav znači Hercegovac, i postaje turskijem nastavkom li.* — xviii vijeka Jevta Erceglija Ercegovac. Glasnik. u, 3, 240. (1720). — *vidi* i Hercelija.

HERCEG-MAROK, m. selo u BaraŃi. Sem. prav. 1878. 40.

HERCEGNOVI, m. grad u Dalmaciji u okrugu kotorskom (tal. Castelnuovo). Rep. dalm. 1872. 8. — *Obično se zove kraćijem imenom Növi.* — *Prije se zvao Sveti Stefan, a dobio je ovo ime kad ga je ponovio herceg Stjepan.*

HERCEGOV, adj. koji pripada hercegu. — *Između rječnika u Bjelostjenčevu* (obećati blago hercegovu 'aureos montes polliceri' kod hercega), u *Stuličevu*, u *Dančićevu* (hercegov 'ducis'). Jer su Spléćane dohodili i mogu dohoditi i pohoditi slobodno kakono i družu vsi hercegov. Spom. sr. 1, 60. (1405). Hercegov knež. 1, 80.

(1407). Prišadši k gospodinu sinu hercegovu. Mirakuli. 25. — Često: koji pripada hercegu Stjepanu (vidi herceg, b) pa po tome i hercegovrački. Ođ hercegovce zemlje sanžžakš begu. Mon. serb. 474. (1456). U hercegovu sanžžakš. 484. (1461). Hercegovu sinu Vlatku hercegu. 513. (1470). Mnoge ercece tim sjedini da pođu iskat' ljepos novu po bosanskoj kraljevini i gopostvu hercegovu. I. Gundulić 373. Pa doziva hercegovu Šćepa. Nar. pjes. herc. vuk. 34. Eno knige zemlju prehodile, hercegovu i Bosnu ponosno. Osvetn. 2, 78. amo spada i primjer u Bjelostjencevu rječniku.

HERCEGOVAC, Hercegôvca, m. čorjek iz Hercegovine. — Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostabijem padežima, osim nom. (i acc. kod c) sing., i gen. pl. Hercegôvaca. — Od xvij vijeka, a između rječnika u Belinu 368^b, i u Vukovu. a) u pravom značenju. A odluču se u Poljaka Hercegovac Ali-paša. I. Gundulić 310. Hercegovce ko je vidio, deset tisuć broj im poda. 326. Zato rećemo: ono je Šokac, ono je Ercegovac, ono je Boduo. S. Margitić, isпов. iv. Svega naroda slovnoskoga, a navlastito naši Bošnjaka i Hercegovaca. Grgur iz Vareša 16. Doke stiže u Hercegovinu bjeloj kuli Duke Hercegovca. Nar. pjes. vuk. 2, 176. Sijekući jadne Hercegovce, Hercegovce, Srbe od starine. 4, 56. Nevjernici Hercegovci Turci. 4, 446. Kad to čuo Hercegovac Šćepo. Nar. pjes. herc. vuk. 34. — b) prezime. — u naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović. — isporodi Herceglja. — c) selo u Hrvatskoj u podžupaniji bjelovarskoj. Pregled. 81.

HERCEGOVAČKI, adj. koji pripada Hercegovcima, Hercegovini. — Od xvij vijeka, a između rječnika u Vukovu. U primorju hercegovračkom. P. Vitezović, kron. 106. 143. Kad su jednom ratovali hercegovrački Turci i Crnogorci. Nar. prip. vrč. 22. Ja sam ovdje srpski jezik razdijelio na tri narječja (kao što je sam po sebi razdijelen), t. j. ercegovračko kojim govore svi Srbli koji žive po Ercegovini, po Bosni (kako grčkoga tako i turskog zakona), po Crnoj Gori, po Dalmaciji, po Rvatskoj i po Srbiji ozgo do Mačve, do Valjeva i do Karanovca, resavsko... i ,sremačko'... Vuk, rječn. (1818). xvi.

HERCEGOVA STRANA, f. planina u Pivi. V. Lešević.

HERCEGOVATI, hercegovati, impf. biti herceg, raditi kao herceg. — U Stulićevu rječniku: ,ducem esse'.

HERCEGOVCI, m. pl. selo u Dalmaciji u okrugu sišskom. Ercegovci. Repert. dalm. 1872. 28.

HERCEGOVČAD, f. coll. vidi kod Hercegovce.

HERCEGOVČE, Hercegôvčeta, n. dem. Hercegovac, mladi Hercegovac. — Za množinu bi trebalo da ima coll. Hercegovčad. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (der junge Herzogwiner' puer o ducatu S. Sabbae' s primjerom iz narodne pjesme: Nije ono momče Hercegovče). A treće je momče Hercegovče. Nar. pjes. herc. vuk. 208. Na vratima momče Hercegovče. Nar. pjes. petr. 2, 634.

HERCEGOVČEVIĆ, m. prezime (po ocu Hercegovcu). — U naše vrijeme. Hija Matiča tužio Petra Hercegovčevića iz Kleina. Glasnik. 11, 1, 210. (1808).

HERCEGOVICA, f. hercegora žena. — isporodi hercegovica. — Od xv vijeka, a između rječnika u Mikalimu (haec dux), u Belinu (dux 281^b; velika hercegovica ,archiducissa' 98^b), u Voltigijinu (duchessa' ,herzoginm'), u Stulićevu (gdje je zto tumačeno jer je shvaćeno kao da je

deminutiv: ,duchessina' juvenis dux, ducis filia'), u Daničićevu (hercegovica ,ducis uxor'). Gospoda Jelena hercegovica (žena hercega Hrvoja). Spom. sr. 1, 176. (1412). Na molbe hercega od Bertaše i hercegovice žene njegove. A. Gučetić, roz. mar. 77. Broj bez broja od knežina, hercegovica. I. Dordić, ben. 54. Hierlanda, hercegovica u Britaniji. Đ. Rapić 179.

HERCEGOVIĆ, m. uprav hercegov sin, ali se upotrebljava kao prezime, i tako je i u prva dva primjera gdje je još prvo značenje. — Od xv vijeka, a između rječnika u Stulićevu (duchetto, duchino' juvenis dux, ducis filius') i u Daničićevu (hercegovič' ,ducis filius'). Knezi Baoša Hercegovič (sin hercega Hrvoja). Mon. serb. 256. (1405). Pokojnoga gospodina kneza Balše Hercegovića. Spom. sr. 1, 171. (1423). Anton Ercegović. A. d. Costa 1, 63. Stefan Ercegović. Nar. pjes. vuk. 3, 570. (među prenumerantima).

HERCEGOVINA, f. ducatus, hercegovina država. — Od xv vijeka (vidi kod b)), a između rječnika u Mikalimu (hercegovina, hrcegovina ,ducatu'), u Belinu (ducatu' 281^a; ,S. Sabae ducatu' 368^b), u Voltigijinu (ducatu' ,herzogthum'), u Stulićevu (ducatu'), u Vukovu (die Herzogovina' ,Hercegovina, ducatus S. Sabbae'), u Daničićevu (hercegovina ,ducatu', država hercega Stjepana od kojega joj je ostalo to ime). a) uopće. u jednom primjeru xviii vijeka (vidi i rječnike). Početak kraljevstva, carstva, republike, hercegovine i gopostva ostala. A. d. Bella, razgov. 81. — b) ducatus S. Sabbae, zemlja među Bosnom, Dalmacijom, Crnom Gorom, Starom Srbijom. — postauie vidi kod herceg, b). Po Arbanaseli i po Hercegovini (sic). Mon. serb. 257. (1481). Gospodar zemlje Hercegovine. 557. (1566). Karakaš plemenom iz Hercegovine. I. T. Mrnavić, osm. 57. Uzeše Turci Hercegovinu. P. Vitezović, kron. 125. Zao je običaj u Ercegovini. S. Margitić, isпов. vi. Nepametno govore oni koji govore, da je Ercegovina, aliti dukato s. Save bio do Cetine vode. Norini 5. Te je šile (knigu) u Hercegovinu. Nar. pjes. vuk. 2, 171. Ode s Dukom u Hercegovinu. 2, 173. Dok se vratim iz Hercegovine. 2, 176. I Trojicu u Hercegovini. 2, 199. On dovede svu Hercegovinu. 4, 109. — gdjegdje (osobito u pjesmama) stoji Hercegovina s pridložima na (mj. u), s, od (mj. iz). Mileševku na Hercegovini. Nar. pjes. vuk. 2, 102. Te je (knigu) šale na Hercegovinu. 2, 104. Al' eto ti od Hercegovine. 3, 150. Moji svati sa Hercegovine. 3, 517. Prijateља sa Hercegovine. 3, 565. Moju zemlju na Hercegovini. 3, 566. — u narodnoj se pjesmi Hercegovina nazivlje ,lomna'. A na lomnoj na Hercegovini. 3, 55. — često se pomiče zajedno s Bosnom. Sve obade zemlje i gradove, slavnu Bosnu i Hercegovinu. And. Kačić, razg. 146. Te lepote u svoj Bosni nema, u svoj Bosni i Ercegovini. Nar. pjes. vuk. 1, 281. Sva nas Bosna pomirit' ne može, ni sva Bosna ni Ercegovina. 1, 314. Slavna Bosna i Ercegovina. 1, 536. Lepota se nena razglasila po svoj Bosni i Hercegovini. 3, 543. Nije kriva Bosna što je gladna Hercegovina. Pravdonoša. 1852. 31. — c) ovako zovu i grad Blagaj u Hercegovini s toga što je ondje živio herceg Stjepan. vidi Blagaj, a).

HERCEGOVINTI, hercegovinim, impf. viditi hercegovati. — U Stulićevu rječniku. — Susma nepozudano.

HERCEGOVKA, f. žensko čelade iz Hercegovine. — Akc. se mijena u gen. pl. Hercegovička. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu. Porodi ga Hercegovka majka. And. Kačić, razg. 56^b.

HERCEGOVO, *n. ime nekakvu mjestu ili nekakvim mjestima. — Prije našega vremena.* Hercegovina (Baňa). Drobñaci. cf. Hercegovina. S. Novaković, pom. 149. — *U jednoga pisca xviii vijeka kao da je manastir.* Gdi su opati od Rogova, ... Lucije, Sabe, Hercegovina...? J. Kavañin 239^b.

HERCEGOVSKĪ, *adj.*

a. *vidi herceški. — Samo u Voltigijinu rječniku* (ducale, herzoglich) i *u Stulićevu* (ducalis').

b. *koji pripada Heregovini, hercegovučki. — Između rječnika u Daničićevu* (hercegovskij) i *u Hercegovina's primjerom: Mitropolitu petrovskomu i pol hercegovskomu.* Гильбердингъ, босн. 312. xvii vijeka). Komu su plemeni hercegovska strana. I. T. Mrnavić, osm. 58. Hercegovsko sime. 58. V. bogospasnuju zemlju i nahiju hercegovskuju. Glasnik. 25, 44. (xvii vijek). Hercegovska pokrajino! J. Kavañin 286^a.

HERCEGUŠA, *f.*

a. *kula u Ljubuškomu.* Schem. herceg. 1873. 34.

b. (zemlja) Herceguša, Hercegovina. — *U jednoga pisca našega vremena.* Ne da sultan ni puževa plaza, gdje li dati Nikšić zmaja juta, što mu zemlju Hercegušu čuva. Osvetn. 5, 91. Svuda Turci teški zemlji bili, po naj teži Herceguši tužnoj. 7, 79.

HERCELIJA, *f. Heregovina* (?), *isporedi Herceglija. — U narodnoj pjesmi xviii vijeka.* Ti sakupi djecu Dalmaciju, ja ću skupiti djecu Hercegliju. Nar. pjes. bog. 252.

HERCESKĪ, *adj. vidi herceški. — U Stulićevu rječniku: hercezki, v. hercegovski. — sasma nepouzđano.*

HERCEŠKĪ, *adj. vidi hercegovski. — Pisano i herceški i herceški.*

a. *u Bjelostjenčevu rječniku samo adv.: herceški, principaliter, principum more.*

b. *hercegovučki. — U dva pisca xvii i xviii vijeka.* Herceško sime. I. T. Mrnavić, osm. 60. Iz gospodstva herceškoga er je prognan bio. J. Kavañin 233^b.

HERCEVSKI, *adj. hercegovučki. — Na jednom mjestu xviii vijeka.* Upade pod Stjepana hercevskega prut nemili. J. Kavañin 146^a. — *sasma nepouzđano.*

HERCEZ, *m. Heregovac. — Na jednom mjestu xviii vijeka.* Klade ou Hlume meu Herceze i Zagorce. J. Kavañin 118^a. — *sasma nepouzđano.*

HERCEZI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 38.

HERCEZIČA, *f. vidi hercezičica. — U Stulićevu rječniku: v. hercezičica. — sasma nepouzđano.*

HERCEZIJA, *f. vidi hercezičica. — U Stulićevu rječniku: v. hercegovina s dodatkom da je uzeto iz Mikalina* (?). — *sasma nepouzđano.*

HERCEZOVIČA, *f. vidi hercezičica. — U Stulićevu rječniku: v. hercezičica. — sasma nepouzđano.*

HERCEZIČA, *f. hercegovica žena, žensko čefude kao herceg. — isporodi hercezičica, hercezozičica, hercezičica, hercegovica. — Od xv vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (principissa, ducissa) i *u Daničićevu* (hercezičica, ducis uxori). Gospoja hercezičica Cicilija ostavša ođ ... gospođina hercega Stjepana. Mon. serb. 501. (1167). Hercezičici Cicilije. 507. (1470).

HERCEZIČA, *f. hercegovica država, hercegovica čast. — isporodi hercegovina, a) i hercezičica. — U Bjelostjenčevu rječniku* (principatus, ducatus) i *u Jambrešićevu* (principatus').

HERCEGE, *f. pl. vidi Jercege. — isporodi Hercezi, Herčizi. Hercege, selo u moravičkom srezu, 6—7 sata na jug od Ivañice. tu ima stari grad hercega Stjepana. od hercega je i selo došlo današnje svoje ime.* M. D. Milićević, serb. 586.

HERČEZI, *m. pl. ime mjestu. — Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 149. — *isporedi Hercege, Herčizi.*

HERČIZI, *m. pl. ime mjestu. — Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 149. — *isporedi Hercezi, Herčizi.*

HERDEJ, *m. vidi Erdej. — U rukopisima xvii i xviii vijeka, i otale u Daničićevu rječniku* (Herdejskij). Hodi paša budimski na Herdeju zemlju. Okáz. pam. šaf. 84. (1699). Herdejskij osvobje. 86. (1699). Na Herdeju. 87. (1699). Ođ Herdeja. 82. (1758). — *Nalazi se pisano i Herdejskij* (zemlja). S. Novaković, pom. 149.

HERDĚLSKĪ (herdejski), *adj. koji pripada Herdeju, vidi erdejski. — U rukopisima xvii i xviii vijeka, i u Daničićevu rječniku* (herdejskij). Vojvodi herdejskomu. Okáz. pam. šaf. 83. (1554. 1660). Janoša herdejskoga vojvodu. 83. (1699). — *Herdejska, kao supstantiv ženskoga roda* (misli se zemlja), *znači Herdeju u jednoga pisca xviii vijeka.* Na vrat carsku vješa zvizdu Rimske, Češke i Herdejske. J. Krmpotić, kat. 71.

HERDUĽATI, herduļam, *impf. vidi vrludati, erludati. U vrijeme poklada razbolzi se i sve se je herduļao tamo do uskrsa.* Nar. prip. bos. 1, 105.

HERDĚLA, *f. vidi hergela. Našli su ga jutru u erdeli.* Nar. pjes. vuk. 2, 239.

HERĚD, *m. vidi ered. — h je samo ortografski znak po latinskom jeziku i ne izgovara se. — U jednoga pisca xvi vijeka.* Ni ćoš hereda imat. M. Marulić 156.

HĚREGŪZ, *m. kome su krive noge, pa kad ide krivā (kao patka), čineći stražnicom tamo amo.* Ľ. Stojanović. — *vidi 2. hero.*

HERENDIČ, *m. prezime. — xv vijeka.* Barić Herendić. Mon. croat. 191. (1505). Ivan Herendić. 257. (1556).

HERENDIČA, *m. prezime. — U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

HERESIJA, *f. vidi eresija. — Radi h vidi kod heretik. O koliko i(h) je upalo u heresiju.* F. Lastrić, test. 325^a.

HERESITI, heresim, *impf. opijati. — Samo u Stulićevu rječniku: „inebriare“ gdje ima i refleksivno heresiti se „inebriari, vino se obrueri“.*

HEREŠIN, *m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji koprivničkoj.* Pregled. 72.

HERETIČANSTVO, *n vidi eretičastvo. — U Bjelostjenčevu rječniku.*

HĚRETICKĪ, *adj. vidi eretički. — Radi h vidi kod heretik. Himben nauk kniga heretičkije.* M. Radnić 264^b.

1. HĚRETIK, *m. vidi eretik. — h je pisano po latinskom jeziku i ne izgovara se.* Kalvin, Luteran i ostali heretici. F. Glavinić, cvit. 17^b. U strana(h) nevirnika, šismatika, heretika. I. Ančić, svit. 13. Nauci Arijanski i drugije heretika. M. Radnić 291^a. Govore niki brezpametni heretici. J. Banovac, pripov. 199. Od odmetnika ili heretika nije potrebi ni govoriti. F. Lastrić, ned. 102. Podložnikom zapovidi, da papi ne budu podložni, u kraljevstvu heretike naplođi, viru pravu i sakramente izkoroni. D. Rapić 78.

2. HĚRETIK, *adj. vidi eretički, tal. eretico.*

— *Radi* h *vidi* 1. heretik. — *Na jednom mjestu* xvii vijeka. Ona knjiiga, budući šizmatika i heretika, bi gažena od svih. K. Pejkić 33. S. Badrić, ukaz. 35.

HERETISAŃE, *n. pozdrav, uprav je verbalni supstantiv od nepotvrđenoga glagola heretisati, od grč. ζεουσιζω, pozdravljati.* — *Stariji su oblici* heretisanije, heretisanje. — *xv i xvi vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (heretisanije, ζεουσιζω, salutatio). Mnogo zdravije i heretisanije. Mon. serb. 442. (oko 1450). Mnogo pozdravljenje i heretisanje. 552. (1520—1523).

HERETIŠTVO, *n. vidi* eretičastvo. — *Radi* h *vidi* kod heretik. Pedipse zabilježene protiv heretištva. A. d. Costa 2, 121.

HERETNIK, *m. vidi* eretnik. — *Radi* h *vidi* kod heretik. — *U dva pisca* xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu. Od katoroga se zovu Manikei heretnici. P. Vitezović, kron. 49. Komu očituju hinabenstvo heretnika. K. Pejkić 11.

HEREŽIJA, *f. vidi* erezija. — *Radi* h *vidi* kod heretik. Ter bi iz usta mojijeh izišla koja herezija. V. Andrijašević, dev. 48. Moliti Boga na izkorepjenje herezija. T. Ivanović 88. Dvi su herezije ili krivovirstva. D. Rapić 321.

HEREŽIJA, *f. vidi* erezija. — *Radi* h *vidi* kod heretik. Biše se Arijska herežija razširila. F. Glavinčić, cvit. 153^b. Molio bi Boga za dvignutje herežija. I. Ančić, svit. 13. Za utrnutje herežija. M. Zoričić, osm. 60.

HEREŽIJARSTVO, *n. vidi* eresija, eretičastvo. — *Radi* h *vidi* kod heretik. — *U jednoga pisca* xviii vijeka koji je sam načinio ocu riječ od tude haeresiarha nastavkom ɛstvo. Razdiľuje se nevirnost u nezabožstvo..., u žudjstvo..., i u herežijarstvo oliti vam poluvirstvo. A. d. Costa 2, 180.

HERGELA, *f. stado kónâ, pers. char-gele, stado magaradi, tur. hergele, magaradi i kónâ.* — *isporedi* herdela. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu* (das gestitte, equaria). Već ga (kľuse) kupcem u ergelu meće. J. S. Reľković 233. Pustio koňa u ergelu. Nar. prip. vuk. 34. — *U jednoga pisca* xviii vijeka znače stado uopće. Koji nejma pun svoj podrum vina i u dvoru ergelu goveda. M. A. Reľković, sat. D7^a. — *Drugo* je ergela (*vidi* argila) u ovijem primjerima: Vezir skadarski puši ergelu. Nar. pjes. vuk. 5, 481. Vezir skadarski izmaće ergelu iz usta. 5, 484.

HERIN, *adj. koji pripada Heri.* — *Između rječnika u Vukovu* (Erin, vide Herin, ali oroga nenu naposj). Da Eri svojju kapu a Erinu baci na glavu. Nar. prip. vuk. 302.

HERINO BRDO, *n. u Srbiji u okrugu biogradskom.* Erino brdo. Glasnik. 19, 150.

HERIR, *herira, m. platno od bijele domaće svile, arap. tur. harir, svila.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (erir, platno od domaće svile, weisses seidenzeug, serica). Pod decernom od erira (*stamparskom griješkom* erica) kosuľa. Nar. pjes. vuk. 1, 153. Po gaćama od erira kosuľa. 1, 281.

HERITI, *herim, impf. naheriti.* — *U Stulićevu rječniku: v. naheriti.* — *Može biti da je ista riječ u metaforičkom smislu i u jednom primjeru* xviii vijeka: Mladi Ago sad uzviša svom kreposti bor plemena, i Klarom se bio izmiša Papalica od sjemena a Đurniča po materi, trojim plemstvom cedo heri. J. Kavanin 101^a.

HERKALOVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Nar. pjes. vuk. 2, 647. (*među prenumerantima*).

HÉRKIŃA, *f. Hercegovka, isporedi* Hero. — *U Vukovu rječniku.*

HERKO, *m. ime muško.* — *isporedi* Herak. — *Prije našega vremena.* Herĳko. S. Novaković, pom. 110.

HERMAN, *m. ime muško, nem. Herrmann.* — *Prije našega vremena.* Hermanъ (prezvitier iz Ugarske). S. Novaković, pom. 110.

HÉRMENSKÍ, *adj. vidi* jermenski. — *U jednoga pisca* xviii vijeka. U zemji hermenskoj... u kraljevstvo hermensko. F. Lastrić, svet. 142^a. U kraja hermenskoga. tost. ad. 14^a.

HÉRŃAKOVAC, HérŃakovca, *m. čovjek iz HerŃakova.* V. Arsenijević.

HÉRŃAKOVAČKÍ, *adj. koji pripada selu HerŃakovu.* V. Arsenijević.

HÉRŃAKÓVKA, *f. žensko čelade iz HerŃakova.* V. Arsenijević.

HÉRŃAKOVO, *n. selo u Banatu.* Šem. prav. 1878. 89.

1. HÉRO, *m. hyp. Hercegovac, u narodnijem pripovijetkama kad se pripovijedu (ali samo u šal, jer su baš Hercegovci na gasu kao pametni i vrijedni ľudi) kako što Hercegovac budulasto, rjeđe lukavo, a sigda smiješno uradi.* — *isporedi* Hera. — *Ako se mijena u voc. Héro.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu* (vide Hercegovac). Izio je Hero medvjeda, zač mu je pripao još djeda. (Z). Poslov. danić. 35. Hero sto puta preko jedne vode prijede, pa je opet tojagom obiduje da se ne udavi. Nar. posl. vuk. 341. Nekakav Turčin sustigne Hera de za sobom vodi za ular svoj kobilu, pa smijeha radi prišuma se, te digne s kobile ular pa ga sebe natakne na glavu a kobilu pusti, i hodio za Herom mjesto kobile nekoliko doba, pa jedan put stane i zategne. obrne se Hero, i kad vide da vuče za sobom čovjeka, a na Ńomu čalmu, začudi se pa reče: „Bud li me prevari, ama kad se poturčić, kad čalmu steće?“ Nar. prip. vrč. 27. Car prizove Hera i reče mu: „Hej Hero! ti mene učini hilu i zasluži smrt; ali... davam ti carsku milost i riječ da izabereš kojom ćeš smrti umrijeti... Onda Hero: „He čestiti padša! pošto je tako, naj voliji sam da umrem od starosti.“ 94.

2. HERO, *m. ime muško (vaľu da je hyp. Jeremija ili Jeronim).* — *Na jednom mjestu* xviii vijeka. Neško Hero (Jera, Jerlija). Glasnik. 11, 3, 71. (1706—1707).

3. HERO, *vidi* nahero.

HEROFIM, *m. vidi* 2. heruvim. — *-f. može biti da stoji s toga što se pomiješalo sa serafim.* — *U dva rukopisa* xv i xvi vijeka. I pride herofim i biše s nim muš velik. Pril. jag. ark. 9, 90. (1468). Poklanam se Bogu od herofimov proslavljenomu. Aleks. jag. star. 3, 276. Mnogo šestokrilatih herofim. 3, 313.

HEROGLAV, *adj. vidi* herav. u Lici (eroglav). V. Arsenijević.

HEROGLAVAC, herogľavca, *m. heroglav čovjek; heroglavša. u Lici.* V. Arsenijević.

HEROGLAVČAD, *f. coll. vidi* kod heroglavčec. V. Arsenijević.

HEROGLAVČE, herogľavčeta, *n. heroglaro dijete. vidi* heroglav. u Lici. V. Arsenijević. — *Mjeste plurala ima coll. herogľavčad.*

HEROGLAVICA, *f. heroglaro žensko čelade. u Lici.* V. Arsenijević.

HEROGLAVŠA, *m. heroglav čovjek, heroglavac. u Lici. V. Arsenijević.*

HEROHODAC, *herohoca, m. čovjek što ide na hero. — Samo u Stuličercu rječniku: v. naberitelj.*

HĚRŌKAST, *adj. vidi herav. M. Ružičić.*

HERŌPER, *adj. u kojega je iskričljena kičma. u hrvatskoj krajini. V. Arsenijević.*

HEROTONIJE, *n. glasaŋe, glasovaŋe, vidi i herotonisati, od grč. ζειγονία. — XIII vijeka. Herotonije služeštima po ikonovom ustavljeniju podobajeti byvati. Sava, tip. stud. glasn. 40, 169. tip. hil. glasn. 24, 212.*

HEROTONISATI, *herotonišem, impf. vidi glasa-ti, b, glasovati, b), od grč. ζειγονίω. — U rukopisu XVII vijeka pisanom crkvenijem jezikom, a iz ŋega u Daničićevu rječniku. Jemuže ne ho-teštu herotonisaše na prěstolb arhijerejstva vla-škaago. Glasnik. 11, 128.*

HEROTONISOVATI, *herotonisujem, impf. vidi herotonisati. — U rukopisu XVI vijeka pisanom crkvenijem jezikom, a otale u Daničićevu rječniku. Arhijepiskopb herotonisujet se srbskyje zemlje. Okaz. pam. šaf. 59. (oko 1503).*

HĚROV, *adj. koji pripada (1.) Heru. Skinuo ular s Herove kobile. Nar. prip. u Nar. posl. vuk. 118. Panula velika kiša i prodere potok na Herovu kuću. Nar. prip. vrč. 85.*

HEROVO (brdo), *n. u Daničićevu rječniku: „Herovo“, zemljama je hilendarskim u Svetoj Gori išla međa „na brdo na Herovo“ (Mon. serb. 131 god. 1348).*

HĚRSKĀ BĀKČINA, *f. (bez l) šuma u Be-galici (u Srbiji u okrugu biogradskom). Ć. Sto-janović.*

HĚRSKĀ GLĀVICA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom. Niva na Erskoj Glavici. Sr. nov. 1873. 943.*

HĚRSKĀ MĀHALA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu jagodinskom. Niva u Erskoj Mali. Sr. nov. 1868. 524.*

HĚRSKĒ LIVADE, *f. pl. mjesto u Srbiji u okrugu jagodinskom. Niva u Erske Livade. Sr. nov. 1874. 327.*

HĚRSKĪ, *adj. koji pripadu Herima (Herce-govcima), hercegovački. — U Vukovu rječniku: vide hercegovački.*

HERŠUM, *m. napadaŋe, nasrtaŋe. — Riječ je turska (od urušmak, boriti se?). — U naše vri-jeme u Bosni. Na ŋeg bane heršum učinio. Nar. pjes. juk. 112. Na ŋu bratac heršum učinio. 403.*

HERŪBĪN, *herubina, m. vidi 2. heruvim, tal. cherubino. — U Stuličercu rječniku: „herubini“, cherubim“.*

HERUD, *m. vidi Irod, lat. Herodes. — I je po latinskom jeziku i ne izgovara se. — U jed-nogu pisca XVII vijeka. U vrime Heruda kraja židovskoga. F. Glavinčić, cvit. 195^b. Herud An-tipa, sin onoga prvoga Heruda Antipe. 298^a.*

HERUDOV, *adj. koji pripada Herudu. Pri-miri se dan od narojenja Herudova. F. Glavinčić, cvit. 298^b.*

HERUŠIĆ, *m. prezime. — xv vijeka. Juri Herušića vnuk. Mon. croat. 82. (1455).*

1. HERUVIM, *f. coll. anđeli (drugoga reda, isporedi serafim) s trajijem krilima, grč. ζειγονία (a ovo je od jevrejskoga krubim, plur. od krub). — U primjeru XVI vijeka pisanom crkvenijem jezikom i otale u Daničićevu rječniku (heruvim, coll. cherubim). Mnogoočita heruvimi i šestokrylataa serafimi. Mon. serb. 547. (1502).*

2. HERUVIM, *m. vidi 1. heruvim, ali se kaže o jednome unakovom anđelu. — isporedi heruvim, herubin, kerubim, kerubin. — Od prije našega vremena. Zaprěstaju ti, dijavole, heruvimi i sera-fimi. Starine. 18, 187. I načini heruvima jednoga na jednom kraju a drugoga heruvima na drugom kraju; na zaklopcu načinite dva heruvima na oba kraja. Đ. Daničić, 2mojs. 25, 19.*

HERUVIMSKI, *adj. koji pripada heruvimima. Heruvimska, f. ŋeki dio liturdije. No kađ bi došao na liturdiju, oko heruvimske. M. P. Šapčanin 1, 25.*

HERUVIN, *f. coll. vidi 1. heruvim. — U jednoga pisca XVI vijeka. Mati Boga našega, većma častna nere heruvim. S. Budinić, sum. 24^a.*

HERZOAT, *m. zělcn. — Riječ turska, ne znam koja; zar pokvareno od pers. tur. sebzevât, zeze? — U naše vrijeme. Nasadi dvije bašče svako-jega herzoata (zeleni). Nar. prip. vrč. 85.*

HERZOVAL, *m. vidi arzohal. Tako se u narodnim pjesmama žale Turci pašama u „herzo-valima“. V. Bogišić, zborn. 492. Treba da učini na megliz herzoval pismen (molbenicu). 548.*

HĚSĀB, *hesába, m. vidi hesap. — Od XVIII vijeka. Nemojmo metnut u zaborav i u nemar učiniti esab i niko izvidene s pravdom Božijom. F. Lastrić, od' 393. Hoćeš, sine, Bosnu pašaluka, ali, gano, blaga bez hesaba? Nar. pjes. hörm. 1, 67.*

HĚSĀBITI, *hesábim, impf. vidi hesapiti. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (esa-biti, vide esapiti). Ja se mlada prevarila, esabila, ŋegova je. Nar. pjes. vuk. 1, 374. Hesablaše da je preminuo. Nar. pjes. petr. 2, 63. Esablahu niko ne čujaše. 2, 490. Hesablaše more pobjeg-nuti. 3, 23. Hesablaju da se čuti neće na Tur-čiju, na tursku krajinu. Nar. pjes. hörm. 1, 431.*

HĚSĀBLĚNE, *n. djelo kojijem se hesabi. — U Vukovu rječniku (esablēne).*

HĚSĀP, *hesápa, m. račun, arap. tur. hisáb. — isporedi hesab. — Akc. kako je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i voc.: hēsápe, hēsápi. — Od XVI vijeka, a između rječnika u Mišalčinu (esap, pobrojenje, com-putatio), u Belinu (abbaco, calculo o computa-mento), cioè conto, ratio^{1a}), u Vukovu. a) sa zna-čenem sprijeda kazanijem. Čin'mo hesap, mogu li ti što već dati (govori Turčin). S. Gučetić. star. pjes. kuk. 107^a. Nilne hesape lepo očistili. Glasnik. n, 3, 272. (1724). Dobro višti zemļo-mjerstvom i esapom. J. Kavašin 129^b. Da se neće pobrojiti u esapu naj mučniju. 467^b. Uči-niše esap da od 100 zrna 39 na štetu odidu. I. Jablanci 75. Jošt dosta puta esap čini dneve brojeći. Đ. Rapić 114. Zapamtite sada esap od ovih dana. A. Tomiković, gov. 76. Ondā s agom hesap učinio. Nar. pjes. vuk. 3, 135. Čest esap duga ljubav. Nar. posl. vuk. 346. — b) vidi broj, 1, b, c). Otišlo je tridest česa blaga dok iznutra ud'rio postavu (hazdiji), a s lica joj ni hesapa nema. Nar. pjes. vuk. 2, 228. Ja sve hodah po turskoj ordiji, i ne nadoh kraja ni hesapa. 2, 312. Pobilo bi Turke bez hesapa. 3, 68. Ne dijeli brojem ni hesapom. 3, 312. Bud li ima blago bez hesapa. 3, 430. Tome malu ni esapa nema. 4, 45. U ŋem blaga ima bez hesapa. Nar. pjes. mag. 1864. 80.*

HĚSĀPČIJA, *f. računar, računčija, tur. hisabgy. — Na jednom mjestu XVIII vijeka. Pisma-čija, esapčija. J. Kavašin 205^b.*

HESAPIJA, *f. vidi računarstvo. — Načinieno od hesap. — Na jednom mjestu XVIII vijeka. Iste*

občene esapije u Trogiru i u Splitu. J. Kavañin 120^b.

HESÁPITI, hēsápim, *impf.* račūniti, račūnati. — *Akc. kaki je u praes. taki je u impf. hēsápājāh, i u part. praet. pass. hēsápjen; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf., osim aor. 2 i 3 sing. hēsāpi.* — *Postaje od hesap nastavak.* — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu (esapiti, pobrojiti, supputo, puťo) gdje se naj prije nalodi, u Belinu (computo¹) u Vukovu (1. vide račūniti. 2. meinen, dafür halten¹, existimo¹, cf. misliti, cijeniti s primjerom: Ja hesapim da je tako. 3. achten¹, euro¹ s primjerom iz narodne pjesme: Kako junak pušku ne hesapi).*

a. *aktivno. a) uopće.* A kad gazda esapiti lati. M. A. Rejković, sat. E7^a. Svaki esapeći po prazni trbavu svoga. D. Obradović, basn. 25. Hoćemo esapiti broj naši godina. A. Tomiković, gov. 215. Izgoroš Mostarske svijee esapeći Sarajevsko blago. Nar. posl. vuk. 98. Ja sam esapio da ja mogu 18 svaliti dok bi se oni približili. S. Tekelija, letop. mat. sr. 119, 76. — *b) misliti, cijeniti. aa) s podložnom rečenicom u kojoj je konj. da, ili bez ikakve konjunkcije (vidi primjere i kod hesabiti).* Esapjaše da je Hasan aga. Nar. pjes. herc. vuk. 68. Hesapjaše niko ne vidaše. Nar. pjes. petr. 2, 196. — *bb) kad se o nećemu misli da je nešto. aaa) ono što se o objektu misli stoji u acc. s prijedlogom za.* Ja to nisam ni za grih esapio. M. A. Rejković, sabr. 64. Mi sami sebe za blažene hesapimo. J. Rajić, pouč. 1, 143. — *bbb) ono što se o objektu misli stoji u podložnoj rečenici s da.* Mi te danas, Tale, hesapimo da ti jesi junak po naj boji. Nar. pjes. vuk. 3, 265. — *c) kao mariti ili razmišljati.* Al' to čauš ne hesapi. V. Došen 162^a. Zeja i briga vlastitoga spasena ne pazi truda, ne gleda stida, ne esapi daugubu. B. Leaković, gov. 152. Da bula esapi šta meće u pitu, nikad je ne bi jela. Nar. posl. vuk. 48.

b. *pasivno.* Od ove sad esapjene vrsti. I. Jablanci 23.

c. *sa se.*

a) *pasivno.* Od onoga vrstena vađa da se esapi sedamdeset godišta sužanstva babilonskoga. E. Pavić, ogl. 352. Da se ovo kako jedan pridavak esapiti može. M. A. Rejković, sabr. 11. Među one zemlje... esapi se zemlja crna. I. Jablanci 17. Sve nepravde koje se u dobru ili u srići iskrbnega mogu učiniti, broje se i esape se pod imenom krađe. B. Leaković, nauk. 342. Ako se što esapiti može, vađa da se esapi što smo zaslužili posli sedam godina. A. Tomiković, gov. 368.

b) *refleksivno.* Ovako i sadašnjima ljudna govori Bog, koji se esape da ga jube. B. Leaković, gov. 136.

c) *recipročno, vidi račūniti se.* Ne ortaći se s onim s kim češ se gologlav esapiti. Nar. posl. vuk. 207. i u Vukovu rječniku: vide račūniti se.

HESAPJÉNE, *n. djelo kojijem ko hesapi, ili se ko s kim hesapi.* — U Vukovu rječniku: vide račūniti se.

HESAPOVIĆ, *m. prezime.* — U hrvatskoj krajini. V. Arsenijević.

HĚSPAP, *m. vidi esap.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu (vide roba s dodatkom da se govori u vojvodstvu).* Ako nosi hesap na panadur. P. Lastrić, test. ad. 57^a. Gledaj kako k onome kupci i trgovci dohodu, hespap i robu kupuju. D. Rapić 134.

HEŠKA, *m. ime muško.* — *U naše vrijeme.* Data kniga Heški bakalov. Glasnik. II, 1, 12. (1808).

HĚŠKILE, *adv. vidi eškile.* Da vas koji se brez razloga neustrpljivi ukazujete, za kiku ne uzme, pak heškile ne pokara. Đ. Rapić 186.

HĚ, *interj. glas kad se ko (osobito dijete) smije.* Počnu učenici: Hi! hi! hi! D. Obradović, basn. 71.

HICATI, hicam, *impf. samo na jednom mjestu xviii vijeka uz rañati i čeprjati.* (Vragovi u paklu) s papci, s noktii i s kopiti hica'u, raña'u, čeprljaju. J. Kavañin 410^b.

HIĆ, *adv. ni po što, ništa, pers. tur. hić, ikoji, išta.* — *Od xvi vijeka.* Nećeš da me hić požališ (govori Turčin). S. Gućetić, star. pjesn. kuk. 105^b. Za glad ne žेलii ić domusovine. I. T. Mrnavić, osm. 157. A kad vidje Mitre neimare, gdje on tura, hić ne žali blaga. Nar. pjes. hörm. 1, 71. Nigdje baš ni ić ne ima. Nar. prip. bos. 1, 54. Da ga iz bliza vidim, pa posle ić da me i ne vřću doma. M. Đ. Milićević, zim. već. 168.

HIĆA, *f. vidi hitia.* — *U jednoga pisca Bošnjaka našega vremena, a između rječnika u Bjelostjencevu (kod hitrost) i u Stulićevu (v. hitrina).* Nije hiće dobitnici vojsci, ona grede krokom lagahnijem. Osvetu. 7, 37. Hića mu je, da do noći dode, 7, 85.

HIĆATI SE, hićam se, *impf. bacati se, vidi hitati, B.* — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* Iz kojih (oblaka) usjane zmijje hićaju se (hitjause¹). M. A. Rejković, sat. K7^b.

1. **HIĆÉNE**, *n. djelo kojijem se hiti.* — *Stariji je oblik hićenje.* — *Između rječnika u Bjelostjencevu (hićeñe, hitañe, bacañe, vřćenje, metnutje itd.).* Po hićenju ampule v aer. Korizm. 65^b.

2. **HIĆÉNE**, *n. djelo kojijem se hiti.* — *Između rječnika u Stulićevu (hićeñe i hitjoñe, v. hrlina) i u Vukovu (das eilen¹, festinatior¹).*

HIĆMET, *m. Božje čudo, arap. tur. hikmet, mudrost, Božja voľa.* — *U naše vrijeme.* Hićmet, Božje čudo! V. Vrćević, nar. prip. 229.

HIĆNICA, *f. u Stulićevu rječniku: v. hitnica.* — *slabo pouzdano.*

HIĆNIK, *m. u Stulićevu rječniku: v. hitnik.* — *slabo pouzdano.*

HIDER, *m. vidi Hajdar, Hajder.* — *Na jednom mjestu xvii vijeka.* Od mene Hydera. Starine. 11, 85. (oko 1648).

HIDOŠ, *m. selo u Ugarskoj u budimskoj eparhiji.* Sem. prav. 1878. 34.

HIDOŠ, *m. selo u Banatu.* Sem. prav. 1878. 95.

HĚDOŠANIN, *m. čovjek iz Hidoša.* V. Arsenijević.

HĚDOŠKĚ, *adj. koji pripada selu Hidošu.* V. Arsenijević.

HĚDOŠKIŃA, *f. žensko čelade iz Hidoša.* V. Arsenijević.

HĚDUŠ, *m. ime selu.* — *Prije našega vremena.* Hiduš (Bačka). S. Novaković, pom. 150.

HĚGA, *m. prezime.* — *U Dubrovniku ovoga vijeka.*

HĚGO, *m. ime muško.* — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena.* Na dvorove HĚga barjaktara. Oglod. sr. 393. Joli HĚgo koga ufatio? 391.

HĚHATATI, hĚhaćem? hĚhatam?, *impf. grohotom se smijati.* na Rijeci. F. Pilepić.

HIHIRITI SE, hĚhirim se, *impf. smijati se glasno a bez ruzloga, budalasto.* na Braću. A. Ostojić.

HIHIŠTATI SE, hihīštām se, *impf. vidi* hihiriti se. — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

HIHTAR, *m. riječ nejasna i možebiti zlo naštampana na jednom mjestu u pisca xviii vijeka.* (Busormani) večer, koju čim ne vidu, hihtar igdar svoj ne jidu. J. Kavašin 280a.

HIJANET, *m. nevjeran čovjek, arap. tur. chijānet.* — *U naše vrijeme u Bosni.* Al' Bošnjači jedni hijaneti, izdaju mi zemlju kaurima. Nar. pjes. hörn. 1, 18.

1. HILA, *f. lukavstvo, prijevara, arap. tur. hile.* — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu (hila, himba) gdje se naj prije nahodi, u Stulićevu (iz Mikašina), u Vukovu (gdje ima i hila i ila, ali se bez razloga kaže kod prvoga drugo značenje: hila, 'unrecht', 'injuria' s primjerom iz narodne pjesme: Da mu care hilu ne učini. — ila, 'falschheit, betrug', 'simulatio', cf. prijevara s dodatkom da se govori u Crnoj Gori i s primjerom iz narodne pjesme: Mio aga, dragi gospodare, ni o ili ni nevjeri radim). Čaše Savo cara pokrstiti, no se boji erkvi Filindaru, da mu care hilu ne učini. Nar. pjes. vuk. 3, 72. Ja vi dajem Božu vjeru tvrdu, tvrda jemca Muhameda sveca, da vi hile učiniti neću. 4, 369. Da ti hilu pomisliti neću. Pjev. crn. 52b. Lasno ti je hilom biti boja. 102a. Ostaviše sedam barjaktara, da se ne bi hila učinila. Nar. pjes. hörn. 1, 97. Davno bi se Siget prihvatilo, ou je nama hilu učinio. 1, 128. Čabo sveta, nema u nas hile. P. Petrović, gor. vijen. 34. Oteti ću sve što je hilom i himbom potomio. S. Ľubiša, prip. 166.*

2. HILA, *f. u Stulićevu rječniku: v. kila s dodatkom da je uzeto iz Bjelostjenčeva (u kojega nema hila nego 2. hilav).* — *sasma nepouzdan.*

HILĀL, hilāla, *m. lažičica za čačkanje uha, arap. chilāl, tur. hylal.* — *U Vukovu rječniku: ilal, 'der ohrlöffel', 'auriscalpium'.*

HILAN, hilna, *adj. na jednom mjestu u pisca xviii vijeka, vađa da znači: mučen, vidi* hiliti. Hilne majke, evlne Ľube plaću s rati sve izgube. J. Kavašin 222a.

HILĀNDĀR, Hilandāra, *m. manastir u svetoj Gori, grē. Ἡλιανδαριον.* — *ispoređi* Hilantar, Hilendar, Hilindar, Filindar, Vilindar, Hilendaro. — *Od xii vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Hilandar^o). Monastir zovomy Hilandar^o. Mon. serb. 5. (1198—1199). Hilandar^o. 62. (1293—1302). Hilandar^o. S. Novaković, pom. 150.*

HILANDĀRAC, Hilandārea, *m. kaluder u Hilandaru.* — *xv vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Hilandar^o). Starci Hilandar^oci. Mon. serb. 568. (1403—1405).*

HILĀNDĀRSKĪ, *adj. koji pripada Hilandaru.* — *Od xiii vijeka, a između rječnika u Daničićevu (hilandar^oskyj). Iguмену hilandarskyje lavry. Mon. serb. 49. (1261). Monastiru hilandar^oskomu. 572. (1411). Bogorodici hilandar^oskoj. 332. (1405—1427).*

HILĀNTĀR, Hilantāra, *m. vidi* Hilandar. — *Na jednom mjestu xiv vijeka, i otale u Daničićevu rječniku (Hilantar^o). Monastir^o Hilantar^o. Mon. serb. 125. (1347).*

1. HILAV, *adj. lukav.* — *Postaje od 1. hila.* — *U Vukovu rječniku: ilav, vide* lukav *s dodatkom da se govori u Crnoj Gori.*

2. HILAV, *adj. vidi* kilav. — *U Bjelostjenčevu rječniku: kajkavski hilau, v. kilau.* — *sasma nepouzdan.*

HILĒNDĀR, Hilendāra, *m. vidi* Hilandar. —

Prije našega vremena. Hilendar^o. S. Novaković, pom. 150.

HILENOVIĆI, *m. pl. ime nekakvu mjestu prije našega vremena.* Hilenovići. S. Novaković, pom. 150. — *može biti da treba čitati* Hilenovići.

HILĀNDĀR, Hilindāra, *m. vidi* kod Hilindarac.

HILĀNDĀRAC, Hilindārea, *m. vidi* Hilandarac. — *U rukopisu xviii vijeka, i otale u Daničićevu rječniku (Hilindarac^o). Hilindarac^o. u Vuk, dan. 1, 28. (1637). — Iz oroga se vidi da se manastir zvao i Hilindar (ispoređi i Filindar, Vilindar).*

HILITI, hilim, *impf. progniti, tlačiti, mučiti.* — *Prvo i stoji mj. negdašnjega y. — Starije je značenje bilo: nāgibati, sāgibati (vidi u Stulićevu rječniku gdje ovako značenje vađa da je uzeto iz ruskoga jezika), i s ovijem je bila riječ praslarska, ispoređi rus. хилитъ, češ. chyliti, polj. (przi)chylić. — U našem se jeziku javlja xvii i xviii vijeka u pisaca čakaraca, a između rječnika u Stulićevu (inclinare, torquere, flectere etc.). A ja ću ... nit' Zadar hiliti ni pustit Šibenik. Đ. Baraković, vil. 373. Ki (Bog) nikogar dobru hteća ne hili. jar. 3. I jedno stvorenje sobome ne hili. I. T. Mrnavić, osm. 135. Da ine plemce tlači al' hili. J. Kavašin 266b. Na čast tko je uzaša' ... drugove jađue hili. 434a.*

HILONKA, *f. ime žensko.* — *Prije našega vremena.* Hilonka. S. Novaković, pom. 110.

1. HĪĻ, hīļa, *m. vrsta ječma.* — *ispoređi* hilaća. — *U naše vrijeme.* Hīļ. hilaća, spelta piccola, vrst ječma (u Istri). B. Šulek, im. 108. Hīļ, frumenti genus^o. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 17.

2. HĪĻ, *m. ime volu.* F. Kurelac, dom. živ. 24. — *ispoređi* hilać.

HĪĻAC, hīļa, *m. ime volu (u Istri).* F. Kurelac, dom. živ. 24. — *ispoređi* 2. hīļ.

HĪĻAČA, *f. vidi* 1. hīļ. Hīļaća (s čakarskijem akcentom), tritici genus^o. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 1, 42.

HĪĻADA, *f. mille, tisuća, grē. χιλιάς, χιλιάδος, novogrē. χιλιάδα.* — *Akc. se mijēća u gen. pl. hīļādā.* — *Naj stariji je oblik bio* hilijada (vidi F. Miklošić, lex. palaeoslov.^o). radi hīļjada vidi kod a, a) i b). — *Od xv vijeka (u naše je vrijeme kod većine naroda izagnalo stariju riječ tisuća što je ostala u zapadnijem krajevima), a između rječnika u Mikašinu (hīļada, tisuća), u Belinu 486b, 487a, u Bjelostjenčevu, u Voltigijinu, u Stulićevu, u Vukovu, u Daničićevu.*

a. obično se mijēća u oblicima kao i drugi supstantivi ženskoga roda. treba dodati da se stari gen. pl. hīļād uzdržao do u naše vrijeme kad je uza ņ drugi koji broj. amo su metnuti i primjeri u kojima je acc. sing. hīļadu, ali može biti da koji spadaju pod b. a) stariji je oblik s lj potvrđen bez sumnje u ovijem primjerima: Mañe se ne dade, trgovće bogati, oda tri hīļjade sve zlatih dukati. H. Lucić 232. Za time jest paka trideset hīļjada ostalih pušaka. 271. Oni jur svoziše sežan̆ dvi hīļjade. P. Hektorović 25. Ako bi hīļjada hīļjada smrtnuje grīļja učinio. M. Divković, nank. 75b. Udarise mu šest iljada i šesat i šeset i šest udaraca. 1-0b—181a. — b) u ovijem se primjerima ne zna treba li čitati lj ili l (tako je i u Daničićevu rječniku). U svakom po trideseti hīļada aspri. Mon. serb. 407. (1441). 43 hīļade i 5 cati 53 dukati. Spom. sr. 2, 96. (1441). — c) u svrijem ustalijem primjerima (i kod b i c) stoji l (tako je i u rječnicima, osim Daničićeva). Piših jih biše tad sto dvadeset hīļjad. M. Marulić 11. Oborit se u hīļjadu rasapa.

P. Posilović, nasl. 45^b. O zdrava dakle, zdrava, iĻadu puta zdrava Marija! 188^b. Ubi sto i osamdeset i pet iĻada vojnika. S. Margitić, fal. 68. Ostavljam iĻadu strašni događaja. 129. Da bi njih množinu praznio kaplom ljeta u hiĻadi. J. KavaĻin 438^b. Već si imao iĻadu. J. Banovac, pred. 23. IĻadu iĻada puta učinio je ovo. 26. Nakon iĻadu godina. 94. Evo mu se udiĻ prikaza oko dvadeset iĻada Kršćjana. razg. 68. Dvi iĻade i trista godina. B. Pavlović 60. Trista i šesdeset i pet puta po pet iĻada čini iĻadu iĻada i trista i dvadeset i pet iĻada. J. Filipović 1, 26^a. Pozdravljam te hiĻadu i tisuć krat. P. Knežević, osm. 27. Dati toliko iĻada dukata onom. F. Lastrić, test. 122^a. Sužanstva u komu su od nekoliko iĻad godina. 150^b. I da iĻadu drugije múčim... 354^b. Proode stotine godina i iĻade. 368^a. Nikoliko hiĻada na glavnu svetkovinu B. D. Marije putuju. A. Kanižlić, utoč. xvi. HiĻadu i hiĻadu puta zemĻu lubeći. 244. Podpisao je skoro hiĻadu imena. kam. 158. Skupivši mlogo hiĻada vojnika. 586. Svaki će ti dati hiĻadu i sto srebrnaka. A. J. Knezović 147. A Sekule mlado djetete (*darova joj*) zlatan prsten od hiĻade. Nar. pjes. bog. 61. More čovik imati na iĻade načina. M. Zoričić, osm. 56. Štujem, negda na hiĻade Rim bogova da imade. V. Došen 79^a. Puno iĻada naj slobodnijih vojnika. And. Kačić, kor. 76. Mnoge iĻade nevirnika na pravu viru Isukrstovu obrati. Norini 72. One su imale velik razlog i hiĻadu razloga. N. Palikuća 19. Stotina će udrin na hiĻadu. J. Krmpotić, pjes. 6. Smilova se veće od iĻade puta. I. J. P. Lučić, razg. 20. Kupih koĻa za hiĻadu. Nar. pjes. vuk. 1, 305. Dala b' za ũga iĻadu dukata. 1, 314. Od iĻade ne može se naći koji bi me junak prevario. 1, 605. I sakupi iĻadu svatova. 2, 21. Mali kami od hiĻade okah. 2, 83. Stade svata dvanaest hiĻada. 2, 140. Stajaće ti hiĻadu godina. 2, 205. Viknu Rade hiĻadu majstora. 2, 206. No s Milošem ni s' opladiše u hiĻadu žutih dukata. 2, 213. Tri hiĻade sastavi katana. 2, 251. No u cara sto hiĻada vojske. 2, 265. U svakog je devet iĻad vojske. 2, 297. Sa svojijeh sto hiĻada vojske. 2, 344. Propade mi triest hiĻad vojske. 2, 366. Sastaše se srpske vojevođe hiĻada kićenih svatova. 2, 474. Broji svojih hiĻada svatova. 2, 478. Ni šezdeset, iĻade Turaka. 2, 504. Kom ĵepote u hiĻadi nema. 2, 526. I naj tebi hiĻadu dukata. A eto ti hiĻada dukata. 2, 599. Kroz hiĻadu proleće svatova. 2, 602. Na hiĻadu ovce ukradio. 2, 631. HiĻadom sam ĵeverdan oblio a hiĻadom sabĻu okovao. 2, 318. Goni Limun hiĻadu volova. 3, 451. Koja vredi iĻadu dukata. 3, 499. Kamo mojih hiĻada ovaca? 3, 566. Daj mi vojske petnaest hiĻadah. 4, 368 — *Kao sa supstantivom ženskoga roda stoji s hiĻada i predikat i atribut u jednini i u ženskom rodu.* IĻada ima ovakih prilika i vidimo ovake nepravde i pokaraĻa i ne marimo. J. Banovac, pripov. 52. Odkuda hiĻada zala izhodi. I. Velikanović, uput. 1, 351. Da ko broji, stotina bi bila; da ko više, iĻada bi bila. Nar. pjes. vuk. 1, 633. A otide hiĻada svatova. 2, 479. Pogibe ti hiĻada svatova. 2, 584. Š ũma ravna hiĻada junaka. 3, 111. U kojoj je hiĻada klinaca. 3, 161. Za ũom puće hiĻada pušaka. 3, 260. De se hiĻada dobije, stotina se može pokloniti. Nar. posl. vuk. 77. — *rjetko verbalni supstantiv stoji u množini.* Pojezdiše hiĻada svatova. Nar. pjes. vuk. 3, 252.

b. *dosta često zamjenjuje druge oblike acc. sing. hiĻadu (ovo bi uprav značilo: od prilike, oko hiĻade, hiĻada malo manje ili više). ovo se (po analogiji prema drugim brojevima) shvaća kao*

supstantiv srednjega roda, i stoji u svakom padežu (osobito s prijedlozima) nepromijeneno, a ima predikat i atribut u jednini i srednjega roda. Da se Bog smiluje grišnikom pokornim do iĻadu naroda. I. Ančić, ogl. 171. Obranoga od iĻadu. P. Posilović, nasl. 159^b. Budući pune hiĻadu izvrsnosti. M. Radnić 378^b. Posli iĻadu godišć. P. Macukat 27. S iĻadu razloga jest kraĻ. F. Lastrić, test. 64^a. Poslušajte jednoga među iĻadu. test. ad. 19^a. Reče mu: 'Ta da si od iĻadu godina, to bi za čudo bilo da si mogao tolika zla počiniti'. ned. 48. Koji će svidočiti, da je duša razložita izvrsnitija od iĻadu iĻada svitova ovije. 333. Stiže godišće hiĻadu četiristo pedeset i treće. A. Kanižlić, kam. 815. Veće može jedan zla učiniti, neg ih hiĻadu dobra. (Z). Poslov. danić. 149. Bi prikazano Bogu iĻadu volova. And. Kačić, kor. 220. Od hiĻadu i pet stotina knižica ne osta meni u dvi godine ni jedna. M. A. ReĻković, sat. A3^b. UdiĻ iĻadu misli u pamet dođe. L. Vladimirović 51. Jedan bus kupusa da može dat uzrok smrti hiĻadu mula. N. Palikuća 62. Armada je bila pomaĻšala i od toliko trudna putovaĻa i od hiĻadu drugih dosada. A. Tomiković, živ. 185. Čekaj mene s hiĻadu svatova. Nar. pjes. vuk. 2, 525. S njegovijeh hiĻadu svatova. 2, 598. U svakoj je po hiĻadu brava. 4, 45. Kod svojijeh hiĻadu svatovah. 4, 159. Mnoga bješe sila u Turakah, a Brđana hiĻadu i dvjest. 4, 372. Tu pogibe Musa Ratovane i sa ũime hiĻadu Turakah. 4, 374. Od hiĻadu Stojanovo drugih poginulo četiri stotine. Pjev. crn. 141^a. I na glavu od hiĻadu ogĻavlje. Nar. pjes. vil. 1867. 13.

c. *rjetko stoji oblik nominativa sing. hiĻada nepromijenjen za koji drugi padež.* Da još bude iĻada krat Ļudi i svitova koliko i(h) je. I. Ančić, vrat. 142. HiĻada im posjekoše glavah. Pjev. crn. 125^b.

HIĻADAK, hiĻatka, m. u Stulićevu rječniku: ‚millesima pars‘. — *nepouzđano.*

HIĻADAN, hiĻadna, adj. koji se broji na hiĻade, vidi tisućan. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Stulićevu (‚millesimus‘).* Od hiĻadni svi stotina neće biti traga. V. Došen 227^a. Sto hiĻadni ukor veći. 270^a. Kao nebo hiĻadne zvijezde. Nar. pjes. herc. vuk. 133.

HIĻADAR, m. čovjek u kojega je blaga na hiĻade. — *U Vukovu rječniku: ‚einer der tausende besitzt‘. ‚Jomo mille numorum (dives)‘. — S drugijem značenem u jednoga pisca xviii vijeka, koji rijeću hiĻadari prevodi lat. ‚millennarii‘. IĻadari koji govoraju (govorahu) da će Ļudi posli suda općenoga iĻadu godišta na svitu s Isukrstom kraĻevati, pak š ũime posli iĻadu godina da će na nebesa poći.* And. Kačić, kor. 372--373.

HIĻADICA, f. dem. hiĻada. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Vukovu.* Tretju ćemo odpostiti hiĻadicu od naše plate. M. Vetranić 1, 243. Poslao je paši hiĻadicu dukata. M. Pavlinović, rad. 101. — *Jedan pisac xviii vijeka prevodi ovom rijeći talijanski miglio (miĻa).* Daleko od grada dvi iĻadice. P. Macukat 17. Kada bi daleko od grada četiri dobro iĻadice. 19.

HIĻADIŠ, adv. hiĻadu puta. — *U Stulićevu rječniku: ‚millies‘. — nepouzđano.*

HIĻADIT, adj. vidi hiĻadan. — *U jednoga pisca našega vremena.* Naj potpuniji i naj živĻi opis ne može predstaviti ni hiĻaditi deo onoga što bi oči videle za jedan casak. M. D. Milićević, mednadnev. 29.

HIĻADITI, hiĻadim, impf. množiti na hiĻade,

činiti da od jednoga bude hilada. — *Ake. se miješa u avr. 2 i 3 sing. hiladi.*
 a. *aktivno.* — *Samo u jednom primjeru xviii vijeka.* Da hilade tko hiladi, i stostručit vas vik radi, da s tim Božji vik izpiše, ne b' kazao ništa više neg da počet nije moći. V. Došen 3a.

b. *sa se, refleksivno, množiti se na hilade.* — *Dosta često u naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (hiladiti se, hiladimo se, n. p. ovce ,vertausendfachen, auf tausend anwachsen' ,augeri millies').* Triput mu se iladile ovce! Nar. pjes. vuk. 1, 380. E takvi se hiladili Srbi! Pjev. crn. 8a. Hiladili se takvi sinovi u ovoj zemlji! M. Đ. Milićević, jur. 67.

1. **HILADNĀK**, *m. čovjek koji zapovijeda hiladi ljudi, vojnika.* — *Samo u Stuličevu rječniku: ,qui millenis praestet hominibus'.*

2. **HILADNĀK**, *m. hilada hilādā, milijun.* — *U Stuličevu rječniku (,millione' ,decies centena millia') za koji će biti i načiĕeno.*

HILADOKNĀGA, *f. u jednoga pisca xviii vijeka koji tako prevodi ŕeknu grčku riječ. Μισοδόξος, to jest hiladokniga.* A. Kanižlić, kam. 12.

HILADOLITRJE, *n. težina hilade litārā.* — *U Stuličevu rječniku (,mille librarum pondō') za koji će biti i načiĕeno.*

HILADOLEĆE, *n. hilada leta, hilada godina.* — *U Stuličevu rječniku (hiladoletje, v. tisućoletje) za koji će biti i načiĕeno.*

HILADUSTRUK, *adj. koji je hiladu puta veći.* — *Radi postaĕa vidi kod dvostruk.* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Simo donese hiladustruki plod. A. Kanižlić, kam. 885.

HILADĒNE, *n. djelo kojijem se što hiladi.* — *U Vukovu rječniku.*

HILAK, *adj. vidi hilok.* — *U Bjelostjenčevu rječniku i u Voltigijinu (,guercio' ,schielend').*

HILANE, *n. djelo kojijem se hila.* — *Stariji je oblik hilanje.* — *Između rječnika u Mikašinu (hilanje) i u Stuličevu.*

HILATI, *hilam, impf. namignivati očima.* — *Miklošić (etym. wörterb. 93b) misli da može biti od steĕem. scēleh, scēlch, sciehl (ispoređi novovĕem. schielen).* — *U Mikašinu rječniku: hilati očima, namignuti, i u Stuličevu: ,nictari, adnictare'.*

HILAV, *adj. u kojega je nezdravo oko.* — *Iste je osnove, od koje je i hilati.* — *U Vukovu rječniku: ,am auge beschädigt' ,laesus oculo'.*

HILĒ, *n. u dvije dubrovačke poslovice stoji uz miše, i kao da znači: laž, prijevarena ili što slično. isporodi hila. Diže hile miše na Kobiše. (Z). Poslov. danić. 16. Kamo ti hile, kamo li miše, o milolaž? (Z). 45.*

HILENOVIĆI, *vidi Hilenovići.*

HILICA, *f. mlada prasica.* — *U naše vrijeme u Istri.* Hilica ,porcula'. D. Nemančić, čak. kroat. stud. 1, 34.

HILOČAC, *hiločea, m. hilok čovjek.* — *U Stuličevu rječniku: v. hilok.* — *nepouzđano.*

HILOČAHAN, *hiločahna, adj. dem. hilok.* — *U Stuličevu rječniku: v. hiločasna.* — *nepouzđano.*

HILOČAN, *hiločna, adj. vidi hilok.* — *Samo u Stuličevu rječniku: ,strabo'.*

HILOČASAN, *hiločasna, adj. vidi hiločahan.* — *U Stuličevu rječniku: ,nonnihil strabo'.* — *nepouzđano.*

HILOGLEDATI, *hilogledam, impf. gledati kao hilok.* — *U Stuličevu rječniku: ,transverse intueri; za koji će biti i načiĕeno.*

HILOK, *adj. razrok, strangled.* — *ispoređi hilav.* — *Riječ je složena od osnove glagola hilati i od oko.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Mikašinu (hilok, krivok, gverok) gdje se naj prije nahodi, u Belinu (,lusciosus' 443b; ,strabunculus' 363b), u Stuličevu (,strabo, lusciosus, qui brevem oculorum aciem habet').* Ja mojoj gazdarici oprasčam da je hiloka i grbava. A. T. Blagojević, khin. 31 — *Može značiti i: koji vidi samo jednjem okom, isporodi gverok.* Boje ti je da hilok ulježeš u kraljevstvo Božije neg da dva oka imajuć budeš metnut u dolinu pečali. S. Rosa 102b.

HIMB, *adj. u Stuličevu rječniku: v. himben gdje ima i adv. himbo.* — *sasma nepouzđano.*

HIMBA, *f. fraus, prijevara.* — *Postaje od osnove glagola hiniti nastavkom ba; n se obično ispred b asimilacijom mijēna na m, ali se gdje-gdje nalazi pisano i himba (i u pisaca koji pišu i himba).* — *Od xv vijeka, a između rječnika (u svijem s m) u Vrančićevu (,dolus; fallaciae; fraus; impostura'), u Mikašinu (himba, varka ,dolus; fraus, fucus, fallacia, malitia, nequitia'), u Belinu (,fraus' 300b; ,dolus' 402b. 739b; ,astutia' 114a; ,malitia' 455a), u Bjelostjenčevu, u Jambrešićevu, u Voltigijinu (,inganno, falseria', ,betrug'), u Stuličevu, u Vukovu (vide prijevara s dodatkom da se govori po zapadnjem krajevima).* — *S m.* Himbe buđi čist. M. Marulić 142. Hitrosti ali himba ali privarĕka. Stat. polj. ark. 5, 279. Ne gledajuć kriva dobitja ni ožure ni himbe. Korizm. 64a. Bludite se od žita farizeov koje je himba. N. Raĕina 214a. luc. 12, 1. Ku stlaći taj zloba i djavla himba taj. M. Vetranić 1, 11. Himbu goji meu draga dva duha. 2, 55. To li 'e ka himba, vrni se, ja ti veju. M. Držić 417. I da se ne budemo kamogodire skitali po mnoziĕ naućil i porivani skrozi himbu i zabludenje ljudi. Postila. VIa. I tom himbom mladost pokriplah noć i dan. P. Zoranić 15b. Kako ka ju prez himbe ljubāše. 28b. Pravadno i bez himbe. Kateh. 156I. F4a. Bez nijedne himbe. S. Buđinić, sum. E7b. Ima svu odluku do svrhe sliditi, ako ni' himbe ke u ŕemu na sviti. D. Raĕina 83b. Uprav neće da pozire himbu, i privar srem tvori, mnokrat okom smijeh otvori, a po lieu suze otire. S. Bobaĕević 232. Himba biv svjetnik tad. D. Zlatarić 5b. Bez nijedne himbe. A. Gućetić, roz. jez. 265. Videći tu himbu djavalsku. F. Vrančić, živ. 7. Jezik tvoj pripovijedaše himbu. M. Divković, bes. 31a. Kakono malo djetetce ne ina u sebi nikakove zloće ni nikakove himbe. 113b. Čuvaj se od napasti i imbe djavaoske. zlam. 22a. Neka ju one ljubvenijemi himbami primame. B. Kašić, per. 209. Po kom uĕam odoliti tvojoj himbi, puna ke si. Đ. Baraković, vil. 250. Pogledaj k dušam djavaoskom himbom privarenim. I. Bandulavić 108a. Evo istiniti Izraelćanin u komu nije himbe. 187a. joann. 1, 47. Trijebi je od svijeta spomenuti himbe i varke sve naj gore. I. Gundulić 217. Pozna himbu poganov i istinu kršćenikov. F. Glavinić, evit. 286a. Videći dakle ova mladiĕca rećenoga Maga himbu. 341a. Slišati s himbom onoga, koji se isповijeda, grijeh je. S. Matijević 79. Brez kradĕie i himbe može mo pribavljati žitak. I. T. Mrnavić, ist. 58. Da se ne čini privara i himba u kupljenju ali prodavanju. nauk. 1702. 17. Svakom himbom i vrlinom služite se suproč ŕemu. G. Palmotić 3, 10b. Moj glas laživo za himbu razdiru. I. Ivanišević 278. Laž naravnijem dobrom zove, himbu darom vrh svijeh dara. P. Kanavelić, iv. 18. Ne vidiš li oćito himbu i neistinu u koju su te

nveli? P. Radović, nač. 135. Kano je svit pun imbe i laži. I. Ančić, svit. 253. O imbo svita ovoga! P. Posilović, nasl. 197a. Privariše... puok Božji š njihovijem himbami. M. Radnić 24a. Svijet jest utemeljen svrlu himbe. 307^b. Zač ljubite vi tašćine, himbe, laži i krivine? A. Vitaljić, ist. 17a. Nije u duhu njegovu himbe. L. Terzić 91. Svaka himba djavalska neka se iskoreni. 248. Ki učini mnoge imbe. P. Macukat 93. Ne znađu se otme, odire, himbe, izdanja. J. Kavačin 257^a. Ki se blaga napuniše svakom himbom. 418^b. Koju nam toliko trudnu himbe hudoobske prikazivaju. I. Đorđić, ben. 6. On nije nigda griha, himbe, ni krivice učinio. J. Banovac, pred. 69. Karaše himbu i holost Farizeova. F. Lastrić, ned. 417. Mlogo puta Bog pripusti da se očituje himba i laž govoreña našega. od' 219. Laži i himbe ovega svijeta. V. M. Gučetić 54. Ali nije našasta himba u ustih njegovih. A. Kanižlić, kam. 458. Proglašeno ispovije svoje himbe. S. Rosa 111. Priko mora ovog' svita, gdi talase himba hita. V. Došen 217^b. Bez ikakve himbe i grabše. Đ. Bašić 166. Tako nikomu ne čini krivine ni himbe. Ant. Kadžić 70. Ne mogu jih hraniti ni s rečenom himbom od krive mire. 261. Jer bi se drugačije otvorio put mnogim himbama. 323. Da ne leži zmija u travi, hoću reći, da nije koja himba djavaoska u tomu. 339. Lastnije uklanja himbu i prijevaru istoga djavla. J. Matović 283. Imamo dušu čistu i bez himbe. 380. Lica puna himbe i izdaje. L. Radić 52. Zloća oli himba (malitia). M. Dobretić 195. Blago koje s himbom osvojiše. D. E. Bogdanić 19. Suproč svijem pakljenijem silam i himbam. I. M. Mattoć 99. Ako bi u odmicaću davala himbu učinio. I. J. P. Lučić, nar. 95. Pastijer... kraljevstvo cijeni svako himbu taštu. N. Marčić 22. Niti je u duhu njegovu himba. G. Peštalić 2. Koji ne budu virovati himbam njegovim. Grgr iz Vareša 85. Otet i eu sve, što je hilom i himbom potomio. S. Lubiša, prip. 166. Zlobne duše, pa što duše s mirom tajnuvale, to su gore himbe sakovale. Osvetu. 2, 48. I red ti se uteći ili himbi. M. Pavlinović, razl. spis. 4. — S n (*vidi* i himba). Budi prez vsake himbe. Naručn. 80^b. Jesi li kada učinil falsivost ili himbu ili si rekla laž? 86^b. S velikimi zlobami i himbami spejaše ju van. Mirakuli. 21. Ne činite almuštva od ožure i himbe. Korizm. 9^b. Gdje se nepravu teče himbom, tadbom, lažom. Zborn. 167^a. Ljubav prez himbe. Anton Dalm., ap. 16^b. S tobom sam jednake beside i vire, i čovik brez svake himbe i prohire. H. Lucić 232. Ako po himbi vazimlje tuja. S. Budinić, sum. 38^b. Niti bi našasta himba u ustih njegovih. I. Bandulavić 95^b. isai. 53, 9. Himbe njihove odkrivaje. F. Glavinčić, cvit. 7^b. U pismu nijedne himbe ne poznaše. Oliva. 45. Koga Samuel kralj bugarski himbom sveza, ne junaški. J. Kavačin 251^b. Gdi se nahodi himba mloga, oslobdi nas, Bože, toga. A. J. Knežević, vers. 4. — *Gen. pl. trebalo bi da je himbâ ili (pošto se zaboravilo postaje) himbâ; ali su potvrđeni samo oblici himbi i himbâ*. Ostro kara ovo duhovne ljudi radi njih himbi. Postila. 02^a. Potribno vam je ukloniti se od njihovih himba. A. Kanižlić, kam. 368. Izdajnika neka se možemo čuvati, i od njegovijeh himba pokrivenijeh. Đ. Bašić 7. Djavla paklenoga i njegovu ispraznosti i ostali imba i opačina. M. Dobretić 51. Na sramotu svijeh himba, zasjeda i vrlina neprijateļa moga spasenja. I. M. Mattoć 59. Ne bojeći se himba i laživijeh blazna varavoga svijeta. 137.

HIMBARITI, himbarim, *impf. himbeno raditi, himiti*. — U *Bjelostjencevu rječniku* (kod calarim).

HIMBEN, *adj. koji pripada himbi, u kojemu je himba, lažan, laživ, prevarliv*. — *Rjede s n*: himben, *vidi kod himba*. — *Od xv vijeka*.

a. *adj.* — *Između rječnika (samo u Jambrešićevu s n) u Vrančićevu* (dolosus; fallax; fraudolentus; pellax; subdolus; vafer; versutus³), u *Belinu* (dolosus⁴ 402^b; subdolus⁴ 300^b); versipollis⁴ 278^a; vafer⁴ 114^a, 455^a; falsus⁴ 301^a), u *Bjelostjencevu, u Jambrešićevu* (himben), u *Volčigijinu* (falso, ingannevole⁴, falsch⁴), u *Stulićevu* (fallax, fraudolentus, dolosus, fictus⁴), u *Vukovu* (betrügerisch⁴, fraudulentus⁴, cf. laživ, lažan, prijevaran). — *Komp.* himbènjij (A. d. Bella, rječn. 300^b. A. Tomiković, gov. 340. J. Stulli, rječn.). a) fallax, u *aktienom smislu, koji laže, koji vara, pa i lukav, zloban; kaže se ne samo o čeladetu*. — s m. Ovi himbeni svit pritegnu sve k sebi. M. Marulić 104. Ali nu (*košutu*) kad lovac u himbeu tonotac uhvati iz krova. M. Vetranić 1, 108. Plako je himben tač. M. Držić 129. Aj lučko himbeno uzdanje. P. Zoranić 32^a. Ljudi u svem himbeni. F. Lukarević 158. Mačka u toj zla pride u dilu himbenu, ter s razña tuj skide mu plovku pečenu. D. Rašina 55^b. I toli svit je pun himbenih privara. 88^a. Ti kažeš u svemu, da dobra hoć meni, a te tve ljubavi sve su var himbeni. 96^a. Sad poznam kroz moj trud, o gorka ljubavi, koli je tvoja čud himbene naravi. 125^a. O svite himbeni, o smrti nepravu, zao t' poraz sad meni tvoja stril zadava! 133^b. Osvetitelj ulazi sad himbenom u dvor nogom. D. Zlatarić 33^a. Ugasiti sve udorce oğnene prihimbenoga. M. Divković, bes. 243^b. Ne biše stanoviti, da himben, usilan. Đ. Baraković, vil. 278. Neprijatelj moji himbeni na me vas dan iznošahu. I. Gundulić 203. Greeceja se svakolika na himbenu spravja Troju. G. Palmotić 1, 117. Tač je ljubav ne velika, šarovita i himbena. 2, 33. Scijeneć, da tvoji grijeh himbeni težijem djelom pokrio si. 2, 355. Himbeni su ovo ljudi, jedno misle, drugo čine. 2, 384. Već ne scini himbene privare ženske. I. Ivanišević 11. Na ovomu imbenomu svijetu. I. Ančić, svit. 63. Od himbenijeh svjedoka htio si bit obaden. I. Akvilini 271. Er cijeeć čudi svo'e himbene na pravi se put ne kreće. A. Vitaljić, ost. 29. Nego sam veoma pojubio ovi svijet imbeni. S. Margitić, ispov. 13. Obrani nas od neprijateļa himbenoga. 278. Tad eu doći u poznanje, da nimato čin himbeni. P. Vuletić 52. Himbenoga nisi oka. J. Kavačin 152^a. Vrag grobni pun himbena jeda. 417^b. Ohol, himben, Bogu odmetan. 412^b. Darovi himbeni, darovi koji line sliku od radosti. A. d. Bella, razgov. 21. Zakletvam himbenima iskrnoga izdo je. I. Đorđić, salt. 71. Koga ne može rasrčiti ni zloća od himbene braće, ben. 87. Nemojte imat srce himbeno. 92. Za himbenom sjenom eretika ode. A. Bačić 163. Ma što bi ja himbene žudije za živo mormorañe kara', jer mormorahu za dili Isukrstvije. J. Banovac, razg. 116. Himbeni i nenavidljivi Farizeji. F. Lastrić, od' 284. Mite suce himbene. 374. Kakve himbene vidi suprot sebi dogovora. test. 105^b. Jur znaše tko je, i laživij kako je, himben i pogan. P. Knežević, živ. 55. Od neprijateļa himbena brani mene. I. A. Nenadić, nauk. 225. Za onu ljubav, s kojom si od Jude izlajice himbenim celovom pozdravljen. A. Kanižlić, bogoljubn. 93. Prigoda je sklisko misto, himbenoga puno leda. fran. 181. Od ovoga imbenoga svita. M. Zoričić, zrc. v. Poznavši ga himbena osvadtiteļa braće posicone. Ant. Kadžić, kor. 356. Himbeno mućanje ispovidnikovo. Ant. Kadžić 260. Nenavidi Gospodin svjedoka himbena. J. Matović 414.

Prokletstva koja mogu izaći iz himbeni usta jednoga stvorena protivu svomu stvoritelju. M. Dobretić 198. Govorili su suprot meni ustima himbenima. I. Velikanović, uput. 1, 162. U sreću himbenomu nemilos je tajji. Zgode. 5. Boji jest hrstuzin, nego često dolazeće čovika himbena i lažjiva. Đ. Rapić 93. U ovima knjigama jesu naj himbenija razložena krivobogoštovnika razvezana. A. Tomiković, gov. 340. Glas Božji s kojim zapriti zmiji himbenoj. Grgur iz Vareša 57. Jere jezik bi himbeni, laživi ti glas domije. P. Sorkočević 582a. Da me već ne ljubi taj junak himbeni. Jačke, 26. — s n. Himbeni Akior. M. Marulić 25. Živote himbeni. Transit. 97. O himbeni Krstjanine! Korizm. 25a. Lašci, tradituri, falsi, himbeni li imaju ku koližu šegu. 37b. Na ovom himbenom i nečistom svitu. 64a. Da smo preminući s ovoga himbenoga svita. Mon. croat. 266. (1572). Žude vjeriti se i iziti na himbeni svijet. B. Kašić, per. 101. Bi na pogibeli i meji himbenom bratjom. F. Glavinić, cvit. 208a. Himben jest ov svit. 453b. Izda tebe onim himbenim celovom. M. Jerković 45. Dakle ustegni jezik od himbena govoreća. J. Banovac, razg. 121. — b) falsus, u pasivnom smislu, koji nije pravi, koji nije istinit, koji nije onaj što se misli da je ili što bi trebalo da je, nije sigurno lako raspoznati ovo značenje od predašnjega. — s m. Razliko ptiče tomu himbenomu bogu prikazovahu. Živ. kat. star. 1, 218. Takovo tumačenje, takov razum i nauk jest kriv i himben. Postila. Hlbiša. Jedno himbeno zmišljenje. Katal. 1561. F1b. Ako se služil jest pinezom himbenim. Š. Budinić, ispr. 67. Služili se jesu himbenom munitom. 90. Ako su se služili himbenimi mirama. 91. Izkušjenje od hvale himbene. A. Komulović 39. Ne ima prave ljubavi nego li himbeni i lažjivi. M. Divković, bes. 414a. Čuvajte se od himbenih prorokov. I. Bandulavić 167a, mat. 7, 15. Bi jedna privarka i jedno prikazanje himbeno od hudobe. M. Orbin 122. Svit nas himbenom lipostju poteže. A. Georgiceo, pril. 69. Glase kralju dah himbene. G. Palmotić 1, 75. Pod himbenom neka slikom sadružji se i sjedini. 1, 96. U viri koje ne može nijedna stvar neistina ni himbena biti. P. Radović, nač. 135. Ti njihovi idoli to jest himbeni bozi. 297. Ako bi učinil himbeni munitu. ist. 109. Himben nauk knjiga heretičkije. M. Radnić 264b. Koji prima redove s himbenim pismom. I. Zanotti, upit. 10. I hvale se ludo zamau u himbenijem bogovima. I. Akvili 152. Isusove lude vire, ku držimo mi u svemu ludu, tašću ter himbeni. P. Hektorović (?) 102. Himbeno prikazanje mendax visum. A. d. Bella, rječn. 375b. Sreć u moje sjede himben sram nepravi. I. Đorđić, uzd. 27. Što se krijaše pod odjećom himbenom. ben. 127. Muhamed turski himbeni prorok. J. Banovac, pripov. 185. Manase poče štovati idole bogove himbene. J. Filipović 1, 245b. Čuvši opaki vojuići himbeni osudu. F. Lastrić, test. 116a. Nihova je vjera himbena i lažjiva. V. M. Gučetić 119. Koja je prošasti vrimena služila himbenim bogovom. M. Zoričić, zrc. 14. Kad bi klali živine za posvetilište himbenim bogovom. 105. Zapiso je jedno himbeno skazañe. S. Rosa III. S himbenijem falama udalnuju u ušima i u sreća... J. Matović 410. Ne reci himbeno svjedočanstvo. T. Ivanović 7. Kako si oslobodio dušu Suzane od himbene krivine. 116. Jesi li davo himbene pjenaze za dobre? 150. Ustaće bo himbeni Krsti. B. Leaković, gov. 260. — s n. Vsaka stvar svitovna je himbena. Transit. 153. Usilovahu se doistiniti himbenimi računai da duše imihu se drugoć sajt

s telesi. 187. Na potvrjenje ovoga negova himbenoga jeretičastva. 210.

b. *adv.* himbeno, lažno, lažico, s prijevaram, na prijevare, pa i lukavo, zlobno. — *Između rječnika u Mikaljinu* (himbeno, s varkom, fraudulenter, dolose, dolo malo, malitiose, fallaciter, subdole, insidiose), u *Belinu* (fictae 300b, 317b; fiete et simulate? 201b; dolose? 402b; malitiose? 455a; astute 114a), u *Bjelostjenčevu*, u *Jambrešičevu* (s m: himbeno), u *Voltigijinu* (falsamente, ingannevolmente, betrügerisch), u *Stuličevu*. — *Komp.*: himbenijē (M. Divković, bes. 31b. A. Kanižlić, kam. 60). S m. Da ne reku Ejipei: Himbeno izvede njih. Bernardin 55. exod. 32, 12. Da Isusa himbeno ulite. 69. mat. 26, 4. Dode brat tvoj himbeno. N. Rašina 58a, gen. 27, 35. Kadano ju (*Eleni*) od muža himbeno odmamivši odvede. H. Lucić 185. Oni ki himbeno diš da te dvoriše. 241. Ki u kupovanju i prodavanju himbeno duguje. Š. Budinić, sum. E7a. Ako je nepravdno i himbeno odvioval. ispr. 61. Govoraše protivu tvomu iskrienu kako himbenije i opačije umijaše. M. Divković, bes. 31b. Ki čemer pripravi Belona himbeno. Đ. Baraković, vil. 69. Gizdave himbeno plemke su vile sve. I. Gundulić 144. Vidiš, kako himbeno govore. F. Glavinić, cvit. 319b. Tako zaludu je ufat i virovat a himbeno dilovati. J. Banovac, pred. 58. Himbeno je reći, da Dul S. nije Bog. F. Lastrić, test. 247b. Zdrav meštre! nemu reče, pak himbeno neg celova. P. Knežević, muk. 15. On je poklisare himbeno naučio, što imadu kazivati. A. Kanižlić, kam. 110. Pak himbeno zagrlji ga. And. Kačić, kor. 212. Kada jedan himbeno uzimlje život drugomu. A. d. Costa 2, 155. Da himbeno ulize virenik u redovništvo. Ant. Kadčić 401. Da će ženidba himbeno i po zloći bit zabrañena i razmetnuta od drugoga. M. Dobretić 456. Ti koji si pun zloća, misliš himbeno, da mene sliđiti i k meni pristati moreš? Đ. Rapić 55. Koji su š njima himbeno vladali. S. Lubiša, prip. 116. — S n. Dojde brat tvoj himbeno. Bernardin 41. gen. 27, 35. Himbeno ga osvadiše. Transit. 32. Ki himbeno ulitivši i papu, pod tih nagleći u Carigrad ga dopeja k cesaru. F. Glavinić, cvit. 371a.

HIMBENAC, himbenca, *m. vidi* himbenik. — *Na jednom mjestu xvii vijeka*. Istina će ga osloboditi od himbenaca. B. Kašić, nasl. 103.

HIMBENČAC, himbenčca, *m. vidi* himbenčić. — *U Stuličevu rječniku*: truffaello? fraudator, improbus. — *sasma nepouzdanu*.

HIMBENČIĆ, *m. dem.* himbenac. — *U Stuličevu rječniku* (uz himbenčac). — *nepouzdanu*.

HIMBENIČA, *f.* himbeno žensko čelade. — *U Belinu rječniku* (mulier fallax? 300b; deceptrix? 402b), u *Voltigijinu* (ingannatrice? betrügerin?), u *Stuličevu* (mulier fraudolenta, quae decipit).

HIMBENĀK, *m.* himben čovjek (u osobitom značenju: onaj koji laže da je drugi nego je). — *isporedi* himbenak, himbenac. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* (impustor?), u *Mikaljinu* (himbenik, hinas, fallax, impostor, falsus, fraudulentus), u *Belinu* (fallax? 300b; deceptor? 402b; versipellis? 278a; vafer? 114a), u *Bjelostjenčevu*, u *Voltigijinu* (ingannatore, raggiratore? betrüger?) u *Stuličevu* (fraudator, deceptor? impostor?). S n. O himbenici, o ožurnici! Korizm. 9b. Falsivi i bolznivi odgovornici i himbenici. 81a. Del nega hoće postaviti s himbenici. Anton Dalma, nov. tešt. 38p. mat. 24, 51. Svih himbenika onoga Nazaraniza nasliđujuće polovimo. F. Glavinić, cvit. 31E. — S m. Homer Jupit-

tera lažcem, himbenikom i zločudnikom zove. F. Vrančić, živ. 10. Ajme Juda himbeniče! M. Divković, plač. 11. Ovi himbenik činiti će čudesu zamijerna. M. Orbin 195. Ne da trublam glasa dati, nu mučea svim zlamenja stavi od svoga odijeljenja tad himbenik domišljati. I. Gundulić 39. Što ćemo učiniti od ovoga himbenika? P. B. Bakšić 78. Ni zajedno s himbeniči ki zlo čine sgubi mene. A. Vitalić, ist. 81^a. Muči, himbeniče, izdavče, laživče, muči! A. d. Bella, razgov. 246. Tamni himbenik nebesa varo je. I. Đorđić, salt. 113. Pogadaš se s paklenijem himbenikom. B. Zuzeri 420. Ne imam virovati, da se naodi među vama toliko slobodnije himbenika. F. Lastrić, ned. 332. Procinio si, imbeniče, da... test. 303^a. Ova dva himbenika cara privariše. A. Kanižlić, kam. 371. Imao bi se dakle ta himbenik povratiti iz redovništva i vinčati mladicu privaronu. Ant. Kadčić 402. Da utiši zbuñeña u kraljevstvu uzrokovana od himbeniká. A. Tomiković, živ. 19. I od kvara gonit himbenika. Osvetn. 2, 94.

HIMBENIT, *adj.* *vidi* himben. — *Od xvii vijeka.* Čeľad toli himbenita. G. Palmotić 1, 383. S himbenite mnoge sile. B. Betera, čut. 105. Jere čovjek himbeniti nestavno je plaho more. A. Gledević 98^b. Stañe svitovno vide himbenito. A. J. Knezović 88.

HIMBENITI, himbenim, *impf.* *biti* himben, *raditi* himbeno. — *U Stulićevu rječniku:* „adhíbere dissimulationem, uti dissimulatione“. — *nije dosta pouzdano.*

HIMBENOGOVORLIV, *adj.* *koji* himbeno govori. — *U jednoga pisca xviii vijeka, koji će biti sam oru riječ načinio.* Kako je himbenogovorliv bio. A. Kanižlić, kam. 159.

HIMBENOSLOŽAN, himbenosložna, *adj.* *u jednoga pisca xviii vijeka, koji će biti sam oru riječ načinio.* Svojim govorenim himbenosložnim ništa ne isprosi. A. Kanižlić, kam. 636.

HIMBENOST, *f.* *osobina onoga što je himbeno, i u konkretnom smislu kao himba.* — *isporedi* himbenstvo. — *Od xv vijeka, a između rječnika u Belinu* (himbenos, fraus³ 300^b; fictio³ 278^a; malitia³ 455^a; astutia³ 114^a) *u Voltigijinu* (v. himba) *u Stulićevu* (fraudolentia, fraus³). Ludosti se i taščini poklanjaju i himbenosti idolskoj službe. Živ. kat. star. 1, 219. Ali jaoh! ako sred svitlosti vedrih kraja slave dike zamerne su i velike varke, izdajstva, himbenosti... I. Gundulić 44. Imaju odagnat himbenos neprijateljicu od istine. I. Držić 272. Himbenosti po vas dan mišljau. L. Terzić 92. Znaj da je razlikost među opačinom, himbenosti i izdajstvom. K. Mađarović 64. Himbenost je aliti vuhvenost imati zle misli u seli od iskrñega. 64. Čovjek koji se zakliña napuña se himbenosti. 107. Tvu himbenos kažu oćito. I. Đorđić, uzd. 51. Lubi ovoga svita himbenosti. P. Knežević, osm. 61. Da vrag svojom himbenosti s Bogom ñega ne rastavi. živ. 38. S ovom himbenošćom varati želi te. A. J. Knezović 28. Svakom himbenostjom oti ga varati. 148. O djavaoski sine, pun svake himbenosti! E. Pavić, ogl. 658. Spozna himbenost žudioskijeh razloga. S. Rosa 156^b. Koji svojiem himbenostima odbijaju ljudi i među sobom zatiču. J. Matović 410. Koji himbenosti i nepravde zove ženidbo ono. M. Dobretić 504. Ali cijeniš, da je sve to himbenos i privara? A. Kalić 202. Lienmirstvo iliti himbenost. B. Leaković, nauk. 360. Ove otajne osnove i nutrine himbenosti Hiruda bile su satrvene. A. Tomiković, gov. 21.

HIMBENOVATI, himbenujem, *impf.* *vidi* himbeniti. — *U Stulićevu rječniku:* „fraude, dolo uti“. — *nije dosta pouzdano.*

HIMBENSTVO, *n.* *vidi* himbenost. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Belinu* (fraus³ 300^b; simulatio³ 317^b; fictio³ 278^a; astutia³ 114^a) *i u Stulićevu* (v. himbenost). Čini mene ponizna brez himbenstva. M. Divković, nauk. 122^b. Podobstvom upravi puť hirabenstva svoga. I. T. Mrnavić, osm. 75. Ne su čini sve vuhvenstva, sve himbenstva. G. Palmotić 2, 74. Poznaju himbenstvo u svemu onomu. M. Radnić 18^b. Na himbenstva ki su dati Bog će ih s zlijem pedepati. I. Akvilini 76. Opaki kralj hotje takojer združiti svoj posluh pod silu s naukom svoga himbenstva. A. d. Bella, razgov. 87. K ñemu iđu s varkom i himbenstvom. 116. Oholas, taščine, himbenstva, nevjere. I. Đorđić, salt. 380. Komu oćituju himbenstvo heretnika. K. Pejkić 11. Hoće himbenstvima Isukrstova obećaña tako oćita i svitla crniti. I. Velikanović, uput. 1, 244. — *himbvesta na jednom mjestu xvii vijeka jamaćno je štamparska pogreška mj.* himbenstva. Zaman strijeļa ñim protivá sva himbvesta zlobnik stari. G. Palmotić 3, 38^b.

HIMBENSTVOVATI, himbenstvujem, *impf.* *u Stulićevu rječniku:* v. himbenovati. — *nepouzđano.*

HIMBEŃAHAN, himbeñalna, *adj. dem.* himben. — *isporedi* himbeñasan. — *Samo u Stulićevu rječniku:* „improbulus“.

HIMBEŃÁK, himbeñaka, *m.* *vidi* himbenik. — *Od xvii vijeka.* Ako nećeš biti pokraden od himbeñaka. M. Radnić 30^a. Evo, onaj himbeñak hoće te uliniti. Đ. Rapić 474.

HIMBEŃAŠAN, himbeñasna, *adj.* *vidi* himbeñahan. — *Samo u Stulićevu rječniku.*

HIMBEZAN, himbezni, *f.* *vidi* himba i himbenost. — *Na jednom mjestu xvii vijeka.* U takoj himbezni misal mu pitajuć. P. Zoranić 3^b.

HIMBICA, *f. dem.* himba. — *Samo u Stulićevu rječniku:* v. varćica.

HIMBOVATI, himbujem, *impf.* *u Stulićevu rječniku:* v. himbenovati. — *sasna nepouzđano.*

HIMERA, *f. žiuvicq.* chimaera, ñeka nakaza (*ujedno lav i koza i zmaj*) *u grćkoj mitologiji.* — *U jednoga pisca xvi vijeka.* Vidjeli smo... divje vole i himere. M. Vetranić 1, 235.

1. **HIN**, *adj.* *koji* hini, *laživ, prevarliv.* — *Adjektiv samo na jednom mjestu xviii vijeka.* Taki jesu hini jezici, ter opaki nevirnici. A. J. Knezović, verš. 19. — *Adv.* hino (*lukaćo?*) *na jednom mjestu xvi vijeka.* Vidil sam sred rike uliitit' tekuce ribu, ka hino gre, ñno vode plijuće. D. Rañina 91^b.

2. **HIN**, *m.* *vidi* hina. — *isporedi* 3. hin. — *U dvu piscu xv i xvi vijeka.* Kolik je u ñih uzdanju hin. M. Marulić 36. Ako ni laž i hin. 39. To je svitovni hin. P. Zoranić 51^b.

3. **HIN**, *f.* *vidi* 2. hin. — *Samo na jednom mjestu xviii vijeka.* Da sam znala hini tvoje. A. Gledević 299^b.

HINA, *f.* *fraus, prijevava, laž.* — *isporedi* 2. i 3. hin, i himba. — *Od iste osnove od koje je i hiniti.* — *Od xv vijeka, a između rječnika u Danićevu* (hyna, fraus³). Koji testamonati hoću da se obsluži bezi ñedne hine napuno. Spom. sr. 2, 128. (1466). U tobi ni hine. M. Marulić 91. To su sve ludosti svitovne i hina. 232. Budi ti ugodno pomoći istinu da hina ne prime sminosti. Transi. 214. Poznavši hinu i last zloga i nećistoga djavla. Mirakuli. 99. U tom te slu-

žiti ja hoću brez hine. H. Lucić 230. Kako je po riči rekao od istine u vanjelskoj priči, u kojoj ni hine. P. Hektorović 59. Laž i hina na sirt nas navodi. I. T. Mrnavić, osm. 162. Majku prvu on zaveza svijem hinama. I. Dražić 20. Ne bi li u tom nazriju neprijateljske hine. M. Pavlinović, razl. spis. 317.

1. HINAC, hinca, *m.* čovjek koji hini, himbenik. — *isporedi* hinac. — *Od xv vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* (fraudator; veterator⁴), u *Mikašinu* (vidi himbenik; hinac koji zaslipiv oči ljudima vara „praestigiator⁴“), u *Belinu* („fallax“ 300^b; „deceptor“ 402^b; „simulator“ 317^a; „seductor“ 664^b), u *Stuličevu* (fraudator, deceptor, impostor⁴). Kako hinci i istinici, kako ki su neznan i poznani. Bernardin 27. paul. 2cor. 6, 8. Spomenuli smo se, da je on hinac rekao. 74. mat. 27, 63. Učine me luda i hinca tisuć krat. M. Marulić 176. On hinac reče. Korizm. 97^b. Hinac on reče. N. Rašina 94^b. mat. 27, 63. Moje je življenje u robstvu zli hinac. G. Držić 404. Tijem hinca umori. M. Vetranić 2, 135. On mnogo krat obeća tatom, razbojnikom, prelubodvcem, hincem... priti ka velikoj časti. Postila. K2^b. Počeše ga osfadijevati da je on hinac i podbunitelj. B. Kašić, is. 53. Neka znaš, vojvoda, da bogovi tvoji hinci jesu. F. Glavinić, evjot. 349^b. Ali će poznati što jest hincu biti. I. T. Mrnavić, osm. 35. Okružen od trna kakono inac. P. Posilović, nasl. 143^a. Jer Lovrinac svih njih krsti, oni hinac primčisti. P. Hektorović (?) 149. Držeći mene kako jednoga hinca. A. Vitičić, ist. 392. Mormoravci i zločesti inci. T. Babić, pism. 29. Kad u lutini za niku osvotu i pogrđeše rečeš iskrinemu; „Hrsuse, pijanče, kurvo, hince!“ F. Lastrić, ned. 140. Svi rekoše: „Da zločinac po sve nije i još hinac, ovdje ne bi svezan bio.“ P. Knežević, muk. 27. Sveti Agustin kaže, da Isusa lašcem, hincem i varaocem zvalu. L. Vladmirović 28. Drugačije mogao bi brez krivice svaki hinac i varaoc reći, da je prikorendno uzdignut za ponovljene crkve. I. Velikanović, uput. 1, 260. Hinae i hincimirac propasni. I. J. P. Lučić, razg. 85. Jel' to hinac, jel' to lažac? Nar. pjes. istr. 6, 15.

2. HINAC, hinca, *m.* od drva ili olova napravljena sipa (saepia), koja se baci u more te se na nju baci sipa i ulovi. na Krku. — *Biče ista riječ što* 1. hinac uzeta u metaforičkom smislu.

HINAT, *m.* ime muško. — *xiv vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (Hinati). Hinat. Deč. hris. 8. 11 i još na nekoliko mjesta. U Hinata synh Brajanh. 8. 75. Hinat. Glasnik. 15, 298. (1348?)

HINATI, hinam, *impf.* viditi hiniti. — *Na dva mjesta xvi i xvii vijeka.* Ako me soboščina ne hina. P. Zoranić 76^b. Trepčanin Trepčanina hina. (D). Poslov. danić. 137.

HINATOVAC, Hinatovca, *m.* u *Daničićevu rječniku*: „Hinatovlec“, neko mjesto negdje oko Prizrena; vinograd, na Hinatovlec, daje car Stofan crkvi arhandelovoj u Prizrenu (Glasnik. 15, 271 god. 1348?).

HINB-, *vidi* himb-.

HINCATI SE, hincam se, *impf.* coitum appetere (de equis), equiro. — *Po svojoj prilici riječ onomatopajska uzeta od rzaia.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjencevu* (hincam se „equo, dicitur de equis cum coitum appetunt; sinul catulio de canibus, et suio de subibus etc.“) gdje se naj prije nahodi, i u *Stuličevu* („equiro“ s dodatkom da je uzeto iz *Bjelostjenceva*). Kobila se hinca. F. Kurelac, dom. živ. 9. — *U Bjelo-*

stjenčevu rječniku (hincam se, zritavam se „petulcio“) i u *Jambrešičevu* („petulcio“) ima i drugo značenje: ritati se, prucati se.

HINCLIV, *adj.* koji se hincia. Kobila je hincijiva. u *Štajerskoj*. F. Kurelac, dom. živ. 9.

HINČIĆ, *m. dem.* hinac. — *Samo u Stuličevu rječniku*: v. himbenić.

HINDA, *f.* ime žensko. — *isporedi* Hindija, Hinda. — *Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 110.

HINDIJA, *f.* ime žensko. — *isporedi* Hinda, Hinda. — *Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 110.

HINDA, *f.* ime žensko. — *isporedi* Hindija, Hinda. — *Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 110.

HINĐUŠ, *m.* ime mjestu. — *isporedi* Hiđuš. — *Prije našega vremena.* Hinduš. S. Novaković, pom. 150.

HINEJ, *m.* nekakva životinja. — *Riječ je grčka, ne znam koja.* — *U rukopisu xvi ili xvii vijeka pisanom crkvenjem jezikom.* Slovo o hineji v. mori. — Hinej jest v. mori, ni plavajeti, ni hoditi, n. jako kļupko vaļajeti se, razve rilu izimajeti jeliko se hraniti. *Physiol. nov. star.* 11, 199.

HINIC, *m.* *vidi* hinac. — *U Stuličevu rječniku*: v. himbenik s dodatkom da se nahodi u pisca *Lastrića* (?). — *sasma nepouzđano.*

HINICA, *f.* žensko čelade koje hini. — *isporedi* hinac. — *U Stuličevu rječniku*: v. himbenica.

HINIĆ, *m.* prezime. — *U naše vrijeme.* Boca 11. 34.

HINIK, *m.* *vidi* hinac. — *Na dva mjesta xvi i xviii vijeka.* Zli hiniće. M. Držić 131. Čete lupeža i hinika. B. Zuzeri 272.

HINILAC, hinioca, *m.* *vidi* hinac. — *U Stuličevu rječniku* (griješkom hinioe, v. hinac).

HINITEĻ, *m.* *vidi* hinac. — *U Stuličevu rječniku.*

HINITEĻICA, *f.* žensko čelade kao hinitelj. — *isporedi* hinica. — *U Stuličevu rječniku*: v. himbenica.

HINITI, hinim, *impf.* decipere, fallere; fingere, simulare. — *Ako je stara riječ, prvo i stoji mj.* y (*vidi* kod 1. hina). — *Nepoznatu postuina. osim našega jezika nahodi se samo još u novoslovenskome.* — *Od xv vijeka (naj stariji je primjer kod a, c), vidi i hina), u između rječnika u Mikašinu* (hiniti, varati „decipio, fallo, fucum facere alicui“), u *Belinu* („fingo“ 317^a; „calliditate uti“ 114^a), u *Bjelostjencevu* (hinim, v. čalarim), u *Jambrešičevu* („teuto, decipio“), u *Voltūjijinu* („ingannare; lusingare, allettarō“, „betriigen; locken“), u *Stuličevu* („simulare, effingere, identidem decipere“).

1. *aktivno.*

a. *varati, (i mamiti).* a) *prelazno.* Da dva svih hinije. M. Marulić 92. (Pop) plk hini. Naručn. 43^a. Sami sebe hinimo. 71^b. Krade, čini blud, hini drugoga. Korizm. 16^a. Kradoš, hiniš, dereš uboge. 44^b. Ki te hini govoreći. 60^a. Ne himite nitkor iskrinega svoga. N. Rašina 83^a. levit. 19, 11. Da bih ljudi lažju hinio. Zborn. 5^a. Pril. jag. ark. 9, 70. Usne medene celovom kad hini. M. Vetranić 2, 55. Satiri od gore jeda sad hine nas? 2, 173. Hitro me hinaje. 2, 187. Jer ju će hiniti moj obraz, koji me čini prominiti zla voļa i vrime. H. Lucić 229—230. Ako me vidinja ne hine. P. Zoranić 76^b. Neprijatelj moji

liñahu mene, ja se u istinu mojah. M. Divković, bes. 513^b. Zemļa uzdana pridošoce gdje ne hini. P. Kanavelić, iv. 456. Svi kolici bozi ostali doli jesu s neba pali, ki se bozi ljudski scine, ter nevojne duše hine. P. Hektorović (?) 99. Jedni otrovne riječi bljuju, da narode vara i hini. A. Vitičić, ošte. 49. Sami sebe vi ne hiniš. 153. Sebe blaznih, družijeh hinih. J. Kavašin 83^a. Hrid pod vodom sakrivena hini i vara vješta pomorskoga gospodara. 258^a. Samosvojna naša ljubav tako nas sladko hini, tako blazni, da ljepalna ista naša pomañkaña upenga nam i zablješti nas. B. Zuzeri 148. (*Isus*) hini mnoštvo. P. B. Bakšić 70. Odgovarahu, da hini puk po Galileji. J. Banovac, pripov. 78. Divojke ću hinit, lipe mlade ljubit. Jačke. 28. Druge si ljubila, mene si hinih. 85. — *b*) *glagol može biti prelazni, ali nije izrečen objekt (vaša da amo spadaju ovi primjeri, ali može biti, da bi koji spadao pod c, c)*. Krađi, hini, ožuraj. Korizma. 21^a. Bi rek, da razložno jest reći, da hini čovik, neuzmožno ki dilo ne čini. H. Lucić 244. Ne hini. Anton Dalm., nov. tešt. 65^b. mar. 10, 19. Boga se imamo bojati, a ne lagati ni hiniti. Katch. 1561. A7^b. Koji ni hini ni laže. Š. Budinić, sum. 20^b. Niti lažu, niti hinih, veruj meni, ma vladiko. M. Pelegrinović 169. San koji vara i hini. P. Kanavelić, iv. 527. Ni s zakletvom svojom hini, iskriemu da zlo čini. I. Akvilini 22. Hinih, grabih, kradoh, ružih. J. Kavašin 45^a. — *c*) *neprelazno. što je kod a) objekt, izriče se instrumentalom. Nici govorahu, da dobar jest, a nici govorahu, da ni nego hini mnoštvo (mnoštvom)*. Bernardin 63. joann. 7, 12. Hiniš nami u tom. M. Marulić 25. Svim pukom hineći. 84. Sami sobom hine. 108. Ne želi tujega, nikimre ne hini. 139.

b. lažno kazati da što nije onako kako jest. prelazno (dajbudi u dva naj zadnja primjera, u preta tri akuzativ može ne biti pravi objekt). Zoile tamni moj, ki lažuć sve hiniš u pismu tolikoj čime se vješ činiš. D. Rašina 67^b. Ako bilh stvarna ja za tvoj plam gorući, ti roden bi takod za it me svud istući, toj hiniš veleći, da t' minu vas poraz. 92^b. Himbeno sve hiniš (*srećo!*), s tobom je sveder laž, dobrima zlo činiš, cie da zlih pomağas. 131^b. Hitro umiješ tajati hineći zlobe tve. F. Lukarević 29. Ako bil jest proskrbnik ili prokuratur, ter lažno i himbeno nosil se jest na sudu ... lažući ili mućeći istinu ili hineći misal i prosudjenje sudca. Š. Budinić, ispr. 61.

c. simulare, kao pretvarati se, kad se ko u čemu tjelesnom ili duševnom kaže drukčiji od onoga što uprav jest. a) objekt je ono u čem se objekt kaže drukčiji. Lizimirstvo naj blažiju od dobrote sliku hini. I. Gundulić 479. I na što ga stegne silu, volju hinit pri nevojji. 552. Kako bitje svoje hini. G. Palmotić 1, 129. Koli izvrsno ti hiniše sliku mlade djevojčice. 1, 318. Mnih da u licu ljubav hini i da u sreću misli opak. 2, 29. Darovi koji hine sliku od radosti. A. d. Bolla, razgov. 24. Za uzbjegnut gotovoj smrti uze hiniti nerazborstvo. I. Đorđić, salt. xi. Čemu smiješ hiniti krepas? 163. Opak u sobi, s dvora hini svetinju. A. Kalić 551. Jer ugarskoj u hajini budući ona priobučena, sliku i način muški hini. P. Sorkočević 580—581. — *b*) *mješte objekta ima podložna rečenica s prijedlogom da*. Hiniti ću za sad s hime, da ga ljubim kako i prije. G. Palmotić 1, 75. Ne mož' sa mnom sad hiniti, da ne poznas moje plame. 2, 228. A ne hiniš da se mieceš i posluješ. J. Kavašin 58^b. — *c*) *nije izrečen objekt. primjeri se mogu pomije-*

šati s primjerima kod a, b). Jedinu Bože moj, ljubavi, ka hini, da moj duh porazi, zli uzal prikinj, a plamen ugasi. D. Rašina 146^a. Tko ne umije hiniti ni živjeti ne umije taj. F. Lukarević 51. Da je mâ lijepa naučena tlapit, hinit i varati. G. Palmotić 1, 334. Sada kažeš, sada hiniš, sad pokrivaš ljubav tvoju. 2, 214. Sva je izdajstvo, u svem hini. I. V. Bunić, mand. 6. Usti imaju svi lažive, svi s dva srca tlape i hine. I. Đorđić, salt. 30. Moreć blaznih, blazneć hinih. 31. Ustani, živi, i već ne hini. A. Kalić 543. — *amo spadaju bez sumnje primjeri u kojima se izriče instrumentalom s prijedlogom s čelade pred kojim se subjekat pretvara*. Ki razumna ne scijene a s ludim hitro svud vuhuju i hine. F. Lukarević 159. Jošte li sniš da slijepa jesam ja, ter sa mnom tać hiniš pokrivač zla tvoja? 227. Hinit mi je š hime trijebi. G. Palmotić 1, 327. Hitra vila s tobom hini. 1, 330. S roditeljim našijem hini, i ko vrijedne sve diklice čas i posluh hima čini. 2, 200. Nu er bivši on od prije moj ljubovnik vijerni bio, š hime hinit sila mi je. A. Gledević 9^a. d. insidiari, tajno navaćivati na koga, radići mu o glavi. ovo je značieć bez sumnje u ovom primjeru: Ti ćeš hiniti oko pete ñe. V. Andrijašević, put. 381.

e. lukavo nastojati, s inf. — u jednom primjeru xv vijeka. O mlaće izbrani, dalek ćeš mene čuj stojati na strani s tvom misli, s kom hini mñ čistost ockvrit. D. Rašina 67^a.

f. prijevarom dobivati. kako da je to značieć na jednom mjestu xv vijeka. Zaman pineze vi hinite (?), pokle nišće ne umite. P. Hektorović (?) 161—162.

2. pasivno.

a. vidi 1, a. On hinen ostaje virujuć svakomu. Đ. Baraković, vil. 156.

b. vidi 1, c. Kako je sva ñe dika nenaravna i hinihena. G. Palmotić 2, 33. Jeli hinihni prorok? S. Rosa 80^a. Hinenomu jer se u boju kad natječu za odoljet' u zbilnomu boju, nauk igrom stječu. P. Sorkočević 584^b.

c. u ovom primjeru stoji s aktivnijem značiećem: laživ, prevarljiv, po svoj prilici prema lat. falsus, ili prema tal. falso, finto: Ne budući silen ni hinen. Mon. croat. 289. (1588).

3. sa se.

a. pasivno, vidi 1, b. Ili da puk vjerovo je, da se nije toj hinihlo. G. Palmotić 1, 206.

b. reflektivno.

a) varati se, vidi 1, a. — između rječnika u Stulićevu (falli, decipi, errore duci). Grješnici se teško hine. Pril. jag. ark. 9, 78. (1520). Neuzmožne stvari ne hlepi, ni čini, čim se hine stari, mladi i svi hini. P. Hektorović 39. Er će škori odkrit' vrime, koliko se u tom hiniš. A. Čubranović 155. Premda se hine u tomu njihovu sudu. Š. Budinić, ispr. 8. Zato se ne hine ki za doteći raj rvat se ne hine. A. Komulović 72. Hiniš se ako mniš grihota da nije. D. Baraković, vil. 92. Ako kršćenike za neprijatele držiš, u tom kruto se hiniš. F. Glavinčić, evit. 53^b. Neka pozna ti takov, da se hini. P. Radović, nač. 105.

b) pretvarati se, vidi 1, c. — između rječnika u Stulićevu (se fingere, se simulare). Hineći se z dlgnim molitvami. Anton Dalm., nov. tešt. 120. luc. 20, 47. Er nepamet jes u ñemu vele veća neg se hini. G. Palmotić 1, 211. S taščijem napravam hini se i kaže što nije. A. Kalić 463. Tim nitko je ne poznava, jer se Ugrčić mladi hini. P. Sorkočević 591^a.

c. recipročno, varati jedan drugoga, vidi 1, a. Nemojte se hiniti među vami. Ant. Kadčić 491.

HINIV, *adj.* koji hini, koji može hiniti, prevarljiv. — Na jednom mjestu xviii vijeka. Što su sva vrijemeita nego zavodiva i hiniva? B. Kašić, nasl. 97.

HINKÂNE, *n.* djelo kojijem se hinče. — Stariji je oblik hinkanje. — U Belinu rječniku: hinkanje ‚vagitus‘ 750^a, i u Stuličevu.

HINKATI, hinčēm i hinkām, *impf.* kao što biva kod djece, sve po malo plakati, čineći glasom kao hin! — Riječ je onomatopejska. — Od xvii vijeka u Dubrovniku, a između rječnika u Belinu (hinkati, hinkam ‚vagio‘ 750^a) gdje se naj prije nahodi, i u Stuličevu (hinkati, hinčēm i hinkam ‚vagire‘). Zamitice se dijete da ne plače ni hinka po kući, kad je kojigod posjed. I. M. Mattei 254. — I sa se: hinkati se s istijem značenem. — u Belinu rječniku 561^a, u Voltigijinu (hinkati se, hinkam se ‚piangolare‘ ‚hehnen, weinen‘), u Stuličevu.

HINLA, *f.* vidi hila i hina. — Biće postalo tijem što se mislilo na obje ove riječi. — U naše vrijeme. Krajići je hinlu učinio. Nar. pjes. juk. 118. Vidio sam hinlu u vezira. Smailag. meh. 31.

HINLIVAC, hinlivera, *m.* vidi hinac. — U jednoga pisca xviii vijeka. Hinlivera sana ubije se (factor somniorum interficietur). A. Bačić 57. deuteron. 13, 5.

HINOST, *f.* vidi hina, himbenost, himba. — Na jednom mjestu xvi vijeka. U mostir je život svetošći, u svit život hincsti. Nauk. brn. 25^a.

HINOTA, *f.* uprav isto što hinost, ali u jedinom primjeru gdje se nahodi znači: hinac. — U rukopisu xvi vijeka. Biv mudar, a hinota ga prihini. Zborn. 4^a.

HINSTVO, *n.* vidi hinost. — xvi vijeka. I svaku zloću i hinstva i zavidosti. N. Rašina 129^a. 1petr. 2, 1. Zloba i hinstvo... svijet rasvijeli. M. Vetranić 1, 9.

HINTŌV, hintŏva, *m.* pilentum, kola na kojima se češad voze, te su obješena tako da se jako ne stresaju, isporodi karuce, kočija; od maj. hintŏ. — *Akc.* kakŏ je u *gen. sing.* takŏ je u ostalijem padežima, osim *nom.* i *acc. sing.*, i *voc.* hintŏve, hintŏvi, (*gen. pl.* hintŏvŏ). — Od xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (kajkavski hintŏv, pilentum, carpentum, vehiculum cameratum, vehiculum pensile, essedum) gdje se naj prije nahodi, u Jambrešicevu (carpentum, essedum), u Vukovu (intov ‚die Kutsche‘ ‚pilentum‘. u pjesmama po naj više *pl. intŏvi*). Kad bi putovala, i onda u hintŏvu negov kip prid sobom imadjaše. A. Kanižlić, uzr. 104. Čini ga na vlastiti hintŏv posaditi. E. Pavić, ogl. 85. Jedan doktor u hintŏvu izajde. M. A. Rešković, *sabr.* 27. Stupih iz koli kmetskoga hintŏva. M. Kulačević 38. Sidavši s nom u hintŏv. I. Velikanović, *prik.* 28. Na večer su prišli na koñih, hintŏvih. Jačke. 182. — *Upotrebljavu se množinu i za jedno, i ne samo u narodnijem pjesmama.* Sidni friško na tvoje hintŏve i biži. D. Rapić 136. Stumcem vol se pod hintŏve preže. J. S. Rešković 324. Vataj, sine, koñe u intŏve. Nar. pjes. vuk. 2, 116. Pake sjede u lake hintŏve. 2, 574. Hamajte, sedlajte vrane koñe moje, ter mi je peļajte prod svitle hintŏve. Jačke. 64. Upregao u intŏve dva žerava. M. Pavlinović, *razl. spis.* 64. — U jednoga pisca našega vremena s *f. mj. v.* Ja kad sam hteo da se popnem u hintŏf. S. Tekelija, *letop. mat. sr.* 119, 54.

HINUKATI, hinučēm i hinukām, *impf. dem.* hinkati. — U Stuličevu rječniku: ‚vagitare‘, gdje

ima s istijem značenem i refleksivno hinukati se. — nije dosta pouzdano.

HIŃA, *f.* vidi hina. — U dva pisca xvii vijeka. Štit kojijem se štiti (djavao) jest hiŃa. M. Divković, *bes.* 131^b. To nije pokora nego samo jedna hiŃa i varka. *nauk.* 182^a. Koliko veće rati i hiŃe žestočije budu. I. Zanotti, *i ned. priš.* 12.

HIŃAC, hiŃca, *m.* vidi l. hinac. — xvii i xviii vijeka. I (ti) volje služihi hiŃca, to jest djavla paklenoga, negoli mene. M. Divković, *bes.* 35^b. Tko se zove Krstjanin, a ne čini djela krstjanskijeh, on je istinito lažac i hiŃac. 51^a. I ako ki čini se (bog), on hiŃac jest. F. Glavinčić, *cvit.* 384^b. Govoraše, da Ambrož jest hiŃac i bezakonac. 406^b. On je zal i hiŃac. P. B. Bakšić 69. Tako iŃac, lažac, licumirac. S. Margitić, *fal.* 284. Mi se spomiŃamo da oni hiŃac rekao jest, da nakon tri dni ima uskrsnuti. M. Lekušić 148. Propni zločinca, propni hiŃca! F. Lastrić, *test.* 159^a. Ma što u sreću imaš, hiŃče jedan i licumirče? *ned.* 301.

HIŃAVAC, hiŃavca, *m.* vidi hinac. — U jednoga pisca xvii vijeka. Jeda li hiŃavac nije glavar? P. Vitezović, *odil.* 68.

HIŃBA, *f.* vidi himba. — Po svoj prilici u jednom primjeru xv vijeka, a bez sumnje u drugome xvii. Ne budući ke hiŃbe (hiŃbe) ali jale voļa privarke. *Stat. polj. ark.* 5, 262. (1485). Usne tvoje da ne govore hiŃbe. M. Divković, *bes.* 137^b.

HIŃEŃE, *n.* djelo kojijem se hini (ili hini). — Stariji je oblik hiŃenje. Kada budete slišali boje i hiŃenja (‚seditiones‘: pisac je razumio: ‚seductiones‘). N. Rašina 214^b. *luc.* 21, 9. Nu sumŃivo ja se bojim od hiŃeŃa i nevjere. G. Palmotić 1, 256. Putene slabosti i hiŃenja pre-dobiva. V. Andrijašević, *put.* 223. Pod hiŃeŃem od prijazni u duboki jaz ponorit mlaca svedoh. P. Sorkočević 586^b.

HIŃEVATI, hiŃujem, vidi hiŃivati.

HIŃICA, *f.* nekakva morska riba. HiŃica ili hiŃuša. L. Zore, *rib. ark.* 10, 338. 341.

HIŃITI, hiŃim, *impf.* vidi hiniti. — Od xvii vijeka. Koji nenavide, hiŃe i imaju jezik otrovan kako i zmija. M. Divković, *bes.* 65^b. Ako bismo rekli da grijeha ne imamo, nas iste hiŃimo. 327^b. Tko ti hini. M. Radnić 29^b. Premda hiŃe i čine se dobri, devoti i ubogi z dvora. F. Lastrić, *od’* 251. Licumirci su oni koji pokazuju u sebi ono hiŃeći što istino ne imaju. *ned.* 178. Ništa se zarad toga nije smutio, već još odviše budalastičnu hiŃio. I. Zaničić 208. Tako se hiŃeći privarno s nom zaruči. M. Dobretić 522. i s osobitijem značenem: zamamiti koga da prodaje što. *Slovinac.* 1880. 389.

HIŃIVATI, hiŃujem, *impf.* iterativni glagol prema hiniti ili hiŃiti. — Samo praes. na jednom mjestu u pisca čakarca xvii vijeka (*inf. bi mogao biti i hiŃevati*). Virmi podložnici da ga ne hiŃuju. I. T. Mrnavić, *osm.* 105.

HIŃOST, *f.* vidi hinost. — Na jednom mjestu xviii vijeka. Ľubav dakle u usti i brez dila jest hiŃost, niti istinita Ľubav, nego lažljiva. F. Lastrić, *od’* 55.

HIŃSTVO, *n.* vidi hinstvo. — U jednoga pisca xviii vijeka. Licumirstvo iliti hiŃstvo. F. Lastrić, *ned.* 163. 300.

1. HIŃUŠA, *f.* vidi hiŃica.

2. HIŃUŠA, *m.* čovjek koji hiŃi. *Slovinac.* 1880. 389.

1. HÍP, *m.* momentum, *vrlo kratko vrijeme, vidi čas, 1.* — *Akc. je zabičžen po Mikašinu, Belinu, Stuličevu rječniku. — Ako je riječ stara, i stoji mj. negdašnjuga y. — Osim našega jezika, nahodi se samo u novoslovenskom. — Nepoznata postala. — Od xv vijeka, a između rječnika u Vrančićevu (on hip, 'sinulač', a nema napose), u Mikašinu (hip, čas od vremena, instans, imminens, momentum, punctum temporis), u Belinu (momentum⁴ 494^a, 596^a; instans⁴ 421^a), u Rjelostjenčevu (po Mikašinu), u Jambresičevu (momentum⁴), u Voltigijinu (momento, istante⁴, augenblick⁴), u Stuličevu (momentum, temporis punctum⁴). a) uopće. To su sveta dila, ne pust' jih nigdar hip. M. Marulić 110. Hipa se ne ustavlja vrime brlo tekuć. 22^b. V jedan hip v pakal vnidut. Korizm. 23^a. Ni vzmžno v 1 hip učiniti dobar račun. 39^b. Nije vam znati vremena ali hipe. ke otac postavi u svoju oblast. N. Rašina 136^a. act. ap. 1, 7. Kad godi zvire lrt rasreen uhvati, taj hip mu zada smrt. S. Menčetić 151. Slavite ju po sve hipe. M. Vetranić 1, 424. Gdi voda, ne vim zač, na hipe brza je. P. Hektorović 23. Zašto taj umire tisuć krat svaki hip, tko take nemire probavlja. N. Najlašević 2, 82. Ki se u hip ugasi. M. Držić 167. Himbena zla žena od hipa do hipa svojega živna nemilo rasipa. D. Rašina 43^a. Malo hipa kratko spaše. D. Baraković, vil. 220. Hipa ne pristaju Vičnega moleći. 244. (*Jepota je*) hip u viku svijeh godišta, vjetar, magla, sjen, dim, ništa. I. Gundulić 231. Što je bilo, prošlo je veće, ... na lipu se brijeme vrti, jedan hip je sve do smrti. 235. Da bi divica Marija bila u jednom hipu pod smrtnim grihom, F. Glavinčić, cvit. 409^a. Nih smrti gladnici hipom pri nih biše. I. T. Mrnavić, osm. 51. U jedan hip moći će se ganuti s jedne strane svita na drugu. ist. 45. Er prvoga (*griješkom* pravoga) dana i hipa i početka Bogu nije. G. Palmotić 3, 118^b. Na hip od smrti zavapi. P. B. Bakšić 172. I ne možeš hipa stati da ne misliš ča ćeš reći. I. Ivanišević 172. U naj posljedni hip od života. V. Andrijašević, put. 332. Naši skočiše ki hip sunce sinu. B. Krnarutić 29. Ni hip ne hitć očekati. P. Kanavelić, iv. 17. Život u jedan hip projde. P. Radović, nač. 267. Vratičemo tijesan razlog od svije hipova vremena. M. Radnić 452^b. Pride u porat sva armata vojske k Malti, da joj hipa mir ne daše. I. Zanotti, skaz. 6. Da ne trate hip za ludu. A. Vitajić, ost. 236. Od hipa je sva ne slava; kad se najde, tad se izgnbi. 313. Od prvoga posvetilišća Abela pravdnoga do sadašnoga hipa. L. Terzić 309. Tu smo za hip, a onamo vavijek vijeko uživamo. J. Kavašin 151^b. Ne čekajuć hipa smrti. 402^b. Djelo i riječ u hip isti tresno. 569^a. Svaki hip vaļa, koliko vaļa vikućianstvo. A. d. Bella, razgov. 6. Živemo s hipa na hip. 9. Hip o konu visi vikućianstvo. 48. Bog zamijera u skupu aliti u jednom hipu sva. I. Dordić, salt. 5. Raspuknuše se u jedan hip svi vezi. ben. 138. Sadašne (*vrijeme*) drugo nije nego hip jedan. B. Zuzeri 27. Jur na prvom hipu od življenja. 83. Od onoga hipa u napridak. M. Lekušić 14. Do naj posljednoga hipa svoga života. Misli. 36. Koji (*Bog*) moze vas svit u jedan hip u ništo učiniti. J. Baovac, razg. 26. Od hipa do hipa. blagosov. 280. Čijenim svaki hip godište. A. Boškovića 49. U hip i trenuće sve može propasti. A. J. Kuzović 27. Niti će moć za jedan hip odmaknuti smrti. S. Rosa 111^a. Pade u ta hip na zemju mrtav. Ant. Kačić, korab. 93. Kunuće se krivo i pravo svakoga hipa. Blago turl. 2, 90. Obrati se u jedan hip dvojka k Bogu. Ant.*

Kadžić 336. Viđ službe u svaki hip vremena. I. M. Mattei 154. Taku ljubav u tebe prosim, Gospodine, za svaki hip moga življenja. 193. Dade rič svojim apoštolom u isti hip, u koji dade nima naredbu. Grgur iz Vareša 66. Ako me nisi hip vidila, si parala da je dan. Nar. pjes. istr. 5, 16. Ki nam budi pomoćnik svaku uru, svaki hip. 6, 25. U taj hip niezin čovjek postade kerinom. Nar. prip. bos. 1, 106. Hip, u Spletu, čas. M. Pavlinović. — *pošto (vidi kod f)* može značiti *poduće vrijeme, ističe se gdjegdje kratkoća pridjevom* mao (mal, mali), *rjede* kratak. Vele u mal hip pogino sva plaća. M. Marulić 107. V tolik mal hip čuti se vele toplo i vele zima. Korizm. 25^a. U mal hip, u magnutje oka. N. Rašina 225^a. paul. 1 cor. 15, 52. Da postah još mal hip. D. Baraković, vil. 27. I zaspao u mal hip. 131. Tisuć stupa, tisuć kipa, ki sprav ni'esu kratka hipa. J. Kavašin 117^b. Za hip kratak na štit spaše. 261^b. Ni za mao hip prestat će. 440^a. Dokle odalnem za hip mao. 441^b. Za mali hip gledati Isukrsta rasrdjena. A. d. Bella, razgov. 175. — *b) često stoji uz čas.* Svaki hip i svak čas. M. Vetranić 1, 8. Vaj! proklet hip i čas, kad vidjeh, vilo ma, sunčani tvoj obraz! N. Najlašević 2, 31. Vrag uzeo čas i hip, kad nijesam prije dan umro! M. Držić 295. Ni veće ne znamo ni časa ni hipa, kada će doć na nas jadovna smrt slipa. D. Rašina 100^b. Na času ili lipu od smrti. S. Budinić, ispr. 11. Ne znamo ni časa ni hipa, kada će sin čovječanski doći. A. Gučetić, roz. jez. 310. Nitko ne zna časa ni hipa. M. Divković, bes. 733^b. Ustani i u ovi čas i hip počni. B. Kašić, nasl. 44. Da u svaki čas i hip mili pri Bogu sridstavci meni se dostojite biti. M. Alberti 422. Što za čas u oni hip i čas. M. Jerković 18. Jedan sam čas i hip jedan sve će varke tvoje otkriti. G. Palmotić 2, 69. Uzaznati netom budem dan, čas i hip, kad se rode. 2, 310. U jedan čas, u jedan hip. V. Andrijašević, put. 126. Gdi nije dana, ni jednoga časa al' hipa. A. Vitajić, ost. 225. Sud općeni biti će u hip iliti u čas. A. Bačić 506. Do onoga hipa i časa vaše smrti. V. M. Gučetić 60. Koji te u jedan hip i čas, u trenutak oka može porinuti u jezero tamno. Ant. Kačić 348. Svaki dan, svaki čas, svaki hip čini čas ovomu sreću. I. M. Mattei 33. — *adverbijalno se kaže čas i hip, ili hip i čas u značenju: svaki čas, jednako, neprestano.* Čas i hip patim vaj. S. Menčetić—G. Držić 452. Neka nas slobodiš od smrti, koja svijeh hip i čas iskaše sarti. N. Dimitrović 25. Kroz ku stvar svaki nas da prid nim (*Jezusom*) vijek dvori, i u plam hip i čas jak svijeoća da gori. 36. I o noj (*tvojoj časti*) dan i noć misliti hip i čas. 87. I dan i noć i hip i čas mirno živjet i umriti. N. Najlašević 1, 167. Ki (*cvitak*) za ugojaj moj čas i hip suzami zalivam. P. Zoranić 6^b. Tuku se istući čas i hip lijepu vil, dan i noć trajući. A. Sasin 112. I tako jigrasmo noć i dan, čas i hip. D. Baraković, vil. 342. Vesla potezati hip i čas tribuje. I. T. Mrnavić, osm. 113. (*Soliman*) hip i čas robeći. B. Krnarutić 6. *tako je i ovo:* Život od ljudi kakono sjena hipom i časom prolodi. B. Kašić, nasl. 49. — *prema ovome, (ni) hip ni čas, ni čas ni hip znači: nigda, ni po što.* Nega sveza ti po taj put, da sad nije pokoja hip ni čas. N. Najlašević 2, 71. Ni hip ni čas pokoj prijmajući. P. Zoranić 1^a. Prokleti u paklu neće nikada počnuti ni dan, ni noć, ni čas, ni hip. M. Divković, bes. 176^a. — *e) i s hip kao s čas upotrebljava se stari oblik on mj. onaj, te on hip znači: odmah, kao i ončas, vidi kod čas, 1, b, e) aa).* On hip poče lav

strašno ruti. Živ. jer. star. 1, 232. Izajde on hip iz vode. Anton Dalm., nov. tešt. 1, 4. mat. 3, 6. On hip začne imati kajanje. Kateh. 1561. F5b. Ki bilu okolo on hip pritekoše. Oliva. 17. — *d*) na jednom mjestu u pisca xviii vijeka ima hip oka; pisac je mislio kod toga da je hip isto što i trenuće. U hip oka može razrušiti. A. J. Knezović xxiv. — *e*) i hip kao i čas (vidi ovo kod 1, a, c) i 1, b, c) cc)) može ostati nepromiješeno s prijedlozima do i od. U kojoj do mal hip rukami zahitri na glavi venčac hip. S. Menčetić 4. Jaoh! ali do mal hip bez vaše milosti ja ostah. N. Naješćković 1, 330. A od taj hip i čas, moj cvijete, nijesam ja nikakor do danas imao pokoja. 2, 41. — *f*) može značiti i poduše vrijeme, te se to obično ističe pridjevima nekoliko, dobar, velik, dug (isporedi čas, 1, e). Oni hip nikolik postaje glede je. M. Marulić 40. Iskavši dobar hip po hiži. Transit. 217. Budući molila za velik hip bi usnula. Mirakuli. 134. Da dobar hip ne more uzvišit od srama pozor lip. H. Lucić 253. Pristrašen i zasničen za dobar hip ostane. P. Zoranić 10^a. Dobar hip u to stavši. 56^a. Nad te tuge kad nalipe, ne puščaj im duge hipe. P. Vitezović, cvit. 113. — *mislim da amo spadaju i ovi primjeri:* Koju (muku) čuti svaki čas nemoćnik u oni naj posljedni hip. P. Posilović, nasl. 50b. Hotinje koje se ima u oni hip kad se stvar diluje. Ant. Kadčić 12—13. — *g*) kao i čas (koje vidi kod 1, f), može biti dobar (nema potvrde) i zao. Da nitko ne sudi zazrjet mi u zal hip. S. Menčetić 111. Sad okuša u psosti slipe suproc pape crkve naše da izrekoše u zle hipe. J. Kavanin 455^a. Otidite u hip zali, kad ste smrtno grjehovali. 568^b.

2. HIP, *m. vidi kip (i radi akcenta)*. — Od xvi vijeka (naj više u pisaca Dubrovčana), a između rječnika u Stulićevu (praesentia, conspectus, adspectus; statua, signum; persona, individuum; corpus' hipom 'egomet, ipsemet'). *a*) statua. Pačši (padši) na kojena poklonite se hipu zlatomu. N. Rašina 122^a, dan. 3, 5. Bješe oprostito puku, koji se klaňao bješe hipu. J. Matović 267. Ako bi se hipovi i prilike klaňale. 333. I lažive hipe ostale ke pogani ljudi imaše, u pjesnima dižu i hvale. N. Marči 13. — *b*) figura, forma, species; conspectus, oblik, obličje; lice. Izvrila s jezerom jur u hip od zmaja. S. Menčetić 87. Moćno poželili vidit se u tvoj hip. 124. U vječnoj svjetlosti da hip tvoj vidimo. M. Vetranić 1, 364. Kako ću tamo doć ja grješni prid hip tvoj? 1, 306. Da srce i jezik i usta i duh moj navijeste dar tolik u slavu i hip tvoj. 1, 442. Što me sad neboga prid vaš hip zovete? 2, 155. Kako si mogla prit prid moj hip i lice? 2, 211. Jaoh! što se ne stvorim, pjesance, u hip tvoj, a ognem da sgorim u krilu vili toj! N. Naješćković 2, 53. Koji su (očenaši) u hipu od rusa. A. Gučetić, roz. mar. 21. S nami će stati zet i u hip od sina. A. Sasin 254. U hipu Božjemu prikaza se anjeo dobi Mojsesu. M. Orbin 121. Negovu sam ja priliku i vas nihi hip uzela. G. Palmotić 2, 44. Vaša uzimate lica istina i naravnih lip poznani. 2, 69. Stas i riječca meda slada, hip kraljevski, vedro lice 2, 196. Duh pakljeni pod hipom si ti ljudskime. 2, 338. Bješte dake svi vi hvaljeni za stvor lijepi i gizdavi hipi svijeta, odalečite se od mene. A. Kalić 426. — *c*) corpus, tijelo. Da pokorim hip moj (sed castigo corpus meum). N. Rašina 3^b. paul. 1cor. 9, 27. Ja nošu rane gospodina našega Isusa na mojem hipu. 197^b. paul. gal. 6, 17. Vidjeh gdi ga (venac) postavi na kosi i na hip. G. Držić 439. Da se u moj hip ti budeš stvoriti. M. Vetranić 2, 321.

Hip, srca gdje vik ja ne mogoh vidjeti. F. Lukarević 139. Zdravje hipa svoga. Nauk. brn. 6^a. A kao lijepa rusa rana, vas hip negov činijaše se. G. Palmotić 3, 103b. Kada ljudi hoće biti jaki i krepki, ali u hipu. K. Mađarović 72. Uredno složeše svega hipa. I. Mattei vii. Ako naše bitje siluje nas boraviti po sred svijeta, boravimo hipom a ne srcem. 137. Držac mrkle tmine... nesmotrni hip bez reda, gorostasana bez prilike, grbav ozad, grub osprijeda kaže. N. Marči 60. — *d*) persona. aa) u čeladeta. Gdi neće pozrjeti moj obraz ni moj hip priblažen. M. Vetranić 1, 293. U vašemu bitju i hipu. M. Držić 64. Pridajući se dostojanstva ne udima ma hipu. J. Matović 110. U ispojevistih uzdržuju hip sudca. 320. — svojijem hipom, u hip svoj znači: glavom, sam (isporedi tal. in persona). Ja sam u hip svoj. Zborn. 54b. Ima doći sam svojijem hipom podniženo u erkvu. A. Gučetić, roz. mar. 23. Koji ondi budu biti svojijem hipom. 29. Da svak doje na sud hipom svojijem a ne po prokuraturu. M. Orbin 232. — bb) u teologičnom smislu. U Isukrstu se nahode tri stvari, to jest narav Božja, narav ljudska i jedan hip sina Božjega. V. M. Gučetić 17. Riječ, koja je hip o sobstvo božanstvene naravi. J. Matović 36. Ovi Bog u tri hipa božanstvena. A. Kalić 161. — *e*) substantia, vidi 1. biće, 3. Prilika hipa negova (figura substantiae ejus'). N. Rašina 22^a. paul. hebr. 1, 3.

1. HĪPAC, hipca, *m. dem.* 1. hip. — Od xv vijeka. Ne bi pustil u pokoji za mal hipac da postoji. M. Marulić 324. Totu pomlči mal hipac. Korizm. 49^a. Ne projde ni ura ni jedan hipac. Jačke. 19. Dvori mene dvori još neg jedan hipac. 73.

2. HĪPAC, hipca, *m. dem.* 2. hip. — Samo u Stulićevu rječniku: 'corpusculum'.

1. HIPAN, hipna, *adj.* momentaneus, koji traje samo hip. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Stulićevu (momentaneus, brevis'). Hrliti dobra hipna i mimohodeća. M. Radnić 304b. Kako svršši ono hipno iliti prikratko naslađenje, nima se samim grda na ono dilo smrdljivo. F. Lastrić, ned. 399. Trudi hipni i lagahni ovoga vika imadu bit nadareni jednom slavom vičnom. Blago turl. 2, 5. Ono hipno iliti kratko u grihu naslađeno. B. Leaković, nauk. 463.

2. HIPAN, hipna, *adj.* postaje od 2. hip. — Samo u Stulićevu rječniku *adv.*: hipno sa značenjem: svojijem hipom (vidi kod 2. hip, d) aa), glavom (egomet, ipsemet).

HIP HOP, *interj.* više se kao od vesela. — U nuše vrijeme u ugarskijeh Hrvata. Kad tamo k jilu gredu, vsi ti hip hop zakričn. Jačke. 237.

HIPITI (hipjeti?), hipina, *impf.* nejasna riječ na jednom mjestu xvi vijeka. A tomuj nije liječa, neg kisjela mljeka trbuhe naliti; er putnik ki trudi i o trudu ki radi, taj hipi i žudi da pikat ohladi. M. Vetranić 2, 318.

HĪR, *m.* libido, žela što postaje bez ikakva razloga i bez razložite namjere, ispredi objest, svojevola. — Može biti od pers. tur. chir, tvrdoglarstvo. — U pisaca našega vremena, i u Sulejkovu rječniku: ima mušice, hiro, 'er hat launen' kod 'laune'. — Hir, phil. stil. (mušica, muha), 'laune', tal. 'capriccio, ghiribizzo, fisima'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

HĪRA, *f.* serum lactis, slatka surutka. — Ne poznata poznana: Miklošić (vergl. gramm. 1^a, 260) mislio je isprva da je srodno sa surutka i sir; kasnije (etym. wörterb.) ispreduje s arba-

naškijem chirre; moglo bi se isporučiti i s turškim airan. — U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Crnoj Gori.

HIRKO, *m. ime mačku.* F. Kurelac, dom. živ. 50.

HIS, *m. vidi hiža.* — U glagolskom rukopisu xv vijeka. Ako se komu zažge his v četiri ugli. Pril. jag. ark. 9, 113. (1468). — I u naše vrijeme u Hrvatskoj. His, klijet u Zagorju i Prigorju. F. Hefelet.

1. HISA, *f. vidi hise.* — Od xvii vijeka. More... dat mu isu od onoga blaga poštemu. I. Ančić, ogl. 173. Sve da vrati i još petu isu saviše. vrat. 3. Na ispovidi se spraćaše grijeh i nika isa al'ti dio od pokaranja. 137. Uzeti samo deset u isu od dukata. J. Banovac, uboj. 47. Svakom kolinu davši svoju hisu aliti dio. Aud. Kačić, kor. 115. I koji je junak poginuo, ako mu je ostanulo čedo, pa i nemu hisu učiniše. Smailag. meh. 66. Da se pare vratu Pavlu natrag, a porednici njegovu isu da uzmu. Glasnik. II, 1, 112. (1808).

2. HISA, *f. vidi kod hiža.*

HISAR, *m. ime mjestina u Srbiji, arap. tur. hisar, terdava, gradac. a) vis i stare zidine nad Leskorcem. M. Đ. Miličević, kralj. srb. 18. — b) brdo i stari grad u Prokuplju. 373—374.*

HISARĀIK, *m. ime mjestina, tur. hisarġyk, dem. hisar, vidi kod Hisar. a) mala varošica u Staroj Srbiji. F. Jukić, zemljop. 60. — b) ovako su Turci zvali Grocku kod Biograda. Đ. Popović, tur. reč. glasn. 59, 242.*

HISE, *hišeta, n. dio, vidi osobito 1. dio, b, arap. tur. hisse. — isporodi 1. hisa. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (der theil, der antheil, 'portio', cf. dijel). Nima Luko ise učinio, učinio nima ko i sebe. Nar. pjes. vuk. 3, 299. Ovdje vama ne ima iseta. 4, 188. Neka drugu ne dade iseta. 4, 252. Znaš, serdaru, hise sam ti dao. Pjev. crn. 241^b. Kad je noći treće liše prošlo, Bošnaei se tude izgriše. Nar. pjes. hörn. 1, 63. Sad te mečem komandarom, Tale, da odjeliš treće liše vojske. 1, 426. A njih četiri poglavice razdijele pašaluk biogradski između sebe na iseta. M. Pavlinović, razg. 86.*

HISKA, *f. vidi fiska. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (vide fiska s dodatkom da se govori u Crnoj Gori). Kako čine hisku i vesele. Pjev. crn. 319^b. Učinite hisku i vesele. Ogled. sr. 133.*

HISTOR-, *vidi istor-*.

HIŠ, *m. vidi hiža.* — U naše vrijeme u Istri. Ja imam hiš na tri pode. Pokaži mi hiš na tri pode. Nar. pjes. istr. 2, 46.

HIŠA, *f. vidi hiža.* — Od xiii(?) vijeka. Les seč za dogi bačav i za skodli hiš krita. Mon. croat. 5. (1275). I vauka u grada hiš i v gradu. Stat. krč. ark. 2, 291. U hiši Jakova u vik će kraljevat. M. Marulić 167. Umnoži ga hišami i dohotkom. Š. Kožičić 27^b. Va ku godi hišu vndeto. Anton Dalm., nov. tešt. 100^b. luc. 10, 5. Ne htijte hoditi iz hiše v hišu. 100^b. luc. 10, 7. Napni se hiša od voñe masti one. 152^a. jov. 12, 3. U hiši Božjoj. Nauk. brn. 25^a. Zmućuju hišu svoju. F. Glavinčić, posl. 52. Evo tebe uzvišujem u čestitoj mojoj hiši. P. Vuletić 38.

HIŠICA, *f. dem. hiša. — xv vijeka.* Da bi mi dali postaviti hišicn. Mon. croat. 113. (1475).

HIŠNICA, *f. vidi kućnica. — Postaje od hiša. — Na jednom mjestu xvi vijeka.* Hišnice (domus

curam habentes^o). Anton Dalm., nov. tešt. 2, 117. paul. tit. 2, 5.

HIŠT, *m. ržanje, vidi kod hištati.*

HIŠTATI, *hištati, impf. vidi rzati. — Rječ je onomatopejska. — U narodnoj pjesmi ernogorskoj našega vremena.* Zob ne hoće dorat barjaktara, hištom hišta a kopitom bije. Pjev. crn. 175^a.

HISTOR-, *vidi istor-*.

HISTVO, *n. postaje nastavkom istvo od hiža (zato se nalazi pisano i sa ž) ili od hiša. — Od xvi vijeka. a) domaće, kućno vladanje.* Ako bude ctil hištvu nastojati. Mon. croat. 326. (1555). — *b) pokušstvo.* Ostalo hištvo moje vse malo i veliko ostavlja(m) mu. 326. (1555). — *c) život domaći ili život između muža i žene. — kao da je ovo značenje u jednom primjeru xvii vijeka.* U nebu mesto, cenu, pokoj i plaću imaju; zemlji vojništva i hižtva priliku pustiše. P. Vitezović, odl. 77. — *d) ženidba, vjenčanje. — u naše vrijeme u ugarskim Hrvata.* Sad će se prekinut od srdačca žica, kâ je tak daleko jur bila dossegla, da je nas dvih skoro jur va hištvo vrgla. Jačke. 108. Hištvo su mi (ženidbu) obitali. 280.

HIT, *m. vidi hitac. — Od xv vijeka, a između rječnika u Vrančićevu (jactus^o), u Bjelostjenčevu (hit, mah jactus, conjectus^o), u Jambriševu (jactus^o), u Voltigijinu (tiro, getto^o, wurf, schuss^o), u Stuličevu, u Vukovu (vide hitac s dodatkom da se govori u Hrvatskoj). Ne mečem ni ščitom Mojses dobi nega, da molitvo hitom. M. Marulić 21. Ne straše se srne tako, kad ji s hrti lovac na hit svrme od olovne smrti. A. Kanižlić, rož. 87.*

1. HITAC, *hića, m. djelo kojijem se hita, baca. — isporodi hit. — -a- ostaje samo u nom. i acc. sing., i u gen. pl. hitaća; u ostalijem se oblicima t ispred e ne čuje, ali se nalodi pisano. — Od xv vijeka (vidi kod b)), a između rječnika u Belinu (tiro, o tirata, cioè distanza della tirata da dove si parte a dove si arriva^o jactus^o 733^b; hitac strijele, sagittae missio^o 733^b; hitac od strijole, sagittae jactus^o 331^a), u Stuličevu (jactus^o; hitac praha od puške), u Vukovu (1. na jedan hitac, auf einmal, im nu^o, 'repente^o'. 2. jedan hitac baruta, t. j. onoliko koliko se puška može napuniti samo jedan put, 'ein schuss pulver^o'). a) sa značenjem kazanjem sprijeda: udarac iz daleka, kad se baca n. p. kamen, strijela, kople, ili kad se puca iz puške, topa. (Topčije) viš hiljade pet sat hitac izvrgoše. I. T. Mrnavić, osm. 56. Iz topa hitac upori tako lijepo, da nad sami skorup od vode udri galiju. B. Zuzeri 401. Kao luk koji s jednim hitcem bacia tri strile. J. Banovac, pripov. 150. Ukloni se od hitca kopja. E. Pavić, ogl. 244. Do samrti njegove koju mu uzrokova hitac od strile. 350. Ubiti s prvim hitcem. I. Velikanović, prik. 48. Gadaše je hicim^o iz pušaka. Nar. pjes. hörn. 1, 102. I tada se hitac dogodio, te naćakom i desnicom svojom udario šibeničkog bana. 1, 310. Al' nek vam je s hitca vatra živa. Osvetn. 4, 42. — i u metaforičkom smislu. Dobar je štit molitva kojom se svi hitci djavaoski odgone. M. Divković, bes. 513^b. — b) dalina, koliko se može dometnuti kamen, strijela, zrno iz puške itd. isporodi domet. A on, odisadće od njih, koliko bi hitac od kamika. Bernardin 82. luc. 22, 11. Odsadši koliko bi hitac od kamika. Anton Dalm., nov. tešt. 123. I sam odstupi od njih, koliko je hitac kamika. M. Alberti 487. Zatim odluču se od ni, koliko je jedan hitac kamena. E. Pavić, ogl. 609. Dojdoše na jedan puščeni hitac blizu Brandibura. I. Zaničić 168.*

,Na vas hitac puškom će shvatiti'; ,na vas hitac ostima će ubiti ribu': dašina, na koju se može dobaciti puškom, ostima itd. M. Pavlinović. — c) *koliko se može praha u pušku za jedan hitac. vidi i u Stuličevu i u Vukovu rječniku.* Puščenoga pra po itca. J. Vladimirović 23. Po dva hitca a četiri zrnca. Nar. pjes. juk. 297. Pjan je Brehulj pušku prepunio su dva hica, a zrna četiri. Nar. pjes. hōrm. 1, 284. Ima pušku, al nije hitaca. Osvetn. 5, 47. — d) na jedan hitac, na hitac, *adverbijalno: u jedan čas, brzo.* Neće se moći (*brašno*) neki zeman na itac doneti. Protokol. pis. M. Nenadovića. 9. *vidi i u Vukovu rječniku.*

2. HITAC, hica, *m. hitaće, hvataće.* — *U Stuličevu rječniku:* ,prehensio, captura'. — *nije dosta pozdano.*

HITALAC, hitaoca, *m. čovjek koji hita.*

a. *vidi* hitati, A. — *U Stuličevu rječniku:* (hitlac i griješkom hitaoc) ,prehendens, sumens, capiens'.

b. *vidi* hitati, B. — *U Stuličevu rječniku:* (hitlac i griješkom hitaoc) ,jaciens'.

HITALO, *n. sprava kojom se hita, meće, baca.* — *U naše vrijeme u pisaca.* Hitalo, hist. (metalno), ,wurmmaschine', tal. ,balista'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

1. HĪTAN, hitna, *adj. koji hiti, koji bira s hitnom.* — *Od xv vijeka (vidi a, b)), a između rječnika u Mikašinu* (hitan, hitar, brz, botriv ,solers, propers, praeproperus, festinus'), *u Belinu* (,velox' 756^b; hitni ,festinus' 48^b), *u Bjelostjenčevu* (hitan, strelovit, praeproperus', v. brz), *u Stuličevu* (,velox, celer, expeditus'), *u Vukovu* (n. p. posao ,pressant, dringent', ,urgens, necessarius').

a. *adj.* — *Komp.:* hitniji (A. d. Bella, rječn. 48^b). a) *brz uopće (o čeladetu).* Trče hitni i slobodni kud ih vodi svoja voja. B. Zuzeri 29. — b) *spreman, koji hoće da što brzo učini, s podložnom rečenicom u kojoj je da.* Od postil' istočnih dviže glavu Titan, osini tuini noćnih da zarene hitan. M. Marulić 29. *s inf. s prijedlogom za (po tuđijem jezicima).* Koji je gospodić hitan za pogoditi svakomu. B. Kašić, ur. 35. — c) *(o radni, poslu) koji treba da se brzo učini, izvrši.* Žali njegovo odijeljenje ovako hitno. Đ. Bašić 232. Pri hitroj radni pala mu kapa s glave. Nar. prip. vrč. 85. Zapovijest careva bješe hitna. Đ. Daničić, dan. 3, 22. Sta ću u Stocu?... e imam tamo hitna posla. M. P. Šapčanin 1, 127.

b. *adv. hitno.* — *Komp.:* hitnijē (B. Kašić, nasl. 177; rit. 413; A. d. Bella, rječn. 48^b). — *Između rječnika u Mikašinu* (hitno, hitro, brzo, pospiješno, batrivo ,festinanter, preperato, cele-riter'), *u Belinu* (,celeriter' 48^b), *u Bjelostjenčevu* (kod hitro), *u Voltigijinu* (in fretta, frettolosamente', ,schnell, geschwind'), *u Stuličevu* (,festine, propere, festinanter'). — *Značenje je: brzo, ili u hitni, te se ne da razabrati u primjerima.* Poslua ona pospiješno i hitno. B. Kašić, in. 90. Ludi se brzo promiňuju i hitno ginu. nasl. 62. Koliko hitnije ovo učiniš. 177. Potezan od onih pasa vele hitno i hrlo bi doveden. P. B. Bakšić 81. Obraca suproc sebi onu snagu, koja ga je tako hitno porinula. B. Zuzeri 137. Leti hitno ko je i prijašne proletjelo. 165. Činahu hitno i prošno. S. Rosa 156^b. Umaćući ne vadi je hitno. J. S. Rejković 391. Koji je od Carigrada pa do srpske granice vrlo itno putovao. Nov. sr. 1835. 106. Priuputa Mijat hitno. S. Lubiša, prip. 224.

2. HITAN, hitna, *adj. u jednom primjeru xviii vijeka kao da znači: koji se može dohititi (dohvatiti), dokućiti.* Ja jeljena, čim s granami svoje

glave hitno grane dubja oraše, sama oborih vrhu trave. A. Gledević 2a.

HĪTĀNE, *n. verbalni supstantiv od glagola hitati.* — *Stariji je oblik hitanje.*

a. *djelo kojijem se hita (hvata).* — *Između rječnika u Mikašinu* (hitanje, uličenje ,captura'), *u Belinu* (hitanje ,comprehensio' 177^b; ,aliquid apprehendere' 51^a), *u Stuličevu* (,captura, prehensio'), *u Vukovu* (,das greifen', ,prehensio'). Puštajte mrježe vaše u hitanje. N. Ralina 149^b. luc. 5, 4. Čudo bješe obujalo nega i svijeh koji s ninae bjehu na hitanje od riba. 150^a. luc. 5, 9.

b. *djelo kojijem se hita (baca).* — *Između rječnika u Mikašinu* (hitanje ,jactus'), *u Bjelostjenčevu* (,projectio', v. hićeće), *u Vukovu* (vide bacaće). Koji vērnje... hitanju kojihgod preluka. Š. Budinić, sum. 29^b. Prorokovanje hitačem kocke. I. Velikanović, uput. 1, 428.

c. *djelo kojijem se hita (hiti).* — *U Vukovu rječniku:* ,das eilen', ,festinationo'.

1. HITAR, hitra, *adj. celer; peritus, sollers, dexter, ingeniosus; callidus.* — *-i- stoji mj. neg-dašnega y; -a- ostaje samo u nominalnom nom. sing. m. i u acc. kad je jednak s nominativom.* — *Postaje od osnove od koje je i glagol hitati.* — *Riječ je praslavenska (sa značenem: lukav), isporodi stslav. hytra, rus. хитрый, češ. chytrý, polj. chytry, u natoč tome mislim da je naj starije značenje brz (isporodi i goršr. khjetry, brz).* — *Između rječnika u Vrančevu* (,agilis; celer; citus; ocyor; pernix; rapidus; velox; volucer'), *u Mikašinu* (kod hitan, i uopse: hitar, skočni, lagahan ,agilis'; hitar pametju, bistré pameti ,acris, sollers, perspicax, acutus, salsus'), *u Belinu* (,velox' 756^b; ,festinus' 48^b; ,agilis' 52a. 253^b; ,industrius' 398^a; ,solers' 557^a; ,ingeniosus' 403a; ,argutus' 100b; ,cautus' 23a. 252b; ,vafer' 114a; hitriji ,agilior' 52a; ,industrior' 398^a; ,ingeniosior' 403a; ,cautior' 23a), *u Bjelostjenčevu* (kajkavski hitar, hitan ,festinus', v. brz), *u Jambrešičevu* (hitar ,celer, velox, festinus, citus'), *u Voltigijinu* (,lesto, snello', ,schleunig, geschwind'), *u Stuličevu* (,astutus, industrius, sollers, perspicax, attentus, diligenš', v. brz), *u Vukovu* (,schnell', ,velox').

1. *adj.* — *Komp.:* hitriji.

a. *celer, velox, agilis, brz. brzina može biti u hodu ili micaću ili u kojoj drugoj radni. može se kazati o kome ili o čemu da je hitro, brzo uopće ili u nekom osobitom slučaju. a) o čeladetu i o onome što se misli kao čelade.* Ja sam Grizivino, a nijesam Vukodlak: grizem, žvem, ijem vino brz, krjepak, hitar, lak. M. Držić 29. Lete za nom a ne teku i ne druge nagle i hitre. I. Gundulić 401. Hitri i plasi skočmo, tečmo na sve strane. 478. Tad ću hitar vanka iz dvora svita otići. A. Vitičić, ist. 8^b. Vrijeme 'e starac sijed, al' hitar, sve se vrta na okolo. J. Kavačin 436^a. Vidili ste, držim, kad gori slama ili trstika da one iskre brzo lete; ovako na priliku biće svitli i hitri pravedni. J. Filipović 1, 224^a. Izmaće nam se, budući on hitar i pojak. E. Pavić, ogl. 411. Da ne bude lotar nego hitar. A. Kalić 363. Hitre slugé koće prifatiše. Nar. pjes. vuk. 2, 229. Pa da pustiš te hitre telale. 2, 539. Zafajuje hitri knižonoša. Nar. pjes. juk. 253. Za nom šće hitar posal: ,Katalenka! vni' se nazad!' Jačke. 47. Hitar odviše sreću preskače. Nar. posl. vuk. 341. Hitar momak kano plamen živi. Osvetn. 3, 66. *amo spada i ovaj primjer:* A Maksim je hitar kavkačija. Nar. pjes. vuk. 2, 557. *a može spadati i ovaj:* Jedan da je hitar duveglja. 2, 227. — b) o životinji. Pače rek bi, hitri i laci pružice se (koni) sad na zvijezde.

I. Gundulić 426. I skačući laka (*srna*) i hitra, na dublje se meće i peće. 551. Hitra se ptica za obje noge hita. (D). Poslov. danić. 26. Hitri koji sunca letu put večerije. J. Kavašin 401^b. Ne stidi se hitre srne. V. Došen 156^a. Od hitrih koža odskočiše. Nar. pjes. vuk. 2, 283. — *c*) o neživoj tjelesnoj stvari. Ravna poja, tvrde gore, ... hitre rijeke, siće more ... A. Vitajić, ost. 6. Ma plav bješe jaka i hitra i sve morske tlači vale. 146. Čin', da gledaš hitru rijeku. J. Kavašin 438^a. Ah! nek hitra muña siue. V. Došen 40^a. Potrće se hitro strilo. 228^b. Kad u glavu hitra muña cijela. Osvetu. 2, 175. *amo spada i ovo*: Od hitroga praha i olova. Nar. pjes. vuk. 2, 561. Kide dišku sa ramena bojnu, ter joj dade hitre zalogaje. Osvetu. 6, 78. — *d*) o vremenu. Letjaše i tad hitro vrijeme. J. Kavašin 436^a. Kojim il' se razstanuti u čas hitri. V. Došen 160^a. — *e*) o *nogama*, o *krilima*, o *očima itd.*, i o *tijelu uopće*. Imaju noge veoma hitre za uteći od pogibili. M. Radnić 409^b. Tko je hitre noge imao za prispiti na sastanke. I. J. P. Lučić, razg. 28. Kad ne kazah za te hitre noge. Nar. pjes. vuk. 3, 357. — Krefuta hitroga pogladiv napravi. Đ. Baraković, jar. 20. Vrime imade krila čudno hitra. A. Kanižlić, rož. 19. Tvoje molbe hitra krila imaju. A. Kalić 507. — *Kamo su mu hitre oči?* V. Došen 44^b. — Tilo zdravo, lipo, hitro i kripko. I. T. Mrnavić, ist. 45. — *f*) o *micanju*, o *radnji*. Hitri tvoj pogled. G. Držić 390. Dati niemu brz, hëtar i snažan posluh. Š. Budinić, sum. C2^b. Hitra tanca u počelo. J. Armolušić 2. Tjerat ... košuticu hitra bijoga. J. Kavašin 6^a. Molbe, molbe dopiraju hitrim letom na visine. 20^a. Hitrim stupom, riječima milom srca svodi. 255^a. Eto opet sunce jezdi hitrim tijekom put zapada. 417^b. Neka se vode hitri tanci. B. Zuzeri 297. Da ne može biti stvari hitrije od onoga pomicaña. J. Matović 112. Po dvoru je sreću dijelila: svekrovina hitro poslušane ... Nar. pjes. vuk. kovč. 81. Ona mi je črna oka, hitra skoka. Nar. pjes. istr. 4, 14. Ter uznatrag hitar korak kreće. Osvetu. 1, 52. Hoće se hitra priskoka svakoj nezgodi i nenadi. M. Pavlinović, rad. 103. — *g*) o *voji*, *srcu*. I svud ina voju hitru. A. Vitajić, ost. 42. Ispuniti ga (*zakon*) s hitrijem i s veselijem srcem. J. Matović 287. — *h*) o *putu*. Ne bi l' hitri(h) svoji(h) puta već smutilo trista puta (*zvezde*). V. Došen 264^b. — *i*) *može biti izrečeno, na što je ko brz ili je što brzo (isporedi 1. brz, 1. c) p)*. *značenje je gotoro kao spravan, spreman, ono na što je ko brz ili je što brzo može se izreći: aa) akuzativom s prijedlogom na*. Vsaku rič na zlo hitru. Transit. 81. Po moru svi vitri kad se rastrikaše, na naše zlo hitri ki s treskom ustašo. P. Hektorović 72. Zašto na veliki pogibil tako jeste hitri? F. Vrančić, živ. 27. Oči mu su bile bistro, na opačinu svaku itre. P. Posilović, nasl. 201^b. Neka bude svaki čok hitar na slisane a kasan na govorene. M. Radnić 426^a. Kako 'o hitar na lovinu lav. A. Vitajić, ist. 48^b. Nije itar na službu Božju. A. Bačić 58. Ostaje slobodan i itar na svako dobro dilo. M. Zoričić, zrc. 118. Ako je tko hitar na molitvu. B. Leaković, gov. 8. — *bb) infinitivom*. Jesu hitri družih upitati. A. Georgiceo, nasl. 8. Ah kako bi hitar bio dvore tvoje razvoriti! A. Vitajić, ost. 55. Ovi dobri ribari biše hitri i pomjivi udil' sliditi Isukrsta. F. Lastrić, olf' 241. Da je hitra i brza doći u pomoć. A. Kanižlić, utoc. 197. Hitar budi šta čuti, a tih govoriti. Nar. posl. vuk. 341. — *infinitivom su za (po tudijem jezicima)*. Hitre noge njihove za proliti krv. J. Matović 381.

*b. vješt, koji umije nešto dobro uraditi ili po naravi ili osobito po tome što se u onoj radnji urjezba. ovo značenje može postati od predašnjega tijekom što ko vješto radi onaj i brzo radi. nahodi se ne samo u ovome (aktivnom) značenju, nego i u posve suprotnome pasivnom (koji je vješto izrađen). a) u aktivnom značenju, o čeladetu (koje se naj češće imenuje po onoj radnji u kojoj je vješto). Hudogiyih i hyryih majstora. Danilo 203. Od hitra tkaoa. M. Marulić 14. A pak se namjeri mjerilac hitri taj ki tanko razmjeri... vas svijet saj. M. Vetranić 1, 9. Trijebi je iskati hitroga Đedala. I, 113. Gusle jedne po hitru meštru udilane. P. Zoranić 47^a. Ki su od ljubavi hitri učiteji. D. Zlatarić 42^b. Likar se pravjaše i meštar hitar. Aleks. jag. star. 3, 222. I hitri pismari pisma latinskoga. Đ. Baraković, vil. 12. (*Zid*) utvrđen žestoko od hitrih zidačef. 56. Tako im umje hitrih ljudi vješta ruka slike utvoriti'. I. Gundulić 427. Paša uze iz nova stranu drugu razgledati, na koj tkalac hitri osnova, vojska s vojskom gdi se rati. 445. Ljubovnik je božanstveni hitri meštar djela toga. B. Betera, čut. 170. Kuću cesarovu ča naj već umiše meštri naj hitriji to ju načiniše. Oliva. 55. Pa berbere hitre dobavila. Nar. pjes. vuk. 2, 254. Tako se namjere na nekakva majstora hitra u rugi i podsmijehu. Nar. prip. vuk. 2² 288. — *b*) o *čeladetu (isporedi a, i)*, *ali se radnja izriče: aa) lokativom i prijedlogom u*. Hitre u raboti. Đ. Baraković, vil. 123. I on hitar u obrani, kad grad vidi, slobod shrani. J. Kavašin 193^a. Koji je na zlo brz, on je i hitar u zlu. A. J. Kuzović 195. Jedan mladić puno pametan, hitar i razuman u vladanju. And. Kačić, kor. 230. — *bb) infinitivom*. Budući malo hitar vladati ovo oružje. P. Radovčić, nač. 41. — *c) također u aktivnom značenju, ali po nešto u prenesenom, metaforičkom smislu, o ruci, oruđu itd.* Meštarstvo hitrih ruk. Đ. Baraković, vil. 105. Hitrima rukami ja guslat junak mlad. 342. Nagli koji strelovito, kud ih hitre ruke obréu, sjemo tamo viju se u vito. I. Gundulić 345. Pošijem ti mu priliku hitrom rukom izpisanu. I. Đorđić, pjes. 9. Koliko je hitrija ruka, koja kreće i vlada orudjem. D. Bačić 230. — Drže u miru kotar isti hitrim perom, pravim štapom. J. Kavašin 120^b. Neka od boja i od ljubavi snažnije i hitrije pero pravi. 334^a. — *amo spada i oraj primjer*: Hitar jazik poda n' zatvorenu u usti. Đ. Baraković, vil. 17. — *d*) o *radnji*. Onogaj hitra kićenja. M. Marulić 3. A pinuri, noži i žlice hitra kova zamijernoga. J. Kavašin 22^b. Alabastri praci u redu koji riježom hitrim taču i van zida vrsno skaču. 483^a. Evo Kosa hitar vezak veze. Nar. pjes. vuk. 3, 147. Gdi dva brata itar lovak love. 1, 319. Trže angar Đurda kneže iz itra lova. 1, 613. Pa otide Đurdu kneže u itar lovak. 1, 613. Te pogubi Đurda kneza u itrom lovu. 1, 614. Podiže se itar lov loviti. 2, 71. Ručicama hitar vezak veze. Nar. pjes. vil. 1868. 587. — *e*) o *načinu*. Ni pentur na svit bil toli hitre škole. M. Marulić 78. Postrga hitrim zakonom i napisu. Mirakuli. 26. Krma nakičena hitre u načine. B. Betera, or. 12. I uzpijevanja sva skladajuć godna zuka, hitre vrsti. J. Kavašin 198^b. — *f*) *u posve pasivnom značenju, o onome što postaje hitrom radnjom*. Hitri ured stotim dilom glas ljepota svijeh nadhodi. J. Kavašin 36^b. Podignu svetom' Dujmu veomi hitar i lijep otar. 91^a. Čim su izvrstno zide hitre sgradili u hip. 193^a.*

c. daljijem širenjem predašnjega značenja, može značiti uopće raditi, vrijedan (i osobito pametan, mudar, naučen, radin). a) o čeladetu. Věmo,

kako hitr jest i dobro učen. Pril. jag. ark. 9, 102. (1468). Poput jednoga hitra pastira. Transit. 13. Drugomu mlađiću kako mi se vidi hitru i umiću. P. Zoranić 11^b. I Pag ima ljudi hitri(h) koga hvali solenica. J. Kavašin 142^b. Koliko vam je drago sve što može iznaći hitar pokornik. A. d. Bella, razgov. 113. Tko je hitar kaže hitrinu u bogoljubstvu. I. Đorđić, ben. 97. — u ovom primjeru izrečeno je dativom ono što se naučilo, što se zna: Dozva Arištota muža mudra i hitra svakoj filozofskoj hitrosti ričju i dilom. Aleks. jag. star. 3, 226. — b) o životini. Kakono pčelica pomniva i hitra. B. Kašić, per. 159. — c) o umu, razumu, pameti, svijesti itd. Gdi je nih um hitri? G. Držić 406. S brjemenom u mladih pamet mlada vitri, a kazat se u starih ima razum hitri. M. Držić 92. Latini kih razum tač pravi hitar se, pun vida, da ih svak u slavi hvaleći spovida. D. Rašina 78^b. Pameti hitrije triba je meni steć. Đ. Baraković, vil. 5. Ah! sad imam pamet hitru, sve je, što svijet gleda i dvori, na ognju vosak. I. Gundulić 232—233. Hitrijem znašem bistrre svijesti. G. Palmotić 1, 11. Hitrom svijesti svaki slovi, med iz usta nima grede. 2, 220. Dušu moju uredio si bistrom pametim, s hitrijem razborstvom V. Andrijašević, put. 77. Ako neumaš toliko hitro pameti. A. Kanižlić, uzr. 165. Ja vidu da si ti hitre pameti. Nar. prip. vuk. 207. — d) o riječi. Od koga rič hitra s nas tira zle voļe. Š. Menčetić 70. Ostinuv tresem se jakuo lis na vitru, kad oči tve vidim, al' čujem rič hitru. D. Rašina 101^b.

d. lukav. značenje može biti postalo od predašnjega tijekom što je shvaćeno u zlom smislu, ili od prvoga značenja glagola hitati, te bi isprva značilo: koji hvata, koji lovi. a) o čeljadetu. Hitri hadum svijem objavi veseo pogled, sliku dragu. I. Gundulić 385. Nu za sve to hitra dosti da ona pomoć steče za se, kaže joj pogled pun milosti. 461. Da hitri napasnik ne bi mi činio upasti u jaz. V. Andrijašević, put. 88. Privedite simo toga zatravnik nevinomga, kim obrnu sad vrug hitar, kako jednim listom vitar. P. Hektorović (?) 144. Ter se hitroj hotni prignu, kâ mu i blago sve izhimi. J. Kavašin 34^a. Prije bi dumnom stala u špile, neg me u hitre gradske vile. 85^b. Mlečani hitri bijahu i udij ispunišo želj. S. Badrić, ukaz. 68. — b) o životini. Bježi bez traga i bez puta hitra kuna, zec pun straha. I. Gundulić 407. A to er himben i laživac ima narav hitra liha. J. Kavašin 69^b. Brži je od srne, hitriji od krne. (Z). Poslov. danić. 10. — c) o očima. I hitre ne oči da vidiš, nebore. A. Sasin 133. Hitre oči jero line. I. Ivanišević 183. — d) o misli. (Misti) hitre su i prave. M. Vetranić 2, 161. — amo spada i ovo: Poklon hitra svita biše kim ga dvori. M. Marulić 41. — d) o djelu kojemu mu drago, o načinu, o riječi, o smijehu i o svemu čim se dragi može prevariti. Moć sa hitri dili nih ti ne premogu. M. Marulić 21. Ugonenija lastiva i hitra. Transit. 146. Ptica, ka svud leti slobodno po sviti, hitra ju privara od loveca uhit. D. Rašina 88^a. Hitre čine tej ostavi, mrtvo ufanje ne oživljava. I. Gundulić 188. Tiho s hitrim zasjedami tjera iz srca svih bojazni, i unjeguje s prva i mami pod prilikom od prijazni. 232. Proć s načinim prem hitrima. G. Palmotić 1, 47. S naj hitrijem nastovanjim nu se stavi progoniti. V. Andrijašević, put. 368. Da pod hitrom riječi ne bi kogod varka sakrila se. P. Sorkočević 586^b. — e) o duševnom osjećaju. Ah! što neće iznać hitra ljubav dobre majke! B. Zuzeri 121. Zato materina hitra ljubav ne mogući veće sakrivat ga, splela mu je od tanka

pruća ko kolijevku jedan košić. 226. Množtvo lupožtina izmišljeno od prijevarne i hitre lakomosti. J. Matović 397—398.

2. adv. hitro. — Komp.: hitrijê. — Između rječnika u Vrančićevu (cito; festinanter; raptim^a), u Mihaljinu (kod hitno i napose: hitro, pametno; callide, astute, vafre^a), u Belinu (velociter^a 756^b; agiliter^a 52^b; ingeniose^a 403^a; caute^a 252^b; industrie^a 398^a; argute^a 100^b; acute^a 29^a; caute, prudent^a 22^b; astute^a 114^a; hitrije, agilius^a 52^b; ingeniosius^a 403^a; cautius^a 22^b), u Bjelostjencevu (hitro, hitno cito, celeriter, festinanter, curriculo, propore^a, v. brzo), u Jambrešćevu (celeranter^a), u Voltigijinu (presto, velocemente^a, geschwind, schnell^a), u Stulićevu (velociter, sagaciter, ingeniose, artificioso, prompte, solerter, astute^a).

a. brzo, vidi 1, a. Oni (vuci) skupiše hitro se po slidu, ter me obstupiše i zadu i spridu. H. Lucić 239. Hrli vezijer hitro ustupa, tim ga udorac zli ne stignu. I. Gundulić 528. Da hitrije hoće on žlicom u jamicu sve more izliti. F. Glavinčić, cvit. 296^a. Otide naglo i hitro skupa s Ivanom. M. Jerković 47. Podati jim lika hitrije. P. Radovčić, nač. 131. Hitro da nas pri-teku milosti tvoje, zašto ubozi učieni jesmo mnogo. L. Terzić 231. Hitro sobom kada miče. J. Kavašin 521^a. S ljubavu itro poslušati. I. Banovac, pred. 83. Što učiniš hitro pak dadoše starom svatu. F. Lastrić, od^a 172. Ne more itro hoditi. ned. 354. Da od plahe muñe zraka i grom strašni iz oblaka hitro sleti u nizinu. V. Došen 192^b. I s petami hitro gane. 212^b. Ove jadne glase kada Časlav razumi, odma vojsku sakupi, Señom hitro pođe u Bosnu. And. Kačić, razg. 27. Svoje brze koñe posidoše, k Jajcu gradu hitro poletišo. 62^a. Ti se hitro potežiš. Ant. Kadžić 182. Na noge se lake hitro, vile! M. Katančić 68. Hitro i pospišno učiniti sve. Grgur iz Vareša 136. Hitro trči, te otvori vrata. Nar. pjes. vuk. 1, 476. Hitro Jovan pred pećinu dođe. 2, 28. Hitro dvije dozivala sluge. 2, 35. Hitro idu dva Božja anđela od bijela groba Jovanova. 2, 40. Hitro su ga braća poslušala. 2, 110. Hitro hitaj i noći i dnevi. 3, 301. Hitro svoje puške okrenuše. Ogled. sr. 127. Hitro dipi na noge lagane. 402. Pođe hitro u onoga kraļa. Nar. prip. vuk. 108. Jedite hitro. Đ. Daničić, 2mojs. 12, 11. Ruža stade da bježi hitro kao divokoz. S. Lubiša, prip. 80.

b. vješto, vidi 1, b. Koju (knigu) Ovidij mnogo hitro od strane Pariževo izmishi. H. Lucić 185. Oni teg težati hitro bo umiše. P. Hektorović 48. Narešenije i hitrije utoliti ju hote. P. Zoranić 1^a. Najde zlat i hitro kovan prstenak. 31^a. Uze dvi žlice prihito udilane. 45^a. Klonde četiri od busa hitro pristrigano. 68^a. I nim (rukami) stril' ognjene tač hitro poteza, da i strane pakljene kađgodi doseza. D. Rašina 60^a. Ki pjesni tač spravno i hitro satvori, da vas svit prem slavno sad o ñem govori. 64^a. Golom sabjom za zabavu hitro vladat' nu nauči. I. Gundulić 338. Vrh livade mlad uz mlada sjedi ... i riječ s riječim hitro sklada na uho šaptom ovi onomu. 379—380. Diže s vrata lijep ogrļaj hitro zglojen, vs biserom vrhu zlata i kamenjem dražijem pobjen. 414. Snebiva se, da toliko ruke umrle hitro vezu. 435. Bijeli velak i koprena ñe snježane prsi odjjeva, tako je hitro istrižena. I. V. Bunić, mand. 5. U pohvalu kite cvitja razlikova hitro sabrane. I. Ivanišević 12. I toliko hitro umi pričiniti, a jošje hitrije opet zatvoriti, sam kraļ ne bi poznal, kako je zatvoren. Oliva. 35. Ploča od mramora napisana hitro od zgora. J. Kavašin 489^b. David sasma hitro u saltijer uda-

raše. I. Đorđić, uzd. ix. Gledajući jedan kip mramorni udjevan veoma hitro. B. Zuzeri 163. Ko uprto zagleda se u lice kojegodi hitro izpisane prilike. I. M. Mattei 27. Kako u pjesni slatke i mile ti si hitro sve složio! N. Marčić 114.

c. *lukavo*, *vidi* 1, d. Ojsem nas djavo hitro blazni. M. Vetranić 1, 25. Koji hitro izdava česarstvo krstjansko. 1, 131. Hitro se nasmiješ, kad čuješ uzdah moj. H. Lucić 192. Čto li reć od srama i straha ne smijah, toj hitro rukama i okom spovijah. 191. Hitro umiješ tajati hineći zlobe tve. F. Lukeković 29. Nu ako slascu tuj pokonu ja od tebe prašam, na tuj ričnu gluha meni ončas se ukažeš, ter besjedu hitro moju na drugo izvneš. D. Rašina 104^b. Mojim se ona trudom boli i obećava i opet brani tako hitro, da ti kaže, da si ti kriv, što ona laže. I. Gundulić 224. Skrovno ište, hitro pita za negovo bitje svudi. 358. Hitro ti je tuda obraza on lažive nzeo izgleda. G. Palmotić 1, 51. Oni hitro misle izvesti na boj mladea. 1, 117. Neprijatele hitro varam. 1, 216. Dal' bud hitro vele sa mnom da lisiče. I. Ivanišević 281. Knez okrene hitro s molitve na šalu. S. Ľubiša, prip. 195.

2. HITAR, *m. mjesto u Srbiji u okrugu aleksi-načkom*. Niva u Hitaru. Sr. nov. 1873. 751.

HITARAC, *hitarca, m. vidi hitrac*.

HĪTATI, *hitām, impf. rapero; jacere; festinare, uprav impf. hititi, koje vidi, vidi i hitjeti*. — *-i- stoji mj. negdašnje y*. — *Akc. se ne mijenja (aor. 2 i 3 stng. hitā)*. — *Riječ je praslavenska, isporodi stslor. hytati, češ. chytati, polj. chytać (u svijem tijem jezicima s prejim značenjem)*.

A. *rapere, capere, comprehendere, vidi hvatati (ovaj je oblik oteo mah kod većine našega naroda, a hitati je ostalo s ovijem značenjem samo u nekijem zapadnijem krajevima, vidi i: Oni (Dubrovčani) ove riječi (hrvatiti) nemaju nikako, nego mjesto nje govore hitati; Vuk, poslov. xiv)*. — *Između rječnika u Mikafinu (hitati, uhititi, hvatati, capio, sumo, accipio, prehendo, apprehendo), u Belinu (pigliare, prendere, proprio delle mani o d'altro simile, capio, 565^a), u Staličevu (prehendere, capere etc.), u Vukovu (greifen, prehendo), cf. hvatati s dodatkom da se govori u Dubrovniku), u Daničevu (hytati, capere)*.

1. *aktivno (osim kod e, svagda prelazno, ali objekat može biti izostavljen)*.

a. *silom, ili prijevarom, lukarstvom hvatati. a) objekat je što živo (čelade ili životinja). av) subjekat je čelade*. Ako bi tko ne hotio hitati i vezati te takove. Stat. polj. ark. 5, 285. Od ovogaj časa ljudi budeš hitati. N. Rašina 15^a. luc. 5, 10. Ako vidiš (u smu) da ptice hitaš, toj prilikuje dobit. Zborn. 136^a. Ako vidiš da kragujce hitaš, toj prilikuje dobit. 138^b. Na nogah jer tko ni, ne hita ribe taj. N. Dimitrović 10. Ribam zlohotnici jesu svi lovnici, koji jih hitaju. P. Hektorović 7. Satiri po lugu zviri i vile hitaju. N. Najosković 1, 230. I ptice ostale umijem hitati velike i male. M. Držić 107. Koji hitaju, pline, deru i biju onih koji... Š. Budinić, ispr. 129. Ne činjaše veće Krstjani hitati. P. Vrančić, živ. 53. I po vrhu i po strani kijeh nahode, sve hitaju. G. Palmotić 1, 67. Vidim, gdje hitaju i u verigah sužne vode. I, 101. S oružjem kovati umijem i mreže, u nima hitati Ľvene lupeže. 2, 365. Svaki jih hita i ubija. P. Radovčić, ist. 24. Zanicom hitati košuto i jeline. 161. Hitat u stupien. (D). Poslov. danić. 26. Ko spi, ribo ne hita. (D). 46. Hitati rake, prender granchi, cranero. A. d. Bella, rjeen. 355^a. Trči, stigni, hita i rani. I. Đorđić, pjesn. 23. Ja slavica mla-

dijeh gnijezdo, i ke hita ptice veska, poklaňam ti o ma zvijezdo. 132. Hitu muhe po aeru. (Z). Hitu zeca na kolima. (Z). Poslov. danić. 26. *amo može spadati i ovaj primjer*: Kudi bismo hoteli hitati drva pulska. Spom. sr. 1, 87. (1407). — u *prenesenom smislu, kao varati*. Ter ga hitro knša i hita kroz besjede ove obole. G. Palmotić 3, 141^b. Razlike ga stvari pita i s hitrinom oda svudi besjedami množijem hita. 3, 162^b. (Dikla) bogatea svoga umorna jur preмага, robom hita. J. Kavaňin 37^b. — *bb) subjekat je životinja, zvijer*. Čapje klunom gambore i jeguje hitaju. M. Vetranić 2, 270. Po űih svijleh (naših primorjih) srdita zvijer teče i grabi i hita. I. Gundulić 128. Lav ne čini nigdar boja s mravi ni orao ita muhe. P. Posilović, cvijet. 141. Mali pas zeca dviže a veliki ga hita. (D). Poslov. danić. 59. Pas koji laje zeca ne hita. (D). 91. Ni oro hita muhe. K. Mađarović 75. Da jih Ľta zmija hita. J. Kavaňin 40^b. — *cc) subjekat je neživa stvar tjelesna. aaa) mreža, zamka*. Mrežu, ka ne hita, sve zaman prostira. D. Rašina 100^a. I zamčice gorko smrti prije vremena űu hitaju. A. Vitajić, ost. 338. — *bbb) lada*. Videć, da ga ma play stize i malo mañ voće hita. G. Palmotić 2, 66. — *dd) subjekat je što umno*. Tuj poče svakoga hitat strah priĽuti. F. Lukeković 273. I da se izbaviš prije tuge od svita u kojoj boraviš i ka te vijek hita. A. Sasin 282. Njeki me strah hita a ne znam česa rad. 500. Hitrost zeca hita. I. T. Mrnavić, osm. 114. Ili me ovo nerazložna űeka žela veže i hita. G. Palmotić 1, 41. Od krvi me žeda hita. 1, 51. Svih čudo hita s ovaka ditića. A. Vitajić, ost. 401. Opet zlo nas drugo hita. ist. 305^b. Zima al' hita svih studena, stvarauć u led, kã bi u cvijetju. J. Kavaňin 388^b. — *b) objekat je (tudu) duša. značenje je u metaforičkom smislu kao loviti, varati (isporodi a) aa) pri kraju*. Nećis pogled smrt uzroči, smeta pamet, dušu hita. G. Palmotić 3, 152^a. — *c) objekat je sreća, zgoda. u metaforičkom smislu*. Tko se oddili, boju srječu hita i sili. J. Kavaňin 129^a. Hitaj sreću, čim vlasiva e. 354^b. Puštenu zgodu, znaj, hitat češ zaludu. I. Đorđić, uzd. 141. — *d) objekat je kraljevstvo nebesko. značenje je kao dobiti u metaforičkom smislu*. SĽni (silni) late i hitaju kraljevstvo nebesko. Š. Budinić, sum. 97^a. — *e) objekat je stvar umna. u metaforičkom smislu*. Hitu njekoja nejakos život moj. F. Lukeković 46. (Duša) ufanjem pristupa ka dobroti Božijoj i űu hitaju, koju vĽrom jure poznala i začela jest. Š. Budinić, sum. 59^a. Jur bogastvom ponosita hitrijem smijehom i pozorom lije pijeh mladac Ľubav hita, ki se vrte prid űe dvorom. G. Palmotić 3, 12^a. — *f) objekat je vjetar. u prenesenom se smislu kaže da lada ili pomorac hita vjetar, kad su jedra tako položena, da vjetar naj bofe tjera lada*. Pomorci u svom brodu ne imajući ugodne vjete pod svojom vlasti, kad im dohode hitaju ih sa svijem jedrim razkrijenijem i ne puštavaju ih da uteku. B. Zuzeri 47. Drijevo teško s malijem jedrim ili hita stranom vjete rebreći se ili im krmu svu slobodnu dopuštava. 278. Razkrili raztvorena svoja jedra... za hitat vjete kad mu dunu. 292. Pomorac hita oni vjetar koji je űemu koristan. V. M. Gućetić 4. — *jamačno spada amo i ovaj primjer, u kojemu nije izrečen objekat*: Od lade se veli, ako je valjana: 'dobro hita'. L. Zore, rib. ark. 10, 227. — *g) nije izrijekom kazano koji je objekat*. Vele tjera, malo hita, tko u űih stavlja svoje ufañe. G. Palmotić 2, 75. U rasržbi grizo okoli sve što hita pas oholi. N. Marčić 58^b. — *h) hitati koga u riječi (tal. prender in parola),*

u prenesenom smislu, znači: pristati na nešto što je obećao. Hitat u riječi. (D). Poslov. danič. 26.

b. kad pružiš ruku (a i drugijem načinom) što se hvata, a kod toga nije potrebno misliti na silu ili na prijecaru. a) uopće. Naglo rukom hita nega. P. Kanavelić, iv. 157. Tudom rukom zmiju hitat'. (D). Poslov. danič. 138. Osip slugu hita. P. Vuletić 65. Nega hita i zagrlja i draguje. J. Kavašin 169^a. Ja ruku od nemoćnika hitajući rijet ću istijem načinom. B. Zuzeri 55. Hita prstim dim. (Z). Poslov. danič. 26. Boj obire, oružje hita. A. Kalić 135. — može subjekat biti i životinja. Oro okosi ognite trijesko hita. J. Kavašin 292^b. — b) može se istaknuti što se osobito hvata kod objekta; to se izriče akuzativom s prijedlogom za. Za ruku hitajući. Zborn. 13^a. Hita me za lice. Š. Menčetić 210. Šje apdela s neba koji za mač nemu hita i ne da. G. Palmotić 3, 27^a. Za desnicu ter me hita. 3, 85^b. Za tujem hita nas za ruke. P. Kanavelić, iv. 139. Hita te za ruku, vodi te, uvodi te. A. Kalić 202.

c. u nekijeh pisaca ima: hitati ljubav, hitati gnjev u smislu: nľubľivati se, napľucivati se. ovo je znaćenje preneseno od znaćenja kod a ili kod b, ali jamačno nije narodno. U mladalna svoja hita svaka od vas, lijepe moje, grli rados, ljubav hita', žele ispunaj slatke svoje. I. Gundulić 381. Tada češ... hitati gniv i sržbu suproč zlobnim. A. Vitajić, ist. 238.

d. shvaćati, razumjeti, u prenesenom smislu. a) objekat je ono što se razumije (može biti izrečeno podložnom rečenicom). Sad otajna nima slova tomačaše po načinu, od kijeh slaba svijes njihova ne hitaše pravu istinu. G. Palmotić 3, 115^b. Hita Isukrs gđi strilaju tej besjede lažne i lude. 3, 141^a. Jur njih pamet razgorjena misli ostavlja tašta svita, ter otajstva božanstvena bez nikakve sumnje hita. 3, 228^a. Hitati pameti, intelligo'. A. d. Bella, rječn. 412^a. Kristjani, koji dobro hitaju, da imenom 'svotoga srca Jezusova' razumije se ne istom srce telesno negovo. I. M. Mattei 9. To ja ne hitam, kō što ne hitam razliku. M. Pavlinović, razg. 23. — b) objekat je čelade čije se riječi razumiju (uz objekat može biti i podložna rečenica). Hitaš li me sad? M. Pavlinović, razg. 17. Hitam te što hoćeš rijeti. 14. Ja te već hitam kud cijaš. 70.

c. neprelazno, dohvatati, dosezati. Ljestve, koje hitahu od zemlje tja do neba. M. Divković, nauk. 116^a.

2. sa se.

a. reflektivno.

a) hitati se jamac, činiti se jamac, jamčiti. Razumno život tvoj ako češ vladati, jamac se, čuj, nemoj nikadar hitati. N. Dimitrović 21. Jamac se ne hitam. M. Držić 49. Neka se ne hitaju jamci za svitovne. M. Bijanković 96. Tko za družjeh obećava ili se jamac hita, u dug se stavlja. (D). Poslov. danič. 135.

b) s genetivom (u kojem padžu stoji ono što bi bilo objekat da je prelazni glagol). — između rječnika u Belinu (hitati se koje stvari, afferarsi a qualche cosa, come ad un ramo ecc.' 42^b; hitat se, appigliarsi, attaccarsi', prenoš' 92^b; hitati se koje stvari, dar di mano a una cosa', apprehendere' 460^b; hitati se oružja, prender l'armi', arma capere' 581^b), u Stulićevu (hitati se koje stvari, adhaerere, arripere, apprehendere'; hitati se koga, fidere, confidere, niti'), u Vukovu (greifen', prehendendo' s dodatkom da se govori u Dubrovniku). ac) kao hvatati uopće, vidi 1, a i b. Tad mača oštrena hita se i britka. Đ. Baraković, vil. 261. (može biti da bi amo spadao i ovaj primjer, ali

nema genetica: On se rukom hita i reče: 'Stan' gori!' M. Marulić 41). i u prenesenom, metaforičkom smislu. Budi da (kako vim) život se moj hita nakon šesdeset zim jur šestoga hita. P. Hektorović 63. I od desnice koja izdavno hitaše se nemu glave. G. Palmotić 3, 112^b. — i u neprijateljskom smislu kao što je u predušnem primjeru. I dobro da stari veli svjet od svita, visocih da stvari vazda so tris hita. D. Rašina 68^b. Nečasniku na zlo hrlu života se on hitaše. G. Palmotić 3, 71^b. — bb) kao priariati. uaa) u pravom smislu. Od tolike muke umjeraše a jezik mu se usta hitaše. M. Divković, bes. 387^b. — i u prenesenom smislu. Sagrešujemo zašto se hitamo stvari Božije. M. Divković, nauk. 276^b. Nepravde bojim se kom se posla hitaš. I. T. Mrnavić, osm. 80. — bbb) subjekat je kakvo zlo (n. p. bolest kod čega živa, rđa kod gvožđa itd.). Plodi se po meni, i ruko se hita (bol). P. Hektorović 71. Nije stanovita ova rana kã ih se hita. A. Vitajić, ist. 224^a. Užeženje po uvchlijeh granah leteći hitaše se pribivališta kaluderskijeh. I. Đorđić, ben. 183. Zlata se rđa ne hita. (Z). Poslov. danič. 157. Gvozdja hita se rđa. S. Rosa 77^a. i o moralnom zlu. Oholost njih se hita. A. Vitajić, ist. 224^a. — ccc) u prenesenom smislu, kad se od čega traži pomoći u nevoji. Čeok se u nevoji hita drvja i kameña. (U Dubrovniku). Nar. poslov. vuk. 349. — cc) kad se hoće što dokućiti. uaa) u pravom smislu. Ca ne moreš doseć toga se ne hitaj. M. Marulić 133. Dvojica mi se je danaska oružjem života hitala. M. Držić 334. Noseći kuke gvozdene mene se hitahu, da bi me dokućili. M. Divković, nauk. 301^b. — bbb) u prenesenom smislu, što žefeti, za čim nastojati, što tražiti. Razumno sva je glas blaženstva od svita meu ljudni častan glas; toga se svak hita. M. Držić 18. A pse jodan, i Petruhele mi se hitaš? 291. Tko se tebe (slave) hita, nima dobra virna. I. T. Mrnavić, osm. 171. — dd) kao obraćati se kome, govoriti s kim. Ženski spolu, dohodim k tebi, tebe se hitam danasko. A. Kalić 95.

c) znaćenje je kao kod b), ali ono što ondje stoji u genetivu, u ovijem primjerima stoji u acc. s prijedlogom za. I božice se počeše hitat za bogastvo. M. Držić 402. Hitat se za go mač. (D). Poslov. danič. 26.

b. recipročno, hitati jedan drugoga. aa) u pravom smislu. U tanac se svi hitaju, svi začinu slatke pjesni. I. Gundulić 379. Radmio prista, i taj čas se š nim u tanac svi hitaju. 382. Razbijati tvrda oklopja, hitati se sad na ruke. G. Palmotić 2, 315. U skupih u kojih se ljudi i žene hitaju za ruke smijehom od hudoba. Đ. Bašić 264. — bb) u neprijateljskom smislu, jaćiti se, boriti se, svađati se, pravdati se. aaa) s prijedlogom s i s instrumentalom. Hitaju se nerazborno s nehom. I. Đorđić, ben. 34. — bbb) s prijedlogom proć. Nu se hita proć istini i varan se zlo nahodi. G. Palmotić 1, 393.

c. pasivno. Š nimu se hitahu škrpine kolike. P. Hektorović 34. Tanci se hitaju, i poju tuj pjesni i igre igraju razlike s ľuvezni. I. Gundulić 129. Jeguše se u mutežu hitaju. (D). Poslov. danič. 39. Prijatelj se hita u voji, a kuša u nevoji. (Z). 100.

B. jacere, bacati. — Od xvi vijeka (vidi kod 1, b, a) i 2, b, a)).

1. aktivno. — Između rječnika u Vrančićevu (jacere'), u Mikajlinu (hitati, mećati, jacio'), u Rjelostjencevu (hitam, mećem, bacam), u Jambrešićevu (hitam, jacio, projicio'), u Voltigijinu (gettare, lanciare', werfen'), u Vukovu (vide bacati).

a. *prelazno. a) u pravom smislu.* Svaki čas u me strilicu hita i ne počiva. H. Lucić 211. Neka vitezi va ju hitaju strile. F. Glavinić, cvit. 239^b. A otrove svijeta i djavla na tle hita. J. Kavašin 371^a. Pet i tizili strijela hita na pet krivac. 569^b. Hita on nega kamo vitar vale. A. J. Knezović 150. Priko mora ovog' svita gdi talase himba hita. V. Došen 217^b. Ov oružje hita, da mu je big lakši. M. Kuhačević 122. I (h)ranu jim (*sviñanu*) hita. J. S. Rejković 32. Osvrte se jelenak, uze momu na roge, pa je hita na brege. Nar. pjes. vuk. 1, 167. Nije Mara kopile rodila, kako ste vi bule bajnolučke, te hitato u Vrbas u vodu. 1, 483. Pa je sebi hita po sapima. Nar. pjes. juk. 406. Utrnuh rožicu, ruman cvet, pak ju ja hitah na veter. Nar. pjes. istr. 2, 122. Svekrva je hitala decu va vodu. Nar. prip. mikul. 30. Uhvati loptu i hita. S. Tekelija. letop. 119, 9. Tako ogañ sipa iz topova i kumbarè hitaše ljubarde. Osvetu. 3, 136. — *b) u prenesenom smislu.* Srèbe krajevsko on u nemar hita. A. J. Knezović xxxiv. Čudan pogled na ñu hita. J. Krmpotić, kat. 121.

b. *neprelazno. ono što je kod a objekat, stoji u instr.* Smlatiše jim šiju stinami hitaje. M. Marulić 92. Cosar zapovida strilami u nega hitati. F. Glavinić, cvit. 27^a. Hitao si strilami u mnoštvo puka. A. Kanižlić, kam. 31. Petom hita, bije. rož. 84. Nogama i rukama hitajući. bogoljubu. 475. Vitrovi od poslova tamo amo ñim hitaju. V. Došen 26^a. Kad zvir koja jadovita privezana sobom hita. 95^a. — *u jednom primjeru ima (griješkom) uz instr. prijedlog s:* S ñimi (od zemlje prahom škodni kako vitar) zloba hita. A. Vitajić, ist. 11^b.

c. *u ovijem se primjerima ne zna, jeli prelazno ili neprelazno.* Uzeše tala kamenje, da bi hitali na nega. I. Bandulavić 70^a. joann. 8, 59. Hitati iz puške, t. j. pucati iz puške. na Rijeci. F. Pilepić. 2. sa se.

c. *refleksivno.*

a. *kad ko sama sebe hita, baca.* — *Između rječnika u Belinu* (lanciarsi contro d' uno', irruo' 421^b). a) *kao da je takovo značenje u ovom primjeru (u kojemu bi stajalo metaforički):* Istina jest, da se u sram hita, da sramotan ostaje, koji sramotu pita. A. J. Knezović 226. — b) *u prenesenom smislu,* se jactare, razbacivati se, razmetati se, metati se, *vidi i zadnji primjer kod bacati, 3, a), kao da je ovako značenje u ovijem primjerima:* I zrak kim se hita pozor tvoga oka. H. Lucić 210. (*Oholi*) šapta, hita s', uvrjeduju. J. Kavašin 59^b.

b. *vidi kod bacati, 3, b).* — *Između rječnika u Belinu* (hitati se činogod u čigov obraz ,in alienjus os aliquid ingerere'; hitati se na koga kamenjem ,aliquom lapidibus petere' 7:33^a; ,calce, vel calcibus aliquom petere' 159^a) i u *Stuličevu* (jacere, ferire, petere, collineare, jaculari etc.). a) *s instrumentalom.* Voduļa na konac klopci se hitase. M. Marulić 255. Opetu strilami hiteći da se hita. H. Lucić 289. Počeli su se mladi uzgati, jabukom se hitati. Nar. pjes. istr. 2, 148.

u ovom primjeru stoji griješkom uz instr. prijedlog s: Koji se za ñina hita s kamenom, ,trilom i priličnim. Ant. Kadčić 286. — b) *s genitivom.* Nu' on hita, kud pod ñim koñ hita, nego vta žilita se hita. Osvetu. 1, 19. — c) *može ne biti izrečeno što se baca.* Zaman se ovi u nega hitase, jer ga se nijedno zrno ne dodi. Blago turl. 2, 52.

3. *pasivno.* Nek se hita (*sjeme*) o jednom koraku, polokrugom baš uz stopu svaku, koracajuć po sridini sloga. J. S. Rejković 117.

C. *vidi hitjeti.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu* (,oilen', ,festino'). Ja sam mislio da će biti ovome poslu konac za mesec dana, a, kako vidim, hoće se i na daje da se potegle, a gospoda sudom ne hitaju, kako bi ja kteo. Glasnik. 1, 3, 143. (1709). Er narav gori uzlita laka, a težka doli hita, doli hita i potegne. J. Kavašin 1—2. Hitro hitaj i noći i dnevi, da ranije druma uvatimo. Nar. pjes. vuk. 3, 301. Svaki hita, za vladiku pita. 4, 75. Hita indat u poļu Grahovcu. 5, 339. Kad ko preko mjere hita, pa kviri svoj posao. Vuk, poslov. 29. Da hitaju da ne dangubimo. P. Petrović, gor. vijen. 12. Ko potoke može ustaviti da k siñemu moru ne hitaju. 42. Hitaj, monuče, nije ti čekaña. S. Ľubiša, prip. 32. Hitaj sutra u Paštroviee. 44. Knez kupi vojsku i hita na Skadar. 58. Oni su navikli hitati na bojevo kao na svadbu. 155. Hitaj, kukavice crna, doma. 247. Hitam da učinim raspoloženje s mojim imañem. M. D. Milićević, pom. 833.

HITAVAC, hitávca, m. *čovjek (ili muško živinče) koji hita (hvata).* — *U jednoga pisca Dubrovčanina xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu* (,rapax'). Što mi rećemo barabante a ñni hitavce. S. Rosa 153^a. U unutrañemu su svomu vukovi hitavci. 79^b.

HITÁVATI, hitávám, *impf. iterativni glagol prema hitati (bacati).* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Mrtvog na pleća hitava. A. J. Knezović 215.

HITIMICA, f. *vidi* 1. hitac, b). — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* Jedni govore da ga more odršiti daleko toliko koliko ga more s očima viditi; drugi govore, toliko daleko koliko ga more čuti da svim glasom viće; treći, po miļe; četvrti, puščanu itimicu, etc. M. Dobretić 96.

1. HĪTIMICĒ, *adv. bacajući, ispredi vrzimice.* — *Postaje od glagola hititi, B.* — *U Vukovu rječniku:* ,schlundernd', ,jactu', cf. vrzimice s *primjerom iz narodne pjesme:* On se hiti dobre hitimice.

2. HĪTIMICĒ, *adv. properatim, hitno.* — *Postaje od glagola hitjeti.* — *U Vukovu rječniku:* hitno ,flüchtig', ,properatim' s *primjerom iz narodne pjesme:* Hitimice knigu proučio.

HĪTITI, hitím, *pf. rapere; jacere.* — *impf.:* hitati, *koje vidi.* — *Prvo i stoji mj. negdašñega y.* — *Akc. se ne mijēña (aor. 2 i 3 sing. hiti).* — *Riječ je prastarenska, ispredi stslav. hytiti, rus. хитити, češ. chytiti, polj. chycić, u svrijem tñem jezicima s prvijem značenjem (rapere), i doñosr. chyšis s drugijem (jacere).* — *Korijen je (po Miklošiču) chrt, ali se jařla samo u jaćem obliku chyt ili u još jaćem chvat (vidi hvatiti).*

A. rapere, capere, comprehendere, *vidi* uhvatiti, *ispredi* hitati, A. — *Dosta rijetko, običnije je uhvatiti i (u nekijem zapadnijem krajevima) ubitati.*

1. *aktivno.* — *Između rječnika u Stuličevu* (rapere, capere, prehendere, apprehendere'; i ,solicitaro' s *odatkom da se nahodi u pisca Dordića (?)*, ali ovo značenje nije pouzdano. a) *u pravom smislu.* Udilj Bog hiti strijelu, da ga satarise. A. Kulić 83. Hitio nož, uzdignuo ruku. 370. — b) *vidi* hitati, A, 1, d. Peel bi odmah hitio vrijednost novoga izuma i odmah ga uporavio. M. Pavlinović, rad. 38. Ali opet ne mogu hititi, kako bi se vi zvali. razg. 13.

2. *sa se, refleksivno.* — *Između rječnika u Belinu* (hititi se grano ,appigliarsi ad un ramo d' albero', ,ramum prensarø' 92^b; hititi se maća

,impugnare', ensem manu apprehendere' 387^b; hititi se posla za sve dvaes nokata ,adoperarsi con mani e con piedi, cioè far ogni sforzo e diligenza', omni ope atque opere niti' 36^b) i u *Stuličevu* (hititi se posla za sve dvaesti nokata). a) kao mašiti se uopće. Hitili se rukami i ubitih za počas. D. Zlatarić 73^a. Hitio se u glavu, al' na glavi ni kape; hitio se u bradu, al' u bradi ni dlake. Nar. pjes. vuk. 1, 520. — b) s *genitivom*, *vidi* hitati, A, 2, a, b). Pak ga se li hiti svitlijim pozorom. H. Lucić 253. Da se nitkor tvoga počtenja ne hiti. 288. Krajevskoga on pristola hitio se bješe veće. G. Palmotić 1, 356. S Captislavom sad utečo i naše se hiti časti. 2, 244. Ali mu se (otrov) hiti zdravja. I. Dordić, ben. 189. Hitiše se druma viteški putujući. 187. Hitio mu se života (obrazu, srca). (Z). Poslov. danić. 26. Kad se kokoši tle dadu, ona se i petra hiti. (Z). 42. Obratio se u rošpa koji je tad skočio i hitio mu se obrazu tako tvrdo da nije bilo ni jednoga načina za rastavit ga. A. Kalić 360. Hitio se ogañ kuće. 546. Hitio mu se odjeće. 548. — c) s *dativom*, značenje je kao kod b). — u jednom primjeru xvi vijeka. Ako se ti ženi pravednoj hitiš, veliku ćeš usilost platiti. Pril. jag. ark. 9, 84. (1520).

B. jacere, *baciti*, *isporedi* hitati, B.

1. *aktivno*. — U našem jeziku od xv vijeka (*vidi* kod 2, a, a)), a između rječnika u *Mikašinu* (hititi zajedno ,conjicio'; hititi unutra ,injicio'; hititi doli, obaliti odzgara ,praecipito, dejicio, detumbo, exturbo, depello, detrudo, praecipitem ago'; hititi, odvrci ,proicio'; hititi sulicu al' dardu ,contorqueo, immitto, jacio'), u *Voltiđijinu* (,gitare', ,verfen'), u *Stuličevu* (,petere, jaculari'), u *Vukovu* (v. *baciti*).

a. *prelazno*. a) *objekat se odcaja od subjekta sa sile, kajom oraj čini da se objekat miče i kad se od nega odvojio dok se s kakvu uzroka ustavi*. aa) u *pravom smislu*. Niki sin hiti svoga oca za vlasi na naj zdoliju skalinu. Korizm. 44^b. Zemlje samo badil u obrov da hiti. H. Lucić 270. Reče ih (*sudac*) u more, da se utope, hititi. F. Glavinić, cvit. 321^b. Sardanapal sam sebe v ogañ hiti od straha pred neprijateljom. P. Vitezović, kron. 12. Gdo golim što hiti? odil. 44. Glavu mu u mijeh krvi hiti. J. Kavañin 273^a. Da tko hiti ditešce u studenac. Ant. Kadčić 122. Koji je bez griha prvi na ñu kamen hiti. 227. Dilber Maru na čengel hitiše. Nar. pjes. vuk. 1, 483. Svuče z sebe zelenu dolamu, hiti na ñu trideset prsteña. Nar. pjes. istr. 1, 50. Ter dosezi kobasicu, ter ju hiti simo nam. 3, 19. A mene će u vodu hititi. Smailag. mel. 17. Zame sina i hiti ga prek poneštri. Nar. prip. mikul. 21. Zavilaće te i hititi kao loptu. Đ. Daničić, isai. 22, 18. Malo zrna hitile lubarde. Osvetu. 7, 68. — bb) u *prenesenom smislu*. aa) *hite se oči, kad se pogleda*. Hiti oči na nega. M. A. Relković, sabr. 31. Na ñu Luka hiti oči vrane. Osvetu. 2, 2. — bbb) *ono što se hiti stvar je unna*. I ufanje ovo ne da da trud doli hiti. A. Vitađić, ost. 42. Pa sam svoje hitio popovstvo. Osvetu. 2, 154. — ccc) *metaforički, vidi* *baciti*. 1, g) *iz početka*. Tko prije hñnomb oca hiti iz prestoja. J. Kavañin 259^a. — ddd) hititi sebe, *vidi* hitati, B, 2, a, b). Da on ima niže biti, tko nad Boga sebe hiti. V. Došen 50^a. — b) *značenje se razlikuje od značenja kod a) u tome što se objekat ne miče sam pošto se odvojio od subjekta, nego ga subjekat prati (n. p. rukom) do mjesta gdje ga ostavlja i tako se od nega odvaja. isporodi* metnuti, staviti, položiti, postaviti. *rjede*. Petar u stalnost ili fundament crkve hiti prvi

kamik. F. Glavinić, cvit. 221^a. Antenor s bje-gućani prvi kamen hitio biše. J. Kavañin 206^b. Mali slovi, ke izbrani Aleksandru meštar hiti. 357^b. Svjetnika ke neiznjeran Bog tu hiti. 447^b. — c) *objekat se ne odcaja od subjekta, nego subjekat čini silom da objekat padne sa svojega mjesta nu niže*. Da mu na tleh glavu hite. J. Kavañin 297^a. Ona je (*lumbardu*) hitila šezdeset diññaka. Nar. pjes. istr. 2, 109.

b. *neprelazno. što je kod a objekat, stoji u instrumentalu*. Na zemlju ñim hiti. M. Marulić 256. Hiti djaval Antijokom, ter dušu istrgnuvi mu... F. Glavinić, cvit. 282^b. Ti znaš da mnom protivnost brzo doli hiti. A. Georgiceo, nasl. 165.

c. *ne zna se, jeli prelazno ili neprelazno*. Dovedoše Aleksandru človika Indijanina, i takova strilca ga povidahu da kroz prsten promitaše strilu tude tada Aleksandar reče ñemu, da hiti. Aleks. jag. star. 3, 320. Kapitan sgrabivši kamen naglo, u Kandida hiti. F. Glavinić, cvit. 70^b.

2. *sa se*.

a. *refleksivno*. — *Između rječnika u Belinu* (hititi se sulicom, kopjem na koga ,lanciare, scagliare la lancia' jaculor' 421^b) i u *Stuličevu* (,vibrare, jaculari'). a) *kad ko sam sebe ili što samo sebe hiti (u pravom i u prenesenom smislu)*. On se na tle hiti. M. Marulić 255. Hitih se za ñima, ma zaman, kako slip, da nokti ovima sve razdrem u taj hip. M. Vetranić 2, 482. Pak s' u milost ñemu hiti. I. Ivanišević 65. Dol' se prigne, na ñ se hiti. A. Vitađić, ist. 33^a. Kad se ko zlo na ñih hiti. 99^b. Zapovidam ti, da se od sad u napridak imaš uputit u pustiñu i hitit se u more. Blago turl. 2, 134. — b) *znači što i aktivni glagol; ono što je kod ovoga objekat stoji u instrumentalu (u jednom primjeru griješkom s prijedlogom s: Hitivši se jedan s kamenom. A. d. Costa 2, 155). aa) uopće*. Kako se hiti (,ihiti') strijelom. M. Divković, zlam. 59^a. — bb) *kad se izriče u što se gađu hitajuć, ono se može izreći: aaa) genitivom*. Ovo rekši hiti ga se strijelom... Podbivši ovi strijelu hiti se (,ihiti se') onoga, koji se bješe ñega hitio (,ihitio'). M. Divković, zlam. 59^a. — bbb) *akuzativom s prijedlogom u*. Mnogi su se u čovika hitili (,puškam). Ant. Kadčić 26. Kad se dva hite u tuda vola zajedno iz puške. 396. — *nije posve isto u ovom primjeru*: On se hiti param u čemere. Nar. pjes. juk. 54. — ccc) *instrumentalom s prijedlogom za (kad ono bježi ispred udarca)*. Vretenom so za mnom jest hitila. Nar. pjes. marj. 30.

b. *pasivno*. Da rečene knjige lije se u ogañ. F. Glavinić, cvit. 260^b. Da se ugrabi i hiti se u tminaste iste muke. J. Kavañin 12^b.

HITJETI, hitim, *impf.* *properare, festinare, hoditi, micati se, ili uopće raditi brže nego to biva obično. isporodi* nagliti, žuriti se, spiješiti se, pospješivati se. — *j-e stoji u južnom govoru nj. negdašnjega ē; u istočnom hiteti, u zapadnom hititi (često se oraj oblik nahodi i u južnijeh pisača)*. — *Postaje nastavkom ē od osnove glagola hititi; radi promjene u značenju isporodi* grabiti, 1, 2, e). — *Od xv vijeka (vidi kod 1, a, c) aa) i 1, b, d)), a između rječnika u Belinu* (hititi ,festino' 47^b; ,accelero' 48^a), u *Bjelostjenčevu* (hitim ,festino, celero'), u *Voltiđijinu* (hititi ,affrettare', ,eilen'), u *Stuličevu* (hititi ,properare, festinare etc.), u *Vukovu* (hitjeti, hiteti, hititi ,eilen', ,festino').

1. *aktivno*.

a. *brzo se micati, brzo hoditi*. a) *može se izreći mjesto, čelade itd. put kojega se hiti*. Ter opet

i opet teku k noj i hitim. H. Lucić 282. Tašćina jest lubit što brzo prohodi a ne hitit gdi se sve dobro nahodi. A. Georgiceo, nasl. 3. K tebi brzo hitim, da bih bil ozdravljen. 352. Hitćase na Kalvariju, da prije bude propet. F. Lastrić, test. 161^b. K ovoj dakle crkvi videći da hiti Katarina postidnim koraćajom. ad. 84—85. Svi hitiše toj Moldavi vodi. A. J. Knezović 233. K crkvam svojim hitiše. A. Kanižlić, kam. 795. K onoj vatri popriko priko poļa hitići. M. A. Reļković, sabr. 62. Ne krzma nimalo, nego hiti doma i očituje svaka svojoj zarućnici. D. Rapić 200. K ņemu hiti. J. Rapić, pouč. 1, 11. Hiti, ajde k moru na obalu. Nar. pjes. marj. 182. Kud hitiš? nije ti krava na nogu stala. Nar. posl. vuk. 163. Malo se Turčin zlomišu dolih, jelo hiti, do paripa hiti. Osvetn. 4, 42. — *kao cilj micañu može se shvatiti i djelo koje se hoće izeršiti*. Na pomoć mu hiti. A. Kanižlić, rož. 88. Katarina na put hiti. J. Krmpotić, kat. 77. Hiti bratao rano na večeru. Nar. pjes. here. vuk. 95. Svak hiti na izbore. M. Pavlinović, razl. spis. 358. — *i u prenesenom smislu*. K tebi hitim, k tebi žudim prići. L. Terzić 132. Ako s' doslo na zlo hiti, u naprida budi odluka dobra stvarat. J. Kavañin 16^a. Kako naglo hito toj velikoj srići. A. J. Knezović xliii. Ustani, želj i lipoto od rajskih vikovitih gora, na koje hitim. A. Kanižlić, bogojubn. 529. — *b) nije izrećen cilj micañu*. Dokol vruju vrte i sve rike tekne ne stanu hititi. P. Zoranić 15^a. Pridoše hitići i najdoše Mariju i Osipa. I. Bandulavić 11^b. luc. 2, 15. Otide u planine iteći. S. Margitić, fal. 37. Zato hitić ukloni se. P. Vuletić 64. I na koñu hitjaše hrabren vojnik. I. A. Nenadić, šambek. 8. Tako je na putu hitio, da je na 23 prijo jurvo bio Oderu. I. Zaničić 163. — *e) izrećena je namjera radi koje se hiti, i to: aa) podložnom rećenicom*. Mornar hiti da žust u porat uliti. M. Marulić 17. Svak vas snažno sada hiti, on nevirnik da se uliti. P. Hektorović (?) 88. Odgovara da iti da bi prispila. S. Margitić, fal. 220. Hitio jest, da bi mu uzmožno bilo dan obslužit u Jeruzolimu. A. Kanižlić, uoč. 453. Živinice hitići dok stignu lovnu. D. Rapić 270. Hitila je Marija danas da Ivana po sinu svomu u utrobi matere posveti. A. Tomiković, gov. ix. — *bb) infinitivom*. Grede zlatne vadit hitu (sic). I. Zanotti, en. 31. Sa svi(h) stran ljudstvo hito Ivana viditi. A. J. Knezović 180. Nike hito sakriti se pod krov. M. A. Reļković, sat. L7^b.

b. raditi što brzo, kad je želja ili potreba da se ono brzo srsi. a) uopće; koja je radña, razumije se po onome što je prije ili poslije kazano. Da se nimalu gresi govoriti hitići. Naručen. 82^b. Pismo ovo hitićim perom dovršujemo. A. Kanižlić, kam. 865. Na dan govori po pedeset zdravi Marija, a s većom pomilom i poniženstvom, i ne iteći. M. Zoričić, zrc. 90. Ali ne hitješo Loviti. D. Daničić, 2dnev. 24, 5. — *b) radña može biti izrećena supstantivom: aa) u instrumentalu s prijedlogom s*. Da ne itim odveć s kaludreñem. D. Obradović, živ. 95. Pogibilno je sa sítvom u zimu hititi. J. S. Reļković 79. S tim do svete poslom Mandaline hiti. 313. — *bb) u lokativu s prijedlogom u*. Sokolovi od Norvegije hiti u lovnju zasto onamo ima malo dneva. M. Rebić 174^b. U hodu odivše hitiš. P. Knezović, osm. 185. Ueći bogoljubno duše da i ono ne hiti ni u cemu. E. Pavić, ogl. 373. — *cc) u jednom primjeru u genetivu s prijedlogom okolo*. Matra hitjase okolo čosta služenja. I. Bandulavić 221^b. luc. 10, 10. — *c) radña se može izreći gerundijem sadašnjaju vremena*. Hitis ņemu go-

voreći. M. Jerković 63. Jesi li molitve govoreći hitio? P. Knezović, osm. 300. — *d) radña se može izreći infinitivom*. Kon sebe ju pojat hiti za trpezom. M. Marulić 46. Počni hititi očistit se toga. 134. Istom da rukama srića nas obiliti, ka bi rek da s nama združiti se hiti. II. Lucić 228. Hiti (jazik) govoriti ća misal prpravi. P. Hektorović 68. Vazeti svetu likariju hiti. A. Georgiceo, nasl. 317. Izginite oni koji svaka pogubiti hito i nastoje. P. Radovčić, nać. 469. Ne ustavišva se u stvarma od zemļe hito putovati k nebu. M. Radnić 142^b. Hiti ne stajati toliko danguban. 331^a. Znam da hitite omrsiti se. F. Lastrić, svit. 31^a. Sunce, neću da hitiš zaći. test. ad. 12^b. Svi hito ņega zaslušati. A. J. Knezović 86. Hitići ostala pisati. A. Kanižlić, kam. 161. Isprosi od sudca, da ne iti ćinit ga pogubiti. M. Zoričić, zrc. 225. Svaki mudar to sliditi hiti. J. S. Reļković 75. Ja ne hitim ići na kapiju. Nar. pjes. petr. 2, 210.

2. sa se, bez subjekta: hititi se (kome), kad nema vremena za nešto, jer treba uraditi što hitnije. Zatim (kazati) gospino pozdravļene i 5 oćenaša i druge molitvice... kako se prigodi misto i vrime; navlastito ako se ne hiti, govoriti štogod svrhu nauka krstjanskoga etc. F. Lastrić, od' 82. Ne plaću mi djeca (kod kuće — da mi se hiti. Vuk). Nar. posl. vuk. 208.

HITLEN, *adj. koji brzo, hitno radi*. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (eifertig' 'properus' s dodatkom da se govori u vojvodstvu). Nutodera Srpkine hitlene! Pjev. crn. 12^b. Sitni pćela hitlen roj. L. Milovanov 96. Jesi li ti, Boga ti, uvek tako hitlen? M. P. Šapćanin I, 44.

HITLIV, *adj. vidi hitlen*. — *Na jednom mjestu xvii vijeka*. Nemoj biti hitliv u odlučiti se. M. Radnić 538^a.

HITNA, *f. vidi hitña*. — *Samo u Bjelostjenćevu rječniku* (kod hitrost).

1. **HITNICA**, *f. žensko ćelade koje hiti (hititi ili hvata)*. — *ispoređi hitnik*. — *Samo u Stalićevu rječniku*: 'mulier veiox, rapax'.

2. **HITNICA**, *f. put (u vazduhu) kojijem se miće nešto što se hitilo, bacilo*. — *U Šulekovu rječniku znanstvenoga nazivļa*: Hitnica, mech. (metnica), lat. 'linea trajectory', 'wurmlinie, trajectorie', tal. 'linea del tiro'.

HITNIK, *m. ćorjek koji hiti (hititi ili hvata)*. — *ispoređi* 1. hitnica. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stalićevu*: 'vir velox, raptor'. Nije ti se naćuditi, moj putniće! gdje si tamo uitiio, moj itniće! tamo kažu dva svijeta, moj svijetu! u Vuk, živ. 180.

HITNOST, *f. osobina onoga koji je hitan, ili onoga što je hitno*. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikaljinu* (kod brzoća) i *u Stalićevu* (v. hrlost). Hitnost i veselo kojini u poslušaše. B. Kašić, is. 22. Ne sima vodjalu s velikom hitnostju i naglostju. 62. Svak se velo zaćudi uzriviši ņo hitnost, hrlost i veselo. 85. Nu zasto u ņih ova hitnos i brzoća? B. Zuzeri 326. Hitnost 'dringlichkeit' 'urgenza'. B. Petranović, ruć. knig. 87.

HITNUTI, *hitñem, pf. vidi hititi, B.* — *Na dva mjesta xvii i xviii vijeka*. ņim okolo glave zavi trikrat jako i hitnu se. P. Kunavelić, iv. 360. (Kadu te budu vrazi) u pakao hitnuli. A. J. Knezović 241.

HITŃA, *f. festinatio, (djelo kojijem se hito), brzina kod kakve radñe, ali se često istiće da je takora, da se radña vrši u mañe vremena nego bi trebalo, s toga što onaj koji radi nema dosta vremena ili uopće hoće da prije srsi*. — *Od*

xvii vijeka, a između rječnika u *Mikašinu* (hitŃa, brzoca, brzenje, hiteŃu, festinatio, properatio, acceleratio, celeritas), u *Belinu* (festinatio⁴ 47^b, 582^a; ,celeritas⁴ 183^b, 583^a), u *Stulićevu* (v. hrlost), u *Vukovu* (,die eile⁴ ,festinatio⁴). a) sa značenjem *sprjeda kazanijem*. Ona s hitŃom velikom ili pršašvi se. B. Kašić, per. 13. Kad hitŃa ili preša bi bila. F. Glavinić, svitl. 121. Poslan od svih vitezova s mnogom hitŃom. G. Palmotić 2, 303. Gre s velikom hitŃom odi. 2, 350. Dogovor ali više u itŃi. P. Posilović, cvit. 98. Trčati s tolikom hitŃom. M. Radnić 8^b. Koji ideš s većom hitŃom k smrti. 64^a. Sve prohodit veoma u hitŃi. 131^b. Gledaj veliku hitŃu s kojom idu svitovni za otići u pakao. 261^b. Mjeri u hitŃi. 241^b. Tko ide u hitŃi, upasti će. 241^b. Ako je hitŃa, nije sudni dan. (D). Poslov. danić. 2. Kuda ideš s tolikom itŃom? S. Margitić, fal. 22). Bivši vojvoda s velikom hitŃom na kraljevski dvor prispio. A. d. Bella, razgov. 233. Krsteći u hitŃi za potrebu. J. Filipović 3, 22^a. Al' u hitŃi i u tmna upade u bunar. F. Lastrić, ned. 292. U onoj hitŃi i naglosti ne mogaše ništa uzeti. A. Kanižlić, kam. 260. ImadjaŃ u hitŃi posvećivati, da ili neznabožci ne zateku. 546. Oni u hitŃi složiše pismo. 858. Zdravu Mariju govore u hitŃi. utoč. 279. U hitŃi nije bio grkljan sa svim prerizan. M. A. Rejković, sabr. 41. Na hitŃu raditi. I. Jablanci 85. Ter bi taka potreba bila i hitŃa. M. Dobretić 492. Trčo na svu hitŃu za svojim drugom. I. J. P. Lučić, razg. 42. Zapovidio je Bog da se jagaŃac vazneni brzo blaguje i s velikom hitŃom. A. Tomiković, gov. 157. HitŃa je vrazij posao. Nar. poslov. vuk. 341. Kakva je to hitŃa sada tebi? Nar. prip. bos. 1, 77. Koje pobacaše Sirci u hitŃi. Đ. Daničić, 2car. 7, 15. U onoj hitŃi i navalici. S. Lubiša, prip. 243. — b) *nastojanje i žela da što brzo bude*. Gredu protičući po poju s nikom hitŃom srea neizmirmom. P. Radović, nać. 170. Da bi s većom hitŃom vojo činil jih. 244. Prikazuju van i pridajen one poklone zahvaljenja, časti i hitŃe ljubavi. 441. Sa svom hitŃom srca k tebi se utičen. 481. Ku jemamo s većom hitŃom želiti. ist. 132. Pita s velikom hitŃom i pobrinućem. A. d. Bella, razgov. 173. Naj veću hitŃu imadjaše sjediniti crkvu. S. Badrić, ukaz. 67. Ter s velikom itŃom vapijaše: ,Krstite me!⁴ J. Banovac, pripov. 70. S velikom itŃom od pomje ponukuje. J. Banovac, pred. 112. Dotrčaše s velikom itŃom. M. Zoričić, zrc. 89.

HITŃATI, hitŃam, *impf.* (uprav hitjeti, ali *vidi i hitŃa kod b)*), *nastojati*. — Na jednom mjestu xvii vijeka. HitŃaše = nastojaše. I. Bandulavić 299.

HITORIPSKI, *adj.* koji pripada hitaŃu (*hca-taŃu*) ribe, kojijem se hitu (*hvata*) riba. — U jednoga pisca xvii vijeka (pisano po etimologiji s b), koji je jamačno sam ovu rijeć izmislio. Na meštriju hitoripsku vratihu se svoju. F. Glavinić, cvit. 201^a.

HITŃOST, hitosti, *f.* *vidi* hitŃa. — *isporedi* hitošt. — Od xviii vijeka, u između rječnika u *Vukovu*: ,die eile⁴ ,festinatio⁴. Okreno se u itosti. D. Obradović, živ. 64.

HITŃOŠT, hitošti, *f.* *vidi* hitost. — *Nahodi se samo lokativ*: u hitošti. *ovdje je bižežen nominativ kao što je u Vukovu rječniku, ali mislim da bi mu pravi oblik bio hitošta, isporedi* milošta (*ipak vidi*: Neka dobro razsudi bez najmahe itošti. D. Obradović, basn. 274). — Od xviii vijeka, a između rječnika u *Vukovu*. Ali smo se i š hime slabo razgovorili, zašto na hitošti

bi. Glasnik. II, 3, 60. (1706). Pisasmo skrbni u hitošti. 93. (1708). A ot ovoga poslednoga memorijala hoćemo vi po prvim ljudna poslati pariju; bi nam na hitošti (hitoštih⁴) drugojačiji pečat. 96. (1708). Lovci se tome ne dosete u itošti. D. Obradović, basn. 54. U velikoj itošti idah. D. Obradović, basn. 399. U hitošti maća povadio. Nar. pjes. vuk. 3, 309. U itošti šipku prolomio. 3, 507.

HITRA, *f.* ime kobili. F. Kurelac, dom. živ. 10.

1. HITRAC, hitraca, *m.* hitar *čorjek*. — *Rijeć je stara, isporedi stslav. hытpъць*. — Od ovoga starijega oblika mlađi postaje na dva načina: ili, kao što je ovdje, umeće se a u svijem oblicima pred c, ili se umeće a pred r, te i ovo ostaje u svijem oblicima, a drugo se a umeće pred c samo u nom. *sing.* hitarac i u *gen. pl.* hitaraca, a u ostalijem padežima ispada: hitarca, hitarcu *itl. isporedi* mudarac i mudrac. u *kni-gama pisanima crkvenijem ili miješanjem jezikom ostaje i stariji oblik*. — *Između rječnika u Stulićevu*: hitrac, *gen.* hitraca (*stamparskom griješkom hitroca*) i hitaraca, 1. ,festinator⁴. 2. ,artifex, opifex, auctor⁴, i u *Daničićevu*: hытpъць ,artifex⁴. a) *vidi* hitar, 1, a. — samo u *Stulićevu rječniku*. — b) *vidi* hitar, 1, b. Hudogyje hытpъць obrětši hotešti da stvoretš joliko na pėdivno vzdviženije hrama. Danilo 75—76. Mnogimi hitraci pověle razoriti sije. Glasnik. 10, 240. (xvi vijek). Doćeka ga trgovac i reće: ,Tomo, povjed mi koju hitrost naj boju umiješ? I reće Toma: ,Ziditelj jesam polaćam... I reće trgovac: ,U istinu takogaj hitaraca iskaht⁴. Starine. 5, 99. (1520). — c) *vidi* hitar, 1, d. Oškopice, hitraci, postojanici protiskuju se u svijetu. M. Pavlinović, rad. 123.

HITRAČAC, hitračca, *m. dem.* hitrac. — *isporedi* hitračak. — U *Stulićevu rječniku*. — *nepouzđano*.

HITRAČAK, hitračka, *m. vidi* hitračac. — U *Stulićevu rječniku*. — *nepouzđano*.

HITRAČOST, *f.* u *Stulićevu rječniku*: v. hitrina. — *sasma nepouzđano*.

HITRAHAN, hitrahna, *adj. dem.* hitar. — *isporedi* hitrašan. — U *Stulićevu rječniku*.

HITRAK, *m. vidi* hitrac. — U *Stulićevu rječniku*: 1. ,velox, agilis⁴. 2. ,acri ingenio vir⁴. — *nepouzđano*.

HITRAST, *adj. vidi* hitar. — *Samo u Stulićevu rječniku*.

HITRAŠAN, hitrašna, *adj. vidi* hitrahau. — U *Stulićevu rječniku*.

HITRAV, *adj. vidi* hitar. — U *Stulićevu rječniku*. — *slabo pouzđano*.

HITREN, *adj. vidi* hitar. — Od xvi vijeka, a između rječnika u *Stulićevu* (artificiosus⁴) i u *Vukovu* (vide hitar). Petje ne hitreno dali srčnosti primi prisrćeno. P. Zoranić 18^a. Biju oni hitrena nišana. Nar. pjes. juk. 88.

HITRENE, *n. djelo kojijem se hitri*. — U *Stulićevu rječniku*: ,artificium, industria⁴.

HITREŠ, *m.* u *Daničićevu rječniku*: ,Hытpъсь, ime muško: manastir je Treskavac imao hve ,lo Hitreša⁴ (Glasnik. 11, 132, 13, 375. god. 1336—1346).

HITREŠEV, *adj. koji pripada Hitrešu*. — U *Daničićevu rječniku*: ,Hытpъсьv⁴, toš ,Hытpъсь⁴: među zemljama manastira Treskavca bješe i ,hiva Hitreševa⁴ (Glasnik. 11, 132, 13, 375. god. 1336—1346).

HITRĀ, *m. ime konu*. F. Kurelac, dom. živ. 10.

HITRIČEVO SELO, *n. nekakvo selo u Hrvatskoj xv vijeka*. Mon. croat. 125. (1486).

HITRIJA, *f. vidi* hitrina. — *Postaje od hitar nastavkom ija (tal. ia)*. — *U nekijeh pisaca čaravaca od xvi do xviii vijeka*. Ovdje pake hitriju meštrije kažući. P. Zoranić 65^b. Kim dosta bilu te izvrsnosti i hitrije za da takovi bozi budu. P. Radović, nač. 152. Iznaušla je hitriju. ist. 161. Ča možemo reći od hitrije poglavitih zidarov? 162. Pazilišće dokle grajsko i hitrije gledam s puta. J. Kavaulin 484^a.

HITRINA, *f. osobina onoga koji je hitar ili onoga što je hitro (i u konkretnom smislu: što je hitro učineno)*. — *isporedi* hitriña, hitrija, hitroća, hitrost. — *Akc. se mijera u dat. sing.* hitrini, *u acc. sing.* hitrinu, *u voc. sing.* hitrino, *u nom. pl.* hitrine, *(gen. pl.* hitriña). — *Od xv vijeka (vidi kod c) i d)*, a između rječnika u *Belinu* (industria' 398^a, 451^a; acies' 557^a; sagacitas' 22^b; ingenii acumen' 29^a; argutia' 100^b; artificium' 106^b); bojna hitrina ,stratagema' 712^a; hitrina od zidaña ,architectura' 98^a; hitrina od bričenja ,ars tonsoria' 129^b, *itd.*, u *Bjelostjenčevu* (v. hitrost), u *Voltigijinu* (prestezza; diligenza, industria', eile; geschicklichkeit'; hitrina od zlatotvorstva ,alchimia', ,goldmacherkunst'), u *Stuličevu* (opificium, ars, artificium, industria, dexteritas, sagacitas, astutia, ingenium, studium, diligentia, velocitas, celeritas; dolus, fraus'), u *Vukoru* (die schnelligkeit', velocitas'). *a) vidi* hitar, 1, a. Hitrinom primogu bosanski sokoli. Đ. Baraković, vil. 93. Hitrina našega života. M. Radnić 164^b. Riječi jakos i hitrinu izgovornu stah u nemu. I. Đorđić, pjes. 6. U hitrini svitlosti. A. Bačić 503. Sveti sa svom hitrinom podpuno Boga slušaju. J. Filipović 1, 415^b. Pošavši s tolikom hitrinom. P. Filipović 42. S istom hitrinom i posluom sada se dili iz Egipta. F. Laštrić, od' 168. Po naglosti razumije se ovdje hitrina, jakost. test. 249^b. Zašto će ovi biti oblaškani slavnim darom od hitrine, a oni oteščani tegobom od griha. ned. 7. Mišalo bi tad (sunce) hitrine s linim blatom od dubine. V. Došen 242^b. Il' on ima tu hitrinu, da uzletu na visinu? 265^a. Koji ne imajući u sebi lakoće i hitrinu od svetih. Đ. Rapić 13. Sadašnje vrime s velikom hitrinom dolazi i prolazi. B. Leaković, gov. 112. Dogo nogam uesteže hitrinu. Nar. pjes. juk. 548. Od brze hitrine nisu mogli svoje kamene pouzmati. Nar. prip. bos. 1, 31. — *b) vidi* hitar, 1, b. Videći da nije hitrine ni načina za pritisnut. I. Đorđić, salt. xv. Putnici smo bez hitrine za vojevat. B. Zuzeri 44. Hitrina vještijeh pengaoca. 155. Ljekarija se nami spravlja s hitrinom i s pomnožim ljekárá. J. Matović 102. — *c) vidi* hitar, 1, c. Gdi videć hitrine, kom etiše tva mladost, svak ovu rie reće jednaga za radoš, da bi išli kao njekad bozi sad po sviti, mogla bi ih svih ova u robstvo staviti. D. Rašina 97 98. Ima se spomenuti da se išće velika mudrost i hitrina u obraćenju od razdilnikov. M. Bijanković 3. Caricom nu okrunio rad ljeposti i hitrine. J. Kavaulin 234^a. Budi plemenstvo, budi pametna hitrina, budi vladanje. A. d. Bella, razgov. 115. Bog mi je udijelio hitrinu od razuma. B. Zuzeri 83. Niti ga hitrina razuma ne mogaeše polpomoci. A. Kanižlić, kau. 728. Al' s pametnom i mudrom hitrinom prvoclastnika... biše ulij u red metnuti. I. Zaničić 89. Il' hitrini razbor stavan. Zgoda. 3. Uzdasima, svjetima, svakojakom hitrinom i načinom nagovarati ljudska srca, da k tebi pridu. I. M. Mattei 263. Tad Dilaver ki razborom i hitrinom

svijeh pritječe. P. Sorkočević 585^a. I negovu mudrost i hitrinu. Nar. pjes. vuk. 5, 476. — *d) vidi* hitar, 1, d. Sakriv ga pod listje s hitrinam čudnime, eić boje da nim lov učini na vrime. D. Rašina 102^b. Posmijeh mu je sved sred usti, svakomu se smerno klaña, hitrina je sve što izusti, uñeguje s mudra znanja. I. Gundulić 311. Čim bojnice lijepe i nage čine ovake igre u vodi, tero svaka varke drage i hitrine iznahodi. 406. Himbeno su one lijepe, u hitriñah sved se paze. 468. U sto obraza priobraža' i privračaj sto besjeda, varka, izdajstva, sumña, laža, i hitrina i zasjeda. 479. Varka se ovdje i hitrina hoće. G. Palmotić 1, 121. Po nemu smo mi otkrili sve što u bludnoj leži vili, svu ñe narav i hitrinu. 2, 60. Sad je vas svijet u hitrini, svak se sađe s varkom vlada. 2, 83. Sva je u varki i hitrini. I. V. Bunić, mand. 6. Neprijateljske hitrine od tebe odvratí. V. Andrijašević, put. 58. Svjetovne hitrine i privarke idoli su tvoji. 263. Neg me uñanjem pase i vara ne znam za ku ñe hitrinu. P. Kanavelić, iv. 191. Privari svakoga ovakom hitrinom. I. Đorđić, salt. x. Svak je izprazne pun hitrine. 30. Narav pada... kuni hitrinu. ben. 25. Da po hitrini paklenoga protivnika ne štetujemo. 45. Čujte hitrinu vruga paklenoga. V. M. Gučetić 169. Lisične ñihove hitrine znajuć. S. Rosa 134^a. Neprijatelj moga spasenja i napredka... radit će svakom hitrinom i silom, da me iz tebe izvede. I. M. Mattei 192. Privare, himbe i hitrine. Mišli. 29. Šećepan je prostirao svoju hitrinu i na dađe, te se lijećenem pripitomi narodu. S. Ľubiša, prip. 92.

HITRINIK, *m. vidi* hitrac. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Arkita oni hitrinik glasoviti gradijaše niko čudne golubice. A. d. Bella, razgov. 44. — *nepouzđano (knjiga je vrlo zlo naštampana)*.

HITRIÑA, *f. vidi* hitrina. — *Na dva mjesta xvi vijeka*. Kad me tvoj priblazni s hitriñom slatki glas. M. Vetranić 2, 77. Aj slabosti svitovne hitrine! P. Zoranić 35^b.

HITRITI, hitrim, *impf. hitro raditi*. — *Postaje od hitar*. — *Od xvi vijeka (vidi kod 1, b), a između rječnika u Vrančićevu* (,celerare'), u *Belinu* (hitriti zlato ali ño cijeneño gvozđje ,alchimiam exercere' 60^a), u *Bjelostjenčevu* (kod hitim), u *Voltigijinu* (,affrettarsi' ,eilen, hurtig sein'; hitriti zlato ,alchimizzare' ,goldmacherkunst treiben'), u *Stuličevu* (1. ,festinare'. 2. ,arte officere').

1. *aktivno*.

a. *brzo se micati, brzo raditi, vidi* hitjeti. Da ne hitri stratiti me. F. Vrančić, živ. 29. Slip sam i rad bih progledati ter hitrim h sfitlosti. M. Jerković 88. Itreći kako danica. A. Bačić 37.

b. *vješto raditi, vidi* hitar, 1, b. a) *prelazno*. Strugati grede od čedra i druge hitrit svore od drva. B. Zuzeri 245. — b) *neprelazno, u jednoga pisca xvi vijeka, značeñe nije dosta jasno, ali rađa da ovi primjeri amo spadaju*: No lipos gli hitri svak bi mnil Sereuu. Š. Menčetić 30. A to li govoriš, vitri se utaje, hitreći romonom, u kom rie izlazi sladostju jur onom da kami priblazí. 88. Tač bijelim rukami hitraše ñe ljepos. 110.

c. *lukavo raditi, lukavo izmišlati, vidi* hitar, 1, d. Ne podobajety nikomužo o svojemj spasenju ne raditi, ne pređe hitriti i po tomj na branu ugotoviti se. Stefanit. star. 2, 279. Uze... hitriti kako bi ga uevo da se odmetne od Boga. S. Rosa 2^b.

2. *sa se, u jednom primjeru istoga pisca čiji*

su primjeri kod 1, b, b). značenje je nejasno. Za toj se hitrah noj jaki no djetence. Š. Menčetić 277.

HITROBESJEDAN, hitrobjesjedna, *adj.* samo u *Stulićevu rječniku*: v. hitrogovorani.

HITROBESJEDITI, hitrobjesjedim, *impf.* u *Stulićevu rječniku*: v. hitrogovoriti. — *nepouzđano.*

HITROBESJEDNIK, *m.* *vidi* hitrogovornik. — *Samo u Stulićevu rječniku*: ‚sophista‘.

HITROBESJEĐENE, *n.* *djelo kojijem se hitrobjesjedi.* — *U Stulićevu rječniku*: hitrobjesjedje ‚argutiae‘. — *nepouzđano.*

HITROBIJESAN, hitrobijesna, *adj.* samo u *jednoga pisca xviii vijeka koji je sam složio ovu riječ od osnove adjektiva hitar (u kojem značeđu?)* i bijesan. Nimfe Napce i Drijadi... Klio, Euterpe... poticaju hitrobijesne mene istoga skladat pjesno. J. Kavađin 80^b.

HITROĆA, *f.* *vidi* hitrina (*i radi akcenta*). — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* Od kuda je takova hitroća i lakoća suditi drugoga. Đ. Rapić 315.

HITROĆUDAN, hitroćudna, *adj.* *koji je hitre (vidi hitar, 1, c) ćudi.* — *Samo u Stulićevu rječniku*: ‚indole solers, argutus, subtilis‘.

HITROĆUDNOST, *f.* *osobina onoga koji je hitroćudan.* — *ispoređi* hitroćudstvo. — *Samo u Stulićevu rječniku*: ‚indoles solers, arguta, subtilis‘.

HITROĆUDSTVO, *n.* *vidi* hitroćudnost. — *Samo u Stulićevu rječniku.*

HITROGLAGOLAN, hitroglagolna, *adj.* u *Stulićevu rječniku (uz hitrogovorani).* — *nepouzđano.*

HITROGOVORAN, hitrogovorna, *adj.*

a. *koji pripada hitrome (vidi hitar, 1, b) govoru, retorići.* — *U jednoga pisca Dubrovčanina xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (naprava hitrogovorna ‚parole concettose‘ 542a).* Ako u momu spjivađu ne sretješ onijeh hitrogovornijeh naprava. I. Đorđić, salt. II.

b. *koji hitro govori, rječiti.* — *U Stulićevu rječniku*: ‚eloqueus, facundus, disertus‘, *gdje ima i adv.* hitrogovorno ‚eloquenter, argute‘.

HITROGOVORENE, *n.* *djelo kojijem se hitro govori.* — *U Voltigijinu rječniku*: ‚facundia, eloquenza‘, ‚beredsamkeit‘, *i u Stulićevu*: ‚eloquentia, facundia, argutiae‘. — *nepouzđano.*

HITROGOVORITI, hitrogovorim, *impf.* *vješto i brzo govoriti, biti rječiti.* — *U Voltigijinu rječniku*: ‚parlar presto, essere eloquente‘, ‚beredsam seyn, geschwind reden‘, *i u Stulićevu*: ‚eloquenter loqui‘. — *nepouzđano.*

HITROGOVORNIK, *m.* *hitrogovoran (vidi kod b) čovjek.* — *Samo u Stulićevu rječniku*: ‚vir eloquens‘.

HITROGRADITELJ, *m.* *čovjek kojemu je posao hitro (vješto) graditi.* — *Samo u Stulićevu rječniku*: ‚architectus‘.

HITROGRADITELJSKI, *adj.* *koji pripada hitro graditeljima.* — *Samo u Stulićevu rječniku*: ‚architectonicus‘.

HITROGRADITI, hitrogradim, *impf.* *vješto graditi.* — *U Stulićevu rječniku*: ‚architectari, aedificia extruere, construere‘. — *nepouzđano.*

HITROGRADA, *f.* *djelo kojijem se hitro gradi.* — *Samo u Stulićevu rječniku*: hitrogradja ‚architectura‘.

HITROIZDJEĻATI, hitroizdjeĻam, *impf.* u *Stulićevu rječniku uz hitronapraviti.* — *nepouzđano.*

HITROJAV, *m.* *telegraf.* — *U Šulekovu rječniku znanstvenoga nazivĻa*: Hitrojav, stat. (brzovjav, telegraf), ‚telegraph‘, tal. ‚telegrafo‘, fre. ‚télégraphe‘, egl. ‚telegraph‘.

HITROJAVAN, hitrojavna, *adj.* *koji pripada hitrojavu.* — *U Šulekovu rječniku znanstvenoga nazivĻa*: Hitrojavni, stat. (brzovjavni), ‚telegrafen-‘; hitrojavno pisalo, phys. ‚telegraphen-schreibapparat‘; hitrojavna vijest, ‚telegramm, telegraphische depesche‘, fre. ‚télégramme‘, egl. ‚telegram‘.

HITROJAVSTVO, *n.* *sve što pripada hitrojavu.* — *U Šulekovu rječniku znanstvenoga nazivĻa*: Hitrojavstvo, phys. (brzovjavstvo), ‚telegraphenwesen, telegraphie‘, fre. ‚télégraphie‘, egl. ‚telegraphy‘.

HITROKA, *f.* *ime kozi. u Daruvaru.*

HITROLOVAN, hitrolovnna, *adj.* *koji hitro lovi.* — *Na jednom mjestu xvi vijeka.* Sokolak hitrolovan. P. Zoranić 38^b.

HITRONAPRAVITI, hitronapravim, *pf.* u *Stulićevu rječniku*: v. izhitriti. — *impf.*: hitronapravĻati.

HITRONAPRAVĻATI, hitronapravĻam, *impf.* hitronapraviti. — *U Stulićevu rječniku (praes. hitronapravĻam kod hitronapraviti).* — *nepouzđano.*

HITRONOG, *adj.* *hitrijeh (brzijeh) nogu, isporedi* brzonog. — *U Jambrešićevu rječniku*: ‚celeripes‘, *i u Stulićevu*: v. brzonog.

HITROPAMET, *f.* *hitra pamet.* — *U Stulićevu rječniku*: v. (2.) hitroum. — *nepouzđano (sam je pisac jamačno načinio ovu riječ prema hitropametani).*

HITROPAMETAN, hitropametna, *adj.* *hitre pameti.* — *U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚cautus‘ 23^a; ‚capace, atto a capire, di mente capace‘, ‚capax‘ 167^b; ‚argutus‘ 100^b; ‚perspicace‘, ‚solers‘ 357^a; hitropametni ‚sottile d’ingegno‘, ‚acutus‘ 343^a), *u Bjeļostjencevu* (v. popadĻiv), *u Voltigijinu* (hitropametni ‚sottile, acuto, penetrativo‘, ‚scharfsinnig‘), *u Stulićevu* (v. hitrouman).

1. *adj.* — *Komp.*: hitropametniji (*u primjeru i u Belinu rječniku* 23^a). Mnogi(h) đjavola biše na sridu iznešena hotjenja, ali jednoga od hitropametnijeh bi zagrĻena himbenost. P. Knežević, osm. 234.

2. *adv.* hitropametno. — *U Belinu rječniku*: ‚caute, prudenter‘ 23^a, *gdje ima i komp.*: hitropametnijē.

HITROPAMETNOST, *f.* *osobina onoga koji je hitropametani.* — *U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (hitropametnos ‚accortezza, accorgimento, cautela o sagacità‘, ‚sagacitas‘ 22^b). Hitropametnost Grei ‚griomen‘ imenuju. I. Velikanović, uput. 1, 402. Kada pohodo župe, da im Bog dade razumnost, razborstvo, mudrost, hitropametnost, kripuz, stavnost... 3, 194.

HITROPAMETOVATI, hitropametujem, *impf.* *biti hitre pameti.* — *U Stulićevu rječniku*: ‚ingenio florere‘. — *nepouzđano.*

HITROPĆENE, *n.* *hitro (lukavo) općene.* — *U dva pisca Dubrovčaninu xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (dvorničko hitropćenje ‚tratti da corteggiare o destrezza‘, ‚aulica calliditas‘ 233^a). U razkošah on zadojen i u dvorničkom hitropćenju. I. Đorđić, uzd. 25. Hitropćenje dvorničko ‚destrezza da corteggiare nel conversare‘. 206. Hitropćenem i hrabrenstvom malo po malo stupajuē naprijeda, naj prije dobi sebi pomilovaē od nekoliko rimske gospode. S. Rosa 35^a.

HITROPETAC, hitropeca, *m.* čovjek hitrih (brzih) petu (nogu). — Samo u Stuličevu rječniku: ‚celeripes‘.

HITROPIS, *m.* hitro (brzo) pisače, stenografija (bože bi značilo: onaj koji hitro piše, isporodi dobroćim). — U Šulekovu rječniku znanstvenoga nazivlja: Hitropis, art. (brzopis), tal. ‚stenografia‘, ‚stenographie‘.

HITROPISAC, hitropisaca, *m.* čovjek koji hitro (vrješto i brzo) piše. — U Stuličevu rječniku: ‚scriptor dexter, celer, expeditus‘, za koji je i nazivno.

HITROPISAN, hitropisana, *adj.* koji pripada hitropisu. — U Šulekovu rječniku: Hitropisni, art. (brzopisni), ‚stenographisch‘, tal. ‚stenografico‘.

HITROPISAŠE, *n.* verbalni supstantiv od glagola hitropisati, pisače po ortografskim zakonima. — U jednoga pisca Dubrovčanina xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu (ortographia, scita et expedita scriptio⁶). Uzet pravopis za ono hitropisaše, da se zapisuju riječi onako kako se one izustivaju. S. Rosa vii. — nepouzdan.

HITROPISAR, *m.* čovjek kojemu je posao hitropis. — U Šulekovu rječniku znanstvenoga nazivlja: Hitropisar, art. (brzopisar), ‚stenograph‘, tal. ‚stenografo‘.

HITROPISATI, hitropišem, *impf.* pisati vrješto i po ortografskim zakonima. — U Stuličevu rječniku: ‚scite et ex orthographiae regulis scribere‘. — nepouzdan.

HITROPREĀA, *f.* žensko čelade koje hitro (brzo) prede. — U narodnoj pjesmi našega vremena, i iz ne u Vukovu rječniku (schnellspinnerin⁶, ‚cita natrix‘). U drugome Jana hitropreĀa. Nar. pjes. vuk. I, 166.

HITRORJEČAN, hitrorječna, *adj.* vidi hitrorgovoran, b. — isporodi hitrorječiv. — Samo u Stuličevu rječniku: ‚versutiloquus‘.

HITRORJEČIV, *adj.* vidi hitrorječan. — Samo u Stuličevu rječniku uz hitrorječan s dodatkom da je riječ raska.

HITRORUK, *adj.* hitre ruke. — Na jednom mjestu xvii vijeka. Ohologa Splitsa vila hitroruka. u Đ. Baraković, vil. 362.

HITROSKAKATI, hitroskačem, *impf.* hitroskočiti. — U Belinu i u Stuličevu rječniku: u oba samo præs. hitroskačem kod hitroskočiti. — nepouzdan.

HITROSKOČEŃE, *n.* djelo kojim se hitroskoči. — isporodi hitroskok. — U Belinu rječniku (hitroskočeoju 172^a) i u Stuličevu (v. hitroskok). — nepouzdan.

HITROSKOČITI, hitroskočim, *pf.* hitro (vrješto) skočiti (kad se igra, pleše). — *impf.*: hitroskakat. — U Belinu rječniku: ‚far capriole nel ballo diretto corpore agiliter in sublime salire‘ 172^a, i u Stuličevu: ‚far delle capriole‘, ‚pantomimorum saltationes edere‘ (iz Belina). — nepouzdan.

HITROSKOK, *m.* vidi hitroskočeŃe. — U Belinu rječniku: capriola, salto che si fa nel ballo intrecciando i piedi agilis in sublime saltus‘ 172^a, i u Stuličevu: ‚capriola‘, ‚pantomimorum saltatio‘ (v. Belina). — nepouzdan.

HITROSLAVITI, hitroslovim, *impf.* u Stuličevu rječniku: v. hitrogovoriti. — nepouzdan.

HITRŌST, hitrosti, *f.* vidi hitrina. — Ake. kakav je u gen. sing. taki je u ostalijem padžima, osim nom. i acc. sing. loc. sing. hitrŏsti, gen.

pl. hitrŏsti, dat., instr., loc. pl. hitrŏstima. — Može biti riječ praslavenska, isporodi stslav. hitrost, rus. хитрость, čes. chytrost, polj. chytrósć. — Između rječnika u Vrućičevu (agilitas; celeritas; festinatio; pernicitas⁶), u Mikišinu (hitrost, lakost, ‚agilitas‘; hitrost od pameti ‚solertia, calliditas, sagacitas‘; hitrost, zanat ‚ars, artificium, opificium, ratio faciendi‘), u Belinu (hitros ‚celeritas‘ 183^b; ‚sagacitas‘ 22^b; ‚argutia‘ 100^b; ‚industria‘ 398^a; ‚astutia‘ 114^a; hitros od tijela 52^b hitros aliti brzina u stvoru ‚agendi vis‘ 117^a), u Bjelostjenčevu (hitrost, hitna, hića, hitrina, hitna ‚celeritas, velocitas, agilitas, properatio‘, v. brzina; hitrost u činehu ‚dexteritas‘), u Jambrešičevu (‚celeritas, velocitas‘; hitrost vu činehu ‚dexteritas‘), u Stuličevu (v. hitrina), u Vukovu (vide hitrina), u Daničičevu (hitrost, ‚ars‘), a) vidi hitar, I, a. Pripravnosti i hitrost na ispunjenje voje Božje. P. Radović, nač. 406. Obračaju se s velikom hitrošću i brzinom. ist. 23. Dojde čas linosti, zginula je hitrost. P. Vitezović, odil. 45. Nazada uztegnuše bjegnu hitros tijekom plaha (code). J. Kavašin 230^a. Mili ures i ukrasan, hitrost hoda ponosita. 406^b. Treća tilasa slavnihi izvrstnost jest laganost ili hitrost. J. Filipović I, 221^a. Hitrost ‚agilitas‘. F. Lastrić, od‘ 88. Imamo linosti s vrućostju i hitrostju odoliti. A. Kanžlić, uoč. 380. S velikom hitrostju i naglostju uputi se put Dalmacije. And. Kačić, razg. 19. Hitrost s kojom se je oslobodilo tijelo od tegote. J. Matović 112. Da bismo se dozovuli od brzine i hitrosti s kojom stvari dovršuju. I. J. P. Lučić, razg. 11. Ti na hitrost bižiš. 30. — b) vidi hitar, I, b. Navikleru mnogyh radi větrv vsnu hitrosti pravljenija izumčvšnu. Domentijan^b 183. Koju hitrost naj boju umiješ? Pril. jag. ark. 9, 82. (1520). Sve toj a brez muke, i sve što bi htla, hitrost tvoje ruke jaglom bi stvorila. H. Lucić 288. Polaća biše čudno postavljena na koli od hitrosti mehanijske. Aleks. jag. star. 3, 307. Mati od svih lipših nauka i hitrosti. B. Kašić, fran. 3. Ne pristoji se hitrosti meštra umiteona. 16. Pripisana hitrošću izvršitom. nasl. xv. Nemoj se uzviševati dakle cijej nijedne hitrosti ili umstva. 4. Hitrost zeca hita, hitrost blago stiče, hitrost pticu pita, hitrost svit obliče. I. T. Mrnavić, osm. 114. Palac učinom s velikom hitrostju. P. Radović, ist. 12. Ne velim, ki je tvoj razum i nauka u svakoj hvajlenoj hitrosti od ruka. I. Đorđić, pjesn. 14. — c) vidi hitar, I, c. O Aristotile, koga mudrosti počudiše se Grei, koga razumu počudiše se Jevreji, koga hitrosti počudiše se ojpatski mudrei. Aleks. jag. star. 3, 317. Velika hitrost jest umjeti opčiti s Jezusom. B. Kašić, nasl. 76. Ako snaga, hitros, krípost (naslajuje), svi obrani andeli su. J. Kavašin 514^b. Ni hitrosti i bistre pameti. Nar. pjes. vuk. 5, 3. — d) vidi hitar, I, d. Eda li bismo mi ovoj zgora rečeno, pisano i obetovano potvorili rečenijem, ali na mahe prènesli kojomi hitrostju ali lakomostju. Mon. serb. 287. (1419). Tko li bi toj više pisame roto kojomagodi hitrostju razbih. ili pritvorih. 291. (1419). Ni jednom hitrostju da budu izlěsti iza vsega što godir se u ovom zapisu zgoru udraži. 447. (1451). Ako ne bi bila koja jala ali hitrost. Stat. polj. ark. 5, 272. Hitrost ali limba ali privarka. 279. Olučih naslidovati hitrost dice one ki o mladom litu starijih svojih darjuću. . . umitelom naprave dur svoj da zločudo loveći povokše uzdarje. M. Marulić 3. Prokleti zinj učini takovu hitrost. Transit. 216. Njeki laže za hitros ali za glumom. Zborn. 5^a. Neću ja ni snovat hitrosti. M. Vetranić 2, 135. U toj kižici svi limbeni ti na-

čini s mnogom hitrostju izmišljeni nahode se. H. Lucić 186. S hitrostju nas nadpadaju, da nas zapeļaju. Anton Dalm., ap. 81. Hitros je i običaj da oni ki ļube usprjete učiniti smrt sebi. D. Zlatarić 62^b. Da učimimo hitrost, izmamimo ih van. Aleks. jag. star. 3, 241. O majčini svjeti svime pogrdeni s me ludosti, o poznane u nevrjeme Venerine sve hitrosti. I. Gundulić 76. Umjenstvo hitrovo prvnu se u zloćudnu hitrost. S. Rosa 2^b. Razvrže sve hitrosti sotonske. 54^b.

HITROTVOR, *m.* u *Stulićevu rječniku*: ‚ars‘. — *nepouzđano*.

HITROTVORAN, hitrotvorna, *adj.* koji hitro (čješto) tvori. — *nije dosta pouzđano*.

1. *adj.* — U *Belinu rječniku*: hitrotvorni ‚artificiosus‘ 106^b, i u *Stulićevu*: v. hitren.

2. *adv.* hitrotvorno, rješto. — U *Belinu rječniku*: ‚artificiosamente, con arte‘ 106^b; ‚maestrevolmente, con maestria‘ ‚solertes‘ 451^a; u *Voltiđijinu*: ‚maestrevolmente‘ ‚meisterlich‘; u *Stulićevu*: v. hitro.

HITROTVOREN, *adj.* (po obliku bi bio *part. praet. pass.*) *vidi* hitrotvoran. — U *Belinu rječniku*: ‚maestrevole, che ha maestria‘ ‚solers‘ 451^a, i u *Stulićevu* (uz hitrotvoran). — *sasmu nepouzđano*.

HITROTVORJE, *n.* u *Stulićevu rječniku*: ‚artificium‘. — *nepouzđano*.

HITROTVORNOST, *f.* osobina onoga, koji je hitrotvoran. — U *Belinu rječniku*: hitrotvornos ‚artificium‘ 106^b, i u *Stulićevu*: 1. ‚ars, artificium‘. 2. ‚opus artificiosum‘. — *nije dosta pouzđano*.

HITROTVORSTVO, *n.* *vidi* hitrotvornost. — Na jednom mjestu xviii vijeka, a između rječnika u *Stulićevu*. Er prvijem samo za pažehem nije načina da možemo krasnos svaku i svako ončas hitrotvorstvo pridgleda čudna u sobi i razlika dohititi. B. Zuzeri 185.

1. **HITROUM**, *adj.* hitra nma. — *isporedi* hitrouman. — *Samo u Stulićevu rječniku*: ‚ingeniosus, industriosus, summo ingenio praeditus‘.

2. **HITROUM**, *m.* hitar um. — U *Stulićevu rječniku*: ‚ingenii acies‘. — *nepouzđano*.

HITROUMAC, hitroúmca, *m.* hitroum čovjek. — *Samo u Stulićevu rječniku*: ‚vir subtilis‘.

HITROUMAN, hitroúmna, *adj.* *vidi* 1. hitroun. — Na jednom mjestu xviii vijeka, a između rječnika u *Stulićevu*. S razumom hitroumnim. A. Tomiković, živ. iv.

HITROUMICA, *f.* hitroumno žensko čelade. — *Samo u Stulićevu rječniku*: ‚mulier subtilis‘.

HITROUMJETNO, *adv.* hitro i umjetno. — U *Belinu rječniku*: ‚artificiosamente, con arte‘ 106^b, i u *Stulićevu*: v. hitro. — *nepouzđano*.

HITROUMOVATI, hitroumajem, *impf.* u *Stulićevu rječniku*: v. hitropametovati. — *nepouzđano*.

HITROVÂNE, *n.* djelo kojijem se hitruje. — Stariji je oblik hitrovanje. — *Između rječnika u Vrančićevu* (hitrovanje ‚properatio‘), u *Belinu* (hitrovanje u četru ‚ars citharedica‘ 187^b), u *Bjelostjenčevu* (v. hitene), u *Stulićevu* (v. hitrina). Istijem sasma hitroumajem iz zlatnijeh broja vade se sfetkovine ganutive, kojim se vade iz pata. B. Kašić, rit. 12^a.

HITROVATI, hitrujêm, *impf.* raditi hitro, biti hitar.

a. *aktivno*. — Od xviii vijeka (hitrovanje već od xvi u *Vrančićevu rječniku*), a između rječnika u *Belinu* (‚industriarsi, inguarnarsi‘ ‚industriam

conferre‘ 398^a; ‚ingegnarsi‘ ‚ingenium acuere, studeo‘ 402^b) i u *Stulićevu* (studere, ingenium acuere‘). Hitrujućega pusti hitrovati. A. Georgiceo, nasl. 181.

b. *sa se, reflektivno, hitjeti, pospjekivati se*. — *Samo u Voltiđijinu rječniku* (gdje je griješkom praes. hitrovam se): ‚affretarsi, accelerare‘ ‚eilen, sich fördern‘.

HITROVLADATI SE, hitrovladam se, *impf.* u *Stulićevu rječniku*: ‚dexteritate vel solertia uti‘. — *nepouzđano*.

HITROZBORIŠTE, *n.* *vidi* mudrozborište. Za naučiti mudrozanja prihodili su u hitrozborišća. A. d. Costa 1, 87.

HITROZNAČ, hitroznačca, *m.* mudrae, filosof(?). — U jednoga pisca xviii vijeka. Tako kod Edipčani i Tiri veliki posvećenik uzdržao je drugo misto po za kraļem, i kalkodi kod oni narodov od hitroznačci izhodili bi svećenici, a od svećenikov kraļi, i jedan nazvan imenom Merkurio trostruko dotekao je ime od velikoga, zašto bio je i hitroznačca i posvetitelj i veliki kraļ. A. d. Costa 2, 2.

HITROZNAČSTVO, *n.* filosofija(?). — *isporedi* hitroznače, b). — U jednoga pisca xviii vijeka. Od hitroznačca učiteļem. A. d. Costa 1, 87.

HITROZNAČE, *n.* hitro znače. — I sa starijim oblikom hitroznače. — *nepouzđano*. a) *hitrost u mišleću i u govoru*. — u jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u *Belinu* (hitroznače ‚argutia, sottigliezza, vivacità‘ ‚argutia‘ 10^b), u *Bjelostjenčevu* (hitroznače, hitrost u govoreiu ‚argutia‘), u *Stulićevu* (‚argutiae, ingenii subtilitas, acumen‘). Ako u nima (u pismama) ne najdeš ono hitroznače koje se od zbilnih pivaoca običaje staviti, narugat nemoj se. P. Knežević, pism. vi. — b) *vidi* hitroznačstvo. — u istoga pisca xviii vijeka u kojega ima i ora riječ. Za naučiti mudroznanja i druge visoke kriposti često prihodili bi u opļinu (općinu?) od hitroznanja. A. d. Costa 1, 87.

HIZA, *f.* *vidi* hiža. — U *Daničićevu rječniku*: ‚hyza‘ ‚domus‘: Hiza. (Domentijan u Šaforik, serb. lesek. 81) i na jednom mjestu xviii vijeka: Ota moga hiža biše razlučena. I. Zanotti, en. 22.

HIZAKIŃA, *f.* ime kozi. — U *Darwara*.

HIZATI, hižam, *impf.* caleitrare, ritati se, prucati se. — *perf.*: hiznuti. — *isporedi* hincati se. — U jednoga pisca čakavca xvi vijeka (u metaforičkom smislu). Ki su moji opori da hizat uz ostan mogu? M. Marulić 46. — I u naše vrijeme na Braču. Bisno mi je dogo pobisnio, hiža, kuća, razbit će mi puca. (Nar. pjes.) Ja ti neću budulice, ono hiža mazgimice. (Nar. pjes.) A. Ostojić.

HIZAV, *adj.* koji hiža. — U naše vrijeme na Braču. A. Ostojić.

HIZMEČAR, hizmečara, *m.* sluga, *pers.* chidmetkâr, *tur.* hizmetkar, *isporedi* hizmet. — U naše vrijeme, a između rječnika u *Vukovu* (izmečar, vide sluga). Jesi P, sine, našo izmečara? Nar. pjes. juk. 194. Već osedla koņa izmečara. 203. Dok stadoše dohodit svatovi, dočekuju mladi hizmečari. Smailag, meh. 39. Jednom ga optuže caru ostali izmečari, da mu je u bašći poio smokve. Nar. prip. vrč. 94.

HIZMEČARICA, *f.* *vidi* hizmečarka. — U naše vrijeme. Izmečarica (sluškiņa) mefne maloga mjuju u stolak pa i ona zaspj. Nar. prip. bos. 1, 59. Sa mnom u poļu i u mlin kaono ti izmečarica. V. Vrčević, niz. 119.

HIZMEČÁRKA, *f. sluškiña*. — *isporedi hizmečarica*. — *Postaje od hizmečar*. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (izmečarka, vido sluškiña). Te poziva mlade izmečarke, da odnese ručak na Bojauu. Nar. pjes. vuk. 2, 119.

HIZMEČÁRSTVO, *n. služba, hizmet*. — *Postaje od hizmečar*. — *U naše vrijeme*. Žena mu je po izmečarstvu hodala. Nar. prip. bos. 1, 26.

HIZMEĀIJA, *m. sluga, tur. hizmetĀi, isporedi hizmet*. — *U naše vrijeme*. U turbe ču metnut hizmeĀije. Nar. pjes. hörm. 1, 211.

HIZMET, *m. služba, arap. chihmet, tur. hizmet*. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu* (izmet 'die bedienung', 'servitus' s primjerima: Otišao na izmet. Čini mu izmet). Koje je ime od izmeta, iliti obluženja. F. Lastrić, test. 43^b. Andeo, koji je sada tvoj čuvalac i stražanin, prominiće onda izmet iliti posao, neće bo biti čuvalac tada, nego svidok od tvoji djela ned. 30. Da Turcima ne čini izmeta, da ne nosi vode ni duguma. Nar. pjes. vuk. 2, 442. Nanjestio momke i robove da mu čine izmet do vijeka. 3, 145. Ne mogu ti hizmet učiniti u tvojemu gospoćkom oĀaku. Pjev. crn. 214^a. Pa se momak bješe poturčio u hizmetu bega Āubovića. Nar. pjes. hörm. 1, 192. On je kulao i prao, brijae i šišao i svaki drugi izmet činio. S. Āubiša, prip. 129. Da mi dovede kćer Mariju, koju sam mu dao ovo četiri godine na izmet (na službu) zdravu. V. Bogišić, zborn. 549.

HIZNICA, *f. vidi hiža*. — *U knigama pisanijem crkvenijem jezikom, a između rječnika u Daničeviću*: 'hiznica' 'domus': 'Hiznici' (Domentijan u Šafarić, serb. lesek. 81).

HIZNIK, *m. vidi hižnik*.

HIZNUTI, *hižnem, pf. hizati*. — *Na jednom mjestu xvi vijeka (u metaforičkom smislu)*. Kako kožu živu, kad mu dadu oštrog, popostrese grivu tere pošuti nog, priskoči plot i stog, i potok prikiñe, koliko je mog teče, vrata rine, tako sobom hizne ovoga grđoba, kad ju pouzdvigne vezirska hudoba. M. Marulić 25.

HIZUCATI, *hizucam, pf. (?) vidi hiznuti*. — *Na jednom mjestu xvii vijeka (u metaforičkom smislu)*. Otvrdne i hiznaca suprotiva ostanu konjšenoje svoje. P. Radović, nač. 320.

HIŽA, *f. kuća*. — *-i- stoji mjesto negdašnjega y; mj. sa ž nahodi se i sa z i š i s, i muškoga roda, isporedi his, hiša, hiza*. — *Riječ je praslavenska, premda je tuda, isporedi stslav. hызa, hыža, hыžda, rus. хыжа, češ. chyše, pol. chyż, chyza*. — *Dolazi od got. ili od stvñem. hiūs, kuća*. — *Između rječnika u Vrančićevu* ('casa, domicilium'), u *Mikašinu* (hiža, kuća 'domus, domicilium, aedes'), u *Bjelostjenčevu* (hiža, stau, kuća 'domus, aedes'), u *Jambrešićevu* (domus, aedes'), u *VoltiĀijinu* (možebiti grješkom hisa 'casa, abitazione' 'haus'), u *Stuličevu* ('domus; thalamus'), u *Daničeviću* (hiža 'domus'). — *U naše vrijeme može biti da se nahodi samo u kajkavaca. a) sa značñem sprijeda kazanijem. aa) u pravom smislu*. Za hižu i za dñl zemlje štoño je Dubrovnik. dalt. i darovali. bilj. gospodinu Hrvvoju hercegu u Dubrovniku. Spom. sr. 1, 171. (1423). Da gospođa Jelena uživa tuj hižu i dñl. zemlje. 1, 171. Pol hiže moje momu bratu (pušćam). Mon. croat. 61. (1437). Nimanu ja raba tvoja ništar u hiži mojoj. Bernardin 45. Arg. 4, 2. Božju hižu kino uzdržite. M. Marulić 34. Hiža svetih tvojih. 37. Stranije vavedi v hižu tvoju. Naruñen. 96^b. Proćeah po pustiñi vani krova ali hiže. Transit. 8. Vu vsakoj hiži i templi. Korizum. 80^a. I da mu

ujde van hiža kroz prozore. P. Hektorović 6. U suprotiv hiže ñegove biše divojćica. P. Zoranić 34^a. Da svititi bude osim ki u hiži jesu. Anton Dalm., nov. tešt. 1, 56. mat. 5, 15. Nima ulisti u hižu ili dom toga. Š. Budinić, ispr. 33. Hiža na stanovitu krugu sazidana. F. Vrančić, živ. 113. Ne poželi hiže iskrñega tvoga. M. Alberti xlv. Hižo zlata (domus aurea). 531. Priñešenje s. hiže Lauretanske na Trsat. F. Glavinić, evit. xxiii. Zato ustan' ter ne sidi, ter ñih hiži jure idi. P. Hektorović (?) 147. Ona poča misliti, po hiži hoditi. Oliva. 20. I zlamente sveta križa po planina i po iža. S. Margitić, ispov. 156. Kako... moć ču izreć mojim jazikom Božju hižu i grad dikom? J. Kavañin 491^a. Premda hižu u Split iman. 542^a. Opća se kuća (u zadruga) zove 'hiža', (u Stubičkoj župi i hrvatskom zagorju). V. Bogišić, zbor. 7. — *u ora dva primjera kao da stoji množina za jedno, isporedi dvori kod dvor*: Ne najdoše ga u carskih hižah. Aleks. jag. star. 3, 223. Toli brzo zač pobiže na nebeske od nas hiže? P. Hektorović (?) 170. — *bb) u prenesenom smislu, porodica, pleme*. Bratija i hiža naša i naše ostanak preporučeni. budi gospodinu dužu i općini bñetačkoj. Mon. serb. 328. (1423). Kada je človik učinen bogat i razmnožena je slava hiže ñega. Transit. 47. Enrik I od hiže Bavarije. Š. Kojičić 52^a. Smuti hižu svoju ki nasliđuje skupost. Nauk brn. 51^a. Bi Jozef od kolina Judina, hiže Davidove. F. Glavinić, evit. 75^a. Saraka Eli, hiže plemić od vijećnikā. J. Kavañin 178^b. Svakoga ki 'e ke hiže plemenite. 278^b. — *b) soba. može biti da je orako značñie u ovom primjeru*: Raće blizu polati careve hižu (rar. kletcu, komoru) stvoriti malu jemu. Aleks. nov. 7. vidi i u Stuličevu rječniku.

HIŽAKOVAC, *Hižakovca, m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji zlatarskoj. (kajkavski) Hižakovec*. Pregled. 62.

HIŽAN, *hižna, adj. koji pripada hiži*. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (hižni, domaći, kućni 'domesticius'), u *Jambrešićevu* (hižni 'domesticius'), u *VoltiĀijinu* (može biti grješkom hisni 'domesticus, casalingo' 'häuslich, einheimisch'), u *Stuličevu* ('domesticius'). Gospodin hižni. Anton Dalu, nov. tešt. 72. mar. 13, 35. Muža i žane meju sobom hižno i verno kupno življenje. Š. Budinić, sum. 108^a.

HIŽANOVAC, *Hižanovca, m. selo u Hrvatskoj u podžupaniji križevačkoj. (kajkavski) Hižanovec*. Pregled. 66. — *Pomiñe se xvi vijeka*. Mi Mate đjak Pisačić do Hižanovca, sudac križevačke gracke meje (? mege). Mon. croat. 256. (1536).

HIŽICA, *f. dem. hiža*. — *Između rječnika u Mikašinu, u Belinu 175^b, u Bjelostjenčevu, u Jambrešićevu, u VoltiĀijinu* (možebiti grješkom hisica), u *Stuličevu*. K tomu hižicu u roćenom varošu. Mon. croat. 285. (1585). Tada će većma biti pohvaljena siromaška hižica. B. Kašić, nasl. 53. Ter svetomu biškupu Apolinaru hižicu darova jednu. F. Glavinić, evit. 234^b. Ulizoše u onu hižicu. A. d. Bella, razgov. 49. Popala je mlada metlice, pomela je hižicu. Nar. pjes. istr. 2, 118. vidi i kod hižnica.

HIŽINA, *f. (uprav augm. hiža) u Vukovu rječniku*: vido klijet. — *vidi i kod hižnica*.

HIŽITI, *hižim, impf. vladati hižom*. — *Na jednom mjestu xvi vijeka*. Ako bude otil ovdj hižiti. Mon. croat. 326. (1555). malo prije stoji s istijem značñem: Ako otil bude hištivu nastojati.

HIŽNICA, *f.* *vidi* hiža, hižica. — *U knjiži pisanju crkvenijem jezikom.* Togože i Avraam prijet vь hyžnici (*var.* hyžici, hyžine) svojej. Danilo 249.

HIŽNIK, *m.* domesticus, *hižni čorjek, kućanin, domaći.* — *Na jednom mjestu xv vijeka (sa z mj. ž).* Da jesto grajano sfetih i hiznici Božji. Bernardin 165. paul. eph. 2, 19. *u trećem izdanju (1586) sa ž: hižnici.* 98b.

HJASTA, *f.* *na jednom mjestu u pisca Dubrovčanina kao da znači: žena, domaćica; ali je jamačno štamparska ili pisarska pogreška, te ne znam kako treba čitati.* Mo'a ljasta, mo'a domaća neka bjostuje. V. Menčetić. app. not. 2, 276.

HKÁLAC, *hkálca, m.* *hkálca, vidi* hcati. — *U naše vrijeme na Rijeci.* F. Pilepić.

HKĀTI, *hkēm, impf. tkati.* — *U naše vrijeme na Rijeci.* F. Pilepić. — *Ista je riječ što tkati.*

HLABAŃE, *n.* *djelo kojim se hlaba.* — *U Stulićevu rječniku.* — *nepouzdan.*

HLABATI, *hlabam, impf. vidi* labati. — *U Stulićevu rječniku:* 'avide potare (de quadrupedibus)'. — *Riječ nepouzdana: istina ne može se pomisliti da bi Stulli (Dubrovčanin) napisao h gdje ne treba, i tako od labati načinio hlabati; ali pošto uz praes. hlabam piše i hlabćem, može biti da je načinio hlabati od hlaptati.*

HLĀČA, *f.* tibiale, *bječva, srlat. calcia, tal. calza.*

a. *u jedini s ovijem značenem u Vrančićevu rječniku (caliga' bičva, hlača), u Jambrešićevu (caliga'), u Voltigijinu (calza' strumpf), u Vukovu (vide čarapa s dodatkom da se govori u Seču).*

b. *plur. hlače, hlača, bracae vidi* 1. gaće, a). (*tal. calze, plur. značilo je prije gaće kako su se negda nosile, t. j. spletene, i navučene na noge kao bječve*). — *Od xvi vijeka po sjevernijem krajevima, a između rječnika u Bjelostjenčevu (hlače, čakšire, nogavice, femoralia, caligae'), u Voltigijinu (calzoni, brachesse', beinkleider'), u Vukovu (vide čakšire s dodatkom da se govori u Slavoniji).* Šubu moju ostavljam Orgovauu, župicu i hlače. Mon. croat. 251. (1550). Ostavljam Ivanu moje hlače. 326. (1555). Tužne su mu i polače, komu žena nosi hlače. P. Vitezović, cvit. 14. Na tilu odilo crjeno, a ploče na prsi, na laćah. M. Katančić 52. Hlače karmazinske. Jačke. 61.

HLĀČAC, *hlāčca, m. dem. hladak.* — *U Stulićevu rječniku: hladčac, hladčca, v. hladak.* — *nepouzdan.*

HLĀČE, *f. pl. vidi* hlača, b.

HLĀČICA, *f. dem. hlača, a.* — *Isto je značenje i u množini.* — *Uzmeđu rječnika u Bjelostjenčevu (hlačice, navlački, dokoļnače, bičve, bičvico, caligulae, tibialia, velamenta tibiarnu'), u Jambrešićevu (hlačica, tibiale'), u Voltigijinu (hlačice, calzette', die strümpfe').* Nek mi ona dela te tanke hlačice. Nar. pjes. istr. 2, 115. — *U ovom primjeru može biti da je dem. hlača, b.* Nosi suknu od skerleta i hlačice crjene i postole šarone. Nar. pjes. marj. 198.

HLĀČIĆ, *m. dem. hladak.* — *U Stulićevu rječniku: hlačić, v. hladak.* — *slabo pouzdan.*

HLAČŃAK, *m. poramenica (na hlačama).* — *U jednoga pisca našega vremena: (griješkom) hlačnaci, hosenträger.* A. Hajdenak 27.

1. HLĀD, *m.* frigus amabile, *ne jaka nego ugodna studen.* — *Akc. se mijenja u loc. sing. hlādu.* — *Riječ je slavenska (choldъ), isporodi stslav. hladъ, rus. холоды (zima uopće), češ. chlad,*

poľ. chlód. — *Misli se da je došlo iz german-skijeh jezika, isporodi got. kalds, studen, anglsk. ceald, cold, skandin. kaldr.* — *Između rječnika u Mikišinu (uzimati hlad kod hladi ti se, a napose nema), u Belinu (freschezza' frigus' 330b), u Bjelostjenčevu (refrigerium, temperies acris', v. razhlajenje), u Jambrešićevu (umbra, frigus'), u Voltigijinu (fresco, frescura, rozzo; ombra', kühle; der ort im schatten'), u Stulićevu (levis aura, amabile frigus, umbra'), u Vukovu (der kühle) schatten' umbra'), u Daničićevu (hladi, aura').* a) *sa značenem sprijeda kazanim.* Tisi vitri hladom goňahu toplinu. M. Marulić 195. Ka li (*stvar*) ono jes, bez ke život se umara, ka čini toplinu i hlad drag satvara? D. Rašina 121a. On je pokoj u snih, hlad u znojih. J. Kavašin 541a. Sam zefir lad davaše travi. M. Katančić 73. Nad nim maše granom bosilkovom, svome bratu čini lepa lada. Nar. pjes. vuk. 2, 162. Ko je mlad, tek da mu je hlad. (Kad se mladi tuže da je zima). Nar. posl. vuk. 141. Izaći na hlad, ačrem captare'. J. Stulli, rječn. kod hlad. — b) *vrijeme u jutro prije nego sunce izađe, i u večer pošto zađe sunce.* Bugarite i pojte, li da smo po hladu, veselo nastojte, u Staromu Gradu. P. Hektorović 48. Podimo za hlada evjećica nabrati. N. Naješković 1, 205. Nego se trudeći od znoja do hlada. Đ. Baraković, vil. 116. Pak za lada neka se napase. J. S. Rejković 317. Kad moj dika ide od meneka sve po ladu da ga ne poznadu. Nar. pjes. vuk. 1, 640. Dopru doma u prve hladove. S. Lubiša, prip. 97. — c) *hlad je u mjestu koje je zaštićeno od sunca; po tome hlad u osobitom smislu može značiti i ovaku sjenu i zaštićeno mjesto.* Zimi steć u gradu u zlaćene hiže, a litom na hladu, gdi slavije biļiže. H. Lucić 236. Na hladu tuj speći, koli bi sladak san! P. Hektorović 33. Tuj za čas u hladu sjedismo pod borom. N. Naješković 1, 315. Dubi razkošan hlad od sunćenih zrakov braneći činahu. P. Zoranić 10b. Sjedoše oba dva pod jedan dubov hlad. D. Rašina 135a. Gdi svilna zastava brateu ti čini hlad. Đ. Baraković, vil. 15. Uživajmo slatke hlade, gdi nas zove draga sjenca. I. Grundulić 403. (*Sunce*) nakajući ljudi trudne naglo iskat hlad žudjeni. G. Palmotić 2, 48. Pod hladom duba ovoga. 2, 423. Ledne od zime da plam štiti a od vrućina da hlad brani. A. Vitaljić, ost. 9. A pod dubim zbiraju se hladi ugodni u sladosti. I. Dražić 18. Sve na seoskom mirnom hladu dostiguju. J. Kavašin 196a. Brštan pod kojim sidjaše Jona u ladu. J. Banovac, pripov. 232. Pod cablom u ladu side. J. Filipović 1, 523b. Po ladu posli podne šeta se po raju. F. Lastrić, ned. 343. Nek ti pokoj grane listorodne ladu i od sunca brane u zelenom ladu. A. Kanižlić, rož. 2. Mloštvo pak neizbrojeno svakojaki nerazložiti živina pasaše pod ladom negovim. E. Pavić, ogl. 404. Otide u jedan vrta', da opoćine u ladu. M. Zoričić, zrc. 98. Te da strile odapnemo, u ladu bi poćinili. V. Došen 228a. Pod rast koji u debelom ladu. M. A. Rejković, sat. L5b. Sidavši pod lipu lada debeloga. M. Katančić 40. Kod moje ćeš majke u ladu sediti. Nar. pjes. vuk. 1, 111. Na glavji joj pauni, krilima joj lad čine. 1, 129. Niti lada imaš, stado da planduje. 1, 171. Soko leti preko Sarajeva, traži lada gdje će ladovati. 1, 319. Nema lepšeg grada od Budima, ni debloga lada od jablana. 1, 369. Čarna goro, puna ti si lada! 1, 409. Odloni im granu od badema, nestade im lada nad derdefom. 1, 452. Na čardaku na debelu ladu. 1, 478. Na kopļu je sura tica orle, širi krila, Marku čini lada. 2, 328. Vita jelo,

pusti širom grane, načini mi zaručnici lada. 3, 521. U Ruñanskim zelenim šljivicim', tu po ladu popadala vojska. 4, 253. Spavaše u debelu hladu. Pjev. crn. 313^a. I onoga hlada bukovoga. Nar. pjes. juk. 158. Od po marča i pas u hlad bježi. (U Dubrovniku). Nar. posl. vuk. 235. Načini jedan šator, da nin hlad dela. Nar. prip. mikul. 44. *i metaforički*: Sjedi u hladu, t. j. u hapsu. Vuk, rječn. *od prošloga vijeka*. Ako pitate za onoga Đoku, u hladu je, ali nije baš na tegoti. Glasnik. n, 3, 97. (1708). — *d) širešem značēna kod c)*, hlad može značiti: sjena uopće. Vidēti hladu božestvlnoga grada vyšnago Ijerasolima. Stefan, sim. pam. šaf. 10. A kad vojski trag ugleda, i od svoga lada preda. V. Došen 122^a. Kako lad tijelo (*sljedi*). J. Matović 498. Nema toga ko s' ne boji čega, da ničega a'no svoga hlada. P. Petrović, gor. vijen. 59. — *e) stūden, zima uopće*. Kad bi zima došla, hlad bi ti domorio. M. Držić 402. Zemlja koj zimi hlad sjevera lis svenu. D. Rašina 2^b. *i metaforički*: Poslat' na hlad (*jamačno: ubiti*). (D). Peslov. danić. 98.

2. HLAD, *adj.* hladan. — *Samo u jednoga pisca xviii vijeka radi slika*. Gdi su luzi i livade, poja travna, vode hlade. J. Kavañin 281^b.

HLADAC, hlāca, *m.* *vidi* hladak. — *Na jednom mjestu xvi vijeka sa značenem: hladan vjetrić (dah)*. Hladac lip isходи, kad usta otvara. Š. Menčetić 236.

HLADAK, hlātka, *m.* *dem.* hlad. — *isporedu* hladae. — *Od xv vijeka, a između rječnika u Belimu* (freschezza' frigus' 330^b), *u Stuličeru* (Jenis aura, zephyrus'), *u Vukoru* (s primjerom iz narodne pjesme: Na penjeru na debelom latku). Ti s' liti moj hladak. M. Marulić 192. Pod jelom još prave lijep hladak da dahiti. G. Držić 431. To mīsto imismo gdi sunce ne grije, i hladak nžismo ki jeljo pokrīje. D. Baraković, vil. 48. Bez oblaka u vedrini vrhu ne se nebo kaže, tili vjetrić u noj draže zorne hladke čuti čini. I. Gundulić 178. Od leske joj ladak našinio. Nar. pjes. vuk. 1, 172. (*Soko*) nad Markom je krila raskrīlio, pa je Marku ladak načinio. 2, 327. Ko bi mene vode napojio i nad menom hladak učinio. Nar. pjes. istr. 1, 35. — *Može značiti i: hladan vjetrić; isporedu* hladae. Ljeti jur hladak kad pulne putniku. Š. Menčetić 88. Hladak ih (*kose*) unosi uz rajsko ne lice. G. Držić 348. Gdi prsi tih hladak. M. Vetranić 1, 6. Kad pošušni hladak tih po listju. D. Zlatarić 46^a. Po nebesijeh jur se čuje u blag način drag i sladak sušnjek njeki gizdav hladak, ki na put nas svijeh klikuje. I. Gundulić 26. Na prauje hladka blaga slatko trepti vrh od mora. 29.

HLADAN, hlādna, *adj.* subfrigidus, *ne vele nego ugodno studen*. — *Akc. se mijēna u složenoj deklinaciji*: hlādni, hlādno^a itd. (*u Dubrovníku je akc. kao kod gladan*). — *Postaje od hlad nastarkom nra.* — *Riječ je prastarenska, isporedu* stōr. hlādaru, *rus.* холодный, *češ.* chladný, *pol.* chłodny. — *Između rječnika u Mikañinu* (hladan, ohladen, refrigeratus'), *biti* hladan, *biti* studen (frigus'), *u Belimu* (frigidus' 330^b; refrigeratorius' 622^b), *u Bjelostjenčeru* (*kajkavski* hladan, studen, ostinit, zimon, frigidus, aliquantulum subfrigidus'), *u Jambrešičeru* (hladan, frigidus'), *u Voltijjimu* hladan i hladan, rinfrescato, fresco' (frisch, kühl), *u Stuličeru* (1. refrigeratorius, refrigerandi vim habens', 2. umbrosus'), *u Vukoru* (1. kühl', refrigeratus', 2. kalt', frigidus'), *u Daničičeru* (hladn. aurae').

1. *adj.* — *Koup.*: hlādni^{ij} (Zborn. 57^b; D.

Baraković, vil. 139; A. d. Bella, rječn. 330^b; G. Peštalić 142). *u jednom primjeru xvi vijeka ima* hladnje. M. Vetranić 2, 143, *te se ne zna treba li čitati nj kao h: u tome bi slučaj bio komp. hlādni*. *a) sa značenem sprijeda kazanim.* može se reći, n. p. aa) o čemu žitkom, kao o vodi što se pije, u kojoj se čelade umiva, kupa, pa o rijeci, izvoru itd. u narodnijem se pjesmama pridijeva hladan vodi i ne pazeći na značēne. Služe hladnu bistru vodicu. M. Držić 398. Budući taj čista, hladna i bistra vruljica. P. Zoranić 10^a. Gdi voda svaki čas hladnija osvita. D. Baraković, vil. 139. Kako da bi u hladnoj bila rosi. F. Glavinić, evit. 380^a. Neka jelen štire trave i vodice hladne loči. J. Kavañin 286^b. Ladne i zdrave vode. A. Bačić 446. Ište jelin i košuta ladno vrilo više puta. V. Došen 178^b. Travu znućem, ladnu vodu pijuć. And. Kačić, razg. 18^a. Dumaj ladni vas krvav bijaše. 14^b. Za košutu je ta ladna voda, a za neveste to rujno vino. Nar. pjes. vuk. 1, 59. Ukraj Save vode ladne. 1, 181. Oj Cetiño, tiha vo!o ladna! 1, 275. Da donese ladne vode sa Rajevine. 1, 357. A od žedi ladne piju. 2, 26. Da ga ladne napoji vodicu. 2, 391. Od Resave lepe vode ladne. 2, 482. Dodajile mi malo vode ladne, da s' napijem trudan i umoran. 2, 492. Na ti bocu ovu vode ladne, da s' umiješ i da se napiješ. 2, 614. Kod kamena jedna voda ladna. 3, 301. Preneso ga preko vode ladne. 4, 66. Prema nemu na Moravi ladnoj. 4, 220. Ko je žedan ladnu vodu pije. 4, 253. U Zadru tri hladni studenci. Nar. pjes. istr. 2, 28. Kō kad sama suza kane hladna. Osvetn. 1, 49. Popili me hladni izvori. S. Lučiča, prip. 175. — *o vinu* (*u narodnijem pjesmama kao i o vodi*). Ladno rujno vino vazda pita. A. J. Knežović 155. Paka uze u ruke zlatnu čašu hladna vina. Nar. pjes. mikl. boitr. 21. Hladno vinco ispijahu, u zdravice napijahu. 32. Te gospoda piju vino ladno. Nar. pjes. vuk. 1, 279. Pa se ladna napojiše vina. 2, 36. Večeraju, piju vino ladno. 2, 97. — *bb) o razdoku, rjetru* (*u narodnijem pjesmama kao kod aa)*). Učinivši jedan vitar ladan, svu snagu i žestinu od vatre diže. And. Kačić, kor. 292. Daj mi, Bože, vjar vetar ladan. Nar. pjes. vuk. 1, 370. A iz druge ladan vjetar duva. 2, 152. — *cc) o stijenj, grožđu* (*u narodnijem pjesmama kao kod aa)*). Devet snaa, devet ladni stena. Nar. pjes. vuk. 1, 126. Četrdeset oka ladna grožđa. 2, 436. — *dd) o mjestu, radi značēna vidi osobito 1. hlad pod c)*. U mjestu hladnu i arajdanomu. B. Kašić, per. 161. Ona spila hladna mila. J. Kavañin 195^a. Zariti u pesak u hladnu podrumu. Z. Orfelin, podrum. 137. Vina s ladni mjesta. P. Bolić, vinodjel. 2, 30. — *b) u prenesenom smislu, o čeladetu, čil, zdrav, čerst, jaki, u nekijeh pisaca prema tal. fresco. vidi* frišak, 2, a, c). Žulijau bjašo hladniji negoli nijedna rusa. Zborn. 57^b. Čini se da si zdrav, hladan i jaki. M. Radnić 407^a. — *c) studen uopće*. Jezero hladno kako led. M. Vetranić 2, 113. (Jezero) hladnje ner li led. 2, 143. Hladna zimo, toplo ljeto. I. Akvilini 40. Srce nije kao ladni led. A. J. Knežović xxxv. Voda toliko ladna koliko vrūca. Ant. Kadčić 124. Jeda li posli smrti krv nije studena i prah ladan? D. Rapić 23. Zatim skini i u ladnom peri. J. S. Ročković 105. Koja zemlja od naravi ladna... 109. U tu jamu ladne vode ulij. 149. Ko se jedan put ožože, i na hladno puše. Nar. posl. vuk. 153. Hladna pečka, a mokri obojei. 342. — *poičeto u prenesenom smislu, mrtav*. S glada pečla jer pruži se ladna. J. S. Ročković 102. Crn ti obraz bio kao grūla snega! a srce ti

ladno kao jarko sunce! Nar. pjes. vuk. 1, 109. — *d*) u prenesenom, duševnom smislu, o čeladetu, o ljudskoj naravi, o vođi, o duševnom osjećanju itd., kao slab, mlitav. Spreznik nek nije obećanjem ladan. J. S. Rešković 111. — Da ja vruću a drugi ladjnu narav imade. G. Pešalić 112. Ljudma koji su ladne i mlitave prirode. P. Bolić, Vinodjel. 2, 48. — Da nam ladna vođa drče i u svako zlo posrće. V. Došen 246^a. Tako kumu rad ladne ljubavi koje sila u ženitbu stavi. J. S. Rešković 416.

z. adv. hladno. — *Komp.*: hladnijč. — *Između rječnika u Bjelostjencu* (v. mrzlo), u *Jambrešićevu* (frigide; hladno mi jest, frigeo), u *Voltigjinu* (hladno je, fresco, fresuccio, es ist kühl), u *Stulićevu* (frigide). Jest zloča služiti Bogu hladno (radi značenja *vidi* 1, *d*). M. Radnić 506^a.

HLADELNICA, *f. lepeze*. — *Na Rijeci*. F. Pilepić. — *vidi* i hladionica.

HLADENAC, hladēna, *m. vidi* kladenac, od čegu je postalo po pukvoj etimologiji (mislj se da postaje od hlad). — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikačinu* (hladenac, studenac, bunar, puteus), u *Belinu* (fons 323^a), u *Bjelostjencu* (v. zelenec), u *Voltigjinu* (pozzo, cisterna, brunnen), u *Stulićevu* (v. kladenac), u *Vukocu* (vide izvor, studenac, cf. kladenac s dodatkom da se govori u Boci). Hladenac jes jedan tuj blizu kraj gore. M. Držić 68. Ustavit nećeš hladenca od suza. 457. Pričisti hladenac žive vode kaže. B. Gradić, djev. 28. Medvjed dode ter se uputi, da hladenac bistar smuti. A. Sasin 192^a. Razliki studenci i voće ogojno, ugodni hladenci, i žitje pokojno. Đ. Baraković, vil. 46. Od ovoga obilna hladenca izhode bistri potoci. I. Držić 4. Pokle pride k onomu hladencu pribistre vode. P. Radović, nač. 326. Hladenac znanja postavljen u visinama riječ je Božja. I. Akvilini 217. Izlazi tih hladenac izpod spile. J. Kavanin 195^b. Gdje se bješe pri hladencu sasto s nime dubja u sjencu. I. Đorđić, pjes. 344. Ma su jedan hladenac vrli Turci otrovali. Nar. pjes. bog. 96. Sad su ista svetotajstva hladenci naredni Božje milosti. Đ. Bašić 241. Kako je veličanstvo jednoga grada imat veće hladenaca izhitrenje. 298. Hladenac vode životne. I. M. Mattei 83. Navedoh vodu sa tri hladenca. Nar. pjes. vuk. 1, 86. I evo ti kondijer vode žive sa hladenca a sa zagorskoga. Osvet. 7, 2. — *Nalazi se pisano* i hladenac. Od mojihjeh crnjeh očih dva hladjenca bistre vode. Nar. pjes. mikl. Beitr. 58. U ponoća dodoše na hladjenac hladnu vodu. Nar. pjes. bog. 152.

HLADETINA, *f. vidi* hladnetina. — *U Vukocu rječniku*: ladetina (die sulze), gelatum, coagulum; cf. ladnetina s dodatkom da se govori u *Hrvatskoj*. Hladetina, pače, mrzjetina. u Prigorju, Zagorju, Posavini. F. Hefele.

HLADINA, *f. hlad*. — *U narodnoj pjesmi našega vremena*. Krišma Jovu lada čini, da on spava u ladini. Nar. pjes. herc. vuk. 347.

HLADIONICA, *f. a) sud u kojem se hladi što piće ili uopće što žitko; b) mahalica, lepeze*. — *Stariji je* (a i čakavski i kajkavski) oblik hladilnica. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (rinfrescatojo, vaso da tener in fresco le cose, frigidarium 622^b), u *Bjelostjencu* (hladilnica, hladionica, posuda u koje se hladi, frigidarium), u *Jambrešićevu* (hladilnica, frigidarium), u *Voltigjinu* (hladilnica, hladionica, rinfrescatojo; ventaglio, kühlfass; fächer), u *Stulićevu* (hladilnica i hladionica, frigidarium).

HLADIŠTE, *n. mjesto gdje je hlad*. — *Čakavski je oblik* hladišće. — *Od xv do xviii vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (hladišće i hladište, refrigerationis locus). Hladišća tuj su tva, gospoje. M. Marulić 45. Hladišća zbrašše. 79. Ki (bor) čini hladište. M. Vetranić 1, 73. Ugodna hladišća obitju sladak san. Đ. Baraković, vil. 24. Jur ni hladišća pastiru tuj osta. I. T. Mrnavić, osm. 17.

HLADISTVO, *n. vidi* hladište. — *U Stulićevu rječniku*. — *sasma nepouzđano*.

HLADITELJ, *m. čovjek koji hladi*. — *U Bjelostjencu rječniku*: kajkavski hladitel, refrigerator, i u *Voltigjinu*: rinfrescatore, frisischer.

HLADITELJICA, *f. žensko čelade koje hladi*. — *U Bjelostjencu rječniku*: kajkavski hladitelica, refrigeratrix.

HLADITI, hlādīm, *impf.* refrigerare, *činiti* iā što (objekat) bude hladno. — *Akc.* kuki je u praes. tuki je u *impf.* hlādāh, u *aor.* 2 i 3 *smg.* hlādi, u *part. praet. pass.* hlāden; u *ostaljem* je oblicima onaki kuki je u *inf.* — *Postaje* od hlad nastackom i. — *Riječ* je praslavenška, isporodič stvov. hladiiti, rus. холодити, čes. chladiti, polj. chłodzić. — *Između rječnika u Mikačinu*, u *Belinu* 622^b, u *Bjelostjencu* (hladim, razhladujem, studenim, refrigero, frigus induco, frigeo, frigeo, frigeo, frigeo), u *Jambrešićevu*, u *Voltigjinu* (rinfrescare, rinfreddare, kühlen, erfrischen), u *Stulićevu*, u *Vukocu* (kühlen, refrigero).

a. *aktivno. a) v. pravom smislu*. Božice, ti koja na pravom nebu stav otkrivaš taj tvoja lica kim hladiš zrak od noći. F. Lukarević 168. Kupjuć put bijelu hladaše. D. Rašina 22^a. Gdi vjerici sve studeni vjetre, hladeć zemlju zgora. 51^a. Dokle je čovjek živ, diše iz sebe parom vrućom i vlažnom, paker opet pojma hladna vjetrica, i oni mu vjetric hladi krv oko srca. M. Divković, bes. 550^a. Plan kitu bi žela, da usta osladi, gdi ju put pripeļa, lišca da hladi. Đ. Baraković, vil. 131. Mnokrat jelje gledat stanil, ko me vazdan listom hladi. 293. Kapļa ako li ravno ne gasi, zato hladi ogaju. F. Glavinić, svitl. 12. Ulje kripi, hladi i ozdravlja. I. T. Mrnavić, ist. 141. Ajer nas ladi. I. Ančić, ogl. 154. Jednijem istijem ustni prijat i hladiť. (D). Poslov. danić. 38. Ožežen kašu hladi. (D). 93. Gdi nije vode koja hladi. A. Vitajić, ist. 185. Gdi ladi u vodi grozdje. J. Banovac, pred. 144. Voda živa srdeca ladi trudna. A. Kamžlić, rož. 97. K noj dolaze Pojčkiñe mlade, ter na vodi bilo lišce lade. Ant. Kačić, razg. 263^b. Zena pu, pu, pušuci čorbu ladi, a muž, uh, uh, uhcući još više grje. Đ. Rapić 84. Zahod ladi sunčam kad počme tihu šumu. M. Katanić 60. Gdi ga zima odviše ne ladi. J. S. Rešković 46. Ona (rakija) ladi al' zajedno suši. 295. Jilo i ladeće voće. 323. Zežen kašu hladi. Nar. posl. vuk. 79. Znače vrag kašu hladiiti. 93. — *o) u prenesenom, duševnom smislu*. Hladiš ti u drugih vrućinu, kako htje hladiiti u tebi sržbu tu. F. Lukarević 168. Zeļom želu hladi. Đ. Baraković, jar. 118. Grih mah ne izbacuje čovika iz milosti Božje al' ladi u nemu ljubav prama Bogu. B. Leaković, nauk. 452.

b. *sa se, reflektivno*. — *Između rječnika u Mikačinu* (hladiiti se, uzimati hlad, captare frigus; hladiť se, cmit se studen, frigesco, refrigero, refrigero), u *Belinu* (refrigerare se 622^b), u *Stulićevu* (refrigescere). a) *djelo ishodi iz subjekta (sam subjekat sebe hladi)*. Idući 3 proročie v travnik hladiť se. Pril. jag. ark. 9, 123. (1465). Ne brin' se nitko nim, u vodi hladi se. M. Držić 86. Cesto gre hladiť se u jednom kladencu. D.

Zlatarić 51b. Neg lin spava ip' se gdigod ladi. M. A. Rejković, sat. KZ^a. — *b)* vidi hladnieti. Braćo moja, ne časno da se rane hlade. Osvetu. 3, 115. — *c)* u prenesenom smislu, o konu koji maše glavom (kao mahalicom): (Konj koji) mase glavom na desnu i na lijevu, hladi se ‚weber, windkopper‘. F. Kurelac, dom. živ. 9.

HLADIV, adj. koji može hladiti. — U Stuličecu rječniku: ‚refingerandi vinu habenst. — nepouzđano.

HLADJENAC, hladjenca, m. vidi hladenac.

HLADNA VODA, f. ime mjestima. *a)* zaselak u Hrvatskoj u zapanji bjelovarsko-križevačkoj. Razdijel. 110. — *b)* izvor i mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom. Glasnik. 19, 181. 249. Vrnograd u Ladnoj Vodi. Sr. nov. 1866. 183.

HLADNETINA, f. vidi drhtalice. — isporodi hladotina. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikajinu (hladnetina, lucina ‚gelatina‘ ‚jusculum concretum, oxizonium‘) gdje se naj prije nikodi, u Hjelostjencecu (hladnetina, mrzletina ‚jusculum coactum, concretum, congelatum, oxizonium, cibus gelatus, jus concretum‘), u Jambresicecu (garum‘), u Voltijjnu (‚gelatina‘ ‚sulz‘), u Stuličecu (jus coactum, concretum‘), u Vukocu (pl. ladnetine ‚dne sulze‘ ‚gelatum, coagulum‘, cf. pace, pitje, luceje). Ladnetine od krvi za slast mada. A. Kamizlic, kam. 502.

HLADNICA, f. brežulak u Gružu blizu Dubrocnika. M. Vodopić, tužu. jel. dubr. 1868. 176.

HLADNI DIO, m. sumovito mjesto u Srbiji u okrugu nuskom. Hladni Deo. M. D. Miličević, kraj. srb. 14.

HLADNI DŌ, m. rječica u Srbiji u okrugu knezevačkom. Ladni Dol. Glasnik. 19, 294.

1. HLADNIK, m. casa irondea, sjemica. — Postaje od hladan. — U naše crjeme, a između rječnika u Vukocu ‚lauberhutte‘ ‚casa irondea‘. Sjemca spravljena za odmaranje od zelena grana. S. Novakovic.

2. HLADNIK, hladnika, m. umbella, štiti od sunca. — isporodi ambrel, amrel. — Akc. kako je u gen. sing. taki je u ostaljem padežima, osim nom. i acc. sing. i voc.: hladnice, hladnici. — U Vukocu rječniku: ‚der sonnenschirm‘ ‚umbella‘ s dodatkom da se govori oko Ibra.

HLADNISTE, n. vidi hladiste. — Na jednom mjestu xvi vijeka. To je ne plandište gdi u podno pribiva, i hene hladniste, gdi trudna počiva. M. Držić 432.

HLADNITI, hladniti, impf. vidi hladiti. — I Mikajinu rječnika: tko hladiti, stvar koja hladiti; mjesto ili komora gdi se hladiti. 131^a (nema napost).

HLADNI VIR, m. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskom. Zemlje u Ladnom Viru. Sr. nov. 1866. 49.

HLADNO, n. hladni vjetric. — U Stuličecu rječniku: ‚aura frigidiuscula‘.

HLADNOĆA, f. osobina onoga što je hladno, hlaiv impf. — isporodi hladnost. — Akc. se mijena u dat. sing. hladnoću, a acc. sing. hladnoću, a gen. sing. hladnoće, a nom., acc., voc. pl. hladnoće, igra p. hladnoće. — U naše crjeme, a između rječnika u Vukocu (gdje kaditi ‚frigus‘). Dok ne nastaju jače jeseno hladnoće. M. D. Miličević, živ. srb. 4, 56.

HLADNOKOV, m. ječka koraca. — U Vukocu rječnika: ‚jakk emittely em schimpfwort fur einen schmeiß‘ ‚convicium in tabrum ferrarium‘, cf. studonklop.

HLADNŌKŔVAN, hladnŏkŕvna, adj. hladne krei, t. j. (o čefadetu) koji se ne zgrije, koji se ne da zanjeti, koji se ne ŕuti, ne plaši itd. — Načinom od pisaca u naše vrijeme prema niem. kaltblütig. — U Sulekocu rječniku (kaltblütig‘). — Adv. hladnŏkŕvno. A kaluder hladnokrvno odgovori m. Nar. prip. vrč. 41. Nastavi igumar hladnokrvno ali dostojanstveno. S. ŕubiša, prip. 70.

HLADNOST, f. vidi hladnoća. — Od xv vijeka, a između rječnika u Stuličecu (‚lene frigus, amabile frigus‘). ŕetnom hladnosti nadtjeće zimni led. M. Vetranić 1, 152. Slatki goste duševni, slatka naša hladnosti. M. Alberti 358. Uživaju hladnost svoje mladosti. M. Radnić 162^b. Stabla da u ladnost, trava priželju sladost. M. Katanić 48. Jerbo ladnost nić nicem ne dade. J. S. Rejković 27.

HLADNOĆA, f. kukuruznica umiješana hladnom vodom s perina od crnoga luka. — Akc. se mijena u gen. pl. hladnŏća. — U Vukocu rječniku: vide lukovaca.

HLADŔAK, m. vidi l. hladnik. — U naše vrijeme u Srbiji. S. Novaković.

HLADNETI, hladniti, impf. frigescere, postajati hladan, hladiti se. — ‚ne- stoji u južnom govoru mj. negdašnjega ni, u istočnom glasi hladneti, u zapadnom hladniti. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukocu (ist. hladneti, zap. hladniti, južn. hladnieti ‚kalt werden‘ ‚frigesco‘). Mi tada stanomo ladniti od prve toplote. D. Obradović, basn. 450.

HLADOLEZ (hladŏlež), m. Convolvulus sepium L., neka bŕka. — isporodi slak. — Kad postana isporodi hladoleža. — U naše crjeme, a između rječnika u Vukocu (dne zaunwind‘ ‚Convolvulus sepium‘). Hladolež, rus. холодожь, холодець (Asparagus offic.), Calystegia sepium RBr. (Vuk), v. ladolež. B. Sulek, m. 108. Ladolež, Calystegia sepium RBr. (Pancić), v. hladolež. 188.

HLADŌLEZA, m. i f. ljenština (čefade koje leži u hladu i nista ne radi). — U Betinu rječniku (ignavus‘ 571^a), u Voltijjnu (‚poltrone, dappoco‘ ‚faulenzner‘), u Stuličecu (ignavus‘).

HLADOLEZINA, f. u Voltijjnu rječniku gdje je tumaceno: žensko čefade kao hladoleža (‚poltrona‘ ‚ein faules weibsbild‘); ali po postanu može samo biti augm. hladoleža.

HLADONOSAN, hladnŏsna, adj. samo u Stuličecu rječniku: v. sjenonosan.

HLADOVANE, n. djelo kojijem se hladuje. — Između rječnika u Vukocu. Da tko mene ne privreba na spavañu i na hladovañu. Osvetu. 2, 50.

HLADOVATI, hladujem, impf. počivali (sjedeci, lezeci, setajuci se itd.) u hladu. — Akc. kako je u praes. taki je u impf. hladovah, u impt. hladuj, a ger. praes. hladujuci, u ostaljem je oblicima onaki kako je u inf., osim aor. 2 i 3 sing. hladova i part. praet. act. hladovao, hladovala. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Stuličecu (auram captare, per umbras mcedere‘) i u Vukocu (im schatten sich erholen, frische luft schoplein‘ ‚auram captare; per umbras mcedere‘ s dodatkom da se govori u Dubrocniku). Brzo i je kneže dostigao i na Baskoj vodi zatekao gdi blaguju i s mirom laduju. And. Kačić, razg. 210. Soko leti preko Sarajeva, traži lada gdje ce ladovati. Nar. pjes. vuk. 1, 319. Bog t ubio, pože Ivanovo, sto u tobi mgde lada noma da laduje seja Ivanova. Nar. pjes. vil. 1866. 237. Svi dilberi sjeñi ladovati, ladovati, rujno vino

piti. Nar. pjes. petr. 1, 178. Ko leti hladuje, zimi gladuje. Nar. posl. vuk. 146. — *U pjesmi može biti i s acc. hlad (hlada)*. Onda sjele lada ladovati. Nar. pjes. petr. 1, 312.

HLADOVINA, *f. hlad, mjesto hladno*. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Stuličevu (Irenis auras) i u Vukovu: „die kühle“, frigus (umbræ, silvæ)“*. Budalast putnik ostane među hladovinami i grmjem. M. Radnić 127^b. U žestini hladovina, u bolesti zdravje. B. Leaković, gov. 163. Da konanici prohode hladovinom. M. Pavlinović, razl. spis. 371. Da na Kosmaju vile kolo vode, izvođeci po miomiru noćne hladovine svoje vilinske pesme. M. Đ. Milčević, mednadnev. 156. Sidemo s kolia i priteramo ih pod hrast u debelu hladovinu. M. P. Sapeanin 1, 117.

HLADOVIT, *adj. hladan*. — *U narodnoj pjesmi našega vremena*. Daj mi, Bože, leto lauovito. Nar. pjes. vil. 1866. 274.

HLADŪKATI SE, *hladūkām se, impf. po malo se rashladivati, manjačkom se hladiti*: „Pod javor je drvo dolazio, di s' dvojka mlada hladukala“. M. Pavlinović.

HLADAHAN, *hlādahna, adj. dem. hladan*. — *Kod većine našega naroda ne izgovara se ni jedno ni drugo li, te je nominalni nom. sing. m. po ostaljem oblicima (lādana, lādanu ita.) dobio oblik lādan (mj. lādaan ili ladan)*. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu (hladjahan) i u Vukovu (hlādan)*. Te operi u ladanoj („ladjanoj“) vodi. J. S. Rejković 321. I doneo ladanom vodice. Nar. pjes. vuk. 1, 172. Univa ga ladanom vodicom. 2, 315. — *U Stuličevu rječniku ima i adv. hlādahno (hladjahno)*.

HLADAHAT, *hladahta, adj. dem. hladan*. — *Na jednom mjestu xvi vijeka*. Ptice moja hladahta. G. Držić 405.

HLADAN, *vidi hladahan*.

HLADASAN, *hlādasna, adj. dem. hladan*. — *U Stuličevu rječniku (hladjasna) gdje ima i adv. hlādasno (hlađasno)*.

HLADENE, *n. djelo kojijem se hladi*. — *Stariju je oblik hladenje*. — *U Mikušinu rječniku (hladenje, ohladienje „refrigeratio“), u Bjelostjencu (hladienje, hladiene), u Štambričevu (hladene), u Stuličevu (hladjeno), u Vukovu*.

HLAHLI, *m. (?) pl. u Daničićevu rječniku: „Hlahol, selo koje je car Lazar dao crkvi bogorodičnoj u Zdrjelu branicovskom“*; „Hlahol (Mon. serb. 194 god. 1380). ima i sada blizu Požarevca u srezu mlavskom, samo što ga pišu Laole.

HLAHLINA, *f. u Daničićevu rječniku: „Hlaholina, manastir je Treskavac imao, stasb vs Hlaholmē“ (Glasnik. 11, 156 god. 1336—1346), „u Hlaholmē“ (Glasnik. 13, 373). nominativu nema potvrde*.

HLAM, *m. vidi hum*. — *U naše vrijeme u Istri*. D. Nemančić, čak. kroat. stud. 12.

HLAMANE, *n. djelo kojijem se hlama*. — *U Stuličevu rječniku: „rumor“*. — *nije dosta pouzdano*.

HLAMATI, *hlamam, impf. u Stuličevu rječniku: „rumorem edere“*. — *nije dosta pouzdano*.

HLAMIŃA, *f. solea, crepida, crevča (obično stara) što se ne navlači na petu nego se smučke kad cefade ide. vidi jemenje*. — *U Vukovu rječniku (gdje je zlo zaovježen akc.): hlāmina, „der pantofel“, crepida“ s dodatkom da se govori u Dubrovniku*. — *Preneseno na neku ribu*. Hla-

mina, velika ukjata. 3; L. Zore. — *Zovu se hlāmine u Dubrovniku i neki uštipci*. P. Budmani.

HLAMŪTĀNE, *n. djelo kojijem se hlamuta*. — *U naše vrijeme u Dubrovniku*. P. Budmani.

HLAMŪTATI, *hlamūtām, impf. hoditi u hlāminama tako da se čuje kako se smuču po tlima hlāmine*. — *U naše vrijeme u Dubrovniku*. „Pošta mi je crevča pod petu, pa hlāmutam“. P. Budmani.

HLAMUTINE, *f. pl. što otpada od crevča kad se deru*. — *U Stuličevu rječniku: „rasure di calceamenti, di scarpe“, calceamentorum attritus“*. — *nije dosta pouzdano*.

HLANE, *adv. komp. na dva mjesta u pisca xv vijeka kao da stoji mj. lahne (vidi lak)*. Bog nas bje hlahe nere dostojimo. M. Marulić 31. Kud su god hodile, ni kih moći mahe jesu naskočile, ni tirale hlahe. 57.

1. HLAP, *m. rob, kmet, težak (u zadnje doba kao psoka prostu, neotesanu čovjeku)*. — *Akc. je dježen prema rus. холопы i prema tome što se u nekih pisaca nalazi s dva p (vidi kod a), premda je u Belinu rječniku i u Stuličevu a dugo s čim se slaže i češ. chlap (u češkome je u ovačkovjem rječima a dugo kad je u nas kratko, a kratko kad je u nas dugo)*. — *Riječ je praslavenska (cholpъ) nepoznata postana, ispredi stsov. hlapъ, rus. холопы, češ. chlap, polj. chłop*. — *Između rječnika u Belinu: hlap, (parola di disprezzo) villano, chi è nato e allevato in villa“*, paganus 766^b; hláp, „huomo vile, da niente“, homo nauti 373^b; u Voitičijinu (villano, villanaccio) „ein grober bauer, iümel“, u Stuličevu (hláp, „rusticus, paganus, villicus“), u Daničićevu (vidi kod b).

a. *sa značenjem kazanijem sprijeda*. Priliče od hlapa (hlappa) uzamsi. N. Rauina 89^a. paul. philipp. 2, 7. Koliko godi krat, on hlap, u me oci vidim, na bili vrat da t' ruku potoci. H. Lucić 192. Nut hlapa gdi hlapa; hlapa, hlapa, takoj. M. Držić 29. Taj se kako hlap boji. Nauk brn. 5. Zgubit će galje gospodu i hlapi (hlappi). Đ. Baraković, vil. 65. Jer ako e' hlapa (hlappa) znat, ke moze bit struke, kušaj mu dati bat i oblast u ruke. (1682) 120. Jeda u mjesto od plemića hlapa na boj skupio bi? I. Gundulić 451. Dojdose ti hlapi (hlappi) u strane od Spahe. J. Armolušić 5v. Kaneci se hlap na vodu, tu se postara. (D). Poslov. danić. 45. Hlap zmiju u svoj skut prija. I. Đorđić, uzd. 149.

b. *ime musko*. — *xiv vijeka, i u Daničićevu rječniku (Hлаpъ)*. Hлаpъ Valetić. Spom. sr. 2, 45. (1318). Hлаpъ. Dec. hrs. S. 12 i još na nekoliko mjesta. Hлаpъ. Glasnik. 15, 189. Hлаpъ Bumlović. 199. (1548?). Mislim da je nadimak Ivanu Budisajčić kojega pišu: „eonikъ hлаpъ Ivanъ Budisajčić“ (Mon. serb. 102 god. 1332). D. Daničić, rječn. 3, 414. nejasno je i u ovom primjeru (može biti da je značene kao kod a): Отъкъ нмъ hлаpъ Дражко Драгојевиć. Dec. hrs. 52.

2. HLAP, *m. Palinurus vulgaris L., vrsta jastoga, ispredi karlo. na Bracu*. A. Ostojić.

3. HLAP, *f. coll. mnoštvo (?)*. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Gđje, jao, prit će oružana slab krijevna hlap Krstjana. J. Kavačin 566^b. — *nepouzvano*.

1. HLAPA, *f. u Belinu rječniku: „canaglia, marmaglia“, „huma populi sordes“ 164^a s primjerima: M. Držić 25 (vidi kod 1. hlap, a i kod hlapati) i I. Gundulić 451 (vidi kod 1. hlap, a)*. — *Dasma nepouzvano: jamacno je Dellabetia krivo razumio one primjere*. — *ispredi 2. hlapa*.

2. HLAPA, *f. u Stuličevu rječniku: hlāpa uz*

hlap *s primjerom*: M. Držić 29 (*vidi kod* 1. hlap, a i kod hlapati). — *Sasma nepouzdanu*: Stulli *je krivo razumio ovaj primjer*. — *isporedi* 1. hlapa.

1. HLĀPAC, hlāpeca, *m. sluga, vidi* 1. hlap, *od čega postaje nastavkom* љъъ (*uprav kao dem.*). — *Rijec je prastavenska, isporodi* čes. chlapec, pol. chłopiec. *a) sa značenjem skazanijem sprijeda*. — *u nase vrijeme u Istri, a između rječnika u Bjelostjencu (kajkavski hlapac, servus), u Voltigijnu (servidore, famiglio, bedienter, knecht), u Stuličevu (v. hlapac). Hlapac, servus. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 19.* — *b) u prenesenom smislu, sprava koja obrće ražnjen i pečenem. isporodi* pečenar. — *u Bjelostjencu rječniku: hlapce, cratenterium, i. e. instrumentum culinarium ad similitudinem horologii factum cum rotis, veru cum assaturis vertens, v. pečenar.* — *c) u prenesenom smislu, nešto oruđe u dreadjele, tal. servitore.* — *na Rijeci. F. Pilepić.* — *d) ime muško.* — *xiv i xv vijeka, a između rječnika u Dančićevu (Hлaпeцъ). Hлaпeцъ. Dec. hris. 7. 74. Hлaпeцъ. Ružič. Mon. serb. 378. (1434).*

2. HLĀPAC, hlāpeca, *m. komad kože od smokve, što otpada kad se čisti smokva, prije nego se izije.* — *u nase vrijeme u Dubrovniku. P. Buduani.* — *U prenesenom smislu, morbus venereus.*

HLAPATI, hlapjem i hlapam, *impf. smucati se, o creću širokoj.* — *U nase vrijeme na otoku Krku, a između rječnika u Voltigijnu: strascinarsi, strascinarsi, s'ich schleppen; i u Stuličevu: s praes. hlapcem (!) i hlapam, strepitus calceorum qui minus largi sunt (verbum).* Kad je cizma široka, onda hlapje t. j. škriplje. na Krku. — *U jednom primjeru xvi vijeka nije jasno značenje; jamačno je načineno od hlap i stoji samo radi sličnosti glasa: Nut hlapa gdi hlapa; hlapa, hlapo, takoj! M. Držić 29.*

HLAPAV, *adj. nepoznatu značenja.* — *U poslovcu dubrovačkog prošloga vijeka.* Boj se po tmi mraka hlapavoga, čuvaj se ugljena pokrivenoga. (Z). Poslov. danic. 7. Hlapati je, kako ima i Stulic, lupati obućom hodeći, a mrak hlapavi mogao (bi) biti onda kad se po njemu hlapa. Dančić. xi.

HLAPAVICA, *f. na otoku Visu pijaca na kojoj pijarice prodaju voće, povrće itd. L. Mrazović.*

HLAPČAC, hlapčea, *m. dem. I. hlapac.* — *U Stuličevu rječniku: rusticulus. — nepouzdanu.*

HLAPČEV, *adj. koji pripada hlapcu.* D. Nemanić, čak. kroat. stud. 2, 31.

HLAPČEVIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 52.*

1. HLAPČIĆ, *m. dem. hlapac.* — *U Stuličevu rječniku.* — *Kao prezime xiv i xvi vijeka i u Dančićevu rječniku (Hлaпчeцъ). Grubanići. Hлaпчeцъ. Mon. serb. 219. (1391). Stupani. Hлaпчeцъ. 232. (1388). Juraj Hлaпчeцъ. Mon. croat. 185. (1593).*

HLAPENOVIĆI, *m. prezime.* — *U Dančićevu rječniku: Hлaпeнoвeцъ, vlastelin Stefana bana bosanskoga (Radostavi. Hлaпeнoвeцъ. 1332—1333 (Mon. serb. 192. 191). prezime mu je na posljednjem mjestu zapisano Hлaпeнoвeцъ.*

HLAPLO, *m. dem. I. hlap.* — *Samo u Stuličevu rječniku.*

1. HLAPIMUHA, *f. Diomaea muscipula L., neka vrsta koja hlapu, hvata, muhej. Hlapimuha, ces. mucholapka, pol. mucholapka, Diomaea muscipula L. (na Bracu). E. Sudek, in. 109.*

2. HLAPIMIHA, *m. u Vakovu rječniku: kažo* so čovjeku vjetrenaku koji mnogo lađa jezikom

(i misli se na psa kad hvata muhe?) ,das klatschmaul, garritor'.

HLĀPINA, *m. i f. augm. I. hlap.* — *xvi vijeka, a između rječnika u Belinu (villanaccio, teterinnus 766*) i u Stuličevu (vilis rusticus, servus). Nu čeka, hlapino! M. Držić 30.*

1. HLĀPITI, hlāpim, *pf. vidi hlapnuti.* — *U Vakovu rječniku: schnappen, capto.* — *Kao da je isto i u ovom primjeru (ne znam jeli perfektni glagol):* Ale te doći devet vuki, pak te te razderati, aš hlapo na svakoga čovika. Nar. prip. mikul. 19. — *Može biti da je isti glagol u prenesenom smislu sa značenjem: hlepiti u Voltigijnu rječniku: jansare, aspirare, bramare con ardore, begierig nach etwas seyn'.*

2. HLĀPITI, hlapim, *impf. exhalar, evanescere, vjetriti.* — *Isporedi novostov. hlap, para.* — *Od xviii vijeka po sjevernijem krajevima. I u sud je (vino) slio da ne lapi. J. S. Rejković 63. Novo vino vetri i lapi. P. Bolić, vinodjel. 2, 209.*

3. HLĀPITI, hlapim, *impf. kropiti, štrapati.* — *U Stuličevu rječniku: v. ohlapiti.* — *Nepouzdanu (ali može biti da je ista riječ što 2. hlapiti).*

HLAPJENE, *n. djelo kojijem se (2.) hlapu.* Bure se lapjeću vina mano izlaže. P. Bolić, vinodjel. 2, 285.

HLAPNIK, *m. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj. Razdijel. hrv. 75.*

HLAPNUTI, hlāpnem, *pf. pas, a i druga koja životina, hlapne, kad zgrabu brzo zatvori usta klocajući, da što zabiva ulcati.* — *isporedi hlapiti.* — *Rijec je onomatopjejska.* — *U Stuličevu rječniku: zafferrare colla bocca qualche cosa gettata (si riferisce ai cani), ore aliquid arripere, i u Vakovu: vide hlapiti.* — *Amo spada i ovo: Kad riba zine nad mamu, zovu hlapno (na Lastovu). L. Zore. hrv. lip. 131.*

HLAPŃA, *f. vidi hlapjenje.* — *U jednoga pisca Slavonca xviii vijeka.* Kada žestja vrućima prigrije, vuna ovejeg tad od znoja tije, i od lapne iz tla debela ona biva, da b' se masnje prela. J. S. Rejković 229—230.

HLAPOMIRIĆ, *m. prezime.* — *xv vijeka, a između rječnika u Dančićevu (Hлaпoмиpицъ). Obrad. Hлaпoмиpицъ. Mon. serb. 291. (1419). 353. (1435).*

HLAPOTA, *m. ime muško.* — *Koncem xiii vijeka, a između rječnika u Dančićevu. Hlapota i synu. Mon. serb. 59. (1293—1302).*

HLAPOV, *adj. koji pripada hlapu.* Hlapova Pojana, ime mjestu xiv vijeka, vađa da je bilo u Srbiji močebiti u okrugu kruševačkom. Glasnik. 24, 274. (1395). — Hlapovo selo, mjesto u Hrvatskoj xv vijeka. Mon. croat. 129. (1487).

HLAPOVIĆ, *m. prezime po ocu Hlapu.* — *xiv vijeka, a između rječnika u Dančićevu (Hлaпoвeцъ). Bogdasa Hлaпoвeцъ. Dec. hris. 25. Dragoje Hлaпoвeцъ. 44. Radosavi Hлaпoвeцъ (vidi kod Hлaпeнoвeцъ)... Štitko Hлaпoвeцъ. Mon. serb. 107. (1333). Juroslav Hлaпoвeцъ. Glasnik. 15, 297. (1348?).*

HLAPSKI, *adj. koji pripada hlapima.* — *Između rječnika u Stuličevu (rusticus). Drugi strah jeze hlapski. Nauk. brn. 5. Nije dostojna tvoga ureda hlapaska narav. P. Kanavelić, iv. 190. Ja bih gizdaviji neg hotim Zorko me, i njegov hlapski trag nadhodi me plemo. I. Đordić, p'os. 46.*

HLAPSTVO, *n. osobina onoga koji je hlap,*

ropstvo. — *isporedi* hlapština. — *Od xv do xvii vijeka*. Niki mrt, niki živ u hlapstvo idiše. M. Marulić 23. Mnoge grade raščini a Krstijane u hlapstvo obrati. Dukljanin 9. Niste prijali duh hlapstva, da prijali ste duh porinjeća. Nauk brn. 5. Meni je hlapstvo, što vidim, tirati. I. T. Mrnavić, osm. 156.

HLAPŠTINA, *f. vidi* hlapstvo. — *Na jednom mjestu xv vijeka (čakavski hlapščina)*. Primorske gradove dorassa i u hlapščinu obrati. Dukljanin 9.

HLAPŤAŤE, *n. djelo kojijem se hlapće*. — *U Vukovu rječniku*.

1. HLAPŤATI, hlapćem, *impf. jesti što žitko (o psu)*. — *Akc. kaki je u praes. taki je u impf. hlaptāh, u ger. praes. hlaptēti, u part. praes. pass. hlaptān; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf.* — *Riječ je onomatopejska*. — *U Vukovu rječniku: 'schlampampen', 'manduco (more canis)'*.

2. HLAPTATI, hlapćem, *impf. vidi* hlapati. — *U jednoga pisca Dubročanina xviii vijeka u kojega znači, kad se što čega slabo drži te visi i pada sad tamo sad amo (od prilike kao široka crevla na nozi), a između rječnika u Stulićevu (praes. hlapćem kod hlapati, a napose nema)*. Ona glava visoka nekad i nznosna hlapće i pada kako vedha poderina. B. Zuzeri 80. Glava samo miše se i hlapće tamo i amo. 251.

HLASTATI, hlastam, *impf. brblati*. — *U Bjelestjenčevu rječniku: hlastam jezikom, tlapim, blatero, blatio, incondite loquor, inepte et insulse loquor', i u Stulićevu: v. čepluskati (iz Bjelestjenčeva)*.

HLEB, *f. vidi* hlep. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Bezdno bezdna priziva u glasu hlebilh tvojih. M. Alberti 277.

HLEBINE, *f. pl. selo u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj*. Razdijel. '13. — *Po južnom govoru valja da bi glasilo Hlebine*.

HLĚNCATI, hlēncām, *impf. vidi* hinkati. — *Na Braču*. A. Ostojić.

HLENUTI, hlenem, *impf. na jednom mjestu xviii vijeka, jamačno od kor. chled, isporedi stslor. oblenati, oslabiti. ohledanije, nepomina, malorus. chlanuty, češ. chloditi, slabiti (prelazno). značenje je od prilike: lijeniti se, zakašnirati*. Hleniš žif potok krvavi pojem teč. D. Baraković, vil. 352.

1. HLEP, *f. vidi* 2. hlep. — *U dva pisca čakavca xvii i xviii vijeka*. Lakomost jest jedna hlep brezredna prema blagu. I. T. Mrnavić, ist. 168. Hleplu čovik udnom od Boga se odtisnu. 185. Vlast je više hlep velika. J. Kavañin 252a.

2. HLEP, *m. vidi* pohlepa. — *Radi postauu vidi* hlepjeti. — *U jednoga pisca čakavskoga xv vijeka, a između rječnika u Stulićevu (cupiditas, libido, appetentia, voluntas, desiderium, cupido)*. Gdi nimaše stopit sa hlepom od grla. M. Marulić 211.

3. HLĚP, *m. vidi* hlep. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Kada se iz nenada uzbući more i uzavri i pokipje, otvoriše se lepovi ('leppovi') po planina, promoliše se oblakovi pod nebesma ... F. Lastrić, nedijl. 85b.

HLEPA, *f. vidi* 1. i 2. hlep. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Kō tri su hlepe klete koje lude na grijeh stežu. J. Kavañin 460a.

1. HLĚPAC, hlepca, *m. vidi* hlepilac. — *U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (appetens' 42b) i u Stulićevu (qui an-*

helat'). Bog ... grabce i hlepce pači i smeta. J. Kavañin 262b.

2. HLĚPAC, hlepca, *m. čovjek hlepastijeh ušiju*. — *Na Braču*. A. Ostojić.

HLEPALAC, hlepaoca, *m. čovjek koji hlepa*. — *U Stulićevu rječniku: hlepilac i griješkom hlepaoe*.

HLEPALICA, *f. žensko čelade koje hlepa*. — *U Stulićevu rječniku: 'quae anhelat'*.

HLEPAN, hlepna, *adj. cupidus, koji hlepi, vidi* pohlepan. — *U jednoga pisca čakavca (vidi Kavañinov primjer) oblik je* hlijepan (*vidi* kod hlepiti). — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Jambrešićevu (kajkavski hlepen 'avidus'), i u Stulićevu (cupidus, avidus, curiosus, amore incensus vel inflammatus)*.

a. *adj.* Nek čoek hlijepan nepravima svej to veće prevazima. J. Kavañin 257a. Pruži svoju hlepnu desnica. A. d. Bella, razgov. 247. Ali čovjeku hlepnu za istinom. M. Pavlinović, razl. spis. 195.

b. *adv.* hlepno. — *Između rječnika u Belinu (avide' 147a; 'vehementer' 99a), u Jambrešićevu (avide'), u Voltigijinu (štamcarskom griješkom hlapno 'ardentemente, focosamente, begierig, brünstlich'), u Stulićevu (v. pohlepno)*. Svak od njih hlepno žudi. P. Knežević, muk. 16. Sudeca hlepno čekajući. 26.

HLEPAŤE, *n. djelo kojijem se hlepa*. — *U Stulićevu rječniku*.

HLĚPAST, *adj. o ušima kada su naprijed izvrnute*. Na Braču. A. Ostojić. i u Dubrovniku. P. Budmani. — *vidi* hlepjetati.

HLEPATI, hlepam, *impf. vidi* hlepjeti. — *U Mihaljinu rječniku: hlepati, hlepiti, 'concupisco, appeto', u Voltigijinu: v. hlapiti; u Stulićevu: v. hlepiti*.

HLEPĚTATI, hlepēcēm, *impf. mahati ušima (o psu, magarcu itd.) tako da lupaju*. — *isporedi* hlepast. — *Akc. kaki je u praes. taki je u impf. hlepētāh, i u ger. praes. hlepēcūti; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf., osim aor. 2 i 3 sing. hlepētā*. — *Riječ je onomatopejska*. — *U Stulićevu rječniku: hlepetati i griješkom hlepēcāti 'aures amplas agitare (de asinis)'*.

HLEPIĆE, *n. vidi* hlepšće. — *U jednoga pisca xviii vijeka (sa starijim oblikom hlepiti)e*. Pitju, k kojoj (orao) srne u hlepitiu. J. Kavañin 427a. — *nepouzđano*.

HLĚPILAC, hlepiloa, *m. čovjek koji hlepi*. — *isporedi* 1. hlepac i hlepitelj. — *U Stulićevu rječniku: hlepilac i griješkom hlepioe*.

HLĚPILICA, *f. žensko čelade koje hlepi*. — *isporedi* hlepiteljica. — *U Stulićevu rječniku*.

HLĚPITEĻ, *m. vidi* hlepilac. — *U Stulićevu rječniku*.

HLĚPITEĻICA, *f. vidi* hlepilica. — *U Stulićevu rječniku*.

HLEPIV, *adj. u Stulićevu rječniku: 'cupidus, avidus'*. — *nepouzđano*.

HLĚPJETI, hlepim, *impf. ardentem cupere, željati, ali s jačijem značenjem, gotovo kao čeznuti (kuje vidi pod d)*. — *-je-* stoji u južnom govoru mj. negdašnjega ē, u istočnom bi glasilo hlepeti, a u zapadnom hlepiti (orako se nahodi i u južnijeh pisaca). — *Može biti stara riječ, isporedi stslor. hlepiti (ili hlepēti?), hlepiti, hlepati, prosjačiti; po ovome se ne zna, kako je isprva glasilo prvo e*. — *U nekijeh pisaca čakavaca ima i oblik* hlijepiti (*ije ne odgovara negdašnjemu ē*).

Na pineze hlijepi vsaki te dar ljube i ljudjaki. P. Vitezović, cvit. 61. Ki brž hlijepi da se i on tu prilijepi. J. Kavašin 192^b. — *Uzmeđu rječnika u Belinu* (hlepiti ‚affettare con l'è larga, significa bramare immoderatamente e con ansietà‘ ‚affecto‘ 42^b; ‚ambio‘ 70^b; ‚bramare, desiderare avidamente‘ ‚concupisco‘ 147^a; ‚desiderare molto‘ ‚exopto‘ 251^b; ‚aspiro‘ 109^a), u *Bjelostjenčevu* (hlepim, hlepeti, hoptim ‚appeto, anhelio‘), u *Stučičevu* (hlepiti i hlepjeti ‚anhelare, cupere, optare, concupiscere etc.‘).

1. *aktivno.*

a. *prelazno.* Od grla deletu sve ča hlepi ne daj. M. Marulić 137. Imanje i blago tuje nemoj hlepiti. 222. Jer zemalско dilo svaki ņih hlepiše. 255. Kad put pozna ča duh hlepi. 318. Paškoje: Zašto zlato blidi, tere nima mira? Nikola: Jere ga svak slidi i hlepi i tira. P. Hektorović 31. Neuzmožne stvari ne hlepi, ni čini. 39. Čini srce da mi kipi, sinka tvoga neka hlepi. M. Divković, nauk. 118^a. Dočijem hlepi hvale človičje, gubi istine krjeposti. B. Kašić, nasl. 183. Već reži neg ogar hlepeč zvir ku traži. D. Baraković, vil. 316. Tko visoko hlepi znanje, tko zlato Indije slidom slidi. I. Gundulić 135. Ni znade što hlepi. I. T. Mrnavić, osm. 127. Poštenja, bogastva i raskošje koje svit hlepi i štuje. P. Radović, nač. 148. Da tebe punim želinjem vazda hlepim. 465. Koja (*poštenja*) sada nepočino želiš i lepiš. M. Radnić 130^b. To želim, to hlepim, to žudim. A. Vitalić, ist. 335. Hlepi zlato, biser hlepi, danu hlepi zlato draže. J. Kavašin 41^b. Išti, slijedi, lubi, hlepi mir prilijepi. I. Đorđić, salt. 105. Lav ukovce stiže i hlepi. pjes. 134. Proklinjaju more i vitre i hlepe zemlju. Blago turl. 2, 98. Srce lepi što je izprazno. I. J. P. Lučić, razg. 66. Lakomos... tude hlepi i krade. N. Marči 66.

b. *mješte objekta je infinitiv.* Ki hlepe razsut svih. M. Marulić 27. K nebu gledaje dvignut se hleplaše. Transit. 283. Hlepi srce moje gospoји otvoriti britke rane. H. Lucić 201. I u zabavah slacijeh hlepe bojnice se ukazati. I. Gundulić 406. Čuje sve ino, samo ovo ne čuje, što čut' sveder hlepi. 457. Er se željan hlepi tako vašijeh suza napojiti. B. Betera, čut. 171. Koji hlepe vratiti se s bluda. P. Hektorović(?) 153. Negov red i nauke hlepjahu nasljedovati. I. Đorđić, ben. 50. Vaše tijelo koje ne hlepi drugo nego u lasti goјiti se. B. Zuzeri 33. Lepi visinu kriposti dostignut. J. Filipović 3, 310^a. Koliko je korisno učiniti pravo skušeņe i lepit ispoviditi grijeh. M. Zoričić, zre. 149. Hlepjaše i ona okoristit se. S. Rosa 106^b. Srce si do sad lepio nasititi s izpraznim stvarima. I. J. P. Lučić, razg. 1. Lakomos hlepi imat što sad ne ima. N. Marči 66. Prama Mariји koju svi hlepjahu viditi. Grgur iz Vareša 37. — *u ovom je primjeru inf. s prijedlogom za (po tuđijem jezičima):* Za steč' u dar zlata i blaga hlepi i smagnu sved do sada. I. Gundulić 460.

c. *mješte objekta ima podložna rečenica u kojoj je da.* Hlepi da jur bio dau svano. I. Gundulić 513. Koji hlepi da se ņemu svijet vaskolik klaņat bude. G. Palmotić 3, 188^a. Bog hlepi da se svi spasimo. I. Đorđić, salt. 35. Biskupi s pisci lepiti i goređi od žolja da bi izveli vauka Isusa. M. Lokučić 88. Ne bi toliko lepili da se misnici učine. J. Filipović 3, 227^a. Hlepio je Lucifer da se učini prilican Bogu. A. Tomiković, gov. 321.

d. *neprelazno, a) nije izrijekom kazano što se želi.* Stiska se, hlepi vas. M. Marulić 80. Hlepeč bih se vas pripraviti. D. Baraković, vil. 232. Hlepeč i vazda čo jisti i jiduč i vazda čo hlepiti. A.

Georgiceo, pril. 86. U požudi taštoj hlepi. G. Palmotić 1, 316. Onomu koji hlepi, i brzoda je lijena. (D). Poslov. danič. 91. Tako hlepi žela u meni. A. Boškovičeva 17. Znam da hlepi srce vaše. 51. Hodi, mila, ti k meni, srce hlepi va meni. Jačke. 44. — *b) što se želi izriče se akuzativom s prijedlogom na. naj češće.* Ki li na zlo hlepi. M. Marulić 234. Toj ti srce moje pita već ner biser, srebro i zlato, i već duša hlepi na to neg na carstvo svega svita. A. Čubranović 162. Naravi naša koja s tolikom željom hlepiš na lijeke svjetovne. A. Gučetić, roz. jer. 151. Ono na što sam naglo hlepio, jur uživam. roz. mar. 279. On na ņe lipotu i blago hlepiše. F. Vrančić, živ. 40. Sva ņih ufanca i misao hlepjaše na vječna dobra. B. Kašić, nasl. 44. Sad mir žudi, sad boj ište; vazda hlepi na promjenu. I. Gundulić 483. Dokle zja i hlepi on na ljudske slave. A. Georgiceo, nasl. 218. Kako duša moja hlepi na rmeni trator lijepi, ki tvoje slatke usti goje. G. Palmotić 2, 14. Hlepimo naj veće na grabše, na plijene. 2, 328. Gđje sve hlepi mā požuda dugovječno na uživanje. P. Kanavelić, iv. 213. Ja na zlato on hlepiti. J. Armolučić 50. Ki na tuje blago hlepi u svojem se malo vkrepi. P. Vitezović, cvit. 92. Popovi s toga uhljni hlepe veće na dobiti, na darovi. J. Kavašin 377^b. Svi dvoumući hlepe, nu zaludu, na one raskošne zelenosti. A. d. Bella, razgov. 126. Hlepi na jedan potišten dobitak. I. Đorđić, ben. 106. Kad si na đvoru po selijeh, jesenska plan-dišta, ribne i lovi pokrijepe te i razvesele, nu nakon dva mjeseca omrznu ti, da iz nova na grad hlepiš. B. Zuzeri 267. Na križe hlepjet i na patjeņa, kō na raskošje svoje naj draže 423. Hlepiti na dobra zemaljska. V. M. Gučetić 145. Nepodnosivom brezočnostju i prigrdnim svetogrdjem hlepi na božanstvo. Blago turl. 2, 55. Kada žela mori dušu, na studenac ona hlepi. M. Kuhačević 139. Poslidne misto neka drže i nikada na starišinstvo neka ne lepe. I. Velikanović, uput. 3, 200. Hlepeč i svudiljno na blago i raskošje svake vrsti. D. E. Bogdanić 24. Narav me potiče da nemočan uzhlepi na zdravlje. I. M. Mattei 91. Nu ma duša želno hlepi tvoj otajni na kruh lijepi. 287. Lepiti na dostojanstvo. I. J. P. Lučić, nar. 94. Hlepiti na što, živo želiti. M. Pavlinović. — *c) što se želi izriče se instrumentalom s prijedlogom za. dosta često.* Ne hlepi mi srce toliko za stvari svjetovnijemi. M. Divković, zlam. 34^b. Turska čud za zlatom po naravi hlepi i gine. I. Gundulić 357. Časti za kojima nagloželuos toliko hlepi. A. d. Bella, razgov. 68. Da za blagom i svjetovnijem veličinam ne hlepimo. B. Zuzeri 176. Za kojimno ti čežņaše i lepjaše. J. Banovac, pred. 97. Hlepi za nebom. P. Knežević, osm. 229. Koji za nasladeņi hlepe. 275. Zaručnik za ņom odavna hlepi. A. Kanižlić, kam. 40. Za patrijarstvom je hlepio. 373. Vikovično kraļestvo za kojim vazda lepjaše. E. Pavić, ogl. 52. Oni koji za velikim misučetvom leplan. 433. Ne hlepi više za časťima i dobrima svjetovnijemu. Đ. Bašić 72. Razblude za kojijem hlepe toliko mnrli. 252. Hlepeč i za tuđim blagom. M. A. Reļković, sabr. 54. Ča sam ja, za manom da tako hlepito? M. Kuhačević 43. Svakda za Bogom lepiti, Boga želiti dužni smo. I. Velikanović, uput. 3, 261. Srce istinito hrišćansko, koje ne hlepi za minučijem raskošam. I. M. Mattei VIII. Zašto hlepiš za dodecima obilatijem? I. J. P. Lučić, bit. 58. Svaka skoro ženska glavaz trepti za blagom, hlepi za srebrom. A. Tomiković, gov. 354. Dok mi srce za moјdanom hlepi. Osvetn. 3, 165. — *d) što se želi*

izriče se akuzativom s prijedlogom za. rijetko. Letijaše pitati prvi hlepeći za boji dio. A. d. Bella, razgov. 56. Sved hlepi za stvari neumrlje i vjekuvječne. Đ. Bašić 133. Za srčenu ljubav njegovu u okladu hlepiše. A. T. Blagojević, khin. 3. I kom' duša za slobodu hlepi. Osvetu. 3. 153. — e) što se želi izriče se dativom s prijedlogom k (žela se štraća kao mišane, a ono što se želi kao mjesto). K tebi hlepin i tečen. P. Radović, nač. 477. Er cijed' moje prisobnosti k daru opeta hlepim tvomu. A. Vitalić, ost. 58. K nebu, k nebu hlepimo brez pristanka. A. d. Bella, razgov. 184. Oči moje ne hlepiš k visinam. I. Đorđić, salt. 445. Nije toliko lepio nijedan jelin žedan k bistroj vodi. J. Banovac, pred. 137. Koji hlepi k raju nebeskom. Ant. Kačić 523. (Ja) vas hlepeći k tebi. L. Radić 28. Hleplaše srce njegovo k jedinomu dobru. I. J. P. Lučić, izk. 8. — f) ono što se želi izriče se genetivom s prijedlogom put (isporedi e)), u jednom primjeru xviii vijeka. Lelen hlepi put kladenea. L. Radić 108. — g) ono što se želi izriče se lokativom s prijedlogom po. samo u jednom primjeru xvii vijeka. Ki po tujem hlepi blagu njegovu će pojt po vragu. P. Vitezović, evit. 140.

2. *pasivno.* Er steć po noj ufahomo čas hlepjenu (jamačno griješkom hlepjenu) nazlo toli. G. Palmotić 3, 145^b. Hleplen „exoptatus“. A. d. Bella, rječn. 147^a.

3. *sa se. pasivno.*

a. *subjekat je ono što je objekat kod 1, a. Što se hlepi, ako je i grubo, olijepi.* (D). Poslov. danić. 123.

b. *nema subjekta, radi onoga što se želi, primjeri spadaju pod 1, d, b).* Imena svijetla na koja se tako hlepi. B. Zuzeri 12. Svako uživati na koje se hlepi goručom željom. 240.

HLÉPLĚŇE, *n. djelo kojijem se hlepi.* — *Stariji je oblik hlepljenje.* — *Nahodi se pisano i hlepljenje i hlepeње i hlepenje i hlepeње.* — *Između rječnika u Vrančićevu* (hlepenje ‚aviditas‘), *u Belinu* (hlepenje ‚aviditas‘ 147^a; hlepljenje ‚ambitio‘ 70^b), *u Bjelostjenčevu* (hlepeње, hopteње), *u Jambrešićevu* (hlepeње), *u Stuličevu* (hlepeње i hlepeње). Stati s onijem hlepljenjem od pameti koje se pristoji. A. Gučetić, roz. jez. 79. Umiti noge od naglosti i hlepljenja od žela gnusnijeh. 164. S velim hleplenjem hoće nemu služiti. A. Georgiceo, nasl. 119. Treta hrla svojim hleplenjem vrši posle dospivenjem. J. Kavašin 854^b.

HLĚPNOST, *f. osobina onoga koji' je hlepan.* — *U Stuličevu rječniku: v. hlepeње.*

HLĚPŇA, *f. vidi hlepeње.* — *Od xvii vijeka.* U nescjenj (je) bog luveni, gdi ohola hlepna od časti sreena gori svojom vlasti. I. Gundulić 36. Vrl usonik hlepne klete, zlata prepun. J. Kavašin 138^b. Pazite se od svake hlepne zalihe za imanjem. S. Rosa 111^a. Naše su hlepne znaci onih stvari kojim smo vrijedni. M. Pavlinović, rad. 83. Hlepna za znañem. 143.

HLĚPSTVO, *n. samo u Stuličevu rječniku: v. hlepeње.*

HLĚPTJETI, hlepim, *impf. vidi hlepjeti.* — *xviii vijeka.* Srce 'oj hlepti, glas postaje, oko 'u svadi. J. Kavašin 253^a. Da i one za nebeskim vesejem lepte. E. Pavić, ogl. 196. Da te s velikom željom na svrhu tvoju leptećem podaprem. G. Peštalić 68.

HLĚPUMSTVO, *n. u Stuličevu rječniku: ‚curiositas‘.* — *Riječ je sasma nepouzdana; sam je pisac načinio složišći osnovne glagola hlepjeti i umjeti.*

HLĚRIN, *m. u Daničićevu rječniku: ‚Hlerin‘, manastir je Treskavac imao zemlje ‚v. Hlerin‘ (Glasnik. 15. 135. 136 god. 1336—1346). ‚u Hlerin‘ (Glasnik. 13. 373). car je Stefan osvojio grad ‚Hlerin‘ (Glasnik. 11. 161). na prvijem mjestima biće okolina toga grada.*

HLĚVCI, *m. pl. zaselak u Hrvatskoj u županiji modruško-rijekačkoj.* Razdijel. 46. — *Može biti da bi po južnome gororu glasilo Hlijevci.*

HLĚVNICA, *f. selo u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdijel. 95. — *Može biti da bi po južnome gororu glasilo Hlijevnica.*

HLĚDJETI, hlidim, *impf. puhati, dubati.* — *U dva mjesca čakavaca xv i xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (hlidim, hliđeti ‚flo, efflo, spiro‘, a navlastito se veli od hladnoga vetra) *i u Stuličevu* (hliđiti, v. puhati). Grbin hlopom hliđi. M. Marulić 31. Da pršeći vjetric puka s tobom hliđi. J. Kavašin 28^b.

HLĚJEB, *m. planina u Bosni.* F. Jukić, zemljop. 55. — *-ije- stoji u južnom gororu mj. negdašnjega ê; u zapadnom glasi Hljb.* F. Jukić, zemljop. 71.

HLĚJĚČKO, *vidi Hlečko.*

HLĚJEV, *m. staja (osobito za volove i za sviñe)* — *-ije- stoji u južnom gororu mj. negdašnjega ê; u istočnom glasi hlĚv, u zapadnom hlĚv.* — *Riječ je praslavenska, isporodi stslav. hlĚvъ, rus. хлѣвъ, češ. chlév, pol. chlew.* — *Po postaviu može biti da je riječ germanska, isporodi got. hlija, šator.* — *Nahodi se u rukopisu dubrovačkom xvii vijeka (sa zapadnijem oblikom), a u naše se vrijeme čuje u sjevernijeh čakavaca i u kajkaraca: između rječnika u Bjelostjenčevu* (kajkavski hlev, pojata, štala živinska ‚hubile, boville, bovilla, bubilia‘), *u Jambrešićevu* (hlev ‚boville‘), *u Stuličevu* (hlev ‚boville‘ iz *Habdličeva*). Boje ti je biti u hlivu s pravdom, nego li u polačah sa krvinom. Pril. jag. ark. 9, 142. (1520). HlĚv, suilo. D. Nemanic, čak. kroat. stud. 12. Hlijev, ime staje kravje, u Prigorju. F. Hefele.

HLĚJEVAC, hlijevca, *m. vidi hlijev (uprav je dem.).* — *U naše vrijeme u ugarskijeh Hrvata: Kad sam zašal v sviñski hlivac. Jačke. 238. Hitiću te v sviñski hlivac. 267.*

HLĚJEVCI, *vidi Hlevci.*

HLĚJEVNICA, *vidi Hlevnica.*

HLĚJEVNO, *n. grad u Bosni u okrugu travničkom.* — *-ije- stoji u južnom gororu mj. negdašnjega ê; u zapadnom gororu glasi Hlivno (Livno). pošto mnogi (krivo) misle da treba pisati ime svakome mjestu onako kako ga sami mještani zovu, obično se u naše vrijeme piše Livno mj. Hlijevno.* — *Pominje se x vijeka u grčkoj knizi pisano Σλεβρα (Constant. porphyrog., de admin. imp. c. 31, vidi Doc. hist. rač. 400).* — *Između rječnika u Vukovu* (zap. Livno, južn. Lijevno s primjerima iz narodnijeh pjesama: *Tursko momče po Lijevnu hoda, a za sobom dobra doru voda. Seju smo ti u Livnu prodali, te družina u vinu popila) i u Daničićevu* (HlĚvno, grad u Bosni i okolina negova). *U HlĚvno... Glasnik. 23. 50. (1400). U HlĚvni. 51. U HlĚvno sam nosi' listi. Đ. Baraković, vil. 174. Pisano u HlĚvnu. Starine. 10. 13. (1558). Put Imote i Lijevna. 18. (1652). Podiže se jedna četa mala od Lijevna grada bijeloga. And. Kačić, razg. 254^a. Ovo je libar mene Ivana Matkovića izpod Lijevna g. 1773. u I. Gundulić viii. Koga je sobom doveo iz Livna. M. Dobretić 569. Kad dodoše u Lijevno ravno. Nar. pjes. vuk. 3. 356 U* Lijevnu gradu bijelome. 3. 476. Kad kaur*

Livno porobiše. 3, 555. Za serdarom od Lijevna Limo. Pjev. crn. 27^a. Od Mostara i još od Lijevna. Nar. pjes. marj. 101. Pa je šale Livnu kame-nome. 106. Lijevno (pravije Hlijevno) grad pod planinom Krugom. F. Jukić, zemljop. 29. Livno. Statist. bosn. 201.

HLIJEVNANIN, *m.* čovjek iz Hlijevna. — *plur.*: Hlijevñani. — *U naše vrijeme.* Od Lijevna Lijevñanin-Beja. Nar. pjes. vuk. 3, 263. Govore mu Turci Lijevñani. 3, 357. A na ruke Livñanima Turcima. Nar. pjes. juk. 568. On dočera koña do čadara Livñanin-Al-age. Nar. pjes. kras. 1, 42.

HLIME, hlimena, *n. collis, biće ista riječ što hum, koje vidi (ako nije štamparska pogreška, te treba čitati s mj. h, vidi šleme).* — *Na jednom mjestu xvii vijeka.* Radostću hlimena poviju se (exultatione colles accingentur^o). M. Alberti 287.

1. HLINUTI, hlinem, *pf.* hlijjeti (d ispred u ispada). — *U jednoga pisca čakavca xvii vijeka u dva primjera: jamačno je orako značenje u drugom primjeru, a možebiti i u prvome, ako ne spada pod 2. hlinuti.* Svak^o od njih (valova) kad zine kako zmaj hline jak. Đ. Baraković, vil. 281. Nebeske liposti... sivera naglosti čute strah i ukor; kad hline iza gor, promiša zvezdami... prolita medjani. 283.

2. HLINUTI, hlinem, *pf.* hlijjeti (p ispred u ispada). — *Na jednom mjestu u pisca čakavca xvii vijeka.* — *vidi i 1. hlinuti.* On gospodin na ñu (divicu) hlinu, čič izvrsne ñe liposti žudjaše ju tad zadosti. J. Armolušić 48.

HLIP, *vidi hlep.*

HLIPAÑE, *n.* djelo kojijem se hlipa (*vidi 1. hlijjeti*). — *Stariji je oblik hlipanje.* — *U Mikašinu rječniku:* hlipanje kod hlipnost.

1. HLIPATI, hlipam, *vidi hlepati, hlepjeti.* — *isporedi hlijjeti.* — *U Mikašinu rječniku (kod hlepati).*

2. HLIPATI, hlipam, *impf.* na jednom mjestu u pisca čakavca xvii vijeka, nejasna značenja, kao da je načičeno od hlip (*vidi hlep*). Dokle žlib podložtva pukom je vladao, mil je hlip gospodstva carskoga hlipao. I. T. Mrnavić, osm. 107.

HLIPIJETI, hlipim, *impf.* *vidi hlepjeti.* — *xvi i xvii vijeka.* Putnik... na živac taj medni i hlipi i žudi. M. Vetranić 1, 437. Ku (gospoju) hlipi i želi da najde život tvoj. 2, 49. Hlipeći željeh napit se te vode. 2, 104. Željno se uzdiže sralace, sve hlipi. M. Držić 429. Danice... sve te oči gledaju i srea sva hlipe, da nas svijeh obsjaju svjetlosti tvoje lipo. I. Gundulić 125. Vazda hlipeć tibi raba biti. I. T. Mrnavić, mand. 15. Hlipi žela duše moje. I. Akvilini 36. Sreem hlipim, treptim, predam. 235.

HLIPNOST, *f.* *vidi hlepnost.* — *isporedi hlijjeti.* — *U Mikašinu rječniku:* hlipnost, hlipanje, concupiscentia, cupiditas, aviditas.

HLIPIETATI, hlipiećem i hlipiećam, *impf.* u *Stalovcu rječniku:* concutere, agitare s dodatkom da se nahodi a pisca Gundulića(?). — *nepouz-dano.*

HLONDAVITI, hlondavim, *impf.* skitati se bez posla. Slovn. crn. 1880, 3-9.

HLOP, *m.* *vidi 3. hlep i hlep.* — *U nekijeh pi-saca od xv do xviii vijeka ka prvom se primjeru dobro ne zna značenje, isporodi 1. hlopiti.* Grbin hlopom hleb. M. Marulić 31. Zatvorio se vrutei jezerni i hlopi nebe ki. I. Banduković 116^a, gen.

8, 2. U glasu hlopova tvojih. J. Banovac, blagosov. 19. Bože koji hlope nebeske otvoraš. 298.

1. HLOPITI, hlopim, *impf.* o vjetru, puhati? bućati? — *isporedi prvi primjer kod hlop.* — *Na jednom mjestu xv vijeka.* Sušnaše jin foja kad vitar hlopiše. M. Marulić 77.

2. HLŌPITI, hlŏpim, *impf.* kad kod odijela što ne stoji kako treba nego strši. — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* „Hlopi ti košula na pr-simać. P. Buđmani.

HLOPOTIĆ, *m.* ime mjestu. — *Prije našega vremena.* Hlopotiće. S. Novaković, pom. 150.

HLOPTATI, hlopcem, *impf.* jesti (samo o sviñi). Dubašnica na Krku.

HLŌSTINA, *f.* *vidi hlostolina.* — *U naše vri-jeme u Istri. (S čakavskim akcentom)* hlostina racemus baccis nudatus^o. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 1, 39.

HLŪD, *m.* motka. — *-u- stoji mj. negdašnjega 3.* — *Riječ je praslavenska, isporodi stslor. hľadŭ, rus. хлудъ, češ. chloud.* — *U naše vrijeme u Istri.* Hlud ‚pertica‘, ‚der wiesbaum‘. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 12.

HLŪMAC, hlŭmac, *m.* *vidi glumac.* — *U Be-linu rječniku:* ‚histrion‘ 369^b, *i u Voltigijinu:* ‚co-mico, comediantes, schauspieler‘. — *nepouz-dano.*

HLUMÁRSTVO, *n.* *vidi glumarstvo.* — *U Be-linu rječniku:* ‚histrionica‘ 369^b. — *nepouz-dano.*

HĻAPAC, HĻapca, *m.* ime muško. — *Na jednom mjestu prije našega vremena.* HĻapъc. (ako ne bude greškom mesto HĻapъc). S. Novaković, pom. 110.

HĻĀST, *adj.* *vidi kĻast.* — *Na jednom mjestu xviii vijeka (može biti da štamparskom griješkom stoji h mj. k).* HĻasta nemoć ojde, a gluh sli-šaše. A. Vitalić, ost. 424.

1. HLEĀB, *m.* panis, naj običnija hrana, od pe-čenja tjestu od (koje nu drago: pšenične, ržane, ječmene, orsene, kukuruzne, prosene itd.) muke zamiješene s vodom. — *isporedi kruh.* — *-le- (sta-rije -lja-) stoji u južnom govoru mj. negdašnjega le; u istočnom gororu glasi hleĀb, u zapadnom hĻib (u nekijeh čakavaca i hĻib, vidi n. p. Bernardin 51; Kapt. señ. ark. 2, 82; F. Vrančić, živ. 107 i u rječniku; M. Alberti 81. 277. 323. 453; P. Radović, nač. 479).* — *Riječ je praslavenska, isporodi stslor. hleĀbъ, rus. хлѣбъ, češ. chleĀb pol. chleĀb.* — *Po postauu vala da je riječ germanska, isporodi got. hlaifis (osn.: hlaib), střeim. hleib (norocjem. laib), anglosaks. hlaf (engl. loaf), skandin. hleifr; lite. hleĀpas i let. klaips uzeta su ili iz germanskoga ili iz slavenskoga jezika. lat. libus, libum ne može amo spadati.* — *U naše se vrijeme po zapadnijem krajevima češće govori kruh, ali se svuda razumije hlep, koje se uzdr-žalo i ondje sa značenjem kod c).* — *U srijem je rječnicima: u Vrančićevu (hĻib ‚panis‘), u Mikašinu (hĻib, kruh ‚panis‘), u Belinu (pano ‚panis‘ 537^b; pagnotta^o ‚panis‘ 535^b), u Ijelostjenčevu (hlep, libo, panis rotundus fermentatus^o), u Jambrešičevu (hlep, kruh ‚panis‘), u Voltigijinu (hlep i hlep ‚pano, pagnotta‘ ‚brod, loib brod‘), u Staličevu (hlep i hlep, v. kruh), u Vukovu (ist. hlep, zap. hĻib, južn. hĻob, 1. ‚das brot‘. 2. ‚der laib brot‘ ‚panis‘), u Daničičevu (hĻĀb ‚panis‘). a) kao materijalni supstantiv. No vikusi hĻĀba ni vody. Sava, sim. pam. sač. 11. HĻĀba malo i rĕtko prijemahu. Domentijan^o 21. Da se daje kiseli hĻĀb, vesnu jednaku. Glasnik. 15, 306. (1336—1346). Ni ono hĻĀb zemašjski. Korizm. 84^a. Kupi hĻĀba i rib. Mirakuli. 116. Primi Isus hĻep, blagosovi*

i prilomi. N. Rašina 97^a. marc. 14, 22. Dah ga odhraniti hljebom i vinom. Zborn. 32^a. Oto te ne bi na turskom pazaru somu hljeba prodao. M. Držić 363. Znam te, s tobom sam hljeb io. 411. Hleb ki prelamo. Anton Dalm., nov. 41. Hleb 2, 37^b. paul. Icor. 10, 16. Biše meni suze moje hlib dan i noć. M. Alberti 277. Stojeći u gladu brez vode i hliba. I. Zanotti, skaz. 20. Hleb i vodu, piću im dahu. J. Kavašin 261^a. Tko tebe kamenom, ti nega hljebom. A. d. Bella, rječn. 537^b. U jednoj nosi kam, a u drugoj hljeb. (Z). Poslov. danić. 140. Žena negova hleb mesi. D. Obradović, basn. 493. Leba nosim, a gladan sam. Nar. pjes. vuk. 1, 238. Koliko leba pojela, toliko jeda imala! 1, 269. Il' je žedno, il' je leba gladno. 1, 369. Mladi reče: „Daj mi leba, majko!“ 2, 14. Da poprosim i leba i vina. 2, 96. Pak ti ori, te se leboim rani. 2, 141. Sjede Marko s majkom večerati suva leba i crvena vina. 2, 362. Pa sjedoše age večerati sira, leba, rakije i vina. 3, 152. Ko P' će babu lebom doraniti? 3, 392. Pasoh travu kakono i srna; i ne videl leba zaloga. 3, 462. Ja kako ću leba namjesiti. 4, 165. Tri tovara leba izlomio. 4, 200. Tu se hljeba zadobiti nada. 1, 390. Ni u vatru leba ukuvati. Nar. pjes. marj. 1. Ko traži hljeba preko pogače, želi i ovsenice. Nar. posl. vuk. 157. Lezi, hljebe, da te jedem. (Kad se govori za koga koji nikakvoga drugoga posla ni brige nema, nego da jede gotovo). 168. Hleb sa šupli-kama, a sir bez šuplika vaļa. 342. Ili nećemo ni nas dvoje zajedno hleba jesti. Nar. prip. vuk. 172. Ubiju tri vola mesa, a ispeku dvije peći hljeba. S. Ĺubiša, prip. 168. Tri somuna tna-stoga hljeba. 176. Hljeba ima, i smoka imadu. Osvetn. 2, 9. Dvorio sam krute gospodare, al' se hljeba nahranio nisam. 2, 68. Praha tućenika i dvopeka hljeba brašlenika. 2, 171 — u pjesmama se često zove hljeb *bijelijem*. Dukat uze leba bijeloga. Nar. pjes. vuk. 2, 97. Il' beškota leba bijeloga. 2, 207. Na plecima nosi leba bela. 2, 315. Narau i leba bijeloga. 2, 35^b. I furmu leba bijeloga. 2, 389. Il' si želja vina rujevoga, il' simita leba bijeloga. Nar. pjes. vil. 1867. 454. — *Ĺora hljeba može značiti u prenesenom smislu: naj maše što treba da se Ĺorjek može hraniti*. Radimo daņu i noću, da izbijemo koru hljeba. S. Ĺubiša, prip. 248. Samo da sinove ne pusti da se tucaju po svijetu bez otaĹbine i bez kore hljeba. M. Pavlinović, razg. 16. Kad svojim trudom steku svoju koru hljeba. rad. 119. — *b) pošto gost jede hljeb (naj glaviju hranu) u gazde, kaže se metaforički da pogazi hljeb kad se iznevjeri gazdi*. Nevjere ti učiniti neću, ni tvojeĹa leba pogaziti. Nar. pjes. vuk. 2, 277. još Ĺeše hljeb i so' (koje rildi) znači dužnost prema gazdi. ispredi ruski хлѣбъ-солъ, хлѣбъ да солъ. K. Naješku s kijem hljeba i soli mnogo smo pozdrili. N. Dimitrović 100. Eto od svijeh prijatelja, s kijem jedah hljeb, so, i pih. S. Bobajević 215. Smituj mi se, parjaj srĹebu, tak hljeba i soli! V. Menćetić, app. not. 2, 277. Ter na soli i na hlebu tako im se iznevjeri. J. Kavašin 234^a. Brže li me, brate, zaboravi, i leb i so pod noge pogazi! Nar. pjes. vuk. 2, 568. Tako mi soli i hljeba! Nar. posl. vuk. 306. S kojim je toliko mnogo trgovao i soli i hleba jeo. Nar. prip. vuk. 216. Sad hoćete da plunemo na so i hljeb i da pohulimo na gostoprinstvo. S. Ĺubiša, prip. 111. — *c) u širem smislu, o svakoj hrani. aa) često u prenesenom smislu znači gotovo što i plata, jer ovaj koji služi koga kaže se da je le negov hljeb za svoju službu*. Jaduši hlĹeb ihъ vyzdvigoše na nihъ kovъ velikъ. Mon. serb. 244.

(oko 1389—1399). Što imaju po zemlji timare i što jedu leba carevoga. Nar. pjes. vuk. 2, 265. „I tako ti leba carevoga! nemoj, sine, zametati kavge!“... „Neću, babo, zametati kavge a tako mi uleve kraljeve i tako mi leba carevoga!“ 2, 184. „A za carev hljeb, ovim rijećma (u Boki) obićno zakliću seljaci Ĺimovnike, koji od cara plaću potežu. Pravdomoša. 1551. br. 8. Kunimo te hljebom carevijem, da se mićeš s naše granice. S. Ĺubiša, prip. 120. — *bb) također u prenesenom smislu, može značiti imaše, oćinstvo*. OtdĹens hlĹebom i imanjem. Zak. dus. šaf. pam. 35. Paša bi mu komad leba dao, komad leba, Ĺetredeset sela. Nar. pjes. vuk. 1, 601. Daj mi, majko, komad leba babov. 2, 189. SagraĹio sebi za-dužbinu o svom lebu i o svome blagu. 2, 326. — *d) u metaforičkom smislu, o duševnoj hrani*. Nebesnago hlĹeba. Mon. serb. 57. (1293—1302). Hljeb oni istini zapovijedi su tve (Bože). N. Dimitrović 69. Hljeb anjelski. P. Radović, nač. 479. Može se slobodno približiti k hlibu anđelskomu. Ant. Kadćić 158. — *e) što je u jedan komad umiješeno i ispećeno*. Ugotovav toply hlĹeby. Domentijan^b 28. I vazamši tada Isus hljibe. Bernardin 52. joann. 6, 11. Dva naj boļa hljiba z oferte. Kapt. seš. ark. 2, 82. Dva hlĹeba i sira. Stat. krĹ. ark. 2, 295. Oćete joj dati 1 hlib. Korizna. 9^b. Posudi mi tri hljibe. 72^a. Pet hljeba donijeti. Zborn. 71^a. Pak ovdj petnes hlib za majdin uzimaš. N. Dimitrović 104. Hljebe mažući. M. Držić 34. Pet hlebov jaćmenih. Anton Dalm., nov. tešt. 139^b. joann. 6, 9. Tri hljibi kupih. F. Vranćić, živ. 107. Od pet hlib i dvih rib. F. Glavinić, evit. 116^b. Dva hlĹeba hrula. 338^b. Mala je vreća u dva hljeba. (D). Poslov. danić. 58. Isukrst s pet hljeba namiri pet tisuća Ĺudi. V. M. Gućetić 113. Ne išem ćio hljeb, s cijelijem hljebom, sam Bog zna koga vi nudite. A. Kalić 302. Ogoreo kraj leba. Nar. pjes. vuk. 1, 129. Uz hljebove kisele. Đ. Danićić, Zmojs. 31, 25. — *f) kukavićim ili kukavićji hljeb*, Orobus vernus L., *gorski grah*. Hljeb kukavićiu, Ĺeš. svatojansky chleb (Secale cornutum), pol. chleb zajęczy (Luzula campestris), Orobus vernus L. (Panćić). B. Šulek, im. 109. Kukavićji hljeb J. Panćić, flor. biogr.² 455.

2. HĹEB, *f. (?)*, *vidi* hljeb. — *U Stulicevu rječniku*: hlip, hlib, hlĹab, cataracta; s primjerom iz brevijara: U glasu hljibi tvjih, in voce cataractarum tuarum. — *Po svoj je prilici Stulli zlo proćitao glagolsko slovo Ĺ kao da je ja*.

HĹĹEBAC, hlĹepca, *m. postaje od* 1. hljeb *na starckom* съб. -a- *ostaje samo u nom. i acc. sing, i u gen. pl. hlĹĹbācā; u ostalijem se pĹe- Ĺima b ispred e mijenja na p, ali se nalazi pi- sano. — OI XVI cijeka, a između rječnika u Be- llinu (hljebac, pagnotta, cioè un pane; panis; 535^b; pagnottino, pagnotta-lla; panis tenuissimus; 536^a), u Stulicevu (pagnotta, cioè un pane; panis²), u Vukoru: 1. u Srbiji, u Bosni i u Hercegovini. dim. v. hljeb, n. p. da ti da majka hlĹepca (govore žene djeći). 2. (lebac) u vojvodstvu, der laib brot, u. p. po što je ovaj hljebac? veliki hljebac itd. (i slabo se govori u kome drugom padežu osim imeniteljnoga i vinitelnog).*

a. *vidi* 1. hljeb, e). a) u *pravom smislu*. Vranak pljesnive hljepce krađe. M. Vrančić 1, 22. DvjeĹa prasca cela poĹast i 10⁰ hlĹbac. S. Kozićić 38^a. Meće kristod svoj kako hljipece. B. Kašić, rit. 335. Uzamši sam jedan hljebac izide iz grada. per. 64. Da se izmarve dva hljebca hrula. V. M. Gućetić 113. S jednijem hljepcom sad do PuĹe, a sto hljebac pak ni do MĹjeta. (Z). Poslov.

danič. 108. Sedam hlebac brašna. S. Rosa 97^b. Želi kaplu mutne vode, hlebac kruha pljesnavoga. Đ. Bašić 133. Stao nogom na hlebac. (Kaže se — u Srijemu — u šali mjesto postao svoj gospodar', kao da bi se čelo reći: 'stao nogom na zemlju i jede svoj hleb'). Nar. posl. vuk. 293. Uprtivši hlebac proseni u svoju torbu ode. Nar. prip. bos. 1, 97. Luka ipak nije mogao svojim (*lončarskim*) zanatom istnući cijeloga hlepeca. M. Pavlinović, rad. 21. — *b*) u *prenesenom smislu, kao guke od tustine u male dječice. — u naše vrijeme u Dubrovniku.* „Što je preti! sve su mu hlepci po bledricama'. P. Budmani.

b. dem. 1. hleb. Ostaviše i lebac i vino. Nar. pjes. vuk. 2, 99. Nesta lepeca i crvena vina. 3, 302. Onde ču ti lebac pokloniti. 4, 250. Strine meni hlepeca dati neće. Nar. pjes. kras. 1, 133. Podajte mu (*vuku*) lepeca da ne davi ždrepeca. Nar. pjes. srem. 49. Kud god sunce teče svud se hlebac peče. Nar. posl. vuk. 162. I to bratsko skvrnit dočekaše, so i hlebac pogaziti bijeli. Osvetn. 3, 94.

HLEBAČA, f.

a. vača da je pogača. — *U jednoga pisca našega vremena.* Vazda su mu na trpezi pogača, hlebača. S. Ćubiša, prič. 120.

b. (po zapadnom govoru) Hlibača, suvrst jabeke (u primorju). B. Šulek, im. 109.

HLEBAN, hlebna, *adj. postaje od 1. hleb nastarkom* нлѣ. *a) koji pripada hlebu.* — *između rječnika u Stuličevu (s primjerima: hlebna peč, hlebne naćvi), u Vukovu (hlebni 'brot-', 'panis'), u Daničićevu (hlebny, 'panis').* Napiši na hleboj kore. Sredovječn. lijek. jag. star. 10, 92. Da jastž že trohe hlebne. 109. Tada razumješ da ne reče kvasca hlebnoga da se čuvaju. Vuk. mat. 16, 12. — *b) gdje ima dosta hleba* — *u Vukovu rječniku: hleban 'brotreich', pane abundans'.*

HLEBĀR, *m. čorjek koji čini (mijesi i peče) hleb, isporodi pekar.* — *Od xiv vijeka, a između rječnika u Stuličevu (iz Habledičeva), u Vukovu, u Daničićevu (hlebary).* Moju se ubo klučaremi i hlebaremi. Sava, tip. lil. glasn. 24, 214. Cara Misirskoga hlebar. Đ. Daničić, Imojs. 40, 1. Kao peč su koju užari hlebar. osija. 7, 4.

HLEBARA, *f. mjesto gdje se hrani hleb.* — *U Vukovu rječniku: 'die brotkammer', 'cella penaria', cf. hlebnaica.*

HLEBĀREV, *adj. koji pripada hlebaru.* — *isporodi hlebarov.* — *U Stuličevu rječniku i u Vukovu.*

HLEBARICA, *f. žensko čelade kao hlebar.* — *U jednoga pisca našega vremena, a između rječnika u Stuličevu ('pistrix').* Uzimaće i kćeri vaše da mu grade mirisne masti i da mu budu kuharice i hlebarice. Đ. Daničić, Isam. 8, 13.

HLEBARICIN, *adj. koji pripada hlebarici.* — *U Stuličevu rječniku.*

HLEBĀRINA, *f. što se plaća hlebaru za njegova rublja, isporodi pekarina.* — *U Stuličevu rječniku: v. pečarina, a kod oroga krivo stoji: v. pečarstvo.*

HLEBARISTE, *n. kotarica gdje stoji hleb.* — *U Stuličevu rječniku: v. krubariste, nepouzdan.*

HLEBĀRNICA, *f. mjesto gdje se čini hleb i (dućan) gdje se prodaje.* — *Na jednom mjestu xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu (v. kruharnica).* Kubiča i hlebarnica. Letopis 127, 77. u letopisu manastira Grabova od prošastoga vijeka. V. Arsenjević.

HLEBĀROV, *adj. vidi hlebarev.* — *Između rječnika u Stuličevu i u Vukovu.* Daleko je hlebarova kuća. (Reče se deci kad često ištu hleba). Nar. posl. vuk. 51.

HLEBĀRSKI, *adj. koji pripada hlebarima.* — *U jednoga pisca našega vremena, a između rječnika u Stuličevu.* S ulice hlebarske. Đ. Daničić, jer. 37, 21.

HLEBĀRSTVO, *n. osobina, posao, radnja onoga koji je hlebar.* — *Samo u Stuličevu rječniku: 'pistoris mmmus'.*

HLEBĀRSTVOVATI, hlebārstvujēm, *impf. raditi kao hlebar.* — *U Stuličevu rječniku: 'pistoris artem exercere'.* — *nepouzdan.*

HLEBINA, *f. augm. hleb.* — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu (hlebina, 'pagnotta grossa' 535^b) i u Stuličevu.* Umješ i moje hlebine dohitit. N. Naješković 1, 243.

HLEBINE, *vidi Hlebina.*

HLEBŃICA, *f. u Vukovu rječniku: (s dodatkom da se govori u Crnoj Gori)* 1. gdje hleb stoji, vide hlebara. 2. gdje hleba dosta ima, n. p. zemlja 'brotreich', pane abundans'.

HLEBŃZDER, *m. čelade koje ždere hleb (a ništa ne radi).* — *U Vukovu rječniku: 'der brotfresser', 'panis consumptor' s primjerom: 'Imam u kući dosta hleboždera'.*

HLEČKO, *m. ime muško.* — *xiv vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Hlěčko).* Hlěčko. Mon. serb. 97. (1330). Doč. hris. 60.

HLEP, *m. cataracta, a) ustara (kod vode); b) slap.* — *isporodi hleb, 3. hlep, hlop, hlab, 2. hleb.* — *Ake. je zabilježen po Vitičevu primjeru.* — *U srim je primjerima pisano hlip, ali se svi nahode samo u pisaca zapadnoga govora; te i jamajčno stoji mj. 'negdašnjega e, a ovo je zamijenilo još starije e, isporodi stslor. hleb, rus. хлѣб, vidi i 2. hleb.* — *Nepoznata postaja.* — *Između rječnika u Stuličevu (vidi kod 2. hleb).* Hlipi vod nebeskih otvorili se jesu. I. Bandulavić 116a, gen. 7, 11. (*Valovi*) valaju od svih stran režeć hlip od pine. Đ. Baraković, vil. 281. Nazad me odmeće podjamno nimo hlip. 286. Dokle žlib podložtva pukom je vladao, mil je hlip gospodstva carskoga hlipao. I. T. Mrnavić, osm. 107. To su tvoga glasa hlipi (hlippi) da se obrati čovik slipi (in voce cataractarum tuarum). A. Vitičić, ist. 128^b. Da je Bog otvorio hlipie nebeske. A. Bačić 435.

HLEPČAC, hlepčca, *m. vidi hlepčić.* — *U Stuličevu rječniku.* — *nepouzdan.*

HLEPČIĆ, *m. dem. hlebac, b.* — *isporodi hlepčac.* — *U Belinu rječniku: 'pagnottino, pagnottella', 'panis tenuissimus' 536^a; u Stuličevu; u Vukovu.* — *I kao prezime xv i xvi vijeka.* Jurja Hlepčića. Mon. croat. 175. (1499). Jurja Hlipčića iz Zahumić. 177. (1499). Juraj Hlibčić od Zahumić. 177. (1499). Paval Hlebčić. 250. (1549).

HLEVAŃSKI, *vidi hlevaŃski.*

HLEVAŃSKI, *adj. koji pripada Hljevnu.* — *Postaje od osnove hlevn nastarkom* нлѣ. *n ispred u obično se omekšava, ali može ostati i nepromijenjeno; postije v umeće se a; u naše vrijeme kaže se griješkom i (h)livŃanski i (h)livjanski.* — *Od xv vijeka. a) u naj starijim primjerima ne zna se treba li čitati n ili Ń, ali je viša prilika da je Ń. tako je i u Daničićevu rječniku (hlevn-skyj).* U hlivanskoj vrhovini i u župi... Osiđnici hlivansci. Glasnik. 23, 51. (1400). Baša hlivanski. Mon. croat. 245. (1543). Sančaka kliškogu u hlivanskoga. Starine. 10, 10. (1558). —

b) hļevanski. A izašle livańsko balije. Nar. pjes. jub. 563. Mučno bilo livańskim balijam. 563. U ļevanskom kadiluku. Vuk. nar. pjes. 4. 458. Livańska nahija. F. Jukić, zeml. 28. — c) hļevanski. — i u *Vukovu rječniku* (ļevanski). Grem od bega hļivanskoga. D. Baraković, vil. 174. Da parok livanski dođe u župu đuvansku. M. Dobretić 569. Nasrid ravna poja livanskoga. Nar. pjes. vuk. 3. 556. Poļe livansko. F. Jukić, zeml. 2. — d) hļevanski. Pa ga daju paši livanskomu. Nar. pjes. marj. 101. — e) hļevanski. Pa je piši paši livlanskomu. Nar. pjes. marj. 104.

HĻĒVINA. *f. aum.* hļiev. — *Na dva mjesta xv i xvii vijeka.* Boļe ti je biti u zloj hļivini s pravdom. Pril. jag. ark. 9. 142. (1468). Nē imi obezaujia ni hļivini, nē nikako imy gde glavī podkloniti. Glasnik. 22. 226. (1642).

HĻĒVLANSKI, HĻĒVNANSKI, *vidi* hļevanski.

HĻNUTI, hļunem, *impf. (?) lijeniti se (?)*. *isporedi* hļnuti, b. — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* Od dobiti grabe krunu ki se sile, ne ki hļunu. J. Kavańin 366^a.

HĻŪP, *interj. glas kad što udari ili se što prelomi s bukom.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* Oko dvije po ponoći dođe ti nam jedan trećak, te, moj brate, hļup! u kvartijer od krme, slomi gručete. M. Vodopić, tužn. jel. dubrovn. 1868. 216. „Ja ga tiski, a on, hļup! na tle“. P. Budmani.

HĻŪPNUTI, hļŪpnēm, *impf. riječ onomatopajska, postaje od hļup.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

a. *prelazno, udariti s bukom, lupnuti.* Hļupnuo ga je šakom.
b. *neprelazno, pasti s bukom.* Hļupnuo je na tle.

HĻUSKATI, hļuskam, *impf. samo u Stuličevu rječniku: v. hļustukati.*

HĻUSTALAC, hļustaoa, *m. čovjek koji hļusta.* — *U Belinu rječniku* 465^b i *u Stuličevu* (hļustalac i *griješkom hļustaoe*).

HĻUSTALICA, *f. žensko čelade koje hļusta.* — *U Belinu rječniku* 465^b i *u Stuličevu.*

HĻUSTAŅE, *n. djelo kojijem se (1.) hļusta.* — *Stariji je oblik hļustanje.* — *U Belinu rječniku* (hļustanje 465^a, 465^b) i *u Stuličevu.*

1. HĻUSTATI, hļustam, *impf. žvakati.* — *U Belinu rječniku: „masticare, tritare il cibo con i denti“ „mando“ 465^b, i u Stuličevu: „mandere“.*

2. HĻUSTATI, hļustam, *impf. silno koga tući.* Dubašnica na Krku.

HĻŪSTE, hļŪsteta, *n. ružno čelade, nepodoba, grđoba.* — *U naše vrijeme u Istri.* Hļuste „homo deformis“. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 33.

HĻŪSTIĆ, *m. vrlo ružan čovjek, vidi hļuste.* — *U naše vrijeme u Istri. (S čakavskim akcentom)* hļŪstić, dim. von hļuste „homo deformis“. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 38.

HĻŪSTOVINA, *f. vidi hustolina. (S čakavskim akcentom)* hļŪstovina, pozoban grozd. Slovinac. 1880. 89.

HĻUSTUKATI, hļustukam, *impf. dem. 1. hļustati.* — *Samo u Stuličevu rječniku: „lenissime et difficulter mandere“.*

HM, *interj. glas kojijem se pokazuje sumња ili neodlučnost.* — *U naše vrijeme.* „Imate je dosta?“ „Jok!“ „A za ovake goste kao ja?“ „Hm!“ M. P. Šapčanin 1, 100. — *U pjesmi i bez ikakva značenja gotovo kao pripjev.* Imam muža kolik puža,

hm! imam muža kolik puža, bre, bre, bre, hm! Nar. pjes. srem. 62.

HMEĻINA, *vidi* hmeļina.

HMEĻ, hmeļa, *m. Humulus lupulus L., neka bilka što se upotrebljava kod građenja pivā.* — *isporedi* hmeļina, hmeļevina. — *Akc. kako je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima jednine, osim. nom. i acc. i voc.* hmeļu. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslor. hmels, rus. хмѣль, хмѣль, češ. chmel, pol. chmiel.* — *Miklošič (etym. wörterb.) misli da je došla iz finskijeh jezika, isporedi finski humala, mađ. komló, sjeverotur. chomlak, tur. kumlak.* — *Između rječnika u Mikalinnu* (hmeļ, trava lupulus, lupulus salictarius, bryon?), *u Belinu* (lupoli, erba da mangiare? Japuli(?) 447^b), *u Bjelostjenčevu* (hmeļ, hmeļina), *u Voltigijinu* (lupolo? hopfen?), *u Stuličevu* (lupulus?), *u Vukovu* (der hopfen?, Humulus lupulus Linn.). Voda umaljava gorkost hmeļa. Z. Orfelin, podr. 9. Kvasu više načina imade, prostim jedni, drugi s meļem rada. J. S. Reļković 320. Hmeļ, hmeļevina, slov. hmel, hmeļina, melina, eslav. hmēlt, hmēlt, rus. хмѣль, češ. chmel, pol. chmiel, luž. khmjel, chmel, Humulus lupulus L. (u starijem rukopisima i u Vuku), v. mel. B. Šulek, im. 109. Meļ (u starijem rukopisima), 230. Hmeļ. Čas. čas. muz. 1852. 2. 50. Flora croat. 1003. Meļ. Čas. čas. muz. 1852. 1. 55. J. Pančić, flor. biog. 2 157.

HMEĻA, *f. nečist kod žita.* — *U Stuličevu rječniku: hmeļa „seociatura del grano sporchissimo“ „triticeum purgament“.* — *nepouzđano.*

HMEĻACI, *m. pl. ime dvjema selima u Braničevu xiv vijeka.* U Braničevu... selo Hmeļaci dvoji. Glasnik. 24. 265. (1332).

HMEĻATI, hmeļam, *impf. u Stuličevu rječniku: v. hmeļati s dodatkom da je uzeto iz Belina(?)*. — *nepouzđano.*

HMEĻEVINA. *f. stablika u hmeļa.* — *U Vukovu rječniku: „die hopfenstanbe“ „frutex humuli lupuli Linn“; i u Šulekovu imeniku (kod hmeļ).*

HMEĻINA, *f. vidi hmeļ.* — *U Bjelostjenčevu rječniku (kod hmeļ).* u *Jambrešičevu* (lupulus?), *u Stuličevu (iz Habdeličeva), i u Šulekovu imeniku (iz Bjelostjenčeva rječnika).* — *U svijem je orijem knigama pisano hmeļina, ali to vaļa da je po kajkavskom govoru.*

HMIĻATI, hmiļam, *impf. vidi* hmiļeti. — *Samo u Stuličevu rječniku.*

HMIĻĒŅE, *n. djelo kojijem se hmiļi.* — *U Vukovu rječniku* (miļeńe).

HMIĻETI, hmiļim, *impf. repere, gamizati, o sitnijem životinama (n. p. o crvima, mravima).* — *isporedi* gmiļeti, hmiļati, hmeļati. — *Je stoji u južnom govoru mješte lē; u istočnom glasi hmiļeti, u zapadnom hmiļiti.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu* (hmiļiti „serpere, reptare, repere, proserpere“, u *Vukovu* (ist. miļeti, zap. miļiti, južn. miļeti „kriechen“, „repo“). Kao crv po blatu miļiti. D. Obradović, basn. 150. Crv u srpskom jeziku ne puzi nego gamiže ili miļi. Vuk, pism. 25. Paukovi koji će mu uz sabļu miļiti. M. Pavlinović, razl. spis. 266. — *U prenesenom smislu o mnoštvu luđi što se miće (iz daleka je vidjeti kao mravi).* Odasvud oko hmiļi puk k Prevlaci. S. Ļubiša, prip. 272. Pet godina dana, kako k nama od svud miļi vojska. Osvatn. 3, 70.

HMIN, *m. vidi* kmin. Hmin vodeni (u starom rukopisu), v. kmin vodeni. B. Šulek, im. 109.

1. HMUČAK, hmučka, *adj. o jajetu što se po-*

krvarilo, *vidi* 2. hmučak, *isporedi* hmučav. — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* „Ovo je jaje hmučko“. P. Budmani.

2. HMUČAK, hmučka, m.

a. *jaje što se pokrvarilo; jaje iz kojega se ne može izleći pile.* — *Akc. je zabilježen kao što je u Vukovu rječniku (jamačno se mijenja u roc.: hmučku, hmućci, i u gen. pl. hmućčakâ); drukčiji je u Dubrovniku: hmućčak (isporedi i 1. hmućčak).* — *Postaje od osnovne glagola hmućati (kad se strese jajetom što se pokrvarilo, u nemu se hmuća).* — *U Belinu rječniku (ovum requietum; ovum corruptum; 533a), u Stuličevu (ovum requietum; hmućci (ova hypenemia), u Vukovu (mućčak (ein unbefruchtetes ei; ovum sterile). Kad se pilići izlegu, po koji mućak ostane u gnijezdu, pa kad se razbije, u nemu je pomiješano žumance i bjelance; za to se kaže i za kakav posao od koga nema ništa: mućak!).*

b. grana jaskovine čim se zamete kaša. Slovinc. 1880. 389.

HMUĆČAŃE, n. *djelo kojijem se hmuća.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

HMUĆČATI, hmućčam, *impf. agitare, quassare, stresati sudom u kojem ima što žitko tako da se čuje kako se oro unutra miče (n. p. kad se pere sud ili kad se hoće zvati ima li u nemu što žitko a to se ne može vidjeti).* — *isporedi hmućkati.* — *perf.: hmućnuti.* — *Akc. se ne mijenja (aor. 2 i 3 sin. hmućčâ, part. praet. pass. hmućčân).* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.*

a. *aktívno.* — *U Stuličevu rječniku: agitare, concutere.*

b. *sa se, reflektivno i pasívno.* Hmuća se more po kuvijerti. M. Vodopić, tužn. jel. dubrovn. 1868. 216. — *Kad se kaže o jajetu, zvuči da je pokravano (vidi kod 2. hmućčak).* — *u Stuličevu rječniku: hmućati se jaje (ovum corrupti).*

HMUĆČAV, *adj. vidi* 1. hmućčak. — *U Stuličevu rječniku: jaje hmućčavo, v. hmućčak.*

HMUĆČKĀŃE, n. *djelo kojijem se hmuća.* — *U Vukovu rječniku: mućkahe (das schütteln (z. b. einer dunkeln flasche), um zu sehen ob sie leer ist; periculum vasis, an sit plenum necne).*

HMUĆČKATI, hmućčkam, *impf. vidi* hmućati (*uprav je dem.*). — *U Vukovu rječniku: mućkati (schütteln) agito.*

HMUĆČNUTI, hmućčnem, *pf. hmućati i hmućkati.* — *U Vukovu rječniku: mućnuti (einmal schütteln) quatio.*

HMUĆČRITI, *impf. hmućri* prase u koritu, ili kad tko čingod muti vodu, more, ili koju drugu tekućinu, na Braću. A. Ostojić.

HMUĆČTATI, hmućčtam, *impf. vidi* hmućati. *na Braću.* „Hmutaj, hmutaj, pa prolji! (veli se o stvari koja se isprva čini da je čisto, a na koncu jalovo). — *I nepravilno, zvuči što i hmućčati se.* Hmuta kao voda po kopañi (veli se kad je tko nestalan i nedoljubljan u govornu). A. Ostojić.

HMUĆČITI, hmućčim, *pf. čim, baciti(?)*. — *Na jednom mjestu xvii vijeka A o: (s. Paral) kaćkom hmuti u ogaju. F. Glavinčić, evit. 207a.*

HNOPIOT, m. *kašal.* — *Samo u Vrančićevu rječniku (Hnapiot; tussis).*

1. HO, *interj. glas što se izreče naj češće u čudu ili u radosti.* — *Često se udraja: hohô.* — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Belinu (ho ho, oh, voce naturale che si muove smovimento di qualche cosa nova) dem, val. 523a; i u Stuličevu (po Belinu). Koji govore meni: „Euge euge! hoho hoho!“ B. Kašić, rit. 95. Rekoso: „Hoho hoho! uzriše*

oči naše!“ 389. Ho! ne mogu se ja ovde s tobom vazdan inatiti. D. Obradović, basn. 78. Opsa ho! ljubka ružo! M. Katančić 71. Ho! ho! jadan ti je! Nar. prip. vuk. 270. Ho ho! pretila jarca! V. Vrčević, igre. 49.

2. HÔ, *adj. vidi* hol.

HOBAN, hobna, *adj. jamačno koban.* — *Na jednom mjestu xviii vijeka (možebiti pisarskom griješkom). Madionica kâ (e nemila, vlastim hobna od žamora u verige obratila zlatne krame (sic) svijetla dvora? A. Gledević 173b.*

HOBDENI, m. *mjesto na otoku Krku.* — *Pominje se xi vijeka u rukopisu, ali je nama došlo kao mnogo kasniji prijerod s tuđega jezika. Pod Hobdeni... Od grbina do Hobdenoga... Mon. croat. 315. (1100).*

HÔBĚR, hōbera, m. a) *brijeg;* b) *huhor u pijetla.* — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padažima, osim. nom. i acc. sing., i loc. sing. hōberu, i gen. pl. hōbêrâ.* — *Nepoznata postaja.* — *U Vukovu rječniku: hober. 1. (u Crnoj Gori) brijeg (die bergkuppe) (montis culmen). 2. (der kamm (des lahms) (crista), cf. ober. — ober (der kamm (des lahms) (crista), cf. uhor, hober.*

HOBETHĀ, m. *prezime.* — *xvi vijeka (naj prije u latinskijem spomenicima). Balthasar Hobethyck de Dobowc. Starine. 5, 173. 174. (1517—1518). Baltažar Hobetić de Dobooc. Mon. croat. 252. (1552).*

HOBLATI, hoblam, *impf. strugati (dasku), plañati, erendisati, nem. hobeln.* — *U Bjelostjenskom rječniku: hoblam, planam (ascio, exascio, laevigo, plano, v. gladiim; u Jambrešićevu: (ascio; u Voltijijinu: piallare) (hobeln).*

HOBLIĆ, m. *strug, plaña, erende, nem. hobel.* — *isporedi* hoblati. — *U Bjelostjenskom rječniku: hoblić, plana, strug (dolabra, planula, runcina, ascia, dolatoria) i u Jambrešićevu: (ascia, dolabra).*

HÔBODNICA, f. *vidi* hobotnica. — *Samo u Vukovu rječniku (obodnica s dodatkom da se govori u primorju) gdje je zlo tumačeno: (die auster) (ostrea).*

HÔBÔT, hōbota, m. *vrsta velike hobotnice.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku. L. Zore, rib. ark. 10, 341. — Po svoj prilici nije stara riječ hobota (vidi kod hobotnica) nego je načičeno u novije doba (shratilo se kao da je hobotnica žensko žiriće a hobot muško).*

HÔBOTNICA, f. *Octopus vulgaris L., u moru mekana sluzinasta životinja bez kosti s osam traka.* — *isporedi* hobodnica, ahtapod, aktapod, oktapod, karakatanica. — *Postaje od praslanske riječi hobota (jamačno rep), stslav. hobota, rep, rus. хо́ботъ, surla u slona, češ. chobot, kraj, vrh; jamačno po traćima koji su rđjeti kao repovi.* — *Od xiii vijeka, a između rječnika u Vrančićevu (polypus), u Mikašinu (hobotnica, riba (polpo, pesce) (polypus), u Belinu (polypus 571a), u Bjelostjenskom (polypus, polphyllus, pulpus, a carnositate), u Jambrešićevu (polypus), u Voltijijinu (polpo, polipo, pesce (fischspionerim), u Stuličevu (polpo, pesce (polypus), u Daničićevu: hobotnica (polypus (valja da je to). Hobotnice ili ikre. Sava, tip. stud. glasn. 40, 152. Sip i hobotnic. Stat. kr. ark. 2, 289. Njeki ljudi crnilom meću kao i hobotnica. M. Držić 307. Metat' crnilom kako hobotnica. (D). Poslov. dan. 60. Krsten je juhom od hobotnice. (Z). 51. S matalom gre na hobotnicu. (Z). 108. Uhitio je hobotnicu. (Z). 115. Lovim ostima sipe i obotnice. S. Ćubiša, prip. 266. Hobotnica, Octopus vul-*

garis. Čas. češk. mus. 1854. 2, 185. Obotnica se kaže u Dalmaciji, trakača u hrvatskom primorju, trakatnica i aktapod se kaže po grčki u Vojvodini i u Srbiji, Octopus vulgaris L. Đ. Popović, poznav. rob. 404.

HOBOTNIČAN, hobotnična, *adj. koji pripada hobotnici, hobotnicama.* — *Samo u Stuličevu rječniku:* „polyp“.

HOBOTNIČICA, *f. dem.* hobotnica. — *U Stuličevu rječniku.*

HOBUŽIC, *m. prezime vlasteosko u Dubrovniku, vidi* Kabužić. — *Na jednom mjestu xiii vijeka, a između rječnika u Daničičevu (Hobužić).* Marinš Hobužić. Mon. serb. 39. (1253).

HOČA, *f. ime mjestima.* — *Između rječnika u Daničičevu (Hotčea, pišu i „Hodčea“ i „Hoča“), dva sela blizu Prizrena... drugo mjesto po svoj prilici sadašnja Foča na Drini. a) sadašnja Foča u Hercegovini.* — *xv vijeka (pisano i Hotčea i Hotčea).* Pisana u Hoče. Spom. sr. 2, 110. (1441). Na Hotči. Mon. serb. 516. (1472). O Hotčee kadie i novskomu dazdaru. 529. (1483). Uda se Jelača za Milhoča Utvičica u Hotču... Jelača u Drině... 544. (xv vijek). — *b) dva sela blizu Prizrena.* — *od xii vijeka (pisano i Hodca i Hotčea).* Hoča i druga Hoča. Mon. serb. 6. (1198—1199). Obě Hotčie, dolina i gornja. 59. (1293—1302). O (т) Hodce... S Hodčom... Glasnik. 15, 282. (1348?). I od Oče i od Oraovca. Nar. pjes. vuk. 4, 77. Sva su ta sela (među ostalijem u dvije Hoče) bila u Podrimlju nekoliko sati. severno od Drima. Retivlja i obe Hoče mogu se videti na austr. den. karti. S. Novaković, zeml. 45.

HOČEVINA, *f. selo u Bosni u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 292.

HOČEVO, *n. selo u Hercegovini u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 292.

HOČIĆ, *m. prezime (pisano Hodčić) xv vijeka.* Kurilac Hodčić. Mon. croat. 146. (1492).

HOČKI, *adj. koji pripada Hoči (pod b)).* — *vidi i isporodi* hochački. — *Na jednom mjestu xiv vijeka (pisano hodčeskyj), i otate u Daničičevu rječniku (hodčeskyj).* Ikonomъ hodčeskyj. Mon. serb. 116. (1342).

HOČUNE, *f. pl. selo u Bosni u okrugu travničkom.* Statist. bosn. 202.

1. HOČA, *f. voluntas, hočeće, vođa.* — *xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Belinu 775^b, 777^a, u Voltigijinu (hoča i grješkom hoča, voluntá, potenza d' animo, wille), u Stuličevu (v. hočene).* Neka se učini hoča negova. B. Kašić, nasl. 26. Da su u Isukrstu naravske dvi hoče ili vođe. rit. 76. Dili se suprot hoči i svitu množijeh. in. 24. Odluči hočom od stojih poječi u Paris. fran. 3. Svojom hočom pridobita. G. Palmotić 3, 72^a. Da nam razum on prosvijeti, hoču užeže. J. Kavanin 223^b. Vječna hoča svim je zakon. 504^b. Sved na grijeh je brza hoča. Sit. 2.

2. HOČA, *f. žensko čefude koje hoče.* — *U poslovi.* — *isporodi hočo.* „Ako neće neča, a ono hoče hoča“, reku prosci kad se djevojka nečka. u Lici. V. Arsenijević.

HOČAK, hōčka, *adj. koji hoče, koji će dobre vođe da što uradi, koji je spreman, spravan.* — *U Vukovu rječniku:* „willing, promptus“ s dodatkom da se govori u Srjenu i s prinjerinu: Hočka je to žena. Koži su mu hočki, dobro vuku.

HOČAN, hočna, *adj. voluntarius; promptus.* — *Između rječnika u Stuličevu (voluntarius, ultroneus, libens, spontaneus).*

1. *adj.*

a. *u pasivnom smislu, o čemu što ko radi po svojoj vođi, ili što mu biva po njegovoj vođi, na što nije usilovan.* — *U jednoga pisca xvii vijeka.* Pritijesnijem i hočnijem uboštvom. B. Kašić, fran. 21. Od uboštva hočnog. 195.

b. *vidi* hočak. „On je hočan na svašto“, rekne se kad je ko vrijedan za svaki posao. u Dobroselu. M. Medić.

2. *adv. hočno, sua sponte, svojom vođom, bez sile.* — *Između rječnika u Stuličevu (kod hočice).* Svemogućom riječju hočno vino u krv priobratu. B. Kašić, rit. 321.

HOČATI, hočam, *impf. u Stuličevu rječniku:* „velle, adfirmare“. — *susma nepouzđano.*

HOČCA, *f. dem. hoča.* — *U Stuličevu rječniku:* „levis cupiditas“. — *nije pouzđano.*

HOČENO, *adv. hotimice (uprav part. praet. pass. od hotjeti u srednem rodu kao udovrab).* — *U Stuličevu rječniku:* „iutro, sponte, sua sponte, ex voluntate, voluntarie, voluntario, libenter“. — *nije dosta pouzđano.*

HOČENSTVO, *n. hočeće, vođa.* — *vidi i* hotjenstvo. — *U jednoga pisca Dubrovcanina xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu (hocenstvo, hotjenstvo, v. hočeće).* U ganuču našega hocenstva prema Bogu. T. Ivanović 27. hocenstvo, komu pristoji po svomu slobodnu izabranu obirati dobro a miziti na zlo. 34.

HOČENE, *n. djelo kojijem se hoče.* — *Stariji je oblik* hocene, *vidi i* hotenje. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Mikašinu (hočenje, htijenje, vođa, voluntas) gdje se naj prije nahoti, u Stuličevu (grješkom nema napose; ali kod hoča ima protiva hočeću, invite; na hočeće „pro voluntate“). Čovik pametau ne kaže svakomu svoje hočenje. P. Posilovic, cvijet. 52. Nepoštena počejena i hočena tjelesna. M. Radnić 118^a. Ne može hočeće Božje zabraniti. K. Magarović 71. Gornemu hocenu hočeće done pridalo se je. S. Rosa 152^a. Kada pridajemo naše razloge hočeću i vođi nihovoj. J. Matović 370. Po mome očenu ništa nijesam učinio. Magaz. 1865. 59.*

HOČICE, *adv. hotimice.* — *U Stuličevu rječnika:* hocice, hočno, v. hočeno. — *nije dosta pouzđano.*

HOCO, *m. čovjek koji hoče.* — *isporodi* 2. hoča. — *U narodnoj poslovi našega vremena, a iz ne u Vukovu rječniku:* „derjenge der will“, „qu vult“. Ako neće nečo, a ono će hočo. (U Crnoj Gori). Nar. posl. vuk. 6.

HOD, hōda, *m. ito; iter; incessus.* — *Ako kaka je u gen. sing. tako je u ostalijem padezima, osim nom. i acc. sing., loc. sing. hōdu, (gen. pl. hōla ili hōda?).* — *Kičeč je prastavenska, isporodi stslav. hodъ, rus. ходъ, ces. i polj. chod.* — *Po postanu je jači oblik kovjena ched ili chhd, vidi kod* ic. — *Između rječnika u Vrančevu (gressus), u Mikašinu (hod, hodenje „ambulatio“; hod, način od hodenja „gestus, motus corporis“; hod, putovanje „iter“), u Belinu („iter“ 761^b; „motus corporis“ 113^b; „incedendi modus“ 79^a), u Bjelostjenčevu (hod, hodenje „ambulatio, incessus, motus corporis“, v. hodene), u Jambrešičevu („ambulatio, incessus“), u Voltigijinu („andamento, andatura „gang“), u Stuličevu („incessus, itio“), u Vukovu („der gang“, „incessus“). a) kao hodenje, uopće djelo kojijem se ide, hodi. Ako ne, tako njegov krst, pricesečenje, crkveni hod, poslušanje rici Božje ne bude ništar pomagalo na sudnji dan. Postila. G3^a. Slijedi mene ne toliko hodom, koliko djelom.*

M. Divković, nauk. 18^b. Počeše mu se one strane hodom nadimati. B. Kašić, fran. 14. Ukaži mi, koji sada put u hod u siditi' mogu. I. Gundulić 208. Ide većma nego hodom. M. Radnić 132^a. Na put svoj hod klade. A. Vitajić, ist. 280^a. Koñ pod ñime er popuznu, hod ustavi. J. Kavañin 182^b. Evo sam po svi msti odio koja si u tvojim odom posvetio. J. Filipović 1, 121^a. Prostio tebi Gospodin što god si hodom sagriješio! T. Ivanović 130. Jarica se onud, kud je lau jećam bio, sije obridko jednim hodom priko svega sloga. J. S. Rejković 117. Da se prodeš hoda i belaja. Nar. pjes. juk. 61. Već suno bile spale s nogu od duga i teška hoda. M. Đ. Milčević, zlosot. 251. — *amo može spudati i ovu prunjer u kojemu uprav znaci: lupu od nogu kad se ide (bahat)*. Da ga prid ñim nebi zakrili hod negov slišajući. F. Glavnić, cvit. 426^b. — *b)* usus pedum, *moć hodena, snaga da se može hoditi*. Hromim hod davaše. F. Vrančić, živ. 22. Tužnjem hromcem hod dariva. A. Vitajić, ost. 50. Bog povraća hromim hod. I. Grlicie 4. Slipi vid, romi hod primaju. A. J. Knezović 254. — *c)* kao put, putovane, *kad se ističe da se ide nekijem smjerom*. Svrta korabli hod. M. Marulić 51. Da budemo pri hodu v pravom vrijeme. Kateh. 1561. G4^a. Odućih vazet hod, da najdu gdi pokoj. Đ. Baraković, vil. 287. On u sebi sumu vece, od ñegova duga hoda da uzrok drugo biti neće neg' li koja huda zgoda. I. Gundulić 360. S tjem niz dođi pasa obrati hod ñoj kažuć da ga sliu. 471. Inamo udiñ hod svoj svrnu. M. Gazarovie 93. Tvoj obrati hod ovamo. A. Vitajić, ost. 155. Da ne bi ih u hodu tmine sapele. S. Rosa 131^b. — *i u umožim*. Komu li moji hodi muci su meu vami, neka uzme ter udri glavome o kam. D. Rañina 102^b. Gospodine, ustav' hode iz tvrdine. J. Kavañin 251^b. Dobre hode! (kece se, kad ko koga sretno ih stigne, mjesto: Pomaga Bog! ih: 'Dobro jutro!' a onaj odgovori: 'Dobra ti sreća!' U Crnoj Gori i u primorju). Nar. posl. vuk. 60. — *d)* često stoji u genetici sa substantivima što znace mjeru vremena ili dužine, čim se pokazuje dužina. Podo u pustinu putem jedan dan hoda. N. Rañina 41^b. 3reg. 19, 4. Na riku dojdoše koj širina dan hoda bise. Aleks. jag. star. 3, 277. Cetire dni hoda glas negov slišahu. 282. Sava gre tekuću prosti istoku dan 16 dobroga hoda. F. Glavnić, cvit. xv. Na daleko od Rima ljetni dan hoda. I. Đorđić, ben. 14. Još no bješe dan hoda ucinio. 46. Mao brodac, koji može biti da biste se i zakleli, da je daleko po dne hoda od prvijeh omjeh dubova. B. Zuzeri 155. Izade pram ñim daleko dan oda. F. Laštric, od' 280. 3 dni oda daleko od svog doma. ned. 211. Držao je parohju dan oda dugu. D. Obradović, basn. 330. Tri dni hoda preko poja ravna. Nar. pjes. vuk. 1, 332. Tako isti hoda tri sahata. 3, 211. To ce biti hoda dva sahata. Pjov. ern. 321^a. Do šest sata komanekog hoda. Nar. pjes. petr. 2, 211. Koga puskala malo mšan gada: cerek hoda usmrti junaka. Nar. pjes. vuk. 3, 174. — *Gre dvi mje hoda*. B. Knarutić 16. — *amo spada i ovo*. Ima puno hoda do Mostara. Nar. pjes. juk. 103. — *e)* pomice se sunca, zriježda, neba itd. Pjaneti i nebesa su prihodo svoj hod. M. Orlin 10. Ovi hod alibi vremenje od neba. 203. Nebo ovo ako bi pristato od hoda svoga. F. Glavnić, cvit. 29. Još ne ki verom sunce od hoda čini stati svoga. 269. Poznati hod zvizda ganutivih. A. d. Bšla, razgov. 239. Raspremljavaje hod i krenuća zriježda. S. Rosa 163^a. Po hodu sunca. D. E. Bogdane 1. Obrnavsi ju tri

puta prema hodu sunca s lijeve na desnu stranu pošubi se š ñom. V. Bogišić, zborn. 169. — *f)* u prenesenom smislu, o micanju, trajanju čega umoga. Hod žitku svrši. P. Zoranić 39^a. Usred dana nemo' opeta natrag prizvat' moga (smrti) hoda, od naroda do naroda bez svrhe su tvoja ljeta. I. Gundulić 205. Mojih dilih hod upravi. A. Vitajić, ist. 433^b. Hod burze, 'börsecurs'. Jur. pol. terminol. 99. Hod, tečaj rasprave, 'fortgang einer verhandlung'. 216. Hod vremena, 'zeit-folge'. 655. — *g)* iza hoda, *adverbijalno: malo po malo*. — *a jednoga pisca našega vremena*. Pak se skovane riječi iza hoda (postepeno) udome i ukorijene u narodu. S. Ľubiša, prič. 4. — *h)* incessus, *način kako se ide. aaj kako se obično miće i drži koje čefade kod hodaña*. On hod tvoj gizdavi tko vidi. Š. Menčetić 17. Sudim po hodu, da je velmi kripostan. M. Vetranic 2, 199. Draga u vidjenju, mila u hodu. M. Držić 126. Jedan hod tih, poćen... D. Rañina 3^b. Kakav mu bise obraz, hod od sveca. B. Kašić, in. 82. Obraz imaše castan, pogled tih, hod redovnički. F. Glavnić, cvit. 119^a. Ki videci Bonaventuru u dilih pravićna, u hodu krotka. 217^b. S. Klara u obličju vesela, u hodu pokojna. 274^b. I videci ju u hodu mirnu. 384^b. Ki je hoda naj brzega, podi objavi. G. Palmotić 1, 358. Takoga je hoda i čina, da bi pozno, prava da je vukodiacka upirina. 2, 60. Stas junački, hod, prihka. 2, 123. Sve se kočii, sve se dići i u hodu i u rici. J. Kavañin 54^a. Mili ures i ukrasan, hitrost hoda ponosita. 406^b. Krapica tioga hoda. A. J. Knezović 250. Nije u ñoj bilo viditi koji čin neprikladan, nije hod razpusten. A. Kanižlic, utoc. 630. Hromi hod upravan priuzimahu. S. Rosa 82^a. Hod bejaše tih i postojan. D. Obradović, basn. 444. I lijepa hoda i pogleda. Nar. pjes. vuk. 1, 373. Jer je takog struka i uzrasta i takoga oda i pogleda. 2, 456. Poznajem ga po hodu. Vuk, rječn. Hod kao da je hod Jujev. D. Dantić, zcar. 9, 20. — *bb)* o kakvoj životini, *kako se obično miće pri hodaña*. Tries koña su u povodu arapskoga od plemena: ognii u zgladu, vihiri u hodu. I. Gundulić 425. Ovaj koñ ima dobar hod. Vuk, rječn. — *Da već nemaš hod od raka*. J. Kavañin 59^a. Raci hod. D. Obradović, basn. 205. — *Koji vidi prepelicu hodit, pak nezm hod ktijaše pogoditi*. M. A. Kejković, sat. D¹^b. — *cc)* u kojem osobitom slučaju, *kako čefade ide (brzo, polagalno itd.)*. S veseljem hodom. Zborn. 114^b. Brzum hodom. Anton Datm., nov. tešt. 81. luc. I, 39. Prid mojim huiim hodom i postupom leteći biži. P. Zoranić 37^b. Sad posetom tih ide, sad se obrće u hod brži. I. Gundulić 314. Ja sam brzum hodom doša. M. Gazarovie 105. Hrhjem hodom ter u stolni Jerusalem noćno pode. G. Palmotić 3, 39^a. Na kladenac moj pravedni teče' hodom pospiješnime 3, 192^a. Nit bi moj hod slab ni mionav. A. Vitajić, ist. 94^a. U hodu odviše hitiš. P. Kueževie, osm. 185. — *dd)* rječju hod može se ističati obično, mirno pomivane u čefadeta ili u životine, kao suprotno n. p. trčana, skakañu itd. — *u ovom primjeru o konu*. Josita kon kao da u hod koraca. S. Tekelja, letop. mat. sr. 119, 48. — *e)* u jednom primjeru xvii rječka znači mjesto gdje se hodi (ulaz?). Rañina da je po ñem. gang. — *isporedi hodnac, hodić*. Vukoznaui po svem hodu erikve razlihu se. F. Glavnić, cvit. 430^a.

1. HODAC, hōca, m. čefade (u i zviećne) koje (dobro) hodi (u naj starijem primjeru putnik). — *isporedi hodnac, hodić*. — *-a-* (mj. neg-dasneja i) ispada u svjem padežma osim nom. stuy. i gen. pt., te se d ispred e (i e) ne čuje. —

Akc. se mijena u voc.: hōce, hōci, u *gen. pl.* hodacā. — *Postaje od osnove hod glagola hoditi nastavkom ѡь.* — *Može biti rječ praslavenska, isporodi stslav. hodьсь, rus. ходець, češ. chodec.* — *Između rječnika u Belinu* (ambulator 163^a), u *Bjelostjenčevu* (kajkavski hodec kod hoditel), u *Stuličevu* (v. hoditelj), u *Vukovu* (n. p. koñ ili čovjek ,der gut gehen kann', celer pedibus'). Molimo se Bogu da ... hodecm vraćenje, nemoćnim zdrafje... pozajme. Bernardin 91. Ono je dobar hodac koji u malo vremena učini mnogo puta. M. Radnić 161^a. On je bio u mladosti pravi hodac. M. Pavlinović, rad. 137.

2. HODAC, hōca, *m.* mah: kad se prasac prndeca, odnese ga oni hodac, pak iskoči vanka kocačka. M. Pavlinović.

3. HODAC, hōca, *m.* u drvodjeļa krupan strug što otvara put tañemu. M. Pavlinović.

HODAC, *m. prezime.* — *xiv vijeka.* Берѣко Hodaць. Deč. hris. 78.

HODAJA, *vidi* odaja.

1. HODAK, hōtka, *m. dem.* hod. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu* (incessus'). Pavun hodak, a ptica glasak. M. Katanić 67. Sitni hodak lipota. 74.

2. HODAK, *m. ime muško.* — *xiv vijeka.* Синь му Hodакъ. Deč. hris. 21. 89.

HODALA, hōdālā, *n. pl. vidi* hoduje. — *U Bjelostjenčevu rječniku* (kod hodalke) i u *Stuličevu*.

HODALICA, *f. vidi* hodalica. — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Pjesne jesu odalice puste, one idu iz usta u usta. Nar. pjes. herc. vuk. 109.

HODALKE, *f. pl. vidi* hoduje. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* hodalke, hodalnice, hodala, kjuke na kojeh se hodi u velikom blatu ali prek vode ,grallae', i u *Stuličevu*.

HODALNICE, *f. pl. vidi* hoduje. — *U Bjelostjenčevu rječniku* (kod hodalke); u *Sambrešćevu:* ,grallae'; u *Voltigijinu:* (u jedini) hodalnica, štapnica, trampoli, stampella', krucke, die stelzen'; u *Stuličevu*.

1. HODAN, hōdna, *adj. a) kud se može hoditi.* — *u Stuličevu rječniku:* ,pervius, accessu faciliis'. — *b) koji pripada hodu.* — *u pisaca našega vremena.* Da ce se brodovi ustanovljenog hodnoga reda držati. Zborn. zak. 1873. 35.

2. HODAN, *m. ime muško.* — *xiv vijeka, a između rječnika u Daničičevu* (Hodанъ). Deč. hris. 44. 46 i još na nekoliko mjesta. Hodанъ Radostajić. Glasnik. 15. 299. (1348?).

HODANOVIĆ, *m. prezime* (po ocu Hodanu). — *xiv i xv vijeka, a između rječnika u Daničičevu* (Hodановиць). Priboje Hodanović. Deč. hris. 18. Івъѣинъ Hodановиць. Spom. sr. 2. 44. (1407).

HODĀNE, *n. djelo kojim se hoda.* — *Između rječnika u Vukovu.* Mladost je vrime koje vađa da se provede u igrañu, u šali, u hodañu i sastajañu. A. Tomiković, gov. 13. Moramo brez hodana putovati. 90. I hodaña po Bosni ponosnoj. Nar. pjes. juk. 325.

HODĀRINA, *f. što se kome plaća za hod.* — *Riječ načinena u naše vrijeme.* Za pratioca sumnive osobe opredjeľuje se u ime hodarine 17 novč. od svake miľe hoda. Zborn. zak. 1863. 515. Panduri županjski, kad se upotrebljuju izvan mjesta, imadu pravo tražiti hodarinu. 1865. 294.

HODATAJ, *m. conciliator, deprecator, čovjek koji između dvije strane radi da se u čem slože,*

i osobito kod jedne strane nastoji da drugoj prosti i s nom se smiri. — *isporodi* hodotaj. — *Riječ je stara, isporodi stslav. hodataj.* — *Mislim da postaje od osnove glagola hoditi nastavkom ataj; Miklošić* (vergleich. gramm. 2, 171) *misli da postaje od osnove glagola hodati nastavkom taj; ali ne možemo znati, jeli glagol hodati toliko star* (*vidi* kod hodati). *pravo bi bilo značenje: čovjek koji hodi od jedne strane do druge; Miklošić isporodjuje srlat.:* tu inter illum et nos medius discurristi. — *Do xvi vijeka, a između rječnika u Daničičevu* (mediator). Svetiteļa i čudotvorca Savu blyžnago hodataja o naše kь Bogu. Mon. serb. 125. (1347). Hodataja obrěsti va kь viadiće mojemu Hristu. 134. (1348). Bio jest srědostavnik i hodataj meu Bogom i človēki. S. Budinić, sum. 10^b. Imenuju ih pomoćnici, hodataji i odvetnici. 31^b. Hodataj i posrědnik Boga i človēki Isukrst. 91^b. Isukrst hodataj i sridostatnik meu Bogom i človikom. ispr. 43.

HODATAJAN, hodatajna, *m. vidi* hodataj. Hodatajnъ, *m. πρόξενος*, qui conciliat (*iz rukopisa* xiv i xvi vijeka). F. Miklošić, lex. palaeoslov.².

HODATAJATI, hodatajam, *impf. vidi* hodatajiti. — *U Stuličevu rječniku:* v. hodotajati. — *I u rukopisu xiii vijeka ima oblik* hodatajuštij. F. Miklošić, lex. palaeoslov.² kod hodotajiti.

HODATAJEV, *adj. koji pripada hodotaju.* — *U dva starija rukopisa od kojih je jedan iz xvi vijeka.* F. Miklošić, lex. palaeoslov.² (hodatajevъ).

HODATAJICA, *f. žensko čelade kao hodataj.* — *isporodi* hodotajica. — *Od prvih vremena do xvi vijeka u knjigama pisanima crkvenjem jezikom, a između rječnika u Daničičevu* (mediatrix). Izvoli hodotajicu biti prečistuju vladycicu našu bogorodicu. Mon. serb. 194. (1380). Мнигомъ Светы Гори i инымъ монастиромъ jako mati obrětaše se i hodotajica kь carstvujuštomu. Okaz. pam. šaf. 64. (oko 1503).

HODATAJITI, hodatajam, *impf. conciliare, deprecari, raditi kao hodotaj.* — *isporodi* hodotajati, hodotajstvovati, hodotajiti, hodotajati, hodotati, hodotajstvovati. — *U starijim rukopisima pisanima crkvenjem jezikom od kojih su neki xiv i xv vijeka.* F. Miklošić, lex. palaeoslov.².

HODATAJSTVAN, *adj. koji pripada hodotajstvu, koji hodotaji, koji hodotajstvuje.* — *Sa starijim oblikom* hodotajstvъnъ *nalazi se u knjigama pisanima crkvenjem jezikom od prvih vremena do xv vijeka* (F. Miklošić, lex. palaeoslov.² kod hodotajstvъnъ), a *između rječnika u Daničičevu* (hodotajstvъnъ ,intercedens'). Radosti mnogy hodotajstvъny byvamoje videvъ. Domentijan^b 81. Венъ земљнаго sего carstvija hodotajstvъnъ bystь tomu небesnago carstvija. Glasnik. 11. 86. (1336—1346).

HODATAJSTVO, *n. conciliatio, deprecatio, djelo kojim se hodotaji, posao onoga koji je hodotaj.* — *Od prvih vremena do xv vijeka u knjigama pisanima crkvenjem jezikom, a između rječnika u Daničičevu* (intercessio'). Hodotajstvomъ prěsvetyje vladycice. Sava, sim. pam. šaf. 14. Prosimъ o naše molbu i hodotajstvo. Domentijan^b 248. Hodotajstvomъ prěsvetyje bogorodice. Mon. serb. 331. (1405—1427).

HODATAJSTVOVATI, hodotajstvujem, *impf. vidi* hodotajiti. — *isporodi* hodotajstvovati. — *Od prvih vremena do xvi vijeka* (F. Miklošić, lex. palaeoslov.²) *u knjigama pisanima crkvenjem jezikom, a između rječnika u Daničičevu* (intercedere'). Бѣдрѣи оци trěblážennago starьca ne-

usipno hodatajstvujeta o tvojem dobrè. Stefan, sim. pam. šaf. 28.

HODATAŃE, *n. hodatajstvo, vidi* hodotati. — *U jednoga pisca xvi vijeka*. Prose milos Božju hodatanjem, utežanjem i mojenjem matere njegove. Š. Budinić, sum. 24^a.

HODATI, hódâm, *impf. iterativni glagol prema* hoditi; *može značiti što i šetati se*. — *Akc. kaki je u inf. taki je u praes. 3 pl. hódajû, u aor. hódah, u ger. praes. hódajûci, u ger. praet. hódâvši, u part. praet. aet. hódâo; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u præs. 1 sing.* — *Nahodi se naj prije xiv vijeka, zatim istom xviii i u naše vrijeme, u između rječnika u Stulićevu (v. hoditi), u Vukovu (spaziren' ambulo'), u Daničićevu (gire').*

a. *sa značenjem kazanijem sprijeda*. Ne smèše slobodno hodati po carevi zemlji. Spom. sr. 1, 22. (1339). Mi u novini života hodajmo (nos in novitate vitae ambulamus). F. Lastrić, nođ. 297. Svast do svaka često hoda, jedla i sebe gđigod proda. V. Došen 168^b. Da se miće i da hoda. 189^b. Od istoka do zahoda kako na svom redu hoda (*jato zviždu*). 260^a. Ne hodajte na prelo po noci. M. A. Rošković, sat. 66^a. Al' kad oni Božji glas slišaše koji onda po rajlu hodaše. F5^b. On svaku noć po svem selu hoda. G2^a. Vaj! s plugom gori i dole hodati. I. Jablanci 53. Za kom pèela po daleku hoda. J. S. Rošković 284. Smrt hoda na blizu i veće ju vidim. A. Tomiković, gov. 15. Hoću hodati po polju. 93. Neka ne oda, dvoru nek ide. Nar. pjes. vuk. I, 477. Ode Simo u svijet bijeli, hoda Simo devet godinica. 2, 66. Ja sve hodah po turskoj ordiji, i ne nadoh kraja ni hesapa. 2, 312. Carev telal po ordiji hoda. 2, 314. Orlaj, Šaro, i sam po avliji. 2, 422. Laziv svjete, moj lijepi cvjete! l'jep ti bješe, ja za malo hodah! ta za malo, tri stotin godina! 2, 411. Hoda beže tri četiri dana. 3, 11^b. Na noj jesu dva kamena draga pred kojim se hodati vidaše usred tajne noći bez mjeseca, kao u dan kada sunce grije. 3, 535. Hodajuci tako po zemlji njih dvojica zajedno. Vuk, nar. pjes. 2, 84. Iza sreće i nesreća hoda. Osvetn. I, 3. Jere mjesto da se zbiju šale, i da kolo po ledini hoda. I, 46.

b. *nahodi se u kniži xiv vijeka pisanoj crkvenijem jezikom sa značenjem: procurare*. F. Miklošić, lex. palaeoslav. 2 — *može biti da je naučeno od* hodataj.

HODAVAC, hódâvca, *m. čorjek koji hoda*. — *U jednoga pisca našega vremena*. Skrišno proći svud i noćit doći, nič' tko pita, nič' zna hodavaca. Osvetn. 4, 36.

HODAVICA, *f. ona koja hoda*. — *U jednoga pisca našega vremena*. Tvoja četa nek je hodavica. Osvetn. 3, 73.

HODBA, *f. na jednom mjestu xviii vijeka s neposrijem značenjem, u između rječnika u Stulićevu v. hodi*. Jesi li hodi na hodbe i postpoc (sic) do pogrbne? T. Ivanović 113.

HODBINA, *f. selo u Hercegovini u okrugu mostarskom*. Statist. bosn. 222.

HODNIĆI, *m. pl. selo u Hercegovini u okrugu mostarskom*. Statist. bosn. 230.

HODU, *m. ime mjesta*. Prije našega vremena. Hodić, S. Novaković, pom. 150.

HODUJED, *m. selo u Bosni u okrugu sarajevskom*. Statist. bosn. 10.

HODILAC, hódilac, *m. čorjek koji hodi, vidi* hodac. — *Od xviii vijeka, u između rječnika u*

Stulićevu (hodilac i griješkom hodioc kod hodičej). Ivana prid tobom hodioca pomukovanja slideć. I. Ančić, svit. 98. Odkupitelj naš bi putnik i hodi-lac. M. Radnić 46^b.

HODILICA, *f. žensko čelade koje hodi, a i ne-žicu star ženskoga roda u kojoj se kaže da hodi*. — *U Stulićevu rječniku (kod* hodičejica), *i u Vukovu: die geht, quae it (vagula) s primjerima iz narodnijeh pjesama: Riječ bješe, brate, hodi-lica, ona ode od usta do usta. (Nar. pjes. 4, 95). Nije riječ svilena marama, da je sviješ pa u Ńodra metneš, već je riječ jedna hodilica, otići će od usta do usta. — Rijeći su odilice puste. Nar. pjes. here. vuk. 146.*

HODILJE, Hóhlija, *f. pl. selo u Dalmaciji u kotaru dubrovačkome blizu Stona*. Repert. dalm. 1872. 24.

HODIMICE, *adv. a) sa stope, odmah: idem* hodićice. — *b) običajnim* hodom. M. Pavlinović.

HODIMIRIĆ, *m. prezime*. — *xiii i xiv vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Hodimirićt)*. Ot. Gradiše Hodinirica (Hodimirista). Mon. serb. 32. (1247). Bogoje Hodimirićs. Dec. hris. 8. 75. Hodimirići. 47. 99.

HODIN, *m. prezime*. — *xvii vijeka*. Jakup Hodin. Starine. 11, 87. (oko 1648).

HODINCI, *m. pl. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj*. Razdijelj. 72.

HODISLAVIĆ, *m. prezime (po ocu* Hodislavu). — *xiv vijeka*. Daboje Hodislavićs. Dec. hris. 23. 91.

HODISLAV, *m. ime muško*. — *xiv vijeka*. Hodislavi. Dec. hris. 22. 24 i još na nekoliko mjesta.

HODIŠA, *m. ime muško*. — *Na jednom mjestu xiii vijeka, i otale u Daničićevu rječniku*. Hodiša. Mon. serb. 13. (1222—1228).

HODITEĽ, *m. čorjek koji hodi, isporodi* hodac i hodi-lac. — *Od xviii vijeka, u između rječnika u Mukačmu (hodičej, koji hodi 'ambulo'), u Belinu (ambulator' 163^a), u Bjelostjencu (kajkavski hodičej, hodec 'ambulator'), u Voltigijmu (camminatore, chi cammina 'der geht'), u Stulićevu (ambulator), u Vukovu: u zagoneci: Tri četiri hodičej, peti šesti hodičej, sedmi osmi poklopiš, a deveti zavrtiš. — odgonetljaj: vo (noje, rogoj, uš, rep). — Ki jest prid nami naprida hodičej. A. Georgiceo, nasl. 263.*

HODITEĽICA, *f. žensko čelade koje hodi, isporodi* hodićica. — *U Belinu (163^a) i u Stulićevu rječniku: 'ambulator'.*

HODITI, hódim, *impf. ire, incedere, ambulare, kao* ići, *ati se jače ističe trajanje i pomatljane (kod* glagola složenijeh s prijedlozima hoditi je uprat imperfektivni glagol prema ići). — *Akc. kaki je u præs. taki je u impf. hódah, u aor. 2 i 3 sing. hodi, u ger. praes. hodeći, u part. praet. pass. hóden; u ostaljem je oblicima onaki kaki je u inf. (radi imperativa vidi i 1, b). — Rječ je praslavenska, isporodi stslor. hoditi, rus. ходити, češ. choditi, polj. chodzić. — Kod caka-rava u Istri ima i oblik hodići, vidi hodićla. Nar. pjes. istr. 2, 4. kao da je stari oblik bio hodići. — sama je pogreška što se gdjegdje nahodi hodu u praes. 3 pl. (J. Kavašim 266; J. Banovac, razg. 44; V. Došen 176^a; vidi i P. Budman, dubr. djal. rad. 65, 175 br. 111). — u pisacu sve do xviii vijeka imadu za ger. praes. i stariji oblici hodoj (Mon. serb. 88 god. 1330; Dec. hris. 1), i hode, te je na mjestu ovaj shvaceu posce kao adverb (na putu), n. p.: Prid kom biguč,*

planin hvojke bile mi su brašno hode. A. Čubranoić 142. — radi imperativa vidi kod 1, b. — U svijem je rječnicima.

1. aktivno.

a. *ističe se samo pomicanje i način kako to bira (bez obzira na mjesto ka kojemu se primiče subjekat).* a) o *čeladetu u pravom smislu.* aa) *ističe se kao pomicanje (nogama), suprotno stavljanu a i trčanju, skakanju.* Jery smo iudije vramenu i stari mnogo, ne moremo poći jery jedva i ovdje po gradu hodimo. Spom. sr. 1, 9. (1397). Slijepi vide, hromi hode. N. Rašina 14^a. mat. 11, 5. Ustah rano, podoh hode o napredku mom misleći. A. Sasin 177^b. Ako može uprav hoditi na svojih nogu. M. Divković, bes. 412^b. Da ne može oditi. P. Macukat 20. I on rojenja dosta plodi, a sam mu Ivo jedva hodi. J. Kavašin 106^b. Hoditi na nogah pedibus ire^a. A. d. Bella, rječn. 78^a. Tko ne može hoditi invavidus ad incedendum^a. 163^a. Ovo tilo nogam odi. J. Filipović 1, 196^b. Tilo brez duše odit ne može. I, 220^b. O sebe ne moguše ni oditi nego bi ga učenici negovi među sobom prinašali. F. Lastrić, ned. 339. Niti mogadijaše oditi, ni dignuti se na noge. 386. Ištući poletiti neće moći ni hoditi. V. Došen 17^b. Kad spavamo i hodimo. 47^b. Ako li kadgod i počinem, u čem odim u tomu i spavam. And. Kačić, razg. 216^a. Ne bi l' moglo na skoro hoditi (*lišteše*). M. A. Rejković, sat. H7^a. Uzeo je lubu ognjevitu, kada hodi, kako vetar veje. Nar. pjes. vuk. 1, 163. Gde si bila? ne odila! 1, 441. Što je ovo? majci ne hodio! 3, 554. Na glavi joj alem kamen dragi pri kome se hoditi vidiše usred tavne noći bez mjeseca, kako u dan kada grije sunce. 3, 78. U čem hodim u tome i spavam. Nar. posl. vuk. 61. — bb) *izrečen je i način kako se hodi.* aau) *kaže se kakvo je samo micanje.* Stavi se brzo hode putovati. A. Gučetić, roz. mar. 138. Nu ću poći lako hode sad pjesancu ku pojući. A. Sasin 138. Tako ona milo hodi i toliku svjetlos ima, da u jedno vrijeme izvodi tancač stupom, dan očima. I. Gundulić 381. Hoditi naprešno, hitno, naglo, concitate ambulare^a. A. d. Bella, rječn. 162^b. Hoditi polako, tilo, lente ambulare^a. 163^a. Hoditi upravno ili uprav, recte ferri^a. 78^b. Hoditi nahero ili naheru, in obliquum ferri^a. 78^b. Hoditi na hero, na krivo, in latus procedere^a. 162^b. Hoditi strance, in obliquum ferri^a. 78^b. Hoditi ponosito, magnifice incedere^a. 162^b. Nenavidost muče i na prstih hodi. A. Kanižlić, roz. 77. Kako hode, kako l' pogledaju. Nar. pjes. vuk. 1, 372. Krotko hodi dok do njega pride. 2, 121. Oštro hode, a oštro govore. 2, 523. Boje se i na brani voziti nego pješice hoditi. Nar. posl. vuk. 26. — bbb) *kaže se nešto što nije u užoj svezi sa samijem micanjem, n. p. kako je čelade kod hođeña obuzeno (jeli bosu), odjerenu, što radi itd.* Er u robstvu, nije pravom, svezan uzem da sad hodi. I. Gundulić 349. U pameti misleć hodi, ko bi mogla zahvaliti. 413. Bojnik svaki tad se uputi, i pod sabju s kletvom hodi, da bi im'o od ne poginuti, ako se od zlijeh ne slobodi. 486. Bos hojaše. F. Glavinić, cvit. 247^b. U svitah bilih hodi. 290^b. Odjaše o jednomu šćapu. P. Macukat 19. Hoditi bosonog, nudis pedibus ire^a. A. d. Bella, rječn. 78^a. Imamo dakle bosu odit. P. Filipović 31. U jamu lakše zgodi, nego koji prazan hodi. V. Došen 28^a. Nego hodim ja i dica bosu. M. A. Rejković, sat. E2^a. Da ne ode tako odkriveni prsa. M. Dobretić 98. Kako nije zdravo hodit bosu. J. S. Rejković 228. Koća vodim, poše odim; vuzme nosim, a bos odim. Nar. pjes. vuk. 1, 238. — ce) *izre-*

čeno je mjesto po kojemu se hodi, u kojem primjeru može značiti: putovati. Vlsi Dubrovčane kire hode po mojemu vladaniju trguguće. Mon. serb. 2. (1189). Da hode po mojoj zemlji svobodno s trgogom. 16. (1195—1228). Tuđ si hodite prostrano i zdravo. 24. (1234—1240). Hodit po mista suha i brezvodna. Bernardin 43. luc. 11, 24. Njeki redovnik hodaše onimdere putem. N. Rašina 155^b. luc. 10, 31. Dubravorom hodeći. M. Vetranić 1, 4. I Stari Hvar ovi, u kom se porodi, ožalosti i Novi, i sve kud god hedi. P. Hektorović 61. Ako ste ikadar po svijetu vi hode smišljali. N. Naješković 1, 112. Neka ja budem ovom pustinom hoditi. A. Gučetić, roz. mar. 255. Hodeći jednim dolom. F. Glavinić, cvit. 10^b. Zemlja kud hojahu. 113^b. Zajedno smo mi mladi po svijetu hodili. G. Palmotić 2, 204. Po svem dvoru grem i hodim. 2, 246. Divojka stojeći u kući lasno upazi divičanstva i poštenja nego koja po dvoru hodi. S. Margitić, fal. 150. Kašandro razumivši mogustvo velikoga Alesandra i odeći jedan put po Dalfu. J. Banovac, razg. 25. Do sada smo promišljali Isusa odećega po zemlji. J. Filipović 1, 117^a. O vi svi koji odite po putu. F. Lastrić, test. 160^a. Tko u bistroj gleda vodi, kad uza nju čovik hodi. V. Došen 132^a. Hodeći po drugih zemljah. M. A. Rejković, sat. A2^b. Svi su ovi po svitu hodili. K7^b. Po tomu putu odeći. M. Dobretić 79. Kad po gustoj šumi hode čurlikuju milo Drije. J. Krmpotić, kat. 93. Šretni bili kud odili! Nar. pjes. vuk. 1, 141. Čestit bio kud odio! 1, 147. Volim s dragim po gori oditi. 1, 220. Bolan Jovo po gori hodio. 1, 271. Kud god hodim, na sreću ga nosim. 1, 377. Ovčar hodi po planini. 1, 378. Eureka hodi stranama. 1, 519. Jes' hodio uz Ercegovinu? 1, 563. Kud god odiš, neka jadikuješ. 2, 25. Nek slijepi po svijetu hode. 2, 443. Ni ti nećeš po svetu oditi. 2, 493. Despot Jovan hodi po Srijemu. 2, 576. Planine se snijegom zaviše, po gori se hoditi ne može. 3, 370. Za tri dana po gori oditi. 3, 425. Svud hodismo, Bosnu prehodismo. 3, 434. Hodih mlada po gori zelenoj. 3, 462. — dd) *izrečeno je vrijeme u koje se hodi, ali tako da se tijem kaže i način.* Tko hodi u tamnosti, ne vidi kuda grede. N. Rašina 88^a. joann. 12. 35. Nu s Marijom pospješje se mrakom hodeći. I. V. Bunić, mand. 3ⁱ. Trudan putnik ljeti hode nać kladenac bistri uživa. I. Đorđić, pjes. 57. Vidićete kako su živile i da usu po noći hodile. M. A. Rejković, sat. C6^a. Njesam nikad po noći hodio. Nar. pjes. vuk. 1, 437. — ee) *izrečeno je društvo s kojijem se hodi, ili što za čim se hodi.* Hodi i opći sa zlom družinom. B. Kačić, zrc. 58. Beg bogdanski uza ņ hode, molit' mu se ovdje stavi... I. Gundulić 321. „Da oni ostali tko su veće, priuze paša, ki uz vas hode?“ 443. Vitezovi, od kojih vjere on obrañen vazda hodi. 568. Hojaše za nim (*Isusom*) neizbrojeno puoštvo iz himba. F. Glavinić, cvit. 158^b. Još kućanin kad s kim hodi, i svog gosta kad provodi. V. Došen 117^a. Ista dica za marvom hodeći iznenađa verže prave. M. A. Rejković, sat. A3^b. On se za nom hodeći namučje. D7^b. Hodi s trbuhom za kruhom. na Rjčci. F. Pilepić. — h) o *čeladetu u širem smislu, kao živjeti, biti, ponositi se, postupati, osobito kad uz subjekat ima kakav pridjev.* Vsa prètrèpè na zemlji hodej. Mon. serb. 88. (1330). Dajte mi to oružje, ja umëm š nim počeno hoditi. Pril. jag. ark. 9, 133. (1468). Da vazda zdrav hodiš i vesel s tvojimi. M. Marulić 43. Od svih kih no žena rodi nikor njea veći hodi. 262. Vazda bih ras-cvijen do smrti me hodil. S. Menčetić 54. Taj

miran ne hodi, ner tužan i nezdrav. 307. U veselom zdravju veselo svud hojaha. H. Lucić 236. Jer u svako doba zlovoľan ja hodjah. N. Dimitrović 62. Sramotna hodila! da nudjer viđ trbuh. N. Naješković 1, 269. Vrh u svih pod nebi gli hodim žalostan. 2, 75. Tijem, kruno, ako hoć, da ti rob živ hodi. 2, 103. Brade vam, brižni hodili, opadaju. M. Držić 319. S česa u svem veseli hodimo mi sada. F. Lukarević 284. Verni tvoj tužno sve hodi. D. Rašina 7a. Dokle godir budem živ hoditi. A. Georgiceo, nasl. 313. Toliki su se vidili hodit' u ođića razkošni, a umriti u klašna siromašnih. J. Banovac, razg. 33. Ili slobodnije odi oni koji je ubog ili oni koji je bogat? J. Filipović 1, 264b. Odeći vazda posrid stra i ufaña. F. Lastrić, ned. 41. U puti kađ odimo, po puti ne vojujemo. test. 17b. Druge moje, ne hodile lude! Nar. pjes. vuk. 1, 388. Ruvo nosim, kao i nevesta, jošte odim kao i devojka. 1, 619. Odi mudro, ne pogini ludo. 4, 227. I ja hodim i čet u provodim. 4, 234. — *amo mogu spadati i ovi primjeri u kojimu je hoditi u posre prenesenom, moralnom smislu.* Po voľi vašoj hodi. Sava, tip. stud. glas. 40, 161. Ki pravo hodiše ostaše osujeni. M. Marulić 87. Tko spašenje duši želi vazda s Bogom pravo hodi. M. Vetranić 1, 26. Ako bi putem Božijem hodio. N. Rašina 118b. baruch. 3, 13. Ča nisi postavil, toga ne pohiti, ter čini, da s' ostavil za zlimi hoditi. P. Hektorović 37. Tko dvori noj (*ľubavi*) i za nom tko hodi. N. Dimitrović 38. On mi ne bude veće na oči: živi i umri, hodi zlo kao je i počeo. M. Držić 251. Tkoji hode u ľubavi nelukavni. Š. Budinić, sum. 28b. Da hodiš pomniivo s Gospodinom. M. Divković, nauk. 2b. Naučit' te ću put istini, po kom imaš sved hodi. I. Gundulić 196. Neka bismo poznali mudrost i poznaviš po noj hodili. F. Glavinić, cvit. 64b. Kada čovik hodi po drugoj zalihosti. I. T. Mrnavić, ist. 153. Ki pravdedno hodi. A. Georgiceo, nasl. 93. Kako se ima hodiť prid Bogom. I. Držić 74. Nijeste hodiliš š iegovom voľom. 270. Da naš zakon ti ohodiš, tere za tim hincem hodiš. P. Hektorović (?) 142. Gdi od grijeha na grijeh hodiš. A. Vitajić, ist. 150. Hoditi po dobrih dilih. ist. 276. Svak čagodi u čemugod krivo hodi. 409b. Svak u čemugod ne hodi pravo 411. Ako stazom, ka nas vodi na krjeposti, mi hodimo. J. Kavañin 18b. Drumom slijedi, kud hodiše svijetli djedi. 145a. Znaduć, gli vojvode da i puci ondje hode. 297a. Koji krjepostju bude hodiť bit će uvijek u nenavidi. 355a. Hoditi po zlu putu ja recto viae cursu deflectere'. A. d. Bella, rječn. 271b. J. Stulli, rječn. Mali će oditi po staza od zapovidi oca moga. F. Lastrić, test. 156a. Ako po svitlosti od obľuženja zapovidi uzodite na ovom svijetu, doprićete u svitlost vieću na onomu. ned. 381. Za svitvom ne hodi. P. Knežević, osm. 5. Redovnik nisi, ako za svetiñom brez pristanka ne hodiš. 207. Odstupi, izpovidnicu, ne hodi naprid u stvari toliko jezivoj. Ant. Kađić 247. U tomu nisu držani hoditi za voľom svojih roditelja. 137. Hoditi po putima Gospodinovijema. J. Matović 483. Ke (*plćm*) uznamoženijeh puno žoľa po djelinskijem stupim hodi. P. Sorkočević 588—589. Uz nos komu hodiť jalienjus desiderio se opponere, contraire. J. Stulli, rječn. 1, 243a. Svakom bratu Rišćaninu, koji pravo hodi i Bogu se moli. M. D. Milićević, slav. 31. — *c) o čeladetu, u širem smislu, kad se pomieć s mjesta, ali ne običnijem utčinom (hodeći nogama, n. p. aa) kad se čeladete mieće s mjesta ne samo nogama nego i rukama.* Tako ne hodio na noze i na ruke!

Tako ne hodio početvorke! Nar. posl. vuk. 308. — *amo spadaju i ovi primjeri (može se kazati o čeladetu i o životinji):* Hoditi s trbuhom po zemľi, serpo, repo'. A. J. Mikaja, rječn. Hoditi trbušice, adrepo'. A. d. Bella, rječn. 78b. — *bb) o čeladetu (u primjerima o Isusu) kad se prekonaravno uzdiše u visinu.* Ki (*Isus*) svojom kripostjom hojaše gori. F. Glavinić, cvit. 158b. Jeste ga (*Isusa*) vidili hodeći na nebo. 159b. — *cc) nije pravi hod i kad se čeladete uz što peñe.* Po noj (*skali*) fratri gori i doli hojahu... Onih kilh vidi skalom hodeći. F. Glavinić, cvit. 52a. — *dd) o vožeu u lađi ili na kolima.* Ki po moru hodeći straši se valovih morskih. P. Radović, nač. 27. Tko se neće usudit', nemoj po moru hodiť. (D). Poslov. danić. 132. Hodeć rijekom kđ po suku. J. Kavañin 297a. O koliko bi se svaki bojao, kad vitar pune i sa strahom po moru u lađi odio! F. Lastrić, ned. 395. Po moru i po vodi svak s velikim strahom hodi. V. Došen 175b. Brodovi u kojijeh sam hodio po moru. Đ. Bašić 48. Zašto ga je strah oditi po moru a po zemľi ne smije. M. Dobretić 471. — *Hoditi u kočiji ili kolijeh, curru vehi.* A. d. Bella, rječn. 78a. — *ee) o jahinu.* Na jednom gizdavom sideći koñu, ter prid vojskom hodeći pogane tiraše. F. Glavinić, cvit. 104b. Hoditi na koñu, veli equo'. J. Mikaja, rječn. Kud sam gode na koñu hodio. Nar. pjes. vuk. 2, 194. — *d) o životinji. aa) u pravom smislu.* I kako vi, ovce, ke gorom hodiťe, sve vunu i mlko za družih nosite. D. Rašina 99a. Na mu službu (*Bog*) htje da stoji sve što leti, plove i hodi. I. Gundulić 244. Već (*koñi*) ne hodi niti skaće, dali leti kao vila. V. Došen 40b. Jer što hodi i što gmazi. 104a. Šibaj, mlati, tuci, bodi, on (*magarac*) lagano opet hodi. 212b. Koji vidi prepelicu hodiť. M. A. Reľković, sat. D7b. — *bb) u širem smislu, micati se (n. p. plivajući).* Za me plamen iz kremenca, drvo iz gore vadi zima, za me ribe plovom hode i od mora i od vode. I. Gundulić 245. More, gore, jošće vode, i ke po njih rube hode. P. Hektorović (?) 132. — *cc) vidi b).* Dugo ovce nom zdrave ne hode. J. S. Reľković 58. — *dd) amo bi mogao spadati i ovaj primjer u kojemu je riječ o čeladetu pretvorenu u životinju:* A ona (*Minerva*) paukom čini ju (*Araknu*) da hodi. H. Lucić 287. — *e) o nogama.* Noge ke po moru hodilim. F. Glavinić, cvit. 86b. Nek jelinskim skokom hode (*brze noge*). V. Došen 124a. I noge bi po malo hodile. M. A. Reľković, sat. K3a. — *f) u širem smislu, o neživijem stvarima, n. p. aa) o luđi, kolima.* Jedna plav, po moru ka hodi. N. Dimitrović 53. Naše drvo brzo hodi. M. Gazarović 40. Da mi daš takove kola, ke te hodiť prez koñi. Nar. prip. mikul. 11. Kako mu je mogal voz hoditi, a niđan ga ni vukal. 45. — *bb) o trgu, trgovini, norcu.* Trgovni da im hode slobodno po zemľah g. spostva mi. Mon. serb. 411. (1412). Da crivaci, olovo, svila i vosak na novisku skalu hodeti. 529. (1484). Da pinezi njih dubrovački hodi po rusagu kraľevstva mi kako je i prvo hodi. 491. (1461). — *cc) o čemu neživom što se po sebi mieće, n. p. o sunca, zvjezdama itd.* Sunce počine svako godište hodiť u početak od arijeta. M. Orbin 12. Ako nebosa imaju pristat da se ne vrte i da ne hode. 192. Svijetlo sunce plaćuć hodi od nebosa po vedrini. I. Gundulić 96. Ne nahodi se vitez taki kud god sunce hodi. B. Krnarutić 6. Gdi srjed zvijezda sunce hodi. J. Kavañin 526. — *o zori.* Zoro ľjepa, zoro bijela, hodi vedra, hod' vesela, ľubovnika stara ostavi. I. Gundulić 28. — *o dimu.* Kad budem s vami ja po-

kojan viditi od rodnijeh ogaña dim k nebu hoditi. I. Gundulić 14. — *dd*) o čemu žitkom, o vodi, rijeci, krvi, znojju *itd.* Da kako no rika brzo mimo hodi. M. Marulić 8. Krvavi mi hojaše pot. M. Gazarović 40. Da bi komu u jutro hodila krv iza zubah. I. A. Nenadić, nauk. 184. — *tako se kaže i o kiši.* Kad bi kiša hodila. P. Knežević, osm. 140. Dažd hodi i pristaje. pism. 136. — *amo može spadati i ovo:* Hoditi priko ,traboccare, versare fuori come i vasi troppo pieni di liquore, dicesi anco de' fiumi, quando escono dal loro letto ,redundo'; ,traboccare, inteso di cosa che bolle', effervesco'. A. d. Bella, rječn. 738^a. — *ee*) o vremenu. Za godišće koje hodi sada. Mon. serb. 502. (1467). Primaj vrime kako hodi. I. Ivanišević 227. Vrijeme ne hodi po našoj volji. I. Jablanci 136. Stražni četvrt miseca kad hodi. J. S. Reļković 133. — *ff*) o putu. Kako hodi put̄ ot̄ Cētiña kr̄ (*griješkom* vr̄) Vrtēleci. Mon. serb. 532. (1485). — *gg*) o mirisu. Da ti miris s cvijeta hodi. A. Vitaļić, ost. 9. — *hh*) jezik, metaforički. Dobro se nauči hižu tvu oditi, a jezik odući priđ umom hoditi. P. Hektorović 38. — *ii*) o riječi, metaforički. Što po među nam beseda hodi. Glasnik. 11, 4, 68. (1730). Povijest se je pomrsila i pokvarila hodoći s usta u usta. S. Ľubiša, prip. 80. — *kk*) o plaći. Ja ću ovde raditi izvaditi dekret, da hodi plaća ot̄ meseca do meseca. Glasnik 11, 3, 111. (1708). — *ll*) o čemu umnom. Nere će tvojih dik slavan glas ne hodi. M. Marulić 53. Jer žudim da tvoje slave svud glas hodi. N. Dimitrović 88. Tko ima blaga dosti, taj se sit nahodi, od sitošće psošti i karanje hodi. P. Hektorović 38. O kako svitovna hitro hodi slava. A. Georgiceo, uasl. 9. Iz koga sve dobro hodi i prosiva. 128. Propast i taščina po sreću nim smino hodi. A. Vitaļić, ist. 20^a. Tada grisi priko glave hode. 117. Od naroda do narodi ĩem gospodstvo u vik hodi. 218^a. Gospodine, tvoga imena čudna u vike slava hodi. 480^b. Ili je boļe da hodi glas jednoga Nemca koji nije ot̄ našeg roda. Glasnik. 11, 3, 111. (1708). Svakojake misli im po pameti hodau. E. Pavić, ogl. 369. Kud mu godi pamet hodi, uvik sobom bludnost vodi. V. Došen 82^b. Taj kar Božji uz čovika hodi. J. S. Reļković 27. — *mm*) o stvari uopće. Od onih stvari koje imaju hoditi pred ispodivju. Š. Budinić, ispr. 17. — *g*) pridajući űeke riječi (*n. p.* dobro, zlo, na dobro, na zlo, naprijed, nazad *itd.*), kaže se i o neživijem stvarima *kakovo im je stañe (isporedi b)*). Kada ti vidiš stvari hodoći zlo, ti veruješ, ti se rassijuješ. Korizm. 48^a. Er se zlo umnaža i hodi na gore. Š. Menčetić — Ğ. Držić 475. (*Dvi stvari: srce i jezik*) nigdar do vika na mañe ne hode, a svega človiaka na grihe navode. P. Hektorović 68. Cavtlo t', reslo, i rodilo, i delila i imjla, i gradila, i novila, i naprid ti sve hodilo! A. Čubranović 163. Hodoći s kriposti boļe na boļu. A. Gućetić, roz. mar. 182. Činiti da stvari dobro hode. J. Mikaļa, rječn. *kod* ispraviti. Inako će mu zlo posli oditi prid mudrostju. I. Ančić, svit. 83. Ako hoćete razumeti za naše poslove kako hode. . . Glasnik. 11, 3, 146. (1709). Zlobnim tako dobrosrićno stvari hode. A. Vitaļić, ist. 227. Hoditi nazad ,deteriorem efficere se'. A. d. Bella, rječn. 252^b. Er su posli i od duše i od kuće hodili vele boļe. B. Zuzeri 15. Da stvari hode inako nego gredu. I. P. Marki 65. — *amo mogu spadati i ovi primjeri:* Jer što grane u snagu mu hode. J. S. Reļković 124. Ako nećeš da t' u ništo hodi. 404. Glazba mu nije hodila od uha. M. Pavlinović, rad. 31. Hodi komu od glave, u

nauku napreduje. Hoditi za rukom, dobro posao opremati: ,Ide mu trgovina za rukom'. Hoditi s putom, dobro: ,A kad učitelj vidi da mu ide s putom (s načinom), onda ga sve do konca ispita'. M. Pavlinović. — *h*) *kad se kaže o dvoma, da jedno hodi za drugo, znači da jedno zamjenjuje drugo, da se jednjem plaća za drugo, u ovakijem primjerima:* Pri ovoj gospodi sudu na pravu oko za oko hodi a glava za glavu. N. Dimitrović 92. Tako da bude hodit glava za glavu, oko za oko, zub za zub. S. Rosa 75^b. — *i*) *premda je neprelazni glagol, može imati uza se akuzativ kojijem se pokazuje: aa) mjesto kud se prolazi hodoći.* Hodoć zemlju, brodeć vodu. I. Gundulić 290. Plava je koña jezđela, zelenu goru hodila. Nar. pjes. vuk. 1, 311. — *bb*) *put i duļina puta.* Človik ima dlđ put hoditi. Korizm. 83^a. Hodimo dakle naš put. M. Divković, bes. 434^a. Ide Osip pedeset miļ puta hodoći, ne znam pišice, ali na koñu. F. Glavinić, cvit. 209^b. Vsakorjačku cestu jesam junak hodil. Jačke. 30. — *cc*) *vrijeme (kao mjeru puta).* Hodiše dan hojenja. Bernardin 15. luc. 2, 44. Er se bješe mnoga sila od Turaka tuj skupila dva dni hode od Budima. A. Sasin 185^b.

*b. ističe se smjer kojijem se hodi. u ovom značenju često se skraćuje impt. hōđ', hōđ'mo (naj prije xv vijeka: N. Naļešković 1, 133. 294; M. Držić 32), hōđ'te; kod oooga se d ispred t ne čuje: hōte, te se tako često nahodi i pisano (naj prije xvij vijeka: I. Gundulić 171; P. Hektorović (?) 130. 131, a hod'te xviii: J. Kavañin 491^b. 558^b), i kod hōđ'mo može u űekijem krajevima ispasti d: hōmo (u Vukovu rječniku s drugijem akcentom: hōmo mjesto hōđ'mo (hodimo) s dodatkom da se govori u Crnoj Gori, ali se u Dubrovniku kaže: hōmo), u značenju kod e) i f) mijeña se akc. i kod neokrñena imperativa: hōdi, hōdite (vidi u Vukovu rječniku), u Vukovu rječniku ima i oblik hōj mj. hōdi s dodatkom da se govori u Crnoj Gori i s primjerom iz narodne pjesme: Seko moja, hōj da se uzimemo; amo spada po svoj prilici i ovaj primjer: Ter mi hōj, ter mi poj! Nar. pjes. vuk. 1, 506. 507. (zabiježeno je o ovoj pjesmi da je iz Dubrovnika, ali jamčno nije pjesna dubrovačka), nalazi se na mjestu i hōder (mj. hōđ' ver): M. A. Reļković, sat. F7^a; Nar. pjes. kras. 1, 77. a) izrećeno je mjesto ka kojemu se hodi. aa) u pravom smislu. Ni u Svetu Goru da ne hode nikojim̄ posilijem̄ razvē da pasu kobile. Mon. serb. 61. (1293—1302). Dvignuv se od tola počesmo hoditi put vode. N. Naļešković 1, 217. Sinovče, hodmo u grad. M. Držić 32. Druge mile, čim sunce odzgar priklo je, hōđ'mo, gdi sjen dubja dile. I. Gundulić 403. Hodoć g Damasku. F. Glavinić, cvit. 208^b. I reće: ,Odmu u grad'. P. Macukat 18. Kan' da znade i viruje (*pās*), da prijateļ u dom hodi. V. Došen 117^a. Da slobodno doma hodi. 210^a. Hōđ'mo kući, dosta smo sidile. M. A. Reļković, sat. E3^o. Ja vi hōdi' na torine neću. Nar. pjes. vuk. 4, 511. I mi odmo do dvora careva. Nar. pjes. istr. 1, 8. Ter mi homo na 'no ravno poļe. 1, 30. Ne homo doma. Nar. prip. mikul. 59. — *bb*) u prenesenom smislu. Da hōdmo k drugomu putu, t. j. svetomu pismu. F. Glavinić, cvit. 14^a. Hodimo sada k šestomu članu I. T. Mrnavić, ist. 26. Odimo u s. pismo, da vidimo bari niki sjen i nike prilike od ovizi muka. F. Lastrić, ned. 411. Odimo na svidoćanstva sveti pisama. test. 180^b. — *cc*) *kad je supstantiv s űekijem prijedlozima, kao na, suprot itd., znaćene je da se hodi u neprijateljskom smislu namjerom da se udari, navalj.* Tko bi suprotivē*

Dubrovniku hodio. Mon. serb. 455. (1452). Ho-
deći proti Jerusolimu. F. Glavinčić, cvit. 104^b.
Svak na ovi grad već hodi. A. Vitajić, ist. 141^b.
— *b*) *kraj je micañu čelade ili što se misli kao
čelade. aa) uopće.* Ter će Bogu hodit. M. Ma-
rulić 243. Kad k nemoćnu hojhalomo. 305. Nu
bliže u Ane hod'mo mi. N. Naješković 1. 133.
Ti veće ne krsmaj, neg vrvom put spile k noj
hodi. 1, 188. Tijem što čekam tužan odi? dušo
moja, k nemu (*Bogu*) hodi! I. Gundulić 247.
Hodi, starče, do cesara. P. Hektorović (?) 88. O
Lucile, ne stoj lino, prid cesara hodmo smino.
126. — u *prenesenom smislu (o udavañiu)*. Imala
je obrećena muža, hodila je š' nega na drugoga.
Nar. pjes. vuk. 2, 12—13. — *bb) namjera je kod
micaña da se uzme sa sobom čelade ka kojemu
se hodi (n. p. o svatovima k nevjesti)*. Tko me
želi ali žudi u Šibenik po me hodi. Đ. Baraković,
vil. 357. Kupi svate, odi po divojku. And. Kačić,
razg. 146^a. Kada su za me hodili, zelene višne
sadili; kad su se sa mnom vraćali, zorene višne
trgali. Nar. pjes. vuk. 1, 304. Kupi svate, hodi
po devojku. 3, 534. Sad mi lipo homo po tvoga
oca. Nar. prip. mikul. 71. — *cc) u prenesenom
smislu: pripadati. čelade stoji u dat. ili u acc.*
Vrći će te velika vezira, a vezira na Novu Pa-
zaru, hodiće ti blago od mirije. Nar. pjes. vuk.
2, 610. On ñin već da, ča ñin je hodilo. Nar.
prip. mikul. 80. Neće mu plaćati pristojbine,
što ga po zakonu hodilo. M. Pavlinović, rad. 34.
— *e) kraj je micañu kakva radiña. aa) radiña
je izrećena infinitivom (isporedi f) aa)*. Ča ćemo
nobore? hod'mo grad zapriti. Đ. Baraković, vil.
76. Hono čuti našega proroka. Đ. Bašić 17.
Hod'mo dajte iskat slavu. V. Došen 23^b. A mi
homo štogodi zagristit i napit se. M. Vodopić,
tužn. jel. dubrov. 1868. 176. — *bb) radiña je
izrećena supstantivom s kojijem prijedlogom.* Na
puti da ne hode. Mon. serb. 18—19. (1233).
Ostali recihu nač bihu hodili. Đ. Baraković,
jar. 97. Gorštaće, u selo gdi je taj pir hod'mo
na ñ, ti glumac veselo, a ja ću bit' bubañ. I.
Gundulić 153. Hodit na komedije. I. Držić 301.
Na smrtne hodijah smeće. G. Palmotić 2, 43.
Na čestiti pir dozvani s veličanstvona umozijem
hodi. 2, 220. Er sve hodi na skonćanju. A. Vi-
tajić, ost. 75. Nek se već ustavja na obsjed
grada hodit. J. Kavañin 184^b. S nijedne strane
na pomoć mi još ne hode. 236^b. U svatove koji
hode. V. Došen 15^b. Ne imajñ hoditi na druge
tašće i izprazne razblude. A. d. Costa 1, 79. Ho-
diti u lov zviru s velikom bukom i pripravom.
Aut. Kadčić 4. Hoditi na vojsku. 4. Tri puta
sam na vojsku hodio. Nar. pjes. vuk. 1, 462.
Jesam skoro u četiri hodio. 4, 416. Kad je jedan
put hodil na lov. Nar. prip. mikul. 47. — *amo
spada i oro (isporedi b) bb)*: Kad su po vodu
hodilo. Nar. prip. mikul. 28. — *d) kao snijer
micañu ističe se samo odućivañe od mjesta gdje
se do onda stajalo. glagol je svagda u imp.* Kad
je ona gori, hod' s vragom tamo tja. N. Na-
ješković 1, 262. Odi, sotoño, odatle. F. Lastrić,
test. 150^b. Zato homo, uputno, provodić je ovo
s nani. A. Boškovićeva 40. Hodi s vragom. I.
A. Nenadić, nauk. 129. Hodi s Bogom! M. A.
Rejković, sabr. 71. Hod' otola, Ugrin Janko!
Nar. pjes. vuk. 1, 181. Hod' otola, kućko snaho!
1, 30. Ali rodi, ali u rod odi. 1, 621. Od'
otola, materino zlato. Nar. pjes. here. vuk. 193.
Hodi, davole, od mene i od moje duše! Nar.
posl. vuk. 312. — *e) veniro, kraj je micañu čel-
ade koje govori. — između rječnika u Belinu
(veniro 758^a), u Bjelostjencu (hodi k meni, veni
ad me'. 2. hodi simo, adesdum, huc ades'). u Jam*

*brešićevu (hodi simo, adesdum'), u Vukovu (hodi,
hōdite, 1. ,komm her, kommt her', veni, venite,
adeste'. 2. ,lassst uns', cf. hajde s primjerima iz
narodnijeh pjesama: Već hodite da mi pobjeg-
nemo. A vi hod'te da ih dijelimo). (obično je
glagol u imperativu; ali može biti da amo spa-
daju i ori primjeri: Koja često u ove kraje
hodiš kćercu tvu vidjeti. G. Palmotić 1, 184.
Ali ovamo čelad hode, s puta im se uklonimo.
1, 350. Koja slika ovo nepoznana s neba hodi?
2, 30). aa) onaj što govori zove koga da dođe
k nemu. aaa) nije izrećen kraj micañu, ali se
zna da je čelade koje govori. Hodite vi blag'slo-
vjeni otea moga jedinoga! J. Kavañin 490^a. Isu-
krsta evo! hod'te! 558^b. Odite, blaženi. F. Lastrić,
test. 109^a. Odi, bićeš okrućena. 145^b. Hodite,
blagosloveni, iz te tavnosti. Đ. Rapić 9. Hod'te,
druge, ne hodile lude! Nar. pjes. vuk. 1, 596. —
bbb) izrećen je kraj micañu, ili rijećima: k meni,
ili: amo, ili drugijem kojijem načinom. Hod'
sjemo, Milica, sramotna hodila; kamo ona pli-
tica? N. Naješković 1, 243. Reče mi tuj hrlo:
'Sjemo hod' najbrže, da ti se na grlo uza ma
navrže'. 2, 19. Nu veće svatovi kupje se na po-
spijeh, u svatbu ho'te i vi, sve što znah, sve
vam rijehi. I. Gundulić 171. Hote simo, Božji
ubozu. P. Hektorović (?) 131. Hodi k meni, vje-
renice! J. Kavañin 511^a. Odite k meni i vi,
koji tuže i nevoļe podnesoste. J. Banovac, razg.
5. Od' amo, dušo neharna. F. Lastrić, ned. 206.
Hoder amo i ti, zaručnice. M. A. Rejković, sat.
F7^a. Hodite k meni svi koji se trudite. J. Ma-
tović 435. Milosni vas car izbavja, na dvor hod'te
istijem časom. P. Sorkočević 590^a. Hod' u kolo,
snaho naša. Nar. pjes. vuk. 1, 61. Hodi, Jovo,
u bešiku. 1, 192. Odi k meni, dušice. 1, 205.
Ne zovem ga: 'Odi k meni, sine!', već ga zovem:
'Odi k meni, dragi!' 1. 408. Od' ovamo, Todore
voziru. 1, 538. Hodi k mene u goru zelenu.
1, 561. Hodi k meni u primorje ravno. 2, 105.
Nego brže hodi b'jelu dvoru. 2, 136. Hodi mene
u svatove, Mujo! 3, 229. Hodi amo, mila gospo
moja! oder amo, da ti nešto kažem. Nar. pjes.
kras. 1, 77. Hote va grad. Nar. prip. mikul. 28.
— *ccc) izrećena je radiña na koju se zore su-
hjekat (može biti da je gljegdje znaćevie kao kod
f)). radiña se može izreći infinitivom.* Odi, Zejno,
večer večerati. Nar. pjes. vuk. 1, 384. — *ili pod-
ložnom rećenicom u kojoj je da: Hod' da vidiš,
od rusaga kō baš vezijer tvoj primjen je.* I. Gun-
dulić 553. Hodi, šćerec, da mi večeramo. Nar.
pjes. vuk. 1, 384. Hodi k mene, da ašikujemo.
2, 28. Od'te u dvor, vino da pijemo. 2, 495.
*(amo spada i ovaj primjer u kojem hod' stoji za
množinu: Neg nrtav jaoh leži, hod' da ga vidite.*
N. Naješković 2, 194). — *ili imperativom bez
ikakve konjunkcije (isporedi hajde, di):* 'Tko želi
naravi kreposti sve vidjet i moći ljubavi, hodi
vid ovi cvijet. N. Naješković 2, 11. Smrti ne-
mila, hodi me umori. 2, 38. Rigaš ti zlobni
ijed, hudi svijeh živina, ali opet u pored hod' sa
mnom začima'. I. Gundulić 139. Hod', od pira
bože, hodi, igre mile s nani vodi. 173. Tim se
hodi sa mnom sijeci. G. Palmotić 1, 331. Hod'
sad gljedaj, Valerijano, gdi se vira naša smaue.
P. Hektorović (?) 147. Odi, gospodine Isuse, odi,
sućo pravedni i osvetiteļu, od' osveti krv svoju.
F. Lastrić, ned. 13. Hodi vidi, majko! Nar. pjes.
vuk. 1, 387. Hod' vezire, uzmi dugovañe. 3, 347.
Nego hodi, poljubi mi ruku. 4, 439. — *ili im-
perativom s konjunkcijom te: Al' od', ago, te
pogubi starca.* Nar. pjes. vuk. 3, 401. — *ddd)
pred imp.* hodi, hod', *da se boļe istakne, često
se meće rijećca* na (ññ hodi, ññ hod'): A ññ hodi,*

moja stara majko! Nar. pjes. vuk. 1, 200. Nu hod', dive, da mi promislimo. 2, 31. A nu hodi, moja vjerna slugo! 2, 62. Nu hod' ujna, da rastovarimo. 3, 221. — *bb*) *onaj koji govori zove drugoga da ide s njime, uza n, za njim*. Tko neće proleći hod' sliedeć za rukom. Đ. Baraković, vil. 52. Tijem hodi slobodno za mnome veće ti, tve dobro da budeš videti. I. Gundulić 104. Verna drugo, sa mnom hodi put slavnoga Dubrovnika. 382. Ustani brzo, ter hodi prid kraja sa mnom na sud. F. Glavinić, cvit. 132^b. Povelj im (*Isus*) govoreći: „Hodite za manom“. 237^b. Hodite sa mnom, učinim ja vas ribare od judi. 389^a. Poni sa mnom hote smino. P. Hektorović (?) 130. Ne boj se i hod' s nami. I. Đorđić, ben. 172. „Venite“ odite sa mnom vi, koji moj zakon obslužiste. J. Banovac, razg. 5. „Zato hodi za mnom“, reče joj, i odvode je na vrh jedne planine. 94. Od' uza me. F. Lastrić, od' 1. Hod', ne mogu ići sama. V. Došen 168^a. Hodi sa mnom. Đ. Bašić 192. Hote za mnom. 192. — *f*) *age, agite, impt. se upotrebljava kad se kod ntkda da što radi, isporodi hajde, d). vidi i kod e) aa) ddd).* — *i* u *Vukovu rječniku (vidi kod e)). aa) s infinitivom (u svijem je primjerima impt. 1 pl.)*. Da hod' mo k nemu poč, ter mu ti ruku daj. N. Naješković 1, 294. Hodimo čuti. B. Zuzeri 182. Al' odimo čudnovatija čuti. F. Lastrić, ned. 227. Al' odimo promotriti što mu čini himbeni grišnik. 272. Homo, brate, jezdit koña dobra naprijeda. Nar. pjes. mikl. beitr. 29. Al' hodimo sad, od mlade što svatovi, gledat, rade. V. Došen 157^b. Homo dobavit se jakosti. I. M. Mattei 130. Odimo se vraćat na trgovce. Nar. pjes. vuk. 4, 386. — *bb*) *s podložnom rečenicom u kojoj je da*. Hodi, brate, da kušamo jube. M. A. Rešković, sat. 17^a. Ho'te, Bogu da se obrnemo! da služimo Božu leturdiju. Nar. pjes. vuk. 2, 6. Hod', da malu ignu zametnemo! 2, 30. Hodi, brate, da se iženimo. 2, 43. Hodi, pobro, da se posigramo, ti koronum, a ja ću jabukom. 2, 82. Već hodite da mi pobjegnemo. 2, 220. A vi hod'te, da ih dijelimo. 2, 221. Hodi, Marko, da se pomirimo. 2, 222. Hodi, joldaš, da pijemo vino. 2, 466. Od' junače, da s' nadstrelujemo. 2, 487. Hodi, Mitre, da se osvetimo. 2, 633. Hod', Hajkuna, da se oplkladimo. 3, 104. Hod'te, braćo, da se povrnemo. 3, 338. Hodi, brate, da se poljubimo! 3, 464. Ho'te, braćo, da se pokorimo. 4, 128. — *cc*) *s imperativom bez konjunkcije*. Odite, veli, kupite brez srebra. F. Lastrić, test. 70^a. Odi, sele, osedlaj mi koña. Nar. pjes. vuk. 1, 13. Hodi mene uzmi gospodara. 2, 125. Hodi dodi u Stambola grada. 3, 58. Hodi uzmi hiljadu dukata. 3, 318. Od'te, more, koñe privatajte. 4, 195. Od'te, dod'te, ako Boga znate. 4, 241. Nemoj, pašo, izgubit vladiku, no hodi ga vrzi na otkupe. Pjev. crn. 17^a. — *u ovom primjeru stoji hod' za množinu (isporodi kod e) aa) ccc)*: Kad hoć' tuj da stoje, hod' svrš'to naj brže. N. Naješković 1, 295.

c. značenje je kao kod b, ali se razlikuje u tome što se misli ne na jedno hođenje nego na često ponavljane hođenja (iterativni glagol). Jeli hodil na sv. oficij? Naručn. 89^a. Vse su ob tom hodili, da vaše sinove zakuju. Mon. croat. 242. (1543). Imamo hoditi k pravim pridikam. Kateh. 1561. A7^a. Ako je hodio u različijeh ispovidnika. B. Kašić, zrc. 20. Kada po gorah z drugim mladinci na lov hojaše. F. Glavinić, cvit. 51^a. Priko morske koji vođe gusariti i plijeniti i naš pokoj smetat hode. G. Palmotić 2, 390. S vōd u plame, s plama u vode osudjene duše hode. J. Kavañin 395^b. A nij' hodio na nauke. J. Kavañin 535^b. More se igrati, i zaludu stati, more

se poslovati, pravdati i druga, a ne more se u crkvu hoditi. J. Banovac, razg. 153. Puk Izraelški hodijaše u templo s darovima. Đ. Bašić 19. Iz tebe su bani izlazili, kojino su po svijetu vladali, pred junacim na vojsku odili. And. Kačić, razg. 206^b. U skulu hoditi. M. A. Rešković, sabr. 34. Počeo sam bio hoditi u školu. D. Obradović, živ. 20. Da znam da mi nije bolje, ne bilh ni u crkvu hodio. Nar. posl. vuk. 49. Muž vavek delal va trsju, a žena mu hodila z obedom. Nar. prip. mikl. 15. Kad je ona bolovala, jesi li ti k noj hodio? Pravdonoša. 1852. 9. Hodit na mreže, ribati mrežami. L. Zore, rib. ark. 10, 352.

2. *pasivno (rjetko)*.

a. subjekat je ono što je akuzativ kod 1, a, i). Poznal da hojenim drumom prošal ne bih. P. Zoranić 68^a.

b. nema subjekta. Hojeno je bosima nogama. Š. Kožičić 18^a.

3. *sa se, pasivno, bez subjekta*. Da se opeta po zakonih hodi i šeta. J. Kavañin 156^b. Većna se hodi u holosti nego u poniznosti. B. Leaković, nauk. 147.

HODIV, *adj. koji može hoditi*. — *U Stulićevu rječniku: v. koračiv; ovoga napose nema, nego koračiv kod čega stoji: „aptus ad deambulandum“*. — *nepouzdana*.

HODIVOJ, *m. ime muško*. — *xiv vijeka*. Deč. hris. 22. 90.

HODIVOJEVIĆ, *m. prezime (po ocu Hodivoju)*. — *xv vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Hodivojević)*. Knezu Radoju Hodivojeviću. Mon. serb. 504. 506. (1470).

HÖDNICA, *f. vidi 1. hodnik*. — *U Šulekovu rječniku: „gang (in einem gebäude)“*.

1. HODNIK, *m. porticus, cryptoporticus, vestibulum, mjesto nekoliko više dugo nego široko, pokriveno, a može biti s jedne ili s obje strane ograđeno zidom, u kući ili pri kući*. — *Postaje od hod nastavkom kn-ikr.* — *U pisaca našega vremena*. I uza zid domu načini hodnike svuda u naokolo. Đ. Daničić, Icar. 6, 5. Hodnike od trijema. jezek. 41, 15. Iz sobe se iznesu stolice u hodnik. M. P. Šapčanin 1, 34. Labava zgrada, sa hodnicima i čoškama. 1, 43. Dva prozora gledahu na ulicu, treći u hodnik. hodnik se zelenišaše u modrom vinovom lišću od loze, koja se gotovo oko cele strehe obavila. 1, 136. Hodnik, arch. „gehbahn“. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. „Gang“ (bauw.), hodnik. rječnik tehnolog. naz.

2. HODNIK, *m. prezime*. — *xvi vijeka*. Jakop Hodnik. Mon. croat. 294. (1592).

HODNAK, *m. vidi 1. hodnik*. — *U Šulekovu rječniku znanstvenoga nazivla: Hoduak*, arch. (vulg. gañak), „corridor, gang“, tal. „corridojo, andito; ballatojo“, frc. ogl. „corridor“.

HODNI, *adj. samo o danu, vidi godan, a, a)*. — *U Belinu rječniku: hodni dan, anniversario, officio de' morti che ogni anno per qualche morto si celebra, anniversarium' 8P, i u Stulićevu (kod dan): dan hodni, dies anniversarius'.* — *Nije dosta pouzdano: može biti da je Dellabella zlo napisao hodni mj. godni, a da je Stulli uzeo ovu riječ iz njegovog rječnika*.

HODO, *m. ime muško (Turčinu)*. — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena*. Kad to začu Hodo barjaktare. Ogled. sr. 77.

HODOČASNICA, *f. žensko čelude koje putuje put svetoga mjesta*. — *Naćičeno u naše vrijeme prema hodočastnik*. — *U Šulekovu rječniku: „pilgerin“ hodočastnica*.

HODOČASNIK, *m. putnik*. — *U Stuličevu rječniku*: hodočasnik, hodočestnik ‚peregrinator‘. — *Riječ je nepouzdana: vađa da je Stulli načinio od hodočastvo (koje vidi)*. — *U naše se vrijeme shvatilo kao da je složeno od osnova hod i čast; te su neki pisci primili ovu riječ sa značenjem: čovjek koji pohodi koje sveto mjesto, kao n. p. Jerusalem (isporedi hađija), vidi u Šulekovu rječniku: ‚pilger (wallbruder)‘ hodočastnik.*

HODOČASTAN, hodočasna, *adj. koji putuje*. — *U Stuličevu rječniku*: ‚peregrinabundus, peregrinans‘. — *Nepouzđano (vidi kod hodočasnik)*. — *U nekijeh pisaca našega vremena: koji pripada hodočastniku ili hodočasnicima, vidi u Šulekovu rječniku: ‚pilgerhut‘ hodočastni klobuk; ‚pilgerkleid‘ hodočastna odjeća i hađina; ‚pilgermantel‘ hodočastni plašt.*

HODOČASTITI, hodočastim, *impf. putovati put svetoga mjesta (kao hodočasnik, koje vidi)*. — *U Šulekovu rječniku: ‚pilgern‘.*

HODOČASTVO, *n. peregrinatio, putovanje*. — *isporedi hodočašće, hodočestvo*. — *U Stuličevu rječniku: hodočastvo, hodočestvo ‚peregrinatio‘ s dodatkom da je uzeto iz misala*. — *Ako je zbilja Stulli našao ovu riječ u misalu, to je po svoj prilici apstraktni supstantiv koji postaje od hodočać ili od hodočć nastavkom čstvo, te bi mu stariji oblik bio: hodočćstvo ili hodočćstvo. mađe je jasan stariji oblik riječi hodočastije za koju također Stulli tvrdi da je našao u misalu: vađa da treba čitati hodočastvije (s nastavkom čstvije mj. čstvo). — Kako su neki pisci našega vremena shratili postać ovijeh riječi, vidi kod hodočasnik.*

HODOČASTVOVATI, hodočastvujem, *impf. putovati*. — *U Stuličevu rječniku: hodočastvovati, hodočestvovati ‚peregrinari‘*. — *Nepouzđano: jamačno je Stulli načinio od hodočastvo.*

HODOČAŠĆE, *n. vidi hodočastvo*. — *U Stuličevu rječniku: (sa starijim oblikom) hodočastje, v. hodočestvo s dodatkom da je uzeto iz misala*. — *U nekijeh pisaca našega vremena (prema hodočastnik): putovanje k svetomu mjestu, vidi u Šulekovu rječniku: ‚pilgerschaft‘.*

HODOČESNIK, *m. u Stuličevu rječniku: hodočestnik kod hodočastnik.*

HODOČESTVO, *n. u Stuličevu rječniku: kod hodočastvo.*

HODOČESTVOVATI, hodočestvujem, *impf. u Stuličevu rječniku: kod hodočastvovati.*

HODOJE, *m. ime muško*. — *isporedi Hodan*. — *xiv vijeka. Deč. hris. 5. 39 i još na nekoliko mjesta.*

HODOJEVIĆ, *m. prezime (po ocu Hodoju)*. — *xiv vijeka. Bogoje Hodojević. Deč. hris. 78.*

HODOŠ, *m. manastir u temišvarskoj eparhiji*. Manastir Hodoš sazidan je u xv veku od Stevana Jakšića. Šem. prav. 1878. 144. — *Pomije se xviii vijeka. Arhimandrit Sovronije ot manastira Odoša. Glasnik. II, 2, 283. (1786).*

HODOŠAN, *m. mjesto u Medunurju. Schem. zagr. 1875. 138.*

HODOTAJ, *m. vidi hodotaj*. — *U Belinu rječniku: ‚deprecator‘ 412^b; ‚sequester‘ 468^a; u Voltigijinu: ‚intercessore, mediatore‘ ‚fürbitter‘; u Stuličevu: ‚intercessor, deprecator‘.*

HODOTAJAN, hodotajma, *adj. (u. p. grijeh) za koji se može hodotajati, koji se može oprostiti*. — *isporedi hodotavan*. — *U jednogu pisca xvii vijeka, a između rječnika u Stuličevu (venia dignus‘ s dodatkom da je uzeto iz brerijara).*

Nike (duše) z hodotajum ili z malim grihom (dile se). F. Glavinic, cvit. 12^a. Drva, slama i pliva (razume se) hodotajui ili mali grihi. 14^b. Oni ki grih hodotajni učinihu. 16^b. A posvetilišća proti smrtino (sic) i hodotajnomu grihu. 137^a.

HODOTAJANE, *n. djelo kojijem se hodotaja*. — *Samo u Stuličevu rječniku.*

HODOTAJATI, hodotajam, *impf. vidi hodotajati*. — *Samo u Stuličevu rječniku: ‚intercedere, precari, se immiscere alicui rei vel in aliquam rem, impedire, tutari, tutum aliquem reddere‘.*

HODOTAJICA, *f. vidi hodotajica*. — *Samo u Stuličevu rječniku: ‚intercedens, deprecatrix‘.*

HODOTAJITI, hodotajim, *impf. vidi hodotajiti*. — *U Belinu rječniku: ‚deprecor‘ 412^b; u Voltigijinu: ‚intercedere‘ ‚fürbitten‘; u Stuličevu: v. hodotajati.*

HODOTAJSTVO, *n. vidi hodotajstvo*. — *xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (‚internuntium‘ 467^b; ‚deprecatio‘ 412^b), u Voltigijinu (‚intercessione, mediazione‘ ‚fürbitte‘), u Stuličevu (v. hodotajane). Ne bogočtovnim hodotajstvom od nalezćega zla i od smrti vične izbavimo se. M. Alberti 44. Zaščiti, molimo te Gospodine, odatajstvom B. M. V. Dvice ovu obitil od svake protivščine. L. Terzić 357. Prosim te da ovo sveto pričješćenje meni ne bude s krivine na muku: dali da mi bude hodotajstvo spaseno. I. Krajić 43. Molitva suproč kuzi po hodotajstvu s. Roka. Štit. 27.*

HODOTAJSTVOVATI, hodotajstvujem, *impf. vidi hodotajstvovati*. — *Samo u Stuličevu rječniku: v. hodotajati.*

HODOTATI, hodotam, *impf. vidi hodotajiti*. — *Samo impf. hodotaj u jednogu pisca xvii vijeka, i ger. praes. hodotajući u drugoga xviii; ali može biti da su oba oblika od hodotajati (praes. hodotajem?); prvi bi mogao biti i od hodotajiti. Bogorodice, hodotaj za nas. M. Alberti 19. 202. Hodotaj za obetni ženski pol. 22. 39. Primi zavite naše s uzdavanjem hčala i odatajučić B. D. Marija i S. N., ovomu ditiću daj zdravje u napridak pameti i tila. L. Terzić 235.*

HODOTAVAN, hodotavna, *adj. vidi hodotajan*. — *Na jednom mjestu xvii vijeka (može biti i štamparska pogreška). Crikva ima pomazanje ulja s. proti hodotavnomu grihu. F. Glavinic, cvit. 447^a.*

HODOVO, *n. selo u Hercegovini u okrugu mostarskom. Statist. bosn. 250.*

HODUKATI, hodukam, *impf. dem. hoditi*. — *Samo u Stuličevu rječniku (andar spesso‘ ‚itare‘) gdje je shvaćeno kao frekventativni glagol.*

HODUJE, *f. pl. štapi na kojima su nasloćene noge tako da ostaju nekoliko više zemlje, te se na njima ide po blatu*. — *isporedi hodalka, hodalice, hodala*. — *Akc. se mijenja u gen. hōđūļa*. — *U Vukovu rječniku: ‚die stelzen‘ ‚grallaes‘.*

HODUŠ, *m. vidi hodac*. — *U Jambrešičevu rječniku: ‚ambulator‘.*

HODA, *f. vidi hod, hodaće*. — *U Vukovu rječniku: ‚das gehon‘ ‚itio‘ s primjerom: Rdava hoda (n. p. po žlu putu, po snijegu bez putine).*

HODAČICA, *f. u Stuličevu rječniku: hodjačica, v. hōditejica*. — *nepouzđano.*

HODAK, *m. u Belinu rječniku: hodjak ‚ambulator‘ 163^a, i u Stuličevu: hodjak, v. hōditej s dodatkom da se nalazi u Gunduliću (?). — nepouzđano.*

HOĐAVATI, hōdāvām, *impf. vidi* hoditi, hodati. — *U jednoga pisca xvii vijeka (s čakavskim oblikom hojavati) i u posloviici istoga vijeka.* Svaku noć izvan grada hojavaše k jednoj mrcini i zlici. B. Kašić, in. 87. Noge naučne hođavati ne mogu s mirom stat. (D). Poslov. danič. 85.

HOĐENSTVO, *n. vidi* hodeće. — *U Stuličevu rječniku:* hodjenstvo, ambulatio, itio. — *nepouzadano.*

HOĐEŃE, *n. djelo kojijem se hodi.* — *Stariji je oblik hodenje, a u knigama pisanima crkvenijem jezikom ima i staroslovenski oblik hoždenije; u čakaraca hojenje; u nekijeh pisaca griješkom hodjenje, hodjeće, hodeње, hodeće.* — *Između rječnika u Vrančićevu (hodjenje, ambulatio), u Mikišinu (hodenje kod hod i napose: hodenje s veličanstvom, incessus), u Belinu (hodjenje, itio 79a; ambulatio 162a), u Bjelostjenčevu (hodeće i hodeće), u Jambrešičevu, u Stuličevu (hodeće i hodjeće), u Vukovu, u Daničićevu (hoždenije, ambulatio).* Hoždenije tvoje v. miré da budeti. Sava, sim. pam. šaf. 9. Bratnje jedinjenje i v. kup. hoždenije. Domentijan^b 8. Hромымъ hoždenije darovaše. 208. Hođiše dan hojenja. Bernardin 15. luc. 2. 44. I pojde u pustinju jedan dan hojenja. 30. 3reg. 19. 4. A Isus trudan od hojenja sijaše vrhu studenca. 48. joann. 4. 6. Od hromoga ki ni sagrišil hojenjem. Naručn. 58a. Podrži moje noge od tašćih hojenji. Transit. 157. Građ velik tri dni hodenja. N. Rašina 81a. jon. 3. 3. Tko li joj u smihu, tko li u hojenju, tko milost u tihu poda govorenju? H. Lucić 208. Hromi hodeње primaju. A. Gučetić, roz. jez. 125. Naučil bi te on nebeskoga krug(l)a hojenje. Aleks. jag. star. 3. 226. Razlog od hojenja od nebesa. M. Orbin 192. Slipim videnje, hromim hodeње Bog poda. F. Glavinčić, cvit. 92a. Po hodeću, po prilici Krstimir je pravi vidjet. G. Palmotić 1, 51. Odenje alti pribjenje na križ. I. Ančić, svit. 222. Ti hodjenje dakle moje, Gospodine, htij kriptiti. A. Vitalić, ist. 47b. O hodjeću ili nehodjeću Jezusovu. S. Rosa 40a. Provede život svoj u hodeњу i putovanju. A. d. Costa 1, 104. Da jih svojim apostolskim trudom vrati s hodeća straputna. Ant. Kadčić 232. Da bi ta kontrada s iglami osuta, se bi se pobralo od mojga hojeća. Nar. pjes. istr. 2. 55.

HOFMEŠTAR, hofmeštra, *nem.* hofmeister, *čovjek koji upravlja kraljevskim ili uopće gospodskim dvorom.* — *Na jednom mjestu xvi vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (kajkavski hofmeister, kapitan dvora, praefectus praetorii, praefectus vel capitaneus aulae, admissionalis, anteambulo).* Tomaša Miloveca hofmeštra našega (Stjepana Frankopana). Mon. croat. 267. (1572).

HŌGA, *m. turski sreštenik, pers.* chāge, *tur.* hođa, *starac, učitelj, gospodin.* — *Akc. se ne mi-jeća (gen. pl. hōgā).* — *U jednoga pisca čakaraca xvii vijeka (ako nije zlo štampano) stoji j mj. g. Hoje i ulami ne klaňaju. J. Kavaňin 270a.* — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Vukovu:* ,chodscha (türkischer geistlicher) , sacerdos turcicus' s *primjerima:* Hođa, kamo vakup? cf. vakup. ,Hođa, ne boje te se djeca. ,Vala ni ja djece'. Učitel se hođa diže, i ovako progovori. I. Gundulić 303. Nabuňivat jedni staše hođe i crkav redovnike. 481. Dali se od nas trpjet može, da hođa po mečetijeh ne baleka i ne zavija? 478. Daj nam pašu Dilavera, i učitelja hođu š nime. 491. Mnogi krstjani idu ođam. S. Margitić, fal. 260. Poslušajte ođe zakonoše.

And. Kačić, razg. 159a. Zovi meni, neno, hođe i ađije. Nar. pjes. vuk. 1, 260. Jera nije vojska od mejdana, već sve stare hođe i hađije. 2, 314. Al' mu veli hođa Čupriliću. 2, 402. Još nagoni ođe i ađije, da i oni s nime piju vino. 2, 430. Govore mu hođe i kadije. 2, 610. Zaučiše hođe na ğamijam'. 2, 624. Turski hođa na zvonari viče. 3, 47. On podviknu hođe i šehove i hađije i redom muktije. 3, 59. Sluge moje, hođe i kadijo! 3, 79. Čujete l' me, hođa i kadija? 4, 23. K nama brže, hođe i 'vaizi! 4, 133. Tu pogibe ođa Skoplanine. 4, 352. Id' otole, hođa Mušoviću! 4, 480. Promeče se kao (Nasradin) hođa kroz poňavu. Nar. posl. vuk. 264. *vidi i kod Nasradin. — isporodi hoža.*

1. HŌGIĆ, *m. prezime (i u Turaku i u Hrišćana).* — *U naše vrijeme (bez h).* Teodor Ođić. Nar. pjes. vuk. 2, 648. (među *prenumerantima*). Murat Ođić. u Nar. pjes. petr. 1, 350.

2. HŌGIĆ, *m. selo u Hercegovini u okrugu mostarskom.* Statist. bosn. 226.

HŌGIN, *adj. koji pripada hođi.* — *U Vukovu rječniku.* — *I u imenima nekijeh mjesta u Srbiji.* Hođina Niva u okrugu podrinskom. Ođina Niva. Sr. nov. 1874. 293. — *Hođine Livade u okrugu kragujevačkom.* Ođine Livade. 1861. 517. — *Selo Pričinović Posavski u okrugu šabackom zvalo se prije Ođino Selo.* K. Jovanović 88.

HŌGINICA, *f. hođina žena.* — *U Vukovu rječniku.*

HŌGINSKI, *adj. koji pripada hođama.* — *U Vukovu rječniku.*

HŌGULO, *m. ime muško.* — *U narodnoj pjesmi xvii vijeka.* Prid b'jelijem dvorima Hođula Skradinana. Nar. pjes. bog. 218. Da mi bješe drugi junak ko Hođulo tvoj gospodar. 219.

HŌGULOV, *adj. koji pripada Hođulu.* L'jepa Zore Hođulova. Nar. pjes. bog. 218.

HOHAL, Hohla, *m. ime muško.* — *Na jednom mjestu xiv vijeka sa starijim oblikom, i otale u Daničićevu rječniku (Hohla).* Hohla. Mon. serb. 123. (1336—1347).

HOHMEĽINA, *f. vrpa trave.* — *U naše vrijeme u Istri.* acervus herbarum'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 1, 53.

HOHOTATI, hohočem, *impf. smijati se u glas.* — *U rukopisu xvi vijeka.* Da se ne sramuje toliko hohotati, da ju vas mostir čuje. Nauk. brn. 66b.

HŌJ, *interj. glas kojijem se ko zove.* — *isporodi ođ.* — *U Voltigijinu rječniku:* hoj, čuješ! ,olā, senti! ,holla, hörst du! — *I u pripjevima.* Hoj mile moj. Nar. pjes. herc. vuk. 283. Ki mi je zletel, hoj izletel. Nar. pjes. mikul. 145. Hoj dodola! daj nam rosnu kišu, hoj dodola za orača i kopača! hoj dodola. S. Tekelija. let. 119, 5.

1. HOJA, *riječ bez smisla u pripjevu narodne pjesme u ugarskijeh Hrvata, vidi kod dunda.*

2. HŌJA, *f. (?) vidi kod Dolerija.* Zovuć Pana, Hoju (štampano je Hoja, ali prema tal. Pale, lat. Pales, treba da je ženskoga roda, te bez sumnje treba čitati Hoju), Lera, Doleriju (chia-mando e Pane e Pale e Priapo e Pomona'). D. Zlatarić 72a. Hoja, Lero, Dolerije, na kletvu vas zovem doli. I. Gundulić 41. Kad moj slatki glas začina kako slavice ki se izvija, na ņ doteku iz planina Hoja, Lero, Dolerija. 140. Na ovo čudo vas puk stoji k'o zapañen, ter ne prista Dolerija, Lero i Hoja zvat' na pomoć segaj mista. 170. Da se ije, da se pije, Hoja, Lero, Dolerije! 172. Dolerije, Hoje i Lera tad pomrča stara slava. G.

Palmotić 1, 28. Hoja bez razbora, a Silerijan bez srama (razloga). (Z). Poslov. danič. 27. Teško ti Lera i Hoju na kletve prizivat'. (Z). 126.

HOJDAN, *n. ime muško.* — *Prije našega vremena.* Hojdans. S. Novaković, pom. 111.

HOJDANA, *f. ime žensko.* — *isporedi Hojdan.* — *Prije našega vremena.* Hojdana. S. Novaković, pom. 111.

HOJE, *n. vidi oje.* — *U Stuličevu rječniku:* „buris, bura“.

HÖJIN, *adj. koji pripada Hoji.* Hojino posvetilište nit' bremena čeka nit' svjedoka gleda. (Z). Poslov. danič. 27.

HOJME, *interj. vidi ajme, tul. ohimé.* — *U jednoga pisca čakarca xv vijeka.* Hojme tere dopast paklenih djavliih ruk! M. Marulić 91. Hojme! ča ću sada? 157.

HOJSIĆ, *m. prezime.* — *xvi vijeka.* Ivan Hojsić. Mon. croat. 257. (1556).

HOKLIJAR, *vidi honkijar.*

HOKSJENAC, hoksjenč, *m. vidi osjenač.* — *Na jednom mjestu xvi vijeka (rača da h stoji samo pisarskom griješkom).* Hoksjenac i rutu ma nije kad iskati. M. Vetranić 1, 138.

HÖL, hōla, *adj. vidi oho.* — *Od xviii vijeka samo u pisaca koji ne znadu kad treba izgovarati i pisati h, po čemu se vidi da su sami dodali h u pismu a da su izgovarali ol, ola; između rječnika u Stuličevu (holi s dodatkom da je uzeto iz Bjelostjenceva gdje ove riječi nema: jamačno je Stulli našao u onakijeh pisaca).*

a. *adj.* Govori riči zle, holo i nepoštene. I. Grljić 46. Slomiti ću i podložiti moj holi vrat. 154. Svoju holu voju čini. 193. Ode Danijel prorok s oblastju proročanskom prid hologa Nabukodonozora. J. Banovac, pripov. 74. Oni nisu bili prilični poniznome Isukrstu veće holome Luciferu. 200. Dužni su paziti dobara svoji, niti ji razasipati u proždrllost i holu odiću. F. Lastrić, ned. 132. Prihodi Oloferno. 136. Digne svoju holu glavu. V. Došen 4b. Sokola koga nose krila hola. 18a. Slava holo kruue. 20a. Holo laži kad prodaje. 10a. Kano pavun tica dignu svoja hola lica. 65b. Što u svojoj holoj sili jednog slušat nisu htili. 216b. Da će žensko sime holoj zmiji ne glavu satrti. M. A. Rešković, sat. P7b. Zloćudni, holi, nepošlušni i samovoljni. M. Dobretić 333. Da sataru holu vjeru tursku. J. Krunpotić, pjesm. 5. Lasno ti je pjevat opojnu, još je lakše ponijet se holu. Osvetni. 1, 69.

b. *adv. hōlo.* Starijem holo odgovorio. S. Margitić, ispov. 15. Ština holo govoreći. I. Grljić 52. Grešnika nado holo nepošlušna. 196. Brezobrazno govore i holo uzdrzaju. F. Lastrić, test. 217b. Koji holo pogrđuju pravovirno krtjano. 274b. Sebe holo kad proslavi. V. Došen 23a. Svak, kada se holo slavi... 31b. Jeli uzrok igdi ima, tebe holo što nadima? 11b. Da se holo fali još i sada. J. Krunpotić, pjesm. 7.

HOLAST, *f. vidi oholast.* — *Na jednom mjestu u pisca čakarca (po vrlo iskravnu rukopisu).* Parjaj što svih holast slusti, zavidostju i ne žepi (?). M. Pologrinović 176.

HOLBA, *f. mjera za što žitko, po oke, nem. halbe.* — *isporedi polič.* — *Od xviii vijeka po sjevernijem krajevima.* Četiri olbe vina. Z. Orfelin, podr. 19. Ako je boca od jedno ice ili ti holbe. G. Pestalić 216. Onaj je sad pijan, naplaticu mu koju holbu vise. Vuč. poslov. 11.

HOLETA, *m. ime muško.* — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena.* Posjekosmo vojvodu Holetu. Ogled. sr. 181.

HOLGOŠTA, *f. mjesto blizu Novoga Brda.* — *xiv vijeka.* Crkvo Matī Božija u Holgošti. Glasnik. 24, 273. (1395).

HÖLICA, *m. vidi oholica.* — *xviii vijeka (vidi kod hol).* Nismo li te mi vidili, holicu, okrenuta? F. Lastrić, test. 165b. Povrativši se holicu na holosti. 208a. Vidičete holicu ponosne. svet. 31b. Rosa milosti Božije mimohodi holicu uzvišene i počiva na ponizni. ned. 34. Holica se prilikuje Luciferu. A. J. Knezović, ver. 27. Ili misli može biti ovaki holicu da je ovim imenom „paur“ opsovao i nagrdio dobroga čovika? M. A. Rešković, sat. L3b. Onda će poznati holicu, koliko im je štetu niova holost učinila. B. Leaković, nauk. 137.

HÖLIJA, *f. vidi oholija.* — *xviii vijeka (vidi kod hol).* Odagni od duše ovoga tvoga službenika svaki duh holiije i uznesenja. L. Terzić 113. One naše zle misli od holiije, od sržbe. J. Banovac, razg. 160. Zalosti se čovik, što rad svoje holiije ne može imati visoka gospostva. pripov. 12. Od holiije napuani. 69. Ovo izhodi od niove holiije. F. Matić 48. — *Na jednom mjestu: oho čovjek, isporedi holicu.* Hoće oni holija, da ti prija umreš nego se on ponizi. J. Banovac, pripov. 83.

HOLIK, *m. vidi oholik.* — *U jednoga pisca xviii vijeka (vidi kod hol).* O grišnici, holicu i priľubodivci. F. Lastrić, ned. 392.

HÖLIT, *adj. vidi oholit.* — *U jednoga pisca xviii vijeka (vidi kod hol).*

a. *adj.* Dinu holuti sličan. V. Došen iv. Za holutu tvoju glavu. 16a. Gledaj pokrov tvoj holuti! 20a. Pak zato li ti, holuti, ne moš sreću odoliti? 43b.

b. *adv. hōlito.* Holito se ne uzdiži. V. Došen 17a. Da holutu sve potlači. 42a.

HÖLITI SE, hōlim se, *impf. vidi oholiti se.* — *Od xviii vijeka (vidi kod hol), a između rječnika u Stuličevu (gdje se dodaje da je uzeto iz Mikalijua, ali u ocome toja nema, vidi kod hol).* Što se holiš, smrade? J. Filipović 1, 10a. Bog ovako se ponizio, a ja sam se holio! P. Filipović 55. Što se holi zemlja i pepeo? F. Lastrić, test. 42a. Imaš običaj holuti se i ponositi u lipoti i odići. ned. 18. Zato se ponose, holi i nasladuju u izpraznosti. 313. Zlo za dobro vrata, holecu se i ponoseći. 389. U tome da se holo što živinu porobiše. V. Došen 24a.

HOLNICA, *f. vidi oholnica.* — *U Stuličevu rječniku (mulier in superbiam elata).* — *Jamačno je sam Stulli načinio ovu riječ (vidi kod hol).*

HÖLOLAŽA, *m. homo vaniloquus, čovjek koji laže da sama sebe pohvali (jače nego hvališa, kod kojega se ne ističe osobito da laže).* — *U jednoga pisca xviii vijeka koji je sam načinio složivši osnove hol (koje vidi) i laž.* Hololaža sebe fali. V. Došen iv. Od tamnog hololaža nit' istina, niti svitlost, nit' se druga rodi kripost. 38b. Eto slave hololaži, koju lažuć sebi traži. 40a.

HÖLÖLUD, *adj. vanus, vidi tašt (o čeluletu).* — *U jednoga pisca xviii vijeka koji je sam načinio složivši osnove hol i lud.* Znam da mnogi milolaže, kad dobitka sobi traže, hololudog mnogo fale, dok ga falom pojažvale. V. Došen 35a.

HÖLOSLAVA, *m. homo ambitiosus, čovjek koji hlepi za slavom, za čašću.* — *U jednoga pisca xviii vijeka koji je sam načinio oru riječ složivši osnove hol i slava.* I s holosti smućen tako, o tom radi svakojako, da svit nejma drugu glavu neg njegovu vrtoglavu, o budale holoslave! o brez iskre svisti glave! V. Došen 42a.

HÓLOST, *f. vidi* oholost. — *Od xvii vijeka (vidi kod hol), a između rječnika u Stulićevu (uzeto u pisca Lastrića).* Po holosti sagriješ. M. Divković, nauk. 273^b. Po molitvi diže se holost. S. Margitić, isprov. 29. Holost prilikuje se lavu. 31. Željom od holosti želi imat poštenje. I. Grljičić 201. Ogañ... očistit će od holosti, od lakomosti, od bludnosti. J. Banovac, razg. 3. Koji svojom eretičkom holostju ne tijući ostavi ti zloće. izkaz. 17. Ona holost jest ukorenula se u glavam ženskim. J. Filipović 1, 42^b. I napuhavši se holostju (*Lucifer*). F. Lastrić, test. 41^a. Vide neklade, nenavidosti, tašte slave i holosti. ned. 369. Holost, lakomost, bludnost. A. Kanižić, utoč. 212. Tko se diže u holosti. V. Došen 8^b. Holost je tašta slava. 20^a. Druge slave ne ima neg' što holost neg' nadima. 41^a. Koji sada u holosti bisno vlada. 44^b. Uzrok od toga nemira biše oštro vladauē krajevo oli holost bānā. And. Kačić, razg. 23. Ne znam iz kakve holosti, natoprē dolamu na livo rame a šešir na desno oko. M. A. Rejković, sat. L3^a. Poiniznost protivā holosti. M. Dobretić 202. Pun visokoumija i holosti biti. D. Obradović, sav. 83. Sad ga probuđuje na neustrplivost, na srǧbu i na holost. B. Leaković, nauk. 219. Jer je holost vaša dodijala. Nar. pjes. vuk. 5, 260. Od holosti i od uzgornosti. Nar. pjes. juk. 93.

HOLOUŠ, *m. ili f. (?) ime mjesta.* — *xvii vijeka.* Holouš. (*god.* 1682). S. Novaković, pom. 150.

HOLSTVO, *n. vidi* oholost. — *U jednoga pisca čakavca xvi vijeka.* Ne vaǧa srđstvo kadi ni jakosti a maile holstvo gdi ni blaga dosti. P. Zoranić 53^a.

HOLA, *f. stola (u katolika), petrahil (u pravoslavniĳeh).* — *U Stulićevu rječniku:* 'stola, fascia nota (quam ap. Christ. sacerdos lumenis impomit)' *s dodatkom da se naholi u pisca Dragičevića.* — *nije dosta pouzdano (ali vidi i hoļeva).*

HOLAČ, *Hoļca, m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Schem. zagr. 1875. 26².

HOLAČE, *f. pl. selo u Bosni u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 62.

HÓLEV, *f. vidi* hoļeva. — *U naše vrijeme u Istri.* D. Nemanić, čak. kroat. stud. 1, 67.

HÓLEVA, *f. bječva.* — *U naše vrijeme u Istri.* D. Nemanić, čak. kroat. stud. 1, 32. — *Riječ je praslavenska nepoznata postauā, isporedi stslav. hoļeva, czerĳa, rus. холивa, халива, grlo u čizme, poļ. cholewa.* — *Nahodi se na jednom mjestu u pisca čakavca xvi vijeka.* Ili Osiņove hoļeve ili svetoga Petra glavu vide. Postila. K4^b. — *Hoļevi, f. (?) pl., gen. hōļjev, bječve.* Omišalj na Krku. — *isporedi hoļev.*

HOLAČEVAC, *Hoļevca, m. prezime.* — *U naše vrijeme u Hrvatskoj.*

HOLAČEVAC-SELO, *Hoļevca-sela, n. selo u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdijel. hrv. 39. — *zove se i Hoļevčevo Selo.* Schem. segn. 1871. 16.

1. **HOMAR**, *m. ime mjestima.* — *a) selo u Bosni u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 10. — *b) selo u Hercegovini u okrugu sarajevskom.* 28. — *c) ime planini u Bosni.* F. Jukić, zemļop. 27. 55.

2. **HOMAR**, *m. u Stulićevu rječniku:* 'augur, auspex, hariolus' *s dodatkom da je uzeto iz brevijara.* — *nepouzđano.*

HOMER, *m. selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdijel. hrv. 46.

HOMOL, *m. selo u Bosni u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 38.

HOMOLAČ, *Homoļca, m. zaselak u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdijel. hrv. 34.

HOMÓĽE, *n. ime mjestima.* a) *kraj u Srbiji u okrugu požarevačkom.* — *od xiv vijeka (vidi u Daničićevu rječniku).* — *između rječnika u Vukovu (Omoļe, theil der požarevačka nalija, wo die Mlava entspringt), i u Daničićevu:* 'Homoļe', kraj u sadašnjoj Srbiji u okr. požarevačkom: car je Lazar dao crkvi bogorođičinoj u Ždrijelu braničevskom nekoliko sela, u Omoļu' (Mon. serb. 194 god. 1380). u prijelisu koji je mjesto originala i po kom je prvi put i štampano stoji 'Homoļu'. — A do Ivka od Omoļa Živka. Nar. pjes. vuk. 2, 202. — b) *selo u Hercegovini u okrugu mostarskom.* Statist. bosn. 238.

HOMOLAČA, *f. mjesto u Banatu.* Omoļica. Sem. prav. 1878. 54.

HOMÓĽKA, *f. ženske čelade iz Homoļu (vidi Homoļe, a).* OmóĽka. I. Pavlović.

HOMOLSKĪ (hómolskĭ), *adj. koji pripada Homoļu (vidi Homoļe, a).* — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Vukovu (omoļski) i u Daničićevu (homoļskij, omō Homoļe).* Izbegu omoļsky. Okáz. pam. šaf. 78. (oko 1501).

HOMORANI, *m. pl. u Daničićevu rječniku:* 'Homorani', selo manastira Treskavca: 'Homorani' (Glasnik. 13, 374). bilo je u Babuni: 'selo u Babuni Homorēne' (Glasnik. 11, 134 god. 1336—1346). međa mu je išla 'na putu prisadsky... objemjušte vsu Lukavicu' (Glasnik. 11, 134). to je bez sumnje sadašnje selo blizu Prilipa koje Haln (reise 183) piše 'Moran'.

HOMORANSKI, *adj. u Daničićevu rječniku:* 'homoranskyj', omō 'Homorani': 'na klisuru homoransku, vse pravine homoranske' (Glasnik. 13, 371). 'homorēnsku meždū' (Glasnik. 11, 133 god. 1336—1346). 'vsu pravinu homorēnsku' (134).

HOMORJE, *n. u Daničićevu rječniku:* 'Homorije', Altinu je išla međa 'u Homorije' (Mon. serb. 94 god. 1330).

HÓMOT, *m. tačka za lozu.* — *U naše vrijeme u Istri.* D. Nemanić, čak. kroat. stud. 29.

HOMOTARIČ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Schem. zagr. 1875. 210.

HOMŪC, *m. vidi* homut. — *U Vukovu rječniku:* omuč, vide omut *s dodatkom da se govori u Baraui.*

HOMŪČAK, *homučka, m. dem. homuč.* — *U Vukovu rječniku (omučak).*

HOMURITI SE, *homurim se, impf. nrgoditi se.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* v. nahomuriti se.

HOMŪT, *m. jugum; manipulus.* — *-u stoji nj. neglašnega ā.* — *Riječ je praslavenska (sa značenem: jaram, ajam), isporedi stslav. homatъ, rus. хомутъ, češ. chomout, poļ. chomať.* — *Nepoznata postauā; misli se da je srviem. komat i novovnem. kunet došlo iz slavenskoga jezika.* a) *jugum (libra), jaram (u mjerila).* — *samo u nekijem starijem rukopisima u kojima se ovako zove znak u zodijaku u koji ulazi sunce mjeseca septembra (lat. libra), a u drugijem se rukopisima zove jaram, vidi:* Jedan zodijak štampan u Tihouravovu n. 361—363, iz rukopisa naše južne, t. j. upravo srpske domovine... mjesto 'jaram' ili 'jaram' prevodi vazda slovom 'homut'. V.

Jagić, star. 10, 120—121. *i u dubrovačkom rukopisu xvi vijeka (Zbornik) stoji pet puta homut među djevoja i škripjiv. 127. — b) u našem jeziku ima obično drugu značenja, za koja nije jasno kako su se iz praslavenskoga razvila. aa) homut sijena, šaka sijena. — između rječnika u Vukoru (n. p. sijena 'handvoll', 'manipulus'). Devojka donese kotao s vodom, homut sena, klekne i tare. M. P. Šapčanin 1, 34—35. — može biti da je slično orome značenje i u dva primjera xvi vijeka: Vlasi u homut spleteni. M. Vetranić 2, 82. Muhe se sklopše sve zajedno u homut. 2, 167. — bb) odveć gusta šmna ili trihak, gde još ima i pavita. 'Ode zec u omut, pa ga nema' u selu Biosci u užičkom okrugu u Srbiji. S. I. Pelivanović.*

HONAKAR, HONČAR, HONČIJAR, *vidi* honkijar.

HONDEL, *m. ňeki nakit (dosta dug komad drveta pokriven platinom raznih bojâ sa zaboljenijem zlatnijem ili srebrnijem iglama) što žene (udate) nose na glavi u Konarlimo. — Od xvii vijeka: u prvom primjeru ne zna se, jeli isto značenje (prerezati s kim hondeļ, kao da je svaditi se, ili razdijeliti se, o mužu i ženi); u drugom primjeru nije u pravom značenju; između rječnika u Vukoru: 'art frauenhaube', 'mitrae genus' (s dodatkom da se govori u Konarlimo). Prerezat ću s tobom hondeļ (kaže muž ženi), znat mi erknuti, i uteć) ću tja od tebe u strmen ļuti. V. Menčetić. app. not. 2, 277. Ter prosule (dumne) taj hondeļ niz glavu. I. Đorđić. pjes. 195. Žena ima hondeļ a devojka nosi kapu pod ubruscem. prije je bio običaj da devojka kad je prešla godine udadbe a ne udala se, da je morala nositi hondeļ s kitom šarenom (jer žene nose bijele kite) i bez glavičatijih iglica koje se vide na hondeļu muzatcia. V. Bogišić, zborn. 129. (Devojka koja se s kim zaboravila) sada smije (nositi) djevojačko odijelo), ali prije nije smjela nego je na glavi morala nositi hondeļ kao i udate žene. 632.*

HONDIĆI, *m. pl. selo u Hercegovini u okrugu mostarskom. Statist. bosn. 236.*

HONDRĀICA, *f. kao da je ženski nadimak. — U komediji dubrovačkoj xvi vijeka. Sada mi po Mariji teći hondrećin. N. Najašković 1, 269. Marija hondreća došad... 1, 270.*

HONKIJAR, *m. pers. tar. chūnkār, car, kraj. — U rukopisu xv ili xvi vijeka (može biti da treba čitati hončar ili hončijar). Veliky honkijare i anasare Aleksem dre! Aleks. novak. 101. Nasari i veliky honkijari. 103. — U drugome je rukopisu pisano hokijar. Veliki hokijare i nasare. 101. Hokijari. 103. — U trećemu je pisano honakar. Aleksandar nasar i veliki honakar. Aleks. jag. star. 3, 294.*

HONAD, *m. u Daničevu rječniku: Honadi, prezime Sibinjanin Janku; veliky vojvoda Honadi. Janoš. Okáz. pam. šaf. 79. cf. 'Jan kuli.*

1. HOP, *interj. govori se kad se skače. — Isporuču op. — Od xviii vijeka. Ufate so skladno lupaj, toji rogu lakih lupaj: Pam pribira svirku. osp. atir veli M. Katanić 75. Naj prije skoči, pa onda neči hop! Nar. posl. vuk. 187. — Onda se tako zaleću pa hop! preko vode na drugu stranu. Nar. prij. vuk. 6. Pa moji šiljevi, opančići, a dva pusta kaišići, hop — košu do zemlje. M. P. Šapčanin 1, 35. — *vidi* u lup hop.*

2. HOP, *glas u neke ptice. — Na jednom mjestu xviii vijeka. — Mi smo kako ptica kukavičiji koniče zvata, koja patko lina ovako piva: hop, hop. D. Rupić 196.*

HÖPNUTI, *höpnêm, pf. skočiti, skoknuti. — Postaje od 1. hop. — Na jednom mjestu xviii vijeka. Ne sjeđ' vazdan, s tog čefenka hopni. I. Zaničić 135.*

HOPOTATI, *hopoćem, impf. riječ onomatopajska, kojoj ne znam značenje. — U naše vrijeme u Istri. Previšani hlopotani (govoreć hopoću). Nar. pjes. istr. 2, 166.*

HOPOVO, *n. manastir i selo u Slaroniji u županiji srijemskoj. Razdijel. hrv. 143. Stari manastir Hopovo, otkud je po nekom vremenu novi manastir proizišao, podigao je iz osnova sv. Maksim despot vladika krušedolski oko god. 1480. Šem. prav. 1878. 129. Hopovo (mon.). S. Novaković, pom. 150.*

HÖPSA, *vidi 1. hop. — na Rijeci. F. Pilepić. — Biće iz nemackoga.*

HÖPSASA, *vidi 1. hop i hopsa. — U Istri. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 2, 60.*

1. HÖR, *m. zvoč. chorus, nekoliko čeladi što zajedno ňešto pjeva (po grčkoj riječi). — isporodi 3. hora, kor. — Od xv do xviii vijeka, a između rječnika u Vrančevu (chorus?). a) anđeli se dijele u deset hora. Meu hori anđelskimi. Živ. kat. star. 1, 224. Anđeli horof svih. Đ. Baraković, vil. 289. S anđelskimi devet hori. jar. 6. Dostojan bude najči se s hori anđelskimi. B. Kašić, nasl. 201. Postavljena u slavu vrh svih hora i vojska od anđela. is. 109. — b) u prenesenom smislu, koje mu drago mnoštvo čeladi (u prva tri primjera nije jasno značenje, te ne znam uprav, spadaju li omo). Ne daj nas pod njih hor. M. Marulić 31. Bili bi blaženi u svem svomu horu. 42. Da ti ne bude par u mnogih gospoj hor. 44. K ňemu se kupi zbor starešin od grada, plemena prvi hor ki skupno š ňim vlada. D. Baraković, vil. 112. Vas hor od pravednih. B. Kašić, ist. 116.*

2. HÖR, *m. zav. čorjek. — Biće postalo od horjatin. — U naše vrijeme u Istri. Hor 'homo nequam'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 12.*

1. HORA, *f. regio, zemlja, kraj, grč. zōgē. — xv i xvi vijeka (prva tri primjera iz xviii vijeka uzeta su po Daničevu rječniku iz bugarskoju spomenika). a) između rječnika u Daničevu. Horē vsej dąbrovništstěj... Po vsej horē carstva mi. Mon. serb. 2. (1217—1241 ne 1186—1196). V skopskağ hora. 3. V. horē zletovcěj. Glasnik. 13, 296 (1336—1346). Gradov. i hora. Mon. serb. 363. (1130). — u orijem se primjerima istiće kao suprotno gradu: Ni gradi ni hora ne pokloniše se. M. Marulić 9. Ter ki su u Siriji grade ter njih hore (traze). 16. Grade, horu toje dokol budemo imit. 11. Vidiš pogorile polaće i hore. P. Zoranić 57b.*

2. HÖRA, *f. tempus opportunum; libido. — Postaje po svoj prilici od grč. ὥρα, vrijeme; h može biti došlo po tome što se pomiješalo s 1. hora. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikulčinu (hora, vrijeme podobno tempus opportunum, commodum, u Belinu (vidi kod b), u Staličevu (tempus opportunum, commodum, oestrum, voluntas, ingenium s primjerom: Dobre si hore, dobra ti je hora tibi bene est), u Vukoru: ora (ὥρα) die rechte zeit' tempus opportunum' s primjerima: Ora vino pije, a naujera dug naplaćuje (Nar. posl. vuk. 241). Listaj, goro, kukaj, kukavico: nek se čini ora za ajduke.*

a. vrijeme zgodno, prigoda. Ovo je sad hora od košut naj veće. N. Najašković 1, 225. A dobru tuj horu poznal su kroz smilj moj svi oči ki pokoru patil' su za grili svoj. D. Rašina 68b.

Oru ima svako vreme (*smrt*). V. Došen 49^b. Tad bi hora smrti. M. Kuhačević 120. Ora bi ti putovati bilo. Nar. pjes. petr. 1, 154. Kad doraste Ivane dijete, kad doraste koža i oružja, a Jelica devojačke hore. Nar. pjes. kras. 1, 103. — *Po svoj prilici spada amo i otaj primjer*: I ta ih bi hora da Turke razbiše. I. T. Mrnavić, osm. 42.

b. kao da znači: žela (ali običnije u zlu smislu). — *Po seaj je prilici ista riječ što kod a.* — *U jednoga pisca čakavca xvii vijeka, a između rječnika u Belinu*: hora (è proprio delle bestie) libidine, libido^a 437^b, i u *Stuličevu* (*vidi* *srijeda*). Ne zna Boga ni človiaka, buduće blago ņemu hora. Đ. Baraković, vil. 170. Da pade ta hora ņegovih tamnih zlob. 284. Pogodna t' budi čes napritkom tva hora. 329.

3. HORA, f. *vidi* horo. — *xvi i xvii vijeka*. Pojete pjesance livadom u horu izvodeći tance. M. Vetranić 1, 66. Gđi su tanci, gđi su hore? 1, 246. Hore i tance gdje vile vodjahu. 2, 107. I donesi dipli s sobom, er ću vodit' horu s momom. N. Naješćković 1, 242. Zavrgoše opet horu, ter satiri igrat staše. A. Sasin 192^b. — *U prenesenom smislu*: Svoj turačkoj hori (*pisac* *tumači* skupščina) ta prah biše hraņen. B. Krnarutić 40. *vaju da je takovo značenje i ovdje*: Svak ućin' odluku tašća trga hore ostavit tu buku. J. Armolušić 70.

4. HORA, f. ime žensko. — *Prije našega vremena*. S. Novaković, pom. 111.

HÖRAN, hōrna, adj. *voľan, spreman, spravan* (o čeladetu). — *Postaje od 2. hora.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stuličevu* (alacer, promptus, opportunus, commodus^a) i u *Vukovu* (oran, bereit, aufgelegt zu etwas, paratus, promptus^a). Horan domaćin, horni i gosti. Nar. posl. stoj. 77. I ona i on svakad su ornj da pojedu što lepo. M. Đ. Milićević, zim. več. 250. On oran, a rućak za ņega dobar. let. več. 64.

HÖRAST, adj. *zao* (o čeladetu). — *Vidi 2. hor od čega postaje.* — *U naše vrijeme u Istri.* — (S čakarskijem akcentom) horāst, nequam^a. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 2, 32.

HÖRDŌV, hordōva, m. *vidi* hardov. — *U naše vrijeme u ugarskih Hrvata, a između rječnika u Jambrešičevu* (dolium^a) i u *Stuličevu* (v. bačva). Tri hordove vina žpili. Jačke. 137.

HOREST, m. Myagrum sativum L., *ņeka biľka, vidi* žuman, lanova travina. Horest, duralia (u *rukopisima xviii vijeka*), Myagrum sativum L. B. Šulek, im. 109.

HÖRIņA, f. *nepošteno žensko čelude.* — *Postaje od 2. hor koje vidi.* — *U naše vrijeme u Istri.* Horiņa, femina immunda^a. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 1, 34.

HÖRJAČKI, adj. *vidi* horjatski. Blago onome koji se na ljudsku krv namjeri a teško na orjačku. Pravdonoša. 1851. br. 21.

HORJADIN, m. *vidi* Hajradin. — *U narodnoj pjesmi xviii vijeka*. Jel' u dvoru zet Horjadin vojvoda? Nar. pjes. bog. 291.

HÖRJADSKI, adj. *vidi* horjatski. — *U jednoga pisca xviii vijeka; treba paziti da postaje od horjad* (*premda ova riječ drugdje nije potvrđena*) što je bliže turskoj riječi od koje postaju horjat i horjatin, a i da značenje (*tjamaćvo: sejački*) *boľe odgovara turskome*. On se biše vas priobrazio, na ņemu su orjadske haľine. And. Kačić, razg. 138^b.

HÖRJASKI, adj. *vidi* horjatski. O devojko soja horjaskoga. Pjev. crn. 219^a.

HÖRJAT, m. *vidi* horjatin. Bi mi rekla sva butun Krajina: Vid' horjata, Orlanović Muja! Nar. pjes. hōrn. 1, 261. Orjat, nikogović, čovjek bez pošteņa. u Nar. pjes. here. vuk. 358.

HÖRJATIN, m. *psovka čovjeku, kao* ugursuz, huľa, lopov itd. od tur. horjad, neotesan čovjek (od novogrč. χοροίτης, seľak). — *isporedi* horjat. — *Od xviii vijeka* (*vidi i kod* horjadski), a između rječnika u *Vukovu*: (χοροίτης, bauer^a) ,halunke, spitzbube^a, ,nebulo^a. — Horjatin, tristo^a. S. Budmani 415^a. Horjatine i horjatski sine! Nar. pjes. vuk. 1, 267. Sta me tresti horjatin, da već crņe biti ne može. M. P. Šapćanin 1, 52. — *U množini ostaje in*: Ti sa sobom vodiš horjatine: horjatina kuma i devera. Nar. pjes. vuk. 2, 338. *ili može ispasti* (ako ovaj primjer ne spada pod horjat): Ti orjate zoveš u svatove. Nar. pjes. marj. 11.

HÖRJATKA, f. *psovka ženskome čeladetu kao što je horjatin muškome.* — *isporedi* horjatkiņa. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu*: (schimpfwort) das weibliche von' horjatin. — Da je Imbra horjatka rodila. Nar. pjes. vuk. 1, 473. Al' orjatka orjatsko koleno sa koņa ga udara kamgijom. 3, 38.

HÖRJATKIņA, f. *vidi* horjatka. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu*. Horjatkiņo, Bugarka devojko! Nar. pjes. vuk. 2, 338. Orjatkiņo ne moja devojko. Nar. pjes. petr. 2, 614. Od' otolen, jedna orjatkiho! Nar. pjes. marj. 11.

HÖRJATLUK, m. *osobina onoga koji je horjatin, tur. horjadlyk, neotesanost.* — *isporedi* horjastvo. — *U Vukovu rječniku*: orjatluk, die schelmerei^a, nequitia^a.

HÖRJATSKI, adj. *koji pripada horjatima, horjatinima.* — *isporedi* horjadski, horjački, horjaski. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (spitzbuben-, ,nebulonum^a). Horjatine i horjatski sine! Nar. pjes. vuk. 1, 267. Da je Imbro rod horjatskoga. 1, 473. Oua kuja, orjatsko koleno, u vino mu bendeluke meša. 1, 543. Id' od mene, orjatsko koleno! 3, 38. Horjatine i horjacksi sine! Nar. pjes. here. vuk. 15. Ako bide roda horjaekoga. Pjev. crn. 121^a. Ide mu nazadak ka' orjatskom detetu. Nar. posl. vuk. 96.

HÖRJATSTVO, n. *vidi* horjatluk. — *U naše vrijeme*. Bogatstvo pokriva horjatstvo. Nar. posl. vuk. 17.

HÖRLINA, f. *vidi* harlina. — *U Stuličevu rječniku*: capraria, i u *Šulekovu imeniku*: Horlina, capraria (u starijem rukopisima), Galega officinalis L., v. harlina. 109.

HÖRO, n. *kad se skupje mladići i djevojke u selu na gumno, te igraju* (plešu), grč. zogs. — *isporedi* kolo. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu*: (u Crnoj Gori, a i u istočnijem krajevima Srbije, osobito po varošima) vide kolo. — oro (u Crnoj Gori) s primjerom: Otišao na oro. — Pod onom gorom visokom, pod ņom igra divno horo, u to horo sve junaci. (*iz gornjeje primorja*). Nar. pjes. vuk. 1, 342. Bilo je u nekakvome selu horo na poklade, pa nevjeste i djevojke uhvate kolo. Nar. prip. vre. 17. ,Horo' zove se skupština seoska kad igraju i pjevaju na gumnju. Pravdonoša. 1852. 9. Sada igraju ,šareno horo'. M. Đ. Milićević, jur. 97. Posle se izmieniše pa svi igraju to naše oro, to sremačko kolo. M. P. Šapćanin 1, 94. Zaigrasmo i mačvanku i oro i ne-da-grivnu. 1, 104.

HÖROZ, m. *pijetao, pers. chorūz, tur. horoz, horos.* — *Od xviii vijeka a između rječnika u*

Vukovu: oroz, 1. (u Bosni i Slavoniji) vide pijetao. 2. vide orlič. *a) u pravom smislu*. Oroz iliti pivac. F. Lastric, ned. 174. Zaradi dobro ne pečena oroz. A. J. Knezović 125. Dokle njegov oroz ne zapiva. M. A. Rejković, sat. 16^a. Na priliku: petnaest kokoši jedan oroz seb' u društvu prosi. J. S. Rejković 158. Što j' odviše mladili orozova. 280. Kol'ko ima u šniku proje, ja toliko imam orozova. Nar. pjes. kras. 1, 67. Gdje je ona pripravila pečena oroz. Nar. prip. bos. 1, 27. — *b) tetrijeb*. Tetrao urogallus L. Đ. Kolombatović, progr. spal. 1880. 34. i u *Lici*. S. Brusina. — *c) vuk, svrdao, orlič (u puške)*. — u *Vukovu rječniku*.

HORTIJAT, *m.* u *Daničićevu rječniku*: 'Hortijati', manastir kod Soluna: 'Hortijati konj Soluna' zida ili ponovi kraj Milutin (Okáz. pam. šaf. 60).

HORUGA, *f.* vidi horugva. — Na jednom mjestu xvi vijeka. Horuge s ubrusi razdrte na poli. M. Marulić 255.

HORUGVA, *f.* zastava, barjak. — *ispoređi* horuga, korugva. — *-u- stoji mj. negdašnjega a.* — *Osnova je praslavenska, ispoređi stslav. horagy, rus. хоругвь, čes. korněha, polj. chorągiew.* — *Od got. hrunga, motka.* — *Od xv do xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu (vexillum, signum, trophaeum)*. Kon' nega usajena horugva čulitaše. M. Marulić 13. S horugvu od dobitja. Naručn. 37^b. Uznašamo ovu horugvu križa. Š. Budinić, sum. 8^a. Mogu nositi svoj stijeg aliti horugvu. A. Gučetić, roz. mar. 73. U red postave horugve, zastave. Đ. Baraković, vil. 62. Horugve jur verne tamo obraćaju. I. T. Mrnavić, osm. 100. Jahaše s junaki, u kih su zastave, horugve i dundar. B. Krnarutić 11. Z barjakom aliti so orugvom razvitom (ili je štamparskom griješkom mj. razvitom ili stoji prema barjakom). S. Margitić, fal. 17.

HORUGVICA, *f.* dem. horugva. *a) u pravom smislu*. Na noj (sulici) horugvicen (nosći). M. Marulić 12. Panetjuj mojom kako vitar horugvicom odkud obrne obrača. P. Zoranić 16^a. — *b) ime planini*. u *Daničićevu rječniku*: planina kod Sinajinaca: 'planina Sinajincev' Horugvica' (Glasnik. 15, 296 god. 1348?). 'k. Horugvici' (296).

HORUN, *m.* u *Daničićevu rječniku*: 'Horun', selu je Vojincima išla meda preko Horuna' (Sr. let. 1847. 1, 52 god. 1381).

HORUPANI, *m. pl.* u *Daničićevu rječniku*: mjesto kod kojega je imao nje manastir Trskavac: 'Horupan' (Glasnik. 11, 131 god. 1336-1346). 'vyše Horupan...' (Glasnik. 13, 375). bilo je blizu Krivogaštana koje vidi. cf. horupanskyj.

HORUPANSKI, *adj.* koji pripada Horupanima. — U *Daničićevu rječniku*: 'horupanskyj', 'horupan': 'do mede horupan'ske i do puti krivogaštanske' (Glasnik. 13, 375). manastir je Trskavac imao živije v. oblasti h(or)upanskim' (Glasnik. 11, 131 god. 1336-1346). 'horupansku' (131).

HORVAČANI, *m. pl.* selo u Bosni u okrugu banolučkom. Statist. bosn. 92. vidi Horvačani.

HORVAČANIN, *m.* na jednom mjestu xvii vijeka ne ma se, jeli prezime, ili znači: 'vojek iz sela Horvačana. Od mene Huzojin odabaše Horvačanima grada Jasenovca. Starine. 11, 151. tako 1676-1692.

HORVAT, Horvata, *m.* vidi Hrvat, maj. Horvát. — *Od xvi vijeka (vidi kod b), a između rječnika*

u *Mikačinu* (vidi Hrvat), u *Bjelostjenčevu* (Horvat, Hrvat, Croatia, Illyricus'), u *Jambrešičevu* (Croata'), u *Voltiđijinu* (Horvat i Hrvat, Croato, Illyric', Kroat'), u *Stuličevu* (v. Hrvat). *a) u pravom smislu*. Štagal od nimačke riči zovu Horvati. J. S. Rejković 25. — *b) kao prezime*. Selo Matea Horvata. Mon. croat. 263. (1569). Matejaš Horvat. 277. (1576). Gabrijelom Horvatom. 294. (1592). Horvat. Schem. zagr. 1875. 262. — *c) u jednoj narodnoj pjesmi zove se neki junak od Horvata Mato; jeli ondje Horvat ime muško? prezime? ime mjestu (ispoređi Horvati i Horvačani)? To je junak od Horvata Mato. 3, 343 i još na nekoliko mjesta.*

HORVATI, *m. pl.* ime mjestima u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj. *a) mjesto u Zagrebu*. Schem. zagr. 1875. 64. — *b) selo*. Razdijel. hrv. 82.

HORVATICA, *f.* vidi Hrvatica (radi postaća vidi Horvat). — U *Voltiđijinu rječniku*.

HORVATIĆ, *m.* prezime (vidi Horvat). — U naše vrijeme. Schem. diac. 1877. 44.

HORVATINOVIĆ, *m.* prezime (vidi Horvat). — U naše vrijeme. Schem. zagr. 1875. 262.

HORVATOVAC, Horvatovca, *m.* pustu u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj. (kajkavski) Horvatovec. Razdijel. hrv. 99. — *Rudi postaću vidi Horvat.*

HORVÂTSKÂ, *f.* vidi Hrvatska (vidi Horvat). — U jednoj piscu Slavoncu xviii vijeka. U Horvatskoj loza zove se oni atar... J. S. Rejković 52. U Horvatskoj kod naših ljudi. 280. — *I ime selu u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj*. Razdijel. hrv. 100. — *I zaslak u županiji varaždinskoj*. 92.

HORVÂTSKI, *adj.* koji pripada Horvatima. — U dva pisca Slavonca xviii vijeka, a između rječnika u *Bjelostjenčevu*, u *Jambrešičevu*, u *Voltiđijinu*. Od vandalskog i od horvatskoga... jezika. M. A. Rejković, sat. B5^b. Koje bolja na horvački nego na onaj među slavonskim i srimskim pukom običajni jezik padaju. I. Jablanci 6.

HOSIĆI, *m. pl.* selo u Bosni u okrugu travničkom. Statist. bosn. 190.

HOSNIK, *m.* selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj. Hostnik. Razdijel. hrv. 44.

HOST, *m.* vidi hustolina. Host, češ. chvost (rep), traubenkamm (Sabjar, u primorju). B. Šulek, im. 109.

HOSTINE, *f. pl.* vidi hustolina. Kad se grožde izmasti pa vino prokuha i otoči, onda ono što ostaje zovu (s čakavskim akcentom) 'hostine'.

HOŠAF, *m.* vidi hošap. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu* (ošaf). Reći su to, ne ošaf... ošaf jest suho voće. J. Rajić, boj. 14. Ošaf, jelo koje se na pošletku jede n. pr. poslije meda pomiješanog sa mladim kajmakom što je preslatko kad se pije kiselo mlijeko. L. Stojanović.

HOŠAP, *m.* suho voće, pers. hošab, tar. hošab, hošaf, dobra voda; 'neko slatko piće što se napravla od suha i kuhana voća. — *ispoređi hošaf.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (ošap, suho voće, kno n. p. šlive, jabuke, kruške itd. s primjerom iz narodne pjesme: Dovojka se veselila: 'Udaću se k jeseni'; a majka je kara: 'Nomaš, kujo, dara', 'Imam vreću ošapa, svakom svatu po šaka'). Voće i ošap i drugo malenkosti. V. Bogišić, zborn. 282. Ošap, l. suhe šlive ili kruške koje se ostave preko zime za kuhanje. 2. jelo skuвано od suhe šlive ili kruške. M. Ružičić.

1. HOT, *f.* *vidi* hoćeće. — *isporedi* 2. hot. — *xiv vijeka* (*vidi* F. Miklošić, lex. palaeoslav.² *kod* hoty) *i u dva pisca čakavca xv i xvi vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (*s dodatkom da je uzeto iz misala*). Božja bo to bi hot. M. Marulić 63. Usilnu hot izpuniti. P. Zoranić 1^b. Ali da ju usilna hot silovaše. 27^a. Samo za veće znati, hot moja a ne za nerazbor to reče. 54^a.

2. HOT, *m.* *vidi* 1. hot. — *Na dva mjesta xv i xvii vijeka*. Jure u mom hotu ni neg ņoj ugodit. P. Zoranić 13^a. Koj narav ostavi um, hot smin, svist, razbor. Đ. Baraković, vil. 15.

3. HOT, *m.* *vidi* kod Hoti.

HŌTA, *f.* *vidi* 1. hot, hoćeće. — *xviii vijeka*. (Hotta^o) volontá. S. Budmani 418^a.

HOTAČKI, *adj.* *koji pripada Hoći (pod a)*. — *isporedi* hočki. — *Na jednom mjestu xv vijeka, i otale u Daničićevu rječniku* (hotčeskyj). Od hercegove zemlje sanžak-*begu* i novskomu i hotačskomu kadič. Mon. serb. 474. (1456).

HŌTAN, hŏtna, *adj.* *koji (drage volje) hoće*. — *isporedi* hočan. — *Od xiv do xviii vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (cupidus, avidus, appetens^o) *i u Daničićevu* (hotnъ libens^o).

a. *adj.* a) *ono što se hoće izrečeno je podložnom rečenicom u kojoj je da*. Mi ne bismo hotni da se gospodinu knezu Pavlu u ničem huđe ne učini koliko nam vlastêms. Spom. sr. 1, 14. (1398). Nêsmo hotni da nitko trži ljudscêmi mesi. 1, 31. (1400). Mnogo hotni bêhomo da dođe gospodin knez. 1, 42. (1402). — b) *ono što se hoće izrečeno je infinitivom*. Naj mañšemu vlasteliću u Bosni ne bismo hotni žal̆ učiniti. Spom. sr. 1, 33. (1400). Mi vaši sruđeni prijateje hotni smo vsu vašu voju i prošeni je ispluniti. 1, 41. (1402). Radi smo i hotni vašoj ljubv̆ ugoditi. 1, 46. (1403). Dubrovnik hotan̆ je bil̆ v̆zda i jest̆ vsakomu po zakonu i po pravd̆ opraviti. 1, 78. (1406). Jer̆ bi hotan̆ od nasi čuti. 1, 157. (1421). Ona buduć sasvim hotna čudni lov loviti. P. Zoranić 38^a. Nijesu hotni izprazno stajati ni sidjeti. M. Divković, bes. 412^b. Nikako nijesu hotni svojijem vlastitijem tijelom i životom drugomu poslužiti. 569^b. — c) *ono što se hoće stoji u dativu*. Da bil̆ hotan̆ miru. Mon. serb. 368. (1432). — d) *nije izrečeno što se hoće nego se razumije po smislu*. Nije ktio ikoga zapisati nego vojnika povelja i hotna. J. Matović 174. — e) *u jednom primjeru stoji u pasivnom smislu, vidi* hočan, 1, a. Ovako je do sad vas svijet mislio, u sljepilu živio, krepos čistoće ne zno, hotnu neplodnos potištio. A. Kalić 469.

b. *adv.* hŏtno, *vidi* hotimice. — *Između rječnika u Belinu* (voluntarie^o 777^a) *i u Stulićevu*: voluntario, voluntarie, sponte, sua sponte, ultro etc.^o Hotno smrt zovu. Š. Menčetić 299. Zakrivajuć hotno koji grijeh smrtni. I. A. Nenadić, nauk. 42. Da bi licimirac hotno i povoljno ove sakramente primio, bi li se utišio u niemu pečal? I. Velikanović, uput. 3, 14. Nije hotno i svojom vojom. 3, 64. Da ako je neplodnos toliko prikorna u onijem, kojijem bješe narav plodnos sakratila, koliko je ružna u onijem, koji zasve sadruženi hotno sebi plodnos uestežu? A. Kalić 468.

1. HOTAŃ, hotna, *adj.* *vidi* hočan i hotan. — *Samo adv.* hotno *na jednom mjestu xviii vijeka*. Promishi, koja je stvar uvrijediti navlaš i hotno Mariju. Čestitosti. 34.

2. HOTAŃ, hotna, *m.* *selo u Hercegovini u okrugu mostarskom*. Statist. bosn. 250.

HŌTÁŠ, *m.* *ime muško*. — *Od prije našega*

vremena, a između rječnika u Vukovu. Hotaš. S. Novaković, pom. 111. Pa dozivje Đurović-Hotaša. Oglad. sr. 38.

HŌTE, *vidi* kod hotjeti.

HOTEH, *adv.* u Bjelostjenčevu i u Voltigijinu rječniku: u oba kod hote. — *Nepouzdana riječ: može biti da u Bjelostjenčevu rječniku stoji štam-parskom griješkom mj. hoteč, a da je Voltigij ođavle prepisao kako je našao*.

HOTEMICA, *f.* *vidi* hotimica. — *Na jednom mjestu xvii vijeka (ali jamačno e stoji samo štam-parskom griješkom mj. i)*. Mnozijem se digoše hotemice od kojijeh kojegodi s volikom pohvalom od sfakoga obratiše se na sfet život. B. Kašić, in. 54—55.

HŌTI, *m.* *pl.* *arbanaško pleme blizu škadarskoga jezera*. Kupiče Hote i Klimente. Pjev. crn. 75^b. On doziva i Hasana od Hotah glavara. 248^a. — *o jednome čovjeku kaže se* Hot. Đona Marka i Hota Hasana. Oglad. sr. 195. Jednu dade Hotu Asan agi, bujubaši od sve Malesije. 468.

HŌTICE, *adv.* *vidi* hotimice. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (v. hotno). Da ju misnik ostavi hotice. A. Bačić 315. Pri-stati hotice na grijeh drugoga. T. Ivanović 11. Kad god ruka nehote, nu budi kad i hotice, uvrijedi. A. Kalić 251. Hotice i nehote. V. Vrčević, igre. 34. Otice ili neotice. niz. 21.

HOTILAN (?), hotiona, *adj.* *vidi* hočan, 1, a. — *Na dva mjesta xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (griješkom hotion, v. hočan). Dijela tvoja pridhodi ima hotioni od tebe istoga u ruke Božje poklon. B. Kašić, nasl. 267. Zlovolnost otruje duh i otionu mu smrt zadava. A. d. Bella, razgov. 209.

HOTILO, *m.* *ime muško*. — *xiv vijeka*. Sin̆ mu Hotilo... Bunovič̆ Hotilo. Deč. hris. 51.

1. HOTIM, *m.* *amator, moechus, adulter, čovjek koji živi u grijehu sa ženskiom što mu nije žena ili što je tuđa žena*. — *isporedi* hotimac, hotimnik, hotimik, hotnik. — *Postaje od hotjeti (isporedi stslav. hotъ, meretrix, pellex; amator, moechus^o)*. — *Od xvi do xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (adulter^o 38^b) *i u Stulićevu* (adulter^o). Moja mati i Egisto hotim ltu smrt mu daše. D. Zlatarić 3^b. Podhigna hotima da su sva djela taj. A. Sasin 213. Pustiti hotima. B. Kašić, zrc. 20. Konkubinari, hotimi... rit. 61. Ti privračaš bludim tvima ljubovnika u hotima. I. Gundulić 230. Volim mila ljubovnica mlada kraja je za zvati neg bit mrazna hotimica i hotima stara imati. G. Palmotić 1, 82. I dijete i hotima imam zaklat i vrē psima. 1, 173. I večeras ja paziti imam celivat se i grliti s ņom hotima. 1, 331. Ki je take čudi, da koju god vilu vidi, hudi hotim svaku žudi. 2, 80. Gdi te, sramni zli hotime, razbludnica majka skrila? 2, 146. Ti mrzeće ime izvadi od hotima smionoga. A. Gledević 220^b. Nijesam kako i družu: lupež, nepravedan, hotim. Đ. Bašić 119. A hotima ali ockvrniteja ženidbene vjere. 270.

2. HOTIM, *m.* *grad u Besarabiji*. — *U jednoga pisca xvii vijeka*. A Hotima grada ono, iz daleka gdi se bili. I. Gundulić 322.

HOTIMAC, hotimca, *m.* *vidi* hotim. — *xviii vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (adulter^o). Među prokliñacima, bludnicima, hotimcima... A. d. Bella, razgov. 187. Vi naraštaj lud i hotimac. S. Rosa 98^a. Bludnici, kipoklañaci, hotimci, ali ockvrniteji vjere ženidbene. Đ. Bašić 22.

HÖTIMAN, hötimna, *adj.* koji pripada hotimima, koji je kao u hotima. — Samo u Stuličevu rječniku: v. hotimniški, gdje ima i *adv.* hotimno in modum adulteriä.

HÖTIMCÊ, *adv.* vidi hotimice. — U Vukovu rječniku.

HÖTIMICA, *f.* concubina; meretrix; adultera, žensko čelade što živi u grijehu s čovjekom koji joj nije muž, a može biti i udata za drugoga. vidi hotim. — *isporedi* hotimnica, hotnica. — Od xvi do xviii vijeka, a između rječnika u Mikaljinu (kod priložnica, a nema napose), u Belinu (concupina' 211b; meretrix' 482b; adultera' 38a), u Stuličevu (adultera, pellex'). Ma ju hoće za hotimicu. M. Držić 384. Pustiti hotima, hotimicu. B. Kašić, zrc. 20. Da krajevjska djevojčica sramotna se hotimica učinila. G. Palmotić 1, 334. Da se u bludnoj hotimici vjere i časti ne nahodi. 1, 355. Kô smiono s űim besjedi bezobrazna hotimica! A. Gledević 26a. Nemojte činiti da pravedna Suzana krivo obadena kako hotimica grozne suze niz oči proliva. A. d. Bella, razgov. 191. Pitajte onu hotimicu od vandeļa. 232. Koji hranu žene nepoštene i hotimice. J. Matović 388. Sardanapal predijaše kano žena među hotimicama svojima. D. E. Bogdanić 32. Oko sebe imajući mložtvo svojih žena i hotimica. I. Velikanović, uput. 1, 281. Ako bi koji ženu i zajedno hotimicu to jest drugu ženu za puteno dilo s űom činiti imao. 3, 109. Držeći osim šest žena u zatvoru 600 hotimica. A. Tomković, živ. 5.

HÖTIMICÊ, *adv.* sponte, consulto, hoteci, svojijem hoćeem, svojom volom (ne slučajno ni silom). — *isporedi* hotimice, hotimice, hotomice, hotomice. — *See ove riječi postaju od hote (vidi kod hotjeti).* — U naše vrijeme, a između rječnika u Stuličevu (v. hotno) i u Vukovu (absichtlich, consulto' cf. navalice). Da je ko kome hotimice htio u obraz dirnuti. V. Vrčević, niz. 37. Utjeha mi je u duši, da nisam hotimice nepravo ništa rekao. M. Pavlinović, razg. 113.

HÖTIMIČAR, *m.* čovjek koji živi s hotimicama, vidi 1. hotim. — Na jednom mjestu xvi vijeka. Hotimičar je pas jedan. M. Držić 174.

HÖTIMIK, vidi 1. hotim i hotimičar. — U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (concupinario, che tiene concubina' concubinariu' 211b). Da se postavi prokletstvo na hotimike to jest običajne bludnike. I. J. P. Lucić, nar. 50.

HÖTIMITI, hötimim, *impf.* raditi kao hotim. — U Belinu rječniku: adulterare, commettere adulterio' adulterio' 38a; u Voltigijinu: adulterare, commettere adulterio' ehebrechen'; u Stuličevu: adulterare' moechariä.

HÖTIMNICA, *f.* vidi hotimica. — U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu. Zlo služenje od nepošteni hotimica oliti vam žena nezakoniti. A. d. Costa 2, 17.

HÖTIMNIČKI, *adj.* koji pripada hotimicima, vidi hotiman. — U Stuličevu rječniku: (po dubrovačkom govoru) hotimniški adulter, moechus, lascivus.

HÖTIMNIK, *m.* vidi 1. hotim. — U Voltigijinu rječniku: adultero, concubinario' ehebrecher', i u Stuličevu: v. hotimice.

HÖTIMNSTV, *f.* vidi hotimstvo. — U Stuličevu rječniku: adulterium.

HÖTIMSKI, *adj.* koji pripada hotimima, *isporedi* hotiman. — U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (adulterinus' 38a) i

u Stuličevu (v. hotimniški). Naraštaj zli i hotimski bijeg iste. S. Rosa 85b.

HÖTIMSTVO, *n.* concubinatus; adulterium, življenje u grijehu čovjeka i žene koji nijesu vjenčani; grijeh s tuđom ženom. — Postaje od hotim. — xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (concupinatus' 211b; adulterium' 38a), u Voltigijinu (adulterio, concubinato' ehebruch'), u Stuličevu (v. hotimnost). Noć ista jedna od hotimstva nepravedna bi početak űemu i svrlha. G. Palmotić 3, 134b. S hotimstva ga prorok toga uze karat. 3, 139b. Plakati grihe od hotimstva i od ubojstva. I. Đorđić, salt. 120. Gospodin reče Davidu iza hotimstva i ubojstva onako nepravedna... Đ. Bašić 51. Vide tolike nečistoće, toliku bludnos, tolika hotimstva i ockvrñena ženidbene vjere. 304. U hotimstvu pribivaju s prigodom griha pri boku. Blago turl. 2, 137.

HÖTINAC, Hotinca, *m.* selo u Bosni u okrugu bihačkom. Statist. bosn. 102.

HÖTINA GORA, *f.* planina plavska. — xiv vijeka, a između rječnika u Daničičevu. Se planine plavske: Hotina Gora, ... Mon. serb. 95. (1330). Deč. hris. 56.

HÖTINICA, *f.* vidi hotimica. — U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (concupina' 211b). Nahodeći se za trpezom svojijem hotimicam. Đ. Bašić 150.

HÖTINOVCI, *m. pl.* selo u Bosni u okrugu travničkom. Statist. bosn. 184.

HÖTINSTVO, *n.* vidi hotimstvo. — U Bjelostjenčevu rječniku: concubinatus, pellicatus', i u Jambresičevu: concubinatus, concubitus'.

HÖTIONOST, *f.* vidi hoćeće. — Postaje od hotilan. — U dva pisca xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (hotionos, voluntas' 775b. 777a), u Voltigijinu (volontä, voglia', wille, verlangen'), u Stuličevu (v. hoćeće). Većma posluži od družijeh koristi nego tvojoj hotionosti bogoljubnoj. B. Kašić, nasl. 274. Ne razmišljase dobitka obilnost nego nastojaña hotionost. P. Knežević, osm. 282.

HÖTIRAJ, *m.* selo u Bosni u okrugu bihačkom. Statist. bosn. 114.

HÖTIŠ, *m.* u Daničičevu rječniku: Hotiš', planinama je plavskim išla meda (od Dobre Vođice u Hotiša, od Hotiša u Rožanu' (Mon. serb. 96 god. 1330).

HÖTITEĽ, *m.* čovjek koji hoće. — U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu (qui vult'). Učini hotiteļa od nehotiteļa. S. Rosa 178a.

HÖTITEĽICA, *f.* žensko čelade koje hoće. — U Stuličevu rječniku: quae vult'.

HÖTJEČEV, *adj.* u Daničičevu rječniku: Hotčev', manastir je Troskavac imao selište Kostino s. m. mlinom. Hotčevčim' (Glasnik. 11, 136 god. 1336—1346).

HÖTJENAN, hotjena, *adj.* qui consulto et cogitatus fit, koji se hote čini. — Postaje od part. praet. pass. glagola hotjeti nastackom нн. — Pouzdani su primjeri u drije knige xvi vijeka (vidi kod a i b).

a. *adj.* Ako bi ne bil hotiman, ne bi bil grih. Naruč. 509. Skrušenje ima hotěno biti. 504. — U orijem primjerima ne zna se, jeli *adj.* hotjenan ili part. hotim. Hotina nepravi što ćeš potvrditi? I. T. Mrnavić, osm. 182. Tebi ispodan sve bludnosti moje, čuene, mišjene, hotine, nauk. 1702. 29. Hotino poželinje opačnoga uzvisenja. I. Zanotti, upit. 15. Dakle je slipoća

hoćena, a zato veće pedipse dostojna. A. d. Bella, razgov. 147. S hotinim načinom sponte, ultro' (u naše vrijeme u Dalmaciji). J. Grupković.

b. *adv.* hotino, *hote*. Zač hotinno čini priprošće riči. Korizm. 67^b. — U ovijem primjerima može biti postalo od *part.* hotjen. Ne radi dobika gruboga nego hotino. I. Bandulavić 216^a, petr. 5, 2. Čineći to hotino protiv naredbi crkvenoj. Ant. Kadčić 7. Koji u tomu hotino i znano služi misniku. 138. Ako si zlom virom t. j. hotino i znano tazajo koji grih. 213. Sam misnik može ticati svetu ostiju, dali ne služitelj; i tičeć je hotino, smrtno bi sagrišio. M. Dragičević 90. Za ockvrnuti crkvu nije dosti proliti hotino u noj krv čovičansku. 157.

HOTJENSTVO, *n. vidi mladi oblik* hoćenstvo. — *-je- stoji u južnom govoru mj. neglašniega ê, te u zapadnom glasi hōtinstvo.* — *Postaje od part. praet. pass. glagola hotjeti nastackom lstvo.* — *Od xvi do xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (voluntas, postulat' 583^b), u *Voltiđijinu* (voglia, pretesa', forderung, wille'), u *Stuličevu* (v. hoćeñe). Zlo hotinstvo. Nauk brn. 16^a. Jer je slijedio hotjenstvo svoje. B. Kašić, nasl. 11. Ki hotinstvom vjeru ckrvni i nećiste tjera blude. G. Palmotić 2, 392. Spomen, razum i hotjenstvo. J. Kavañin 61^a. Š takim hotinstvom. S. Badrić, prav. nač. 61. Nihove misli i hotjenstva razglaše se. S. Rosa 119^a. Ako se po vašem hotjenstvu ustavljate na prigodu. D. Bašić 41. Po nauku i hotjenstvu sina tvoga. L. Radić 32. U nemu uzpoznam ter naučim tvoja hotjenstva. I. M. Mattej 17.

HOTJENE, *n. djelo kojijem se hoće, voļa, vidi sadašni oblik* hoćene i htijene. — *-je- stoji u južnom govoru mj. negdašniega ê, te su stariji oblici* hotenje, hotenje, hotjenje, *a u istočnom govoru* hotenje i hotenje, *u zapadnom* hotenje i hotieñe. — *Umeđu rječnika u Belinu* (hotjenje, voluntas' 560^a, 775^b, 777^a; arbitrium' 97^a; assensus' 218^b), u *Bjelostjenčevu* (hotenie), u *Jambrešičevu* (hoteñe), u *Voltiđijinu* (hotenie), u *Stuličevu* (hotieñe i hotjenje, v. hoćeñe), u *Daničićevu* (hotenje). S^h usgđnjim hotenijem^h. Mon. serb. 10. (1222—1228). S hotenijem^h gospodina kneza. 40. (1253). Da mu su porotnici od ñегоva plemena, koga mu hotenje. 101. (1332). Da čine vsu svoju voļu i hotjenje. 106. (1333). Ina hotenje i blagoizvolji carstvo mi. 157. (1357). Da ñešt vlastne niko postavljati starješinu, tkmo koga bude hotenje igumen u ijerusalimskomu. 135. (1348). Bi ñih hotenje. 178. (1368). Ni da stvorimo što ñe ñim hotenje. 216. (1390). To je moje hotenje i moja voļa. Mon. croat. 62. (1437). Da mir ne mogu učiniti brez voļe i hotenija kneza i vlasteo grada Dubrovnika. Mon. serb. 446. (1451). Ja daju od svoje dobre voļe i otinja. Mon. croat. 179. (1500). Hotenje imiju svakoga odriti. M. Marulić 119. Tebi budi spluñeno tvoje otinja. Korizm. 7^a. Činite proti hotinju Božiju. 9^a. Daj mi razuma i dobra otenja. 25^a. Da ti (*Bog*) učini vsako tvoje dobro otinja. 33^a. Tko ne pritrpi hotjenje svoje, nije čovjek. Zborn. 10^a. Narav svakomu da svoje hotjenje. G. Držić 365. Jeli toj od hotenja tvoga? M. Vetranić 2, 227. S dobrim i slobodnim ñihovim hotenjem. Mon. croat. 278. (1576). Živem po sili prik moga hotinja. H. Lucić 237. Gdi nisu žalosti, gdi ni zlo hotenje. P. Hektorović 66. Hotjenje da tvoje budem izvršiti. N. Dimitrović 80. U sreću mom sada je drugo hotjenje. M. Držić 16. Na tve hotjenje sve ti će sada bit. 33. U ñih dvih jedna duša i jednako hotenje biše. P. Zoranić 27^a. Sama noć dobro zna u kom sam tuženju, zasve er se

kažu rad proć momu hotjenju. D. Rañina 95^a. Nebo se ne vrti na naše hotenje, ni može doći na stvor sve naše želinje. 97^a. Toliko, veļu ti, hotjenju tvom godi, kud misal uputi tva, za nom on hodi. A. Sasin 265. Mni mi se, kada te vidi, učiniti hoće caru tvomu hotenje. Aleks. jag. star. 3, 224. Ako po kotjenju tjelesnomu budete živjeti. M. Divković, bes. 98^b. Mir na zemļi ljudem dobra hotinja. B. Kašić, is. 11. Ali je teže hodići proć svomu hotjenju. nasl. 18. Pristavši (*Adam*) na hotjenje od žene. M. Orbin 30. Vaša lijepa žela izhodi od hotenja viših zvizda. I. Gundulić 58. Unutra nijedan ne more već ulisti, nego osobitim hotenjem Božijm. F. Glavinčić, cvit. 9^b. Tebi ispodam sve neposlusne svetih zapovidi i hotinja tvojih. I. T. Mrnavić, nauk. 1702. 29. Tebi ispodam hotinja, poželinja. 29. Daleć sve hotenje i telesno poželinje. A. Georgeico, pril. 23. Gola preprostina i dobro hotenje čini da nije grijeħ smrtni. S. Matijević 49. I mom sreću zapovijeda i hotjeru mom gospodi. G. Palmotić I, 84. Nam, vojvoda, dar naj veći ispunit je tvoje hoteñe. 2, 373. To hotenje jima potribu od aminja. P. Radovičić, ist. 17. Vojujete suprotiva svijetu, djavlu, tijelu i ñihovijem hoteñima. M. Radnić iv. Nihovo hotenje jest prikladno hotinju Božijm. I. P. Marki 65. Spomen, razum i hotenje. J. Kavañin 19^a. Oolost jest nepodobno otenje uzdiñutja sebe istoga. A. Bačić 226. Podlaže svoju voļu tvomu hoteñu. J. Banovac, pripov. 169. Ovo nije hoteñe ni pohlepnost. A. Kanižlić, kam. 92. Ako li se vlašdaš po tvomu hotinju. M. Zoričić, osm. 125. Budimir po hotinju otea svoga primi sveto krštee. And. Kačić, razg. 21. Bez hotinja svoga zakonitoga glavara ne može se prikazati biskupu. Ant. Kadčić 236. Da ubojstvo nije bilo s otinjem učineno. I. J. P. Lučić, nar. 89. S podpunim hotinjem griju pristaje. razg. 15. Zašto bo kada je mogao, onda nije hotio, i zaradi zla hoteñia izgubio je dobro s kojim bi mogao. Đ. Rapić 58. Ona je (*slobodu*) državam što hotieñe ljudem. M. Pavlinović, razl. spis. 189.

HOTJETI (htjeti), hoću, *impf.* velle, *kad se ko odluči, ima namjeru, da nešto uradi, ili hoće da nešto bude; hotjeti se razlikuje od* željeti, *žudjeti itd. tijekom što subjekat može hotjeti samo ono što misli da može biti, i ne samo voļom nego i djelom radi da ono bude, čija svega može ne biti kod željeñe.* — *-je- stoji u južnom govoru mj. negdašniega ê (vidi daleć kod I).* — *Akc. vidi kod I.* — *Korijen je uprav chont (Miklošić) koji se održao samo u sjeverozapadnijem jezicima, isporedi pol. chęć, voļa, čęš. chut'; on (a) kod ovoga glagola promijenilo se u praslavensko doba na ч, isporedi stslav. hrtěti (rijetko), rus. хтѣть (u dječaktu), čęš. chtěti, pol. chcieć; kasnije se (u jugoistočnijem jezicima) ч promijenilo i na o, isporedi stslor. hotěti, rus. хотѣть. — U svijem je rječnicima.*

I. oblici. mnogo se oblika razvilo ne samo s toga što su dijeje osnove: hot i ht (hrt), nego i što h otpada i u nekijeh sjevernijeh čakavaca koji gu pasve dobro izgovaraju u drugih rijeci, što se prezenat može skratiti i postati enklitican, što kad se tj mijenja na é pred ñim se h u naše vrijeme mijenja na š. osim toga uz pravi (imperfektivni) prezenat ima i perfektivni.

a. *inf.*

a) *od osnove* hot: hotjeti u južnom govoru, hotěti u istočnom, hōteti u zapadnom; bez h: otjeti, otěti, otiti. u južnom se govoru tj mijenja (osobito u Hercegovini i u Crnoj Gori) i na é: hōćeti, oćeti.

b) od osnove hrt: aa) litjeti u jažnom govoru, htjeti u istočnome, ltititi u zapadnome. u jažnom se govoru (osobito u Hercegovini) tj miješa i na č, te se li pred ovijem glasom mijenja na š: štjeti. — bb) bez h (i u krajevima gdje se olo slovo čuje u drugih riječi, n. p. u Dubrovniku): tjeti (čėti), tėti, titi. — cc) k zamjenjive h: ktjeti (kčėti), ktėti, ktiti. naj stariji primjer: ktjet. D. Rašina 9b.

b. prezenat (imperfektivni).

a) od osnove hot s nastavkom j (osim 3 pl.) s kojijem se t sažimlje u č: aa) sing. hoću gdje u stoji mj. negdašnjega a (stslor. hošta) te nije zamjenjeno kao u drugih glagola (ali ridi kod moći, moliti, voletiti, vidjeti) nastavkom em (ali ridi kod c, a), u knjigama pisanima crkvenijem jezikom ima i (po stslorenskom) hoštu. Mon. serb. 29. (1240). 123. (1336—1347). — bb) 2 sing. hoćeš (Daničić u obl. 109 i u akc. u glag. 87 tvrdi da se izgovara hoćeš a 3 sing. hoće; ali i Vuk u gramatici pred rječnikom (1818) LVII i sam Daničić u mal. sr. gram. 61 uče: hoćeš, hoće; ovako sam i ja svagda čuo), stslor. hošteši. — uz ovaj ima i kraći oblik hoć što ne treba shvatiti kao okruženo hoćeš, nego je stari oblik prema stslor. hošti. nalazi se dosta često od xv do xviii vijeka: naj stariji su primjeri u Spom. sr. 1, 115. (1412). 130. (1415), naj mlađi je u F. Radman 37; između rječnika u Mikajčinu: Hoć li mene? „nunkid me vis?“ Hoć imo od mene? „nunkid aliud me vis?“ i u Stuličeru: Hoć li mene? u Dubrovniku u naše vrijeme kaže se hōj (j stoji mj. č, ridi P. Budmani, dubr. dij. rad. 65, 159 br. 29) mješte hoćeš i hoćeš li, ridi i nej kod c). — u Boči kotorskoj mješte hoćeš li (uprav mj. hoć li) kaže se hōli, ridi Nar. pjes. vuk. 1, 519. Nar. prip. vrč. 5 i u Vukou rječniku, i okruženo hōlī, ridi Nar. pjes. vuk. 1, 190. 473. — nejasno je oti (treba li čitati oli?) u dijeje narodne pjesme našega vremena: Oti li poči na mejdan Harapu? Pjev. crn. 307a. Oti dati što si obećao? Nar. pjes. stoj. 2, 172. — hoš u Nar. pjes. marj. 4 uprav je sažeto hoćeš. — ce) 3 sing. hoće (radi akc. ridi i bh), stslor. hošteš. — dd) 1 pl. hoćemo (u Dubrovniku hoćemo), stslor. hošteam. — ee) 2 pl. hoćete (u Dubrovniku hoćete), stslor. hošete. — ff) 3 pl. postaje bez umetka j: hōtē (stslor. hotęcy). ovaj se oblik javlja u našem jeziku od prvijeh vremena (ridi n. p. Mon. serb. 35 god. 1253; Spom. sr. 1, 6 god. 1396), te ostaje do našega vremena u rečine čakavaca i u Crnoj Gori (ridi n. pr. Oglod. sr. 29. 156. 434), rijetko u drugih štokavaca (A. Kanižlić, kau. 392; I. Jablanić 155). — kod štokavaca upće (osim Crne Gore dajbudi djelomice) zamijenjen je ovaj oblik mladijem hoće koji je načinjen prema ostalijem oblicima prezenta, i to od xvi vijeka, ridi n. p. N. Rašina 17a, 25b. 170a, 201a; Zborn. 53a; G. Držić 397. mladi se oblik nahodi i kod nekijeh čakavaca, mažebliti i u primjerima xv vijeka (M. Marulić 101. 116. 167, ali iz rukopisa xvi vijeka), ridi još Š. Budinić, sum. 17a; J. Kavačin 173b. 208b. — u nekijem primjerima ima oblik hōcē (načinjen prema ostalijem glagolima u kojijeh su nastarci u praes. em. es, e, emo, etc, u): naj stariji je primjer u pisca čakavca xvi vijeka (H. Lucić 269), ali pošto je sasvim osamljen, nije ni po što pouzdan; ostali se primjeri nalaze u dra pisca iz Boke kotorske: hotēu (sic). I. A. Nonadić, nauk. I:33; hoću. J. Matović xxxiv. 5 i još na nekoliko mjesta. po orome ne može se znati, govori li se gdje ovako u Boči kotorskoj, ili su sama ona dra pisca oru riječ izmislila. — u nekijem krajevima ima i oblik

hōcēdu (prema dadu, znadu, imadu itd.), ridi n. p. Jačke. 232. — još je rjeđi oblik hoćeju (od xviii vijeka): očeja. Glasnik. 11. 311. (1703); Golubica. 5, 164. (1809); hoćeju. Z. Orfelin, podr. 307. — U nekijeh sjevernijeh čakavaca dolaze ovi oblici bez h: očemo. Mon. croat. 18. (1325); Korizm. 2b. Mon. croat. 262. (1567). — ote. 63. (1444); 67. (1446); Naručn. 1b; Š. Kožičić 17a; Mon. croat. 258. (1556). — očeš. Naručn. 79a; Korizma. 2b. 52b; Anton Dalm., nov. tešt. 137b. — oč. Naručn. 108b; Mirakuli. 11; Korizm. 70a. 90a. — oče (3 sing.). Korizm. 42b. — istina da se u istijeh pisaca nalaze i oblici s h, n. p. hoć. Naručn. 50b. — hoću. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 177.

b) kad se osobito ne ističe u govoru prezenat, upotrebljavaju se kraći enklitični oblici koji postaju tijekom što oblici kod a) izgube prvi slog ho: ču, češ, čē, očē, čete, a za 3 pl. tē (prema cijelome hote), čē (prema cijelome hōcē), čēdu (prema cijelome hoćēdu). ovi se oblici (osim zadnja dva) javljaju od prvijeh vremena: čemo. Mon. serb. 7. (xii vijek). 216. (1390). — čē. 42. (1253). — ču (neću). 50. (1265). 171. (1356—1367). — čete. 178. (1368). — te. 106. (1333). — češ. Spom. sr. 1, 129. (1415). — prema hoć (ridi a) bb) ima i samo č; naj stariji su primjeri: (neć). M. Marulić 107; N. Rašina 38a; Zborn. 62a; Š. Menčić 31. 112. 113; M. Vetranić 1, 459. 2, 33. 103. 255. 881. — č. Š. Menčić 116; M. Vetranić 2, 102. 142. 151. 186. (nēš. Nar. prip. vil. 1867. 286; Osvetn. 6, 85 sažeto je nečeš). — 3 pl. čē potvrđuje se od xv vijeka: M. Marulić 48. 101. 115; dajle xvi: N. Rašina 203a; Zborn. 52a; G. Držić 432. — 3 pl. čēdu potvrđeno je od xviii vijeka, ridi n. p. M. Kulačević 101; Nar. pjes. vuk. 1, 354; Nar. prip. vuk. 202; Jačke. 14. 88. 133. 196. — razumije se da se oblici te, čē, čēdu nalaze u onijeh pisaca i govore se u onijem mjestima gdje ima hote, hoće, hoćēdu. — u jednom primjeru xvi vijeka i 3 lice duala četa: (Knežovi Gabrijel i Gašpar) vere daše da četa pojti v kaptol. Mon. croat. 259. (1556). — Misti se da ovi oblici postaju od osnove ht: hēa, hēš itd., i istina ima jedan put hēu. Mon. serb. 69. (1273—1314), a jedan put hte. 96. (1330), ali mislim da to nije dosta za potvrđenje, kasnije se hte nahodi u dra pisca čakavca (F. Glavinić, cvit. xviii. xix. 335b; B. Krnarutić 26). — Kad ima više enklitičnih riječi ujedno, običaj je u naše vrijeme da ču, češ itd. stoji među njima na prvom mjestu (na drugome samo ako su među enklitikama konjunkcije li, bo koje su svagda na prvom mjestu); ali to nije svagda bio zakon: prošlijeh vjekova enklitične zamjenice stoje često pred ču, češ itd. (ridi u primjerima kod 11). — Treba još dodati da u nekijeh čakavaca ču, češ itd. nijesu enklitične riječi u naše vrijeme, te mogu stajati na početku rečenice, ridi n. p. Ca prospat, zac ne? leh mi dajte beći. Nar. prip. mikul. 12. „Ču“, odgovori on, „zac ne?“ 12.

c) negativni su oblici obično: neću, nećeš (i nēč), neće, nećemo, nećete (u Dubrovniku nećemo, nećete), a 3 pl. nētē (gdje se kaže te), neće (prema čē), nećeđu. ovi se oblici javljaju kao i oni kod b) (ridi); a 3 pl. neće naj prije reč. xiv vijeka (Spom. sr. 1, 5 god. 1396), ali Daničić (ist. obl. 295) misli pravo da će to biti štamparska pogreška. — Kao što se i po akcentu poznaje, ovi oblici ne postaju tijekom što se riječi ne dodaje enklitički oblik glagola (nema primjera da bi postije ne stajala enklitična riječ), nego je uprav ne sastavljeno s glagolom u jednu riječ, kao što je i kod nijesam i nomam. — kao hoj (ridi kod

a) bb), kaže se u naše vrijeme u nekijem krajevima nēj mješte neć (nećeš), vidi n. p. Nejl li mene osvetiti, sine? Nar. pjes. vuk. 4, 487. Mogu li se pouzdat da me nej izdati? Dubrovnik. 1870. 6. — Uz ove oblike nahode se ne vele rijetko i cijeli oblici: ne hōcū, ne hōćeš *itd.*, osobito u Crnoj Gori i u Boci Kotorskoj.

c. prezenat perfektivni:

a) s ovakovijem značenjem ima 1 *sing.* hoćem, ali samo na jednom mjestu xvii vijeka: Da hoćem, velim'. B. Kašić, gram. 106 (vidi Đ. Daničić, *ist.* obl. 265).

b) cijelome prezentu (kod b, a) dodaje se sprijeda riječca uz: ushote. Mon. serb. 41. (1253); ushoće (3 *sing.*). 80. (1302—1321); ushoštu. 123. (1336—1347). ushote. 363. (1430). 380. (1435); uzoće (3 *sing.*). N. Rašina 53^b. 229^b; uzoće (3 *pl.*). F. Lastrić, ned. 256. 259. 343. (ovaj pisac upotrebljava i ne uznoće. ned. 72. 25).

c) od osnove htje postaje nastavcima (j)em, (j)eš *itd.*, te u južnom i u zapadnom govoru glasi htjēm (htjēm), htjēš (htjēš) *itd.*; u zapadnom može glasiti i htīm, htīš... htē; ne znam, ima li u istočnom govoru gdje bi glasilo htjēm *itd.* — od xvi vijeka: htijem. M. Bunić 22; htīš. J. Kavašin 8a; i s uz: uzhtijemo. B. Zuzeri 41. u naše vrijeme čuje se u govoru dosta često, osobito s riječcom uz, poslije koje obično h ispada: ūstijem, ili može biti da se mijenja na k: ūstijem.

d) među osnovu hotje (rijetko) ili htje (češće) i nastavak umeće se d (prema budem, dadem *itd.*).

aa) htjēdēm, htjēdēš *itd.* — samo 3 *sing.* i *plur.* u jednoga pisca xviii vijeku po južnom govoru: hōtidē. A. d. Costa 1, 157; hōtidū. 1, 265. — bb) htjēdēm, htjēdēš *itd.* — od xviii vijeka: htjede. J. Kavašin 223^b. 362^b; i s uz: ustede. P. M. Nenadović, mem. 348.

e) iz osnove hotjed ili htjed umeće se n (isporedi kod biti, budem i dati). aa) htjēdnēm, samo u jednom primjeru našega vremena: hōčednete. Osvetn. 3, 58. — bb) od htje: aaaa) htjēdnēm: htjedne. Vuk, grada. 53; Nar. prip. vil. 1868. 261; htjednu. Vuk, nar. pjes. 4, 461; htjednu. Nar. prip. vuk. 109. — šć mj. htj: šćedne. S. Ľubiša, prip. 118. — bez h: čedne. Nar. prip. vuk.² 253; čednu. Vuk, dan. 3, 171; tednu. grada. 88. — bbb) d može ispasti ispred n: htene. Glasnik. 35, 121. (xiv vijek); htenu. Nar. prip. vuk. 64. — šć mj. htj: šćenu. Nar. prip. vuk. 223. — bez h: čene. Nar. prip. vuk.² 197. — k mj. h: kčeneš. Oglad. sr. 466; ktene. Djelovod prot. 4. 10. 46; s uz: usktene. 201.

f) mješte prezenta perfektivnoga može biti infinitiv s prezentom perfektivnijem budem glagola biti, vidi biti (budem), II, 1, b. n. p. bude htēts. Spom. sr. 2, 73. (1420); bude hotets. Mon. serb. 293. (1420); budemo htēti. 339. (1427); hotets. bude. 419. (1442); hotiti bude. Bernardin 38; bude htiti. I. Gundulić 496; bude htit. A. d. Bella, razgov. 54. — od xvi se vijeka naj običnije okružen inf. htjet sastavlja s budem u jednu riječ: htjēd-budēm, n. p. htjedbude. M. Držić 335; Vuk, jak. 4, 15; Đ. Daničić, Imojs. 24, 5: šćedbude. Protokol. nenad. 175; čedbudem. Vuk, rječn. (1818) i.vi; čedbude. dan. 3, 154; Protokol. nenad. 165. — u nekijeh pisaca ispada i d: htjedbudeš. I. M. Mattei 141. 270; htjedbude. N. Marči 60. — i s uz sprijeda: ustjedbude. N. Rašina 200a; uzjedbude. R. Gamašić 6^b; uzhtjedbudem. I. M. Mattei 274.

d. impf. osim razlike u osnovama hot i hrt, razlika je i u nastavcima: (1 *sing.*) ĥh, ĥjah, jah.

a) s prvijem nastavkom. aa) od osnove hot: prema stslon. hotēh, hotēše *itd.*: u južnom go-

voru hōtijeh, hōtijāše, hōtijesmo (u jedinom primjeru sa starijim oblikom hotēhomo), hōtijeste, hōtijehu, u istočnom hōtĥh, hōtĥše *itd.*, u zapadnom hōtĥh, hōtĥše *itd.* — naj stariji su primjeri xv vijeka: hotiše. Mon. serb. 254 god. 1405; Bernardin 26; hotēhomo. Spom. sr. 1, 176 god. 1412; hotihu. M. Marulić 6. 68; naj češće se nahodi xvi vijeka, rjeđe xvii, ali se još xviii javlja gdjegdje, n. p. hotiše. J. Banovac, razg. 98; And. Kačić, kor. 77. 131. — bez h: otihu. Anton Dalm., nov. tešt. 143^b. — bb) od osnove hrt: u južnom govoru htjeh, htjēše *itd.*, u istočnom htĥh, htĥše *itd.*, u zapadnom htĥh, htĥše *itd.* — nahodi se u isto vrijeme kad i hotijeh (vidi aa): xv vijeka: htĥhu. Spom. sr. 1, 114. (1412); htĥhu. M. Marulić 5; xviii vijeka: htīše. J. Kavašin 239a. — bez h: tiše. Mon. croat. 57. (1433); tijehu. M. Vetranić 1, 321. — s k mj. h: ktjeh. M. Vetranić 1, 362; ktjēše. 1, 8. 149. 2, 231. 454; N. Naješković 1, 295.

b) s drugijem nastavkom. aa) od osnove hot prema stslon. hotējah, hotējāše *itd.*: u južnom i u zapadnom govoru hōtijāh, hōtijāše, hōtijāsmo, hōtijāste, hōtijāhu, u istočnom hōtejāh, hōtejāše *itd.* — u našem se jeziku javlja od xvi vijeka (n. p. hotijah. N. Rašina 23^b; N. Naješković 1, 197; hotijaše. N. Rašina 59a. 193a; Zborn. 2^b. 5^b. 13a; M. Vetranić 2, 275; B. Gradić, djev. 166; hotijahote. Ğ. Palmotić 1, 382), i u naše vrijeme dosta često (otija, otijaše *itd.* Vuk, rječn. 1818. lvii; hotijah. Đ. Daničić, obl. 100). — bb) od osnove hrt: u južnom i zapadnom govoru htjĥh, htjĥāše, htjĥāsmo (u naj starijem primjeru htjĥāhmo. N. Naješković 1, 217), htjĥāste, htjĥāhu, u istočnom htĥjāh, htĥjāše *itd.* (nije potvrđeno; Vuk u rječniku prvoga izdavanja lvii tvrdi da je i u ovom govoru i). — od xvi vijeka, n. p. htjahu. N. Rašina 207a; M. Vetranić 2, 481; H. Lucić 271; N. Naješković 1, 215; D. Rašina vii^b; htijaše. Zborn. 15^b. 17a. 44^b; N. Naješković 1, 125a. 133a; htijah. H. Lucić 201; N. Naješković 1, 251; D. Zlatarić 46a; često u naše vrijeme (tija, tijaše *itd.* Vuk, rječn. 1818. lvii; htijah. Đ. Daničić, obl. 100). — bez h: tijah. M. Vetranić 2, 482; tijaše. Đ. Bašić 23. 216. — s k mj. h. od xvi vijeka: ktjĥh. M. Vetranić 1, 336; ktjĥāše. 1, 462; N. Naješković 1, 332; M. Držić 193; F. Radman 43; dosta često i u naše vrijeme (ktija, ktijaše *itd.* Vuk, rječn. 1818. lvii). — u naše vrijeme kaže se gdjegdje i stjĥh, stjĥāše *itd.* ovo je postalo od šćah (vidi c) bb)) gdje se šć shvatilo kao da je postalo od stj.

c) s trećijem nastavkom jah, jaše *itd.*: tj se mijenja na č. ovi su oblici po svoj prilici postali u našem jeziku, premda se jedan put u stslon. venskom ulazi oblik hoštāše (vidi F. Miklošić, vergl. gramm. 3², 94). aa) od osnove hot: hōčāh, hōčāše, hōčāsmo, hōčāhu, hōčāhu. N. Rašina 106a, zatijem rijetko, ali opet dosta često u naše vrijeme. — bb) od osnove hrt. aaa) h ispred č ostaje nepromijenjeno: hčāh, hčāše, hčāsmo, hčāste, hčāhu. — u jednoga pisca Dubrovčanina xvi vijeka: hčāh. D. Zlatarić 29^b. 40a. 65a; hčāše. 10a; hčāhu. 86a; zatijem istom u nekijem primjerima našega vremena: hčāše. Nar. pjes. vuk. 1, 201; Oglad. sr. 229; S. Ľubiša, prip. 16. 32. 147; hčāh. 11; hčāhu. 101; ali svi ovi primjeri nijesu dosta pouzdani, jer su iz krajeva gdje se obično h na početku riječi ne izgovara. — bbb) h ispred č mijenja se na š: šćāh, šćāše, šćāsmo, šćāste, šćāhu. vrlo često u naše vrijeme, n. p. šćāše. Nar. pjes. vuk. 2, 239. 282. 285. 397. 399. 413; Nar. prip. vuk.² 227; P. Petrović, gor. vijen. 115; Osvetu.

2, 11; šcahu. Nar. pjes. vuk. 2, 140. — *ccc* bez h: čah, čaše *itd.* od xviii vijeka, u naše vrijeme vrlo često, n. p. čahu. J. Matović 49; čaše. Nar. pjes. vuk. 2, 120. 339; časte. 1, 383; čah. P. Petrović, gor. vijen. 57; ča, čaše *itd.* Vuk, rječn. 1818. lvii. — *ddd* s k mj. h: kčah, kčaše *itd.* u dva pisca Dubrovčana xvi vijeka: kčaše. D. Rašina 130a; D. Zlatarić 27b.

d) može se umetnuti d pred nastarak (isporedi dadijah, imadijah, mlidijah kod dati, imati, mjeti), tako postaju oblici: aa) ščadijah, ščadijaše, ščadijāsmo, ščadijāste, ščadijah (od šcah, *vidi c* bbb)). dosta često u naše vrijeme, *vidi* ščadijah. Nar. pjes. vuk. 2, 376; ščadijahu. Vuk, luk. 11, 52; jov. 11, s. 16, 19. — bb) čadijah, čadijaše *itd.* u naše vrijeme, *vidi*: čadija, čadijaše *itd.* Vuk, rječn. 1818. lvii. — cc) u narodnoj pjesmi bosanskoj našega vremena ima htiedjaše (Nar. pjes. juk. 485) što ne znam, treba li čitati htjedāše ili htjedijaše. ako je pouzdan ovaj oblik, naučen je po svojoj prilici od aor. htjedoh.

e. aor.

a) osnova onaka kakva je (u inf.) dobiva lični nastatak. aa) od osnove hotē prema stslor. hotēhr̄: u južnom govoru hōtjeh, hōtje, hōtjesmo, hōtjeste, hōtješe (u Hercegovini hōčeh, hōče *itd.*), u istočnom hōteh, hōte *itd.*, u zapadnom hōtih, hōti *itd.* — *nahodi se dosta često do xviii vijeka, rjeđe u naše vrijeme* (hotjeh). D. Daničić, obl. 97, a nema u Vukovoj gramatici). — bez h u nekijeh pisaca čakaraca od xvi vijeka, n. p. oti. Korizmu. 101b. — bb) od osnove hr̄te prema stslor. hr̄tēhr̄: u južnom govoru htjēh, htjē, htjjesmo, htjēste, htjēše, u istočnom htēh, htē *itd.*, u zapadnom htih, htī *itd.* — *dosta često u svako doba. — kad se u hercegovačkom govoru tj mijenja na č, i h se mijenja na š (u naše vrijeme): šēh, šēč *itd.*, u. p. šcah. Nar. pjes. vuk. 1, 308, 2, 347; šče. 1, 266. 400. 474. 2, 64 *itd.* — bez h od xvi vijeka: tjech. D. Rašina 23a; I. Gundulić 150. filh. Aleks. jag. star. 3, 274; ti. 283; ččeš. J. Matović 481; čē, čē *itd.* Vuk, rječn. 1818. lvii. — s k mj. h. od xvi vijeka: ktjesite. N. Rašina 56a; ktje. M. Vetranić 1, 44. 297. 2, 221; N. Naješsković 1, 304. D. Rašina 4a; ktješe. M. Vetranić 1, 379; 2, 439; ktismo. Mon. croat. 240. (1540); ktjeh. D. Rašina 32a; kti. 25a; dosta često i u naše vrijeme, n. p. kēo. Nar. pjes. vuk. 2, 181; kte. 1, 177. 572. 2, 425; kēoše. 2, 191; kte, kte *itd.* Vuk, rječn. 1818. lvii. oblik kēo nahodi se već xvii vijeka: Način isti kēo slidi ti ovi novi sad Apele. u B. Kašić, per. xii.*

b) osnora hr̄te dobira na kraju d (isporedi kod dati, znati, imati) u južnom govoru htjedoh, htjede, htjedosmo, htjedoste, htjedōše, u istočnom htēloh, htēde *itd.*, u zapadnom htīloh, htīde *itd.* — od xviii vijeka često: htjedoh. J. Kavačin 231a; htide. 117b; htjedoste. 186b; htēde. Nar. prip. vuk. 169; (bez h) tēde. Nar. pjes. vuk. 2, 164; čēdo, čēde. Vuk, rječn. 1818. lvii. — po hercegovačkom govoru htj mijenja se na šē: šēdo. Nar. pjes. vuk. 2, 259. — s k mj. h: ktide. Blago turl. 2, 47. 121; ktēdo. Nar. pjes. vuk. 2, 136; ktēdo, ktēde *itd.* Vuk, rječn. 1818. lvii.

c. imp. nahodi se dosta često u pisaca, tako i negativi, premda su mješte ovoga običniji oblici nemoj, nemojno, nemojte (*vidi* kod moći). — *postaje od osnove hot i hr̄te nastarkom čj: u južnom i zapadnom govoru ij (u istočnom čj, ali ovo nema potvrde): većina Dubrovčana pišu čej prema ostaljem oblicima.*

aj) od osnove hot: hōtri, hōtjimo, hōtjite, n. p. htijite. Transit 95. D. Rašina 148a; S. Budinić, sum. 15b; Oliva. 52; htjij. M. Marulić 86; N.

Rašina 172b; Š. Menčetić 10; Ć. Držić 411; N. Dimitrović 9. 14. 25. 40; D. Rašina 74a; F. Vrančić, živ. 68; I. T. Mrnavić, ist. 73; M. Jerković 25. 84; J. Kavačin 333c; hotijmo. P. Hektorović (?) 81. — bez h: otij. Korizmu. 63a, 78b. — s nastarkom jej: hōtjēj, hōtjējmo, hōtjējte, n. p. hotjeite. N. Rašina 12b; Ć. Držić 403; N. Naješsković 1, 163. 223. 2, 4; hotjeje. Ć. Držić 479. 485; M. Vetranić 2, 143. 420; N. Dimitrović 13. 15. 28. 40. 52. 55. 60; N. Naješsković 1, 196. 217. 237. 314. 2, 41; M. Bunić 44; D. Zlatarić 10b; A. Gučetić, roz. jez. 107. 306; B. Kašić, per. xiii; M. Orbin 292; Ć. Palmotić 1, 136. 310. 371. 2, 14. 323; I. Akvilini 310; hotjejmo. N. Naješsković 1, 222. — okrieno bez j: hotje'. Ć. Držić 497; N. Naješsković 2, 91; D. Rašina 110b; V. Andrijašević, dev. 153.

b) od osnove hr̄te: htjij, htjijmo, htjijte, n. p. htjij. Tondal. star. 4, 111. 115; M. Marulić 7; P. Hektorović 29. 62; N. Dimitrović 10. 12. 15. 41; Aleks. jag. star. 3, 294; I. Tonković u Đ. Baraković, vil. 370; A. Georgiceo, pril. 39; B. Krnarić 20; P. Vitezović, odil. 39; P. Hektorović (?) 90. 126. 146; J. Kavačin 136a. 155a. 170a i još na nekoliko mjesta: htjijte. N. Rašina 17a; Koteh. 1561. D1b; Aleks. jag. star. 3, 272; F. Glavinici, cvit. 26b. 390a. 429b; htjijmo. P. Hektorović 46. — bez h: tij. Transit. 34. 107; Korizmu. 10b; tijte. Korizmu. 53b. 62a. — s k mj. h: ktjij. D. Rašina 7a. — s nastarkom jej: htjēj, htjējmo, htjējte, n. p. htjejte. N. Rašina 35a. 19b. 84a; Zborn. 52a; Ć. Držić 403; htjeje. Š. Menčetić; M. Vetranić 2, 298; N. Dimitrović 5. S. 12; N. Naješsković 1, 142; D. Zlatarić 22a; I. Gundulić 31. 54. 462. 490; I. V. Bunić, mand. 50; P. Kavelić 313; I. Akvilini 310; Poslov. danić. (D). 72; I. Đorđić, uzl. vj. 117; salt. 9. 123; ben. 106; A. Boškovićeva 22; htjejmo (Štamparskom grješkom htjeje moj). B. Kašić, is. 46. Poslov. danić. (Z). 18. — i okrieno bez j: htje'. D. Rašina 123b; D. Zlatarić 7b; htjeite. D. Rašina 19a. — s k: ktjeje. M. Držić 7.

g. ger. (i part.) praes. act.

a) prema stslor. hote, hotečti. aa) od osnove hot. aaa) hōte, isprva part praes. nom. sing. m. (stslor. hote), u prva vremena vrijeđi još kao gerundij (isporedi grode kod gesti. I, d) bb) i 11, 15): Ne hote človēci gibēli. Mon. serb. 4. (1198—1199). Ne hote ni jedinoga pogibeuije. 9. (1222—1225). Mi hote harni biti. 241. (1399). Hote mi da tolikaj ljubav i krasno obetovanje da ne bude neharino. 258. (1405). Vsemu tomu hote harni biti. 289. (1419). Hote gospodstvu ti ugoditi prinismo. Spom. sr. 1, 151. (1421). kasnije i u naše vrijeme vrijeđi kao adverb (*vidi* II, A, 1, k). — bbb) hōtēci (hotēci). od xiv vijeka, *vidi* Mon. serb. 202. (1387). obično i u naše vrijeme. — s e mj. i: hoteče dolazi kao ger. na dva mjesta u spomeniku xiv vijeka: Kraljevstvo mi hoteče platiti vojvodi Hravoja i njegovu simu... i mi hoteče da imi bude tvrdo... Mon. serb. 248. (1400), kasnije kao adverb (*vidi* II, A, 1, l). — hōtēci i hōtēci nahode se i kao part, i to ne samo u krigama pisanima crkvenijem ili mješanim jezikom, n. p. hoteštago. Stefan, sim. 2; hoteštaja. 1; hotešte (nom. pl. m.). Mon. serb. 13. (1222—1228); hoteštium. 77. (1302—1321), nego i u krigama pisanima narodnijem jezikom, ali rijetko, n. p. hoteče. M. Marulić 18; hoteče (gen. sing. f.). Š. Menčetić 133; hotečomu. F. Glavinici, cvit. 368a; hoteče (nom. sing. n.). Ć. Palmotić 1, 167; hoteča (nom. sing. f.), 1, 194; hotečijeh. J. Matović 162. — bb) od osnove hr̄te načimeno prema predašćemu obliku (kod au) bbb):

htéci. od xv vijeka, *vidi* M. Marulić 10. 19. 70; Š. Menčetić 150; P. Zoranić 28^a; D. Rašina 1x^a; D. Zlatarić 4^b; hteč. M. Marulić 31; P. Zoranić 15^b; D. Zlatarić 14^b. — s k mj. h: kteći. D. Zlatarić 16^a; kteč. A. Čubranović 10^b; D. Rašina 27^a. — s krajinijem e: hteče. Mon. serb. 446. (1451); M. Marulić 27; Š. Menčetić 124. 276; Ğ. Držić 438; kteče. N. Najlašević 1, 352. — kao *particip*, na jednom mjestu xv vijeka: hteča. Đ. Baraković, vil. 31.

b) nastavkom ući (ašti) od osnove hot: hōtūci. aa) kao *particip* na jednom mjestu xv vijeka, i u jednoga pisca Bošniaka xvii. Komu su vrida pripravnici a mnogo hotući zabilježiti se. Spom. sr. 2, 120. (xv vijeka postije 1461). Ne budimo lijeni, nego vrući i hotući na dobro djelo. M. Divković, nauk. 277^b. — u istoga pisca ima i adv. hōtūčē (dobrovoľno, želno). Da budu vele vruće i vele hotiće hvaliti divicu Mariju. zlam. 7^a. — bb) hotući i hotući, kao gerundij u jednoga pisca čakavca xv vijeka na dva mjesta (radi slika). Da Bog naš nas brane nih slomi tukući, krvavca dajući pod oblastju ženo, sile nih hotući da budu smetene. M. Marulić 62. Pride u Rafadin Amalek kralj hotući da z Božjim pukom svim boj bije, uzdajuć... 21.

c) od osnove infinitiva hotē ili hrtē nastavkom je (isporedi a) aa) aau), jući; u južnom i zapadnom govoru mj. ē stōji i, u zapadnom e. aa) od osnove hotē. aaa) nastavkom je (je). — na četiri mjesta xiv i xv vijeka: hoteje. Deč. hris. 65; Mon. serb. 260. (1405); hotēje. 242. (1399); 497. (1466). — bbb) s nastavkom jući (jašti). od xv vijeka (*vidi* dalje kod hotijaće) do xviii nekoliko puta: hotijući. Mon. croat. 82. (1455); Zborn. 92^b. 105^b. M. Divković, nauk. 20^b; F. Glavinici, cvit. 72^a; R. Ğamačić 14^a; P. Posilović, nasl. xiii; M. Lekušić 19; J. Banovac, razg. 96; pred. 17; E. Pavić, ogled. 9; F. Matić 25; And. Kačić, kor. 141. 210. 340; M. A. Rejković, sabr. 9; I. J. P. Lucić, razg. 109; hotijući. Mon. croat. 83. (1457); otijući. Mon. croat. 83. (1457); Mirakuli. 37; M. Radnić 3^b; A. Bačić 213; F. Lastrić, od' 343; test. 14^a. 18^a. 37^a. 64^a; F. Radman 21. 45; otejući. Mon. croat. 263. (1568); hotijuć. M. Marulić 321; J. Kavañin 72^a. 240^b. — s krajinijem e: hotijuće. Mon. serb. 448. (1451). — kao *particip* na jednom mjestu xvii vijeka gdje je shvaćeno posebe kao *adjektiv*, te stoji u komparativu: Na svako dobro vrućiji i hotijućiji. M. Divković, bes. 399^b. — bb) od osnove hrtē. aaa) nastavač je e (e), isporodi aa) auu) — na jednom mjestu xiv (?) vijeka: htije. Mon. serb. 239. (1399 u kasnijem prijepisu). — bbb) nastavak je ući (ašti). — od xv vijeka (*vidi* dalje tijuć) do xviii. htijući. M. Vetranić 2, 107; htijuć. J. Kavañin 259^b. 418^a i još na nekoliko mjesta. — bez h: tijući. M. Lekušić 17; tijuć. Mon. croat. 105. (1470). — s k mj. h: ktijući. A. Bačić 82; F. Lastrić, od' 351; test. 157^b; ned. 156; A. Kanižlić, kam. 18; And. Kačić, kor. 201.

h. ger. praet.

a) od osnove hotē. aa) hōtjēvši u južnom govoru, hōtēvši u istočnom, hōtīvši u zapadnom: hotjevši. N. Najlašević 2, 72; hotivši. 1, 181; F. Glavinici, cvit. 12^b. — bes h: otivši. Mon. croat. 280. (1577). — bb) hōtjēv u južnom govoru, hōtēv u istočnom, hotiv u zapadnom: hotiv. A. Čubranović 159; J. Kavañin 495^b; P. Knežević, živ. 8.

b) od osnove hrtē. aa) htjēvši u južnom govoru, htēvši u istočnom, htivši u zapadnom: htivši. B. Kačić, is. 63. — s k mj. h: ktivši. M. Vetranić 1, 386; u jednom primjeru xviii vijeka tj

se promijenilo na ē po hercegovačkom govoru kčēvši. Poslov. danič. (Z). 118. — bb) htjēv u južnom govoru, htēv u istočnom, htiv u zapadnom: htiv. S. Bobašević 209.

i. part. praet. act. postaje od osnove infinitiva (hotē ili hrtē) nastavkom l.

a) od osnove hotē: u južnom govoru hōtio, hōtjela (u hercegovačkom govoru hōčela, a gdje-gdje i hōčeo), u istočnom hōteo, hōtela, u zapadnom hōtio, hōtela. — riječ je stara (isporedi stslav. hotělъ); često se kaže i u naše vrijeme. — bez h i u nekijeh čakavaca: otill. Zak. vinod. 63; otel. 77; otilli. Mon. croat. 262. (1567); otela. Nar. prip. mikul. 16. 21. 63; otelo. 4. 80.

b) od osnove hrtē: htio (rjeđe htjō, *vidi* n. p. Nar. pjes. vuk. 2, 48), htjela u južnom govoru, htēo, htēla u istočnom, htilo, htila u zapadnom. — od prvijeh vremena, vrlo često u naše vrijeme. — po hercegovačkom govoru tj mijenja se na ē, a pred ovijem h na š: ščela, ščelo itd., a gdje-gdje i ščeo, n. p. Nar. pjes. vuk. 1, 32 (iz gornega primorja). nalazi se u pisaca i h pred ē, n. p. lčeo. M. Pavlinović, razg. 13; hčelo. Osvetn. 7. 8, ali ovi primjeri nijesu pouzdani (pisci su iz krajeva gdje se h nikako ne izgovara). kod oblika ščela, ščelo itd. u nekijem krajevima shvaća se kao da je šč postalo od stj, te se naćina nom. sing. m. stō, *vidi* n. p. Nar. pjes. vuk. 1, 18. 2, 545; Nar. pjes. petr. 2, 283; Nar. prip. vuk. 206. — bez h: u krajevima gdje se h izgovara u drugih rijeci: teli. Mon. croat. 28. (1275 u kasnijem prijepisu); teli. Mon. serb. 218. (1391); til. Naredb. modr. ark. 2, 97; tjela. I. Gundulić 251; tjeli. T. Ivanović 144; tila. Nar. pjes. istr. 1, 62. til. Jačke. xxvi. u krajevima gdje se h nigda ne izgovara: tela. Nar. pjes. vuk. 1, 249; tila. 1, 593; teo. 1, 618, 2, 423; čeo. 3, 243 itd. *vidi* i čeli. Vuk, poslov. 154; čela. 258. po oblicima čela, čelo itd. (kao da je ē mj. ēj) načina se i nom. sing. m. čio, *vidi* n. p. Nar. pjes. mikl. beitr. 57; Nar. pjes. kras. 1, 108; a u okolini dubrovačkoj (gdje je hercegovački govor, te se o izgovara kao ē) i čio (jer se shvaća kao da se izgovara čela, čelo mj. čjela, čjelo). P. Budmani. — s k mj. h: ktio. M. Držić 477; Poslov. danič. (D). 51; Blago turl. 2, 224; kteo. Glasn. 11, 3, 143; kteli. Nar. pjes. vuk. 2, 165; kčela. Vuk, rječn. kod kčeti. — nejasni su oblici štil, štela itd. u ugarskijeh Hrvata: štela. Jačke. 5. 10. 131.

k. part. praet. pass.

a) hoćen (mj. starijega oblika hotjen, stslav. hotēnъ). u jednoga pisca xvii vijeka. M. Radnić 2^b. 252^a. 359^a. *vidi* i hotjanen.

b) htjen (htēnъ). D. Zlatarić 60^b. — s k mj. h: ktjen. A. Gučetić, roz. jez. 11. — U ovijem je primjerima značeće aktivno (*vidi* hotjanen): Prodaste jedne za more a druge kamo vi htēni. Mon. serb. 42. (1253). Idolom se san pokloni od njegove htine voje. J. Armolušić 17. Htjeni 'volontario', 'voluntarius'. A. d. Bella, rječn. 777^a. i adv. htjeno. Da se ima trpjeti ili hote ili ne htjeno. B. Kačić, nasl. 90.

c) hotjet. — samo na jednom mjestu xviii vijeka. Ne samo učineno nego zamišljeno i otjeto oće da se smrtju pokara. F. Lastrić, ned. 288. — nepouzdan.

II. značeće.

A. aktivno.

1. sa značenem kazanijem sprijeda.

a. u pravom smislu, uopće.

a) ono što se hoće radnja je što se kaže glagolom: radnju vrši subjekat ili ko drugi. aa) radnja se izriče infinitivom; to može biti samo kad je vrši subjekat. aaa) subjekat je čelade. Gdē si

kyto hoće krěvati. Mon. serb. 2. (1189). Nećemo (i)ti ky vamъ na onu stranu. 7. (xii vijek). Kto bi htebe habiti. 36. (1253). Ućine li mi pravdu, i ushote imati čysty krajevstvu mi, da stoju k nimъ u tomъ obetě. 41. (1253). Što bihъ hotěly ky vamъ govoriti. 42. (1253). Ako hoćete vi mně moje ludi vratiti. 42. (1253). Neću poreći inomu moje reči. 50. (1265). Ako ime htěti kraļy poslati vojsku. 69. (1273—1314). Čto i ješte ushoće dati krajevstvo mi, ili što starěcy samъ pritežii, vse da je vs. oblastu stareu. 80. (1302—1321). Ako li bi ne teli davati. Mon. croat. 28. (1275). Še kto htebe biti sokalnicu. Mon. serb. 96. (1830). Čto jesty dalo krajevstvo mi, i ješte čto ushoštu dati, da nema nady těmu oblasti iguměny. 123. (1336—1317). Ako bi ne teli Konavljane i Vitiļinane primiti. 218. (1391). Ako oni ludiye hote doći voļa ostati domom. Spom. sr. 1, 6. (1396). (*Lekari*) ne htěše primiti našu molbu ni platu. 1, 9. (1397). Ono ne htě ni pogledati. 1, 27. (1399). Vi nećete imdē trežiti. Mon. serb. 247. (xiv vijek). Ako bi ki otel pokazati. Zak. vinod. 77. Ako li bi ne htěly Dubrovčaniny stojati na onomzi sudu. Mon. serb. 206. (1387). Da neću ništore učiniti suproču počćeniju. 274. (1410). Kada ihъ bude hotěty uzeti. 298. (1420). Da damъ na znanije prěe toga, kada ihъ budemo htěti uzeti. 339. (1427). Ako li bi ne hotěly stojati na tomzi sudu. 354. (1428). Gda ju ne tiše kupiti. Mon. croat. 57. (1433). Da se da gospodinu vojde Ivanišu, kada hotěty bude uzeti. Mon. serb. 419. (1412). Fratry se obećaše da ote služiti. Mon. croat. 63. (1444). Mi ne hotijući razbiti, da hotěci potvrditi. 82. (1455). Da mi nete pečatiti. 135. (1488). Ako ne mogu ali nete zajedno pasti. Stat. polj. ark. 5, 265. Ne htij se bojati. Tomdal. star. 1, 111. Ako im ti tvojom vlastju neć zabraniti. M. Marulić 20. Hotih ostaviti nauk. Transit. 6. Tebe moļu, ne ti nasledovati pohoti plene. 31. Ne hotijte hoditi. 95. Ne tij se bojati sramote od ludi. 107. Oćemo ga ljubiti. Korizm. 2^a. Ne tij obrnuti lice tvoje od ubogoga. 10^b. Ako nećete zgubiti dušu i telo. 39^b. Ne tijte dati kruha psom. 53^b. Ne tijte suditi. 62^a. To oti reći Atanzij. 101^b. Hotijaše mene sebje ženu imati. Zborn. 2^b. Hoćeš li biti bez straha, čini vazda dobro. 6^b. Hoć li poznati čovjeka, daj mu gospodetvo. 12^a. Htijaše jesti. 15^b. Hoć li biti velik. 18^b. Koji si hotio za nas umrijeti. 28^b. Hoću ga mučiti mukom gorkom. 30^b. Htijaše zvijeri vele nhititi. 41^a. Plakati htijete od ovijeh biljega. 52^a. Svi se hoće sniziti. 53^a. Hoć li me nbiti. 62^a. Tvoj ka mni obrnut neć pogled. S. Menčetić 5. Hoti me pogledat. 10. Iz tuga vazeti ako me ć. 116. Dali me ć izgubiti toliko mladahta? 129. Htjete me trpiti. G. Držić 103. Od mene gniv ovi hotijete sloboditi. 403. Gdje te tijehu umoriti. M. Vetranić 1, 321. Čiē toga tržiti sitan kruh ne htihu. II. Lueić 255. Za to ja na dlanu ne htijah nositi prilutu tuj ranu. 201. Kada boj z bozi (*Ziganti*) bit htijahu. 271. Po kojih (*gorah*) uziti (*Ziganti*) na nebo hotihu. 271. Nikola misleć sta, hoće l' reć al' neće. P. Hektorović 8. Htjij mi poviditi, ako t' je od voļe, na svitu činiti ća nam je naj boļe. 29. Kudgo l' nas od zgora htij milo pozriti. 62. Imo bi ljubiti, ako hoć ljubjen bit. N. Dimitrović 3. Htjey dobro činiti. 5. Daj, što ć dat, veselo, ako ć da dobro daš. N. Dimitrović 5. U svaku hoti stvar dobar svjet prijati. 9. Kada hoć iskati da ti tko svjeta da, htij naj prijē uznazati. 10. O čemgod po vas dan hotjey se zabavjat. 13. I hotij k meni prit. 19. Ki sinka od tebe ne hotje

braniti. 68. Nu ti tač, Bože moj, ne hoćeš činiti. 92. Al' oni vik doći ne htješe k razlogu. N. Naješković 1, 121. Ku (*muku*) podnijet' hotijēše za naše spasenje. 1, 127. Juda se htijaše kajati. 1, 133. Hotjeyte nas kupit' samo. 1, 163. Rekla bih da htise (*pastir*) njesto mi govorit'. 1, 175. Hotivši se Radat ubosti, u toj priskoči ljubmir. 1, 181. Jaoh! to li da mene samiriš, hotje umrijet! 1, 193. Ono ja hotijah tvu vjeru poznati. 1, 197. Put vode gdi kola htijahmo voditi. 1, 217. Hotjeymo jedan čas svi tanac izvesti. 1, 222. Htjey, Bože, primiti za moj grijeh moju smrt. 1, 142. Kako to može bit da ti neć obljubit od ovih jednoga? 1, 232. Ter i vas moļahu, da biste još i vi k nim doći hotjeli. 1, 284. Ali mi odgovor kigodi, kruno, daj, ako mi razgovor dopustit nećeš taj. 2, 30. Ja se ću lje moć rijet u broju od onijeh, ki hoće pri' umrijet nego taj stvorit grijoh. 2, 34. Moli ju, na mene jedn se sniluje, kad neće ćut mene, da tebe daj ćuje. 2, 55. Nu ona ne htijēše primit ga za druga. 2, 72. Hotjey' mi boļe rijet tej trude juvene. 2, 91. I toj li, kruno, hoć sa mnom se rastati, toga ja neću moć učinit' do smrti. 2, 115. Tko hoće vilit, ktjey pozrit na lice. M. Držić 7. Mi se ne ktismo odvriē. Mon. croat. 240. (1549). Ako bude hotil zidati. 258. (1556). Da ga ote ota vse službe osloboditi. 258. (1556). Ako bi v milost otih vzeti. 262. (1567). Otivši vsakomu pravo vēniti. 280. (1577). Otejući se izdužiti. 263. (1568). Otihlu ga nhititi. Anton Dalm., nov. tešt. 143^b. joann. 7, 11. Ne htite zabluditi. Kateh. 1561. D1^b. Ni mu dosti, da te neće ljubit' verno, kako ima. A. Čubranović 145. Ne hotijte se bojati, malo stado. S. Budinić, sum. 15^b. Ne htěti dati posluha. 49^b. Ovo t' je ćudna stvar, gdi moji a meni ne hoće dat' pomoć u nauci juveni. D. Rašina 93^b. Tim, vilo, moliti hoću te, milosna hotjey' jur biti. 110^b. Človiće, ne trud' man ni htjey' sijati na kami ki ploda ne može vik dati. 123^b. Hotijte pogledat' svi sa mnom, umrli, gdi za nam život dat' smrt stvorac zagrlji. 148^a. Nu moglo držati toj ništo mene ni, da ne htijem slišati što velje ti meni. M. Bunić 22. Govorit' to nemoj, hotjey toj tajati. 41. Gospo ljubka, što ću t' rijeti sad jedupka, htiv izvidat' tvoju ranu. S. Bobašević 209. Ti hćeše rijet ovoj. D. Zlatarić 10^a. Kad se hćali ubit. 65^a. Hotjey mi objaviti što ima biti. A. Gučetić, roz. jez. 107. Koji te hotijahu niz luti vrći. 192. Ove stvari čestokrat hotjey razmišljati. 306. Ali mu zaman bi, er hotje kraļevat. A. Sasin 155. Ne htijte bižati, da stanite. Aleks. jag. star. 3, 272. Tko oće krtstjanski živjeti. M. Divković, nauk. 9^b. Hotijuci uzeti. 20^b. Koji hotijaše ukrasti... Kakono ti hotijēše Lucifer pošćenje uzeti. 32^a. O Isuse dragi sinu, hoć li uzet Katarinu za tvoju dragu vjernicu? kat. 126. Oć mi, majko, pokoj dati, nemo' mi se tu plakati. plač. 21. Sve raskeše segaj svijeta hotjey u svem pogrditi. B. Kašić, per. xm. Hteći uzaznati stvari. zrc. 31. Pilat, hteći ljudem na voļu učiniti, oprosti im Barabu. M. Alberti 178. Hotjey svrlu mu vladati. M. Orbin 202. Ter je itko drugi mog'o hć jad luti saniriti? ah, toliko ćudo muogo kako prode, htjey nam riti. I. Gundulić 54. U momu krajevstvu ako ćeš milos steć, oholas sniži tvu. 105. Stvari u nas te nije, kom voļan moć se ćut', kupovat' treba je, ako hoć odahnut'. 129. Počni ti naj prijē, natjecat ki se hoć. 138. Ne poznaš još me ti, planinski bog sam Pan, iz gora ki iziti tjeļ ovi na blag dan. 150. A nu vid oći me, ter vjeruj daj nimu, ako neć ovime vjerovat' riječima. 189. Sjemo tamo svak urela hoće

bježat', a ne umije. 384. Htijaše slidit' plač svoj luti Sunčanica još naprijeda. 391. I ako é oku vjerovati, romon čuješ, tijek im vidiš. 434. Nu kad nećeš k nam sit zgara, mi ćemo se pripet' k tebi. 553. Jezikom hteći progovoriti maternskim. F. Glavinčić, cvit. xvi. Placid hotivši vode zaérpiti. 12^b. Da bih ja hotila veru zatajati Isukrstovu, ne govorite mi za to. 49^a. Hotijući govorenju zadovoljno učiniti ovomu. 72^a. Ča hote od ne učiniti. 75^b. Ne hti' te to, bratjo draga, učiniti. 390^a. Proti poganom pomoći dati ne htijahu. 139^a. I ako li hotijahu dičenu zakriti. 428^a. Ako bi veroval, da sveti na nebesih za nas ne mogu ili nete moliti. svitl. 85. Od svih grihova htij umiti. A. Georgeco, pril. 39. Ne hotij imati drugoga boga. I. T. Mrnavić, ist. 73. Mudro bih hotia štogodi viditi. osm. 91. Zidovi slipi, zašto ne hotiste poznati vašega spasiteļa. M. Jerković 45. Hotij me pomoći milostivim načinom. 84. Bježi, ako nećeš izgubiti tebe i tvoje sve družine. G. Palmotić 1, 56. Za grijeh ljudski hotje umrijeti. 1, 59. Ne hteć dugo ja čekati. 1, 91. Ne hoteći već živjeti. 1, 190. Ovako li djevojčici hotijahote vrha doći? 1, 382. Glas mi u srcu neki pravi, da se od mene hoć dijeliti. 2, 13. Primiti ne hotijaše lubežlive moje svjete. 2, 123. Pokli one htješe oti. 2, 126. Držati za ljubav ga hotjej moju. 2, 323. Hteći vazda ispuniti nepravednu svaku želju. I. V. Bunić, mand. 11. Nehajstvo od ljudi umjetnijeh i znanijeh koji nijesu hotjeli uzeti malo truda. R. Gamañić A2^b. Ne hotijući upisati z dvijema a. B6^a. Teške trude hoć na mene nasloniti. P. Kanavolić, iv. 405. Hteć znati vojske broj. B. Krnarutić 15. Gdi je triba bditi, toti spati ne htij. 20. Oć li me sliditi, uzmi križ svoj. I. Ančić, vrat. 186. Od silnika paklenoga ti me hotjej obraniti. I. Akviliñi 310. Htjej me tužna k sebi uzeti. 310. Ne hotijmo već krsmati, jur se ima on ustati. P. Hektorović (?) 81. Dobrovoljno htij k ñim poiti, Isukrsta ne htij oiti. 126. Ako hoć bit' dobro služen, sam se služi. (D). Ako hoćeš bit' zlo poslušan, plati unaprijeda. (D). Poslov. danić. 1. Ako se neć omučit', neć bit' mlinar. (D). 3. Hoć ponovit stare vinograde, obreži ih prije nego liš' opade. (D). Hoć poznat zla čovjeka, daj mu štap do ruka. (D). 26. Ne htjej vuka vidjeti ni na ñ vikati. (D). 72. Tako on oti doiti na ovi svit. P. Macukat 27. Otio si biti sluga. 32. Pustiñak hoćaše mu dati pokora. K. Mađarović 81. Ne hteć dat mu hljeba dio, pored s psima da bi jio. J. Kavañin 29^b. Kolom zmiija hoće igrat tko god želi žensku ljubav. 38^b. Trebi 'e i zlo zagrliti, ako neću mrtav biti. 39^b. Ter hoteći goriko plakati. 65^a. Tko reče divor, hoti reći odor. 81^a. Nih Lućića, pravo htíl sau rijet, da on pisa nenavisan. 111^a. Čić slavnoga tvoga imena htij mi dati. 136^b. Vi htjedoste prije umriti. 186^b. Zato ti, ako é produžiti u životu i u slavi. 222^a. Od Abafa ki složit se Turkom htise, paka hote svo'em' cesaru odaprit se. 239^a. Ki hotijué predočiti pod Augustom vojske rimske. 240^b. Ako u turban neć zaminit mitru. 379^a. Tko neć (neće) gorji životine imat obraz. 363^a. Čure ka ga uzhraniti mala htide. 417^b. Ki ne htise ñega častit, čim živíše. 425^b. Ako nećeš ñu utopit. 450^b. Htiué ukazat svijem oćito, da vjerovat krajem ni to. 470^b. Al' hoć ljudskim perom moći prepisati ñega slave? 484^b. Nijesu htile pasti u bezrednu ku grjehotu. 488^a. I hotiv se k ñem' okrenut, celunuh mu krilo ureda. 495^b. Bože, riječi moje htjej primiti. I. Đorđić, salt. 9. Bog oti poslati sina. A. Bačić 33. Ne htijući pla-

kati. M. Lekušić, razm. 17. Hotijući ga osvaiditi. 19. Tko ée spasit svoju dušu, vaļa ostaviti ljubav od ovoga svita. J. Banovac, razg. 86. Zašto Lucifer hotijući se učiniti Bogu prilíčan u mogućstvu. 96. Hotijaše se ona put uzdignut protiv a. Benedetu. 114. Da je hotia saći. pred. 27. Bog primi Abelovo a na Kainovo ne kće ni pogledati F. Lastrić, od' 102. Pitaše ga: Jesi li ti Ilija? Otijući reći, pokora tolika i taka svetiña drugoga ne more biti, nego Ilije proroka. 343. Otio sam i onoga pisca za meštra poštovati. test. xii. Ako li éeš mi milost učiniti, moreš. 122^b. Ako se ti oćeš pravdom služiti. 122^b. Ne ktijući jedna ustupit ni druga. 157^b. Otje prije podmiti tavnicu za dvi godine nego li sagrisiti. ned. 43. Koji godi uzoće virovati i biti spasen, da se imaju krseliti. 256. Zapovídje ñim líčiti svekolike koji uzoće izlíčiti se. 259. Kad ju otijaše pričestiti, nasmija se. 264. Ovo bi rad ozdraviti, ako se ozdraviti uzoće. 343. A da se on ne hoće pñiziti. I. A. Nenadić, nauk. 89. Sve što sledi u temu potanko nam htjej odkriti. A. Boškovića 22. Umoren od igre hotje počinuti. V. M. Gñetić 37. Ne budite lijeni, ako nećete gorjeti u purgatoriju. 116. Ništa ne kti (ja) spomenuti. A. Kanížlić, kam. 14. Ne ktijući imati. 18. Smutñu hotijahu zametnuti. 20. Zašto car hoti imati? 71. Niti hotijahu razumiti. 674. Adam dakle hotijući sebe opravdati. E. Pavić, ogl. 9. Hotio je ovo reći. jezgr. 129. Ne hotijući se braniti. F. Matić 25. Još htijaše Milošu s punicom govoriti. Nar. pjes. mikl. Beitr. 25. Oć li meni kazovati, što te budem uprašati? 34. Ere me si čio ljubiti po sili a na sramoti. 57. Ako hoć, mili Bože, mene živom željom umoriti. 58. Što prosí neć dati. S. Rosa 75^a. Abram cijec poslaha tijaše posvetit jedinoga sina Izaka. Đ. Bašić 216. Što u svojoj holoj sili jednog' slušat nisu htli. V. Došen 46^b. A da gore hoću reći, imao bi. 269^b. Ali Joab ne ktijući k ñemu doći. And. Kačić, kor. 201. Kraļ, hotijući ga po sve načine viditi mrtva. 349. Ja hoću od vas znati. M. A. Reļković, sabr. 43. Zašto varaš lude otijući dati se klañati? F. Radman 21. Oć li moju viru virovati? 37. Porad ljubavi naše, sasvim da drugo nismo, neg prah i pepel i ništa, ktide oćito bi propet. Blago turl. 2, 17. Ako pak ova ne hotide s ñim pribivati. A. d. Costa 1, 157. Ako paka ovi bez uzroka ne hotidu privoñiti. 1, 265. Koji se hoću i žude rediti svetijem stvarima. J. Matović 286. Biskup koga hoće učiniti vratara. 292. Koji ne hoće poslije izpuniti. 350. Koji ne éeše primiti u gostionici meštra ñihova. 481. Jesi li ih progonio kad ne bi tjeli sljediti tvoj rdav izgled? T. Ivanović 144. Molim te još, da htjebudeš uzet mi sree moje opako, nemilo i neharno, a dat mi sree tvoje bogotvorno. I. M. Mattei 270. Koji god ga uzhoće sliditi, da imadu ostaviti svit. B. Leaković, nauk. 77. Ko vi stio nauditi, ne dao mu Bog! Nar. pjes. vuk. 1, 18. Ko ti šćeo nauditi, ne dao mu Bog! 1, 32. Ako nećeš tu popiti. 1, 89. Ti se hoćeš dijeliti od svijeta bijeloga? 1, 92. Presti neću, a ne umem vesti. 1, 159. A on ne kte sude prati. 1, 177. Hol' mi, dušo, vjeru dati? 1, 190. Prosiću te, oćeš za me poći? 1, 241. Što me ne šće za sina uzeti. 1, 206. Ne te ga Toda ljubiti. 1, 289. I ne šćeh ga probuditi. 1, 308. A ona se ne šće ukloniti. 1, 400. Oćeš li mi ļuba biti? 1, 434. Hol' mu dati tvoje čisto zlato, hol' je ñemu dati za ljubovu? 1, 473. Ne šće čekat caricu gospodu. 1, 474. Da bi mene ne rodila majka, ako joj se osvetiti neću. 1, 474. Da vran' kikilo,

holi se miti? holi miti? holi češljati? 1, 519. A ti ne šće doći ni obići. 1, 569. Ne kte Jela s braćom polaziti. 1, 572. Ja sam teo objubit joj lice. 1, 618. Još se baba jaditi hoćaše. 2, 14. Car hoćaše izgubiti ľubu. 2, 26. Ja ih nijesam htjeo mijeñati. 2, 48. Od zmije se odvojiti ne hoće. 2, 62. Ne šće davat ĉedo na dojiľe. 2, 64. Pa i opet ne te prokazati. 2, 87. Jošte ĉaše Gojko govoriti, al' ne daje Vukašine kraju. 2, 120. Ne šće više ni gledati ľubu. 2, 122. Lale šćahu biti Bugarina, al' ne daje srpski car-Stjepane. 2, 140. Ako li ih preskoćiti nećeš, nećeš izići ni izvest devojke. 2, 147. Ğelati ga ne kteli slušati. 2, 165. Ako ĉemo izgubiti dušu, lasno ĉemo omrazit Momira. 2, 158. Mene, care, ne kće oženiti. 2, 181. Te ne kćeše koñe odjahati. 2, 191. Još mu ĉaše duľde govoriti. 2, 339. Ja mu ne šćeħ za Boga primiti. 2, 347. Već kad bi me teo pričekati. 2, 423. A ĉetiri ne kte pogubiti. 2, 425. Ja bih stio progovoriti rijeć. 2, 545. Hoćaše se natrag povrnuti. 2, 607. Ne ĉeo ga izgubiti Turci. 2, 607. A da sam se ĉeo oženiti, ja bih do sad porod izrodio. 3, 243. Hoľ mi dušo vjeru dati da ĉeš k mene povratit se, pušćiu te tvojoj majci. Nar. pjes. vuk. živ. 32. Hote ni ih poturćit' zanago. Oglod. sr. 20. Kada kćeneš s vojskom udariti. 466. Ko ne stio u Kosovo sići. Nar. pjes. petr. 2, 283. Hoš dat meni ĉer svoju jedinu? Nar. pjes. marj. 4. Sa mnom spava, obrnut se neće. Nar. pjes. istr. 1, 19. Anica ni tila spavati. 1, 62. Ter nisam bižat za ĩim til. Jaćke. xxvi. Dare sam ti nosil, vzet je nisi štila. 131. Ne ĉedu ni ĉuda obida skuhati. 170. Ko hoće samjeti, treba zasuti. Nar. posl. vuk. 158. Hoćemo se pomiriti, al' se nećemo više mašalana pratiti. 342. Sluge je ne htenu odmah pustiti pred cara. Nar. prip. vuk. 61. Ne htodnu mu je odmah dati gde je star i siromah. 109. Nije je stio nikome drugome dati. 206. Govedari joj ne šćenu dati teleta. 223. Ako ti ništa ne ĉene učiniti. 197. Ali ga ona ne ĉedne ni slušati. 253. Onda muž tisne je u duble ispod vode, pa reće joj: A da holi sad reći da je striženo? Nar. prip. vrć. 5. Fala Bogu, niš noj note učiniti. Nar. prip. mikul. 19. Sakako ju otela sinu zamraziti. 21. Stane im pretiti ako se ne tednu predati. Vuk, grada. 88. Ako car ĉedbude ĉiniti što protiv nas. dan. 3, 154. Ne htjednu bježati u Moraću nozo pokupe na pušku po dvije evancike... Vuk, nar. pjes. 4, 461. Kokoš' nije ĉela kazati. poslov. 258. Ako ne ktene koji doći, vezane da pošľo. Djelovod. prot. 10. Hoćah ubit jednu kukavicu. P. Petrović, gor. vijen. 7. Ako djevojka ne htjedbude poći sa mnom, hoću li odvesti sina tvojeĝa? D. Danićić, ľmojs. 24, 5. Vladika ne šćedne na to pristati. S. ľubiša, prip. 118. Neće vjerovati da je Bog na nobu (kažo se onomu, koji neće da vjeruje pravoj istini). na Rijeći. F. Pilepić. — *bbb*) *subjekat je ĉivotiña*. I peće ko žude slatki me iskati, na bilju jednomu ne hoće stojati. D. Raćina 92a. Da otrovno sebo i me ujedati ne bi hoti' (*zmaj*). J. Kavañin 251b. Dode kurjak i hoćase ga izesti. D. Obradović, basn. 59. Al' mu Sarac vode piti neće. Nar. pjes. vuk. 2, 393. Ne hoće na prazno ni pas ľajati. Nar. posl. vuk. 211. *bb*) *radna se izriće podložnom rećenicom u kojoj je konjunkcija da. aaa) nije isti subjekat u glavnoj i u podložnoj rećenici*. Htoću da više se sto zlo pisano u veki da bude tvrdo. Mon. serb. 29. (1210). Jere hoćete da imamo prijateljstvo. 12. (1253). Ne htćeħ da tolikaj ľubavi, na maño dojde, sloľihu i utvrđiľu. 416. (1151). Mi ne tijući da bi pogibla. Mon. croat. 105.

(1470). Hoću da ti ju platiš. Mon. serb. 501. (1466—1500). Hotěo biħ da m(i) ih daš. 501. (1466—1500). Bolezan ima biti velika, ako hoć da je pravo skrušenje. Naruĉn. 50b. Daj, ako ĉ da t' se da. N. Dimitrović 3. Ako neć da tvoj stan obujmi ubožitvo. 4. Ako neć da rani majku ti strašni nož. N. Naľešković 1, 120. Gospode, tijeom ne znam, kako hoć, nebog ja bez tebe da imam jedan ĉas pokoja. 2, 60. Svaki vas hoće da mu dar učinim. M. Drzić 3. Hoć li da ti zovemo isповjeduika? M. Divković, zlam. 67b. Kuda ĉeš da idemo? M. Alberti 470. Nu htjeđ danas vlas ľubena, da bojazan tašta broji, a ufanje istino se. I. Gundulić 31. Tuda imanja ti ne stižeš, liteć, svakomu da je svoje. 250. Dali tuđi vitezovi hoć kraľevstvo tve da bludu. 451. Ali silom, hoću, oĉitom da bojnici ne sinuju ľuti tebi caru priĉestitom u kraj skuta dotegnuti. 501. Kad poklisar hoće znapi, da se veće ne ratite, priki vaš boj ustavite. G. Palmotić 1, 394. Hoću, oklope bojne ove svi tri sjutra da obuĉete. 2, 323. Ne hotij da se odilim. M. Jerković 25. Ako ĉ da ti stvori milost cesarova sada svitlost. P. Hektorović (?) 90. Htio je (*Boj*) sunce da ti sviti. A. Vitaljić, ost. 9. Hteć da duša plemenita ĩemu služi. J. Kavañin 61a. Neće vile da se hea druga štiju neg zemaľska. 193b. I ne hoće da se toti skot od zmija trovnih koti. 331a. Što ĉeš da tebi učinim? A. d. Bella, razgov. 68. Bog hoće, da svaki od nas u svom biću potruđi stogod. B. Zuzeri 64. Uĉiniti mu kako bi otio da se tebi učini. F. Lastrić, od' 53. Oĉete li da vam rećem sada istinu? test. 12b. Ne ktijući dakle Isus da zaradi glada tilesnoga izgube blago duhovno, sve ih nasiti s pet kruha. ned. 156. Upravu mu Isus daje hotiv da ju još upiše. P. Kuežović, živ. 8. Kako hoćeš da ti milika dade, kad ju nitko timarit ne znade? M. A. Reľković, sat. 64b. Zašto ne hoće da prorok pogine. J. Matović 46. No ak' hoćeš da smo prijateľi. Nar. pjes. vuk. 2, 577. Ko hoće da ga drugi ľudi poštuju, vaľa naj prije sam da se poštuje. Ko hoće da mu se vidi, neka nosi svijeću naprijeda. Nar. posl. vuk. 158. Kad htjedne da nestane ovog sveta. Nar. prip. vil. 1868. 261. — *u ovijem prinjerima subjekat podložne rećenice stoji u glavnoj kao objekat*. Bog svetu onu ľihu od Nazareta ne hti da u rukali ostane poganskih. F. Glavinić, cvit. 139a. Rijeć, ku nećeš da pogine. I. Akviliñi 124. Koga oću da bude pod tvojom stražom. P. Macukat 11. — *bbb*) *subjekat je isti u glavnoj i u podložnoj rećenici*. Hotěli bismo da se s vašom poĉetnom ľubvom stanemo. Spom. sr. 1, 21. (1399). I ki je sad hoteć da vlada zemľom svom. M. Marulić 18. Ja ti se hotijah prik svita nobozać da odbignu. H. Lucić 211. Svakomu hotijese da zlobe oprosti. N. Naľešković 1, 121. Ove su djevojke zaspale, ter neće da ĉuju. M. Drzić 391. Oĉeš li da budeš zdrav? Antou Dalm, nov. tešt. 137b. joann. 5, 6. Koji note da se podlože ovomu. S. Budinić, sum. 49a. Jerbo kad htiš da se ogriješ. J. Kavañin 8a. Nog ga guli, neg ga sisa, i hoće ona, da na n jaše. 38a. Hteć da loće krv svojih sina. 230a. Neg htje vas svijet da posvoji. 242a. Toma neće da vjeruje. B. Zuzeri 61. Sto je hotio s. Petar po ovima rijećima da rekne? E. Pavić, jezgr. 128. On se ne hti s tim da trudi. V. Došen 249a. Za ĩom neće nitko da izade. Nar. pjes. vuk. 1, 124. Već da oće naša mila majka da otide u goru zelenu. 1, 125. Jedna nosi zlatan derdef, oće da veze; druga nosi sitan bisor, oće da niže. 1, 281. A on neće s mora smokve da jede. 1, 351. Hoće bano da prekrsti Emku, a neće se Emka

da prekrsti. 1, 478. Hotijaše da je i pošubi. 2, 43. Ne šće mene službu da isplati. 2, 139. A ti mene očea da obesiš. 2, 163. A ti. Leko, ne šće da upitaš. 2, 233. Šćaše Leki glavu da ukine. 2, 239. Ja šćadijahl, mati, preko reda da napojim mojega Šarina. 2, 376. Šćaše Arap da zametne kavgu. 2, 397. Ako ćeš da se osvetiš Turčinu, moli Boga da počne piti rakiju; ako ćeš da se osvetiš Srbinu, moli Boga da ode u hajduke. Ako hoćeš koga da poznaš, podaj mu vlast (u ruke). Nar. posl. vuk. 9. Kad Bog hoće koga da kazni, naj prije mu uzme pamet. 86. Kad hoćeš o Turčinu da progovoriš, maši se za kapu. 122. Ko čer hoće da dobije, materi vaļa da se umiljava. 157. Ko hoće da štedi, nek zarana počne. 158. Kad se ko zateže, te neće da pije. Vuk, nar. pjes. 1, 89. Nijesu ostalima čeli da kažu. poslov. 154. Kad opaze Turke, ne čednu ili ne smjednu da se zatvore u nega (šurampov). dan. 3, 171. Judejci šćadijahu da te ubiju. jov. 11, 8. U nas gdje kñiževnici niti svoga narodnoga jezika upravo znadu niti hoće da ga uče. pism. 14. — *subjekat je životiua*. Neće slavuj da peva, nego oće da jadi. Nar. pjes. vuk. 1, 182. Koñ vode neće da pije. Vuk, nar. pjes. 1, 323. — *cc) kao kod bb) bbb)*, ali *niješte da u podložnoj je rečenici neka (rijetko)*. Ali hoću neka ideš k vikaru momu. F. Glavinici, cvit. 254^a. — *dd) nije uz hotjeti izričekom kazana radiua. aaa) koja je radiua zna se po onome što se prije ili poslije kaže*. More mu ju prostiti, ako oće. Zak. vinod. 79. Može mlad človik plakati ne hteće. S. Menčetić 276. Ako mož dat i hoć. N. Dimitrović 5. S Filisteji pomiri se, a ne hti s ñime. J. Kavañin 58^a. Svi se mogu sahraniti, ako hoće. A. d. Bella, razgov. 77. Hoć li, grem s tobome. I. Đorđić, uzd. 75. Htjaj samo, stećeš Boga. ben. 106. Naš Bog komu se kñiamo more izbaviti nas; ali ako i ne uzneće, znaj, kraju, da se tvomu kipu ne kñiamo. F. Lastrić, ned. 325. Dužan je sve i sam platiti ali vratiti, ako ostali ne hotću. I. A. Nenadić, nauk. 133. Svi golubi guću, golubica neće. Nar. pjes. vuk. 1, 102. Nek me žali doro, kada draga neće. 1, 394. Odbigla ga majka i ljubovca, a ne tila sestra Dorotija. 1, 593. Ti mi nisi priuo za bratinstvo, neću ni ja tebi za sestriñstvo. 1, 604. On mogaše nadigrati majku, on mogaše, nego ne hoćaše. 2, 30. Prosti, Bože i bijela crkvo! da se jednom bacim preko tebe: neću na te nego preko tebe. 2, 213. Sabl' ostavi, buzdovan ne kñede. 2, 136. Što se vijes oko mene mrtve, kad nis' čio oko mene žive? Nar. pjes. kras. 1, 108. Ome vuće a kobila neće. Nar. posl. vuk. 238. Kad Miloš ne tedne, onda Jakov sam prede na ovu stranu. Vuk, grada. 53. Da ga pošje neka u Vidin Turcina ide, ako usktene. Djelovod. prot. 201. Znat možete, ako hoćednete. Osvetn. 3, 58. — *i u odgovoru na zapovijed, nulkane, ili na pitanje*. 'Odsjed' koña, mila snao moja! 'Neću bome, Omerova majko!' Nar. pjes. vuk. 1, 254. 'Hoćeš, brate, nezvan za njakom u svatove poći nazorice?' 'Hoću, bogme, moja braćo draga.' 2, 138. 'Zar će i knez s nama rućati?' 'Hoće knez, ali nećeš ti.' Nar. posl. vuk. 86. — *bbb) ima se u misli glagol* hoditi, ići, poći itd. u pravom ili u prenesenom smislu (n. p. o djevojci koja ide za koga, t. j. udaje se). Da (a)ko ćemo pravomu stanjku. Mon. serb. 7. (xii vijek). Dok je ona svate sakupila, sakupila, oće po djevojku. Nar. pjes. vuk. 1, 253. Ona oće avliji na vrata. 1, 258. 'Da te prosim, hoćeš za me?' 'Ne prosi me, neću za te.' 1, 366. Neću, majko, za kozara. 1, 378. Hoću, majko, za rataru. 1, 380. Moj se bratac sprema po djevojku,

ali neće po te već po drugu. 1, 425. Mamio sam, ali neće za mnom. 1, 535. Večeraću, u ložnicu neće 1, 549. Neće Mara za bugarska bana. 1, 550. On se sprema, hoće po djevojku, ali neće po te, već po drugu. 1, 555. Ali neće u moke duške. 2, 108. Miloš hoće građu Vučitrnu. 2, 154. Ne šće Marko ravnoj Dmitrovici. 2, 225. Pozivlje ih Reja na čardake, ne šće Marko, no Reji besjedi. 2, 229. Pa ne šćede Lazarevoj kuli. 2, 259. Ali Vuće na večeru neće. 2, 259. Već on oće svojoj zadužbini. 2, 326. Svate kupi, u svatove neće. 2, 520. — *i o životiui*. Prvi izvodi sionim kolo, ni muha mu na nos neće. J. Kavañin 54^a. Lijepo zviždiš, tek da hoće ovce za tobom. Nar. posl. vuk. 169.

b) kao prelazni glagol, ima uza se objekat. aa) smisao je da subjekat hoće da nešto (objekat) ima, dobije, primi. aaa) objekat je čelade. kod toga može se razlikovati, kad subjekat hoće nešto osobito čelade kao svoje, te se naj češće kaže kad ko od muske ili ženske strane ljubi koga od druge strane, hoće da se s ñim vjenća, da s ñim živi itd. Kad se ovako koja stavi na koga, sve ñega hoće, sve o ñemu misli. M. Držić 306. S naravnom nevjernosti svaku (djevojku) hoće ku zamiri. Ć. Palmotić 1, 335. Hvalimo ju, častimo ju (Laviniju), što plahoga Turna neće. 2, 127. Ja ñu ljubim, ona mene neće. Nar. pjes. vuk. 1, 230. Neću Fate za života moga, već ja oču Merimu djevojku. 1, 252. Neću stara ni bradata, veće mlada gospodara. 1, 295. Ko te neće, ne nameći mu se; ko te hoće, ne reci mu: neću. 1, 360. Koju oču, onu mi ne dadu; koju neće, onu mi nameću; a ja junak nametkiñe neću. 1, 630. Lazo hoće Milicu djevojku. 2, 185. Neću, babo, toga ni jednoga, veće oču mlada aziadara. Nar. pjes. petr. 1, 223. Neću te, neću, stara hudobo. Nar. pjes. istr. 2, 47. Ko će me, evo me. Nar. posl. vuk. 157. *nije isto u ovom primjeru gdje je smisao da subjekat hoće čelade što je objekat kod sebe samo za nešto vrijeme, za onaj čas*: Više nebi išla k caru već ako bi je htio car. Đ. Daničić, jest. 2, 14. — *može ne biti objekat nešto osobito čelade, nego se ñim kaže kako bi (i koje mu drago) čelade hotio subjekat*. Vojnici nete skupa gospodina. B. Krnarutić 22. Car brata neće. (D). Poslov. danić. 10. Gosta ne hteć al' uboga. J. Kavañin 19^b. Kraja, ter kraja hoćemo. And. Kačić, kor. 146. — *bbb) objekat je što ne živo*. Ktio bi jaje obljušteno i posloženo. (D). Poslov. danić. 51. Vazmi ča ćeš i zlata i srebra. Oliva. 38. Bježi ženstvo, htij mojtira. J. Kavañin 170^a. Ziato i svilu hoće ljudi, što bi dano ženskoj čudi. 173^b. Hoti narav čovjčansku (Isus). 534^a. Neću druge plaće. And. Kačić, kor. 30. Ali dara Jure ne ktijaše. F. Radman 43. Babo ga (cvijeća) neće ter neće. Nar. pjes. vuk. 1, 202. Dragi ga (cvijeće) hoće ter hoće. 1, 203. Niti hoće pića ni jestiva. 1, 285. Neću pasa rad junačkog glasa. 1, 381. Neka biru, čiju će jabuku. 2, 214. Ali žena hjeħa hoće... Nar. posl. vuk. 176. — *subjekat može biti i životiua*. A kad tamo, ali ručka ne bi htila tašta kučka. V. Došen 262^a. Ja ga pojim, a on (koñ) vode neće. Nar. pjes. vuk. 1, 323. Golu kost ni psoto neće. Nar. posl. vuk. 43. — *bb) kad je objekat što umno, značenje može biti kao kod aa), ali u ñekijem primjerima (osobito ako je objekat verbalni supstantiv) značenje može biti ne da subjekat hoće nešto da ima kao svoje nego hoće da upće ono bude*. Mi hoćemo sv. svacem mirt i dobru ljubav. Spom. sr. 1, 46. (1403). 12 vlastela našijeh poglavitiħ koji hote pravo. Mon. serb. 459. (1453). Oćeš smrti samoga sebe.

Korizm. 2^b. Togaj človlka vidjet ćeš smrt hteće. S. Menčetić 124. Er car neće svjeta moga, ja mu protiv za to ustanem. I. Gundulić 187. Hoć dobro? Neću. Hoć zlo? Hoću. (D). Poslov. danić. 26. Ki ne htje blud ni prikore, neg post, čistost i pokore. J. Kavašin 63^b. Nećeš silu, neg ćeš mudrost, dobrost milu. 93^b. Čijem Rimljanu grada glavna, a ne posla osobita htiše. 165^a. Poslulh hoće, milos pazi (Bog). 343^a. S kim lijen dobru, zlu pospiješan, sržbe, grabše, zlobe htje? sam. 395^b. A Saulova bolest samo se prikazivaše u ustih i zato je Bog ne ti već je odbaci. J. Banovac, pripov. 35. Ne ktijuć drugoga zaručena ni pijera, nego samo Isusovo. F. Lastrić, od' 381. On hoće poslulh veće nego posvetilište. And. Kačić, kor. 158. Da jedan hoće plod od stvari koja nije svoja. Ant. Kadčić 264. Milosti hoću. Vuk, mat. 12, 7. — *cc) značenje je kao kod bb) i kad objekat nije potažne naznačen nego n. p. riječimu što, sve, svaki, ono itd. ili podložnom rečenicom u kojoj je relativna zamjenica.* Reče noj: „Što hoć?“ N. Rašina 53^b. mat. 20, 21. Reče ona: „Što ćeš?“ 189^b. mat. 20, 21. Što ktijaše ona mala guba u mojoj kući? M. Držić 193. Er sam tomu veomi znana ja jedupka, veomi i višta, a za platu neću ništa, zasve u tomu er mi je hrana. S. Bobačević 206. Što bi htjeti, što li ne bi, da odlučit' ne umiju. I. Gundulić 365. Ili brže htjeti što hoće vojaska ostala. 490. Nu što vojaska bude htiti ako ti uzmeš pogadati? 496. Što bi čačko htia ti razumiš meni. I. T. Mrnavić, osm. 72. Da se slijede bojni trudi, to je srce me hoteće. G. Palmotić 1, 167. Što htijahu rim obeća. 1, 194. Što on hoće hotjeti a što neće ne htjeti. V. Andrijašević, put. 233. Ko hoće sve, ne ima ništa. (D). Poslov. danić. 46. Da se nosi sve što htjaše na uznosite neg've stole. J. Kavašin 20^b. Bog, premda zna opaka, po zakonu hoće svaka. 60^b. Da svak htjede što Bog hoće. 223^b. Ne ima hotit što je gore, neg što 'e dobro. 346^b. Sve kćeveši po sudu biva ništa po putu. (Z). Poslov. danić. 118. Da ono mi ne hoćemo što prosimo. J. Matović 130. Učini, da ista ne uzhtjebudem, ista mi ne bude ugodno, nego što ti hoćeš. I. M. Mattei 274. Da Bog dade svakom tko što hoće! Nar. pjes. vuk. 1, 221. Ča god noj srce otelo. Nar. prip. mikul. 1. — *dd) uz objekat ima i predikat kojijem se pokazuje, kao što hoće subjekat da ima objekat ili kakav hoće da bude objekat. aaa) predikat je u akuzativu.* Živjeti trijeba je tebi, ako hoćeš nega živa. G. Palmotić 2, 217. Hoć dobre cijene, podi u ludne potrebne. (D). Poslov. danić. 26. Uz moguća nije mlohavu stat, ako će zdravu glavnu. J. Kavašin 81^a. Kad Aurela slugu svoga hti viteza Solnaskoga. 147^a. Zadosta budi reči, da vas nebeski upraviitelj ne samo u gospostvu ovog svita, dali i nebeskom hoti uzvišene. J. Banovac, razg. vi. Bog zarad svoje dobrote sve hoće spasene. J. Filipović 1, 175^b. — *bbb) predikat je u acc. s prijedlogom za.* Bog kaže da to neće za prijateja. Korizm. 33^a. Pokli me za straža ti ne hti. S. Menčetić 187. Eto smo sada te za sudca svi htjeli. N. Naješkić 1, 231. Bog neće svakoga za mučenika. V. Andrijašević, put. 10. Jedna lijepa djevojčica priprosta roda i ubogo srceće obljubona je od mlada kraja, i obljubena tijem načinom, da je za svoju hoće vjerenicu. B. Zuzeri 98. Ako mladića ne hoće za muža togu silnika, ovi joj je dužan dati priju. Ant. Kadčić 396. Da neće Ružice višo u svomu družitvu ni za svoju ženu. M. Dobretić 522. — *cc) dopunjuje se dativom kojijem se pokazuje za koga hoće ono subjekat. aaa) ističe se da subjekat hoće*

objekat za sama sebe. Dakle drugo nećeš sebi, samo za sve dare tvoje da se nosi ljubav tebi. A. Vitajić, ost. 10. Dio od osvete koju Bog hoće svu sebi. Ant. Kadčić 256. — *amo spadaju i ovi primjeri:* Ako bi hotila dobra duši i tilu svomu. P. Radović, nač. 29. Svaki hoće dobra sa svim srecem svojoj puti. 90. — *mješte dativa može biti i acc. s prijedlogom za.* Hoću ju (jabuku) za sebe, zašto sam ljepša ja. N. Naješkić 1, 210. Hoće on za se srce samo, zato ognena sebi stvori. J. Kavašin 428^b. *ili s prijedlogom na.* Jer ju znađe i neće zlo na se. J. S. Rejković 235. — *bbb) dativom se kaže da subjekat hoće da neko drugi ima objekat.* Ti oćeš škode tvemu iskrnemu. Korizm. 52^b. Nećeš smrti grešniku. I. Grljić 151. — *ff) rečenica se popuňuje nekijem riječima kojima se pokazuje mjesto gdje bi subjekat htio da bude objekat.* Jedan poglavica hoti ga u svoj dvor. J. Banovac, razg. 14. Bog neće nikoga na silu u raj. M. Dobretić 9. Bože moj, hotjeh ter zakon tvoj po srjed srca moga. I. M. Mattei 304. — *gg) pitanje s interrogativnom zamjenicom ili s interrogativijem adverbom dolazi često i s osobitijem značenju.* *aaa) što ćeš? što ćete? može značiti da ono o čem se govori ne može biti drukčije, i ako je zlo.* Ali što ćeš? kad on drugač ne da, pak ni sudac neće da prigleda. M. A. Rejković, sat. D8^b. Šta ćeš de? „was ist za thun?“ Vuk, rječn. — *bbb) uz interrogativne riječi što, gdje, kud itd. dodaje se više, gore, čim se pokazuje da više ili gore od onogu ne može biti.* Ma što ćete više? isti bludnici i bludnice, ako će istinu reći, smrad čuju ove pogani. F. Lastrić, ned. 399. „Što ćeš više?“ odgovara Ivka, „izašla je svakolika vika od negove iste kuharice“. M. A. Rejković, sat. D4^b. — Martin Luther oženi se jednom koludricom, što ćeš gore? J. Filipović 1, 187^a. Pak se oni igraju vukova, kud ćeš gorjih od tih kurjakova? M. A. Rejković, sat. C5^a.

c) uz hotjeti ima akuzativ, ali ovaj nije negov objekat nego drugoga glagola koji se ima u pameti po smislu i po onome što se prije kazalo. Da postavi rataje koga hoće. Mon. serb. 98. (1330). Kolika ćete, svršite s mojim vlastelinom. Dinom. 178. (1368). Dopusti noj slobodno da reče sve ča hoće. Život kat. star. 1, 219. Ali ne pristoji se meuje što hoću učiniti? N. Rašina 31^b. mat. 20, 15. Nu što hoć kaži ti, slišam te spravjeno. I. Gundulić 93. Budi što hoć. I. Đorđić, uzd. 72. Ne govori što hoć za ne čut što neć. (Z). Poslov. danić. 72. Dal' što hoće da to čini. V. Došen 185^a. Namaniću koga hoću, nek izdere jemenije; koga neću i većma ču, nek izdere i četvere. Nar. pjes. vuk. 1, 367. Ko besjedi šta hoće, mora slušati šta neće. Nar. posl. vuk. 135. Podaj im šta ćeš. Nar. prip. vuk. 94. Donesi rožicu kakovu budeš otela. Nar. prip. mikul. 16. On zagrli u kolu koga hoće. Vuk, nar. pjes. 1, 184. — *nešto je osobito u ovijem primjerima, u prvome od kojijeh ima se u pameti činiti, a u drugome uzeti, premda se prije toga ovi glagoli ne pomiču:* Neću t' ja hit za toj mašu čas i službu. S. Menčetić 117. Neću tebe pare ni dinara. Nar. pjes. vuk. 2, 320.

d) uz hotjeti ima adverb, prema kojemu se ima u pameti glagol ili cijela rečenica po smislu i po onome što je prije kazano. Kupovahu i iznošahu koliko htěhu. Spom. sr. 1, 114. (1412). Da one turme i karčvani mogu pojti u Kotaru i indjo gdje hote. Mon. serb. 327. (1423). Dokolé Gospodi. Bogu hoće tere bude živé gospodine vojevoda Sanda. 357. (1429). Da si čino tręg zakonoma, kuda ushote. 363. (1430). Da im se

daa vazda, kada ushote. 380. (1435). Pojdošo vuzeci kude sami htihu. P. Hektorović 17. Na ustje od luke dojdoše, gdi htihu. 32. Hrlo stupaj tvoj kamo hoć obrni. M. Držić 10. Ne mogu izit, tako hoće moja Manda. 161. Kako hoć i kako je tebi ugodno. B. Gradić, duh. 38. Slavna kruno, ja sam obro jednom gdje hoć za te umriti. I. Gundulić 505. Igrahu kako oni hotijahu. F. Glavinčić, cvit. 402^b. Koji mene brz i hrli, kako hoću, sved slušaju. G. Palmotić 2, 254. Ako ne možemo kako hoćemo, a mi ćemo kako možemo. (D). Poslov. danić. 3. Ako tako hoć, tako ti budi. (D). 4. Bog će prostit kad uzhtijemo. B. Zuzeri 41. Dade osudu, da Isus ima biti bijen i propet kako oni hoće. M. Lekušić, razm. 88. Niti motka, kad ju ti u ruci držiš, more streti više voća, nego li ti oćeš i s koju stranu oćeš. F. Lastrić, ned. 214. Metnuću mrežu gdi hoć. S. Rosa 61^b. Ali proždor neće tako, dali tegli naopako. V. Došen 145^b. Da može ići kamo hoće. M. A. Rejković, sabr. 8. Po noj pliva riba svakojaka, kad god hoćeš, da je taze jedeš. Nar. pjes. vuk. 2, 106. Kud god hoće, prelećeti može. 2, 107. Baš ako li i tako nećete. 2, 436. Ako ću krivo, ne smijem od Boga, ako ću pravo, ne smijem od bega. Nar. posl. vuk. 9. Ko bacvu napravlja, meće čap de hoće. (U Crnoj Gori). 135. Ko drži za perčin, udara kud hoće. 137. Ko hoće veće, izgubi (i ono) iz vreće. Ko hoće svagda lijepo, može na božić slijepo. Ko hoće časno, ne može lasno. 158. Dokle kćela voļa Boža (kad se nazdravlj). Vuk, rječn. kod kćeti.

e) hotjeti stoji samo po sebi, i nema uza se ni glagola ni objekta ni adverbja kojijem bi se potuće pokazalo što subjekat hoće. Gdi ćeš glas kad dobit ljepesti hoteće. Š. Menčetić 133. Kad Bog hoće, iz vedra neba daždi. (D). Kad Bog neće, sveti ne mogu. (D). Poslov. danić. 41. A htit hoćeš, jere tvoje milosrdje obilno je. M. Knežević, muka. 57. Neka mi brata, neću s nim. Nar. pjes. vuk. 1, 180. Rod je dađe, a djevojka neće. 1, 368. Lale prose, a carica neće. 2, 72. Ako neće neću, a ono hoće hoću. Ako nećeš, a ti pojubi pa ostavi. (Kad se ko čim ponudi, pa odgovori da neće). Ako nećeš ti, ono će druga tri. (Kad se ko šćina da prosí devojku). Nar. posl. vuk. 6. Kad Bog neće, ne mogu ni svi sveti. 115. Mlad ne hoće a star ne može. 180. Ako Gospod htjedbude i živi budemo, učinićemo ovo ili ono. Vuk, jak. 4, 15. — amo može spadati i ovo: 'O devojko, bićš moja'. 'Majde nećeš, stari dede'. Nar. pjes. vuk. 1, 435.

f) napose napominjemo rečenice ili hoćeš (hoć) ili nećeš (neć) i druge takove kojima se pokazuje da što biva u natoć čijoj voļi. Ča vlašno doseže (vručina), ali neć ali hoć, sve k sebi poteže. P. Hektorović 14. Tve dike, kojijem ću biti rob, do koli budu leć u oni tamni grob, ili hoć ili neć. N. Naješćović 2, 30. Tvoja kći moja je žena ili hoć ili neć. M. Držić 236. Tondal ili htije ili ne htije, vaze kravu. Tondal. star. 4, 113. Hoćeš ili nećeš, unutra u tvojijem krajevina stoji Jebužo. M. Radnić 415^a. Ili t' hotit ili t' ne htit, danaska ćeš nim posvetit. P. Hektorović (?) 154. Ono što je Bog odredio učinit vaļa da bude, ili mi hoćemo ili nećemo. J. Filipović 1, 405^a. Oli oćeš oli nećeš, pobre, nuder reci, junaci su bili. And. Kačić, razg. 212^a.

g) hoće li neće li kao adverbijalno kaže se o kome kad neodlučno ili lijeno što radi. On za nime lino istom hoće l' neće l' postupa. M. A. Rejković, sabr. 49. Hoće li, neće li (n. p. ide ili radi što, t. j. lijeno skañujuć se). Nar. posl. vuk. 342.

b. osim objekta (isporedi a, b)) ima u rečenici i gen. s prijedlogom od. glagol dobiva značenje: tražiti, iskati. Tko ste vi? gdi sam ja? što ćete od mene? N. Naješćović 1, 196. Što hoćete od meno? M. Držić 384. Evo smo, naš čačko što će od nas? F. Lukarević 266. Što hoće od nas gospodin? B. Kašić, nač. 10. Ovo hoćeš od nas, da te molimo. 42. Krv mladina, koju si prolio, svidoić što s' od ovoga diteta otio! F. Lastrić, ned. 301. Sada jur čuste, što Bog oće od nas. od' 274. Ktio bi od tebe kakovugod prilike. Blago turl. 2, 224. Daće Bogu, što Bog od nil: hoće. J. S. Rejković 415. mješte genetiva s od, u ovom je primjeru dativ: Naša lada morem ide, šta nam oćete? Nar. pjes. petr. 1, 137. — često u interogativnoj rečenici kad je objekt što, značenje je da od onoga ne može biti koristi, da ono ne vrijedi itd. Od golijeh što će nas i ubozijeh, gospode? znaš, golu kos ni pas neće da oglode. I. Gundulić 151. Što ćeš od nas tužnijeh veće, o uzroće našijeh zala? G. Palmotić 2, 106. Vidito li, da je ovo jedan čovik, od koga ne ima na zemli siromašnjega, što ćete od nega? J. Banovac, razg. 160. — Što oćeš ti od pjesni ke njeki spijevaju družijem cijec ljuvezni, ki tobe ne znaju? N. Naješćović 2, 122. Što hoćemo od života svoga. Oglad. sr. 13.

c. značenje ostaje kao kod a ili kod b, ali u prenesenom, metaforičkom smislu, kad je subjekat što neživo (naj češće što umno). Jer dilo nie loše hoće da se ubije. M. Marulić 84. Post hoće imati, da se blaguje jednom samo na dan. S. Matijević 55. Kou mene inješto ovo, i strana od ruke hrabreno hoće bit vladana. G. Palmotić 1, 337. Kad potreba toj bi htjela. P. Kanavelić, iv. 235. Misto i vrine hoće da stvar s prilikam ukažem. M. Zoričić, arit. 55. To je spomena joster živa me blagoće od nie htjela. P. Sorćkoćević 582^a. — vrlo je često subjekat pravda, zakon, razlog, razum itd. Pravda oće i račun da se vsaka hudoba ima nenavidit. Korizm. 42^b. Er htiješe toj zakon, jagañca da jedu. N. Naješćović 1, 127. Za ljubav morit' nas, hoće li toj razlog? 1, 195. I ako razlog hoće tako, milos brani, ljubav ne da. I. Gundulić 366. Svaki razlog hoće i pita da u miru vodi svoja lita. G. Palmotić 1, 109. Pravda i razlog nijedan neće, da ti trudiš, ja počivam. 2, 145. Svi na koñi siduc jer tako red htije. B. Krnarutić 16. Svaki razlog hoće da se vrhu nega misli i razmisli. P. Radović, nač. 1. Kad bi pravda toj hotila. J. Kavanin 399^a. Razlog nauka hoće, da posli kako se besidilo svrhu molitve u općinu govori se svrhu molitve ponase. J. Filipović 1, 347^a. Što hoće svaki razlog. I. A. Nenadić, nauk. 217.

d. s relativnijem zamjenicama i adverbima stoji hoćeš (hoć), te im podaje neograničeno značenje (vidi 3. god, a), kao lat. vis. Ki godi bi Poličanin ke hoć vrste budi. Stat. pol. ark. 5, 247. Do koga hoć roka. M. Marulić 76. Spovidati grihe, koliko koli oćeš da s otajni. Naruču. 79^a. Budi kakova hoć nevoļa i progouñenje. Transit. 39. Koji nasljeduju koju hoćeš inu vėru. Š. Budinić, sum. 16^a. Donasaju oružja svakojka ili ku hoć vrstu gvozđja. ispr. 129. Svak, budi koje mu hoćeš ruke i vrste. I. M. Mattei 7. — amo može spadati i ovo: Premda se nadaju koliko hoće. Š. Budinić, sum. 17^a.

e. hotjeti dobro (dobra), zlo (zla) s dativom ili s akuzativom znači gotovo što ljubiti, mrziti.

a) s dativom: dobro ili dobra, zlo ili zla pravi su objekti. radi značenja isporodi a, b) ee) bbb). Dobro nijedno ne mogahu mu htjeti. Zborn. 57^b. Ki ti tako dobra hoću. M. Gazarović 26. Tko

ti dobra hoće, dobro ti i misli. (D). Poslov. danić. 134. I nemu hoću dobro. A. Kanižlić, bogoljubn. 120. Da roditelji i hoće dobra svomu porodu. Ant. Kadčić 506. Dobro činiti onim koji nam zlo oće. M. Dobretić 211. Da mi pomože Bog i svi sveti našega brata domaćina i ko mu dobra hoće. (Zdravica) Vuk, živ. 80. — Nici tamni redovnici zla mu hotihu. Živ. jer. star. 1, 228. Koji hoće meni zla. B. Kašić, rit. 95. Koji ozloglašuju i zlo hoće oću. S. Matijević 31.

b) s akuzativom: dobro i zlo adverbii su. može biti da je ova konstrukcija došla od tudijeh jezika (isporedi tal. voler bene i nem. wohlwollen). Kortižana je prva od Rima, Maro ju dobro hoće. M. Držić 320. Ja imam svakoga dobro hotjeti; da me tko zlo hoće, ne imam nikoga zlo hotjeti. M. Divković, nauk. 149^b. Nijesi mu prijatelj niti ga hoćeš dobro. M. Radnić 394^a. Bogata i vrag dobro hoće. (D). Poslov. danić. 7. Koga Bog dobro hoće, drugo mu se neće. (D). 46. Znaš li koliko te je ona hotila dobro i ti nu? J. Filipović 1, 496^b. Svak nega miluje, svak nega dobro hoće. V. M. Gučetić 209. Toliko nas dobro hoće, i toliku nam ljubav nose! Đ. Bašić 241. Hotijuci boje krvnika nego svoje virne vojnike. And. Kačić, kor. 210. Zato ji princip dobro oće i ljubi kakono svoje sinove. Norini 72. Zašto ga neće dobro kako ostale sinove. M. Dobretić 412. Znam dobro da me miluje onaj čovik, znam da me hoće dobro ona žena. Đ. Rapić 168. Mladići me dobro hoće. Nar. pjes. vuk. 1, 174. Zlo htjeli su mene i oca moga. N. Rašina 198^b. joann. 15, 24. Zlo htjeli me su bez uzroka nijednoga. joann. 15, 25. Kada ih ljudi zlo ustjedbuđu. 200^a. luc. 6, 22. Zlo ga tad uzmem htjet. F. Lukarević 20. Ka pravda jes ovo od moći juvene, da ljubim jednu stvar ka hoće zlo mene? D. Rašina 94^a. Tač me zlo hoćeš? D. Zlatarić 69^a. Zli i opaki nenavide, mrze i zlo hoće dobre na ovomu svijetu. M. Divković, bes. 202^a. Koga ovi prokleci zlo oće i oni ga počnu zlo otiti jeda bi niovu milost imali zlo otijeti. I. Ančić, vrat. 118. Ne možeš hotiti zlo neprijatelja. M. Radnić 384^a. Istjeram svu srčbu na psu koga zlo hoću. (D). Poslov. danić. 33. Nemoj karati luda, zašto te će hoćet zlo. K. Mažarović 47. Ovo bi dosta da ga hudi brat Kain bude nenaviliti, da ga bude zlo htit. A. d. Bella, razgov. 54. Ja ga ne mrzim, niti ga zlo hoću. V. M. Gučetić, pohv. 64. Da ako kćer ne uzme za muža toga i toga, da će ju zlo i luto po sve dni otac i mati hotiti. Ant. Kadčić 419.

f. kod ne hotjeti kome ništa ima se u pameti: činiti zla, isporodi e, a). Sagrišnjte slobodno i dajte vašoj volji, kao ona oće, Bog je dobar, ne bojte se, neće vam ništa. J. Banovac, razg. 28. Ljudi koješta na zemlji rade pak jim Bog neće ništa. M. A. Rešković, sabr. 53. Kad mu Bog ništa neće, prodi ga se i ti. Nar. posl. vuk. 119. Izadi, rajska dušo, neću ti ništa. Nar. prip. vuk. 179. Ako pogodiš šta je u toj vroći, pravi si vrac; i neću ti ništa. Vuk, poslov. 79.

g. gdjegdje mj. objekta (vidi a, b)) ima datic. konstrukcija je jamačno cliptična, te se ima u pameti objagol što znači primicivac (isporedi a, a, dd) bbh) u privesnom smislu. Mi otijuci poboracuju našega gospodstva. Mon. croat. 33. (1457). Tko posludu neće raja se odmeće. M. Marulić 109. Tovarištvu ludu neće, s pobožnim rado steće, 290. Božica njih pozudam bi hoteća. G. Palmotić 1, 191. Ljubi ga tohko, već neće nicomu. I. Ivanović 284. Našoj ne hteć on krajini. J. Kavašin 118^a. Neću tvome daru nijednomu. F. Radman 43. Kad joj se silnik podaje pod vin-

čanje, a ona mu neće. Ant. Kadčić 397. Neće eura proscu ni jednomu. Nar. pjes. juk. 236.

h. može značiti: bez dovoljna razloga tvrditi da nešto jest. (ača da je po tudijem jezicima). Sisinij, ili kako oto nje, Sosim. S. Kožičić 17^a. Zato da Toma i Maruli neistini su izvjet, hoti. J. Kavašin 114^b. Odmetnici hote pametniji biti od crkve. A. Kanižlić, kam. 392. Kožušari hoće Shakspeara košoprodavcem. M. Pavlinović, rad. 12.

i. hotjeti reći (rijeti) znači: značiti. po zapadnijem krajevima (jamačno prema tal. voler dire). Štobota hoće rijeti pokoj aliti počivanje. B. Gradić, djev. 164. Ime Jezus, koje hoće rijeti: spasitelj. A. Gučetić, roz. jez. 122. Emanuel hoće rijeti našijem jezikom: Bog s nami. M. Divković, bes. 4^b. Zaručnik hoće rijeti obećanik. nauk. 250^a. Slovo D. hoće rijet: dan; slovo V. hoće rijet: ura (vra). I. Bandulavić, predgov. Što će reći: ,komi bi začet...? I. T. Mrnavić, ist. 14. Lavabo oće reći: perem. I. Ančić, svit. 139. Duše sveti, prosvijetli mi sadar pamet, da budem mogo za moju koris raznmjeti i razžeći moje riječi da uglavim ovi puk bogoljubni, što hoće reći da jedna duša ukaže se za bit suđena živom Bogu uvrijedjenu. B. Zuzeri 98. Još si u snazi: to hoće reći, da nećeš ončas pasti mrtav od slabosti. 156. Ime Marija hoće reći prosvititeljica. J. Filipović 1, 513^b. Zašto tabor temači se i oće reći čistoća. F. Lastrić, ned. 143. Mihoil istomačeno oće reći: Koji kao bog? svet. 152^a. Ana milost hoće reći. P. Knežević, pism. 91. Što jedno isto hoće reći. A. Kanižlić, kam. 201. Što će reći mudrom biti? V. Došen 19^b. Bauer hoće reći težak. M. A. Rešković, sat. 13^b. N. p. što hoće reći na priliku. Ant. Kadčić, predg. 11. Prigledati hoće reći imati pomlju. A. d. Costa 1, 57. Ta riječ ,andeli' hoće rijeti navjestnici. T. Ivanović 33. Što ovo hoće rijeti? 50. Ne mogu mi niti ustajati, ni srebrno brdo udarati, ni zlaćeni čunak prolaziti: što će reći, moja mila majko? Nar. pjes. vuk. 1, 466. Lijepi načini hoće reći ljudstvo i dragokrvnost. M. Pavlinović, rad. 172. — bez suviše spuda amo i ovo: Tad ,Lama zabatan, Heli?' ja vapiti; to će stumačiti: ,O Bože, Bože moj, zač me zapustiti hti, buduć ja siu tvoj?' M. Marulić 187.

k. hōte (vidi I, g, a) aa) uau)), kao adverb, znači što i hotimice. — vidi i nehote. — Između rječnika u Frančičevu (altro), u Mikušinu (hote, vojno, po sebi ,consulto, sponte), u Belinu (voluntario 777^a; ,scienter, consulto' 303^b; ,data opera' 89^b), u Bjelostjencu (hote, hoteh, hotome, slobodnim hotećem, od voje ,voluntario, sponte sua' itd.), u Voltijijinu (hote, hoteh, appostatemento, a bello studio', ,vorsetzlich, mit fleiss'), u Stalićevu (v. hotno). Ki godi bi pošao u Turke hote od svoje voje. Stat. polj. ark. 5, 217. Kada hote potajal i ostavil jest kigod griloh. S. Budinić, ispr. 9. Podnesla jest smrt hote. F. Vrančić, živ. 38. Hote nastojimo na tašta. B. Kašić, nasl. 5. Koji ote idu na prigode. J. Banovac, pred. 122. Dovede vam nevoje mućne za podnositi se i teške i podnosite ih il' mu ote il' neote. F. Lastrić, od' 121. Kad bi se ote i dragovoljno podnosilo, bile bi za dostojanstvo od spasa. 121. Il' ote il' za nevoju. svet. 173^b. Sagrišio je malim grilom, ali podpuno hote morebiti nigda. A. Kanižlić, utoč. 521. Er je prem veliko smionstvo stavit se hote na prigodu. Đ. Bašić 10. Koja je djevijanstvo hote uvjetovala. S. Rosa 26^b. Ako bi hote progucuo oli dim oli mrvien lista. Ant. Kadčić 76. Napravi zakone i podložil se činna hote. D. E. Bogdanić 22. Ako

bi tko usudio se hote učiniti. I. J. P. Lučić, nar. 49. Nemoj se hote varati. I. M. Mattei 165. Hote, hotimice. M. Pavlinović.

1. kao hote, *nahodi se (ali rijetko) adverbijalno i hoteće (vidi kod I, g, a) aa) bbb)*. Sgrêhe i suprotivštine koje su godê do sada bile hoteće ili ne hoteće ili za voju ili za nevoļu. Mon. serb. 458. (1453). Koji hoteće brane kniže. S. Budinić, ispr. 128. Radi ubojstva hoteće stvorenoĝa. 162. Koji znajuće i hoteće sgrêšuje. sum. 116^b.

m. part. praet. act. (vidi kod I, g) *nalazi se u nekijem primjerima s pasivnijem značenem: koji se hoće, koji se čini hotimice*. Ni ljubav stvar druga neg hteća veruga ka veže človiĝa. Đ. Baraković, vil. 31. U komu (*kloštru*) nekoliko fratar u posluhu hotećemu, u čistoći neprigovornoj stvoriteļu služaše svomu. F. Glavinić, cvit. 368^a. Čini se odupuštenje grijeha istočnijeh i hotećijeh. J. Matović 162.

2. u našem jeziku (i u bugarskom) *mijeua se značeue tako da pokazuje samo budućnost bez obzira na voļu subjekta*.

a. kao futur kod svakoga glagola upotreblava se s infinitivom prezenat glagola hotjeti (kao aukšilijarni glagol), ali obično ne u polložnijem rečenicama kojima se kaže *uvjet, vrijeme, prigoda itd. (s konjunkcijama ako, da, kad itd.) u kojima vrijedi kao futur praes. perfektivnoga glagola. futur s aukšilijarnijem glagolom hotjeti javlja se u našem jeziku od prvijeh vremena kod štokavaca, kasnije kod čakavaca (u nekijeh još vrijedi kao futur praes. perfektivni), a nije prodro kod kajavaca*.

a) futur je u pravom smislu. aa) *neokrñeni praes.* hoću javlja se od prvijeh vremena; *vjede u naše vrijeme (ali svagda u pitanju ili ako se istiće futur)*. Sije držešte imeti hošteue Boga pomoštnika sebe. Stefan, sim. pam. šaf. 3. Kto hoće sije potvoriti ne malj gnjev i nakazanije ima vsprijeti. Mon. serb. 20. (1234). Hoće li čto obćina vaša prežv sije utvrđenije čto primknuti moje zemlje, svène mene kletva. 20. (1234). Kako hoćemo sije vse shraniti, tako da nas Bog sšhrani. 23. (1234—1240). Te brzo hote biti prđani tvomu velistvu. 38. (1253). Mojim ljudem hoću zapovêditi da ne pridu na vass. 45. (1254). S toga hoće biti huđe. Spom. sr. 1, 5. (1396). Hoće ģnemu i takovim vërovats koliko se bude boļe gospodstvu ti vidêti. 1, 115. (1412). Hoće mu vse osloboditi i povratiti, i mi mnogo velikosti gospodstva ti zahvalisimo. 1, 130. (1415). Ako takoj učiniš, dobrê i pravo dostojno hoće učiniti. 1, 142. (1418). Hoće naći velikj gnjev i veliku čtetu ods gospodstva mi. Mon. serb. 363. (1430). Zapovidamo oficijalom, ki su sada i ki ote potle biti. Mon. croat. 67. (1446). Da im se za toj ne može ni hoće nijedna nepravda ni zlo učiniti. Mon. serb. 458. (1453). Tako svi zovući hoće t' se radovat. M. Marulić 101. Pak strašna bojazan mnoga hoće biti grišnikom oni dan, ku hoće činiti. 116. Višneĝa kriposti hoće te obsinit. 167. Za zajutrikom oć me viditi. Korizm. 90^a. Gdje gođje bude tijelo, tuj se hoće skupiti i orli. N. Rašina 170^a. mat. 23, 28. Svi hoćete pomrijeti. Zborn. 25^b. Zemļa se hoće tresti. 53^a. (*Zemļa*) ku hoće tebi Bog dati. Kateh. 1561. A3^b. Isus nas na posljedni dan hoće škrešiti. B4^a. Mrtvi hote uskrsnuti od smrti. S. Budinić, sum. A3^b. Ti takovi hote se moći potaknuti. ispr. 27. Ako te dobudem, hoć li me zlo htiti ali me ubiti? F. Lukarević 142. I hote te sve žene blaženju jimenovati. F. Vrančić, živ. 60. U ku godi uru budete blagovati, smrtju hoćete uariti. F. Glavinić, cvit. 5^a. Koji mudri

budu biti hote kano svitlost nebeska. I. Zanotti, i ned. priš. 18. Zvilde padati hote iz neba. 21. Ako budeš tijeļ slijediti, i ti hoćeš slavan biti. J. Kavañin 87^b. Bio si bogat; ali bidan jesi sada, i bit vazda hoćeš. 393^a. Hoće li uskrsnuti? H. Bonačić 42. Oćeš li mi de vidjeti Sekulove bjeļe dvore? Nar. pjes. mikl. beitr. 39. Ne pitaj me, majko, hoću umrijeti. Nar. pjes. vuk. 1, 261. Jesi l' lasna, hoćeš preboļeti? 1, 285. Dva devera kohe prežu, a dva oće sa mnom poći. 1, 414. Umreti oću za tobom, dušo. 1, 419. On se hoće majci prepannti. 2, 31. Vreme dođe, polazit hoćemo. 2, 58. Već se bojim, hoćeš poginuti. 2, 108. Jera hoćeš mlada poginuti. 2, 119. Hoće Turci carstvo preuzeti, hoće Turci brzo carovati. 2, 201. Hoćeš, stari, jada dopanuti. 2, 273. Hoćeš doći, al' ćeš grđno proći. 2, 277. Mene hoće sirotiña kleti... Pa će mene sirotiña kleti. 2, 369. Ja ti, ujo, hoću poginuti. 2, 541. Hoćemo te pooditi često. Nar. pjes. istr. 1, 22. Ludi hote štímati da je bratac s sestricom. Jačke. 2. — *amo spadaju i ovi primjeri*: I ta jim zadosti ne hoće stvar biti. N. Dimitrović 71. Nigđare ne hoćeš pristati. D. Rašina 26^a. Težak, ki sva lita gre ģive kopati, ne hoće vik žita nezrila zbirati. 141^b. — *bb) s negativnijem praes. neću. od xiv vijeka*. Jer t' se trgovci uzbiti te neće općiti po carevi zemļi (ĝemļi). Spom. sr. 1, 5. (1396). Druzi ods ovude nete doći. 1, 16. (1398). Moji ludiĝe nete ponesti žita. Mon. serb. 247. (xiv vijek). Inako plaće nećete imat. N. Rašina 40^a. mat. 6, 1. Neće se moći naći. Zborn. 52^b. Uteći neć, reće. Š. Menčić 34. Prijateļa uhvati, od koga pak se neć do mal čas kajati. N. Dimitrović 19. To li joj bit neće ugodno, kad čuje, miran ću bit' veće. N. Naješković 1, 192. Da neće nevere vćiniti. Mon. croat. 259. (1556). Ako ne primeš diteta, neć oći moji viditi. Aleks. jag. star. 3, 223. Sa mnom neć dui gubit. M. Gazarović 20. Al' neć smetat tvoga srđca mirovanje? I. T. Mrnavić, osm. 37. I neć se namjeriti na neĝgode. I. Držić 74. Da me ikada neć izdati. P. Kanavelić, iv. 362. Šluš' me, neć se kajati. J. Kavañin 88^a. Kad opoĝen preko mjere neć moć stati u krjepćini. 494^b. Daje i više neć hotjeti. 542^a. Ti me uzmi, nećeš se kajati. Nar. pjes. vuk. 1, 3. Stani, care, uteći mi nećeš. 1, 160. Od tog neće ništa biti. 1, 434. Sve se brineš, udati se nećeš. 1, 636. Neka Bog zna, dobra biti neće. 2, 110. Ili nećeš odavde izići, ni izvesti svata ni jednoga. 2, 144. Kabanica neće ništa smesti. 2, 148. Tamo tebe loše biti neće. 2, 237. Neće rodit vino ni senica. 2, 414. — *cc) naj češće se upotreblava okrñeni enklitični praes. ću (od xiii vijeka), kod ovoga treba razlikovati, stoji li prije ili poslije infinitiva: u ovome slučaju združuje se s infinitivom u jednu riječ. aaa) enklitika stoji prije infinitiva*. Po čto će moj človek govoriti, vëruj ga. Mon. serb. 42. (1253). Kako ģću ljubiti vëš gradj. 69. (1273—1314). Sej dni i va budušte koji t' poslije biti. 106. (1333). Kako će sšhraniti kraljevstvo mi si obêt, tako da sšhranits Gospodj Bogj dušu i tēlo kraljevstva mi. 109. (1334). Vsaci vlasteli koji te stojati po Dabiživê. 117. (1345). Tamo ću poslati moje vlastelićie. 174. (1356—1367). Oni te hoditi. Spom. sr. 1, 15. (1398). Kako se bēhu trgovci ustavili, mnogo t' se sude osloboditi. 1, 22. (1399). Oni te govoriti. 1, 54. (1404). Uzroka ne moremo ni čemo učiniti. Mon. serb. 274. (1410). Da me čete viditi. Spom. sr. 1, 135. (1416). Terj te i trgovci veselije prihodi. 1, 140. (1417). Da stoje onde kmetije crkovny koji te rabotati crkvy. Mon.

serb. 531. (1485). Govoru u jistinu vam da će dojtj mnozi od sunča istoka i od zapada. Bernardin 25. mat. 5, 11. Tada će se otvoriti oči slijepijeh. N. Rašina 17^b. isa. 35, 5. Gdje se će skupljati sve kolike vode. Zborn. 25^a. Istinu ti će reć. P. Hektorović 14. Taj čas će se od tebe junaci razbignuti. 19. Još nam će zavidi mnozi, željući stope vaše sliđit. 56—57. Ovo te sad molim jednu stvar, ku ć čuti. 58. Ter ti ću dati toj. N. Dimitrović 5. Sliđmo put istine ka nas će sahraniti. 32. I da se ć smiliti, videć me u tuzi. 34. Sad vam se će način reći. N. Naješković 1, 160. Što vam ću ovi čas u kratko kazati. 1, 223. Ja ću ti povidati. Anton Daln., nov. tešt. 2, 198^b. apoc. 17, 7. I da će dati jedan drugomu mentovani list. Mon. croat. 259. (1556). Er će grbava stara umrijeti. A. Čubranović 141. Odsaeć (= Od sad ćeš) tve ime pjesnima ovime k nebesom uznići. D. Rašina ma. Čin' goro neg činiš, još te se ć kajati. 81^b. Ki ne imaš, ni s'imal, ni ć imat nikadar. 123^a. Četiri ćeš sinke imiti togaj uma, tej vridnosti, da obašad svita dosti, svude hote slavni biti. M. Pelegrinović 184. Gdje li ć s tom časti it? D. Zlatarić 10^a. Ti se ć radovat. 35^a. Vazda ć bit ki biše. Đ. Baraković, jar. 109. A od stada ne imaj strah, ja ću t' ga čuvati. I. Gundulić 148. Sad i u ko hoću ino vrime tanuicu ti ja ću otvorit. 171. Ki su se shranili, i ki se shrañuju, i ki te se shraniti. F. Glavinčić, cvit. 110^b. Sreća je draga i cestita druga steći na sem svitu, komu ćeš mila biti. G. Palmotić 1, 96. Ja ti ga ću pripeljati. P. Hektorović (?) 110. Dokle ć tako sržben stati? A. Vitajić, ist. 255^b. Bog je perom svo'e milosti upisao, da će t' proštit. J. Kavañin 390^a. Ja ću te osloboditi i od smrti i od tavnice, ako ćeš se odreći Isukrsta. J. Banovac, razg. 15. Niti ću ti se više vratiti. F. Lastrić, test. 102^a. Taj čas će se od tebe junaci razbignuti. Nar. pjes. mikl. beitr. 11. Tu ćemo mi naći jedan mramor stulen kani. 27. Tere me ćeš ti čuti, k'o ti ću se oklinati. 27. On će bo rećmiti... J. Matović 29. Svekar će doći, sukñi doneti. Nar. pjes. vuk. 1, 1. Daleko ćeš sada putovati. 1, 10. Zvijezda će ti svijetliti kud ćeš putovat. 1, 82. Na vodu ću ići, bosiljak ću brati. 1, 101. Kod moje ćeš majke u ladu sediti. 1, 111. Da gledamo, ko će kome u sreći pasti. 1, 173. Traži lada gdje će ladovati. 1, 319. Prsten će se razlomiti, pojas će se poderati. 1, 326. Tebe ć (ću) uzet za vjernu ljubovu. 1, 338. Junak se zakleo da će je viditi. 1, 357. Sad će sluge iz lova mi doći. 1, 399. Zlotvor će nas videti, majci će nam kazati, majka će nas karati. 1, 433. Koji ć k tebi vodu preploviti. 1, 601. Koñ ć otići i glavu odneti, majka ć glavu sušiti na suncu. 1, 627. Ho' ć u meni živo srce pući. 2, 23. Ti ćeš sjutra nam uraniti, pa ti hajde u lov u planinu. 2, 41. Ko će dati za zmiju devojku? 2, 53. Veće sluša mlada u dušku, kad će prvi pļevci zapjevati. 2, 109. Ja ć udarit vojsci po srijedi. 2, 111. Ti ne uzmi moju Vidosavu, jer ć i tvoju izgubiti glavu. 2, 113. Jer ćeš svoju izgubiti glavu. 2, 118. Da ja gledam ka bijeloj dvoru, kad će mene Jova donositi. 2, 121. Jer će ti se smijati latni. 2, 115. Oba ćemo bratski carovati. 2, 191. A ja znadem, kad ću udariti i kako ću zmaja pogubiti. 2, 260. Nić sam bio, niti ću kad biti. 2, 311. Oboje ćeć izgubiti glavu. 2, 337. Boga mi ću na Stijenu poći. Oglod. sr. 202. Ne beri, Jele, jabuke, ac te te ćuti videti pak te se majki praviti. Nar. pjes. istr. 2, 45. Onda te se va erikvi vsi dupljiri ugašat. Jacke. 3. Tri leta su prošla, ćedu bit cetira. 11. Onda ćedu meni

vlasu porizati. 133. — *bbb*) kad je enklitika postije infinitiva, oraj može biti neokrućen. to biva često u prvu vremena, a u naše doba rijetko, ako se inf. svršuje na ti, ali, ako se svršuje na ći, pravilo je kod većine našega naroda da ostaje neokrućen (ali vidi kod ccc)). Videti ćemo. Mon. serb. 246. (xiv vijek). Da si bilk i jesi i biti ćeš. Spom. sr. 1, 129. (1415). I poraziti će Gospodin Egipata ranom. N. Rašina 17^a. isa. 19, 22. Biti će zlamenja u suncu i u misecu. I. Bandulavić 1^a. luc. 21, 25. Pita' u Jova i dati će se tebi ļubi. I. Gundulić 67. Ustati hte neućeni na sudni dan F. Glavinčić, cvit. xviii. Kraljevati će u uboštvo i vladati će. 419^a. I sve cvijetje svenuti će. J. Kavañin 43^a. Lašne deva uljezti će kroz iglice tanke uši. 62^b. Andersku slavu lahko tim načinom dobiti ćeš. 501^a. Govoriti će... nositi će... F. Lastrić, test. 16^a. Dovesiti će putnike do Betlema. 326^b. Čašu moju piti ćete. ad. 40^a. I biti ćeš sve naj veći. V. Došen 188^a. Ova zvati će se muškorođna. J. Matović 307. Dovesiti ću njih u zemļu svoju. 327. Izvesti ćeš je i nama dati. Nar. pjes. vuk. 1, 21. Što mora biti, biti će. 1, 289. Požñiti ću nežñevnu vñenicu. 1, 447. — Moći će biti pridani i koristans. Mon. serb. 252. (1104). Doći će Rimjani. N. Naješković 1, 125. Poći ću domom tja. 1, 287. Moći ću pivati. F. Lastrić, test. iv. Reći ćete: „Blago nam!“ V. Došen 123^b. Sjeći će mi sabļa Turke. Nar. pjes. vuk. 1, 183. Doći će ti Đurđev danak, ogrijaće te. 1, 296. Reći ćedu iz okola ļudi. 1, 354. Otići ću u gradinu, uzabraću struk bosilka, udriću ga po obrazu. 1, 109. Doći ću, naći ćemo, peći ćeš, reći će, ozeći ću itd. Vuk, rjećen. 1818. lvi. — *ccc*) infinitiv na ti ispred enklitike okrućen je na t, a ovo se ne čuje ispred ć od enklitike, ali se često nalazi pisano, ili, ako nije pisano, piše se i inf. i enklitika u jednu rijeć. orako je i po Vukovoj ortografiji. naj običnije u naše vrijeme. od xvi vijeka. (vidi): Kad šila govora ide upravo na glagol i, će' dode za nim, onda se izbaci ono posljednje 'ti' i mjesto ñega dode, će' te se sastavi s glagolom u jednu rijeć, u. p. „daću, kupiće, platićemo, imaćemo, oplešću, ješčemo“ itd. Vuk, rjećen. 1818. lvi). Takoj bit će početak. N. Rašina 13^b. luc. 21, 28. On istinom spasen učinice puok svoj. 20^b. mat. 1, 21. Znaće da prorok jest u Izraelu. 60^b. Areg. 5, 9. Govor' ti nam i slišaćemo. 63^a. exod. 20, 19. Skoro oči tve vidjeće svijetle miro od Atena. I. Gundulić 15. Bit te kuge i glad i strah iz neba. F. Glavinčić, post. 32. Bez nemoći dat ću t' zdravlje. J. Kavañin 511^b. Bit ćete kao bogovi! F. Lastrić, test. 42^a. Vidićemo postije. A. Kamižlić, kam. 1. Daće ti moj otac. 7. Vidićeš mu onda dicu uzet štapić. V. Došen 122^a. Bost ćedu jezikom. M. Kuhaćević 101. Šest dana trudićes. J. Matović 353. U sreću Boļju upaše. I. Velikanović, uput. 1, 80. Tada puk lasno nadvladaćeš. 1, 80. Nasred gore sagrađiću erkvu. Nar. pjes. vuk. 1, 159. Mirisaću žutu duñu na more, a gristi ću zeleniku jabuku, a jesti ću šenićicu šestoredicu, a popiću vitu lozu vinovu, a ļubiću mladu momu skoro vjerenu. 1, 448. Biće tebe vina izobila, ako caru neće ni dostati. 2, 143. Odvošču ga dvoru na večern iznosiću tregodišñe vino, opojiću Naoda Momira, odneću ga u carevo dvoro. 2, 158. Izgoreće slama, ali će i miši sjesti do ne vaļa. Nar. post. vuk. 97. — *po zapaduñjem kraljevima (a može biti i drugdje, ali samo u poeziji) okruñuju se i infinitivi na ći, te se proć ne izgovara pred drugijem, ali se ulazi pisano.* Ustaću i poću k otađu momu. N. Rašina 58^b. luc. 15, 18. Doće noć kada nitkor ne

uzmože djelovati. 74^a. joann. 9, 4. Ubožijeh kijem dobra možete učinit svakoja. N. Naješković 1, 120. Počemo k Pilatu. 1, 133. Poču ja rijeti, neka se nadaju. 1, 284. Načoš dub kigodi. 1, 316. Reču t', bi' me ali kari. A. Čubranović 152. Načemo, da ljudi ne samo, nu zviru taj iskra ljudena pedipsa i tiri. D. Rašina 118^a. Mnim, da milos moču imati među nim. S. Bobašević 223. Mnim, da zmije svim milosno, kada moj plač slišat' stanu, vrće čemer svoj na stranu. 223. Strah me, da opet brzi od sasma tužna sa mnom dočes. I. Gundulić 51. Doč' eu i vidjet' eu, paka... osudit' eu. J. Kavašin 60^b. Ti izać čes kral' mogući. 130^b. Za toj reč' eu djela vridnih. 138^b. Doč' čes s nama na nebasa. 501^b. Duša niova otiče u raj. P. Macukat 9. Kušaj, močeš virovati. F. Lastrić, test. ad. 127^b. Nač' čes tajka, nač' čes majku. Nar. pjes. vuk. 1, 92. Otič' čemo Bogu na divane. 2, 2. Osječ' ču joj ruke do lakata. 2, 151. Dič' eu na vas Srbje i Mağare. 2, 214. Odvrč' eu se u ravno primorje, zatvoriču skele oko mora, načiniču kulu u primorju, vješaču mu hođe i hađije. 2, 401. — *ddd*) nešto je osobito u pisacu prije prošloga vijeka, u kojijeh praes. enklitiku eu stoji postije infinitiva, ali je od njea odijeljen kojom drugom enklitikom (vidi kod I, b, h)). Zvati mu se ču ime njegovo Jezus. N. Rašina 20^b. mat. 1, 21. Umnožiti mu se ču život. Zborn. 15^a. Vratit se eu na život vječni. 45^a. Dvignut se ču more. 52^a. Poč' ga eu iskat. N. Naješković 1, 175. Koji dar dat' mi će ti? F. Lukarević 13. Ranit ga eu većma pače svemogućim' strilam' ovim. I. Gundulić 99. Moč' ju čes zamani na svjetlos do vik zvat. 99. Naučit te eu put istini. 196. Pojt nam hte duše u raj. B. Krnarutić 26. — *dd*) infinitiv se izostavlja. *aaa*) ima se u pameti po onome što je prije kazano. Poštuj brata starijega, i tebe ču mladi tvoji. Nar. pjes. vuk. 1, 136. Udri ognem, Ognena Marija, ja eu vetrom, sveti Pantelija. 1, 168. Umri, draga, dockan u subotu, ja eu junak rano u nedjelju. 1, 240. Podaj mene banovicu, ja eu tebe kraljevicu. 1, 342. Do sad si mi robinčica bila, a od sad čes po Bogu sестrica. 1, 458. Devet si mi sina umorila, i men' hoces ostarila majku? 2, 42. Danas mene u tebe izdala, a sjutra ču tebe u drugoga. 2, 113. Kog' su lube dosle sjetovale, koga dosle, koga li č' odsele? 2, 532. *amo spada i ovaj primjer u kojemu odgovarajuć, prema dati, ima se u misli uzeti.* „Mi ne damo ni jedno“. „A mi čemo na silu“. 1, 277. — *bbb*) ima se u pameti glagol raditi, činiti. Što ču grješnik tad zaludan? J. Kavašin 427^b. Bez njea bi-jedan što čes? 428^a. Oni onda siromasi što ču? M. A. Rešković, sat. 13^b. Da vidimo što ču trbuh kad ga ostavimo. K2^b. Sad čemo tako. Nar. pjes. vuk. 1, 97. Da vidimo, ko će boje. 1, 176. Šta čes u tom ledu i snijegu? 2, 105. *tako je i u ovom primjeru (isporedi a, b) cc)*: On zapažen mislit sjede od života što ču svoga. F. Kanašević, iv. 206. *i u ovome*: Lasno čemo s prokletom devojkom. Nar. pjes. vuk. 1, 305. — *cc*) ima se u pameti glagol hoditi, ići itd. (isporedi a, a) *dd*) bbb)). Sutra čemo u kolo. Nar. pjes. vuk. 1, 180. Kuda čes, dragi, kuda čes? 1, 212. I to su mi kičeni svatovi i pravo ču našem belom dvoru. 2, 22. Kud čes tamo, Demo Brdanine? 2, 412. Evo čemo preko mora siha. 2, 543. On ne smije vojsku podignuti: on ču na nas, a ja ču na njea. 2, 566. Ako ču trista, bez popa ništa (n. p. na svadbu, na kršteñe). Nar. posl. vuk. 9. *amo može spalati i ovaj primjer u kojemu bi hoditi bilo u prenesenom smislu (kao pripa-*

dati): Tere nam osudi komu ču ova vil. N. Naješković 1, 230. — *ddd*) ima se u pameti glagol govoriti: Čine se paka sinovi pravi i zakoniti po ženidbi slidećoj kako čemo na svoje misto. Ant. Kadčić 25. Ali čemo od ovoga obilnije u svojih mistih. 111. Od ovih čemo dila na polanak od sakramenta pokore. 157. Od svoga su obustavljeni, kako čemo boje pod ženidbom. 312.

b) može se futur upotrebiti (kao i u drugim jezicima) kad se „misli da što može biti u vrijeme kad se govori“. Sad ču mene reći moja Mera, da devojki svilen kaftan skidam. Nar. pjes. vuk. 1, 249. Po svoj prilici ovo ču biti bugarska pjesma. Vuk, nar. pjes. 1, 409. „Srbja' jamačno ču ovdje biti mjesto „Grbja“. 2, 372.

c) futur se upotrebljava kod pripovijedača u čemu što se prije dogodilo (često u naše vrijeme). Otuda se povede riječ kako mnogi svijet pomrije u nekoliko dana, pa ču reći sestra mojega prijatelja: „Bogme se treba čuvati“. Đ. Daničić, rat 54.

d) može se futur upotrebiti i kad se kazuje da se nešto svaki put nekom prigodom događa u naše vrijeme (isporedi biti (budem), II, 3, b, γ)). Kad se kmet izbere, i primi štip, onda ču mu koji od seljaka reći... M. Đ. Milčević, opšt. 14. Kad ih se skupi poviše, doči ču obično devojka. 34.

e) često stoji futur, kad se pita, što treba raditi, ili treba li raditi, osobito kad se traži u drugoga (i u sama sebe) sanjet ili njegovu zapovjed. I reče pristavnik u sebi: „Što ču učiniti?“ N. Rašina 152^b. luc. 16, 3. Od drva što čemo? M. Vetranić 2, 295. Kako ču ne ljubiti tebe ki me slurani? H. Lucić 280. Hoću li s tobom ja, družice draga, doč? N. Naješković 1, 175. Jaoh meni! što ve ču nesrećna ja sada? 1, 193. Al' ih ču iskat? ali ču ja sjesti odi ih čekati? 1, 203. Ako mi ne more pomoći tko dati, čemu ču nebore žalosti kazati? 2, 101. Komu sad poslati me ču ove pjesni ja neg tebi? D. Rašina x^a. O pjesni vi moje, što ču od vas sad ja, pokli čes gospoje me ide dalek tja? 72^a. Ču ču Febroniji, kamo ču ju sakriti? F. Vrančić, živ. 56. Ah jaoh, što ču, da svo drago kamenje se moje broji, ako, vajmeh, pravo blago u tudijeh mi rukah stoji? I. Gundulić 351. Što ču? gdi ču? Da se prida, Vladislav joj slavni vika. 412. Ukaži, koga od ovih dvih obrati hoćemo, i na misto Jude položiti. F. Glavinčić, cvit. 5^a. Ne znamo, kamo greš, kako hoćemo put znati? 415^a. A očete li imat strah onda, nahodeći se u ovome stanju? kako nećemo? J. Banovac, razg. 5. Sve su stvari Bogu podložne i od njea imaju strah, kako neće bit poslušan čovik i imati strah od njegova svemogućstva? 25. Svitujte me, kuda ču se okrenuti. F. Lastrić, test. 99^b. Opo-ganivši svojim opačinama ovu stolicu, što ču, kamo li ču? A. Kanižlić, kam. 23. A mi, načiteļu, što čemo učinati? S. Rosa 45^b. Što ču reći od hašina linog? V. Došen 205^b. Pita nih: „Jel' dobro?“ Oni rekoše: „Do još malo“. Drugi put uprvši reče: „Hoću l' još?“ M. A. Rešković, sat. A1^b. A od pisma što ču govoriti? B8^b. Pak već onda ja i dica kud ču? G2^b. Što ču ti ja! sabr. 5. Ja te gledam, suden gospodaru, kakav čes mi sada nauk dati, kako ču ti majci ugoveti. Nar. pjes. vuk. 1, 60. Hoću li ti doč' pomoći crpat vodieu? 1, 294. Da što ču ti ja? 1, 296. Što ču, Bože, s prokletom devojkom? 1, 305. Što ču junak, ustrela me strela. 1, 351. Otkud neču dertli biti? 1, 376. Među sobom vijeć' učinile, kojom ču ga smrti umoriti. 1, 398. Hoću li mu vode iznijeti? 1, 416. Ah što ču što ču! 1, 418. Kako neču bleđa biti? 1, 490,

A moj care, kako ću ti doći, kad ne mogu kroz Loznicu proći? 1, 501. Kakav ću vam orač dati? nit' sam orač, nit' sam kopač. 1, 511. Jao ženo, živa željo, da što ću ti ja? 1, 512. Kako ću te ja ne dati, čerko? 1, 552. Sta ću, majko, od gorkije muka? 1, 552. Kako ću biti veseo, kad sam se juče kladio...? 1, 589. Gdi ću rodit, kad mi Bog ne dade? 1, 622. Kako neću suze projevati, kad ja idem iz zemlje Indije, iz Indije, iz zemlje proklete? 2, 1. Kako ću ti ja vesela biti, kako l' svate jadna dočekati, kad je tvoja umrla devojka? 2, 23. Bože vječni i presveti oče! hoću li se tobom zaklet krivo, hoću l' caru ugrabiti korunu? 2, 82. Kako ću ti puštit krpu platna, kad je meni snaha Vidosava savezala kose za direke? 2, 112. Da mi s njome svadbu ugovoriš, kada ćemo poći po devojku. 2, 132. Kako ću ti, brate, odbaciti, kad se nisam vinom pričestio? 2, 176. Mili Bože, što ću i kako ću? kome ću se privoleti carstvu? da ili ću carstvu nebeskome? da ili ću carstvu zemaljskome? 2, 296. Kome ć' ovu čašu nazdraviti? 2, 310. Pa on misli, što će i kako će. 2, 383. Sjetuj mene, dijete Maksime, kom ću proseu moju čerku dati? 2, 480. Svetuj mene, moja slatka rano! kud ću sade, na koju li stranu? 2, 496. Hoću l' dati, moja dušo draga? 2, 635. Ča će junak brez svojih ručica, ča će konić brez svojih nožica? Nar. pjes. istr. 1, 29. Što ću, Bože, ovako grdan? Vuk, nar. pjes. 2, 85.

f) u *podložnoj rečenici s konjunktivom da stoji futur kad se pokazuje želja da što bude*. Ja bih mlada sada naj volija da mi hoće Mičo suden biti. Nar. pjes. vuk. 1, 528. Da mi oče dragi biti, dala bi mu čarne oči. 1, 353. Da se hoće osrditi, dala bih mu vezan jagluk. 1, 376.

g) *hoćeš! (eliptički bez infinitiva) reče se ironički, kad se hoće kazati da nešto ne može ni po što biti*. Hoćeš, šipak! (Od toga nema ništa). Nar. posl. vuk. 342. Pruži ruku da mu uzme sjekiricu, ali hoćeš! ne može da je izvadi iz klade. Vuk, poslov. 228.

h) *što (čemu) će (hoće)? s dativom bez infinitiva upotrebljara se često sa značenjem da od čega nije ili ne može biti nikakve koristi (mislim da treba shvatiti ovo značenje kao futur eliptični, i da ne odgovara latinskome: quid sibi vult? ili francuskome: que me veut?)*. Što mi će imanje to? S. Menčetić 51. Nu čemu će sad besjedo? točmo u mjesta za nim svaka. I. Gindulić 162. Što će imanje, gdi je neznañe i nemila čud opaka? G. Palmotić 2, 128. Što će tvrde grade, što će silne vojske oružane, kad u krajiñeh nije blagoće? 2, 187. Ali što će tašte riječi? 2, 400. Što će tebe svijet od naranče? Nar. pjes. vuk. 1, 41. A što će im rano voda? 1, 120. Što će tebe stado s premlagim ovcama? 1, 171. Što će meni sve carovo blago, kad ja nemam što je meni drago? 1, 221. A što će vrata? 1, 277. Što će meni momće Biograđe, kad mi može zapast Sarajevće? 1, 316. Što će tebe ljub nerotkiña? I. 566. Što će mene tanana galija? mriar njesam da po moru soćem. 1, 625. Što će mene stotina dukata? na kantar ih mjeriti ne znamem, a brojem ih brojiti ne umjem. 2, 141. Što će tebe trista Ugrićeva? 2, 148. Ma, moja nano, što mu hoće toliko devojaka? Nar. prip. vrč. 96. Što mu hoće zamañ krila, kad ne leti? S. Ľubiša, prip. 74.

i) *može biti da amo spadaju i ñeki primjeri kod ćakarava iz donega primorja u kojima da ćeš znać: da nećeš naći*. Ona lipa da ćeš lipju! Nar. prip. mikul. 26. I ñoj je bil muž dobar, da ćeš boľoga. 33.

b) *hotjeti (ne samo pracs, nego i koji mu drago*

oblik) kao uaksilijarni glagol znaći da ono što se pokazuje drugim glagolom treba da se dogodi, ako što ne omete, ili omalo da se ne dogodi.

a) *drugi je glagol u inf.* Otijući jure umriti. Mirakudi. 37. I kada ja pogledah onoga tiha jelenka, gdi se htiše na drumku s dušicom razdiliti. P. Hektorović 18. Još mjesec ne bješe zašao, a svijetla prem htiješe danica isteći. N. Najlašević 1, 215. A kad bih ja znala toj, po ñoj (*jabući*) što piše, ne bih ju ñoj (*vili*) dala, da umrit hotiše. 1, 218. Tko da može izrit ružice s kih hoću umrit. M. Držić 13. Rijet ću da se s' ti razbolio i da hoćeš umrijet. 208. Jedva dilaše i hotiše zaminiti život svoj smrtnj. Aleks. jag. star. 3, 273. Da joj toliko bi slatko i ugodno ono vidješe, da od velike slatkosti pomankavaše, da hotiše izdanuti. J. Banovac, razg. 98. U takvoj Ľutini da hoće izvan sebe izići. M. A. Reľković, sabr. 9. Opaze da hote pilić ispuzati. I. Jablanci 155. Da bjehu poznali, ne ćahu igda Gospodina propeti. J. Matović 49. U jutro po tom si ustao, večer kad htjebudeš leći. I. M. Mattei 141. Pomami se Jordan voda ledna, e ne (*uas*) hoće voda potopiti. Nar. pjes. vuk. 1, 123. Ne bih ja tu zmiju dofatila, i da će ti oči izvaditi. 1, 200. Po tebe me zmija zaklat hćaše, a kod Ľubo istom ne hćaše. 1, 201. Ah pusti moji darovi! kome mi ćaste ostati? 1, 383. Poboľe se, umrijeti hoće. 2, 186. Od prve ga obraniti šćaše. 2, 282. Poli krvca niz junačko lice, šćaše zalit oči obadvije. 2, 285. Doista ga preskoćiti šćaše. 2, 399. Brz je Sarac, uteći mu šćaše. 2, 413. Htede od straha pasti. Nar. prip. vuk. 169. Da te ubismo kod vola, hćaše li ti žao biti? Nar. prip. vrč. 29. Al' uteće paša Ibrahimie, evo i on uteći ne hćaše, no ga sreća nanijela bješe na Lazara popa Kneževića. Ogled. sr. 229. Jedan ćovjek u crnoj hajmi, hćal reći da je redovnik. S. Ľubiša, prip. 11. Ne hćaše li biti boľe, da smo branili svoju neodvisnost? 16. Da ne pogodi baba, ne hćaše kosti iznijeti. 32. Da su Mleci u to doba bili snažni i hitri, hćahu bez sumñe upotrebiti Šćepana na svoje svrhe. 101. Da ne pobjegoh noćno, hćaše me objesiti paša. 147.

b) *drugi je glagol u podložnoj rečenici s konjunktivom da*. I kad kraľa hti da stiže. J. Karvañin 263a. Ja ću da idem u tuđe selo. Nar. pjes. vuk. 1, 17. Zora zabeli, oće da svane. 1, 489. Tede care ñemu da veruje, al' povika devet vezirova. 2, 164. Hoće zmije oči da popiju, a jakrepi lice da nagrde. 2, 379. Al' je brza pusta bedovija i tijaše da uteće Sarcu. 2, 399. Hoće kua da izgori, ali će i miši da sjednu de no vaja. Nar. posl. vuk. 312. Vidiš gde gazda hoće da umre. Nar. prip. vuk. 17. I već šćaše od jada da se ubije. 227. Kad svatovi s djevojkom već hoće da polaze. Vuk, nar. pjes. 1, xi. Kad već zemlja protuži Bogu, da hoće sva da izgori od sunca. 2, 84. Kad koji zdrav govori da će da umre. Vuk, poslov. 218. Ovo je što vidiš ništa, nego će sad tek pravo da dođe. 237. (*Pseto*) kašto hoće da crkne bježeći. 261. Naši žići hoće da se ugase! Vuk, mat. 25, 8.

B. *pasivno. prema A, 1, a, b), rijetko*. Odveće jednu vil Ľubiti i od ñe odveće zlo htjen bit. D. Zlatarić 60b. Tko je zlo ktjen, neunavidjen, naći će obraniteja. A. Gućetić, roz. jez. 11. Nitko nije dobro hoćen od Isukrsta nego oni koji pogrdnu svijet. M. Radnić 2b. Jedan pomilovan od kraľa neće da bude drugi pomilovan i dobro hoćen od istoga kraľa. 252a. Biti ćeš većma na glasu i dobro hoćen. 357a.

C. sa se.

a. pasivno.

a) hotjeti se znači: *trebati (i pristajati se), može imati uza se i dativ. aa) ima pravi subjekat (nominativ ili genetiv partitivni)*. — između rječnika u *Belinu*: ‚dovere cioè esser conveniente‘ ‚decet‘ 280a; u *Stuljevcu*: hotjeti se ‚requiri, opus esse, necessum esse‘; u *Vukovu*: hoće se n. p. za taj posao mnogo truda ‚man braucht, es ist nöthig, erforderlichlich‘ ‚opus est‘. — Ke stvari ote se onomu ki oće red prijati. Naručn. 1b. Znam što se hoće noj: surla ter tanci pak. N. Nađešković 1, 181. Mučno 'e znat što se hoće čovjeku. M. Držić 296. Ino se hoće neg odjeća u našem životu. 402. Ktio bi se ljepši dar za taki dobar glas. 477. Učiniti pravo krštenje i posvetilište, pet stvari se hoće. M. Divković, nauk. 142b. U čemu se hoće razborstvo mnogo. B. Kašić, zrc. 118. Silnu se brimenu silna hoća sila. I. T. Mrnavić, osm. 92. Prvo se hoće vođa prava. ist. 120. Lipša i narednija kruna tebi se hotijaše. M. Jerković 57. Učini da to ima u meni krepost koja se hoće. S. Matijević 99. Varka se ovdj i hitrina hoće. G. Palmotić 1, 121. Ništa drugo ne hoće se ovoj pirnoj spravi i dicit neg plemeniti vjerenici. 2, 221. Trud se hoće neizrečeni, da ti ljubav svoju otvore. 2, 237. Govori se od priprave ka se hoće kada je jur blizu smrt. P. Radović, nač. 2. Koje poštenje se oće misnikom još od staroga zakona. I. Ančić, svit. 181. Za oboriti dolj jedan debeo žid hoće se lumbarde. M. Radnić 339b. Itijaše se čudnovati um za moći njih raskriti. A. Vitičić, ist. 5b. Pjesnik htio bi se osobiti. J. Kavačin 107b. Oće se sedam svidoka na testamentu. A. Bačić 127. Ne može jedan misnik drugoga rediti, nego se oće biskup. 271. Ne imajući prave bolesti u svom srcu, koja se hoće za ispoditi se korisljivo. J. Banovac, pripov. 35. Hoće se četrdeset dana da naraste tilo u utrobi materinoj. J. Filipović 1, 78a. U svetih sakramentih hoće se dva: jedan koji daje sakrament, a drugi koji ga prima. 3, 23a. Dajući vina hoće se troška. 3, 321a. Tri se dakle stvari oće, da tko bude u ovoj pravoj crkvi. F. Lastrić, od' 38. Što vam se oće? Oće se dobra i cilovita ispovijed. 164. Pokazuje Gospodin, koliko je mučno ovizije obraćene i sarañene, oće se desnica Božija, ne inačije. ned. 335. Da vam ove događaje počnem izkazyivati, otih bi se dnevi ne sati samo za govoriti. 400. Mlgo bi se hotilo vrimena za ukazat dila Ive Kapistrana. Nadod. 38. Ili malahna ili velika nevjesta, hoće joj se svatovi. (Z). Ili malahna ili velika pogaca, hoće joj se erepuća. (Z). Poslov. danić. 32. Vidismo iz počela da se hoće za izvañene dva broja. M. Zoričić, aritm. 20. Želiš znati, koliko se hoće svega libara. 26. Mañe se neće jednoum poglavici krstjanskomu, ako želi bit poznaz za takovoga od S. Agustina. Blago turl. 2, 122. Četiri se službe hoće za posvetiti tilo Gospodinovo. Ant. Kadčić 8. Za ovo neće se drugo nego materija, forma i odluka. 13. Oće se tome vremena. D. Obradović, sav. 13. Pak mi se hoće darovi. Nar. pjes. vuk. 1, 42. Ili mala ili velika nevjesta, hoće se svatovi. Nar. posl. vuk. 102. I maslo je začina, ali mu se hoće načina. (Vještina se hoće svaćemu). 103. Ko više ima, više mu se i hoće. 136. Na zlo proso malo s' slane hoće. 186. Zlatnu preslicu imam i zlatna bi se povijaća otela. Nar. prip. mikul. 63. Majstorija se svaćemu hoće. Vuk, poslov. 84. I nama se hoće dosta posla, da se opravdamo pred sultanom. S. Ľubiša, prip. 120. Da ga svjetujem, što se hoće takvoj bolijesti.

143. Još se nešto hoće osim gologa junaštva, a to je razlog. 194. Tvrde se voje htilo, dok se stvorila Prusija. M. Pavlinović, rad. 8. — bb) mješte subjekta ima inf. Zafalujte Bogu, da ste se u pravoj crkvi rodili i molite Boga da u noj umrete; ali se hoće živit kako ova crkva uči. J. Filipović 1, 188a. Nije dosta kupit, nu se hoće i skuhat. (Z). Poslov. danić. 81. Gdi god imaš posadjeno voće, sad se kaštrit i sriživat hoće. J. S. Rejković 11. — u ovom su primjeru sastavljene konstrukcije kod aa) i bb), jer supstantiv koji bi bio objekat infinitivu stoji kao subjekat premu hoće se: Nije zadovoljno samo imiti ime krstjansko, da hoće se i deli nasledovati Isus. Transit. 67. — cc) mješte subjekta ima podložna rečenica s konjunkcijom da. Živue tvoja prava Ľubi, ne hoće se ni pristoji da tve srce drugu Ľubi a s prvom se tako dvoji. F. Lukarević 225. Htulo bi se da je meni uma dosta. J. Armolušić ix. Razum se oće da ima. I. Ančić, svit. 73. Ma se hoće da vjekovječanstvo u srce usadiš. V. Andrijašević, put. 316. Hoće ti se da ne oslabiš zapuštenu dragos tvoju. I. Đorđić, uzd. 61. Hoće se da sa svaka stvar nosi napridak. I. P. Marki 36. — dd) nema subjekta; rečenica je rezana s onom što je pred nom adverbom kako. Nema ju oprava kako bi imt se htelo. Spom. sr. 1, 70. (1405). Oni teg težati hitro bo umiše, svude obgledati, kako se gdi htiše. P. Hektorović 48. Da ja mogu, kako se hoće i trebujie, sve grijehle izpovidjeti. V. Andrijašević, dev. 34. Čovik umrli ne može Ľubiti Boga, kako bi se otulo. S. Margitić, isпов. 30. Znadu virovauje onako kako se oće. J. Filipović 1, 51b. U oni dan u koji se i malo učini promišlaña onako kako se hoće. M. Zoričić, osm. 49. Kako bi mi se htjelo. Vuk, luk. 12, 49. — u ovom primjeru mješte adverba kako stoji zavjenica kakovi u acc.: Mali da i meštru onakovu, kakovu se j' otelo, čepu. Nar. prip. mikul. 80.

b) hoće mi se itd. znači: *hoće itd.* Ne mi se li htiše, uticah ja oči li na nu. H. Lucić 189. Još mu se hotiše, u kamen stanovit zlatom da se piše. P. Hektorović 74. Domom ovako neće se poč meni. F. Lukarević 116. Prem se htjelo mrtvoj meni mjesto ovako gluho i pusto, da me tmaste združie sjeni. I. Gundulić 350. To se hoće tužnoj meni, to me srce plačno žudi. G. Palmotić 1, 177. Svaka dvorba, svaka dika, koja im se hoće i žudi, i od nas istijeh Ľina budi. 2, 208. On bi jio, ali mu se neće. M. A. Rejković, sat. L2a. Podvori jim pilo, jelo, sve što im se htjelo. Osvetn. 4, 54. Neće mu se da noćista traži. 6, 82. Nije mi se htelo na oružje. 7, 8. — to biva naj češće u ovakovijem primjerima: Ako mi se i neće. M. Dobretić 553. Ako jim se i neće svaki put pivati. J. S. Rejković xiv. Svaki je morao biti slobodan i veseo, ako mu se i neće. Vuk, dan. 1, 87. Ili vam se hoće ili neće. B. Gradić, djev. 28. Kad pozove, onda il' nam se oće ili neće, moramo putovati. D. Obradović, basn. 104. Ili ti se hoće ili neće ‚velis nolis‘. J. Stulli, rječn. 212b. Nego je djevojka muho, ili ti se hoće ili neće. Pravdonoša. 1852. 33.

c) stoji 3 sing. uz relativno zamjenice i adverbe, te im daje neograničeno značenje, isporodi A, 1, d. Odkle se hoć počne svijati taj kruna. H. Lucić 285. Prouda bi bio koliko se hoće dobar. Š. Budinić, sum. 31a. Budite u kom se hoće mjestu. 104b. Od zle voļe s koga se hoće uzroka. ispr. 61. Može stajati kako god se hoće. M. Radnić 434b. Budu koje hoće vrste. Ant. Kadčić 289.

d) u pravom pasivnom značenju prema A, 1, a. a) aa). što je ondje objekat kod infinitiva postaje subjekat kod htjeti se. Ma kad se oće pridobiti neprijatelj, važa imat oružje. F. Lastric, ned. 219.

b. recipročno, prema A, 1, e, b). Tad u gradu Irud bješe, s Pilatom se zlo hotiješe. M. Divković, plač. 13. Hoćeš da se dobro hoćemo. B. Kašić, nač. 40. I ako se ne celivamo, dobro se hoćemo. (D). Poslov. danič. 27. Za koju staru svađu malo se dobro hoće. A. d. Bella, razgov. 75. Dobro htjemo se ljubavim ko bratja, a derimo se tobocim ko krvnici. (Z). Poslov. danič. 18. Bijahu dva redovnika koji se za života dobro hotijahu. M. Zoričić, zre. 193. Zovnu onoga s kojim se dobro hotijahu. 194. Dobro se hoće, t. j. paze se. Vuk, rječn. kod htjeti.

HOTKO, m. ime muško. — U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena. Te pos'ječe Hotka barjaktara. Oglad. sr. 384.

HOTKOVCI, m. pl. selo u Bosni u okrugu bihaćkom. Statist. bosn. 190.

HOTKOVICA, f. ime mjestu. — Prije našega vremena. Hotkovića. S. Novaković, pom. 150.

HOTKOVIĆ, m. prezime. — xv i xvi vijeka. Valentin Hotković. Mon. croat. 65. (1445). Kneza Kristofa Hotkovića. 166. (1497). Martinu Hotkoviću. 327. (1563).

HOTLIV, adj. vidi hotan. — Na jednom mjestu xvi vijeka. I dobrovoljno, hotjive, grišne žene i zabluditi ih čine. Postila. g2b.

HOTMA, f. vidi hotimica. — U jednoga pisca xviii vijeka. Ter se hitroj hotni prignu, kâ mu i blago sve izhini. J. Kavašin 34a.

HOTMICA, f. vidi hotimica. — U jednoga pisca xviii vijeka. Obitajuć se zakletvom papi, da zatirao bi Valdradu svoju hotmicu, ni nikad je već pogledao. Blago turl. 2, 262.

HOTMICE, adv. vidi hotimice. — U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu (v. hotno). Spavaše Gospodin ne od linosti, nego hotmice iliti nafalice. Đ. Rapić 111.

HOTNICA, f. vidi hotimica. — Od xv do xviii vijeka, a između rječnika u Vrančićevu (concupina; pellex⁹), u Mikašinu (kod hotimica), u Bjelostjenčevu (hotnica, priložnica), u Jambrešićevu (concupina), u Voltigijinu (adultera; concubina⁹, chebrecherin⁹), u Stuličevu (concupina). Prišad Agamnon na stan Acélišev, i vze űega hotnicu. Pril. jag. ark. 9, 130. (1468). Za ženu ali za hotnicu. Naručen. 87a. (Car) Teodoru hotnicu navedo. Š. Kožićić 14a. Tko drži hotnicu blago će izgubiti. P. Hektorović 37. Ostaviti hotnicu. S. Budinić, ispr. 29. Za hotnicu k sebi pridruži... F. Glavinčić, cvit. 298a. Da se klaña svim idolom svojih hotnic ali bludnic. I. T. Mrnavić, ist. 169. Ziviti u nečistomu svjetogrđju s hotnicom. P. Radović, nač. 497. Zudobivši vse hotnice turskoga cara. P. Vitezović, kron. 111. Koje premda meće bezstidnijem hotnicami. J. Kavašin 48b. Hotnik dokle drži hotnicu nije pravi pokornik. Blago turl. 2, 179. Ta pokornik dokleu drži hotnicu u kući... Ant. Kadčić 252. Da Petar žive u grilu smrtnomu, n. p. da drži hotnicu. M. Dragičević 132.

HOTNĀK, m. vidi 1. hotim i hotimik. — U dva pisca xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (concupinarius⁹), u Jambrešićevu (concupinus), u Voltigijinu (v. hotimik), u Stuličevu (concupinus). Prv' ki juže cijće svoje dike smaknu i kume űila hotnike. J. Kavašin 233a. Ja se još

spominem da sam vidio jednu veliku igračicu tkoja igrajuć s űezinim hotnikom, posli, kad se umori igrajuć, iznenada izdahnu. Blago turl. 2, 149. Hotnik, dokle drži hotnicu, nije pravi pokornik. 2, 179.

HOTNĀŠTVO, n. vidi hotimstvo. — Postaje od hotnica. — Na jednom mjestu xv vijeka sa starijim oblikom hotništvo. Vze Acéliš Brižejidu i vede ju v Troju v hotništvo sebē. Pril. jag. ark. 9, 128. (1468).

HOTNŌST, f. vidi hoćeće. — Postaje od hotan nastarkom ost. — U jednoga pisca xviii vijeka. Dvije su moći duha, svijes i hotnos. A. Kalić 117. Još u tebi nije prve zore od razuma i hotnosti. 541.

1. HOTŃA, f. u Stuličevu rječniku: v. hoćeće.

2. HOTŃA, f. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj. Razdijel. hrv. 81.

HOTŃICA, f. u Stuličevu rječniku: v. hoćeće. — nepouzđano.

HOTOMAĀ, m. selo u Bosni u okrugu travnićkom. Statist. bosn. 194.

HOTOMCE, adv. vidi hotimice. — isporedi hotonce, hotomice. — U dva pisca Slavonca xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (kod hote). Gdi se kazuju oni grisi koji su hotomce ućinjeni. M. A. Rejković, sabr. 36. Marhu hotomce upuščaju. J. S. Rejković 167.

HOTOMICĀ, adv. vidi hotomce. — U pisaca našega vremena. Putnici, ako su hotomice podupirali neprijatelja. Zbornik zak. 1866. 117. Ćin, kojim hotomice bude povrijeđen koji temeljni zakon. 1874. 4.

HOTOMICĀN, hotomićna, adj. koji se čini hotomice, isporedi hotjenan. — U pisaca našega vremena. Hotomićna ošteta željeznica je kaűljivo djelo po kaznenom zakonu. Zbornik zak. 1871. 270. Hotomićna ubojstva izvedena promišljenom nakanom. 1873. 262.

HOTONCE, adv. vidi hotomce. — Na jednom mjestu xviii vijeka. Ako bi pako hotonce pokoru ostavio, mogao bi teűko sagriješiti. Pisanica. 46.

HOTOVĀE, n. selo u Hercegovini u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 24.

HOTOZ, m. űekakav nakit (?) na koűu. — Nepoznata postaűa. — Na jednom mjestu xvii vijeka. Podvezan pak od zdol visaše hotoz bil. B. Krnarutić 9.

HOTSKĀ, adj. koji pripada Hotima. — U naše vrijeme (pisano i s e). Sva se hocka gora prepanula. Nar. pjes. vuk. 5, 251. I pogodi hotskog barjaktara. Pjev. crn. 71a. S űome Hotsku goru prelazio. 300b. Od űabjaka do Hotskoga huma. 304b. Od hotskoga brda vaıatnoga. Oglad. sr. 481. Hotske gore između skadarskoga jezera i Arbanije. Glasnik. 40, 28.

HOTSTVOVATI, hotstvujem, impf. u Stuličevu rječniku: „exoptare, concupiscere, desiderio teneri, in desiderio esse alienus rei“. — nepouzđano.

HOTUĆA, f. mjesto u Hrvatskoj. — xvi vijeka. S Hotuće. Mon. croat. 182. (1501).

HOTUĆSTVO, n. vidi hoćeće. — Samo u jednoga pisca xviii vijeka. Koji se sa svijem sreeu i sa svijem hotućstvom ue bi poteűili k onomu gospodinu. M. Divković, bes. 526a. Protiv je ljednosti vrućost i hotućstvo. nauk. 271b.

HOTUĀ, m. selo u Srbiji u okrugu Vraűskom, danas dva sela: Gorıa i Doıa Otujā (koje vidi).

— xiv vijeka. „HotuĻ“, car je Stefan priložio crkvi arhandelovoj u Prizrenu, crkvnj preobraženije u Vrani vyše HrotuĻa (Glasnik. 15, 303 god. 1348?) Đ. Daničić, rječn. vidi S. Novaković, nov. brd. 12.

HOVEĻI, *f. pl.* bječve. — U Krku. M. Pavlinović.

HOVORILKE, *adv. u narodnoj pjesmi našega vremena:* Pobježe mu na vrančiću Huso, a za nime hovorilke Tale. Smailag. meh. 39. na str. 131 tumačeno je: teturajući ko pjan.

HOVRLICA, *f. rubac ili što drugo što su ženske nosile na glavi u Vinodolu.* — Od xiii vijeka. Ako bi muž ženi zvrgal hovrlicu ili pokrivaču s glave. Zak. vinod. 63. na strani 93 dodaje A. Mažuranić: Hovrlica, nekačva pokrivača ženska, rubac ili peča. danas je ova riječ u tom znamenovažu nepoznata, nego se samo neki način ženskoga pokrivača zove „na hovrlicu“, u. p. „pokrit se ili nosit rubac na hovrlicu“.

HOZANOVIĆ, *m. selo u Bosni u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 34.

HOZIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu bašočkom.* Statist. bosn. 82.

HÖŽA, *m. vidi hoža.* — U dva piska čakavca xvii vijeka. Gdi se razgovorio s nekijem hožom. B. Kašić, fran. 63. Niz grad se oborih vazda združen hoži. I. T. Mrnavić, osm. 33.

HÖŽDELDIJA, *f. vidi dobrodošnica.* — Od tur. hoš geldin! dobro došao! — U naše vrijeme u između rječnika u Vukovu (oždeldija). Dadoše mu tridest čaša vina oždeldija i dobrodošnica. Nar. pjes. vuk. 3, 95. Dadoše mu trideset oždeldija, oždeldija i dobrodošnica. 3, 251. Pa mu redom daju hošdeldije... i dobrodošnice. Pjev. crn. 209^a. Vuče Husu hoš-deldiju više, pitaju se za mir i za zdravlje. Nar. pjes. hörn. 1, 75. A age mu selam prihvatile, Dilaveru hošdeldije daju. 1, 257.

HRĀ, *interj. glas kojim se kaže kako čelade hraplje (hropi) na umru.* — U naše vrijeme u Istri. Hra, vox onomatop. de singultu morientis. D. Nemančić, čak. kroat. stud. 2, 60.

HRABAN, *hrabna, adj. vidi hrabar i hrabren.* — U Voltigijinu rječniku: hrabni uz hrabren. — nepouzđano.

1. HRĀBAR, hrābra, *adj. vidi hrabren.* — *Akc. se mijenja u složenijem oblicima:* hrābrī, hrābrōga itd. — *Riječ je praslavenska* (chorbrъ), *ispoređi stslav.* hrabrъ, *rus.* храбрый, (*u dijalu*) хоробрый, *češ.* chrabrý, *pol.* chrobry. — *Između rječnika u Belinu* („animatus“ 82^b), u Voltigijinu (*uz hrabren*), u Stuličevu (*uz hrabren*), u Vukovu („tapfer“ „fortis“), u Daničićevu (hrabrъ „fortis“).

a. *adj.* — *Komp.:* hrābrijī (J. Stulli, rječn.; Vuk, nar. pjes. 4, 460). a) *sa značenjem kazanijem sprijeda.* Hrabrogo kralja Stěfana Uroša. Glasnik. 11, 190. (1319). Ja vami hrabrimī sve sebi položih. M. Marulić 8. Biše mnogo hrabar i kripak u životu. Dnklanin 21. Mnozimi ljudi rat ne biva, da dobrimi hrabri sri. Aleks. jag. star. 3, 221. Ako se hrabar mniš, sam ti kobi na niem poišći. 310. Dva viteza veomi hrabra. J. Kavačin 233^b. Će nadoše hrabroga viteza. Nar. pjes. vuk. 4, 153. Drobniaci su između najznatnijih i najhrabrijih hercegovačkih plemena. Vuk, nar. pjes. 4, 460. Budite slobodni i hrabri. Đ. Daničić, 5mojs. 31, 6. Hrabra djela slavom osvjetlana. Osvetn. 2, 165. — b) *u jednoga pisca xvij vijeka kao riječ kojom se uopće*

ko hvati (kao n. p. vrijedan, vaĻan). Ćti, hrabri človiče. Korizm. 33^b. Razumij to, hrabri človiče. 23^b. Paval (*sv. Pavao*) hrabri govoraše. 27^b. Hrabre gospoje i gospodo moja. 80^a.

b. *adv.* hrābro. — *Između rječnika u Stuličevu* (*v hrabreno*). — *Komp.:* hrābrijē (Mirakuli. 24). Od koga nahoj bi hrabro da se rva. M. Marulić 8. Hrabro si se nosil u sve boje tvoje. 11. Sin hercegov hrabrije se noseći od inih, nigdor mu ne mogaše suprot stati. Mirakuli. 24. Dosta mene što govoriš rabro. Nar. pjes. vuk. 4, 291. I na Turke hrabro udariše. Ogled. sr. 203.

2. HRĀBAR, hrabra, *m. hrabar čovjek, junak, vidi 1. hrabar.* — *Riječ je stara, ispoređi stslav.* hrabrъ „pugnat“; u našem se jeziku nahodi u jednoga pisca xvij vijeka i u narodnoj pjesmi xvii. Onih neprimožnih hrabar Krstovih. M. Alberti 514. Kad je došo hrabre Marko u slavnome Carigradu. Nar. pjes. bog. 21. Ali uze hrabre Marko svjetlu caru govoriti. 22.

3. HRĀBAR, hrābra, *m. zaručnik, mladožeņa, muž.* — *Po svoj je prilici isprva zvala ovako žena muža od milosti i štovaņa (kao junaka, vidi 2. hrabar).* — *Od xvi vijeka, u između rječnika u Vukovu:* rabar (*s dodatkom da je stajuća riječ*) vide vojno, cf. hrabar (*adj.*). Da hrabar moj pride. Ć. Držić 434. Sinoć me je majka mladu hrabru dala. Š. Menčetić—Ć. Držić 506. Da znate još, koli nie lipi nie mladi hrabar se rakoli ljubavi nie radi. H. Lucić 251. Lovei u lov, junak na boj a hrabar g djevojci. M. Držić 136. Kćerce diko moja, množ se moma tuj davaše, tebe mladu izabraše, i hrabru si vele obična, er si nemu sva prilična. S. Bobaļević 225. Veće mi si, hrabre, sladak, nego slatki san pri zori. M. Pelegrinović 183. Ter (*čes*) hrabra vazeti ki te je dostojan. D. Zlatarić 22^b. Nego kuni, nevjesto, ti dou Karla hrabra tvoga, što je nami zjamio, to smo nemu odvratili, Karlu hrabru tvomu! Nar. pjes. bog. 152. Rabar će doći, prsten doneti. Nar. pjes. vuk. 1. Osvanu zvezda na vedrom nebu, rabar devojci pred belim dvorom. 1, 21. Kada vidim mlado nežeņeno, Boga molim da mi rabar bude. 1, 457.

HRĀBARNIK, *m. hrabar čovjek, junak.* — *Na jednom mjestu xv vijeka.* Matijaš Božjom milošćom kralj ugrski, Dalmacije, Hrvacije i ostalo vernim našim hrabarnikom, Jurju Harkoviću i Mikloušu Pohmaeviču, porkulabom... Mon. croat. 109. (1471).

HRĀBARSTVO, *n. vidi hrabrost.* — *U nekijem je primjerima oblik hrabarstvo; u drugijem hrabarstvo, ali i među ovijem može biti da u kojemu treba čitati hrabarstvo (u jednom je primjeru xvi vijeka, vaĻa da pisarskom griješkom, oblik hrabarstvo: Vь hrabarostvє naročitoju vitezu. Mon. serb. 555 god. 1537).* — *Od xiv vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (hrabarstvo „fortitudo“). I sa fsm hrabarstvom vojstva nebeskoga. Bernardin 183. Zgubiše hrabarstvo. M. Marulić 246. O njegovu hrabarstvu pisano jest. Zborn. 6^a. Da v tebi hrabarstvo moje pokažem. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 2^b. paul. rom. 9, 17. Hralosti i hrabarstvu podivi se. Aleks. nov. 102. Slabost pera mojega hrabarstvom od tvoje vridnosti pokripi. I. Ivanišević 259. Prosluti se o hrabarstve jega. Glasnik. 11, 125. (xvii vijek). Bog hrabarstva ki u svōj krvi sve dušmane satri. J. Kavačin 524^b. Bez vojvode nij' hrabarstva. 530^b.

HRĀBASKI, *adj. o putu, na jednom mjestu xvij vijeku (zar = hrapavi?)* Posrid hrabaskoga puta smino hođit. P. Zoranić 53^a.

HRABILIC, *m. prezime*. — xvi vijeka. Franciska Hrablića. Mon. croat. 249. (1549).

HRABRAC, hrabraca (?), *m. hrabar čovjek*. — U rukopisu xvii vijeka, i otale u Daničićevu rječniku (hrabрьць, vir fortis⁴). Ašte pustiši zdravi takovije hrabьrce. Glasn. 11, 126.

HRABRANSTVO, *n. vidi hrabarstvo i hrabrenstvo*. — Na jednom mjestu xviii vijeka. Narod kojno u hrabranstvu sta svojih ruka hrabrenički. J. Kavañin 241^b.

HRABRE, *m. ime muško*. — Na jednom mjestu xiv vijeka. Hrabre a brat mu Hrass. Doč. hris. 51.

1. HRÄBREN, *adj.* fortis, animosus, strenuus, koji se u pogibli ne boji nego se uzda u svoju snagu, junak. — Postuje od hrabar nastackom en (u naj starijem primjeru mj. en pisano je ѣпн, vidi kod b). — Od prvijeh vremena, a između rječnika u Vrančićevu (strenuus¹), u Mićajinu (hrabren, suazan, junak ,strenuus, validus, fortis, animosus, audens, robustus, nervosus, lacertusos¹), u Belinu (animatus^{82b}; ,strenuus^{751a}; ,vir magno animi robore^{228a}; ,intrepidus^{325b}; ,magnanimus^{452b}), u Bjelostjenčevu (hrabren, veli se on koji je gotov i jak na viteštvo i vsako delo ,strenuus, validus, robustus, nervosus, lacertusos, magnanimus, fortis, fortis et validus¹), u Jambresičevu (robustus, fortis¹), u Voltigijinu (prode, valoroso, robusto¹, ,tapfer, herzhafft¹), u Stulčevu (validus, valens, fortis, strenuus, magnanimus¹), u Vukovu (s dodatkom da se govori u Primorju vide hrabar).

a. *adj.* — *Komp.*: hrabreniji (A. Vitačić, ist. 9; J. Kavañin 136^b, 350^a i u Belinu rječniku 326^b i u Stulčevu). a) u pravom smislu. aa) o čeladetu. Sin videći se hrabren i prikladan k oružju. Mrakuli. 21. Pokrijepi se i budi hrabren. N. Rašina 137^a. deuter. 31, 7. Hrabreni vitez. M. Držić 23. Hrabreni mladići. 59. Hrabren je. D. Zlatarić 8^a. Silnoj vojsci i hrabrenim vitezom. Aleks. jag. star. 3, 221. Kakono ti glavni i rabren vitez ali ti kapetan od jedne vojske. M. Divković, bes. 484^a. Branitelj srčani i hrabreni. B. Kašić, is. 59. Tezeo kralj, hrabren mladić i glasovit junak. I. Gundulić 3. Lasno dobit krunu od svita bi s vitezim tač hrabrenim. 290. A i Suliman, car hrabreni, pradjed slavni moga djeda. 294. Ali obranit tve države ka će oružja, čije desnice od hrabrene Krunoslave? 308. Svi hrabreni vojnici. I. T. Mrnavić, ist. 152. Čim toli hrabrana uživa mladića. G. Palmotić 2, 26. Turnu hrabrenomu majka tebe obećava. 2, 96. Redovnici koji kako hrabreni vojvode braniti jemu. P. Radović, nac. 6. Hrabreni vitezi Isukrstovi. 51. O vitezi vi hrabreni. P. Hektorović (? 19). Sedam mejdan djed hrabreni s prvim Turcim dobi. J. Kavañin 102^a. Golem bojniki i hrabreni. 244^b. Hrabrenoga dobitnika dvoreč. 57^{2a}. Ovako učini oni rabreni vitez, Longin. J. Filipović 1, 112^a. Viteze tvoje hrabrane. I. A. Nenadić, sambek. 5. A hrabrenjoh vitezova mnogo u vojsci pogubili. Nar. pjes. mikl. beitr. 35. Ne boj se, rabreni vojnice! M. Zoričić, zrc. 212. Strah nije djelo hrabrana covjeka. D. Bašić 11. Stanoviti u viri, sreani u oružju i rabreni pomoćnici. And. Karić, razg. v. Tri rabrena vojnika. I. J. P. Lucić, razg. 21. Više nego gješto drugu hrabrenu zonu. Grgur iz Vareša 36. Jur ga svaki znato hrabrana mladića. Nar. pjes. istr. 2, 99. — *amo spadaju i ovi primjeri*: Vojska njegova hrabrana biva. Aleks. jag. star. 3, 293. Posla vojske svoje hrabrane. J. Kavañin 210^b. i oca: Rim hrabreni ki nas rodi. G. Palmotić 1, 16. Put hrabrane Tosalije. 1, 116. —

dopunjuje se smisao ili instrumentalom: U ovoj slavi, u ovoj duci veseo idem na mu sreću, nu i od vile u prilici hrabren junak djelim biću. I. Gundulić 157. Knez rukom hrabrem. B. Krnarić 6. ili lokativom s prijedlogom u: Ti s hrabren u boju. D. Rašina 18^b. Osta slobodan i hrabren u tacijsih napastijeh. B. Kašić, fran. 21. U knigi vučen a u oružju hrabren u kratko učini se vrime. F. Glavinić, cvit. 100^a. U rati i u boju vazda hrabren i umjetan (grad). J. Kavañin 181^b. — bb) o životinju (samo o koñu i o psu). Tako kadgod koñ hrabreni, ki slobodan pojem grede, ponositoj u nescjeni sluge izmori ki ga slijede. G. Palmotić 3, 142^a. Ne bjež', hrabren moj koñice! J. Kavañin 155^a. Junak potkiva koñu hrabrana. Nar. pjes. vuk. 1, 88. — Gdje razdrti po tle leže psi smioni i hrabreni. P. Kanavelić, iv. 32. Pas veliki i hrabreni. J. Kavañin 287^b. — b) u prenesenom smislu, o čemu što pripada hrabrenome čeladetu, ili čim se pokazuje hrabrenost itd. aa) o duhu, naravi, srcu, ruci, mišici, glavi. I. Krjepostim na odluke duh hrabreni pripraviste. J. Kavañin 384^a. — (Djevojku) kraljevske je prem naravi i junačke i hrabrane. G. Palmotić 2, 167. — Srce u drugomu hrabrenu i krepko. B. Kašić, fran. 33. Bog mu darova srce za djela velika toliko stanovito i hrabreno. in. 90. Svijetla časti, nada svima ku hrabreno srce ljub. I. V. Bunić, mand. 7. Tako hrabreno srce. V. Andrijašević, put. 159. Budi nadaren srcem hrabrenjem i viteškijem. I. Đorđić, salt. viii. — Ti desnicom tvom hrabrenom, ja ću očima daždjet smrti. I. Gundulić 419. Nije rukom to hrabrenom na viteški mehlan biti. J. Kavañin 236^a. — Hrabrene venu mišice. I. Ivanišević 105. Zapovidi da se Teofilu slavnomu hrabrana glava odsuje. B. Kašić, per. 52. Metafrasti Alvo i Gvido, glave vrijedne i hrabrane. J. Kavañin 123^a. — bb) uopće o čemu umnom, n. p. o djelu, djelovanju. Držaše sved opravno u svojijeh hrabrenijih djelijeh. D. Zlatarić iv. Niti komu ne bi dara za hrabrana djela u boju. I. Gundulić 488. Tim igda se na hrabrana slavna djela on odpravi. 541. Od dela hrabrenoga ko činahu. F. Glavinić, cvit. xv. Mišica jur zrla za dilo hrabreno. I. T. Mrnavić, osm. 178. Ki će slavan sved živjeti kroz hrabrana svoja dila. G. Palmotić 1, 115. Ma hrabrana svjetla djela. 1, 204. S hrabrenima svojijem dili steće od slave vječno nac. 1, 289. Osvetio jesi dilom hrabrenim s želo naše Encove trude. I. Zanotti, en. 3. Tko vazda svrhu gleda, vik hrabrana ne učini djela. (D.) Poslov. danić. 135. A kropsnijeh (čemu) izvisuju se djela uresna i hrabrana. J. Kavañin 45^b. U dilovanju hrabrenomu kriposti krstjanski. Grgur iz Vareša 100. — o boju. U hrabrenomu tomu boju. G. Palmotić 1, 152. Sam na svu glavu primi tve hrabreno zatjecanje. 2, 120. Harlo tecmo na boje hrabrane. 2, 431. Koga kaže var hrabrenu Pavle u svom uspomenu. J. Kavañin 146^b. Boj rabreni bijem. G. Peštalčić 77. — o dobiti, dobitku. Zgoditi se vijeku neće da će mućat' grad Atene slavne dobiti i hrabrane. I. Gundulić 13. Vojnici neka hrabreni dobitci od vika glasaju. I. T. Mrnavić, osm. 65. — o stupaju. Stupaj svoj hrabreni Mandalijena ustavi. I. Đorđić, uzd. 3. — o spravi. Hrabrene su ove sprave. I. Gundulić 294. — o misli. Pridobivat neprijateje i po-hagat nepodložno, plemenite toj su želo, mish hrabrane i uznužno. I. Gundulić 298. A i ja sam na pameti imo misli tej hrabrane. G. Palmotić 1, 34. — o odluci. Kad hrabrane pun odluke ugrabili joj svoju obranu. G. Palmotić

1, 223. Učinite jednu hrabrenu odluku. I. P. Marki 37. — *o riječi*. Netom tvoju riječ hrabrenu čusmo. G. Palmotić 1, 9. Riječ kreposna i hrabrena. 1, 164. Hrabrene im prigovore daje. Nar. pjes. vuk. 5, 556. — *o načinu*. To veće bismo hrabrenijim načinom putem od kriposti hodili. A. Vitičić, ist. 9. — *o moći, sili*. Dokle će čekati tvoja da me ukripi moć hrabrena? A. Vitičić, ist. 21^b. Ojde od mene zdravje i sile moe hrabrene. 338^a. To je jakos hrabrenija. J. Kavašin 350^a. — *o zdravlju*. Steče izvrsno i hrabreno zdravje. B. Kašić, in. 94. — *o slavi*. Od koga zvon zvoni hrabrene slave zvu. Đ. Baraković, jar. 96. — *o kreposti*. Koji me je nadario krepotijim hrabrenijem. B. Kašić, per. 23. Hrabrenija u sebi je (*krepot*). J. Kavašin 136^b. — *o vjeri*. Nek hrabrena krijepi vira, što se vidu ne objavi. I. Đorđić, uzd. 124. — *o ufañu*. Hrabreno bijaše negovo ufañe. I. J. P. Lučić, izk. 8. — *o ljubavi*. Zato ljubav tih hrabrena meju karbah vijek ne gasne. J. Kavašin 376^b. — *o ustrpljenstvu, ustrpnosti*. Ustrpljenstvo hrabreno. B. Kašić, fran. 78. Ako nima štit hrabrene ustrpnosti. J. Kavašin 357^b. — *o slobodi*. Ne pustimo, da sloboda hrabrena se na tle obali. G. Palmotić 1, 65. Za obranu hrabrene slobode. 2, 492. — *cc) o stvari tjelesnoj, u metaforičkom smislu, n. p. o oružju*. Nij' oružje svoje hrabreno. J. Kavašin 216^b. — Ovi britki mač hrabreni. G. Palmotić 1, 165. Mač hrabreni, tvrdo oklopie. 2, 509. Moj bojni mač hrabreni. I. Đorđić, sajt. 196. — Hrabreno oklopie Ulisu svak dava. G. Palmotić 1, 228. — Tvoj hrabreni štit čekaju. B. Betera, čut. 49. *amo mogu spadati i ovi primjeri*: I svi oni klobuci i perje hrabreno gdi Ugri i Turci boj biju hrabreno. M. Vetranić 1, 55. Hrabrena s glavice još perja dvignite, i vaše koñice sve crnije(m) pokrite. 1, 152. — *o plavi*. Od hrabrenijeh deset plavi. G. Palmotić 1, 5. Ki će s plavim hrabrenijeme oćean brodit. G. Palmotić 2, 418. — *o polju (razbojištu)*. Gdje s desna i s lijeva od polja hrabrena krvi se polijeva travica zelena. M. Vetranić 1, 136. — *c) uopće kao riječ za pohvalu*. Da je, požuda tva hrabrena na pameti Bogu bila. G. Palmotić 1, 44. Milosrdje tve hrabreno. J. Kavašin 446^a.
b. *adv. hrabreno*. — *Između rječnika u Mikašinu* (hrabreno, srčano, junački, fortiter, strenue, animose, viriliter, valide, enixe, nervose'), u *Belinu* (coraggiosamente, animosamente' 228^a; strenue' 751^a; egregie' 413^b), u *Bjelostjenčevu* (hrabreno, moćno, jako, viteški, strenue, valide, nervose, fortiter et diligenter, viriliter'), u *Stuličevu* (fortiter, animose, invicte, strenue, impavide, in-trepide, viriliter, acriter). — *Komp.*: hrabrenijē (Š. Budinić, sum. 69^b; F. Glavinić, cvit. 248^b; I. J. P. Lučić, nar. 5 i u *Stuličevu rječniku*). Pri-nesti vsu skrbb hrabrenno. Sava, tip. stud. glasn. 40, 145. Ti se s', o gospoje, hrabreno branila. Š. Menčetić—G. Držić 473. Krēpkije i hrabrenije rveći se. Š. Budinić, sum. 69^b. Rvi se i brani hrabreno i kripko. ispr. 100. Moju vas veće inih bojev na ov boj hrabreno dojt. Aleks. jag. star. 3, 261. Rabreno obrani svoj život. M. Divković, bes. 254^a. Podnijeti rabreno to jest snažno protivštine. nauk. 288^a. Mi rveći se hrabreno prema nima. M. Orbin 186. Sebe hrabreno ohranivši i slobodivši plemenito rodni grad od teškoga harača. I. Gundulić 3. Neka bi mogal crikvi katoličanskoj hrabrenije poslu-žiti. F. Glavinić, cvit. 248^b. I negovoj prikoi sili hrabreno se oni opiru. G. Palmotić 1, 81. Od smrti nesmiljene slobodio me hrabreno si. P. Kanavelić, iv. 253. Zašto od tašte zemlje niste

hrabreno se podvignuli. A. Vitičić, ost. 157. Da se može hrabreno rvati prema svakoj napasti. L. Terzić 151. Bi se kad svak š nim hrabreno. J. Kavašin 139^b. Hrabreno pritrpite svako nepravredno progonoštvu. I. Đorđić, ben. 92. Ali vi hrabreno se ukrijepite. B. Zuzeri 154. Hrabreno dilovati po krvi ti je. J. Filipović 1, vi. Slipoća hoti se slavno okruniti onom krunom koja se ne daje nego onim koji se rabreno rvu. 1, 389^a. Rabreno vojevati. M. Zoričić, zrc. iv. Prvi vidi se protiva Turkom udriti, ter tako rabreno. 205. Moći se brani hrabreno od neprijateļa svojih duhovnih. Ant. Kadčić 140. S nim rabreno boj biti. I. J. P. Lučić, razg. 2. Koliko rabrenije tko rve se. nar. 5. Hrabreno svojim putem slijedi. M. Pavlinović, rad. 82.

2. HRABREN, *m. ime muško*. — *Prije našega vremena* (s ê nj. e, vidi kod 1. hrabren). Hrabren. S. Novaković, pom. 111.

HRABRENICA, *f. hrabreno žensko čelade*. — *Samo u Stuličevu rječniku*: mulier impavida, imperturbata'.

HRABRENIČAN, hrabrenična, *adj. vidi hrabrenički*. — *Samo adv. hrabrenično na jednom mjestu xviii vijeka*. Sebe preda hrabrenično. J. Kavašin 121^b.

HRABRENIČKI, *adj. hrabren* (*uprav koji pripada hrabreničima*). — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Narod koj'no u hrabranstvu sta svojih ruka hrabrenički. J. Kavašin 241^b. — *u drugom primjeru stoji š mj. č*. I on te stope hrabreniške traži i uči svoj postanak. 85^a.

HRABRENIČ, *m. vir fortis, hrabren čovjek, junak*. — *U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (heros' 368^b), u *Volttigjinu* (eroe' held'), u *Stuličevu* (vir fortis, vir celsus et erectus, vir fortis ad pericula'). Gdi ostali naši knezi i države hrabreniči... J. Kavašin 131^a.

HRABRENIT, *adj. vidi hrabren*. — *xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu*.

a. *adj.* Hrabreniti i vitezi i u trku i u skoku. J. Kavašin 101^b. Duh tu ti je hrabreniti, ne istom uda. 350^a. Rute, Ane, Ester hrabrenite. 517^b. Ali su Peraštani, de gođer su, hrabreniti. Nar. pjes. bog. 165. Neka se sadašni vitezovi mogu ogledati, kano u zrcalo, u rabrenita vojevaña svoji dida. And. Kačić, razgovor. 1. Od Klaudija izlazaše taki vitez rabreniti. 16^a. Bihu izbañeni od Jude Makabea i braće negove, rabrenitih vitezova. kor. 324.

b. *adv. hrabrenito*. — *Između rječnika u Stuličevu*. Kad su izgibli navlastito za te u boj hrabrenito. J. Kavašin 218^b. Da se rvah hrabrenito. 334^b.

HRABRENITI, hrabrenim, *impf. činiti da ko bude hrabren, hrabriti*. — *U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu* (vir-tutum addere' gdje ima i refleksivno hrabreniti se, vires sumere, augescere'). Nemoćne ozdravļa, zdrave krijepi i hrabreni. A. Kalić 509.

HRABRENITOST, *f. osobina onoga koji je hrabrenit, vidi hrabrost*. — *Samo u Stuličevu rječniku*: v. hrabrenost.

HRABRENITSTVO, *n. vidi hrabrenitost*. — *U Stuličevu rječniku*. — *nije dosta pouzdano*.

HRABRENOST, *f. osobina onoga koji je hrabren, vidi hrabrost*. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikašinu* (hrabrenost, jakost, fortitudo, robur, firmitas corporis'), u *Belinu* (animus praesens' 82^b; animus acer et praesens'

228^a; 'virtus' 751^a), u *Bjelostjenčevu* (hrabrenost, junačstvo, moćnost, strenuitas, fortitudo, robur, firmamentum ac robur, animus ac robur, animi robur ac nervi'), u *Voltigijinu* (valore, magnanimità, eroismo, 'tapferkeit, herzhafteigkeit'), u *Stuličevu* (audacia, animi praesentia, fortitudo animi, vis, robur, strenuitas'). Hrabrenos sad ukaz' od srca tvoga ti, neka te svak pozna za mudra na sviti. D. Račina 100^b. Da izgubih, ne cijen', s toga vik s oružjem hrabrenosti. I. Gundulić 67. Snagu vaše hrabrenosti ne umije slomit nijedna sila. G. Palmotić I, 16. Da i on slijedi očine hrabrenosti. I, 199. Negovoj sam hrabrenosti vas moj život ja držana. I, 310. Dati ću sebi samomu niku hrabrenost srca. P. Radović, nač. 377. Prva činjenja hrabrenosti svoje. P. Vitezović, odil. 34. S gospodom ima se govoriti od gospodstva, ... od hrabrenosti. K. Mađarović 104. Mnoge ovoga hrabrenosti kad istino kaže vila. J. Kavačin 84^b. S zrelom hrabrenosti mrijeti za vjeru hrli. I. Dordić, uzd. 70. Suproć paklu daj mi duh poglavne hrabrenosti. salt. 167. Hrabrenosti i vrsna dilovaña. J. Banovac, privs. obit. 3. Što učiniše ljudi od Boke hrabrenosti prežestoke. I. A. Nenadić, šambek. 24. A krajuje sva rabrenost u narodu slovin-skomu. And. Kačić, razg. 2^a. Vidim, Jure, tvoje rabrenosti. F. Radman 42. Da oni budu više pomije i rabrenosti u boju ukazali. M. A. Rejković, sabr. 33. Imali bismo veliku rabrenost u privelike pogibli. J. Matović 515. Negova hrabrenost slućena s osobitim duhom. D. E. Bogdanić 10. Vldalac pun kriposti i hrabrenosti. 122. Jur izkaza on hrabrenost svoju. J. Krm-potić, pjesm. 11. S sreem punim hrabrenosti. I. J. P. Lučić, izk. 8. Marija nadade sve ostale ispovidnike u hrabrenosti svoje vire. Grgur iz Vareša 105. Ah! koja je strana od svita ka hrabrenos ne zna tvoju? P. Sorkočević 588^a.

HRABRENOSTVO, *n. vidi* hrabrenstvo. — *Na jednom mjestu xviii vijeka (samo radi slika)*. Zadrú dav gospodstvo, za se uzdržeć hrabrenostvo. J. Kavačin 123^a.

HRÄBRENOVATI, hräbrenujêm, *impf. biti* hrabren. — *isporedi* hrabrovati. — *Samo u Stuličevu rječniku*: 'magno animo virtuteque praedito esse'.

HRÄBRENOVIĆ, *m. prezime*. — *Pomiće se xviii vijeka*. Š. Stefanac 31. And. Kačić, kor. 155.

HRÄBRENSKÎ, *adj. vidi* hrabren. — *U Berlinu rječniku*: 'heroicus' 368^b i u *Stuličevu*: v. hrabren. — *U jednoga pisca xviii vijeku i u Stuličevu rječniku ima i adv.* hräbrenski. Raz-činj ga tu hrabrenski u žlijeb. J. Kavačin 210^b.

HRÄBRËNSTVO, *n. vidi* hrabrenost. — *Od xvi vijeka, u između rječnika u Berlinu* ('virtus' 751^a; 'strenne facinus' 368^b; 'praclarum facinus' 587^b; 'magnanimitas' 452^a), u *Bjelostjenčevu* (hrabrenstvo, veliko srce, 'magnanimitas'), u *Voltigijinu* (stamgarskom griješkom hrabrenstvo uz hrabrenost), u *Stuličevu* (v. hrabrenost). Tko izrijeti da može hrabrenstvo toliko. M. Vetranić I, 55. P' istoku od mladosti zora od slave još mu istjeće, i od hrabrenstva i od liposti stero zrake na daleco. I. Gundulić 398. Od hrabrenstva neka svoga djela Blise sad govori. G. Palmotić I, 209. Na koju jezlic' vranu tvo hrabrenstvo svim kazao. 2, 173. Ki s hrabrenostvom, ki s kriposti svemu umije oholjeti. 2, 183. A da hoće ukazati svoje hrabrenstvo ovdí sadu. 2, 506. Iz hrabrenstva zamjernoga jaju zraci od ljeposti. P. Kanavotić, iv. 31. Svijet vas kolik kako da

je svojim hrabrenstvom pridobio. A. Vitalić, ost. 240. Negova cijee hrabrenstva dužd mu doda red. J. Kavačin 139^a. Ki se rvaste s unom u hrabrenstvu svudi smino. 264^a. Pokazuje ñih hrabrenstvu u igrokopjili i žilitih. 278^b. U hrabrenstvu ki vitežkom ne hti prosti ni svom rodu. 363^a. Krjepka djela od hrabrenstva i vjernosti. 571^b. Bogomile virne žene uzviševahu hrabrenstvo Davidovo od nebesa. A. d. Bella, razgov. 55. Svjedoci su, kojijem hrabrenstvom jakosti i žestoćinom rijeć Božiju pripovijedaše. B. Zuzeri III. Šje Juditu, da Oloferna pridobije i tako je uslobodiva, da hrabrenstvom viteškijem među stražam sred šatora posijeca ga. 63. Napomenu im hrabrenstvo rodno, koje je sveder u Afrikan-skom srcu pribivalo. 285. Naše hrabrenstvo može nam donijeti lova. V. M. Gućetić 29. Niti možemo steći ijedno hrabrenstvo, ijedno dobitje bez Božje pomoći. 68. Hitropćeñem i hrabrenstvom stupajuć naprijeda. S. Rosa 35^a. Ovo nije kruna vojnika slavodobitnih koji do svrle s hrabrenstvom za Božiju slavu vojevaše. Đ. Basić 37^a. Nam ne udjeljavaju milos i hrabrenstvo svetotajstva. 260^a. Ovdí po kriposti od riči grčke 'arðiaç' hrabrenstvo i veličina srđca razumije se. I. Velikanović, uput. I, 398. Noj će udahnuti hrabrenstvo u trudne zgođe. I. M. Mattei 196. U tebe prosim jakost i hrabrenstvo. 292. Koji o dobiću sudit hoće po hrabrenstvu i junaštvu. A. Kalić 512. Jer ni mjesta dalećine, ni dijina od vremena učiniše, da izgine ñe hrabrenstva uspomena. P. Sorkočević 587^b. — *Na jednom mjestu xviii vijeku oblik je* hrabrijenstvo: Svojim hrabrijenstvom zvijezdu Odrisku. . . J. Kavačin 226^b.

HRÄBREÑAHAN, hräbreñahna, *adj. dem.* hrabren. — *isporedi* hrabreñahan. — *Samo u Stuličevu rječniku*: 'valentulus'.

HRÄBREÑASAN, hräbreñasna, *adj. vidi* hrabreñahan. — *Samo u Stuličevu rječniku*.

HRÄBRËÑE, *n. djelo kojijem se* hrabri. — *U Vukovu rječniku*.

HRABRINA, *m. ime musko*. — *Na jednom mjestu xiv vijeka*. Hrabrina Prëislajić. Deč. hris. 54.

HRÄBRITI, hräbrim, *impf. činiti* (rijećima) da ko (objekat) bude hrabar, sokoliti. — *isporedi* hrabreniti. — *Acc. kaki je u praes. taki je u impf. hräbräh, u aor. 2 i 3 sing. hräbrí, u part. praet. pass. hräbren; u ostaljem je oblicima onaki kaki je u inf.* — *Od xviii vijeka, u između rječnika u Stuličevu* ('dare alicui animum, facere alicui animos, virtutem addere') i u *Vukovu* ('aufheuern' 'animum addo'). Ti si sila koja hrabriš kraljstvo od nebesa. J. Kavačin 136^b. Oko sebe Srbadiju rabre. Nar. pjes. vuk. 4, 173. No topěje oko sebe hrabri. 5, 223. Tada je otac uzmo sloboditi i hrabriti. Nar. prip. vuk. 60. Drvodjeļa hrabraše zlatara. Đ. Daničić, isai. 41, 7.

HRÄBRO, *m. vidi* 3. hrabar. — *Od xvi vijeka, u između rječnika u Stuličevu* (sponsus, vir, maritus). Čemu, hrabro, koña mori? Š. Meučetić — G. Držić 507. Jes' mi, ter jes' mladi hrabro. M. Držić 210. Podi s Bogom, naša nove, ne obziri se na bahove bjele dvore, i tvoj rabro baba ina. Nar. pjes. vuk. 1, 36.

HRÄBRËST, hräbrösti, *f. virtus, osobina onoga koji je hrabar (i u konkretnom smislu: hrabro djelo)*. — *isporedi* hrabrenost. — *Može biti rijeć praslavenska, isporedi stslav.* hrabrosti, *rus.* xpäpocb, *češ.* chrabrost. — *Između rječnika u Be-*

linu (hrabros ‚virtus‘ 751^a), u *Voltiđijinu* (uz hrabrenost), u *Stulićevu* (v. hrabrenost), u *Vukovu* (die tapferkeit ‚virtus‘). Mimohođaše mnogyje junosti jeho i krěpkyje hrabrosti. Danilo 31. Od lipote, hrabrosti, plemenitosti. Naručn. 86^a. Kamo vojevanje, kamo nih hrabrosti biše, i gizdanje i svake radosti? P. Hektorović 45. Ako moja vlast i hrabrost pomaňkala ni. P. Zoranić 41^b. Ter ćemo imat i hrabros i pomoć u djelu ovom. D. Zlatarić 3^a. Tvoritelj čelovičaskoga naroda hteći utvrditi zastave u sfete gore na hrabrost jakosti ne nike obra apostole. Ivan trog. 1. Kabal papra tebi poslah i nega sažvav hrabrost vojske moje poznaš. Aleks. jag. star. 3, 238. Mnoge hrabrosti učiniste svude. B. Krnarutić 25. U boju se pozna dosti, kakove je gdo hrabrosti. P. Vitezović, cvit. 31. Dugo me branihu hrvatske hrabrosti. odij. 39. I negovu hrabrost i junaštvo. Nar. pjes. vuk. 5, 476. Kakvu hrabrost i junaštvo građe. 5, 548. Krute glave ozad boka stave, a lulice djeu u gubice, da se vlašćad glěći ogledava: koji dar se nim za hrabrost dava! Osvetn. 4, 34.

HRĀBROV, *adj.* koji pripada hrabru (vidi 3. hrabar i hrabro). Neka nam je liću sjeni do hrabrovih dvorci. S. Menčetić—G. Držić 507. Ter mi doplovaj do hrabrova dvora. 510.

HRĀBROVĀNE, *n.* djelo kojijem se hrabruje. — *U knjigama pisanima crkvenijem ili miješanijem jezikom (s naj starijim oblikom hrabrovanije), a između rječnika u Daničićevu (hrabrovanije ‚res fortiter gesta‘). Mnogaa pokazujuštu v. raty hrabrovanija. Glasnik. 11, 74. Sтвори hrabrovanija i dobljesti. Okáz. pam. šaf. 62.*

HRĀBROVATI, hrābrujēm, *impf.* raditi kao hrabar čovjek. — *ispoređi hrabrenovati. — U knjigama pisanima crkvenijem ili miješanijem jezikom (s naj starijim oblikom hrabrovanije) ‚res fortiter gerere‘. Dobljestvne hrabrovavše na Agarene. Glasnik. 11, 127. U svojej zemji hrabruj. Aleks. jag. star. 3, 273.*

HRABROVIT, *adj.* *vidi* 1. hrabar. — *U jednoga pisca xvii vijeka. U dilu hrabrovit. P. Vitezović, odij. 80.*

HRĀBROVO POĽE, *n.* u *Daničićevu rječniku*: planinama Prvoslavu, Grebištima, Ploči i Radeškoj planini bješe međa ‚Hrabrovo Poļe‘ (Glasnik 15, 300 god. 1348[?]).

1. **HRAČAK**, hračka, *m.* *vidi* hrakotina. — *U Bjelostjencvu rječniku: (kajkavski) hraček ‚screatus, excreatus, oris excrementum, phlegma, pituita crassior‘, i u Jambrešičevu: hraček ‚screatus‘.*

2. **HRAČAK**, *m.* *prezime.* — *xvi vijeka. Jemrih Hračak. Mon. croat. 288. (1535).*

HRAČAN, hračna, *adj.* u *Stulićevu rječniku*: v. hračiv. — *nepouzđano.*

HRAČIV, *adj.* *vidi* hrakļiv. — *U Stulićevu rječniku: ‚quod excreari, expui potest‘. — nepouzđano.*

HRAČKAVAC, hračkavca, *m.* *samo u Bjelostjencvu rječniku kod hrakavec.*

HRAHOTINA, *f.* *vidi* hrakotina. — *Jedan put u rukopisu xvi vijeka, i dva puta u knizi xviii vijeka: po svoj prilici na sva tri mjesta treba čitati hrakotina. Hrahotiuna črna, žuč žuta... Aleks. jag. star. 3, 316. Videt češ, tužna majko, tvoga sina Jesusa ranava, krvava, puna hrakotina i prikora... S koliko drača probodena negova glava, s koliko hrakotina pogrdeno negovo lice... D. Bašić 53.*

HRAJA, *m.* *ime muško.* — *xiv vijeka. Hraja a sinu mu Milens. Deč. hris. 24. 92.*

HRAJŠA, *m.* *ime muško.* — *ispoređi Hraja. — xiv vijeka. Deč. hris. 17. 26. 47. 85. 100.*

HRAJUL, *n.* *ime muško.* — *Na jednom mjestu xiv vijeka i otale u Daničićevu rječniku (Hrajulj). Hrajulj. Glasnik. 15, 289. (1348[?]).*

HRAKALAC, hrākaoca, *m.* čovjek koji hrače. — *U Belinu rječniku: ‚screator‘ 607^b; u Bjelostjencvu (kod hrakavec) krakalac, ali je jamačno štamparska pogreška te treba čitati hrakalac; u Stulićevu: hrakalac i griješkom hrakaoc ‚screator‘.*

HRAKALICA, *f.* žensko čeļade koje hrače. — *U Stulićevu rječniku: ‚quae excreat‘.*

HRAKĀNE, *n.* djelo kojijem se hrače. — *Stariji je oblik hrakanje. — U Mikaļinu rječniku (hrakanje), u Belinu (hrakanje 176^b. 607^a. 660^b), u Bjelostjencvu, u Jambrešičevu, u Voltiđijinu, u Stulićevu, u Vukovu.*

HRAKATI, hrākēm (hrākām), *impf.* screare, pluvati, silom i s bukom istjeravši iz dno grla sluz. — *perf.: hraknuti. — Akc. kaki je u praes. taki je u impf. hrākām, u imp. hrākāj (ali hrāči), u part. praet. pass. hrākān; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf. (i u praes. 3 pl. hrākajū, ali hrāčū). — Riječ je stara, ispoređi stsv. i novostlv. hrakati. — Po postuiu je onomatopeja, ispoređi hrkati. — U našemu se jeziku javļa od xvii vijeka, a između rječnika u Mikaļinu (hrakati, hrkati, pluvati ‚screo‘), u Belinu (hrakati, hračem ‚screo‘ 607^b. 660^b), u Bjelostjencvu (hračem, hraknuti, zhračem, zhraknuti ‚screo, excreo, cum conatu quodam de pectore phlegma ejicio, vi quadam expuō‘), u Jambrešičevu (hračem ‚screo, excreo‘), u Voltiđijinu (praes. hrakam i hračem ‚raschiare, sputacchiare, spurgarsi‘ ‚ausspeyen, auswerfen‘), u Stulićevu (praes. hračem i hrakam ‚screare, excreare, spuere‘), u Vukovu (praes. hračem ‚räuspern‘ ‚screo‘). Ne pluvat ni hrakat. I. Držić 343. — S istijem je značenem i reflektivno hrakati se u Stulićevu rječniku i u naše vrijeme u Dubrovniku.*

HRAKATINA, *f.* u *Stulićevu rječniku*: v. hrakotina. — *nepouzđano.*

HRAKAV, *adj.* u *Stulićevu rječniku*: v. hračiv. — *nepouzđano.*

HRAKAVAC, hrākāvca, *m.* *vidi* hrakalac. — *U Mikaļinu rječniku (kod hrakavac), u Belinu: ‚pituitosus‘ 176^b; ‚screator‘ 607^b; u Bjelostjencvu: kajkavski hrakavec, hračkavec, shrakavec, krakalac ‚screator, excreator‘; u Jambrešičevu: hrakavec ‚screator‘; u Stulićevu: v. hrakalac.*

HRAKAVICA, *f.* *vidi* hrakalica. — *U Belinu rječniku 607^b i u Stulićevu.*

HRAKĽIV, *adj.* koji se može hrakati. — *U Jambrešičevu rječniku: ‚screabilis‘.*

HRAKNŪĆE, *n.* djelo kojijem se hrakne. — *Stariji je oblik hraknutje. — U Belinu rječniku (hraknutje 660^b) i u Stulićevu (hraknutje).*

HRAKNUTI, hrākñēm, *pf.* hrakati. — *Akc. kaki je u praes. taki je u part. praet. pass. hrākñūt. — Od xvi vijeka (vidi na kraju), a između rječnika u Mikaļinu (kod hrakati), u Belinu 607^b. 660^b, u Bjelostjencvu (kod hračem), u Voltiđijinu (uz hrakati), u Stulićevu (semel excreare), u Vukovu (räuspern‘ ‚exscreo‘). — Sa se, reflektivno, s istijem značenem (u jednom primjeru kao da znači: zavikati hračući se). Hraknu se on: ‚Brže pod!‘ N. Naļešković 1, 282. i u Stulićevu rječniku.*

HRĀKOTINA, *f.* što čelade isplune kad hrače. — Od xvii vijeka, a između rječnika u *Mikašinu* (hrakotina, pljuvaka, saliva¹), u *Belinu* (excreatus¹ 607^b; excreatio pituitosa¹ 660^b), u *Voltiđijinu* (v. hrakaše), u *Stuličevu* (excreatus, empiema, puris in cavum pectoris effusio¹). Vas je napuhen obraz i brada nečiste pljuvače i rakotine. I. Ančić, vrat. 168. Hrakotinam zaplivan. I. Akvilini 271. Lice Isukrstovo gnusnijem hrakotinam namazano. B. Zuzeri 55. Lice hrakotinam gnusnijem izgrdeno. Misli. 71.

HRĀKOTINAST', *adj.* u *Stuličevu rječniku*: 'effusione puris affectus¹'. — *slabo pouzdano.*

HRĀKOTINAV, *adj.* u *Stuličevu rječniku* uz hrakotinast. — *slabo pouzdano.*

HRAKOTIV, *adj.* u *Stuličevu rječniku* uz hrakotinast. — *sasma nepouzđano.*

HRAKOTIVAC, hrakotivca, *m.* hrakotiv čovjek. — U *Stuličevu rječniku* uz hrakotinast. — *sasma nepouzđano.*

HRAKOTIVICA, *f.* hrakotivo žensko čelade. — U *Stuličevu rječniku* uz hrakotinast. — *sasma nepouzđano.*

HRAKOVĀČKI, *adj.* u *Daničićevu rječniku*: 'hrakovčelkyj', selu je Vojincima išla međa, na hrakovačky kladency¹ (Sr. letop. 1837. 4, 52 god. 1381).

HRĀM, hrāma, *m.* aedes, templum, domus (riječ stajaća). — *ispoređi* 2. hran. — *Akc.* *kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i voc. hrāme, hrāmi (hrāmovi).* — *Riječ je praslavenska (чормъ), ispoređi stslav. hrāmъ, (rus. хоромы, хоромина), češ. chrām, (pol. chromina).* — *Između rječnika u Stuličevu (domus, templum¹ s dodatkom da je uzeto iz misala), u Vukovu (die kirche¹, aedes sacra¹ s dodatkom da se kaže u nekakvoj šaljivoj pripovijeci), u Daničićevu (hrāmъ, templum¹). a) crkva. Prěsvetomu hramu Spasa našego. Mon. serb. 11. (1222—1228). Свѣтъ сѣ храмы свѣ. 66. (1302). Въ храмѣ визнесенія Христова. 79. (1302—1321). Инымъ боъственымъ храмовомъ. 540. (1495). Ка храму Аполонovu dite odnese. Aleks. jag. star. 3, 225. Hrame Gospodinov! M. Alberti 39. Mehmet Sofiju hram sveti svetinom posveti. I. T. Mrnavić, osm. 85. Hottiše razkošani hram sagradit svōj Dijani. J. Kavašin 272^b. Hrām, tempio. S. Budnani 416^a. Čujte me, pogrditeji hrama (stamperiskom griješkom krama). Đ. Bašić 117. Kaluderji podigoše hramove prošnom. S. Lubiša, prip. 217. Tko pogine da ga spomiňamo na Cetiňu u Petrovu hramu. Osvetn. 2, 123. Da nam nije ni naših domova niti bijelih osvećenih hrama. 3, 151. — b) kuća, osobito velika, dvor. Ki bi v gradu hram razbil. Zak. vinod. 57. Trudno može sam čitovat uteći, susudu jure hram tko vidi goreći. H. Lucić 270. A pšenicu skupite v moj hram. Postila. G2^b. Priprosta mu je kućarica mramornoga mješto hrama. I. Gundulić 377. Denorska kuća sama vrh cesarskih nije hrana. J. Kavašin 161^a. Hram razbludni od saraja. 215^b. Hrām, domus, gen. hrāma. D. Nemančić, čak. croat. stud. 10. — c) u prenesenom, metafizičkom smislu (sa značenjem pol a) ili b)). Hram svake kriposti. M. Marulić 169. Na vrata kad pride od vječnoga hrama. M. Vetranić 2, 220. Jere su tlesa naša hrami duha svetoga. I. T. Mrnavić, ist. 101. — d) u naše vrijeme: slava, svetac, svetkovina. Svetkovina je i onda kad je crkvi hram, ili, kao što seljaci vele, kad im slavi crkva. M. D. Milićević, slav. 71. Mali je Gospodin dan na Cetiňu hram i narodni svetac. S.*

Lubiša, prip. 105. Kad dođe crkvi hram. prič. 147.

1. HRĀMAC, hrāmca, *m.* (uprav dem. hram), *pastirska koliba.* — U naše vrijeme. Hrāmca, stan pastirski na vlastelinskim imanjima. Na Krku. — Hrāmca, casa pastorum, gen. hrāmca. D. Nemančić, čak. kroat. stud. 20.

2. HRĀMAC, hrāmca, *m.* čovjek koji hramlje, hromac. — U *Mikašinu rječniku*: hramac, hrom, šantav, claudus¹; u *Bjelostjenčevu*: v. hrom; u *Stuličevu*: v. hramalac.

HRĀMAK, hrāmka, *m.* dem. hram. — *Samo u Stuličevu rječniku*: v. hraminica.

HRĀMALAC, hrāmcaoca, *m.* vidi 2. hramac. — *Samo u Stuličevu rječniku*: hramalac i griješkom hramaoc, claudus¹.

HRĀMALICA, *f.* žensko čelade koje hramlje. — *Samo u Stuličevu rječniku*: clauda¹.

HRAMAN, hramna, *adj.* koji pripada hramu. — *Samo u Stuličevu rječniku*: templi, ad templum spectans¹.

HRĀMĀŃE, *n.* djelo kojijem se hramlje. — *Stariji je oblik hramanje.* — U *Mikašinu rječniku* (hramanje), u *Stuličevu*, u *Vukovu*.

HRĀMATI, hrāmĕm (hrāmām), *impf.* claudicare, *biti hrom, hoditi kao hrom.* — *Akc.* *kaki je u praes. taki je u impf. hrāmāh (i u imp. hrāmāj, ali hrāmji); u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf. (osim praes. 3. pl. hrāmājū, ali hrāmĭjū).* — *Riječ je stara, ispoređi stslav. hramati.* — *Postaje od hrom ojačanem vokala o na a.* — *Rijedak je praes. hramam (hramajući. Korizm. 57^b; M. Držić 415; hrana. M. Vetranić 2, 91; rama. B. Leaković, gov. 255; hramaju. I. T. Mrnavić, osm. 74, i u Stuličevu rječniku). griješkom ima 3. pl. hramlaju. A. Kanižlić, kam. 690; impf. 3 pl. hramlaju. J. Matović 329. vidi i hramiti.* — *Između rječnika u Vrančićevu (claudicare¹), u Mikašinu (claudio, altero pede nuto¹), u Belinu (hramati, hramjem, claudio¹ 784^b), u Bjelostjenčevu (hramjem, claudio¹), u Voltiđijinu (hramati, hramjem, zoppicare, andare zoppo, sciencato¹, lahmu gehen, hinken¹), u Stuličevu (hramati, hramjem i hramam, claudicare¹), u Vukovu (hramati, hramjem, hinken¹, claudio¹), u Daničićevu (claudicare¹). a) u pravom smislu. aa) o čeladetu. Ki je hrom, tribi je da gre hramajući. Korizm. 57^b. Štapa se držeći hrana. M. Vetranić 2, 91. Oto ti prida mnom nabađuje hramajući o štapu jedan čovjek. M. Držić 415. Mnogih znam nižinom ki hodeć hramaju. I. T. Mrnavić, osm. 74. Idu upravno, ne idu hramjući. M. Radnić 19^a. Pritrči ramjući prid ņega. And. Kačić, kor. 35. Ne rama kano i oni. B. Leaković, gov. 255. On se hvata rukama za noge, i nagine se kao da hramlje. Vuk, nar. pjes. 1, 184. — bb) o životinji. Lav pride hramjući k mojstiru. Živ. jer. star. 1, 231. Prispodobu k tomu i košno ime cinško (niše li se ili hramlje?). F. Kurelac, dom. živ. 64. — cc) može se istaknuti da jednom nogom ili objema hramlje. to hira: aaa) akuzativom s prijedlogom na. Hramjušte na obě kolóně. (Gilsf. bos. 274). Đ. Daničić, rječn. Malo hramašo na bodru. M. Vetranić 2, 138. Hramaše na stegno svoje. Đ. Daničić, 1mojs. 32, 31. — hbb) akuzativom s prijedlogom u. A dogat mu u tri noge hramlje. Nar. pjes. petr. 2, 421. Hramji meni u tri noge, dogo. Nar. pjes. hōrm. 1, 470. Znam ja u koju nogu hramjem. (Ja svoj posao znam naj boje. U Dubrovniku). Nar. posl. vuk. 93. — ccc) instrumentalom. Kako hromi hramlje nogama svojima. Đ. Daničić,*

prič. 26, 7. — *b) u metaforičkom smislu, o kakvoj radnji što nije sasna kao što treba.* Da svrššen Božij čelovčē budeti i ni po jedinomu nedostatku hramljetē. Domentijan^b 151. Tužeći se Bog na grešnike veli: „Dokle ćete hramati na dvije strane?“ M. Divković, bes. 44^a. Svi se u zlu ustaraše pravim putem jer hramaše. A. Vitajić, ist. 55^a. Dokle ćeš, puče izraelski, na dvi strane ramati? And. Kačić, kor. 239. Žudjelima koji hramlaha na dvije strane. J. Matović 329. Dokle ćeš ramati na dvi strane klanajući se Bogu i Baalu? A. Tomković, gov. 201. Dokle ćete hramati na obje strane? Đ. Daničić, Icar. 18, 21.

HRAMENTŪN, hramentŭna, *m.* kukuruz, tal. formentone. *na Braču.* A. Ostojić.

HRAMINA, *f.* dom, kuća, vidj. hram, *b).* — *Riječ je praslavenska, isporodi stslav. hramina, rus. хоромина, češ. chrámína, polj. chromina.* — *Do xvi vijeka, a između rječnika u Stuličevu (domus, aedificium⁴) i u Daničičevu (domus⁴).* Ostavlja je; otca svojego i materē i hraminy cariskyje. Stefan, sim. 11. Hramina jemu ugotovana. Sava, sim. 3. Jeda ptica obrēla sebi hraminu? Mon. serb. 65. (1302). Osta sin űgov u hramini. Pril. jag. ark. 9, 120. (1520).

HRAMINICA, *f.* dem. hramina. — *Samo u Stuličevu rječniku: 'aedicula, sacellum⁴.*

HRAMITI, hramim, *impf. vidi hramati.* — *U Stuličevu rječniku: v. hramati. — nepouzđano.*

HRAMĻAHAN, hramĻahna, *adj. dem. hrom (načineno od hramati, 2. hramac).* — *U Stuličevu rječniku: hramjahan, aliquantum claudicans⁴.* — *nepouzđano.*

HRAMĻAŠAN, hramĻašna, *adj. vidi hramĻahan.* — *U Stuličevu rječniku: hramjašan. — nepouzđano.*

HRAMLENE, *n. vidi hramaűe.* — *U Belinu rječniku: hramlenje, claudicatio⁴ 784^b; u Bjelostjencevu: kajkavski hramleűe, hromost, hromstvo, claudicatio, clauditas⁴; u Voltiĝijinu: zoppicamento, stroppiamento⁴, das hinken⁴; u Stuličevu: v. hramaűe. — Griješkom načineno po praes. hramĻem.*

HRAMSKĬ, *adj. koji pripada hramima.* — *Samo u Stuličevu rječniku: v. hraman.*

HRAMŪKATI, hramŭčēm i hramŭkām, *impf. dem. hramati.* — *Samo u Stuličevu rječniku: v. hromukati.*

1. HRAN, *m. ime muško.* — *isporodi Hranko. — xiv vijeka. Sinē mu Hranē. Deč. hris. 24.*

2. HRAN, *m. vidi hram.* — *Samo u nekijeh pisaca čakavaca, te po svoj prilici samo po tome što se u čakavaca m na kraju riječi izgovara kao n; ali je (kao što se vidi u prvom primjeru) ovo slovo prešlo iz nom. sing. i u druge padeže. Iz hrana ili templa onoga. Živ. kat. star. 1, 218. Kadī je Petrov hran? M. Marulić 243. Uda vaša hran su duha sveta. P. Radovčić, ist. 84. Posvećeni i živi hran i tempal Božji. nač. 493.*

1. HRANA, *f.* cibus, victus, alimentum, što čelade ili životinja jede da može živjeti. — *Akc. se mijēna u voc.: hrāno, hrāne. — Postaje nastavkom a od korijena glagola hraniti. — Od xiv vijeka, a između rječnika u Vrančićevu (nutritum? zar nutritum?), u Mikašinu (hrana, pića, jestojska, cibus, cibarium, edulium, pastus⁴); hrana, to jest žito (annona⁴), u Belinu (alimentum⁴ 61^a; cibus⁴ 192^a; victus⁴ 771^a; annona⁴ 356^b, 763^b), u Bjelostjencevu (hrana, pića, victus, alimonia,*

alimentum, edulium, nutritum, nutrimentum, nutritus, pastus, cibarium, cibus, victualia⁴, v. brašno. 2. hrana za vojsku, commeatus, frumentatio⁴, v. profunt. 3. hrana živinska, pabulum⁴), u Jambrešičevu (victus⁴; hrana za vojsku, commeatus, annona⁴; hrana živinska, pabulum⁴), u Voltiĝijinu (alimento, nudrimento⁴, nahrung⁴), u Stuličevu (cibus, esca, epulae, cibaria, alimentum, nutrimentum⁴), u Vukovu (die nahrung⁴, victus⁴), u Daničičevu (victus, pastus⁴). *a) uopće.* Da imaš počest i hranu protivu moći našej. Mon. serb. 22. (1234—1240). Da ne ima pečal o pastyrskoj hranē ni o odedi. 61. (1293—1302). Da se daje na vsako godište od monastyirja hrana mērtičē svrššenē vsēm živuštīm vj sjevēm pirgu. 79. (1302—1321). Da ima hranu oty crkve. 112. (1321—1336). Jere mu u tomzi nē hrane jemu. Deč. hris. 67. Budu imili ditcu tr im ne budu imili dati snage ni hrane. Naručen. 61^a. Dana je nim hrana s krajevskago dohotka. Š. Kojičić 47^a. Bob i leća korizmina hrana jes. M. Držić 362. Vladanje nih imiše hranu od Irudova kraljevstva. Anton Dalm., nov. tešt. 190^b. act. ap. 12, 20. Bog daje vsakoj plti piću, ki daje skotu hranu. Kateh. 156^l. 46. Ki vam je dao dušu, dati vam će i hranu. Nauk brn. 53^a. Da će dati, ako mu će grad pridati, vijek do smrti slavnu hranu. A. Sasin 195^a. Pečenje to vam hrana ugodna je. Aleks. jag. star. 3, 283. Dobrota od jestojske i od hrane. M. Orbin 48. Baštine one ke su bile mom junaštvu verna plata silom mi su se ugrabile, hrana je moja drugijem data. I. Gundulić 484. Blagosovi, oče nebeski, sve ove jestvine i pitvine, da budu nama na dobru hranu. Azbuk. 1690. 20. Što je slatko ono ranu daje. S. Margitić, fal. 64. Kruh među ostalom ranom. 151. Stvari, koje si stvorio i učinio za potribu i ranu narodu čovičanskomu. L. Terzić 317. Zovu poja, vode, luzi na tezanja, neka hranu svak dobude. I. Dražić 16. Ora' da tu lovi svoju hranu. J. Kavašin 288^b. Ki svim živim hranu siple. 364^b. Kako neće davat hranu slugam svojim umiljenim? 383^a. Poputnička nek mi 'e hrana. 476^a. Od svakdašnj truda dobivaše hranu obilnu. A. d. Bella, razgov. 12. Tvoj muž jedva dobiva što mu je za ovi dan dosta za hranu. 26. Rana jerbo siti. A. Bačić 8. Dostojan bo je poslanik rane svoje. 62. Brez pomoći drugoga ranu traže. 223. Misle kako će ranu providit. J. Filipović 1, 288^b. Da ih taka krijepi hrana. A. Boškovića 3. Brinuti se više dušom negoli tijelom i potribama tlesnim to jest: ranom, odičom i ostalim. F. Lastrić, ned. 357. Providivši hranom ovčice svoje. A. Kanižlić, uzr. 124. Dato nam je sino za hranu. kam. 299. Da oni rane donesu. E. Pavić, ogl. 86. Da neće moći dobiti druge rane. M. Zoričić, aritm. 83. Kad se nađete nemoćni u odru bez službe, bez hrane, bez pomoći. Đ. Bačić 128. Nemojte se toliko brinut hranom ni odjećom. 132. Proždor tilu ište hrane. V. Došen 135^a. Od Boga je nami hrana, da živimo, zato dana. 145^b. Psi, vukovi i krmače brez razloga hranu tlače. 146^b. Pripravu ranu za űe. And. Kačić, kor. 8. U isto vrime providi i ranu (rahnu⁴) Danijelu po Abakuku proroku. 303. Neka onđi sebi hranu siju. M. A. Rejković, sat. K7^a. Tada joj nije dužan providiti hranu. Ant. Kadčić 505. Zašto druge rane ni dobitka nema. M. Dobretić 109. Ali vi znate, da dobra hrana naj boja je potriboga sviju ljudi. A. T. Blagojević, khin. 10. Hrana kad u stomah ude... J. Rajčić, pouč. 1, 114. Imaš li koje dobro vrimenito, na priliku ranu? B. Leaković 13. Svine u zatvor

na hranu među se. J. S. Reljković 361. Darujete me ručicama za očiju vida svoga, za ručice rano svoje. Nar. pjes. vuk. 1, 143. Volim biti morskim ribam' rana. 1, 536. Vodite me carici materi, da mi prosti i muku i ranu: ranu ženu što me je ranila, muku ženu što je promučila dok je mene odranila. 2, 164. Što dadosmo za jednu uzinu bila b' rana za godinu dana. 2, 438. Svati nama hranu izjedoše. 3, 473. A dao mu ranu iz begluka da je nemu dosta do vijeka. 4, 465. Zanat je u nevoji hrana. Nar. posl. vuk. 81. Prevuci branu, pak hajde u Bosnu na hranu. 260. Turci vele: 'Tarana je hrana', a kauri: 'Kupus i slanina'. 322. Hrana i obrana. (Reče se za koju važnu stvar bez koje se ne može živjeti). Hrana hrabra, a ruho gospodara (čini). 342. Hajdete za mnogu da vam dam boju hranu. Nar. prip. vuk. 100. Spravi mu ona ča j' mogla hrani i klade va bisagi. Nar. prip. mikul. 39. Otpusti narod neka ide u sela da kupi sebi hrane. Vuk, mat. 14, 15. Poslije su mu beglucili o svojoj hrani. živ. 259. Hrana je primorcima naj više riba. S. Lubiša, prip. 7. Skott je tvrdo držao, da mu je istuć hranu službom. M. Pavlinović, rad. 46. — *b) s osobitijem značenjem, materino mlijeko.* Vadi majka svoju b'jelu dojku, pa zaklinje svojom b'jelom dojkom: 'Prokleta ti moja rana bila, ako zlato sa koža ne snimiš!' Nar. pjes. vuk. 1, 254. Ajde, Jelo, ubila te rana kojom te je odranila majka! 1, 572. Al' detetu onde ide rana, dojiše ga za godinu dana. 2, 124. Marko sine jedini u majke! ne bila ti moja rana kleta! 2, 193. Majka vadi dojke iz nedara: 'Ne ubila t' rana materina!' 2, 435. Nema žena (deci) meda ni šećera, nit' im ima rane materine. 3, 498. Tako mi tvoje hrane! (K materi). Nar. posl. vuk. 306. Sejo, tako ti one hrane te smo iz jedni prsi posisali! Nar. prip. vrč. 20. Koja majka nema detetu hrane, neka ode na vodu, neka napuni kakav sud vode. M. D. Miličević, živ. srb. 1, 33. — *c) kaže se dragome čefadetu od milosti. vidi i rana.* — *između rječnika u Stuličevu i u Vukovu (cf. zlatoje).* Da li ja ću t' štogod riti što je meni zasti dano tvoga dobra, moja hrano. M. Pelegrinović 184. Da si tela, rano, moja biti. Nar. pjes. vuk. 1, 249. Ajd', Omere, rano materina, ajde, rano, da te ženi majka. 1, 252. Što t' je, rano, krvava dolama? što si, rano, ti zavio glavu? 1, 540. Odi, Gajo, odi, slatka rano! 1, 626. Slatka majko, moja slatka rano! 2, 10. Slušaj, Maro, slušaj, slatka rano! 3, 502. Ustaj, hrano! Nar. prip. vuk. 21. — *d) annona, mnogo jestica spruveljeno za potrebu vojske, grada, uopće mnoštva čefadi.* Žitne hrane svake dosti. P. Vuletić 41. Jer pripravi Egipcijanom ranu. J. Banovac, pripov. 145. Da Noe pripravi ranu. E. Pavić, ogl. 16. Skratila gradu hranu potribitu za obranu. V. Došen 193^b. Posla Davida u vojsku s ranom što će blagovati. And. Kačić, kor. 161. Da bude draža i skupija hrana. J. Matović 399. Svakom ranom (rahmom?) napunjeno žitnice. D. E. Bogdanić 18. Ostavi Crnogorcima mnogo hrane. Zgole. 16. Prevozeći ranu na samaru preko Bosne na Ereogovinu. Nar. pjes. vuk. 1, 509. Iz Nemačke ranu uzimaše čim će vozir svoju ranit vojsku. 1, 280. Koji donesu trg ili kakogod hranu. D. Daričić, nemij. 9, 31. — *e) vidi pasa.* Koži da se ne davaju po crkvaht ni po crkovanima, selaha u hranu. Zak. dus. pam. šaf. 13. Sagrišu je pastir koji povelio pušta imanje koje čuju u tudu hranu. I. Grlić 63. — *f) djelo kojim se ko odbranjuje i odgaja.* — *u Vrančičevu rječniku (edukatione; educatione) i u Mikaljinu (hrana, hranjenje; nutritio; nutritivus, educatio,*

nutrimentum'). Neg s mjerom jed i pij, što je dosta tvoj hrani. N. Dimitrović 22. — *g) u metaforičkom smislu.* Daž zemlji hranu daje. M. Držić 18. Pestuleso, junačka hrano, ti si sada moja čas. 364. Koje (*ufanje*) u hranu se nemu obrati. D. Zlatarić 66^b. Ondi nahode hranu dušam svojim. B. Kašić, is. 2. Prosimo hranu za dušu i za tilo. H. Bonačić 45. Ma li ste se rodili među Krstjani gdi ste uzdignuti s tolikim prilikama, s rijeju Božijom, s ranom svetog sakramenta. J. Banovac, razg. 152. Groba budeš smradna hrana. V. Došen 51^a. Uči naj pri laž poganu, hranu prihomo i obranu. 139^a. Za srienu i uzmoživu hranu i duhovnu piću duše naše. Ant. Kadčić 143. Tvoja ljubav, višni Bože, duši mojoj hrana je mila. A. G. Paoli u I. M. Mattei 368. — *h) metaforički, zaludna hrana, o čefadetu koje jede samo hranu a od njege nije nikakve koristi.* — *u Belinu rječniku* 152^b, 294^b, 313^b. — *i) rana, vrsta trave što psi i mačke jutrom pasu kada boluju.* M. Pavlinović.

2. HRANA, *f. ime žensko.* — *U Vukovu rječniku.*

3. HRANA, *m. ime muško.* — *isporedi* Hrane. — *xiv vijeka, a između rječnika u Daničićevu.* Dva čovjeka Hrana i Radosav. Mon. serb. 553. (1322). Brat' mu Dobročim i Hrana. Deč. hris. 54. Hrana. Glasnik. 15, 289. 290. 201. 294. (1348?).

1. HRANAC, Hranca, *m. ime muško.* — *isporedi* Hrana, Hrane. — *xiv vijeka sa starijim oblikom* Hранецъ, *a između rječnika u Daničićevu (Hранецъ).* Deč. hris. 4. 7. 9. 10 i još na vrlo mnogo mjesta. Glasnik. 15, 292. 297. (1348?).

2. HRANAC, hranca, *m. u Stuličevu rječniku:* v. hranitej.

3. HRANAC, hranca, *m. vidi* domazet. — *U naše vrijeme u Istri. (S čakavskim akcentom)* hrānāc 'qui nupsit uxori suae, quem quasi uxor duxit; cognomen viri'. D. Nemančić, čak. kroat. stud. 26.

HRANČA, Hranča, *m. mjesto blizu Dobriña.* Do Hranča. Mon. croat. 315. (1100, ali u prijepisu god. 1724).

HRANARINA, *f. što se plaća kome za hranu.* — *U piscu našega vremena.* Hranarina 'kost-geld'. Zbornik zak. 3, 558.

1. HRANČA, *f. selo u Bosni u okrugu Doñe Tuzle.* Statist. bosn. 152.

2. HRANČA, *m. ime muško.* — *isporedi* Hranac i Hranče. — *Na dva mjesta xiv vijeka.* Brat' mu Hranča. Deč. hris. 11. 76.

1. HRANČE, (Hrančeta? Hrančeto?), *m. ime muško.* — *isporedi* Hranac i Hranča. — *Na jednom mjestu xiv vijeka.* Hrančeo a brat mu Dobroslav. Deč. hris. 51.

2. HRANČE, hrančeta, *n. vidi* 1. hrana, e). Ranče, imo što ga mlada pridijeva mladom muškom. Skorotoča. 1844. 248. — imo što ga mlada pridijeva mladom ženskom. 249.

HRANČIĆ, *m. prezime.* — *Od xiv do xvi vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Hранčićъ).* Dobročim Hrančić. Mon. serb. 97. (1330). Mijak Hrančić. Deč. hris. 6. 73. Hrančić Hrajša. 47. 100. Bojadim Hrančić. 90. Matij Hrančić. Mon. croat. 211. (1521).

HRANČIĆI, *m. pl. selo u Hercegovini u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 26.

HRANČINCI, *m. pl. ime mjesta.* — *Prije našega vremena.* Hrančinci. S. Novaković, pom. 150.

HRANČUJ, *m. ime muško*. — *isporedi Hranac*. — *xiv vijeka*. Hrančuj Radoslačić. Deč. hris. 6. 73. Sinь mu Hrančuj. 78.

HRANE, (Hraneta? Hranete?), *m. ime muško*. — *xiv vijeka, a između rječnika u Daničićevu*. Hrane Grbešević. Mon. serb. 564. (1322). Hrane. Deč. hris. 7. 24 i još na nekoliko mjesta. Hrane. Glasnik. 15, 294. (1348?).

HRANETA, *m. ime muško, isporedi Hrane*. — *Prije našega vremena*. S. Novaković, pom. 111.

HRANETIĆ, *m. prezime (ime oca Hrane ili Hraneta)*. — *Od xiv vijeka do prije našega vremena, a između rječnika u Daničićevu (Hranetić)*. Прибъль Hranetić. Mon. serb. 97. (1330). Deč. hris. 60. Vojmilь Hranetić. Glasnik. 15, 299. (1348?). Matej Hranetić. Mon. croat. 96. (1465). Hranetić. S. Novaković, pom. 150.

HRANETKO, *m. ime muško*. — *vidi Hrane; Hraneta*. — *xiv vijeka*. Hranetko Dragomanić. Deč. hris. 23. 92.

HRANICA, *f. dem. hrana*. — *Akc. se mijeća u gen. pl. hrānicā*. Gdi bješe slatki kus človjeka hrānica svakoga bilja bus. M. Vetranić 1, 8. Gdi pasje hrānice jedva im dotječe. 1, 100. Jaohi meni, strañci dubrovački, moja hrānice, daleko ti mi ste! M. Držić 247. Okusit vodice nebeske hrānice. Đ. Baraković, jar. 124. Tvu nebesku hrānicu kad prid sobom ne gleda. I. T. Mrnavić, osm. 146. Ištući hrānicu izgubi glavicu. (D). Poslov. danić. 34. Hrānice mu biše u prsih nestalo. Oliva. 47. Nigda ne kti uzeti dio hrānice one koji običavahu poglavari svima davati. A. Kanžlić, fran. 149. Bio je u poju da hrānicom Isukrstu providi. uoč. 534. Travnica im hrānica, kamenica vodica. Nar. zag. nov. 188.

HRANIĆ, *m. hranitelj*. — *U naše vrijeme*. Lakše je steći hrānica nego hrānića. Nar. poslov. Srp. ilustr. novine. 1882. 155c.

HRANIĆ, *m. prezime (po ocu Hrani)*. — *xiv vijeka, i u Daničićevu rječniku (Hranić)*. Дубравць Hranić. Glasnik. 15, 295. (1348?). — *vidi i Hranić*.

HRANIĆI, *m. pl. ime mjestu*. — *Prije našega vremena*. Hranici. S. Novaković, pom. 150.

HRANIDBA, *f. vidi 1. hrana (uprav djelo kojijem se hrani)*. — *Postaje od hrāniti nastavkom ba; t ispred b mijeća se na d, ali se nalazi pisano*. — *U jednoga pisca xviii vijeka, i u pisaca našega vremena*. U hranitbah smiješa žrstvo. J. Kavašin 24b. Dnevnicā i hranidba pripada bez obzira dali je uređovanje trajalo ojeo dan ili samo ņeku čest dana. Zbornik zak. 1865. 293.

HRANIDBEN, *adj. koji pripada hranidbi*. — *U pisaca našega vremena*. Hranidbeni i putni troškovi za svjedoke. Zbornik zak. 3, 236. Popudbine i hranidbene troškove uređovno narednih zastupnika. 1853. 510.

HRANIDRUŽIĆ, *m. prezime*. — *Na jednom mjestu xiii vijeka, i otale u Daničićevu rječniku (Hranidružić)*. Hreļa Hranidružić. Mon. serb. 34. (1249).

HRANIJEV, *adj. u Daničićevu rječniku: ,hrānjev, u selima između Morave i Kučajine koja je car Lazar dao Ravanići išla je međa ,na hrānjevnu ornicu' (Mon. serb. 197 god. 1381)*.

HRANIKUĆE, *f. pl. selo u Hercegovini u kotaru mostarskom*. Statist. bosn. 248.

HRANILAC, hrānioca, *m. vidi hranitelj*. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stulićevu (griješkom hrānioc)*. Bijedan težak svojim hrāniocem... Osvetn. 3, 24.

HRANILICA, *f. vidi hraniteljica*. — *U dra pisca xvii vijeka i našega vremena*. Kakono da hranilica grije sinove svoje. M. Divković, bes. 461a. Hranilica (radilica pčela). J. Pančić, zoolog. 119.

HRANILIŠTE, *n. mjesto gdje se što hrani (čuva)*. — *Od xvi vijeka (u čakavaca: hranilišće), a između rječnika u Stulićevu (,custodia, cellarium, repositorium' s dodatkom da je riječ ruska)*. Hranilišće Davidovo. Korizm. 99a. U svetom hranilišći da hranit se. Š. Kožičić 6b.

HRANILIŠTVO, *n. vidi hranilište*. — *U Stulićevu rječniku*. — *sasma nepouzđano*.

1. HRANILO, *m. ime muško*. — *xiii i xiv vijeka, a između rječnika u Daničićevu*. Hranilo se djetiu. Mon. serb. 59. (1293—1302). Hranilo. Deč. hris. 15. 50. 51. 83.

2. HRANILO, *n. ono što hrani, čuva*. — *U knjiži xiii vijeka pisanoj crkvenijem jezikom: Položihi ustomь mojimi hrānilo. Domentijan^a 324. i u Stulićevu rječniku (uz hranilište) s dodatkom da je uzeto iz brevijara*.

HRANILOVIĆ, *m. prezime (po ocu Hranilu)*. — *U naše vrijeme*. Boca 40.

HRANIMIR, *m. ime muško*. — *Od xiv vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Hranimir)*. Hranimir. Mon. serb. 91. (1330). Deč. hris. 39. 40. 61. 113. Kranimir (među prenumerantima). Nar. pjes. vuk. 2, 650 jamačno treba čitati Hranimir.

HRANIMIRIĆ, *m. prezime*. — *xiv vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Hranimirić)*. Dobrovoj Hranimirić. Glasnik. 15, 298. (1348?).

HRANIN, *adj. koji pripada Hrani (vidi 3. Hrana)*. — *U Daničićevu rječniku: Hranin, tož Hrana: selu je Orahovcu koje je Ggur Vuković dao Hilandaru išla međa ,mimo Hraninu ņivu' (Glasnik. 11, 142)*.

HRANIONICA, *f.*
a. *vidi hranilište*. — *U pisaca našega vremena*. Hranionica ,kosthaus'. Jur. pol. terminol. 304.
b. *vidi hraniteljica*. — *U Stulićevu rječniku*.

HRANIONIK, *m. vidi hranitelj*. — *U Stulićevu rječniku, i u pisaca našega vremena*. Hranionik ,kostgeber'. Jur. pol. terminol. 304.

HRANIS, *m. ime muško*. — *Prije našega vremena*. Hranis. S. Novaković, pom. 111.

HRANISAJLIĆ, *m. prezime (po ocu Hranisavu)*. — *xiv vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Hranisajlić)*. Milica Hranisajlića. Spom. sr. 2, 25. (1369—1376). Milica Hranisajliću. 26.

HRANISAV, *m. vidi Hranislav*. — *Od prije našega vremena*. Hranisav. S. Novaković, pom. 111. Ranisav Stanković. Rat. 248.

HRANISAVIN, *m. prezime?, ili adj. (koji pripada Hranisavi) po majci Hranisavi?* — *xviii vijeka*. Boško Hranisavin. Glasnik. 11, 3, 226. (1710).

HRANISAVLEVIĆ, *m. prezime (po ocu Hranisavu)*. — *U naše vrijeme*. Hranisavlević. D. Avramović 254. Ranisavlević. Nar. pjes. vuk. 3, 583 (među prenumerantima).

HRANISLAJLIĆ, *m. prezime (po ocu Hranislavu)*. — *xiv vijeka*. Rajko Hranislajlić. Deč. hris. 8. Velijanь Hranislajlić. 20. Draža Hranislajlić. 22, i još nekoliko puta.

HRANISLAV, *m. ime muško*. — *isporedi Hranisav*. — *Od xiii vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Hranislav)*. Hranislavь Svračić. Mon. serb. 33. (1249). Hranislavь Prěvoslavić.

34. (1249). Hranislav. 59. 61. (1293—1302). 564. (1322). 97. (1330). Deč. hris. 78 i još na vrlo mnogo mjesta. Popr. Hranislav Jep(isku)povici. Glasnik. 15, 275. (1318?). — *I kao prezime u naše vrijeme.* Šem. prav. 1878. 31.

HRANIŠA, *m. ime muško.* — *Od XII do XIV vijeka, a između rječnika u Daničićevu.* Hranišu. Mon. serb. 7. (XII vijek). Hraniša. 60. (1293—1302). Deč. hris. 17. 22. 85. 91.

HRANIŠIN, *adj. koji pripada Hraniši.* — *Između rječnika u Daničićevu (Hranišin).* Sestra Hranišina. Mon. serb. 59. (1293—1302).

HRANIŠTE, *n. u Stulićevu rječniku: v. hranilište.*

HRANIŠTICA, *f. ime žensko.* — *Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 111.

HRANITA, *m. ili f.? ime muško ili žensko?* — *Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 111.

HRANITEL, *m. čovjek koji hrani.* — *isporedi hranilac, hranac.* — *Od prvijeh vremena, a između rječnika u Vrančićevu (nutritor⁴), u Mikašinu (hranitel, koji hrani ,nutricius, nutritor, altor, institutor, alumnus⁴), u Belinu (balio, il marito della balia⁴, ,educator⁴ 126^a), u Bjelostjenčevu (kajkavski hranitel, gojitel ,nutritus, nutritor, altor, alumnus, educator, nutriens⁴), u Jambrešićevu (hranitel ,nutritus, nutritor⁴), u Voltigijinu (nodritore, allevatore⁴, ,ernährer⁴), u Stulićevu (nutriens, nutritor, nutricius, altor, custos⁴), u Vukovu (,der ernährer⁴, ,nutritor, altor⁴), u Daničićevu (hranitelj ,custos⁴). a) uopće.* Vožda i hraniteja starosti moj. Stefan, sim. šaf. pam. 9. Hranitelj gladujućih. A. Vitaljić, ist. 520. I ki u svih svojih žela⁴ razmišljaju hraniteja. J. Kavašin 383^a. Bude joj štitiitelj, hranitelj. S. Rosa 51^a. I biti će kraji hranitelji tvoji i kraļice dojiteljice tvoje. I. Velikanović, uput. 1, 209. Branitelji, ranitelji, naučitelji. B. Leaković, nauk. 309. Carevi će biti hranitelji tvoji i carice njihove tvoje dojkiñe. D. Daničić, isa. 49, 23. — b) u užemu smislu, čovjek koji ohrani koga kao svoje dijete. Hraniteju i obraniteju Isusa. H. Bonačić 155. S. Josipe hraniteju Isusa. J. Banovac, privs. obit. 79. Otac i ranitelj svemogućega. pripov. 144. Živlaše pod oblastju svoje matere i svoga raniteja. J. Filipović, prip. 1, 41^a. Darujte me, ranitelji! ranitelji, roditelji! (pjera slijepac). Nar. pjes. vuk. 1, 138. Vidite P me, ranitelji! Ja sam želan bela dana. 1, 142. Hranitelj je kao i roditelj. Nar. posl. vuk. 343. Hranitelj ,pfluge-vater⁴. Hranitelji ,pfluge-altern⁴. Jur. pol. terminol. 388. Hranitelj ,zieh-vater⁴. Hranitelji ,zieh-altern⁴. 658. Hranitelj, hraniteljka, oni koji ohrane jedno dijete. N. Lepoš. Slovinac. 1884. 108. — c) kaže se volu, kao od milosti. — između rječnika u Vukovu: Hraniteju moj (kažu volu kad ga mlaju). Kam' volovi moji raniteje? Nar. pjes. vuk. 3, 566. I volove naša raniteje. 4, 463. I skoro smo makli hraniteje iz jarnova prvo. Osvetn. 1, 22. — d) u prenesnom, metaforičkom smislu. Duši mojej vožda i hraniteja tepla. Mon. serb. 134. (1348). Istinja veri častitelj i hranitelj. S. Kozjičić 46b. Stražci i hranitelji ustrpenja. Š. Budinić, sum. 58^a. Bože mira i ljubzni ljubiteju i hraniteju. M. Alberti 360.

HRANITELJAN, hraniteljna, *adj. nutriens, koji hrani to onome što se ije, o hrani u pravom i u prenesnom smislu.* — *V knjigama pisanijem crkvenijem jezikom, a između rječnika u Stulićevu (alibilis, nutriens⁴).* Recenoje i zelo hraniteljnoje no malu polzu i spasenjeje vam, umnozajeti. Sava, tip. stud. glasu. 40, 176.

HRANITELJICA, *f. žensko čelade koje hrani (vidi hranitelj) i s osobitijem značenem: dojiļa.* — *isporedi hraniteljka, hraniteljica.* — *Od XVII vijeka, a između rječnika u Mikašinu (hraniteljica, dojñica ,nutrix, educatrix, alrix, alumna, mater, nutricia⁴), u Belinu (balia, nutrice, donna che allatta gl⁴ altrui figlinoli⁴, ,nutrix⁴ 125^b), u Bjelostjenčevu (kajkavski hraniteljica, gojiteljica ,nutrix, alrix, alumna, nutriens, educatrix⁴), u Jambrešićevu (hraniteljica ,nutricula, nutrix⁴), u Voltigijinu (nodritrice, allevatrice⁴, ,ernährerin⁴), u Stulićevu (nutrix, nutricula, alrix⁴). Hraniteljica od bogomilosti. B. Kašić, nasl. 224. Nijedne hraniteljice krstjanske ali babe da ne bude u njihovih kućah. M. Bijanković 5. Ti koja si hraniteljica općena i razdjeljica svega blaga. B. Zuzeri 276. Hraniteljica i majka grijući sinove svoje. J. Matović 7. Hraniteljica ,pfluge-mutter⁴. Jur. pol. terminol. 388. Hraniteljica ,zieh-mutter⁴. 658.*

HRANITELJKA, *f. vidi hraniteljica.* — *Akc. se mijeļa u gen. pl. hraniteljakā. Hraniteljka ,die pflegemutter⁴. V. Bogišić, zborn. 381. vidi i naj zadni primjer kod hranitelj, b).*

HRANITELJNICA, *f. vidi hraniteljica.* — *Od prvijeh vremena, a između rječnika u Stulićevu (uz hraniteljica) i u Daničićevu (hraniteljica ,custos femina⁴).* Poručnicu mojeju tvrđdago zastupljenja i hraniteljnicu prćistaju materu tvoju podaju ti. Stefan, sim. pam. šaf. 9. Ljubim im ruke kao zaslužnim hraniteljicama. D. Obradović, sav. 67. Grleći slabima rukama blagodari raniteljnici svojej. basn. 33.

HRANITELJNİK, *m. vidi hranitelj.* — *Samo u Stulićevu rječniku.*

HRANITELJSKI, *adj. koji pripada hraniteljima.* — *Samo u Stulićevu rječniku: ,nutricius⁴.*

HRANITI, hrāniti, *impf. servare; alere.* — *Akc. kāk je u praes. tak je u impf. hrānāh, u aor. 2 i 3 sing. hrāni, u part. praet. pass. hrānen; u ostalijem je oblicima onak kāk je u inf.* — *Riječ je praslavenska (chorniti) s prvijem značenem; isporedi stslav. hraniti, rus. хоронити, čes. chrāniti, polj. chronić.* — *U seijem je rječnicima: u Vrančićevu: ,alere; nutrire; pascere; servare⁴; u Mikašinu: hraniti, gojiti, odhraniti ,nutrio, nutritor, nutrico, alo, educo, foveo, sustentare⁴; hraniti, ostaviti, spremiti ,servo, asservo, custodio, condo, loco, repono⁴; u Belinu: ,nutrio⁴ 516^a; ,alo⁴ 65^a. 698^a; ,sustineo⁴ 461^a; ,tracto⁴ 743^a; ,governare, inteso d' animal⁴ 354^a; ,servo⁴ 669^b; u Bjelostjenčevu: 1. hranim, gojim ,nutrio, alo, cibo, refectio, foveo, nutrico⁴. 2. hranim živinu ,pabulo⁴; (s dodatkom da se govori u Dalmaciji) hranim, čuvam, spravlam ,servo, asservo, custodio, condo, loco, repono etc.⁴; u Jambrešićevu: ,nutrico, nutrio, cibo, alo⁴; u Voltigijinu: ,mantere, nodrire⁴, ,nāhren, erzihen⁴; ,custodire, conservare⁴, ,aufbewahren⁴; u Stulićevu: ,alere, nutrire, cibare, alimenta suppeditare; servare, conservare, ponere, reponere⁴; u Vukovu: 1. ,nāhren⁴, alo⁴. 2. ,bewahren⁴, ,servo⁴, cf. čuvati; u Daničićevu: ,custodire; alere⁴.*

1. aktivno.

a. servare, custodire, *starije je značenje: čuvati, držati kod sebe.* a) uopće. aa) objekat je što tjesno. aa) subjekat je čelade. Drugi hrusovoj da hrani Stepanu Benčuliću. Mon. serb. 102. (1332). Puščam Marku brvijal, da ga hrani. Mon. croat. 132. (1487). Niki pop toliko hrani svete oštije. Naručn. 14^a. Običujuć se, da ih (dukate) oćeš hraniti. Korizm. 81^b. Hran' mi baretu. M. Držić 48. On od djeda i pradjeda u istoku

carstvo hrani. I. Gundulić 489. Drži to, ter hrani. F. Glavinčić, cvit. 223^b. Mudri hranit svi nastoje stvari grajske prij' neg svoje. J. Kavačin 167^b. Hranite pomniivo i zatvorate sve što imate u vašem stanu svjetovnoga blaga. B. Zuzeri 27. — u ovom se primjeru smrt shvaća kao da je čelade: Koja smrt hrani, drugoj ne da. Nar. posl. vuk. 140. — *bbb* subjekat je što ne-živo, te je glagol u metaforičkom smislu i znači da objekt u nemu stoji. A usti ke mñah da med hrane, čemerom su otrovane. I. Gundulić 231. Jer më oči pokrivene prah i suze od svud hrane. A. Gledević 52^b. Ko zlato svjetlost ima, blagomiris cvijetje hrani. J. Kavačin 157^a. — *bb* objekt je što umno. Hraniti vèru i čestt podobnuju ka igumenom. Sava, tip. hil. glas. 24, 221. S jejuže čistoću hrani va veki. Š. Kožičić 52^a. Blažene i grane od duba zelena, ke časno sad hrane glas od ñe (*gospoje*) imena. D. Rašina 137^a. Ah nesvijesni sasma ljudi ki hoćete ljubav hranit', od koje se bljsti i brant' svak po svojoj opći čudi. S. Bobalević 234. Jedan sam milostan pogled vil žudene hraniti kripistan živa je sved mene. I. Gundulić 142. Gdje zlamenja mjesto hrani još i ostatke male njeke od mostova koje lani car prostrije priko rijeke. 320. Hasan velikoga blagajnika mjesto hrani. 561. Da krtjanske staze sliđi, da kriposti hraniš svete. A. Vitičić, ost. 6. Hraniti prijateljstvo (amicitiam retinere). A. d. Bella, rječn. 71^b. Ki ufañe hrane u Bogu. I. Đorđić, salt. 106. Ja ću djevstvo moje hraniti. D. Obradović, živ. 33. Ali, ima li ljudi vraziji nasliđnika, koji ovu hrane zloću? D. Rapić 126. A onaj koji drži u srcu svomu ne-navidost drži i hrani nemiloga vruga paklenoga. 132. Onog koji vjeru i čast hrani. Osvetn. 3, 12. — *b* kaže se i mjesto gdje se što hrani. *aa*) u pravom smislu. Pot svoj kupjaše i hrañaše v čaši. Š. Kožičić 37^b. I Ijudeji jesu selu, s kojim jesu jereje i kraje mazali i v ñih oblast postavljali, v rogih hranili. Postila. F33^a. Sveder ga (*cvit*) u vodi hrañu ja studeni. D. Rašina 83^b. A vam će se zgoda taka prigoditi, kako onomu ki u njedru hrani svomu zmiju, ka ga peći paka. S. Bobalević 234. Ovo bilje, koje hrañu u kamenu ovom sudu. Jedupka nezn. pjesn. 237. Na uzdi drži jednu ruku, pri prsiñeh drugu hrani. I. Gundulić 426. I vojske mu sve satiru i u verigah ñega hrane. G. Palmotić 1, 79. Alabastro u kom dragu pomas hrani. I. V. Bunić, mand. 17. Inpolite poštovani, u tamnicu ti ga hrani. P. Hektorović (?) 114. Gdi crkveno blago hrani. 115. A pšenicu hraniti je u žitnicu. J. Kavačin 379^b. Mirko ñugu diñku preko krila hrani. Osvetn. 2, 112. — *bb*) u prenesenom, metaforičkom smislu. Hranite utrpljenje v pameteh vaših. Transis. 70. Dum Mavrom ocom poštovanim, u srcu primedno momu koga hranim. P. Hektorović 75. Ako toj srce tve, ko srce më rani, jur drugu luvezan u sebi sad hrani. D. Rašina 83^b. Da bude hranio i držao u srcu stvari. Š. Budinić, sum. 2^b. Vriouñ zlobu na Aleksanda v sreci hrañaše. Aleks. jag. star 3, 324. A i ured drag sunčani od svè lijepe vjerenice, ki u srcu gleda i hrani, ne da mu ino željet lice. I. Gundulić 412. Razbludno je tvoje krilo, u ñem hraniš bijele lijeje. G. Palmotić 2, 26. Jedovite još privare u himbenom srcu hraniš? 2, 359. Prosi, da bi u tvomu srcu ovi moguću plamen hranil i nitil. A. Georgiceo, pril. 53. U spomeni sved hranit ću tvè besjede. I. Đorđić, salt. 407. Koji u srcu protivu svomu iskrñemu neavidost rane. J. Filipović 1, 176^b. Ako ne uzraniš i ne uzdržiš u srcu tvomu ufaña zajedno i straha. F. Lastrić, nad. 42. Veće u

prisma hrane otrova protiva svetoj crkvi rimskoj. Ant. Kadžić 478. — *c*) izrečen je način kako se što hrani u pravom ili u prenesenom, metaforičkom smislu. Reče im da hrane još boje svezana (*Jezusa*) dokoli dan svane pod stražu s svijeh strana. N. Naješćović 1, 131. Vidiš kako te hranim a ti tvrda kamena. M. Držić 291. Moj ju (*dragu*) oğñeni uzdah moli, da me u trudu već ne hrani. I. Gundulić 224. I odkriveno stegno hrani. 545. Ogañ Veste svè božice u velikoj hrane slavi. G. Palmotić 1, 99. Milosti Božje koja hrani dušu u bogoljubstvu. Ant. Kadžić 166. Bradu koju Moskovi običavali su nositi i raniti velikom pomniom. A. Tomiković, živ. 106. Jakov jaše ata četvrtaka, a drugoga u povodu rani. Nar. pjes. vuk. 4, 434. ,Kamo biš ti bile dojke svoje? ,Hrañicu ih ko druge devojke'. Nar. pjes. istr. 1, 26. — *d*) može se izreći, kome ili čemu je namijeñeno ono što se hrani. *aa*) može biti namijeñeno čeladetu koje se izriče: *aaa*) dativom. Narod drugi tvoj, kojemu hraniš raj, Bože moj. N. Dimitrović 73. Na-toj srce ñemu bez oskrvnosti do konca hraniti. F. Vrančić, živ. 73. Braće, ovo je jedna vila ka ti mnogu ljubav hrani, ka na ured tvoj sunčani stravila se je i smamila. I. Gundulić 181. Nemu samomu, a ne drugomu hranim veru. F. Glavinčić, cvit. 28^b. O Lubicke kćerice, hrani Captislavi ove urese. G. Palmotić 2, 223. Kakono je (*zakone*) i potvrdi, i vijerno ih nami hrani (*dužd*). J. Kavačin 103^b. Osvijem kuća i dućani, ke t' šteditelj čačko hrani. 107^a. Zaručniku Božjem hrane djevstvo u molbi (*duñne*). 368^a. — *amo* može spadati i ovaj primjer u kojemu se govori o neživoj stvari kao o čeladetu (*u šali*): A ja vas život moj hranim naj miliji pećenici ugodnoj i dragoj bukliji. I. Gundulić 152. — *bbb*) akuzativom (*i genetivom*) s prijedlogom za. Za me svoj obraz i liće još hrani. Š. Menčetić 186. Jer dukate hranim za ñe. M. Držić 274. Za Ibrahimu Sinan veće neg' li za se sablu hrani. I. Gundulić 527. Što hraniš onamo unutra za tvojih izabranjih. I. Držić, nauk. 87. Dare veće hranim za te. G. Palmotić 1, 306. — *ccc*) ovamo bi mogao spadati i ovaj primjer u kojemu se kaže prijedlogom proč da se što hrani kome na štetu: Tuj, viteže, silu hrani proč himbenijem Trojanima. G. Palmotić 1, 121. — *bb*) može biti određeno za ñeku prigodu, potrebu, za ñeko vrijeme. *aaa*) ovo se obično kaže akuzativom (*i adverbom*) s prijedlogom za. Videć, da neću ja (*jisti*), ni oni ne htije, neg da za drugovja hrane odlučiše. P. Hektorović 8. Ne smišljaj nevoje, neg život tvoj hrani za vrijeme za bolje, jere te Bog brani. N. Naješćović 2, 135. Hranite vašu vlas potrebe za veće. G. Palmotić 1, 203. Hranit štogodi za sveca. (D). Poslov. danić. 27. — *ovi* primjeri u isto doba spadaju amo i pod ana) *aaa*): Hranim život tvoj za vrijeme za bolje, skoro će, cvijete moj, proč ove nevoje. N. Naješćović 2, 86. Treći (*dio*) za svoju hranu hrañahu sebi i domaćima svojim. B. Kašić, is. 83. Kraljevstvo svakako hranim ti za pokoj, neprijatelj nikako negoli sluga tvoj. I. Gundulić 189. — *bbb*) s prijedlogom na. Tim tvoj slavni život hrani na vremena svjetla i boja. I. Gundulić 356. — *ccc*) prijedlogom do (*samo o vremenu*). A ti si hranil dobro vino do sada. Bernardin 16. joann. 2, 10. Ti istinom hranio si dobro vino do sad. N. Rašina 31^a. Neg ga ću (*tvoj dar*) u slavi hraniti do smrti cijej tvoje ljubavi. N. Naješćović 2, 33. — *ddd*) samijem adverbom. Iz mañega suda počni mu točiti; veći hrani onuda kad ćemo hoditi. P. Hektorović 9. — *e*) značeñe je kao kod čuvat.

2, a) aa) aaa) β) i c, bb). Da vi hrane odъ zla. Mon. serb. 28. (1240). Koga Bog hrani, toga ruke človičanske ne mogu obraniti. Aleks. jag. star. 3, 265.

b. nutrire, alere, davati kome (objektu) hranu. a) u tjelesnom smislu. aa) subjekat je čelade. aaa) objekat je čelade. Ako bi se našal ki bi diteu hranil. Narnčn. 99^b. Sto prorokov ili pripovidavcev otajno je hranil i živih držal. Postila. h3a. Prigrlivši uboštvo u kojemu Mandalijena tebe hranaše. A. Gučetić, roz. jez. 149. Marijo koja si ranila i uzdigla spasiteja. P. Posilović, nasl. 70^b. Hraniti gladne. Azbuk. 1690. 14. Ako može hraniti popa, može i djaka. (D). Poslov. danić. 3. Imaše čuvati, voditi, hraniti jednorodnoga vječnoga sina. Čestitosti. 5. Udovicu koju crkva za ljubav uzdržaše i rañaše. M. Zoričić, osm. 99. Gladne dice jer ne hraniš? V. Došen 39^b. Nega do smrti redom hraniti obećaše. M. A. Rejković, sabr. 17. Budući dužan služiti, raniti i uzdržati oca i mater u svako vrijeme. M. Dobretić 444. Gdi sam ja vas ljubio kako otac sinove, hranio milostivo kako mati ditešce. D. Rapić 9. Kakovi je taj vaš Bog koj ne može raniti svoje sluge kod sebe, već ih šile do mene? Nar. pjes. vuk. 1, 130. Svakom bratu i dobru junaku koji ore pa sirote rani. 1, 138. Te sij, sinko, šenica bjelicu, te ti rani i mene i sebe. 2, 438. Da će dati ženice da hrani vojsku. Vuk, nar. pjes. 3, 83. — hrana se može izreći instrumentalom. Ranila ga si mlikom tvojiye prsi. P. Posilović, nasl. 75^b. Hranil sebe tuznijem kruhom, malo mlika. J. Kavašin 81^b. Jer nas rani tilom svojim. A. Bačić 8. Tko te ranio jizbinama nebeskim u pustiini. F. Lastrić, test. 114^b. Raniću te bijelom šenicom. Nar. pjes. vuk. 1, 300. Ranila me medom i šećerom. 1, 313. Ne šće davat čedo na dojile, već ga rani u svom manastiru, rani nega medom i šećerom. 2, 64. I rani ga lebom bijelijem a napaja vinom crvenijem. 2, 415. amo spuda i ocaj prinjer gdje što stoji mj. instrumental. Ranu nenu što me je ranila. Nar. pjes. vuk. 2, 164. u ovom primjeru stoji griješkom uz instr. prijedlog s: Hraneći ga s mojim tilom. J. Banovac, prip. 95. — mješte hrane, mogu biti u instrumentalu riječi trud, muka itd. Koje je on svojim trudom ranio. A. Bačić 114. Ubišvi nepravedno čovika, vaļa vratit onim, koje je on svojim trudom ranio. uboj. 39. Jer te brat Kam svojim trudom hrani. M. A. Rejković, sat. K5^a. — bbb) objekat je ljudsko tijelo ili koji negov dio; ovo može pripadati samome subjektu. S jednom latom ja stravišo hranim tilo. V. Došen 57^b. Jer vam muke ljudske uzmu ruke, ter nesite trbušine hrane. Osvetn. 4, 21. ili kome drugome. Hranim sedmero grla na kupici i mreži. S. Lubiša, prip. 259. — ccc) objekat je životiina. Gdi bi ih mogal desetero (sviina) hraniti. Mon. croat. 255. (1553). Zamije je (ritu) jadovne njih mljekom hraniše. D. Rašina 15^b. Tko mačke ne hrani, miše hrani. D. Poslov. danić. 130. Pak on sviine hrani kukuruzi. M. A. Rejković, sat. D7^b. Kucnim sinom (stajnom) pak ob zimu hrani. 15^b. Ja sam mleko prosto, te sam jaguie ranio. Nar. pjes. vuk. 1, 131. Ranila dovočka lava i labuda. 1, 279. On lice gdi, sokolo rani. 1, 176. Sokole sivi, ja te ne ranim; ja te ne ranim čime se rani, ja lice grdim, tobeka ranim. 1, 176. On i (ortušićer) skupi u sviina nečarac, odnese i dvoru bijelome, pa i rani čitav meo stana. 2, 330. Rani dobro i koine i Turko. 1, 141. Ko kupus sudi i krmaeu hrani ne boji se gladi. Nar. posl. vuk. 141. Od onoga (medu) sto je bio ostavio da hrani košnice

preko zime. Vuk, poslov. 73. — bb) subjekat može biti životiina. Ptice tuđe kako svoje čuva i hrani. A. Gučetić, roz. jez. 142. Ova je krava hranila mlikom, sirom i maslom svu kuću moju. M. A. Rejković, sabr. 57. — cc) subjekat može biti zemļa koja rada hranu. Zaklinam tebe, zemļo, onim, koji te je stvorio i zapovidio da svako živuće imaš na sebi držati i plodom tvojim raniti. L. Terzić 308. Hraniti zemļa lute zmije. J. Kavašin 77^a. Zemļa svakog' hranit more. V. Došen viii. Kog' zelena hrani bara. 108^b. Sto godi zemļa hrani. 229^a. Kosovo ga i poji i rani. Nar. pjes. vuk. 2, 418. — dd) u prenesenom smislu, subjekat može biti ruke itd. Mene rane vaše ruke. Nar. pjes. vuk. 1, 139. Na subijeh deset zanoktica, što me jedva suhim kruhom hrane. Osvetn. 3, 33. — ee) subjekat može biti sama hrana. Kad pastire hrani mliko. J. Kavašin 378^b. — b) u dušecnom smislu, metaforički. Bog hrani kruhom od života i od razuma. N. Rašina 207^a. ecclesiastic. 15, 2. Hrani, tovi i uzdrži nas prislavno pričestjenje. A. Komulović 46. Crizjemo življenje krepost hrani i jaku čini. M. Divković, bes. 98^a. Kako krul tilesni tilo hrani tako na priliku ovi sakramenat hrani dušu. J. Filipović 1, 432^a. Pica tila Gospodinova koja hrani i goji dušu u milosti Božjoj. Ant. Kadčić 113.

c. alere ac sustinere, značenje kod b shvaća se u širem smislu, te znači ne samo davati objektu hranu nego i drugo što mu je potrebno za življenje, tijeem kao da ajednlo biva značenje kod a i b. a) subjekat je čelade. aa) objekat je čelade. Da hraniti popa po zakonu. Zak. duš. šaf. pam. 32. Da ju hoću hraniti i počtovati kako mater. Mon. serb. 274. (1410). Mene mlada u polači tvojoj hraniti hoćeš. Aleks. jag. star. 3, 236. I da žena držat bude (Turčin), koliko ih je hranit jaki. I. Gundulić 574. S mukom rani deset sinova. S. Margitić, fal. 66. Rodi majka devet posobaca, sve i majka udova ranila na preslicu i desnicu ruku. Nar. pjes. vuk. 1, 123. Rani majka devet mili sina sve s preslice i desnice ruke. 1, 125. Ne vješta se bani i veoma fali da j' pošteno hrani ije gospodar dragi. 1, 355. Rani majka Materino zlato, dok je zlato do kudeje bilo. 1, 471. Ja ću ranit sina Useina, raniću ga, pa ga oženiti. 1, 607. Što će dvoje dece govoriti? oće li me do smrti raniti? 1, 608. Zast' ja ranim u mojemu dvoru devet nemo, drugo devet slepo, to ja ranim s mojom vernom ljubom 2, 8. Rani majka devet mili sina, ranila ih dok ih odranila. 2, 38. Ja sam tebe, čedo, odranio, ranio sam, al' rodio nisam. 2, 71. Kraļ ga rani sedam godin dana, da raščera kičene svatove. 2, 152. Rani čedo carica gospoda, rani čedo i neguje lepo, kako svaka majka čedo svoje. 2, 157. Evo, mati, Bogom posestrime, ran' je, majko, mene kakono si. 2, 375. Pa otide k dvoru bijelome, da on rani ostarjelu majku. 3, 498. Tad zakuka dvanješ udovica koje rane trides siročadi. 4, 124. Rani sina, pak šaji na vojsku. 4, 206. Hraniti sirotu na svoju sramotu. Nar. posl. vuk. 343. — bb) objekat je životiina. Pastuha da ne hrani. Mon. serb. 61. (1293—1302). Da hrani vsako selo po jednoga koña kudra. 99. (1330). Ni koñ. hrano ni prsi hrane. 135. (1348). Ob zimu u (ovec) hrani na toru. M. Divković, bes. 457^a. Ja sam sabļu za sebe kovao, a ždrala sam za sebo ranio. 2, 502. I usjedni agina dogata koga aga rani za mejdana. 3, 200. Dobra dora u podrumu ranim. 3, 231. Hraniti koña kao brata, a jaši ga kao dušmanina. Nar. posl. vuk. 342. Hraniti psoto da te uje. 342. — b) subjekat je zemļa, gora itd. shvaćeno je u metaforičkom smislu.

aa) *objekat je čelade ili životina* Gora u nas kamena hračaše Brgata. I. Gundulić 148. Koje jošter zemlja hrani (*duhove otrovane*). V. Došen 116^a. Garevica, zelena gorice! ne raniš li u sebi junaka? Nar. pjes. vuk. 2, 78. Bog t' ubio, goro Romanijo! ne raniš li u sebe sokola? 3, 12. — bb) *objekat je bička*. S čeprisi ke hrani gizdavi perivoj. P. Hektorović 35. Perivoji ki nevelha stabla hrane. J. Kavačin 481^b.

2. pasivno.

a. *vidi* 1, a. Negova hranaena vera. Mon. serb. 553. (1536). Odselj jest hraneñ od svake pogibi (*vidi* 1, a, e). M. Marulić 173. Ježe i veliku veruju hranaeno je. S. Kožičić 41^a.

b. *vidi* 1, b, u *jedinom primjeru ima neobični oblik (h)ranit mj.* hraneñ. Jer (*junad*) ranita težko zimom hodi. J. S. Rejković 95. Hraneñ ,altus'. A. d. Bella, rječn. 516^b. Hraneñ travom ,herbilis'. 368^a.

c. *vidi* 1, c. Bogom̃ hranimij gospodar̃. Mon. serb. 534. (1485). On s Danicom lijepom hraneñ. G. Palmotić 1, 290. Mojsije mogaše biti hraneñ za sina od negove kćeri. M. Radnić 9^a. Za pedepse 'e hraneñ gori. J. Kavačin 458^b.

3. sa se.

a. pasivno.

a. *vidi* 1, a. Da se listy hrani do razloga pokladsnoga. Mon. serb. 409. (1441). Ke se časti u tej strane plemenitij ljudem hrane? M. Marulić 323. Ne ugašuje se toplina, da vazda se pita i hrani. Transit. 92. Zakon stvori iže do sada hranit se. S. Kožičić 22^a. Tebi se hraniše dipli ove samomu. M. Držić 25. Tebi se meju svime, er ju (*vilu*) ti sam rani pogledom tvojime, od bogov sad hrani. F. Lukarević 7. Ove se hrane kako za svete moći. B. Kašić, in. 17. A od unuk se carskijeh hrane kosti gore neukopane. I. Gundulić 234. U slavnijeh se djelih hrani (*ime*). 431. I ako vam s druge strane visoke se česti kite i velika dobra hrane, kad mir s carom učinite . . . 454. Malo stoje zloče hude, nu im se vječna muka hrani. G. Palmotić 1, 69. Za otkupe da se moje nim neiznijerna plata hrani. 1, 304. Lijepom krunom ka se hrani u stolnomu Biogradu. 2, 241. U kijeh se vjeri hrani svako otajno moje znanje. P. Kanavelić, iv. 8. Gdje im grijehu i zlobi pravda osveta hračaše se. 588. Ključ i neka se hrane čuvanjem pripomljivim prid pastiom od duš. M. Bijanković 28. Jer se onemu časti hrane, ki do konca ne sostane. P. Hektorović (?) 141. U fratara Kate svete iglica se draga hrani. J. Kavačin 323^a. Zlo od grijeha, s koga pakōz nam se hrani. 426^b.

b. *vidi* 1, b. a) u *pravom smislu* Da se odkuće hrani. Mon. serb. 98. (1330). Da se hrani mesečinom. 98. Da se crkovernym brašnom hrani. 98. Po vsěhny crkvañs da hraneť se ubozy. Zak. duš. pam. šaf. 31. Drugo, da s takovim odkupljenjem i ofrom su se mogli popi i služabnici crkiveni obdržati i hraniti, kako jest od toga sam Bog ka biskupu Aronu govoril. Postila. Aa1^a. Tko otaru služi od otara se ima raniti. F. Lastrić, ned. 111. Neka se rani tilom mojijem (*štamparskom griješkom* mojijom), na trpezi mojoj. test. 301^b. — b) u *metaforičkom smislu*. Nauka mlikom često rane se. F. Lastrić, test. 36^a. A s blagom se duša rani. V. Došen 76^b.

c. *vidi* 1, c. Kako se imaju stariji otac i mati hraniti. Stat. krč. ark. 2, 293. Da se roditelj hrane. A. Kalić 356.

β. refleksivno.

a. *vidi* 1, a. Sbljuděte se i hranite se oť nepriznati (*vidi* 1, a, e). Sava, tip. hil. glasn. 24, 175. Da se hrani neockvrñen duh vaš. Ber-

nardin 31. paul. 1thessal. 5, 23. Gdi može moje sračće da se ñoj ne hrani? G. Držić 370. Pače ću reć veće: ka se tebi hrani, ka ti se nameće. H. Lucić 219. Nije trijebi to za ñe, za tebe ti se hran'. I. Gundulić 155. Za malo se potrpite i žudjene na pokoje hranite se i držite. G. Palmotić 2, 85. Svaki se hraniti smi listo za slavu. B. Krnarutić 11. Hraniti se ,sich hütten', ,caveo'. Vuk, rječn.

b. *vidi* 1, b. — *Između rječnika u Mikalinu* (hraniti se, jesti, blagovati ,vescor, pascor, edo, comedo'), u *Belinu* (edo' 458^a), u *Bjelostjenčevu* (hraniti se, gojiti se ,nutricor, nutrior, edo'), u *Stuličevu* (,edere'), u *Vukovu* (,sich nähren', ,sustentor'). a) u *pravom, tjelesnom značenju*. aa) *uopće*. Kako ubozi ljudije hode po světu ter se hrane. Spom. sr. 1, 38. (1402). Prokle zemlju, neka se u trudu i znoju rani čovik na ñoj. F. Lastrić, ned. 288. Kako se iziskuje u dci, da se rane po sebi, uzamši kašičicu. 380. Da se pošteno hrane, odivaju i živu. A. Kanžilić, kam. 215. Kad se zamau vi hranite, a svog' puka ne hranite. V. Došen 236^a. I hrani se s ženom kako more. M. A. Rejković, sat. F7^a. Naj to tebe, slugo Milovane, te se rani i oda zla hrani. Nar. pjes. vuk. 2, 176. Pak ti idi svome belom dvoru, pak se rani dok ti s' sreća javi. 2, 420. Stare majke, ranite se same! 3, 299. Slabo se j' hranila. Nar. prip. mikul. 79. Oni piju i dobro se hrane. Osvetn. 2, 108. Družinari su se tanko hranili. M. Pavlinović, rad. 37. — bb) *izriče se i hranu: aaa) instrumentalom*. Koji se jajerom hrane. M. Držić 245. Utaj, er vik neć hranit se suzama. F. Lukarević 215. Voćem otoka ovoga hranimo se. Aleks. jag. star. 3, 251. Tudijem se ne hrani, daj mi ovcu, lupežu. I. Gundulić 149. Čačka moga dvorne sluge obilniju se brašnom hrane. 219. Kō zvijer, vjetrom kã se hrani. J. Kavačin 37^b. Med slađeni kim se hrani. 541^b. Čijem se hraniš? B. Zuzeri 269. Ilarijon staše u pustiñi raneć se travom. J. Filipović 1, 285^a. U znoju obraza tvoga ranićeš se kruhom. F. Lastrić, ned. 357. Travama i koriñem se jest ranila za 40 godina. od' 164. Ne htijaše se hranit drugom jestojkom. Đ. Bašić 34. Pãš koji se mećom hrani. V. Došen 167^b. Jistbina kojom hranimo se. I. Velikanović, uput. 3, 56. Kad se želudom hrani. A. Kalić 410. Pak ti ori, te se ľebom rani. Nar. pjes. vuk. 2, 141. Neka prosí da se ľebom rani. 3, 633. *amo može spadati i očaj primjer u kojem je u instrumentalu ono što daje hranu: Do života svoga tẽmzi selom̃ da se hranyi*. Mon. serb. 112. (1321—1336). — *i griješkom s prijedlogom* s. S voćem i s travami ranau se. E. Pavić, ogl. 9. Imam blaga da se ranim š nime. Nar. pjes. vuk. 4, 119. — *bbb) genitivom s prijedlogom* od. Oť živa hraniti se. Physiol. nov. star. 11, 200. Raniti se od rane što mu ostaje. P. Posilović, cvijet. 76. — *ccc) lokativom s prijedlogom* o (ob). Vidiš li, nikomu gdi štebe sada ni', neg li se o svomu boravi i hrani? N. Naľšković 2, 118. Oj mitu se hrane. Đ. Baraković, vil. 82. — *ce) izrečeno je instrumentalom ono čim se stječe hrana*. Da bih konistrice pler ter se mojimi žuđi hranil. Živ. jer. star. 1, 228. Hranim se mojom hitrosti. B. Kašić, zrc. 85. Koj' se rani maćem po krajini kao soko kril'ma po oblaku. Nar. pjes. vuk. 3, 463. Hranicu se do groba tkañem na stativama. S. Ľubiša, prip. 78. *i s prijedlogom* s. S težkim znojem moraš se hraniti. M. A. Rejković, sat. F6^b. Osim sabje i debela doga s kojima se rani po krajini. Nar. pjes. vuk. 3, 544. — *b) u duševnom smislu, me-*

taforički. Tugami se gojim i jadi se hranim. P. Zoranić 13^b. Jer o slatkom tvom pozoru mē se srce hrani. D. Rašina 105^b. Tko god se hranio bude ovom pićom, može vječni sebi život obećati. B. Zuzeri 299. Čim se rani duša. A. Bačić 86. Crkva sveta želeći da nezini sinovi na svoja vrimeva istomačešem otajstva od sv. viro i nauka mlikom često se hrane. J. Banovac, razg. 66. Ufašem se počē hranit. J. Krmpotić, kat. 58. Šupje glave vjetrovim se hrane. Osvetn. 3, 21. Vaļa nam počekati i hraniti se nadom. M. Pavlinović, rad. 42.

c. *vidi* 1, c. Ka se ono hrani zvir u ogñu, koja moć ima tu, da može svim stvarēm vrha doć? D. Rašina 120^b. Hraniti se dobro, governarsi bene, cioè haversi buona cura⁴, bene se curare⁴. A. d. Bella, rječn. 354^a. Nijesu se mogli drukčije hraniti nego se on najmi da čuva sesoska goveda. Nar. prip. vuk. 219.

HRANIV, *adj.* koji može hraniti (o hrani); koji se može hraniti. — *Samo u Belinu rječniku*: ‚servabilis‘ 219^a, i u *Stulićevu*: 1. ‚alimentarius, nutrienš‘. 2. ‚osservabilis‘.

HRANĪVO, *n.* čim se može hraniti. — U *Šuklovu rječniku tehničkoga nazivla*. Hranivo, zool. ‚nahrungstoff‘, tal. ‚sostanza nutritiva‘.

1. HRANKA, *f.* ime žensko. — *Prije našega vremena*. Hranĳka. S. Novaković, pom. 111. Ranĳka. 96.

2. HRANĲKA, *f.* *vidi* hraniteljica. — U *naše vrijeme*. Da je lepša Bježanova majka od Smilane Stojanove hranĳke. Osvetn. 2, 86. — *I kao ime što ya mladu pridijeva mladom ženskom* (‚ranka‘). Skoroteća. 1844. 249.

1. HRANKO, *m.* ime muško. — *Od xiv vijeka*. Hranĳko. Deć. hris. 5. 7 i još na mnogo mjesta. Hranĳko. 16. 113. Hranĳko. S. Novaković, pom. 111.

2. HRANKO, *m.* hranjenik. — U *jednoga pisca našega vremena*. Jal’ kad tuži u kolibi majka, bez svojega ostanula hranĳka. Osvetn. 2, 107.

HRANĲKOVIĆ, *m.* prezime po ocu Hranku. — *xiv i xv vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (Hranĳković). Hranĳković Dobroslavu. Glasnik. 15, 309. (1348?). Kuezić Vlahota Hrankoviću. Spom. sr. 2, 84. (1429).

HRANODÁVAC, hranodávca, *m.* čovjek koji daje hranu, *vidi* hranitelj. — U *pisaca našega vremena*. Hranodavac ‚ernährer‘. Jur. pol. terminol. 189.

HRANODÁVALICA, *f.* žensko čelade koje daje hranu, *vidi* hraniteljica. — U *pisaca našega vremena*. Hranodavalica ‚ernährerin‘. Jur. pol. terminol. 189.

HRANODOBAVITEĻ, *m.* čovjek koji dobavlja hranu. — U *Stulićevu rječniku*: ‚frumentator‘. — *nepouzđano*.

HRANODOBAVITI, hranodobaviti, *pf.* u *Stulićevu rječniku*: ‚commeatu sibi quaerere‘. — *sasna nepouzđano*.

HRANODOBAVLATI, hranodobavlati, *impf.* hranodobavlati. — U *Stulićevu rječniku*. — *sasna nepouzđano*.

HRANODOBAVLEŃE, *n.* djelo kojijem se hranodobavi. — U *Stulićevu rječniku*: ‚commeatu, cibaria‘. — *sasna nepouzđano*.

HRANOJE, *m.* ime muško. — *xiv vijeka, a između rječnika u Daničićevu*. Hranoje. Deć. hris. 5. 7. 8. i još na vrlo mnogo mjesta. Glasnik 15, 294. (1348?).

HRANOJEVIĆ, *m.* prezime po ocu Hranuju. — *xiv i xv vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (Hranojević). Krajslav Hranojević. Deć. hris. 8. Bogoslav Hranojević. 18. i još na nekoliko mjesta. Priban Hranojević. Mon. serb. 123. (1336—1347). Bogoslav Hranojević. Spom. sr. 2, 26. (1369—1376). Petra Hranojevića. Mon. croat. 102. (1466).

1. HRANOTA, *f.* ime kravi. F. Kurelac, dom. živ. 24.

2. HRANOTA, *m.* ime muško. — *xii i xiv vijeka, a između rječnika u Daničićevu*. Kupih u Hranote. Starino. 13, 209. (1175). Hranota. Deć. hris. 42. 49. 60. 101.

HRANOTIĆ, *m.* prezime po ocu Hranoti. — *xii i xiv vijeka*. Dobroša Hranotić. Starino. 13, 208. (1175). Rajko Hranotić. Deć. hris. 26. 94.

HRANŠIĆ, *m.* prezime. — *xv vijeka*. Brajko Hranšić. Mon. croat. 112. (1473).

HRANTA, *m.* ime muško, *vidi* Hraneta. — *Na jednom mjestu xiv vijeka*. Brat mu Hransta. Deć. hris. 44.

HRANUĆE, *n.* *vidi* hrañeñe. — *Na jednom mjestu xvii vijeka sa starijim oblikom* hranutje. Ki život jest pridruženje duše, hranutje telu. F. Glavinčić, posl. vii. — *nepouzđano*.

HRANUDA, *m.* (?) ime muško (?). — *Prije našega vremena*. Hranuda. S. Novaković, pom. 111. Ranuda. 96.

HRANŪKATI SE, hranŪkām se, *impf. dem.* hraniti se, slabo se hraniti. — *Samo u Stulićevu rječniku*: ‚pauperiem pati‘.

HRANUL, *m.* ime muško. — *Na jednom mjestu xiv vijeka, i otale u Daničićevu rječniku* (Hranule). Hranule. Glasnik. 15, 290. (1348?).

HRANĲA, *m.* ime muško. — *xiv i xvii vijeka, a između rječnika u Daničićevu*. HranĲ Vlković. Mon. serb. 190. (1378). ‚Quidam homo Kernpottensis nomine Hrania‘. Arkiv. 315. (1657).

HRANĲATI, hranĲām, *impf. iterat.* hraniti. — *Na dva mjesta xviii i našega vijeka*. HranĲaj u ubožari s nihi žulji. J. Kavañin 307^a. Tijelo despotovo i danas se hraña u manastiru Šišatovu. S. Ľubiša, prip. 89.

HRANEN, *m.* ime muško (uprav part. praet. pass. hraniti). — *xiv vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (Hrañen). Hrañen. Mon. serb. 97. (1330). Deć. hris. 21.

HRANENĆE, hrañenćeta, *n.* dijete što je ko othranio, *isporedi* hrañenik, hrañenica, hrañeniće. — U *naše vrijeme*. Hrañenće ‚zieh-kind‘. Jur. pol. terminol. 658. Ako je okrivljenik sa sućem u razmjerju od podjeteta ili hrañenćeta. Zbornik zak. 1853. 639.

HRAŃENICA, *f.* ona koja je hrañena, othrañena.

a. *žensko dijete što je od koga othrañeno*. — U *naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚das zuchtmaßchen, die ziehtochter‘, ‚puella educata in domo mea‘ s dodatkom *da se govori u vojvodstvu*). Bijah kod nega hrañenica. Đ. Daničić, prič. 8, 30. Takva djeca (siromašna što kogod uzme i othrani) zovu se ‚hrañenik‘ i ‚hrañenica‘. V. Bogišić, zborn. 314. Hrañenica ‚pflęgetochter‘. Jur. pol. terminol. 355. ‚ziehochter‘. 658.

b. *uovljena krmaća*. — *Od xviii vijeka*. Ako sviño hrañenice neće sladko jisti. J. S. Reĳković 424. Mlekušće (na drugom mjestu nazimće) ispod hrañenice, oblo kao vaĳak. M. P. Šapćanin 1, 102.

HRAŃENIĆE, hraŃenićeta, *n. utovljeno prase*. — *U Vukovu rječniku*: t. j. prase ‚das mastschwein‘ ‚porcellus saginatus‘.

HRAŃENĀĀK, hraŃenika, *m. onaj koji je hraŃen, othraŃen*. — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing., i voc.*: hraŃeniće, hraŃenići. — *Od xviii vijeka (vidi kod b), a između rječnika u Stulićevu (‚alumnus‘) i u Vukovu (1. ‚zögling‘ ‚alumnus‘. 2. ‚das mastschwein‘ ‚porcus fertilis‘).*

a. *muško dijete što je od koga (ne od svojijeh roditelja) othraŃeno*. Iz Ribara Marko Batanović tužio svoga raŃenika kućevna Radovana Matića. Glasnik. 11, 1, 46. (1805). Takva djeca (siromašna što kogod uzme i othraŃi) zovu se ‚hraŃenik‘ i ‚hraŃenica‘. V. Bogišić, zborn. 314. HraŃenik ‚pflgekind‘ ‚allievo‘. B. Petranović, rućn. kniĝ. 3. HraŃenik ‚pflgesohn‘. Jur. pol. terminol. 388. ‚ziehsohn‘. 658.

b. *utovljena domaća životinja muška*. Oko kuće kokoše pobiju mlogo puta baš i hraŃenika. M. A. Reĳković, sat. F1b. Junci moji i hraŃenici poklani su. Vuk, mat. 22, 4. Dok potijju voli hraŃenici. Nar. pjes. juk. 225. naj češće o prascu (vidi u Vukovu rječniku).

HRAŃEŃE, *n. djelo kajijem se hrani*. — *Stariji su oblici hraŃenije i hraŃenje*. — *Između rječnika u Belinu (hraŃenje 461a. 516a. 743a), u Bjelostjencevu (kajkavski hraŃeŃe), u Jambrešićevu (hraŃeŃe), u Stulićevu (hraŃeŃe i hraŃeŃe), u Vukovu, u Danićićevu (hraŃenije ‚custodia; alumnus‘). a) su znaćenem kazaniem sprijedu*. Vrsacemь hraŃenijemь hrani svoje sr̃dce. Sava, sim. pam. šaf. 9. Od duhovnoga hraŃenija ko se daje v sakramentu sv. tēla. Narućn. 17a. HraŃenje telesno stoji v jideniju. 20a. Zać hraŃenija ovaj, rijesimo, biti nam će naša stoka. M. Vetranić 1, 235. O stvarima potrebnijem hraŃeŃu našega tijela. S. Rosa 77b. Da jim nije u hraŃeŃu buna. J. S. Reĳković 161. — *b) ono što je hraŃeno (dijete)*. S̃rinut̃ byst̃ s pr̃stola ota svojego hraŃenija. Okáz. pam. šaf. 80. Ota svojego hraŃenija postrada. Glasnik. 11, 159. Majci tužnoj hoće ugrabiti svoje hraŃenje. M. Vetranić 2, 413. Polines hraŃenje jes pogubil me milo. 2, 454. Sinko, ma kriposti, sinko, me hraŃenje! M. Držić 37.

HRAŃEŠ, *m. ime muško*. — *Prije našega vremena*. HraŃeš. S. Novaković, pom. 111. RaŃeš. 96.

HRAŃEVAC, HraŃevca, *m. selo u Bosni u okrugu sarajevskom*. Statist. bosn. 62.

HRAŃEVATI, hraŃujem, *impf. iterat. hraniti*. — *U dva pisca čakavca xv i xvii vijeka*. A Marija hraŃevase fse ove rići. Bernardin 9. luc. 2, 19. O carstvo turaćko, čemu se hraŃuješ? I. T. Mrnavić, osm. 89.

HRAŃIĆ, *m. prezime po ocu HraŃi*. — *HraŃići su bili sinovi HraŃe Vukovića: Sandaĳ (vidi), Vukac, Vuk; u starijem spomenicima pisaninu cirilovskijem slovima ne poznaje se, trebū li ćitati Ń ili n: mozebiti s toga kasnije pišu Sandaĳ prezime: HraŃić*. — *Između rječnika u Danićićevu (kod HraŃić)*. Kako su HraŃići milostē ody kraja isprosilī da sol̃ prodaju u Sutorini. Spom. srb. 1, 45. (1403). Knež Vlkasē HraŃić. . . Vojevoda Sandaĳ HraŃić. Mon. serb. 256. (1405). Sandaĳ HraŃić. Ğ. Palmotić 2, 519. Kad odstupi Sandaĳ HraŃić. J. KavaŃin 185a.

HRAPATI, hrapĳem i hrapam, *impf. vidi hropiti*. — *U naše vrijeme u sjevernijeh čakavaca,*

a između rječnika u Stulićevu (v. hropati). Vavek mi malo grlo hrapa. Nar. prip. mikul. 102.

1. HRĀPAV, *adj. asper, salebrosus, po kojemu suda ima što uzdignuto ili udubeno; suprotno gladak*. — *Može biti rijeć praslavenska (od osnove chorp), isporedi polj. chropawy*. — *U našem se jeziku javlja istom od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu (‚rauh, uneben‘ ‚asper‘). a) sa znaćenem kazaniem sprijeda*. Ojušti i baci gorŃu rapavu koru. Z. Orfelin, podr. 263. Uzmi hrapave metvice. 423. Hrapavi putovi neka budu glatki. Vuk, luk. 3, 5. Svom silom tresnuso o hrapave žile, što se oprećile po uskome putu. M. P. Šapćaniu 1, 101. — *b) ritav, prihav*. — *samo u Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Grĳbu*. — *c) hrapava kōst, necrosis, Ńem. ‚knochenbrand‘, bolest na kosti s koje gñije*. — *na Braću*. V. Tomić.

2. HRĀPAV, *adj. raucus, o glasu (pa i o grlu i o ćeladetu u kojega je ovaki glas), kad s nazebli ili s koje druge bolesti ili mahane u grlu nije čist i jasan, nego oštār, neugodan, ĳubok*. — *Radi postaŃa isporedi hrapati, hropiti*. — *Od xv vijeka, a između rječnika u Danićićevu (hrapavь ‚raucus‘). StefaŃ narećemь byst̃ Uroš, i s̃ jest̃ hrapavyj kraĳ*. Glasnik. 42, 257. (xv vijek). Hrapavyj kraĳ. Okáz. pam. šaf. 51. 60. 69. 70. Glasnik. 10, 264.

HRĀPAVAC, hrĀpavca, *m. a) hrapav kamen*. Vidi ga uz oni hrapavac. S. ĳubiša, prip. 153. — *b) vrsta ĳlive*. Hrapavac, polj. chropawiec (Dolichos), kapuzinerpizl, Boletus scaber Fr. (Janda). B. Šulek, im. 109

HRĀPE, hrĀpā, *f. pl. nejednakosti (guke i jame) po čemu s ćega je ovo hrapavo*. — *vidi 1. hrapav*. — *U Vukovu rječniku*: ‚unebenheiten‘ ‚asperitas‘.

HRĀPĳAV, *adj. vidi 2. hrapav*. — *U naše vrijeme*. Iznutra se zaćuje krupan hrapĳav glas. Nar. prip. bos. 1, 38.

HRAPĳEŃE, *n. u Stulićevu rječniku*: ‚arctus somnus‘. — *Uprav je verbalni supstantiv od hrapĳeti*. — *nepouzđano*.

HRAPĳETI, hrapim (?), *impf. u Stulićevu rječniku*: hrapĳeti, hrapĳem (!) ‚arctē dormire‘ s dodatkom da je uzeto iz brevijara. — *Ako je pouzđana rijeć, ista je što i hrapati, hropiti*.

1. HRĀPOŃA, *m. u kojega je hrapava koža*. — *U Vukovu rječniku*: ‚der eine rauhe haut hat‘ ‚asper‘.

2. HRAPONĀ, *f. ime kravi*. F. Kurelac, dom. ži. 24.

HRĀSLIV (hrāsĳiv), *adj. vidi krastav*. — *U naše vrijeme u Istri*. Hrāsĳiv ‚crustosus‘. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 2, 29. Hrastĳiv ‚crustosus‘. 33.

1. HRASNICA, *f. vidi kĳuna, ćakĳa (pod b)), kuka*. — *Od xviii vijeka*. S kopĳa iduć na ostane, s zlatna stolca na trupire, al' s kolnika na poljane, s svijetlih poma na hrasnice. J. KavaŃin 382a. Gdje su u tutaŃ motike i hrasnice svoje derali. V. Bogišić, zborn. 403. Hrasnica, Ńem. kramp. na Rĳeci. F. Pilepić.

2. HRASNICA, *f. ime mjestima u Bosni. a) selo u okrugu travnićkom*. Hrasnica. Statist. bosn. 182. — *b) selo i općina u okrugu sarajevskom*. Hrasnica. 8.

HRASNO, *n. ime mjestima*. — *Vaĳa ĳu postaje od hrast, i da je t ispalo između s i n*. — *Između rječnika u Danićićevu (vidi kod c)*. a) selo i općinu u Bosni u okrugu DoŃe Tuzle.

Statist. bosn. 122. — *b*) Hrasno dođe i gorije, *dra sela u Hercegovini u okrugu mostarskom*. 252. — *c*) *seoce blizu Stona*. Schem. zag. 1876. 36. — *u spomeniku xv vijeka ima*: Dokolē smn na Hrasné. Spom. sr. 1, 135. (1416). *Daničić u rječniku o ovom mjestu kaže*: mjesto blizu Dubrovnika. biće sadašnje Hrasno kod Stona; *to je po svoj prilici, premda bi mogla biti riječ i o Hrasnu u Hercegovini*.

HRASNO BRDO, *n. u Daničićevu rječniku*: Hrasno brdo, meda je selu 'Kupčelniku' išla, podi. Hrasno brdo' (Glasnik. 15, 287 god. 1348?).

HRASOVOJ, *vidi krasovoj*.

HRĀST, hrāsta, *m.* Quercus robur L., *vrsta drveta što rađa želud.* — *isporedi* dub, a, i srč. — *Akc. kako je u gen. sing. tako je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i voc.*: hrāste, hrāsti (ali hrāstovi). — *Negda je bilo između h i r v koje je u našem jeziku ispalo, te je s oblikom chvorst, i s drugim značenjima riječ prastavenska, isporodi stlost.* hvrast, sarmentum, dumetum, rus. хворостъ, suho pruće, grañe, češ. chrast, gesträuch, reisig, waldbaub, polj. chróst, gesträuche, reisig, chrost, gerassel, geräusch, gepressel, chwarszczoć, chwarszac, knarren, rasseln. Miklošič misli da je pro značenje treska, šum i da osnova chvorst postaje ojačanjem od nepotrdene chverst (što bi mogla biti onomatopeja); od ova značenja moglo je postati drugo: suho pruće, grañe, pa i grm (isporedi šum, šuma i šušanj, sušnoti). *k tome treba dodati da po južnijem stranama dub (quercus) često raste kao grm.* — *Od xiv vijeka, i u svijem rječnicima*: u Vrančićevu 119; u Mikajinu: hrast, dub, cernus; u Belinu quercus 600b; cernus 186b; u Bjelostjencu: quercus; u Jambričevu: quercus; u Voltigijinu: cerno, eicho; u Stuličevu: cernus, quercus; u Vukovu: die eicho, quercus, cf. srč; u Daničićevu: hrast, quercus. a) *nopće*. Hrastu. Glasnik. 13, 370. (1836—1846). Na veliki hrast. Sr. letop. 1847. 4, 54. Na kristonošim hrastu. 4, 53. (1381). Na hrastu... Na 2 hrasta... Mon. serb. 264. (1389—1405). Nije jelo ni bora, hrasta ni jasena. M. Vetranić I, 4. Jak sijeći hras rasiku. D. Zlatarić 3b. O klisarac strme ļuti gledaš visjet divje hraste. I. Gundulić 218. Radi jasen, brijes široki, i hras davni tu se ustara. 402. Absolon obišen o jednom rastu. M. Radnić 356a. Zoblu žijer pod rastom. S. Margitić, ispod 112. Za jedan rast uzimao je po cekim. Starine. 12, 35. (1712). Kada s' cedar i hrast trese, vez i sita razstire se. J. Kavanin 263b. Hras ki krmi vrh od gore. I. Dordić, uzl. 17. Kakono i Absolon, komu gizdavi perčin služi za ličinu, kojom se obisi o rastu. F. Lastrić, ned. 328. A križ ovi biše od rasta vas zelena. P. Knežević, muk. 37. Dode pod jedan dub od hrasta. Đ. Bašić 14. Kad hrast tvrdi vatrom gori. V. Došen 89b. Gdi se iz rasta izvijaju stršoni. M. A. Rejković, sat. G3b. Pod rast koji u debelom ladu. 114. Supaj rast govori. sabr. 47. S hrastovima bje pleći uvitima. N. Marci 82. Ovdí ceri vioda, rasti, brize, bukve, potajmi lug. M. Katančić 12. Na jedan put se rast ne posijeće. Nar. posl. vuk. 186. Nas dvoje tužno, na lik obezgrahena hrasta. S. Ćubića, prip. 199. Tok muha je goña iz obliaka od junačkog do junačkog hrasta. Osvetu. 2, 175. Hras u rukopisu xvi vijeka), hrast, eslav. hrastu, rus. хвостіе (Arbutus unedo), češ. chrast (Quercus negilops), quercus (u starom rukopisu, Jambričev, Stulić, Bjelostjencu), Quercus robur L. (Vuk, Vodopić), v. rast. B. Sulek,

im. 109. Rast, 1. Quercus L.; 2. Quercus robur L. (Sablar, i u rukopisu xvii vijeka), v. hrast. 324. — i s pridjevima za neke osobite vrste. Hrast brdñak, Quercus sessiliflora L. (u križevačkoj okolini). B. Sulek, im. 110. Hrast crni, traubeneiche (Sladović), Quercus sessiliflora Sm. 110. Hrast lužni, Quercus pedunculata Ehrh. (u križevačkoj okolini). 110. — *b*) ime mjestima, aa) nekakvo mjesto što se pomiñe xv vijeka. Prodah im jednu zemlju ka je pri Hrasti na poludnik: toj zemji jest kotar ot potoka gori v Hrast. Mon. croat. 57. (1433). — bb) mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom. Livada na Rastu. Sr. nov. 1868. 256. cc) mjesto u Srbiji u okrugu užičkom. Zemlja kod Rasta. 1861. 177. — dd) Hrast Orehovic, seoce blizu Trstau. Schem. segu. 1871. 65.

HRĀSTA, *f.* *vidi* krasta. — *U naše vrijeme u Istri*. Hrasta, crusta, scabies. D. Nemanić, cak. kroat. stud. 1, 19.

HRĀSTAC, hrāsca, *dem.* hrast. — *Samo u Stuličevu rječniku*.

HRĀSTAK, hrāska, *m.* *vidi* hrastac. — *Samo u Stuličevu rječniku* (hrastak, hrastka).

HRASTAN, hrasna, *adj.* koji pripada hrastu, hrastovima, koji je načinen od hrastovine. — *t između s i n ne čuje se, ali se nalazi pisano.* — *U jednoga pisca xvii vijeka, u između rječnika u Stuličevu (cernus, cerninus)*. Koña hrastna nek ugradi. I. Zanotti, en. 15. Hrasnu gredu razcipa. 32.

HRĀSTAV, *adj.* *vidi* krastav. — *isporedi* hrasta. — *U naše vrijeme u Istri*. Onde su divojki, sven je hrbat hrastav. Nar. pjes. istr. 2, 147.

HRĀSTAVAC, hrāstāvca, *m.* Betonica L., *nieka bilka, crna bukrica, rani list.* — *isporedi* hrasta. Hrastavac, češ. chrastavec (Scabiosa), Betonica L. (u Istri). B. Sulek, im. 110.

HRĀSTEL, *m.* Helminthia echinoides Grtn., *nieka bilka.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku, u između rječnika u Vukovu*: rasteļ bez značenja s dodatkom da se govori u Dubrovniku. Hrasteļ, češ. chrastěl (Hura), Helminthia echinoides Grtn. (Vodopić). B. Sulek, im. 110.

HRASTENICA, *f.* seoce u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj. Razdijel. hrv. 55.

HRASTI, *m. pl.* nekakvo selo. — *Prije našega vremena*. S. Novakovic, pom. 150.

HRASTIČEVO, *n.* selo i općina u Bosni u okrugu travničkom. Statist. bosn. 184.

1. HRĀSTIĆ, *m. dem.* hrast. — *Od xiv vijeka, u između rječnika u Jambričevu (quercula), u Stuličevu (uz hrastěac), u Vukovu (rastić), u Daničićevu (hrastić)*. 2 hrastića. Mon. serb. 267. (1389—1405). Sikući mlade rastiće. M. A. Rejković, sat. G1a. Ki sto s manum rashi kot mladi hrastići. Jacke. 120. Kosači behu posedali pod rastića da kaju kose. M. Đ. Milićević, zim. več. 312.

2. HRĀSTIĆ, *m. prezime.* — *xv vijeka*. Hrastića Kovaca. Mon. croat. 140. (1490).

HRĀSTIČAK, hrastička, *m. dem.* hrastić. — *U naše vrijeme u Lici*. V. Arsenijević.

HRĀSTIČ, hrastika, *m.* hrastova šuma. — *Akc. kako je u gen. sing. tako je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i voc.*: hrāstič, hrāstiči. — *U naše vrijeme u Lici* (V. Arsenijević), u između rječnika u Stuličevu (quercetum).

HRASTILNICA, *f.* ime selima u Hrvatskoj. a) u županiji zagrebačkoj. Razdijel. hrv. 82. — *b*) u županiji bjelovarsko-križevačkoj. 114. — *Jedno*

se od onijeh pomiñe xv; rijeka (kao prezime). Židan de Hrastilnica. Mon. croat. 252. (1552).

HRASTIN, *m. ñekakvo selo.* — *Prije našega vremena.* Hrastin. S. Novaković, pom. 150.

HRASTINA, *f. vidi hrastik.* — *U Bjelostjenčevu rječniku* (,queretum'), u *Jambrešićevu* (,queretum'), u *Stuličevu* (uz hrastik). — *Orako se zovu i dva sela u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdijel. hrv. 81. 88.

HRASTIŠTA, *n. pl. (?) ime ñekakvu mjestu.* — *Prije našega vremena.* Hraštišta. S. Novaković, pom. 150.

HRASTOČAK, *m. prezime.* — *xv vijeka.* Antol Hraštoćak. Mon. croat. 96. (1465).

HRASTOKI, *m. pl. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdijel. hrv. 70.

1. HRÁSTOV, *adj. koji pripada hrastu, hrastima.* — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikašinu* (hrastov, od hrasta ,cerreus, cerrinus'), u *Belinu* (,quernus' 600b; ,cerreus' 186b), u *Bjelostjenčevu* (,quercinus'; hrastova kora ,suber'), u *Jambrešićevu* (,quercus'), u *Voltiđijinu* (,cerreo, di cerro', ,eichen'), u *Stuličevu* (v. hrastan), u *Vukovu* (rastov ,eichen', ,quercus'). Pri trupu hrastovu. M. Vetranić 2, 120. Sohe hrastove. M. Držić 34. Da usijeku hrastovu tojagu. 115. Stahu noćnijeh sred pokoja kućarice opletene od hrastovijeh tancijeh hvoja. I. Gundulić 289. Meko sedlo ne sedla me, neg hrastovi samar. J. Kavanić 417a. Za granu hrastovu. I. Dordić, salt. 208. Dobiti će sanduk od rastovih dasaka. M. A. Rejković, sabr. 67. Eno ti moje selo za onom rastovom šumom. D. Obradović, basn. 262. Bere biće tuj hrastove. N. Marči 84. Namesti parče rastove daske. Z. Orfelin, podr. 133. Uzmi rastovo drvo. 214. Rastov vršak u resu se dili. J. S. Rejković 118. Tri drveta od rastova đuba. Nar. pjes. petr. 1, 35. Gladak kao rastova kora. Nar. posl. vuk. 41. Krom onoga koji gromom kreće, ter udari u hrastove grane. Osvetu. 1, 20. A to kletu odijelo da ga nadreš na hrastovo koje. 2, 51.

2. HRASTOV, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Schem. zagr. 1875. 207.

1. HRÁSTOVAC, hrástovca, *m. hrastov kolac ili štap.* — *Akc. kaki je u gen. sing. tuki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing. i gen. pl. hrastovácá.* — *U Vukovu rječniku.*

2. HRÁSTOVAC, hrástovca, *m. ime mjestima.* a) *naseobina u Slavoniji u županiji požeškoj.* Razdijel. hrv. 123. — b) *Hrastovac gornji i doñi, dva sela u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* 77. 78. — c) *(kajkački) Hrastovec, selo u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* 99. — d) *mjesto u Hrvatskoj u protopreviteratu budačkom (u županiji modruško-riječkoj).* Sem. prav. 1878. 73. — e) *pomiñe se prije našega vremena selo s ovijem imenom.* Hrastovacs. S. Novaković, pom. 150.

HRÁSTOVAČA, *f. a) hrastova batina.* — b) *lada zgrađena od hrastovine.* — c) *brdo u Velebitu.* — *U Vukovu rječniku:* rastovača: 1. ,ein eichenstock', baculus quercinus'. 2. lada ,ein schiff von eichenholz', navis e ligno querno'. 3. brdo u Velebitu ,name eines berges', nomen montis'.

HRASTOVAST, *adj. gdje ima mnogo hrastova.* — *U Stuličevu rječniku:* ,cerris abundans'. — *nepouzđano.*

HRASTOVAV, *adj. vidi hrastovast.* — *U Stuličevu rječniku.* — *sasma nepouzđano.*

HRASTOVCI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 176.

HRASTOVICA, *f. ime mjestima.* a) u *Daničičevu rječniku:* selo koje je kraj Stefan Dečanski dao Dečanima; ,Hrastovica' (Mon. serb. 93. god. 1330). ,u Hrastovici' (97). zaseoci su joj bili ,Prilèpi' i ,Prèkyj Lug', a međa im je išla ,u Suhodolu'. *vidi i* Deč. hris. 11. 12. 60. 78. 79. — b) *dra sela u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdijel. hrv. 72. 79. — *koje se od ovijeh pomiñe već od xiii vijeka.* ,Terra nostra Hrastovycha'. Mon. ep. zagr. ikalč. 1, 166. (1272). Turci uzeše Hrastovicu. P. Vitezović, kron. 173. *vidi i* hrastovički, b). — c) *ñiva ne daleko od Elata na Korčuli.* Slovinac. 1882. 188.

HRASTOVIČKI, *adj. koji pripada Hrastovici'* a) *vidi Hrastovica, a).* Prilèpi, zasebku hrastovički. Deč. hris. 12. Prèki lug zasebku hrastovički. 12. 80. — b) *vidi Hrastovica, b).* Porcolab grada hrastovičkoga. Mon. croat. 252. (1552).

HRÁSTOVINA, *f. hrastovo drvo.* — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu* (hrastovina, drvo od hrasta ,lignum cerrinum') gdje naj prije dolazi, u *Belinu* (,quernum lignum' 600b; ,lignum cerrinum' 186b), u *Stuličevu* (,lignum cerreum'), u *Vukovu* (rastovina ,eichenholz', ,lignum quercinum'). a) *sa značenem sprijeda kazanjem.* Uzme čovik jedan klinac gvozden te zatuče nekoliko u rastovinu. F. Lastrić, ned. 121. U vosku bi, ali u rastovini ne. D. Rapić 350. A treći je suhe hrastovine. Nar. pjes. juk. 433. Štap ot rastovine napravljen. P. Bolić, vinodj. 2, 339. — b) *hrastovo lišće.* Goni ji u brdo ter jim davaj dubovinu oli rastovinu. I. Vladimirović 45. — c) *sam hrast.* Pod gusto dubje zapletene hrastovine. B. Zuzeri 52. Hrastovina, bukovina, cerovina debelo narastu. I. Jablanci 179. Gdi vaļa hrastovinu saditi. 195. Hrastovina, quercia (u rukopisu xvii vijeka), Quercus robur L. B. Šulek, im. 110. Hrastovina tvrda, Quercus pubescens Willd. (Sablar, u Primorju). 110.

HRÁSTOVIŠTE, *n. vidi hrastik.* — *U Mikašinu rječniku:* hrastovište, mjesto puno hrasta ,cerretum'; u *Belinu:* ,sylva cerrina' 186b; u *Stuličevu:* ,locus cerris abundans' (iz Mikašina).

HRASTOVIŠTVO, *n. vidi hrastovište.* — *U Stuličevu rječniku.* — *sasma nepouzđano.*

HRASTOVKA, *f. žuta gljiva tanke stablike, raste po hrascu (u Zagorju).* B. Šulek, im. 110.

HRASTOVĽAN, *m. selo u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdijel. hrv. 97.

HRASTOVSKI, *m. prezime.* — *xvi i xvii vijeka.* Miklouš Hrastovski. Mon. croat. 304. (1597). Mikula Hrastovski. Arkiv. 2, 317. (1613).

HRASTOVSKO, *n. selo u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdijel. hrv. 97.

HRAŠĆAC, hrašćaca, *m. vidi hrašćić.* — *U Stuličevu rječniku:* hrašćeac, hrašćeaca ,parva cerrus'. — *slabo pouzđano.*

HRAŠĆIĆ, *m. dem. hrastac ili hrastak.* — *Samo u Stuličevu rječniku:* hrašćić uz hrašćeac.

HRAŠĆA, *f. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj u općini petrovincskoj.* Schem. zagr. 1875. 91. — *na drugom je mjestu pisano Hrašće.* Razdijel. hrv. 70.

HRAŠĆAN, *m. ime drjema selima u Medumurju.* Schem. zagr. 1875. 138. 141.

HRAŠĆANI, *m. pl. vidi kod Hraštani.*

HRAŠĆE, *n. coll. hrast.* — *Stariji je oblik hrastje.* — *Od xvi vijeka.* a) *uopće.* Od hrastja najдох zelencu gizđavu. M. Vetranić 2, 142. I dubje, hrastje i cerje, drinovje, jelje i borje. P.

Zoranić 42b. — *b) ovako se zove šest sela u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdijel. hrv. 67. 68. 70 (*deca puta*). 74. 86. *vidi i Hrašća. Jedno se od njih pomije već xvi vijeka.* Benko Galović is Hraštja. Mon. croat. 237. (1535).

HRAŠĆEVIĆI, *m. pl. mjesto u Hrvatskoj.* — *U latinskom spomeniku xv vijeka.* „In villa Hraščewychy“. Mon. croat. 171. (1500).

HRAŠĆINA, *f. selo u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdijel. hrv. 104.

HRAŠTAK, *m. nekako mjesto.* — *Prije našega vremena.* Hraštak. S. Novaković, pom. 150.

HRAŠTANI, *m. pl. u Daničićevu rječniku:* selo blizu Prizrena: selima Slamodraži, Dobrođanima, Nepobitšima, Momuši i Bijelozj Crkvi išla je međa „otk. Hraštani“ (Mon. serb. 87 god. 1327). car ga je Stefan dao crkvi arhanđelovoj u Prizrenu: „selo Hraštani“ (Glasnik. 15. 277 god. 1348?). „s Hraštani“ je išla međa selu Vojincu iste crkve (277). „otk. Hraštani“ je išla međa selu Pečanima iste crkve (277). — Drugo će biti selo u Pologu kod „Htětova“, s čim je „s Hraštani“ išla međa selu Seleu u Pologu, koje car Stefan dade crkvi arhanđelovoj u Prizrenu (304). a to bih rekao da je isto mjesto pod kojim je „pod Hraštany“ imao vinograd manastir Treskavac, i za koje se takođe kaže da je „v. Polozé“ a za čim se pomije i „Htětovo“ (Glasnik. 11. 135 god. 1336—1346). i to bi bilo blizu Prilipa. cf. „hraštanskyj“. — Selo koje je Juraj Vojisalić vojvoda Dohih Krajeva vratio braći Jurjevićima: „Hraštane“ (Mon. serb. 378 god. 1434). to će biti sadašnje selo blizu Imoskoga koje pišu „Raschiane“. Schem. d. spalato e mac. 1862. 18 (Rašćane. Repert. dalm. 1872. 14). — Kraj neki u sadašnjoj Srbiji: car je Lazar dao Ravanici „selo Črni-lovce“ u Hraštani“ (Sr. let. 1847. 4. 54 god. 1381). carica je Milica dala Hilandaru tri zaseoka u Hraštani“ s crkvom u Ibru (Mon. serb. 568 god. 1403—1405). ovima nema za nominativ potvrde.

HRAŠTANSKI, *adj. koji pripada Hraštanima* — *U Daničićevu rječniku:* „hraštanskyj“, *tor* „Hraštani“: selu je Studenčanima crkve arhanđelove u Prizrenu išla međa „do međe hraštanske“ (t. j. onih Hraštana kod Prizrena) (Glasnik. 15. 277 god. 1348?). — manastir je Treskavac imao zemlje „do puti galičkoga i do puti hraštanskoga“ (Glasnik. 13. 375; 11. 131. 132 god. 1336—1346). a to je mjesto Hraštana blizu Prilipa, jer su ondje Galičani.

HRB, *m. neka biljka, kući rep.* — *U Šulekovu imeniku.* Hrb, rus. паучина, Achillea millefolium L. (Sabljak). B. Šulek, im. 110

1. HRBA, *f. vidi rpa.* — *Samo u Vrančićevu rječniku* („harba“, „strues“).

2. HRBA, *f. ukodi se na nekoliko mjesta, ali svud treba jamačno čitati harba.* Njeki u ruci hrba nosi, kojpo viito njeki ima. I. Gundulić 407. Kijovski puci hrbe i štito nose u ruci. 440. Hrba Melmeta, a Duraka zgodi puška. 524. Prače, hrbe, strijele, luci. G. Palmotić I, 57.

HRBAT, hrpta i hrbata, *m. dorsum, stražnja strana ljudskoga i životinškoga tijela između ramena i ni.e.* isporodi leđa. — *a- stoji mj. uglažneta b, te može ostati u svijem padežima, ili ispasti a srma, osim nom. i acc. sing. i gen. pl. hrbatá: omu b ispred t mijenja se na p, ali se nalazi pisano.* — *Riječ je praslavenska* (chrbata), isporodi stslor. hrbaty i hribaty, rus. хребет, čes. chrbet i hrbet, polj. chrzybiet i grzbiet. — *U svijem je rječnicima: u Vrančićevu*, tergum⁴: *u Mikalínu:* hrbat, leđa, dorsum, tergum⁴; *u Belinu:* hrbat, hrbata, dorsum⁴ 279^a; „spina dorsí“ 653^a; *u Bjelostjenčevu:* (kajkavski) 1. hrbet, hrbat, dorsum, tergum⁴; 2. hrbet med lopaticami „interscalpium“; *u Jambrešičevu:* hrbet „dorsum“; *u Voličijinu:* hrbat, hrbata „schiena, dosso“, „rücken“; *u Stuličevu:* hrbat, hrbata „dorsum, tergum“; *u Vukovu: gen. hrpta* (hrbata), „der rücken“ „dorsum“; *u Daničićevu* (hrbety, dorsum⁴). *a) u pravom smislu.* Udari kopijemá po srédě ledvij vř hrbety i v. desnuju myřeu. Glasnik. 11, 91. (xiv vijek). Otvrže za hrbat tvoj vse grihe moje. Naručn. 52^a. Hrbat nih vaula pregljbi. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 15. pzd. rom. 11, 10. Uzet s mjerom stvari ove: od jazavac vitno rebro, i od hrta lijeve desni, od komarca hrbat desni. M. Pelegrinović 199. I na hrbat položivši u grad unese ga. F. Glavinić, cvit. 9^b. Niz zid doli niki na vrat, niki na hrbat bubmulu doli. 275^a. Izdželao si bat za svoj hrbat. (D). Poslov. danić. 35. Uzeo je tud bat na svoj hrbat. (Z). 148. I na negov beli hrbat jaram obisiti. Jačke. 139. Leh mi kladite lonac na hrbat. Nar. prip. mikul. 15. — *a- ostaje u svijem padežima.* Na hrbatu momu kovaše grišnici. M. Alberti 83. I obraća čim hrbate, ko da nijesu vrsti svoje. J. Kavačin 54^a. Obrnem hrbate krajeva. S. Rosa 13^b. A uvati popa Golovića, te mu odbij od rbata meso. Nar. pjes. vuk. 4, 492. Trista bata (štapa) po tudemu hrbatu ne boli nijedan. Trista štapa po tudemu hrbatu ne čuju se. Nar. posl. vuk. 320. Pop magareu na hrbatu. S. Ľubiša, prip. 244. — *a- ispada.* Za krajevima plećma i za svakoga gospodina hrbtom. Mon. croat. 245. (1544). Na hrptu gospodinovu. Michelangelo. 49. Čisti dakle pete, al' će druga biti, za malo kudija po hrbtu letiti. M. Kuhačević 104. Neki stiza za rep liju krivu, ter joj dere s hrpta kožu živu. Osvećen. 4, 25. — *b) u prenesenom smislu, o brđima.* Više crvene stěne hrbatom. Glasnik. 24, 257. (1381). Na Ošelu Rptu. Stat. pol. ark. 5, 313. (1665). *vidi* Koziji Hrbat.

HRBATAN, hrbatna, *adj. koji pripada hrbatu.* — *U Stuličevu rječniku:* „quod ad dorsum attinet“. — *slabo pouzdano.* — *U istom rječniku imu i ale.* hrbatno „instar dorsí“ (s dodatkom da je riječ ruska).

HRBATAST, *adj. u koga je hrbat.* — *Samo u Stuličevu rječniku:* „che à il dorso“, „dorsualis“.

HRBATAŠKI, *adj. u Stuličevu rječniku:* v. hrbatan. — *nepouzđano.*

HRBEŠA, *f. ime kozi.*

HRBINE, *f. pl. planina u Bosni.* F. Jukić, zemj. 28.

HRBLIĆ, *m. prezime.* — *xvi vijeka.* Šimun hrblić. Mon. croat. 184. (1503).

HRBLJAST, *adj. vidi* 1. hrapav. — *U Stuličevu rječniku:* „scaber, scabrosus, asper, salebrosus etc.“ — *nepouzđano.*

HRBLJAV, *adj. vidi* hrbļast. — *U Stuličevu rječniku* — *nepouzđano.*

HRBLJAVIŠTE, *n. hrbļavo mjesto.* — *U Stuličevu rječniku:* „salebrae“. — *nepouzđano.*

HRBLJAVIŠTVO, *n. vidi* hrbļavište. — *U Stuličevu rječniku.* — *susma nepouzđano.*

HRBLJAVOST, *f. osobina onoga što je hrbļavo.* — *U Stuličevu rječniku:* „scabrum, scabritia, salebrositas“. — *nepouzđano.*

HRBLJAVSTVO, *n. vidi* hrbļavost. — *U Stuličevu rječniku.* — *nepouzđano.*

HRBOČANI, *m. pl. u Daničićevu rječniku:*

„Hrbočani“, selo koje je kraj bosanski Tomaš dao sinovima vojvode Ivaniša Dragišića s gradom Ključem i s mnogim drugim selima (Mon. serb. 439 god. 1446).

HRBUT, *m.* Centaurea solstitialis L., *neka biljka, žuta sjekavica*. — *isporedi* hrbuta, hrbutina, harbuda. Hrbut, hrbuta (harbuda), čes. charba, charpa, chrpa, pol. chaber, chabrek (Centaurea cyanus), rus. хрѣбѣтъ, хрѣбѣтъ (Carduus crispus), rus. хѣбрь, хѣбрь (Phleum). Centaurea solstitialis L. (u Zagorju). B. Šulek, im. 110.

HRBUTA, *f.* *vidi* hrbut.

HRBŪTINA, *f.* *vidi* hrbut. — *U naše vrijeme u Istri.* (S čakavskim akcentom) hrbutina, herba quaedam. D. Nemanić, čak. kroat. stud. I, 59.

HRČEG, *m.* *vidi* herceg. — *U nekijeh pisaca čakavaca xvi vijeka.* Atila ugarski hrceg vnide va vlašku zemlju. Š. Kožičić 12^a. Sa Otonom vrelgom od Saksonije. 53^b. Visokorojenomu hrcegu i gospodinu Krštoforu hrcegu Birtember-skomu. Postila. 1^a. I o ņem jesu bili jedni vlastele, da mnogi od ņih jesu tako i toliko kako jedan hrceg mogući bili. Anton Dalm., ap. 23.

HRCEGOVIĆ, *m.* *prezime, vidi* Hercegović. — *Na jednom mjestu xvii vijeka.* Grgur Hrcegović. Stat. pol. ark. 5, 312. (1662).

HRČ, *m.* vrsta gljive, *vidi* 2. hrčak. — *U Šulekovu rječniku.* Hrč, vrst gljive (u Zagrebu), v. hrčak. B. Šulek, im. 110.

1. HRČAK, hrčka, *m.* Cricetus frumentarius, *životinja slična mišu u stahoru*. — *a- ostaje samo u nom. i acc. sing., i u gen. pl.* — *Akc. se mi-jeňa u voc.:* hrčku, hrčci, *i u gen. pl.* hrčáká. — *Biće stara riječ, isporedi stovač.* chrček. — *Postaje po svoj prilici od korijena glagola hrkati (prezimljue spavajući).* — *Između rječnika u Vukovu:* rčak i hrčak (der hamster, mus cricetus). Hrčak, Cricetus frumentarius. J. Pančić, zoolog. 181. — *Biće ista riječ i prezime Rčak u narodnoj pjesmi našega vremena.* Rčak Peja zemlji pogledao. Nar. pjes. vuk. 3, 557. Onda dipi mladi Rčak Peja. 3, 558.

2. HRČAK, hrčka, *m.* neke vrste gljiva. — *U Šulekovu imeniku, a između rječnika u Bjelostjenčevu (kajkavski hrček ili hrčka, gljiva „spongiolus, digitellus“).* Hrčak (hrček) (Bjelostjenac), spongiolus, 1. Morehella esculenta Pers. (Sabjar); 2. Helvella Pers. (Janda). B. Šulek, im. 110. Hrčak divji, Helvella suspecta Krombh. (Sabjar). Hrčak gorski ili široki, Morehella escul. var. rotunda Fries (Sabjar). Hrčak poljski, Morehella esculenta var. conica Fries (Sabjar). 110.

HRČE, hrčeta, *n.* dem. hrt. — *Ispred nastavka čet ne čuje se t.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (ein junger windhund, „cattulus vertagi“). Ostalo je hrče u aharu. Nar. pjes. vuk. 2, 271. Viknu bane iz bijela grla nekakoga hrt Karamana, što je hrče na lov naučio; skoči hrče i odmah dotrča. 2, 285.

HRČITI, hrčim, *impf.* *vidi* hrkati. — *Samo u Voltigijinu rječniku:* „herčiti“ „roufare“ „schnarchen“.

HRČKA, *f.* *vidi* 2. hrčak. — *U Bjelostjenčevu rječniku kod hrček.*

HRČKO, *m.* *vidi* 2. hrčak. Hrčko (Sabjar), v. hrčak. B. Šulek, im. 110.

HRĐALO, *m.* *prezime (uprav koji hrda).* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

HRĐĀNE, *n.* djelo kojijem se hrda. — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

HRĐATI, hrđam, *impf.* *biti, lupati, tući (jako i s bukom).* — *pf.:* hrđnuti, hrđnuti. — *Akc. kaka je u inf. taki je u praes. 3 gl. hrđajū, u aor. hrđah (osim 2 i 3 sing.: hrđā), u ger. praes. hrđajūci, u ger. praet. hrđāvši, u part. praet. act. hrđao; u ostalijem je oblicima onaki kaka je u praes. 1 sing.* — *Biće onomatopeja.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* „Ne treba hrdat djecu“. „Ko ono hrda na vrata?“ P. Budmani.

HRĐELIĆ, *m.* *vidi* hrdejski.

HRĐEĽSKI, *adj.* *vidi* erdejski. — *U narodnoj pjesmi xviii vijeka, gdje ima i Hrdejić kao da je prezime.* Kakono sam učinio mlada bana Hrdejića hrdejskoga bana. Nar. pjes. bog. 98.

HRĐNUTI, hrđnēm, *pf.* hrdati. — *isporedi* hrnuti. — *U jednoga pisca Bošnjaka našega vremena.* Hrdnu ņeki o rudinu tvrdu. Osveta. 2, 139.

HRDOBRAD, *m.* ime nekijem biljkama. — *isporedi* hrdobrada. — *U Šulekovu imeniku.* Hrdobrad, Stipa pennata L. (Vodopić), v. rdobrad. B. Šulek, im. 110. Rdobrad, Lactuca scariola L. (Visiani). 326.

HRDOBRADA, *f.* *vidi* hrdobrad. Rdobrada, 1. Lactuca scariola L.; 2. Stipa pennata L. (Lambli); 3. Dactylis glomerata L. (Praunsperger, u Dalmaciji). B. Šulek, im. 327.

HRDOROGA, *f.* *psotka starome ženskome čeladetu.* — *Nejasna značenja (od hrdati i rog).* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (rdoroga „schimpfwort gegen ein bejahrtes weib“ „convicium in feminam“). Da bi mi dijete izbavio iz namjene i pritrune stare kobne hrdoroge. V. Vrčević, niz. 328. Da nam pomete trag od bezdušnih hrdoroga i krstašica. V. Bogišić, zborn. 561. *i u naše vrijeme u Dubrovniku* (hrdoroga). P. Budmani.

HREB, *m.* paņ, stablo, deblo. — *isporedi* hrev, hrek. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikaljinu (kod hrev), u Belinu* („caudex“ 747^a), *u Stuličevu* (v. hrek iz Mikaljina). Li hreb izgulili nismo iz dubine. I. T. Mrnavić, osm. 122. Ter mu (boru) podsičeni hreb slomi oholast. 167. Koliko se je naj dalečije otisnuo od hreba (u vodstru). Ant. Kadčić 424. Teško kući bez čoeaka a ogništu bez hreba! (U Boci). Nar. posl. vuk. 315.

HREBA, *m.* ili *f.* ime muško ili žensko? — *Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 111.

1. HREBATI, hrebam, *impf.* *o glasu što se čuje kad se iz suda toči što žitko.* — *Samo u Bjelostjenčevu rječniku:* hrebam „bilbo, bilbio“.

2. HREBATI, hrebam, *impf.* *vidi* vrebati. — *Samo u Voltigijinu rječniku:* „spiare, appostare, stare in agguato“ „lauern“.

HREBEĽAN, *m.* ime muško. — *xiv i xv vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (HrebeĽan). HrebeĽan Bogoslajić. Mon. serb. 243. (1399). Čelnik veliky HrebeĽan. 269. (1405). Kneza HrebeĽana Dabišica. 483. (1460). Po knezu HrebeĽanu Dabišiću. 505. (1466).

HREBEĽANOVIĆ, *m.* *prezime (po ocu HrebeĽanu).* — *xv vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (HrebeĽanović). Kneza Ivaniša HrebeĽanovića. Mon. serb. 368. (1432). Po knezu Ivanišu HrebeĽanoviću. 399. (1439).

HREBEĽAST, *adj.* *vidi* hrebeĽav. — *Samo u Stuličevu rječniku.*

HREBEĽAV, *adj.* pun hridi, kameņa, dirņi (o mjestu). — *U Belinu rječniku:* „alpestro e alpestre, significa aspro, rigido“ „silvestris“ 66^a; *u Voltigijinu:* v. hridan; *u Stuličevu:* v. hridan.

HREBER, *m. tijelo osakaćeno, bez uda.* — *U Stulićevu rječniku:* ‚busto‘ ‚truncus‘ s dodatkom da je uzeto iz brevijara i s primjerom: Hreber Dagonte jedin osta na mjesti svojem ‚Dagon solus truncus remanserat in loco suo‘. — *nepouzđano.*

HREBETAŃE, *n. djelo kojijem se hrebeće.* — *U Bjelostjenćevu rječniku:* ‚dissonnare, impf. dissonare, kad dva glasa ili više glasova ne slažu se kao što treba kod pjevaŃa ili sviraŃa. — *U Bjelostjenćevu rječniku:* ‚absono, dissono, male sono, non recte sono‘; *u Voltijćinu:* ‚dissuonare, stonare‘ ‚übellauten, entstimmen‘; *u Stulićevu:* ‚dissonare‘.

HREBETIIV, *adj. koji hrebeće.* — *U Bjelostjenćevu rječniku:* ‚absonus‘, *i u Stulićevu:* ‚dissonus‘.

HREBINAC, Hrebinca, *m. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj. (kajkavski) Hrebinec. Razdijel. hrv. 64.*

HREBINE, *f. pl. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj. Razdijel. hrv. 88.*

HREBLE, *n. coll. hreb.* — *U Belinu rječniku sa starijim oblikom hrebje ‚trunci arborum‘ 747^a. — S nešto drukćijim znaćenem u naše vrijeme u Spletu: hrebje, lozje. M. Pavlinović.*

HREĆAC, hrećca, *m. vidi hrečić.* — *U Stulićevu rječniku:* ‚parva stirps, caudex‘. — *nije dosta pouzdano.*

HREĆAK, hrećka, *m. dem. hreb.* — *U Vukovu rječniku:* hrećak, žilica u drveta ‚wurzelchen‘ ‚radicula‘ s dodatkom da se govori u Dubrovniku; *ali je ovo znaćenje sumŃivo, i mislim da u Dubrovniku hrećak znaći samo: mali hreb, vidi hrečić.*

HREĆAN, hrećna, *adj. koji pripada hreku; u kojemu su mnogi hrekovi.* — *U Belinu rječniku:* hrećni ‚pertinente a tronco‘ ‚candicalis‘ 747^a, *i u Stulićevu:* ‚stirpibus refertus‘. — *nije dosta pouzdano.*

HREĆAŃE, *n. djelo kojijem se hreće, vidi hrećati.*

HREĆATI, hrećem, *impf. kada čovjek što god pojede što je lošim ušlem začićeno, a iza toga ne pije vina, tad ga kasnije grlo gati, te si nastoji pomoći hrećaćem. na Rijeci. F. Pilepić. — isporedi hrakati.*

HREĆTINA, *f. augm. hrok.* — *U Stulićevu rječniku:* ‚informis truncus‘.

HREĆIĆ, *dem. hreb.* — *Akc. se mijena u gen. pl. hrećića.* — *U Belinu rječniku:* ‚parvus truncus‘ 747^a, *i u Stulićevu:* v. hrećac.

HREĆINA, *f. augm. hrok.* — *Akc. se mijena u gen. pl. hrećina.* — *U Belinu rječniku:* ‚ceppo d' albero senza frondi‘ ‚truncus‘ 185^a, *i u Stulićevu:* ‚magnus caudex‘.

HREĆINICA, *f. dem. hrećina.* — *Samo u Belinu rječniku:* ‚stirps‘ 708^b.

HREĆJE, *n. coll. hreb.* — *U jednoga pisca xvii vijeka, a između rječnika u Belinu (stirpium viš 705^b; ‚trunci arborum‘ 747^a) i u Stulićevu (stirpium copia‘). A u hrećju izgorjenu za sobom je svud ostavlja. P. Kanavlić, iv. 388.*

HREĐ, *n. vidi hrid.* — *U naše vrijeme u sjevernoj Dalmaciji. ‚Iz hreda istiće živa voda‘. M. Pavlinović.*

HREHORIĆ, *m. prezime.* — *xvi vijeka. Ive Hrehorić. Mon. croat. 277. (1576).*

HREK, *m. truncus, pač.* — *isporedi hreb, hrev. — Akc. se mijena u loc. sing. hreku, u gen. pl.*

hrekā, *u dat., instr., loc. pl. hrećima (i hrećima), i u svoj množini kad se umeće ov: hrekovi, hrećkōvā i hrekōvā, hrećkovima i hrekōvima, hrećkove.* — *Od xvii vijeka po južnijem krajevima, a između rječnika u Belinu (ceppo, zocco, tronco d' albero, che ha le frondi‘ ‚caudex‘; ‚ceppo d' albero senza frondi‘ ‚truncus‘ 185^a; ‚tronco, cioè il pedale dell' albero‘ ‚caudex‘ 747^a; ‚zocco, ceppo, parte del troncone d' albero‘ ‚resegmen caudicarium‘ 784^a), u Voltijćinu (tronco, zocco‘ ‚stamm, schaft‘), u Stulićevu (truncus, caudex, stipes, cipus‘), u Vukovu (stamm, strunk‘ ‚caudex, truncus‘ cf. stablo, deblo s dodatkom da se govori u Dubrovniku). a) u pravom smislu. Kad godijer sjedn (ptice) svrlu jednoga hreka ali ti duba. M. Orbin 45. Šaran stražnik od živina kojeh želudom gora žiri, na hreb jedan suh se biše slonio teško odviše. I. Gundulić 218. Jedan velik hreb neotesan čepati oštrom obšešara. 475. Vrh nesrećna hreka moći. G. Palmotić 2, 37. Jednom uz hreb duba staše, ter ovako popijevaše. A. Gledević 284^a. Nek mi bude cvjetat moći suh hreb pustoj u samoći. J. KavaŃin 237^b. Usjećen od hreka ‚zotico, rustico‘ ‚rusticus‘. A. d. Bella, rječn. 785^a. Drobnio zrno od gorušice može toliko uzrastiti da odobeli u hreb. A. d. Bella, razgov. 48. Cijepa hreb ili pač u sridi. 124. Neotesanijem hrekom dere. I. Đorđić, uzd. 85. Razkršila je stare hreke poluginile. B. Zuzeri 84. Posvoji upored mlade hvoje i stare hreke. 136. Sio je na jedan kami uz hreb duba. 404. Obire pupak pitome masline, stišćiva ga s divjijem hrekom. V. M. Gnčić 16. Dubak prinesen u meku zemlju čini se debji u svomu hreku. 187. Grane su dub, a stabar je hreb. (Z). Poslov. danić. 25. Vojka kraj svoga hreka (stabara) opada. (Z). 151. Lozini prut, da ne svelne, da ne usahne, trjebu je da sveudiljno sok uzprima od svoga hreka. I. M. Mattei 299. Dvije grane koje iz istoga hreka istječu. A. Kalić 248. Puhnu đed babi u rep, nadu se baba više no hreb. *odgonetljaj: mješina. Nar. zag. nov. 131. — b) čelade od kojega se narodilo pleme, ili samo pleme.* Hreb rodni ‚prosapia, stirpe, schiatta, o lignaggio‘ ‚stirps‘. A. d. Bella, rječn. 592^a. Bi sveti Benedik mladica iliti zagraŃak od rodnoga hreka iliti kuće Anicija. I. Đorđić, ben. 9. Hreb rodni iz koga izrasto je Jozef. S. Rosa 172^a. Nikla iz hreka Pocića. I. M. Mattei vi. Od toga hreka izašo si ti. A. Kalić 1.*

HREKAŃE, *n. djelo kojijem se hreće.* — *Na jednom mjestu xvi vijeka sa starijim oblikom hrekanje. Zbržito se od bluvanja ali od velika hrekanja. Narućen. 35^a.*

HREKATI, hrećem, *impf. vidi hrakati.* — *U Vrančićevu rječniku:* ‚screare‘. — *vidi i hrekaŃo.*

HREKOSLIĆAN, hrekoslićna, *adj. sličan hreku.* — *U Stulićevu rječniku:* ‚stipiti similis‘. — *nepouzđano.*

HREKOTINA, *f. hrakotina.* — *vidi hrekati.* — *Na jednom mjestu xvii vijeka. Hrekotinami poplivan. M. Alberti 408.*

HRELIĆ, *m. ime nekakvu mjestu.* — *Prije našega vremena s ć koje, ako je kratko, glasi u južnom gorovu kao e, a, ako je dugo, kao ije; i l ne zna se treba li čitati l. po tome bi moglo glasiti i Hrijelić, Hrijelić, Hrijelić. S. Novaković, pom. 150.*

HRELIĆI, *m. pl. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj. Razdijel. hrv. 68.*

HREĽA, *m. ime muško.* — *Od prvijeh vremena, a između rječnika u Vukovu (ReĽa) i u*

Daničičevu. HreĽa. Mon. serb. 12. (1222—1228). HreĽa Stěpkovičs... HreĽa Desavčičs. 34. (1249). HreĽa Radničs... HreĽa Hranidružičs. 45. (1254). Protosevasts HreĽa. 62. (1293—1302). Dědč imě HreĽa. Deč. hris. 26. 94. HreĽa jaki junak. P. Vitezovič, kron. 107. Ono ti je HreĽa Bošnanime. Nar. pjes. bog. 283. ReĽa Ohmučević (Homučevich). And. Kačič, razg. 181. Ako li si, sestro, naumila da ti uzmeš krilatoga junaka, uzmi sele, ReĽu Krilatoga, hajde š nime ka Jeŕi Pazaru. Nar. pjes. vuk. 237. Ja sam čula de pričaju Ľudi, da je ReĽa Pazarsko kopile. 239. — *u naše vrijeme, kao prezime* (ReĽa). P. Budmani.

HREĽAC, HreĽca, *m. prezime*. — *xvi vijeka*. Juraj HreĽac. Mon. croat. 284. (1581).

HREĽANOVIĆ, *m. prezime* (*uskočko u Seŕnu*). — *Od prije našega vremena*.

HREĽČIĆ, *m. prezime*. — *xvi vijeka*. Benka HreĽčiča. Mon. croat. 214. (1525).

HREĽEVO, *n. selo u Bosni u okrugu sarajevskom*. Statist. bosn. 8.

HREĽICA, *m. dem.* HreĽa. — *Između rječnika u Vukovu* (ReĽica) *s primjerom iz narodne pjesme*: A ReĽica, bosansko kopile.

1. HREĽIĆ, *m. prezime* (*po oeu HreĽi*) — *xiii i xiv vijeka*, *a između rječnika u Daničičevu* (HreĽičs). Mihlčens HreĽičs. Mon. serb. 45. (1254). Dragina HreĽičs. Deč. hris. 27. 101.

2. HREĽIĆ, *vidi* HreĽič.

1. HREĽIN, *adj. koji pripada HreĽi*. Pokraj Raške pod ReĽine dvore. Nar. pjes. vuk. 2, 228.

2. HREĽIN, *m. ime trima selima u Hrvatskoj u okrugu modruško-vrječkom*. HreĽin. Razdijel. hrv. 51. (*na drugom je mjestu pisano HreĽina*. Šem. prav. 1878. 76). HreĽin doŕi i gorŕi. 56. — *Jedno se pomiŕne od xv vijeka*. U gradu HreĽinu. Mon. croat. 52. (1423). Prit ti je va HreĽin. Nar. pjes. istr. 2, 147.

HREĽINA, *f. vidi* kod HreĽin.

HREĽINSKI, *adj. koji pripada HreĽinu*. — *xvi vijeka*. Na planinu HreĽjinsku. Mon. croat. 285. (1585).

HREĽKO, *m. ime muško*. — *vidi* HreĽa. — *xiii vijeka*, *a između rječnika u Daničičevu* (HreĽsko). HreĽko (HreĽko) Rastimiričs. Mon. serb. 34. (1249).

HREŦ, hrěna, *m.* Cochlearia armoracia L. *biljka u koje se korijen (što pali u ustima) utvrŕen jede s mesom i s kobasicom kao začina*. — *Ake. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima jednine* (možŕne nema), *osim nom. i acc. sing. i voc. sing.* hrěne. — *-e- stoji u južnom i u istočnom govoru mj. ŕeglašŕnoga č, a u zapadnom glasi hrŕn, hrŕina*. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslav. hrěna, rus. хрěна, čes. chřen, polj. chrzan, nepoznata postaja: lit. krėnas i srviens. krėn biće uzeto iz kojega slavenskoga jezika*. — *Između rječnika u Belinu* („nasturtium“ 506^a), *u Bjelostjencu* (1. hren, garbač, torman, nasturtium“. 2. hren divij „iberis, cardanum“. hren turski „draba“, *u Jambrošičevu* („nasturtium“, *u Voltiđijinu* („nasturzio, radica forte, dente di cavallo“, kren“, *u Stuličevu* („nasturtium“, *u Vukovu*: „der meerrettig“, Cochlearia armoracia Linn.“ *s dodatkom da se govori u Dubrovniku*; ren „der meerrettig“ („krainisch“ hren, „österreich. der kren“, armoracia Linn.“, cf. hren. Ľuti hrjen učini suziť nas M. Vetranić 1, 109. Tako mi hrena surovaog roda. Starine. 2, 312 (rukopis xviii vijeka). U njea zelena hrena. Z. Orfelin, podr. 116. U renu zaduben crvak. G. Peštalić 208. Dobro mu

je kao crvu u hrenu. Nar. posl. vuk. 61. Natrti kome hrena pod nos. (Naprkositi mu, Ľalutiti ga). 192. Hren (ren, kren, hreĽ), slav. hrěna, rus. хрěна, čes. chřen, polj. chrzan, luž. krjen, krin, litv. krėnas, (chrehen *u rukopisu xv vijeka*), rafanus agrestis, armoracia (*u starijem rukopisima*), Armoracia rusticana. B. Šulek, im. 111. Hrin (SabĽar), hriŕi (*u rukopisu xviii vijeka*), v. hren. 111. Ren, Armoracia rusticana (Lazić), v. hren. 111. Ren, Armoracia rusticana (Lazić), v. hren. 327. — *S ŕekijem pridjevima mijeŕna značeŕne*. Hren divji, iberide, Nasturtium officinale RBr. (SabĽar). 111. Ren divji, Nasturtium agreste (Danilo), Cardamine pratensis L. 328. Hren rogati, Alliaria officinalis Dec. (I. SabĽar). Hren turski, (Lepidium) draba L. (Bjelostjencac). 111. Ren vodeni, iberide, nasturzio (*u starijem rukopisu*), Nasturtium officinale RBr. 328.

HRENAK, hrenka, *m. uprav. dem.* hren, *ali ima drugo značeŕne*. Renak, Sium falcaria L. (*u starijem rukopisima*). B. Šulek, im. 328. Renak divji, (Lepidium) iberis Poll. (*u starijem rukopisima*). 328.

HRENICA, *f. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj*.

HRENİKA, *f. vidi* kod hren. Renika, (Lepidium) draba L. (*u starom rukopisu*). B. Šulek, im. 328.

HRENOVICA, *f. selo u Bosni u okrugu sarajevskom*. Statist. bosn. 44.

HREPAV, *adj. vidi* 2. hrapav. — *U naše vrijeme u Istri*. (S čakavskim akcentom) hrepav, hrepava, raucus. D. Nemanić, čakav. kroat. stud. 2, 33.

1. HREPĚT, *m. smijane u glas, vidi* hrepetati. — *Samo u Stuličevu rječniku*: „cachinnatio, cachinnus“.

2. HREPET, *f. vidi* 1. hrepet. — *Samo u Stuličevu rječniku*.

HREPĚTALAC, hrepětaoca, *m. čovjek koji hrepeće*. — *Samo u Stuličevu rječniku*: hrepetalac *i griješkom* hrepetaoc „cachinno“.

HREPĚTALICA, *f. žensko čelude koje hrepeće*. — *Samo u Stuličevu rječniku*: „quae cachinnatur“.

HREPETAN, hrepetna, *adj. koji pripada hrepetu, koji je s hrepetom*. — *U Stuličevu rječniku*: „cachinnosus“ *gdje ima i adv.* hrepetno „cum cachinnis“ — *nije dosta podučano*.

HREPĚTĀNE, *n. djelo kojijem se hrepeće*. — *U Stuličevu rječniku*.

HREPĚTATI, hrěpečĕm, *impf.* hinire, cachinnare, *jamačno riječ onomatopejska*. a) rzati. — *u rukopisu xv ili xvi vijeka*. Koŕn otmetaše jarosta, tiho hrepetaše (rzaše. Aleks. jag. star. 3, 229) kĕ ŕemu. Aleks. nov. 13. — b) *grohotom se smijati, hrepetati*. — *u Stuličevu rječniku*: hrepetati *i griješkom* hrepećati, *i hrepetati se* „cachinnare. cachinnari“; *i u naše vrijeme u Dubrovniku*. P. Budmani.

HREPĚTITI, hrepetim, *impf.* zar gamizati? (*o zmiji*). — *U rukopisu pisanom erkenijem jezikom xvi ili xvii vijeka*. (Jaspida) hrepetiti obohavajuŕti lože drugu drugu, *i puŕtajetĕ peni tĕj tomuj na gnezdo a tĕj tomuj, i paki nadĕ penami hrepetiti*. Physiol. nov. star. 11, 197.

HREPITI (?), HREPJETI (?), hrepim, *impf.* *na jednom mjestu xviii vijeka s nejasnijem značeŕnem* (zar hlepjeti?). Ki pod silu svoju mnogu u Carigrad stolovahu, *i odmetni vjeri i Bogu pod krut jaram sva držahu, na cesarsku kuća hrepeć, sine si izdav, bijuć i slopeć*. J. Kavaŕin 211^a. — *isporedi* hrijepiti.

HRESTALVSKA (?), *f.* *nekakvo mjesto na Krku.* — U spomeniku xiv vijeka. (Do zemlje Du)boki i (do Hrestalvski). Mon. croat. 3. (1321).

HRESTATI, hrestam, *impf. vidi* hrustati. — U Bjelostjencevu rječniku: v. hrustati; u Volti-gijinu: v. hrustati; u Stulićevu: v. hrustati (iz Bjelostjenceva).

HREŠA, *f.* *selo i općina u Bosni u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 10.

HREŠEVAČKI, *m. prezime.* — xvi vijeka. Mihal Hreševački. Mon. croat. 237. (1535).

HREV, *m. vidi* hrek. — *isporedi* hreb. — U Vrančićevu rječniku: ‚stipes‘; u Mikašinu: hrev, hreb, od duba ‚truncus, stirps‘; u Bjelostjencevu: v. peh; u Stulićevu: v. hrek (iz Mikašina).

HRG, *m. nekakav sud za vodu; vrsta tikve.* — *Može biti da bi uprav glesilo* hrvrg, *vidi* vrg. — Od xviii vijeka po sjevernijem krajevima, a između rječnika u Bjelostjencevu (manum, situla barbata, hauritorium, haustrum, v. zaimac) i u Jambrešićevu (hrg, zaimac ‚aqualis, anydrion‘). On bi hrgom, kad nejma čašice. M. A. Rejković, sat. 115^b. Kako je? — Kao raku u hrgu; kao raku na uglenu. Nar. posl. stojan. 91. Hrg, drvena posuda za vodu u čem opančari kože može pri izradbi opanaka. u Sisku. F. Hefele. Hrg, trompetenkürbiss (u Šrijemu), Cucurbita lagenaria L., v. hrk. B. Šulek, im. 111.

1. HRGA, *f. vidi* čvor. — U Bjelostjencevu rječniku: 1. ‚tuber, nodus‘, v. fuga. 2. hrga u drvu, na prisposobu klina, naj već u smrekovom i jelovom drvu ‚acentra‘; u Jambrešićevu: ‚tuber‘; u Voltigijinu: ‚nodo, nochio, bernoccolo, bitorzo‘ ‚krorzal, knoten‘.

2. HRGA, *f.* kamen sud pri dnu tijesan, a k pelišu izveden, u kom se ječam lušti. M. Pavlinović.

3. HRGA, *f.* u mlinici drvo na kojem stoji ‚grivna‘, a kroza ņ ‚seh‘, što drži papricu koja nosi mlin. okolo seña koliko zapovijeda grivna iznutra je hrge tulac (komad šupja drva mekšega od hrge), da se lakše o ņemu vrći seņ. M. Pavlinović.

4. HRGA, *f. nevaņao koņ, kluse.* — U naše vrijeme. Zobljeni se koņi plaše, a ne hrge i klu-sine. Nar. posl. stojan. 223.

HRGAČA, *f. zar* okosnica, *samokost, kostur?* — *Vaņa da postaje* od 1. hrga. — U jednoga pisca xviii vijeka. (Jezebela) od pšaš pojedena, tako da samo kosti od ruku i nogu, i glava kako hrgača oglodana jest se vidila. Đ. Rapić 310. Ovo jest mnogo za onu suhu hrgaču (smrt) bilo. 161.

HRGAņ, hrgņa, *m. vidi* 1. hrga. — U jednoga pisca xviii vijeka. Da izvide kakva to bi praska, il' jest puko hrgaņ ili daska. I. Zaničić 179.

1. HRGAR, *m. selo u Bosni u okrugu bihaćkom.* Statist. bosn. 102.

2. HRGAR, *m. prezime.* — U naše vrijeme. Schen. zagr. 1875. 262.

HRGAV, *adj. po kojemu se hrge (o drvetu).* — Od xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjencevu (kajkavski hrgav ‚nodusus‘) gdje naj prije dolazi. — Pa umije i safino naći iz bukova dupla hrgavoga. Osvetn. 2, 36.

HRGE, *f. pl. selo u Bosni u okrugu Doņe Tuzle.* Statist. bosn. 118.

HRGNIŬI, hrgnem, *pf. vidi* hrdnati. — U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena. I

hrgnu ga (vrančića) bakračlijom sjajnom (može biti da treba čitati hrdnu). Pjev. crn. 148^b.

HRGOVAC, Hrgovca, *m. selo u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* (kajkavski) Hrgovec. Razdijel. hrv. 117.

HRGOVI, *m. pl. dva sela u Bosni u okrugu Doņe Tuzle.* Hrgovi gornji. Statist. bosn. 132. 138. i općina: Hrgovi. 138.

HRGOVĀNI, *m. pl. selo u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdijel. hrv. 107.

HRĀD, *m. planina u Hercegovini blizu Stoca.* — Između rječnika u Vukovu. F. Jukić, zemlj. 53.

HRHŬATI, HRHŬEM, *impf. hrkati.* — U naše vrijeme u sjevernijem čakanuca. Mlađić hrlņe, kodņi da ni osan dan spal. Nar. prip. mikul. 114. Hrhņati = russaro. na Rijeci. F. Pilepić.

HRHRANE, *u djelo kojijem se hrhra.* — U Bjelostjencevu rječniku.

HRHRATI, hrhram, *impf. vidi* 1. grgoćati. — U Bjelostjencevu rječniku: ‚gargarizo‘.

HRIB, *m. collis, brežujak, glavica, humak.* — *Jamačno je od istoga korijena od kojega je i hrbat (koje vidi)* — U Bjelostjencevu rječniku: ‚collis‘, v. brdo, i u Stulićevu: v. brdo. — *Ovaklo se zovu i tri sela u Hrvatskoj u županiji modruško-rijekačkoj.* Makov Hrib. Razdijel. hrv. 43. Hrib srednji. 43. Hrik Kamenski. 44. i općina (kojoj pripada Hrib srednji). 43.

HRIBAC, hripeca, *m. selo u Hrvatskoj u županiji modruško-rijekačkoj.* Razdijel. hrv. 46. *vidi* hrib.

HRIBETNA, hribetna, *adj. po kojemu su hribovi.* — *Kao da je takovo značenje na jedinom mjestu (xviii vijeka) gdje dolazi.* Dijoniš Visa hribetnoga. J. Kavaņin 243a.

HRID, *m. i f. rupes, veliki i goli kamen živac, stijena.* — *isporedi* hrida. — U prva je vremena samo muškoga roda, kasnije (od xviii vijeka) i muškoga i ženskoga. — *Ake se mijenja u loc. sing.:* hridu, hridi, *u gen. pl.* hrida, hridi, *u dat., instr., loc. pl.* hridima. — *Riječ je stara, isporodi stslav. hridu.*

a. muškoga roda. — Između rječnika u Vukovu: hrid i rid s dodatkom da se govori u Dubrovniku (?) i s primjerom iz narodne pjesme: Sidele su tri devojke na ridu, na kamenu, i u Daničićevu (hrid ‚rupes‘). Uzņ hridu. Mon. serb. 87. (1327). Na hridu. 93. (1330). U hridu. 91. Po hridu... Preko hrida. 127. (1347). Hridomu... Na velikij hridu. 131. (1348). U škrobot i brņtan pri hridu skrio se ljeh. M. Vetranić 2, 120. Vidjeh Bato bog za hridom gdje staše. 2, 124. Idu po jutel i hridu. M. Držić 84. Sjedņi na jednom hridu. 416. Na hride se i na draču prostrijeti i uvaliti. V. Andrijašević, put. 203. Crni hridi, ali ņemu drazi. Osvetn. 1, 2. *po svaj prilici amo spadaju i ovi primjeri:* Otvrdnuv jakno hrid zaučeh govorit. G. Držić 438. Kada stado uzplanduje, gdje su stijenja hridi, pod javorje gusto tiho sama k meni pridņ! Đ. Raņina 106a. — I kao ime mjestu (u Crnoj Gori?). Krajem Vraņa ka' će ispod Hrida. Pjev. crn. 174a. Oglod. sr. 33.

b. ženskoga roda. — Između rječnika u Belinu (balza, luogo scosceso, precipitoso delle montagne ‚rupes‘ 126^b; ‚rupe, altezza di monti sassosi‘ ‚rupes‘ 635a) u Stulićevu (rupes), u Vukovu (dor felsen ‚rupes‘ s dodatkom da se govori u Dubrovniku i s primjerom iz narodne pjesme: Ter se meće niz visoke hridi). Kri' se u jamo gorskih hridi: smrt svuda te sledom slidi. I. Gundulić

233. Često ravan put se učini hridi strmijeh sred litica. 501. Gđi su morskim valovima često rvane strme hridi. G. Palmotić 3, 50^a. Iz kamene gole hridi. I. Dražić 26. Hrid pod vodom sakrivena veće krati hini i vara. J. Kavañin 258^a. Poviri kroz puklinu ove hridi. 441^a. Spile i hridi bijahu se napučile. A. d. Bella, razgov. 126. Skri mladost prsvetu u hrid mučecu. I. Đorđić, ben. 22. Vržen bude niz hridi ponorite. 82. Spasitelj koji je na križu propet razečjepio hridi tvrde od Kalvarija. B. Zuzeri 57. Morski val izmetnuo ga na голу hrid. A. Kalić 360. *po svoj prilici amo spadaju i ovi primjeri: Među ovijem' otocim', na kojeh se ne vidi neg stijenje strašno svim, klisure i hridi na žalu studenu. I. Gundulić 21. Eto, jak hrid kad se obali niz visinu strme gore. 569. Tko zna među oštrijem hridim... I. V. Bunić, mand. 12. Često i ravan put se obori meju hridim i liticam. J. Kavañin 130^b. Meju tvrdim jadnijem hridim ova žive. 349^a. Gđi s ogra se hridi cide. 392^a. Među strmenitim hridin od gora. A. d. Bella, razgov. 208. Hrid kamena divjačnoga. I. Đorđić, salt. 391. Hrid oliti kamen. S. Rosa 49^b. c. ne može se poznati rod u Mikañinu rječniku: hrid, stijene, rupes, loci lubrici et praecipites'.*

HRIDA, f. *vidi* hrid. — U Vukovu rječniku: hrida i rida, vide hrid, s primjerom iz narodne pjesme: Odvali se rida od Orida, i ubila sva tri pobratima.

HRIDAC, hrica, m. *vidi* hrid. — Samo na jednom mjestu xviii vijeka. Tad se uspe na kuk hridac, da mu boji slih podadem. J. Kavañin 434^b.

HRIDAN, hridna, adj. koji pripada hridi, hridima: koji se sastoji iz hridi, koji je pun hridi. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikañinu (asper'), u Belinu (alpestro e alpestre, significa aspro, rigido', silvestris' 66^b; dirupato' praeruptus' 261^a; hridni 'sassoso' 'saxeus' 643^a), u Voltijjiniu (alpestre, ripido', gebürgicht, felsicht'; hridno mjesto 'luogo aprico, elevato' 'erhabener ort'), u Stulićeu (asper, silvestris, praeruptus'). Od iztoka jur se uputili, potom začuh tvoje gizde, gospo, slaviti' već ner zvizde, po hridnijeh, strmijeh putih. Jedupka nezn. pjesn. 235. Hridne gore razvaliti ću, svjetlos tminam' svu pokrivši. I. Gundulić 68. Nu da pustoš hridina i strma, puna zvijeri još perivoj bude ugodan... 237—238. Slatke vode hridne iz luti s slanima se vodam staju. P. Kanavelić, iv. 237. Zemlja hridna i gorovita. I. Đorđić, salt. 281. Hridna spila. uzd. 35. Hridni grob priprosti. 195. Ukloni se na mesto uznosito nu hridno u putijeh. ben. 49. Kakovo je stañe? tamno, pusto, hridno. A. Kanižlić, rož. 52. Ova pokora čini nam se hridna gora. N. Marči 112. Koji hridan, koji dračevan put! A. Kalić 135. Da je nemu ravno sve, ništa hridno. 424. Hridne gore, treptite, pucate? 450. Putem hridnijem i kršlavijem. 491. Da se u brzo krivo upravilo, hridno poravnilo, nemoćno ozdravilo. 509. Sve što je hridno, čini se ravno. 537. — Metaforički: vaļa da celik, terd, čvrst kao hrid. Hridna Omera hrid prikinu. I. Gundulić 524.

HRIDAST, adj. *vidi* hridan. — U jednoga pisca našega vremena, a između rječnika u Stulićeu (rupibus abundans, scopulusus'). I često je hridasto. M. Pavlinović, razl. spis. 426.

HRIDAV, adj. *vidi* hridast. hridan. — Samo u Stulićeu rječniku (uz hridast).

HRIDINA, f. augm. hrid. — Akc. se mijeña u gen. pl. hrđina. — Od xviii vijeka, a između

rječnika u Stulićeu (rupes, scopulus') i u Vukovu. U gorskih hridinah. I. Đorđić, ben. 39. Jadniji otkliknuše glasi iz hridina. Osvetn. 1, 6. Nije spila ni hridina steća. 1, 37.

HRIDIV, adj. *vidi* hridan, hridast. — Samo u Stulićeu rječniku: v. hridav.

HRIDOBOK, adj. (o pokrajini u metaforičkom smislu) kojoj su hridi kao boci. — Na jednom mjestu xviii vijeka. Pokrajina hridoboka Liburnana orla bije. J. Kavañin 282^a. — nepouzđano.

HRIDOV, adj. *vidi* hridan. — U jednoga pisca našega vremena. A triput odkriknu o skržižali hridovijeh jaza. Osvetn. 2, 56.

HRIDOVAČA, f. Viperam ammodytes Dum. et Bibr., vrsta otrovne zmije. — U naše vrijeme u Srbiji u okrugu niškom. S. I. Pelivanović, javor. 1880. 1535. — isporedi crnokrug, kameñarka, kječatak, hridovkiña.

HRIDOVIT, adj. *vidi* hridan, hridast. — Samo u Stulićeu rječniku: v. hridav.

HRIDOVKIÑA, f. *vidi* hridovača. Ridovkiña. Glasn. 19, 314.

HRIDJE, n. coll. hrid. — Stariji je oblik hridje. — Od xvi vijeka. Gđi je hridje i gomile. M. Vetranić 1, 13. U hridju gđi stojiš. 2, 15. Najti čež u hridju spilu. 2, 190. A tvrđina hridja ovega. I. Đorđić, uzd. 8. Obra hridje za posteu. ben. 210^b. Tvoje su hridje u slavne otare promijenili. V. M. Gučetić 213.

HRIDJA?, m. *vidi* Hrijo. — U Vukovu rječniku: Rija, vide Rijo s dodatkom da je po istočnom govoru.

HRIJEPITI, hrijepim, impf. u jednoga pisca xviii vijeka kao da znači: navaļicati, nasrtati, udarati. Kad sva Evropa na te hrijepi strašnom silom sa svijeh strana. J. Kavañin 212^a. I pokrijepi svojim tijelom tko na ņ hrijepi. 343^a. Prvi, taj čas kad ih vidi, vrlovito na ņih hrijepi. 350^b. — U jednoga pisca Bošñaku našega vremena ima hripiti (vaļa da po zapadnom govoru) s istijem ili sa sličnijem znaćenem. A jer momak mimo ine hripi? Osvetn. 1, 32. Pa im duša na osvetu hripi. 1, 50. Sva Dvrenta na osvetu hripi. 4, 54. — isporedi hrepiti.

HRIDJO?, m. ime muško. — U naše vrijeme, ali se kaže Rijo; ako je h ispalno, može biti hyp. Hristan, Hristofor, Hristivoje. — isporedi Hrija. — Akc. se mijeña u voc. Hrijo. — U Vukovu rječniku: Rijo, hyp. v. Ristivoje? s dodatkom da je po južnom govoru.

HRIJUMETICA, f. u Danićeu rječniku: mjesto u Svetoj Gori: pokraj mora pod Hrijumeticu' (Mon. serb. 130 god. 1348).

HRILIN, m. mjesto u hrvatskom primorju. — Prije našega vremena. A iz Hriļina Raden plovani. Zak. vinod. 55. Na Hriļini. Mon. croat. 62. (1440).

HRIP, m. na jednom mjestu xviii vijeka s nejasnijem znaćenem (zar okosnica? ili treba čitati lipe?). Izvadit će iz grobnica tmaste hripe bijelih lica. J. Kavañin 563^a.

HRIPA, f. *vidi* hripane. — U jednoga pisca našega vremena. Da grom derne, ne bi mu se udar razabrao, kamo l' hripa upalih paripa? Osvetn. 3, 101.

HRIPAN', hripa, m. Lappa major Grtn., neka bilka, lopuh. — Između rječnika u Stulićeu (bardana, erba' 'lappa personata'). Hripa, bardana, lappa personata (Stulli, i u rukopisu xvii vijeka), Lappa major Grtn. B. Sulek, im. 111. *vidi* i ripa.

HRIPĀNE, *n.* *djelo kojijem se hripje* (vidi 1. hripati). — *U Vukovu rječniku*: „das starke husten“, tussitio anhelat.

1. HRIPATI, hripjêm i hripâm, *impf.* anhelare; tussire, *teško dihati, pijehati; kašlati*. — *Ake. kaki je u inf. taci je u praes.* 3 *pl.* hripajû (ali hripjû), *u aor.* hripah, *u impf.* hripji (ali hripjâj), *u ger. praes.* hripjûci i hripajûci, *u ger. praet.* hripavši, *u part. praet. act.* hripao; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u praes.* 1 *sing.* — *Korijen je onomatopejski (po svoj prilici) i praslavenski, ispodredi stvov.* hripjivz, raucus; *rus.* хрипѣть, češ. chripěti, poľ. chrzypić. — *Između rječnika u Stuličevu* („gravodine laborare“) *i u Vukovu* („keichen, stark husten“, tussio“). Volovi mu od ponosva hripju. M. A. Relković, sat. L5^a. Pjeni ustim, zubim škripa, huče, laje, hroče i hripa. N. Marčič 59. — *Na ovom je mjestu prelazno u značenju kao hrakati:* Guje pjenam zapjenile gustim; jedna bijele uzriguje same, druga hripa bijele i krvave. Osvetn. 2, 139.

2. HRIPATI, hripjêm i hripam, *impf.* *u Stuličevu rječniku*: „exsilire, saltare“. — *nepouzđano.*

HRIPAVAC, hripávca, *m.*

a. tussis clangosa, *magareći kašal, rikavac*. — *U Vukovu rječniku*: vide rikavac.

b. *pl.* hripávci, bronchia, *kao grane u koje se dijeli grklan, a one se dalje razgrađuju u pluća*. — *Na Braču.* V. Tomić.

HRIPAVCI, *m. pl.* *u Daničičevu rječniku*: „Hripavci“, selo koje je kraj bosanski Tomaš Ostojić dao sinovima vojvode Ivaniša Dragišića s gradom Ključem i s mnogim drugim selima: „Hripavci“ (Mon. serb. 439 god. 1446). *bice domašni* Hripovci (koje vidi).

HRIPELJ, *m.* hripaie? — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* Nos nescromni na sto brada iz hripela slike grubi (*u Betzebaba*). J. Kavačin 413b.

HRIPITI?, hripim, *vidi kod hrijepiti.*

HRIPOGLASAN, hripoglasna, *adj.* hrapava glasa. — *Složeno od osnove glogola* (1.) hripati *i od osnove glas*. — *U Stuličevu rječniku*: „raucisonus“. — *nepouzđano.*

HRIPOTINA, *f.* hrakotina, *vidi* 1. hripati. — *U Stuličevu rječniku*: „pituita, distillatio“. — *nije dosta pouzđano.*

HRIPOVCI, *m. pl.* *selo u Bosni u okrugu bihaćkom.* Statist. bosn. 106. — *vidi* Hripavci.

HRIPUTAŃE, *n.* *djelo kojijem se hripuće*. — *U Bjelostjencu i u Jambrešičevu rječniku.*

HRIPUTATI, hripućem i hriputam, *impf.* *vidi* 1. hripati (*uprav. je dem.*). — *U Bjelostjencu rječniku*: hriputam i hripućem, stenem, pišam, teško ali trudno dišem anhelu, difficile vel difficulter spiro; *u Jambrešičevu*: hriputam anhelu; *u Voltijijinu*: hriputati, griješkom hripućem anhelare, essere asmatico, asmare, engbrüstig sein, hart athmen; *u Stuličevu*: hriputati, hriputmjem, v. pijehati.

HRIPUTJIV, *adj.* koji hripuće. — *U Bjelostjencu rječniku*: hriputjiv, zapihan, piškutjiv, sipljiv anhelus, suspiriosus, astmaticsus; *u Jambrešičevu*: anhelus, astmaticsus; *u Voltijijinu*: asmaticus, kurzathmig.

HRIPUTJIVAC, hriputjivec, *m.* hriputjiv čorjek.

U Bjelostjencu rječniku: kajkavski hriputjivec, piškutjivec anhelator, astmaticsus; *u Jambrešičevu*: hriputjivec, anhelator.

HRISJOVUĻ di HRISJOVUĻ, *m.* *vidi* 1. hrisovulj. *Na jednom mjestu xiv vijeka (ne*

zna se treba li čitati 1 ili 1). Stvorio se sij hrisijovulj. Glasnik. 24, 237. (1349).

HRISNUTI, hrisnem, *pf.* *vidi* vrisnuti. — *U narodnoj pjesmi ernogorskoj našega vremena.* Hrisnu pusti (*vranae*), skoči u visine. Pjev. ern. 256^a.

HRISOVOJ, *m.* *vidi* 1. hrisovulj. — *Na jednom mjestu xiv (?) vijeka, i otale u Daničičevu rječniku.* Saj prěpisani hrisovoj. Mon. serb. 102. (1332 *u* *pozniem prijepisu*).

HRISOVOL, *m.* *vidi* hrisovulj.

HRISOVOLJ, *m.* *vidi* hrisovulj. — *xiv vijeka, i otale u Daničičevu rječniku*: hrisovulj, hrisovola i hrisovoĻa. Kako je zapisano vj prvomu hrisovolj (ХРИСОВОЛЪ) (Mon. serb. 74 god. 1302—1321). Vj sijemj hrisovolj (83 god. 1302—1321). Zapisanomu hrisovolu (Glasnik. 11, 137 god. 1336—1346), tu je za cijelo „l“ na kraju, a „l“ je: Utvrdi hrisovolemj zlatopečatnymj (Mon. serb. 86 god. 1327). Vj hrisovuljij (ХРИСОВОЛІИ) arhiepiskopovéhj (115 god. 1321—1336). U hrisovulji (Zák. duš. pam. šaf. 43). U hrisovuljihj (50), ne može se raspoznati: Sy hrisovulj (Mon. serb. 69 god. 1305—1307). Brčeoski hrisovulj (114 god. 1321—1336). Syj vlsesvetlj hrisovulj (*na istoj strani* ima zapisani hrisovlje) (143 god. 1349?). Kako pišetj hrisovulj (Zák. duš. pam. šaf. 32). (*dođaj*) *i iz xvi vijeka*: I iznesohj predj nimj hrisovulj gospodina Ivana Crnojevića. Starine. 19, 254 god. 1530). *ali mislim da bi se u svijem ovijem primjerima, i u prvijem, moglo čitati* l.

HRISOVUĻ, *m.* *vidi* hrisovulj.

1. HRISOVUĻ, *m.* *uprav kutija sa zlatnijem pečatom obješana na listu (kvičera, pergamenta) kojijem car (ili kralj itd.) come što udjeljuje, ali se obično kaže o samome listu, od srgrč. χρυσό-βύλλιον (uprav χρυσόβυλλιον στυλλιον ili χρυσό-βύλλος; χρυσί).* — *isporedi*: hrisovul, hrisovuĻa, hrisovul, hrisovulj, hrisovoj, hrisjovul. — *Od xiii vijeka, vidj u Daničičevu rječniku*: hrisovulj, hrisovula i hrisovuĻa. Vj hrisovuléhj (Mon. serb. 63 god. 1293—1302). Vj hrisovuljéhj semj (64). Vj otčine mi hrisovuléhj... izj otčina mi hrisovula (563 god. 1322). Vj sijemj hrisovuléhj (75, 76 god. 1302—1321). U prvomu hrisovuléhj (79). Vj carskih hrisovuléhj (79). U hrisovuléhj monastyrskomj (80). Utvrdih hrisovulomj (81). Do hrisovula svetostefanskoga (95 god. 1330). Vj svojem hrisovuléhj (124 god. 1336—1347). U hrisovuléhj (Glasnik. 15, 285 god. 1348?). Do hrisovula bogorodična (281). Vj sijemj zlatopečatjenem hrisovule (Mon. serb. 127 god. 1347). Sijemu hrisovulu (139 god. 1348). U čestnome jago hrisovuléhj (213 god. 1376—1389), tu je za cijelo „l“ na kraju (*dođaj k ovijem primjerima i hrisovula*. Dec. hris. 40. hrisovulu. 65), a „l“ je: U monastyrskom hrisovulji (Mon. serb. 79 god. 1302—1321). Vj hrisovulji semj (100 god. 1330). Vj hrisovulji děda kraljevstva mi (123 god. 1336—1347). U čijem hrisovulji (Zák. duš. pam. šaf. 44). U hrisovuljihj (Mon. serb. 167 god. 1358). Hrisovulje i poveje i zakone (180 god. 1370). Vpisana vj hrisovulji (265 god. 1389—1405). Obyčnaa hrisovuljemj (333 god. 1405—1427) (*dođaj k ovijem primjerima i hrisovuĻa*. Dec. hris. 45 *dva puta*. 56. hrisovuljemj. 55. hrisovulji. 66. 68), ne može se raspoznati: U hrisovulji sij (Mon. serb. 58 god. 1293—1302. 552 god. 1322). Vj hrisovuléhj (79 god. 1302—1321). Vsi hrisovulji i prostaguje što jesti komu stvorilo carstvo mi (Zák. duš. pam. šaf. 32). Hrisovulji carevi što su učinihi gradovima. (10). Što zapiše gospodim carj baštinu,

komu zapiše selo u baštinu, da jestь logotetu 30 perperъ za hrisovulъ (40). Sizi zlatoopečatni hrisovulъ (Mon. serb. 148 god. 1349). Zapisovati hrisovule (161 god. 1357). Sijzi hrisovulъ (156 god. 1357). Si svēti hrisovulъ (172 god. 1365). Hrisovulъ gospodina cara (180 god. 1370). Sij hrisovulъ (543 god. 1499). (dodaj hrisovulъ. Deč. hris. 42). *ja mislim da se u svijem primjerima (osim onoga gdje je oblik za instrumental hrisovulomъ) može čitati ↓.*

2. HRISOVULJ, *f. vidi* 1. hrisovulj. — *U Daničićevu rječniku*: jedan put ali u spomeniku i inače rdavu: s(i)ju hrisovulъ. (Mon. serb. 542 god. 1496).

HRISOVULJA, *f. vidi* 1. hrisovulj. — *U Daničićevu rječniku*: samo jedan put i to u formi nepouzdanog: Zapisahъ tri krisovulê, jednâ da stoji u carlstva mi, a druga u Benecehъ u dužda, a tretija u Dubrovnice (Mon. serb. 148 god. 1349). *u naše vrijeme češće nego hrisovulj.* Dečanske hrisovulje. Deč. hris. 111.

HRĪST, *m. vidi* Hristos. — *Od xiv vijeka samo kod katolika (istina prvi primjer nahodi se u spomeniku srpskoga kralja Stefana Uroša, ali u poznijem prijepisu, te oblik Hrist nije u njemu sasma pouzdan) koji još češće pišu Krst i Isukrst (vidi oboje).* — *Između rječnika u Stuličevu i u Daničićevu (Hristъ). Boga jedinъ Isu Hristъ.* Mon. serb. 103. (1333). V Hriste počtovani fratri. Mon. croat. 98. (1466). Koji iz tamnijeh dubina vapiješe na pomoć Hrista. N. Dimitrović 74. Mi smo Hrista propeli. A. Kanizlić, kam. 7. Mlogi su se Hristu podložili. 117. Život Gospodina Jezusa Hrista (Christa', vidi: Imena u grčkoga jezika zaimana: 'Christ' i 'Christianin' pise je ne s, k' nego s, ch', erbo ,k' krknivajući a ,ch' hakom pridružiti na grčku (grecku'), ima se izustiti. VIII). S. Rosa i. Gospodine Jezuse Hriste. L. Radić 28. Prema čovjeku-Bogu Jezusu Hristu. I. M. Mattei xi. Ľubav prema Hristu Jezusu. 6. Hrist Jezus prvi glava moja. 17. Hrist. T. Ivanović 22.

1. HRĪSTA, *f. ime žensko (vaĽa da je ipokoristik, isporedi* 2. Hrista i Hristo). — *Akc. se mijenja u voc. Hristo.* — *U Vukovu rječniku.* — *Može biti da dolazi i prije našega vremena. Hrista (ako nije ime muško).* S. Novaković, pom. 111.

2. HRĪSTA, *m. vidi* Hristo. — *Akc. se mijenja u voc. Hristo.* — *U Vukovu rječniku s dodatkom da je po istočnom govoru.* — *vidi* i 1. Hrista pri kraju.

HRĪSTAN, *m. ime muško.* — *U Vukovu rječniku.*

HRĪSTIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Nar. pjes. vuk. 2, 647 (među prenumerantima).

HRĪSTIFOR, *m. vidi* Hristofor. — *Od prije našega vremena.* Hristiforъ. S. Novaković, pom. 111. Hristifor. Nar. pjes. vuk. 2, 650 (među prenumerantima).

HRĪSTIMIJA, *f. ime žensko.* — *Prije našega vremena.* Hristimija (monahiĽna). S. Novaković, pom. 111.

HRĪSTĪNA, *f. ime žensko. Prije našega vremena.* Hristina (kaluderičko). S. Novaković, pom. 111.

HRĪSTIVOJE, *m. ime muško.* — *U Vukovu rječniku.*

HRĪSTIVOJEVIĆ, *m. prezime po ocu Hristivoju.* — *U naše vrijeme.* Svetozar Hristivojević. Rat. 381.

HRĪSTIVOR, *m. vidi* Hristifor. Hristivorъ. S. Novaković, pom. 111.

HRĪSTO, *m. hyp.* Hristan, Hristivoje, Hristofor. — *Akc. se mijenja u voc. Hristo.* — *Od prije našega vremena, a između rječnika u Vukovu (hyp. Hristan).* Hristo. S. Novaković, pom. 111.

HRĪSTODAROVAN, *adj. u spomeniku XII vijeka pisanom crkvenijem jezikom, i otale u Daničićevu rječniku: hristodarovanъ ja Christo datus'.* Въ hristodarovanemъ mi vladicestvê. Mon. serb. 5. (1198—1199).

HRĪSTODUL, *m. Χριστόδουλος (Hristov rob), ime muško.* — *Prije našega vremena.* Hristodulъ. S. Novaković, pom. 111.

HRĪSTOFOR, *m. Χριστοφώρος (koji nosi Hrista), Christophorus, ime muško.* — *isporedi* Hristohvor, Hristovor, Hristifor. — *Od prije našega vremena.* Hristoforъ. S. Novaković, pom. 111.

HRĪSTOGRĀNE, *n. Hristove grane, ime nekakvu drvetu izmišljenu u narodnoj pjesmi našega vremena, a otale u Vukovu rječniku.* Tako t' Boga, sveta djevo Marijo! ti otidi u tu bašću zelenu, pak natrgaj hristograĽne zeleno. Nar. pjes. vuk. 1, 122.

HRĪSTOHVOR, *m. vidi* Hristofor. — *Prije našega vremena.* Hristohvorъ. S. Novaković, pom. 111.

HRĪSTOIMENIT, *adj. u kniži pisanom crkvenijem jezikom, i otale u Daničićevu rječniku (hristoimenitiъ ja Christo nomen habens').* Obućajemъ i zakonomъ hristoimenitihъ Ľudij otčestvo svoje ukrašaše. Domentijanъ 96. My Ľudije tvoji hristoimeniti. 184.

HRĪSTOĽUBAC, hristoĽupca, *m. hristoĽubiv čovjek.* — *U knigama pisanima crkvenijem jezikom, i iz njih u Daničićevu rječniku (hristoĽubць ja Christi amans').* Priidete, o hristoĽubci. Stefan, sim. pam. šaf. 1. HristoĽubče. 19. SĽ hristoĽubць. Domentijanъ 54. Въ dni togo hristoĽubca. Mon. serb. 49. (1261).

HRĪSTOĽUBAN, hristoĽubna, *adj. vidi* hristoĽubiv. — *U kniži pisanom crkvenijem jezikom, i otale u Daničićevu rječniku (hristoĽubnъ ja Christi amans').* HristoĽubnaa bratije. Glasnik. 11, 129. (xvii vijek).

HRĪSTOĽUBEĆ, *adj. (uprav. part. praes. act.) vidi* hristoĽubiv. — *Samo u Stuličevu rječniku: ja Christi amans'.*

HRĪSTOĽUBIV, *adj. koji Ľubi Hristu.* — *isporedi* hristoĽuban, hristoĽubec. — *U knigama pisanima crkvenijem jezikom, a između rječnika u Daničićevu (hristoĽubivъ ja Christi amans').* HristoĽubivъ i milostivъ. Domentijanъ 125. Si hristoĽubivi mužъ Ilarionъ. Mon. serb. 17. (1233). Blagovêrnyj i hristoĽubivij samodrežьць SьbĽemъ i Grskomъ Stefanъ. carl. 125. (1347). Bogočestivoju i hristoĽubivoju cariceju avgustijeju kira Jelenoju. 133. (1348). Blagovêrni i hristoĽubivi VĽkašinъ kralъ. 181. (1379). Bogočestiva i hristoĽubivaa gospoda carica Jevdokija. 190. (1379). HristoĽubiva gospoda Jevdenija. 265. (1359—1405). Blagovêrni i hristoĽubivi gospodinъ despotъ Stefanъ. 269. (1405). Bogočestivi i hristoĽubivi gospoda despotica Anđelina (Анђелина) i despotъ Đeordije (Ђеорђе) i despotъ Joanъ. 540. (1495).

HRĪSTOĽUBLJE, *n. Ľubav Hristova (objektivno: prema Hristu).* — *U spomeniku pisanom crkvenijem jezikom (sa starijem oblikom hristoĽubije), i otale u Daničićevu rječniku (hristoĽubije ja Christi*

amor⁴). Vaše hristoĀubije moĀu. Mon. serb. 19. (1233).

HRISTŌNOSAC, hristŌnosca, *m. hristonosan Āovjek*. — U *StuliĀevu rjeĀniku*: ‚christifer‘ s dodatkom da je uzeto iz brevijara.

HRISTŌNOSA, hristŌnosna, *adj. koji nosi Hrista*. — U *knjizi pisanog crkvenjem jezikom, i otale u DaniĀevu rjeĀniku* (hristonosn., ‚Christum ferens‘). GredĀte, hristonosni Āudije. Stefan, sim. pam. šaf. 16.

HRISTOS, Hrista (Hristosa), *m. Χριστός (pomazanik)*, Christus, u pravoslavnijeh HrišĀana (ali vidi i prve primjere kod b); radi katolika vidi Krst, Isukrst, Hrist. — *Akc. se mijenja u voc. HrĀste*. — Od prvijeh vremena, a izmeĀu rjeĀnika u Vukovu (*gen. Hrista i Hristosa*) i u DaniĀevu (Hristos). — *Nominativ ostaje po grĀkom obliku; ostali su paleĀi naĀivni: a) od osnove hrist (obiĀnije): Hrista, Hristu itd. Hrista radi. Sava, sim. pam. šaf. 8. O HristĀ IsusĀ. 14. Isus HristosĀ. Stefan, sim. pam. šaf. 3. RabĀ Hristu... Vladiki mojemu Isu Hrista... Mon. serb. 5. (1198—1199). HristosĀ BogĀ... MoĀu te, Isu Hriste. 9. (1222—1228). Spasa naĀega Isusa Hrista... Spasu naĀemu Isusu Hristu... 11. (1222—1228). Spasa naĀega Isus Hrista. 15. (1222—1228). VĀ Hrista Boga. 19. (1234). 145. (1349). 190. (1378). Vladiki mojego sladakog mi Hrista. 171. (1365). O HristĀ Isuse blagovĀrnomu... Stefanu kralju. 187. (1378). Gospoda HrĀsta. 222. (1392). Obetujemo va Hrista Boga i va duĀe naĀe. 365. (1431). Va ime Hrista. 463. (1454). MoleĀi Boga i Bogorodicu, da se svi sjeĀinimo u jedinstvu duhovnomu pravovirstva i Āubavi naĀega Isukrsta, aliti po vaĀ naĀin. Hrista. And. KaĀiĀ, razg. 156. Sveti Jovan knjige uzimaĀe, te krstio Hrista kuma svoga, Jovan Hrista, a Hristos Jovana. Nar. pjes. vuk. 1, 123. Rodi sveta preĀista Rista Boga naĀega. 1, 135—136. Ristos mi vam sreĀu dao! 1, 141. — b) od nominativa Hristos: Hristosa, Hristosu itd. — u jednoga pisca DubroĀanina xvi vijeka, pa i u naĀe vrijeme. Po tebi jur boj bi Hristos naĀ vojvoda. N. DimiĀroviĀ 43. Hristos da pati. 53. Na slavu koje (pjesni) sve da budu Hristosu. 54. PoĀetala preĀista gospoda... a na ruke nosi sina svoga, sina svoga Isusa Hristosa. Nar. pjes. vuk. 1, 122. A Hristosu ŀao bi, pa ga pokara. Nar. prip. vrĀ. 43.*

HRISTOSIJA, *f. ime ŀensko (od Hristos)*. — U naĀe vrijeme u Srbiji. Ristosija. M. D. MiliĀeviĀ, let. veĀ. 179.

HRISTOSIJA, *adj. koji pripada Hristosiji*. Ristosinoga sina. M. D. MiliĀeviĀ, let. veĀ. 181.

HRISTOSOV, *adj. koji pripada Hristu (Hristosu)*. — *isporedi Hristov*. Deno ima trista manastira, medu Āima Hristosova crkva i kod Āe je Hristosova ruka. Nar. pjes. kras. 1, 71.

1. **HRISTOV**, *adj. koji pripada Hristu (vidi Hristos i Hrist)*. — *IzmeĀu rjeĀnika u StuliĀevu, u Vukovu (s primjerom iz narodne pjesme: Mi reĀimo tri rijeĀi Ristove, u DaniĀevu (Hristova). OgraĀljuje kristom, Hristovom. Stefan, sim. pam. šaf. 1. Mucenice Hristove. 4. Igu blagomu Hristovu. 12. Ovcama Hristovom. 26. Hristova Āubij pace privezovase se ka mrtve. Mon. serb. 5. (1198—1199). Sta Āami hristovima. 11. (1222—1228). Svetitelj Hristova. 72. (1275—1324). Vznosenija Hristova. 79. (1302—1324). Odi vapiĀenija Hristova Isusa i 326 lĀto. 83. (1326). VĀ dan strasnoga ispitunija Hristova. 87. (1327). IjudĀ predateĀu Hristovu. 121. (1336—1347). VĀ*

ĀubnĀ straĀnago suda Hristova. 160. (1357). Na sveto pismo Hristova jevanĀelija. 219. (1391). Va ime Hristovo. 252. (1404). Va ljeta roĀastva Hristova. 105. (1333 u poznijem prijepisu). VĀ lĀto roĀiĀtstva Hristova. 253. (1404). Na lita roĀtva Hristova. 283. (1419). Va izabranoj polaĀe i veĀnice grada naĀega Dubrovnika va lĀto roĀtva Hristova na 1435 lĀto. 391. (1438). Ljeta HristovihĀ 1466. 495. (1466). Ima se savrĀĀiti u litiĀh HristovihĀ. 1468. 502—503. (1467). OĀ roĀiĀtstva Hristova leta 1(4)81. 528. (1481). pogrjeĀke: HrĀstova. Mon. serb. 221. (1392). Hristevi. 252. (1404). 273. (1409). — Od roĀastva Hristova. Mon. croat. 66. (1446). Pogrdjuju Hristovu priliku A. KaniĀliĀ kam 117. Āastno tilo Hristovo. 227. Na prestola Ristova. Nar. pjes. vuk. 1, 131. I napija u slavu Ristovu. 2, 100. Ni Hristovu vjeru pohuliti. 2, 609. Ni Hristovi zakon izgubiti. 2, 614. Ha sad, braĀo, za vjeru Hristovu! 3, 277. Pred Ristovo pred cvjetonosije. 4, 175. Za krst Āasni i vjeru Hristovu. 4, 319. Tako mi zauza Hristovijeh! (oko poklada). Nar. posl. vuk. 301.

2. **HRISTOV**, *m. vidi Hrist*. — U *StuliĀevu rjeĀniku s dodatkom da je uzeto u pisca DimiĀroviĀ*. — *sasma nepuzĀano*.

HRISTŌVIĀ, *m. prezime*. — U naĀe vrijeme. MiĀajlo HristoviĀ. Nov. sr. 1835. 73. i u *Dubrovniku*. P. Budmani.

HRISTOVOR, *m. vidi Hristofor*. — *Prije naĀega vremena*. HristovorĀ. S. NovakoviĀ, pom. 111.

HRISĀANICA, *f. vidi HriĀanka*. — U naĀe vrijeme, a izmeĀu rjeĀnika u *StuliĀevu* (Hristjanica ‚christiana, christicola‘), u *Vukovu* (jeine christin‘, ‚christiana‘, cf. HriĀanin). Majka joj je RiĀĀanica bila, RiĀĀanica pa se poturĀila. Oglad. sr. 60. VidiĀ li onoga popa, te ispovijeda omu HriĀĀanicu? Nar. prip. vrĀ. 139.

HRISĀANIN, *m. Christianus, Āovjek vjere Hristove, osobito se kaĀe o pravoslavnijem (a o katolicima KrĀĀanin)*. — *plur.: HriĀĀani*. — *Naj stariji je oblik Hristjanin (od Χριστιανός), pak Hristjanin, kasnije se tj promijenilo na Ā a pred oĀijem s na ŀ. — Od prvijeh vremena, a izmeĀu rjeĀnika u StuliĀevu (Hristjanin ‚christianus, christicola, Christi assecla‘); u Vukovu: 1. ‚der christ‘, ‚christianus‘. KaluderĀ zovu svakoga Āovjeka HriĀĀaninom (kad mu ne znadu imena), kao i ŀenu HriĀĀanicom ili HriĀĀankom. 2. Srbin grĀkoga zakona, cf. KrĀĀanin; u DaniĀevu (hristjanin‘, ‚christianus‘, cf. kristjanin). Pravoslavnyje care gospodi hristijane nareĀe. Stefan, sim. pam. šaf. 23. BlagovĀrnymi hristjanoma. Sava, sim. pam. šaf. 1. Zastupnica jesi hristjanoma. Mon. serb. 58. (1293—1322). VarnuĀenje ti hristijani. 243. (1389—1399). Svetitelj da ne proklinjaju hristijani za sigrĀeĀenje duhovno. Zāk. dĀn. pam. šaf. 29. Koji se su prĀvratili hristijaneĀ v. azimstvo. 29. Da vĀzvrateti hristijany ot jeresi katins-kyje. 29. PrĀvrativi hristijanina v. vĀru latinisku. 30. Kako dobri i pravedi hristjanini. Spom. sr. 1, 121. (1414). Tako Hristjanom, tako i Krstjanom. Glasnik. n. 3, 69. (1707). Da su naĀi Hristjani obiĀajni reĀi: ‚Vojem se poturĀiti, nego poĀokĀiti. A. BaĀiĀ 146. I to su odilnici, ŀto se zovu RiĀĀani. F. LastriĀ, nel. 100. Primlogi Krstjani i Hristjani. A. KaniĀliĀ, kan. 817. Fala, brato RiĀĀanine! Nar. pjes. vuk. 1, 146. Blago onom bratu RiĀĀaninu koji celiva i prilog pridaje! 2, 75. Bog ubio svakog RiĀĀanina koji drĀi vjeru u TurĀinu! 4, 145. Al’ TurĀina ali RiĀĀanina. 4, 504. U*

svakoga pravog Rišćanina. Nar. pjes. herc. vuk. 320. I ovdje „Vlasi“ znači „Hrišćani“. Vuk, nar. pjes. 3, 562. Kršćani zovone više nego Rišćani. poslov. 160. Opet su im miliji „Hrišćani“ no „Latini“ (ovako ova dva zakona zovu jedan drugoga). V. Bogišić, zborn. 644. — *rjede o katolicima*. Pravim Hrištjanom katolikom. Mon. croat. 165. (1196). Što ne govoriš kao Hrištjani govore? M. Držić 344. Vsaki istini Hrištjanin. Š. Budinić, sum. 2^a. Znaj, Hrištjanine. 40^a. Dopusšta svakomu Hrištjaninu ali Hrištjanci. I. M. Mattei xxviii. Znaj, Hrištjanine. Štit. 5.

HRİŠĆANINOV, *adj.* koji pripada Hrišćaninu. — *U Vukovu rječniku*.

HRİŠĆANITI, hrišćanim, *impf.* činiti koga Hrišćaninom, krstiti. — *U Stuličevu rječniku*: hrištjaniti, v. pohrištjaniti. — *nepouzđano*.

HRİŠĆANKA, *f.* Christiana, žensko čelade vjere Hrištove, *vidi* radi značenja, postaja i oblika Hrišćanin. — *isporedi* Hrišćanica, Hrišćankiña. — *Akc. se mijena u gen. pl.* Hrišćanâkâ. — *Od prvijeh vremena, a između rječnika u Stuličevu* (hrištjanka, v. hrištjanica), *u Vukovu, u Daničičevu* (hrištjanika). Poluvjervebъ vъzъmъ hrištjanjanku. Zák. duš. pam. šaf. 30. Dopusšta svakomu Hrištjaninu ali Hrištjanci. I. M. Mattei xxviii. O Rišćani, mila braćo, i Rišćanke, mile majke! Nar. pjes. vuk. 1, 143. Čiganka to sve gledala i slušala, pa rekne onoj Hrišćanci. Nar. prip. vrč. 39. I ovdje „vlasi“ znače „hrišćani“ (Moskovi), a „vlahiñe“ „hrišćanke“ (Moskovske žene i djevojke). Vuk, nar. pjes. 3, 562.

HRİŠĆANKIŃA, *f.* *vidi* Hrišćanka. — *Samo u Stuličevu rječniku*: hrištjanikiña.

HRİŠĆANLUK, *m.* ljudi Hrištove vjere, narod hrišćanski. — *vidi* hrišćanstvo. — *Postaje turskijem nastavkom lyk.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu*: „die christenheit“ „populus christianus“. Hrištjanluka stare nevjernike. J. Krmpotić, pjes. 6. Da rišćanluk Marka ne prokune. Nar. pjes. vuk. 2, 442. I privedoh narod i hrišćanluk. Nar. pjes. petr. 2, 22. Pak sastavi narod i hrišćanluk. 2, 157.

HRİŠĆANSKI, *adj.* christianus, koji pripada Hrišćanima, koji je kao u Hrišćana, *vidi* Hrišćanin. — *Između rječnika u Stuličevu* (hrištjanski „christianus“), *u Vukovu, u Daničičevu* (hrištjanskij, cf. kršćijanskij).

a. *adj.* Blagosrđdu jemu biti na mirš hrištjanskij. Sava, sim. pam. šaf. 4. Vь pohvalē roda hrištjanskoga. Mon. serb. 77. (1302—1321). Věre hrištjanscej. 244. (1389—1399). (*bez sumñe pogriješka*: Ristijanskomu. Mon. serb. 562. (1322)). Sabranje nauka hrištjanskoga. Š. Budinić, sum. 2^a. Oh da bi duhovnici hrištjanski učili svoje ovce! A. Bačić 104. Slave ga na rišćansku. And. Kačić, kor. 470. Da rašire svetu (vjeru) hrištjansku. J. Krmpotić, pjes. 5. Kreposti hrištjanske. I. M. Mattei vi. Draga razkoša srca svakoga hrištjanskoga. 3. Hrištjansci nauci. 44. Od naroda rišćanskoga. Nar. pjes. vuk. 1, 144. I hrištjanske zadužbine. 1, 145. I rišćanske podelice. 1, 146. Diži, care, svu vojsku rišćansku. 2, 85. Zbor zborila gospoda rišćanska. 2, 101. Za rišćansku vjeru poginuti. 2, 311. I rišćanski zakon savršimo. 2, 338. Al na sabli tri slova rišćanska. 2, 342. Kako j' zakon u veri hrišćanskoj. 2, 454. Oteče vam hrišćanska zlameña. 3, 80. Jesi l' čuo latinsko primorje, kod primorja rišćanske kotare? 3, 120. Vodi Zlatku u bijelu crkvu, te j' rišćanskim krstom pokrstito. 3, 142. Turska mi je vjera omrznula, a rišćanska jeste

oniļela. 3, 205. A na zemļi sve rišćanske duše. Nar. pjes. herc. vuk. 320.

b. *adv.* hrišćanski. — *Između rječnika u Stuličevu* (hrištjanski „christianorum, christicolorum more, ritu“). Hrištijanski živet. Š. Budinić, sum. 17^a.

HRİŠĆANSTVO, *n.* christianitas. — *vidi* Hrišćanin. — *Od xiv vijeka, a između rječnika u Stuličevu* (hrištjanstvo „Christi religio, christianus populus“) *u Daničičevu* (hrištjanstvo „religio christiana“). a) *staiñe, osobina onoga koji je Hrišćanin*; *vjera hrišćanska*. Blagočestiva hrištjanstva. Glasnik. 15, 268. (1348?). Simt obrazomu da očistiti se hrištjanstvo. Zák. duš. pam. šaf. 29. Da vuzvrateti se vspeti vь hrištjanstvo. 29. Da krstiti se vь hrištjanstvo. 30. Ništa od hrištjanstva drugo znađu nego post, post i post. K. Pejkić 2. — b) *kao kolektivni supstantiv, sva čelad vjere hrišćanske, svi Hrišćani*. Mir će biti za sve hrištjanstvo. Mon. croat. 243. (1543). Po svijeh krajnah hrištjanstva. I. M. Mattei 37. Kad se, bogoļubni štioće, ponavļaju sred hrištjanstva naj veće Jezusu muke i pogrdjeña? 311.

HRİŠĆANSTVOVATI, hrišćanstvujem, *impf.* živjeti kao Hrišćanin. — *U rukopisu xvii vijeka pisanom crkvenijem jeziku, u otale u Daničičevu rječniku* (hrištjanstvovati „christianam legem sequi“). Pritvarajušta se hrištjanstvovati. Okáz. pam. šaf. 57. (1650).

HRK, *interj.* glas kojijem se hoće da pokaže kako sud (uprav tika) udara u što tvrdo. — *U narodnoj pripovijeci našega vremena*. Marko uzme tikvu s vodom, i kako dode među čobane a on potegne pa ñome o zemļu hrk! Nar. prip. vil. 1868. 112.

1. HRKA, *f.* *vidi* hrkañe. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu* (rka „das schnarchen“ „rhonchus“). Od oficirev hrka ne mogaše sam svoju rič razumiti. M. A. Reļković, sabr. 22.

2. HRKA, *m.* *vidi* hrkać. — *U Belinu rječniku* 655^b.

HRKÁĆ, hrkáca, *m.* ovako zovu pravoslavna Hrišćanina katolici u Dalmaciji i u Bosni. — *isporedi* 2. hrka. — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing., i voc.*: hrkácu, hrkáci. — *Može biti da postuje od hrkati* (radi erkovnoga pjevañia kroz nos); a ni po što od Grk (*vidi* naj pošjedñi primjer). — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* („schismaticus“ 655^b) gdje se naj prije nahodi i *u Vukovu* (rkać, tako kršćani u Dalmaciji zovu hrišćane). Hrkać, tako zovu u Bosni katolici pravoslavne. I. Stojanović. Negrike zyahu u Dubrovniku vlahē, a po Dalmaciji grkaće (hrkaće). M. Pavlinović, razg. 14.

HRKÁĆSKI, *adj.* koji pripada hrkaćima. — *Samo adv.* hrkáćski *u Belinu rječniku* (po dubrovaćkom govoru hrkaćski „schismaticus“ 655^b).

HRKALOVIĆ, *m.* prezime. — *U naše vrijeme*. Toma Hrkalović. Nar. pjes. petr. 1, 350 (*među predbrojnicima*).

HRKANOVCI, *m. pl.* selo u Slavoniji u županiji virovitičkoj Razdijel. hrv. 132.

1. HRKÁŃE, *n.* djelo kojijem se hrće (*vidi* 1. hrkati). — *Stariji je oblik* hrkanje. — *Između rječnika u Mikajinu* (hrkanje kod hropanje), *u Belinu* (hrkanje „suffumatione, lo sufflare“ „proflatus“ 616^a), *u Bjelostjenčevu* („rhonchus, rhonchorn tractus“), *u Jambrišičevu* („rhonchus“), *u Stuličevu* („rhonchus“), *u Vukovu* (rkañe „das schnarchen“ „rhonchus, rò stertere“). Čuvši ne-

običajno hrkaŃe. M. A. Rejković, *sabr.* 41. A isto tako ni ljudska zijelavica . . . štukavica . . . hrkaŃe. Nar. prip. vrč. viii.

2. HRKAŃE, *n. djelo kojijem se hrče (vidi 2. hrkati)*. — *Stariji je oblik hrkanje*. — *U Mikašinu rječniku*: hrkanje, hrakanje, 'screatus'; *u Belinu*: hrkanje, 'screatus' 607^a; *u Stulićevu*: 'ca-tarro', 'fluxio'.

3. HRKĀŃE, *n. djelo kojijem se ko hrka (vidi hrkati se)*. — *U Vukovu rječniku*.

1. HRKATI, hrčëm i hřkām, *impf.* stertere, *s niekom osobitom ĩnkom dilhati kroz nos (kao što biva često kod spavanja)*. — *isporedi hropati, hropsti, hropiti*. — *Akc. kaki je u inf. taki u praes. 3 pl. hřkajũ (ali hřeu), u aor. hřkah, u impf. hřei (ali hřkāj), u ger. praes. hřkajũci (ali hřčũci), u ger. praet. hřkāvši, u part. praet. act. hřkao; u ostalijem je oblicima onaki kuki je a praes. 1 sing. — Riječ je onomatopajska, kao i 2. hrkati, ali može ne biti istoga postaua. — Od xv vijeka, vidi kod c), a između rječnika u Mikašinu (vidi hropsti), u Belinu (hrkati, hrkam, 'sbuffare del cavallo', 'proflo' 646^a), u Bjelostjenčevu (hrkam, hrčëm, hropem, 'rhonchisso, rhonchos emitto, sterto'), u Jambrešićevu (hrkam, 'ronchisso'), u Voltijijinu (hrkati, hrkam i hrčëm, 'ronfare', 'schnarchen'), u Stulićevu (hrkati, hrčëm i hrkam, 'stertere, rhonchissare'), u Vukovu (rkati, rčëm, 'schnarchen', 'sterto'). a) sa značiejem kaznijem sprijeda (kod spavanja). Na daskah golih svu noć hrkat voli. A. Kanizlić, rož. 33. I počë vrlo hrkat. M. A. Rejković, *sabr.* 22. (Koi) zoblë kao i da nije putovao, a Turčin slatko hrče u sijenu. M. Đ. Miličević, omer. 198. — b) vidi hropiti (na umoru). Ona mrtva a on hrče rigajũci mu krv na grlo. M. A. Rejković, *sabr.* 41. — c) uopće glas koji postaje kad se dišući tresë nozdrcama, naj češće u životinja, n. p. o koiu. Koi nozdri hrkahn. M. Marulić 12. Pri nikomu skakne bedev tere hrče. B. Krnarutić 21. Tako tvrdousta nigdi vranca nije, hrče, krivi usta. A. Kanizlić, rož. 84. — o medvjedu. Vrli medvjed hrka i reži. I. Gundulić 554. — i o cragu, o rukodlaku. Ter s ĩim (nosom) hrka i s ĩim trubi (Belzebub). J. Kavanin 413^b. Vuci vijtu, vukodlaci hrču. Osvetn. 2, 174.*

2. HRKATI, hrčëm i hrkam, *impf.* vidi hrkati. — *isporedi i 1. hrkati*. — *Može biti i riječ pravoslavenska, isporedi češ. chrkati, pol. charkać*. — *U našemu se jeziku jača od xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu (hrkati, hrakati, 'screo'), u Belinu (hrkati, hrkam, 'raschiare, sprtare', 'screo' 607^b), u Stulićevu (hrkati, hrčëm i hrkam, 'incatarrare', 'fluxione laborare')*. Podrtijeh iz uzalaha, bez umrtja u kih cřka, krvavijem ĩim paha, surločiejem pjenana hrka. I. Gundulić 472.

3. HRKATI, hrkam, *impf.* kao da znači: hrabiti, solobiti. — *U sjevernijeh čakavaca od xvii vijeka,*

a. *aktivno*. Triba je družinu hrkati k borenju. P. Miozović, odil. 21. Schlikov nagaŃa, no da se tom na se. Frideriko hrka da s' negvi ne pje. M. Kunačević 120. Batrivi i hrkah kolik' pje. 10.

b. *sa se, rěkbesno ili recipročno*. Hrkaju se na 2. V. ezovje, odil. 5. Vidëe sminnost srea svoga hrkaju se sami maši. sejuć. 3.

HRKATI SE, hrkam se, *impf.* u Vukovu rječniku. kao tskati se, cupati se s kmoj, 'streiten', 'rixi' s dodatkom da se govori u Crnoj Gori.

HRKEŠA, *m. čovjek koji hrče (vidi 1. hrkati)*.

— *U Bjelostjenčevu rječniku*: hrkeša, hropalac, koji hrče, hropa, 'rhonchinosus'.

1. HRKNUTI, hrknëm, *pf.* 1. hrkati. — *Akc. kaki je u inf. taki je u ostalijem oblicima, osim praes. (ako ima aor. hrkoh, u 2 i 3 sing. akc. je hrče)*. — *U Belinu rječniku*: 'sbuffare del cavallo', 'proflo' 616^a, i u Vukovu: 'schnarchen', 'rhonchum emitto'.

2. HRKNUTI, hrknem, *pf.* 2. hrkati. — *U Mikašinu rječniku: (samo part. praet. pass.) hrknut, 'sputato, raschiato', 'screatus', i u Stulićevu: 'screare, expuere'*.

3. HRKNUTI, hrknem, *pf. popiti (srknuti?)*. — *Samo u Stulićevu rječniku: 'bibere' s primjerom: Hrknuh čašu vina*.

HRKNIVATI, hrknivam i hrknũjem, *impf. ite-rativno prema 2 i 3. hrknuti*. — *U Stulićevu rječniku s dodatkom da je uzeto iz Mikašina gdje ove riječi nema. — nepouzđano*.

HRKOTIĆ, *m. prezime*. — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena. Kad uteče Hrkotiću Mujo, kad uteče iz sela Stijene. Nar. pjes. vuk. 4, 128.*

HRKOTINA, *f. vidi hrakotina (isporedi 2. hrkati)*. — *U jednoju pisca xviii vijeka, a između rječnika u Stulićevu (screatus)*. Hrkotinami poplivan. I. A. Nenadić, *nauk.* 260.

HRĻ, *vidi hro*.

HRLIĆI, *m. pl. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj. Razdijel. hrv. 70.*

1. HRLINA, *f. vidi hrlost*. — *Akc. se mijëja u dat. sing. hřlini, u acc. sing. hřlinu, u voc. sing. hřlino, u nom., acc., voc. pl. hřline*. — *Od xvi vijeka. a) brzina. Kojim da narav svoj hrlinu još taku na nozi na jednoj piteđi zvijer svaku. M. Vetranić 1, 161. Nu tekući tako doje, gdi pržinu more plaće; od hrline plahë svoje tijek uzpreže, stup uzmače. I. Gundulić 41. Asterion. Tatao, Plija . . . kihel hrlina izvrsnija vrh ĩnjih je vitezova, širokoj èe na ravnini iz daleka pješke teći, kažuć ko èe u brzini čas i pravu slavu steći. G. Palmotić 2, 371. Kad lav vrli i strašivi . . . plaha u pašu teć jejena pod visokom gorom vidi i s naštena veseo plijena s hrlinom ga mnogom slidi. 3, 39^b. Nestavnost moga srea i hrlina (štamparskom griješkom hrlina) ĩjegova na tvoje nvrjede kažu, da istinito ne govorim. I. M. Mattei 2. — b) vrlina. Hrlina, bravura'. S. Budmani 418^a.*

2. HRLINA, *f. vidi harlina*. — *U Šulekovu imeniku, a između rječnika u Stulićevu (ruta capraria)*. Hrlina, ruta capraria (u starijim rukopisima), galega (u starijim rukopisima). Galega officinalis L. (Vodopić, Skurla), v. harlina, hrlina. B. Šulek, *im.* 111.

HRLITEL, *m. čovjek koji hrlti*. — *Samo u Stulićevu rječniku: 'festinator'*.

HRLITELICA, *f. žensko èeđade koje hrlti*. — *Samo u Stulićevu rječniku: 'quae festinat'*.

HRLITI, hrlim, *impf.* proropare, festinare, vidi lutjeti. *Postaje od osnare hrl (vidi hro)*. — *Od xv vijeka, a između rječnika u Mikašinu (hrliti, pospišiti se, festino, proporo, accelero, approporo), u Belinu (festino' 47^b; accelero' 48^a; 'iro velociter' 77^b), u Voltijijinu (adlittare, accelero' eilen'), u Stulićevu (festinare, proropare, festinationem adhibere)*. K paklu hrlë brže. M. Marulić 122. Za koje ja hrlim dušu dat i tijelo. S. Mončetić 156. Vrijeme prješ i hrlti leteći. M. Vetranić 1, 269. Prijeku smrt strzi ka hrlti i prješ. 1, 270. K tomuj se još hrliti da togaj

zagrliš. 2, 40. Tri dusi pakloni hrle put gore. 2, 93. Hrleći prješe put vode te vile. 2, 123. Žarko sunce neće hrilit, da mu pojde na zapadak. H. Lucić 211. Zavidniče vrli, na tvoju malu har srića mi dat hrli vridniji svita dar. 221. Er hrlina kako stvar naj dražu da te ja zagrlim. N. Najeskić 1, 111. Pod' jedan na pospijeh i hrli put stana. M. Držić 426. Zatoj me ne uzdržaj neg hrli i brzaj. 443. Kad zora hrlaše iziti s danicom vrh gora stiže me san. F. Lukarević 25. Izvrni tvoj stupaj, ter k ognju ne hrli. D. Rašina 44^a. Človiče umrli, ne čini život tvoj za zlatom da t' hrli odveće tolikoj. 46^a. Kadgod hrleći i hiteći brzo postupahu. B. Kašić, is. 56. Neptunu na divan svak snaži i hrli. Đ. Baraković, vil. 135. Daj, daj veće hodi k meni, na medene igre hrli, ah, celivaj, miluj, grli! I. Gundulić 174. Meni se je dogodilo, kao djetecu, koji hrli, gdi plam svijeeće ekili milo, naj poslije ki ga oprli. 231. Star i mlad ga častit' hrli. 422. Hrle naglo svi kolici, da prije car se s stola izagne. 519. Svaki naprije silom hrli, vrata i mire vačaj skaču. 521. Uprav toli Derviš vrli, i otkriveno stegno hrani, desnu bedru čuvat hrli, spravan skočit k svakoj strani. 545. Pazi, kako Bodin vrli pun poraza nemilosna na Dubrovnik s vojskom hrli. G. Palmotić 1, 79. U hrabrenu vojsku ovu i ti hrli. 1, 152. Na oružje vas puk hrli. 1, 280. Vi lijezi tu stojite, ter u dvore ne hrlite. 2, 28. Teći, hrli na osvetu. 2, 38. Hrli osvetit ruge tvoje. 2, 45. Hrli jedan vas dvornika Laviniji rijet. 2, 149. Život naš umrli na skončanje svoje hrli. 2, 424. Vrijeme hrli, izidimo. 2, 457. Sunčana kola hrle skrit u more zrake svoje. 2, 474. K tebi, Bože, hrlim da me ozdraviš. V. Andrijašević, dev. 106. Da bude za tobom hrliti. 121. Na ovu vodu snažno hrli. P. Kanavelić, iv. 130. Tako i sjever naglo hrli. 135. Spasit me, Bože, hrli. 460. A što je tašće to je kletu, k tomu ikada ti ne hrli. A. Vitalić, ost. 39. Tere hrliš, sina tvoga da opet primeš i zagrliš. J. Kavačin 52^b. Sveder hrli na osvete. 56^b. Put sunčane hrlimo svijeeće, ona 'e svejer dobrohotna. 168^a. Jednih krjepos da zagrlje, k zlobi družijeh da ne hrle. 359^a. Čim ljudstvo hrli svude na svagdašna svā čimjenja. 419^b. Prijateljstvo hrli gdi može koju korist ufašit. A. d. Bella, razgov. 232. Slišat hrli što ti usta mā naredi. I. Đorđić, salt. 258. Prije neg strijela sunce hrli. uzd. 57. Tada im Bog ljubav vraćat hrli. 69. Ptice hitre i spravne hrlit višnje uz dvorove. 188. Ustan', hrli, prijateljice moja. hen. 53. Da to veselije hrle put blaženstva. 130. Zeminom smrti stoprv razvezan od ženidbe hrliš bez krsmaña u red sveti. B. Zuzeri 6. Ulak koji u putu hrli ne trči samo nego leti. 150. Ne hrli tako žedna košuta na kladenac. V. M. Gučetić 120. Hodi po svem gradu, hrli po svijem ulicam. 187. Dan za noćim hodi, a noć za danom hrli. (Z). Poslov. danić. 15. Hrli kad rano dođe. (Z). 27. Sveštenici hrliše podjarmiti raznu prostoga puka. D. E. Bogdanić 44. Ah! nesrećni, na pogube što hrlite? Zgode. 9. K vječnomu krajevanju hrliš bez pristanka. I. M. Mattei ix. U grad s četom dvorna puka hrli ona. N. Marčić 27. Sunce iz dubine hrli tjerat noćne tmine. 37. A na pogled vrle hrle sluge. Osvetn. 1, 23. I anđeli tamo s neba hrle. 1, 45. Nema ništa čijem bi mogo te ustavit lude, da ne hrle kod im čudi žude! 4, 37. Hrliti, mahom bježati, teći (reće se o rijeci). M. Pavlinović.

HRLIV, *adj.* koji može hrliti. — *U Stulićevu rječniku*: „festinandi vim habens“. — *nepouzđano*.

HRLŌCA, *f.* *vidi* hrlost. — *Akc.* je kao kod

1. hrlina. — *Na jednom mjestu xvii vijeka*. Ono (*prčije*) od tijela (*u blaženijeh*) ove su koje slijede: prva zove se bistrina aliti sjetlos; druga netrpjenje od muke; tretja tančina; četvrta hrlōca. M. Orbin 293.

HRLOKRILAT, *adj.* brzijeh (*hrlijeh*) krila. — *U Stulićevu rječniku*: „alis velocibus“. — *nepouzđano*.

HRLONOG, *adj.* hrlijeh (*brzijeh*) nogu. — *Samo u Stulićevu rječniku*: levipos⁴.

HRLONOŠCA, *f.* hrlonog žensko čelade. — *U Stulićevu rječniku*: hrlonožca uz hrlonog. — *sasma nepouzđano*.

HRLONOŽAC, hrlonožca, *m.* hrlonog čovjek. — *U Stulićevu rječniku* (uz hrlonog). — *slabo pouzđano*.

HRLOŃA, *f.* izvor u *Hercegovini*. Schem. herceg. 1873. 17.

HRLOST, *f.* osobina onoga koji je hro ili onoga što je hrlo, isporodi hitrina, hitrost. — *Od xv vijeka (vidi kod b)*, a između rječnika u *Mikailinu* (hrlost, hitna, festinatio, properatio, acceleratio⁴), u *Belinu* (hrlos, festinatio⁴ 47^b, 582^a; „celeritas“ 183^b, 583^a; „rapiditas“ 606^b; „velocitas“ 757^a; „agilitas“ 52^b; „agendi vis“ 117^a), u *Stulićevu* (festinatio, properatio, properantia, celeritas, velocitas). *a) vidi* hitrost, hitrina kod *a)*. Zapovijed ovu s velikom hrlostim primi. B. Gradić, djev. 87. Kako no je hrlost i krepost u udije tjelesnijeh obilježje zhravja tjelesnoga, onako ti je hrlost i krepost u dobrieh djelijeh duhovnijeh obilježje da se je čovjek dostojno pričestio. M. Divković, bes. 412^b. Ljenost, kojoj suprotivna jest hrlost. nauk. 191^a. Pojdoše oni s hrlostju velikom. B. Kašić, is. 10. Uzrviš' ne hitnost, hrlost i veselje. 85. Učini ovi duzi put s brzooćom i hrlostju velikom. 91. Lasnos ali ti hrlos. M. Orbin 297. Vrlina ruka, hrlos noga. A. Kalić 190. — *b) vidi* hitrost, hitrina kod *b)*. Da navykneši vsakoj knižovskoj hrlosti. Konstant. filoz. star. 1, 30. Prsten od četire kamike hrlostju magnitskoju sastavljen. Aleks. jag. star. 3, 311. — *c) vidi* hitrost, hitrina kod *d)*. Stvorimie hrlosti, jako da oti siht uhvativše množehi ve Maćedoniju otvedemo. Aleks. nov. 92. Hrlosti i hrabrstvu podivi se. 102. — *d) Hrlost*, izmišljane, dovijaše, moda. Uvek češ kod nega videt neku novu rlost. S. Agić u Trsteniku. — *e) hrabrost*. Hrlos, bravura. S. Bulmani 418^a.

HRLOTEKUĆ, *adj.* (*uprav part. praes. act.*) koji teče (trči) hrlo (brzo). — *U Belinu rječniku*: „rapidus“ 606^b, i u *Stulićevu*: „rapidus“. — *nepouzđano*.

HRLOVIT, *adj.* *vidi* hro. — *Samo adv.* hrlovito u jednoga pisca xvii vijeka. Od svihjed uzda hrlovito saćuvat. A. Kalić 51.

HRLISTVO, *n.* *vidi* hrlost. — *U Stulićevu rječniku*. — *nepouzđano*.

HRMANIJA, *f.* *vidi* Hrmañ. Hrmanija, za-pušten rišćanski samostan. F. Jukić, zemlj. 51.

HRMAŃ, Hřmāna, *m.* u *Vukovu rječniku*: manastir pust na suhoj medi gdje se sastaje Una i Unac; blizu nega imaju zidine od kule istoga imena. — *Pomnie se prije našega vremena*. Hрмањъ (mon.). S. Novaković, pom. 150. — *isporēdi* Hrmanija.

HRMČEJIĆ, *m.* prezime. — xvii vijeka. Štefan šohtar Hrmčojić. Mon. croat. 291. (1589).

HRMESTAVAC, hrmestavca, *m.* ime mesu što hrušće pod zubima. — U Zagorju i Prigorju. F. Hefele.

HRMOTINE, *f. pl. selo u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj*. Razdijel. hrv. 40.

HRMZA, *f. auripigmentum, mineral sastavljen od sičama (61 po 100) i sumpora (3) po 100), žut kao zlato, i mekan, što se upotrebljava kao boja*. — *Nepoznata postaća*. — *U naše vrijeme*. Hrmza kopa se kod Kreševa. F. Jukić, zemlj. 6. Zlata, srebra... hrmze (auripigmentum). T. Kovačević, bos. 48. Hrmza kaže se u Bosni, sali zrno ili guša kaže se u Sremu, žuti sigan kaže se u Dalmaciji, a po turski altinbaš kaže se u Srbiji, latinski auri pigmentum. Đ. Popović, poznav. robe. 76.

HRN, *adj. na jednom mjestu xviii vijeka nepoznata značenja (zar krn?)*. Hrmu zvijezdu (mjeseć, misli se o Turskoj) kad potlačeš, uzimješ joj kraljstva opeta. J. Kavačin 216b.

HRNČIĆ, *m. prezime (može biti da bi uprav glasilo Hrnić, vidi Hrñak, Hrñko)*. — *U naše vrijeme*. Schem. zagr. 1875. 230. 262.

HRNDOLINE, *f. pl. orače zemljište, ali kauneto te s toga loše*. u Dubašnici na Krku.

HRNETIĆ, *m. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj*. Razdijel. hrv. 72. — *vidi hrnetički*.

HRNETIČKI, *adj. koji pripada mjestu Hrnetiću*. — *Na jednom mjestu xvi vijeka, može biti kao prezime*. Popu Petru Hrnetićkomu. Mon. croat. 326. (1555).

HRNIĆ (Hrnić?), *m. prezime*. — *xv vijeka*. Matej Hrnić. Mon. croat. 124. (1485).

HRNKAAŠ, hrnkāša, *m. nadimak hrnkovitu voju*. M. Pavlinović.

HRNKOVIĆ, *vidi Hrñković*.

HRNKOVIT, *vidi hrñkovit*.

HRNUTI, hrñem, *pf. vidi hrdnuti*. — *U naše vrijeme u Dubrovniku*. P. Budmani.

HRŃA, *m. vidi hrño*. — *Akc. se mijenja u voc. hrño*. Na koleno Hrni Mustaf-agi. Nar. pjes. vuk. 3, 149. Kraj kurvića Hrni Mustaf-age. 3, 188. Ćuto gleda Hrnu Mustaf-agu. 3, 188. Ma reče mu Hrña Mustafage. Pjev. crn. 175b. — *I kao prezime*. Prejavio Vasu Milovanovića iz Drenovca, monka Milosava Hrñe. Glasnik. II, 1, 123. (1808).

HRŃAGIĆ, *m. prezime*. — *Postaje od nepotvrdenoga Hrñaga (Hrña-aga)*. — *xviii vijeka*. Neda ulovica Hrñagića. Glasnik. II, 3, 237. (1710—1720).

HRŃAGIN, *m. (uprav adj.) prezime*. — *vidi Hrñagić*. — *xviii vijeka*. Vukajlo Hrñagin. Glasnik. II, 3, 73. (1706—1707).

HRŃĀK, *m. ime muško*. — *isporedi Hrñko*. — *Od xv vijeka, a između rječnika u Vukovu (Rñak) i u Daničićevu (Hrñak)*. Hrñak Kostadinčić. Mon. serb. 281. (1418). Hrñak Popović. Mon. croat. 289. (1577).

HRŃAKA, *f. ime žensko, vidi Hrñak*. — *Prije našega vremena*. Hrñaka. S. Novaković, pom. 111.

HRŃAKOVIĆ, *m. prezime (po ocu Hrñaku)*. *U naše vrijeme*. Boca 15.

HRŃANAC, Hrñanca, *m. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj (kajkavski) Hrñanec*. Razdijel. hrv. 86.

HRŃAV, *adj. s raspuknutijem ili razrezanijem usnama*. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (rñav mit aufgeschlitzten lippen, labiis diffissis)*. Stani kurvo, hrñavi Mustava! (*isporedi Hrñetina*). Nar. pjes. vuk. 3, 285.

HRŃAVINA, *m. vidi Hrñetina*. — *U narodnijem pjesmama našega vremena, a između rječnika u Vukovu (Rñavina, cf. Rñetina)*. Od Udbine Hrñavina Muja. Nar. pjes. vuk. 3, 274. I s Ćime je Hrñavina Mujo. Pjev. crn. 48a.

HRŃE, *n. seoce u Međumurju*. Schem. zagr. 1875. 142.

HRŃETINA, *m. prezime ili nadimak (vaša da je bio hrñav, vidi primjer iz narodne pjesme kod hrñav) nekome Turčinu kojemu je ime bilo Mujo (Mustafa), gdje gdje se zove Hrñavina, Hrño, Hrña, Hrñica, Hrñičić (koje se vidi)*. — *U narodnijem pjesmama našega vremena, a između rječnika u Vukovu: Rñetina Mujo, cf. Hrñetina (kojega nema napose)*. Od Udbine Hrñetinu Muja. Nar. pjes. vuk. 3, 263. I vrančića Hrñetina Muja. 3, 412.

HRŃEVAC, Hrñevca, *m. selo u Slacniji u županiji požeškoj*. Razdijel. hrv. 128. — *Na drugom je mjestu pisano u množini: Hrñevci*. Schem. zagr. 1875. 46.

HRŃICA, *m. vidi hrño*. — *U narodnijem pjesmama našega vremena, a između rječnika u Vukovu (rñica, vide rño)*. Doke agi sitna kniga dođe iz Kladuše od Hrñice Muja. Nar. pjes. vuk. 3, 136. Na koleno Hrñici Mustafa. 3, 229. Treće dogat Hrñice Mustafa. 3, 404. Sve uzdaše Hrñice Mujage. Nar. pjes. juk. 206. Dočeka ga Kladuški Hrñica. 321. Da te vidi tvoj Hrñica Mujo. 538.

HRŃIČIĆ, *m. vidi Hrñetina*. — *U narodnijem pjesmama našega vremena*. Dočeka ga Hrñičiću Mujo. Nar. pjes. juk. 321. Potpazi ih Hrñičiću Mujo. 324.

HRŃIČIN, *adj. koji pripada Hrñici*. Ali pred Ćim Hrñićin Alile na dogatu košu Hrñićinom. Nar. pjes. vuk. 3, 241. Al' eto ti brata Hrñićina. Nar. pjes. juk. 322.

HRŃKE, *f. pl. Hrñke, vrst gljiva (Sabjar)*. B. Šulek, im. 111.

HRŃKO, *m. ime muško*. — *isporedi Hrñak*. — *Od xiv vijeka*. Pristava Hrñka z Bribira. Mon. croat. 1. (1309). Hrñko. S. Novaković, pom. 112.

HRŃKOVIĆ, *m. prezime po ocu Hrñku*. — *U narodnijem pjesmama našega vremena*. A za Raškom Hrñković-Todora. Pjev. crn. 180b. Kalauzi Hrñković-Paune. 321b. — *Nalazi se pisano i Hrnković*. Kalauzi Hrnković-Paune. Oglad. sr. 205. Za našega Hrnković-Radoja. 210.

HRŃKOVIT, *adj. koji nije dobro uskopfen, podmetnut, utučen (o domaćoj životinji)*. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (rñkovit, n. p. koñ koji nije dobro podmetnut, nego ostao ajgirovit, nicht ganz kastrirt, non penitus castratus)*. Hrñkovit, dobro neutučen vo. Ć. Stojanović. — *I s u mj. Ć. Hrnkovit, silovit, žičast, subačina, reče se volu dobro ne utučenu*. M. Pavlinović.

HRŃO, *m. hrñav čovjek (uprav ipokoristik)*. — *isporedi hrña*. — *Akc. se mijenja u voc. hrño*. — *U Vukovu rječniku: rño, einer der eine aufgeschlitzte lippe hat, labiis diffissis*. — *I kao hyp. Hrñetina*. Onda reče Hrño Mustaf-aga. Nar. pjes. vuk. 3, 156. No govori Hrño Mustafage. Pjev. crn. 224b. — *Po narodnoj se postorici zvalo orako i nekakav čovjek iz Boke Kotorske*. Tako ti pomogao Rño iz Luštice. (Reče se onome koji što lažno dokazuje. Pripovijeda se da je nekakav Rño — ili Hrño — bio negda ozidao kulu kod Rosa i iz ne se branio junački od morskijeh neprijatelja). Nar. posl. vuk. 310.

HĀRO (HĀRL), hrla, *adj.* *vidi* 1. hitar. — *Akc.* *kaki je u nominalnom nom. sing. m. (s o) taki je u složenijem oblicima:* hrlī, hrlōga *itd.*; *a u nominalnijem je oblicima onaki kaki je u nominalnom gen. sing. m. hrla, hrlō, hrlē itd.* — *Neglasna postava;* *Miklošić misli da je ista riječ što vro, što bi moglo biti; ali je opet istina da se ove dvije riječi u našem jeziku slažu u značenu istom od XVIII vijeka.* — *Od xv vijeka, a između rječnika u Mikašinu* (hrlī, pospiješan, solers, properans, praeproperans, festinus¹), *u Belinu* (hrlī, festinus² 47^b, velox³ 756^b; hrlī ili hrō, agilis⁴ 52^a), *u Stulićevu* (hrlī, velox, properus, festinus, expeditus, celer, promptus, agilis, dexter⁵), *u Vukovu* (hrlī, vide vrli: hrlī momak, t. j. dobar, jak, zdrav s dodatkom da se govori u primorju; hro, vide vro, cf hrlī s dodatkom da se govori u Crnoj Gori), *u Daničićevu:* hrlb, celer⁶.

a. *adj.* — *Komp.:* hrljī (A. d. Bella, rječn. 48^b, 52^b, 756^b; J. Stulli, rječn.; M. Vetranić 1, 37. 315; 2, 56; A. d. Bella, razgov. 182; Đ. Bašić 246; Ant. Kadčić 552). *az* *vidi* 1. hitar, 1. a. Brigentins bi hrlb (štampano je žrlb, ali Daničić u rječniku misli da je to stamparska pogreška i da treba čitati hrlb) na vesla. Spom. sr. 1, 38. (1402). Hrlim potezom dojtī si hajala. M. Marulić 46. Objist i pitje na taj grli su hrla. 143. Jer bi hrla umaknut se. 263. Tako ustezat svoga gila, moja lēerce, budi hrla. 268. Na praznost vele hrlī. 297. Ki ste na zlo vazda hrlī. 312. Ima biti hrl na otvorenije. Naručn. 12^b. Zač je smrt hrlīja ner ptica i strila. M. Vetranić 1, 37. Jezik naj hrljī. 1, 315. Strila hrljīa bit ne more. 2, 56. S pospiješnom, hrlom i dobrom vojom. B. Gradić, djev. 25. Ki veselo srce i hrlu voļu gleda. 67. Potrebuje da je prava djevica na posluh hrla. 70. Tuj mu platu budi hrla za sve verno dat služenje. A. Čubranović 159. Ma ne (smrti) moć, tolikoj ka mnokrat jes hrla, doći će jedan dan, ako ni umarla. D. Rašina 99^b. Vrijeme hrlō jes. D. Zlatarić 5^b. S koñi hrlim. D. Zlatarić 12^a. Od onoga toliko hrlōga veselja. A. Gučetić, roz. mar. 136. Pospiješeni su i hrlī na razblude. 222. Inamo biti hrlī u djeljih božanstvenijeh. roz. jez. 246. Da ne budu noge moje na zlo hrlē biti. 272. Pomožem da joj ja hrlu zvīr tjerati. A. Sasin 125. Hrlu zvījer tjeraje visokom planinom. 137. Toj znaju lisice i hrlī zecovi. 140. Nego t samo milos prošim, ku mi skazat budi hrla. 165^a. Za doći prij⁷ k meni kã njekad bi hrla. 291. Ako je čovjek hro i krepak na stvari koje su Bogu na poćenje. M. Divković, bes. 412^b. Ter puk nami hrlījem činom. plač. 12. Ki će se u tomu ukazati brzi i hrlī. M. Orbin 232. Strašnih riba jata vrla hrlim plovom doletite. I. Gundulić 47. Veće, vrani koñi moji, hrlī stupaj obratite gdje pristolje moje stoji. 79. A Kozaci srnuć hrlī starijih šteta u zamjenu, požegli su i potrli, pače smakli Varno u plijenu. 318. Koñe suhe i okošte, ali hrlē svaki jezdi. 330. A tište se i zateče na brzomu koñu hrla. 401. Proz dubje ovo hrlō stado od razlicijeh trka zvijeri. 402. Sa svijem vodam od svud rijeka zaletje se u tījek hrlī 405. Smioni, bijesni, na zlo hrlī bojnici su ovi vrli. 500. Nu li carska hitros hrla čini žeje tve čestite dokli s vijencom oko grla vrhu zemlje uzvisite? 510. Slijed⁸ me, slijed⁹ me, družbo hrla. 519. Hrlī vezījer hitro ustupa. 528. Hrlī kaplan vas je u dīci šarovitom pod napravom. 554. Po svemu nebu okolo tvoje obračaš koñe hrlē. G. Palmotić 2, 15. Nego tekne koñu hrla ne počiva. P. Kanavelić, iv. 89. Za nīm ončas izi-

doše i vlasteli brzi i hrlī. 115. Hrlō brijeme. 169. Služba za zlo glasit hrla. 197. Ončas hrla nazad stupa. 565. Čin¹⁰ da ē pjesan ova hrla svijem duhovne davat lijeke. A. Vitalić, ost. 1. Množ hrlījeh od vjetara. 177. K nīm se opet gusa meće put sunčane hrlē sveće. J. Kavañin 422^b. Vaša tilesa biti će svitlīja od sunca, hrlīja od vitra. A. d. Bella, razgov. 182. Hrabreni, laci i hrlī put nebasa su tījek prostri. I. Đorđić, salt. 35. Na krilījeh časa hrlīh. uzd. 113. Tuto tako hrla četa vragova na ū udari. ben. 166. Mlad Ćubmir prigrlī kraljeve besjede, i svaki od nīh dva na koña hro sjede. pjesn. 48. Rijeka prikuplīva jednu silu voda pridohodnijeh s kojījem se zdrži u sejeni hrlē rijeke i nepristajne. B. Zuzeri 130. On ti Vuče ustade na svoji na hrlē noge. Nar. pjes. mikl. Beitr. 48. Govori da smrt ne čeka, neg da trči na hrlu koñu. Đ. Bašić 70. Pobjegnu od nas brzije od naj hrlījega teklīca. 246. Kako jedna hrla rijeka. 247. Spravan i hrl sluzitelj. S. Rosa 54^b. Duh je hrl a put je slaba. 152^b. Nit¹¹ je tvoj svit ūu hrlīju oli smionju učinio. Ant. Kadčić 552. — *b) značenje se mijēna kao kod hitar (isporedi* 1. hitar, 1, b i c), *a kod toga se misli da je hro isto što vro.* — *od XVIII vijeka.* Hrlī, bravo. S. Budmani 418^a. *vidi* i u *Vukovu rječniku.*

b. *adv.* hrlō. — *Između rječnika u Mikašinu* (hrlō, pospiješno, brzo, festinanter, properato, celeriter¹²), *u Belinu* (celeriter¹³ 48^a; agiliter¹⁴ 52^b; cito¹⁵ 583^a; rapide¹⁶ 606^b; velociter¹⁷ 756^b), *u Stulićevu* (hrlō, velociter, festinanter, properanter, properē, actutum, cito¹⁸). — *Komp.:* hrlīje (A. d. Bella, rječn. 48^a, 52^b; J. Stulli, rječn.; M. Vetranić 2, 61. 111; Nauk brn. 12^a; I. Gundulić 42; M. Radnić 108^b), *na jednom mjestu* i hrljē. Anton Dalm., nov. tešt. 164^b. *a) vidi* 1. hitar, 2. a. Hrlō ti je lital. M. Marulić 51. Tebe utišiti hrlō loću ureda. 179. Vrīne hrlō tekne. 223. Hrlō vaze trak i kosu. Š. Menčetić 4. Hrlō će svrha doć tvojemu porazu. 199. Hrlō na pospijeh oholas ostavi. M. Vetranić 1, 49. Leteć ki obhodi hrlīje od ptice. 2, 61. Vila hrlīje potekši ner ptica. 2, 111. Kad vidīš tve grlo i dīke ostale sve brzo i hrlō da su se skončale. H. Lucić 213. Naglo i hrlō triba mu je doniti pod kosu svu grlo. N. Dimitrović 35. Hrlō ga zadosti na saj svijet odpravi. 74. Nudījer u lov, družbo, svi se hrlō opravimo. N. Naješković 1, 226. Mene bi jur nauke Ćuvene satrle, neg bijele tve ruke hrlō me zagre. 2, 103. Tako hrlō bi komedija raskupjena. M. Držić 62. Hrlō i žesto nastoje. P. Zoranić 10^a. Vrīme hrlō leteći. 26^b. Tiho dali hrlō k Ćubīdragu prišad. 37^b. Da bih sam toj hrlō i dobrovoljno izvršio. B. Gradić, djev. 4. A ove odšaš hrlō od groba. Postila. R1^b. Hrlō pošadši. Anton Dalm., nov. tešt. 47^a. mat. 28, 7. Oni drugi čenīk hrlē preteče Petra. 164^b. joann. 20, 4. Da budem se hrlō i pospiješno podvignuti. A. Gučetić, roz. mar. 137. Pospiješno i hrlō na űevogu se službu postaviti. roz. jez. 100. Hrlō se k nīma utecimo. 329. Po sunce, koje sja, skoćio bih k űoj hrlō, ter bih je rukom ja uhvatil za grlo. A. Sasin 105. Jošte njeke imam masti, kojom mogu povratiti mrtva, bolna ozdraviti, djevam činit¹⁹ hrlō rasti. Jedupka nezn. pjesn. 238. Kako bismo hrlīje k űoj došli. Nauk brn. 12^a. Hrlō se spomeni lik vazet. A. Komulović 70. Svaka zapustivši hrlō i naglo brzo ču k nīmu uteći. B. Kašić, uač. 26. Hrlō će pospiješiti k tebi. 37. Misleć, netom jedra stavi, hrlō opeta po te doći. I. Gundulić 31. Ako kadgod (*pravda*) kasna i lījena hrlō stupit ne nastoji. 38. U vlas vjetra

raspustila bješe zlatni pram niz pleći, a oči plaćne obratila k moru hrlo sved trčeći. 41. Prista i opet tijek priuze što hrljice može i plaše, i nesvijesna u vodn se naglo veće sunivaše. 42. Sved gledati plemenita svitla ljepos tvoja ima pod stupajim' neumrlina hrlo letjet naglo lita. 61—62. Hrlo uzlet, Merkurio, na visine, Jove gdi je. 67. Hrlo skoči, Tizifone, ter vid tko to može biti. 103. Ter da dode hrlo, reci, moja lubi lijepa. 107. Igra' kolo, skočmo boje, svak se kaži dobre voje, na pir, na pir hod' svak hrlo! 172. Hrlo usliši me boleće ove iz srca glase istine! 208. Tečeš hrlo na darove. 250. Hrlo tekuč prispje treći. 416. Nu i Dilaver protiv nemu koña obode, skoči hrlo. 538. Jedan od vas hrlo iz dvora haduma mi pod' dozovi. G. Palmotić 1, 149. Šes vojvoda hrlo ustaju. P. Kanavelić, iv. 80. Hrlo otiti tijekom spravlaše. 177. Hrlo jezdec. 204. Hrlo hodi. 256. Nauk svaki hrlo ostavi. 382. Da ja prostin hrlo za ljubav vašu sva uvidjenja. P. Radović, nač. 459. Ako si mudar, imaš hrljice plakati. M. Radnić 108b. Za to hrlo čin' da skupe naše pope ter biskupe. P. Hektorović (?) 83. Hrlo, sluge, vi pojedite, ter mi Sista dovedite. 101. Da te od tle sad izvedu, tere hrlo k nem' privedu. 126. U paklene, dim, propasti s tvojim pakom hrlo é pasti. 134. Ipolite, hrlo teci, zapovida t' cesar Decij. 146. I hrlo bi poletio. A. Vitaljić, ost. 55. Hrlo ée te s plama bijesna dol pakleni lupat bići. 242. Elpenore, diko moja, odvedi ga bijesna hrlo. A. Gledević 55a. Koja su ona tri dobra za kojima umrlj zaneseni hrlo trče? A. d. Bella, razgov. 24. Tmasti večer iz vrh gora duge osine hrlo stere. J. Kavañin 418a. Na iztoćnom trijemu bilu nova zora hrlo izستا. 495a. Isti andeo privede me hrlo i odni. 508a. Biće umrlo ko dim ée se razić hrlo. I. Đorđić, salt. 117. Prikrutki Isus vele hitno i hrlo bi doveden k kući Pilatovoj. M. Lekušić 69. Hrlo uberite sve ruže vašega perivoja. V. M. Guetić 41. Hrlo ustanite, pripovijedajte moju riječ. 214. Hrlo ti je kralj skoćio na svoje hrle noge. Nar. pjes. mkl. beitr. 31. Jarebice lovi tko veomi hrlo hodi. (Z). Poslov. danić. 37. Hrlo zaljetajnji se često kraticejim i goručijem molitvam i uzdasima. I M. Mattei 302. Hrlo k vratim pritecite. N. Marčić 61. — b) *vidi* a, b). Hrlo, bravamente. S. Budmani 418a. — c) *u ovom primjeru može biti i za znači: vješto. Istanca veomi hrlo i hitro. S. Rosa 91a.*

HROBAR, hrōbra, m. *vidi* 3. hrabar. — *U jednoj pjesmi crnogorskoj našega vremena i otale u Vukovu rječniku. U knestvu je robar moj; milij' mi je robar moj no sve selo i vas rod. (Rōbar mjesto rābar! tako mi je kazivalo jedno monēe na Cetinu, samo što se i ono A — između B i R — po crnogorski izgovara između A i E. Vuk). Nar. pjes. vuk. 1, 206.*

HROČAÑE, n. *djelo kojijem se hroče (vidi hrocati). — U naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.*

HROCATI, hrōcēm, *impf. vidi* guritati. — *ispoređi hrocati i hroktati. — Riječ je onomatopisna oštraća se kao da sviña guricući čini glasom: hro! hro!.* Od xvi vijeka: *samo dru mjaš peca primjru spaljaju amo bez sumnje: ustali bi mogli spadati i pod hrocati (treba dodati da se i u naše vrijeme u Dubrovniku čuje hrocati kao što je u Vetranićevijem primjerima, a ne hrokti, premda u Belinu i u Stulićevu rječniku ima ora riječ a nema hrocati). Prasac hrocaše bez zuba. M. Vetranić 2, 110. Prasac hrocaše*

od tuge. 2, 180. Ona (sviña) hroče (u izdanju god. 1628, ali u starijemu god. 1522 hruća), rita, legne u zmociru. M. Marulić 43. Na način prasaca hroćući. M. Divković, bes. 881b. Ah, kada nećeš rog dignuti svrh oči, pod', sviño, u brlog, a ovdni ne hroći. I. Gundulić 139. (Vragovi) graču, hroču, skvrče, kriješte. 473. Hroče i puha vepar divi. 554. On zavija, rika, ječi, rži, skviči, hroče, luka. G. Palmotić 3, 135b. Ču iz uzdaha gdje se skviči, grače i hroče. P. Kanavelić, iv. 556. Revu, hroču, zavijaju. J. Kavañin 409b. Držac mrkle tmine huče, laje, hroče i hripa. N. Marčić 59.

HROHOTATI SE, hrohoćem se, *impf. vidi* grohotati, b, b). — *ispoređi hrohotati se. — Na jednom mjestu xvii vijeka. Jeli se ludo, zalino i nepodobno smijau i hrohotao? A. Komulović 38.*

HROKÂÑE, n. *djelo kojijem se hroče (vidi hrocati). — U Belinu rječniku: (sa starijim oblikom) hrokanje 360a i u Stulićevu.*

HROKATI, hrōcēm, *impf. vidi* hrocati. — *Akc. je zabilježen po Belinu rječniku (hrōkati), a po Stulićevu trebalo bi da je o dugo. — U Belinu rječniku: hrocati, hroćem, grunniō' 360a, 573a; u Bjelostjenčevu: hroćem, v. kruñim (a kod ovoga ima praes. hroakam!); u Voltigijinu: hrocati, hroćem, gruzuire, grunare', grunzen'; u Stulićevu: hrōkati, hrōcēm i hroakam (!), grunnire, grunnum edere'.*

HROKOTAÑE, n. *djelo kojijem se ko hrokoče. — U Mikañinu rječniku (sa starijim oblikom hrokotanje).*

HROKOTATI SE, hrokoćem se, *impf. vidi* grohotati, b, b). — *ispoređi hrohotati se. — U Mikañinu rječniku: hrohotati se, grohotati se, smijati se, cachinnor, cachinnō'; u Bjelostjenčevu: hrokoćem se, v. grohoćem se etc.; u Stulićevu: v. hrepetati se.*

HROKTATI, hrōkcēm, *impf. vidi* hrocati. — *Akc. kuki je u praes. taki je u impf. hrōktāh i u ger. praes. hrōkcēi; u ostalijem je oblicima onaki kuki je u inf. — U Vukovu rječniku: skvati: rokēa sviña, grunzen', grunniō'.*

HROM, *adj. claudus, koji nejednako hodi (o čeladetu i o žiroviñi), jer se jače naslonja na jednu nogu nego na drugu (ili na ostale noge) s toga što mu je jedna kraća, ili ga boli, ili ima kakvu mu drugo muhanu u nogama. — isporēdi* šantav, cotav, cotav. — *Riječ je praslavenska, isporēdi stslor. hromъ, rus. хромой, češ. chromý, pol. chromy. — Radi postajna isporēduje se sa snskrt. srāma. — Između rječnika u Vrančićevu (claudus; loripes), u Mikañinu (hrom, šantav, claudus), u Belinu 781b, u Bjelostjenčevu (hrom, hromac, claudus), u Voltigijinu (zoppo, zoppi-cante', lahml, hinkend'), u Stulićevu (claudus, claudicans'), u Vukovu (lahml, hinkend', claudus', cf. cotav), u Daničićevu (hromъ, claudus').*

a. *adj. — Komp.: hromijji, vidi: Koji je hromijji)? I. Držić 361. a) u pravom smislu. aa) o čeladetu. Slēpymъ i hromymъ. Sava, sim. pam. šaf. 1. Hromymъ hoždeniju darovaše. Domentijanb 208. Slēpimъ i hromymъ. Mon. serb. 65. (1305—1307). Slipi vide, hromi hode. Bernardin 2. mat. 11, 5. Hrom v svojem hojenju. Korizm. 57b. Ležase množvo veliko nemoćnika, slijepijeh, hromijeh. N. Rañina 47a. joann. 5, 3. Mnogi kljenici i hromi izljećeni jesu. 142a. act. ap. 8, 8. Vazla hrom ostante (pastir). M. Vetranić 2, 138. Svi hromi i kļasti da po nem odzrave. M. Držić 418. Ni ée tko biti hrom, ni kļast, ni čorast, ni slijep, ni grbav. M. Divković, bes. 398b. Vraća*

zdravje kļastim, hromim... B. Kašić, is. 118. Da je tko od prije bio hrom ali kļast. M. Orbin 209. On ozdravi gubave, hrome, slipe. P. Radovčić, nač. 204. Hrom hodi, ali dockna dohodi. (D). Hrom je, ali je čovjek. (D). Hrom se ne može nahoditi a tepav nagovorit. (D). Poslov. danić. 27. Koji rom, koji gubav. P. Macukat 18. Bog povraća hromim hod. I. Grlčić 4. Kō hrom ide. I. Đorđić, salt. 51. Hromi štake odbacuju. P. Knežević, živ. 46. Slipi vid, romi hod primaju. A. J. Knezović 251. Hromih pri-nevoľne i drvene štake. A. Kanižlić, uoč. 2. Čovik, koji od porodeña bi rom. E. Pavić, ogl. 659. Slijepac hroma nosi. (Z). Poslov. danić. 112. I mlohavie i slijepie i hrome. Đ. Bašić 212. Da je komu pogledati bilo, di se brani malo i veliko, slipo, romo, staro i bolesno. Aud. Kačić, razg. 145^a. Ostade svega života rom. 34. Ako je pokornik hrom ili slip. Ant. Kadčić 277. Kļasti, romi, slipi. B. Leaković, nauk. 450. Udesnoj devojci hromi svatovi. (U Boci). Nar. posl. vuk. 327. Da je ko gluh, slijep, hrom, iscijelio bi se od ove vode. Nar. prip. vuk. 108. Boľe ti je neć u život hromu ili kļastu nego li s dvije ruke da te u ogañ bace. Vuk, mat. 18, 8. Kļasti, hromi, sakati, čori. S. Ľubiša, prip. 91. — *bb*) o životiñi. Tote ulisti oni ugledaše lava hromoga. A. Vitajić, ost. 415. Dobro ide koza roma dok je vuk ne ukopa. N. Palikuća 37. „Provrć ću se ružićicom“. „A ja starac romi jarac, kudecać uz ulicu, ter ću ogrist' ružićicu“. Nar. pjes. vuk. 1, 436. Hromi koñi a junaci bolni. Ogled. sr. 34. — *cc*) o tijelu. Tilesa roma i kļasta. B. Leaković, nauk. 128. — *dd*) kad se istiće da je ko hrom jednom ili objema nogama, to se može izreći: *aaa*) instrumentalom. Jakov osta hrom jednom nogom. M. Radnić 156^b. Ferizolić hrom nogome. J. Kavañin 149^a. — i griješkom s prijedlogom s: Hrom s jednom nogom pede altero claudus'. A. d. Bella, rječn. 785^a. — *bbb*) u ova dva primjera s prijedlozima na i u, Daničić shvaća da je nogu loc. duala, ali bi (prema hramati, a) *cc*) *aaa*) i *bbb*) mogao biti i acc. sing. (kod toga bi mogao samo odlučiti akc.: jeli ña nogu, ù nogu što bi bio acc. sing., ili ña nogu, ù nogu što bi bio loc. duala?). Igrao bi, skakao bi, rom sam na nogu. Nar. pjes. vuk. 1, 185. Igrao bih, al' ne mogu, rom sam u nogu. 1, 186. — *ee*) o hodu. Da hroma cijec poteka moľ koj trćuć potepje se. J. Kavañin 227^b. — *b*) u nepravom smislu. *aa*) u duhovnom, moralnom smislu. *aaa*) kao lijen. Svak osta ñim i hrom zapriti meni plać. Đ. Baraković, vil. 185. Romi suo svi na dobro. A. Tomiković, gov. 155. — *bbb*) kao neprav. U on kotar spasno izpravļa puke hrome (*biskup*). J. Kavañin 159^a. Da, ni hroma pravda hoće, vijenac dobra, poraz zloće. 539^a. — *amo može biti da spada i ovaj primjer u kojemu značenje nije dosta jasno, a hrona je jamaćno štam-parska pogreška mj. hroma. Mudar svjetnik, nu vuhvene ćudi i hrona razmirja. I. Đorđić, ben. 121. — *ccc*) kao nejednak, nepotpun. Vireñe nejma biti hremo t. j. od jedne strane samo obećano. Ant. Kadčić 390. — *bb*) hroma Ľubica, Viola odorata L., jer cvijet stoji na krivo. — *isporedi kod cot. — ol xvi vijeka*. Drobnom ružicom bedru mu zavismo i hromom Ľubicom. M. Vetranić 2, 138. Hroma Ľubica, kaloper i bosil. 2, 267. Ľubica hroma (prema tal.) viola zotta (Pizzelli), marmola (stari rukopis; Skurla), Viola odorata L. B. Šulek, im. 212. — *cc*) hromi rog, na slemenu hambara prisjećeni krov. I. Kršñavi, list. 68.*

b. adv. hrómo, kao hrom. Zašto ja hromo gredem, oće? A. d. Bella. razg. 60.

1. HRÓMAC, hrómca, *m. hrom čovjek (u naše vrijeme često o sviñi, vidi u Vukovu rječniku)*. — *Akc. se mijela u voc. hrómce, hrómci, i u gen. pl. hrómácã*. — *Može biti rijeć praslavenska, ispo-redi stslor. hrómьсь, rus. хромѣць, češ. chromec*. — *Između rječnika u Belinu 784^b, u Bjelostjen-čevu (kod hrom), u Voltigijinu, u Stulićevu, u Vukovu (krme koje ohrone na putu, der hinkende, claudus⁴), u Daničićevu (hrómьсь, claudus⁴). a) uopće*. Kto se razboli da je u bolnici; a hromca i slépa da ñe. Glasnik. 15, 308. (1348?). Tada će poskakivati hromac kakono jeljen. N. Rañina 17^b. isai. 35, 6. Kada se ta hromac držaše Petra. Anton Dalm., nov. tešt. 174^b. act. ap. 3, 11. Na službu krajevnu ne pripuštaju se hromci. M. Rañnić 552^a. Slijep, hromce i pijance ne vodi u driene tance. P. Vitezović, cvit. 39. Tužnijem hromcem hod dariva. A. Vitajić, ost. 50. Osta hromac zabušen na to. I. Đorđić, ben. 192. Povraćajući sad vid slijepcem, sad snagu hromcem. Đ. Bašić 31. Skakaćo kako jeljen hromac. S. Rosa 7^b. Romci i slipci. Aud. Kačić, kor. 189. Slipci, hromci koji se bez štapa ne mogu uzdržati. Ant. Kadčić 25. Jedan hromac čosavi i šogavi. S. Ľubiša, prip. 150. Slijepac i hromac krali su smokve krkoćke. 224. — *b*) kao prezime. — *xv vijeka*. Matka Hromca. Mon. croat. 114. (1475). — *c*) vrsta variva. Hromac, veccia (u rukopisu xvii vijeka), Lathyrus cicera L. (Vodopić), v. grah hromac. B. Šulek, im. 111. — *isporedi kod grab, a, k*).

2. HROMAC, Hromca, *m. selo u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj. (kajkavski) Hromec. Raz-dijel. hrv. 95*.

HRÓMANĖ, *n. djelo kojijem se hroma. — U Stulićevu rječniku. — nepouzđano*.

HRÓMATI, hromam, *impf. u Stulićevu rječ-niku: v. hramati s dodatkom da je uzeto iz ru-skoga. — nepouzđano*.

HRÓMČEVIC', *m. prezime. — Pomiñe se (bez h) xviii vijeka. Jerolim Romčević. Norini 62*.

1. HRÓMICA, *f. hromo žensko čelude. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (clauda 781^b) gdje se naj prije nahodi, i u Stulićevu (v. hramalica). Stade da plaće gdje zapaća sinovnu sreću jednom hromicom. S. Ľubiša, prič. 14*.

2. HROMICE, *f. mjera za duñinu (vidi naj zadñi primjer)*. — *U naše vrijeme*. Pokraj Čeva ne moģoše Turci stupiti ni hromice. S. Ľubiša, prip. 119. Međe ne dam ni hromice. 160. Opa-sala se mlada šarenom tkanicom koja je hromien široka. prič. 125. Hromice, širina između paoca i kazaoca kad se rašeće. Slovinac. 1884. 95.

HRÓMICE, *adv. vidi tomice. — U jednoga pisca našega vremena*. Pak se nastavljali tomice i hromice da je k udaji sklone. S. Ľubiša, prič. 119.

HRÓMIĆ, *m. prezime. — xv vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Hromić)*. Po Stefanu Hromiću. Spom. sr. 1, 34. (1401).

HRÓMITI, hromiti, *impf. u Stulićevu rječniku: v. hramati s dodatkom da je uzeto iz brevijara*.

HRÓMLAHAN, hromlahna, *adj. dem. hrom. — Samo u Stulićevu rječniku: hromjahan, v. hram-jahan*.

HRÓMOŪA, *f. osobina onoga koji je hrom. — Isporedi hromota, hromotiña, hromost*. — *Akc. se mijena u dat. sing. hrómci, u acc. sing. hrómoću, u voc. sing. hrómoću, u nom., acc., voc. pl. hrómoće*. — *Od xvii vijeka, a između rječ-nika u Vukovu (sviñska, die lahmheit, clauditas,*

cf. hromotiña). Od ove hromoće Bog ozdravlja grešnika. M. Divković, bes. 44^a. Veće je puta pokaran hromoćom ili kojom drugom nemoćju u nogu. 834^a.

HROMOST, *f. vidi* hromoća. — *U Belinu rječniku* (hromos, claudicatō 784^b), u *Bjelostjenčevu* (v. hramleñe), u *Voltiđijinu* (zoppicamento¹, ‚das lincken, lalmgehen²‘), u *Stuličevu* (v. hramatie).

HROMOTA, *f. vidi* hromoća (i radi akcenta). — *Od xv vijeka*. Desnoju nogoju jejuže hromotu pokazovaše nevěždstvija. Konstantin fil. star. I, 35. Čića hromote. *Transit.* 13.

HROMOTIŃA, *f. vidi* hromoća. — *U Vukovu rječniku*: ‚die lalmheit¹, clauditas² s dodatkom da se govori u Crnoj Gori.

HROMSTVO, *n. vidi* hromoća. — *Od xviii vijeka*, a između rječnika u *Belinu* 784^b gdje se naj prije nahodi, u *Voltiđijinu*, u *Stuličevu*. U četrestri cijelijeh godišť, u koje hromstvom stašo osidran i kjasnosti. B. Zuzeri 421.

HROMUKATI, hromućem i hromukam, *impf. dem.* hramati. — *Postaje od* hrom. — *U Stuličevu rječniku*: ‚aliquantulum claudicare¹. — nije dosta pouzdano.

HROP, *m. u Bjelostjenčevu rječniku*: hrop, šum vode ‚murmur aquae (dieitur et de rebus animantibus), susurus¹. — *Onomatopeja*.

1. HRŌPAC, hrŏpeca, *m. vidi* hropiña. — *Ake. se mijea u voc.*: hrŏpće, hrŏpci, i u *gen. pl.* hrŏpācā. — *U Vukovu rječniku*: ‚das sterberŏcheln¹, ‚extremus spiritus² s primjerom: Došao mu hropac.

2. HROPAC, hropca, *m. vidi* hropalac. — *U Stuličevu rječniku*.

HROPALAC, hropaoca, *m. čovjek koji hroplje*. — *U Belinu rječniku*: ‚stertens¹ 632^a; u *Voltiđijinu*: ‚ronfatore¹, ‚ein schnarcher²; u *Stuličevu*: hropalac i *griješkom* hropaoc ‚rhoncos emittens, rhonchissans, stertens¹.

HROPALICA, *f. žensko čelade koje hroplje*. — *U Stuličevu rječniku*.

HROPAŃE, *n. djelo kojijem se hroplje*. — *Stariji je oblik* hropanje. — *U Mikašinu rječniku*: hropanje, hrkauje ‚rhonchus¹; hropanje od sviña ‚grunitus¹; u *Belinu*: hropanje ‚ronchus¹ 632^a; u *Stuličevu*: ‚rhoncus¹.

HROPAONICA, *f. vidi* hropalica. — *U Stuličevu rječniku*. — *nepouzđano*.

HROPAONIK, *m. vidi* hropalac. — *U Stuličevu rječniku*. — *nepouzđano*.

HROPATI, hropjem i hropam, *impf. vidi* hropiti, *a. a) s ovijem znaćenjem*. — *u Mikašinu rječniku*: hropati, hropsti ‚sterto, rhonchisso¹; u *Belinu*: hropati, hropem (! *vidi* hropsti) ‚ronfaro, ‚fir strepito col naso mentre si dorme¹, ‚sterto¹ 632^a; u *Voltiđijinu*: hropati, hropam ‚ronfaro, ‚roncheggiare¹, ‚schnarchen²; u *Stuličevu*: *praes.* hropjem, hropim (?), hropam ‚stertere, rhonchissare etc. — *b) vidi* guritati. — *u Mikašinu rječniku*: hropati kako svinće ‚grunio¹.

HROPAVAC, hropavca, *m. vidi* hropalac. — *U Stuličevu rječniku*.

HROPEŃE, *n. u Stuličevu rječniku*: v. hropanje. — *nepouzđano*.

HROPILO, *n. nejasna rijeć na jednom mjestu xvi vijeka*. Gdje obrvi bješe zgar nad oći spustila s dlakami nemilo takoga načina jaķi no hropilo od prašćijeh cetina. M. Vetranić 2, 192.

HROPINA, *m. prezime*. — *Na jednom mjestu*

xiv ili xv vijeka, i otale u *Danišićevu rječniku*. Davidš Hropina. *Mon. serb.* 264. (1389—1405).

HRŌPITANJE, *n. djelo kojijem se hropiće*. — *U Vukovu rječniku*.

HRŌPITATI, hrŏpicēm, *impf. vidi* hropiti. — *Ake. kaķi je u praes. taki je u impf.* hrŏpitāh i u *ger praes.* hrŏpicūci; u *ostalijem je oblicima onaki kaķi je u inf.*, osim *aor. 2 i 3 sing.* hrŏpitā. — *U Vukovu rječniku*.

HRŌPITI, hrŏpim, *impf. vidi* hrkati. — *isporedi* hropsti, hropati. — *Ake. se mijea u praes. 1 i 2 pl.*: hropimo, hropite, u *aor. 2 i 3 sing.* hrŏpī. — *Rijeć je onomatopejska*. — *Od xvii vijeka*, a između rječnika u *Belinu*: samo *part. praes. act.* hropeći ‚ronfatore¹, ‚stertens¹ 632^a; u *Bjelostjenčevu*: hropem (*vidi* kod hropsti), hropeti (*prema čemu bi trebalo da u južnom govoru glasi* hropjeti) ‚aegre et cum singultibus spiro et respiro¹; u *Stuličevu*: v. hropati; u *Vukovu*: 1. ‚schnarchen¹, ‚sterto² s dodatkom da se s ovijem znaćenjem govori u *Dubrovniku*. 2. ‚rŏcheln (vom sterbenden)¹, ‚spiritus interclusus arte meat¹. a) za znaćenjem kazanijem sprjeda. Slatko da hrope. Đ. Baraković, vil. 310. — b) kad čelade pri smrti teško i s bukom diše. Kad ja tamo, a on već ropi; ništa za sebe ne zna. M. Đ. Milićević, let. već. 139. Lišća kropi, uz šuceñe hropi. *Osvetu.* 4, 17.

HROPIV, *adj. koji hropi*. — *U Stuličevu rječniku*: v. hropalac. — *nepouzđano*.

HROPIVAC, hropivca, *m. čovjek koji hropi*, *vidi* hropalac. — *U Stuličevu rječniku*. — *nepouzđano*.

HROPIVICA, *f. žensko čelade koje hropi*. — *U Stuličevu rječniku*. — *nepouzđano*.

HRŌPLĚŃE, *n. djelo kojijem se hropi*. — *U Vukovu rječniku*.

HRŌPŃA, *f. vidi* hropljeñe. — *U naše vrijeme*, a između rječnika u *Stuličevu*: (smrtna) ‚agonia¹, ‚ultima virium defectio, extrema vitae momenta¹; u *Vukovu*: 1. *vide* sipiña (s dodatkom da se u ovom znaćenju govori u *Dubrovniku*). 2. ‚sterberŏcheln¹, ‚spiritus interclusus¹. Onu noć počne Mijatu hropiña. S. Ľubiša, prip. 236.

HROPOĆENSTVO, *n. u Stuličevu rječniku*: hropotjenstvo uz hropotivost. — *nepouzđano*.

HROPOĆENE, *n. u Stuličevu rječniku*: hropotjenje uz hropotivost. — *nepouzđano*.

HROPOT, *m. nazeba (u prsima)*, *vidi* hropiña. — *U Mikašinu rječniku* (kod nahladenje); u *Bjelostjenčevu*: 1. hropot, nazeba ‚distillatio, gravedo, pituita¹. 2. hropot, kašćel ‚tussis, vehemens spiritus, tussedo, eflatio¹; u *Stuličevu*: v. hropotina. — *I u Vrančićevu rječniku ima* hropot prema *mag. horuth* (?). 119.

1. HROPOTATI, hropoćom, *impf. vidi* hropiti. — *U Mikašinu rječniku*: *vidi* hropati, hropsti; u *Bjelostjenčevu*: hropoćem, hropotati ‚ex distillatione et gravedine laboro¹; u *Stuličevu*: v. hropotati. — *U Bjelostjenčevu rječniku ima i šire znaćenje*: ‚strepo¹.

2. HROPOTATI, hropoćem, *impf.* kositi se. *Slovinac.* 1884. 144.

HROPOTAVATI, hropotavam, *impf. iterativno prema* hropotati. — *U Stuličevu rječniku*: *praes.* hropotavam kod hropotati. — *nepouzđano*.

HROPŌTINA, *f. vidi* hropot i hropotiña. — *U Mikašinu rječniku*: hropotina, nastil ‚distillatio, gravedo, pituita¹; i u *Stuličevu*: ‚difficultas spiritus, difficultas duendi spiritum, distillatio, gravedo¹.

HROPÒTIŃA, *f.* u *Vukovu rječniku*: vide sipŃa.

HROPÒTIV, *adj.* nazebao, nahlađen, *vidi* hropot. — U *Mikašinu rječniku*: hropotivi kod hropotivac i nahladen; i u *Stulićevu*: ‚suspriosus, asthmaticus etc.‘

HROPÒTIVAC, hropòtívca, *m.* hropotiv čovjek. — U *Mikašinu rječniku*: hropotivac, hropotivi, nazebo ‚pituosus, gravedinosus‘, i u *Stulićevu*.

HROPÒTIVICA, *f.* hropotivo žensko čelade. — Samo u *Stulićevu rječniku*.

HROPÒTIVITI, hropòtívím, *impf.* u *Stulićevu rječniku*: ‚lente gravedinem contrahere‘. — nepouzđano.

HROPOTIVOST, *f.* osobina onoga koji je hropotiv. — U *Stulićevu rječniku*: v. hropotina.

HROPOTIVSTVO, *n.* *vidi* hropotivost. — U *Stulićevu rječniku*.

HROPSTI, hropem, *impf.* *vidi* hropiti. — Od xvii vijeka, a između rječniku u *Vrančićevu* (‚stertere‘), u *Mikašinu* (kod hrkati i hropati), u *Stulićevu* (hropsti, hropim (!) ‚distillationibus et epiphoris laborare, rhoncos emittere‘). Budu mu se žile trgati a srce pucati a dušom hropsti. Zborn. 174^b. On hrope na loži. I. T. Mrnavić, *osm.* 33. Sope, hrope, hroće, reži. J. Kavašin 413^b. Netko hrope, jer ga smrca davi. *Osvetn.* 2, 136.

HRÒPTATI, hròpěćim, *impf.* *vidi* hropiti. — Samo u *Stulićevu rječniku* (uz hropsti).

HROPTJETI, hroptím, *impf.* *vidi* hropiti. — U *Stulićevu rječniku* (uz hropsti).

HROSKATI (?), HROSTATI (?), hroštem, *impf.* samo *praes.* s čakavskijem oblikom hrošćem, nepoznata značenja (zar šušŃeti?) u jednoga pisca xviii vijeka. Eto uza me Osin hrošće, nauznak biv se prevrnuo. J. Kavašin 447^a.

HROV, *adj.* *vidi* hrom. — Na jednom mjestu xvii vijeka (može biti i štamparska pogreška). Slipim viđenje, hrovim hodenje podavaše. F. Glavinčić, *cvit.* 365^b.

HROVAT, *m.* *vidi* Hrvat. — Samo u *Stulićevu rječniku*.

HROVATSKI, *adj.* *vidi* hrvatski. — Na jednom mjestu xvii vijeka. Nauktanjem P. O. F. Levakovića, mođa reda a države Bosne Hrovaške. S. Matijević 3.

HŔPA, *f.* *vidi* rpa, vrpā. — Nije dosta pouzđan oblik, jer se rijetko nalazi u pisaca koji izgovaraju i pišu h kao što treba. — Od xvii ili xv vijeka (*vidi* prvi primjer), a između rječnika u *Voitigijinu*: ‚mucchio, ammasso‘ ‚haufen‘ (nije pouzđano, jer se u *Voitigijinu rječniku* nalazi i hrzati). Ne bi utlin n krp (stara izdaŃa pišu ‚charp‘), da golo sve osta. M. Marulić 16. (unzweifelhaft muss gelesen werden: ne bi utlin ni hrp—hrpa als haufe, erhöhung, bildet den gegensatz zu utlina als höhlung, vertiefung — V. Jagić, *arch. für slav. philol.* 5, 86). Hrpe zlata stahu. I. Zanotti, *en.* 49. Kad množ mrava stupi na hrpū od žita. P. Kanavelić, *iv.* 582. Hrpū 'e zlata utopio. J. Kavašin 381^b. Kad na istu hrpū mećeš i koludra i opata. 388^a. — U ovijem primjerima nije ni po što pouzđano, jer pisci ne znaju kad treba izgovoriti i pisati h: Neka se skupe na jednu hrpū sve zrnje svakoga žita. M. Divković, *bes.* 170^b. U hrpū stoji smiješano žito s slamom. M. Radnić 144^b. Onde nađe jednu veliku hrpū zlata, srebra, bisera. J. Filipović 1, 250^b. Hrpe dragoga kamenja. P. Knežević, *osm.* 74. Da mu vajade siditi na hrpū đubreta. E. Pavić, *ogl.* 386. Gradovi nezabožki srušišē

se u hrpū. 684. Kano jedna hrpā žita. V. Došen 18^b. On mrtvački hrpū kosti stade motrit. 44^a. Dok ne skupim blaga hrpe. 123^b. Sutra ima hrpū đuga. 152^a. Dok od grada (*Sagunta*) ne bi ništa, osim hrpe i ogništa. 193^b. Dal' kada se ujedine, veću hrpū zloće čine. 195^b. U hrpū od buništa. 207^a. Oko grada na sve četiri strane na hrpe i na snope vidahu se turska tilesa ležati. And. Kačić, *razg.* 106. Sabiraše u hrpū gdi što lipšeg i koristnijeg smotriše. M. A. Rejković, *sat.* A2^b. Koji svirače i igrače u hrpū kupi. A6^b. Pak kad bude od divojak hrpa. C5^b. Neg ostave na hrpū taunere. D5^b. Neg bi novce u hrpū metali. I4^a. Skupi mu grč sva criva u hrpū. *sabr.* 36. U hrpū nakladeno i splašćeno. I. Jablanci 30. Grob sklapa gomilu gñata i hrpū crviju. I. J. P. Lučić, *razg.* 67. Stignuti će odmah nove hrpe od žena. Đ. Rapić 13. Žabe u zdila i u postelja na hrpe, na hrpe. 60. Sion nije drugo, nego jedna hrpa iliti plašt sričnosti. 124. Koji na hrpe, na hrpe i na čete hitro pritkaše, da mu služe. 231. Neka šute u sviñcu na hrpū. J. S. Rejković 61. Dok izsičeš, ta na hrpū meći. 406. Pripušta da se kanoti spava na jednoj hrpū griha. A. Tomiković, *gov.* 11. Utroba tvoja kakono hrpa pšenice. 28. Među ga svrhu jedne hrpe drva gorećih. 108. Bio je Ivan zavijen u općenoj onoj hrpū od opaćnosti i porušenā, od kuda su svi ljudi izvadeni. 187. Sedom su mi Kučaš izgubili, to na jednu hrpū i gromilu. Pjev. *crn.* 245^a. Pa se sve (ovce) skupile u jednu hrpū. *Nar. prip.* vrč. 188. Li jepe kuće promaľaju gdje i gdje hropom, gdje i gdje usamljene. S. Ćubiša, *prip.* 2. Hrpa se naroda tamo nagne, da vidi, što bi. 125. Nije bila šala natezati se onom hropom zvona (*onijem velikijem zvonom*). 189. Seljani nasrnu hropom na grob. 245. Uz neg hrpa od oružja pade. *Osvetn.* 1, 62. Neka vi je prosta Sutorina, i ubavih ona hrpa stijena. 3, 45.

HRPATI, hrpam ili hrpem (?), *impf.* u *Stulićevu rječniku*: v. hrkati. — nepouzđano.

HŔPICA, *f.* *vidi* rpica. — Na jednom mjestu našega vremena. Pod pokritom hrpicom. S. Ćubiša, *prič.* 25. — Može biti da treba čitati rpicom.

HRPIĆ, *m.* *vidi* hrpica. — U jednoga pisca xviii vijeka. Ove ploče vaľa postije u male hrpice ona o redom slagati. I. Jablanci 41. Ova se u hrpice slože i grahor se u hrpice spravľa. 81. — Može biti da treba čitati rpice.

HŔPIMICĒ, *adv.* *vidi* rpimice. Da se narod hrpimice zgrće o Spasovu u Nin. M. Pavlinović, *razl. spis.* 64. Hrpimice podignute su pozemľišće. 409. — Može biti da treba čitati rpimice.

HRPITI, hrpim, *impf.* *křpiti* na rpu (hrpu). — U dva primjera xvii i xviii vijeka (samo je u prvom dostu pouzđano), a između rječnika u *Stulićevu* (v. rpati). Janu a dube, hrpū zemľu. I. Zanotti, *en.* 41. Al' češ hrpit neg (*đubre*) po gušćem redu. J. S. Rejković 39.

HŔPTEN, *adj.* koji pripada hrpū. — U *Bjelostjenčevu rječniku*: 1. hrbtena kožica ‚tergus‘. 2. hrbtena kost ‚spina dorsi‘, i u *Jambrešićevu*: hrbtena koža ‚tergus‘; hrbtena kost ‚spina‘.

HŔPTINA, *f.* kičmenāca, kralješ. — ispredi hrtenica, hrtenāca. — Postaje od hrbat. — U *Mikašinu rječniku*: ‚spina dorsi‘; u *Belinu*: ‚spina dorsi‘ 653^a; u *Stulićevu*: ‚dorsum, tergum, dorsi spina‘.

HRPTIŠTE, *n.* žlijeb u hrpitini. — U *Bjelostjenčevu rječniku*: hrbtišće ili žleb oposred, štapi

,sacra fistula, vertebraarum a collo ad os sacrum inter se contextus'.

HRŠ, *m. ime muško*. — Od XIII do XVI vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Hrbsl.). Zetmu Hrbsl. Mon. serb. 61 (1293—1302). Hrbsl. Deč. hris. 17. 48 i još na nekoliko mjesta. Glasnik. 15. 290. 292. (1348?). Mon. croat. 191. (1503).

HRSAČOR (?), HRŠČOR (?), *m. ime muško*. — Na jednom mjestu XIV vijeka pisano Hrbslčor. Deč. hris. 49.

HRŠAK, hrška, *m. hrškaše*. — U Vukovu rječniku: rsak, kad se što u jednu rška.

HRŠINA, *f. selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj*. Razdijel. hrv. 61. — Hrsinsko se poje (vidi kod Hrsinski) pomiče XV vijeka.

HRŠINSKI, *adj. koji pripada Hrsini*. Na poji hrsinskom. Mon. croat. 91. (1161).

HRŠKĀNE, *n. djelo kojijem se hrška*. — U Vukovu rječniku: rškaše.

HRŠKATI, hrškām, *impf. (prelazno) gristi ili žvatati što potvrde tako da se čuje kako se ono lom i pucka pod zubima*. — isporodi hrstati, hrstati. — U Vukovu rječniku: rskati, mit krachen zerbeissen, knorpelha' eunu fragore comedo'. — Su se, pasivno, puekati (o onome što se žrače). — U Vukovu rječniku: rskati se, zwischen den zähnen krachen' ,fragorem edo inter dentes'. — U neprelazno, o samome puckanju (ne samo kod žvatanja nego i u drugome), *n. p. snijeg hrška pod nogama, neke vrste duhana hrškaju u luh itd. u Dubrovnika*. P. Budmani.

HRŠKAVAC, hrškāvea, *m. vrsta potvrde trešnje (vidi hrskati)*. — isporodi hrstavica, hršt. — Ake, kakā je u gen. sing. tuki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i gen. pl. hrškavāca. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (die knorpelkirsche' ,cerasi genus', cf. ršt). Hrškavac, suvrst trešnje (Vukasović), vide hrškavica. B. Šulek, im. 111.

HRŠKAVICA, *f.*

a. u Vukovu rječniku: rškavica, vide hrštavica.
b. *vidi hrškavac*. Hrškavica, suvrst trešnje (na Cresu), v. hrškavac. B. Šulek, im. 108.

HRŠKAVICE, *f. pl. u Vukovu rječniku*: rškavice, vide bobaje (? sic) s dodatkom da se govori u Mostaru.

HRŠOJE, *m. ime muško, isporodi Hrs*. — Prije našega vremena. Hrsoje, S. Novaković, pom. 112.

HRŠOJEVIĆ, *m. prezime*. — Prije našega vremena. Hrsojević. S. Novaković, pom. 112. I Ego ime mjestu. Hrsojević. 150. — imadu i sad dva sela u Crnoj Gori u Bjeloparčima: Rsojevići donji i gornji. Glasnik. 10. 20.

HRŠOŃA, *m. ime muško*. — xv vijeka. Satnik ,Hrsna'. Stat. kre. ark. 2. 293. (1411).

HRŠOVAC, Hrsovea, *m. vrh u Srbiji u kneževskom okrugu*. Glasnik. 19. 298.

HRŠOVIĆ, *m. prezime (po ocu Hrsu)*. — xiv vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Hrsović. Daboslav. Hrsović. Doc. hris. 52. Dragoslav. Hrsović. 100. Krajimir. Hrsović. Glasnik. 15. 289. 1348?).

HRŠOVO, *n. selo u Hrvatskoj u županiji bjelovarskoj krajevnoj*. Razdijel. hrv. 116.

1. HRŠT, *f. samo na jednom mjestu xv vijeka: nije jasno značenje, zar je isto što 2. grst? a može biti da je stamparska pogreška*. Sfrice sobo cisto pratez, osta gola. . . Oni poklasiari ki s divojkom biše rekose: ka te j' hrst? m to stvar poštema'. J. Armolusić 60.

2. HRŠT, *m. vidi Hrist i Hristos*. — xiv i xv vijeka (nije sragdo pouzdan, jer se obično ovo ime pišaše skraćeno), a između rječnika u Daničićevu (Hrbsl.). Isusa Hršta. Spom. sr. 1, 1. (1395). Boga našega Isu Hršta. Mon. serb. 237. (1399). Hršta Boga. 239. (1399). Spom. sr. 2, 116. (1454).

HRŠTALAC, hrštaoca, *m. čovjek koji hrsta*. — Samo u Staličevu rječniku: hrstalc i grješkom hrstaoc ,qui manducando dentibus crepitat'.

HRŠTĀŃE, *n. djelo kojijem se hrsta*. — Stariji je oblik hrstanje. — U Mikaljinu rječniku: hrstanje; u Belinu: hrstanje 661a; u Voltijijinu: u Staličevu.

HRŠTATEL, *m. vidi hrstalc*. — Samo u Staličevu rječniku.

HRŠTATI, hrštām, *impf. vidi hrskati*. — Praes. može biti i hršćom (hršćem po čakavskom i zapadnom govoru), vidi u Staličevu rječniku i kod b primjer iz Osvetnika. — Od xvij vijeka, u između rječnika u Mikaljinu (hrstati, gristi ,rodo, corodo, orodo'), u Belinu (hrstati, hrstam ,mangiare cose che serocchiano sotto i denti, come biscotto e simili' ,rodo' 453b; ,serocchiare, diceci del rumore, che fa il biscotto o cosa simile sotto i denti' ,strepo' 661a), u Voltijijinu (hrstati, hrstam ,serocchiare, serosciare' ,knirschen, knistern'), u Staličevu (hrstati, hrstjem! i hrstam ,crepitare edendo, dentibus strepitum edere').

a. *prelazno*. U Beneci gradu baškote hrstati. Nar. pjes. istr. 2, 99. Hrstat, hrstam ,dentibus comminere'. Slovinae. 1881. 738. — nije jasno značenje u ovom primjeru: Tko se sedmoć tobom liči, grčke, nimske hrsta riči. I. T. Mrnavić, osm. 149.

b. *neprelazno*. Tko meje u posjek, kruh mu hrsta. (D). Poslov. danic. 130. Hršću kosti kud Novica soće. Osveta. 3, 156.

HRŠTAV, *adj. koji hrsta (vidi hrstati, b)*. — Samo u Staličevu rječniku: ,che à durezza' ,duracinas'.

1. HRŠTAVAC, hrštāvea, *m. vidi hrstalc*. — Samo u Staličevu rječniku.

2. HRŠTAVAC, hrštāvea, *m. vrsta grožda (jamačno koje hrsta kad se jede)*. Hrstavac, suvrst grožda (u Primorju). B. Šulek, im. 111.

HRŠTAVICA, *f. vidi hrstavka*. Hrstavica, suvrst smokve (u Primorju). B. Šulek, im. 111.

HRŠTĀVKA, *f. vrsta smokve (od hrstati, b)*. Hrstavka, suvrst duguljaste bijele, unutra crvene tvrde smokve (u Primorju). B. Šulek, im. 111.

HRŠTIĆ, *m. prezime*. — xv vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Hrstić). Radivoj Hrstić. Mon. serb. 126. (1443).

HRŠTIMIJA, *f. ime žensko*. — Prije našega vremena. Hrstimija (monahinja). S. Novaković, pom. 112.

HRŠTITI, hrstim, *impf. vidi hrstati, b*. — Na jednom mjestu xvi vijeka. Kamenje prid ime sve hrsti. M. Vetranić 2, 199.

HRŠTOĀLUBIV, *adj. koji lubi Hrsta, vidi hristoalubiv*. — xiv vijeka, a između rječnika u Daničićevu (hrstoalubiv). Hrstoalubivij gospodi. Spom. sr. 1, 1. (1395), 1, 9. (1397).

HRŠTOV, *adj. koji pripada Hrsu*. — Od xii do xv vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Hrstovi). Od rođinstva Hrštova. Mon. serb. 2. (1489). Rožastva Hrštova. 232. (1398). 433. (1415). Ljudi predalitoju Hrštovu. 235. (1399). Na casnomi krsstu Hrštovu. 259. (1405). Na svetomu jovandoliju Hrštovu. 307. (1420).

HRSTULA, *f.* nekakva vrsta uštipka. — *Od tal. mlet. crostolo (ali se kod toga misli na glagol hrstati).* — *U Mikičinu rječniku:* hrstule, uštipci, crostelle, griccioi¹, crostula, sportella, artolaganum¹, i *u Stulićevu:* ,crostino, griccioi¹, frustum panis subusti¹.

HRSTULICA, *f. dem.* hrstula. — *U Stulićevu rječniku:* ,frustum panis subusti¹.

HRŠUS, *m. vidi* hrsuz. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Kad u lutini za niku osvetu i pogrdeće rečeše iskrnuemu hrsuse, pjanče, kurvo, hinče. F. Lastrić, ned. 140.

HRŠUSKI¹, *adj. koji pripada hrsuzima.* — *U Vukovu rječniku:* rsuski. Kasapsko je meso po četiri pare, lovačko po groš, a hrsusko po dukat. (jer lovac izdangubi, a hrsuzin plaća globu i dangubi u zatvoru). Nar. posl. vuk. 133.

HRŠUSTVO, *n. krađa, vidi* hrsuz i hrsuzluk. — *Od xviii vijeka.* Ako bi tko u kome pomanku bio osvadit, na priliku hrsuztva, ubojstva. Đ. Rapić 146.

HRŠUZ, *m. fur, kradljivac, lupež, tur. hysryz. — isporodi* hrsuzin i hrsus. — *Nije ista riječ što harsuz i ngursuz (vidi oboje), premda se s ovijema često miješa.* — *Akc. se miješa u gen. pl. hršuzâ.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu (rsuz ,der dieb¹, fur¹, cf. kradljivac, lupež).* Tko ne uniodi u ovcarnicu na vrata, nego uskače z drugu stranu, hrsuz jest i lupež. F. Lastrić, od¹ 331. Lupeži, hrsuzi i razbojnici. ned. 191. Gdi hrsuzi i lupeži za poglavicu obraše. E. Pavić, ogl. 194. Biše voli pokradeni po hrsuzi u zbig odvedeni. Nadod. 95. Evo oni hrsuzi, koji su ih ukrali. M. A. Rejković, sabr. 72. Prigoda čini hrsuza. Đ. Rapić 325. Kad se hrsuzi svade onda jedan drugoga izlaju. Nar. posl. vuk. 121. Ko jedan put ukrade, uvijek se za hrsuza drži. 141. — *Gdje gdje se u izgovara podmukljem glasom prema turskom izgovoru.* Ugursuz i hrsuz (ili harsuz) to su dvije različne riječi: prva znači nesreća ili nesrećnik a druga bezobraznik (*vidi* harsuz) (u naš kradljivac ili lupež). Vuk, pism. 40.

HRŠUZICA, *f. ženska čelade kao hrsuz.* — *U naše vrijeme.* Na sverkvu jednu rsuzicu. Nar. pjes. herc. vuk. 215.

HRŠUZIN, *m. vidi* hrsuz (*od čega se u množini i ne razlikuje*). — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu (rsuzin).* A nije uhoda, a nije hrsuzin, nego je jedna laža i skitač. Glasnik. n. 3, 204. (1717). Jeda li me hrsuzina držiš? E. Pavić, ogl. 70. Hirud bijaše hrsuzin. jere bratu Filipu vlastitu ukrade ženu. Đ. Rapić 19. Indi i ja dostojno mogu nazvati hrsuzina ,homo lupum¹ murruratura ,homo serpentem¹. 39. Od domaćeg hrsuzina teško je sačuvati. Nar. posl. vuk. 232. Teško je od hrsuzina što ukrasti. 314. Hrsuzin hrsuzina lasno pozna. 343. Hrsuzin plaća globu i dangubi u zatvoru. Vuk. poslov. 133.

HRŠUZITI, hrsuzina, *impf. krasti.* — *U bosanskoj krajini.* M. Ružičić.

HRŠUZLUK, *m. krađa, tur. hysryzyk.* — *isporodi* hrsustvo. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu (rsuzluk ,der diebstahl¹, furtum¹, cf. krađa).* Sada možeš zatajati one krade i hrsuzluke. Đ. Rapić 272. Rijetko se događa hrsuzluk i krađa. V. Bogišić, zborn. 572. Hrsuzluk, lopovluk u bosanskoj krajini. M. Ružičić.

HRŠČOR, *vidi* Hrsčor.

HRŤ, *m. vertagus, vrsta mršava i lagahna psa*

dugijeh noga kojijem se zec lovi. — *Riječ je pravoslavenska (chartu), isporodi stslav. hrvtv, rus. xoprv, češ. chrt, polj. chart.* — *Između rječnika u Mikičinu (hrt, pas od lova ,canis gallicus, canis venaticus, canis leporarius¹), u Belinu (levriere, cane¹, canis leporarius¹ 436b), u Bjelostjencu (canis venaticus, canis leporinus vel leporarius, vertagus¹), u Jambrešićevu (vertagus¹), u Voltigijinu (bracco, levriere¹, windhund¹), u Stulićevu (vertagus, canis venaticus, leporinus¹), u Vukovu (windhund¹, canis vertagus¹).* Pri toj su ostale kako pri hrtu zec. M. Marulić 60. Ili od kođa ili od lipa hrta. Starine. 10, 9. (1558). Za snimimi zviri svojimi drazimi hrtom i ogarom grediše. P. Zoranić 36b. Bježaće hrt prid zecom. D. Zlatarić 39b. Sobom hrte i parduse reče popejati. Aleks. jag. star. 3, 287. Kakono jedan lovac, kada hoće da mu većma lovi kragujac aliti hrt. M. Divković, bes. 498b. Ta hrti povodi. Đ. Baraković, jar. 14. Oni vode brze hrte, lovne jastrebe ovi drže. I. Gundulić 407. Ni hrt ne bi moga uteći nigdar tobi. I. Ivanišević 172. Brz kako hrt. B. Krnarutić 11. Kako hrti, Turci od svih stran obliću. P. Vitezović, odil. 6. Zec dobro trči, a boje hrt ki ga uluti. (Đ). Poslov. danič. 156. Tako i lovni kad hrt tira po zelenoj zvijer dubravi. A. Vitajčić, ost. 203. Vođeći za sobom mnoge hrte momci. Oliva. 10. Paka mu posla njegove ptice, strime i hrte. P. Macukat 19. Na priliku gladna hrta. J. Kavačin 441b. Ali ni čas ekneći, hrti za nom doletješe nauckani. B. Zuzeri 37. Hrt, kad ufati zeca, nosi ga u misto potajno, ter ga jide. J. Banovac, pripov. 151. Ne videći u dvoru njegovu sluga od lova, ni vižala ni hrta. F. Lastrić, ned. 374. S remenićij kojijma se hrti vežu. A. Kanižlić, uzr. 219. Izašao bijaše grof s hrti u lov. A. Kanižlić, utoč. 74. Ili hrt ili pas, sve kućak ter kućak. (Z). Poslov. danič. 32. Hrte zovem jule one koji štećuć lov nagone. V. Došen 131b. Od gladna gore hrta po grobovima tuđina srta. 134a. Koji idu u lov s hrtima oli sokolima. Ant. Kadečić 313. Dili se lovac od kuće s nekoliko hrta. Đ. Rapić 270. Puštah hrte i ogare, puštah hrte niz livade. Nar. pjes. vuk. 1, 154. I daj mene dva bijela rta, i daj mene dva siva sokola. 1, 153. Koju dadoh snopak deteline, mojim rtom šareno jelenće. 1, 318. Al su teško rti navalili. 1, 476. Povedite hrte i zagare, pa kređite tice jarebice. 2, 44. I žutoga hrta Karamana. 2, 280. I žutoga hrta Dukadinca. 3, 412. Nego ovce imaju ovcare koji vode hrte i šljednike. 4, 125. Pucila ih dva hrta odrta. Nar. pjes. herc. vuk. 131. Za kojijma devet bijelih hrta. Nar. pjes. juk. 84. Gladni hrti boje love. Nar. posl. vuk. 41. Koji se hrt silom u lov vodi onaj zeca ne hvata. 143. Uzme sa sobom još dva hrta što mogu zeca u poju stići. Nar. prip. vuk. 58.

HRTAR, *m. selo u Bosni u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 63.

HRTAV, *adj. u Stulićevu rječniku:* ,rozzo, sconcio¹, ,meconcinus¹ (kao hrt?) s dodatkom da je uzeto iz Habledelicea (?). — nepouzdan.

HRTENICA, *f. kičmenica, kraljež.* — *Jamačno postaje od hrbat, te je p ispadlo ispred t (hrptenica), vidi* hrptina. — *isporodi* hrteñača što je istoga postanja. — *U Vukovu rječniku:* rtenica ,der ruckgrat¹, spina dors¹, cf. kičmenica.

HRTENJAČA, *f. vidi* hrtenica. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (rteñača).* Kako opaziš da noge veoma bole, da zima pozujima za hrteñaču. M. Đ. Miličević, živ. srb. 2, 39.

HRTICA, *f.* ženski *hrt.* — *Akc. se miješa u gen. pl. hrtića.* — *Od xvij vijeka, a između rječnika u Mikašinu: „canis venatica, leporaria, gallica“, u Belinu 436^b, u Bjelostjenčevu, u Stuličevu, u Vukovu. Što hrtica koti, sve zece tjera. M. Držić 307.*

HRTIČIN, *adj. koji pripada hrtici.* — *U Vukovu rječniku.*

HRTINA, *f. augm. hrt.* — *Akc. se miješa u gen. pl. hrtinā.* — *U Vukovu rječniku.*

HRTINSKI, *adj. u Stuličevu rječniku: „accanito“, „exasperatus“, gdje ima i adv. hrtinski „accanitamente“, „irato animo, rabioso.“ — Jamačno je načineno od hrt. — nepouzđano.*

HRTKOVCI, *m. pl. selo u Slavoniji u županiji svrijemskoj. Razdijel. hrv. 146.*

HRTOV, *adj. koji pripada hrtu.* — *U Vukovu rječniku.*

HRTOVATI, *hrtujem, impf. u Stuličevu rječniku: „exare, insultare, injuriis afficere“ s dodatkom da je uzeto iz nekakva dubrovačkoga rukopisa. — Jamačno je načineno od hrt. — nepouzđano.*

HRTOVODA, *m. čovjek koji vodi hrte (prijekor vlastelinu koji drugo ne radi nego ide u lov).* — *U Vukovu rječniku: hrtovoda i rtovoda „der windhunde führt“, „vertagi ductor“ („als vorwärts für einen edelmann der immer nur jagt“).*

HRTUČATI, *hručam, impf. vidi hrocati, hrokati, guritati.* — *Na jednom mjestu xv vijeka. Ona (sviā) hruča, rita... M. Marulić 43.*

HRTUČIĆ, *m. selo u Bosni u okrugu Dođe Tuzle. Statist. bosn. 154.*

Hrukati, *hrukam, impf. govoriti vičući, s vikom.* — *U Bjelostjenčevu rječniku: hrukam, otreškavam se „impetose, clamorose alloquor, aut respondeo“.*

HRUMALAC, *hrūmaoca, m. čovjek koji hruma.* — *U Belinu rječniku: „masticatore, colui, che masticca“, „cibi confector“ 463^b.*

HRUMATI, *hrūmām, impf. vidi hrskati (prelazno).* — *U Belinu rječniku: „mangiare cose che scrocciano sotto i denti, come biscotto e simili“, „rod“ 458^b; „masticar cosa dura, come biscotto ecc.“ 465^b; u Voltigijinu: „rimasticare, rugumare, rumare“, „wiederkauen“. u Stuličevu: v. hrstati. — I u naše vrijeme u Dubročniku, osobito kad ko što potvrde (n. p. terdi hīb) žvače sa zatvorenijem usnama. P. Budmani.*

HRUP, *m. strepitus, grunnitus.* — *Jamačno je riječ onomatopejska. a) buka, treska uopće. — u dva pisača čakavcu xvi i xvij vijeka, u između rječnika u Bjelostjenčevu (hrup, hrupa „strepitus“) i u Jambrešićevu („strepitus“). V ajeru i v oblacih velike vojske ot pišac i košikov bijući se meja sobom, tako da se hrup od njih čujaše. Postila. 11^a. I Pluton da skupi sve tmine paklene, svi gromi, svi hrupi, sve vode ledene. D. Baraković, vil. 19. — b) guritače. — u Bjelostjenčevu i u Jambrešićevu rječniku (u obadva hrup sviński „grunnitus“). — c) u Stuličevu rječniku: „urto, urtature“, „impulsus“ s dodatkom da se s ovijem značicem nalazi u pisača Barakovića, što nije pouzđano (vidi drugi primjer kod a).*

HRUPA, *f. vidi hrup.* — *U Bjelostjenčevu rječniku (kod hrup).*

HRUPATI, *hrupam, impf. guritati, vidi hrup, b).* — *U Francićeva rječniku („grunniro“), u Belinu 360^a, 573^a, u Bjelostjenčevu (hrupam, v. hroćem), u Stuličevu (v. hrocati) — Na so, reci-prčno, coire (de subus. Slovinac. 1881. 31.*

HRUPITI, *hrupim, impf. kao da znači: udarati, navačivati.* — *Riječ je onomatopejska, vidi hrup. — isporodi hrupjeti. — Od xvij vijeka, a između rječnika u Mikašinu (hrupiti, udriti kim „schoppiare, sbattere“, „allido“), i u Stuličevu („sbattere, percutoere, urtare“, „allidere, percutoere, impingere“). Tad Zadar obstupe okolo busije; pak u dne na n hrupe, jur sunce kad grije. Đ. Baraković, vil. 74. Kō na uljez peče stupi, pas troglavi na nas hrupi. J. Kavašin 392^a. Šambek sprijeđa hrupi. I. A. Nenadić, šamb. 15. Većma bojem pak hrupiše. 19. Iz tvoga vlašćega hrupi ov črv srea. M. Kuhačević 100. U to Laudon prista pun goruće voje, u vrimenu hrupi s konici u poje. 122. U Šleziju hrupi, ni ki bi stal sprida. 155. Čim čemcrne probavjaše misli, hrupi momak na vrata nenadan. Osvetn. 1, 49. Ako donle hrupe Crnogorci. 2, 119. Stiskoše se uz vojvodu harua, ter na turske hrupiše dundare. 3, 140. Mi ćemo se sa vezirom klati, a ti hrupi, skupe groše kupi. 4, 40. Zensko pljuje, a ijed muško bljuje, kō kad vaška u grad hrupi vlaška. 4, 53.*

HRUPJETI, *hrupim, impf. bačati.* — *-je- stoji po jažnom govoru mješte negdašnjega ē, po istočnom glasi hrupeti, po zapadnom hrupiti (-je- je potvrđeno samo u Bjelostjenčevu rječniku gdje stoji hrupeti). — isporodi hrupiti. — Postaje od hrup. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (hrupim, hrupeti „strepo“. 2. hrupim „quod proprium est vocis porcorum: grunnio, unde translative tantum dicitur de hominibus, ac cum in aere tempore tempestatis sonus fragorosus fit“, ar velimo: Kak to u zraku hrupi! 3. hrupim kot žerjavi „gruo“, u Jambrešićevu (hrupim „strepo, grunnio“, u Stuličevu (hrupiti, v. hrocati). a) uopće. I kada pride Isus u kuću poglavice i vidi svirce i mnoštvo hrupeći, reče im. Postila. 14^a. Vidi svirce i mnoštavo hrupeći. Anton Dalm., nov. tešt. 1, 12^b. mat. 9, 23. Kad se sta i hrupi oružja svitla zuk. Đ. Baraković, jar. 58. — b) guritati, vidi u rječnicima. — c) o glasu u ždralu, vidi u Bjelostjenčevu rječniku.*

HRUPNUTI, *hrupnem, pf. hrupiti.* — *U Mikašinu rječniku (kod lupnuti), u Belinu: „sbattere in terra“, „allido“ 644^b; u Voltigijinu: „scagliarsi addosso, assaltare“, „anfallen, angreifen“; u Stuličevu (u hrupiti).*

HRUPNIVATI, *hrupnjem i hrupnivam, impf. iterativno prema hrupnuti.* — *U Belinu rječniku: praes. hrupnivam kod hrupnuti, i u Voltigijinu: praes. hrupnivam kod hrupnuti.*

HRUSAŃ, *Hrusna (?), m. selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 14.*

HRUSE, *m. ime muško.* — *Na jednom mjestu xiv vijeka. Hruse slēpъcъ. Glasnik. 24, 245. (1353).*

HRUSIJA, *f. mjesto u svetuj Gori.* — *xiv vijeka, a između rječnika u Daničičevu. Na mēstē rekonomē Hrusiona. Mon. serb. 74. 76. 78. 82. (1302–1321). 122. (1336–1347).*

HRŪSKAŃE, *n. djelo kojijem se hrusku.* — *U Vukovu rječniku (ruskaŃo).*

HRŪSKATI, *hrŪskām, impf. vidi hrskati. — isporodi hrustati.* — *U Vukovu rječniku: ruskati, vide rskati.*

HRUSNUTI, *hrusnem, pf. prelomiti se. — isporodi hruskati, hrustati. — Na jednom mjestu xv vijeka. Ščap na poli hrusnu. M. Marulić 254.*

HRUSOVOJ, *m. vidi 1. hrusovuj.* — *Na jednom mjestu xiv (?) vijeka i otale u Daničičevu rječ-*

nika. Drugi hrusovoj. Mon. serb. 102. (1332 u pcznijem prijepisu).

HRUSOVOL (ili hrusovoj?), *m. vidi* hrisovul. — *Između rječnika u Daničićevu* (hrusovols). V. premudromy togo hrusovolém. Glasnik. 11, 71. Satvori se saj hrusovols. Mon. serb. (1348 u poznijem prijepisu). Va rusovols. 141 (u zapisu novijega vremena).

HRUSOVUL (ili hrisovul?), *m. vidi* hrisovul. — *Između rječnika u Daničićevu* (hrusovols). Do svetostefanskoga hrusovuja (drugi je pročitao 'hrusovula'. Daničić, rječn.). Mon. serb. 96. (1330). Sijemu hrisovulu. 100. (1330). Hrusovuls. Okáz. pam. šaf. 70. (oko 1501).

HRUST, *adj. čvrst*. — *U jednoga pisca našega vremena*. Biće kapa, ostati će puste, kad se šake sajedine hruste. Osvetn. 2, 127. Da je tvrde u nem srce bilo, no to hrusto gvožđe i ocijelo. 2, 176.

1. HRŪSTA, *f. kora na pečniu, lat. crusta*. — *U jednoga pisca Dubrovčanina xvi vijeka*. Onoliko velika kapuna moje oči nigda nijesu prije vidjele. Ispečen; gledah, ali je isprigan ali je ispečen: imaše njeku hrustu na sebi koja mi oči zanošaše, srce mi veselaše, apetit mi otvaraše. M. Držić 271.

2. HRŪSTA, *f. stijena ili hrid. u Dubašnici na Krku*. — *Po svoj prilici s istijem značenjem nalodi se u jednom rukopisu (pisanom na Krku) xviii vijeka*. Na jugo... do hrusti. Mon. croat. 316. (1724). *ako je ime mjestu, može biti mnogo starije, jer je u rukopisu prijevod latinskoga spomenika god. 1230*. — *Scakako je ime nekakvu mjestu blizu Bakra*. „Penes Pischeucam Hruste, quae Hrusta est in Bukarensi“. Arhiv. 2, 313 (1657).

HRŪSTAČA, *f. vidi* hrskvac, hrustavica. — *U Bjelostjenčevu rječniku (kod črešna), a iz njega u Šulekovu imeniku*: Hrustača, cerasum duracinum (Bjelostjenac), knorpelkirsche. 111.

HRUSTALICA, *f. kora na hlebu*. — *isporedi* hrustavica. — *U Stuličevu rječniku*: 'crusta'; gorna ili doña hlebna hrustalica 'panis crusta superior vel inferior'. — *nije dosta pouzdano*.

HRUSTAN, *m. ime tursko (jamačno treba čitati Rustan)*. — *U rukopisu xviii vijeka, i otale u Daničićevu rječniku* (Hrustan). Hrustan paša budimski (1563). Okáz. pam. šaf. 84. (1699).

HRŪSTĀNE, *n. djelo kojijem se hrusta*. — *U Belinu rječniku: (sa starijim oblikom) hrustanje* 465b.

HRŪSTATI, hrústâm (i hrúščêm, *vidi u Bjelostjenčevu rječniku*), *impf. vidi* hrskati. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* (freudere), *u Belinu* (mangiare cose che scrocchiano sotto i denti come biscotto o simili', rodo' 458b; 'masticar cosa dura, come biscotto ecc.' 465b), *u Bjelostjenčevu* (hrustam, hrúščêm, hrestam, frango, contero dentibus os, avellanas nuces etc., confringo, comminuo'), *u Voltigijinu* (hrustati, hrustam, scrosciare, scrocchiare', knirschen'), *u Stuličevu* (y. hrstati). Pod tim led hrusta. S. Menčetić—G. Držić 508.

HRUSTAVAC, hrustavca, *m. a. vidi* mrštalica. — *U Bjelostjenčevu rječniku: kajkavski* hrustavec, hrustavica 'cartilago', *i u Jambrešičevu*: hrustavec 'cartilago'.

b. Hrustavac, češ. chrustavec (Polygonum aviculare), polj. chrząszcz (Agaricus vellereus), vrst gljive. B. Šulek, im. 111.

HRŪSTAVICA, *f. nešto što se hrusta kad se*

jede, ali s osobitijem značenjima. a) vrsta trešnje, vidi hrskvac. — *u Belinu rječniku* (cerasum duracinum' 185b), *u Bjelostjenčevu (kod črešna), u Stuličevu* ('si dice dei frutti che scrocchiano fra i denti, come cerasa dura', 'duracina cerasa'). Hrustavica, cerasa duracina (Della Bella), knorpelkirsche (Vodopić, Bjelostjenac). B. Šulek, im. 111. — *b) vidi* mrštalica. — *u Bjelostjenčevu rječniku (kod hrustavec)*. — *c) kora na hlebu, isporédi* hrustalica. — *u Bjelostjenčevu rječniku*: 1. hrustavica, kora kruha gorna 'panis crusta superior'. 2. hrustavica slatka, pogačica 'placenta crustata'.

HRŪSTIKA, *f. vidi* hrskvac, hrustavica, *a)*. — *U Bjelostjenčevu rječniku (kod črešna), a iz njega u Šulekovu imeniku*: Hrustika (črešna-), polj. chruscina (Arbutus unedo), cerasum duracinum (Bjelostjenac). 112.

HRŪSTITI, hrustum, *impf. kao da je značenje: zvecketati (o zlatu i biseru i o čeljadetu tijekom na kičemu), isporédi* hrustati; *ali bi moglo biti i: sjajati se*. — *U jednoga pisca xvi vijeka*. U frectijeh što li hrusti na skarlatu biser bijeli? M. Vetranić 1, 32. U zlatu sva hrusti i u biseru bijelu. 1, 117. Gdi (gospoje) sve hruste u biseru. 1, 233.

HRŪSTITI SE, hrustum se, *impf. navlačivati rikom i prijetnama*. — *U Bjelostjenčevu rječniku*: 1. 'insulto et cum clamore et minis aliquam rem aggredior'. 2. kaj se hrustiš, kaj zube brusiš? 'quid insultas? quid dentes acuis?'; *u Voltigijinu*: 'insultare, avventarsi contro', 'beschimpfen'; *u Stuličevu*: 'insultare'.

HRUSTOVA, *f. selo u Bosni u okrugu bihačkom*. Statist. bosn. 106.

HRUSTULICA, *f. vidi* hrstula. — *U Mikaljinu rječniku*: 'crostolo', 'crustulatum'.

HRSUŠAN, Hrušna, *m. selo u Bosni u okrugu sarajevskom*. Statist. bosn. 40.

HRSUŠICA, *f. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj*. Razdijel. hrv. 64. — *Mislim da bi se bože pisalo Hruščica (od hruška)*.

HRSUŠEVA, *f. vidi* Hruševo.

HRSUŠEVAC, Hruševca, *m. ime mjestima u Hrvatskoj. a) (kajkavski) Hruševac, seoce u županiji varaždinskoj*. Razdijel. hrv. 93. — *b) Hruševac, selo u županiji zagrebačkoj*. 81. — *c) Hruševac doñi i gornji, dva sela u županiji zagrebačkoj*. 81. — *d) Hruševac kupljenovački, selo u županiji zagrebačkoj*. 88. — *e) Hruševac pušćanski, selo u županiji zagrebačkoj*. 88. — *Mjesto se s ovijem imenom pomiñe i xvi vijeka*. K Hruševcu. Mon. croat. 299. (1595).

HRSUŠEVAČKI, *adj. iz Hruševca*. — *xvi vijeka (jamačno kao prezime)*. Ivanuš Hruševački. Mon. croat. 250. (1550). Med knezom Petrom Hruševačkim. 299. (1595).

HRSUŠEVICA, *f. seoce u Hrvatskoj blizu Vališela*. Schem. segu. 1871. 59.

HRSUŠEVO, *n. selo u Slavoniji u županiji požeškoj*. — *Sad se govori i piše Ruševo*. Razdijel. hrv. 129; *ali je jamačno sprijeđa bilo h, kako se vidi po starijim oblicima Hrušova i Hruševa u latinskim spomenicima xv vijeka*: 'Hrusowa, ... Mygaloucz...'. Starine. 5. 116. (1450). 'Possessiones nobilium de Grabarya... Hrwsewa...'. 118. (1470). 'Hrusowa'. 121. (1481). 'Hrussewa... in comitatu de Posega'. 135. (1498).

HRUŠKA, *f. vidi* kruška. — *Po sjevero-zapadnijem krajevima, a između rječnika u Bjelostjenčevu, u Jambrešičevu, u Voltigijinu (griješkom*

hruska), u *Stuličevu* (griješkom hruska s dodatkom da je riječ ruska). Hruška, cslav. grušā, rus. rpyma, češ. hruška, polj. grusza, gruska, *Pyrus communis* (Jambrešić, u *Hrvatskom primorju*), v. kruška. B. Šulek, im. 112. Vsaka baba znade veće neg ki v popret hruške meće. P. Vitezović, cvit. 45. Pod hrušku. Jačke. 35.

HRUŠKOV, *adj.* koji pripada hruški, hruškama. — U *Jambrešićevu rječniku*: hruškovo drvo „pyrus“.

HRUŠKOVAC, Hruškovca, *m. ime mjestina u Hrvatskoj. a) seoce u županiji zagrebačkoj.* Razdijel. hrv. 70. — *b) (kajkački) Hruškovec, selo u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* 119.

HRUŠKOVICA, *f. ime drjema selima u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdijel. hrv. 115. 118.

HRUŠOVA, *f. vidi* Hruševo.

1. HRUŠT, *m. bubica s tvrdom korom, i osobito vrsta Melolontha vulgaris (isporedi gnudel).* — *Riječ je praslavenska (chronstā), isporodi stlost.* hrušte, rus. рхустъ, češ. chroust, polj. chrząszcz. — *Po postaviu će biti onomatopėja, isporodi hruštati.* — *Vađa da se govori po sjeveru zapadnijem krajevima, a između rječnika nahodi se u Bjelostjencu (u prvom dijelu kod hruchus) i u Stuličevu (scarabaeus' s dodatkom da je riječ ruska).* Što osta iza skakavca izjede hrušt. Đ. Daničić, joilo. I, 4. Godine koje izjede skakavac, hrušt i crv i gusjenica. 2, 25. Hrušt, *Melolontha* Fab. J. K. Šloser, faun. kor. 346. 375.

2. HRUŠT, hrušta, *m. vidi* hrskavac. — *isporedi* hrustavica. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu: rušt (gdje se dodaje da je množina hruštevi).* Hrušt, hruštavac, schwarze knorpelkirsche (Vukasović). B. Šulek, im. 112.

HRUŠTAVAC, hruštavca, *m. vidi* 2. hrušt.

HRUŠTICA (i Hruščica), *f. mjesto u Slavoniji u okrugu požezskom.* — *U spomnicima latinskijem xv vijeka.* „Hrusticia in comitatu Posega“. *Starine.* 5, 116. (1443). „Hrwsthyeza“. 118. (1470). „Hrwschyeza“. 123. (1438). „Rwschyeza“. 135. (1498). — *Biće sadašnje selo Ruščica.* Razdijel. hrv. 122.

HRUŠVA, *f. vidi* kruška. — *Od xvi vijeka u sjevernijih čakavaca.* Svaka jablan i hrušva, ako se prem zeleni i plna jest ploda, ni zato dobra. *Postila.* 224. Na Cindrofskom polju jedna suha hrušva. Jačke. 118. Ima jako lipoh hrušav. *Nar. prip. mikul.* 41. Hrušva (u hrvatskom primorju), v. hruška, kruška. B. Šulek, im. 112. Hrušva, kruška. *na Riječi.* F. Pilepić. Hrušva, pirus; pirum. D. Nemanić, čak. kroat. stud. I, 22.

HRUŠVICA, *f. Jurjeva Hrušvica, mjesto na otoku Krku što se pomiče xiv vijeka. (Trsjec) ko se sliži u Jurjevi Hrušvice.* *Mon. croat.* 43. (1375).

HRUŠVIĆ, *m. diča kruška.* — *U naše vrijeme u Istri.* Hrušvić, achras. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 31.

HRVACIJA, *f. Hrvatska.* — *Načineno prema lat. Croatia i tal. Croazia. Na jednom mjestu xv vijeka, a između rječnika u Mikalnu (Hrvacija, hrvarska zemlja, Hlyris, Hlyricum, Croatia).* *Kralj Dalmacije i Hrvacije.* *Mon. croat.* 109. (1171).

HRVACIJA, *f. Hrvatica.* — *U Stuličevu rječniku: „bonna di Croazia“ „mulier ex Liburnia“.* — *sasma nepouzdan.*

HRVACIJA, *f. Hrvatska.* — *isporedi* Hrvacija.

— *U Stuličevu rječniku: „Croazia“, „Liburnia“.* — *sasma nepouzdan.*

HRVÂČKÎ, *adj. hrvatski.* — *U Stuličevu rječniku: v. hrvatski, ali ove riječi nema napose nego hrvatčki („hârvateski“), „eroato“, „Liburnicus“ uz ovo ima i hrvatčka („hârvateska“) zemlja, v. Hrvacija.* — *sasma nepouzdan.*

HRVAČ, *m. ime mjestu.* — *Prije našega vremena.* Hrváč. S. Novaković, pom. 150.

HRVÂČANIN, *m. vidi* Hrvat. — *plur.: Hrváčani.* — *Od xviii vijeka.* Mila moja braćo Hrváčani. J. Banovac, pred. viii. *Budući ovi nauk od velike potrebe pastiru Hrváčanom, koji se ne mogu pomoći drugim jezikom.* razg. 196. Hrváčani ne znajući latinski. *pripov. iii.* Neću kupit djecu Lacmaniju, neg' ću skupit djecu Hrváčane. *Nar. pjes. bog.* 282. Nikola Ratkaj Hrváčanin. *Ant. Kacić, kor.* 391. *Otiskoše se za njima Rváčani.* 478. *Znaš, bome, da smo mi ljudi Hrváčani.* M. Pavlinović, razg. 47. *Vuk upotrebljava dosta često ora riječ, ali ne poseve u istom značenju u kojem i Hrvat, nego u užem smislu: čotjek iz Hrvatske (isporedi Srbijanac).* — *I kao prezime.* Turčin dvorbu dvoraše u Ivc. Hrváčanina. *Nar. pjes. bog.* 101. Hrváčanin. *Nar. pjes. vuk.* 2, 650 (među *prenumerantima*). *Sem. prav.* 1878. 59. Hrváčanin, prezime u hrvatskoj krajini. V. Arsenijević.

HRVÂČANI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu baiolučkom.* *Statist. bosn.* 72.

HRVÂČKA, *f. Hrvatica.* — *Na jednom mjestu xvi vijeka.* Stavih se učinit Hrvácka Grkiñu Elektru. D. Zlatarić vi.

HRVÂČSKÎ, *adj. hrvatski.* — *Na jednom mjestu xvii vijeka.* U zemlji hrváčkoj. I. T. Mrnavić, mand. 38.

HRVÂRSKÎ, *adj. hrvatski.* — *Zlo načineno od hrvatski ili od hrváski.* — *U Mikalnu rječniku: hrvarska zemlja kod Hrvacija.* — *Čuje se gljegdje i u naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

HRVÂŠKÎ, *adj. hrvatski.* — *xviii vijeka.* Ovo za ñu ja kupim l'jepu hrvášku gospodu. *Nar. pjes. bog.* 103. Hrvášku krajinu. 320.

HRVÂŠTINA, *f. u Vukovu rječniku: (s dodatkom da se govori u Dalmaciji) vino koje unutra u zemlji raste i koje je drukčije od primorskoga „dalmatiner wein aus dem innern des laudes“ vinum interioris Dalmatiae a maritimo diversum.* Hrváština svud po Dalmaciji zove se vino zagorsko i kotarsko. M. Pavlinović, razl. spis. 104. — *Govori se i sa šć mj. št. Hrváština, vrst vinove loze crna grožda (u Dalmaciji, Darnilo).* B. Šulek, im. 112.

HRVÂT, Hrváta, *m. Croata, čotjek iz jednoga od dviju plemena (druga su Srbi) iz kojih se sastoji naš narod. po Konstantinu Porfirogenetu Hrvati i Srbi dodoš vii vijeka odčikle (iz Češke? Poljske? Rusije?) sa sjevera i naseliše se u našijem stranama, te granice kod Hrvata odgovaraju dosta dobro granicama sadašnjih štakaraca zapadnoga govora, ali istina pripadali bi im po istome piscu i neki čakavci (n. p. u hrvatskom primorju) i kajkarci. i za čakavce po otocima i po dalmatinskom primorju, koji se dandanašnji drže da su čisti Hrvati, ne zna se po Porfirogenetu kojemu plemenu pripadaju; može biti da ovaj pisac na jednom mjestu (vidi Docum. hist. rac. 371—372) o njima govori zovući ih Slavenima (Σλαβον) i razlikujući ih od Hrvata, ako ondje ne govori baš o ostacima romunskih naroda na*

otocina. istina je svakako da Porfirogenet mijša etnografske i političke granice. s njegovim pripovjedačem ne slažu se ni osobine našega jezika: naš jezik u sremu je srodan s južnijem slavonskim jezikima (sa staroslovenskim, bugarskim, novoslovenskim) i filološki stoji u srijedi među bugarskim i novoslovenskim kao što naš narod stoji geografski u srijedi među Bugarima i Slovenima, a sa sjevernijem jezikima (s ruskim, poljskim, češkim, lužičkim) ne pokazuje se gotovo ni u čem srodniji nego su ostali južni jezici. sve se ovo može tumačiti samo na tri načina: ili se Hrvati i Srbi preseliše na jug zajedno s ostalim Slovenima mnogo prije VII vijeka, i tad sve što kaže Porfirogenet sama je izmišlotina (što je teško vjerovati), ili su oni grana južnijih Slovena što duže zaostade na putu (recimo u Panoniji) te se VII vijeka pomaknu posve na jug, ili se zbila Hrvati i Srbi preseliše onoga vijeka sa sjevera na jug, ali ovdje našašši već naselene Slovene s njima se pomiješale i izgubivši svoj jezik i primieši njihov, dadoše im svoje ime, baš onako kao što se zbililo s finskim Bugarima u Bugarskoj i s germanskim Longobardima u Lombardiji. — *Akc. kako je u gen. sing. tako je u ostalijem padežima, osim nom. sing. i voc.: Hrvāte, Hrvāti. — Postaje se ne zna: uopće je postaje kod etnografskih i geografskih imena teško naći, jer kad jednom narod zaboravi srodstvo onakovih riječi s onima od kojih se postali, rijetko ih čuva u starom obliku, a naj češće ih kvari pomoću pučke etimologije. s druge strane nije istina (kao što se sad misli) da narod nadijeva sebi ime i kao da se njim ponosi: uopće narodi (osobito veliki) ne zovu sebe nikakvim općijem narodnijem imenom prije nego dođu u užu, seuglašni dodir s drugim narodima od kojih im je tad potreba da se razlikuju imenom; i onda je takovo ime ili geografsko po zemlji u kojoj žive (n. p. Talijanci, Španjuli, Dalmatinci), ili je ime plemena koje vlada (Bugari, Lombardi, Rusi), ili je manega plemena koje cijelo veće pleme ili narod primu kao svoje ("Ελληνες), ili je uzeto od susjednoga plemena druge narodnosti (Ostjaki su tri naroda posve različiti), ili znači uopće: ljudi, narod itd. — *Plur.* Hrvati dolazi od prvijeh vremena; ali *sing.* Hrvat istom od XVI vijeka; s čega se ne može znati jeli isprva glasilo Hrvatini (kao što misli Daničić) ili Hrvat, prvo se potvrđuje prezimenima Hrvatini i Hrvatinić, i oblicima nominativu plur. Hrvate (vidi kod Hrvatini), ali to nije dosta da se odbaci drugi oblik i za starija vremena. — *Riječ se pomine naj prvi put IX vijeka u latinskom spomeniku: „Trpimirus dux Croatiae“.* Doc. hist. rač. 3. (852). — *Između rječnika u Mikušinu* („Olyricus, Croata“), u Bjelostjencu („Harvat“, v. Horvat), u Voltigijinu („Harvat kod Horvat, u Stuličevu („uomo di Croazia“, vir ex Liburnia“), u Vukovu („der Croate“, „Croata“). a) uopće; u nekijem primjerima ne može se razaznati, jeli shvaćeno kao narodno ime, ili znači: čovjek iz Hrvatske (provincijalne, turske, iz hrvatskoga primorja, iz hrvatske granice), isporodi Hrvacanim. Boj su bili s njimi Hrvati Bošnjaci. M. Marulić 245. O slavni Hrvati! M. Vetranić 1, 46. Hortense poštenu, slavo svih Hrvata! N. Naješković 1, 333. Nemoj, svi Hrvati da na te plaću sad, hotjeđ ga parjati (Hektorovića). 1, 334. Da imenovane dobrote na nas Slovine i Hrvate obriene. Postila. (hry. posveta 3). Pismo nikoje Hrvat ponapravi. S. Budinić, ispr. 257. S pomoću dobrih Hrvatov. Kateh. 1561. A1^a. Hrvat, Dalmatin... B. Kašić, rit. xiv. Memija ih Hrvat vlada, dvaes tisuća*

u sto četa. I. Gundulić 321. Kako se radamo Hrvati. I. T. Mrnavić, ist. 36. Hrvoje, ban od Hrvata. G. Palmotić 1, 288. A Arnauti i Hrvati klanat mu se dohodahu. P. Kanavelić, iv. 57. Da ju prospete po vojnicim od glasovitijeh Hrvata. P. Bogasić 5. Na nihe udriše oholi Hrvati. I. Zanotti, skaz. 23. Koji način mlogi Hrvati, Madari... držali su. I. Grličić XXI. Jadvito koga smlati silna naglost od Hrvati. J. Kavačin 246^b. I bješe sakupio Hrvate do Zadra grada. Nar. pjes. bog. 169. S treće ga strane biju Hrvati od Dalmacije. 173. Slavonci i Hrvati. I. Zaničić 24. Što bi reka, dragi pobratime koji nosiš od Rvata ime? And. Kačić, razg. 160^a. Na 640 dodoše Rvati od gore Babine u Dalmaciju... a prozvaše se Rvati od niova bana komu Rvat ime biše. kor. 411. Rvati udriši na Turke, razbiše jih. 483. I Hrvate plaćene soldato. Ogljed. sr. 163. Sadašnji Hrvati (oko Zagreba). Vuk, nar. pjes. 1. 400. — *b) plur.* Hrvati znači: Hrvatska zemlja. — *između rječnika u Vukovu* (Hrvati „Kroatien „Croatia“ s primjerom iz narodne pjesme: Pa ti zovni u Hrvate ravne pobratima od Hrvata Matu), i u Daničićevu (kod Hrvatin: za jedninu nema potvrde nego dolazi samo u množini i to za zemlju). Jer bi malo ljudi ostalo na onih goljahn kade bi im sloboda utjecati u vašeh gradoveh i po Hrvateh. Spom. sr. 1, 96. (1409). Dobri ljudi je ki se imenuju od Bosne i od Hrvats i od Bnetka. Mon. serb. 274. (1410). Boje je da su ovamo utekali neru na Ugre ili u Hrvate ili drugojde. Spom. sr. 1, 125. (1415). Mi Ostoja, kralj Bosni, Usori, (Soli), Primorju, Došim Krajem, Hrvatom, Humsci Zemlji i k tomu. Mon. serb. 385. (1422—1435 iz poznijega prijepisa latinskijem slovinu). Stefan Tomaš kralj Srblemu, Bosni, Primorju, Humsci Zemlji, Dalmaciji(ji), Hrvatomu, Došim Krajem, zapadnim Stranam i k tomu. 429. (1444). Stefan Tomaš Ostojic kralj Srblemu, Bosni, Primorju, Humsci Zemlji, Dalmaciji, Hrvatomu, Došim Krajem, Zapadnim Stranam, Usuri, Soli, Podriniju i k tomu. 438. (1446). vidi i 450. (1451). Stefan Stepan Tomašević, kralj... Hrvatomu... 485—486. (1461). Ban Dalmacije i Hrvat. Mon. croat. 55. (1428). Kralj Dalmaciji, Hrvatom. 66. (1446). Mnogiu crkvam po Hrvatih i Dalmaciji. 108. (1470). Ča smo imeli u Hrvatih. 221. (1527). Ovdje na Hrvatih. 266. (1572). Toliko pri moru koliko i na Hrvatih. 266. (1572). Biškupu Hrvatomu i Slovinju. Mon. serb. 559. (1618). Kraljuje u Dalmaciji i na Hrvatih. P. Vitezović, kron. 71. Babonig gradi Blagaj na Hrvatih. 93. Okrenuće niz Hrvate vojsku, niz Hrvate u Kotare ravne. Nar. pjes. vuk. 3, 263. — *na jednom mjestu XVIII vijeka stoji jedninu u ovom značenju:* Zapovjedniku svega Hrvata. Starine. 12, 39. (1719). — *c) kao prezime (isporodi Hrvatini).* Hrvat Istvan. Mon. croat. 250. (1550). 25. Nikola Rvat. Glasnik. 11, 1, 7. (1808). — *d) u narodnoj pjesmi ernogorskoj našega vremena, kao ime nekakvu gradu.* Na daleko u Hrvatu gradu, u onoga Hrvat-dizlar age. Pjev. crn. 190^a.

HRVATAC, Hrvaca, m. vidi Hrvat. — *U Stuličevu rječniku (uz Hrvat).* — *nepouzđano.*

HRVATICA, f. isporodi Hrvacka, Hrvatka, Hrvatčina.

a. žensko čelade hrvatskoga narodu, iz Hrvatske. — *Od XVI vijeka, a između rječnika u Vukovu („Kroatin“, „Croata mulier“).* Poznah vilu mlajahuu jednu, koj pismo s jinenom „Hrvatica“ govoraše. P. Zoranić 69^a. Tad Hrvatica reče mi. 70^a.

b. *vrsta vinove loze*. Hrvatica (horvatica), suvrst vinove loze (u Daruvaru). B. Šulek, im. 112. i u Istri. Hrvatica (varum genus). D. Nemanić, čak. kroat. stud. 1, 61.

HRVATIĆ, m. *prezime*. — xiv i xvi vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Hrvatić). Pisa Hrvatić dijak po zapovijedi gospodina kraja (Stjepana Ostoje). Spom. sr. 2, 44. (1399) (isporedi koš Hrvatini, b) primjer iz Mon. serb. 237. Vrban Hrvatić. Mon. croat. 252. (1552).

HRVATIJA, f. *Hrvatska*. — U narodnoj pjesmi xviii vijeka. Ter je svilom otišo u lijepu Hrvatiju. Nar. pjes. bog. 102.

HRVATIN, m. *vidi Hrvat*. — *plur.*: Hrvati (u starije vrijeme i Hrvate). — *Između rječnika u Daničićevu* (Hrvatini, ime muško, *vidi i kod Hrvat*). a) *uopće kao narodno ime*. O Hrvate nebozi, o Hrvate općeni, bojte se Boga! Korizm. 46^a. Zač s'mo rodom Hrvate. 104^b. Petar ošće Hrvatini rodom sazida crikav. Š. Kožičić 12^a. Hrvate Krstovu veru priješe. 20^a. Ni veće Hrvatini ni od Bosne vitez taj. M. Vetranić 1, 55. Mi Hrvate ne moremo inako tlmačiti. Anton Dalm., ap. f2^a. Vašoj milosti ki znam da dobar baščinac i Hrvatini poštovan jest. P. Zoranić 11 — b) *ime muško*. — od xi vijeka (u latinskom spomeniku). „Uchedrago filio Chroatini“. Doc. list. rač. 173. (okolo 1085—1095). Hrvatinu Turbić. Mon. serb. 34. (1249). Hrvatinu Stefanić. 107. (1333). Pisa po zapovjedi kraljevstva mi (Stefana Ostoje) Hrvatinu dijak (vidi i Hrvatitić). 237. (1399). Hrvatinu Smoklvić. Glasnik. 23, 53. (1400). — i kao prezime. Hrvatini Juraj s sinom. Mon. croat. 72. (1448). Ivo Hrvatina celo selo jedno. 308. (1598).

HRVATINIĆ, m. *prezime (po ocu Hrvatinu)*. — xiv vijeka, a između rječnika u Daničićevu (Hrvatinić). Knež Pavao Hrvatinić. Mon. serb. 102. (1332). Vojevoda Vlklec Hrvatinić. 190. (1378). S knezemu Stipojemu Hrvatinićem. 222. (1392). Knež Dragić Hrvatinić. 225. (1395).

HRVATINSKO SELO, n. *selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj*. Razdijel. hrv. 74.

HRVATITI, hrvátim, *impf. činiti da ko bude Hrvat*. — U jednoga pisca našega vremena. Da, da, vi hoćete da svet hrvatite. M. Pavlinović, razg. 74. Eto vam naša djeca, učite ih, hrvatite ih. razl. spis. 79.

HRVATKA, f.

a. *Hrvatica*. — *isporedi Hrvacka*. — U narodnijem pjesmama xviii vijeka. A sve dobro začule l'jere Hrvatke djevojke. Nar. pjes. mikl. beitr. 53. Poću tebe dobiti l'jere Hrvatke djevojke. Nar. pjes. bog. 102.

b. *narodna kapa*. Kad jednom proletos upitah bašalnčkog seljaka: „Kako zoveš tu svoju kapu?“ „Hrvatku, dakako!“ M. Pavlinović, razg. 47.

HRVATKIŃA, f. *Hrvatica*. — U jednoga pisca xvii vijeka. Vila HrvatkiŃa. P. Vitezović, odil. 46.

HRVATNIĆ, m. *prezime*. *Pomiče se xviii vijeka*. Vuković, drugačije Hrvatnić iz Livna. And. Kačić, kor. 457.

HRVATOVIĆ, m. *selo u Bosni u okrugu DoŃe Fuce*. Statist. bosn. 112.

HRVATSKÁ, f. *ima se u misli zemlja, Croatia*. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu* („Kroatien“, „Croatia“). A Hrvatska na komade kaže tih svoj bio rumeni. J. KavaŃin 282^a. U Hrvatskoj episkopat svjdniceuski jest ponovio. A. Kanižlić, kam. 886. Otišo je s cetom u Hr-

vatsku. Nar. pjes. vuk. 3, 435. U Hrvatskoj i u Dalmaciji. Vuk, nar. pjes. 1, 90. Turska Hrvatska. Š. Kovačević, bos. 65.

HRVATSKI, *adj.* *croaticus, koji pripada Hrvatima (a i Hrvatskoj)*. — *Pošto ts glasi c, gdje gdje se nahodi tako i pisano (prvi put god. 1465: hrvaciki. Mon. serb. 494); a može i t ispasti ispred s (prvi put: hrvasko. Bernardin 1586. 1^a). vidi i hrvački*. — *Između rječnika u Vukovu* („kroatish“, „croaticus“) i u Daničićevu (hrvatskyj „Croatiae“).

a. *adj.* a) *o zemlji, kraju, državi, gradovima itd.* Da je vaš (Hrvoja) gospodin kralj Vladislav na tuj kraj mjesto sebe ostavil i vam gradove hrvatska oporučil. Spom. sr. 1, 81. (1406). Maksimijanu že v hrvackoj zemlji suću stvori se rana. Š. Kožičić 39^a. Drča v Bosnu, hrvacku zemlju i v slovinsku. 49^b. Hrvatskih ter kruna gradov se svih zove (Dubrovnik). J. Vidali Krkranin u N. Najošković 1, 352. Bilu rimskim poganskim vladavcem ili gospodi podložni, kako sad jesu mnogi krtijani Turkom, koji v zdolilih ugrskih, bezjačkih, hrvackih . . . stranah prebivaju. Postila. r1^a. Ako nećemo pod oblast tursku priti kako jest Bosna, . . . hrvatska zemlja, Dalmacija. Anton Dalm., ap. 63. Petru Dmitroviću, svetomu biskupu zagrebskomu i svega orsaga hrvatskoga i slovinskoga. Mon. serb. 560. (1618). Dim Gaspara Milostića, ki u hrvatskom roden kraju, . . . jur stolova na Dunaju. I. Gundulić 312. U hrvackoj zemlji ovi od krtijan se rodio bješe. 507. Za naš hrvacki kraj. F. Glaviniić, svitl. xxii. Države Bosne hrvatske apostolskoga pripovidavca. cvit. 1. Iz hrvatske zemlje i Bosne. G. Palmotić 2, 300. Knezi hrvatske države. P. Vitezović, odil. 26. Dalmacija i rvatska krajina. S. Margitić, fal. 88. Po svoj latinskoj i hrvackoj državi. F. Parčić 5. Od Dunaja do hrvatskih pokrajina. B. Zuzeri 214. Davši mu naredbu da porobi Dalmaciju i rvatsku zemlju. And. Kačić, razg. 192—193. Dode s vojskom u Liburniju aliti zemlju rvatsku. kor. 358. Biskupe od Dalmacije i zemlje rvatske. 408. — b) *o čovjeku koji vlada nad Hrvatima ili nad Hrvatskoj (o banu, kralju, vojvodi itd.)*. Banu hrvatskomu. Spom. sr. 1, 96. (1409). Matijaš, kralj ugarski, dalmatinski i hrvaciki. Mon. serb. 494. (1465). Janoš kralj ugarskij, hrvatskij, dalmatinskij. 553. 554. (1537). Imam nam slovinskim i hrvackim banom pisati. Mon. croat. 243. (1543). Slovenski i hrvatski ban. P. Vitezović, kron. 153. Demetrij ban hrvatski. J. KavaŃin 246^a. Demetrija hrvatski i dalmatinski vojvoda. A. Kanižlić, kam. 480. — c) *o narodu, puku, i o ljudima napose koji pripadaju narodu*. (Sr. Metodije) mnogi inji hrvatski narodi obrnu na krtijanskiju veru. Š. Kožičić 19^b. Hrvackomu puku. F. Glaviniić, svitl. xxii. Svega hrvatskoga naroda. Michelangelo. iv. Za prosvitjenje redovnikov hrvatskoga naroda. A. d. Costa 1, i Jerolim dika i poštenje svega naroda hrvatskoga. 1, 269. Od djoda ki su puku hrvatskomu bili od časti. Zgode. 3. — I Vuletu hrvatskoga. J. KavaŃin 230^b. Nemoj, brate, mučiti l'jere hrvatske gospode. Nar. pjes. mikl. beitr. 51. — *amo može spadati i ovo*: Poznaše pokojno hrvatsku čistu krf. 1. Tonković u D. Baraković 369. — d) *o jeziku*. Bugariskij i srbskij i bosniskij i slovenskij i češkago (?) jest i hrvatskij jezyk. Konstantin filoz. star. 1, 14. Protomačen z latinskoga jzika na hrvaciki. Korizm. 104^b. Da bi vršiti mogal hrvackim jezikom misu. Š. Kožičić 19^b. U hrvatski jezik tlmačiti. Anton Dalm., nov. tešt. 1. (predgovor). Slovinskim ili hrvatskim

jezikom se imenuje. ap. d4^e. Iz veće tuđijeh jezika u hrvacki izložene. D. Zlatarić i. Život svetih prenesen i složen na hrvatski jezik. F. Glavinčić, cvit. i. Istumačenje prineseno v jezik hrvatski. I. T. Mrnavić, ist. iii. Ima se oblušiti, razumiju li riječi od jezika hrvatskoga. M. Bijanković 63. Dični hrvatski jezik. J. Banovac, pripov. i. U hrvatski jezik pomljivo i virno privedeno. B. Pavlović 1. *amo spada i ovaj primjer*: Po srpskome 'ujedoh', a po hrvatskome 'vjedoh'. Vuk, nar. pjes. 1, 400. — *i o svemu što je u svezi s jezikom, kao pismo, kniiga, slovo, tumačenje itd.* Ke listi ondi pred nas trih nodari postaviše, jednoga latinskoga, a drugoga nimškoga, a tretoga hrvackoga. Mon. croat. 4. (1275 prepisano god. 1546). Tumačenje saltira hrvackoga. 93. (1463). Stumačenje hrvacko od pištul i evanjelji. Bernardin (1586). 1a. Tebi venci kite na gorah Parnažkih, od javorne kite po načini naških, u slozi hrvackih meni se tako mni, i pismah slovačkih, da tebi druga ni. Đ. Baraković, vil. 368. Mnogi zamiraju kad koje kniige izadu na svit, a navlastito hrvacke i kude ih. J. Banovac, pripov. iv. Neka se potruđi štiti kniige izkazanja hrvackoga. A. d. Costa 2, 35. On je već danas u hrvatskoj kniizi pjesnik prvoga reda. Osvetn. 4, vii. *o pismu, s osobitijem značenem: glagoljski.* Ja pop Zubina hrvacke kniige. Mon. croat. 62. (1437). Postila sada naj prvo hrvatskim slovima štampana. Postila. i. 'C' hoće ti biti za 'črv' hrvatski. F. Glavinčić, cvit. xx. Za lasnost redovnika hrvackoga slova. J. Banovac, pred. v. U ovomu (*saboru splitskomu*) običaj i služenje od leturidje to jest mista i oficija hrvackoga bili su zabrañeni. A. d. Costa 2, 34. — *e) u jednom primjeru, o ruci (rjeri) katoličkoj, kao suprotno srpskoj.* Za naruć i korist nas misnika hrvacke ruke. B. Pavlović 3. — *f) o odijelu, i o djelimu odijela.* U našu (*odliču*) hrvacku nekoliko jur vrimenta bih priobukal. H. Lucić 185. Perje ga ljudjaše i klobuk hrvatski. Đ. Baraković, vil. 36. Tad klobuk hrvatski spomenuh na sebi. 250a. Na nogama hrvatski čorapi. Nar. pjes. juk. 602. — *g) o čemu mu drago što pripada Hrvatima ili Hrvatskoj.* Ni hrvacke slave. M. Vetranić 1, 56. Hrvatski most, šokački post i čemački gost (to su tri rdave stvari). Nar. posl. vuk. 343.

b. *adv. hrvatski.* — *U svijem primjerima znači: u hrvatskom jeziku.* Komu poslu se govori hrvatski arsal. Zak. vinod. 81. Istorija svete udovice Judit u versih hrvacki složena. M. Marulić 1. Cilici hrvacki se zove vršiče. 67. Pripisamo ovi štatut hrvacki i latinski. Stat. pol. ark. 5, 314. (1665). Za ñe velu lipost ter do brotu mnogu, ku vam stumačiti hrvatski ne mogu. Oliva. 26. Kako vam hrvatski u pismu sad poju. 27. Pitaj Livañca: 'Kako govoriš?' kazat će ti: 'Hrvatski'. M. Pavlinović, razg. 47.

HRVÁTSKĪ BLÁGĀJ, *n. vidi* Blagaj, 1, c).

HRVATSKO, *n. selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj*. Razdijel. hrv. 45.

HRVATSKO SELO, *n. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj*. Razdijel. hrv. 87.

HRVIĆ, *m. prezime.* — xv vijeka. Petar Hrvić. Mon. croat. 126. (1486).

HRVOJ, *m. prezime.* — xvi vijeka. Jurko Hrvoj. Mon. croat. 237. (1535).

HRVOJE, *m. ime muško.* — xv i xvi vijeka, *a između rječnika u Daničićevu* (Hrvoje). S vovjedomъ Hrvojemъ. Mon. serb. 222. (1392). Gospodina vojvode Hrvoja Vu...a (Vukčića: *spjelski herceg Hrvoje bio je sin Vukca Hrvata*

tinčića, *vidi* I. Ruvarac. glasn. 49, 46—47). 237. (1399). Gospodinu Hrvoju, hercegu splětskomu i knezu dolñehъ kraj. 250. (1400). Hrvoje dukъ spalicki (*u cijelom se spomniku miješa a i b*). 252. (1404). Gospodinu Hrvoju hercegu splětskomu i knezu od dolñehъ kraj. Spom. sr. 1, 74. (1405). — Kneza Hrvoja Vignevića. Mon. serb. 275. (1410). Hrvoje, ban od Hrvata. G. Palmotić 1, 288. — *Prei se Hrvoje često pomine i kasnije.* Gdi je Spljetski dužd Hrvoje? J. Kavañiu 229a. Hrvoe silni. J. Kavañiu 229b. Nije ti ga bez Hrvoja. (Z). Poslov. danić. 83.

HRVOJEVIĆ, *m. prezime (po ocu Hrvoju).* — *Pomine se xviii vijeka.* Hrvojević (Hervoevich) od Bañe Luke. bili su od plemena ovoga duke od Splita, Korčule, Fara i Braća. And. Kačić, razg. 179. kor. 455.

HRŽATI, hržim, *impf. samo ger. praes.* hržeći *na jednom mjestu xvii vijeka; značenje vađa da je: žutiiti se ili režati ili što takovo.* Obranit se nije moći videć na nas svi hržeći. Đ. Baraković, drag. 388a.

HTIJENSTVO, *n. vidi* hoćenstvo — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Ali Božjoj toj milosti treba složiti i tvē htijenstvo. J. Kavañiu 16b. Krstjanom mir, jedijenstvo, podaj slavno sveto htijenstvo. 224b.

HTIJEÑE, *n. vidi* hoćeñe i hotjeñe. — *Stariji je oblik htijenje.* — *Između rječnika u Belinu* (htijenje 'piacere, voglia, volonta', 'voluntas' 560a; 'voglia, il volere', 'voluntas' 775b) *i u Stulićevu* (v. hoćeñe). U jednom htijenju obećavajući. N. Rañina 218a. S veljom silosti proč htijenju našemu hoće nam milosti stvarati u svemu (*čene*). D. Rañina 44b. Kratil nijesam ruke, srce, pamet, htijenje, misal za u sklad staviti ove pjesni. S. Bobaļević 217. Ako ti je taj nevoļa uši gluhe rećnila, kusit malo ovaj dila buđi: htijenje i tva voļa. M. Pelegrinović 200. U koliko mi mogu biti uzrok od neobsluženja zapovijedi i htijenja tvoga. A. Gućetić, roz. jez. 97. Ne buđi htijenje moje, nego li tvoje. 175. Er Božije jes htijenje da si ti poslušna. S. Gućetić 213. Proz tvoj se obraz vedri vidi, kako proz eklo, srce čisto, i u misli i u besjedi jedno imaš htijenje isto. I. Gundulić 279. Agi u tomu listu bješe odkrio srca svoga htijenje. 394. Sam Ali-aga htijenje opako mrzi, i sprave sej nemile. 486. Ki po htijenju od višñega vjerno ste se sjedinih. G. Palmotić 1, 109. Er je sila, er je trijebi višñe htijeñe da se vrši. 1, 200. Bivši svako naše htijeñe on popspješan ispuniti. 2, 225. Tko se od ljudi može oprijeti suproč htijenju od bogova? 2, 473. Svojjem htijenjem svemogućijem pođa ñemu vlas veliku. J. Kavañiu 13a. Andeo Božjim htijenjem ñega tiska. 477a. Svijes prši, a ne htijeñe. I. Đorđić, uzd. 55. Duša s htijeñem nije razlika. 97. Česti, kojijem svijet mijeni se, o ñegovu htijeñu vise. 113. Htijeñe, volontā. S. Budmani 418a.

HTITOR, *m. conditor, utemeljitelj, grć. xitwq.* — *isporedi ktitor.* — *U kniigama pisanima crkvenijem jezikom, a između rječnika u Daničićevu* (htitorъ, hñitorъ, xitwq, fundatorъ). Hñitorъ semu. Stefan, sim. pam. šaf. 11. Hñitoru hramъ svetyhъ. 14. Toj čeli vatory hñitorъ. Mon. serb. 138. (1348). Hñitoryje svety. 139. Hñitoru. 571. (1411).

HTITORSTVO, *n. coll.* htitor. — *Na jednom mjestu xiv vijeka, i otale u Daničićevu rječniku* (htitorstvo, fundatores). U vsega rođevstva jago, rekiše hñitorstva jago. Glasnik. 15, 270. (1348?).

HTJELAN, htiona, *adj. samo u Stulićevu rječniku: (grijeshkom) htion, v. hoćan.*

HTJĚTI, *vidi* hotjeti.

HTJĚTOVO, *n. u Daničićevu rječniku*: „Htětovo“, meda je selu Selen u Pologu išla „s^h Htětovom“ (Glasnik. 15, 304 god. 1348?), manastir je Treskavac imao crkvu „s^h Htětové na krspejšćem městě“ (Glasnik. 11, 135). cf. Polog, Hrašćani. — *vidi* Tetovo.

HTJĚTOVSKĪ, *adj. koji pripada Htjetovu. — U Daničićevu rječniku*: „htětovskij“, tož „Htětovo“: Igumeni htětovskij (Okáz. pam. šaf. 55).

HU, *interj. uzvik. u prvom primjeru kao da pokazuje nezadovoljstvo radi studeni, u trećem s izričie u lutini, u ostala dva primjera nije jasno što znači*. Mi smo kako ptica kukavičji konič zvata, koja kada crna zima dojde, onda ne veli hop, hop, nego istom kadkada čuje se gdi veli hu, hu. Đ. Rapić 196. Hu! jala, jala nogu preskočila. Nar. pjes. petr. 1, 303. Hu zlogodnice! ne bilo vas na svijetu! M. Vodopić, tažn. jel. 1868. 190. Hu. clamor; vox hu! D. Nemančić, čak. kroat. stud. 12.

HUB, *adj. vidi* hubav. — *Samo u jednoga pisca našega vremena*. Nađoše se i kazaše ljudi hubo mjesto, Foča selo malo. Osvetu. 4, 50. Neki trće prijatelju svomu, da hubave dobavi mu glase, što je hubo vijeće savilo. 6, 35.

HUBA, *f. vidi* 1. guba, a, c). — *U Stuličevu rječniku*: „spongia“. — *Riječ je nepouzdana: vađa da je Stulli gdje zlo pročitau guba*.

HUBAST, *adj. u Stuličevu rječniku*: „spongius“. — *nepouzdamo, vidi* huba.

HUBAV, *adj. lijep, krasan, po svoj prilici od pers. tur. chûb, lijep. — U našem jeziku i u bugarskom. — Već od xvi vijeka, ali se u naše vrijeme kod naroda čuje samo u pjesmama (vidi u Vukovu rječniku), u između rječnika u Mikaljinu (hubav, lijep, pulcher, venustus, formosus, decorus, elegans). u Stuličevu (v. lijep), u Vukovu (hubav, vide lijep s dodatkom: rijetko se govori, nego se čuje u pjesmama), u Daničićevu (hubav, „bellus“, adverbijalno, vidi prvi primjer kod b).*

a. *adj.* Ona je hubava mladića. M. Držić 53. Hubava ti će vladika u noj. M. Držić 295. Sad hubavi moji mladeći. I. Đorđić, pjesn. 197. Na ubavu na polju Kosovu. Nar. pjes. vuk. 2, 189. Kod ubava mesta Požarevca. 2, 491. Neki trće prijatelju svomu, da hubave dobavi mu glase, što je hubo vijeće savilo. Osvetu. 6, 35. Po hubavom našem zavijaču. 7, 1. Hej hubava. hej žalosna, hej nesrećna Parašćeva! M. Miličević, međudnev. 53. — *U naše vrijeme kod pisaca u užem smislu*. Ubav (bez h!). sti4, schmuek, niedlich, kleinschön; tal, vago, leggiadro; (kićen) „elegant (von sachen)“, tal, „eleganter“. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. 1203.

b. *adv.* hubavo. — *Između rječnika u Stuličevu (v. lijepo)*. Svě lepo i hubavo po rédu razumlivo. Mon. serb. 551, (1537). Kod ruskoga „boraše dodaje (Križanić 1666): Srbi: „hubavo“. Đ. Daničić, rad. 16, 186. Mole da im damo da jedu i piju blago, slatko, hubavo. M. Đ. Miličević, živ. serb. 1, 111.

HUBAVA, *f. selo u Bosni u okrugu sarajevskom*. Stulisi. bosn. 66.

HUBAVAC, *hubavca, m. hubar čovjek. — U Stuličevu rječniku (uz hubav). — slabo pouzdano*.

HUBAVICA, *f. hubavo žensko čelade. — U Stuličevu rječniku (u. hubav). — slabo pouzdano*.

HUBAVIŃA, *f. osobina onoga što je hubavo.*

— *isporedi* hubavost. — *U narodnoj pjesmi našega vremena*. Omile mi tvoja lepotiha, omile mi tvoja hubaviha! u M. Đ. Miličević, kraj. serb. 322.

HUBAVOST, *f. osobina onoga što je hubavo. — isporodi* hubaviha. — *U pisaca našega vremena*. Ubavost, stil. phil. „niedlichkeit“, tal. „leggieria“: (kićenost) „eleganz“, tal. „eleganza“. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. 1203.

HUBERKO, *m. ime kokotu. u Bosni*.

HUBOJE, *m. ime muško. — xviii vijeka*. Huboje starac. Glasnik. 11, 3, 225. (1710—1720).

HUČAC, *hučca, m. nekakva bolest u uhu. — U Vukovu rječniku*: „art ohrenkrankheit“, morbus quidam aurium s dodatkom da se govori u Risnu. — *Daničić (kor. 199) misli da je ista riječ što i vućac i učac: vućac bi po njemu izgubilo v i postalo učac, a ovo bi poslije dobilo h; ali ni jedno ni drugo nije obično u našem jeziku. — može biti da čelade, kad mu je, hućac, kao da čuje huku ili da mu hući u ušima; postane bi onda bilo jasno (od luka, hućati, hućiti)*.

HUČAŃE, *n. djelo kojijem se hući. — Između rječnika u Stuličevu*. Rike i potoci teku s oholim hućanjem. M. A. Rejković, sat. L5b.

HUĆATI, hućim, *impf. uopće puštati iz sebc glas hu (isporedi hućiti)*. činiti da se čuje glas hu, pa osobito o ptici kad leti ili o drugoj životini kad brzo trči, u vodi što teče, u jetru itd. — *isporedi* i hućiti. — *Od xviii vijeka, u između rječnika u Belinu (fischiare, il suono che fa l' uccello volando o altro animale correndo corso veloce, hući koñ 318b) i u Stuličevu (mormorare, come dell' acqua, vento, murmurare, murmur edere, 2. v. prhućati)*. Hućći talasi. E. Pavić, ogl. 516. Jurve hući propast, jurve se trese zemlja. Đ. Rapić 15. Nešto hući vrhu na planini. Nar. pjes. vuk. 3, 497. U to stade nešto hućati pred kućom. Nar. prip. vil. 1867. 288. Voda je, koje glavnom rekom, koje drugim rastokama i potocima tako hućala, da kućani nisu mogli dobro čuti jedan drugoga. M. Đ. Miličević, zim. već. 261. — *Ne znam, spada li amo ovaj primjer (u značenju: bukariti se ili pod hukati: Svine se huću, sviuu nahućiti (u Istri)*. F. Kurelac, dom. živ. 63.

HUĆITI, hućim, *impf. vidi* hućati (samo o muzejinoj rici). I na njma hućit mujezini. Nar. pjes. petr. 3, 68. A na noj će hućit mujezini. 3, 99.

HUĆKA, *f. u naše vrijeme i u Vukovu rječniku*: ućka, vika ili mala buna, i po naj više u smiješnom i sramotnom smislu, gotovo kao „kućnica“ „der lärm“, „tumultus“. Potom huknu hućka na Srbljěne. Osvetu. 5, 14. — *Uprav je dem. luka*.

HUĆURITI, hućurim, *impf. nejasna riječ na jednom mjestu xviii vijeka*. A kad brašna, smoka i vina ravnju nabije trbušinu, nije ti osla tako lina, kad se vađa na ravninu, kako on ležeć na postelju, gdje hućuri u veselju. J. Kavaljin 58a.

HUĆUM, *m. presuda, arap. hukm, tur. hükmü. — xv i xvi vijeka (pisano od Taraka) i u posloici xvii, u između rječnika u Daničićevu (hućum, turski „hucium“). O b. amahidarskoga hućuma. Mon. serb. 184. (1461). Verovanija radi od cestitog Porte carska mi dade im se hućum u ruke, kako da im se veruje. 552. (1520—1523). Opaženim hućum (?). (D). Poslov. danic. 91.*

I. HĚD, *huba, adj. macer; miser; vilis; malus, kao da su naj starija značenja u praslavenskom*

jeziku: mršar i siromašan, a ne zna se koje bi od ovijeh bilo starije, može biti da je od obadva postalo općenitije: bijedan, jadun, žalostan (ako nije baš ovo naj starije, pa su se od nje razvila ona dva osobita značenja), te je od ovoga (prelazeći sa sažuljenja na preziraće, kao što često biva) postalo mlade u zlu smislu: kukavan, nevaľao, necvrijedan (vilis⁴), pa i u još goremu: zao (u moralnom smislu, isporodi franc. misérable, tal. sciagurato, nem. elend). — *Akc. kaka je u gen. sing. m. nominalne deklinacije* (huda) onaki je i u ostalijem nominalnijem oblicima (i u onijem koji su uzeti iz složene deklinacije): húdo, húda, húde, húdu, húdoj *itd.*, osim nom. sing. m. i acc. sing. m. kad je jednak s nominalivom; a kaka je u nom. sing. m. nominalne deklinacije onaki je u svijem oblicima složene deklinacije: húdoi, húdâ, húdođ, húdođa, húde *itd.* (u Dubrovniku je ovaj akc. i u nominalnoj deklinaciji: húdo, huda, hútu, húli, húde *itd.*, osim nom. sing. f. i nom. pl. n. huda, gen. sing. f. húde, instr. sing. f. húdoim, i oblika koji su uzeti iz složene deklinacije: húdoj, húdijem, húdijeh). — *Riječ je praslavenska, isporodi stloc. hudr*, parvus, tenuis, exiguus, pauper, vilis, sordidus, humilis, mediocris, miser, rus. худой, vilis, turpis, miser, macer, malus⁴, češ. chudý, macer, pauper, polj. chudy, macer, pauper, miser⁴. — *Između rječnika u Vrančićevu*: miser, vilis⁴, u *Mikašinu* (hud, zločest, nefandus, nefarius, perversus, nequam, scelestus, sceleratus, flagitiosus, perlitus, profligatus, detestabilis, scelerosus, impurus, vitiosus, vitilis inquinatus vel affectus⁴), u *Belinu* (improb⁴ 454^b, 614^a; iniqu⁴ 106^a; pervers⁴ 578^b; proterv⁴ 592^b; scelest⁴ 651^a; imp⁴ 257^a; nefari⁴ 50^b); u *Bjelostjenčevu* (hud, zločest, zao *itd.*; hud, mleden, suh. okost, jeźliv, mršav, macilentus, macie extenuatus, macie torridus, macie extabescens⁴), u *Jambrešičevu* (malus⁴), u *Voltiđijinu* (iniquo, maligno, scelerato⁴, boshaft, lasterhaft), u *Stuličevu* (scelestas, improbus, pravus, malus, nequam, maliĝus, vilis, abjectus *etc.*); u *Vukovu* (schlecht, übel⁴, malus⁴), u *Daničićevu* (hud, vilis; malus⁴).

1. *adj.* — *Komp.*: e) húdoi, vrlo često; naj stariji su primjeri (vili i kol 2): N. Rašina 31^a; Š. Menčetić 38, 98, 124, 137, 223; G. Držić 379; Š. Menčetić—G. Držić 479; N. Dimitrović 16, 49; N. Naješković 2, 88; F. Lukarević 18, 29, 117, 312; D. Rašina 43^a, 70^a, 96^a, 126^b; S. Bobaľević 207; D. Zlatarić 3^b, 18^a, 50^b, 53^b; A. Gučetić, roz. mar. 40; roz. jez. 33, 89; S. Gučetić 290, 211. — u čakavaca húj: P. Hektorović 66; Anton Dalm., nov. tešt. 108^b; Stat. polj. ark. 5, 268; (hući, mislim da treba pročitati: huj). Aleks. jag. star. 3, 251. A. Georgeico, nasl. 14; Nar. prip. mikul. 141. — j) u knjigama pisanima crkvenijem jezikom ima oblik huđski. Stefan. sim. pam. šaf. 7; Domentijan⁴ 165. — i) u jednom primjeru u rukopisu čakavskom xv vijeka ima stariji oblik zu dat sing. huđsemu. Pril. jag. ark. 9, 122. (1468). — j) húdoji, vrlo rijetko (S. Budinić, sum. 129^a, 181^a; A. Vitađić, ist. 166 (amo spada i hudjemu. ost. 235); B. Zuzeri 262; I. A. Nenadić, nauk. 130.

a. mršar. — *Samo u Bjelostjenčevu rječniku i može biti u ovom primjeru*: Mal. bo jesi tĝloum i huds (o garvanu). Stefanit. star. 2, 279. — *ne znam, spada li amo i ovaj primjer ili pod c*: Ako li je krđnica s prašćići, ali ako li je jato sviñe, nije čovik voljan ubiti naj buľega ali krđnice nego ino hujje ali mañe. Stat. polj. ark. 5, 268.

b. miser, jadan, nevoľan, žalostan. — *Nije*

rijetko i u naše vrijeme, osobito u Bosni. K oću nigdar neću ođiti, da ne vidim starca huda od žalosti gdi će umriti. P. Vuletić 73. Ah nesrećni starče hudi! J. Kavañin 238^a. Jer ni molba za moguće ľude neg sirote udovice hude. M. A. Reľković, sat. E6^a. Al' si mlada i joštera huda, ne znaš ništa od ženidbe huda. F4^a. Ranu s pitjem hój (živdi) nosi u zgrade, al' to vaľa baš da žene rade: koja toga seb' ne žali truda, dugo nije ta brez jajca uda. J. S. Reľković 426. A mi jesmo hude sirotice. Nar. pjes. juk. 65. A i jeka hudih rañenika. 114. Hudu ribu voda odnijela. 118. Ođ ñega se huda preplašila 176. Maćija, kad opazi da će sultanija poroditi, rekne joj: Znaš li kako careve žene rađaju? na što ona huda odgovori da ne zna. Nar. prip. bos. 1, 4. Vrlo dugo besno nam dvoje hude sirote. M. P. Šapćanin 1, 138.

c. vilis, malo cijehen, malo cvrijedan, nevaľao, kukavan. Huzđski jesme ođ bratije svoje. Stefan, sim. pam. šaf. 7. Ne huđski drevnili si svotyj bysta. Domentijan⁴ 165. Hudoju vlasnoju dovoľni. 23. Ne hudu duši koristi probreťaše. 115. Um malomošćanao g smysla hudyje i mrtvyje plati mojeje. Danilo 2. Ki premožaje, tomu svijaše korunu ot cvĝta, a huđsemu kladěse korunu ot slame. Pril. jag. arkiv. 9, 122. (1468). Svaki čovjek prvo vino dobro stavi, i kada pijani budu, tada ono koje hude jest. N. Rašina 31^b, joam. 2, 10. Koga ľubiš, kad te neće, neg od tebe huda dvori? S. Bobaľević 207. Nevoľna dušo grešnicu, koliko si malovrijedna, huda! M. Divković, bes. 416—417. Prem ako je tko bogat, velik, moguć, lijep, samovoľan, odjeven i obuven, ne ima nikako po nijedan način pogrdavati ubođijega, mañega, nejaćega, grupsega, huđega, goľijega. 80^b. Vsi (vojnici) s ñim (Aleksandrom) zajedno bili, ni biše hujj (hući) od Aleksandra ni boľi. Aleks. jag. star. 3, 251. Vñ nekojemi hudema građilišti. Vuk, dan. 1, 14. (1628). Jer huda i mala i zaboravljena vidi se sad prava mudrost božanstvena. A. Georgeico, nasl. 201. Jer ako ti tko uzajmi suda, dobrog čuva, tebi daje uda. J. S. Reľković 375. Jedni kude da si roda huda. Nar. pjes. bos. prij. 1, 37. — *amo mogu spadati i ovi primjeri u kojima je značenje: koji nije pravi, koji nije ono što bi trebalo da bude, kriv*: Potle ukornu i bez mjere svak ko hudu odvrže me (duplu). J. Kavañin 41^b. U pšeničnoj rukoveti i umiješan većkrat stoji hudi ovas. 379^b. Opaki nauk hudoga proroka. And. Kačić, kor. 100. može biti i ovaj primjer (gdje znači, incostus): (Sinovi) hudi t. j. rođeni od oca i od kćere, od matere i od sina, i svi ostali koji su rođeni u rođstvu sridnega traka. Ant. Kadčić 481.

d. od pređašna dva značenja postaje ovo osobito: poderan, potr, n. p. hude cipele, huda puška. na Rijeci. F. Pilepić. — može biti da amo spada i ovo: Što je hudo i odrpano to je bijesno i pomamno. Nar. posl. vuk. 357.

e. malus, zao, rdav, loš; ovo je značenje naj običnije. vidi: 'Hud' u nas, kao i u Rusa i u Krañaca ne znači 'siromašan' nego 'rdav', 'schlecht'. Vuk, pism. 44. a) malus, pravus, zao, u moralnom smislu. aa) o čefadetu i o onome što se misli kao čefade (n. p. o vragu, duhu, nakazi, nemani *itd.*) i o kolektivnom supstantivu: o puku, gradu, vojsci *itd.* Shleći mi velike tužbe od naših vernih službenikov krčkoga otoka, ke im činihu huđ ľudi. Stat. krč. ark. 2, 281. Da dva starca smiše svim pukom voditi, lažne huda htiše krivo svidočiti. M. Marulić 92. Ne mni da človik hud zgrišajuć dobiva. 134. O nečista ženo huda! 290. Tovarištvu hudu neće. 290. Domaća dobra

jes kruna muža svoga, a huda huda čes, huđa zla svakoga. N. Dimitrović 16. Meni grijeh oprost, tvom hudom grešniku. 33. A hude Židove ovi put ne čuje (*Pilato*). N. Naješković 1, 133. A hude vragove učini da tuže. 1, 307. Ali nas ke hude od noćnijeh napasti zavode u blude. M. Držić 426. Jest huja od poganina. Anton Dahn., nov. tešt. 2, 108^b. paul. Itim. 5, 8. Ki bi se tat ali ki ini hud človek našal. Mon. croat. 256. (1553). Pokazati hoće zalim, hudijem i vsemu svitu sebe. Š. Budinić, sum. 6^a. Paki rêt hoće zalijem i hudijem. 15^b. Bijesi ili hudi dusi. 151^b. Ter vid er se ne povraća naša mladost, ni ŕe slave, a huda je žena, prave, s vrhom zajma ka ne vraća. A. Čubranović 146. Jedan prik, jedan hud trpjeti moć ću ja život moj da mori? F. Lukarević 20. Dorskita ovd se naj huda oda svih od svijeta žena zlih. 29. Huda nemila maćeha. 213. Nu toga otac hud, svim hudi od zmije, gledati hotil nije. 312. Saula, ki bješe njekome nemoći od hudoga duha pedjepsan. D. Rašina vr. O ti ki buduć hud u svaka tva dila. 68^a. Takoj ti vidi se, maćeha da hude u život u i smrt vazda su zločude. 107^a. Da hudi budu svoj platit grijeh. D. Zlatarić 5^b. Toli smina je s krivnikom hudim steć. 7^a. Ali se ne haja za djecu otac hud. 13^b. Ovi se svijet stara i hudi dolodi. 53^b. Ja naj hudi grešnik. A. Gučetić, roz. jez. 89. Drugi život hudih u muke vikuvične prima. F. Vrančić, živ. 20. Ja hudi i tamni grešnik. M. Divković, nauk. 131^a. Polagahno ulazi neprijatelj hudi sasna. B. Kašić, nasl. 22. Stari i hudi neprijatelj sasna usiluje se. 110. Hudi bo isti duh dolodi meu sinove Božje. 271. A vladavac hudi razjiden... per. 41. Biše prijatelj od grešnika, hude ćelaji i zločinaca. is. 38. Nimaše narod hud človlaka pitoma. Đ. Baraković, jar. 33. Rit se može hudjoj ženi da je u ņoj jaz pakleni. M. Orbin 26. Jaoh uzdišem kako hudi, cijće grijeha mi obraz gori. 201. Ako hudi zvijeri od gora ja to ništa ne mareći, od tebe se sad uteći spravljam, dušo, priko mora. I. Gundulić 22. Iz ognuñijeh strašnijeh jama, u kihoh noć se vječna kaže, gdje se u smećah hudi prže. 65. Jur nakazni strašne i hude, tmasta propas ke sakriva. 66. Rigaš ti zlobni ijed, hudi svihoh živina. 139. Ne vara u sudu se, tko govori, da koliko svijet se stara, toliko je hudi i gori. 142. Rda si i vedaš, satir Vuk ti si oni, od vuka hudi dvaš, kad ovcu mŭ poni. 150. Da se kada vrh zla moga ne obesele neprijatelji ki se vole glavni i hudi moji sada. 19^a. Ti ih vodiš na zla svaka, oni hudi, ti si opaka. 230. A neka ja sred krvave rati tjeram narod hudi. 339. Za sve da su Turci hudi gospostvo mu staro oteli. 376. Imaš hudih neprijateļa, na ņe oružja tva obrati. 453. Ončas kad se u ņ naseli množ pakljenijeh hudijeh četa. 481. Hudi silnik da se istira. 519. Neprijateļu hudu i kletu vrha doći sad je vrijeme. 541. Boļega od družih nemoj sebe seinit, jer pri Bogu huji od onih možeš bit, koji zna i znađe pri svakoga vika, sto godir počiva u sreću človlaka. A. Georgijev, nasl. 14. Ako li je dijete hudo i zlobno. I. Držić 221. Prid Časlavom hudijem sinom. Ć. Palmotić 1, 38. Nećeš nevjernice tamne i hude pohvaliti zlu nevjeru. 1, 285. Zlijeh Tatara vojska huda. 1, 301. Dokli huda zla Hrvoja ne uzbudem pedepsati. 1, 390. Hudi zlotvor izlalo je. 1, 396. U nevjernom hudom gradu ne ktje noćno pribivati. 3, 31^b. Koloman oštri i hudi. P. Kanavelić, iv. 1. Huda napas na se stavi sliku bana. 67. Ne strasi se i ne predaj, er nakazan nijesam huda. dubr. 7. Ah promisli svaki

sada, prem hud da je i nemio! 11. Izabela huda i nečista žena živila je. P. Vitezović, kron. 12. Tko dila žalio ne bi spravna od hudih Pira, Ulisa i Akila? I. Zanotti, en. 4. Hud Mustafa da ne smije nitko mu se gñivnu oprijeti. B. Betera, or. 1. Budući odagnan daleko hudi neprijateļ. M. Bijanković 80. Jer se boju, za me trudi da ga umori cesar hudi. P. Hektorović (?) 101. Od svih bogov proklet budi, zali starče tere hudi! 104. Dobro znaju tvoje ćudi, vile-niće zali i hudi. 138. Boļe da ni uvijek ko je hud izdajnik. (D). Boļe je biti ludu nego li hudu. (D). Poslov. danić. 7. Huda je žena s vrhom zajam ka ne vraća. (D). Hudi ļudi kad nastanu, dobri podu svi na stranu. (D). 27. Nagla djevica hudu mužu rada. (D). 68. A hud čovjek sam ostaje, dobrotvorca sam izdava. A. Vitajić, ost. 3. Zato u viću svi bezrednu k ņemu hode srcem hudi. 153. Muke, ke vijek nijesu dane naj hudjemu razbojniku. 235. Aj huda nečista, hudobo ne ženo! Oliva. 21. Ja stvor hudi ki te lupi, ti spasiatelj ki me odkupi. J. Kavanin 51^b. Hud kad čovjek na zlo da se, zla svakoja kupi na se. 53^a. Toj ne misleć hud bogati. 65^b. Huda Armida već ne gata. 105^a. Crkvu obrani steć u rvi hudijeh cara tvrdo silih. 210^a. Licumirci hudi ti su. 377^b. Boļe ņ ljudem prebivati posrjed lavja, s hudom ženom nego stati. 406^b. I u naj većem hudom skupu požderivca kladoh mene. 447^b. Grješnik hudi vrijedat ņega ne prestaje. 537^a. Na lude, neharnike Boļje hude. 563^b. Zlobni i hudi da se obore. 566^b. Vazla će biti hud, vazda neharan. A. d. Bella, razgov. 26. Mrmoš se ćeljade bogomilo ili hudo i opako. 192. Ištu me oštri i hudi, nerazlični zvijerim ļudi. I. Đorđić, salt. 184. Zakliem vas, dusi zlobni i hudi. J. Banovac, blagos. 325. Nitko ne budi opaki, hudi Juda. V. M. Gučetić 22. Vrlo ćeš pridobiti sve hude neprijateļe roga puka. 126. Hudi kraj ne htje slušati. S. Rosa 6^b. Vi naraštaj hud. 98^a. Hudi krivovjernici. 111^a. Izdajnik naj gori, naj hudi. Đ. Bašić 9. Ne bi rinuta niz prozor huda kraljica Jezabela. 20. Ako Dioklecijanu, Masinijanu... hudijem samosilnicim. 37. Ali se nahodi na svijetu matera tako hudijeh. 196. Bi ubijen od svoje hude majke. And. Kačić, kor. 313. Da se najde jedan toliko opak i hud. Ant. Kadčić 59. Zli i opaki misuici čine li dobre sakramente? Možemo li dakle slobodno iskati svete sakramente iz ruku jednoga huda redovnika? 112. Da se je koja huda ženitina užgala u ljubavi kojega krasna i pristala misnika 339. Premda jesu opaki i hudi ļudi. J. Matović 87. Od neprijateļa huda brani mene. L. Radić 30. Znam koliko si hud i opak. A. Kalić 555. Skita se neman huda. N. Marčić 20. Ću se smeća, vika i buka nabuñena huda puka. 57. Za ņim vrvi na tisuće hudijeh četa sila muoga. 61. Da dva samo zateku jednoga huda čovika s ženskom glavom. M. Dragičević 158. Ako budem dobru rabru data, nit' sam trudna, nit' ću biti trudna; ako l' budem hudu rabru data, ja sam trudna i biti ću trudna. Nar. pjes. vuk. 1, 40. Ah pasti moji darovi! kome mi časte ostati? al' mome tajku, al' bratu? al' mojoj hudjoj maćehi? 1, 383. Nego si me ostavila, majko, ostavila hudjoj nevjestici, da joj dvorim i da joj robujem. Nar. pjes. here. vuk. 98. Za listak se zaklañala od zla bremena, kao snaha za deverom od huda vojna. 241. Na jarbolu je huda stvar (*erag*). Nar. pjes. mikul. 147. Ima hudoga muža ki će ņih i ņu natuć kad dojde. Nar. prip. mikul. 140. Kako moreš za ņin (*mužem*) plakat, kad ti već ni mogal huji bit leh ti j' bil? 141. Postanu

svomu narodu naj hudi dušmani. S. Ľubiša, prip. 131 — *bb*) o životinji (i u prenesenom smislu). Petrušelice, huda ptice! M. Držić 291. Ti kriješ u prseh dvaš hude zvjerenje od lava. D. Zlatarić 50^b. Dali ne hti na mene huda ptica ni gledati. Đ. Baraković, vil. 200. A ja puste vrh pržine pića ostajem zvijeri hudih. I. Gundulić 45. Od nikud se ne bojući, vuk da će iziti hudi i zli. 80. Na ušiju cvijetje nosi, cvijetje u rukah, cvijetje svuda, i ona u cvijetju zmija huda. 222. Kučke, u kil je žensko lice, psi troglavi, zmaji hudi. 474. Ako vlas tva prija glavu ļutoj zmiji plesati, da ona huda i otrovnija kude na te ne obrati. 500. Huda zvir se otvara. I. T. Mrnavić, osm. 152. Voćka pomno isprežana pakjenomu hudom zmaju. G. Palmotić 25^b. — *cc*) o duši, čudi, naravi, pameti, svijesti itd. Sa svijeh sedam smrtnijeh grijeha svoju naprti dušu hudu. J. Kavañin 53^a. — U ñem je čud huda. M. Vetranić 2, 168. Griješenje koje t' sam sa-tvoril i stvaram na svak čas, sve hude čudi dil... N. Dimitrović 52. Ali ñih čud huda čini da ne hajju. N. Naješković 1, 142. Zenska je čud huda, ku nije moć slomiti. F. Lukarević 28. Jedan je nepočetnijeh i hudijeh čudi. B. Kašić, zrc. 93. A mru svak čas rani mačem hude čudi. I. T. Mrnavić, osm. 137. Ah pakjena čudi huda. N. Marči 62. — I ti ktje pristat g zlu hudom naravi. M. Držić 91. Da se pridobude huda narav. B. Kašić, nasl. 221. Na htijenja sruu svoja, ko ih huda narav steže. J. Kavañin 169^a. Sljedi i tursku narav hudu za svu korist. 234^b. — Misli u hudoj svoj pameti, ni k caru ih ne povesti neg im harač muče uzeti. J. Palmotić 293. — Veli da je hude svijesti. 102. — *dd*) o kakvoj moralnoj osobini. *aaa*) o zlobi, zloči uopće. Huda zled cvija me. Š. Menčetić—G. Držić 452. Mnogi odluču svu zled hudu ostaviti i zla dila. D. Rañina 144^a. Ali otrovna huda zloba, ka za tudim raspom smagne, nade varku u to doba. I. Gundulić 327. I od zlobe hude i prike pokajane odrješivam. G. Palmotić 3, 30^b. Er tu opaki narod stoji ki pun zloće gnusne i hude... 3, 51^b. I koliko huda i gora zloba ñe je prije bila. I. V. Bunić, mand. 3. Zlobu hudu. P. Kanavelić, iv. 326. Kim se huda zloća stire. J. Kavañin 190^a. Hudu zloću bješe ružno zagrlila. N. Marči 13. — o *nepravdi, krivdi*. Nepravda huda. P. Kanavelić, iv. 583. Ľudsku hudu zlobnu krivdu uztrpjeni podnositi. J. Kavañin 60^a. — *bbb*) u osobitom smislu, n. p. o *nemilosti*. Toliko nemilos ñe huda na sviti malo se jur boli moju zled viditi. D. Rañina 15^a. (*amo može spulati i ovo*: Zla oblas hude nemilosti. M. Držić 9). — o *neharnosti*. Grijeh se moje hude neharnosti. B. Betera, čut. 41. — o *zavisti, nenavidosti*. Nenavidos huda i zlobna. P. Kanavelić, iv. 231. — o *oholosti*. A hudu oholas da sasma izvadi. N. Naješković 1, 128. — o *samovolji*. Da bi zaplatilo hude samovoje srea tvoga. I. M. Mattei 140. — o *nečistoći, bludnosti*. Tako Gospodin Bog pedepsa hudu nečistoću. B. Kašić, per. 45. Pristrašiti ļudi od hude bludnosti. J. Matović 390. Princiesti grijeh hude bludnosti. 391. — o *skuposti*. Ma zabava da je družim u krilu ne cijče ke gizdave i mile liposti neg zarad hude skuposti. D. Rañina 25^b. — o *ženosti*. Ne znaš linost da je huda. M. Marulić 265. — o *srjbi*. Ľuj kod ñe je sržba huda. N. Marči 67. — o *tvrdoci*. Ki nimaju buhu huda utvjenja. M. Marulić 49. Za tvrdoc hude i silne većma omekšat i priklonit. I. Gundulić 551. Ali češ pustiti tve hude tvrdosti. I. T. Mrnavić, osm. 24. — o *sramu*. Radi hudoga srama ne bi se

mogao prignuti... J. Matović 406. — *ee*) o *voļi, žeļi, hoćeñu, odluci, namjeri itd.* Pritisnu te brime tvoje voļe hude. M. Marulić 90. — Hudo pohotinje sasvim ostavimo. M. Marulić 103. Ako te put bori huda pohotinja. A. Komulović 70. Ali od žeļe hude ovako bježi opet srce ureda. I. Gundulić 36^c. Od zlata žeļa huda. G. Palmotić 2, 527. Izvršiti: žeļe hude. P. Kanavelić, iv. 562. Rajsku slavu odkrivale nisu hude žeļe meni. J. Kavañin 32^b. Da izvršim žeļe hude. 395^b. Krvju svojih zle i hude naplatiše sve požude. 283^b. Ima se uprijeti hudijem požudami. J. Matović 404. — Kada pridobivamo naše hudo hotjenje. A. Gučetić, roz. mar. 306. — Kako srce ne svrnu s tej hude odluke? N. Naješković 1, 126. Hudu tuj odluku uñiniše. B. Kašić, is. 39. Ali je zato huda odluka plesat vjeru temeljtu. I. Gundulić 487. U kē upade s hude odluke. J. Kavañin 387^b. — Ali ñemu smrt nemila kroz namjeru hudu i priku svih je u brzo polomila. I. Gundulić 377. Za hudu ñe namjeru. P. Kanavelić, iv. 196. S hude namjere ubere. I. Đorđić, uzd. 178. — *ff*) o *misli (isporedi kod b) cc*). Ter da se ohaju od misli ñih hude. N. Naješković 1, 135. Zalo i hudo pomišjenje. Š. Budinić, sum. 36^b. Ni joj gauu srce tada tvrde od stijene ļubav od dva braca mlada, hudu miso da ne tjeri. I. Gundulić 388. Nu pobune ove silos probudi u ñem misli hude. 509. Oni će misli hude prominiti. I. T. Mrnavić, osm. 109. Zato otjeraj misao hudu. P. Kanavelić, iv. 315. Ako svaki bude čist od griha misli hude. P. Hektorović (?) 57. Braniti svoja huda izmišljenja. A. Vitić, ist. 28. Tva koja huda misao vrla mene oskvrnit vijek ne more. J. Kavañin 462^a. Smino i začu misli hude. 421^b. Ispunit svoju hudu miso. I. Đorđić, ben. 38. Take bjehu hude misli Egipkiñu putom stisli. N. Marči 18. — *gg*) o *djelu, djelovanju, radni*. *aaa*) uopće: o *čineñu, djelu, djelovanju*. Nijednom bezakonom zavrticom ni hudijem uñenijem. Mon. serb. 435. (1461). Ter zlobe me smrsi i hudo činenje. N. Dimitrović 53. — Koga li dobude hudih dili napast. M. Marulić 91. Čuvaj se hudih dil. 103. Za tva huda dila pojti t' je u pakal. 236. Djavlja tebe sila muči za tva huda dila. 327. Ja sam sagrišil mojim hudim deli. Korizm. 75^a. Pitajuć prošćenje i ne šćeđe truda za grišno živjenje i za dila huda. P. Hektorović 66. A huda ma dila sasma zaboravi. N. Dimitrović 40. Podnijet svakoga pedepsanja tvoja kroz hudo me dilo. 65. Da hudijem već dilom nitkor ne boravi. 92. Jes' li ti vidila taj huda ñe dila? F. Lukarević 101. Nemila mačeha tvori sva huda nam dila. 214. Dali ova krnuu steče s huda dila nečasnoga? I. Gundulić 24. Na hudo koje si djelo se pripravil'? što činiš? odnesi, jaoh, s prsi ļuti stril. 187. I koliko još veliku slavu ima tere diku ostavivši dila huda svega svita. P. Hektorović (?) 80. Pogrdite vaša tila i svitovna huda dila. 171. Žudijih huda dila teška osveta pedipsaše. A. Vitić, ist. 4^b. Za ko hudo dilo, hotila bih znati, zač li sam dostojna na ognju sažgati. Oliva. 38. Prima zle veselo, s kima vrši hudo djelo. J. Kavañin 54^a. Djelo hudo izvede se, kad skri čudo. 366^b. Svakomu pripovidjet svoje djelo zasve hudu i opako. Đ. Bašić 124. Sva huda i nepravedna djela dobrovoljno preduzima. D. Obradović, sav. 84. Ne mogu glasit veće djela huda. N. Marči 33. A ni s kakva huda dela moga. Nar. pjes. u Vuk, kōvč. 54. — Stoje ustrmljeni v zlu i hudu djelovanju. Š. Budinić, sum. 56^a. — *bbb*) o *grijeku, bezakonju, opačini, zločinstvu, zlobi, krivini, nepravdi*. Vazda griha

huda gorit će plamenom. M. Marulić 118. Počne u druge hude (*grijehe*) upadati. A. Gučetić, roz. mar. 40. Jaoh! a zašto pun tamnosti muč'o ja sam grijeh moj hudi? I. Gundulić 195. Često hudi grijeh po sebi proć grješniku zlom vapije. G. Palmotić 1, 404. Grijh moj hudi. A. Vitajić, ist. 157^a. Rijekom slavijehi udi smrad operi grijeha huda. J. Kavačin 32^b. Solin veli pade s razpustnosti grijeha huda. 248^a. Drugova s kima hude grijehe tvorih. 406^a. Grijeh toliko velik i hud. J. Matović 240. Zašto bi bio ovi grijehi toliko hud i opak. 350. Koliko je hud grijeh ubojstva čovjeka. 381. Ti mi prosti grijehe hude. N. Marči 55. — Ne pad u zgrisenje brezakonja huda. M. Marulić 94. — Koji je veći grijeh, koja je huda opaćina. V. M. Gučetić 36. Ako bi despio ovi život u ovoj ludoj opaćini. J. Matović 241. Ubojstva i druge hude opaćine. 421. — Koje zločinstvo primnogo opako i hudo. 395. — Meštriba od zloba naj hudijeh. F. Lukarević 62. — Milosrdje je Božje veće neg' sve hude me krivine. I. Gundulić 247. Naj huda negova krivina bi hvastat se. A. d. Bella, razg. 22. Krivine ude naše. P. Knežević, muk. 7. — Jer nepravdu hudu svoju svakomu ću navijestiti. I. Gundulić 199. — *ccc*) o kakvom osobitom zlom djelu, n. p. o ubojstvu, osveti, boju, prijevari itd. Tako toj satvori ubojstvo hudo tad. M. Bunić 7. Da bi uzdržao ruke od hudoga ubiča čovjeka. J. Matović 381. — Veće, dim, ni hude osvete ne želi. Š. Menčetić 124. — (*Omrazu*) na boj hudi zove Jokastine sinove. M. Bunić 39. Razmeće se i zameće boj iz boja hudi i jači. I. Gundulić 347. Huda od boja i nemila uspomena ne bud' veće. G. Palmotić 2, 266. Većkrat harce hude s Turci obvršili. P. Vitezović, odil. 33. — I mogu vam s strane druge činit živjet u nemiru i za hudu taj neviru razlike vam dati tuge. S. Bobalević 234. Prihudo ludoj u privari. G. Palmotić 1, 154. Čuo si hude varke, zle načine kleta bana. 1, 385. Huda izdajstva. N. Marči 70. Prije nego ja bih kroz izdaiće toli hudo ostavio ljepos tvoju. P. Sorkočević 582^b. — S hudijem irmošeñem protivu tudoj časti govoraše. Misl. 41. — Vrže krunu s poluvjerom i razkoše sve njih hude. J. Kavačin 260^b. Ockvnuo dušu s gruboćom i s hudijem bludnostima. J. Matović 301. — (*ddd*) o djelu koje po sebi ne bi bilo zlo, ali je zlo u onom slučaju Hudi taj sklad smesti. D. Zlatarić 12^a. Muće, na hudu da i on spravu š' njima će ustati u pospijehu. I. Gundulić 486. Tere ujedno svikolici hude čine više i zbore. A. Vitajić, ist. 214^b. Zlijem riječima davamo hud izgled. I. Dordić, salt. 230. Jere se ovo ima cijeliti za jedan opaki i hudi urok i dogovor ubojica. J. Matović 305. — *eee*) o riječi, sejtju, nauku, laži, psosti itd. Koji reći sranotne, zlo i hude govori. Š. Budinić, sum. 39^a. Pedepsa se tjeleh razbluda, ... i riječ huda. J. Kavačin 418^a. — Ako je hud moj svit, što hoć ti sve budi. D. Zlatarić 6^b. Hud svjet je tvoj. 9^b. — Hud nauk. D. Baraković, jar. 31. Hudijem naukom. P. Kanavelić, iv. 221. Ostavi nauk hudi. A. Vitajić, ist. 11^a. Druzim zal nauk daje, nauk gnusni, hudi i kužni. 12. Koliko je hud ovi nauk. Ant. Kadečić 3^a. — Rotom kaže hude počese obnajat. M. Marulić 84. Hude lažo spravi i stući. J. Palmotić 106. A nit ćujmo, nit marimo zla Pelagija hude psosti. J. Kavačin 18^b. — (*fff*) o životu. Osvetu bježi tu, ku ti grijeh narice tvom hudu životu. F. Lukarević 116. Život joj ću hud uzeti. G. Palmotić 2, 98. I što huda i opaćija bi prvina ñe života, toliko se izvrsnija pak objavi ñe dobrotu. 3, 15^a. Kõ je život hud

sljednica, kõ se pako pokorila. N. Marči 15. — (*hh*) o vlasti, sili. Da svaku hudu vlast na stranu ojdemo. M. Marulić 188. Zao podni juven var i hude zle sile Tesalik Leksandar rad Tebe. D. Rahina 10^b. Ni vik ovdí smesti može žestok zakon hude sile od juvene slasti mile drage pokoje i raskoše. I. Gundulić 36. Odveće je huda i plaha sila tvoja. G. Palmotić 1, 279. Vjetar hude sile. B. Betera, or. 11. Gdi ga huda lovka sila smrtno rani. P. Sorkočević 580^b. Pa gdje vi je sad ta sila huda? Osvetu. 2, 163. — (*ii*) o zakonu i običaju. Ah zakona huda i kriva, nemurloj u bolesti bit na pola mrtva i živa! G. Palmotić 2, 55. Ah zakona prika i huda, mene u vjeru htjet uvesti, od koje me nije požuda! 2, 216. Njetko cijent, hudi da su ti zakoni u svem novi. J. Kavačin 173^b. Ti mu zakon hud lukavi vrhu sablje, Muho. stavi. 237^b. — Da ne slide već ni tiro Isusove hude viro. P. Hektović (?) 102. — Po njejoj hudjoj i zlobnoj običaji. A. Gučetić, roz. jez. 33. — (*kk*) o čemu umnum, kao o uzroku, početku, načinu itd. Samo objavlje smrti svoje hude uzroke, tužne zgode. I. Gundulić 286. Hudi uzrok svake zloće. J. Kavačin 3^b. I him poraz ki je bio hud početak strašne zgode. P. Kanavelić, dubr. 12. Hoteći ju hudijem i nepočetijem njeķijem načinom uljaviti. B. Kašić, per. 20^a. — (*ll*) u prenesenom smislu. *aaa*) o udu ili dijelu tijela ljudskoga ili živinskoga (kad je zlo čelade ili živina). Negov hud jezik. Š. Menčetić 313. Lagneš kako huda glava. Š. Menčetić—G. Držić 510. Ter zledi i zlobe iz hude utrobe na mene valahu. N. Dimittrović 64. Uspomena djavla da se bude iz hudijeh jezika potlačiti. A. Gučetić, roz. jez. 15—16. Izvadišvi hudom rukom mač svoj. B. Kašić, per. 114. A pjehaše pun gorkosti svo čemere jezik žive; a rigahu nsta huda krv smrduću gnusna bluda. I. Gundulić 225. O djevice ka ćeš satrt hudi glavu zmije. J. R. Gučetić 21. I raztruju mmozijem bludim zla susjeda licem hudim. J. Kavačin 31^b. Rozmi obraća glava huda. 414^a. Nemilosti što su Iruda, Kaligole oka huda. 459^b. Ter vidi smrt prid očima pristrašen od ñe huda lica. D. Bašić 187. Ostaviše svog trbuha huda. M. A. Reļković, sat. K2^b. Noge Jude nisu li noge hude i nesrićne koje će iz toga istoga mesta otići da te prodaju? A. Tomiković, gov. 81. — (*bbb*) o pogledu kojijem se pokazuje čelade da je zlo. Hudi je pogled tvoj. Š. Menčetić—G. Držić 479. Hudi tvoj pogled. 489. Iz pogleda srćna i huda mećuće ogañ, vapeć kliče. I. Gundulić 515. Oči od svijeta na taštine hud su pogled obraćale. B. Betera, ćut. 7. — *ccc*) o čemu mu drago nežiru što se shvaća metaforički kao da je živo. Ah strijelo prem ludu, božice huda i ti ka joj vlas taku da! F. Lukarević 141. Uplise prem plaho u more, ne gledav ni sile od vjetra ludoga. 287. Ako hudu njih korabju još na kraju zamjerimo. G. Palmotić 1, 170. Hudim vetrom na skol nanešeni. P. Vitezović, kron. 73. Htoć (*Eva*) da on (*Adam*) kuša stabla huda. J. Kavačin 47^b. — *tako* i o vremenu i mjestu. Žude da ih slobodim no'í hude. G. Palmotić 3, 4^b. Skrovnijem jedom s prva truju huda pakla srde zlobno. 3, 37^a. Ter se (*dusi kleti*) od straha ukloniše u naj dublje jazo hude. 3, 200^b. Gdje ćeš dan današnji znać takoga prijateļa na ludomu ovemu svijetu. B. Zuzeri 147. — (*ddd*) također kao o čemu živu, kaže se i o kakvom tjelesnom ili duhovnom staniu. Prika huda smrt. M. Držić 15. Smrt vrla i huda. F. Lukarević 16. Tać bježi huda smrt od mene dalek tja, koliko da druga smrt nova jesam ja. D. Rahina

85^a. Oči, me ufanje, činite, da vaša jedina lipota smrt hudu zasloni od moga života. 95^a. Gorim, ne, ne, smrti huda, ti plam ugas' nedostojni. I. Gundulić 48. U urednu lijepu sudu zdrži nalip i smrt hudu. 232. — Vidiv, gdi mi huda (*nemoć*) uze svo veselje i razgovor, od žalosti da bi suze vidivši me pustil mramor. S. Bobačević 213. — S oči mi uteče oni čas san hudi. G. Držić 406. — A sad ih je (*danke meni*) tamnos huda tako luto obujmila, da umrtiti zarad truda jes mi sila. D. Rašina 114^b. — Ki blag obraz izvan otkrivaju a sreem lud poraz. F. Lukarević 158. — I odvedi u tvu družbu hudi nesklad. M. Bunić 39. A ti hudi zli nesklade, tja odnesi hude svade. 53. Nih sloboda š' njih poginu, i to nesklad hudi uzroči. 372. Ko god mir razbije rodnomu gradu kroz hudu zavadu. G. Palmotić 2, 482. Hude učin' te njih omraze. 3, 10^b. Neka razlvoji hudi plača, na stvorjenje kad obrača. J. Kavašin 428^b. Nemir hudi. N. Marči 69. I er često huda smeča nenadani mir porodi. P. Sorkočević 583. — Kolicih prikrati vaš taj sud nepravi, s nesrećom zla smrti i huda ljubavi? D. Rašina 39^b. Tako vara ljubav huda. N. Marči 18. — *mm*) nije izričeno, o čemu se kaže, nego stoji samo u srednjem rodu, ili stoji sa zamjenicom što itd, ili sa supstantivom stvar itd. I er ne bi zaisto ništor ča je hudo jazik rekao. M. Marulić 103. Misli da je toj stvar huda. 290. Ne nadoh hudu stvar do danas pod nebi koliko zlu nehar. Š. Menčetić 137. Jer koja stvar luja na svit more biti, škodnija ni huja, neg sebe zabiti? P. Hektorović 66. Koja stvar vik na svit huda se može rit, uboški neg živit, za bogat pak umrit? D. Rašina 43^a. Vas Adam prode na goré i na hudi je. Š. Budinić, sum. 181^a. Na gore i hudi je iti. 129^a. Nu se jošte saviše, što je hude, množijama načini u teške grijehe upada. A. Gučetić, roz. jez. 33. Tere je, vaj meni! nã kćerce, toj hude. S. Gučetić 209. Nu tuj prirok tvoj ne vrši, ni naš prikor, gospodine, er su hude stvari ino ke još jezik moj uzdrži. I. Gundulić 24. I što je hude, s toga uzroka časti mom se bojim tužna. 393. Bog sam iz zle stvari i hude umije dobro izvaditi. I. V. Bunić, mand. pok. 6. Nesreća je huđo blago. (D). Poslov. danic. 78. Sve ono zlo ča god gore i hudi je može se čovik izmisliti. A. Vitičić, ist. 166. Desnicom, kom što hudo nij' činio moguć čudo. J. Kavašin 351^b. Jače od vilra, brže od strijele, tvrđe od stanca, huđe od vile. (Z). Poslov. danic. 36. Komu (*Bogu*) ne vjerovati bila bi stvar huda i opaka. J. Matović 348. — *b*) u materijalnom smislu, štetan, neugodan (može biti da u kojem primjeru treba shvatiti kao da je metaforički u moralnom smislu). *aa*) o sreći i nesreći. *aaa*) o sreći, česti, udesu, kobi, zgodi. — između rječnika u *Mikašinu* (huda srjeća, zla srjeća, infortunium; misera, adversa, afflicta, iniqua fortuna; miseria; calamitas), u *Bjelostjenčevu* (huda sreća po *Mikašinu*), u *Stuličevu* (huda čest, huda sreća). Cijče huđe te sreće. F. Lukarević 13. Da da višne vlas desnice, da od sreće danas hude prorok srce me ne bude! I. Gundulić 33—34. Ljubav dragu i jedinu ku joj huda sreća ugubi. 347. Ali huda nad sve ino do brzo mu sreća uzroči, da mu u jedno zrak pogine i od dva sina i od dvije oči. 378. Huda sreća i namjera dotjerala bješe odi... G. Palmotić 1, 22. Sobom hudu sreću vodi. 2, 114. Požali im hudu sreću. P. Kanavelić, iv. 49. Buduće grčke vojevode ustrašene sriče hude. I. Zanotti, en. 5. Sinun za rasap naš hudom srićom skriven biše. 19. Ali Vuka Brankovića huda sreća naučila. Nar. pjes. mikl. beitr. 21.

Ali bješe Milošu huda sreća priskočila. 23. Janku bješe prispjela ta nevoljna huda sreća. 43. Za jade me oženila majka s ludom srećom, udovicom mladom... A ti sade, huda srećo moja! Nar. pjes. vuk. 1, 231. Jao jedna, hude ti sam sreće! Nar. pjes. vuk. rječn. 807^b. — Koli huda čest muka u paklu zlim. M. Marulić 287. Koja hudu čes na mene obrati. Š. Menčetić—G. Držić 463. Ne bi čes huda nad mnom vlas imala. 517. S kojim je čes huda. M. Vetranić 1, 66. Huda čes pritužna. 1, 148. Ni more smutiti srce mu huda čes. N. Dimitrović 9. Ka zemlji pravrednoj, gdje hude nije česti. 80. Prem moja huda čes tebe sad, Ljubmire, donijela odi jes. N. Naješćković 1, 184. Koja vas huda čes dovela odi jes? 1, 229. Huda čes donije mi plaćan glas. F. Lukarević 39. Dostojno jes da toli huđ čovjek i hudu ima čes. 222. A za svu hudu čes vil' hude tko lubi. D. Rašina 28^a. I huda čes moja, da plaćem ovakoj. A. Sasin 133. Jaoh, jeda i ti za čes hudu, majko, ime slatko meni, ostavićeš tvu razbludu i vas pokoj svu luveni? I. Gundulić 76. A s nenadne hude česti s tuda udorca sad poginu. 544. Naša čes je bila huda i gora vele u sebi nego ista smrt. G. Palmotić 2, 70. Er se mnokrat tako zgodi s česti dobre ali hude. 2, 131. Koji dijelio si se tvoga iz doma s hude česti. P. Kanavelić, iv. 130. I svršio s hude česti bio bi dnevi, ke još traje. P. Sorkočević 576^b. — Nu ako u udesu mom je hudem, da ja prije na smrt budem, neg' li tamo ti, jaoh, doći. I. Gundulić 255. S huda udesa. P. Kanavelić, iv. 182. Tu Totila i ostali biči Božji, hudi udesi. J. Kavašin 453^b. Proklinući udes hudi još ne taže grozna cvila. P. Sorkočević 575^a. Putim nesmišljenijem promjenjiva hude udesa. 579^a. — Daleč bile kobi hude! D. Zlatarić 67^b. Hude kobi, prijeka sluta carsku glavu Višni ukloni! I. Gundulić 505. — Kako noć za dnevi izlazi i hodi, tako jur huda zgod za ugodnom dohodi. D. Rašina 97^a. Pridobi ga huda zgoda, ne vlas svojijeh protivnika. I. Gundulić 341. Može li se s hude zgode ginut gorom smrti kojom, neg' živeti bez slobode, ne bit voľan dušom svojom? 365. Huda sgoda nina na očim ku proždrije. P. Kanavelić, iv. 53. — *bbb*) o nesreći, nezgodi, bijedi itd. Hude nesreće ne vim ja, ner želit. Š. Menčetić 98. Da me daj izbavi od hude nesreće. 146. Od hude nesreće plaćno sam poražen. 323. Jer žalos to veća i veći nemiri i huda nesreća svaki nas dan tiri. N. Naješćković 2, 88. Ufanje radosti veće mi ne dava, a huda nesreća tako me skončava. D. Rašina 99^b. Od hude nesreće tko je vik, jaoh! sužan; S. Bobačević 210. Ah nesreće moja huda! G. Palmotić 1, 176. — (*Ptičice*) veselo leteće na dubja, na vode, ne znaviš ni smeće ni hude nezgode. N. Naješćković 2, 71. Uzdišem cić hude nezgode. D. Zlatarić 64^a. — U sreću svom straši se, da po hudoj kojgod bijedi opet s tim ne rastavi se. P. Sorkočević 590^b. — *bb*) o kakvu zlu duhovnom ili tjesnom. *aaa*) o zlu uopće, jadu, vaju, šteti, porazu, raspu itd. Priloži još uz toj hude zlo od toga. F. Lukarević 18. Jaoh! koje nam odi zlo se čut dogodi, zlo ko sva druga zla naj huda nadhodi! 114. Da te po sve dni zla huda ne tište. D. Rašina 27^b. Nam huđe zlo bi gledat. D. Zlatarić 18^a. Tijem podložna tebi mista stoji u miru bez zla huda. I. Gundulić 289. Ali sva zla ova huda, koja tipiš sužna tako od višne su pravde osuda na živjenje tve opako. 379. Ne može se našoj sili zlo zgoditi hude i gore. G. Palmotić 1, 77. — Hudi jad ne vidim od želje juvene. Š. Menčetić—G. Držić 479. Gdi zmije

otrovne, zmaji gorući, srde vrlo hude jade, nemir lući daju kletim, ki se prle. I. Gundulić 236. — Adam s ne vaj steče hud. Š. Menčetić 193. U nemilom hudom vaju. G. Palmotić 3, 27^a. Dokle u svijes joj bludnos stavi misli pune hude vaja. J. Palmotić 100. — A to, iz hudih neka šteta sred kihlj ljevam grozno suze Jeruzalemu uzdignu se miri oko bijelj opeta. I. Gundulić 202. Na glavi mu je teško breme, zbijen je, za uteč hude štete, primit' s očim zažetimo od krvnika svake uvjete. 478. — Da se stre hud poraz zle jadne boljezni. D. Rašina 2^a. Da zledim ne boli taj, s kim gre hud poraz. 3^b. Vesele pjesni moje, sad hud poraz naričete. B. Bettera, dubr. 19. — Strašne odluke, raspe hude oni prijete carstvu tvomu. I. Gundulić 499. — Naj hude je izgubjenje ljubav kojom se ima Bog ljubiti na stvorenje staviti. V. Andrijašević, put. 261. — *bbb*) o muci, bolesti, žalosti, smeći, nemiru, trudu, strahu itd. Nu muka vik na svit ni' gorih ni hudih, neg dobro sve vidit u rukah u tudih. D. Rašina 70^a. Nu da je vrh svih muka huda, i naj veće zlo ću riti, ne moć jedno, jaoh, sred truda prid vil' dragom izastiti. I. Gundulić 260. Ali vele huda je muka, ku viljenje sved mu dava. 336. Tako u plaču čim ne može izjavlati sve pečali, čuti muke hude i gore. 518. Blizu i smrtna muka huda Isukrstu bješe veće. G. Palmotić 3, 3^b. Teži okovi na nogami uzroče mu hude muke. P. Sorkočević 580^a. Nenoj hudoj muki nigda ne bi para. Nar. pjes. istr. 2, 171. — Pače mi mila jes toliko zled moja i huda ma boles. D. Rašina 6^a. Gdje smeteni hudom boli proljevaju suze svoje. J. Palmotić 279. Koliko je veće razpuštena bila u svom živleđu, toliko huda boles čuti u sebi. Misli. 42. — Pače, sve što naprijed jaše, huda žalos sved ga trudi. I. Gundulić 320. Žalos huda. P. Kanavelić, iv 304. — Srce mi je puno jada, ne umim ti razlog riti, smeća huda mnome vlada, ni' mi živjet' ni umriti. S. Bubašević 222. — Huda ni strava, ner želit što ne viš. Š. Menčetić 38. — Hudi nemir. M. Držić 40. Utaži veće taj tvoj hudi nepokoj. F. Lukarević 176. — Hudi trud ne vidim od žeje živene. G. Držić 379. — U naj hudem strahu. D. Zlatarić 3^b. — *ccc*) o smrti. Dat mu smrt hudu. F. Lukarević 21. Sve sad gubi kroz smrt hudu. I. Gundulić 525. Potajnijem načinom podati joj smrt hudu. G. Palmotić 1, 370. Hoću ņega Ogučen-Vuka hudom smrti umoriti. Nar. pjes. bog. 43. — *amo može spadati i ovo*: Ovo propće ludije je i gore, nego li je ono prvo. B. Zuzeri 262. — *ddd*) o rani. Vele zla i huda rana pristupa ka zdravju. S. Budinić, sum. 85^a. Blijedo tijelo gledajuć i njegove rane hude. G. Palmotić 3, 195^a. Neliječne su i ubah hude (*rane*). J. Kavašin 403^a. — *eee*) o otrovi. Nalip hud kti popit Sofonisba. D. Rašina 31^b. Er celov otrov hud na srce posila. D. Rašina 60^b. Jur Danojla bješe u među hudu otrov pripravila. J. Palmotić 115. Kā te (*zmija*) hudim peći njidom? J. Kavašin 510^b. — *fff*) o ropstvu. I naravce iste mudre vara pjenez, hudo robstvo. J. Kavašin 377^a. — *ce*) o misli (*drugo je kod a*) *ff*). *sumin, voji (drugo je kod a) ce*). Ne ljubove, neg' robiño seipno da će caru biti; huda miso tim počinu u sreijeh se ņih buditi. I. Gundulić 365. — Koje sumne prijeko i hude priko svijesti tve prohode? G. Palmotić 3, 93^b. Svjeti, ki uz budju sumje hude. J. Kavašin 221^b. — Što sto toliko hude voje? M. Divković, zlam. 65^b. Ali stojiš hude voje, er ne jzdiš dobra koča? Nar. pjes. bog. 51. Što si mi se, moj Janko, hudaj voji postavio, ni da mi se veselíš? 71. — *dd*) o

glasu (*vidi glas, e*). Težina ni toka umora trudnoga, vaščine jest koka i glasa ludoga. M. Marulić 86. Množih ti ni glas hud, da hvale izvršne. 160. Hud ti glas bi oni došastia čačkova. D. Zlatarić 5^b. Prije neg' čuje hude glase. I. Gundulić 534. Ki je hudi glas donio. G. Palmotić 1, 91. Glas donosi vazla gore nego li se zgodit bude; ljudi od svijeta zlo govore i laživo glase hude. J. Palmotić 44. Da mi veće nikada huda glasa ne doneseš. Nar. pjes. mikl. beitr. 49. Hudi glasi odopadoše. Pjev. crn. 5^b. — *amo može spadati i ovo*: Huda je, starice, besjeda ostala. S. Gačetić 211. — *cc*) o djelu (*zabavi, ometi*). Beza vsake hude zabave (*vsaaake hudje zaabave*). Mon. serb. 405. (1441). — *ff*) o mjestu. Do vika hudi drum ne budih ja obral. Š. Menčetić 223. Labirintski zatvor hudi. J. Kavašin 438^a. Porinuti u jezero tamno, hudo i žalosno. Ant. Kalčić 348. — *gg*) o vremenu. Nad ratom hudega, nad mirom bolega vremena vik nije. (Z). Poslov. danić. 68. Ko čeka božić na božić, vazda mu je hudi božić. Nar. posl. vuk. 159. — *hh*) n. hudo, kao supstantiv, u nekijem primjeru xv vijeku znači: šteta, kvar. Da mu se ne učini nikdare neđno hudo. Spom. sr. 1, 50. (1404). Da ne učinu nijedno hudo (*hudo*) rečennoj gospoje. Mon. serb. 458. (1453). Ne boje se nijednoga huda ni od kogar... Da ne imamo poseginti nijednijem hudijsm na ņihš trgovce. 467. (1451).

2. *adv.* hudo. — *Između rječnika u Mikaljinu* (*hudo*, grešno, vitičose), u *Belinu* (*prave* 578^b; *improbe* 603^a, 746^a; *maligne* 454^b; *inique* 405^c; *impie* 257^a; *sceleste* 651^a), u *Bjelostjenčevu* (*male*, *perverse*, *nequiter*), u *Jambrešćevu* (*uale*), u *Staličevu* (*sceleste*, *improbe*, *perverse*). — *Komp*: a) *hude*, naj stariji su primjeri: *Glasnik*. 27, 286. (1351); *Spom. sr.* 1, 5. (1396). 1, 14. (1398). 1, 82. (1406). — b) *hudijs*, na *jednom mjestu xviii vijeka*: A. Vitičić, *ist.* 345^a.

a. *komp.* hude u *jednom primjeru xiv vijeka znači jamučno: muić, što odgovara po nešto značenima kod 1, a i b i c.* 7 tisuć 7 stb per(*peru*) venetičkih hude 13 per(*peru*). *Glasnik*. 27, 286. (1351). — *Može biti da je ovo značenje i u ovom primjeru*: S toga hoće biti hude u carevi komori. *Spom. sr.* 1, 5. (1396).

b. *zlo u moralnom smislu, vidi 1, e, a*). Ter hudo misleći zajedše u ljubav. M. Marulić 80. Dobar imišo ton, da hudo mišljaše. 84. Ča smo poželili i mislili hudo 115. Nemilo i hudo pristaje na smrt. Š. Budinić, *sum.* 126^a. Svrši svoj život vele hudo i bezredno. M. Divković, *zlam.* 49^b. Ča je drugi hudo pravi. Đ. Baraković, *jar.* 70. Čineć hudo i opako. I. Gundulić 490. Paše hudo igraju se nami. I. T. Mruvić, *osm.* 103. Umorit me hudo i priko htijahu. G. Palmotić 1, 304. Kažu crno mješte bijela i koliko hude znaju, sva njegova dobra djela u grijeh težak obraćaju. 3, 37^b. Krsćiteļa prava s Bogom hudo u taman stan zatvori. 3, 140^a. I svakako hudo iskaše usilit nas tu jostera. J. Palmotić 190. S tog ga Grčka ruka hudo strati. I. Zanotti, *on.* 9. Izvršise sve ono ča hudo i tamno poželiše. A. Vitičić, *ist.* 49. Koji hudo misle, govore i diluju. 171. U koj (*oholosti*) hodi hudo dosti. 233^b. Ku (*zlobu*) vladati s nami je vidit to ludije. 345^b. Bjehu se dva mještana toli hudo među sobom zavadih. I. Dordić, *ben.* 139. Onijem sudbam koje hudo, nepravo... suprotiva iskrñemu činimo. S. Rosa 78^a.

c. *zlo, rdavo, šteta u materijalnom smislu, vidi 1, e, b*). Da se gospodinu knezu Pavlu u ničemu hude ne učini. *Spom. sr.* 1, 14. (1398).

Bilb. bi uzroka da se i hude učini. 1, 82. (1406). Koji ne umije svoje obijeteli učuvati, hude hoće tuđu uzdržati. Zborn. 2a. Hude ćeš ti pasti neg padoh ja sade. F. Lukarević 255. Hoću slušati besjedu ja tvoju za hude plakati š' njih smrti smrt moju. 266. Ako me svaki dan to hude ti moriš' čić žešće luven plam da u meni razgoriš'. D. Rašina 41b. Visoko tko grede hude se ukine. S. Gučetić 203. Bojazan u strahoci zloj njekojoj ka me hude sved pripada. I. Gundulić 29. A u sebi što si opeta? noć, ku za dan slijepac obra; vjetric hude ki razgara. 230. Za sve da ga ogūi živi zatvoreni hude prže, čezne, da se ne razgñivi i od sve vojske ne odvzre. 332—333. Tim općene žaleć štete, prije neg' ste se hude smeli, opet društvo i uvjete ponoviti stare želi. 448. Hrlo posla po Dauta zeta svoga, da on nabuni hude silu skupa ĩuta. 507. Misleć čim ga hude gñive uspomene stare zledi. 515. Zgodi mi se nega sresti što se može hude i gore puna smeće. G. Palmotić 1, 353. Hudo drhtat tada poče. I. Zanotti, en. 11. Š' nega bostan da t' udo ne vene. J. S. Reļković 139. I kućnika baš pomažu udo. 273. Bijedna ĩuba jadila bi, plakala bi hudo. Osvetu. 2, 6.

2. HUD, *f.* *vidi* hudost. — *Samo u dva pisca čakavca xvii vijeka.* S(v)i svita koliš' znadu moje hude, ikogar ne liši znanje mo'e čudi. I. T. Mrnavić, osm. 16. Tako na vidinju svega svita budi glas tvomu umižu još po tvojoj hudi. 21. I oružja svaka strana natepena bojne hudi. I. Zanotti, en. 5.

HUDAC, hūca, *m.* *hud čorjek.* — *-a- ostaje samo u nom. sing. i u gen. pl. hūdācā; u ostalijem se padežima d ispred c ne čuje, ali se nalazi pisano.* — *Od xvi do xviii vijeka.* Ja sam vrhu svijeh hudaca i zlobnijeh. M. Vetranić 1, 398. Kako se, vaj meni! pod hudecem bez vjere otvoril' zemlja nij? S. Gučetić 310. Kako da sam zloglas hudac, ne vaš stvorac. J. Kavašin 565a.

1. HŪDAN, hūdna, *adj.* *vidi* 1. hud. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Voltigijinu* (hudni 'maligno, cattivo', 'schlecht, boshaft') *i u Vukovu* (vide hud). — *Osim jednoga primjera* (Zločest i hudan jest oni koji ne služi Bogu. M. Radnić 211a) *u kojemu vaĳa da je značenje kao kod* 1. hud, e, a), *u svijem ostalijem po svoj prilici znači: jadan, nevoĳan, nesrećan* (*vidi* 1. hud, b). Život malo pomaže adnomu čoviku. P. Posilović, nasl. xlii. U svaku uru mene hoćeš naći slobodna od poželjenja moga udnoga tijela. 40a. Mi hudni i žalosni grešnici. M. Radnić 222b. Marija osta hudna pokrivena gobom. 228a. Tako ovi misle stvari velike od sebe, budući slabi i hudni. 268b. Otidoše Rimljani na hudni Jeruzolim. 301b. Jest život tuzan i hudan služiti svijetu. 304b. Da promisliš hudno bitje i nisko na koje će te dovesti cholost, bižao bi od ovoga grijeha. 345a. Tko si nego jedna živina od svake strane hudna i nevoĳna? 407b. Hoti čovika hudnoga 'vako oprostiti. A. J. Knezović 78. Navlastito kada budeš trudna, svakojako mućičeš se hudna. M. A. Reļković, sat. F6a. Moja zmijo, moj hudni porode! Nar. pjes. vuk. 2, 53. Bježi hudna uz visoku kulu. Pjev. ern. 95b. U kući mi devet slijepacah i dvanaest hudnih nijemacah. 172b.

2. HUDAN, hudna, *adj.* *u Stulićevu rječniku: v. hujen s dodatkom da se nahodi u pisca Đorđića (?).* — *Riječ je nepouzdana: po svoj je prilici Stulli shvatio part. praet. pass. glagola hupati kao da je adjektiv.*

HUDANE, *n.* *djelo kojijem se huda.* — *Stariji je oblik hudaње.* Bilu hvale dostojne ali hudaња. P. Radović, ist. 52.

HUDATI, hudam, *impf.* *huliti* (*uprav govoriš' da je ko hud ĩli da je što hudo*). — *isporedi* huditi. — *Od xvi vijeka* (*vidi kod c, a*), *osobito u čakavaca.*

a. *aktivno.* Ti li si ona koja nepodobno i sramotno naši bozi hudaš? F. Vrančić, živ. 9. Mi ne hvalimo neko hudoamo oboliju. 30. Bog ne samo huda takove nečistoće... 76. Vira koja svi bozi huda. 79. Ona pogansku viru hudaše. 111. Zla dila hudađu da grišnih utiše. Đ. Baraković, vil. 118. Človik zal ki huda kripitosti. 374. Kakono nigda je Sofoka mudroga kućna hudala je obitil. I. Tonković u Đ. Baraković, vil. 369. Znam da znaš da znamo svi Turci toj dilo i da ga hudoamo, prem da nam bi milo. I. T. Mrnavić, osm. 42. Ovo njih mišljenje ne mogu hupati. 97. — *Nije dostu jasno značenje u ova dva primjera:* Hudam tebe, nenavidena skoti. J. Banovac, blagosov. 143. S muhom s' komar zaručil, hoće biti svadba, bulha ga je hudala, sama ga ĩubila. Jačke. 218.

b. *pasivno.* Za to ne imaju karani, sudjeni, ni hudani biti. Š. Budinić, sum. 82a. Dostojno bih hudan biti, ako bih mojega starijega brata ostavil u pogibili. F. Vrančić, živ. 18. Ako današnji dan kripost nepoznana leži kako zaman pače i huda. Đ. Baraković, vil. 370. Gospodska su dila veće krat hudana. I. T. Mrnavić, osm. 97. Hvaljen za dobra ali hudan za zla čovika. ist. 51.

c. *sa se.*

a) *refleksivno.* Ni se hvali ni se hudađ sasvima. P. Zoranić 19a. Nemoj se hvaliti ni hupati u svem. 52a.

b) *pasivno.* Vaših bogov dila ne mogu se zadovoljno hupati. F. Vrančić, živ. 9.

HUDEĆ, *m.* *selo u Bosni u okrugu Dońe Tuzle.* Statist. bosn. 122.

HUDIBITAK, Hudibitka (?), Hudoga Bitka (?), *m. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj. (kajkavski) Hudibitek.* Razdijel. hrv. 68.

HUDICA, *f.* *hudo žensko čeĳade.* — *Na jednom mjestu xvi vijeka.* Pokoru, hudice, prim' za grijeh pakleni. S. Gučetić 316.

1. HŪDĪĆ, *m.* *vrag, ĳidi* hudoba. — *isporedi* novostov. hudić. — *U jednoga pisca čakavca xvii vijeka, u naše vrijeme kod čakavaca u Istri, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (hudić, sotona, hudoba, 'daemon'). Da me hudić ne prevari. J. Kavašin 83a. To 'e Belzebub nesmotrni, silan hudić. 413a. Da sâm zamni svóm propaštju hudić tamni. 460a. Hudić, diabolus, gen. hudića. D. Nemauić, čak. kroat. stud. 38.

2. HUDIĆ, *m.* *hud čovjek (kao dem.).* — *U Stulićevu rječniku: 'improbulus' s dodatkom da se nahodi u pisca S. Rose (?).* — *nepouzdana.*

HŪDIKA, *f.* Viburnum lantana L., *ńeka biĳka, isporedi* bikovina, fudika *itd.* — *Akc. se mijenja u gen. pl. hūdika.* — *U Vukovu rječniku* (udika, 'wolliger schneeball', 'Viburnum lantana', cf. udĳika) *i u Šulekovu imeniku:* Hudika, hudikovina (udika, fudĳika, fuĳika), slov. hudolesovina, hudovirnik, hudovitovna, češ. chudovina, Viburnum lantana L. (Zoričić, Sabĳar). B. Šulek, im. 112. Udika, udikovina (Vuk), udĳika (Lambli), viburno (*u starijem rukopisu*), Viburnum lantana L. (Vuk, Lambli), v. fudika, fudikovina, hudika. 424.

HŪDIKOV, *adj.* *koji pripada hudici.* — *U Vukovu rječniku: udikov, n. p. drvo.*

HÚDIKOVINA, *f.* u *Vukovu rječniku*: udikovina, vide udika, i u *Šulekovu imeniku* (kod hudika).

HUDINA, *m.* ime muško. — U *latinskom spomeničima xiii vijeka*. „Comes Hudina“. Mon. ep. zagr. tkač. 1, 85. (1245). „Daniele et Stephano filiis Petri fratris condam Hudina pro se“. 1, 241. (1299).

HUDINE, *f.* pl. u *Daničičevu rječniku*: selo koje car Uroš dade Hilandaru: „s Hudinami“ (Mon. serb. 172 god. 1365).

HÚDIŃA, *f.* hudost. — U *dva pisca čakavska xv i xvi vijeka*. Toj se hudiŃi dav Antijok. M. Marulić 48. Rodi pak Zlo i Zloba: Neviru, Nerazor, Nesvist, Nemar, HudiŃu i Zlit. P. Zoranić 9b.

HUDISLAV, *m.* ime muško. — *xiii vijeka u latinskom spomeniku*. „Ad terram generacionis Hudyzlai“. Mon. ep. zagr. tkač. 1, 129. (1264).

HUDITI, hudiŃ, *impf.* vidi hupati. — *Od xv vijeka, a između rječnika u Belinu* („biasimare o riprendere, il contrario di lodare“, vitupero¹ 140b), u *Volttigijinu* („disprezzare, biasimare“, verachten¹), u *Stuličevu* (huditi koga komogod ili pred kijem „infamia aliquem notare“).

a. *aktivno*. Ki no ga hude, kunu, psuju, biju. M. Marulić 86. Druzih rasklada i psuje i hudi. 92. Koji ogaŃ (liveni) hudiŃe u ledu studenom. M. Držić 4. Da vi isti hudiŃe zle obiĉaje. J. GaraŃin 8. Al' ni mene ne hude krajevi. Nar. pjes. vuk. 5, 267. A ni mene ne hudi drušina. Pjev. crn. 277a.

b. *pasivno*. Videć se nagrdena i od Ńega još hujena. M. Gazarović 89.

Što se gdje gdje nahodi hudiŃ u znaĉenju: nocere, treba popraviti udiŃi, vidi: „Veće sebi hudi“ (M. Marulić 105) muss in „veće sebi uli“ geändert werden. V. Jagić. arch. für slav. philol. 5, 86. ima i u *Stuličevu rječniku*: hudiŃi nocere alicui što je sasvim nepouzđano. — i u *naše se vrijeme ĉesto piše hudiŃi u ovom znaĉenju, jer se krivo misli da udiŃi postaje od huda*.

HÚDJETI, hudiŃim, *impf.* ĉiniti se hudi, postajati hudiŃem, ali samo u nekijem osobitijem znaĉenju.

a. *mršati*. — U *Bjelostjencu rječniku*: hudem, hudgeti, mlednom, mršavem „macro, macer fio, macroco“; u *Stuličevu*: „macrescere“ s dodatkom da je *ruska rijeĉ. moţe biti da je ovo znaĉenje i u Vukovu rječniku*: udiŃi, 1. za kim ili za ĉim „sich selnen, selnmachten“, desiderare¹. 2. kad sviŃe pred veće kao ĉiĉe polako ili steŃu, kaŃe se da ude.

b. u *Dubrovniku znaĉi tamĉeti, o ĉemu svijetlu kad izgubi sejetlost za ĉas ili za stakla, n. p. staklo, nado, hudiĉ kad se na Ń haĉe; zlato nigda ne hudiĉ itd.* P. Budmani.

HÚDĹIKA, *f.* vidi hudika. — U *Vukovu rječniku*: udlika, vide udika „mit allen ableitungen“, i u *Šulekovu imeniku*: udlika kod udika.

HÚDĹIKOV, *adj.* hudikov, vidi kod hudlika.

HÚDĹIKOVINA, *f.* hudikovina, vidi kod hudlika.

HÚDĹIV, *adj.* koji se moŃe hudiŃi, kojega treba hudiŃi. — U *Belinu rječniku*: „vituperabilis“ 141a, i u *Stuličevu*: „vituperabilis, contemptibilis“. — Na jednom mjestu u jednoga pisca xviii vijeka kao da znaĉi: *zlovoljan (hude voĉe)*. Neće biti hudliŃiv ni smutliŃiv (non erit tristis neque turbulentus¹ isai. 42, 4). S. Rosa 91b.

1. HUDNIK, *m.* ĉorjek koji hudi. — U *Stu-*

liĉevu rječniku: „conviciator“. — nije dosta pouzđano.

2. HUDNIK, *m.* debelo prosto platno. u Prigorju. F. HeŃele.

HÚDOB, *adj.* vidi 1. hud, 1, e. — *Po svoj prilici naĉiĉeno od hudoba*. — Na jednom mjestu xviii vijeka. Kralj hudob misao za ĉas okrene. A. J. Knezović 122.

HÚDŃBA, *f.* hudost; vrag. — *Akc. se mijena u dat. sing. hũdũb, u acc. sing. hũdũbu, u voc. sing. hũdũbo, u nom., acc., voc. pl. hũdũbe, (gen. pl. hũdũbã)*. — *Od xv vijeka, a između rječnika u MikaŃinu* (hudoba, sotona, vrag), u *Belinu* („diabolus“ 254a), u *Bjelostjencu* (kod hudiĉ, a napose: hudoba, hudoŃnost „malitia, nequitia, perversitas, iniquitas“, v. zloba), u *JambreŃičevu* („malitia, nequitia, perversitas“), u *Volttigijinu* („furia infernale“, teufel¹), u *Stuličevu* (1. „demonio, diavolo“, malus spiritus¹. 2. „malizia“, improbitas¹), u *Vukovu* (s dodatkom da se govori u *Dubrovniku*. 1. „bosheit“, malitia¹, cf. zloĉa. 2. „der böse, teufel“, diabolus¹), u *Daniĉičevu* („mahmã“).

a. *hudost, ili uopće u apstraktnom smislu osobinu onoga što je hud ili što je hudo, ili konkretno, hudo djelo ili zlo uopće*. NimiŃe Ńudbe hudoŃe nismo uĉinili. Spom. sr. 1, 67. 68. (1405). Krasiti vsakoju hudobu a krasiti i množiti vsaku pravu i vseruĉanu preăazau. Mon. serb. 260—261. (1405 u *pozrijem prijepis*). I ako tu hudobu va dne uĉini. Zak. vinod. 59. Idoli sv. su ovi hudob puni. Živ. kat. star. 1, 219. Da nas odkupi oda svake hudobe. Bernardin S. paul. tit. 2, 12. I zato, Gospodine, ne pristaj k hudobi Ńih. 67. jer. 18, 23. A ja ti dobro znam hudobu starac tih. M. Marulić 86. Mnoge hudobe i progonoŃija i zlobe krstjanom ĉiŃaše. Dukljanin 7. Kralj Pribislav uĉini mnogo hudob. 25. Dobrota ni hudoba sluŃbenika. Naruĉn. 9a. Osuđenim na smrt za svoje hudobe. 33a. Vse hudobe preobraĉajuci na svršenstvo od dobra. Naruĉn. 47a. Velikost i teŃkoĉe i hudobe od griha. 48a. Da je uĉinil grih od navlaŃeše hudobe. 82a. Ili Ńega dobrotu zatajaj, ka je v Ńem, ali hudobu v Ńem povekšaj. 89a. Post suprot hudobi tĉlesnoj od Ńrlstva. Korizm. 7b. Rastu hudobe clovicasko. 16a. Neposluih je jedna velika hudoba. 35b. Nisu plni vsakoga zla i hudobe. 37b. Ne bi bilo tolike hudobe na sviŃi. 50a. Duša bi stvorena priimatejna kreposti i hudob. 69b. Vazda je ĉinil hudobe. 85a. PoŃenjeje hudob telesnih i necistot. 85b. Vsaku necistost, hudobu dosvrševaj. Postila. B1a. Takova Ńih slipota, hudoba i nevera, Ńih pogublja i sudi, a ne Bog i Ńega sin svojim jevanăelijem. Ee4b. PoznavŃi hudobu Ńih. Anton Dalm., nov. teŃt. 31. mat. 22, 18. A ona za poŃenje ne za hudobu: „Neću pri tebi“ odgovori. P. Zoranić 28b. Neĉa se nitkorn. ne uĉi takove hudobe i necistoĉe ĉiniti. Stat. polj. ark. 5, 282. (xvi vijek). Ki (*Isukrst*) ne gljeda moje zlobe, blude griŃne me hudobe. P. Hektorović (?) 99. Svijet, piĉt, moja i hudoba. J. KavaŃin 370b. Da tko bi tu udobu uĉinijo. Stat. polj. ark. 5, 301. (1738). Tijelo moje bilo je toliko puta s mnogimi griăesi okaăano, usta i jezik necist, razum i pamet svakojakom hudobom poĉriena. Pisanica. 81. GreŃnik jesam, al' se Bogu nizim i podajem, i za moje sve hudobe kajem. Osvetn. 2, 21.

b. *vrag, isporidi griăeh, d.* — *Od xv vijeka*. U jime Belzebuba, poglavice od hudob, izgoni hudobu. Bernardin 43 luc. 11, 15. Vi govore da kripostju Belzebubovom ja izgonim hu-

dobe. 43. luc. 11, 18. Brani nas hudobe. Š. Menčetić 340. U kom se nevjernje hudobe s pogani privoze. M. Vetranić 1, 135. Hudoba pakljena. M. Vetranić 2, 84. Muku koja nas izbavi hudobi iz ruku. N. Nafeskić 1, 109. Odreč se hudobe i djavał pakljenih. 1, 112. U isto toj doba u srce od Jude uljeze hudoba. 1, 120. Da se će hudoba pokrstit. M. Držić 138. Nut' hudobe, dokle ih umije! 191. Isus će od svake hudobe slomiti sve vlasti. 414. Skrozi Belzebuba poglavicu od hudob izgaña hudobe. Postila. M2^b. Rvemo se svätom, s pultiju i s hudobom. Š. Budinić, sum. 20^a. Zašto se jes porodio vami spasitelj vaš a hudobam: pogubitelj. A. Gučetić, roz. mar. 143. Hudobu, učini ovoj. roz. jez. 43. Hudobe, koje vi za bozi držite, one vas slipe. F. Vrančić, živ. 8. Kada se čovjek ispovjedi, tada biži hudoba od ñega i boji ga se. A. Komulović 33. Prokleti Lucifer s ostalimi hudobami. B. Kašić, is. 10. Kojijemi ga je hudoba snahodila. in. 32. Po hudobi zaslipljen obisi sam sebe. 37. Neka odagnane i predobivene hudobe otidu. nač. 42. Gono se hudobe s voñom od posvetilišta. I. Držić 56. Po dva protivna načina hudoba rve i napastuje onih ki su na smrtni. P. Radovičić, nač. 226. Ispraznostim da hudoba ñegov dragi puk ne išteti. P. Kanavelić, iv. 210. Imaju hudobe on trat vrč oltar doli. P. Hektorović (?) 104. Aj huda nečista hudobo, ne ženo! Oliya. 21. Od strile leteće u dno i od posla greduñega u tminah, od naskočenja i hudobe poludañe. L. Terzić 189. Molimo milost tvoju, da ovo stvorenje tvoje koje podnosi mučenja od udobe ali čari, ozdraviti ga dostoj se. 275. Biće metnut u ogañ vični od pakla i goriti s hudobami. P. Macukat 9. Jesu se svi ñeñili u hudobe. 25. Množ kukat će svijeh odmetnijeh zlih hudoba. J. Kavañin 564^b. Pjesan Davidova je gonitelica od hudoba. I. Đorđić, salt. xvii. Sedam hudoba koje iz pokornice Mandalijene pobjgoše. 15. Tri zlotvora duh ina: svijet, hudoba, sama sebe. uzd 46. Hudoba u pticu priobražena. ben. 25. U paklenoj onoj peći s hudobami sved u vijeko prliti se. B. Zuzeri 21. Bivši bio u pustinji post cijeljih četres dana dopostio dobri Jezus, hudoba dođe k ñemu. 39. Ali ovo kako strijelu metnu hudoba naj veća među svijem hudobami suproč Isukrstu. 40. Hudobe biže iz judi. J. Banovac, pred. 57. Zakletva suprotiva hudobam. blagosov. 303. Hudobe drću čujući tvoje ime. pr. sv. obit. 65. Molim ti se da mi daruješ milost, snagu i jakost, da se oprem napastovañu hudobe paklene. I. A. Nenadić, nauk. 53. Znam da te poslaše paklene udobe. A. Kanižlić, rož. 111. Hudoba paklena vara. utoč. 86. Zna dje se hudobe legu. (Z). Poslov. danič. 159. Osta sužañ hudobi. S. Rosa 3^b. Iskušañ od hudobe. 47^b. Jedan između vas hudoba je. 96^a. Odijeli se od mene, hudobo! Đ. Bašić 15. Bi dovedena jedna djevojka posvojena od hudobe. 41. Dostojni bit plesani od judi na zemlji i od hudoba u paklu. 121. Ne mogu bo ni hudobe same sobom činit zlobe. V. Došen 186^b. Koji su posidovani od hudobe u svomu tilu. Ant. Kadčić 25. Da hudoba paklena ujeoma vrhu ñih toliku silu. 152. Evo izgonim hudobe. J. Matović 46. Paka izbavi nas od oblasti hudobe. 51. Da vi ne bi naopastovala hudoba. 309. Odagnane hudobe iz telesa ljudskih. 332. Bješe dako odavna u ñ uljezla hudoba. A. Kalić 206. Dijete od hudobe obsjedeno. 556. Neću te, neću, stara hudobo (reči djevojka starcu). Nar. pjes. istr. 2, 47. Mali Turčin vela hudoba: sako leto devet žen. 4, 5. Pokraj stoje

tri hudobe. 6, 4. Križ mi je na glave, sveta Marija na strane, anjel pole mane, biži, hudobo, od mane. 6, 26. I recite Iliji, da sakupi oblako i z oblaki grmavce i z grmavci vragove i z vragovi hudobe i z hudobami strelave na bogata Gavana. 6, 45. Hudobo paklena! (kao psovka — i povelika. U Dubrovniku). Nar. posl. vuk. 343. Hūdoba, diabolus. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 1, 32. Često vide na blagu hudobu. V. Bogišić, zborn. 407. — *Rijetko je u ovom značenju muškoga roda.* Od nečistoga hudobe. B. Kašić, nač. 10. Da me ovaš od napasnika nečistoga hudobe. 41. Staromu hudobi skršio si oholas. 98. Da razsut i smeten pobigne hudoba. I. Bandulović 277^b. I tako jedan od onih hudob govori. P. Hektorović (?) 104.

HUĐOBAN, hūdobna, adj. koji pripada hudobi. — *Od xv vijeka, a između rječnika u Mikašinu (hudobni, diabolicus), u Belinu (diabolicus 254^a), u Bjelostjencu (kajkavski hudoben, zel, malovredn, malitiosus, versutus, callidus, subdolos, fallax, v. zloben. 2. hudoben, diabolicus), u Jambrešiću (hudoben, malitiosus), u Stuliću (indivolato, perverso, maligno, improbus, scelestus, pessimus, pravus).*

1. adj.

a. *pun hudobe (vidi hudoba, a), hud, zao.* Poraziti će zemlju prutom ust svojih i duhom usan svojih pogubit hudobnoga. Bernardin 4. isai. 11, 4. Jero jure se čini dilo hudobno. 6. paul. 1^{thess}. 2, 7. Ali je oko tvoje hudobno, zač sam ja dobar? 20. mat. 20, 15. Ostavi... čovik hudobni misli zale. 29. isai. 55, 7. Hudobno jest srce človičje. 38. jer. 17, 9. Od zaveze jazika hudobnoga... učini mi se pomoćnik. 175. ecclesiastic. 51, 3. Namišjaš siliti i ti hudobnu čud. M. Marulić 140. Hrvati ne mnogo prija daše pomoć hudobnomu sinu. Dukljanin 34. Ki ima rečovnika nenaučena ali hudobna. Naručn. 76^a. Spovidnik ñe je tako hudoban, da joj ne da dopušćenja. 76^b. Nigdor budi človiaka hudobna tovariš. Transit 51. Kraljica nenavidna i hudobna. Mirakuli 23. To iskušenje jest zlo i hudobno. Korizm. 13^a. (Otač) hudoban, zal i žrlac. 42^b. Biše i nečist i hudoban človik, ki biše učinil življenje s jednim djavlom. 61^b. Ili je oko tvoje hudobno zato da sam ja dobar? Postila. 64^a. Slugo hudobni, vas dug prostih tebi, kad me prosi. (Q3^b). I takovu neveru i hudoban običaj vsi imamo. X1^b. Voja hudobna. F. Glavinčić, svitl. 20. Da milosrdno pogledaš na me slugu tvoga hudobnoga. 125. Uzrok, Bože, tega ne znam, neg hudobni Decij cesar. P. Hektorović (?) 125. Duše zločeste, hudobne. A. J. Knezović 53. Hudoban, zao, nenavidan: „Što ti je na me hudobno oko?“ M. Pavlinović.

b. *koji pripada hudobi, hudobama (vidi hudoba, b), vražji.* Po napasti hudobnoj. B. Kašić, nač. 43. Sve što (pakao) crnijeh sred ponora drži srda i nakazni hudobnoga kleta zbora. G. Palmotić 2, 354. Koji na smrt većma reži, i hudobne duhe kupi. J. Kavañin 369^b. Hudobni i vragometni Juda. M. Lekušić, razm. 51. Odkud dovodi se, da je to vaše ašikovanje jedna hudobna majstorija. F. Lastrić, ned. 305. Prinosi ga od sužanstva hudobnoga na službu Božju. Ant. Kadčić 137. Po napasti hudobnoj ili po mlohavšćini od puti. 158. Izmišljena hudobnoga nauka od psovaña. I. J. P. Lučić, razg. 80.

2. *adv. hudobno. — Između rječnika u Mikašinu (hudobno, vraški), u Belinu (diabolice 253^b), u Bjelostjencu (1. hudobno, zločesto, malovredno. 2. hudobno, vraški, diabolice, satanice), u Jambrešiću (hudobno jako, nefarie, scele-*

rate'), u *Stuličevu* (diabolicamente, maliziosamente, perversamente 'nequiter, prave, scelestes etc.').

a. *vidi* 1, a. Znam bo stanovito, da po smrti mojoj hudobno ćete činiti. Bernardin 100—101. deut. 31, 29. Nigdar prik statire ne skači hudobno, ni prik ine mire, jer nije podobno. P. Hektorović 32. Ako bi za zloču hudobno ostavio kojigodi grijeb, ispovijed no vaļa. S. Matijević 23. Koje (*žene*) ljudi sfej hudobno rvu sfakeas nepodobno. J. Armolušić 16. Ončas ju hudobno rukami popade. Oliva. 17. Koji opako i hudobno mislio je od Isukrsta. A. d. Costa 2, 4.

b. *vidi* 1, b. — *vidi u rječnicima*.

HUDOBICA, f. žensko *čelade bijesno* (u kojemu je *hudoba*, *vrag*). — U *jednoga pisca* xvi vijeka. Pojde Eufrasija k hudobici, a ona biše suknu svoju razdrla. F. Vrančić, živ. 91. Reče zato Eufrasija hudobici: 'Ozdravi tebe Isukrst koji te stvorio, i tako joj križ na čolu učini. Zaviкну tudje djavaļ: 'O himbenice, toliko godišć da ovdje pribivam!...' 92.

HUDOBĪJA, f. *hudost, vidi* *hudoba*, a. — *Samo u jednoga pisca* xvii vijeka. Hudobija onih ki te zlobe. F. Glavinčić, cvit. 13^a. Jošće niku drugu domišljahu se hudobiji. 122^a. Crikva ima pričćenje proti hudobiji. 447^a. Uzrok griha je hudobija. svitl. 23. Veća je dobrota tvoja nego hudobija moja. 127. Grih hudobije jest proti duhu svetomu. posl. 46.

HUDOBĪJENSTVO, n. *hudost*. — *Na jednom mjestu* xviii vijeka. Pridobijuć hudobijenstvo. J. Kavañin 451^a. — *nepouzđano*.

HUDOBIĀAK, m. *čorjek bijesan* (u kojemu je *hudoba*, *vrag*). — *ispoređi* hudobnik, hudobñak. — U *jednoga pisca* xvi vijeka. Slipi, hromi i hudobiñaci, svi ozdraviše. F. Vrančić, živ. 69.

HUDOBĀINĀ, adj. *hudopski*. — *Na jednom mjestu* xviii vijeka. Zlimi djeli Gospodiñi dan čineći hudobiñi. J. Kavañin 172^a.

HUDOBLI TRN, m. *vidi* trn. Hudobi (mj. hudobi) trn, češ. cludobka (Bellis perennis), eine distelart (Sabļar, na Rijeci), Paliurus aculeatas Lam.? B. Šulek, im. 112.

HUDOBNICA, f. *hudobno* (*hudo*, *zlo*) žensko *čelade*. — *Na jednom mjestu* xvi vijeka. Tere hudobnica (*Zavidost*) u zmiju stvori se. P. Zoranić 63^a.

HUDOBNĪK, hudobnika, m. *hudoban čorjek*. — *ispoređi* hudobñak. — xviii vijeka.

a. *hud, zav čorjek*. Ovi hudobnici nećo Isukrsta da prime. A. d. Bella, razgov. 146.

b. *čorjek bijesan* (u kojemu je *hudoba*, *vrag*). Hudobnici na grob režeć prosti ostaše. J. Kavañin 325^a. Hudobnici olići koji su posidovani od hudobe u svomu tilu. Ant. Kadčić 25.

c. *čaraluc* (koji čara s pomoću *hudobe*, *vraga*). Zvizdoznan, čarovnik i hudobnik. P. Maenkat 59.

HUDOBNOST, f. *osobinu onoga koji je hudoban*. — *Na jednom mjestu* xvi vijeka, u *između rječnika u Mikaļinu* (hudobnost, vragolija, opacina, nequitia, iniquitas), u *Bjelostjenčevu* (kod *hudoba* i *napose*: v. opacina), u *Voltigijinu*: (maliquitā, malignitā, diavoleria, 'teufeloi'), u *Stuličevu* (v. hudobština). Da bi zvana pokazival svoju dobrotu i svetost, a vnutri držćći hudobnost. Naručn. 86^b.

HUDOBNĀK, hudobñaka, m. *vidi* hudobnik. — *Od xv vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* ('malitiosus', v. hudoben), u *Voltigijinu* ('diabolicio, malizioso', 'teuflich'), u *Stuličevu* (uz hudoban).

a. *vidi* hudobnik, a. I tada će se očitovati oni hudobñak. Bernardin 6. paul. 1thess. 2, 8. Tada se hoće očitovati hudobñak. N. Rañina 19^a. Ne uteće se k inim takim hudobñakom. B. Kašić, rit. 357. Ne imajući oni hudobñaci nijedno milosrdje. M. Lekušić, razm. 90.

b. *vidi* hudobnik, b. Istjera Gospodin jeduu zadržuu djavala iz jednoga hudobñaka. M. Radnić 114^b.

c. *vidi* hudobnik, c. Vražjalice, hudobñaci. J. Kavañin 470^a.

HUDOBNĀI, adj. *hudopski*. — U *jednoga pisca* xvii vijeka, a *između rječnika u Belinu* ('diabolicus' 254^a) i u *Stuličevu* (hudobañ). Kažu i sree toli snažno, da nije jako njih zamesti svo hudobne mnoštvo lažno. Ć. Palmotić 3, 38^b. Sloboden mladac od hudobne sil. 3, 136^b.

HUDOBOGONITEĻ, m. u *Stuličevu rječniku*: 'malorum spirituum expulsor'. — *nepouzđano*.

HUDOČESTAN, hudočesna, adj. u *Stuličevu rječniku*: v. hudosrećan. — *nije dostu pouzđano*.

HUDOČA, f. *hudost*. — *Samo u Stuličevu rječniku*: v. hudobština.

HUDODJELAN, hudodjelna, adj. u *kojega su huda djela, koji hudo djeluje*. — *Samo u Stuličevu rječniku*: 'improbis, maleficus, facinorosus, scelestus'.

HUDODJELNICA, f. *hudodjelno žensko čelade*. — *Samo u Stuličevu rječniku* (uz hudodjelan).

HUDODJELNIK, m. *hudodjelan čorjek*. — U *Stuličevu rječniku* (uz hudodjelan).

HUDODJELNOST, f. *osobinu onoga koji je hudodjelan* (u konkretnom smislu: *hudo djelo*). — *Samo u Stuličevu rječniku*: 'maleficium, malefactum', *glje imu i hudodjelstvo s istijem značenem*.

HUDODJELSTVO, n. *vidi* hudodjelnost.

HUDOGLED, m. *ime volu* (koji *hudo gleda*). F. Kurelac, dom. živ. 24.

HUDONIĆ (ili Hudoñić?), m. *prezime*. — xiv vijeka. Matěv Hudonić z Letaja. Mon. croat. 47. (1395).

HUDOPSKĀ, adj. *diabolicus, koji pripada hudobi, hudobama* (*vidi* *hudoba*, b), *vražji*. — -b (u osnovi *hudob*) *ispred s mijeña se na p, ali se nahodi pisano*. — *Od xvi vijeka* (*vidi* kod b), a *između rječnika u Belinu* (hudobski, 'diabolicus' 253^b), u *Voltigijinu* (hudobski, 'diabólico, infernale', 'teuflich'), u *Stuličevu* (hudobski, v. hudoban).

a. *adj.* Iz vlasti hudobske. B. Kašić, rit. 271. Tvo poganstvo svjedoči mi, ako ñega porugana i rijećina hudobskim glasi čoeķa nepoznana. I. Dražić 20. Take hudobske prilike u duši imaju. A. d. Bolla, razgov. 88. Istim načinom kojim je privišni hudobska zavidost smeo. 95. Hudobska nesmotrna vlas. I. Dordić, uzđ. 74. Hudobskomu motriteļu zgrado opali. 199. Svo nevoļe po hudobskijeh rukah drže. salt. 265. Vrlina hudobska vlastito prostrije se. ben. 3. Koju (*krepos*) nam toliko trudnu himbe hudobske prikazivaju. 6. S hudobskijem provodićem pride na dvore oćine. 168. Er će ona silno vihre hudobskijeh napastovanih utažit nam. B. Zuzeri 15. Hudobsko je ovo bezrodno razloženje. 40. Nije li hudobsko zasjeñenje ti oboćaj života duga više zemļo? 156. Družina hudobska. Misli. 24. Odkupit će ih od sužanstva hudobskoga. S. Rosa 3^b. Oni koji istu bogatstvo, upadu u napastovane i zaneću hudobsku. D. Bašić 22. Kad se stavi lićacijo od hudobske privare. 218. Dode izgušen

griješom istočnijem, ter se učini sužan hudopski. 235. Nego ga odredi pridat u ruke hudopske. 270. Hudopske i vražje čari. I. J. P. Lučić, nar. 30. Činiti čaraja i slična ovijem s pomoću hudopskom. T. Ivanović 53. Ponovi u nemu, primilostivi oče, što god je zemaljskom slabosti ištećeno ali što god je hudopskom privarom oskvrñeno. 112. Spozna u kojoj riječi bi istina, Božijoj ali hudopskoj. A. Kalić 50. Da je ona vrli štitnik protiv hudopskomu strijeleju. 139. Od hudopske silnosti prjen. 403. Gnusoba sam ista bila i hudopska mreža kleta: puk sam mnogi zamamila. N. Marčić 99.

b. *adv.* hudopski. — *Između rječnika u Belinu* (diabolice' 253b) i *u Stulićevu* (v. hudobno). Hudopski (*je*) tvrd biti, i na grijeh vas dat se. N. Dimitrović 7.

HUDOPSTVO, *n.* samo u *Stulićevu rječniku*: hudobstvo, v. hudobština.

HUDOPŠTINA, *f.* *vidi* hudoba. — *p- ispred* š *stoji mj.* b (*isporedi* hudopski), *ali se ovo nalazi pisano.* — *U čakavaca mj.* št *ima šc:* hudopščina. — *Od xvii vijeka.*

a. *vidi* hudoba, a. — *Između rječnika u Stulićevu* (hudobština, perversitas, nequitas, pravitas, iniquitas). Ne imamo vjerovati nijednu hudobštinu. M. Divković, nauk. 112b. Da pobignu odolve sve hudobštine duhovne. B. Kašić, rit. 214. Vašini zraci hudobšćin njihov razjaze oblake. M. Alberti 421. Za pedipsanje nevirne hudobšćine i hudobne nevirnosti nih. P. Rađović, nač. 504. Svaka 'e u nem opačina, bezakonje, hudobština. J. Kavañin 59b. Al' s njegove hudobštine vijek bit neće. 137b. Bog čovječje hudobštine prij' previdi, pak zamlati. 540b. U kvasu zloće i hudobštine. A. Bačić 502. Al' vaju da je duša očišćena od svake zloće i udobštine. F. Lastrić, ned. 36. I njihove hudobštine nasliduju. And. Kacić, kor. 323. U kvasu himbenosti i hudobštine. J. Matović 196.

b. *vidi* hudoba, b. — *U Stulićevu rječniku* (*gdje je shvaćeno kao augmentativ*): hudobština, 'demoniacio', 'malus spiritus (deteriori sensu)'; i *možebiti u ovijem primjerima*: Bože, koji neprijateljske hudobšćine kripko pridobivaš. L. Terzić 366. Ajerske hudobštine od gromova da pobignu. J. Banovac, blagosov. 342. Bože, koji neprijateljske hudobštine pridobivaš. 360.

HUDOSLUŽBENIK, *m.* u *Stulićevu rječniku*: 'malus famulus'. — *nepouzđano.*

HUDOSREĆAN, hudosrećna, *adj.* koji je *hude srće.* — *U jednoga pisca xvi vijeka a između rječnika u Stulićevu* ('infelix'). S ovijem hudosrećnijem imenom. M. Držić 190. Brižna, sjetna! što sam vidjela? hudosrećna Mrve! da ne budem mojjem očima vidjela, ne bili vjerovala. 469.

HUDOST, *f.* osobina onoga koji je *hud ili onoga što je hudo.* — *isporedi* hudoća, hudoba, hudopština, hudstvo. — *Riječ je praslavenska, isporodi stslav hudost, rus. хуѡстъ, češ. chudost, pol. chudość.* — *Između rječnika u Mikašinu* (hudost, čaranje, vražanje, 'veneficium, fascinatium, fascinium'), u *Belinu* ('improbitas' 578b. 614b; 'nequitia' 455a; 'protervitas' 592b; 'perfidia' 555a), u *Stulićevu* (1. 'nequitas, perversitas'. 2. 'squalor'), u *Danićevu* (hudost, 'vilitas').

a. vilitas, *vidi* 1. hud, 1, c. Hudost, rizy vlasteny. Domentijan^b 30. Sveti Agustin, promišljajući udost od tuznoga čovika, govoraše: Sva nebesa i zvizde jesu veće plemenite nego čovik, i živine jesu stvorene od lipšega početka nego čovik. P. Posilović, nasl. 19b.

b. *zloća u moralnom smislu, vid* 1. hud, 1, e,

a). i konkretno, *zlo djelo.* Veliko zlo i hudost dēluje on koji... Š. Budinić, sum. 64a. Koje (*posvetilište*) ne može biti uvrđjeno od nijedinoga pomankanja nedostojanstva ili hudosti onēh služateja. 79b. Hudost suprotivna ovomu jest nepokajanje. I. T. Mrnavić, ist. 134. Kriposti i hudosti. ist. 144. Koje su hudosti protivne mudrosti? 150. Dil tvoje tamnosti tajiji pokrijući naj vekše hudosti. osm. 17. Neće da razumiju ovi roditelji i glavari strašnu hudost i opačinu. A. d. Bella, razgov. 65. Ovo su sotonske hudosti. 228. Sam ga (*griješ smrtni*) Gospodin pozna svojom mudrosti bezkončivom, i dohita do kraja njegovu hudost. Đ. Bašić 49. Hudost njihovih grijeha bi tako očita. 88. Kažu se s dvora da su dobri, a unutra su puni hudosti. 108. Oni isti koji bijahu hudosti zapojeni, a u opačini odhrañeni. 132. Premda se opačina od nečistoće ne može izjednačiti ni hudosti ubojstva, ni hudosti psovke prema Bogu. 150. Porad tvoje hudosti pomrstujem 14 godišta tvoga života. Blago turl. 2, 75. Jer je veće njegovo milosrdje nego opačina i hudost naša. Ant. Kadžić 183. Opačina i hudost jednoga ispovidnika. 334. Ne nahodim u zakonu crkvenomu pedipse ovoj hudosti. 533. c. *čarane. samo u Mikašinu rječniku, kod čega je Mikaša mislio na riječ* hudoba (*kod b*).

HUDOSVIJESNICA, *f.* *hudosvijesno žensko čelade.* — *U Stulićevu rječniku*: 'hudosvijestnica' uz *hudosvijestan.* — *sasma nepouzđano.*

HUDOSVIJESNIK, *m.* *hudosvijestan čovjek.* — *U Stulićevu rječniku*: 'hudosvijestnik uz hudosvijestan. — *sasma nepouzđano.*

HUDOSVIJEST, *f.* u *Stulićevu rječniku*: 'prava conscientia'. — *nepouzđano.*

HUDOSVIJESTAN, hudosvijesna, *adj.* u *Stulićevu rječniku*: 'conscientiae pravae stimulis agitata'. — *nepouzđano.*

HUDOTVORITI, hudotvorim, *impf.* (?) u *Belinu rječniku*: 'improbe facere' 303a, i u *Stulićevu*: 'improbe agere'.

HUDOVATI, hudojčim, *impf.* hudo (*siromašno, jadno, bijedno*) žinjeti. — *U narodnoj poslovcu našega vremena.* Danas luduje, sutra hudoje. (Danas radi bezobzirno, nerazborito, troši bez mjere, a sutra tipi oskudicu, kaje se i magadi, zlo živi). Nar. posl. stoj. 77.

HUDOVIĆ, *m.* ime nekakvu selu prije našega vremena. Hudovič (selo). S. Novaković, pom. 150.

HUDOVJER, *adj.* *vidi* hudovjeran. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Jansen rečen Molnos hudovjeri. J. Kavañin 456b.

HUDOVJERAC, hudojčerca, *m.* *hudovjeran čovjek, neznabožac.* — *U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (hudovjeri 'paganesimo, gente pagani', 'ethnicorum gens' 535b) *gdje naj prije dolazi, i u Stulićevu* (v. poganik). Zudjeli i hudovjeri. S. Rosa 79a. Samaritane držahu za hudovjerce. 121b. Hudovjeri... izmislili su množ neslanština. 175a.

HUDOVJERAN, hudojčerna, *adj.* koji je *hude vjere, koji hudo (zlo) vjeruje, neznabožčki.* — *isporedi* hudovjer, hudojčerski. — *xviii vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (v. poganinski *gdje ima i adv.* hudojčerno, v. pozanski). Harać davaše hudovjernijem Filistejim. I. Đorđić, salt. 197. Narodi hudovjerni. A. Tomiković, živ. 79. — *U ovom je primjeru drugo značenje*: perfidus, koji ne drži zadatu vjeru, izdajnički (*isporedi i kod* nevjeran): Jeda je pukla u ono vrijeme

noćno hudojverna koja okletva domaćijeh zasjodnika, ali izdajstvo od vojnika građanskijeh? B. Zuzeri 185.

HUDOVJERNICA, *f.* žensko čelude hudojverno. — *U Stulićevu rječniku*: v. poganka.

HUDOVJERNĀK, *m.* hudojveran čovjek, *vidi* hudojverac. — *U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Belnu* (infidelis' 339^b; pagano, gentile, che non conosce vero Dio' paganus' 535^b), *u Bjelostjencevu* (hudojvernik, v. poganim i ostala), *u Stulićevu* (v. poganik). Tako činahu hudojvernici svojijem laživijem bogovima. I. Đorđić, salt. 40.

HUDOVJERNOST, *f.* osobina onoga koji je hudojveran. — *isporedi* hudojverstvo. — *xviii vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (v. poganištvo). Evrijenci popuznaše na hudojvernos. I. Đorđić, salt. 269. — *Drugo je značenje u ovom primjeru (vidi kod hudojveran na kraju)*: Niti bijaše hudojvernos ni izdajstvo. B. Zuzeri 1-5.

HUDOVJERSKĀ, *adj.* *vidi* hudojveran. — *xviii vijeka, a između rječnika u Belnu* (infidelis' 399^b; paganico, gentileco' ethnicus' 535^b) *i u Stulićevu* (v. poganski). Poginuše tri sina pod sabljam hudojverskijem. I. Đorđić, salt. xii. Pod rukama hudojverskijem umiramo. 143. Izmišlotimam hudojverskijem. S. Rosa 184^a.

HUDOVJERSTVO, *n.* *vidi* hudojvernost. — *U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Belnu* (fede falsa come de' mahomettani e altre sette' superstizio' 307^b; paganesimo o gentilesimo, setta di pagani' ethnicorum secta' 535^a) *i u Stulićevu* (v. poganištvo). Hudojverstvo ne htješe oni slijediti mjesta rodenoga. I. Đorđić, pjesn. 218.

HUDOVJANI, *m. pl.* selo u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj. Razdijel. hrv. 107.

HUDOVO, *n.* selo u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj. Razdijel. hrv. 118.

HUDSTVO, *n.* samo u Stulićevu rječniku: v. hudost.

HUĐUCKO, *n.* selo u Bosni u okrugu travničkom. Statist. bosn. 208.

HUĐUT, *m.* *vidi* I. granica, *arap. tur.* hūdūd, *plur.* hādūd. — *U narodnoj pjesmi našega vremena*. I tromedu hudut postavili, da im više ratovanja nema. Nar. pjes. hōrn. 1, 199.

HUĐVZLJE, *f. pl.* selo u Bosni u okrugu travničkom. Statist. bosn. 186.

HUĐVAR, *m.* ime mjesta. — *Prije našega vremena*. Hudvarb. S. Novaković, pom. 150. *vidi* i Hungvar.

HUĐEŃE, *n.* djelo kojijem se hudi. — *Stariji je oblik hudojve*. — *U Belnu rječniku*: hudojve (biasno' vituperatio' 111^a; u Voltigijinu: hudojve (disprezo, biasno' verachtung; u Stulićevu: hudojve).

HUGA, *f.* *vidi* I. duga. — *U Bjelostjencevu rječniku*: v. puga, *i u Jambresičevu*: iris.

HUGVAR, *m.* u *Danićevu rječniku*: Hungvarb, grad u Mađarskoj s primjerom: Grad. Hungvarb. (Okáz. pam. saf. 86 god. 1680). *prema obliku koji ima u ovom primjeru, biće isto što Hudvar (da nije maj. var, grad, od slavenskoga dvor?)*.

HUGĖRA, *f.* u *Vukovu rječniku*: űgĖra, schimpfwort auf eine blunde hütte' (convicium in casam). — *HugĖra*, u *Bijelinskoj* a i dalje zovu tako vajat, ali u bosanskoj krajini a i u Srbiji na mjesta (u okrugu vajevskom) zovu tako malu, ludu ku-

ćicu, što i jest pravo značenje. M. Ružićić. — *arap. tur.* hūġġre.

HUGĖT, *m.* pisani spomenik, dokument (narredba, sud, pogodba itd.), *arap. tur.* hūġġet. — *Od xv vijeka (ispriča pisano sa ž. mj. ġ, gdje gdje s o. mj. u, a i s a. mj. e), u između rječnika u Danićevu* (huġet, turski, syngrapha'). Radoña dijaku ovoj ispisahu sve is huġeta hercega Vlatka i kneza Stepana na pismo, kako se u huġetu dostoji Mon. serb. 569. (1470). Huġet, učiniše među sobom. 513. (1470). Hoġate imamo. 515. (1471). Sve smo inokupno vratili, i od togaj imamo huġet i svēdočastvo kako se u huġetu dostoji... Na huġetu su Turci svēdoci turski podpísali. 516. (1472). Da tej huġete pročētē. 535. (1485). Dade efendija u Rudniku uġet. Glasnik. 25, 71. (1778). (*U Bosni*) imaju sudbene (formule), zovu se: marhata, ilom, huġet'. V. Bogišić, zborn. 566.

HUGUM, *m.* *arap. tur.* hūġum, navala. — *U narodnoj pjesmi našega vremena*. Na űih vezir hūġum učinio. Pjev. crn. 301^b.

HUHEĽ (hūheĽ), *m.* obijest, veselje. — *U sjevernijih čakavaca*. HuhĽ' (s čakavskijem akcentom) obijest, tal morbinio. Punat na Krku. HūheĽ, hilaritas'. D. Nemauić, čak. kroat. stud. 35.

HUHMA, *f.* ime kokoši. *vidi* hukma. F. Kurelac, dom. živ. 53.

HUHOLAČA, *f.* *vidi* uholača. — *isporedi* huholača. — *U naše vrijeme u Dubrovniku* (P. Budmani), *a između rječnika u Vukovu* (uholača s dodatkom da se govori u Dubrovniku).

HUHOĽ, *m.* *vidi* kukoĽ. — *U Stulićevu rječniku*: huhoĽ etc., v. kukoĽ etc. — *nepouzđano*.

HUHOĽAC, huhoĽca, *m.* ime pijetlu. — *isporedi* huhoĽica. F. Kurelac, im. živ. 53.

HUHOĽAČA, *f.* *vidi* uholača. Slovinac. 1881. 30. — *isporedi* huholača.

HUHOĽAK, hūhōĽka, *m.* *vidi* hupoćak i hupoĽak. — *Akc. koki je u gen. sing. laki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. i gen. pl. hūhōĽkĀ*. — *U naše vrijeme u Dubrovniku*. P. Budmani.

HUHOLICA, *f.* ime kokoši. — *isporedi* huhoĽac. F. Kurelac, dom. živ. 53.

HUHOR, *m.* crista, ono mesalo, crveno u pijetlu na glavi što stoji u űega uzdignuto, a u kokoši pada na jednu stranu (kaže se i o drugijem životinjama kad imaju što slično na glavi, ili kad se misli, kao n. p. o zmiji, zmaju, da imaju). — *isporedi* hober. — *Akc. je zabiježen kako se u Dubrovniku govori i kako je u Belnu rječniku (u Vukovu je u kratko, raĽa da po tome što se za űim li ne čuje)*. — *VaĽa da je postalo od praslavenskoga chochol' (što se uzdiže na glavi, a i s osobitijem značenjem: čup, čuprak u nekijeh ptica), isporēd rus. хохолъ, češ. chochol, pol. chochol*. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikišinu* (crista'), *u Belnu* (crista' 237^b), *u Bjelostjencevu* (v. kukna), *u Stulićevu* (crista, cristula'), *u Vukovu* (ňvor, űor, űhor, vide ober s dodatkom da se govori u Hercegovini). a) u pravom smislu. Zlatijem huhori boġe kokošice tuj vidje. M. Vetranić 2, 272. Huhori se uzgor vide (u glavora). I. Zanotti, en. 16. Kokotu pristavi garbiješe, a sokolu huhor. (Z). Poslov. danić. 47. Čemu kokotu reġu huhor kad ga škope? S. Ľubiša, prip. 220. — b) *metaforički* dizati, uzdizati huhor znači: oholiti se. Ne dvigni huhor od oholosti. Nauk bru. 47^a. Uzdignut huhor. (D). Poslov. danić. 118.

I naj prve buntovnike po zakonu stratit ltiše, da na svoje plemenike novom bunom ne bi s' više navratili, poslije gore dižuć vahu! i huhore. J. Kavañin 183^b. i u *Stulićevu rječniku*: huhor uzdignuti, v. nahuhoriti se, i suprotno: huhor ponižiti, skućiti, v. shuhoriti se. — c) *preneseno, kriška slična pravom huhoru*. — u *Stulićevu rječniku*: ‚frustulum‘; huhor šipka ‚spicchio del pomo granato‘.

HŪHORAC, hūhōrca, m. dem. huhor. — U *Stulićevu rječniku*.

HŪHORAČA, f. životinja s huhorom, i to: 1. *Vipera ammodytes* L., *vidi* crnokrug. 2. *Alauda cristata*, *vidi* kukuljava. — na *Braču*. A. Ostojić.

HŪHORAK, hūhōrka, m. dem. huhor. — U *Stulićevu rječniku*.

HUHORAN, huhorna, adj. *vidi* huhorav. — Samo u *Stulićevu rječniku*.

HUHORAST, adj. *vidi* huhorav. — U *Stulićevu rječniku* i na *jednom mjestu našega vremena*: Crnokrug huhorasti, Rhinechis Ammodytes. *Slovinac*. 1880. 130^b.

HŪHORAV, adj. u kojega je huhor na glavi. — *isporedi* huhorast, huhoran. — U *Mikañinu rječniku*: ‚cristatus‘ i u *Stulićevu*.

HUHORČAC, huhorčca, m. dem. huhorak ili huhorac. — U *Stulićevu rječniku*. — *slabo poznato*.

HŪHŌRČIĆ, m. dem. huhorak ili huhorac. — U *Stulićevu rječniku*.

HŪHORIĆ, m. dem. huhor. — U *Mikañinu rječniku* i u *Stulićevu*: ‚cristula, frustulum‘.

HŪHORITI SE, hūhorim se, *impf.* oholiti se. — *isporedi* huhor kod b). — Samo u *Stulićevu rječniku*: ‚superbiro‘.

HUHORKA, f. ime kokoši. F. Kurelac, dom. živ. 53.

HUHRTATI, huhčem, *impf.* *vidi* huktati. — Na *jednom mjestu xv vijeka*. Dimajuć garbun jidrom paha, huhče (može biti da je *pisarska pogreška* i da treba čitati: hukće). M. Marulić 56.

HUHUKATI, huhčem, *impf.* o glasu u sove (uprav puštati glas: huhu). — Na *jednom mjestu xviii vijeka*. Ne biše ti, sovo, hole glave dići... drugi put na oči ne idi, ne huhući. A. Kanižlić, rož. 7.

HUHUĻAČA, f. ime kokoši.

HUHUMETATI SE, huhumetam se, *impf.* riječ nepoznata značenja u *poslovi* xviii vijeka. Nješto mi se huhumeta. (D). *Poslov. danič*. 85. Huhumetati se, vaļa da tlapiti, slutiti (Daničić). xii.

HUHURIV, adj. huhuriva djevojka (nagnuta na pohotnost). — Na *otoku Krku*. K. Kulišić.

1. HUI, *interj.* glas kojijem se pokazuje: a) da se čelade gadi. — u *Voltiđijinu rječniku*: huh! ‚porcheria!‘ ‚pfui!‘. — b) *nezadovolstvo, žalost*. Huj! muža, ta čovik će te prevarit, huh! Nar. prip. mikul. 54. Hūj ‚heus‘. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 2, 60.

2. HUI, m. *Ophidium barbatum*, neka riba. Đ. Kolombatović, pesci. 18.

1. HUIJA, f. kaže se kod ladara štacija kad se na koñima lađa vuće. ‚Od Gošća do Siska imamo dvie huje‘. ‚Čim mañe koña pod ladom tina gušće su huje‘. U *Posavini*. F. Hefeje.

2. HUIJA, f. mršava kokoš, može se kazati (*preneseno*) i o mršavu čeladetu. — Samo u *Stulićevu rječniku*: ‚gallina macilenta, si trasferisce anche alle persone‘ ‚gallina macilenta‘.

HUIJAN, m. brdo u *Srbiji* u okrugu rudničkom. Vujan ili Hujan, na jug od Rudnika. M. Đ. Mićević, srb. 307.

1. HŪJĀNE, n. djelo kojijem se huja. — U *Vukovu rječniku* (ujañe).

2. HŪJĀNE, n. djelo kojijem se huji. — U *Vukovu rječniku* (ujañe).

1. HŪJATI, hūjām, *impf.* počivati (uprav puštati iz sebe glas hū! kao što biva n. p. kad se sjede nakom duga puta ili trada). — *Akc. se mijenja u praes.* 1 i 2 pl.: hujāmo, hujāte, i u aor. 2 i 3 sing. hūjā. — U *Vukovu rječniku*: ujati ‚ausrasten, ausschnauben‘ ‚respiro‘.

2. HŪJATI, hūjīm, *impf.* *vidi* hukati (o moru i vjetru). — U *Vukovu rječniku*: ujati ‚heulen (vom meer, wind)‘ ‚ululo‘.

HUIJAV, adj. bijedan, neroñan, jadan. — Samo u *Stulićevu rječniku*: (*štamarskom griješkom* ‚huljav‘) ‚miser, infelix. miserabilis‘.

HUIJAVČINA, m. i f. hujavo čelade. — Samo u *Stulićevu rječniku*: ‚infelix, miser‘.

HUIJDUROVIĆ, m. selo u *Bosni* u okrugu Doñe Tuzle. *Statist. bosn.* 140.

HUIJK, m. *vidi* Hujko.

HUIJKO, m. ime muško (arbanas̄ko). — U *narodnoj pjesmi našega vremena* (i skraćeno Hujk). No doziva Savović Bojica Hujk-Jusufa hotškoga glavara: ‚Dobro jutro, Hujko pobratime!‘ *Ogled*. sr. 482. *Odgovara Hujko sa Žabjaka*. 483.

HUIJVA, f. *vidi* kod Dujva.

HŪK, m. strepitus, sonitus, fremitus, crepitus, fragor, tumultus, buka, treska, uprav kad se čuje ili se čini da se čuje glas hū, kao kad vjetar duše, ili ptica proleti, ili zvijer brzo trči, pa i u širem smislu o drugoj buci koja se čuje kao iz duboka i traje, n. p. o moru i vodi, o mnoštvu čeladi što govori ili više, graje itd. — *isporedi* huka. — *Akc. se mijenja u loc. sing.* hūku. — *Riječ je onomatopejska, vidi* i hukati. — Od xvi vijeka, a između rječnika u *Belinu* (fischio, che fa l' uccello nel volare o il cavallo nel correre‘ ‚sibilus‘ 319^a), u *Stulićevu* (l. ‚alarum vel remorum strepitus‘. 2. ‚venti sibilus‘; 1. ‚gemitus‘. 2. ‚halitus‘), u *Vukovu* (uk, kad svjetina uzme uk ‚geschrei‘ ‚elamor‘). Ļudem smućenim od luka morskoga i od valov. N. Rañina 13^a. *luc.* 21, 25. *Negova koña huk* da sliše *Zadrani*. Đ. Baraković, vil. 64. *Vitra strašna huk*. jar. 93. Tako od huka vitrov napuhnu se more. F. Glavinić, *evit.* 135^b. *Huk* od vjetra, trijes od trusa mao ē pri viku strašnom toli. J. Kavañin 414^b. *Vihar dubje* u gori strahovitijem hukom slama. I. Đorđić, *salt.* 86. *Čuje* više sebe urnebesane huk aliti zvizd. *ben.* 189. Nu se udorac ne ustavi: istijem hukom ter naprijeda još nabode i Mehmeda. *pjesn.* 39. *Koñ* s svojijem plahijem hukom dopire na stabar. V. M. Gućetić 221. *Andeo* s neba hukom doleće... čuše huk andela... S. Rosa 166^a. Sa je gora počela ozvučat od huka i šuma. *Nar. prip.* mikul. 49. *Hūk* ‚clamor; vox hu!‘ D. Nemanić, čak. kroat. stud. 12.

HŪKA, f. *vidi* huk (huka se upotrebljava češće u širem smislu, *vidi* kod b). — Od xvi vijeka, a između rječnika u *Mikañinu* (huka, buka ‚rumor, strepitus, fremitus‘), u *Stulićevu* (v. huk), u *Vukovu* (huka i uka ‚geschrei‘ ‚clamor‘, ef. vika). a) *uopće*. Huke gromi stahu, munja prosivaše. P. Hektorović 72. Da se huka jedna sliši. M. Gazarović 38. *Prode* ona huka i priprava od oblakova. M. Radnić 131^a. *Jere Troji zla* ni huka dat ne more ni vrē zide. I. Zanotti, en.

14. Kada jedan trijes sa svom hukom, sa svijem mahom udre u kojigod tvrdi od sebe živac kani. B. Zuzeri 137. Krenuše se vode s velikom hukom. E. Pavić, ogl. 168. Nošene hukom od vode. S. Rosa 91^b. S velikom hukom (*nosi vitar*). M. A. Rejković, sat. L7^b. Radi smučena huke mora. I. Velikanović, uput. 1, 319. Prikaza huku i huku morsku. B. Leaković, gov. 2. Nasrnuli su naj grdbnijom hukom crni talasi. A. Tomiković, gov. 325. Stade luka krstaca barjaka. Nar. pjes. vuk. 5, 333. Kad očuti huku od mizdraka. Nar. pjes. juk. 259. Huka stade širokog sokaka. 535. Huka stade drenovoga klanca. 544. Stane huka s jedne strane. Nar. prip. vuk. 5. Zadrma se cijeli dvor, neka luka, vriska, pjevanje, sijevanje, bi rekao sama vatra oko dvora sipa. 185. A ona sila onog časa otide s velikom hukom. 187. Tu su gajde, tu su svirale, huka, buka, pjesma i arata velika. 2276. U jedan put postade luka s neba. Vuk, djel. ap. 2, 2. Huka kameña vodeničnoga neće se čuti. otkr. 18, 22. Utišavaš huku morsku. Đ. Daničić, psal. 65, 7. Čujah huku krila nihovijeh kad idahu kao da bješe huka velike vode. jekeš. 1, 21. Huka, tutnava u zraku što prethodi oluju (obično grād). *na Braču*. A. Ostojić. — *b) u osobitoj smislu, vika, graja*. Čujaše vike, huk i psosti. M. Jerković 52. Kroz uzdahe huka glasi se. B. Bettera, op. 29. Glas slušajuć njih se i huka. A. Vitajić, ist. 211a. Stade jeka ravnoga primorja, a udari huka u planinu, krenuše se kičeni svatovi uz primorje kroz Prolom planinu. Nar. pjes. vuk. 3, 195. Koliko li huka od momaka. 5, 224. Sva je luka na vuka, a iza vuka i lisica sita. Nar. posl. vuk. 276. Proz tolike graje, prijetuće, huke. Osvetn. 4, 62.

HUKAČ, hukáča, *m. čovjek ili muško živinče što huče*. — *Akc. kakí je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing., i voc.*: hukáču, hukáci. — *U Vukoru rječniku*: akač, n. p. vepar koji učeni plaši i razgomi druge, der schreier, clamator.

HUKALAC, hukaoča, *m. čovjek koji huče*. — *U Stuličeru rječniku*: hukálac i grješkom hukaoč, strepens.

HUKALICA, *f. žensko čelade što huče*. — *U Stuličeru rječniku*: hukállica, strepens. — *Spada li amo u Vukoru rječniku ukalica bez značenja?*

HUKAŃE, *n. djelo kojijem se huče*. — *Stariji je oblik hukanje*. — *Između rječnika u Belinu* (hukanje 339^a, 690^b), u *Voltigijinu*, u *Stuličevu* (hukanje, *vidi kod hukati*), u *Vukoru*. Nered od naravnoga hukaña i jaukaña. I. Đorđić, uzd. vi. Tu su žalosti, tu hukaña. B. Zuzeri 231. Od hukanja zvirinskoga. A. d. Costa 2, 125. Hukanje za toboim sad pri našem muci. M. Kuhačević 70. Čujući njihovo žalosno hukaño i jaukaño. A. Kalić 42. Kad bi... odavali lupaju valova i hukañu vjetara. M. Pavlinović, razl. spis. 120.

HUKATI, hučem (i hukám), *impf. uprav pastati iz sebe glas hū (isporedi huk i huka), ali dolazi samo u nekijem osobitijem značenju*. — *pf.*: huknuti. *Akc. kakí je u inf. taki je u praes. 3 pl. hukaju (ali huču), u aor. hukah, u impl. hući (ali hukáj), u ger. praes. hućeni i hukajúci, u ger. praet. hukáviši, u part. praet. act. hukao; u ostalijem je oblicima onaki kakí je u praes. 1 sing.* — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikulaju*: hukati (stamparskom grješkom hukati), buku ciniti, rumorem edo; u *Belinu*: hukati, hukam, deploro 123^b, gemo 339^a, suspiro 690^a; *jar la voce da barbagnini*, bubolo

129^a; hukati, hučem, inbalare in manus 313^a; u *Bjelostjenčevu*: hukam kod cuvikam; u *Voltigijinu*: hukati, hukam i hučem, lagnarsi, sospirare, seufzen; u *Stuličevu*: hukati, hučem i hukam, 1. manus sufflando calefacero. 2. ululare, gemere. 3. strepere. 1. hūbonis vocem edere, pa i s *drugijem akcentom*: hukati (hukati? hukati? ali svakako nije pouzdano), v. hukati; u *Vukovu*: hukati, hučem i ukati, učem, 1. hu! schreien, dico hu! (vocati sodalis gratia in saltu): Te ne ače Petar ni leleče. 2. hu! machen (in die hände vor kälte). a) plorare, lamentari, jaukati, lelekati. Uzdiše tere luka. A. Gučetić, roz. mar. 182. Gdje uzdiše i gdje luka, dere lica ne rumena. A. Sasin 162. Tko plače, tko luka, iz grada svak vrvi. 174. Gdje prid našijem Turci bježe, a tko rañen plače i luka. 184. Nu neka luka, smijat' ću ja se. I. Gundulić 162. Čes je mnoga tvojiñ puka, što tvoj kruni posluh daju; gdi svak inu satren luka, vijek zlatu oni uživaju. 280. Kako luka, kako žali s čestijem glasim oholima! G. Palmotić 2, 347. Salmoneo u žalosti plače i luka. 2, 460. (*Košuta*) s jaukom bolesnime tužna hukat ne pristaje. 3, 184^a. Sam on pusti neka luka gladau, gorji psa i vuka. J. Kavañin 10^b. Jozef u tamnici luka i plaka. I. Đorđić, salt. 356. Kliknuše hukajući prosit pomilovanje. ben. 196. A tko žive, luka da je pod otmanskom sužan vlasti. pjesn. 39. Imao bi i za grihe sveder hukati. P. Knežević, pism. 44. Ezau počeo hukati i tužiti se na brata. E. Pavić, ogl. 61. Da kokoš kanu koje, da ovca vuka nosi, da os'o župski leti, da lupare slijepac lupa, da mlada za starijem hukaj, čuti nećeš od živa duha. (Z). Poslov. danić. 14. Tad domaćin hukat stane: Teško onom tko piruje! V. Došen 166^b. Vaša der'te lišca i sve sploh hućite. M. Kuhačević 26. Huče i plače, jedan svrhu glavobole, drugi svrh zubobole... različiti plaču svrhu različiti nesrića. Đ. Rapić 77. Mloga kasno nad divanom huče, divan kune, prelo i posilo. J. S. Rejković 67. Boje je u pojatu hukati no u polaču hukati. (U Crnoj Gori i u primorju). Nar. posl. vuk. 26. Ukao od zuba! (Kad ko uče besposlen). 332. — *amo spadaju i ori primjeri u kojima stoji sa se, pasivno, impersonalno*: Zeljet' boles tesku toli, težá i veća velo da je od bolesti i od svih muka, s kih se u paklu čići i luka. I. Gundulić 239. Gdje se cvili, plače i luka u pakljenom teškom vaju. A. Vitajić, ost. 248. Ako jedan brod pogine gdje su naše trgovine, dugi se čine zbori više toga, plače se i luka bez pristanka. B. Zuzeri 357. — *b) kao ječati od umora*. Djed materin svaki luka s teškijem ralom za volovi. I. Gundulić 301. I tko crnu zemlju teža, i uz volove oruč luka, i ina čelad od te vrste hoć da carstvo tvoje obrano? 503. Hukaše u sebi vo. A. d. Bella, razgov. 143. Pjevajuć požúte što hukajuć usije. I. Đorđić, salt. 439. On projde doma i hučuće pita večeru. Nar. prip. mikul. 55. — *c) zeati koga vičući hu*. — *u Vukoru rječniku*. — *d) kad je zima, dihati, hakati n. p. u ruke, da se zgrije (vidi i u Belinu i u Vukoru rječniku)*. Gđa človeka zebe ruka u sklopjene šake luka. P. Vitezović, evit. 38. Sveti Luka u nokte uka. (Uka' mjesto, uče' ovdo da se složi sa, Luka'). Nar. posl. vuk. 281. — *e) o glasu nekijeh životinja, naj češće noćnijeh ptica (vidi i u Belinu i u Bjelostjenčeru rječniku)*. On zavija, rika, ječi, rži, skviči, broče, luka. G. Palmotić 3, 135^b. Njeki kó jej noćni huka. J. Palmotić 54. (*U paklu*) huču, skuñu, voče, viču, bleču, riču i kakoču... J. Kavañin 409^b. Hukalu muklijem glasom noćne ptice. I. Đorđić,

uzd. 47. Oko njih divje ptice skvrče i luču iz litice. N. Marči 30. Za vratim lajo i luče hudi silnik od napasti. 58. Za nom hrčci, za nom čuči huču. Osvetn. 4, 70. — *f*) o vjetru, o čemu što brzo leti ili puđa (o strijeli, kamenu, grādu itd.). Hukahu u telo njegova strile. F. Glavinčić, cvit. 27^a. Hukaše od svih stran kamenje. 120^a. Hukaše od svih stran po zraku kamik leteći. 422^b. Vitar iz daleka lučući. M. A. Rejković, sat. L7^b. Nit' grād huče da po poļu tuče. Osvetn. 2, 149. — *g*) o graji mnoštva čefadi. Kažu, sine, i govore ljudi u Turčina treću vojsku silnu, nekakoga Tuku i Manguku, a što huče a što grdno tuče. Nar. pjes. vuk. 2, 266. — *h*) o zreku u zvona. Gdje zvon zvuče, uza uho huče. Osvetn. 6, 5.

HUKAV, *adj.* koji huče. — U Stuličecu rječniku: ‚gemebundus‘. — nepouzđano.

1. HUKNUTI, hūknēm, *pf.* isпустiti jednom iz sebe glas hu, *pf.* hukati. — *Akc.* kuki je u *inf.* taki je u *ostalijem* oblicima, *osim* prezenta. — Od xvi vijeka (vidi kod *b*)), a između rječnika u Vukovu: uknuti, 1. ‚hu! schreien (im walde)‘ ‚dico hui!‘. 2. ‚hu! machen (vor kälte, in die finger)‘ ‚facio hui!‘. *a*) *viđi* hukati, *a*). A Sergijo u žalostne cvili glase, trikrat huknu. J. Krm-potić, kat. 140. Hajka huknu pa je besjedila. Pjev. crn. 315^b. I ja huknuh: ‚Moja muko jata!‘ Osvetn. 6, 70. — *b*) *viđi* hukati, *b*). Kad malo primukne jazik govoreći, kad se s trudom hukne, posidit hoteći. P. Hektorović 67. — *c*) *viđi* hukati, *c*). Grujo huknu, sva pećina jeknu: ‚Ah do si mi, pobre, zapanuo!‘ Pjev. crn. 133^a. Serdar huknu a Turčin zvijuknu. Oglad. sr. 122. — *može biti da i ovo amo spada*: S knčišta! (Reče se u šali kad kogod hukne). Vuk, poslov. 288. — *d*) *viđi* hukati, *d*). Kad sedu da večeraju u oči Đurđeva dne, huknu u prvi zalogaž i u posledni, pa ih oba ostave i ne pojedu. M. Đ. Miličević, živ. srb. 1, 20. Vaja se huknuti u nokte koji se počese po grlu. 74. — *e*) o vjetru. Huknuhu vitri, smutihu more i probudihu valove. F. Glavinčić, cvit. 248^a. Tada sprida jak huknu vitar. 346^a.

2. HUKNUTI, hūknēm, *pf.* riječ onomatopejska. — U naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani. — *a.* prelazno, udariti, čušiti. ‚Ako te huknem!‘ ‚Što sam se huknuo!‘ — Vajda da pripada amo i ovo: Vzdignuti batiku, kud batika hukla, tud batika zvrukla, vsa je koža pukla. Jačke. 58.

b. neprelazno, pasti, srušiti se. ‚Huknuo je na tle‘.

HUKTANE, *n.* djelo kojijem se hukće. — U Vukovu rječniku.

HUKTATI, hūktēm, *impf.* *viđi* hukati (*uprav* je *dem.*). — *Akc.* kuki je u *praes.* taki je u *impf.* hūktāh i u *ger. praes.* hūktēūci; u *ostalijem* je oblicima onaki kuki je u *inf.* — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu. Vidi ti čē, ali čē vikati, vijati, huktati. Đ. Rapić 15. Jedan trnak, koji te jest u ruku ubo, tako te čini huktati i jadovati? 221. — *I s osobitijem značenem o vikaću derviša.* Hoće viču, a derviši hukću. Nar. pjes. vuk, rječn. kod huktati. Po tekijam hukće s dervišima. Nar. pjes. hōrm. 1, 39.

HŪLA, *f.* contumelia, blasphemia, vituperatio, *psovka*, riječ kojom se vrijeđa Bog, vjera itd., kudeće. — Riječ je stara, isporodi stšov. hula ‚blasphemica‘, bug. hulʹ, rus. x.n.a, kudeće. — Između rječnika u Stuličecu (‚bestemmia‘, ‚detestatio, execratio‘ s dodatkom *du* je uzeto iz brevijara), u Vukovu (hula ‚der tadel‘, ‚vituperatio‘ s do-

datkom *da se govori u Dubrovniku*), u Daničićeru (‚contumelia‘). *a*) sa značenima sprijeda kazanima. Hula prinosešta na svety duh. Stefan, sim. pam. šaf. 7. Hula prijemi carstvu svojemu. 29. Počesti jako huly besčistija nenavide Domentijan^b 128. Tko reče hulu na Duha Svetoga. S. Rosa 110^b. Hula na Boga izustivaše. 155^b. Svaki grijeh i hula oprostiće se ljudima. Vuk, mat. 12, 31. I druge mnoge hule govorahu na n. luk. 22, 65. Hula na Boga govorit. jov. 10, 36. — *b*) o čefadetu, kao psovka. — u Vukovu rječniku: ula ‚der halunkē‘, ‚nebulō‘.

HULAHOVIĆ, *m.* prezime. — xvi vijeka. Hulahoviću. Mon. croat. 295. (1592).

HŪLAN, hūlana, *adj.* koji pripada huli, u kojemu je hula. — Riječ je stara, isporodi stšov. hulana, ali po svoj prilici u naše vrijeme nije narodna (Vuk meče hulni među riječi stšovenske što je zadržao u prijevodu Novoga Zarijeta, koje se u našem narodnom jeziku ne govore, ali se lasno mogu razumjeti i s narodnijem riječima pomiješati. Nov. zav. predgov. v. vii). Ni slova hulna o sebh čuvu. Danilo 141. To bezobrazno i hulno pankane. S. Rosa 89^b. Na te riječi ko na hulno i psovno zloročje. 125. Andeli ne odgovaraju na njih pred Gospodom hulnoga suda. Vuk, 2petr. 2, 11. Na glavama nežinijem imena hulna. otkriv. 13, 1. — *Ima i adv.* hulno u Stuličecu rječniku: ‚contemptim‘.

HŪLANJE, *n.* djelo kojijem se ko hula. — U Vukovu rječniku: ulahe.

HŪLATI SE, hūlām se, *impf.* smucati se. — isporodi huđati se. — *Akc.* kuki je u *praes.* taki je u *impf.* hūlāh i u *impf.* hūlāj, u *ostalijem* je oblicima onaki kuki je u *inf.* — U Vukovu rječniku: ulati se ‚herumschleichen‘ ‚circumrepto‘.

HŪLAV, *adj.* *viđi* hulana. — U Stuličecu rječniku: ‚vituperabilis‘ s dodatkom *da je uzeto iz brevijara*, i u Vukovu: ulav, n. p. ulo ulava! ‚du hundsfötischer halunkē‘ ‚nebulonum maxime‘.

HULBA, *f.* hufoće. — U dva pisca xvi i xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (‚vituperatio‘ 141^a) i u Stuličecu (‚vituperatio, opprobrium, ignominia, dedecus‘). U oba dva tvorenja od hvale i hulbe u istinu velju moć i silu imaju. D. Rašina viii^a. Kad s hulbam ljudima tva pamet pobijesni, ostrim ti zubima sve grizeš me pjesni. 64^b. Hulbe jesu šne načini, sva e vritivos i to-nota. J. Kavašin 37^b.

HULBENICA, *f.* žensko čelude koje huli. — Načinieno od hulba. — U Stuličecu rječniku: ‚bestemmiatricē‘ ‚quae conviciatur, in Deum contumeliosa‘. — nije dosta pouzđano.

HULBENIK, *m.* čovjek koji huli. — Načinieno od hulba. — U Stuličecu rječniku: ‚contumeliosus in Deum, conviciator‘. — nije dosta pouzđano.

HULE, huleta, *n.* krme, prase. — *viđi* huje. — U Bjelestjencevu rječniku: ‚sus, porcus‘; plur. huleta, v. prasec; u Voltijijinu: hule, huleta ‚porco‘ ‚schwein‘; u Stuličecu: v. krmak (iz Bjelestjenceva). — Ne znam, spadaju li amo ovi primjeri u kojima je hulo jamačno psovka: Eno hule Vučilovo krenu. Osvetn. 2, 52. Jes' li ti to, Vučilovo hule? 2, 132. Veli: ‚Hule, sirutku mi daješ!‘ 2, 68.

HULINIĆ, *m.* prezime. — xvi vijeka. Juraj Hulinić. Mon. croat. 302. (1596).

HŪLITEĽ, *m.* čovjek koji huli. — U jednoga pisca našegu vremenu. Huliteļ imena Hristova. P. Petrović, gor. vijen. 25.

1. HULITI, hūlīm, *impf.* impias voces jactare, contemnere, vituperare, conviciis consecrari — *Akc. se ne mijena (aor. 2 i 3 sing. hūlī).* — *Riječ je stara, isporodi stslor. huliti, rus. xy.rn.* — *Između rječnika u Mikalinu (huliti, kuditi, pogrditi, sperno, contemno, despicio), u Belinu (vitupero' 140b, contemno' 268a), u Voltigijinu (biasimare', verachten'), u Stuličevu (biasimare, disprezzare, far poco conto, non far caso, detestare, bestemmiare, ingiuriare' vituperare, reprehendere, contemnere, spernere, detestari, execrari, contumeliam in aliquem facere'), u Vukovu (tadeln' vitupero' s dodatkom da se govori u Dubrovniku), u Daničićevu (maledicere').*

1. prelazno.

a. *aktivno.* a) *riječima vrijetati Boga, vjeru itd.* Duha prěsvetago hulaše. Glasnik. 11, 52. (xv vijek). Nevjernici budu huliti sveto vandeje. V. M. Gučetić 167. To se zove huliti i psovat Duha Svetoga. S. Rosa 85a. Hulijahu Jezusa glaseći ga s sotonom sadružena. 89b. Pustite ih da govore što im je drago, oni će huliti i proklinjat. Đ. Bašić 174. Huliti Boga. T. Ivanović 55. — b) *contemnere, despiciere, prezirati.* U sebe uzdahu kakono pravedni a huleći ine. N. Rašina 154a. luc. 18, 9. Huli ga, ne laje ga. A. d. Bella, razgov. 148. Naša dobit ta dar huli. I. A. Nenadić, šambek. 29. Huleći ispraznosti svjetovne, nauk. 210. Tako mi se svakom dogodilo koji huli svoga gospodara i izdaje otačastvo drago. Nar. pjes. vuk. 5, 264. — c) *vituperare, kazati o čemu (objektu) da je zlo, da ne vrijedi, huliti, kuditi (naj običnije značue u našem jeziku), suprotno hvaliti.* Opada ga laik opatu, jere je hulo. Pril. jag. ark. 9, 70. (1520). Sve stvari segaj svijeta njetko huli, a njetko hvali. Zborn. 3b. U oči poštiti prijateja hti' tvoga, za nim hvaliti, ne huliv nikoga. N. Dimitrović 20. Nemoj tač ljubav huliti. M. Držić 76. Ne hulim za toj udatbu. B. Gradić, djev. 44. Čim je vas varala i uzrok veće krat dala vam hvaliti toj što bi huliti imao svaki vas. F. Lukarević 68. Jednomu ki ništo ne učinj, a tade sve huli. D. Rašina 39a. Nijesu dobri razumjet negove pjesni a nego da ih hule. 67b. Tko hoće tudu stvar ku pamet podaje razložno huliti, prije toga triba je, da e s ljudi mnogo opčil. 119b. Koju stvar huleći mati psuje me. D. Zlatarić 7a. Menelaa ja mudroga veoma hulim, što ne vidje plama ovoga. G. Palmotić 1, 253. Kralj dostojan oni nije i svak ima hulit nega, ki svū koris ljub prije nego koris puka svoga. I. 378. Ja ne hulim te juvene trude tvoje. 2, 9. Ili hvali ili hulj kako uztjedbudeš. R. Gamašić A6b. Polhvala od jednijeh pokrije-piti me će suprotiva pohuļenju od onijeh koji uzluhe. A6b. Tko hulj, misli kupit. (D). Poslov. danić. 128. Sladko u pjesnah hvali i hulj. J. Kavašin 180b. Koje je dakle čudo ako se na vas osiknu, ako vas hulo? A. d. Bella, razgov. 213. David hulj castitce laživijeh bogova. I. Đorđić, salt. 329. Aposto ne hulj blago ni imauha. B. Zuzeri 178. Jedan hulj koje djelo, drugi brani. 189. Tko hulj, kupuje, a tko hvali, prodaje. (Z). Poslov. danić. 128. Nu što ću hulit tudu nebarnos? Đ. Bašić 181. Budl mu daj ugodno ne huliti inijeh. I. M. Mattoč 12. Ne hulim ja, ko god tako prigovara čovjeku. A. Kulić 1. Prije neg bi inoga hulio, prije bi tvoj život promijenio. 91. Dobro, ne hulim. 219. Jes koji hulj i govori, da sam u prve dvije pjesni umiješio neko prieco. N. Marč 6. Pokora mi i to buli da me hule žene i ljudi. 83. — d) *conviciis consecrari, psovati, ružiti, gđiti.* Riga, hulj, psuje, truje... J. Kavašin 59b. Ah kolikrat ljubovnika

riječim hulih što znalh gore! I. Đorđić, uzd. 28. Jesi li... ružo im se (*roditeļima*), hulio ih, i žudio im koje zlo u srcu tvomu? T. Ivanović 143. Nemoj me tako huliti. Nar. prip. vuk. 80. Stamu je ružiti i huliti. 206.

b. *pasivno (radi oba primjera vidi a, c).* Huljer ostaje kad god se svojijem hvalim ne hvali. I. Đorđić, ben. 70. Svako pismo ali ti djelo od pametnijeh i velikijeh ljudi u komu dijelu bude huljeno. N. Marč 6.

c. sa se.

a) *pasivno (vidi a, c).* Hvale se dobra sva, a hulj svaka zled. S. Menčetić 178. Nitko se hvaliti, ni hulit ne ina. N. Dimitrović 20. Stvari koje se od sadašnjeh razumnika dostojno i hule i ne trpe ko nepristojne pripovjedaoim Božije riječi. B. Zuzeri v. Koja vrsta ugrabljena primnogo se hulj i odmeće u knigah. J. Matović 398.

b) *refleksivno, vidi:* Hulit se (humiliari). To se ti istom tako huljš, n. p. da si siromah ili budšto, a tamo meni prigovaraš. J. Grupković.

2. *neprelazno.* — *Samo u dva pisca našega vremena.* — *Značue je kao kod 1, a, a), i može biti u kojem primjeru kao kod 1, a, d), što je ondje objekt, stoji u acc. s prijedlogom na.* Koji prolazahu huljahu na n mašuci glavama svojima. Vuk, mat. 27, 39. Ko je ovaj što hulj na Boga? luk. 5, 21. Koji hulj na Svetoga Duha neće mu se oprostiti. 12, 10. Ovaj čovjek ne prestaje huliti na ovo sveto mjesto. djel. ap. 6, 13. Da se ne hulj na riječ Božiju. pavl. tit. 2, 5. Ne hule li oni na dobro ime vaše? jak. 2, 7. Kad načinše sebi tele živno i rekoše: „Ovo je tvoj Bog koji te je izveo iz Misira“, i hulše veoma. Đ. Daničić, nemij. 9, 18.

2. HULITI, hulim, *impf.* vidi huliti se. — *Samo u Voltigijinu rječniku:* „incurvari, involtarsi, sich einbiegen“.

HULITI SE, hulim se, *impf.* *pregibati se.* — *isporodi 2. huliti.* — *U Bjelostjencvu rječniku:* hulim se, ključim se, inelino me, incurvo me, contrahendo inelino me, vel incurvo', i u *Stuličevu:* v. prignuti se (*iz Bjelostjencva*). — *Može biti da amo spada i ovaj primjer:* Hrz' (koñu!) veselo na grajane, a hulj se na selane. J. Kavašin 155b.

HULIV, *adj.* koji se može huliti ili koji treba huliti. — *U Stuličevu rječniku:* „contemptibilis, vituperabilis“ s dodatkom da se nahodi u pisca Đorđića (?). — *nije dosta pouzdano.*

HULNĪK, m. *čovjek (hulan) koji hulj (osobito sa značuenm kod 1. huliti, a, a)).* — *Riječ je stara, isporodi stslor. hulnīk; u naše vrijeme valja da nije narodna (Vuk je u prijerodu Novoga Zavjeta zadržao iz stlovenskoga kav i hulan, isporodi kod oroga).* Od očita hulnika. Naručn. 76a. Na ovake riječi uzviomuše Žudjeli i ko zloroka i hulnika Gospodina Boga htijahu ga pobit kameñem. S. Rosa 122a. Koji sam prije bio hulnik. Vuk, pavl. 1tīm. 1, 13. Ludi će postati hulnici. 2tīm. 3, 2.

HULJA, m. i f. vidi hula. b). — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (uļa, vide uļa s dodatkom da se govori u vojvodstvu).* U vezira dosta pusta blaga, al' me, hulja, ženski milovaše. Nar. pjes. vil. 1868. 544. Nije hulja da se krije Mirko. Osveta. 3, 138.

HULJATI, hūļām, *impf.* vidi huljati se. — *U jednoga pisca našega vremena, a između rječnika u Voltigijinu (serpeggiare' „kriechen“).* Vuk se vuļa, za njim šetka hulja. Osvetu. 4, 24.

HUĀATI SE, hūĀam se, *impf. vidi* hulati se. — *ispoređi* huĀati. — U *jednoga pisca našega vremena, a između rječnika u Bjelostjencevu* (huĀam se, plazim, puzim, repo, serpo) i u *Stuličevu* (v. smucati se s dodatkom da je uzeto iz *Bjelostjenceva*). Neki još se niz vrleti luĀa. *Osvetn.* 3, 107. Eto hrulja lupeĀa se huĀa. 4, 68.

HUĀE, huĀeta, *n. vidi* hule. — U *naše vrijeme kod Āakavaca u Istri. (S Āakavskim akcentom)* huĀe i huĀe i huĀe ‚sus‘. D. Nemanić, Āak. kroat. stud. 1, 18.

HUĀEĀE, *n. djelo kojijem se huli (vidi* 1. huli). — *Stariji je oblik* huĀeje. — *Između rječnika u MikaĀinu (griješkom hulenje), u Belinu (huĀeje 141^a), u Stuličevu, u Vukovu.* SeĀijonim da se u temu ņih huĀenju ne budem izgubiti. R. ĀamaĀić A^{6b}. HuĀeĀe vaše je od svih grijeĀa naj veći. S. Rosa 85^a. Svi grijeĀehovi oprostiĀe se sinovima ĀovjeĀijim, i huĀeĀa na Boga. Vuk, mar. 3, 28. Nikakva uzroka da ne daju protivniku za huĀenje. 1tim. 5, 14. Usta koja govore velike stvari i huĀeĀa. otkriv. 13, 5.

1. HŪM, hŪma, *m. collis, breĀuĀak, glavica (kao što se istiĀe kod human, humina i moĀebiti Humiaci, svagda treba razumjeti visinu niĀu nego je, planina, gora, brdo' itd.). — Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padeĀima, osim nom. i acc. sing., i voc. hŪmo, hŪmi (hŪmovi). — -u- stoji mjeĀte negdaĀnjega l, koje se nahodi (pisano l̄) u starijim spomenicima i poĀto se javĀa u (u drugoj polovici xiv vijeka, vidi kod humski); u jednom primjeru pisca Āakavca xvi vijeka pisano je holm (vidi drugi primjer kod a)). — RijeĀ je pravoslavna (члѣмъ), ispoređi stslav. члѣмъ, rus. холмъ, ĀeĀ. chlum, pol. choĀm. — Po svoj je prilici rijeĀ germanska (MikloĀiĀ), ispoređi stvĀem. holms, otoĀiĀ u rijeci, anglosaks. i engl. holm. — U naše se vrijeme naj ĀeĀje upotrebljiva kao ime mjestima. — Između rječnika u Stuličevu (collis, clivus, mons' s dodatkom da je uzeto iz brevijara), u Vukovu (hum, 1. ‚der hügel‘, collis‘. 2. brdo u LovĀenu. — um, 1. vide hum. 2. brdo u Hrvatskoj kod PlaĀkoga s primjerom: Magla na Umu, kiĀa na guvnu), u DaniĀiĀevu (hŪmъ). a) uopĀe. MeĀa je ‚KĀĀevistem‘ iĀla ‚meĀu psi doĀe i meĀu hŪm‘ (Glasnik. 15, 285 god. 1348?). Ā. DaniĀiĀ, rjeĀn. kod hŪmъ. Holmi, pokrite nas. Korizm. 101^b. Hvalite, humi, poĀa i sva drijeva. Zborn. 151^b. Nadoh se srid huma. D. ZlatariĀ 72^a. Blagom starijih brĀa i blagom vjeĀnijeh humova. Ā. DaniĀiĀ, 5mojs. 33, 15. Na svakom visokom humu. 2car. 17, 10. Za hum situu djecu uklanĀajte. *Osvetn.* 2, 67. Da si gledaĀ, pa da nagledaĀ se, kō ja sada s huma visokoga. 2, 99. — b) kao ime mnogijem mjestima (breĀuĀcima, gorama, selima), *n. p. aa) nekoliko breĀuĀaku i brĀu u Hercegovini od kojijeh je naj znamenitije brdo što je dalo ime negdaĀnjaj Humskoj ZemĀi (vidi kod humski) iliti Zahumiji, ZahumĀu (vidi oboje):* ViĀe brĀa u Hercegovini pod ovim imenom (Hum) imade, al' od svih naj znatnija je planina ‚Hum‘ u blagajskoj nahiji od koje po svjedoĀanstvu Porfirogenita (Cap. 33 de amminis. *imp.*, vidi Doc. hist. raĀ. 407) ova zemĀa prozvala se je humska i zahumska, piĀe bo: ‚Zachulmi dicti sunt a monte Chlumno nuncupato; et alias Slavorum dialecto Zachulmi dicuntur ii qui post collem habitant, quando quidem magnus inibi collis est in cuius vertice verbes duae sunt Bona et Chlum; retro montem vero flumen Bona quod Graecis κολων significat‘. — a to iz tog izvodim ŀto rijeka ‚Buna‘ ovdje izvire. F. JukiĀ, zemĀop. 53. — po rijeĀima Porfirogenetovijem bio*

je i grad Hum na istom brĀu. — bb) brdo u Srbiji u okrugu Āuprijskom. Na zapad od Pastorka a na jug od Svilajmca diĀe se vis Hum (tamo se izgovara prosto ‚Um‘). M. Ā. MiliĀeviĀ, srb. 1091. — cc) i dd) vidi u Vukovu rječniku. — ee) selo u Bosni u okrugu travniĀkom. Statist. bosn. 180. — ff) dva sela u Hercegovini: u okrugu sarajevskom. 22, i u mostarskom. 254. — gg) Hum-LiĀani, selo u Hercegovini u okrugu mostarskom. 220. — hh) u Hrvatskoj: aa) dva sela u ŀupaniji zagrebaĀkoj. RazdiĀel. hrv. 84. — bbb) pet sela i jedan zaselaĀ u ŀupaniji varaĀdinskoj. 94. 96. 98. 100. — ccc) zaselaĀ u ŀupaniji bjelovarsko-kriĀevaĀkoj. 117. — ii) Hum, selo i pusta, Hum varoĀ, selo u Slavoniji u ŀupaniji virovitiĀkoj. 139. — kk) selo u Crnoj Gori u nahiji katunskoj. Glasnik. 40, 18.

2. HUM (ili um?), *f. oĀolost (?)*. — U dva pisca Slavonca xviii vijeka. Na moru od poslova uvik pliva hum ņihova . . . V. DoĀen 26^a. Ali prije nego ja hum ņegovu vama oĀitujem. Ā. RapiĀ 199. Fariseo u svojoj humi uzdiĀe se svrhu sviju drugi. 381.

HŪMAC, hŪmca, *m. dem.* 1. hum. — *Akc. se mijena u voc. hŪmĀe, hŪmci.* — *Između rječnika u Stuličevu (s dodatkom da je uzeto iz brevijara), u Vukovu (humac, 1. dim. v. hum. 2. mnoge se glavice tako zovu, n. p. u GraĀovu, u Boci kod Novoga. — umac, 1. vide humac. 2. glavica u GraĀovu s primjerom iz narodne pjesme: Sirokijem drumom niz GraĀovo a do Umea i MeĀita starog), u DaniĀiĀevu (hŪmъ). a) uopĀe.* Humce i glavice napokon doĀiĀe. I. T. MriaviĀ, osm. 106. NaĀeĀe govorit . . . humcima (Āamparskom griješkom humicima): ‚Prikrite nas!‘ S. Rosa 159^b. Vrh jednoga humca. S. ŀubiĀa, priĀ. 128. Kad se pogleda na poloĀaj ovoga humca. M. PavlinoviĀ, razl. spis. 65. Stade jeka humca viĀ GraĀovca. *Osvetn.* 2, 123. — b) ime mjestima (vidi i u Vukovu rječniku). aa) Altinu je iĀla meĀa ‚sv Ravnija na HŪmъ, sv HŪmъca u UmeĀinu‘ (Mon. serb. 94 god. 1330). Ā. DaniĀiĀ, rjeĀn. kod hŪmъ. — bb) vrh u GraĀovu u Crnoj Gori. I na Humac tambor uĀinila. Nar. pjes. vuk. 5, 313. I na Humac Katubane nade. 5, 323. — cc) selo u Hercegovini u okrugu mostarskom. Statist. bosn. 212. — dd) dva sela na BraĀu. Humac doĀi i goriĀ. Ropert. dalm. 1872. 41. — amo spada i ovo: Obratiti misli moje djevi od Humea Āudnovatoj. J. KavaĀin 311^b.

HUMAĀKI, *adj. koji pripada Humcu? HumĀanima?* — U jednom spomeniku xvi vijeka. Ivan JakovĀiĀ u DubĀan, a meĀa humaĀki, da priseĀe da je zapametil da je to humaĀka plemensĀina. Mon. croat. 196. (1510).

HŪMAK, hŪmka, *m. vidi* humac. Opazismo pod nama na hunku gde se beli manastir. M. P. ĀapĀanin 1, 66.

HUMAN, humna, *adj. o prisojnu ŀupnu mjestu, ali ne brdoĀitu, vidi:* ‚Humno‘ u Hercegovini znaĀi upravo ŀupno. S. NovakoviĀ, obl. 34. — ispoređi humanina, HumĀiaci.

HUMAST, *adj. pun humova, po kojemu su humovi.* — *ispoređi* humav. — *Samo u StuliĀevu rječniku:* ‚montuosus, alpinus‘ s dodatkom da je uzeto iz brevijara.

HUMAV, *adj. vidi* humast. — *Samo u StuliĀevu rječniku s dodatkom da je uzeto iz brevijara.*

HUMBA, *f. u StuliĀevu rječniku:* ‚tumulus‘. — *RijeĀ sasma nepouzdana; jamaĀno je StullĀ gdje zlo proĀitao rijeĀ humka.*

HUMCI, *m. pl. ime selima u Bosni. a) u okrugu bihaćkom. Statist. bosn. 114. — b) u okrugu Doñe Tuzle. 132.*

HUMČANI, *m. pl. selo u Bužanima (uprav ljudi koji žive na humcu, vidi Humčanin).* — xv vijeka. Juraj Brajančić s Humčan. Mon. croat. 75. (1450). Pridoše v Humčane v Bužah. 121. (1484). Franko Birinić s Humčan. 144. (1490).

HUMČANIN, *m. čovjek s Humca (sela)* — Od xii vijeka. Radovan prè se na Hlmečani. Starine. 13, 208. (1185). Humčani se žene među sobom. S. Ľubiša, prič. 130.

HUMČAK, *humčka, m. u Stulićevu rječniku: v. humčić (sic).* — nepouzđano.

HUMIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu bihaćkom. Statist. bosn. 106.*

HUMIN, *m. ime muško.* — xvii vijeka. Huminu z Grede... Huminu Cvijetiću na Gredi. Starine. 11, 125. (1678).

HUMKA, *f. vidi 1. hum, od čega postaje nastavkom ĩka; može se shvatiti kao deminutiv; u osobitom smislu znači: brdašce ili rpa kameña ili zemlje što je kao granica između zemalja različitijeh gospodaru. — isporodi hunka. — Akc. se mijenja u voc.: hũmka, hũmke. i u gen. plur. hũmákã. — Od xiv vijeka, a između rječnika u Mikajinu (humka, brdašce, tumulus, monticulus, collis), u Belinu (monticello di terra, tumulus 496a), u Bjelostjenčevu (v. brdašce), u Vukovu (der grenzhügel zwischen besitzungen, tumulus limitaneus), u Daničićevu (hlmska, tumulus⁴). Selu je Vučjemu Dolu išla međa na hlmsku dubravičku i na vučedolsku hlmsku⁴ (Mon. serb. 199 god. 1381). D. Daničić, rječn. Umka više puta. Glasnik. 25, 66. (1800). Humka ne laže, ako medaši. Ne ima na siniji (stolu, astalu) humko (kaže se kod objeda, kad se tko usteže uzeti jelo i piće). Nar. posl. stojan. 77. Da je šunka kolik humka pojeli bi toliki gosti. 78. Zaerñiše i brda i humke. Osvetn. 3, 152. Ispod Vlasotinaća ima breg, kao kakva divovska humka. M. Đ. Miličević, kraj. serb. 18. — I kao ime mjesta: a) mjesto blizu Mostara u Hercegovini. Schem. herceg. 1873. 11. — b) seoce u Bosni u okrugu bañolućkom. Schem. bosn. 1864. 34.*

HUMĽANI, *m. pl. selo u Slavoniji u županiji virovitičkoj. Razdijel. hrv. 140.*

HUMĽANIN, *m. čovjek iz Humske zemlje (vidi kod hlmski).* — Plur.: HumĽani. — Od xiii do xv vijeka i u narodnoj pjesmi prošloga vijeka (kao prezime?), a između rječnika u Daničićevu (Hlumjanina, čovjek iz hlmske zemlje⁴). Si su Hlumjane koji se kleše. Mon. serb. 34. (1249). Voja Primoraniinu voja Hlumjaninu. 247. (xiv vijek). Koga hila sud. osudi Hlumjana. 460. (1153). Jeli mi dobro zdravo zete Duro Hlumjanine? Nar. pjes. bog. 219.

HUMĽE, *n. coll. 1. hum.* — Samo na jednom mjestu xviii vijeka gdje se misli na selo Humac na Braču. Tva crkva... nij... u dolini, neg vrh brda i na Humje. J. Kavanin 311b.

HUMNINA, *f. mjesto (humno) po kojemu su humori, ističe se kao protivno brdovitu mjestu. U naše vrijeme u Hercegovini. U Mostaru kažu: Otišao u Humninu (za onoga koji je otišao od Mostara k moru) a Otišao u planinu (za onoga koji je otišao na protivnu stranu od Humnino).* (S. Novaković?). G. arh. N. Dučić mi каза da humno⁴ znači u Hercegovini župno, pitomo⁴ na suprot planinske oštrom. Umñaci⁴ (t. j., Hum-

ñaci) zovu se — kako g. arh. N. Dučić tvrdi — u gornjoj planinskoj Hercegovini stanovnici doñe moru bliže Hercegovine (koji u leto gore u planine stoku na ispašu izgone). (S. Novaković?) Meded ide planinom, mededica humninom... (odgonetlaj: dan i noć). Nar. zag. nov. 39.

HUMŃAĆI, Humñákã, *m. u Vukovu rječniku: Umñaci, Umñaka, nekako pleme negdje u Hercegovini (kao što jedni govore, na zapadnoj strani oko Duvna). kažu da Umñaka naj više ima zakona rimskoga, ali ih ima i turskoga; svi se nose kao seljaci u Hercegovini i drže mnogu stoku (koze i ovce), s kojom naj više, i leti i zimi, žive po planinama; žene onijeh koji su turskoga zakona ne kriju se, — vidi i kod humnina.*

HUMORTI SE, humorim se, *impf. mrgoditi se.* — U Stulićevu rječniku: v. nahumoriti se, i u naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.

HUMOVIT, *adj. pun humova.* — U jednoga pisca našega vremena. Gora humovita. Đ. Daničić, psalm. 68, 15.

HUMSKI, *adj. koji pripada humu, humovima (vidi 1. hum).* — Između rječnika u Stulićevu (collis, montis, clivi, ad collem etc. spectans⁴ s dodatkom da je uzeto iz brevijara) i u Daničićevu (hlmskyj). — U osobitom se smislu Humska Zemlja (ili Zahumlje, Zahumija) zvaò kraj od Neretve ne baš do Trebiña (kao što kaže Daničić) nego do nekakva mjesta više Rijeke kod Dubrovnika, vidi: „A Rausio Zachlumorum principatus initium habet, et protenditur ad Orontium flumen usque“ (do Neretve). Konstantin Porfir., de admin. imp. cap. 30. (Doc. hist. rač. 105) i: „Il confine tra Chelmo (t. j. Hlms⁴ mj. Humska Zemlja) et Zenta è la città di Rausa; et poi l'è una croce fatta in una pietra grande in Ombla sopra Prievor; et è un luogo appresso il fiume di Trobine, detto Honcilas (zur Humci ili Humski laz?) là dove è una gran pietra con il segno; et poi va verso Rudine et in Gazca et sin' a Sutescha. Da levante riman Rassia, ch' è la gente di Trebine, Rudine et Gazca. Da ponente resta la regione (griješkom ragione) di Chelmo, cioè Popovo, Lubine, Gliubomir, Vetniza et Nevesigne. Il confine tra Chelmo et Bosna è secondo nasce il fiume di Narente in Visvea et come corre il detto fiume verso Cogniz. M. Orbini, regno degli slavi. 393. u istoga pisca i u drugih se riječ Chelmo shvaćala i u širem smislu i o sroj Hercegovini. — u Daničićevu rječniku: Zapadni kraj srpske države na moru od Neretve do Trebiña zvaò se hlmska zemlja: „Velij kralj, naměstnyj gospodini vse srbske zemlje i Dioklije i Dalmatije i Travunije i hlmske zemlje“ (Mon. serb. 9 god. 1222—1228). tako se jedan put zapisao kraj Stefan Prvojenčani; a što je isti kraj istom takom prilikom u drugom spomeniku (Mon. serb. 11) mjesto riječi hlmske zemlje zapisao Zahlmija⁴ (vidi Zahumlja), to držim da svjedoči da je hlmska zemlja i Zahumlja bila jedna zemlja; tomu je potvrda što je bio vladika koji se za kraja Milutina pisao jopiskup hlmskyj (Mon. serb. 60 god. 1293—1302. 69 god. 1305—1307. Okáz. pam. šaf. 54). pa dva jetopisca pišu da ga je postavio sv. Sava u hlmskoj zemlji (Okáz. pam. šaf. 59. 69). a jedan veli: „v. zallumskoj zemlji“ (69). a sva trojica vele da je vladikovao „v. hramè prèsvetyje Bogorodice“ (59). nemu je stolica bila u Stonu (59). a to pokazuje koliko se na zapad prostirala hlmska zemlja, su čim se podudara i to što su Jurjevići (xv vijeka) bili od humske zemlje, a držali su Drijeva i Svjetilo (Mon. serb. 283 god. 1419). što kraj Prvojenčani

u gornjem primjeru imenujući svoje zemlje osim hlmmske zemlje⁶ (ili na drugom mjestu osim Zahlmnije⁶ koju vidi) pomiñe i ,Travuniju⁶; to pokazuje da trebiñska župa nije bila u humskoj zemlji ili da je humska zemlja dopirala do te župe; tomu može biti potvrda što kralj mađarski Matijaš (1465) dajući sela bratru Aleksandru Dubrovčaninu veli da su tri sela (po imenu ,Nerizi, Gñilišta, Lozica⁶) u luci u humskoj zemlji⁶, a tri (po imenu ,Česvinica, Necijeć i Gorica⁶) u župi Trébiñu⁶, a tri (,Sut Stipan, Kuti, Mokrine⁶) u župi Dračevici⁶ (Mon. serb. 494). ali je župa trebiñska bila mañe znatna, koje vaļa misliti i po tome što je ostala samo župa, te se bez sumñe često misli i ona u humskoj zemlji; tako kralj Radoslav (1234) bez sumñe misli svu zemlju do Zete dajući Dubrovčanima slobodu da trguju ,po hlmmscê zemlji i po Zetê (Mon. serb. 19). tako i letopisac veli da je sin Stefana Nemañe Vukan bio knez ,vsjoj Zete i hlmmskoj zemlji⁶ (Okáz. pam. šaf. 51). da joj je na sjeveru bila međa Neretva tomu je svjedočanstvo što Hrvoje herceg spljetski piše (1404) iz Zvečaja da će vojske svoje poslati ,prizv Neretavu u humasku zemaļu⁶ (gdje griješkom pisarskom stoji ,a⁶ među dva suglasna) (Mon. serb. 252 god. 1404). ban se bosanski Stefan pisao ,gospodin svem zemljama bosanscem⁶ i humscem⁶ (Mon. serb. 102 god. 1332 u poznijem prijepisu), ,ban Bosni i Usori i Soli i gospodin homskoj⁶ (gdje griješkom stoji ,o⁶ mjesto ,u⁶) zemlji⁶ (Mon. serb. 105. 106 god. 1333 u poznijem prijepisu), a poslije i kraljevi bosanski Dabiša, Ostoja, Tvrtko Tvrtković, Tomaš i Stefan Tomašević: ,kralj Srbljem, Bosnê, primoriju, hlmmscê zemlji⁶ (Mon. serb. 225 god. 1395. ,humsci⁶. 231 god. 1398. ,humei⁶. 253 god. 1405. ,homsci⁶. 429 god. 1444. ,humsci⁶. 485 god. 1461). u povećama se ñihovijem pomiñu kao svjedoci ,otz hlmmske zemlje⁶ knezovi i vojvode (Mon. serb. 226 god. 1395. ,humski⁶. 249 god. 1400. ,humskje⁶. 283 god. 1419). tako i u povelji Jurja Vojislajca sinovca vojvode Hrvoja (,humski⁶. 379 god. 1434). selo ,u hlmmsci zemlji, u ime Veljake⁶ dade kralj Dabiša svojoj kèeri Stani (Mon. serb. 225 god. 1395). u području hercega Stjepana bijahu ,judi humske zemlje⁶ (Mon. serb. 457 god. 1458). — humska je zemlja xiii vijeka bila kneštvo a starješina joj veliki knez, koji imao svoje vlastele i kojega sin bješe župan: ,knez velij hlmmsky Anđrêj⁶ (Mon. serb. 24 god. 1234—1240. 34 god. 1249). ,knežstvo hlmmsko⁶ (43. 45 god. 1254). ,vlastele hlmmsci⁶ (45). ,Župan Radoslav⁶, sin kneza Andreja hlmmskoga⁶ (44). ,gospoda raška i humska⁶ 217. (1391). ,gospode bosanske i homske⁶ (gdje griješkom stoji ,o⁶ mjesto ,u⁶) (220 god. 1391). poslije se herceg Stjepan i sin mu Vladislav pisao ,gospodar hlmmski⁶ (441 god. 1450). cf. ,Stèpan⁶. u ñega su bili i ,vlastele hlmmsci⁶ (459 god. 1453). za ñega stoji u jednom prijepisu ,hercega homski (Spom. sr. 2, 113 god. 1418—1449). ali je bez sumñe pogriješka; i sin se ñegov Vladislav pisao ,gospodar hlmmski⁶ (Mon. serb. 493 god. 1465). cf. ,Vladislav⁶, a što je herceg Stjepan dodavao tijem riječima jošte riječi ,knez driñski⁶, to pokazuje koliko toliko dokle se na istok pružala humska zemlja, t. j. naj mañe do izvora rijeke Drine. vojvoda se Ivaniš Vlatković pisao ,vojvoda hlmmski⁶ (Mon. serb. 453 god. 1452). cf. ,Ivaniš⁶, a braća se ñegova pišaše samo: ,Žarko hlmmski⁶ (495 god. 1466). ,Agustin hlmmski⁶ (538 god. 1488). ,Žarko, Tadija i Đurađ hlmmsci⁶ (542 god. 1498). — Dubrovčani su plaćali srpskim vladacima ,mogoryše hlmmske⁶ (19 god. 1234). 3, 414—416.

HUMSKO, *n. selo u Hercegovini u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 30.

HUNCMUT, *vidi huncut.*

HUNCUT, *m. ugursuz, kao psorka, ñem. hunds-fott. — Kaže se i huncutin, huncvut, huncmut. — Po zapadnijem krajevima (P. Budmani). — S drugijem akcentom u Istri. Huncut ,homo nequam⁶. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 29.*

HUNCUTIN, *m. vidi huncut, od čega se u množini ne razlikuje.*

HUNCVUT, *m. vidi huncut.*

HUNGITI, *hungim, impf. u Stulićevu rječniku: rubar da per tutio⁶, audique furari, in omnium fortunas incursare⁶. — sasma nepouzđano.*

HUNKA, *f. vidi hunka (m ispred k mijena se na n, ali mislim da gen. pl. nije hunaka nego humaka). — U Mikaljinu rječniku (kod brdašce): brdašce od zemlje, hunka, grumus⁶ (Štamparskom griješkom ,gramus⁶), ,terrae tuber, tumulus⁶, i u Vukovu: unka, vide unka — I ime selu u Bosni u okrugu bañolućkom. Statist. bosn. 86.*

HUNKATI, *hunkam (u Stulićevu rječniku i huncem), impf. vidi huñkati. — U Mikaljinu rječniku: hunkati, govori ti u nos ,naribus vel de naribus loqui⁶; u Belinu: ,naribus loqui⁶ 506a; u Bjelostjenčevu: hunkam; u Voltigijinu: hunkati, hunkam; u Stulićevu: hunkati, huncem i hunkam, gdje ima i refleksivno hunkati se s istim značenem kao i aktivno.*

HUNKAV, *adj. vidi huñkav. — U Stulićevu rječniku.*

HUNKAVAC, *hunkavca, m. hunkav čovjek. — U Mikaljinu rječniku: hunkavac, koji u nos govori; u Belinu 506a; u Bjelostjenčevu (kajkavski hunkavec); u Stulićevu.*

HUNKAVICA, *f. hunkavo žensko čefade. — U Stulićevu rječniku.*

HUNKOVIĆ, *m. selo u Bosni u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 16.

HUŃA, *f. vidi guña, duña. — U naše vrijeme u Istri. Udovicam huñe za ñedarcem, a divojkam jabuke črjene. Nar. pjes. istr. 2, 30. Huña, duña. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 1, 23.*

HUŃAVICA, *f. vidi huñkavica. — U Bjelostjenčevu rječniku: huñavica u grlu, i koja čini grlo premuknuti (mislim da ovo nije pravo značenje), ,coryza (gravedo, siccam tussim movet, turbat urinam⁶. 2. huñavica ili nahod, gđa nos, glavu, nebo i grlo zavzeme i napuni, zove se ,catarrhus, fluxio, distillatio, gravedo, pituita⁶; u Jambrešičevu: huñavica (sic) ,coryza⁶; u Stulićevu: ,coryza, gravedo⁶.*

HUŃER, *m. ime muško. — xiv vijeka. Huñer i Bojadin Hrančić. Deč. hris. 21. 90.*

HUŃIKATI, *huñikam (?) ili huñičem (?), impf. igrati se, skakati, ali se kaže samo za djecu. u Dubašnici na Krku.*

HUŃKA, *f. vidi hunka i humka. — U Vukovu rječniku: unka, vide unka s dodatkom da se govori u Hrvatskoj u otočkoj regementi.*

HUŃKÂNE, *n. djelo kojijem se huñka. — U Vukovu rječniku: unkañe.*

HUŃKATI, *huñkâm, impf. govoriti kroz nos. — isporodi hunkati. — Riječ je onomatopejska. — U Vukovu rječniku: huñkati, govoriti kroz nos ,näselu⁶ ,de uare loqui⁶.*

HUŃKAV, *adj. koji govori kroz nos, vidi huñkati. — isporodi hunkav. — U Vukovu rječniku: huñkav.*

HUNĀAVICA, *f.* coryza, nazeba u glavi (u nosu). — *isporedi* huñavica, kihavica, balaban. — *Od iste osnove od koje je i huñkati.* — *U Vukovu rječniku:* uhñavica, vide balaban s dodatkom da se govori u Srijemu.

HUNĀO, *m.* ime muško. — xiv vijeka. Dēd̄. im̄. huñko. Deč. hris. 69. 70.

HUPITI, hupim, *impf.* hlepiti za jelom. „Sad mi srce hupi za ovim, sad za onim“. „Ne hupi mi srce za ničim, ma da je sada kokošijeg mljeka“. u Braču. V. Tomić.

HUPNUTI, hupnēm, *pf.* zavikati (zupiti?). — *U narodnoj pjesni crnogorskoj našega vremena, i otale u Vukovu rječniku* (poltern' „intono“). Hupnu sestra, bratu govorila. Nar. pjes. vuk. 1, 200. — *Nije dosta pouzdana riječ, jer mislim da bi trebalo da glasi upnuti (o izgovaranju slovu h u Crnoj Gori vidi koš 1. h, a, a) bb).*

HUPOČAK, hupočka, *m.* kao zrnca (ostatak kućina) što se nađe u platnu. — *Premda se čuje samo bez h, mislim (prema hupojak, huhojak) da bi trebalo da glasi hupočak.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* upočak u Dubrovniku poprdica) „ein korn in der leinwand“, „granulum in linteo“. Teško upočku na babinu oplečku. Nar. posl. vuk. 316.

HUPOĀAK, hupōjka, *m.* vidi hupočak i huhojak. — *U Stuličevu rječniku:* „grumetto di seta, lana etc.“, „grumulus sericus etc.“

HUPOĀAST, *adj.* po kojemu su hupojci, pun hupojaka. — *U Stuličevu rječniku:* „broccoso“, „grumulis etc. repletus“, u kojemu ima s istijem značenjem i hupojav, hupojčast, hupojčav.

HUPOĀAV, *adj.* vidi hupojast.

HUPOĀČAST, *adj.* vidi hupojast.

HUPOĀČAV, *adj.* vidi hupojast.

HUPOĀČINA, *f.* vidi hupojak (*uprav je augm.*). — *U Stuličevu rječniku:* „brocco, brozzolo, grumetto di seta o lana che risulta nei fili o nei panni“, „grumulus sericus, laneus“.

HURĀ, *m.* arap. tur. churğ, velika torba (veća od hebeta) što se nosi na jednoj i drugoj strani od sedla. — *U naše vrijeme u bosanskoj pjesmama.* Beg Husrev-beg haznadara viknu: „Čuješ li me, Bećo haznadaru, donesi mi dva hurća dukata, pa ih podaj begu Āuboviću“. Kad to čuo Bećir haznadaru, dade begu dva hurća dukata. Beg Husrev-beg veli Āuboviću: „Na poklon ti jedan hurć dukata, a drugo ti ja u zajam dajem“. Nar. pjes. hōrm. 1, 15. Pa zavika haznadara svoga, a haznadar hurće unosio. 1, 89.

HUREMI, *m. pl.* selo u Bosni u okrugu Doñe Tuzle. Statist. bosn. 140.

HURIJA, *f.* jedna od prekrasnijeh djevojaka što Turcima obćava Muhamed da ce uživati u raju, arap. ĥaura, plur.: ĥur, pers. tur. ĥiri. — *U naše vrijeme kod Taraka.* Izišle su ġenetske hurije. Nar. pjes. hōrm. 1, 216. Iz ġeneta izišle hurije. 1, 327. Muhamed udri svojim ĥuzdovanom u vrata i zavieo: „Petre! otvor' dor kapiju, da sjelom na omu zlaćenju saġadu koju su hurije vezle od mog rodeña. Nar. prip. vrē. 55. Hurije te divne zarobiše. P. Petrović, gor. vijen. 70. Hurija, anđeli u turskome raju (sve devojkje naj lepše). V. Vrēević, nar. prip. 229.

HURJAT, HURJATIN, *m.* vidi horjat, horjatin. — xviii vijeka. Gdje uzroči zlo prevelo jedan hurjat Masanjelo. J. Kavañin 183^b. Do tri meni hurjata pute moje pritjecaju. Nar. pjes. bog. 59. — Neg li ću se poklonit ja jednome

hurjatinu. 13. Godi mi se sramota s hurjatinom udariti. 47.

HURMA, *f.* datała, pers. tur. churmā. — *U Vukovu rječniku:* urma ‚die dattel‘, ‚palmula‘.

HURSAR, *m.* vidi 1. gusar. — *Rijetko u starijem knigama pisanima crkvenijem jezikom, a između rječnika u Daničićevu* (hursar ‚latro‘). Vspomenuše mi bēdy svoje na mori, slučajusteje se im̄ ot̄. bezbožnyih hursar̄. Mon. serb. 66. (1302). Sz̄da grad̄ se velikoju tvrđdyneju za naležešteje radi napasti bezbožnyih hursarij. Danilo 132.

HUS, *m.* u Mikašinu rječniku: hus, robak, crv koji grize lozje ‚volux, volucra‘, i u Stuličevu: hus, crv koji grize loze ‚volucra, convolvulus‘.

1. HUSA, *f.* vidi 1. gusa. — *Od xiv do xvi vijeka, a između rječnika u Daničićevu.* Ašte se uhvati u husē ili u kradi. Zak. duš. pam. šaf. 42. Kako nē svēta onomuj koñu ni huse ni tatbe. Mon. serb. 267. (1405). Što im̄ uzme husa i što im̄ se ukrade. 267. (1405). Gde ga ubije husa. 354. (1428). Nigdir ne dahnu kroz huse proklete. Ġ. Držić 403.

2. HUSA, *m.* vidi 2. gusa. — *U Stuličevu rječniku:* husa, v. gusa i grješkōm huza ‚pirata‘.

3. HUSA, *m.* vidi Huso. Zorno Ture Parpoviću Husa. Ogljed. sr. 190.

HUSAIN, *m.* vidi Husein. — *U jednoga pisca xvii vijeka.* Tim car pašu velikoga Husaina (drugdje Huseina) smaknu onada. I. Gundulić 296. Vezijera ovdj velikoga Husaina (drugdje Huseina) se šator prope. 323. Ćor-Husain paša bio i beg im je i vojvoda. 326. Husaina smakne i snimi. 327.

HUSAN, *m.* selo u Hrvatskoj u županiji bjeļovarsko-križevačkoj. Razdijel. hrv. 115.

HUŠAR, husara, *m.* vidi 1. gusar. — *Akc. kaki kaki je u gen. sing. tuki je u ostalijem pačežima, osim nom. sing., i voc.: hušaru ili hušare, hušari.* — *Od xiii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (Dalmatini za tolvaja i razbojnika drže; drugi za viteza, koñanika), u *Voltiđijinu* („ussero“ ‚husar‘), u *Vukovu* (usar, vide gusar s primjerom iz narodne pjesme: U noj ima do dvanest usara), u *Daničićevu* (husar, glodaj gusari).

a. sa značenjem kazanim sprijeda. Naštvijem̄ husari razoreni. Domentija^b 45. V̄ br̄zylh̄ golijah̄ mužije kr̄vno husarije glagol̄myi. 181. Ako tati ili husari uzme. Mon. serb. 102. (1332). Za carev̄e dl̄gov̄o da gred̄uti pr̄d̄ti sudije: za kr̄v̄v̄, za tati, za husar̄e. Zak. duš. pam. šaf. 38. Da plati jako i tati i husari. 39. Ašte se obr̄šteti husar̄e oš̄d̄ti pr̄z̄v̄e dr̄žavu krajišt̄nika. 41. Husari i tata da n̄st̄ti ni u čijem̄ pr̄d̄cl̄u. 11. U kojim̄ se sel̄e obr̄šteti tati ili husar̄e, tozi selo da se raspe, a husari da se ob̄š̄iti str̄moglav̄i, a tati da se osl̄p̄iti, i gospodar̄ sela togo da se doved̄eti svozan̄. K̄ caru da plaća vise što je n̄m̄il̄h̄ tati i husari ot̄. ispr̄va, i paky da se kaž̄eti jako tati i husari. 41. Da se tizi gospodar̄ije kaž̄eti kako husari i tati. 42. Tati i husari ob̄l̄cny. 42. Husarije i tatije. 42. K̄ razbojniku i husaru. Aleks. nov. 41. Na husaro mora. Š. Budinić, ispr. 128.

b. po maj. husár (kaje je opet po svoj prilici uzeto iz kojega južnoga slavenskoga jezika), lako oružani koñanik. — *Od xvi vijeka (ako amo spadaju prvi primjeri), vidi i u Bjelostjenčevu i u Voltiđijinu rječniku.* Francisko Kontarin husarov poglavije. Š. Kožičić 50^a. Oružnikom i husarom ne da vuntar. 57^b. Mihal husar. Mon. croat. 310. (1599). Gđa bi se nazad idnē s husarmi

zastali. P. Vitezović, kron. 203. Ti to znadeš, udri po usaru. S. Stefanac 10.

HUSAREV, *adj.* koji pripada husaru. — U *Daničićevu rječniku*: ‚husarev‘, ‚toñ ‚husar‘: meda je Selčanima išla do vinograda husareva‘ (Glasnik. 15, 303 god. 1348?).

HUSAREVAC, husaroveca, *m.* u *Daničićevu rječniku*: ‚husarevica‘, ‚manastir je Treskavac imao ‚vinograd berivojevi husarovici‘ (Glasnik. 13, 376).

HUSARIN, *m.* *vidi* husar, *a.* — U *Vukovu rječniku*: usarin *s primjerom iz narodne pjesme*: U gori je usarin Mileta.

HUSARIT, *adj.* pun husara, u kojemu ima mnogo husara, *vidi* gusarliv. — U *Vukovu rječniku*: usariti ‚banditen‘, ‚ubi latrones versantur‘ *s primjerom iz narodne pjesme*: Pred njima je gora usarita.

HUSARSKĀI, *adj.* koji pripada husarima. — U *Daničićevu rječniku*: ‚husarskyj‘, ‚praedonim‘: meda je selu Lubištu u Peku išla ‚na husarsku pad‘ (Mon. serb. 199 god. 1381).

HUSARSTVO, *n.* osobina onoga koji je husar. — Na jednom mjestu xv vijeka, a između rječnika u *Daničićevu* (husarstvo). Sijim obrazom da umaliti se tatiba i husarstvo. Zak. duš. pam. šaf. 41.

HUSATI, husam, *impf.* biti, tući, lupati. — Na jednom mjestu xv vijeka (*vidi* i 2. husati, 2. b). Rve udorac građ obilni, mlati, hvista, lusa, lupu. I. Gundulić 543.

HUSEIN, *m.* (arapsko) tursko ime muško. — Od xv vijeka (*vidi* kod Husain). Ali ne šće sluga Huseina. Nar. pjes. vuk. 3, 9. Do onoga Panđe Huseina. 3, 214. Al' eto ti Nakić-Huseina. 3, 235. I dozivje slugu Huseina. Nar. pjes. juk. 369.

HUSEINBEGOVAČA, *f.* vrsta kruške. — U *Vukovu rječniku*: useimbogovača ‚art birnen‘ ‚piri gemus‘ *s dodatkom da se govori u Jadra (u Srbiji)*.

HUSEINOVIIĆI, *m. pl.* selo u Hercegovini u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 28.

HUSIKIĆ, *m.* selo u Bosni u okrugu Doñe Tuzle. Statist. bosn. 140.

HUSINA, *f.* selo u Bosni u okrugu Doñe Tuzle. Husina (Morančani). Statist. bosn. 122.

HUSINAC, Huseina, *m.* selo u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj. (kajkavski) Husinec. Razdijel. lrv. 104.

HUSITI, husim, *impf.* *vidi* gusiti. — Od xiv i xv vijeka, a između rječnika u *Daničićevu*. Što se nade i husi ili ukrade. Zak. duš. pam. šaf. 39. Ukradeni mi je ili hušent. (koñ). Mon. serb. 353. (1428).

HUSJE, *n.* selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj. Razdijel. lrv. 75.

HUSNIĆI, *m. pl.* selo u Bosni u okrugu bañolučkom. Statist. bosn. 92.

HUSNUTI, husnem, *pf.* u *Mikašinu rječniku*: husnuti, ugriznući ‚sumere boluma‘, i u *Stulicēvu*: (jamačno griješkom) husnuti ‚sumere boluma‘. — *isporedi* hustati, hustiti se.

HÚSO, *m. hyp.* Husein. — *isporedi* Husa. — *Akc. se mijēna u voc.* Húso. — U *naše vrijeme*. Osta Huso nogom kopajući. Nar. pjes. vuk. 3, 10. A to začu delibaša Huso. Pjev. crn. 5. a. Čuj me, Huso, moja vjerna slugo! Nar. pjes. juk. 369.

HUSOVATI, husujem, *impf.* *vidi* gusovati. — U *Daničićevu rječniku*: ‚latrocinari‘ *s primjerom*: Po suši ili po moru se husujuštiami husovavše. Šaf. lesek. 77.

HUSOVIĆ, *m.* prezime (po ocu Husu). — U *narodnoj pjesmi našega vremena*. Na Turčina Husović-Jasara. Nar. pjes. vuk. 4, 404.

HUSREPOVCI, *m. pl.* selo u Bosni u okrugu bañolučkom. Statist. bosn. 92.

1. HUST, *m.* u *Daničićevu rječniku*: ‚Hust‘, selima Slamodraži, Dobrodojanima, Neprobištima, Momuši i Bijeloj Crkvi išla je meda ‚u kamenu u Hust‘ (Mon. serb. 86 god. 1327). selu je Brodu crkve arhandelove u Prizrenu išla meda ‚na dēlu na Hust‘ (jamačno isti) (Glasnik. 15, 282 god. 1348?).

2. HUST, *m.* nejasna riječ: buka? ili mnoštvo na jednom mjestu skupljeno? gomila? rpa? — U *tri pisca xv i xvi vijeka*. Oblak gust prikrio nebo dima, miga, gromi u hust. M. Marulić 17. Svaki se bojaše, jer Betulijani oružnih hust staše nad njimi u strani. 56. I da ljudi huste zaskoče na čistih. 57. Mnogu pratež ondi razuzeše u hust. 57. Srjetoñ veći broj od vila, ner li je pčela roj u hustu stojeći. M. Vetranić 2, 111. Od pčela pride roj u hustu leteći. 2, 154. Zač se di da je crikva sveta strašna k(a)ko hust vojske g boju dobro narejene. Nauk. brn. 49a.

3. HÚST, *m.* cannabis degener (nec mas nec femina); frutex. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 12.

HUSTATI, hustam, *impf.*

a. *škrjutati*. — U *jednom primjeru xv vijeka*. (Vuk) na ñega reži i husta još zubi. M. Vetranić 1, 46.

b. *vidi* hrustati, hrskati. — *isporedi* husnuti. — U *dvu piscu čakavca xv vijeka*. Tim tvoje srce da se hrani što hustaju prječji zubi. A. Vitičić, ost. 334. Ki se svakom jahat pušta, vele trudi, malo husta. J. Kavañin 155b. Svaki smradom posrjed usta Bogu ogrustne hvaste husta. 443b. Od molitve kâ u kući otēenaše husta mlašćuc. 450a.

HUSTAVAS (?), Hustavsi (?), *f.* mjesto na Braču. — xv vijeka. U Hustavse. Starine. 13, 207. (1185).

HUSTITI, hustim, *impf.* u *Stulicēvu rječniku*: v. podbadati. — *neponuzdano*.

HUSTITI SE, hustim se, *impf.* žvatati (?), najedati se (?). — *isporedi* hustati. — U *naše vrijeme u Istri*. Već su sini se na brzu ruku kod vuki pojili, tako da ñoj niš ne ustane. kad ih je mat videla, kako se to oni huste, reče ñin: ‚Kodi vuki jiste i hustite se, postali leh vuki!‘ Nar. prip. mikul. 18.

HÚSTOLINA, *f.* što ostane od grozda (grozda), kad se s ñega obrune sva zrna. — *isporedi* hustovina, grozdovina, host, hostine, ozobina, šipurina. — Od xvi vijeka, a između rječnika u *Belinu* (racemus nudus‘ 356b); ‚raspuglio, cioe grappolo senza acini‘ ‚scopus‘ 781b) i u *Stulicēvu* (racemus undus). U jesenu nu prihode priko mora modrokosi, ter oštipu do jagode što na divjoj raste lozi; i dode mi još plakati gdi obisnu hustoline, kako da sve građ pomlati. M. Vetranić 1, 15. Kad li podu grozdje krasti... s hustolinom sve prožduru. A. Sasin 171b. Ona hustolina od grozdja isahne. I. Jablanci 205. Na groztlju od hustoline ne dugaćak kraj ostane. 212. Hustolina, raspuglio senza acini (Dellabella), traubenkamma, v. grozdovina. B. Šulek, im. 112. — U *naše vrijeme u Dubročniku*. P. Budmani. — U *Belinu rječniku* ima i množina s dragijem

značenem (vidi kod hustovina): ‚avanzi di paglia, o fieno mangiato‘, ‚palea praerosa‘ 535^b.

HŪSTOVINA, *f.* vidi hustolina. — *U Mikašinu rječniku*: hustovina, grozdovina ‚scopus‘ i *u Stuličevu*. — *U Mikašinu rječniku množina* hustovine ima nešto drukčije značenje: hustovine, ogrizine od slame al' sijena ‚palea praerosa vel femum praerosum‘, a iz nje ga i *u Stuličevu*.

HUSUMOVCI, Husumovaca, *m. pl.* selo u Bosni u okrugu bihaćkom. Statist. bosn. 114.

HUSKAŃE, *n.* djelo kojijem se huška. — *U Bjelostjensčevu rječniku*.

HUŠKATI, huškam, *impf.* vikati, hučati; zvati; pa u osobitom značenju i o glasu u soč. — *U Bjelostjensčevu rječniku*: 1. huškam ‚vociferor‘. 2. huškam kakti sova ‚cucubo‘. 3. v. clamo; u *Voltigijinu*: (po svojoj prilici griješkom) huskati ‚vociferare‘ ‚aussprengen‘; u *Stuličevu*: (bez sumnje griješkom) huskati ‚vociferari‘ s dodatkom da je uzeto iz *Habdeličeva*.

HUTA, *f.* nem. hütte, koliba. — *U naše vrijeme kod ugarskih Hrvata, a između rječnika u Bjelostjensčevu* (huta, koliba). Van su ga izvezli i pred hutu stali. Jačke. 182.

HUTIN, *m.* selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj. Razdijel. hrv. 70.

HŪTMAN, *m.* nem. hüttemann, rudar. — *U naše vrijeme u Bosni, a između rječnika u Vukovu* (kod rudara u pripovijeci o Srebrnome caru). Više besjeda u bosanskom rudarstvu nemačkih inada, kanoti: ‚šlegel, karan, hutman, orat‘ itd. F. Jukić, zeml. 6—7

HUTOVO, *n.* selo u Hercegovini u okrugu mostarskom. Statist. bosn. 252.

HŪZDA, *f.* vidi uzda. — *U crnogorskim pjesmama našega vremena*. Pod tusatom huzla srebrnije. Nar. pjes. vuk. 5, 348. Konji su... zlatnijem huzdam zahuzdani. Pjev. crn. 188^b. — *Mislom da bi trebalo čitati i u orijem primjerima uzda* (vidi o izgovaranju slova h u *Crnoj Gori* kod l. h, a. a) bb), ali isporodi i ohuzdati i huzla.

HUZIĆ, *m.* ime mjesta. — *Prije našega vremena*. Huzić. S. Novaković, pom. 150.

HŪZŪR, huzŭra, *m.* mirovanje, počivanje, mir, pokoj, arap. hūdŭr, tur. huzur. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (agio, commodo o commoditate ‚comodum‘ 52^b; ‚comoditas‘ 205^b) gdje se naj prije nahodi, u *Stuličevu* (uzur ‚commoditas, otium, opportunitas, facultas, tempus‘), u *Vukovu* (uzur, *n. p.* živi na uzuru; to je uzur ‚die musses‘ ‚otium‘ s primjerima iz narodnih pjesama: Caru zovka nema ni uzura. Koji Turci leže na uzuru, ūma radi iz okola raja). Posidovanje i uživanje sviju života podobnosti, to jest huzura. I. Velikanović, uput. 3, 147.

HŪZŪRAN, hūzŭran, *adj.* koji živi na huzuru. — *U Belinu rječniku samo adv.* huzurno ‚comode‘ 205^b; u *Vukovu*: uzuran; *n. p.* čovjek ‚bequem lebend‘ ‚müssig, sorgenfrei‘ ‚curis vacuus, otiosus‘.

HŪZŪREŃE, *n.* djelo kojijem se huzuri. — *U Vukovu rječniku* (uzureće).

HŪZŪRITI, hūzŭriti, *impf.* živjeti na huzuru. — *U Stuličevu rječniku*: uzuriti ‚suis inseruire commodis, sibi bene velle, sibi consulere‘, i u *Vukovu*: uzuriti ‚musse haben‘ ‚otiar‘ s primjerom: Nit' kine, nit' ga stuce žezo, nego uzuri, jede i pipe.

HUŽŪRLJA, *m.* huzurau čorjek, tur. huzurlu.

— *U Vukovu rječniku*: uzurlija ‚bequem lebend‘ ‚otiosus‘ s primjerom iz narodne pjesme: Što mi kažeš uzurlije Turke, lasno im je činiti junaštvo.

HŪŽET, vidi huget.

HV, ora se dva glasa često izgovaraju kao jedan glas: *f.* ovaj se izgovor potvrđuje od xviii vijeka, i u nekijem krajevima, gdje se sad ne izgovara h. počeo je prije nego je ovo slovo ispalo. tako se još u ūima čuje *n. p.* fala, ufatiti mj. hvala, ufatiti, a uz to se izgovara i samo v pošta je h ispalo (vala, uvatiti). *f.* se čuje i u *Crnoj Gori* i u *Boci Kotorskoj*, a i u *Dubrovniku* gdje oroga vijeka sve se to veće širi tako da se sad hv još rijetko čuje i to samo od starije čeladi. — *Da je nasuprot u našem jeziku isprva hv zamijenilo tuđe f*, vidi kod *f* (b pri kraju).

HVABAT, hvapta, *m.* vidi habat. Hvatat, obulo (u rukopisu xviii vijeka), Sambucus ebulus L., v. habad. B. Sulek, im. 112.

HVĀČATI, hvacam, *impf.* vidi hvatati. — *Od xvi vijeka*. Tuga hvaca me kroz dragi obraz tvoj. S. Menčetić—G. Držić 177. Ona je zamčica lovaca to jest djavola, koji po ženam duše fačaju. J. Filipović 1, 491^b. Ti si mriža po kojoj mnoge duše ja fačam. I, 523^b. On se hvaca rukam' u gepove. Nar. pjes. petr. 2, 603. Polivali se Pašaga subaša, da ga bojno ne hvaca olovo. Osveti. 1, 39. Pa se stali fačati za vrate, fačali se i klali krvavo. 7, 59.

HVAG, *m.* nekakva riba (vala da nije isto što fag). L. Zore, rib. ark. 10, 338.

1. **HVAL**, *f.* vidi hvala. — isporodi 3. hval. — (Rijetko) od xvi vijeka u nekijem se primjerima ne može poznati rod, ali će bez sumnje biti ženski kao i u ostalijem). Vi ste pripivali, bugarili dosti, dostojni ste hvali za vaše kriposti. P. Hektorović 45. Za koja dužni jesmo nzdavati hval i slavu Gospodinu. S. Budinić, sum. 74^b. S anđeli vsi sveti .. Bogu hval uspeti s manom račite htiti. 194^a. Tobi od mene budi hval, čast i slava. 196^b. Hval da uzdadnut Bogu. ispr. 40. Na ūega malu hval ki t' u čem zabavi. D. Baraković, vil. 15. Na svako jigrišće biše hval ūegova. 342. Na tvoju malu hval oko mu ne preda. 354. Da mu Valijer hval lovenstva, mudrovijećekriž vitenstva. J. Kavačin 102^b. Bez spivanja molba i hvali dubovnih. Ant. Kadičić 22. — vidi i nahvao.

2. **HVAL**, *m.* ime muško. — xi vijeka (u latinskijem spomenicima), pa opet xv, a između rječnika u *Daničičevu* (Hval). Čedeno et Chvalo. Doc. hist. rač. 114. (1076). 128. (10-0). Syje se knjige napisaoe otu rucky Hvala kristijanina. Starine. 1, 101. (1404) (vidi i Mon. serb. 253, vidi također D. Daničić, nikoljsko jevanđelo. xi i star. 3, 1—146 i 4, 86—109). — *Istoga rijeka dolazi ovo ime kao nalimak* (s o mj. i u nom. sing.). Bogiša se je zvao (u) dvoru vojvode Radosava prekorom. Hvalo. Mon. serb. 511. (xv vijek). vidi i kod Hvalović i Milhojević.

3. **HVAL**, *m.* vidi hvala i l. hval. — *U Stuličevu rječniku* — nepouzvano.

HVALA, *f.* laus; gratias, djelo kojijem se hvati, hvaleće. — *Riječ je praslavenska, isporodi stvor.* hvala, rus. хвала, češ. chvála, polj. chwala. — *Između rječnika u Frančičevu* (laudatio; grates^s), u *Mikašinu* (hvala i fala, pohvala ‚laus, praeconium‘), u *Belinu* (laus 412^a; ‚gloria‘ 351^a), u *Bjelostjensčevu* (hvala, slava ‚laus, laudatio, praeconium, gratia‘), u *Jambričičevu*, u *Voltigijinu* (hvala i fala ‚lode, applausio, elogio‘ ‚lob‘), u *Stuličevu* (l. ‚laus, praeconium, commendatio‘. 2.

,honor, gloria'. 3. ,gratiarum actio'. 4. ,gloriatio'), u *Vukovu* (hvala, 1. ,das lob' ,laus'. 2. ,das loben, rühmen' ,laus'; fala, vide hvala ,mit allen ableitungen'; vala, vide hvala), u *Daničićevu* (laus').

a. *riječii ili uopće djelo kojijem se ko hvali* (*govori se dobro o nemu*). a) *uopće*. Blagodarenije i hvalu vsiljale vséhi vladycé. Stefan, sin. pam. šaf. 4. Hvaly i počesti nenavide. Domentijan^b 128. Vynu hvala jégo vs ustéhi tvojih. Mon. serb. 9. (1222—1228). Razumé počtene réci i velike hvale gospodina im. vojévode Sandaja kako se hvali Vlškem i négovom općinom. Spom. sr. 1, 145. (1419). Vsakoj počtennoj ébsti i hvalé dostojnim našim prijateljém. Mon. serb. 516. (1473). Misu v hvalu Višnega prikaza. Mon. croat. 184. (1503). Antifon na hvalu i éast slavne déve Marije. Mirakuli. 118. Ne išée hvalu od svoga dostojanija. Korizm. 1^a. Svake plemenite éasti i gospodske fale dostojnomu gospodinu. Mon. croat. 240. (*oko* 1540?). Ugodna je hvala svaka, od hvajenijeh ka izlježe. I. Gundulić 71. (*Akile*) dostojan svake hvale. G. Palmotić 1, 180. Er dobro izvaie, zamijerna ljepota hvale su naj maie nie svijetla života. 1, 337. Niti ée te pročitati dugom hvalom pjesni skladne. J. Kavañin 43^a. Tjeh (*ženii*) dobrote neizbrojne ne ima'u hvale zadovoljne. 45^b. Slipóca je dakle tražit i želiti fale. F. Lastrić, od' 198. Bog zabranjuje nama uzimati u usta svoja zakon i falu négovu. ned. 38. Ignatija je s osobitom falom od néga govorio. A. Kanižlić, kam. 31. Naj posljedni kanon jest na falu Focija. 104. Nadut falom slobodnije svoj glas uzdiže. 800. Lip običaj i dostojan fale. M. A. Rejković, sat. F7^b. Dužni poklon éasti i fale zakratiti Bogu. I. J. P. Lučić, razg. 98. Ulagivaie i tašta fala. A. Tomiković, živ. 46. Oj devojko plava! éula ti se vala éak do Carigrada. Nar. pjes. vuk. 1, 99. Bože je znano s manom nego neznanu s falom. Nar. posl. vuk. 23. Prazna hvala i ženin pobratim (sve jedno je, t. j. nijedno ne važa). Prazna hvala neče u torbu. 259. Hvala i ništa, to je barabar. (gledaj: Prazna hvala kese ne puni; *ali ove poslovice nema na stom njestu*). Hvala je prazna plaća. Hvala ne staje u torbu. 340. Hvala s uboti. Vuk, nar. pjes. 1, 640. Nemu nije trijeba niti moje, nit' ičije hvale. Osvetn. 4, vii. — b) *hvala se može ili hvale se mogu kome davati*: Hvalu nemu dah. M. Vetranić 2, 95. Sviijem bogom hvalu daj. 2, 178. Stavši mu (*Bogu*) hvalu dam éit éuda takova. P. Hektorović 56. Hvale mu (*Isusu*) dajnéi obiline i nove. 60. I svaki da jezik bude mu (*Ježusu*) hvalu dat. N. Dimitrović 26. Tebi se klanamo, Jezuse prisveti, i hvalu davamo. N. Najéšković 1, 149. Ohaj tu nevožu, i hvalu daj Bogu. 1, 306. Er se tomu dava hvala gospodinu od svih ljudi. M. Držić 414. Hvalu Bogu daj, o dragi puče moj. 419. Kóje ti éemo hvale i dike, o nebeska diko, dati? G. Palmotić 2, 70. Dati Bogu hvale. M. Bijanković 31. A popi počnu hvalu davati bogom. P. Hektorović (?) 112. Dajué hvale, jakno Bogu, Belzebubu. J. Kavañin 45^{2a}. Hoću dati velike slave i hvale Bogu. V. M. Gučić 165. Ostavljam fale, nemu od Latina date. A. Kanižlić, kam. 55. Jezik davaše falu i slavu Bogu. J. Matović 414. A iz grada svijet susretava, dobitniku diénu hvalu dava. Osvetn. 4, 53. (*u jednom primjeru ima i predati*: Pridajmo mi hvale Jerolimu. Transit. 287^a). — *uzdarati* (*govovo samo Bogu*): Raba Isukrstova hvalu Bogu uzdavaše. Živ. kat. star. 1, 222. Hvale ti uzdaju. M. Marulić 124. Hvalu tebi vzdaju, Gospodine. Naruén. 73^a. Tijem hvalu ljubavi uzdam sa svu moé. N. Najéšković 2, 8.

Hvalu uzdati s punim usti. Kateh. 1561. B6^a. Na uzdanje hval. Š. Budinić, sum. 78^b. Sina Božja najdoše ter mu hvalu uzdaše. I. Bandulavić 10^b. Da ja uzprodužim svaki éas uzdavajući ti slave i hvale. M. Jerković 41. I hvale mu uzdajuéi (*Bogu blaženi*)... J. Kavañin 57^{2a}. Veliéanstvu tvomu fale uzdajemo. J. Banovac, blagosov. 350. Vidila je kore andeoske Bogu falu uzdajuéa. A. Kanižlić, utóč. 493. Dostojne hvale uzdati tebi. Ant. Kadéić 387. — *prikazivati* (*Bogu*). Da dužne imenu tvomu hvale prikazati budemo dostojni. I. Bandulavić 297^a. Fale mu prikazivat. L. Vladimirović 68. — *reći, spovijedati, uskliknuti, pjevati* (*ovo samo o crkvenom pjevanu*): Kóje hvale hoé da riti budu (*ja*) na te tvoje strile, jedno éineé sad me mriti bez me vile? D. Rañina 114—115. Tim éu hvale ja négove po svem svijetu spovijedati. P. Kanavelić, dubrov. 14. Uzkliknite, gore, hvalu. I. Bandulović 68^b. isai. 49, 13. Nu od sad koliku inati budu moé, hvalu éu razliku peti ti dan i noé. H. Lucić 206. Spravno ée srce moje pjevati hvale tve éestite. I. Đorđić, sat. 375. Pjevajuéi prvisoke hvale tvoje. uzd. 117. Spivati hvale božanstvene u crkvi. Ant. Kadéić 21. — *éiniti*: Budući da se fala i pogrdéne more učiniti imenu Božijemu riéma našim. F. Lastrić, ned. 114. Golemu némiše hvalu od toga. I. Jablanci 68. — *dzitati, uzdzitati, nositi do neba*: Hvalu Bogu dviže. M. Marulić 53. Visokim rad bilh ja glasom zazvoniti, i tvoje hvale tja do neba poniti. H. Lucić 261. Do nebesa uzdiže tvoje fale. J. Filipović 1, v. — *sazlavati, zdijejati*: Sve more hvalu ti saz dava. M. Vetranić 2, 45. Hvale Bogu sdiva s anđeli u družbi. A. Komulović 74. — *pospećivati*: Hvale pospećuju tvomeu éiñenju. I. T. Mrnavić, osm. 21. — c) *hvalama se ko uzdiže, uzvišuje*: Više néga rebéar hvalom više poni. P. Hektorović 35. Tvoje dobre éndi brojit se ne haju, koje vridni ljudi hvalom uznašaju. 56. Ki slobodu dižu hvalom do nebesa. G. Palmotić 2, 494. Prionite blagodarit Gospodinu i uznosit hvalom vrh visina. I. Đorđić, uzd. 186. Uzveličati éu néga u fali. J. Banovac, blagosov. 30. Falom svojom uzvisavae nas svrhu zvizda. A. Kanižlić, kam. 164. Post velikom falom običajem uzvisivati. 245. — *kiti, resiti*: Suproti papi mlogostrukom falom nakiénu. A. Kanižlić, kam. 79. On kiti falom papu. 271. Nakiti falom otea svoga. 588. On počé Focija mlogostrukom falom resiti. 392. — d) *ko je hvale, kaže se da prima hvalu*: Primaj svake éasti i hvale. I. Đorđić, uzd. 126. Niti ja smijem tu falu od tebe primiti. M. A. Rejković, sat. L4^a. — *ili da je u hvali*: Ni p' veé jedini hvaleu da pohvali neg svi na svit imi ki nisu u hvali? I. Ivanišević 281. Neka bude (*duhan*) koje goder vrsti; uz koga list sliplju se prsti kad se kida, oni je u fali. J. S. Rejković 80.

b. u širem smislu, kao slava, éast (*ali slabije*). a) *uopće*. Vs slavu i hvalu matere Božije. Mon. serb. 531. (1485). I ovde i svudi ke ti hvalu daju meu svimi ljudi koji te poznaju. P. Hektorović 64. Prez hvale i éasti zagluhle stoje. P. Zoranić u. Bojna se hvala sva meni svim prikati, moja se korugva gori dnom obrati. D. Rañina 130^a. Draga kéerce, diko moja, i moje si dobre éudi, od kóje je hvala svudi. S. Bobašević 225. Ako pobijete nas, nijedne hvale ne najdete, ore žene ubijete. Aleks. jag. star. 3, 297. Ka ti ée hvala bit, jednoga divjaéna satira pogubit' i žedna i laéna? I. Gundulić 151. Er što ne uze car ostala sva krajevstva od krstjana, vaša je slava, vaša je hvala. 449. Ne, ne; nu

bi sama ostala, jakno lani, i opeta tebi jedna tašta hvala od pobijenijeh turskijeh četa. 452. Ali ostaše ne (vojske) junacim naj uzdanijem s bojne hvale na oružju prid Pojacim srca ubjena, ruke pale. 475—476. Ne ima hvale tko se boji. G. Palmotić 2, 83. Svijetla će ti bit na svijeti, kralju od Šira, tvoja hvala, kad ti bude lijepa Teti svoga sina sad prodala. 1, 182. Tve ljepote slava i hvala svjetla u mom se sreću kaže. 2, 427. Nije u zabavah od ljenosti drijemat hvala. P. Kanavelić, iv. 8. Ali bi bio za falu nadobitnik, da s vlastitijem oružjem neprijatelja budući prost nadobije ga i dobije nadboj. M. Radnić 379^a. Dikle kijem među lijepijem raste hvala. I. Đorđić, uzd. 17. U Ližbonu, Portugala stolnom gradu, on se rodi, kog bogatstvo, glas i fala mista druga sva nadhodi. P. Knežević, živ. 25. Drugije falu rade pomračiti. F. Lastrić, ned. 419. Ove on poslove s osobitom falom svoje mudrosti jest izvršio. A. Kanižlić, kam. 13. S velikom falom je vladao. 349. Dostojan neumrla feste jest Petar Aleksičević. 471. Nije sramota veće velika fala prid Bogom. M. Dobretić 141. Stigla je vala do cara. Nar. pjes. vuk. 1, 164. Inglezu je po svijetu hvala, što misli svojom glavom. M. Pavlinović, rad. 9. — b) u više konkretnom smislu, o onome s čega biva, dobiva se hvala. Prolića je (taj cvit) sva hvala. M. Držić 6. Ah! ne hvalim neprijatelja, nego kriposa ka pod nebi svjetlosti ima dana bjele, i gdi god je, hvala je sebi. I. Gundulić 328. I to, je naša dika i hvala pomnu imat vrh tve časti. G. Palmotić 1, 157. Potkuj tvoga dobra koia vranca, neka ti je među braćom fala. Nar. pjes. vuk. 1, 167. Nek je fala i mene i tebe. 2, 534. Al' da vidiš i čuda i falu! kakva dara taste zetu daje! 3, 518. Ta je glava svjema Brdima fala. 4, 377. — često i o čeludetu (kaže se i od mila: koja hvala!). Iže jest hvala Izraeljeva. Stefan, sim. pam. šaf. 10. Prosti mi, ma hvalo, da toi rih brez stida. H. Lucić 187. Ča miš, mudrih slavo, Nikola brajone, moja vridna hvalo kriposti svršene? P. Hektorović 70. Ti većma za užec u meni juven plam hotje mi dat viru, nevjerna ma hvalo, da ču bit u miru. N. Naješćević 2, 32. Pokoli, ma hvalo, ti ne htje ljek mi dat. 2, 42. Nemoj ti žao biti, ero ču za malo donkle ja otit, gizlava ma hvalo. 2, 79. Čerere: Dali moja, jaoh, sva hvala (Prozerpina) u paklu je sad ostala? I. Gundulić 94. Rinaldo, čas i hvala sve latinske vojske. G. Palmotić 2, 413. O Budiću, hvalo od Hvarskoga grada. I. Ivanišević 333. Slaviti sad mi 'o kuće Andrijaško i gospodu Čepijano, hvale klišne i junaške. J. Kavašin 111^a. Nuto vale, vlašćkog svetitoja! (ironički). Nar. pjes. vuk. 3, 75. Srpska fala i obrano! 5, 159.

c. djelo (riječ) kojijem se ko sam hvati. Vila nemu tiho odgovara, Dobroslava iz gorice kara: Zla ti fala a gore uzdaće! And. Kačić, razg. 37^b. Mili kuno, kamo tvoja vala, što se vališ od nedeje dana? Nar. pjes. vuk. 1, 57. Palila se lepota devojka: „Presti neću, a ne umem vesti... nasred gore sagradiću crkvu...“ Ta se fala čak do cara čula. 1, 159. Do je vaša vala i junaštvo? 1, 263. Eto vale tvoga Čaja-paše. 4, 353. Hvala ljubice. Vuk, nar. pjes. 1, 226. amo mislim da spada i ovaj primjer u kajemu se zore hvalom! čelude što se hvati: Nu pogledaj na šambeka moga i na tvoju malenu trtamu, pak ti reci, falu izabrana: Ne bojim se Ibro kapotana. And. Kačić, razg. 363^b.

d. gratias, riječ ili riječi kojima se pokazuju zahvalnost; izvrie se uzrok zahvalnosti ili supstancijom u loc. s prijedlogom na, ili u acc.

s prijedlogom za, rijetko u gen. s prijedlogom od: Komu od veće stvari hvale vzdaju. Transit. 2. Sinovi Israelski Bogu hvalu od oslobojenja polahu svoga. F. Glavinčić, cvit. 395^a. Uzdajemo nemu fale osobite od svih stvari. J. Matović 343; u gen. s prijedlogom radi: Nemu (Bogu) radi službe njih hvalu podavati imamo. F. Glavinčić, cvit. 326^b; u instr. s prijedlogom nad: Nad čim Bogu hvalu zdasmo. Mon. croat. 215. (1526): ili podložnom rečenicom s veznicima da, što (er). u jednom primjeru (Mon. serb. 551, vidi kod b)) kakojre. — Od xv vijeka (vidi primjer iz Mon. croat. kod b) i Marulićev kod c)), a između rječnika u Mikušinu (hvala Bogu „Deo sint laudes, gratias sint Deo“; hvala tebi „tibi sit gratia“), u Belinu (uzdavati hvalo „gratias agere“ 623^a; velika ti hvala! „grates ago“ 356^a), u Bjelostjencu (hvala tebe „tibi gratias, tibi sit gratia“), u Stučiću (hvala komu uzdavati, v. zahvaliti; hvala ti „tibi grates rependo“), u Vukovu („der dank“ „gratias“ s primjerima: Hvala na konaku! Hvala, brate! Hvala ti na časti! Hvala tebe na tvojoj zdravici, al' nehvala na takoj besjedi!). a) uopće. Da kruh naš s hvalu primemo. Kateh. 1561. 36^b. Mjesto para i hvale od hara. Osvetn. 4, 25. — b) i u ovom značenju hvala (ili hvale) daje se, uzda je se, čini se itd. (ispoređi a, b)). Mi hvalu Gospodinu Bogu na tom daru dajismo. Mon. croat. 165. (1496). Na darov začeh joj hvalu dat. Š. Menčetić 268. Hvalu ču dat Bogu na daru svakomu. M. Vetranić 2, 79. Da za taj dar juveni svijem bogom dam hvalu. 2, 121. A za to hvalu ja davam ti do vika za muku. N. Dinetrović 34. Sad sa mnom svaki vas Bogu hvalu pridaj. P. Hektorović 47. Tijem Bogu da damo hvalu na milosti. N. Naješćević 1, 171. Na tom Bogu hvalau dadohme, kakojrē je namu. Boga veliku radost i dobita daah. Mon. serb. 551. (1537). A hudi lakomac, što bi imal s ju-bavi hvale mu dat i har, er ga zla izbavi . . . D. Rašina 106^b. Za dobro hvale podaj Gospodinu Bogu. B. Kačić, zrc. 8. Naj prije hvala višnem Bogu n prisvetoj crkvi da se. I. Gundulić 397. Poklaša se pak, i čića ugodnijeh jur oprava kralja i slavna krajovića slavi, i vijeću hvalu dava. 155. Ne djavlom nego nemu (Bogu) hvalu imaš podati. F. Glavinčić, cvit. 381^b. Koj mogu za dar ovi vam pocuti časti i hvale. G. Palmotić 1, 228. Ja ne mogu neg bogovom hvalu dati, ki mi sreću čine imati. 2, 171. Veličanstvu milosnomu tvoju hvale podavamo na ovom daru. P. Kanavelić, iv. 56. Ulize u crkvu za dati fale Bogu na čestitu vojevanu. And. Kačić, kor. 351. Podajemo priverlike fale Bogu za darove njegove. J. Matović 440. — Zato se tada veselimo zdajuce hvale Bogu. Transit. 151^a. Hvalu ja Bogu uzdavam za milos ku da vam. N. Naješćević 1, 309. Vaze kruh i hvale zdavši razlomi. Kateh. 1561. 66^a. Obeseli se i poča hvalu uzdavati Bogu. Tondal. star. 4, 113. Hvalu ču Gospodinu Bogu uzdavati za njegovu priverliku ljubav. M. Divković, bes. 13^a. Hvalu Bogu uzda je na pitju i na jedeću. nauk. 84^b. Otco moj, hvalu uzdajem tebi, jero si slisao mono. I. Bandulavić 68^a. joann. 11, 41. Falu tebi uzdajemo za sva dobra. I. Grlićić 281. Za dobročinstvo ne samo dostojni fala Bogu ne uzdaju. . . F. Lastrić 12^b. Da dostojno fale uzdajete dariteļu. 307^a. Jer nadošo križ pritežki fale Bogu uzdajuci. And. Kačić, razg. 17^a. Misnik Bogu hvale uzdajemo za milosti prijato. Ant. Kačićić 102. Uzdajemo fale nezamjerne Bogu za sve darove. J. Matović 191. — Fale čineći Bogu Ocu po imnu („gratias agentes Deo Patri per ipsum“). F. Lastrić, test.

69a. Zato bo se od mlogije darovi malo štiju, a još mañe dariteju dostojne čine fale i uzdaju. 295^{ab}. — Sva hvala i slava... tebi se sazdava na daru svakomu. M. Vetranić 1, 149. — *ali se samo u ovom značenju hvala „vraba“*. Koje ćemo hvale i dike veličanstvu tvom vratiti rad milosti tač velike? G. Palmotić 1, 401. Vratiti hvale za dobra. I. Držić, nauk. 47. Ne mogući mu hvalu dost(o)jnu na njima (*darovima*) odvratiti. V. Andrijašević, dev. 45. Neka i ti vraćaš zatim, ko si obična, hvale Bogu. J. Kavañin 213^b. Neka i on bude tebi na milostih vraćaš hvale. 501^a. — *i prima se (ispoređi a, d))*. Hvale primih neizrečene od ñegova svijetla roda. G. Palmotić 1, 305. — *c) kad se kome izriče zahval-ost, to biva obično riječju hvale s dativom ili bez ñega (a uz to se može izreći i uzrok zahvalnosti)*. a) *potpuna je rećenica kojom se zahvaľuje, tijekom što uz hvale ima i budi (= neka bude)*. aaa) *zahvaľuje se onome s kojijem se gorori*. Hvala t' budi od spomene i ljubavi, da t' Bog plati! S. Bobaľević 215. Hvala t' budi na dvorštini! M. Divković, kat. 108. Uzimozna ti budi hvala. G. Palmotić 2, 304. Fala budi tebi na tvojoj dobroti. A. Tomiković, gov. 4. — *bbb) zahvaľuje se trećemu ľicu*. Fala budi Bogu svemogomu na patronu ovom velikomu. Nadod. 47. — *često se riječi kojima se zahvaľuje Bogu unecju među druge riječi (vidi daję kod b) i c)) bez sintaktičke sveze*. Fala budi privićenemu Gospodinu Bogu, dovrši(h) moju želju i trud. M. Radnić m. Jer ja sada, fala budi Bogu, imam kuću. M. A. Reľković, sat. H1^b. — *bb) naj češće se kaže hvale bez ikakva glagola*. aaa) *zahvaľuje se onome s kojijem se gorori*. „Hvala tebi“ riše „kraljeva svitlosti, da smo od naj više pri tebi milosti“. M. Marulić 10. Hvala ti na pjesni! M. Vetranić 2, 99. Izbrani cvijete moj, velika ti hvale na kiti na ovoj! N. Naľešković 2, 63. Hvala ti na svjetu! 2, 91. Bogu hvale i slava koji vas samiri. M. Držić 118. Hvala ti, mudrosti, ka ne spiš. 129. Velika vi hvale na pjesni i na ljubavi. 414. Tebi fala privelika. M. Divković, plač. 54. Privelike vam hvale za nauke. B. Kašić, zrc. 143. „Hvala ti!“ rekoše. Đ. Baraković, jar. 40. Pastiru, hvale ti, ubjen bih ja bio, na pomoć da mi ti ne budeš prispio. I. Gundulić 165. Hvala ti na svemu! I. T. Mrnavić, osm. 60. Hvala ti, hvale ti, mila ljubovnice! mand. 49. Hvala, slatka ma radosti, sad mi si uprav mila i draga. G. Palmotić 1, 296. Hfala tebi, o moj Bože svemogući, na svakomu dobru, koje mi si danas učinio. Azbukv. 1690. 19. Isuse, spasiteľu moj, hfala ti velika, da si se dostojao mene nedostojnoga grišnika stvoriti. 26. Sveti oće, tebi hvale, ki ga preni iz Trogira! J. Kavañin 93^b. Fala ti da si mene na svitu za mater obrao. J. Banovac, razg. 141. Tebi fala u vike. blagosov. 276. Fala, brate, nemoj se trošiti. M. A. Reľković, sat. G5^b. Ostaj s Bogom, mila majko moja, i fala ti na mluku bilomu! And. Kačić, razg. 57^{ab}. Fala ti, Bože, na tvojmima dobroćinstvima! B. Leaković, gov. 205. Fala tebe, siv sokole! Nar. pjes. vuk. 1, 10. Fala, brate, Stevane! 1, 131. Fala mi ti, desna ruko! 1, 147. Fala, brate! fala, rode! 1, 148. Mili Bože, na daru ti fala! 1, 244. Mili Bože, na svemu ti fala, koji si mi bio na pomoći! 2, 36. Vala, kneže, na besjedi tvojoj! 2, 200. Vala tebe, slavni knez-Lazare! vala tebe na tvojoj zdravici! 2, 311. Bože mili, na svemu ti vala! kad ja videh savezana Marka! 2, 415. Mili Bože, na svem' tebe fala! evo ima devet godiu dana kako s' molim tebe istinome, ne bi li se s Porćom udesio, ti mi daje danas ga desiti. 2, 589. Fala

vama, hoće i haćije! 2, 610. Vala vama, tridest kapetana! 3, 95. Fala tebi, Ivo gospodaru! na tvojemu takom razgovoru. 3, 205. Fala, kume, fala, stari svate! 3, 508. Fala joldaš, Fočić Memed-aga! 4, 141. Vala tebe, Kulin kapetane, a na robľu i na daru tvome. 4, 198. Hvala, Bože, i na ćorbi, a meso ću odspavati. Nar. posl. vuk. 340. Hvala ti kao da si mi kuću zapalio! Hvala ti kao ćoeku! (reće se u Crnoj Gori, kad se hoće kome vrlo da zahvali). Hvala ti od neba do zemľe! 341. Fala ti kao gospodićiću, stara kuću i gospodska lozo! Pravdonoša. 1851. 21. Hvala ti na ljubavi! M. Pavlinović, razg. 22. — *što se po sjevernijem krajevima već od xviii vijeka kaže: hvale lijepo! mislim da je kriuo prevedeno s ñemaćkoga: „Dank schön!“*: Pak mu reće: „Lipo fala!“ V. Došen 69^b. Na tome ti lepo fala! D. Obradović, basn. 263. — *bbb) zahvaľuje se trećemu ľicu*. Hvala djevici, er ćujem našijem jezikom govorit. M. Držić 257. Hvala srići ka pogodi! Đ. Baraković, vil. 172. Hvala Bogu i meni. (D). Poslov. danić. 27. O! nebesom vićna fala, da me srića ta zapala. V. Došen 127^b. Hvala Bogu i mom brodu. (Z). Poslov. danić. 27. Bogu fala, jer j' ovako bilo! Nar. pjes. vuk. 2, 21. Vala Bogu na ñegovu daru! 2, 53. Bogu vala i svetom Jovanu koj' je njima povezao ruke! 2, 604. Vala Bogu! i Bog mi je dao. 4, 184. Hvala mu kao i tetki bez kolaća! Hvala ti mudrosti! (kad ko što ludo reće). Nar. posl. vuk. 341. — *često se rećenica kojom se zahvaľuje Bogu unecju u govor bez sintaktične sveze, kao da je interjekcija (vidi i kod aa) i cc))*. Hvala Bogu, nije nikoga na placi, neće me nitkor vidjeti. M. Držić 164. Pomislio sam zlo, al' nisam, fala Bogu, učinio. F. Lastrić, ned. 383. Nalodim se sada, Bogu fala, živ i zdrav. A. Kanižlić, bo-goľubu. 2. Sada, fala Bogu, nejma prgoniteľa viro. kam. 239. Fala Bogu, ništa nam ne fal. M. A. Reľković, sat. G2^a. Lipa dana, milom Bogu fala! Nar. pjes. vuk. 1, 243. „Nije l' Bog d'o muka odminula?“ „Jeste, brate, milom Bogu vala!“ 3, 125. Času uze, pa se prekrsti i istinom Bogu zafalio: „Fala Bogu i ćasu onome! dobar sam vi šćiar šćiaro!“ 3, 191. Bogu hvale, Srbi zadobiše. 4, 518. Evo Mika! Bogu hvale lipa! Nar. pjes. istr. 1, 38. Fala Bogu, niš ñoj nete učiniti. Nar. prip. mikul. 19. Do danas, Bogu hvale, čiste duše. Pravdonoša. 1852. 9. — *ccc) uzrok zahvalnosti može se izreći i podložnom rećenicom s kad*. Bogu vala, kad ga danas nema! Nar. pjes. vuk. 3, 361. Hvala Bogu i božiću, kad je kruha va košiću. *na Rijeći*. F. Pilepić. Hvala Bogu, kad sam doćekao da ih i ovako vidim naštampane! Vuk, nar. pjes. 1, xiii. — *ddd) riječima mala hvale izriče se suprotno zahvalnosti kad subjekat misli da mu se čini zlo ili krivo*. Mala ti fala, delijo! Nar. pjes. vuk. 1, 65. Mala t' fala, bijela vilo! 1, 151. Mala vama svima hvale kod mene! 1, 447. Mala ti vala, mlad bane! 1, 588. Mala fala duždu od Mletaka na ñegovoj zlaćennoj flugi: nijesam mrnar da po moru šetam, no devojka na penđer da vezem; maña fala caru ćestitome na ñegovu sjajnu ogledalu: ja sam mlada ogledalo sama; nego fala Krajevome Marku, što mi posla koña i junaka! 1, 624. — *još se jaće to izriče riječima ne hvale: Ma ti ništa ne fala na lijepu Maru bratanicu*. Nar. pjes. mikl. beitr. 52. *u ovijem primjerima Vuk piše ne hvale kao da su doije rijeći, ali mislim da treba shvatiti nehvale kao jednu rijeć (kao n. p. nepravda)*: Ne fala ti, kraje, ništa! Nar. pjes. vuk. 1, 342. Ne fala ti, ćelebija Jovo! 1, 462. Duni, juže, po božiću pete,

ne hvala ti, kad bude devete (nedjele). Nar. posl. vuk. 71. — *cc*) često kad se zahvaľuje Bogu, to ne spada uprav pod bb), jer se ne zahvaľuje nu kakru dobru, nego na čemu drugome. aaa) zahvaľuje se Bogu i na zlu (ne moralnome) što se događa, po religioznom hrišćanskoj misľeńu da Bog šaľe i zlo za naše bože, te zahvaľujući Bogu u nevoľi čelade kaže da se podlaže njegovoj voľi i da trpi mirno (vidi i: Pokli tva huđa čes stvori ti tač hud vaj, Višnemu od nebes na svemu hvalu daj. D. Rańina 126^a. što bi sintaktički spaldalo pod b)). Nam se tribi jošće mučit, ako čemo raj dobit; ništar mańe voć ne mogu, hvala buđi na svem Bogu! P. Hektorović (?) 171. Ako li se je pak približalo vrime od našega skončaća, fala Bogu i Bogorodici! And. Kačić, razg. 151. Fala Bogu! ne mogu usta moja izreć a vaše uši poslušati, koliko je učiněno nepravdnosti nama. Starine. 10, 36. (1770). Bože mili, na svem tebe vala! što je bilo, više da ne bude! Nar. pjes. vuk. 2, 3. Mili Bože! na svemu ti fala! da vrlo sam Bogu sagrašila! 2, 73. Bože mili! na svem' tebe vala! kakav bješć delibaša Marko! kakav li je danas u tamnici! 2, 379. Vala Bogu, braćo Crnogorci! ja kako se braćo izrodismo! 4, 37. Fala Bogu da je videt kome teške muke od dušmanske ruke! 4, 154. Hvala Bogu na njegovu daru! (kad se kome što zlo dogodi). Nar. posl. vuk. 340. u Dubrovniku se svagda kaže: hvala Bogu! u ovom smislu, a kad se zahvaľuje na dobru, reće se: Bogu hvala! P. Budmani. — *bbb*) izriće se zahvalnost Bogu i od čuđa kad se vidi ili obazna nešto čudnorato, neudno, pa bilo dobro ili zlo. Fala Bogu, čuđa velikoga! Nar. pjes. 1, 157. Vala Bogu! vala jednome! gde mi vlasi žańu u nedeľu! 1, 168. Mili Bože, na svemu ti fala! divan ti je čelobjija Ramo! 1, 459. Da fala bogu, fala jednome! jel' ovo igde u sv'jetu bilo da j' sestra sestru svoju zaklala! 1, 217. Fala Bogu, fala istinome! svakome se mogu dočuditi i svakome jađu dosjetiti, a ne mogu svoj Prizrenskoj zemľi, ja na kome drži kapetanstvo! 2, 238. Bože mili, na svem' tebi vala! kad brž' ode sa junaka glava, kan' da nije na ĩnemu ni bila! 2, 421. A kakva je, milu Bogu fala! 3, 66. Fala Bogu, rdavoga društa! 3, 177. Fala Bogu, ljepće ľepote, a ľepote, udovice Jane! 3, 552. — u čudu se što i pita. Fala Bogu! fala istinome! kud se ono Maksim zatrćao? Nar. pjes. vuk. 2, 559. Fala Bogu! koji kńige piše? 4, 210. Devojka reće: „Ma hvala Bogu! da mi je znati ko naj boľe miluje!“ Nar. prip. vrć. 70. Ma fala da je tebe Bože! da mi je znati po našoj smrti de će ove naše kože! 183. — pjesme se dosta često poćinju rijećima kojima se zahvaľuje Bogu, jer pjesnik hoće da nešto čudno pripojedi. tako su n. p. ove rećenice na poćetku pjesama: Mili Bože, na svemu ti fala! Nar. pjes. vuk. 1, 138. 2, 445. Vala Bogu, vala jednome! 2, 255. 3, 238.

HVALAC, hvalec, m. vidi hvalilac, hvalitelj.

a. čorjek koji hvali. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikalunu (hvalac, koji hvali laudator, praece vel buccinator alienae laudis). Da jesu prilizaveci ili hvalci. Postila. g2b. Takovi fudci imadu blagoslov u ustim, a proklestvo u srcu. Blago turl. 2, 191.

b. čorjek koji se hvali, hvališa. U naše vrijeme u Istri (s čakarskijem akcentom) hvalać jactator gen. hvalać. D. Nemančić, čak. kroat. stud. 26.

HVALAN, hválna, adj. laudabilis; laudis. — Rijeć je praslavenska, isporodi stslav. hvallatъ, rus. хвалити, češ. chvalný, pol. chwalny. — Iz

među rječnika u Belinu (hvalni ‚laudabilis‘ 428^b; ‚gloriosus‘ 351^b) i u Stulićevu (laudabilis), vidi i kod b.

a. adj.

a) dostojan hvale, koji zasluľuje hvalu, kojegu treba hvaliti. Otъ vstoky i zapadъ hvalno ime Gospodńe. Domentijan^a 41. Velej Gospodъ i hvalny zěle. 339. Ihuž i my hvalnaja žitija ihъ ispovědajušte. Danilo 57. V sem načelniku lakomija nelvalna bě, proča hvalna belu. Š. Kožićić 54^a. I ako prem takove dobrote na mnogih hvalne i častue jesu. Postila. (hrv. posveta 2^b). Buli (ženo) hvalna i čista. I. Bandulavić 266^b. Zašto velik Gospodin i hvalan mnogo, strašan jest nad svimi bozi. M. Alberti 15. Blagoslovjen jesi, Gospodine, u tvrdi nebeskoj i hvalan i slavan i priduznosit u viko. 33. Samija bi tako zvana od svih ľudni hvalna dosti. J. Armolušić 31. Dar mu si dal hvalni i častni. A. Vitičić, ist. 2^a. Od koje prima porod i mnogi i hvalni. 463. (Običaji) koje bi kako falne potvrdili. I. J. P. Lučić, nar. 109. Orle hvalni, Vjeligrade slavni! D. Obradović, basn. 454. Ma da mi je vrlo milo što ti tako hvalne misli dolaze na pamet. M. Đ. Milićević, zlozel 200. Lep i hvalan pomen među braćom čestitom mladom Srbimu. pomenik. 775.

b) uopće, koji pripada hvali. Izustiti će falnu popijevku usne moje. P. Knežević, osm. 386.

b. adv. hválno, laudabiliter, dostajno hvale, načinom koji treba hvaliti. — Između rječnika u Belinu (laudabiliter‘ 428^b; ‚gloriose‘ 351^b), u Voltijijinu (Jodevolmente‘ ‚rühmlich, löblich‘), u Stulićevu (laudabiliter). Gdje do smrti hvalno bñide. J. Kavańin 95^a. Mogli bi ga hvalno činit stratiti. S. Rosa 131^a. Vridni namistnici koji bi falno duše vladali. I. J. P. Lučić, nar. 68.

HVALANOVIĆ, m. prezime. — xiv vijeka. Hvalanović. Deč. hris. 7. 73.

HVALBA, f. vidi hvala, hvaljeńe. — U jednoga pisca xviii vijeka. Slišalm listi pisane pune hvalbe i hvali. K. Pejkić 14.

HVALČA GLAVA, f. ime mjestu. — xiv vijeka. Selima Věkovu, Polьku, Hropalici‘ išla je meda u Hvalču glavu. Svetostef. hris. ak. 4. jag. 15.

HVALČIĆ, m. prezime. — xvii vijeka, a između rječnika u Danićićevu (Hvalčić). Budislav. Hvalčić. Mon. serb. 55. (1289).

HVALEČATI SE, hvaljećam se, impf. hvaliti se? — U naše vrijeme u Istri. ‚Majka za to pita, si li namorana?‘ ‚Ako san, ako nisam, ne greu se hvaljećat, ni ľudem pravećat.‘ Nar. pjes. istr. 2, 77.

HVALEŽAN, hvaložna, adj. zahvalan. — U dva pisca čakarca xvi vijeka. Čim i s kakovu rijeju se imamo suprotiva Bogu radi ovake velike dobrote i pomoći iskazati hvaložni. Postila. 42^a. Tere da radi takove dobrote se drži hvaložan i spoznan suprot Bogu i ĩnega sinu. Dd^{1b}. Da hvaložni suprot Bogu i spoznani se izkažemo. Anton Daln., ap. 69^b.

HVALČIJA, m. vidi hvališa. — Načieno turskijem nastarkom gy. — U Vukoru rječniku.

HVALILAC, hválioca, m. čorjek koji hvali; čorjek koji se sam hvali, hvališa.

a. s prćijem znaćenćem u Stulićevu rječniku: hvalilac i griješkom hvalice, v. hvalitelj.

b. s drugijem znaćenćem u jednoga pisca xvii vijeka i u naše vrijeme, a između rječnika u Vukoru (dor prahler‘ jactator; cf. hvališa). Čovik se hvalilac oholi. M. Đivković, bes. 307^b. Ne boji se lisića večerńega hvalioca nego jutreńega ranioca. Nar. posl. vuk. 194.

HVALILICA, *f.* žensko čelade kao hvalilac. — *U Stuličevu rječniku.*

HVALIMIR, *m.* ime muško. — *Pomiñe se naj prije x vijeka u grčkoj kúzi. Φελιμύρης (župan trebiñski).* Konstant. porfir., de admin. imp. 34 (vidi Doc. hist. rač. 408). Krunu za ñim ñeg sinu dadoše, Falimira kraja imadoše. Nadod. 161.

HVALINSKI, *adj.* Hvalinski mora, naj veće jezero na svijetu na granici među Evropom i Azijom, po zapadu obično poznato kao Kaspijsko more. — *Iz ruskoga jezika.* — *Od xvii vijeka u pisaca.* Gori od Mora Hvalinskoga tja do Bijele Zore grada. I. Gundulić 330. Da gospodiš sve do skora s Hvalinskoga od izgora do Njemškoga doli mora. 454. Hvalinski valovi. I. T. Mrnavić, osm. 100. Gdi Hvalinsko leži more. Ğ. Palmotić 3, 48^b. Kaspijansko (Hvalinsko) More. A. Tomiković, živ. 68. *u Šulekovu rječniku:* „Caspisches Meer“.

HVALISÂNE, *n.* djelo kojijem ko hvališe, kojijem se ko hvališe. — *U Šulekovu rječniku:* „prahlerer; ruhmredigkeit“.

HVALISATI, hvālīšēm, *impf.* hvaliti preko mjere. — *isporedi* hvastati. — *U Šulekovu rječniku:* hvalisati što, viel rühmens von einer sache machen⁴ kod, rühmen⁴. — *Sa se, reflektivno, vidi kod hvaliti, 3, b, b).* — *isporedi* hvastati se. — *U Šulekovu rječniku:* „ruhmredig sein⁴ kod, ruhmredig“; hvalisati se svojim novcem, mit seinem gelde prahlen⁴ kod, prahlen⁴.

HVALISAV, *m.* čovjek koji se hvališe, vidi hvališa. — *isporedi* 2. hvalislav. — *U Šulekovu rječniku:* „prahler“.

1. HVALISAVA, *f.* ime žensko. — *U narodnijem pjesmama našega vremena.* Falila se Falisava. Nar. pjes. vuk. I, 296. Nar. pjes. marj. 202.

2. HVALISAVA, *f.* žensko čelade koje se hvališe. — *U Šulekovu rječniku:* „prahlerin“.

HVALISLAJĀĆ, *m.* prezime po ocu Hvalislavu. — *xiv vijeka.* Вожьна Hvalislajić. Deč. hris. 7. Nikola Hvalislajić. 74.

1. HVALISLAV, *m.* ime muško. — *xiv vijeka.* Дѣдъ имъ Hvalislav. Deč. hris. 8. 75.

2. HVALISLAV, *m.* vidi hvalisav, hvališa. — *U jednoj pisca xviii vijeka.* AP uteče falislav Mustapa i brez puške i brez sablje britke, brez saruka i samur kalpaka: ej, Mustapa, kamo tvoja fala? And. Kačić, razg. 94^b. — *U naše vrijeme u Šulekovu rječniku:* „rühmling“.

HVALISLAVA, *m. i f.* nadimak čeladetu koje se samo hvali. M. Pavlinović. — *vidi* 2. hvalislav i hvališa.

HVALISLAVAN, hvālīslavna, *adj.* koji se hvališe. — *vidi* 2. hvalislav. — *U Šulekovu rječniku:* „ruhmredig“.

HVALIŠA, *m. i f.* čelade koje se samo hvali. — *isporedi* hvalilac, hvalgija. — *U naše vrijeme, u između rječnika u Vukovu (samo m. „der prahler“ jactor⁴; cf. hvalilac).* U hvališe svašta više. Nar. posl. vuk. 338. Vjeri se jedan vrlo mršavi i u licu blijedi mladić a pri tom i vrlo fališa. Nar. prip. vuk.² 285. Silęgije, hvališe, ponositi... Vuk, pavl. rimj. I, 30. Proroci su mu hvališe, varalice. Đ. Daničić, sof. 3. 4.

HVALITEĻ, *m.* čovjek koji hvali. — *isporedi* hvalac, hvalilac. — *Između rječnika u Belinu (laudator⁴ 429^a; plausor⁴ 569^a), u Bjelostjenčevu (kajkavski hvalitel), u Jumbrešičevu (hvalitel), u Voltigijinu, u Stuličevu.* Ja sam svih zavećanih

prijaki hvalitelj. A. Georgiceo, nasl. 121. SviĻok su očigledni i zajedno falitelj. A. Kanižlić, fran. 9. Takva fala u falitelju jest brez svakoga ulagaña. A. Tomiković, gov. 239.

HVALITELAN, hvaliteljna, *adj.* vidi hvalan, a. — *Na jednom mjestu xvii vijeka, a između rječnika u Stuličevu (v. hvalan gdje ima i adv. hvaliteljno, komp. hvaliteljnije).* Od istoka sunca do zapada hvaliteljno ime Gospodinovo. M. Alberti 147.

HVALITELICA, *f.* žensko čelade koje hvali. — *U Mikašinu rječniku:* „laudatrix“, u Belinu (laudatrix⁴ 429^a), u Bjelostjenčevu (kajkavski hvalitelica), u Jumbrešičevu (hvalitelica), u Stuličevu.

HVALITELNOST, *f.* osobina onoga koji je hvaliteljan. — *Samo u Stuličevu rječniku:* v. hvala, gdje ima s istim znaćenem i hvalitelstvo.

HVALITELSTVO, *n.* vidi hvalitelnost.

HVALITI, hvālīm, *impf.* laudare, probare; gratias agere. — *Akc. kaki je u praes. taki je u impf.* hvājāh, u *aor. 2 i 3 sing.* hvālī, u *part. praet. pass.* hvājēn; u *ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf.* — *Riječ je praslavenska, isporedi stslav. hvaliti, rus. хвалитъ, češ. chvaliti, polj. chwalić.* — *Postaje od hvala nastavkom i.* — *U srijem je rječnicima:* u Vrančičevu (laudare; probare⁴), u Mikašinu (hvaliti i faliti, pohvaliti, commendo, laudo), u Belinu (laudo⁴ 428^b), plaudio⁴ 92^b; „gloriam dare“ 351^a; „comprobo“ 94^a), u Bjelostjenčevu (hvalim, dajem hvalu, slavim, kiñim hvalami, laudo, laudibus extollo, verbis exalto, effero, do laudem, laudibus orno, celebros laudibus⁴; hvalim, ili potvrđujem hvalum, hvalu, istinivam, pokazujem „probo, relaudo“), u Jumbrešičevu (laudo⁴), u Voltigijinu (lodare, applaudire⁴, loben⁴), u Stuličevu (faliti i hvaliti, laudare, commendare, laudibus ornare⁴), u Vukovu (loben, rühmen⁴, laudo⁴; faliti, vide hvaliti mit allen abteilungen; valiti, vide hvaliti), u Daničićevu (laudare⁴).

1. aktivno.

a. laudare, riječima pokazivati da se o kome ili o čemu vrlo dobro misli. a) subjekat je čelade ili mnoštvo čeladi. aa) objekat je čelade. Družba te ova hvali do nebes. M. Držić 43^b. Aleksandra hvaljahu mnogo. Aleks. jag. star. 3, 260. Pustjñaka vriedna Ilara svaka hvali, svaka slavi. Ğ. Palmotić I, 29. Puk fajaše ga. P. Macukat 68. Cesar, Šipijun, Mark Anton, kih i danas vas svijet hvali. J. Kavañin 7^a. Svi ga hvale do nebesā. 97^a. Trogirane plemenite prednje i zadnje opet hvalim. 111^a. Hololudog mnogo fale. V. Došen 35^a. Kad laživo ñega fale. 36^b. A kad drugog mnogi fale, mli da ñega svi obale. 115^a. Ako su u pismu, to će mi vratiti zlo za dobro, starca Mjelovana pogrdjuć, koji ñi fali i uzvišuje... And. Kačić, razg. 317. Što ti, sestro, tako fališ muža? M. A. Rejković, sat. D7^a. Počeše ga i sami faliti. H1^a. Jeli dobar koliko ga fale? Nar. pjes. vuk. I, 9. Ñu mi fale a ñega ne kude. 2, 224. Jao Tale! zaludu te vale. 3, 256. Što ti habaš mlade Crnogorce, a fališ mi od Nikšića Turke? 4, 37. Ja sam čuo, fali te krajina. 4, 408. Mi hvalino, mi častimo kućne domaćine. Nar. pjes. istr. 3, 14. Boje je da te drugi fale (nego da se sam fališ). Nar. posl. vuk. 23. Ne hvali mi večerñega sjedioca, već mi hvali jutreñega ranioca. Ne hvali mi tuđu ženu za tudijem mužem. Nar. posl. vuk. 211. — *čelade može hvaliti i samo sebe (isporedi 3, b, b).* Koji fale sebe iste. M. Radnić vir. Malo su kad vridni hvale, koji sami sebe hvale. P. Vitezović, cvit. 67. Hololaža sebe fali. V. Došen iv. On

sebi fali i općinu vara. J. S. Rešković 394. Jedan pobro falio je sebe. Nar. pjes. juk. 69. — *bb*) *kud je objekat Bog ili sveci, značenje može biti nekako osobito s toga što se misli na molitvu.* Čisti i hvaliti svetije. Mon. serb. 125. (1347). Hvaliti i slaviti jega (*Boga*). 129. (1348.). Hvaljohomo u dne i u noć Boga. M. Marulić 289. Hvalite Gospodina svi narodi. N. Rašina 14a. paul. rom. 15, 11. Hvaleći i slaveći slavnu djevu Mariju. Mirakuli. 59. Gusto hvaliti Gospodina Boga. Korizm. 77a. Imamo (*Boga*) častiti i hvaliti. Kateh. 1561. A7b. Hvalimo Boga i slavimo. A. Komulović 51. Falit Gospodina Boga. S. Badrić, prav. nač. 4. Kada te nasljedovalu mnoštva i fajahu. M. Lekušić, razm. 62. Majko Božja, tebe falimo čestito. J. Banovac, blagosov. 272. Kamo toliki gradovi poglaviti, u kojim su Krstjani Boga falili? razg. 29. Pivajući pisne svete i falije Boga. P. Knežević, živ. 18. Gledajući Ivu krstiteja kako falit svoga stvoriteja. And. Kačić, razg. 18a. Sagradi mnoge manastire, u kojizim redovnici fajahu Boga. 22. Naslidovaše nega faleći Boga. M. A. Rešković, sabr. 26. Častiti i hvaliti Gospodina Boga. T. Ivanović 65. Živi Boga hvale. Nar. posl. vuk. 81. Ko pravo zbori Boga hvali. 151. Na glas zvona kupimo se i Boga hvalimo. S. Lubiša, prip. 195. — *amo spadaju i primjeri u kojima je objekat ime Božje.* Ko je da ne štuje i hvali slavno ime tvoje? M. Jerković 89. Faliti ću ime Božje. J. Banovac, blagosov. 30. Prislavno ime tvoje faleći. F. Lastrić, test. m. — hvaliti kome Boga znači: *pozdravljati ga riječima: Hvaljen Bog!* (*vidi 2, a, b*). Gdje kog sreta, da mu Boga hvali. Osvetu. 3, 48. — *cc*) *objekat može biti neku osobina kojeja čeladetu ili koje njegovo djelo, radnja itd.* Mnogo nam govoriše i hvališe vsakoju do brotu i poštenije slavnoga i velikoga glasa gospodstva ti. Spom. sr. 1, 21. (1399). Ja ne mogu neg hvaliti tvoje odluke. G. Palmotić 1, 320. Po sridu nevoļ i žalostih slavil bi i hvalil milosrdja Gospodina. P. Radović, nač. 217. Saul čuvši da svak fali junaštva Davidova, od nenavivosti progonaše ga. F. Lastrić, ned. 362. Ona ne pristade faliti milosrde Marije. A. Kanižlić, utoč. 75. Falite dobrotu Božju. Iran. 16. Čudila se Lika i Krbava, što govori Bugarine Sava, kudi pleme Frankopanovića i viteza bana Zrinovića, svoje ime uzdiže i hvali kojeno je počelo od lani. And. Kačić, razg. 161a. Ne hvaleći mu vjere. (Kad se reče dobra riječ za čoeka od druge vjere, n. p. ne hvaleći mu vjere, pošten čoeak). Ne hvalit mu zakona. (gledaj: Ne hvaleći mu vjere). Nar. posl. vuk. 211. Riješi mu što je za riješena, a hvali mu što za hvalu bješe. Osvetu. 2, 22. Njm vojvodu lijepo djelo hvali. 3, 161. Pa i knez nu kršnu mislo hvali. 3, 71. — *dd*) *objekat može biti što mu drugo tjelesno ili duševno ili umno.* Sv. Avgustin hvaleći post govoraše. Korizm. 5a. Sve tvari segaj svijeta njetko huli, a njetko hvali. Zborn. 39. Svetkovnu bana ovoga spravno hvalit sa svom moći. G. Palmotić 1, 22. Ako dakle Duh Sveti fali tvoje milko, to jest nauk stvari potrebitije za spasenje, vidi, jes li *excusabilis*? F. Lastrić, od 16. Falit svoju domovinu. V. Došen 32a. Primnogo fajaše ovi običaj. J. Matović 157. Faleći svrh svoga manastir Hopovo. D. Obradović, živ. 75. Hvali more a drži se glavnice! Nar. posl. vuk. 311. Hvali more, drz' se kraja. *na Riječi.* F. Pilepić, i u *Dubrovcniku.* P. Budmani. Bijela danka na uranku hvale. Osvetu. 4, 30. — *b*) *subjekat može biti što drugo.* *aa*) *ono čim se hvale, n. p.: usta; jezik.* Hval'to me, usta,

ne ostala pusta! Nar. posl. vuk. 341. — Jezik je kano med, Boga fali. S. Margitić, fal. 251. Jedini nam jzik klade, sama Boga nek bi hvalio. J. Kavašin 35^b. Jezik psuje kadkad koga, ali opet fali Boga. V. Došen 86a. — *bbb*) *pjesma.* Kad ih hvali vele pjesan, ja ću vrh njih biti trijezan. J. Kavašin 85a. Koga hvalu toke vrste talijanske pjesni. 132^b. — *bb*) *metaforički, djelo, radnja s koje ko zaslužuje hvalu.* Redovnika koga fali pravetnost života, nauk i sud. J. Matović 261. — *c*) *kad se izriče uzrok hvale, ovaj može biti: aa*) *u acc. s prijedlogom za.* Mi znamo i čuje se po vsēh zemljah veliki tvoj razum i da si umēh vuzda dati sebi dobri svēti i umozēmah inēm i za to mnogo hvalimo. Spom. sr. 1, 51. (1403). Da ga ljudi fale za njegovu lipotu. P. Posilović, cvijet. 147. — *bb*) *u gen. s prijedlozima radi (zarad), cijeca itd.* Faleći nega zarad osobitoga nauka. A. Kanižlić, kam. 6. I on narod dalmatinski cijeca bojne vrhe sile hvali. J. Kavašin 275^b. — *cc*) *u gen. s prijedlogom od.* Hvaliti drugoga od grijeha surotnoga surotni od grijeh. A. Komulović 19. Ako si hvalio družijeh od kogagod djela bludnoga. B. Kašić, zrc. 65. Bit jih ćuo hvalit od lijepa govorenja. I. Držić 113. Fale nega od kolina, od desnice i mudrina. V. Došen 35a. — *dd*) *u instrumentalu.* Ti ne fali vridnostjom težaka koji ne zna sebi načinit svaka. J. S. Rešković 425. — *ee*) *u acc. s prijedlogom kroz.* *vidi primjer iz narodnih poslovića kod 3, a.* — *f*) *u podložnoj rečenici s konjunkcijama da, što.* Jedni hvale da je mogući. J. Kavašin 35a. Koju on odriši, faleći je da je mnogo ljubila. J. Banovac, razg. 138. Još njegova fale dida i davišega šukundida, da su bili sokolovi. V. Došen 35b. Meni fale ove dvore, da su dvori samotvori. Nar. pjes. vuk. 1, 63—64. Vale Marka da je dobar junak. 2, 390. Tebe fali sva tvoja krajina da si dobar junak na mejdanu. 3, 384. — Hvalim, što si ćudi mile i naravim tiha i blaga. G. Palmotić 2, 384. Vaļa falit krvoloka, mnogo krvi što poloka. V. Došen 161^b. Satir fali Slavonca što se je pobojšao. M. A. Rešković, sat. 115a. — *d*) *uzrok je hvale u drugi način izrečen, kad se kaže kao što (u kojoj osobini, radi koje osobine) ko se hvale. to se izriče: aa*) *drugijem objektom s adverbom kao.* Svak te hvali, svak te slavi ko viteza najboljega. G. Palmotić 1, 299. — *bb*) *prijedlogom za s acc.* Za junake svak ih hvali. J. Palmotić 233. Neprijateja hvali svoga najbojega za junaka. 369. — *c*) *može se izreći čim se hvale, način kojijem se hvale (govorom, pjesmom, ustima, pismom, hvalom itd.): aa*) *instrumentalom.* Oni tri kako jednimi ustni hvaljahu i slavjahu i blagosivjahu Boga. N. Rašina 18^b. dan. 3, 51. Svi to glasom hvale do neba i čtjuju. P. Hektorović 63. Ki dežeje svoje razlikim i narešenim govorenjem ča već mogu hvale. P. Zoranić 14. Radi polhvala kojimi nu hvaljaše. B. Kašić, is. 90. Nut' ća sam kupila, hval'te me hvalanim, jesam li umila? Đ. Baraković, vil. 311. Kako ih papa pismom hvali u početku od brevijali. J. Kavašin 125^b. Puk ovi ustina fali mene i štuje. F. Lastrić, test. 275^b. Šali šalom, hvali hvalom, a ne tiči rukom. (Z). Poslov. danić. 120. — *bb*) *prijedlogom u s lokativom.* Sladko u pjesnah hvali i huli. J. Kavašin 180^b. — *cc*) *prijedlogom u s akuzativom (samo o glasu).* Zukom trubal' množi' sva gospodstva i ubozi hvale u priglas Gospodina. J. Kavašin 521^b. Neka svašto u glas Boga hvali. Osvetu. 3, 25.

b. probare, sa slabijim značenjem nego je predašće, odobravati. Želim znati, hvalito li misli

moje. Ć. Palmotić 1, 339. *vidi i u Vrančićevu, Belinu, Bjelostjencu rječniku*. — *amo mogu spadati i ovi primjeri u kojima je glagol negativan*: Te odluke ja ne hvalim. Ć. Palmotić 1, 58. Od onih roditelja ja ne hvalim misao ni svjete. 1, 150. Zakon crkveni to ne hvali. Aut. Kadčić 134.

e. eijeniti. Šta hvališ ovaj guñ? L. Lazarević.

d. *po tome što se kod pozdrava obično Bog hvali (vidi a, a) bb) i 2, a, b)), ima u jednoj narodnoj pjesmi hvaliti kome dobro jutro sa značenem: pozdravlati*. Čobanici dobro jutro hvali. Nar. pjes. petr. 2, 48.

e. gratias agere, znači što i zahvalivati. kao kod oraga glagola uzrok zahvaćivanja može se izreći supstantivom u loc. s prijedlogom na ili u acc. s prijedlogom za itd., ili podložnom rečenicom s da, što, jer itd. — *Između rječnika u Bjelostjencu (hvalim za dobro ,ago gratias'), u Voltigijinu (ringraziare' ,danken'), u Daničićevu (gratias agere')*.

u) *prelazno. objekat je onaj (u svijem primjerima Bog) kojemu se zahvaćuje*. Kada čujemo da su živi, hvalimo Boga na njih životu i jesmo mnogo veseli. Spom. sr. 1, 47. (1403). Da bi na tom daru nega iz srca hvalile. B. Gradić, djov. 116. Tebe hvalim na svemu dobrom, koje mi si učinio. Azbuk. 1690. 18. Fališe Boga na ovom daru. A. J. Knezović 12. — Hvalju Boga ere vidih svitlo lice tvoje. Aleks. jag. star. 3, 318. Fali Boga, što nije opaka. M. A. Rešković, sat. 61^a. — *u ovijem primjerima rečenica, u kojoj se zahvaćuje Bogu, umetnuta je u govor bez sintatičke sveze, isporodi kod hvala, d, e) aa) bbb), i cc)*. I, valimo Boga, nismo učinili ni do sade, ni, dao Bog, otekle nevere nijedne. Glasnik. II, 3, 113. (1708). Nije mlogo izašlo ni godine ni bremena, Bože, falimo te! Nar. pjes. bog. 175. Da falimo cara nebeskoga! ni dvorismo cara od malena, od malena pake do golema, ne mogosmo dobra izdvoriti. Nar. pjes. vuk. 2, 158.

b) *u jednom primjeru našega vremena glagol je prelazni, ali je objekat uzrok zahvaćivanja, a kome se zahvaćuje stoji u dat*. A Bogu se moli, pa mu hvali sunčeve grijače. Osvetu. 2, 21.

c) *neprelazno. kome se zahvaćuje stoji u dat*. Vazda hvali i zahvaćuje Bogu. Korizum. 67^b. U komu (betegu) ne pristaši se, nego stvoritelju hvaljaše svomu. F. Glavinčić, evit. 281^a. Mornari suze tarući veselo Bogu hvaljahu. 402^b. Hvalim za lip pomen milosti tvojoj. P. Vitezović, odil. 70. Za tim fali i tvojoj gospodi. M. A. Rešković, sat. H5^b. Kniigu čita, drugu piše jasnoj sestri i carici, veseli se i saviše fali nebu i božici. J. Krmptić 70. — Za to veselimo se i za to Bogu hvalimo. Postila. S1^a. Lipo vam hvališe za skrb. P. Vitezović, odil. 10. Falimo ti, Gospodine Bože, za sve tvoje darove. Pisanica. 71. Fali na svi(h) stvari(h) bogu. A. J. Knezović 219. Fala, rodo milostivi! ja vam falim, blagodarim na vašemu lepom daru. Nar. pjes. vuk. 1, 148. — Gospodinu Bogu hvalim da mi je pameti dal. Mon. croat. 219. (1527). Pa se htješe i Bogu moliti, da mu hvale što se dobro hrane. Osvetu. 1, 19.

d) *u ovijem se primjerima ne može znati, jeli prelazno ili neprelazno*. Veoma hvalimo v. tu. na vašemu dočekanju. Mon. serb. 560. (1618). Metim toga, brate, hvalim na ljubavi. M. Kulačević 78. „Neću hvaliti, želim vratiti“ (rečo počašćeni). u Lici. V. Arsenijević.

2. pasivno.

a. *hvaļeno se shvaća u pravom smislu kao particip. a) uopće*. Od mene hvaļena u sve ćeš bit hvale, o vodo studena. D. Rašina 22^b. Tko bi

mmil, hvaļena ti ka si dobrotom, da vjera združena nije s takom lipotom. 24^b. Hvaļeno nikada nije dobru tećaku, da lozu pribada na pritku nećaku. 27^a. Tilo Isukresta... vazda klañano, hvaļeno. F. Pačić 85. Hvaļene jagode, prazne kotarice. Nar. posl. buk. 341. — b) *o Bogu, često kao imperativ*: hvaļen budi, ili optatić: hvaļen bio ili samo hvaļen. Višni Bog hvaļen bio. M. Držić 26. Hvaļen Bog pravedni. 178. Hvaļen budi Bog. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 121^b. Ipetr. 1, 3. Simu Boži, budi faļen! M. Divković, plać. 29. Hvaļen Bog veliki ki danas dopusti, u ognu zmaj priki da život svoj pusti! Ć. Palmotić 1, 36. Budi faļeno prisveto trojstvo. I. Grlčić 269. Blagosovjen ti jesi, Gospodine Bože, i faļen. J. Banovac, blagosov. 175. Isukrst biva u vike faļen. 271. Faļen budi Bog. A. Kanižlić, fran. 241. Tutu budi Bože faļen i z Marijmu navek. Amen. Nar. pjes. mikul. 139. — *značenje može biti kao kod 1, d, a)*. Jestu ramuik nekoliko, hvaļeno Gospodj Bogu! nē odb smrti nēdanu. Spom. sr. 1, 96. (1409). — *vrlo često kao pozdrav, vidi*: „Hvaļen Isus!“ govore kršćani kad se sastauu mjesto: „Pomozi Bog“. I na to se odgovara u Slavoniji: „Navik amin!“ a u Dalmaciji: „Vazda i Marija“. Vuk, rječn. 803^b. u *Dubrovníku*: Hvaļen Bog! i češće: Hvaļen Jezus! u odgovora se: Vazda budi! *vidi i*: „Faļen bog“, „Vazda budi!“ Nar. prip. mikul. 9. *ovaj pozdrav*: „Hvaļen Jezus!“ „Vazda budi!“ *po onome što se čitu u B. Zuzeri xi, bio bi ureo sam B. Zuzeri prošloga vijeka*.

b. *hvaļeno se shvaća kao adjektiv, te prema tome ima i adv. hvāļeno*.

a) *kao adv. hvaļen može značiti ne samo: kojega hvale, nego i: koji zaslućuje hvalu*. Ta zavidoše ni zla nego dobra i hvaļena. Korizum. 36^b. Ter jedne rad žene, ku služih i slavih, sve misli hvaļeno u zabit postavih. D. Rašina 147^a. Na način hvaļeni neka se potraje ovo, jur što meni života ostaje. 147^b. Nije stvar hvaļena, takoj se rvati. S. Gučetić 206. Primat goste hvaļeno je. Ć. Palmotić 1, 261. Otajnos tva hvaļena. P. Kanavelić, iv. 320. Ovu faļenu kniigu. A. Kanižlić, kam. ix. Uzrok nećine faļene brige. 19. Kako biļeži faļeni Fleuri. 69. Ovo faļeno uzdržaše od žena. 211. Tako jasni i faļeni grad, kakvi je Carigrad. 422. Kad Jurasa razumiše Turci Arnauti faļeni junaci. And. Kaeić, razg. 294^a. Po faļenom načinu. I. J. P. Lučić, nar. 16.

b) *adv. hvāļeno*. — *Između rječnika u Mikulinu (laudabiliter, laudate'), u Belinu (glorioso' 351^b), u Bjelostjencu (hvaļeno, slavno ,laudate, laudabiliter'), u Jambrešićevu (kajkavski hvaleno ,laudabiliter')*. aa) *učinom koji se hvati, koji treba hvaliti*. Nasledovanja hvaļeno nasledujući. Mon. croat. 100. (1466). Dim da bih se hvaļeno s životom rastala. D. Zlatarić 30^b. Ovdj je živila hvaļeno zadosti. 91^a. Tko se hvaļeno pridlo za živjeti vas samu sebi. I. Đorđić, ben. 94. Latini ne samo vrstno nego i vele faļeno posvećuju u prisnu. A. Kanižlić, kam. 336 — bb) *u Bjelostjencu rječniku*: hvaļeno, oholno, hvastavo, odviše hvaluo ,jactanter, inani ostentatione, insolenti ostentatione'.

3. sa se.

a. *pasivno*. Slavne gospođe i kraļice kih liposti još se hvale. I. Gundulić 231. Gdi se Bog naš slavi i hvali. I. Akvilini 68. A ti, Marte, ne zapusti tvoje ļudi, neprijateļe sad povali, da se ime tvoje hvali. P. Hektorović (?) 85. Kad se Bog fali. A. Bačić 53. Jer š' nima (ovakim molivama) ne fali se (Bog), već pogruļuje se. J. Banovac, razg. 22—23. Kada tko zarad rećeni oće da se fali i poštuje od drugije. F. Lastrić,

ned. 161. Neka se fali priveliki Bog. A. Kanižlić, fran. 201. Po njima može se mogućstvo Božje faliti. F. Matić 12. Kljusina se stara fali. V. Došen v. Molitva, koja god je vašana i dobra, vazda se po njoj Bog fali. B. Leaković, gov. 125. Poštuje se i fali se Bog, kada se uzima za svidočanstvo. 286. Koš se kroz dlaku ne hvali nego kroz brzinu. Nar. posl. vuk. 150.

b. *refleksivno.*

a) *hvaliti sama sebe.* — *Umeđu rječnika u Mikuljnu* (hvaliti se i faliti se, hvastati jactare se, ostentare, eferre, venditare se, gloriari^a), *u Belinu* (de se ipso praedicare^a 728^b; gloriari^a 751^b), *u Bjelostjenčevu* (jacto me magnifice^a), *u Jambrešićevu* (hvalim se oholno, ostento, jacto^a), *u Stuličevu* (gloriari, de re aliqua se jactare^a), *u Vukoru* (sich loben, rühmen, prahlen^a, se laudare^a), *u Daničeviću* (gloriari). a) *hvaliti sama sebe ili nopće ili s kakva osobitu uzroka što se razumije po smislu.* Mlne hvaliti se da ne budeta. Mon. serb. 74. (1802—1821). Ki se hvale, kada zlo učine. Naručn. 81^b. Ako uloviš, ne hvali se, da ne izgubiš noseći. (D). Poslov. danič. 4. Hvali se, krošino, er te imam prodat. (D). 27. Ne hvali se, er susjede imaš. (D). 72. Oni koji dodu prid misnika, te se fale, a ne da se osvajaju. F. Lastrić, ned. 96. Niki kao faleći se i ponošeći veli: 'Pomislio sam zlo; al' nisam, fala Bogu, učinio'. 383. Podi s Bogom, ne fali se više! And. Kačić, razg. 57^a. Doklen žube, dotlen vjeru daju, kad ne žube, družini se fale. Nar. pjes. vuk. 1, 389. Ona braća što se dobro fale. 3, 162. Ko se hvali, sam se kvari. Nar. posl. vuk. 156. — *može se izreći kao što se ko hvati (ispoređi 1, a, d).* Fališ se za vrsna. M. Radnić 59^a. Svi se fale za dobre junake. Nar. pjes. vuk. 2, 271. — *b) izrečen je uzrok radi čega se ko hvati. aa) to može biti supstantiv: aua) u instrumentalu.* Otv hvaleštih se svojeju siloju. Sava, tip. hil. glasu. 24, 205. Svaki mjestom i ponarom svom se hvali. J. Kavañin 483^a. Neka se fale svojom mudrinom: doći će sat, kada će poznati svoju budalaštinu. F. Lastrić, ned. 188. Idite se faliti takom virom. test. 67^a. Čudno ti si zadobio! imat ćeš se čim faliti. P. Knežević, mtk. 42. Svak se hvali bratom ol' sestricom. Nar. pjes. juk. 52. Daj me, majko, na daleko, neka ti se rodum hvalium. Nar. posl. vuk. 50. *amo može spadati i ovaj primjer, ako u njemu što stoji mj. instrumentalu:* Što se fali zvijezda danica, što se fali, to joj i Bog dao. Nar. pjes. vuk. 1, 155. — *i griješkom s prijedlogom s.* Al' prožlori s tim se fale, kad u sopri sve privale. V. Došen 172^b. Ne vali se, beže, s dočekanjem. Nar. pjes. vuk. 2, 355. — *bbb) u gen. s prijedlogom od.* Jesi li se kada hvalil od lipote? Naručn. 86^a. Ki se hvajase od blaga ko biše skupil. Korizim. 58^a. Uzamši bridak nož, dodi me zakoji; tor se čes od toga po družbi hvalit moć, kako si jednoga cinila na smrt doć. N. Najšković 2, 94. Ako se hvali od prigrišenja. S. Budinić, ispr. 69. Ako si se hvalio od kojijelgodir rečenijoh grijeha. B. Kasić, zrc. 67. A ošta mogu se faliti? N. Palikuć 37. Tor se fale od njihovih zloca. J. Banovac, pred. 9. — *ccc) u gen. s prijedlogom svrhu.* Kako je stvar u sobi volika oli malana svrhu koje se fali. M. Dobrotić 202. — *ddd) u acc. s prijedlogom na.* Ko se godi na Todora fali sramotan je svaki se vraćao. Nar. pjes. vuk. 2, 191. Svaki s' fali na deset Kalvina, Adnad fali s' na petnaest. 3, 558. — *bb) uzrok je izrečen samijem rječima onoga koji se hvati.* Falile se tri delije mlado. 'Da nam oće dopustiti care, neqa bismo osvotili lipo'. And. Kačić, razg.

124^a. Falila se prelijepa Ana: 'Nema dvora što baba mojega'. Nar. pjes. vuk. 1, 4. Petar se gradu falio: 'Ne (nije) lepše žubi od moje'. 1, 64. Falila se zvijezda danica: 'Oženiću sjajnoga mjeseca'. 1, 155. Drag' se dragoj na vodici fali: 'Draga moja! mene ženi majka'. 1, 265. — *ce) uzrok je izrečen podložnom rečenicom s da.* Ono bi se sved hvatile, da naj boje vitezove na boju su pridobile. G. Palmotić 2, 396. Tor se hvali, podstaviti da bi smio vas svijet lako. J. Kavañin 242^b. Hvali se, da može razoriti crkvu Božju i opet u tri dni sagračiti ju. M. Lekušić, razim. 74. Da se jedan čovik fali, da nije nigda tudega druga pozna'. J. Banovac, razg. 103. Faleći se, da su im u kriptosti negovoga imeua duhovi nečisti poslušni. E. Pavić, ogl. 571. Turčin fajaše se više puta, da on može... M. A. Rejković, sabr. 9. Faleći se i sokoleći, da će mu odsieći glavu. And. Kačić, kor. 327. Žubica se sama fali, da je cvijet na 'vi svijet naj glavni i naj lepši. Nar. pjes. vuk. 1, 226. Još se fale da ti oćak svale. 1, 638. Ti se vališ da si dobar junak. 2, 360. Pa se Mujo pred Turcima fali da ć' izgubit Radojev-Savića. 4, 128. Ja čujem da se ti hvališ da možeš dovesti gvodena čoveka. Nar. prip. vuk. 211. — *dd) uzrok je izrečen infinitivom (samo) kad se subjekat hvati da može ili hoće što učiniti.* Na stremeni su obje stale, i ako ne izda mnoga sila, udarcem se jednim hvale svrhu donijet bijenja toga. I Gundulić 346. — *ee) uzrok je izrečen podložnom interogativnom rečenicom.* Pak se vali gradu Beogradu što si junak danas zadobio. Nar. pjes. vuk. 1, 599. Pa se vali tridest kapetana što je koji robla narobio. 2, 348. Da se vali Turcim' Udbiñanim' kakovga je roba zarobio. 3, 121. To se vali šta si zadobio. 3, 272. Kad se car pred gospodom stane hvaliti kakav je lijep grad načinio, vila ga prekori. Vuk, živ. 234.

3) *premda je oblik refleksivni, značenje je kao kod aktivnoga glagola. može se slvatiti i kao suprotno glagolima tužiti se, žaliti se. a) uopće.* Mnogo se nam hvale naši trgovci jerk im si vyzda bili i jesi prijatelje. Spom. sr. 1, 10. (1397). Sada se hvali, da su dali. Mon. croat 128. (1486). I vi, čistoću i istinu ki u srcu uzdržite, hvalite se i slavite u milomu Gospodinu. I. Gundulić 196. Nevjesta se bani i veoma fali da j' pošteno hrani ne gospodar dragi. Nar. pjes. vuk. 1, 355. Fali mu se care za darove. 3, 79. Tudim se hvati a svojemu se požali. 322. — *b) što bi bio subjekat kod aktivnoga glagola stoji: au) u instrumentalu.* Vazda ni se su hvalili trgovci tvojom dobrotom da ih si ljubili i srbjudali. Spom. sr. 1, 43—44. (1402). Mi se gospodstvom ti hvalimo, jerk otk postanjja bolega počtenoga suseda i prijateļa nėsimo imali koliko gospodstvo ti. 1, 97. (1409). Kako se hvali Vlukeum i njegovom općinom, jerk su Judije dobri i njemu vćrni. 1, 145. (1419). Velika je tva dobrotu, svak se od nas njome hvali. G. Palmotić 1, 16. Vazda se ja hvalim vašijem svjetima. 1, 336. Njime nbozi hvaliće se. P. Kanavelić, iv. 471. Car falio bi se i dieio svojim meštrom. A. Kanižlić, kam. 601. — *Kruto se hvale z rečenim opatom, da za ne moli.* F. Glavinić, evit. 360. — *bb) u loc. s prijedlogom o.* Poznajem vašu dobru volju, za koju se o vama hvalim Maćedoncima. Vuk, pavl. 2kor. 9, 2. — *ce) u acc. s prijedlogom na.* — *u naše vrijeme u Dubrovniku.* 'Svak se na njega hvali'. 'Ne mogu se na te njimato hvaliti'. P. Buduñani.

HVALIV, *adj. ridi hvaliv.* — *U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu (v.*

hvalan). Faliv običaj i svet. Blago turl. 2, 48. Jest sa svim tim falivo služiti se od cine i svita likara. 2, 58.

HVALNOSLUŽENJE, *n. djelo kojijem se hvalnosluži.* — U *Voltigijinu rječniku i u Stuličevu*: ‚caeremonia, ritus‘. — *nepouzđano.*

HVALNOSLUŽITEĻ, *m. u Stuličevu rječniku*: ‚maestro di caeremonia, caeremoniarua praeses‘. — *sasma nepouzđano.*

HVALNOSLUŽITEĻAN, hvalnoslužiteĻna, *adj. u Stuličevu rječniku*: ‚ad caeremonias pertinens‘. — *sasma nepouzđano.*

HVALNOSLUŽITEĻNIK, *m. u Stuličevu rječniku*: 1. ‚caeremoniarum praeses‘. 2. ‚caeremoniarum codex, rituales libri‘. — *sasma nepouzđano.*

HVALNOSLUŽITEĻSKI, *adj. u Stuličevu rječniku* uz hvalnoslužiteĻan. — *sasma nepouzđano.*

HVALNOSLUŽITEĻSTVO, *n. u Stuličevu rječniku*: ‚caeremoniarum praesidis munus‘. — *sasma nepouzđano.*

HVALNOSLUŽITI, hvalnoslužim, *impf. p. hvalnijem i nđudnijem riječima s kim (objektom) gororiti, častiti ga riječima.* — U *Voltigijinu rječniku*: ‚complimentare, cirimoniare‘ ‚höflich begegnen, ehre erweisen‘. — *nepouzđano.*

HVALNOST, *f. vidi* zahvalnost. — U *nekijeh piscua xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu* (‚gratiarum actio‘). Falnosti prikazujem tebi. J. Banovac, prisv. obit. 22. Dužni smo Bogu davat falnosti vičie. F. Matić 87.

HVALODAŇE, *n. djelo kojijem se hvaloda.* — U *Stuličevu rječniku s dodatkom da je uzeto iz brevijara.* — *nepouzđano.*

HVALODATI, hvalodam (hvalodadem), *pf. dati hvalu, hvale* (vidi hvala, a, b)), *zahcaliti.* — U *Stuličevu rječniku*: ‚gratias agere, gratias rependere‘ s dodatkom da je uzeto iz misala. — *nepouzđano.*

HVALODAVAŇE, *n. djelo kojijem se hvalodaje.* — U *Stuličevu rječniku.* — *nepouzđano.*

HVALODAVATI, hvalodajem (hvalodavam), *impf. hvalodati.* — U *Stuličevu rječniku*: hvalodavati, hvalodavam, a *praes. hvalodajem kod hvalodati s dodatkom da je uzeto iz misala.* — *nepouzđano.*

HVALOJE, *m. ime muško* — *xiv vijeka, a između rječnika u Daničičevu.* Hvaloje. Doč. hris. 5 i još na nekoliko mjestu. Priseli krajevstvo mi Hvaloja. 59. I Hvaloja sestričić. 60. Hvaloje. Glasnik. 15, 303. (1348?)

HVALOJEVIĆ, *m. prezime po ocu Hvaloju.* — *xiv vijeka.* Beroje Hvalojević. Doč. hris. 6 73. Hvalojević Bogoslav. 101.

HVALOPJEŇE, *n. djelo kojijem se hvalopaje.* — U *Stuličevu rječniku s dodatkom da je uzeto iz brevijara.* — *nepouzđano.*

HVALOPJETI, hvalopojem, *impf. pjevati hvale.* — *isporedi* hvalopjevati. — U *Stuličevu rječniku*: ‚in laudem alieujus canere, dicere‘ s dodatkom da je uzeto iz brevijara. — *nepouzđano.*

HVALOPJEVATI, hvalopjevam, *impf. u Stuličevu rječniku* uz hvalopjeti. — *nepouzđano.*

HVALOPOHĻEPAN, hvalopohĻepna, *adj. u Stuličevu rječniku*: ‚ambitosus in plausum‘. — *nepouzđano.*

HVALOUZDAVAŇE, *n. djelo kojijem se hvalouzđaje.* — U *Stuličevu rječniku s dodatkom da se nahodi u piscua Lastrica* (?). — *nepouzđano.*

HVALOUZDAVATI, hvalouzđajem (hvalouzđavam), *impf. uzđavati hvalu, hvale.* — U *Stuličevu rječniku*: v. hvalodavati s dodatkom da se nahodi u piscua Lastrica (?). — *nepouzđano.*

HVALOV, *adj. koji pripada Hvalu.* Hvalov rukopis. D. Daničić. star. 3, 1.

HVALOVAŇE, *n. djelo kojijem se hvaluje.* — U *Stuličevu rječniku.* — *nepouzđano.*

HVALOVATI, hvalujem, *impf. u Stuličevu rječniku*: v. hvaliti. — *nepouzđano.*

HVALOVIĆ, *m. prezime po ocu Hvalu.* — *xv vijeka, a između rječnika u Daničičevu* (Hvalovič). Juraja sina brata Brajilova Bogiše, koji se zove podrčtomš Hvalovič (prije toga na istoj strani ima: Sinovacš kneza Brajila Tezaloviča. Juraj Bogišić, a Bogiša se je zvao (u) dvoru vojevode Radosava prėkoromš Hvae). Mon. serb. 544 (xv vijek).

HVALOVRIJEDAN, hvalovrijedna, *adj. u Stuličevu rječniku*: ‚laude dignus‘. — *nepouzđano.*

1. **HVAĻEN**, *adj. vidi kod hvaliti*, 2, b.

2. **HVAĻEN**, *m. ime muško.* — Na jednom mjestu xv vijeka i otale u Daničičevu rječniku: HvaĻenš. Po HvaĻenu RadosaĻiću. Spom. sr. 2, 79. (1423).

HVAĻENICA, *f. pozdrav, vidi kod hvaliti*, 2, a, b). — U naše vrijeme u Bosni. Nima tucak hvaĻenicu viknu, oni Ļemu zdravljem prihvatije. Nar. pjes. Ļorm. 1, 318.

HVAĻENOST, *f. vidi* hvala (uprav osobina onoga koji je hvaĻen). — Na jednom mjestu xvii vijeka. O prislatki i priblagi Jesuse, kolika se tebi počtovanost i od hvala uzđanost s vjekovjetom hvaĻenosti ima dati! B. Kašić, nasl. 218.

HVAĻENOVIC, *m. ime mjestu.* — *Prije našega vremena.* Hvalėnović. S. Novaković, pom. 119.

HVAĻEŇE, *n. laudatio; gloriatio.* — *Stariji sa obliči*: hvaĻenje, hvaljenje.

a. *djelo kojijem ko hvali.* — *Između rječnika u MikaĻinu* (hvaĻenje, pohvala ‚laus, praeconium‘), u *Belinu* (hvaĻenje ‚laus‘ 442^a), u *Bjelostjencvu* (kajkavski hvalėne ‚laudatio, approbatio, elogium‘), u *Jambresičevu* (hvalėne lepo drugoga ‚elogium‘), u *Voltigijinu* (hvalėne uz hvala), u *Stuličevu* (‚laus, laudatio, commendatio‘), u *Vukovu* (‚das loben‘ ‚laudatio‘). Dike ter hvaĻenja presvetoj Juditi . . . hoću gororiti. M. Marulić 7. Kim tvojoj liposti unnožaš hvaĻenja. 100. Tašće hvaĻenje ne dojde iskati. 200. Tko godi ne haje Ļudskoga hvaĻenja. P. Hektorović 42. Tko bude strpljenje u tugaĻ imati, oda svijeh hvaĻenje Ļudi će imati. N. Dimitrović 11. Ne poholi se faĻeĻem Ļudskijem. M. Radnić, pogr. 13^b. Jest za faĻeĻe Job, jerbo bijaše dobar. 313^b. HvaĻenja mu daj neizuirna. A. VitaĻić, ist. 481^b. Nastojati u hvaĻenju i slavĻenju. 516. Zazivati puk na radosno Boga faĻeĻe. F. Lastrić, svet. 34^b.

b. *djelo kojijem se ko sam hvali.* — *Između rječnika u Bjelostjencvu* (kajkavski hvalėne ‚jactatio‘) i u *Daničičevu* (hvaĻenje ‚gloriatio‘). Velećevioje hvaĻenje. Domentijan^b 153. Takovi će se mojem hvaĻenju i dičienju kao bezumnom posmejavati. D. Obradović, basn. 400.

HVAĻEVINA, *f. u piscua našega vremena* dauak što ga vrhovni vlasnik ima pravo iskati katkada od novoga vlasnika koristovnog zove se, ako preinaka biva za života, hvaĻevina (po lat. laudemium). Građ. zakonik. 2, 229.

HVAĻIV, *adj. laudabilis, kojega treba hvaliti, koji zasluđuje hvalu.* — *isporedi* hvaliv. — *Od*

xviii vijeka, a između rječnika u *Belinu* 428^b i u *Stuličevu* (v. hvaliv). Samo sebe imenuješ gdje je dilo hvalivo. A. d. Bella, razgov. 40. Da pijanstvo i bludnost jesu stvari dobre i fajive. Blago turl. 2, 193.

1. HVAO, *m. vidi* Hval.

2. HVAO, *vidi* nahvao.

HVAOKOVIĆ, *m. prezime (stariji bi oblik bio Hvalković)*. — xv vijeka. Ivan Hvaoković. Mon. croat. 117. (1478).

HVĀR, Hvára, *m. Φάρος, otok u Dalmaciji (lat. Pharos i Pharus, tal. Lesina) i grad na njemu (u pozivlje doba lat. Pharium); kod nekijeh pisaca razlikuju se dva grada: Stari Hvar (Stari Grad, tal. Città Vecchia) i Novi Hvar (tal. Lesina)*. — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je i u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing.* — *Postaje od grčke ili od latinske riječi; glas f kojega u prvu vremena nije bilo u našem jeziku promijenio se na hv; od xviii vijeka (u primjeru xvi vijeka: Grado ke su otuje Fara. Š. Budinić, ispr. 193, Far je tjesno između Italije i Sicilije, tal. Faro di Messina) opet se kaže i Far, vidi primjere Divkoviće kod Hvaranin i naj zadnji primjer u Mikašinu (Hvar, grad u Dalmaciji, Pharium; otok u Dalmaciji, Pharos, Pharia), u Belinu (Lesina, città della Dalmazia, Pharium 434^b), u Stuličevu (Hvar, grad stari od Dalmacije, Pharium), u Daničićevu (Hvar, ostrvo između Brača i Krkra (Korčule) koje na kartama pišu i, Lesina^a). a) otok. Kako to ni pisa hercegovi knezi sa Hvara. Spom. sr. 1, 83. (1407). Što nam pišete za Kakra i Hvar. 1, 116. (1413). Za Hvarom je Brač. (D). Poslov. danić. 152. Hvar, Korčula, Rab, Cres, Veja. J. Kavašin 137^b. Korčul ribni i Hvar vini. 183^b. Brač, Vis, Hvar oslobodi. 185^a. b) grad. Grad Hvar. M. Vetranić 1, 205. Dragi Hvaru moj! 1, 208. Sad me Vis, sad Stari, sad ima Novi Hvar. II. Lucić 268. I Stari Hvar ovi, u kom se porodi, ožalosti i Novi. P. Hektorović 61. U Starom Hvaru prvi dan maseca luja. 69. U Hvaru na 16 novembra 1541. 75. Da s' pisal ti Petri pjesnicu u grad Hvar. N. Naješković 1, 307. Slave je tvoje Hvar novi pun, i stari. 1, 335. Prvi i bliži grad u diki glasoviti Hvar se broji. J. Kavašin 137^b. Hvar, Far, Lesina^a. Repert. dahn. 1872. 18.*

HVĀRANIN, *m. čovjek iz grada Hvara ili s otoka Hvara*. — *plur.*: Hvarani. — *Od xvi vijeka* Petre Ektorović Hvaranin. P. Hektorović 65. Anibal Lucij Hvaranin. B. Kašić, rit. xviii. Ja pop Nikola Faranin primenkom Jurjević. M. Divković, zlam. 5. Ti s' vele seimen od Hvarani. M. Gazarović 142^b. Hvaranom se stup naj viši pripade. I. Ivanišević 333. Hvarani Dalmatini naseliše otok Vis. P. Vitezović, kron. 17. Ostavi ju Faranin vojvoda. Nadod. 121.

HVĀRČICA, *f. (obično se kaže farčica)*, suvrst smokve; duja je, zelenija i tvrda nešto od bjelice (s otoka Hvara). — na Braču. A. Ostojić.

HVARIĆ, *m. prezime*. — xvi vijeka. Matij Hvarić. Mon. croat. 200. (1512).

1. HVĀRKA, *f. žensko čelude iz grada Hvara ili s otoka Hvara*. — *Od xvii vijeka*. Čestita Hvarka vil. V. Zambon u D. Baraković, vil. 362.

2. HVĀRKA, *f. Hvarka, vrsta vinove loze bijela i crna grožđa (u Dalmaciji, Danilo)*. B. Šulok, im. 112. — *s otoka Hvara*.

HVARKOVIĆ, *m. prezime*. — *U jednoga pisca xviii vijeka* Čuj de i mile Hvarkoviće, muže u ratu i u miru. J. Kavašin 119^b.

HVĀRSKÎ, *adj. koji pripada Hvaru (otoku ili gradu)*. — *Od xii vijeka, a između rječnika u Daničićevu (hvarskij)*. Плькь браѣскии и хварски. Starine. 13, 206. (1185). Kt banu hr̄vanskomu (Daničić, rječn. 3, 410, misli da je pogreška i da treba čitati 'hvarskomu', ako ne 'hr̄vatskomu'). Spom. sr. 2, 25. (1369—1376). Pridi. oticemь ligatomь biskupomь hvarskimь. Mon. serb. 450. (1451). Marin Gazarović h̄varski vlastelin. M. Gazarović vii. Gospodina Petra hvarskoga biskupa. Michelangelo. iv. Biskupu hvarskomu... vladici braškoj, šibenskoj i hvarskoj... I. Ivanišević 6. Vlastelina hvarškoga (biće š štamparskom griješkom). 323. Tako i hvarski spijvaoci u Robiini i Ribanju. J. Kavašin 162^b. Navali Hvarski Dmitar i na grado i na poja. 243¹. U farskom otoku. And. Kačić, kor. 411.

HVĀSKĀNE, *n. vidi* hvastaše. — *U jednoga pisca iz Boke kotorske xviii vijeka (s f mj. hv)*. Ne čuti faskane što donose zli jezici. K. Mažarović 107. — *isporedi* hvaskavac.

HVĀSKAVAC, hvāškāvac, *m. vidi* hvastavac. — *U jednoga pisca iz Boke kotorske xviii vijeka (s f mj. hv)*. Čovjek faskavac neće biti mikal ljublen. K. Mažarović 105. — *isporedi* hvaskaše.

1. HVAST, *f. vidi* hvasta, hvastaše. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Luter, Kalvin... ponosite puni hvasti. J. Kavašin 454^b. — *Po jednom rukopisu i u jednoga pisca (G. Palmotića) xvi vijeka, vidi prvi primjer kod hvasta*. — *Nu jednom mjestu i u drugoga pisca xviii vijeka, ako ne spada pod 2. hvast: Hvast je rijet da čovjek dosta zna. A. Kalić 158.*

2. HVAŠT, *m. vidi* hvasta, hvastaše. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Hvasta ne imajuć, da s kē slike neće odbran bit u vike. J. Kavašin 202^b. — *vidi i 1. hvast. vidi i*: Hvast = hvastaše. na Krku.

3. HVAŠT, *adj. hvastav*. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Hvaste njegove misle biše pokarane. D. E. Bogdanić 10.

HVĀSTA, *f. vidi* hvastaše. — *isporedi 1. i 2. hvast*. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu (hvasta, hvastanje jactatio, ostentatio, venditatio, jactantia), u Belinu (jactantia 374^a, 487^b; ostentatio 751^b; fastus 304^b; pompa 571^b), u Stuličevu (gloriatio, jactantia, ostentatio, superbia)* Ponosite knjige ohole s vele hvaste (*u jednom rukopisu hvasti*), s malo svjeta. G. Palmotić 2, 177. Ove izusti riječi tada s mnogom hvastom sadružene. 2, 180. Malo mu će dat pomoći neprilična hvasta i slava 3, 40^a. Bješe jednoj u prodoli zelen stabar lijep uzrastom gusto kitje svud okoli raširio s mnogom hvastom. 3, 132^b. Sobom nosim svud koristi i to nijesu, kraju, hvaste. A. Gledević 23^b. Bezobrazna, smanna hvasta. J. Kavašin 55^b. Slavno 'e blago, nu ne blaga od blaga 'e hvasta i slava. I. Dordić, uzd. 51. Bog tu naredbenu hvastu što zaplati. salt. xvi. Ki nadmeni hvaste i dima zatječu se svojim grijesima. 467. Blago u svjetovne hvaste i zahilnosti obračaju. ben. 182. Potrebno je nu podkadić hvaste dimom i zahvale. pjesn. 82. Čelade dobelo i naduto hvastom i cjenom sebe samoga. I. M. Matto 187. Ako više osobne svijesti budu imali, a mañe hvaste. M. Pavlinović, razg. 9. Koji se bez buke i bez hvaste spravja taj dan. razl. spis. 30.

HVĀSTALAC, hvāstaoca, *m. vidi* hvastavac. — *U Belinu rječniku (jactator 487^b, 751^b; ostentator 694^a) i u Stuličevu (hvastalac i griješkom hvastaoe, jactator, gloriator)*.

HVĀSTALICA, *f.* žensko čelade kao hvastalac. — U *Belinu rječniku* (sui ostentatrix⁴ 572^a) i u *Stuličevu* (se jactans, gloriosa⁴).

HVĀSTALO, *m.* vidi hvastavac. — U *Mikašinu rječniku* (kod hvastavac), u *Belinu* (jactator⁴ 751^b), u *Stuličevu* (v. hvastalac).

HVASTANOST, *f.* vidi hvastaše. — U *jednoga pisca xvii vijeka*. Uklanjati se od tašte ugodnosti i hvastanosti. B. Kašić, nasl. 220.

HVĀSTĀNE, *n.* djelo kojim se hvasta, kojim se ko hvasta. — *Stariji je oblik hvastanje*. — *Između rječnika u Vrančićevu* (hvastanje jactantia⁴), u *Mikašinu* (fastanje, ludo govorenje ,nugae, loquacitas, garrulitas⁴: hvastanje, mnogo govorenje ,nugae⁴), u *Belinu* (hvastanje jactantia⁴ 374^a, 487^b; ,ostentatio⁴ 571^b, 694^a; ,sui ostentatio⁴ 571^b), u *Voltigijinu* (millantaria, vanità⁴ ,prahlererij⁴), u *Stuličevu* (ostentatio, gloriatio⁴). Ne posluh, hvastanje, ipokritstvo. Naručn. 85^b. Da zemlji pod kolo vaš bis se ponizi i hvastanje oholo. M. Vetranić 1, 214. Hvastanja mrzeći. I. P. Mrnavić, mand. 42. Mrzeći na tako hvastanje Isukrst. A. d. Bella, razgov. 144. Bio se među Židovima glas prosto da je Isukrst imo uskrnut, ali su ovi glas držali za privaru i hvastaše. B. Zuzeri 61. Da se ne čini (ispovij) s hvastanjem nego sramom. Ant. Kadčić 206. Da se ima bižati od svakoga hvastaša. I. Velikanić, uput. 1, 143.

HVASTAONICA, *f.* u *Stuličevu rječniku*: v. hvastalica. — *nepouzđano*.

HVĀSTATI, hvāstām, *impf.* gloriari. — *Riječ je praslavenska, isporodi rus. хвастать, češ. chvastati*. — *Nejasna postać*. — *Između rječnika u Mikašinu* (fastati, ludo govoriť ,nugor, gario, effundere verba⁴; hvastati, vele govoriť ,nugor⁴), u *Belinu* (glorior⁴ 351^a, 751^b; ,jactare se⁴ 751^a; ,sese ostentare⁴ 571^b; ,immodice augere⁴ 487^b), u *Stuličevu* (gloriari, se jactare, magno se praedicare, se efferre insolentius⁴).

1. *neprelazno*.

a. isto što hvastati se (vidi 2, c), preko mjere hvaliti se. — isporodi baniti se. — vidi u *Belinu* i u *Stuličevu rječniku*. — *amo spada i ovaj primjer*: Ne varam i ne hvastam. A. Kalić 496.

b. *brblati*. vidi u *Mikašinu rječniku*.

2. *prelazno, hvaliti preko mjere*.

a. *aktivno*. I dvozubja oĝnenoga vlast i poraz prenemili hvasta kručć. J. Kavašin 411^a. Ti hvastaš onu oblast koja ti tebi nije. A. d. Bella, razgov. 22. Hvastaju dila od svojih starih, i zovu ih plemstvo. 165. Hvasta plemstvo nad sve ostalo, da je rođen na nebesijeh. B. Zuzeri 342.

b. *pasivno*. Hvastan i dvoren hoće biti. J. Kavašin 54^a.

c. *sa se, refleksivno, vidi hvaliti se kod hvaliti, 3, b, c*. — *Između rječnika u Mikašinu* (vidi hvaliti se), u *Belinu* (glorior⁴ 487^b; ,ostento⁴ 694^a), u *Voltigijinu* (millantarsi, vantarsi, pompeggiare, grandeggiare⁴, sich prahlen, sich rühmen, sich brüsten⁴). Da nitko ne mañiti bude, da se hvastam. Bernardin 21, paul. 2cor. 12, 6. Hvastajući se i više višćih božić sebe uznoseći. P. Zoranić 8^b. Ako si se hvalio i hvastao od osvete. B. Kašić, zrc. 60. Ako si se hvastao od rećenijeh grijeha. 67. Ako si se uzoholio, hvastao. 107. Ni se božćno hvasta. nasl. 219. Koji se hvastaše da će umriti za gospodina. is. 52. Ovako se hvasta i slavi. P. Kanavelić, iv. 17. Ča se hvastaš kako da ne bi prijal? P. Radović, ist. 134. Što se hvastaš, da pršeći vjetrie puka s tobom hlidi. J. Kavašin 28^b. Samo hvastat se da može osu-

điti, jest jednomu sudcu krivina velika. A. d. Bella, razgov. 22. Fastaše se er se pravomu stvoritelju od nebesa klañšaše. 90. Ne krije se u zabiti potajna prikorna zloća, neg se hvasta u družinah. B. Zuzeri 46. Bješe se pelemiso i hvasto. S. Rosa 162^a. Fasta se kako od stvari dostojne od pofale kad misu prigriža. I. J. P. Lucić, bit. 52. Hvastaju se svojim nemarom. M. Pavlinović, rad. 45.

HVĀSTAV, *adj.* koji se hvasta; kojim se ko hvasta. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Belinu* (gloriabundus⁴ 351^a) i u *Stuličevu* (gloriabundus⁴).

a. *adj.* Neharnu, lakomu, hvastavu človiku. Đ. Baraković, vil. 324. Luda djela i hvastava. Ğ. Palmotić 2, 177. (Riči) hvastave i ohole. P. Radović, nač. 537. Zagovaraše u Korintu veliko ģudstvo jedan hvastav govornik. A. d. Bella, razgov. 20. Ğđi su, ĝđi one fastave riči? 203.

b. *adv.* hvāstavo, hvastavijem naćinom, hvastavijem rijećima. — *Između rječnika u Belinu* (jactanter⁴ 374^a) i u *Stuličevu* (jactanter⁴). Odgovoriše ĝusari hvastavo i ponosito. I. Đorđić, ben. 173.

HVĀSTAVAC, hvāstāvca, *m.* čovjek hvastav, koji se hvasta. — isporodi hvastalac, hvastalo. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu* (fastavac ,loquax, garrulus, nugator, nugax⁴; hvastavac, hvastalo ,ostentator, miles gloriosus⁴), u *Belinu* (gloriabundus⁴ 351^a; ,sui ostentator⁴ 572^a; ,inanis gloriae cupidus⁴ 751^a), u *Voltigijinu* (vantatore, millantatore⁴ ,prahler⁴), u *Stuličevu* (v. hvastalac). ,Mući, hvastavće! vika sveti Ambrozijo. A. d. Bella, razgov. 22. Obalivši praćom mrtva na tle onoga gorostasna vastavea (Golijata). 54.

HVĀSTĀVĆE, hvāstāvćeta, *n. dem.* hvastavac. — *U jednoga pisca našega vremena*. Mući, hvastavće jedno! S. Ĵubiša, prip. 28.

HVĀSTĀVĆINA, *m. augm.* hvastavac. — *U Stuličevu rječniku*: ,gran millantator⁴ ,paulo jactantior⁴.

HVĀSTAVICA, *f.* žensko čelade hvastavo, koje se hvasta. — isporodi hvastalica. — *U Stuličevu rječniku*.

1. HVĀT, *m.* hvataće. — *U jednoga pisca xvii vijeka, a između rječnika u Stuličevu* (v. hvataće) s dodatkom da se nalazi u *pisca Lastrića* (?). Da kopla svoga rat jur u krć omoić, da skusi sablje hvat staf caru prid oić. Đ. Baraković, vil. 323. A ĝlad me li nuka da hvatim boĝi hvat. 331.

2. HVĀT, *m.* orgyia, mjera za duĝinu od šesć stopa. — *Akc. se mjeñu u loc. sing.* hvātu, u *gen. pl.* hvātā (i hvātī, vidi daĝe), *možćiti u dat., instr., loc. pl.* hvātima (ili hvātima?), i po svoĝ prilici u *cijeloj množini kad se umeće ov:* hvātovi, hvātovā (ili hvātovā?), hvātovima (ili hvātovima?), hvātove. — *Jamaćno je ista rijeć što* 1. hvat, *te bi prvo znaćenje bilo: koliko ćelade može shvatiti kad pruĝi i raširi u svu duĝinu ruke*. — *Prošlogu vijeka bilo je i ženskoga roda, vidi acc. pl. fati.* M. A. Reĝković, sat. G3^b; *gen. sing.* fati. J. S. Reĝković 44. 369, i u naše se vrijeme zadržao oblik za *gen. pl.* hvati (Đ. Danićić, obl. 7 9–10). — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu* (fat i hvat ,die klafter⁴ ,decempeda⁴). Tako tiraj do po fati. J. S. Reĝković 44. Pravi stañe od fati visine. 369. Koliko fati okrug zemañski u sebi zadržaje. B. Leaković, gov. 248. Pak moj zeko brĝi od tvog barne, jer tri fata u visinu skaće, a ćetiri pred barnu

tvojeja. Nar. pjes. vuk. 3, 422. — *Često se upotrebljava i kao mjera za drva (kad su složena po šest stopa u širinu i u visinu), te po tome se gdje upotrebljavu i za drva uopće ili za što drugo složeno kao drva.* Polovicu da u fati složiš. M. A. Rejković, sat. G3^b. Zagrlivši svoju majku... pak ju na polu mrtvu s onih fatova doli sveđe, i hercegu nu... prikaza. Đ. Rapić 184. Kojim posao jest fatove sići. J. S. Rejković 50. Drugo ništa u šumi ne radi, već fatove iz ležeće vadi. 334. Stojau fatovi od sveti kostiju. S. Tekelija. let. 119, 44. Jedna se drva prodaju na fat, druga na komad. Đ. Popović, poznav. robe. 364 *isporedi* hvatjika.

3. HVĀT, *f. vidi* 2. hvat.

HVĀTALAC, hvātāoca, *m. čovjek koji hvata.* — *Samo u Stuličevu rječniku:* „capiens, sumens, prehensens“.

HVĀTALICA, *f. žensko čelade koje hvata.* — *Samo u Stuličevu rječniku (uz hvatalac).*

HVĀTAN, hvātna, *f. koji pripada hvatu (vidi 2. hvat).* — *U jedrogu pisca XVIII vijeka.* Da s' u fatne klada cipje dili. J. S. Rejković 50.

HVĀTANIJA, *f. u Vukovu rječniku:* vide vezarija *s dodatkom da se govori u Baranji.*

HVĀTĀNE, *n. djelo kojijem se hvata.* — *Stariji je oblik hvatanje.* — *Između rječnika u Mikašinu (hvatanje, hitanje), u Belinu („comprehensio“ 42^a), u Stuličevu, u Vukovu (fataše i hvatanje).* Vodi ih na posježanje, hvatanje i vazetje dostojanstva erejskoga. Š. Budinić, sum. 105^a.

HVĀTATI, hvātām, *impf. hvatiti.* — *isporedi* hitati, A. — *Riječ je praslavenska, isporodi stslav. hvatati, rus. хварати, češ. chvātati, polj. chwatać.* — *Između rječnika u Mikašinu (hvatati, fatati, capio, sumo, accipio, praehendo, appraehendo^o), u Belinu („arripio“ 42^a), u Valtigijinu („atappare, agguantare, rapire“ „erwischen, ertappen“), u Stuličevu („prehendere, capere, sumere, accipere“), u Vukovu (fatati i hvatati „fangen“, „capto“).*

1. *aktivno.*

a. *vidi* hvatiti, 1, a. a) *subjekat je čelade. aa) objekat je čelade. aaa) u pravom smislu* Centaure pogubi Peritov s Lafiti, jer hvataje zubi, jur pjam i siti, onih, kih počtiti njih dostojaše se, za žene zaditi ne sramovaše se. M. Marulić 48. Otet bi se mlada uzela strašnom crucu ki ju hvata, golubica jakno bijela crnom orlu iz nokata. I. Gundulić 391. Sužnje fataju. P. Knežević, osm. 67. Ja pogubih turska četobašu, držte druge da vatano žive. Nar. pjes. vuk. 3, 188. Petar vata Marunović-Muja, Krsto vata Asan-Begovića. 4, 101. Svaki Srbin vata po Turčina. 1, 174. On (će) jedan put platiti za sve ajduke njegove knežine, kad se ne stara da ih fata. Djelovod. prot. 111. — *amo spada i ovaj primjer:* Pravda ženu vata i naj posli osuduje na smrt. M. Zorčić, zrc. 43. — *u ovom je primjeru osobito značice s toga što se ne hvata objekat u neprijateljskom smislu (kao sažati):* Svi golaci Savi poločese, i Srbiño po Savi vataše, Bog im dade, Srbje povataše, povatali, na suvo izveli; a Turaka ni vatao ne čese. Nar. pjes. vuk. 3, 285. — *bbb) u prenesenom, metaforičkom smislu. (Srijet) vara i fata brezposlena.* M. Radnić 177^a. Jer se puštate, da vas opet fata (djavao, za stvarj od ništa. J. Bunovac, razg. 186. Al' nenaviljiva fata golom udicom. F. Lastrić, ned. 111. Ne promisljajući, da je ovo nriža djavoska, u koju fata duse mloumine. 323. Ti si nriža po kojoj ja mnoge duse fatam. M. Zorčić, zrc. 98. — *bb) objekat je životina.* Petre, od sela ne

imaš veće fatati ribe, nego ćeš Jude fatati. F. Lastrić, od' 241. Fatati zecove, ptice i ribu. A. d. Costa 2, 184. Pa on vata vranca Mujagina. Nar. pjes. vuk. 3, 102. Ode fatat ribe šestokrila. Nar. pjes. juk. 55. Koji hvataju rake ili ribu. Vuk, poslov. 139. — *amo može spadati i ovaj primjer u metaforičkom smislu.* Al' da b' samo stare babe tamnoim paklu lov fatale, V. Došen 131^a. — *cc) objekat je stvar neživa.* Što fatamo pinu na vodi. A. Kanižlić, uzr. 16. — *dd) objekat je stvar umna.* Fataš li i naj mañi dio vrimena? P. Knežević, osm. 289. — *često je objekat prigoda.* Zato vrimena ne propušeć. fata prigodbe. F. Lastrić, test. ad. 103^b. Vuzda fataše prigodu za spaseñe duša. A. Kanižlić, kam. 854. Fatao je prigode. fran 272. — *b) subjekat je (i objekat) živinče.* Pauk utrgne se i učini jedno platno plemenito, i sve ono za fatati muhe. M. Radnić 294^b. Mačke mišo fataju. I. Jablanci 90. Napuščajte sive sokolove, nek fataju tice jarebice. Nar. pjes. vuk. 2, 44. Napuščaju hrte i zagare, te fataju srne i košute. 2, 47. Koji se hrt silom u lov vodi onaj zeca ne hvata. Nar. posl. vuk. 143. — *c) u prenesenom smislu, može biti subjekat groznica ili koja druga tjelesna bolest, ili bolesno dušeno stanje (osobito strah).* Vira moja. Plavša harambaša, ti me danas ufatiti nećeš, jer me nije groznica fatala. And. Kacić, razg. 293^b. Koga drugi treći dan ogañ oliti groznica fata. M. Dobretić 113. Preodan je groznica vatala. Nar. pjes. vuk. 2, 613. Fataše ga troletna groznica. 4, 86. Pa ga neće više hvatati groznica. M. Đ. Miličević, živ. srb. 2, 37. — Koga malkaduk fata. F. Lastrić, svot. 43^b. — Koga hvata nesvest. M. Đ. Miličević, živ. srb. 2, 50. — Ali žarko ne odskače sunce, pa mraz hvata uz kosti junaka. Osvetn. 2, 39. — S česa strah va često hvata, da u pako vam duh ne svrata. J. Kavañin 499^b. Svu je bojazan smrtna hvata. P. Sorkočević 579^a. Strah te fata tek od dima gusta. Osvetn. 6, 42.

b. *vidi* hvatiti, 1, b. a) *uopće.* Svaki vata svoga rañenika. Nar. pjes. vuk. 3, 317. Pa mi topuz u visine baca, a vata ga u bijele ruke. 3, 351. — *amo može spadati i ovaj primjer:* Anđeli ñu (kre) fataju u kaže. F. Lastrić, svot. 30^a. — *u prenesenom, metaforičkom smislu.* S tvojiom rukami fataš vlastitu smrt. M. Radnić 210^a. — *b) ističe se što se osobito hvata kod objekta akuzativom s prijelogom za.* Jedna jednu sprijed desnicom za snježane prsi hvata. I. Gundulić, osm. 401. On je fata za rućicu. Nar. pjes. vuk. 1, 53. A vranac je givan na kobilu, za griju ju fata pod Turčinom. 3, 277. Te on vata Corović-Osmuna: jednom rukom koña za dizgene drugom rukom Turčina za prsi. 4, 4.

c. *kao* dobiti. Ništa ne fata za dostojanstvo spaseña vičnega. F. Lastrić, ned. 283. Što fatate? što dobivate? ništa, ništa. 285. Koji baština fataju spaseña. svet. 153^b. Po koliko fataš od ñe oka? M. A. Rejković, sat. G5^b. Hvatati zazubice, zeleti stogod što vidiš u drugoga; n. pr. „Gledim gdje on jede pa sve hvatam zazubice“. L. K. Lazarević iz Šapca. — *može biti da amo spada i ovaj primjer (ako nije u ñemu hvatati impf. zahvatiti): (Svina) hvata iz korita.* M. Marulić 43.

d. (koñe ili volove) sprežati, uprezati (u kola, pod jaram) Vataj sine, koñe u intove. Nar. pjes. vuk. 2, 116. Zašto u Storu Vlahu u potak ne hvataju volove. M. Đ. Miličević, živ. srb. 2, 10. Ne hvatajte volova mikad u petak. 10.

e. *u prenesenom smislu hvatu se s kim prijateljstvo (i neprijateljstvo), vjera. I prijateljstvo fa-*

tamo s Bogom. S. Margitić, fal. 258. Kako fataju neprijateljstvo z Bogom svemogućim. 136. Dali, Drago, vjeru ne hvatamo? Ogljed. sr. 189. Nemoj hvatati vjere s nima. Đ. Daničić, 2mojs. 23. 32. Čuvaj se da ne hvataš vjere s onima koji žive u zemlji. 34, 12. Ne hvatajte vjere sa stanovnicima te zemlje. sud. 2, 2. — hvata se vjera' i među drjema stranama, kad se radi da se pomire i zadadu vjeru jednu drugoj. Hodili Mahini da hvataju vjeru među Grbljanina. S. Lubiša, prip. 17.

f. *vidi* držati, I, 1, s. Puno fata tri litre rakije. Nar. pjes. juk 257. Ova boca hvata dvije oke. L. K. Lazarević iz Šapca. — u širem smislu može amo spadati i ovo: Kapigibaša u Sarajevu noćio iz Sarajeva sa pedeset konika 2 konaka u jedan fatajući. Golubica. 5, 130. — može biti da amo spadaju i ova dva primjera, u kojima je glagol u širem, metaforičkom smislu: Na kom je zlamenje pleten trak od zlata, sve drago kamenje, svjetlosti sve hvata. Š. Menčetić—G. Držić 490. Hvata joj jak zora ljepotom ne lice. 504.

g. *shvaćati, razumjeti, isporedi* hitati, A, 1, d. — U naše vrijeme u dubrovačkoj okolini. Hvatam te što hoćeš da mi rečeš. P. Budmani.

h. *neprelazno, značenje je kao kod b, ali nema objekta, nego samo acc. s prijedlogom* za. I za isti štap hvataju puni duha i slobode. J. Kavañin 107^a. Lasno je tudim rukama za vrela gvozdje hvatati. Nar. posl. vuk. 167.

i. *neprelazno, protezati se, dosizati, isporedi* hitati, A, 1, e. Pokraj svega toga što je zimni kaput hvatao skoro do članaka, ode u kačaru. M. P. Šapčanin 1, 28. — *misliti da i u ovom primjeru treba orako shvatiti značenje, samo što je u širem, prenesenom smislu*: Već hvata noć. M. D. Miličević, let. već. 55.

2. a se.

e. *pasivno*. A budalasti... fataju se ljudi. S. Margitić, fal. 285. Ova se (duska) fata jednoć samo. F. Lastrić, test. ad. 13^b. Tio hodeći, ptice se fataju. A. J. Knezović 102. Da se u ribiaku fataju ribe. A. Kanižlić, kam. 86. Posli ovoga fata se lupče. M. Zoričić, zrc. 67. Jere takove žene nisu drugo nego mriža vražja, kojima se ljudi fataju. Đ. Rapić 23. Koš se kratku pod zubaču fata. J. S. Rejković 211. U koš takvi fataju se ribe. 284. Al se Vuksan vatat ne davaše. Nar. pjes. vuk. 4, 23. Luda se (lisica) hvata u jednu (nogu), a mudra u sve četiri. Nar. posl. vuk. 171. Kad se hvata kolo. Vuk, nar. pjes. 1, 174. Da se traže hajdučki jataci i da se hvataju hajduci. Živ. 269. Da se hvataju buntovnici. M. Đ. Miličević, zim već. 23.

β. *refleksivno*. — *Između rječnika u Vuokuru* (n. p. u kolo fassen, prehendo, cf. uhvatiti se).

a. *kao hvatati (isporedi 1, h), ali se uz to često misli da se i sam subjekat združiti, spoji s onijem što hvata ili k onome prione*. a) *ono što se hvata stoji u gen.* A ti, žrlče sladokusi, kad se kusa budeš hvatat, kus od tebe bude skakat. M. Marulić 399. Množ oružja nima, kamenja se hvata. I. T. Mrnavić, osm. 118. Kojih se (dasaka) hvatamo u potopu griha. Ant. Kadčić 115. Nož je pluzni, on se zemlje fata. J. S. Rejković 20. Kosa nije stražna od alata, kog se kućnik nad livadom fata. 24. U naručju nosi sina Panteliju, za ručicu vodi čerku Anđeliju, treće joj se vata skut' svil'na zubuna. Nar. pjes. vuk. 1, 105—106. Da s' vatamo tanke slamke. 1, 173. Kad se niva dožauše, onda se žeteoci hvataju slamke. Vuk, živ. 56. Kao utopnik kad se i slamke hvata. Pravdonoša. 1852. 8. — *u prenesenom, duševnom smislu*. Bogu, ki na pamet držeć grijelje, osvete

se hvata. J. Kavañin 214^a. — b) *u acc. s prijedlogom za (isporedi 1, b, b); što bi ondje bio objekat, ondje se može izreći dativom, isporedi i c)*. Za grane se fataju i drže. J. S. Rejković 237. Jer sad vađa do dana dva sata da se koñma on za hranu fata. 386. Iz momka je zelen bor nikao, iz divojke vinova lozica, i fata se boru za ogranke, ka' divojka momku oko vrata. Nar. pjes. vuk. 1, 244. Kad čoek tone, i za vrela se gvozdje hvata. Nar. posl. vuk. 122. On se hvata rukama za noge. Vuk, nar. pjes. 1, 184. Topac se hvata za svašto. S. Lubiša, prip. 199. — c) hvatati se kome oko vrata (o grlu) znači: *grliti*. Da je komu poslušati bilo, kako cvili Jure dite mlado, fataše se majci o grijocu. Ant. Kadčić, razg. 87^a. Majka s' sinu fata oko vrata. Nar. pjes. juk. 152. — d) *kod kolt' i druge igre kaže se da se subjekat hvata (s kim, do koga) u kolt'*. Kad ti podeš dol' u poje, dol' u poje, dol' u kolo, ne vataj se do Tomaša. Nar. pjes. vuk. 1, 282. On se vata do djevojke (u kolu). 1, 391. S koña sjaha, u kolo se fata do lijepe Jovanove seke. 3, 49. Ko se u kolo hvata, u noge se uzda. Nar. posl. vuk. 156. Ko se hvata u kolo treba da igra. S. Lubiša, prip. 192. *amo spada i ovo*: Hvatati se s kim u štap. (Gledati ko ima pravo ili ko je stariji). Nar. posl. vuk. 341. (*vidi u Vuokuru rječniku kod štap*). — *nješte u kolo kaže se i za kolo*. Kralj stoji na lijevom kraju kola a barjaktar na desnom, ali se oni ne hvataju za kolo. Vuk, živ. 35. — e) *u jednoga pisca čakavca xvii vijeka ono što se hvata stoji u dat. s prijedlogom k*. Belona srdita k tomu se još hvata. Đ. Baraković, vil. 57. (Osa) brusi žvalo, ter oblita, ter se ļuta hvata k nosu. 219. — f) *u ovijem primjerima istoga pisca (kod e)) nije izrečeno što se hvata nego namjera s koje se hvata, i to podložnom rečenicom s da*. Vidih zmaja, gdi se hvata da potamni sunca zraci. Đ. Baraković, vil. 215. Piše žvir pri kraju gdi dalje ne more. hrti se hvataju jur da ju umore. 238.

b. *kao prihvatiti, ono čemu prihvaća subjekat, stoji obično u gen.*: Guba, otrov ženski i svaka koja se hvata drugoga. Ant. Kadčić 405. A nike se (mugle) fataju vrhova naj višjih brdina. M. A. Rejković, sat. L5^b. Čista se zlata rda ne hvata. Nar. posl. vuk. 318. (u prenesenom, duševnom smislu: Koja mu se (stvar) sreca fata (vrlo mu je draga). V. Došen 62^b). *ali se može izreći i drugijem načinom*: Mokrina koja se niza zid hvata. Vuk, nar. pjes. 2, 124.

c. *pružati ruku, kao impf. dohvatiti se*. Svaki joj se pod gnoce hvata. Nar. pjes. vil. 1866 712. Hvata joj se rukom u nedarca. 1868. 710. Boje je i sulia krušca pojesti nego se naopako u smok hvatati. (U Dubrovniku). Nar. posl. vuk. 24. — *u prenesenom smislu*. Nih se nitko u posao ne fata. J. S. Rejković 11.

d. *s genetivom mjesnoga imena značenje se kod e širi dalje, te preko značnja: pružati se, protezati se, dosizati, glagol dobira značenje gotovo kao dolaziti*. Fataju se crnogorskih gora. J. Krmpotić, pjesm. 3.

e. *također se širi značenje kod e, kad je subjekat mrak, tamne, sumračje, suton itd., te je gotovo kao širiti se*. Stoj s nam, Gospodine, večeras, zašto se evo mrak fata, skoro će se smrknuti. F. Lastrić, od' 317. Kada drugomu sunce sviče, tebi se tamne fataju. Đ. Rapić 130. Sunca zade, sumračje se vata. Nar. pjes. vuk. 1, 584. Počne se suton hvatati. Nar. prip. vuk. 62. U šumi počeo se suton hvatati. S. Tekelija. letop. mat. sr. 119, 75.

f. *kad se kaže o suncu i mjesecu, znači: pomr-*

čavati (vidi kod uhvatiti). Od Tripuna do sve-toga Đurda svaku noću mjesec se vataše. Nar. pjes. vuk. 4, 131. Uvati se sunce u proljeće, jedan danak tri puta se vata. 4, 132.

γ. *recipročno*, hvatati se (s kim), *kad jeduc drugo hvata (isporedi i β, a, d)*. Fatajte se, bjele ruke. Nar. pjes. vuk. 1, 174. Prčań i Dobrota hvataju se u kolo s Kotorom, koji je kolovoda. S. Ľubiša, prip. 4. Pa se tu Primorci s Gaćanim hvatali u koštac. M. Pavlinović, razl. spis. 384.

HVATAV, *adj. koji se može hvatati*. — U *Stuličevu rječniku*: ‚qui apprehendi potest, gdje ima i *adv.* hvatavo ‚rapide, velociter‘ (!). — *nije dosta pouzdano*.

HVATAVAC, hvatavca, *m. űeka bilka, mali broć, broćenica, broćika*. Hvatavac (fatavac), Galium aparine L. (Sabjar). B. Šulek, im. 112.

HVATIŠTE, *n. samo u Stuličevu rječniku*: ‚capturae locus, i u *jednoga pisca našega vremena koji upotreblava oru rječje u osobitom značenju*: ‚Kastańola ili ‚kostańola, rječje mrmarska, znači komad drva pribijena u bok broda, pod koji komad ulazi potpirać, i zapire da se ne opuze uzgori. po smislu čemu služi, ja prozvalh taj komad ‚hvatište, er uprav hvata potpirać, drži ga, i brani da se ne opusti. M. Vodopić, tužn. jel. dubr. 1868. 208.

HVATIŠTVO, *n. u Stuličevu rječniku uz hvatište*. — *sasma nepouzđano*.

HVATITI, hvatim, *pf.* rapere, capere, comprehendere, *vidi* uhvatiti. — *isporedi* hititi, A. — *impf.*: hvatati, *koje vidi*. — *Rječje je praslavenska isporedi stslor.* hvatiti, *češ.* chvatiti, *vidi i kod* uhvatiti. — *Radi postanja vidi* hititi. — *Između rječnika u Belinu* (pigliare, prenderere, proprio delle mani o d' altro simile' ‚capio' 565^a), u *Vukovu* (fatiti i hvatiti ‚ergreifen' ‚prehendo' s primjerom: Hvatí kaju rejlo!), u *Daničičevu* (prehendere).

1. *aktivno*.

a. *silom ili prijevaram uhvatiti, zgrabiti. a) uopće*. Koji dožan bude, toga človdka da hvate. Mon. serb. 551. (1517). Mušja... hvati ga (miša) za glavu. Š. Menčetić 334. Živa će te u ruke fatiti. Nar. pjes. vuk. 2, 277. Fatiše sivog sokola. Nar. pjes. herc. vuk. 260. — *b) subjekat je groznica, isporedi* hvatati, I, a. e). E se mogu kobil pokidati, u Četinu vodu poskakati, braću našu kićene svatove iz nbalha vatiti groznica. Nar. pjes. vuk. 2, 543. Fatila b' te trostruka groznica. Nar. pjes. juk. 175.

b. *uprav rukom zgrabiti ili uzeti, kod čega se može i ne misliti na silu ili prijevuru. a) uopće*. A glad me li nuka da hvatim boji hvat. Đ. Baraković, vil. 331. Ali on u to štap drenovi u obje ruke stište i hvati. I. Gundulić 543. Drugom rukom sablju hvati. 545. Momčil' vati onu krpú platna. Nar. pjes. vuk. 2, 113. Fati britku sablju s čiviluka. 2, 239. Pa ću vati! listak šemišljikov. 2, 558. — *b) izriče se što se osobito hvata kod objekta akuzativom s prijedlogom za*. Hvatí ga za kular. M. Marulić 256. Hvatí me za ruku. M. Držić 50. Tim mo hvatí za tjemeno. J. Kavaćin 512^a.

c. *dotaknuti se, udariti, samo u oćakovijem primjerima*: Zdrala końa fati bakraćlijom. Nar. pjes. vuk. 2, 526. Pa na doru dizgin potkupio, vatio ga bakraćlijom sjajnom. 4, 100.

d. *neprelazno, mašiti se*. Dvorane vlastelcsii, ako neńi koje zlo otr. ĩihu, ako jesta sebaru, da hvati u kotulu. Zak. dus. pam. Šaf. 11.

2. *sa se*.

a. *pasivno*. Dobrovničanin človdka da se ne hvati. Mon. serb. 551. (1517).

β. *refleksivno*. — *Između rječnika u Belinu* (hvati se za mać ‚impugnare' ‚ensem manu appraehendere' 357^b), u *Vukovu* (hvati se brla, posla ‚lazukommen' ‚ingredior, aggredior' u *Daničičevu* (manus afferre').

a. *kao hvatiti (vidi hvatati, 3, β. a)*. *ono što se hvati stoji: a) u gen.* Da m(i) je neveran, i da gospodstvo mi isto, koliko da bi se moje glave hvatili. Mon. serb. 307. (1420). Bio bi ne pristaf hvati' se ne grla. Đ. Baraković, vil. 132. — *b) u acc. s prijedlogom za*. Fatiše se za puške dugačke. J. Krmpotić, pjesm. 11. Da se, jedna, za zelen bor vatiu, i on bi se zelen osušio. Nar. pjes. vuk. 2, 319.

b. *mašiti se, isporedi* hvatati, 3, β. c. Vatih mu se rukom: u ġepove. Nar. pjes. vuk. 3, 3. Fati joj se rukom u űedlarea. 3, 15. Ališ s' vati rukom u ġepove. 3, 109.

c. *latiti se. a) s gen.* Ĺili se hvatimo koji lika daju. I. T. Mrnavić, osm. 91. *vidi i u Vukovu rječniku*: hvatiti se posla. — *b) s podložnom rećenicom u kojoj je da*. Pa se vati, da uzme presteńe. Nar. pjes. vuk. 3, 258.

d. *o mjestu, vidi hvatati, 3, β. d. a) mjesto je u genitivu*. Zatim Podunajske strane se hvatiše. I. T. Mrnavić, osm. 42. Pa se vati ravna Dragaćeva. Nar. pjes. vuk. 2, 175. Fatiše se poļa Prizrenskoga. 2, 230. Vatio se poļa mostarskoga. 3, 536. Dok se fati Kunare planine. Nar. pjes. juk. 158. Pa se fati šehra Sarajeva. Nar. pjes. bos. prij. 1, 39. Hvatili se Bańske plemenite. Nar. pjes. petr. 2, 609. Šuma ti mati, grma se hvati. Vuk, poslov. 361. — *b) mjesto se izriče kojijem drugijem načinom*. Hvatí se krajem Kusitskijem. Ogled. sr. 115. Pa se hvati do ġamli-penġera. Nar. pjes. hõrm. 1, 295. Čevljani se s Bańanima združe, ter se hvate i do Korjeńića. Osvetn. 3, 36. — *ne znam, spadaju li amo ovaki primjeri, ili kod njih treba razumjeti hvatiti se kao baciti se (isporedi hititi, B)*: Pa se dogu fati na ramena. Nar. pjes. vuk. 2, 270. 286.

γ. *recipročno*. Hvatíše se u kosti junačke. Nar. pjes. petr. 2, 544. Hvatíše se u pleća junačka. Nar. pjesm. hõrm. 1, 506.

HVATLIKA, *f.*

a. *hvat drva, vidi kod 2. hvat*. — U *Vukovu rječniku*: ‚ein scheid holz' ‚pars ligni secta'.

b. *motka kojom se biježe hvatovi*. Zemļak. 1871. 4.

HVEMA, *f. ime žensko, vidi Fema*. — *Prije našega vremena*. Hvema, cf. Fema. S. Novaković, pom. 110.

HVILIP, *m. ime muško, vidi Filip*. — *Prije našega vremena*. Hvilip, cf. Filip. S. Novaković, pom. 110.

HVIRITI, hvirim, *impf. u jednom primjeru xv vijeka o vodi: tci, curiti? biće rječje onomatopćjska*. Zagrezli su viri malinski, tekue po njih voda hviri u kolo bubajuć. P. Zoranić 57^a.

HVISNUTI, hvisnem, *pf.* hvistati (t iz osmore hvist *ispalo je između s i u*). — *Može biti da je ista rječje što hsnuti, te bi tad hvisnuti bio stariji oblik*. — U *deu pisca xvii i xviii vijeka*. Sarajevca Sulimana tište i hvisnu priko vrata. I. Gundulić 525. Toj začuvši sioni brodar, po vratu ga veslom hvisnu. J. Kavaćin 401^b.

HVISTATI, hvistam, *impf.* bití, *udarati, lupati*. — *perf.*: hvisnuti. — U *jednoga pisca Dubrovčanina xvii vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚battere, percutere' ‚verbero' 132^b) i u *Stu-*

ličevu (verberare, percutere). Hvista, husa, lupa. I. Gundulić 543.

HVJĚLA, *f. kriška*. — *isporedi* hvjelica. — *je- stoji po južnom govoru, a u zapadnom glasi i (hvila)*. — *Biće od novogrč. φελλορ. komad*. — *Od xvii vijeka (ispreda pisano i s f mj. hv, a i s f mj. l), a između rječnika u Mikašinu (fila kruha, fila, landa kruha ‚bucella‘), u Belinu (‚fetta‘ ‚segmen‘ 312^a), u Stulićevu (‚frustum. segmentum‘). Neću mu dati ni filu kruha. B. Kašić, zrc. 118. — *vidi i felija*.*

HVJĚLAST, *adj. u Stulićevu rječniku*: ‚frustis abundans‘, *gdje ima s istim značenjem i hvjelav. — obaje nije dosta pouzdano*.

HVJELATI, hvjelam, *impf. rezati, dijeliti na hvjele*. — *U Stulićevu rječniku*: ‚dissecare, in frusta facere‘. — *nije dosta pouzdano*.

HVJĚLAV, *adj. vidi hvjelast*.

HVJĚLICA, *f. dem. hvjela*. — *U Stulićevu rječniku, i u naše vrijeme u Dubrovniku (obično fjelica), gdje se osobito tako zovu kriške od diše, luženice, sira itd.*

HVJĚLIČICA, *f. dem. hvjelica*. — *U Stulićevu rječniku*.

HVOJA, *f. grana (na drvetu), a od xvii vijeka osobito mlada, tanka granica, pa i vitka (kao kod loze), a i mladica na drvetu*. — *U Belinu je rječniku zabilježeno akc.: hvôja, po čemu se ne može znati, jeli hvôja ili hvôja, po rus. хвоя ваља da je ovo zadnje*. — *Riječ je praslavenska (s drugijem značenjem: jelove ili borove četine), isporodi rus. хвоя, čes. chvoje, chvŭje, pol. choj (bor)*. — *Nepoznata postaja, korijen će biti chvi (Miklošić)*. — *U našem se jeziku javlja od xv do xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (‚ramus‘ 328^a, 605^b; ‚vimen‘ 767^a; ‚rampollo, germoglio degl’ albori‘ ‚stolo‘ 606^a; pun hvoja ‚pampinosus‘ 537^b), u Voltigijinu (‚pampano, fronda di vite‘ ‚weinlaub‘), u Stulićevu (‚vimentum, vimen‘). Mnuzim grad potriše, posiče i hvoje gdi bozi ņih stoje. M. Marulić 18. Pod hvojami kogagodi stabla velika boge svoje čtovahu. 67. Svaka ņih hvoja puna voća biše. 77. Ne vidiš v ņoj hvoju ni trohe tolikoj. 173. Dva vrabca na hvoji. N. Rašina 209^a. mat. 10, 29. Prid kom (gusom) biguē, planin hvojkje bile su mi brašno hode, i po hvojah od ros vode. M. Pelegrinović 168. Četnadeste tisući ljudi hvoje noseće zlate (u dragom rukopisu xvi (?) vijeka: . . . pročiŭh ljudi tisušta i četiri sta. siji že vmi nošahu dafinovo vêtvyje vь rukahъ sь zlatomь. — u rukopisu xvii (?) vijeka: . . . družijehъ ljudi 40 tisuć, svi u rukahъ noseći dapinovo hvoje). Aleks. jag. star. 3, 244. Stahu noćnijeh sred pokoja kućarice opletene od hrastovijeh tancijeh hvoja. I. Gundulić 289. Golub na ku letne hvoju, golubicu gleda nza se. 353. Tva ljepota rajska prosti, mala ptica s tanke hvoje ako istočnoj tvoj svjetlosti iz dubrave pjesni poje. 375. Grm ih spleten, dubje često gustim gajom jur obstrije, pače kitnim hvojam mjesto nebesom ih istim krije. 402. Ter ma (dubu) okolo na brjegove po tleh leže listje i hvoje. 524. Lasno je izpravit tanku hvoju. I. V. Bunić, mand. 7. Zasednika slomi u način tanke hvoje. I. Đorđić, uzd. 204. Posvoji u pored mlade hvoje i stare hreke. B. Zuzeri 136. Hvoja biva bus, a bus pak dub. (Z). Poslov. danić. 27.*

HVOJAN, hvojna, *adj. (načinjen) od hvoja*. — *U Belinu rječniku (‚viraneus‘ 767^a) i u Stulićevu (‚di vinchio‘ ‚vimeus, raneus‘), i u jednoga pisca našegu vremena: Pršćei koje i pleteri hvojni. Osvetn. 2, 85.*

HVOJAST, *adj. na kojemu su hvoje, pun hvoja*. — *U Stulićevu rječniku: ‚ramosus‘ gdje ima i hvojav s istim značenjem*.

HVOJAV, *adj. vidi hvojavst*.

HVOJČICA, *f. dem. hvojka*. — *U Stulićevu rječniku: v. graničica*.

1. HVOJE, *n. coll. hvoja, vidi kod hvoja primjer iz Aleksandrova života*. — *amo pripada i ovaj primjer u kojemu jamačno ili pisarskom ili stamparskom grješkom stoji hvolje mj. hvoje: Okol’ ņih je izmiješano hvolje i cvijeće na granice. J. Kavariin 455^a.*

2. HVOJE, *n. u Stulićevu rječniku: ‚abure, legno dell’ aratro, che s’ unisce col giogo‘ ‚lignum jugum cum vomere jungens‘. — vidi oje*.

HVŌJICA, *f. dem. hvoja*. — *xvi vijeka, a između rječnika u Belinu (‚ramunculus‘ 328^b; ‚ramulus‘ 605^b) i u Stulićevu (v. hvojka)*. Pak u toj ranice utae tanahne hvojice. M. Bunić 6. Tanke hvojice svud veskom namazat. D. Zlatarić 39b. Hvojica, znaš, svaka prida se primlada. S. Gučetić 254.

HVOJIŠTE, *n. mjesto gdje ima mnogo hvoja*. — *U Stulićevu rječniku: ‚viminetum‘. — nepouzđano*.

HVOJIŠTVO, *n. vidi hvojište*. — *U Stulićevu rječniku: — sasna nepouzđano*.

HVŌJKA, *f. dem. hvoja*. — *Akc. je zabilježen po Belinu rječniku (hvŏjka); jamačno se miješa u gen. pl. hvŏjaka*. — *Na jednom mjestu xvi vijeka, a između rječnika u Mikašinu (hvojka, grana ‚ramus‘), u Belinu (‚ramunculus‘ 328^b; ‚virgultum‘ 768^b; ‚arbuscula‘ 60^a), u Voltigijinu (‚virgulto, rampollo‘ ‚schosse, sprossen‘), u Stulićevu (‚ramulus, ramunculus‘). Prid kom (gusom) biguē, planin hvojkje bile mi su brašno hode. A. Cukuranović 142. M. Pelegrinović 168.*

HVOJOSPLETEN, *adj. u Stulićevu rječniku: hvojospleten, krošna hvojospletena ‚canistrum vimineum‘. — nepouzđano*.

HVOŠNO, *n. kraj u Metohiji gdje su Dečani i Peć*. — *Postaje od osnove hvost, te se sad t ne čuje između s i n, ali se nalazi pisano (kasnije i s f mj. hv: Fosno)*. — *U Daničićevu rječniku: ‚Hvostno‘, kraj srpske zemlje gdje su Dečani i Peć: Stefan je Nemaŭna osvjoje od grčke zemlje ‚Hvostno vьse‘ (Sava, sim. 1), ‚vь Hvostno‘ (13). kraj je Stefan Prvovjenciŭm dao Žiči nekoliko sela, u Hvostnē, kojima su imena: ‚Pećs, Grьbi Vгьhъ, Stъpezi, Trěbovitiky, Gorazda, Nakъ sь Čelpekii i sь Dablani, Lutoglavъ sь gradom‘ (Mon. serb. 11 god. 1222—1228). dao je isti kraj istoj crkvi i planinu ‚u Hvostnē Slano Polje sь Tmasvьmъ Gvozdom‘ (12). kraj je Milutin zidao crkvu sv. Nikoli ‚vь Hvosnē na reci Bistrici blizъ velikije arhijepiskopije srbskije‘ (72 god. 1275—1321 u poznijem prijepisu). (isti je kraj dao crkvi sv. Stefanu u Buŭskoj selu u Hvostnē: Gumeniŭta, Kostrъcъ, Rědobraadi, Baŭe. Svetostef. hris. ak. 3. jag. 10—11. i u drugom se spomeniku istoga kraja pominе mjesto s ovijem imenom: Došъh do mēsta glagoļemago Hvostna, i hoteštinnъ vniti vь mēsto glagoļemo Ždrělo. Spomenik srp. ak. 3, 20). car je Stefan dao Hilandaru ‚u Hvostnē selo Kosorice‘ (138 god. 1348). isti je car dao crkvi arhandelovoj u Prizrenu katun ‚Sinajince u Hvostnē‘ (Glasnik. 15, 295 god. 1348?). car je Lazar dao zemlje ‚u Hvosnu konъ mitropolije hvostnъnskoje‘ manastiru ruskom u Svetoj Gori (Mon. serb. 200 god. 1351). letopisac piše ‚Fosno‘: ‚šestoga‘ (vladiku) ‚postavi u*

Fosno u Studënicê malê vь hramê prësvetyje Bogorodici' (Okáz. pam. šaf. 59 oko 1503). cf. hvostn'skij. *vidi i*: Hvosno (Koš selo). S. Novaković, pom. 149.

HVOST, *m. rep.* — *Riječ je praslavenska, isporodi stslav. hvostъ, rus. хвостъ, češ. chvost, pol. chwost.* — *Radi postaviu Miklošić isporoduje s novoviem. quast, laubbüschel.* — *Samo u Vrančićevu rječniku (cauda).* — *isporodi i host.*

HVOSTANSKI, *adj. koji pripadu Hvosnu.* — *U Daničićevu rječniku: hvostn'skij, тоъ Hvosno: kralj je Milutin dao Hilandaru pašišto Labičevo u hvostn'skoj zemlji, a nemu mede bjehu, kako utiče Ribnik u Drin i odъ Ribnika . . . us Koznikъ . . . kako grêde putъ posrêdê Goručeva u Ľubižnu, i kako utiče Ľubižna u Drimъ*

(Mon. serb. 61 god. 1293—1302). „mêsto vь prëdëlëhъ hvostn'skijhъ Dečane imenujemo' (Glasnik. 11, 68). Jepiskupъ hvostn'skijъ pominje se prvi put za kralja Milutina (Mon. serb. 60 god. 1293 do 1302. 98 god. 1330. Okáz. pam. šaf. 54). „mitropolitje hvostn'skoj" (Mon. serb. 200 god. 1381). — *vidi i*: Jepiskupu hvostn'skomu. Deč. hris. 61. U piskopa hvostn'skoga. 61. U jepiskopa hvostn'skoga. 64.

HVRCATI, *hvrca, impf. u posloviци xvii vjeka s nejasnijem značenem.* Ne hvrca', ne brca', budi čovjek dovečer. (D). Poslov. danič. 72.

HVRĽAK, *hvrĽka, m. neka ptica, vidi čekvrĽ, škvrĽ.* — *U Dubrovniku xvi i xvii vjeka.* U frotu će doć kao hvrĽci na mene. M. Držić 372. HvrĽci idu u jatu. (D). Poslov. danič. 27.

1. I, slovo: a) odgovara praslavenskom i tuđem i. — b) stoji mj. praslavenskoga y. — c) stoji mj. praslavenskoga ê, i to svagdu u zapadnom govoru, u u južnom od ê biva je i ije; ali je i u južnom samo i pred vokalom, n. p. bio, vidio, pred j, n. p. sijati, smijati se, (dajbudi u nekijem krajevima) pred dj (ne samo pred d kao što su Vuk i Daničić mislili), n. p. sidjeti, povidjeti (kod ocova zadięga ostaje po analogiji i i kad nije za nim dj nego d: povidim itd.); i po istočnom govoru u nekijem krajevima ê kod glagola trećega reda postaje i: viditi, vidila, tako se u istijem krajevima kaže i nisam, nisi itd. mj. nesam, nisi. — d) stoji mj. rćmanskoga o u nekijem mjesnijem imenima: Rim, Jakin (Ancona), Labin (Albona), Nin (Nona), Skradin (Scardona), i mj. u u mir (lat. murus, tal. muro); i u križ (od romanskoga oblika kruęe ili kroęe, od kojega je i mlet. crose). — e) kod nastavka srediņega roda ije ispadu (ne u prvo doba), n. p. lozje, evijecê, grnje; to je i kod nastavka ija: braća; kod adjektiva u nastavku ij i može ostati i ispusti: Božiji i Božji, koziji i kozji, braviji i bravji; također može ispusti ispred j i u nekijem drugijem riječima: bijen i bjenu, pijan i pjan itd. vidi i kod j.

2. I, conj. et; etiam. — Obično je riječ prokliticka te se veže u govoru s riječi što je za nom kao da je jedna riječ, n. p. brat i sestra (isēstra), znām i govōrim (igōvorim), noga i ruka (iruka); ako je na riječi s kojom se veže jaki akcent, tada ga ora gubi, a dohiva ga i, i to ili slabii: otac i mati, oĽjem i vidim (ividim), vidiš i znaš (iznaš), pōp i fratar (ifratar), i ja i ti (ija iti), ili jaki: dan i noć (inōć), jutro i večer (ivečer), dvadeset i dva (idvâ) itd. — Riječ je praslavenska, isporodi stslav., češ., pol., i, rus. u. — U srčijem je rječnicima: u Vrančićevu (et, etiam), u Miklošijevu (et, ac, atque, que), u Belina (ac, et, atque 282b), u Bjelostjenčevu (et, atque, etiam, que, quoque), u Jambrešićevu (etiam), u Voltijijinu (e, ed, und), u Stuličevu (ac, atque), u Vukovu (und, et), u Daničićevu (et).

1. veže i pridaje nešto (riječ ili rečenicu) što se kaže poslije k onome (riječii ili rečenicii) što se prije kazalo.

a. stajee među drjma riječima ili rečenicama, pridaje drugu k prvoy veže ih.

a. veže riječi; oće moći biti supstantivi, adjektivii, zamjenice, participii, adverbii, i može ih biti

više združenijeh (n. p. supstantiv s predikatom ili s prijedlogom) pred i ili za nim; ali, ako su glagoli, to pripadu pod b (osim primjera kod c) aa) ecc).

a) uopće. Tebê i vlsêmh gradamъ Dubrovčamъ. Mon. serb. 1—2. (1189). Tako mi Bogъ pomagaj i sije sveto jevanđelije. 2. (1189). Do života našega i tvojsoga. 22. (1234—1240). Knež dubrovački i sudje. 101. (1332). U početak stvori Bog nebo i zemlju. N. Rašina 113a. gen. 1, 1. Nu malo poslušaj, ka mjesta lijepa odi kralj moguć u svem ja i tva kći gospodi. I. Gundulić 111. Nu ako inim u tamnosti noć me i puste kriju gore, gora i noć s komu kriposti mene meni skriti more? 243. Cviljenje u smrt gospe Marije Kalandrice Giva Vlajki lijope i vrijedne žene. 263. Bijaše on gospodar dobra srca i ruku dosta blagodarne. B. Zuzeri 412. Gladnu svate divjakiñu u slast idu i glogine. V. Došen 37b. Što prođlire koñe i junake. Nar. pjes. vuk. 2, 31. Namazašo prahom i katranom. 2, 38. Da daruje braću i snašice. 2, 41. Beg se brani drvlem i kameñem. 2, 47. Dade nemu hiljadu dukata i dogata svoga iz podruma. 2, 66. Kad preminu care Kostaladin i čestita carica Jelena. 2, 89. A' nestade koña i junaka. 2, 93. A oko ne borje i mramorje. 2, 105. Na sramotu tebe i tvojinu. 2, 175. Dovati se snago i pameti. 2, 183.

b) ono što je cezano s prijem, stoji u nekoj naravnoj svezi s ovijem i izvin onoga slučaja o kojem se govori. taka sveza može biti različita. aa) sveza se sastoji u tome što je jedno slično drugome, što je oboje iste vrste, ili što je jedno svagdu s drugijem združeno. Bog i natura ni jednu rič ne čine zaman. Korizm. 1b. Neću štedjet srebro i zlata. G. Palmotić 1, 162. Smijem i bosijem. Nar. pjes. vuk. 1, 121. Ona bješē suzna i krvava. 2, 20. Napušćajte hrte i zagare, neka taru srno i košute. 2, 41. Tako niemu Bog i srca dade. 2, 51. Rani noga medom i šećerom. 2, 61. Ľubi oca u skut i u ruku. 2, 69. Nu mi prose lale i veziri. 2, 70. Pak uzima luke i strijelo. 2, 79. Sve od srebra i svoga zlata. 2, 90. Pomoz' Bože i sveti Nikola! 2, 100. Selam kula groša i dukata. 2, 101. Dijeloci kĽastu i slijepu. 2, 104. Traži, sine, Stoju i Stojana, a oboje brata i sestrien. 2, 116. Sa biserom i dragim kameñem. 2, 134. Bude noga lale i vojvode. 2, 140. Što će mene ralo i volovi? 2, 141. A sva moja braća i družina. 2, 163. Ľubi caru ruku i koļeno. 2, 173. Za mladosti i Ľopote moje.

2, 181. Da svetkuju petku i nedelju. 2, 206. Da te račun medom i šećerom, da te pojim vinom i rakijom, da oblačim svilom i kadifom. 2, 209. Od nežina stasa i obraza. 2, 236. Kome snage i lepote nema. 2, 237. Udri na se dibu i kadifu. 2, 262. Navališe sluge i sluškinje. 2, 263. Udariše buhni i svirale. 2, 302. Višim Bogom i svetim Jovanom. 2, 318. Dovatio divit i hartiju. 2, 349. Te joj drže skute i rukave. 2, 350. Po zakonu i po običaju. 2, 365. Prostro je svilom i kadifom. 2, 387. Pak dovati pero i hartiju. 2, 391. Ako Bog da i sreća junačka. 2, 395. Bez bijele pare i dinara. 2, 415. Grdilo je i bruka brat i sestra. Nar. posl. vuk. 46. Videći ga gola i bosa. Nar. prip. vuk. 91. — *bb*) *jedno se shvaća kao suprotno drugome*. Ona (*smrt*) upored meče i valja stara i mlada, roba i kraja. I. Gundulić 233. Dobri će i zli mrijet jednako; nu u raj dobri, zli u pak'o. 236. Jedna je svrha čovika i živina. J. Filipović 1. 7b. Siromaha ima holije i bogataca ponizni. F. Lastrić, ned. 163. Križ gospodski i siromaški. V. Došen v. Dokle teče sunca i mjeseca. Nar. pjes. vuk. 2, 261. Dosađe jutrom i večerom. 2, 264. Te prijede poja i planine. 2, 272. Bije nogom desnom i lijevom. 2, 272. Te omanu tamo i ovamo. 2, 286. Gleda sablju malo i veliko. 2, 342. — *cc*) *obje riječi imaju isto ili gotovo isto značenje, te se upotrebljavaju da se nešto dvostruko, kao većom silom, izreče (osobito u pjesmi, ali često i u prozi)*. Svojim htjenijem i svojom vojom, čistém srdčcem i pravom vërom bez vsakoga propadstva i zle mysly. Mon. serb. 22. (1231—1240). Bez vse habe i zledi. 24. (1234—1240). Ne bude veselo i prez skrbi. Korizm. 27b. Vid, tko to može biti, ko ne haje obslužiti me naredbe i zakone. I. Gundulić 103. Vjeraju se i jedine dva naj ljepša. ki se žele, i od pira gozbe čine obilne se, i' ve-sele. 126. Združ s Milijenom ti pastioru lijevu Dubravku i gizdavu. 127. Ako su druzi razlika složenja moja s mnogijem i bezbrojnijem pjes-nima taštijem i ispraznijem prikazivali. 192. Trijebi je od svijeta spomenuti himbe i varke sve naj gore. 217. Bjeħ obličje izgubio i priliku od čovjeka. 224. Ja i ljubav, nitko veće ni domisli, ni se stavi od goruče, nu mučeće i' otajne me ljubavi. 260. Mramorne su, i' kamene oči, usi, ruke i noge; mrazne, vajmeh, i' ledene njih milosti stoje mnoge ... 267. Svi bo u njih ki se vide, plemići su i gospoda. 441. Ovi dogadaj nije prvi i novi u crkvi. A. Kanižlić, kam. 64. Slava i čast domaćinu! Nar. pjes. vuk. 1, 115. A Marija muću i strijelu. 2, 5. Oni bježe zemljom i svijetom. 2, 27. Te počini trudan i umoran. 2, 28. Dijete je ludo i nevjesto. 2, 29. Baći, dive, vraga i davola. 2, 34. Razumna je uma i pameti. 2, 35. Načinio šenluk i vesele. 2, 43. On je junak mudar i razuman. 2, 75. To je nama zazor i sramota. 2, 93. Nadgledao ništa i uboga. 2, 93. Šta ćeš u tom ledu i snijegu? 2, 105. Uzidati mladu i zelenu. 2, 123. Prosu po noj burme i prsteħ. 2, 150. Od svi naši bolji i stariji. 2, 216. Od koga je dela i koljena? 2, 239. Podnositi muku i nevoļu. 2, 246. Nu dovedi Strahinića bana u dvorove i u kuće naše. 2, 264. Muka mu je i žao je bilo. 2, 267. De pogibe ludo i bezumno. 2, 285. A nebesko u vek i do veka. 2, 296. Ko je Srbin i' srpskoga roda i od srpske krvi, i' koljena. 2, 299. O svom lebu i o svome blagu. 2, 326. Jer je naše go-spodstvo i carstvo. 2, 360. Skoči Turčin rado i veselo. 2, 361. Pjevajući i popjevajući. 2, 373. No ovo ti poklon i pozdravje. 2, 381. Iskvarene i nagrdene. 2, 384. Da je on još mlad i nejak.

Nar. prip. vuk. 1. U zanatu ima brige i truda. 45. Čar je bio vrlo zao i opak. 76. Koliko mi je ovaj ni ov ukor bio mio i drag. Vuk, rječ. (1818). xv. — *druga riječ može imati nešto jače značenje od prve, i tada ovoj pridaje veću silu*. Pa odoše zdravo i veselo. Nar. pjes. vuk. 2, 58. Zatvorena i zamandana. 2, 112. Živ i zdrav. Nar. prip. vuk. 77. — *dd*) *riječi mogu biti posve različita značenja, ali združene znače jedno samo, ili sastarjeno iz onoga drugoga, dajbudi u prigodi o kojoj je govor (èv diè dvoit, hendiadys)*. Na preslicu i desnicu ruku. Nar. pjes. vuk. 1, 125. Sila otme zemļu i gradove. 2, 142. Udari me rukom i prstenom. 2, 13. Da odvedeš kitu i svatove. 2, 56. Zapalila feher i svijeću. 2, 109. Udara ga čizmom i mamuzom. 2, 111. Skide s glave samur i čelenke. 2, 200. A pokriva pločom i kamenom. 2, 205. Dopadoše k zemli i kaldrmi. 2, 242. Britkom sabljom i desnicom rukom. 2, 314. A na sabļu i na desnu ruku. 2, 323. Azurala, kita i svatovi! 2, 334. Prije zore i bijela dana. 2, 340. Da ti tražim melem i očime. 2, 368. Dopadnuo ropstva i tamnice. 2, 382. — *ee*) *moгу se o čemu kazati dva različita pridjeva, koji opet mogu imati po nešto slično značenje: Tezelo kraj, hrabren mladić i glasovit junak*. I. Gundulić 3. Bože vječni i prosvoti oče! Nar. pjes. vuk. 2, 82. O Bogdane, moja slugo verna! i Bogdane, moje čedo drago! 2, 453. *ili posve suprotno: O ti Mujo, brate i krvniče!* 2, 50. Zdrav Milošu, vjero i nevjero! 2, 311.

c) *jedna se ista riječ udvaja, te se u srijedu umeće i. kod toga nije svagda isti smisao. aa)* *udvajanjem se izriče nešto s višom silom, to može biti: aaa) kod adjektiva i adverbata kojima se pokazuje mnoštvo, kao mnogi, toliko, toliki, koliko, koliki itd. značenje je uopće kao vrlo mnogo, premnogo itd. Koga si tolike i tolike pute popljava s tvojim posvkam. J. Banovac, pripov. 60. To se mañi plod vidi kod mlogi i mlogi. F. Lastrić, ned. 87. Zarah ove nepomaje o koliko i(h) i koliko ne uniodi kroz ova druga vrata u milost Božiju. 145. Mnogi i mnogi govore. F. Matić 4. Toliки i toliки mogu iznać uzroke. M. Dobretić 440. Paček mnozi i mnozi većom slasti jedu piću tjelesnu, neg li piću andiosku. A. Kalić 195. Kolicijem i kolicijem ovi strah ruke i usta drži vezana. 278. — *bbb*) *kod komparativa. značenje je uopće kao da ispred komparativa ima sve to. Svaki dan veće i veće stiskuje se. P. Posilović, cvijet. 163. K. Magarović 86. Za više i više godina. M. Dobretić v. No sve bolje i bolje iščera. Nar. pjes. vuk. 3, 487. Iznosi trg svakojaki sve ljepši i ljepši. Nar. prip. vuk. 87. — *amo može pripadati i ovaj primjer, gdje prvo i prvo vaļa da je isto što naj prvo: Srešćeš prvo i prvo čovaka. Nar. prip. vuk. 85. — ccc)* *kod glagola smisao je kao da uz glagol ima jednako, neprestano itd. Kucao sam, i' kucao i nitko ne odgovara. M. Držić 391. Mi grijeshimo i od grijeha našijeh pedepse jošter ne vidimo, er je Višni ustrjpen dužnik, koji trpi i trpi, nu naj poslije sve što ostaneš š' nim zadužen, hoće sve da mu se plati do narvice. B. Zuzeri 46. Mjerili su i mjerili, ali nijesu mogli neg li samijem vjekuvječanstvom domjerit. A. Kalić 13. Ona je tražila i tražila. Nar. prip. vuk. 224. — *ddd*) *kod supstantiva. Mletačka vlada Ivanu pruža povlastice i povlastice. S. Lubiša, prip. 207. — eee)* *kod adverbata. Stisni dobro i dobro da ne prospeš ule. S. Lubiša, prip. 244. — bb*) *udvajanjem se kaže da nešto biva više puta. aaa)* *obično s brojevima. Dvojica i dvojica hodijau svičam****

užganim u rukam. Blago turl. 2, 45. Što dva i dva na kople nabija. Nar. pjes. vuk. 2, 314. Grabeć slanku jednu i po jednu. P. Petrović, gor. vijen. 5. — *amo može pripadati i ovaj primjer*: I da se drugi i drugi nepristance dovode. I. Zaničić 165. — *bbb*) kad i kad, *vidi kod* kad. Pas kad i kad zubom rani. V. Došen 43b. Dogodi se kad i kada. 73b. Ako bi kad i kad pomankao ta broj. Ant. Kadčić 94. — *cc*) *udvojene zamjenice* taj, taki *itd.* i *adverbi* toliko, tu, tad *itd.* koje *zdrujuju* i (taj i taj, tu i tu *itd.*) *pokazuju nešto (čelade, stvar, broj, mjesto, vrijeme itd.) osobito (a ne što mu drago), premda onaj što govori ne izriče ono poimence, jer neće ili ne može.* Protiva tomu i tomu grihu. Ant. Kadčić 15. Da me nije ta i ta prvje razjidio. 194. Što je protiva tomu i tomu izustio. 258. Da će ta i ta biti papa ili kardinal. 303. Da sin uzme tu i tu za ženu. 437. Učinio si to i to. D. Rapić 11. U toj i u toj planini ima jedna baba. Nar. prip. vuk. 27. U toj i u toj zemlji. Vuk, nar. pjes. 2, 61. Da mu to i to učinim. Vuk, poslov. 86. Idite u grad k tome i tome, i kažite mu: *Vrijeme je moje blizuo.* mat. 26, 18. — *Prode li ovuda taki i taki čovek?* Nar. prip. vuk. 6. — *Rodilo se danas toliko i toliko duša.* 74. — *Kad dođeš na ladu tu i tu.* 84. — *u nekim primjerima se upotrebljavaju ovake riječi da se ne izreče što nepristojno, n. p.* Tamo ima to i to! (t. j. g. . . no). Nar. prip. vuk. 16. i u Dubrovniku kad se pripovijeda kako je ko koga psorao, reče se radi pristojnosti taki i taki mješte naj običnijih psoraka, a i o ženskom čeladetu kad se kaže taka i taka, znači: *bludnica.*

d) *uz i ima i još koja riječ kojom se izriče kako se pridaje drugo prvome.* De je došla tudem dvoru, i u dvoru tudem babu. Nar. pjes. vuk. 1, 66. Prošao sam devet krajevina i deset u tursku carevinu. 2, 330. Sukobi ga caru Alil-aga i za agom tridest janičara. 2, 357. Posla na naga Čuprihije-vezira i sa njim tri hiljade vojske. 2, 402. Sa svojijeh dvanaest delija i s trin'estim Krajeviciem Markom. 2, 426. Doma nam je Greiču Manojlo i sa njim Pijanica Đuro. 2, 448. Otvorila devetera vrata i deset u bravu dubrovničku. 2, 451. Bio je veliki grad i u gradu carski dvor. Nar. prip. vuk. 76.

e) *kad se nekoliko stvari nabrojilo, a neće se radi kratkoće nabrojiti sve, dodaju se na kraju riječi i još, i k tomu, i ostalo, (naj češće u naše vrijeme prema hemačkome: und so weiter) i tako daje isto se piše i skraćeno: i t. d. ili itd.* Ja Balsa, duka drački i joste. Mon. serb. 202. (1385). Stefana Tvrtaka, kralja bosniskoga i srpskoga i joste. 209-210. (1387). Stipana Ostoja, kralj Srbijem, Bosni, . . . Usora, Soli, Podrinju i k tomu. 231. (1398). Stipana Tvrtko Tvrtkovića, kralj Srbijem, Bosni, primorju, . . . Podrinju, zapadnim stranama i k tomju. 253. (1405). One riječi: *jako nijesi i ost(alo).* J. Matović 170. I tako daje. Vuk, nar. pjes. 1, xiv. I t. d. 1, ix.

f) *kod brajera, ridi j. a, a) dd).*

g) *ono što se pridaje prvome biva poslije onoga.* isporodi b, c). Čitav mesec i nedeļu više. Nar. pjes. vuk. 2, 330. Kad prode dan i noć. Nar. prip. vuk. 105.

h) *ono što se pridaje tumači baše ono što je prije kazano, ali ajdno može ono ograničiti i istać kod onoga nešto jače i silnije, kad je orako značije, može se udvajati riječ kojaj se dodaje.* Otkriva nam se u ognemitoj onoj peći od purgatorija jedno zreluo veoma vijorno i vijorno do te mjere da htijah reći, ne čini mi se ista mañe

jedna sama duša sred čistećijeh onijeh plama. B. Zuzeri 139. Zato svojijem pripovijestina čičiñae malo ploda a vele bune i vele do te mjere, da jednom po sred istoga govoreña zgrabise ga. 179. Ranam ga je po svem tijelu i ranam svijem smrtnijem izprobado. 261. Svi koji smo na ovom svijetu, putnici smo bez pristanka i putnici koji ovdje ne imajući stavno izgje pribivalište, istemo rodno mjesto u blaženom rajskom gradu. 353. Dakle duša, kad sa svim ne ima bogojubstva čutivoga, puna nemira i neploda porad stvari duhovnih, ne bi imala brž pravi razlog bojat se, da ne ima u sebi ljubav, i' ljubav Božju? Blago turl. 2, 10. — *uz i može biti osobito.* Ovo su dvi istine, u kojim se zdrži svakolika dužnost staršina, i' osobito otac i matera. F. Lastrić, ned. 402. *još češće uz i stoji zamjenice* taj, ovaj, onaj: Ne više tri ali četir šežna vode, neg više ognja živa razžarena i ovega vjekovitoga. B. Zuzeri 19. Ne zna drugo, nego Jesukrsta, i ovega propetoga. J. Matović 42. Odabrati vlastiti dan i oni sedmi za častiti Boga. 359. Osim jednog crnog Bugarina, i to mlado još golobradasto. Nar. pjes. vuk. 2, 152--153. Ovakijeh pogrješka može se po onijem krajevima dosta čuti, i to bez ikake nevoje. Vuk, nar. pjes. 1, 21. — *može biti da bi amo pripadao i ovaj primjer:* Kad devojka vide zlu i goru. Nar. prip. vuk. 131.

i) *između dva broja (od kojijeh drugi po brojom redu dolazi odmah poslije prvoga) i može značiti gotovo što ili (u prvom primjeru može biti da se ističe triš kao veće od dvaš, te bi ond u prav pripadalo pod h)). naj običnije u ovakovijem slučajevima kažu se brojevi jedan za drugijem, kao n. p. dva tri, devet deset, što znači da se uprav ne zna jesu li dva ili tri, jeri devet ili deset. Moćes k noj vazda doć svaki dan dvaš i triš. N. Najlošković 1, 275. Mnokrat se prigodi pet i šes gdi sjede, tuj dođu kadgodi čuť o čem besjede. 1, 324. Dvaš je i triš mladi jmak kolom skoćio. Nar. pjes. vuk. 1, 44.*

b. *pridaje rečenici drugu rečenicu (rijetko stoji mješte prve rečenice same riječi, kao ovdje:* Kad sagleda crno oči Marku i kakav je na očima Marko. Nar. pjes. vuk. 2, 222. *i u ovom primjeru može se shvatiti prvi dio kao da staji mješte cijele rečenice:* da su crno oči u Marka, ili: kako su crno oči u Marka), *pošto dvije rečenice koje veže i mogu imati isti subjekat ili isti objekat ili isto obadvoje, govornio o dejema rečenicama i kad i veče samo dva glagola.*

a) *što se kaže u obje rečenice biva u isto vrijeme, ili uopće ne ističe se da jedno bica prije a drugo poslije.* Ako oko tvoje priprosto bude, i vse telo tvoje svitlo bude. Korizm. 62b. Vi me pokopaste i od mene ne odbjogoste. Zborn. 125b. Pitajuć prošćenje i ne šćedeć truda za grišno življenje i za dila huda. P. Hektorović 66. Neka budu navijestiti u Sionu Božje ime i hvalanai njegovime Jeruzalemu napuniti. I. Gundulić 205. Oci š nega čas ne smeće zapañoni Ali paša, i ne može sreću veće odoljeti da ne upraša. 436. U purgatoriju nisu ga prijali, i nisu ga izgubili. F. Glavinic, evit. 113. Silnijeh Gota staru plijonu spomenut ču njih slobodi i da zli kralj po plemenu od njihove krvi izhodi. G. Palmotić 1, 12. Kud ti drago ti nas vodi, i, ako ćeš da se iz nova valovito more brodi, strah nas nije od valova. 1, 16. A moja će pomña biti mjesta ovega ime otkriti i ki ljudi stoji u njemu. 1, 17. Pritupajuć jedno drugomu isto sreće imaduć, i ne imajuć drugo odluke, nego omu, za koju je Bog ženidbu naredio. J. Banovac, razg. 80. Protiva zapovili Božijoj koja nam zabranjuje da ne uči-

nimo priľubodinstva i ne poželimo žene našega iskrnoga. 104. Evo čedo sedi u kolevci i igra se jabukom od zlata. Nar. pjes. vuk. 2, 10. Kukajući i lice grdeći. 2, 16. Tko si junak i čijeg si roda? 2, 60. Ne muči se i ne harči blaga. 2, 117. Mladi Gojko vjeru ne pogazi, i on svojoj ľubi ne dokaza. 2, 119. Pitaće te, tko si i otkud si. 2, 139. Ja ga znamem i on me poznaje. 2, 152. Te se rani i oda zla brani. 2, 176. Danas misle i govore ľudi. 2, 221. Što s' toliko svate potrudio i tolike koće pomorio? 2, 243. A daću tri tovara blaga i daću ti sremsku banovinu 2, 258. Spremi Ćemu tri tovara blaga i spremi mu sićana vermana. 2, 261. Te u piću grđno progovaraš i Turćina zovješ kaurinom. 2, 273. Ja sam majka mesećeva i ovo je Ćegova kuća. Nar. prip. vil. 1867. 288. — *amo može pripadati i otaj primjer*: Evo tebe sedam tovar blaga i evo ti sedam bošćaluka! Nar. pjes. vuk. 2, 392.

b) rećenice (ili sami glagoli) znaće isto ili slično. isporodi a, c). Pojdiš sir obraća i preobraća kruh Korizm. 8b. Ne misli i ne razmišļa. Zborn. 3a. Sve strane našega jezika drže i scine. P. Hektorović 1, 55. Neg Bogu slavu daj, i Ćemu zahvali. 2, 65. Njегда paće grozno uciviljen prićne glasi i vapiti. A. Ćubranović 157. Ćuvaj se i bľudi maćehe proklete. D. Raćina 107b. Da dĵelim svojima u sionoj naravi, ka je stvor jedini, satvari takmene sagrada i Ćini. 118a. Zašto lav, prid kime svaka se zvir plaši, kokota i oĵua boji se i straši? 120b. Šturka u ovoj gajpi od žice, ki po svu noć šturi i poje, donio sam. I. Gundulić 159. Uzroće izabrani sve radosti me do vika, cd hudijeh objesdnika izvadi me i sahrani. 195. Naša sloboda neockvrñena veće od tisuću godišta uzdržala se i sahranila. 216. Ne štedim se i ne kratim u razlike noj darove pjenez veći da potratim. 223. Ka (*smrt*) čas po čas zgodu pazi, da te ubije i porazi. 235. Er s jednoga mjesta draga kada drugo gledat slidim, Ćim me ovo, jaoh, primaga, drugo gubim i ne vidim. 258. Moja mladost trpi i kuša muke one sve najgore, osudjena koje duša posred pakla podnijet more. 260. Ali život čezne i vene. 260. Nega iz dubja lipos draga sliša sve što moli i prosi. 354. Dali se od nas trpjet' može, da hoĵa po mećetijeh ne haleka i ne zavija? 478. Trijesk ne trijeska i ne razi. J. Kavaćin 487a. Zašto je crkva sveta odlučila, da se tako ima držati i virovat. J. Banovac, razg. 7. Da se ne prevaramo i s puta pravoga ne zademo. F. Lastrić, test. ad. 125a. Ne bijau probudeni i ganuti od bogoľubstva. A. Kanićlić, kam. 290. Pak se motri i ogledaj. V. Došen 21b. Da se odpušta i prašta grijeh. J. Matović 162. Ili si se danas poturćila i svoju si veru izgubila? Nar. pjes. vuk. 2, 9. Sve joj što je i kako je kaza. 2, 62. Kako carski vaļa i trebuj. 2, 93. Te ga ľuto kune i proklinje. 2, 197. Možeš, care, i u ruci ti je. 2, 204. Zove Marko sestru i prizivlje. 2, 224. Viknu Leka i prizivlje sluge. 2, 230. Sa Turćima bije i sijeće. 2, 238. Dugo bilo i vrijeme prode. 2, 264. Kažu, sine, i prićaju ľudi. 2, 265. Kažu, sine, i govore ľudi. 2, 266. Prolesapi i umom premisli. 2, 272. Kad zapita i mene upita. 2, 274. Kako vide i okom razgleda. 2, 279. Da se prića i pripovijeda. 2, 295. Pa se biše i sekoše s Turci, sedam paša biše i ubiše. 2, 297. Možeš znati i pametovati. 2, 328. Svakojako misli i premišļa. 2, 412. Ja sam Ćuo i ľudi mi kažu. 2, 456. Nego zbori i govori. Nar. pjes. vil. 1866. 237. Sestra brata lepo doćeka i ugosti. Nar. prip. vuk. 36. Malo se zbuni i poplaši. 76. Koji ste i što ste vi? 123.

c) što se kaće u drugoj rećenici biva poslije onoga što se kaće u prvog. Pride mi 1 list i poćek ga Ćtati. Korizm. 21a. Susrite (*pusćiak*) jednoga mladca lipo oblćena i narešena i ta mladac pozdravi toga remetu. 32b. Došad na livadu, i ne našad nikoga. N. Najesković 1, 203. Ti upade u sužanstvo i Gospodin Bog posla sina svoga da te odkupi. M. Divković, bes. 12b. Kraljestvo prostire se me nad svijem ki bili su i ki u naprijed rodiće se. I. Gundulić 114. Nu u to sunce zgar zapade, i noć skri svijet u skut tamni. 347. Ćuvši grabit kćercu milu uhitu se za sĵedine, i ne uľajuć da ju obrani, zaupi u glas pun žalosti. 391. Mi se mladi jur dignusmo, i' države i gradove neizbrojne obidosmo. Ć. Palmotić 1, 146. Aristofļa ľubi plaha ne zauzda li, i ne jaha? J. Kavaćin 7a. Ondolen se bjeħu podignuli i doćoše na vodu Jordana. Nar. pjes. vuk. 1, 122. Rano rani devojćica i danicu vjernu moli. 1, 150. Te od raja otvoriše vrata i proćoše proz raj u pakao. 2, 11. A Manojlo koća uzjahao, i Grćiñi na dvorove doće. 2, 20. Osta majka raneći Nena, Nenad braca ni saznao nije. I Nenad je majci dorastao. 2, 75. Dok ja odem i natrag se vratim. 2, 137. Jedan bješe u zeta careva, i sada je, u Voinoića. 2, 141. U tom svanu i ogranu sunce. 2, 143. Pa pripasa sabľu okovanu i prigrnu Ćurak od kurjaka. 2, 247. On usjede vranca pomamnoga, i izide gradu na kapiju. 2, 250. Pa on usta i ode Ćadoru. 2, 344. On odleće nebu pod oblake i uvati utvu zlatokrilu. 2, 426. Otide u ergelu i naće oćina koća. Nar. prip. vuk. 34.

d) ono što je u prvog rećenici uzrok je ili prigoda ili uzjet da bude ono što je u drugog. aa) uopće. Ako mi Bog, da i budu gospodar. Mon. serb. 19. (1231). Kada nemoćnik zgubi svoju besedu i ne more se spovidati. Narućn. 90a. Ja odhoju i veće te neću viditi. Mirakuli. 59. Vazvah i usliša me. Korizm. 7b. Pomože Isukrst Levteriju i uprije Levterije Tarasija. Pril. jag. ark. 9, 119. (1520). Umrla je, utekla je od nas dikla božanstvena, i drugo nam ne ostaje razmi slava Će imena. I. Gundulić 268. Našu voľu on poslušia i u životu jošte stoji. Ć. Palmotić 1, 222. Naj prvo je potriebno iskati kraljestvo Božje i svaka Će se nadodati nami. A. Kanićlić, kam. 624. Kad pade zastor i dospije prikaza. Ć. Bašić 70. Mene Ćeš, Petro, moliti, i staće vode Dunavi. Nar. pjes. vuk. 1, 11. Moliše se i umoliše se. 2, 3. Car je prosi, i kralj mu je daje. 2, 132. Zaću Miloš i milo mu bilo. 2, 227. Glas daćoše starim sveštenikom, i tu doće mlogo sveštenika. 2, 325. Mrtav Musa pritisnuo Marka i jedva se iskopao Marko. 2, 409. Ćudi otišavši kažu carevome sinu da ga zove Ćihov car, i on odmah otide. Nar. prip. vuk. 236. — *istiće se ovaka sreza među prvom i drugom rećenicom tijekom što se poslije i umeeć tako*: Masentij, rimski cesar, zapovidi nćimi svim, dojt u tempal boga Ćihova. I tako poće zvati i nukati krstjane. Živ. kat. star. 1, 218. Obićaju dobri oći u imenijeh od ľubljenijeh poroda pojavľivati uspomenu od draćizijeh roditelja, i tako zamjenitum uzdanjem oživľuju onijeh... I. Gundulić 216. Zakona moĵa ne obslućujete, i tako me ne poštujete. F. Lastrić, test. 23b. Al' je majka Mari govoriļa: „Kada budeš mišala ležanke, poda ti meći trñe malmažine, a poda se svilu i bumbaka". I tako je nćinila Mara. Nar. pjes. istr. 1, 19. *amo spada i ovo*: Ono Ćudo po svijetu poće i to zaću paša tiranina. Nar. pjes. vuk. 1, 157. — *bb) u prvog je rećenici kazano vrijeme ili prigoda kad biva ono što je u drugog.* Znaće da po dviju dne vazam bude, i sin Ćovićanski pridam bude da se

propne. I. Bandulavić 83^b. mat. 26, 2. Ne postaja mnogo vrimena i stiže u tabor knez Luchesi. I. Zaničić 23. Malo prođe i ljubna mu dođe. Nar. pjes. vuk. 2, 108. Dan osvane i ograne sunce, j' vrata se otvore na gradu. 2, 289. Znaete da će do dva dana biti pasha, i sina čovječijega predaće da se razapne. Vuk, mat. 26, 2. — *amo može spadati i ocaj primjer premda mješte prve rečenice ima samo adverb*: Do malo i jurve ne budete viditi mene. I. Bandulavić 146^a. joann. 16, 16. — *cc) kad je u prvoj rečenici uvjet pod kojijem biva ono što je u drugoj, u prvoj stoji glagol u imperativu, a u drugoj u futurum*. Pridi tada sa mnom i hoću ti pokazati. Mirakuli. 42. Prostri molitve umiljene i ja te oću uslišati. Korizm. 5^a. Teci na molitvu i Bog ti oće pomoći. 7^b. Otvori malo uši i oćeš slišati javkajuje. 24^b. Pridite ka mni . . . i ja vas spokoju. 73^a. Što se srčiš? pita' u Jova i dati će se tebi ljub. I. Gundulić 67. Bogovom pokloni se našim, i život oslobodim ti. F. Glavinić, evit. 390^b. Ostav' grijeha i nesklade, i u svem slavan ti uzbudeš. J. Kavañim 168^b. Naj pokoña tva raznisi, i neć' nikad sagriješiti. 464^b. Dojdi i vidit ćeš. 491^a. Prividimo sve s. pismo i istorije crkvene i svitovne, i načemo Boga ne samo dobroga, dali i pravednoga. J. Banovac, razg. 28. Promislmo što smo mi prama nemu, i vidićemo da smo ništo. 74. Stavi se na pokoru i Bog će ti se smilovati. I. J. P. Lučić, razg. 20. Poštuj brata starijega, i tebe će mladi tvoji. Nar. pjes. vuk. 1, 137.

e) druga rečenica popunjuje prvu ili je tumači ili joj kaže uzrok. Jošte da jest ozgora mnogo rečeno cića likarije protivu strahu od smrti; ništanomañe ostaje jedno naj posljednje i naj poglavitije ponukovanje. i ovo jest, da čovik često u svoj život čini molitvu. P. Posilović, nasl. 66^a. Vi biste rekli, da su ovo bile velike nevoje koje ovi cesar podnese po dopušteñu Božjem, i jesu. J. Banovac, pripov. 103. Neka plaču oni i svoje neka evile nesriće, i' inađu što plakati. Đ. Rapić 77. Mudar je nauk duhovni bogoslovca kada govore od svetiñe, i jest ovi . . . A. Tomiković, gov. 34. Car hoćaše i nevoja mu je. Nar. pjes. vuk. 2, 26.

f) drugom se rečenicom ograničuje značenje kod prve: to biva obično riječima i to; pod to ima se u misli sve ili nešto što se kazalo u prvoj rečenici, s čega se glagol ne kaže drugi put u drugoj. Pomišasmo . . . bolega s boļim . . . i to pod rotu i vernost. Mon. croat. 258. (1556). Pjesni pokorne svijetu prikažujem, i to ne bez razborita spoznanja . . . I. Gundulić 192. Maļalno korenja, tar ku smokvu, i to u večer okušašo. F. Glavinić, evit. 344^b. Ako budeš i to ovako ljubit Boga. J. Kavañim 501^a. Sam mu kratak, i to na tvrdoj zemji dopuštati. F. Lastrić, test. ad. 105^a. Mali, to jest posl. griha smrtni, umire se s Bogom, zadobiju milost ñegovu i nadu stazu od spaseña. i to zašto je ne traže kako se ima tražiti. od' 97. Sve isjiče, malo ko uteče, vrlo malo i to izrañeno. And. Kačić, razg. 229^b. Pak istom jedan put obuku se, i to samo dok se 3 mjeneta izigraju. M. A. Rejković, sat. A7^b.

g) ono što se kaže u drugoj rečenici podaje reću silu onome što je u prvoj. — *isporedi a, h, aa) uopće*. Sam dakle onaj koji Isukrstov nauk sliđi jest pravi učenik meštra nebeskoga, a koji ne liđi nije takav, i laže. Đ. Rapić 41. Nek dušmanom srca puea, i dragome po naj boje. Nar. pjes. vil. 1868. 165. *bb) u drugoj rečenici opet stoji glagol što je u prvoj ali s adverbom koji mu podaje reću silu*. Zapovida još

za drugi razlog Gosp. Bog da ga molimo, i molimo vazda. A. d. Bella, razgov. 44. Tko se ne bi vas uztreso od zrnaja tako ļuta i čemerna, koji bi trovo p.ļa ona ista po kojijeh bi prolazio, i' trovo tijem načinom, da bi ih trijeba bilo ne drugako, nego oghem živijem razžestiti. B. Zuzeri 140. Recite mi na uzdanu, želite li i želite li iz draga srca svetom smrti dovršiti? 206. Znamo i znamo stanovito da imamo jednom na smrt našu nasrnuti. 294. Vjerujem li što govori? Vjerujem i vjerujem temelito. 366. Imam se bojati i vrlo bojati. A. Kanižlić, bogoļubn. 40. Slušaju i pomñno slušaju. A. Kalić 29. Bog prijeti grješniku i teško prijeti. 312. *amo pripadaju i ovi primjeri*: Žudi i kako žudi. A. Kalić 19. Da će se nvrijeden ozvat i kako ozvat. 278. Prijeti grješniku i kako prijeti. 313. — *u ovijem je primjerima izostavljen glagol u drugoj rečenici*: Scijenim, i ne bez razloga, zet ugodan nemu biti. G. Palmotić 1, 294. Hoće li ovo razdijene mučno bit osuđenim? Hoće i primučno. J. Filipović 1, 147^b. Bog je dō djece i ne malo. A. Kalić 356. Da jesimo li mi što držani ovijem ocina? ocu nebeskomu? I kako, i kako. 333.

h) u drugoj je rečenici nešto što po onome što je u prvoj kazano ne bi trebalo da bude, u kojem slučaju moglo bi mješte i stajati a. Lačan bih i ne napitaste me, i žajau i ne napojiste me. Korizin. 8^b. Zna da je vino moćno i pije. 66^a. Veće je puta vidila sliþoca ļudska Božija pokaraña svrļu sebe, i nije se bojala onoga Boga. J. Banovac, razg. 29. Još ti nema pedeset godina, i Avrama ti si vidio? Vuk, jov. 8, 57. — *amo pripadaju primjeri u kojima se daje u drugoj rečenici kome kakav ukor, jer ne radi onako kao što bi trebalo po onome što je kazano u prvoj*. Bježe! — i trpi, Bojnislavo, tya ļunačka bojna sila tej sramote tač neprave? G. Palmotić 2, 247. Vidiš ovd i mrtva brata tvoga; — i da s vaše nije strane Boga, pravde i razloga? 2, 357. — *ukor je u ovakijem primjerima i kud se čudi onaj što govori na ono što govori ili radi drugi; te u ovakom slučaju i stoji na početku samoga gorora kao da se ovaj dodaje onome što je drugi prije kazao*: Jedna vladika od ñe dvorbe žaleći je, rekla joj je: Što ne prosiš u tvoga Isukrsta koju utjehu i utažeñe tvojijeh bolesti? Kraljica pogleda je začuđena: ,I čini li ti se (reče) da je pristojna molba za učinit je jednom kralju od bolesti, da on smañka moje bolesti? B. Zuzeri 381. *mislim da amo spada i ovaj primjer, te da u nemu i ne veće drugu rečenicu s prvom, već da stoji kao u predašnjem primjeru*: Dušo draga, kamo odbodiš, i ne čutiš moje zgode, ter bez mene smionu brodiš valovite morske vode? S. Bobajević 226.

i) gdjegdje se i kaže na početku govora (vidi i kod h), kad se kome odgovara, kao da se odgovor pridaje prvome govoru i da onaj što odgovara sliđi isti govor. aa) uopće. Domaćica reče: ,Ali je hajvar skup: oka po to i po to!, a gošća odgovori: ,I vrijedi! Vuk, poslov. 95. — *bb) odgovorom se pristaje na prvi govor i to većom silom*. I Božo pomoz! (Kojokako, može podnijeti, n. p. ako je tako, i Božo pomoz!). Nar. posl. vuk. 94. I dušo tu li si! (Rado, dragovoljno što učiniti, n. p. A. Bi li ona pošla za ñega? B. Bi, i dušo, tu li si?). 96—97. *tako se često odgovara*: i kako! i Božo pomoz! i da Bog pomoz! *itd.* n. p. A. Jeli te bilo strah? B. I kako! — A. Jeli ti dosta? B. I da Bog pomoz!

k) nahodi se u početku stare narodne pjesme. isporodi ali, 3, c. I kličo devojka. P. Hektović 22.

l) *gdjegdje stoji i bez potrebe da veže riječi ili rečenice koje su i onako drugim načinom među sobom svezane. ovo biva vrlo često u prva vremena, sve to rjeđe kasnije (u nekih pisaca može biti da i samo jače ističe riječ ili rečenicu pred kojom stoji), a u naše vrijeme nigda. aa) veže supstantive koji su i onako među sobom vezani: aaa) prijedlogom s (instr.) Zetu i s gradovu. Mon. serb. 4. (1198—1199). Grđь kьnežь i zь dětiju. 12. (1222—1228). Azь Stefany Urošь tretij i sь Bogomь darovanьnimi sinomь kraljevstva mi Stefanomь. Deč. hris. 65. Pade on i s košem v riku. Mirakuli. 96. Vrativ se domom ona zajedno i s sinom. 114. Svu dobit i z dugom odnose. D. Rašina 43a. Da i(h) hoće potopiti i s plavčicom. M. Divković, nauk. 5b. Pridah Bogu duh i s tijelom u ruke. plač. 85. Satir si crni vrag i s rozma na glavi. I. Gundulić 150. Ako tijelo pridobije, biti će i z dušom u vijeke mučeno. M. Radnić 406a. Ki naš tempal i s jđoli obališe kletvom doli. P. Hektorović (?) 106. Niove prestole i s nima zajedno u prah obratiti. D. Obradović, basn. 139. — bbb) *prijedlogom do.* Ods selē i do veka. Mon. serb. 2. (1189). Ods mala i do velija. 19. (1234). Blago meni jutros i do vijeka! Nar. prip. vuk. 128. — bb) *veže glagole i rečenice. aaa) prvi je glagol u gerundiju ili participu.* Klyňь i podpisahь. Mon. serb. 1. (1186). Nagyje vь domь svojь vьvode i odēvaše. Sava, stef. pam. šaf. 1. Pisavь i podpisahь. Mon. serb. 82. (1302—1321). Da sьvrstovavьšo i prēdade u sьrьkьvь. 98. (1330). Sьbravьša (dual) zborь... i zьgovorihь se s nima. Deč. hris. 65. Ostavivši svit ov i vnide v red svetoga Brnarda. Mirakuli. 74. I paka rekavši: 'U ruke tvoje, Gospodine, priporučujem duh moj' poljubivši rečeni križ i ima se postaviti suprotiva nemoćniku. P. Posilović, nasl. 150a. A ti videći da si po grihu dušu izgubio, i ništanemahe ne mariš, sasvim da je sama, sama jedna duša. J. Banovac, razg. 98. Urija snaknuvši i njegovu si ženu z za se uzeo. 106. — bbb) *prva je rečenica podložna s adverbom kad. u istarskijem pjesmama našega vremena.* Kad je ne da ni otac ni majka, i govori Fatima divojka. Nar. pjes. istr. 1, 14. Kad to čuje Vujin dobar junak, i on gređe u svitle kamare i on vadi nože iza pasa ter ih meće braći u glajca. 1, 24.*

β. *veže ne samo dvije riječi ili rečenice, nego njih više. to biva na dva načina: ili i stoji pred svakom riječi ili rečenicom, osim prve, te tako pridaje svaku k pređašnjoj, ili stoji samo pred zadnom te tako ovu pridaje svijem ostalijem. prvi je način pravi narodni; ipak se drugi nalazi češće u pisaca, osobito mladega doba, (i u sama Vuka i u Daničića), a to jer su se pisci u tome ugledali u nove evropske jezika (drugo je kod a, a, e)). u ostalome se i upotrebljava kao kod a.*

a. *i stoji pred svakom riječi ili rečenicom, osim prve.*

a) *veže riječi. aa) uopće. isporodi a, a, a) i b) i c).* Klynemо se tebē u Gospoda Boga našego Isu Hrista i u prěsvetu bogorodicu i u čestny i životvorešti kрьstь i u svota božija jevandelija i u vse svete. Mon. serb. 22. (1234—1240). Kralь vsěhь raskihь zemьhь i Dijoklitije i Dalьmacije i Trovunije i Zahьlmije. 25. (1234—1240). Da naši kьmeti i naši ljudje i naši vladalci da vasь ljube. 33. (1249). Arhьijepiskopa Danila i jepiskopy i igumeni i kaznьce i tepčije i vojevody i slagy i stavilce. Deč. hris. 65. Ta strah je dobar i drag Bogu i prijatan. Korizm. 29b. Tako ju je pametju i uminjem i umilьnstvom i blagodarstvom

i pravdom i krepostju narešio. P. Hektorović 53. Acilišu i Ektore i Ajakešu i Nestore! Aleks. jag. star. 3, 250. Da sva njegova činjenja i dilovanja i misli jesu od nega naredene. P. Posilović, nasl. 27a. Od tvog' roda i od mile majke i od braće i od bratnčeda. Nar. pjes. vuk. 1, 18. Da ni Gospodini Bog pomože nega i njegove principe i njegove senature i njegove generale i njegove oficijale i njegove vojnike i bojnike! 1, 80. Sazvao je trista svestenika i dvanaest veliki vladika i četiri stara proigumna. 2, 93. Sazvala je goste i zvanice, i kumove i sve prijatele. 2, 99. Ugosti ga vinom i rakijom i gospodskom svakom dakonijom. 2, 114. Dok je mene Kraljevića Marka i mojega vilovita Šarca i mojega šestopera zlatna. 2, 215. Kola i koñi i mazge i magarci. Nar. prip. vuk. 2. Krupna i zdrava i lijepa devojka. 4. — bb) *vidi a, a, d).* Tamo kažu goru javorovu i u gori vodu Bosilkovu i kod vode Bosilku djevojkju. Nar. pjes. vuk. 1, 153. — cc) *vidi a, a, h).* Tadara nijesam išta tomačiko više razgovora i temelna razgovora i razgovora ne malahna kojijem se imamo pokrijepiti. B. Zuzeri 382. — dd) *kod brojeva većina naroda umeće svugda i među jedan broj i drugi (vidi: 'Dvadeset i jedan, dvadeset i dva' itd. dekoji izostavo kašto 'i' pa govore onako: 'dvadeset jedan, dvadeset dva' itd., ali je običnije sa 'i'. Vuk, rječn. I XLVII). Tisuća i stoto i osim deseti i deveti. Mon. serb. 2. (1189). Četiristo i dvadeset i osam tisuć mjl. F. Glavinic, cvit. 8a. Dvaest i četiri. J. Kavariin 474b. Sedamdeset i sedam brodova. Nar. pjes. vuk. 2, 229. Sedamdeset i četiri prosca. 2, 234. A vjenčane dvadest i četiri. 2, 336. Vidite li bijela Karlovca i u nemu tridest i tri kule? 2, 349. Četrdeset i četiri grada. 2, 365. Evo ima sto i šeset leta. 2, 439. Trista i šezdeset i pet tičijih gnijezda. Nar. prip. vuk. 5. amo mogu pripadati i ovi prinjeri: Za nu dao tovar i po blaga. Nar. pjes. vuk. 2, 183. A pod grlom litra i po zlata. 2, 483. kod ordinalnih brojeva, ako samo naj zadni broj ima ordinalni nastavak, Vuk ne upotrebljava i: sto dvadeseti, trista pedeset sedmi, pet stotina devedeset osmi, ijada dvadeset treći itd. Vuk, rječn. I XLIX; koliko sam ja čuo, dajbudi u Dubrovniku, i tu se upotrebljava i: sto i dvadeseti. pet stotina i devedeset i osmi itd.; tako je bilo prije i kad je svaki broj dobivao ordinalni nastavak, vidi: U dvadeseti i deveti dьnь. Mon. serb. 2. (1189).*

b) *veže rečenice i glagole.* Priješe me sь počьstiju i mnogo me počьtiše i pravověrno mi poslužiše. Mon. serb. 19. (1234). Ne čudi se i ne sumni se i ne stupi z vere. Korizm. 7a. Ja te išem i glasim i zovem svudira, a ti se za plasim vilami otira. I. Gundulić 157. Silni Franki na n udiru i vojske mu sve satiru i u verigah nega hrane. G. Palmotić 1, 79. Dvor pometi, i vode donesi, i očešaj svoju rusu kosu. Nar. pjes. vuk. 1, 60. Belim grlom vino piješ i očima biser brojiš i rukama gajtan pleteš. 1, 115. Davina se suva pomladila i zelenim ulistala listom i bijelim nevatila cvetom. 2, 167. Tu se bane s carem sastanuo i za lako zdravlje upitao i sretna mu puta čestitao. 2, 170. Tada Lazu nadvladaše Turci, i pogibe srpski knez Lazare, i njegova sva izgibe vojska. 2, 298. Ev' kod mene tri čemera zlata, i evo ti sablja dimišćija, i evo ti svičlena čadora. 2, 347. Braća otrče k ocu i kažu mu šta je bilo i reku da bi oni radi svoju sestru potražiti. Nar. prip. vuk. 9. Nadu u poļu jedno čobanče kod ovaca i preobuku ga i mjesto brata svoga ocu povedu. 11. Jedite i pijte i veselite se. 16. Skoči na vodu i stane plivati ka kraju

i isplivavši izide na breg i otide k ocu svome. 47. Sva (*sela*) da popale i pobiju i opljačkaju. Djelovod. prot. 206.

Često mogu biti riječi ili rečenice ničim nezavane među sobom; to osobito diva kod nabrajanja što se misli da nije svršeno nego da nu se može još kaješta dodati. Jeleni, košute, tice, kvočke, piliči, zecovi. Nar. prip. vuk. 66. Duva, ruši, krši, prevrće. 72. Bjela od snijega, rumenija od ružice, sjajnija od sunca. 130. Skupiše se eje, sovuljage, vrane, kurjaci, lisice, jazavci, tvorovi, što je god u Boga životinje, sve se skupi na hranu. 179.

b. i stoji samo pred naj zadnom riječi ili rečenicom.

a) kod riječi. Gospode srbijske, raške i bosanske. Mon. serb. 221. (1392). Usoré, Soli i Podriniju. 225. (1395). Kraľ Srbljemb, Bosni i primoriju. 232. (1398). Glad, žaja i san. Korizm. 48^a. Mramorno su i kamene oči, usti, ruke, i noge. I. Gundulić 267. Uzmi dvije, tri i četiri, rajske slike svaka buđi. 306. Ja kod svita tako razumnoga, razboritoga i ľubeznoga ne imam drugo reći. V. Došen x. Dodati kome cinu, vridnost, slavu i visinu. 30^a. Kamo mozak? nos? i usta? 44^b. Vo pećen, pečka hleba i akov vina. Nar. prip. vuk. 36. Poľubi ga u obraz, u oko i u čelo. 61. Crnijeh, crljenijeh i žutijeh. 120. Petao, vaška, mačka i lav. 169. U Srijemu, u Bačkoj, u Banatu i u Slavoniji. Vuk, nar. pjes. 1, 26. U Srijemu, u Slavoniji, u Bačkoj i u Banatu. 1, 127. (*ovakovi primjeri ne pripadaju amo nego pod c. a, e*): Ubojstva, pijanstva, proždrlstva i ostala. J. Matović 479. Da ni Gospodini Bog pomože arimandrite, igumne, progumne, protosindele, kaludere, popove, protopope i svakoga crkovnoga čoeaka! Nar. pjes. vuk. 1, 79. U govedima, u koňma, u ovcama, u sviňama, u čelama i u svemu drugome. Nar. prip. vuk. 89).

b) kod rečenica i glagola. Sijeće, hara, robi i plijeni. G. Palmotić 1, 79. Čoek mu se pokloni, zahvali i u ruku ga poľubi. Nar. prip. vuk. 122.

c. amo starľam neke osobite slućaje u kojima se ređi više od dvije riječi ili rečenica jedna za drugom, te bi se činilo na prvi mah da amo (pod β) pripadaju, a uprav pripadaju pod c.

a) pošto se nabrojilo više riječi ili rečenica koje i veže prvijem ili drugijem načinom, pridaje se nešto osobito s i i to ne k zadnoj riječi ili rečenici nego ka svemu onome što se nabrojilo. aa) kod riječi. Tvu ljepotu, za kom cvili nebo, zemľa, voda i more, i smrt ista. I. Gundulić 267. — bb) kod rečenica. Kum svog kuma na sudove čera i dovode ľazlive svjedoke, i' oglobi kuma vjenčanoga. Nar. pjes. vuk. 2, 2. 'To je, majko, Rađanović Lazo i to su mu kićeni svatovi, i' pravo će našem belom dvoru. 2, 22.

b) nekoliko riječi nabrojjenih dijeli se droje po droje: svako je droje vezano riječju i. Za sve malo i veliko... za putnika i vojnika, za oraca i kopaća. Nar. pjes. vuk. 1, 142. Sveti Petar i sveti Nikola, sveti Jovan i sveti Ilija. 2, 1. Kraľove ga doćekaše sluga na maćeve i na kopľa bojna, na naľako i na buzdovane. 2, 113. Kopaj mene dovet vinograda u Bañici i u Atonici, u Loznici i u Pakovraću. 2, 169. U zdravľe domaćinovo, negovo braće, negovijeh sinovah i sinovacih, strićevah i bratunćadah, zotovah i svatovah, kumovah i pobratimih. 1, 78.

2. veže riječi, ali ne posre kao kod 1 s toga što se prva ne prevlje drugoj, nego se starľa prevu naj, isprednje s om. to bira kad je saisao da se jedno s drugijem sastavlja ili dijeli, n. p.:

a) s glagolom sastaviti. Zlo i dobro nek sastavi. V. Došen 21^b. 'Te sastavi samur i obrve. Nar. pjes. vuk. 2, 222. Kad sastavi rućak i večeru. 2, 242. — b) s glagolima dijeliti, zavadići, omraziti itd. Da omrazim brata i sestricu. Nar. pjes. vuk. 2, 15. Zavadi se majka i devojka. 2, 22. Ja ne delim tebe i Grozdanu. 2, 164. — c) s pridjedlogom među, između itd. Zakonь ki je prvvo bio među Bosnomь i Dubrovnikomь. Mon. serb. 101. (1332). Redovnikom dana bi oblast razabrati meju gubu i gubu. Naručn. 70^b. Među braćom i družinom vazda pošten glas. Nar. pjes. vuk. 1, 97. Između Varadina i Karlovaca. Vuk, nar. pjes. 2, 254.

3. et — et, kad veže dvije riječi ili rečenice, ili više uđh, može biti ne samo među nama nego i pred naj prvom; tijem se kao javľa da se neće samo ono prvo kazati nego još što pridati (ispoređi i ne samo — nego i kod ne). uopće se riječi ili rečenice nabrajaju ili pridaju jedna drugoj kao kod 1; rjeđe su vezane među sobom kao kod 2 (vidi: I rastavi i milo i drago. Nar. pjes. vuk. 2, 3). — Između rječnika u Vukovu: i ja i ti, sowohl ich als du', et ego et tu'; i tamo i amo.

a. veže dvoje.

a) veže riječi. Otv vselňh rabott i malih i velikih. Mon. serb. 334. (1405—1427). Hoće biti i s mojijem i s vašijem poćenijem. 501. (1466—1500). Da nam prije svane dan blagi, dan svećani, i žuden i čekau u ovoj svoj strani. I. Gundulić 125. A i toliko ona je lijepa, i' u rasrđbi, i' u gñivu, da pogledom stijenje cijepa. 411. I ja i družba mojih junaka dobrotom smo tvom svezani. G. Palmotić 1, 40. Naj veće su u čas one i tegnute i uvrijedene. 1, 153. I baćva puna i sluga pjana. (D). Poslov. danić. 27. I dobar i zao lan travnika cvjeta. (D). 28. Odkud srce tako omrazno na sve tvoje i gospostvo i bogastvo. B. Zuzeri 6. I dan i noć na molitvi staše. J. Banovac, pripov. 178. Protiva i jednim i drugim jest kriposno oruđe zlameñe svetoga križa. J. Filipović 1, 17^a. Korin iz koga raste dilo i zlo i dobro. F. Lastrić, ned. 157. Ovo je neharnost na koju mrzi i Bog i ľudi. 386. Kako mi se i dogodi, i' dostojno, i' pravedno. 424. Htjet mu dobro i duši i tijelu. I. A. Nenadić, nauk. 88. Mľogi episkopi i mudri i bogoľubni. A. Kanižlić, kam. 46. Turica je i djeci strašilo i ľudem zabava. (Z). Poslov. danić. 138. Mľogi i bogati i ubogi. V. Došen 65^a. I u dnevu i u noći da jim nije trud zaludu. And. Kačić, razg. 3^a. Jero se suprotivaju izgledi i staroga i novoga zakona. J. Matović 488. I tamo i amo. A. Kalić 167. Ja vidim a i drugi jošć boľe vide, da se mľoga zla i falinge dogadaju, i' prvo vinćania, i' posli vinćania. B. Leaković, gov. 31. Biće dobro i mene i tebe. Nar. pjes. vuk. 1, 15. I oko i čelo sve ti bilo veselo! 1, 56. Te pomori i staro i mlado. 2, 3. Života mi i moga i tvoga! 2, 17. Telal više i tamo i amo. 2, 144. Čar će gledat i desno i levo. 2, 159. Ľuto savi i otud i otud. 2, 283. Pa ja ne smem negore činiti gospodaru i mome i tvome. 2, 301. Čuješ, Jelo, i sreo i dušo! 2, 372. Davuri su i jedan i drugi. 5, 483. Ona pliva i sino i tamo. Nar. pjes. istr. 1, 13. Valaj si i čoek i žona. (U Risnu reće se valanoj ženi). Nar. posl. vuk. 31. 'I' go, i' bos, i jošć mu je zima. 95. I pas i čoek. 104. I sve ovece i siti vuci (ne može biti). 104. Ja sam narodu i otac i majka. S. Ľubiša, prip. 137. — kod brojeva znaćenje je kao kod 1, c. a, d). Čokala sam i dva i tri sata. M. A. Reľković, sat. 13^a. Obrnu se i dva i tri puta. Nar. pjes. vuk. 2, 372. Krv se lila i dva i tri dana. Osvetn. 7, 21.

b) *veže rečenice i glagole.* Hoće tvoja i živjet i umrijet. M. Držić 198. Velika i jest i ima bit razluka. B. Gradić, djev. 41. Neka vjerujemo, da Bog i more i hoće dati. F. Glavinčić, svitl. 95. I ova djela brat moj pazi i život mu ne uzima? Ć. Palmotić 1, 348. Premda si i' znao, i' virovao, da je on kod tebe i da te gleda. F. Lastrić, ned. 30. I ovo sam odpravila Lazara gospodara i ovo sam odpravila i Miloša žeta moga. Nar. pjes. mikl. beitr. 25. Šarca koža i grli i ljudi. Nar. pjes. vuk. 2, 217. Danas mi je i žao i nije, sutra će mi gore žao biti. Nar. pjes. vil. 1868. 31. I decu mi hrani i hranu mi šteti. Nar. posl. vuk. 97. I ja mogu i koñ mi može, ali Bog ne da. I jedem i pijem, a pestiš mi je na umu. 101. Dode sin čovječiji koji i jede i pije. Vuk, luk. 7, 34.

c) *u ovom primjeru znači što ili:* Sve to, čim se Bogu služi, i pravo i krivo budi. Kateh. 1561. E5^a.

b. *veže više od dvije riječi ili rečenice.*

a) *veže riječi.* Ne (*nije*) uzimana tazi carina i u mojih dēdt i pradēdt i u roditelja kraljevstva mi i u kraljevstva mi. Mon. serb. 117. (1315). Ne rekoh, da svačiji pristanu od svudi i jađi i plaći i tuge i trudi? I. Gundulić 103. I budala i strašivi i lupeža i laživi... V. Došen 32^a. I cesar se š' nime vlada i gradovi i gospoda i svakoga čeljad roda. 46^a.

b) *veže rečenice i glagole.* I kroje i šiju i krpe. M. Držić 213. I ovako je Bisernica, Vilozmaj, družjem dana, i viteška ma desnica još miruje segaj dana! i mogo je na svem sviti hie ljepote neizrečene prid ugrskijem krajem biti dostojniji drugi od mene! i vjera se njih svršena za moj prikor jur nahodi, i dostojstva moja hrabrena ne imaju mjesta odi! Ć. Palmotić 2, 307. Čini li vam se da je možemo i vrijedati i psovat je i pak je ončas kad hoćemo utazi. B. Zuzeri 41. Koju je inačije i ljubio i milovao, i svitovao i karao. F. Lastrić, ned. 12. Sagrišio bi surtno, i jere pristupañe jest u velikoj stvari, i zašto nagla bludnosti sila slobodno ne diže privoļeñe, i zašto bo prije hotio je bludnosti zadovoliti i mir uživati nego zapovid Božju oslužit. I. Velikanović, uput 1, 341.

4. quoque, etiam, *pridaje nešto kao kod 1, ali ne veže, kao ondje, ono što se pridaje s onijem što se kazalo prije, nego je smisao da ono što znači riječ, pred kojom je i, treba pridati nečemu što se već prije kazalo ili što se samo ima u misli.*

a. *ono što se pridaje ne ističe se kao nešto osobito.* Zidaše grad. Dubrovniki koji jest i danas počens. Mon. serb. 217. (1391). Szaida sa (*Trajan*) i jakinskoje pristanišće, sazida i most na Dunaju. Š. Kožičić 35^a. Solimana sina ostaviv iže i niñe živet. 50^b. U kojijeh jeste i vi zvani. N. Rañina 20^a. paul. rom. 1, 6. Vodahu i nje-kolja dva krivca s nim. 105^a. luc. 23, 32. Čar žudi, da ga u istok i ona prati. I. Gundulić 394. Tvoga imena, ko i dostoji vječne slave, živjeti će sved spomena. Ć. Palmotić 1, 111. Ja pobjegnuh da ne bude š' nima i meno parazit. 1, 181. S mojom srećom i tva sreća tada će se uzvisiti. 1, 294. Ali, oče, može biti, da dobrota Božanstvena još će trpjet mojjih grijeha. Ali odgovora nesvijesnoga! Može biti da i neće. B. Zuzeri 48. Staza kojom su sveti svi otišli u raj; morete i vi. F. Lastrić, od' 229. Znajuci, da koji se pušta u pogibiju, u noj će i poginuti. A. Kanižlić, uoč. 72. Daj mi razlog i to, o rodovniče. Đ. Rapić 16. Hodi, brate, ima i nevoje. Nar. pjes. vuk. 2, 137. Ako mene do ne-

voje bude, ja ću lasno kopje okrenuti, ako li mi ne bude nevoje, doneti ga mogu i ovako. 2, 145. Pa s' i ona mlada obesila. 2, 165. Pa mi i ti što god progovori. 2, 200. Zagrlj ga, pa ga i poľubi. 2, 300. I tu majka tvrda srca bila. 2, 305. Nađula se, pa se i raspade. 2, 307. Malo za tim, eto i Stjepana. 2, 334. Na ti i to, crni kaludere! 2, 372. Pršte kupa a pršte i glava. 2, 431. Bog i s tobom, s Durmitora vilo! 5, 446. Ne val'te se svi sedam kraljeva, koji ljubom, koji vjernom slugom, i ja inam nešto vjerne slugo... Nar. pjes. vil. 1866. 614. Zar će i knez s nama ručati? Nar. posl. vuk. 86. Iza vuka i lisica se najje. 97. I ja sam soli zobao. 101. I tu ima negova masla. 106. Ko ima obraza, ima i dušu. 139. Pukne obruč i tređi. Nar. prip. vuk. 25. Tvoga sam oca ubio, pa ću i tebe. 81. Andeo i ñemu zahvali. 100. I to će proći. 105. Može biti da nas i sad ko sluša. 109. Da vidim i ja. 110. Ovu miso baštinih Turci, pa se vazda i vladali ñome. Osvetn. 6, 81.

b. *ono što se pridaje ističe se kao nešto što se ne bi mislilo da je onako.*

a) *uopće.* Naša teška sreća i odi nas ne ostavlja. Ć. Palmotić 2, 84. Cesar, Scipion, Mark Antoni, kih i danas vas svijet hvali. J. Kavađin 7. Od vika devetoga crkvu rastavlenu kada i dan današnji vidimo. A. Kanižlić, kam. 1. Kada su (*norci*) u kupu, i zločesti prolaze. uoč. 455. Tko godir se ne brine za mlade... i ne uči svojih podložnika, on je gorji, i' od nevirnika. M. A. Reļković, sat. E5^b. I zla (je) žena dobra žena. Nar. posl. vuk. 99. Ima i devojačkog mleka. Ima i nad popom popa. Ima i u Paića topuz, ali je u bisagama. 102. A kad pane lave rañeñiće, tad na ñega i keñac zariče. Osvetn. 6, 82.

b) *pošto se tvrdi nešto o čemu što se ne misli da može tako biti, ima se u misli da kod ostaloga što se ne kaže ono može još lakše biti; rečenica se potpuno u misli drugom koja bi počela riječima: a kamoli, a nekmoi, često u pslovicama.* I eru oblak vazla ne dažli. (D). Poslov. danić. 28. I pop se na misi smete. (D). 30. I car služi. (Z). 28. Vino i mudroga pobudali. Nar. posl. vuk. 35. I braća se svade. I brojene ovice kurjak jede. I voda zube ima. I vrag zna što je pravo. 94. I guska katkad na ledu posrne. 95. I duvar usi ima. 96. I davo kad govori pravo, vaļa mu dati razlog. 97. I izued svetijeh ima riječi. I jevandelije dugo nije lijepo slušati. I kamen bi riječna podigao. I koñ od sto dukata posrne. 101. I krava se repom brani. 102. I meded niz krušku slazeći počiva. 103. I na smrt ko ide dađu mu zboriti. I oca bi za novce prodao. I pañ je lijep obučen i nakićen. 104. I stara ovecu so liže. 105. I čorava koka nade zrno. I u buhe žuć ima. 106. Posrne i koñ od sto groša. 256.

c) *ističe se jače riječ sam, kažući i sam.* Često i sama na dvor hodi. Ć. Palmotić 1, 157. Takvu cinu i sam ima. V. Došen 16^b. Gannu bi i sam kola. 33^a. Kad moš i sam naučiti. 37^b. Ta zli družje, zar ti nisi znao, da ti i sam moraš na posao? M. A. Reļković, sat. E1^a. Da bi mu moma i sama došla. Nar. pjes. vuk. 1, 17. Odaj, Šaro, i sam po avliji. 2, 422. To ti se i samo kaže. Nar. posl. vuk. 319.

d) *tako se jače ističe i riječima i on koje se često dodaju i imenu koje znači što i on.* Tezeo kraj hrabren mladić i glasovit junak, izvaden i on na surtni reļ mreećega ugovora. I. Gundulić 3. Spahoļani, ki sred rati rvahu se još smioni, ko ovi počese ustupati, uznaķose prešno i oni. 292. Simeonte rijeka sama s malo vode jedva

teče, i ona usalda s davnijeh plama. 362. I svi, er hoće toj zakoni, od kraljevstva za obranu kad vojuje kralj, i oni trijebi na boj da ustanu. 440—441. A stvorenja, ka u grijeh služu, proklesvom se i ona kuže. J. Kavačin 4^b. Toj ne misleć hud bogati, na Božji sud i on dosmucan. 65^b. Kaogrosović Ivo i Niko, i oni pored onijeh stoje. 128^a. Salamuć Koloneo, i on ostavi peča dosti. 153^a. Luđmila i ona kraj'ne tej banica. 302^a. Andeli, koji su na nebesih, i ostali blaženi, i oni su naši iskrni. J. Banovac, razg. 37. Lemozina, koja i ona ima veliko združoće s molitvom. J. Matović 449.

c. *gdjgdje pred nekim adverbima i riječima koje vrijede kao adverb i znači gotovo što ne samo, ističući da ono što se kaže u rečenici nije ograniče o na ono što znači adverb.* Premda bi se i tako bio uputio i čovikom učinio. F. Lastrić, test. 44^a. Mučno je sinodu protiviti se, što i tako ne more biti brez nove smutne. A. Kanižlić, kam. 96. Car i tako ne gledajući lipo na poklisare dade zapovjed. 335. Ovo je po sebi i tako zabrañeno bilo. 678. Da bi onda vi skočili, i tako ste dosta čili. V. Došen 214^b. Jerbo su i onako domorođci moji svi pivači. M. A. Rejković, sat. A6^a. Nu i tako puk od mene želi. J. S. Rejković 34. Devojka je i od sebe gñevna. Nar. pjes. vuk. 1, 30. Ta ti za to i odavno znađeš. 2, 423. A Lešničani koji su i onako na glas. Vuk, dan. 3, 175. Puk raspusti, da se ne bi prosula bolijest koja se i onako gdjgdje povukuje. S. Luđiša, prip. 268. A Slovenci su i onako sveder spravnji. M. Pavlinović, razg. 19.

d. *poslije rečenice u kojoj je i ima drugu (s veznicima a, ali itd.) u kojoj se kaže nešto posve ili djelomice suprotno onome što je u prvaj; u ovoj i ističe jače ono što se kaže, te tijem ono što je u drugoj čini se kao nešto više nenadno, čudnovato.*

a) *u prvaj se rečenici kaže da nešto jest ili da je bilo.* Na svijetu smo i mi bili; nu su ljepše bez prilike strane i luzi ovi mili. I. Gundulić 114. I do sad smo pili lađno vino, al' nijesmo, brate, drijemali. Nar. pjes. vuk. 2, 100. I do sad su kniže dolazile, al' se nisu sa suzama' učile. 2, 137. I do sad si na vojsku išao, al' nijesi tako drijemao. 2, 364. I sunce je vjerom prevrnuo, a ja vjerom prevrnuti neću. 2, 378. I do sad su svati dolazili, pod oružjem nisu pili vina. 2, 475. I do sad se deverivalo, al' nije ovoga poštijivanja bilo. Nar. posl. vuk. 96. I maslo je zacina, ali mu se hoće načina. I mačka je kraja gledala, ama ga se nije bojala. 103. I sveti su grijehili, pa su se opet svetili. 104. I sunce prolazi kroz kajava mjesta, ali se ne okaža. 105. Vukli su s ñega i hajine, ali se ñega nisu smeli taknuti. Nar. prip. vuk. 79.

b) *u prvaj se rečenici kaže nešto što bi moglo biti.* Boje je i zači a zdravo doma doći. Boje je i na naj rđavijem koñu jahati nego pješice ići. Nar. posl. vuk. 23. I krivo sjedi, a pravo reci. 102.

c) *u prvaj je rečenici glagol negatiran.* Još ovo (dite) i ne svrši svoje govoreće a drugo pakuje. M. A. Rejković, sat. A1^a.

d) *u prvaj se kaže riječima pred kojima je i, nešto p. v. i. jače, jače, silnije, te i boje ono ističe.* To je ime prolećelo i gdje svijetlo sunce gleda. I. Gundulić 319. Toga radi i oni općinski potop ne dosgan do (ega (raja). F. Glavinčić, evit. 9^a. Dobrovojeć jama mene, paco još nam i zahvali. G. Palmotić 1, 111. Dostojno je, poštovani da su od nas i savisa. 2, 88. Za draga prijateja uzimju se stvari i veće. 2, 171. Ki se i puške

ne uzboji. J. Kavačin 246^b. Da prije hoću i umriti. 312^b. Trijeb' je bižat svako i drago nasladjenje. 340^b. Evo, brate, žalosti i više. And. Kačić, razg. 255^a. Od lijadu i pet stotina knižica ne osta meni u dvi godine ni jedna... među to, i' od lijadu i pet stotina čtioca ne najdoše se nego dvojica... M. A. Rejković, sat. A3^b. Da si narešen svetiñom i naj većom, potrebno ti je umrtvjenac biti. I. M. Mattei 164. Da si i samodržac svega svijeta, dužan si biti čeljade umrtvjeno i utreno, jere si učenik Boga propeta. 164. A mi ćemo i silom. Nar. pjes. vuk. 1, 2. S večera će bosiljak niknuti, do po noći i prekrstiti se. 1, 22. Svakome svatu grnića, starome svatu i dvije. 1, 42. Moli Boga ti za tvoje zdravlje, a saličeš i boju jabuku. 2, 122. Nego evo i veće nevoje! 2, 419. Care ne smi ni simo ni tamo, Sultanija i bliže se dava. Nar. pjes. istr. 1, 12. — *mislim da amo pripadaju i ovi primjeri:* Grdi, Bože, imaš i koga! (Kad se takome čoeku kakvo zlo dogodi za koje se misli da ga je zaslužio. U Budvi). Nar. posl. vuk. 46. To i Bog zna. 317. Ima šta i videti. Nar. prip. vuk. 52. Tu ima ča i videt. Nar. prip. mikul. 34. To ti Bog i dao! kaže se u Dubravniku odgovarajući kome, i smisao je da je kakvo zlo još gore nego onaj sluti, n. p. A. Ne čitim se baš zlo, samo me ježi po leđima. B. To ti Bog i do! (vađa da ti je groznica). A. Kleo mi se toliko puta da me neće privariti. B. To ti Bog i do! (jer čojeć koji se često kune često i laže).

f. *nasuprot značeñu kod e, riječ pred kojom stoji znači: malo, slabo itd., te joj ističe to značeñe. smisao je da ono što se u onome kaže, još bi se u većijem razlogom kazalo o čemu većemu. isporedi ma, makar.*

a) *riječ pred kojom je i već po sebi ima onakovo značeñe (kao n. p. ad). mali i adv. malo, supst. mrva itd.).* Ki godi se i malo protivlaju ñemu, tim gradove razbijase. Aleks. jag. star. 3, 252. Koga pekne zmija opaka, i mañe se boji zvijeri. G. Palmotić 2, 392. Znam sve da razumiš kad taknem i malo. I. Ivanišević 289. Svaka i mala stvar nam je usiona. V. Andrijašević, put. 255. Svaku i malu stvar bremenitu veće od duše sejiñi. 304. Da ga i malo ne uvrijedite. P. Kanavelić, iv. 512. Slabstvo naše, snaga i mala kon' ne da se. J. Kavačin 409^a. Tko god je i malo ñemu vješt, zadovoljno će ovu istinu svjedočiti. u B. Zuzeri iv. Imadah ovu odluku prija sva bogastva izgubit nego i malo Boga zarad ñi uvridit. J. Filipović 1, 43^a. Ako li je i malo bogoñban. A. Kanižlić, utoč. 222. Koji dakle i malo mozga ima. E. Pavić, ogl. 100. Toliko se kaže harno na i naj mañe milosti primjene od umrljeh. I. M. Mattei 52. Idoše po naredbi i zapovidi gospodina svoga, piti se i malo natrag vraćaše. D. Rapić 90. Čast imam odgovoriti, da će za mene biti velika radost, ako budem mogao i naj mañe biti u ponoci društva srpske slovesnosti. Vuk, pism. 14. Svaki pojedinac, i naj mañi bio, tu je svoje zruno doprinio. M. Pavlinović, rad. 8. — Er se želi nasiti, i mrva mu ne bi dana. J. Kavačin 518^a. Jeli daklen moguće, da vi, koji lažete i krivo se kunete imate i mrve stra i ljubavi Božje? J. Banovac, pripov. 165. — Pajte mi jedan dijelak i ovojiñni od vremena. B. Zuzeri 27.

b) *u riječi pred kojom je i nije značeñe kao kod a), ali se po smislu razumije da je ono malo, slabo itd prema onome što bi moglo biti.* Ako prestupimo i jedno od sega. Mon. serb. 23. (1231—1240). Da Jerini ozdravljenoj digne i bijeg rane od prijeko. P. Kanavelić, iv. 412. I u vodi

je lijek. (D). Poslov. danič. 31. Boje je i' prijatelj na blizu neg i brat na daleko. (Z). Boje je i' slijepo nego zlo i lijepo. (Z). S. Ele volim da ste ga i vi načinili nego da je grbav. M. A. Rejković, sat. A1^b. Kruzj groble gdi je ukopana, da ja vidim i mrtvu devojku. Nar. pjes. vuk. 2, 23. Što šam jedna od neg' pretrpila! i jedva sam i živa ostala. 2, 219. Rugajte se i kako vi drago. 5, 551. De ručaju oni onoliki, ručaće i on. Nar. prip. vuk. 2. Bog zna jesu li već i žive. 34. Bog zna jesam li i toliko zalužio. 50. Hvala Bogu kad sam dočekao da ih i ovako vidim naštampane! Vuk, nar. pjes. 1, xiii.

c) radi zamjenica i adverbu iko (itko), isto (išta), ikoji, ikakav, ikoliko, igdje, ikad, ikako itd., koji postaju tijekom što pred interogativnijem oblikom stoji i, vidi napose. kod ovijeh riječi i ima znučenje kao kod a) i b) (n. p. ikoji = makar koji, ikako = makar kako). Vuk i Daničić obično pišu i napose: i ko, i gdje itd., ali bez dovoljna razloga; prema tome trebalo bi pisati razdijeljeno i niko, nigdje itd., a to i ona dvojica ne rade.

d) u ovakovome smislu stoji i i pred nekijem glagolima, ističući da je ono, što se onijem glagolom kaže, malo ili slabo prema ostalome što bi moglo biti. A strašiv zgubi svijes prije neg ga (baj) i vidi. N. Dimitrović 30. Ah ovo je strašno i čuti! J. Banovac, pred. 2. Kako ga mučiše, strahota je i kazati. A. Kanižić, kam. 105. Ikona u koju je strah i pogledati. 145. Od Turaka nešto i ostalo. Nar. pjes. vuk. 2, 293. Tako da se mnogima kršteno ime slabo i zna izvan kuće i rodbine negove. Vuk, živ. 97. — amo bi mogao pripadati i ovaj primjer: Jest neuzmorno otići u mlin i da se ne primi malo brašna hašine. M. Radnić 362^a.

g. s glagolima negativenijem ističe često da pošto ne biva ono što znači glagol (ili koja druga riječ, n. p. u preom primjeru za toj), još mañe može biti što drugo. (mješte i ne može stajati i ni, niti). Da mu i za toj poginuti. ne more. Mon. serb. 395. (1438). Ki tebe hvalaći, usta i ne stisne, dokla te gladeći u jamu potisne. P. Hektorović 41—42. Ter sad ovu (uzdah), sada oni (plač) prvi u tomu čim bit želi, s usta i s oči se i ne dijeli. I. Gundulić 240. Idolom ja se klañah, a za te se i ne hajah. P. Hektorović (?) 128. Kad se od sveta duha začne, djevu majku i ne tače. J. Kavañin 48^b. Dañi i toj ne bi dosta dostojanstvu te delije. 129^b. Stjućući Boga, a o Bogu i ne misle, niť ga začimlju u pameti. J. Banovac, razg. 75. Ništanemañe toliko si se svitom sveza, kolik da neće nigda svršit, i pak kad se i ne uznadaš dospieće. 90. Malo je koji (naučitelj) dokućio od ñe (duše naše) pravo reći, ma se ja ovome i ne čuđim. 96. Nikim se i ne čini ovo ubojstvo tako nemilo, jer nije krvavo, i zato se od ñega i ne čuvaju. 118. A ne boje se oni (zlo umriti), koji i ne poznaju naprav, kako se mogu saraniti. 133. Od male dice, koji ga još i ne poznaju. 171. Naša bogastva mnogo se puta izgube iznenada, da i ne znamo kako. pripov. 148. Reći ćete mi morebiti mlogi: Mi i ne znamo što je ta svijest. F. Lastrić, ned. 49. Kad mu prigodba dođe od koje i ne biži, opet se povraťi na grihe. 198. Mnogi se od pomišljenije grija i ne ispovidaju, a još mañe kavu. 383. Boje bi bilo nigda ju i ne poznati. svet. 9^a. Pak men' dobro, kad se i ne nadam. M. A. Rejković, sat. D3^a. Nikome se i ne javlja, no se rodu licem klañah. Nar. pjes. vuk. 1, 6. Za to neve i ne haje što je majei ž'o. 1, 35. To se moli, al' joj ne pomaže, jer deveri u ñu i ne glade. 2, 123. A za ñega care i ne znade. 2, 136.

No al' čuješ, ali i ne čuješ? 2, 226. A to ništa i ne vidi Marko. 2, 252. Za to mladi (brat) ništa i ne mari. Nar. pjes. istr. 1, 51. Kad me sunce grije, za mjesec i ne marim. Nar. posl. vuk. 119. Nigde nikoga nemaš do mene jedinu, pa i za mene ne mariš da poginem. Nar. prip. vuk. 60. — amo bi mogao pripadati i ovaj primjer u kojem je glagol negativen po smislu, ako i nije po obliku (i zaboravio = i ne spomine se): Za to Sava i zaboravio. Nar. pjes. vuk. 2, 74.

h. u rečenicama u kojima su relativne zamjenice ili relativni adverbji vrlo često stoji (a i bez potrebe) pred riječi koju ističe ispređujući je s kojom drugom što je u glavnoj rečenici. I tomu se zgodi on sud ki i' drugomu. Transit. 222. — Slušaj, majko, što počela bjeh ti i ja spovijedati. I. Gundulić 114. Ona sve ono čini što i on. F. Lastrić, test. 107^a. Krst isto je što i križ. S. Rosa vii. Baba ga stane odvrćati govoreći mu isto što i ona prva. Nar. prip. vuk. 117. — Da povraťiš ove jadne duše kakve su i bile. 129. — Da imamo mira s vami kako su imali i naši starēši. Mon. serb. 34. (1249). Budite mudri kako i zmije, a priprosti kako golubi. Transit. 86. Tako ľubi neprijatelja kako i prijatelja. 87. Zgodi se i tomu kako i' tima dvima. 222. Ča se brzo stara, ter izgubi zlamen, kako no i žara udrena o kamen? P. Hektorović 30. Kako i ti, svak čini tko godi se vijera. N. Naješković 1, 288. Neć' se sve krstit', kako no i jutroš. 1, 346. Što mućite, kako i kami? S. Bobalević 230. Er se od tebe, znuj, ne kriju, ner te ľube jakno i sebe. Jedupka nezn. pjesu. 240. Nemojte mnogo govoriti kako i licumjerci. M. Divković, nauk. 80^b. Jeda i vi k'o i krstjani po dvije ruke nijeste imali? I. Gundulić 292. Car Lesandro primoguču u vremena starijih ljeta, mlad k'o i ja vojujući dobi carstvo svega svijeta. 294. Tim kad još bi veće puta jakno i lani izgubio, bil' mu ne bi vlas rasuta. 450. (Neka) i ti ostaneš car opeta, kako no si i' prije bue. 491. Ovdí umuća, već istino scijenoć, s ove zapovijedi da slijediti neće imo, k'o taj večer i ne slijedi. 493. Ovako ćeš i Danicu ostaviti kako i' mene. Ğ. Palmotić 1, 294. Pripros bojuću u necjeni ukopan češ ovdí stati i bludnoj se jednoj ženi ko i' božici tvoji klañati. 2, 33. Ova divja pustošina kako i prije grda ostani. 2, 69. Hiniti ću za sad š' ñime, da ga ľubim kako i prije. 1, 75. Od velika čini joj ijeda, da sva gori ko i smanjena. 2, 83. Svaki od vas kako i dosle nastoj kazat... 2, 87. Kraľ će svekar moj vladati kako i dosle zemlje ove. 2, 132. Ka je kako i Captislava rajske slike i dobre. 2, 266. Dubrovnik je kako i baćio... (D). Poslov. danič. 20. Neka su jedno, kakono i mi jedno jesmo. L. Terzić 24. Čim ñih meštar, ko i sokol, k nebu otide. J. Kavañin 305^a. Sumľite od ovoga obećanja, kao i s. Toma od meštrova ukazaña. J. Banovac, razg. 37. Ako li ga (vaše spaseñje) upuštite, u vik ćete ostat ne-srićni i žalosni, kako se je i' mnogim dogodilo... 87. Da vam se ne dogodi, kao i Pilatu, osuda od smrti. 187. Koža potavnila i poernila kako i harapska bijaše. F. Filipović 1, 490^b. Koliko da su ukrali od ñi il' oteli kako i jesu. F. Lastrić, ned. 301. Neka se on arendaštva lati, kano i naš niki dućangija. M. A. Rejković, sat. D7^b. Oči će se vaše otvoriti, i vi ćete kako i Bog biti. F5^a. Da je pravi Bog (Jezus), kako je i otac. J. Matović 31. Neka su rumene kao i ružica; neka su ľubezne kao i ľubica. Nar. pjes. vuk. 1, 102. Ranitelj je kako i roditelj. 2, 71. Sve barjaci kao i oblaci, a čadori kao i šnegovi. 2, 313. Pripoji se kako što j' i bila. 2, 325.

Kad je bilo prvo jutro usta baba k'o i snaša. Nar. pjes. vil. 1866. 275. Ina ih ka' i kusijeh pasa! I mene je mati rodila kao i neqa. Nar. posl. vuk. 103. Osijeci psu uši, pas kao i pas; osijeci rep, pas kao i pas. 241. Oštar tup, ka' i bio, decu klaok ka' i do sad. (Reče se u šali kad se navlači nož). 245. Pročđe k'o i koje, a koje k'o i ostalo drveće. 265. Ali i on, prođe kao i onaj prvi. Nar. prip. vuk. 111. Citateji nega ga čitaju kako ko i govori. Vuk. nar. pjes. 1, v. U Srbiji kao i u Ercegovini i u Crnoj Gori. 1, 9. — Živinče kada se smakne toliko se smakne u tilu koliko i u duši. J. Filipović 1, 7^b. — Umriše va on dan i uru, kada j' Euzebij. Transit. 209. — Bez pristanka š' nima šetah ljubnijeh oko mira, š' nima tražah koga sretah, da oči, gdi i ja, ne upira. I. Gundulić 225. Da je ondi srce naše gdje je i skrovište blaga našega. J. Matović 67. Idi sjedi gdje si i sjedila. Nar. pjes. vuk. 1, 159. Car je sida gdje i sam sida, ona jide gdje i care jide. Nar. pjes. istr. 1, 17. Da ide od kuda je i došao. Nar. prip. vuk. 110. Idi bez traga od kud si i došao. Nar. prip. vil. 1867. 322. — *amo bi mogli pripadati i ovi primjeri, premda se u nima riječ pred kojom je i ne isporučuje osobito ni s jednom riječi što je u glavnoj rečenici:* Dal' na moru tvrde trame basa, dokle i pogine. V. Došen 265^b. Pijte vino i bistru rakiju, dokle i ja u Kostur ne dodem. Nar. pjes. vuk. 2, 370. Dok u tome i probudi se. Nar. prip. vuk. 120.

i. *kao što stoji bez potrebe kod h u podložnoj rečenici, može stajati u glavnoj ističući i isporučujući što prema onome što se kaže u podložnoj.* Ki je po sebi sagrišil, po sebi se i sramuj. Naručin. 81^a. Hoću da kadi ja jesam, totu i sluga moj da bude. Korizim. 73^a. Kadi trup bude, ondi se skupe i orli. 73^a. Gdje godi sam ja, ondi će i službenik moj biti. N. Račina 87^b. joann. 12, 26. Da, kô one (*ptice*) steru krila sad slobodne svud pod nebi, i sloboda prostre mila sej dubrave glas po tebi. I. Gundulić 175. Ne, ne; nu bi sama ostala, jakno lani i opeta tebi jedna tašta hvala od pobjenijeh turskijeh četa. 452. Ako ti hoćeš biti s manom, i ja od tebe nikakore ne razdilih se. F. Glavinčić, cvit. 376^a. Tad bi razlog, kô ti ostavi, da i tebe druzi ostave. G. Palmotić 1, 208. Tim kako sto vi počeli, srčano vas ja svihjeh molju, da i tako zaglavite. 2, 330. Kako sam bila onada milostiva u tom dilu, uzela bih tako i sada čud kazati blagu. 2, 387. Ufajte, no bojte se; Bog, koji nas je izveo iz Egipta, on će umjet svemu providjeti. Tako i bi. B. Zuzeri 110. Kako je čije srčede, onako ga i sluša. J. Banovac, razg. 16. Na nebesi kakav otac, onaki i sin. 139. Koji s dili govore kao i Žudije od današnega vandelija. 144. Koliko je dakle Bogu mrzak djavao toliko i nenavidost. F. Lastrić, ned. 112. Ja već znađem sve naše šustere, dok što spravo, ta se i podere. M. A. Rejković, sat. E2^a. Ali kako ti žemu isprosiš, tu za brigu odmah i ositiš. F8^a. Kako na nebo, tako i na zemji. J. Matović 461. De te mela, tu je i zaspala. Nar. pjes. vuk. 1, 11. Sto rekao, to i učinio. 1, 126. Po čem vide, po tom i poznade. 2, 74. Kako koji izasipa blago, taj se čemu i zakline teško. 2, 76. Što dofati, ono i okide. 2, 83. Kako tade, tako i ostade. 2, 121. Dok ljubio, dotle i branio. 2, 179. Kako tadaj, tako i danasko. 2, 210. Čim ga vide, tim ga i poznade. 2, 303. Kako je radio onako jo i prošao. Kako ko zna onako i pjeva. Nar. posl. vuk. 125. Što god on radi, ono radi i ti. Nar. prip. vuk. 94. Kad j'li dolaze, za njih vađa meso

da se i koje. 207. Koji god u slavu Božju ustajao te je spomiňao i hoj se molio, čemu, i' pomogla duši i tijelu. Vuk, živ. 73. Ko krsuo ime slavi, onom i pomaže. nar. pjes. 2, 96.

k. *kad čefade od futine kune što, često pred objektom stoji, i te se ne da lako tumačiti: mislim da je smisao želja da ono što se kune propadne zajedno s ostalijem što propada ili može propasti.* Ubio Bog i te tolike svetkovine! Vrag odnio i ovo vrijeme! Ubio Bog i one oblačine! F. Lastrić, ned. 174. Zla nam sreća i s našim lakomstvom! D. Obradović, basn. 25. Vrag uzeo i ovako ribaňe! Nar. prip. vuk. 147. Aratos i takova zeta! šta ćeš opet? 211.

l. *u nekijem primjerima potvrđuje ono što se kaže, gotovo kao doista (u prvom primjeru ima uz i i doisto).* Doisto ovo i jest jedna velika nezrića, što nas malo imade, koji bi znali za ovu molitvu. B. Leaković, nauk. 438. Ako cvili, i novoja mu je. Nar. pjes. vuk. 2, 320. On zamislivši se malo reče sam sebi: „E lijo, sad si dolijala!“ Čuvši to car odmah poviče: „Pogodi, lisica i jest!“ Vuk, poslov. 79 — *može se kod toga ističati da je nenadno ono što se tvrdi.* Kako je derano, (i) nije krvavo. (Kako je radeno, moglo je i gore biti). Nar. posl. vuk. 125. Koja je grmljavina, i ne bi mnogo kiše. 139. Od koga je, i dosta je. 234.

m. *riječ pred kojom je i ističe se kao suprotna nekoi što je prije kazana.* Ufajuci se, da će za tmimom i sunašce sinuti. A. Kanižlić, uroč. 633. Iza gladne godine dođe i sita. Nar. posl. vuk. 97.

n. *može i s orakijem značenem u isto doba i vezati rečenicu s predašnjom kao kod l.* Gdi nevisno iu ljublaše, i kad gaduo sva smrdāše. V. Došen 85^a. Devet si mi sina umorila, i men' hoćeš ostarilu majku? Nar. pjes. vuk. 2, 42. Ja ovakih imam u tavnici i neqa ću sada dobiti. 2, 250. Idi ogleđaj, i onako si propao. Nar. prip. vuk. 83.

5. *često je i u družbi s drugijem riječima.*

a. a i dopuňuje nešto što se kazalo tako kao da se neće drugo kazati, a ujedno ističe ono što se pridaje. *vidi primjere kod ā pod II, C, 3, a.*

b. ako i, i ako, *vidi* ako, 8, a.

c. da i, i da, *vidi* 1. da, I, C, 3, β, a.

d. *vidi dač* kod ipak, još, ne, nego, sam, noka, nuti, opet, pa, pak, premda, ta, te.

3. I, *interj. riječ kojom se pokazuje veselje, čuđene a i futina.* — U naše vrijeme. Svi izu sovre pogledaše u ludu Smiljanu; a mnogi sam u sebi prošapta: „I! aratos je bilo!“ M. Đ. Milićević, let već. 312. A žena Ljubica? !! da mi je da vidim tu devojčicu! ona mora biti sad velika! zlošel. 122.

IBAR, Ibra, m. *neka rijeka (vidi dač).* — U Vukovu je rječniku *zabilježen akcentat:* Ibar; ali je kod proga izdāna i kratko (Ibar); *po tome i po akcentu kod 2. Ibrov (koje vidi) rađa da bi trebalo da je Ibar, Ibra.* — Od prvijeh vremena, a između rječnika u Vukovu (fluss in Serbien s dodatkom: Ibar utječe u Moravu niže Karanovca) i u Daničićevu (Ibra). A se medo Dabrljavč: ot Ibra u Priboj. Svetostef. hris. jag. 7. akad. 2. Selo Jarinje na Ibru. Mon serb. 86. (1327). Upravo na Ibaru, upravom Ibroim... 8. (1619). Idu naprijed gdje se staje Ibar rijeka i Sitnica. J. Palmotić 177. Da vidite Žiču kod Morave i kod Ibra više Karanovca. Nar. pjes. vuk. 2, 212. Ibar, kod Herodota Brongus, kod Strabona Bargus izvire ispod planine Prokletije više varošice Rožaja, dijeli južnu Bosnu od pašaluka Đukaginskog, ulazi u Srbiju kod Arilske kose te kod Karanovca utiče u Moravu. F. Jukić,

zeml. 3. *vidi i*: M. Đ. Miličević, srb. 646. — *i kraj. vidi u Daničičevu rječniku*: zemlja na toj rijeci: 'Ibra' s Toplicom i Rasiinom u Rijekama bješe dio koji dopade Stefanu Nemañi od oca. (Stefan, sim. 2). crkva bogorodična, u Ibru, na rječ Studenici' (9). crkva sv. Nikole u Ibré' (Okáz. pam. šaf. 58). u Ibru' (68). obje je zidao Stefan Nemaña. od te zemlje bjehu dvije župe: oba Ibra' dade Žiči kraj Stefan Prvovjenčani (Mon. serb. 14 god. 1222—1228). u Ibru' imaše baštinu Obrad Dragosajić i na ñoj crkvu Bogorodici (568 god. 1403—1405). (Stefan Nemaña) načeti zdati hram vñ ime prěsvetyje Bogorodice vñ Ibru na rječ rekomej Studenici. Domentijana 24. *vidi i* S. Novaković, zeml. 12—15.

IBARAC, Ibarca, *m. ime rijeci što se izljujeva u Ibar (uprav. dem. Ibar)*. M. Đ. Miličević, srb. 646.

IBARSKI, *adj. koji pripada Ibru. (Ñeglašii srez)* ibarski. M. Đ. Miličević, krał. srb. 417.

IBEL, *m. riječ nepoznata postuñna, po svoj prilici pokvarena pisarskom griješkom. — U rukopisu pisanom crkvenim jezikom xvii vijeka*. Rastopu čist ibel, i da jeste tvrdje gusti. Glasnik. 25, 33 (1654—1656). — *Može biti da bi trebalo čitati imel' (vidi imela)*.

ÍBRA, *m. vidi Ibro. — Akc. se mijenja u voc. sing.* Ibro. Ona s' Ibrí u ñedra savila. Nar. pjes. vuk. 1, 366. Nuto Ibre, dobre ti je srjeće! Nar. pjes. juk. 444. A do kule Sokolović-Ibre. Nar. pjes. marj. 76.

IBRAHIM, *m. tursko (arapsko) ime muško, jevrejski Abraham. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Daničičevu (Ibrahim)*. Hercegovca Ibrahim i Bošnjaka još Sinana, s ñega nađe smrtna rana. I. Gundulić 526. Za Ibrahim Sinan veće neg' li za se sablu hrani 527. Pri caru Ibrahimu. Okáz. pam. šaf. 85. Ibrahim paša. 86. Ibrahim, brati Muratov. 88. Al' govori care Ibrahim. Nar. pjes. vuk. 3, 84. Na Turcina Nakić-Irahima. 3, 110. Najde mrtva brata Ibraima. 3, 556. Čuješ li me, pašo Ibrahimu? Ogljed. sr. 37.

IBRAHIMOV, *adj. koji pripada Ibrahimu. — Između rječnika u Daničičevu (Ibrahimov)*. Mehmed syn Ibrahimov. Okáz. pam. šaf. 88. Uteče im Ibrahimov dor. Nar. pjes. vuk. 4, 357.

IBRAILOVAČA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu podrinskom*. Sr. nov. 1871. 796.

IBRAYO BRDO, *n. mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom*. Sr. nov. 1875. 547. 553.

ÍBREČĀNE, *n. djelo kojijem se ko ibreti. — U Vukovu rječniku*.

ÍBRET, *m. arap. tur. 'ibret, prinjer. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu glje je zlo tumačeno: vide čudo (viñi i Đ. Popović, tur. reč. glas. 59, 94), kako se vidi i po samome prinjeru što Vuk navodi: Od ñega je ibret zauzela, a uprav je orako: Bježi jadna paša osamaren. kad je vojska pašu ugledala, od ñega je ibret zauzela i pobježe glavom bez obzira. Ogljed. sr. 504.*

ÍBRETITI SE, *ibretim se, impf. uglédati se. — U Vukovu rječniku glje je zlo tumačeno: vide čuditi se, vidi ibret.*

ÍBRICA, *m. dem. Ibra. I uteče Agiću Ibrica*. Nar. pjes. vuk. 4, 503. A ti, Ibrica, kazuj. V. Vrčević, niz. 166.

IBRIČIĆ, *m. dem. ibrik, i osobito mjedeni ili gvozdeni sud (kao mali ibrik) u kojemu se peče kahva pa se nosi i lijeva u filgane. — isporedi*

imbričić. — *U Vukovu rječniku: 1. dim. v. ibrik. 2. 'kleine metallene kaffeekanne', 'hirnea coffeae metallica'*.

IBRIĆ, *m. prezime (po ocu Ibrí)*. Na mojega Ibrić-Asanagu. Pjev. crn. 224b.

ÍBRÍK, *ibrika, m. arap. ibriq, tur. ybryq, mjedeni (naj običnije, ali može i ne biti od mjedi, vidi prvi prinjer iz narodnih pjesama) sud s použijem grlom, s poklopcom, s jedne strane s ručicom (brškom) a s druge s točkom; naj češće se u ñemu drži voda (ali vidi i prinjere iz narodnih pjesama, vidi i ibričić)*. — *isporedi* imbrik. — *Akc. kako je u gen. sing. taki je i u ostalijem padežima, osim nom. sing. i voc. 'ibriće, 'ibrići*. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu ('eine kupferne waschkanne', 'vas cupreum, aeneum')*. Vidi mladica u ruci ibrik imajućega, kao da bi hotio komu napitak dati. A. Kanižlić, uoč. 53. Sad aliti ibrik. And. Kačić, kor. 177. Zlatan ibrik iz ruku mu uze, sama poče caru služiti vino. Nar. pjes. vuk. 2, 130. Pokupiše kavene ibrike, pokupiše srebrne filgane. 4, 309. Nosi ibrik u desnici ruci. Nar. pjes. herc. vuk. 95. Dadu suviše nekoliko bakrenog posuda kao n. p. tevsija, ibrik, pet šest mañih i viših sanova. V. Bogišić, zborn. 214.

ÍBRIN, *adj. koji pripada Ibrí*. I Ibrinu glavu odvalio. Nar. pjes. marj. 88.

IBRIŠIM, *m. svileni konci kojima se veze, pers. ábršem, ibrišin, tur. ibrišim. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu (ibrišim, svileni konci 'seidenzwirn, ein faden seide', 'filum sericum')*. Pojasi od srme, drugi od ibrišima. Rad. 1, 181. (1749). Da ti kosa blaga ima, kao samar ibrišima. V. Došen 33a. Kosa joj je kita ibrišima. Nar. pjes. vuk. 1, 157. Tankom žicom ibrišima. 1, 214. — *Stoji često u pjesmi nepromijeneno pred drugom riječi kao da je s ovom složeno, n. p. ibrišim-tkanica, u Vukovu rječniku: ibrišim-tkanica, t. j. tkanica od ibrišima s dodatkom da je stajaća riječ i s primjerom: Priteže mu četiri kolana, a i petu ibrišim-tkanicu. (Nar. pjes. vuk. 4, 181). tako je i ovo: Da istemo svilu po vezlah i ibrišim konce po terzijah. Nar. pjes. vuk. 1, 397. A ibrišim konac po terzijam. Nar. pjes. juk. 116. i ovo: Priteže mu ibrišim kolane. Pjev. crn. 145b. u mislim da pripada amo i ovaj prinjer u kojemu je ibrišima mj. ibrišim: I na travi ibrišima sergaza. Nar. pjes. vuk. 1, 386.*

IBRIŠIMA, *vidi ibrišim na kraju*.

IBRIŠIMIĆ, *m. prezime. — Pomiñe se od xviii vijeka. Ibrišimić fra Luka bijaše. Nadod. 64.*

IBRIŠIMLI, *adj. od ibrišima. — Ne mijenja se po padežima. — Načieno od ibrišim turskijem nastavkom li. — U narodnoj pjesmi našega vremena. Ibrišimli uzdom zauzdala. Nar. pjes. petr. 3, 263.*

ÍBRO, *m. hyp. Ibrahim. — isporedi* Ibra. — *Akc. se mijenja u voc. Ibro. — U naše vrijeme. On dozivje dolibašu Ibra. Nar. pjes. vuk. 3, 89. No je pašu Ibro zaklonio; on je Ibra dobro obranio. 3, 93. Te on prati Airović-Ibra; tad zavika Airović Ibro. 4, 385. I natrag se Ibro povratio. Nar. pjes. juk. 444.*

1. ÍBROV, *adj. koji pripada Ibru (vidi Ibro)*. Uglela ih Ibrova Kaduna. Nar. pjes. herc. vuk. 25. I padoše na Ibrove dvore. 220.

2. ÍBROV, *Ibróva, adj. koji pripada rijeci Ibru (vidi Ibar)*. Samo mesto gde baš izvire (Ibar) zove se 'Ibróvo vrelo'. M. Đ. Miličević. glas. 22, 68. srb. 646.

IBROVICA, *f.* šumovito mjesto u Srbiji u okrugu niškom. M. Đ. Miličević, kraj. srb. 13.

IBRŠTICA, *f.* mala rijeka u Crnoj Gori. — Postaje jamačno od Ibar. Od studene vode Ibrštice. Pjev. crn. 243^a. Ibrštica rječica izvire ispod planine Plani, i utječe u Moraču kod Jasenove. Glasnik. 40, 35.

1. IČA, *f.* vidi holba, mađ. itcze. — Od xviii vijeka po sjeveroistočnijem krajevima, a između rječnika u Vukovu s dodatkom da se govori u vojvodstvu. Ako je boca od jedne ice iliti holbe. G. Peštalčić 246. U bocu od četiri ice iliti holbe. 246. Ica trica, oka na momka. (U vojvodstvu). Nar. posl. vuk. 106.

2. IČA i IČA (*voc.* Ičo), *m. hyp.* Ilija ili Ivan. — *isporedi* Ico. — U naše vrijeme. Ica = Ivan. Ž. Radošić. Ica = Ilija, u hrvatskoj krajini. V. Arsenijević. Ica = Ivan, a i Ilija. I. Pavlović. Ica Filipov. D. Avramović 248. Pamtim da je tako moj otac bio u sprezi s nekim Icom više godina. M. Đ. Miličević, živ. srb. 1, 15.

IČAN, *m. hyp.* Ilija, vidi 2. Ica. U hrvatskoj krajini. V. Arsenijević.

IČAŃE, *n.* djelo kojim se kome iče. — U Vukovu rječniku.

IČATI SE, iče (mi) se, *impf.* štucati se. — U Vukovu rječniku: ičati se, iče mi se (a može biti da bi ko rekao i: iča mi se), vide štucati se. — *Rijčć onomatopejska.*

IČIĆ, *m.* prezime po ocu Ici. Ž. Radošić. Marko Ičić. Rat. 137.

ICIJELITI, ICIJEĽATI, ICIJEĽEŃE, vidi ise—.

IČIN (Icim), *adj.* koji pripada Ici. Ž. Radošić.

IČO, *m. hyp.* Ilija. — *Akc. se mijēna u voc.* Ico. — *isporedi* 2. Ica. — U hrvatskoj krajini. V. Arsenijević.

IČAGA, *m. tur.* ič-agma, komornik. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (art tür-kischen adels' nobilium turcarum genus'). Ali Turci carevi ičage . . . Mlogo Turak carevih ičaga . . . Nar. pjes. vuk. 4, 280.

IČAKA, *m.* u zagoneci: Ide čiča Ičaka, nosi vreću čičaka; pusti vreću Ičaka, stade kvoka čičaka. *odgonetlaj. orasi u vreći.* Nar. zag. nov. 156.

IČELIĆ, *m.* prezime. — U naše vrijeme. Petar Ičelić. Rat. 98.

IČESOV, *adj.* ikakav, vidi česov i 2. i pod 4, f, e). Da im više ne ima haraŃa, nit' ičesva kućam kvarovaŃa. Osvetn. 3, 57.

IČEVO, *n.* selo u Dalmaciji u okrugu šibeničkom. Repert. dalm. 1872. 25.

IČEZATI, vidi iščezati.

IČIĆI, *m. pl.* mjesto u Istri. Prit ti je va Ičić. Nar. pjes. istr. 2, 147.

IČIGOV, *adj.* ičiji, vidi čigov i 2. i pod 4, f, e). — *Između rječnika u Stubičernu.* Još se nijesam podela da sam ičigova. M. Držić 273.

IČIJA, *f.* juha od orijega mesa s krompirima. u Hercegovini. M. Đ. Miličević, slav. 30. — *jamačno je turska rijčć; ruđa da je od ičmek, piti.*

IČIJI, *adj.* ullius, vidi čiji i 2. i pod 4, f, e). *isporedi* ičigov. — *Između rječnika u Stubičernu* (ullius). Nu u propas propas domijet zaman ičija moć se iztakla. I. Gundulić 176. Prije čo vas svijet omrknuti nego će mlada Lavinija xjerenica bit ičija razni tvoja. G. Palmotić 2, 94. Ne seijen'te da vam čo od pomoći ičija hitros

bit na sviti. 2, 356. Ne bojahu se, da ih čo ičija sila smaknut. I. Đorđić, salt. xii. Ne do Bog da ja ičiji sluga budam. ben. 190. Ako se ičija na svitu najde muka . . . F. Lastrić, test. 145^b. Nisam pošo na haraŃe, ni na napast dobra ičijega. Osvetn. 3, 45. — *u primjerima s prijedlogom i nije razdijeljeno od čiji.* Ka vlas, ka moć, ke potrebe, Gospodine, koja sila podlagaju Boga tebe za ičija umrijet dila? G. Palmotić 3, 5^a. Za ičije molbe ka ne haje. P. Kanavelić, iv. 574. — *Kod pisaca se nalazi ičiji i mj. ničiji kad je glagol negativan.* Bi hitros Venere, ne sila ičija. I. Gundulić 86. Vojska od Kozaka, koj se oprijeti nije jaka ičija sila. 444. Nije mogla ičija sila. P. Kanavelić, iv. 547.

IČINITI, IČISTI, vidi išč—.

IČKO, *m.* prezime. — Postaje jamačno od Ico. — U naše vrijeme. Petar Ičko. M. Đ. Miličević, srb. 11.

IČOGLAN, *m. tur.* ič-oghlan, djetić u (carskoj) dvorskoj službi, franc. niem. page. — *isporedi* ičoglanin. — U naše vrijeme. Ičoglan, turska reć, znači paž, pitomac. Đ. Popović, tur. reć. glasn. 59, 99.

IČOGLANIN, *m.* vidi ičoglan. — Na jednom mjestu xvii vijeka. Svak se uklaŃa; sam ih ide ičoglanin (griješkom Ičoľanin) Šaban sresti, od svih dvoran, ki se vide u saraju, naj zločesti'. I. Gundulić 553.

IČOTA, *m.* ime muško. — vidi Ico i 2. Ica od čega po svoj prilici postaje. — *Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 68.

IČUM, vidi kod ilah.

IČA, *f.* (neki govore i išač) biće tursko i znači pravo vrijeme od svačesa, n. p. žitu da padne kiša kad je u iči, t. j. kad vlata. J. Grupković.

IČI, vidi iti.

IČINDIJA, *f. tur.* ikindi, vrijeme poslije podne (do suncozahoda), i molitra (treća svagdaŃa) što Turci mole poslije podne. — Od xviii vijeka (vidi Nar. pjes. bog. 367), a između rječnika u Vukovu (das dritte gebot der Mohamedaner, nach mittag' oratio tertia Mohamedanorum'). Podne vika, a ja iz Travnička, ičindija, a ja iz konika (?). Nar. pjes. here. vuk. 178. Asan-aga ičindiju klaŃa. Nar. pjes. petr. 1, 159.

IČITUGLIJA, *m.* paša od dva tuga, tur. iki-tugly. — *isporedi* ičtuglija. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu (iči-tuglija paša, od dva tuga). Asam paša ičituglija. Rad. I, 180. (1768). Učtuglije i ičituglije. Nar. pjes. juk. 489.

IČIVŃJ, Ičivoja, *m.* muško ime. u hrvatskoj krajini. V. Arsenijević.

IČRAM, *m. arap. tur.* ikram, čast, počast. — U narodnijem pjesmama našega vremena. Eudijama ičram učinila. Pjev. crn. 156^b. Sta ču tebi ičram učiniti? Nar. pjes. hörn. 2, 18.

IČTUGLIJA, *m.* vidi ičituglija. Osim malih paša ič-tuglija. Nar. pjes. vuk. 3, 561 (i u Vukovu rječniku kod iči-tuglija).

IDBAR, *m.* vidi Dbar. Statist. bosn. 236.

IĐEJA, *f.* idea, misao, pomisao, po latinskoj ili talijanskoj rijčći. — U jednoga pisca xviii vijeka. Pravo oni rećo ov posal izvrši, ki lani krajevu ideju pomrsi. M. Kuhačević 134. i u naše vrijeme upotrebljavaju ovu rijčć neki pisci u filosofiji; a drugi novu rijčć pojam.

IDEK, *n.* zagoneci, vidi kod bitibrok.

IDEŃE, *n.* vidi ideine. — *Između rječnika u*

Voltigijiju. Protivu-idenje ili protěvnost suproc istini. Š. Budinić, sum. 132^b.

IDEŽE, *adv. gdje, vidi kod on i že.* — *Samo u kńigama pisanina crkvenijem ili miješanijem jezikom, a između rječnika u Daničićevu (ideže i iděže).* Obrětoha monastira nēkoli byvši, iděže ne bē kamenj ostalj na kameni. Mon. serb. 5. (1198—1199). Ideže dva ili trije ime moje prizovutj tu azj jesmj. Dec. hris. 64. Klostru ideže obitavaahu fratri. Mon. croat. 156. (1493). Umri na Poncijem otoku, ideže strajaše. Š. Kozčić 13^b. Pojde v Rim ideže obrote Kurila brata svojego. 19^b.

IDIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Dimitrije Idić. Rat. 83.

IDIDIĀ, *interj. kad se kaže u kome da je otišao, pobjegao.* — *U Vukovu rječniku:* „anf und davon“, „avolat“.

IDIOZMA, *f. grč. ἰδιόμοσος, metva, metvica.* — *U rukopisu xiv ili xv vijeka.* Idiozmu glogojemu metvicu. Sredovječn. liječ. jag. star. 10, 111.

IDITIJI, *adj. (komp.), iditije žito t. j. ono što se ne prodaje, dakle sebičnije.* J. Grupković.

ĪDŌ, *īdola, m. kip kojemu se neznabošci klanjahu, grč. εἰδωλον, lat. idolum, tal. idolo.* — *isporedi* balvan, boivan, kumir. — *Krajnje ō (=oo=ol) stoji često u pisaca štokavaca, n. p. u Ančića, Radniću, Lastriću, Zoričiću (vidi među primjerima); ali se starije ol nalazi ne samo u čakavaca nego i u kojega pisca štokavca, n. p. u Banovca, u Radmana, a u naše vrijeme u Vuka.* — *Od xiii vijeka, a između rječnika u Mikašinu (idol, kip komu se pogani klanjahu, idolom, simulacrum itd.), u Stulićevu (ido i idol), u Daničićevu (idolj, idolum).* Crkvi Hristovu postaviše se, i idoli sskrūšise se. Domentijan^a 31. Oči svoji ne bude vzdvižati k idolom. Bernardin 31. ezech. 18, 6. Steći cesar prid lici onih idolov. Živ. kat. star. 1, 218. Idole pustivši idošo za tobom. M. Marulić 179. Klanjati se idolom. Naručn. 85^a. Idošo za idoli. Korizin. 46^b. Kada se pokloniše idolom. 65^a. Idole pogane po zemlji oborih. M. Vetranić 2, 218. Idolom služiteļi. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 207. apoc. 22, 15. Ne čini sebi idolov ni priliku nijednu. Kateh. 1561. A3^a. Ne tribuje vam područnim biti človiku, ki sa idolom žive. Aleks. jag. star. 3, 255. Puok koji se idolom klanjaše. M. Divković, bes. 302^a. Mnogi kipi, idoli i balvani padaše na tle. B. Kašić, is. 19. Neka bi... satarisali poganske idole. 79. Od tada počahu idoli nečisti. D. Baraković, jar. 32. Stare idole sve ņihove u Panteon crkvu stavi. G. Palmotić 1, 32. Sadržat idole. I. Držić 263. Idole stuje i slavi. I. Ivanišević 149. Dobra, kojim se svit kako idolom klanja. P. Radović, nač. 53. Misnik bez nauka je ido prokleti. I. Ančić, svit. 75. Da se čini čovik jedan ido od svoga trbua. M. Radnić 119^a. Ido Beol jedaje sve. 291^a. I pojdu k idolom. P. Hektorović (?) 84. Koji će razrušiti sve naše bogove i idole. P. Macukat 8. Usionske misli klete s idolovim ki tlačise. J. Kavašin 296^a. Ostavivši idolove. 298^a. Da ostave Svatovita, strašna idola. 302^a. Nepoštenu statuu idola. J. Banovac, pred. 27. Ma još više zapovida, jedan puteni idol obslužuje se. razg. 27. I ušavši prija pogledaju s očima po crkvi za ugledat i poklonit se nikim idolom, nego li s sakramentu. 43—44. Ne klanjaju se idolu od lakomosti. F. Lastrić, test. ad. 60^b. Ne budeš činiti idola. ned. 105. Pita, zavaća se, al' ido sve mući. 414. Crkvu idolom mora načiniti. A. J. Knezović 114. Ne

kti se idolu Baal pokloniti. A. Kanižlić, kam. 428. Pazi da nije koji ido ostao. M. Zoričić, zrc. 148. Ovliko reće idol, pak umuknu. F. Raduan 9. Koji postavljahu svoje ufaue u idole. J. Matović 333—334. Ako se još na svitu naode idoli od drveta. Đ. Rapić 27. „Idol“ riječ je grēka i znači neznabožački bog koji je načinen oda šta. Vuk, nov. zav. (1847). x. Ili kakoga idola? Vuk, nar. pjes. 1, 130. Ukrade idole ocu svojemu. Đ. Daničić, Imojs. 31, 19. — *U jednoga pisca Dubrovčanina xvi vijeka zove se tako čefude od mila (prema talijanskom jeziku).* Tudeško, moj idolu, sada se drži. M. Držić 290. Ne idem iskat moga idola, siñor-Uga. 343.

IDŌLĀTAR, *idŏlātra, m. vidi idolopoklonik. tal. idolatra (εἰδωλολάτρης, lat. idololatra).* — *isporedi* idolatra. — *U nekijeh pisaca xvii i xviii vijeka.* Da mu se pridaše pogani idolatri. B. Kašić, fran. 102. Pogani, idolatri, Židovi i Mahometani to svidoče. 171. Vas svit izvan nekoliko malo idolatrov veru slijaše Isukrstovu. F. Glavinić, cvit. 74^a. Napokon idolatri zgrabihu ga. 235^a. Mući, premda je ņegovo isto božanstvo zlo izpovidito od idolatra. Đ. Rapić 11.

IDŌLĀTRA, *m. vidi idolatar.* — *U jednoga pisca xvii vijeka.* Bio bi idolatra. I. Ančić, ogl. 62. Koji bijau idolatre. vrat. 111.

IDOLATRAŃE, *v. vidi idolatrija.* — *Uprav je supstantiv verbalni, ali nije potvrđen glagol idolatrati od kojega bi trebalo da postane.* — *Na jednom mjestu xvi vijeku sa starijim oblikom idolatranje.* Zato sveti Paval broji takajše to idolatranje ili poganstvo. Anton Dalm., ap. f3^a.

IDOLATRIJA, *f. vidi idolopoklonstvo, tal. idolatria (εἰδωλολατρεία, lat. idololatria).* — *isporedi* idololatrija, idolatranje. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikašinu (idolatrija, poganstvo, klanjanje kipovom, idololatria itd.).* Ku apostol Paval zove: „idolatrija“. Korizin. 7^b. Straši Korintijane, da se grihov, zaloga naslajenja, idolatrije... čuvaju. Anton Dalm., ap. 26^a. Zaslipjen u svojoj idolatriji. F. Vrančić, živ. 80. Koji dohodi iz poganske privare ili idolatrije. B. Kašić, rit. 26. Idolatrija ali ti klanjanje stupom. M. Orbin 28. Židovi prignuti na balvanstvo ili idolatriju. F. Glavinić, cvit. 324^a. Što je idolatrija? I. Ančić, vrat. 85. Grije velik idolatrija. ogl. xxiv. Poteže ga na idolatriju. M. Radnić 120^a. Učiniti idolatriju. 355^a. Ter idolatriju ostavio. J. Banovac, pred. 98. Pasti u kipoklanstvo oliti u idolatriju. Ant. Kadčić 55.

IDŌLIJA, *f. vidi idolopoklonstvo.* — *Načieno od idol (talijanskijem) nastavkom ija.* — *Na jednom mjestu xvi vijeka.* Ustavljati ļudi od idole. Zborn. 29^a.

IDOLKLAŃALAC, *idolklanca, m. vidi idoloklaŃac.* — *Na jednom mjestu xviii vijeka (može biti i zlo naštampano).* S Ćima tute prispjeti će i ostali idolklandci. J. Kavašin 565^b.

IDOLOKLANSTVO, *n. vidi idolopoklonstvo.* — *Trebalo bi da nj. n bude ņ (od klanjati).* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Idoloklanstvo žudinsko. F. Lastrić, test. 15^a. Sitve od idoloklanstva sažegoše (apostoli). 255^a. Žudijom prignutim na idoloklanstvo. svet. 152^b.

IDOLOKLAŃALAC, *idoloklaŃca, m. vidi idoloklaŃalac.* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Koji gospodovaše svrh narodov idoloklaŃcaih. A. Vitajić, ist. 28.

IDOLOKLAŃALAC, *idoloklaŃaoca, m. vidi idolopoklonik.* — *isporedi* idoloklaŃac. — *naj krajnje -a- ostaje samo u nom sing. i u gen. pl. idolo-*

klaŃalaca; u *ostalijem padežima* 1 (na kraju sloga) *mijeŃa se na o.* — xviii vijeka, a između rječnika u *Stuličevu* (griješkom idoloklaŃaac, v. kipočastitelj). Ne naodi se na svitu ovakije idoloklaŃalaca. F. Lastrić, ned. 255. Bratjo, ne činite se idoloklaŃaoci. F. Lastrić, ned. 314. Malo se i među nevirniči naodi idoloklaŃalaca očitije. 314^a. Ali idoloklaŃalaca potajnije ne manka ni među pravovirnim krstjani. 315^{ab}. Ovo je nika vrsta od idoloklaŃalaca. 315^b. Nevirniku idoloklaŃaacu. od? 381. Oni jesu na po idoloklaŃaoci. A. Kanižlić, kam. 581.

IDOLOKLAŃAŃE, *n. vidi* idolopoklonstvo. — *Stariji je oblik* idoloklaŃanje. — *Kao da je verbalni supstantiv od glagola* idoloklaŃati, *ali orome nema potvrde.* — *U dva pisca xvi i xvii vijeka.* Osudjuje idoloklaŃanje. Š. Budinić, sum. 29^a. Bijaše grijeh od idoloklaŃaŃa. M. Radnić 503^a.

IDOLOKLAŃSKI, *adj. koji pripada idoloklaŃićima.* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Bi protresen puk narodov idoloklaŃskih. A. Vitičić, ist. 85.

IDOLOLATRIĆ, *m. vidi* idolatar. — *U jednoga pisca xvii vijeka.* Ako li bude biti katekumen poganiu ili idololatrić. B. Kašić, rit. 30.

IDOLOLÁTRIJA, *f. vidi* idolatrija. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Idololatrija iliti služba idolska. A. Bačić 54.

IDOLOPÒKLONĀĀKI, *adj. koji pripada idolopoklonićima.* — *U jednoga pisca našega vremena.* Govoreći da je to idolopoklonićki običaj. Vuk, živ. 36.

IDOLOPÒKLONĀĀK, *m. čovjek koji se klaŃa idolima.* — *ispoređi* idoloklaŃalac, idoloslužbenik, idolatar *itd.* — *U jednoga pisca našega vremena.* To ja ne rekoh za idolopoklonike. Vuk, pavl. Ikor. 5, 10. Otuda je (*od* idol) 'idolopoklonik' (koji se idolu klaŃa, t. j. vjeruje ga i moli mu se). nov. zav. (1847). x.

IDOLOPÒKLONSTVO, *n. djelo kojijem se klaŃa idolima idolska, idolska, neznaobožućka vjera.* — *ispoređi* idoloklaŃstvo, idoloklaŃanje, idoloslužba, idolosluženje, idolatrija, idololatrija. — *U pisaca našega vremena.* Bječajte od idolopoklonstva. Vuk, pavl. Ikor. 10, 14. Pomorite ude svoje koji su na zemlji: zlu ženu i lakomstvo, koje je idolopoklonstvo. kol. 3, 5. Otuda je (*od* idol) 'idolopoklonik' i 'idolopoklonstvo'. Vuk, nov. zav. (1847). x. Stujevjerstvo i idolopoklonstvo. Đ. Daničić, Isam. 15, 23.

IDOLOSLUŽBA, *f. vidi* idolopoklonstvo. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Ovo utišeŃe bijaše jedna idoloslužba. A. Kanižlić, kam. 582.

IDOLOSLUŽBENIK, *m. vidi* idolopoklonik. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Kao da su Latini idoloslužbenici. A. Kanižlić, kam. 580.

IDOLOSLUŽEŃE, *n. vidi* idoloslužba. — *Kao da je verbalni supstantiv od glagola* idoloslužiti *kojemu nema potvrde.* — *xvi i xvii vijeka (sa starijim oblicima* idolosluženje i idolosluženo), a između rječnika u *Daničičevu* (idolosluženje). Da se izvamo od idoloslužjenja. Š. Budinić, sum. 41^b. Prevratiti se na idoloslužjenje. Okáz. pam. sat. 57. (1650).

IDOLOSLUZITELJ, *m. vidi* idolopoklonik. — *U jednoga pisca xvi vijeka.* Idoloslužiteljem. Anton Daln., nov. test. 2, 205. apoc. 21, 8.

IDOLSTVO, *n. vidi* idolstvo. — *Na jednom mjestu xviii vijeka gdje može biti da treba čitati* idolstvo. Da bi se u svomu odnijelo idolstvo. J. Matović 331.

IDOLOŠTOVAC, *idološtovec, m. vidi* idolopoklonik. — *U dva pisca xviii vijeka.* Imena, od idološtovaca proslavljena. And. Kačić, kor. 14. Idološtovci, koji pravoga Boga ne poznavahu. 32. Ukaza se puku viditi, da je i on idološtovac pravi. 260. Ostavivši na Ńegovu mistu čovika zla i pogana idološtovca. 286. Da biži od idološtovaca. 273. Idološtovci nisu podložni pod oblast crkovnu. A. d. Costa 2, 118.

IDOLOŠTOVĀĀE, *n. vidi* idolopoklonstvo. — *U jednoga pisca xviii vijeka (sa starijim oblikom* idološtovje). Čine spomenu od priobračjenja s idološtovja na pravo častjenje Božje. A. d. Costa 1, 186.

IDOLOŠTOVSTVO, *n. vidi* idolopoklonstvo. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Na grije se od idološtovstva povratio. And. Kačić, kor. 121. Pasti u tmine idološtovstva. 229. Obori vs Izrael u idološtovstvo. 231. Koji bilu Boga ostavili i zagrlili idološtovstvo grčko. 337. — *Po svoj je prilici ova riječ i na ovom mjestu u drugoga pisca, ali je zlo napisana ili naštampana:* Sagrišenje po idolostojstvu. A. d. Costa 1, 191.

IDOLOVAC, *idolovec, m. vidi* idolopoklonik. — *U nekijeh piscaca xvii i xviii vijeka.* Ostavi Oktavijana kakono idolovca i neznaobožca. M. Radnić 149^b. Koje bijahu zemlje idolovaca. 227^b. Židova crkve prve i idolovac obračeni. J. KavaŃin 524^a. Isukrst koga vi idolovei prgonite. F. Radman 12. Da bi se oslobodili idolovei od prijevera nemilosti. J. Matović 439.

IDOLOVAŃE, *n. djelo kojijem se idoluje, vidi* idolopoklonstvo. — *Stariji je oblik* idolovanje. Poteže na idolovanje vas puk. M. Radnić 47^b.

IDOLOVATI, *idolujem, impf. klaŃati se idolima.* — *U jednoga pisca xvii vijeka.* Da ne budu vidili idolovati starešine. M. Radnić 47^b. Pnok Izraelski... diže se idolovati. 116^b.

IDOLOVSKI, *adj. vidi* idolski. — *U dva pisca xviii vijeka.* Od rasića idolovskoga. A. d. Costa 1, 192. Nijesu svezani s ikakvom opačinom idolovskoga posvetilišta. J. Matović 257. U smrdeću službu idolovsku. 344.

IDOLSKI, *adj. koji pripada idolima.* — *olmože postati i ô (=oo), vidi* Divkovićeve primjere, *ispoređi* ido. — *Uzmeđu rječnika u Stuličevu.* Mrak idolskyje lasti. Domentijan^a 30. U gorah ako ne bude blagovati posvetilišća idolska. Bernardin 31. ezech. 18, 6. Fšaki prihubodivac ali nečistac ali lakomac ča jest idolska služba. 43. pavl. ophes. 5, 5. Ludosti se i taščini poklaŃaju i himbeosti idolskoj služe. Živ. kat. star. 1, 219. Otvrg se od čašćenija idolskago. S. Kožičić 39^b. Poganska i idolska služba. Katch. 1561. G7^a. Popovo idolski i rimski izidoše. Aleks. jag. star. 3, 244. Ja vse bože idolske proklinam. 276. Popi idolski kruto se smutiše. F. Vrančić, živ. 37. Svaki kurvar, aliti nečistac, aliti lakomac, to jest idoska služba. M. Divković, bes. 255^b. Lakomost je idoska služba. 325^b. Ja sam glava jednoga redovnika idoskoga, koji se idolom klaŃao. nauk. 17^a. Da je ovi bio rekao službenikom idolskim. B. Kašić, is. 19. Smrvi u prah idolski kip. per. 2. Djaval ponuka nika idolske pope proti nim. F. Glavinčić, cvit. 175^b. Došavši prid tempal idolski u Aleksandriji. 384^a. KlaŃanje idolsko. I. T. Mrnavić, ist. 168. Skupi idolske redovnike. I. Dražić 19. Povajati i izguliti prijaka stabla idolska. F. Lastrić, test. 252^a. Popalio novirstvo i službu idolsku. test. ad. 109^b. Budući da lakomost naziva službu idolsku. ned. 129.

IDOLSTVO, *n. vidi* idolopoklonstvo. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Pokaja se od idolstva, Bog mu prosti. J. Banovac, pripov. 70.

IDOLSTVOVATI, idolstvujem, *impf. klañati se idolima*. — *Na jednom mjestu u rukopisu xvi (?) vijeka, i otale u Danićevu rječniku* (idolstvosovati, idola colere⁹). *Idolstvovaše*. Glasnik. 10, 251.

IDOM, *adv. odmah*. — *Ili je kao instr. sing. nekakra verbalnoga supstantiva id od iei kojemu nema potvrde; ili je od kakve riječi mađarske (od idő, vrijeme)*. — *Samo u Bjelostjenčevu rječniku: v. eškerice*.

IDRIZ, *m. tursko ime muško*. — *U narodnoj pjesmi našega vremena*. A kad vidi Idriz tatarine. Nar. pjes. juk. 495.

IDVOR, *m. selo u Banatu*. Šem. prav. 1878. 55. — *Biće turski ili mađarski oblik od starijega Dvor*.

IDĖNE, *n. djelo kojijem se ide (ili ide)*. — *isporedi ideñe*. — *Stariji je oblik idenje*. — *U Belinu rječniku (idjenje) i u Stulićevu*.

IDER, *adj. u Mikašinu rječniku: ider, isti idem⁹, i u Stulićevu koji je jamačno našao u Mikašinu: (griješkom) igtjer ipse, idem⁹*. — *Kao da je postalo od praslarcuskoga iže (koji) kod čega je zamijeñeno staro že novijom riječom der (kao kod također). spakako je čudnovata riječ i ne zna se kako se mijela po padežima i po rodovima i po brojevima*.

IDIOZAM, idiozma, *adj. ιδιοζαμος, mirišliv*. — *isporedi idiozma*. — *U rukopisu xiv ili xv vijeka*. Vzmni skotije maslo idiozmo (igiozmo⁹). Sredovječni. lijek. jag. star. 10, 110. Kinimo idiozmo (igiozmo⁹). 110.

IDIROT, *m. Acorus calamus L., ñeka biñka*. — *Može biti da je grčka riječ (od iγρός: mokar, vlažan, ili zar od iγρός: zdrav?)*. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stulićevu, gdje je jamačno štamparskom griješkom (stoji među igemonstvovati i igla) iglirot, calamus aromaticus⁹, i u Vukovu (der kalmus⁹, acorus calamus⁹)*. Idirot, Acorus calamus L. J. Pančić, flor. okol. beog. 287. Idirota takode dvjestu pedeset (sikala). Đ. Daničić, 2mojs. 30, 43. Idirot, rus. идирут, acoro, spatula aquatica (u starijem rukopisu), Acorus calamus L. (u naše vrijeme u Slavoniji oko Požege). B. Šulek, im. 113.

IDUD, *m. ime muško*. — *Prije našega vremena pisano Igjude*. S. Novaković, pom. 65.

IDUPAK, idupka, *m. vidi Jedupak*. — *U Mikašinu rječniku (kod ciganu)*.

IDUPKA, *f. vidi Jedupka*. — *U Mikašinu rječniku (kod ciganka)*.

IFER, *m. vidi infer*.

IFINO, *riječ nejasna u rukopisu xvi vijeka*. Po tih dob se naseli ifino (iffynno⁹) kmetov. Mon. croat. 258. (1556).

IFSAR, *m. selo u Bosni u okrugu sarajevskom*. Statist. bosn. 30.

IG, *m. u Danićevu rječniku: Igb⁹*, selo koje kralj bosanski Tomaš Ostojić dade s gradom Ključem sinovima vojvode Ivaniša Dragišića (Mon. serb. 439 god. 1446).

IGA, *adv. kad (relativno)*. — *Postaje od pronominalnoga korijena i (vidi kod on) nastacnom ga (isporedi kaga i bug. koga, kad)*. — *U jednoga pisca xii vijeka koji piše crkvenijem jezikom, a između rječnika u Danićevu*. Iga agripinja jest. Sava, tip. hil. glasn. 24, 181. tip. stud. 40, 140. Iga se komu slućiti. glasn. 24, 200.

40, 160. Iga ne hoštete mojega poućenija poslušati. 40, 161.

IGALA, *f. vidi kod igalo*.

IGALAN, *igalna, adj. koji pripada igalu*. — *U Stulićevu rječniku: ripariensis⁹*. — *nije dosta pouzdano*.

IGALANIN, *m. čovjek s igala*. — *U Stulićevu rječniku: riparius⁹*. — *Nije pouzdano (da ima ove riječi, vaļa da bi glasila igalanin)*.

IGALČAC, *igalčca, m. dem. igalo*. — *U Stulićevu rječniku*. — *sasma nepouzđano*.

IGALČIĆ, *m. dem. igalo*. — *U Stulićevu rječniku*. — *sasma nepouzđano*.

IGALO, *n. morska obala, kraj mora, vaļa da je od grč. αιγυλιός*. — *Od xviii vijeka po zapadnijem krajevima, a između rječnika u Stulićevu (gora maritima, littus⁹), u Vukovu (meerufer⁹, littus⁹ s dodatkom da se govori u primorju i s primjerom iz narodne pjesme: Pošetale devojčice po igalu slana mora)*. Kad vidješe Paštovići mladi, poskakaaše po krajem igala. Nar. pjes. bog. 161. Uzduž igala (u Gruziji) podižu se kuće. M. Vodopić, tužn. jel. dubr. 1868. 176. Prestala je zveka i lupanje na škaru, a putnički žamor gruškim igalom. 199. — *I kao ime mjesta: a) selo u Boci kotorskoj u kotaru Hercegovskom*. Repert. dalm. 1872. 41. Šem. kot. 1875. 21. *vaļa da je ovdje griješkom pisano Igala: N. Dučić spominje u predelu Dračevici sela Zviñe, Čepić, Lućiće, Prijedor, Igalu i Mokrine*. S. Novaković, obl. 27. — *b) morska obala na otoku Lopudu blizu Dubrovnika*. P. Budmani.

IGARAC, *igarca, m. vidi igrač*. — *isporedi igrac, igre*. — *Na tri mjesta xvii i xviii vijeka (na prva dva mjesta može biti da treba ćitati r mj. ar), a između rječnika u Stulićevu: igarac i igarc (ovo je zlo prepisano iz Belina rječnika odakle je uzeto: ondje treba ćitati igre) ,lusor⁹*. Ako su pijanci, igarci. I. Držić 297. A i lofta tako leti kad igarca dva igraju. J. Palmotić 227. Po običaji igaraca nesvijesnijeh slijedjaše na igri pun čemera, što bi stavjo sve gubeći. B. Zuzeri 56.

IGARČINA, *m. augm. igarac i igre*. — *U Belinu rječniku: ,lusor magnus⁹ 341^b i u Stulićevu*.

IGDA, *adv. unquam, vidi ikad*. — *Gđjedje se pridaje na kraju v ili re (neđdašne že), a jedan pisac pridaje k i kar*. — *Od xv vijeka (igdar⁹), a između rječnika u Mikašinu (igdar, ikadar, nigda), u Belnu (igda, igdare ,aliquando⁹ 452^b; igdar ,unquam⁹ 343^a), u Voltiđijinu (igda, igdar ,se mai, se una volta, se un tempo⁹, wenn einmal, wenn jemahls⁹), u Stulićevu (igda, igdar, igdare ,nullo unquam tempore, nunquam⁹), u Vukovu: igda (i gda) ,je⁹, aliquando⁹, cf. ikad s primjerima: Potrić koliko igda možeš. Udario ga koliko igda može, u Danićevu (igdar⁹)*. igda. Radujte se ako igda. Zborn. 122^b. Među svijemi ženami koje su bile igda. 145^a. Zapnite, ako igda, sada Plakiru zamćicu. M. Držić 143. Da sam igda pomislila, ali odlućila ikadar toj učiniti. B. Gradić, djev. 59. Nijedan narod ni čovjek, koji je igda bio naj veća, neg je igda bila, danas kar i smeća ne bude od vila. I. Gundulić 147. Ah, za družih k'o ću moći igda ostavit tvu ljepotu? 167. Nu ti, o kralju, kad po sreći izgubio bi tve junake, od kud bi u'o igda steći vitezove druge take? 451. Znaj, o kralju, gdje se jednom carski mjesec igda unese, silom nijednom iznio od tole viku nije se. 452. Srde, nakazni i nemani, i sve što igda ukaza se vrlo i grda u koj

strani, u paklenom vijeću sta se. 474. Ja bih igda moga iz krila živ pustio tvu ljepotu? G. Palmotić 1, 256. Ako ste igda za čas pravu na viteški boj skočili. 1, 384. Sad, ako igda, od tve vire potrebu imam ja veliku. 2, 23. Ako si se igda od prije veselila, sad podpuno veseli se. 2, 281. Učini (*Eol*) mora ohola većina neg su igda bila. 2, 367. Tko je od ljudi igda bio, da je djelo učinio i stvar tako plemenitu? 2, 464. Kô da igda odgovorim na milosa tve? I. V. Bunić, mand. 28. Ako priko mjere igda može biti. I. Đorđić, ben. 37. Jeste li igda vidjeli skulu punu male djece? B. Zuzeri 7. U ono doba vjekuvječanstvo svojim zracim upre u oči i učini, da ih tadara, ako igda, raztvorimo. 194. Neka čovik žive na ovome svitu u svakomu imañstvu i mogućstvu što može igda zaželiti. J. Banovac, pripov. 6. Koje vam je igda zlo učinio ovi kraj nebeski, da ga hoćete mrtva? 83. Naredi mu za pokoru, da, ako bi se u napridak igda zakleo, da uđil u onome istom mistu s jezikom na zemlji križ učini. 165. Neću vam drugo govoriti, nego koliko igda mogu, priporučujem vam... razg. 71. Dívica Marija začevši i novišvi Isusa, kakvo je igda voće zaželila? 139. A što je igda grih? grih je strašni neprijatelj tila i duše. 144. Kako će se igda uzdržati jedan grad i kuća, ako nije u nima mira i sklada? 182. Kakvo je igda to brezobrazstvo i slobostina, o krtjani, da... drugo se ne čuje, nego se zaklinati Bogom! 171. Počmu žito prodavat što god igda skuplje mogu. J. Filipović 1, 43^b. Koje igda dilo na svitu mogaše se dogoditi osobitije? 1, 88^a. Zašto igda naš spasitelj hoti ovu težku muku križa podnit? 1, 91^b. Možemo li mi igda veću korist naua zamisliti? 1, 125^a. Po čemu igda veću milost možemo mi primiti nego primajući dostojno sveti sakrament? 1, 432^b. Takomu nesrićniku bi li se igda moglo učiniti dobroćinstvo? F. Lastrić, test. 12^a. Tko bi igda rekao?... 14^b. Komu je igda sramotu učinio ovi odgovor? 111^a. Tko b' igda mogao jezikom izreći? 149^b. Knd igda dije mogla bi se pružiti slava naša. 232^b. Ako sam igda želio razum i mudrost. 295^a. Niti da je na ovemu svijetu dano igda ufati. A. Boškovićeva 36. Niti ću istinu igda zatajati. A. J. Knežević 13. Niti će moći igda odgovoriti. A. Kanižlić, kam. 119. Nejmajući nfaña, da će igda primiti tilo Isukrstovo. 128. Niti je koji drugi igda zabranio. 684. Niti se je našao, niti će se igda najći. utoč. 38. Nije učineno nigda, niti će biti igda. 755. Jesi li igda vidio? M. Zoričić, zrc. 1. Učini toliko grijeh, koje igda mogadijaše učiniti. 152. Jeste li igda stali pomñivo razmišljati? D. Bašić 282. Zatore molim koliko igda mogu. I. Vladimirović 55. Može li paka igda ova uskrisiti u ñemtu? Ant. Kadrić 12. Što se mućno igda može učiniti bez pogibili. J. Matović 38. Tko će igda svitu izvaditi iz usta? M. Dobretić 107. Koja zamjera igla veće sveta i veće svetotvorna može se zažndjeti? I. M. Mattei 6. Niti će igda biti kô je bilo. Nar. pjes. vuk. 3, 77. Niti bi te igda preferio. 1, 189. Bog da znade, hoću l' igda doći. Ogled, sr. 16. Bih plakao slade nego igda. P. Petrović, gor. vijen. 113. Niti će igda na Cetine Turci. Osvotat. 2, 186. Kad ñegovih ñestine dushnana onstat li ih igda do vijeka?. 3, 16^a. — igdar. Reko da je bio u dobroj svesti i pameti kako je igdar. bio kadino je naj zdravij bio. Spom. sr. 2, 127. (1436). Kako je igdar bilo. Stat. polj. arka. 5, 287. To li ju igdar hoć uzet svita segaj? G. Držić 362. Ja ne vim, tko bi znal nevojno me stanje, bi l' igdar mene znal

pjesni na spijevanje. P. Hektorović 70. Razuman tvoriti opći li igdar toj? N. Dimitrović 31. Stvar, ka je bil', koja jes i ka će bit igdar. 74. Kako ću moć igdar odslužit' zadosti? N. Najlašković 1, 111. Kako će igdar moć sam drugi živiti?... D. Rašina 23^b. Ne nahodimo, da kraj sluzi, aliti sužnu igdar se je dostojao noge umiti. A. Gučetić, roz. jez. 165. Ni istina da igdar ispovid jest uzrok smrti. P. Radović, nač. 105. Ako bi se dogodilo igdar da ja protivu onomu mislio bi. P. Posilović, nasl. 98^b. Jesi li igdar vidio podsjeći jedno stablo puno voća? M. Radnić 487^b. Neću se odiliti od tvoje svete voje jednoga časa, niti ću se igdar ožalostiti od ove svete odluke. L. Terzić 74. Ako sam igdar jema potrebu od tvoje pomoći, sada mi je naj potrebijja nego igdar. 85. Ter ji primaj sa svom onom pripravom s kojom igdar veće možeš. J. Filipović 3, 11^b. A tko bi igdar izbrojio sve pokore? P. Knežević, živ. 13. Tko bi milosti igdar izkazao? 58. Ah! tko b' igdar uzdržao saze? muk. 44. Ako igdar, za sad ovamo da pristupimo. J. Rajić, ponč. 1, 109. Lipja i svetija ner je igdar bila. Nar. pjes. istr. 6, 22. — iglare: Pri mñih življenja da ćemo skončati, ner naše ljubjenje igdare pristati. G. Držić 392. A ja ću prije umrijet, neg moje žalosti igdare budu rijet ñe rajskoj mladosti. N. Najlašković 2, 10. — igdak, igdakar. Niti on igdak pristaje. A. J. Knežević 57. Niti želim igdakar imati. 31. — *Ñeki pisci upotrebljavaju i s negativnijem glagolima mj.* nigda: igda. Trijeba jes blagu kazat joj ne srčnu igda svijes. F. Lukarević 50. Stavi pamet, oči otvori, same igda da ne hode. G. Palmotić 1, 156. Mogućije igda i jače da ne učini kraj Atila. P. Kanavelić, iv. 112. Nijesmo od toga izgled vijeku slični do sad igda imali. B. Bettera, dubrovu. 20. Ljubav prava, ljubav čista koj nije svrhe igda bilo. A. Vitaljić, ost. 14. Kratko je vrijeme od života, prohodi nam veoma brzo, a vjekuvječanstvo približa se, koje igla ne prohodi. B. Zuzeri 27. Može biti da mu neće veće igda božanstveno milosrdje posebne svoje milosti udijeliti. 47. Milosti, koje uživaš u raju, igla neće pomankati. I. A. Nenadić, nauk. 265. Neću drugog ista igda učiniti. A. J. Knežević 44. Što vidit ne želi ovo igda itko. 154. Neće se igda duh oslabiti. J. Matović 20. Anđeli nijesu igda bili. 23. Nije se mogao iko igda sahraniti. 27. Nije bo igda iko put svoju nenavidio. 310. Dopusti mi, da ja igda ne pristanem u putovañu dobrijež djela. L. Radić 54. Igda ne iska Jezus sobi pogoditi. I. M. Mattei 147. O dragoćo, koja goriš bes pristanka a igda se ne gasiš. 271. — igdar. Ako prem u sve vrime tvoga života ne bi imao bolest od tvojižeh griha, ako prem ne bi se igdar ispovidio. P. Posilović, nasl. 118^b. Nije učinio igdar drugo dobro. cvijet. 111. Ova ne bivši prije igdar Isukrsta poznala. A. d. Bella, razgov. 85. Sve ñuske i andeoske pameti ne bi mogli ju igdar dohititi. 101. — igdare. Boga nitkore nije vidie igdare. N. Rašina 147^b. joann. lep. 4, 12. Ovi smñnostju igdare slišanone smaknuše Osmana. I. T. Mruvić, osm. 3. (*a ovom prinjeru stoji igdare, posve kao nigda, premda i glagol nije negativan*).

IGDJE, adv. usquam, vidi 2. i pod 4, f, c) i gdje. — *Prema različitijem govorima (vidi kod gdje) nalaze se i oblici igde, ide, igde, igdi; na kraju se može dodati r ili ro (neglasne zo), vidi igdar. G. Držić 370. 372; igdijero. M. Bunić 34; igdiro. N. Najlašković 2, 120; A. Vitaljić, ost. 74. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Stalićevu (griješkom uz igda) i u Vukovu: igdje (i gdje)*

irgendwo' usquam'. Gdi može sunačce igdir se ustavit? G. Držić 370. Gdi može sunačce igdir se dreselit? 372. Jaoh! jeli na svijeti igdire moći sad čut' ali vidjeti od moga veći jad? N. Najesšković 2, 120. Ljeposti ihh slika jeli igdi na sviti? M. Držić 65. Može li vik biti nevoja jak moja igdjere na sviti? M. Bunić 34. Ovaku ko drugu vide igdje nakazan? I. Gundulić 137. Vidite, jeli igdi žalost... F. Lastrić, test. 98a. Niti se igdi sastavlja. A. Kanižlić, uzr. 134. Boje je ide ikakvo negli nigdje nikakvo. (Z). Poslov. danič. 8. Jeli uzrok igdi ima? V. Došen 41b. Što bi ikad igdi bilo? 113b. Stvar koja je igdi živa, to od sebe ne dobiva. 263b. Da ja imam ide ikog svoga, to bi mene tužnu potražio. Nar. pjes. petr. 2, 639. Sve pravijeh Srba, kakvijeh igdje biti mogu. Vuk, kovč. 33. Ovdje su vočke slatke mimo ide. S. Lubiša, prip. 6. A sad promisli kakva sam ti se našla bez igdje ikoga. M. Vodopić, tužn. jel. dubr. 1865. 188. Teške puške! igde li ikoga? P. Petrović, gor. vijen. 31. Aj! igdje li ikoga za Boga? Pravdonoša. 1851. 30. Ko je vitez? igdje li ikoga? (ovako se više u velikoj nevoji). 31. *i za micanje*. Slip nosi kljenita, er nemu nije moć podana, da može po sebi igdi poč'. D. Rašina 107a. — *U ovijem primjerima znači isto što gdje god: Glas veliki svuda leti, sunce i mjesec igdje svite, od razuma i pameti tej kraljice*. G. Palmotić 2, 199. Ova dikla glasovita, igdi siva zrak sunčani, glave i kraje sve ljeposti glasom zani. 2, 283. Dijokleicijan car je znani poznan igdi sunce grijie. 2, 516. Ki si u vječnoj slavan cjeni igdje siva zrak sunčani. J. Palmotić 303. Er je ogañ sve zgorio igdje išta mi imasmo. 301. *i za micanje*. Od ke (*Sunčanice*), igdje put obrati, ču zamjerne i velike od liposti spovidati jednim glasom sve jezike. I. Gundulić 374. Vojska od Kozaka, koj se oprijeti nije jaka ičija sila, igdi stupi. 441 (*u ova dva primjera u dubrovačkom izdanju mj. igdje stoji gdje god*). Od sada će naše vode po sve svijeta četr strane igdi umrli ljudi hode, vele veće bit pjevane. G. Palmotić 2, 281. — *Kod nekijeh pisaca stoji s negativnijem glagolom mj. nigdje*. Igdire se ne nahodi zvijer tako zla i nemila. A. Vitaljić, ost. 74. Među dva mora tako različna i protivna, koja se igdje među sobom ne udaraju i ne sastaju. B. Zuzeri 21. Kraj ne nahodi igdi mudrosti takove. A. J. Knezović 73. Da na svijetu ne imashe tač gizardve igdje slike. P. Soroković 576b.

IGLA, f. acus, oruđe dugo i šifasto kojijem se šije, veze (kad je s ušima, vidi kod uho) ili se plete, bode, pribada itl. obično je od gvožđa ili od nada, ali može biti i od čega drugoga, n. p. od zlata, srebra, kosti, drva (u narodnijem su pjesmama igle, kojima se veze, od bijura). — isporedi jagla. — Akc. se mijenja u dat. sing. igli, u acc. sing. iglu, u voc. sing. iglo, u nom., acc., voc. pl. igle, u gen. pl. igalá. — i stoji mj. negdašnjega jč, vidi u našem jeziku oblik jagla, a i jehla u češkome, jehla, jehla u gornjolužičkome. — Riječ je praslavenska (jagla), isporidi stlov. igla, rus. игла, češ. jehla, polj. igła; može biti i letoslavenska, isporidi stprus. ayculo. — Postaje nje jasno: ne može biti isto kao kod lat. acus (prema lat. e trebalo bi da je u slavenskijem jezicima s, vidi kod ostar); mogla bi biti romunska riječ od lat. acula, ili je srodno s jež, koje vidi. — U svijem je rječnicima, osim Vrančičeva i Daničičeva.

a. u pravom smislu. a) ne zna se po smislu koja je igla, ali se naj češće misli na šivaću. A nigdi ne bi rat od igle stavila. Š. Menčetić

53. Ponesoše sve do igle i do šila. M. Vetranić 1, 20. Od igle što bi rat. 1, 392. Za drugo ne vaJam iglu. M. Držić 411. Mješte igle i kudjele kopje i teški mač vladati. G. Palmotić 2, 383. Bogat ures vas na iglu pribran. B. Krnarutić 8. Iglo rdava, nećeš među moja gvodzja. (D). Poslov. danič. 31. Izgubila baba iglu a za ņom đau. (D). 35. Ženo mekoputna, ako te igla bocne, čezneš. A. d. Bella, razgov. 37. Nit' m' ostade nigdir cilo za rat igle slavno tilo. P. Knežević, muk. 29. Da tko prospe jednu kuticu igala na dvoru u podne, lasno bi i pobrao. F. Lastrić, ned. 384. Žudije ubiše iglam jednoga ditića. M. Pavišić 26. Niti mogu svaka na rt od igle izagnat. M. Zoričić, aritm. 47. Nit' divojka niti žena ima igle il' vretena. V. Došen 120a. Kradnja jedne jabuke, jedne igle, jednoga beča. M. Dobretić 214. Gdje u ņegovu tijelu nije zdrava mesa cij od igle. N. Marčić 52. Igla, ako i kroz zlato prode, gola izide. Igla kroz zlato i srebro prolazi, pa je opet gola. Igla će probosti prije mladu kožu nego staru. Nar. posl. vuk. 95. Kad ko da kome iglu u naruč, vaJa da ga ņom prije malo bocne, kao da se ne bi svadili. Vuk, rječn. kod igla. — b) *igla kojom se šije ili veze*. Vito kopje ņe je igla. I. Gundulić 332. Bit' za poslom koga igla. (D). Poslov. danič. 6. Žena i kćeri sjede u kući s iglom u ruci. Đ. Bašić 143. Neg' u iglu zna uđiti. V. Došen 90b. Po igli uvlači se konac, kada štogod šije se. I. Velikanović, uput. 3, 76. Vezuć prebi iglu od bijura. Nar. pjes. vuk. 1, 258. Da ja imam iglu od bijura, da navezem jorgau od behara. 1, 325. U krojača tanka igla. 1, 379. U ruci joj igla od bijura, i u igli vedeničko zlato. 1, 452. Kupila joj derdef od merdana i lijepu iglu od bijura. 1, 471. Žena uvrazila konac u iglu da nešto zašije. Vuk, poslov. 178. — *pridjevaju se i rječi šića, šivaća. između rječnika u Belinu (igla šića, 'acus' 53b), u Stuličeu (igla šića ili šivaća, 'acus'), u Vukovu (kod šivaći)*. Imam u zubunu jednu šivaću iglu. Nar. prip. vuk. 204. a i šivaćica. Na barjaku veze orla šivaćica mudra igla. J. Krmpotić, pjesm. 14. — c) *igla kojom se plete (hječra i drugo)*. Spleten na iglu. S. Rosa 160a. — i s pridjevom pletića. između rječnika u Stuličeu (igla pletića, 'acus majores tibialibus texendis') i u Vukovu (pletića igla, 'die stricknadel', 'acus reticularia'). Da bi joj skovao pletie igle. Nar. prip. vuk. 2 310. u Šulekovu rječniku: pletaća igla, 'stricknadel'. — d) *vidi čioda*. Glavica od igle, 'adelkopf'. B. Šulek, rječn. (vidi glavica, b) bb). — s pridjevima glavata i glavčića, vidi glavat i glavčić. između rječnika u Belinu (igla glavata ili glavčića, 'spillo, e spilletto', 'acicula' 700a) i u Stuličeu (igla glavata ili glavčića, 'acicula'). Kupi glavčićatijeh igala. M. Držić 132. Tu se katanci zatvoraju, bašije ili igle glavate zadjevaju. F. Lastrić, ned. 324. to isto misli Daničić da je igla bablača, vidi kod bablača. — e) *igla (bez ušiju) nosi se i kao nakit, osobito u kosanu. između rječnika u Mikišinu (igla glavata, za kose od glave, vidi kod glavat na kraju)*. Nošeci pred Mojsiju zlatne i srebrne prstene, menđuše, narukvice, putašca, igle. And. Kačić, kor. 83. Na glavi joj zakvrčeni vlas i kitiće narešene iglam. M. Katanić 67. A crn perćiu iščešljan, zlatnim iglam prometan. Nar. pjes. here. vuk. 254. Ubraden (bez igala). (pijan). Nar. posl. vuk. 326. — amo spada bez sumnje i ovaj primjer u kojemu se kaže da su noževi nakićeni iglamu, 'cimlijama': Po noževim' sitne igle čimalje. Nar. pjes. vuk. 1, 281. što su takove igle ne zna se: Vaľavac tumači na jedan način (vidi kod čim-

laja), *na drugi Đ. Poporić* (tur. reč. glasn. 59, 222) koji misli da je tur. simli, srebrn, a moglo bi biti i treće: da je turskijem nastavkom li postalo od arap. tur. kimm (mali listi oko cvijeta). — f) kod kovče, spone, u *Mikašinu rječniku*: igla od remika ,pontale di stringa', ,aciucla', u *Belinu* 52a, 596a, u *Stuličevu*. — g) igla sjevernica, magnetična igla što u kompasu kaže na sjever. — u jednoga pisca XVIII vijeka. Da je iznašao jednu sahranien od igle sjevernice. A. Tomiković, živ. 282. i u *Šulekovu rječniku*: ,compassnadel'.

b. u prenesenom smislu.

a) igle. to su ona dva odeblja štapića na samarn, što spajaju krstine s oglavićem (prodium krajem od drvenice), pa za jednu rogušicu vire ispred oglavića, a nijesu u n upilane kao one dvije plosnate daske ispod njih. oglavić je sa svake strane zapilan prema debijini igala, a one su konopčićem svezane čvrsto. oko ovih igala obmota se tovarni konopac, a kad toware vreće položeno (a ne usprav), onda nametnu one petle (jednu ili dvije) na iglu, pa se ne boje, da će se tovar prevaliti. u Dobroselu. M. Medić. Igle, dva iskrivljena drveta, na vrh samara. L. V. Stojanović.

b) neka morska riba. između rječnika u *Bjelostjenčevu* (igla, morska riba ,acus, aciucla, piscis aculeatus'). Iгла morska ,Syngnathus acus'. J. Pančić, zoolog. 237.

c) neka bilka. Iгла, *Geranium robertianum* L. (Novak, Alschinger), v. iglica. B. Šulek, im. 113. Iгла pastirska, *Geranium robertianum* L. (Viani), 113.

IGLĀR, iglāra, m. čorjak koji gradi igle (a i koji ih samo prodaje, vidi u *Stuličevu rječniku*). — Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing., i voc. iglāru i iglāre. iglāri. — Od XVIII vijeka, a između rječnika u *Foltijijinu* (agorajo', ,nallor'), u *Stuličevu* (acuum opifex, venditor'), u *Vukovu* (der naller', ,opifex acuarus'). Od kožara, iglara i ostalih majstora. A. Kanižlić, kam. 323. Kipodilci, gombari, iglari. M. A. Rejković, sat. K8b.

IGLARA, f. vidi iglarnica. — U naše vrijeme u *Šulekovu rječniku*: ,nadelabrik'.

1. IGLĀREV, adj. koji pripada iglaru. — isporodi iglarov.

2. IGLĀREV, adj. vidi Iglarevski. — U *Daničičevu rječniku*: Iglareva', meda je Stjepanovoj erki sa selom Čabićem išla na Redevu studenec i putem na Iglareva studenec (Mon. serb. 93 god. 1330), po tom je bio kod sela Iglareva, koje vidi.

IGLĀREVAC, Iglarevac, m. vidi Iglarovo.

IGLĀREVO, n. u *Daničičevu rječniku*: selo koje ima i sada blizu Peći: selu je Čabiću išla meda od Iglareva i gde se stajeta oba puti iz Društvenika izi. Durděvikar (Mon. serb. 93 god. 1330). — u drugu se dva rukopisa zove Iglarevac (su starijim oblikom Iglarevaca. Od Vlahu Sveto-Stefenskiju. meda u Redevi studenec i čestom u Iglarevac. od Iglarevca do putu koja se stajeta izi. Društvenika i izi. Durděvika. Dec. list. 25. 93.

IGLĀREVSKI, adj. koji pripada selu Iglarevu. — isporodi 2. Iglarev. — Sela Prćevu išla je meda na Redevskij studenec, ot tud na Iglarevskij s. elemen. Svotostof. hris. jag. 37. akad. 9.

IGLĀRICA, f. ženska čelade što gradi igle. — U naše vrijeme u *Šulekovu rječniku*: ,nadelrin'.

IGLĀRKA, f. po nemačkome nadelgewehr nazivno od jednoga pisca našega vremena. Sa nih

laju topi nanizani, i iglarke polajuju dike. Osvetn. 5, 107. — U istoga pisca s istijem značenem ima i igleňarka. Pozveknule duze igleňarke. 6, 61.

IGLĀRNICA, f. kuća, mjesto gdje se grade igle. — isporodi iglara. — U *Stuličevu rječniku*: ,officina acuum fabri'.

IGLĀROV, adj. vidi 1. iglarev.

IGLAST, adj. koji je kao igla. — U naše vrijeme u *Šulekovu rječniku*: ,nadelformig'.

IGLEŃ, adj. koji pripada igli, iglama. — Od XVI vijeka, a između rječnika u *Vukovu* (iglenf, n. p. uši ,das nadel-ohr' ,foramen acus'). Projti čroz igleni uši. Transit. 54. Lašte može kamilja kroz iglene uši proći. M. Divković, bes. 97b. Lašne će deva proć kroz uši iglene. J. Filipović 3, 351a. Lašte je devi proć kroz iglene uši. F. Lastrić, svet. 149a. Lakše je kamili proći kroz iglene uši nego li bogatome ući u carstvo Božije. Vuk, mat. 19, 24. Sve promašala mimo ušice iglene. poslov. 178. — U ovom primjeru ima igljen, ali je to po svoj prilici štamparska pogreška: Da prode kroz uho igljeno (igljeno) deva. Đ. Bašić 22.

IGLENDIŠ, m. stvar ugodna, namama. — Nazivno od iglendišiti. — U jednoga pisca XVIII vijeka. Na iglendiše tijeli (vila) izbrane nasnija se kraj oholi. J. Kavašin 199a.

IGLENDIŠITI, iglendišim, impf. vidi iglendišati. — U jednoga pisca XVIII vijeka. Kako dakle spin, smijem se, iglendišim? J. Kavašin 30b.

IGLEŃICA, f. duga i uska kutijica gdje se hrane igle. — Od XVI vijeka, a između rječnika u *Stuličevu*: v. iglaenica, a kod oroga (što je bez sumne izmišljeno od sama Stulića) ,acuum theca', i u *Vukovu*: ,die nadelbüchse' ,pix acuaria'. Iglenicu od srebra zavore i otvore. M. Držić 213. Ponesu joj na dar... iglenicu. Vuk, kovč. 46.

IGLEŃIK, iglenika, m. u naše vrijeme u *Šulekovu rječniku*. a) vidi iglenica: ,nadelbüchse'. — b) jastučić na kom se hrane igle zabodene: ,nadelkissen'.

IGLEŃĀRKA, f. vidi iglarka.

IGLEŃINA, f. aum. igla. — U *Stuličevu rječniku*: ,agocia' ,acus'.

IGLICA, f. dem. igla. — Akc. se mijena u gen. pl. iglica. — U svijem je rječnicima, osim *Vrančićeva* i *Daničičeva*.

a. u pravom smislu. Kad se stavi na to tva ruka s iglicom. H. Lucić 287. Vezena iglicom hrta da bi gledal. 288. Lašne deva uljezti će kroz iglice tanke uši. J. Kavašin 62b. Nosi kopla za vretenca, za iglicu zlatno strijelo. 273b. Kad vezija traži iglicu od veza. F. Lastrić, ned. 26. Svakim bodenim iglice. A. Kanižlić, uzr. 149. Tako napravljena i urešena da ne mañka ni iglice. A. Kalić 226. Seja brata iglicom budila. Nar. pjes. vuk. 1, 428. U iglici svila iz Misira. Nar. pjes. petr. 1, 149. Ľubi mu je košlju šikala zlatnom žicom, srebrnom iglicom. Nar. pjes. istr. 1, 7. Dajte, mamu, iglicu, da si krpan suknen. 4, 24. — metaforički. Iglicom suknenom u nos me bodući. M. Vetranić 2, 166.

b. neka riba, Bellone vulgaris Risso. između rječnika u *Mikašinu* (iglica, vrsta od ribe ,acus, aciucla, piscis aculatus') i u *Vukovu* (nekaka riba morska s dodatkom da se govori u *Dubrovniku*). Iglia, v. jaglica. Jaglica (iglica u *Dubrovniku*), angusigola, Bellone acus Risso, Bellone vulgaris Cuv., Esox bellone L. Čas. čes. mus. 1854. 186. c. neka bilka: između rječnika u *Stuličevu*

(iglica, trava ,piede colombino, o piede di colombo, sorta d'erba' pes columbinus'). Iglica (igla), rus. vrošna (geranium, stipa, zizyphus), češ. vlčí jehla (geranium), jehlice (ononis), pol. wileze igly, iglica (geranium, Scandix pecten), geranio, becco di gru (Pizzelli, Scurla, Durante), geranium (Aquila i Buč, i u *sišskom rukopisu*), pes columbinus (Stulli), pecten Veneris (Durante), 1. Erodium cicutarium Her. (Alschinger); 2. Geranium robertianum L. (Visiani); 3. Ononis spinosa L. (Bjelostjencac); 4. Scandix pecten L. (Durante), v. igličnača. Iglica pastirska, Geranium L. (Durante), v. iglica, igla pastirska. B. Šulek, im. 113.

d. *vidi* prečaga, karva. u *Vukovu rječniku*: po naj više pl. 'iglice', 'die sprosse', 'gradus', cf. karva.

e. iglice, u *mladih ptica perje prije nego se razvije*, u *Belinu rječniku*: iglice ,lanugine, le prime penne degli uccelli', ,lanugo' 425^a.

IGLIČAR, igličara, m.

a. čovjek koji gradi iglice. — *isporedi* iglar. — U *Voltiđijinu rječniku*: v. iglar, i u *Stuličevu*: ,opifex acuum, acicularum'.

b. mladi ptici (*vidi* iglica, e). — *Između rječnika u Belinu* (uccello di prime penne' 425^a; ,uccelletto senza penne', ,avícula deplumis' 753^a) i u *Stuličevu* (avis plumescens, avis horna'). Igličar, tič kome je jako počelo nicati perje. I. Stojanović.

IGLIČICA, dem. iglica. Igličicom jaglučicom. Nar. pjes. here. vuk. 273.

IGLIČNAČA, f. Scandix pecten L., *vidi* očešljika, češljika. Igličnača, pettine di Venere (u *sišskom rukopisu*), Scandix pecten L. B. Šulek, im. 113.

IGLŪN, iglŭna, m. Xiphias gladius L., *neka morska riba (gorŭna se strana od usta produkuje kao mač ili velika igla)*. — *isporedi* jaglun. — *Uprav je augm. igla i postaje tuljanskijem nastavkom one*. — U *naše vrijeme u Dubrovniku*. P. Budmani.

IGMAN, m. planina u Bosni. F. Jukić, zeml. 2. 31. — *Između rječnika u Vukovu* (planina pod kojom izvire Bosna). U Igmamu niže Sarajeva. Nar. pjes. juk. 611. Od Igmana do pod Romaniju. Nar. pjes. petr. 3, 488. Sa Igmana brda visokoga. Osvetn. 7, 36. Igman, planina na tri sata od Sarajeva. M. Ružičić.

IGNACIJ, m. *vidi* Ignacijo.

IGNACIJA, m. *vidi* Ignatija, lat. Ignacius. — U *jednoga piscu Starovca xviii vijeka*. Sveti otac Ignacija. A. Kanižlić, uoč. v. Ti Ignaciju priporodi. v. Znadijaše Ignacija koliko je srce Saverije. fran. 25.

IGNACIJO, m. *vidi* Ignatija, Ignatije, lat. Ignacius. — U *jednoga pisca xvii vijeka (svud je pisano t mj. c, ali je to jamačno po latinskoj ortografiji)*. ,Ignatio' štuci život svetih. F. Glavinčić, evit. xviii. ,Ignatio' sveti bi treći biskup u Antiohiji. 41^a. Porodi se s. ,Ignatio' leto Gos. 1422. 246^a. — u *istoga pisca ima i nom. Iguacij (Ignatij)*. S. ,Ignatij' ispo(vidnik). xxiv. ,Ignatij' bis(kup) i muć(enik). xxi.

IGNAT, m. *vidi* Ignat. — xiii vijeka. Ignati. Svetostef. hris. jag. 32. akad. 8.

IGNA, m. *vidi* Igno. — *Ake. se mijenja u voc. Igno*. — *Od prije našega vremena, a između rječnika u Vukovu s dodatkom da je po istočnom govoru*. Igna. S. Novaković, pom. 65. Dade Igni trideset golača. Nar. pjes. vuk. 4, 281.

IGNAT, m. Ἰγνάτιος, Ignatius, ime muško. —

isporedi Ignat, Ignatija, Ignatije, Inacijo itd. — *Od prije našega vremena, a između rječnika u Vukovu*. Ignats. S. Novaković, pom. 65. A kad Ignat Simu opazio. Nar. pjes. vuk. 4, 276. U Ignata dvadeset Mačvana. 4, 281.

IGNATIJA, m. *vidi* Ignat. — U *naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu*. Vodi društvo Bjelić Ignatija. Nar. pjes. vuk. 4, 276.

IGNATIJE, m. *vidi* Ignat. — *Od xiv vijeka, a između rječnika u Vukovu i u Daničićevu*. Jepskipur Ignatije. Mon. serb. 563. (1822). Protažio Bjelić Ignatije. Nar. pjes. vuk. 4, 273. Sveti Ignatije jedan dan oraše. Nar. prip. vuk.² 296.

IGNATOVIĆ, m. prezime po ocu Ignatu. — U *naše vrijeme*. Mladen Ignatović. Rat. 106.

IGNO, m. hyp. Ignat. — *isporedi* Igna. — *Ake. se mijenja u voc. Igno*. — U *naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (s dodatkom da je po južnom govoru)*. Evo Igno s društvom poličeo. Nar. pjes. vuk. 4, 283.

IGO, n. jugum, jaram. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslav. igo, rus. vro, češ. jho*. — *Osnova je indoevropska, isporedi snskrt. juga, grč. ζυγόν, lat. jugum, got. juk. po ovome se vidi da praslavensko i stoji mj. negatašnega jra*. — *Samo u knjigama pisanim crkvenijem ili mješanim jezikom, a između rječnika u Stuličevu (gdje je zlo tumačeno: v. breme s dodatkom da je uzeto iz brevijara) i u Daničićevu (jugum')*. Vzlzmete igo moje na se. Mon. serb. 4. (1198—1199). Préklaňaju vyju moju pod jarami tvoji svetyj, i vzlzagaju igo tvoje na ramě moji. Domentijana 128. Podhjenih pod igo ili jaram griha. S. Budinić, sum. 6^a. Teško i trudno jest igo to jest jaram ñegov. 28^b.

IGOĆE, f. pl. (ili n. sing.?) selo u Hercegovini u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 22.

IGRA, f. ludus; jocus; chorea. — *isporedi* jgra. — *Ake. se mijenja u lat. sing. igri, u acc. sing. igru, u voc. sing. igro, u nom., acc., voc. pl. igre, u gen. pl. igarā*. — *Riječ je praslavenska, ali u nekijem slavenskim jezicima nema i na početku; s toga Miklošić (vergl. gramm.² 1, 124. 125; etymol. wörterb. 95) misli da je korijen gra ili gar, a da je i na početku dometak, isporedi stslav. igra, rus. urpa, češ. hra, pol. igra i gra, gornjoluž. jhra, doňoluž. gra*.

a. što radi čefude (u i živinče) bez ozbilne namjere, sumo da se zabavi, da prođe vrijeme, ali je mnogo takovih igara u kojima su osobiti zakoni, s kojih pošljedice i sama igra mogu biti ozbiljne. — *Između rječnika u Mikalínu* (igra, igranje ,ludus, lusus'; igra od karata; igra od škaka), u *Belinu* (ludus'), u *Bjelostjencvu* (ludus, lusus'), u *Jambričevu* (ludus, ludus'), u *Voltiđijinu* (,ginoco', ,spiel'), u *Stuličevu* (ludus, lusus'), u *Vukovu* (das spiel', ,lusus, ludus': klis, prsten, kručica, vino, zec, skakanje, metaljka, obrtačka, rvañe, mišau). a) o dječjoj igri. — *između rječnika u Mikalínu* (igre od djece ,repundia' gdje se misli o stvarima kojima se djeca igraju) i u *Belinu* (djetinske igre ,nuga' 328^b). Poslah tebi ditiñu igru, da se ñu zabavljae igraš. Aleks. jag. star. 3, 237. Jesu zabave i igre ditiñske. I. P. Marki 35. Sve su igre djetinske na pržini. D. Bašić 98. Kad mi deca iz igre dodoše. Nar. pjes. vuk. 2, 14. Dječina igra. Vuk, nar. pjes. 1, 496. — b) micanje koje se čini od vesela ili od obijesti. — *između rječnika u Belinu* (ruzzamento, il ruzzare', ,lusio' 635^b). aa) kod čeladeta. Ter po ovoj bistroj vodi plovaj, plovaj u slobodi igre mile tvoreć svaka. I. Gundulić 405. Čim boj-

nice lijepo i nage čine ovake igre u vodi. 106. — *bb*) kod žirinceta, a osobito kod koña (vidi kod igrati). Pri viteškoj toj zabavi man poklisar koña plaha iska od igre da ustavi, dokli u gracka vrata ujava. I. Gundulić 424—425. Vrani se koñi igrāju, od igre koju igrāju srebrna sedla lomaju. Nar. pjes. vuk. 1, 304. — *cc*) amo mogu spudati i ori primjeri u kojima je riječ o vodi kako izriče ili se buca u visine. Imam perivoje s vasađšnjim primaljećem, igre voda iz kladenac nramornijeh. B. Zuzeri 244. Igre vodene. A. Tomiković, živ. 286. — *ej*) kod igre imaju ňeki osobiti zakoni, te jedan ište da nadigra druge ili umom i umnom vještinom, ili snagom i tjelesnom vještinom, ili srećom. Pitaj ga od igre, tadbe, sile. Narićn. 87^a. Od onoga ča se do bude na igri. 93^b. I kad plandit ide stado, vi činite čudno tade igre za dan strajat rado. D. Rašina 51^b. Koji igra množ pinez veliku na harte ili ine igre. S. Budinić, sum. 39^a. Ako bi u igri prehilil bližnoga. F. Glavinić, svitl. 67. Ako bi kadgod igrao na koje igre dopuštene. I. Držić 72. Svetkovine prohode nam u igrāju, u tancijeh. P. Posilović, nasl. 47^a. Neka se uzdrže od tancea, od igre. M. Bijanković 21. Tuđu stvar na okladu ili na igru stavja. I. Grlić 65. Da s' u ňem grijeh učini, na igrāju grabi, hini, psuje. J. Kavañin 172^b. Jednomu igraću koji je svo pinezu na igri izgubio. A. d. Bella, razgov. 35. Bješe igra priko reda i načina, u koju bi se zadubo mnokrat do smanjenja. B. Zuzeri 56. Ovi se na igru metne, oni na bludna prijateljstva. 117. Na igrāju gubiš. J. Banovac, pred. 41. Vi niki kad igrate i na igrāju gubite... pripov. 57. Kad se vidi povraćati na prožlrstva, pijanstva, na igre, u kolo, i na svake nepodobštine. razg. 169. Babilu igrać koji je igrana svojim mloge navodio na ispraznosti. F. Lastrić, od 161. Tada je viditi pjanstva, svadbie, igre, tance. ned. 125. Ovo ti je takva igra u kojoj nečeš nigda ni novea izgubiti. A. Kanižlić, fran. 33. Pustio se je u piće, igre izprazne. kam. 17. Imadući mnoga bogastva, svaka svojim igrām razasu i prosu. M. Zoričić, zrc. 93. Dade se na igru, i u malo vremena sve izgubi. 152. Tri stvari su poglavito zabraneć erkovñakom: trgovina, tanceñe i igra. D. Bašić 263. Ne samo erkovñaci imaju bježat od kola i od tanceña, ali i od igara, navlastito onijeh koje se zovu od sreće. 261. Gđino igra jedne noći na hlahud more doći. V. Došen 213^b. Što na igri izgubite da odliču s tim kupite. 214. Jeli brž grih i stat gledat igre? Blago turl. 2, 149. Igrati na nike igre. A. d. Costa 1, 79. Igrati na karte i na svaku drugu igru. Ant. Kadčić 4. Čuvati se od igre, dancea, velika pića... 168. Tratlie nepotribno kako n. p. u gozbe, u igre i druge taštine. 257. Na karte i na ostale vrste od igre. M. Dobretić 98. Iza pila igru zametnuše. Nar. pjes. juk. 88. Narodni igrāju. V. Vreović, igr. 56. — Pa naj prije igre zametnite prokletoga u ruko prstena. Nar. pjes. vuk. 2, 29. Tko hoće da mu je korist bježe zaru. Sredovječn. ljek. jag. star. 10, 91. Mrezo sam uzad igru zarov. Transit. 253. Ja sam jednom prepravio za igru u karte. S. Tekelija, top. 1, 9, 2. Igre na kocke i karte. I. Velićević, uput. 3, 8. Na igri koju škak zovu. B. Zuzeri 79. Gdje se na igri od škaka zabavjaše. 112. — Vu svakoj igri i rvanje premaže o. Pril. jag. ark. 9, 122. 1168. Mnogi, kom shodno, slavni predliku dotokli ku bilu u dlu razliku od igar. amackih, su mnogi izgubioše. H. Lucić 198. Četiri zve jelnske bilu: olimpija, istinjia, orija, pol. lonja. Abels. pag. star. 3, 230.

Dvanaes koña, dvanaes vila bojom se igrom prid ňim diče. I. Gundulić 442. Stojeći cesar i vas puk rimski na nikih igrāju. F. Glavinić, cvit. 21^b. U toliko učinimo bojnu igru punu hvale. G. Palmotić 1, 67. Oružo se i s vitežim tvovijem biti bojnu igru spravio se. 2, 50. Nihove lašne i boje igre bojne gledat moći. 2, 290. U igri od kopja izgubivši oko svoje. A. Kanižlić, utoč. 45. Kada li se vinca ponapiše, šure zetu igre zametnuše, iznesoše na kopju jabuku, ter su ňemu tiho besidili: „Strilaj, Janko, na kopju jabuku“. And. Kačić, razg. 146^b. Poče... s Turčina igre zametati. Pjev. crn. 271^a. — *d*) praestigiæ, što ko (glumar, glumac, glamaza) čini pred svijetom tako da se svijet vara i čudi. Igru igra pelivan Asane. Nar. pjes. vuk. 1, 445. Svojom majstorijom, igrom i šalom lude zabavja i vara i novea od ňih mami. Vuk, živ. 221. — *e*) spectaculum, fabula scenica, gluma. Odrediše građani jednu prikazu veselu iliti igru učiniti. A. Kanižlić, utoč. 190. O gorka komedijo! o žalostna i tužna igro! Đ. Rapić 216. — *f*) metaforički. *aa*) po tuđijem jezicima igra naravi (ludus naturæ). Stotina drugih dile š ňime ovu igru naravi. M. A. Rejković, sat. K6^a. — *bb*) i igra vjetra jamačno po tuđijem jezicima. Da jih potopi na igru vitra (morska pučina). F. Glavinić, cvit. 232^b. Brod u more, na igru vitra, da poginu, porinuhu. 243^b. — *cc*) kaže se o poslu ozbilnu, o ozbilnoj radnji, kao ironički. Ne mogu li dostignuti koju od ňih lutu zmiju, da krvnica ka očuti, što je ovakom igrom igrat? M. Vetranić 2, 477. Podi mi ti igrom tom, neću te ja slidit. M. Držić 39. Značeš, zla ženo, kojijem putom greš, ke igre igraš. 165. Obadva jednom igrom igrāju. 411. Mući, er je dobio igru. Koju sam dobio igru, ako sina iz morske pučine iznem, koga imam za izgubljena. 441. Kad muž poznaje igru svoje žene. Ant. Kadčić 519. Tu su ugjavili zlu igru, da se Šećpan proglasi carem moskovskim. S. Lubiša, prip. 99. — *g*) o svakoj orakaj igri kaže se da se može zametnuti, zarpmuti, početi, igrati itd. vidi prinjere kod *a*)—*f*).

b. jocus, u širem smislu sve što nije ozbilno, šala. — Između rječnika u Mikajinu (igra, šala, špotica, ludus, jocus; igrom, šalom, animi causa), u Belinu (jocus¹ 152^b), u Bjelostjenčevu (igra, šala u rečoh veseleh, tacetiae, sales²), u Voltigijinu (scherzo³, scherz⁴). Počeše činiti igre, radosti i smijeha. Zborn. 95^a. Porugovalu se ňim za igru i za pridobiti san. B. Kašić, is. 52. Kakono da je on kraļ od ruga i od poruganja za igru i pogrdu. 58. Saleći se za igru. zrc. 100. Podi z Bogom, a ne gubi glave, moja puška za igru no znado. And. Kačić, razg. 254^b. Ne biše među ňima igra, nego rat žestoki. kor. 105. U stvari svitovnoj kako no u igri oli u šali. Ant. Kadčić 87. Tiknuti drugoga za samu igru, šalu, ludost. 525. Drže za igru i maskaru zlo misli. I. J. P. Lucić, razg. 52. Mački je do igre a mišu do plaća. Nar. posl. vuk. 176. Jer s takijom nije igre, vilo. Osvetn. 2, 71. — *amo* bi mogli pripadati i ori primjeri u kojima je osobito značene (gaudia amoris, amplexus). Daj, daj veće hodi k meni, na medene igre hrli, ah, celivaj, miluj, grli. I. Gundulić 174. Od tisuću ptica i zvijeri gledat igro mož ljuvene. G. Palmotić 2, 15. Da se ženskom igrom tješe. J. Kavañin 155^b.

c. saltatio, chorea, kad se po muzici (pjevañu, svirañu, gudoñu itd.) skaće ili miče čelade (a može se kazati i o životinji), ples. — Između rječnika u Mikajinu (igra, igrāju, skakanje, tri-

podium, chorea, saltatio, saltatus³), u *Bjelostjen-čevu* (igra, kolo, tanec, skakače, tripodium, chorea, saltatio, saltatus³), u *Voltiđijinu* (ballo³, tanz³), u *Stuličevu* (chorea, saltatio³), u *Vukovu* (der tanz³, chorea³). Biti meju igrama i tanci. Transit. 8. Od pjeltja i od svirenja i od igre. Zborn. 17^a. S kijem (*vjenučevu*) na igre gorskih vila poč' budemo, družbo mila. I. Gundulić 73. Da razlike igre igraju, i skladne se poju pjesni. 172. Hod', od pira bože, hodi, igre mile s nami vodi. 173. Ter nike, skačući prid nima, smišne učini igre. F. Glavinčić, cvit. 298^b. Strmo je i sklisko ono kolo, ona igra. A. Kanižlić, fran. 181. Od igara koje zovu kola, tance. M. Zoričić, osm. 65. Bludnica igrom namamjuje. V. Došen III. Na igru ih srbe noge. J. Krmpotić, kat. 119. Pak počeše tiho igru vodit. malen. 18. Gdi satiri s nimfam keteuš igru vode. M. Katančić 46. Nimfe igru pismom uredno dile. 75. Al' u dvoru igra i popevka. Nar. pjes. vuk. 2, 494. Pa on dipi na noge junačke, Tukeliji nuz čašu poigra: „Na čast tebi igra. Tukelija!“ 3, 557. Kad posjedaju poslije igre. Vuk, nar. pjes. 1, 66. — o životinama: Jak jagañić tili i mladi lugom slijedeć svē matere skaču travnoj po livadi i veselu igru tijere. G. Palmotić 3, 199^a.

IGRAC, igraća, m. *vidi* igrač. — U *Belinu rječniku* (lusor³ 314^b) i u *Stuličevu* (v. igarac).

IGRACIJA, f. *jaje što učenik donese na dar učitelju u četvrtak da ga onaj dan oprosti od učenja i da ga pušti igrati se.* — Čini se da je postalo pučkom etimologijom od rekreacija. — U *Vukovu rječniku*: (angeeignet und serbisirt statt' regracija, recreation, von' igrati se, spielen³), das ei das am donnerstag dem schullehrer dargebracht wird, damit er die knaben, statt des lernens, spielen lässt', munusculum ovi datum ludimagistro die Jovis, quo pueri lusum dimituntur³. Koji ne donese igracije, onoga (kašto) zatvori učitel' u školu, te uči sam čitav dan (tako je bilo do našega vremena).

IGRAC, igraća, m. *čovjek koji igra (u kojem mu drago smislu), razlika je u značenju i tu što se shvaća ili da čovjek igra samo u nekoj prigodi, ili da mu je igranje glavni posao, zanat.* — *isporedi* igrac, igralac, igre, igarac. — *Akc. kaka je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. singl., i voc.* igraću, igraći. — *Između rječnika u Mikašinu* (igrač, koji igra, lusor³; igrač od karata), u *Belinu* (lusor³ 345^a; aleator³ 128^a), u *Bjelostjenčevu* (1. igrač, koji se igra, lusor³. 2. koji se igra s kockami, aleator, aleae lusor³), u *Jambrešičevu* (igrač ali igraš, lusor³), u *Voltiđijinu* (giocatore³, spieler³), u *Stuličevu* (v. igarac), u *Vukovu* (1. 'der spieler' lusor³. 2. 'der tänzer' saltator³). a) *vidi* igrati, I, a. aa) *kao posao, zanat.* Jest igrač ali psovač. I. T. Mrnavić, ist. 161. Ostavljaju igraći od promjene ili ti baratjeri igru u polu noći. M. Radnić 563^a. Tu igraći, ki na žare i na karte svē djedinstvo zaigraše. J. Kavañin 441^b. Jednomu igraću koji je sve pineze na igri izgubio. A. d. Bella, razgov. 35. Imam muža pijanca, igraća i dao se po bludu. J. Banovac, pripov. 40. Ženo, imaš li muža pijaućinu, beštimađura, igraća? 110. Koje imadu muževe pijance i igraće. J. Filipović 3, 307^b. Babila igrač, koji je igrama svojim mloge navodio na ispraznosti. F. Lastrić, od' 164. Jedan igrač mlogo izgubivši. A. Kanižlić, fran. 57. Bijaše bo igrač, bludnik. M. Zoričić, zrc. 220. Ako bi se učinio pijanac, igrač i mejdančija. M. Dobretić 434. — *bb) kod prigode, igre.* Igraći se podijele na dvije strane. Vuk, živ. 288. Igraći

i igračice (*kod igre* paun i kolo). Vuk, nar. pjes. 1, 184. Igraću tisne svoje ruke u skut. V. Vrčević, igr. 1. Svi potrče među protivne igrače. 70. Viknu jedan od igraća. M. Đ. Miličević, zlosel. 192. — *b) vidi* igrati, I, b. aa) *kao zanat.* Kraļ izraelski, koji razgalit prid svojima podložnici igraše baš kano igraći. E. Pavić, ogl. 263. — *bb) kod prigode* Skakaći i igraći umore se. M. Radnić 266^a. Zašto igraći, kad na bal idu, oblači na sebe satirovu odiću. M. A. Reļković, sat. A6^b. Koji svirače i igrače u hrpu kupi. A6^b. — *c) čovjek koji po svojem zanatu zbija šale da se drugi smiju, isporedi* lakrdijaš. Zapovidio bijaše car, da ga negovi igraći ludujuć razvesele. A. Kanižlić, kam. 111.

IGRAČA, f. *samo u posloviću dubrovačkoj našega vremena:* Igraća dā i plača (*vidi* igračka pod b)). P. Budmani.

IGRACICA, f. *žensko čeľade koje igra (vidi i kod igrač).* — *isporedi* igralica. — *Između rječnika u Mikašinu* (igračica, koja igra, saltatrix³), u *Voltiđijinu* (giocatrice³, spielerinn³), u *Stuličevu* (v. igralica), u *Vukovu* (1. spielerin³, femina ludens³. 2. die tänzerin³, saltatrix³). a) *vidi* igrati, I, a. Igraći i igračice uhvate se upravo u kolo. Vuk, nar. pjes. 1, 184. — *b) vidi* igrati, I, b. Igračica otide hitro k materi. E. Pavić, ogl. 543. Herode pridobiven od ljubavi jedne nečiste igračice meju gostbam, odluči narediti smrt Ivana Krstiteļa. Blago turl. 2, 144. Ja se još spomiñem da sam vidio jednu veliku igračicu, tkoja' igrajuć s nežinim hotnikom, posl' kad se umori igrajuć, iznenada izdahnu 2, 149. Irud zakle se đvojki igračici. B. Leaković, nauk. 291. Dovedoše žene između igračica koje oteše. Đ. Daničić, sud. 21, 23.

IGRACINA, m. *augm.* igrač. — U *Belinu rječniku* (lusor magnus³ 344^b) i u *Stuličevu* (v. igračina).

IGRAČKA, f. — U *naše vrijeme.*

a. *ono čim se djeca igraju.* — *Između rječnika u Vukovu:* 'die spielerē (für kinder; crepundia'. Deca su bacala svoje igračke. M. Đ. Miličević, zim. već. 272.

b. *apstraktno, kao dječija igra, ali nekako u zlom smislu. isporedi* igraća, igranija, igrarija. Igračka plačka. (n. p. kad se deca naj prije šale i igraju, pa se poslije svađe i pobiju). Nar. posl. vuk. 95. Ušjed te igračke i neosmotrenosti vojničke dogodi se sve ono. Magaz. 1868. 80.

IGRAČKĒ, *adv.* u igri, za igru. — U *naše vrijeme u Šulekovu rječniku:* 'spielweise³.

IGRAČKI, *adj.* koji pripada igraćima. — U *naše vrijeme.* Pjesme igračke (što se pjevaju u kolu). Vuk, nar. pjes. 1, 174. Sa zborom igračkim. Đ. Daničić, jer. 31, 4.

IGRACNICA, f. *vidi* igralište. — U *naše vrijeme u Šulekovu rječniku:* 'spielhaus³.

IGRAĆI, *adj.* koji pripada igri. — U *naše vrijeme u Šulekovu rječniku:* igraći gost, 'spielgast³; (igrača) karta, 'spielkarte³; (igrač) čuñ, 'spielkegel³; igraća kajda, 'spielnote³; igraća zdjelica, 'spielteller³.

IGRAJ, m. *ime psu* F. Kurelac, dom. živ. 45.

IGRAJKA, f. *vidi* igračka, a. na Rijeci. F. Pilepić.

IGRALAC, igraoca, m. *vidi* igrač. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu (igralac, koji skače, saltator³; igralac, šalac, jocolator³), u *Belinu* (aleator³ 128^a; saltator³ 244^a), u *Voltiđijinu* (igralac, igralca, giocatore, attore; ballerino³, spieler; tänzer³), u *Stuličevu* (igralac i gri-

jeskom igraocu, 1. v. igarae. 2. saltator). Ovoja ne promišljaju igraoči o oholohodioci. M. Divković, bes. 679^b. Znaete li vi zašto igraoči toliku malu pomnu imaju od pineza? A. d. Bella, razgov. 44. Na prikazali prikazaoci, igraoči, pivaoci. I. Velikanović, uput. 3, 403. Igralac ne bili ja, da me nije družba primatala. A. Kalić 148.

IGRALICA, *f.* vidi igračica. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikaljinu (kod tancalica) gdje se naj prije nahodi, u Belinu (saltatrix 244a), u Voltigijinu (giocatrice, attrice; ballerina, spielerinn; tänzerinn), u Stuličevu (1. mulier ludens'. 2. saltatrix), u Vukovu (u pjesmi mjesto igračica: A devojke igralice, nadigraće mo). Dade djevojci igralici glavu Ivana Krstiteja. J. Matović 347.

IGRALIŠTE, *n.* mjesto gdje se igra. — isporodi igrište. — U naše vrijeme, a između rječnika u Voltigijinu (ridotto, luogo di giuoco, ein casino, spielort), u Stuličevu (locus lusionibus destinatus), u Vukovu (dor spiel-, tanzplatz, locus saltatorius). Sator pešo Igrin Janko ukraj Save vode ladno na vilino igralište, na junačko razbojište i na vuče vijalšte. Nar. pjes. vuk. 1, 181. Ti ne peši bijela čadara na mojemu divnu igralište i na mojem divnu pjevalištu. 1, 183.

IGRALIŠTVO, *n.* vidi igralište. — U Stuličevu rječniku. — sasna nepouzđano.

IGRALO, *n.* ono čim se ko igra. — U Vukovu rječniku: das spielzeug, instrumentum lusorium' s dodatkom da dolazi u pripovijeci.

IGRALSKI, *adj.* koji pripada igraocima. — U Stuličevu rječniku: v. igrateljan. — nepuzđano.

IGRALKA, *f.* vidi igračka, a. — U naše vrijeme u Šulekovu rječniku: 'spielzeug'; igračke (tändelwerk).

IGRANE, *f.* pl. selo u Dalmaciji u kotaru makarskom. Repert. dalm. 1872. 19. — Na jednom mjestu xviii vijeka stoji u jedini. Od Igrane. Norini 61.

IGRANJA, *f.* vidi igračka, b. — U naše vrijeme. Ne ticaše ga se cela igranija. M. P. Šapčanin 1, 105.

IGRANKA, *f.* vidi igra. — U naše vrijeme. Poslije večere nastano igranka. V. Bogišić, zborn. 251.

IGRANJE, *n.* djelo kojijem ko igra ili se ko igra. Stariji je oblik igranje. Između rječnika u Mikaljinu (igranje), u Belinu (igranje ludus 315^a; saltatio 243^b), u Bijelostjenčevu, u Voltigijinu, u Stuličevu, u Vukovu. Bojna igraña viteskoga tko dobitnik bude ostati. G. Palmotić 2, 373. Igranje na karte. M. Bijanković 95. Neka se ne namiraju na tance i na igranja od skokov. 105. Ostavivši svitovno igranje. T. Babić, pism. 3. Alesandro s ocom Filipom od rata i boja beslaše, a s materom Olimpijom od pivaña i igraña razgovarase se. J. Banovac, razg. 138—139. Da se posleđu u igrañu. Blagosov. 181. Umoran od pivaña igraña. Ant. Karić, kor. 139. Kao da igraña igraña. M. A. Rejković, sat. 119. Primam gubiti od spetovnijih prikazaña i od igarañ. M. Matović 357. Skup od igraña na karte. M. Banovac 95. Ker Hurdlema, ona divojka nestala, koja se op u igrañem dabo uzrok, da Ivan Krstitej govoru u du. D. Rapić 27. S rukotvorima vatre igranja. A. Tomković, živ. 96. I na nega u ludo se u mo, ali u o igraña sa gradom. Osvetu. 2, 96. (I rna ima) svakom donije tih

prelovanje: nekom piti u zapeku pivo, a nekome prstena igraña. 3, 48.

1. IGRAONICA, *f.* vidi igralište, igrište. — U Stuličevu rječniku: locus lusionibus destinatus'. — U naše vrijeme u Šulekovu rječniku: 'spielbank; spielbude; spielsaal'.

2. IGRAONICA, *f.* vidi igračica. — U Stuličevu rječniku: mulier ludens'. — nepouzđano.

IGRAONICA, *m.* čovjek koji drži igraonicu. — U naše vrijeme u Šulekovu rječniku: 'spielhalter'.

IGRAONIK, *m.* vidi igrač. — U Stuličevu rječniku: v. igarae. — slabo pouzđano.

IGRARIJA, *f.* vidi igra i igračka, b. — U jeduoga pisca našega vremena. Sva vika na Hrvate nije nego puka igrarija. M. Pavlinović, razg. 54. Inače sve je igrarija i krprija. razl. spis. 2.

1. IGRAŠ, *m.* u Jambrešičevu rječniku kod igrač. — U naše vrijeme u Šulekovu rječniku: 'spieler'.

2. IGRAŠ, *m.* ime psu. F. Kurelac, dom. živ. 45.

IGRAŠTVO, *n.* igračev zanat, igračeva majstorija. — U naše vrijeme u Šulekovu rječniku: 'spielgewerbe; spielkunst'.

IGRATEL, *m.* vidi igrač. — Samo u Stuličevu rječniku: v. igarae.

IGRATELAN, igrateljna, *adj.* koji pripada igri. — U Stuličevu rječniku: 'lusorius'. — nepouzđano.

IGRATELICA, *f.* vidi igračica. — Samo u Stuličevu rječniku: v. igralica.

IGRATI, igrām, *impf.* ludere; saltare. — isporedi jigrati. — Akc. kaki je u inf. taki je u praes. 3 pl. igraju, u aor. igrah (osim 2 i 3 sing. igrā), u ger. praes. igrajući, u ger. praet. igrāvši, u part. praet. act. igrao; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u praes. 1 sing. — Postaje od igra koje vidi. — Riječ je praslavenska, isporedi stskov. igrati, rus. igraty, češ. hrāti, polj. grać.

1. aktivno. — bez promjene značenja može biti neprelazni i prelazni glagol: u ovom se slučaju shvaća kao objekat ono što se radi ili što se dobiva igrajući.

a. zabavlati se kojijem neozbilnijem načinom samo da prode vrijeme (kod mnogijeh igara ima uz to i druga namjera n. p. kad se igra za novce), vidi i igra, a. — u ovom je značenja u naše vrijeme običniji reflektivni glagol (vidi II, 2, a). — Između rječnika u Mikaljinu (ludo), u Voltigijinu (giuocare, 'spielen'), u Stuličevu (ludero, ludo operam dare), u Vukovu ('spielen', ludo, cf. igrati se) a) uopće. Jedan dan igrajući budući izgubiti poča psovati. Transit. 254. Kada vi žderahote, igrahote i zabavlahote se. I. Držić 355. Dobro igra, nu gubi. (D). Poslov. danić. 18. Igrati i izgubiti, svak to umije činiti (D). 32. Vi niki kad igrato i na igran gubite, nećete se da nustrpiti, već se udij od srditosti užezete. J. Banovac, pripov. 57. Kaje se tko i boli da je ukrao, da je igrao. I. A. Nenadić, nauk. 164. Inočence troći hoće da se dignu dobra crkovna onijem crkovniakom, ako ih uživaju, koji igraju često. D. Bašić 264. — b) izriče se igra: aa) u acc. kao objekat. Značeš, ko igre igraš. M. Držić 165. Ako si druge igre igrao. B. Kašić, zrc. 65. I različko igre igraju u pokoji i u juvezni. I. Gundulić 379. Igru igra pelivan Asane. Nar. pjes. vuk. 1, 115. Da igramo karte. Vuk, rječ. kod igrati. U Vršcu ovu igru igraju ženska djeca sa pot kamicakom. živ. 290. — kao da amo pripada i oraj primjer, u kojemu nije dosta jasno

značeđe kod igrati: Svadbu 'graaše za nođelu dana, igraše je, pa je proigraše. Nar. pjes. vuk 2, 58. — *bb*) u *gen.* Ko igra mačke klocke na koljena a dvojica pokraj nęga stoje... V. Vrćević, igr. 63. (*prije toga i s prijedlogom od*: Ko boće da igra od mačke...). — *cc*) u *acc. s prijedlogom* na. Ki bi igral na hartu. Stat. krć. ark. 2, 290. Imam dosta (*dukata*), ma ne umijem na primjeru igrat. M. Drzić 277. Ne igrati na lopte ili na balun. A. Komulović 18. Nemoj igrati na karte. I. Drzić 72. Igrati na loptu; igrati na care; igrati na skake; igrati na plope, na ploćice. I. Mikaja, rjećn. Kakono dva koji igraju na skake. P. Posilović, nasl. 24^a. Koji igraju na bijanćug. M. Radnić 15^a. Igrati na tak i na lih; igrati na skake; igrati na izbojak. A. d. Bella, rjećn. 344^b. Onda oni na kocke igraju. M. A. Reļković, sat. E3^a. Igrati na karte i na svaku drugu igru. Ant. Kadćić 4. Ne spavaše niko, već igraju na karte. N. Palikuća 41. Tu su igrali tri govoci na hartu. Nar. prip. mikul. 117. — *dd*) u *Dubrovniku su se pomiješale konstrukcije kod bb*) i *cc*), *te ime igre stoji u gen. s prijedlogom na. od xviii vijeka*. Igrati na lofte ili lopte; igrati na nadutka, na baluna; igrati na plope, na plovaka; igrati na prstobroja. A. d. Bella, rjećn. 344^b. Igra na bastoća u vlahu krvoća (vrvoća). (Z). Igra na sambede, kad naj veće muhe breće. (Z). Poslov. danić. 31. I š nima ti otide igrati na zara (*štamarskom griješkom*: lora) igre. Nar. pjes. bog. 33. Igrati na zara, 'tesseris ludere'. J. Stulli, rjećn. — *i u naše vrijeme u Dubrovniku*: igrati (*obićnije*: igrati se) na karata, na škaka, na zara, na lofte *itd.* P. Budmani. — *ee*) u *instrumentalu ima igra u jednom primjeru xvi vijeka. isporedi c*). Obadva jednom igrom igraju. M. Drzić 411. — *c*) *ono što se upotrebljava kod igrađa stoji u instrumentalu. kad bi ono bilo ime igre ili sama igra, spadalo bi pod b*) (*vidi b*) *ee*). *aa*) u *pravom smislu*. Nije ga vađa strijelami igrat. M. Drzić 130. Nemojte igrat ğuļijem naranćinam. 398. Poslah tebi ditiću igru, da se ņu zabavljae igraš, i kolo kim mlada ditića igraju. Aleksa. jag. star. 3, 237. — *bb*) *kaže se i igrati rukama, i može ne biti u pravom smislu, nego može znaćiti n. p. biti, lupati, ili samo micati rukama, prstima itd.* Ti si zao, rukami igraš. M. Drzić 139. U koloru se stavjam i rukom igram. 249. Bogme tjem i rukom igrat u parti sekrete od onoga slavnoga kapuna. 272. Znaju er ja oruđjem igram fјorito; ja rukami igram i fјorizam. 371. A ti bud' kao kami, i nemoj od zdala igrat tim rukami. F. Lukarević 153. — *cc*) u *prenesenom, metaforiĳkom smislu kaže se da more ili vjetar igra ladom, da vjetar igra morem itd. (u prvijem primjerima stoji griješkom s instrumentalom prijedlog s)*. Da z navami onimi priko voļe mornarov igrahu (*calovi*). F. Glavinić, evit. 248^a. Jak vitar z navami igrajući. 346^a. Valovi silna mora z nom (*narju*) priko voļe igrahu mornarov. 402^b. Podigne se kadgod malo vjetra pojaćega koji u prah oni umiješa se, uzbuņi ga, podigne ga u visinu i nime igra po prostoru od povjetarca velikomu. B. Zuzeri 267. — *dd*) *također u metaforiĳkom smislu, igrati ĳim (umijem) znaći: raditi tako da se ono može izgubiti (pravo je znaćenje uprav gotovo kao kod d)*). Ne vaļa da ja tako mojom ĳasti igram. M. Drzić 409. Igra glavom, a ne zna. (Z). Poslov. danić. 31. — *d*) *kaže se što se može igrajući dobiti ili izgubiti: aa*) u *acc. kao objekat*. Negove hajine stražani dijelahu, a njeke još ine na zare igrahu. N. Naļešković 1, 140. Koji igra množ pinez veliku na harte ili ine igre. S. Budinić,

sum. 38^a. Igraju i dile Isusove hajine na ĳetire dile. A. Komulović 67. Vojnici razdјeljuju i srećom igraju odeće negove. I. A. Nenadić, nauk. 255. Da ĳe negovu hajinu igrat na sreću ĳigova ĳe biti. S. Rosa 12^b. — *bb*) u *acc. s prijedlogom za*. Za drugu (*suknu Isusovu*) igraše metajući žrěb, komu bi dopala. Korizn. 96^b. Igrati s himbom i privarom za stvari od procijeņjenja, grijeh jest. S. Matijević 81. Igra za novce. I. Grlićić 65. — *cc*) u *acc. s prijedlogom o*. Igrati o zaklad, 'scommettere, giuocare per mantenere la sua opinione', 'sponsoniuem facere'. A. d. Bella, rjećn. 656^b. — *e*) *može se izreći s kim se igra (u instr. s prijedlogom s; drugo je kod c*) *cc*). Ako vidiš (*u snu*) da sa psi ali sa suprotivnici igraš, toj prilikuje šteta. Zborn. 129^a. Ako vidiš (*u snu*) djecu malu ili da ž nima igraš, toj prilikuje blaženstvo. 137^b. Koji igra pineze s oněmi. S. Budinić, sum. 38^a. — *f*) u *naše vrijeme kaže ĳesto, i to kao prelazni glagol, kad se kod nekijeh igara nešto baca, miće ili uopće ono radi što je igra, tako n. p. objekat može biti karta (kod kartauņa), kraļ ili drugi komad (kod škaka) itd.*

b. saltare, skakati ili uopće micati se po muzikalnom ritmu (uz seiraće, pjevaće itd.) u naše vrijeme naj ĳešće dolazi u ovom znaćenju. — isporedi plesati, tancati, balati. — Između rjećnika u Mikaļinu (igrati, skakati, 'salto, tripudio, ducere choreas'), u *Belinu* ('salto' 244^a; 'tripudio' 745^a), u *Voltigijinu* ('ballare', 'tanzen'), u *Stuljeću* (v. tancati), u *Vukoen* ('tanzen', 'salto'), u *Danićieću* ('saltare'). *a*) *uopće*. Daviđ likuje pređ sěmim kovećgom skakaše igraje. Glasnik. 13, 365. (xiv ili xv vijek). Ēdje se poje i sviri i igra. Zborn. 17^a. Njetko sviri i poje a njeķi igra a njeķi skaće. 123^a. Svaki od nas lijepo poje, ljepše igra. N. Naļešković 1, 166. Da je (*pastir*) ĳledao po svu noć njeĳdi vil' igraje. 1, 201. Ovdě se uhvate igrat i satiri i mlaci, pak svršivši tanac... 1, 232. Tko igra miće svojjem tijelom po zvoneņu, koje mu ĳine. M. Radnić 316^b. Daviđ igraše prid Gospodinom iz svih kriposti. E. Pavić, ogl. 262. Irud ućini ĳast, na kojoj ķeer rotokvarske bludnice, Herodijas imenom, igraše. 543. Ufativši kola, okolo idola igrati poćeše. And. Kaćić, kor. 80. Mi smo mislii da je Baal iz one rići, 'balare' igrati naćinen. M. A. Reļković, sat. A6^b. Igraj, pijavj i veseli ļude. F2^a. Kraļ David igrao jest prid korabjom Gospodinom. Blago turl. 2, 148. Malo pošteno igrati, pivati i druge tance provodi. M. Dobretić 233. Tancati iliti igrati. Ē. Rapić 423. Mi igramo i pjevamo oko skriņe nevjestine. Nar. pjes. vuk. 1, 26. Oko kola igra. 1, 108. Igrao bi, skakao bi, rom sam na nogu. 1, 185. Drugo nosi žute ĳizme, ide da igra. 1, 281. Da igramo, da pjevamo, doka vojna ne imamo. 1, 301. Kade igra, kanda pauu seće. 3, 257. Na Rada je kolo navodila, preko Rada nogama igrala. 3, 360. Igraju l' mu vlahiņe robiņe? 3, 562. Kako gospodar svira onako mladi igra. Nar. posl. vuk. 123. Igrajući pjevaju dva djevera i dva svata. Vuk, nar. pjes. 1, 26. Daviđ igrae iz sve snage pred Gospodom. Ē. Danićić, 2sam. 6, 14. Ko se hvata u kolo, treba da igra. S. ĳubiša, prip. 192. Ko je u kolu vaļa da igra. Kolo pjeva, igra ko može. Pravdonoša. 1852. 9. — *može se kazati i o životiņi, jer je ĳelade naući igrati*: Igraj, igraj, medede, što naigraš to teba. (Kaže se onome koji što zlo radi). Nar. posl. vuk. 95. Igra meķa pred ĳiĳinom kućom. — Doći ĳe i pred našu. 95. *ili u prenesenom (iperboliĳkom) smislu*. Pod dubjem ja kada zasvirim u gaju, pastiri i stada s veseljem igraju. I. Gundulić 138. — u ovom

primjeru stoji po nešto u prenesenom smislu (isporedi c): Obori ga u zelenu travu, na prsi mu igra kojenina. Nar. pjes. vuk. 4, 431. — b) i s orijem značenom može biti prelazni glagol tijekom što se izriče kao objekat sama igra (kolo i pl. kola, tanac i pl. tance i gen. sing. tanca mj. akuzativa, igru). Pojući u pjesan i kola igraje. N. Najlašević 1, 198. Ovo od nogu učinili su koji kolo igraju i tancuju. J. Banovac, razg. 149. Kola igrajući. M. Zoričić, zrc. 227. Ono golo, ali holo u Krtogu igra kolo. V. Došen 166a. Divojke kola igraju. And. Kačić, kor. 164. Kad Turkinje stanu igrat kolo. M. A. Rejković, sat. B7b. Pak pogleda kolo devojakah, igraju li kolo naokolo. Nar. pjes. vuk. 4, 158. Te stadoše tu kolo igrati. Nar. pjes. marj. 90. — Gospoje igratu tanca. Pril. jag. ark. 9, 125. (1468). Tance su igrali. M. Marulić 58. Vili će rijet pjesan, pak tanac igrati. N. Najlašević 1, 234. S pastirkami tance stavi se igrati. D. Rašina 21b. — Igru igratu, ka se zove karuža. Aleks. jag. star. 3, 323. — e) igra se izriče, ali ne kao kod b), već je glagol neprelazan, igra može biti: aa) u loc. s prijedlogom u. Njeki u tancim gdje igraju. P. Kanavlić, iv. 419. U kolu igrati. J. Banovac, pripov. 112. U kolu igrajući vrime provode. A. Kanižlić, utoč. 284. Od nje ga se pjevaju popijevke, kad u kolu igraju djevojke. And. Kačić, razg. 252a. Kada počnu u kolu igrati: Oj u Marka Kraljevića sina dobar koñice u potaji ima. M. A. Rejković, sat. 68a. Živo bukalo, mrtvo u kolu igralo, odgonetljaj: opanci. Nar. zag. nov. 152. — i) metaforički: Jel ti igraš u tom kolu? V. Došen 50b. U tom kolu svi igramo, drugog' bolest da primamo. 93b. — bb) u acc. s prijedlogom u. u naše vrijeme samo po crnogorskom i bosanskom govoru. Zač noge tvoje sada u tanci ne igraju? Tondal, star. 4, 111. Uhite se svi osam mladaca, ter igraju u tanac. N. Najlašević 1, 239. Vile gызdave od ove dubrave u kola igraju i tance. 1, 311. U tancac igrati. I. Ivanišević 7. Jeli testir u kolo igrati? Nar. pjes. vuk. 4, 157. Zazva me pokojna Gordana da igramo u horo. Pravdonoša. 1852. 9. — cc) u instr. Kolom zmija hoće igrat, tko god želi žensku ljubav. J. Kavañin 38b. Marko igra kolom uz kadune. Nar. pjes. vuk. 2, 439. U kolu je seka Jovanova, kolom igra, kolu pjesmu kaže. 3, 491. — d) akuzativom s prijedlogom uz kaže se svirañe, udarñe itd. Koje će ti uz bubanj igrati. M. A. Rejković, sat. F2a. One su... na besposlici igrale uz tambure. Vuk, dan. 2, 95. — e) može se izriči s kum se igra. Pojde gospa Jelena pod ponestru igrat s gospojami grekomi. Pril. jag. ark. 9, 125 (1468). Ti si boji u Troji tanca igrati s gospojami. 129. A neg da igraju s nevjestom. M. Držić 191. S svojom veselom družbom igraše u kolu. V. M. Gucetić 37. Sto kćer vidj s ašikom igrati. M. A. Rejković, sat. 67a. Igra Ćira s prijateljicama, igrati su za tri bela dana. Nar. pjes. vuk. 3, 506. — f) subjekat je sama igra (najčešće kolo). Igra kolo, skoćmo boje, svak se kaže kolo vode. I. Gundulić 12. Kolo igra. J. Banovac, pripov. 112. U dvoru su bubni i svirale, a u dvorcu divno kolo igra. And. Kačić, razg. 149. Kolo igra igrati podlagano. M. A. Rejković, sat. 67a. Dvorištu pred dvor kolo? Nar. pjes. vuk. 4, 158. Dvorište kolo pod Vidm. 1, 189. Igra kolo. 1, 190. Igra kolo. 1, 372. Kada kolo na travi igraše. 1, 114. Vrat u dvorom tu kolo igraju. 3, 494. Proljeće igraše u kolo igra. 3, 510. Pod onom kolu, u lokom, pod nom igra divno kolo. 1, 112. Proljeće kolu kad igra dođo. Vuk, nar. pjes. 1, 111.

c. brzo se micati, o živu i o neživu. gdje gdje se može shvatiti kao da je značenje pod b shvaćeno u prenesenom smislu. a) o četvrtetu i o životinji. aa) o četvrtetu. aaa) kao tresti se (u. p. od lutine). Toj ter gdi slišah ja, vas igrach kako bijes. S. Mencić 54. — bbb) u ovom primjeru može biti da znači: trčati, ili da je izostavljen objekat koña (vidi kod d): Za ñim igra Kitović Osmane. Pjev. crn. 45b. — ccc) o djetetu u majčinju utrobi. Kad s ñega (Isusa) igra u utrobi (Ivan). J. Kavañin 522a. — bb) o životinji (skakati, skakutati, trčati itd.), naj češće o koñu. Koñi... bistro se metalu igraje nogami. M. Marulić 12. Brži od plama, bjeli od snijega igra urešen koñ pod ñime. I. Gundulić 398. Da bi rek'o: trepte stijezi, buće ljudstva, koñi igraju. 434. Zelen pastuh u ponosna kraljevića igra i skače. 538. Igra li vam koñ zelenko pod duvegijom? Nar. pjes. vuk. 1, 43. Sto moj vranac koñice pada mnomu ne igra. 1, 392. A moj dogo igra po mejlanu. 1, 461. Igraju li koñi pod momcima? 3, 562. Koñ igra u sve četiri. S. Ćubiša, prip. 240. Gdje veliki koñi igraju, tu malijema trbusi pucaju. 260. — u jednom primjeru s objektom igra: Vrani se koñi igrahu, od igre. koje igrahu, srebrna sedla lomlahu. Nar. pjes. vuk. 1, 304. — i) o drugijem životinjam. Gdi po ñih (polih) košute igraju skaćući. H. Lucić 288. Nut' jagančić gdi moj veći, igrajući od veseja. I. Gundulić 354. Pozivlju igrajuće jagniče na ugodne paše. M. A. Rejković, sat. L7a. Igrala je košutica. Nar. pjes. vuk. 1, 59. — nejasno je značenje u oćijem primjerima: Igra ñemu vidra na kolenu. Nar. pjes. vuk. 1, 370. Na sapina mudra vidra igra. (Može biti da bi mjesto mudra' trebalo kazati mudra' vidra, t. j. koža od vidre. Vuk). 3, 236. — b) o dijelu, ndu ljudskoga (a i životinjskoga) tijela koje se kao po sobi brzo miče, n. p.: aa) o srcu. Srce mi igra sve, i stupaj sam teče na slatke zabave, gdi se vari i peče. I. Gundulić 152. Poće igrat srce u meni. I. Ivanišević 210. — bb) o oku. Kad mu igra oko. 1. Ančić, vrat. 82. Lijevo mi oko igra. (D). Poslov. danić. 55. Igra mi oko, nješto će mi se dogoditi. (Z). 31. Igraju joj oći kao na zeitinu. (Reče se za nestažu žensko). Nar. posl. vuk. 95. — cc) amo pripada i ovaj primjer: Kada ñe smih blažen u oćijih igrajuć. P. Zoranić 45b. — e) o čemu neživome. Tih vjetrici po poljih igraju. M. Držić 72. Oko moje glave kula igra. 133. Međ valovi morskimi, ki okol ñega (kamika) igrajući... F. Glavinčić, cvit. 311b. Iznemadke kad strašivo eto zemlja igrat uže. J. Palmotić 259. One izabrane boje igraju po ñoj s naj ugodnijom caklalom. M. A. Rejković, sat. L8a. Ćinio je rukotvorne vatre igrati. A. Tomić, živ. 96. Sinoć sunce igrajući zade. Nar. pjes. vuk. 1, 486. I bijeli mjesec na zapadu neka igra za nedelu dana. 3, 62. A tri puta (sunce) igra na istoku. 4, 132. Na Milošu čelena igraše. Nar. pjes. petr. 1, 110. Otvori svoju knjigu; slova mu staju igrati pred očima. M. Pavlinović, rad. 124. Čista živa vrlo zdravo igra kad se dodirne. D. Popović, poznav. robe. 140.

d. šaliti se. — U Mikalčinu rječniku: igrati, šaliti se, jecor, jecosa ludo.

e. glumiti. — U jednoga pisca xviii vijeka (kao prelazni glagol s objektom prikaza), i u Voltijijinu rječniku: agitare, spielen. — Prema ñomackome rječiku. Ludaci (histriones) ovi igraše jednu prikazu prid carom. A. Kanižlić, kam. 112.

f. ubarati, svirati, gubjeti itd. — U Bjelostjerna rječniku: ludo, kukti; igrati u gusle, ludo flibus; igrati u orgule, pulso organum etc.; i

u *nekijeh pisaca našega vremena*. — *Prema nem. spielen*.

g. često se kaže igrati koña, činiti da koñ igra (vidi kod c, a) bb). — *Između rječnika u Vukovu* (koña igrati ‚das pferd tummeln‘). Vojevodu opet pazi onoga, ki igra koña svim velika. I. Gundulić 438. Mladožena igra koña junačkoga. J. Palmotić 220. Ko će ljepše koña igrati. 225. I kad stanu igrati na zaročku dobre koñe. Nar. pjes. mikl. beitr. 51. Vince pijuć, koñe igrajući. And. Kačić, razg. 26^a. Lipo ga je Stipe osedlao, ter ga igra uz poje niz poje. 250^b. Et' igraju koñe ognjevite! J. Krmpotić, pjesm. 6. Mladi Jovo koña igra. Nar. pjes. vuk. 1, 53. Koña igra čelbija Jovo. 1, 461. Igra koña komar momće mlado. 1, 531. Stade igrat zmija Lastavicu. 2, 58. Igraj koña, pa udri na mene. 3, 396. Pjevajući, koña igrajući. 3, 491. E se Ture bješe umorilo igrajući hata četvrtaka. Ogled. sr. 44^s. Knez igra koña pred Budvu. S. Ľubiša, prip. 50.

II. sa se.

1. pasivno.

a. sa subjektom. a) subjekat je ono što je objekat kod I, a, b). Čuh, gdi se igraju tet igre. M. Držić 50. Danaske se tanci staju, danas poju slatke pjesni, i razlike igre igraju u radosti i ľuvezni. I. Gundulić 126. Igraju se igre svakojake. Pjev. crn. 191^a. Ogled. sr. 223. Igra ‚prsten‘ igra se u Crnoj Gori ovako. Vuk, živ. 278. — b) subjekat je ono što je objekat kod I, a, f). Što se igra kad nejma aduta. M. A. Reľković, sat. E2^b.

b. bez subjekta. a) vidi I, a, u svijem primjerima s genetiivom igre. Po selima se na ovakijem igrama naj više igra prstena, a igra se i drugih razlićnijeh igri. Vuk, živ. 18. Kad se igra jastuka, igrači se uhvate u kolo. 279. Ove se igre samo u dvojicu može igrati. V. Vrčević, igr. 73. — b) vidi I, b. A svud se igra i svud sviri. J. Kavañin 169^a. Kad se igra u kolu. Vuk, nar. pjes. 1, 177.

2. refleksivno.

a. znaćenje je kao kod I, a, u i češće se upotrebljavu u naše vrijeme nego aktivni oblik. — *Između rječnika u Mikañinu* (vidi igrati), u *Belinu* (ľudo^o 153^a), u *Bjelostjencu* (ľudo^o), u *Jambrešićevu* (ľudo^o), u *Voltiđijinu* (ďivertirsi, giuocare^o, spielen, sich unterhalten^o), u *Stulićevu* (uz igrati), u *Vukovu* (spielen^o, ľudo^o: prstena, klisa, zeca itd.). a) uopće. Kako igrajući se, kada drugi umiru. P. Radović, nač. 23. Ili po trgovistu isprazno šetat se, ili igrat se. A. d. Bella, razg. 8. Uzamši liste od igraña iliti karte, i pomišavši zapovidi mu da se igra. A. Kanižlić, fran. 57. Naće nekoliko dice gradske, gdi se igraju. And. Kačić, kor. 251. Koja jedno drugom prah u oči sipajući igrahu se. M. A. Reľković, sat. A1^a. Počeli su se mladi igrati, jabukom se hitati. Nar. pjes. istr. 2, 148. Ako u kući onoj ima soba, oni se igraju u sobi. Vuk, živ. 18. — u prenesenom, metaforičkom smislu. Ovdje se je priroda igrala, kad je svoje čudnesno djelo stvarala. S. Ľubiša, prip. 1. — b) igra je: aa) naj češće u gen. Koji se igraju kotrljke. M. Radnić 564^b. Ko da s' igra slijepoga miša. I. Zaničić 215. Pak se oni igraju vukova. M. A. Reľković, sat. C5^a. Jer tko god se često igra vojte. E3^a. Izišli su daci namastirski, te s' igraju igre svakojake. Nar. pjes. vuk. 2, 65. Kad se deca igraju kupe. Vuk, poslov. 77. Ja sam se ove igre igrao još na svršetku prošloga vijeka. živ. 279. Prstena se igraju uz mesojede noću. 288. vidi i u *Vukovu rječniku*. Igraju se momci svake igre. P. Petrović, gor. vijen. 108. Tako se igraju dugmetá u rupi. M. Đ. Milićević, zlošel. 191. Igrali se

i kide i klisa. Osvetu. 4, 1. — bb) u acc. s prijedlogom na. Igrati se na karte; igrati se na zare. A. d. Bella, rječn. 344^b. Da se igraju na karte. razgov. 245 — cc) u gen. s prijedlogom na (vidi I, a, b) dd). Igrati se na zara. A. d. Bella, rječn. 344^b. Vidio bi niki gdi se igraju na karta. razgov. 233. Ako počne smrt igrat se na ove igre. B. Zuzeri 114. — i u naše vrijeme u *Dubrovniku*: igrati se na karata, na škaka, na ćuña itd. P. Budmani. — dd) u loc. s prijedlogom na. — u jednoga pisca xviii vijeka. Naj boje je igrat se na kartah. M. A. Reľković, sat. E2^b. — c) s instrumentalom, vidi I, a, c). Vidim, paše hudo igraju se nami. I. T. Mrnavić, osm. 103. Igrati se prstima, gonetajući koliko će ih biti ‚giuocar alla morra‘, ‚micare digitis‘. J. Mikaļa, rječn. Zato ne daj sikire čuvarom, tim uz marvu igraju se kvarom. J. S. Reľković 274. Igrah se zlatnom jabukom. Nar. pjes. vuk. 1, 41. Pa se igra jabukom od zlata. 2, 10. Ne igraj se glavom! Nar. posl. vuk. 199. Da se glavama ne igraju i naroda da ne gube. Vuk, grad. 60. — uz instrumental ima i prijedlog s. Igraju se s anatemama. D. Obradović, živ. 56. Ne igraj se s davolskim poslom! (n. p. s puškom). Nar. posl. vuk. 199. — đ) vidi I, a, e). Ako vidiš (u snu) da se igraš sa ženom, toj prilikuje bludnost. Zborn. 140^a. Kad gola prid svimi po običaji vaše zemlje sa golimi muži se igraše. H. Lucić 188. Dok se dica s Turadma igraše. M. A. Reľković, sat. B7^b. Neg se počmeš sam š nime (ďitetom) igrati. C2^b. S deverom se igra. Nar. pjes. vuk. 1, 101. Ğe se muña s gromom igra. 1, 152. Pa se igra s carevići ispod šatora. 1, 343. Ti se igraš s devojkama: ‚Ľubićice! ľubi mene! Grlicice, grli mene! Gongelale, lez' kod mene!‘ 1, 454. Moja desna zasilila ruka, rada se je s Turcima igrati. 4, 230. Ovdø nama kažu mlado i zeleno skoro dovedeno; s deverom se igra, prsten izgubila. Nar. pjes. u Vuk, živ. 40. Teško loncu, kad se stane s kotlom igrati! Nar. posl. vuk. 315. — i bez s. Ğe se muña gromom igra. (gromom^o mjesto ‚s gromom‘ itd. tako se po onijem krajevima — gorñem primorju — i u govoru ‚s' izostavlja u ovakijem događajima. Vuk). Nar. pjes. vuk. 1, 52.

b vidi I, b. — U *Bjelostjencu rječniku*: igram se skaćuć, plešuć ‚tripudio, duco choreas, recreo me saltu‘, i u *Jambrešićevu*: igram se skaćuć, plešuć ‚tripudio‘.

c. vidi I, c, a) aa) bbb). Miła koñu potijo govori: ‚... Metaće ti smiļa i bosiļa, dan da jedeš, a dva da se igraš.‘ Nar. pjes. vuk. 1, 15. Vrani se koñi igraju, pod sobom jame kopaju. 1, 303. Igrali se vrani koñi kraj Morave na obali. 1, 430. — Laćahan (p3) skakće vas, igra se i trudi. P. Hektorović 31.

d. vidi I, d. — *Između rječnika u Belinu* (jocor^o 635^b), u *Bjelostjencu* (igram se, šalim se ‚jocor, jocose ľudo, jocular‘), u *Stulićevu* (v. šaliti se). Igraju se, smiju, šale. V. Došen 26^b. Koji ne bi sbiļa i istinito, nego igrajući se i šaleći se stvar činio, oni bi činio i prikazivao što čini crkva. I. Velikanović, uput. 3, 15.

IGRAV, adj. koji pripada igri. — U *Stulićevu rječniku*: ‚ludicer‘; noć igrava ‚notte che si passa giuocando‘, ‚ludiera noz‘. — nije pouzdano.

IGRAVAC, igrávca, m. vidi igráč. — na Rijeci. F. Pilepić.

IGRAVATI, igrávam, impf. iterativni glagol prema igrati. — Na dva mjesta xviii vijeka. Od jednoga čovjeka koji hodaše i skitaše se po krćmah i gdi se igravaše. M. Divković, bes. 110^a. Gdi

su tvoja družina, s kojizijem igrao si se? M. Radnić 240^a.

IGRAVICA, *f.* žčla igraica. — U *Stuličevu rječniku*: „ludendi desiderium“. — U *naše vrijeme u Šulekovu rječniku*: „spielleist; spiellust“.

IGRAVKA, *f.* *vidi* igračka. — U *Jambrešićevu rječniku*: „choraulistria“ (*vidi* igratu pod 1, f).

IGRC, *m.* *vidi* igrač. — Od *xiii vijeka (vidi* F. Miklošić, lex. palaeoslov. ² kod igraček) u našem jeziku, naj prije u *knjigama pisarima crkvenijem jeziku, poslije u nekih pisaca čakavaca xvi i xvii vijeka, i u jednoga pisca Dubrovčanina xviii, a između rječnika u Belnu (lusor 315^a). To se skazuje od igreev. Narnéc. 91^a. Čudo od jednoga igrea. Transit. 254. Nečist tat, igre, ubijca. Korizin. 80^a. Rulijani, igrei, preljubodej-nici. 84^b. Jeli držan vratiti jedan golemi igre što dobude? B. Kašić, zrc. 76. Jeli koji igre svojom igrom, jeli koji pijanac svojjem pijanstvom? D. Bašić 19. Oni igre psuje samo, kad ga uhiti naraća na igri. 151. Moću proklestvo na igree. 264.*

IGREN, *adj.* koji pripada igri. — U *naše vrijeme u Šulekovu rječniku*: igrena pjeneznica „spielkasse“.

IGRĚTINA, *f.* augm. igra. — U *Stuličevu rječniku*: „malus ludus“.

IGRI, *m.* *pl.* selo u Hercegovini u okrugu mostarskom. Statist. bosn. 230.

IGRICA, *f.* dem. igra, obično znači što i igračka pod a. — Ake, se mijina u gen. *pl.* igrića. — Od *xvi vijeka*. Ako vidiš *(u snu)* da se biješ s igricami, toj prilikuje napast. Zborn. 128^b. Metri igricu na iglicu a pesmicu na preslicu. Nar. pjes. vil. 1896. 237. Da ima igricu. L. Milovanov 85. Bradva, sjekira, to su nu igrice. M. Vodopić, tužn. jel. dubr. 1868. 181.

IGRIŠTA, *n.* *pl.* mjesto u selu Planinici u okrugu vaļevskom u Srbiji. I. Pavlović. — *vidi* igrište.

IGRIŠTE, *n.* mjesto gdje se igra (obično u značju kod igrati, 1, b), *vidi* igralište. — Po čakavskom i kajkavskom govoru igrišće. — Riječ je stara (od *xiii vijeka, vidi* F. Miklošić, lex. palaeoslov. ² kod igrište). — *Između rječnika u Belnu (forma aleatorium 128^a), u Stuličevu (v. igralište), u Vakovu: vide* igralište s dodatkom da je stajaća riječ i s primjerima iz narodnijeh pjesama: Ja usadi višnu na igrištu. (Nar. pjes. vuk. 1, 360. Doļ po igrištu, po devojačkom. — Mnoga su igrišća. D. Baraković, vil 91. K svakomu igrištu puk vrvi i mali i veliki. I. M. Matić 252. Na igrište do igraju vile. Nar. pjes. petr. 2, 377. 387. — *I ime mjestima a) u Srbiji, a) selo u okrugu niškom. M. D. Miličević, kraj. rb. 123. — b) selo u okrugu topličkom. 391. — c) selo u okrugu brajradskom. Ć. Stojanović. — d) selo u okrugu km. vračkom. Glasnik. 19, 291. — e) igrišće, selo u Hrvatskoj u županiji u vrbuškoj. Razdijel. litv. 85. — c) mjesto u Zr. — d) u Dubrovniku u Dalmaciji. P. Budžaković, 117.*

IGROŠANAC, *m.* selo u Stuličevu rječniku: „igrošana“. — *Upravu je augmentativu*

IGROŠANAC, *m.* selo u Stuličevu rječniku: „igrošana“. — *Upravu je augmentativu*

srb. 2, 13. — *Oblik je načinen po svoj prilici prema* krstitelj.

IGROHLEPAN, igrohlepna, *adj.* koji hlepi za igrom. — U *naše vrijeme u Šulekovu rječniku*: „spielsüchtig“.

IGROHLEPLE, *n.* osobina onoga koji je igrohlepna. — U *naše vrijeme u Šulekovu rječniku*: igrohlepje „spielsucht“.

IGROKOPLE, *n.* kopje kojijem se udara ili što se baca za igru. — *ispoređi* gilit. — U *jednoga pisca xviii vijeka koji je jamačno sam ovu riječ načinio*. Od otajnih slavnijeh štetak s igrokopja. J. Kavačini 277^a. Na rvañah šalovitih pokazase ñih hrabrenstvo u igrokopjih i žilitih. 27^{sb}.

IGROŠ, *m.* selo u Srbiji u okrugu kruševačkom. K. Jovanović 125.

IGROŠANAC, igrošanca, *m.* čorjek iz Igroša. — U *naše vrijeme i kao prezime*. Ć. Stojanović.

IGROVKA, *f.* ime žensko. — *Prije našega vremena*. Igrovka. S. Novaković, pom. 65.

IGROVODIČ, *m.* *vidi* igrovoda. — U *naše vrijeme*. Sad ovi igrovodiči otvori oči i reče svjema. V. Vrčević, igr. 10.

IGROVOĐA, *m.* čorjek koji vodi igru. — *ispoređi* igrovodič. — U *naše vrijeme*. Počne sad ovi igrovoda pškati se po koļenima govoreći. V. Vrčević, igr. 7.

IGRŪKATI, igrŭkâm, *impf. dem.* igrati. — U *Stuličevu rječniku*: „lusitare“.

IGRUTANOVIĆ, *m.* prezime. — U *naše vrijeme*. Miloje Igrutanović. Rat. 384.

IGUMAN, igumna i igumana, *m.* ἱγούμενος, starešina u pravoslavlenu manastiru. — *ispoređi* igumen. — a- (u starije vrijeme b) može ostati ili ispasti u drugijem padežima, osim nom. sing. i gen. *pl.* igumânâ. — *Između rječnika u Mikulčinu (iguman, starešina od manastira „prior, superior“), u Vakovu: iguman, igumna (igumana) (ἱγούμενος) „der igumen eines klosters“ „hegumenos coenobii“, u Daničičevu (igumъь).*

a. u preta vremena mj. a ima b (u knjigama pisarima crkvenijem jeziku; kasnije a ostaje samo u nom. sing. i u gen. *pl.* igumânâ. — Od *xiv vijeka*. Gde je igumъь lutěuju. Deč. hris. 61. Otroci koji s igumânom na putu gređu. 61. Vyše igumъь panodokratorova. 63. Gde je igumъь zagovorano s zaborons. Mon. serb. 98. (1330). Da jesti prokleti oti vsěh pravověrnih arhiepiskupa i piskupa i igumъь srbskih. 111. (1321—1336). Meni se činilo da je toga igumna Bog poslao. D. Obradović, živ. 27. Da ni Gospodini Bog pomože arimandrite, igumne... Nar. pjes. vuk. 1, 79. Kod igumna Gagović-Agije. 4, 353. Srećan li si, igumne Stefane! P. Petrović, gor. vijen. 101. U čeliji nade igumna. S. Ćubisa, prip. 67. No jur vrijeme rasti se bilo, pa s igumnom oprašta se Luka. Osvetu. 2, 26.

b. a ostaje u svijem padežima. — Od *xviii vijeka*. Od istočne crkve bogosloveci... igumani i arkimandrite. And. Kaeić, razg. 207^b. Da podem s jednim igumnom. D. Obradović, živ. 27. Ne boji se daka nijednoga, ni svojega starca igumana. Nar. pjes. vuk. 2, 65. Igumana Sveto-gorca Vasa. 2, 443. Pita ñega starac igumane. 3, 72. Dok pogubim do dva igumana. 4, 139. Putaj ti, oco igumane, a ne brini se za manastir. (kazao nekakav kaluder igumani koji je pred smrt naricao što će manastir bez ñega). Nar. posl. vuk. 267. Pa me bijedom opasala straža, da sam dao igumani blago. Osvetu. 1, 38.

c. ne zna se, pripadaju li ovi primjeri pod a ili pod b. Rečeni iguman. Mon. serb. 464. (1454). Iguman, abbate'. S. Budmani 421b.

IGUMANIJA, f. ἰγουμενία, (ženska) starešina u ženskom pravoslavnom manastiru. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu: (ἰγουμενία) ,die oberin in einem Kloster', hegumena monasterii'. Igumanija, abbadessa'. S. Budmani 421b.

IGUMANISATI, igumanišem, *impf. biti iguman, raditi kao iguman.* — U jednoga pisca xviii vijeka. Ako na vaše mesto dodu kakve kavgačije pak uzimlju da mi igumanišu. D. Obradović, basn. 361.

IGUMANOV, *adj. koji pripada igumanu.* — Između rječnika u Vukovu.

IGUMANSKI, *adj. koji pripada igumnima, igumanima.* — U Vukovu rječniku.

IGUMANSTVO, n. igumanska čast. — *ispoređi igumanštija.* — U Vukovu rječniku: ,die hegumenschaft', manus et dignitas hegumeni'.

IGUMANŠTLJA, f. *vidi igumanstvo.* — U rukopisu xviii vijeka (gdje po načinu kako je prevedeno reklo bi se da znači: manastir u kojemu je iguman). Igumanštija, abbadia'. S. Budmani 421b.

IGUMEN, m. *vidi iguman.* — Od prvijeh vremena u knigama pisanima crkvenijem jezikom, a između rječnika u Stulićevu (v. opat s dodatkom da je uzeto iz brevijara) i u Daničićevu (igumen, hegumenos). Za četiri manastira krajevska uređi kralj Stefan Prvovjencani da se ovako postavlja iguman: ,Jegože po pravdi izvoli krajevstvo, sego arhijepiskupr blagoslavljajeti božestveno, a kralj davajeti jemu žylz, i celovr jedo postavljajeti jeho igumena' (Mon. serb. 14 god. 1222—1228). Đ. Daničić, rječn. 1, 391. Vasemu predstately igumenu. Sava, tip. hil. glas. 24, 176. Igumenu moleštu se. 179. Sbrablj zborb srbbskyye zemlje arhijepiskupa i jepiskupii i igumeni i kaznice . . . Mon. serb. 99. (1330). Ovy igumeny. Deč. hris. 3. Razvé komu igumen učénivъ daste. 56. Gospodstvujuštih ni od igumeni ni od koga libo. 67. i još na nekoliko mjesta. Prédade carstvo mi igumenomъ crkvi, da obladajuti vsémъ iménijemъ monastyrskymъ. Zak. duš. pam. šaf. 32.

1. IGUMENIJA, f.
a. manastir u kojemu je igumen. — U Daničićevu rječniku: ,monasterium cui praeset' igumeni': Dečane sazidavši kralj Stefan Dečanski ,nareče' ih ,igumenija, obšte mesto črnčcmi' (Mon. serb. 91 god. 1330), ,veliku lavru igumeniju sv. prvomučenika Stefana' (564 god. 1322).
b. *ključ gđe živi igumen.* — U Daničićevu rječniku: ,cubiculum hegumeni': ,igumeniju' (Glasnik. 11, 70).

2. IGUMENIJA, f. *vidi igumanija.* — U Stulićevu rječniku: v. opatica s dodatkom da je riječ ruska.

IGUMENOV, *adj. koji pripada igumenu.* O postavljaji igumenové. Sava, tip. hil. glas. 24, 197. Š. igumenovoju svéstiju. 208.

IGUMENOVATI, igumenujem, *impf. biti igumen, raditi kao igumen.* — U knigama pisanima crkvenijem jezikom xiii vijeka. Svetago oca našego molitvoju igumenujuštago. Sava, tip. hil. glas. 24, 196.

IGUMENSKI, *adj. koji pripada igumenima.* — Između rječnika u Daničićevu (igumenskyj). Na igumenskomъ mjesté. Sava, tip. stud. glas. 40, 156. O postavljaji igumenskomъ. Mon. serb. 14. (1222—1228).

IGUMENSTVO, n. *vidi igumanstvo.* — U knigama pisanima crkvenijem jezikom, a između rječnika u Stulićevu: v. opatstvo s dodatkom da je riječ ruska. Jegda svojimъ hoténijemъ ostaviti igumenstvo. Sava, tip. hil. glas. 24, 198. O igumenistvé prépodobnaago kirъ Savy. Domentijan^a 204.

IGUMENSTVOVATI, igumenstvujem, *impf. vidí igumenovati.* Igumenstvuje běhъ vъ toj svetoj obiteji. Glasnik. 24, 284. (oko 1420).

IGUMNARIJA, f. kao da znači što i 1. igumenija pod b. — U Daničićevu rječniku: igumnarija ,cella hegumeni' (ne znam za cijelo jeli to); ,dojđe voda i otnese igumnariju (Vuk, dan. 1, 33 god. 1623).

IGUMNOV, *adj. koji pripada igumnu.* — Između rječnika u Vukovu i u Daničićevu (igumnovъ). Bež igumnova hténija. Deč. hris. 56. Na igumnové stolé. 63. Od strane igumnove. Mon. serb. 464. (1454).

IGUŠINA, f. mjesto u Srbiji u okrugu kneževačkom. Livada u Igušini. Sr. nov. 1873. 395.

IGAKOVIĆ, m. prezime. — U naše vrijeme. Schem. bosn. 1864. xvii.

IH, *interj. kaže se od vesela, čula itd.* — Od xvi vijeka. Ih, ih, ah, ah, dušice moja, duša mi se vrati. M. Držić 156. Ih! rad bi te prohodila da se ljudi ne b' bojala. Jačke. 7. Ih! kad sam si bila kod mile matere slobodna sam bila! 32.

IHNILAT, m. Ἰηνηλάτης. ime muško, *vidi* Starine. 2, 261 i dalje.

IHNILATOV, *adj. koji pripada Ihnilatuu.* Drugi Ihnilatovъ. Starine. 2, 287.

IHTIJAR, ihtijára, m. starac, arap. tur. ehtijár. — *ispoređi* iktijar. U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (vide starac). Pa pogledaj onog ihtijara, štono sjeđi kao efendija. Nar. pjes. vuk. 3, 545—546. Pitali kalju: ,Koliko Vlaha mogu šaiti biti u sudu spram jednoga Turčina? Naj mahe stotina, i to da budu ihtijari i prava raja'. Nar. prip. vré. 219.

IĪ, *interj. kaže se u čudu.* — U Vukovu rječniku: ,ei, ei!', *interjectio mirantis'.*

IJED, IJED-, IJED-. *vidi* jed, jed-, jed-.

IJEDAN (ijedan), ijednoga (ijednoga), *adj. nullus, ikoji, kao korelativo prema nijedan, vidí* 2. i pod 4, f, c). — Od xvi vijeka (u dva naj starija primjera idan mj. ijedan, kao tobože po zapadnom govoru). Gđi može sunačce idnu žalos čutit? Ć. Držić 371. Gđi može sunačce idnoj tmi zavidit? 372. Hoće li, jaoh, sud ijedan na saj svijet, da budu život izgubit? N. Najlaš-ković 2, 120. Jer pjesni od sluga izvrsnijeh imaš ti veće, neg vil druga ijedna na sviti. 2, 122. Jeli se kad ijednoj djevojci ovako nevoja zgodila? M. Držić 266. Pri' će se mrkla noć obrnut u bijel dan neg li će ijedan mir od ne bit vik mi dan . . . D. Rašina 15^a. Sve zviri od gora živice dno mora . . . pri' neg će ugasiť ijedna moć srgbena naj mañu moć' iskru od moga plamena. 124^a. Nije dostojno, pravda neće, ni u jednoj razlog strani, da se svoj rod majci brani. S. Bobašević 229. Ponizi se većma, nego li se ijedno stvorenje ponizilo. M. Divković, bes. 11^b. Dođe na usi prisvijetle gospode naše, koja (ako ijedna druga u krstjanstvu gospoda) uzdrži vjeru Isukrstovu. R. Gamašić A1^b. Ako bi se koji Poľčanin naša' ijednim načinom neviran. Stat. poľ. ark. 5, 310. (1662). Štrašit ćemo se bez ijedne sumnje, ako često uzrazmišljamo da nas smrt čeka. B. Zuzeri 5. Niti može na trag igla

povratit se za prigledat svoju kuću, svoja imanja, ni stvar ijednu od našijeh ovijeh strana. 21. Bi li se tad iznašla mladica ijedna, da bi se igda pouzdala u crkvah ukazat se, što se ne bi prije kojoj vjernoj drugarici ukazala? 148. O Bože, more li se naći ijedno stvorene tako nemilosrdno, da sebi čini toliku štetu? J. Banovae, razg. 148. Ona je danas žalosnija, nego je igda mogla biti na svitu ijedna majka. 162. Prija nego ijedan posao počmeš. J. Filipović 1, 24^b. Ova su dostojnija nego ijedna druga. 1, 247^b. Prija nego ijedno dobro dilo počmeš činiti, ako hoćeš da je Bogu ugodno, pojdi prija pomiri se s tvojim iskrbnim. 1, 462^a. Za to kralju pomilova nega veće nego bana ijednoga. And. Kačić, razg. 185^a. Brez ijednoga dopuštenja biskupova. A. d Costa 1, 35. Niti ga na to obvežuje ijedan zakon. Ant. Kadčić 27. Brez primaña ijedne plaće. I. J. P. Lučić, nar. 31. Kada brez ijednoga uzroka krivo sudi. razg. 55. Brez ijedne misli svitovne. bit. 38. Ne čuje se glas od zvijeri, niti vidiš ijedne ptice. N. Marčić 79. Tko ikad jest vidio ijedan dan? Grgur iz Vareša 37. Ne imam straha već u boju, ni me ustavlja ijedna sila. P. Sorkočević 588^a. Da to car znade, on bi taj narod pazio, koliko ijedan narod u svojem carstvu. M. Pavlinović, rad. 100. Bez ijedne sumnje. 135. — *I s neujektivnijem glagolom mj. nijedan*. U dubravi u kojoj do sada nije se vidila naj maña dosada ijednoj od vila. N. Naješćović 1, 224. Ovo mjesto plemenito nepodložno ijednoj sili. G. Palmotić 2, 450. Uči Agustin sveti, da nije ijedna stvar toliko moguća za uzdržat nas od svakoga sagriješćna, koliko pomñiva miso od smrti. B. Zuzeri 5. Nije ćeladeta ijednoga, koje u pameti svojoj goji misli plemenite, da ne žudi ostaviti iza sebe slavnu uspomenu. 8. Isukrst nije ijednu svoju zapovijed toliko glavio ni toliko očitovo. V. M. Gučićić 65. Učahu, da u crkvi ne nahodi se ijedan sakramenat. 118. Gdi ne naodi se ijedna plaća za ovo. I. J. P. Lučić, nar. 31. Ne imadu se radi ijednoga uzroka sjediniti. 84. Neće biti prsto ijednoj od koludrica izaći. 125. — *U jednom primjru uz nijedan*: Ne davši nikadar, da nidna na sviti nih može ijedna stvar na dobro iziti. D. Rañina 125^a.

IJU! IJUJU! *interj. viče se od veselja*. — *U Vukovu rječniku*: juhh! ju!

IJUDA, *m. vidl. Juda (po stslavenskom obliku)*. *U kñizi pisanoj crkvenijem jezikom*. Da jesti prijetem. Ijude prđelateju i Kainu bratovijecu. Doć. hris. 66. — *U naše vrijeme narod shvaća i kao da je rusko, a i kao da ih ima više (zar ćfuti? ćifalke?)*. Kaži pravo, prokleta Ijudo! Nar. pjes. petr. 2, 79. I umrije prokleta Ijuda. 79. Pošetahu Praćista pokraj mora studena, susede je Ijude: 'Sta j' u tebe, Praćista, sta j' u tebe u nedri? Odgovara Praćista: 'U nedri mi ćčan vez'. Al' govore Ijude: 'Mi ćemo ga propocet'. Nar. pjes. vijl. 1866. 324.

IJUDEJ, *m. vidl. Ijudej (po stslavenskom obliku)*. *U kñizi xvi vijeka*. Pri tom ima takajše svaki četa znati, da duh sveti k nijednomu pride i to bude dan ni jednomu Ijudeju, Turku ... P. Ota 149. Dozef jedan neen Ijudej. 149.

IJUDEJSKI, *adj. koji pripada Ijudejima*. — *U kñizi xvi vijeka*. Kakova jest ijudejska (vira). S. Petrović, sm. 125.

IJUDAN, *adj. (koji pripada Ijudo), ćifalski*. Ijudno, anice ćimkol! Nar. pjes. petr. 2, 83.

IJUJE, *adv. ju*

IKA, *f. sup. Ivana*. — *Akc. se mijenja u voc. Iko*. — *U Vukovu rječniku*.

2. IKA, *f. ime djeteta selima u Istri*. V. Sablar 507. Prit ti je va Iku. Nar. pjes. istr. 2, 147.

3. IKA, *m. vidl. 2. Iko*. — *Akc. se mijenja u voc. Iko*. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (s dodatkom da je po istočnom govoru)*. Iko, oči moje! ti polaziš na vojsku. M. Đ. Miličević, let. već. 282.

IKAD, *adv. nunquam, nequando, nequaquam, haudquam, u Bolinu (ikada, 'nunquam' 343^a; ikada, ikadar, 'aliquando' 452^b), u Voltigijinu (ikad, ikada, 'se mai, se una volta', 'wenn einmal!'), u Stulićevu (ikad, ikada, ikadar, ikadare, ikadarica, v. igda), u Vukovu: ikad (i kad) 'irgendwann, je', 'aliquando', cf. igda*. — *ikad*. Dat će Bog da ikad ova mu ćud mine ... N. Naješćović 1, 255. Ma tko bi ikad mnil? M. Držić 15. Ah! a koja ikad blaga veća i ljepša svit ukaza od jednoga rusa vlasa, od jednoga lica draga? I. Gundulić 37. I to li mi ikad svane, da i dan, kao noć, crn mi ostane. 241. Komu veće i u koga ikad tužna da vjerujem, od viteza Korevskoga kad nevjeru ovu ćujem? 467. Ako mene ti neprava u ovom nadeš ikad dilu. G. Palmotić 1, 174. Boje ikad neg nikad. (11). Poslov. danić. 7. Neka se ne nadaju, da će se ikad ikad svršiti. F. Lastrić, ned. 93. Jer se zgodit neće, da nečina sila bi se na rod veće ikad dignut smila. A. Kanižić, rož. 11. Hajduk teško ikad more privariti koga. V. Došen 239^b. Paće većma nego ikad brinući se. I. Garašin 21. Ako ikad, sad naj lepše vreme jest. J. Rajčić, pouč. 1, 75. Jesi l' ikad boļu sakovao? Nar. pjes. vuk. 2, 406. Jesi li se ikad prepadno? Nar. pjes. petr. 2, 420. Boje je ikad nego nikad. Nar. posl. vuk. 23. Iz ropstva ikad a iz groba nikad. 100. Te je (*kapu*) uz vis baci koliko je ikad mogao. Nar. prip. vrč. 89. Pomole se Bogu, kao ikad, skrušeno. S. Lubiša, prip. 195. — *ikada*. Tere ću miran bit od sada vas moj vijek veće neg na saj svit ikada živ ćovjek. N. Naješćović 2, 95. Ljepša i svjetla u razbludi, neg li ikada, zoro, izlježi. I. Gundulić 70. Sred ovijeh livada skup je onijeh svijeh vila, kijeh ljepos ikada na svijetu je slovila. 77. Mñćim, i ako glas ikada stan žestocijeh muka uteće, od bojazni i od jada dostigne se i pri-sijeće. 260. Ali, lijepa o gospode, tko će izrijet moć ikada stoti dio hvale tvoje, ke vik svjetlos ne zapada? 268. Tim pastijeri iza stada vojevodam pod ovacim kako hoćeš da ikada ndriti se smiju s junacim? 293—294. Ona nami sve što ikada mislit bude na uzdanu sve otkriva. G. Palmotić 1, 250. Ako ikada, sad hrabrona sreća budi. 1, 271. Nemilos ćeš goru sada i opaćuju ćut privaru neg se mogla ćut ikada. 1, 383. Jeli pravo, da ikada sreć ikomu na dar poda djevojćica? 1, 386. Jesi li od vik vika upaziti mogo ikada srećna ovako ljubovnika? 2, 16. Ukažite, ako ikada, na junaćko vaše lice, da junaćke budu sada odgovoriti i desnice. 2, 401. Nije toga, nije na sviti, ni se može nać ikada. 2, 459. Jeli rasap, jaoh, ikada toliki se učinio? P. Kana-velić, dubrov. 11. Uklonio Bog da ja ikada tvoj budem. 1. Dordić, ben. 190. Čntjaše divica Marija veću bolest nego je ćntila ikada žena na ovomu svitu. M. Lekušić, razm. 121. Nastojte danas više nego ikada, zašto je govorene svima potribito. F. Lastrić, ned. 117. Ma tko bi ikada mogao svršit faliti i dostojno pofaliti Ivana? od'

341. Jes' li, pobre, ikada vidio, kada snižak leti iz oblaka? And. Kačić, razgov. 109^a. Opravivši se što je koje ikada lipše mogla. M. A. Rešković, sat. H^{3a}. Ko se ikada smrti može plašiti. D. Obradović, basn. 212. A morete li vi ikada virovati? D. Rapić 17. Onda je većma ljubio nego ikada. A. Tomiković, gov. 61. Pa ga što je ikada više mogao isprebija. Nar. prip. vrč. 113. — ikadar. Jeli tko na saj svit zamjeril ikadar ovaki gizdav cvit? Š. Menčetić 74. Gospoje, išču stvar, ku ako dotekoh po ki put ikadar, biti ću vesel već... H. Lucić 203. Ako li ikadar slobodna se najti ja budu. 253. Ako si ikadar na ljudsku nevolju svrnula pogled zgar. N. Dimitrović 45. Jeli tko ikadar odslužit mogao naj maui jedan dar? N. Najlašević 1, 153. Jeste li smješniju (*stvar*) ikadar do danas vidjeli? 1, 260. Što god misli tve ikadar pomisliše sve imiše. D. Rašina 142^b. Koja bi se kripas ali ustrpljenje ikadar moglo naći? A. Gučetić, roz. jez. 178. Niti ikadar veće očuti muku onu. B. Kašić, in. 52. Što s' ikadar učinio. P. Knežević, muk. 52. — ikadare. Koja (*svjetlost*) ni pomračuje ni se promiňuje ikadare. Š. Budinić, sum. A5^b. Nego da Bog pusti ikadare da izgine jedan človik. I. P. Marki 77. Težih rana kud ćeš ikadare? Osvetn. 2, 60. — ikade. Sad mi podaj, ako ikade. G. Palmotić 2, 120. Pomozi me, ako ikade. I. Đorđić, salt. 90. — *I s negativnijem glagolom mj.* nikad *itd.* ikad. Britka sablja, mać nemili, nijesu moćni ikad bili vaša vladat srca mila. N. Dimitrović 26. Lakat mu ki ne daste ikad vani. J. Kavašin 317^a. Da ikad ne plaćaju harača. S. Rosa 17^b. Ne bi ikad mogao poznati. J. Matovič 1. Ne bi se imala ikad dati. I. J. P. Lučić, nar. 29. Ne vidje se vik na svijeti ljepše mnoštvo ikad prije... P. Sorkočević 575^b. — ikada. Ah, ne reci toj se ikada, ah, ne budi vijek istina!... I. Gundulić 9. Pusta i gluha svim planino, već ne dala glas ikada, ah! kako nam odi sada ti sve veliš neistino! 89. I tva ljeta, Gospodine, skončati se neće ikada. 205. Ke (*djelo*) od mene prije ikada nije se čulo. G. Palmotić 1, 275. I nemili mać ikada ne čini im, da se straše. 2, 472. I od tvoje ruke ikada itko skriti ne može se. P. Kanavelić, iv. 49. Da ti pakal neće ikada u nijednoj udit strani. A. Vitičić, ost. 5. Sve jačine i moguće smijenos nima'u s tijem ikada. J. Kavašin 221^a. Druga tebi nijedna zgoda ugubit ćeće ikada. I. Đorđić, uzd. 180. Spominjati hotno dionike svojijeh grijehah, što se ne ima ikada činiti bez očite potrebe. I. A. Nenadić, nauk. 43. Ja od groba neću ovoga ikada se odmaknuti. L. Radić 64. S te nezgode ne bi ikada prava od cara lubi uzeta. P. Sorkočević 589^b. Carsko ime iz njih srca i pameti zgoda nijedna, nijedno vrime neće ikada moć' izeti. 593^b. — ikadar. Inu stvar neg li mrak ikadar ne vidi. N. Dimitrović 70. Odluka da ga nije vjerit' se ikadar. N. Najlašević 1, 280. Nije ikadar veće očutio nijednu stvar putenu. B. Kašić, in. 11. Kose svoje nije ikadar ostrigo. 15. Niti ga mogoš posli dignuti iz onoga stana ikadar nijednom molbom. 50. I nije ikadar veće ona žena očutila onu nemod. 54. Da ne budete ikadar vi griješiti. V. M. Gučetić 8. Čigova slava neće ikadar pomrčati. 149. Er je on vjerni prijatelj i istini, riječ koga kako nije ikadar došla, tako neće ni doć na mañe. Đ. Bašić 10. — ikadare. Ne bi se hotio ikadare dijeliti odovle. B. Kašić, per. 64. Ne lti se ikadare s nom smiriti. 79. Da naši sinovi ne budu se ikadare porodili. I. P. Marki 68. Nijedna stvar nije ikadare toliko drago došla. 81. — *Kaže se često:* ili (ali, oli)

sad ili ikad (ikada *itd.*), i hoće se tijem kazati da je sad naj boļa prigoda (*osobito kad se zore u pomoć*), vaļa da se tu pomiješalo s nikad. Oli sada, oli ikada priteci mi na po ooč. M. Zoričić, zrc. 41. Ako ćeš me, vod' me dvoru tvome, ali sada ali ikadare. Nar. pjes. herc. vuk. 129. Pomozi, sveti Nikola, sad al' ikada! Nar. prip. vrč. 49. Braćo, jali sada jali ikalare! Osvetn. 3, 101. Pobratime, sad ili ikad pomozi! S. Lubiša, prip. 50. — *U nekijeh pisaca xviii vijeku stoji bez potrebe u pitanju samo da se ovo jaće istakne (uprav po talijanskom jeziku gdje se ovaکو upotrebljava mai)* Jeli ikad moguće? F. Lastrić, test. ad. 128^b. Tko će biti ikad čedo ovo? svet. 93^b. Što ikad prikaziva ovi san Faraunov? I. J. P. Lučić, razg. 5. Gdi se ikad ovo naodimo? 29.

İKADÂ, İKADÂR, İKADÂRE, İKADÊ *itd.* vidi ikad.

İKAKAV, ikakva (ikakvôga), *adj.* makar kakav, vidi kakav i 2. i pod 4, f, c). — *ispoređi* ikaki, ikakov. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Berlinu* (aliquis' 595^b), *u Stulićevu* (aliquis'), *u Vukovu:* ikakav (i kakav) 'irgendwie beschaffen', 'qualiseunquē', cf. ikaki. Tebi Višni dava znati bez ikakve danas tuine G. Palmotić 1, 72. Kripas kad prignuti ikakvoj se može tuzi? 2, 470. Bez ikakve tašte slave. I. Akvilini 326. Bi od iste vojske bez ikakve svoje krivine ubjen. A. d. Bella, razgov. 25. Iza njih će slijedit bez ikakve sumnje u način zrele vočke iza cvijeća djela sveta i pristojna. B. Zuzeri 5. Bez sumnje ikakve. 241. Pripravio raj nebeski bez ikakva našega dostojanstva. I. A. Nenadić, nauk. 87. Ne ljetim mu zla ni pošteñu, ni ikakvoj njegovoj stvari. 88. Kojim imamo brez ikakve sumnje virovati. A. Kanižlić, kam. 172. Ali može li se na svitu ikakvo drugo veće zlo najći? uzr. 42. Da mu hoti niču brez ikakve plaće pokloniti. E. Pavić, ogl. 51. Boļe je ikakvo neg nikakvo. (Z). Poslov. danić. 8. Da svetiña Božja more u sebi podñiti ikakve naj mañe zloće. M. Zoričić, osm. 26. Što njegda reće bez ikakva razloga puk Izraelski o mani. Đ. Bašić 31. Mogahu se služiti mrsnom jestojskom u vrijeme korizmeno bez ikakva grijeha. 34. Ter će slijedit po sve vijeko bez ikakve promjene. 283. Da su ostali bez ikakva ufaña čovječjega. J. Matovič 326. Ne učini tebi kip izričan ni ikakvu priliku, koja je u nebu gori i koja je na zemļi doli. I. Velikanović, uput. 1, 405. Nu cijeñaše i ljubjaše bez ikakve mjere. I. M. Mattei 177. Gromoglasnije podvikuje nego ikakva truba. J. Rajić, pouč. 1, 6. Svako dobro brez ikakva zla. B. Leaković, gov. 145. Ne dadu ti groša ni harača ni ikakva trećelova carskog. Nar. pjes. vuk. 4, 481. Poznaješ li druga ikakvoga? 5, 534. Koliko sam te pride vidio toliko ti ikakvo zlo nauđilo. Nar. posl. vuk. 146. Koji joj se lepši učini od ikakva na ovome svijetu čoeaka. Nar. prip. vuk. 151. Kad god je ikakvu radu radila. Nar. prip. vrč. 104. Globili ga bez ikakve krivice. Vuk, poslov. 85. Misli i govori, da je ono sve pokvareno i iz neznaña bez ikakvoga pravila popisano. pism. 22. Da nam predadete isti čas i bez ikakva odlagaña Ružn. S. Lubiša, prip. 74. Šćepan ga je ljubio preko ikakva Crnogorca. 129. Moj narod je vjeran koliko ikakav narod na svijetu. 230. Trgovina je mimo ikakvo grešna i prijevarna. 248. — *S glagolom negativnijem mj.* nikakav. Ne šaje mu ikakvu pomoć ni juskni, ni andeosku. A. d. Bella, razgov. 100. Ne imaš uzdržati ikakvu zvir. J. Banovac, blagosov. 194. Benedikt ne pridava se ikakvu napastovañu. V. M. Gučetić 211. Ne

žudjet ikakva dobra. L. Radić 40. Koji učiniti ne mogu ikakvo djelo. J. Matović xxviii. Jeru se ne može dogoditi ikakva sumnja. 9. Nije ikakva stvar toliko vrijedna. 20. S druge strane ikakva stvar neće imati veću jakost. 113. Ona, ikakvom jer krivinom spomena je ne prikara... P. Sorkočević 591a.

IKAKÎ, adj. vidi ikakav. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* ikaki (i kaki), vide ikakav. — Ko god opazi u tome ikaku smetun, neka slobodno kaže. Vuk, pism. 20.

IKAKO, adv. ullo modo, *makar kako, vidi kako i 2. i pod 4, f, e.* — *ispoređi ikojako.* — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Stuličevu* (ullo modo) *i u Vukovu:* ikako (i kako) ‚auf irgend eine art‘ ‚ullo modo‘ (s primjerom: Dodi ako ikako uzmožeš). Mogu li i živ bit ikako bez ne ja? M. Držić 94. Tko može ikako na boj poč. G. Palmotić 1. 147. Ja li mogoh ikako vidjeti? I. Dordić, uzd. 108. Život ikako uzdržati. I. Dordić, ben. 122. Ako je ikako moguće. F. Lastrić, test. 155b. Jerbo jesen kad ikako godi. J. S. Rejković 339. — *S negativnijem glagolom mj. nikako.* Plam pakleni, koga ikako nije mi teat, ako me neć ti poticat. J. Kavašin 391a. Može mi biti oteto imanstvo, zdravlje, čast i život, ali srce ne može ikako. I. M. Mattei 282.

IKAKOV (ikakovi), adj. vidi ikakav. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Voltigijinu* (ikakov ‚qualemo, aleumo‘ ‚jemand‘). Brez straha ikakova. M. Lekušić, razm. 62. Bez sile ikakove. H. Bouačić 33. Bez ikakova našega dostojanstva. 60. Brez ikakove uprave stupiše. I. J. P. Lucić, razg. 67.

IKAŃE, n. djelo kojijem se iće (ika). — *U Stuličevu rječniku s dodatkom da je riječ ruska.*

IKATI, ićem i ikam, impf. samo u Stuličevu rječniku: v. štucati se komu. — *Po seaj je prilici Stulli uzco ovu riječ iz ruskoga rječnika (vidi kod ikaŃe); ali može biti da bi se glje našla i u našem jeziku, isporodi ikavka i ićati.*

1. **IKAVAC, ikävca, m. (philol.)** u naše vrijeme zore se orako (kod pisaca) ćefade što govori zapadnijem gororom, što dakle izgorava negdašće ć kao i (vidi 1. i, b).

2. **IKAVAC, ikävca, m.** Fringilla montifringilla L., *ćeka ptica.* — *U Šadekovu rječniku:* ‚tannenlink‘ (Fringilla montifringilla).

IKAVKA, f. vidi podržig. — vidi ikati. — *U Vukovu rječniku:* ‚der rülps‘ ‚ructus‘, cf. štucaŃe.

IKAVŠTINA, f. jažni govor, isporodi ikavac. *U pisaca našega vremena.* Većinu hrvatskoga naroda, kojemu naj većma sladi ikavština. M. Pavlinović, razg. 76.

IKÎ, vidi kod ikoji.

IKÏĆ, m. prezime (po očevu imenu Ika). — *U naše vrijeme.* Steva IkÏć. Rat. 411.

IKINDIJA, f. vidi ikindija. Ali bože ikindiju blaŃa. Bos. prij. 1. 38.

IKO, vidi iko.

IKO, m. kôp, Ilija. isporodi Ika. — *Ake, napisa a roć. Iko.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (s dodatkom da je po svom gororom). Daleko je, brate, Iko. M. D. Matković, izv. 1. 31.

IKODAN, m. ime musko. — *Može biti da je postalo od Nikodan (ar. kod mj. niko radi ureka?).*

U naše vrijeme. IkoŃin Bosković. Rat. 97.

IKODINOVIĆ, m. ime (po ocu Ikodinu). Petronije Ikodinos. Rat. 98.

IKOJĀKO, adv. vidi ikako. — *Pomiješano ikoji i ikako.* — *U Vukovu rječniku:* vide ikako s dodatkom da se govori u Crnoj Gori.

IKOJÎ, adj. ullus, quisquam, *makar koji, vidi koji i 2. i pod 4, f, e.* — *Od xvi vijeka (u dva prva primjera sa starijem čakavskim oblikom iki), a između rječnika u Stuličevu* (aliquis, quidam) *i u Vukovu:* ikoji (i koji) ‚irgend welcher‘ ‚quisquam‘. Prezr ike jale oli hitrosti. Stat. pol. ark. 5, 278. Bez pomoći ike. I. T. Mrnavić, osm. 49. Iz ovoga iskazaŃa dovodi se, da ako je ikoja stvar, koja nam more dati koegod zlamaŃe jeli tko određen i obran za raj ili osuden, to je promotriti, sluša li dragovoljno rić Božju. F. Lastrić, od' 205. Sada vas pitam, jeda vas ima mlogo (da ne rećem ikoji) koji niste još od mladosti naućili koga toga zla obićaja. ned. 248. Dolazišće k Ńemu više, nego ikomu prid Ńime papi. A. Kanizlić, kam. 78. On nije ostavljao posli smrti svoje ikoga sina. A. Tomiković, živ. 25. Ni sa sumporom ni sa ikojom drugom zapaljivom stvari ne može se združiti. D. Popović, poznav. rob. 118. — *U ovom primjeru prijedlog dijeli i od zamjenice:* Ima se u jutru misa slušati, ako je moguće i po koji naćin. F. Lastrić, ned. 125.

IKOLI, adv. ikad. — vidi koli, koļe. — *U kniži pisanoj crkvenijem jezikom.* Kćto bo priteky vć otišije ti blaguje milosti ikoli (u drugom rukopisu kogda) pogrešić? Danilo 310. — *Njasno je ikole u jednugu piscu xviii vijeka:* Ne dava im mira ikole. M. Lekušić, razm. 163. *može biti da pripada amo, ali je veća prilika da stoji grješkom mj. iole (vaļa da je pisac napisao ihole).*

IKOLIK, adj. makar kolik, vidi kolik i 2. i pod 4, f, e). — *Ćešće se nahodi sredŃi roć ili adv. ikoliko.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu:* ikolik ‚ejusdem (!) magnitudinis‘, *i u Vukovu:* ikoliko (i koliko) ‚irgend eine menge, nur etwas‘ ‚aliquantum‘. Pripravni prije svaka podnijeti, nego ikoliko od voļe Ńegove odstupiti. J. Matović 479. Kad je zemļa ikoliko krka. J. S. Rejković 214. Nek se brašna ikoliko meće. 302. Imaju li druga ikoliko? Osvetu. 3, 99. — *S negativnijem glagolom.* Ova potauko iziskovati ne prudi ikoliko. J. Matović 18. Imaju se spomenuti vjerni, da se ne imaju ikoliko bojati. 261. Ne ostupa ikoliko od zakona naredena od Boga. 468.

1. **IKON, f.** vidi ikona. — *Na jednom mjestu xvi vijeka (ispoređi I. ikonija).* Od ikonijeh ili prijelik prepodobnijeh svetih. Š. Budinić, sum. 32b.

2. **IKON, m.** vidi ikona. — *Na jednom mjestu u piscu xviii vijeka koji druglje upotrebljava oblik ikona.* Ovakvima ikoni (ikonih) naresio je klügu. A. Kanizlić, kam. 261.

IKONA, f. picta imago, slika (Božju ili svetava, ali Ńeki pisci upotrebljavaju ovu rijeć u širem smislu kao slika uopće), grć. εἰκών. — isporodi inkuma. — *Ake, se mijena u gen. pl. ikonâ.* — *Od prvijeh vremena, a između rječnika u Vukovu* (ein heiligenbild, ‚jeon‘ (εἰκών)) *i u Danićičevu* (εἰκών). Ikony i susudy. Sava, sim. pam. šaf.

2. Svostenyh, susudy i ikony i zavěs. i kiüg. Sava, tip. stud. glasn. 49, 165. Ikonami svetyh i čistanih obrazu. Mon. serb. 11. (1222—1228). Ikone okovano srebrom i zlatom. Dec. hris. 3. U seoskom mjestu od Kozara ima ikone Gospojine. J. Kavašin 318a. Častno to svi štujemo, ikoni se klaŃajući. P. Knežević, pism. 101. Sa svetih ikona. A. Tomiković, živ. 202. I ikona

svetoga Jovana. Nar. pjes. vuk. 2, 300. Sve od zlata krsti i ikone. 3, 66. Iz ikonah suze udaraše. 3, 71. Jesu divne ikone i krsti. Pjev. crn. 223^a. Iz jednoga drva ikona i lopata (biva). Nar. posl. vuk. 99. Ikone po crkvama i po manastirima. Vuk, nar. pjes. 1, 127. — *U širem smislu*. Ikone i figure tako napisate. I. Jablanci 46. U priloženoj ikoni. 48. i *metaforički*. Oviu dvojice, kaono na pridvorju izkazana moga, dvi ikone prid oči štioaca stavlam. A. Kanižlić, kam. x. Služio sam se perom Davida u ispisahu ikone Focija. 6. Svaki je svoj ikonopisac, ikona jest život. 13.

IKONICA, *f. dem.* ikona. — *Između rječnika u Vukovu i u Daničićevu*. Ikonica jedna srebrna. Spom. sr. 2, 49—50. (1406). Jedna ikonica zlata. 56. (1407). U ruci joj sveta ikonica. Nar. pjes. here. vuk. 21.

IKONIĆ (*uprav* Ikonjić), *m. prezime (po majci Ikoniji)*. — *U naše vrijeme*. Petra Ikonića iz Nakučana. Glasnik. 11, 1, 154. (1808). Mladen Ikonić. Rat. 385.

1. **IKONIJA**, *f. vidi* ikona. — *Na jednom mjestu xvi vijeka (isporedi 1. ikon)*. Svete i blagočastne ikonije. Š. Budinić, sum. 32^a.

2. **IKONIJA**, *f. Eizonia, ime žensko*. — *Od prijje našega vremena, a između rječnika u Vukovu („Iconia“)*. Ikonija. S. Novaković, pom. 65. Falila se dilber Ikonija. Nar. pjes. vuk. 1, 565. No ču li me, ljubio Ikonija? 2, 169.

IKONIK, *m. čovjek koji radi ikone*. — *Jedan put u knjiži pisanoj crkvenijem jezikom, i otale u Daničićevu rječniku (ikonъникъ „fictor“)*. Ikoniki i mramorniki iz Carigrada privede. Glasnik. 10, 259. (xvi vijek?).

IKONOBORAC, ikonoborac, *m. jedan od rascolnika koji su (viii i ix vijeka u Grčkoj) držali da je grijeh častiti ikone, i uništavali ih*. — *Po grčk. εἰκονομάχος (vidi i ikonomački)*. — *isporedi ikonoklast*. — *Od xiv vijeka u knjigama pisanim crkvenijem jezikom (vidi F. Miklošić, lex. palaeoslov.² kod ikonoborъць), i kasnije u dva pisca xvi i xviii vijeka, a između rječnika u Stulićevu: „iconoclastes“ (s dodatkom da je riječ ruska)*. Bi osudjen gréh eretika ikonoborac. Š. Budinić, sum. 33^a. Krivovirci nazvani ikonoborci. A. Kanižlić, kam. 16.

IKONOBORSKI, *adj. koji pripada ikonoborcima*. Hoće zapovidati protivu hereziije ikonomačke aliti ikonoborske. K. Pejkić 24. Suproti krivovirstvu ikonoborskomu. A. Kanižlić, kam. 4.

IKONOBORSTVO, *n. osobina (vjera) ikonoboraca*. — *U rukopisu xvi vijeka (vidi F. Miklošić, lex. palaeoslov.² kod ikonoborstvo) i u jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Stulićevu s dodatkom da je riječ ruska*. Carica odluči ikonoborstvo iskoreniti. A. Kanižlić, kam. 16.

IKONOKLASKI, *adj. koji pripada ikonoklastima*. — *Uprav bi bilo ikonoklastski, ali ts ispada (u prvom primjeru stoji griješkom ikonoklastski)*. Skončaju hereziju ikonoklastsku. K. Pejkić 23. Da dospije hereziju ikonoklastsku. S. Badrić, ukaz. 26. Krivovirstvo ikonoklastsko. A. d. Costa 2, 15.

IKONOKLAST, *m. εἰκονοκλάστης (koji lomi ikone), vidi ikonoborac*. — *U nekijeh pisaca xvii i xviii vijeka*. Protiva ikonoklastom odlučeno. B. Kašić, rit. 76^a. Posla četiri poklisara u Rim papi iskajuci od nega poklisare apostolske protivu heretikom ikonoklastim. K. Pejkić 23. Protiva

heretikom ikonoklastim. S. Badrić, ukaz. 25. Protiva ikonoklastom. A. d. Costa 1, 177.

IKONOM, *m. εἰκονόμος, jedan od starešina u pravoslavnom manastiru*. — *U knjigama pisanim crkvenijem jezikom, a između rječnika u Daničićevu (ikonomy, εἰκονόμος, crkveni starješina mladi od igumna i bašte)*. Dohťjaru, ikonomu i parikonomu. Sava, tip. hil. glasn. 24, 207. Iže su u metohijah ikonomi manastyrskih selj. 214. O ikonoměh metohijskyh. tip. stud. glasn. 40, 170. Kъgi pohodi ikonomъ kraju. Mon. serb. 63. (1293—1302). Oть inyh hoteštihъ byti vъ tomъ monastyri starějšinamъ, rekše igumena i bašte i ikonoma i eklisijarha. 79. (1302—1321). Ni arhijepiskopъ ni jepiskopъ ni kojire igumenъ ni kojire vlastelinъ ni čelnikъ ni ikonomъ. Deč. hris. 63. Da imъ něstъ suda razvě prědъ krajemъ i prědъ ikonomomъ nastoještimъ. Mon. serb. 123. (1336—1347).

IKONOMAČKI (*trebalo bi da je ikonomaški*), *adj. koji pripada ikonomasima (od grč. εἰκονομάχος, vidi kod ikonoborac)*. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Hoće zapovidati protivu hereziije ikonomačke aliti ikonoborske. K. Pejkić 24.

IKONOMOV, *adj. koji pripada ikonomu*. Po ikonomovu ustavljeniju. Sava, tip. stud. glasn. 40, 169.

IKONOMOVATI, ikonomujem, *impf. biti ikononom, raditi kao ikononom*. Igumenovati ili ikonomovati. Sava, tip. hil. glasn. 24, 205. tip. stud. glasn. 40, 164.

IKONOMOVIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. D. Avramović 248.

IKONOMSTVO, *n. osobina, čast onoga koji je ikononom*. Vь ikonomъstvo postaviti. Sava, tip. stud. glasn. 40, 157.

IKONOPISAC, ikonopisac, *m. čovjek koji radi (piše) ikone, slikar*. — *U starijim knjigama pisanim crkvenijem jezikom (vidi i F. Miklošić, lex. palaeoslov.² kod ikonopisъць), i u jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Stulićevu („pictor“)*. I sь soboju ikonopisci i mramorniki iz Carigrada privede. Starine. 10, 54. Svaki je svoj ikonopisac, ikona jest život. A. Kanižlić, kam. 13. Bijaše Metodiju glasoviti ikonopisac. 145. Slikaoci iliti ikonopisci. 224.

IKONOPISAČICA, *f. žensko čefade kao ikonopisac*. — *Samo u Stulićevu rječniku: „quae pingit“*.

IKONOS, *m. daska ili drugo što na zidu na čemu je nasloiena ikona (što nosi ikonu)*. — *U Vukovu rječniku: „die leiste an der wand, die dem heiligenbilde zum fustgestelle dient“ „iconophorus“ (?)*.

IKOŃE, *n. vidi ikona*. — *U Stulićevu rječniku: „imago, simulacrum, effigies, pictura“*. — *nepouzđano*.

IKOVIĆ, *m. prezime*. — *U naše vrijeme*. Schem. segn. 1871, 107.

IKRA, *f. riblja jaja (i posofena)*. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslav., polj. ikra, rus. икра, češ. jikra*. — *Uprav je kolektivni supstantiv, ali u nekijem rječnicima ima samo plur. ikre, iz čega se vidi da oni pisci (rječnikâ) nijesu tako shvaćali ovu riječ, a u Stulićevu je rječniku izrijekom kazano da je ikra jedno riblje jaje*. — *Između rječnika u Mikajinu: ikre, jaja od ribe „pinnae“ (sic), u Belinu (ikre „bottarga, specie di salume fatto d'ova di pesce“, „ova piscium salita“ 145^b), u Bjelostjenčevu (ikre „ova piscium“), u Voltigijinu („uova di pesci“, „fischrogen“), u Stulićevu („ovum piscis“; samjeti na ikru „crasse mo-*

lere'; ikre ,nova dei pesci, caviale' ,ova piscium, garum' s dodatkom da je uzeto iz *Habdéličeva*, u *Vukovu* (,der fischrogen' ,ova piscium', cf. mrijest). Hobotnice ili ikre. Sava, tip. stud. glasn. 40, 152. Skorupi, ikre i koľate. J. Kavańin 20b. Ikra (zool.) ,rogen', tal. ,nova di pesce; bottarga'; (merc.) ,caviar', tal. ,caviale'. B. Sulek, rječn. znanstv. naz.

IKRAST, *adj.* u kojemu je ikra, puna ikre. — *isporedi* ikrav. — *Samo u Stuličevu rječniku*: ,ovis piscium abundans'. — *S drugijem značenim u pisaca našega vremena (isporedi ikrovac)*: Ikrast, (min.) ,oolithischl', tal. ,oolitico'; ikrast sastav ,oolitische struktur', tal. ,struttura oolitica'; ikrasta stvora ,oolithformation', tal. ,formazione oolitica'. B. Sulek, rječn. znanstv. naz.

IKRAŠ, ikrāša, *m.* riba (ženska) kad je u ņoj ikra, puna ikre. — *Akc. kako je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. i voc.*: ikrāšu, ikrāši. — *isporedi* ikrāšica. — *U Vukovu rječniku*: ,der roguer' ,piseis ovis gravida'.

IKRAŠICA, *f.* *vidi* ikrāš. — *U jednoga pisca našega vremena*. Plode se (ribe) iz jaja, koja se zovu ,ikra', a ženka ,ikrašica'. K. Crnogorac, zool. 115. Mlećac (mužjak) obaspe mlekom ikrāšicu. 116.

IKRAV, *adj.* *vidi* ikrast. — *Samo u Stuličevu rječniku*.

IKRICA, *f.* *uprav je dem. ikra, ali u jedinom primjeru xviii vijeka gdje se nahodi znači jedno riblje jaje*. Koliko li u vodam ribica, i u ņimi primalih ikrica. L. Ćubuški, pism. 60.

IKRITI, ikrĭm, *impf. vidi*: Večerom, kad se vadi mreža ili tuńa iz mora, ili se čijem drugijem kreće površajem morskijem, blistaju po moru kao sitni svjetliaci, i to zovu: ,ikri more'. L. Zore, rječn. znanstv. naz.

IKROVAC, ikrŏvac, *m.* ņeka vrsta kamena obla a unutra prazna. — *U naše vrijeme u pisaca*. Ikrovac, (min.) ,rogenstein, oolith', tal. ,oolite'. B. Sulek, rječn. znanstv. naz.

IKROVAČKI, *adj.* koji pripada ikrorcima. — *U Šulekoru rječniku*: ,oolithformation' ,ikrovačka stvarba'.

IKSĀN, iksāna, *m.* *vidi* insan. Sav se svet napi na sikodri vodi, samo dva iksana ne moguše, *odgonetljaj: Adam i Eva*. Nar. zag. nov. 3. Govor puška mala u gori stala, ajvan i iksan razgovarala, *odgonetljaj: svirala*. 202. Gdje iksana (iksanac' jamačno štamparskom griješkom) i ajvana nema. V. Bogišić, zborn. 560.

IKTIĀR, iktĭjāra, *m.* *vidi* ihtijar. Pa on skuplja iktijare Turke, da divane što bi učinili. Nar. pjes. marj. 101.

IKUDI, *adv.* *vidi* kud i 2. i pod I, I, c). — *Kno što kud može imati na kraju ņekr glasure, tako i ikud može postati ikudi, ikudi itd.* — *Od xvi vijeka*. Neće vam, nebore, odtle moć ikudi *(ospodar)*. N. Najošković 1, 213. Obrnut se nije neć dud. M. Drzić 111.

IKUDA, IKUDI *adv.* *vidi* ikud.

IL, *m.* *reči* ilovaca. — *U jednoga pisca xvi vijeka*. Numa le boncur oħlast nad ilom? Anton Dohal, nov. t. 1, 2, 13. paul. rom. 9, 21.

IL, *adv.* *vidi* ih.

ILAC, ilac, *m.* *hyp.* Ilja. — *Akc. se mijena u voc. Ilac u I. i A.* Arsenjjević.

ILAC, ilac, *m.* *arap. tur.* glag. *lijek*. — *U naše vrijeme*. Svaka se travka, vola, lekovita, ali ne zna covak, od ču je koja. Topica bili sku-

vali čorbu od zmije i jeli, pa im se svaka travka kazala, od šta je koja ilač. S. I. Pelivanović. javor. 1880. 1533.

ILAČA, *f.* selo u Slavoniji u srijemskoj županiji. Razdijel. hrv. 149.

ILADA, *m.* ili *f.*? ime muško ili žensko? — *Prije našega vremena*. S. Novaković, pom. 65.

ILĀH, *m.* *arap. tur.* ilāh, *bog*. — *U narodnoj pjesmi našega vremena gdje ima ilah ićum; ovo zadie može biti da je od arap.* andkum, *tur.* yndkum, *s vama*. Grlom više silan Alaj-beže: ,Ilah ićum, kićeni svatovi! hairli vam kićena dvojka! daj darujte sužna nevoľnika!" Nar. pjes. marj. 171.

ILĀL, *m.* *vidi* hilal. — *U Mikašinu rječniku gdje nije dobro tumačeno*: ilal, kim se zubi čiste ,dentiscapium'.

ILANA, *f.* ime žensko. — *Prije našega vremena*. S. Novaković, pom. 65.

ILĀNGA, *f.* selo u Banatu. Šem. prav. 1878. 48.

ILĀNGANIN, *m.* čorjek iz Ilanđe. V. Arsenjjević. — *plur.*: Ilāngani.

ILĀNGĀNKA, *f.* žensko čeľade iz Ilanđe. V. Arsenjjević. — *Akc. se mijena u gen. pl.* Ilāngānākā.

ILĀNGĀNSKĪ, *adj.* koji pripada setu Ilanđi. V. Arsenjjević.

ILANČ, *m.* prezime. — *U naše vrijeme*. Šem. prav. 1878. 46.

ILĀR, *m.* *vidi* Ilarije. — *Od xv vijeka (vidi naj zadni primjer), u između rječnika u Daničičevu (Parč)*. Ilar sveti iħh slobodi. Ć. Palmotić 1, 5. Ilar koji užga živu Epidaursku zmiju. J. Kavańin 305a. — *U naše vrijeme dosta često u Zupi (blizu Dubronika) gdje ima i crkvu svetoga Ilara*. P. Budmani. Da budu u svetoga Ilara u Mliněh. Spom. sr. 1, 101. (1418).

ILARIJ, *m.* *vidi* Ilarije. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Ilarij biskup. B. Kašić, rit. 53a.

ILARIJA, *m.* *vidi* Ilarion.

ILARIJE, *m.* *Iláριος*, Hilarius, ime muško. — *Mijesa se s imenom koje postaje od grčkoga 'Iláριος*, Hilario. — *isporedi* Ilar, Ilarij, Ilarijo, Ilarĭjon, Ilarĭjun. — *Prije našega vremena*. Ilarije. S. Novaković, pom. 65.

ILARIJO, *m.* *vidi* Ilarije. — *U pisaca xviii vijeka*. Origen, Jerolim i Ilarijo. S. Rosa 152a. Sveti Dionisijo, Ilarijo... J. Matović 206. Neka štiju knige svetijeh Ilarija i Agustina. 433.

ILARIJON, *m.* *vidi* Ilarije. — *isporedi* Ilarĭjun. — *Od prvijeh vremena, u između rječnika u Daničičevu*: ,Ilarionu', ,Hilario': učenik sv. Save kaluder u Svetoj Gori ,Hilariomu' (Domentijanb 120. 121. 122) može biti isti ,Hilariomu jepiskup-zetski' 1233 (Mon. serb. 17). on je zidao crkvu sv. Nikoli u Vrańini, a pišu ga i ,Ilarija': ,stvori se joga' (sv. Nikole) ,Irams syj Ilarijeju jepiskupom zetskiym' (Mon. serb. 26 god. 1234—1240). — Sfetomu Ilarĭjonu. B. Gradić, djev. 156. Što igla sotoma ne učini napastujući s. Antuna opata, Ilarĭjona, Benedeta? J. Banovac, razg. 21.

ILARIJONUŠ, *m.* u *Daničičevu rječniku*: ,Ilarionuša', gledaj ,Hilariomu': ,vredijani i opat. Ilarionuša' u Hilaudaru 1618 (Mon. serb. 559).

ILARIJUN, *m.* *vidi* Ilarije, Ilarĭjon. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Životom Ilarĭjuna, Antuna... A. Kalić 489.

ILČA, *m.* *hyp.* Ilja. — *U naše vrijeme*. ,Iko, ilčn' i ,Ileac' od ,Ilja'. Vuk, rječn. 386a. živ. 97.

ILČAN, *m. hyp.* Ilija, *vidi kod* Ilča.

ILČIĆ, *m. prezime (po ocu Ilči).* — *U naše vrijeme.* D. Avramović 227.

ILČINA, *m. augm.* Ilac. *u Lici.* V. Arsenijević.

ILE, *m. hyp.* Ilija. — *Ake. se mijenja u voc.:* Īle. — *U Vukovu je rječniku drukčije zabilježen akc.:* Īle, *ali može biti da je Vuk ovu riječ čuo u Crnoj Gori, gdje je kod scijeh ovakijeh imena akcenat u svijem padežima isti kao u voc.* — *U primjeru što je u Vukovu rječniku, gen. je Ila, po čemu bi se mijenalo kao obično muški supstantivi, ali se u zapadnijem krajecima mijenja kao ženski supstantiv: gen. Ilē, dat. ili itl.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (Ile s primjerom iz narodne pjesme: Već do Ila dogoni dorata). Al' to Ile haje i ne haje. Nar. pjes. juk. 194. Drugu kaže Križanović-Ili. 363. Sve on Ili po istini kaže. 446. Pavle piše, Ile mu kazuje. Nar. pjes. petr. 3, 626. Nega vod' te u gorne čardake, da ja pitam nega za Iliju, možda ga je Ile opravio. Nar. pjes. kras. 1, 15. Ile, muško ime, hyp. Ilija, u hrvatskoj krajini. V. Arsenijević.*

ILI, *conj.* vel, aut, sive; num, an. — *isporedi ali (pod 1 i 2), jali, oli, li.* — *Riječ je staru, isporodi stslav. ili, rus. илѣ. — Jamačno je sastavljeno 2. i i li. — Često je okrieno (il') i to ne samo u pjesmi. — Veže riječi i rečenice, a može uz to stajati i pred prvom ili naj prvom riječju ili rečenicom (osim slučaja kod a). — U ovom slučaju ili kad je vezano više od dvije riječi ili rečenice, gdje gdje se ili izmjenjuje s drugijem konjunkcijama istoga značenja: ali, jali, oli, *vidi daje kod primjera. — Često (ali ne kod svakoga značenja) dodaje se enklitici dative lične zamjenice drugoga ili trećega lica: nekoliko puta ima ili vam, a u pisca Lastrića vrlo često il' mu (može biti da pripada amo i ovaj primjer drugoga pisca: Za hezu (duše) mir nisu sva stvorena zadosta, ili mu bila bogastva ili pošteña, ili gospostva, nisu zadovoljna činit, da se ona smiri. J. Filipović 1, 83^a); ili si u jednoga pisca čakavca xvi vijeka (Anton Daln., nov. tešt. 2, 83^b); ili ti pak upotrebljava se tako često da se shvaća kao jedna riječ, te mu neki pisci dodaju još vam ili mu (vidi napose iliti). — Radi a ili vidi a pod II, C, 3, c (I, 24). — Između rječnika u Mikalčinu (il, ili, ali, vel, sive, aut'), u Belinu (aut' 516^b, 533^a), u Bjelostićevu (ili, ali, vel, sive, aut'), u Jambresićevu (ili, ali, sive, vel, aut'), u Voltigijinu (ili, iliti, o, ovvero, ovveramente, oder'), u Stulićevu (il, si, aut, vel, sive; ili, vel, aut, si; ili?, numquid? forsan? num?), u Vukovu: (oder', aut'): Ili ja ili ti, entweder ich oder du', aut ego aut tu', cf. ali, ja, jali, u Daničićevu: aut; num'.**

a. *vežući dvije riječi, pokazuje da jedna može zamijeniti drugu, jer im je isto značenje. kod toga često pisci hoće da tumače prvu riječ drugom.* Jesi li kada učinil falsivost ili hinbu? Narnčn. 86^b. Tamna prilika ili obraz, ki imaju (djeca) od roditel'. Korizm. 44^a. Knjigi dijalogu ili dviju slova. Š. Kožičić 17^b. S kletvoju priseže jakože prav ili nepovinan biše. 18^a. Ne imajte nositi dragocnije ili izbranije rizi. 18^b. Antoniu Pius pridevkom ili milostivi. 35^b. Prsijanov i Partov oružja ili rati. 36^b. Obrnu se na šegu barbarski ili divji neprijatelj. 40^b. Naučen astrologiju ili zvezdariju. 45^a. Barbari ili tuji narodi. 50^b. Karal Kalvus ili plišivi. 51^a. Teologa ili bogoslova. F. Glavinčić, cvit. i. Slavnoga Sarmadskog ili Slovinskoga . . . xiv. I ako ki zahod ili eror najdeš. xx. Ista natura ili narav. 1^b.

Od adventa ili prihoda Isusova. 391^b. Što za vaše veće pošteñe s. otac papa Klemente xiii učini opatiju ili vam abaciju. J. Banovac, razg. viii. Kad ugledaju onu grotu ili spilju od Betlema. 44. Prvi dan ožujaka ili marca. 66. Uje sveto, red sveti, i matrimonijo ili ženidba. 199. Prvi je mīsec u Žudija lažak ili marac. 222. Ako se u kom nahodi koren ili žila od ove zloće, neka je iskorene. pripov. 235. Nadarje ili vam kapelanija. A. d. Costa 1, 224. Istinita stvar jest, da red ili vam reći poglavstvo. . . Grgur iz Vareša 131. Dva zasjede (ili zastave). Vuk, nar. pjes. 1, xii. Da se nariče ili tuži za mrtvima. 1, 89. Pretkućnice ili pretkutnice. 1, 127. Mjesto gdje ko živi ili stoji. 1, 261. Mio ili drag. 1, 340. — *može se drugom riječi i popraviti prva.* 'Po perja' znači 'po travu' ili upravo 'po lišću'. Vuk, nar. pjes. 1, 42. Merjeme ili upravo Mejreme. 1, 241.

b. *smisao je da od onoga što znače riječi ili rečenice koje veže ili treba da svakako jedno bude, ističući da drugog slučaja, osim onijeh koji su izrečeni, ne može ili ne smije biti. naj češće stoji ili i pred prvom riječi ili rečenicom. a) glagol je u impt. aa) nema ili pred prvom riječi ili rečenicom. Al' ne nosi sa sobom sokola, il' mu skini zlaćena praporca. Nar. pjes. vuk. 1, 331. Prodi, Marko, ne zameći kavge, il' odjaši, da pijemo vino. 2, 407. — bb) ili stoji i pred prvom riječi ili rečenicom. Ili ime promini ili dilo. Aleks. jag. star. 3, 320. Nek onako i uživa u vijek il' dobro ili zlo. F. Lastrić, od' 148. 'Tim istočne ili od rati misli sasna zaboravi, il', Korevski ban, ne krati zapovidjet', da se izbavi. P. Sorokočević 586^a. Ovde nama kažu momće nežeñeno; il' ga vi ženite, il' ga nama dajte da ga mi ženimo. Nar. pjes. vuk. 1, 99—100. Gdi rekne mo, da se sastanemo: il' u tvome, il' u mom dvoru; il' u tvojoj, il' u mojoj bašči; il' u tvome, il' u mom dućanu. 1, 353—354. Ili kupi halat, il' ostavi zanat. Nar. posl. vuk. 102. Davorite dva odmetna druga, ili sada, ili već nikada! Osvetni. 4, 42. u ovom primjeru mj. drugoga ili stoji oli: Il' junake pjevaj svekolike, ol' se prodi gusal i pjevaña. And. Kačić, razgov. 2^a. — u ovakijem primjerimu pošto se sama zapovijed izrekla da nešto bude, opet se kaže s ili, te se dodaje s drugijem ili što se zapovijeda, ako se ne izvrši ono prvo: Rodi, rodi, orjatsko koleno! ili rodi, ili u rod idi! Nar. pjes. vuk. 1, 619. Već ti otruj vojvodu Momčila, il' ga otruj, ili mi ga izdaj. 2, 105. Deli Musa! uklon' mi se s puta, il' s' ukioni, il' mi se pokloni! 2, 407. Reci majci da me zetom zove, ili zetom, ili prijateljem. 1, 415. — b) u prvaj je rečenici impt., a u drugaj futur. ili znači gotovo što drukčije, inako, te je smisao, da, ako se prvo ne izvrši, drugo će se već samo po sebi vršiti. Nije fajde, otvori mi dvore, il' za voļu, il' ćeš za nevoļu. Nar. pjes. vuk. 1, 539. Oj svatovi, moja braćo draga! čekajte me u belome dvoru, dok otidem na nove pazare, da ja kupim svile svakojake, da ja pletem mrežu šarovitu, da ja tražim po moru devojku, il' č' u meni živo srce pući. 2, 23. — c) glagol je u infinitivu mj. imperativa. Il' ti se pokloniti našim bogovom, il' bosu oditi po ovom ugļevju. F. Lastrić, od' 118. — d) glagol je u futura. Danas ću vas, braćo, osvetiti, osvetiti, ili poginuti. Nar. pjes. vuk. 2, 421. — e) drugijem se načinom izriče da treba da jedno bude. Trijeba je da ili prije ili poslije svi ovu času popijemo. B. Zuzeri 332. Od potrebe je bilo, da ili od svoje voje ostavi, ili da sbaci se. A. Kanižlić, kam. 56. Ili se vaļa od ovoga izličit, ili vaļa poč u muke paklene. F.*

Matić 62. Ne ima drugoga uzdaña za osloboditi se, već ili nam je dobit ili nam je poginuti. J. Banovac, pripov. 33. Ili mi je pokoru činiti, ili u vike poginuti. A. Kanižlić, utoč. 653. — Sa svim tizim ima trpiti, il' mu dobrovoljno na spašene, il' zlovoljno na osuđene. F. Lastrić, od' 159. Rečene suprotivštine i potrebe imate vi trpiti il' povoljno il' na sramotu. 203. — Ne ima drugo, nego jedno od dvi stvari obrat, to jest, il' umrit u tešku progovstvu i krv proliti, il' krijući se po špija i planina, glad, žeđu, goloću, bosoću, zimu i vrućinu trpiti. ned. 3. — (*isporedi b*). Vaļa ići mejdan dijeliti, ili nečeš odavdo izići. 2, 144. — *f*) *glagol je izostavljen, ali se zna po smislu*. Vape mu: „Ili mjedi ili život!“ B. Zuzeri 372. Ili za ñega ili ni za koga! Nar. prip. vuk.² 206.

c. o ñećemu se kaže da biva ili da može biti jedno od onoga što znače riječi ili rečenice koje veže ili, a to tako da drukčije ne može biti. Jedno isto sime jedan isti nauk plodi ili ne plodi. A. Kanižlić, kam. 139. — *naj češće stoji ili i pred prvom riječi ili rečenicom.* Jer srića il' k sobi prima me, il' tira. H. Lucić 220. Grih svaki, il' je mao, il' je jaki. J. Kavañin 431^a. Ako broj ovi dotoči se, ili će te prikom smrti Bog porazit ili ako ostanesh u životu, uzmažat češ grijesim novijom plame vjekovitoga oĝña. B. Zuzeri 47. Znaš bez sumñe ovo samo, da te čeka za sve vijeko ili jedno ili drugo. 356. Znaju svoj grih, al' im drakun nimi ne da ispoviditi il' nekoliko, il', ako što i reku, ne da im čisto i cilovito istomačiti svoga griha. F. Lastrić, ned. 154. Može jim ili tajiti ili očitovati. A. Kanižlić, utoč. 22. Jednakost čudi ili nahodi ili čini prijatele. kam. 33. Ili vuk ne doći ili šuše ne naći. (oboje se misli „drugi put“, jer se pripovijeda kako je vuk bio uhvatio nekaku šušu i šćeo da je iziđe, a ona ga rrolila da je za onaj par ostavi pa drugi put da dode). Nar. posl. vuk. 102.

d. smisao je da je sve jedno, koje god bilo od onoga što znače riječi ili rečenice koje veže ili. a) ili ne stoji pred prvom riječi ili rečenicom. Dva ili tryje. Deč. hris. 64. Razoriti ili otneti. 65—66. Odkle more viditi poje sve ili ga dil. L. Terzić 285. Tko ĝodire ostaviti bude dom ili oca ili mater ili sestre ćića mene . . . Živ. kat. star. 1, 220. Voda mrzla ili topla ne su protivni kršćemju. Naručn. 64. Ne mogaše pomoći Rimu ili ne smejaše. Š. Kozičić 40^b. Eroj il' pop il' ini redovnik. Š. Budinić, sum. 77^a. Dva kandidira od latna ili od drva izdilana. M. Bijanković 83. Staviti u dilo ovu ili onu kripost. I. P. Murki 12. Kada poznaš ili sumñiš da si štogod pomankao. I. A. Nenadić, nauk. 55. Koji se uzdostoji tri ili četiri lista prošiti. A. Kanižlić, utoč. xxvii. Ne samo ovi ili oni narod. kam. ii. Na ovi ili prilicni način. 264. LIPA lica, kao sunce il' danica. V. Došen 21^b. Potopi noge u more ili u slanu vodu. J. Vladimirović 48. U prvo il' u drugo kolino. Ant. Kadeić 411. Koji, budući u Božijoj milosti, pomñivo i obvezno budu razmišljati ili štiti ili moliti ili pjevati štogod. I. M. Mattei xxviii. Da ga mi zenimo tankom Podunavkom ili Pomoravkom. Nar. pjes. vuk. 1, 100. Kad me svojoj majci usklazuju: „Nuto, majko, iz mede medoda“; ili: „Nuto iz kupusa zeca“. 1, 380. I oglobi kuma vjenčanoga, vjenčanoga ili krštanoga. 2, 2. Nek ti kupi roba il' robiñu. 2, 123. Ja bih rekao, da je ova pjesmica spjevana u novija vremena nogdje u Srbijom ili u Backoj. Vuk, nar. pjes. 1, 395. *b) ili stoji i pred prvom riječi ili re-*

čenicom. Vinogradr vsakñ da kopa ili popr ili kito ĵubo kito zemļu drži. Deč. hris. 62. Vaļa da se ondi blizu nahodi ili on ili ñegov namisnik. L. Terzić 146. Govori se oficij mrtački ili vas ili tri salna. 157. A mlogo puta il' ne ima odluke učiniti, il' zna da ne more, il' bari sumļi, ipak se kuue. F. Lastrić, od' 72. Poĵubio bo je tebe prije nego koji il' čovik il' andeo, il' nebo ili zemļa bijaše. ned. 267. Ili razmišljajući istine vječne, ili napokoña naša, ili ĵubav Božju. I. A. Nenadić, nauk. 210. Da ja koga na vodi sastanom: il' vojnovu majku il' sestricu. Nar. pjes. vuk. 1, 424. Srijem zemļa steć' će gospodara, il' boĵega, ili će gorega. 2, 576. Može biti da je ili ova od one ili ona od ove postala. Vuk, nar. pjes. 1, 278. — *u ovijem je primjerima ili zamijeneno i drugom riječu s istijem značenem*: Istumačiti vandeljo ili oćenaš ali zdravu Mariju. M. Bijanković 16. Neka je još pridotarnik ili od koze zlatne ali od druge vrsti od svile. 83. Promotrite jedno ditešće od po godine mañe li il' malo više. F. Lastrić, ned. 379. Nego da nastoji reći jih, oli on, ili koji drugi. M. Dragičević 186.

e. podložne rečenice ili riječi (u adverbijalnom značenju) koje veže ili znače uvjet, prigodu (gdje-gdje i naćm); te je smisao da ono što se kaže u glavnoj rečenici biva uz jedan koji mu drago od onijeh uvjeta ili na jedan koji mu drago od onijeh načina, ili može kod toga imati i vrijednost druge konjunkcije (ako). a) uz ili ima i druga konjunkcija: ako, kad, dokle, kao *itd.* Aće kito odñ manastirskih ĵudi bēži ili vlahñ pod velijega ĵupana ili kod inoga koga, da se vraćaju opet. Mon. serb. 6. (1198—1199). Kako koji veću il' mañu brigu i dužnost svrhu nas imaju. F. Lastrić, ned. 132. Druge molitve se štiju nad bolesnikom, ili dokle je jošće u jakosti, ili kad veće onimi. L. Terzić 112. Kada ga molimo, jali kada mu za dobroćinstva zahvaljujemo, jali kad od ñega nove milosti prosimo. E. Pavić, jezgr. 144. — *b) glagol je u indikativu*; ili znači gotovo što ili ako. ili u svijem primjerima stoji pred prvom riječi ili rečenicom. Oto ste posadili lozijenñ zemļe kraljevstva mi, ili je mnogo ili malo, praštaju vy, da ste odñ toga slobodni i dani da ne dajete. Mon. serb. 20. (1234). On ti ga ne izda, il' poje il' piše. II. Lneić 277. Tvoja je kći moja žena, ili hoć ili neć. M. Držić 236. Ili jesmo živi ili mrtvi, Gospodñi jesmo. Anton Dalm., nov. tešt. 13^b. paul. rom. 14, 8. Žao mi vas je, da se u ono upļjećete što, ili vam se hoće ili neće, potrebuje da pustite. B. Gradić, djev. 39. Paće bahtom vazda izteei, kad ĝod možeš, da ga vidiš, ili ležiš, ili sidiš, ter mu sunce gornu izteei. A. Čubranović 155. Gdi ĝodi te putem stane, il' su izvañi tuj il' naši, šali, špota i tamaši . . . M. Pelegrinović 182. Zli vazda zlo umiraju, ili je strašna njih smrt ili nije. M. Orbin 42. Ili na istok sunce sine, ili u siñe more zado, da od misli pokoj nado, zaman isto, tko ĝod vlada. I. Gundulić 27. Ili jes, ili ni to mati ĵubi me, naj brzo učini da dode prida me. 101. Ili ti je u vñji, ili nije, staešć tja. 139. Ili češ ili ne, pada' se razlogu, ovako bez zeno ja stati ne mogu. 158. O jednako prihud viku, il' vraćaš se, il' dohodiš. 157. Zašto stoji vrhu mene tvoje teško ruke sila, ili je svjetlos dana bila, ili tamos noćne sjene. 195. Ili putnik kopnom jaše, il' pomorac more brodi, Vladislav se klikovaše. 287. Med ñegova riječ je svaka, il' spovijeda, ili upraša. 310. Er tko rodni grad svoj ĵubñen oslobodit' isto i haje, ili ubije, il' je ubjen, u jednakoĵ slavi ostaje. 489. Ili iz-

gubit ili dobit oni budu, rijet je trijebi, da svakako ima to bit s obje strane koris tebi. 502. Ti bi izgubio s obje strane, ili goru carstvo primi, u dobiti ili oстане. 502. Ja, il' spim ili bdim, govorim u sebi. M. Gazarović 111^b. Trijeba je da se majka smiri, ili hoće ili neće. G. Palmotić 2, 125. Ili hoćeš ili nećeš, smrt tebi bližna nego cijeniš. B. Zuzeri 71. Da čašu od smrtni koju nam je trijeba popit, ili hoćemo ili nećemo, od sadara počnemo razsladivati. 331. Nije drugo, ili hoćemo ili nećemo, vaša svaka podnit. J. Banovac, pripov. 111. Ili jidem, ili pijem, ili što drugo činim, vazda mi se čini da mi u sreću zvoni ona strašna trublja. J. Filipović 1, 145^a. Ili ja pripovidam, ili Boga molim, ili spavam, ili blagujem, dionik sam svi misa. 1, 196^a. Prvu milos svakomu udjeljiva, ili je pita, ili ne pita. Đ. Bašić 77. Zato ili ste sagriješili, ili nijeste, imate sved stat u strahu. 121. Ne bi jih (*grihe*) mogao (*ispovidnik*) ni po jedau način odkriti, ili je još živ pokornik ili je pošao s ovoga svita. Ant. Kadžić 316. Ili blagujete ili pijete, ili što drugo činite, svaka na slavu Božju činite. I. Velikanović, uput. 1, 384. Dake put ili je živa, ili je mrtva, po sebi je sved potištena stvar. A. Kalić 106. Živo mi je čedo pod pojamos; ili bude muško, il' devojka, tebe vaša častiti gospodu. Nar. pjes. vuk. 2, 639. Nego je djevojka moja, ili ti se hoće ili neće. Pravdonoša. 1852. 33. — *c*) *glagol je u optativu (part. perf. act.) vrlo često. aa*) ili *ne stoji pred prvom rečenicom*. Bila il' ne bila ovo istina od ctrova tilesnoga, imamo znati da je vična istina i prava od ctrova duhovnoga. F. Lastrić, ned. 259. Šalio se, il' se ne šalio, ne bi mio, kao što si bio. Nar. pjes. vuk. 1, 265. Dao bi mu polovinu carstva, bio žežen il' neožežen. 1, 627. — *bb*) *češće stoji ili i pred prvom rečenicom*. Il' mu hiova ispovid bila od cilu godinu dana, il' od nediju, il' od jedan dan, sve mu je jednaka. F. Lastrić, ned. 97. Il' mu dakle iskrihi imao dobrotu, poniženstvo... i ostale kriposti duhovne; il' dostojanstvo, blago, snagu... i ostale izvrsnosti tilesne i vrimenite, sve su ovo sve darovi Božji. 110. Ako se zakuneš svrhu laži, il' mu bilo u maskari, il' u inadu ispraznu, il' kako mu drago, uvijek je smrtni grih. 115. Zene koje utuše dijete u utrobi svojoj povoljno, il' mu to učinile po likarijama otrovnim i travama jidući i pijučići što god na tu svrhu, il' mu prigibajući se priko štagod... 140. Još više, il' mu to nima izašlo za rukom il' ne izašlo, sa svim tizim sagrišile su. 141. Uzima se tuđe s kamatom, zašto što se dade u zajam brez tvoje štete, a stvar od sebe nije plodna, ne more se ništa više uzet, neg samo glavno, il' mu bile jaspre il' druga stvar u sebi neplodna. 158. Ali si ti dužan platiti štetu, il' mu učinio tvoj mladi ili tvoje živinče. 159. Ah! da bi ti ovo ogledalo imao prid očima u svakim suprotivštinama, il' mu one došle od Boga, il' od iskrnoga. 193. Ako li pak želiš učiniti dobro, il' mu bilo tilesno, il' duhovno. 292. Il' mu ti činio lemozine, postove, il' mu ti imao lipotu, jačinu, bogastvo, sve je od Gospodina, sve on čini, ne ti. 329. Da odgovoriš na ona, ili bila istinita ili ne bila. A. Kanižlić, kam. 97. Evo odgovora, ili ti razumio, ili ne razumio. 179. Vjera je jedan dar Božji i jedno svrhunaravno prosvijetljenje s kojom čovjek prosvijetjen sva tvrdo vjeruje koja su nam po kršćanskoj pravovjernoj crkvi za vjerovati prikazana, ili ona pisana bila, ili ne. E. Pavić, jezgr. 12. Neka je zadosta ovo reči, da je odveć malo bogoslovaca, koji mne da je bila u prvaha

vrimena naređivana pokora očita za same sve grihe smrtne, ili mu ovi očiti ili skroviti bili. I. Velikanović, uput. 3, 99. Ina se za ti moliti Bog, ili dobi ili zli bili. 3, 196. Ili blagovali ili pili ili što god činili, sva na slavu Božju činite. B. Leaković, gov. 225. Il' umrla, ili prebojela, ja ne mislim vaša snaha biti. Nar. pjes. vuk. 1, 285. Ili se sapunilo il' ne sapunilo, vaša mi te jesti kad sam za te novce dao. Nar. posl. vuk. 102. — *amo pripadaju i ovi primjeri u kojima je glagol izostavljen*: Ne plakat, ili kćeri ili sinovi. M. Držić 229. Druga vrsta zove se zlo od pokaraña, i ovo jesu svekolike suprotivštine, koje se podnose na ovom svetu: il' mu s neba, kako zla vrimena, il' mu po nesričnu događaju, kako pogoreñe. F. Lastrić, ned. 213. Ili jaje kamenu, ili kamen jajetu (prikučio, sve jedno, jaje će se razbiti te razbiti). Ili lonac o kršu, ili krš o loncu (udario), loncu kami svakojako! (U Crnoj Gori). Ili loncem o kamen, ili kamenom o lonac, teško loncu svakojako! Ili mala ili velika (bila) nevjesta, hoće se svatovi (i trošak). Nar. posl. vuk. 102. — *d*) *glagol je u inf. (može biti i kopula je s ñime, vidi naj zadnji primjer)*. Ili ti tužiti, ili ne, tužbe tve neće mi odniti me slatke zabave. I. Gundulić 110. Il' vam virovat, il' ne virovat, ja vam kažem. F. Lastrić, od' 77. Il' ti karat', il' ne karat', ne vratih se ja. Nar. pjes. vuk. 1, 296. — Niti bi nam nikad dosadilo, ili je govoriti, ili je poslušati. Grgur iz Vareša 50. — *e*) *prigoda ili načini izriče se adverbima ili drugijem riječima s adverbijalnijem smislom*: Nitko ne može činiti dilo od meštra od skule, ili očitno, ili osobito. M. Bijanković 144. Il' je u malu, il' veliku, sobom nosi svoju sliku. J. Kavañin 344^a. Po obluženju il' pristupjenju od zakona imamo bit sudeni. I. Đorđić, salt. 57. Čineći drugomu štetu po koji mu drago način nepravedno il' mu na sudu il' brez suda. F. Lastrić, od' 76. Doode vam nevoje mučne za podnositi se i teške, i podnosite ih, il' mu ote il' neote. 121. Evo dakle u jednom dilo jednoć učinenu il' mu pomišljenem, il' ričju, il' čineñem, more čovik više vrsta od griha učiniti. ned. 55. Odkud godi dode, il' mu s neba, il' od ljudi zlije, il' od živina. 294. Il' ti tako, il' ovako, ti si moja svakojako, il' ti tamo, il' ovamo, ti si moja, od' ovamo. Nar. pjes. vuk. 1, 435. Koji li je zaboravljao, il' u strahu il' u stidu, il' u svome sagriješenju. Vuk, živ. 73.

f. rečenicama ili riječima koje veže ili kažu se uzroci s jednoga od kojih može biti ono što je u glavnoj rečenici. ovo se razlikuje od značenja kod e i tijekom što rečenice ili riječi s ili staje poslije glavne rečenice. ili u svijem primjerima stoji i pred prvom rečenicom ili riječju. a) svrok se izriče konjunkcijama jer, zašto itd. Svaka sriča i zgoda od Boga dolazi, ili jer Bog tako hoće ili dopušta. J. Banovac, pripov. 101. — nj. prvoga ili imu ali. Kanunici koji su stekli čast od svitloga imenovanja, ali zašto su bili upisani u dilo od dijakov prvoga reda, ili zašto se zavežuju jače od ostalih. M. Bijanković 111. — b) nema druge konjunkcije osim ili i glagol stoji u indikativu (isporedi e, b)). Netom vidjeh obraz mili, netom začuh riječ međenu, më se od mene srce odili, moja odluka stara uvenu: ili me ovo nerazložna ñeka žela veže i hita kojoj srca sva podložna umrljeh su ljudi od svita; ili Višnji zgor odredi, da s vitezom nijednime ne sklopi se i ne slijedi vjera moja neg li s ñime. G. Palmotić 1, 41. Ne dode dragi, ne dode! ili mu koñic oronu, ili ga glava zabolje, ili mu majka ne dade. Nar. pjes. vuk. 1, 224. Otišla

je, pak mi ne dolazi; il' je gdjegod s puta zalutala, ili su je lovci uvatili, ili me je sa svim ostavila. 1, 274. — c) *uzrok se izriče supstancijom u gen. s prijedlogom radi itd.* Ako ju more učiniti a neće, il' mu zarad nepomje il' zarad ljenosti. F. Lastrić, ned. 38.

g. an, ne, utrum, kod *pitauća*. u ovakom slučaju ne dodaju se enklitike ti, vam, nu itd.

a) *veže više rečenica ili riječi kojimu se pitalac obično kod toga misli, da je iscrpao pitaćima sve slučaje što mogu biti, i da će mu se na jedno odgovoriti afirmativno te da će se tijem odbaciti ostala pitaća.* aa) *prvo je pitaće s kojom drugom riječi (li, jedu itd.).* aau) u pravom pitaću. Virujete li vi ovo ili ne? F. Lastrić, ned. 18. Jel' ovo zlamete pravije krstjana il' nije? 370. Jesam li, il' nisam gdi bih vazda prije? A. Kanižlić, rož. 116. Jel' od slova ovo imo došlo, il' od slave nazivanje pošlo? M. A. Rejković, sat. B5^a. Snim li sanak ili vidim? Nar. pjes. vuk. 1, 191. Sine Konda, jel' ti zemlja teška? il' su teške daske javorove? 1, 272. Jeli gola, il' je odevena? jeli bosa, il' je obuvena? jeli gladna, il' je naraćena? 1, 573. Jeli majka rodila jumaka, il' sestra braca održala? 2, 493.

— Kome očituješ tvoje grihe kad se ispovidaš? jeda svoj čejadi od tvoje kuće ili od ovoga sela? J. Banovac, pripov. 37. Jeda si ti po srići Mesija? il' si Ilija, il' kojijod drugi od proroka? F. Lastrić, od¹ 160. — bbb) u nepravom pitaću (u interogativnoj podložnoj rečenici). Jeli ovo istina od voća tilesnoga il' nije, ostavljam. F. Lastrić, ned. 283. Svaki po svomu dilovaću može poznati jeli dobar ili zao, jeli pravedan ili krivac.

F. Leaković, gov. 7. — bb) i pred prijem je pitaćem ili aau) upoće. u pravom pitaću. Daklo ili ona pokaraća posla Bog kao pravedan, ili kao dobar? J. Banovac, razg. 28. Tako v' Boga, dva siva sokola? il' ste braća ili bratućedi? Nar. pjes. vuk. 1, 162. Stade mislit mlado momče: il' ću brati kitu cvjjeća? il' ću piti kondir vina? il' ću ljubit mladu momču? 1, 331. Oj Milice, naša drugarice! il' si luda, il' odviše mudra? 1, 432. Ili grmi, il' se zemlja trese, il' udara more u bregove? 2, 1. Il' ne čuješ, il' ne haješ za me? 2, 246. Ili voliš carstvu nesbeskome, ili voliš carstvu zemajskome? 2, 295. Il' se šališ, il' od zbilje biješ? 2, 424. Ili voliš sa mnom poginuti, il' Turčinu biti luba verni? 2, 505. Il' ćeš de glediš ili de misliš? (Pitao drug zrakava čoeka koji je bio izmahnuo sjekinom da udari sviñe koje je on držao). Nar. posl. vuk. 102. — ili se izmjenjuje drugijem riječima istoga značenja. Ali je boje skrovito tvoje grihe očitovat jednom čoviku koji je podoban sagrišit kao i ti, ili se stideći osudit uvik u pakao? J. Banovac, pripov. 38.

u nepravom pitaću. Bilo je prigovarane zaradi Bulgara, ili imajni udije biti pod oblastju rimskoga pape ili cargradskoga patrijarko. A. Bačić 245. Kažito mi sada, o duše osudeno, ili je potribitije bilo nastojati na svitovnia, ili za spasenje duše. J. Banovac, razg. 86. I počeo mislit, ili mu se ono biše u javi prikazalo ili sniće o pripov. 11. Ne znaš, il' će prije na onoga staru mać izvaditi ili na to odapeti luk jur pripravu? F. Lastrić, ned. 25. Nego vaļa, da ti se dobro promišiš, il' si ovo grihe cinio samo jedan put il' više puta. 56. Zašto zna i vidi Bog, il' te usluje potriba ili lukomost. 128. Da me tko uputu, il' je voći grih Adamov u rajnu zemajskomu, il' je Kainov od ubojstva brata svoga Abela ... 258. Ne znaješ, ili je noj tko silu učinio, ili se je mać je to dogodilo. A. Kanižlić, utoč. 524. Da mi li je čuti, il' vidjeti, il' ho-

luje, ili ašikuje! Nar. pjes. vuk. 1, 267. Stade soko misli razmišljati: il' će ljubit Zumbul udovicu, il' djevojku pitomu Ružicu. 1, 320. Tom se čudi care gospodine, otkud čedo u gori zelenoj: il' je čedo dosadilo majci, il' je kuma kumčo iznijela, il' su vile čedo podmetnule. 2, 155. Da pogledam nebu pod oblake, il' je vedro, ili je oblačno. 2, 337. Da vidimo, il' je s moje lube, il' je moje, il' je, brate, s tvoje. 2, 634. Pa mi sad odgovor dajte, ili je date ili ne date, hoću da znam. Nar. prip. vuk. 2 185. Sad ja upravo ne znam, ili je ovo kakva crkvena istorija, ili samo narodna pripovijetka. Vuk, nar. pjes. 127—128. mješte prvoga il' stoji al'? Znam, da ti misliš, al' ćeš obrat' život mućni tvoga oca, ili raskošni tvoje matere. J. Banovac, razg. 94. može biti glagol u inf. Viće učiniše, ili Aleksandru dati se ili ga ka gradu ne pripustiti. Aleks. jag. star. 3, 239. U vašoj voji stoji, ili vam ga na smrt odsuditi ili od ne oslobodit. J. Banovac, pripov. 82. I pitali od neg svjetovaćit, il' se dati na vjeru česaru, il' ne dati uharaćit glave. Osvetu. 6, 23. — bbb) ispred pitaća pred kojimu je ili ima jedno pitaće s interogativnom zamjenicom ili s interogativnijem adverbom, te pitaća s ili izriču različne načine kako se ona zamjenica ili onaj adverb može shvatiti. često u narodnijem pjesmama. Kakvim je poslom, ili kovaćijom ili drvodijem nastojao za hranu? A. Kanižlić, utoč. 551. Mladožeña, grano bosiljkova! što si mi se oneveselio? ili ti je blaga ponestalo? ili ti je koñice posustao? ili ti je skudena djevojka? Nar. pjes. vuk. 1, 38. Sta s' ono čuje na onoj strani? il' zvona zvone, il' petli poju? 1, 214. Gdi il' je sad moj dragi? ili put putuje, ili vince pije? 1, 268. Kad si rasla, na što si gledala? il' si rasla na bor gledajući, il' na jelu tanku ponositi, il' na moga brata naj mladega? 1, 312. Ko P je ovo koga ožalio? il' je majka jedinoga sina? ili sestra brata rodenoga? ili snaha ručnoga djevera? 1, 403. Čim mirišu nedra tvoja? ili duñom, il' nerančom, ili smijem, il' bosijem? 1, 407. Neka bira, čiju je jabuku, il' jabuku, ili prsten zlatan. 2, 244. Otkud tebe ova britka sabja? ili si je za zlato kupio? ili si je u boju dobio? ili ti je od baba ostala? ili ti je luba donijela? 2, 343. S kog' si mlada sroču izgubila? il' sa sebe, il' sa svoje majke, ili sa svog stara roditelja? 2, 418. Čim si mi se tako ponosao? ili snahom, ili svatovima, il' gospodskim darom prijateljskim? 2, 562. amo spadaju i ova tri primjera, u prvome od kojijeh mj. prvoga ili ima li, u drugome mj. trećega ili ima al', u trećemu mj. ili ima da ili: Oda šta li si, od puti li, ili od kamena, čovićeje srdee? A. Kanižlić, uzr. 12. Koga tražiš po razboju mlada? ili brata, ili bratućeda? al' po grehu stara roditelja? Nar. pjes. vuk. 2, 316. Kome ću se privoleti carstvu? da ili ću carstvu nesbeskome? da ili ću carstvu zemajskome? 2, 296.

b) *premda stoji među dva pitaća kao da ih očje, značie nije kao kod a), jer se ne čeka afirmativni odgovor na jedno pitaće kojijem bi se odbacilo drugo, nego ili znači (gotovo kao zar) da je neugodno ono što se pita i da se pitalac nada negativnom odgovoru.* A što čutiš, što mi ne besediš? ili si se na me rasrdila? Nar. pjes. vuk. 1, 607. mislim da amo pripada i ovaj primjer: Dal' je kula slavnog knez-Lazara? il' u kuli nigde nikog nema? 2, 292. — *Preu rečenica može i ne biti pitaće, n. p.* No možeš da čoš, ili si pijan? Davno mi nijesi pisao, ili si me zaboravio? P. Budmani. — *Može i ne biti pre rečenice.* Krajevstva mi knezu i općini grada

Dubrovnik. Ili vam ćemo vsako lèto pisati o dohotku o Milišinu koga mu ste davali vazda i ocu mi i strècu? Dajte mu mogoriš što je ñegov dohodak i vsako lèto. Spom. sr. 2, 38. (1393).

c) jedan pisac čakavac xvi vijeka upotrebljava ili posec kao li u samostalnom pitañu. Reçe ñima: Ili verujete da to mogu vam učiniti? Anton Dalm., nov. tešt. 1, 12^b. mat. 9, 28. Ili jest slobodno razdiliti se sa ženu svoju? 1, 28^b. mat. 19, 3. Ili ne odriši svaki od vas vola svoga? 1, 103^a. luc. 13, 15. Pitalu: Ili jest Simun ovde na stanu? 1, 187^a. act. ap. 10, 18. Ili moremo znati, kakov jest ta tvój novi nauk? 1, 199^b. act. ap. 17, 19. Ili mi je slobodno k tebi govoriti? 1, 207^b. act. ap. 21, 37. Reci meni: Ili si ti Rimljanin? 1, 209^a. act. ap. 22, 27. Ne znam, ili sam koga inoga krstil. 2, 27^b. paul. 1cor. 1, 16. Sudite vi sami, ili jest podobno da žena gologlava Boga moli. 2, 39^a. paul. 1cor. 11, 13.

h. na jednom mjestu xviii vijeka ili znači što ako, ako li, isporedi li. S tvojim kralom ti govori, al' mi vrata sad otvori, ili mi ih ne otvoriš, sad u ognju vas izgoriš. S. Margitić, ispov. 192.

ILIBAŠIĆ, m. prezime. — U naše vrijeme. Šem. prav. 1878. 73.

ILIC, m. prezime. — xiv vijeka. Miho Ilic. Deč. hris. 22.

1. ILICA, f. glavna ulica u Zagrebu. — Po svoj prilici postaje od il.

2. ILICA, f. visoka kosa više Kaldrme, Tiškovca i Drenovca u Lici. M. Medić. — isporedi 1. ilica.

3. ILICA, m. dem. Ilija. — Može biti s različnijem akcentima. Ilica (uprav Ilijica). u hrvatskoj Krajini. V. Arsenijević. i u Vukovu rječniku (Ilijica). Ilica. u Dobroselu. M. Medić.

ILIČANI, m. pl. selo u Bosni u okrugu bañolučkom. Statist. bosn. 94.

ILIČANIN, m. prezime. — U naše vrijeme. Trifun Iličanin. Rat. 177.

ILIČITI, ilićim, impf. imitari, raditi kao ko drugi, raditi za kim drugiem. — Samo u Voltiđijinu rječniku: imitare, contraffare, nachahmen.

ILIČKO, m. ime muško, uprav dem. Ilija. — U Vukovu rječniku. — Kao prezime već xvi vijeka. S Stanošem Iličkom. Mon. croat. 294. (1595).

ILIĆ, vidi Ilijić.

ILIĆI, m. pl. selo u Bosni u okrugu travničkom. Statist. bosn. 202. — Biće isto i na ovom mjestu: Sahodio u selo Iliće. Nar. pjes. juk. 453.

ILIFANKA, f. slatka omalena žuta i rumena jabuka (u Uci). B. Šulek, im. 113.

ILIGA, f. tur. ylyga, toplica. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu („das warme bad", „thermae", cf. baña, toplica). Ne plaći pod križom tvoje nevoje, nego pusti da ti se rekne, da jurve goriš u onoj znojnoj iliği muka pakleni. D. Rapić 173. — I kao ime mjestima. a) selo u Bosni u okrugu bihačkom. Statist. bosn. 114. — b) mjesto u Srbiji u okrugu vaļevskom. Livada u iliği. Sr. nov. 1865. 380.

ILIGĀR, m. čovjek koji drži iliğu. — U Vukovu rječniku: „der bader", „balneator".

ILIGĀREV, adj. koji pripada iligaru. — isporedi iligarov. — U Vukovu rječniku.

ILIGĀROV, adj. vidi iligarev. — U Vukovu rječniku.

ILIJA, m. Elias, (jevrejsko) ime naj glasovitijega izraelskoga proroka koga crkva hrišćanska

(i kršćanska) slavi kao sveca i svetkuje 20. ga julija, i često se upotrebljava kao ime muško. —

Od grč. *Ἰλιῆς*. — Od prvijeh vremena, a između rječnika u Vukovu i u Daničićevu. a) o proroku i svecu. Da tko si ti? Jesi li ti Ilija? Bernardin 3. joann. 1, 21. Pride Ilija u Berzabu žudijsku. 30. Breg. 19, 3. Posla svetomu Ili(ji). M. Divković, nauk. 47^a. Vi ste Ilije kola ognjena. J. Kavanin 525^b. Veliki prorok s. Ilija Tesbićanin. F. Lastrić, od' 342. Ilija, koji s kočijom ognjevitom bi odnesen u nebo. J. Matović 63. Do podne Alija, od podne Ilija. (Vele Srbi zakona turskoga u Bosni za Ilijin dan, jer ga i oni svetkuju). Nar. posl. vuk. 67. Od svetoga Ilije sve hajme milije. 235. — pošto dan svetoga Ilije spada u vrijeme naj veće letne žege, te ako biva kiša, ujedno je i oluja s gromovima i muñama (tako da poslije može biti i hladnije vrijeme, osobito po starom stilu, vidi sprijeda drugi primjer iz narodnijeh poslovica), narod naš shvaća kao da sveti Ilija (kao nekadašnji slavenski mitološki bog Perun) ima u svojoj oblasti gromove i muñe: Kada sveci blago podjeliše, Petar uze vince i šenicu, i ključeve od nebeskog carstva, a Ilija muñe i gromove. Nar. pjes. vuk. 2, 2. ili on gromove, a Blažena ili Ognjena Marija (vidi blažen, 1, a) pri kraju muñe (radi razlike između groma i muñe vidi kod grom): Sveti Petar i apostol Pavle ev' uzeše puñe i šenicu, svet' Ilija groma nebeskoga, a Marija muñu i strijelu. Nar. pjes. vuk. 4—5. Ilija ih gromovima gađa, a Marija muñom i strijelom. 2, 5. Ni Iliju koji gromom bije, ni Mariju koja muñom pali. 2, 206. zato se sveti Ilija zove gromovit i gromovnik: Nemoj gromom, gromovit Ilija! 1, 169. Al' govori Blažena Marija: „A moj brate, gromovnik Ilija!" 2, 1. vidi dafe kod gromovnik, b primjer iz Vukova rječnika u kojemu se može također viđjeti, zašto je u ovom primjeru sv. Ilija „kočijaš": Falila se zvijezda danica: „Oženiću sjajnoga mjeseca, isprosiću muñu od oblaka, okuniću Boga jedinoga, djeveriču i Petra i Pavla, starog svata svetoga Jovana, vojvodu svetoga Nikolu, kočijaša svetoga Iliju". Nar. pjes. vuk. 1, 155. vaļa da je drugi uzrok s kojega se ovako misli i govori, ono što se kaže u svetome pismu kako se Ilija uzdigao put nebu na ognjenim kolima. s toga što grom češće udara u vrhe planina i glavica, po ovijem se nalaze crkvice posvećene svetomu Iliju, te i mnogi vrši od toga dobivaju ime, vidi kod Ilijin, c). — nejasno je zašto se u pjesmama sv. Ilija zove mironosna vojvoda: Na ñoj svetac počiva, sveti otac Nikola, k ñem' dolazi Ilija mironosna vojvoda. Nar. pjes. vuk. 1, 134. — b) kao ime muško, uopće. Ilija. Mon. serb. 12. (1222—1228). Čefalija Ilija. Spom. sr. 2, 5. (1325). Ilija. Deč. hris. 8. 40. 75. Ilije Prđođevića. Spom. sr. 2, 31. (1388). Ilija Saraković. Mon. serb. 240. (1399). Ilija Dedović. Mon. croat. 183. (1502). Lijep Ilija od Gruboña. J. Kavanin 125^a. U Iliju, u didije, lijepa je šci. Nar. pjes. vuk. 1, 357. Jedno mi je Smiljančić Ilija. 3, 143. Ono ti je Tomković Ilija. 3, 156. Isprosi je Smiljančić Ilija iz primorja iz kršnih Kotara. 3, 476. I dode mu Birćanin Ilija. 4, 144. Naj naprijed Srdane Ilija. 4, 257. Smiljančić je Ilija živleo u Dalmaciji u drugoj polovici xvii vijeka. Vuk, nar. pjes. 3, 142.

ILIJAK, m. mjesto u Srbiji u okrugu rudničkom. Voćnak u Ilijaku. Sr. nov. 1875. 180.

ILIJANA, f. Aeliana (?), ime žensko. — Prije našega vremena. S. Novaković, pom. 65.

ILIJAS, Ilijaša, m. augm. Ilija. — Od xvi vijeka. Ilijaš dijak. Mon. croat. 250. (1550). Ilijaš. S.

Novaković, pom. 65. Iljjaš, Ilijaša, augm. Ilija, u Lici. V. Arsenijević.

ILIJÁŠEVIĆ, *m. prezime po ocu Ilijašu.* — *isporedi* Ilijašić. — *U naše vrijeme.* Schem. bosn. 1864. xiii. xxvii. Schem. zagr. 1875. 262.

ILIJASIĆ, *m. prezime, vidi* Ilijašević. — xvii vijeka. I. Ančić, ogl. ix.

ILIJĚTINA, *m. augm. Ilija u Dobroselu.* M. Medić.

ILIJEV, *u jednoj pjesmi našega vremena ili je prezime ili znači što i Ilijin (sin?).* I vojvodi Ilijevu Radu. Pjev. crn. 65b.

ILIJEVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* D. Avramović 222. 224.

ILIJICA, *vidi* 3. Ilica.

ILIJIC, *m. prezime po ocu Iliji.* — *Često se -iji- sažimlje u i:* Ilič, *te se nalazi pisano* Ilič i Ilijć. — *Od xiv vijeka, u između rječnika u Daničićevu (Ilijić).* Daboje Ilijić. Deč. hris. 41. Mladeni Ilijić. Mon. serb. 204. (1306). Stifanu Ilijiću. Mon. croat. 57. (1433). Anton Ilič. 146. (1491). Đuraš Ilič. J. Kavačin 231b. Ivko Ilič. Glasnik. II, 1, 28. (1808). Ilijić. Schem. bosn. 1864. xvii. Ilijć. Vuk, nar. pjes. 3, 570 (*među prenumerantima*). Šem. prav. 1878. 23.

ILIJIN, *adj. koji pripada Iliji.* — *Često se -iji- sažimlje u i:* Ilin, *i nalazi se pisano* Ilin i Ilijin (*Vuk*). — *Između rječnika u Vukovu:* Ilijin dan, *das fest des hel. Elias', dies festus s. Eliae (20 julii), i u Daničićevu (Ilijina).* a) *vidi* Ilija, a). U Ilijine crkve. Svetostef. hris. jag. 16. akad. 4. Na Ilijinu crkvi. Mon. serb. 96. (1330). Deč. hris. 58. Da pošljemo o Ilini dnu. Spom. sr. 2, 28. (1386). Učini po riči Ilijini. Bernardin 37. 3reg. 17, 15. Ilin dan. M. Divković, nauk. vii. Nečete prez kolnika Ilijina proći uzgora. J. Kavačin 525b. Imade dvostruki duh Ilin. F. Lastrić, svet. 148b. Božične noći a Ilini dni. (Z). Poslov. danić. 9. Od Petrova dana do Ilijua. Nar. pjes. vuk. 3, 314. Do Ilijua il' do Panteljina. 4, 239. Eto sutra Ilin danak ide. Nar. pjes. petr. 1, 3. Kad na Ilijin dan grmi, kažu da će se one godine pocrvati orasi, lešnici i žir. Vuk, rječn. — b) *vidi* Ilija, b). Odleti soko dvoru Ilijnu. Nar. pjes. vuk. 1, 477. Što je Stanoje na Ilinu ime lađu terao. Glasnik. II, 1, 126. (1808). — c) *kod imena mjesta: kad je mjesto vrh, glava itd., znače je svagda kao kod a) (vidi o tome Ilija pod a)). aa) Slamodraži, Dobrodolanina, Neprobiština, Momuši i Bijelaj Crkvi, selima što ih kralj Stefan Dečanski dade Hilandaru, išla je meda na Ilijinu Glavu' (Mon. serb. 87 god. 1327). i livočka je meda išla, od Ilijine Glave' i po srédě Gluvo Ilijino' (263. 264 god. 1389—1405). D. Daničić, rječn. 1, 406. — bb) Grmočelu bješe meda, Ilijino Brado' (Mon. serb. 93 god. 1330). D. Daničić, rječn. 1, 406. — cc) Sloviću je išla meda, do vrha Ilijina' (Mon. serb. 123 god. 1336—1347). D. Daničić, rječn. 1, 406. — dd) Ilijinu glavica u Dubrovniku. P. Budmani. — ee) Ilija padina u Srbiji u okrugu kneževskom Niva u Ilinoj Padini. Sr. nov. 1872. 291. — ff) Ilija voda u Srbiji u okrugu kragujevačkom. Sr. nov. 1870. 294. 392. — gg) Ilin do u Srbiji u okrugu podrinskom. Sr. nov. 1866. 316. — hh) Ilimo polje u Hercegovini. Schem. ragus. 1876. 58.*

ILIJIN, *vodi* ilin.

ILIJINA, *f. ime mjesta.* *Prije našega vremena.* Spom. stoj. 184.

ILIJINO, *u. ime mjestima.* a) *selo u Bosni u okrugu sarajevskom.* Statist. bosn. 42. — b) *selo*

u Srbiji u okrugu crnoriječkom. K. Jovanović 166. — c) *pomiče se i prije našega vremena mjesto s ovijem imenom.* Spom. stoj. 184.

ILIJINSKI, *adj. obično se -iji- sažimlje u i:* ilinski, *te se piše:* ilinski ili iljinski. — *U naše vrijeme.* a) *koji pripada Ilijinu dnu.* — *između rječnika u Vukovu:* iljinski, n. p. mjesec (der juli') ,Elias-' ,Eliae'. — *Pripeče sunce iljinsko.* Nar. prip. vuk. 209. Sadašni Miojski panadur mnogo je bolji bio od prošastog Ilijinskog panadura. Nov. sr. 1834. 164. — b) *koji pripada mjestu Ilijinu.* Ilijnska (*opština*). K. Jovanović 166.

ILIK, *m. vidi* 1. ilika. Ječerma s ilicima ili tokama. Vuk, rječn. kod halka. živ. 292.

1. ILIKA, *f. na dečermi spriedel kao puca od kositera kroz koja su unakrst isprovačeni gajtani te se čini kao da su toke na prsima, tur. ilik, petla. — isporodi* ilik. — *Aka. se mijenja u gen. pl. ilikâ.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu gdje se onako tumači i dodaje da se govori u Lici.* Ilika će puce popuštiti. Nar. pjes. herc. vuk. 130. Na jednoj su (*dečermi*) toke i ilike. Nar. pjes. kras. 1, 50. Pa se vati rukom pod ilike. 1, 113.

2. ILIKA, *f. drvena zatvorena posuda za vino, koja ina nosac kao kanta.* u Lici. V. Arsenijević. — *vađa da je i ovo riječ turska.*

1. ILIMÂN, *ilimána, m. vidi* viliman. — *U Vukovu rječniku.*

2. ILIMAN, *m. pusta u Slavoniji u županiji virovitičkoj.* Razdijel. hrv. 137.

ILIN, ILIN-, *vidi* Ilijin, iljin.

ILINA, *f. uprav augm. il, samo u Stuličevu rječniku s osobitijem značenjem:* tartaro negli acquidotti', faeces quae aquaeductibus adhaerent'.

ILINAC, *ilinea, m. selo u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdijel. hrv. 29.

ILINAČKI, *adj. koji pripada selu Ilincima.* V. Arsenijević.

ILINCI, *Ilinacá, m. pl. selo i pusta u Slavoniji u srijemskoj županiji.* Razdijel. hrv. 148. 150.

ILINČA, *f. riječ nepoznata značenja u narodnoj pjesmi našega vremena i otale u Vukovu rječniku (bez značenja u s dodatkom da je stajuća riječ).* Mladom barjaktaru barjak od ilinče. Nar. pjes. vuk. 1, 101. živ. 41.

ILINČANIN, *m. čovjek iz Ilinaca (vidi* Ilinci). V. Arsenijević. — *plur.:* Ilinčani.

ILINČANKA, *f. žensko čelade iz Ilinaca.* V. Arsenijević.

ILINČICE, *f. pl. (uprav Ilijinčice) razvaline crkve svetoga Ilije kod Tuzle u Bosni.* Schem. bosn. 1864. 23.

ILINICA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu ču-prijskom.* Niva na Ilinici. Sr. nov. 1872. 150.

ILINIĆ, *m. (uprav Ilijinić) prezime.* — *Pomiče se od xviii vijeka.* Ilinić od Mostara. And. Kačić, kor. 455. Ilinić. Schem. jadert. 1876. 52. Schem. ragus. 1876. 64.

ILINKA, *f. ime žensko (po muškome Ilija).* — *Od prije našega vremena, a između rječnika u Vukovu (von Elias ins femininum movirt').* Ilinka. S. Novaković, pom. 65.

ILINŠTAKI, *adj. koji pripada ilinštaku.* — *U Stuličevu rječniku:* ,canicularis'; dni ilinštacki ,dies caniculares'.

1. ILINŠTAK, *m. (uprav ilijnšták) julius,*

mjesec julij, jul, srpañ (mjesec u kojemu je *Iljin dan*); pošto je onda naj veća vrućina u godini, rječnici, prema lat. *canicula*, tal. *canicola*, tumače da znači i zvijezde koje počinu ishoditi u jutro u ono doba. — Postaje od Ilijinski nastavkom jakb: skj u štokavaca mijenja se u št, a u čakavaca u šć: ilinšćak. — Od xvii vijeka, a između rječnika u *Belinu* (canicola, segno celeste, canicula^{165b}), u *Voltiđijinu* (griješkom ilinstok, gen. ilinstka, canicola, sirio, segno celeste, hundstern), u *Stulićevu* (ilinštak, ime od zvijezde canicula), u *Vukovu* (ilinštak, mjesec ilijnski, monat juli, monsis julius s dodatkom da se govori u *Risnu*). Srpañ ili ilinšćak. M. Alberti xxxvii. Ilinštak zori a gospodinštak bere. (D). Poslov. danic. 32. Tko ilinštaka ije srdjele, listopada im sere drače. (D). 129. Kad kladenci prisišu usred leta ilinštaka (pisarskom griješkom ilipštaka). Nar. pjes. bog. 221.

2. ILINŠTAK, m. čovjek koji slavi *Iljin dan* (kao krsno ime). — Postava istoga kao 1. ilinštak. — U *Vukovu rječniku*: koji slavi *Iljin dan*, der den h. Elias feiert, cliens s. Eliae.

ILIN, adj. (uprav Ilijin), vidi Ilijin. — U naše vrijeme. A od Petrova dna drugu polu te do Piña dna da sve plati. Glasnik. II, 1, 40. (1808). Cveta oko Iliña. Đ. Popović, poznav. rob. 280.

ILINJAČA, f. (uprav ilijnjača) u *Vukovu rječniku*: ilijnjača, jabuka i kruška koja dospijeva o Ilijnu dne.

ILIR, m. Ἰλλυριός, Illyrius, čovjek iz naroda koji je u vrijeme starijih Grka i Rimljana živio u Dalmaciji i u Arbaniji i uopće u našijem krajevima. premda je sva prilika da taj narod nije bio slavenski i da su mu današnji Arbanasi potomci, ipak neki pisci misle da je bio slavenski i da smo mi potomci; 1835 god. bilo se pristalo ovijem imenom zvati južne Slavene. Kardinale previsoka i Ilira jošter Janka. J. Kavarin 177b. Vedrih kraja od Ilirā. 225b. Bogoljubni Iiri. E. Pavić, ogl. xiv. I krajevrat nad Slavinci stade, on jih tada Iiri prozvaše. M. A. Reljković, sat. B4b.

ILIRAC, ilirca, m. vidi Ilir. Mi Ilirci. J. Filipović 1, x.

ILIRIČKĀ, f. (zemlja) vidi Ilirija. — U jednoga pisca xviii vijeka. Posuše se po svoj Iliričkoj, Iliričkoj zvanjo i Slovinskoj. Nadod. 11. Kraļ Bradilo rodom iz Slovinske glava biše od sve Iliričke. 122.

ILIRIČKĪ, adj. koji pripada Iliricima; naj češće pisci ovako zovu naš narod i jezik (u *Dubrovniku* se misli da talijanskom illirico odgovara posve naše naški), vidi Ilir. — isporodi ilirski, ilirski, ilirijski, 1. ilirki, ilirijanski. — Postaje od 2. Ilirik nastavkom esk pred kojijem se k mijenja na č; kasnije je ispalo s između č i k. — Nahodi se sa starijim oblikom u rukopisu pisano crkvenijem jezikom i otale u *Daničićevu rječniku* (iliriciskij, illyricus¹). Вѣнѣсь царствія рукама вѣзьмѣ архижереј чьстноју того главу вѣнѣваашѣ, свѣтлѣнна показавѣ iliriciskymъ vьsѣmъ jazykomъ cara. Glasnik. 11, 65. — S mlađijem oblikom od xvii vijeka.

a. adj. Pogodba slova ilirički(h). I. Ančić, svit. vii. Za poštenje duša iliričke čeladi. ogl. i. Slide brojevi ilirički jedinci. vrat. xi. Da sastavim u naš jezik ilirički. 171. I mi ilirički puci. I. Đorđić, ben. 8. Sveti Jerolim slava i dika jezika iliričkoga. A. Bačić 38. Razširiše se do po iliričke zemlje. S. Badrić, ukaz. 45. U našem iliričkomu narodu mnogi su parohi popovi

i mnogi fratri. J. Filipović 1, x. Grec neka ne govore da imadu Moskoviju, jer ako u Moskoviji i drže kako drže Greci, Moskoviti Greci nisu, nego Ilirci, što će reći naroda, koji počima od mora Adrijaskoga, budući da ovim jezikom govore, koji se zove ilirički ili slavni. I, 167a. Od slovosložja iliričkoga slovma latinskim. F. Lastric, test. xi. Naškim, to jest slavnim iliričkim jezikom. A. J. Knezović i. Slavnom iliričkome ili slavinskome narodu. ix. Složio sam u ilirički iliti slavonski jezik knjižicu. A. Kanižlić, fran. 14. Tri jezika: ruski, rumański i ilirički. kam. 886. U naš slavni, uđudni i krasni ilirički jezik. E. Pavić, ogled. 11a. U slovinski iliti ilirički jezik prinoseći. 11b. Brojnica sviju stari kraja slovinski iliti ilirički. Nadod. 119. Kratke ove poslove moje puku iliričkom dragovoljno blagosivam, Bogu velikom željno i ljubno poklañam. V. Došen x. Veseli se, majko jaka ilirički vitezova. And. Kačić, razg. 3a. Likarije priprostite u dva jezika razdijene, ilirički i talijanski. J. Vladmirović 1. Rusag slovinski olti ilirički. 3. U talijanskomu i iliričkomu, to jest slavonskomu jeziku. I. Jablanci 5. Ilirički ili slavonski pisaoici. 8. U naš slavni iliti ilirički jezik. M. Dobretić vi. Našem iliričkomu puku. B. Leaković, nauk. 488.

b. adv. ilirički (o našem jeziku). Ilirički ga zovemo Jesus. I. Ančić, svit. 152.

ILIRIDA, f. vidi Ilirija, grč. Ἰλλυρίς, lat. Illyris. — U jednoga pisca xviii vijeka. Bilježnica Iliride i inih država pak se klada. J. Kavañin 277b. Staroj tako Iliridi, majci kraļa i država stijeg se slavi. 279b.

ILIRIJA, f. vidi 3. Ilirik, lat. Illyria (n. pl.). — Između rječnika u *Daničićevu*. Iliriji približajušte se. Domentijan³. Po vsej Tetaliji i Iliriji. 170. Ide u Dalmaciju, u Iliriju. F. Glavinic, cvit. 207b.

ILIRIJANIN, m. vidi Ilir. — plur. Ilirijani. — U jednoga pisca xviii vijeka. Da se uloži slagat rječnik Ilirijanom. J. Kavañin 157b. Koji Ilirijana svojih slobodi da povrati. 246a.

ILIRIJĀNSKĪ, adj. koji pripada Ilirijanima, vidi ilirički. — U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u *Mikašinu* (ilirijanski država, Illyris, Illyricum⁴). Plemeniti list slavne ilirijanske gore. A. Kanižlić, kam. x. Ilirijanske države. 148.

ILIRIJSKI, adj. koji pripada Iliriji, vidi ilirički. — U jednoga pisca xviii vijeka (pisano iliriski, što može biti i zlo naštampano mj. ilirski koje vidi). Od svih inijeh država, kraja i višijeh ljudi iliriskih. J. Kavañin v. Antenor luke projde ilirisko. 141a. Hercega i župana iliriskih kamo starih? 232b. Sveti Pāvō ilirisku crkvu sgradi. 295b.

1. ILIRIK, adj. vidi ilirički, ilirski, lat. illyricus, ili tal. illirico. — U dva pisca xvii vijeka. Upisa ga B. Kašić penitencir ilirik u s. Petru. B. Kašić, is. i. Slide broji ilirci. I. Ančić, svit. vii.

2. ILIRIK, m. vidi Ilir, lat. Illyricus. — U dva pisca xvii vijeka koji ovako zovu čovjeka našega naroda. Ne čini razlikosti od Grka, Žudija, Latinina, Ilirika, Tudeška. I. Ančić, vrat. 124. Po viću svetoga Jerolima Ilirika. 188. Ilirci imadu slova 32. svit. viii. Meu kojim se sada nadodimo mi Ilirci. 160. Ilirci na božić... svi se celuju. 257. Moskoviti Greci nisu, nego Ilirci, što će reći naroda, koji počima od mora adrijaskoga, budući da ovim jezikom govore, koji se zove ilirički ili slavni. J. Filipović 1, 167a.

3. ILIRIK, *m.* Illyricum, zemlja u kojoj su nepda živjeli Iliri (od prilike Dalmacija i Arbanija). — isporodi Ilirija, Ilirida. — U dva pisca xvii i xviii vijeka. Sava sve vođe od Ilirika grabeći. F. Glavinčić, cvit. xv. Ide u Siriju. . . u Ilirik. 222^b. Kih bog vječni za bič spravi Italije i Ilirika. J. Kavačin 115^a. Ona poda početak starom Iliriku. 281^a. Kvirin, biskup Ilirika. 304^a.

ILIRIŠKI, *adj.* vidi ilirički. isporodi ilirijski. — U jednoga pisca xviii vijeka. Iliriške crkve popom. J. Kavačin 125^b. Gore i svete iliriške koliko se ču romona. 310^b.

ILIRSKI, *adj.* koji pripada Ilirima, vidi ilirički. — Od xviii vijeka. Gdi ilirski kralj Pleurat. J. Kavačin 243^a. Kralji ilirskoj ki pojam sa svih strana gospodihu. 259^b. Poslovice pravdoslovne u ilirskom narodu. Pravdonosca. 1852. 9.

ILISAV, *m.* ime muško. — U narodnoj pjesmi našega vremena. Devojka nemu govorila: 'Ilisave, vjerna slugo naša!' Nar. pjes. kras. 1, 35.

ILIŠNI, *adj.* vidi ilijinski. — U jednoga pisca našega vremena. U požegi sunca ilišnega. Osvetn. 7, 16.

ILIŠTE, *n.* mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom. Niva u Ilištu. Sr. nov. 1875. 645.

ILITI, *vidi* ili. — Može ti biti okrvneno: ilit', ili samo ili: il' ti. — Radi iliti vam, iliti mu, vidi kod ili. — Od xv vijeka (vidi kod e), a između rječnika u Stulićevu (v. ili) i u Vukovu (vide ili).

a. vidi ili. a. vrlo često. Služenjem svećenika ilit' popa. S. Budinić, sum. 76^a. Ortografija iliti postavljenje slova. I. Bandulavić iv. Na jednu špiju iliti pečinu. S. Margitić, osv. 9. Po pameti iliti razumu. A. Bačić 467. Obašavši joj bila iliti vam pulce. J. Banovac, pred. 143. Na ispodvili vaļa ne samo prikazuje grih, dali i grišna okolostojstva iliti vam cirkumstancije. pripov. 39. Kad mu se oladi para iliti vam dah. 61. Jedna laž, govore, samo je grih venijali iliti vam vrimeniti. 160. Gledajući jedan plemenit perivoj iliti vam vrt'a. razg. 185. Mučnije se pak čuvati od griha lakoga iliti maloga. razg. 193. Japiju njegovu iliti gradu, od koe je složeno. F. Lastrić, test. 11. Mogući iliti jaki. ad. 20^a. Kojizim diluje i čini iliti dovršuje isto naše spasenje. od 93. Odgovoriše apostoli, da bijaše stvar neuzmložna iliti da ne bijaše moguće nasitiiti jednoga toliko voljka mložtva od naroda ni samo kruhom. 246. Ne divičanski obraz izpenja iliti priliku porom izveze. 369. Odluka dakle naj posli ima biti kripka iliti plodna u dilu. ned. 71. Ilići iliti lieumirei. 300. Od posla službenoga iliti rabotnoga. I. A. Nenadić, nauk. 57. Pod prilikom iliti obličjem kruha i vina. 103. Crkvu istočnu iliti grčku. A. Kanižlić, kam. 1. Dvanaesti dan miseca februara iliti vojara. 16. Do miseca novembra iliti studena. 37. Imaju li se više enditi virmoj pameti iliti spomen ili bistrumu razumu? 711. Miseca svibna 30t maja. tran 88. Dila svrhtunaravna iliti čelusa. 185. Poniznost izvanska iliti u dilih. 186. Čez sam jupno iliti kroc. utoč. xxv. Na prozoru iliti penzernu. 266. Zenoriba iliti sirena. V. Došen 21. Ako dakle bakanalija iliti poklado od sutra i od Bakusa svoj početak imaju. M. A. Poplović, ar. AG. Prva skula naziva se prelo, druga dyar diti posilo. 64^a. U Konstantinopolju iliti Cengradu. sahr 5. Pridaje poznizno svoj memo epal iliti molbu. 23. Narav iliti bitje reda. Ant. Kaduš 1. Stvaraju jednu knigu iliti vam libar. A. d. Costa 1, v. Radi dviju na-

ravi, u jednoj personi iliti kipu aliti sobstvu ujedinieni, imenovan jest Emanuel. I. Velikanović, uput. 1, 125. Od kojih godina iliti dobi potvrđivati se imaju kršteni? 3, 37. Kad univamo iliti dremamo. J. Rajčić, pouč. 1, 85. Svaki ostaje dužan kaštigu iliti pedipsu podnositi. B. Leaković, nauk. 201. — Pisci upotrebljavaju iliti kal na više načina nazivfu svoje knige. Kamen pravi smutlie iliti početak rastavljenja. A. Kanižlić, kam. 1. Aždaja sedmoglava. . . iliti sablast griha na sedam glavni griha razdiženoga. . . V. Došen 1. Svakomu po malo, iliti predike nedijne. Đ. Rapić 1.

b. vidi ili, d. dosta često. Podložni budete iliti kraju iliti vojvodam. Kateh. 1561. D3^a. Er spojja bez ljubavi što je ino. . . ner ugasla jedna svića, ilit' suh pañ u dubravi? A. Čubranović 144. I primi ga, da je s tobom ilit' sužnem ilit' robom, od strane te višne moļu. 160. Rozarijo može se govoriti iliti u dne, ili u noći. A. Gućetić, roz. jez. 21. Tko želi jednu stvar učiniti, iliti mu zlo, iliti mu dobro. M. Divković, bes. 105^a. Prignuti na bludnost ali na grijeh puteni iliti na prilične take grubosti. S. Matijejić 14. Pojdi od mene iliti na desno iliti na livo. S. Margitić, fal. 92. Tribuje svakojako trpiti iliti na ovomu svitu iliti na drugomu. I. P. Marki 63. Ova naredba učinena jest iliti ponovljena. A. Kanižlić, kam. 16. Korena od gavezja iliti maloga ili velikoga. J. Vladimirović 24. U prvu nedjelju svakoga mjeseca iliti prvi put kad budeš slobodan od svake zaprjake. I. M. Mattei 267.

c. vidi ili, e. Sa vsim pristojanjem, iliti pristojalo v polji, v gori. Mon. croat. 81. (1457). Ili blagumem iliti pijem, sveder mi se čuje strahoviti glas. A. Gućetić, roz. jez. 298. Svaka će gu. Bog privesti na sud, iliti je zlo djelo iliti je dobro djelo. M. Divković, nauk. 68^b. Ilit' hotit ilit' ne htit, danaska češ nim posvetit. P. Iektirović (?) 154—155.

1. ILKA, *f.* ime žensko (po muškome Ilija). — isporodi Iluka. — Od prije našega vremena, a između rječnika u Vukovu. Ilka. S. Novaković, pom. 65.

2. ILKA, *m.* vidi Ilko. Po čem bi ti Ilku poznavala? Nar. pjes. juk. 197.

ILKO, *m.* hyp. Ilija. — isporodi 2. Ilka. — U naše vrijeme. Ilko škrinu, a čorda mu sinu. Nar. pjes. juk. 201. To je dijka Jačimović-Ilka. Osvetn. 3, 101.

1. ILO, *m.* hyp. Ilija, vidi Ilo. A do Nika Matoviću Ilo. Nar. pjes. vuk. 5, 411.

2. ILO, *n.* vidi il. u Stulićevu rječniku: 'limus' s dodatkom da je uzeto iz brevijara.

ILOČAC, Hočea, *m.* selo u Baranji. Šem. prav. 1878. 39.

ILOČANIN, *m.* čovjek iz Iloka. — plur.: Iločani. U Vukovu rječniku.

ILOČANKA, *f.* žensko čeljade iz Iloka. V. Arsenijević. — gen. pl.: Iločanaka.

ILOČKI, *adj.* koji pripada Iloku. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu. Kožu mu sadriše, gdi iločka tad kapija biše. Nadod. 69.

ILOČKIŃA, *f.* vidi Iločanka. V. Arsenijević.

ILOJKA, *f.* ime žensko. — Prije našega vremena. S. Novaković, pom. 65.

ILOK, Iloka, *m.* trgovište u Slavoniji u srijenskoj županiji. Razdijel. hrv. 142. — Ake. kaka je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. i voc. Iloča — Od xv vijeka (vidi pri kraju), a između rječnika u Vukovu (dorč

und schloss an der Donau in Sirmien'). U Iloku on je priminuo. Nadod. 47. Pak je Ilok, Osik i Vukovar. M. A. Rejković, sat. B3^a. Togo léta (1688) osvojili Nemci Ilok grad u Dunajskoj reki. Glasnik. 20, 7. (1764). — xvi vijeka u latinskijem spomenicima gdje se zove i Vilak. Turcae contra castellum Ilok copias misisse dicuntur. Starine. 5, 269. (1526). „Castris amplissima non procul a Varadino Petri posuit, et illud atque Wylak hucusque oppugnare coepit“. 5, 257. (1526). — *A prije toga kao vlasteosko prezime.* Nicolai de Wylak. Starine. 5, 119. (1472). Laurencio de Wylak. 208. (1522).

ILOV, *adj.* koji pripada ilu, *vidi* il. Nima li lončar oblast nad ilom od jednoga ilova kusa stvoriti jedan sasud na čast? Anton Dalm., nov. tešt. 2, 13. paul. rom. 9, 21.

ILOVA, *f.* ime mjestima i rodi. *a)* ime trima selima u Bosni u okrugu baiohlučkom: Ilova-Šereg, Ilova-Tabak, Ilova-Velika. Statist. bosn. 92. — *b)* selo u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj. Razdijel. hrv. 115. — *c)* voda u Hrvatskoj. Od istoka Dunaj voda pliva, od zapada studena Ilova. M. A. Rejković, sat. B2^a. — *d)* *poniće se prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 134.

ILOVAC, Ilovca, *m.* selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj. Razdijel. hrv. 74.

ILOVAČA, *f.* *vidi* gnila, gлина. — *Postaje od il, a ovo je riječ praslavenska, isporodi stslav. ilъ, rus. илъ, češ. jíl, pol. il. isporoduje se grč. ἰλος, blato, glib. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjencu (argilla). 2. ilovača lončarska (creta figulina), u Jambrešićevu (argilla), u Voltigijinu (argilla) (thon, lehm), u Stuličevu (v. gnila s dodatkom da je uzeto iz Habeličeva), u Vukovu (der letten' argilla). Ilovača i lončarsko blato šamo od sebe jest neplodno. I. Jablanci 16. Nivu iz koje je on do onda ilovaču uzimao za načinati kipove i lonce. I. Velikanović, uput. 1, 162. Jedne blatnom ilovačom teže. J. S. Rejković 26. Car sašavao u ravni Jordanskoj u zemlji ilovači. Đ. Daničić, 2dnev. 4, 17. — *I ime mahali u Travniku.* F. Jukić, zeml. 22.*

ILOVAČAK, Ilovačka, *m.* selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj. Razdijel. hrv. 87. — *Na drugom je mjestu pisano Ilovačka.* Sem. prav. 1878. 70.

ILOVAČAST, *adj.* u kojemu ima ilovače. — *isporodi ilovačast.* — *U Bjelostjencu rječniku: argillosus; u Jambrešićevu: argillaceus; u Voltigijinu: argilloso, eretosos' thonicht, lehmicht; u Stuličevu: v. gnilast s dodatkom da je uzeto iz Habeličeva.*

ILOVAČATAST, *adj.* *vidi* ilovačast. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Ako jest možebiti zemlja odviše ilovačatasta. I. Jablanci 94.

ILOVAČKA, *f.* *vidi* Ilovačak.

ILOVICA, *f.* niva blizu Htjetova. — *Na jednom mjestu xiv vijeka.* Niva Ilovica pod Drénovcem. Spom. stoj. 38. (prije 1346).

ILOVICE, *f. pl.* selo u Bosni u okrugu sarajevskom. Statist. bosn. 12.

ILOVIK, *m.* selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj. Razdijel. hrv. 56.

ILUM, *m.* arap. tur. ilâm, presuda. — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Lipa znala ilum proučiti. Nar. pjes. marj. 152.

ILUŠA, *m.* ili *f.* (?) ime muško ili žensko (?). — *Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 65.

ILUŠIĆ, *m.* prezime u naše vrijeme u Dalmaciji.

ILUŠINOVIĆ, *m.* prezime. — xv vijeka. Filip Ilušinović. Mon. croat. 115. (1475).

1. IĻA, *f.* *vidi* il. u Stuličevu rječniku: „ilimus“ s dodatkom da je uzeto iz brvrijava.

2. IĻA, *f.* u Stuličevu rječniku: „geranium“. — *Po svoj prilici treba čitati igla, vidi igla, b, c).*

3. IĻA, *m.* *vidi* IĻo. — *Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 65.

IĻE, *vidi* kod je.

IĻO, *m.* hyp. Ilija. — *isporodi IĻa. — Akc. se mijenja u voc. IĻo. — U Vukovu rječniku s primjerom iz narodne pjesme: Ovud IĻo načera dorata.*

IMAĆE, *n.* *vidi* 2. imaće. — *Kao imaće od part. praet. pass. imam, tako jamaćno imaće (stariji je oblik imatje, vidi u naj prvom primjeru) postaje od oblika imāt. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu („die habe“ facultates“, cf. imaće). Ubožstvo jest jedno imatje brez prikarivaša. M. Radnić 551^a. Da su imaća nihovala uzimljena bila od neqa. J. Matović 422. Bogatci da bi pridali Bogu imaća i bogastva. 491. Bio bi poginuo on (Job) sinovima i s imaćem. 511. Nijesam štedio imaće, aspre . . . Starine. 10, 35. (1770). Ama kako da nestane tolikoga blaga i imaća? M. D. Miličević, zim. več. 357. Otići će na imaće, na baštinu. zlozel. 186.*

IMAČNIK, *m.* *vidi* imatnik. — *U jednoga pisca našega vremena.* Sve pokazuje imaće a nigde se ne vidi imaćnik. M. Đ. Miličević, s. dun. 73.

IMAJSTVO, *n.* *vidi* imajstvo. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Vinograde, žita, druga imajstva krupe i gradi posve odnesoše. M. Zoričić, zrc. 167.

IMALAC, imaoca, *m.* čovjek koji ima. — *Gen. pl.: imalacā. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu (imalac i griješkom imaoe, habens). Da tko potajno i brez dopušteša vlastitog imaoea štogod ne uzme. E. Pavić, jezgr. 99. On nudi svakog imaoea zemlje, da mu dade novaca u zajam. Nov. sr. 1834. 30. Imalac zemlje nema običaja puta uzorati. V. Bogišić, zborn. 439.*

IMALICA, *f.* žensko čeľade koje ima. — *Samo u Stuličevu rječniku.*

1. IMÂM, imâma, *m.* arap. tur. imâm, vjerski starešina. — *U naše vrijeme.* Imam, arapska reč, znači: lice posvećeno običnim poslovima bogočasti; obični sveštenik jedne ġamije; kalif ili Muhamedov nasljednik. Đ. Popović, tur. reč. glas. 59, 96. Eto kuca u po Carigrada, a imami svoju viku viču. Osvetn. 3, 24.

2. IMAM, *m.* komad (obično od ćelibara) na gornjem kraju od ćibuka što se drži u ustima kad se puši, arap. tur. imâme. — *isporodi imamće, imamet, bokin, ćilibar. — U naše vrijeme.* Đ. Popović, tur. reč. glas. 59, 96.

IMAMČE, imamčeta, *n.* *vidi* 2. imam (uprav dem.). — *U naše vrijeme.* Od neqa se (ćilibara) naj više prave imamčeta. Đ. Popović, poznav. rob. 23. Lepo imamče od ćilibara u kome ima kakova mušica ili bubica, plaća se zdravo skupno. 23.

1. IMAMET, *m.* poglavarstvo, starešinstvo, arap. tur. imâmet. — *U naše vrijeme u Bosni.* Đ. Popović, tur. reč. glas. 59, 96.

2. IMAMET, *m.* *vidi* 2. imam. — *U naše vrijeme u Bosni.* Đ. Popović, tur. reč. glas. 59, 96.

IMAMIL, *m.* *vidi* 1. imam. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Vridni imamili pro njih ćatibami to

su navistili. I. T. Mrnavić, osm. 79. Na to smo odpravili naše poklisare, hože s imamil. 93.

1. IMAÑ, imána, *m. vjera (u Turaka), arap. tur. imân. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (der glaube', fides'). Bog ga s dinom sastavio! a i s dinom i s imanom! Nar. pjes. vuk. 1, 275. A tako mi dina i imana! 3, 76. Kunem ti se dinom i imanom. Ogljed. sr. 487.

2. IMAÑ, imna, *m. crkvena pjesma, lut. hymnus. — Od xv do xvii vijeka kod pisaca.* Tada počni prijava iman. Starine. 1, 226. (xv vijek). Iman triju mladić. Nauk brn. 56^a. Pjesan il' iman od divice Marije. A. Komulović 74. Na oficiju se govore imni, psalmi... iman je grčki... M. Divković, nauk. 181^b. Sve imne iliti pjesni Božje. B. Kašić, rit. xviii. Adoravajući one riječi od imna. I. Držić 60.

IMAÑČE, imañčeta, *n. domaću životinja, uprav je dem. imañe, te bi trebalo da glasi imañče. — Od xvii vijeka, naj prije u Mihaljnu rječniku (gdje nema napose):* Jalova krava, al' ino imañče. 171^b. Zabilježen, kako ti imañče, al' ina stvar na koju se bijeg učini. 801^b. Ići kakono imañče skaćući na smrt. M. Radnić 121^a. Kakono imañče slijepo bude stavljen u meļaju. 316^a. Ja sam kakono imañče prid tobom. 397^b. Zapovidio slugi, da mu spravi čast od naj boļega mesa što se naodi u imañčetu. F. Lastrić, ned. 417. Jerbo kurjak njide martinče ili drugo kakvogod imañče. M. A. Reļković, sat. C5^b. Za što god se imañče pogodi. J. S. Reļković 438. Imañče, magare (u Nišu). D. Daničić.

IMANSTVO, *n. vidi imañstvo. — U pisaca xviii vijeka.* Kada od lakomosti svojim imanstvom ne služi se kako darom Božijem. F. Lastrić, ned. 129. Nisu, ne, istinita bogastva, imanstva. svet. 118^a. Od imanstvi vrmenitije. 156^b. Da im Bog dađe imanstva, dostojanstva, dvore, baštine. od' 197. Poželjana imanstvi svitovnije. test. ad. 53^b. Kaino blago i bogastva i ostala sva imanstva? A. J. Knezović, verš. 10. Uzmložati svoja imanstva. A. Kanižlić, fran. 154. Dobra i imanstva ako ima koja. bogojubn. 485. Neka nastoji za svojim imanstvom. N. Palikuća 69. Iste li da mu poklonim moje imanstvo? I. M. Mattoš 78.

1. IMAÑE, *n. djelo kojijem se ima. — isporodi 2. imaño. — Stariji je oblik imanje. — Izmedu rječnika u Vukovu* (das haben' i' habere'). Dali se dostoji, rači mi reč uprav, tolikoj gospoји nonilos za ljubav? u kojoj ljubavi imanje ne želj. S. Menčić 118. Koliko većma vruče užgana bude duša naša, toliko većma lañše održati će imaño od svojije prošnja. M. Radnić 534^b. Imaño i neimaño učinilo je gospara i slugu. A. Kalić 375. Dopuno i cjelovito imaño svihjekreposti. 467.

2. IMAÑE, *n. ono što se ima. — isporodi imjeño, imetak, imutak, imučje, imovina itd., i 1. blago pod 2, i 1. dobro pod e. — Stariji su oblici imanje i imanje. — Uprav je ista riječ što 1. imaño, ali ljubavi konkretno značenje promijenila je akcentom (ispoređi n. p. pećeno i pećeno). — Od xv vijeka, a između rječnika u Mihaljnu* (imanje, mudra argumentum, pecus, grex armentorum i kod blago i dobro), u Belinu (imanje 'haber' 'bona' 366^a), u 3 bca o roba, faculte' res 629^b; pecus' 139^b; grex' 157^b), u Bjelostjencu (possessio', v. blago; imanje, i j. imetak, stoka 'bona, habentia'), u Jambrovcu (bonum), u Voltigijnu (bono, signoria, sostanzie 'gut, habet'), u Studičnu (facultates, divitiae, opes, res, substantia; grex'),

u Vukovu: 1. 'die habe' 'habentia, facultates', cf. imovina. 2. (po Bačkoj) ovce 'die schafe', cf. blago; u Daničičevu (imanje 'opes'). a) opes, res familiaris, uopće što ko ima, pokretno i nepokretno, isporodi 1. blago, 2. a. aa) u pravom smislu. Otdějenti hlěbom i imanjem. Zak. duš. pam. šaf. 35. Si vsěm imanjem crkve tozi. Mon. serb. 134. (1348). Da gredu svojimi glavami, imanjem svojim. 146. (1349). Što da Dubrovčanini Srěbinu svoje imanje u věru. 206. (1387). Koji gode bi pru imali Dubrovčane medu sobom za imanje. 411. (1442). Posla svoga blaga i imanja vlastitoga broj i potegu, kako se od niže piše. 496. (1466). Imanja negova polovina opěni. Stat. pol. ark. 5, 247. Grade prija sve tu i sve njih imanje. M. Marulić 19. Ako razdijelj ubozijem imanje moje. N. Rašina 36^b. paul. Icor. 13, 3. Daj meni dio imanja što me dostoji. 58^a. luc. 15, 12. I zapovjedi car dati němu mnogo imanja i srebra i zlata. Pril. jag. ark. 9, 85. (1520). Sve imanje i blago bješe za ništa. M. Vetranić 1, 8. Bogatac budući, pun svega imanja. P. Hektorović 6. Od kud Bnetkom biše tolika imanja? N. Dimitrović 102. Razumom imanje zašto je lasno steć'. N. Naļesković 1, 220. Ne želim imanja koje svit tač slavi. M. Držić 78. Damo u ruke imanje djeci. 150. Ne želj imanja na saj svit imati. D. Rašina 5^a. Sve moje imanje i blago na sviti, da ti hoć, moglo bi tve sasma sad biti. 87^b. Razsipje i poždire imanje i blago svoje. Š. Budinić, sum. 123^b. Požuditi imanje, dobitak, robu i stvar tudu nepravednim načinom grijeh je. A. Komulović 25. Koji stavljahu njih blaženstvo u bogatstvu i u imanju vrjemenitomu. M. Orbin 299. Ni se muž i žena ugada, kad su oba razlika plemena, imanja i doba. I. Gundulić 146. Na zlo srnem, ko me cijepa, ter u način poplavice ka sve nosi što zadere, obori se i poždrije me imanje naj poslije. 224. Ah! sve imanje nije li dosta, ko se od nas za njih stjeća? 364. Čas, imanja i životi, sve se otimlje, smuca i vadi. 559. Lakomija (je) nepravično želuje imanja. F. Glavinčić, cvit. 148^a. Ne poželji imanja tujega. I. T. Mrnavić, ist. 73. Rasut imanje djeci. I. Držić 313. Ni mi obilno tvoje imaño ni tve blago sreća gubi. G. Palmotić 1, 328. Što će imaño, gdi je neznañe? 2, 128. Sve podložno smrti leži: srebro, zlato i imaño. 2, 509. Djavao skonča imanje Jobovo. M. Radnić 384^b. Ja ću ti pustiti imanje sve moje. P. Vitezović, odil. 20. Trešnja i ogañ obćen poraz uzročiše i od života i od imanja. B. Bettera, dubrovn. 21. Imanje je onoga tko ga uživa, ne tko ga dobiva. (D). Imanje ukopano, znanje skroveno. (D). Imanje vele stvari zakriva. (D). Poslov, danic. 33. Komu znanje, tomu imanje. (D). 48. Velik dako ti si imanjem i uzrestom i pameću. J. Kavañin 119^a. Blago, zlato i imanja vrh mnozil se postavljaju. 511^b. Pokli očinstvo i imaño naj boļe me jes dopalo. I. Dordić, salt. 38. Bog mi je udijelio sve što imam u momu biću i stavnoga moga imanja i dobara promjenivijeh. B. Zuzeri 83. Da su joj djeca u obilnosti od imanja. 102. Š nom će pasti za nas sve baštine, sva imanja, sva čas i sejena. 242. Prije imaño nego život... izgubi se. 371. S mnozijem stadij koja bijahu sve negovo blago i imaño. 371. Što je prđilo bogacn blago i imaño? A. J. Knezović 107. Nitko ne ima uvriditi Žudija oli u kipu oli u imanju. M. Pavišić 43. Čine dio od imanja ubozijem. D. Bašić 22. Ko bi moga osvetio Laku, dala bi mu Lućino imaño. And. Kačić, razg. 295^a. Nek ne daje prez njihova znañia niti novac ni' kakva imanja. M. A. Reļković, sat. K2^a. Koji slabim

u kući imanjem. L1a. Veći dio tvoga imanja. Ant. Kadčić 105. Gubeći imanja nejmamo se raztužiti. Grgur iz Vareša 94. Sve imanje tvoje potpuniću. Nar. pjes. vuk. 4, 95. Djeca nisu dužna roditeljima imanja teći. Vuk, 2kor. 12, 14. Djevojka je imanje do vijeka. nar. pjes. 1, 330. Kao što su i Crnogorci četujući onda po Turskoj slabo razlikovali imanje hrišćansko od turskoga. 4, 12. Nekakav Ciganin razređujući pred surt imanje svoje. poslov. x. Više mu vrijedi odijelo nego sve ostalo imanje. 22. I naredio da sve ostalo njegovo imanje bratski podijelimo. Pravdomoša. 1852. 31. Župnik sa dohodima imanja umrlih ima da služi mise. V. Bogišić, zborn. 362. Ne trošiti više nego podnosi imanje. M. Pavlinović, rad. 122. I porez režući po imanju. Osvetn. 2, 50. — *bb*) u prenesenom, metaforičkom smislu, isporedi 1. blago, 2, c, e) *bb*). Počteno se nosit naj draže imanje noj biše. M. Marulić 77. Dušu moju si od ništa satvoril i paka neizrečenim imanjem odkupil. M. Jerković 34. Žudeno moje imanje (Bože)! 41. Dirlnici od vičnoga imanja činimo se. M. Bijanković 27. O Isuse, drago imanje, milost kripka i nfanje! P. Hektorović (?) 164. Uboštvo jest jedno imanje brez prikarivanja i brez pritežanja. M. Zoričić, osm. 107. Ali ovaj naj bolje imanje tvoje kćeri ujide poštehe. M. A. Rejković, sat. C5b. — *b*) u osobitom smislu, nepokretno (zemlja, baština itd., vidi 1. dobro, c pri kraju) što ko ima. Udovica koj cesarica Teodosija priko pravde imanje niko vaze. F. Glavinčić, cvit. 39b. Lazara imanje u Jerusolimu, Mandalenu grad Mandalu, a Martu Betanija dopade na dil. 243a. Dopusti redovnikom kmete i imanje držati. P. Vitezović, kron. 37. Kuće nike dale su misto novim tvrđinam od grada, a njihova imanja i baščine poginule su. M. Bijanković 151. Imanje u dva sela, kruh u dvoje biskake. (D). Poslov. danić. 33. Mogu sadar pružit baštine i imanja. B. Zuzeri 178. Buduć da kojigod od pravovirni imadijaše nivu, kuću jali drugo koje imanje. E. Pavić, ogl. 642. Spahije i sada kod nas na svojih imanjih stoje. J. S. Rejković 5. — *c*) također u osobitom smislu, stoka, isporedi 1. blago, 2, b. Ki krade u toru imanje. Stat. pol. ark. 5, 306. Damon, ki čas ima od slave i znanja pastiri meu svima, ki pasu imanja. D. Rašina 134b. Na jedan drum skupiv sva imanja mirno tad, sjedoše oba dva (pastira) pod jedan dubov hlad. 135a. I imanje, ko zna se pretilo koli bi, ne ktje već da pase trave lis, začuvši tej glase. 138b. Koji sinovi budući u poļu pri imanju. M. Divković, bes. 3a. Gdi se živine i imanja i siromasi putnici od zle godine svračahu. B. Kašić, is. 94. Uhodim i prežim po pašah imanja, i nad svijem lupežim imam čas od znanja. I. Gundulić 149. Struka ti prokleta i imanje ostalo sve ti se prije ljeta od vuka poklalo! 151. Vuk ždrļivi sved zavijova, tuda imanja vazda lačan. 554. Gdi obilne paše imanjem sloviše. I. T. Mrnavić, osm. 18. Prospiju se srde ohole po telesijeh crna imanja (sviņa). Č. Palmotić 3, 136b. Kostretno plaho imanje (koze). 3, 254a. Sagrišuje pastir koji povojno pušta imanje koje čuva u tudu hranu. I. Gričić 63. Goneći vaše imanje u pašu. F. Lastrić, od' 362. U jednoj špilici gdi običavaše imanje plandovati. 384. Čobani od imanja. 385. A daću ti od imanja brava. Oglad. sr. 114.

3. IMANJE, *n. vidi* jemanje. — *U jednoga pisca xvii vijeka*. U vrime od imanja i od žetve. M. Bijanković 21.

IMANICE, *n. dem.* 2. imanje. — *U jednoga*

pisca našega vremena. Imañice se njihovo uvećavaše iz godine u godinu. M. Đ. Milićević, let. već. 239. Po nešto imañica. zlosel. 239.

IMANĀLO, *m. ime muško*. — *Na jednom mjestu prije našega vremena (nije dosta pouzdano)*. Imanlo: raba svojego Vujicu i Gvozdena, Imanla. (Činilo mi se naj priličnije da ovako pročitam). S. Novaković, pom. 65.

IMANŠTVO, *n. vidi* 2. imanje. — *Nalazi se pisano i imanstvo i imajstvo, vidi oboje*. — *Od xvii vijeka*. Vira je jedno bistvo aliti imanstvo. I. Ančić, vrat. 4. Sva svoja dobra i imanstva ostaviti. J. Banovac, pripov. 4. Radite ih ostaviti baštinike vašega imanstva svitovnoga. 250. Da bi ti istinito znao, da će se do nekoliko godina sve ove kuće soriti, sva dobra ovoga mista prosisti, recite mi, što biste činili od vašega imanstva i od vaših grišni naslada. razg. 90. Uze mu (Jobu djavao) sriču, sinove, neviste i sva imanstva. 110. Izgubiti svako dobro i svako imanstvo vrimenito. M. Dobretić 182. Da bismo primili kakvu baštinu oli posidovanje oli imanstvo. 213. Prouči nam, što u pleću kaže, koliko je u vlaha imanstvo. Osvetn. 1, 21. (Dijeli se) imanstvo po kojenima, a hrana po čeljadima. V. Bogišić, zborn. 333.

IMAOŠTVO, *n. vidi* 2. imanje, imanstvo, imovina. — *U naše vrijeme*. Vaļa svaki sudija da tamo teži, da svakoga u imaoštvu njegovome utvrdi. Nov. sr. 1835. 75.

IMAOVINA, *vidi* imovina.

IMARET, *m. arap. tur.* imâret, što se sagradi kao zadužbina, *n. p. crkva, bolnica*. — *U jednoga pisca xvii vijeka*. Hiljadu manastijera, erkav i imareta sagraditi. M. Divković, bes. 206b. Od baštine učini jednu zadužbinu, kako jedan imaret. zlam. 41b.

IMASAN (imašan), imañna (imašna), *adj. vidi* imuć. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (wohlhabend' ,dives', cf. imatan). Jačin i Stojan broje se u ļude imañne. M. Đ. Milićević, jur. 15.

IMASTINA, *f. vidi* 2. imanje. — *U jednoga pisca našega vremena*. A vesela im sva imastina! M. Đ. Milićević, jur. 15. Od toga doba, svet priča, počine se imastina Gazda-Zare Koprivica. let. već. 113.

IMATAN, imatna, *adj. vidi* imuć. — *isporedi* imaćan. — *U Vukovu rječniku*: ,wohlhabend' ,dives', cf. imuć s dodatkom da se govori u Knoj Gori.

IMATEĻ, *m. vidi* imalac. — *U Stulićevu rječniku*.

IMATEĻICA, *f. vidi* imalica. — *U Stulićevu rječniku*.

IMATI, imâm (imâdêm), *impf.* habero, kad je u koga (subjekta) što (objekat) kao njegovo, ili uopće kad se u nega nahodi. — *isporedi* jimati. — *Akc. se mijenja u praes. 1 i 2 pl.*: imâmo, imâte, u *aor.* 2 i 3 *sing.* imâ, u *part. praet. pass.* imân ili imât (u Dubrovniku je *akc.* kod ovoga *glagola* kao kod igrati). radi oblika kod kojijeh se umeće d: imadem, imadoh *itd.* vidi A, 2. — *Uprav je iterativni glagol prema imjeti (koje vidi), ali je kod svih štokavaca i kod nekijeh čakavaca posve zamijenio ovaj glagol*. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslav.* imati, češ. jímati, polj. imać. — *Između rječnika u Mikašinu* (habeo, possideo, teneo), u Belinu (habeo' 366b; ,possideo' 575b; ,acquirō' 28b), u Bjelostjenčevu (habeo, possideo, teneo), u Jambreševu (habeo), u Vol-

tigijinu (gavere, possessore, 'haben, besitzen'), u Stuličeu (habere, possidere, consequi, tenere, debere), u Vukoru (praes. imâm i imâdem 'haben, habeo'), u Daničičeu (habeo').

A. oblici.

1. svi oblici mogu postati od osnove ima: praes. imam, imaš itd., imaju; impf. imah; aor. imah; impf. imaj; ger. praes. imajući; ger. praet. imavši; part. praet. act. imao; part. praet. pass. iman (imat). ali za oblike prezenta (osim 3 plur.) u naj starijim primjerima, u knjigama pisanim crkvenim jezikom, a i u naše vrijeme kod nekih čakavaca, ne može se znati, pripadaju li amo ili ka glagolu imjeti: jamačno pripadaju orome zadnjem glagolu stariji oblici za 2 sing. imaš, za 3 sing. imatu, za 1 plur. imam, što se nalaze samo u knjigama pisanim crkvenim jezikom; a 1 sing. imaju (Mon. serb. 24 god. 1231—1240) pripada bez sumnje amo, tako i 3 sing. imaju (S. Budinić, sum. 4^b), i 3 pl. imaju. Mon. serb. 13. (1222—1228). 31. (1247). 98. (1330) itd. i s crkvenim oblikom: imajuć. 523. (1480) oblik imata za 3 duala (Mon. serb. 158 god. 1357) i za 2 duala (462 god. 1453) može pripadati amo i ka glagolu imjeti.

2. po analogiji prema glagolu dati u nekijem oblicima može se umetnuti d među osnovu i nastavak (naj stariji su primjeri iz xvii vijeka): a) praes. imadêm, imadêš itd., imadû. (naj stariji je primjer: imade. M. Radnić 62). b) impf.: aa) imadijâh (vrlo često); pošto i gljegdje ispune između d i . (vidi n. p. imadjahu. J. Banovac, razg. 68), dj može se promijenjeti na d: imadâh (imadaše. D. Obradović, basn. 329); imadahu u F. Lastrić, ned. 294 jamačno je štamparska pogreška. — bb) u zapadnijeh se pisaca dosta često nahodi oblik imadih, imadiše itd. (po zapadnom govoru i stoji mj. è); naj stariji su primjeri: imadiše. I. Bandulović 57. 179. imadi(h)u. I. Aucić, vrat. 46. — c) aor. imadol, imade itd. naj stariji su primjeri: imade. M. Radnić 17. 25. 32. 55. — d) može biti da bi se našlo i u impf.: imadi, imadimo, imadite. — e) ger. praes. av) imadići dolazi često od prošloga vijeka, naj stariji su primjeri: L. Torzić 45; I. P. Marki 47; J. Banovac, razg. 58; prip. 112; pred. 31. — bb) imadićij rijetko, ali već od xvii vijeka: M. Radnić 91^b. 411^b; imadijuć. I. Zaničić 191; madijuć. A. Tomiković, živ. 255.

3. kao praes. perfektivni upotrebljava se: a) praes. perfektivni: budem s inf., n. p. budemo imati. I. Bandulović 28; budem imati. S. Matijević 24; bude imati. F. Lastrić, svet. 22; ili se imati (imat) gorori prije budem: imat budu. J. Kavañin 568^b; imat bude. M. Dobretić 481. u orakorom se stajuća shvaća od xviii vijeka imat budem itd. kao jednu riječ (isporedi kod dati, htjeti, smjeti, znati), te se piše imadbudem (imadbudem) itd. rudi: ako imadbudem. Vuk, rječn. (1818) 174; imadbudu. pavl. Ikor. 16, 12; u jednoju pisca Dubrovčanina xviii vijeka ispada i d: imadbudem. I. M. Mattei 56. 165. — b) u jednoju pisca našega vremena ima oblik imadnem: imadnem. Osvetn. 2. 102; imadnemno. 7. 30.

4. kao nepravilni glagol, t. j. kad stoji izn mo: a) mo ostati razdijeljeno jednu od drugoga, n. p. te imam. Mon. serb. 10. (1228). 11. (1222—1228); ne imam. 13. (1222—1228). to se može čuti i u naše vrijeme, u obito kod infinitiva i prošlih vremena. — b) upadaju se sastavci mo s glagolom u jednu riječ, te i postane j: nejma. N. Dimitrović 4. — bj osobito u praes., u impf., u ger. praes. može se ne sastati s glagolom, te se od prvih vremena o s i stvara u è: noma. Mon.

serb. 13. (1222—1228). 80. (1302—1321); nêmamno. 47. (1254—1256). 54. (1240—1272); nêmaj. 53. (1240—1272); nêmate. Spom. sr. 1, 23. (1399); nêmajju. 1, 39. (1402); po istočnom govoru (kasnije i po južnom) s e nj. è: noma. Mon. serb. 123. (1336—1347); noma. 192. (1379); nema. 209. (1387); što se u južnoj pisca xvii vijeka nalazi jedan put nijema (M. Divković, nauk. 70^a) može biti i štamparska pogreška; po zapadnom govoru s i mj. è: nima. Mon. serb. 281. (1418); Naručn. 6^a. 80^b; nimaju. 11^a itd. — vidi još nemati.

B. značenje.

I. aktivno.

a. značenje je kao što je kazano sprijedu.

a) objekat je stvar materijalna. aa) uopće, ne kaže se izrijekom što se ima. Ne može (čovjek) po vas vik dat ono što nima. H. Brtučević u N. Naješković 1, 353. I vazda tako govore, da ne imaju nigdi ništa. P. Posilović, nasl. 21^a. Nitko ne da, šta ne ima. V. Došen 208^b. 'Nejmaš ništa!' veli joj Lucija. M. A. Rejković, sat. E1^b. Sve što imade u crkva dade. L. Vladimirović 50. Imaš me, ne znaš me! izgubiš me, poznaš me. Nar. posl. vuk. 103. Nije onaj siromah koji nikad ništa nije imao, nego onaj koji je imao, pa izgubio. 216. — bb) objekat može biti što pokretno ili nepokretno; značenje je da je objekat subjektov (da subjekat ima ono što je objekat kao nešto svoje). Ašte ima dobitak, dobitkom da nakazujet se. Mon. serb. 14. (1222—1228). Koja sela sêna imaju. 98. (1330). Prem guber ne imah. N. Naješković 1, 191. Hižu u Split iman. J. Kavañin 542^a. Blaga i zlata kâ si imala. 393^a. Sve što imadiše vridnije srebra, zlata i dragoga kameña. J. Banovac, pripov. 4. U Palestini gdi imadijaše svoji dobara. F. Radnan 7. Neka imaš obilnost od svuda. M. A. Rejković, sat. K5^a. Zašto druge rane ni dobitka ne ima. M. Dobretić 109. Ja poja imadem, stado da napasem, a i vode imam, stado da napojim. Nar. pjes. vuk. 1, 171. Imadijah jednu košuticu. 1, 273. Da ja imam đerdan od dukata. 1, 328. Kad imaste sedam kula blaga. 2, 104. Momčil' ima koña Jabučila. 2, 106. Imao sam od zlata jabuku. 2, 122. Moja majka ima dosta blaga. 2, 123. Ne imao poljskog beričeta. 2, 301. Svega imaš u bijelu dvoru, još da imaš ribe od Orida. 2, 411. I ja imam nešto buzdvana. 2, 424. Imam dosta u podrumu vina, imam dosta vina i rakije. 2, 587. Ima i devojačkog mleka. (Ima svašta, n. p. u dućanu, u kući). Nar. posl. vuk. 102. Kovač za to ima kliješte da ruke ne žeže. 135. Nema ni prebijena novca. 201. Imadijasmo mnogo košnica. Nar. prip. vuk. 202. — amo bi mogli pripadati i ori primjeri: Gdè godè si imaju Dubrovčane poklade a ili dlugove u zemlji carstva mi. Mon. serb. 170. (1362). Imo rabote i podanka da nemaju. 192. (1379). Ni èe imat groba ni ukopa. Nar. pjes. vuk. 2, 238. — cc) objekat (svagda što pokretno) stoji kod subjekta, ali nije potrebno pomisliti da pripada subjektu kao da je njegova stvar. Ne imajući svitu pijernu. N. Rašina 166^b. mat. 22, 12. Svi imahu koña dobra, subju britku i luk jaki. I. Gundulić 328. Crvenu odjeću i crveno za ugršćicom perjo ima. 444. I ki ne imau pirno odiće. J. Kavañin 12^b. Iz jedne peći izadoše dva čovika strahovita, imadići mace ogñevite. J. Banovac, razg. 58. Drugi zubljo imadju. P. Knežević, muk. 11. Ako bi mali pri sobi tudo muko nepravodnim načinom. M. Dobretić 37. Koji ima tudu stvar nepravedno kod sebe. 111. — dd) objekat je koje ulu ili uopće dio ljudskoga ili živalskoga tijela ili

uopće štogod na tijelu. Čujem te, imam uši. M. Držić 411. Tko ima krila od anđela. I. V. Bunić, mand. 14. Ptica li je? krila imade. (Z). Poslov. danić. 105. Ako bi imalo ruke, noge oli druga uda od živine nerazložite. M. Dobretić 33. S toga ima krila i okriše. Nar. pjes. vuk. 2, 239. Da ti imaš krila sokolova. 2, 313. Ima zube, al' nema šta u zube. Nar. posl. vuk. 102. Ima jedno oko, pa i ono vrlooko. 103. Ko ima bradu, on će naći i češalj. 139. Ko nema pameti, ima noge. 149. Među čoravijem ko ima jedno oko meću ga za cara. 176. *ovako se može imati i rana, čir, bradavica, žuť itd.* — *amo pripada i ovaj primjer:* Koja žena ne ima mlijeka. Nar. pjes. vuk. 2, 124. *i ovaj:* Vidih drugoga angela imajuća zlamenje Boga živoga. F. Glavinic, evit. 337^a. *i ovaj:* U toj (se) plauini nalaze tice, koje imaju sedam glasova. Nar. prip. vil. 1868. 849. — *metaforički.* I duvar uši ima. Nar. posl. vuk. 96. — *u prenesenom smislu.* Ko imaše grlo pozudano. Nar. pjes. vuk. 2, 544. Ima pasji nos. Nar. posl. vuk. 103. Ima pogana usta. 103. — *također u prenesenom smislu,* imati oko znači: *čuvati, imati pomnu.* Da imadu oko svrhu svoji sinova i kéeri. M. Dobretić 120. Oni su naređeni da na me imaju oko, ne bi li uvatili kakvo pismo od Rusa. G. Zelić 449.

b) objekat je čeľade. au) glagolom imati i substantivom koji je objekat pokazuje se da su subjekat i objekat u svezi među sobom po krvi, rodbini, tazbini. aaa) objekat je sin, kći, dijete, porod subjektu. Akir primudri satvori brak sa ženom svojom i ne imaše djeteta. Pril. jag. ark. 9, 137. (1520). Oženil se i imal djecu. M. Držić 335. Kćer jednu imam i udati ju hoću. Aleks. jag. star. 3, 321. Imaše Artemijo kćer jednu. F. Glavinic, evit. 174^a. Imati mnogu djecu ali mnogo djece ,suscipere multos filios". A. d. Bella, rječn. 315^a. Neće imati dice. A. Bačić 56. Jedna mater imadiše jednoga sina. J. Banovac, razg. 14. Sasvim da imadiše još jedanajest sinova. 93. Imadući samo jednoga sina. pred. 31. Imadijaše ovi dva sina. F. Lastrić, ned. 281. Dva sina njegova učini hadune, da poroda nejmaju. A. Kanižlić, kam. 2. Mi imamo i sitne dičice koja nejma na seb' haljnice. M. A. Rejković, sat. G2^a. Vekovase, porod ne imaše. Nar. pjes. vuk. 1, 468. Ona ima zlatoruka sina. 2, 62. Ja imadem šćeruc mjezinicu. 2, 479. Imadiše jedinoga sina. Nar. pjes. juk. 96. Nekakav kraj imao jednu kćer. Nar. prip. vuk. 206. Pisano je da Avraam dva sina imade. Vuk, pavl. gal. 4, 22. Da ne imo od zakletve sina. Osvetn. 2, 10. — *kaže se i da se dijete ima od srca:* Sinka ne imaš od srca od svoga. M. Držić 475. Ne imao od srca poroda! Nar. pjes. vuk. 1, 555. — *kaže se da otac ,sa ženom' ili majka ,s mužem' ima djecu, porod. (Zena) sina ako ima z drugim mužem.* Naručn. 68^a. Ima š' nom sedam kéeri. Zborn. 3^b. Trojanin jošće bi Ankiž, ki božicu Veneru poľubi, i ima š' nom dieu. H. Lucić 191. Objubi jednu vladiku bnetačku, š' nom ima kćer Mandalijenu. M. Držić 335. Žena, imajući š' nim kćer... premina. F. Glavinic, evit. 7^b. I tako ima š' nime dva sina. P. Posilović, cvijet. 72. Car nejmajući poroda s trima caricama. A. Kanižlić, kam. 439. Porod, koga s mužem ima. V. Došen 109^a. — *bbb) o drugoj svojti.* I ja, Mare, dosta roda imam: imam tajka, imam milu majku, imam braću, imam bratučeda, imam sestre, imam i nevjestu. Nar. pjes. vuk. 1, 18. Dvije seje brata ne imale. 1, 218. Ti imadeš brata jedinoga. 1, 466. Imam staru samoranu majku. 2, 80. Da imadem brata od zakletve. 2, 290. Majku i Bog

ima. Nar. posl. vuk. 173. — *amo pripadaju i ovi primjeri:* Ako su žene imali, pristaju muži biti. A. Kanižlić, kam. 212. Oj devoľko, imaš li dragoga? — Imala sam brata i dragoga. Nar. pjes. vuk. 1, 217. Da igramo, da pjevamo, doka vojna ne imamo. 1, 301. Ko ima lijepu kuću i lijepu ženu, nije gospodar od ňe. Nar. posl. vuk. 139. Blago majci koja te rodila, i ujaku koji te imade! Nar. pjes. vuk. 2, 154. — *bb) riječju što je objekat pokazuje se, u kojoj su svezi subjekat i objekat (drugoľ nego kod aa)), n. p. kao prijateľi, drugoľ, kao gospodar i sluga (imati robľe ili robove pripadalo bi pod a) bb)), učitel' i ućenik itd.* Da nisam imao zlu družbu. Ant. Kadčić 194. Imali smo i trećega druga. Nar. pjes. vuk. 1, 163. Nit' imamo krasna prijateľa. 2, 539. Pa umije u sva sela sići, a u svakom ima poznanijeh. Osvetn. 2, 36. — Arap ima četredeset slugu. Nar. pjes. vuk. 2, 421. — *Jedan ućenik koga ja imadija.* A. T. Blagojević, khin. 38. — *Ko nema spahije, neka kupi sahat.* Nar. posl. vuk. 149. — *Scineći, da nikoga svrhu sebe starijega nejma.* A. Kanižlić, kam. 33. — *Ne mogući imat ispovidnika.* M. Dobretić 49. Kako ovce ne imadući pastira. J. Banovac, blagosov. 170. — *amo pripada i ovaj primjer:* Tko ne ima Boga ne ima nikoga. M. Dobretić 101. — *cc) značenje je da je objekat kod subjekta samo u ňekoj prigodi, ali ne kao nešto njegovo (isporedi a) cc)).* *aaa) objekat može biti voľska, voľnici, uopće ľudi itd.* Vise tvoje ľudi koje imaš ili koje učneš imati. Mon. serb. 43. (1251). Al' nit' toľiko imadijuć ľudi. I. Zaničić 191. Pa namiće uvijek oružje, kad imadne stotinu djetica. Osvetn. 2, 102. — *bbb) objekat je uzavnica.* Ima l' Marko dosta uzavnica? Nar. posl. vuk. 2, 412. — *ccc) imati koga kaže se samome objektu kao od mila kao uživati ga, kad je za ňeko vrijeme bližu subjektu.* Maro: Vlaho, odkle te imamo sad? Vlaho: S Livorna. M. Držić 281. — *ddd) de concubitu.* Gdi ove noći triš nijesam te imala. N. Naľešković 1, 251.

e) može se glagolom imati kazati i čija (subjektova) dob (objekat), običnije se to kaže glagolom biti (budem), kod čega je dob subjekat u onaj čija je dob stoji u dativu. Pedeset godišta jošće ne imaš. N. Karina 80^b. Joann. 8, 57. Imaše bo 31 lěts ota Mačedomije izššds. Aleks. nov. 41. Imajući dvadeset i jedno godišće svršeno. A. Komulović 22. Imajući Tomas pet let. F. Glavinic, evit. 67^a. Koji imaše šestdeset godišće. P. Macukat 21. Imati razborna godišta ,haverer gl' anni della discrezione overo l' uso della ragione', ,sapio'. A. d. Bella, rječn. 86^a. Imam let osemdeset ,annum ago octogesimum'. I. Bjelostjenac, rječn. Kad ovo dite imade dvanajest godišta. J. Banovac, razg. 82. Koliko ima ta i ta čovik godišta. M. Zoričić, aritum. 19. Abram imadiše tada sedamdeset i pet godina. And. Kacić, kor. 14. Tko ne ima naj matie sedam godina. M. Dobretić 59. Imadući 21 godište svoje dobi. I. J. P. Lučić, izk. 3. Imala sam trideset godina. Nar. pjes. vuk. 1, 526. Ja imadem osamdeset ľeta. A. Petrović, gor. vijen. 93. Imaše Joram trideset i dvije godine. Đ. Daničić, 2dnev. 21, 5.

d) često kod pisacu, rječe kod naroda, objekat može biti što umno, n. p.: aa) pamet, um, razum, razbor, svijest itd. Također u tebi kad ne bi imao razuma. N. Naľešković 1, 221. Smiona si i slobodna, zašto ne imaš misli u sebi. I. Gundulić 297. Imati pamet ,haver cervello, haver senno', ,sapio'. A. d. Bella, rječn. 367^a. Imati malo pameti; imati malo svijesti; imati malo

soli 'haver poco cervello' male sapere'. 367^a. Ludaku koji nejma svoje svisti. Ant. Kadčić 140. Drugda jedno dite od osam godišta ima veću svist. 151. Drugda imaju svitlo razborište i dobru svist. 152. Ludaci koji nisu sve svisti dali imaju kojegodi razabraña. 152. Ako drugda imaju rasvijetljene pameti. 224. U ovomu triba je imati pamet. 318. Ako dica nejmajuz razabraña ni od sedam godišta. 392. Koji su imali svoju svist i razum. M. Dobretić 264. Ako bi oni imali toliko poznanstvo da znadu što čine. 514. Kamo pamet? ti je ne imao! Nar. pjes. vuk. 2, 238. Ima nauke, al' nema pameti (čook). Nar. posl. vuk. 103. Nema pameti ni koliko pače. 204. Imaj pamet, otvorila ti se sreća, nemoj da izvjetri. S. Ľubiša, prip. 221. — *bb*) *dušeno osjećanje, n. p. aaa) veselje, radost itd.* Prijatelj kad svoga prijatelja vidi, veliko veselje ima. Živ. jer. star. 1, 228. Da čovik ima ujeku dragost i ujeku nasladienje i uživanje od onijeh grijeha. M. Divković, bes. 40^a. On bi imao nikuju izpraznu radost, kada bi vidio. A. Kanižlić, kam. 273. — *bolest, žalost, tuga itd. često se izriče i uzrok.* Zašto svak imaše veliku boljezan. N. Najlašković 2, 75. Može grješnik toliku gorkost i toliku boljezan imati za svoje grijeha. M. Divković, bes. 250^a. Za' mi je mnogo da nimam one prave bolesti, koju bi ima' imati i dužan sam ju imati. L. Terzić 76. Bolésti Marije koja u pogubjenju sina imadijaše. J. Banovac, blagosov. 266. Imamo bolest i kajemo se. M. Dobretić 16. Da je on imao bolest od svoji griha. 90. — Cijec koje stvari ima sveti Jakov patrijarka vele veliku tugu i žalost toliku. M. Divković, bes. 3^a. Naj veću žalost imadu što su vrime izgubili. L. Vladimirović 90. — Pri nego se ispovidiš nastoj imati skrušenje. A. Komulović 7. Od svoji griha svršeno skrušenje imati. M. Dobretić 23. — Imati griznju u duši, conscientia morderi. A. d. Bella, rječn. 218^a. — *bbb) gnev, sržba, jed.* Ima veliku sržbu i velik gnijev svrhu njih. M. Divković, bes. 1^a. Koliko ľeba pojela, toliko jeda imala! Nar. pjes. vuk. 1, 269. — *ccc) strah.* Pobiže prid strahom koji imaše od Gospodina. Dukljanin 29. Sada imamo strah od jedne čamže. Korizm. 25^a. Isukrst govori učenikom, da ne imaju straha. A. Komulović 61. Prave i istinite slugo Božje vazda imaju strah Božji. M. Divković, bes. 75^a. Straha imati ne imam skrov-nijeh od zlotvora. G. Palmotić 1, 336. Kada vam dode svrhu vas ono zlo od koga vi imaste strah, ja ću se smijati. P. Posilović, nasl. 11^a. Tko umrijeti strah ima. B. Bettera, or. 20. Selom idu, selo strah imaoš od ľepote gospode svatova. Nar. pjes. vuk. 1, 42. I sam care od njih stra imade. 5, 376. Vi tolici za sram oružani od dva vlaha da imate straha! Osvetn. 4, 35. — *i suprotno smionost.* Nejnam, nejnam smijenstva toga. A. Vitalić, ost. 288. David božanstveni vođez nejmađe smionost. Ant. Kadčić 37. Redovnici imahu smionstvo služiti. J. Matović 183. Nemađu srea da se otinu napasti. M. Pavli-nović, rad. 123. *ddd) njeva.* Sveti oci imadju u viru i dila. I. Ančić, vrat. 46. Zašto ima u nama dobru viru i ufaño. M. Dobretić 112. Selo znađe tko vjernu imade u našega sveca velikoga. Osvetn. 2, 73. *nevjera.* Nejmajuci neviru u srecu. Ant. Kadčić 283. — *eee) ufañe, nana.* Ima u utanje Gospodinu Bogu, da ih oćo pomoci. Mon. croat. 231. (1529). Mladići, ki utanje imaću Bogu usioniku smiše sići. J. Kava-nin 230^b. Tko ufaño u njih ima. I. Đordić, uzd. 7. Osodato utano u njihove bogomole imajući. A. Kanižlić, kam. 7. Ma u tebe nad imamo.

Nar. pjes. vuk. 5, 458. Što imali lažnu uzda-nicu. Oglad. sr. 50. — *fff) ľubav, milost.* Koji imaju pravu i srćanu ľubav. M. Divković, bes. 413^b. Ľubav prama Gospodinu Isukrstu imadjuhu. A. Kanižlić, uzr. 201. Dragog ja da ľubim, milost bi imala. Nar. pjes. vuk. 1, 334. — *i suprotno.* Imati zavidnost, to jest boljeti se od dobra iskrćnega. S. Matijević 87. — *ggg) milosrde, milost, smiñenje.* Ima milosrdje vrhu ñega. Mon. croat. 192. (1509). Imaj nam smiñenje. D. Zlatarić 89^a. Da im ima milosrdje i da im od-pusti muka. M. Orbin 138. Imaj milosrdje od mene, Gospodine. M. Jerković 14. I smiñenje rad bi imat vrh svijeh ľudi. J. Kavanin 16^a. Imaj milos bitja od moga. I. Đordić, salt. 76. Milosrdje, koje svrhu nas imadiše za naše spa-señe. J. Banovac, razg. 13—14. Milosrdje na grješnika imaj mene, Gospodine! V. M. Gućetić 15. Imajući š' nim milosrde. M. Dobretić 79. Imam milosrde svrhu tebe. 79. — *amoo pripadaju i ovi primjeri:* Koji imaju boljezan svrhu tužnijeh i nevojnijeh. M. Divković, bes. 88^a. Ja na pašu ne imam žalosti. Oglad. sr. 439. — *hhh) želja.* Ima mnogu želju u rodni se stan vratiti. G. Palmotić 1, 346. Želju koju imadijaše u srecu svojemu. S. Margitić, fal. 54. Imam veliko po-žudeñje od tebe, živi Bože moj. M. Jerković 89. Imadući misal i želju isprošiti od Gospodina Boga dobru i svetu smrt. L. Terzić 45. Te bi ima' želju služiti se s ovim knižicam. M. Zoričić, osm. x. Koji na grih prostni veliku želju imadu. I. Velikanović, uput. 3, 60. Imadući želju. M. Do-bretić 123. — *iii) hoćeñe, voľa, odluka, misao.* Ima hoćenije i blagoizvoli carstvo mi. Mon. serb. 157. (1357). Pokornik ne imaše stanovita hotenja ostaviti grijeh. S. Matijević 18. — Kad veći voľu plakati imaju. M. Držić 272. Požu-diti zlo družim u srđbi, ne imajući sree ni voľu, da jim ono dojde, grijeh je vaodani. A. Komu-lović 15. Zakon zabrañuje voľu nejmađu u manastir siliti. A. Kanižlić, kam. 36. Narod imaše voľu da radi. D. Daničić, nemij. 4, 6. — Da smo imali želju i odluku temeljtu. M. Dobretić, predg. v. Ima odluku da će posvetiti ti kru(ć). 4. Sasvim da je vižitatur imao prvje koju dobru odluku svrhu Mevija. 129. — Da ja nisam imao misli naućiti te. Ant. Kadčić, predg. 1. Da isti-nito imaš takovu misao. 105. Imam misal poći do maloga sela. Nar. pjes. mikul. 164. — *kkk) ustrpljenje.* Istinito ustrpljenje imati i salraniti voľom i djelom. M. Divković, bes. 87^a. Imaj ustrpljenje. M. Dobretić 316. — *cc) znaiće, uspo-mena, cijena, sumña.* Neumitni nejmajuci nauka. Ant. Kadčić 25. Dokle nemaju istinito znañe. 443. Ne imadući z druge strane poznaña od ñe-zina griha. M. Dobretić 76. Jedna (*dica*) imadu toliko poznañe i zloćn. 161. Starac o otrovi nije imao mnogo pojma. S. Ľubiša, prip. 272. — Ako bi još on imao uspomenu od ñegovih griha. M. Dobretić 168. — Koji od dinara imate tolikuj sejemu. Zborn. 55^a. Jer su dužni od njih cinu imati i poštovati jih. Ant. Kadčić 392. — Imal sam sumña na jednoga ćlovika. Mon. croat. 237. (1535). Sumña, ku Macedoñane imaju, s hodom svojim od srea nim odvadiš. Aleks. jag. star. 3, 266. Sumña imajuće, da za kraļa ñegovi ga primit neće. G. Palmotić 1, 13. Nikoje sumñe suproti Bardi imadijaše. A. Kanižlić, kam. 142. Na koga mi sumña imamo. M. A. Reľković, sabr. 60. — *dd) brigat, pećal, pomña, opaz, obzir, var.* Tko godi ima brigu od svoga spaseña. F. Lastrić, od. 66. Zapovilda starim brigu imat i providenć svrhu mladi. ned. 192. Imajući brigu na sve kolike crkve. A. Kanižlić, kam. 25. Papi ima-

jućemu brigu na crkvu neće biti zabranjeno. 703. Na ostale ćete imadjaše brigu. 824. Pasti ću ja marvu, nejmaj brige. M. Katančić 42. I za mene brige ne imajte. Oglod. sr. 33. Niti ima brige niti kakva dobra. Vuk, poslov. 221. — Za sije metohije nikojre človeh, da ne ima pečali. Mon. serb. 10. (1222—1228). — U posvetilišću bogov pomnu imahomo. Živ. kat. star. 1, 220. On ima pomnu od vas. I. Bandulavić 163^b. Ipretr. 5, 7. Bog ima osobitu pomnu za dignut ga iz grijeha negova. M. Orbin 67. Mješte imijeh pomnu imate lude naše da zlotvore poplesate. G. Palmotić 1, 12. To je naša dika i hvala pomnu imat vrh tve časti. 1, 157. Kakvu je pomnu car na vladane imao. A. Kanižlić, kam. 118. Imajući pomnu na poštehe. 216. Imao je veliku pomnu za očuvat cilovit simbol. 687. Imati dobru pomnu. Ant. Kadčić 75. Mogao bi imati i uložiti pomnu. 327. Pomnu ima. M. Dobretić 65. — Imati opaz ,haver riguardo, rispetto', habere rationem'. A. d. Bella, rječn. 362^a. Bdi dakle, redovniče, sveder i imaj opaz. M. Zoričić, osm. 59. Imaj opaz da se od zera ništa ne nosi. aritm. 11. Imati opaz svrhu načina od srebe. M. Dobretić 205. Imat boje opaz svrhu toga. 353. Na koje (naredbe) vaia imati opazu. Ant. Kadčić 237. — Imati obzir ,haver riguardo, rispetto', habere rationem'. A. d. Bella, rječn. 362^a. Imati ozir na običaj svoje države. Ant. Kadčić 309. K dioj (buli) vaia imati ozir. 377. — Svak sebi imaj var, kad je na polju van. B. Krnarić 21. — *amo pripada i oro*: Tko ima ku misao al' tko ima djecu, ne more dobro ni objedovat. M. Držić 407. — *ee) običaj*. Na dan blagdana imaše sudac običaj pustiti puku jednoga uznika. I. Bandulavić 87^a mat. 27, 15. Koji imadijaše običaj. A. Kanižlić, bogoljubn. 2. Gospodin ima običaj s nami se podnosit. Đ. Bašić 41. — *ff) dio (u što, u čem, od čega)*. Imaš dio s Isukrstom u život vječni. I. Bandulavić 287^b. Hoće li svi sveti imat jednak dio od blaženstva. M. Orbin 281. Ako u kojoj stvari imaš dio, kako u boju i vojevanu. M. Zoričić 131. — *gg) posao (može gdjegdje, n. p. u prvu dva primjera, značiti što i briga)*. Za tuzi zemlju da ne ima posla nikto. Mon. serb. 170. (1862). Za toj nemam posla ja Vlaks. 209. (1887). Mi ćemo ovamo unutra imat posao. M. Držić 188. Imam velicijeh posala. 290. Imati činjenja ,essere o stare in faccende', in negotio versari'. A. d. Bella, rječn. 299^a. Imati činjenja, posla ,impaciarisi', rem habere'. 381^a. Imati mnogo posala; imati dosta činjenja, oprava ,haver assai da fare', ,satis negotii habere'. 367^a. Djavao pakleni, koji ima više posla oko nega nego oko drugi stotinu. M. Dobretić 68. *amo pripada i ovaj primjer*: Eto Aron i Or s vama; ko bi imao što, neka ide k njima. Đ. Daničić, 2mojs. 24, 14. — *a mogao bi pripadati i ovaj*: Uspomenuše carstvu mi za Mlěts, kako imaju zabavu za Mlěts ods carstva mi i ods vlastel carstva mi. Mon. serb. 158. (1357). — *hh) potreba*. Imamo vlastelasku potrebu. Mon. serb. 7. (xii vijek). Imajuće veliku potrebu poslabb. 329. (1423). Mrtvi imaju potrebu od nas. Korizm. 21^a. Nije gospode, ima potrebu. M. Držić 316. Imamo potrebu od jsbine svaki dan. A. Komulović 43. Ima drugoga ugledati tko ima potrebu. M. Divković, bes. 8^a. Recite da Gospodin od njih potrebu ima. I. Bandulavić 78^a mat. 21, 3. S česa nimam potrebe nutkati te. M. Alberti x. Imadijuće potrebu od tebe. M. Radnić 411^b. Imati potrebu od koje stvari ,haver bisogno di qualche cosa', ,egeo'. A. d. Bella, rječn. 142^b. Tko dava ubogu, ne samo

neće imati potrebu... razgov. 30. Nejmam ja nikakve potrebe od vaših novaca. A. Kanižlić, kam. 7. Car nejma od vas potrebe. 156. Crkva imadijaše potrebu od kriposnih služiteja crkvenih. 210. Vidite dake koju potrebu imate od molitve. Đ. Bašić 76. Svedci nejmaju potrebe od naših uspomena. Ant. Kadčić 69. Ima veću potrebu čovik od razbora na smrti. 128. Patiti i veliku potrebu imati. M. Dobretić 110. Jeda od vitnika potrebu imadeš? I. J. P. Lučić, razg. 9. — *ii) oblast, vlast, moć itd.* Ss simš da ne imaju protopope dvorske nikoro oblasti. Mon. serb. 13. (1222—1228). Ima plnu oblast v duhovnih. Mon. croat. 4. (1325). Ki nad ženu oblast imaju. Naručn. 61^b. Moć neće imati, da vrh tebe bude. A. Komulović 71. Koji oblast imaju svrhu nih. I. Bandulavić 96^b. luc. 22, 25. I da nijedna zla nesreća ne ima u sebi take moći, da vik može s gorkijeh smeća tvoje kreposti vrha doći! I. Gundulić 270. Ne imajući moći ni oblasti uhititi tebe, Isuse. M. Jerković 45. Imati oblast nad kijeme ,haver autoritá sopra d' uno', ,tenere in aliquem authoritatem'. A. d. Bella, rječn. 121^a. Imati moć ,haver facultá, forza o virtù di fare qualche cosa', ,valeo'. 367^a. Što žejaše, imajući oblast, odluči u dilo staviti. A. Kanižlić, kam. 16. Veću od nega oblast imaš. 34. Papa ima oblast svrhu crkve. 74. Papa ima svrhu sviju poglavarstvo. 451. Ovu oblast imadijaše. 673. Kad si nad nim svu oblast imao. M. A. Rejković, sat. C3^b. Da ludoba paklena nejma vrhu nih toliku silu. Ant. Kadčić 152. Koji ima starišinstvo kako biskupovo. 232. Opati koji imaju svoje vladane nepodložno biskupom. 238. Kad pokornik nejma moć za izvršiti je (pokoru). 353. Imadijaju oblast i mogućstvo, da mogu krstit. M. Dobretić 30. Koji ima oblast odrišiti i zavezati. 71. Koji oblast imadu svrhu puka. 9^a. Imaj oblast postaviti ruke. 273. Koji imadu oblast svrhu ženske glave. 495. Na roble svatko ima vlast kao na kupovno meso. S. Ľubiša, prip. 45. Velika je moć koju duh ima na srce. M. Pavlinović, rad. 83. — *kk) pravo ili krivo. aaa) pravo, razlog*. Veliku prav ima. Stat. pol. ark. 5, 277. Koji imadu pravo? neka štioći budu sudci. A. Kanižlić, kam. 11. Ako imaju pravicu. Ant. Kadčić 284. Nit' župnik svidocima ima pravicu opriti se tomu svidocanstvu. 476. Ja se uzdam, da će vreme pozvokati, da nisu pravo imali. D. Obradović, živ. 122. Ima li on pravo. Vuk, odg. na utuk. 5. Imate pravo. Đ. Daničić, jov. 27, 5. Zaludu imaš pravo, kad ne znaš kazati zdravo. Pravdonoša. 1852. 10. Pravo imaju, on je umro. S. Ľubiša, prip. 87. — Focijo imade razlog pragoniti one. A. Kanižlić, kam. 104. Imadu razloga. D. Obradović, basn. 22. — *amo pripadaju i ovi primjeri*: Ti imaš uzrok dati ga u ruke razbojnika zalih. M. Jerković 72. Nejmadući uzroka na ne vikati. And. Kačić, kor. 131. — *i ovi*: Ima više učiniti (prijava) (s) sestrami starimi, ke imaju glas po zakonu. Starine. 1, 225. U sinodu kraj isti imadijaše govorehe. A. Kanižlić, kam. 182. — *bbb) krivo, krivina*. Imati krivo; imati krivinu ,haver torto', ,iniquam causam habere'. A. d. Bella, rječn. 367^a. U tom oni imadu vrlo krivo. D. Obradović, živ. 121. Ispovijeda da je imao krivo. sav. 35. — *ll) vrijeme, prigoda, način, zanat. aaa) vrijeme*. Imaćemo se vremenama razgovorit. M. Držić 331. Nimam vrimena za moć stat razmišljati. M. Jerković 45. Kad već ne imam, star sasvime, neg za cvilit malo vrime. J. Kavañin 432^a. Marko ne imade vrime za odgovoriti. A. Kanižlić, kam. 708. Imadu pak vrimona. L. Vladmirović 85. Pokajmo se

dok imamo vrijeme. Ant. Kačić, razg. 159^a. — *amo pripada i ovaj primjer*: Svaki narod imo je svoj vijek. M. Pavlinović, razg. 5. — *bbb) prigoda*. Ignatija imade priliku pisati knjigu papi. A. Kanižlić, kam. 106. Ti si imao prigodu i lasnost. Ant. Kadčić 15. — *ccc) način*. Da nisi imao načina. Ant. Kadčić, prodg. 1. Ne imadu načina za učinit ga (*grih*). M. Dobretić 108. Koliko zanata ili načina ima djavo pakleni. M. Dobretić 566. — *amo mogu pripadati i oni primjeri*: Upita svakoga koji ko zanat ili meštiju ima. Ant. Kadčić 91. Kad dužnik ima moć za vratiti. 257. — *mm) pomaknaie (u dušernom smislu), grieh*. Nigdar nijednoga pomankanja nejmamo imati. Kateh. 1561. E7^a. Misnik sci-neći, da na sebi imadiše koji težak grih. J. Banovac, razg. 63. Koji imadu drugi griha na duši, izvan istočnoga. M. Dobretić 37. I svi ostali grihi, ako bismo jī imali u vrime krštena. 38. Koliko imo na sebi griha. 181. — *nn) krst (krštenje), red*. Nevjernika koji nema na sebi krsta. M. Dobretić 44. Po redu koga ima na sebi. 308. — *oo) stae tjelesno, n. p. aaa) zima, vrućina (samo kod pisaca; kod naroda je običnu konstrukciju s glagolom biti, budem, koje vidi pod I, A, 1, c, e, γ) aa))*. Zato Gospa imaeše veliku zimu. M. Divković, bes. 81^b. Imati zimu, frigeo^t. A. d. Bella, rječn. 329^b; imati vrućinu, caleo^t. 159^a. — *bbb) bolest, groznica itd. (i orđe je običnije biti, budem, vidi kod aaa))*. Tko ima udavat kćer, ima febru uža se. M. Držić 216. Imati ogañ, febre corripitⁱ; imati ogućen, febricit^o. A. d. Bella, rječn. 307^a. Ako nejma koji beteg. Ant. Kadčić 243. Da nejma druge nemoći neg onu negove ljubavi. 336. — *amo možemo metnuti i ove primjere*: Imam kurtu vistu, ter mi se on činaše. M. Držić 256. Oni će imati vječni glad. M. Divković, bes. 27^a. Da neće nikakova pomankanja imati u tijelu svomu. 398^a. Imati nesnaš, haver inappetenzu^a, sibi fastidio laborare^t. A. d. Bella, rječn. 389^a. — *ccc) san, sanak*. Ne imao u bolesti sanaka! Nar. pjes. vuk. 1, 38. Ni legoše ni sanku imaeše. 2, 326. Ni nidan od njih umrl leh imaju kod jedan san. Nar. prip. mikul. 35. — *ddd) trud, muka, ili suprotno pokoj*. Veliku muku imam, trudan jesam. Pril. jag. ark. 9, 86. (1520). Ne ima pravoga mira ni pokoja u sebi. A. Komulović 29. Ne mogaše car Memed imati mira obdan ni obnoć. Ant. Kačić, razg. 117. Pokoj ima ko te je rodio. S. Ľubiša, prip. 121. — *eee) Dvospolci ili ti dvovrsti t. j. koji imaju u sebi žensku i mušku vrstu*. Ant. Kadčić 25. — *pp) sreća, dobro, i protivno muka, tuga itd. aaay) sreća, dobro*. Viditi i slišati što molgi patrijarke i proroci želili su čut i viditi a nisu tako sriće imali. F. Lastrić, od² 262. Nikada na vojski nejmajuć sriće. A. Kanižlić, kam. 15. Mi smo imali sriću brez krvi dobiti neprijatelja. Ant. Kačić, razg. 131. Koji imade sriću uteći. kor. 257. Niti je divojka dužna nega čekati imadući drugu sriću. M. Dobretić 423. Ko to neće, ne imao sreće! Nar. pjes. vuk. 1, 635. Kako sam imao sreću. Nar. prip. vuk. 1. Z dobrijem opći, ako će dobro imat. M. Držić 308. Eeente mu, brzo će ozdraviti i imaeće dobro. P. Posdobrić, nasl. 2^b. Imati dobro, pulchre esse. A. d. Bella, rječn. 366^b. Neće nigda s ūim dobra imati ne budući u pravoj ljubavi. M. Dobretić 436. — *bbb) zlo, nesreća, tuga, muka itd.* Ja imam neprij tužu. M. Držić 204. Svaki bi veću muku imao na svojo dio. M. Divković, bes. 183^a. Imati zao bože i gore golište, haveri e malanno e la mala pasqua dupliciter dolere^t. A. d. Bella, rječn. 367^a. I ne imati ove muke i

štete. Vuk, djel. apost. 27, 4. — *qq) ime*. I ovo drvo ima još drugo svoje ime. Vuk, nar. pjes. 1, 31. — *rr) slava, dika, dobar glas i suprotno. aaa) slava, dika, dobar glas, dobro ime*. Vidit slavu, koju ti imadeš na nebesih. J. Banovac, privs. obit. 71. Voleć imat mrtvi slavu. V. Došen 193^b. Veću bi imo (*diku*) da ga objavi. J. Kavañin 157^b. Imati dobro ime, bene audire^t. A. d. Bella, rječn. 367^a. Koja dobro i pošteno imo imade pri tomu ispovidniku. M. Dobretić 152. — *amo spadaju i ovi primjeri*: Koji imadu tolika poštenja i bogastva na ovomu svitu. P. Macenkat 40. Zarad vaše mudrosti pošteće imate. A. Kanižlić, kam. 319. — *bbb) zao glas itd.* Imati zao glas; imati nepošteni glas, male audire^t. A. d. Bella, rječn. 301^a. Imati zlo ime, zao glas, male audire^t. 367^a. — *ss) čast, obraz*. Svijetla časti, nada svima lijepa ti si tko te ima. I. V. Bunić, mand. 7. Ko ima obraza, dobro živi, a ko nema (obraza), još bolje (živi). Nar. posl. vuk. 139. — *tt) glas, vijest*. Od negova jošće bijega glasa ne imaš. G. Palmotić 2, 50. — *uu) zapovjed, i suprotno. aaa) zapovijed, naredba, poruka itd.* Koji ima zapovidi moje, ter obslužuje njih, on jest, koji ljub mene. I. Bandulavić 152^b. joann. 14, 21. Imati zapovijed; imati naredbu, haveri commissione^t, in mandatis habere^t. A. d. Bella, rječn. 367^a. Imam poruku na tebe. S. Ľubiša, prip. 152. — *bbb) služba, posluh*. Neće već od moje kuće nikud ni službe ni posluha gospoština imati. S. Ľubiša, prip. 55. — *vr) zavjet, odzvet*. Imadoše jednake odvjetu oliti vote. M. Dobretić 128. Da ima zavit od čistoće. 226. Bludno sam sagrašila s imadućim zavit od čistoće. 226. — *xr) mjesto, u kojem mu drago smislu*. Razlog u njih glavni ne ima mjesta. M. Držić 228. Mrazne zime i vrućine u njihovoj mjestu ne imaju. G. Palmotić 1, 146. Imati mjesto za prvijem, secundum locum obtinere^t. A. d. Bella, rječn. 367^a. Nejmaju ovde mista one svidočbe evanđelja. A. Kanižlić, kam. 216. Imadu ovdi pristojno misto riči sv. Selenka. 353. Metropolit ne imadoše mista u sinodu. 354. Niti posli ove naredbe ovdi mogu imat mista ni dužnosti stari zakoni i kanoni. M. Dobretić 43. Što u našemu dogadaju ovde nema mista. 156. Pošteće Božjo i sveti zakona vaļa da imat bude svojo mjesto prid svim svitom. 484. U drugijem riječima nema mjesta ovakovo ja^t. Vuk, pisum. 52. — *amo bi mogli pripadati i primjeri u kojima je objekat prebivalište, prebivače*: U manastiru imadijaše prebivače svoje. A. Kanižlić, kam. 790. Ako su tvoji roditelji tada u ūoj (*držari*) imali stavno prebivalište. Ant. Kadčić 105. *i oraj*: Koji zdvora pak bijahu ne imadući ulazišta. P. Knežević, živ. 18. — *yy) početak, napredak, kraj, konac, svrha itd. (subjekat može biti što neživo)*. Sve stvari živene imaju početak od ludosti. M. Držić 402. — Od kog ima stvar napridak svaka. J. S. Rejković 142. Da Bog da mi svaka sreća posahnuła i ne imala napretka kao ova slanku po jutros! Nar. posl. vuk. 47. — Ta rika ni kraja ni konca nima. Aleks. jag. star. 3, 297. Život večni primu, ki nima konca ni čisla listom. 313. Tvoje veliko milosrdje nima vrimena, konca, ni miro. M. Jerković 65. Imati dobru svrhu, bonum habere exitum^t. A. d. Bella, rječn. 367^a. Imati zlu svrhu, malum exitum habere^t. 367^a. — *zz) svrha (ne kao kod yy))*, namjera itd. Kad odluka tva naredna bude svoju svrhu imati. G. Palmotić 1, 268. Imati svrhu; imati što žudiš, propositum assequi^t. A. d. Bella, rječn. 412^b. Jeda bismo dobru svrhu imali u istom poslu. M. Zoričić, osm. 4. — *aa') život*,

smrt. Ne može imati život. Ant. Kadčić 144. Surt mi s te¹ imati, ko godi ja inu tuj dodoh gledati neg tebe jedinu! N. Naješković 2, 117. — *bb'*) težina. Svežan sijena ... ima po deset funti. J. S. Rejković 96. — *cc')* zakon (u prenesenom smislu, subjekat je što neživu). Nevoja nima zakona. Stat. polj. ark. 5, 297. Potriba (kako nosi općena besida) zakona nejma. Ant. Kadčić 165. Potriba nejma zakona. M. Dobretić 392. — *dd')* lijek (o rani). Naše rane lijek imaju. V. M. Gučetić 11. — *ee')* krepost, jakost, vridnost (u prenesenom smislu, o čem neživu). Jer svake kreposti u sebi imaju. N. Dimitrović 34. Tvoj sakramentat ima u nas krepost svoju. S. Matijević 97. Da ono kakvu krepost imade i vajade. A. Kanižlić, kam. 414. Sve mise imaju jednaku kripost i vridnost. Ant. Kadčić 93. Da imaju (*molbe*) kripost po njegovoj mucu. 99. Ovi zakoni imadoše svoju kripost. M. Dobretić 499. — Dila koja imadoše toliku jakost u erkvi svetoj. M. Zoričić, osm. vii. — *amo pripadaju i ovi primjeri*: Imajući (*sumnja*) svoj temelj. Ant. Kadčić 51. Imat temeljnost u viri. M. Dobretić 232. — Niti bi imala (*ženidba*) onu tvrdav i dužnost koju ima sada. 452. — Život duhovni ima prikladnost k životu tlesnomu. Ant. Kadčić 113. Sposobnosti za učiniti dobro imadu. D. Obradović, sav. 72. — *i suprotno: nepodobnost, zapreka*. Ako ne ima koju drugu nepodobnost. Ant. Kadčić 32. Imati zaprijeku, haver impedimento, impedior. A. d. Bella, rječn. 383b. Ina koju zapriku u jeziku. Ant. Kadčić 209. Da svoje vinčane ima zapriku. 413. — *ff')* sladost (u aktivnom smislu, o čem neživu što ko uživa). Kruhu pribili imadući svako naslađenje. B. Pavlović 29. Kruh naš svagdašnji, svrhubistvenu imadući svaku slatkost. 55. Svako naslađenje u sebi imadijaše (*mana*). F. Lastrić, test. 14b. — *gg')* promjena. Po koji način bješe imao tako čudnu i veliku promjenu. M. Divković, bes. 661b. — *hh')* slava (u aktivnom značenju, ne kao kod rr): imati slavu = slaviti se, dičiti se). Imati slavu od smrtnoga grijeha, grijeh jest. S. Matijević 81. — *ii')* objekat je u pasivnom smislu, n. p. *aaa)* milosrđe, milost (*drugo je kod bb) ggg)*). Ako u istinu ne čini milosrdja na ovomu svijetu, oni neće imati milosrdja na onomu svitu. M. Divković, bes. 7b. Imati istu milost. M. Zoričić, osm. vii. — *bbb)* Imati dopustjenje nepedepse, impunitatem habere. A. d. Bella, rječn. 388a. Imati uslobodjenje, impunitatem habere. 388a. — *ccc)* Veran sluga sumnje nima. Aleks. jag. star. 3, 295.

*e) izriče se uz objekat i mjesto gdje ovaj stoji (gdje ga ima subjekat. aa) izriče se da je objekat pri subjektu samome ili u njegovoj kući. aaa) objekat je pri subjektu. Pri sebi pênezi ne imasmo. Mon. serb. 506. (1469). Tebe uza se i oni ima, ki sred voda u ognu zgori. I. Gundulić 297. Jučer sluge okolo sebe imadući. F. Lastrić, test. ad. 105a. Već uza se nek imade višta. J. S. Rejković 233. A junaka sa sobom ne ima nijednoga od roda svojega. Nar. pjes. vuk. 2, 136. — *bbb)* objekat je u subjektovoj kući. Neka Popivu ima u kući, sikuro more spat. M. Držić 258. Mi imamo do tri lovca u dvoru. Nar. pjes. vuk. 1, 317. Koga imaš kod bijela dvora? 2, 341. Ja na domu imam ljub vurnu. 2, 361. — *bb)* objekat se gdje nalazi na subjektovu tijelu (n. p. u ruci, na glavi). Imajuće ime upisano na čelih svojijeh. N. Rašina 24a. apoc. 14, 1. Na glavah svojih imahu krunu zlate. Tondal. star. 4, 117. I vrh glave svak od cvijetja vijenac ima. I. Gundulić 379. Ki imaju vrh ramena sve težine od*

bremena. J. Kavašin 347a. Koga djeva majka ima u prečisto svoje krilo. 458b. Mlogi su prije nega nu (*knigu*) u ruku imali. A. Kanižlić, kam. S. Kad imaju mač u ruci. V. Došen 126a. Jer u ruki ništa ne imadoh. M. A. Rejković, sat. E2a. Kažu, ima sablju u pojasu. Nar. pjes. vuk. 2, 283. Ima vrapca pod kapom. (Kad ko kapo ne snimi u vojvodstvu po varošima). Nar. posl. vuk. 102. — *i u prenesenom smislu*. Koga bi anđeli želili imat u svoje ruke. F. Lastrić, test. 163a. Iz toga bo se može očito viditi, da nisi u ruku imao od vojnika i junaka većih nego sam ja. M. A. Rejković, sat. B2b. Da bi ju napastovao i pod svoju ruku imao. Ant. Kadčić 397. Imajuć ženu i djecu o vratu. M. Pavlinović, rad. 22. — *cc)* objekat može pripadati subjektu stojeći na kojem mu drago mjestu. Gd god imaš posadeno voće. J. S. Rejković 11. Vi imate brata u planini kod ovaca, Miloš-čobanina. Nar. pjes. vuk. 2, 136. Ja onakih imam u tavnici. 2, 250. — nešto je osobito u ovom primjeru, gdje imaš ne znači da objekat pripada onome s kojim se govori nego ističe da se nalazi na nekom mjestu: Jednog (*manastir*) ima i Virovitica ..., drugog imaš u staroj Građiskoj. M. A. Rejković, sat. B3a. — *dd)* u gramatičnom jeziku kaže se da je neko mjesto kojemu glasu u kojoj riječi tijekom što se reče da ona riječ ima' onaj glas na onome mjestu. (*Glagoli*) koji pred 'aj imaju, v'. Vuk, nar. pjes. 1, 81. — *ee)* u prenesenom smislu može subjekat imati koga ili što u svojoj oblasti, na svoju vođu, na svoju zapovijed itd. Kako ćeš moći drugoga imati na tvoje hotjenje. B. Kašić, nasl. 27. To mu ne može dat, jer nima u svojoj oblasti. A. Georgiceo, pril. 93. Što više čovik na svitu pod svojom oblašću ima. M. A. Rejković, sabr. 73. Da ima vas svit i njegova bogastva na svoju zapovijed. M. Dobretić 101. — *ff)* imati na pameti, u pameti, na umu, u glavi može značiti: pamtiti ili uopće misli'ti. Ja pop imajući na pameti muku Gospodina Isukrsta. Mon. croat. 91. (1461). A i ja sam na pameti imo misli tej hrabrene. G. Palmotić 1, 34. Imati na pameti, memoria tenere. A. d. Bella, rječn. 728a. Nejmaše na pameti vječnu jakos. I. Đorđić, salt. 264. Imajući ga sved na pameti. uzd. iv. Imajući u pameti ono obećanje sv. Diomeda. A. Kanižlić, kam. 255. Ti imaš u pameti jedan posa'. L. Vladimirović 75. Ne budući dužan imati u pameti tvoje prošastne grihe. Ant. Kadčić 216. Poglavitie vrste griha koje u pameti more imat. M. Dobretić 146. Imadući u pameti nike velike i pogane misli. 168. Imadući drugi briga u glavi. 492. Koga (*dila*) B. D. Marija nije nikad u odluci ni u pameti imala. 511. Mi nismo mogli niš učiniti, ki imamo neč va glave, kamo ćeš ti tako bedast. Nar. prip. mikul. 76. Imaj ga na umu. Đ. Daničić, prič. sol. 3, 6. — *gg)* imati što ili koga u srcu itd. u prenesenom smislu, vidi kod srce. Neg' li ču tej tvoje kriposti bez broja do smrti do moje u srcu imat ja. N. Naješković 1, 326. Imaj me u srcu, kako no tebe ja, ako neč da smreu ovi rob tvoj prija. 2, 90. Tebe imaju namišćenu posrid srca svoga. M. Jerković 90. Imati u srcu, tenere a cuore, esse cordi'. A. d. Bella, rječn. 728a. Ovu istinu razumimo od istoga Isukrsta, koji sve imadući mir u srcu, pokazava ga i s ustmi navisti ga anđelom. J. Banovac, pripov. 112. Jer u srcu i u ustih imadjahu slavno ime Isus. razg. 68. U srcu i u usti vazda imadu ove riči. M. Zoričić, osm. 14. Dali u srcu nema te voje. Ant. Kadčić 12. U srcu svomu drži me upisanu i upečatjenu; a da ja nega ne imabudenu vazda u srcu momu?

I. M. Mattei 56. Da ima nešto na sreću ali ne sine nikome kazati. Nar. prip. vuk. 190.

f) *lokativom (i akuzativom) s prijedlogom u može se pokazati duševno osjećanje prema kome (objektu)*. Imati u ljubavi, tener uno in gratia, amorem alicui conservare. A. d. Bella, rječn. 357^a. Ovo su kojih smo nikada imali u poruganju i u priliku ukora. I. Bandulavić 202^{ab}.

g) *objektom se pokazuje sreća (obično duševna) u kojoj je subjekat s kim drugim, ili ako je više subjekata, pokazuje se sreća među njima. ovakovi objekat može biti: aa) ljubav, prijateljstvo itd.* Imajta ljubov među soboju. Sava, sim. pam. šat. 11. Prijateljstvo koje su imali moji prvi š nliu prvimi. Mon. serb. 183. (1873). Bratski od danas k vam imam ljubav. Aleks. jag. star. 3, 312. Po prijazan, koju s Pjerinom imam. M. Držić 409. Općiti sveder ili imati prijateljstvo sa Zudeji. S. Matijević 43. Nije pristojno Krstjaninu imati prijateljstvo s Čifuti. A. Kanižlić, kam. 497. Za prijateljstvo samo koje s nim ima. Ant. Kadčić 70. Da on ima z drugom ljubav a nu ostavlja. M. Dobrotić 437. Da imate izobilnu ljubav jedan k drugome. Vuk, pavl. Isol. 3, 12. Da imamo mi ljubav k nemu. Ijov. 4, 19. — *bb) općenje, društvo.* S kakvijemi izvan kuće imao je družbu. S. Matijević 30. Mi š njima ne možemo općenje imati. A. Kanižlić, kam. 133. Crkva carigradska s rimskom je općenje imala. 266. Volišo s nevirnici društvo imati. 588. — *cc) dogovor, surjet, ili goror uopće.* Imavšće svjetu s gospojom kraljicom. Mon. serb. 221. (1392). Imasmo govorenje svrhu toga. Mon. croat. 93. (1463). Imaj svjet sa ženom tvojom. Pril. jag. ark. 9, 141. (1520). Jeda je papa potajne dogovore s Turci imao? A. Kanižlić, kam. 610. Andronik imadijaše otajni dogovor s Genuesi. 642. S nom (ženskom glavom) bludna i nedostojna razgovaraju imati. Ant. Kadčić 334. Da je ispovidnik s nom na ispovidi imao nečiste razgovore. 339. Imadjući razgovore s velikim sultanom. A. Tomiković, živ. 255. E imamo nešto razgovora. Ogled. sr. 19. Dokle i mi riječ ne imadnemo sa našijem carem stambolskijem. Osvotn. 7, 31. — *amo može pripadati i ovaj primjer: Zakone koje su imali s roditeljem carstva mi.* Mon. serb. 169. (1362). — *dd) bludno, nepošteno djelo.* Da je ona imala dilo nepošteno z drugim. M. Dobrotić 131. Da je Petar imo bludno dilo s Lucijinom sestrom. 490. Da je š nom prvo neđa imao nepošteno dilo. 527. — *ee) rat, boj, strada, kuga, raspra itd.* Tko misli s vami boj ali rat imati. M. Držić 455. U dyi rati koje ima s Portugalom i Jerbima. J. Kavanin 181^a. Oni među sobom rat imadoše. A. Kanižlić, kam. 818. S nama često ima rat. Nar. prip. vuk. 12. — *U pravde koju imamo s nim.* Mon. serb. 27. (1231—1240). Ako ima svadu Dubrovčanin z drugom svojom. 101. (1332). S kijem imamo lgi nemijer i parbu. M. Divković, bes. 846^b. Pak da vas dan š njima imas koľbu. M. A. Reljčić, rat. 179. Ne ponavjat ovidi zaman vladavine protivnost sto ima ova zloća s cistoćom. Ant. Kadčić 2, 145. Ako što između sebe krivo imate. D. Obradović, živ. 98. Neka podo za koga imate ljubav a mi braća kavge ne imamo. Nar. prip. vuk. 2, 231. Kakav si imao ti imad s ovom tvojom? Pravdonoša. 1852. 8. — *amo pripadajuće i ove primjeri u kojima je objekat zamjenjen deklinacijom.* Oprostite, ako imate koju stvar protivnom s nom. M. Divković, bes. 9^a. Sto imas s njim u plenuom, o Sisifov rode lud? G. Palmatč 1, 295. Sto imas sa mnom? gdje ha da far nica? gdje tihi mecum? A. d.

Bella, rječn. 367^a. Ako što imate protiva komugod... J. Matović 503. Imati što s kijem, alieno in aliquem esse animo. J. Stulli, rječn. Da brat tvoj ima nešto na te. Vuk, mat. 5, 23. Ne imahu ništa ni s kim. D. Daničić, sud. 18, 28. Sudnik: Šta imate vi dva? Pravdonoša. 1852. 33. Šta ti, brate, imas s ovim vlašetom? Magaz. 1868. 61. — *ff) mir.* Ključu se da imaju mir s vami u veki. Mon. serb. 24. (1234—1240). Imajte mir z onimi koji vam nastoju. Kateh. 1561. D6^b. — *gg) dio, vidi i d) ff).* Neka ima dio s onima koji se ne slažu s crkvom. A. Kanižlić, kam. 308. — *hh) duševno osjećanje, vidi d) bb).* My u tomš nē-mamo gnēva na vy. Mon. serb. 54. (1240—1272). Ustrpljenje imaj u meni i svo hoću ti platiti. I. Bandulavić 181^b. mat. 18, 29. S onijem običajijem ufanjem koje si vazda imao u meni. M. Orbin 2. Nenavidost koju imas tvomu iskrnēmu. izhodi iz tvoga sreća zlobnoga. M. Radnić 382^b. Uza što ne imahote vjere Ivanu? S. Rosa 132^b. — *ii) obrećaje, isporedi d) vv).* Ja smē imalš k vam obēta. Mon. serb. 21. (1238). — *kk) dužnost i oblast, isporedi d) ii).* Ako će se izbaviti od dužnosti koju ima z drugim. M. Dobrotić 428. Dužnost i oblast koju imadijaše prvo prama zaručniku. 428.

h) *imati za sebe koga znači: imati ga kao branitelja, prijatelja, pareva itd.* Zašto tada osudeni nijednoga svetoga, ni iste majke od milosti Marije neće za se imati. F. Lastrić, ned. 8. Ovi poslidni nauk, imajuće za se vridni i naučni bogoslovaca. Ant. Kadčić 272. — *nasuprot imati koga na sebe znači: imati ga kao protivnika.* Malo ne divan vas da na nas imamo. I. T. Mrnavić, osm. 120.

i) *uz objekat ima i koja druga riječ (predikat) kojom se pokazuje, što je objekat uopće ili što je prema subjektu, ili kakav je.* aa) *predikatom se pokazuje, što je objekat uopće, ili što je prema subjektu.* aaa) *predikat može biti u acc. kao i objekat.* Frančkoga imas kraja i špańskoga bratčeda. I. Gundulić 316. Glavu imaju deli Stjepana velikoga kangilijera. 438. Vojevodu memo imate. 516. Mene nećete imat pomoćnika. J. Banovac, pripov. 170. Želi ju duh sveti imati zaručicu. F. Lastrić, test. 371^a. Ufaj se da češ ga odvitička kod Boga vazda imati. A. Kanižlić, fran. 15. Brata i druga želi imati tebe. kam. 401. Imam brata baš-terziju. Nar. pjes. vuk. 1, 115. Imala je devojčica b'jelu vilu posestrimu. 1, 150. Ja imadem mlada Stjepana gospodara. 1, 406. Imam brata terziju, srećaje ti žit kavaj; imam seju veziju, navešće ti koľbu. 1, 439. Imam njca na moru trgovca. 1, 453. Evo imas grlu dušmanina u Karloven Vilip-Magarina. 2, 319. — *drukčije je u ovom primjeru, u kojem imati znači: vijiniti (isporedi cc) b);):* Ja neđa cara imam, a on mene razbojnika nazva. Aleks. jag. star. 3, 253. — *bbb) predikat je u instrumentalu.* Tko ga oće imat milostivim pomoćnikom i zaštititeljom, potribito je, da si usiljuje naslidovati ga. F. Lastrić, od' 311. Da ga dostojan bude imat zaštititeljom. svet. 22^b. — *ccc) predikat je u acc. s prijedlogom za.* cc) *značenic je da je objekat subjektu ono što se kaže predikatom.* Al' trude te ne dahi nikomu na znanje, ni tebi ku imah za moje ufanje. N. Nađošković 2, 23. Toga cie, neka znaš, jere me za roba poslušna ti imas i vijerna do groba. 2, 32. Ne mora me imat za druga. M. Držić 36. Sam jo (ritu) damas ti za ljubiti imati mož. F. Lukarović 7. Nad željami svim' njima sreec ono blazeno je, u pokojn slatkom koje za razgovor Boga ima. I. Gundulić 60. Nu opet narod svaki na se pašu od njesta za glavni

ima. 328. Ka se od meno sreća druga željet može, neg' sred boja imat ljepos tvu za druga? 339. Koji ne ima crkvu za mater. I. T. Mrnavić, ist. 39. Za gospara, za silnika inostranca kraja imamo. Ć. Palmotić 1, 66. Slavne bane i gospodu imati češ za dvornike. 1, 84. Imati češ za vječnoga slugu i druga tvoga mene. 2, 305. Za parčicu svoga grada Spljet dakle ima Gospojinu. J. Kavašin 320^a. Kad za sudce imat budu Petra, Pavla... 568^b. Imavši je za zaručnicu, imade sva dobra. J. Banovac, razg. 124. Koji svetu crkvu za svoju mater ne drži, ne ima ni Boga za svoga oca. J. Filipović 1, 193^a. Imade ova prisveta divojčica za roditelje Joakima i Anu. F. Lastrić, od' 360. Sada ga hoćete za patrijarhu imati. A. Kanižlić, kam. 98. Imaše za ljubovcu glasovitu Ester. S. Rosa 14^b. Ovi imahu za naučitelje Farizeje. 40^b. Kog' Bog ima za svog' slugu. V. Došen 198^a. Ovi je imao za ženu Triteutu. And. Kačić, razg. 4. Imaćete ga za pomoćnika. kor. 149. Krajevića hlabrenoga za vojvodu kad imaju. P. Sorkočević 584^a. — *amo mogu spadati i ovi primjeri*: Tebe molim da se dostojiš imati za dragu i za primljenu ovu moju ispovijed. S. Matijević 15. Imaj me za pripravčenu u molitvi. I. Ivanišević 70. Nejmaj ga dakle ončas držana suditi. Ant. Kadčić 216. — *β, γ) imati znači: misliti, cijeniti, držati*. Da ga ima za prijatelja. Mon. serb. 36. (1253). Ovo imam veće za neizmožno. Naruč. 71^b. Kako za proroka imahu űega. N. Rašina 56^b. mat. 21, 46. Ima ih za rug svak. Š. Menčetić 336. Pišete, da mi je svitlos krajeva za dobro imala. Mon. croat. 233. (1529). Jezus űim (*učenikom*) za zlo imaše. N. Najlašević 1, 120. Ćić toga vas smirno moju, za zlo meni ne imajte. 1, 155. U pisma jer sveta svu misal stavlaše, a stvari od svijeta za ništor imaše. 1, 321. Molim vas, űveni ki pjesni slišate, da u Ćem vi meni za zlo ne imate. 2, 5. Koji za zlo imaju ono što im se za dobro Ćini. M. Držić 239. Veoma ti mi Ćeš za zlo imat, er sam od tebe ovako otišla. 266. Dubitam, er bi mi za zlo imao er sam ju doveo. 297. Reci joj, da mi ne ima za zlo, er joj sam ovako brata tratao. 368. Ako sina iz morske pućine iznem, koga imam za izgubljena. 411. Kad ga za pravdnoga imamo i držino. Postila. S3^b. Ako me imaš za tovariša. Anton Dahn., nov. tešt. 2, 120. pavl. filem. 17. Nas ima za svoje drage sinove. Kateh. 1561. F8^b. Vsa bogatstva za ništor nimam. Aleks. jag. star. 3, 319. Ako bih istinito znao da on koga drugoga većina űubi negoli mene, nije mi űao ni mogu za zlo imati. M. Divković, bes. 800^b. Za dobro imaj, o gospoje, ako rećem, što je istina: svijetlo i drago sunce tvoje sred tamnice krije tmina. I. Gundulić 349. Što prvo za milo i drago imaše, za ono se sada ne haješ. A. Georgiceo, pril. 33. Imati koji dan za sveti. I. T. Mrnavić, ist. 90. Imaš za stvar tvrdu űubiti neprijateja. M. Radnić 390^a. Imati za dobro, bonam in partem accipere'; imati za zlo, durius accipere'. A. d. Bella, rjeĆn. 366^b. Imati za istinito, pro certo habere'. 367^b. A koji luk za koron imade. J. S. Reıković 226. Imati što za dobro, za drago, za milo, in bonam partem accipere'; imati što za zlo, za nedrago, za nemilo, aegre ferre, durius accipere, in malam partem sumere'; imati za istinito, pro certo habere'. J. Stulli, rjeĆn. — *bb) adjektivom ili drugom rijeći kaže se kakvo je ono što ko ima*. Ja imam tijelo veliko, kako da uljezu u tijesna vrata? Pril. jag. ark. 9, 88. (1520). Ne moremo ovakoj stati i zlo űitje imati među sobom. 119. (1520). Kakova sebe Ćovjek

ima unutra u sreću. M. Divković, bes. 412^a. Imahu űiva ja dva sina, dva junaka. I. Gundulić 388. Imaše i dva brata pri cesaru Henriku vojujući. F. Glavinić, cvit. 67^b. I on űenu, imenom Tekla, betežnu imaše. 234^a. Koji imaju srca Ćista i pravedna. M. Jerković 41. Imati razpršanu pamet, mente vel animo vagari'. A. d. Bella, rjeĆn. 270^b. Imati brze noge, valere pedibus'. 337^b. Imati suzive oći, ıipitudine laborare'. 423^a. A od Ćesa se bojiš, imadući oružano Ćelo? I. P. Marki 47. Jedna űena inadiše muža opaka. J. Banovac, razg. 107. Ignatija imao je prijasne roditelje. A. Kanižlić, kam. 1. Imadijaše srdce na gospodovane pohlepno. 79. Imadiše tilo slavno. F. Matić 42. Da i mrtvu űu imade, gdi nesvisno űu űublaše. V. Došen 85^a. Arambaša Ganković Nikola imadiše srce od sokola. And. Kačić, razg. 251^b. Imati tanahan i lip glas. Ant. Kadčić 27. Kad pokornik nejma slobodne rići. 209. Da sva svoja uda i oćućena ima podloűna i poslušna duhu. M. Dobretić 67. Da ja imam seku na udaju, ja bih űemu moju seku dala. Nar. pjes. vuk. 1, 228. Još da imam crno oko, sve bih Turke premamila. 1, 336.

k) može se na drugi naćin izreći, nego kod i), kao što se ima što: ono što je kod i) objekat može stajati u lokativu s prijedlogom u (isporedi e)) a što je ondje predikat stoji u akuzativu kao objekat. Car u voji zakon ima. I. Gundulić 487. U nas pravu obranu imaš, ka te űiti. 498. Imademo u prislavnomu ovom imenu Isus i ule iliti pomast za likariju. F. Lastrić, test. 22^a. U ovim imaš i zrcalo. Ant. Kadčić, prodg. 1. U Osmanu da srćana imat Ćete prijateja i obranu. P. Sorkočević 592^b.

l) može se izreći drugijem naćinom nego kod f) kako subjekat ima objekat. aa) adverbom. Kad jedan drugoga nemilostivo ima. Ant. Kadčić 520. — *Ćesto se kaže imati rado (i rad) kao űubiti, paziti*. Da svak sebe rad imade. V. Došen 180^b. A kamoli on ne bi Ćelade izlićio kō rado imade. M. A. Reıković, sat. H5^b. Znutri je moj dragi ki mane rad ima. Nar. pjes. istr. 2, 88. — *amo pripada i ovaj primjer koji bi mogao pripadati i pod g)*: Svak je rado s Jurjem posla imao. M. Pavlinović, rad. 182. — *bb) u jednom primjeru imati za drago znaći također što i űubiti*. ZaĆto Bog otac sve ove űudi za drago ima. Postila. Y2^b. — *cc) u jednom primjeru imati na višem znaći: više cijeniti*. Dum Mavru tuj pisah... a poslije Nikoli, ne kako na višem da ovijeh imamo, neg er smo na bližem neg s vami ovamo. N. Najlašević 1, 319. — *dd) može se kazati imati koga kao koga, te je znaćene kao kod i) aa)*. Kako proroka űega imahu. I. Bandulavić 47^a. mat. 21, 46.

m) bez objekta, može tad imati i znaćiti: biti bogat. Tko nejma, boli se. N. Dimitrović 4. Ki ne daju ubozima, kad imaju. J. Kavašin 12^a. Oće, tebi je lasno govoriti, ali ne znaš da tko ne ima, i nije ga na ovom svijetu. B. Zuzeri 181. Ćur tu dives, ille pauper? Zašto ti imaš? zašto oni nema? A. Kalić 258. Koji ima, te toliko dade. Nar. pjes. vuk. 2, 418. Boje je umjeti nego imati. Nar. posl. vuk. 25. Jā unio a ne imao, jā imao a ne umio (sve jedno je). 110. Ko radi, taj i ima. Vuk, nar. pjes. 1, 498. — *drugo je u ovom primjeru gdje objekta nema u glavnoj rećenici, jer je izrećen u podloűnoj*: Ne imade da iznese vina. Nar. pjes. vuk. 2, 623. — *u ovom primjeru imati (bez objekta) protivu kome znaći: űutiti se, i vaću da je po talijanskom jeziku*: Imam protivu tebi zašto si ostavio onu tvojku prvu űubav. M. Zorićić, osm. 24.

n) *objekat nije izrečen uz imati, nego se dopunjuje interogativnom zamjenicom ili interogativnijem ulverbom što je u podložnoj rečenici.* aa) *glagol je u podložnoj rečenici u infinitivu.* Obretoste se v mukah, i nêmam kako pomilovati vas. Pril. jag. ark. 9, 118. (1468). Ne imam što staviti prida ň. N. Rašina 134^b. luc. 11, 6. Da ti hoću ukrasti, ne bih ti imala šta ukrasti. M. Držić 193. Ne imaš od srca tvoga, komu ćeš tvoje zlato ostaviti. 199. Nu sid' dolu, da t' ukazem, s kijem imaš što činiti! 358. Imam se čemu smijati. M. Divković, nauk. 189^b. Nimajući ča oni blagovati. F. Glavinić, evit. 189^a. Ima dje počinit. I. Držić 336. Što imaju s mom kćerom bogovi činiti? G. Palmotić 2, 92. Ja se ne imam čijem pohvaliti, pokli ne imam česa ukazat. V. Andrijašević, put. 355. Ne imade ga mati u što poviti. I. Ančić, svit. 32. Dug ki odkud platit ne ima. J. Kavašić 12^b. Ne ima glave gdi naklonit. 379^a. Ki kad ne ima što darovat. 382^b. Ogovara' u se, da ne imadu okle lemozine činit, a ima se oklen opijati. J. Banovac, razg. 100. Majko moja, ne plači, imaćeš što posli plakat, kad me počmu propijati. 162. Imamo dakle i mi čemu se čuditi. F. Lastrić, test. 326^b. Videći potrebu njihovu, da se ne imadahu čim pokripi. ned. 294. Imali su se čemu veseliti doisto. svet. 91^a. Imamo mu na čemu zafajivati, imamo ga za što štovati. 187^b. A da gore hoću reći, imao bi to gdi steći. V. Došen 269^b. Imaš s čime doći u primorje, noseć glave moji vitezova. And. Kačić, razg. 293^b. Nembrot imao je komu krajevati. kor. 11. Koja nejma čime uzorati, niti sebi hrane dobaviti. M. A. Rešković, sat. E6^a. Da ne ima gdi krava zagristi. G4^a. On već onda nejma kada sisti. H8^b. Jerbo ona nejma kada presti. 14^b. Nemaš na što sablje izvaditi, nit' je imaš o što krvaviti. Nar. pjes. vuk. 2, 145. Imao bi s kime piti vino. 2, 224. Imaš na što svate pokupiti. 2, 533. Tako imao koga nakom sebe ostaviti! Tako imao odkuda davati voljome i nevojnime. Nar. posl. vuk. 297. Ima šta i videti. Nar. prip. vuk. 94. Bijaše vrlo mnogo naroda, i ne imadijahu šta jesti. Vuk, mar. 8, 1. — *mješte infinitiva mogao bi biti i indikativ s konjunkcijom da (isporedi I. da, I, A, 2, e, e), n. p.:* Nemaš što da roćem. — *bb) u podložnoj je rečenici glagol u kondicijonalu.* Bolesnika koji nit' ima tko bi mu posluzio, ni čim bi se pokripio. F. Lastrić, test. 334^a. Mi imamo šta bi večerali. M. A. Rešković, sat. G2^a. Da bi imao odkle bi podao onomu koji nevoju trpi. J. Matović 402. — *mješte kondicijonala može biti i futur, n. p.:* Nemađu što će dati. *cc) podložna je rečenica okriena, te nenu glagolu, jer se ovaj ima u pameti po glavnoj rečenici.* Gruba se tuće, zove, a ne ima koga. M. Držić 150. Ući bogme, er imaš od koga. 161. Imati kad otiumi nanciseri. A. I. Bella, rješen. 360^b. Kaži što imaš na opravdanje tvoje. A. Kanižlić, kam. 311. Ubozi ne mogu činiti zadužbino zašto su siromasi i ne imadu od kuda. M. Dobretić 250. I mi s tobom (*dicimo se*), i imamo s kim. Nar. pjes. vuk. 1, 70. Imamo čime na derdelu vesti, imam čime, i imam po čemu. 2, 162. Ne jui se, ne imaš se za to. 2, 323. Dao Bog, ali nije imao kome. Nar. posl. vuk. 51. Doći će kad imadbu kad. Vuk. evit. Hor. 16, 12. 'Što ne svrati k nam? Nemađu kad. S. Jubiša, prip. 61. Gdi Bože, imaš i koga! Pravdoša. 1852. 11. *dd) amo može pripadati i ovaj primjer u kojemu mj. zamjenice ima sila kao ulverb:* O ovome bih ja sad još sila imao govoriti. Vuk, posl. x1a.

o) što u kniži, zakonu itd. stoji kaže se da ono ima knižu ili zakon. u pisaca. Kanon treći sinoda kartaginenskoga ovako ima: 'Osim toga...' A. Kanižlić, kam. 217.

p) u jednom primjeru xvii vijeka stoji hoće imati (*gotovo kao hoće da bude*). Post hoće imati, da se blaguje samo jednom na dan. S. Matijević 55.

q) u jednom primjeru xvi vijeka kao da znači: *vjerovati, misliti*. Mi imamo i ispovidamo, da jest jedini... Š. Budinić, sum. 5^a.

r) *gdjegdje imati ostaje pri svojemu starijem značenju kao biti primio. objekat može biti što tjelesno, dušerno ili umno.* aa) *to se značenje osobito poznaje kad se izriče mjesto gdje je bio objekat prije nego ga je subjekat primio. to se može izriči genetivom: aaa) s prijedlogom od.* Imaš od nas listu. Spom. sr. 1, 88. (1407). Moja stran ima početak od mene, ma tvoja svršuje se u tebi. Pril. jag. ark. 9, 74. (1520). Da ćeš ti reći sam: zamjerna bi plata, od ovo ku imam. N. Nalešković 1, 220. Ma vilo, nećeš ti toj, što bih ja hotil od tebe imati. N. Rašina 74^b. (*Marija*) po ovome svom mogućstvu može sve što oće od Boga imati. J. Banovac, razg. 8. U ovom sakramentu oću i želim imati od vas naj veće poštene i ljubav. F. Lastrić, test. 103^b. Ovi običaj ima svoj početak od apoštola. A. Kanižlić, kam. 87. Ako ti od mene hotijaše milost imati. 829. Imala si kniže i nauke od Cirila i Metoda ruke. M. A. Rešković, sat. B6^a. Ovo je ono Novogradiško, od kojega ime svoje ima Gradiška regimenta. B6^a. To vi turske slidite adete, jombo od njih to sve imadeto. F2^a. Imati čemo i one novce i onoliko od Pravovica iz negova prodatoga imanja. sabr. 53. Imado od nega ne samo ono milost. L. Vladimirović 61. Budući od njih (*roditeľa*) imao bitje naravsko. Ant. Kačić 506. Nenavidost kakovo i holost imade svoj početak od djavla. M. Dobretić 209. Katarina imade u dvi godine dana više puta liste, kniže od Petra. 436. Imadući oblast od crkve svete. 467. Milost koju je imo od svoga arcibiskupa. 489. *amo pripada i ovaj primjer:* Imamo od pisaoća kineski da jedanaesti vladao jest ga činio sazidati. A. Tomiković, živ. 67. *i ovi primjeri:* No imadu oni otud hasno. A. J. Knežević 2. Od kuda ti taj nauk imadeš? M. A. Rešković, sat. F3^b. — *bbb) s prijedlogom iz.* Isto imamo iz svet. Jerolima. Ant. Kačić 2. — *ccc) s prijedlogom s.* Malo ploda š njih imaju kuće. J. S. Rešković 26. — *bb) mislim da po smislu pripadaju amo i ovi primjeri:* Da imaš počest i hranu protivu moći našoj. Mon. serb. 22. (1231-1249). Uzda se u njih pomoć imat! M. Držić 221. Ide na ispovijest za imati odriješenje. A. Komulović 7. Mnogi po ovomu pozdravljenju dobra koja pitaše imadoše. J. Filipović 1, 509^a. Bi učien kavalirosm. Marka i imado plaću od današneuga danka. Norini 85. Gdi će svak imati plaću po svoji dli. M. Dobretić 72. Budući da drugojačije učinit ne more ni svoju svrlu imati. 170. Da bude imat na dar toliko jaspri. 519. — *može biti da bi amo pripadalo i ovo:* Rado je suzati va zidu zazidan; zazidane noge do kolena i junačke ruke do ramena... Iz magle je doletila vila, ka j junaku ruke oprostila. Kada junak ruke imadjaše, sam iz zida noge razidaše. Nar. pjes. istr. 1, 36.

b. *mješte objektu može imati uza se infinitiv, te bi prvo značenje bilo da djelo što se izriče infinitivom pripada subjektu, po tome da je ono njegova dužnost, ili da treba da ono učini, ili uopće stoji za futur. pošto se orakovo upotre-*

blavañe i značenje (dajbudi za glagol imeti, viditi imjeti) nalazi i u ostalijem slavenskim jezicima (vidi F. Miklošić, vergl. gramm. 4, 863—864), sva je prilika da je bilo i u praslavensko doba.

a) *debere, biti dužan (vidi dužan, I, b, h)). treba paziti da dugatveno ne imati (nemati itd.) ne znači: ne biti dužan, nego: biti dužan ne učiniti ono što znači infinitiv. Dohodak koji imaju davati. Mon. serb. 188. (1378). Kako i mi obetovasmo gospođstvu dubrovačkoomu, da imamo tērati i ne držati njih nevěrnika... i da ih ne imamo primati u našu oblast, pače da ih imamo tērati. 350. (1427). Pastir od stada svoga ima pomću imiti. Mon. croat. 245. (1545). Tako bogati, kako ubozi imaju dojtj u tempal. Živ. kat. star. I, 218. Ki se ispovida nima kriti ča je učinil. Naručn. 80^b. Kako se ima imiti redovnik na spovidi. 84^a. I vi imate biti pravdeni. Transit. 52. Človik ima slišati dovolje. Korizm. 2^b. Vsaki človik imal bi se potežati da bi pokopan poli erikav. 20^a. Nima se nigdore žalostiti od onoga ča čini Gospodin Bog. 36^b. Ki je veće držan Bogu i veće ga ima ljubiti. 42^a. Ako I sin ima oca zla, ima li ga počtovati? 42^a. Imaju zato ljudi pojti k popom. 59^b. Ja sam našal 10 dukat, komu je ima imati dati? 81^b. Ima veliku imati Bogu har. S. Menčetić 39. Što je Bog sklopio, ljudi ne imaju razvrć. M. Držić 229. Nimaš učiniti nijedne rabote (u subotu). Kateh. 1561. A3^b. Boga se imamo bojati. A7^a. Meštri dicu priprosto učiti imaju. B2^b. Ni' mu dosti, da te neće ljubit' verno, kako ima. A. Čubranović 145. Ne imamo imati ni držati za boga nijedno stvorenje. Š. Budinić, sum. 29^a. Cijeća njih nije imao meni kćer ubijati. D. Zlatarić 13^a. Nimaju Krstjane piti čašu djavlovu, da imaju piti čašu Isukrstvu. Živ. jer. star. I, 227. Nitko ne ima plakati za malom djetćicom. M. Divković, bes. 19^a. Gdi je dakle služba moja koju imate meni učiniti za službu moju koju sam ja vam učinio? 35^b. Ne bi imao čovjek nikako srca svoga gnusiti i nečista činiti. 431—432. Ljubav imaš imati prema svima. B. Kašić, nasl. 13. Ako nijesi ljubio ni častio oca i mater koliko si imao. 55. Na ovoj misi misnik ne ima popirati kaleža. I. Bandulavić 9^a. Pop oskropiti ima tom vodom vas puk. 128^b. Tko kaže sud imon', ako će prav se rit, naj prije sudu svom' ima se on podložiti. I. Gundulić 111. Da si svjetnik moj ne samo ki me imaš svjetovati. G. Palmotić 1, 266. Ja joj držan imam biti. I, 307. Dobročincu svakom ima biti haran tko kraljuje. I, 314. Koje od srama izustiti ne bih imo slavna imena. 2, 35. Ovo ti jest ufanje i virovanje, što ima imati grišnik u Bogu. P. Posilović, nasl. 121^b. Isukrst u nauku koji nam dade od posta, prvo nego nam ukaza ono što imadjiamo činiti, a pak... M. Radnić 478^a. Ovu svrlu ima imat postavljenu prid oči svaki. M. Bijanković 1. Tko zakon stavlja, i obslužit ga ima. (D). Poslov. danić. 135. Imao bi svak veselo Božji na se jaram staviti. A. Vitalić, ost. 41. Koj se (želji) imamo protiviti. 114. Svak ima veoma Bogu zafajivati. S. Margitić, fal. 123. Načelnici ima'u davat dah mirisne od krjeposti. J. Kavañim 74^b. Tko vele prima, vele vratit ima. I. Đorđić, uzd. 12. Paka ih nauči, kako imahu vazda imati ljubav i dragost meju sobom. M. Lekušić 41. I na misto što ga (Isusa) imadjiamo popridignut, oni se većma žeščahu. J. Banovac, razg. 161. Neće da se pokori i ponizi prid onim prid kojim ima. J. Filipović 1, 198^a. Tko ne trudi ne ima blagovat. I, 427^a. Starišine imadu bit razboriti. P. Filipović 15. Ali ni zato ne imaš me toliko*

karati. F. Lastrić, test. XII. Istina je da bi ja ima' poslušati kralja. ned. 108. Znam kakva bih bit imala. A. Boškovića 15. Svi mu imadu poslušni biti. A. Kanizlić, kam. 89. Car zapovida, da se nejmaš za glavu u drugoj odići prikazati. kam. 98. Kako imaš biti u napridak pomhiv. M. Zoričić, osm. 22. Slanost u vama imate imati. S. Rosa 70^a. Ovo je put po komu imate hodit. D. Bašić 184. Ima li te slaviti za to što si zemlja? V. Došen 197^a. Kako imadu sudci suditi. And. Kačić, kor. 78. Hranit imaš i brata Jafeta. M. A. Rejković, sat. K5^a. Ljudi od našega reda ne imaju prid svojim kraljuu govoriti ono. sabr. 9. Niti u stvarih svoga spaseñia imaju imati ozir na voju svojih roditelja. Ant. Kadčić 127. Ima ispovidnik imati ustrpljenje. M. Dobretić 123. Tko se misli ženit, ima se ženit svojom prilikom i svojom vrstom. 420. Imao si se stiditi, kada si ulizao. I. J. P. Lučić, razg. 39. Imademo ga moliti. doct. 46. Bog otac... nema imat oblasti pokorit grješnike? A. Kalić 403. Od cara mu drobna kniga došla da on ima na vojniciu pojti. Nar. pjes. istr. I, 25. Uzui to, i od toga imaš učiniti guminu i jedra sva. Nar. prip. vuk. 133. Ja ću doć, kako želiš, ale ti imaš z dvora poslat beloga peteha. Nar. prip. mikul. 16. Imati dati komu, v. zadužiti se. J. Stullj, rječn. Tako presudeno da ima svoga koñu od Pantelije odvesti. Glasnik. II, 1, 30. (1803). Ostalo da imadu od Petrova dne platiti. 38.

b) *značenje je da treba da se učini djelo što se kaže infinitivom, jer je to sila, nevoja (fizična a i moralna). Poznave do istine da taj carina nima biti prictonom (prid Stonom). Mon. serb. 281. (1418). Za koju bi nevěru imali ponesti vsaku muku. 328. (1423). Imao bih pitati ods tebe što sam izdvorio i za što sam službu dao. 500. (1466—1500). Gdo ima imenovati porotnike? Mon. croat. 187. (1504). Zatoj se govori da istup ne ima imati odstupa. Stat. poj. ark. 5, 269. Divica Božja razmišljajući kako se ima s njih ni nositi i braniti. Živ. kat. star. I, 221. Zaručstva imaju biti slobodna. Naručn. 59^b. Ka bi učinil za produlžiti smrt ki ima umriti? 82^a. Govoru da se nimaš tomu čuditi. Transit. 205. Molitav ima imati 4 kondicijoni. Korizm. 6^b. Šest urešnji ima imati almuštvo. 8^a. Ki prokne oca ali mater, ima umriti. 90^b. Ti li si koji priti imaš? N. Rañina 14^a. mat. 11, 3. Imavši dake ja za ti (griješ) podnijet pokore, muka će bit moja ka se reć ne more. N. Nalešković 1, 124. Za to ne imam bit ja kriv. M. Držić 3. Imam sto posala opraviti. 343. Imam s tobom govorit od strane Ančice tvoje. 365. Koji ne plaća dužuo onomu ki ima imati, ako ta koji ima imati imaje potrebu. Š. Budinić, sum. 39^a. Gdi me sad zbija zli vihar suprotiv, imam se brodit ja. D. Zlatarić 8^a. Naj prije imaš znati, da prije ispovijesti držan si promisliti grijehe tvoje. A. Komulović 5. Tako budući nikoga se ne imam bojati. M. Divković, nauk. 60^b. Imam imati od Petra sto škuda. B. Kašić, zrc. 73. Ispitovaše od njih, gdi se imaše Krst poroditi. I. Bandulavić 19^a. mat. 2, 4. Za život svoga svita s poglavicom smrti imaše boj biti. 79^b. Cijeća koje stvari imadu imati znači. M. Orbin 12. Ali s ove zle nesreće umrijet nam je svjena trijebi, ali imamo bez radosti uzdišću izdisati. I. Gundulić 265. Mā ga sablja ubit ima. 529. Car Mustafa, znat imamo, gdi je, vapit ne pristaju. 553. Nu što, višña moć odredi, na svrlu ima svoju doći. G. Palmotić 1, 5. Ima ovi dan veseli s kom velikom dospjet štetom. 1, 48. Po putu sam er pravomu vjerenicu imo iskati. 1, 150. Rad besjede pune*

ureša ja zavidjen ne imam biti. 1, 212. Sve tri ugrabljene, sve tri krive bit imamo. 1, 274. Imam s tobom govoriti i tužit se tebi na te. 1, 327. Ova zgoda teška odveće ima i život moj zanijeti. 1, 354. Ne imamo se mi bojati zla. 1, 371. Ako imam ja živjeti u ovom jadu tešku i vrlu, vele mi je boje umrijeti. 2, 55. Mir učine, ki vjekovit ima ostati. 2, 105. Prid kriptisti mojom jakom zli nevjernik ima umrijeti. 2, 112. Ti se vjerit imaš za nu. 2, 264. Isti nemoćnik ima umriti. P. Posilović, cvijet. 9. Spomeni se da imaš umrijeti. nasl. 5^b. Hroma oslice, podranit imaše. (D). Hvali se krošio, er te imam prodati. (D). Poslov. danič. 27. Ovcu, koju ima vuk izjesti, trjeba da je izije. (D). 92. Gdi bi imao potonuti, da nije tebe, Boga, milos veća grijeha moga. J. Kavašin 445^b. Draga majko, imam li umrijet nazbilj? B. Zuzeri 67. Prah od koga su umiješeni i u koji se imaju nakon malo razčiniti. 216. One duše koje imadihu poču u purgatorije. J. Banovac, pripov. 46. Ova crkva da je prava crkva četiri navlastito izvrstnosti u sebi ima imat. J. Filipović 1, 178^b. Da jedan odredi poč u Rim pak uzme put koji vodi k Carigradu, imali bisimo reći da je on zaludio. 1, 402^b. Vojnici, koji imadijau ufatit Isusa. F. Lastrić, test. 158^a. Imam se uzdati, da takije otvrdnutije grišnika ne ima u devotomu puku ovomu. 164^a. Biste l' znali vi, zašto ovo? Imam reći, da se osićeate, al' ne morete podpuno dosegnuti. 179^b. O koliki razgovor i utišenje imaju imati pravovirni u ovomu imenu 'otac'. od' 118. Smrt koju imadijaše pritrpiti. 165. Prividje u duhu slabost mlogi nas grišnika koji imadija(h)mo imat potrebu od pokore. svet. 98^b. Znajuc dakle, kad umriti imadiše. P. Knežević, živ. 14. Imate znati, da Grei ovu oblast uskraćuju. A. Kanižilić, kam. 680. Nejmaju bogogrdne riči čistoću smučivati. 690. Nejma li dakle i grišnik na vike umriti? bogoljubn. 113. Imadjamo dakle svi na vike poginuti. uzr. 92. Drugi živeć u svojoj slipoći u prokletstvo imadoše doći. Nadod. 7. Imadući vadit i prinosit k cekinima vaļa zajimat i nositi po 48. M. Zoričić, aritm. 18. Zasje da imam izgubit za sved krajevsto nebesko. D. Bašić 47. Hoćemo vratit tude, neka dode ko ima imat. 167. U kojim imadihu pribivati živine. And. Kačić, kor. 7. Kada čujaše, da ima glavu izgubiti. M. A. Rešković, sabr. 1. Jesi li ti koji imaš priti? Ant. Kadčić 99. Na križu imaš umrijeti. 1. Radić 54. Od oviziju ima biti ovdni našo govoreće. M. Dobretić 2. Da muška glava ima imat naj mañe četrnaest godina. 457. Imamo se ufati boļa. I. Velikanović, uput. 1, 46. Kad se našem dake u prigodi, da imabudem zbiti moje sreće i odojeti mu. I. M. Mattei 165. Otajstvo upućea, u kojemu je ona imala imat velik dio. Gregur iz Voroša 21. Zali nevru stara majka, otkle ima poč. Nar. pjes. vuk. 1, 35. Imam reći besoditi s imne. 2, 419. — *amo pripadaju i primjeri u kojima je infinitiv glagol pasivni, te je značenje da treba da se subjektu zbuđe ono što naci infinitiv, a ujedno može vršene ovoga biti dužnost kome drugome.* Nima se ukopati. Stat. polj. ark. 3, 219. Ima se obisiti. 255. Nima se zlo činiti, da pride dobro. Naručn. 6^a. Ditea (prot voji roditelj svojih) nimaju se krstit. 11^a. V plavi nigdar se nima misa služiti. 26^a. Ovo bo se ima imati za regulu općemu. 86^b. Zali se nima, u žaloti. Transit. 88. Taci nimaju se imiti ni držati za službenko. S. Budinić, sum. 106^a. Komu sanomu ima se dati čas, slava, poklon i poctenje. A. Gučetić, roz. mar. 111. Ka se imaju promisliti i staviti na pamet. A. Komulović 5.

Koji ali hvali ali kudi, a ne zna što govori, ne ima se virovati. I. Bandulavić, predgovor. Nauk, kako se imaju riči Božje promišljati. A. Georgiceo, pril. 3. Nu se imaju sej naprave razumnomu dat Ulistu. G. Palmotić 1, 225. Uči, kako se imaju dobivati kriptosti. P. Posilović, cvijet. 5. Od zloča čovičanskej koje se imaju ljježati. 5. Ovce se imaju strić a ne brićiti. (D). Poslov. danič. 92. Bog ima bit ljubjen. I. Đorđić, uzd. 100. Ovo je sakramenat od pomireña čovika s Bogom; ma ima se učiniti kako vaļa. F. Lastrić, od' 95. Zato razložni opaz ima se svrlu dice imati. ned. 405. Tko se krivo zakune, da mu se imaju odsići ona tri zdrava prsta. M. A. Rešković, sat. B1^a. Pravila po kojima se ima ocet praviti. P. Bolić, vinodj. 2, 329. — *ima biti može značiti da se misli da je sva prilika da nešto bira, isporedi kod trebati i vaļati.* Što ima bit ovo? gdi će bit ove vil'? N. Naješković 1, 203. Ima bit, da jo' je dobro. M. Držić 171. A to tamo ima bit kagodi neman. 390. Pri ovomu kraju skrovni stani bit imaju. G. Palmotić 1, 348. Rekoše: 'Unutra ima biti blago'. Oliva. 19. *prema tome se upotrebljava i negativni glagol, kad se misli da što ne može biti.* Rimljane govorahu: 'To nima biti istina'. Mirakuli. 71.

c) *gdjgdje u nekijeh pisaca stoji bez potrebe imati (sa značenem kao kod a) ili b)), u drugijem se načinom kaže da je dužnost ili potreba da bude djelo što znači infinitiv.* Moļu te da nimaš dati onu zalu i strašnu sentenciju. Mirakuli. 68. Prosimo da otac nebeski na grihe naše nima gledati. Kateh. 1561. B7^a. Predlaga nam da imamo virovati. Š. Budinić, sum. 3^a. Zapovida ovi papa neka biskup očito ima rede davati. F. Glavinčić, cvit. 216^b. Udes ļuti hoće, da ima posred boja Turno, moj brat, poginuti. G. Palmotić 2, 79. Naredba, da se ima pošteñe nositi prilikam svetih. A. Kanižilić, kam. 16. Zapovidila je, da imamo virovati. 878. Zapovida da se sinovi Izraelski nima imaju klañati. M. A. Rešković, sabr. 30. — *na isti način stoji i impt. glagola imati s infinitivom drugoga glagola mješte imperativa ovoga glagola.* Nimaļ ga pop na spovidi odrišiti. Nared. modr. ark. 2, 87. Neka moj gospodin ne ima meno karati. M. Divković, nauk. 3^b. Ako ki od vas zua, nimaj do glavo povidati. F. Glavinčić, cvit. 124^b. Nasliduj mene, i nimaj se bojati. 198^b. Pojdi u miru, i već nimaj sagriševati. 231^b. Nimaļte nositi zlata, ni srebra. 335^a. Imajte znat, da ja neću pripovidat. J. Filipović 1, 85^a.

d) *kao hotjeti (koje vidi pod II, A, 2) pokazuje budućnost uopće.* Kto hoće sije potvoriti, ne maļ gněva i nakazanije ima vesprijeti ott krajevstva ni. Mon. serb. 20. (1231). Ja župan Radoslavi i moji ļudje da spasemo i s(t)rězemo po moru i po suhu vise ļudi dubrovćečke gdě imaju silu imati. 41. (1254). Obešta se krajevstvo ni vlastelima dubrovćekim da ima hoditi dubrovćekni tragi i triznici svobodno. 188. (1378). Sađanijem i naprijedi koji imaju biti. 47. (1453). Ki su sada i ki imaju priti. Mon. croat. 101. (1466). Božastvena pravda ima kaštigati zaliļ. Korizna. 23^a. Govoru da jedan od vas ima me predati. 92^a. Joga vskore ima umriti arhijerej. Š. Kozičić 22^b. (Govoreći da vil' druge služit nigdar ne imaju. N. Naješković 1, 199. (Isus) od tuda ima priti suditi. Kateh. 1561. A P. Svi ļudi uskrsnuti imaju. E3^a. Vi prvo mjesto na piru sina Božijega imahote imati. A. Gučetić, roz. jez. 162. Do trideset lit ima priti k vam mlad i meć desnice persidske ima zatupiti, i Perside pod noge vašo ima položiti. Aleks. jag.

star. 3, 223. Govoreći Isus od Duha Svetoga koga imaše dati učenicom svojijem. M. Divković, bes. 6a. Što je bilo, prošlo je veće; što ima biti, još nije toga. I. Gundulić 235. Vječna žalost turskih djela, ka nakon nas ostat ima. 321. Silom ti ga ugrabiti imam usred Carigrada. 342. Brzo ima zgar pravедna plata doći. G. Palmotić 1, 69. Hotima imam zaklat i vrć psima. 1, 173. Ja umijem prividjeti mojijem znañem, što ima doći. 1, 224. Kagodi se stvar zgodila ili se ima zgodit ñemu. 1, 347. Ili te je privarila, ili te ima privariti. 2, 29. Vrijeme koje ima doći. J. Mikaja, gram. 19. Privide stvari koje imaju doći. M. Radnić 242^b. Mre svak, ne zna al' nitkor ini, kad toj vrijeme ima biti, neg Gospodin. J. Kavañin 2^a. Za sto godin što ima biti, tko zna? 109^b. Sam Bog vazda biti ima u se, u raju i u svetima. 572^b. Bio se među Židovima glas prostuo, da je Isukrst imo uskrstnu. B. Zuzeri 61. Grišnici, bratjo, imamo biti suđeni i osuđeni po naših dili. J. Banovac, razg. 1. Oni izpovida(h)u, da imadišo doć, da ji imadišo odkupit, i da po ñemu spaseñe imadijau imat, i da im nebesa imadiše otvorit. J. Filipović 1, 76^a. Naj pri joj andeo navišćuje vesele i radost, koju divica udiļ onda u svomu srecu imadijaše imati po ostalim rićma, koje joj imadijaše reći. 1, 511^b. Duha koga imadijahu primiti virujuć u ñega. F. Lastrić, test. 254^a. Pošaji koga inaš poslati. 363^a. Bijaše rekao, da veće obraza ñegova viditi ne imadijau. ned. 407. Od suda koji ima imat svaka duša onda kada se s tilom razdili. M. Zorićić, osm. 61. Hotiše plakati svoju nesriću, gdi brez poroda imadiše poći s ovog svita. And. Kačić, kor. 31. Kad za nas imadiše poći na smrt. L. Vladimirović 47. Od tuda ima doći suditi žive. J. Matović vi. Od koga se imaše poroditi spasitelj. 311. Kako zoru, koja donit imadijaše dan. Grgur iz Vareša 38. Tu ima doći mlad kralj. Nar. pjes. herc. vuk. 239. Jutra imaju doć mojih dveh brat ļubi. Nar. prip. mikul. 16. — u naše se vrijeme često upotrebljava kao hotjeti kod II, A, 2, b (vidi u Vukovu rječniku: imao sam ovu noć pijehnuti 'bald wäre ich gestorben', obendum mihi erat'). Imah panut sa šarina moga. Pjev. crn. 214^b. Uleti u kuću na pola živ od straha, kazujuć im da ga imaše izjesti deset vukova. Nar. prip. vrć. 23. Imah mrtav panut od smijeha. P. Petrović, gor. vijen. 60. Od smrada i hale imasmo oba panuti na vrh glave, no bijasmo ponijeli smrekovijeh zrna. S. Ľubiša, prip. 251.

c) u jednoga pisca xvi vijeka ima reći isto je što: znači, isporodi hotjeti, II, A, 1, i. Iskušenje ima reći: argument ali videnje od jedne stvari. Korizm. 13^b. Ča ima reći, da bi ovdi učineno veće veselje? 34^b.

c. esse, biti (ne kao kopula, nego kao konkretni glagol kojijem se kaže da nešto jest), nahoditi se, nalaziti se. isprva je i s ovijem značenem bio prelazni glagol (vidi a), i to još u praslavensko doba, ali može biti onda samo kao negativni glagol s genitivom partitivijem kao objektom, vidi F. Miklošić, vergl. gramm. 4, 355—359 (gdje se na str. 356 isporođuje s ñemaćijem i s romanskiem jezicima), i u našem se jeziku uprav shvaća kao suprotno negativnom nemati (ne biti, nestajati, nedostajati), a ne posve kao apsolutno biti. — Između rječnika u Mikalñinu (ima, to jest jesu, kako rekša ima sedam godina 'septimus annus agitur'), u Vukovu (ima li u vas žira? 'gibt es?') u Danićićevu ('impers. esse').

a) imati je prelazni glagol bez subjekta; a ono što jest, što se nahodi, stoji u acc. kao pravi

objekat. ovo potvrđuju ñekolika primjera u jednom spomeniku xiv vijeka. Prvi sinorj poćime otv. vstoka gđe slazi putj velykyj ispod brda, i tuj ima dva kamena stanovita. . . . tuj ima varnicu na kraj mora. . . . i tuj ima vrulu. . . vyše mora ima vodicu i trst. . . Mon. serb. 126—127. (1347). Danićić (sint. 4) i Miklošić (vergl. gramm. 356) ovako shvaćaju ove primjere (da je ima bez subjekta), i mislim da imaju pravo; ali bi se moglo i pomisliti da je subjekat sinorj, toliko više što se ovakijeh primjera drugdje ne nalazi, nego samo jedan put u kniži xviii vijeka, ali nije pouzdan ni pisac, ni način kako je naštanpuna kniiga: U seoskom mjestu od Kozara ima ikone Gospojine. J. Kavañin 318^a. (ovaj primjer: Imaše mu stotinu godina. Ogled. sr. 207 ne spada amo, nego pod b) bb), vidi D. Danićić, sint. 411. ne spadaju amo ni ovi primjeri: Ima bo u puku krstjanskomu koji zatajuju. F. Lastrić, test. 69^b. Da ima u puku krstjanskomu koji tako živu. 71^b. Imade, koji govore da. . . A. Tomiković, živ. 11, jer sami pisci upotrebljavaju u ovakovijem slućajevima nominativ, vidi kod d). ne mogu se pouzdano oodje metnuti ni ovaki primjeri, jer može glagol biti u jednini po analogiji prema drugijem brojecima pet, šest itd.: Evo ima tri bijela dana, k'o je oćo u lov u planinu. Nar. pjes. vuk. 1, 543. Zlatna mi je utva odlećela i u tvoje dvore zalećela, evo ima tri bijela dana. 1, 570. Evo ima četiri godine, kako s tobom, care, vojujemo. 2, 173. Da tri boļa ne ima junaka od nas ove tri srpske vojvode. 2, 221. Ima puno tri godine dana kako sam ga vrg'o u tavnicu. 2, 403. Evo ima tri pune godine, kako si se ti moja nazvala. 2, 624).

b) ono što jest, što se nalazi (ili što nije, što se ne nalazi) stoji u genitivu partitivnom. isprva vaļa da je ovaj paidež stajao kao objekat (kao što Miklošić misli), ali se kasnije shvatilo kao subjekat (isporodi d). aa) s negativnijem glagolom nemati (ne imati itd). ovo može biti najstarija i praslavensku konstrukcija, vidi sprijeda (vidi i kod nemati). Sada inoje pomoći ne ima. Mon. serb. 560. (1618). Ne ima straha tvoj slobodi. G. Palmotić 1, 102. Od koga uvridenomu koristi ni pomoći ne ima. I. Grlićić 42. Tko bi zatajao da ne ima Boga. A. Bačić 4. Da je Bog anđele stvorio, sumļe ne ima. J. Filipović 1, 65^a. Govori se, da u ñoj (golubici) žuci ne ima. 1, 168^b. Jeli još koja crkva da se može reći prava? Ne ima nijedne. 1, 188^b. Među svim ñezinim sinovi ne ima nijednoga grišnika. 1, 189^b. Za ñega spaseña ne ima. 1, 193^a. Ne ima nikoga tko bi ju mogao utišiti. F. Lastrić, test. 161^b. Ovo je pravi Bog nit' ima drugoga boga. od' 233. Tko će te izlićiti? niti ima na zemļi likara takoga ni likarije. ned. 259. U drugomu ne ima nam ozdravljenja. svet. 87^b. Videći, da tu nejma privare. A. Kanižlić, kam. 2. Nejma tu ufaña u milosrdju stolice apostolske. 27. Znam da takvoj slavi glasa ni kod bisui nejma pasa. V. Došen 194^a. Nejma toga! svit ne more dati slasti. 202^b. Tog' jednoga nit' drugoga nejma traga kod linoga. 268^b. Misleći prije toga, da nejma urednijeg vilajeta od ñe. M. A. Reļković, sat. A6^a. Znaš kockarom kakva je avļija, da u ñojzi ništa ne imade. E2^b. Tugu koju imam na srecu ne ima mi hasne nikomu kazivat. sabr. 18. A kod ñega ne ima nikoga. 27. U Srebrenici manastir posvećen b. d. Mariji, ma ga sada ne ima. Norini 37. Nejma dakle ogovora za se. Ant. Kadčić 253. Kolik da misnika i nejma u to ima. M. Dobretić 62. U tri dni da nestane svih, da ne ima ni jedne (koze). M. Katančić 53.

Jeda li nejma Boga na svitu? Ima, ima, ali muči, muči. D. Rapić 11. Živu, kano da ne ima svrhu nihi ni Boga ni crkve. B. Leaković, gov. 41. Vrime je veoma kratko: jedva jest i veće ga ne ima. A. Tomiković, gov. 11. Ti si Božji? Ne ima toga, odgovara lakomost, moj si ti. 150. Da na svijetu ne imaše tač gzdave igdje slike. P. Sorkočević 576a. U mene majke ne ima. Nar. pjes. vuk. 1, 225. Oko Drine ne ima ovaca. 1, 501. U tavnici vode ne imade. 2, 70. Bješe baue u malenoj Bašskoj, da takoga ne ima sokola. 2, 262. A u Marka ne ima dukata. 2, 359. A za Markom ne ima nikoga, od nekol'ko Grka i Bugara. 2, 360. Od ostaleg ni broja ne ima. 2, 410. Evo prode i devet godina, niti ima tebe, ni svatova. 2, 531. Nema gore bolesti od gladi. Nema žita bez kukolja. Nema zime bez vjetra, ni zla gosta bez Turčina. Nar. posl. vuk. 202. Nema jačeg pića od vode. Nema krvnika nad poturčeniaka. Nema jeta bez Đurđeva dana, niti brata, dok ne rodi majka. 203. — *kud se kaže da se s čim ne može isporučiti što drugo ili ništa drugo od iste vrste (vidi sprijeda primjer iz Nar. pjes. vuk. 2, 262, i neke iz Nar. posl. vuk.)*, ono s čim se ne može isporučiti može biti u dat. Što si čuo, ti vojvoda Marko, da jepote ne ima devojci. Nar. pjes. vuk. 2, 236. Ako li si, sele, naumila uzet, sele, dilbera junaka, kome snage i jepote nema, niti ima stasa i obraza u svoj zemlji na četiri strane. 2, 237. Knez cesaru do koljena nema. Osvetn. 6, 27. — *bb) s afirmativnijem glagolom stoji genitiv partitiveni, kad se ne može ili neće da se potuče naznači koliko se čega nalazi, s toga ili je ime u množini*: Imade nikih koji na ispovidi, za kazati jedan svoj grih, prodjuje mnogo govorenja. J. Banovac, pripov. 40. Ima vas koji vele krat s Turci općite. J. Filipović 1, 22b. U svetoj crkvi ima i dobri(h) i zli(h). 1, 189b. Siromaha ima holije i bogataca ponizni. F. Lastrić, ned. 163. Ima ji(h) koji govore krunicu. A. Kanižlić, ntoč. 84. Primda ima izmišljenih imena. M. A. Rejković, sat. A4b. Jer u tebi još ljudi imade. B8b. U nas ima novaca. sabr. 49. Bilo je, ima i biti će mučenika. Grgur iz Vareša 80. Meder ima u cara Turaka. Nar. pjes. vuk. 2, 2-7. Ima ih ka' i kusijeh pasa. Ima kao u žabe dlaka. Ima pasa i osim sarova. Nar. posl. vuk. 103. *ili je, ako je u jedini, supstantiv materijalni*: Ako li i tu ima blaga. J. Kavašić 381a. Rila bi sviha kad bi imalo troskota. (Z). Poslov. danić. 107. Kako se uzdži plamen u sviči kad u noj ima uja. M. Zoričić, osm. 100. Dok u nosu ima pare. V. Došen 209b. A u nikima ima i paprike. M. A. Rejković, sat. B1b. Odkud dakle ima kukolja? B. Leaković, gov. 45. Do se god puši, onde vatre ima. Nar. posl. vuk. 76. I tu ima njegova masla. 106. U svakoj kući ima dima U svakom žitu ima kukolja. 335. *ili je što umno*: Hodi, brate, ima i novoje. Nar. pjes. vuk. 2, 137. De je sreća, ima i nesreće. 2, 355. De je mnogo bolesti tu ima i žalosti. Nar. posl. vuk. 74. *amo moja pripadati i ovakovi primjeri*: U vojski svata ima. M. A. Rejković, sat. A2a. *rijetko je jedina, kad je riječ o pojedinom četaletu ili strari*. De god koga ima od vjere i od uzdanice. Nar. pjes. vuk. 1, 78. Ima i nad popomu popa. Nar. posl. vuk. 102. *kod pitanja može biti i cesje jednina, jer se pitahu može nadati negativnom odgovoru*. Ima li tomu kakvo likarije? M. A. Rejković, sat. C5b. Ima li mo tamo? (u sabr.) u Dubrovniku. P. Budmani.

c) uz *quater partitiveni* ima i riječ kojom se pokazuje koliko se onoga nalodi. ovakova riječ ne može se poznati jednominativ ili akuzativ;

*po svoj prilici treba je shvatiti kao koš b), da, ako se i u prva vremena shvaćala kao acc., kasnije se shvaćala kao nom. aa) riječ je zamjenica ili adverb čim se upoće pokazuje mnoštvo (koliko, ovoliko itd., mnogo, malo, dosta, što itd.). Uja, masla, meda, octa za načimbe ima dosta. J. Kavašić 81b. Ovom zemljom vladaju rečeni redovnici ima veće od dvista godina. J. Filipović 1, 102b. Ovo je naša velika slipoča, da se malo ovo prisveto sobstvo promišlat uzdižemo; kad u virovažu govoriimo: virujem u duha svotoga, ima nas toliko da ne znamo što će duh sveti reći. 1, 162b. Koliko ih ima, koji se nigda ovim oružjem ne služe! F. Lastrić, od' 178. Koliko ima godišta od kada je ta i ta grad uzet? M. Zoričić, aritm. 19. A ne možeš na sebi viditi, šta falngi i na tebi ima. M. A. Rejković, sat. D7a. Zna koliko u nega ima novaca. sabr. 17. Ovakvih izvrstijih ljudi vrlo malo ima. B. Leaković, gov. 28. Ima dosta gore nesjećene i gospode mlade ne ljubene. Nar. pjes. vuk. 1, 376. U men' ima puno djece. 1, 514. Ima dosta vojske u Turaka. 2, 314. Što nas ima? dvanaest vojvoda. 2, 484. Takovijeh pjesama ima i više. Vuk, nar. pjes. 1, 3. — *bb) riječ je broj (vidi i koš a) pri kraju*). Okolo četiri stotine mira i pedeset ima. B. Kašić, fran. 67. Griha poglaviti ima sedam. J. Banovac, uboj. 27. Antikrst kraljevaće samo četrdeset i dva miseca, a pape krajuju svetom crkvom vladajući ima ljađa i sedam stotina godina. J. Filipović 1, 140a. Evo ima blizu trista godina, da nemili Turčin ni ovo veliko cesarstvo posiduje. 1, 167b. Ima pak šest grija, kojim se može duh sveti uvriditi. 1, 172a. Svi njegovi pisana ima sto i pedeset. 1, 376a. Ima jur dvadeset i više godina. 3, vi. Tot ima okolo 470 godina kako se dogodi. F. Lastrić, ned. 260. Pamet mi je pomučena, ima jurve pet godina. P. Knežević, živ. 49. Najdoše da jim ne ima pet ovaca. M. A. Rejković, sabr. 62. Da njegov pokornik ima deset godina da stoji. M. Dobretić 75. Meni imade blizu pedeset godina. D. Obradović, živ. 26. Nade Pavle sitnoga đerdana, u nem ima stotina dukatah. Nar. pjes. vuk. 1, 199. U men' ima devet braće. 1, 364. U men' ima devet grad i deseti Beograd. 1, 417. Evo ima devet godinica, kako sam ti mlada dovedena. 1, 616. Ima od tad sedam godinica. 2, 220. Evo ima devet godinica kako dvorim cara u Stambolu. 2, 401. Onde ima dvoje Latinčadi. 2, 475. Evo ima devet godin dana da ja dvorim Janka gospodara. 2, 618.*

d) imati je bez sumnje neprelazni glagol, te je ono što jest, šta se nalodi, subjekat i stoji u nominativu. ovo biva osobito često kad je glagol u praves. i nije negativan. — Od xvi vijeka (vidi kod cc)). aa) subjekat je u jedini. Ter će hljeb od nebi, s kijem vječna slas ima. N. Dimitrović 90. Ima jedna živina, to jest jedno zvijero, koje se zove inorog. M. Divković, bes. 16b. Za otarom ima jedan svijetihak. nauk. 306a. Ima jedna riba u moru koja ogriza svoje iste noge. M. Radnić 280a. Gospodine, nijesi li dobro sime posijal u niivi tvojoj? odkuda dakle ima ju? L. Terzić 303. Jedna iglica Božje kruno Jesusove i vam ima. J. Kavašić 319a. Može se po stvarma viđenim znati da ima Bog. A. Bačić 2. Da ima grih smrtni i laki očito se iz svetoću pisma poznati može. 214. Svaki može poznati, da ima duša razložna u fiemtu. 461. Poznaje se dak im grih istočni. J. Banovac, uboj. 24. Ima razliko privolika u dusi. J. Filipović 1, 7b. Odite i vidite, ima li druga bolest kako bolest moja. 1, 91b. Virujem da ima na svitu ovo sjedišće, ova

skupština pravovirni. 1, 178^b. Ima ova skupština, u kojoj ima jedan poglavica. 1, 181^b. Virovati da ima Bog. F. Lastrić, test. 67^a. Vidite, ima l' muka, kako muka moja. test. 144. Kad bi istina bila to, što govorite, da ima drugi život vični. od' 153. Virujemo, da ima s. crkva katoličanska. 144. Čuli ste u isto vrijeme, da ima i likarija, koja ju more uskrisiti, opravdati i Bogu dragu učiniti. ned. 53. Čuvši, da u kraja Hermenskoga imade gizzdava, lipa i vele postidna kći. 260. Zapovid bo ima ova: brez pristanka molite. 310. Taki otrov imade u zloj odluci. svet. 4^b. Koja tužba suprot tomu od vas ima? P. Knežević, muk. 26. Gledajte, ima li žalost kako žalost moja. A. Kanižlić, bogoljubn. 371. Prikazavši mu, da veliko blago i mložina novaca imade u Jerusolimu. E. Pavić, ogl. 431. Dakle imade samo jedan Bog? jezgr. 88. Ima li koji sveti, koga je ovi štova? M. Zoričić, zrc. 59. Ali i za ovakove ima na dva mista zapisana plaća. M. A. Rejković, sat. B1^a. Osim toga, Slavonijo moja, jedna ima još falinga tvoja. B5^b. Oj u Marka Krajevića sina dobar konič u potaji ima. C8^a. Ima li ovdj u blizu gdigod koja gospoja. sabr. 11. Ima jedan koji je i lude i sva ova stvorio. 56. Od bivstva Božjega iliti ima li Bog? I. Velikanović, uput. 1, 9. Znamo da ima čistilo. 3, 114. Tu štampa slavenska imade. D. Obradović, basn. 392. Pak i poslu svoja ima fala. J. S. Rejković 4. Nismo ni čuli, da ima Duh Sveti. B. Leaković, nauk. 94. Ima l' što šire od mora? ima l' što duže od polja? ima l' što brže od koña? ima l' što slađe od meda? ima l' što draže od brata? Nar. pjes. vuk. 1, 196. U sirote milta tekka ima. 1, 573. Ima li gdegod devojka koja je na me prikladna? 1, 588. U Momčila čudan nauk ima. 2, 107. U svakoga ima vjerna l'uba. 2, 117. Ima, babo, čitav mesec dana, kako nisam sestrice vidio. 2, 164. Ima, gospo, u državi vašoj ravno poje široko Kosovo. 2, 390. Da pogleda, tko ima u hanu. 2, 397. Ima, Demo, bijela mehana. 2, 415. Gdi devojka ima za udaju, neka traži sebi gospodara; a gdi junak ima za ženidbu, nek se ženi, neka l'ubu traži 2, 425. Na Turčinu oklop gvožđe ima. 2, 586. Ima l' ovdje Jaña udovica? Nar. pjes. juk. 97. Ko god danas ima u planini, jali junak, jali parip junacki. Nar. pjes. petr. 3, 134. Ima i u Paica topuz, ali u bisagama. Nar. posl. vuk. 102. I u buhe žuč ima. 106. U planini ima jedna baba. Nar. prip. vuk. 27. U onom jezeru ima jedna ažđaja. 57. Ženo, ovdje čoečja kost miriše, koji imade? kazuj odmah! 197. Dodu da vide jeli mrtav i ima li što od nega. Nar. prip. vil. 1867. 718. Ako ima još kakva druga zapovijest. Vuk, pavl. rim. 13, 9. Tako ima i ,nojca' mjesto ,noćca'. Vuk, nar. pjes. 1, 74. Ima Bog. poslov. 172. Kazivali su mi u Kotoru da ima pjesma o ovome svemu događaju. živ. 234. Ovome ja' ovdje ima mjesto. pism. 52. Al' im nije ružno sužnevanje, ima kuća, ima ogrijaše. Osvetn. 3, 93. Ima neko! M. Đ. Miličević, zim. već. 220. — u ovomu je primjeru glagol u impf.: U vojski imaše gorostasnan zatočnik. I. Đorđić, salt. ix. — u ovijem je primjerima glagol negativan: Ne ima nesklad meu nima. B. Kašić, nač. 91. Niti ima koje stvorene, koje bi se svrhu Marije moglo uzvisiti. B. Leaković, nauk. 431. Onaj govor, ouo lice, onakvi pogled nema do u cara. S. Lubiša, prip. 100. — bb) glagol je u množini, jer je i subjekat u množini. Ja odgovaram, da imaju uzroci, koji mogu dati... S. Margitić, fal. 121. U kanonu 56 imaju ove riči. A. Bačić 190. Imaju grisi, koji zabraňuju ula-

zeñe u kraľestvo nebesko. 215. Da imadu anđeli, jest članak svete vire. J. Filipović 1, 65^a. Imadu toliki koji tako slobodno živu. 1, 126^b. Imadu nike (zvizde) toliko velike da su mnogo veće nego sva zemlja. 1, 142^b. Mnogi imadu koje da upitaš tko je ta Duh Sveti, ili bi ostali začuđeni ili ne bi ništa umili odgovoriti. 1, 162^b. Znam da imadu grisi koji se zovu da su protiva Duhu Svetomu i ovi ima šest. 1, 163^a. Mnoge skupštine na svitu imadu. 1, 183^a. U crkvi katoličanskoj imadu i dobri i zli. 1, 190^a. Mnoge jošte prilike od ovoga imadu, ali neka vam ove budu zadosta. 1, 198^b. Drugi imaju, te ako dica ni uvride i učine im na sramotu, nit' im praštaju jezikom ni štapom. F. Lastrić, ned. 403. Prvo je sveta (crkva), jer u njoj imadu mnogi sveti. F. Matić 50. Imadu li i druge svetkovine? 63. U crkvi mnoga imadu koja nas lako mogu ganut. 100. Imadu pak niki koji govore. L. Vladmirović 34. Imadu niki događaji u kojima možemo slobodno život naš položiti. B. Leaković, nauk. 327. Imaju ludi kod kojih je oblast. 1, 365. Uza svaku zdravicu imaju mali pripjevi. Vuk, nar. pjes. 1, 77. Navrh toga brda imaju zidine od crkve. 1, 188. Hoće da izmišľava nove riječi za kakav jezik ne znajući koje riječi u jeziku imaju koje li nemaju. pism. 15. Zadušnice imaju dvoje. živ. 23. — i u ovom je primjeru glagol u množini (prema subjektu devet) po smislu, premda bi po gramatikalnom zakonu trebalo da je u jednini: U jednoga Mihaila bana kako nema muškoga deteta, do imaju devet devojakah! Nar. pjes. vuk. 2, 61. — cc) glagol je u množini, jer je subjekat s brojevima dva, tri, četiri. V skruseñu imaju tri stvari. Naručn. 49^b. U svakoga misnika imadu dva ključa. I. Ančić, ogl. 18. Imadu druga dva ivandelišta. F. Lastrić, test. ad. 128^b. Izvan ove smrti duhovne imaju dvi vrste smrti. ned. 364. Metnimo da imadu tri čobana na planini. M. Zoričić, aritm. 100. Osim ovih imaju dvi crkve. M. A. Rejković, sat. B5^b. Tu imaju tri koña viteza. Nar. pjes. vuk. 2, 476. Ev' imaju tri nedjele dana. Nar. pjes. juk. 104. U Božića tri seke imadu. Nar. pjes. petr. 1, 46. U Kutuza tri srca imaju. Nar. pjes. srem. 141. Kad se već ude u grad, imaju dve devojke, što čiste sav grad. Nar. prip. vuk. 2 239. U nas imaju četiri čovjeka. Vuk, djel. ap. 21, 23.

II. pasivno. vrlo rijetko. Jer se vratit imano s izbavljenja nije podano. I. Ivanišević 250. Iman ,havuto', ,habitus'. A. d. Bella, rječn. 367^a. Imano objavjeñe. S. Rosa 49^a. Ono znañe, imano od Pavla, ne može dati temelj istini. Ant. Kadčić 323.

III. sa se.

1. pasivno.

a. vidi I, a.

a) uopće. Ah žalos i tužba veća se ne ima ner...! S. Menčetić 136. Za djecu se tolika fastidija imaju. M. Držić 264. Er se ne ima dobro koje se l'ubi. M. Orbin 121. Hoće da se oda svih za mudre imaju. A. Georgeiceo, nasl. 4. Od nikudare se inuda ima biće i življenje nego li od tebe, Bože moj. M. Jerković 58. Rod ki se ima s tudom l'ubi razložnoga ime sina po zakonijeh svijeta gubi. G. Palmotić 1, 285. Sad dokle se brijeime ima. P. Kanavelić, iv. 118. Za korist duše ne ima se kad nijedna misa poslušati. J. Banovac, razg. 100. Vaļa ostaviti bogastva, dostojanstva i sve što se ima i posiduje. pripov. 4. Eh oće, ne ima se kad. 142. Ona prava želja koja se ima na službu crkvenu. Ant. Kadčić 3. Kad se u niemu (dilu) nejma potrebna pomia. 26. Nit' se ovdj ima ozir na zapovid

erkvenu. 146. Kad se ima temeliti strah. 177. Gdi se nije imalo kada o tomu misliti. M. Dobretić v. Ne more se imat jedna (*strar*) brez druge. 19. Dosta svašta ima se u Jađu. Pjev. crn. 169b. Ako se ima kad. Vuk, nar. pjes. 1, 61.

b) ima se je *bez subjekta*, i *uopće stoji kao pasivno prema I, a, n*), te je značenje kao: *može se*. Vrat to carev sin vide, jako se prepane, bi se vratio, ama se ne može, nema se kud kamo. Nar. prip. vuk.² 189. Pa se dađe nema nikudare. Osvetn. 5, 41. Reč bi, i nas ta sudbina kuća, a nami se nikud maći nema. 6, 24. — *amo može pripadati i ovaj primjer*: S malinom se u puštinu nema. 7, 11.

c) imati se (*o brevenu, t. j. djetetu*) Vuk u rječniku *tumači*: roditi se, geboren werden, nasci. *po tome što tumači perfektivnijem glagolom* roditi se, kao da Vuk *shvaća* imati se u ovom značenju kao *perfektivni glagol*, ali to ne kaže *napose*. Dode vreme breme da se ima, nemade se jedno muško čedo, no s' imade jedna zmija luta. Nar. pjes. vuk. 2, 53. Kad dode vreme da se breme ima. Nar. prip. vuk. 33.

b. *vidi I*, b. često *bez subjekta*. Od toga (*bi*) se duhovnoga sna, kako se ima, razabrale. B. Gradić, djev. 98. Ako pristupa (*k izporijesti*) kako se ima. A. Komulović 31. Govoriti malo mañe, nego se ima. S. Matijević 13. Ima se znati. L. Ćubuški, pism. 13. Ne ima se odnecati vrime od pokajanja. J. Banovac, pred. 19. Ima se znati, da on poznaje Simeona. A. Kanižlić, kam. 10. Ne ima se iznova krstiti, krizmat ni redit. M. Dobretić 18. — *u ovom primjeru što bi bio subjekat kod aktivnoga glagola stoji u dat.*: Da bi nam se imalo većina plakat, nego veseliti. F. Lastrić, test. 386a.

c. značenje je slično značenju kod b, ali s razlikom da nije zadržano s glagolom, s čega biva gotovo kao *pasivno prema* dugovati. — *Samo u jednoga pisca xviii vijeka*. Pedipse vrimentite koju se ima i grihu ispovidenu. Ant. Kadčić 194. Bimbena mucañe ispovidnikovo uvriduje razlog i pravicu koja se ima zakonitomu gospodaru. 261. Diže svu osulu vrimentitu koja se ima grihu odrisemu. 366.

2. *refleksivno*, uopće znači *biti ili stajati, podnositi se*.

a) o *čeladetu, aa)* s *adverbima* dobro, zlo, može značiti: *aaa)* *žično stajati, zdrarše*. Na nemoćnike budu ruke postavljati i dobro će se imati. I. Bandulović 150a. mar. 16, 18. Kad bi se dobr' imal. A. Georgiceo, nasl. 21. Svrhu nemoćnikov čete ruke postavljati i dobro će se imati. I. Terzić 197. Imati se dobro *passarsela bene* čene se habere. A. d. Bella, rječn. 545b. Svrhu nemoćnika ruke će postavljati, i dobro će se imati. J. Banovac, blagosov. 191. Na nemoćnike budu ruke postavljati i dobro će se imati. A. Kanižlić, kam. 233. — *amo pripada i ovo*: Er nu vidih uba moja do sada se boje imati. A. Vitajić, ost. 212.

bb) *uopće materijalno stajati, žičenje* *u p. bogastva ili siromaštva, u Vukovu rječniku* (sleh stehen' reditus habeo tuberos aut bene' s primjerom: Dobro se ima on. — *cey* *velen u moralnom smislu*. Jer se ti ne imaš predobro od svih kako se potrebno služi Božjoj molbi. A. Georgiceo, nasl. 49. — bb) s *imenom* *drvenog čeladeta u ostru s prijedlogom s i s adverbom* *uopće znači kako se subjekat prena onome podno i, po taj i*. Polde je glas, da se s vami dobro imam. Mon. croat. 240. (1527). Tako se Bog ima i ponosi s orupim tk... I. Držić 111.

cc) s *adverbom ili drvenom riječju* *kojom se pokazuje mjesto*, *naći: biti, stajati, nahoditi se*.

Netom na moru on se ima, huda vojska... dočeka ga. G. Palmotić 1, 283. Mjesto bješe njih poslalo poklisare da čuvaju, er se bješe obaznalo da gusari tu se imaju. J. Palmotić 175.

b) *subjekat je što neživo, tjelesno ili umno, a može i ne biti subjekta. aa)* s *riječima kojima se pokazuje mjesto*. Moj se u tebi život ima. I. Ivanišević 252. — *često o onome što je pisano, što se čita u knjigama (moglo bi se shvatiti i kao pasivno)*. Te stvari imaju se vanka v dekretu. Naručn 43a. Čto se u pismu ima i udži. S. Budinić, sum. 57a. Koja se u dugo imaju na *(istu)* 114. J. Matović xviii^a. *i bez subjekta*. Potribovalo bi većega razmišljenja nego se ima va ovih knjigah. Naručn. 4b. Kako se ima vanka v sentenciji od prokletstva. 26b. Kako se ima v Mateji. 94b. Kako se ima u knjigah rečenoga Alesandra. A. Gučetić, roz. mar. 53. — bb) s *adverbom kojijem se pokazuje kako je što*. Pri Bogu pak sve se drugačije ima. D. Rapić 397. Naša razum ima se kako vaga ili terezije na kojima se sva dila naša mire. 408. — *i bez subjektu*. Mučno se još ima licem i očima zlobu ne odkriti. P. Hektorović 28.

IMATNĀK, m. *imatan čovjek*. — *U Vukovu rječniku*: „der wohlhabende", „dives", cf. bogatun s *dodatkom da se govori u Crnici*.

IMATNĀI, adj. *imatan, imuć*. — *Prvi bi oblik bio imaćini (imaćan), ali se ču promijenilo na tñ*. — *U jednoga pisca našega vremena*. Jedan od njih stoćnih i imatnih. S. Ćubiša, prip. 162. Živji i imatniji. prič. 92.

IMÁVALAC, imávaoca, m *vidi imatnik (uprav čovjek koji imava)*. — *U jednoga pisca našega vremena*. Nisu ih učinili imavacoi nego siromašci. M. Pavlinović, rad. 129.

IMÁVÁÑE, n. *djelo kojijem se imava*. — *U Vukovu rječniku*.

IMÁVATI, imávám, *impf. iterativni glagol prema imati*. — *Akc. kaki je u inf. taki je u praes. 3 pl. imávajú, u aor. imávah, u ger. praes. imávajúći, u ger. praet. imávavši, u part. praet. act. imávao; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u praes. I sing.* — *Od xv vijeka, a između rječnika u Vukovu (vide imati s dodatkom da se govori u Crnoj Gori i s primjerom iz narodne pjesme: Da nijesam imava' družine) i u Daničićevu (habere')*. Koje imamo imavati oti kneza i oti vlastote. Mon. serb. 490. (1461). Koji (*dar*) vazda pri su imavali. I. T. Mrnavić, osm. 43.

IMBIZERATI SE, imbizeram se, *pf. našutiti se, pobjesneti, tal. imbizzarirsi*. — *U jednoga pisca Dabroćanina xvi vijeka (griješkom naštampano s c mj. z)*. Gospoda imbiceravši se poteće k nama. N. Naješković 1, 250.

IMBRĀHUM, m. *riti Ibrahim*. — *Od xvi vijeka*. Imbrajñ baša. Mon. croat. 217. (1526). Care Imbrahime. Pjev. crn. 31b. Brate mio, ludi Imbrahime. 80b. *i u Gundulićevijem primjerima kod Ibrahim u nekoliko rukopisa čita se Imbrahim*.

IMBRĀTATI, imbrátám, *pf. okačati, tal. imbrattare*. — *U jednoga pisca Dabroćanina xvii vijeka gdje je shvaćeno metaforički (o grešnoj duši)*. U imbratanoj (*duši*) i punoj grijeha. I. Držić 143.

IMBRETE, imbrētā, *f. pl. ņeke kopče na kosañi pod grlom*. — *U Vukovu rječnika*: „die hettel (am hunde unter dem hals)", „fibulae", cf. maite. Imbrete su od mjedi, a po varošima u bogatijih ljudi od srebra (u nekoga možebiti i od zlata), a siromasi mjesto imbreta imaju „spone", t. j. sa

svake strane po jedan končić kojima se veže košulja na zanku. — *važa da je riječ turska, ali se ne zna koja.*

IMBRIČAC, imbričica, *m. vidi imbričić.* — *U Stubičevu rječniku. — nepouzdan.*

IMBRIČIĆ, *m. dem imbrik, vidi ibričić.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku, a između rječnika u Stubičevu (parva cucuma'). Brže bolje turi u spremnicu čašu u imbričić. M. Vodopić, tužn. jel. dubr. 1868. 193. S imbričićem svarene kafe u jednoj ruci. 202.*

IMBRIĆ, *m. prezime.* — *Pomišne se od xvi vijeka u latinskijem spomenicima. Petrus Impryth de Jamnyca'. Starina. 3, 150. (1510). Petrus, Johannes et Ladislaus Impryth de Jamnyca'. 208. (1522).*

1. IMBRIH, *m. vidi imbrik i ibrik.* — *U spomenicima xv vijeka, i otale u Daničićevu rječniku (imbrihi', novogrč. ἰμπριζιον, 'hirnea', arapska riječ). I imbrihi' poteže 7 litra 10 uncač. Spom. sr. 2, 97. (1441). Jedan imbrihi' poteže sedam litra 10 uncač. Mon. serb. 408. (1441).*

2. IMBRIH, *m. vidi Emerik. isporodi Imro.* — *Na jednom mjestu xvii vijeka. Tekeli Imbrilh. P. Vitezović, kron. 205.*

IMBRIJEVCI, *m. pl. selo u Slavoniji u županiji požeškoj. Razdijel. hrv. 128.*

IMBRIJOVAC, Imbrijo vac, *m. ime dvjema selima u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj. (kajkavski) Imbrijo vac. Razdijel. hrv. 96. 102.*

IMBRIK, imbrica, *m. vidi ibrik.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Stubičevu (imbrik, sud za vodu uzavrete, cucuma'). Od tikve imbrik bit ne može. S. Budmani 423^b. Jedan imbrik ladne vode. Nar. pjes. vuk. 1, 93. Imbrik, 1. posuda od tenečke sa noscem u kojoj se samo uže drži. (na Braču). 2. Gledala ga Ajkuna divojka, uzimala u ruke imbrike da će cura zalivati cvijeće; ama neće zalivati cvija, već će gledat koža i junaka. — Ja se najah u mlade divojke da joj nosim vode u imbriku (nar. pjes.). A. Ostojić.*

IMBRINA, *f. vrsta crnoga grožđa. Imbrina, rother portugieser (Moslavina). B. Šulek, im. 113.*

IMBRIN DVOR, *m. pusta u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj. Razdijel. hrv. 96.*

IMBRIŠIM, *m. vidi ibrišim.* Derviš momče turu imbrišima. Nar. pjes. herc. vuk. 170. Imam kose turu imbrišima. 270.

IMBRO, *m. hyp. Imbrahim.* — *Akc. se mijenja u voc. Imbro.* — *U narodnijem pjesmama našega vremena. Imbro mi je bratac u ranama. Nar. pjes. vuk. 1, 466. Kad to čula mlada Imbra majka. 1, 474.*

IMBROV, *adj. koji pripada Imbru.* Od Imbrova straha ne smijaše. Nar. pjes. vuk. 1, 472.

IMBŪT, *m. lijevak, tal. imbuto.* — *U Mikaljinu rječniku: imbut, tratur, infundibulum.*

IME, imena, *n. nomen, riječ kojom se ko ili što nazivlje i pozivlje. — isporodi jime.* — *Osnova je imen. e u nom., acc., voc. sing. stoji nj. negdašnjega e koje je postalo od en. — Akc. se mijenja u cijeloj množini: imena, imenā, imenima. — Riječ je praslavenska, isporodi slovo. ime, rus. имя, češ. jmě (u naše vrijeme jměno), pol. imię. — Indoevropska je osnova imen, isporodi stprus. emna, snskrt. nāman, grč. ἴμιον, staro-irski ainm, got. namō. — Stari oblici za gen. sing. imene, za dat. i loc. sing. imeni, za instr. sing. imenom nalaze se do xvi vijeka, ali se ne*

može znati jesu li još onda narodni oblici ili su uzeti iz crkvenoga jezika (za oblik imenom veća je prilika da je bio narodni), vidi imene. Transit. 117; S. Kozličić 32^b; S. Budinić, sum. 6^b; po imeni. Mon. croat. 63. (1441); Mirakuli. 45; v... imeni. Transit. 158; imenem. Mon. serb. 24. (1234—1240). 59. (1293—1302); imenem. Mon. croat. 73. (1448); S. Kozličić 5^b. 7^b; Aleks. jag. star. 3, 300. — u jednoga pisca xvii vijeka ima za instr. pl. oblik imenim (?); družim imenim množim. I. Ančić, svit. 228—229. — sama je gramatikalna pogreška voc. sing. imenu. A. Gučetić, roz. jez. 125. — U svijem je rječnicima (u Vrančićevu jime). — Kad se uz ime izriče i koje je ime, oco naj češće stoji nepromijenjeno u nom. sing., u kojemu je god padežu ime, n. p. Imena Isus. F. Lastrić, test. 22^a. Imena krst. A. Kanižlić, kam. 211. I Jovan mu ime nadenuo. Nar. pjes. vuk. 3, 206. kod pisaca dosta često stoji u genitivu (važa da je to po talijanskom jeziku), pred kojim se još gljedyje nahodi i od, n. p. To zlamenuje ime almužstva. Naručn. 95^b. Ime od sudca može se razumjeti na veće načina. M. Orbin 243. Sad imenom nas od brata, sad imenom sestre zove. A. Vitalić, ost. 54. Prislatkim imenom od majke ne zadadem ti veće tuge. F. Lastrić, test. 102^a. Il' puk drži kao važa, il' ostavi ime kraja. V. Došen 249^a. Ime pakla zlamenuje ona tamna primališta. J. Matović 54. Uzdržuju ime od zanatlika. 91. Jere ime djaka iz onoga bi izvađeno. 291.

1. uopće (kad nije u nekijem padežima i s nekijem prijedlozima što će se kazati kod 2).

a. u užem smislu, riječ kojom se naznačuje neko čelade (i što se kao čelade misli: bog, duh, andeo, vrag itd.), neko živinče, neka stvar, da se razlikuje od svega ostaloga što je od iste vrste. a) čelade. aa) u naj užem smislu, jedino im: (u doba i mjestima, u kojima nije običaj da čeladetu ima više imena), ili (ako je običaj da ih ima više) ono što čelade dobije iz djetinstva (u Hrišćana kod krštena, kršteno ime, vidi i kod krstan) te se njim razlikuje od ostale čeladi iste porodice, iste kuće; s ovakijem se značenjem ime ističe kao drukčije od prezimena i nadimka'. Počeše slaviti ime Isusa propetoga. Dukljanin 13. Vare, slatko ime, idemo k tebi. M. Držić 216. I mi u Persidi ime tvoje (Aleksandrovo) proslaviti hoćemo. Aleks. jag. star. 3, 253. Aleksandar ime boga Sabaota priziva reče. 295. Kraļ istočnj, vrijedni Ćiro, ime uzvis svud njegovo (svoje). G. Palmotić 2, 188. Svetcu svoga imena. P. Radović, nač. 100. Što ovo ime Isus zlamenuje. J. Banovac, razg. 66. Plodova imena Isus ne izkušujete vazda. F. Lastrić, test. 22^a. Po dostojanstvu prisvetoga imena ovoga Isus. ad. 125^b. Jer se tako bojim sebi, da za svoje ne znam ime. P. Knežević, živ. 50. O djevice, da je blaženo tvoje ime. V. A. Gučetić 19. Koji se slavnomu imenu Isukrstovu klaña. A. Kanižlić, kam. 847. Uzmi, sinko, . . . na ruku prsten od zlamena, na komu je alem kamen dragi, na kamenu ime babe tvoga. And. Kačić, razg. 36^b. Oni slave svoga Muhameda a mi lipo ime Isusovo. 90^a. Nihovo veličanstvo Josip ovoga imena drugi. M. A. Relković, sat. 112^b. Nihovo ime krsćeno. Ant. Kadčić 138. Potrže sablu očinu, na ņoj je ime očino. Nar. pjes. vuk. 1, 592. Dok ne nađeš dva slična imena, dok ne nađeš Stojū i Stojana, a oboje brata i sestricu. 2, 116. Ja verujem Muhameda sveca, a ti, pobro, ime Isusovo. Nar. pjes. vil. 1867. 426. Prezimena koja nijesu postala od očinih ili materinih krštenih imena. Vuk, rječn. 572^a. Jedno momče od Petrovića kojemu sad

ne znam imena. Vuk, nar. pjes. 4, 459. Kad pomenu ime Alahovo. Osvotu. 3, 20. Ime i prezime ,vor- und zunahme', nome e cognome'. B. Petranović, ruč. kn. 54. *čelade se može i zaključiti imenom, a kod toga se naj češće misli na sveca čije se ime nosi.* O! kako su u stara vremena jagnjili se, mojeg mi imena, tko će bolje zemlju poorati! M. A. Rejković, sat. 67b. Viruj, brate, imena mi moga! A. T. Blagojević, pjesn. 24. — *amo pripadaju i primjeri u kojima se govori o Bogu, jer se ime Bog shvaća kao ono koje ga razlikuje od svega drugoga, dakle kao lično ime.* Prizvavši ime Gospodina Boga. Mon. croat. 3. (1275). Kô kaže i zlamenuje ovo ime Bog. P. Radović, nač. 151. Indi viru da objači, čovik Boga nortači, i zalažô strašno imo, da svi dođi to Bog š' imne. V. Došen 140a. To izusti, a dušicu pusti ime Božje spomiću u ustih. And. Kačić, razg. 155b. Svaki znado za Boga i za ime Božije. Nar. pjes. vuk. 1, 129. Gospod' nemu riječ govorio: ,O Jovane, moja vjorna slugo! zakuni se mnome tripud krivo, teke nemoj mojim imenom'. 2, 82. Prizivajući ime Božje. Pravdonoša. 1851. 21. U prvu prizvasmo u pomoć ime Božje. 1852. 30. — *bb) u širem smislu ime može značiti prezime i nadimak.* Da ne bi me porugali njeki, kim ne kažem ime. J. Kavačin 80a. Zavrit upisa i svojim imenom podpisa. M. Zoričić, osm. 32. Jerkoviću, pokojna ti duša! tvoje ime ne umire nigda. And. Kačić, razg. 213a. Svakome je ime našla: svekra zove: ,Kozjibrado!', a svekrvu: ,Čičoglava'... Nar. pjes. vuk. 1, 518. Ime ti se svuda spominalo! 2, 197. Ja imena svoga kriti neću. 4, 233. Kad dva imena dođu zajedno, pa se samo pošljednje sklađa, ja sam ih sad sastav'ao, n. p.: ,Pa govori Mornaković-Jovu'. Vuk, nar. pjes. 1, vii. I potpisao sam ime Ante Ivićevića. Pravdonoša. 1852. 2. Tegetovo ime poletu po svijetu. M. Pavlinović, rad. 87. — *cc) dramatis persona, lice kod drame.* Imena koja ulaze u tragediju. I. Gundulić 4. Imena, koja ulaze u ovo prikazanje. I. Gundulić 64. 124. A. Gledević 1. — *dd) imo znači samo čelade (u jedinim primjeru smrt što se shvaća kao čelade), zato što mu je samo ime strašno čuti.* Ja josm gorkoje ime, ja sam smrt. Pril. jag. ark. 9, 91. (1168). — *b) kod naroda, plemena, rjere itd.* Jel' od slova ovo ime (*Slorinci*) došlo? M. A. Rejković, sat. B5a. *tako se kaže* ime Hrvat, ime hrvatsko, ime Kršćanin, ime kršćansko *itd.* — *nalazi se i preneseno na sam narod ili vjeru.* Iskaše zatiti ime krstjansko. Dukljanin 9. Goni ti hoću Turke krstjanskago imene neprijatele. S. Kožićić 32b. Da sve ime Hristjansko u pogibio ne uvedemo. A. Kanižlić, kam. 296. U prigodi lutih progonstva imena krstjanskoga. 516. — *Procvate saražinskoje ime.* S. Kožićić 37a. (*Car Justinijan*) gotskoje ime zatro. 42a. Srbji viču: ,Za vjeru rišćansku i za slavu imena srpskoga'. Nar. pjes. vuk. 4, 1-9. — *e) životna.* Galobela, ime ovnu. Vuk, rječn. kod galobela. J. Dubčilo, ime koñu Mončilovu. kod Jabučilo. Imena vlastita i splošna domaćih životin. F. Kurelac, dom. živ. I. *d) što nežiro naj češće kod mesta (država, pokrajina, krajevna, gradova, sela, kuća, planina, rijeka, mora itd.), n. pr.* Imo selišta: Prešta... Mon. serb. 63. (1293—1302). Planinama: imena: Ujezdna,... Glasnik. n. 12, 56. (*Epidauru*) koga se ime svud prostira. G. Palmotić 1, 23. — *ime crkve u ovom primjeru znači ime sveca kojemu je crkva posvećena:* Blagdane svetkovati, n. p. ime svoje crkve. Ant. Kadčić 77. — *i o mnogim se drugim nežirjem stranim može kazati, da imaju ime u ovom značenju,*

n. p. o ladama, strojerima (lokomotivima) na željeznicama, zvonima (koja se i svečano krste) itd. i o knjigama: U Budimu su prije osam godina preštampane sve pjesme o Marku Krajeviću pod imenom: ,Pesmo Krajevica Marka...'. Vuk, nar. pjes. 2, 384. — *ima još koji primjer kod 2.* — *e) ime u orakovom značenju (a i u drugijem značenju, vidi kod b i d) upotrebljava se s osobitijem glagolima, čim se pokazuje početak, trajanje itd. imena. aa) činiti da ko ili što ima neko ime. ovo može imati dva značenja: prvo, kad subjekat po svojoj volji hoće da ko ili što ima ime; drugo, kad ime subjekta (i bez njegove volje) prelazi na drugoga. prvo značenje dolazi češće od drugoga (ovo će se napose zabilježiti). ovo se sve može kazati nekijem glagolima s kojima je objekat ime i dat. (osim kod ggg)). aaa) djesti, nadjesti. Majka mu je (*gospodinu*) lipo ime dila, svitla sunca gledajući. P. Hektorović 9. Kako ćemo kumi ime desti? Nar. pjes. vuk. 1, 560. Dokl' Edip, jer nemu to ime nadješe... M. Bunić 7. Jer mu dušu zanošaše, nadjode mu Dant ime. I. Gundulić 508. Zato nimadu se nadivati imena čudnovata i nepoznana. L. Terzić 165. Imena Isus, koje mi je otac nadio. P. Lastrić, test. 14a. Ime nadivati dičici na obrizovañu. 35a. Kako će ditetu ime naditi. svet. 91b. Pismi ime to naditi, nek pakleni kamen bude. V. Došen 251b. Zašto se nikojim knjigama dajo i nadiva ime satir. M. A. Rejković, sat. A4a. I kako će imena nadivat. K4a. Od imena koje se ima naditi porodu. Ant. Kadčić 133. Nadeđe joj hudo ime, hudo ime, udovica. Nar. pjes. vuk. 1, 94. Tvoje sam mu imo nadenula. 1, 408. Lijepo mu ime nadenuo, nadenuo: Nahod Simone. 2, 64. Bog zna, jeli mu ovo bilo pravo ime, ili su mu ga nadjeli. S. Lubiša, prip. 129. — *Kojim posli ime prinadiše.* M. A. Rejković, sat. K7b. — *Sad me jednom ženom, me majkom nazivaš, ime za imenom sada mi izdivaš.* M. Marulić 187. — *bbb) staviti, postaviti:* Činaše idolo i stavjaše nim imena. Pril. jag. ark. 9, 83. (1520). Tko t' ime stavi toj? Š. Menčetić 66. Stavil sam Sunačce ime ja toj vili. 136. (*Leh*) drži u drugoj (*ruci*) grad kom ime od našasta gñjezda stavi. I. Gundulić 427. Imena od svetih neka se stave onim koji se imaju krstiti. M. Bijanković 24. — *Imi sina i postavi mu imo Silimir. Dukljanin 7.* Postavi svomu sinu ime ovo. Korizm. 79b. Uzida crkvu, kojoj s. Paval apoštol postavi ime. F. Glavinčić, cvit. 200a. Tada mu postaviše ime Jezus. I. Držić 377. Imadu se postavljati imena od svoti poznani i glasoviti. L. Terzić 166. Postavi mu ime od Benedikta. I. Dordić, ben. 10. Ime materu... jest Marija, koje joj ime po naredbi Božjoj bi od Boga postavljeno. J. Banovac, razg. 49. Postavila bi mu ime Paškval. pred. 144. Može li se ime postaviti onomu koji se krsti? I. A. Nenadić, nauk. 100. Više mora graditi sagradiše, ter mu Gradac ime postaviše. And. Kačić, razg. 210a. Zašto se nije postavilo vlašitno ime trećemu sobstvu Trojstva. J. Matović 77. Sve ostale koje sebi postavljaju ime crkve. 93. Od koje vrste ima se postaviti ime onomu koji se krsti. 175. Lijepo im je ime postavio. Nar. pjes. juk. 45. I lijepo joj ime postavio. 254. — *Ime nastavljeno, nomen impositum:* A. d. Bella, rječn. 512b. — *položiti:* Mahalu Zahariji, kako hoće sinu položiti ime. F. Glavinčić, cvit. 197a. Sina komu Adeodato položi ime. 294a. — *klasti:* Biše se razvelo jazika svitom svim, svaki grad i selo govoreć sve jednim, dal' ne bi lasno nim klast ime prvih dan, dokle god kako Rim Romulom bi prozvan, Slovonom*

slovenski jzik bi nam znanac, kakono latinski od svojih vladavac. D. Baraković, vil. 146. — metnuti: Imena dici metašo se u vrime obrizova. I. Velikanović, uput. 1, 484. — *cec*) dati, podati. Dal ti je to ime hvaleno. P. Hoktorović 56. Njeki i hlepeč rijeku Jadradaše ime gradu Zadra. J. Kavašin 229^a. Ki da ime novom' Rimu sagrajonom'. 307^a. Zašto se je dalo isto ime nekijema ljudma. J. Matović 29. Da mi kéeri lepo ime dade, lepo ime, Zlato materino. Nar. pjes. vuk. 1, 500. *u drugijem značenem*: Volga rijeka ime joj (*Vulgariji*) dade. J. Kavašin 291^a. — Kadgod se podaje ime Božje naravina stvoronijema, ali neprikladno. J. Matović 16. *i drugijem značenem*: Tijesna mora... komu Ele poda ime kad na očiju zginu Frisu. I. Gundulić 363. I Citera ka od ljubavi lijepoj majci ime poda. 367. — *i darovati*. Darivajući mu ono čestito ime od misto-kraja fiova krajestva. J. Banovac, razg. 122. — *ddd*) stvoriti *u jedinom primjeru* (*s drugijem značenem*). Komu (*moru*) ime ona divica satvori. H. Lucić 270. — *eee*) nazvati (*isporedi ggg*). Kraljevini koj od istog' sebe ime nazva i čini. J. Kavašin 241^b. Ime prozvano, nazvano, *nomen impositum*. A. d. Bella, rječn. 512^b. Nazva ime mistu onom Fanuel. F. Lastrić, test. 369^a. — *fff*) nareći. — *u jednoga pisca xviii vijeka*. I narečeno bi nemu ime Isus. F. Glavinić, cvit. 2^b. I narekoše mu ime Francisko. 90^b. Sinae komu ime Fernando nareče. 181^a. — *ggg*) zvati *s instr.* imenom. *drugo je kod 2, b, a*). Ja zovem tebe imenom mojim. Korizn. 79^a. — Prozvaše ditića imenom kô doni. D. Baraković, vil. 142. — *griješkom s prijedlogom s*. S istijem irenom zvan bi sin Sidrakov. J. Matović 29. — *tako je i krstiti*. Izniječeš ga (*sina*) k bijelu manastiru, pa imenom krstit Vidovijem. Osvetn. 2, 5. — *hhh*) *amo može pripadati i glagol* izabrati *u ovom primjeru*: Lijepo joj ime izbirao. Nar. pjes. vuk. 3, 142. — *bb*) *značenje je kao pasivno prema predašnemu, te je subjekat onaj kojemu se daje ime. ovo bira različitijem glagolima. aaa*) uzeti. Kad Vladislava ime sebi (*Jaželon*) krsteć se uzo. I. Gundulić 429. I od onde uzehu učenići ime od kršćenikov. F. Glavinić, cvit. 57^a. I ovdika uzehu ime od naslidnikov Isusovih. 250^a. Uze na nebosi ime Isus. F. Lastrić, test. 44^a. Jerbo da sin Boži ovoga imena ne bude uzeo, niti se nazvao Isus... ad. 128^a. Tude ime ti uzimaš na se? Nar. pjes. vuk. 3, 101. — *bbb*) primiti. Trimi zakoni se primje ime od te milosti. Korizn. 76^a. Ako ne primet kraj krstijanskoje ime. Š. Kožičić 16^a. Od mesta gdi se ustaňahu, ime primľahu. F. Glavinić, cvit. xv. Od ovde, ki duhovne kupuju stvari ime su prijali, t. j. Simonijaci. 203^b. I imena prima'u s djela glasovita Novi Solin, Spljet. J. Kavašin 164^a. Koji smo primili ime od ňega. J. Matović 34. — *ccc*) dobiti. Ovo ime Slavonci dobiše. M. A. Reľković, sat. E4^b. — *ddd*) steći. Svjetji od sunca rijetko iztječe, mudar svijesti, moguć rukom, i od velika steće ime, i ostavi krunu unukom. I. Gundulić 277. S tujem bo plešić glavu smeći, ime dobi od velika. 429. Bi dostojan ime steći i od čačka i od anđela. P. Kanavelić, iv. 24. Ako l' haznu štedit laju, od lakomac stiču ime. J. Kavašin 358^a. Ako é spašen biti i ubojice ne steć ime. 469^a. Hotio je steći ime pastira dobroga. A. Kanižlić, kam. 65. — *cc*) *kaže se koje je čije ime. vidi i kod h. aaa*) *naj običnije glagolom biti* (budem, jesam): ime je subjekat, *supstantiv kojijem se kaže koje je ime predikat, a čelude ili drugo što mu se ime kaže stoji u dat.* (rijetko u gen.: Zašto tako otca jago imo

biše. F. Glavinić, cvit. 117^b. Čovjek ime koga bješe Ivan. J. R. Gučetić 7. *ako nije izrečeno koje je ime nego se n. p. to pita, mješte predikata stoji adverb* (kako, vidi i Glavinićeve primjere). *rijetko mješte kako ima što (i valja da je to kad se pita kao s nekijem prezirañem*: Što je tebi ime? M. Držić 184). (Kako ime bē onima anjeloma? Pril. jak. ark. 9, 106. (1468). U grad, komu ime bješe Nazaret. N. Raňina 15^b. luc. 1, 26. K mužu komu ime bješe Jozef. 15^b. luc. 1, 27. Čuvši jednoga filozofa, komu ime bješe Korado. Pril. jag. ark. 9, 74. (1520). Tebi Dražica jes ime. Š. Menčetić 66. Prave, da ti je ime tak. 66. Komu je Vlaho ime. M. Držić 23. Jednoj je (*vili*) ime Pravda. 123. Kako ti je ime? Anton Daln., nov. tešt. 9^b. luc. 8, 30. Od kuda jesi i kako ti ime je? Aleks. jag. star. 3, 265. Kako ti je ime? 305. A gori, u koj sta i ka je vrhu nas, od Brgata istoga Brgat je ime i danas. I. Gundulić 149. Kalinka mu je nepući ime. 458. Kim jest ime ovako: Appellius, Amellius. F. Glavinić, cvit. 5^a. Jer mu ocu biše ime Ivan. I. Ančić, ogl. 66. Ime mu je Barlaam. P. Macukat 46. 'Nepromjeniv' kom je ime. J. Kavašin 534^b. Ime materi, koja ovoga boga čovika porodi, jest Marija. J. Banovac, razg. 49. Upitaj, kako kome biše ime. pripov. 34. Kako je ime vašemu ocu? And. Kačić, kor. 45. Jere isto ime bi sinu Navovu. J. Matović 29. Nojzi je ime Jelena. Nar. pjes. vuk. 1, 588. Ili kako bude ime mladožeñi. Vuk, nar. pjes. 1, 2. Mita je bilo ime ženi mog domaćina. 1, 87. Kršteno mu je ime Šećpan, nadimak mali. S. Ľubiša, prip. 91. — *u ovom je primjeru izostavljen glagol*: U meani tri devojke: jednoj ime Ľubićica, drugoj ime Grlićica, trećoj ime Gongelale. Nar. pjes. vuk. 1, 454. — *u jedinom primjeru mj. biti ima glagol stajati*: Za četami bosanskimo junaci opet stahu iz strana, kim svetoga Savo ime i hercega stoji Stjepana. I. Gundulić 326. — *bbb*) imati. Kraljice ter vede ne imam neg' ime. M. Bunić 5. Spasitelj naš takoga imena prije nije imao. F. Lastrić, test. 36^a. Ovi kralj (*Sectoral*) imado lipo ime, ali dila još lipša. And. Kačić, razg. 24. Od kojega ime svoje ima Gradiška regimenta. M. A. Reľković, sat. B6^a. Djavao upitan kakvo on ima ime, odgovori... J. Matović 509. — *ccc*) nositi. Da ime onoga, u koga veruje nosi. F. Glavinić, cvit. 239^a. Hoti Bog, da (*Marija*) bude nositi ime od mora. 377^a. Od Trebiňa, koje sebi ime nosi slično dilu. Ğ. Palmotić 1, 13. Ako l' i u tom odmetnika Zadar dēi se ime nosit. J. Kavašin 165^b. Oni koji ime nosi, valja da ispuni ono što ono ime zlamenuje. J. Banovac, razg. 66. Koje ime ona država nosi... A. Kanižlić, kam. 144. Nije vridan ime sinoda nositi. 412. Što bi reka', dragi pobratime koji nosiš od Rvata ime? And. Kačić, razg. 160^a. Ne čudi se, dragi pobratime koji nosiš ime od Srbina. Nar. pjes. vuk. 5, 334. S toga i nosi ime Miholski zbor. S. Ľubiša, prip. 2. I svaki tiln naroda danas nosi svoje vlastito ime. M. Pavlinović, razg. 7. Italija je to ime nosila od pamtivyjeka. 15. — *ddd*) *pasivno zvati se (ovo ne odgovara značenju kod aa) eee*) i *ggg*) *jer je ono prema ovome inkooativno. može biti na dva načina: subjekat je onaj (čelude ili drugo) čije je ime, a ime je u instr.*: Ona imenom zvašo se ovijem. Ğ. Palmotić 3, 14^a. (*Taj blagdan*) zove se trina imenma. F. Lastrić, test. 59^b. Držaše ga kao za nedostojna, da se imenom Krstjanina naziva. A. Kanižlić, kam. 28. I Bog se imenom zove. Nar. posl. vuk. 94. — *ili je subjekat ime (samo u prijevodu iz svetoga pisma)*:

Zvati se bude ime njegovo Jezus. N. Rašina 16a. luc. 1, 31. Zvati će se ime njegovo Emanuel. M. Divković, bes. 4^b. I. Bandulavić 4a. isa. 7, 14. — *dd*) ime se može mijenjati (sebi ili drugome), gubiti, ili nasuprot držati. U Rimu je promijenila ime. M. Držić 338. A sebi prominišvi ime nareče si Eustahijo. F. Glavinić, evit. 314a. Neman drugi, ki u Stjepana bijuće ime promijenio. J. Kavačin 24^b. Ime svoje prominiti hoti. P. Knežević, živ. 26. Ime kršteno prominišvi. A. Kanižlić, kam. 3. Vi kaluderi mijenjate imenom. S. Lubiša, prip. 252. — (*Sava*) udara u Dumaj ter ime zgublja. F. Glavinić, evit. xvi. Bižeći po tudim državam izgube i vlastito ime od svoga plemena. And. Kačić, razg. 271. — Ni drže stara imena. S. Margetić, isposv. vi. — u *jednom primjeru ima (metaforički) gasiti* (kome) ime: Sava vode od Ilirika grabeći ter ime im gaseći. F. Glavinić, evit. xv—xvi.

b. *riječ kojom se naznačuje ne samo jedno čelude ili jednu stvar (tjelesnu ili umnu) nego cijelu vrsta kojoj pripadaju neka čelud ili neke stvari pa i svako čelude ili svaku stvar koja joj pripada.* Ime je toj travi ružica rumena. N. Naješković 1, 196. Čto zlamenjuje ovo ime vira? Š. Budinić, sum. 3a. I mldo je, ko se zove, još ko žarko svitlo obično, dali zlatu ni' prilično, ni imenom zlata slove. M. Pelegrinović 180. Zeja tvoja djelu tvomu ime stavlj. M. Divković, bes. 66^{ba}. Sam (*Pluton*) ki ne zna što je vrime trajat' uz vil dragu svoju, tore steći u pokoju ono od oca slatko ime. I. Gundulić 65—66. Moć vaša priklonu čelud odi, ka pastjersko nosi ime. 82. Ti li, izrode, ime od sina dostojan si nosit' moga? 249. S' nim se pazi oružana množ nezgledna na sve kraje; gubi ime poje i strana, što oko vidi, sve vojska je. 433. Nu mi vašijeh trgovina ime i seijenu prikazite. G. Palmotić 1, 148. Dobio bih vječni prikor, ružno ime od mrzeća od hotima. 1, 154. Rod ki se ima s tudom ljub, razložnoga ime sina po zakonijeh svijeta gubi. 1, 285. Samo u riječi, samo imenom vjerenik se neću zvati. 1, 295. Nosi nedostojno od viteza ime bojno i od poroda gospodskoga. 1, 395. Čas, kripas, pošteni tašta su imena. 2, 335. Naš jazik polimorski mnogo ubog ričmi i imeni koja italijanskomu jaziku odgovaraju. P. Radović, nač. 7. To 'e má ljub, ka kućnice pohvaljene ime nosi. J. Kavačin 85a. Steće i ukorno ime pake prutenice. 173^b. Još imenom sladkim štuje od sinova odmetnike. 400^b. Najmednijima tač imeni od ljubavi Isus ziva. 512a. Čačka ime stavi sebi. 538a. Tko uzno ime od kogagodi posla na se. F. Lastrić, test. ad. 129a. Odvratiti od sebe pogrdno ime krvnika. A. Kanižlić, kam. 65. 'Krstjanin' izhodi od imena 'krst'. 241. To ime ne pristoji se kruhu. 518. Kad se uade ovo ime nerodnost. M. Zoričić, arit. 115. (*Blato*) kom nadismo ime zlato. V. Došen 53a. Pak još svojoj lakomosti daje ime od kripisti. 57a. Tko mu ime znati želi, pakleni se kamen veli. 251^b. Ako se druga imena pridaju ovomu nebeskomu blazenvstvu u sveta pisma... J. Matović 116. Krisma, koje ime buduće uzeto od Grka... 180. Zove se imenom od velikog sakramenta. M. Dobretić 2. O rodite! sladko i sveto ime. D. Obralović, živ. 1. Ovo drvo, kako god i stap, ima još drugo svoje ime. Vuk, nar. pjes. 1, 31. Majka je sheko ime; puno ga je sreće, puna su ga usta. M. Pavlinović, nač. 180. — u *gramatikalnom se jeziku upotrebljava u još širem smislu, jer shvaća ne samo supstantiv nego i adjektive.* Dvi su vrste imena: ime stojiće i ime ganutivo. ono je ime stojiće koje samo po sebi može stati u be-

sjedi, kako ti: čovjek hodi, koñ trči; a ime ganutivo je koje ne može stati sam (*sic*) po sebi bez imena stojićega, kako ti ovo ime dobar, dobra, dobro ganutivo je ime. J. Mikaja, gram. 3. Srpska imena sušestvitelna imaju četiri sklonjenja. Vuk, rječn. (1818). xxxvii. O imenu prilagatelnom (*de adjectivo*). xlii. Ime, gr. lat. 'nomen', 'nomenwort', tal. 'nome': splošno i općenito ime, lat. 'appellativum s. commune nomen'; vlastito ime, lat. 'nomen proprium', 'eigenname'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. 411.

c. u *nekijem primjerima stoji u širem smislu kao riječ uopće.* Tuj ne ima imena moje i tvoje. M. Držić 240. Vratar ova imena (*dajte i dati će se*) procijeni. M. Divković, bes. 321a. Da ova dva imena moje i tvoje pristanu, ne bi bilo tolikije nesklada. M. Radnić 396a.

d. *titulus, u užem smislu, riječ kojom se pokazuje koja čast, oblast, visoka služba ili kojom se ko zove da mu se iskaže štovanje.* Pokli gospo imaš ime, da si majka od milosti. N. Naješković 1, 116. Sinu svomu kraljeviću kral' šibiku nad svijem poda, a ime Karlu Hotjeviću od vojvode svijeh vojvoda. I. Gundulić 417. Ku (*krunu*) s imenom kraljevskime prvi on primi od česara. 428. Jaku stražu družim poda, a on bez svake straže osta, mneći mu se, sred svijeh zgoda carsko ime da mu je dosta. 506. Svijetlijem banom hrvatskime ja te činim s mojom vlasti, dokli od kralja stečeš ime. G. Palmotić 1, 401. Ime, titolo, come di illustrissimo, eccellenza ecc.' 'nomen'. A. d. Bella, rječn. 733^b. Da se (*car*) ostavi onijh dila po kojima se carsko ime pogrdjuje. A. Kanižlić, kam. 252. Uzdržaše sebi ime patrijarha. 593. Joan nosi isprazno ime cara. 638. Vladaoće! poglavaru! imena su od nebesa. V. Došen 239^b. Dajući njima i mojim poslićim u vike plemenito ime od knežtva. And. Kačić, razg. 184.

e. *fama, vidli glas, o, β) b).* Vitezi počtena imena. M. Marulić 12. A tim se zabavi da j' dobra imena. 161. Kako da bismo gospodstvo i visoko ime dobili. Duklanin 2. Boje je ime dobro nego veliko blago. Korizm. 58^b. Što bude zlijem jezikom oštećio ili u blagu ili u dobru imenu. Zborn. 165a. Ta samo mre spomenu ki svu stru od dobra imena. D. Rašina 62^b. Ocrniti svitlo ime. D. Zlatarić 25a. Junak ovi slavno ime steće u vojskah koje vodi. I. Gundulić 326. Sve naj ljepše gube ime prid uresom ne ureda, jak prid suncem istočnim jasne zvijezde od nebesa. 380. Ako štedjet blago haj, od lakomijeh stjeću ime. 482. Razni samo jedno ime od pogibne svijem dobiti ti u nijedno ne bi vrijeme drugo mog'o steć' na sviti. 452. Od kib (*zgoda*) za izgled na sem sviti nakon nas će ostat ime. 501. Dvižu im dobro ime. I. Držić 309. Ako sumiš sramno ime steć, kad bi ne ti slijedila. G. Palmotić 1, 259. Da će naša kei na sviti ime steći puno ureda. 2, 90. I s oružjem želeć steći ime slično momu bitju. 2, 175. Što paklene kroz privare tve viteško ružiš ime. 2, 336. Kijem je iz truda, za kijem grete, vjekovito ime izniklo. 2, 375. O viteže slavna imena. 2, 461. Tko trudi, imo stjeće on počteno i ostaje slavan svudi. 2, 507. Nounrio dobit ime čovjek ne može, ki ne trudi. 2, 524. Zna da je ona poernjela čas lijepoga od imena. I. V. Bunić, mand. pok. 17. Ime dobro, dobar glas, bonum nomen, magnum nomen. J. Mikaja, rječn. Knez počtena imena. B. Krnarutić 6. Boje je dobro ime nego velika bogatstva. M. Radnić 20a. Bješe u gradu negda žena, cijča grijeha zla imena. I. Akvilini 107. I radi nih glas i ime i istu tvoju dušu gubiš.

A. Vitajić, ost. 21. Nečasnu kroz prevaru svoje junaško grdiš ime. J. Kavačin 236^a. Jer je bolje imat dobro ime, nego mnoga bogastva i zlatc. J. Banovac, razg. 117. Ne plakaše svoga života, veće svoje lipo ime i poštehe. 118. Veliko ime i glasovito Atanasija bijaše. A. Kanižlić, kam. 737. Uzmnožao bi slavu svojom i neumrlo ime stekao. 857. Počeše na ne ružno ime mećati. M. Zoričić, zrc. 42. Primamit sebi dobro ime. S. Rosa 76^b. Dobro ime gube. V. Dožen 6^a. Kada dobar glas razkinu i pošteno ime skinu. 117^b. Slavno ime da dostigneš. 194^a. Mrtvim pokoj, živim zdravje lipo i na svitu ime glasovito. And. Kačić, razg. 202^b. Drugi (*bogoslovci*) ne mañega imena. Ant. Kadčić 149. Koja dobro i pošteno ime imade pri tomu ispovidniku. M. Dobretić 152. Zao glas i nepošteno ime zabranju ženiđbu. 491. Gubim dobro i glasovito moje ime. I. J. P. Lučić, razg. 39. Ime oćrñavaš. D. Obradović, sav. 11. I besmrtno ime zadobite. Ogled. sr. 478. Nije plemena do slavnna imena. Nar. posl. vuk. 216. Kad ko sa svoga dobroga i velikoga imena dopadne kakve muke. Vuk, poslov. 59.

f. *excusatio, causa speciosa, izgovor*. Ime, pretesto, colore, coperta, species. A. d. Bella. rječn. 584^a. *vidi i 2, f, d i g, d i h, a*.

g. u *jednoj narodnoj pjesmi ka da znači ono što se kome daruje kao uspomena*. Na, devojko, kolastu azdiju, po čemu češ mene spomenuti, po azdiji po imenu mome... A po burmi po imenu mome... Po kopreni po imenu mome. Nar. pjes. vuk. 2, 317—318.

2. u *nekijem padežima i s nekijem prijedlozima*.

a. u *nekijem rijetkijem slučajevima stoji u acc. bez prijedloga s adverbijalnijem značenjem*. a) u *jednom primjeru u rukopisu čakavskom znači što i na ime (vidi c, f)), osobito*. Prijatelj kad svoga prijatelja vidi, veliko veselje ima, a kada ga ne vidi, muku trpi, a ime kad je u nevoľah. Živ. jer. star. 1, 228. — b) u *jednoga pisca iz Istre ima bogajme sa značenjem: Boga rodi, za Boga (o milostiñi, vidi Bog pod 7); to je sastavljeno Boga ime u jednu riječ. ne znam, treba li ovdje shvatiti ime kao acc. (kao što je koć a) bez prijedloga ili pomisliti da je ispao koji prijedlog (u, v) ispred ñega. može biti da je pisac uzeo ovu riječ u susjeda Slovenaca*. Pop niki otrova hlib jedan, ter bogajme posla Benediktu. F. Glavinčić, cvit. 77^b. Vraćajućim putnikom na dom pinez bogajme davaše. 230^a. Bogajme ĳude primašaše. 238^b. Po kih (*slugah*) obnoć bogajme zidajućim pošilaše blagovati. 267^a.

b. u *instr.* a) *može stajati uz glagol zvati, pozivati itd. ističući naćin kojijem se zove (drugo je znaćenje kod 1, a, e) aa) ggg)*. — *isporedi c. a) i d, a) aa)*. Izazivam tebe imenom tvovijem. N. Raćina 15^a. isai. 45, 4. Nu ako s' otac moj svakako pun milosti neizrećene, kć te imenom zvati neću? I. Gundulić 249. Dozivilje Petra imenom. Nar. pjes. vuk. 1, 64. — b) *bez glagola, kad se apozicijom kaže kako je kome ili ćemu ime, stoji kao da naznaći i ogranići da se ona riječ shvaća kao ime*. — *isporedi c, d) i d, a) aa)*. Pisar imenom Dujam. Mon. croat. 47. (1395). Biše nika divojćica, imenom Katarina. Živ. kat. star. 1, 218. Grđinal imenom Paskažij. Korizim. 18^b. Pride jedan ćlovjek bogat, imenom Jozef. N. Raćina 94^b. mat. 27, 57. Nika udovica imenom Kleopila. Aleks. jag. star. 3, 300. Krešimir imade jednoga sina imenom Stipana. Anl. Kačić, razg. 31. Bi u Persiji vitez niki, Mario imenom. F. Glavinčić, cvit. 22^a. Žena, imenom Konkordija.

P. Hektorović (?) 124. Djetić crn, opećen i usušen, Trud imenom. B. Zuzeri 177. Nikoga glasovita kapetana boemskoga, imenom Žiške. F. Lastrić, test. 21^a. A drugi moga vojnićkoga staña, imenom Nesimir Kudilović. M. A. Reľković, sat. A4^a. — *može se kod toga istićati imenom rijeću samo i bez ñe, kad se hoće kazati da ono pripada samo kao ime*. Imenom i gospodstvom knezi krćki. Mon. croat. 92. (1463). Ter s razlike bude strane zemļa slaviti velikoga od Toskane kneza imenom, djelim kraja. I. Gundulić 276. Pogledaj imenom krstjanine, a nekrstjanine dilom. F. Lastrić, test. 106^b. Bijaše jedan redovnik samo imenom. M. Zoričić, zrc. 60. I među istima Krstjanima nahode se mlogi samo imenom Krstjani. B. Leaković, gov. 3. *nasuprot u ovom primjeru i samim imenom znaći, da su Turci i u drugome bili gospodari*: Budući da su Turci i samim imenom bili gospodari. Vuk, dan. 3, 189. — c) *vidi c, e)*. U Zetć polovina Kamenice sć ĳudma i imenom Domušići. Mon. serb. 59. (1293—1302). Prisla kć gospodstvu mojemu vladušti i vlastele grada Dubrovnika vlastele svoje, imenom Marina Rastića i Matka Gradića. 266. (1405). — d) u *ova dva primjera može biti da znaći što i glavom (vidi glava, a, e) f) bb)*: Se pisahć imenom Desoje gramatikć bana Ninoslava. Mon. serb. 24. (1231—1240). Ka vsa zgora rećena prida rećeni Juraj Karlović i Strižići vsi imenom i u kipih kako zgora. Mon. croat. 73. (1448). — e) *vidi c, g)*. Ako bi ñih stariji ñih imenom učinili zarućstvo. Narućn. 59^a. Rimske općime imenom vsu Francu podbi. Š. Kozićić 34^a.

e. s *prijedlogom na u acc.* a) s *glagolom zvati se itd. znaćenje je kao kod 1, a, e) cc) ddd)*. Blaž na ime on se zove. I. Gundulić 437. — u *naše vrijeme upotreblava se vikati (viću koga na ime... = zove se..., ime mu je...)*. Na ime ga Bragodijer viću. Nar. pjes. vuk. 4, 336. I taj junak od Banata ravna, a na ime Zega ñega viću. Osvetn. 3, 131. — b) *vidi b, b)*. Djevica na ime Asela. B. Gradić, djev. 154. Blažena djevica na ime Ozana. 155. Bijaše jedan opak vitez na ime Gala. I. Dordić, ben. 137. I mo je sina na ime Izaka. S. Rosa 5^a. Jedan na ime Juda bi osobito uzvišen. 22^a. Poslan u grad Galilejski na ime Nazaret. 177^b. — *amo može pripadati i ovo*: Tko je ona ženska glava bila na ime ne zna se. S. Rosa 83^b. — c) *istiće se kao je ñeko o kome je bila riječ a nije mu se još kazalo ime*. Ribare u Plavć, na ime Radilo... Deć. hris. 56. Vlastele grada Dubrovnika na ime Marinć Bunić i Ćive Nikole Gundulića sine i Ćive Ćrivić. Mon. serb. 159. (1357). Da se ima dati ovemu ćetiremi kućama a na ime: knezu Radivoju Stjepkoviću... 373. (1433). Ono ti je curi duvegija, a na ime od Zadra Todore. Nar. pjes. vuk. 3, 158. Kñigu piše od krajine Mujo, a šile je pobratimu svome, a na ime od Sibiña Janku. 3, 216. — *slično je ovome i kad ime uz koje je na ime potpuniće rećenicu, kao subjekat, objekat (pravi ili nepravi)*. Al' eto ti od Hercegovine a na ime Sarac-Mahmut-age, š ñim poredio starac-Merdan-age. Nar. pjes. vuk. 3, 150. Te dozivilje u Crnce kamene a na ime Jovanović-Vela. 4, 122. Kñigu piše Nikša kapetana, a šile je stojnu Carigradu, baš na ime caru gospodaru. Pjev. crn. 25^a. Dovikuje u dvorove b'jele a na ime svoju vjernu ĳabu. 282^b. — *vidi i naime*. — d) *vidi d, b)*. Ako imenito ili na ime opovidani jesu. Š. Bulinić, ispr. 150. — e) *vidi f, e)*. Na ime molitve ne samo se razumije oćenaš... M. Dobretić 248. — f) *po znaćenju kod d)*, kao da u ovijem primjerima znaći: osobito. — *isporedi d, a) cc)*.

Ovo se zgrađa na ime v ženah. Naručn. 87^b. Kojega navlastito i na ime Bog prosi i išće od nas. S. Budinić, sum. 66^a. — *g) kad se što po čijem nalogu (a i bez toga) radi kao da on to sam radi ili se uopće na njegovu korist radi. isporedi b, e). Ne isprosih. na ime monastyrsko. Mon. serb. 74. (1302—1321). Na ime rečene gospode Jelčne postavise u pokladi. dvé tisuće dukata. 251. (1403). Dojloše za nju pravelici pokloni na ime onoga kraja. B. Kašić, fran. 113. Isaija govori na ime Božje. P. Radovčić, ist. 101. Grgur papa zavapi na ime svije misnika. I. Ančić, ogl. 31. Prorok za tim govori na ime Isukrsta od krajestva njegovu. A. Vitačić, ist. 12. Što god reče i učini na ime sviju, kako da svi čine. A. Bačić 223. I da se na ime cesarovo proglasi. 242. Koji primate dobra na ime Božje. J. Banovac, prel. 44. Koji sam došo na ime njegovu, ako drugi dođe na svoje ime. S. Rosa 60^b. Na ime oca vjekuvječnoga dat mu odgovor. S. Rosa 152^a. Misnik kako čovik vlastiti na svoje vlastito ime može za ne Boga moliti. Ant. Kačić 68. Moliti Boga za svi(h) i na ime svakoga. A. d. Costa 1, 57. Jesu prikazane biskupu od arcižakna na ime sve crkve. 1, 115. Na ime njegovu odgovara kum. J. Matović 174. Mōgū na ime drugoga zadovoljiti i zaplatiti. 272. Svaki od vjernijeh govori ove molitve na ime sve crkve. 504. Krštehe je tako, kakov je oni, na čije se ime daje. M. Dobretić 46. Imadući oblast od crkve svete da na ime nežino bude ondi na žnidbi. 467. Piemont što je kroz usta svojih poslanika poligao svoj glas na ime cjelokupnoga naroda. M. Pavlinović, razg. 16. — *h) značenje bi bilo kao kod g), ali se misli da je ono lažno. Koji na ime sveca peje u neka prositi vina. B. Kašić, fran. 136. Koji na ime oćite vlasti gredu po kuća kreući. A. d. Costa 1, 181. Na tvoje me ime prevario. Nar. pjes. vuk. 3, 101. Koji su na ime kakoga manastira isprosilii sebi novaca. Vuk, dan. 2, 115. Mnogi su to činili na Čurino ime, koji Čurte nigda nijesu ni videli. 3, 204. Jer će mnogi doći na moje ime govoreći: ja sam. mar. 13, 6. — *i) vidi f, b). Povrati mu na ime prijeje Čelesirijn. And. Kačić, kor. 321. — k) izbiti na mrtvo ime, izbiti koju da bude gotovo kao mrtar, da se može e čemu kazati da je mrtar. u Vukovu rječniku: izbili ga na mrtvo ime. flichigir, vehementer.***

*d. s prijedlogom po a loc. a) uopće po imenu kao i imenom i na ime tumači daje ono što se kazalo, ističući jednu ono što će se kazati. aa) vidi b, b) i c, b). Prodah oću po imenu Stanislavu. Mon. Croat. 114. (1475). Knigu piše od kotara kneže po imenu starac Radovane. And. Kačić, razg. 14. Treća reće po imenu Ruža. M. A. Rejković, sat. 173. Da je ona gizdava divjka, po imenu mlada D rotija. Nar. pjes. vuk. 1, 395. Na slaloku zaprosi devojku u lijepu gradu Dubrovniku, po imenu Jerinu devojku. 2, 169. Od jednoga Turčina po imenu Derviš-Boga. Vuk, nar. pjes. 1, 319. — *amo pripada i ovaj primjer. koji je čuo junak po imenu? Nar. pjes. vuk. 1, 392. — bb) vidi c, c). Sa viseni sinu po imenu seli i zaselen: selo Arhilevica, selo Količko. . . Mon. serb. 191. (1379). Prati vojsku u Podrimlje tavnog i preslavo, kom dva tvoja sinovca, po imenu dva nećak, sestrić i bas jednoga Derviš-pašu mlada, a drugoga bega Etem bega. Nar. pjes. vuk. 1, 211. — *c) u čemu njezinom. Ta nas dar, ki smo darovali, po imenu maline puline. Mon. Croat. 63. (1411). — *cc) osobito, vidi c, f). I općeno imamo prositi pomoć od Boga u nepasti, i po imenu, to jest osobito, da kako smo s kojepomagod ožalostjeni****

trijeba je uteći se k molitvi. J. Matović 514. — *b) s nekijem glagolima značenje je kao kod instrumentalu. aa) vidi 1, a, e) cc) did). Čudno neka po imenu viču. Nar. pjes. vuk. 3, 95. Kako l' tebe po imenu viču? 3, 120. Kako li se zoveš po imenu? 3, 122. Za to je u nas do danas još običaj da se mnogi ljudi poznaju i zovu više po krštenome imenu nego i po kakome prezimenu. Vuk, rječn. 571^b. — *bb) vidi b, a). Zazva ju lahko po imeni. Mirakuli. 45. Pak nakazni i sve srde po imenu zvati klikne. I. Gundulić 301. Po imenu zeta dozivaše. Nar. pjes. vuk. 2, 551. Te privikuju iz bijela grla po imenu dijete Maksima. 2, 557. Opet kliče Mićunović-Vuču po imenu Žutkovića Toša. 4, 9. I dijete klikuje Vukale svoga strica Petra Boškovića po imenu i po prezimenu. 4, 364. — *amo može pripadati i oro: I mene se kaži po imenu. 4, 65. — *cc) ističe se da se kome ili čemu kaže ili zna ili piše ime. Udariše Turci sa tri strane, i još ču vi po imenu kazat: evo prvo Čuprilijé-vezire. . . Nar. pjes. vuk. 2, 605. Sva tri ču ti po imenu kazat. 3, 142. A Rađe mu po imenu kaže: (Ono ti je od kamena grja, od Trešneva Perović-Drekaleč. 4, 509. — Svoti oći nisu oćitovali po imenu, kakvi kruh ima biti. A. Kanižlić, kam. 490. — Nегоve knige po imenu broji. 6. — Sve junake po imenu znadem. Nar. pjes. vuk. 3, 156. Znadete li još kog po imenu poglavara koj' je poginuo? 4, 206. — Mi koji se pišemoo po imenu pod ovoj pismo. Mon. serb. 544. (xv vijek). — *c) u orom primjeru stoji po u svom značenju, da se djelo što znači glagol u nećem služe za supstancivom s kojijem je po: Sad se tek od godine 1804 počelo i u Srbiji, osobito kod znatnijih ljudi, da se ne pišu po oćinome krštenom imenu. Vuk, rječn. 571^b.*****

*e. s prijedlogom po u acc. rijetko. a) vidi c, g). — *aa) jednom mjestu xv vijeka. Po ime svoje i po ime svihoh ostalihoh kaludera. Mon. serb. 463. (1454). — *b) u dra pisca čakarva isto je što i po imenu (vidi d). Odpejav prvoga Azaba po ime. M. Marulić 90. Zazva me po ime. Đ. Baraković, vil. 29. Gdi se ští po ime čestiti kralj Bela. 39. Sazida veli grad Ninive po ime. jar. 31.***

*f. s prijedlogom pod u instr. a) upotrebljava se kao imenom kod b, a) i b) ili kao po imenu kod c, a) i b). Pod tim imenom ju zazivamo. F. Lastrić, svet. 423. Imadu u Podaci svoju vlastitu crkvu pod imenom svetoga Ivana. And. Kačić, razg. 209. Da jim knjižicu jednu pod ovim imenom sastavim. M. A. Rejković, sat. A39. Ta zubača, što gvozde imade, nek se težke imenom poznade; druga koja sve drveno ima pod imenom lagano se prima. J. S. Rejković 23. — *b) o kome što nešto radi, može značiti kao ko (u kojoj osobini) ono radi. Pod imenom ti od cara da gospodiš sve do skora s hvalinskoga od izgora do njemškoga doli mora. I. Gundulić 454. Na vi-točki melhan biti draga gosta pod imenom. J. Kavačić 2364. — *amo može pripadati i oro: Bi se bio uputio pod ovim imenom Emanuel. F. Lastrić, test. 114. — *c) može značiti da se kome ili čemu daje ime što mu se ne pristojí. Hajduk pod imenom gospodskim. V. Došen iv. Pisma himbona pod imenom istinoglasja. S. Rosa iv. Niti se mislim radi toga slaviti pod imenom od istorika. And. Kačić, razg. 317. Dolgoruk se bavio u Italiji pod imenom Barišnikova. S. Lu-biša, prip. 123. — *d) slično je značenje predloženu, kad se reče da se nešto radi poka-zujući kakav lažni uzrok svojoj radi (isporedi 1, f). Pod imenom, sotto nome, sotto pretesto' ex specie. A. d. Bolla, rječn. 512^b. Pod imenom*****

od bogoljubstva, sotto pretesto della divozione: 584^a. — *c)* kad se kaže značenje koje riječi. Ovdje pod imenom prostote ne treba razumjeti samo selake. Vuk, pism. 60.

g. s prijedlogom pod u acc. — značenje je kao kod f. a) vidi f, a). Crikav pod ime sv. Kuzmi posvećenu. Mon. croat. 100. (1466). — *b) vidi f, b).* Svemoguću navištjuje u ss. listovi ovo oružje pod ime maća. F. Lastrić, ned. 92. Namajstirnici pod ime od cirkovnikav primaju se. A. d. Costa, zak. 1, 18. 12 porodica od naj boljih, u ono vrijeme pod ime plemićkih. Pravdonoša. 1852. 5. — *c) vidi f, d).* Ako pod ime od svoga oficija osvećuju se I. Držić 305. Kad se ne čini (*kamatu*) pod ime od zajma. Ant. Kadčić 262. — *d) vidi f, e).* Ko se razumi pod ime od crkve. Ant. Kadčić 65. Pod ime pastira uzdržuju se biskupi. J. Matović xxiii^b.

h. s prijedlogom s u instr. a) vidi f, d). S imenom, con pretesto, per speciem. A. d. Bella, rječn. 584^a. Da ulaze u njihove manastire bez dopuštena ljudi oli žene s imenom od vlasti. Ant. Kadčić 295. — *b) vidi f, e).* S imenom dinara razumije se blaženstvo nebesko. J. Matović xviii^a. — *c) griješkom mj. samoga instrumentala, vidi b, a).* On naziva mnoge s imenom braće. J. Matović 33.

i. s prijedlogom u (v, va) u acc. a) vidi e, c). Naši vlastele, u ime: knez Vljaj Dobrovojević i tepčija Sladoje i knez Vlykota Pribinić. Mon. serb. 176. (1867). — *b) vidi c, g).* Primiše od nas u ime rečenoga gospodina vojevode Stepana četiri tisuće dukata. Mon. serb. 390. (1438). Posla svet otac vikarija svoga u ime svoje i svete crkve. Dukljanin 14. Kako je bil smin složiti kñige krive va ime družih. Transit. 215. Arhibiskup maguntinski va ime nimeške zemlje. Š. Kožićić 22^a. I u njegovu koji ime budu pravo vjerovati. J. R. Gučetić 8. Ide u Afriku, ter uprosi Afra u ime sebe materi onoj povratiti sina. F. Glavinčić, cvit. 194^b. Reče u ime svoga vića. J. Kavañin 164^a. Nego se ima u njima poštovati oni u koga ime doode. F. Lastrić, ned. 348. U ime istoga cara imale govorene. A. Kanižlić, kam. 318. Od strane i u ime svoje ne mogaše poslati. 443. Knez nas kmetiče guli i timari u gospodarevo ime. S. Lužbiša, prip. 199. Kaluderu su tu zadužbinu prijeverke zapisali u ñe ime. 219. On je u crkvano ime dolazio, da te s Bogom miri. 227. — *amo pripadaju i ovi primjeri (vidi i Bog pod 13):* U ime oca i syna i svetoga duha. Mon. serb. 1. (1189). U ime Božje. M. Držić 200. Va ime Boga oca i sina i duha svetoga. Mon. croat. 304. (1597). U ime Belzebuba poglavice djavaoskoga izgoni hudobe. I. Bandulavić 50^{ab}. luc. 11, 15. Ako ja u ime Belzebubovo izgonim hudobe. 50^b. luc. 11, 19. Budi dakle u ime Isusovo! F. Glavinčić, cvit. 18^b. Da ki ga u Boga ime ča prošaše. 96^a. U ime Trojstva, s kim počije svijet kad sebe predobije. J. Kavañin 348^b. U ime sladko od Jezusa njih poštuje. 372^b. Da prionu svršno i jako u ime Božje djelo svako. 419^a. Blagosovjen koji dođe u ime Gospodinovo. J. Banovac, pripov. 75. Jerzići novim u ime Isusovo i sada niki govore. F. Lastrić, test. 16^b. Poče ju zaklinat i moliti u ime Isusovo. ned. 381. Udijenim u ime Božje krušcem hrañaše se. A. Kanižlić, kam. 108. Da u ime Belzebubovo davle izgoni. I. J. P. Lučić, razg. 81. Svi recimo: u ime Boga! Nar. pjes. vuk. 1, 6. U ime Boga, u čas dobar sunce isteče. 1, 9. Vod' je, vodi, u ime Boga, nek ti bude u čas dobar! 1, 150. A ja idem na boj na Kosovo u presveto ime Isusovo, 2, 303. Va ime

Isusa Rista, amin. Pravdonoša. 1852. 30. U ime Boga i svetoga goda. Osvetn. 1, 44. U ime Boga i velika Petka. 3, 116. *i ovi:* Paček stjecat' on (*Dilaver*) vjeruje sve kolike srećne boje, u ime lijepe Begum svoje. I. Gundulić 541. Kako prava Isukrstova zaručnica u ime ñegovo svim služaše. F. Glavinčić, cvit. 230^a. Zato triba viditi, koga imamo ljubiti, koga se imamo bojati, i u ime koga imamo se truditi. 351^a. — *c)* u ime čega znači: kao što, na koji način. Nikitože da ne drzneta vzeti otz toga čstno ni u kupno ime ni u zalogu ni kojim obrazom. Mon. serb. 81. (1302—1321). Da mi jest nevěrn u nevěrn ime. 157. (1357). A u sej ime više rečenu pohranu postavi gospodint despota u nast, a mi primismo, do gde je žive gospodint despota Đurađ, da je on v ovañ uzeti više rečenu pohranu, a po ñegovoj samrsti, što reče gospoda ñegova Jerbna. 408—409. (1441). Ima vinograd u sadovno ime. Mon. croat. 80. (1451). Jesu dali na livel i v ime livela jedan kus zemlje. 136. (1489). Ostavismo v položno ime pri kueze. 290. (1589). Veziru hercegovakome plaćali su po nešto u ime carskoga danka a tako isto i Turcima Korjeničkijem u ime aka od zemaļa. Vuk, nar. pjes. 4, 458. To obricañe niti je bilo za kakve zasluge, ni u ime kakovga mita. odg. na laži. 11. Tvoj pokojni otac nije ostavio u ime dara. Pravdonoša. 1852. 31. — *d) po predašnjemu (kod b)) dobiva u ñekijem primjerima značenje kao mješte.* Da ne bi Jakova, Isukrstu prilicna, u ime ñega, ki š njim u vrtlu biše, popali. F. Glavinčić, cvit. 118^a. A u ime krvi mliko isteče iz tela jega. 241^b. Otac jega Martina u Paviju u ime posla svoje. 366^b. Da sini u ime starih otac vjevati imahu. 367^a. A u ime krvi mliko isteče joj. 356^b. Da me vide iz daleka naše straže, da me ne ubiju u ime Turčina. S. Lužbiša, prip. 62. — *e)* u ime čega može značiti i uzrok, kao za što, s čega, radi čega. U ime cine dužan dobra zlata. Mon. croat. 72. (1448). Isukrst u ime kratkoga trpljenja ovoga večnu na nebesih podadet vam slavu. F. Glavinčić, cvit. 144^b. Moleći, posteći i almuštvo čineći u ime toga. 223^b. U ime poniznosti na nebesa jest uzvišen. 282^a. Kad bi tomačić očitova, što tomaći, veliko bi neposteñe učinio sakramentu (*pokore*), u ime koga pokornik svoje grihe kaže. J. Banovac, razg. 255. Niti je koristi prikazivati Bogu molitava, ni drugi darova u to ime, dok tada ne povratiš, ništa ti ne prima. F. Lastrić, ned. 166. Običaju dobivati darove u to navlastito ime, jerbo se dostojaše njih pohoditi. A. Kanižlić, kam. 835. U ime hajina i svega ostaloga troška daje mu se 25—40 forinti u srebru. Vuk, živ. 88. — *f)* u ovijem primjerima kao da znači sezu u smislu da u ime čega ograničuje u ñekom smjeru ono što se prije kaže. Duša naučna koliko u ime razuma i puna svake kripitosti koliko u ime hotinja. I. T. Mrnavić, ist. 45. Poče svaka svoga muža faliti u ime junaštva. And. Kačić, razg. 53. Ova se gospoda lipo pogodiše i vikovne zakone učinise u ime vladana. 260. — *g)* crkva se zide, u ime koga sveca' ita. Stvorih crkova v ime prěslavnago jega vzbnesenija. Mon. serb. 74. (1302—1321). Budući jur vnoge crkve u Rimu u ime divice Marije uzidane. F. Glavinčić, cvit. 262^b. — *amo bi mogao pripadati i ovaj primjer:* Tu grad sazida u ime svoje i nareče ime nemu Aleksandrija. Aleks. jag. str. 3, 247. — *h) vidi f, e).* U ime neba i zemlje ima se razumjeti što god... J. Matović 22. U ime neba i zemlje uzdržuju se sve stvari vidjene i nevidjene. 24.

k s prijedlogom za u acc., vidi kod za.

imenoishodan (pisarskom griješkom v. imenoizlazje). — *nepouzđano.*

IMENOIZLAZITI, imenoizlazim, *impf.* tražiti imenoizlaz. — *isporedi* imenoishoditi. — *U Stuličevu rječniku:* v. imenoishoditi. — *sasma nepouzđano*

IMENOIZLAZJE, n. u *Stuličevu rječniku:* v. imenoishodje. — *nepouzđano.*

IMENOST, f. u *Stuličevu rječniku:* v. ime. — *nepouzđano.*

IMENOVÁČ, imenováča, m. (*mathem.*) denominator, kod frakcije (ulomka, slomka) broj dođi kojijem se kaže, u koliko se dijela razdjelilo cijeli broj (jedan). — *isporedi* imenovalac, b, i nazivnik. — *Načineno u naše vrijeme po tuđijem jezicima.* Imenovač, math. lat. ‚denominator‘, ‚nenner (des bruches)‘, tal. ‚nominator‘, fr. ‚dénominateur (de la fraction)‘, egl. ‚denominator‘; glavni imenovač ‚gemeinschaftlicher od. hauptnenner‘; svesti ulomke na istog imenovača ‚die brüche auf gleiche benennung bringen‘, tal. ‚ridurre i rotti ad eguale denominatore‘. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

IMENOVALAC, imenovaoca, m.

a. čovjek koji imenuje. — *U Stuličevu rječniku:* (griješkom imenovaoc) ‚nominator‘, ‚qui nuncupat, vocat‘.

b. *vidi* imenovač. — *U jednoga pisca xviii vijeka (griješkom imenovaoc).* Imenovaoc — denominator. M. Zoričić, aritm. 59. Porod razdili s imenovaocem 130. 75.

IMENOVAN, imenovna, *adj.* koji je samo po imenu (onaki kako mu ime kaže, a uprav je drukčiji). — *U pisaca našega vremena, u između rječnika u Jambrešičevu* (imenovni ‚nominalis‘) i u *Stuličevu* (‚nominativus‘). Imenovna cijena ‚nennerth (preis)‘. Jur. pol. terminol. 364. i u *Šulekovu rječniku:* ‚nominal‘.

IMENOVÁNE, n. djelo kojijem se imenuje, pa i samo ime (i u nekijem osobitijem značenjima). — *Stariji je oblik* imenovanje. — *Između rječnika u Mikajinu* (imenovanje ‚nomenclatio, nomenclatura‘), u *Belinu* (imenovanje ‚il chiamare‘ ‚nominare‘ 188^a), u *Bjelostjenčevu* (kajkavski imenovanje), u *Jambrešičevu* (imenovanje), u *Voltiđijinu* (‚nomina, chiamata, rinomanza‘ ‚ernennung, berühmtheit‘), u *Stuličevu* (‚nominatio, nominis impositio‘), u *Vukovu*. Mudro prez vsakoga imenovanja izišći. Naručn. 91^b. Grijeħ puteñi krađe pošteñe i imenovañe. K. Mađarović 99. Nu hvali i uznaħa u plemenitoj scjeni i svijetlu imenovañu prid svijetom. I. Đorđić, uzd. viii. U prigodi obrezañi i imenovañi űegova sina. S. Rosa 30^b. Da se ima ostavit u kršteñu imenovañe oca i duħa svetoga. M. Dobretić 30.

IMENOVATELAN, imenovatelna, *adj.* u *Stuličevu rječniku:* v. imeniteljan. — *nepouzđano.*

IMENOVATI, imenujem, *impf.* i *pf.* nominare. — *Akc. se ne mijenja* (aor. 2 i 3 *sing.*: imenovā, *part. praet. act.* imenovao, imenovāla, *part. praet. pass.* imenovān). — *Riječ je praslavenska, isporedi stslav.* imenovati, rus. именовати, češ. jmenovati. — *U svojim je rječnicima:* u *Vrančićevu:* imenovati (‚symenovati‘) ‚nominare, nuncupare‘; u *Mikajinu* (imenovati, zvati imenom ‚nominio, appello, nuncupo, nominatim voco, exprimo‘; imenovati, naditi ime ‚nominio, nomen impono, appello, nuncupo, indere nomen‘; imenovati, spominati ‚nominio, mentionem facio, meminisse de aliquo‘), u *Belinu* (‚nominio‘ 512^b; ‚voco‘ 18^a), u *Bjelostjenčevu* (kajkavski imenujem, imenovati ‚nominio, denomino, nomen impono, indo, appello,

axo, asso‘. 2. imenujem, v. g. kogagod za kraja etc. ‚nominio, denomino quempiam regem etc.‘ 3. imenujem, t. j. spominam ‚nominio, mentionem facio, meminio‘), u *Jambrešičevu* (imenujem ‚nominio‘), u *Voltiđijinu* (‚nominare, rinomare‘ ‚nennen, rühren‘), u *Stuličevu* (‚nominare, appellare, vocare, celebrare, concelebrare, decantare‘), u *Vukovu* (‚nennen‘ ‚nominio‘, cf. imentovati), u *Daničićevu* (‚nominare; definire‘). — *U jednoga pisca xviii vijeka ima za part. praet. act. oblik* imeno (imenao); *to je po svoj prilici radi stih saħeto imenovao, a ne moħe se misliti na kakav glagol imenati:* Kojih hvali 5va starina, i kih Urbin imeno je. J. Kavanin 150^b. A Šikom te imeno je od Lučića čovjek viši. 328^a.

1. *aktivno.*

a. *naljesti* (nadijevati) kome ili čemu (objektu) ime, nazvati (nazivati), prozvati (prozivati). a) *ime što se nadijeva stoji u nominativu.* Priče ondē grad zidati i imenova ga svojim imenom Prijija. Pril. jag. ark. 9, 121—122. (1465). Rečeni tempal izčisti, imenovavši ga ‚Sancta Maria ad Martyres‘. F. Glavinčić, cvit. 356^a. Jednoga imenova Esanu, a drugoga Jakov. And. Kačić, kor. 25. — b) *ime je u acc.* Zovnu učenike svoje i obra 12 od űi koje i apostole imenova. F. Lastrić, od’ 138. Osman je naredio nove čete koje on Janičare imenova. A. Kanižlić, kam. 634. — c) *ime je u instr.* Imenova svijet duem a tme noću. N. Raħina 113^b. gen. 1, 5. Porodi mu žena sina koga Benjaminom imenova. And. Kačić, kor. 37. One bi kniħe satirom imenovali. M. A. Reħković, sat. A8^a. — d) *ime, riječ itd. stoji također u instr., ali u drugom smislu nego kod ce.* Marijo koja sina tvoga prislatkijem imenom Isusovim imenovala si. P. Posilović, nasl. 181^b. Trudio sam se da predmete našina reħma imenujem i izjasnim. P. Bolić, vinod. xvii. — e) *mješte imena ima adverb* (ovako, onako itd.). Kazao sam ti uzrok, zašto sam ju (kñiħicu) ovako imenovao. M. A. Reħković, sat. B1^b. — f) *u orom primjeru nije izrečeno ime u istoj rečnici, već se ima u misli po onome što je prije kazano* (od gore znači odakle je postalo ime Jablanić): Sam Jablanić kog’ osnova Stjepan na čas kraja Bele, ter ga od gore imenova. J. Kavanin 229^a.

b. *postariti na kakru čast, službu itd. (isporedi ime pod 1, d).* uopće kao kod a (samo ne kao kod a, a). Srđana viteza imenovaše cara i pozdraviše. A. Kanižlić, kam. 467. Aleksandro umirući svoje carstvo űim dajući, imenova dostojnoga. And. Kačić, razg. 3^b. Ivan oni, koji je prvo posvećen, nego rođen, koga vikovična istina prorokom imenova. Đ. Rapić 30. — *mješte akuzativa ili instrumentala moħe biti i acc. s pridlogom* za. Imenovati koga za svoga nasljednika. Jur. pol. terminol. 185. — *amo moħe pripadati i ovaj primjer:* Imenovati ju (nedjelu) za posebnu svetkovinu rečenoga rozarija. A. Gućetić, roz. mar. 32.

c. *zvati nekijem imenom, ali ne u inkautivnom smislu kao kod a, nego ističući, kad subjekat o kome (ili o čemu) govori da ga (ono) onijem imenom zove. u ovome je smislu glagol svugda imperfektivan.* a) *ime je u acc.* Crħkoviju juħe imenujem velikuju arħijepiskopiju srħbskuju. Danilo 312. Ne prez velika uzroka Isus imenuju anjele ali ovece dobriħ. Korizm. 16^b. V grħkoj zemji, ku sada Talijani i mornari Moreju imenuju. Anton Dalm., ap. 23. A koga ti propetoga imenuješ on jest... F. Glavinčić, cvit. 188^a. Pripomizna je bila sebe službenicu imenujući. A. Kanižlić, uoć. 636. — b) *ime je u instr.* Sveti listovi zloħu i griħe sve budalaštinom imenuju.

F. Lastrić, ned. 187. — *e) mješte imena može biti adverb.* Grigorija, pomoćnik Focijov, kako ga Ivan imenuje. A. Kanižlić, kam. 50. — *d) u instr. je ime.* Ili misli možebiti ovaki holica da je ovim imenom „paur“ opsovao i nagrdio dobrog čovika, a on ne zna da ga je imenovao njegovim pravim imenom. M. A. Rešković, sat. L3^b. — *e) ime se ima u pameti po onome što se prije kazalo.* Ova rič duh pristojna jest za imenovati treće sobstvo. A. Kanižlić, kam. 180.

d. spomenuti (spominjati), kazati po imenu, poimence. a) koga ili što. Nima se po tom (*žena na sudu*) slišiti, ako bi imenovala strah ali silu. Naručn. 66^b. Nijedan nima imenovati drugoga na ispovedi. 82^b. Budući slišala imenujući Isusa. Korizm. 27^a. Ako nisi učinil griha, nimaš ga imenovati. 63^a. Zač ti navješćuješ moju pravdu i imenuješ zavit moj iste tvojimi. Transit. 42. Zaklićam vas sve kolike duhe nečiste i živine škodljive, koje sam imenova'. L. Terzić 302. Da nijedan ne ima imenovati tvomu sinu Josafatu Isukrsta. P. Macukat 8. Gotića, Helija, kih Sabelik imenova. J. Kavašin 178^a. Zvonimira imenovah goru jednom. 304^a. Grih oni koga ne pristoji mi se ovdje ni imenovati. F. Lastrić, ned. 83. Koje sveto pismo imenuje i u kratkoć uihova junaštva kaže. And. Kačić, kor. 214. Grad u komu sveti Juraj bi mučen ne imenuju pisaoci. F. Radman 22. Gdi čovik svekolike falinke kaže, očituje i protrese, ali ne imenujući kojigod kip. M. A. Rešković, sat. A4^b. Onome bi se moglo sad imenovati mnogo kniga. Vuk, pism. 23. Gradove koje imenovaše poimence. D. Daničić, Idnev. 6, 65. Imenujući Jude koji gradahu. jezdr. 5, 4. Sami Turci mogu misliti da Boga fale, kad ga u tašte imenuju. M. Pavlinović, razg. 28. — *b) ime.* Pozdravljajmo i imenujmo ne sveto ime. Mirakuli. 88. Ne imenuj ime Boga tvoga v taščinu. Kateh. 1561. A7^a. Imenujući Božje ime isprazno. A. Gučetić, roz. jez. 33. Djavla zvati i njegovo prokletu ime imenovati. 43. Imenovati ime Božje u stvari tašte. S. Matijević 53. Ni ime Isukrstovo zaziva ni imenuje. J. Banovac, blagosov. 304.

e. definiru, u ovijem primjerima kao da znači: potašne naznačiti, razložiti (naznačivati, razlagati): Ako li nete k nama poslati a oni imenovavše kakono će biti da pošlu gospodstvu vi. Spom. sr. 1, 166. (1422). Promisli i ovdje sada imenuj koliko si dužna. A. Georgiceo, pril. 25. Što crkva ne imenuje i ne određuje ne moremo ni mi. M. Dobretić 161.

f. u jednom primjeru kao da znači: proglašivati (isporedi imo, 1, e). Za svojim znanec, prijatele štujem, i njih krjeposti imenujem. J. Kavašin 89^a.

2. pasivno.

a. vidi 1, a. Otkuda je ahništvo imenovano? Korizm. 8^a.

b. vidi 1, b. Da od plka budu počtovani i budu imenovani učitelji. Transit. 42. Kraļ i gospoda od jezo imenovana. S. Kožičić 56^b. Ambrosijo od ditišca u crkvi imenovani episcop. A. Kanižlić, kam. 122. Ti imenovani bijahu knezovi. D. Daničić, Idnev. 1, 38.

c. vidi 1, c. Kanon imenovani apostolski. A. Kanižlić, kam. 11. Misto Trsat imenovano. utoč. 131.

d. vidi 1, d, a) uopće. Mi niže imenovani. Mon. croat. 1 (1775). Vše ako bi u zabraheću imenovani bili. A. Bačić 199. Koji svi biše imenovani poimence. D. Daničić, jezh. 8, 20. — *amo pripada i ovo:* Nomenovani grih sodomski; nomenovani, jer se, zaradi grdoće koju ima, ime-

novat ga stidim. A. Bačić 234. — *b) često kod pisacu kaže se imenovati karl se ističe da je što (čelade ili drugo) o čemu se prije govorilo.* Mi Bêljak. i Radič. sa vsêmi više imenovanêmi. Mon. serb. 219. (1391). Za kih imenovanih dukat četirista. Mon. croat. 263. (1568). Imenovati gospodin pride se izpoviditi. I. Ančić, svit. 18. Imenovati Alfonso piše. ogl. 38. Car je imenovane države oteo. A. Kanižlić 82. Isti malo prije imenovani Grgur. 769. List na kom se stvar imenovana nahodi. V. Došen III. Koji zatvoraju imenovane (o kojima se doslije govorilo) u tamnicu. Ant. Kadčić 300.

e. part. praet. pass. imenovani znači i što imeniti, a). — U rječnicima: u Vrančićevu: jimenovan (gimenovan) 'famosus'; u Belinu: 'celebratus' 301^b; u Bjelostjenčevu: imenovan, imenit, prozvan, nominatus, celebris, clarus, famosus, famigeratus, qui in omnium ore versatur'; u Voltigijinu: 'nominato; rinomato', 'genannt; berühmt'.

f. u jednom primjeru ima imenovano kao adverb sa značenom: imenito ili poimence. Protiva onim koji imenovano prokleti oli opovidani, nahodeći se u crkvi, kad se misa govori, i zapovijedi od misnika, neče da izadu iz crkve. Ant. Kadčić 302.

3. sa se, pasivno.

a. vidi 1, a. Imenovahu se Moravi od Morave (može biti i refleksivno). F. Glavinčić, evit. xv. Imenovao se je Adrijan. A. Tomković, živ. 56.

b. vidi 1, b. Neka se po zakonu trojica imenuje, između kojih neka se naj dostojniji izabere. A. Kanižlić, kam. 42. Da se krajem imenovati ne ima. And. Kačić, kor. 354.

c. vidi 1, c. Monastiru iže imenova se Hilandar. Mon. serb. 62. (1293—1302). Do sela koje se imenuje Dleži. 212. (1399). Epistolije ježe kanonike ili prave imenujnt se. Š. Kožičić 1^a. Takova vera se more imenovati človičaska. Kateh. 1561. F7^b. Feliks papa koga otac Konstanco imenova se. F. Glavinčić, evit. 154^b. Hahar ki se imenovaše Teodor. 174^b.

d. vidi 1, d, a) vidi 1, d, a). Da ne povrêditi što se tu imenujete crkveno. Mon. serb. 68. (1305—1307). Taj obara vse rote i kletvi naa se, koje se u sijemu listu imenuju. 459. (1453). V propaciji imenuju se neki anjelski kori. Naručn. 35^b. Protivščina totu se ne imenuje. Transit. 151. Priļubovstvo da se ne imenuje meut vami. I. Bandulavčić 50^a. paul. ephes. 5, 3. Zvirka tako ļuta i nemilosrdna, da se već više ne može imenovati. J. Banovac, pripov. 81. Ne ima se ni imenovati među vama priļubodinstvo. razg. 101. Koji se ne bi imali ni imenovati, kamo li o njih govoriti. And. Kačić, kor. 18. — *b) vidi 1, d, b).* Da ne imenujete se ime ih. Stefan, sim. pam. šaf. 8. Ime ih. ne imenova se. Domentijan 23.

IMENOVAVAC, imenovavca, *m. vidi imenovavac.* — *Samo u Jambrešičevu rječniku: kajkaeski imenovavac, 'nomenclator'.*

IMENOVITO, *adv. imenito.* — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* Kad bi ga imenovito namينو. M. Dragičević 129.

IMENOVĻIV, *adj. koji se može imenovati.* — *Samo u Jambrešičevu rječniku: kajkaeski imenovļiv, 'nominabilis'.*

IMENOVNIK, *m. a) (gramm.) prvi padež, isporodi imeniteljni.* — *ovako je značenje u Belinu rječniku: 'nominativo, primo caso del nome, 'nominativus' 513^a, i možebiti u Bjelostjenčevu (imenovnik, po kojemu se kaj imenuje, 'nominativus') i u Staličevu (nominativus).* — *b) vidi*

imenovalac. — u *Voltigijinu rječniku*: ‚chi nomina, nominatore‘ ‚nennr‘.

IMENSKI, *adj.* koji pripada imenu, imenima. — U *Stuličevu rječniku*: ‚nominis‘. — U naše vrijeme s osobitijem značenjem o glagolima što postaju od imena. Imenski, gr. imenski glagol, lat. ‚verbum denominativum‘. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

IMENSTVO, *m.* ime, imenovanje. — U knizi pisanoj crkvenijem jezikom, a između rječnika u *Stuličevu* (v. ime) i u *Daničićevu* (imenstvo, nominatio). Ostrogrnevlja imenstvoma (Hilferding, bosn. 273).

IMENTOVÁNE, *n.* djelo kojim se imentuje. — U *Vukovu rječniku*.

IMENTOVATI, imentujem, *vidi* imenovati. — Po svoj prilici postaje miješanem oblika imenovati i imjentovati. — U *Vukovu rječniku*.

IMEŃÁK, *m.* čovjek kojemu je isto ime (kao nekome drugome, koji stoji u gen. ili u dat. ili u adj. posesivnome). — isporodi 2. imenik. — Od xviii vijeka, a između rječnika u *Voltigijinu* („dello stesso nome“ ‚gleichnamig‘), u *Stuličevu* (homonymon, homotonus), u *Vukovu* („der namensbruder“ ‚ejusdem nominis homo‘). Drugi moj imeñak Serafinski od Asiza (govori s. *Francusko Ksaverijo*). F. Lastrić, test. ad. 104b. Imeñak, zenzo, di simil nome. S. Budmani 418a. Rodiše se četiri jednaka u istoku sveta imeñaka. And. Kačić, razg. 17b. Kad se govori o kakom čoeuku poimeuce, pa ko pomisli da se govori o kakome ñegovom imeñaku. Vuk, poslov. 103. — *ovako se može zvati i svetac čije se ime nosi*. Omili mi se žitije moga imeñaka. D. Obradović, živ. 96. — *i svetac kojemu je posvećena koja crkva*. Imeñaka poglavitoga ove crkve. Grgur iz Vareša 46. Utočište Marijino, koja kako imeñak ove crkve... 75.

IMEŃAKA, *f.* žensko čelade kojemu je isto ime, *vidi* imeñak. — U *Vukovu rječniku*: ‚die namensschwester‘ ‚ejusdem nominis femina‘.

IMEŃÁKOV, *adj.* koji pripada imeñaku. — U *Vukovu rječniku*.

IMEONSTVO, *n.* nejasna riječ (imenstvo? imanje?) na jednom mjestu xviii vijeka. Lava staro imeonstvo još Dubrovnik naš uzdržli. J. Kavaliin 200a.

IMEŠCE, *n. dem.* ime. — Samo u *Stuličevu rječniku*.

IMETAK, *vidi* imjetak.

IMJENE, *n.* *vidi* 2. imanje (uprav je verbalni substantiv od imjeti). — *je- (tako mislim da glasi i u južnom govoru prema videñe) stoji mj. negdašñega è u južnom govoru, a u istoćnom je e, u zapadnom i.* — Stariji su oblici imënije, imënje. — *Između rječnika u Daničićevu* (imënije, opes). Vljše svoje imënije. Sava, sim. pam. šaf. 1. Prëžde otetaja sela povratih se vsacëmi imënijem. Mon. serb. 265. (1389—1405). Blagom, iminjem. 279. (1416 prepisano xvi vijeka latin-skijem slovima). Od kilj ljudi kihgodi od koga iminja. Zak. vinod. 81. Ni se vkladati v ñe-govo iminije. Mon. croat. 58. (1434). Ne kupuj raba gizdava ni kradjiva, da ti imenja ne rastoći. Pril. jag. ark. 9, 139. (1468). I srebro i zlato i vridno imenje. G. Držić 390. Nismo imenovali kotarov rećenoga imenja. Mon. croat. 214. (1525). Sa vsim iminjem v preporučenju ostavila biše. 258. (1556). Z tim zgora imenovanim imenjem. 265. (1569). Umnožali smo se v imenju i v gospodstvu. Postila. 14b. Njim bude ñihovo imenje

po nepravdi i po sili vazeto. Q1a. I ako ñemu Bog blago ili imenje da i posudi. c3a. Da ka go-dire gospoda prevelike haraće i rabote nakla-daju, napokon zlo poginu, ñih imenje do tretoga didića ili udržnika ne dojde. r2b. I kad ovaj ubogoj ženi, ka sve imenje z likari biše potra-tila, on hip... ozdrvi. r4b. Biše imijući mnoga imenja. Anton Dalm., nov. test. 29b. mat. 19, 22. Aleksandar iminje Darijevo razlagaše. Aleks. jag. star. 3, 276. Pobiže od carstva svoga sa ženom i sa iminjem svojim. 300. Jer je u tebi sva plaća, sve iminje. I. T. Mrnavić, nauk. 1702. 30.

IMJETAK, imjetka, *m.* *vidi* 2. imanje. — *Postaje od imjeti* (imeti po kajkavskom govoru), s čega bi trebalo da glasi u južnom govoru imjetak, ali su potvrđeni samo istoćni i zapadni oblik: imetak, imitak. — *Od xviii vijeka po sjevero-zapadnijem krajevima, a između rječnika u Bje-lostjenčevu (kajkavski imetak kod imanje)*. Rečem domorodcem da zamu put stari, novi da ñim dicu i imitak kviri. M. Kuhaćević 101. Bugari pomnom svojom stiću velik imetak. M. Pavli-nović, razg. 55. Nema nikakva prava na imetak i ne može ga na nikakav način smaknuti. V. Bogišić, zborn. 42.

IMJETI, imam? imijem?, *impf.* *vidi* imati. — *je- stoji u južnom govoru mj. negdašñega è, a u istoćnom je -e-, u zapadnom -i-.* — *Osnova im postaje od korijena glagola* (ot-, uz-) eti (eti). Miklošić (etym. wörterb. kod jem) misli da je ovaj korijen jem (jem) i isporëdjuje snsk. jam, držati; Brugmann (grundriss der vergl. gramma. der indogerm. sprachen 189) da je od korijena ñm i isporëdnje lat. emo (od ñmo, ñmo) i (od korijena nem) grč. εἶμα, got. nima. svakako bi i postalo od je, samo što bi u prvom slućaju j pripadalo već korijenu, a u drugome bi se pri-dalo na početku sloga. isporëdi i lit. jįmti, uzi-mati. — *Oblici se ovoga glagola* (osim imaući, *vidi* a, c) aa) nalaze kod štokavaca samo u prva vremena i to u knjigama pisanim crkve-nijem ili miješanim jezikom, ali su se kod ñe-kijeh čakavaca uzdržali do današñega dana, od čakavaca su ih gljgdje primili i pisci štokavci. — *Značenje je kazano kod imati, ovdje se iznose samo oblici (radi oblika koji mogu pripadati i onamo i amo *vidi* imati).* — *Između rječnika u Daničićevu* (imëti ‚habere‘).

a. sadašña vremena. — *Dvije su osnove: ima i imë* (pošto è stoji svagda pred j, glasi i u južnom govoru i).

a) *praes. aa*) od osnove ima: u staroslovenskom jeziku imam, imaši, imatъ, imamъ, imate, (imatъ). ñeki se od tñjih oblika nahode u knjigama pisa-nima crkvenijem ili miješanim jezikom: 2 *sing.* imaši. Kako ti imaši. Korizm. 82b. — 3 *sing.* imatъ. Vlsakъ človëkъ da imatъ povinovenije kъ svojemu arhijereju. Zak. duš. pam. šaf. 29. Koji vlastelin imatъ dëtucu. 33. Kto ne imatъ bastine. 34. — 1 *plur.* imamъ. Imamъ vsi ži-vuštej na zemļi smrtъ vkusivlje grobu prë-dati telesa naša. Mon. serb. 100. (1330). — 3 *plur.* imutъ (od imatъ). Do kolë pravdu imutъ imëti krajevstvu mi. Mon. serb. 50. (1240—1272). *ovo zadnje u narodnom obliku imu stoji u jednoga pisca Dubrovčanina xvi vijeka*: Već sni naši i odviti višñih ne imu tomaćenje. D. Zlatarić 12a. — *bb*) od osnove imë: 2 *sing.* imiješ. Ne imiješ boge tuje pred manuju. Š. Budinić, sum. 28a. — 3 *plur.* imiju. Da imiju sminost stati protiv naju. M. Marulić 22. Tako da mnogi blijed obraz jur imiju. D. Zlatarić 86a. Ke se u knjigah mudrosti imiju. A. Georgiceo, nasl. 2.

b) *impt.* — *Samo od osnove* imě: iměj, imějmo, imějte. Iměj jeho vč počasti. Sava, sim. pam. saf. 3. Gosp. knez imij soldini 40. Zak. viwod. 63. Imej mu se usiđi jedan ud. Stat. krć. ark. 2, 284. Ne imij pačati ni vlagati se ni oblasti imiti vrh iminja. Mon. croat. 152. (1493). Imij pomuđu od ěega. Naruĉn. 46^b. Kako si me iznel van iz molstira tako me imij vratiti. Mirakuli. 47. Imij milosrdije nađ mamu. Korizim. 7^a. Imij milosrdije nađ ubogim. 10^a. Imij strpljenje. 19^a. Imij na pameti, da spisateļ reće. 97^a. Gosta mene i prijateļa imij. Aleks. jag. star. 3, 301. I ufajnje krjepko imiĉe Gospodinu po tom daru. J. Kavaĉin 339^b. Imiĉ var nađ sobun. Nar. pjes. istr. 2, 62.

c) *ger. i part. praes. aa)* imuĉi *prema praes.* 3 *pl. imatb.* Detcu deset let imuĉi. Pril. jag. ark. 9, 89. (1468). Veliku milost imuĉi i prijemljuĉih. Mon. croat. 141. (1490). U priti imuĉemu Źevotu. S. Budiniĉ, sum. 21^b. 78^b. — *vidi i* imuĉ. — *bb)* *od osnove imě. aaa)* imėje. — *u knjigama pisanima crkvenim jezikom.* Jeliku mošt imėje. Sava, sim. pam. saf. 3. Strah. BoŹej vi srđeci svojem. imėje. Stefan, sim. pam. saf. 9. — *bbb)* imijuĉi (imjejuĉi), imijuĉe. Ne imijuĉi ĉa nĉiniti. Źiv. kat. star. 1, 221. Bješe njeki ĉovjek imjejuĉi stabro smokveno. N. Raĉina 164^b. Inc. 13, 6. Ne imijuĉi misal. S. Budiniĉ, ispr. 60. Neizreĉenu ljubav imijuĉi ka jedinorojnomu sinu. Aleks. jag. star. 3, 289. Imijuĉi sestru i svaka. F. Glaviniĉ, evit. 10^b. Ditiĉ sedam let imijuĉi. 259^a. Imijuĉi mrzost na drugoga. P. Radovĉiĉ, naĉ. 535. — Ti imijuĉ protivšĉine mnoge. H. Lucić 268. — Ne imijuĉe teškoĉe ali vojske turške na sebi. Mon. serb. 448. (1451). Najde Lazara mrtva imijuĉe jure ĉetiri dni u grebu. Bernardin 59. joann. 14, 17. — Donesoše mu prsten, imijuĉi silu takovu, gđo bi od miseca nemoĉan, na Ź pogledavši ozdravljaše. Aleks. jag. star. 3, 249. Źenu ĉula neĉistoga imijuĉu ozdravi. F. Glaviniĉ, evit. 8^a. Na vrutak vodeni, polag sebe listatu imijuĉi palmu. 18^b. BeteŹnika beza u sebi imijuĉega ozdravi. 290^b.

b. *impf.* — *od osnove imě. a)* imĉ, *u juŹnom gorovu* imĉ. Prijamuš kralj imĉe gospoju svoju, imenom Ękupu. Pril. jag. ark. 9, 122. (1468). Sija ubo tako imĉu. Glasnik. 11, 60. Katarina imiše osamnadeste let od porojenja svojega. Źiv. kat. star. 1, 218. Priĉoše s Ćom na misto, gđi joj smrt dati imihu. 223. Imiše od Źih milosrdje. Dukljanin 28. I razbojnik ki imiše pod sobu veće nego pet sat razbojnikov. Transit. 227. Pokleknuvši oni na mestu kađi imihu biti posiceni. 233. Sin BoŹij imiše se roditi. Korizim. 12^b. Ki bi proklel oca, imiše biti umoren. 13^b. Vijaše (*Isus*) vse muĉenike, ki imihu biti muĉeni. 87^b. OruŹjem ko s sobom imihu. P. Hektoroviĉ 6. Tako t' nĉinismo u sunec naj vrĉe, jer onli ne imismo ni zida ni kuĉe. 24. Ćul si Duĉjenu, ki blaga ne imiše. 44. Lica bo ne imiše (*trudu*) ĉistoĉe sve ĉlena. 70. Što god misli t' u ĉlador pomisliše, (*ti*) sve imiše. D. Raĉina 142^b. Ćar Filip imiše Źenu Olimpijadu. Aleks. jag. star. 3, 223. Vse Źene to kroljiti imihu i u dnu mĉih. 246. Aleksandar polvali Poliksemu za svaku ne ljubav ku ka Aedisu imiše. 219. Ćetr ĉisto t' imiše, kako od Macedonije oĉulal biva. 71. Vazda imiše isto k Bogu imiše. 281. Na kolibe ka d'atice u nju nosiše. 285. Strilo Źih zeleza ne imiše, i svrateno od kunebo dijamanta. 2-6. Ta Źena imiše dva suna. 300. Tu vidi lozu, i tolik p'ok'ni, e, da polva dvima ĉovikoma ponosti jedan gozd. 306. Nađ Źim oblast

ne imihu daļe (*djarli*). F. Glaviniĉ, evit. 16^b. Imih ja sina Makrija. 56^b. Druga snage od moguĉe kad nađ sobom ne imihu. J. Kavaĉin 125^b. — *b)* imĉjah, imijah. Jegda umriti imejaše. Š. KoŹiĉiĉ 31^a. Lazara paki imijahu za grišnika. e3^a. Satir nos pokuĉen, bradu dugu imijaše. F. Glaviniĉ, evit. 11^a. Tjelesa koja prije imijahu. I. T. Mrnaviĉ, nauk. 1702. 9.

c. *infinitiv i prošla vremena.* — *Od osnove imě.*

a) *infinitiv.* Veĉni mir imeti s. Dubrovĉanom. Mon. serb. 29. (1240). Hoĉemo imiti ljubav i jedinstvo, prijaznost i dobri mijeri s reĉenim gospodinom. 327. (1423). Nema imiti dela od oble. Mon. croat. 135. (1487). Źatoj se govori da istup ne ima imiti odstupa. Stat. pol. ark. 5, 269. Sa svimi imit rat. M. Maruliĉ 10. Ne mogu Źu imiti za Źenu. Naruĉn. 64^b. Budi ti ugodno imĉti nas na pameti pred Bogom. Transit. 155. Pomuđu imiti od dobrih vrimennih. Korizim. 1^a. Oĉeš imiti razum. 3^a. Anjeli ote imiti velik strah. 17^a. Oĉ kad se uniti ljubun imiti u meni, ki konce imiti, mĉu, neĉe po sve dni. H. Lucić 207. Tuj milost imiti, bit mlada i zdrava. P. Hektoroviĉ 57. Ter ĉe vjeĉnu platu imiti. N. Dimitroviĉ 28. Govorahu, kako se Źam diva Marija prikazuje i hoĉe imiti, da se Źoj na Šilevci jedan molstir koludricam vaida. Postila. 11^a. Kako se imamo s iskrĉime imiti i nositi. S. Budiniĉ, sum. 35^a. Koji ima imiti oblast. ispr. 5. I nijodne hasne od Źih ne ufajuci se imeti. Mon. croat. 278. (1576). Ljubav i prijateljstvo od nas hoĉe imiti. Aleks. jag. star. 3, 310. Povelj razliĉitih u crkvi strojev sprav imiti. F. Glaviniĉ, evit. 66^a. Maĉa jest Źalost, dobro ne imiti, nego imajuĉi ga potle izgubit ga. 140^b. Da Źena ne more poroda imiti. svitl. 61. Naĉin koji se ima imiti u ovom moļenju. M. Jerkoviĉ 7. Ona ĉo tebe vazda imiti za svoga. 9. Tebe ĉu imiti posridu sreća moga. 35. Od kuda ĉu imiti riĉi za moĉi izriti ove velike dare. 104. Kako ta stvar more biti da toliko blago morete imiti? Oliva. 60. Ne bi imao na svijet veĉega veselja, neg' od tebe sinka imiti. J. Kavaĉin 103^a. Neka sudce izabrane kako i prije bude imiti. 183^a. Ne more ufat poĉmoĉ ku imiti. 393^b. Snagu ĉe veću imiti. 558^a. Naj tvrda je povelja došti imit pĉeza. (Z). Poslov. daniĉ. 68. Tu vašu mladu ja bi rad imiti. Nar. pjes. istr. 2, 94. Ni mogla ni mleka imeti detetu. Nar. prip. mikul. 79.

b) *arist.* Imismo puu svit i cel dogovor meju sobom. Mon. croat. 150. (1492). Imi sina i postavi mu ime Silimir. Dukljanin 7. Napokom svoj ugojaj s Ćom imi. P. Źoraniĉ 26^b. Rastrgoše ljubav ku k Źej imiše. Aleks. jag. star. 3, 223. Kad Ivan imi oĉitovanja BoŹja. F. Glaviniĉ, evit. 13^a. Imi red s. Benedikta papov. 78^b. Ki s Topesinom sina imi jednoga. 181^a. Braške otoko, Hvarske vije ĉioĉ Hrvoja ne imiše. J. Kavaĉin 123^a.

c) *ger. praet.* Imivši dogovor mej sobom. Mon. croat. 77. (1451).

d) *part. praet. act.* Zakom koji je imel grad Dubrovniku. Mon. serb. 38. (1253). Od tih pošiĉjomi bi imel gospodin knez uĉestja. Zak. viwod. 67. Ako bi se ne imelo od ĉesa platiti. 77. Ako bi ki rotu imel s kim. 79. Ti se tĉm ne pohvali, kako si imĉla ljubav s Pobušem bogom. Pril. jag. ark. 9, 124. (1468). Kada bi imel on list vauka zlisti. Mon. croat. 131. (1487). Sa Źimi ljudi da biste mir imili. Bernardin 17. paul. rom. 12, 18. I ako bih imil proroĉastvo. Bernardin 21. paul. teor. 13, 2. Mnoga s cesarom prigovaranja imila jest. Źiv. kat. star. 1, 219.

Ako li bi oni imio ku kćer. Stat. polj. ark 5, 253. Komu bi imio glavu dati. 268. Ča nije prija imila ali držala. 274. Paris taku ženu imil da bi sebi. M. Marulii 39. Čini ono ča bi ne imel činiti. Naručn. 53a. Koliko bi veću bolizan imil imiti, kada zgubiš dušu. Korizim. 70b. Da je lumacka plemenščina i nih plemenščina i da su vazda u držanju imili. Mon. croat. 196. (1510). Koje (*predavanje*) od apostula imilo se jest. Š. Budinić, sum. 50a. Ireneo imio jes za naučitelja svoga Polikarpa. 105a. Nije imil zakonitu oblast. ispr. 9. Dim ti od plodi, moja slavo, koje nijesi vik imila. A. Čubranović 143. Ako bi se Darij mani poklonil, život svoj imil bi danas. Aleks. jag. star. 3, 294. Gdi od zlata pričistoga kolijepku sam ja imila. I. Gundulić 48. Lasno bi imio što želiš stignuti. I. T. Mrnavić, osm. 144. I nije srama tad imila nemu odkriti želju ovu. A. Vitalić, ost. 57. Kad sam viktoriju i poštenje imil. Oliva. 44. Er mu 'e i otac čast imio knjig otajnih. J. Kavačin 182a. Štapak drugi ni imio nego istu Sunčanicu. 235a. Da ni strjelje nij imio. 383a. Ov nebavac što je imi' neg' jedan glad i golotu. 399b. Ja t' sam majka imila mlada Petra braca moga. Nar. pjes. mikl. Beitr. 12. A ova već imela četrnajst let. Nar. prip. mikul. 15. Bila je sirota udovica i imela devet sini. 17.

e) *part. praet. pass.* Va velicej časti imen bisi (*križ*). Š. Kozličić 9b.

IMLANI, *m. pl. ime općini u Bosni u okrugu travničkom.* Statist. bosn. 195.

İMNA, *f. vidi iman.* — U jednoga pisca xvi vijeka. Pojet se imna: Slava va višnih Bogu. Š. Kozličić 13a.

İMOCANIN, *m. čovjek iz Imotice, iz Imoskoga.* — *Plur.:* Imočani.

a) *čovjek iz Imotice.* — Od xiv vijeka, a između rječnika u Daničićevu: Imočanin³; čovjek iz Imotice; „Grubanačь Hlapčičь Imočaninъ dijakъ“ župana Běljiaka Sankoviča (Mon. serb. 219 god. 1391). a moglo bi biti da i ovaj sam primjer pripada pod b).

b) *čovjek iz Imoskoga.* — U Vukovu rječnika.

İMOCANKA, *f. žensko čelude: a) iz Imotice; b) iz Imoskoga.* — *Gen. pl.:* Imočaukâ. — U Vukovu rječniku s drugim značenjem.

IMOLOGITA, *m. u Daničićevu rječnika:* vafa da je „ευλογητής“: mjesto „svetago Georgija imologite“ u Svetoj Gori kupi Stefan Nemaña Hilandaru. Domentijan^b 51.

İMOSKÎ, *m. vidi 3. Imotski.*

IMOSČINA, *f. vidi imovina.* — U jednoga pisca našega vremena. Odagneto stoku sa pašića, svu njihovu imosčinu stojnu. Osvetn. 3, 29.

IMOTA, *f. pomiče se x vijeka u grčkoj knjiži kao kraj u Dalmaciji (u kojemu je sad Imoski). kasnije (xvii i xviii vijeka) kao da je isto što Imoski. II Χλεζιέτε. i Τζεζιέρα, i Ημοτε...* (Konstantin Porfir.) Doc. hist. rač. 400. Od Mostara, iz Gabele i Imote i Nevesinja i Koñica... Starine. 10, 18. (1632). Petar Runović iz Imote. Norini 54. Ludovik Knezović od Imote. 63.

İMOTICA, *f. selo u Dalmaciji u kotaru Dubrovačkome.* Repert. dalm. 1872. 24. — Od xiv vijeka (ali vidi i 2. imotski), a između rječnika u Daničićevu. Gospodin kralj i vsa Bosna darova i zapisa u plemenitoo va veki gradu Dubrovniku vse primorije gospodina kralja i Bosue ot Kurila deri preko Imotice do sela koje se imenuje Dlbzi. Mon. serb. 242. (1399). Selo Lisacь, Trgnovica, Imotica jesu Dubrovniku s pri-

morjeim dani. 255. (1405). Od Osaonika do Imotice. (D). Poslov. danič. 88.

İMOTKIŃA, *f. vidi Imočanka.* — U Vukovu rječniku (s drugim značenjem: iz Imoskoga).

1. İMOTSKÎ, *adj. koji pripada Imoti i Imotškome.* — Od xviii vijeka (običnije bez t, ispodredi 3. Imotski). Dobru kadu prose sa svih strana, a naj više Imoski kadija. Nar. pjes. vuk. 3, 530 (pjesma je već bila naštampana god. 1774).

2. İMOTSKÎ, *adj. koji pripada Imotici.* — U Daničićevu rječniku: „imotškij“, što pripada Imotici: „srbtinski imotški“ u župana humskoga Radosava (Mon. serb. 45 god. 1254). po tom je Imotica 1254 pripadala u Hum.

3. İMOTSKÎ, *m. (uprav koji pripada Imoti) trgovište u Dalmaciji u kotaru istoga imena.* — U naše vrijeme (a i xviii vijeka) obično se izgovara bez t: Imoski. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu (Imoski, u austrijskoj Hercegovini varošica i više ne pust gradić). Imotski se bili na kamenu kano labud na vodi studenoj. And. Kačić, razg. 273a. U Imoskomu. Norini 42. U Imoskome imaju dva jezera. Vuk, nar. pjes. 1, 132. Imoski. Repert. dalm. 1872. 11. Imoski (Imoski). Glasnik. 20, 18.

İMÔVAN, imôvna, *adj. koji pripada imovini.* — U piscanašega vremena. Pored svekolike imovne siromaštine. M. Đ. Milićević, zlošel. 103.

İMÔVÂNE, *n. vidi imovina i 2. imađe.* — U jednoga pisca našega vremena. Jer dužni smo toga darovaña od zemnoga cijela imovaña. Osvetn. 2, 165. Da još bolje (age) tvrde imovađe. 3, 28.

İMOVINA, *f. vidi 2. imađe.* — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu („das vermögen“, „opes, facultates“, cf. imađe, imuče, imutak). Imao je mnogo imovinu i veliko bogastvo. Nar. prip. vuk. 15. Naše strane i glavice (rodile nam) medom i maslom i svakom nivom imovinom! Vuk, kovč. 71. Pri svoj tvojoj imovini. V. Vrčević, niz. 215. Mletačkoj se vojni poštede životi i imovina. S. Lubša, prip. 82. Sve to bila imovina jednoga čovjeka. M. Pavlinović, rad. 90. Zatiru toliku imovinu i čine toliku štetu. M. Đ. Milićević, zim. već. 240. — *Pisci upotrebljavaju i u užem smislu sa značenjem: ono što ko ima kad mu se odbije sve što je drugome dužan; ili: što je kome ko drugi dužan, vidi:* Imovina, merc. (imutak, imađe), „eigenthum (vermögen)“. cf. „besitz, habe, gut“, tal. „facoltà, sostanza“; (aktivna) imovina, „aktiva, aktivstand, actives vermögen“, tal. „attivi“; („concurs-)masse“, tal. „massa“; popis imovine, „inventur“, tal. „inventariare“; cf. imovnik; uprava imovine, „vermögensverwaltung“, tal. „amministrazione della sostanza“; (ima dobiti) „das haben“ (opp. „soll“), tal. „avere“; „gut-haben“, tal. „credito“; pisati u imovinu, „gut-schreiben“, tal. „portar o metter in credito, accreditare“; konačna imovina „schlussvermögen“. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

İMÖVIT, *adj. vidi imućan.* — Od xiii vijeka (vidi F. Miklošić, lex. palaeoslov.² kuđ imoviti), a između rječnika u Daničićevu (imoviti „opulentus“). Vraćem mnogaa imenja davu, beše bo ott imovitih. Glasnik. 11, 82. Po svem je vidjeti, da s' čovjek imovit. M. Držić 438. Imoviti jesu i bogati. Nar. pjes. vuk. 5, 551. E je Ture sasna imovito. Pjev. crn. 261a.

IMOVNIK, *m. kniga u kojoj je zapisana imovina.* — U naše vrijeme kod pisaca. Digni trgovcu imovnik trgovinski, smeo si mu glavu. M. Pavlinović, rad. 57. Imovnik, merc. (popis

imovino), inventar⁴, tal. inventario⁵. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

IMPAČ, *m. tal. impaccio, smetnja, ometa, zapreka.* — *Od prvijeh vremena po zapadnijem krajevima.* Ako bi bil impaćan dostojnim impaćom. Zak. vinod. 77. Ali družu bi impać imel. Naručn. 57^a. Čijje velika impaća njegova ustati se će. N. Raiina 134^b. lue. II, 8.

IMPAČATI, impaćam, *impf. tal. impacciare, smetati.* — *isporedi impaćati i impać.* — *Od prvijeh vremena po zapadnijem krajevima.* Ako bi bil impaćan dostojnim impaćom. Zak. vinod. 77. Da ga ne mozi niglore impaćati ni brižiti. Mon. croat. 91. (1161). Za to se Poljica ne impaćaju. Stat. poš. ark. 5, 251. Ne impaća tada kršćenje. Naručn. 7^b. Prijateljsvo duhovno ko impaća matroniju. 12^b. Prali ili vetar ne bude impaćati žrtvu. 25^b. Rič često impaća pamet. 39^b. Impaćan niku nevoju. 44^a. Ne impaćaju v priimanju ovoga sakramenta. 45^b.

IMPANČATI, impančam, *impf. vid. impaćati tal. u jedinom primjeru ono što je objekt kod impaćati, stoji s impančati u dat.* — *U poslovici dabrovačkoj xvij vijeka.* Muhe ti u Puji impančaju. (D). Poslov. danič. 65.

IMPEĐIMENTAT, impeđimēnta, *m. tal. impedimento, zapreka, prepreka.* — *isporedi impedimento.* — *U jednoj pisca čakarca xvij vijeka.* I ovdj ima se ispitovati samo od zabrauenij ili impedimento⁶. Š. Budinić, ispr. 81.

IMPEĐIMENTO, *n. vid. impeđimentat.* — *U jednoj pisca Dalmatinea xvij vijeka.* Ovo impedimento il' ti zabraueño. M. Dobretić 553.

IMPEĐISKATI, impeđiskam, *impf. priječiti, zaprečivati, preprečivati, od tal. impedisco, prijeći.* — *U jednoj pisca čakarca xvij vijeka.* Da jijeh ne prepričimo ili jijeh impeđiskamo. B. Kašić, nač. 9.

IMPEĐITI, impeđim, *pf. tal. impedire, zapriječiti, prepriječiti.* — *Samo part. perf. pass. impeđim (sic) u jednoj pisca čakarca xvij vijeka.* Tko bi bil zapriječen ali impeđim. P. Radović, ist. 222.

IMPERADŪR, imperadŭra, *m. vid. imperatur, tal. imperatore.* — *Na jednom mjestu xvij vijeka.* K ser imperadŭra ne ilu poklisari. N. Dimitrović 99.

IMPERATŪR, imperatŭra, *m. cesar, lat. imperator, tal. imperatore.* — *isporedi imperadur.* — *Od xvij vijeka po zapadnijem krajevima.* Federika imperatŭra. A. Gučić, roz. mar. 76. Od Cezara rimskoga imperatŭra. B. Kašić, nač. 11. Kako se sti od Trajana imperatŭra. M. Orbin 97. Bičoš ti imperatur. I. Držić 196. Dvije žene imperatŭra Nerona. I. Ančić, ogl. 9. Kei Karla šestoga imperatŭra. V. M. Gučić 103.

IMPERATŪRICA, *f. cesarica, vid. imperatŭr od čega postaje.* — *U jednoj pisca xvij vijeka.* Imperatŭrica Marija. B. Kašić, it. 105. Život s. Knežgub. dje. neo imperatŭrice. per. 56.

IMPERIJE, *m. tal. imperio, cesarstvo, cesarevina.* — *U jednoj pisca xvij vijeka.* Oda svihjeh tŭra i kŭpa od imperija. B. Kašić, por. 169.

IMPIĆ, *sub. imp.* — *Ako ih (djecu) ide nekoliko smetati te jedan ugledni stvar naj prvi, bojeći se da će se i on djetu ugledati, zavice:* Ne impie po pola! i drugi je odmah za nim svi drugi ugledati i zavice: Impie po pola! V. Bogzarić, zborn. II.

IMPLASTAR, implastra, *m. tal. impiastro, mehlem.* — *U jednoj pisca Dalmatinea xvij*

vijeku. Neka se kuva na žeravici pak učini impjastar. J. Vladimirović 18.

IMPJEGĀT, impjegĀta, *m. tal. impiegato, činovnik.* — *U naše vrijeme u Crnoj Gori.* I gospoda prvi impjegati. Nar. pjes. vuk. 5, 291. i u Dabrovaniku. P. Budmani.

IMPLASTAR, implastra, *m. mehlem, lat. emplastrum.* — *isporedi impjastar.* — *U Mikičinu rječniku (kod mehlem).*

IMPOLIT, *m. Hippolitus, ime muško.* — *xv i xvij vijeka.* Sveti Impolit. Mon. croat. 102. (1466). Pojde k cesaru s Impolitom. P. Hektorović (?) 147. Impolit govori cesaru. 147.

IMPOLITOV, *adj. koji pripada Impolitu.* Pojde k obitili Impolitovi. P. Hektorović (?) 148.

IMPŌRTATI, impŏrtā, *impf. impersonalno: importa mi, stalo mi je, marin, tal. importare.* — *U Dabrovaniku od xvij vijeka.* Još da se zaborave koji grijesi, ne importa. I. Držić 148.

IMPRICĀ, *m. prezime.* — *xvi vijeka.* Lackom Impricēm. Mon. croat. 280. (1577).

IMRAHIM, *m. vid. Imbrahim i Ibrahim.* — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena.* Na dvorove brata Imrahma. Pjev. crn. 80^b.

IMRAHOR, *m. koňušar* (Đ. Popović, tur. reč. glas. 59, 96), *arap. emir achôr, tur. imbrohor, mirahor.* — *U narodnoj pjesmi našega vremena kao (tursko) prezime ili nadimak.* Kad se ženi Imraor Nenade. Nar. pjes. vuk. 1, 581. Pita ņega Imraor Nenade. 1, 583.

IMRE, *m. ime muško, hyp. Emerik.* — *Akc. se mijela u roc. Imre.* — *U naše vrijeme.* Imre Vnrešić drvodjeja. Nar. pjes. petr. 1, 350 (među predbrojnicima).

IMRENISATI SE, imrenišēm se, *impf. vid. emrenisati se.* — *U jugoistočnoj Srbiji.* Đ. Popović, tur. reč. glas. 59, 96.

IMRICA, *m. ime muško (od Imre? od Imrahim?).* — *Na jednom mjestu xvij vijeka.* Pak ga dade Imrici u ruke. Starine. 11, 85. (oko 1468).

IMRIH, *m. ime muško (ili prezime?). ako je ime, biće isto što Emerik.* — *Na jednom mjestu xvij vijeka.* Jakup Hodin s Dubravštaka, gos(pudina) Imriha kmet. Starine. 11, 87. (oko 1468).

IMRIS, *m. vid. imros.*

IMRIŠAK, *m. ime muško, isporedi Imrih.* — *xvii vijeka.* A ovo je ovoga istoga Jovana gospodarov sin Imrišak tepel. Starine. 11, 97. Imrišak on ga je tepel. 98. (oko 1655).

IMROS, *m. nekakvo tkane (može biti i ugrtač, odijelo, isporedi imrošćić i aba s čim se zajedno spominje) što se pominje u nekim turskim pismima xvij vijeka.* — *Vaŭa da je turska riječ, ne može se pomisliti na ubrus.* Osam aba i deset imrosa i pet beluka. Starine. 11, 88. (oko 1650). Sosedoset aba i četrdeset imrosi i jedan jorgan. 148. (oko 1688). Trideset aba i trideset imrosa i dva jorgana. 148. — *Na jednom je mjestu pisano imris.* Deset imrisov. 90. (oko 1651).

IMROŠĆIĆ, *m. u Mikičinu rječnika: imrošćić, zubunić thorax.* — *Uprav je dem. imros (imrosar).*

IMSOVO SELO, *n. selo u Slavoniji u županiji požeskoj.* Razdijel. hrv. 123.

IMŠIROVIĆ, *m. selo u Bosni u okrugu Doñe Tarle.* Statist. bosn. 110.

IMUĆ, imuća, *adj. koji ima, bogat, uprav je part. praes. act. (vidi imjeti, a, c) aa).* — *Od*

xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu (vermöglich¹, dives²). — *Komp.*: imućiji (vidi: Od prvi i naj imućiji) manastira. D. Obradović, živ. 59). Da bi bili imući i pribogatiji. J. Matović 376. Živeći u jednom manastiru imuću. D. Obradović, živ. 109. Imuć gazda. basn. 282. Čijem je kuća bivala imuća. Osveta. 5, 18. Pa će naći imuć neimuća. 6, 66.

IMUĆAN, imućna, adj. vidi imuć. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu.* — *Komp.*: imućniji (u prvom primjeru). Mnogi imućniji ljudi po selima imaju svoje barjake. Vuk, nar. pjes. 1, 9. Šest sto lišada hrabrena, imućna vlastelina. M. Pavlinović, razg. 47. Oženio se imućnom udovicom. rad. 78. Hoće da se raspadne tako imućna kuća! M. D. Milićević, zlosel. 276.

IMUĆE, n. vidi 2. imaće. — *isporedi* imutak. — *Od xviii vijeka, osobito u Crnoj Gori i u gornjem primorju, a između rječnika u Stalićevu (v. imaće) i u Vukovu (die habe, das vermögen¹, opes, facultates², cf. imaće s primjerima iz narodnih pjesama:* A ako ćeš sčerce po imuću. Sto li zalud veliko imuće). Ere je čovječje srce u požudi od imutca (!) jama bezadna. I. A. Nenadić, nauk. 134. Ako smo pritisnuti od tjeskoće imuća domaćega. J. Matović 184. Nevjernici Kučki ostadoše bez imuća kula i čardaka. Nar. pjes. vuk. 5, 261. Ni drugoga blaga ni imuća. Ogled. sr. 74. Oporukom te ostavlja nasljednikom svega negova imuća. S. Lubiša, prip. 88. Mi polažemo glave i imuće, da je ovo glavom car Petar. 106. Crnogorci su letos izgignuli glavama i imućem. 124. Ostao bez imuća i bez otačbine. 178. Druško pokleknuo imućem, a ostao suhotan od novaca. 206. Oni su čestimice pregorijevali živote i imuće na slavu sv. Marka. 264. Zadržna kuća teče imuća: dosta poma-gaća, punani hambari. V. Bogišić, zborn. 4. Postojani imetak sastavlja sve nepokretniue: nive, vinogradi, pašnaci, vrtli, šume, kuće i mlini. to se sve zove imuće. (u Makarskom primorju). 23.

IMUĆNIK, m. imućan čovjek. — *U Šulekovu rječniku:* „wohlhabende“.

IMUĆNOST, f. osobina onoga koji je imućan. — *U Šulekovu rječniku:* „wohlhabenheit“; i u rječniku znanstvenoga nazirva: Imućnost, stat. „wohlstand, wohlhabenheit“, tal. „agiatazza“.

IMUTAK, imutka, n. vidi 2. imaće i imovina. — *isporedi* imuće i imetak. — *U Vukovu rječniku:* vide imovina s dodatkom da se govori u Lici. Imutak, merc. (imatak), vermögen, habe, gut¹, tal. „sostanza, facultà“; (imovina), aktivan imutak (istina), activos vermögen, habe, gut, activstand, active²; pasivan imutak (dugovina), passives vermögen, habe, gut¹; čist imutak, reines vermögen, habe, gut¹; ukupan, savkolik imutak, totalvermögen²; bez imutka, vermögenlos³. B. Šutek, rječn. znanstv. naz.

IMUTANĀI, adj. vidi imućan, od čega postaje tijem što se ču mijela na ti. (Kuća) imutna i zadržna. V. Vrčević, niz. 65. — *Ima i nominalni nom. sing. imutan (mj. imutañ).* Ti si imutan i prvomu od nas drug. V. Vrčević, niz. 338.

IN, adj. alius, drugi (vidi drugi, 1). — *Riječ je praslavenska, isporedi stslav. inъ, rus. inoi, češ. jiný, polj. iny.* — *Ispreda je bilo značenje „jedan“ (isporedi stslav. inogorъ, inokъ itd.); kako se na ovaj način moglo značenje promijeniti, ne zna se, s toga Miklošić (etymol. wörterb.) shvaća inъ kao dvije različite osnove, jednu za značenje „jedan“, drugu za značenje „drugi“.* — *Za značenje*

„jedan“ bila bi indoevropska osnova oino, isporodi stprus. ainan (acc.), lit. vėnas, grč. oivý (kec na kocki), lat. unus (od oinos, oenos), staroir. oen, got. ains, stovem. ein. — *U našem ga jeziku obično zamjenjuje drugi (vidi a pri kraju).* — *U između rječnika u Vrančićevu (jini, alius¹), u Mikaljinu (ini, alius²), u Belinu (ini, altro, diverso da quel che si parla o intende¹, alius²; altro, inteso di più¹, alius²; altro¹, reliquus² 67^b; distinctus² 270^a), u Bjelostjenčevu (ini, drugi, alius²), u Stalićevu (ini, alius, alter¹), u Vukovu (ino, anders¹, aliud² s dodatkom da je stajač riječ i s primjerom iz narodne pjesme: Na ino se nemu ne mogaše „auf eine andere art¹, alio modo², cf. drukčije), u Daničićevu (inъ, alius²).*

a. vidi drugi, 1, b. Da ne imati oblasti ostavivši svojego muža inoga uzeti. Mon. serb. 15. (1222—1228). Nemojte inoga učiniti. 185. (1358—1376). Sinu krajevstva mi a ili ini jegože Bogz izvoliti krajevstvovati po nasz. Deč. iris. 63. Ako budu ino učinili nego čto piše kũiga. Zak. duš. pam. šaf. 47. Ničere ino nije Hivno nego tvojeza prvoga. Glasnik. 23, 50. (1400). Ki je kršćen, more prijemati ino sakramenti. Naručn. 4^b. More li ini v potribu nego biskup dati? 15^a. Od kruha ržena, ali od koga godi inoga nego od pšenice. 20^a. Tomu takovu gubavcu nima se dati, a inim gubavcem more se dati. 33^a. Ako moja sestra vzame muža ali inoga pozna grihom. 67^b. Prosim dopušćenja da se inomu spovim. 77^b. Mladac ne mogaše ino misliti nego kako bi mogal biti s nom. Transit. 216. Ova tma ne zlameniva ino nego ogañ škuri. Korizm. 23^b. Ispovid ni ino nego 1 dvor od milosrdja. 61^a. Jesu li va nom ognj ki ini nego pogani? 74^b. Ti li si koji priti imaš, ali inoga čekamo? N. Rašina 14^a. mat. 11, 3. Slave ja mladosti inoizji jur ne dam ner tvojoj radosti. S. Menčetić 17. Ino je kraj škola lupare parati, a ino je sred poja s hrabrinu se sastati. M. Vetranić 1, 136. Ino bit ne može, ner dar tvo milosti. 2, 176. Inu stvar neg li mrak ikadar ne vidi. N. Dimitrović 70. Ja inu gospodu do smrti do moje da služiti ne podu do tebe, gospoje. N. Naješković 1, 179. Ino rijet ne imam, nego li u ruku dati vam jabuku. 1, 216. Inoga nijesu rad men nazmi neg za tuj jabuku riječi sad. 1, 218. Grozno ti ja cviju, er mi nije moć ino, neg da se odiju. 2, 105. Toj što me potvaraš, za ino ne činiš, nego smrt da mi daš. 2, 117. Ino ne sja mi sunaće neg tve lice. M. Držić 12. Udrit ga ću, neću ino učinit. 158. Da se za ino ne oženiš neg da imaš, tko će te u staros guvernat. 199. Prije bi u more skočila neg bi za inoga neg za tebe pošla. 208. Njetko od danas ino ne čini neg jauka gori. 263. Da hoćeš ini bit, ne bi mogao neg izulan. 269. Ne bjehu za ino Tripu doveli neg da se nim rugaju. 368. Jest ini on ki sije a ini ki žaňe. Auton Dalin, nov. tešt. 136^b. joann. 4, 37. Da se pjesni razlike sve poju, za ino ne, neg kako reče Gore. D. Rašina vi^b. Ne mogoh ja ino, nego li se inoj dati. 30^a. Pokli se inimo ne pase tve srce vilami meu svime, nego li tuga mi i plačem mojime. 110^b. Da moje srce ino ne uzželi, nego samoga tebe. A. Gučetić, roz. jez. 98. Jer im ino neće donijeti nego li ogañ vjekuvječni. 303. Ponudi se ti inoga msto mene Macedonam gospodina učiniti. Aleks. jag. star. 3, 268. Tijelo prenda u inomu snažno stvoreno... B. Kašić, fran. 52. Videć, ino da ne more, smiona grdi bez pripasti ogne, mače, strijele i luke. I. Gundulić 112. Mi za uzimnožit veće zlata, ne gledamo nijedna ina. 293. I bratja

ti živu istino; ali mati Mustafina, žena ohola, ne misli ino; neg' uzvisit sebe i sina. 300. I od žene ne ima ino, neg' samo ime i ljepotu. 332. A sad ino (*Troja*) nije neg' ime nakon sebe ostavila. 362. Ali misli tve su ime. 451. Ti me si stvoril. Gospodina, ne na imi konac nego za staviti me u slavno stanje od krajevstva tvoga. M. Jerković 101. Ino srce me ne želi neg' slijediti tvoje žele. G. Palmotić 1, 83. Po kom inom neg po meni? 1, 298. Izvan nega da se neću združiti s inijem vjerenikom. 1, 312. S malo svijesti i razbora bogat čovjek nije stvar ina neg' stup velik zlatan s dvora, a sve unutra crna tmina. 1, 351. Slova jesu na taki način različna da inijem slovima ne bi se mogle izvršno izrijeti. R. Gamačić A2^b. Vjerni svi mu daše, Bog da je svjetlos a ino nije. J. R. Gučetić 7. Poni sa mnom hoto (*hod'le*) smino, neće vam se zgoliti ino. P. Hektorović (?) 130. Dušu spasi, dušu slrani, a ne mari već za ino. A. Vitaljić, ost. 318. Ne zna al' nitkor imi neg' Gospodin. J. Kavačić 2^a. Ne misli ino neg' da plini. 55^a. Ne ino od Otea, premda imi (*Sin*). 533^a. Ne htijah ino neg' da pada način. I. Đorđić, uzd. 24. Milos ino nije neg' čestita ljubav. 69. Slava od svijeta nije dobra za ino nego li za biti pogrdjena. ben. 13. Ne mogu ino učiniti. A. J. Knezović 12. Od inoga Boglane ne mogaše neg' je dobra odsedla kona. Nar. pjes. bog. 290. Po inomu putu vrnuše se. S. Rosa 3^a. Bijahu nhlitili i predali Ivana ne s inoga neg' s zavidnosti. 56^a. Ina inu silhos i ino mogućstvo nego ovi. D. Bašić 15^a. Istina je da je imi kip Otea, imi kip Sina. 209. Otea jest imi od Sina, ali nije od Sina razdijlen. I. Velikanović, uput. 1, viii. Jedan u tri sobstva, među sobom razlučena iliti ina ali nerazlučena. 1, 2. Obvjetovanje ovo jes, koje o inomu ne radi nego udahnuti ljubav prema Hristu Jezusu. I. M. Mattei 6. Kažu, da o inomu ne rade, nego iskati, kako će mu tuda srca oteti. 203. Budući smrtni nisu mogli ino što. J. Rajić, pouc. 1, 21. Bog pozna, razumije, vidi sebe i sve ino od sebe. A. Kalić 5. Sam Bog, niko imi. 7. AP sudbina ino sudbovala. Osveta. 1, 11. Da mi niste uradili ino. 3, 121. — *U naše se vrijeme u inokijera recenicama upotreblava dosta često na ino udverbijalno*. Ne mož' nojzi na ino da bude, već se vrati belom dvoru svome. Nar. pjes. vuk. 1, 212. Omeri se na ino ne može već on odo belu dvorn svome. 1, 249. Ne mož' Jeli na ino da bude, već besedi svojoj staroj majci. 1, 572. Na ino se inomu ne mogaše već on ide da pogubi neku. 1, 622. Al' se inomu na ino ne more, već po onoj drugu situu piše. 3, 232. To se Durlu na ino ne može. 3, 392. Od ina se inomu ne mogaše, već mu posla sto hiljada vojsko. Nar. pjes. vil. 1867, 615. Isti Hilberling ne može na ino da ne prizna. M. Pavlinović, razg. 32. Lućac pili, čerka struna izvijeli, kul god krene, na ino se neće. Osveta. 3, 9. *rjeda* od ino. E ma mu se i ti ne ne može, no dovede Hajkumu devojku. I. Kavačić 156^b. *i* od ino (*i*). Od ino se caru ne mogaše, već ih prema s hačijim na čabu. Nar. pjes. vuk. 1, 55. *e* ino. Ma se majci ino ne mogaše, već odo belu dvoru. Nar. pjes. vuk. 1, 212. *e* ino ne mogaše, nosi čedo u ino. 1, 16.

in (*i*, *a*, *b*). Bila bi oferta ali ko to može? — *in* (*i*, *a*, *b*). Dob. croat. 13^b (1187). I ako je kome, ali ne može op'rići se izpuhije: ljudi iskri i ino. — *in* (*i*, *a*, *b*). 18. paul. rom. 13, 9. Od samo jedne riječi, pogorisi ali su ti imi rekli od mene. — *in* (*i*, *a*, *b*). 31. Nima se ukopati s inu kristjan. — *in* (*i*, *a*, *b*). ark. 9, 249. Da miš

ali ina živina pogrizu oštije. Naručn. 44^a. Bogu samomu a ne inomu stvoreniju. Korizm. 14^b. Febra ali ina nemoć. 56^a. I ine ovce imam koje nijesu od ovogaj stada. N. Rašina 25^b. joann. 10, 16. Znam da nije bog imi u svoj zemlji razna Gospodin Bog izraelski. 61^a. 4reg. 5, 15. Reče tadaaj Toma inijem učenicom. 77^b. joann. 11, 16. Tko ne može pređobiti sebe, gore će pridobiti inijeh. Pril. jag. ark. 9, 73. (1520). Mimo sve ino opeta sjedini općenstvo. M. Vetrančić 1, 11. A to nastojeći nada svaka ina, milosti doteći Boga Gospodina. P. Hektorović 66. Na t' ovu guberu, ino sad ne imam. N. Naješsković 1, 190. Dragna: Da jedu ino što? Maro: Tamo ju pozdravi. 1, 286. Istom imi pak reče: „A ino ti svrši. 1, 310. Koje su ino riči i obětovanja Božja? Kateh. 1561. C1^a. Ner da na svit sve znam ino, razmi samo kad će umriti. A. Čukanović 147. Jedan čiu s hitrinom, oholo priklonan, ki duhu vik inom na svitu ne bi dan. D. Rašina 3^b. Mi građani život zao prem imamo vrhu svijeh inijeh ljudi. 52^a. Ja sebi kupujem senokošu a nikomur inomu. Mon. croat. 284. (1581). Ljubmir je za ino zdrav, neg malo što mu su lica se izgrabla. D. Zlatarić 81^b. Ako vam za ino ne bude ovi moj dar ugodan, bit će daj cijej spomene. 84^b. Vi ste inije dana mene primili. M. Divković, bes. 599^a. Pače učini, da sve ime i radosti i ljubavi veće u zabiti ona stavi. I. Gundulić 10—11. Da tva mis' o i tva duša ne požudje ino viku razmi slave, u koj kuša vrijedno srce pravu diku. 268. A sve pustit bez obrane, za inijeh hitat, zla je odluka. 307. Ke se (*imanje*) od nas za inijeh stjeća. 364. Još kad bi mi moglo biti poznat ime srećne puke, kim je cara odoliti od junaček išlo ruke. 435. Silnom caru lasno je bilo sve pridobit puke ime. 449. Jednoga želinja i jedno naravi imi su kako ja. M. Gazarović 17. Boja od svih imih. I. T. Mrnavić, nauk. 1702. 10. Ali vrh svijeh inijeh sreća kraljica češ bit naj veća. G. Palmotić 1, 84. Jedna od vas neka poje, a ime tanćac izvedite. 1, 262. Tašto sasna u sebi inijeh ganu s tvom ljubavi. I. V. Bunić, mand. 11. Služiti ti ovo ino života ča mi ostaje. P. Radović, nač. 270. Jer ti ino, sinko, niman ča podati. Oliva. 48. Er pun zlobe 'e nad sva ina. A. Vitaljić, ost. 3. Ova nije li ljubav, ino ka ljubavi sve nadhodi? 33. Sta na stolu prebogatu, sebi slavnu, spravnu inim. J. Kavačić 26^b. Kraljovine kē inima pomoć daju. 28^a. Na se mrzi, inijeh ljudi. 38^b. Blažen oni nad sve ime! 47^a. Ovaj složi meu inima dilopravu od Uskoka. 90^a. I inijem prudan da je. 94^b. Ti kō čačko i inima nauku davaš mnogo iznu. 107^b. Sja meu inim cesarina. 241^a. Inu pratož s sobom ne unese izvan jedne bodežljive kostreti. I. Đorđić, ben. 22. Na inu pale tuga taka, da je radost ina svaka. P. Kuežević, muk. 17. Da sam zato ostavio svukolikū družbu inu. A. Boškovićeva 21. Stari pustišaci ne blagovahu ino izvan kruha i trave. D. Bašić 35. Ostavja im banovine sve od mora latinskoga i državo jošter ime. And. Kačić, razgovor 2^b. Ne zabavljati se o inoj zamjeri na svijetu razmi o sreću Jezusovu. I. M. Mattei 70. Jesi li u dan svećani propuštavo misu rad ljepnosti? ino nagovaro da ne idu na misu? T. Ivanović 142. On bi prid očima njihovijem čovjek ko svaki imi čovjek. A. Kalić 201. Ter tako čo vama biti lijepo, kako nigdje inoj nije raji. Osveta. 3, 78.

e. vidi drugi, 1, a, a). Postavi ovi care, drugije kneze, inu vladiky. Mon. serb. 4. (1197—1199). Visećim nam i inim. Sava, sim. pam. šaf. 1.

Ni veličmoža ni arhiepiskup ni jegovk otrok ni inš kito ni mal ni veliki. Mon. serb. 18. (1233). Ni vinograda da teže ni ine nikoje rabote. 18. (1233). Ni Vladimira ni inšni tvoj vrage da ne plene tvoju zemlju. 21. (1238). Ovde i po inih crkvah. Deč. hris. 63. Vojevodé Sladoju Semkoviću i knezu Jurju Ratkoviću... i inijem vsém plemenitém ljudem. Mon. serb. 457. (1453). Jedni kamen vožahu, drugi japne nice zidahu, iní pšak nošahu, a družu drévè. Pril. jag. ark. 9, 95. Tu dmèhu, iní kamenije, iní obruče kovahu, iní zgibahu obruče. 96. Da bi rekla opatici i inim koludricam. 237. Gospoda i iní baruni. Mirakuli. 24. (*On ditié*) pojde s inu dítu van iz grada. 86. Suprot Turkom ali inim poganom. Korizm. 29^a. Pre-žubodejstvjujući, kradući i ina zala čineći. 44^a. Žitije jerej složi i mnoga ina pisal je. Š. Ko-žičić 10^b. Sazida tempal Krstu i inim svetcem. 39^b. Ovako češ i Daniću i svaku inu ljubovnicu ostaviti kako i mene. G. Palmotié 1, 294. Rasiplem i razmečem sve čari, čini, zakletve, vezanja, bilige, bolesti, nadirnanja, otokli i svako ino dilo djavalsko. L. Terzić 274. Skute, procijepi i sve ine predjstbine i pojstbine. J. Kavašin 21^a. S trusi, s gromi, s pedepsi iní. 282^b. Koja čihahu po sedmice, a za tujem po sebi u ino po sedmice. S. Rosa 20^a. Čud blaga, sladka uľudnost, bistro razložèné, ter iní naravni dari. I. M. Mattei v.

d. *gdjedyje se kod pisaca nahodi in uz drugu riječ istoga značenja* (drugi, ostali, proći). Sebe ali inomu drugomu napast učiniti. Naručn. 51^b. I va inom drugom. Korizm. 14^b. Ja ću vam spovidit, neka toj vi znati budete, za drugim pak inim kazati. D. Rašina 102^a. Rak morski ine druge rake pomani. Aleks. jag. star. 3, 279. I iní drugi mužji. P. Radović, nač. 23. — Sva ostala ina (*slova*) zovu se gluhna. R. Čamašić A4^b. — Tagda načèše cviliti i proći iní. Mon. croat. 155. (1493).

e. u *nekijem primjerima xvi vijeka dodaje se j obliku za srednji rod* ino. Gdi inoj nije čut po gradu neg tvoje sramote. N. Našćeković 1, 292. Ni žudu ni želju na svitu vik inoj. D. Rašina 14^b. I vidu pravedom da život naš inoj ni na svit, neg jedno razmirje, rat i boj. 130^a. Er došal za inoj ja nijesam na svit sag, neg za moć zgubljene kakogod skupiti ovce. 147^a.

INA, *f. ime žensko, isporodi* Ina. — *Prije našega vremena*. Ina. S. Novaković, pom. 66.

INAC, *inca, m. ime nekoj ribi*, Crenilabrus griseus i Crenilabrus tinca. D. Kolombatović, pesci. 16. — *vaľa da bi uprav glasilo hinac*.

1. INAČ, *adv. vidi* inak, b.

2. INAČ, *m. pluinina u Bosni*. F. Jukić, zemljop. 35, 36. T. Kovačević, bos. 47. 48. — *Biće pogreška* Inača (*gen.*). Glasnik. 20, 283, i Ináč. 22, 15.

INAČATI, *inačam, impf. u Stuličevu rječniku: v. inačiti. — nepouzđano*.

INÁČE, *adv. vidi* inak, b.

INÁČIJA, *vidi* inačija.

INÁČITI, *inačim, impf. činiti da što bude inako, promjenivati. — U Stuličevu rječniku: dissimilem reddere, variare; gdje ima i refleksivno inačiti se sa značenjem: dissimilem esse*.

INAČ, *vidi* kod 2. inač.

INÁČÈNE, *n. djelo kojijem se ko inati. — U Vukovu rječniku*.

1. INÁD, *ináda, m. vidi* inat. — *Od xviii vijeka,*

a između rječnika u Stuličevu (certamen, altercatio, controversia, disputatio, contentio) i u *Vukovu* (vide inat s primjerom iz narodne pjesme: Među svate inad zametnu se). a) *uopće*. Ki se inadom negda lupi s nuom. J. Kavašin 125^a. Hrvatska zvaške podni er inade. 282^a. Zašto su oni od počela ljudi na inad prignuti. A. Bačić 30. Isusu ne budući drag inad, ude k inua s vratni zatvoreni i reče im: „Mir vama!“ J. Banovac, pripov. 114. Među inama su inadi, svađe. 117. Molim te, nemoj da je kar i inad među nama. razg. 177. Kad se sloš s inadom i mormorašem. pred. 83. Uklonit smutúe, inade. P. Filipović 46. Gdje je nesklad, inad, psoiti. F. Lastrić, od' 216. Ovo su koji ne traže kara ni inada. 372. A ti drugi, o grišniče, kada il' zarad holosti u inadu, nek je tvoja starija, il' zarad mala dobitka vrimenitoga, ne samo u ispraznost, nego još krivo kuneš se, što činiš drugo, nego Isusa koji je istina zatajuješ? ne-l. 4. Ali prokleti inad, holost i nenavidost ne-l. 159. Vratiti i platiti, kad mi drago bude, neću sad uz njegov inad. 167. Ovdi se učini nesklad i inad među onim duhovi. svet. 152^a. Boje inu je brez inada starost provoditi. A. Kanižlić, kam. 39. Staricu od naravi zlovoitu, punu sržbe, punu inada. M. Zoričić, osm. 99. Za to nećeš ostavit inada. M. A. Reľković, sat. D6^a. Ne bi bilo nikakva inada. 11^a. Pak svi rade prez svakog inada. K1^a. Nek odahnu od inada parbenici. Blago turl. 2, 105. Odovuda su počeli među Žudijam i Samaritanom svakdašni inadi i svađe. I. Velikaović, uput. 1, 108. Oviju Isukrst inad i prigovaraše umirio je, priporučivši poniznost. 1, 155. Raztrgnuti i umiriti inad u viri. 1, 372. Nikada se nije vidila ljubav na slavnijemu prikazalištu nego danas, kada izilazi na inad i na vojevaše protivu sebi istoj. A. Tomiković, gov. 45. Bez inada otvoraše ovce. Nar. pjes. vuk. 4, 513. Ja sam sada u inadu bila. Nar. pjes. petr. 2, 257. Na sramotu ovoj butun-krajini rad inada Omerova baba. Nar. pjes. hörm. 2, 42. Dok u tome inadu dotrèi knez seocki. Nar. prip. vrč. 53. Zavade se dva brata, da se nekako s čudom i s inadom podijele. 177. Kakav si imao ti inad s ovom trojicom? Pravdonoša. 1852. 8. Pa Novica sjetio se jada, da su negdje braća u inadu. 3, 112. (*Tureti*) nemajući sa gradom inada. 3, 127. Kojemu slado svađljivi inadi. M. Pavlinović, razl. spis. 8. On se rado u inade upliće. 205. — b) *disputatio, u nekijeh pisaca sheća se u našem smislu, kao da znači: prepirka, pretresañe, kad se u čemu ljudi ne slažu, pa o tome govore seaki kažući što misli*. Učini se velika disputa iliti inad žestok i prigovaraše svrhu ovoga otajstva. F. Lastrić, ned. 257. Posli inada svrhu ovog ugovoriše da... svet. 178^b. Dati svrhu ovom bogoľubnom inadu. test. 185^b. Ovi inad križevni. A. Kanižlić, kam. 176. Harčis sve ostalo vrimè u razgovoru, u inadu, u dokazanju novina. I. J. P. Lučić, bit. 62. Oni toliki od zakona inad i prigovaraše. G. Pešćalić 113.

2. INAD, *f. vidi* 1. inad. — *U Stuličevu rječniku. — nepouzđano*.

1. INADA, *adv. vidi* inat. — *U pisaca čakavaca od xvi do xviii vijeka, a između rječnika u Mikašinu (kod inat), u Belinu (alias 67^b), u Stuličevu (alia vice, alias)*. Biše veće vridna ureha ner inada sve imanje. Dukljanin 32. Jesu li inada i po načinu bili kršteni? B. Kašić, rit. 20. Jeli obrani bio inada kršten. 40. Jest li se pravo i cilovito inada ispovidao. 51. Što godir je meni pomaćkalo sada i inada. zrc. 167.

Čto godir u meni uzmače sada ili inada od zadovoljna skrušenja. M. Alberti 399. S većim užganjem srca neg nigdar inada. P. Radovčić, nač. 115. Ke je inada izvršova' napuno. ist. 197. Kê na harač litiše opraviti pod Gradišku i inada. J. Kavašin 105a.

2. INĀDA, *f. vidi* 1. inad. — *Ake. je zabilježen po Belinu rječniku. — xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (contesa, contrasto di parole' contentio' 233a; disputatio' 268b. 601a; problema' anfgabe, wie ein satz anzulösen ist; zuffa, disputa, combattimento' streit), *u Stuličevu (uz inad) i uopće.* Solin na tle pade cijelo ponoštva i zavada i inade. J. Kavašin 116a. Pazite, da ova vaša karanja, ove vaše inade ne budu vaša poguba. A. d. Bella, razgov. 56. Biskup smiriti će sve inade koje zameću se. I. J. P. Lučić, nar. 98. — *b) vidi* 1. inad, *b).* Od ove je knjige i zaradi ne inada. A. Kanižlić, kam. 6. Da svršimo ovu inadu. 412. Ova među Greci i Latini mudra inada. 501. Ali je među bogoslovci mudra inada. utoč. 12. Prije nego li pode na mudru inadu i prigovaraše. 61. U ovoj inadi iliti prigovarašim od vire. fran. 42.

INADAN, inadna, *adj. koji pripada inadu, inadi.*

a. adj. a) u pasivnom smislu, o kojem se ljudi mogu inaditi (i u bojem smislu, vidi 1. inad, b)). — između rječnika u Belinu (inadni disputabile' res disputabilis' 268b; problematico' problematicus' 576a) *i u Voltigijinu* (inadni disputabile, contenzioso, problematico' streitig, zweifelhaf). Čuvati se ina od inadnih iztraživaša. I. Velikanović, uput. 3, 352. — *b) aktivno, koji se rado ili često inaditi. — u Stuličevu rječniku* (contentiosus, litigiosus').

b. adv. inadno, a) vidi a. a). — *u Belinu rječniku:* problematicamente' problematico' 586a. — *b) vidi a, b).* — *u Stuličevu rječniku:* contentioso, acerrimo'.

INADICA, *f. dem.* 2. inada. — *Samo u Stuličevu rječniku.*

INADILAC, inadioea, *m. vidi* inačija. *U Stuličevu rječniku:* inadilac i griješkom inadioe uz inaditef.

INADILICA, *f. vidi* inaditeficia. *U Stuličevu rječniku.*

INADIONICA, *f. vidi* inaditeficia. *U Stuličevu rječniku. nepouzdan.*

INADIONIK, *m. vidi* inačija. — *U Stuličevu rječniku. nepouzdan.*

INADITEF, *m. vidi* inačija. — *U Stuličevu rječniku:* alterator, litigiosus'.

INADITEFIČICA, *f. žensko čefade kao inaditef.* *U Stuličevu rječniku. litigiosa'.*

INADITI SE, inadim se, *impf. vidi* inaditi se *u u bojem smislu, vidi 1. inad, b)).* — *Od xviii vijeka, a u među rječnika u Belinu* (questionare' contendere 401c; di puto' 268b; u Bjelostjenčevu inadim se, v. pregovaranju se), *u Voltigijinu* (questionare que tonare, come streitige frage aufgeben; contra tate, combattere' streiten, widerstreben'), *u Stuličevu* (s kjeim ih prema kom contendere, di ceptari, rixari, certare, litigari, alterare, pugnare' Nachaeufci se, inadeci se sva dese se. S. Margnić tal. 91. Čijem ovdi Abisa i David prijeko e u inadu više zivota Saulova.

B. Zuzeri 125. Pravda Božija i milosrdje priječe se i inade više tebe. 125. Kada inaditi se z drugim. A. Bačić 219. Al' se ogañ to većma inadi. L. Ľubuški, pism. 21. Krščani i Riščani inade se među sobom. S. Badrić, ukaz. 2. Oni se parbe i inade, kroz što? kroz zemlju. J. Banovac, pripov. 6. Počeše se řihovi pastiri među sobom inaditi i karati. 117. Među to, dok se oni inadahu, pade svrlu řih kuća. razg. 135. I počeše se među se řebani inaditi i svadati radi meša. 177. Učite se i inadite se ulisti na tisna vrata. pred. 112. Kad se inadiš s drugim. uboj. 18. Jesi li se s drugim inadio? P. Knežev.č, osm. 19. Zašto ćemo se inaditi među nama? V. M. Gučetić 120. Što ćemo se više inaditi od ove knjige? A. Kanižlić, kam. 10. Inadeći se episkopi među sobom. 42. Nije se mlogo inadio Marko s Julijanom. 409. Od riči nećemo se inaditi. 708. Neću se toga radi ovde inaditi. 737. Od šta li se mudraci sada inadi? uzr. vi. Neću se ja ovde inaditi. ix. Inadi se, prigovara 236. Radi toga neću se inaditi. utoč. 221. Počeše se među sobom inaditi. 434. Zato bi se i trgovci među sobom inadili. fran. 54. Nije se misto ovdi mlogo inaditi. bogoljubn. xv. Mnoge bi se puta inadio od zakona s řudijami. M. Zoričić, zrc. 50. Dogada se da isti umiro, djavli i anđeli inade se ři(ji) je. 64. Ne tiše mu zabraniti s filozofom se inaditi. 110. S nikim se ne inadeci. osm. 42. Da se ne inado s onjem. S. Rosa 71b. Koji bi se inadio i natezo prid pravdom otet im. 74a. Inadijahu se dakle Zudjeli među sobom. 95b. Inade se apostoli tko među řim imaše bit prvijenac. 101a. Inadijahu se da je Jezus vragoduh. 123b. Tu se prije i inadi. V. Došen 173a. Tako se puno vremena inadeci da je ona, a druga da nije već ona. And. Kačić, kor. 223. Mlogo puta s gazdom se inade. M. A. Rejković, sat. E7a. Nit' se limit nit' se inaditi. K3b. Inadi se sa řevom (astarica). L6a. Vrh koga se priča i inadi. A. d. Costa 1, 266. Inade li se s drugom dicom? Ant. Kadčić 245. Neka naši poslidni znadu, i da se ludo ne inado, ne varaju. Norini 82. Koji hoće s tobom na sudu inaditi se. J. Matović 380. Budući se počeli među sobom inaditi i prigovarati učenici, tko je između řih stariji. I. Velikanović, uput. 1, 155. Nisu se lupali, inadili i prigovarali. G. Peštalić 114. Smirite se, ne inadite se. Nar. pjes. herc. vnk. 107. Već se s majkom inadi. Nar. pjes. potr. 1, 328. Putnik vidi dva slijepca do se nešto u veliko inado. Nar. prip. vřč. 23. Inadili su se čitavu nedelu dana u žalud. 177.

INADIV, *adj. vidi* inadan, a, a). — *Samo u Stuličevu rječniku:* opinabilis (de quo disceptari potest).

INADNICA, *f. vidi* inaditeficia. — *Samo u Stuličevu rječniku* (kod inadnik).

INADNIK, *m. vidi* inačija. — *U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (disputator' 268b), *u Voltigijinu* (disputatore' wortstreiter'), *u Stuličevu* (v. inaditef). Za smirenje inadnikov. A. d. Costa 1, 250.

INADNOST, *f. u Stuličevu rječniku:* v. inada. — *Uprav osobina onoga koji je inadun ili onoga što je inadno.*

INADSTVO, *n. vidi* inadnost. — *U Stuličevu rječniku.*

INADATI SE, inadâm se, *impf. iterativni glagol prema* inaditi se. — *Samo u Stuličevu rječniku:* v. inaditi se.

INADĀNE, *n. djelo kajjem se ko inaditi. —*

Stariji je oblik inadenje. — *Između rječnika u Belinu* (inadjenje ‚disputatio‘ 268b. 601a). Da među učenicim ugase se sva inadaña. S. Rosa 146b.

INAGDA, *adv.* inada. *vidi* inada. — *isporedi* inogda. — *U kniži pisanoj erkvenijem jezikom, i otale u Daničićevu rječniku* (inagda ‚alio tempore‘). Vb bogovzjubljennih inagda gradh Ijerusalimh. Mon. serb. 134. (1348).

INÁGLJA, *m.* čovjek koji se rado ili često inati, tur. inâđgy. — *Pisano je često i s č mj. ğ, i s t ili d pred ĉ ili ğ.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu* (der zâuker‘ ‚litigiosus‘). Apoštol Pavao vapije s ovim ognjem ter straši Zudije, da je ogañ luti inadžija. L. Ljubuški, pism. 20. I viruj mi, ulogi zanatčija s ove igre posta inatčija. M. A. Bejković, sat. E3a. Ne ima ti gore muke inatčiji, nego da se ne ima s kim inatiti i terati proces. D. Obradović, basn. 291. Inatčija pogodan je tvrdoštu koñu. 436.

INAHUMUJ, *m.* prezime. — *Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 66.

INÁK, *adj.* alius, diversus, koji nije jednak (u čemu ili ni u čemu), različan. — *isporedi* inakav, inakov, i drugak, drugačiji, drukčiji. — *Postaje od in nastatkom ak (isporedi* kaki, taki, ovaki itd.). — *Riječ je praslavenska, isporedi stslav. inakъ, rus. inakiti, čes. jinaký, pol. inak (adv.).* — *Komp.: ináčiji, što se često upotrebljava u istom značenju kao inak (isporedi* drugačiji, drukčiji).

a. *adj.* dosta rijetko. — *Između rječnika u Mikalčinu* (kod različan), u *Stuličevu* (varius, diversus, dissimilis, dispar, alius‘), u *Daničićevu* (inaky ‚alius‘). u *uopće.* Inako naručenje pomne bilo bi ñemu škodno. Naruñ. 77b. Da je bil’ podobno oni bor ovozi dubravi izdrijeti onako, cijee da se postavi u mjesto inako. N. Najšković 1, 316. Vrijeme je sad tako, voļe mē inake. F. Lukarević 6. Inaka veselja ne može inat vik od zla tač rođenja taj slijopi nevoļnik. M. Bunić 8. U svirepicah tvojih koñ ĉudan rođil se je, ĉudniji od svih koñ i inaki je. Aleks. jag. star. 3, 229. Tada ne bi tribi inoga ni inaka guljenja iziskavati. Stat. pol. ark. 5, 266. Spovjedivši ova i ovaka i inaka pomañkanja. B. Kašić, nasl. 264. Inak život htij provodit. M. Gazarović 42. Nit’ su nastojanja svim ĳudem jednaka, da jednim ovaka a drugim inaka. A. Georgeico, nasl. 40. Ina naćin od života, inake ĉe nastat ĉuñi. G. Palmotić 3, 98b. Nu je srce vaše inako. I. Đorđić, salt. 185. Ali zakon Jezusa Hrista inak je. S. Rosa 70b. Na njihovijem oćima on se je sadar inak ukazo. 153b. Inako podavañe nevrldno biti ĉe. I. J. P. Lućić, nar. 79. — ináčiji. Ináčiji gube se. I. Anćić, ogl. xxiv. Zato se i kapetan Kir Manojlo vrlo premišļava i misli otkuda su tih ináčiji memorijali došli. Glasnik, 11, 3, 96. (1708). Koli budeš ináčiji. P. Macukat 65. Kad se istinito ne zna da su inaćije ĉuñi. Blago turl. 2, 178. Jer je ináčiji suđ vrhu griha od kojega se sumñi. Ant. Kadčić 203. Ináčiji jesu naćini i inaćija ĉiñeña. I. J. P. Lućić, nar. 10. — b) *ono što se isporuđuje stoji: aa) s konjunkcijom* nego (ner). Iznutra more bit inak ner vanka jest. M. Marulić 277. Tko inaka išto nego ĉisto jest. B. Kašić, nasl. 28. Dati nauk inaki, u ovomu, nego li su dosle svi ostali držali. R. Gamañić A3b. Ne donosi inake poruke nego žalosne. A. d. Bella, razgov. 202. — Kad uzvidite Isukrsta ináčijega nego ga budete želiti. J. Banovac, pripov. 263. — bb) s razv. Nijedne carine da ne plaćaju inake, razve kakono je po

zakonu. Mon. serb. 228. (1395). — cc) s *prijedlogom* od. Koja (vira) jest v ĉemgod razlićna, i inaka od nanćenja Isukrstova. S. Budinić, sum. 2b. Stvar mnogo inaka jest od onoga. 32a. Pokora jest mnogo inaka i razrĉena jest od pokajanja. 191a. — Da naćin ispoivlati se ináčiji jest od naredbe Krstove. I. J. P. Lućić, nar. 18.

b. *adv.* inako i inaće (i inać, *vidi* kod c)). *komp.: ináčije (s istijem znaćenju).* — *vrlo često.* — *Između rječnika:* inako: u *Vrančićevu* (jinako ‚alias; seens; secius‘), u *Mikalčinu* (inako, drugaako ‚aliter, secus, alio modo, alio pacto, varie, diverse‘; inako, ako li ne ‚caeteroquin, alioquin, alioqui‘; inako razumiti ‚aliorum accipere‘), u *Belinu* (‚aliter‘ 67b; ‚differenter‘ 255b; ‚diversimode‘ 272b), u *Volligijinu* (‚altrimenti, altrimente‘ ‚sonst, anders‘), u *Stuličevu* (v. inaće), u *Vukovu* (‚anders‘ ‚aliter‘ s *dobatkom* da je stajaća rijeć i s *primjerom:* Jeli tako, da nije inako?), u *Daničićevu* (kod inak 5: ĉešće a lverbojalno ‚aliter‘). — inaće: u *Bjelostjenčevu* (v. drugać), u *Jambrešćevu*, u *Volligijinu* (‚altrimenti‘ ‚sonst‘), u *Stuličevu*, u *Vukovu* (‚sonst‘ ‚alias, sin minus‘, ĉf inako). — inaćije: u *Bjelostjenčevu* (‚kajkavski inaćije, v. drugaćeje) i u *Stuličevu*. a) aliter, alio modo, *uopće* *kad se kaže da što ne biva jednako kao što drugo. aa) uopće.* inako. Kako su prošli, a ne inako. Mon. croat. 5. (1325). Ako li se obrĉete, te su inako pretvorili suđ. Zak. duš. pau. šaf. 47. Inako ne mogosmo utesati među Morozvizdu sa Zrnovšticom. Glasnik. 27, 292. (1347). Kto ĉe razoriti ili inako ućiniti. Mon. serb. 183. (1371—1395). Carinici inako govore za carinu. Spom. sr. 1, 1. (1395). Inako da ne bude. Mon. serb. 475. (1456). Jerē se inako ne može. 535. (1451—1487). Ako li inako reku. Mon. croat. 128. (1486). Ako li inako bude. Bernardin 62. dan. 14, 28. Da ĉa godi ĉoviki primajle i pribavi, ali inako kakogodi dostigne. Stat. pol. ark. 5, 259. Kršćenije inako se ĉini v ditić maloļ, a inako v velikih. Naruñ. 12a. Da bi se ne moglo inako ućiniti. 32a. Inako pop ĉineći sgriša. 30b. Inako ućimivši ne bi bilo skrušenje. 52a. Inako je misliti od redovna a inako od svitovnoga. 73b. Ako se inako zna. 92a. Inako ućimivši nećete me veće viditi. Mirakuli. 26. Kada bi se ne moglo ućiniti inako. Korizm. 63a. Ako li sam ĉa inako ućinit. Mon. croat. 220. (1527). Neće bit inako po viliñ ures tvoj. M. Vetranić 2, 130. Razmisliñ dopokom, da ne inako svakoj ženi, ka hoće da poćenje svoje ubrani, potriбно je znati sve puće i naćine. H. Lucić 185. Ku (*knjiga*) pisali i složili, oto vidiñ kako, ne prem sve, kako htih, da ne umih inako. P. Hektorović 58. Nu ĉeš nać inako, kad ĉuješ naš razlog. N. Najšković 1, 231. A rajski ures tvoj sred srca u moni biti ĉe, evijeto moj, inako ne scijeni. 2, 62. Zaberastu joj ne inako. M. Držić 158. Ne bi ’o’ vas svijet dao razumjet da je inako, da tvoj otac ne ima veliko trgovine. 303. Nije inako, ja sam ištećen, strava mi je. 385. I ako bi inako bilo, rekali bil vam. Postila. D11a. Ovu besedu justifikaciju mi Hrvatē ne mremo inako tmaćiti. Anton Dalu., ap. f2a. I nikakor inako se ne mogu razložiti. f2b. Ako bi tkogodi inako rekao, on bi slagao. A. Gućetić, roz. mar. 215. Ako se ne bi moglo inako. roz. jez. 26. Ali inako ĉe zlobni grešnici tada govoriti. 302. Nitko za glavu ne smijaše ostati ni inako ućiniti. M. Divković, bes. 71b. Ina inako govore. B. Kašić, zrc. 38. Vele ĉeš inako ĉutiti. nasl. 17. Ali sada inako se nama dogaja ĉestokrat. 18. Ako li se inako ućini ono što žude, brzo se ganu. 24. Zasve er

njekolici drže inako, ja slijedim . . . M. Orbin 17. A pameti zdrave nije tko od tve vlasti suditi inako. I. Gundulić 135. Varaš se: bez mite sve je to inako, darovi zamite nebesa i pako. 154. Jaoh, a sada sve je inako. 290. Sila mu je da izgubi, i inako moći nije, tako u lipoj sada ljub, kako u vrlom boju prije. 376. Inu inako a inu inako veselje kažuju. I. T. Mrnavić, osm. 66. Lijepu djevojčicu ja za dragu vjerenicu, ne inako imat želim. G. Palmotić 1, 32. Ako inako u svom sudu odredio višni bude. 1, 131. Er ne mogu, jaoh! inako. 1, 272. Ako hoće da je inako. 2, 101. Sve inako pogledu se momu zgodi. 2, 123. Na isti način, ne inako, bez milosti ubijen. 2, 131. Kad nećete, da se inako pogodite. 2, 148. Ko je inako suditi obro. 2, 277. Svu bi spravu išteti, da se vladat hoć inako. 2, 325. Može biti da ono što prida mnom jest dobro, da će prid družjem sve inako biti. R. Gamašić A3^b. Sada ne inako događa se tužnomu mlacu. P. Posilović, nasl. 5^a. Dali ta stvar inako se niemu zgodi. I. Zanotti, en. 26. Dajući zlamen rukom ali inako. L. Terzić 60. Kipoklañat ne moremo, ni inako sagrešivati. J. Kavañin 501^b. Ko može reći inako? A. d. Bella, razgov. 191. Vidimo da se inako čini. 235. Kad nađe da je inako. I. Đorđić, uzd. 57. Sve je inako. 180. Koji mne inako. salt. viii. Nade inako. 34. Nu bi inako. 95. Premda inu inako govore. 131. Ne mogući inako podložiti razlogu. bon. 25. Zasve da on inako uzdjeluje. 93. Neće se na to inako prignuti. J. Banovac, pred. 57. Ako l' hoćeš pak inako. P. Knežević, muk. 14. Inako čineći. V. M. Gučetić 5. Sve je inako u Bogu. 46. Niti inako reče Jeremija. S. Rosa 11. Nauk koji je inako držao. Ant. Kadčić 70. Jere koji bi inako tako iskao krštenje. J. Matović 161. Koji živu bogoštovno, koji li inako. 291—295. Koji inako ne može se prignuti, da bi vjerovao. 349. Ali od sad u naprijeda sve inako. I. M. Mattei 315. Da inako ne učini ako želi da nu uzme za ženu. Nar. prip. vuk. 152. — *U jednom primjeru stoji* po inako: Tko će odluke odlučene moje ganut po inako? I. Zanotti, en. 43. — *inače*. Dal' inače kad ne može sirañahu sguliti kože, onda niemu uzajma. V. Došen 58^a. Jer kad noktim koga zgrabe, inače se ne izmiče, dok im نکته ne odsiće. 71^b. Ovo sve kod nas ne inače delalo se. J. Rajić, pouč. 1, 23. Ne možemo inače iskati. 1, 88. — *inačije*. Ne bi inačije nikakože mirno užititi mogal. S. Kožićić 56^b. Ako kralj inačije ne promish. Mon. croat. 224. (1527). Tko bi inačije činio. I. Ančić, svit. 30. Prvi ovamo memorijali predati su, pak i sada drugi inačije stižu. Glasnik. n. 3, 95. (1708). Zapovida, priti Bog Kristjanom, da se ne kunu, ne psuju, inačije učiniš izgubiće njegovu milost. J. Banovac, razg. 27. Jer se inačije događa. 33. Inačije diljujuć sumitno se sagrišujuć. 79. Ne bi vas rada danas stesati, al' inačije ne more biti. 89. Ma inačije ne može biti. pripov. 57. Ako ovako budemo zbit, inačeno kraljestvo nebesko, inačije živući nade paklene. J. Filipović 1, 38^b. Neqa bratja psuju a e, inačije ne mogući. P. Knežević, živ. 14. *inače*. Ne inačije, emaću mati Isusova. F. I. T. 1, 205. More otrovati i dobra dila inačije. 101. P. Da ne bude provideno Božje mogać, a inaću. A. Kanžić, kam. 2. Kuda ne može inačije biti. 29. Sto se inačije Latini, a inačije Grci i Bapri. 39. Car je inačije, a inačije Stihaj pisao. 43. Inačije ne može biti, bogojubu. 124. Vidi e, da se njegov protu nani rasrdeno otac inačije ne more akrotiti. uzr. 92. Niti inačije s nima se podnesu. M. Pavišić 14.

Uplašise zlatare, gombare, a i druge širom zanačije nit' mogada biti inačije. I. Zaničić 133. Sto vam inu napomenu(h), inačije ne okrenu(h). V. Došen 269^b. Jer ne more biti inačije. M. A. Rejković, sat. K8^b. Crkvoñak svitovni inačije dilovao jest. A. d. Costa 1, 105. Tko bi inačije držao i nećio, bio bi lažac. L. Vladimirović 31. Ako zakoniti običaj inačije ne nosi. Ant. Kadčić 311. Nami sve inačije zgada se. I. J. P. Lučić, razg. 8. Boga moliti ili inačije dobro pratiti vrime. 63. Kad se inačije znati ne more broj pravi grija. doct. 8. Znao sam, da se inačije ne mogu uzdržati. Grgur iz Vareša 127. — *bb*) *ono što se isporudjuje stoji*: aaa) s nego (no). inako. U kraljestvo nebesko ne more se priti inako nego nevoje trpeći i dobro čineći. Živ. jer. star. 1, 228. Ako bi on inako ne til nego s nu užati. Naručn. 87^b. Od potrebe je da se zna inako nego na ispovidi. 92^b. Inako tko duh svoj sahranit da može nego li po tvojoj milosti, moj Bože? N. Dimitrović 77. Ne mogoh inako nego da vam pišem. Anton Dalm., nov. tešt. 164^b. Ke joj se (*hudobe*) ne inako neg li sfetomu Antunu prikazovahu. B. Gradić, djev. 156. Koja proštenja ne dobivaju se inako nego pohodeći pet otara. A. Gučetić, roz. mar. 66. Inako stanovito ne mogaše, nego li taj sveti starac prorok u miru dijeliti se. 155. Tko mise sluša a druge molitve govori, malo inako nego koliko da mise i ne sluša. M. Divković, nauk. 163^b. Kada pripovida inako nego je čuo. B. Kašić, zrc. 96. Da se jedna stvar zgodi inako neg' bi se imala zgoditi. M. Orbin 58. Nu bi inako, neg' se scijeni. I. Gundulić 552. Da ne može bit inako, neg' da ures tvój čestiti zdrži u sebi dobro svako. G. Palmotić 1, 41. Sve ono ča si obećal ne može inako biti nego da ispuniš. A. Vitañić, ist. 302. Ako li ti učiniš inako nego sam ti reko, bit ćeš mi naj veći neprijatelj. P. Macukat 11. Da stvari hode inako, nego gredu. I. P. Marki 65. Gdi se inako ne prihodi, neg po ogñu i po vodi. J. Kavañin 335^a. Inako nau se i svijet i duša i vjekuvječanstvo na onem času prikazuju, nego li su se igda gledali u životu. B. Zuzeri 197. Isukrst ne može inako nego uslišiti ne molbe. V. M. Gučetić 193. Od kud Bog inako moge bi biti vidjen, neg' ako čovik učinen? S. Rosa 7^b. Da je igda podijeno odrišeno od griha inako nego po usti. Ant. Kadčić 188. Ne inako nego po veliku trudu. J. Matović 13. Ne inako nego kako dužni službenici. 34. — Ali mu se ne moga inako, no doziva Mujezina sina. Nar. pjes. herc. vuk. 72—73. — *inačije*. Učeć inačije nego neći crkva. I. Ančić, ogl. 10. Koji ne more inačije reć nego istinu. 62. Ne more crkva inačije pomoć Grke nego molitvom. S. Badrić, ukaz. 113. Bog je od vika sve stvari odredio i ustanovitio, da inačije ne mogu biti, neg kako je on odredio. J. Banovac, pripov. 171. Ovo se inačije učinit ne može nego na svetoj ispovidi. J. Filipović 1, 206^b. Ne može inačije bit nego onako kako utamo. 1, 242^a. Nije mogao inačije naš Gospodin Isukrst učinit, nego svaka razložno narediti. 1, 399^a. Radi bismo i mi vam taku blagosov dati, al' ne moremo inačije, neg' onako kakono je. F. Lastrić, ned. 7. Sto učiniti ne morete inačije nego po drugoj vrsti od ispovidi. 38. Pripravedno jest odredio nikomu oproštenja od griha i milosti svoje ne dat nikada inačije nego za skrušenoć. 63. Niti se more inačije odužiti i odkupiti nego po pokori. 78. Priporučuju, da na ss. sakramento od ispovidi i pričestona ne pristupate inačije, nego pripravni. 87. Dobra vrimenita ne vaļa prositi inačije, nego

ako su na veću slavu Božju. A. Kanižlić, fran. 106. Kada bi mu knihu pisao, ne bi mu inačije, nego u priduboku poniženstvu pisao. 186. Pisao sam inačije na jednomu mistu nego na drugomu. uoč. xxvi. Imahu biti inačije spoznani neg' oni. S. Rosa 126b. — *bbb*) s već. Inako se Vuku ne mogaše, već poseda koža od mejdana. And. Kačić, razg. 56b. — *ccc*) s dali, ma. Kipoklañavci klañaju se kipima zlatnim, srebrnim, gdi postavjaju svoja ufanja. Katolici inačije ništa pitaju oli ufažu od prilika, dali upravjaju svoju misal k Bogu i k umolistju svetih. Blago turl. 2, 81. Ne inako, ma kako Ilija, uzajti će. J. Matović 218. — *ddd*) s razmi. Sve to inako gledati mogu nije razmi u Božjoj svjetlosti. I. Đorđić, ben. 132. — *eee*) sa što. Potribito je, da pokara u sebi grihe učinene pokajanjem i žalostju, inačije što se kaje pijanac zašto je u pijanstvu budalasto kesu ispraznio. F. Lastrić, ned. 35. — *fff*) u rečenici s kojom se ispodređuje stoji ako ne. Inako se od njih osloboditi ne mogu, ako ih ne bi vratili s lupeštinom. J. Matović 405. — *b*) kad se o kome ili o čemu kaže da ima više od jednoga imena ili da isto ime može imati više od jednoga oblika. Govorenja prikazana Nikuli Jurjeviću inako Zorzi. I. Ivanišević 6. Jakob inako zvan Izrael. S. Rosa 22a. More Galilejsko koje inako nazivje se Tiberijadsko. 44a. — *c*) aliter, sin aliter, sin secus, sin minus, zamjenjuje rečenicu: ako je (bude) inako, ako nije (ne bude) tako itd. — inako. Nastojte dobro, da prafdu vašu, ča su dobra dila, ne činite prid ljudi, da vas oni vide, na pohvaljenje vaše, zač inako nećete imiti plaču vašu od oca vašega. Bernardin 26. mat. 6, 1. Lipa ćeš virom bit, ako dila sveta s virom budeš činit, inako si speta. M. Marulić 99. Komu časti činiš, da mu si veće mil, čin', da mu mrzak nis' u stvari tvojih dil; on će t' inako imat na časti malu har. 148. Držani su jednuč na leto spovidati se, a inako zgrišuju smrtno. Naručn. 71a. (*Bog*) ne more faliti, inako ne bi bil Bog. Transit. 46. Za toj mi dar jedan, gospođa, dopusti . . . inako pokojan neće bit život moj. Š. Menčetić 66. Hoće robje obrat, inako dvor će tvoj odirat. M. Vetranić 2, 203. Sve joj to izreci, pjesance, što t' sad rijeh, pak meni doteci, inako jer umrijeh. N. Naješković 2, 52. Želim u milos liposti tvoje prit, inako usilos meni 'e mrit. M. Držić 78. K ognju ne hrlji, inako ogañ taj svu ti put ispri. D. Rañina 44a. Jere inako nećete imati odvjeta nikakva. A. Gučetić, roz. jez. 147. Inako jim navjestivaše pogubu. 174. Da mu se pusti krv časom, inako biše na velikoj pogibili. B. Kašić, in. 100. Inako bi sagriješio smrtno. zrc. 95. Daj nam Danijela, inako hoćemo te ubiti i kuću tvoju. I. Bandulavić 71a. dan. 14, 28. Ako uzbude pohvaljena, biće čas vašu; toli inako, vi ćete vrijedni bit obraniti ju. I. Gundulić 2. Gdje si, kćerce mila, meni? tvoj nesrečnoj majci objavi, er te inako nač' ne cijeni. 84. Er inako silom ti ga ugrabiti imam usred Carigrada. 342. Ili inako on zaprijeti u krvavu lutu boju da će na njih grad podrijeti carsku ognju sabju svoju. 389. Er inako razdijeljeno u brzo će carstvo pasti. 570. Inako srpsti ćeš travu. I. Držić 117. Jer inako zapušćeni bili bismo izgubljeni. I. Ivanišević 22. Zač inako ne bi bil Bog. P. Radovčić, ist. 8. Inako ne bi bio katolik. nač. 182. Čini dobro dokle jesi živ, inako ćeš poči u pakao. P. Posilović, nasl. 39a. Neka to svakako izvrši; inako da je podložan povratiti plod. M. Bijanković 2. Inako se živ vratiti ti od ove nećeš rati. A. Vitalić, ost. 125. Budi krepak u svakoj stvari, zašto inako hoćeš biti kako mahnit. K.

Mağarović 80. Bezdospijetne Bog je uzgoje, inako bi restao više. J. Kavañin 534a. Vrijeme 'e, da se uputi, inako će rasuti. I. Đorđić, salt. 421. Inako ne može biti spasen. H. Bonačić 73. Vađa život promijeniti, ere inako ne štožiče se ni oprošteñe, ni milost Božja. I. A. Nenadić, nauk. 180. Ukaži zube kad je potreba, inako će te svak držat za ludoriju. Đ. Bašić 108. Doisto da se dila izvanska poštovanja, što se prid prilikom čine, pridaju i dospivaju na tkoji način i u ñima, inako ne bi istina bila, da bimo ih mi štovali. Blago turl. 2, 81. Jer bi inako bio lažac i izdajnik duše tvoje. Ant. Kadčić 37. Biti će dužni učiniti, inako dohodak gube. I. J. P. Lucić, nar. 28. Imadu obslužiti, inako biti će pedipsani. 136. — inače. Zašto inače nije moguće ispraviti se. D. Obradović, živ. 12. Kad se momci bacaju kamena vađa, bijegu svoju posvjedočiti', t. j. po drugi put baciti donde, inače se ne broji. Vuk, nar. pjes. 2, 486. Inače bila bi isključena iz tako rečene bracke. Pravedonoša. 1852. 5. Razumijte ovo, koji zaboravljate Boga! inače ću zgrabiti pa neće niko izbaviti. Đ. Daničić, psal. 50, 22. — inač. Jer se inač mokrim buba kvari. J. S. Rejković 203. — inačije. Dajte vašim dobrim dilovanjem dobar izgled vašim sinovom i podležnikom, ako želite njih upraviti pravim putem od spasenja. Inačije ako vi budete zlo dilovali, nemojte se pouzdati od nijedne njihove duhovne koristi. A. d. Bella, razgov. 67. Jer Bog svoju rič privrnut ne more, inačije ne bi bio Bog. J. Banovac, razg. 16. Tada svi na Pilata navaliliše, da ga osudi, inačije biti će protivnik cesarov. 161. Imamo živiti životom to bojim, inačije neće biti koristi. 166. Koji prima sakramenat tila Isukrstova, vađa da je brez svakoga griha, inačije bi sagrišio. 231. (*Bog*) inako je dao da (*svak*) njegove zapovidi obsluži, inačije bia bi eretik. pred. 30. Vađa da je vrlo uviećban oružjem se vladat, inačije pod istim oružjem ostaće pridobiven. J. Filipović 1, 20a. Blaženi žalost imat ne mogu, inačije blaženi ne bi bili. 1, 145b. Bog svoju rič privrnut ne može, inačije ne bi Bog bio. 1, 304a. Tako ćete imati među vama Isukrsta. inačije oni niki razgovori neslani i nemasni drakune paklene zazivaju k vama. F. Lastrić, od' 24. Ako oćete dostignuti život vićni, obsluživati vam je zapovidi, inačije vam se ne obećaje niti ćete ga imati. 57. Reko da je potribito al' tude povratiti il' dušu izgubiti, zašto inačije neće Bog ovoga griha oprostiti. ned. 165. Oddužuje se od pokore koju bi inačije imao činit. svet. 100a. Inačije u zao čas po me! A. Kanižlić, uzr. 32. Veseje, koje bi se inačije na grišno raspuštañe i slobodu obratiti moglo. 185. Jest dužnost, inačije osudiće se. F. Matić 69. Dijeklecijan odredi da se imaju svi Krstjani istirati i smaknuti, inačije da će se razasut kraļestvo rimsko. F. Radman 10. Ova vađa da istare isti žakan, ako je u svetomu redu, inačije isti misnik. Ant. Kadčić 179. I inačije kad bi ga primili sagriješili bi svetogrдно. T. Ivanović 78. Inačije stignuti će ga pritña Isukrstova istumaćena po usta Osee proroka. I. J. P. Lucić, bit. 65. — *d*) alioquin, u ostalome, i osim toga, i tako. — inako. Zi ti ja, vi s' dušom našom ne brite, inako vi s mužom do podne ležite. N. Naješković 1, 246. Bog pedepše, al' inako veće je smijem neg osvetan. N. Marčić 29. — inačije. Dobar inačije car. S. Kožičić 38a. Stari oci premda inačije i u milosti Božijoj. F. Lastrić, test. 39a. Otac nebeski ne ostavi inačije sina svoga. 118a. Koji premda sluga inačije i rob u kraļestvu. 199a. Stvari, koje su inačije dopu-

stene u druga vrimena. ned. 138. Kada plamen i ogañ od bludnosti užga inačije dobroga i pravednoga kraja, evo se udij učini tužan. 251. Nepridobitoga inačije Boga pridobiše. svet. 24b. Sastavši se krv pravednoga inačije Abela. 173a. Prodaju se u Splitu kod Marka Mandiča eurčije inačije u Bosni u Sutiškom monastiru ina ji. 205. Mlogi premda inačije pametni. A. Kanižlić, fran. 181. Jedna gospoja sveta inačije. utoč. 260.

INAKAV, inakva, *adj.* *vidi* inak (*radi* postaća *ispoređi* kakav, takav *itd.*). — *U jednoga piscu xvii vijeka*. Da izgovore sedam psalama pokornih s letanjama ili inakve molbe. B. Kašić, rit. 78. Inakva hudobe tlapenja. 358. Krstiti naravskom vodom a ne od rusa ili inakovom. is. 97. Bez inakve grjehote smrtne. zrc. 114.

INAKOV, *adj.* *vidi* inak (*radi* postaća *ispoređi* kakov, takov *itd.*). — *xvi i xvii vijeka*, a *između rječnika u Stuličevu* (v. inak). Srce otročeta ni inakovo nego kako jedna daska na koj ništare ni pinturano. Transit. 92. Jere su inakova sudenja Božja nego človjēja. B. Kašić, nasl. 12. Inakovu družbu ne hitše imiti. I. T. Mrnavić, mand. 44.

INAM, *adv.* *vidi* inamo. — *Samo u rječnicima: u Bjelostjencu*: inam, drugamo, alio, aliorsum^a; *u Jambrešičevu*; *u Stuličevu*: aliorsum^a.

INAMO, *adv.* alio, *na drugo mjesto* (kod mićaña). — *ispoređi* inam, drugamo. — *Postaje od in nastavkom amo, ispoređi* kamo, tamo *itd.* — *Riječ je stara, ispoređi stvov.* inamo, rus. imamo. — *U našemu se jeziku jača kod pisaca od xvii vijeka.* — *Između rječnika u Vrančićevu* (jinamo, aliorsum^a), *u Mikašinu* (aliorsum^a), *u Belinu* (alio, aliorsum^a 68^a; aliorsum^a 76^{2a}), *u Bjelostjencu* (inamo, drugamo), *u Voltigijinu* (altrove, in altro luogo, in l'è anderswohin^a), *u Stuličevu* (aliorsum^a), *u Daničićevu* (alio^a). Na dvor^a posylajemyi i inamo othodeština. Sava, tip. lit. glas. 21, 214. Kuga si vschočeši pojti inamo od^a nast. Mon. serb. 22. (1234—1240). Oružija da ne nosē ni u Bugare... ni inamo kamo juho u tudu zemlju. 146. (1319). Zato od ne minut inamo ne hitše. M. Marulić 60. Tere se ne hini inamo bludeći. 99. Inamo ne pogledaj. 262. Nitkor^a ne ima puta... inamo otdistnuti. Stat. polj. ark. 5, 292. Dopusti, da samo ũe dik se nagledam; moj žeji inamo da pojde ja ne dam. H. Lucić 209. Vse... inamo ne zamera nego... S. Budinić, sum. 58^a. Ter jilj iz polačo odnasaju inamo. ispr. 133. Ne svrči inamo oči, neg veselo pogledaj ovamo. M. Bunić 26. (*Troj gñer*) obrati vas inamo. 39. Idoše onamo, svak sobi inamo. D. Baraković, jar. 30. Hoditi nemoj ti inamo. M. Gazarović 20. Niti čo inamo stupaja svraćati. I. T. Mrnavić, osm. 100. Pojti daleko i inamo. P. B. Bakšić 200. Poče obraćati obraz inamo. P. Radović, nac. 509. — *U dva pisca Dubrovačka xvii vijeka znači: na drugom mjestu* (kod stajana). Kolice inamo u trudu provode. N. Najesković I, 224. Neću ti inamo da ništa čupes istinu neg samu ku vidiš da enješ. F. Lukarević 227.

INAEZINTE, marzinim, *impf.* (2) *nejsua i suavna rje u narodnoj pjesmi prošloga vijeka, moćno od tal. arrugginare, zardati.* Dohodi mi u nega scaramita abiju moju. Nar. pjes. bog. 28.

INAS, *verb.* *vidi* inas.

INASINA, *f.* *vidi* kod asma.

INAS, *m.* *moj* inas, sluga, segrt, djetie. *u Bjelostjencu*: inas^a, pedissequus, assecla,

assæctor, vulgo ephabus^a. 2. inaš, koji gospona ali gospu oprauja, v. sluga; *u Jambrešičevu*: ephabus^a; *u Voltigijinu* (*gdje je jamačno zlo prepisano iz Bjelostjencva ili iz Jambrešičeva*): inas, pagzio, pedissequo^a, ekleknaba^a; *u Stuličevu* (*gdje je također zlo prepisano*): inas, inas-ca (*sic*) pedissequus, ephabus^a.

INAT, inata, *m.* contumacia, osobina onoga koji što radi od tvrdoglavstva bez obzira na svoju korist samo za to što drugome nije ugodno, prkos, arap. tur. inâtl. — *vidi* i inad. — *Akc.* *kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i voc.*: inâte, inâti. — *Od xviii vijeka* (*vidi* kod b)), a *između rječnika u Vukovu*: 1. ‚der (wort-)streit‘ ‚contentio‘, cf. svada s primjerom: Od inata nema gorega zanata (Nar. posl. vuk. 233). 2. ‚der trotz‘ ‚contentus‘: za mat zmm trotze^a, cf. prkos. a) *sa značenem sprjeda kazujem.* Inat babi dušu gubi. Inat je Marka u Stambol zajnio. Nar. posl. vuk. 104. Po što bi se poturčio Marko? (Pitao turski car Marka Krajevića a on mu odgovorio:) Za inat, čestiti care. 258. Da se radi (unakar kome i za inat) onako, kao što je nima po voji. Vuk, pism. 5. I sve to biva, kako oni vele ‚uz inat‘. M. Đ. Miličević, zlosl. 64. — b) *svada, karauē* (*vidi* kod i. inad i u Vukovu rječniku). — *u jedinom primjeru xviii vijeka* *švačca se u bojem smislu* (*vidi* i. inad, b)). Nauke bivaju materija voćitog inata. J. Rajić, pouč. 1, 7.

INATITI SE, inâtim se, *impf.* *svađati se, karati se.* *vidi* i inaditi se. — *Postaje ođ inat.* — *Od xviii vijeka*, a *između rječnika u Vukovu* (sich zanken, zanken^a, ‚contendo, litigo‘). Ne ima ti gore muke inatgiji, nego da se ne ima s kim inatiti i terati proes. D. Obradović, basn. 291. Plati, pa se ne inati. Nar. posl. vuk. 249. — *U ovom primjeru xviii vijeka kao da je značenje: opirati se, prkositi:* Jerbo se (ždrjebci) od vozeña uplaše, boje, i naj poslije tuliko inate da ne budu hotjeli baš iz mjesta voziti. I. Jablanci 114. — *U drugom je primjeru istoga vijeka aktivno i kao da znači: opirati se čemu (objektu).* Nemu inatiše pravicu da on sebi kruh dobiva. A. T. Blagojević, khin. 49.

INATKA, *f.* dem. 2. inad. — *U Stuličevu rječniku*: inatka ‚quaestiuicula‘. — *nepouzđano.*

INATLIV, *adv.* *radi kojega može biti inata.* — *ispoređi* inadiv. — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* Ja neću moga sina na takove inatljivo zanate staviti. A. T. Blagojević, khin. 53.

INCEP, *m.* antependium, u katoličkim crkvama *tkanice* (svileno, zlatno, srebrno) u okviru, kojijem se pokriva prednja strana od otara. — *S ovijem se oblikom govori u naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani. — *Na jednom je mjestu xvii vijeka sredičga roda* (incefo): Pridotarnik, incefo ili ina urešenstva od otara. B. Kašić, rit. 141. — *U Mikašinu je rječniku osnovu* incefal: incefo od otara ‚frontale‘ ‚antependium‘. — *U Belinu i u Stuličevu rječniku čudnovato stoji uz nom. incef gen. incefala, vidli u Belinu:* incef, incefala ‚paliotto, paramento che copre dinanzi l'altare‘ ‚arac vestis‘ 536^b; *u Stuličevu:* incef, incefala ‚paliotto, arnese che copre la parte d' innanzi dell'altare‘ ‚arac amiculum, velamen‘. *jamačno je Stuličevu uzeo riječ kao što ju je našao u Belinu rječniku; a u orome može biti da je jedan ili drugi oblik štamparska popreška, te da mješte incef treba čitati incefof, ili incefa nj.* incefala. — *Riječ je tuda, ali ne mogu kazati odakle je.*

INCEFAO, incefala, *m.* *vidi* incef.

INCEFO, *n. vidi* incef.

INČENSIJER, incensijera, *m. tal.* incensiere, *kadilo*. — *isporedi* incensir. — *U jednoga pisca Dubrovčanina xviii vijeka*. Uze za svoja neka crkvena kadila ali inčensijere. I. Đorđić, ben. 172. — *I u naše vrijeme u Dubrovniku*. P. Budmani.

INČENŠÎR, incensira, *m. vidi* inčensijer. — *U Mikajlinu rječniku*: incensir, kadilnik, kadilo, thuribulum, acerra'.

INČIJI, *adj. vidi* inačiji (*kođ* inak). — *vadi oblika* *isporedi* drukčiji. — *Adv.* inčijê *u narodnoj pjesmi s Braća*. Kad pobili na gavranu perje, kad pocrne na labudu krila, unda ću se tvoja juba zvati, a inčije ne uzdaj se u me. (Nar. pjes.) A. Ostojić.

INČĀR, inčára, *m. vidi* 3. bah, *arap. tur.* inčár. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (das leugnen' negatio', cf. bah s primjerom: Udario u inčár). Od inčára nema bojeg čára. Nar. posl. vuk. 233.

INČĀRĒNE, *n. djelo kojijem se inčári*. — *U Vukovu rječniku*.

INČĀRITI, inčárim, *impf. udarati u inčár, bašiti, udarati u bah*. — *Akc.* káki je u inf. tákí je u aor. inčáril (*osim* 2 i 3 *sing.* inčári), u *impf.* inčári, u *ger. praes.* inčárêci, u *ger. praet.* inčáríviš, u *part. praet. act.* inčário; u *ostalijem* je *oblicima onaki káki je u praes.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (leugnen' nego', cf. bašiti). Inčáriti — *oprovrci*. V. Bogišić, zborn. 540. Budući da je optuženik vazda ašáo (inčario), da nije kriv. 567.

INČOK, *m. nekakva riba (drugo je inčun)*. L. Zore, rib. ark. 10, 339.

INČŪN, inčúna, *m. vidi* inčún. — *U Belinu rječniku*: halax' 66^b; u *Bjelostjenčevu*: v. haring; u *Voltiđijinu*: grijeskom inčun, alicé, pesce', kleine sardelle'; u *Stuličevu*: halax'.

INČŪNAC, inčúnaca, *m. dem. inčún*. — *Samo u Stuličevu rječniku*.

INČUNČAC, inčúnčaca, *m. dem. inčúnac*. — *U Stuličevu rječniku*. — *nepouzdamo*.

INČUNČIĆ, *m. dem. inčúnac*. — *U Stuličevu rječniku*. — *slabo pouzdano*.

INČŪNIĆ, *m. dem. inčún*. — *U Stuličevu rječniku*.

INDA, *adv. vidi* druga. — *isporedi* inađa, inagđa, inogđa. — *Postaje od in kao druga od drugi, vidi i inogđa*. — *Može biti i praslavenska riječ, isporedi* češ. jinda. — *U našem se jeziku jarča do xviii vijeka, a između rječnika u Mikajlinu* (inda, inada, i prija 'alias'), u *Belinu* ('alias' 67^b), u *Stuličevu* (alias, alia vice, ceterum, aliunde'). Kako se općeno inda prijma. Naručn. 29^b. Ako se je inda spovidal. 83^b. Biše se povratil kasnije nego inda. Transit. 14. Inda o sv. pismu mišjaše. 246. I vazda inda voljan je vazeti. Stat. pol. ark. 5, 275. Priko sve mise kleče i inda kada koje molitve govore. M. Divković, bes. 146^b. Sto godi je mañkalo meni sada i inda zadovoljnu skrušenju, da ono namakne. nauk. 101^b. Koja jednom blagosovljena može za istu službu služiti naprid inda. B. Kašić, rit. 12. A inda radeći sved življaše o sebi. I. Đorđić, ben. 90.

INDĀT, indáta, *m. arap. tur.* imdād, *pomoć*. — *Akc.* káki je u *gen. sing.* tákí je u *ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing. i voc.*: indáte, indáti. — *U naše vrijeme, a između rječnika u*

Vukovu (die hülfe (hülfsstruppen)', auxilia', cf. pomoć s primjerima: Otišao mu u indat. Došao mu indat. Sad će nama lijep indat doći, videćete jada od Turaka. Vaļa davat indat u Loznicu). Ne nadam se od Seña indatu. Nar. pjes. vuk. 3, 213. Ali si se na me rasrdio da ti nisam na indatu bio? 3, 556. Te ukopah dva brata od majke, oba moja brata bez indata. 4, 40. Jelo brodu Lukinome pođe, da on čeka indat niz Kosiće. 4, 85. U to indat od Pipera dođe. 4, 117. Piperima dobar indat stiže. 4, 123. Prati mene vojsku u indata. 4, 215. Nek vam dade indat u Loznicu. 4, 247. Jal' uteče, jal' po indat ode. 4, 256. Da Piperu budeš u indatu. Pjev. crn. 29^b. Čeka' je indat od Stambola. 89^b. Neka tebe u indata dođe. 121^a.

İNDE, *vidi* indje.

1. İNDI, *conj. tur.* imdi, *dakle*. — *Od xvii vijeka po sjeverozapadnijem krajevima, naj češće u Slavoniji, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (v. ada) i u *Stuličevu* (v. dakle). Reče: ,Mogu li ih s mora zatvorit, da ne bi iznijeli blago i lumbarde i čebhanu?' Reče: ,Gospodar, ne mogu, imaju oni drijeva velika, koji (*sic*) nose po 25 peča'. Reče: ,Indi da se piše adabergom (?) teztez (?), da ih oni idu zatvorit'. Starine. II, 116. (1678). Koja je stvar suprotnija bitju Božjemu nego smrt? indí zarad ljubavi tvoje učini Bog da je uzumno ono što bijaše neuzumno. M. Radnić 336^a. Koji sabor općeni stavio je ni u broj svetije? doisto u saborije općenije toga ne ima; indí odkud su sveti? A. Bačić 153. Lasno je doći u poznaće da su lažljivi razlozi eretički, indí stoji istina, da ima purgatorijo. 520. Primi indí knjižicu. A. J. Knezović vii. Evo Ananija postavivši ruke svrhu Saula sakrament krizmaña i kršteña nemu dade, premako ne bijaše episkop nego učeník: indí nisu episkopi služiteļi krizmaña. A. Kanižlić, kam. 233. Indí ni iz nauka s. Jeronima, ni s. Ivana Zlatoustoga ne slidi, da priprosti misnici jesu služiteļi ovoga sakramenta. 231—235. (*Slagari*) našega jezika ne razume; indí ako su i naj razumniji u svom poslu, brzo se privare. V. Došen ix. Poglavar je otac puka; indí nek mu nije ruka stisla nokte. 231^a. To od Boga ne čujemo, zašto indí virujemo? 256^b. Mrav od sebe bit ne more; kako indí vas svit more? 263^a. Zašto, ako ti sve znaš, indí nisi vojniku ništa ostavio? M. A. Reļković, sat. A8^a. Ako bi to tako bilo kako ti govoriš, ti karaš puk za grihe, indí bi slidilo iz tvojih riči . . . A8^b. Ako to tako bude, indí će on ostavit sve. sabr. 21. Ti si negova kći kako i tvoja sestra, indí on vaļa da svojoj dici jednako pravo učini. 22. Ja ne odneo nisam, indí si ti. 50. Jest dakle nedospitno, jest indí nedospitne izvrsnosti. I. Velikanović, uput. 1. 12. Potribno jest bilo Isukrstu trpiti za unići u svoju slavu, indí koliko više jest nama potribno trpiti za ulisti u tvoju slavu. Đ. Rapić 32. Budući ako se čovik po razloženju od živine razlučuje, grišnik pak od razloga odpada, indí dostojno u onomu, koji po opakoj volji svojoj u grih pada, ništo se ne naodi po čemu bi mogao biti različit od živine. 39. Jaram je jedan u kome jeste obodvoje, neka bude indí i jedno gazdarstvo. 89. Kada su tako hotili, indí neka i bude. 377. Dakle jerbo ja slipe, gluhe, rome i gubave ozdravļam, indí sam ja i Bog i mesija. B. Leaković, gov. 7. Znamo pak, da grisi zabrañuju život vikovični i slavu nebesku: indí od potrebe jest napravovati i imiti dobro koje nas vodi u blažen život vikovični. 26. Ako je pogibļivo što se čovik jedan i drugi

put povrati na grihe, što će indi biti onda, kada se tko deset, dvadeset i sto puta povrati na iste grihe? 98. Jerbo pak Bog svemogućí svaka po istini i pravdi svojoj jest uredio i u zakonu svomu ostavio, koja ljudi imaju obsluživati, indi po istoj pravdi iziskuje i kaštige, kada ljudi ne bi hotili obslužiti. 149. Druže mio, indi tko bi bio! Osvetn. I, 33. Indi u lov s družbom beg se puti. 4, 19. Car vam indi zapovijeda silno. 6, 20.

2. ĀNDI, *vidi* indje.

INDICIJA, *f. vidi* indikcija, *tal.* indizione. — *xiv vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (indikcija ‚indictio‘). Indicija prvá. Mon. serb. 105. (1833). Indicija 10. 209. (1357).

INDICJÓN, *m. vidi* indikcija, *tal.* indizione. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Na 19 miseca guña 1439 indicijona drugoga. S. Badrić, ukaz. 88.

INDICIJONE, *f. vidi* indikcija, *tal.* indizione. — *U Daničićevu rječniku:* indicijone, *gdje su i primjeri:* Indicijone druga. Mon. serb. 463. (1454). Tisnóno, indicijoni i dan više pisano. 465. — *prvi oblik vađa da je način posve po talijanskoj, drugi je nejasan.*

1. INDIJA, *f.* India, u Aziji dva poluotoka s jedne i druge strane rijeke Gange (običnije se misli na poluotok s ove strane), s toga se često kaže u množini: Indije, pošto je iznađena Amerika, zovu se ‚Indije‘ i otoci u mehikanskom zatonu, te da se razlikuju od prvih, zovu se ‚zapadne‘, a one ‚istočne‘. — *isporedi* 1. Indija. — *Akc. je zabličen kao što je u Vukovu rječniku; drukčiji je u Dubrovniku:* Indija (prema talijanskoj jeziku); *oauko mislim da glasi i u Risnu gdje je Vuk čuo ovu riječ (vidi primjer iz Nar. pjes. vuk), te može biti da je Vuk zabližio akc. prema 2. Indija, a ne kako se ondje govori. — Između rječnika u Belinu* (Indija iztočna i zapadna ‚India orientalis et occidentalis‘ 396^a), u *Volligijinu* (‚India‘, ‚Indien‘), u *Vukovu* (‚Indien‘, ‚India‘, cf. Indija), u *Daničićevu* (Indija). Orah šest. odt. Indije. Mon. serb. 498. (1466). Ki hode u Novu Indiju. M. Vetranić 1, 160. (Carovnike) s. Matej apostol iz Indije istira. F. Glavinic, cvit. 349^b. Tko visoko hlepi znanje, tko zlato Indije slihom slidi. I. Gundulić 135. Ki se u zlatu Indije rodi. 535. U Indiji zemlja je zlato. J. Kavašin 22^a. S predobite vami Indije u zapadu kad prošinu moj zdrak. 41^a. Pora i kraja od Indije. 212^a. Tri mudroznanca, jedan iz Grčke, drugi iz Indije, a treći iz Persije. M. A. Rejković, sabr. 9. Povešću vas u zemlju Indiju, de štir koñu raste do koļona, detelina trava do ramena, otkle nikad ne zalazi sunce. (iz *Risna*). Nar. pjes. vuk. 1, 489. — *U množini. — od xviii vijeka.* Po Indijah. B. Kašić, fran. 1. Bog Bako, dobitnik od istočnih Indija. I. Gundulić 3. Bježi kud znaš, što hoć čini; zapad i istok vas obhodi; i bezkrajno po pućini svijet križeći Indije brodi. 233. Ki se u zlatinih Indijah rodi. 535. Tomas bi kopjem proboden u Kalamini u Indijah. F. Glavinic, cvit. 222^a. Koga bi on mogal u Indije, novic nastoje, poslat. 250^b. Napokon dojde u Indije. 415^b. F. Indije neka bježi. P. Kanavelic, iv. 205. Tko bi lošao iz Indija bogat. M. Radnić 212^a. Novu zemlju i Indije, njihov Zavor ko lesti je. J. Kavašin 372^a. Ova ži-vina jest u Indiji. J. Banovac, razg. 137. Koji se nahode u Spani, u Franci, u Indija. J. Filipović 1, 178^b. Do nje jedan nacim vladati u Rimu, ... treći u Indija. F. Lastrić, test. 64^b. Poslati ga iz Rima tra u Indije. od. 108^b. Go-

spodstvo je na sabji dobio, vicekralj je u Indijam bio. And. Kacić, razg. 269^b. Tja do Indija istočni. Norini 10.

2. INDIJA, *f. vidi* 2. Indija. — *Prije našega vremena.* Indija (selo u Sremu). S. Novaković, pom. 134.

INDIJĀN, *vidi* Indijanin.

INDIJĀNA, *vidi* kod smokva i trst.

INDIJĀNAC, Indijanca, *m.* Indus, *čovjek iz Indije (kaže se i o starosjediocu iz Amerike).* — *isporedi* Indijanin. — *U naše vrijeme kod pisaca i u Šulekovu rječniku:* ‚Indianer‘.

INDIJANIN, *m. vidi* Indijanac. — *plur.:* Indijani. — *Od xvii vijeka (u svijem primjerima samo množina; moglo bi biti da pisci misle na jedninu Indiján prema tal. Indiano), a između rječnika u Belinu* (Indijanin ‚Indus‘ 396^a). Trgovci Armeni i Indijani. M. Vetranić 1, 230. Indijanom i Etijopom. B. Kašić, fran. 11. Ho-teći proti Indijanom na vojsku poiti. F. Glavinic, cvit. 349^a. Navijesti zakon Isukrstov Indijanin zapadnjem. I. Đorđić, ben. 5.

INDIJĀNKA, *f. žensko* čelade iz Indije. — *gen. pl.:* Indijanákâ. — *U Belinu rječniku.*

INDIJĀNKIŃA, *f. vidi* Indijanka. — *U Belinu rječniku* 396^a.

INDIJĀNSKĪ, *adj. koji pripadu Indijancima (i Indiji).* — *isporedi* indijotski. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚indicus‘ 396^a). Hoću li ali ne ja vojsku pridobiti indijansku. F. Glavinic, cvit. 349^b. Meu grčkim morem i indijanskim. J. Kavašin 242^a.

INDIJI, *m. pl.* Indi, *ljudi iz Indije.* — *U knizi xiii vijeka, i otale u Daničićevu rječniku.* Pročijim Toma jako Indijom svetěj goré byvajote. Domentijan^b 28.

INDIJÓČICA, *f. dem.* indijoka. — *U Stulićevu rječniku.*

INDIJÓKA, *f. vidi* indijota. — *Može biti da je isprva glasilo indijotka. — U Belinu rječniku* 336^b i u *Stulićevu.*

INDIJOSKI, *vidi* indijotski.

INDIJOT, *m. u Vukovu rječniku:* vide čurak s dodatkom da se govori u Dubrovniku (?). — *vidi* indijota. — *isporedi* indijun.

INDIJOTA, *f. budija, čura, pura, tuka. — isporodi* indijoka. — *Riječ je talijanska, vađa da se gdje u Italiji kaže ili se prije kazalo* (galina) indiotta (*isporedi* indijotski). — *U Dubrovniku od prošlogu vijeka, a između rječnika u Belinu* 336^b. 337^a (*gdje se naj prije nahodi*), u *Stulićevu, u Vukovu:* vide čurka s dodatkom da se govori u Dubrovniku.

INDIJOTICA, *f. dem.* indijota. — *U Stulićevu rječniku.*

INDIJOTSKĪ, *adj. indijanski. — Jamačno po talijanskom jeziku: vađa da se gdje u Italiji kaže ili se prije kazalo* Indiotto, Indijanac, indijanski. — *t. može i ispasti ispred s: indijotski. — U dru pisca (jedan je Dubrovčanin, drugi Korčulanin) xvii vijeka, a između rječnika u Belinu* (indijotski ‚indicus‘ 396^a). Brodjaše siñe vale staro Tobe svijetla glava, indijotskih od država lijep dobitnik. I. Gundulić 55. Oružja su strijele i luci k'o inim množim i njih vrsti, a s gvozdenijem šipi u ruci indijoske duge trsti. 330. Stap ima od indijotske svjaki trsti. P. Kanavelic, iv. 338.

INDIJUN, indijuna, *m. budac, čurak, pura,*

tukac, vidi indijota. — isporedi indijot. — U naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.

INDIK, m. vidi čivit, tal. indico. — Od xvi vijeka. Indik, indico (u Mletačkom rukopisu, u rukopisu xvi vijeka), Indigofera anil L., v. čivit. B. Šulek, im. 114. — U naše vrijeme u Dubrovniku.

INDIKAT, indikta, m. vidi indikcija. — xiii i xiv vijeka, a između rječnika u Daničićevu (indikta). Lěto uprlštenija Gospoda našega Isu Hrista tisušta 240, mēseca marta 22 dny, indikta 13. Mon. serb. 28. (1240). Lěto upelštenija Gospoda našega Isu Hrista tisušta 249, mēseca marta, indikta 7. 32. (1249). Vě lěto 6810, slnčnago kruga 22, lunčnago že 8, indikta 13. 66. (1302). Vě lěto 5829 mēseca denvara 6 dny indikta 5. Deč. hris. 2. Vě lěto 6856, indikta 1. Mon. serb. 132. (1348). Vě lěto 6858, indikta 3. 148. (1349). Vě lěto 6864, indikta 10. 153. (1356). — Od grč. *indictio*.

INDIKCIJA, f. indictio (romana), perijoda od 15 godina što je postala pod rimskim cesarima; nom se često bilježi u starijim spomenicima vrijeme u koje su pisana, tako da broj (od 1 do 15) uz indikciju naznačuje koja je po redu u noj godina, a koja je indikcija ne kaže se. — vidi indicija, indicijon, indicijone, indikat, indikcijon, indikcijona, indikcije, indikcijun, indikta, indiktijon, jendikat, jendiktijon. — Načieno u naše vrijeme od indictio. Indikcija, hist. astr. *indiction*; *indictionis-cyclus*, *römerzinszahl*, tal. *indizione*; *ciclo*, fr. *cycle de l'indiction*, egl. *cycle of indiction*. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

INDIKCIJON, m. ili f.? vidi indikcija. — Na jednom mjestu xiv vijeka. Let ot rojstva Isu-krsta 1325, indikcijon 8. Mon. croat. 3. (1325).

INDIKCIJONA, f. vidi indikcija. — U jednoga pisca xv vijeka. Od indikcije. Indikcija jest priobraćenje ili krug od 15 godišta (od 1 tja do 15) koja srfišvi se, opet se vraća na jedinst, i početak uzima sfako godište ovoga kruga od ženara u pismih pečatnih papirih. B. Kašić, rit. 53.

INDIKCIJONE, n. vidi indikcija. — Na jednom mjestu xv vijeka. Let 1460 indikcione osmo, miseca Novembra. Mon. croat. 89. (1460).

1. INDIKCIJUN, f. vidi indikcija. — U jednoga pisca čakavca xv vijeka. Zač se često čini spomena od indikcijuni u pismih sabornih. M. Alberti xxvii. Zrealo od indikcijuni, ka počinje od lita ispravlenoga 1582. xxviii. Do lita, od koga iščeš znati njegovu indikcijun. xxviii. — Na dva mjesta u istoga pisca muškoga je roda. Od indikcijuna. xiv. xxvii.

2. INDIKCIJUN, m. vidi kod 1. indikcijun.

INDIKTA, f. vidi indikcija. — isporedi indikat. — xviii vijeka. Indikta rimska *indizione* romana. S. Budmani 418a.

INDIKTIJON, m. vidi indikcija. — Od xiii do xv vijeka, a između rječnika u Daničićevu (indiktijon, *indictio*). Indiktijona 4. Mon. serb. 20. (1234). Vě lěto 6772, indiktijona 7.-go. 561. (1264). Vě lěto 67(7)7, indiktijon 12. 50. (1269). Vě lěto 6856, mēseca decemvrija 12 dny, indiktijon 1. 128. (1347). Vě lěto 6865, indiktijon 10. 158. (1357). Vě lěto 6865, indiktijona 10. 159. (1357). Vě lěto 6873, indiktijona 3. 173. (1365). Lěto 6885, indiktijon 15. 186. (1377). Vě lěto 6904, indiktijona tretijego. 228. (1395). Indiktijon 9. 363. (1430). 437. (1445). Indiktijon 11. 539. (1494).

INDIVIJA, f. tal. *indivia*, *žučnica*, *rezanica*. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu (*indivija*, *žutjenica* *pitoma*, *intybus*, *intubum*, *intubus* *sativus* vel *hortensis*), u Belinu (*endivia*, *indivia*, *herba* *nota* *da* *insalata*, *intubus* 288b), u Bjelostjencevu (v. cikorija), u Stulićevu (*intubus*). *Indivija*, (tal.) *indivia*, *intubus* (*Delabella*, *Durante*), 1. *Cichorium endivia* L.; 2. *Cichorium intybus* L. (*Bjelostjenac*). B. Šulek, im. 114.

INDIVIN, na indivin, adv. na sreću, ne znajući kud ili kako, gatajući, od tal. *indivino*, *gatalac*. — Akc. je zabilježen kao što je u Vukovu rječniku; u Dubrovniku je drukčiji: na indivin; može biti da je tako i u Hercegovini. — U Vukovu rječniku (s dodatkom da se govori u Hercegovini): n. p. otišao na indivin, *unsicher*, *incertum*.

INDJAVLANIK, m. čovjek u kome je đavao, ili koji radi kao takovi, od tal. *indivolato* (vidi indjavolan). — Na jednom mjestu xvii vijeka. Hinče prizločesti, čarataoniče priveliki, indjavlaniče, koji si veće puta tvojijem himbenijem i lažljivijem govorenjem pridobio i natekao naučitelje od zakona. M. Divković, bes. 369b.

INDJAVOLAN, adj. bijesan (u kojemu je đavo), kao da je part. praet. pass. *glagola* indjavolati, ali je uprav načinom od tal. *indivolato*, *bijesan* (a i ovo je uprav part. praet. pass. *glagola* *indivolare*). — Na jednom mjestu xvi vijeka. I oni koji bjelu indjavolani, ozdravljahu. N. Rašina 200a. luc. 6, 18.

INDJE, adv. alibi; alio. — isporedi drugdje. — je stoji po južnom govoru mj. negdašnjega č, po hercegovučkom glasi inde, po istočnom inde, po zapadnom indi. — Postaje od in nastavkom de (praslav. de, vidi kod gdje). — Riječ je praslavensku, isporedi stslav. *inde*, pol. *indzie*. — Između rječnika u Vrančićevu (*indi*, *alibi*), u Mikašinu (*indi*, kad se razumi stati *alibi*; *indi*, kad se razumi poiti *alio*), u Belinu (*alibi* 447a), u Bjelostjencevu (*indi*, kad se razumi stati *alibi*), u Stulićevu (*indi* i *indje* i *inde*, *alibi*, *alicubi*), u Vukovu (*inde*, na drugom mjestu *anderswo*, *alibi*; de *inde* s dodatkom, da se govori u Boci, vidi i: *Inde*, slavenski *indé* = na drugom mjestu — u Dobroti. Vuk, poslov. 1.), u Daničićevu (*inde* i *inde*, *alio loco*; *alio*).

a. *alibi* na drugom mjestu (kod stajanja). ovo je značene praslavensko. Nigdē *indē* da se ne prju. Mon. serb. 16. (1222—1228). U Suhogrčelē ili *inde* gde. 123. (1336—1347). Ni *indē* nigdē. 204. (1386). Tako jeda biste mi *indi* udilili. Mon. croat. 77. (1451). Ukažen *indē*, kako rodi se Hristos. Pril. jag. ark. 9, 98. (1468). Da *indi* priživiš. M. Marulić 154. Nima se ukopati s inim Krstjani nego *indi*. Stat. pol. ark. 5, 249. U Pojčić ali *indi*. 253. Da ne oblekut se v posvećene rizi *indi* neže v crikvi. Š. Kožičić 8b. Naredi da jerej *indi* ne pravdajet se neže pred crikvenim sudcem. 10a. Ko (*srdačce*) ne ima *indje* stan. G. Držić 400. Jeda u grčkih satorih, ali *indje*? M. Vetranić 2, 474. Ti meni nijesi oni, ki si danas bio, *indi* bivao. M. Držić 182. Jeda *indje* me rođenje i mŭ ljubav i razbludu bojom srećom nači budu, ter utješim tim evljenje. S. Bobajević 234. Mogaše se Isukrst i *indi* gdi priobraziti. M. Divković, bes. 277. Neka *indi* ženu ište k sebi on takmenu. kat. 113. Što ćeš moći *indi* uzriti, što doma ovdī ne vidiš? B. Kašić, nasl. 38. Nečeš najē *indi* tolička mira. 39. Nije pribižišta meni *indi* nego u tebi. 173. Ova (*su*) mjesta pol zemljom i ne *indje*. M. Orbin

105. Što ti možeš indi gledat i viditi što ne može ovdje tve oko pozriti. A. Georgiceo, nasl. 47. Indi službenika išće neka sebi. I. T. Mrnavić, osm. 23. Da se inde gdigodi stanemo opeta. G. Palmotić 2, 513. Gdje ću inde ja izreći temeljost? V. Andrijašević, put. 27. U tvojiem rukam i ne inde sreće su moje. 242. Kak da nije indi boja. I. Zanotti, en. 30. Indje slavici činjahu se. I. Đorđić, uzd. 60. Kako indi upisah. ben. 48. U erikvi ali indi. H. Bonačić 49. Da će nam biti lasnije spasiti se u redovništvu nego indi. 117. Kako smo i indje skazali. S. Rosa 23^b. Jeli pak jedan težak grih ova pohlepa, to jest lakomost? Doisto, jer je apostol naziva službu kipa; a indi veli: 'Tkoji hoće bogati učinit se, upadaju u iskušauje djavla'. Blago turl. 2, 175. Kad si indi, živi kako se živi ondi. Ant. Kadžić 52. — Na dva mjesta xviii vijeka ima od indje sa značenom: od drugoga mjesta. Još da se od indje razabrati ne može. I. Đorđić, ben. 86. Dali jest držan od indi, oli od zapovidi, oli od svoga obetanja, oli od ugovora. Blago turl. 2, 95.

b. alio, na drugo mjesto (kod micaña). — Od xiii vijeka. Gredu u koje mjesto ili u Brskovo ili indē gdēgodē. Mon. serb. 16. (1222—1228). Da mogu poiti u Kotoru i indje, kudē imr. je ugodno. 327. (1423). Popel da se stavi v oltar ali indi. Naručn. 42^b. Ne vad' mi tač dušu, pod' indi ter dvori. S. Menčetić 140. Indje svudi lazi. M. Držić 46. Taj stat oblast ni nam dana, iskat hod'mo indi stana. P. Hektorović (?) 104. Druzijeh indi neka svrta. J. Kavašin 195^b. Indi su išle. 290^a.

INDUGATI, indugām, *impf. tal.* indugiare, *oklijevati*. — U komediji dubrovačkoj xvi vijeka (sad se u Dubrovniku ne čuje. P. Budmani). Ne indugaj ništa, naj brže neg podi tere se vjeri tom. N. Naješković 1, 290.

INDULĠENCIJA, *f.* indulgentia, *prošćenje* (u crkornom smislu). — U jednoga pisca Dubrovačina xvii vijeka. S indulgencijami aliti s proštenjem. M. Orbin 128.

INDA, *f. hyp.* 3. Indija. — *Ake. se mijena u roc.* Indo. — Od prije našega vremena, a između rječnika u Vukovu. Iuda. S. Novaković, pom. 66.

İNDE, *vidi* indje.

İNDELİJA, *f. ime žensko*. — *isporedi* Andelija. — Prije našega vremena. Indelija. S. Novaković, pom. 66.

İNĐİBER, *m. vidi* dumbir. — U Šulekovu imeniku: Indiber, rus. имбирь, Zingiber officinale Rose. 114.

1. İNDİJA, *f. vidi* 1. Indija. — U narodnoj pjesmi našega vremena (a *vidi* i indijski), a između rječnika u Vukovu. Kad ja idem iz zemlje Indije, iz Indije, iz zemlje proklete; u Indiji teško bezakone. Nar. pjes. vuk. 2, 1.

2. İNDİJA, *f. trgovišće i selo u Staronjii u zapadnoj srijemskoj*. Razdijel. hrv. 116. *isporedi* 1. Indija. — *Pomije se od xv vijeka*. — *Između vremena u Vukovu (selo u Srijemu) i u Dubrovniku*. — *Ind od pri. među selima koja je Jovan despota Krištolu bilo ne i selo Indija'* (Mon. serb. 544. *rad. 1790*.) ima i sada. Indija. S. Novaković, pom. 144.

3. İNDİJA, *f. ime žensko*. — *isporedi* Indelija. — *Od prije našega vremena, a između rječnika u Vukovu*. Indija. S. Novaković, pom. 66. Po smrti sestre voje I. Đorđić. Glasnik, a, 1, 26. (1808).

İNĐİLİSKİ, *adj. i im. engleski*. — *Postaju od*

Indiliz. — *U naše vrijeme u Srbiji*. Indilisko igle u trgovaca neke šivaće igle. V. Ilić.

İNĐİLİZ, *m. tur.* Ingiliz (*vidi* kod Inglez). — *U naše vrijeme u Srbiji*. V. Ilić.

İNĐİNER, *m. vidi* inginir. — *U jednoga pisca xviii vijeka u kojega ima i indiber s istijem značenom (može biti da u obje riječi treba čitati g m. d)*. Indinjera engleskoga. A. Tomiković, živ. 103. Od jednoga indinera olandeskog. 41.

İNĐINSKI (*uprav* indijinski), *adj. koji pripada Indiji (vidi* 1. Indija). — *U rukopisu xvii vijeka*. Poći hoće jedan od vas u indinski zemlju nastavljati ljudi od idolije. Starine. 5, 97. (1520). Jovan Kondopora cara, indinskoga gospodina, sluga. 98.

İNĐİNER, *vidi* kod indinjera.

İNEKAV, *m. ime muško*. — *Na jednom mjestu xiv vijeka, i otale u Daničićevu rječniku (Inekav)*. Inekav z dētcami. Mon. serb. 564. (1322).

İNESETAN, inesetna, *adj. vidi* nesetan.

İNFAJMATI, infajmām, *pf. vidi* infamati.

İNFAJMAVATI, infajmāvām, *impf. vidi* infamavati.

İNFAMATI, infamām, *pf. tal.* infamare, *iznijeti na (zao) glas, ozloglasiti*. — *impf.*: infamavati. — *Samo part. praet. pass.*: infamān u jednoga pisca Dubrovačina xvii vijeka, i infamāt u jednoga pisca Dalmatincea xviii vijeka. Govoreći... stvar skrovitu... od koje ostaje infaman. I. Držić 178. Ostane infamat oli ozloglašen. M. Dobretić 114. — *U Dubrovniku se sad govori* infajmati. P. Budmani.

İNFAMAVATI, infamāvām, *impf. infamati*. — *U jednoga pisca Dubrovačina xvii vijeka*. Tko infamava riječima. I. Držić 163. Tko infamava samoga sebe. 178. — *U Dubrovniku se sad govori* infajmavati. P. Budmani.

İNFER, *m. grozdena rešetka na prozoru, od tal. inferrata*. — *isporedi* inferata. — *U narodnoj pjesmi xviii vijeka*. Kroz infer nau dođava sa zlatom tanku košulu. Nar. pjes. bog. 137. — *I u naše vrijeme u Dubrovniku*. P. Budmani. — *U istoj pjesmi ima dva puta instr. plur. iferjema (sic)*: Tu ćeš naći, djevojko, tamnicu s iferjema... Tu je našla djevojka tamnicu s iferjema, na inferju nahodi Komjerna Jagđilovića. 137. *u zadnem je primjeru jamačno inferje (u loc. inferju) kolektiv*.

İNFERĠATA, *f. vidi* infer. — *U jednoga pisca xvii vijeka, u kojega je osobito značenje: grozdena rešetka u ženskiem manastirima, kroz koju se durne razgovaraju sa spojašiom čeladi u sobi za to naznačenaj*. Djevojčica, koja stojeći u kući svoga oca i matero zatvorena, čuvana i skupljena, sada bivši vjerenica Jezusa Isukrsta, stoji u manastijeru pripravna za odgovarat svakomu tko hoće i sama s jednijem samijem tri i četiri ure na inferati, jaoh onoj koja tako čini! I. Držić 261. Dvije (durne) stahu u jednomu manastijeru, i bjehu prijateljice od inferata, nemirno i razpršano u svomu životu. 261.

İNFERJE, *n. vidi* infer pri kraju.

İNFORMATI SE, informām se, *pf. tal.* informarsi, *obavijestiti se* — *impf.*: informavati se. — *U jednoga pisca Dubrovačina xvii vijeka*. Š čina se svjetovat i informat kako stvari prohode. I. Držić 269. Ako se ne informaju dobre od pravde. 306.

İNFORMAVATI SE, informāvām se, *impf. informati se*. — *U istoga pisca xvii vijeka*. Ne

informavat se kako oblužuju pravdu njih očičali. I. Držić 300.

INGALO, *n. vidi igalo*. — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena*. Da udrimo na ingalu pored mora slana. Pjev. crn. 176a.

INGELTERSKI, *adj. koji pripada Ingilteri* (pošto nema potvrde riječi Ingiltera, može biti da prvo e stoji pisarskom griješkom mj. i). — *Na jednom mjestu xvi vijeka*. Kralj franački i ingelterski. Mon. croat. 226. (1527).

INGILIZ, *m. Inglez, tur. Ingiliz. Đ. Popović, tur. reč. glasn. 59, 97. — isporedi Indiliz*.

INGILTERA, *f. vidi Ingiltera*. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikajinu*. Od Ingiltere. Š. Kožić 19a. Hodivši on u Fjandru često i jednom na Ingilteru. B. Kašić, in. 44. Na otoku od Ingiltere. F. Glavinić, cvit. 73a. U Britaniji ka sada Ingiltera imenuje se. 149b. U Londriji mestu prvomu od Ingiltere. 428b. Bosne, Rasije, Ingiltere kralji. J. Kavačin 190a. Alberto, kralj od Ingiltere. J. Banovac, razg. 152. U Ingilteri. J. Filipović 1, 267b. 3, 197b. Ingiltera. V. M. Gučetić 100. Svud po franačkoj kraljevini i po Ingilteri. I. M. Mattei 226. Jadril sam Taliju od Livorne grada, Španju, Ingilteru do malteških strana. Nar. pjes. istr. 2, 136. — *Može biti da je gdjegdje narod primio ovu talijansku riječ i preko turskoga jezika* (Đ. Popović, tur. reč. glasn. 59, 97).

INGLËS, *m. vidi Inglez*. — *U dva primjera xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Voltigjinu*. Cesara, proti komu Ingles Maksimo uzdignu se. F. Glavinić, cvit. 345a. Montekutio, rodod Ingles. A. Kanizlić, kam. 54. — *Nije dosta pouzdano: u prvom se primjeru može pročitati i Inglez, u drugomu i u rječniku može biti štamparska ili pisarska pogreška mj. Inglez*.

INGLËSKÂ, *f. vidi Ingleska*. — *isporedi Engleska*. — *Od xviii vijeka*. Idu kući u Inglesku. M. A. Rejković, sabr. 12. U Inglesku. A. Tomiković, živ. 39. Pa kako je na carstvo Velikoga Napoleona udarila i Rusija i Austrija i Ingleska. M. Pavlinović, razg. 10. i u Šulekovu rječniku: 'England'.

INGLËSKÍ, *adj. vidi ingleski*. — *isporedi engleski*. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu 404a gdje se naj prije nahodi, i u Voltigjinu* (ingleska zemlja 'Inghilterra', 'England'). Kralj ingleski. J. Filipović 3, 250a. Kraljevstvo inglesko. 3, 331a. U ingleskomu vilajetu. I. Jablanci 25. A četvrtu ingleskoj carici. Nar. pjes. vuk. 5, 399. Preprati ga u zemlji ingleskoj. Pjev. crn. 25b. Tri barila praha ingleskoga. Nar. pjes. juk. 157. i u Šulekovu rječniku: 'english'.

INGLËSKIŃA, *f. žensko čelade iz Ingleske*. — *Od xviii vijeka*. U obrazu i u pogledu ove Ingleskiñe. . . D. Obradović, basn. 405.

INGLËSKÂ (zemlja), *f. Anglija*. — *isporedi Ingleska, Engleska*. — *U naše vrijeme*. Irci još gledaju, da se iskopaju iz zajednice s Ingleskom. M. Pavlinović, razg. 21.

INGLËSKÍ, *adj. anglicus, koji pripada Inglezima ili Ingleskoj*. — *isporedi engleski, engleski*. — *Postaje od Inglez (u kojega pisca vađa da postaje od Inglez) nastavkom isk. z pred i mijenja se na ž, za nim s ispada, a ž ispred k mijenja se na š; z može se i ne promijeniti na ž, ali se onda ispred k mijenja na s (vidi ingleski)*. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Vukovu* (vide anglijski s dodatkom da se govori u Boci i s primjerom iz narodne pjesme: Mle-

tačnijem zlatom šikosane, ingleskijem srebrom potkovane). Svakolika zemlja ingleska s neskladnosti bijesne i grube britke mače, kopja teška svoje obrača na pogube. G. Palmotić 2, 3. Otijući dati pomoć drugomu nikom kralju inglezkom. F. Lastrić, ned. 326. Enrik kralj inglezki. 354. Pisa kripku i snažnu kúgu kralju inglezkomu. 369. Od Francije i zemlje ingleske. Nar. pjes. vuk. 5, 376. U silnoga kralja ingleskoga. Pjev. crn. 25b. Na ruke ingleskoj kraljici. 189b. Bi reč na njih sedam vrvi kralja i deveta kraljica ingleska. Osvetn. 2, 73. Baš ko da su na Trijestu bili, pa ingleske opustili lade. 2, 160. Do tri poklisara od tri vela kralja, franačkoga a i ruskoga, a treći je kralje ingleske. 3, 57. Pet milijuna ingleskihje groša. 3, 164.

INGLËŽ, Ingleža, *m. Anglus, tal. Inglese* (može biti da je gdjegdje naš narod primio ovu talijansku riječ i preko turskoga jezika. Đ. Popović, tur. reč. glasn. 59, 97. *isporedi Indiliz, Ingiliz, Ingiliz*). — *isporedi Anglez, Englez, Inglež*. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikajinu i u Bjelostjenjevu*. Od istočnijeh Ingleza. B. Kašić, per. 100. Kada Inglezi ostaviše grad. M. A. Rejković, sabr. 12. Zabiložu Inglezom sve. A. d. Costa 1, 127. A šta ćete vi Inglezu? Nar. prip. vrč. 45. I Amerikanci i Inglezu velikim te poitañem predusretaju. M. Pavlinović, razg. 5. Pa slušajte oficijere mlade, od Ingleza što sam nabavio. Osvetn. 3, 145. Inglez kaže a Omere piše. 3, 162. i u Šulekovu rječniku: 'Engländer'.

INGLËZOV, *adj. koji pripada Inglezu*. Da imadeš snagu česarovu i gotovo Inglezovo blago. Osvetn. 3, 123.

INGLËŽ, Ingleža, *m. vidi Inglez* (u Dalmaciji izgovaraju talijanski glas z gotoro kao ž). Došavši jedan Inglež u s. zemlju. J. Banovac, pripov. 98. Boj bijaše Franca s Ingleži. F. Lastrić, ned. 369. Pristali su kano i Ingleži, bogati su kano Olanedeži. And. Kašić, razg. 301b. Francež oii Inglež. M. Dobretić 94. Inglež je silu polignuo. Pjev. crn. 26a. A što vađa za potroška blaga, od Ingleza jesmo uzajali. Osvetn. 3, 62.

INGLËTERA, *f. vidi Ingiltera*. — *U jednoga piscu Dalmatinca xviii vijeka*. Kralj od Ingiltere. J. Banovac, pred. 43. Veliki otajnik od Ingiltere. 94.

INGLËTAR, *m. vidi Ingiltera*. — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj* (gdje se misli da je grad). A šile je gradu Ingiltaru, a na ruke ingleskoj kraljici. Pjev. crn. 189b.

INGLËTERA, *f. Ingleska, tal. Inghilterra*. — *isporedi Ingiltera, Ingiltera, Ingltar*. — *Od xv vijeka po zapadnijem krajevima*. Zov' Franca kralja, pak zov' i Ingiltere. M. Marulić 242. Čista Ingiltera. J. Armolušić 26. Sveti Agustin (obruti) Ingilteru. I. Đorđić, ben. 5. U Ingilteri. J. Filipović 1, 188a. Kad evatijaše u Ingilteri vira. I. J. P. Lučić, razg. 49. i u naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.

INGLIZ, *m. Inglez, tur. Ingiliz. Đ. Popović, tur. reč. glasn. 59, 97*.

INGVAST, *m. atramentum scriptorium, crnilo* (zu pisanje), srlut. incaustum, incaustum (Ducange, od grč. ἴνκυστος), isporedi i češki inkonst, ingoust, polj. inkaust. — *isporedi ingvatar, ingvostar*. — *Od xvi vijeka u Dubrovniku, a između rječnika u Belinu 391b i u Stulicenu* (atramentum). Iz onogaj ingvasta. Zborn. 55b. Kijuga ali ingvast ali pena. 118a. Da pjeskom riječi mē, a ingvas da more stvorit se more. N. Na-

Ješković 1, 113. Ne scijen'te, da se je mnogo truda i ingvasta oko ove komedije stratilo. M. Držić 243. Da sve more bude ingvas. A. Gučetić, roz. jez. 74. roz. mar. 104. Da je sve more ingvast. M. Orbin 281. Potrebno je meni sada oni ingvas pripraviti. P. Kanavelić, iv. 217. U ingvastu skvašena su. B. Betera, čut. 4.

INGVASTAR, ingvastra, *m. vidi* ingvast. — *U jednoga pisca čakavca xvii vijeka.* Crnilom ili ingvastrom. B. Kašić, in. 67.

INGVAŠTENICA, *f. atramentarium, sud u kojemu stoji ingvast kad se piše.* — *Samo u Belinu rječniku:* 'atramentarium' 157^b, i u Stulićevu: v. tapah.

INGVAZDĀNE, *n. djelo kojijem se ingrazda.* — *U Stulićevu rječniku:* 'cucitura abbozzata con punti grossolani' 'crassa, rudis sutura'.

INGVAZDĀTI, ingvazdām, *pf. prisiiti kako mu drugo (tako da jedan šavak ostaje daleko od drugoga) jedan komad tkanine k drugome, samo da se jedno uz drugo ne pomiče preko pravoga sašivača (u sjevernijem krajevima heftati od nem. heften).* — *impf.:* ingvazdavati. — *Postaje jamačno od tal. imbastire, premda je čudnovata promjena glasova.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku (P. Budmani), a između rječnika u Stulićevu ('cucire grossolanamente' 'imperite consuere').*

INGVAZDĀVATI, ingvazdāvām, *impf. ingvazdati.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku (P. Budmani), a između rječnika u Stulićevu.*

INGVOSTAR, ingvostra, *m. vidi* ingvast. — *U rukopisu xvi vijeka.* Vazeh kartu, pero i ingvostar. Živ. jer. star. 1, 235.

INGIJEL, ingijela, *m. vidi* ingil. — *U narodnijem pjesmama našega vremena, a između rječnika u Vukovu.* K nama brže oge i vaizi ponosite knjige i ingijele, te gledajte što nam knjige kažu, što će nama biti do pošletka. Nar. pjes. vuk. 4, 133. Tako naši ingijeli kažu da će vaše kuće pogoreti. 4, 135.

INGĪL, ingĭla, *m. arap. tur. ingil (od grč. εὐγγέλιον), jevanđele, ali u narodnijem pjesmama orako Turci zovu koran, ili nekakvu drugu svetu knjigu u kojoj se čita što će se dogoditi.* — *isporedi* ingijel, ingilija, ingilo. — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i voc.:* ingĭle, ingĭli. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* 'das evangelium' 'evangelium' (ist. der koran gemeint'). Ja sam gled'o u našem ingĭlu, ovo, paše, biti dugo nečo (govori Turčin). Nar. pjes. vuk. 4, 142. Nek mi pravo po ingĭlu sudi. Nar. pjes. hōrm. 2, 18. Potogoše knjige i ingĭle. 2, 71. Aman komšo! vaše zakonoše pravdu prave iz ingĭla sveta. Osvetn. 4, 35.

INGĪLIJA, *f. (?) vidi* ingil, tur. ingilli, koji pripada ingĭlu. — *U naše vrijeme.* Što ti knjiga ingĭlija piše. V. Vrećović, niz. 118.

INGĪLO, *n. vidi* ingil. — *Na jednom mjestu u pisca xvii vijeka, gdje Turčin orako zove jevanđele (pisano je ingĭlo').* Kakono popovi . . . krstjansko ingĭlo' kad hoće pivati. I. T. Mrnavić, osm. 32.

INGIN BUNAR, *m. mjesto u Srbiji u okrugu bigorskom.* Ljavala kod Ingina Bunara. Sr. nov. 1868. 16^a.

INGINIR, inginira, *m. nem. ingénieur, tal. ingegnere, u Vukovu rječniku:* 'der geometer, ingénieur geometres.' — *isporedi* inženir, inženjer, inženier.

INGĪNĪRSKĪ, *adj. koji pripada inginirima.* Javim mi moju želju dojtj u akademiju inginirsku. S. Tekelija. let. 119, 21.

INGĪRICA, *f. vrsta kruške, od pers. engir, tur. ingir, jabuka.* — *U Vukovu rječniku:* 'art birnen' s dodatkom da se govori u Uzičkoj nahiji.

INGĪRLIJA, *m. nejasna riječ (turska) u narodnoj pjesmi našega vremena.* Kad udare Turc. ingirlije, oborite tope singirlije. Nar. pjes. stojadi 2, 84.

INKANAT, inkānta, *m. auctio, javna prodaja, kad se što prodaje onome koji između svojih daje naj veću cijenu (u naše vrijeme kod pisaca dražba), tal. incanto.* — xvii vijeka u dva pisca (u zadnjega je nom. inkant). Na inkantu ima biti slobodnost. B. Kašić, zrc. 79. Kupiti cjehe na inkantu. 79. Ako prodavaju na inkant po mahe. I. Držić 315. I u naše vrijeme u Dubrovniku (s nom. inkant). P. Budmani.

INKAŠ, *m. vidi* inkaša. — *U Mikišinu rječniku:* inkaš, kaša za načiniti ogrlice, cremor'.

INKAŠA, *f. amyllum, nišeste, škrob.* — *isporedi* inkaš. — *Po obliku kao da je iz talijanskoga jezika, ali ne znam talijanske riječi od koje bi moglo postati.* — *U Belinu rječniku 72^a (gdje se naj prije nahodi), u Voltigijinu:* 'amido' 'weizenstärke'; u Stulićevu: 'amido' 'amyllum'. — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani. Kad se škrob zdravo prosuši, onda se raspe i bude vrlo sitno i lepo belo brašno i kaže se 'nišeste' ili 'inkaša'. Đ. Popović, poznav. rob. 377. — i u Šulekovu rječniku: 'stärke'.

INKAŠATI, inkāšām, *pf. poskrobiti (fino ruble).* — *impf.:* inkašavati. — *Akc. se mijenja u praes. 1 i 2 plur.:* inkašāmo, inkašāte. — *Vidi* inkaša od čega postaje. — *U Stulićevu rječniku:* 'inamidare' 'amyllo conspergere', i u naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani. — *I u Šulekovu rječniku:* 'stärken'.

INKAŠĀVATI, inkāšāvām, *impf. inkašati.* — *Akc. kaki je u inf. taki je u praes. 3 pl. inkašāvaju, u aor. inkašāvah, u ger. praes. inkašāvajući, u ger. praet. inkašāvāvši, u part. praet. act. inkašāvao; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u praes. 1 sing.* — *U Stulićevu rječniku, i u naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

INKONA, *f. vidi* ikona i inkuna. — *Na jednom mjestu xv vijeka, i otale u Daničićevu rječniku (inkona). Moći moje i inkone.* Spom. sr. 2, 125. (1466). (u latinskom prijevodu: Reliquias meas in (sic) inehonas. 131.).

INKUN, *m. vidi* inkuna. — *Samo u Bjelostjenčevu rječniku:* v. kip.

INKUNA, *f. vidi* ikona. — *isporedi* inkum, inkona. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikišinu (kod prilika) gdje se naj prije nahodi, u Belinu (effigie di qualcho santo; icon sacra' s primjerima — poslovice) — Svakoj inkuni zavjetovati se. Novje inkune na otar a stare pod otar 283^a), u Voltigijinu (imagine, sembianto' 'bild, gesichtsbildung'), u Stulićevu (imago, effigies'). Stare inkune za otar a nove na otar. (D). Poslov. danič. 114. Uprije oči iznenadne u jednu inkunu. B. Zuzeri 4. Inkuna na postavu upengana. 91.*

INKUNICA, *f. dem. inkuna.* — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Belinu (imagicuncula' 376^a) i u Stulićevu.* Tegnutjem od kojegod sfoje priliko ili inkunice. B. Kašić, brv. 174. Nije, vjeruveno, ikoga, koji zove se objvjetovan Jezusovu svetomu sren, koji ne ima kojgodji negovu priliku ad inkunien. I. M. Mattei 143.

INKVIZICIJA, *f.* inquisitio, u katoličkoj crkvi (ne samo u Španiji i u Portugaliji) sud nad nevjernostom. — *isporedi* inkvizicijon, inkvizicijon. — *U naše vrijeme kod pisaca, načiñeno od latinske riječi.* Inkvizicija, hist. ‚inquisition‘, tal. ‚inquisizione‘. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

INKVIZICIJON, *m.* i *f.* vidi inkvizicija. — *isporedi* inkvizicijon. — *U dva pisca xvi i xvii vijeka.* Oficija svetoga iziskovanja ili inkvizicijoni. Š. Budinić, ispr. 134. Izvajeno (govorenje) na s. inkvizicijon (pisano po latinskoj ortografiji ‚inquisition‘) progledati podah. F. Glavinić, cvit. xx. Tako meni s. inkvizicijon (‚inquisition‘) štampati dopusti. 105^b.

INKVIZITÛR, inkvizitûra, *m.* sudac kod inkvizicije, od lat. inquisitor, ili od tal. inquisitore. — *isporedi* inkvizitur. — *Od xvi vijeka.* Odrìšenje tih jest sahrañeno inkviziturom. Š. Budinić, ispr. 145. Na kniži od inkvizitura. B. Kašić, in. 46. Postavi ga inkviziturom, t. j. iziskavcem vire. F. Glavinić, cvit. 112^a. Jeronim s. imi čast od pisam iziskavca ili inkvizitura. 410^b. Dužne su take bezdušce opovidići biskupom i inkviziturom I. Ančić, vrat. 225. Učini sinove aliti redovnike svetoga Frane inkviziture svetoga oficija. Norini 11. Iziskavcem svete vire oli ti inkviziturom. Ant. Kadčić 294.

INKVIŽICIJŌN, *m.* i *f.* vidi inkvizicijon. — *U dva pisca xvii vijeka.* Koji plač prikaza svetomu oficiju inkvizicijoni aliti iziskovanja. M. Divković, plač. 3. Koji ne osvadi poluvjeraca svetomu oficiju od inkvizicijona, sagrašuje. S. Matijević 45.

INKVIŽITÛR, *m.* vidi inkvizitur. — *U jednoga pisca xvii vijeka.* Po naredbi mnogo poštovanoga oca inkvizitura. M. Divković, bes. xiv^a. Po naredbi p. oca inkvizitura mnetackoga. zlam. 3^a.

INLA, *f.* vidi inla. — *U narodnijem pjesmama našega vremena.* I bez inle i bez prijevera. Nar. pjes. petr. 2, 250. 282. No sve inla i sve prijevera. 282. Inla, prijevera. 698.

INO, *conj.* i (uprav i-no). — *U naše vrijeme kod ugarskih Hrvata koji su primili ovu riječ od Slovenaca.* Sestre ino brati. Jačke. 31. Doklen sam nosila svilu ino bumbak. 39. Prik loz ino brigov. 77. Jelo ino pilo. 85.

INOBRATSTVENIK, *m.* čovjek koji pripada inome (drugome) bratstvu. — *U naše vrijeme.* Pred inobratstvenicima pojedinac kaže obično samo opće ime bratstva. V. Bogišić, zborn. 513.

INŌBRAZAN, inŏbrazna, *adj.* u Stulićevu rječniku: v. inobrazan.

INŌCĒNCIJ, *m.* Innocentius, ime muško (papinsko). — *isporedi* Inocencijo, Inocenco, Inocēno, Inocentije. — *Što je u nekijem primjerima pisano -ti- mj. -ei-, to je po latinskoj ortografiji (tako je i kod Inocencijo, ali je drugo kod Inocentije).* — *Od xv do xvii vijeka.* Papa Inocencij. Mon. croat. 128. (1486). S. ‚Inocentij papa i izpo(vidnik)‘. F. Glavinić, cvit. xxiv. Ako orle od sjevera ‚Inocentij‘ skupi sive. J. Kavañin 226^b.

INŌCĒNCIJO, *m.* vidi Inocencij. — *xvii i xviii vijeka.* ‚Inocentiu‘ četrtomu papi. F. Glavinić, cvit. 112^a. ‚Inocentio‘ četrti papa. 133^b. ‚Inocentio‘ prvi papa. 223^a. ‚Inocentio‘ prvi u miru od svoje smrti počinu. 242^b. Tako ukazuje Inocencijo papa. J. Banovac, razg. 202. Inocencijo papa treći ovoga imena. 224. ‚Inocentio‘ xiii. A. J. Knezović 269. Onu osudu potvrdi Inocencijo treći. J. Matović 206.

INŌCĒNCO, *m.* vidi Inocencij, tal. Innocenzo. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Papa Inocenco prvi. J. Matović 276.

INOČA, *f.* druga žena, koja nije prva ili glavita, kad muž ima više žena, kao što je n. p. u Turaka. — *isporedi* inoča. — *Akc. se mijēna u gen. pl. inočā.* — *Riječ je stara, isporedi stslor. inoča.* — *Postaje jamačno od in (drugi).* — *U našem se jeziku jarla istom u naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu: inoča, druga žena ‚die nebenfrau, zweite frau (neben der ersten)‘ ‚uxor altera‘.* — *Volim biti prebjev u kaurē, nego svojoj sestri bit inoča.* Nar. pjes. vuk. 1, 576. — *Po ovom primjeru (vidi i kod inočica) vidi se da se ovom riječi naznačuje što je druga žena prema prvij (i u stslorcenskom Miklošić tumači aemula); Daničić pak upotreblava ovu riječ prema lat. concubina. Inoča negova činaše preljubu. Đ. Daničić, sud. 19, 2. Šezdeset ima carica i osamdeset inoča, i djevojaka bez broja. pjesm. 6, 7. Žene tvoje i inoče tvoje. dan. 5, 23.*

INOČAN, inočna, *adj.* koji pripada inočima, vidi 2. inok, (u prvom primjeru kao da je značenje: osamljen, pust). — *U knjigama pisanima crkvenijem jezikom, a između rječnika u Stulićevu (ad coenobium, ad coenobitas spectans‘).* Na tožle inočno (nar. ujedinjenje) mēsto otklozdaše. Danilo 39. Da by ne razlučils se žitija Svetyje Gory i pravila inočna ježe bē navykls. 358.

INOČASKI, *adj.* monasticus, koji pripada inočima (vidi 2. inok). — *-a- je napisano po sadašnjem jeziku (ali da je živa riječ kod naroda, glasila po svoj prilici inočki) mj. starijega v.* — *Riječ je stara, isporedi stslor. inočeskyj.* — *U knjigama pisanima crkvenijem jezikom, a između rječnika u Daničićevu (inočeskyj).* Krasnoje mēsto i prikladno inočeskomu prebivaniju. Mon. serb. 264—265. (1389—1405). — *Imu i adv. inočaski (inočesky), sa značenjem: kao što biva kod inoka. Milica, zovima inočesky Eugenija. Okáz. pam. šaf. 75.*

INOČASTVO, *n.* vita monastica, stañe onoga koji je inok (vidi 2. inok). — *-a- je napisano po sadašnjem jeziku (ali da je živa riječ kod naroda, glasila bi po svoj prilici inočstvo) mj. negdašnjega v.* — *Riječ je stara, isporedi stslor. inočestvo.* — *U kniži pisanoj crkvenijem jezikom, i otale u Daničićevu rječniku (inočestvo ‚vita solitaria‘).* Jako novoroždenij blagočestijem i inočestvom. Domentijan^b 96.

INOČASTVOVAŤI, inočastvujem, *impf.* žicjeti u inočastvu, kao inok. — *Rudi -a- vidi kod inočastvo (da je živa riječ glasila bi po svoj prilici inočstovati).* — *Riječ je stara, isporedi stslor. inočstovati.* — *U knjigama pisanima crkvenijem jezikom, a između rječnika u Daničićevu (inočstovati ‚solitariam vitam agere‘).* V. svetij inočestvujuštaja gorē. Stefan, sim. pam. šaf. 17.

INŌCĒNCO, *m.* vidi Inocencij, tal. Innocenzo. — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* Pápá Urbana, Eusebija, Damasa, Inočena. J. Matović 183.

INOČICA, *f.* dem. inoča. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu.* Daj mi Ajku za vjernu ljubovu, neka bude sestri inočica, a mačaha mladim sestrićima. Nar. pjes. vuk. 1, 576. U ovoj kući pokazuju putniku jednu sobu u kojoj je žena Mičićeva puškom upjehala jednu svoju inočicu. M. Đ. Milčević, zim. već. 191.

1. INOČKI, *adj.* vidi inočaski.

2. INOČKI, *adj.* koji pripada inočama. Čuvara inočkoga. Đ. Daničić, jest. 2, 14.

INOČNIK, *m.* manastir. — *Načinieno od 2. inok. — U Stuličevu rječniku: 'coenobium' s dodatkom da je uzeto iz brevijara. — nije dosta pouzdano.*

INOČA, *f.* *vidi* inoča. — *Riječ je stara, isporodi stslav. inošta. — U jednoga pisca našega vremena. Kako popi vjenčaju djevojke po vašemu Grahovu jadnomu, na nevjestu za inoče lude. Osvetn. 2, 110. Na krik shrle dvije inoče vrle (u mnogoženstvu jedna je prava, a ine su inoče). 4, 18.*

INOČENTIJE, *m.* Innocentius, *vidi* Inocencij, grč. Ἰννοκέντιος. — *Od prije našega vremena (kao ime kaludersko). Inočentije (jeromonasi). S. Novaković, pom. 66.*

INOĞDA, *adv.* *vidi* drngda. — *isporodi inagda, inda, inada. — Postaje od in nastarkom ingda (inrgda) te se još u staro doba mijenja i na o; a gdje se ne mijenja, ondje ispada, pa s toga ispada i g između n i d, te postaje oblik inda, pa kasnije i inada (vidi kod kad). — Riječ je praslavenska, isporodi stslav. inŕgda, inogda, rus. иногда, polj. inegdy. — U kniži pisanoj crkvenijem jezikom, a između rječnika u Stuličevu (v. ingda s dodatkom da je uzeto iz brevijara) i u Daničićevu (alio tempore⁴). Inogda byvsheje vspritenoje jemu ovče. Sav. sim. pam. šaf. 8.*

INOĞDJE, *adv.* *vidi* indje. — *U Stuličevu rječniku: 'alibi' s dodatkom da je uzeto iz brevijara, ali je s svoj prilici riječ načiniena od sama Stuliča.*

INOGLASAN, *inoglasna, adv.* u kojega je in (drugi) glas. — *Samo u Stuličevu rječniku: 'diversam vocem edens' s dodatkom da je riječ ruska.*

INOĞOR, *m.* rasele (gdje su Turci stajali) više Baica. — *Vaša da je složeno od in (jedan, pa osamšen, pust) i gora. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (gdje je onako tumačeno). Inogora i selo Jabuku. Nar. pjes. vuk. 5, 84. Na Inogor malo polje doše. Pjev. crn. 18a. Ogled. sr. 21.*

INOĞORSKI, *adj.* iz Inogora. Pogiboše inogorski Turci. Pjev. crn. 18b.

INOĞOŠT, *m.* *vidi* Inogošta. Inogošt (Vinogošt). M. Đ. Miličević, kraj. srb. 453.

INOĞOŠTA, *f.* kraj u Srbiji u okrugu vranjskom. — *isporodi Inošt, Inogošte. — Od xv vijeka. Zemlju svoju otkrskuju Vranji i Inogoštu i Prěsevo (Uglaš) prčjeti i udriža. Konstantin filos. glasn. 42, 282. Inogošta je predeo na severu Vrañe oko planine Pojanice. I. Ruvarac. glasn. 47, 193. G. general K. S. Protić odgovorio mi je, da sad svi govore 'Vinogošta' a 'Inogošta' im je sa svim neobično i nepoznato, ali mu je ipak jedan stari Arbanas iz Masurice kazao, da se 'Inogostom' taj kraj zove, kad se govori turski, a 'Vinogostom' kad se govori srpski. S. Novaković, novo brdo. 50.*

INOĞOSTE, *n.* *vidi* Inogosta. Inogošte (seosno i Vrañe). S. Novaković, novo brdo. 4.

INOĞOVORAN, *inogovorana, adj.* koji pripada inogovorani, inočki. — *U Stuličevu rječniku: 'monachus inopie contentus', gdje ima i adv. inogovorano per inočan. — oboje nepouzdan.*

INOĞOVORJE, *f.* *vidi* inostovka. — *U Stuličevu rječniku: 'inopia', nepouzdan.*

INOJEZICAN, *inojezicna, adj.* koji govori drugim (drugim) jezikom. — *U jednoga pisca našega vremena, a između rječnika u Stuličevu (alio tempore⁴). Najpama obilnoj četvrtini ino-*

jezičnog stanovništva. M. Pavlinović, razg. 55. — *Mogla bi biti i stara riječ, isporodi stslav. inojezyčny, vidi i inojezičnik.*

INOJEZICICA, *f.* inojezicno žensko čelade. — *Samo u Stuličevu rječniku.*

INOJEZICNÍK, *m.* inojezican čovjek. — *Riječ je stara, isporodi stslav. inojezyčnikъ, i nahodi se samo u knižama pisanim crkvenijem jezikom, a između rječnika u Stuličevu i u Daničićevu (inojezyčnykъ, 'alienigena'). Inojezicnyky simi prodani budemъ. Domentijan^b 195.*

1. INOK, *adj.* starije je značenje: jedan, sam, pa: koji žive osamšen, kao puštinak, kaluder. — *isporodi 2. inok. — Postaje od in (jedan). — Riječ je stara, isporodi stslav. inokъ. — U knižama pisanim crkvenijem jezikom, a između rječnika u Stuličevu (v. inokostan) i u Daničićevu (inokъ, 'monachus' dolazi i kao adjektiv). Odъ nčkyhъ inokuhlъ. Sava, tip. stud. glasn. 40, 144. Inokylhъ lube. Okáz. pam. šaf. 52.*

2. INOK, *m.* monachus, kaluder, *vidi* 1. inok. — *Riječ je stara, isporodi stslav. inokъ. — U knižama pisanim crkvenijem jezikom, a između rječnika u Stuličevu ('coenobita, solitarius' s dodatkom da je riječ ruska) i u Daničićevu (inokъ, 'monachus'). Iděže obrětajuts se prěpodobni i bogonosni inoci. Mon. serb. 136. (1348). Grěšnago inoka Nikodima. 212. (1387). Množstvo inokъ bogolubaznyhъ. Glasnik. 32, 272. (1634).*

3. INOK, *m.* ime nekakvu gradu u narodnoj pjesmi našega vremena. — *vidi* Janok. No udrismo na Inoku gradu. Pjev. crn. 176a.

INOKAZAÑE, *n.* u Stuličevu rječniku: v. inoriječe. — *nepuzdano.*

INOKAZATELNO, *adv.* u Stuličevu rječniku: v. inorječno. — *nepouzdan.*

INOKIÑA, *f.* monialis, kaluderica. — *vidi* 2. inok. — *U kniži pisanoj crkvenijem jezikom, a između rječnika u Stuličevu ('virgo Deo dicata') i u Daničićevu (inokyna, 'monacha'). O postriženji inokъ i inokiña. Zak. đuš. pam. šaf. 50.*

INOKOĽEN, *adj.* inoga (drugoga) koļena (roda). — *U kniži pisanoj crkvenijem jezikom sa starijim oblikom inokolennъ (što u našem jeziku može glasiti inokoljen i inokoljenan), i otale u Daničićevu rječniku (inokolnъ, 'alienigena'). Niktože inъ inokolnъly vi. Srbijihъ ogospodi se. Domentijan^b 216.*

INOKOĽENAN, *vidi* inokojen.

INOKOSAN, *vidi* inokostan.

INOKOSNÍK, *m.* inokostan čovjek. — *U naše vrijeme. Inokosnik mučenic. V. Bogišić, zborn. 43. Inokosnik i zapovijeda i sluša. 43.*

1. INOKOST, *adj.* *vidi* inokostan. — *U jednoga pisca prošloga vijeka (A. Dellabelle); ali riječ nije dosta pouzdana, jer se nalazi u kniži dosta zlo nastampanoj po inogoroj smrti, a nema je u prvom izdanju inogora rječnika; nego opet stoji u drugom izdanju (također nastampanu po inogoroj smrti) i tu orako: inokos, inokosna, solo, senza ajuto di nessuno, 'solus' 2, 337a. Ali koja škola inokostih siromaha! A. d. Bella, razgov. 29. Bijahu inokosti i sasma ostavljeni. 232.*

2. INOKOST, *f.* osobina, stanje inoga koji je inok (sam, pust, *vidi* 1. inok). — *Samo u Stuličevu rječniku (gdje je tumačeno: siromaštvo, neroća): 'penuria, inopia, egestas'.*

INOKOSTAN, *inokosna, adj.* sam, bez drugova, bez pomoći (u naše vrijeme osobito o čovjeku koji živi u kući samo sa ženom i djecom, a ne u za-

druzi, vidi u Vukovu rječniku). — Postaje jamčno od 2. inokost nastavkom њн. — Pošto u svijem oblicima, osim nominaboga nom. sing. m. i acc. sing. m. kad je jednak s nominativom, t ispada između s i n (ali se nađe pisano), u naše je vrijeme taj oblik (bez t) prešao i u nominalni nom. sing. m. i u akuzativ kad je s nim jednak: inokosan. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Belinu (inokostan, inokostna, abbandonato, senza ajuto, solo, 'destitutus' 2a; solo, senza ajuto di nessuno, 'solus' 2, 337a drugoga izdanja), u Voltigijinu (inokostan, inokostna, 'destituto, abbandonato, senza ajuto, 'verlassen, hilflos'), u Stuličevu (inokostan, inokostna, 'solitarius, derelictus, destitutus'), u Vukovu (inokosan, 'einzeln, einsam, d. i. ohne andere verwandte familienhäupter, bloss mit seinem weib und kind im hause', 'sine cognatis, cum sola uxore et liberis, degenst', cf. jedin).

a. *adj.* — *Komp.*: inokosniji (vidi: što god je mañe čeladi u kući, to sve inokosnija postaje. V. Bogišić, zborn. 4). Siromaške hrana kuće, s lijeve strane volak staše, inokostan orač ošo tu ga je noćnom pri pokoju. Ć. Palmotić 3, 100a. Inokostan putnik uzima nekoliko kamenja koji bijahu na putu. A. d. Bella, razgov. 130. A ti tužne sirote, inokostne udovice, nevoľne siromahe guliš. 127. Otide ne jedan put po nival udovica inokosna kupeći klase. 170. Nemojte ostaviti inokosna vašega kraja i vašega Boga. 202. On će oteći silnoj moći inokosna zabogara. I. Đorđić, salt. 238. Ta dobrota inokostna nakazan je od dobrote Božijoj naravi prem prikorna. B. Zuzeri 41. Ti bijedno stvorenje, inokostno, nelagodno. I. M. Mattei 243. Pozivjem te u moje svatove, no mi nemoj inokosan poći, kupi svata što god možeš veće. Nar. pjes. vuk. 2, 534. Pa mi Đoko Maloviću kaže, da povedem haračlije Turke, samo moje trista haračlija, pa ne smijem inokosan poći pr'o prostrane Pive kalovite. 4, 489. Ja nijesam, pašo, osilio, nego sam ti doma inokostan. Pjev. crn. 42b. Pripovijeda se da je na kući bio potreban i inokosan. Vuk, nar. pjes. 4, 93. Zuate da sam u kući inokosani. V. Vrčević, niz. 320. Mi vladari praznoruki i inokosni. S. Ľubiša, prip. 104. Obična je sada već inokosna familija. V. Bogišić, zborn. 2. Drži se kao neka nesreća za kuću koja postane inokosnom. 3. Inokosni smo; mnogo nas je na zdjeli a malo na radni. 6. Govori se samo za kuću gdje je malo radnika 'inokosna kuća'... 'inokosni su u toj kući'. 9. Inokosna kuća prazna pečina. 43. Jer bijasmo od oranice inokosni. 553. Ako bude došao inokosan. Đ. Daničić, 2mojs. 21, 3. Jer sam inokosan i nevoľnik. psal. 25, 16.

b. *adv.* inokosno. Udariše Turci na Pipere, evo veje muke od Piperah! inokosno bjehu dočekali. Pjev. crn. 29b. Ti ne kupi inokosno svatah. 236b. Živimo, brate, inokosno. V. Bogišić, zborn. 6.

INOKOSTOVATI, inokostujem, *impf.* inokosno živjeti. — U Stuličevu rječniku: 'penuria laborare'. — nepouzdana.

INOKOSTINA, f. osobina, stanje onoga koji je inokostan. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu ('der zustand da man' inokosan, 'ist' vita cognatis destituta'). Boja je složna inokostina nego nesložna množina. Nar. posl. vuk. 21. Naprotiv inokostina je i mučna i dosadna. M. Đ. Miličević, živ. srb. 1, 32. One su sve volele zadržu nego inokostinu i siromaštinu. zlozel. 275. Inokostina siromaština. V. Bogišić, zborn. 4. Živimo u inokostini. 6.

INOKRAJAC, inokrajca, m. čovjek iz inoga (drugoga) kraja. — U jednoga pisca našega vremena, a između rječnika u Stuličevu (advena, alienigena, peregrinus, exterus'). Misao da bi njih inokrajci u tom izmijenili. M. Pavlinović, razg. 109. A nekomi da bi za nas inokrajci znali. razl. spis. 236. Prispicije inokrajci. 389.

INOKRAJAN, inokrajna, m. koji pripada inome (drugome) kraju. — U naše vrijeme, a između rječnika u Stuličevu ('res peregrina' adj.) i u Vukovu (inokrajni, iz druge zemlje, 'ausländisch', 'peregrinus' s dodatkom da se govori u Crnoj Gori). U inokrajne slobodne luke. M. Pavlinović, razl. spis. 299.

INOKRAJANIN, m. inokrajan čovjek. — ispredi inokrajac. — plur.: inokrajani. — U Stuličevu rječniku (uz inokrajac).

INOKRAJKA, f. žensko čelade inokrajno, iz inoga (drugoga) kraja. — ispredi inokrajka. — gen. pl. inokrajakâ. — U Stuličevu rječniku: 'advena, alienigena'.

INOKRAJKIŃA, f. vidi inokrajka. — U Stuličevu rječniku.

INOKRAJSKI, adj. vidi inokrajan. — Samo u Stuličevu rječniku: 'exterus, extraneus, alienigenus', gdje ima i adv. inokrajski sa značenjem: 'advenarum, peregrinorum more'.

INOKUPAN, inokupna, adj. universus, generalis, *cus, cio* (o kakvu množtu, pa ili bez ikakvu izuzetka, ili bez obzira na izuzetke, jer ih je i tako malo). — Složeno od osnova in (jedan) i kup (vidi kod kŃpiti). — Od xv vijeka (vidi kod b).

a. *adj.* — Dosta rijetko, i istom od xvii vijeka, a između rječnika u Voltigijinu (inokupni 'generale, universale', 'allgemein') i u Stuličevu ('generalis, universalis'). Nijesu li ove duše u purgatoriju općenu i inokupnu. M. Orbin 107. Sa svijem pukom s inokupnom radosti uzvede. I. Đorđić, salt. xiii. S inokupnijem veseljem. ben. 159. Ako nijesi igla učinio izpovijes inokupnu svega života. Misli. 19. To se zove sud inokupni. T. Ivanović 39. Slavjanskoga jezika inokupnoga gdje ni za lijek. M. Pavlinović, razg. 7.

b. *adv.* inokupno. — Češće nego adj. — ispredi inokupnice. — Među rječnika u Mikaunu (inokupno, zajedno, 'simul, una'), u Belinu ('una' 409a; 'accordatamente, d' accordo', 'concorditer' 21b), u Voltigijinu ('generalmente, assieme', 'allgemein, überhaupt'), u Stuličevu ('generativum, universum'), u Daničićevu (inokupno 'in universum'). a) omnino, prorsus, sasna, posve, sve (bez izuzetka). Kako su primili sve inokupno i podkupno. Spom. sr. 2, 130. (1470). Sve smo inokupno vratili. Mon. serb. 516. (1472). Sveti Pavao tuka inokupno svakoga Krstjanina. B. Gradić, djev. 30. Za goru Sionsku ovdje razumije sveti Ivan inokupno vaskoliki oni slavni skup. 169. Među ostale pute jest jedan svijem općen inokupno. A. Gučetić, roz. mar. 3. Bolim se od svijeh mojijeh grijeha inokupno. V. Andrijašević, put. 30. Molim vas svijeh inokupno. 424. Po zazivanju svih svetih, ađeli, arkandeli, patrijarkov, prorokov, apostolov, mučnikov, ispovidnikov, đivica i svih inokupno svetaca. Amen. L. Terzić 12. Sve što se inokupno nazvat može inenom od dobra. I. Đorđić, salt. xix. David žali inokupno sve krivine od ljudi. 171. Svojijeh podložnika srca inokupno k sebi priteže. uzd. iv. Svakomu inokupno govori. I. M. Mattei 163. Može bit u meni grijeha kojijeh ne vidim i ne poznam, ali za to svijeh inokupno spovijedam.

A. Kalić 138. — *b)* universe, generatim, uopće (bez obzira na izuzetke, kojih je i tako malo). — kao da je ovakovo značenje u ovijem primjerima: Jedna duša poznaje drugu naj manje inokupno. ništar ne mañe u osobito ne poznaju se. M. Orbin 153. Tko ga drži i vjeruje, vjeruje jošter sve ostale poglavite (škľane vjere) koji su u ñemu inokupno upleteni. B. Zuzeri 60. Inokupno svi mi Dubrovćani kañemo. V. M. Gućetić 131. Dobro bi bilo, da u to doba ućiniš ispovijes od svega godišta prošastoga inokupno. Mišli. 79. Dominikove dare i milosti nije inokupno Dubrovnik grad, nego svaki građanin svojom glavom različne prima i je prima. A. Kalić 501. Rijet o svijem stvarima svjetovnijem inokupno. 571. Balkanski poluotok dopire inokupno do Triglava. M. Pavlinović, razg. 15. — *c)* una, simul, zajedno, ujedno, skupa. Mrvice inokupno slućene. B. Kasić, rit. 1^a. Drži popopstvo od sudca inokupno i od lićnika. 50. Što nas inokupno poteñe. nasl. 24. Prohode svake stvari i ti s ñimi inokupno. 63. Svikolici inokupno poćeše vapiti. is. 59. Ućaše logiku, filozofiju i teologiju inokupno. in. 38. Mnozi ljudi inokupno ne mogalu ga krenuti iz mjesta. 72. Žudeći tegnuti ga kako sveca inokupno krališćij)ema i ubruscijema. 81. Svi ćete inokupno poginuti. zrc. 10. Silna vojska bezbrojni mišli od sve ñegove muke na ñega inokupno nariji. A. d. Bella, razgov. 100. Mole ga svi inokupno. 106. Svrha i poćetak nijesu stvari među sobom toliko različne i protivne da se kadgod inokupno ne sjedine. B. Zuzeri 6. Da grmñaviu istu inokupno svrlu nas ne navede. J. Banovac, blagosov. 205. — *d)* concorditer, unanimiter, sloñno, jednoglasno. Inokupno jedini ustni da slavite Boga. N. Raćina 13^b. paul. rom. 15, 6. Kako inokupno sveti nauciteļi potvrđuju. B. Gradić, djev. 33. Stavili se iz jezika latinskoga primijeti u ovi naš dubrovaćki vjernoga pastijera tragikomediju gosp. Gambatiste Gvarini, inokupno mogu rijeti od svega pohvaļenu svijeta. F. Lukarević 2. Koji tu istinu inokupno potvrđivaju. I. Đorđić, ben. 9. Što dayni sveti oći inokupno povijedaju. S. Rosa vi. Što povijedaju inokupno sveti oći. 26^b. Žudjeli inokupno ne haćuji svidjet se od svojihlj opaćina. 124^b.

INOKUPNIĆE, *adv.* inokupno (vidi inokupan, b). — xv vijeka, a između rječnika u Danićićevu inokupnice (in universum). Toj sve inokupnice daše. Spom. sr. 2, 129. (1469). Podkupno, inokupnice daše i vatiše. Mon. serb. 508. (1470). Sve inokupnice vraćeno. 512. (1470).

INOKUPNOST, *f.* osobina onoga što je inokupno. — *isporedi* inokupstvo. — *U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Voltićijnu* (generalitā, universalitē, allgemeinheit) i u Stulićevu (universitas). Bog uređuje prostoru inokupnos od svjetovne naravi. I. Đorđić, salt. 319.

INOKUPSTVO, *n.* vidi inokupnost. — *Samo u Stulićevu rječniku.*

INOMIĆ, *m. prezime.* — *Prije našega vremena.* — *Imaću.* S. Novaković, pom. 66.

INOMIKATSKI, *adv.* u Danićićevu rječniku: inokupati kyp, stop za knjigu, mišlim da je roba i u oblaću. — Da mi roćojeku koji je kupio vnu grad, zap se moj clovaki inomikatsku knjigu piše proćava. Spom. sr. 2, 26. (1369—1376). samo tu.

INOMISTAR, *nomistra, m.* u Danićićevu rječniku. inomistru rekao bih da je slozno od

oñro; i αισθός; i da se mišli danak u vinu: „Da imā nē soća ni inomistra ni travnine“. Mon. serb. 192. (1379). — *Nalazi se još na ñekolika mjesta i to uz iste rijeći, ćim se potvrđuje postañe i znaćene za koje je mišlio Danićić.* Ni soća ni inomistra ni travnine. Glasnik. 24, 252. (1377). 255. (oko 1380). — *U naj starijem primjeru nema prvoga i (jamaćno pisarskom griješkom s toga što sprijeda ima konj. i):* I ponosa i nomistra i travnine. Glasnik. 24, 240. (1350).

INOÓBRAZAN, inoóbrazna, *adj.* koji je inoga (drugoga) obraza. — *isporedi* inobrazan. — *Samo u Stulićevu rječniku:* „dissimilis, diversi aspectus“, gdje ima i *adv.* inoóbrazno „diverso modo“ (s dodatkom da je rijeć ruska).

INOPLEMAC, inoplēma, *m.* vidi inoplemenik. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Solinskoga od razsuća inoplemei što ticaju. J. Kavañin 115^b. Inoplemei ñihc spise ljepeše s ñima naresiše. 176^b. Vlašića ta baština inoplemcom da dopade. 193^b. Bueško ļude inoplemei i kraljeje da odbiru. 217^b.

INOPLEMEN, inoplēmen, *adj.* koji je inoga (drugoga) plemena. — *Stariji je oblik inoplemenъnъ, po ćemu bi u naše doba moglo glasiti i inoplemenan.* — *Slozno je od osnova in i plemen (vidi pleme) nastavkom ъn.* — *Rijeć je stara, isporedi stslav. inoplemenъnъ.* — *U knjigamu pisanima crkvenijem jezikom, a između rječnika u Stulićevu* (alienigenus) i u Danićićevu (inoplemenъnъ, alienigenae). Stranama inoplemenъnъmъ. Stefan, sim. pam. šaf. 5. S. inoplemenъnimi jezyki. Dec. hris. 65.

INOPLEMENAC, inoplēmēna, *m.* vidi inoplemenik. — *isporedi* inoplemac. — *U jednoga pisca xvii vijeka.* Nije se našao koji bi se povratio i dao slavu Bogu nego ovi inoplemenac. I. Bandulavić 171^b. luc. 17, 18. Inoplemenac = inostranac. 299.

INOPLEMENICA, *f.* žensko ćelade inoga (drugoga) plemena, inoplemeno. — *Samo u Stulićevu rječniku:* „mulier alienigena“.

INOPLEMENĀK, *m.* ćovjek inoplemen, inoga (drugoga) plemena. — *isporedi* inoplemenac, inoplemac. — *Rijeć je stara, isporedi stslav. inoplemenъnikъ.* — *U knjigamu pisanima crkvenijem ili miješanjem jezikom, a između rječnika u Stulićevu* (vir alienigena) i u Danićićevu (inoplemenъnikъ, alienigena; diversae stirpis). Mnozi inoplemenici vustaše na me. Sava, sim. pam. šaf. 3. Ali naš poslićni ali tko inoplemeniki. Mon. serb. 225. (1395). Ali naš poslićni ali tko inoplemeniki. 227. (1395). Ili naš poslićni ili inoplemeniki. 440. (1446). Pomeni Adaletu Samsonovu ženu, kako ostrigši Samsona i oslepi i preda inoplemenikom vragom. Pril. jag. ark. 9, 138—139. (1468). Kako inoplemenik i mitar. Korizm. 66^a. Dano biši kraljevstvo Irudu inoplemeniku. S. Kožićić 3^a. Na voj hojaše na inoplemenika. Aleks. jag. star. 3, 256. i u jednoga pisca našega vremena. I da si s ñima pleme jedno. naprama drugomu inoplemeniku. M. Pavlinović, razg. 6.

INOPOKAZAN, *adv.* u Stulićevu rječniku; v. inorjećan s dodatkom da je rijeć ruska. — *sasma nepouzđano.*

INOPOKAZAÑE, *n.* u Stulićevu rječniku; v. inorjećje. — *nepouzđano.*

INOPOKAZATI, inopokazom, *pf.* u Stulićevu rječniku; „allogorisis uti“. — *impf.:* inopokazivati. — *nepouzđano.*

INOPOKAZIVATI, inopokazujem i inopoka-

zivam, *impf.* inopokazati. — *U Stulićevu rječniku: praes.* inopokazujem i inopokazivam kod inopokazati. — *nepouzđano.*

INOPUTAN, inoputna, *adj.* koji je po inome (drugome) putu, ne po pravome. — *U Stulićevu rječniku: 'indirectus, obliquus'.* — *Adv.* inoputno, oblique, po inome putu, dolazi ne samo u Stulićevu rječniku ('oblique'), nego i u dva pisca XVIII vijeka. Grijeħ mali vodi na smrtni inoputno i pravoputno. Đ. Bašić 163. Zapovida sv. sabor vladaoćima da ne imadu pravoputno ili inoputno podložnike svoje silovati u ženidbu sjediniti se. I. J. P. Lučić, nar. 51. Ispovidnik ni pravoputno ni inoputno ne more od ispovideni grijā ni rići proslovit. razg. 45.

INORĀŠ, inorāša, *m.* čovjek koji pripada (nekaj) inoriji. — *isporedi* nurijaš. — *U naše vrijeme.* Fratar i njegov inorāš. Nar. prip. vrč. 93.

INORIJA, *f.* vidi nurija, grč. ἐροία. — *Od XIV vijeka, a između rječnika u Vukovu (vide nurija s dodatkom da se govori u Crnoj Gori) i u Daničićevu (erōia).* Da ga blagoslovita svećitelj, u čijej budeti inoriji. Zak. duš. pam. šaf. 33. Došao kaluder u inoriju jeseni da kupi jarad i dvizad. Nar. prip. vrč. 41. I bila je jednoga inorija jug i istok, a drugoga zapad i sjever. 47. Pitao vladika popa: 'Koji ti je u inoriji naj grešniji?' 212. Koji pop ne bi priskoćio u tucii svakoj kući od svoje inorije. Pravdonoša. 1851. 33.

INORIJEĆJE, *n.* u Stulićevu rječniku: 'allegoria' s dodatkom da je riječ ruska. — *nepouzđano.*

INORJEČAN, inorječna, *adj.* u Stulićevu rječniku: 'allegoricus', gdje ima i *adv.* inorječno 'allegorice'. — *nepouzđano.*

INOROD, *m.* in (drugi, tuđi) rod, narod. — *U jednoga pisca našega vremena.* Tim ne bi Srbija postala drugo do prva susjeda pogibelna inoroda. M. Pavlinović, razg. 24. — *nepouzđano.*

INORODAC, inoroca, *m.* čovjek inoga (drugoga) roda, naroda. — *U jednoga pisca našega vremena.* Jeli Jugoslavija inoroce po svoju premisila? M. Pavlinović, razg. 15.

1. INORODAN, inorodna, *adj.* koji je inoga (drugoga) roda. — *Riječ je stara, isporedi stslav.* inorodънъ. — *U Stulićevu rječniku: v.* inoplemen.

2. INORODAN, inorodna, *adj.* unigenitus, jednac. — *isporedi* jedinoroden. — *Složeno od osnova in (jedan) i rod (vidi roditu).* — *Samo u Stulićevu rječniku: 'unicus, unicus'.*

INORODSKI, *adj.* vidi 1. inorodan. — *Samo adv.* inorodski u Stulićevu rječniku: 'peregrinum in morem'. — *nije dosta pouzđano.*

INOROĐENIK, *m.* čovjek inoga (drugoga) roda. — *U jednoga pisca našega vremena.* No muškoga oštedi udara za krvnika inorodenika. Osvetn. 3, 44.

1. INORÔG, inoroga, *adj.* s inijem (jednijem) rogom. — *isporedi* 2. inorog. — *U Stulićevu rječniku: v.* jednorog.

2. INORÔG, inoroga, *m.* monoceros, rhinoceros, velika dvula životinja debele kože s rogom na nosu što živi u Indiji i (druga vrsta) u Africi. pošto je u staro doba nijesu dobro poznavali, pričali su o noj svašta i slikali je kao koħa s lavskim repom i s jednijem rogom na čelu (takova je i dan današni slika na grbovima, na primjer na britanskom grbu). — *isporedi* jednorog. — *Složeno od in (jedan) i rog.* — *Riječ je stara, isporedi stslav.* inorogъ. — *Između rječnika u Mikašinu (inorog, jednorog 'unicornis, rinoceros,*

asinus indicus'). V. blagosloveniji tvojemi vuzneset se jako inoroga roga moj. Domentijan³ 8. Inoroga jest zveri, zveri veli zelo, imat nos kostenu. Physiol. nov. star. 11, 196. Ima . . . jedno zvijere koje se zove inorog, ima ovi inorog jedan rog na glavi. M. Divković, bes. 16^b. More se prilikovati neustegnutje inorogu. P. Posilović, cvijet. 164. Piše Plinije od inoroga, da je jedna živina toliko jaka, toliko brzga, da ga nitko ne može ufatiti ni svladati. S. Margitić, fal. 68. Prilikujući sebe istoga živini inorogu: ova živina jest u Indija, i ima na čelu jedan rog. J. Banovac, razg. 137. Topi u vodu inoroga. J. Vladimirović 30.

INOROTKA, *f.* žensko čelade inoga (drugoga) roda. — *gen. pl.: inorodākā.* — *U jednoga pisca našega vremena.* S tijem su išli pr'o bijela svijeta, inorotke grabili djevojke. Osvetn. 3, 32.

INOROŽAC, inorošca, *m.* vidi 2. inorog. — *U Stulićevu rječniku.*

INOROŽAN, inorožna, *adj.* vidi 1. inorog. — *Samo u Stulićevu rječniku.*

INOSAV, *m.* ime muško. — *isporedi* Inoslav. — *U Daničićevu rječniku: 'Inosavi',* brat Stefana bana bosanskoga: 'Jelisavta rodi 3 syny: Stefana bosanskoga bana, Inosava i Vladisava' (Okáz. pam. šaf. 62. 70). cf. Ninoslavy.

INOSELAC, inoseoca, *m.* čovjek iz inoga (drugoga) sela. — *U naše vrijeme.* Za čuvaħe da ne bi koji inoselac došao u dubrave, pašnake i livade drugoga sela. V. Bogišić, zborn. 527.

INOSKAZATI, inoskažem, *pf.* u Stulićevu rječniku: v. inopokazati s dodatkom da je uzeto iz brevijara. — *nepouzđano.*

INOSLAV, *m.* ime muško. — *isporedi* Inosav. — *XIV vijeka.* Sinь mu Inoslavy. Deč. hris. 53. Inoslavy z detiju. . . Inoslav Strezovića z detiju. Glasnik. 15, 298. (1348?).

INOSLOVAN, inoslovna, *adj.* ironički, vidi inoslovka. — *U Stulićevu rječniku: 'ironico',* per ironiam confictus', gdje ima i *adv.* inoslovno 'per ironiam'. — *nepouzđano.*

INOSLOVKA, *f.* ironija, t. j. što se kaže inijem (drugijem) slovom (riječima). — *U Belinu rječniku: 'ironia, figura rectorica',* ironia' 420^a; u Voltigijinu: 'ironia', 'spottmeinung'; u Stulićevu: 'ironia'. — *nepouzđano.*

INOSLOVSKI, *adj.* u Stulićevu rječniku: v. inoslovan. — *nepouzđano.*

INOST, *f.* osobina onoga što je ino (drugo, drukčije). — *Samo u Belinu rječniku (inos 'distinctio' 270^a).*

INOSTAJNO, *adv.* continue, jednako, postojano, neprestano. — *Složeno od osnova in (jedan) i sta (vidi stati, stajati).* — *Stara je riječ adj.* inostan, *isporedi stslav.* inostanъ. — *Na jednom mjestu xv vijeka, i otale u Daničićevu rječniku (continuo').* Da mi se poju leturdije inostajno. Spom. sr. 2, 122. (1412).

INOSTRAN, *adj.* exterus, extraneus, alienus, iz ine (druge) strane, tuđinski, tuđ. — *Složeno od osnova in i stran (vidi strana) nastavkom lu, te bi praslavenski glasilo inostranъnъ. — Riječ je stara, isporedi inostranik. — Između rječnika u Mikašinu (kod inostranac), u Belinu (exter' 295^b; od inostrana puka 'barbaresco', 'barbaricus' 129^a), u Voltigijinu (inostrani 'esterni, stranieri', fremd'), u Stulićevu (exterus'). — Na jednom mjestu ima komp. inostrani, vidi kod i.*

a. iz druge zemlje, iz drugoga kraja, iz druge države. a) o čeladetu i o onome što se misli kao

čeljad, o narodu. Gusa vas inostrana svudi koje. M. Vetranić 1, 35. Pilgrim inostran. 2, 174. Čovjek je inostran. 2, 199. Među ljudi inostranijemi. B. Kašić, fran. 92. Gdi mostrane krune i knezi na njih pomoć i oni ustaju. I. Gundulić 433. Za inostranu djevojičicu veće tebe ne držimo. G. Palmotić 1, 129. Tako je srce dala inostranu vojvodu. 1, 321. Zete inostrane da u kuću dovedemo. 2, 89. Bivši udrio s vojskom priko na u inostran vojvoda. I. Palmotić 371. Zideš novu Kartaginju jednoj ženi inostranoj. 447. U to vitez inostrani. P. Kanavelić, iv. 80. Sto nazivam srećne sada tim ja puke inostrane. I. Dražić 11. Živjet u pameti od naroda i domaćijeh i inostranijeh. B. Zuzeri 8. Redeće od episkopa inostranijeh. A. Kanižlić, kam. 44. Inostrani iz različnih država episkopi. 277. Sva naša država i još koji narod inostrani znadu našu plemenstvo. N. Marčić 4. Inostrana množ od puka k Solimi će pristupati. 86. Nazad koje vrijeme dode s puta inostran čovjek. A. Kalić 250. — *upotrebljava se i kao supstantiv, vidi inostranac.* Zabranije svijem građanima, da ne opće s inostranim. G. Palmotić 2, 201. Opiruč se inostranu, čim grad pade na poljanu. J. Kavačin 245^b. Da nije pristojno tuđinu i inostrana za kraja imati. A. Kanižlić, kam. 868. Stupite na ovo krajine, gdje još nije prije inostran stupaj usadio. A. Kalić 262. — *b) o životinji.* Tjera me zvijeri inostrane. P. Kanavelić, iv. 34. — *c) o biljci.* Ako u njemu (*perivoju*) koji dubac i od lijepe vočke inostrane usahne nam, ne imamo ni malo muke posjeći ga. B. Zuzeri 122. Žita u takvoj zemlji jesu inostrana. I. Jablanci 73.

b. koji pripada čeljadi inostranoj (iz druge zemlje). *a) o jeziku.* Znati mnoge inostrane jezike. V. M. Gučetić 115. — *i o riječi, imenu.* Neka imena inostrana. I. Đorđić, uzd. vi. — *b) o rjeri, običaju.* Bude slijediti inostranu vjeru. B. Kašić, per. 167. Okrivite vas, inostrane običaje. A. d. Bella, razgov. 186. — *amo mogu pripadati i ozaki primjeri u kojima se govori o bogu:* Niti češ se klaňati bogu inostranomu. M. Radnić 464^b. Nemoj imati bogove inostrane prida mnom. J. Matović 328. Služiti bogovima inostranijema. 339. — *c) o vladi, vladanu.* Oslobođiti se vlade inostrane. D. E. Bogdanić 97. Oslobođivši se inostranog vladaua. 125. — *amo može pripadati i oraj primjer:* On će čuvati ugovore s inostranim silama. Nov. srb. 1-35. 81. — *d) o buju, oružju.* Razrušena kućnijem i inostranijem bojem. I. Đorđić, ben. 3. — *Pače i ta bi dobit ista bila rasap ovih strana u došastju sred tvih mista od oružja inostrana. I. Gundulić 152. Od oružja inostrana. I. Đorđić, ben. 2. Kad bi bili oružje koje inostrano. B. Zuzeri 282. — e) o pomoći.* Er se saviše uzdaše u pomoć inostranu. D. Bašić 164. — *f) o sreću, ruci (u prenesenom smislu).* Ne samo svojijeh podložnika, nu i daleka i inostrana sreća k sebi priteže. I. Đorđić, uzd. iv. Da mu slavu inostrana satire ruka. salt. 267. — *g) o dušernoj ili tjelesnoj osobini.* Od kreposti inostrane ime obljubit tašto i čago. G. Palmotić 1, 325. Tobi oholas inostrana jeknu celo rlvovito. I. Đorđić, ben. 202. Svu sreću moju stavjam inostranu na ljepotu. G. Palmotić 2, 35. — *h) o poslovanju (koji pripadaju inostranijem državanu).* Da se razgovaraju poprečje: Milenko inostranijeh poslova. Vuk, prav. gov. 50.

c. o mjestu koje nije u našoj zemlji. Širok svijet je i prostran od četiri dio svakoji ili naš je, ili inostran, množ sjeza čnu goji. I. Gundulić 503. Ona merske vide brodi k državam inostranim.

G. Palmotić 2, 366. U strani inostranoj. P. Kanavelić, iv. 523. Koje i sada tamo stoje inostranu još u gradu. J. Palmotić 274. Vladalac jednoga driva koji put svoga rodnoga mista s kraja inostrana dili se. A. d. Bella, razgov. 236. Po moru iste inostrano utočište. I. Đorđić, uzd. 4. Sred pustoši inostrane. salt. 203. Porod iz zemlje inostrane. D. Bašić 10. Inostrane države. A. Kalić 573. Udara na mene, kao na glavni izvor za inostrane zemlje. Vuk, odg. na laži i opad. 5.

d. koji nije od iste kuće, od iste porodice. Suproč čeljadi i doinačoj i inostranoj. B. Zuzeri 35. S čeljadi inostranom protancati. 40. Neka upita domaću čeljad i inostranu. 154. Utješite duše ne tude, ne inostrane, nego duše vasijeh roditelja. D. Bašić 46. Griše li službenice kad uzmu oblast podavat tkoji dil stvari gospodarevih na dar čeljadi inostranoj? Blago turl. 2, 170.

e. tuđ uopće. Na tebi su inostrane plave kose narudjene i napravane. B. Zuzeri 232.

f. kao neobičan, nov. s dativom. Mnuzi od take gospode čtili ih su u jezik njimi (*dat.*) inostran i tuđ. D. Zlatarić viii. Mitre nijesu mojoj kući inostrane. B. Zuzeri 242. Ijedan grijeh momu uhu nije nov veće ni inostran. 403.

g. u jednom primjeru kao da znači: drukčiji. Inostran svaki sud ako bi tko činio, taj bi lud i prilud i manen svasma bio. M. Vetranić 1, 127.

h. prema lat. alienus, kao čist (u dušernom smislu), s prijedlogom od i genetivom. Toliko je duša naša podignuta k stvarma visokijem, koliko je tijelo pitomije i inostrano od stvari nepristojnije. M. Radnić 414^b. Neka Bog čuje vapaj sreća, vaju da je čisto i inostrano od grijeha. 531^a.

i. u jednom primjeru kao da znači: čudnovat. — *ispoređi inostranski, a pri kraju.* Koji inostrani događaj jest nego smilovati se Bog ubivši svoga jedinorodenoga sina? M. Radnić 157^b.

INOSTRANAC, inostránac, m. alienígena, inostran čovjek, tuđin, tuđinac. — *ispoređi inostranik, inostranin.* — *Akc. se mijēna u voc.: inostránec, inostráneci, i u gen. pl. inostránaca.* — *Postaje od inostran nastarkom čen, te bi stari oblik bio inostranac.* — *Od xv vijeka, a između rječnika u Mikušinu* (inostranac, inostran, tudinac, extraneus, externus, externus), u *Belinu* (exter' 295^b; advona, aceola' 324^a), u *Bjelostjenčevu* (v. zvanski, u *Voltiđijinu* (forestiero' ein fremder, ausländler), u *Stuličevu* (vir exterus), u *Vukovu* (ein ausländler, fremder' peregrinus'), u *Daničićevu* (inostranec, exterus'). Někoi inostranci dovezoše soli pod Novi. Spom. sr. 1, 107. (1411). Volimo da ste vi nere da bi družu inostraneć. 1, 112. (1412). Bilu tada niki inostranci. Bernardin 67. joann. 12, 20. Tere sam od majke od moje tudin inostranac. M. Vetranić 1, 474. Kako nije-lan inostranac ni bil prav. Mon. croat. 219. (1527). Ne najdohu se koji bi se vratili, da bi hvalu Bogu dali, nego ov inostranac. Postila. 12^b. Da ste ovdj putnici i inostranci. E. Građić, djev. 74. Uzmnožan blagom i u zemlji inostranac. Ivan trog. 23. Kano inostranceem milostivo učinimo. Nauk bru. 84. Otajstva inostrancu ne očitaj. M. Divković, bes. 240^a. Gdi god uzbudeš biti, inostranac češ biti. B. Kašić, nasl. 63. Budući tujinci i inostranci. is. 96. Ne drž' boga inostranca. D. Baraković, jar. 49. Ljudi inostranci. 55. Kupiše njimi nivu lončarevu u pogrobenje inostranac. M. Alberti 460. Tad bi iz svake dozvo strane inostrance i tudine, tve kraljevstvo da oni brano. I. Gundulić 451. Ah! da li češ za ime jedno ti od prazne tašte slave poharati nepravedno inostranim tve države? 452.

Za gospara, za silnika inostrandra kraja imamo. Ć. Palmotić 1, 66. Vrijedna mladeća zvat ne more inostrancem ni tudinom. 1, 343. Noj božanstva svakolika inostranca vjerenika ne znaš jer ga prorokuju? 2, 110. A dobitnik srećni izusti inostranac riječi ove. P. Kanavelić, iv. 81. Nemoj očitovati svoga otajstva inostrancu. M. Radnić 29^b. Služiti ćete bogovom inostrancem. 270^b. Jur su meni svi inostranci podloženi. A. Vitajić, ist. 178^b. Nemoj imati boge inostrance kod mene. S. Margitić, fal. 224. Inostranci ustaše se protiva meni i snažno iskaše dušu moju. L. Terzić 312. Svoje predavat vrijedno lude inostrancem na osude. J. Kavačin 116^a. Njeki seijene inostranci, da srijedu nas neum sjedi. 160^b. Imamo nas istijeh gledati kako inostrance, ako ne kako neprijatele. A. d. Bella, razgov. 39. Gosti, inostranci i putnici na ovoj zemlji. 237. Naša kuća inostrancim podana je. I. Đorđić, uzd. 183. Druga vrsta ljudi koje su varali jesu inostranci. A. Bačić 114. Da se inostranac uzme za sina. 423. Jedan inostranac, prohodeći kroz Spartanu, upita onoga prijateľa, koju pidijsiju u onome mistu naredivaju prijubodivcem. J. Banovac, pripov. 184. Jeli moguće da od deseterice ne nade se koji bi poznao dobroćinstvo i pokazao harnost i spoznavstvo i zafalio na ozdravleđu izvan ovi jedan samo inostranac? F. Lastrić, od' 265. Pastijer inostranac tuda jezika. V. M. Gnućetić 131. Videći, da jedan inostranac novi zakon navišta. A. Kanižlić, fran. 40. Nikvi inostranca imenom Enstratio. kam. 125. Eto sviđoćanstva od tudine iliti inostranca. utoč. 42. Među kojima on kano inostranac pribivaše. E. Pavić, ogl. 52. Inostranci dodoše iz dalekog vialaeta. 489. Svi načini nepodobni, kako se služe inostranci. F. Matić 3. Inostranci kavalijeri brzo na kraj iskočiše. Nar. pjes. bog. 172. Mnogi inostranci čuvši njegovu dobrotu, svoja mista ostaviše. And. Kačić, razg. 20. Na smrti ostavi ovu naredbu, da se ne puste vladati od inostranca. 71. Ovo je prvi kraj inostranac, koga žudinski narod imade. kor. 358. Ta broj ubilživni dali ima bit veći u sinu, neg u slugi, oli u inostrancu. Blago turl. 2, 170. Inostrance mlatace najmiti. I. Jablanci 84. Putnici i drugi inostranci. A. d. Costa 1, 197. Obrao je za svoga baščinika jednoga inostranca. 2, 92. Barbari to jest inostranci nemili. J. Matović 92. Oli bi on bio svoj, oli građanin, oli inostranac. 407. Abraham nazvan jest Evrej, to jest, tudin, inostranac, jere je iz priko Eufrata došao. I. Velikanović, uput. 1, 55. Na večeru jagaćna vazmenoga nisu se pripušćali inostranci nego samo Židovi rodeni. 1, 62. Indi prije pomoći imamo roditelje nego druge lude, prije podložnike nego inostrance. 1, 390. Tebi kakonoti jednomu inostrancu delo ovo darova. A. T. Blagojević, khin. III. Samom Moskovu da kamo li jednomu inostrancu težak razumeti. IX. Nije mañe zaradi toga inostranac po naredbama našima. 27. Dopusti inostrancem u Ninivi nastaniti se. D. E. Bogdanić 28. Srio bi to i nepoznani inostranac. I. M. Mattei 330. Samaritanin, čovjek inostranac. A. Kalić 302. Pod jarmom kraja inostranca. Grgur iz Vareša 55. Po tom bismo imali dosta kniga iz kojijeh bi inostranci mogli poznati i naučiti naš čisti narodni jezic. Vuk, pism. 27. Kao inostranci u narodu nijesu mogli ništa učiniti. prav. sov. 17. Daću ga u ruke inostrancima. Đ. Daničić, jezik. 7, 21. Ja ću dovesti na tebe inostrance. 28, 7. Kad inostranci odvodahu u ropstvo vojsku njegovu. avd. 11.

INOSTRANICA, f. *vidi* inostranka. — *ispore-*

redi inostranac. — *U jednoga pisca xvi vijeka, a između rječnika u Voltigijinu* ('forestiera', 'cine fremde, ausländerin') i *u Stulićevu* ('mulier extera'). Da ste na semu sfijetu putnice i inostrance. B. Gradić, djev. 117.

INOSTRANĀK, m. *vidi* inostranac. — *Riječ je stara, ispoređi stloov. inostranski.* — *Između rječnika u Stulićevu* (v. inostranac) i *u Daničićevu* (inostranski, 'exterus'). Ljudije inostranci. Spom. sr. I, 9. (1397). Da se ne imaše spoznat za kraja ijedan inostranik. S. Rosa 40^b.

INOSTRANIN, m. *vidi* inostranac. — *U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Stulićevu.* Od rećenoga Jeruda inostranina. S. Rosa 35^b. Ozdravi samo jednoga gubavca inostranina. 59^a.

INOSTRANĀKA, f. *žensko čelade inostrano.* — *ispoređi* inostranica, inostrankinja. — *Akc. se mijena u gen. pl. inostranaka.* — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Belinu* ('extera' 295^b) i *u Stulićevu.* Ka si meno inostranku objavila. Ć. Palmotić 1, 127. Inostranka stara žena. P. Kanavelić, iv. 437. Inostranke kad starice ću glas. 437. Odkud ta milost jednoj putnici i inostranci? And. Kačić, kor. 141. Ne samo s inostrankom dali jošter s rodicom bližnom. M. Dobretić 430. Poznade ju puteno i grišno ne kako svoju ma kako inostranku. 526. Javnu bludnost ne tjeraju ovdješne djevojke već inostranke. V. Bogišić, zborn. 629. — *U jednom primjeru ne o ženskom čeladetu, nego o stvari ženskoga roda:* Koji su odiveni odićom inostrankom. F. Lastrić, ued. 300.

INOSTRANĀKINJA, f. *vidi* inostranka. — *U Stulićevu rječniku.*

INOSTRANOVATI, inostranujem, *imperf. u Stulićevu rječniku:* v. stranovati. — *nepouzđano.*

INOSTRANSKI, adj. *koji pripada inijem (drugijem) stranama, inostrancima, inostran.* — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Stulićevu.*

a. adj. U zemlju inostranski. I. T. Mrnavić, osm. 93. Čudnovata krepot jest milosrdje, zaštobo ozdravlja z bolestima inostranskijem, oboagaća s ubožstvom. M. Radnić 461^a. Pridavši jih u ruke inostranske. A. Vitajić, ist. 253. Da bi nu on obratit i prolil na inostranske i nevirne narode. A. Vitajić, ist. 255. Nisam hotio rići inostranski stavljati. J. Filipović 1, XI. S inostranski slovi u jedan jezik mućno je svršeno pisati. 1, XII. Jezici inostranskim' govoriti. F. Lastrić, test. 17^a. Lipota žena inostranskije. 35^{±b}. Sestre udade za inostransku gospodu. A. Kanižlić, kam. 604. Što mramorni kipi inostranskih gora? rož. 17. Inostransku modu, vrutak od pakosti u moj grad upelj. M. Kulačević 100. Nošća inostranska, česta nova moda. 102. Da se inostranski mlataci ne najmu. I. Jablanci 84. Bio je ondi u ono vrime zakon samaritanski smišan s inostranskim i žudinskim. I. Velikanović, uput. 1, 108. Krivoštovañe drugih, tudih i inostranskih naroda. 1, 108. Jeli on inostranski? A. T. Blagojević, khin. 26. Ako je od inostranskoga drveta pitañe. 49. Kako mi paštamo dovesti trgovine upravo iz inostranski zgrada. 64. Pripisujuć inostranske knige. pjesnik. 43. Tamburne inostranske (*pjesme*). M. Katanić 59. Amo mećem inostransko voće. J. S. Rešković 54. Koji žole inostransko piće. 75. Med cvit mećem inostransko voće. 382. Iz inostranskoga jezika. B. Leaković, nauk. 489. Kadno sebe zidovima suprot nemilih i inostranskim narodu uslobodenu i sigurnu učiti. G. Peštalić 29. Misleći, da će za inostranske

čitatele biti korisnije. Vuk, odg. na laži i opad. 32. — *U jednom primjeru xviii vijeka znači: čudnovat, prema tal. strano. Jedan seljanin, koji posli razliki, inostranski događaja bi načinen dvornik. N. Palikuća 1.*

b. *adv. inostranski. — U jednom primjeru xviii vijeka sa značenom: u tuđem jeziku, a između rječnika u Stuličevu (advenarum more). Pravo naški ,skorup', inostranski ,kajmak'. J. S. Rejković 31.*

INOSTRANSTVO, *n.*

a. *inostrane zemlje, države. — U Šulekovu rječniku: ,ausland'.*

b. *što pripada ipostrancima, što je kao u inostranaca. — U Šulekovu rječniku: ,fremden-wesen'.*

INOSTRUČAN, inostručna, *adj. vidi inostruk. — Samo u Stuličevu rječniku.*

INOSTRUK, *adj. vidi jednostruk. — isporodi inostručan. — Samo u Stuličevu rječniku: ,simplex'.*

INOŠ, *m. ime muško. — U spomeniku xiv vijeka, i otale u Daničičevu rječniku (Inoš 3, 596). Inoš z bratijom. Glasnik. 15, 292. (1318?).*

INOŠA, *m. vidi inaš. — OI xvi vijeka. Da bi jim v preporučenju bilo sluge naše Mikec i Marko inoš naše. Mon. croat. 267. (1572). Stotnik inoša visokih cesarovih. I. Zaničić 142.*

INOŠEVIĆ, *m. prezime. — U spomeniku xiv vijeka. Baludovim Inošević. Dec. hris. 50. Sasint Inošević. 54.*

INOŠTRANAC, *m. vidi inostranac. — Na jednom mjestu xvii vijeka, ali je po svojoj prilici Stamparska pogreška mj. inostranac. Zašto inostranac bješe kralj i poglavica popovski. M. Divković, bes. 51^b.*

INOŠTVO, INOŠTVOVATI, *vidi inočastvo, inočastvovati.*

INOVJEČAN, inovječna, *adj. inoga (drugoga) vijeka. — U Stuličevu rječniku: ,alterius soe-culi'.*

INOVJERAC, inovjerca (*ne inovjereca*), *m. inovjeran čovjek. — Ake. kako je u gen. sing. laki je, u ostalijem padžima, osim nom. sing. i gen. pl. inovjereca. — Od xiv vijeka, a između rječnika u Stuličevu (v. krivovjerec) u Vukovu (ein andersgläubiger, von einem andern glauben, alius fidei), u Daničičevu (inovjerec, qui diversam doctrinam sequitur). Inovjereci, i trgovci, eim da su porotei polovina Srbije a polovina ina družina. Zak. duš. pam. šaf. 45. Budi tebi jako inovjerec i mitar. S. Budinić, sum. 43^a. Etnici to jest inovjerci. 117^b. Hi su Krstjani ili inovjerci. M. Divković, nauk. 54^b. Bog se tuži na Zudlje, inovjere, odmetnike. I. Ančić, vrat. 236^a. Ti pisalac jest inovjerec. S. Rosa 190^b. Mi vidimo, kako je svim inovjerecem. M. Pavlinović, razg. 22.*

INOVJERAN, inovjerna, *adj. koji je ino (drugo) vjere. — Rječ je stara, isporodi stvor. inovjerna. — Na jednom mjestu xiv vijeka, i otale u Daničičevu rječniku (inovjerna, qui diversam doctrinam sequitur). Kto prodla Hristijanina vi. inovjerna vjere. Zak. duš. pam. šaf. 31.*

INOVJERKA, *f. žensko čelade inovjerno. — Ake. se mijena u gen. pl. inovjereka. — OI xvii vijeka, a između rječnika u Vukovu (eine andersgläubige, alius fidei). Sagrijevo sam s inovjerkom. M. Divković, nauk. 190^b. S. tujem su isli, svijetili inovjerke majke. Osvotn 3, 32.*

INOVLAD, *m. vidi jednovlad. — Načineno u naše vrijeme od osnovu in (jedan) i vlad (vidi vladati). Inovlad, hist. stat. ,monarch'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.*

INOVLADA, *f. vidi jednovlada. — Načineno u naše vrijeme kao inovlad. Inovlada, ggr. hist. stat. monarhija ,monarchie', tal. ,monarchia'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.*

INOVLADAN, inovladna, *adj. koji pripada inovladi. — Načineno u naše vrijeme od inovlada. Inovladni, stat. monarhijski ,monarchisch', tal. ,monarchico'. B. Šulek, im. znanstv. naz.*

INOVO, *n. selo u Srbiji u okrugu pirotskom. M. D. Miličević, kraj. srb. 235.*

INOVRNOST, *f. osobina onoga što je inovrno. — U Voltigijinu rječniku: inovrnost ,eterogenetit', ,unterschiedener art'.*

INOVRSTAN, inovrsna, *adj. ino (drugo) vrst. — U Belinu rječniku: inovrstni ,eterogeneo', ,alterius generis' 297^a; u Voltigijinu: ,eterogeneo', ,d'altro genere o qualità', ,von unterschiedener art'; u Stuličevu ,diversi generis'.*

INOZEMAC, inozemca, *m. čovjek iz ino (drugo) zemlje, inostranac. — U naše vrijeme načineno prema rus. иноземец; između rječnika u Stuličevu (inozemec, v. inostranac) s dodatkom da je riječ ruska. Svijestan Hrvat ina se čuvati, da ne muti u glavi inozemaca naše odnošaje. M. Pavlinović, razg. 66. — I u Šulekovu rječniku: ,ausländer'.*

INOZEMLAC, *m. vidi inozemac. — U Stuličevu rječniku s gen. inozemlja (!). — nepouz-dano.*

INOZEMLAČICA, *f. žensko čelade iz ino (drugo) zemlje, inostranka. — vidi inozemljak. — Samo u Stuličevu rječniku.*

INOZEMLJAK, *m. vidi inozemac. — Samo u Stuličevu rječniku.*

INOZEMLJAN, *adj. koji pripada inoj (drugoj) zemlji, inostran. — U Stuličevu rječniku sa složenijem oblikom inozemljni (!). — nepouz-dano.*

INOZEMLANJE, *n. prebivanje u inoj (drugoj) zemlji. — U Stuličevu rječniku: ,incolatus'. — nepouz-dano.*

INOZEMSKI, *adj. koji pripada inoj (drugoj) zemlji, inozemcima. — U naše vrijeme načineno od inozemac. — U Šulekovu rječniku: ,ausländisch'.*

INOZEMSTVO, *n. ina (druga) zemlja, inostranstvo. — U naše vrijeme načineno od ruskoga иноземство. Ali smeta što nije zastupana kao država nezavisna u inozemstvu. M. Pavlinović, razg. 16. Ne znaš li, da i za naj veće države otprema samih pedeset hiljada ljudi u inozemstvo prava je strahota? 48. Inozemstvo ,ausland', ,estero (stato)'. B. Petranović, ručn. kn. 33. Inozemstvo, inostranstvo, tuđa zemlja ,ausland'. Jur. pol. terminol. 48. — I u Šulekovu rječniku: ,ausland'.*

INPAČ, *m. vidi inpač. Nemoj ti biti inpač. Zborn. 65^b. I on se divlje bez inpača. 41^b.*

INPAČANJE, *n. djelo kojijem se inpača. — Sa starijim oblikom inpačanje. Ako li vidiš (u suu) da se s ponte ukiduješ, toj prilikuje inpačanje. Zborn. 129^b.*

INPAČATI, *vidi inpačati. Ki je inpačan v stvari svitovni. Transit. 267. — I refleksivno inpacati se, vidi pačati se. Ja se ne inpačam. Zborn. 52^a.*

INPERATŪR, *vidi imperatur. Ako li vidiš*

(u snu) da od imperatura čuješ srčbu... Zborn. 130a.

İNPOLIT, *vidi* Impolit. Namisniče pun kriposti cesarove velikosti, Inpolite poštovani. P. Hektorović (?) 114. Inpolit Valerijanu umijeno odgovara. 115. Inpolit ustane. 122.

İNSÂN, insána, *m. čovjek, čeľade, arap. tur. insân. — isporedi* isan. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* („mensch ohne unterschied des geschlechtes und des alters“ ‚homo‘, cf. isan).

İNSÂNSKĪ, *adj. koji pripada insanu, insanima, ľudski.* Mnoge kosti koňske i insanske. Nar. pjes. hörn. 2, 357. A insanske zijevaju glave. 2, 423.

İNSIDIJA, *f. livajica. Slovinac. 1580. 339.*

İNSULA, *f. insula, ostreo, otok, latinska riječ. — U jednoga pisca čakavca xvii vijeka.* Stojeći Ivan sveti na insuli Patmos. F. Glavinčić. cvit. 131a. Na otok ili insulu Sardenije. 374b.

İNSĀLĀH, *interj. arap. tur. in šâ Allâh! ako hoće Bog! upotrebljavaju Turci kao: ako Bog da! (vidi Bog, 4, c)). — U naše vrijeme.* Inšala će naš uteđi Mujo. Pjev. crn. 275a. Kad dode hođa su dva svjedoka počo mi cigani razpolagati ovako: „Znajte, braćo, vi sada, a poslije moje smrti neka svak zna, da ako sam star i obolio, ja sam inšala! i u tijelu i u pameti zdrav“. Nar. prip. vrč. 36. Kad je dopanuo red ciganina da bude car, naredio je da mu donesu mješnice i nakovañ i vreću ćumura i svaki dan jutrom i večerom hođio te gledao i vazda uzdišući govorio: „Ej moj lijepi altu! lijep li si, a zaludu li si; no doći će vakat opet inšalah da se moj zanat i moj alat sastanu“. 39. A od života sam inšalah dosta dobro. 203.

İNSĒNA, *f. tal. insegna, znak nad dućanom, vidi cimer, 2, b).* — *U jednoga pisca xvii vijeka.* Po Nikoli Peccanu, knižaru u marcariji pod inšehom hljanja. P. Posilović, nasl. i. cvijet. 1.

İNSTROMENAT, inštrumenta, *m. vidi* inštrumentat.

İNŠTRUMENAT, inštrumenta, *m. javni spis koji vrijedi na sudu kao svjedočanstvo, srlat. instrumentum. — xv vijeka.* Kako se va tom inštrumentu udži. Mon. croat. 122. (1481). — *xvi vijeka dolazi s oblikom inštromen(a)t.* Ja pop Jakov Križanić nodar verovanje činim, kako jesam ispisal v očitú formu ovi inštroment. Mon. croat. 41. (1502). Ja pop Lovac Križanić... nodar verovanje činim kako jesam ispisal ovi inštroment. 41. (1546).

İNTAČAN, intačna, *adj. koji intači. — U dva pisca Dubrovčanina xvi i xviii vijeka, a između rječnika u Stulićevu* („importunus“).

a. *adj. a) o čemu što biva, što se čini neprestano, pa može biti i dosadno.* Ja sam taj zraka i svitlos intačna. M. Vetranić 1, 353. Da me obraniš od plača intačna. 1, 449. Gđi je uzdah intačan. 1, 477. Opustiše i ovoga i one jednom ratim intačnom i tako krvnom i krutom... S. Rosa 21b. — *b) o čeľadetu koje neprestano što čini, pa može biti i dosadno.* Pritječom udovice intače u moľeñu. S. Rosa 121b. Intačni Petar u svojoj žestoćini. 150b.

b. *adv. intačno, neprestano, dosadno. — Između rječnika u Stulićevu* („importunus“). Ne vidiš ostru kosu gđi smrt nosi sa svih strana ter intačno kako sijeno sebe kosi. M. Vetranić 1, 28. Da toli intačno i željno uzdišu. 1, 52. Gđi vajnech intačno... plačno moj život provodim. 1, 108.

Intačno pit prosi. 1, 120. Niti bi taj poraz od suza intačno vas prudił moj obraz i lice me plačno. 1, 273. K ñemu se intačno pritišnu. S. Rosa 84a. Intačno moli se. 108b. Sta intačno opet i opet vapiti. 123a.

İNTAČATI, intačam, *impf. vidi* intačiti. — *U Stulićevu rječniku: v. zaintačiti. — nepouzđano.*

İNTAČĒNE, *n. djelo kojijem se intači.* Intačehem kucamo. S. Rosa 79a.

İNTAČITI, intačim, *impf. perseverare, raditi neprestano što (osobito pitajući što u koga drugoga). — vidi* zaintačiti. — *Nepoznata postaća. — U jednoga pisca Dubrovčanina xviii vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (v. zaintačiti). Nu prosi, išti i kucaj intačeći. S. Rosa 79a. Sahrañen biće oni tko stavan u vjernosti bude intačit do svrhe. 90b. Da imamo intačiti molitvom i da intačeći zaisto isprosićemo sve. 103a. Oni intačaju pitajuć ga. 120a. To većma intačeć vikahu. 158a.

İNTĒLET, *m. tal. intelletto, razum. — U jednoga pisca xvii vijeka.* Razumu ili inteletu imaju se prikazevati oblićja. B. Kašić, nač. 8.

1. İNTĒNCIJŌN, intencijóni, *f. tal. intenzione, namjera. — isporedi* intencijon i intencijun. — *Od xvi vijeka po zapudnijem krajevima.* Jedno delo more biti grih smrtui po intencijoni. Naručn. 85a. Ima imati intencijon i odluku. B. Kašić, rit. 2. Dobrom svojom misli ili intencijoni. zrc. 103. Ako se zakliñu bez misli i intencijoni („intentioni“) za obslužit kletvu. I. Držić 313. Ponoviti stanovice onu intencijon koja se je prija mise jimala. I. Krajić 19.

2. İNTĒNCIJŌN, intencijóna, *m. vidi* 1. intencijon. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Za svih za kojih znaš i hoćeš da molim s onim intencijonom kojega jesi jimal na prisvetomu drivu križa. I. Krajić 20. Po jistinijoj naredbi i intencijonu svete rimske crkivo. 23.

1. İNTĒNCIJŪN, intencijuni, *f. vidi* 1. intencijon. — *U jednoga pisca čakavca xviii vijeka.* Ova intencijun („intentioni“) ali namiñenje. P. Radovčić, ist. 223. At od upravne i čiste odluke ali intencijuni. nač. 557. — *U istoga je pisca na jednom mjestu muškoga roda, isporedi* 2. intencijon. S intencijunom ali namiñenjem. ist. 198.

2. İNTĒNCIJŪN, *m. vidi* 1. intencijun.

İNTĒRES (interes). *m. tal. interesse, korist; kamata. — isporedi* intereš. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Voltiđijinu* („interesse, livoľlo“, ‚zins vom kapital“) i *u Vukovu: interes* (u vojvodstvu, u Dubrovniku intères), 1. ‚das interesse, d. i. zinsen‘ ‚fenus‘, cf. kamata. 2. ‚interesse, d. i. nutzen‘ ‚fructus‘, cf. dobit. a) (materijalna) korist, i hlepña za takovom koristi. Prodavati oficija, ali ih ne dat dostojnijema za favor ali interes. I. Držić 299. Tko za svoj interes malo hajje. V. Andrijašević, put. 249. Što ne trpe za interes koji bremeniti. 295. U tvoje ruke priporuđujem sve interese moje. dev. 24. Bojim se... ni za interes od raja. 68. Bila je tvoja koris, tvoj interes i ugodiť prijateľu. A. d. Bella, razgov. 84. Kad ti dobro čini, svoj interes išće. M. Kubačević 36. Interes dušu gubi. (U Dubrovniku). Nar. posl. vuk. 104. — *b) kamata. vidi* u Vukovu rječniku.

İNTĒREŠ (interesh), *m. vidi* interes. — *xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenćevu* (intereš, najem, hasen od ponez etc. ‚interesse, census‘, v. fit) i *u Jambrešićevu* (census). Na

mnoge načine ljudi Boga uvriduju, ma naj češće s interesom ili s koristju. J. Banovac, razg. 33. Počeše faliti gospodina, da je čovik priprostit, od istine, da sudi pravo svakomu brez intereša iliti mita nikakova. F. Lastrić, od' 285. Da od dužnika interese iliti dobitak ište. E. Pavić, ogl. 365. Zabilježite da je intereš iliti hator bio oni ubojica koji nćmi prvo ubojstvo: dva brata nisu li se imali ljubiti? Jesu. i ovo ti unide među nli: intereš, i Kain ubi brata svoga Abela. Zabilježite višje da intereš iliti hator ne pazi ni na istoga oca... D. Rapić 167.

INTEREŠAT, *adj.* *vidi* hatoran, *tal.* interessato. — *vidi* i interes, intereš. — *U jednoga pisca Slavoncu xviii vijeka* Vas koliki svit jest interešat iliti hatoran. D. Rapić 167.

INTEREŽGLJA, *m. kamatnik.* — *Postaje od interesa turskijem nasturkom gi.* — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

INTĚRNA, *f. vidli* intijerna. — *U Mikašinu rječniku:* interna, svijetliak, svitlica, jlaterna.

INTIJERNA, *f. vidli* feher, *od lat. ili od rom.* lanterna (*isporedli tal.* lanterna, *špañ.* linterna). — *isporedli* interna, altirna. — *i-je- stoji po jažnom gororu; po zapadnom glasi* intirna. — *Od xvi vijeka.* Pride onamo s intirnami i svijećami. N. Rašina 108^a, joann. 18, 3. I ovoj poznajem ja njegovo otaštvo, meni je kako intijerna. Zborn. 66^a. Noseći intirnu. B. Kašić, rit. 69.

INTIJERNICA, *f. dem.* intijerna. — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

1. INTOV, *m. vidli* indijun. — *isporedli* intuša. Hoćemo li zaklati jednoga intova kneževa te je jutros ulegao u našu kuću s našim intušama? Nar. prip. vrć. 42. Tim se danas mladost ponosi kao intov spram intuše. V. Vrćević, niz. 303.

2. INTŌV, *vidli* hintov.

INTRADA, *f. vidli* dohodak, *c, tal.* entrata, *mlct.* intrada. — *isporedli* intrata. — *Od xvi vijeka.* Da bravari ki su i ki budu da imij potegnut intradu dokli je u bravariji. Stat. krć. ark. 2. 291. (1599). Kastaldi erikveni nimaju sada držati intrade erikvene. Naredb. modr. ark. 2, 59. Blagoslovi vinograde i ostale sve intrade. P. Radović, nač. 569. Posveti, molimo te, ove intrade naše. L. Terzić 324. Koliko može imat intrade. N. Palikuća 51. Pokretne stvari su: pokunjtvo i intrada. V. Bogišić, zborn. 23.

INTRATA, *f. vidli* intrada. — *xvi i xvii vijeka u pisacu Dubrovniku.* Ta kapela sa svojim dobri, parantijenti i ne intratami razumije se prinesena. A. Gucetić, roz. mar. 80. Neka spengaju biskupi kojgodi dio od nli intrata. I. Držić 252. Imat veliku pomnu od intrata komunskijeh. 280. Grabit intrate općene. 300. Potezat intrate od beneficija. 256. Koliko imas intrate. V. Andrijašević, put. 265.

INTRĚSELI, *m. vidli* antrošel. — *Samo u Stubićcu rječniku:* vacuum inter sarcinas ephippio impositas pennis.

INTROIT, *m. početak mise, lat.* introitus, *tal.* introito. — *Od xvii vijeka.* Misnik pristupivši počeo introit. F. Glevinić, cvit. 1709. Redovnik počeo introit govoriti. M. Divković, nauk. 1656. Introit čini početak od mise. M. Dobrotić 406.

INTUŠA, *f. vidli* indijota (*s čim je istoga postama.* — *isporedli* intusa. — *Ako se mijena u gen. pl. intusa.* — *U naše vrijeme u gorćem primorju, a između rječnika u Vukovu:* vide čurka (*s dodatkom da se gorari u Dubrovniku*). Sest

intuša s intušcima. Nar. pjes. herc. vuk. 286. Hoćemo li zaklati jednoga intova kneževa te je jutros ulegao u našu kuću s našim intušama? Nar. prip. vrć. 42. Tim se danas mladost ponosi kao intov spram intuše. V. Vrćević, niz. 303.

INTUŠAC, *intušača, m. mladi intov.* — *isporedli* intuša. Šest intuša s intušcima. Nar. pjes. herc. vuk. 286.

INUD, *adv. alia; alio.* — *isporedli* drugud, druguda, drugud, drukud, drukuda. — *Postaje od in (drugi); radi nastavka vidli* kud, kuda. — *Na kraju se može dodati a, e, je, ije (ě), u: inudā, inudē, inudje (pisano i inude po svoj prilici jer se misli na indje), inudije, inudu.* — *Riječ je praslavenska. isporodi stslav.* inudě, inadu, *rus.* инуда, инудѣ, инуды, *ćeš.* jinud, jinudy, *poł.* inędy. — *Između rječnika u Mikašinu* (inuda, od inuda „aliunde“), *u Belinu* (inud, inudje, inude „alibi“ 68^a), *inudje „alibi“ 447^a;* od inuda „aliunde“ 67^b), *u Stulićevu* (inud „alio“; inuda „aliunde“ s dodatkom da je uzeto iz Mikašina, ali u ovome stoji za ovo znaćene od inuda; inudje „aliunde“ s dodatkom da je uzeto iz brevijara, ali je jamučno znaćene zlo zabilježeno kao i kod inuda), *u Danićevu* (inuda „alio“ cf. inude; inude, inudē. naj prije dolazi s predlogom „od“; „aliunde“; bez predloga „alia; alius locis; alio“).

a. alia, drugijem putem, kroz drugo mjesto, preko drugoga mjesta. inud. Tere da hodeći putem od kriposti, inud ne bludeći, vidim tve svitlosti. M. Marulić 210. Inud nego pri onda put vazeh ja. Š. Menćetić 246. Koji inud neg proz vrata ulazi u staju. S. Rosa 123^a. — inuda. Videći, da inuda ne mogu ujtj, udriše u more plovom. Dukljanin 27. Da nemu, za u skut ljubavi moje doć, inuda biše put, kojim se htiše proć. H. Lucić 248. Ki ne vohdi skroz vrata v stan ovćji, da prelazi inuda. Anton Dalma, nov. tešt. 148^a, joann. 10, 1. Koji ne ulazi kroz vrata u stan svoj nego uzohdi inuda. I. Garašin 26. — inudē. Da tućezi produ u Srbije jerš ne mogeše inudē proći. Spom. sr. 1, 7—8. (1396).

b. alio, u drugo mjesto (kod micaša). inud. Inud obraćas tvoj obraz rumeni. Š. Menćetić 332. Tina pod'te vi inud sud iskat Boga rad. N. Naješković 1, 219. Jer ovo žalostan imam ti poč inud za ovo malo dan. 2, 67. Ne znay kud se inud svrnuti. M. Držić 49. — inuda. Da do demo na pomoći. inuda svuda. Mon. serb. 451. (1452). Da ponese na slobodnu ili nu u Dubrovnik ili inuda kuda nu drago. 487. (1461). Ako bi se inuda pošlo. Transit. 74. Čineći ju da se ne svraća inuda. P. Radović, ist. 165. Neka povrate pamet kada inuda uzholi. M. Bijković 113. Da ima po glavi a ne inuda polit. I. Grlić 97. — inude. Što bi godi nosili u Dubrovnik, ili inude kude im drago. Mon. serb. 487. (1461). Da imam pisati... svude inude, kude se drže. Mon. croat. 243. (1543). — inudē. Da ne idu u Novo Brdo a inudē gospodstva ti zemji da idu. Spom. sr. 1, 138. (1417). Inudje kudē bi komu voja poč. Mon. serb. 467. (1454). Nam se srića svrnuti inudije. I. Zanotti, en. 28.

c. alibi, u drugom mjestu (kod stanjara). inud. Mnogo bise cvitak, inud pak pramice. B. Krnarutić 8. — inuda. Samo tud erćeni, inuda svi sivi. M. Marulić 14. — inude. Bysta smrtotonosije u gradu Novemu Brdu i inude. Okáz. pam. Saf. 81. Jer kad je ovde noć, inude dan biva. P. Hektorović 15. — inudē (po sraj prilici pasci sa misli da je inudje isto što indje). Nejmase inudje utošta. I. Đorđić, salt. 120.

Indje = inudje, drugdje. uzd. 206. Kako inudje upisah. ben. 139. I negove govorancije po Savoji i inudje. M. Pavlinović, razl. spis. 40.

d. od (ots) inud, aliunde, iz drugoga mjesta. inud. Imajte znati, da su tri vrste dobara i darova, koja čovik more imati od Boga a ne od inud. F. Lastrić, ned. 161. — inuda. Tko ne ulazi po vrata n obgradu ovaca neg ulazi od inuda, lupež jest. N. Rašina 140^b. joann. 10, 1. Što god od inuda prionulo jest ognušeno. B. Kašić, nasl. 213. Od nikudare se inuda ima biće i življenje nego li od tebe, Bože moj. M. Jerković 58. Nećekan od inuda prijati. P. Radović, ist. 211. I ova razlika od gledanja i procićenja od inuda ne dohodi, nego od razlikoga načina. P. Posilović, nasl. 42^b. Koji od inuda priode. I. J. P. Lučić, nar. 25. (Zli običaji) koji od inuda iztekoše. 34. — inude. Ots inude starcs hotaj prěbyvati vs sems pirgu da se ne stavii. Mon. serb. 75. (1305—1321). Tko li bi se lupež od inude uhitio u kreji. Stat. polj. ark. 5, 282. — inudé. Ots inudé da ne bude. Mon. serb. 138. (1348). Sreće nije od inudje ufati, razni od néga. I. Đorđić, salt. 249. — inudu. Koje potpenje ne može se od inudu imati. Š. Budinić, sum. 191^a.

ĀNUDĀ, ĀNUDĒ, ĀNUDJE, ĀNUDIJE, INUDU, vidi inud.

INŪRIJA, f. vidi inorija i nurija. Namjeri se n crkvi nekakav strani čovjek koji ne plakaše, te ga svi oni okolo néga što bijahu ukore govoreći: 'Čemu i ti ne plačeš?' A on im odgovori: 'Nijesam ja od ove inurije'. Nar. prip. vrč. 64.

INVENTARIJ, m. vidi imovnik, tal. inventario. — U jednoga pisca xvii vijeka. Za uzdržanje od dobar od crkve i od mist bogobjubnih svakako jest potrebit inventarij i arkivij. M. Bijanković 151. Učinišvi pomiljivo katastik, inventarij i libar od prijatja i stratjenja. 151.

INŽIŅ, m. um, lat. ingenium, tal. ingegno. — U jednoga pisca xv vijeka. Misal inžiŅ ostr. M. Marulić 145.

IŅ, m. vidi iŅe. — U jednoga pisca xviii vijeka. IŅ jest magla vrlo gusta. A. Bačić 445.

ĀNACIJO, m. vidi Ignat, tal. Ignazio. — Od xvi vijeka po zapadnijem krajevima. Sveti Ānacijs mučenik. Š. Budinić, sum. 85^b. Veliki Ānacijs (Ānatio) reče... 10^{3b}. Sveti Ānacijs biskup. M. Divković, nauk. 11. Rodi se Ānacijs u kući oćinjo od Lojole. B. Kašić, iŅ. 7. Svomu starišini s. Ānacijsu. F. Lastrić, test. ad. 108^b.

ĀNĀDITI SE, vidi inaditi se. — Na jednom mjestu xviii vijeka. Mihoil arkandeo s drakunom prigovarajući se inadaše se polak tila Mojsijova. F. Lastrić, svet. 152^b.

ĀNE, n. pruina, vidi u Vukovu rječniku. — isporodi iŅ. — Riječ je praslavenska, isporodi stslav. inije, rus. iněi, češ. jini, a i lit. inis. — Između rječnika u Vukovu (der rauchreif 'pruina', iŅe' je zimi smrzla magla, a 'slana' je u prolće i u jesen smrzla rosa. cf. sjeverina, čič). A upalo po hajduku iŅe. Osvetn. 2, 39. Lako tapa, jer travica spava pod bisernim iŅem jutrenijem. 2, 41. Dokle goru ne pobilo iŅe. 5, 71.

ĀŅĀ, adj. vidi in. — U Vukovu rječniku: 'ein anderer', 'alter' s primjerom: IŅa vjera, cf. drugi, ino.

ĀNOLA, f. Inula helenium L., néka bilka, vidi oman. — isporodi inula. — Od latinske riječi. Ānola (lat.), elenio, enula (u rukopisu xviii vijeka), Inula helenium L. B. Šulek, im. 114.

ĀNULA, f. vidi inola. — U Stulićevu rječniku: 'helenium'.

ĀOLE, adv i malo, samo malo, ako i malo. — Riječ je sastavljena od i (vidi 2. i, 4, f, a) i ole; ovo je po svoj prilici isto što stslav. jelt, koliko; radi promjene glasa e na o isporodi još. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu: iole (i ole), 'nur etwas, nur ein wenig', 'aliquantillum' (s primjerima: Iole. Da ima iole pameti. Da je iole vruće). Koji iole vire imade. E. Pavić, ogl. 579. Kad je svibaŅ iole u kiši. J. S. Rejković 220. I Francuz u Parizu koji je iole ućio poznati razliku između slavenskih narječija. Vuk, nar. pjes. 2, 386. Ovakijeh riječi ima na hijade, po kojima svaki iole pametan čovjek mora priznati, da između slavenskoga i srpskog jezika ima i razlika i granica. pism. 82. Čovjek iole hitar. S. Āubiša, prip. 92. Ako iole vidite vojsku. 196. Svaki iole svijestan rodojub. M. Pavlinović, razg. 22.

ĀPACNO, adv. malo. — Jamačno je riječ sastavljena od i (isporodi iole) i od pacno čemu nije jasno postane (isporodi ipic). — U naše vrijeme u Boci Kotorskoj. Ako prije ne srknem ipacno rakije. Nar. prip. vrč. 42. Pričekaj me ipacno, dokle podem u oni dućan. 138. Udri mi vruću vodu i ipacno sapuna. 155.

ĀPĀK, conj. tamen, kad se nećemu što se kazalo stavla na suprot nešto drugo čemu se ne bi moglo čelade nadati po onome što je prije kazano. — Sastavljeno i (isporodi 2. i, 1, a, b, h) i pak. — Obično stoji na početku rećenice, ali može biti gdjegdje pred Ņim i koja druga riječ (vidi u Vukovu rječniku i dva zadnja primjera). — Od xviii vijeka (ali vidi i ipako), a između rječnika u Vukovu ('dennoch', 'tamen': ali ipak. cf. opet). Daklen kadno od vas tko reče: 'pasja dušo', psuje krv Isukrstovu, kojano je Ņe cina i dolazi izreći, da je krv Isusova 'pasja'. Oh, Bože, more li se što pogrdnije čuti? ipak je tako, moji Krstjani, i ništanemaŅe sve se međ vama čuje ovi vražji običaj. J. Banovac, pripov. 18. Naj veće se ide u pakao rad tuđe žene i tuđe prateži, ipak se naj više nastoji tuđu postaju oskrvŅiti. 172. I vi, mogući brez nijednoga larča i muke ozdraviti od duševne grdoće i priuzeti lipotu prilike Božje, ipak nećete. 203. Mlogo puta il' ne ima odluke učiniti il' zna da ne more il' bari sumji, ipak se kune. F. Lastrić, od' 72. I tako svaki bi razlog otio, da mi k Ņemu šalemo ponizne poklisare; ipak vidim bivati suprotno. 90. Kada u Carigradu pribivahu Krstjani i bijaše im biskup s. Ivan Zlatousti, sam Bog znade, koliko stotina iĀada bijaše naroda, ipak smide i običavaše im govoriti rećeni sveti pripovidajući: 'Ne more se naći od toliko iĀada jedna stotina koji će se saraniti'. 97. Od vas niti se iziskuje da ostavite dobara ni kože, nego da ostavite zle običaje; ipak ni toliko nećete mlogi učiniti a uzdate se u raj oći. 139. O koliko se ovd i imamo mi grišnici stiditi, koje ne jedan put, nego brez pristanka Spasitelj zove po nadanutji iznutriŅim, po ispovidnici skrovito, po pripovidaoci oćito, ipak smo mlogi gluhi. 144. Imamo jednu dušu, koja ga je stala toliko skupo, koliko ju krvju svojom vlastitom odkupi; ipak mi sve činimo za tilo a malo il' ništa za dušu. 255. Tilo će do malo dana crvi rastoćiti, a duša je neumrla, ipak duši tolike sramote se čine, a tijelu zadovoljstva se daju. 255. Uzrokuje svakomu požaleŅe, kada se vide niŅe lipo posijane i vinogradi plemeniti, da niti su one oplivene ni ovi okopani, nego trave i paprat po nima zaradi nepomle od gospodara. ipak ovo je samo sjen od nike nesriće druge. 303. Gdi je otrovnija kuga,

nego u onim sastancima malo poštenim, gdje su igre i kola? Ipak koliko vas je, koji se ukloñate od ovakih prigodbi? 359. Kada ja promišljam toliko velike nauke, koje su podnosile Lucija i druge divojčice još u dinstvu, da rećem, odranene u mekšini i gospodstvu, ipak niti imadoše strah od pritiñe opakije poganina, niti ni može prignuti žestina od muka. 352. Tko se ne bi čudio čoviku onomu i rekao, da je budalast, koji bi smio jašiti koña silna brez uzde i uzdao se zdrav doći na ñemu, kud želi? ipak to isto čini svaki grišnik, koji žive breza stra Božijega. 43. Zemlja svakolika strese se od žalosti i nebo potavni; ipak ima Krstjana, koji su Isusu toliko nepoznani i nehamni, da se i ne spominaju od muka koe je za ñi trpio. 181. O koliko je puta tebe susrio Gospodin s iznutriñim nadanutjem, s naukom od pripovidalaca, s ponukovanjem od ispovidnika! ipak nisi se ostao sliditi zlije običaja. 184. Doisto, kada se lada na moru razbije i raspade, nijedan ne kasni jednoga časa, nego udij, udij što godi prije more, usiluje se za dasku prifatiti i to za saraniti život vrinene niti telesni: ipak za saraniti život vićni duše svoje, tolika se nepoñija u mlogim naodi, da posli griha surtnoga stoje, ne velim dneve i misece, nego od god do god čekaju korizme za ispoviditi se. 195. Grei i Rimljani u znañu, u mudrosti sve narode nadhodili su; ipak nijedan u štovanu laživih bogova jest ruñnije i gore za bludio. I. Velikanović, uput. I, 15. Crkva Božja meñu mlogom plivom i mlogim kukoļem postavljena, mloga podnosi; ipak koja su protivna viri i dobru života, ne fali niti šuti niti čini. I. Velikanović, uput. I, 246. Oni svojoma molitvom ispovilaju da hoće, da se ime Božje od svih štuje i sveti, ipak ono isto ime o-skrvñivati i pogrdivati ne boje se. 3, 273. Jedni mole i prose od Boga u ime Isusa, da dobiju blago i bogastvo, ipak ne dobivaju. B. Leaković, gov. 121. On tolike prigode i načine daje, po kojima bi svi mogli istinu i put spaseña poznati i po ñemu hoditi, ipak za ova ne mare i noće da znadu. 181. Padina Porečke reke nije ni duga ni široka, pa se ipak ne mogu iskazati štete i pokore, koje tih dana počinuše Tanda, Ľubava. M. Đ. Milčević, zim. već. 259. Doista smo mi dužni brinuti se o deci višo nego i o kom; ali ipak, dete moje, ja sumñam da će se ona tvoja misao izvršiti u Beogradu za ovaj mah. Zloca. 199.

IPAKO, conj. *vidi* ipak. — Na jednom mjestu xvij vijeka. Sada alie nisu one čine kako je dosada bilo; ipako ste činili sužñe. Starine. II, 148. (1888).

IPARAH, iparha, m. grč. *Ἰπάρχοσ*, zapovjednik pod tudom oblasti (podzapovjednik, namjesnik). — Na jednom mjestu xvij vijeka, i otale u Danićevu rječniku (iparhu *Ἰπάρχοσ*). Kt. iparhu solunskyje oblasti. Domentijan⁹ 11.

IPAT, m. grč. *Ἰπᾶτος*, naj gorući, naj veći, zt-povjednik, poslarica. — Na jednom mjestu xvij vijeka i otale u Danićevu rječniku (ipati *Ἰπᾶτος*). Svrhuje se oti ñego poveljenja, i ishoda, po svaki otu i druzavy jeho svzyvajuste ipati i voj. Domentijan⁹ 36, 111.

IPEK, m. *vidi* Pěć, po turskom. — U naše vrijeme. Kt. Ipek preko Đukačina. Pjev. crn. 101^b.

IPERATOR, *emperatur*. — U kñizi xvij vijeka. Neosta pa iperatura, ni kraljeva. Zborn. 68^b.

IPERDULIA, *iperdulia* što se pakazuje bogorodici (vina nepo dvanem svetijem, isporodi du-

lija), od grč. *ἰπερδουλίε* preko lat. hyperdulia, u teologiñnom jeziku. — U jednoga pisca xvij vijeka. Sjetijem Božijem klañamo se dulijom, a b. d. Mariji iperdulijom. B. Kašić, zrc. 89.

IPIC, *kad koje dijete što nađe ili dobije, drugo odmah zaviće*: Ipic po pola! te je ono dužno razidjeliti s ovijem ono što je našlo ili dobilo. — isporodi impic. — U naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.

IPLIK, m. tur. *iplik, konac, žica*. — U naše vrijeme. Iplik — konac. M. Đ. Milčević. Živ. srb. 3, 22.

IPÓDAKON, m. subdiaconus, u crkvenoj službi onaj koji je poslije (niže) dakona, grč. *ἰποδιάκονος*. — isporodi dakon. — U jednoga pisca xvij vijeka (s dij. mj. đ) i u Stulićevu rječniku (s dij. mj. đ): ipodjakon, subdiaconus⁹. Ipodijakon, to jest pistulski. Š. Budinić, sum. 102^a.

IPÓDAKŃSTVO, n. osobina onoga koji je ipodakon (*vidi* ipodakon). — U istoga pisca u kojega je i ipodakon, a izmeñu rječnika u Stulićevu (ipodjakonstvo, subdiaconus⁹). Red ipodijakonstva. Š. Budinić, sum. 101^a.

IPOKRIT, m. tal. *ipoerita, pretvorica*. — isporodi ipokrita. — xvij vijeka. Jesi li kada bil ipokrit, da bi veće od inih počtovan? Naručn. 86^a. Ipokriti. Korizm. 1^a. Kako čine ipokriti. 31^b.

IPOKRITA, m. *vidi* ipokrit. — xvij i xvij vijeka. Kako čine ipokrite. Naručn. 96^b. O tati, o kupi, hinci, o ipokrite! Korizm. 101^b. Ipokrita što gledaš slanku u oku brata tvoga? M. Divković, bes. 729^b.

IPOKRITSTVO, n. osobina onoga koji je ipokrit. — isporodi ipokrižija. — xvij vijeka. Da ne bude čića ipokritstva. Naručn. 80^b. Hvastanje, ipokritstvo. 85^b.

IPOKRİŽIJA, f. *vidi* ipokritstvo, tal. ipokrisia. — xvij vijeka. Za ipokrižiju. Korizm. 52^a.

IPOLIT, m. *vidi* Impolit. — xvij i xvij vijeka. Fedra Ipolita ne mogu imati. D. Rañina 10^b. Ipolite počtovani. P. Hektorović (?) 114. Ipolit dovede Lovrinea. 117. — Nominativ može biti i Ipolit. P. Hektorović (?) 79, 122.

IPOLITO, *vidi* Ipolit.

IPOIŠAG, m. mjesto u Ugarskoj blizu Budima. Šem. prav. 1878. 35.

IPORAG, iporga, m. po svoj prilici od grč. *ἰποργός*, pomoćnik, sluga. — U kñizi xvij vijeka pisanoj crkvenijem jezikom. I vizim protv kluće dasta je iporagu svojemu. Domentijan⁹ 86, 187.

IPORAK, ipórka, m. prezime ili muški nadimak. — U Vukovu rječniku: u pjesmi: Po imenu Iporak Perošu.

IPOSTAS, f. *ἰποστάσις*, substantia. — Na jednom mjestu xiv vijeka u kñizi pisanoj crkvenijem jezikom; i otale u Danićevu rječniku (ipostasi *ἰποστάσις*). Syn. i slovo sy ipostasi jeho. Mon. serb. 120. (1336—1347).

IPOTA, f. selo u Bosni u okrugu travnićkom. Statist. bosn. 196.

IPREDORLJA, f. ima samo oblik ipredoriju u jednom spomeniku xv vijeka, te Danićić mišli da je acc. od ipredorija i da je oro od lat. expellitoria. Za ipredoriju veće vjerovanje ova našñ listi otvoreni pečatismo našomñ verovanomñ pečatiju. Mon. serb. 503. (1467).

IPSIĆ, m. prezime. — U naše vrijeme. Schem. rag. 1876. 64.

I. IRA (ira), *vidi* irha

2. IRA, *f. ime jednom planetu (? ne može biti od grč. Ἴρα).* — U rukopisu xvi vijeka. Sedam planit, sunce i lunu uzna, Nakintast, Kronos, Aris, Afrodit, Ermis, Ira. Aleks. jag. star. 3, 227.

IRAKLIJ, *m. Heraklius, ime muško, grč. Ἡράκλειος.* — U rukopisu xvi vijeka. O Irakliju care i Semiramido carice. Aleks. jag. star. 3, 279.

IRAMA, *f. tursko ime žensko.* — U narodnoj pjesmi našega vremena. Turska mlada Irama devojka. Pjev. crn. 270^a.

IREGULÂR, *m. irregularis, čovjek koji nije primio ili ne smije primiti svete redove.* — U pisaca od xvi do xviii vijeka. On koji budući obustavljen od redof svojih, ili budući bezredan to jest iregular, nišće mahe činil jest čini ili oficiji zabrañeni. Š. Budinić, ispr. 56—57. Ako se ordinaju s kojomgodi zaprećicom, ali iregulari. I. Držić 296. Isto reci od budalasti, od slipi i od svih ostali brezrednika oli ti iregulara, toliko od pomañkaña naravnoga koliko od pomañkaña grišnoga. M. Dobretić 291.

IREGULARITÂD, *f. irregularitas, osobina onoga koji je iregular.* — xvi i xviii vijeka. Od iregularitadi koju tumačimo bezredje. Š. Budinić, ispr. 9. Oblast za dispensati vrh iregularitadi. B. Kašić, rit. 59.

IREIZ, *m. tursko prezime ili nadimak muški.* — xvii vijeka. Od mene Osman Ireiza. Starine. II, 141. (oko 1679—1688).

IRENDA, *f. vidi erende, a).* — U jednoga pisca Slavonca xviii vijeka. Od krušne srujedine vaļa na irendi mrvuljice načiniti. I. Jablanci 148.

IRÈNE, *f. Irene, ime žensko, vidi Jerina.* — Od xvii vijeka. Žena nika kršćenica, imenom Irene. F. Glavinić, cvit. 27^b. Sveta Irene, djevičica. J. Kavañin 299^b. Agapa, Kiona, Irene. 329^b. Jedna kći imenom Irene udata za brata druge Irene. A. Kanžić, kam. 5.

IRÈNEJ, *m. Irenaeus, ime muško (jednoga sveca).* — isporedi Ireneo, Irineo. — U jednoga pisca xviii vijeka. Svet Irenej i Andronik. J. Kavañin 304^b.

IRÈNEO, *m. vidi Irenej.* — U dva pisca xvi i xviii vijeka. Čto reče Ireneo. Š. Budinić, sum. 57^a. Predavni Ireneo premudro svēščuje. 104^b. Potvrđevaše se od Irene i od Ciprijana. J. Matović 88. Ostavljam Justina i Irenea. 205.

IRGOLIĆ, *m. prezime.* — isporedi Irgulić. — U naše vrijeme. Schem. zagr. 1875. 220.

IRGULIĆ, *m. prezime.* — U naše vrijeme. Schem. segn. 1871. 84. — Biće isto što Irgolić.

IRHA (irha), *f. ovčja koža ustrojena.* — Riječ je praslavenska, isporedi rus. ирха, češ. jircha, polj. ircha, irzcha. — Od stem. irah (Miklošić). — U Stuličevu rječniku: ‚pellis ovilla depilis‘ s dodatkom da je riječ ruska, i u Vukovu: ira (irā), ‚gegerbte schafshaut‘ ‚pellis ovilla depilis‘.

IRIČIĆ, *m. selo u Srbiji u okrugu topličkom.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 391.

IRIĆ, *m. prezime.* — U naše vrijeme. D. Avramović 207.

IRIG, *m. trgoviste u Slavoniji u županiji srijemskoj.* Razdijel. hrv. 143. — Pomiñe se od xviii vijeka. Iz Iriga Jovan Paranosić. Glasnik. 31, 297. (1704). Ruma, Irig, Zemun, Mitrovica. M. A. Reļković, sat. B3^a. Ja ću, brate, zimovati zimu u Irigu gradu bijelome. Nar. pjes. vuk. 3, 363. Ode Pavle ka Irigu gradu. 3, 365.

IRINA, *f. Irene, ime žensko, vidi Jerina.* — Između rječnika u Daničićevu (s prinjerom: Ve-

likomućenica Irina. Okáz. pam. šaf. 56). Cesarstvovaše tagda v Carigrade Irina, žena Leoua. Š. Kožičić 18^a.

IRINEO, *m. vidi Irenej, Ireneo.* — U jednoga pisca xviii vijeka. Plodna žest lubenica Irinea ostan svita. J. Kavañin 332^b.

IRINOVAC, Irinovca, *m. selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdijel. hrv. 53.

IRINOVAČKI, *adj. koji pripada selu Irinovu.* V. Arsenijević.

IRINOVANIN, *m. čovjek iz Irinovca.* V. Arsenijević. — *plur.:* Irinovćani.

IRINOVAČANKA, *f. žensko čelade iz Irinovca.* V. Arsenijević. — *Akc. se mijenja u gen. pl.:* Irinovćanākā.

IRIŃA, *f. vidi Irina.* — *Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 68.

IRISLAV, *m. vidi Iroslav.* ‚Johanne comite, filio Irizlaii‘. Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 150. (1270).

IRIŠKI, *adj. koji pripada Irigu.* V. Arsenijević. Javio se kod nas Arsenije Marić žitelj iriški iz cesarije. Glasnik. II, 1, 47. (1808).

IRIŠKIŃA, *f. žensko čelade iz Iriga; Irižanka.* V. Arsenijević.

IRIZVAN, *m. tursko ime muško.* — xvii vijeka. Kako ste mi pisali za vašega sužna Irizvana. Starine. II, 82. (1623).

IRIŽANIN, *m. čovjek iz Iriga.* V. Arsenijević. — *plur.:* Irižani. Što je sa pokojnim Simom Irižaninom kupio. Glasnik. II, 1, 7. (1807).

IRIŽANKA, *f. a) žensko čelade iz Iriga; Iriškiña.* V. Arsenijević. — *akc. se mijenja u gen. pl.* Irižanākā. — *b) irižanka, grožde nalik na kiseljaka (u Srijemu).* B. Šulek, im. 114. biće i ovo iz Iriga.

IRKA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu vaļevskom.* Niva u Irci. Sr. nov. 1873. 490.

IRLITA, *f. selo u Srbiji u okrugu crnoriječkom.* K. Jovanović 165.

IRMANSKI, *adj. na jednom mjestu xv vijeka; značenje je: koji pripada nekakvu mjestu (Irmanu?) u Lici, koje nije drugdje potvrđeno.* Mi gospodin Domša z Vladihović, Dalmac(t)ije i Hrvat banovac, damo viditi vam knezem našim irmanskim, županu i sudcem stola Lapačkoga. Mon. croat. 56. (1431).

IRMOS, *m. ἱρμός, neka crkvena pjesan.* — Riječ crkvena (u pravoslavnoj crkvi). Ona nije bilo ni kanona, ni irmosa, ni tropara nikakva. D. Obradović, basn. 309.

IRODJANIN, *m. vidi Irudovac.* — *plur.:* Irodjani. — Na jednom mjestu xvi vijeka. Poslaše k ñemu ućenike svoje s Irodjani. N. Rañina 165^b. mat. 22, 16.

IRONIČKI, *adj. ironicus, koji je s ironijom, u ironiji (n. p. govor, riječ).* — U Šulekovu rječniku: ‚ironisch‘.

IRONIJA, *f. ἱρωνία, ironia, način govora kad se što (naj češće za rug) kaže tako da je očito drukčije nego što se misli.* — Naj prije u Belinu rječniku (ironia, figura rectorica, ironia⁴ 420^a). Vaļa da je ovo Jaña u ironiji rekla. Vuk, nar. pjes. 1, 613. Ovo je rečeno u ironiji. 1, 631. — I u Šulekovu rječniku: ‚ironie‘, i u rječniku znanstvenoga nazivļa.

IRONSKI, *adj. vidi ironički.* — Načineno u naše vrijeme. Ironski, stil. ‚ironisch‘. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

IROSLAV, *m. ime muško.* — isporedi Irislav.

— XIII vijeka u latinskijem spomenicima. „A Johanne, filio Yrozlali“. Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 116. (1257). „Comes Juan, filius Irozlay“. 1, 187. (1277).

IRŠA, *f. mjesto u Ugarskoj blizu Kečkemetu*. Sem. prav. 1878. 36.

IRUD, *m. Ἰρῴδης, Herodes, ime kraljevima ju-dejskijem za vremena Isusa Hrista*. — Od xv vijeka, a između rječnika u Belinu 289^b. Pokle se rodi Isus u Betlemi židofskom u dni Iruda kraja. Bernardin 14. mat. 2, 1. Posla k Irudu. N. Rašina 104^a. luc. 23, 7. Kad Bogu daše dar tri kraji istočni, na malu tvoju har, Irude brezočni. H. Lucić 279 280. Odveden od Pilata do Iruda. B. Kašić, in. 31. Jere će priti vrime, da Irud bude iskati ditiča, da pogubi nega. I. Bandulavić 14^b. mat. 2, 13. I pred oči Ane i Kajfe, Pilata, Iruda nedostojno bit prikazan. I. Akvilini 271. Posilat od Iruda do Pilata. (D). Poslov. danič. 98. Kad nas Irud ti holi... podavi. S. Margitič, isпов. 221. Nerun, Valerijan, Baltazare i Irude. J. Kavašin 448^b. Šaše ga k Irudu. J. Banovac, pripov. 78. Gdi se opaki Irud nahodaše. razg. 48. Ovi bijaše sinovac onog Iruda. F. Lastrić, od' 124. Isus se vodi k Pilatu, k Irudu. test. 112^a. Sin kraja Iruda. 327^a.

IRUDICA, *f. Ἰρῴδις, Herodias, ime žensko*. — isporodi Irudovica. — Od xv vijeka. Posla Irud kralj ulihiti Jivana, i sveza nega i postavi u tammicu ciča Irudice žene Filipa brata svoga. Bernardin 159. mar. 6, 17. Radi Irudice, žene Filipa brata svoga. I. Bandulavić 223^a. mar. 6, 17. Irudica z usti Jivanovu glavu pita. J. Armo-lušić 21. Opaka Irudica („Hirudica“) reče svomu otcu: „Hoću da mi dadeš glavu Ivana Krstiteļa“. M. Radnić 396^a.

IRUDIČINA, *adj. koji pripada Irudici*. Uliže kći Irudičina jigrajući u poskok. Bernardin 159. mar. 6, 22. Hći Irudičina. Anton Dalm., nov. tešt. 58^a. mar. 6, 22.

IRUDJANIN, *m. Irudov vojnik*. — isporodi Irudovac. — U jednoja pisca xv vijeka. Da te, sinko, ne zadave, kad te iskahu Irudjane. M. Marulić 333.

IRUDJANIN, *m. vidi Irudovac*. — plur.: Irudjani. Saļuči k čemu učemike negove s Irudjani. Bernardin 142. mat. 22, 16.

IRUDOV, *adj. koji pripada Irudu*. Kako pozna da je od Irudove oblasti. Bernardin 83. luc. 23, 7. Jere od oblasti Irudove bješe. N. Rašina 104^a. luc. 23, 7. Od kuće Pilatove do Irudove. B. Gradić, duh. 84.

IRUDOVAC, Irudovca, *m. Herodianus, radi značena vidi drugi primjer*. — isporodi Irudjanin, Irudjanin. — U dva pisca xv i xvii vijeka. Saļu učemike svoje s Irudovei govoreći. I. Bandulavić 182^b. mat. 22, 16. Irudovei ročeni su za to, zašto bo držali su Iruda za mesiju Zudijom obećana. Jesu niki koji scine da gdi se u evandjeļu govori od Irudovaca, da se imaju razumiti sada gori ročeni naslihenici. drugi bojo uno, da ondi po imenu Irudovaca ili se razumuju kučani Iruda gospodina četvrtoga dila vladna, ili razumuju se naredeni od Iruda za kupjeće haraca Rimljanom dužna. I. Velikanović, uput. 1, 108.

IRUDOVICA, *f. vidi Irudica*. — U jednoja pisca xvii vijeka. Uzeo bijaše Irudovien Filipa brata svoga zonu. I. Velikanović, uput. 1, 137.

IRUDE, *n. vidi orudje*. Nejasna je promjena od o na i. — Sa starijem oblikom Irudje samo

u Mikašinu rječniku: Irudje, alat čim se posluje „instrumentum“ i kod gvozdje, i u Stuličevu: v. orudje.

IRVENIČIŠTE, *n. u Daničičevu rječniku*: „Irveničište“, selima između Morave i Kučajine koja car Lazar dade Ravanici išla je međa „na Irveničište“ (Mon. serb. 197. Sr. lětop. 1847. 4, 49 god. 1331). neće biti dobro prepisano.

1. ĀS, *interj. glas kojijem se gone ovce*. — U Vukovu rječniku: „Iaut um die schafe vor sich zu treiben“ „sonus agentis oves“ gdje ima za isto značenje i isa.

2. ĀS, *vidi iz*.

3. IS, *m. vidi hise*. — Od xviii vijeka. Razstavļa u nas priko na ise. J. Kavašin 410^a. Tri mi isa vojske umorio. Nar. pjes. stojad. 2, 86.

1. ĀSA, *interj. vidi 1. is*.

2. ISA, *u pripjevno prego igre jastučica*. — U naše vrijeme u Srijemu. Kolo se triput hitro okrene pjevajući: „Isa, isa, jastučica“. Vuk, živ. 321.

3. ISA, *m. ime muško (hyp. Isak ili Isidor?)*. — Na jednom mjestu xvii vijeka. Veće pripet Ugrin Isa, u što na mir kročit ište, strmoglav se satarisa. I. Gundulić 521.

ĀSAAK, *m. vidi Isak*. — Između rječnika u Daničičevu (Isaaki). Oty prota Svetyje Gory kirš Isaaka. Mon. serb. 126. (1347). Isaak. Š. Budinić, sum. 31^b. Spomeni se z Abrahamu, Isaaka i Israela. F. Glavinčić, cvit. 449^b.

ĀSAAKOV, *adj. koji pripada Isaku*. — Između rječnika u Daničičevu (Isakov). Bože Isakovs. Sava, sim. pam. šaf. 11. Bože Isakov. B. Kašić, rit. 31.

ISĀBETA, *f. vidi Jelisaveta, tal. mlet. Isabeta*. — U dva pisca xv i xviii vijeka. Ovoj Isabeta sina je začala. M. Marulić 163. Isabeta pak kraljica... J. Kavašin 190^b. Marijina porodica kon ne stoji, sveta Ana i Isabeta neplodnica. 521^b.

ISĀBORISATI, isabōrišēm, *pf. obavit što vijećajući u saboru*. — složen: iz-saborisati. — U naše vrijeme u Lici. „Vaj, oće li nam ovi naši poslanici sad što dobro isaborisati?“ J. Bogdanović.

ISAČIĆ, *m. prezime*. — xvi i xvii vijeka. Frañe Isačić. Mon. croat. 257. (1556). Krištofa Isačića. 267. (1572). 271. (1573). Huscin-baraktaru Isačiću. Starine. 1, 103. (oko 1655).

ISĀČINA, *m. uugm. Isak u Lici*. V. Arsenijević.

ISĀHNUTI, isahnēm, *pf. usahnuti do kraja, posve*. — složen: iz-sahnuti. — Akc. kuki je u praes. taki je u aor. 2 i 3 sing.: isahnū (ali isāše?); u ostalijem je oblicima onaki kuki je u inf. — Od prvijeh vremena, a između rječnika u Stuličevu (isahnuti i isahnuti „perascere“) i u Daničičevu (isahnuti „exascere“). Isħšim kostem. Domentijan^a 186. Sēm božstvnoje vsējajb vs brazdy srđetec naših. isħħše zido-boju sujety žitija sogo. Danilo 201. Isħše trava, isħše rēka. Glasnik. 11, 113. Kako ne isħħšo zlodějstvnoje ruky. 79. Plt je issahla kako seno. Transit. 100. Koža naša kakono peč isahla jest. M. Divković, bes. 176^a. Ona hustolina od grozdja isahue. I. Jablanci 205.

ĀSĀJA, *m. Isaias, ime ju-dejskoga proroka, a poslije i kaludersko*. — isporodi Isaije, Isailo. — Između rječnika u Daničičevu. Obnoviše se ostrovi i novo nebo i nova zemļa mně po Isaiji. Mon. serb. 332. (1405—1427). Rukoju mnogo grěšnago

Isaije ijeromouaha. Vuk, dan. 1, 31. (1595). Siju bibliju obnovi Isaija duhovnik. 33. (1623). One riči koje Bog reče po Isaiji. J. Banovac, razg. 3. U istinu ti jesi Bog sakriven. Isaija 15. 41. Isaija po isti način prorokova. F. Lastrić, test. 61^a. Isaija govori. 227^b. Isaija prorok. J. Matović 15. Tako Isaija zapisa. 46. Isaiju starca uvatili. Nar. pjes. vuk. 4, 263. Odvedoše Isaiju starca. 4, 271.

ISAIJE, *m. vidi* Isaija. — *Od prije našega vremena, a između rječnika u Vukovu.* Isaije. S. Novaković, pom. 68. Sa svojijem đakom Isajom. Nar. pjes. vuk. 2, 443. Isaija zarobili starca. 4, 264. I pred nima Isaije mudri. Nar. pjes. petr. 2, 579.

ISAJIN, *adj. koji pripada Isaiji.* Za ispuniti ono proročanstvo ‚Isaino‘. F. Lastrić, test. 110^b. Po proročanstvu ‚Isainu‘. 202^b.

ISAILO, *m. vidi* Isaija. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu.* Isailo. Glasnik. n, 1, 6. (1807). Tuži Isaila Crvendlakića. M. Đ. Milićević, zlozel. 248.

ISAILOV, *adj. koji pripada Isailu.* Stanica Petra Kostantinovića žena tuži Mitra Isailova za košulu. Glasnik. n, 1, 62. (1808).

ISAILOVIĆ, *m. prezime (po ocu Isailu).* — *U naše vrijeme.* Nar. pjes. vuk. 2, 656 (među prenumerantima). Marko Isailović. Rat. 344.

ISĀK, Isāka, *m. Isaac, ime jevrejskoga patrijarha, pa poslije ime ne samo jevrejsko nego i hrišćansko i tursko. — isporodi* Isaak. — *Akc. kaka je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i voc. Isāce. — Između rječnika u Vukovu (‚Isaacus‘) i u Daničićevu (Isak ‚Isaac‘).* Jakože blagoslovi Isak. Ijakova. Mon. serb. 5. (1198—1199). Zapisano i utvrđeno i vojevodom. (turskijem) Isakom izdano. 301. (1420). Bi poslušan, kako Isak. F. Glavinčić, cvit. 337^b. Jakova, Isaka i Abrama. J. Kavašin 517^a. Ktio je prikazati Isaka. J. Matović 27. Isak budući svezan od oca. 370.

ISĀKOV, *adj. koji pripada Isaku.* Bože Isakov. F. Glavinčić, svitl. 130.

ISĀKOVAČKI, *adj. koji pripada Isakovu.* Isakovačka (opština). K. Jovanović 181.

ISĀKOVATI, isakujēm, *pf. osakovati do kraja, posve. — složeno:* iz-sakovati. — *U Stulićevu rječniku:* isakovati i izsakovati ‚pura aqua ad ultimum abluere‘. — *I u naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

ISĀKOVCI, *m. pl. selo u Bosni u okrugu travničkom.* Statist. bosn. 190.

1. ISĀKOVIĆ, *m. selo u Bosni u okrugu travničkom.* Statist. bosn. 172.

2. ISĀKOVIĆ, *m. prezime (po ocu Isaku).* — *U naše vrijeme.* D. Avramović 264. Nikola Isaković. Rat. 36.

ISAKOVLI, *adj. Isakov.* — *U knizi pisanoj crkvenijem jezikom (s nominalnijem oblikom Isakovlj), i otale u Daničićevu rječniku (Isakovlj).* Bože Isakovlj. Stefan, sim. pam. šaf. 20.

ISĀKOVO, *n. selo u Srbiji u okrugu ćuprijskom.* K. Jovanović 181. — *Pomiče se xiv vijeka, vidi u Daničićevu rječniku:* ‚Isakovo‘, selo između Kučajine i Morave koje je car Lazar dao Ravanici (Mon. serb. 197 god. 1381. Sr. letop. 1847. 4, 48). na prvom mjestu stoji jamačno griješkom ‚Isakovo‘. to će biti sadašnje selo Isakovo blizu Paraćina.

ISĀKRITI, isakrijēm, *pf. sakriti do kraja, posve. — složeno:* iz-sakriti. — *vidi* isakrivati.

ISĀKRIVATI, isakrivām, *impf. isakriti. — U naše vrijeme u Lici (i refleks. isakrivati se).* ‚Posakriva‘ ‚e i usakriva‘ ‚e on to sve, ne bi brže naša‘ da si vrag‘. ‚Dok ņega djeca opaze, odma bježe i sva se posakrivaju i isakrivaju‘. ‚Mudro ‘e to, moj junače, sve od ņega isakrivano‘. J. Bogdanović.

ISAMOVOLITI, isamovoļim, *pf. u Stulićevu rječniku:* izsamovoliti, v. izsvevoliti. — *nepouzdanu.*

ISĀN, isāna, *m. vidi* isan. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu.* Al‘ je isan ali davo crni? Ogled. sr. 399.

ISĀNKATI SE, isānkām se, *pf. izvesti se na saonicama. — složeno:* iz-sankati. — *U naše vrijeme u Lici (i varošima.* ‚Jesu li gospodin i gospoja u kući?‘ ‚Nisu, isankali su se tamo do Bilaja‘. J. Bogdanović.

ISARGIK, *m. vidi* Grocka.

ISARLAK, *m. u Srbiji brdo nad Pirotom, vidi* Sarlak. M. Đ. Milićević, kraļ. serb. 224.

ISASNUTI, isasnēm, *pf. jedan put sisaņem izvaditi. — složeno:* iz-sasnuti. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Stulićevu (izsasnuti ‚sugere, exsugere, sugendo extrahere‘). Ustmi i jezikom izsasnu one otrove.* J. Filipović 3, 250^a. Ivan koji znaše svoje, mudrost i nauk jest izsasnu baš iz prsa božanstvenoga meštra. F. Lastrić, test. 147^b. Izpio je otrov i izsasnuo jid svoga poluvirstva oko tila Isusova. I. Velikanović, uput. 1, 285. Kada je iz pleća tvoga i moga, o dušo grišna! spasiteļa krv izsasnuo. Đ. Rapić 286. Ja, ja i drugi meni prikladui siromasi jesmo onoga Abrama učinili, da je onakvi postao, nas jest izsasnu, zato jest onako udeblao. 369.

ISAŠŃIVATI, isašŃivām i isašŃujēm, *impf. isasnuti. — Samo u Stulićevu rječniku (izsasŃivati).*

ISATI, isām, *pf. podignuti, uzdignuti, tal. issare (pomorska riječ). — impf.: isavati. — U naše vrijeme tamo i amo po primorju, a između rječnika u Voltijijinu (isati koga ‚rilevare un caduto‘ ‚aufheben, erheben‘) i u Stulićevu (isati koga ‚prolapsum, proidentem erigere‘). — Refleksivno:* isati se, ustati, podignuti se. — *i u Stulićevu rječniku:* ‚humo surgere‘.

ISAV, *m. Esau, bibličko ime muško. — Od xvi vijeka.* O Isave ki proda svoje prvorojenje. Korizm. 56^b. I Jakov dade Isavu lijeba i skuhanoga leća . . . Tako Isav nije mario za prvenastvo svoje. Đ. Daničić, 1mojs. 25, 34.

ISĀVATI, isāvām, *impf. isati. — Između rječnika u Stulićevu (prues. isavam kod isati).*

ISAVROVO, *n. u Daničićevu rječniku:* selo koje je car Stefan dao crkvi arhandelovoj u Prirenu: ‚selo Isavrovo‘, međa mu je išla od Sopina (Glasnik. 15, 278 god. 1348?). 3, 597.

ISĀZNATI, isažnām, *pf. saznati do kraja, posve. — složeno:* iz-saznati. — *Na jednom mjestu xvi vijeka.* Ti sam jesi putnik i nisi isaznal ona koja učinena jesu ovdj va ovih dneħ? Postila. Ce2^a.

ISĀŃKATI, isačnkām, *pf. dobiti što cankaņem. — složeno:* iz-cankati. — *Kaže se i isačnkati. — U naše vrijeme u Lici.* ‚Jedva sam od ņega živ isanka‘ (ili iscañka) da mi u jutru kola i vole da, da nešto sijena privezem! — *Recipročno:* iscankati se (iscačnkati se), iskarati

sc. „Jeste li so makar ka' vaja iscankale (ili iscaňkale)?" J. Bogdanović.

ISCÁŃKATI, iscaňkám, *pf. vidi iscankati.*

ISCÁPARITI, iscařarím, *pf. vidi iscipariti.*

ISCELÍVATI, *vidi iscejelivati.*

ISCIĀNITI SE, isciānám se, *pf. postati posse kao Ciganin.* — *složeno:* iz-ciganiti. — *U naše vrijeme u Lici.* „Jeste li se, djeco, danas siti isciganili?" „Dobro 'e to dijete bilo, ali se isciganilo, da ga ne moš smotavati". J. Bogdanović.

ISCIJĒDATI, iscijedám, *impf. vidi iscejedivati.* — *U Stulićevu rječniku.* — *slabo pouzdano.*

ISCIJĒDITI, iscijedím, *pf. excolaro, procijediti posse (do kapi).* — *složeno:* iz-cijediti. — *Ake. kuki je u praes. taki je u part. pract. pass. iscijeden, u ostalijem je oblicima onaki kuki je u inf., osim aor. 2 i 3 sing.: iscijedi.* — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu (isciditi ‚colo, percolo, excolo‘), u Belinu (izecijediti ‚totum colaro‘ 199a; ‚sgocciare, bere, o votare tutto‘ ‚exhaurio‘ 675^b; ‚lambicare tutto‘ ‚distillare totum‘ 423^a), u Stulićevu (iscijediti i izcijediti ‚percolare, totum distillare‘), u Vukovu (auspressen‘ ‚exprimo‘).*

a. *aktivno.*

a) *objekat je što žitko što se cijedi.* Iz grla mu more izcidi. M. Gazarović 50. Rubje tóko omasti krvju iz rana ku izcidi. J. Kavašin 318^b. Kud se još vlažan potok vidi spasne krvi kú izcidi. 223^a. Niko ne mogaše jesti nihovo meso, što ne bi prije krv iz ňega izcijedio. Đ. Bašić 34. Iscedi rakiju kroz platno. Z. Orfelin, podr. 75. Sav bi pelen po gori pobrala, iz ňega bi vodu iscedila. Nar. pjes. vuk. 290. Svu bi ružu po bašci pobrala, pak bi vodu iz ňe iscedila. 291. Gđjekoji i probiju jaje od ozdo i iscijede žužice i bjelance. Vuk, živ. 26. — b) *objekat je ono što se stiskuje te se iz onoga žitko cijedi.* Praskvenno listije rastleki i iscedi vr uho. Sredovj. liječ. jag. star. 10, 106. Uže grozdje, izcidi ga u čašu. E. Pavić, ogl. 83. Kako se telesnik naj prvo opere, pak zavije i izcijedi. Đ. Bašić 256. Pobrali zrelo grožde i izcijedih ga. Đ. Daničić, Itojs. 40, 11. Iscijedi ruho. sud. 6, 38.

b. *pasivno.* Vino (je iz grožda) iscedeni sok. Z. Orfelin, podr. 41. Vino iscedeno. P. Bolić, vinodjel. 2, 22.

c. *sa se, pasivno.* — *Između rječnika u Mikašinu (isciditi se, iskapati ‚extillo, guttatum effluo‘), u Belinu (izecijediti se ‚colarsi‘ ‚purgari‘ 199a), u Stulićevu (totum purgari‘).* Dokle svo izcijede se (vode). J. Kavašin 438^a. Jedan talas drugog slidi, dok se posvo ne izcidi (poplav). V. Došen 47^a. Pi(j)te do dna, er se još nije vas nutež izcijedio. Đ. Bašić 154.

ISCIJĒDATI, iscijedám, *impf. vidi iscejedivati.*

U narodnoj pjesmi ugarskih Hrvata s ča karskijem oblikom (sa se). S vrućim maslom me p. liva, da mi se prik riti žejja. Jačko. 220.

ISCIJĒDĒŃE, n. *djelo kojijem se iscijedi.* — *Starije je oblik iscijednje.* — *U Mikašinu rječniku:* isciēnje ‚colatio, percolatio, excolatio‘; *u Belinu sprječskom izcijednje ‚il lambicare‘ ‚stillatio‘ 123; u Stulićevu:* iscijednje ‚distillatio, stillatio‘, tota ‚distillatio‘. — *U jednoj pisma xvii vijeka ima konkretno značenje: što mu drago žitko.* Istina pliva s riu svako stvari kakono ufo svrhu svoje izcejedna. M. Rašić 290^b. Kakono sudovi koliko se većina napuňaju koga izcijedeňa, toliko većina tjeraju vanka vjetar...

I kakono sudovi prolivša iz ňih izcijedeňa udijo napuno se vjetra... 354^b.

ISCIJĒLITI, iscijelím, *pf. složeno iz-cijeliti.* — *Ake. je kao kod iscijediti.* — *-se- u stolslovenskom jeziku moglo se promijeniti na e, vidi dva prva primjera i u Daničićevu rječniku.* — *Od prvijeh vremena, a između rječnika u Stulićevu (iscijeliti ‚sanare, mederi‘; izcijeliti ‚restaurare, instaurare, reparare, reficere‘ s dodatkom da je uzeto iz brevijara), u Vukovu (ausheilen‘ ‚percuro‘), u Daničićevu (icēliti ‚mederi‘).*

a. *aktivno.*

a) *izliječiti, ozdraviti (objekat može biti čelade, životiňa, ili bolest, rana itd.). u pravom i u prenesenom smislu.* Kto icēliti mi duševnyj vrēd. Stefan, sim. pam. šaf. 18. Icēli i. 21. Jegože hčer iscelil biše od demuna. Š. Kožićić 4^b. Prokaženago, iže srēte ga, celovom svojim abijo isceli. 16^a. Tako da ga isceliše. Transit. 13. Da ona kadgod... rane će iscijeliti istinom milosti. D. Zlatarić 79^b. Molitva ňegova iscelli ēd od zmiji. Aleks. jag. star. 3, 325. Dojde angel jedan, ter sve rane isceli ňe. F. Glavinčić, cvit. 228^b. Mnogi bi svedočili da su i(h) moje molitve izcijelile. D. Obradović, živ. 102. Donese joj grožda bimberova s Ńim je Marko ľubu iscijelio. Nar. pjes. vuk. 1, 286. Ja ću doći i iscijeliću ga. Vuk, mat. 8, 7. Iscijeli rane koje mu je zadao. Đ. Daničić, isai. 30, 26.

b) *načiniti što da bude posee cijelo (kao što je prije bilo). samo u Stulićevu rječniku (vidi sprječdu).*

c) *isplatiti sre do kraja (cijelo).* — *U Vukovu rječniku, ali samo u istočnom govoru:* isceliti, vido izmiriti s dodatkom da se govori u Srijemu.

b. *sa se, reflektivno i pasivno: izliječiti se, ozdraviti.* Iscijelio bi se od ove vode. Nar. prip. vuk. 108.

ISCIJĒLJATI, iscijelám, *impf. iscijeliti.* — *U kćigama pisanim crkvenijem ili miješanim jezikom, a između rječnika u Stulićevu (s dodatkom da je riječ ruska) i u Daničićevu (icēliti ‚mederi‘). Icēlajo vsakoje svezanije sotonino. Stefan, sim. pam. šaf. 26. Iscēlajuštaĝo i. Domentijan^b 112. Jako strup usilno iscēlajemi. Sava, tip. stud. glas. 40, 145. Tu iscēlaju se nemoćni i nodužni. Pril. jag. ark. 9, 95. (1468).*

ISCIJĒLĒŃE, n. *djelo kojijem se iscijeli.* — *Stariji su oblici sa -nje i -nje.* — *Između rječnika u Stulićevu (iscijelene i izcijelone ‚sanitas, salus‘ s dodatkom da je uzeto iz misala) i u Daničićevu (icēlonije ‚sanatio‘). Icēlonija u ňego proso jemu. Stefan, sim. pam. šaf. 21. Potaćajote rēku iscēlonija. 28. Riba sija jest na snēlonije, a žlē jeje očina na iscēlonije. Pril. jag. ark. 9, 101. (1468). Tri kamici imihu dvanadesto vortudov u sobi, isceleni(ja) kamici bihu. Aleks. jag. star. 3, 241. Isprošiti iscijelene svoga tija. S. Rosa 63.*

ISCIJĒLĒTI, iscijelím, *pf. izliječiti se, ozdraviti.* — *složeno: iz-cijeleti (cijeliti kad 2 treba jamačno popraviti cijeliti).* — *Između rječnika u Daničićevu (icēliti ‚sanari‘). Da ispijeta človek, i iscēlējote blagodētiju Hristovoju. Safarik, lesok. 129. Pi(j) zdravo ti hoće biti i od bolesti iscilisi. Aleks. jag. star. 3, 25^a.*

ISCIJĒNITI, iscijením, *pf. složeno: iz-cijeniti.* — *Ake. je kao kod iscijediti.*

a. *aktivno, platiti što prema cijeni, isplatiti.* *U narodnoj poslovici našega vremena.* Naj gori je muž dobar muž, a dobroga muža nijedno aspre iscijeniti ne mogu. (U Kotoru). Nar. posl. vuk. 186.

b. *sa se, recipročno: pogoditi se s kim za cijenu.* — Na jednom mjestu xvi vijeka. Iscini se š' nom za zlatih 20. Mon. croat. 204. (1513).

ISCIJĚPĀNE, n. *djelo kojijem se iscijepa.* — U *Stuličevu rječniku.*

ISCIJĚPATI, iscijepām, *pf. cijepašem raščinuti, rastaviti sve, do kraja.* — složeno: iz-cijepati. — *Akc. kaki je u inf. taki je u praes. 3 pl. iscijepaju, u aor. iscijepah, u ger. praet. iscijepāvši, u part. praet. act. iscijepao; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u praes. 1 sing.* — Od xvii vijeka, a između rječnika u *Mikašinu* (iscijepati, rascipati, scindo, findo) gdje se naj prije nahodi, u *Belinu* (izcijepati na malo, assulatim scindere' 652a), u *Stuličevu* (scindere, findere, diffindere, discindere, assulatim scindere'), u *Vukovu* (zerspalten', discindo, diffindo').

a. *aktivno.* Do godi ne iscijepa rastovinu. F. Lastrić, ned. 121. Ako ćeš ga (sime) izcipati i na mlogo komadića. svet. 89^b. Iscijepaše drva. Đ. Daničić, Isam. 6, 12. Pa je izvađim te iscijepam, pa navalim vatru i sit se ogrijem. Nar. prip. vuk. 204. — U *prenesenom smislu.* Malo je vrijedno, zlobe izcijepat, a sahranit zloba sime. J. Kavašin 541^a.

b. *sa se, reflektivno ili pasivno.* — U *Vukovu rječniku s osobitijem značenjem: o odijelu kad se od vetosti raspalo; seine kloider zerrissen haben', laccera veste sum'.*

c. *pasivno.* Na nemu iscepane rubine (ispoređi b). M. P. Šapčanin 1, 11.

ISCIĀPARITI, isciparim, *pf. brzo uzrasti.* — složeno: iz-cipariti (ovome kao prostome glagolu nema potvrde; drugo je cipariti, I, 108^b, gdje je i *akc. zlo zabilježen: treba čitati: cipariti, cīpārīm.* — U naše vrijeme u *Lici.* „La! koliki je Petar iscipario, niko mu u rodu nije bio ovako grdan (velik)!“ — *Kaže se za isto značenje i iscipariti (složeno: iz-cipariti; ovo može biti isti glagol što cepariti, 2).* „Ma iscapario, da bi dovatio s neba tarane!“ J. Bogdanović.

ISCJEDĪVĀNE, n. *djelo kojijem se iscjeduje.* — U *Vukovu rječniku.*

ISCJEDĪVATI, iscjedjēm i iscjedivām, *impf. iscijediti.* — *ispoređi iscijedati, iscijedati.* — Od xvii vijeka, a između rječnika u *Stuličevu* (iscjedivati) i u *Vukovu.* U zavijaču ... izciduje se grozdje. M. Radnić 22a. Iscijedjuć sok u brašno divaj. J. S. Reļković 314.

ISCJĚLITELJ, m. *čovjek koji iscjeljuje, liječnik, lekar.* — U *knjizi pisanoj crkvenijem jezikom, a između rječnika u Stuličevu* (medicus, sanans' s dodatkom da je riječ ruska). Da ti jest iscjeliteļ bolēznem tvojim tēlesnyinā. Domenčijanā 66.

ISCJELĪVATI, iscjeljivām i iscjeljūēm, *pf. izljubiti.* — složeno: iz-cjelivati. — *Rudi -cje- i -ce- vidi kod cjelivati.* — *Akc. kaki je u praes. taki je u impf. iscjeljivāj i iscjeljū i u part. praet. pass. iscjeljivān; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf.* — U *rukopisu čakavskom xvii vijeka ima za praes. oblik iscelijem:* Da vam noge ja umijem i srčeno iscelijem. P. Hektorović (?) 97. — *Od xv vijeka, a između rječnika u Stuličevu* (izcelivati, v. izljubiti) i u *Vukovu* (vidi kod b).

a. *aktivno.* Nu da moje dike lića iscelivam. M. Marulić 180. Isceliva slavnu glavu. B. Kašić, per. 115. Koji ne isceliva večekrat ruke i noge onega. fran. 202. Svaka svi oni iscelivaše. is. 111. Ter bivši je izcelivo i pridrago izgrlio, ovako je ņoj govorio. J. Palmotić 212. I bivši

mu izcelivo svione skute snižno dosti, i veoma ga lubežljivo izgrlio u milosti, kazati mu svjesno uže. 381. Noge mu isceliva. S. Rosa 84^a. Nisu li u ono vreme sjen Petrova i Pavlova ubrusac izcjelivali? D. Obradović, basn. 309.

b. *sa se, recipročno.* — *Između rječnika u Vukovu (gdje ima ne samo iscjelivati se i iscelivati se, nego i iscilivati se koje ne znam može li se potvrditi): vido izljubiti se (s primjerima: Ja sam se s ņima iscjelivao. Iscjelivali smo se). S' vŭsemi po redu iscelivav' se. Aleks. novak. 148.*

ISCJELŌVATI, iscjeljēm, *pf. izljubiti.* — složeno: iz-cjelovati. — *Radi -cje- i -ce- vidi cjelovati.* — U *jednoga pisca xviii vijeka.* Ti si ga izgrlio, izcelovo. A. Kalić 250. Da izgrliš, da isceluješ ovaku mladost. 371. Zabraneno je iscelovat ga. 459.

1. **ISCJELĚVATI**, iscjeljevam, *impf. iscijeljeti.* — U *knjigama pisanim crkvenijem jezikom.* Iže vŭ veliku nemošt' vŭpade, i na ņŭ viziraje iscjeljevaše. Aleks. novak 98.

2. **ISCJELĚVATI**, iscjeljevam, *impf. iscijeliti.* — *Na jednom mjestu xvii vijeka, reflektivno.* Tēmzde iscjeljavajte se. Sava, tip. hil. glasn. 24, 208.

ISCJELĪVĀNE, n. *djelo kojijem se iscjeljuje.* — U *Vukovu rječniku.*

ISCJELĪVATI, iscjeljūēm i iscjeljivām, *impf. iscijeliti.* — *Akc. je kao kod iscjelivati.* — U naše vrijeme, a između rječnika u *Stuličevu* (iscjelivati, iscjelivam i iscjelujem, sanare, mederi' s dodatkom da je uzeto iz brevijara, i iscjelivati, iscjelivam, in restaurando etc. se occupare') i u *Vukovu* (iscjelivati, issejelijem, ausheilen', perucuro'). Iscjeljujući svaku bolest. Vuk, mat. 9, 35. Da iscjelju od bolesti. mar. 3, 15. Da ih iscjeljuje od njihovijeh bolesti. luk. 5, 15. Idahu po selima propovjedajući jevanđeļe i iscjeljujući svuda. 9, 6. Jeli slabodno u subotu iscjeljavati? 14, 3. Iscjeljuje te Isus Hristos. djel. ap. 9, 34. Udara i ruke ņegove iscjeljuju. Đ. Daničić, jov. 5, 18.

ISCJERITI, iscierim, *pf. iskesiti.* — složeno: iz-cjeriti. — U *Belinu rječniku: iscieriti zubo, mostrar i denti, come fanno i canni stizzati', ringo'. 250^a.*

ISCKVRŔNITI, isckvrŕim, *pf. u Stuličevu rječniku: izckvrŕniti, v. ockvrŕniti.*

ISCOŃATI, iscoŃām, *pf. izići coŃajući se.* — složeno: iz-coŃati. — U naše vrijeme u *Lici.* „Vaj! jeli Vujo kod kuće?“ „Da jest, ta znaš, vala Bogu, da se on vavije nekud coŃa, iscoŃa se malo prije tamo nekud u selo.“ J. Bogdanović.

ISCREPAN, iscrepan, *adj. koji se može iscrpsti (iscrepati).* — U *Stuličevu rječniku: izcrepan, v. crepav. — nepouzđano.*

ISCREPATI, iscreplēm (iscrepām), *pf. vidi iscrpsti.* — složeno: iz-crepati. — *Akc. je zabilježen kako se govori u Dubrovniku, a ne kao što je u Vukovu rječniku koji opet sam kaže da je čuo ovu riječ u Dubrovniku; ovako bi trebalo popraviti akc. i kod crepati: crēpati, crēplēm i crēpām.* — Od xviii vijeka u *Dubrovniku, a između rječnika u Belinu* (izcrepati, izcreplēm, cavar tutta l'acqua', totam aquam exhaurire' 180^b), u *Stuličevu* (izcrepati, v. izcrpsti), u *Vukovu: iscrēpati, iscreplēm (iscrepām) s dodatkom da se govori u Dubrovniku.*

ISCREPAV, *adj. vidi iscrepan.* — U *Stuličevu rječniku: izcrepav, v. crepav. — nepouzđano.*

ISCREPIV, *adj. vidi iscrepan.* — U *Stuličevu*

rječniku: izcrepiv, v. crepav. — *sasma nepouzdan*.

ISCRIJEVITI, iserijevim, *pf. izvaditi kome (objektu) crjeva. — impf.: iscrjevivati. — U Stulićevu rječniku:* izerjeviti, exenterare, interanea aut viscera adimere. — *nepouzdan*.

ISCRJEVLIVATI, iscrjevivam i iscrjevljujem, *impf. iserijeviti. — U Stulićevu rječniku:* izerjevivati, izerjevivam. — *nepouzdan*.

ISCRKATI, iserkâm, *pf. crknuti posve. — složeno:* iz-erkati. — *Od xvi vijeka.* Ne biste li iserkali od zime u buru? M. Držić 145. Otruje se i zatim iserka. J. S. Rejković 293.

ISCRNITI, isernim, *pf. učiniti da što (objekat) bude posve, do kraja crno. — složeno:* iz-erniti. — *U Stulićevu rječniku:* izerniti, nigrare, nigrefacere.

ISCRNETI, isernim, *pf. postati posve, do kraja crno. — složeno:* iz-erneti. — *U Stulićevu rječniku:* (grješkom) izerniti, nigrescere.

ISCRPATI, iscrpâm, *pf. iscrpsti. — složeno:* iz-erpati. — *Od xviii vijeka.* Da se nigda ne može izerpat (blago). J. Filipović 3, 271a. Da su oko prenosa izerpali badañ dukata. S. Ćubiša, prič. 116.

ISCRPAV, *adj. vidi iserpan. — U Stulićevu rječniku:* izerpav, v. crepav. — *nepouzdan*.

ISCRPIVATI, iscrpivam i iscrpujem, *impf. iscrpsti. — U Stulićevu rječniku:* izerpivati, iz-erpivam.

ISCRPSTI, iscrpêm, *pf. exhaurire, crpući izvaditi (sve). — složeno:* iz-erpsti. — *Akc. se mijenja u aor. 2 i 3 sing.: iscrpe, i u part. pract. act. nom. sing. m. iscrpao (iscrpla itd.). a) objekat je ono žitko što se vadi, ali se može kazati i u prenesenom smislu o stvari umnoj ili duševnoj. — od xvii vijeka, a između rječnika u Stulićevu (izerpsti, 'exhaurire') i u Vukovu ('ausschöpfen', 'exhaurio'). — u svijem je prinjerima sa se u pasivnom značenju, i u prenesenom smislu. Milost njegova neće se izerpsti. A. Georgiceo, nasl. 294. Negovu blagu ne imade dna, niti se more iz-erpsti al' ti izvaditi. I. Ančić, vrat. 31. Koje se (milosti Božije) nikada ne mogu izerpsti. 55. — b) iz čega žitka crpući izvaditi što drugo (takoder u prenesenom smislu). Iz obilne svega svijeta krvi iscrpstit on će krunu. P. Kanavelić, iv. 478. — c) izdupsti (o vodi na kamenu). — u dva primjera xvi vijeka, i po prvome od njih u Belinu rječniku (ex-cavo' 651a). I voda našad put u vrijeme zalihno iscrpo mramor krut. Š. Menčetić 95. I voda izcrpe krut mramor u gori. D. Rašina 108b.*

ISCRVĚTATI, iscrvĕtâm, *pf. složeno:* iz-erve-tati, po čemu bi značene bilo: crvetañem uništiti. — *U Stulićevu rječniku:* izervetati, v. izervotociti (*vidi kod iservotociti*).

ISCRVITI SE, iscrvím se, *pf. na vrlo sićušne dijelove izdijeliti se. — složeno:* iz-erviti. — *U naše vrijeme u Lici.* Jesu li se ikad ti i ti izdijelili? Jesu žalost, nijesu se izdijelili, nego iservili. J. Bogdanović.

ISCRVOTOCITI, iscrvotocím, *pf. crvotočinom uništiti. — složeno:* iz-ervotociti. — *U Stulićevu rječniku (gdje stoji grješkom pasivno značene: timeo corrodi' kao i za iservotati).*

ISCRVITI, iscrvím, *pf. curcvi' isteći. — složeno:* iz-erviti. — *Od xviii vijeka.* Na to, jedno oko biše ñoj izcurilo. D. Rapić 188. Ako je med pod kosnicom iscurio. F. Dordović, pečlar. 10. Treba staju uzgajati da boje med iscuri. 41.

ISCVĀSTI, isevâtêm, *pf. vidi iscvjetati. — složeno:* iz-evasti. — *Na jednom mjestu xvi vijeka (metaforički).* A za toj, ma kruno, pokle si izcvala, izvrnsna na puno nada sva ostala. H. Lucić 213.

ISCVĪLETI, isevilim, *pf. proći (neko vrijeme) neprestano cvileći. — složeno:* iz-cvileti. — *U jednoga pisca xvi vijeka.* Er ću ja iscvilit život moj. Š. Menčetić 145. Jer ću ja iscvilit sve moje dni zaman. 198.

ISCVJĚTATI, iscvjĕtâm, *pf. procvasti posve, do kraja, sersiti cvijetañe; kaže se o cvijeću kad je već sve procvalo, te se počine javljati plod. — složeno:* iz-cvjetati. — *isporedi iscvasti. — impf.: iscvjetavati. — Od xvii vijeka.* Ako izcvjeta, ali ne ostane. (D). Poslov. danić. 2. Sve mu loze lijepo iscvjetale. Nar. pjes. juk. 76. 'Eno su sami krumpijeri svi iscvjetali, mogu se maum zasipati'. Dok krumpijeri iscvjetaju, maum i zasipji' u Lici. J. Bogdanović. — *U prenesenom smislu, kad čemu prođe boje, ugodnije vrijeme.* Potom izcvjeta mladost, ter produ zelena godišta. D. Bašić 186.

ISCVJETĀVĀÑE, n. djelo kojijem se iscvjetava. — *U naše vrijeme u Lici (vidi kod iscvjetavati).*

ISCVJETĀVATI, iscvjĕtāvâm, *impf. iscvjetati. — U naše vrijeme u Lici.* Dok krumpijeri počmu iscvjetavati, odma i zasipji! 'Bome ja na to iscvjetavañe nikad ne pazim, nego dok izrastu, a osobito ako se trevi iza kiše, ja i odma zasipjem'. J. Bogdanović.

ISCVŌKATI, isevŏkâm, *pf. isklucati; često udariti kažiputom kao klucnom. — isporedi iscvolikati, isčvŏkati, iščvolikati. — složeno:* iz-cvokati. — *U naše vrijeme u Lici.* 'Bome ti ñega iscvoka (iscvolika, iščvoka, iščvolika) po glavi ka' vaja'. Ne znam, što su se sve kokoši, pa i pijevac na ovu kokoš izvadile, pa je svu po glavi iscvokaše (iscvolikaše, iščvokaše, iščvolikaše)'. J. Bogdanović.

ISCVOLĀKATI, iscvolikâm, *pf. vidi iscvokati. — složeno:* iz-cvolikati.

ISE, iseta, n. *vidi hise.*

ISEKNUITI, isĕknêm, *pf. osušiti se. — složeno:* iz-seknuti. — *U knjigama pisanima crkvenijem jezikom, a između rječnika u Daničićevu ('exarescere').* Vĕtri da prirazeti se rĕkama, i da iz-seknuti. Glasnik 11, 168. Isĕknu vsaka ljubova blagaa. Vuk, dan. 1, 7.

ISELAC, iseoeca, n. *vidi iselica. — U jednoga pisca našega vremena.* Knez se mače brojiti iseoce. Osvetu. 5, 120.

ISELICA, m. i f. *člade koje se iselilo iz sroja mjesta. — U naše vrijeme.* Po svetu san hodil kako iselica. Nar. pjes. istr. 2, 74. *vidi i naj zadnji prinjer kod I. iseliti, b.*

ISELITEĀ, m. *čovjek koji čini da se ko iseli. — Samo u Stulićevu rječniku:* izselitel' ,qui expago aliquem expellit'.

I. ISELITI, iselim, *pf. transferre, učiniti da ko ostari sroje selo, pa u širem smislu, kuću, zemlju, državu. — Akc. kuki je u praes. taki je u part. pract. pass. iseljon; u ostalijem je oblicima onaki kuki je u inf., osim aor. 2 i 3 sing. iseli. — Složeno od iz i osnoje supstantiva selo nastarkom i. — Od xvi vijeka (vidi kod b), a između rječnika u Belinu (vidi kod b), u Stulićevu (izseliti ,pago aliquem expellere'), u Vukovu ('übersiedeln', 'transferre').*

a. *aktivno.* Kunu vodu i osudju starešine, što

ne iselo selo iz vodoplavna mesta. M. Đ. Miličević, zim. već. 253.

b. sa se, *refleksivno, premjestiti se iz svoga sela (ili mjesta uopće)*. — *Između rječnika u Belinu* (izseliti se, *lasciar d' habitare un luogo*; *requere domicilium* 365^b; *andar da luogo in luogo demigro* 447^a), u *Stuličevu* (izseliti se, *pagum derelinquere*), u *Vukovu* (*ausziehen, auswandern* 'sedem muto'). Da ste dali rok Novakoviću, da se iseli. Mon. croat. 198. (1512). Ne propusti, prosim, da nepokajan iz ovoga života izselim se. I. M. Mattei 294. Oni će se na proleće iseliti tamo u novu ulicu. M. P. Šapčanin 1, 86. Iseliti se znači izaći iz zadruge ter ujedno ponijeti svoje pravo sa sobom; u obliku samostavnika 'iselica'. V. Bogišić, zborn. 12.

2. ISELITI, iselím, *pf. vidi iseliti se (kod iseliti, b)*. — *Oblik je i akc. kako je u Vukovu rječniku, ali može biti da bi bole bilo iseljati, iselím. ako je ovako, postaje nastavkom é u inf., i u praes.* — U *Vukovu rječniku*: *ausziehen, auswandern* 'emigro'.

ISELJAVÂNE, n. *djelo kojijem ko iseljava*. — U *Vukovu rječniku*.

ISELJAVATI, iseljavám, *impf. 1. i 2. iseliti*. — *ispoređi iseljivati*. — *Akc. kako je u inf. tako je u praes. 3 pl. iseljavaju, u aor. iseljavah, u ger. praes. iseljavajući, u ger. praet. iseljavâvši, u part. praet. act. iseljavao; u ostalijem je oblicima onaki kako je u inf.* — U *naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (1. *übersiedeln* 'transféro', 2. *ausziehen, auswandern* 'emigro') gdje ima i *refleksivno iseljavati se, ausziehen, auswandern* 'emigro'. Takih razgovora bilo je mnogo dokle se selo Vodoplavno iseljavalo iz ravnice u brdo. M. Đ. Miličević, zim. već. 255.

ISELJENĀK, iseljenika, m. *iselica (ali u pasivnom smislu: koji je bio usilovan da se seli)*. — U *naše vrijeme*. Iseljenici ovi krasno su zaista nabudavaše pravosuđija u Engleskoj naučili. Nov. srb. 1834. 68. Sjetno klikće iseljenik divni. Osvetn. 1, 7. Kao iseljenik ima se smatrati onaj koji otiđe u državu koju inostranu s nakanom, da se neće vratiti natrag. Grad. zakonik. dodat. 9. Iseljenik 'auswanderer'. Jur. pol. terminol. 54. Iseljenik 'emigrant'. 164.

ISELJÊNE, n. *djelo kojijem se ko iseli*. — U *naše vrijeme*. A što se iseljena tiče, to on i prijatelji njegovi činiti mogu. Nov. srb. 1834. 93. Prosto mu je svakud iseljeno. Osvetn. 5, 134. Iseljeno 'auswanderung'. Jur. pol. terminol. 54.

ISELJETI, iselím, *vidi kod 2. iseliti*.

ISELJIVATI, iseljavám i iseljavím, *impf. 1. iseliti*. — *ispoređi iseljivati*. — *Akc. je kao kod iseljivati*. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Belinu* (*griješkom izselivati se, izselivam se, andar di luogo in luogo demigro* 447^a), u *Bjelostjenčevu* (*izseljavem se, emigro*), u *Stuličevu* (*izselivati, izselivam i izseljavem, v. iseliti*). U prošastu sobotu poizdolazili su kapetani, da iseljuju Turke koji žive po selima Sokolskoga okružja. Nov. srb. 1834. 104.

ISERALIŠTITI SE, iseralištim se, *pf. u Stuličevu rječniku: izseralištiti se, v. izseralištiti se*. — *neponzadano*.

ISEVO, n. *zaselak u Srbiji u okrugu kruševačkom*. K. Jovanović 132.

1. ISFÁLITI, *vidi ishvaliti*.

2. ISFALITI, isfalím, *pf. nedostati*. — *složeno: iz-fáliti*. — U *jednoga pisca Slavonca xvii*

vijeka. Hoće čoviku za marvu svoju braua isfaliti. I. Jablanci 100.

ÍSFRIGATI, *vidi isprigati*.

ISFRÍŠKAN, *adj. samo u Bjelostjenčevu rječniku: izfriškan, recentior, vegetior, agilior, subtilior; sanior, acrior factus, redditus*. — *Kao da je part. praet. pass. glagola isfriškati kojemu nema potvrde. vidi frišak*.

ÍSFRKNUTI, isfrkném, *pf. složeno: iz-frknuti*. — U *jednoj pjesni ugarskih Hrvata gdje je značenje: ispiti*. Jedna drugu trkne, vsaka svoje (vino) 'zfrkne. Jačke. 234.

ISFRUŠTATI, isfruštam, *pf. složeno: iz-fruštatí*.

a. *fruštatí posve*. — *Na dva mjesta xvi i xvii vijeka*. Učini ga sudac isfruštatí. Živ. jer. star. 1, 226. Isusa svukoše naga i izfruštaše. M. Jerković 49.

b. *fruštašem istjerati, izagnati*. — *Na jednom mjestu xviii vijeka gdje stoji izfruštra, ali je to jamačno štamparska pogreška*. Rasu novce, sve stvari razbaca, nih na dvor izfruštra. Đ. Rapić 5.

ISFRUŠTRATI, *vidi isfruštatí, b*.

ISHABAVITI, ishabavím, *pf. učiniti da što bude posve habavo*. — *složeno: iz-habaviti*. — U *Stuličevu rječniku: izhabaviti, v. odhabaviti (ali ovoga napose nema)*.

ISHABITI, ishabím, *pf. iskevariti* — *složeno: iz-habiti*. — *xiii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (*izhablujem, izhabiti, v. pohablujem*), u *Stuličevu* (*izhabiti, v. pohabiti*), u *Daničevu* (*perdere*). Da plati se svojim dobitkom što bude ishabili. Mon. serb. 31. (1247). Ako Uroš ili brat njegov Vladislav ili kto od roda toga ili vlastelin bi hotel habiti ili bi ishabili nam, a tvoje svêto carstvo da ni pomaga procvê svoju moć vrhne ih i da im ishabiš. 36. (1253). Što im ishabi mojím poslanijem ili na moje prijateljstvo ili nešto vlastelin ili kto godê, vse da im ja plaću. 69. (1273—1314).

ISHABLĀVATI, ishabljavím i ishabljavám, *impf. ishabiti, od čega postaje*. — U *Bjelostjenčevu rječniku (vidi kod ishabiti)*.

ISHADÂNE, n. *djelo kojijem se ishada*. — U *Bjelostjenčevu rječniku: (kajkavski) izhajaše i u Stuličevu: egressus, exitus s dodatkom da se nahodi u pisca kajkavca Muliha*.

ISHADATI, ishádám, *impf. iterativni glagol prema ishoditi, od čega postaje*. — *Akc. kako je u inf. tako je u praes. 3 pl. ishádaju, u aor. ishádah, u ger. praes. ishádajući, u ger. praet. ishádâvši, u part. praet. act. ishádâo; u ostalijem je oblicima onaki kako je u praes. 1 sing.* — *Od xv vijeka samo kod čakavaca i kajkavaca; s toga gotovo u svijem primjerima stoji po čakarskom ili kajkavskom govoru j mj. d; a između rječnika u Bjelostjenčevu (vidi kod ishoditi), u Jambršičevu* (*izhajam, exeo, orior*), u *Veltigijinu* (*izhajati, uscire, sortire, ausgehen, herausgehen*); *praes. izhajam kod izhoditi, u Stuličevu* (*izhadati i izhajati, egredi, ad egrediendum se parare s dodatkom da je uzeto u kajkavskoga pisca Muliha*). Lice tvoje s koga é ishajati sve blazenstvo moje. M. Marulić 194. Ki (*strah*) ishaja od milosrdja božastvene pravde. Naručn. 49^b. (*Mlednost*) ka ishaja od prve bolizni. 57^b. Kadano zlo koristi s toga ishajaju. 59^b. Prijazan krvna je zavez v osobvih od jednoga paña ishajajućih. 63^a. Vsaki od njih ishaja od ravne kite. 63^b. Prijazan duhovna je bližicstvo ishajajući od danja sakramenta. 64^a. Od toga ishaja

dvoje dobro. 77^b. Od igre ishaja mnogo grihov. 94^a. Govoreći da duh sv. od samoga oca ishaja. 104^a. Kada dim ishaja is kadilnika. 109^a. Človik ki ishaja iz Jeriha. Transit. 115. Odkud ishaja, ali ki uzrok je da su zli sini? Korizm. 42^a. Od kud ishaja da niki gradi jesu razdruženi? 44^b. Nitkože ne ishajaše protivu nemu. Š. Kožičić 57^a. Viruj mi, po ničem drugom ne izhaja, da tako Bog bičem svojim te pohaja. H. Lucić 244. Moći ću da viju, gdi otac rić raja, i gdi iz obiju sveti duh izhaja. 278. Od prestola izhajahu gromi. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 178^b. apoc. 4, 5. Pravdu onu ka iz vere ishaja. ap. 13^b. Zato veće srda nego milosti iz del zakona izhaja. 92^a. Vera od nas ne ishaja. Kateh. 1561. E8^b. Ova opovid nigda izhaja i istiće iz zakona a nigda iz človika. Š. Budinić, ispr. 152. Ki (put) van na svitlost iz ove propasti izhaja. P. Zoranić 10^a. Po toku od očiju van izhajahu (suzi). 66^b. Da od Jafeta izhaja (slovinski narod). F. Glavinić, evit. xiv. Ki iz purgatorija očišćeni izhajahu. 9^b. U protolitu običaj jest krajeim na vojsku izhajati. 62^b. Na priliku dobroga sada ki iz dobroga driva izhaja. 100^a. Videći cesar, da veća smutna izhaja. 103^b. Zašto na ona vrata čestokrat izhaja. 147^a. Ako milost izhaja iz voje Božje. svitl. 34. Zaman iz Kosova moji izhadjaju. I. T. Mrnavić, osm. 157. Nakon godišća jednoga brojtem izhajaju na pet tisuć tristo sedamdeset i pet. Michelangelo. 10. Kada bi tvoja prisvetu duša iz tijela izhadjala. Pisanica. 96. Sunce izhaja med dvima gorama. Nar. pjes. istr. 2, 158.

ISHAJPITI, ishajpim, *pf. u Stulićevu rječniku*: izhajpiti, v. izkajpiti. — *nepouzđano*.

ISHALAVITI, ishalavim, *pf. učiniti da što (objekat) bude posve halavo*. — *složeno*: iz-halaviti. — *U Stulićevu rječniku*: izhalaviti, v. izgnusiti.

ISHAMATI, ishamâm, *pf. hamañem posve pokvariti odijelo ili ruble*. — *složeno*: iz-hamati. — *U naše vrijeme u Dubrovniku*. P. Budmani.

ISHARAČITI SE, isharačim se, *pf. platiti harač*. — *U Stulićevu rječniku*: isharačiti se, v. odharačiti se. — *nepouzđano*.

ISHARAČIVATI, isharačivâm ili isharačujêm, *impf. tražiti harač*. — *U Stulićevu rječniku*: isharačivati, isharačivam ,tributum exigere⁴. — *nepouzđano*.

ISHARATI, isharâm, *pf. posve poharati*. — *složeno*: iz-harati. — *U Stulićevu rječniku (s osobitijem značenjem: vidi harati, a, e)*: izharati, v. izdorati. — *U naše se vrijeme u Dubrovniku upotrebljava refleksiivno isharati se kao perfektiivni glagol prema harati, c, b) dd*, vidi kod poharati. P. Budmani.

ISHARCOVAŃE, n. djelo kojijem se isharcuje. — *U Bjelostjenćevu rječniku*: (kajkarski) izharcovati.

ISHARCOVATI, isharcujem, *pf. izvojevati*. — *složeno*: iz-harcovati. — *U Bjelostjenćevu rječniku*: izharcovati, (kajkarski) izharcovati, izvojevati, izvojevati; prenašati; rvan; obrvati ,expugno⁴; u Voltijjimu: izharcovati ,vincere, espugno⁴, uberwinnen, eroberu⁴; u Stulićevu: izharcovati i lo pripisano iz Bjelostjenćeva), v. obrvati.

ISHARITTI, isharem, *pf. istrošiti*. — *složeno*: iz-hariti. — *Refleksivno ishariti se (istrošiti se) u jednom promjeru xviii vijeka*. Jedno ditišće od šest miseci ošpiti i ogulniti, i posli nego njegova mater puno se isharci za ozdraziti ga, ne vidi koristi. J. Banovac, prol. 153.

ISHĖRDEČITI SE, vidi izerdečiti se.

ISHĖRITI, ishĖrîm, *pf. iskriviti, vidi nazeriti*. — *složeno*: iz-heriti. — *U naše vrijeme u Lici*, vidi, kako je onu vražiju glavu izerio⁴, ,Ovako ti on vavije izeri onu vražiju glavurinu, a naškiji ono roglavo oko⁴. J. Bogdanović. — *Refleksivno u Vukovu rječniku*: izeriti se, vide iskriviti se.

ISHERĖPERITI, isherĖperîm, *pf. vidi izeroperiti*.

ISHIČĖNE, n. djelo kojijem se ishiti. — *U Bjelostjenćevu rječniku*: izhićeñe ,ejectio, pulsio, exturbatio, ejectionum⁴ i u Stulićevu: izhićeñe ,eductio, extractio⁴.

ISHIČIVATI, ishićujem, *impf. ishititi*. — *U Bjelostjenćevu rječniku*: izhićujem, izhititi ,ejicio, exturbo, ejecto⁴; izhićujem se, izhititi se, izgañara se ,ejicio, expellor, exturbo, emolior⁴.

ISHILITI, ishilih, *pf. složeno*: iz-hiliti. — *U Stulićevu rječniku*: izhiliti ,inclinare, flectere, inflectere, torquere, contorquere, curvare⁴. vidi hiliti.

ISHILATI, ishijam, *impf. ishiliti*. — *U Stulićevu rječniku*: izhijati.

ISHINITI, ishinim, *pf. prijevarom (himbom) dobiti, izmamiti*. — *složeno*: iz-hiniti. — *Na dva mjesta xv i xviii vijeka*. Blagoslof moj otajno jest izhinil. Bernardin 42. gen. 27, 36. Ter se hitroj hotmi prignu ka mu i blago sve izhini. J. Kavañin 34^a.

ISHĖNKATI, ishĖñĖm i ishĖñkâm, *pf. složeno*: iz-hinkati.

a. aktivno, hinkañem dobiti. — *U Stulićevu rječniku*: izhinkati ,štogod ,vagitibus aliquid extorquere, impetrare⁴.

b. sa se, refleksiivno, kad ko hincĖ do mile voļe, pa po tome moļe značiti i: seršiti hinkañe. — *U Stulićevu rječniku*: izhinkati se, 1. ,a vagiendo cessare⁴. 2. ,nimis vagire⁴.

ISHITAN, ishitna, *adj. koji se moļe ishititi (koje vidi pod 1, a)*. — *U Stulićevu rječniku*: izhitan ,comprehensibilis⁴. — *nepouzđano*.

ISHITATI, ishitam, *impf. (?) ishititi*. — *Samo u Stulićevu rječniku*: izhitati kod izhititi.

ISHITĀVATI, ishitāvâm, *impf. ishititi*. — *U Bjelostjenćevu rječniku*: izhitavam ,ejicio, emolior⁴, i u Jambrešićevu: izhitavam ,ejicio⁴.

ISHITITI, ishitîm, *pf. složeno*: iz-bititi.

1. aktivno.

a. uhvatiti, shratiti, vidi hititi, A. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Danićevu (ishytiti ,eripere⁴). Ishtyiti, mčr. moj. Domentijan^b 112. (gdjo ishitim himbu tuj. M. Vetranić 1, 214. Nami toj znati ni izhititi nije dano. A. Gućetić, roz. mar. 132. Neka svak moļe znat i izhititi, koliko se bogactvo prima. roz. jez. 52.*

b. izbaciti, izmetnuti, vidi hititi, B. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Voltijjimu (izhititi ,buttar fuera, gittar fuora; sparare⁴, ,herauswerfen; schiessen⁴) i u Stulićevu (izhititi ,educere, extrahere, ejicere⁴). Kamen iz praće ishiti. D. Baraković, jar. 53. Ako hoćeš izhititi u visinu jedan kamećak. M. Radnić 350^b. Kraļa izhititše iz pristoļa slavna. A. J. Knezović 247.*

2. sa se, refleksiivno. a) izbaciti se. — *u jednoju pisca xviii vijeka*. Rijeći strahovite kō pet strijela vam se izhite. J. Kavañin 569^a. — b) s osobitijem značenjem u Vukovu rječniku: vide izvito-periti se.

ISHITJETI SE, ishitîm se, *pf. (o vremenu) na dva mjesta xviii vijeka, kao da je znaćenje: brzo*

isteći. — *složeno*: iz-hitjeti. Vrime kad se izbiti. A. Vitalić, ist. 296^b. Er vremena kad se izhite, nu imamo svi upasti ruke u Božje strenovite. J. Kavañin 573^a.

ISHITRATI, ishitram, *impf.* ishitriti, *od čega postaje*. — *U Stulićevu rječniku*: izhitirati, v. izhitriti. — *nepouzđano*.

ISHITREŃE, n. *djelo kojijem se ishitri, i u konkretnom smislu, ono što je ishitreno*. — *Stariji je oblik ishitrenje*. — *Između rječnika u Belinu* (ishitrenje, 'artificium' 106^b; izhitrenje, 'inventio' 416^b; izhitrenje za uztezati, 'machina, ordigno di legname per mover pesi', 'machina' 449^b) i *u Stulićevu* (izhitreñe, 'laboratorio'). Građa svete krasnost, ishitreño, jasnost. S. Rosa 136^b. Ta građa ni u ishitreñu ni u šepoti... 136^b.

ISHITRITELJ, m. *čovjek koji ishitri*. — *U Belinu rječniku* ('machinator' 403^a) i *u Voltigijinu* (izhitritelj, 'inventore, ritrovatore', 'erfinder').

ISHITRITI, ishitritim, *pf. složeno*: iz-hitriti. — *Od xvii vijeka* (*vidi* 1, b), a *između rječnika u Belinu* (izhitriti, 'inventare', 'excogito' 416^b; 'far con gran arte' 302^b), *u Voltigijinu* (izhitriti, 'inventare; perfezionare', 'erfinden'; 'vervollkommen'; izhitreni govor, 'discorso ragionato', 'verunünftige abhandlung'), *u Stulićevu* (izhitriti, 'elucubrare, elucubrari, elaborare').

1. aktivno.

a. *izmisлити, iznaći, načiniti*. Ustajem, da izhitritim sklad novi. I. Đorđić, *uzd.* 40. Mejzes izhitri velik sud mjedeni. *salt.* 79. Ti (o Bože) izhitri tvojim rukama žarko sunce. 247. Bog izhitrio uši i ljudsku zenicu je. 322. Zlatne slike kijeh izhitri ruka umrla. 454. Koje (*erkovno pjevanje*) paka još vrjednije ishitri Veliki Grgur papa. *ben.* 67. Latin Pakato pripovijeda čudan otrov koga bijahu u Sardeni izhitriili. B. Zuzeri 29. Naprave nove izhitriti. 33. Ja isti spozno sam jednoga čovjeka, koji je ruke imo blagosovljene, er svaki svoj rukostvor za čudo bi izhitrio. 95. Namjeri se na ona pisma koja u skulah bijaše on isti jošter mlad izhitrio i složio. 103. Činio je za sebe jedan sto izhitriti. 174. Puno vrsta od praha veće i mañe izhitrena izkušo je i prikušo. 199. Nu vi isti promislite, koje uredi i veličine i šepote ne bi bili izhitriili. 245. Tu pripovijes ili si je ti iz tvoje glave izhitrio ili pisalac, koji je kaže. 261. Jerud Veliki nu (*građu*) ishitri i uzjasni. S. Rosa 136^b. i *u prenesenom smislu*. Prikazat ti će se sve nepravde ne kako si ih ti vuhovito izhitrio za zaoblještit ljudske oči, neg kakve su sve u sebi. B. Zuzeri 4. Koje načine lubežjive nije on izhitrio za dobiti naše srce. 90. — *U ovijem priuđerima kao da znači i naresiti*: I udiše ona šepota lica prid zrealom izhitrena, pohvaljena i gledana otišla jo. B. Zuzeri 13. Grijehe lica narudžena i u taštini izhitrena. 55. A ti, ženo, ne stojš li s većom pomnošom zaprčena i misli jače zadubenom u zrealo za tvoje lice izhitriti neg u crkvi, kada gledaš u prilici čistu djevu? 364.

b. *učiniti da kc bude posve hitar*. Ja sam tebo zadojio i mlada te izhitrio u junačka sva činjenja. G. Palmotić 2, 31.

2. *pasivno* (*vidi* 1, a). Dva kerubina izhitrena od zlata. I. Đorđić, *salt.* 277. Pjesme, koje luvezni i taštine izhitrenije sadržahu. *uzd.* vn. Kadgod se namjerimo za vidjeti stvar kojugod čudnovito izhitrenu. B. Zuzeri 185. Ishitrenijem na pričicu govorom. S. Rosa 11^b. Kako je veličanstvo jednoga grada imat veće hladenaca izhitrenijeh koji proljevaju vodu. D. Bašić 298.

ISHITRIVATI, ishitrivâm i ishitrujêm, *impf.* ishitriti. — *U Voltigijinu rječniku*: *praes.* izhitrivam kod izhitriti, i *u Stulićevu*: izhitrivati, izhitrivam, in elucubrando se exercere'.

ISHLÁDITI, ishládím, *pf. učiniti da što (objekat) bude posve hladno*. — *složeno*: iz-hladiti. — *Akc.* kaki je u *praes.* taki je u *part. praet. pass.* ishláden; u *ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf., osim aor. 2 i 3 sing.* ishládi. — *U Vukovu rječniku*: 'auskühlen', 'refrigero' s *primjerom*: Ishládiše djeca sobu. — *Sa se, reflektivno. također u Vukovu rječniku*: 'sich auskühlen', 'refrigeror' s *primjerom*: Ishládila se soba. Ishládilo se jelo. — *U Dubrovniku* ishladiti se može značiti: vrlo se nahladiti. P. Budmani.

ISHLÁPITI, ishlápím, *pf. složeno*: iz-hlapiti. — *Od xvii vijeka*.

a. *izvjetriti*. — *Između rječnika u Bjelostjenčevu* (izhlapjen, v. izvjetren), *u Stulićevu* (izhlapjen, v. izvjetren), *u Vukovu* (izlapiti, 'verriecken', 'fugere', cf. izvjetriti s *primjerom*: Nemojte da vam vino izlapi). Al' kad vino 'zhlapj' z glave, ni već one voje prave. P. Vitezović, *cvit.* 55. Iz ove isto zemlje ona vlaga teško izlapi. I. Jablanci 18. Metne se u jednu bocu... od ozgora dobro zavezavši da ne izlapi. G. Peštalić 246. — *metaforički*. Zapovidi Božje iz srdaca ljudski izlapiše. E. Pavić, *oglj.* 126. Ako ovi početi i novi nauci od ljudi jesu, da će oni sami izlapiti. 645. i o ljudskoj pameti kad oslabi, n. p. od starosti, u *Vukovu rječniku*: (u Srbiji) kaže se za čovjeka, n. p. koji u starosti postane slaba razuma, 'schwinden', 'evanesco'.

b. *omršaviti*. — *Između rječnika u Voltigijinu* ('smagrire, sfiuire, svigorire', 'mager werden, erschöpfen'). Tijelo čovjeku otruhni i izlapi. M. Pavlinović, *rad.* 162.

ISHMIĀLETI, ishmílim, *pf. izići hmileći*. — *složeno*: iz-hmijeti. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (izmijeti, 'herauskriechen', 'prorepo', n. p. raci iz torbe). Kako djeca iz kolijevke izmijle. *Ogled.* sr. 507. Tu izmijle neka-kvoga puka. P. Petrović, *gor. vijen.* 60. Izmilio starac igumane. *Osvetn.* 3, 55.

1. ISHOD, m. *exitus*. — *ispoređi* 2. ishod. — *Složeno*: iz-hod, ili *postaje od osnove glagola* ishoditi. — *Riječ je stara, ispoređi stslav.* ishodъ, a *između rječnika nahodi se u Vrančićevu* (izhod, 'exitus; pergula'), *u Mikaljinu* (izhod, 'camera', 'cubiculum'), *u Belinu* (izhod, 'uscita, l' 'uscire', 'exitus' 780^b), *u Bjelostjenčevu* (izhod, iztok, 'exitus'; izhod sunčeni, 'ortus solis, oriens'; izhod, 'čardak, 'pergula'; izhod, 'prehod, 'recessus'), *u Jambrešićevu* (izhod, 'exitus'; izhod, početak, 'ortus, origo'; izhod, iztok, 'oriens'), *u Voltigijinu* (ishod, 'esito, sortita, 'uscita', 'ausgang, 'erfolg'; izhod, 'uscita; levante, oriente', 'ausgang; morgen'), *u Stulićevu* ('exitus, finis, eventus'), *u Vukovu* (*vide* zahod 2), *u Daničićevu* (ishod, 'exitus').

a. *ishođene, djelo kojijem se ishodi. a) uopće*. Od ishoda blažene djevice iz grada Nazareta. B. Kašić, *nač.* 14. Posli ishoda od puka Izraelskoga iz suzañstva. *is.* 10. U ruci negovoj biše i dati nim (*suzam*) ishod i zanikati ga nim. *iñ.* 85. Pogibljiv će izhod od ovde nim biti. A. Georgiceo, *nasl.* 136. Srce moje, pukni, er puknut pravdno je, da daš izhod svijem zlobami. I. V. Bunić, *mand.* 11. Koje su (*duše*) blizu ishoda iz muka. V. Andrijašević, *put.* 225. Zapovijeden bijaše Izraelčanom na uspomenu noiva iz Egipta izhoda. A. Kanižlić, *kam.* 458. Otrča za nama, cijeneći da ga ne bi kraj pedepsu za jedan izhod ovako potreban. D. Bašić 156. — b) pisci ovako pre-

rode ime druge knige Mojsijeve (ĕšodog, exodus). Čtenje knig od izhoda. Bernardin 30. U knigah od izoda. M. Divković, nauk. 115^b. U izoda p. 20. 16. . . . I. Ančić, vrat. 33. Štije se u kniga od izoda. S. Margitić, fal. 71. Knige Joba, . . . Jozua, izhoda. J. Kavašin 564^a. Tako imamo u izodu na poglavju 29. A. d. Bella, razgov. 230. U knigah izhoda. A. Bačić 117. 302. Zabibliženo je u kniga od izhoda. J. Banovac, uboj. 23. Ovako govori ti Bog u kniga izoda. J. Filipović 1, 48^b. U knizi od izhoda. A. Kanižlić, fran. 51. U kniga od poroda i u izodu. L. Vladimirović 29. Jošt u izodu Gospodin zaprijeti. . . J. Matović 267. U kniga od izoda. M. Dobretić 353. Knige poroda, izhoda, djacke, broja i deuteronomija. I. Velikanović, uput. 1, 366. U kniga od izoda ukaza sebe Bog Mojsiji pasučemu ovec u grmu goručemu. D. Rapić 52. Štije se u kniga od izoda. 60. U bibliji, ishod glava xii. Vuk, nar. pjes. 1, 117. — *c) kaže se u osobitom smislu o suncu, mjesecu, zvezdama, zori, danu itd. an uopće*. Nikadar u tih misti ni suncu ishoda. D. Baraković, vil. 51. — *bb) riječju ishod često se naznačuje čas kad sunce itd. ishodit*. Od priđne strane petnaestoga dneva počimajuće od ishoda. sunca. A. Kanižlić, kam. 524. Prije sunca izhoda. E. Pavić, ogl. 116. — Nu, s izhodom treće zore slavan čit opet uskrsnuti. G. Palmotić 3, 4^b. Na ishod zore blage otiđoše. J. Palmotić 310. — Na ishodu dana bijela naša družba sva vesela na ugodni put se spravi. 35. Dan na izhodu. I. Đorđić, uzd. 8. — Kad je bilo na ishod vlašića. S. Ľubiša, prip. 141. — *d) shvaća se u širem smislu kao uopće početak, postajie (suprotno kod e)*. Vazni stablo od koga oba imata ishod. Naručn. 64^a. Nu ti, Bože, bez izhoda i bez svrhe stojš do vika. I. Gundulić 204. Od izhoda naroda slovinskoga. F. Glavinic, evit. xii. (*Angeloe*) izhod, prohod i broj on ki ih stvori, zna. 322^a. Evo ti podpisujem istinitu svidočbinu našega izhoda. I. T. Mrnavić, osm. 4. Bolesti . . . imaju izhod od griha prvoga čovika. M. Radnić 147^a. I mitrate duhovnike ki su izhodom od Rimljana. J. Kavašin 112^a. Izhod od imena, etymologija. A. d. Bella, rječn. 297^a. Da je pravda katoličanska izhod duha s. S. Badrić, ukaz. 79. Od ishoda riječi do opeta bude sagradjen Jezuzalem. S. Rosa 15^a. Ishod ove povelje bi ishod riječi. 17^b. Disputaše tanko i visoko od izoda duha prisvetoga. Anđ. Kačić, razg. 155^a. Besidi se od izhoda i napridlovaia života koludarskoga. A. d. Costa 1, v. Od izhoda duha svetoga od oca. J. Matović xxiv^b. Oli se je primio od prvijeh otaca po izhodu i porodu (grijež). 162. — *e) nasuprot značenju kod d), može značiti: srha, kraj, konac, pa i smrt, ili po tome što koji dođe na kraj puta izide s njega, ili (a to je jamačno u nekijem primjerima) jer na smrti duša izlazi iz tjela*. Približajet se dnu. ishoda mojega. Sava, sim. pam. šaf. 10. Ni jarostaju tvojeju oblić mene va časa. ishoda mojega. Mon. serb. 245. (1399). Na ishodē duše joga. Glasnik. 11, 129. Pisano na ishodi muhamarana. Mon. serb. 513. (1170). Dovečer, ča jest na ishodu dno, čini ga vriću u Savu. Dukljanu 39. Zae se već na nadam slobodit prijednu vlas ni prijednu slobodu da mi se povrati na ishodnjeh ishodu. M. Vetranić 1, 69. Govorahu od negova ishoda. Anton Dalm., nov. tešt. 98^b. Inc. 9, 31. Kada duša na ishodu muci se. B. Kačić, nac. 101. Gospodin čuvaj uhod tvoj i izhod tvoj. M. Alberti 309. Daj, daj bože, da čim duša na izhodu s. om se vrta, da prije jedan uzdah slusa od ljubavi, nog' h od smrti. I. Gun-

dulić 255. Nu u govoru veću momu kud zahodim bez izhoda? 448. Gledah izhod borenja tvoga. F. Glavinic, evit. 17^a. Hinben jest svit ov, svrha joga neznaa, izhod strahliv. 351^a. Soldat izhod borenja razumno ima proinit. 394^b. Cesar, cesarica . . . izhod prigovaranju ili dišpute pomuivo gledajući. 433^a. Izhod tvrdoga trpljenja. posl. 33. Nastojmo mi bože sebe pripraviti na izhod. A. Georgiceo, nasl. 42. Jak na izhodu od jeseni kad naripi zima prva. G. Palmotić 3, 54^a. Da će se na ishodu od duše podpuno skrušiti. V. Andrijašević, put. 7. Dušu moju na ne ishodu da prosvijetliš. 111. Svaka duša koja stoji na ishodu. 113. Na čas od ishoda moga. 322. Uzrokom razlog se ima učiniti duši na izhod, a napokom tijelu. J. Kavašin 557^a. Izhod, fine cioē successō, exitus. A. d. Bella, rječn. 316^b. Na izhod godišta, anno exactō. 85^b. Izhod jeseni, il fine dell' autunno, exitus autumnalis. 121^a. Izhod rijeke ili mora, bocca di fiume o di mare, fluminis vel maris ostium. 143^b. Na ishodu ljeta Gospodinova 542. I. Đorđić, ben. 44. Vide da svoja živuća krepos jur bijaše na ishodu. 60. Čekajući s pohlepom svrhu i ishod od svoje privare. 119. Srete im duh na ishodu. 122. Videći svoj život na ishodu. 138. Staše jur na ishodu duša Pandolfa. 171. Sunce lednu vodu stapa zime na ishodu. N. Marčić 31. Na svrsi i izodu života svoga. M. Dobretić 266. Istu da bi još u početku i izhodu satro i smaknuo, Entikija prokleo je. I. Velikanović, uput. 1, 277. Umire mu majka, pa joj čati molitvu na ishod duše. Nar. prip. vrē. 2.

b. mjesto kud se ishodit. a) uopće. Pojđite na izhode putov. I. Bandulavić 180^a. mat. 22, 9. Svoa znamenja postaviše na visokom mistu od grada i na izhodih. A. Vitaljić, ist. 230^a. Uzvišite te barjake na izhodih od grada. 232. Bragmani pred izhodom svojih kuća grobje imaše. J. Kavašin 389^a. — *b) u ovijem je primjerima isto što izvor u metaforičkom smislu (ispoređi a, d)*. O milosti, srečni izhode svijeh kreposti. I. Đorđić, uzd. 70. (*O Bože*) bistri izhode svijeh kreposti. salt. 274. — *c) strana s koje sunce ishodit, ispoređi istok*. Mejaš od sunca ishoda. Mon. croat. 86. (1459). Od petka na sunač izhod. 170. (1498). Od sluča ishoda. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 197^b. apoc. 16, 12. Velike škode po vsemu zapovidničtvu rimskih cesarov na izhodu načiniše Slovenci Abari. P. Vitezović, kron. 50. Uzamši od krvi, poškropio bi s prstom sedam puta prama pristoju milosti k izodu. I. Velikanović, uput. 3, 315. Škropi sedam puta prama zastoru k izodu. 3, 327. — *d) pergula, vidi čardak, a). vidi u Vrančićevu i u Bjelostjčevu rječniku*. — *e) soba uopće, samo u Mikajinu rječniku*. — *f) latrina, zahod*. — *na jednom mjestu xvii vijeka i u Vakoru rječniku*. Cloaca u Požezi šekret, u Osiku, ishod. A. T. Blagojević, khin. 24.

2. ISHOD, *f. vidi* 1. ishod. — *Samo na jednom mjestu xvii vijeka*. Gospodin čuvaj uhod tvoj i izhod tvoj. M. Alberti 55.

ISHODAK, ishotka, *m. vidi* 1. ishod. — *-a (nekadašnje n) ostaje u nom. i u acc. sing., i u gen. pl. ishodākā; u ostalijem padežima ispada, te d ispred k glasi t, ali se nalazi pisano*. — *Postaje od osnove glogola ishoditi nastarkom i.k.* — *Od xvii vijeka (vidi kod b)), u između rječnika u Berlinu (vidi kod d)), u Voltijijinu (izhodak, sortita, uscita, herausgang), u Stulčićevu (uz ishod), u Vakoru (vide svršetak s primjerom: Kad desota na izotku bila). a) vidi* 1. ishod, a, *c)*. Poznaje zvizle nebeske i tomāci

niovo gibaše, izodke i zaodke. B. Leaković, gov. 248. — *b*) *vidi* 1. ishod, a, *d*). Gdi ćeš viditi izhodak od tvoje plemenštine i pañ od koļena odkuda slaziš. M. Radnić 171^a. Svako stvorene u svomu izhodku ukazuje nam veliku mudrost i svemogućstvo Božje. 406^b. Sakramenat jest zlamene čuteće, milost Božja ili izhodak ne milostiv. A. Bačić 261. Izhodak milosti Božje razumi se osobito u prisvetom tilu Isusovu. J. Banovac, razg. 197. Naj veće paka nastojane Matejino jeste bilo ispisati izhodak i koren kraljevskoga kolina. E. Pavić, ogl. 462. „Satir, Satyra“ ima svoj izhodak od onih „satyris“. M. A. Reļković, sat. A¹^b. — *c*) *vidi* 1. ishod, a, *e*). Mloštvo puka čekajućega izhodak ove smutne. A. Kanižlić, kam. 97. Izhodak stvāri ne odgovara ufañu i želi ñegovoj. 120. Da vidimo izhodak ufaña tvoga. 251. O nemu visi ñegovih odluka izhodak. 357. Zafalivši Bogu za srićan izhodak posla. 855. Svaka nećista ljubav nesrićan izhodak imade. E. Pavić, ogl. 77. Da srićan izhodak ñegovog vojevaña o ñojzi visi. 182. Da će čuti svrhu i izhodak jedne i druge vojske. 190. Heli željaše veoma čuti izhodak boja. 220. Ova čudesa ne imadoše dobrog izhodka. 346. Oni pak držu događaj kano zlamene od nesrićnoga izhodka. 382. Kad ružni dila izhodak vidim. G. Peštalić 82. Posao istinito golem ali izhodak nikakvi. 86. — *d*) *trošak*, *suprotno*: dohodak (*vidi* pod *c*). — *samo u Berlinu rječniku*: izhodak „uscita, qñel che si spende“, „expensum“ 780^b; ishodak mjeriti po dohodku „ad vectigalia sumptus accommodare“. 18^a.

ISHODAN, ishodna, *añj*, koji pripada ishodu. — *isporedi* ishodni. — *Postaje* od ishod *ustavkom* иѣ. — *Od xv vijeka* (*vidi* kod a, *c*)), a *između rječnika u Stulićevu* („pervius, orientalis, discessionis“; ishodna krajina „pars orientalis“; dan ishodni „dies mortis“) i *u Daničićevu* (ishodni „exitus“).

a. *adj.* a) *uopće*. Ako u takim mislima smrtno sagrišismo, tad prosutje izhodno od toga uzroka i prividjeno u svomu uzroku, bit će tolikojer smrtno. Blago turl. 2, 139. No ti vaļa rōbiñā za skuta, iz odaje do izhodna puta! Osvetn. 4, 18. — *b*) *smrtni*, *vidi* 1. ishod, a, *e*). Na krpepti koji slidi, čim izhodni dan svoj *vidi*. J. Kavañin 298^b. Vaš nevještac preugodni da s andelim mene srite na dan strašni moj izhodni. 369^b. — *c*) *po pređašiemu znaćenu može* ishodni dan *znaćiti*: *obfjetni* (smrti). Crkvovl pametē da tvory ktitoromē, klda imē je ishodnij dññ. Mon. serb. 533. (1485). — *d*) *u jednoga pisca xviii vijeka* (po pređašiemu znaćenu) *znaći uopće*: *obfjetnica*. Došo dan ishodni porodjeña Jeruda Antipe. S. Rosa 31^a. Dan ishodni rećenoga blagodarstva. 140^b. — *e*) *istoćni*, *vidi* 1. ishod, a, *c*). *u Stulićevu rječniku*.

b. *adv.* ishodno, od ishoda, od početka. — *Samo u Stulićevu rječniku*: „ab ipsa origine, ab ipso ortu“.

ISHODATAJ, *m.* čorjek koji ishodataji, *vidi* hodataj. — *isporedi* ishodatajiti, ishodatajati. — *Rijeć je stara, isporedi stslav.* ishodataj. — *U kniğama pisanima crkvenijem jezikom, a između rječnika u Daničićevu* („mediator“). Nebesnomu prēbyvajuštomu ishodataj ti budu. Domentijan^b 35. Nenavisti ishodataja. 78.

ISHODATAJAN, ishodatajna, *adj.* koji ishodataji. — *U kniži pisanoj crkvenijem jezikom xiii vijeka*. F. Miklošić, lex. palaeoslov.² kod ishodatajñ.

ISHODATAJATI, ishodatajem, *impf.* ishoda-

tajiti. — *U kniğama pisanima crkvenijem jezikom, a između rječnika u Daničićevu* („mediatione consequi“). Otē Boga blagaa ti ishodatajñstu. Domentijan^b 49.

ISHODATAJIŠTE, *n.* djelo kojijem se ishodataji. — *U kniži xiii vijeka pisanoj crkvenijem jezikom*. F. Miklošić, lex. palaeoslov.² kod ishodatajiste.

ISHODATAJITI, ishodatajim, *pf.* dobiti kome što hodatajeñem. — *složeno*: iz-hodatajiti. — *U kniğama pisanima crkvenijem jezikom*. Onē svetimi si molitvami i sebh i tomu ishodataji nebesnoje carstvo. Danilo 152. *vidi* i F. Miklošić, lex. palaeoslov.² kod ishodatajiti.

ISHODATAJSTVOVATI, ishodatajstvujem, *pf.* *vidi* ishodatajiti. — *složeno*: iz-hodatajstvovati. — *U kniğamu pisanima crkvenijem jezikom*. F. Miklošić, lex. palaeoslov.² kod ishodatajstvovati.

ISHODATI SE, ishōdām se, *pf.* *vidi* išetati se. — *Akc. kuki je u inf.* *taki je u praes.* 3 *pl.* ishōdajū, *u ger. praes.* ishōdajūñi, *u ger. praet.* ishōdāvši, *u part. praet. act.* ishōdāo, *u ostalijem je oblicima onaki kuki je u praes.* 1 *sing.* — *U Vukovu rječniku*: „sich ausgehen“, „obambulo“.

ISHODILIŠTE, *n.* *vidi* ishodište. — *U Stulićevu rječniku*: „exitus, egressus“; ishodilište sunčano „oriens“.

ISHODILISTVO, *n.* *u Stulićevu rječniku* uz ishodilište. — *susma nepouzđano*.

ISHODIŠTE, *n.* *vidi* ishod. — *isporedi* ishodilište. — *Po čakavskom govoru* ishodišće. — *Rijeć je stara, isporedi stslav.* ishodište. — *Između rječnika u Berlinu* (izhodište „scaturigine“, origo“ 650^b), *u Stulićevu* (v. ishodilište), *u Daničićevu* („initium“). a) *vidi* ishod, a. Otē sih bo ishodišta životu. Sava, sim. pam. šaf. 9. Imajući sve to zlo izhodišće i uzrok svoj od krivih naućiteļjih poltvirćih. A. Vitaļić, ist. 372. Tri vira kojih narav i izhodišće živa pamet u tñi išće. J. Kavañin 532^a. Ishodište duha svetoga i od sina. S. Badrić, ukaz. 53. — *b*) *vidi* ishod, b. Drivo vsajeno na ishodišćih vod. Korizm. 67^b. Pojdite tadar na ishodišća, i koliko godire ih najdete, zovite ih na pir. Postila. p1^b. Na ishodišća putov. Anton Dalñ., nov. tešt. 34^a. mat. 22, 9. U ulazišću i izhodišću. A. Vitaļić, ist. 450. Ono čim je krila kućka izhodište svoga rućka. V. Došen 162^a.

ISHODITI, ishodim, *impf.* iziti. — *isporedi* izihoditi, izlaziti. — *Akc. kuki je u praes.* *taki je u impf.* ishodāñ i *u ger. praes.* ishodēći; *u ostalijem je oblicima onaki kuki je u inf.*, *osim aor.* 2 i 3 *sing.*: ishodī. — *Upravac je složeno*: iz-hoditi; *ali se shvaća kao da postaje od iziti onako kao hoditi od iti*. — *Rijeć je stara, isporedi stslav* ishoditi, rus. ицохоуѣ. — *Između rječnika u Mikajinu* (ishoditi i izhoditi, iziti, izlaziti „exeo, egredior, prodeo, erumpo, emergo“; izhoditi, niknuti, kako se reće: Od kud ova stvar izhodi, od kud je nikla? „demano, profluo“), *u Berlinu* (izhoditi „exeo“ 780^a; „scaturire, sorgere, uscire fuori“, „scateo“ 650^b; „procedere, derivare o nascere“, „mano“ 586^b; „dependere, derivare, haver l'origine“ 250^a; „risultare“, „provenio“ 627^a; „riuscire“, „evenio“ 629^b; „divenire, diventare“, „evado“ 272^b), *u Bjelostjenćevu* (izhajam, iziti; izhodim, izlazim; izhodim, v. izhajam), *u Voltiğijinu* (ishoditi „uscire, sortire“, „ausgehen“; izhoditi, izhajam „sviare, fuoruscire; riuscire, risultare; originare“, „herausgehen; gelingen; abstimmen“), *u Stulićevu* (ishoditi i izhoditi „exire, egredi, excedere, foras progredi, procedere, prodire, derivare, ori-

ginem ducere¹), u *Vukovu* (ausgehen¹, exeo¹), u *Daničevcu* (exire¹).

1. *aktivno.*

a. u *pravom smislu.* a) *subjekat je čežade ili što se misli kao čežade.* aa) *uopće.* Izhojahu tada nepodobe iz mnozih. Bernardin 47. luc. 4, 41. Ova koludrica nigdare ne ishodaše van is cele. Transit. 246. (Biskup) vsaku noć ishodaše s komore i grediše v svoju crkvoj. Mirakuli. 143. (Ana) ne ishodaše iz crkve. N. Rašina 26^a. luc. 2. 37. Ter mnoge odpravi da zlato kopaju gdi mnogi ne ishode opeta na stan svoj ner glave ohode i š nima zlato toj. M. Vetranić 1, 167—168. Zač tko tuj zahodi, ni ob noć ni ob dan, opeta ne ishodi iz toga mora van. 1, 172. Ne mozite ishoditi vanka. Mon. croat. 208. (1521). Običaj biše moj izhodit u šetnu. H. Lucić 238. Ljubmir ishodi i govori. M. Držić 72. Nebore, čemu ste sami bez mene ishodili na dvor? 322. Gdi je kraj? — Eto van iz kuće prem gdje sad izhodi. F. Lukarević 238. Vojsku vidiše iz luga izhodaće. Aleks. jag. star. 3, 242. Kada ishodaše iz skule. B. Kašić, in. 39. Kad ishodiš iz kuće. nać. 93. Gorućijeh vrh kola iz zemlje izhodi njeka sjen ohola. I. Gundulić 75. Nu tko tužan ovo izhodi? po prilici Milijenko je, za dubje ću skrit' se odi. 164. Izhodaće oni van iz navi. F. Glavinic, evit. 314^a. Vidih drugoga angela, ihodaća od istoka sunćenoga. 337^a. Kada izhode iz kuće. I. T. Mrnavić, ist. 6. Izhodi spasitelj veoma moguć s nebasa. I. Držić 108. Udovica ina izhodit malo iz doma. 288. Ako izhode u noći. 314. Veće ishodi iz bludnoga stana kleta. G. Palmotić 2, 42. Ali s majkom ona ishodi. 2, 185. Izhodi Sjevernica iz gore. 2, 251. Puti od grada svi su pumi, negdje ulaze, negdje izhode. 3, 38^b. Šahin... iz tvrde van ishodi. J. Palmotić 106. (Koludrice) nikada ne ishodađu iz visocijeh tvrdijeh mira. 271. Izodeć s visine. I. Ančić, svit. 96. Ovdj anjel izhodi, zahvaljujući puku. P. Hektorović (?) 171. On ne hti iz kuće vanka izhoditi. Olivica. 46. Kud čestokrat s gospojami izhodite. J. Kavačin 196^a. Niti vani k nemu izhod' te. 558^b. Iz svoje spile izhodi. I. Dordić, uzl. m. Bog iz raja izhodaće. 128. Kad u celu uhodiš ili iz ne izhodiš. P. Knežević, osm. 359. Kad puk poče ishoditi (iz crkve) mo-trahše opet izodeće. F. Lastrić, svet. 151^a. Izhodi van iz kuće. V. M. Gučetić 115. Al' u kolo kad izhodi (snaša). V. Došen 100^b. Obdan crkve kad pohodit (snaša), i na pazar kad izhodi. 105^b. Da svoj stari grad pohodit, otkud veće ne izhodi. 127^b. Ishodi Jezus iz Nazarota. S. Rosa 46^a. Izhodio bi iz pustinje na svitlost svita. A. d. Costa 1, 105. Kad izhodiš iz tvoje kuće. I. M. Mattei 280. Sužan će se oprostiti, iz taminice izoditi. Nar. pjes. vuk. 1, 140. Kad su tuda svati izodili. 1, 243. Tu su vjerne sluge ishodiše, te im dobre koše privatice. 3, 141. Pred neg' Jovan na drum ishodio. 3, 315. A dva sina pred im ishodađu. 3, 532. Pred svatove ishodio Vuco. Nar. pjes. juk. 86. Kraljica je pred nih izhodila. 133. Kada dode u bela Prilipa, pred nega je mati izhodila. Nar. pjes. vil. 1866. 97. — *blakaje se* ishodiš na boj, na megdan itd. Kada ishoduće protu neprijateljem našim na boj. Aleks. jag. star. 3, 297. Sada ti na boj izhodiš. F. Vrančić, živ. 59. Na boj ishodi. D. Baruković, jur. 54. Kad godi su na boj izhodili. I. T. Mrnavić, osm. 94. Koji na međan izhodo. A. Bačić 202. Još Tolora ni vrljih nasa, a kamo P' mu na boj izhodi. Nar. pjes. vuk. 2, 491. — *slično je tome:* ishoditi na sud, pred suca, na karaño itd. Paraci koji ishode na sud. Zak. duš. pau

šaf. 47. Još nikad prid sudca ishodio nije. M. A. Rejković, sabr. 61. Izhodiš na karanje s tvojim iskrnim. Michelangelo. 70. — *amo može spadati i:* ishoditi suproč ili protivu kome. Jesu izodili i protivu duhu svetomu i protivu sa crkvi. J. Filipović 1, 51^a. — b) *subjekat je životinja.* Pasti gavrana ki ishodaše a ne vraćaše se. Bernardin 95. gen. 8, 6—7. Ne toliko negda guste rodna iz dvora pčele ishode. G. Palmotić 3, 10^b. Koje (zviri) vanka na lovinu izhodo. A. Vitalić, ist. 348. Krupne ribe ke izhodo i iz mora i iz vode. J. Kavačin 21^b. Iz nega crvi ishodađu. J. Banovac, pred. 92. Da pčele mogu ishoditi. I. Jablanci 160. Vidoše izhodi 7 pritili krava. I. J. P. Lučić, razg. 5. — c) *subjekat je što neživo, n. p.:* aa) *što žitko.* Uli brez pristanka iz ne groba izhodi i teče. Živ. kat. star. 1, 224. Rike izhodo iz gor i pristaju u Dunaj. Dukljanin 18. Od ovoga obilna hladenca izhodo bistri potoci. I. Držić 4. Sava i Drava otkle ishodi, Visla i Dunav otkle istječe. G. Palmotić 1, 21. Iz očiju od radešti biserne joj suze izhodo. 3, 89^a. Suze srećne i čestite, ke skrušena duša lijeva, ah drago ti izhodate iz srdaca! I. V. Bunić, mand. 26. Sok iz zida ki izhodi. J. Kavačin 311^a. Čića velikijeh udorac izhodaše mu krv iz usta. M. Le-kušić 64. Od krvi, koja mu izhodaše na dvor sa svih strana. 93. Kud voda izodaše. J. Banovac, pred. 144. Iz svih udi negova tila znoj krvav izodaše. J. Filipović 1, 86^b. Ovoj potoci suza niz lice iz očiju izode. F. Lastrić, test. 97^a. Izodeži krv i cijedeći se, stope Isusove ostajahu crlene. 161^b. Ovoj potocići suza niz lice iz očiju izode. svet. 30^b. Sok pun mirisa iz nega izhodaše. P. Knežević, živ. 59. Na rane van vino ishodilo! Nar. pjes. vuk, rječn. 241^a. — *metaforički.* Iz ke (besjede) slatki med izhodi. G. Palmotić 1, 84. — bb) *muña, plam, zraka, svjetlost, hlad, dim itd.* Muoñe će ognjene izoditi od zapada tja do istoka. M. Divković, bos. 27^b. Kakono izhodi muña od istoka i ukazuje se do zapada. I. Bandulavić 185^b. mat. 24, 27. Gdi gadi majcem u kami udriš, taj čas izhodi živi plam. M. Držić 416. Koji (dim) iz zemlje izhodi. A. Vitalić, ist. 482. Vsi se čujahu videći zrake ke od nega ishodađu. Transit. 224. Zdrak od sunca ne izhodi. J. Kavačin 513^a. Iz nežina obraza zraka božanstvena izhodaše. J. Filipović 1, 560^b. Da zraci nežini od nega kano od pravoga sunca izhodo. E. Pavić, ogl. 20. Čudna svjetlos i vedrina izhodijaše nemu iz oči. G. Palmotić 3, 103^b. Hladak lip ishodi, kad usta otvora. S. Menčetić 236. — cc) *sunce, zora itd.* Čini sunce svoje izoditi svrhu dobrijeh i zlijeh. M. Divković, nauk. 50^a. Sunce kad izbije iza crna oblaka izhodi sftilije. M. Gazarović 111^b. Svijetlo sunce odkle izholi. J. Kavačin 217^a. Car je sunce koje izhodi iz istočne jasne strane. P. Serkočević 585^a. Vi ste zora koja ishodi. G. Palmotić 1, 333. Zašto izhodi zora. F. Lastrić, test. 369^a. — dd) *miris, smrad.* Cvijet gdje miris ishodi. M. Vetranić 1, 182. Taki smrad iz nega izodaše. J. Banovac, pred. 133. Iz tilesina niovi izodiće smrad. F. Lastrić, ned. 391. — ee) *grañe i lišće kad raste.* Mlade grañice i listovi, koji u niovima pupicama kakono u povitku ložan tada se počmu mīcati i iz svojih lušćica na dvor izhoditi. M. A. Rejković, sat. 16^b. — ff) *buka, pa i glas i riječ (iz usta).* Sokolica svrće oči, odkud buka strašna izhodi. I. Gundulić 408. No ono ća ulazi po usta ockvrñuju ćlovika, da ono ća iz ust izhodi toj ockvrñuju ćlovika. Bernardin 47. mat. 15, 11. O svakoj rijeći koja izhodi od usta Božijih. N. Rašina 41^b. mat. 1, 4. Glas ovako ne ishodi od

jezika umrloga. G. Palmotić 1, 131. I s jezika kripostnoga rič mu izhodi prez sgrišenja. A. Vitajić, ist. 112^b. Ne bi izodile iz naših usta one zakletve. J. Filipović 1, 37^b. — *gg) lađa*. Iz njihova grada ishodi sto plovećih drijeva sada. G. Palmotić 1, 314. — *hh) o čemu mu drago što se iznosi*. Zlato ako iz rude ne izhodi. J. Kavašin 129^a. Barjak krajev izodi. F. Lastrić, test. 99^b. Na koja (*vrata*) obilne lemozine izodahu. svet. 119^b. — *ii) o putu*. Putr koji ishodi ist. Č(r)lvenoga Brega. Mon. serb. 92. (1330). Na putr koji ishodi izr. Ľuboliki na mramor. Deč. hris. 11. 78. Sam ta put od gore na kopno ishodi. Đ. Baraković, vil. 80.

b. *ne posve u pravom smislu*, ishoditi na prozor. Izhodit na funjestre. I. Držić 285.

c. *o bolesti koja (u prenesenom smislu) ishodi iz tijela, kad bolesnik ozdravlja*. Na litre uhodi, na drame ishodi (n. p. bolest). Nar. posl. vuk. 188.

d. *u prenesenom se smislu kaže o čeladetu da ishodi izvan sebe (kad nije pri sebi, pri pameti)*. Ah, kad mislim, ki čestiti vodah život ja kon tebe, spomena me čini mriti, jaoh, izhodim izvan sebe! I. Gundulić 250. Pače izhode van pameti, i puni su čuda i smeće. G. Palmotić 3, 16^b. Izhodim izvan sebe, Bože, da dojdem k tebi. P. Knežević, osm. 320. Izvan sebe izodim. F. Lastrić, svet. 104^b.

e. *u prenesenom smislu, postajati, počinati, izvirati itd. značenje se razlikuje od značenja kod a—d i tijekom što se ne misli da je ono što ishodi bilo u onome iz čega ishodi*. a) *o čeladetu, kad se rada, kaže se da ishodi na svijet*. Ki se radaju i na svijet ishode. M. Vetrančić 1, 125. — b) *čelade (ili što se misli kao čelade) ishodi od roditelja ili uopće od starijih srovnih ili od mjesta gdje se rodilo*. kaže se i u teologičnom smislu o *postanju Sina i Svetoga Duha*. Ki (*Duh*) ishodi od Oca i Sina. S. Budinić, sum. 10^b. Što li mi bolje jes, da moji izhodi od bogov? F. Lukarević 233. Duh Sveti izodi od Oca i od Sina. M. Divković, nauk. 69^b. Duha prisvetoga, ki od Boga Oca izhodi i od tebe Sina Boga. I. Gundulić 217. Od ruskijeh cara izhodi, Mihojskoga kći je bana. 306. Duha Svetoga od obiju izhodeća paraklita. F. Glavinić, cvit. 34^a. Od kolina krajev Sirije izhodeći. 290^a. Od koje (*gospode*) pravome i čistome tragom izhodimo. I. T. Mrnavić, osm. 4. I da zli kralj po plemenu od njihove krvi izhodi. G. Palmotić 1, 12. Reče, da krv vaša ishodi od hrabrenijeh svijetlijeh bana. 1, 43. Negov rod ishodi od prađeda punijeh slave. 1, 339. Kaže tvoreć mudro i vrijedno, da od plemena moga ishodi. 2, 166. Odkle rodom izhodite. 3, 8^b. Od plemena koga ishodiš? 3, 78^a. Od visocijeh kralja izhodim. 3, 82^b. Ako rodom s neba izhodiš. 3, 189^a. Od koljena od Orsina ishodi mu vedro pleme. P. Kanavelić, iv. 381. I ovo spovsto ishodi od Oca i od Sina. P. Radović, ist. 83. Pri Solinu, odklije rodom izhodaše. J. Kavašin 82^b. Crkvene namisnike ki brž izhode od Solina. 144^b. Slavu jednorodjenoga Sina, od Oca izhodeća. 338^b. Ni da od Oca i od Sina Duh izhodi. 456^a. Pakljena je tvoja traga, izhodiš od hudobe, ko od tvoga roditelja. B. Zuzeri 347. Da drugo sobstvo izhodi od trećega. A. Bačić 19. Duh Sveti izodi od Oca i Sina. F. Lastrić, svet. 66^a. Visoko negovo otle izhodi pokoleñe. A. J. Knezović 266. On od kraljevskoga kolina izhodi. A. Kanižlić, kam. 9. Duh sveti od Oca i Sina izhodi. 159. Da Duh Sveti jednim dihañem od vika izhodi. bogoljub. 192. Od Adama svak ishodi. (Z). Poslov. danić.

87. Jozef i Marija ishode od Davida proz Salamina. S. Rosa 24^a. Od koga oca i od koga plemena ishodijaše. 158^b. Od istoga plemena izode gospoda Kosirić u Šibeniku. And. Kačić, razg. 178^b. Od Vladisava izodi Radisav. kor. 468. Rekabiti izhodili su od Jonadaba sina Rekabova. A. d. Costa 1, 90. Duha koji od Oca i Sina izhodi. J. Matović x. Oti se zvati brat od sunca i od miseca, i da on izodaše od njih. Đ. Rapić 323. — c) *kao kod b) o čeladetu, može se kazati i o životinji*. Lav se od bojna rada lava, od sokola soko izhodi. G. Palmotić 2, 268. Od lava ne izhodi proć naravi zec plašivi. P. Soroković 588^b. — d) *o radajuću bilje i žezvinijeh dijelova*. Kad cvijetje ishodi. S. Menčetić 88. Tko sadi ljubicu, trnje mu ishodi. M. Vetrančić 2, 87. A sjezani lijer ishodi od smrdeće roden trave. G. Palmotić 1, 326. Iz drače roza izhodi. I. Ivanišević 158. Trava iz zemlje izhodi. A. Vitajić, ist. 348. Od korena pañ izhodi. J. Kavašin 532^a. I priproste iz zemlje izhodi (*helda*). J. S. Rejković 174. — i *metaforički, o čemu umnome*. Uzrok vsakoga eretčestvija, koje se plodi i ishodi. S. Budinić, sum. 49^b. I razlici druži plodi, koji izhode od naravi, naviještenja jesu odi negovojzi mnogoj slavi. I. Gundulić 212. Lakomost je koren oni, s kog izhode svake zloće. J. Kavašin 55^b. Plod koji izhodi od negova vlastitoga dostojanstva. Ant. Kadčić 68. Od koga izhodi nepročiñeni nebeski plod. I. J. P. Lučić, nar. 36. — e) *o stvarima tjelesnijem i umnijem, kaže se metaforički, koji je uzrok njihovu postanju*. S togaj ishodi i raste svakoga prava ljubav. Mon. serb. 507. (1470). Od Boga dobra ishode. Mon. croat. 140. (1490). Od srca izhoda zala mišljenja. Bernardin 47. mat. 15, 18. Od kuda svako zlo ishodi. M. Marulić 109. Odkude mniste da ishode nemođi u telesa? Korizm. 2^b. Mrnjanje je jedno govorenje ko ishodi od zavidošći. 52^a. Ta zavidošć ishodi od mnozih čudes. 89^a. Zatisnuti voju koja izhodi i dohodi navlaštito od srea. Pril. jag. ark. 9, 71. (1520). Kaže se od kud njih nekotentanje i zlovolstvo ishodi. B. Gradić, djev. 107. Ľubav koja ishodi s čista srea. S. Budinić, sum. 27^b. Dela koja ishoda iz žive vćre. 146^b. Odkud ishodi ova potreba. 184^b. Ta zaveza izhodi s kogagod priprićenja. ispr. 146. Opovidi koje izhode po oblasti zakona. 152. Vsaki bo dar svršen ishodi od Boga. Aleks. jag. star. 3, 226. Tako izodi iz oholosti nenavidost, od nenavidosti izodi srditost. M. Divković, nauk. 274^a. Iz koga svako dobro istiće i ishodi. B. Kašić, nasl. 107. Od kojijeh ishoda malo mañe svikolici smrti grijesi. zrc. 108. I Ľubav i ostala hotinstva srćana ishode iz Ľubavi. is. 99. Ovo ne ishodaše od inoga nego od straha. in. 30. Od kud uzrok taj ishodi. Đ. Baraković, jar. 68. Ah Biserko, odkli ishodi taj božazan ka te jada? I. Gundulić 34. Vaša lijepa želja izhodi od hotjenja višnih zvizda. 58. Znaj, od ñe da poraz izhodi vas meni, ona mi skri ñanas moj porod Ľuveni. 91. Nu što imena od tih veće bogova se od nas zavahu, trešñe, buke i od smeće huđa zlamenja izhodahu. 170. Nu u sebi opet sudi, da od djetinstva plaha izhodi ta ñe mis'lo, s koje žudi, da ñni tako sama vodi. 379. Plemstvo naše od milosti carske izhodi. 487. Dobar je početak k' od Boga izhodi. M. Gazarović 46. Pisan od radosti i veselja koje izhodi iz straha Božjega. A. Georgiceo, pril. 71. Što ishodi od male jakosti. I. T. Mrnavić, ist. 152. Šteta koja od onuda ishodi. S. Matijević 39. Od šta smeća ta izhodi? G. Palmotić 1, 57. S ove vjere nami vječna čas izhodi. 1, 70. Odkud ova stvar iz-

hodi, od svijeh oštro ište i pita. 1, 366. Vidjet hodi, odkud ova smeća izhodi. 2, 136. Od poroda krajevskoga ne izhode taki grijesi. 2, 248. Višni duše, kijem sva izhode... daj dostojno pjevat meni. 3, 3^a. Kripost svaka od ljubavi ishodi. I. Ivanišević 191. Sva ka primamo od Boga ishode. 326. Koja (*privara*) izhodi od nerazložne ljubavi. P. Radović, nač. 12. Od njegove voje izhodi svako dilo. 122. Nesklad izhodi od oholosti. M. Radnić 244^a. Nevoje i pečaljenja koja imaš izhode zašto ne ljubiš Boga. 378^a. Nenavidlost koju imaš tvomu iskršemu izhodi iz tvoga srca zlobnoga. 382^b. Od kih (*bogota*) dobro izhodi svako. P. Hektorović (?) 107. Ova od srea rič mu izhodi. A. Vitičić, ist. 32^b. Od njeza izhodi i dohodi k nam dobro svako. 471. Zašto sve kriposti od ljubavi izode. S. Margitić, fal. 257. Sve što 'e dobro s Boga izhodi. J. Kavañin 16^b. I od njeza (*Boga*) svaka slava i izpuni mir izhodi. 88^b. I od bijele kaono kosti naj crnija mast izhodi. 172^a. Od kojega mir izhodi podložnikom i gospodi. 210^a. Od njeza bo er izhode sva ova, ka zla vam se vidu. 293^a. Svemogućstvu odkle izhodi vrh svijeh slava. 562^a. Od koga sve milosti izhode. A. Bačić 51. Iz koga svi drugi grisi ishode. J. Banovac, pred. 13. Onome što iz ljubavi Božje izhodi. uboj. 35. I tako ovo moguće Marijino izhodi od blagodarnosti Božje, koji je voličanstvo svoje dobrote i milosrdja u njezine ruke stavio. razg. 11. Misli nepoštena u vrime naše molitve izhode od slabosti u (*aše*) naravi. 21—22. Ako oni poklon koji mi Bogu činimo, klečeć na kolini, ne izodi od naše duše. 74. Od neznañia grih izodi. J. Filipović 1, 4^a. Tvoje spaseñie izodi od spaseñia tvoje duše. 1, 133^b. Od njeza sve milosti nama izode kako rosa iz oblaka. 1, 171^b. Ovo izodi naj veće od njezine holosti. 1, 171^b. Od griha izhodi zlo svako. P. Knežević, osm. 93. Odkud izodi vična potriba svakomu Krstjaninu slišati rič Božiju. F. Lastrić, ned. 280. Od koga (*Boga*) svako dobro izhodi. M. Zoričić, osm. v. On (*čorjek*) po tijelu obrazovanu rukom Božijom izhodi od zemlje. S. Rosa 1^a. Od koga (*Boga*) izhodi sve ono što mi na svitu dobra imamo. M. A. Rešković, sabr. 29. Svaka oblast izhodi od Boga. A. d. Costa 1, 3. Oblast vikarova od zakona izhodi. 1, 39. Kada paka nejakost bude izhoditi oli po čari oli po mlahavosti. 1, 161. Viko-vičiega od kojega izhodi svaka mudrost i razum. Ant. Kadrić 1. Koje (*bezred*) izhodi od prolitja krvi covicanske. 25. Ako izhodi (*bezred*) samo po zloemstvu. 27. Stetovanje koje jim ishodi iz kasna plaćena. 261. Da neznañie ne izhodi od dobele nepomnie. 266. Kumstvo koje izhodi od kršteñia i od krizmañia. 417. Da mu od toga izhode bludne misli i naslađivañia. 523. Zabrane koja izhodi oli od svoje duhovne... J. Matović 317. Neizbrojna zla izhodu od velika običaja zaklmañia. 349. Izhodu svi grijesi od ove pozude, kakono iz nekoga vrutka. 425. Tri jesu zloemñia od koji svako naše dobro izhodi. D. Radnić 83. Od njezina jer bolest izhodi. I. S. Bepić 169. *Što ishodi ti postaje, može se kćati u eplom rečenicom* s da. Vsi ljudi jesu pćatili, i kad ishodi da Bog zapovida da imamo pćatiti u eplom. Korizm. 33^b. Od kuda ishodi zloemñia u zrič hćera. 11^a. S toga ti izhodi da ti ne bude Paludu na hodi. I. Ivanišević 14. Ova ova od da je Iskršt tako veliku slavu dočekala. A. Vitičić, ist. 395. Odkle izhodi ka on znañie o hñij njezov. 524. Odovle izhodi, da se u njezina dan izpiti nova dila od juhe ove ljubavi bćanskog. L. Terzić vi. I od

nevješta kmeta izhodi, da još mañe zemlja plodi. J. Kavañin 166^a. Odkle izhodi da milos naj poglavitijega serafina veća je neg... A. d. Bella, razgov. 161. *ili drukčijom rečenicom*. Protiva zakonu Božjemu čini, tko stavlja na jedno pritezalo pomañkañia tula a na drugo svoja, što izhodi, zašto čoeke ne poznaje samoga sebe. M. Radnić 408^b. Što divica ova može, izhodi od blagodarnosti Božje. J. Filipović 1, 567^a. *ili in-jnitivom*. Od čieñia malu scijenu od grijeha izhodi faliti se. M. Radnić 22^a. — *f) kod postana riječi*. Ime od kanonika izhodi od kanona. I. Držić 256. Dvije su vrste namisnika imena, to jest prvorodni, kako ti: ja, ti; i ishodeći, to jest koji ishodi od prvorodnoga, kako ti: ,moj, tvoj'. J. Mikaja, gram. 10. Krstjanin izhodi od imena krst. A. Kanižlić, kam. 241. — *g) o kñizi se kaže da ishodi na scjetlost' itd., kad se štampa*. Cijeme pod vašega g. krilo na svjetlos od svijeta izhodi. I. Gundulić 2. Evo izhodi na svitlo Ostan Božje ljubavi. A. Vitičić, ost. vi. Eto sad stoprva na svjetlos izhode Besjede Duhovne. B. Zuzeri iii. — *h) u ovakovijem primjerima kao da znači: jačati se*. Ljepos, ka mu s lica ishodi. A. Vitičić, ost. 47. Od istoka saziva dicu iliti mladice u kojim to prvo izodi i ističe svitlost od razuma. F. Lastrić, ned. 144. — *amo spadaju i ova dva primjera*: Kad boles s glave ishodi, tijelo ino sve boluje. G. Palmotić 1, 269. Kō kad bolest s glave izhodi, cijelo tijelo s nīm boluje. J. Kavañin 346^a.

f. biti na srsi, na kraju, na koncu, srsšavati se. ispredi 1. ishod, a, c). Mēseca maja dñni dvadeseti i dva ishodeću. Mon. serb. 42—43. (1254). Na veće i boje ishodi. 324. (1423). Slavno ki Bogu ishodits (t. j. umre. D. Daničić). Okaz. pam. šaf. 54. Ah, jeli, da mi duh susrete kogodi? od glada izlahnuh, život mi izhodi. I. Gundulić 151. Jur godište ishodaše da ne bješe k nēmu otišla. J. Palmotić 109. Na srsi kojijeh ishodaše ovo vrijeme. S. Rosa 15^b.

g. exsistere, ovadere, postajati, ali s predikatom kojijem se pokazuje kakav postaje subjekt. Tko ovu vodu pije prije sunčana istoka, pjesnivac ishodi. M. Držić 399. Da se svak vesoli, kada mu teg i trud napredčano izhodi. M. Divković, bes. 624^b. Ali da tijem pjesni moje sasna duge ne izhode, samo objav'te smrti svoje hude uzroke. I. Gundulić 286. Gleda, i tim joj muka prika žestočija vele izhodi. 547. Rana u vrijeme neljčena žestočija vele ishodi. G. Palmotić 1, 141. Iza tuga i nevoļa pokarana, ne satrena, ishodić će čelad boļa, kako zlato iz kamena. 3, 31^b. A pisan u naš jazik izpravñija izhodi. I. Ivanišević 126. (*Id čini*) grubši obraz da ti izhodi. 169. Srec od kamena tvrde ishodi. P. Kanavelić, iv. 66. Ča godi čini, sve mu dobro izhodi. A. Vitičić, ist. 11^b. (*Zidavac hoće*) da mu upravna izhodi ona sgrada. 497. Ki pod jutom stoeć planinom ļuti izhode svim Turčinom. J. Kavañin 133^b. Er ih Nijemci već ne taru, vjerni izhode svom cesaru. 260^b. A izgubit ga (*život*) kad se zgodi, život ljepši tudije izhodi. 385^a. Žena... naj mogućija ishodi po űokoj skrovnoj kreposti. I. Dordić, ben. 25. Kujñci kovači izhodimo. P. Knežević, osm. 257. Koliko bi puta sriñiji i upravñiji izhodili poslovi vaši. F. Lastrić, svet. 141^a. Koliko je bitrija ruka, koja kreće i vlada orudjem, toliko izhodi tvor ljepši. D. Bačić 230. Žene izhodu matere. A. d. Costa 1, 147. Dobitnica u trudnomu pohotjstva boju izhodi (*krepes*). P. Sorkočević 577^b.

2. sa se, pasivno, bez subjekta. Ne ishodi se s svijeta onoga, ni iz groba. P. Kanavelić, iv. 253.

ISHODIV, *adj.* koji *ishodi* (o riječi iz druge riječi, *vidi* ishoditi, 1, e, f). — U *Stulićevu rječniku*: ,derivativus (apud grammaticos)'. — *nepouzđano*.

ISHODNIK, *m.* onaj koji *ishodi* (*vidi* ishoditi, 1, e, b). — U *Stulićevu rječniku*: ,originem ducens'. — *nepouzđano*.

ISHODNĀ, *adj.* *vidi* ishodan. — Od xvi vijeka, a između rječnika u *Stulićevu* (*vidi* kod b). a) *vidi* ishodan, a, b). Na ishodni moj danak gđi, vajmeh, prihodom, vjekušti da sanak u zemji provodim. M. Vetranić 1, 262. Gđje tvoj život skončava se, a blaženu tvoju majku učenicu pridavaše na ishodniemu tvomiu danu. 1, 322. Ne osudi mene na dan moj ishodni. V. Andrijašević, dev. 169. — b) *vidi* ishodan, a. c) i d). Uspomenu svoga jada na ishodni dan žaliti. P. Kanavelić, iv. 202. Blagdani i izhodni dnevni. H. Bonačić 25. Na izhodni dan u koji prije oli godište oli dva godišta bio je kršten. S. Rosa 52a. U dan izodni od godišta posli negove smrti. M. Dobretić 376. Dan izhodni ,dies anniversarius'. J. Stulli, rječ. 1, 100a. Ishodni dan ,giorno anniversario'. Slovinae. 1880. 86. — e) *vidi* ishodan, a, e). Dva cesara, jedan nimački i zapadni a drugi grčki i izodni. And. Kačić, kor. 414.

ISHODNICA, *f.* kad više gospodara dade istom čobanu nekoliko ovaca ili koza a od svakoga gospodara nema ih toliko da bi svaki mogao po sebi siriti; ide se na dneve, te sve mlijeko, sir, maslo itd. danas pripada jednomu, sutra drugomu itd. ili kako je ustanovljeno po broju ovaca ili koza svakog dotičnika: danas je ishodnica Petrova, sutra Pavlova itd. na Braću. A. Ostojić.

ISHODOKRAJAC, ishodokrajca, *m.* u *Stulićevu rječniku*: v. istokokrajac. — *nepouzđano*.

ISHODE, *n.* *vidi* ishod. — U *Stulićevu rječniku*: ishodje ,exitus, egressus, origo, derivatio'. — *slabo pouzđano*.

ISHODĒNE, *n.* djelo kojijem se *ishodi*. — *Stariji su oblici* ishodenije (*stslor.* i u crkvenom jeziku ishoždenije) i ishodenje; u *nekijeh pisaca grješkom mj.* d stoji d. — *Između rječnika u Mikašinu* (izhodenje), u *Belinu* (izhodjenje, ,exitus' 780b), u *Bjelostjenčevu* (izhodeње, izlažeње), u *Voltigjvinu* (izhodieње ,sviamento, sblaglo; origine' ,ausgang, verirrung; ursprung'), u *Stulićevu* (ishodjenje ,exitus, egressus, origo, derivatio'), u *Daničićevu* (ishoženije). Dušo ishoženije otkoženije jego. Domentijan^b 116. Nadvora rijeđcijem i s velikom potrebom ishodenjem. B. Gradić, djev. 154. Duh Sveti izodi od obidviju jednijem duhovnijem izođenjem. M. Divković, nauk. 69b. Dosta krat veselo rodi izhodjenje tužno i žalosno k domu zavrćenje. A. Georgiceo, nasl. 46. To jest dvoje ishojenje iznutrje. P. Radović, ist. 84. Izodenje kipa od vika I. Ančić, vrat. 244a. Toliko se protive pravdi izhodenja Duha Svetog. S. Badrić, ukaz. 21. Za ishodeđu rici od Boga otea. J. Banovac, blagosov. 287. Ovo izodeње Duha S. od Oca i Sina. F. Lastrić, svet. 66b. Očitova mu i izodeња Duha S. pod prilikom vode žive. ned. 250. Nauk od izhodeņa Duha Svetoga. A. Kanižlić, kam. 162. Ne budući postavljenovlaštito ime izhodeđu trećega sobstva. J. Matović 77. Da Duh Sveti s vječnijem izhodeđem izhodi. 80.

ISHRAČAN, ishračana, *adj.* koji se može ishraknuti (*pasivno*). — U *Stulićevu rječniku*: ,qui expectorari potest'. — *nepouzđano*.

ISHRAČIV, *adj.* u *Stulićevu rječniku* uz ishračan. — *nepouzđano*.

ISHRÁKALAC, ishračaoa, *m.* čovjek koji se ishrače. — *Samo u Stulićevu rječniku*: ishrakalac i grješkom ishracoe ,expectorans'.

ISHRÁKALICA, *f.* žensko čelade koje se ishrače. — *Samo u Stulićevu rječniku*: ,expectorans'.

ISHRÁKĀNE, *n.* djelo kojim se ishrače. — U *Mikašinu rječniku* (sa starijim oblikom izhrakanje) ,screatus', i u *Stulićevu*.

ISHRÁKATI, ishráčēm (ishrākām), *pf.* hraknem izbaciti iz usta što, n. p. slinu, sluz. — *složeno*: iz-hrakati. — U *Mikašinu rječniku*: izhrakati kod izhraknuti, a napose ishrakati, kod čega stoji: v. izhrakati, i u *Stulićevu*: ,expectorare, excreare'. — U *Stulićevu rječniku* uz ishrakati ima i refleksivno ishrakati se, kod kojega bi značenje bilo: hračući izbaciti sve što je u grlu.

ISHRAKAV, *adj.* u *Stulićevu rječniku*: v. ishračiv. — *nepouzđano*.

ISHRAKĪVATI, ishrākujēm ili ishrākivām, *impf.* ishrakati. — U *Bjelostjenčevu rječniku*: izhrakujem, izhraknuti ,excreo, sereo', izhrakujem se, izhraknuti se ,excreor, sereor', i u *Stulićevu*: ishrakivati, ishrakivam uz ishrakati s dodatkom da je riječ ruska.

ISHRÁKNUTI, ishráknēm, *pf.* jedan put ishrakati. — *složeno*: iz-hraknuti. — Od xvii vijeka, a između rječnika u *Mikašinu* (izhraknuti, izhrakati ,excreo, sereo'), u *Belinu* (izhraknuti ,buttar fuori il raschio sputando' ,excreo' 607b), u *Bjelostjenčevu* (kod izhrakujem; izhraknuti se kod izhrakujem se), u *Stulićevu* (v. ishrakati). Ishraknu ju (přuvotinu) u obraz pripovijedaveu. B. Kašić, fran. 99.

ISHRÁKNĚNE, *n.* djelo kojijem se ishrakne. — *Samo u Bjelostjenčevu rječniku*: izhrakneње ,excreatus, sereatus, excreatio'.

ISHRAKŪVATI, ishrákuujēm i ishrákuivām, *impf.* ishraknuti. — *Samo u Stulićevu rječniku*: v. ishrakati.

ISHRĀNITI, ishrānīm, *pf.* složeno: iz-hraniti. — *impf.*: ishranivati. — *Akc.* je kao kod ishvaliti. a. učiniti da što (objekat) ne bude već hrāneno (čuvano), uništiti (u ovom značenju može biti da nije složeno: iz-hraniti, nego da je postalo od iz i hrana nastankom i). — Na jednom mjestu xiv vijeka i otale u *Daničićevu rječniku* (perdere'). Tko bi više pisanju ishranili ali prētvorili. Spom. sr. 2, 40. (1893).

b. hranom uzdržati (posve, do kraja). — Od xviii vijeka, a između rječnika u *Vukovu* (er-nāhren' ,alo'). Šest vagana brašna, kojimi se po nijedan način toliko davna izraniti ne mošaše. A. Kanižlić, bogojubn. 488. S kolikom će izraniti kućane. J. S. Rejković 299. Da se kuća zelenem izrani. 307. I tvojeja ždrala ishraniti. Nar. pjes. petr. 2, 207.

ISHRĀNĪVĀNE, *n.* djelo kojijem se ishrānijuje. — U *Vukovu rječniku*.

ISHRĀNĪVATI, ishrānujēm (ishrānivām), *impf.* ishraniti. — U *Vukovu rječniku*: ishrānivati, ishrānujem ,ernāhren' ,sustento'.

ISHRDATI, ishrdām, *pf.* izbity, istučti, izlupati. — složeno: iz-hrdati. — U naše vrijeme u *Dubrovniku*. P. Budmani. — Može biti da je isto i: izrdati, izrdām, ispsovati, izgrđiti. u *Lici*. V. Arsenijević, premda se značenje posve ne slaže. ako je tako, treba popraviti akc. kod ishrdati ovako: ishrđati, ishrđām, također i kod hrdati: hrdati, hrdām (u *Dubrovniku* r nije nigda duo, *vidi* P. Budmani, dubr. dij. rad. 65, 156 br. 7).

ISHREPĒTATI SE, ishrēpēcēm se, *pf.* ismijati se. — *složeno:* iz-hrepetati. — *U Stuličevu rječniku:* ‚cachinnos edere‘.

ISHRLITI, ishrliim, *pf.* izmisliti (*u radovima i zanatima*). — *složeno:* iz-hrliti. — *U naše vrijeme u Srbiji.* ‚Izrlice ti svakoga vruga‘. ‚Sad izrlišo Štrivlatne, a pre su bile jemenlije‘. S. Agić u Trsteniku.

ISHRSKATI, ishrskām, *pf.* izgristi hrskajući. — *složeno:* iz-hrskati. — *U naše vrijeme u Lici.* ‚Dajde mi još koji ješnik, sve sam one već porška‘. ‚E, ti bi danas vreću ješnika izrška‘. J. Bogdanović.

ISHUDITI, ishudim, *pf.* učiniti da što bude *posve hudo* (uršavo). — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* Ishude bo oni lica svoja za pokazat se čeljadim da se poste. S. Rosa 76^b.

ISHŪDJETI, ishūdīm, *pf.* složeno: iz-hudjeti. a. *izmršati, vidī* hudjeti, a. *isporēdi* 1. hud, 1, a. — *Od xvi vijeka* (*vidi* F. Miklošić, lex. palaeoslov.² kod ishūdēti), a *između rječnika u Stuličevu* (ishuditi i izhuditi, v. hudjeti). Kada ko ima podosta blaga preko zime krmiti, a malo piće, s kojom tako nateže, da mu blago jedva proleća doćeka, a kroz to strašno omrša, onda reče: ‚Moe ‘e blago strašno izudelo, neće se do po leta oporaviti‘. J. Bogdanović.

b. *istamūeti, posve potamūeti, vidī* hudjeti, b. — *U naše vrijeme u Dubrcniku.* P. Budmani.

ISHUDĪVATI, ishūdūjēm i ishūdīvām, *impf.* ishudjeti. — *Samo u Stuličevu rječniku:* izhudivati, izhudivam, freq. hudjeti.

ISHULITI, ishulīm, *pf.* posve zlo o kome (*objektu*) *izgorviti*. — *složeno:* iz-huliti. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Stuličevu* (izhuliti koga, v. omraziti). Draga kćerice, diko moja, mnosi te su izhulili, da b' te hrabru omrazili. S. Bobačević 225.

ISHUNCUTĀRITI SE, ishuncūtārīm se, *pf.* postati *posve huncut*. — *U naše vrijeme u Lici.* ‚Ovaj moj čoban živi je uncut posta‘, izuncutario se s drugijem čobanima, pa ni za vruga nije‘. ‚Mirno ‘e to djetesce bilo, ali se seoskom djecom izuncutari‘. J. Bogdanović.

ISHUSTAN, *vidī* kod islustati.

ISHUSTATI, ishustam, *pf.* *izcakati, ishrskati*. — *složeno:* iz-hustati. — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* Čim zajedno svedo i crkvo blago izhusta. J. Kavačin 91^a. — *Na jednom mjestu xvi vijeka ima riječ* ishustan (izhustan) *što bi po obliku bio part. praet. pass. ocoja glagola, ali mu ne odgovara po značenju.* Redovnici izhustani i nepočteni. Transit. 31.

ISHVALAN, ishvalna, *adj.* *vidī* izhvaliv. — *U Stuličevu rječniku:* izhvalan ‚magna laude, magno elogio dignus‘. *upouznavo.*

ISHVĀLITI, ishvālīm, *pf.* *reoma, posve pohvaliti*. — *složno:* iz-hvaliti. — *Ake, kuki je u praes. tuki je u part. praet. pass. ishvālen; u ostalijem je oblicima onaki kuki je u inf., osim aor. 2 i 3 sing.: ishvāli.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (izhvaliti ‚glorificare‘) i *u Stuličevu* (izhvaliti koga ‚aliquem summo laudibus enerre, aliquem elogiis cumulare‘) *tu ga može moć slabosti vrsna nije izhvaliti.* P. Krezović, pism. 183. Ne nahode zadovoljniji rječ i za ishvaliti ga. S. Rosa 175^b. Slijedi za Eubio glasoviti, toliko izhvaljen od svetoga Franje. D. Bašić 219.

ISHVALIV, *adj.* *kopi treba da se ishrati, do-*

stojan velike hvale. — *Samo u Stuličevu rječniku:* izhvaliv, v. izhvalan.

ISHVJELATI, ishvjelam, *pf.* *izrezati na hvjele, iskrižati.* — *Postaje od iz i hvjela nastavkom a, ili je složeno:* iz-hvjelati. — *U Belinu rječniku:* izhvjelati ‚fettare il pane, carne‘ ‚scindere panem‘ 312^b, i *u Stuličevu:* v. iskrižati.

ISLIVJELITI, ishvjelim, *pf.* *vidī* ishvjelati. — *U Stuličevu rječniku:* v. iskrižati. — *nepouzdan.*

ISIDOR, m. Ἰσίδωρος, Isidorus, *ime muško.* — *isporēdi* Isidoro. — *Od xv vijeka, a između rječnika u Daničićevu:* Isidor, u državi despota Stefana 1423 ‚mitropolit Isidor‘ (Spom. sr. 2, 80). Isidor (kaluderski i svetovno). S. Novaković, pom. 68. Ghat Eufomije, Isidora. J. Kavačin 329^b. Isidor Stojanović. Nar. pjes. vuk. 2, 648 (*među prenumerantima*).

ISIDORA, f. *ime žensko, vidī* Isidora. — *isporēdi* Isidorija. — *Prije našega vremena.* Isidora (monahija). S. Novaković, pom. 68.

ISIDORIJA, f. *vidī* Isidora. — *Prije našega vremena.* Isidorija (monahija). S. Novaković, pom. 68.

ISIDORO, m. *vidī* Isidor. — *Nu jednom mjestu xviii vijeka.* Sveti Isidoro govori. S. Matijević 36.

ISIHATI, isišem, *impf.* isahnuti, *od čega postaje.* — *-i- stoji mj. negdašnjega y što postaje od њ.* — *U knjigama pisanima crkvenijem jezikom, a između rječnika u Daničićevu* (isyhati ‚exarescere‘). Mnogaoga radi poštenija izsijahušti utrobě jeho. Domentijan⁶ 62.

ISIJATI, isijēm, *pf.* složeno: iz-sijati.

a. *exserere, posve posijati.* — *Od xviii vijeka.* Vaļa makovo sjeme sjećati . . . i onako izsjećati da sjeme na jednom mjestu nije odviše gusto, na drugomu pak rijetko. I. Jablanci 177.

b. *excernere cribro, posve prosijati.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu* (isijati, v. prosijati; izsijati ‚stacciare‘ ‚cernere‘) i *u Vukovu* (‚aussieben‘ ‚percibro‘). *Prije muku isijat neg žito posijat.* (D). Poslov. danič. 101.

ISIJĀVĀŃE, n. *djelo kojijem se isijava, vidī* kod isijavati.

ISIJĀVATI, isijāvām, *impf.* *vidī* isijevati. — *U naše vrijeme u Lici.* ‚Ti ovo brašno slabo isijavaš, ode ti ga polak u osjevina‘. ‚Pa što se odna na to putiš, što ja tromo isijevaš prigo-varam?‘ J. Bogdanović.

ISIJĒCĀŃE, n. *djelo kojijem se isijeca.* — *U Vukovu rječniku.*

ISIJĒCATI, isijēcām, *impf.* isjeći, *od čega postaje.* — *-ije- stoji po južnom govoru (mj. negdašnjega ē), po istočnom o: isēcati, isēcām, po zapadnom i: isiecati, isiečām.* — *Ake, kuki je u inf. tuki je u praes. 3 pl. isijēcāju, u aor. isijēcāh, u ger. praes. isijēcājući, u ger. praet. isijēcāvši, u part. praet. act. isijēcāo; u ostalijem je oblicima onaki kuki je u praes. 1 sing.* — *Između rječnika u Stuličevu* (andar trueidando, andar tagliando a pezzi ‚identidem coincidere, excidere‘) i *u Vukovu* (‚ausshanen‘ ‚excido‘)

a. *vidī* isjeći, 1, 1. Nit' se dade izsiecati smola. J. S. Rojković 274. Kad se isijecaju čelo iz drveta. Vuk, poslov. 246.

b. *vidī* isjeći, 1, 2. Agarani obitekoše visu zemļu plēnājušte i požijājušte i izsēcājušte. Glasnik. 32, 273. (1634).

ISIEKAŃE, n. *djelo kojijem se isijeka.* — *U Bjelostjenčevu rječniku* (kod izsećen) i *u Stu-*

licevu (v. isjećeŃe s dodatkom da je uzeto iz Habelliceva).

ISIJEKATI, isijekam, *impf.* vidi isijecati. — U *Bjelostjencevu rječniku*: izsekam (vidi kod isjeći).

ISIJET, *m.* vidi isiot. — U *Stulićevu rječniku*: isijet, vrsta od mirisa, zinziba, gengiovo, aromato^a, siliquastrum^a.

ISIJEVÁŃE, *n.* djelo kojijem se isijeva (vidi 1. isijevati). — U *Vukovu rječniku*.

1. ISIJEVATI, isijevám, *impf.* isijati. — *-ije-stoji po južnom govoru mj. negdašnjega ê, po istočnom glasi e: isévati, isévám, po zapadnom i: isivati, isivám.* — *Akc. je kao kod isijecati. — isporedi isijavati. — Od xviii vijeka.*

a. vidi isijati, a. Do Ńe prosa izsivati neka. J. S. Rejković 174.

b. vidi isijati, b. — U *Vukovu rječniku*: ‚aus-sieben^a, ‚pereribrot^a.

2. ISIJEVATI, isijevám, *impf.* isjati (složeno: iz-sjati, ali nema potvrde), posve sjati ili sjati iznutra na poŃe. — *-ije- i akc. kao kod 1. isijevati. — Od xvi vijeka. Š kom (vilom), prave, zora bil^a i sunce isiva. G. Držić 435. Iz rane prsi izsijevaše jedan zrak svjetlosti priugodne. I. M. Mattei 124.*

ISIJEVCI, isjeváká, *m. pl.* u *Vukovu rječniku*: 1. ono brašno što se po drugi put isijeva (na rjeđe sito) iz mekiša ‚das nachgesiebte^a, ‚farina secunda^a. 2. (u Bosni) ‚die kleien^a, ‚furfur^a, cf. osjevine (vidi mekiše). — *Kod ostalih je pa-deža akc. kao u nom.: isijevcima, isijevke.*

ISIŃSKA, *f.* strana u BudŃu (u Pivi). V. Ľe-šević.

ISIOT, *m.* Ńeka biljka. — *isporedi isijet. — U Vukovu rječniku*: ‚der zittwer^a, ‚amomum zedo-aria Linn.^a Isjet, isiot (Orfelin), zinziber, gengiovo (Stulli), gengero (u rukopisu iz xvii vijeka), Zingiber officinale Rosc. B. Šulek, im. 114. Isiot, Curcuma zedoaria L. J. Pančić, bot. 154.

ISIPATI, isipjem i isipam, *impf.* isuti. — *-i-stoji mj. negdašnjega y. — Uprav su dva glagola: isipati, isipjem (i isipám) koji je uprav impf. isuti od čega postaje; i isipati, isipám koji je iterativni glagol prema prvome i od nega postaje. kod prvoga je akc. kao kod izgledati, a kod drugoga kao kod ispitati. — Od prvijeh vremena, a između rječnika u Belinu (isipati, isipjem ‚gettare dal seno qualche cosa^a, ‚excutare e sinu^a 341^b), u Bjelostjencevu (izsipavam, izsipati ‚effundo^a), u Stulićevu (isipati i izsipati, izsipjem i izsipam, 1. v. izasuti s dodatkom da je riječ ruska. 2. ‚e sinu aliquid excutare^a), u Daničićevu (isypati ‚ejicere^a). Ne izsipa strěls tulj. Domentijan^b 103. Izsipli iz grnila v. vodu. Glasnik. 25, 34. (xvii vijek). Dobro tvoje koje čes u krilo izsipati moje. A. Kanižlić, rož. 120. — Refleksivno: isipati se. u Bjelostjencevu rječniku: izsipavam se, izsipati se, kako pčele iz vulišća i negda ljudi iz hiže etc. ‚prurio, ‚prumpo, ‚erumpo et cum impetu exeo^a.*

ISIPÁVATI, isipávám, *impf.* iterativni glagol prema isipati. — U *Bjelostjencevu rječniku*: praes. izsipavam (vidi kod isipati).

ISIRÓMAŠITI, isirómašiti, *pf.* u *Stulićevu rječniku*: izsiromašiti, v. izubožiti. — *neponzdano.*

ÍSISATI, isisám (isišém), *pf.* exsugere, sisajući izvaditi (sve). — *složeno: iz-sisati. — Akc. je kao kod izgledati i izgrtati. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Belinu (izsisati ‚suggere affatto^a, ‚exsugo^a 717^a; ‚lattare, ‚succhiare tutto il*

latte^a, ‚ubera exsiccare^a 427^a), u *Stulićevu* (izsiasati, izsisam ‚sugere, exsugere^a), u *Vukovu* (‚aus-saugen^a, ‚exsugo^a). Ah, na ovo li bludnos tvoja dovela me, izdavnice, ka pod slikom od pokoja dyorne i blage ljubovnice na službu me tvu zapisa, dokli iz mene krv isisa! I. Gundulić 220. Evo éud imenovanih živina izsisana s mlikom. Ant. Kadčić 507. Nijesam ja to iz prsta isisao. (Nijesam izmislio, nego sam éuo). Nar. posl. vuk. 217.

ÍSITNITI, isitním, *pf.* učiniti da što (objekat) bude posve sitno. — *složeno: iz-sitniti. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (‚zerkleinen^a, ‚comminuo^a). Treba paziti da je zemlja sasvim razdrobljena i isitišena. P. Bolić, vinogr. 1, 128. Ovim se kopaŃem mora zemlja sasvim isitniti. 1, 219.*

ÍSJECATI, isjecám, *pf.* isjeći na sitne komadiće, uprav je dem. isjeći, isporedi isjeckati. — *-je-stoji po južnom govoru, po istočnom e: isecati, po zapadnom i: isicati. — Akc. je kao kod izgledati. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikišinu (‚issjeccati^a, ‚razrizati na mrve ‚trucido, ‚concido^a) gdje se naj prije javlja, i u Vukovu (‚zerhauen^a, ‚disseco^a). Tilišinu na komadiće izsicavši. A. Kanižlić, kam. 142.*

ISJECKANICA, *f.* jelo od isjeckana mesa. — U *Belinu rječniku*: izsjeckanica ‚piccatiglio, vivanda di carne o altra minutamente tritata^a, ‚minuta^a 562^b, i u *Stulićevu*: izsjeckanica ‚piccatiglio^a, ‚obsonii genus (ex carnibus minutim concisis, contritis)^a.

ÍSJECKÁŃE, *n.* djelo kojijem se isjecka. — U *Stulićevu rječniku*.

ÍSJECKATI, isjeckám, *pf.* dem. isjecati. — U *Belinu rječniku*: isjeckano meso ‚piccatiglio, vivanda di carne o altra minutamente tritata^a, ‚minuta^a 562^b, i u *Stulićevu*: ‚in modum unguis secare^a. — U naše vrijeme u Lici. ‚Lijepo to i što sitnije meso isjeckaj za kobasice^a. J. Bogdanović, i u *Dubrovcu*. P. Budmani.

ÍSJEČAK, isječka, *m.* u *Vukovu rječniku*: isječak, od pečena brava ono između butova i rebara ‚das ausgehauene stück eines gebratenen lamms von der hüfte bis zu den rippen^a, ‚pars exsecta agni assati^a s primjerom: Taj se hrani isječcima. — *isporedi isjek prema čemu može biti deminutiv.*

ÍSJEČÉŃE, *n.* djelo kojijem se isiječe. — *Stariji je oblik isječenje. — U Belinu rječniku: iz-sječenje Ńda: ‚smembramento, staccamento o tagliamento di membra^a 630^a; u Bjelostjencevu: izsečeŃe, izsekaŃe ‚exsectio^a; u Stulićevu.*

ÍSJEĆI, isijječém, *pf.* složeno: iz-sjeći. — *Akc. káki je u praes. (ist. isječém, zap. isičém), káki je u impf. isijěci (isěci, isici); u ostaliem je oblicima onáki káki je u inf. (iseći, isići), osim aor. 2 i 3 sing.: isiječe (isěče, isiče). — Riječ je stara, isporedi stslav. isěšti; između rječnika nahodi se u Mikišinu (‚issjěci, ‚ispriscati ‚concido, ‚subcaedo, ‚trucido, ‚internecone vel occisione occidere^a; ‚issjěci u okolo ‚circumcido, ‚amputo^a; ‚issjěci šumu il^a t^a dubravu ‚excidere lucum^a), u Belinu (izsjědi na peče ‚tagliar a bocconi, overo a membro a membo^a, ‚membratim secare^a; isjěci na kuse, isjěci na peče ‚tagliar in pezzi^a, ‚concido^a 720^b), u Bjelostjencevu (izsekam, izseći ‚ex-seco, ‚interluco^a), u Voltiđijinu (iseći ‚tagliare, ‚smembrare, ‚tagliar in pezzi^a, ‚zerspliedern, ‚zerstücken^a; izseći ‚scavare tagliando, ‚tagliare^a, ‚aus-hauen; ‚zerstücken^a; izsći, v. izseći), u Stulićevu (isjěci i izsjěci ‚concidere, ‚excidere, ‚trucidare^a)*

u *Vukovu* (1. ‚aushauen‘ ‚excido‘, n. p. čele, tiče. 2. ‚zerhauen‘ ‚disseco‘), u *Daničićevu* (isěšti i isěci ‚excidere; concidere‘).

I. *aktivno.*

1. *excidere, sijekući izvaditi ili izdupsti.* Iseče trunije prělstenoje. Stefan, sim. pam. šaf. 25. Jestь zakonь stari da mu se imaju izsěci tri rebra. Stat. polj. ark. 5, 272. Postavi ga u grob svoj novi, koji bješe isjekao u kamenu. N. Rašina 94^b. mat. 27, 60. Koji (*grob*) bješe u kamenu isjekao aliti izdubao. M. Divković, bes. 390^b. I položi ga u greb svoj novi ki biše izsikal u kamen. M. Alberti 466. Metnu ga u novi svoj grob što je bio isjekao u kamenu. Vuk, mat. 27, 60.

2. *iz nema znaćenje mjesno kao kod 1, nego isći savršene sječeña.*

a. *sijekući razdijeliti što na komade.* a) *objekat je čeľade.* Isiječe te na peče, ako izide. M. Držić 365. Koja (*kola*) hoće ju (*Katarinu*) izsikiš nemiľo umoriti. F. Vrančić, živ. 13. Što ju onada u sto dijela ne isiječe gusa vrlo? G. Palmotić 1, 354. Hteći da ga satarise i na mrve da ga isiječe. J. Palmotić 107. Na mrve ih isjekoše. 358. Brata ubi i isiječe na kusove. V. Mađarović 38. Ako ćeš me isići na peke. M. A. Reľković, sat. G1^b. Isjekoše boga na komade. Nar. pjes. vuk. 3, 369. Isiječe Samuilu Agaga. Đ. Daničić, Isam. 13, 33. — b) *objekat je što drugo.* Dok isiečoh (*kupus*), ta na hrpu meći. J. S. Reľković 406.

b. *kao odsjeći, presjeći.* Isěkli jesi vь užasě glavy silnyilit. Danilo 186. Isiječe s nogu bukajije. Nar. pjes. vuk. 1, 546. Tu plamene nože povadiše i povode koľna isjekoše. 4, 339.

c. *sijekući ubiti; razlikuje se od d, a) u tome što je objekat jedno živo (čeľade ili životinja).* Snažna isjekoh ja Cerana. G. Palmotić 1, 219. Ter ga (*gusara*) isijeci ter pohara. 2, 248. Branislava grđno iszišće rukam' svojima. J. Kavaľin 182^a. Da će me prija ľnove sabje isići. J. Banovac, pred. 128. Zgrabi neprijatelja i isijeci ga. A. Kanižlić, kam. 141. Ti povadi moju britku sabju, isijeci vlašskog svetiteľa: kad isječeš vlašskog svetiteľa, igumana onda isijeci. Nar. pjes. vuk. 3, 75.

d. *objekat je mnoštvo čega živa ili neživa, te je znaćenje da se posiječe cijelo mnoštvo.* a) *kod živa objekta, znaćenje je ubiti, vidí c.* Moja sela plēnili i bojare jeli, a druge isěkli. Mon. serb. 21. (123^s). Ter smotene i neskladne glavne sveži, puke isijeci. I. Gundulić 421. Jer vojnica ona uteče da je ne sijeku poljski maći, iste, da ju on isiječe. 517. Dokli bojnici od istoka dodu i svijohi nas ovdí isiku. 569. Mnoge isiječe, mnoge rani. G. Palmotić 1, 302. Hudu vojsku zlijeh Trojana svukoliku isijecimo. 2, 135. Jedne obori, jedno spleša, jedno istjera, jedno isiječe. 2, 182. U povelju djeću isjēci. P. Kanavelić, iv. 178. Atalija isieće svu porolicu kraljevu. M. Radnić 519. Boja, gđi izsiječe množ Turaka. J. Kavaľin 138^b. Turaka kć isjekoše na poľani. 232^a. Sve katolike isieće. J. Filipović 1, 28^a. Saboji cobane i tozake isikoše. 1, 413^b. Što godi djeće nadoše u Bulemu, sve pomoriše i isikoše. F. Lastrić, od' 391. Otirašo 500 jarmov volova, isjekavši tozake. nod. 215. Odlući izsěci svo i pomoriti. svet. 509. Pokla i isieće svu djeću. 190^b. Tamerlan vojku izsieće (*Bajazetu*). A. Kanižlić, kam. 641. Sve do jednoga isikoše. E. Pavić, ogl. 143. Izsikovši svo što živo nadoše. And. Kacić, kor. 120. Isikovši coľad. 178. Sabja slovinški junačka mľogo ľipod isieće Turaka. Nadod. 18. Ostrim nacem niko isikoše. 50. Pa na Turko

juriš učinio, pola ih je sablom isjekao, a pola ih caru opremio. Nar. pjes. vuk. 2, 323. Jednu vojsku sablom isjekao. 2, 368. Hoće isjeć mľoge uzavnicu. 2, 412. Isjekoše trideset delija. 3, 13. Sav ĩnemački tabor isjekao. 3, 46. Sve isjek'o babe po Janoku. 3, 256. — b) *objekat nije živ, kao drveće, dračje itd.* Nije dosta da samo izsě dračje do zemlje. F. Lastrić, ned. 310. Da šumarje oko ĩega izsěće. E. Pavić, ogl. 184. Na brđalju šumarje izsěće. Nadod. 196. Gajeve ľnove isijecite. Đ. Daničić, 2mojs. 34, 13.

3. *objekat je ono čim se siječe, te je znaćenje da se ovo od velika sječeña uništi.* Obadvije sabje isjekoše. Nar. pjes. vuk. 2, 283.

II. *pasivno.*

1. *vidí I, 1.* Da je oltar bil issiećen v kamiku. Naručen. 26^a. Iszjećen ‚excavatus‘. A. d. Bella, rječn. 651^a.

2. *vidí I, 2.* Osta isjećen vas na peče. I. Gundulić 558. U sto dila isjećene vrzite ih duo pućine. G. Palmotić 1, 174. Iszjećeni, bezudani, cijeli će se nazirati. F. Kavaľin 560^b. Isjećen na uda ‚smembrato, dinembrato‘ ‚deartuatus‘. A. d. Bella, rječn. 680^a. Isjećen ‚tagliato a membro, a membru‘ ‚membratim secatus‘. 721^a. Da budu moja uda na mrvice isjećena. V. M. Gućetić 120. — Bijele im ruke isjećene. Nar. pjes. vuk. 3, 497. — Jednog' rukom svojom smaknu, u dubravi isjećena pak ostavi. J. Kavaľin 301^a. — Kolik kratí vode čiste ernom krvi zamutiste isjećenijeh nevjernika! G. Palmotić 2, 521. Putove krvju izsienije' natopio. F. Lastrić, test. 122^a. Vojške na te udaraše, al' se one vazda pokajaje, jer su kruto bile isjećene. And. Kacić, razg. 206^a. A kad vidi isiećene Turke. Nar. pjes. vuk. 3, 42. — Na ľim žeži isiećeno graňe. J. S. Reľković 77. ‚Sva nam je gora već isjećena‘. ‚Bio je onde nekad pravi gaj, ali je sad već sav isjećen‘. J. Bogdanović.

III. *sa so.*

1. *pasivno.* Imao bi se taki čovjek na peče na peče isjēci. M. Divković, bes. 419^b. Ova od ľudi vrsta opaka da se isiječe, da se utopi. G. Palmotić 2, 386.

2. *recipročno (prema znaćenju kod I. c i d, a).* Mogli bi se u drěvu ili u plavi ľudije isěci braneće i ne dajuće svojega traga ili prateži vrčić. Spom. sr. 1, 115. (1412). Izadoše dva čovika ĩnadući maće ogněvite, koji se medu se izsikoše na dile. J. Banovac, razg. 58. Isieće na dile jedan drugoga, kad isikoše onda . . . J. Filipović 1, 465^a. Žestoko se vojske isjekoše. And. Kacić, razg. 177^b. Tako se nemilo isikoše, da se mrtaca broj ne znadiše. kor. 248. Tu se teško isjekoše vojske. Nar. pjes. vuk. 3, 270.

ISJEK, *m. vidí isječak.* — U *Vukovu rječniku.*

ISJESTI, isjedem. *pf. složenno:* iz-sjesti. -- Na jednom mjestu xvi rjēka kao da znači: sjesti, zasjesti. V seli jednom izsělo. Š. Kožićić 57^a.

ISKA, *f. buka, ispredi fiska, viska itd.* — Rjēč onomatopjejska. — U jednoga pisca našega vremena. Tek se približno turskome brodu, stado iska i treska, poklić i urišaňe. S. Ľubiša, prič. 9.

ISKĂĆ, iskăca, *m. čovjek koji ište.* — ispredi iskalac, iskatel. — U jednoga pisca našega vremena. Tad iskaci redom oskorežni. Osvetn. 5, 10.

ISKAČKATI, iskačkâm, *pf. složenno:* iz-kačkati. — U naše vrijeme u Lici.

a. *aktivno, kačkăňe pasre obaviti.* „Što ti žlicom kačkăš tu palentu?“ „E, onako ona vavije, prije

negoli počme jesti, svako jelo pred sobom iskačka, pa onda jede'. J. Bogdanović.

b. *sa se, refleksivno.* 'Bome sam se danas po ovom blatu glindajući sit nakačka' i iskačka'. J. Bogdanović.

ISKADITI, iskādīm, *pf. posve pokaditi.* — *složeno:* iz-kaditi. — *Od xviii vijeka.* a) *sa značenjem sprijeda kazanjem.* Vaļa takvo mjesto suhima travama dobro iskaditi. I. Jablanci 130. Ako čovik suda s mirisnim orješkom upaljenim mrvo iskadi. 210. — b) *vidi* I. iskaliti. Istinito je ovo izučeeñe izrečeno za iskaditi jid. I. J. P. Lučić, razg. 3. Psovaoci jezikom običaju iskaditi jid srca svoga. 89. Mogahu iskaditi svoj jed. M. Pavlinović, razl. spis. 144.

ISKAHNUTI, iskahnem, *pf. izreći.* — *složeno:* iz-kahnuti. — *Na jednom mjestu xv vijeka.* (Bog) ništar ne postoje, ditetece nadahnu, ki srid puka stoje besidu iskahnu. M. Marulić 89.

ISKAŠATI, iskašām, *pf. izrezati na kaiše.* — *složeno:* iz-kaišati. — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

ISKAIŠITI, iskašīm, *pf. izbiti kaišem.* — *složeno:* iz-kaišiti (?), *ili postaje od iz i kaiš nastavkom i.* — *U naše vrijeme u Lici.* 'Bome ga dobro iskaiši!' 'Nude čuvaj se, ako te uvatim, bome ću te živo iskaišiti'. J. Bogdanović.

ISKAJĀNE, *n. djelo kajijem ko iskaje ili se iskaje.* — *U Stuličevu rječniku.*

ISKAJATI, iskaĵēm, *pf. posve pokajati.* — *složeno:* iz-kajati. — *Akc. se mijeña u impt. iskāj, iskājmo, iskājte.* — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Belini* (izkajati grijeh, pentirsi con effetto e col sodisfar al peccato' 'culpam poenitendo delere' 553*), *u Stuličevu* (iskajati i iskajati se i iskajati 'vera poenitentia duci'), *u Vukovu* (*vidi* kod b).

a. *aktivno, prelazno, objekat je grijeh.* Neć moć vas svoj vik prirok taj iskajat. Š. Menčetić 148. Budući pokorom iskajo svoje krivine. I. Đorđić, ben. 169. Neka diklice isplaću, iskaju svoj grijeh. uzd. vii. Takav pokornik sve kolike svoje grihe izkaje. A. Kanižlić, uzr. 148.

b. *sa se, refleksivno, pokajati se posve.* — *U Stuličevu* (*vidi* sprijeda) i *u Vukovu rječniku:* 'genug beruen' 'satis doleo' s primjerom: Kajem se, ne mogu se iskajati.

ISKAJPITI, iskajpim, *pf. u Stuličevu rječniku:* iskajpiti, iz kajpe izvaditi 'cavea educere'. — *neponođano.*

ISKAJPIVATI, iskajpivam, *impf. iskajpiti.* — *U Stuličevu rječniku:* iskajpivati, iskajpivam uz iskajpiti. — *sasma nepođano.*

ISKAKĀNE, *n. djelo kojijem se iskače.* — *U Mikašinu rječniku:* iskakañje od iskra iz ognja 'scintillatio'; *u Stuličevu* (*gdje ima i iskara iska-kañe* 'scintillatio'); *u Vukovu.*

ISKAKATI, iskākēm, *impf. iskočiti.* — *Akc. je kao kod ispisati.* — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu* (iskakati, iskočiti na dvor 'prosilio, exilio'), *u Stuličevu* (iskakati i izkakati i izskakati 'exilire, prosilire'), *u Vukovu* ('auspringen' 'exsilio' s primjerom iz narodne pjesme: Od muke im oči iskakahu).

a. *aktivno. a) uopće.* I u to iz voda hro iskače, i azam ruho na se meće. I. Gundulić 408. U rijeku se meće doli, na vrh ona iz dna iskače. 412. Trjeskovite vidiš mače, gdi netom se silno sretu, iz ñih ognjen plam iskače. G. Palmotić 1, 390. Iz kaldrme iskače kameñe. Nar. pjes. vuk. 2, 466. Neka iz tih zasjeda na susrete

iskače. M. Pavlinović, razl. spis. 146. — b) *prelazno, skakañem što vršiti, nadopuñati.* — *na jednom mjestu xviii vijeka.* I jedu bi izskakala (*bludnica*) što još nije izplakala. V. Došen 100a.

b. *sa se, refleksivno, skakati do mile voje.* — *U Stuličevu rječniku:* 'ballar troppo' 'ad satietatem choreas duci'.

ISKAKIVATI, iskākujēm i iskākivām, *impf. iterativni glagol prema I. iskakati.* — *Na jednom mjestu xvii vijeka, a između rječnika u Stuličevu* (iskakivati, iskakivam, freq. v. iskakati). U zraku ukaza mu se križ, is koga zlate iskakivahu iskre. F. Glavinčić, cvit. 123b.

ISKAKOTATI, iskākōčēm, *pf. izreći kakotañem kao kokoš (metaforički i satirički o babi).* — *složeno:* iz-kakotati. — *U jednogu pisca xviii vijeka.* A kad baka izkakoče od junákā, sve što hoće. V. Došen 128a.

ISKALAC, iskaoca, *m. vidi* iskač. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Voltigijinu* (iskalac 'ricercatore, chi cerca' 'nachforscher'), i *u Stuličevu* (iskalac i grijేశkom iskaoc, v. iskačej). U kladah su stješnuti svi iskaoci svejer od stvari raskošnijeh. B. Kašić, nasl. 168.

ISKALÁŠITI, iskālāšīm, *pf. dobiti kalašēñem.* — *složeno:* iz-kalāšiti. — *Akc. je kao kod izjednačiti.* — *U Voltigijinu rječniku:* izkalašiti 'raggirare, adescare, conseguire mediante raggiri' 'etwas durch anlocken erhalten', i *u Stuličevu:* izkalašiti, v. izglangolišiti. — *I u naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

1. ISKÁLATI, iskālām, *pf. izrezati.* — *složeno:* iz-kálati. — *Akc. je kao kod ispitati.* — *U Vukovu rječniku:* iskalati, t. j. ribu 'zerschneiden', 'disseco', cf. kalati.

2. ISKÁLATI, iskālām, *pf. iscrpsti.* — *složeno:* iz-kálati (?). — *Akc. je kao kod iskončati.* — *U naše vrijeme u Lici.* 'Kad bunar hoće da skidaju, iskalaju naj prije iz ñega svu vodu'. V. Arsenijević. 'Upala mačka u bunar, pa smo morali svu vodu van iz ñega iskalati'. J. Bogdanović.

ISKALICA, *f. vidi* iskačelica. — *U Stuličevu rječniku.*

ISKALITEĻ, *m. čovjek koji iskali* (*vidi* 2. iskaliti). — *Samo u Stuličevu rječniku:* 'qui luto inficit'.

ISKALITEĻICA, *f. žensko čelade koje iskali* (*vidi* 2. iskaliti). — *Samo u Stuličevu rječniku:* 'quae luto inficit'.

1. ISKÁLITI, iskālīm, *pf. explorare* (animum, iram, odium etc.), *uprav ishladiti, ali se obično upotrebljava u metaforičkom smislu s objektima srce, jed, mržña itd. te znači: ispuniti želju što je postala od kakva neugodnoga ili zloga duševnoga osjećanja, kao što je lutina, mržña itd. (tal. sfogare).* — *složeno:* iz-káliti. — *Akc. je kao kod ishvaliti.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu* (iskaliti, t. j. srce na kome 'abkühlen, den muth kühlen' 'expleo animum'). Pođe za iskaliti svoju nemilostivost u krvi ovoga pravednika. I. J. P. Lučić, izk. 17. Namisto uđiļ iskaliti srditost. razg. 108. Srditost i razgnivljeñe iskaliti. Grgur iz Vareša 86. Ne more iskaliti svega svoga gñiva. 87. I tako srca svoja iskale. Vuk, grad. 177. Pošto je svoje srce iskalio. odg. na utuk. 3. Stevan iskali svoj jed protivu one prijearne gospoštine. S. Ľubiša, prip. 83. Da iskalši to tvoje pogano i otrovno srce. 235. Srce iskale na Franceze. M. Pavlinović, rad. 111. Dokle ne iskali na krvničkoj

rani svoje boli. Osvetn. 1, 58. Time turska zloba gnijev iskali! 4, 64.

2. ISKĀLITI, iskālīm, *pf. vidi iskaĵati. — složno: iz-kaliti. — Ake. je kao kod ishvaliti. — U Belinu rječniku: izkaliti, lotare, infangar molto, valde lutare. A. d. Bella, rječn. 443^b, i u Stuličevu: iskaliti i izkaliti, oblinare, delutare, luto inficere. — Sa se, refleksivno. u Voltiĳinu rječniku: izkaliti se, infangarsi, inbrattarsi, insudiciarsi, sich beschmutzen, besudeln.*

ISKALIV, *adj. koji se može iskaliti (vidi 2. iskaliti). — U Stuličevu rječniku: quod luto inficere potest. — nepouzđano.*

ISKALOVITI, iskalovim, *pf. vidi iskaĵati. — složno: iz-kaloviti. — U Stuličevu rječniku: v. iskaliti. — nepouzđano.*

ISKALOVIVATI, iskalovivam, *impf. iskaloviti. — U Stuličevu rječniku (uz iskaloviti). — sasna nepouzđano.*

ISKĀLUŽITI, iskālūžīm, *pf. vidi iskaĵati. — složno: iz-kalužiti. — Ake. je kao kod izdangubiti. — U Belinu rječniku: (samo part. perf. pass.) izkalužen, luto foedatus 399^b; u Voltiĳinu: inbrattare, sporcare, insudiciare, beschmutzen; u Stuličevu: v. iskaliti. — Sa se, refleksivno. u Voltiĳinu rječniku: izkalužiti se, v. izkaliti se.*

ISKĀLĀŃE, *n. djelo kojijem se iskaĵa (i u konkretnom smislu: gusoba ili što gusovo, u prvom primjeru: ĵaga). — Između rječnika u Stuličevu. Ima biti jagañac bez iskaĵa. N. Rañina 105^a, ex. 12, 5. Pere neistoće i iskaĵa tvoje duše. M. Radnić 388^a. Imaš oprati i umiti srce od svakoga izkaĵa. 433^b. Drugo iskaĵaње zdvorane i oblaće. F. Lastrić, ned. 279.*

ISKĀĴATI, iskālĵām, *pf. izgnusiti kalom i u širem smislu izgnusiti uopće (može biti i u prenesenom i u metaforičkom smislu). — složno: iz-kaĵati. — Ake. je kao kod ispitati. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikaĳinu (iskaĵati, obĵati, oblimo, deluto, inficere, devenusto), u Stuličevu (v. iskaliti) i Vukovu (mit koth beschmutzen, luto foedo).*

a. *aktivno.* Sve odeće iskaĵao jesam. N. Rañina 100^b, isai. 63, 3. Eto me rukami tvojijemi iskaĵa. N. Naĵešković 1, 176. Eto ju (kuplicu) iskaĵa, ti s' njeka oslica. 1, 258. Koji ga će iskaĵati. I. Ančić, vrat. 65. More kada raste iskaĵa krajevo. M. Radnić 137^b. Zove svijet za privariti a tijelo za iskaĵati. 399^b. Rijeka izasadi iz gnijozda s kišom opere brigove a iskaĵa sama sebe. 441^b. Ako izkaĵaš crovje, ne otareš ih udije? 473^a. Što si sam izkaĵao, pomoti. (D). Poslov. danić. 124. Koji bi smio Isukrsta svojim saranišem metnuti u ku' i izkaĵati. M. Zoričić, zrc. 167. Spugom punom smrada svoga ga iskaĵa. 187. Ne more da opere već izkaĵa. J. Vladimirović 14. Iskaĵah svo odijelo svoje. D. Daničić, isai. 63, 3.

b. *pasivno.* Koji ženami nijosu iskaĵani. N. Rañina 24^b, apoc. 14, 4. Naodi se izkaĵan u grispjeh. P. Posilović, nasl. 111^a. Ostaće progouteti a dušami izkaĵanim. M. Radnić 219^a. Ako se rjes s jednijem koji je vas izkaĵan, neće ostati da o ne izmrjaš. 361^b. Ostavjaš dušu ruznu i izkaĵanu kalom od grijeha. 473^a. Obraz covicavski puskami zndijskim jest iskaĵan. M. Lekusić, razm. 86.

c. *sa se, refleksivno i pasivno.* Prije se pusti ubiti (zobeli) nego li da se iskaĵa. Zborn. 20^a. Sunce koje sto, a srhu kala i ne iskaĵa se.

24^b. Krstjani po opranju svetoga krštenja opet se izgnuse i iskaĵaju. M. Divković, bes. 457^b. Vele se lasno mogu iskaĵati i izružiti. 632^a. Nastoje očistiti papuće ali opanke ako im se izruže i izkaĵaju. 864^a. Pusti se prvo ničiti nego se hotiti izkaĵati. P. Posilović, svijet. 203. Zraka od sunca koja udara svrhu kala i ne iskaĵa se. 217. Čiste obuće kad se iskaĵaju. M. Radnić 176^b. Tko je iskaĵan neka se iskaĵa i većma. 311^a.

ISKĀĻĒŃE, *n. djelo kojijem se iskali (vidi 2. iskaliti). — U Stuličevu rječniku.*

1. ISKĀĴĪVATI, iskālĵijēm i iskālĵivām, *impf. 1. iskaliti. — U naše vrijeme (u jedinom primjeru refleksivno). Iskaĵivahu se podsnevanem. M. Đ. Miličević, jur. 62.*

2. ISKĀĴĪVATI, iskālĵijēm i iskālĵivām, *impf. 2. iskaliti. — U Stuličevu rječniku: (griješkom) iskaĵivati, iskaĵivam uz iskaliti.*

ISKĀMĀITI, iskāmēm, *pf. kamćiem dobiti, isporedi iskamkati. — složno: iz-kamćiti. — Ake. se mijenja u aor. 2 i 3 sing. iskāmēi. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu (vide iskamkati). Dok iskamći od nega čvornovaku jaku. J. Rajić, boj. 60.*

ISKAMĀITI, iskamiēm, *pf. u Stuličevu rječniku: izkamićiti, izkamićivam i izkamićujem, od kamćaka očistiti, lapidare, lapidibus solum purgare. — nepouzđano.*

ISKAMĀIVATI, iskamićujem i iskamićivam, *impf. iskamićiti. — U Stuličevu rječniku: izkamićivati, izkamićivam (praes. izkamićujem kod izkamićiti) uz izkamićiti. — nepouzđano.*

ISKĀMKATI (iskamkati), iskāmĵām (iskamĵām), *pf. kamkañem dobiti, isporedi iskamćiti. — složno: iz-kamkati. — Ake. je kao kod ispravdati ili kao kod izgledati. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (abjammern, selamentor, cf. iskamćiti). Sačuvaj te Bože kamkala, jer iskamka. Nar. posl. vuk. 275.*

ISKĀŃĪJATI, iskāŃĳijām, *pf. izbiti kaŃĳijom. — složno: iz-kaŃĳijati. — Ake. je kao kod izrešetati. — U naše vrijeme u Lici. „Bome sam ga kaŃĳijom dobro iskaŃĳija“. J. Bogdanović.*

ISKANITI, iskanim, *pf. vidi 1. iskaliti. — Na jednom mjestu xviii vijeka. Idite protivna nima srebu vašu izkaniti. I. Velikanović, prik. 41.*

1. ISKĀNTATI, iskāntām, *pf. u Vukovu rječniku: vide isnovati. — složno: iz-kantati. — Ake. je kao kod iskončati.*

2. ISKĀNTATI, iskāntām, *pf. ispjevati. — složno: iz-kantati. — Ake. je kao kod iskončati. — U naše vrijeme u Lici. „Ali ga lijepo on tu i tu pjesmu iskanta!“ — I u Dubrovniku. P. Budvani. — Kaže se i u prenesenom smislu (ironički) sa značenjem: izbrĵati. „Ču li šta mi iskanta?“ Z. Rađonić. — I sa se, refleksivno, kao izbrĵati se. „Ču li šta mi se iskanta?“ Z. Rađonić.*

1. ISKĀŃE, *n. djelo kojijem se ištē. — Stariji su oblici iskanje i iskanje. — U svijem je rječnicima: u Vračićevu (izkaŃje, ‚investigatio‘), u Mikaĳinu (iskanje), u Belinu (iskanje ‚pretenziona‘ ‚postulatio‘ 583^b; ‚cerca o cercamento, il cercare ‚inquisitio‘ 185^b; ‚inquisitione ‚inquisitio‘ 407^b; ‚procacciamento, il procacciare‘ ‚comparatio‘ 585^b), u Voltiĳinu (iskaŃe i izkaŃe), u Daničićevu (iskanje ‚questio‘). Smido na iskanje pogybršnaago. Glasnik. 24, 241. (1353). Oni se počudise tomu iskanju govoreći: „Ne čujemo ni se u ničemu dližni“. Spom. sr. 1, 3. (1395).*

Ni uspomenujta ni iskanja. Mon. serb. 307. (1420). Za kigod uzrok čari ili bahorja ili iskanja. Š. Budinić, ispr. 86. Za zbiti naše nepristojno iskanje i odveće smijenje. M. Orbin 265. Ako vlasno iskanje se skrrije. A. Georgiceo, nasl. 146. Naravsko iskanje tribuje da viru svetu nasliđuje. 344. Grešnici slijede njihova iskaña i žuđaña. M. Radnić 286a. Našli ga posli duga iskaña. Grgur iz Vareša 69. Koji je slušao ta iskaña i obricaña. Vuk, poslov. 43. Iskañe ,begehren', ,petito'. B. Petranović, ruč. kn. 60. Iskañe ,forderung'. Jur. pol. terminol. 214. Iskañe druge stranke ,gegegenforderung'. 231. Iskañe, istraživañe ,requisition'. 429. Iskañe duga ,schuldforderung'. 452. Iskañe bez temeļa ,ungegründete forderung'. 529.

2. ISKAŃE, *n. djelo kojijem se ištē.* — U *Vukovu rječniku.*

ISKANĀERISATI, iskañerisēm, *pf. uprav seršiti kañerisañe, ali se upotrebljiva metaforički gotovo kao izmrdati.* — *složeno:* iz-kañerisati. — U *naše vrijeme u Lici.* ,Taj žalosni i prežalosni kañerisalo neće nikad iskañerisati'. J. Bogdanović.

ISKAONĀIK, *m. vidi iskač.* — U *Stulićevu rječniku:* v. iskačel. — *nepouzđano.*

ISKĀP, u *Vukovu rječniku:* vide naiskap.

ISKAPĀNE, *n. djelo kojijem se iskapje.* — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Stulićevu (izkapañe ,extillare, subst.' s dodatkom da je riječ ruska).* U sud prazni ima se uliti izkapañe soka. M. Radnić 203a.

1. ISKAPATI, iskaplēm, *pf. isteći kapluci.* — *isporedi* 2. iskapiti. — *složeno:* iz-kapati. — *Akc. je kao kod izgrtati.* — U *naše vrijeme (uprav od xvii vijeka, vidi iskapañe), a između rječnika u Vukovu:* iskapati, iskapje ,austropfen, austräufeln', ,exstillo' s *primjerima:* Oči ti iskapale! Dok su moje oči iskapale sve pletući od zlata košuļu (Nar. pjes. vuk. 2, 558). Da ti srce iskapje. Nar. pjes. petr. 1, 233. Iskapale oči. S. Ľubisa, prip. 40.

2. ISKĀPATI, iskapām, *impf. vidi iskopavati.* — *Od xviii vijeka po sjevero-zapadnijem krajevima, a između rječnika u Bjelostjenčevu (izkapam, kopati ,effodio, exhumo') i u Jambrešičevu (iskapam ,effodio').* Koji blago u nivi sakriveno iskapa. J. S. Relković xi. Zejer, mrkvu, patrnak iskapaj. 378. Ma ga svijest huda ne obznani, kad tko drugom crni rov iskapa. Osvetn. 1, 70.

1. ISKĀPITI, iskapīm, *pf. popiti sve do kapi.* — *Postaje od iz i kap nastavkom i.* — *Akc. je kao kod ishaliti.* — U *naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* ,ausschlürfen (bis zum letzten tropfen)', ,exsorbeo'. — *Nagne Markić i plosku iskapi.* Nar. pjes. juk. 348. Turci Jandri čaše nazdraviše, svim je Jandre čaše iskapio, jer je junak vrlo izednio. Nar. pjes. marj. 33. U zdravļe je iskapili! V. Bogišić, zborn. 392.

2. ISKĀPITI, iskapīm, *pf. vidi i. iskapati.* — *složeno:* iz-kapiti. — *Akc. je kao kod izgaziti.* — U *naše vrijeme u Dubrovniku.* ,Uš je, vino je sve iskapilo'. ,Bačva je sva iskapila'. P. Budmani.

ISKAPĻIVĀNE, *n. djelo kojijem se iskaplje.* — U *Vukovu rječniku.*

ISKAPĻIVATI, iskapļijēm i iskapļivām, *impf.* 1. iskapiti. — U *Vukovu rječniku:* iskapļivati, iskapļijēm ,bis auf den letzten tropfen austrinken', ,exsorbeo'.

ISKARAN, iskarna, *adj. kojega treba iskarati.* — U *Stulićevu rječniku:* ,objurgandus'. — *nepouzđano.*

ISKĀRĀNE, *n. djelo kojijem ko iskara ili se iskara.* — *Stariji je oblik iskaranje.* — U *Mikaļinu rječniku:* iskaranje; u *Belinu:* iskaranje 147b; u *Bjelostjenčevu (izkarañe), u Stulićevu.*

ISKĀRĀTI, iskārām, *pf. (u Vukovu rječniku stoji da je impf.), vrlo, posse pokarati.* — *složeno:* iz-karati. — *Akc. je kao kod ispitati.* — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikaļinu (iskarati, karati vrlo ,objurgo, asperius admoneo') gdje se naj prije nalazi, u Belinu (iskarati ,bravare, fare ad alcuno una bravata', ,objurgo' 147b; ,riprendere', ,reprehendo' 624b; izkarati ,rabbuffare, riprender bravando', ,objurgo' 602a), u Vol-tiģijinu (sgridare, riprendere', ,ausschmählen, ausschelten'), u Stulićevu (iskarati i izkarati ,increpare, objurgare, corripere, arguere, reprehendere, punire, aspere inclamare'), u Vukovu:* ,ausschelten (österreich. ausgreinen)', ,objurgo'.

a. *aktivno.* Ni zla izbiti ni izkarati. (D). Poslov. danić. 81. Jakov hoće izkarati jedne i smradne zlogovore. J. Kavañin 567b. Očito ju izruži i ukorom svakim iskara. F. Lastrić, svet. 147b. Oštro izkaravši Mojsiju. E. Pavić, ogl. 104. Naj pri iskara rećenog filosafo, pak mu reće. M. Zoričić, zre. 110. Molim vas izkarajte zdravo gospodina Tornbola. D. Obradović, basn. 414. Koliiko će me prije iskarat, kako teško prikorit! A. Kalić 317. Mati ga za to vrlo iskara. Nar. prip. vuk. 198. Tako ga iskaraju i izruže, da jedva bez boja ostane. 256. Iskara me vrlo, malo sam živ estao. Vuk, poslov. 175. Slobodno iskaraj bližnega svojega. Đ. Daničić, 3moj. 19, 17. ,Bome sam ga, brate, živo iskara', neće vala višo prkositi'. ,Nude ga, molim te, dobro iskaraj'. J. Bogdanović.

b. *sa se, refleksično, iskaliti srce ili umoriti se karajući se.* — U *Stulićevu rječniku:* ,laxari vociferando'.

ISKĀRIOT, *m. Ἰσκαριώτης, Iscariotes, biblički nadimak.* — *isporedi* Iskariotin. Juda Iskariot. J. Matović 137. Sotona ude u Judu koji se zvaše Iskariot. Vuk, luk. 22, 3. — U *naše se vrijeme čuje i u narodu kao psovka izdajci, nevjernu čovjeku.* Svakog nevjerna čojka zovu ļudi ,Iskarijotom'. ,Što pitaš za ņ, kakav je? ma Iskarijot'. J. Bogdanović.

ISKĀRIOTIN, *m. vidi Iskariot.* Juda Iskariotin. I. Ančić, svit. 65. 79. vrat. 180. S. Rosa 68b. 96a.

ISKĀRIOTSĀĀ, *adj. vidi Iskarioti.* — *Između rječnika u Daničićevu (Iskariotskyj ,Iscariotes').* Ijudi Iskariotskomu. Mon. serb. 342. Na mjesto Jude Iskariotskoga. S. Rosa 191a.

ISKĀRTATI, iskārtām, *pf. izgubiti kartañem.* — *složeno:* iz-kartati. — *Akc. je kao kod ispravdati.* — U *naše vrijeme u Lici.* ,Nočas sam iskarta' pet rajnički'. ,Svemu, brate, Pava iskarta i oči iz glave'. J. Bogdanović.

ISKĀSAPITI, iskasāpīm, *pf. isjeći (meso kao kasapin).* — *složeno:* iz-kasapiti. — *Akc. je kao kod izdangubiti.* — *Od xviii vijeka (u prvom primjeru su se, recipročno, iperbolički).* Pobiše se med sobom i izkasapiše. G. Peštalić 191. ,Bome, brate, ti to jañe sporo dereš, već bi Jovan vola odro i iskasapio'. J. Bogdanović.

ISKASATI, iskasām, *pf. izići kasajući.* — *složeno:* iz-kasati. — *Akc. je kao kod izgledati.* — U *naše vrijeme u Lici (u metaforičkom smislu).*

„Sve su zimo iskasale, iskasaeće vala i ova“. J. Bogdanović.

ISKASITI, iskasim, *pf.* iziči (*kaseći*). — *složeno*: iz-kasiti. — *Na jednom mjestu xvi vijeka*. I kad pram nim od zgor Judita iskasi. M. Marulić 58.

ISKASTRITI, iskastrim, *pf.* posve ohaštriti. — *složeno*: iz-kastriti (*vidi* haštriti). — *Na jednom mjestu xv vijeka, i otale u Daničiću rječniku* (castrare). Ješte priložih otz dubrave koju iskastrismo na Četinu. Mon. serb. 532. (1485).

ISKASĀNE, *n.* djelo kojijem ko iskaša. „Ovo iskašne lijepo me pozabavi, mislio sam da nemam dva tri puta kosom manuti, a ono evo zabaviće me ne malo do ručane doba“. J. Bogdanović.

ISKASĀTI, iskašām, *impf.* iskositi. — *Akc. je kao kod* ispitati. — *U naše vrijeme u Lici*. „Što ti tu radiš?“ „Evo ode nešto malo trave iskašam, ostalo nam sinoć, uvatio mrak, pa se nije moglo sve iskositi“. Idem ja onaj jezik (dugujast a uzak komadić livade) što no nam sinoć osta iskašati“. J. Bogdanović.

ISKASĀTI SE, iskašām se, *impf.* iskositi se. — *Akc. je kao kod* ispitati. — *U jednoga pisca xvi vijeka*. Nu moje nemilo srce se iskaša (*griješkom* izražaj) i trudno toj dilo neće da podnaša, veleći da živi ga ogañ skončaje. H. Lučić 201.

ISKASĀLATI (iskašlati), iskašlēm, *pf.* kašlući isplnuti; srsiti kašlaće. — *složeno*: iz-kašlati. — *U Belinu rječniku*: izkašlati, tossendo mandar fuori, „extussio“ 1737a; *u Stulićevu*: 1. „tossire, tossendo sputar fuori“ „extussire“. 2. „finir di tossire“, „desinere tossire“; *u Vukovu*: iskašlati „auslusten“, „extussio“. — *Sa se, refleksivno*: dosta, vrlo pokašlati, srsiti kašlaće. — *ot xviii vijeka, u između rječnika u Stulićevu (uz iskašlati) i u Vukovu* („lusten“, „tussio“). Tu prosinae kašje i da se iskašje stara prsa tuće. A. Kanižlić, rož. 11. Pozdraviše se svi; iskašjaše se, učutaše se... M. Đ. Milićević, zim. već. 194.

ISKAŠĀLIVATI, iskašlujēm, *impf.* iskašlati. — *Od xv vijeka*. Kašluć imati i ničtože no iskašlujetu. Sredovj. lijek. jag. star. 10, 113. Mrša se iskašluje. M. Đ. Milićević, zim. već. 275. On se onda pojače iskašluje. jur. 4.

ISKATEL, *m.* *vidi* iskač. — *U Stulićevu rječniku*: „investigator, indagator, inquisitor, explorator etc.“.

ISKATELICA, *f.* *vidi* iskalica. — *U Stulićevu rječniku*: „quae inquirat, exquirat, perquirat etc.“.

1. ISKATI, ištēm, *impf.* quaerere, petero, postulare, trudit se što (objekat) naći, tražiti, trudit se uopće što dobiti. — *Akc. kaki je u inf. taki je u cijelome aur. iskah, iska itd., u impf. isti, u gr. praet. iskāvši, u part. praet. act. iskao; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u praes.*

Riječ je praslavenska (u prvijem značenju), isporodi stslor. iskati, rus. newarri, češ. jiskati, pol. iskać. Korjen je isq. *indo-evropski, isporodi lit. jeszkoti, snsk. isq, ičhati (želi), stvñem, av. con.* Oblievi sudašnjega vremena postuju od *aspore* isk ustarokom j; skj mijenja se na se, šč, š, č, ču čakaraca i u nekih zapadnijeh *stokaraca* ostaje se; ištēm). — *Gidjelje se kod pisaca nalazi griješkom z. mj. s. jer su mislili da je složeno riječ s prijedlogom iz.* — *U dva pisca xvi i xviii vijek i impf. postuje od praes.*: ištijah. F. Lukarević 141; istupše. 1. M. Mattei 21. 35. 122. *U svrijem je rječnicima: u Frančićevu*: jizkati, indagate, investigare; quaerere; vesti-

gare; *u Mikaljinu*: „quaero, inquirō, quaerito, investigo, indago“; iskati hranu „quaeritare sibi cibum“; *u Belinu*: „inquirere, cercare“ „inquirō“ 407b; „cercare, investigare, far diligenza di trovare“, „quaero“ 185b; „pretendere“ „postulo“ 583b; *u Bjelostjencevu*: ištēm, iskati, tražim, tražiti „quaero, indago, inquirō, investigo“; *u Jambrešićevu*: ištēm „quaero, inquirō, indago“; *u Voltigijinu*: iskati, ištēm (*griješkom*) ištēm, cercare, ricercare, pretendere, investigare, „suchen, forderu, nachforschen“; izkati, ištēm, ricercare, investigare, „suchen, begehren“; *u Stulićevu*: „quaerere, inquirere, scrutari, perscrutari, indagare, perquirere, interrogare, studere etc.“; *u Vukovu*: iskati, ištēm (u Bosni po varošima ištēm), 1. „verlangen“, „peto“. 2. (u Dubrovniku) „suchen“, „quaero“, cf. tražiti; *u Daničićevu*: „quaerere, petero“.

1. aktivno.

a. quaerere, tražiti, starati se i trudit se dok se nade nešto što se ni po što ne zna ili što se posve ne zna gdje je: ono što se ište može biti nešto što se imalo, pa se izgubilo ili zametlo, ili nešto osobito (živo ili neživo) ili nešto od neke vrste (može biti i umna stvar) što se i nije prije imalo, ali se želi imati (ne svagda kao da je što dobro nego i zlo n. p. da se može uništiti, *vidi* i 2. iskati). ovo starije znače (vidi sprjeda) sad nije kod većine naroda (*vidi*: „Pitati“ u Dubrovniku znači „iskati“ (begehren), a „iskati“ znači „tražiti“ (suchen). Vuk, poslov. xlvi).

a) objekat je u acc. (ili u gen. partitivnome).

Reče mati nemu: „Sinu, za č si nam učinil tako? evo otac tvoj i ja brinuć se iskahomo tebe!“ I reče nim: „Ča je da me iskahote?“ Bernardin 15. luc. 2, 48—49. Kada zalih jo, kad prije vrimenta, kada išće raskoše. Naruč. 88b. Dobri pastiru, išči je (*oreu*) i postavi ju v tvoju ogradu. Transit. 116. Džan si iskati jednoga ispovidnika. Korizm. 60b. Ti činš iskati naj bolega likara. 60b. Koga iščete vi? 93a. Irud iskaše dijeto da izgubi nega. N. Rašina 24b. mat. 2, 13. Iskahu nega u roditelja i znanaca, i ne našad ga vratili se jesu u Jeruzaleam ištuci nega. 29b. luc. 2, 44—45. Ja sam budu iskati ovice moje. 42a. czech. 34, 11. Ištite gospodina dokle se naći more. 43b. isai. 55, 6. Otola iskaše podobna bremena da nega nim prida. 90a. mat. 24, 16. Koga ištete? 108b. joann. 18, 4. Kada vidit da ga lovcit ištu. Zborn. 6a. Ištuci djevojiću po lugovijeh i po poljih. 43b. Išti želuda. M. Vetranić 2, 140. Grlica dragoga ištuci. M. Držić 14. Nijesi krs na sebi jutros učinio, ter išteš vruga ter ne maloga. 217. Skupe, ti išteš skandao. 237. Lik ištuci za beteg ljubveni izličiti. P. Zorančić n. Prem tebe ištijah. F. Lukarević 141. I pēle ke žude slatki med iskati, na bilju jednomu ne hoće stojati. D. Rašina 92a. Ti, kako dobri pastir, iskaše nemoćno i slabe ovčice tvoje. A. Gučetić, roz. jez. 150. U vsem gradu iska(v)še, jedva jednoga najdoše kumanski umijuća. Aleks. jag. star. 3, 210. Išči me na zlatnoj koleznici meju lavovimi glavami. 260. Ištu suprotiva nemu kriva svidočastva. A. Komulović 63. Pilat išče način za osloboditi Isukrsta. 66. Ištuc memo s neba side. 77. Naj pri su i osobitijem načinom iskali čovjeka razumna, pametna i kñiževna. M. Divković, bes. xv. „Ja i otac tvoj žalosi iskahomo tebe“. Odgovori Gospodin: „Čemu iskahote memo?“ B. Kašić, is. 21. Ištemo roka pokore i najti ne možemo. I. Bandulavić 29b. Iskaše prigodu, da bi ga pridao. 81a. mat. 26, 16. Ištu mnozi u sijetju zlato i dragi kamen. B. Kašić u M. Orbin v. Ako iska i ne nade još u

nijednoj svijeta strani oni pogled drag sunčani. I. Gundulić 90. Da uzdrži višna vlas u bitju vas tom, a tko ište zlo na vas, zlo našo na domu. 129. Ko je na to obran, ti neka se tim brine, hod' mo mi iskati ostale družine. 148. Zato i milos tva čestita ne robiše, neg' gospoje za ljubovce išti tvoje. 306. I usred vojske i junaka na šatorijeh cara iska. 342. Kad zvijeri iskat i on (*bog sunčani*) podrani po nebeskom svijetlom pasu. 397. Skóči, osveti, sad je vrijeme, sreti sreću, sama te ište. 511. Židovi iskašu prigodu da ga umore. F. Glavinčić, cvit. 179^b. Došastje mi tve zabrani lijek ne iskat mojoj rani. G. Palmotić 1, 74. Po svijeh krajijeh mjesta ovoga digosmo se tebe iskati. 1, 94. Vojsci hranu iskat radim. 1, 216. Sto krati sam tvoga iskala ja Ruđijera. 2, 49. Išti druge vjerenice, plahi Turno. 2, 124. Neću pristat ištući ga po državal. 2, 340. Iščući i pitajući nega po Jeruzolimu. M. Jerković 37. Tuj stat oblast ni nam dana, iskat hodmo indi stana. P. Hektorović (?) 104. Iskat dlaku u jaju. (D). Iskat grudi u zadnem kvartijeru (D). Iskat lokve ostaviv kladenac. (D). Iskat muža kćeri udanoj. (D). Iskat slamu na požaru. (D). Poslov. danić. 33. Pod česvinom datale ne išti. (D). 96. Vijek čovjeka slabu nije iskat uzrok Božjih suda. J. Kavašin 18^a. Iščući mu po sve strane vina iztočna, smoke izbrane. 20^b. Išti ženu polag tebe. 46^a. Ne išt' blaga, nego vjeru. 46^a. Ti, pastiru pun ljubavi, iskav nađe ju u samoći. 51^b. Ište biser polag tora, zrak u tmini, dim na vjetru, mir sred mora. 63^a. Sjernu traže, vjetrić išču. 196^b. Za veloga cara iščući naj hitriju ljepos. 235^b. Triba iskati prigode za dobro dilovati. A. d. Bella, razg. 6. Iskah podobnu prigodu za tu požudu stavit u djelo. I. Đorđić, uzd. iv. Tebe molim i zazivam, ištem, prosim, slijedim. 110. Ne ištu te slijepi. salt. 25. Pede po tragu iskati ga. J. Banovac, pripov. 42. Jedni ištu ispovidnika gluha. 42. Evo ja i otac tvoj žalosni iskahomo tebe. privs. obit. 73. Iskat navlaš lasne ispovjednike. I. A. Nenadić, nauk. 43. Ištu Latini svidoka. A. Kanižlić, kam. 63. Poslao je šest brzoladara, da Ignatija po svih otocih ištu. 103. (*Majka*) sinuka izgubljena iskaše. uoč. 470. Iskaše načine kako bi se osvetio. M. Zoričić, zrc. 40. Što tko ište to nalazi. V. Došen 203^b. Otac i ja žalostivo iskahomo te. S. Rosa 41^a. Ter pun žalosti i zlovoje ište krivinu. Đ. Bašić 5. Nije dake na zemlji ovoj mira ni pokoja: ištimo ga drugovde. 36. Gdje ga imamo iskat za iznać ga? 36. Videći cesar da ga ne može pridobiti, iskaše sve načine kako bi ga pogubio. And. Kačić, razg. 33. Odoše ga iskati u zemlji žudinskoj. korab. 137. Ne imadući više vremena iskat ispovidnika. M. Dobretić 58. Iskati likara duše svoje. 160. Kako rađen težkom ranom udil' trčo ištući likara. I. J. P. Lučić, doct. 27. Iska sve načine za iskupiti svoju zaručnicu. razg. 73. Nu išteš li tu čestitost ondi gdje stanuje? I. M. Mattei 150. Ako me žudiš iznaći, u rani prsi Jezusovijeh išti me. 183. Ako ko bude samo zabavu iskati u ove knjižice čitaću. D. Obradović, živ. 14. Junak mi koña jezdaše, predragu sreću iskaše. Nar. pjes. vuk. 1, 191. Sal je sveti Lovrinac iskat svoju sestricu. Nar. pjes. istr. 6, 11. Ko ište bolje, nahodi gore. Nar. posl. vuk. 139. Što iskao to i našao. 355. Ti išćeš dobrog gospodara. Nar. prip. mikul. 11. Ja gren braću iskat. 18. To su oni isti koje ja ištem po Srijemu. G. Zelić 42. — *amo spadaju i ovaki primjeri u kojima je objekat ono isto što je kao relativna zamjenica u podložnoj rečenici*: Oguē-

nite tvoje žeje išteš jačo tko užije. P. Kana-velić, iv. 7. Ne išt' kã se ostavljaju. J. Kavašin 23^a. Lav rikajući hodi iščući koga požrt. Transit. 38. — *I u osobitom smislu, kad je objekat čelade, tražiti na sudu ko je čemu kriv*. Da u tom gospodara ne ištu, nã da snižu krivca. Mon. serb. 52. (1240—1272). Togazi krivca da ište carstvo mi. 146. (1349). Kne(z) se Ivanišz zakle i přeseže na što ga su iskali. 402. (1439). Teško bi stajal ti, za svaku da satvar bude te iskati veliki sudac zgar. N. Dimitrović 93. Nego me išči pravdom. Mon. croat. 311. (1599).

b) nije izrečen objekat. Ľudi počeoše iskati po vsjoj hiži želeći najti. Transit. 217. Prosite i primite, iščite i najdete. Korizm. 68^a. Ako užisteš, naćeš. (D). Poslov. danić. 4. Tko ište, nađe. (D). 129. U presi ne išti, ako hoć što nać. (Z). 141. Koji ište nahodi. L. Vladmirović 42. — *objekat se ima u misli po onome što se kaže u podložnoj rečenici*. Da ištu po vsšeh seléh i po mēsteh ako se koji človek přišlać najde. Spom. sr. 1, 32. (1400). Iskašu da bi ga našli. Mirakuli. 87. Otmanović tim zaludu poslo je iskat svuda sebi, da caricu nać budu, o kraljice, sličnu tebi. I. Gundulić 376. Ne išt' da 'e lijepa al' bogata. J. Kavašin 46^b.

b. kad se ko stara i trudi da dobije nešto ili od drugoga ili na koji mu drago način, pa ili mislio da ga ono ide po pravdi ili prosio kao milost ili kako mu drago.

a) upće. objekat može biti što živo i neživo i umno. Ako imut' iskali nekoju pravnu vršh koga gode človeka. Mon. serb. 37. (1253). Na inom. Dubrovčaninu nēe voln' iskati, tkmo kto je dlužn ili čim' kriv. 436. (1445). Naj prije iščite cesarstvija Božija. Naručn. 97^b. Ne išče hvalu od svoga dostojanija. Korizm. 1^a. Da iščeš k tomu jidenju vina. 2^b. More iskati prošćenje i milosrdije pred Bogom. 7^a. Od mnozih, ke do sad mnozi su umćali, pravi mi, ku su kad s oružjem iskali? H. Lucić 197. Iskati stvar pravu prid sudem nepravjem. N. Dimitrović 10—11. Još nam će zavidit' mnozi, željući stop' vaše slidit, spasenja iščući. P. Hektorović 55—57. Sve što si iskala, gospoje nevjerna, na puno s' imala. N. Najlašćković 2, 93. Čovječe, što s mirom bez boja mož imat, nikada s nemirom ne imaš toj iskat. M. Držić 119. Tere ugarski (*kralj*) iska mijera (*mira*). M. Divković, bes. xvi. I ki u momu bjehu broju, dalek su se ustavili; srnuli su sved u sili ki iskašu dušu moju. I. Gundulić 198. Car, prid noge koga teku za mir iskat' svi narodi. 448. (*Puk*) sad mir žudi, sad boj ište; vazda hlepi na promjenu. 483. Koji nepravednim načinom ište imanje ubogoga. S. Matijević 35. Ište milos prid nogami. I. V. Bunić, mand. pok. 20. Tve božanstvo kako ište. P. Kana-velić, iv. 408. Pas koji roge ište, i usi izgubi. (D). Poslov. danić. 94. Ni veliki Bog ne ište prikazuje toga boje. J. Kavašin 24^a. Veće žeda i ište piva. 55^a. Iskati milos ili ljubav puka, cercar la gratia del popolo, colligero populi voluntatem. A. d. Bella, rječn. 185^b. Iskati pomoć, ricorrere, dimandar soccorsi, perfügere ad aliquem. 617^b. Ne ištem plate. I. Đorđić, uzd. 71. Vaša reći, ili da ti nisi molio kako se ima molit, ili da nisi iskao što si imao iskat. J. Banovac, razg. 20. Svi viču i plaču, pomoći ištući. 132. Pleme njegovo kruha išče. J. Filipović 1, 424^a. Iskat dopušćenje. P. Filipović 51. Da ištu prosteña. F. Lastrić, od' 90. Zašto ištimo stvari koje bi nam naudile. 226. Zato ište svidočbu od krivice njegove. test. 112^a. Oni će isti vapiti ištući suprot tebi osvetu i osudu vičnu. ned. 30. Ištući

malo vode. 292. Boje je dati pomoć negli ju iskati. (Z). Poslov. danić. 8. Da za vrine gori tilo, i da ište smradno pilo. V. Došen 88^a. Svi u jedno grlo pište, svako dižvu s vinom ište. 166^a. I večere iskat stane. 167^a. Dite koje ište ručka. 259^b. Ištite stvarna dobra, dobra vjekuvječna. D. Bašić 72. Ištući njihov svit. Ant. Kadčić 392. Kada Jerud iskaše život njegov. J. Matović 46. Da bismo iskali s pomnožom ono što prosimo. 466. Iščući njegov blagosov i dopuštenje. M. Dobretić 504. Ištjaše bez pristanka proslavljenje oca svoga. I. M. Mattei 35. Da ne uzištem prikratjenja. 63. Da im se svaka daju koja uzišta. B. Leaković, gov. 120. Niti hoće pića ni jestiva, nego ište grožda limberova. Nar. pjes. vuk. 1, 286. Rano li išteš večeru! 1, 311. Brzo mu se nade lekarica, ali mnogo ište lekarine. 1, 430. Miloš više ne šće ni iskati, već sam uze pak se napi vina. 2, 143. Onda ište savu drenovinu, donešoše drenovinu Marku. 2, 405. Mirko ište zemlje starješinstvo, a ne da mu boga Radul-bego. 2, 445. Veće ištu što su i iskali, ištu, brate, do tri dobra tvoja. 2, 569. Davaćemo što god raja ište. 4, 150. Ja ću iskat što ti dat ne možeš. 4, 198. Ja obećah i što ne iskaše. 5, 489. Ako je mučno dati, nije iskati. Nar. posl. vuk. 4. Kad spava, hleba ne ište. 121. Ko gleda na Boga, ište za Boga. (ko mnogima Boga radi dobro čini, naj pošlje sam do prošne dode). 137. Neprijatelj ište mir. Nar. prip. vuk. 2 207. Ištite i daće vam se. Vuk, mat. 7, 7. Da mu na gola koljena ište oproštenje. Pravdomoća. 1851. 25. Neki jedan ište smilovanja. Osvetn. 2, 134. K' nim i Turčin neki presentao, nit' im vjeru dao, nit' iskao. 4, 7. Vidje straža da nije ostanka, iska vjeru, i preda se na nu. 5, 125. Iskati nagradu 'preis-bewer-bung'. Jur. pol. terminol. 396. Iskati ovrhu proti komu 'die execution führen', 'esecutare'. B. Petranović, ručn. kniž. 32.

b) ako je izrečeno *čelade (ili drugo) u koga je ono što se ište, ono može biti: aa) u gen. s prijedlogom od*. Ježe toplotju iskaše ota vsěhu. Měč. serb. 3, (1198). Tozi bjesno iskali od' nihi, da nam. ... 299. (1397). Inoga uzdarja od vas ne išćem. M. Mar. 158. Ja inu od ne stvar ne iskah na sviti. N. Naješković 191. Što godi tko od nega iskaše i pitaše. M. Divković, bes. 6^a. Grijeh, koji vapi g Bogu ištneći osvete od Boga. 26^a. Neka ne ima ništa od mene iskati. nauk. 3^b. Iskati od nega pomoć. B. Kašić, fran. 188. Djavli ne ištu koris od ljudi. M. Orbin 131. Tega od mene ti ne išti. G. Palmotić 2, 227. Ako bi biskup znani isko od mene obilježe. P. Kanavelić, iv. 536. Iskat glavnu od mrtva. (D). Poslov. danić. 33. Koju (*službu*) Bog od čovika na zemlji išće. I. Grlić 2. Osvetu od Boga iskat protiva grešniku. 261. I ište svoje svemogućetvo od vas veće bogoljubstvo. J. Kavanin 452^b. Ištući cudesa od nega bez potrebe. B. Zuzori 39. Ištemo od Boga kruh. A. Bačić 85. Veli se da su ovo grisi koji u nebo vapiju i ištu osvetu od Boga. 234. Da su od nega potvrđenje iskali. 238. Iskaše svitovanja od jednoga starca. J. Banovac, pred. 82. Ovu noć dušu tvoju išću od tebe. J. Filipović 1, 261^a. Spasitelj obećaje i u istinu potvrđuje, da ako što budemo iskati od Boga u ime njegovu, brez svake sumnje dati će nam. F. Lastrić, od' 221. Smidoše mesa od nega iskati. test. 11^b. Koji iz pakla iska od Abrama vode. ned. 77. Recu mu kralj: Išti vas jedan stogod od mene. 111. Da svaki od nas ište razloga često od sebe. 308. Budalasto išteš od oca milosrdje, koji ga nisi činio bratu. 373. Iskati će dakle razlog od svakoga na cas smrti.

406. Kada je od učenika iskao rukopis, da će viru sliditi. A. Kanižlić, kam. 30. Jesu li od nega pomoć i pravicu iskali? 107. Od nega pomoć ištu. 175. Bog će od nas na sudni dan razlog iskati. 310. Tužio je papi Roberta ištući od pape pravicu suprot Robertu. 464. Kan' da od psa ište svita. V. Došen 201^b. Poče svit od vezira i paša iskat. And. Kačić, razg. 101. Budući iskao od nega zlamehe od istine. kor. 123. On će od nas iskati ono. M. A. Rejković, sabr. 35. Koji ištu obide, večere, pineze oli druge darove od onih. Ant. Kadčić 293. Nijesam ja igda dobro razumio što Jezus od mene ištjaše. I. M. Mattei 122. Od svojih starijih savet ište. D. Obradović, živ. 26. Od njih nauk k tomu poslu išti. J. S. Rejković 84. Oproštaj ište od svojo majke. Nar. pjes. vuk. 1, 16. Kako ištem Zlato od matere, ja je ištem, a majka je ne da. 1, 368. On od Vuka vjere ne iskaše. 3, 379. Pa on išće od Gruje djevojke. Nar. pjes. juk. 111. Ako te onaj per koji ti i sudi, onda (samo) od Boga vaļa suda iskati. Nar. posl. vuk. 8. Ko za čorbom viro pije, od onoga ne vaļa savjeta iskati. 138. — *bb) u gen. s prijedlogom u*. Ja uñam prijati milosti, odavna ke ištem u tvoje ljeposti. N. Naješković 2, 33. Kaže robstvo, krije verigu, ište zdravje u nemoći, vjeru i ljubav tko god scijeni u nekrepkoj naći ženi. I. Gundulić 226. Prijateljstvo i mir ište u tve krune same sada. 448. Otmanović car nad carim ponižen s poklisarim mir u leške krune ište. 478. Bog za poslat jednu pedipsu ne ima potribe iskati ni u koga pomoći. J. Banovac, razg. 24. Bogat je tko u drugoga ne ište. (Z). Poslov. danić. 7. Nu sam došo u tebe iskati. Nar. pjes. vuk. 3, 500. Koliko će više otac nebeski dati Duba svetoga onima koji ištu u nega. Vuk, luk. 11, 13. Ti bi iskala u nega, i dao bi ti vodu živu. jov. 4, 10. — *cc) u dat.* Samo ti tuj milost išćem, samo ti tuj milost pitam i prosim. M. Jerković 13. On dohodi iskati ti prošteña... Da ti ište prošteña... M. Radnić 62^a. Koji ti sad ište malo. 94^b. Ma si vrlo zaludio, što svoj braći ne poruči da im išteš oproštenje. Nar. pjes. vuk. 1, 95. Što mi dece išteš devetoro, da mi decu vodiš u Kosovo. 2, 270. Što mi išteš mito iz Grahova. 4, 440. Iskah mu ga da ga vidim kono. Nar. pjes. herc. vuk. 220. A ti putnik ne išće mu ine. Osvetn. 2, 22. — *dd) iz ruku*. Iskati sveto sakramente iz ruku jednoga huda redovnika. Ant. Kadčić 112. Ali ću krv njegovu iskati iz tvojih ruku. D. Daničić, jezek. 3, 18. — *ee) iz mjesta*. Krv ovoga osvetu iskaše s nebesa. F. Lastrić, test. 117^a.

e) što se ište izrečeno je *podložnom rečenicom ili inf. itd. any podložnom rečenicom s da*. Carstvu tvomu cijćeña toga spomenut se meni vidi s krunom kraja polaćkoga s prva iskat da mir slidi. I. Gundulić 308. Tim što išteš, ma besjeda da ti kaže stvari trudne? 321. Jedan ište da mu kreća dadu. M. A. Rejković, sat. K7^a. Ja više ne išćem da vi govorite. sabr. 39. Kako ti, Jevrejim budneći, možeš iskati od mene žene Samarjanke da piješ? Vuk, jov. 4, 9. — *bb) infinitivom*. Tu stanom staše, i jisti iskati načeše. Aleks jag. star. 3, 286. U pomoći ište piti: 'Dig' se, snaho, daj mi vode'. Nar. pjes. vuk. 1, 308. — *cc) glarnom rečenicom u kojaj su same riječi kojima se ište*. Iskače strašni sudac od svakoga grišnika: 'Daj razlog dvorništa tvoga'. F. Lastrić, ned. 308. *vidi i naj zadnji primjer kod bb).*

d) može se što dodati, čim se bolje naznačuje ili ograničuje iskaše, aa) može se izreći kojom se namjerom, za koju se svrhu što ište. to može

biti izrečeno na više načina, n. p.: aaa) akuzativom s prijedlogom na. Da mu istu gospodara na smrt. J. Banovac, prod. 26. Jednim glasom išeu ga na smrt. J. Filipović 1, 87^a. Žudija koji iskaju (*iskahu*) na smrt spasiteļa. Ant. Kadčić 101. — *bbb) akuzativom s prijedlogom za.* Ako to Turčin ne išće za porugaie. Ant. Kadčić 68. Iskati vrijeme za razmišļavanje ‚eine frist zur überlegung begehren‘. Jur. pol. terminol. 516. — *amo mogu spađati i ovi primjeri:* Za druge stvari istu carinu. Mon. serb. 529—530. (1484). Ne bi mita nepodobna za oduku tvoje iskala. P. Kanavelić, iv. 441. Iskup' me, brate, iz turski ruku; za mene Turci mlogo ne istu. Nar. pjes. vuk. 1, 214. Ovo ću ti iskat za otkupa. 3, 417. Mene Arap na mejdan poziva, ali za me ište zamjenika. 4, 301. Za neg išeu tri tovara blaga. Nar. pjes. petr. 1, 223. — *cc) podložnom rečenicom s da.* Od Soluna ište zatočnika, da izide nemu na mejdana. Nar. pjes. vuk. 2, 460. No on ište moje oči erne, da ih ļubi, dok mu potkov platiš. 2, 465. Tebe ište na bijelu kulu, da te ļubi za života moga. 3, 17. — *bb) može se izreći i kao što se što ište.* I da istu, slava 'e tebi, mudros tvoju posrjednicu. J. Kavañin 217^b. — *u ovakovijem se primjerima ima u pameti za ženu:* Zaman jesu mene iskali. Ğ. Palmotić 1, 309. — *cc) može se izreći da se kome (ili čemu) drugome ono ište, i to n. p.: aaa) dativom.* Viromz mojomz komz duši spasenija istu. Mon. serb. 275. (1410). Jesu iskali smrti umozim. Korizm. 36^a. Od Apolona ditetu blagoslovenje iškaše. Aleks. jag. star. 3, 225. Pod oružjem dali spravi sred turskoga Carigrada slobodu iskat' tvoj ļubavi? I. Gundulić 356. Viteza šļe u tebe, da mu pomoć ište i pita. Ğ. Palmotić 1, 346. Da ne bi hotil iskat sebi lika. P. Radovičić, nač. 34. Koji meni iskahu zlo. S. Rosa 12^a. Iskaću mu vina od tri ļeta. Nar. pjes. vuk. 1, 486. Prosi tužan Božjeg milog dara, išti boli duhovnog vidara. Osvetn. 4, 61. — *bbb) posesivnom zamjenicom ili genetivom.* Naš spasiitelj s tolikom želoj ištući naše spaseše. M. Zoričić, osm. 56. U svako vreme polzu braće naše i mladi naši iskati. D. Obradović, živ. 48. — *dl) može se izreći kako, na koji se način ište (kao dar, zajam itd.).* Da ližu iskrñega himbeno ne ištemo pod priliku pravde. Kateh. 1561. B1^a. (*Djecoļka*) me srce na dar ište. Ğ. Palmotić 1, 307. U zajam što iskati. D. Obradović, basn. 367. Dode kako žensko da ište soli u zajam. Vuk, poslov. 98.

c) osobito kad je subjekat neživa ili umna stvar, u prenesenom smislu znači da onome što (objekat) treba. Daj mi milost ispuniti ća zapovid tvoja išće. I. Ivanišević 34. Posluh pravi ne ište razlog: jeli, nije li. J. Kavañin 362^b. Nu vi sami dosta niste, mnoga žetva pomoć ište. 375^b. Iskati veće nego stvar prosi ili ište ‚più di quello, che comporta la cosa‘ ‚supra quam res patiatur‘. A. d. Bella, rječn. 208^b. Iskati ‚richiedere, ricercare, esser convenevole‘ ‚poscere, postulare‘. 616^b. Svaka stvar svoga gospodara ište. J. Banovac, pripov. 177. Tvrdostjene kotar ište medaše. (Z). Poslov. danić. 138. Kad prigoda to ište. S. Rosa 75^b. Zakon crkveni ne ište to ćekaše. Ant. Kadčić 406. Zakon i red ļubavi krstjanske ište. 545. Kako bude iskati korist i običaj države. I. J. P. Lučić, nar. 115. Svaka pravda i istina svjet ište. D. Obradović, živ. 55. U kom niće što ti bašća ište. J. S. Reļković 43. Koje šuma za đubre ne išće. 50. Svaka jaja masla istu. Nar. posl. vuk. 276. Svaka služba svoju plaću ište. Svaki dar ište uzdarje. 277. U

kolo te istu posli sjajni. Osvetn. 5, 1. — *gdjgdje to bica i kad je subjekat što živo (Crkva) ne išće drugih mirakulov.* F. Glavinić, cvit. 16^a. Sva podložna tva država ište srce krepko i jako. Ğ. Palmotić 1, 343. Ili je mala nevjesto ili velika, jednako djeveta ište. (D). Poslov. danić. 32. *f) u ovakovijem primjerima značenje kao da je: žļeti.* Srce mudro išće navuk. F. Glavinić, cvit. xviii. Hodi k meni pa uči zanat kad ti tako srce ište. Nar. prip. vuk. 45. Kad mu srce ište nek se ide učiti. G. Zelić 9.

g) s infinitivom ili s podložnom rečenicom može značiti gotovo: nastojati, ovo značenje (osobito kod cc) može biti srodno sa značenjem kod a, jer se može misliti: tražiti način kako bi se učinilo ono što je u podložnoj rečenici. aa) s infinitivom. Gonimago istu postignuti. Mon. serb. 567. (1389—1405). Iskahu i mišļahu dati mu smrt. Korizm. 89^b. Iskaše zatrti ime krstjansko. Dukļanin 9. Mati negova i bratja stahu nadvoru ištući govoriti nemu. N. Rañina 45^b. mar. 12, 46. Za to mi išćimo oni stan doteći koji nahodimo od svih vikov veći. P. Hektorović 45. Pisni i skladanja odlučiv pustiti, nebeskoga stanja išćuć dil imiti. 66. I drugi jur pokoj ne iskah prijati. N. Dimitrović 88. A vila iskat će slobodan provodit život svoj. N. Naļosković 1, 223. Ištuć moć dobiti u pisnu kugod ćas. D. Rañina 5^b. Koji te iskahu uhititi. A. Gućetić, roz. jer. 149. Olimpijadu iskaše uhvatiti. Aleks. jag. star. 3, 233. Ysaki ćlovik od nižñih na više išće uziti. 252. Što ištete mene ubiti? I. Bandulavić 62^b. joann. 7, 20. Iskahu tebe Žudiji kamenjem pobiti. 67^a. joann. 11, 8. Ištući znati tej toliko lijepe stvari. M. Orbin 31. Neg li zloban išteš k tomu još ženidbu zabraniti. I. Gundulić 68. Tko je ovo nesraman, nećistijem celovi da sada ište san razbijat meni ovi? 184. Ti me išteš smrti oteiti, ti je raznećeš moje od ruke? 187. Zlato iz tebe izet ište za vrć pak te na smetlište. 228. Mi trijebi je da ištemo pospiješit se za doć k tebi, i da sami oberemo smrt nemilu podat sebi. 272. Na spjevanja ova obrati veličanstvo vedra ćela, u kilu ti ištem prikazati nedobitna tvoja djela. 286. Huće i gore ne išti ćuti, ako u istok ti se uputi, a on ostane sam na polju. 303. Odmetnike razpršane opet na boj vratit ište. 340. Poguba ih carska ustraša, odmijenit ga svaki ište. 343. Nu bih isko s dobrom s prva nabunjenje gasit ovo. 504. Nu tko se ište pripet prvi, prvi i pada. 521. Tak dva bika u planini ovi onoga ište ubiti. 538. Saduceji iskahu ga umoriti. F. Glavinić, cvit. 119^b. (*Kraļ*) ište i tobe poraziti. Ğ. Palmotić 1, 179. Ka mudromu ćajku svomu ište i nebu pogoditi 2, 127. Željeti ili iskati imati blago tude grijeh je. S. Matijević 75. Ište omraze uzizati. P. Kanavelić, iv. 18. Muke ko vam zadat išće Decij cesar. P. Hektorović (?) 86. Da još išće obhiniti, ter nas išće obratiti. 92. Ako hoć znat koliko je vrijedan dukat, išti ga imat. (D). Poslov. danić. 1. Tko se daleko oženit ide, ali privari ali privarit ište. (D). 132. Tad mu iskahu dobri biti. A. Vitajić, ist. 247^a. I pod zvijezdom i diplomu istu se igrat s svojim' drugami. J. Kavañin 7^b. Sve se resi i oholi (*dikla*), iz svijeh zlata izzet ište. 37^b. Tko ište uzać na vladanja. 129^a. Turskom krvju ište žednu sablu napojiti. 264^a. On mu ište krunu prigrabiti. I. Đorđić, salt. xi. Ozlobit svijetu istu me. 123. Ćemu pogubit me krivo ištete? 200. Moj život strt zlobni su iskali. 204. Koji me ište proždrijeti. Ben. 169. Iskan i život mu uzeti. A. Bačić 250. Tuj iskaše ga metnut sunovrat niz ļut. S. Rosa 58^a. Iska smesti na-

pridovanje zgrade započete. I. J. P. Lučić, izk. 5. Kako mili Jezus svakijem djelom svojijem istjaše slavu oca svoga vječnoga uzmožiti. I. M. Mattei 21. Ja sam različne nacije želio i iskao poznati. D. Obradović, basn. 305. Od vladara koji istu reda s onim imat. Osvetn. 2, 114. — *bb*) s *podložnom rečenicom u kojoj je da*. Nemojte iskati da znate saviše. N. Naješković 1, 330. Trebuju mu tvoja pera, tko iste djela tva da piše. I. Gundulić 315. Pri viteškoj toj zabavi man poklisar koña plaha iska od igre da ustavi, dokli u gracka vrata ujah. 424—425. Ište za čas da počine. 514. Ište, da ju on isijče i porazi i potlači. 517. Da porazi slavna pašu, tako iste. 544. Ište zalos da bi izrekla, glas joj bježi, riječ umira. 547. Ban Hrvoje na nu stavja misli svoje istuč, da mu bude dana. Ć. Palmotić 1, 378. Zato istučući da pristanu sve naše smeće i štete, ja vas skupih. 2, 103. Ište i nastoji Laviniju ga i iskalu, kako bi mu kukoli sramotu učinili. Živ. jer. star. 1, 229. Iskaše poglavice, kako bi Isusa ubili. A. Kanižlić, kam. 517.

h) *interrogare, hoteći što znati pitati riječima čekajući odgovor, ono što se pitu može se izreći: a)* *sumom rečenicom kojom se pita*. Kako li ste tu došli, mi to ne ištemo. M. Držić 182. Ako isteš, tko bi prvi razdatel. Š. Budinić, sum. 107^b. Odkud ova stvar ishodi, od svijeh oštro iste i pita. Ć. Palmotić 1, 366. Hodi pomno iskat i otkriti, ka stanuju čepad odi. 2, 371. Ne ist' u nikom, što 'e prij' bio, neg kako je svak svršio. J. Kavañin 540^b. Koga dakle sveca i zatočnika Bog posla, istete? I. Đorđić, ben. 4. Isteš, gdje je pisano. A. Bačić 286. — *bb*) *u acc. s prijedlogom za*. Za Miljenka neka iste majka svoja. M. Držić 102. Brat za brata ne iste veće. P. Kanavelić, iv. 176.

i) *značenje može biti kao predašue (kod li), ali je objekt samo čefate*. Sa vsakoju ljubovju nast. iskaše i oprajaše za uvite i za zakone i za svobodštine rečenago grada. Mon. serb. 221. (1392). Da ne budu po nijedan načinu za zgora rečeni paas, ni za čašu ni Aloviza ni negova traagi iskati ni pitati. Spom. sr. 2, 118. (1462). Isti i moli razumnijega od tebe. Ant. Kadčić, predg. 1.

2. pasivno. Vaš. človek, ki pride u zemlju moju revolojvi, komu je iskana pravina i neispunena mu bude, da stane i da učini pravinu; aće li pride taki človek, komu ne iskana pravina, da mu se ne uzime ni tanki komer. Mon. serb. 24. (1231—1240). (*Prepisah list*) na to prošeh, iskan i zvan od oca. Mon. croat. 115. (1475). Izkan gerento' quoesitus'. A. d. Bella, rjeen. 185^b. Što im episkopi ne poslaše iskamu pomoć. A. Kanižlić, kam. 85. Na smrt iskan uliovan bi po bići. 169. Koji (*rludavci svitovni*), iskani od biskupa, ne daju pomoć desnice. Ant. Kadčić 298. Da bi to pastir dopustio da mu je bilo iskano (*rukovanu*) 172. Ne ima biti ni od koga iskan ni zvan ni pitan. M. Dobročić 59.

3. *za se*.

a. pasivno.

a) upréc. Što su zaloge, da se istu sulomi i

pravdom. Mon. serb. 148. (1349). Tada se ima oni krivac tirati i iskati. Stat. pol. ark. 5, 282. Zato se ima vada iskati uzrok. Naručn. 31^b. Jegda naslednik iskaše se Anteru. Š. Kožičić 8a. Konti će se iskat; dinari su spongani. M. Držić 294. Od kojih se (*viteza*) čas, istina iste i slijedi vojjućući. Ć. Palmotić 1, 355. Što se naglo prem na svijeti zlato iste, zlato žudi. 2, 497. I po kućah od krstjana da se iste sebi hrana. J. Kavañin 364^b. Može se zadovolština od neprijatelja i na sudu iskati. A. Bačić 48. Mogu se iskati i primati sakramenti. 273. Kad se tko od vas razboli odlij se likari zovu, trave se istu. J. Banovac, pripov. 21. Ono će biti porod općeni koji se iste. M. Zoričić, aritm. 26. Stave se tri broja na priliku 6, 3, 18 i iste se četvrti. 72. S kojijem riječima ono se jo iskalo od gospodina. J. Matović 267. Rad domaćih mesara se išće. J. S. Rejković, kuć. 433. Kućam se i baštinam istu godišta; a mudar čovjek sved je mlad. Poslov. danić. (Db). 51. Al' prem putom robstva moga da moj poraz htje se iskati. P. Sorkočević 591^b.

b) trebati, biti potreban (isporedi 1, b, e). — *Između rječnika u Stuličevu* (iskati se štogod ,opus esse, necessum esse'). Za primiti proštenje od svijeh grijeha četiri se stvari istu i hoće. M. Divković, bes. 90^a. Ako se jakost iste, jest prijaki. 293^a. Šupje riječi vjetar nosi, djela se istu pri potrebi. I. Gundulić 479. Svetlišta počni tvoja, za ovega ki se boja istu i prose. Ć. Palmotić 2, 131. Pokajanje se iste ko takovu sakramentu. S. Matijević 15. Zač se ovdj drugo ne išće nego samo one stvari. P. Radović, nač. 2. U pokornika se iste da je skrušen. I. Ančić, svit. 81. Tolika se i od tvoje strane išće čistoća. ogl. 49. Ima se spomenuti da se išće velika mudrost i hitrina u obraćenju. M. Bijanković 3. Nastojanje i pomja od pastira od duš išće se. 31. Što se išće u jednomu za da može primiti red? Ant. Kadčić 6. Što se išće od strane misnika. 73. Išće se za to osobiti sud i lik duhovni. 212. Istu se dvi stvari. 232. Ako se je igda iskala pomia od pastira u istomaćenu sakramenta. J. Matović 177. Kolika pravetnost iste se u onoga koji se redi? 300. U ovo mjesto ne iste se jedno slabo razborstvo pastira. 501. Mudrost dakle išće se i razborni svit. I. Garañin 13.

b. reflektivno.

a) iskati dopuštene (osobito za odlazak). — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (um erlaubniss bitten, sich erbitten' ,peto'). Pa će se iskati a oca da je pusti da i ona vidi. Nar. prip. vuk. 86.

b) biskati se, iskati se. — *U Belinu rječniku*: iskati se ,spidoechiarsi, cioè torsi via i pidoechi' ,pediculos legero' 351^b.

2. ISKATI, ištém, *impf. vidi biskati (i radi akcentu)*. — *Jamačno je ovaj glagol isti što i 1. iskati, ali se to zaboravilo i postala je promjena u akcentu (isporedi lakat)*. *a glagol biskati postaje po svoj prilici od obiskati, jer se promislilo da je ovaj glagol orako složen: o-biskati (tako u p. u Dubrovnika od perfektivnoga obuliti načinaju imperfektivni buliti)*. — *U Vukovu rječniku: vido biskati s dodatkom da se govori u Srijemu*.

ISKAVIRITI SE, iskavirim se, *pf. postati kavirinom*. — *U narodnoj pjesmi našega vremena*. A baš da se svi iskanrimo. Nar. pjes. vuk. 5, 518.

1. ISKAVATI, iskavâm, *impf. iterativni glagol prema 1. iskati*. — *Samo u Voltigijinu rječniku*

(uz iskati) i u *Stulićevu*: v. iskati s dodatkom da je uzeto iz brevijara.

2. ISKAVATI, iskāvām, impf. iskovati. — Samo u *Bjelostjenčevu rječniku*: izkavam, izkovati, ex-cudo'.

1. ISKAZ, m. iskazanie, pripovijest, istorija. — U *jednoga pisca prošloga vijeka vrlo često, ali se samo u jednom primjeru može znati da je muškoga roda*: Poslušajte ovi iskaz i ovi događaj. F. Lastrić, ned. 81. u *ostalijem primjerima ne zna se jeli muškoga ili ženskoga roda* (vidi 2. iskaz). Štije se u iskazi starije našega reda serafinskoga. ned. 26. Poslušajte događaj iz starije iskazi. 28. Iskaz od dva prijatelja. 28. Iskaz kako djavao otje ispoviditi se. 48. Naodim u iskazi starije. 60. Prilika li ti iskaz od strašna događaja. 60. Što se u iskazi rimski štije od one sablazni plemena luskoga, Nerona cesara. 221. Iskaz kako djavao biliži grihe. 319. Mogao bi vam neizbrojeno događaje povoljno doniti, koji se štiju u starije iskazi. 314. Iskaz događaja. 385. Iskaz kako su živine otrovne harnije od čovika. 388. Da sam štio u iskazi od čudesa ovi događaj. svet. 57^b. Štije se u iskazi, da jedan glasoviti poglavar od razbojnika otide u Tebajidu. od' 147. Kako se štije u iskazi starije. 210. Koji pomlivo slišaste iskaz današnjega ivandeja. 241. — U *naše vrijeme pisci upotrebljavaju u osobitijem značenju*. Iskaz, ausweis'. Jur. pol. terminol. 54. Iskaz, ausweisung (legitimation)'. 54. Iskaz, legitimation, ausweis'. 320. Iskaz, particulare (ausweis)'. 381. Iskaz, tabelle, ausweis'. 497. Iskaz, ausweisung, 'esposizione'. B. Petranović, ručn. knjig. 33. Iskaz, ausweis', prospetto'; — godišni, 'jährlicher', — annuo'; konačni — 'schluss', — finale'. 66. Iskaz, merc, consignation, nachweisung, ausweis', tal. 'specifico'; legitimation, ausweis', tal. 'legittimazione'; statistički iskaz, stat. statistische tafeln', tal. 'quadro statistico'; math. (pokus, proba) 'probe', tal. 'prova', fre. 'preuve', egl. 'proof'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

2. ISKAZ, f. *vidi* 1. iskaz. Slišati mrmļaña ili iskazi one neslane i nemasne. F. Lastrić, od' 332. — *Ano pripadaju i ova dva primjera, ako ne pod iskaza*. Kod Viktora Virenskoga u iskazi progosstva vandalskoga. I. Velikanović, uput. 1, 379. Kod Teodoreta u iskazi crkvojnoj. 1, 379.

ISKAZA, f. *vidi* 1. iskaz. — U *dua pisca xviii vijeka*. Izkaza od čudnoga ploda krštea. F. Lastrić, ned. 260. Ostavjam ostalo od ove iskaze. 260. — U *drugoga pisca u drugom značenju* (kao prikaza): Nije pravo od puti tilo nego kanoti jedna izkaza iliti tilo, koje se na priliku pravoga tila izkazuje. A. Kanižlić, uoč. 756.

ISKAZALAC, iskazaoca, m. *čovjek koji iskazuje, pripovijeda*. — U *jednoga pisca xviii vijeka*. Što se pak dogodilo od ove 4 (četiri) iskazalac ne piše. F. Lastrić, ned. 171.

ISKAZĀNE, n. *djelo kojijem se iskaže, vidi* 1. iskaz. — *Stariji je oblik iskazanje*. — *Između rječnika u Stulićevu* (demonstratio, significatio, narratio, declaratio, historia). Iskazanje sabora. J. Banovac, izk. 1. Ne govori se da je (ispovid) griha iskazanje nego osvadeñe. J. Filipović, prip. 3, 155. U iskazanju stvari crkovni. 3, 339^a. Tri spasonosna nauka imamo u ovomu iskazanju. F. Lastrić, od' 203. Iz ovoga iskazanja sada imamo naučiti da Bog želi da mu odgovaramo na dobroćinstva. 265. Iskazanja evandeoska primijujući sa zrakama. test. 61^a. Kad štiju i slišaju sveta iskazanja. 61^a. Historije bo iliti iskazanja

sveta iskazuju. 62^a. Iskazanje muke Isukrsta trepećega. 97. Da vas poštujem s jednim lipim iskazanjem. 122^a. Štije se u iskazanju. 165^a. Ako ćemo virovati iskazanju, koja štijemo. 222—223. Iskazanje, kako Rimljani primahu svoje slavo-dobitnike. 223^a. Štije se u kniiga od iskazani starije. test. ad. 13^b. Štije se u iskazani starije ovi događaj. ned. 92. To se vidi u iskazanju današ. ivandeja. 319. Sviju griha iz usta ciovito iskazanje. svet. 127^b. Što će reći istorija iliti iskazanje. A. Kanižlić, kam. 52. Prikazujući bistro na način izkazanja sve stvari. A. d. Costa 1, v. Istumaćenje zakona jest jedno izkazanje od onoga što u sebi uzdrži zakon. 1, 16. Kako dokažuju izkazanja duhovna. 1, 172. (*Kniige*) uzdrže napokon izkazanja od dogoļjenja. 1, 155. Počimjem kratko izkazanje ne od sviju sabora. 2, 11. Štiti kniige izkazanja hrvaskoga. 2, 35. Kako se vidi kod Eusebija u izkazanju to jest historiji crkvenoj. I. Velikanović, uput. 3, 503. Iskazanje momu sinu. A. Tomković, živ. 292.

ISKAZATI, iskāžem, pf. složenno: iz-kazati. — *Ako je kao kod ispisati*. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (kod izkažujem, vidi kod iskazivati), u *Voltićijinu* (izkazati, izkazujem, 'mostrare, provare, presentare', 'beweisen, darstellen'), u *Stulićevu* (plane monstrare, demonstrare, ostendere, manifestare, indicare, significare, aperire, narrare, enarrare, exponere, docere, declarare, patefacere, explanare, interpretari), u *Vukovu* (ausreden, zu ende sprechen, 'omnia dixisse').

a. *aktivno*. a) *posve do kraja pokazati* (ne riječima nego djelom). Ne biše svitlost, nego da svi-dočasto iskaže od svitlosti. Postila. D2^a. Da on hoće sve ovo što jest nam obćal u vrime dati i iskazati. E2^b. Tako hoće Bogu naj veću čast i službu iskazati. A1^b. I dal se je mučiti, da va tom iskaže pravi posluh i ljubav suprot Bogu. b1^a. Nisam iskazal ljubavi suprot iskrñemu. Kateh. 1561. C3^a. Bog je srd suprotiva grihu izkazal. F4^b. I na kipu izkazaše krupne sise odkrivene. V. Došen 104^b—105^a. Jur izkaza on hrabrenost svoju. J. Krmpotić, pjesm. 11. — i *s osobitijem značenjem, poroditi*: Istom što dijete izkazala, unno. u *Topolovu*. P. Brantner. — b) *posve, do kraja reći (izreći), kazati, povidjeti, pripovidjeti, rastumačiti* (može biti da prvu dva primjera ne pripadaju ano nego pod a)). Samo za onoj i s tim bol srca moga izkazati. P. Zoranić 69^b. Tko da iskaže lica tvoga sve liposti božanstvene? I. Gundulić 268. Ima izkazat sve grihe svoje. I. Grlić 155. Nije moguće izkazati štetu koju čini grih smrtni u duši. J. Banovac, razg. 193. Zašto sam pun potriha i nevoļa, da ti ih ne mogu iskazati. pripov. 109. Porod ñegov tko će izkazat? (generationem eius quis enarrabit?). J. Filipović 1, 73^a. Milosti koje nam duli sveti razdijuje, ne mogu se iztomačiti ni izkazat. 1, 162^b. Po kolike načine djavao napastuje, nije moguće iskazati. 1, 483^a. Koja pero moje zadovoljno nije izpisati i izkazati. 3, vii. Niti su ni vridna iskazati jezici apostolski. F. Lastrić, test. 100^a. Tko bi mogao iskazati obilnost radosti prilubezive majke? 205^b. Razlikim ju stvarma prilikuje za iskazati ñe lipotu. 246^a. Porodeñe ñegovo vične tko će izkazati? 323^a. Koliko niti jezikom iskazati, ni pametju moremo dosegnuti. 385^b. Još nisam ni polovicu griha moji izkazao. ned. 48. Tko bi mogao iskazati radost i veseļe, s kojim ga primiše? 211. A tko bi čuda izkazati znao? P. Knežević, živ. 58. Sva druga možeš i drugim izkazati. pism. 3. Kad Ivan izkaza sva svoja hoteña. A. J. Knezović 48. Tko će moći tako

lutu nesriću ričma iskazati? A. Kanižlić, kam. 894. Tko će izkazati radost oca? utoč. 75. Samuel bo rad straha ne kti udij izkazati. E. Pavić, ogl. 219. Ko more igda izkazati koliko će ve-seje imati svaka duša u raju? M. Zoričić, osm. 92. U kojoj pismi ili govorenu čovik sve ono slobodno izkaže i izgovori što mu na srdu leži. M. A. Rojković, sat. A4P. Pak jim ondi iskaza čitav događaj. sabr. 59. Da iskažemo ispovidniku naše opaćine. Ant. Kadčić 195. Porodehe negovo ko će izkazati? J. Matović 32. Molim te da mojim selanom jednu zdravu i vrednu prediku izkažeš. D. Obradović, basn. 262. Biti će jedna strahota, koja se ne more izpisati, niti jezikom umrlin izkazati. D. Rapić 2. Što je indičovića duša razložita? o da bi ja ovo podpuno izkazati mogao! 37. Reći hoću jednom ričju, što s mlogima izkazati ne bi mogao. 125. Kako je onima ostalima bilo, to ja ne mogu izkazati. 265. Tko može izkazati koliko se je nezino srdu mučilo? A. Tomković, gov. 26. Kod nega se nitko ne pridesi, kom' bi svoje derte iskazao. Nar. pjes. vuk. 2, 532. Ne smijem ti sanak iskazati. 2, 540. Iskaže caru sve kao što ga je ona naučila. Nar. prip. vuk. 134. Sve redom iskaže kako je bilo. 170. Iskaže sve što je god znao. Vuk, prav. sov. 48. Nijesam vi sve još iskazao. P. Petrović, gor. vijen. 19. Ko će iskazati silu Gospodnu? D. Daničić, psal. 106, 2. Iskaže Katna mužn sve što joj je zaova kazala. S. Lubiša, prip. 36. Iskaži mi redom i bez brke. 48. Nijedna besjeda nije dovoljna da iskaže čudesa tvoja, o Bože! 245. Iskazao je bistro i ganuto jade koje je pretrpio. M. Pavlinović, rad. 14. Iskazati, izjaviti „erklären“, „esporre (dichiarare)“. B. Petranović, ručn. knig. 33.

b. *pasivno* (u srijem je primjerima značenje kao kod a, a). Što jest Gospodin Bog govoril i obezal (obečat?), sve jest iskazano i naplino. Postila. B1^b. Pomañkana koja se u ovoj knigi nahode, izkazana, i popravljena. V. Došen VIII. Smrt pogledaj izkazanu. 49^a. Prenda je toliko vika od izkazana čuda. Ant. Kadčić 91.

c. *sa se*.

a) *pasivno* (vidi a, b)). Ni se može izpisati, ni jezikom izkazati ta čudesa, ta pokora. S. Margitić, ispov. 160. I ono, što (u paklu) podnosaju (sic) pripubodivci za onu krivicu, da se ne more izkazati. J. Panovac, razg. 107. Gorko tu-gova, da se iskazat lasno ne more. F. Lastrić, test. 178^a. Ne more se iskazati, s kolikom ga je pomnom pazila. A. Kanižlić, kam. 17. I ne može se izkazati, kako otvrdnuta srduca omekšaše. fran. 221. Svaka dobra koja se izkazat ne mogu. F. Matić 54. Ne može se izkazati tuga ni žalost, koju podnese princip Jura. And. Kačić, razg. 58. Iskazati se ne može šta sam video. Nar. prip. vuk. 113.

b) *refleksivno* (vidi a, a)). Va tom se je izkazala ljubav suprotiva mun. Postila. P1^b. Naj prvo se jest izkazal živ i dal se je viditi Mariji Manduleni. R2^b. Evzebijus i Egesipus pišu, kakova strašna znamenja se poprija iskažeše. h4^b. Iskazimo se dobro proti vsih visti človičaskih pred licem Božjim. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 51^b. paul. 2cor. 4, 2. Stanovito izkazali ste za čiste va ovom dlogovanju. ap. 55. Što nčinivši, izkazalo se je da cekani Mesija mora se roditi gdi se je baš i o-lio. A. Tomković, gov. 21. Istina jest, da se je car veoma jako izkazao, da neće pripustiti ništa. živ. 311. — U naše vrijeme kod pisaca s osobitijem značenjem: Iskazati se „sich legitimiren“. Jur. pol. terminol. 329. Iskazati se čine „rechtfertigen“, „sich ausweisen“. 113. Iska-

zati se „sich legitimiren“, „sich ausweisen“, tal. „legittimarsi“. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

ISKAZITI, iskazim, *pf.* umišiti. — *složeno*: iz-kaziti. — *Samo u knigama pisanima crkvenijem jezikom, i otale u Daničićevu rječniku* („perdere“). Porokom slavu iskazy. Glasnik. 11, 86. Ašte iskaziši ih (Junake). 11, 126.

ISKAŽIVATI, iskazujem i iskazivam, *impf.* iskazati. — *Akc.* kaki je u *inf.* taki je u *praes.* 3 *pl.* iskazivaju (ali iskazuju), u *aor.* iskazivah, u *ger.* *praes.* iskazivajući (ali iskazujući), u *ger. praet.* iskazivavši, u *part. praet. act.* iskazivao; u *ostalijem* je oblicima onaki kaki je u *praes.* 1 *sing.* (*impf.* iskazuj i iskazivaj). — *Gđejdje se govori i piše sa ž. mj. z.* — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Bjelostjencu* (izkazujem, izkazati „ostendo, offero, praesento“), u *Voltićijinu* (*praes.* iskazujem kod izkazati), u *Stubičevu* (iskazivati, iskaživam, v. iskazati, i *praes.* iskazujem kod iskazati).

a. *aktivno*. a) *vidi* iskazati, a, a). I ovu proveliku ljubav očito iskazuje i javlja. Postila. r1^a. Iskazujući samoga sebe da jest Bog. Anton Dalm., nov. test. 2, 102^b. paul. 2thess. 2, 4. Metim toga brate hvalim na ljubavi, ku mi izkazuješ u ovoj državi. M. Kuhačević 78. — b) *vidi* iskazati, a, b). Slavite nega i falite, iskazujući i uzvisujući veličanstvo negovo. F. Lastrić, ned. 38. Od orla iskazuje S. Augustin, da kad odrani ptiče svoje, običaje ni ovako iskušati. 41. Spasitelj naš, kako izkazuje s. ivand., kada primi krštenje od Ivana u Jordanu, udij otide u pustiinu. 135. Da vam iskazujem potanko život... Lovrinca. svet. 130^a. Izkazuje pismo božanstveno u treći kniga kraljevski. 148^a. Historije bo iskazuju, da je Gaspar kraljovao. test. 62^a. Još ću ti se, aga, radovati i voliko jade iskaživat za Novicu za krvnika tvoga. Nar. pjes. vuk. 4, 485.

b. *sa se*.

a) *pasivno*, *vidi* iskazati, c, a). Među ndi jedno je jezik među svima naj plemenitiji i naj potribitiji, jer se s nime izkazuju skrovita srca. J. Banovac, pripov. 158. U drugomu dlu izkazuju se dnevi svećani. A. d. Costa I, vi.

b) *refleksivno*, *vidi* iskazati, c, b). Z ovim čudom se iskazuje i daje svidočastvo. Postila. K2^a. Kristus je v nebasa vvažal, da se sada za nas iskazuje pred obličjem Božjem. Ee2^a. Petar videći da se Isus pripravlja prati mu noge ne podnosi niti privoliva, pače izkazuje se, da nikada tomu privoliti neće. A. Tomković, gov. 48. Da se ne iskazujem ni za jednu ni za drugu stranu. M. D. Miličević, zlosel. 217.

ISKAŽIV, *adj.* u Stubičevu rječniku: v. po-kaživ. — *nepouzidano*.

ISKAŽIVATI, *vidi* iskazivati.

ISKEČITI, iskečim, *pf.* iskesiti. — *složeno*: iz-kečiti. — U naše vrijeme u Dubrovniku, „Iskećio žub“. P. Budmani. — *Sa se, refleksivno, u Lici*. „Šta si se ti tako iskećio, ka' smrzlo g... no?“ J. Bogdanović. — u Dubrovniku može značiti i: *iskriviti se* (o čeladetu od kakre bolesti). P. Budmani. — *ispouziti* iskepećiti, iskećiti.

ISKEFATI, iskefam, *pf.* *vidi* iščetati. — *složeno*: iz-kefati. — U naše vrijeme u Lici (s v. mj. f). „Svako jutro robu dobro iskevaj!“ Kada ko koga živo kara, i tadaj reku: „Bome sam ga živo iskeva“. Čuvaj se, mali, ako te počeram, bome ću te živo iskevati“. J. Bogdanović. — *I sa se, refleksivno*. „Iskevaće se on sam, pušti ga!“ J. Bogdanović.

ISKEKATI SE, iskekam se, *pf.* *israti se* (mo-

žebiti kao maue nepristojna riječ). — složeno: iz-kekati. — U naše vrijeme u Bosni. Neka mu se jedna izmedu nas iskeka vrlo glave. Nar. prip. bos. 1, 84.

ISKĀLEČITI, iskālečim, *pf.* izdrmati za kose (keleće). — Postaje od iz i koleč nastarkom i. — U naše vrijeme u Lici. 'Nemoj mi, znaš, ništa uz nos divaniti, jer ako te za te vrazije keleće popanem, ma do mjere ću te iskelečiti'. J. Bogdanović.

ISKĀLITI, iskālīm, *pf.* vidi iskesiti. — U naše vrijeme na Braču. Što si, starče, zube iskeļo, a što li si oči izdreļo? (Nar. pjes.) A. Ostojić. i u Lici. Iskeļila se kao lisica na smrzlutak. (Nar. poslov.) V. Arsenijević. 'Iskeļo zube ka' pečena lisica. Iskeļo zube ka' pečen zec'. — Sa se, *refleksivno*. 'Šta si se tu iskeļo?' 'Iskeļo se ka' smrzlo g. . no'. J. Bogdanović.

ISKĀSITI, iskāsīm, *pf.* rastvorivši usne pokazati sve zube (što svayda stoji kao objekat). — složeno: iz-kesiti. — *Akc. je kao kod ishalvati.* — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (t. j. zube 'die zähne weissen', 'ringor'). Iskesio zube kao lisica na šipak. Iskesio zube kao odrta lisica. Nar. posl. vuk. 104. Nekakav star vuk nije mogao od starosti ni prečetveriti nego se pručio koliko je dug i širok na bukovo sušnje, a iskesio zube. Nar. prip. vrč. 188. Došla lisica gladna pod jedan slatki šipak, pa ugledala cigloga jednoga na stablu, to se pripne i zine da ga ubere, ne desilo se okolo šipka nekoliko drača, te se grduo ubode, i od muke skoči sa stabla na tle pa zine što god je više mogla i iskesi zube gledajući na šipak. Nar. prip. vrč. 190. — *Mislīm da ima i refleksivno iskesiti se s istijem značenem: iskesiti zube.*

ISKEVATI, vidi iskefati.

ISKIČKATI, iskičkām, *pf.* izagnati (mislīm da je ovo značenje, jer isto znači u Dubrovniku iskiškati). — složeno: iz-kičkati. — U naše vrijeme u Lici. 'Kič mejo na megdan!' 'Edva ga nekako iz jame iskičkasmo'. J. Bogdanović.

ISKIĆ, *n.* prezime. — U naše vrijeme. Što se Milivoj više rečoni zavadio u meani s Mitrom Iskićom. Glasnik. II, 1, 134. (1808).

ISKIČĀNE, *n.* djelo kojijem se iskiti. — U Stulićevu rječniku: izkičeño.

ISKIDĀNE, *n.* djelo kojijem se iskidā. — U Stulićevu rječniku.

1. ISKIDATI, iskidām, *pf.* složeno: iz-kidati. — *Akc. je kao kod izgledati.* — Od xviii vijeka (vidi a, f)), a između rječnika u Belinu (iskidati, iskidujem 'strappare', 'avello' 711b), u Voltigijinu (izkidati, izkidam, izkidivam 'lacerare, stracciare, sbranare; ministrare', 'zerreissen; die suppe anrichten'), u Stulićevu (iskidati, iskidujem i iskidivam 'lacerare, dilacerare, discerpere, concerpere, scindere, discindere, rumpere, dirumpere'), u Vukovu (1. 'entzwei reissen', 'rumpo'. 2. dubre, štalu 'auseinanderwerfen, ausfegen', 'disjicio, everro').

a. *aktivno.* a) kidajući raščiniti što na komade, uništiti. Odoru mu svu do krpe kano lavi izkidaše. V. Došen 124a. U junaka svileu pojas, svilom nakićen, s devojkama igrajući iskidao ga. Nar. pjes. vuk. 1, 450. Iskidaše knjigu na komate. 2, 533. Povadite nože devetore, na komate kaju iskidajte. 2, 287. Turski koñi noge iskidaše šetajući jutrom i večerom. 3, 52. E sam zlaćen derdan iskidala. Pjev. crn. 286b. Pa je iskidao verige i puta izlomio. Vuk, mar. 5, 4. Dokle mi napokon sila szbilba silu, izkidala zakone. M. Pavlinović, razl. spis. 162. — b) nejasno je značenje u Voltigijinu rječniku: 'ma-

strare', 'die suppe anrichten', *spraviti (?) ili razdijeliti (?) juhu.* može biti da je značenje: udrobiti hleb u juhu. — c) iščistiti (kidajući i razbacujući tamo i amo). vidi u Vukovu rječniku i primjere kod b, i c, a). — d) kidajući ocjepiti. Da ne bi ovi dragi cvijet neprijateljska ruka iskidala. A. Kalić 428. — e) u prenesenom smislu, iskaliti. Za moć jide izkidati na hčer. I. Ivanišević 170. Izkidati ijed protiva tkomu 'sfogaro la collera contro alcuno', 'stomacum erumpere in aliquo'. A. d. Bella, rječn. 200a. — f) u jednom primjeru xviii vijeka kao da je značenje: izjaviti, ne zatajati. može biti da je značenje kod d) uzeto u metaforičkom smislu (iskidati sa sama sebe nešto što je tajno). Na poruku Mihovila nebo zvano rijet istine sva grišnika kaza dila i sve tamne opačine . . . za nim slijedi zemļa gradna . . . ka sva izkida nebu skladna, i proč ņemu priszeže se. J. Kavañin 60b.

b. *pasivno.* Prame posut izkidane. I. Dordić, uzd. 76. Ona Hrvatska, koja iskidana, raščenuta. M. Pavlinović, razl. spis. 149. 'Štala 'o sva iskidana, pritorak je iskidan, oko kuće 'o sve iskidano i okidano'. u Lici. J. Bogdanović.

c. sa se.

a) *pasivno.* Ružmarinu iskidala se cvitje. J. S. Rejković 275. 'Dok se sve štale i pritorak iskidala, biće kidaña i iskidavaña'. u Lici. J. Bogdanović.

b) *refleksivno.* aa) brzo pobjeći, izdrjeti. — u Belinu rječniku: izkidati se, izkidām se 'sfrattare, andar via con prestezza', 'excedo' 675a; u Voltigijinu: izkidati se 'fuggirsene, sfrattare, scappar dalle mani', 'sich herausreissen'; u Stulićevu: 'excedere, erumpere'. — bb) kao puknuti, erknuti (u iperboličkom smislu). — u naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu ('bersten', 'dirumpor', n. p. od smijeha). Ma im robe natrag povratite, e sve bješe ludo i ne jako, i ne vaļa nigda svakojako, od straha se živo iskidalo. Pjev. crn. 265b.

2. ISKIDATI, iskidām, *impf.* 1. iskidati. — *Akc. je kao kod ispitati.* — Od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu (praes. izkidām se kod izkidati se, vidi iskidati, c, b) aa) i u Stulićevu (praes. 'iskidam' kod iskinuti, i napose 'izkidati', v. iskidati). Vrtara ne ljubū ki is korena zelje iskidala. Aleks. jag. star. 3, 320. S lutom mukoni i žeštokom ka mu srce iskidaše. G. Palmotić 3, 75b. Uzdisati gorko uze, iskidati sjedu bradu. 3, 77a.

ISKIDĀVĀNE, *n.* djelo kojijem se iskidava, vidi kod iskidati, a, b) bb) i kod iskidavati.

ISKIDĀVATI, iskidāvām, *impf.* 1. iskidati. — *Akc. je kao kod izgovarati.* — U naše vrijeme u Lici. 'Dvojica ina već dva dana da ti štalu iskidavaju, i još neće biti brzo gotovi, vaļda je blago jako nastalo, kada toliko iskidavaña dura (traje)'. J. Bogdanović.

ISKIDĀVATI, iskidāvām i iskidivām, *impf.* 1. iskidati. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (praes. iskidujem kod iskidati), u Voltigijinu (praes. izkidivam kod izkidati), u Stulićevu. On im iz čeljusti silom izkidivaše plijen. I. Dordić, salt. ix.

ISKIHATI, iskihām, *pf.* kihanem što izbaciti (i u prenesenom smislu). — složeno: iz-kihati. — *Akc. je kao kod ispitati.* — U naše vrijeme u Lici. 'Ko i ņegovo što užije iskijaće na nos'. Štani, štani, iskijaćeš ti to meni sve na nos'. J. Bogdanović. — Sa se, *refleksivno*, kihnuti *nekoliko ili mnogo puta dok se već ne osjeća potreba kihanja, svršiti kihanje.* — u naše vrijeme u Dubrovniku. 'Kad sam se iskiho, sad mi je boļe'. 'Jesi li se veće iskiho?' P. Budmani.

ISKIHNUTI, iskihnēm, *pf. jedan put iskihati.* — *složeno:* iz-kihnuti. — *Akc. je kao kod izmahnuti.* — *U naše vrijeme u Lici.* „Uvatila me kijavica, niti mogu kinuti ni iskinuti“. J. Bogdanović.

ISKIJEKOLITI, iskijekolim, *pf. izmamiti.* — *U naše vrijeme u Lici.* „Edva evo nekako od ňega i to sa velikom mukom iskijekoli' pet rajnički“. „Ne bi od ňega davo iskijekolio“. J. Bogdanović.

ISKIKATI SE, iskikam se, *pf. oprostiti se.* „Mlado momče uzboja se uzeti lijepu momu poradi drugih, koji će joj zasjedati, što ih se neće moći iskikati, kao što reče“. P. Brantner.

ISKILAVITI, iskilāviti, *pf. učiniti da ko bude kilav.* — *složeno:* iz-kilaviti. — *Akc. je kao kod izjednačiti (u Dubrovniku se govori i s drugijem akcentom: iskilaviti, iskilāviti, isporedi okilaviti).*
a. *aktivno.* — *U Vukovu rječniku:* „einen bruch (im unterleibe) verursachen“, „herniam adfero“.

b. *sa se, reflektivno.* — *U Stulićevu rječniku:* „enterocelam pati (est cum intestinum cocum in scrotum dilabatur)“, i *u Vukovu:* „einen bruch bekommen“, „herniam accipio“.

1. ISKIŃITI, iskiŃim, *pf. izmučiti — isporedi iskiŃiti.* — *složeno:* iz-kiŃiti. — *Akc. je kao kod ishvaliti.* — *U Mikašinu rječniku: (jamačno štamparskom griješkom) 'iskiŃiti', izmučiti 'crucio, excrucio, torqueo'; iskiŃen, izmučen 'cruciatas, excruciatas'.* — *I u naše vrijeme u Lici naj češće sa se, reflektivno, u značenju: izmučiti se gazeći po blatu.* „Nemoš putem od blata maknuti, a prevari se pa pretrpa drva u voz, pa sam i sebe i blago iskiŃio, izronio, dok sam doveza“. „IskiŃio sam se danas sam u drvina ka' nigda“. „Ma nijesam se malo iskiŃio, van duša već došla pod grlac“. J. Bogdanović.

2. ISKINITI, *vidi kod iskinuti.*

ISKINUĆE, *n. djelo kojijem se iskine.* — *Stariji je oblik iskinutje.* — *U Belinu rječniku (iskinutje 'il cacciare' 154b) i u Voltigijinu (izkinutje 'strappata, staccamento', 'das abreissen, losreissen').*

ISKINUTI, iskiŃim, *pf. jedan put iskidati (koje vidi pod a, b)).* — *složeno:* iz-kinuti. — *Akc. je kao kod izginuti.* — *U aor. češće se nalaze oblici koji postaju bez nastanka nu: iskidoh, iskide itd.* — *Ima na jednom mjestu xviii vijeka inf. iskiniti, ali samo radi sliku:* Isto moreš od izvoda činit, al' češ sridnu Ńim granu iskiniti. J. S. Rešković 261. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u M. kašinu (iskinuti 'evello'; iskinuti jezik 'evellere linguam'; iskinuti iz ruke, izmaknuti 'abripio, eripio, extorqueo manibus vel de manibus'), u Belinu (iskinuti 'strappare' javello' 711b; izkinuti 'cacciare o trar fuori por forza' 'eruere'; cacciare, trarre o cavare' 'extrahere'.* Jedva ga sam odoleo izkinio, a mala pena P'ho tratto di hr 151b; 'sradicare' 'radicare' extirpare' 704a; iskinuti granu 'svellere il ramo dell' albero' 'ramum evellere' 716a), u Bjelostjenčevu (izkinjem, v. izpoklavam, u Voltigijinu iskinuti i izkinuti 'distaccare, spiccare, prender giur' herabnehmen, entreissen' u Stulićevu, u Vukovu (vide isčupati) 'pangrima iz narodnih pjesama: Iskide mu iz ramena glavu. (Nar. pjes. vuk. 2, 124). Petne mu je zile iskinula.

a. *aktivno.* „Jer trpiv svo muke, imaoš pri zginit, nego da iz ruke takov plin iskinut. H. Lucić 188. Ako P' Bog ne pusti, neg mu taj izkine zaloga iz ruci pri neg ga pozine. 273. Kamo se juvem, za čudo da vade omu vil, ka meni sridaseo iskide? N. Naješković 2, 19. Iere

će on iskinuti iz zančice noge moje. B. Kašić, rit. 198. Iskidoše (joj) nohta. per. 206. Iskinuši ju (gredu) lasno porinu ju u rijeku. fran. 119. Da mi ga Ńuta zvir iz ruk ne iskine. Đ. Baraković, jar. 3^a. Da prije hrba ova jaka onoj od vas srce izkine, s ke moj život bez Divjaka čezne i gine. I. Gundulić 160. Iskimi iz mene grižbu sržbenu. I. Ivanišević 131. Pečat nidnu ki za stvar veća izkinuti ne može ikadar. 284. Pravu ne more ljubav da iskine. 284. Ča mi iz srca srce iskide? 321. Iskinu mu iz obraza gnusnu bradu i čadavu. J. Palmotić 416. Izkinimo, odmetnimo što poznamo da našemu pravomu gospodinu nije ugodno. A. d. Bella, razgov. 88. Iskinut im iz srca vjeru. I. Đorđić, ben. 36. Iskinu Ńim iz ruke Jeruzalem. 177. Drugo svome kriveu sinu oko vadi i izkinu. V. Došen 223^a. To li oko tvoje blazni te, iskini ga. S. Rosa 102^b. Ti iskini srčiku iz sride. J. S. Rešković 136. I na suze mē se gani, koje lijevah svega pnta, od kad aga tvoj poslani iskinu me čačku iz skuta. P. Sorkočević 577^a. Iskide mi stručak bosioaka. Nar. pjes. petr. I, 338.

b. *pasivno.* Bog jest kakono obruč okolčast okruga i iskinut. P. Bakšić 206. Pokli bi iz križa izkinut. Michelangelo. 16.

c. *sa se, pasivno ili reflektivno.* Srdašce tuj moje meni se iskide, oni čas, gospoje, u tebe ter pride. N. Naješković 1, 178. Kō da mu se srce iskinu. P. Kanavelić, iv. 198. Jošte oči imaju se izkinuti, imaju se noge posići. A. d. Bella, razgov. 88.

ISKIŃENE, *n. djelo kojijem se iskini.* — *U Mikašinu rječniku:* iskiŃenje, izmučenje 'cruciatas, cruciamentum, tormentum', i *u Stulićevu:* 'tormentum, cruciatas, molestia, poena, supplicium'.

ISKIŃITI, iskiŃim, *pf. vidi 1. iskinuti.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* 'torquere, extorquere, cruciare, excruciare, vexare, avellere', v. izdrijeti.

ISKIŃIVATI, iskiŃivjem i iskiŃivām, *impf. 1. iskiniti.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* iskiŃivati, iskiŃivam *uz iskiŃiti.*

ISKIPIJEVATI, iskipijevam, *impf. iskipjeti.* — *U knjigama pisanima crkvenijem jezikom, a između rječnika u Daničićevu (iskypjevati 'ebullire').* Ty že vi otičstvi svojemu javi se velej zastupnikk, iskipjevaje prēbogatoje miro oti raby tvojeje. Stefan, sim. pam. šaf. 26. Oti toga dne po više dni i časy i do selē iskypjevaje prēčudnoje mirom čedomu svojego otičstva. Domentijan^a 106.

ISKIPJETI, iskipim, *pf. kipeći isteći.* — *složeno:* iz-kipjeti. — *Od prvijeh vremena, a između rječnika u Belinu (izkipiti 'bollire trabocando' 'effluere fervendo' 144b), u Bjelostjenčevu (izkipijjem, izkipeti, prek ideu, vrom 'efferveo, effervesco, ebullio et inter bulliendum effundor'), u Voltigijinu (izkipiti, izkipim, izkipijjem 'rovesciare, traboccar di pentola' 'der topf geht über'), u Stulićevu ('bulliendo omnino effundit'), u Vukovu: 'überlaufen (im sieden)' 'redundo, effluo', u Daničićevu: iskypēti 'ebullire'.* Lozo dobroplodnaja, iskipējustiji nama veselije. Stefan, sim. pam. šaf. 26. Tada j lonac iskipje. Pril. jag. ark. 9, 84. (1520). Lonac iskipje. M. Držić 131. Što je srebro i drago kamene nego pjena od zemlje, koja iz Ńe izkipiše i izadoše? M. Radnić 80^a. Izkipi ono što je u Ńem (*u loncu*). 275^a. Z bolesti ne izrečenom oprjena oba dva oka izkipješe. B. Zuzeri 417. Naj poslije priko tave iskipi. F. Lastrić, test. 157^a. Da smesa ne iskipi. P. Bolić, vinod. 434.

ISKIPLIVATI, iskipljujem i iskiplivam, *impf.* iskipljeti. — *U Bjelostjenčevu rječniku: praes.* izkiplujem (*vidi kod iskipljeti*), i u *Voltigijinu: praes.* iskipljujem *kod* izkipliti.

ISKIRIJATI, iskirijam, *pf.* dobiti na kiriji. — *Postaje od iz i kirija. — Akc. je kao kod izrešetati. — U naše vrijeme u Lici.* 'Meni se čini, da tebi tvoja kirija ne nosi nikakve koristi, nego odrta kola i izdrte koñe'. 'E, čini se tebi, moj brajko, zuvar je meni, da na nedeđu iskirijam ono palente, što mi za nedeđu dana čeljad potroše i poiju'. 'Lijep sam ja krajcar na kuruzima letos iskirija'. 'Ja sam na malu Gospojinu otiša' u mast u Dalmaciju, pa sam do pokrova lijep krajcar iskirija'. — *Sa se, refleksivno, mnogo iskirijati, iskirijati do kraja.* 'Iskirija li se vala letos i ti i koñi do mjerca'. 'Kirija li još Stojan?'. 'Iskirija se, neće više'. J. Bogdanović. — *Ne znam, pripada li amo ovaj primjer, ili ima drugi glagol iskiriti s istim značenem:* Bio je neki čovjek i imao jednog koña, pak je od onoga i živio, što je na ñemu iskirio. Nar. prip. bos. 1, 39.

ISKIRITI, iskirim, *pf.* *vidi* iskirijati na kraju.

ISKISELITI SE, iskiselim se, *pf.* napojiti se posve vode ili drugoga čega žitka, kad što dugo vrijeme u onome stoji. — *složeno: iz-kiseliti. — Akc. je kao kod izništaviti. — U Vukovu rječniku: 'eingeweicht werden', maceror's primjerom: Metni kruh u vodu nek se dobro iskisel. cf. iskišati se.*

ISKISNUTI, iskisnêm, *pf.* jedan put iskiseliti se; jedan put postati posve kiselijem. — *složeno: iz-kisnuti. — Akc. je kao kod izginuti.*

a. s prvijem značenem. — *U Belinu rječniku: izkisnuti 'macerarsi, propriamente divenir molle o trattabile', macerescor' 449^a, i u Stuličevu: izkisnuti, macerarsi, divenir molle', maceratum fieri'; i u naše vrijeme u Lici.* 'Danas cio dan, Božije vrijeme cijepa, iskisao sam pred blagom stojeći, da ni pod pazuvom nijesam svu'. 'Silna vremena i dara Božijeg, ne ponesoše čobani jutros zagrihaća, pa će pred blagom ka' miši iskisnuti'. J. Bogdanović.

b. s drugim značenem. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Od šta med uvrije pak iskisne. I. Jablanci 159. i u naše vrijeme u Dubrovniku. 'Počekaj da tijesto iskisne'. P. Budmani.

ISKIŠATI, iskišam, *pf.* učiniti da se što iskišeli. — *složeno: iz-kišati. — Akc. je kao kod iskončati. — U naše vrijeme u Dubrovniku.*

a. aktivno.

a) prelazno. 'Iskišaj dobro to robe prije nego nasapluniš'. P. Budmani.

b) neprelazno, isto što iskišati se. 'Drži dugo u vodi, dokle iskiša'. P. Budmani.

b. sa se, refleksivno, *vidi* iskiseliti se. — *U Vukovu rječniku: vide iskiseliti se s dodatkom da se govori u Dubrovniku.*

ISKIŠKATI, iskiškam, *pf.* *vidi* iskičkati.

ISKIŠNIVATI, iskišnjujem i iskišnivam, *impf.* iskisnuti. — *U Stuličevu rječniku: izkišnivati, v. izkisnuti. — nepouzdan.*

ISKITATI SE, iskitam se (iskičem se), *pf.* složeno: iz-skitati. — *Akc. je kao kod ispitati i ispišati. — U naše vrijeme. a) iziči skitajući se.* 'Đe je Petar?'. 'Iskita se nekud van'. J. Bogdanović. — *b) skitanem ispuniti žefu.* 'Jesi li se iskito? jeli ti sad dosta skitne? u Dubrovniku. P. Budmani.

ISKITITI, iskitim, *pf.* posve nakititi. — *složeno: iz-kititi. — Akc. je kao kod izbaviti. —*

Od xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu (izkititi, ornare vel spargere floribus, ornare, exornare) i u Vukovu (aufputzen', exorno').

a. aktivno. a) uopće. Cvijećem mu rane izkitih. I. Đorđić, uzd. 66. Ona je (*knjiga*) vitezove na svitlost donila i s piscimac krasno iskitila. Nadod. 5. 'Ti načini krune pozlačene sve od srebra i svuoga zlata a iskiti dragijem kameñem. Nar. pjes. vuk. 2, 90. Sve zidove domu u naokolo iskiti rezanijem heruvimima i palmama. Đ. Daničić, Icar. 6, 29. — b) s osobitijem značenem: površit zid; n. p.: 'Zid ide naprid, jedan je dio niži drugi viši, al' to valja sve iskitit (izravniti)'. J. Grupković.

b. pasivno. Pod ñima su gospodski stolovi, izkićeni, kanda su begovi. J. Krmptić, mal. 15. Ili ti je dodijala teška uzda iskićena? Nar. pjes. vuk. 1, 454. Sva avlija glavam' iskićena. 2, 420. A banica divan-kabanicu iskićenu sa suvijem zlatom. 2, 583. Na nogama gaće šarovite, kakve su joj klete iskićene! 3, 103. Prije čohe puli risovinom iskićenom i srebrom i zlatom. 4, 5. Iskićeni turskijem glavama. Oglod. sr. 473. Haljina joj je zlatom iskićena. Đ. Daničić, psal. 45, 13. 'Ovaj je bilac lijepo iskićen'. J. Bogdanović. — *U jednoga pisca Slavonca xviii vijeka ima part. praet. pass. iskitit.* On *vidi* dvore plemenite sve oružjem svitlim iskitite. Nadod. 19.

c. sa se, refleksivno, i s osobitijem značenima. a) iskititi se vinom, kao nakititi se vina, *vidi kod* nakititi. Ladjnijem se vinom iskitiše. Nar. pjes. vuk. 5, 373. — b) urediti se (o vojnicima). Iskititi se 'sich aufstellen (sich zusammenthun)', n. p. 'Sve dva i dva iskitili se oko crkve ter ophodeći mole i pjevaju'; ili: 'Mi Lićani, prvi batalijun sve onako trudni s puta ne bi druga te se iskitismo (aufmarschieren) tamo negdje za gradom i dočekivamo carevića' itd. F. Kurelac. rad. 20, 89.

ISKIVATI, iskivam i iskujem, *impf.* *vidi* iskavati. — *U jednoga pisca xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu: v. iskati s dodatkom da je uzeto iz brevijara.* Iskuje Bog krv svojje prijateļa prolitu kako iziskiva krv Abelovu. M. Radnić 28^b. Duša zaporavljena i zaposlovana ne može izkivati zlijeh misli. 486^a.

ISKLAČITI, isklačim, *pf.* izmazati klakom (*rapnom*). — *Postaje od iz i klak nastavkom i. — Akc. je kao kod izbaviti. — U Stuličevu rječniku: izklačiti, v. poklačiti, i u naše vrijeme u Lici.* 'Oprovaj šenicu dobro isklačiti, pa š onda videti, da ti se nigda sñetljiviti neće'. J. Bogdanović.

ISKLAD, m. expositio, argumentum, *vidi* iskladañe, u jedinomu primjeru (xvi vijeka) znači čim se prije drame u kratko kaže što se u drami događa. H. Lucić 227.

ISKLADANJE, n. djelo kojijem se isklada. — *ispoređi* isklad. — *Između rječnika u Stuličevu (izkladañe, expositio, interpretatio' s dodatkom da je uzeto iz brevijara).*

ISKLADATI, iskladam, *impf.* isklasti. — *Akc. je kao kod ispitati. — Između rječnika u Bjelostjenčevu (praes. izkladam, *vidi kod* isklasti) i u Stuličevu (izkladati uz izklasti). Zapise od krune ugrske iskladajuće i opovidajuće što bi u rukah kraļestva našega. Mon. croat. 66. (1446). — U naše vrijeme u Lici.* Iskladaj brže to jelo. J. Bogdanović. — *I s osobitijem značenem: ne brojiti među što, uzuzimati.* Da su mu svi danielci prosti, iskladaje harač. Stat. polj. ark. 5, 259.

ISKLAŃE, n. djelo kojijem se iskoļe. — *U Stuličevu rječniku: jugulatio'.*

ISKLĀSĀTI, isklāsām, *pf. kad se učini i po-kaže klasje na žitu.* — *složeno:* iz-klasati. — *Akc. je kao kod iskončati.* — *Od xviii vijeka (vidi kod b).*

a. *aktivno.* — *Između rječnika u Stuličevu (iz-klasati, v. izklicati) i u Vukovu (jähren bekommen', spicoe' s primjerom: Isklāsala šenica. Sjetba jur bijaše isklāsala. S. Rosa 66^b).*

b. *sa se, refleksivno, značeće je isto kao i kod aktivnoga.* — *Između rječnika u Belinu (izklasati se, izklasivam se, spigare, far la spiga', spicoe' 699^b) gdje se naj prije nahodi. Nike nivo ranim žitom posijane jur se isklāsale. F. Lastric, test. 396^b. svet. 122^b).*

ISKLASIVATI, isklāsivjēm i isklāsivām, *impf.* isklasati. — *Samo u Belinu rječniku praes. isklasivam (vidi kod isklasati, b).*

ISKLĀSTATI, isklāstām, *pf. vidi isklasati.* — *U naše vrijeme.* Jočam je već isklāstao. S. Pe-livanović.

ISKLASTI, isklādēm, *pf. složeno:* iz-klasti — *impf.:* iskladati. — *Akc. je kao kod ispresti.* — *Upotreblava se s osobitijem značenjima.* — *Od xvii vijeka (ali vidi i iskladati).*

a. *obično znači: izlići, isuti juhu na tañur ili na tañure.* — *U Mikašinu rječniku:* isklasti, iz-vratiti iz lonca, 'monestrare', 'tudiculo', i u *Ije-lostjenčevu:* izkladam, izklasti, izmečem s lonca, 'tudiculo'. — *I u naše vrijeme u Lici.* 'Drži ti tu lončanicu čvrsto u ruci, jer ćeš nede putem tu cievaru isklasti'. 'Prekinule se uzice na lončanici, pa se sva cievara iz ziljele isklala'. J. Bogdanović.

b. *u prenesenom smislu, iskazati, istumačiti.* — *U Stuličevu rječniku: (griješkom) izkladsti, exponere, interpretari, educere, extrahere' s do-datkom da je uzeto iz brevijara.*

ISKLATĀRITI SE, isklātārīm se, *pf. iskitati se.* — *složeno:* iz-klatariti. — *Akc. je kao kod izjednačiti.* — *U naše vrijeme u Lici.* 'Kud se ona klatnica isklatarila?' J. Bogdanović.

ISKLATI, iskoļēm, *pf. složeno:* iz-klati. — *Akc. se mijenja u impf. iskoļi.*

1. *aktivno.*

a. *poklati sve, da ništa ne ostane živo.* — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Stuličevu (ju-gulare, occidere plures').* Da bi isklala (zvijer) sve i strla, teče polim. E. Gundulić 558. Posreda grada visim. iskla. Glasnik. 32, 276. (1634). Da vas primučno izkoļe. J. Banovac, blagosov. 92. 250. Te su Turci mušku deca isklali. Oglad. sr. 510.

b. *vzgristi.* — *U naše vrijeme, a između rječ-nika u Vukovu (zerbeissen', commordeo' s pri-mjerom: Isklali je psi). Ćub', junače, koliko ti drago, al' me nemoj po licu isklati, da mi majka ne pozna na licu. Nar. pjes. vuk. 1, 428.*

2. *sa se, recipročno.* — *Od xvi vijeka, a iz-mědu rječnika u Vukovu (isklati se, iskoļemo se između sebe, vido poklati se). Neka se na voļu meu sobom iskoļu gospoda. M. Vetranić 1, 51. Da se taj u boju kako psi iskoļu. 1, 83. Neka se u peļu krađevi iskoļu. 1, 202. Za meno se makar iskoļite. M. Držić 263. U mainu se dlaku ne isklāmo. P. Petrović, gor. vijen. 11. Narod u Lici je među sobom. S. Ćubiša, prip. 125.*

ISKLĀČATI SE, isklāčīm se, *pf. amoriti se klečati.* — *složeno:* iz-klečati. — *Akc. je kao kod izhlegati se.* — *U naše vrijeme.* Tako mi je bilo tijesno, da nijesam mog' stočći sječći, nego kle-ččći, pa sam se iskleč', dok sam ondiu bukvo-tim pospek'. 'Bome se ovaj danas pred fabulom nakleč' i iskleč' (vrbu daci). J. Bogdanović.

ISKLĀPĀTI, iskleplēm, *pf. izoštrili klepañem.* — *složeno:* iz-klepati. — *Akc. kakī je u praes. taki je u part. praet. pass. isklepān; u ostalijem je oblicima onaki kakī je u inf.* — *U naše vri-jeme, a između rječnika u Vukovu (motiku, sje-kiru, dengeln', pulsando exacto').* Kao kovač sje-kiru što isklepl' pošto je zamlati. Vuk, poslov. 84. — *I u prenesenom, metaforičkom smislu.* 'Aja, brate, neš iz ņega nikad pravog čojka isklepati'. 'Sjetova' ga a ne sjetova' ga, kara' za a ne kara', neš iz ņega nikad čojka isklepati'. 'Ne isklepa iz ņega ništa'. J. Bogdanović.

ISKLĀPĀTI SE, iskleplām se, *pf. izbaviti se (teško) iz tiske, iz pogibli.* — *složeno:* iz-klepati. — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* 'Jedva sam se isklepo'. P. Budmani.

ISKLĀTI, isklūēm, *pf. posve prokleti.* — *perf.:* iskliñati. — *složeno:* iz-kleti. — *Samo u Stuli-čevu rječniku: iskleti i izkleti, 'diris, malodictis aliqum exagitate'.*

ISKLĀCĀTI, isklīcām, *pf. vidi iskljijati.* — *složeno:* iz-klicati. — *Akc. je kao kod iskončati.* — *U Voltigijinu rječniku:* izklicati 'gormogliare, sbucciare', 'keimen, sprossen', i u *Stuličevu:* iz-klicati 'herbescere (dicant Illyrii de lactucis etc. cum ita florescunt, ut manducari amplius non possint)' gdje nije kazano pravo značeće.

ISKLĀJĀTI, iskljijām, *pf. kad na biļu izraste klica.* — *isporedi isklicati.* — *složeno:* iz-kljijati. — *Akc. je kao kod iskončati.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (hervorkeimen', 'progermino').* Iza njih iskljija sedam klasova. Đ. Daničić, Imojs. 41, 6.

ISKLĀJĀSTITI, iskljijēstīm, *pf. složeno:* iz-kljijostiti. — *Akc. je kao kod istiještiti.*

a. *izmučiti kljijestima.* — *U Belinu rječniku: samo part. perf. pass. izkljijēsthen 'attanagliato' foreipe tortus' 115^b, i u Stuličevu: izkljijostiti 'foreipe torquere'.*

b. *u prenesenom smislu, teškom mukom od koga dobiti.* — *U naše vrijeme u Lici.* 'Ne bi brate od ņega odkino van da kljijēsti, edva evo ja nekako i to živom mukom iskljijēsti od ņega edan košić sijena za teoce'. J. Bogdanović.

ISKLĀMATI, isklīmām, *pf. dobiti klimañem.* — *složeno:* iz-klimati. — *Akc. je kao kod izgle-dati.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu: 'durchs wackeln (z. b. mit dem kopfe) etwas erreichen', 'vacillans (e. c. caput) adipiscere'. Ako jezik ne izlaja, glava ne isklīma. Ako je-zikom ne izlāda, glavom ne isklīma. Nar. posl. vuk. 3.*

ISKLĀŃATI, isklīñēm i isklīñām, *impf. iskleti.* — *Uprav su dva glagola: isklīñati, isklīñēm (akc. je kao kod izgrtati) koji postaje od iskleti i isklīñati, isklīñām (akc. je kao kod ispitati) koji postaje od prvoga i prema ņemu je itera-tivni glagol.* — *U Stuličevu rječniku: isklīñati, isklīñām uz iskleti.*

ISKLĀZNUTI, isklīznēm, *pf. iziči ili ispasti klizajući se.* — *složeno:* iz-kliznuti. — *Akc. je kao kod izmahnuti.* — *U Mikašinu rječniku: is-kliznuti, ispuznuti 'elabi o manibus', i u Stuli-čevu: 'o manibus labi'. — U naše vrijeme u Lici u prenesenom, metaforičkom smislu.* 'Ja se čudim, kako se ņemu to iz ruke iskliznulo!' 'Šta on sve nije radio i činio sto niko nije činio, i bomo mu se naj kašne iskliznu iz ruko'. J. Bogdanović. — *Sa se, refleksivno, i u prenesenom smislu.* 'On se nokako vavije mudro odsvakle isklizne'. J. Bogdanović.

ISKLŃONITI, isklonĭm, *pf.* sloŹeno: iz-kloniti. — *Akc.* je kao kod iznositi.

a. *aktivno.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* izkloniti ,inclinare, flectere, curvare‘.

b. *pasivno, u jedinom je primjeru part. perf. pass.* isklonit (*radi slika*) sa značenĭem od *prilike: koji se pomaġa.* (*Zadar*) ni sasvim oblovit; skupljen, ne razlućen; nigde van isklonit, a nigde zakućen. Đ. Baraković, vil. 105.

c. *sa se, pasivno ili refleksivno, i ovdje je od prilike značenje: pomoliti se.* (*Djelo, knjiga*) čtono tvojim zaščitajem puštam da se na svitlo izkloni. H. Lucić 223.

ISKLŃŃENĖ, *n.* *djelo kojijem se iskloni.* — *U Stulićevu rječniku:* izklŃoĖeĖe ,inclinatio, curvatio‘.

ISKLŃŃIVATI, isklŃŃujĖm i isklŃŃĭvĭm, *impf.* iskloniti. — *Samo u Stulićevu rječniku:* (*grješkom*) izklŃŃivati, izklŃŃivam uz izkloniti.

ISKLĖŠTĭVATI, isklĖštujĖm i isklĖštĭvĭm, *impf.* iskljĖštiti. — *Samo u Stulićevu rječniku:* izklĖštivati, izklĖštivam uz izkljĖštiti.

ISKLŃUCATI, isklŃuĖam, *pf.* *vidi* iskljuvati. — *sloŹeno: iz-kljuati.* — *Akc.* je kao kod izgledati. — *Od xviii vijeka.* Lete da gdi koga izkljucaju crva. A. Kanižlić, roŹ. 8.

ISKLŃUĖAN, isklŃuĖna, *adj.* proprius, singularis, koji pripada samo *nekome* *ĉeladetu* ili *nekoj stvari* ili *biva samo u nekome sluĉaju, istiĉući da ne moŹe nikome drugome pripadati* ili *da ne moŹe biti ni u kojem drugome sluĉaju.* — *isporodi* iskljuĉit, iskljuĉĭv. — *Postaje od iskljuĉiti.* — *U naše vrijeme kod pisaca.* Iskljuĉni ,ausschliessend‘. Jur. pol. terminol. 51. Iskljuĉni priuzdrŹaj ,ausschliessender vorbehalt‘. 608. Iskljuĉno pravo ,ausschliessendes recht‘ ,diritto esclusivo‘. B. Petranović, ruĉn. knj. 27. Iskljuĉni, phil. ,exclusivus‘ ,ausschliessend, ausschliesslich‘, tal. ,esclusivo‘. B. Šulek, rjeĉn. znanstv. naz. — *Ima i adv.* iskljuĉno. Iskljuĉno ,exclusive‘. B. Šulek, rjeĉn. znanstv. naz.

ISKLŃUĖAVATI, iskljuĉavĭm, *impf.* iskljuĉiti. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Ko bi hoteo znati, šta bi ja rad ovde opisati a ne mogu, neka samo ode u Opovo, pak kad se doma vrati, vidiće, oće li moći sve što je ĉuvstvovao izkazati. iskljuĉavam one, koji, predati nekim strastma, sve im je ostalo jednako. D. Obradović, Źiv. 82—83.

ISKLŃUĖĖNE, *n.* *djelo kojijem se iskljuĉi.* — *U naše vrijeme kod pisaca, a izmeĊu rječnika u Stulićevu* (exclusio, exemptio, exceptio‘ s dodatkom da je uzeto iz *brevijara*). IskljuĉeĖe, iznimka ,ausschliessung‘. Jur. pol. terminol. 51. IskljuĉeĖe (iskljugba) ,ausschliessung‘ ,exclusiones‘. B. Petranović, ruĉn. knj. 32.

ISKLŃUĖICE, *adv.* iskljuĉno, *vidi* kod iskljuĉan. — *Samo u Stulićevu rječniku:* v. iskljuĉito.

ISKLŃUĖIT, *adj.* *vidi* iskljuĉan. — *Samo adv.* iskljuĉito *u Stulićevu rječniku:* ,esclusivamente‘ ,cum exceptione‘ s dodatkom da je uzeto iz *brevijara*.

ISKLŃUĖITI, iskljuĉĭm, *pf.* excludere, ne *primiti* u *neko druŹtvo, ne brojiti* u *neki broj, odstraniti, izuzeti.* — *Prema lat.* excludere i *Ėem.* ausschliessen *naĉiĖeno u naše vrijeme od iz i kljuĉ nastavkom i, moŹebiti* *po Stulićevu rječniku gdje ima:* iskljuĉiti (*i izkljuĉiti*), iskljuĉujem ili iskljuĉivam ,excludere, eximere, excipere, immunem aliquem facere aliquid rei‘ s dodatkom da je uzeto iz *brevijara* (što je *sumĭvo*), ili *po*

ruskom jeziku gdje ima u istom znaĉĭu и-к-л-ю-ч-и-т-ь i вы-к-л-ю-ч-и-т-ь (*druga je rijeĉ ĉeŹ.* vy-kljuĉiti što znaĉĭ *iskopati, i postaje od kluk ili od kluka*). Prestupnik bivao je iskljuĉen iz bracke. PravdonoŹa. 1852. 5. Iskljuĉiti koga od imovine ,jemanden von dem vermögen abweisen‘. Jur. pol. terminol. 10. Iskljuĉiti koga od ĉesa, od ureda ,ausschliessen jemanden von einer sache, von einem amte‘. 51. Iskljuĉiti ,ausschliessen‘ ,escludere‘. B. Petranović, ruĉn. knj. 32. Iskljuĉiti koga od parnice ,jemanden vom rechtsstreite ausschliessen‘ ,porre qualcuno fuori di causa‘. 61. Iskljuĉiti, phil. (izluĉiti) ,ausschliessen‘, tal. ,escludere‘. B. Šulek, rjeĉn. znanstv. naz. *vidi i* izuzeti.

ISKLŃUĖIV, *adj.* *vidi* iskljuĉan. Iskljuĉĭv ,ausschliesslich‘. Jur. pol. terminol. 51. — *Adv.* iskljuĉivo ,ausschliesslich‘ ,esclusivamente‘. B. Petranović, ruĉn. knj. 32.

ISKLŃUĖĭVĖNE, *n.* *djelo kojijem se iskljuĉuje.* IskljuĉĭvĖne, stil. phil. ,ausschliessung‘, tal. ,exclusiones‘. B. Šulek, rjeĉn. znanstv. naz.

ISKLŃUĖĖVATI, iskljuĉĭvĖm i iskljuĉĭvĖm, *impf.* iskljuĉiti. — *U pisaca naŹega vremena* (*vidi* iskljuĉĭvĖne), a *izmeĊu rječnika u Stulićevu* (freq. v. iskljuĉiti, a *kod ovoga ima praes.* iskljuĉujem i iskljuĉivam).

ISKLŃUGBA, *f.* *vidi* iskljuĉeĖe.

ISKLŃUHATI, *vidi* iskljuvati.

ISKLŃUKATI, iskljukam, *pf.* izgŃuĉĭti (?). — *sloŹeno: iz-klukati.* — *Na jednom mjestu naŹega vremena.* Naberu u medudnevicu avtike, iskljukaju kao groŹde, pa ispeku rakiju. M. Đ. Miliĉević, Źiv. srb. 2, 47.

ISKLŃUNITI, iskljunim, *pf.* *ispustiti* iz *kluna, u jedinom primjeru izreĉi klunom.* — *NaĉiĖeno od iz i klun nastavkom i.* — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* Ptica ne umiĊući drugo od straha i od bolesti poĉe ove dvi riĉi: ,Zdrava Marijo‘, kako ji izkljuni, jastreb udiĹ mrtav pade. J. Filipović 1, 523^b.

ISKLŃUVATI, iskljuĉĭm, *pf.* *kljuvanĖm sve pokupiti, sve izvaditi.* — *sloŹeno: iz-kljuvati.* — *Akc.* *kaki je u inf.* *taki je u ostalijem oblicima, osim praes., impf.* iskljuĹ, *aor.* 2 i 3 *sing.* iskljuvĭ, *part. praet. act.* iskljuvao, iskljuvĭla, *part. praet. pass.* iskljuvĭn. — *Od xviii vijeka, a izmeĊu rječnika u Vukovu* (picken‘ ,rostru tundo‘ s *primjerom: A pilici lebac iskljuvali*). Kada gavran naĉe ĉovjeka obiŹena aliti koju Źivinu, tako mu naj prvo oba oka i iskljuje, neka ga ne vidi i neka mu se ne moŹe braniti. M. Divković, bes. 289^b. Odhrani vrana, da ti izkljuje oĉi. (D). Posloy, daniĉ. 89. Iskljuvo je ĉavke i vrane. (Z). 33. Negove su oĉi garvani iskljuvali. Jaĉke. 169. — *U drugom primjeru iz narodne pjesme ugarskijeh Hrvata stoji h mj. v: Moje ĉrne oĉi gavrani te iskljuhat.* 132.

ISKMETITI, iskmetĭm, *pf.* *u Stulićevu rječniku:* izkmetiti, v. odkmetiti. — *nepouzidano.*

ISKŃNADITI, isknadĭm, *pf.* *posve naknaditi.* — *sloŹeno: iz-knaditi.* — *Akc.* je kao kod izbaviti. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Zašto indi ne izknadiŹ pravicu tvoju svrhu oniju, koji se u sude tvoje miŹaju? Đ. Rapiĉ 314. Naše rasutje i grada Jerusolina izkorenutje, u kome Isukrst svoju osvetu izknadi. 379. Ti jesi jedno zlo, koje se ne moŹe ikada poravnati niti izknaditi. 415.

ISKŃIŹBA, *f.* *djelo kojijem se isknjiŹi.* — *isporodi* isknjiŹeĖe. — *U pisaca naŹega vremena.* IsknjiŹba, isknjiŹeĖe ,extabulation‘. Jur. pol. ter-

minol. 201. Isknížba, izbris, ispis iz knúga, isknúžeño „bücherliche löschung“. 331.

ISKŃIŽEŃE, *n.* *vidi* kod isknížba.

ISKŃIŽITI, isknížim, *pf.* u naše vrijeme načienu riječ sa značenem: isplatiti dugove koji su zapisani u knúgu, i tako činiti da se izbrisú. Isknížiti dugove „verbücherte schulden tilgen“. Jur. pol. terminol. 506.

ISKŃIŽLIV, *adj.* koji se može isknížiti. Isknížliv, sposoban za isknížbu „löschungsfähig“. Jur. pol. terminol. 331.

ISKŃIŽNINA, *f.* što treba platiti državi kod isknížbe. Isknížnina, taksa za ispisano „extabulationstaxe“. Jur. pol. terminol. 201.

ISKOBACATI SE, iskobacam se, *pf.* jamačno je načienu od prekobacati se (*vidi* prekobaciti) što je shvaćeno kao da je složeno: pro-kobacati, pa je složeno: iz-kobacati. — Na jednom mjestu xviii vijeka. Da dobude Ńu u plovu, izpod Ńe se izkobaca. J. Kavañin 198a.

ISKOBEČITI, iskobečim, *pf.* *vidi* izbečiti. — složeno: iz-kobečiti. — *Akc.* je kao kod izjednačiti. — U naše vrijeme u Lici. „Vidire, kako je oči iskobećio!“ i kad ko, osobito kakav lopov ili tvrdica umire, reći će: „Iskobećio 'e opanke, neće dalje“. J. Bogdanović. — *Sa se, reflektivno.* „Đe je Luka?“ „Ma šta pitaš za Ń? eno se iskobećio u ladu ka i mrcina“. Kada komu što od blaga krepá, onda porugljivo reku: „Bome se eno Petrov vo (ili krava ili koŃ) iskobećio“. J. Bogdanović. — u Dubrovniku se kaže: iskobećiti se od straha. P. Budmani.

ISKOBELATI SE, iskobeļam se, *pf.* izići kobeļajući se (valajući se), i u prenesenom smislu: teško se izbaciti (od kakva zla). — *impf.*: iskobeļavati se. — složeno: iz-kobeļati. — *Akc.* je kao kod izrešetati. — U Vukovu rječniku: „sich hervorwälzen“ „expediri“ (auch fig.).

ISKOBELAVATI SE, iskobeļavam se, *impf.* iskobeļati se. — *Akc.* je kao kod istovaravati. — U jednoga pisca xviii vijeka. Polagano izkobeļava se. Đ. Rajić, pouč. 2, 115.

ISKOBELITI, iskobeļim, *pf.* *vidi* iskobečiti. — U naše vrijeme u Lici. Kada komu crkne klase ili krepá vo ili krava, reku podrugljivo: „Iskobeļio mu 'o vranac kopite“. „Iskobeļio mu 'e zekoñia papke“. I čovjeku lopovu reku: „Iskobeļio 'e oči, neće više“. J. Bogdanović. — *Sa se, reflektivno.* „Šta si se tu iskobeļio kao krepálu mrcina?“ (reku lenčini što leži u hladu). J. Bogdanović.

ISKOBITI, iskobim, *pf.* kobeļnem postići što (na čiju štetu), kobeļnem učiniti da što (objekat) propadne, nestane. — složeno: iz-kobiti. — *Akc.* je kao kod iznositi. — Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu (gerahnden“ „omino consequi“. cf. kobiti). Što me kobiš? izkobila glavu! Nar. pjes. bog. 236. No nefala mojoj staroj majci, koja svoje iskobi dijete! Nar. pjes. vuk. 2, 36. A kad vide Turci Hercegovce, na Marka je koŃa nagonilo, pa izvadi dvije puške male, donese ih do oči junaku, da bi Ńemu oči izvadio, ali Turci obje prevarilo, to mu dobru glavu iskobile. I, 49—11. Kad s' ajduci napojili vina, zakuka mu lukavica tica; neće tuda Sava od Posavja: „Pobratime, od Kotora Božo! ndri, Božo, kukavicu crnu, da ne kobi ljubavnu družinu!“ Savi bješe Božo besjedno: „A neka je, da je Bog ubije! sama svoju iskobila glavu!“ Pjev. crn. 150b. Bojím se, da mi (maćuhu) ne iskobi sestrića. S. Ľubiša, prip. 67.

ISKOBLITI SE, iskoblím se, *pf.* iskriviti se, izvitoperiti se. — U naše vrijeme. „Daska se iskoblí“. M. Ružićić.

ISKOČEŃE, *n.* djelo kojijem se iskoči. — U Stulićevu rječniku: „assortimento, l' assortire“ „electio“.

ISKOČITI, iskočim, *pf.* skočiti na poļe, na dvor. — *impf.*: iskakati. — složeno: iz-skočiti. — *Akc.* je kao kod iznositi. — Riječ je stara, isporodi stsvlo. iskočiti. — Između rječnika u Mikañinu (kod iskakati), u Belinu (izkočiti „saltar fuori“ „exilio“ 639a; „schizzare, saltare in dietro, prosilio“ 633b; iskočiti na sreću, iskočiti tkoga „toccar a sorte“ „sortito evenire“ 734), u Stulićevu (iskočiti i izkočiti i izskočiti „saltar fuori, toccar in sorte“ „exilire, sorte obtingere“), u Volti-đijinu („saltare fuora, fare un salto, slanciarsi“ „hinausspringen“; izkočiti, saltar fuora, spiccare un salto“ „herausspringen“), u Vukovu („ausspringen“ „exsilio“), u Danićićevu („exsilire“).

a. u smislu kazanom sprijeda. a) o čeladetu i o životini. Otš Ńego pobegú iskoči is korabļa. Domentijan^a 137. Samú iskoči is korabļa vidimú vsěmi. 319. Koji se (mornar) razbivši, kad na kraj izskoči. P. Hektorović 65. U toj ti iznenad Ńjekime skrovenim načinom iskoči iz drače ļubav taj u zmiје prilici. Đ. Rañina 125b. Mnogi iskoče na poļe. M. Radnić 146a. Probudivši se udíļ iz posteļe izskoči. P. Knežević, osm. 10. Inostranci kavaljeri brzo na kraj iskočiše. Nar. pjes. bog. 172. Dvanaest Turaka iskoči iz busije na Ńega. I. J. P. Lučić, izk. 18. Iskoči mi iz ruku dijete, provrže se crnijom javijetom. Nar. pjes. vuk. 20—21. Uzmi, brate, dvije puške male, pa iskoči pred kulu Nebojšu. 2, 596. Ta se magla primaknula blizu, tek iz maglo junak iskočio. 3, 214. A vrata se otvoriše sama, to iskoči majstore Manojlo. 3, 327. Iskočiše dva Vidanovićá, iskočiše na bijolu kulu. 4, 110. No iz vojske junak iskočio. 4, 115. Bježi Turčin proz bijelu kulu, pak iskoči proz pengor od kule. 4, 163. Ko ne može on je iskočio. 5, 525. Iskočiše trideset hajdukah. Pjev. crn. 28b. Te počne kucati da mu otvore, a iskoči sluškinja na pengor. Nar. prip. vré. 2. Tada Marko na drum iskočio. Ogled. sr. 183. Tu iskoči momće od Brđana. 471. U ovoj prijetni suviše iskočiše tri žene. Pravdomoša. 1852. 8. — Uplaši se vuk i ne mogući nigdje naći ždrijela kuda bi između čeladi iskočio. Nar. prip. vré. 152. (Kurjak) *vidi* da ne može na poļe iskočiti. Vuk, poslov. 295. — *Kaže se metaforički (iperbolički) da ko iskoči iz kože od čula, straha itd.* Jer ja iskočil živa iz kože da prijó čujem. V. Vrćević, niz. 55. Svi da iskoče živi iz kože. 130. — b) o čemu neživu. aa) uopće. Žmul iz ruk iskoči. M. Marulić 94. Živ kladenac iskoči i od krvi i od vode. M. Vetranić 1, 330. Kad točak iskoči od krvi i vode. 2, 232. Čiñáše mu se da će mu oči iskočiti, plakaše kako malo dite. M. Zoričić, zrc. 112. Iz klasa istom ona zrna iskoče. I. Jablanić 67. Udari je po obrazu rukom, tri joj zdrava iskočiše zuba. Nar. pjes. vuk. I, 544. I desno ti oko iskočilo! 2, 80. Donesoše drouvinu Marku; kad je stežo u desnici ruku, pršte pusta na dvoje na troje, i dvije kapje vode iskočiše. 2, 405. Oba oka Ńenu iskočiše. 2, 519. Na zatíļak oči iskočiše. 2, 560. Na pleći mu čifti iskočiše, pred čiftima sree od junaka. 3, 309. Čelo pršte, oči iskočiše. 4, 283. Iskočiće vam oči od dima. M. Đ. Milićević, zim. već. 298. — bb) o suncu, mjesecu, zori itd. kad istjče. Pri nego iskoči na goru mjosočac. Š. Menčićić 239. Kad izkoči zora. Đ. Bašić 226.

Pusti me, er je zora jur izkočila. 226. A kad treće jutro osvanulo, i na popas sunce iskočilo. Nar. pjes. vuk. 4, 444. Svanu dan i sunce iskočilo. Pravdoma. 1851. 31. — *mogli bi amo pripadati i ovi primjeri*: Kose poznam, da su žute zmije, ke sad srce moje grizu; a s pogledim svitile oči muña, iz koje trijes iskoči. I. Gundulić 231. Iz koga (štitu) van iskoči jedna svjetlost toli jaka. G. Palmotić 2, 66.

b. *tijem što subjekat iskoči iz čega ne odijeli se od onoga, nego ostaje na nem i strši*. Ritko iz gomile dvi stine iskoče. I. T. Mrnavić, osm. 140. Odmah će ti iskočiti triska. J. S. Rejković 270. Neka se utolegnu doline a iskoče brda. Nar. prip. vil. 1867. 655. — *može biti da amo pripada i ovaj primjer, i da u nemu stoji u metaforičkom smislu, kao: biti boži*: Ter kad ona (vojška) tako izgine, da ne svijetlo mjesto iskoči, crnce lupeže Arapine i gusare od istoči, njih će učinit janičare. I. Gundulić 518.

c. *javitli se, pokazati se (osobito izcnada)*. Oči istrghah jeda gdi iskoči sunčani ne obraz. Š. Menčetić 194. — *amo jamačno pripadaju i ovi primjeri*: Radi ovoga vinčanja iskočiti će koja smutna. A. d. Costa 1, 152. Ako ne bi iskočila koja privara. 1, 258. Od koga (dila) iskočiti bi mogla smrt. 2, 157. Ako smrt iskočila bi od nemoći. 2, 161.

d. sorte obtingere, dopasti, zapasti (osobito po sreći, na sreću). ovo će značenje biti postalo od predašnjega (kod c), a može biti da se kod toga mislilo i na riječ kocka. — *Od xvi vijeka po zapadnijem krajevima (vidi i u Belinu i u Stuličevu rječniku)*. a) s dativom. Po zakonu od popovstva iskoči mu da tamnjan (ovdje je piscu ispala riječ što odgovara lat. poneret) ulješi u crkva Gospodinovu. N. Rašina 182a. luc. 1, 9. Metaše ždrijebi, iskoči Tomi. Zborn. 29a. Ova ždrijeb iskoči menje. 29a. Izskočila mu je trogirska biskupija. Ivan trog. 23b. — b) s akuzativom. Na sreću ju (sukniću) vrc hotješe, koga će od njih iskočiti. G. Palmotić 3, 190b. Sreća iskoči Haistlera. P. Bogašinović 31. Ku (divojku) iskoči srića Turkom da ju dadu. J. Armolušić 59. Ku iskoči srića Turkom da ju dadu, i u broj da kladu kih je iskočilo. 60. Kako da bi koga iskočil jedan dobar dil od kogogodir blaga. A. Vitajić, ist. 46. Koga (ždrib) iskoči na tuj sriću da negova bude cila. ost. 295. Razmišljajući sreću koja će vas na nemu izkočit ali nesreću, koja vas može pritisnut. Đ. Bašić 113. Koja će ga ovijeh dvijeh sreća izkočit. 266. Vidi krvnike bez ikakva požaleña od negovijeh muka, izmetat za videt koga će od njih izkočit negove haĭine. 308. — *U Stuličevu rječniku ima i part. praet. pass. iskočen, assortito, scelto, electus, ali nije pouzdan.*

ISKOCĀNE, n. djelo kojijem se iskoti. — *Stariji je oblik iskoćenje*. — *U Belinu rječniku*: izkotjenje, il nascere de' cani, gatti etc., nativitas canum etc. 505a, i u *Stuličevu*: izkotjenje, degeneratio (de brutis).

ISKOCĀVATI, iskōčujēm i iskōčivām, impf. iskotiti. — *Samo u Stuličevu rječniku praes. izkotiva se kod izkotiti se.*

ISKOK, m. djelo kojijem se iskoči. — *U Voltigijinu rječniku*: ‚salto, slancio, ‚sprung. — *I u osobitom, konkretnom smislu*. Prolaz iz sobe u izbu i obratno. (u Hercegovini.)

ISKOKĀTATI, iskōkácēm, pf. dobiti kokatanēm. — *složeno*: iz-kokatati. — *U naše vrijeme u Lici*. ‚Iš! tu si stala kokatati, orliuu iskokatala! J. Bogdanović.

ISKÓKATI, iskōkām, pf. ispržiti (kukuruz) dok zrna ispucaju. — *složeno*: iz-kokati. — *Akc. je kao kod ispitati*. — *U Vukovu rječniku*: iskokati kukuruz ‚kukuruzkórner rōsten dass sie aufspringen, ‚torreo. — *Sa se, refleksivno, o zrnima kukuruza kad pucaju, i u prenesenom smislu o zemlji kad ispuca od suše*. — *također u Vukovu rječniku*: ‚aufspringen (von gerōsteten kukuruzkórnern, auch von der erde bei einer grossen durre) ‚rimas ago.

ISKOLĀČITI, iskōlāčim, pf. izbuĭiti, izbuĭiti (oči). — *Akc. je kao kod izjednačiti*. — *Postaje od iz i kolač nastavkom i (biće po tome što kad se izbuĭe oči, bijelo od oka postane kao kolač)*. — *U naše vrijeme*. Na vojvode oči iskolači. Nar. pjes. vuk. 5, 362. Na neg Niko oči iskolači. Nar. pjes. juk. 217. Pak na Reĭu oči iskolači. Nar. pjes. petr. 2, 246. Već krvave oči iskolači. 3, 134. Na nega oči iskolači. V. Vrčević, niz. 99. — *I pasivno*. Domaĭinovu me otac pogleda iskolačenim očima. M. P. Šapčanin 1, 86.

ISKOLAK, praep. iskod, vidi iz i kolak. Kmet kaluderski iskolak manastijera. I. Đorđić, ben. 192.

ISKOLĀČITI, iskōlāčim, pf. u *Stuličevu rječniku*: iskolčiti, kolce izvaditi ‚palos evellere. — *nepouzđano*.

ISKOLĀČIVATI, iskōlčujēm i iskōlčivām, impf. iskolčiti. — *U Stuličevu rječniku*: iskolčivati, iskolčivam uz iskolčiti. — *nepouzđano*.

ISKOLĒTATI, vidi iskolijetati.

ISKOLIJĒTATI, iskōlijēcēm, pf. izvaditi silom (n. p. klinac iz drva). — *složeno*: iz-kolijetati (?). — *-ije- stoji po južnom govoru, te se tako kaže u Dubrovniku, po primjeru iz Boke kotorske ondje stoji e, a po primjerima iz Like i. — U naše vrijeme, u između rječnika u Stuličevu (iz-kolijetati ‚uscire dai gangari, ‚difficultates superare) gdje se talijansko značenje (pomamiti se od lutine) ne slaže s latinskijem, a ni jedno ni drugo nije obično sad u Dubrovniku, već je ondje značenje kao u ĭubištinu primjeru*. Rukama iskoleče kline iz žovica. S. ĭubiša, prip. 197. — *U Lici se kaže u prenesenom smislu*. ‚Da, ko bi to od nega iskolita? nebi živ krst!. ‚Ma nekako ću ja to od nega iskolitati ali krepiti!. J. Bogdanović.

1. ISKOLĀKATI, iskōlikām, pf. dobiti kod igre kolikaña. — *složeno*: iz-kolikati. — *Akc. je kao kod izrešetati*. — *U naše vrijeme u Lici*. ‚Imao sam punu kapu ješnika, pa mi sve Petar iskolika!. ‚Ajmo se kolikati!. ‚Neću brate, ti bi meni za čas iskolika' punu vreću ješnika!. J. Bogdanović.

2. ISKOLIKATI, iskōlikam (?), pf. cilu koliću nečega istrošiti. A. Kuzmanić u Nar. list. 1879. 98. — *Postaje od iz i koliko*.

ISKOLĪTATI, vidi iskolijetati.

1. ISKOLITI, iskōlim, pf. navršiti, svršiti, ispuniti. — *Akc. je kao kod iznositi*. — *Postaje od iz i kolo nastavkom i. — Češće refleksivno*. — *Od xvi vijeka (vidi kod b)*.

a. *aktivno*. samo u jednoga pisca xvii vijeka. Poklonit se voli nego se braniti da vrime iskoli za glavu hraniti. Đ. Baraković, vil. 80. Kad u moru kami stanovit pribiva, nega kosmat prami po svemu odiva, zač misto uživa na svojih pristoli, nitkor nim poriva čim vrime iskoli. 165. Prija te iskolit sve rike svoj potok i sunce zahodit vratit se na istok. 301. I da ću griha đug s vrimenom iskolit. 320. Nastupi siñ oblak, ognu moć iskoli. 327. Neka nam iskoli jur nevoju svaku. jar. 84.

b. *sa se, refleksivno*. Kada se jure svekolike te stvari izkole. Stat. polj. ark. 5, 277. I Boga svo moli, pri da ga umori, nego se izkoli što mu san govori. H. Lucić 218. Neka se iskoli ča jima jur biti. D. Baraković, vil. 63. Vrime se iskoli njihove odluke. Jar. 106. Vrime se iskoli života Petrova. 110. Da se ne iskoli to vrime va vike. 112. Neka ti se grih iskoli. 131. U toj smrtnoj boli jur moj tužni duh se iskoli. A. Vitačić, ist. 291b. Popi, fratri mole, da se umorna leta izkole. J. Kavašić 147b. Žitak vas se izkoli u napreda putom pravim tvo'ega slijeda. 462b. Ovo se izkoli onim plemenitim, dali opakim gradovima od Sodome i Gomore. A. d. Bella, razgov. 91. Što se zgodi ovom nesrićnaku, ovo isto izkoleće se i vama. 156. Videći suprotna zakonu vaša dilovanja koja iznova Isukrsta propiñu, svrhu vas će se iskoliti ova osuda: 'malos male perdet'. J. Banovac, razg. 180. Vidi pokarañe Božje i pravdu koja se izkoli u onome koji bijaše na n nalaga'. M. Zoričić, zrc. 210. Da se na ñem iskoli pravda Božja. osm. 54. Da se na nami ne izkole nike skrovite odluke božanstveno. 77. Zarat Davida sluga moga u vrime života tvoga tu stvar učiniti neću, ali će se izkoliti na sinu tvomu. And. Kačić, kor. 229. Pazi dobro da se s tobom ne iskoli žudinska nezgoda. I. J. P. Lučić, bit. 62. Jadne zgode, koje kada Joram zapoznade da se bijaju iskolile. razg. 129. Kletva se očeva do malo vremena iskolila. M. Pavlinović, razg. 82. Združenje s Ugarskom naopako se iskolilo po Hrvatsku. razl. spis. 115. Neće se iskoliti natražnjaštvom nego napretkom i savršivoću. 163. — *U naše vrijeme u Stonu*: 'Oni mi se sau iskolio'. 'Sve se je iskolilo kako sam reko'. M. Mišas.

2. ISKOLITI, iskolim, *pf. oguliti, odrijeti*. — *složeno*: iz-koliti (*isporedi stslor. raskoliti*). — *U Mikašinu rječniku*: iskoliti, odrijeti, glubo, deglubo, decortico', i *u Stulićevu*: iskoliti, iskolujem ili iskolivam, glubere, deglubere, decorticare, pellem detrahere'.

ISKOLEÑE, *n. djelo kojijem se iskoli (čili 2. iskoliti)*. — *U Stulićevu rječniku*: 'decorticiatio'.

ISKOLJIVATI, iskoljujem i iskoljivam, *impf. 2. iskoliti*. — *Samo u Stulićevu rječniku*: iskolivati, iskolivam uz iskoliti; a kod ovoga ima i praes. iskoljujem.

ISKOMADATI, iskomadām, *pf. izrezati, iskidati na komade*. — *isporedi iskomaditi*. — *Akc. je kao kod izrešetati*. — *Postaje od iz i komad*. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vakovu (zerstückeln, in stücke schneiden, 'disseco')*. — *Našionica kraja Karla izkomadana*. A. Tomiković, živ. 214. Da će ih sve sablom iskomadati. Nar. prip. vuk. 166.

ISKOMADITI, iskomadim, *pf. vidi iskomadati. U naše vrijeme*. Iskomadišo peciva na svatovsku. V. Vrećević, niz. 69. Nabasašo na ñi dvije nrtve, iskomadene. 317.

ISKOMARDITI, iskomardim, *pf. u Vakovu rječniku*: iskomarditi koga t. j. isprebijati 'zusammenschlagen', 'contundit' s dodatkom da se govori u Dubrovniku (?). — *Postaje od iz i komarda nastarkom i*.

ISKOMEDIJATI SE, iskomedijām se, *pf. vidi izveseliti se*. J. Bogdanović. — *U naše vrijeme u Lici*. — *Postaje od iz i komedija*.

ISKOMOLITI, iskomolim, *pf. pomoliti se, izviriti*. — *složeno*: iz-komoliti (?). — *U jednoga pisca čaravca xvi vijeka (samo sa se, refleksivno)*.

Izkomoli se (*iz vode*) jedna človičja glava. P. Zoranić 31a.

ISKOMOĻIVATI, iskomolujēm i iskomoljivām, *impf. iskomoliti*. — *U jednoga pisca xvi vijeka*. Sunce svitlu glavu iz naj višega vrha iskomoljuñei. P. Zoranić 7a. Zlatu glavu Apolo iskomoljuñei. 41a.

ISKOMUÑATI, iskomuñām, *pf. istrjebiti grah iz komuñia*. — *U naše vrijeme u Lici*. 'Uber'te gra, pa iskomuñajte i metnite za užinu da se varit'. 'Este li sav gra iskomuñali?' J. Bogdanović.

1. ISKON, *adj. koji je od iskona, vidi iskonski*. — *Postaje od iskonni nastavkom ñn*. — *U jednoga pisca xiii vijeka (sa starinskijem oblikom iskonny)*, i *u jednoga iz našega vremena (u kojega nije svagda jasno značenje)*. Iskonnaago Božija smotrenija ljubimago čeda Bogomu poslanaga. Domentijan^a 150. Luby Božija iskonnaaja i svetaja. 254. Pa svakakve misli boravio, prako dugih iskonijeh dana. Osvetn. 2, 38. Posla nije, trgovaña nema; lule pale ti iskonni ljudi, lule pale a ništa ne hvale, osim svojih iskonijeh dana. 3, 41. Tu iskonu trubario bandu. 5, 58.

2. ISKON, *f. vidi 3. iskon*. — *Na dva mjesta xvii vijeka i našega vremena*. Kad u iskonni jošće od zemlje umisi ga Bog. F. Glavinčić, posl. vii. Jednog vedra na iskonni dana. Osvetn. 6, 17.

3. ISKON, *m. početak, upotrebljava se gotovo samo*: od iskona, iz početka, iz prvoga početka od kad vrijeme teče. — *Stoji mj. negdašnega iskonni (koje čiti)*. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vakovu (der anfang, 'initium' s dodatkom da se govori u 'ruoj Gori i s priuđerom*: Od iskona 'von je her' jinde ab omni tempore'). To te biti od iskona Turci. Pjev. ern. 253b. Prijesto tvoj stoji od iskona. D. Daničić, psal. 93, 2. Pamti sudove tvoje od iskona. 119, 52. Napredujmo, da se raščisti zemljište, kô što je bilo od iskona. M. Pavlinović, razg. 53. — *I okruženo od iskon*. Slavenskoga od iskon imena. Ogled. sr. 225. — *I samo iskon bez prijeloga kao adverb*. Za vezira ni kraj uha nema, štoou iskon u Travniku drijema. Osvetn. 4, 13.

ISKONAČAN, iskonačna, *adj. koji ima konac, serhu*. — *Na jednom mjestu xvi vijeka*. Muka od purgatorija je iskonačna i vrimenna. Korizm. 18a.

ISKONČAÑE, *n. djelo kojijem se iskonča (vidi 1. iskončati)*. — *Između rječnika u Stulićevu (consumptio, absumptio, reflectio)*. Hoću s vami biti dari do iskončanija veka. Naručn. 30b.

1. ISKONČATI, iskončām, *pf. srsšiti, izvršiti*. — *složeno*: iz-končati. — *Akc. je kao kod 2. iskončati*. — *Riječ je stara, isporedi stslor. iskončati*. — *U Stulićevu rječniku*: 'consumere, absumere, conficere'.

2. ISKONČATI, iskončām, *pf. izvršiti koncem*. — *složeno*: iz-končati. — *Akc. se mijēna u aor. 2 i 3 sing. Iskončā, u part. praet. act. iskončao, iskončala, u part. praet. pass. iskončan*. — *U Vakovu rječniku*: iskončati n. p. čarape 'mit zwirn aussticken', sibo pingo'.

ISKONČAVATI, iskončāvām, *impf. 1. iskončati*. — *Akc. je kao kod izgovarati*. — *U Stulićevu rječniku (uz iskončati)*.

ISKONČITI, iskončim, *pf. vidi 1. iskončati*. — *složeno*: iz-končiti. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Budući iskončio sve ovo stvari. S. Rosa 16a.

ISKONI, *adv. iz početka (naj češće: od naj pr-*

voga početka, u filozofičkom i teologičkom smislu). — Uprav je gen. sing. riječi konb (početak) s prijedlogom iz; radi kon isporedi kod, napokon, zakon itd., korijen je ken, vidi kod početi. — isporedi 2. i 3. iskon. — U knigama pisanima crkvenijem ili miješanijem jezikom, a između rječnika u Stuličevu (iz koni ,nitio' s dodatkom da je uzeto iz brevijara) i u Daničičevu (gledaj kod konb). Iskonni stvori Bog nebo i zemlju. Mon. serb. 4. (1198—1199). Ne upvaje na silu svoju suštu iskonni. Stefan, sim. pam. šaf. 23. Otčeu svojemu iskonny sy sbeznačeljny. Domentijan^b 162. Iskonni bē slovo. Naručn. 28^b. Iskonni stvori Bog nebo. Korizm. 15^b. Iskonni biše slovo i slovo biše kon Boga. Postila. D2^a. — Pošto se sbaća kao jedna riječ, pored predloga iz uzima se i od (otb). Kako si je imalo se to ođ iskonni. Mon. serb. 564. (1322). Jakože i otb iskonni imajuť. 191. (1379). Kada ne počne se od iskonni sv. evanjelje. Naručn. 37^b.

ISKONITI, iskonim, pf. izvaditi. — Na jednom mjestu xviii vijeka, ali je po svoj prilici stam-purska pogreška. U paklu jesu . . . kliješta za izkoniti zube. A. d. Bella, razgov. 33.

ISKONÓBATI SE, iskonóbám se, pf. izbaviti se kakva zlu. — Postaje od iz i konoba, te bi pravo značenje bilo: izvući se iz konobe. — U naše vrijeme u Liči. Bome se on nekako sve polagano otrese i iskonoba potrebe! 'E, lako mu se bilo iskonobati, podrasla djeca, pa svi ka' crvi prionuše dan noć raditi i izradivati'. J. Bogdanović.

ISKONSKÍ, adj. koji je od iskona. — isporedi 1. iskon. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (von je her' inde ab omni tempore' s dodatkom da se govori u Crnoj Gori). Tako te iskonska rđa ne ubila! (U Crnoj Gori). Nar. posl. vuk. 310.

ISKOP, m. djelo kojijem se iskopa (u pravom i u prenesenom smislu). — U naše vrijeme. a) u pravom smislu. — između rječnika u Stuličevu (izkop ,fossio, defossio'). Gore i bregove ogolio je kozji zub i iskop revači. S. Ľubiša, prip. 7. — b) u prenesenom smislu. — između rječnika u Vukovu (die vernichtung, der untergang' ,pernicijs, interitus'. cf. istraga s dodatkom da se govori u Crnoj Gori). Đevojke su iskop ali čast kući (jer kuću zatiru svojom udajom, ali se s nima opet steku prijatelji kojima se čoket dići). Nar. posl. vuk. 72. Rodio se za iskop moje kuće. V. Vrčević, niz. 158. Uvidiv svoj i bratski iskop u mržnji. M. Pavlinović, razl. spis. 146. Viču da je narodňakom stigao iskop. 289.

ISKOPÁJNÍK, m. vidi iskopňak. — U jednoga pisca našega vremena. Od Enea Silvija, onog turskog iskopajnika. M. Pavlinović, razl. spis. 121. Ođvjetnik iskopajnik. 338. Pa da te iskopajnici nuraju u propast. 356. Jadni slijepci! tako radeć, išli su na ruku svomu iskopajniku. razg. 98.

ISKOPANICA, f. žensko čelade koje iskopa. — U jednoga pisca našega vremena. Ta je baba krvnica i iskopanica. S. Ľubiša, prip. 200.

ISKOPANIK, m. vidi iskopňak. — U naše vrijeme u Boci Kotorskoj. Dosta sam tebe, iskopaniče moje kuće! 175. Onako ga se krvnika Ľudskoga i iskopanika bratskoga još radalo nije niti će. Pravdonoša. 1851. 8. 'Iskopanik' u Boki znači: smetalac javnoga mira ,perturbatore della publica quiete'. 8. Da ja žalim i branim kaludere iskopanike! S. Ľubiša, prip. 271.

ISKOPÁÑE, n. djelo kojijem se iskopa. — isporedi iskop. — Stariji je oblik iskopanje. — Između rječnika u Belinu (izkopanje ,il cavar fuori con zappe o simili' ,effossio' 181^a; ,il disotterrare' ,effossio' 266^b), u Bjelostnjčevu (,effossio' u Stuličevu (,excavatio, effossio'). a) u pravom smislu. Na izkopanje trnja. Zborn. 29^b. — u konkretnom smislu (jama). Upao je u iskopanje koje je učinio. B. Kašić, rit. 188. — b) u prenesenom smislu. Eh moga iskopaña! Nar. prip. vuk. 293. Eto, pope, iskopañe moje kuće! V. Vrčević, niz. 153. Uzrok svog kućneg iskopaña. 296.

ISKOPATI, iskopám, pf. kopajući (u naj širem smislu) izdupsti, izvaditi. — složeno: iz-kopati. — Akc. je kao kod izigrati. — Riječ je stara, isporedi stslav. iskopati. — Između rječnika u Mikašinu (iskopati, izdubsti ,effodio, erruo'), u Belinu (izkopati ,disotterrare' ,effodio' 266^b; ,zappando cavare o estrarre' ,effodio' 782^b; ,cavar fora con zappe e simili istromenti' ,effodio' 181^a; izkopati ali iznijeti ralom štogod ,cavar qualche cosa coll' aratro' ,arando effodere' 96^b; izkopati temelj ,cavar il fondamento' ,fundamentum fodere' 322^a; iskopati jamu ,far la fossa' ,scrobem facere' 327^a), u Stuličevu (iskopati i izkopati ,excavare, effodere'), u Voltigijinu (izkopati, izkopam, izkopavam ,scavare, svangare, disotterrare, infossare' ,ausgraben'), u Vukovu: 1. ,ausgraben' ,effodio'. 2. kome oči ,ausstechen' ,effodio'. 3. (u Crnoj Gori) ,vertilgen, vernichten' ,perdo'. cf. istražiti, zatrti (s primjerom iz narodne pjesme: I iskopa svu krajinu tursku), u Daničičevu (,effodere').

1. aktivno.

a. u pravom smislu. a) kopajući izdupsti. ako je objekt izrečen, to je jama, grob, studenac itd. Da su iskopali jamu daši mojoj. Bernardin 67. jer. 18, 20. Poslije rub iskopaj. N. Naješković 190. Okolo vojske jarke duboke reče iskopati. Aleks. jag. star. 3, 286. Dojdohu dva lava iz pustiñe, jamu spodobnu izkopahu. F. Glavinčić, cvit. sv. 11^b. U mistu onomu jamu jednu zapovida izkopati. 110^b. Jamu čini jednu izkopati ter u njoj Vitala kamenjem posuti. 191^b. U jamu sam upao, koju sam druzijem izkopao. (D). Poslov. danič. 140. Jamu iskopaše. A. Vitajić, ist. 25^b. Iskopali su sebi bunarove razasute. F. Lastrić, test. 160^b. Ugledavši u hrastu duplje što je žma iskopala. M. A. Rejković, sat. G3^b. Kada najdeš, iskopaj do vrila. J. S. Rejković 291. Poredi nam rake iskopajte. Nar. pjes. vuk. 1, 239. Tu mu lipi grebak iskopaše. 1, 244. Dok Omeru raku iskopaše. 1, 259. Niže nogu bunar iskopajte. 2, 26. Kulaš bješe hendek iskopao. 3, 115. Nađacima raku iskopaše. 3, 521. Duboki su hendek iskopali. Ogled. sr. 194. Napored im groble iskopaše. Nar. pjes. jug. 89. Iskopaj ispod kamena toliko dubine koliko je on visok. Nar. prip. vuk. 124. Iskopaj jamu. 190. Da sam ja iskopao ovaj studenac. Đ. Daničić, 1mojs. 21, 30. Ili iskopa jamu. 2mojs. 21, 33. Iskopa mnogo studenaca. 2dnev. 26, 10. I kako je upao la-gahno, pola rake sebi iskopao. Osvetn. 2, 139. — b) kopanjem izvaditi što, n. p. nešto što je pod zemljom, a i drugo, tako se često kaže: iskopati oko. Da su nike pineza iskopali. Mon. croat. 250 (1550). Iskopaše zemlju iz negova groba. Mirakuli. 8. Julijanus cesar čini ga (telo) izkopati. F. Glavinčić, cvit. 299^a. Bog izkopa ih iz dno jada. I. Đorđić, salt. 370. Biste li vi znali naći otrovni korin ove slobode, pak uzamši spodobnu motičicu ili ti trnokopi iskopati ga? F. Lastrić, ned. 18. Oće se trnokopi i motike za izkopati trne i dračje iskrčiti. 35. Is-

kopat korine griha. 311. Žive rade pokopati, a pokojne izkopati. V. Došen 133^b. Blago iz ne (*zemljo*) dok izkopa. 213^a. Od svakoga pita svita, križ kako bi izkopala. And. Kačić, razg. 16^b. Posla nidi rečene stvari izkopati. kor. 110. Oči ću ti iskopati! D. Obradović, živ. 95. Iskopaće temelj od olova. Nar. pjes. vuk. 2, 201. Da iz zemlje čedo iskopamo. Nar. pjes. petr. 2, 513. Kad vidi da žena ne osjeća ništa nego da je mrtva, onda je zakopa. a onaj car naredi svoje Jude te je noću iskopaju. Nar. prip. vuk. 196. Dovede bika i zakole na onom mjestu i novce onda iskopa na miru. Vuk, rječn. 821^b. Jednoga ubije, a drugomu iskopa oči. M. Pavlinović, razg. 80. A kļuvaju oči ptice vrane, jer bi tebi tvoje iskopale. Osvetn. 2, 176. — *c) kopajućii prevratiti (u. p. zemlju)*. Sviñe tolike imate, od kih hasne tolike nejmate, jer vam pole širom porovaju, marve pašu tako iskopaju da ne ima gdi krava zagristi. M. A. Reļković, sat. G4^a.

b. u prenesenom smislu, upropastiti, uništiti. — U Crnoj Gori. Dode paša na nas, i užeže i iskopa, ne ostavi ništa. Starine. 10, 22. Iskopa' je nas i Bolovića i Dupilo. 22. Posijēce tolike junake i iskopa Spuža na krajinu. Nar. pjes. vuk. 4, 88. Svu ñegovu kuću iskopajte. 4, 441. Jer junačke kuće iskopāše. 5, 4. Razdvojīše, sve ih iskopāše. 5, 236. To ću vraze iskopat koljeno. 5, 492. Danas će ni (*Turci*) trage iskopati. Pjev. ern. 299^b. Hoćeš poginuti, pa iskopat junačko koljeno. 310^b. I Nikšićke iskopaste Turke. Ogled. sr. 81. Da mi vuēju tragu iskopamo. 163. Ko će sili Božjoj odoleti, ko l' iskopat carevu ordiju? 172. Kad Pipere iskopaju Turci. 202. Oće našu četu iskopati. 243. Ere vuji, trag ni iskopāše. P. Petrović, gor. vijen. 88. Ovo su zla što ih prosvjeta nije iskopala. S. Ľubiša, prip. 8. Sve nas Turci letos iskopali. 111. Turci nam trag iskopāše u nesretuju Starosrbiji. 147. Gospoda će pustiti, da nam vještice trag iskopaju. 201. Iskopali su me širomaha. Pravdonoša. 1851. 31.

2. *pasirno*. Izkopan 'disotterrato' 'effossus'. A. d. Bella, rječn. 266^b; 'cavato zappando' 'effossus' 783^a. Studence iskopane, kojih nijesi kopao. Đ. Daničić, 5mojs. 6, 11. Ne vidite li da sam iskopan bez lijeka? Pravdonoša. 1851. 31. Rupu zemļom prede iskopanom možeš sa strane napuniti. P. Bolić, vinod. 1, 128.

3. *sa se*.

a. reflektivno, kopajućii izrući se odakle, ispod čega, pa često u prenesenom smislu: izbaviti se, osloboditi se. — Između rječnika u Belinu (izkopati se 'liberarsi' 'eximere se, evadere' 437^a) i u *Stulićevu* ('liberarsi' 'eximere se'; iskopati se iz doma ili iz kuće 'fuggir di casa' 'domo excedere'). Zlo se tiskat bez jakosti, ko je nekrepka, k'o ja stupa; jedva izvukoh stare kosti, i izkopah se svih iz skupa. I. Gundulić 163. Jedva čekaju za prije se iz ove doline od suza iskopati. V. Andrijašević, put. 380. Budući iz taština svjetovnijeh... iskopao se. I. Dordić, ben. 67. Iskopat se iz ruka toliko nesmiljenijeh. 138. Kad vidiše svoje vrime, izkopavši se izpod tilesa, od planine iz planine bizači, dođoše trudni i žalosni u Bulčevu. And. Kačić, razg. 77. Mrtav Musa priđe mo Marla, i jedva se iskopao Marko. Nar. pjes. vuk. 2, 400. On se svojom snagom iskopa iz neprobozga skripta. M. Pavlinović, rad. 18. Jos glenaju, da se iskopaju iz zajednice. razg. 21. Mleñe se iskopao ispod neretvanskoga dañka. razl. spis. 38^a.

b. pasirno, ali u prvom smislu. U narodu se nasenu misli da zakopamo novce, osobito gdje

ih je mnogo, čuva nešto i da se ne mogu lasno iskopati. Vuk, živ. 238. Onaku životinu vaļa ondje zaklati pa će se onda moći novci iskopati. 238. — *b) u prenesenom smislu, propasti, upropastiti se, uništiti se (vidi 1, b), može se shvatiti i kao reflektivni glagol. — između rječnika u Vukovu*: (u Crnoj Gori) 'zu grunde gehen, vernichtot werden' 'interoe'. cf. zatrti se (*s primjerima*: Neće se svijet iskopati (n. p. ako se to i to dogodi). Ka' s' iskopa kuća vojvodina. Ako mi se iskopaše ovice). Sa svijem se nije iskopao. Nar. pjes. vuk. 5, 472. S glave su se oni iskopali. 5, 542. Obojici kuće s' iskopaše. Pjev. ern. 76^a. Do se danas Kući iskopāše. Ogled. sr. 105. Ako mi se iskopaše ovice, tu ni tebi dobra biti neće. 114. Koji bi se prijed iskopali, nego jednu tebi ustupili. 131. E s' iskopa kuća Nikčevića. 499. Tako mi se kuća ne iskopala! Tako mi se ne iskopala tri sjemena: ljudsko, skotsko i zemaljsko! Tako mi se trag ne iskopao! Tako mi se trag po tragu ne iskopao, kao i šarenijem koima! Nar. posl. vuk. 305. Jeli mu se kuća iskopala? P. Petrović, gor. vijen. 81. Kad mi je već došlo da se moja kuća iskopa. Pravdonoša. 1852. 1. Dom će joj se ugasiti i iskopati do devete stijene. S. Ľubiša, prip. 37. Ta se porodica iskopala god. 1813. 49. Dom ti se da Bog da iskopao! V. Bogišić, zborn. 303. Da se tvoja kuća iskopa od muškijeh glava. 559.

ISKOPÁVĀNE. *n. djelo kojijem se iskopava. — Stariji je oblik iskopavanje. — Između rječnika u Vukovu* (1. 'das ausgraben' 'effossio'. 2. 'das vertilgen' 'interitus'). Ziditel' jesam polaćam pravdnijem spudi stvoriti i rala na iskopavanje trnja vuća od zemļe. Pril. jag. ark. 9, 82. (1520).

ISKOPÁVATI, iskópāvâm, *impf.* iskopati. — *Akc. je kao kod* izgovarati. — *Između rječnika u Stulićevu* (uz iskopati), u *Voltigijinu* (*praes.* izkopavam *kod* iskopati), u *Vukovu*: 1. 'ausgraben' 'effodio'. 2. (u Crnoj Gori) 'vertilgen, vernichten' 'perdo'. Ako hoćeš iskopavati vućac od srea svoga. Novi pril. jag. star. 5, 103. (1520). Gdi kradaoci iskopavaju. S. Rosa 77^a. Na drugim mestima duboko jamiće iskopavaju. P. Bolić, vinod. 1, 165. — *Sa se*. Čunkovi iskopavaju se. P. Bolić, vinod. 1, 21.

ISKOPČATI, iskopčâm, *pf.* dobiti *kod* kopčana. — *složeno*: iz-kopčati. — *Akc. je kao kod* izgledati. — *U naše vrijeme u Lici*. 'Iskopč'a' sam Mili danas punu šaku parova'. J. Bogdanović. — *Sa se, reflektivno: svršiti kopčane (pošto se mnogo kopčalo)*. 'Este li se igda voć iskopčali?' J. Bogdanović.

ISKOPČEŽITI, iskopčežim, *pf.* u *Stulićevu rječniku*: izkopčežiti, v. izkovčežiti. — *nepouzdan*.

ISKOPĚČITI, iskópēčim, *pf.* iskriviti. — *isporodi* iskobečiti, iskečiti. — *složeno*: iz-kopečiti. — *Akc. je kao kod* izjednačiti. — *U naše vrijeme po jugozapadnijem krajevima, naj češće pasirno ili sa se, reflektivno; između rječnika u Stulićevu* (iskopečiti se od straha, v. senčati; iskopčen od straha 'timore percutus'), *tako se često kaže u Dubrovniku*. P. Budmani. U sto riječi pomiješaju koju našku izopaćenu i iskopecenu. S. Ľubiša, prič. 53.

ISKOPĚLATI SE, iskópēlâm se, *pf.* viditi isko-beļati se. — *U naše vrijeme u Lici*. 'Neš se iz duga nikad živ iskopelati'. 'Neš se iz potrebe nikad živ iskopelati'. J. Bogdanović.

ISKOPICA, *m. i f.* viditi iskoplak. — *U jednoga pisca našega vremena*. Da nam je krvni iskopica još na pragu. M. Pavlinović, razl. spis. 332.

ISKOPITI, iskopîm, *pf.* *vidi* uškopiti. — *složeno*: iz-skopiti. — *U Voltigijinu rječniku*: izkopiti, izkopim, izkopljem, 'castrare', 'verschneiden'.

ISKOPITITI, iskopitim, *pf.* *u Stuličevu rječniku*: izkopititi postole, crevle je etc. 'tirar la forma alle scarpe', 'calceis formulas educere, extrahere'. — *nepouzđano*.

ISKOPĻIVATI, iskopljêm i iskopljívâm, *impf.* iskopiti. — *U Bjelostjenčevu rječniku*: izkopljujem, 'masculo', i *u Voltigijinu*: *praes.* izkopljujem kod izkopiti.

ISKOPNICA, *f.* *nejasna riječ na jednom mjestu xviii vijeka*. Er je on grad opustio izkopnice tvorne čida. J. Kavañin 147^b.

ISKOPNIK, *m* *vidi* iskopñak. — *U narodnoj pjesmi našega vremena*. Crnom krvcom moga iskopnika. Nar. pjes. juk. 340.

ISKOPNUTI, iskopnem, *pf.* *vidi* iskopñeti. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Kosti moje smutjene su i izkopnule. G. Pešalić 13.

ISKOPÑAK, *m.* *u Vukovu rječniku*: iskopñak, koji koga iskopa (*vidi* iskopati, 1, b), 'der vertilger, vernichter', 'extinctor' s dodatkom da se govori u Crnoj Gori. — *ispoređi* iskopajnik, iskopanik, iskopica, iskopnik.

ISKOPÑETI, iskopñim, *pf.* *uništiti se kopñenem (i u širem i prenesenom smislu)*. — *složeno*: iz-kopñeti. — *Akc.* je kao kod izgorjeti. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu (iskopñeti, n. p. lubenica, zergehen, zerschmelzen, inwendig vertrocknen', excisor, dissolver')*. Da bi od tuge i od suza vas izkopnio. P. Knežević, *osm.* 179.

ISKOPORATI SE, iskoporêm se, *pf.* *izmaknuti se*. — *složeno*: iz-koporati. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. U zavod iz kojega se ne mogahu iskoropati. D. E. Bogdanić 104.

ISKOPRCATI SE, iskoprcâm se, *pf.* *koprcanem izbaciti se (iz kakva zla)*. — *složeno*: iz-koprcati. — *Akc.* je kao kod izrešetati. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (einer verlegenheit entkommen', evado', cf. iskojelati se)*. 'Bome se brzo iskoprea potrebe'. *u Lici*. J. Bogdanović.

ISKOPRCÁVĀNE, *n.* *djelo kojijem se ko iskoprcava*. — *vidi* kod iskoprcavati se.

ISKOPRCÁVATI SE, iskoprcávâm se, *impf.* iskoprcati se. — *Akc.* je kao kod istovaravati. — *U naše vrijeme u Lici* 'Poč'o se i Jovan potrebe iskoprcavati, žalosno mu iskoprcavañe, ne iskoprea se za živa sebe nigda potrebe!'. J. Bogdanović.

ISKOPRĻATI SE, iskoprļâm se, *pf.* *vidi* iskoprcati se i iskojelati se. — *Od xviii vijeka*. Na po izgoren, jedva se živ iz ñe izkoprļa. M. Zorićić, *zrc.* 107. 'Neš se nikad ove nesretne potrebe iskoprļati'. 'Da se kako ove potrebe, ili zla, ili iz ovog duga mogu iskoprļati, drugačije ćemo se onda čuvati'. *u Lici*. J. Bogdanović.

ISKORABĻITI, iskorabļim, *pf.* *iskrcati (s broda, korabļe)*. — *U Stuličevu rječniku*: iskorabļiti i izkorabļiti, *v.* iskracati. — *nepouzđano*.

ISKOREN, *adj.* *iskorijeñen*. — *Na jednom mjestu xvi vijeka, i u Voltigijinu rječniku*: 'sradicato, strappato, spicciato', 'ausgerottet, ausge-wurzelt'. Gdi žiljak uzoren biše od vod silnih pri vrimenta iskoren. P. Zoranić 5^a. — *nije dosta pouzdano*.

ISKOREN-, *vidi* iskorjen- i iskorijen-.

ISKOREÑE, *n.* *vidi* iskorijeñene. — *U jednoga pisca xviii vijeka (sa starijim oblikom iskorenje)*.

Poželinja i bludnosti izkorenje. P. Radovčić, *nač.* 462. Iskorenje poluvirac. *ist.* 234. — *Može biti da je na oba mjesta pisarska ili štamparska pogreška*

ISKORIJENITI, iskorijenim, *pf.* *eradicare, iščupati s korijenom, do korijena*. — *Postaje od iz i korijen nastavkom i*. — *-ije-* stoji u južnom govoru, a u istočnom e, u zapadnom i; *istina da ije ne odgovara praslavenskom e nego e (vidi kod korijen), s toga se i u zapadnom govoru naziva e*. — *Akc.* *kaki je u praes.* (iskorijenim, iskorënim, iskorñim), *taki je u part. praet. pass.* iskorijeñen (iskorënen, iskorñnen); *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf.* (iskorijëñiti, iskorëñiti, iskorinñiti), *osim aor. 2 i 3 sing.* iskorijenî (iskorëñi, iskorñiñi). — *Riječ je stara, ispoređi st slov.* iskorëñiti. — *Između rječnika u Belinu (izkorijeniti, izkorjenjivam 'sradicare', 'radicitus extirpare' 704^b; iskorijeniti, iskorjenjivam 'spiantare, tor via la pianta', 'explantò' 699^a; izkorijeniti 'extermio' 295^b; do dna ili do temelja izkorijeniti 'rovinar dai fondamenti', 'funditus' 322^a), u Bjelostjenčevu (izkorenujem, izkoreniti 'eradicò, radicitus evello'), u Stuličevu (iskorijeniti i izkorijeniti, *v.* izguliti), u Voltigijinu (iskoreniti 'sradicare, schiantare', 'auswurzeln, ausrotten'; izkoreniti, izkorenim, izkorenujem i izkorijeniti 'schiantare, sradicare, sterminare', 'aus der wurzel herausreissen'), u Vukovu (iskorijeniti po južnom govoru, a po istočnom iskoriniti 'auswurzeln', 'eradicò'), u Daničićevu (iskorëñiti 'eradicare')*.

a. *aktivno.* a) *u pravom smislu*. Izkorenivši drače i trne. A. d. Bella, *razgov.* 61. Uđiļ ga iskorini iz vinograda. A. Bačić 168. Iskoriniti dračje. 255. Očeš li ti, gospodaru, da mi idemo te ga pogulimo i iskorijenimo? F. Lastrić, *od'* 179. U ñivi prvo vaļa dračje i trñe izkrëñiti i izkoreniti. A. Kanižlić, *uzr.* 213. Maslina će iskorijeniti. S. Ľubiša, *prep.* 204. — *u ovom su primjeru objekat ñive*: ñivy dajuše plody mnoguje povelë do konca iskorëñiti. Danilo 209. — b) *metaforički, o čemu umuome. može biti da amo spada i po koji primjer kod c)*. Motike i trnokopi kojim ćete iskoriniti otrovni korin od sagrišenã. F. Lastrić, *ned.* 19. Neka vas svaki more na vrime iskorijeniti u ñivi duše svoje zle običaje. 91. On ima iskorijeniti žile oholosti. J. Matović 240. — c) *u prenesenom smislu, uništiti, zatrti, utamaniti, ispoređi b)*. Otnudk iskorëñi prokletuju tu vëru. Stefan, *sim. pam. šaf.* 8. Da iskoreniš i razkineš, rastrčeš i razvržeš od ñih vsaki grih. Transit. 108. Iskorëñiti i skršati prigriženã. Š. Budinić, *izpr.* 98. Iskorijeniti zlobe. B. Kašić, *nasl.* 7. Da bisino u godište svako jednu zlobu iskorinili. 18. Kako da bi neprijateļe izkorenil. I. T. Mrnavić, *osm.* 13. Iz srca moga izkorenil zalu silu Ľubavi. Michelangelo. 63. Sve u men' moje iskorëñi. I. Ivanišević 30. Iskorëñi sve Ľubene misli u meni. 101. Iskorëñiti zle čudi. P. Radovčić, *ist.* 187. Iskorëñiti iz srea tvoga sva stara neprijateljstva. *nač.* 336. Iskorijeniti iz duše tvoje Ľubav od svijeta. M. Radnić 2^a. Aman hotijaše iskorijeniti puok izraelski. 147^a. Neka nastoje izkorëñiti ovu nemoć. M. Bijanković 6. Neka nastoje izkorëñiti zlobe. 17. Priteški grih od onih, koji umiëu divojke, neka sa svime nastoje ga iskorëñiti. 69. Iskorëñi svih ki se rva suproć meni. A. Vitajić, *ist.* 102^a. I krivine sve skončati i iskorëñiti staru zlobu. *ost.* 97. Da će izkorinñiti nevornike. S. Margitić, *fal.* 33. Neka izprazni, razčini, i u ništar obrati i iskorëñi od tila čovičanskoga svake čari. L. Terzić 245. Koji su ga svakim proginstvom nastojali ukinut i izkorijeniti. I. Grlićić

3. Nastojte iz vašega srca izkoreniti svaku bezrednu ljubav. A. d. Bella, razgov. 211. Potop gradove izkorijeni. I. Đorđić, uzd. 10. U tom zlu običaju koga ne mariš iskoriniti, nećeš ostaviti. F. Lastrić, ned. 21. Kada ta ljubav putena u njima se ukorijeni, Božiju istira i iskorijeni. 306. Ni kakvi razlozi imaju moć iskoriniti temeljitosti vire naše. svet. 47^a. Nastojte zakon Isukrstov izkoreniti. A. Kanižlić, kam. iv. Carica odluči ikonoborstvo iskoreniti. 16. Izkoreniti ostanke od ikonoborstva. 68. Satri i iskoriniti zabludenje. 122. Nastoje odmetništva iskoriniti. 332. On je neznabožstvo izkorenio. 477. Iskorijeniti svaku zlu običaj. I. A. Nenadić, nauk. 166. Opačinstva iskoreniti. E. Pavić, ogl. v. Ne nastoje u njima zločinstvo iskoriniti. 173. Da iskorini knuć Achabovu. 332. Nastojeći krivožto iskoriniti. 349. Da će istog kraja sa svim dvorom iskoriniti. 418. Iskorijeni Jeruzalem. S. Rosa 100^a. Nastojahu izkorijeniti svetu vjeru. Đ. Bašić 37. Mačke također mogu miše veoma iskorijeniti. I. Jablanci 90. Crve iz hamba iskorijeni. 90. Da je ktio iskorijeniti poluvjerstvo. J. Matović 196. Da oni ne mogu iskorijeniti svu uspomenu pogrda. 504. Dokle sasvim ne iskorini iz duše svoje grih. M. Dobretić 113. Iskorinit tolike grile. 556. Koji ne rade nepristalno zloće i običaje svoje zle izkoreniti. I. Velikanović, uput. 1, 357. Tebe i tvoju vlast vitežku izkorijenit hrli i vapi. J. Krmpotić, kat. 50. Kojega će Gospod iskorijeniti svjetlošću dolaska svojega. Vuk, pavl. 2sol. 2, 8. Pa su novi sveštenici zabranili i iskorijenili govoreći da je to idolopoklonički običaj. živ. 36. Trude se da bi mrzost zbog zakona iskorijenili. kovč. 6. Šćepan se starao, da iskorijeni osvetu. S. Ćubiša, prip. 129. Jer su oni besjedu zadali, da će naše iskorijeniti carstvo. Osvetn. 6, 16. — *d) u jednom primjeru xviii vijeka znači: iskopati uopće.* Koji obori crkve i iskorini sveta tlesa koja su ondaj počivala. A. Bačić 15.

b. pasivno. Da su u saboru florentinskomu temelji vire izkoreñeni. A. Kanižlić, kam. 800. Budući iz žila iskorijeni grijehi. J. Matović 360. Što je jedan put podsićeno, iskorineno i u ništo okrenuto. M. Dobretić 229. Stabla neplodna izkoreñena. I. Velikanović, uput. 1, 257.

c. sa se, pasivno. a) u pravom smislu. Kada jest trava zelena, lako se iskorini. P. Posilović, cvijet. 97. Korin ñiov more izkoriniti se motikom. F. Lastrić, test. iii. AP zaludu, do godli se ne iskorini ovo dračje iz srca. ned. 293. Šuma da se ne iskorini. J. S. Rešković 52. Svako drvo koje nije usadio otac moj nebeski iskorijenit će se. Vuk, mat. 15, 13. Crna zemlja, jeli tebi žao što će tvoje potavniti lišće i sitno se iskorijenit bije? Osvetu. 2, 127. — *b) u metaforičkom ili prenesenom smislu (u kojem primjeru može biti i refleksivno).* Grady ih do osnovanija iskorinise se. Danilo 145. Iskoreniti imaju se zledi i nasledovati dobrote. Transit. 257. Ino jim se iskorini. I. Ivanišević 111. Odliti meni sve se dobro iskorini. 250. Moj plemeniti žil se iskorini. 318. Čari da pristanu i razvrgu se. iskorine se. I. Terzić 212. Svaka sablazan nečistoga duha neta se iskorini. 218. Da svako nadskorine dajavosko iskorini se. J. Banovac, blagosov. 63. Koliko je pal, ovo sime otrovno, toliko je mrtvo i korinut se iz srca, gdi se jednoč omladi i ukorinjen. F. Lastrić, ned. 361. Toliko se je duboko ukorenjena oholost, da se neće dati ni sabljami iskorinuti. A. Kanižlić, kam. 612. Ne bi se mogla krivovirstva odbiti ni izkoreniti. 667. Kada se iskorini u Egiptu zakon krstjanski. utoč.

619. Iz njihovijeh srca strah još se ne bješe iskorijenio. S. Rosa 169^a. Posve iskorinili se jesu (*ovakovi biskupi*). A. d. Costa 1, 46. Podpuno se iskorijeniti imaju (*nepriateljstva*). J. Matović 191. Imaše se izkorijeniti poluvjerstvo. 225. Ovak narodnosti treba kupiti dok se nijesu ,prosvještenijem' i novijem ,modama' zagušile i iskorijenile. Vuk, nar. prip. iv. Dobra zadruge koja se iskorini ostaju naj bližoj rodbini. V. Bogišić, zborn. 356.

ISKORIJENUTI, iskorinjenem, *pf. vidi iskorijeniti.* — *Od xviii vijeka u nekijeh pisaca iz zapadnijeh krajeva (svagda s o: iskorinuti), a između rječnika u Stubičeu (iskorijenuti).* — *Naj češće u prenesenom smislu.*

a. aktivno. Boga molimo da on izkorene otmansko kolino. J. Radojević 41. Jesi li pripravan iskoriniti iz tvoga srca sva stara nepriateljstva? L. Terzić 62. Iskoriniti običaje. J. Banovac, pred. 73. Hoti Kalifo, kraj Tatarski, Krstjane iz svoga krajevta izkoreniti. razg. 13—19. Ne tiježi se usilovat ovaki običaj iskoriniti. 174. Doklen god ne iskoreneš iz krajevta psosti. pripov. 62. Nahodi težeke ter je plive i čisti za iskorinit svaku travku koja nije od koristi. 91. Običaje zle iskoriniti. J. Filipović 1, 343^b. Nije koristi da si se ti od tvojih griha očistiš, ako ne iskoreneš ona od koji se navlastito grisi porađaju. 1, 314^a. Razvidi koje si grise betege izkorenno. P. Knežević, osm. 71. Da ove neprijatelje tvoje izkoreneš. 117. Nastojao je bogoljubnost ovu utrići i iskorinuti. A. Kanižlić, utoč. 46. Iskorinut grijeh male. M. Zoričić, osm. 30. Udri ti s vojskom od iztoka a ja ću od sivera, da onoga neprijatelja izkorenimo do temelja. And. Kačić, razg. 58. Poslaću kugu na te, neka jih sve umete i izkorene. kor. 87. Iskorinuvši kuću Saulovu. 201. Priteći mu da će ga ubiti i svu njegovu kuću izkoreniti. 303. S. Kate pomoli Isusa da joj uzme ñezino srce i vlastito hotinje, iskorinuvši oba iz temelja. Blago turl. 2, 7. Križ jest ono oruđe, tkojim spasitelj naš pridobi djavla i iskorini njegovu snagu. 2, 59. Iskorinuti inadi i pričanja. A. d. Costa 2, 21. Iskorinuti neposlusanje. 2, 192. Ova zla nauka koju ne pomimo iskorinuti. Ant. Kadžić 205. Lasno ćemo izkorinut ruske vlasti sjene ohole. J. Krmpotić, kat. 61. Saula koji vidič junaštvo i dobrotu Davidovu hoti ñega toga radi sasvim iskorinuti i glas junaštva njegovu pomrsiti. Đ. Rapić 32. Muka je iskorinuti staru naviku. M. Pavlinović, rad. 171.

b. pasivno. Kako će lašne po sve biti iskorinuti. And. Kačić, kor. 59. Bio je svržen i iskorinut red od templari. A. d. Costa 2, 21. Njove kuće bile su izkorenute. A. Tomiković, živ. 101. — *c. sa se, pasivno ili refleksivno.* Pribivače svrhu ño (*kuće*), doklon se god ne iskorine. J. Banovac, razg. 177. Koji su rad crkvenoga pošli po zlu i iskorinuli se. pripov. 176. Tri godišta čekaćemo, jeda biste se s crkvenom sjedinili, ako li ne, izkorinućete se. J. Filipović 1, 167^b. Zli običaji da sagrišit ne mogu se lako iskorinuti. 1, 314^a. Dijoklicijan se biše zarokao da će Krstjane izkorinut. 1, 395^a. Jedni hoće da se ubojica izkorene. 1, 459^a. Holost grčka ne kti se smiriti dok se ne izkorinno. And. Kačić, razg. 152. Da se porod ljudski ne izkorene na svitu. kor. 20. Da se ne iskorine plemo Davidovo. 262. Jerbo je (*običaj*) duboko pustio žile pak se izkorinut ne daje. M. A. Rešković, sat. A6^b. Da slobodna čovčija voja posli griba izkorinula se jest. I. J. P. Lučić, nar. 5. Ako bi se imao iskorinuti za običaj. 33. Iskorinuti će se pogrdni običaj. 133.

ISKORIJEŃENE, *n. djelo kojijem se iskorijeni.* — *Stariji je oblik sa -nje.* — *Između rječnika u Belinu* (izkorijenje, 'evulsio' 705^a; 'explantatio' 699^a; 'excidium' 295^b). Jesmo dati u robstvo na službu, iskorijene i smrt. M. Radnić 147^b. Zilih poželjenja iskorijenje. I. Grličić 284. Za izkorijenje nevirnosti. B. Pavlović 33. Budi meni izpraznenje moji griha, izkorijenje poželjenja i bludnosti. 53. Iskorijene u poluvirstva. I. A. Nenadić, nauk. 257. Moleći za krivovirstva izkorijene. A. Kanižlić, uoč. 251. S iskorijene u njihov grada. S. Rosa 159^b. Za iskorijene u poluvirstva. Ant. Kadčić 374. Za iskorijene nevirnosti. M. Dobretić 370. Po izkorijene u zloca. B. Leaković, nauk. 146.

ISKORIJEPI, iskorijepim, *pf. vidi iskorijepiti (i radi akcenta).* — *složeno:* iz- korijepiti (*vidi kod ukorijepiti*). — *Od XVI vijeka (vidi kod a, c), a između rječnika u Mikašinu* (iskorijepiti dubje, 'divello, extirpo, eradico, deplanto, excindere, radicitus evellere'), u *Belinu* (iskorijepiti, iskorijepivam, 'sradicare', 'radicitus extirpare' 704^b; 'spiantare, tor via la pianta', 'explanto' 699^a; iskorijepiti, iskorijepijem, 'sterminare', 'extermio' 295^b), u *Voltigijinu* (izkoripiti, iskoripivam, iskoripijem, 'sterminare, spiantare', 'ausrotten, vertilgen'), u *Stulićeu* (iskorijepiti, iskorijepijem ili iskorijepivam, i iskorijepiti, 'exfundare, a fundamentis dejicere, extirpare, eradicare, evellere').

a. *aktivno. a) u pravom smislu.* Ter jak dubu ki u zimu silan vilhar iskorijepi, vik se vratit nije moći mu. M. Bunić 50. Draću izkubsti nije muke mladu, nu kad odebeli, sve izbode sebi ruke iskorijepit tko ju želi. I. J. V. Bunić, mand. S. Kako će pako izkorijepiti jur staru, čvrstu dubovinu. A. d. Bella, razgov. 159. I lug nemu posvećen iskorijepi. I. Đorđić, ben. 100. — b) *uopće izvaditi, iskupiti.* Da joj istu sisu iskoripivši ju održi. B. Kašić, per. 40. Iz rodnoga kad je (*rusu*) busa silno gvozdje iskorijepi. G. Palmotić 2, 16. Da bi nom mogli još i stanovitu hrid iskorijepiti. I. Đorđić, ben. 109. Ako tkoga zub zaboli i dovede se da ga izvadi ter iz žila iskorijepi. B. Zuzeri 368. — c) *metaforički.* Iskoripivši sasma žile od svih opačina. B. Kašić, fran. 47. Ruke tvoje nasadiše drag vinograd duše moje ki zli vepar iskorijepi. I. V. Bunić, mand. 21. O djevice, ti si ona zemlja iz ke Bog se rodi za grijeh Adam koji učini, iskorijepi da ga u svemu. J. R. Gučetić 22. Žilom odmetna iskorijepi, ak' neć da opet na te hrijepi. J. Kavašin 263^b. Iz žila iskorijepiti gospodično pristojje. I. Đorđić, ben. 118. — d) *u prenesenom smislu (naj češće).* Kaže se da se ovi zao način... usijao, i da ga je radi toga trudno iskorijepit. B. Gradić, djev. 80. Iskorijepivši i izagnavši iz sebe sve kolike zlobe. duh. 7. Koju nezdrav za izdrijeti i svasma iskorijepiti. A. Gučetić, roz. mar. 18. Iskorijepiti zlobu od bjastemanja. roz. jez. 36. Da svekolike misli i žudenja srca tvoga bude s zemlje iskorijepiti. 256. Za poći na Ingilteru iskoripiti pelagijsansku ereziju. B. Kašić, per. 8. Neću mučat zle načine kim me bitje iskorijepi. I. Gundulić 220. Tere jedan, ki pun zloba bitje rasu i iskorijepi. 238. Pače i ona vajmeh ista, da nam kuću iskorijepi, vrlom caru na svjet prista. 388. Jeda kako oči slijepe... a i stare tve sjedine iz njih srca izkorijepje nemilosti i vrline. 394. Iskorijepit zlobe zle nauke i iznose od halina. I. Džić 269. Iskorijepit grijeha i zle običaji iz republike. 278. Iskorijepit sve krivine svoga iz puka. P. Kanavelić, iv. 22. Grijeha, zlobe i krivine iskorijepit iz svakoga. 387. Grješne puti sve slabosti iz-

korijepi tvom kreposti. I. Akvilini 284. Dobro je iskorijepit zlobe, da ne zlobnijeh. (D). Poslov. dauić. 18. Svak zna, običaj tamnu da je izkorijepit mučno nami. J. Kavašin 5^b. Nek mu i bitje iskorijepje. 48^a. Da te satre i iskorijepi. 212^a. I da kuću svu iskorijepi. 234^a. Ah da ja mogu jutroska iz svakoga srca svaki grih iskoripiti! A. d. Bella, razgov. 206. Iskorijepit grad. B. Zuzeri 157. Iz svijeta ih je iskorijepila Božija pravda. 291. Er su mnogi sijem putem svoje biće iskorijepili. 302. Hrabrenstvo za iskorijepiti ovo poluvirstvo. V. M. Gučetić 118. Izpraznit gradove, iskorijepit kuće. Đ. Bašić 197. Iskorijepit vjeru ovaku slavnu. 223. Iskorijepite iz srca neuredne požude. 256. Iskorijepi iz tebe grešnu želju. L. Radić 11. Da iskorijepite grijeh. A. Kalić 17. Da su sami bići Božiji mogući iskorijepit ovu slobodu, ovu nerednos. 94. Ne može iskorijepit iz nega ljubav, vjeruj mi da bi ti zajedno s nom tvoje srce iskorijepio iz tebe. 333. Ti iskorijepi zo jezik, kad ga neće da iskorijepi on. 605.

b. *pasivno.* Ne može se grijeh uobičajiti ni ukorijepiti u duši, budući često iskorijepjen ispostvisti. B. Kašić, zrc. 30. Od Jerika mir oholi iskorijepjen gdi se vaju na pjevanje silno toli znamenitijeh od trubala. G. Palmotić 3, 58^a. Iskorijepjen Sirjon plodni. I. Đorđić, salt. 87. Plačidu biće teškijem kamenom usta razbijena i jezik iskorijepjen. ben. 36.

c. *sa se, pasivno ili reflektivno.* — *Između rječnika u Belinu* ('spiantarsi', 'deplanto' 699^a; iskorijepiti se, 'extinguersi', 'deficio' 296^a). Svako prisadenje koje ne usadi otac moj nebeski iskorijepit se. N. Rašina 63^b. mat. 15, 13. Da se lašne budu iskorijepiti kletve. A. Gučetić, roz. jez. 15. Neka ovi prokleti grijehi bude iz njih kuća iskorijepiti se. 38. Od krstjanskijeh igda kraja ako se ovo jedno oćjepi, iz prostora svijeh zemalja tursko se ime iskorijepi. I. Gundulić 478. Da se s žilom iskorijepi trava otrovna. P. Kanavelić, iv. 329. Želim vele ponovljenem besjede iste ovi nauk u svačiju pamet tako usadit, da u srce paka žile praži i da iz nega se igla veoma ne iskorijepi. B. Zuzeri 241. Riječete ovomu stabru murvenomu: iskorijepi se! S. Rosa 117^b.

ISKORIJEPLATI, iskorijepjam, *impf.* iskorijepiti. — *Na jednom mjestu XVII vijeka.* Da se iskorijepaju opačine. B. Kašić, zrc. 125.

ISKORIJEPLĚNE, *n. djelo kojijem se iskorijepi.* — *Stariji je oblik sa -nje.* — *Između rječnika u Mikašinu* (iskorijepjenje, 'extirpatio, diradicatio, evulsio'), u *Belinu* (iskorijepjenje, 'sradicatione, sradicamento', 'evulsio' 705^a; iskorijepjenje, 'sterpamento, l'extirpare', 'extirpatio' 703^b; iskorijepjenje, iskorijepjenje, 'spiantamento, lo spiantare', 'explantatio' 699^a; iskorijepjenje, 'extintione', 'extinctio' 296^a), u *Stulićeu* (iskorijepjenje, 'actus exfundandi'). Po iskorijepjenju zlobna prignutja. B. Gradić, djev. 113. Moleći Boga za iskorijepjenje od erezija. A. Gučetić, roz. jez. 57. Poče nagovarati ga na iskorijepjenje od Krišana. B. Kašić, per. 54. Koje je ovo rasutje, koje je ovo iskorijepjenje! Đ. Bašić 162. Moleći za iskorijepjenje krivovjere. L. Radić 72.

1. ISKORITI, iskorim, *pf. posve prekoriti.* — *složeno:* iz- koriti. — *Ak. je kao kod iznositi.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stulićeu* (v. iskarati) i u *Vukovu:* 'ausgeschelten', 'objurgo' (s dodatkom da se govori u *Craaj Gori*, cf. iskarati, i s primjerima: Već bi u žene srce puklo, kako ga je iskorio. Vi junačka srca iskorite. (Ogled. sr. 95).

2. ISKORITI, iskoriti, *pf.* izvaditi iz korica (nož, nožić). — *Akc. je kao kod iznositi.* — *Postaje od iz i kore nastavkom i.* — *U Vukovu rječniku:* ‚ausheften (z. b. das federmesser aus dem hefte drehen)‘.

ISKORJENITELJ, *m.* čovjek koji iskorijeni. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (izkorjenitel ‚sradicator‘ ‚evulsor‘ 705a; izkorjenitel ‚exterminator‘ 295b) *gdje se naj prije nahodi, u Stuličevu* (izkorjenitel i izkorjenitel ‚eradicator‘), *u Voltigijinu* (izkorjenitel ‚strappatore, sradicator‘ ‚ausrotter‘). Imadijau za kraja anđela tmina, izkorjenitelja i Smakitelja zvanog. E. Pavić, ogl. 675. Ovi iskorjenitelji crkovni. A. d. Costa 2. 150. O prokleti Ivane! izkorjenitelju kuće moje! I. Velikanović, prik. 54.

ISKORJENITELICA, *f.* žensko čelade koje iskorijeni. — *U Stuličevu rječniku:* ‚quae eradicat‘.

ISKORJENOVATI, iskorjenujem, *impf.* iskorijeniti. — *U knjigama pisanim crkvenijem jezikom.* Mnogih iskorjenjema nesytstvo. Sava. tip. hil. glasn. 24, 191. tip. stud. glasn. 40, 150.

ISKORJENUĆE, *n.* djelo kojijem se iskorijene. — *Stariji je oblik iskorjenutje.* Budi zlob mojih izpražnjenje, pohotina i nečistoće izkorjenutje (sic). M. Alberti 404. Za iskorjenutje poluvirstva. P. Radović, ist. 214. Za iskorjenutje krivovirstva. J. Filipović 3, 274a. Svega krajestva izkorjenutje. And. Kačić, kor. 68. Jeda će do izkorjenutja sići mać tvoj? 185. S iskorjenutjem oliti vam razorenjem crkovnim. A. d. Costa 1, 261. Biskup neće će dilovati sudbeno protiv istima do niova iskorjenutja. 2, 181. Da ulože pomnu i nastojanje za iskorjenutje psostiju. I. J. P. Lučić, razg. 50. Ako bi molili za iskorjenutje krivovirstva. doct. 56. Svoje grihe do izkorjenutja oplakati. A. Tomiković, gov. 211.

ISKORJENĀVATI, iskorjenĀvām, *impf.* iskorijeniti. — *Akc. je kao kod istovaravati.* — *U piscu našega vremena.* Koje u nedrima svojima pokoravati i iskorjenavati moraju. Nov. sr. 1834. 72. Sto sam posadio iskorjenavam. D. Daničić, jer. 45, 4.

ISKORJENĀVĀNE, *n.* djelo kojijem se iskorjenjuje. Velik trud u izkorjenĀvanu zloća. B. Lea-ković, gov. 27.

ISKORJENĀVATI, iskorjenĀnjem i iskorjenĀvām, *impf.* iskorijeniti. — *U nekijeh pisaca stoji griješkom n. mj. ū.* — *Od xvii vijeka (u jedinom primjeru toga vijeka stoji griješkom izkorjenljudi kao da je od glagola iskorjenljevati), a između rječnika u Belinu* (praes. iskorjenĀvam kod iskorijeniti 699a; izkorjenĀvam kod iskorijeniti 704b), *u Bjelostjenčevu* (praes. izkorjenujem, *vidi kod iskorijeniti*), *u Jambrešičevu* (iskorenujem ‚eradicat‘), *u Voltigijinu* (praes. izkorjenujem kod izkorjeniti), *u Stuličevu* (iskorjenĀvati, iskorjenĀvam i izkorjenĀvati, v. izguliti, izkorijepiti). Izkorjenljudi zlobe. I. Držić 252. Eretko izkorjenljudi. S. Margitić, fal. 82. Koji plod od zli nashi izkorjenjuje. 197. Razmečem, iskorjenujem u nistar obraćam. L. Terzić 256. Da ne budu sveti oci iskorjenivali stabla usanuta. A. Bačić 251. Da oni udij otira bludnicu, a ovi da stavi svu penju pod iskorjenĀvat običaj kletve. J. Banovac, razg. 171. Iskorjenujem vas. J. Banovac, blagosov. 63-131. Vas iskorjenĀvam od ovoga ajera. 232. Sva cizgor rećena iskorjenĀvam. 277. Iskorjenujem vas križem. 309. Iskorjenujem sve oblasti šetne. 315. ProklijanĀne materino izkorjenjuje temelje kuće sinova. E. Lastrić, ned.

60. Kripost zla prignutja izkorjeniva. P. Knežević, osm. 300. Isukrst pouizuje oholost i izkorjenjuje je. E. Pavić, ogl. 558. IskorjenĀvat svaku nenavidost protivu tvom iskorjenomu. M. Zoričić, osm. 24. IskorjenĀvaše krajevane hudobsko. S. Rosa 89b. Puk su iskorjenivali. 138a. Niti se iskorjenuju iz žila (griješti). J. Matović 162. Kada iskorjenĀvaše poluvirstvo Novacijana. 255. Jesmo li držani izkorjenĀvati iz nas zle običaje? T. Ivanović 84. Ispravlaše prikorednosti, smutlie iskorjenĀvaše. I. J. P. Lučić, izk. 16. Iskorjenujuću u nima zloće a kriposti svete usadujuću. B. Lea-ković, nauk. 232. U isto vrime izkorjenuj iz tebe ovu ili onu zloću. 443. Svrha i plod svetoga ganuća jest iskorjenĀvat zloće a usadivati kriposti svete. 443. Buduć da one grihe izkorjenuju i lijeće. 479. Da temeljito i srčano počme iskorjenĀvati grihe svoje. gov. 37. Iskorjenjuje planine sa svoga mista jedan Grgur. A. Tomiković, gov. 7.

ISKORJĀPITELJ, *m.* čovjek koji iskorijepi. — *U Belinu rječniku:* ‚evulsor‘ 705a; izkorjĀpitelj ‚exterminator‘ 295b, *i u Stuličevu:* ‚eradicator, eversor‘.

ISKORJĀPITELICA, *f.* žensko čelade koje iskorijepi. — *U Stuličevu rječniku:* ‚quae eradicat etc.‘

ISKORJĀPIV, *adj.* u Stuličevu rječniku: ‚exfundandi vi pollens‘. — *nepouzđano.*

ISKORJĀPLĀVATI, iskorjĀplĀjem i iskorjĀplĀvam, *impf.* iskorjĀpiti. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Belinu* (praes. iskorjĀplĀvam 699a, 704b; izkorjĀplĀjem 295b) *i u Stuličevu* (griješkom iskorjĀpivati, freq. v. iskorjĀpiti; *ali ima i praes. iskorjĀplĀjem i iskorjĀplĀvam kod iskorjĀpiti*). IskorjĀplĀjuću svaku slast. B. Kačić, fran. 21. Da smrt silom izkorjĀplĀje dušu iz tijela. M. Orbin 74. Pjesni Davidove opaka prignutja podpuno izkorjĀplĀjavu. I. Đorđić, salt. xvii. Da mu o malu i život ne iskorjĀplĀvaše. ben. 111. (Vjetri) izkorjĀplĀjavu dubove iz žila. L. Radić 106.

ISKOS, *m.* djelo kojijem se iskosi. — *U naše vrijeme s osobitijem znaćenima.* Siromašniji ljudi prodadu svoj komadić bare (livade) kome na više godina, pa onda reku: ‚Ja sam mogu tu i tu baru prodat tome i tome na iskosi‘; a malo će ko reći: ‚Prodao sam mu na 2-3-4 godine‘. — ‚Moja e bara na iskosi u toga i u toga‘. u Lici. J. Bogdanović. Uzet livadu na iskosi, jest: udužit komu novaca, pa kosit livadu onog komu su novi zajmeni, da isplate, t. j. naplaćujuć se od ploda livade, pa kad se naplati onda povratit livadu, i ne pitat da ti vrato novac, tako rade savjestniji ljudi. u Dalmaciji. J. Grupković.

ISKOSLĀJĀRITI SE, iskoslĀjerim se, *pf.* popri-jeko pogledati koga. M. Ružičić. Na koga mrko pogledati preko ramena. ‚On ti se na me iskoslĀjeri‘. J. Bogdanović. — *vidi iskositi se.*

1. ISKOSITI, iskosić, *pf.* sve pokositi (kosom); *srđiti košenje.* — *složeno:* iz-kositi. — *Akc. je kao kod iznositi.* — *U naše vrijeme.* Kosac ide da te iskosi. M. Đ. Milićević, živ. srb. 2, 45. ‚Danas ćemo tu i tu livadu iskositi; oćemo li onda odna drugu načeti?‘ ‚Evo ja ovaj unglić iskosi, oću li sada tamo vami prijeći?‘ J. Bogdanović.

2. ISKOSITI, iskosić, *pf.* izdrijeti (kosćići) *platio, sukno, hartiju itd.* — *složeno:* iz-kositi. — *Akc. je kao kod iznositi.* — *Od xvi vijeka* (*vidi b*), *a između rječnika u Stuličevu* (*vidi kod c, a*) *u Vukovu* (abroiben‘ ‚attero‘).

a. *aktivno*. Miši savili gnijezdo i iskosili har-tiju. M. Pavlinović, rad. 48.

b. *pasivno*. Ako vidiš da imaš čohu izgrizeu oli izkosenu, toj prilikuje nekorist. Zborn. 189a.

c. *sa se*.

a) *refleksivno*. — U *Vukovu rječniku*: ‚sich aus-reiben (vom kleide)‘, ‚atteror‘. — *Amo može biti da pripada i u Stuličevu rječniku (u prenesenom smislu)*: ‚solicitudinibus angi, consumi‘.

b) *recipročno*. *amo može biti da pripada*: Čele se među sobom iskosile, t. j. potukle u *Vukovu rječniku*.

ISKOSITI SE, iskosim se, *pf.* mrko pogledati na koga, preko ramena. u *naše vrijeme u Lici*. ‚Ja mu nešto samo u šali reko, a on ti se na me moj brate iskosi, reka' bi, da će me živa proždrijeti‘. J. Bogdanović. — *isporedi*: iskosijeriti se. — *I u Vukovu rječniku ali ne posve s istijem značenem (oprijeciti se)*: iskositi se na koga ‚sich entgegen stemmen‘, ‚obnitor‘. — *Postane nije jasno: ako nije isti glagol što i 2. iskositi, mogao bi postati od iz i koso nastavkom i*.

ISKOSIVATI SE, iskosivam se i iskosivam se, *impf.* iskositi se (*vidi kod 2. iskositi, c, a*). — U *Stuličevu rječniku (uz iskositi se)*. — *Boje bi bilo sa š: iskošivati*.

ISKOSTITI, iskostim, *pf. u Stuličevu rječniku*: ‚exossare, ossa extrahere‘. — *nepouzđano*

ISKOSTIVATI, iskostivam i iskostivam, *impf.* iskostiti. — U *Stuličevu rječniku*: izkostivati, izkostivam *uz iskostiti*. — *sasma nepouzđano*.

ISKOSTRIJEŠITI SE, iskostriješim se, *pf. posve se nakostriješiti*. — *složeno: iz-kostriješiti*. — U *naše vrijeme u Lici*. ‚Kako se na me od lutavi iskostriješio, mam su mu kose u vis sko-ćile‘. J. Bogdanović.

ISKOŠARITI, iskošarim, *pf. u Stuličevu rječniku*: izkošariti ‚scovare, cavar dal covo, e dicesi di fiere‘, ‚e lustro, e cubili educere‘. — *nepouzđano*.

ISKOŠARIVATI, iskošarujem i iskošarivam, *impf.* iskošariti. — U *Stuličevu rječniku*: izkošarivati, izkošarivam *uz iskošariti*. — *nepouzđano*.

ISKOŠĆENE, *n. djelo kojijem se iskosti*. — U *Stuličevu rječniku*: izkostjeue. — *nepouzđano*.

ISKOŠITI, iskošim, *pf.* kićeni bijci, i ženske vunene sukne, i sukno, koje se želi otanko i omeko imati, ne vaļa se u stupi; nego u kotu (a de ko reče i ‚bućnici‘) koši se: ‚Molim te, ove mi kićene bijce lijepo iskoši, nemoj da se kiće odrē‘. ‚Ajde, ovaj je bilac lijepo iskošen, a sukna nije ni zere lijepo iskošena, a sukno ti je moglo i bolje biti iskošeno‘. u *Lici*. J. Bogdanović.

ISKOŠIVATI SE, *vidi iskosivati se*.

ISKOŠKATI, iskoškam, *pf. vaļa da isto znači što i ispregnuti*. — U *jednoga pisca našega vremena*. Neće ni da iskoška volove iz jarma. M. Đ. Milićević, zim. već. 336. Zašto ne iskoškaš te volove da se odmore? 336.

ISKOŠUĀEN, *adj. (ili part. pract. pass. nekakva glagola iskošujiti?) u Stuličevu rječniku*: izkošujen, v. bezkošujen. — *nepouzđano*.

ISKOT, *m. djelo kojijem se iskoti*. — Na jednom mjestu xviii vijeka, a između rječnika u *Stuličevu (gdje stoji u osobitom smislu, vidi iskotiti, b, b)*: izkot ‚degenerere degli animali‘, ‚degeneratio (de brutis)‘. Što će lijepo moć složiti od izkota lažnih sluga. J. Kavašin 470a.

ISKOTITI, iskotim, *pf. vidi okotiti*. — *slo-*

ženo: iz-kotiti. — *Akc. je kao kod iznositi*. — *Od xviii vijeka*.

a. *aktivno*. Da kobila oždrebjena tuđe pule nem' izkoti. J. Kavašin 470a.

b. *sa se, pasivno. a) uopće*. — između rječnika u *Belinu* (izkotiti se ‚nascere de' cani, gatti e altri animali‘, ‚nascor' 505a). Tu i budić se od ždrakuna izkotila zmajaa suna. J. Kavašin 195b. Ako se ažđaj ima izkotiti. 282b. Od kako se lavi iskotiše. Nar. pjes. petr. 3, 257. — *b) s osobitijem značenem, degenerare, vidi izroditi se (ali samo o životinjama)*. — u *Stuličevu rječniku*: izkotiti se, izkotiva se ‚degenerare (de brutis)‘.

ISKOTRĀATI, iskotrljam, *pf. izvaditi kotrlja-jući*. — *složeno: iz-kotrljati*. — U *naše vrijeme*. Nađu sve pečeue i varivo iskotrljano kroz kužinu. Nar. prip. vuk. 2 259. ‚Ma edva i to s mukom iskotrljasmo onaj kamen iz jame‘. ‚Aja, ovoga neš van iskotrljati nego ednu malu miniu u ņ zavrćeti, da se raskomada‘. J. Bogdanović. — *I u prenesenom smislu (neprelazno), isporedi kod iskoturati*. ‚A nekako ću i ja, ako i mućno, ako Bog da, iz ove zime iskotrljati‘. J. Bogdanović.

ISKOTŪRATI, iskotŪram, *pf. izvaditi, izvesti koturajući*. — *složeno: iz-koturati*. — U *naše vrijeme u Dubrovniku*. ‚Miši su iskoturali orahe (jaja)‘. P. Budmani. — U *Lici u prenesenom smislu (neprelazno)*. ‚Ja sam se živ prepa‘, neš sa ovo još malicu krme s blagom do trave iskoturati‘. ‚Uvam se nekako, da ću i ja živ ovu zimu iskoturati‘. ‚Daće Bog pa ću i ja nekako iskoturati svedno ka i oni što se vavije vale‘. J. Bogdanović.

ISKŌVATI, iskujem, *pf. složeno: iz-kovati*. — *Akc. je kao kod iskvjavati*. — *Od xviii vijeka*.

a) *posve skovati*. — između rječnika u *Volti-gijinu* (izkovati ‚fabbreggiare, martellare, lavorar di ferro‘, ‚schmieden‘). Lemež vaļa da bude od dobroga gvožđa iskovan. I. Jablanci 48. — *b) dobiti kovauem. u naše vrijeme u Lici*. ‚Lijep ti krajcar pro godine iskujješ‘. ‚Iskujem žalost, ćini ti se, sve to na tanko ide, to toliko samo, da za kućne sitnavrijeje ne turam što krupnijeg na sajam‘. J. Bogdanović. — *c) u Stuličevu rječniku: izkovati, v. odkovati. nepouzđano*.

ISKOVCĀŽITI, iskovčezim, *pf. izvaditi iz kov-čega*. — U *Stuličevu rječniku*: izkovčeziti ‚ex arca depromere‘. — *nepouzđano*.

ISKOVCĀZIVATI, iskovčezivam, *impf.* iskovčeziti. — U *Stuličevu rječniku*: izkovčezivati, izkovčezivam, *freq. uz izkovčeziti*. — *nepouzđano*.

ISKOVRCĀITI, iskovrcim, *pf. izbuļiti (oći)*. — *složeno: iz-kovrciti*. — U *naše vrijeme*. A on put ņe iskovrci oći. Nar. prip. vrē. 9. A on iskovrcio oći na čivutina. 143.

ISKŌZATI, iskŌzam, *pf. dobiti kod igre kŌz-zaña*. — *složeno: iz-kozati*. — U *naše vrijeme u Lici*. ‚Danas sam iskoza' punu kapu ľsnika‘. ‚Odavno se ņi dva kozaju, ne znam koji će koga iskozati‘. J. Bogdanović. — *I sa se, refleksivno, dosta se (do voļe, preko voļe) zabaviti kŌzauem*: ‚Ajmo spavati, vala smo se dosta iskozali i nakožali‘. J. Bogdanović.

ISKŌZITI, iskŌzim, *pf. okoziti (mnogo jarića)*. — *složeno: iz-koziti*. — *Akc. je kao kod iznositi*. — U *Vukovu rječniku*: iskoziti, iskozi ‚eine menge) werfen (von ziegen)‘, ‚pario' s primjerom: Ova je koza iskozila sve ove koze, gdje ima i refleksivno iskoziti se (kad je mnogo koza što su se okozile): iskoziti se, iskože se t. j. koze ‚werfen (von mehreren ziegen)‘, ‚pario‘.

ISKR, *adv. i praep. (s gen.) blizu*. — *Po svoj*

prilici okruženo iskraj. — *Riječ je stara, isporodi stslav. iskra. — Samo u knjigama pisanima erikvenijem jezikom, i između rječnika u Bjelostjencu (isker, poleg, immediate proxime), u Jambrešićevu (isker, pone, penes, propa), u Stuliceru (izker, proxime s dodatkom da je uzeto iz Habdelićeva), u Daničićevu (iskr, praeter).* — *U ovom primjeru znači: uz, mimo, osim.* Iskra že silu otaj éde i pije. Sava, tip. hil. glasn. 24, 209. tip. štud. glasn. 40, 167.

1. ISKRA, f. scintilla, vrlo mali komadić (mrvice) usjala ugla što skoči iz vatre, ili čega drugoga što je tvrdo i usjalo, kao n. p. gvožđa ili nala, što iskače kad se kuje ili kreše. — isporodi varnica (vidi daže u Vukovu rječniku). — *Akc. se ne mijenja (gen. pl. iskara).* — *Riječ je pruslavenska, isporodi stslav. iskra, rus. iskra, češ. jiskra, pol. iskra, skra. — Nejasna postaja, isporoduje se snskrt. kšar, teči, istočiti.* — *U svijem je rječnicima: u Vrančićevu: jiskra (gizkra), scintilla, u Belinu 674b, u Vukovu: (u Crn j Gori) „der funke“, scintilla, cf. varnica (a varnica se u hil. zove ono što odskače od vruća gvožđa kal se kuje) s primjerom iz narodne pjesme: Pa izvadi dvije kuburlije, i objema iskru ognja daje. a) u pravom smislu. Ne bi jedne iskre ugasil. Zborn. 161a. Ni mi ée dat nuke taj iskra ognjena, neg ti, ka é za tvoj grih tuj doći s dena. D. Rašina 103a. Ognilo is kremen a izbija ognjene iskre. M. Divković, bes. 549b. Luta od sedam glava zniija u iskralh tammijeh blajuné ijele. I. Gundulić 474. Er velekral iskra mala mnogi je ogañ razgorjela. 500. Ali udarac teški tada bijesni Derviš u štit prima, iskre meće tvrda nada. 528. Skaču i lete iskre iz štita. 539. Ka mi (glavnu) u ruci nevidjena sione iskre izmetaše. G. Palmotić 1, 47. Od ognja iskra mala. 2, 500. Da ée imati svitlost svrlu iskara ognjeni. I. Ančić, vrat. 182. Od male iskre velik ogañ. (D). Poslov. danić. 88. Tko u ogañ puha, u oči mu iskre skaču. (D). 131. Koja (planina) izmeće ogañ i iskre. S. Margitić, fal. 64. Mnokrat i jedna iskra mala silne ée ognje razazgala. J. Kavañin 8a. A iskre vadi iz kremen a. 14a. Jedna iskra našoga ognja. A. d. Bella, razgov. 217. Iskre od ognja. I. Dordić, uzd. 58. Mladić koji živi ogañ od ljubavi nepoštene na svaki pogled ko na iskru ognjenitu prah i sumpor razziže se. B. Zuzeri 391. Doletje jedna iskra posred rpe praha. 417. Od jedne iskre užeže se ogañ. A. Bačić 102. Ako ti je mučno podnit jednu iskru ognjenu, kad ti na golo padne. J. Banovac, razg. 93. Da ste prokleti u svitlosti i iskr. blagosov. 180. Kako iskre iz kremen a pospu. F. Lastrić, ned. 219. Pogledajte jednu iskru. 247. On mošaše ogañ u iskr. utnuti. A. Kanižlić, kam. 801. Zvijezde jesu iskre. uzr. 66. Dal' iz iskre požar bude. V. Došen 192b. Iz pomamne sve vróine nikad iskra da ne sine. 197a. Koliko je iskara ognja. L. Ralić 31. Iskra kad skrovena u pepelu pripoču, živo. P. Sorkočević 587b. Skoči iskra, éžeže ga. Nar. pjes. marj. 202. Kano nuñia, kad o gvožđu maline, trista mahom izbije iskara. Osvetn. I, 51. Po tom kano iskre od pozara póse zvijezde preo nebeska šara. 1, 63. Iskra silnu, bojna cijev riknu. 1, 72. Iskre iz vatre bacaju. V. Bogišić, zborn. 240. — *kad oči vrlo svjetaju, ka se (perboliki) da se iz njih isipju iskre itd.* Uzgane oči iskran' meću. J. Kavañin 57a. Sve joj iskre iz oćiju skaču. M. A. Rojković, sat. 149. Ukazao je toliku rasrđbu, da su nemu iskre iz oći skakale. A. Kalić 81. Iskre skaču iz oćiju živo. M. Katančić 70. — *b) metaforički.* Ognilo bi moje žalosno tužbe*

izelo, jaoh, iz stijene srca tvoga, jaoh, milosne iskre, ako ne juvene. I. Gundulić 261. Zamlat ti blaženi tvrda iz srca iskre izkresa. J. Kavañin 105a. Prospati iz sebe iskre od dobri dila. F. Lastrić, test. 307a. Nepoštene misli jesu vitar a riči iskre, koje vatra od bludnosti užuju. ned. 40. Opet prosivaše iskre zabludeña. A. Kanižlić, kam. 345. Ljubav goreć prez pokoja suzne iskre toči. rož. 57. Da bi mu podilio (*Duh Sveti*) jednu iskru svoje svitlosti. Ant. Kadčić 243. I da dihaj moj svaki kako živa izkra ljubavi bude nemu pokloñen. I. M. Mattoí 297. Poznadu jedno u drugom iskru božanskog ognja. D. Obradović, sav. 6. — *c) u prenesenom smislu (često o čemu umnom). kod toga se može isticati iskra kao nešto maleno ili svijetlo ili vruće. aa) ističe se kao nešto maleno (kod čega se može pomisliti i na vrućinu i svjetlost), te znači: vrlo malo.* Iskru ne imaš od milosti. P. Kanavelić, iv. 72. Ni iskru harne od ljubavi ne htje nemu da objavi. J. Kavañin 38a. Što bi čestita udaranja, kad nij' iskre od ufanja. 287a. Svaku iskru grijeha ugasi. 462b. Ako imate iskru vire, otvorite ruke ubozima. A. d. Bella, razgov. 32. Bez iskre od ljubavi. 58. Rastavlja čovika s milostju Božjom, koje samo iskra veće vaļa, nego sva dobra od ovoga svita. J. Banovac, pripov. 204. Ako ikoliko ima u sebi iskru ljubavi njegove, žalosti se. F. Lastrić, ned. 197. O budale holoslave! o brez iskre svisti glave! V. Došen 42a. Tko pameti iskru ima, sladku otrov ne uzima. 103b. Kazaste nam toliku ljubav, ukažite nam sad jednu iskru od nie. D. Bašić 41. Ako vi imate iskru razborstva. 278. Nek je to jedan vjetar, jedna sjena, jedna iskra, ti si tijem sit, opojen, zadovoljan. A. Kalić 67. U mnozijem jesu kó nieke iskre od privare. A. Kalić 574. De smo iskra među ove gore, iskra mala, ma mlogo vatrena. Nar. pjes. vuk. 5, 461. Mala ti je iskra ostannla, mala iskra nasred od Srbije, i iskru je tmuša pritisnula. 5, 554. „Ako nemaš koliko bi ja rad i koliko istem, a ti mi daj samo iskru“. u Lici. J. Bogdanović. — *bb) ističe se kao nešto vruće ili svijetlo, i to metafirički o čemu umnom, n. p. aaa) o ljubavi.* Toli ga juvena zlo iskra goraa. D. Rašina 13a. Naćemo, da ljudi ne samo, nu zviru taj iskra juvena pedjepsa i tiri. 118a. Ako ka ljubavi me iskra te gane. I. T. Mrnavić, osm. 161. — *bbb) o ljubavi i milosti Božjoj.* Takni grešnika iskrom milosti tvoje. M. Divković, bes. 46ab. (*Bi*) taknuta njegova dobra voļa iskrom milosti Božje, i verova. F. Glavinčić, evit. 341b. Da se smiluje na nas i udili nam jednu iskru svoje ljubavi. Ant. Kadčić 347. — *ccc) o putenosti.* Za bit zamjerak svijeh pogleda na prozoru a i nasipat, može biti, potajne iskre. B. Zuzeri 297. — *ddd) o daru Božjemu (i Duha Svetoga) kojijem se duša prosvjetljuje.* Da duha iskrama sveta progorila. Š. Budimić, sum. 25a. Zbudi u tebi iskru Božju i počni ljubiti Gospodina Boga. A. Komulović 7. Tko inado iskru Duha Svetoga. I. Ančić, vrat. 40. Da ti ne ulize izkra Duha Svetoga u srce. S. Margitić, fal. 200. Da mu Bog iskrom Duha Svetoga ugrije srce. I. Grlčić 126. Iskrom Duha S. taknut. F. Lastrić, ned. 36. Pogani prosvjetljeni iskrom Duha Sv. V. M. Gučićić 216. — *eee) o poetičkom nadahnuću.* Nijesu po trudu spijevaoci, nu božjom iskrom tognuti pjesni spijevaju. D. Rašina vna. — *fff) seada, razdor shraćaju se kao vatra, te po tome iskra može značiti prvi početak kod svade.* Kadi go(d) so je koja iskra modu niimi unesla. Spom. sr. 1, 127. (1415). Iskra bratju dijeli. (D). Poslov. danić. 33.

2. **ISKRA**, *f. neka morska životinja (od mnogo vrsta, familija Paguridae) slična raku što se namjesti i živi u školji morskoga spuža.* — *U Mikašinu rječniku:* iskra, riba ‚buccina‘; *u Bjelostjenčevu:* iskra, riba ‚buccina‘; *u Stuličevu:* ‚buccina, sorta di pesce‘ ‚piscis genus‘. — *I u naše vrijeme u Dubrovniku.* L. Zore, rib. ark. 10, 342.

ISKRÁDÁNE, *n. djelo kojijem se ko iskrada.* — *U Vukovu rječniku:* ‚das entstehlen‘ ‚clandestinus abitus‘.

ISKRÁDATI SE, iskrádám se, *impf.* iskrasti se. — *Od xvi vijeka (vidi iskradati se), a između rječnika u Stuličevu (praes. izkradam se kod izkradsti se) i u Vukovu (sich entstehlen‘ ‚clam abeo‘).*

ISKRAJ, *praep. (s gcn.) sastavljeno: iz-kraj (vidi oboje), s čega znači udaljeno nečega od čega drugoga, čemu je ono prvo stajalo na kraju.* — *Riječ je proklitična, te se veže u govoru s riječi pred kojom stoji; ako je u ove slabi akc. (‘, ‘), iskraj se izgovara bez akcenta, n. p. iskraj vóde, iskraj dvóra; ako je u one riječi jaki akc. (‘, ‘), ona ga gubi, a iskraj dobiva ili stabi (dugi) akc. na a, ili jaki (kratki) na i ali je a tad dugo, n. p. iskraj brata, iskraj rúe, iskraj poľa, iskraj gráda.* — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Vukovu (‚vom rande‘ ‚ex margine‘ s primjerom iz narodne pjesme: Vika straža iskraj poľa).* Iz kraj svita putnik hodi. P. Knežević, pism. 181. Začula ga čobanica iskraj ovaca. Nar. pjes. herec. vuk. 230. Iskraj vode uždi šeššanu. Ogled. sr. 390. Tek što snila, na noge dipila iz mindera i meka duška iskraj svoga Dizdar-Jakup-age. 448. Čuvaov je (ženu) tako, da nikad iskraj ne nije se micao. Nar. prip. vrč. 209. Uze sina mojega iskraj mene. Đ. Daničić, 1car. 3, 20.

ISKRAN, *adj. koji pripada iskri (vidi 1. iskra).* — *U Stuličevu rječniku:* iskrán ‚di favilla, di scintilla‘ ‚favillaceus, favillaticus‘. — *nepouzđano.*

ISKRÁNE, *n. djelo kojijem se iskra.* — *Samo u Stuličevu rječniku.*

ISKRÁSITI, iskrásim, *pf.* *vidi* iskititi. — *složeno: iz-krasiti.* — *Akc. je kao kod ishvaliti.* — *U naše vrijeme.* Sjajne toke od četiri oke žeženijem iskrašene zlatom. Nar. pjes. vuk. 5, 257. Jednako su koži iskiteni, žeženijem zlatom iskrašeni. 5, 288. I divno se iskrasiše s vinom. 5, 427. ‚Naš je popo lijepo crkvu ukrasio i iskrasio‘. J. Bogdanović. — *I sa se, reflektivno (u jedinom primjeru ironički).* ‚E mudrače, lijepo se danas pred curami iskrasio‘ (t. j. obružio se). J. Bogdanović.

ISKRAST, *adj. pun iskara, iz kojega skaču iskra.* — *ispoređi iskrav.* — *U Stuličevu rječniku:* ‚pieno di faville, di scintille‘ ‚favillis, scintillis abundans‘.

ISKRASTATI SE, iskrastám se, *pf.* *dobiti kraste po tijelu.* ‚Eno češ od nečistote da se na novo iskrastaš‘. S. Novaković.

ISKRASTI SE, iskrádém se, *pf.* *krišom se izvući, krišom uteći.* — *impf.:* iskradati se. — *složeno: iz-krasti.* — *Akc. je kao kod ispresti.* — *U naše vrijeme (ali vidi i iskradati se, iskradati se), a između rječnika u Voltigijinu (griješkom izkradsti se ‚fuggire, scappare, sparire‘ ‚verschwinden, sich wegstellen‘), u Stuličevu (izkradsti se, izkradam se ‚evadere, subducere se, recedere, evitare, declinaro‘), u Vukovu (sich entstehlen‘ ‚clam abeo‘ s primjerom iz narodne pjesme: Kako ću se iskrast deci ludoj?).* Ona se iz crkve iskrade, pa bježi kući. Nar. prip. vuk. 161.

ISKRATI, iskrám, *impf.* *ispuštati iz sebe, bacati iskra.* — *ispoređi iskriti.* — *Samo u Stuličevu rječniku:* ‚scintillare, scintillas emittere‘.

ISKRAV, *adj. vidi iskrast.* — *U Stuličevu rječniku (uz iskrast).*

ISKRÁVITI SE, iskrávím se, *pf.* *raskraviti se pose.* — *složeno: iz-kraviti.* — *Akc. je kao kod ishvaliti.* — *U naše vrijeme u Lici.* ‚Evo ti se loj iskravio, nosi ga, pa lijevaj odma u lijevke‘. ‚Ne drži masla na suncu, iskraviće ti se‘. J. Bogdanović.

ISKRBAČITI, iskrbačím, *pf.* *samo u Stuličevu rječniku:* iskrbačiti, v. izlupati. — *složeno: iz-krbačiti.*

ISKRC, *m. proder u živici, kud kola idu na glavni put iz vinograda, poľa.* u Topolovcu. P. Brantner.

ISKRCÁNE, *n. djelo kojijem se iskrca, ili kojijem se ko iskrca.* — *Stariji je oblik iskrcanje.* — *U Mikašinu rječniku:* iskrcanje trgovine ‚expositio de navi, exoneratio‘; iskrcanje, izitje iz drijeva ‚descensus de navi‘; *u Belinu:* iskrcaanje ‚lo scaricare la nave‘ ‚navis exoneratio‘ 649b; *u Stuličevu.*

ISKRCATI, iskrčá n, *pf.* *istovariti (lađu, što iz lade).* — *impf.:* iskrcavati. — *složeno: iz-krcati.* — *Akc. je kao kod iskončati.* — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikašinu (exponere de navi, exonerare navem‘), u Belinu (izkrcati brod, izkravam ‚scaricare la nave‘ ‚navim exonerare‘ 649b; ‚sbarcare‘ ‚expono‘ 644b), u Voltigijinu (izkrcati, izkrcam, izkravam ‚scaricare, sbarcare‘ ‚ausladen, ausschiffen‘), u Stuličevu (izkrcati i izkrcati ‚e navi efferre, exportare, navim exonerare‘), u Vukovu: ‚ausladen (ein schiff)‘ ‚exonerare navem‘, cf. istovariti.*

a. *aktivno. a) objekat je lađa, brod itd.* Nacreah plav moju, a nije mi dano znat, n miru i u goju gdje ju ću iskrat. M. Vetranić 2, 20. — *u Belinu rječniku ima s objektom puška sa značenjem isprazniti.* Izkrcati pušku ‚scaricare l' archibuggio‘ ‚pulverem nitratum, glandom e sclopo extrahere‘ 97b; ‚scaricare, levar il carico dallo schioppo o simile‘ ‚sclopom exonerare‘ 649b. — *b) objekat je ono što se iznosi iz lade.* Načine i potrijebe iskrcaše. Zborn. 75a. Tot lumbarde izkrcaše. I. Zanotti, skaz. 5. Pod Barom ih bjehu iskricali. Nar. pjes. bog. 181. — *c) u jednom je primjeru xviii vijeka neprelazno, te je značenje kao kod reflektivnoga glagola (vidi b).* S vašim drijevom njegda izkrca u Spljet stolni neumrli. J. Kavañin 191a.

b. *sa se, reflektivno, izići iz lade.* — *Između rječnika u Mikašinu (izkrcati se, iziti iz drijeva ‚egredi e navi, descendere de navi‘), u Belinu (izkrcati se, izkravam se ‚sbarcarsi‘ ‚exire e navi‘ 644b), u Stuličevu (e navi in terram descendere, navi exendere‘).* Na otoku od Nesa budući se s krajevskom kćeri hrabreni vojvodica izkrcao. I. Gundulić 3. Gdi se izkrca iz galije. S. Badrić, ukaz. 70. Posla mu susristi ga Nikolu markeza ondi, gdi se iskrca iz galije. K. Pejkić 64. Dode s vojskom i iskrca se u portu od Rekanati. J. Banovac, pripov. 133. Iskrca se u Ankonu gradu od Italije. M. Zoričić, zrc. 116. Iz kojijeh bijahu se ribari iskricali. S. Rosa 61b. Pod Kotorom budući se iskrcala vojska. I. J. P. Lučić, izk. 11. Kad mletačke plavi doplove d' Omišlja, iskrca se četa. Nar. pjes. istr. 2, 3.

ISKRCÁVATI, iskrčávám, *impf.* iskrcati. — *Akc. je kao kod izgovarati.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (praes. izkravam*

kod izkrećati 644^b. 649^b) gdje se naj prije nahodi, u Voltigijinu (praes. izkreavam kod izkrećati), u Stulićevu (uz izkrećati). Ona obala gdje se iskrecava naša trgovina. S. Lubiša, prip. 23. A treća se (vojska) na Klek iskrecava. Osvetn. 2, 187. A dušmanom dadoste Konavle, da se na njom sprava iskrecava. 3, 46.

ISKREĆENE, n. djelo kojijem se iskreći. — Između rječnika u Bjelostjencu (izkrećeće) i u Jambrešićevu. Za iskrećeće takovih ostanka. I. Jablanci 37.

ISKREĆITI, iskrećim, pf. iskorijeniti (gdje je mnogo drače, ili cijelu šumu itd.). — impf.: iskrećivati. — složeno: iz-krēiti. — Akc. je kao kod ishvaliti. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Bjelostjencu (izkrećujem, izkrećiti, extirpo, excido), u Voltigijinu (izkrećiti, izkrećim, izkrećujem, stirpare, sbarbare, schiantare, ausrotten), u Stulićevu (izkrećiti, extirpare, excidoro), u Vukovu (ausrodno, agrum silvestrem extirpo). a) objekat je ono što se iskorijeni, i u prenesenom, metaforičkom smislu (tako je i u naj prvom primjeru). Da b' izkrēil skrovno i nonarejeno prignutje. A. Georgiceo, nasl. 256. Nije koristi da je oni u svojoj niži trne izkrēio, ako nije paše i korene povadio. J. Filipović 1, 344^a. Oče se trnokopi i motike za izkopati trno i dračje iskrećiti. F. Lastrić, ned. 35. U niži prvo vaļa dračje i trne izkrećiti. A. Kanižlić, uzr. 213. Izkrēi, Gospodine! s korenom izkrēi u meni grišnu ljubav. G. Peštalić 201. — b) objekat je mjesto što ostane čisto kad se na njemu iskorijene drače, drveće itd. Drumove po koncu široko iskreći. M. A. Rejković, sat. H2^a. Još s jeseni rasadnik iskreći. J. S. Rejković 77. vidi i prvi primjer kod iskrećivaše.

ISKREĆIVÁNE, n. djelo kojijem se iskrećuje. Svakog proleća pred orađe krēim ovu moju nižu od kameña, ma nigda 'o pravo okrēiti ne mogu, rekao bi da iznova svakog proleća na noj kameñe raste, dođija mi ovo iskrećivaše. 'Ma dođia mi je ova moja niža svojijem iskrećivašem svakog bogovetnog proleća lijepo vr mo'e glave'. J. Bogdanović.

ISKREĆIVATI, iskrećujem i iskrećivám, impf. iskrećiti. — Akc. je kao kod iskazivati. — U Bjelostjencu rječniku: praes. iskrećujem (vidi kod iskrećiti); u Jambrešićevu: iskrećujem, extirpo; u Voltigijinu: praes. izkrećujem kod izkrećiti.

ISKREĆMITI, iskrećim, pf. dobiti iz krēme. — Načieno od iz i krēma nastavkom i. a. aktivno. — U jednoga pisca našega vremena. Da Hercogu nadoknadi pivo, što je dosle iskrećmio krivo. Osvetn. 7, 62.

b. sa se, reflektivno, iziči iz krēme. — U Stulićevu rječniku: iskrećmiti se, iskrećivam se, iz krēme izaći, 'taborna egredi'. — nepozdano.

ISKREĆMIVATI SE, iskrećmivam se, impf. iskrećmiti se (vidi iskrećmiti, b). — U Stulićevu rječniku: praes. izkrećmivam se kod izkrećmiti se. nepozdano.

ISKREĆNĀ, vidi kod iskrēiti.

ISKREĆEĆI, iskrećim, pf. raskrećiti. — složeno: iskrećiti (vidi kod raskrećiti). — Akc. je kao kod iskrećiti.

a. sa značenjem u Pazanijem sprijeda. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Stulićevu (iskrećiti, iskrećivam, pisaćiti, pisaćiti, agustar la penna scrivendo con mano p. ante palam) i ruscula scribendo manu distendit. Da iskrećiti, iskrećenit, raskrećit, razvrsiti i raskrećiti. Transl. 21

b. vidi iskrećiti. — U Belinu rječniku (izkre-

ćiti zube, izkrećivam, 'mostrar i denti come fanno i cani stizzati', ringo' 250^a) i u jednoga pisca Dubrovčanina xviii vijeka. Usne na okolo izgrižene kazahu strašnu pogan izkrećenijeh crnijeh zuba. B. Zuzeri 271.

ISKREĆIVATI, iskrećujem i iskrećivám, impf. iskrećiti. — Akc. je kao kod iskazivati. — U Stulićevu rječniku: praes. iskrećivam kod iskrećiti, i napose iskrećivati, freq. v. iskrećiti, a s drugijem značenjem (vidi iskrećiti, b) u Belinu: praes. iskrećivam kod iskrećiti.

ISKREĆIVATI, iskrećujem i iskrećivám, impf. iterativni glagol prema iskrećati. — Akc. je kao kod iskazivati. — U jednoga pisca xviii vijeka. Sinod kalcedonski naj više iskrećuju na svoje zabludeñe razkollnici. A. Kanižlić, kam. 80. Riči proroka opako iskrećujući. 308. Krivovirei sveto pismo naopako iskrećujući. 672.

ISKREĐATI SE, iskređam se, impf. vidi iskradati se (radi e vidi kod krasiti). — U jednoga pisca čakavca xvi vijeka. Nidna vas ne gleda, čim s vami besidim, da se dan izkreda. H. Lucić 252.

1. ISKREN, adj. pun iskara. — Na jednom mjestu xvii vijeka. Ne zinice na sve strane mečahu ogañ tad iskreni. I. Zanotti, en. 28.

2. ISKREN, adj. sincerus, verus, candidus, apertus, (o čeladetu) istinit, koji istinu govori, koji ne taji svoje mišli; (o čemu drugome, osobito o duševnom osjećanju) prav, istinit, koji nije lažan. — Ričēc nije narodna, nego ruska: некрении (ista što naša iskrni, koju vidi), i primljena je od našijeh pisaca od xviii vijeka (i Vuk je upotrebljava, ali je nema u rječniku); između rječnika u Stulićevu (iskreni, 'naturale', genuinus). Iskreno pošteño. Đ. Rajić, pouč. 1, 44. I iskrenu ljubav otvorio. Nar. (?) pjes. vuk. 5, 426. Tako je bio iskren i prostodušan, da mu čovok nikake tajne nije mogao kazati. Vuk, dan. 1, 89. Čiti slobodnu i iskrenu riječ nijesu obični. S. Lubiša, prip. 126. Živa i iskrona besjeda igumnova. 254. i u Šulekovu rječniku: 'aufrichtig'. — Adv. iskreno. Ovi ljudi govorili su mi iskreno i bespřitvorno. Nov. sr. 1835. 107. i u Šulekovu rječniku kod 'aufrichtig'.

ISKRENICA, f. kaže se za sretoño (2 febr.), jer se veli da se tada spusti iskra u zemlju kao na blagovijest glavña. u primorju (u Fužini). isporēdi glavñonica. D. Daničić.

ISKRENITI, vidi kod iskrenuti.

ISKRENOST, f. osobina onoga koji je iskren (vidi iskren). — U naše vrijeme kod pisaca, a između rječnika u Stulićevu: 'sinceritas'. Naša ñedra koja su n sva vremena puna iskrenosti bila. M. Pavlinović, razg. 12. Vjorajte mi, da u politici iskrenost i pošteño je naj boļa mudrost. 18. i u Šulekovu rječniku: 'aufrichtigkeit'.

ISKREÑUTI, iskreñom, pf. složeno: iz-kronuti. — impf.: iskretati. — Akc. je kao kod iznahnuti. — Na jednom je mjestu xviii vijeka inf. iskreñiti: Pisak se s drvota iskreñiti mora. J. S. Rejković 272. — Od xviii vijeka (naj prije u Belinu rječniku), a između rječnika u Belinu (vidi b), u Stulićevu (iskreñuti, iskreñivam i iskreñujem, 'invertero, immutare, subvertere'), u Vukovu (vide izvrnuti).

a. aktivno. a) izvrnuti. Da žlico pripuñeno još do zubi ne izkreño. V. Došen 163^a. Kuliko plužna daska priveraćati i iskreñuti drvo. I. Jablanci 51. Gledaj višto da iskreñoš možo. J. S. Rejković 272. — i metaforički (o smislu). Izkreñnu knižo poslano od Nikole pape. A. Kanižlić, kam.

389. — *b) izvrnuiši kakav sud, učiniti da ispane, izlije se ono što je u nemu:* „Ajde vidi, jeli majka jelo iskrenula, pa da idemo jesti“. J. Bogdanović. *i u metaforičkom smislu:* Izkrenuti krivinu na drugoga ‚riversare o rigettare la colpa supra d'un altro‘, crimen in alium transferre“. A. d. Bella, rječn. 202^a. Iza takoga blagodarstva koga je na nas izkrenuo. B. Zuzeri 365. Kad jedan izmisli u hudoj pameti jedno zlo laživo, koje izkrene na pravedna iskrnuga. Đ. Bašić 93. Ne mogući je na zlo privesetit, obadili su je i izkrenuli na ņu naj gore djelo. 94. Moleći ga da izkrene na ņega vas sud rasrĝbo božanstvene. 307.

b. pasivno (vidi a, a). Premda nisu k brdu okrenute nego iskrenute na stranu. F. Lastrić, svet. 81^b. Svaka grana brdu iskrenuta. Nar. pjes. hŏrm. 2, 301. — *I metaforički.* Tko će ne izkrenuta mozga povirovati? A. Kanižlić, kam. 408.

c. sa se, pasivno ili refleksivno. a) vidi a, a) (metaforički). Budući se neobičajnim riema služile, koje bi se mogle na drugo razumljehe izkrenuti. A. Kanižlić, kam. 784. — *b) vidi a, b).* U duši pravednoga izavret će jedan kladenac bistrve vode, koja neće pritušit igda, neg će... uzdržat se sveder živa, dokle u more tiho od blaženstva izkrene se. B. Zuzeri 130. I premda bi se u ņ od više družijeh rijeka na tisuće izkrenulo, sve zaludu. 225. „Načera kola na onu brinetinu, pa se izvrnuše, a mi svi na 'edan put iskrenusmo se iz kola“. „Ma na 'edan put iskrenu(h) se iz kola, kouda me iz vreće baci, te srećom ne ubi(h) se nide“. J. Bogdanović.

ISKREņE, n. djelo kojijem se iskri. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* iskreņe, gda iskre skaču ‚scintillatio‘, *i u Stuličevu:* v. iskraņe.

ISKREņIVATI, iskreņujem i iskreņivam, impf. vidi iskretati. — *Akc. je kao kod iskazivati.* — *U jednoga pisca Dubročanina xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu (praes. iskreņivam i iskreņujem kod iskrenuti, a napose iskreņivati, iskreņivam, freq. v. iskrenuti).* Koliku obilnos voda zemlja putim očitijem u jaz morski izkreņiva. B. Zuzeri 324.

ISKRES, m. gaj. u Topolovcu. P. Brantner.

ISKRESAņE, n. djelo kojijem se iskreše. — *U Stuličevu rječniku.*

ISKRESATI, iskrešem, pf. sloņeno: iz-kresati. — *Akc. je kao kod izgrtati.* — *Od xvii vijeka (vidi kod 3, a).*

1. aktivno.

a. krešuići upaliti vatru (prije se mislilo, a i sad prosti narod misli da kod kresaņa iskre skaču iz kremenata). — *Između rječnika u Mikaljinu (iskresati ogaņ ‚elicere ignem chalybe‘), u Bjelostjenčevu (iskrešujem, iskresati ogaņ iz kamena ‚elicio, excutio ignem e silice‘, v. krešem), u Voltigijinu (iskresati, iskresujem ‚batter fuoco‘ ‚feuer schlagen‘), u Stuličevu (iskresati i izkresati ‚ignem silice excutere‘), u Vukovu: n. p. vatru ‚anschlagen (feuer)‘, ‚excuto ignem‘.* A ti iskreši vatru. Nar. prip. vuk.² 191. — *i metaforički.* Zamlat ti blaženi tvrda iz srca iskre izkresa. J. Kavaņin 105^a.

b. iskidati (na komade). Ubivši vola, na komade ga iskresati čini. And. Kačić, kor. 240. ‚Iskresa, brate, preda nas cijelo cjelcato pečeno jaņe‘. *u Lici.* J. Bogdanović.

c. ispsovati. ‚Iskresa mu i oca i mater‘. *u Srbiji.* V. Ilić. ‚Esi li čuo? bome mu, brate, iskresa i skresa u oči i u brk, što vragu ne bi palo na um‘. *u Lici.* J. Bogdanović.

2. pasivno. Blagosov vatre iz kremenata izkresane. I. Velikanović, uput. 1, 499.

3. sa se.

a. pasivno. vidi 1, a. Meu to se iskreše ogaņ is kamena. I. Bandulavić 110^a. Kako iz tvrdoga kamika mrzlim ņelozom ogaņ izkreše se. F. Glaviniić, cvit. 392^b.

b. refleksivno.

a) o prtištu, derati se (refleksivno ili pasivno). — *Između rječnika u Vukovu (n. p. iskresale se košule, cf. kresovi ‚abgewetzt werden‘ ‚deteri‘).* Tri dana prije Ilijina dne i tri poslije zovu se u Srbiji ‚kresovi‘, i žene ovijeh dana neće košule da peru niti ikakvoga drugoga prtišta da kvase jer kažu da bi se ‚iskresalo‘ (*pučka etimologija*). Vuk, živ. 66.

b) iskresati se na koga, vidi 1, c, isporedi c. — *U Stuličevu rječniku:* iskresati se na koga ‚in aliquem involare, irruere, impetum facere, aliquem adgredi, invadere‘.

c. recipročno, vidi 1, c. ‚Pušti, pušti, neka se dobro iskrešu!‘ (t. j. ili ispsuju ili istuku). J. Bogdanović.

ISKRESIVATI, iskrešujem i iskrešivam, impf. iskresati. — *Akc. je kao kod iskazivati.* — *U Bjelostjenčevu rječniku: praes. (griješkom) iskrešujem, i u Voltigijinu: praes. iskresujem kod iskresati.*

ISKRETAņE, n. djelo kojijem se iskreće. — *U Vukovu rječniku.*

ISKRETATI, iskrećem, impf. iskrenuti. — *isporvedi iskreņivati.* — *Akc. je kao kod izgrtati.* — *Postaje od osnove iskret glagola iskrenuti (vidi kod krenuti).* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu (vide izvrtati).* *a) vidi iskrenuti, a, a).* Onda kako pomaman oči izkrećuići. Đ. Rapić 278. Da koraņe debelo iskrećeš. J. S. Rejković 354. ‚Aa! šta vas je to sjelo u kola, ka' se stanete de iskretati, neće se znati, de 'e kom noga, de li glava‘. J. Bogdanović. — *metaforički (o smislu).* Razum s. pisma naopako iskrećuići. F. Lastrić, test. 247^b. Iskrećuići opako kanon apoštolski. A. Kanižlić, kam. 220. Na svoju je ruku Epifanija navijao i iskretao opako tomaćei. 724. Izkreću ništanemaņe i izopaćuju malomno za opravdaņe svoje svidočanstva nika pisma. I. Velikanović, uput. 1, 258. — *b) vidi iskrenuti, a, b).* ‚Iskreći to jelo, ako 'e vareno, da se ije, pa da se bježi na posa‘. ‚Nemoj još jela za malo iskretati, dok se svi ne iskupimo‘. J. Bogdanović.

ISKREņETATI, iskreņetam, pf. samo u Stuličevu rječniku: ‚stridero‘ s dodatkom da je uzeto iz brevijara. — *sloņeno: iz-kreņotati.*

ISKRHATI, iskrhām, pf. iskašlati (osobito o životinama). — *sloņeno: iz-krhati.* — *Akc. je kao kod iskončati.* — *U Vukovu rječniku: ‚aushuster (von thieren)‘ ‚extussio‘.*

ISKRHNUTI, iskrhēm, pf. jedan put iskrhati. — *Akc. je kao kod istaknuti.* — *U Belinu rječniku: izkrhnuti ‚buttar fuori il raschio spuntando‘, ‚excreo‘ 607^b i u Stuličevu: izkrknuti, v. izhraknuti (s dodatkom da se nahodi u pisca Lastrića).*

ISKRICA, f. dem. 1. iskra.

a. uopće. — *Između rječnika u Belinu (‚scintillula‘ 634^b), u Bjelostjenčevu, u Voltigijinu, u Stuličevu, u Vukovu. a) u pravom smislu.* Svaki će oni prašak i ona naj maņša iskrica doći u ono isto tijelo, od koga je upala. M. Divković, bes. 400^b. Drobne li iskrices vedrinom strkane (*zvijezde*). I. T. Mrnavić, ist. 181. Ka' pri oĝņu naj maņa iskrica. T. Babić, pism. 13. Koliko

je u ognju iskrica. 23. Premda je iskrica vatrema malakna. A. J. Knezović 93. Toliko živih nebeskih iskrica prosine. A. Kanižlić, uzr. v. Kao iz ognjišta iskrice izlaziše. fran. 201. Zvzdice Božja ruka prosu kao bile iskrice. rož. 14. Al' kud kliznu te iskrice žarke? Osvetn. 1, 64. — *metaforički*. Kanoti pod pepelom čuvaju nikoje od bogoljubnosti iskrice. A. Kanižlić, utoč. 86. Nečistu iskricu utrnuti. fran. 183. — *b) vidi* 1. iskra, *c) aa*. Da imaš samo jednu kapljicu aliti iskricu prave ljubavi Božje. M. Divković, bes. 414^b. Koliko se svekoliko tijelo Isusovo zdrži u cijeljoj ošti(ji), toliko se isto tijelo Isusovo svekoliko zdrži u naj manjoj iskrici oštije posvećene. 609^b. Ako li je još samo jedna iskrica pravoga razloga u nami. A. Kanižlić, uzr. 40. Premda je ovo jedna mala iskrica od aritmetike. M. Zoričić, aritm. predg. 10. Ako u meni vidiš jednu naj mađu iskricu bivstva moga koja ne služi tebe. M. Zoričić, osm. 20. — *c) vidi* 1. iskra, *c) bb*. Ti nam daj ... iskricu tvoje prisvete milosti. M. Divković, nauk. 95^b. Samo jedna od ljubavi tvoje iskrica. A. Kanižlić, uzr. 42. Vesele iskrice od ljubavi. rož. 105.

b. kriješnica, svitak. — U *Bjelostjenčevu rječniku*: iskrica, črvak koji u njoj sveti, cicindella, cicindila, nicedula, noctiluca, lamphyris, i u *Jambrošičevu*: iskrica, črv, cicindela, niteluda.

c. neke se biljke tako zovu. — U *Bjelostjenčevu rječniku*: iskrica, cvetec, bellis minor, i u *Vukovu*: (u Srijemu) nekakav cvijet kao prstenak, art pflanze, herba quaedam; i u *Šulekovu imeniku*: Iskrica, slov. iskra, češ. jiskerka (Bellis), jaskyr, pol. jaskier (Ranunculus), jaskierki, iskiarki (Aster amellus), bellide minore (u *rukopisu ovoga vijeka*), bellis minor (*Bjelostjenac*), 1. Bellis perennis L. (Varaždin, Vaļavac, Sabļar); 2. Ranunculus acris L. (Pavić), v. iskrica žuta 114. Iskrica, Ranunculus asiaticus (*kod ugarskih Hrvata*). 485. Iskrica modra, Viola tricolor L. (Sabļar). Iskrica sunčena, flammula Jovis (Sladović), Ranunculus flammula L. Iskrica žuta, Ranunculus L. (u *Varaždinu*). 114.

ISKRIČICA, f. dem. iskrica. — U *Stuličevu rječniku*: ,scintillula perexigua'.

ISKRIĆ, m. prezime. — U *naše vrijeme*. Šem. prav. 1878. 45.

ISKRIŃI, vidi iskrni.

ISKRIŃITI, iskrniim, pf. izvaditi iz skriće. — *Načieno od iz i skrića nastavkom i*. — U *Stuličevu rječniku*: iskrniiti, ,ex arca eruere, extrahere'. — *nepouzdamo*.

ISKRIŃIVATI, iskrniivam, impf. iskrniiti. — U *Stuličevu rječniku*: iskrniivati, iskrniivam uz iskrniiti. — *nepouzdamo*.

ISKRIŠČAC, iskriščea, m. vidi iskriščić. — U *Stuličevu rječniku*: iskriščac, v. iskriščak. — *sasma nepouzdamo*.

ISKRIŠČIĆ, m. dem. iskriščac ili iskriščak. — U *Stuličevu rječniku*: iskriščić, v. iskriščak. — *nepouzdamo*.

ISKRIŠKA, f. vidi kriška. — *Postaje od iskrizati*. — U *Mikašinu rječniku*: iskriška kruha, buccella, i u *Stuličevu*: iskriška ,segmentum, frustum'.

ISKRIŃI, iskrim, impf. vidi iskrati. — Od xviii vijeka (*vidi* b), a između rječnika u *Stuličevu* (v. iskrati).

a. aktivno. Baklja iskri kud goder se nosi. J. S. Reļković 101.

b. sa se, reflektivno, značie je kao kod ak-

tivnoga gļayola. I krunu i svite biserne joj zvizde iskreći se kite. A. Kanižlić, rož. 12.

ISKRIVATI, iskrivam, pf. dobiti kod igre krivača. — *složeno: iz-krivati*. — U *naše vrijeme u Lici*. ,Ej vi čobani! vi u blago i ne gledate, man u vratrije krivače, pa čete iskrivati krivu pro leda'. — *Sa se, reflektivno, izigrati se krivača*. ,Este li se iskrivali?' ,Esmo bome, vidi se i na blagu, gladnije dolazi, nego li odlazi'. J. Bogdanović.

ISKRIVICE, adv. krišom. — *sastavljeno: iz-krivice*. — U *jednoga pisca Dubrovčanina xviii vijeka*. Često kratki tražim izkrivice moju pohvalu, čim kažem z dvora da zamijeram Božije slavo umnoženje. I. M. Mattei 44.

ISKRIVITEL, m. čovjek koji iskrivi. — U *Belinu rječniku*: ,depravator' 250^b, i u *Stuličevu*: ,qui detorquet'.

ISKRIVITELICA, f. žensko čelade što iskrivi. — U *Stuličevu rječniku*: ,quaes detorquet'.

ISKRIVITI, iskrivim, pf. učiniti da što (objekat) bude posee krivo. — *složeno: iz-kriviti*. — *Akc. je kao kod ishvaliti*. — Od xvi vijeka (*vidi kod a, b) aa*), a između rječnika u *Mikašinu* (iskriviti, nakriviti ,distorqueo'), u *Belinu* (iskriviti, iskrivljujem ,torqueo' 735^a, ,distorqueo' 270^a), u *Bjelostjenčevu* (izkrivljujem, izkriveti ,distorqueo, distorqueo'), u *Voltiđijinu* (iskriviti ,scavezzare, ripiegare, contorcere, ,verrenken, krümmen'; izkriviti, izkrivljujem ,slogare, dislogare, scavezzaro, distorcere, ,biegen, verrenken'), u *Stuličevu* (iskriviti, iskrivljujem ili iskrivljuvam, i izkriviti ,distorquere'), u *Vukovu* (krümmen, ,incurvo').

a. aktivno. a) u pravom smislu. Kakono mladu šibičicu kako je mladu ili ispraviš ili prigneš i iskriviš. M. Divković, bes. 148^b. Vrat iskrivil uz poje gledači. P. Petrović, gor. vijen. 12. Ko može ispraviti što on iskrivi? Đ. Daničić, prop. 7, 13. Iskrivio glavu kao črvlivo pseto u koprivama. Iskrivio noge kao tele nedonošce. Nar. posl. vuk. 105. — *b) u prenesenom smislu. aa) učiniti da što je pravo (u prenesenom smislu) bude krivo*. — između rječnika u *Mikašinu* (kod izopačiti) i u *Belinu* (depravo' 250^b). Očituj se kako si iskrivil priliku Silvanovu. Transit. 224. Sfe mi dobro me iskrivi. M. Gazarović 36. Što ja uprav ne ispunih ного iskrivih. V. Andrijašević, put. 444. Što 'e dobro, gleda za iskriviti. I. Đorđić, uzd. 144. Stvoril čovika i ukresa u nega svoju priliku božanstvenu, t. j. čovičju dušu, i tako je utvrdi, da se ne more od čovika dignuti, već ako bi hotio čovika iskriviti i razrušiti. J. Banovac, pripov. 199. Kūige papine on na mlogih mistih je iskrivio. A. Kanižlić, kam. 104. Nisu simbol utvrdili, ni izkrivili, ni prominili. 664. Iskrivio bi riči (*Isusove*). I. J. P. Lučić, nar. 17. Utjeha mi je u duši, da nisam hotimice nepravo ništa rekao, ili bud što iskrivio. M. Pavlinović, razg. 113. — *bb) iskriviti kome što, učiniti da mu ne bude pravo, da mu bude štetu*. Ne iskrivivši mu ni jedan vlas od glavo. B. Kašić, fran. 121. Ne može ti neprijatelj izkriviti ni jednu dlaku. M. Radnić 497^a.

b. pasivno. Ispraviti naš put opaki i iskrivljeni upravnom pravdomošću. B. Kašić, is. 1. Kako se ima ispraviti gdi je kagodiro rič u nemu izkrivljena. M. Alberti xii. Od pruta napravljena da izide dobra greda ne već izkrivljena. J. Kavañin 66^b. Mučno je utvjenja izpraviti izkrivljena. 76^b. Ostaše mu ... jedno oko i sva usta iskrivljena. I. Đorđić, ben. 170. Bila si doslek na sve strazce izkrivljena i prignutu na bezredne

igre. B. Zuzeri 421. Kako godir je izkrivljena i izopačena kniga. A. Kanižlić, kam. 389.

c. sa se, *refleksivno*. a) *uopće*. aa) u pravom smislu (može biti u kojem primjeru i pasivno). Negove ustne ne izkrivile se ništa. Zborn. 24^a. Njekomu se ruke iskriviše. M. Divković, zlam. 53^b. I pravo drvo, kad na krivu leži, izkrivi se. (D). Poslov. danič. 80. Kolač kad se peća, tada se iskrivi. (D). 47. Neće ikako (zemlja) ni se izkrivit ni prignuti k drugoj strani. A. Vitajić, ist. 349^b. Jednom iskrive mu se usta i brada. M. Zoričić, zrc. 156. Netom je ta guba pala na ņ, iskrivio se. A. Kalić 363. — u *Dubrovniku se kaže (iperbolički)*: iskriviti se od straha. P. Budmani. — bb) u prenesenom smislu. Poželjenje mu se i voja iskrivi. M. Divković, bes. 726^a. Po kom njihov sud se iskrivi. A. Vitajić, ist. 77^a. Brže daklen, o Krstjanine, koji si se s grihom iskrivio, počmi činit pokoru. J. Banovac, pripov. 204. Protiva ljudskomu razlogu i čudi jest, da se primiti po svemu svitu nauk i običaj izkrivi i izopači. I. Velikanović, uput. 1, 371. — b) *isplakati se, izvikati se, izderati se*. — u naše vrijeme u Lici. „Bome se danas tvoj mali iskrivio, cio se dan derupa i krivi, vaša de nije tebe kod kuće“. J. Bogdanović. i u *Dubrovniku*. P. Budmani. — može biti da amo pripada i ovaj primjer iz xvii vijeka: Skazan (skazam^a) morska tuj s' iskrivi. M. Gazarović 35.

ISKRIVLEŃOST, f. osobina onoga što je iskrivljeno. — Na jednom mjestu xvii vijeka. Da ispravim iskrivljenost moju. B. Kašić, nasl. 208.

ISKRIVLEŃE, n. djelo kojijem se iskrivi. — Stariji je oblik iskrivljenje. — U *Mikašinu rječniku*: iskrivljenje, u *Belinu*: iskrivljenje 143^a, u *Bjelostjenčevu*: kajkavski iskrivleŃe, u *Stuličevu*.

ISKRIVLJIVĀNE, n. djelo kojijem se iskrivljuje. — U *Vukovu rječniku*.

ISKRIVLJIVATI, iskrivljujem i iskrivljiŃvam, *impf.* iskriviti. — *Akc. je kao kod iskazivati*. — Od xvii vijeka, a između rječnika u *Mikašinu* (iskrivljiŃvat se kod kriviti se) gdje se naj prije nahodi, u *Belinu* (*praes.* iskrivljujem kod iskriviti), u *Bjelostjenčevu* (*praes.* iskrivljujem, *vidi* kod iskriviti), u *Voltiđijinu* (*praes.* iskrivljujem kod izkriviti), u *Stuličevu* (*praes.* iskrivljujem i iskrivljiŃvam kod iskriviti, i napose iskrivljiŃvati, iskrivljiŃvam, *freq. v.* iskriviti), u *Vukovu* (iskrivljiŃvati, iskrivljujem ‚krümnen‘ ‚incurvo‘).

a. *aktivno*. U putu nebeskomu ako se obzire na zloće, iskrivljuje put. M. Radnić 515^b. Na druge ustna i obraz iskrivljiŃvati. D. Obradović, basn. 231. I ako što pravo paši javi, iskrivljuju aginski rodaci. *Osvetn.* 5, 21.

b. sa se, *refleksivno i pasivno*. Čovik grišeći iskrivljuje se, gubi priliku Božju. J. Banovac, pripov. 198. Svojom se voļom zamršuje i veže čovik i s grisi se šteti i iskrivljuje gubeći priliku Božju a obrćući se u životinsku. 200. Ter ne marite doći u poznaŃe, da se s grihom iskrivljujete, gubite priliku Božju i činite se prilični živini nerazložitoj. 204. Da se od kogagod vira udara, to jest iskrivljuje. A. Kanižlić, kam. 660. Da se duga na poļe ne izvija i ne iskrivljuje. P. Bolić, *vinodjel.* 2, 95.

ISKRIVUDĀN, *adj.* koji je kriv na više mjesta, i tamo i amo. — *Uprav je part. praet. pass. glagola iskrivudati (složeno: iz-krivudati), ali oome nema potvrde*. — U pisaca našega vremena. Samo što se čujaše čaroban romon žubor-vode u iskrivudanim potocima. M. P. Šapčanin 1, 121. Iz nagomilani žila izrasta stablo koje je iskrivudano. P. Bolić, *vinod.* 1, 27.

ISKRIŽAC, iskrišca, m. *vidi* iskriška. — U *Stuličevu rječniku*: ‚frustulum perexiguum‘. — *nepouzđano*.

ISKRIŽAK, iskriška, m. *vidi* iskriška. — U *Stuličevu rječniku uz iskrižac*. — *nepouzđano*.

ISKRIŽATI, iskrižam, *pf.* izrezati na kriške (a i uopće izrezati, n. p. o duhanu. u *Hercegovini*). — *složeno: iz-križati*. — *Akc. je kao kod ispitati*. — Od xvii vijeka, a između rječnika u *Mikašinu* (iskrižati kruh ‚scindere panem‘) gdje se naj prije nahodi, u *Belinu* (‚affettare, tagliare a fette‘ ‚concido‘ 42^b; ‚fettare il pane, carne‘ ‚scindere panem‘ 312^b), u *Voltiđijinu* (iskrižati, izkrižjati ‚fettare, tagliare a fette‘ ‚schnitte machen‘), u *Stuličevu* (secare, dissecare, in frustula scindere, caedere^a), u *Vukovu* (in scheiben schnneiden^a ‚disseco‘, n. p. jabuku, lubenicu, diŃnu). I čeka hoće li mu ko donijet da mu iskriža duhana, o kome je on zanatu živio. *Nar. prip.* vrč. 129. Po iskrižanom voću sipaju negašeno vapno i vodu. P. Bolić, *vinod.* 2, 15. Vočke pak moraju se u potanke kriške iskrižati. 2, 17. ‚Iskrižaj nekoliko krumpjera sa orižima na juvu‘. ‚Iskrižaj glavicu kupusa, i baci na juvu‘. J. Bogdanović.

ISKRIŽATI, iskrižam, *pf.* u jednom primjeru iz narodne pjesme crnogorske našega vremena kao da znači: svaliti se, razvaliti se (o zgradi). — *Složeno: iz-križati (vidi okrižati)*. — To kad čuše oba kaludera, za b'jele se ruke ugrabiše, poskociše po bijeloj kuli, a koliko lako poigraše, sva se kula iz temelja luļa; na to tridest vele jaŃi-čarah: ‚Sjed'te jađni do dva kaludera! jer se hoće iskrižati kula‘. *Pjev. crn.* 113^b.

ISKRIŠTITI, iskrištim, *pf.* očima, izbuđiti oči. — *Složeno: iz-krištiti (?)*. — U naše vrijeme. Iskrištesti očima i počne oko sebe gledati. *Nar. prip.* vil. 1867. 717.

1. ISKRMITI, iskrmim, *pf.* u *Vukovu rječniku*: kad onaj koji čamcem upravlja, vodu ispod Ńega veslom kao izgrne i tako stražni kraj odbije daje a predni obrne na onu stranu, onda se kaže ‚iskrmiti‘; a kad vodu kao podgrne pod čamac, i tako stražni kraj privuče na onu stranu, a predni obrne na drugu, onda se kaže ‚prihvatiti‘. — *Okrenuti krmilom lađu tako da joj vjetar duše u krmu*. Iskrmiti ‚abfallen‘ ‚poggiare‘. T. Babić. — *Postaje od iz i krma nastavkom i*. — *Akc. je kao kod ishvaliti*.

2. ISKRMITI, iskrmim, *pf.* *vidi* ishraniti, b (o domaćoj živini). — *Složeno: iz-krmiti*. — *Akc. je kao kod ishvaliti*. — U naše vrijeme u Lici. ‚Ako ovo zlo i daje potegne, onda se bojim, da ću mučno sa ovo piće blago iskrmiti‘. J. Bogdanović.

1. ISKRMLJIVĀNE, n. djelo kojijem se iskrmljuje (*vidi* 1. iskrmljivati). — U *Vukovu rječniku*.

2. ISKRMLJIVĀNE, n. djelo kojijem se iskrmljuje (*vidi* 2. iskrmljivati). — U naše vrijeme u Lici. ‚IskrmljivaŃe me stane svake zime muke i krvi‘. J. Bogdanović.

1. ISKRMLJIVATI, iskrmljujem i iskrmljiŃvam, *impf.* 1. iskrmiti. — *Akc. je kao kod iskazivati*. — U *Vukovu rječniku* (iskrmljivati, iskrmljujem).

2. ISKRMLJIVATI, iskrmljujem i iskrmljiŃvam, *impf.* 2. iskrmiti. — *Akc. je kao kod iskazivati*. — *Nemam mu potvrde, ali se bez sumnje govori u narodu (prema 2. iskrmiti i 2. iskrmljivaŃe)*.

ISKRN, *adj.* *vidi* iskrni. — Na jednom mjestu u jednoga pisca čakavca xvii vijeka, a između rječnika u *Bjelostjenčevu* (iskrni, v. bližni ‚pro-

ximus, immediatus⁴) i u *Voltiġijinu* (iskrni, prosimo, vicino per umanità, 'nächster'). Ľubimo izkrna našega radi Boga. F. Glavinic, cvit. 444b.

ISKRNĀEV, *adj.* koji pripada iskrnĀemu. — U *jednoga pisca xvii vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (izkrnĀev, proximi, ad proximum spec-tans). Ako si očitovao iskrnĀeve grijeha. B. Kašić, zrc. 91. Tko se obeseli šteti iskrnĀevnoj. 125. Ako ništa ino nego BoŹje ugodjenstvo i iskrnĀevu korist hoćeš. nasl. 69. — *nepouzđano*.

ISKRNĀĀ, *adj.* proximus, bliŹni. — *Postaje od iskr.* — *Nalaze se i oblici iskrn* (koje vidi), iskrđni (samo u *jednoga pisca čakavca xvi vijeka*: Prez Ľubave k Bogu i k svomu iskrđnĀemu. Anton Dalm., ap. e3a, i još tri puta. nov. tešt. 2, 17—18. *isporedi* i skradni) kod čega je nejasno d, i iskrni (u *dvojice pisaca u kojih je zapadni govor*: Koji bi iskrnĀega ubio. I. J. P. Lučić, nar. 89. Priguñući iskrnĀega svoga za da dobro diluje. Grgur iz Vareša 60. Ako mi budemo uviŹbati iskrnĀega našega. 61. *isporedi* erikva). — *Akc. je zabiŹen kako se u Dubrovniku govori, drukćije je u Vukovu rječniku gdje (i na drugom mjestu, vidi a, b) na kraju sam Vuk kaže da je čuo ovu riječ u Dubrovniku. — Riječ je stara, ispredi stslav.* iskrnĀn i rus. некрпнии; u naše se vrijeme upotrebljava samo kao crkvena riječ prema lat. proximus (vidi a, b) i biće došla iz glagolskih crkvenih knjiga. — *Uzmeđu rječnika u Vrančićevu* (proximus⁴), u *Belinu* (proximus⁴ 592b), u *Stulićevu* (iskrni i iskrni⁴ proximus⁴), u *Vukovu* (iskrni⁴ 'nächster', proximus⁴ s dodatkom da se govori u Dubrovniku), u *Daničićevu* (iskrni⁴ 'naturalis⁴).

a. bliŹni, naj bliŹi. a) uopće. Prose Boga za iskrnĀe susede. Korizm. 20a. Tu dake Asel budući jednolitan s Marcelom i sused iskrni. P. Zoranić 34b. Toliko daleko koliko iskrnĀe. B. Kašić, nasl. 215. — b) po *jevanđeoskom jeziku svaki je čovjek, iskrni* (proximus, obično kao supstantiv) drugome (kod katolika). *isporedi* bliŹni, 5. Ki Ľubi iskrnĀega svoga zakon je napunil. Bernardin 17. paul. rom. 13, 8. Ne govori proti iskrnĀemu tvomu krivo svidočastvo. 46. exod. 20, 16. Ľubiti iskrnĀega za Boga. Korizm. 27b. Ľubi iskrnĀega svoga. N. Rañina 39b. mat. 5, 43. Ne hinite nitko iskrnĀega svoga. 83a. levit. 19, 11. Ľubi... iskrnĀega svoga kako tebe samoga. 155b. luc. 10, 27. A tko je moj iskrni? 155b. luc. 19, 29. Neavidost na iskrnĀega. Zborn. 167b. Ne govori suprot iskrnĀemu tvomu. Kateh. 1561. A4a. Duše Boga nevirne i neposlušne a iskrnĀemu nedrugodne. P. Zoranić 9a. Koji pokaraju iskrnĀega. A. Gućetić, roz. jez. 60. IskrnĀega krv proljevati. 129. Ne Źeli hiŹu iskrnĀega tvogega. F. Vrančić, rječn. 124. Nisam Ľubio iskrnĀega kako mi Bog zapovijeda. A. Komulović 12. Imamo se pokajati od naših grijeha koje smo učinili protivu Boga, duši našoj i našem iskrnĀemu. M. Divković, bes. 8a. Miris dobra i poštena općenja svojijem iskrnĀijem. 67b. Ľubiti čĀv iskrnĀega tvoga kako sam sebe. M. Alberti xlv. Koja su u voliku štetu iskrnĀega. M. Orbin 255. Ľubiti Boga i iskrnĀega. I. T. Mrnavić, nauk. 1702. 15. Kolika korist moŹe se izvaditi i za sebe i za iskrnĀih. P. Radović, nac. 6. Ja sam smučivao iskrnĀega čĀva mega Źa Źivota. P. Posilović, nasl. 10b. Da Ľubiš tvoga iskrnĀega kako tebe istoga. Azbuk. F. 99. B. Blagodarani iskrnĀemu ima Boga druga u svomu. D. Poslov. danić. 7. I tvogega iskrnĀega Ľubi tako pravo i čisto. A. Vitajić, ost. 72. Da se iskrni ne smuti. S. Margitić, fal. u. Veseli se dobru iskrnĀega. 269. Od griha koje

sam učinio protivu iskrnĀemu. isпов. 26. Začeh u mojoj pameti ukazati koje dilo od Ľubavi prema iskrnĀemu. L. Terzić vii. Ja nisam ima' u mojoj misli drugoga konca u tumačenju ovi knjiga, nego li slavu BoŹju i korist iskrnĀega. ix. Er zlo stvara iskrnĀemu. J. Kavajin 348b. Kō čovik uŹego si se suprot tvomu iskrnĀemu. A. d. Bella, razg. 7. Ne uvridujuć iskrnĀega s nijednom nepravdom. 13. Od Ľubavi kojom mi Boga i iskrnĀega Ľubimo. J. Banovac, razg. 20. Grih protivu iskrnĀemu. uboj. 6. Ne bi se tako iskrni neavidio. pripov. 8. A što svom iskrnĀem činiš Źekačeš. 186. Čineći škodu iskrnĀemu. 194. Istina je, da imade puno vraštva na svitu i Ź niu mnogi čine štetu svome iskrnĀemu. 196. Svak čovik je svakomu čoviku iskrni. J. Filipović I, 328b. Bogu sluŹiti i bit koristan iskrnĀemu. F. Lastrić, ned. 127. Znajte dakle, da je svaki čovik čoviku iskrni. 177. Imate znati, da mi imamo imati mir s trojicom: prvo: s Bogom; drugo: s istim robom; treće: s iskrnĀijem. 192. Ma ne bi otio, da vi s čifuti naopako razumijete ovu rič iskrni ili ti bliŹni. 291. Svi su dakle bliŹni među sobom i iskrni. 291. Da se po iskrnĀemu razumiju samo svojad i prijatelji. 297. Ľubiš li i iskrnĀega? I. A. Nenadić, nauk. 47. Ako ne bi dao zao izgled iskrnĀemu. A. KaniŹlić, kam. 560. Za one koji se trude za spaseñe iskrnĀih. bogoljubn. 11. Ľubav s. Saverije prama iskrnĀemu. fran. 209. Svaki čovik jest naš iskrni. 214. Ne hoteti se pustiti u zavadu s prijateljem ni s iskrnĀim. E. Pavić, ogl. 29. Ľubi tvog iskrnĀega kano samoga sebe. 565. Koji prokliñu svog iskrnĀega. M. Zoričić, osm. 64. Da iskrnĀem pomoć damo. V. Došen 55b. I iskrnĀeg' krivo dere. 233a. Ište naćin, kako ima obsluŹivat BoŹije zapovijedi, kako se ima oslobodit od grijeha, kako prohodit s iskrnĀijem za ne učinit mu krivo u nijednoj stvari. Đ. Bašić 17. Ko privede na zlo iskrnĀega. 20. Trjebuje Ľubit svakoga, er je svak iskrni. 147. Kako oni mogahu biti podniŹeni i ĽubeŹjivi s iskrnĀijem. 241. Ućinih krivo iskrnĀemu. 248. Dila koja Milutin oliti UroŹ činaše ukazuju ñegovu dobrotu, pravednost i Ľubav koju imadiše pram Bogu i iskrnĀemu svomu. And. Kačić, razg. 48. Kojom mirom tko svomu iskrnĀemu uzajmi... M. A. Rejković, sat. B1a. Koji svoga iskrnĀeg privari. D5b. Pokrivaj pomañkañe tvoga iskrnĀega. sabr. 15. Za korist duhovnu našu i našega iskrnĀega. Ant. Kadčić 2. Jere jesmo duŹni pomoći našega iskrnĀega. 241. Da se prija ima svoj iskrni skrovito posvistići. 338. Svaki čovik jest naš iskrni. L. Vladimirović 72. Ľubav kojom si duŹan Ľubit iskrnĀega. 74. Da bude brez griha u Ľubavi BoŹjoj i u Ľubavi izkrnĀega. M. Dobretić 63. Koji daje prigodu svomu iskrnĀemu. 98. Na korist obćenu iskrnĀega. 580. Budi blag, ĽubeŹjiv s iskrnĀim. I. M. Mattei 81. Ľubi izkrnĀega tvoga kako sebe istoga. D. Rapić 6. Dila po kojima mi moŹemo naše iskrnĀe pomoći. B. Leaković, gov. 139. IskrnĀe imamo Ľubiti. nauk. 308. Po nekim mjestina, a osobito u Dubrovniku, čuju se od naj prostijih Ľubi dekoje prave slavenske rijeći koje u našim krajevima ili nijesu poznate nikako ili su uzete iz crkvenih knjiga, n. p. ... iskrni⁴ (slavenski некрпнии, der nächster). Vuk, poslov. xlix. — c) koji pripada iskrnĀemu, *isporedi* iskrniški, iskrniov, iskrniov. *rijetko*. Razlikima i naćini krv izkrni izpivaše. J. Kavajin 451a. Da sudci dragoćom iskrnĀom budu rasladivat Źestoćim zakona. S. Rosa 73b. Naj čišća Ľubav iskrnia piri se na kućnom ognjistu. M. Pavlinović, rad. 161. Dajñe Bogu BoŹje a iskrnĀemu iskrnĀe. razl. spis. 351.

b. *naravni, pravi, istiniti*. — *Samo u jednom primjeru xvii vijeka, ali se potvrđuje i ruskijem iskrpeniū (vidi kod iskrēn). kako ovo značene postaje od predašnjega nije jasno, može biti da je (i u ruskoj) isprova bilo ograničeno na rodstvena imena (kao što je i u primjeru), te da se n. p. bližnja mati shvatilo kao i naravna mati. Iskrēnūju si matern. Glasnik. 11, 170. (xvii vijek).*

ISKRNŌST, *f. uprav osobina onoga koji je iskrni, ali u jedinomu primjeru (xvii vijeka) znači: dužnost prema iskrēnu. Dila izkrnŌsti krstjanske. Azbukv. 1690. 15.*

ISKRNŌV, *adj. vidi iskrēv. — Na jednom mjestu xviii vijeka. I nepomstom i hotinom muti dike izkrnŌve. J. Kavañin 59^b. — sasma nepozdano.*

ISKRNŌSKĀ, *adj. koji pripada iskrēnu, iskrēnu. — isporidi iskrēv, iskrēv. — Na jednom mjestu xvii vijeka. Milošta uživa od dobra iskrnŌskoga i žalosti se ñegovu zlu. M. Radnić 484^a.*

ISKRNŌJITI, iskrnŌjĭm, *pf. posve skrojiti. — Složeno: iz-krojiti. — Akc. je kao kod iznositi. — U Vukovu rječniku: n. p. kožu na oputu ‚die haut zerschneiden auf schuhe u. dgl.‘ ‚discindo‘.*

ISKROVA, ISKROVI, ISKROVITA, *vidi skrov, skrovit.*

ISKRPATITI, iskrpatĭm, *pf. izdrobiti, izmrviti, rastrošiti. M. Ružićić. — Složeno: iz-krpatiti (?). — Sa se, refleksivno i pasivno. M. Ružićić. V. Arsenijević.*

ISKRPEČATI, iskrpečam, *pf. iskrpiti (?). — Složeno: iz-krpečati (?). — U jednoga pisca našega vremena. Iskrpečamo jedra i dovežemo kopnje. S. Ľubiša, prič. 10.*

ISKRPITI, iskrpĭm, *pf. posve okrpiti. — Složeno: iz-krpiti. — Akc. je kao kod izgaziti. — Riječ je stara, isporidi stslav. iskrpiti. — Između rječnika u Stulicevu (v. okrpiti) i u Vukovu (ausflicken^a, consarcio^a).*

a. *aktivno. a) u pravom smislu. Svoju siromašku odĭću iskrpi. F. Lastrić, test. ad. 108^b. Da iskrpim na dolami skute. Nar. pjes. vuk. 2, 361. Kakva mu je zelena dolama: da iskrpi, nova bi mu bila, da izmjeri, pretegli bi konci. Nar. posl. vuk. 124. — i metaforiĭki. ñegov je červeo u tolicijeh pećah, er ga ne bi sve mendalije iskrpili. M. Držić 399. Tratilac od kuće, koji ima davati razlog svomu gospodaru od onoga što je potratio ñegova, prvo nego izade prid ñega, gleda svoje knjige, sastavlja brojeve koje ima pridati, i, kada mu ne izadu, nastoji zakrpiti kako bolje može i iskrpi gdi stoje zlo. M. Radnić 413—414. — b) u prenesenom smislu, ispsovati. — u Vukovu rječniku: iskrpiti koga ‚ausschelten^a, ĩncrepo^a‘.*

b. *pasivno. V. rastrazana i iskrpĭjena oblaĭti se. Danilo 32. Ubogi idu izderani i iskrpĭeni. M. Radnić 419^a. Na ovomu svijetu svi smo siromasi iskrpĭeni. 419^a. Ne mari ništa što je torba iskrpĭjena. F. Lastrić, od^a 207. Da se izderanom i iskrpĭenom (odĭćom) odijevaš. test. ad. 56^b. U torbu nevalalu, iskrpĭenu i smrdljivu. ned. 280. Košuļe sve iskrpĭjene. I. J. P. Luĭić, izk. 13. U staroj i iskrpĭenoj odjeĭi. A. Kalić 358. O ramenu iskrpĭenu torbu. Nar. pjes. vuk. 3, 133. Novci su i u iskrpĭenoj kesii povolni. Nar. posl. vuk. 226. Uzeše stare torbe na svoje magarce i stare mjehove vinske, poderane i iskrpĭjene. Đ. Daniĭić, is. nav. 9, 4.*

ISKRSNĀVATI, iskrsnūjĭm i iskrsnĭvām, *impf. iskrsnuti. — Samo u Stulicevu rječniku: iskrsnĭ-*

vati, iskrsnivam, a kod iskrsnuti ima i praes. iskrsnujem ‚prodire, comparere‘.

ISKRSNŪĆE, *n. djelo kojijem se iskrsnje. — Na jednom mjestu xvi vijeka (sa starijim oblikom iskrsnutje, i sa značenem: uskrsnućć). Isukrst malo dana po iskrsnutju svojomu dunu u učēnike svoje. Š. Budinić, sum. 102^b.*

ISKRSNUTI, iskrsnĭm, *pf. pokazati se, javiti se iznenada. — Složeno: iz-krsnuti (vidi kod uskrsnuti). — Akc. je kao kod izginuti. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Stulicevu (‚prodire, comparere‘) i u Vukovu (‚plōtzlich da stehēn^a, ‚repente existo, adsto‘). Komu jur iskrsnje u sreću tva gizda. Š. Menĭetić 88. Ah Maro! gdje si, Maro? sad iskrsnĭ, sada si od potrebe. M. Držić 313. Jezik popuzne, a istina iskrsnje. (D). Poslov. danić. 40. Prispĭjevaše doba u koje imaše... Jezus izkrsnuti propovĭjedat sam sebe otvoreno u puku. S. Rosa 53—54. Među svećenicim iskrsnu iziskivañe. 157^a.*

ISKRSŪTITI, iskrstĭm, *pf. pokrstiti (kad je objekat mnogo ĩfjadi). — Složeno: iz-krstiti. — Akc. je kao kod iznositi. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (‚nach einander taufen^a, ‚baptizo alium ex alio‘). Za predaje što bi, to predade; za kršteñia što bi, to iskrsti. Nar. pjes. vuk. 4, 151. Našu djecu... izrobĭše pak ih iskrstiše. Pjev. crn. 103^a. Iskrstviše turske žene. Vuk, prav. sov. 22. — I sa se, refleksivno i pasivno. U Biogradu osim male dvĭje škole (jedna za narodnu djecu, a druga za tursku koja su se bila iskrstila) bila je ‚velika škola‘. Vuk, živ. 299.*

ISKRSĀTI, iskršām, *impf. iskršiti. — Na jednom mjestu xvi vijeka. Svaki gdje se stril iskrša u peće o prsi ove vil^a. Ğ. Držić 440.*

ISKRSĀITI, iskršĭm, *pf. skršiti posve. — Složeno: iz-kršiti. — Akc. je kao kod iznositi. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Stulicevu (iskršiti, v. skršiti; izkršiti, v. izkršiti).*

a. *aktivno. Da znam luk i strilu iskršit u peće, bit ĩeš űoj u krilu. Š. Menĭetić 125. Spravna sam do strile iskršit o tvoje prsi ja od vile. Ğ. Držić 440. I maĭe iskrše i korde žestoke. M. Vetranić 1, 86. I vas, o nemile i jadne me strile, izkršit u peće ovdĭ ĩu. F. Lukarević 151. Ľubav, ka sve sile na svitu svim prži, vas svoj luk i strile u peće iskršĭ. D. Rahina 134^a. Sad potjeram viteškĭjama iskršĭli bivši kopja. Ğ. Palmotić 2, 315. I prid oto plug zemļu iskršĭ. J. S. Reljkoviĭ 115. Usliša je Bog, jer je za dugo vrime iskršĭ mukam prižestocim. Blago turl. 2, 18. B'jele dojke iskršĭo. Nar. pjes. herc. vuk. 276. U rukama kopļe iskršĭo. Nar. pjes. petr. 3, 34. ‚Ovaj vjetar iskršĭ nam sve ogranke na voĭka(h)‘. ‚Pada snĭjeg s juga, pa se na voĭka‘ ustavlja, te sve ogranke iskršĭ‘. J. Bogdanoviĭ.*

b. *pasivno. Ostaše im u sto dila iskršena kopja vita. Ğ. Palmotiĭ 1, 389.*

c. *sa se, pasivno i refleksivno. Zaradi mnogoga ploda obiĭčaju se iskršiti grane od stabala. M. Radnić 87^a.*

ISKRUTITI, iskrutum, *pf. išĭupati. — Složeno: iz-krutiti. — U jednoga pisca našega vremena. Uz put naiđeš na golemu ĩukvu koju je vetar iskrutio. Glasnik. 43, 232.*

ISKRUŽITI, iskrūžĭm, *pf. na jednom mjestu xv vijeka; znaĭene nije jasno, može biti da je pisarska pogreška i da treba ĩitati: ispružiti. Rastše kako i pariž iskrūžĭv šĭju. Pril. jag. ark. 9, 122. (1468).*

ISKRVĀVITI, iskrvāvĭm, *pf. krovlju izmazati,*

iskalati, učiniti da što bude posve krvavo. — Složeno: iz-krvaviti. — Akc. je kao kod izjednačiti. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Stuličevu (izkrvaviti, izkrvavljujem i izkrvavivam ‚sanguino inficere, foedare, perfundere, imbuere‘) i u Vukovu (‚bebluten‘, ‚cruento‘).

a. *aktivno.* A graboču silnu pticu smrtnijem ranam iskrvavi. G. Palmotić 2, 293. Oštra kruno, . . . sada ukruni srce moje, probij, razdri, izkrvavi. I. Ivanišević 50. Svukoše ajinu negovu pak ju izkrvavišo u krvi kozletjoj. S. Margitić, fal. 72. Ovdí izvrijeđa put hridima i zlijem dračam iskrvavi. I. Đorđić, ben. 202. Iskrvaviše mu ajine. J. Banovac, pripov. 81. Tužna od kosa brigo! kada k mojoj glavi, k tvojoj ruku digo, da nu izkrvavi. A. Kanižlić, rož. 45. Iskrvavi vas obraz. M. Zoričić, zrc. 25. Svi oni koji su u krvi ljudskoj ruko oprali oli iskrvavili. M. Dobretić 303. Plaha mladosti, nijesu li svu put ovu izranile, iskrvavilo tvoja nečistoća i razbludnos? A. Kalić 450. Dok Turčina pjene popanušo, bijele su kako gorski snijeg, Strahinbana b'jele, pa krvave, iskrvavi niz prsi haljine, iskrvavi čizme obadvije. Nar. pjes. vuk. 2, 284. Kako su me derali nijesu me ni iskrvavili. Nar. posl. muk. 127. Pušti po dva čoveka da čuvaju one pokajnice koje lijepo začiju da nad nim protuže, i u onome jađu da se koja ne ubije i ogrebene da ga (mrtvaca) ne iskrvave. Vuk (?), živ. 186. — *U ovom primjeru nije posve u istom smislu: Škrinu zubim, izkrvavi oči. And. Kačić, razg. 114.*

b. *pasivno.* Bjen nemilostivo i iskrvavljen. Zborn. 48^b. Krvju kojom bješe zemlja polita, iskrvavljena i stopljena. M. Divković, bes. 381^a. Evo ga iskrvavljena bičimi, dračami i verigami. B. Kašić, is. 58. Ono sveto tilo sve suho brez krvi izrađeno, iskrvavljeno. P. Radovčić, nač. 421. On leža ondo vas izrađen i iskrvavljen. J. Filipović, prip. 3, 279^b. Uzamši iskrvavljenu glavu mrtvoga kralja. I. J. P. Lučić, razg. 106. Pomodroni a na mista iskrvavljeni bocí negovi. 129. Tijelo prisveto sina Božijega sa svih strana iskrvavljeno i izrađeno. A. Kalić 273. Od Turaka nešto i ostalo, a od Srba i što je ostalo, sve rađeno i iskrvavljeno. Nar. pjes. vuk. 2, 293.

c. *sa se, refleksivno i pasivno. — Između rječnika u Stuličevu: izkrvaviti se ‚sanguino infici, imbuí etc.‘ Vaskolik so opet iskrvavi krvju. M. Divković, bes. 381^a. Gđi (u trnju) obraćajući se, vas so iskrvavi. F. Glavinčić, evit. 254^b.*

ISKRVAVLJĚNE, *n. djelo kojijem se iskrvari. — U Stuličevu rječniku: izkrvavljeno i izkrvavljeno.*

ISKRVAVLJIVATI, iskrvavljujem i iskrvavljavam, *impf. iskrvaviti. — Samo u Stuličevu rječniku: kod izkrvaviti praes. izkrvavljujem i iskrvavivam, a napose izkrvavivati.*

ISKRVIVITI, iskrvím, *pf. vidi iskrvaviti. — Akc. je kao kod iznositi. — Postaje od iz i krv nastavkom i.*

a. *aktivno. — Samo u Stuličevu rječniku: izkrviti, v. izkrvaviti.*

b. *pasivno.* Bijahu njihovo ruke izkrvjene s kamatami. M. Radnić 511^b.

c. *sa se, recipročno. — Između rječnika u Vukovu: ‚streiten so dass blut fließt‘ ‚rixas cico cruentas‘. Zostoko se oni udarišo i nemilo, brate, izkrvise. And. Kačić, razg. 176^b.*

ISKRZATI, iskrzám, *pf. u Vukovu rječniku: ‚abwaten, abschleifen‘ ‚dotero‘ s primjerom: Iskrzao švirar na bieu. — Akc. je kao kod izgledati. — Složeno: iz-krzati.*

ISKUBATI, iskúbâm, *impf. iskupsti. — Samo na jednom mjestu xvi vijeka. Zašto li pak to se dostoji, to mi kaž‘, da tako mē kose nemilo iskubaš? N. Naješković 2, 64.*

ISKUBĚNE, *n. djelo kojijem se iskube. — Stariji je oblik iskubenje. — Samo u Mikaljinu rječniku gdje stoji griješkom iskubjenje, kao da je od glagola iskubiti.*

ISKUBLĚNE, *vidi iskubeše.*

ISKUCATI, iskucám, *pf. složeno: iz-kucati. — Akc. je kao kod izgledati. — U naše vrijeme.*

a. *kucañem učiniti da što izide na poje, kucañem izvaditi. a) u pravom smislu. — u Vukovu rječniku: n. p. čep oli vrañ na buretu ‚ausklopfen‘ ‚pulsando removeo‘. — mislim da i ovo amo pripada: Bezplodnu maticu treba iskucati i ubiti. F. Đorđević, pčelar. 20. — b) u prenesenom smislu, kucañem dobiti, pa i uopće dobiti. — u Stuličevu rječniku: iskucati i izkucati ‚procurarsi il vitto picchiando di porta in porta‘ ‚ostiatim pulsando victum adquirere‘; ‚ritrovar cercando con diligenza e con pena ciò che manca ad una cosa‘ ‚rei alicujus supplementa acquirendo invenire‘. — i u naše vrijeme u Dubrovniku (isporedi iskucukati). ‚Mućio se svakako po moru i po suhu, dokle je iskuco to dinara‘. P. Budmani.*

b. *svršiti kucañe. Iskucalo šest puno sahata. Nar. pjes. petr. 2, 593.*

ISKUCÁVĀNE, *n. djelo kojijem se iskucava. — Između rječnika u Vukovu (‚das losklopfen, aufklopfen‘ ‚emotio quae fit pulsando‘). O iskucavañu pčela u drugu košnicu. F. Đorđević, pčelar. 40.*

ISKUCÁVATI, iskucávám, *impf. iskucati. — U Stuličevu rječniku (uz iskucati) i u Vukovu: ‚aufklopfen‘ ‚pulsando removeo‘.*

ISKUCKATI, iskuckám, *pf. dem. iskucati. — isporedi iskucukati. — Akc. je kao kod izgledati. — U Vukovu rječniku.*

ISKUCUKATI, iskucúkám, *pf. dem. iskucati. — isporedi iskuckati. — Akc. se mijenja u aor. 2 i 3 sing. Iskucuká. — U naše vrijeme u Dubrovniku (isporedi iskucati, a, a) pri kraju). ‚Mućim se da iskucukam to malo što mi je dosta da so prihranim‘. P. Budmani.*

ISKUČITI, iskučím, *pf. složeno: iz-kučiti. — Akc. je kao kod ishaliti. — Od xviii vijeka.*

a. *aktivno, prikučiti iz kakva mjesta (u jedinom primjeru stoji u prenesenom smislu, kao izmamiti). Ako bi po koj izmišljenoj i varljivoj hitrini i privarenju sudac svitovni iskućio ga (onoga koji se utekao k crkvi da se sačuva od svjetovnoga suda) iz crkve. . . A. d. Costa 1, 182.*

b. *sa se, refleksivno, (u prenesenom smislu, izbaviti se). No bi li so i oni ispod jarma iskućili. Magaz. 1868. 68.*

ISKUCITI, iskućím, *pf. izagnati iz kuće. — Akc. je kao kod izgaziti. — Postaje od iz i kuća nastavkom i.*

a. *aktivno. — U Voltigijinu rječniku: (griješkom izkućiti) ‚sfrattare, cacciar di casa‘ ‚aus dem hause jagen‘, i u Stuličevu: izkućivam ‚aliquom domo ejicere, expellere‘.*

b. *sa se, refleksivno, ostaviti (svoju) kuću. — U Stuličevu rječniku: izkućiti so ‚domum derelinquere‘.*

ISKUĆIVATI, iskućujém i iskućívám, *impf. iskućiti. — U Stuličevu rječniku: izkućivati, izkućivam, freq. v. izkućiti.*

ISKUDJETI, iskudím, *pf. složeno: iz-skudjeti*

(*stsl. skadžeti*). — U *Stuličevu rječniku*: ‚deficere‘ s dodatkom da je uzeto iz *brevijara* i s *primjerima* (valja da su također iz *brevijara*): Iskudje mladjenec ‚defecit parvulus‘. Iskudješe oči moje ‚defecerunt oculi mei‘.

ISKUDREŃE, *n.* djelo kojijem se ko iskudri. — U *Stuličevu rječniku*: ‚loffa o loffia, vento che esce per le parti da basso, ma senza strepito‘ ‚subtile ac leve peditum‘.

ISKUDRITI SE, iskudrim se, *pf.* samo u *Stuličevu rječniku*: ‚trarre una coreggia ma senza strepito‘ ‚visire, pedere sine strepitu‘.

ISKUDRIVATI SE, iskudrujem se i iskudrivam se, *impf.* iskudriti se. — Samo u *Stuličevu rječniku*: iskudrivati se, iskudrivam se.

ISKUGAVITI, iskugavam, *pf.* u *Stuličevu rječniku*: iskugaviti, v. izkužiti. — sasma nepouzdan.

ISKUHATI, iskuhâm, *pf.* posve skuhati. — Složeno: iz-kuhati. — *Akc.* je kao kod izgledati. — Od xvii vijeka, a između rječnika u *Bjelostjenčevu* (izkuhavam, izkuhati ‚excoquo‘), u *Voltiđijinu* (izkuhati, izkuham, izkuhavam ‚cuocere affatto, cucinar bene‘ ‚gut auskochen‘), u *Stuličevu* (izkuhati ‚excoquere‘). Domicijan zapovida Ivana u kotlu velikomu punu ulja iskuhati. F. Glavinčić, cvit. 130b. Kad si već vosak iskuvao, opet saspri u bure. F. Đorđević, pčelar. 46. Iskuvanu voštinu opet izmrvi. 46.

ISKUHÁVATI, iskuhávâm, *impf.* iskuhati. — *Akc.* je kao kod izgovarati. — U *Bjelostjenčevu rječniku* (vidi kod iskuhati), i u *Voltiđijinu*: *praes.* izkuhavam kod izkuhati.

ISKUHÍVATI, iskuhújêm i iskuhívâm, *impf.* iskuhati (sa značenem: mijesiti, vidi zakuhati). — Na jednom mjestu xviii vijeka. Dokle vatra u peći se slaže, odmah tisto iskuhivat kaže. J. S. Rejković 344.

ISKUKATI, iskukâm, *pf.* svršiti kukanje (kao prelazni glagol). — Složeno: iz-kukati. — *Akc.* je kao kod izgledati. — U *jednoga pisca našega vremena*. Ptico pjevalico, ti naričeš jadna brata svoga, i još nega iskukala nisi. Osvetn. 2, 40.

ISKUKĹATI, iskuklâm, *pf.* izazvati. — *isporedi* iskuļati. — Složeno: iz-kukļati. — *Akc.* je kao kod iskončati. — U *Vukovu rječniku*: iskuļati i iskuļati ‚herauswallen‘ ‚prorumpo‘, cf. kuļati.

ISKUĹATI, iskuklâm, *pf.* vidi iskuļati (i radi akcenta). — Složeno: iz-kuļati.

1. **ISKŪP**, *m.* djelo kojijem se iskūpî. — *Riječ* je stara, *isporedi stsl. iskupr.* — *Između rječnika u Mikalínu* (iskup, iskupjenje, odkup ‚redemptio‘), u *Belinu* (izkup ‚redemptio‘ 609b), u *Voltiđijinu* (izkup ‚riscatto, redenzione‘ ‚auslösung‘), u *Stuličevu* (v. iskupjenje), u *Daničićevu* (iskup ‚redemptionis pretium‘). Vsa jelika priložih, ne uzehz ničiju baštinu, ne sstvorih po silê, nê vsa sê iskupom i sê zamenoju. Sr. letop. 1847. 4, 55. (1881).

2. **ISKUP**, *m.* skup. — Od 2. iskupiti. — U *naše vrijeme*, a između rječnika u *Vukovu* (die versammlung‘ ‚conventus‘ s *primjerima* iz *narodnih pjesama*: Tu češ braću na iskupu naći. Crnogorce na iskupu pita. Lakše bi se zvijezde izbrojile nego turska na iskupu vojska). I tu bjehu na iskupu Turci. Nar. pjes. vuk. 4, 85. Te bi do što do potrebe bilo, te bi na me udrili Brđani, neka imam vojske na iskupu. 4, 471. I tu Kuće na iskupu nade. Ogled. sr. 103. Jesu li mu na iskup svatovi? Vuk, kovč. 60. Na

glavnoj skupštini dode na iskup i Macedonović. S. Ĺubiša, prip. 10. Glavar krivu otkrojit će pravdu, kad na iskup pred sudiju sajud. Osvetn. 4, 24.

3. **ISKUP**, *m.* ime mjestu. — *Prije našega vremena*. Iskup. S. Novaković, pom. 131.

ISKUPILAC, iskupioca, *m.* vidi iskupitel. — Samo u *Stuličevu rječniku*: iskupilac i grješkem iskupioc uz iskupitel.

ISKUPIONIK, *m.* vidi iskupitel. — U *Stuličevu rječniku*. — nepouzdan.

ISKŪPITEL, *m.* redemptor, čovjek koji iskūpî (često u *teologičnom smislu*, o *Isusu Hristu*). — Od xvi vijeka, a između rječnika u *Mikalínu* (iskupitel, odkupitel, redemptor‘), u *Belinu* (izkupitel, redentore, chi ricompra‘ ‚redemptor‘ 609b), u *Voltiđijinu* (izkupitel, salvatore, redentore‘ ‚auslöser, loskäufer‘), u *Stuličevu* (redentore‘ ‚servator, qui redimit‘ s dodatkom da je uzeto iz *brevijara*). Veruju da iskupitel moj život. Transit. 95. Iskupiteļu duš naših. 158. Od Marije matere iskupiteļa svega svita. Mirakuli. 8. Gospodine, pomoćnice moj i iskupiteļu moj! M. Alberti 8. Ali znam da je živ moj iskupitel, i na pošledak da će stati nad prahom. Đ. Daničić, jov. 19, 25.

ISKŪPITELĹEV, *adj.* koji pripada iskupiteļu. — U *Stuličevu rječniku*.

ISKŪPITELĹICA, *f.* žensko čelade koje iskūpî. — U *Stuličevu rječniku*: ‚redentrice‘ ‚servatrix‘.

1. **ISKŪPITI**, iskūpî, *pf.* redimere, vidi otkupiti. — Složeno: iz-kupîti. — *Akc.* je kao kod ishvaliti. — *Riječ* je stara, *isporedi stsl. iskupiti*. — *Između rječnika u Mikalínu* (iskupiti, odkupiti ‚redimo‘; iskupiti zaklad ‚repignoro, redimo‘), u *Belinu* (izkupiti ‚redimo‘ 609b), u *Bjelostjenčevu* (izkuplujem, odkuplujem, izkupiti ‚redimo, rem quampiam ab eo qui eam in potestate habebat pretio libero, rem alienatam occupatamve pretio recipio‘. 2. izkuplujem zalog, zaklad ‚repignoro‘), u *Voltiđijinu* (izkupiti, izkupim, izkuplujem, izkuplivam ‚riscattare, ricomprare, salvare‘ ‚auslösen, loskaufen‘), u *Stuličevu* (iskupiti, iskupljam, iskuplujem, iskuplivam i izkupiti ‚riscuotere, riscattare‘ ‚recuperare, servare, redimere‘; iskupiti zaklad ‚repignerare‘), u *Vukovu* (loskaufen‘ ‚redimo‘), u *Daničićevu* (redimere‘). Pride Marija raba Raština iskupivši se. Starine. 13, 208. (1185). Ašte kto otk zakanija kogo iskupits. Domentijan^b 65. Da je bližni voljan iskupiti do godišta. Stat. pol. ark. 5, 260. Tada je voljan iskupiti do godišta. 262. Kad ne ima brige iskupiti ga, ako je u sužanstvu. 318. Ja vas svih, ja životom mojim iskupil bih od tih nevoļ. M. Marulić 32. Ni kraje ni bane ne iskupe bolanče. 255. Da iskupi tebe iz muk. 316. (*Isus*) postavi samoga sebe na smrt za iskupiti vas. Transit. 106. Iskupiv vse svoje imênije ko on biše prodal. Mirakuli. 2. Čini da ti iskupiš tvoje grihe almuštvo. Korizm. 10a. Vzdviogoše se, iskupili da bi svetu zemļu. S. Kožičić 24^b. Od jame pakljene vaj da me iskupiš. M. Vetranić I, 461. Kako te iznašad hitro je izkupil. H. Lucić 257. Ta pās iskupi tr mi ga pošļ. Mon. croat. 229. (1527). I tako da drži te zemļe doklam budu mogli ’zkupiti Mate i negova deca. 286. (1586). Kojom bi jih ti spenzom iz tamnice iskupila? Đ. Baraković, vil. 200. Za sloboditi me i iskupiti me vridnostju od svete krvi tvoje. M. Jerković 101. Iskupit je iz sužanstva. V. Andrijašević, put. 68. Iz sužanstva pakjenoga iskupiti.

273. (*On éc*) nepravijem kamatami izkupit ih zadužene. I. Đorđić, salt. 238. Iskupit sve nas od ruku djavaoski. J. Banovac, pred. 26. Izkupiti ju (*zarobljenu*). F. Lastrić, svet. 47^b. Iskupiti svoj puk izabrani od svih tuga. S. Rosa 22^b. Otvorivši aznu svote crkve, izkupi sve sužne. And. Kačić, razg. 21. U mene je blago nebrojeno, moja bi me izkupila majka. 34^a. Iskupiti nas po svojoj mucu iz tmina sužanstva paklonoša. Ant. Kadžić 107. Iskupiti jih iz sužanstva. 510. Ki te iz grijeha krvi izkupi. I. M. Mattei 297. Sužna izkupiti. B. Leaković, gov. 138. Na sud, ali brez zlata, koje bi vas izkupilo. Đ. Rapić 13. Neznani mladić k men' pristupi, blago obilno donoseći, da leškoga sužna izkupi. P. Sorokočević 586^b. Ja sam ti, brate, turska roba, iskup' me, brate, iz turski ruku. Nar. pjes. vuk. 1, 214. Ona negovoj ženi uzajmila jest 200 groša, da ga iskupi iz apsa. Glasnik. 1, 1, 77. (1808). Iskupio si nas Bogu krvju svojom od svakoga kojena i jezika i naroda i plemena. Vuk, otkr. 5, 9.

b. *pasivno*. Kako je prikazan s dvije grlice u templo i izkupljen sin Božji. I. Držić 100. Iz sužanstva iskupljena. V. Andrijašević, put. 202. Duše su ove izkupjene tvojom krvi, blag Jezuse. I. M. Mattei 285.

c. *sa se*.

a) *pasivno*. Ono zdrženje ima se iskupiti. Naručn. 43^a.

b) *refleksivno*. — *Između rječnika u Belinu* (izkupiti se ,riscattarsi' ,redimere se' 625^a). Ako bi se tko iskupio ali odmolio. Stat. pol. ark. 5, 279. Tada mu se ima oni iskupiti punom vraždom. 281. Dunat bio postavljen u uzu, da se iskupi. Tondal. star. 4, 116. Nejmajući s čim bi se izkupio. A. Kanižlić, fran. 67.

2. ISKUPITI, iskupîm, *pf. vidi skupiti (ističe se i mjesto ili mjesta odakle se sakuplja)*. — *Složenno*: iz-kupiti. — *Akc. je kao kod izgaziti*. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Voltigijinu* (iskupiti, iskupim, iskupjam ,radunare; rappingliare, congelare' ,versammeln; gerinnen'), u *Stuličevu* (iskupiti, iskupjam ,omnina simul congregare, coacervare, concludere, in sarcinas colligare'), u *Vukovu* (,sammeln' ,colligo').

a. *aktivno*. Pop ima biti pomnivi iskupiti vsu svoju misal. Naručn. 43^b. On će k nima doći iskupit ih. S. Rosa 90^b. Iskupivši lažisabor, na istomu protivu Papi Nikoli osudu prokletstva proglasi. I. Velikanović, uput. 1, 284. Svu je tursku silu podigao, u Kosovo poje iskupio. Nar. pjes. vuk. 2, 265. Sastase se i Srbi i Turci, iskupiše odsječeno glave, iznesoše račene junako. 3, 165. Iskupiču kezdeset hajdukah. 3, 319. No vladika vojsku iskupio. 4, 76. Tu zaosta Miloš s vojvodama, da iskupi roblje na gomilu. 4, 352. I brže će porez iskupiti. 4, 497. Pak iskupi sedam hiljad vojsko. Pjev. crn. 22^b. A kad paša iskupio vojsku. 105^a.

b. *pasivno*. Gdi dvojica oli trojica budu iskupjena u momu imenu. S. Rosa 103^a. Prida ū bice iskupjeni svi svijeta narodi. 139^b.

c. *sa se*.

a) *pasivno*. Za sobo uzimahu sve što bi se iskupilo. S. Rosa 101^b.

b) *refleksivno*. Gdjo počeka ūjekoliko dokli odavud iskupi se bojno mnoštvo svekoliko. J. Palmić 75. Ti cas iskupi se množ čoladi oko kuće. S. Rosa 84^b. Ondi iskupiće se i orlovi. 124^a. Svatovi se na broj iskupiše. Nar. pjes. vuk. 2, 518. Tu se silnu iskupila vojska. 4, 75. Da se oden opet iskupimo. Pjev. crn. 112^b. Gospoda se srpska iskupila. 284^b. Svatovi se is-

kupiše. Vuk, kovč. 59. Svi se iskupiše oko mene. M. P. Šapčanin 1, 93.

ISKUPLAŃE, *n. djelo kojijem se iskuplja (vidi 2. iskupljati)*. — *U Vukovu rječniku*: ,das sammeln' ,congregatio'.

1. ISKUPLATI, iskūplām, *impf. iskupiti*. — *isporedi* iskupljivati. — *Akc. je kao kod ispitati*. — *Na jednom mjestu xvi vijeka, a između rječnika u Stuličevu (kod iskupiti)*. Almuštvo iskuplja od smrti. Korizm. 10^b.

2. ISKUPLATI, iskūplām, *impf. iskupiti*. — *Akc. je kao kod ispitati*. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Voltigijinu (praes. iskuplam kod iskupiti), u Stuličevu (kod iskupiti), u Vukovu (,sammeln' ,congrego')*.

a. *aktivno*. Crnogorci iskupljaju ovce. Nar. pjes. vuk. 4, 48. Luko silnu iskupljaše vojsku, iskuplaše pješce i konike. 4, 230. Iskuplja ti porez od Tušimne. 4, 493. Iskuplja porez i harače. Pjev. crn. 145^a.

b. *sa se, refleksivno*. Kad se stade četa iskupljati. Nar. pjes. juk. 206.

ISKUPLJENIK, *m. čovjek iskupljen*. — *U jednoga pisca našega vremena*. I oni će se prozvati narod sveti, iskupljenici Gospodni. Đ. Daničić, isai. 62, 12.

ISKUPLJENE, *n. djelo kojijem se iskupl.* — *Stariji je oblik iskupjenje*. — *Između rječnika u Mikajinu (iskupjenje kod iskupiti), u Belinu (izkupljenje ,redenzione, ricompramento' ,redemptio' 609^b), u Bjelostjenčevu (kajkavski izkuplene), u Stuličevu (iskupjenje i iskuplenie)*. Prosjia nam dan iskupjenja i istine. Š. Kožičić 6^a. Smrt primivši na iskupjenje njih grešenja. N. Rašina 80^a. paul. hebr. 9, 15. Od počala ponovljenja i iskupjenja človičjega. P. Radovčić, nač. 399. Da bude obilno izkuplene i podpuno. F. Lastrić, test. 44^a. Da ne bi obratili izkuplene u veće sužanstvo. Ant. Kadžić 107. Izvršenje pokore jest jedno iskuplene pedipsaňa vrimenitoga. M. Dobretić 242.

ISKUPLJIVATI, iskūplujēm, *impf. vidi iskupljivati*. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Iskupjevati sužne. A. d. Costa 1, 96.

1. ISKUPLIV, *adj. koji se može iskupiti*. — *U Stuličevu rječniku*: ,qui redimi potest'.

2. ISKUPLIV, *adj. koji se može iskupiti*. — *U Stuličevu rječniku*: ,congregabilis'.

ISKUPLJIVANJE, *n. djelo kojijem se iskupljuje*. — *U Vukovu rječniku*: ,das loskaufen' ,redemptio'.

ISKUPLJIVATI, iskūplujēm i iskūplivām, *impf. iskupiti*. — *isporedi* 1. iskupljati. — *Akc. je kao kod iskazivati*. — *Između rječnika u Bjelostjenčevu (praes. izkuplujem, vidi kod 1. iskupiti), u Voltigijinu (praes. izkuplujem i griješkom izkuplivam kod iskupiti), u Stuličevu (praes. iskuplujem i iskuplivam kod iskupiti), u Vukovu (,loskaufen' ,redimo')*. Budući da tada ne bi bilo trgovino za iskupljivati. F. Lastrić, test. 44^b. Skupim novcom iskupljuje kvara. J. S. Rejković 429. Gospod iskupljuje dušu sluga svojih. Đ. Daničić, psal. 34, 22.

ISKUPNIK, *m. u Stuličevu rječniku*: v. iskupitelj. — *nepouzvano*.

ISKUPOVATI, iskūpovām, *impf. (i perf.) složenno*: iz-kupovati. — *Akc. kaki je u praes. taki je u impf. iskūpovām, u impf. iskūpūj, u ger. praes. iskūpjući; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf., osim aor. 2 i 3 sing. iskupovā, u part. pract. act. iskupovao, iskupovāla, u part. pract. pass. iskupovān*. — *Riječ je stara, ispredi stslav. iskupovati*.

a. *upotreblava se kao imperfektivni glagol prema iskúpiti (kod toga se misli da postaje od iskúpiti kao kupovati od kúpiti).* — *Između rječnika u Daničićevu* (redimere⁴). Svetaa i čestnaa iskupovaje. Domentijan^b 200. Dlježnje iskupuje, rabotnje svoboždaje. Domentijan^a 29. Čelomudrno i opasno živuše vь nynašnemь věcě, iskupujuše vrěme, jako dsnije zbl sutь. 284—285. Bluděte kako hodite, ne jako nemudrii nь jako přemudrii, iskupujuše vrěme, jako dnyje zbl sutь. Danilo 299. paul. eph. 5, 15—16. Rečeni grad iskupujemo i oslabajamo. Mon. croat. 214. (1525). Čestnije sьsudi i svetyihь mošti iskupovaše. Glasnik. 32, 255. (1634).

b. *može biti da je kao kod a i u ovom primjeru:* Sudove zlatne i srebrne crkvene prodao je za priraniti i iskupovati zapušćene i uciviljene sužne. A. d. Costa 1, 269. *ali je veća prilika da je shvaćeno kao perfektivni glagol.*

c. *impf. i pf. mnogo kupovati, mnogo kupiti, nakupovati.* Oto joj si ti za tri tisuće dukat dosle zoja iskupovao. M. Držić 304. *i u naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

ISKÚPSTI, iskúbem, *pf. iščupati.* — *Složeno: iz-skupsti.* — *Akc. je kao kod istresti.* — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikašinu* (iskupsti, izguliti, vello, evello⁴), *u Belinu* (izkubsti, pelare, svellere i peli⁴; pilos detrahere⁴ 550^a), *u Voltijjimu* (izkubsti i izkupsti, scapigliare, spennacchiare, strappare⁴, ausrupfen⁴), *u Stulićevu* (iskubsti i iskupsti, v. izguliti), *u Vukovu* (ausraufen⁴, evello⁴, cf. iščupati).

a. *aktivno.* Skubući juž da biste ne iskubli i pšenicu s nim zajedno. N. Račina 33^a, mat. 13, 29. Htio sam svu bradu iskubsti, gdi inoj nije čut' po gradu neg tvoje sramote. N. Naješković 1, 292. Poč mu ču sve kose iskupsti. M. Držić 262. Draču izkubsti nije muke mladu. I. V. Bunić, mand. 7. I čadavu bradu iskube. J. Palmotić 332. Izskubavši ga (*trně*) stavi se oko vinograda. M. Radnić 345^b. Ako iskubeš komaru nožicu, izie ču i crijeva. (D). Poslov. danič. 2. Izkuboše vlasi i bradu negovu. F. Parčić 53—54. Da izkubše, da razoriš, da pogubiš. D. Bašić 218. Sad je vrijeme sve one štetne trave da izkubete. 251. Da bi iskubo usadene ostne grijeha. J. Matović 497. Razorit, sagradit, iskupsti, usadit. A. Kalić 534. Ona joj silimice iskube optok i uza n iščupa bič vlasi. S. Lubiša, prip. 39. Nema sile koja bi te mogla iskupsti iz našihjeg nokata. prič. 67.

b. *pasivno.* Bradu svu iskubenu. I. Držić 59. Kose plave malo prije ko zlatni resi vidjahu se tamo i amo po uzglavju izkubene. B. Zuzeri 271. Za iskubene vlasi tvoje odnimi od mene sve što godi je neugodno očima tvojim. A. Kazničić, bogojubn. 272.

c. *sa se.*

a) *pasivno.* Koji će dakle razlog zabraniti da se juž ne iskube? A. d. Bella, razgov. 197.

b) *refleksivno.* (Mandalijena) veče u suzali sasma plije, sva se izkubla, sva 'e krvava. I. V. Bunić, mand. 10.

c) *recipročno.* Iskubsti se za kose, fare a capelli, tirarsi a capelli⁴, invicem sibi capillos dilacerare⁴. A. d. Bella, rječn. 168^b.

ISKUS, *m. djelo kojijem se iskuša.* — *Riječ je stara, isporodi stslv. iskusz.* — *Između rječnika u Stulićevu* (experientia, experimentum⁴ s dodatkom *aa* je uzeto iz brevijara) *i u Daničićevu* (iskusz, tentatio⁴). Ne iskusz protivnao. Domentijan^b 59. Božijemь popuštenijemь o Jově iskusz prijěte. Danilo 142. Vide jęgo vь tolicě

iskusě i napasti, překloni se na milosrdiję jęgo. 164. Svagdašni iskusz. J. Rajić, pouč. 2, 110.

ISKUSAN, *iskusna, adj. peritus, vješt.* — *Postaje od iskusz nastavkom њn.* — *Riječ je stara (ali nije narodna), isporodi stslv. iskuszъnъ.* — *Između rječnika u Stulićevu* (v. naučan s dodatkom da je riječ ruska) *i u Daničićevu* (iskuszъnъ, peritus⁴).

a. *adj.* Ne prostě, nъ iskuszъnъ skazajemymъ. Domentijan^b 7. Igumeni da stavetě se dobri človeci i iskusni. Zak. duš. pam. šaf. 30. Koliko puta naj iskusniji ljudi drugojačije misle danas, nego juče! D. Obradović, živ. 32. Viče na iskuszne starce, koji su ostarili u naukama. Vuk, pism. 61. Dopusite mi kao staru i iskusznu opaziti, da šenice bez kukoja nema. S. Lubiša, prip. 252. On je vrlo iskusan kovadžija. F. Dorđević, pčelar. 4. Iskusan, vješt u čemu, 'verständig, erfahren⁴. Jur. pol. terminol. 586.

b. *adv.* iskuszno. Veče mi iskuszno otpišite. Glasnik. II, 3, 110. (1708).

ISKUSĀNE, *n. djelo kojijem se iskuša.* — *U Stulićevu rječniku.*

1. ISKŪSATI, iskŭsām, *pf. sve pokušati.* — *isporodi 3. iskusiti.* — *Složeno: iz-kusati.* — *Akc. je kao kod ispitati.* — *U Belinu rječniku* (*part. pract. pass.* izkusan, 'mangiato col cucchiaro', 'comesus cocleare' 459^a) *i u poslovici xviii vijeka:* Čim baba puha, djed sve iskusa. (Z). Poslov. danič. 13.

2. ISKUSATI, iskuszām, *pf. vidi 2. iskusiti.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* iskusati i izkusati, 'cincischiare', 'lancinare'.

ISKŪSILAC, iskŭsioca, *m. vidi iskusiteĽ.* — *I (griješkom) sa š mj. s.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Mikašinu* (iskusilac, koji iskušiva, 'inquisitor, conquisitor, examiner') *glje se naj prije nahodi, i u Stulićevu* (*griješkom* iskusioc uz iskusiteĽ). Izkušilac još ju uzpraša u svojemu pitovanju. J. Kavačin 61^b. Da iskušilac sviđoci biskupu. Ant. Kadčić 5.

ISKŪSITEĽ, *m. čovjek (u prvom primjeru vrag) koji iskuši.* — *isporodi iskusilac.* — *Često stoji griješkom š mj. s (vidi kod 1. iskusiti).* — *Od prvih vremena, a između rječnika u Belinu* (izkušiteĽ, 'cercatore o investigatore', 'investigator' 185^b; iskušiteĽ, 'essaminatore, che essamina', 'examinator' 299^a), *u Voltijjimu* (izkušiteĽ, 'tentatore, sperimentatore', 'versucher'), *u Stulićevu* (iskusiteĽ i iskušiteĽ, 'quaesitor, inquisitor, investigator, tentator'). IskusiteĽ hote přeosveštenomu pakostě sьtvoriti i vьzdviže převelikyje vlny vь mori. Domentijan^a 300. Ima(j) moč suprot iskusiteĽu djavlu. Korizm. 4^b. Bog n̄ iskusiteĽ na zlo. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 159^b, jac. 1, 13. Oběčaj jest naučiteĽ i iskušiteĽ stvaram. Š. Budinić, sum. 82^b. Jere sam iskusiteĽ od srea. B. Kašić, nasl. 188. Ukaže se strašni iskusiteĽ i osveteĽ. M. Bijanković 164. Mogu li iskusiteĽ primiti koji dar? Ant. Kadčić 5. Da ga iskusiteĽi nisu zadovoljno ispitovali u stvarih potrebnih za ispovidane. 235. Biskup s ostalima iskusiteĽi ima pomjlo iskušati žakne. A. d. Costa 1, 64. Prid određenima skupniškima iskušiteĽi. 1, 215. Kad bi se crkovníaci sakupjali za dostignuti dohodke crkvene od iskušiteĽa za to određeni. I. J. P. Lučić, izk. 20.

ISKŪSITEĽICA, *f. žensko čelade koje iskuši.* — *I griješkom sa š mj. s (vidi kod iskusiti).* — *U Belinu rječniku:* izkušiteĽica, 'cercatrice, esploratrice', 'exploratrix' 186^a, *i u Stulićevu:* iskusiteĽica, 'quaer quaerit, inquiri, tentat etc.'

1. ISKUSITI, iskušim, *pf.* vidi iskušati. — *Složeno:* iz-kusiti (*vidi* okusiti). — *Akc. je kao kod izgaziti.* — *Riječ je stara, isporodi stslav. iskusiti.* — *Često se kod pisaca nahodi sa š nj. s:* iskušiti, iskušim, *jer kod toga pisci misle na iskušati.* — *Između rječnika u Mikalčinu* (iskusiti, ispitati, excutio, examino, inquirō, interrogō), *u Belinu* (izkusiti, 'experiō' 292^a; iskusiti, 'examinō' 293^a; iskusiti dušu i svijes, 'conscientiam excutere' 293^a), *u Voltigijinu* (iskušiti, tentare, sperimentare, 'investigare' versuchen, probieren'), *u Stuličevu* (inquirero, perquirere, indagare, experiiri, periculum facere'), *u Daničićevu* (tentare').

a. *aktivno.* Jakože iskusi Gospodi pravednago Jova. Stefan, sim. pam. šaf. 11. Druga svoga iskusi, pověj mu tajnaja svoja. Pril. jag. ark. 9, 140. (1468). Netom smrt jadovna iskusi svoj nalip. M. Marulić 232. Onda ćeš znati (*nebesku staru*), kada (*ju*) izkusiš. Živ. jer. star. 1, 236. Držan je srđeno iskusiti svést i kušijenciju svoju. Naručn. 18^a. Sumnja ku je potrebno iskusiti. 34^a. More to iskusiti, da je ostavil nike riči. 43^b. Djaval pride nas iskusiti. Transit. 38. Djaval otiše iskusiti Isusa. Korizm. 64^a. Unide Frjđerik v riku, pral da bi se, vodu ne iskusiv. Š. Kožičić 27^a. Pokle iskusi mnoga, milost našal da bi pri papi. 54^b. Da iskusite što jest voja Božja. N. Rašina 29^b. paul. rom. 12, 2. Da iskusi vas, dode Bog. 63^a. exod. 20, 20. Da iskusim diih, hode li u zakonu mojem ali ne. 85^b. exod. 15, 4. Da iskusi sam sebe. 106^b. paul. 1cor. 11, 28. Iskusi Bog Habrama. 116^b. gen. 22, 1. Ne iskusiv ne bi znao što je Bog. Zborn. 3^a. Tuj iskusi' zlat stril svoj. Š. Menčetić 43. Ja sam tuj istinu očito iskusil. 123. Što mi je usilos, u tom me iskusi. 157. Još od ne ja ovoj iskusi skroveno. 207. Takuj u meni iskusi mnogokrat stvar. 303. Kad bi žalos iskusio od svetoga tvoga tijela. M. Vetranić 1, 327. Arminu naj liše tuj žalos iskusi. 2, 57. Da iskusi istinu. 2, 145. A razlog nitkore iskusit ne more. 2, 162. Kojozji (*naravi*) nitkore na svijeti prilike iskusit ne more. 2, 178. Kad bi slas iskusio. 2, 291. Neg ono ja boje hotijah iskusit, hoćeš li tej voje proč meni vazda bit'. N. Naješković 1, 197. Iskusiše me i vidiše dela moja. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 143^b. paul. hebr. 3, 10. Naj teže človik sam sebe iskusi i pozna. P. Zoranić 76^a. I jednu i drugu tuj satvar iskusil. D. Rašina 24^a. Na mojemu sinu jest hotila izkusiti kripost tvojih čara. F. Vrančić, živ. 36. Držan si promisliti grijeha tvoje i tako iskusiti kušijenciju i svijest tvoju. A. Komulović 5. Bog iskusi Abrama, jeli poslušan. M. Divković, nauk. 34^b. Ima sam sebe iskušiti. 203^a. Od svijeh kolicijeh (*grijeha*) iskusiti potanko dušu svoju. B. Kašić, zrc. 18. Hotijaše prije iskusiti nego vjerovati satvar. in. 82. Gdi me iskusiše otei vaši: iskusiše i vidiše dila moja. M. Alberti 3. Ogrnem iskusil jesti mene, Gospodine. F. Glavinčić, evit. 176^b. Zatim jednoga po jednom iskusi brata. 213^a. Cesar vnoigni iskusi ga mulam. 211^b. Hoć iskusit prijatej? I. Ivanišević 220. Nastoj iskusiti tvoju svist. P. Radovčić, nač. 222. Sebe istih neka izkuse. M. Bijanković 17. Koji budu obščužiti, iskusiti i napraviti drugo redovnike. 197. Da iskusim tere viju, jol' istina. P. Hektorović 2, 87. Koji bi se pošla ispoviditi, a nebi iskusio svoje kušencije prije ispovidi, smrtno bi sagrisia. 4. Terzić 4. Koji običaj da nij' skolan vjeri, mnogi izkusiše. J. Kavanin 372^b. Da človik dobro izkusi samoga seba. I. P. Murki 54. Potrebno jest, da sebo dobro iz-

kusi. J. Banovac, blagosov. 204. Tko bi imao ovoga žakna iskusiti u stvarih potrebnih reda? Ant. Kadžić 5. Da pomnivije iskusi svoju dušu. 210. Izviditi i izkusiti jeli nije li za veću korist crkve. 297. Ako prvo sabor državski ne iskusi razloge. A. d. Costa 1, 29. Neka iskuši sam sebe čovjek. J. Matović 204. Nihove misli i prigutnje iskušiti. D. E. Bogdanić 58. Da će on iskušiti jedno po jedno prigutnje. J. Garašin 4. To ćeš isto iskusiti. P. Bolić, vinod. 2, 10. Danas gre on sriču 'skusit. Nar. prip. mikul. 76. Iskusiti 'erproben'. Jur. pol. terminol. 190.

b. *pasivno.* Jako iskušeni bave. Sava, tip. hil. glasn. 24, 173. Pokažući stvar i iskušene zakone. Zak. vinod. 81. Ako ima svist iskušenu, da je ostavil. Naručn. 43^b. Bog dopušća da ja budu iskušēn. Transit. 69. Biše vole iskušēn ot griha pltenoga. Mirakuli. 135. Broj iskušēn i zajedno izrejen. P. Radovčić, ist. 81. Budući u tolike vike njihova pisma iskušēna. nač. 147. Ki jemaju biti iskušēni od nauka. 232. Kad bi iskušēn posao toga Pavla. S. Rosa 39^a. Jer je bio iskušēn od svoga biskupa. Ant. Kadžić 5. Kad iskušēn bude (*čovjek*), primiti će krunu slavo. J. Matović 514.

c. *sa se, pasivno i refleksivno.* Iskusiti se vsločets. Sava, tip. hil. glasn. 24, 217. Da iskusit se (*Isus*) od djavola. Korizm. 12^b. Tebe Pilat posla na Iruda, da se tvoja djela iskuse. M. Vetranić 1, 319. Iskusi se od grijehā. B. Kašić, zrc. 33. Iskusivši se vas život i svetost oca Iñacija. in. 106. Muka koja se ne može ni iznijeti ni izkusiti. M. Orbin 124. Onih koji se imaju iskusiti. Ant. Kadžić 5. Pokle se stvar pomnivo iskušila. J. Matović 170. — *U Daničićevu rječniku ima značenje, cognoscere' s primjerom:* Ašte hoćeš iskusiti se. Šaf. lesek. 130.

2. ISKUSITI, iskušim, *pf.* u *Vukovu rječniku:* n. p. hleb, isječi ga na komade, 'zerschneiden' 'concido'. — *Akc. je kao kod ishvaliti.* — *Postaje od iz i kas nastavkom i.*

3. ISKUSITI, iskušim, *pf.* *založiti se punom lažicom.* — *Složeno:* iz-kusiti. — *Akc. je kao kod ishvaliti.* — *isporodi 2. iskusati.* — *U Vukovu rječniku:* iz kašike, 'essend einen löffel ausleeren' 'plenum cochlear ori infundo'.

ISKUSNIK, *m.* vidi iskusitelj. — *Na jednom mjestu xvii vijeka.* Jaki (*sam ja*) iskusiuk oda svijeh bogomilijeh. B. Kašić, nasl. 101.

ISKUSOVAŃE, *n.* *na jednom mjestu xvi vijeka kao da znači: potpuno okušanje.* Djela i otajstva božanstvenijeh pomnije prižvanjem i iskusovanjem, u sreću sahrañenjem... svoje djevstvo sahrani. B. Gradić, djev. 154. — *Kao da je verbalni supstantiv od iskusovati, ali ovome nema potvrde.*

ISKUSOVATI, iskusujem, *vidi kod* iskusovanje.

ISKUSTVEN, *adj.* koji je po iskustvu. Iskustven, phil. 'erfahrungsmässig, empirisch', tal. 'empirico', 'aposteriorisch'; iskustven sud, phil. lat. 'judicium empiricum', 'erfahrungsurtheil'; iskustvena znanost, phil. 'erfahrungswissenschaft', tal. 'scienza empirica'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

ISKUSTVENOST, *f.* osobina onoga što je iskustveno. Iskustvenost, phil. 'erfahrungsmässigkeit'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

ISKUSTVO, *n.* experientia, peritia, iskušanje, narika, rječtina, znanje (*uopće ili o čemu osobitome*) što se ne prima od drugoga nego se stječe tijem što samo čelade radi i bavi se nečijem (*iskusi, iskuća*). — *Postaje od osnoce* iskus *glagola*

iskusiti *nastavkom* istvo. — *Riječ je stara, isporodi stvols.* iskuststvo; *u našem jeziku nije narodna riječ nego su je od prošloga vijeka uzeli neki pisci iz ruskoga.* — *Između rječnika u Stulićevu* (sapientia, scientia, experientia's *addattom da je riječ ruska*). Iskustvo osvedočava. D. Obradović, sav. 4. Poznao sam iskustvom šta je polezno, šta li je vredno bilo mojoj mladosti. živ. 5. Zadržao sam 49 riječi slavenskih koje se u našem narodnom jeziku ne govore, ali se lasno mogu razumjeti i s narodnijem riječima pomiješati; evo i njih redom: ... iskustvo, ... Vuk, nov. zav. (1817) v—vi. Trpjenje iskustvo, a iskustvo nadaše. Vuk, rimaj. 5, 4. Iskustvom je dokazano. P. Bolić, vinod. 2, 14. Iskustvom je poznato. 2, 135. Iskustvo ‚erfahrung‘. Jur. pol. terminol. 179. Iskustvo, phil. ‚erfahrung‘, tal. ‚esperienza‘; ‚praxis‘, tal. ‚pratica‘; ‚empirie‘, tal. ‚empirismo‘. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

ISKUSŪRITI, iskūsŕiti, *pf.* izmiriti (*dugove*). — *Akc. je kao kod izjednačiti.* — *Postaje od iz i kusur nastavkom i.* — *U Vukovu rječniku:* ‚alle rückstände berichtigen‘ ‚debita residua exsolvo‘, cf. izmiriti.

ISKUŠALAC, iskušalac, *m.* čovjek koji iskuša. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (iskušalac ‚examinator‘ 293a; izkušalac ‚investigator‘ 185b) *i u Stulićevu* (v. iskusitel). Pokazati svoje znanje prid biskupom i prid iskušalacima. Ant. Kadčić 5.

ISKUŠALO, *n.* ono čim se iskuša. — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚prova, stromento o modo da provare‘ ‚experimentum‘.

ISKUŠAN, iskušna, *adj.* vidi iskusan. — xviii vijeka. Izkušni ‚versato, pratico, dotto, capace‘. S. Budmani 418a.

ISKUŠANJE, *n.* djelo kojijem se iskuša. — *Stariji je oblik iskušanje.* — *Između rječnika u Belinu* (iskušanje ‚examen‘ 293a; iskušanje ‚experimentum‘ 593a; ‚inquisitio‘ 401b), *u Voltigijinu, u Stulićevu.* Mi očitno vidimo po iskušanju koliko je jedna stvar ljepša. M. Divković, bes. 38a. Očito iskušanjem vidimo kada no jedan velik i vrijedan gospodar hoće doći u jedan grad... 61a. Iskušanje svetiše nije zlamenja činiti. 413b. Učiničeš iskušanje od konšijencije. I. Držić 74. Učinio bi od sebe iskušanje. I. Ančić, svit. 51. Pripustismo na iskušanje Božije pravde. B. Zuzeri 85. Iskušanje od svega života prošastoga. A. Bačić 387. Ovo je stablo stvoreno za iskušanje čovika. 459. Ali je bolje, da se učini (*skrušenje*) prija ispovidi, jer je skrušenje prvi dio pokore, zato vaļa da se udili učini po iskušanju duše. J. Banovac, razg. 256. Vira bo je od stvari skruvitije koje ne mogu doći pod očučea tilesna tada, kada se viruju, a kada dodu pod očučea, nije više vira, nego očito poznaše i iskušanje. F. Lastrić, od' 215. Već ako bi ga Bog pripuštao za njegovo iskušanje. test. 22a. Ľubavi Božije iskušanje jest zapovijedi njegove izvršenje. 68a. Iskušanje isto vas uči. ad. 126b. Mi znamemo po iskušanju da mlogi poslovi i trudi, a navlastito lov od ribe, čine se više puta obnoć. ned. 283. Brez svakoga iskušanja svisti i duše svoje. 87. Svagdaše iskušanje to nas uči. 414. Dok učinim naj posljednje iskušanje za pozvati prave ovčice. svet. 30a. Odimo na iskušanje u sveto pismo. 106a. Ovo su iskušanja kojim Gospodin plaću obecaje. 165a. Ne čineći iskušanje od duše. I. A. Nenadić, nauk. 42. Po iskušanju vele pomnivomu skupio je duhovnike mloge. A. Kanižlić, kam. 163. Iskušanje ‚prova‘. M. Zoričić, aritm. 13. Hoće se četiri broja, to jest dva, koja se

među se vade, porod i izkušanje. 20. Pridimo sada na iskušanje od 9. 52. U prvij (*približi*) nije izašlo izkušanje. 53. Može biti da se vi nećete umjet izkušat..., zato ću vas ja podpomoć u ovemu izkušanju. Đ. Bašić 129. Iskušanje podobno učiniti od svi crkvoñakov. A. d. Costa 1. 42. Nije učinio pomljivo izkušanje svoje duše. M. Dobretić 142. Nemojte suditi ni dilovat samo po slušaju ma po viđenju i iskušanju pravomu. 334. Rieči su Isukrstove, kojim istinu i očitovale jo i očitovao vavda izkušanje. I. Velikanović, uput. 1, 297. Ovo ukazuje i uči sviju vikova iskušanje. 1, 371. Ima se groznima suzama plakati nevoļa od nesrićnika tolikih i tolikih, koji i poslije izkušanja njihovih duša, gube se i osuđuju, tajeći nije grihe. Đ. Rapić 45. Istina je, da veći dio čini pomljivo iskušanje i kaže sve grihe. 48. U iskušanju našast bi viran. Grgur iz Vareša 40. Učiniče s iskušanjem kraj. Vuk, pavl. Ikor. 10, 13. Koliko na svijetu može vrazje iskušanje. S. Ľubiša, prip. 261.

1. ISKUŠATI, iskušām, *impf.* 1. iskusiti (*od čega postaje*). — *Bez sumnje u dva pisca xvi vijeka, a sumnjivo u druga dva xvii.* Govorahu iskušajući nega. N. Rašina 69a. joann. 8, 6. Koji sudiš pravedno i iskušas pleći i srea. 96a. jerem. 11, 20. Što me iskušas? 168b. mat. 22, 18. Zlata koje se ognem iskušas. 212b. Ipetr. 1, 7. Kadi su me iskušali otei vaši. Anton Dalm., nov. tošt. 2, 143b. paul. hebr. 3, 9. Jedna je (*napast*) iskušajuća, druga je privarajuća. M. Divković, nauk. 91b. Ja sam Gospodin izvidjajući srea i iskušajući bedra. I. Bandulavić 45a. jer. 17, 10.

2. ISKUŠATI, iskušām, *pf.* probare, tentare, experiri, spectare, examinare, exquirere, kušanēm obaznati. — *Složeno:* iz-kušati. — *Akc. je kao kod izgledati.* — *Riječ je stara, isporodi stvols.* iskušati. — *Između rječnika u Belinu* (izkušati, izkušujem ‚provare, far prova‘ ‚experior‘ 593a; iskušati ‚essaminare, far essame‘ ‚examino‘ 293a), *u Bjelostjencuvu* (*kod izkušavam impf.* izkušajte ‚probetis‘), *u Voltigijinu* (iskušati, iskušam, iskušujem ‚investigare, ricercare‘ ‚untersuchen‘; izkušati, izkušam, izkušujem ‚tentare, sperimentare‘ ‚versuchen‘), *u Stulićevu* (iskušati i izkušati ‚examinare, experiri, tentare, periculum facere, experimentis deprehendere, experimento probare‘), *u Vukovu* (‚versuchen‘ ‚tento‘).

1. *aktivo.*

a. *kušanje se u tom sastoji što se ko ili što samijem djelom siluje da se pokaže, vrijedi li za serhu za koju se kuš.* a) *objekat je čelude.* Da napastovanje iskušas nega. A. Bačić 87. Da iskušas sebe čovik, pak da od kruha ovoga jede i od čaše pije. 178. paul. Icor. 11, 28. Iskušaj sam sebe, čoviće. 275. paul. Icor. 11, 28. Iskušaj dakle sam sebe, čoviće, i tako od kruha onoga blaguj, i od čaše pij. J. Banovac, razg. 231. (*Bog*) hoti ga (*Abrama*) izkušati, Ľubi 21. (*Jozip*) svoju bratju ugledavši za iskušat jih i promučit jih, ne kti se kazati ñiovim bratom. 44. Bog je došao, da vas iskušas. 78. U novo se (*prijateļe*) ne uzdaj dok je u nevoļi ne iskušas. M. A. Rejković, sabr. 20. Bog dođe da vas iskušas. Đ. Daničić, 2mojs. 20, 20. — b) *objekat je životinja.* Od orla iskazuje S. Augustin, da, kad odrani ptiće svoje, običaje ñi ovako iskušati. F. Lastrić, ned. 41. — c) *objekat je što drugo.* Koji će izkušat djela i misli vaše. I. Držić 270. Sree je on nama izkušo prigorkijem tugama. I. Đorđić, salt. 212. Puno vrsta od praha veće i mañe izhitreua izkušo je i prikušo. B. Zuzeri

199. On s vojvodom dokona u viću, da još dale iskušaju sriću. Nadod. 44. To običaje činiti da po ovomu ukračeću i provlačeću izkuša našu stalnost u molitvi. B. Leaković, nauk. 410. Ponude su od cijene male, jere smo im vjeru iskušali. Osvetn. 3, 78.

b. *tentare, u teologičnom smislu, napastvovati.* I kako ga je djaval iskušal. Postila. 13^a. Da vas kako ne iskuša kušac. Vuk, pavl. 1sol. 3, 5.

c. *kušatiem osjećati nešto (n p dobro ili zlo), te može značiti gotovo što i použivati (dobro) ili podnijeti (zlo).* — U jednoga pisca xviii vijeka. Iskušali su bo djavli kripot suprot sebi i silu imena moga. F. Lastrić, test. 21^a. Koji milosrdja moga nije poznao niti iskušao. 106^a. Ja znam da duga predika na uskrš nije vam draga; ako dakle želite danas iskušati kratku, začinite ju vašim nastojanjem pomjivo slušajući. 179^a. Proroci gluhe iskušaoše uši Božije na uslišaše. 368^a. Odi, nek iskušaju tvoju žestinu i gniv s pristoja od pravde. ned. 13. Koji su smrt iskušali ne mogu se nikada zaboraviti od ne. 365. Potribito je, da iskušaju žestoko pokaraše pravdenoga suca. 424.

d. *kušatiem uopće obuznati* — Na jednom mjestu xviii vijeka. Iskušaoše da je istina što 'e rekao i obočao. F. Lastrić, test. 21^b.

e. *pregledati, razgledati (u naj širem smislu), kakvo je što. a) objekt je supstantiv.* Hoti iskušati istinu. J. Banovac, pripov. 67. Nut' iskušajmo jednu i drugu ovu istinu. F. Lastrić, od' 91. — Dušu svoju iskušati od svije griha. P. Posilović, nasl. xlv. Iskušati dušu 'essaminare la coscienza', 'conscientiam excutere'. A. d. Bella, rječn. 293^a. Iskušajte, molim vas, vaše duše. razgov. 11. Ne pripravivši se, to jest, iskušavši svisti. F. Lastrić, od' 65. Da svijest svoju i dušu iskušate. ned. 87. Kada dakle idete na ispovid, iskušajte dobro svist i dušu vašu. 125. Iskušati pomjivo dušu svoju od svojihle grijeha. I. A. Nenadić, nauk. 160. Držani ste iskušati vašu dušu, jeli u Božjoj milosti. V. M. Gučetić 7. Iskušajte i izvidite svijest. A. Kanižlić, kam. 318. Imamo iskušati pomjivo dušu svoju. J. Matović 220. Svaki večer izkušaju svoju dušu. I. M. Mattei 296. — Vaja da prije ispovidi iskušati svoj. A. Bačić 385. Jer čovik vaja da prija ispovidi iskuša svoj život. J. Banovac, razg. 256. — Odimo malo iskušati uzrok ožalošćenja tolikoga. F. Lastrić, test. 153^a. Biskup ima iskušati uzroke. A. d. Costa 1, 182. — Izkušaj veoma dobro ono što hoćeš reći prije nego izrečeš. M. Radnić 427^b. — Od pirova ne mogu mućati nego hoću i ne iskušati. M. A. Rejković, sat. 17^b. — To želim da iskušamo za svrlu od govoreña. F. Lastrić, test. 66^b. Ova s mnogi još čudesi hoti crkva iskušati, za reć da je na nebesih i za moć nu slavu dati. P. Knežević, živ. 47. — b) *mjesto objekta ima podložna rečnica.* Pode iskušati jeli istina. P. Posilović, cvjet. 112. Heć kraj izkušat ali obiti bi li mogao činiti za. K. Magarović 81. Nut' iskušajmo malo, činimo li ovu dužnost. F. Lastrić, test. 139^a. Ja izneso ovi nauk za iskušati, kako bi u Ezeru podnio. A. Kanižlić, kam. 31. Naj prijatlije nam tko je taj dostojan. S. Rosa 90a. Sumpir Azoani, jeli se to nama zgodilo zarad konadje, jeli se zlo po naravi doslo, hotiše iskušati po lavi i zračju u drugi grad. Ant. Kačić, kor. 111.

f. *svakakrpaš putem obuznati što od koga (objekta), n. p. što on u čemu za ni misl, ispitati, objekt je glagol.* Besjednu medenijenu mladu dikh nekaj skusa. G. Palmović 2, 190.

Ministar generao ima izkušat bratju pripovidaoce. P. Filipović 47. Ovi naučitel' hoti ga dale iskušati. E. Pavić, ogl. 568. Ima pomjivo iskušati žakne od naravi, od bitja... A. d. Costa 1, 64. Prid vojvodu koji potanko iskuša ji. N. Palikuća 41. Kad dode aždaja, pitaj je gde je nežina snaga, pa sve ljubi ono mesto gde ti kaže da joj je snaga, kao od miline, dokle je iskušas. Nar. prip. vuk. 56. — *ovako može čelade i samo sebe ispitati (isporedi kod e, a) gdje su objekti duša, svijest, život).* Iskušaj sam sebe koliko si u životu krstjanskomu napredovao. A. d. Bella, razgov. 7. Svak sebe prija iskušaj. J. Banovac, pred. 135. Ponukuje, da izkuša dobro svaki čovik sebe. B. Pavlović 62. Iskušajte sami sebe i promislite koliko ste puta u crkvi na molitvi samo s tilom i s ustma. F. Lastrić, ned. 242. Nek naj prvo sebe istoga izkuša i izpita, jeli bez griha smrt-noga. B. Leaković, gov. 93.

g. *prema lat. probare, potvrditi što razlozima i sejedočanstvom.* — U dva pisca xviii vijeka. Za iskušati samju moju i bojaz da je razložit, prosvitlimo ovo začetje i govorenje. F. Lastrić, test. 62^b. Kako smo ukazali ozgor i iskušali. test. ad. 39^a. Većma će mlogo i žešće biti pokarani od onje koji nisu nigda prosvitljeni prave viře svitlostju, to ćemo iskušat; nut' poslušajte pomjivo. ned. 379. Ne ima mrže stvari i pogrdnije kod Boga i kod ljudi nego je neharmonost, nezafalnost i nespoznanstvo dobara primljenije, to ćemo iskušat, poslušajte. 386. Razlozi oni zadosta se mogu cijeniti podobni za iskušati ovu stvar. J. Matović 106.

2. *pasivno.* Ako od ministra generala ne bi bio izkušan. P. Filipović 47. U gladu, žedi, goloći i svakoj žalosti iskušano bi njegovo nustrpljenje. F. Lastrić, od' 358. Iskušan bi i poznan za pravoga ptića orla nebeskoga. ned. 42. Bog u protivstinah izkušanu kripot krni. A. Kanižlić, kam. 262. Niko ne ima imati župe ko od ni ne bude izkušan. Norini 11. Misnika koji nije jošter bio izkušan. M. Dobretić 13. Postrada i iskušan bi. Vuk, pavl. jevr. 2, 78. — *Part. pract. pass.* iskušan *slučaj se i kao adjektiv.* Naresiv ga svojim svijetlima izkušanimi krjepostima. J. Kavarin 180^b. Da u pripovidañu budu iskušana i čista života govoreña. F. Lastrić, test. 269. 3 Posla poklisara za opraviti takav posao vrsna i iskušana. A. Kanižlić, kam. 271. Istina, reko, izkušana. L. Vladimirović 3. Iskušano pošteñe. M. Pavlinović, razl. spis. 321. *Kao takori ima i Komp.:* iskušanjiji. Jedna od naj izkušanjiji prilika koje jesu za vjerovati da je jedan određen za slavu. M. Radnić 463^b. Nije zlamene od prave ljubavi očitije, niti bilig iskušanjiji. A. Kanižlić, uzr. 86.

3. *sa se.*

a. *pasivno.* Kako se ima iskušati duša. I. Držić 13. Da Spasitelj sañuje svoje apostole sañashe ih kako janco među vukove, to se vidilo saviše i iskušalo. F. Lastrić, od' 368. Korisna je nevoļa i protivština, da se po ñoj iskuša kripot naša. A. Kanižlić, fran. 198. Dokle se iskuša obraćenje grišnika jeli pravo. Ant. Kadčić 153. Da bi se potvrdilo i iskušalo s razlozima. J. Matović 12. Koji po nauku apostola kuda se budu prije iskušali. 219. Bog neće vas pustiti da se iskušate. Vuk, pavl. 1kor. 10, 13.

b. *refleksivno.* Svak se ima izkušati. I. Ančić, svit. xvi. Može biti da se vi nećete umjet izkušat. D. Bašić 129.

ISKUŠAVANJE, n. djelo kojijem se iskušava. *Između rječnika u Voltijijinu (investigazione, esame, untersuchung, prüfung) i u Vukovu (vide*

kušaše). Iskušavanje razumije se ona proba koja se s kojom stvarjom učini. I. Jablanci 19. Kako nami iskušavanje svidoči. 27. Ali se smije iskušavašu pravijeh. Đ. Daničić, jov. 9, 23.

ISKUŠAVATI, iskušavam, *impf.* iskušati. — *isporedi* iskuševati, iskušivati. — *Akc. je kao kod izgovaranja.* — *U nekijeh je pisaca (ne samo iz Boke kotorske); praes. 3 sing. iskušajē, vidi: E. Pavić, jezgr. 122. J. Matović 159. I. J. P. Lučić, doct. 7. S. Ćubiša, prip. 61. — Od xv vijeka, a između rječnika u Belinu (examinatio 293a), u Bjelostjencevu (izkušavam, izkušavati 'probo'), u Voltigijinu (andar investigando, ricercando 'erforschen'), u Stulićevu, u Vukovu.*

a. *aktivno.* Počinu on iskušavati prvo viru. P. Posilović, nasl. 133b. A izkušavaju ga. S. Margitić, fal. 283. Često svoju dušu izkušavat. J. Filipović 3, 186a. Iskušava jedan put čistoću njegovu duh nečisti. A. Kanižlić, fran. 178. Kada on (Bog) njihovu krjepost iskušaje. E. Pavić, jezgr. 122. Jeda si izkušavao moga slugu Joba? And. Kačić, kor. 57. Pak dojde polako iskušavati djake. M. A. Rejković, sabr. 40. Iskušavaše gospodina govoreći, jeli Bog u nami. J. Matović 452. Iskušavati Boga. T. Ivanović 56. Prid Farizejima, koji izkušavaše govoreći: 'Meštro, koja je zapovid naj veća u zakonu?' B. Leaković, gov. 221. Srca iskušava Gospod. Đ. Daničić, prič. 17, 3. Stade da pripituje i iskušaje Ružu lijepijem načinom. S. Ćubiša, prip. 61. Iskušavaju ga s daleka. 214.

b. *pasivno.* Budući iskušavan svrhu svoji griha i opačina. F. Lastrić, od' 137. Puno krat izkušavan od Murata, bi li pošao u Arbaniju na svoju banovinu, dade mu odgovor da on drugoga oca ne poznaje nego Murata. And. Kačić, razg. 86.

c. *sa se, pasivno.* Veće se iskušaje i zamijera voja onijeh. J. Matović 159. Po čemu se iskušaje duša? I. J. P. Lučić, doct. 7. Onima koji se iskušavaju. Vuk, pavl. jevr. 2, 18. Al' se mukam vjera iskušava. Osvetn. 2, 89.

ISKUŠENIK, iskušenika, *m. đak, (mladi) čovjek koji prije nego čim (osobito kaluđerom) postane, uči se i iskušava se.* — *Akc. kaka je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. i voc.: iskušeniče, iskušenići.* — *U Vukovu rječniku: 'der novize' 'novitius, discipulus'.*

ISKUŠEŃE, *n. djelo kojijem se iskusi (vidi 1. iskusiti).* — *Stariji su oblici iskušenije i iskušenje.* — *Između rječnika u Mikašinu (iskušenje, ispitanje 'examen, inquisitio'), u Belinu (iskušenje od duše 'essame di coscienza', animi examen' 293a), u Stulićevu, u Daničićevu (iskušenije 'tentatio').* Jako iskušenje verry vašeje. Sava, tip. hil. glasn. 24, 173. Vt nesrtrpyjijh iskušenyjyh. Mon. serb. 332. (1405—1427). Da ju (Bog) izbavi od iskušanja. Naručn. 76b. Človik sagreši po djavolskom iskušeniju. Transit. 69. Velika iskušeniya djavla. Korizm. 83a. Človik naukom i iskušanjem naznamenovan. Š. Kožičić 29b. Mnogih stvari iskušenje. 53a. Nevoja ustrpljenje čini, a ustrpljenje iskušenje a iskušenje ufanje. N. Rašina 145a. paul. rom. 5, 3—4. Zato jure iskušenje njegovo znate, da kako otcu sinu sa mnom služil jest va evangeliju. Anton Dalm., ap. 87. Iskušenje, objavjenje i poznatje prave ljubavi. Š. Budinić, sum. 27b. Učinišvi marno i tanko iskušenje svđenja svoga. 90a. Vsakdašim osobitim iskušanjem i razgledanjem života. ispr. 40. Priložio sam jedno kratko iskušenje od konšijencije. A. Komulović 3. Kako činiš iskušenje od svijesti i pameti tvoje? M. Divković, nauk. 197b. Posli velicijeh iziskovanja i iskušanja. B.

Kačić, in. 40. Odmaknu do tretoga dnevi iskušenje od ne krivine. per. 209. Ne kleknuti na ispovist bez iskušanja. zrc. 14. Govoreći od iskušanja ali ti od suda koje se ima učiniti. M. Orbin 247. Ispovijed učinena bez iskušanja duše ne vaļa. S. Matijević 24. Od iskušanja konšijencije. P. Radovčić, ist. 189. Za uzkrskom svake puti slijedi obćeno iskušenje. J. Kavašin 560b. Imali bi iskušenje svoga novništva. A. d. Costa 1, 52. Da se pripravi na iskušenie. Ant. Kadčić 5. Po iskušenu pomnivu svoje duše. 195. Koji podlagaju lažno druge na misto svoje pod iskušenie. 302. Da bi se učinilo iskušenie podpuno od svega ovoga broja oli dobra oli zla govorenja. J. Matović 70. U iskušenu i iziskovanu svojijeh grijeha. 264. Da bi postavio veću pomnu u iskušenu duše. 264. U iskušenie upasti. J. Rajić, pouč. 1, 16. Vuk (nov. zav. 1847. vi) broji ovu riječ među posrbljenijem iz staroslovenskoga.

ISKUŠEVALAC, iskuševaoca, *m. čovjek koji iskušuje.* — *Na jednom mjestu xvij vijeka. Izkuševaoci od srdaca iskrnije. M. Radnić 25b.*

ISKUŠEVANE, *n. djelo kojijem se iskušuje (vidi iskuševati).* — *Stariji je oblik iskuševanje.* Priti hoće svemu svitu strah i doćekanje tisknoga iskuševanja. I. Zanotti, i ned. prič. 23.

ISKUŠEVATI, iskušujem, *impf. vidi kod iskušivati.*

ISKUŠIVANE, *n. djelo kojijem se iskušuje (vidi iskušivati).* U iskušivanju gradioca. S. Rosa 115a. Za izkušivahe porad dobra. B. Leaković, gov. 71. Licumirsko izkušivahe. 247.

ISKUŠIVATI, iskušujem i iskušivam, *impf. 1. iskusiti.* — *isporedi* iskušavati. — *Akc. je kao kod iskazivati.* — *Stariji je oblik bio i iskuševati (praes. iskušujem) što primam ovdje s toga što se kod oblika sadašnjega vremena često ne može razabrati, pripadaju li infinitivu iskuševati ili iskušivati.*

1. iskuševati. — *Od xv vijeka, a između rječnika u Stulićevu (v. iskušivati).* Neću pitati i neću iskuševati Gospodina. Bernardin 3. isai. 7, 12. Pisano jest: 'Ne budeš iskuševati Gospodina Boga tvoga'. 27. mat. 4, 7. Naj prija laskanjem poče ju iskuševati. Živ. kat. star. 1, 222. (Davo) iskuševaše ga po razlikih puteh. Mirakuli. 93. Koji jest iskuševal Boga. Š. Budinić, ispr. 54. Poće pomnivije svijest iskušavati. B. Kačić, nasl. xiii. Dvaš na dan iskuševaše dušn. fran. 176. Ne budeš iskuševati gospodina Boga tvoga. I. Bandulavić 34a. mat. 4, 7. Iskuševati Boga, to jest hotjeti da Bog čini po čudesijeh ono, što sami moremo. S. Matijević 50. Da naš život bude izkuševan od ljudi. M. Radnić 14b. Koji bude pomniv iskuševati. 25a. Zlim govorenjem oni nega iskuševahu. A. Vitačić, ist. 252. Hteći me iskuševati. 322. Prićanja smrtna i prosna slušati i iskuševati. A. d. Costa 1, 25. Puk učiti, iskuševati. 1, 29. Iskuševati događaje ženidbene. 1, 39. Da ne bismo nehajno iskuševali dušu našu. J. Matović 259. — *Amo pripadaju po svoj prilici i ovi primjeri s oblicima sadašnjega vremena: Fsaka izkušujte, da ono ča je dobro uzdržite. Bernardin 34. paul. Ithess. 5, 21. Ja sam Gospodin ki znam otnajna srca i ki izkušuju bedra. 38. jer. 17, 10. To govorahu izkušujući nega, da bi ga mogli osvaditi. 51. joann. 8, 6. Iskušuje lik neznani u pogibil životu. Š. Budinić, ispr. 91. Ali ti, Gospodine Sabaote koji sudiš pravo i iskušuješ boke i srdca. I. Bandulavić 90a. jer. 11, 20. Što me iskušujete, licumirci? 182b. mat. 22, 18. Često iskušujući dušu svoju. J. Matović 250.*

2. iskušivati. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu* (koji iskušiva kod iskusi-lac, a napose nema), u *Belinu* (izkušivati, izkušivam, cognosco 401^b), u *Stulićevu* (v. iskušati). Kojijem ju iskušivahu nekjoi oholi doktori. B. Kašić, per. 87. Kad se budeš izkušivat za izpovidjet se. I. Držić 248. Sluga Božji ne ima iskušivati života tudega. M. Radnić xr. Iskušivati život iskrnoga. 96^a. Pridi iskušivati svist svrlu ostali. F. Lastrič, od' 70. Ako dakle nećemo ploda gorkoga iskušivati od bolesti i nemoći, imamo dignuti uzrok nioy. 277. Zašto istinu nije potrebe razlozi iskušivati. test. 345^a. Ako želite slatkosti i utišeña iskušivati u imenu Isusovu. test. ad. 132^a. Neće iskušivat Gospodina. S. Rosa 7^a. Bio je iskušivan od napasti. 47^b. Iskušivat Boga. 77^b. Bog unutraña ispituje i iskušiva. 116^b. Bog običaje svoje sluge izkušivati da se pokaže niova virnost. B. Leaković, gov. 72. — *Amo pripadaju jamačno i ovi primjeri s oblicima sadašnjega vremena*: To se iskušuje i potvrđuje u istim stvarma svitovnim. F. Lastrič, od' 330. Iskušujemo da nas djavao često pridobiva grilom. test. 186^a. Ove stvari vidiš i iskušuješ kako biva-ju. 279^a. Iskušujući maknutja, koja nas pritežu na ljubav. 328^b. Slidimo iskušujući ovu istinu. test. ad. 17^a. Što niki ne iskušujete veče-kat ovo moći ñe u vašije prošeni. 88^b. Svi Krstjani ne iskušuju rečenije plodova. svet. 7^b. Vi niki ne iskušujete kriposti odgov. oružja. 58^a. Napastovañe po komu se tko izkušuje porad dobra. B. Leaković, gov. 71. — *U ovom primjeru stoji grješkom s mj. š (isporedi 3 na kraju)*. Ako ti grijeha uzmeš razbirati i iskusi-vati. V. Andrijašević, put. 325. i u *Stulićevu rječniku*: iskusi-vati, v. iskusiti.

3. oblici su sadašnjega vremena: iskušujem itd., te se ne zna, jeli inf. iskuševati ili iskušivati, po tome što se u pisca nalaze oba oblika, ili se ne nalazi nijedan. u ovom slučaju veću je pri-lika da je inf. iskuševati kod čakavaca i kod starijih štokavaca. — *Između rječnika u Belinu (pravs. izkušujem kod izkušati 593^a, i iskušujem kod iskusiti 293^a) i u Voltigijinu (pracs. iskušujem kod iskušati i izkušujem kod izkušati)*. Koja su snažnija, ona ne izkušuj, i ka su tan-čija, ništar ne iziskuj. P. Hektorović 40. To govoraše iskušujući ñega. Anton Dalm., nov. tešt. 139^b. joann. 6, 6. Iskušuju se pomnije riječi apo-stolove. B. Gradič, djev. 45. Koji iskušuje i raz-vidi svoju konšijenciju. A. Komulović 9. Bog kuša i iskušuje svoje obrane tugami. M. Div-ković, nauk. 91^b. Kakono se iskušuje srebro. B. Kašić, rit. 348. Pomnivo iskušuj, o svoćenice, svijest. nasl. 263. Gledaj ko me izkušuje. M. Gazarović 47. Ki tisuc načinu drage izkušuješ. A. Georgiceo, nasl. 279. Zlato iskušuje se ognem. I. T. Mrnavić, ist. 157. Pismo puno je prilika, s kojijom se iskušuje koliko dobivaju oni koji se približaju k dobrijem. M. Radnić 314^b. Bog iskušuje dobru volju i misao ljudsku. 327^a. On sam iskušuje srea. A. Bačić 479. Iskušujući, bi li mogao hoditi. A. Kanižlić, fran. 97. Od ogleda kamen, po komu se iskušuje, jeli pravo i isto srebro. uzr. 86. Niki ovu margu u vatri okusuju. I. Jablanić 34. Bog Abrahamovu viru iskušujeći zapovida mu... I. Velikanović, uput. 1, 2. — *Na jednom mjestu ima grješkom s mj. š (isporedi 2 na kraju)*. Neka se dobri iskušuju i čisto trpeći i podnošeci progonstvu od zlije. M. Divković, bes. 201^b.

ISKUŠNA, f. vidi iskušivañe. — *isporedi iskušivañe*. Postaje od iskusiti nastarkom ñin. — *U dra pisca čakavca xvi vijeka*. Imamo pro-

moći svake vrsti dijavje iskušne i napasti. Po-stila. Q3^a. Vstrpljenje rodi skušnu, a iskušna rodi ufanje. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 6. paul. rom. 5, 4. Ka stvar se čini na iskušuu vašu. 2, 126. 1petr. 4, 12.

ISKUŠNAVA, f. vidi iskušna. — *U jednoga pisca čakavca xvi vijeka*. Tako ñomu ove četiri iskušnave ili napasti pridu na prvo i na misal. Postila. L1^a.

ISKUTITI, iskutim, pf. u *Stulićevu rječniku*: izkutiti, angulos demere'. — *nepouzđano*.

ISKUTIVATI, iskutivam, impf. iskutiti. — *U Stulićevu rječniku*: izkutivati, izkutivam. — *sasma nepouzđano*.

ISKUŽITI, iskužim, pf. samo u *Stulićevu rječniku*: izkužiti, izkužujem i izkuživam, postem extingueru, expellere'.

ISKUŽIVATI, iskuživam, pf. samo u *Stulićevu rječniku*: izkuživati, izkuživam, a kod izkužiti ima i praes. izkuživam.

ISKVAREÑE, n. djelo kojijem se iskvari. — *U Bjelostjenčevu rječniku*: izkvarene.

ISKVARIITI, iskvārim, pf. posve pokvariti (u pravom i metaforičkom smislu). — *Složeno*: izkvariti. — *Akc. je kao kod ishvaliti*. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu (kod ište-titi), u Bjelostjenčevu (izkvarujem, izkvariti, pohabljujem, izščetam, corrumpto, depravo, vitio'), u Voltigijinu (iskvariti, iskvārim, iskvārujem, scionciare, sfigurare, magagnare, verderben, entalten; izkvariti, izkvārim, izkvarujem, guastare, corrompere, verderben'), u Stulićevu (v. ištetiti), u Vukovu (verderben, corrumpe')*.

a. *aktivno*. Juda izkvari ljubav dobru. I. Ančić, svit. xxxi. Izkvari ovu ljubav najr prijja Juda. 255. Ne bismo radi vašemu gos(postvu) volju iskvariti. Starine. 11, 150. (oko 1676—1692). Da će mu aine ervi iskvariti. S. Margitić, fal. 99. Gisi su taki otrovi da izkvaru dušu. 183. Ali izkvari svitu. 240. Da erv i miš ne iskvari (zelen). J. S. Rejković 420. Neće caru da hatar iskvari. Nar. pjes. petr. 3, 226. Tako da je u nas jezok ono iskvarilo i nagrdilo što ga je u drugih naroda uglađilo. Vuk, pism. 18. Kao što su naši kniževnici iskvarili mnogo koješta drugo narodno tako su i ovo. 54. Vrijeme došlo, iskvarili yeru spahojani. Osvetn. 3, 25.

b. *pasivno*. Koliko je iskvaren tvoj život. M. Radnić 5^a. Pismo u smislu dosta vjerno, no u gdjekojijem riječima iskvareno. Vuk, odg. na laži. 7. Ali su one (pjesme) tobožnijem popravljajem tako iskvarene i nagrdene... Vuk, nar. pjes. 2, 384.

c. *sa se, refleksivno i pasivno*. Brže se izkvari (kruh). I. Ančić, svit. 175. Evo dakle izkvari se i iztrnu jedna stvar. S. Margitić, fal. 11. Pravedan se ne može iskvariti. 25. Ali se sve izkvarilo, sve vara. 169. Kada se bistvo iskvari od ove tri stvari. A. Bačić 268. Sva ponase uda crkve jesu zvana na svetiñu, ali sva nisu sveta i mogu se izopačiti i izkvariti koja su sveta. I. Velikanović, uput. 1, 298. Jer se događaji pripovedañem iskvaru i u onome istom naraštaju. Vuk, grad. ix.

ISKVARIVATI, iskvārujem i iskvārivam, impf. iskvāriti. — *Akc. je kao kod iskazivati*. — *U Bjelostjenčevu rječniku*: praes. izkvarujem (vidi kod iskvāriti), i u *Voltigijinu*: praes. iskvārujem kod iskvāriti i izkvarujem kod izkvariti.

ISKVASITI, iskvasim, pf. posve skušiti. — *Složeno*: iz-kvasiti. — *Akc. je kao kod izgaziti*.

— *Od prvijeh vremena, a između rječnika u Daničićevu* (humectare).

a. *aktivno*. Bludi da si kožu ne iskvasiš. Domentijan^b 106. Uhitivši hlib iskvasi ga u prsvojoj rani. B. Kašić, nač. 62. Mene bila mati što sam iskvasila košulicu. M. P. Šapčanin 1, 49.

b. *pasivno*. Kruh plisujev u vodi iskvašen. B. Kašić, in. 57. Vidi, gdi ono vedro čelo biše izkvašeno i od sramotne muke zastidjeno. J. Banovac, razg. 153.

ISKVRNITI, iskvrnim, *pf. vidi* oskvrniti. — *Složeno*: iz-skvrniti. — *Nema potvrde ovome glagolu napose, nego samo u supstantivu* iskvrnehe, i u *Stuličevu rječniku* ima (griješkom) iskvrniti, iskvrnem, v. okvrvniti.

ISKVRNUTI, *vidi* kod iskvrniti.

ISKVRNĀNE, *n. djelo kojijem se iskvni*. — *Stariji je oblik* iskvnrnenje. Od iskvnrnenja posvećujet se na očišćeniji puti. N. Rašina 80^a. paul. hebr. 9, 13.

ISLABITI, islabim, *pf. posve oslabiti*. — *Složeno*: iz-slabiti. — *Akc. je kao kod* izgaziti. — *U Dubrovniku od xvi vijeka*. Ako ih pustim lačne u dom svoj, islabiti će na putu. N. Rašina 151^a. mar. 8, 3. Nakon muke i trgaña. islabjena, hotjela je malo zaspat... Nemotnica izmučena i islabljena. M. Vodopić, tužn. jel. dubr. 1868. 189.

ISLAČITI, ISLAČIVATI, *vidi* isvlačiti, isvlačivati.

ISLĀM, Islāma, *m. riječ turska* (arap. islām, turska vjera).

1. *ime muško*. — *U narodnoj poslovi* našega vremena, i *otale u Vukovu rječniku*: Kako ti je ime? — Islam. — Tako sam ti i sam. (I meni je tako kao i tebi). Nar. posl. vuk. 127. *vidi* i Islamov.

2. *ime dvjema selima u Dalmaciji u okrugu zadarskome*: Grčki i Latinski Islam. Repert. dalm. 1872. 36. — *Od xviii vijeka*. Stojan Jančević osvoji vas kotar, to jest Zemunik, Nadin, Vranu, Islam, Karin i Obrovac (1683). Norini 83.

ISLĀMOV, *adj. koji pripada Islamu* (*vidi* Islam, 1). — *U narodnoj pjesmi našega vremena*. I ponesi šocu Islamovu. Nar. pjes. vuk. (1824). 1, xxii.

ISLĀMOVAC, Islāmōvca, *m. ime dvjema selima u Bosni u okrugu Doñe Tuzle*. Islamovac i Islamovac Gurbeti. Statist. bosn. 134.

ISLĀMSKI, *adj. koji pripada islamu* (turskoj vjeri). — *U jednoga pisca našega vremena*. Što rekoste, svjedogba valade i kršćanska kao i islamska. Osvetn. 3, 79.

ISLEISATI, isleišim, *impf. teći*. — *Akc. se mijeña u aor. 2 i 3 sing.* isleišā. — *Riječ tuđa nepoznata* postaća. — *U Vukovu rječniku*: isleisati, isleiše, *n. p.* rana, fliesen (von der wunde) 'manat (virus e vulnera)', *cf. teći*. — *U ovom primjeru kao da je u metaforičkom smislu*: Kad mi gusli lijepo ne isleišu, ne mili mi se ni da sam oslijepio. Nar. prip. vuk.³ 285.

ISLIČITI, isličim, *pf. složeno*: iz-sličiti (imitari). — *U jednoga pisca Dubrovčanina xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu*: izsličiti, v. sličiti. Učenici Ivanovi nastojahu u postima izsličiti koliko su veće mogli svoga učiteľa. S. Rosa 64^a. Ovo srce i ovi duh imate vašijem srecem i vašijem duhom izsličiti. 104^b. — *nepouzđano*.

ISLIČIVATI, isličujem i isličivām, *impf. isličiti*. — *U Stuličevu rječniku*: izsličivati, izsličivām, *freq. v. sličiti*. — *nepouzđano*.

ISLIČJE, *n. vidi* slika. — *Postaje od* isličiti. — *U jednoga pisca Dubrovčanina xviii vijeka*. Krenuće izsličja egipatska prid ĩime. S. Rosa 187^b. Koji stahu u izsličim oliti kipim egipaskijem. 187^b. — *nepouzđano*.

ISLIJĀDITI, islijedim, *pf. istražiti*. — *Složeno*: iz-slijediti. — *Akc. je kao kod* istiještiti. — *Riječ je stara, isporodi stslav. islĕditi*. — *U knjigama pisanima crkvenijem jezikom, i u naše vrijeme kod pisaca, a između rječnika u Stuličevu* (izslijediti 'investigare, scrutari, perscrutari' s dodatkom da je uzeto iz brevijara) i u *Daničićevu* (islĕditi 'investigare'). Neislĕdovanyje puti vladky svojego gospoda vsedržiteľa vse islĕdiši. Domentijan^b 323. Stradalnaa jego pŕebyvanija izslĕdivs. Domentijan^b 168. Vĕsa takova islĕdila jesi jako i samĕ nogama svojima tamo šstvuje. Danilo 258. Islijediti, hist. etc. (istražiti. ispitati), 'erforschen' tal. 'investigare, indagare, scrutinare'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

ISLIKOVATI, islikujem, *pf. (?) u Stuličevu rječniku*: izslikovati, v. sličiti. — *isporodi* isličiti. — *nepouzđano*.

ISLINA VITI, islinavim, *pf. vidi* izbaliti. — *Složeno*: iz-slinaviti. — *Akc. je kao kod* izništaviti. — *U Belinu rječniku*: (samo part. praet. pass.) izslinavjen 'saliva infectus' 134^a, i u *Stuličevu*: izslinaviti, v. oslinaviti.

ISLOVOTIJEŠTITI, islovotiještim, *pf. u Stuličevu rječniku*: izslovotiještiti 'paratas prelo notas destruere; exprimere'. — *sasma nepouzđano*.

ISLOVOTJEŠTIVATI, islovotještivam, *impf. islovotiještiti*. — *U Stuličevu rječniku*: izslovotještivati, izslovotještivam, *freq. uz* izslovotiještiti. — *sasma nepouzđano*.

ISLUŠATI, islušām, *pf. poslušati posve, do kraja*. — *Složeno*: iz-slušati. — *Akc. je kao kod* izgledati. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Izslušavši ove reči. J. Rajić, pouč. 3, 91.

ISLUŠĀVATI, islušāvām, *impf. islušati*. — *Akc. je kao kod* izgovarati. — *U istoga pisca xviii vijeka u kojega ima i islušati*. Sve izslušava. J. Rajić, boj. 96.

ISLUŽAN, islužna, *adj. koji je islužio koliko je trebalo* (vremenu), *koji je svršio službu*. — *U pisaca našega vremena*. Islužni 'emeritirt'. Jur. pol. terminol. 164.

ISLUŽBA, *f. stanje onoga koji je svršio službu*. — *U pisaca našega vremena*. Islužba, pension (das ausgedienthaben). Jur. pol. terminol. 383.

ISLUŽBAČITI, islužbačim, *pf. u Stuličevu rječniku*: izslužbačiti 'servitute aliquem liberare, eximere' *gdje ima i refleksiivno* izslužbačiti se, 'servitute se liberare'. — *sasma nepouzđano*.

ISLUŽBAČIVATI, islužbačivam, *impf. islužbačiti*. — *U Stuličevu rječniku*: izslužbačivati, izslužbačivam, *freq. v. izslužbačiti*. — *sasma nepouzđano*.

ISLUŽBENITI, islužbenim, *pf. u Stuličevu rječniku*: izslužbeniti, v. izslužbačiti. — *sasma nepouzđano*.

ISLUŽBENIVATI, islužbenivam, *impf. islužbeniti*. — *U Stuličevu rječniku*: izslužbenivati, *freq. v. izslužbačiti*. — *sasma nepouzđano*.

ISLUŽĀNE, *n. djelo kojijem se isluži*. — *U Stuličevu rječniku*: izslužene (u konkretnom smislu ono što se islužilo), 'meritum, promeritum'.

ISLUŽITI, islužim, *pf. složeno*: iz-služiti. — *Akc. je kao kod* ishvaliti.

a. *svršiti službu*. — U *Vukovu rječniku*: ‚ausdienen, bis zu ende einer gewissen zeit dienen‘ ‚servitio exire‘.

b. *dobiti službom, služenem*. — Od xvi vijeka, a između rječnika u *Stulićevu*: izslužiti koga (!), izslužnjem i izsluživam ‚obtinere, lucrari (famulando)‘, i u *Vukovu* (‚durchs dienen etwas erwerben‘ ‚servitio acquirere‘). Nevirom to li ja islužih? Š. Menčetić—G. Držić 496. Mnogi služe i mnogi trud i tugu podnose uzdaajući se štogodi islužiti i izdvoriti. M. Divković, bes. 84a.

ISLUŽIVATI, islužujem i isluživam, *impf.* islužiti. — *Akc. je kao kod iskazivati*. — U *Stulićevu rječniku*: izsluživati, freq. v. islužiti, a kod ovojca ima praes. islužujem i izsluživam.

ISLUŽNIČKI, *adj. koji pripada islužnicima, islužniku*. — U pisaca našega vremena. Islužnička plata ‚pension-gohalt‘. Jur. pol. terminol. 383.

ISLUŽNIK, *m. islužan čovjek*. — U pisaca našega vremena. Islužnik ‚pensionär, pensionist‘. Jur. pol. terminol. 384.

ISLUŽNOST, *f. osobina onoga koji je islužan*. — *isporedi islužba*. — U pisaca našega vremena. Islužnost ‚pensions-stand‘. Jur. pol. terminol. 383.

ISLED-, *vidi išjed*.

ISMAELIĆANIN, *m. vidi Ismailac*. — *plur.*: Ismaelićani. Bi prodan za slugu Ismaelićanom. A. Vitaić, ist. 362.

ISMAILO, *m. Ἰσμαήλ, Ismael, bibličko ime muško*. Nadjede Avram sinu svojemu, kojega rodi Agara, ime Ismailo. Đ. Daničić, 1mojs. 16, 15.

ISMAILTENIN, *m. vidi Ismailac*. — U *knjizi pisanoj crkvenijem jezikom, i iz ne u Daničićevu rječniku* (Ismailténin ‚Ismaelita‘). Nemoštno ni rečama tēn Ismailteni udržati. Okáz. pam. šaf. 83. (1680). misle se Turci. Đ. Daničić.

ISMAILTSKI, *adj. koji pripada Ismailtenima, Ismailcima*. — U *knjizi pisanoj crkvenijem jezikom, i iz ne u Daničićevu rječniku* (ismailtŝskij ‚Ismaelitarin‘). Otъ zločŝstivihъ jazykъ ismailtŝskihъ. Mon. serb. 265. (1389—1405).

ISMAILJAC, Ismailca, *m. Ismaelita, Ismailov potomak*. — U *jednoga pisca našega vremena*. Gomila Ismailjaca idāše od Galada. Đ. Daničić, 1mojs. 37, 25.

ISMIĆ, *m. prezime*. — U *narodnoj pjesmi našega vremena*. Ja ću gledat Ismića Omera. Nar. pjes. vuk. 4, 332. Ev’ Osmāna i Ismić-Omera. 4, 333.

ISMIJANA, *f. ime žensko*. — U *narodnoj pjesmi našega vremena*. Ti povedi ljubn Ismijānu. Nar. pjes. juk. 266.

ISMIJATI SE, ismijem se, *pf. sit se nasmijati*. Složeno: iz-smijati. — *Akc. se mijēia u aor. 2 i 3 sing. ismijā, u imp. ismij, u part. praet. act. ismijao, ismijāla*. — Od xviii vijeka, a između rječnika u *Stulićevu* (ismijati se, v. iskrepotati se; izsmijati se, v. hrepotati). Zdravo se izsmēju. D. Obradović, basn. 361. Kako sam se smēć ismijao! P. Petrović, gor. vijen. 32. Da se barem dobro ismijemo. 49.

ISMJEHIVATI, ismjehivam, *impf. vidi ismjehivati*. — U *jednoga pisca našega vremena*. Ti gazis stari rod, bogoštovje ismjehavaš. M. Pavlinović, razg. 33.

ISMJEHIVATI, ismjehujem i ismjehivam, *impf. smijehom se ruyati komu (objektu)*. — U *naše vrijeme (ne znam, jeli narodna riječ ili je na-*

činena po nem. auslachen). Počmu ismjehivati i ņega i onoga trgovca. Nar. prip. bos. 1, 34.

ISMŌTATI, ismotām, *pf. na jednom mjestu xvi vijeka kao da je složeno: iz-smotati, ali je veća prilika da s stoji štamparskom griješkom mj. z (vidi izmotati)*. Tko čista ismota iz zlata preden zlat, ter ovoj omota gospoji bili vrat? H. Lucić 203.

ISMŪCATI, ismŭcēm i ismŭcām, *pf. smučući izvaditi, smučući izvesti*. — Složeno: iz-smucati. — Od xviii vijeka, a između rječnika u *Stulićevu* (ismucati, v. posmucati). Ovo izrekši van ismuca svijem veliku jednu gredu. I. Gundulić 523. Izit ćeš silom, izsmucat će te izrezana na pečice. B. Zuzeri 165. Jezusa izsmucaše iz sudista. S. Rosa 159a.

ISNAŽĚNE, *n. djelo kojijem se isnaži*. — U *Bjelostjenčevu rječniku*: isznažeņe ‚expurgatio, eliminatio‘, i u *Stulićevu*: isznažeņe ‚expurgatio‘ (s dodatkom da je uzeto iz *Bjelostjenčeva*).

ISNAŽITI, isnažim, *pf. iščistiti*. — Složeno: iz-snažiti. — U *Voltigijinu rječniku*: isnažiti ‚mettere, spurgare, ripulire‘ ‚reinigen, säubern‘.

ISNEBIVATI SE, isnbëvivam se, *pf. (?) vidi snebiti se*. — Složeno: iz-snebiti. — Na jednom mjestu xviii vijeka. Nek se sad iščudi, nek se isnebiva Zlatousnik. A. Kalić 473.

ISNŌVATI, isnujem, *pf. isukati, izmotati*. — Složeno: iz-snovati. — *Akc. je kao kod iskvupati*. — U *Vukovu rječniku*: n. p. crijeva iz zaklana jagņeta, vide isukati.

ISO, *m. ime muško (hyp. Isak ili Isidor itd.)*. — *Akc. se mijēia u voc. Iso*. — *Prije našega vremena*. Iso. S. Novaković, pom. 68.

ISŌLITI, isŏlīm, *pf. složeno: iz-soliti, znači: posve osoliti; s ovijem značenem može biti da se govori u naše vrijeme, ali u jedina dva primjera (iz xvi i xviii vijeka), u kojima se nalazi, posve je drugo značenje: u prvome kao da znači: izvaditi (zub), a u drugom odgovara latinskom deducere*. Zub li te toj boli? ne bi li što dao da ti se isoli? N. Najlašković 1, 186. I slavu moju u prah izsoli (et gloriam meam in pulverem deducat). M. Alberti 260. psal. 7, 6. da nije u ovijem primjerima postalo od iseliti?

ISOP, *m. Hyssopus officinalis L., ņeka mirisna biljka*. — Od lat. hyssopus (ἵσσοπος). — *Između rječnika u Voltigijinu* (isopō ‚isop‘). Noseć smoćen isop kropļaše. M. Marulić 58. Isopa granicom okropi ti mene. M. Vetranić 1, 436. Isopom juveno okropi ti mene. N. Dimitrović 67. Uzmite kitu isopa i zamočite je u krv. Đ. Daničić, 2mojs. 12, 22. Isop, rus. accour, češ. pol. izop, Hyssopus offic. L. (Sabņar, u sŝnskom rukopisu). B. Šulek, im. 114.

ISPĀČATI SE, ispāčām se, *pf. osloboditi se*. — Složeno: iz-paćati. — U *naše vrijeme u Lici*. ‚Da se kako mogu iz duga ispaćati, za sve bi drugo lako‘. ‚Aja! moj brte, ne ispaća se ti duga dok si živ‘. J. Bogdanović.

ISPAČĚNE, *n. djelo kojijem se ispači*. — U *Bjelostjenčevu rječniku*: ispačeņe, izopačeņo; u *Jambrešićevu*: ‚perversitas‘; u *Voltigijinu*: ‚perversità, scelleratozza‘ ‚bosheit, schandthat‘.

ISPAČITEĻ, *m. čovjek koji ispači*. — U *Bjelostjenčevu rječniku*: izpačitel, izopačitel ‚depravator‘.

ISPAČITEĻICA, *f. žensko čelade koje ispači*. — U *Bjelostjenčevu rječniku*: izpačitelica, izopačitelica ‚depravatrix‘.

ISPAČITI, ispačim, *pf. vidi izopačiti*. — *U pisca čakavca xvi vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (vidi kod ispačivati) i u Voltigijinu (ispačiti i izpačiti, ispačim, ispačujem, corrompere, guastare, infettare, verderben)*. Ta čovik ki bi ispačen zdrav u noći pojde na stan. Ivan trog. 38^b.

ISPAČIVATI, ispačujem i ispačivâm, *impf. ispačiti*. — *U Bjelostjenčevu rječniku: ispačujem, ispačiti, zpačujem, izkvarujem, preobraćam, izopačujem, ozločestivam, ištetim, perverto, inverto, depravo; u Jambrešćevu: ispačujem, perverto; u Voltigijinu: praes. ispačujem kod ispačiti*.

ISPADÂNE, *n. djelo kojim se ispada*. — *U Stuličevu i u Vukovu rječniku*.

ISPADATI, ispadâm, *impf. ispasti*. — *Akc. je kao kod izgledati*. — *Riječ je stara, isporodi stslav. ispadati*. — *Između rječnika u Mikaljinu (ispadati, ispasti, decido), u Belinu (ispadati, cadere dalle mani, dalla borsa o in simil modo, decidere 156^b), u Bjelostjenčevu (ispadam, ispasti, decido), u Voltigijinu (ispadati i izpadati, ispadnuti, (griješkom) ispadsti, cadere, cascar fuora, herausfallen), u Stuličevu (ispadati, exire, egredi, excidere, decidere; izpadati, cadere, decidere), u Vukovu (herausfallen, excido), u Daničićevu (excidere)*. Kako ispada vučiji put. Mon. serb. 93. (1330). Krozê gvozda ispadajuće z dëla. 95. (1330). Nis potok koji ispada u bêlovodički potok. 144. (1319). Pravo na rašinski put, kako ispada iz gvozda. Glasnik. 15. 280. (1318?). Plačno me rascvijeli, da srce ispa. M. Vetranić 1, 283. Srce mi ispada u tuzi i vaju. 1, 480. Od straha predaje duša nam ispada. 2, 307. Vesal mi ispada, sva mu put utrne. N. Naješkić 1, 335. S tolike mi juvezni duša ispada. M. Držić 424. Svi kolicci ispadaju iz Krstjana i iz stada majke crkve. M. Divković, nauk. 36^b. Sam iz vriedne družbe ružan Iskarijot Juda ispada. G. Palmotić 3, 38^b. Gvozde ispada svijem iz ruka. 3, 179^b. Iz koga broja ispadaš. V. Andrijašević, put. 250. Da u smrtne zube pada, odkud veće ne ispada. V. Došen 45^b. Zrna iz klasa brez silnoga udarca ne ispadaju. I. Jablanci 67. Kojima stanu veće zubi ispada. 139. Ti, reko(h), koji bižeći priko sedamnaest vilajeta, gledao si gdi ti ispada drago kameše. D. Rapić 138. Ispadaju iz kaldrme stijene. Nar. pjes. juk. 514. Pa na grivu košma ispadaju. Nar. pjes. petr. 2, 642.

ISPADÊNE, *n. djelo kojim se ispade*. — *U Stuličevu rječniku: ispadeše*.

ISPADNIŠTVO, *n. uprav staše, osobina onoga koji je ispadnik, ali ovoj riječi potvrde nema, vidi otpadnik*. — *Na jednom mjestu xviii vijeka (naštampano je sa starijim č. mj. š, ali nije pozudano)*. Da ne bi tko stranputio i izpadništvom red smutio. J. Kavašnik 372^a.

ISPADNUTI, ispadnêm, *pf. vidi ispasti*.

ISPAHNUTI, ispahnem, *pf. istisnuti, izagnati*. — *isporodi ispahtati*. — *Složeno: iz-pahnuti (stslav. pahnati, ritati se, stslav. pehnoti, pahnoti, od korijena pah)*. — *Samo u Bjelostjenčevu rječniku: (kajkavski) izpehnujem, izpehnuti, extrudo, extra trudo, per vim expello, excludo, v. izbijam*.

ISPAHŊIVATI, ispahŊujem i ispahŊivâm, *impf. ispahnuti*. — *Samo u Bjelostjenčevu rječniku: praes. ispahŊujem (kajkavski) izpehnujem, vidi kod ispahnuti*.

ISPAHTATI, ispahtam, *pf. vidi ispahnuti*. — *U ugarskih Hrvata. Teta na tu dicu palicu*

popala, ter jako srdita dicu van 'spahtala. Jačke. 166.

ISPAKLITI, ispaklîm, *pf. picare, izmazati paklom*. — *Složeno: iz-pakliti*. — *Akc. je kao kod iznositi*. — *Od xvii vijeka (u jedinom primjeru sa se, pasivno), a između rječnika u Belinu (izpakliti, pice foedare 383^a) i u Stuličevu (ispakliti i izpakliti, pice foedare)*. Koji tiče u pakao, izpakliče se od ñega. P. Posilović, nasl. 31^b.

ISPAKLIVATI, ispaklujem i ispaklívâm, *impf. ispakliti*. — *Samo u Stuličevu rječniku: ispaklivati uz ispakliti*.

ISPAKOSTITI, ispakostîm, *pf. ištetiti, iskvariti*. — *Složeno: iz-pakostiti*. — *Akc. je kao kod izništaviti*. — *Od prvih vremena do xiv vijeka, a između rječnika u Daničićevu (damnum inferre)*. Nikto da ima ništa ne ispakosti; u kojoj li se župê što ispakosti, tazi župa vođa da da krivice vođa da plati. Mon. serb. 16. (1195—1228). Kto li se obrête izpakostivê čsto jušo domu svetago Nikoli. 114. (1321—1336). — *U naše se vrijeme u Lici govori u drugom značenju: s velikom mukom dobiti (što od koga)*. Taj i taj tako 'e tvrd, da sam ja sa mukom to od ñega ispakostio'. Ne mariš, neš ti od ñega to ispakostiti, pa da se na glavu staviš. J. Bogdanović.

ISPALĀCITI, ispalāčim, *pf. (volove), izvući palice iz jarma i pustiti volove*. Ĺ. Stojanović.

ISPALITI, ispalîm, *pf. složeno: iz-paliti*. — *Akc. je kao kod ishvaliti*. — *Od xvii vijeka*.

a. *spaliti*. — *Između rječnika u Mikaljinu (ispaliti, ižeći, uro, comburo, deuro, exuro, cremo, concremo) gdje se naj prije nalazi, u Voltigijinu (abbruciare, divampare, abbrennen, verbrennen), u Stuličevu (urere, adurere, comburere, cremare, concremare)*. Dobra zemlja, mislim, da je ona, koju gospodar ñe lijepo nađubri, pak ju u vrime svoje poore i privrati, da ju sunce izpali. B. Leaković, gov. 63. Ispali im kroz kape perćine. Nar. pjes. juk. 397.

b. *u prenesenom smislu, istrčati, požeći*. Jeli gdje ovuder oko kuća ispalo? Dubrovnik. 1870. 15.

c. *(pušku, top itd.) izbaciti*. — *Između rječnika u Vukovu (pušku, abfeuern, incendio s dodatkom da se govori u Dalmaciji)*. Tu ispali bistra geferdana. Nar. pjes. vuk. 4, 401. Oni na njih puške ispalise. Nar. pjes. juk. 149. Ispalio puške garabine. 378. Dapače ih primali tamo gdje nisu ni puške ispalili. M. Pavlinović, razg. 47. Po dugačku ispalite dijku. Osvetn. 2, 122. — *I sa se, pasivno*. Sultan odkredi, da se svi topovi od jednom ispale. S. Ĺubiša, prip. 83.

ISPAĹATI, ispaĹâm, *pf. ispluskati paklom (paĹem) vodu iz lađe*. M. Ružičić.

ISPAĹÊNE, *n. djelo kojim se ispali*. — *U Mikaljinu rječniku i u Stuličevu*.

ISPAĹITI, ispaĹim, *pf. na jednom mjestu xvii vijeka; značenje se ne zna: ispaliti ili ispaĹati?* Odgovor iz rike izpaĹi, gdi paĹu pisni se razlike. H. Lucić 277.

ISPANUTI, ispanêm, *pf. vidi ispasti*.

ISPAPATI, ispapâm, *pf. izjesti (dječja riječ)*. — *Složeno: iz-papati*. — *U poslovcu dubrovačkoj xvii vijeka. Tko kriticu tuđu čeka, studenu je ispapa. (D.) Poslov. danić. 130. i u naše vrijeme u Dubrovniku*. P. Budmani.

ISPARA, *f. djelo kojim se što ispari; ono što postane kad se što ispari (vidi 2. ispariti)*. — *U pisaca našega vremena. Što se znalo o toplini,*

o ispari, o zgusnidbi. M. Pavlinović, rad. 31. Pomučena je tamnim zamrakami kužnih ispara. razl. spis. 387. Ispara, chem. (isparivaše). lat. 'evaporatio', 'evaporation, verdampfen'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

ISPAPAKLĪSATI, isparaklĭsām, *pf.* *izderati, isparati (od čega će biti i postalo).* — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (zerfetzen', dilacero'). Anterija mu se sva isparaklĭsala. M. D. Miličević, zim. već. 50.

ISPĀRAN, *m. deran (biće postalo od ispariti).* — U naše vrijeme u Lici. 'Olazi, vratrĭji isparane, ti da se u žude miješaš!' J. Bogdanović.

ISPĀRATI, isparām, *pf.* *složeno: iz-parati.* — *Akc. je kao kod ispatiti.* — Od XVIII vijeka, a između rječnika u Vukovu: 1. 'aussinander schneiden', 'discindo'. 2. (u Hrvatskoj) vide poderati (n. p. kŭigu). a) *rasporiti.* Iz ņoga criva izparaše. L. Ľubuški, pism. 25. Kapetana kada pogubiše, junaško mu srce izparaše. And. Kačić, razg. 213a. Iz dubljine što lemeš ispara. J. S. Rejković 20. — b) *izderati, razderati.* Glava s trŭem izparana i izbodena. I. J. P. Lučić, razg. 107. 'Sav si se, moj sinko, oto ispara, reka' bi, da si se nede kroz trŭe provlaćio'. 'Ma de si ovako košulŭ ispara?' sva ti je ovo isparana, svedno ka' da si u trŭu bio'. 'Sav si oto isparan od pete do glave'. 'Sva su joj djeca isparana i poparana, nijedno na sebi nema ni kadi'. J. Bogdanović.

ISPĀRĀVĀNE, *n. djelo kojijem se što isparava.* — U jednoga pisca našega vremena. U sitnim kuglicama koje se isparavaņem tečnosti zbĭju. J. Pančić, botan. 11.

ISPĀRĀVATI SE, isparāvām se, *impf.* *vidi isparivati se kod isparivati.* — U pisaca našega vremena. Kad je žarkost sunčana preko mere jaka, onda se vlaga iz zemlje isparava. P. Bolić, vinod. 1, 222. Toplota . . . isparava se. 2, 234.

ISPĀRBITI, isparbim, *pf.* *složeno: iz-parbiti.* a) *činiti da ko (objekat) dobĭje parnicu.* — na jednom mjestu XVIII vijeka. Ima pouzdaņe u jednomu likaru, da će ga izlićiti; u jednomu paru, da će ga isparbiti. G. Poštačić 146. — b) *dobiti parnicom.* — u Stulicevu rječniku: isparbiti i izparbiti 'lite aliquid lucrari, obtinere'.

ISPĀRINA, *f.* *vidi isparivaše.* — *Načineno u naše vrijeme.* Isparina, phys. (isparivaņe, pareņe), 'dampf bildung'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

ISPĀRIONA, *f. sud u kojemu se isparuje (vidi 2. ispariti i isparivati).* — *Načineno u naše vrijeme.* Ispariona, chem. 'abdampfgefäß, abdampf-schale', fr. egl. 'capsule'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

1. ISPĀRITI, isparĭm, *pf.* *posve opariti.* — *Složeno: iz-pariti.* — *Akc. je kao kod izgaziti.* — Od XVIII vijeka.

1. *aktĭno.*

a. *posve oćeći, opržiti, općeći.* — U Belinu rječniku: ispariti 'scottare molto' 'aduro' 660b; u Stulicevu: ispariti 'perurero'. — I u naše vrijeme u Dubravniku. P. Budmani.

b. *vrelom vodom paliti što, ispariti vrelom vodom.*

Od XVIII vijeka, a između rječnika u Voltigijinu (*vidi kod 2, b*) i u Vukovu: 'abbrühen', 'aqua fervida clno'. Bure nogašenim kroćem i vodom ispariti. Z. Orfofin, podr. 59.

2. *pasivno.*

a. *vidi 1, a.* Neka odtlo tibi objavi po jeziku izparenom civilno glase svojih muka. J. Kavašĭn 391b. Izparou 'scottato, loggermente abbruggiato' 'adustus'. A. d. Bella, rječn. 660b.

b. *vidi 1, b.* Uzoše ajine i zamoćise je u smrdljivu lužiju, pa ga š nome (*sic*) udrišo po glavi i po vratu . . . Vidiše da mu je sva glava isparena. M. Zoričić, zrc. 243. i u Voltigijinu rječniku: izparen 'scotato, bravato', 'mit siedendem wasser verbrennen'.

3. *sa se, refleksivno i pasivno.*

a. *vidi 1, a.* Ispariti se 'scottarsi' 'aduri'. A. d. Bella, rječn. 660b.

b. *zgrĭjati se, ugriĭjati se.* — U Vukovu rječniku: 'sich im bade oder beim feuer erwärmen', 'calefio'.

2. ISPĀRITI, isparĭm, *pf.* *činiti da što ishlapi, izvjetri.* — *Složeno: iz-pariti.* — *Načineno u naše vrijeme.* Ispariti, chem. 'abdampfen', fr. 'faire évaporer', tal. 'far svaporare', egl. 'to make evaporate'; ispariti se, chem. 'verdunsten, verdampfen, abrauchen', fr. 'évaporer', egl. 'to evaporate', tal. 'evaporare'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. — *Kod refleksivnoga glagola kao da se znaćne razlikuje od ishlapati i izvjetriti u tome što kod ispareņa ono što vjetri postaje magla ili dim te se može vidjeti.*

ISPĀRĪVĀNE, *n. djelo kojijem se isparuje.* Trava isparivaņem svojim gadan vkus groždu daje. P. Bolić, vinod. 1, 222.

ISPĀRĪVATI, isparĭjĕm i isparĭvām, *impf.* 2. ispariti. — *Načineno u naše vrijeme.* Prićine koje zabraņuju vlagi i rosi brzo isparivati se. P. Bolić, vinod. 1, 111. Isparivati, phys. 'ausdunsten (ausdunsten machen)', tal. 'evaporare'; isparivati se, phys. 'ausdunsten, als dunst aufsteigen', tal. 'evaporare, esalare'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

ISPĀROMJER, *m. sprava kojom se mjeri isparivaše.* — *Načineno u naše vrijeme.* Isparomjer, phys. 'athmometer, dunstmesser', tal. 'atmetro'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

ISPAS, *m. mjesto u Srbĭji u okrugu kneževaćkom.* Nĭva u Ispasu. Sr. nov. 1868. 169. 1872. 255.

ISPĀSĪŠTE, *n. vidĭ ispašĭšte.*

1. ISPĀSTI (ispaĭnuti, ispanuti), ispađĕm (ispađnĕm, ispanĕm), *pf.* *excidere, padajućĭ izići.* — *Složeno: iz-pasti (padnuti, panuti).* — *Radi oblika i akcenta vidĭ 1. dopasti.* — *Rĭječ je stara, isporedi stsl. ispasti i rus. uenacrĭ.* — U jednom primjeru XVI vijeka stoji refleksivni oblik (*sa se*) s aktivnijem znaćenĕm (možebiti pisarskom ili štamparskom grĭješkom): Izpade mu se vlastiti verni maćić. P. Zoranić 30b. — *Između rječnika u Mikašĭnu (ispasti, vidĭ ispadati), u Belĭnu (izpasti, eader dalle mani, dalla borsa o in siml modo', 'decidere' 156b), u Bjelostjenćevu (vidĭ kod ispadati), u Voltigĭjĭnu (vidĭ kod ispadati), u Stulicevu (grĭješkom ispasti, exĭro, egredi, excidere, decidero', i izpadsti, v. izpadati), u Vukovu (ispasti, ispadnem, 1. 'herausfallen', 'excido, elaboro'. 2. na brdo, pred kulu, 'hinauslaufen', 'excurro', cf. iskoćiti), u Daniććevu (ispasti, ispadu, 'excidere').*

a. *sa znaćenĕm kazanĭjem spriĭjeda.* a) u pravom smĭslu. Tudiĭje ispade Lucĭ ubrusac. Pril. jag. ark. 9, 103. (1468). Meni sviraoca pripusta ispado iz usta. M. Vetranić 2, 122. Izpade zub po zub, bez meštra vado se. N. Najoškovĭć 1, 342. Ľubmir, ispađši mu iz ruko oruĭžo, govori. M. Držić 76. Nut' gdje mu je gaćnik, junaci, ispaio! 361. Mać mi van ispado iz pasa gdi staše. D. Rašĭna 61a. Kō mo iz ruka oštri hangar no ispade. Ğ. Palmotić 1, 179. Iz ruka mu stĭjenje ispado. 3, 30a. Ispade mi list iz ruke. P. Ka-

navelić, iv. 227. Jedins zubb ispadnuls beše. Glasnik. 22, 229. (xvii vijek). Ispade mu sikira iz ruku. J. Banovac, pred. 125. Nikada je (*lađu*) nisu privratili, nit' ispalu iz ne. F. Lastrić, svet. 95^a. Ali, Turci, ne vidite? ispale vam crne oči! Nar. pjes. bog. 8. Znam iz vrane što izpane teško soko kad postane. V. Došen 38^a. I' ako joj ispade kitića, ona čuva da ne zgrabe dica. M. A. Rejković, sat. 37^a. Nego jin odmah ispade iz ruku oružje. sabr. 33. Od straha mu kniga ispanula. Nar. pjes. vuk. 1, 122. Ta l' ne vidiš? ispale ti oči! 2, 280. Pokrij oči, obje ti ispale! 2, 553. Ovakve se rane ne vidaju: lijeva je noga salomljena, . . . ispale su crne gigerice. 2, 563. Iz vrane što ispane, teško soko postane. Nar. posl. vuk. 97. Koje oko zaplakalo ono ispalu! 141. Ko na zvijezde laje, ispašće mu zubi. 149. Tako mi oči ne ispale! 303. Zato se kašto puši po gdjekojijem kućama, da hoće oči da ispadnu od dima. Vuk, živ. 248. Duždu sam mio kao da sam mu kroz pupak ispao. S. Ľubiša, prip. 267. — *b) u prenesenom ili metaforičkom smislu*. Kad iz glave svist izpade. V. Došen 155^a. Da ne bi izpala koja riječ iz justa njihovih. J. Matović 318. — *često narod kaže da duša ispadne sa značenjem: umrijeti*. Neg' te žena bubala, dok ti duša ispala. Nar. pjes. vuk. 1, 89. Brzo Mujo pripade Aliji, ali mu je duša ispanula. 2, 51. I da bi ti duša ne ispala, dok turskoga cara ne dvorio! 2, 197. Hoće li mu ispanuti duša. 4, 11. Al' mu na put duša ispanula. Pjev. crn. 28^b. Ev' iz mene sad će ispast duša. 176^b. Tako mi duša hrišćanski ispala! Nar. posl. vuk. 301. Tako mi lako duša ispala! 302. Da mu od straha duša ne ispane. S. Ľubiša, prip. 153. Dok ti duša kroz nozdra ispane. 215. — *metaforički stoji i u ovijem primjerima*: Duša je tada putnik, zašto je ispala iz stada Božjega. M. Divković, nauk. 67^b. Ako izpod barjaka Isukrstova izpadete, ako se od njegove čete odlučite. D. Rapić 246.

b. u nekijem slučajima znači kao pokazati se (kroz što), pomoliti se. Udari ga u prsi junačke, na pleći mu jatagan ispao. Nar. pjes. vuk. 4, 127. A kroz nega ispanuli lakti. Nar. pjes. juk. 139. Kroz opanke prsti ispanuli. 397.

c. brzo izići, iskočiti, ili uopće izići. U to doba pali pred mehanu, a ispade krčmarica Jana. Nar. pjes. vuk. 2, 415. Ispadoše Arapove sluge, da pod Markom dobra koña prime. 2, 422. Sva Korita pritisnula tama, a iz tame ispadoše vući. 3, 457. Jeste dobri junak ispanuo od prostrane lomne gore Crne. 4, 126. Jest mi silan Marko ispanuo, i sad neđe Marko j' u planini. Pjev. crn. 197^b. Ne smijaše nima ispanuti izvan grada lovca ni trgovca. Oglad. sr. 484. Pa ispade Rado iz odaje. Nar. pjes. juk. 356. A iz magle junak ispanuo. Nar. pjes. petr. 2, 540. Otvore se vrata i ispane jedan hromac u zelenoj haljini. S. Ľubiša, prip. 11. Naglo ispanu iz krčme i pođu da vide. 168.

d. pojaviti se, doći (osobito iz nenada). *a) u pravom smislu*. Kad ispade Jovan na Labudu, želno li ga sluge ugledale. Nar. pjes. vuk. 2, 37. Oj družbino, moja braćo draga! ispadnite na drum za busiju. 2, 78. Ali treća vojska ispanula, pred nome je Krcunović Pero. 3, 277. I odoše u Pivu pitomnu na dvorove sestri dva Šarenca; a kad blizu kule ispadoše, ugleda ih sestra dva Šarenca. 4, 100. Ispanulo pred tavnicu momče. Pjev. crn. 19^b. Pa i treća dava ispanula. Oglad. sr. 60. Pak ispade na Kunar planinu. Nar. pjes. juk. 158. — *b) u prenesenom se smislu kaže o sreći, da kome ispane*. Pa da bi mi sreća ispa-

nula. Nar. pjes. herc. vuk. 152. Ovoj siroti devojci ispala sreća da se udava. V. Vrčević, igre. 16. — *amo može pripadati i ovo*: Da mu igra iz ruke boje ispadne. V. Vrčević, igre. 8.

e. postati (kad što postane drukčije nego je prije bilo). Biše boja za devet godina, jedan drugom nadojet ne može, Lazar bješe vitez ispanuo. Pjev. crn. 121^b. Ona zeta poznat ne mogaše, e bijaše vitez ispanuo. 121^b. Ne mogahu poznati Lazara, ni Đuro ga poznat ne mogaše, ni majka mu Đurova Jerina, dokle im ga drugi ne kazaše; kad ga Đuro pozna i Jerina, i sami se oni začudiše, kakav bješe vitez ispanuo. 122^a. *f. o očima, ali ne u pravom smislu kao kod a, a), nego u prenesenome, kao začii, zavesti se*. A Turčinu oči ispadoše, koliko mu nešto žao bješe, te on gleda što se čini š nome. Nar. pjes. vuk. 2, 286.

g. gotovo kao izgubiti. *a) ono što se izgubi stoji u gen.* — xii i xiii vijeka u knjigama pisanima crkvenijem jezikom. Drěvomь ispadosmo rajskejje pište. Stefan, sim. pam. šaf. 16. Drěvomь ispadohomь raskyjje pište, drěvomь že paky porodnomu žitiju sypodobleni byhomь. Domentijan^a 67. — *b) ono što se izgubi stoji u gen. s prijedlogom od (ot)*. — xiv vijeka u spomeniku pisanom miješanijem jezikom. Ako se prilučii vrěme i obuboža gospodinь knezъ Stefanъ i gospodinъ Vlьkъ i ispadu otъ svoga gospodstva. Glasnik. 24, 281. (1396). — *c) ono što se izgubi stoji u gen. s prijedlogom iz (ako koji primjer ne pripada među krajnje kod a, a)*. Istom da iz voje budu mu ne ispala. H. Lucić 251. Kadauo ga opet (*Bog*) u svoju milost primi, is koje svojijem sagriješenjem bješe ispao i odpao. M. Divković, bes. 46^b. Iz koje (*njegove milosti*) nezafalni izpadosmo. A. Kanižlić, uoč. 735. Da ja iz baštinstva gospodnjeg ispadnem. E. Pavić, ocl. 253. — *d) u jednom primjeru iz xiii vijeka nije izrečeno što se izgubi, ali je jamačno značenje: izgubiti (kod suda, na pravdi)*. Onězi krajaninь da pride u Dubrovnikъ, i u dvorь dubrovčćki čini pravinu; ako ispade, da plati š svojimь dobitьkomь. Mon. serb. 31. (1247). — *može biti da amo pripada i ovaj primjer, ali u nemu ispasti moglo bi značiti: propasti, upropastiti se*. Ako muž bude zarnik, tat, raspikuća i u svem ispao. Zborn. 166^b.

h. izmršati (o jagodicama na licu). Dugački obraza s ispalim jagodicama. Vuk, dan. 4, 20. — *i o blagu (domaćoj životinji)*. u sjevernoj Dalmaciji. Blago ispadne, t. j. smršavi. J. Grupković.

2. ISPASTI, ispásēm, pf. posve popasti. — Složeno: iz-pasti (osn. pas). — Akc. je kao kod ispresti. — *Od prvijeh vremena, a između rječnika u Daničičevu (ispasti, ispasu, depascere)*. Da platiti što je ispalš. Zak. duš. pam. šaf. 36. — *Pasivno*. Ni gora izpasena, ni Bog izmožen. (D). Poslov. danič. 79. — *Sa se, pasivno*. Da svako selo svoje gaje gaji i čuva jedan od drugoga dotle dokle se ispase vomi. Stat. polj. ark. 5, 264.

ISPASTRITI, ispastrim, pf. išarati. — Složeno: iz-pastriti (a stoji mj. negdašnjega ѣ; rudi korijena vidi kod pastrva). — *Samo u knjigama pisanima crkvenijem jezikom (s ѣ), a između rječnika u Daničičevu (ispastriti, vario colore ornare)*. Zavěsi zlatomь ispaštreuyi. Domentijan^b 33. Kyimi čvety dobro ispaštreuyimi i blagovomьnyimi . . . Danilo 82.

IPASAŠA, f. vidi pašā. — Akc. se miješa u gen. pl. ispāšā. — *Postaje od 2. ispasti*. — *Od*

xvi vijeka, a između rječnika u Vukovu (vide paša s primjerom: Očerao ovce na ispašu). Zakon od gaja ali ispaše ali gaj kada je ure ispaša. Stat. polj. ark. 5, 257. Ispaše ne ima braniti susidi. 265. Pasti po ispaši. 266. Kad ko dađe ovce na ispašu. V. Bogišić, zborn. 492. Nije rodne zemlje za oraša, nit' tratine za ispašu blagu. Osvetn. 5, 23.

ISPAŠAJ, *m. vidi ispašišto*. — *U jednoga pisca našega vremena*. A Nikici daše izpašaja mimo Nikšić na Bañane ravno, na Kolašin i Beranske strane. Osvetn. 5, 135.

ISPAŠČAŃE, *n. vidi ispaštañe*.

ISPAŠČATI, *vidi ispaštati*.

ISPAŠIŠTE, *n. mjesto gdje stoka pase* — *Postaje od 2. ispasti, te bi po tome glasilo ispašiste (vidi na kraju), ali se shvaća kao da postaje od ispaša*. — *U čakavaca i nekijeh zapadnijeh štokavaca mj. št ima šć*. — *Od xv vijeka, a između rječnika u Vukovu: mjesto de stoka pase* ‚die weide (weideplatz)‘ ‚pascuum‘. Za krče ke krčiše na izpašišćih. Mon. croat. 57. (1433). Nek se znade, da se zla ne rađe rad tržišća i rad ispašišća. Osvetn. 3, 27. — *Sa s mj. š. Tužeci se naj veće za tisnoću ispašišća*. Mon. croat. 60. (1437). *Togaj ispašišta i onogaj*. Stat. polj. ark. 5, 261.

ISPAŠŃIK, *m. vidi ispašište*. — *U jednoga piscu našega vremena*. Za usjeva ñive usprjane, za ukosa malo je i bilo, i za paše nesta izpašnika. Osvetn. 5, 106.

ISPAŠTAŃE, *n. djelo kojijem se ispašta*. — *Glasi i ispašćane*. — *U Vukovu rječniku: ispaštañe i ispašćane*, 1. ‚das büssen‘, ‚luito‘. 2. ‚das fasten‘ ‚jejunium‘.

ISPAŠTATI, ispaštám, *impf. ispostiti*. — *Akc. je kao kod ispitati*. — *-st- (kod ispostiti) omekšavši može postati šć i št, te glasi i ispašćati*. — *U naše vrijeme (s osobitijem značenjima)*. — *U Vukovu rječniku: (ispaštati i ispašćati) ‚fir etwas büssen‘ ‚luo‘ (uopće učiniti pokoru)*. — *U jednom primjeru: čistiti mrsne sudove*. Obično se taj dan svi mrsni sudovi ispaštaju; sve se pere i čisti; mnogi se lonci koji su se napili masti metnu u vatru te sva mast izgori u ñima i oni ostanu beli kao da su novi. M. Đ. Milićević, živ. srb. 1, 5.

ISPAT, *m. potvrda, svjedogba, arap. ithbát, tur. isbat*. — *U naše vrijeme*. Pa svo Marku po istini kaže, a Marko joj ništa ne vjeruje, ispat mlada u ñedri nosaše, pa ga Marku turi na koljeno. Pjev. crn. 219^a. Kadija reče obojici: ‚Hajte s Bogom! pa od danas do mjesec dana opet dođite, i gledaj ti, rujo, da nađeš ispatu a ti, munime, ako ne bude ispata, da se zakuneš‘. Nar. prip. vrć. 83. Ispat — dokaz. V. Bogišić, zborn. 539.

ISPATITI, ispatím, *pf. posve, mnogo podnijeti (zlo, muku itd.)*. — *Složeno: iz-patiti*. — *Akc. je kao kod izgaziti*. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Stulićevu (‚multa pati‘)*. Mñahomo nevoljni grješnici da ti smo ispatili. Zborn. 126^a. Ako li je u čistilu, neka pati, dokle godi sve koliko ne ispatu što je zaslužio. M. Divković, bos. 656^b. Zašto je od potrebe ispatiti aliti na ovomu svijetu aliti na onomu. M. Divković, zlam. 51^a. Neke ispatiš što si zaslužio. 51^a.

ISPÁVATI, ispávám, *pf. dobiti spavajući*. *Složeno: iz-spavati*. — *Akc. je kao kod ispitati*.

U Vukovu rječniku: ‚erschlafen‘ ‚dormiendo acquiri‘. — *Sa se, refleksivno, naspavati se, na-*

spavati se. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Vukovu (‚sich ausschlafen‘ ‚satis dormivisse‘)*. Kad se izspavao, priznao svoju pogrešku. Z. Orfelin, podr. 36.

ISPECATI, ispēcám, *pf. pecañem nagrditi*. — *Složeno: iz-pecati*. — *Akc. je kao kod izgledati*. — *Od xviii vijeka u Dubrovniku, a između rječnika u Stulićevu (‚mordicus aliquem oburgare‘) gdje je samo u prenesenom, metaforičkom značenju: riječima koga uvrijediti, ujesti*. Da te nisu ose ispecale? (Z). Poslov. danić. 14. — *U Dubrovniku se kaže: ‚Ispecale su me buhe, muhe‘ itd.* P. Budmani.

ISPEČÁLITI, ispěčálím, *pf. posve ožalostiti*. — *Složeno: iz-pečaliti*. — *U jednoga pisca Dubrovčanina xviii vijeka*. Izpečaljenu dušu pridava i umiro. I. M. Mattei 321.

ISPEČĚŃE, *n. djelo kojijem se ispeče*. — *Stariji je oblik ispećenje*. — *U Mikašinu rječniku: ispećenje, pečenje ‚assatio‘; u Belinu: ispećenje ‚assatio‘ 105^a; u Bjelostjenčevu: izpečenje ‚assatio‘; u Stulićevu: ‚actus torrendi, coctio‘*.

ISPEČITI, ispěčím, *pf. iskriviti (obično o udima i drugim dijelovima od tijela)*. — *isporedi iskopečiti*. — *Složeno: iz-pečiti*. — *Akc. je kao kod ishvaliti*. — *U jednoga pisca xviii vijeka (pazivno)*. Uda tvoja, ah! mršava, nemilo su raztegnuta, na križu su ispečena. B. Kašić, nač. 53. — *I u naše vrijeme u Dubrovniku, naj češće sa se, refleksivno*. ‚Ispečiti se od bolesti, od straha‘ itd. P. Budmani.

ISPEČATI, ispěčám, *pf. izvaditi iz peći (n. p. hleb)*. — *impf.: ispećavati*. — *Složeno: iz-pećati*. — *Akc. je kao kod iskončati*. — *U Stulićevu rječniku: izpećati ‚furno educere‘, i u naše vrijeme u Dubrovniku*. P. Budmani.

ISPEČÁVATI, ispěčávám, *impf. ispećati*. — *Akc. je kao kod izgovarati*. — *U Stulićevu rječniku: izpećavati uz izpećati, i u naše vrijeme u Dubrovniku*. P. Budmani.

ISPEĆI, ispěčém, *pf. posve dopěći, srsiti pečenje (obično samo kao perfektivni glagol prema peći)*. — *Složeno: iz-peći*. — *Akc. se mijenja u praes. 1 i 2 pl. ispećemo, ispećeto (i ispećemo, ispećeto), u aor. 2 i 3 sing. ispeče, u part. praet. act. sing. m. ispekao*. — *Riječ je stara, isporodi stislov. ispešti*. — *Između rječnika u Mikašinu (ispeći, peći ‚asso, torreo, torrefacio‘), u Belinu (izpeći ‚arrostire, cuocere arrosto‘ ‚asso‘; ‚finir d'arrostire‘ ‚assarar‘; izpeći na suncu ‚arrostiro al sole‘ ‚sole torrere‘ 105^a), u Bjelostjenčevu (izpećem ‚asso‘), u Voltigijinu (izpeći i griješkom izpeći ‚arrostire, rostiro bene‘ ‚ausbraten‘), u Stulićevu (‚torrefacere, coquere‘), u Vukovu (1. ‚backen‘ ‚pinso‘, n. p. hleb. 2. ‚braten‘ ‚asso‘, n. p. jagño, čurku. 3. rakiju ‚bronnen‘ ‚cremo‘. 4. zanat ‚gründlich erlernen‘ ‚condisco‘: Ispeći pa reci ‚überlegen‘)*.

1. aktivno.

a. u pravom smislu. Kapuna imamo, pleće još ispeći. N. Najlašević I, 274. Vatra ispekavši meso čini ga da je slatko. M. Radnić 380^a. Da ispeće jednu junicu. J. Filipović 3, 263^a. Ispekli kokoš. F. Lastrić, ned. 60. Dijete ubila, rasjekla, polovicu ispekla, polovicu svarila. A. Kadić 550. Prase nije baš pećeno stražnje, osobito tko ga ispeć znade. J. S. Rečković 336. Ispeći mi šarku koku koja ne nosi. Nar. pjes. vuk. I, 512. Te pogodil ono jagño crno, pa g' ispeće drumu u planini, ispeće ga, pa objedovao. 2, 20. I ispeći trideset ovnoval. 3, 445. Jel' Cineara na vatri ispek'o? 4, 204. Zakoljite

pa ga ispecite. Nar. pjes. petr. 2, 45. — Sara zamijesi i izpeče pogače. M. Radnić 501^a. Nije zadosta brašno vodom zamisiti i kruh skuvati nego je potriba i u vatri ga ispeći. F. Lastrić, ned. 80. A ne znade ni ispeći kruha. M. A. Relković, sat. E8^b. Lisica umijesi od zemlje kolače, i ispekaš ih namaže ih medom. Nar. prip. vuk. 223. — Rakiju češ ispeći. P. Bolić, vinodjel. 2, 28. — I po jednu kavu ispekoše. Nar. pjes. vuk. 4, 384. Kavegije kavu ispekoše. Nar. pjes. petr. 2, 27.

b. *gdjgdje se upotreblava i sa značenjem: opeći, ožeći (vidi naj krajnji primjer kod 2).*

c. u *prenesenom smislu (vidi u Vukovu rječniku).* a) *dobro izučiti (n. p. zanat).* Ispekao zanat (izučio dobro). Nar. posl. vuk. 105. — b) *izmisliti, razmisliti, proučiti.* Ispeći, pak reci. (Smisli dobro, pa onda reci). Nar. posl. vuk. 105. Ti češ bolje ispeći nego ću ja reci. (Ti češ to bolje smisliti nego što ti ja umijem skazati). 317. Ja ono niti sam kazao u lutini, niti kome za inat ili za ljubav, nego sam naj prije dobro ispekao. Vuk, odg. na utuk. 32.

2. *pasivno.* Ispečen kapun. M. Držić 271. Dječica u peći ispečena. V. Andrijašević, put. 174. Boje (*bi bilo*) u ognju izpečeni da smo ostali Sikimitim. J. Kavačnik 571^a. Pred pašom je ovca ispečena. Nar. pjes. vuk. 3, 447. — Kruh . . . ognjem izpečen. I. Grlić 110. Zašto ako kruh samliven, skuvan, ispečen, i oladen, i od nje ga se učini pravo tilo Isukrstovo . . . J. Banovac, razg. 225. Kruh zakuvan i na ognju ispečen. A. Kanižlić, kam. 491. — Po jednoj opeki neispečenoj. M. Radnić 9^a. U nekim mestima ispečenu sadru s groždem mešaju. P. Bolić, vinodjel. 2, 156. — Ispečena rakija. 2, 27. — (*vidi 1, b*) Vas ispečen jedva u kćerinu kuću pođe. B. Kašić, per. 189.

3. *sa se, pasivno.* — *Između rječnika u Belinu* (izpeći se ,arrostirsi, cuocorsi arrosto', ,torresci' 105^b) i *u Stuličevu* (,torrescere, coqui'). Ne bi se jaje ispeklo, odkle ga sam ostavila u kući našoj. M. Držić 412. — Vidit je mlogo puta brašno dobro i lipo, al' ako se ne ugodi zamisiti i ispeći, kruh niti drag ni sladak. F. Lastrić, ned. 27. Kad se pogača ispeče i izvade je iz vatre. Nar. prip. vuk. 202. — Mlogo puta najde se, da u trisku spade kako kamen, na priliku krištala, i čini se od gusta i sumporita izdilaña stisnuti i ispeći u ladnu oblaku. A. Bačić 442.

ISPEDEPSATI, ispedepšëm, *pf. svršiti pedepsati, posse pedepsati.* — *Složeno: iz-pedepsati.* — *Od xviii vijeka u Dubrovniku (s akcentom kao što je gore zabilježen).* Budući ga kajanjem izpedepsala u meni. I. M. Mattei 116. Ni ognju pakljeni ne mogu dostojno izpedepsati taku savišnost nečutljivosti. 117. — *I u naše vrijeme u Lici (s drugim akcentom: ispeděpsati, ispeděpšëm).* Živo treba nje ga ispedepsati, pa čo on onda pametniji, mirniji i vredniji biti'. J. Bogdanović.

ISPEDITORIJA, *f. vidi* expeditoria. — *isporredi* ispiditorija. — *Na jednom mjestu xv vijeka, i otale u Daničevu rječniku* (,expeditoria'). Ovi listi budi gospodinu knezu i vlastelomu za ispiditoriju, za tvrđavu i za svēdočastvo, jero sam imala na punoo tisuću dukata zlatijeh. Mon. serb. 502. (1467).

ISPEK, *m. nekoliko rakije što se daje onome čiji je kotao kao najam za kotao kod pečenja rakije.* — *isporredi* kotlarina. — *Od ispeći.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (,kesselzins (?)', ,portio sicerarē pro commodato lebote ad

cremandam siceram'). Kmetovi dadoše joj u kazanu da ima ispek dok traje. Glasnik. 11, 1, 66. (1808).

ISPÉĽĀNE, *n. djelo kojijem se ispeļa.* — *U Bjelostjenčevu rječniku: izpelañe, izvedeñe ,eductio'.*

ISPÉĽATI, ispeĽam, *pf. izvaditi, izvesti, iznijeti.* — *Složeno: iz-peĽati.* — *Od xv vijeka po sjevero-zapadnijem krajevima, a između rječnika u Bjelostjenčevu (vidi kod ispeĽavati), u VoltiĽijinu* (izpeĽati ,condurre, menar fuora', ,hinaus-führen'), *u Stuličevu* (izpeĽati, v. odpeĽati s dodatkom da je uzeto iz *Habdeličeva*).

a. *aktivno.* Van ga ispeĽaše. M. Marulić 185. Isusa Hrista od mrtvih opet ispeĽati. Anton Dalm., ap. 14^a. Zapovida ih van Rima izpeĽati. F. Glavinčić, cvit. 174^b. Lava čini (*cesar*) ispeĽati proti Vidu, da ga razdere. 189^b. IzpeĽaj od straže dušu svoju. 336^b. Verom puk izpeĽavši iz zemlje Egipta. posl. 27. Ki izpeĽa Vlahe iz Turak. P. Vitezović, kron. 190. Pojde u tamnicu, ter vanka izpeĽa tu tužnu mladicu. Oliva. 40. Imaš napraviti malin, kola, vodu 'speĽat. Nar. prip. mikul. 90.

b. *pasivno.* Bi . . . puk Izraelski iz Egipta izpeĽan. F. Glavinčić, posl. 33.

ISPÉĽAVATI, ispeĽāvam, *impf. ispeĽati.* — *U Bjelostjenčevu rječniku: izpeĽavam, izpeĽati, izvodim, izvesti, t. j. van peĽam, vodim ,educō, produco, foras educō'. 2. izpeĽavam, van vozim ,eveho, foras veho', v. izvažam. 3. izpeĽavam suze iz očili, keru iz života, sok iz kakve trave ,elicio'.*

ISPÉNDATI SE, ispeñdām se, *pf. u zagoneći.* Kumo, daj mi tvoje rende, da se izrendam, da se ispeñdam, pa ću ti opet vratiti. *odgonetĽaj: sito.* Nar. zag. nov. 209.

ISPÉNGĀNE, *n. djelo kojijem se ispenga (vidi 1. ispengati).* — *Stariji je oblik ispenganje.* — *Između rječnika u MikaĽijinu* (ispenganje, ispisanje mastju ,pictura'). Koji se ponosiš ispeñganjem svoje grobnice. M. Radnić 181^a.

1. ISPÉNGATI, ispeñgām, *pf. expingere, posse nuskikati, posse obaviti.* — *isporredi* ispeñgati. — *Složeno: iz-pengati.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u MikaĽijinu* (ispeñgati, ispisati, mastju ,pingo, depingo, pictura exprimo'). Ne divičanski obraz izpenga iliti priliku perom izveze. F. Lastrić, od' 369. — *I u naše vrijeme u Dubrovniku: ispeñgati kuću, vrata itd.* P. Budmani.

2. ISPÉNGATI, ispeñgām, *pf. očistiti spengom (spužvom, sanderom), pa i uopće čim drugijem.* — *Složeno: iz-spengati.* Ispeñgati, ,σπογγίζω, očistiti. Slovinac. 1-81. 437. — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* Kad se okupaš (ili kad se umiješ), dobro se ispeñgaj'. P. Budmani.

ISPÉŃATI, *vidi* ispeti.

ISPÉŃGATI, ispeñgām, *pf. vidi 1. ispeñgati.* — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Lipotu ne ispeñgati pod prilikom razliki svitlosti nebeskije nadmeću se. F. Lastrić, test. 350^a.

ISPEPEĽITI, ispepeĽim, *pf. posse positi pepelom.* — *Složeno: iz-pepeĽiti.* — *U Belinu rječniku: izpepeĽiti ,imbrattare di conero', cineri inficere' 184^a, i u Stuličevu: izpepeĽiti, izpepeĽujem i izpepeĽivam ,cinere conspergere'.*

ISPEPEĽIVATI, ispepeĽivām, *impf. ispepeĽiti.* — *U Stuličevu rječniku: izpepeĽivati, freq. v. izpepeĽiti, a kod ovoga ima praes. izpepeĽujem i izpepeĽivam.*

ISPERDAŠITI, isperdāšim, *pf. istegnuti, posse otegnuti (kožu).* — *Složeno: iz-perdašiti.* — *Akc.*

je kao kod izjednačiti. — U Vukovu rječniku: ,bei den kürschnern: ein fell ausziehen, dehnen', extendo'.

ISPERITI SE, isperim se, *pf.* u Vukovu rječniku: vide izvitoperiti. — Složeno: iz-periti (vidi kod naperiti). — *Akc. je kao kod iznositi.*

ISPERUŠAŃE, *n.* djelo kojijem se isperuša. — U Belinu rječniku: (sa starijim -nj- mj. ű) izperušanje 550^a.

ISPERUŠATI, isperušam, *pf.* posve operušati. — Složeno: iz-perušati. — *Akc. je kao kod izrešetati.* — U Belinu rječniku: izperušati ,plumas detrahere' 550^a; u Voltigijinu: izperušati, izperušam, izperušavam ,spennare, spennacchiare', die federn ausrupfen'; u Stulićevu: izperušati, v. operušati.

ISPERUŠAVATI, isperušavam, *impf.* isperušati. — *Akc. je kao kod istovaravati.* — U Voltigijinu rječniku: *praes.* izperušavam kod izperušati.

ISPERUŠATI SE, isperušam se, *pf. n. p.* koža, lice, kad izide po nemu kao perut što je po glavi. — Složeno: iz-perutati, ili je postulo od iz i perut nastavkom a. — *Akc. je kao kod izrešetati.* — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu gdje je onako tumačeno. Ako li se ispuca koža i isperuta, u Alesinačkoj rade ovako. M. Đ. Milicević, živ. serb. 1, 107.

ISPĚŠTAŃE, *n.* djelo kojijem se ispešta. — U Stulićevu rječniku.

ISPĚSTATI, ispeštam, *pf.* izbiti, izlupati pestinu (koja). — Složeno: iz-pestati. — *Akc. je kao kod ispitati.* — U Mikašinu rječniku: ispestat, napestat, dar molti pugni', multos colaphos vel pugnos incutere vel impingere sive infringere vel infligere'; u Belinu: izpestat koga ,pestat, o lacerare uno con pugni', pugnis aliquem contundere' 595^b; u Bjelostjenčevu: *part. praet. pass.* izpestan, v. izpluskan i ostala; u Voltigijinu (gdje, ali jamačno griješkom, ima drugo značenje: izgaziti, iščepati): ,pestat, calpestat', tretan, betreten'; u Stulićevu: ispestat i izpestat, pugnis caedere, contundere, conscindere'. — U naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani; i u Stonn. ,Dobro sam ga ispestala'. M. Milas. — Sa se, recipročno. u Mikašinu rječniku: ispestat se zajedno ,certare simul pugnis', i u Stulićevu: ispestat se među sobom ,pugnis contendere'.

ISPEŠTAVATI, ispeštavam, *impf.* ispestat. — U Bjelostjenčevu rječniku: izpeštavam, bijem se sakami ,pugnis certo'.

ISPĚTI, ispnem i ispehem, *pf.* posve popeti. — *impf.*: ispijati. — Složeno: iz-peti. — Radi oblika vidi peti, ali treba dodati da u nekijem narodnijem pjesmama našega vremena ima aorist takovi kao da je *inf.*: ispejati. Ispehe se jedan na drugoga, dok se cvetko na bode ispeha. Nar. pjes. st. 139. Ispeha se pod penđer od kule. 2, 156. — *Akc. kaki je u inf. taki je u aor.* ispeh (osim 2 i 3 *sing.*), u *ger. praet.* ispevši; kaki je u *praes.* ispehem taki je u *ucr.* 2 i 3 *sing.* ispe, u *part. praet. act.* ispeo, ispeha (u Dubrovniku ispeha), u *part. praet. pass.* ispeh; drukčije je u *impf.* ispi i ispehi. — Od xviii vijeka (vidi kod c).

a. *aktivno.* Između rječnika u Stulićevu (izpiti, izpihem ,olevari' i u Vukovu (in die hoho heben' ,olevo'). Kad budu ga ispehi na kriz... kad budete ispeti sinu... S. Rosa 121^a.

b. *pasivno.* Ako budem ispet od zemlje. S. Rosa 131^b.

c. *sa se, reflektivno.* — Između rječnika u Be-

linu (izpeti se ,alzarsi in punta di piedi', ,consistero digitis' 68^b) gdje se naj prije nahodi, u Voltigijinu (izpeti se, izpiham se ,arrampicarsi, aggrapparsi', ,kletern, hinaufkriechen'), u Stulićevu (izpeti se ,olevari'), u Vukovu (1. ,hinaufgehen, klettern', ,ascendo'. 2. ispeo mu se čir za vrat, ispeha mu se jašterica na jezik ,ausbrechen', ,erumpo'). Ispe se na jedan stabar. S. Rosa 128^a. vidi i sprijeda dou primjera iz Nar. pjes. st. 139. — I u osobitom smislu, o otoku (na tijelu), vidi i u Vukovu rječniku. Jer je ličina odveć debela za njegovo grlo, pa će mu se žal ispeti. Nar. prip. vrč. 8.

ISPIČUTURA, *m.* čovjek koji ispije čuturu vina (kaže se u šali). — U Vukovu rječniku: (im scherze) der tschutura-austrinker', ,potor'. cf. izjedipogača.

ISPIČEVATI, ispičujem, *impf.* vidi ispitivati. — U jednoga piscu čakavca xvii vijeka. Grihe izpičevati. F. Glavinčić, svit. 42. Podal jest oblast grihe odriševati, toga radi i od njih izpičevati. 43.

ISPIČIVATI, ispičujem i ispičivam, *impf.* vidi ispitivati. — U jednoga pisca čakavca xvii vijeka. Budući se dovela desetina na vele malahan i kako nijedan dio, ovi isti jedva i nigda cilu crikva izpičiva. M. Bijanković 146.

ISPIDITORIJA, *f.* vidi expeditorija. — U spomenicima xv vijeka, i otale u Danićevu rječniku: ,expeditoria'. Kako se udruž i ispiditori(ji), koje više rečene ispiditorije imaju knež i vlastele u sebe. Mon. serb. 503. (1467—1470). Dasm ovi naš listu za ispiditoriju. 510. (1470).

ISPIHNIVATI, ispihnujem i ispihnivam, *impf.* ispihnuti. — U Stulićevu rječniku: ispihnivati, ispihnivam uz ispihnuti, u kod ooga ima *praes.* ispihnujem i ispihnivam. — *neponzdano.*

ISPIHNUTI, ispihnem, *pf.* u Mikašinu rječniku: ispihnuti, zdimiti se ,deturgesco, deturgeo, detumeo', i kod oduti se; i u Stulićevu: ispihnuti, ispihnujem i ispihnivam ,deturgescere, deturgere, detumere'. — Složeno: iz-pihnuti (vidi pihati i pijehati).

ISPÍJALAC, ispijaoca, *m.* čovjek koji ispija. — *isporedi* ispijalo. — U Stulićevu rječniku: ,sugens'.

ISPÍJALICA, *f.* žensko čelade koje ispija. — U Stulićevu rječniku: ,sugens'.

ISPÍJALO, *m.* pijanac, *isporedi* ispijalac. — U naše vrijeme u Lici. ,Ne bi on zlo staja', ou bi dobro živio, al' je, brajue, pusti ispijalo'. J. Bogdanović.

ISPÍJAŃE, *n.* djelo kojijem se ispija. — Stariji je oblik ispijanje. — Između rječnika u Belinu (izpijanje ,il suggero', ,suctus' 717^a), u Stulićevu (,suctus'), u Vukovu (,das austrinken', ,ebibitio'). Baveći se u ispijažu. S. Rosa 124^a. Kano ništa ne slavio slična, nit' uz kolo uzoritih snaša, uzvršitih ispijaže časa! Osvetu. 4, 21.

ISPIJATI, ispijam, *impf.* ispiiti. — *Akc. je kao kod ispitati (impf. ispijati, ger. praes. ispijajúti).* — Od xvi vijeka (vidi kod c, a), u između rječnika u Mikašinu (ispijati, sisati ,sugo, exsugo'), u Belinu (izpijati ,suggero, succihiare', ,sugo' 717^a), u Bjelostjenčevu (izpijam, izpiti ,exhaurio, ebibo, bibendo evacuio, exinanio, egurgito'), u Voltigijinu (*praes.* izpijam kod izpiti), u Stulićevu (,sugero, exsugoro'), u Vukovu (,austrinken', ,epoto' s primjerima iz narodnijeh pjesama: Ja nijesam do- jahao ovdje da ispijam po Udbini vina. Staše svati vino ispijati).

a. *aktivno.* a) piti. Da budete blagovati i ispi-

jati, ne jestojske, ni pitja vremenita. A. Gučetić, roz. jez. 168. Hod'te u miru i u luvezni hladne ispijaj ove vode. G. Palmotić 2, 422. Nije mu posao napijati ni napojnica izpijati. I. Ančić, ogl. 59. Kud se šetaš i vino izpijaš. And. Kačić, razg. 111^a. Odi s nami u kašteo tvrdi, onde ćemo barut načinati i veselo šerbet izpijati. 228^a. Dušo, jedi, izpijaj, gosti se. S. Rosa 111^a. Oni ružno ispijahu vino. Nar. pjes. vuk. 3, 144. Vi s gospodom ispijate vino. 4, 50. Staše ladno ispijati vino. Pjev. crn. 57^b. A mrku su kahvu ispijali. Nar. pjes. juk. 137. Ne ispijaj svakoj čaši dauce. Nar. posl. vuk. 200. — *b) sisati*. Ka jid naj slajega iz cvitja ispija. I. Ivanišević 5. Jid pauk, med pčela ispija. 294. Koje će mu oči izpijat. I. Grličić 259. Kô da otole ispija ňeku slas rajsku. I. Đorđić, ben. 160. Iz cvita pčela med izpija. A. Kanižlić, utoč. 82. Koje zemlji ispijaju soka. J. S. Rejković 223. Limuna ću ispijati, a narančju mirisati. Nar. pjes. herc. vuk. 237. Crne oči ispijao. 276. Kraosi oči ispijaju. M. Pavlinović, rad. 18. Pohlepa za blagom stiška i dušu ispija. 128.

b. pasivno. Čuvaj nas, Bože, od nazora iz tuđih mozaka ispijanih. M. Pavlinović, rad. 9.

c. sa se.

a) pasivno. Puno je svud gosti, vince se ispija. M. Držić 428.

b) reflektivno. Gosti se i ispija s pijandošami. S. Rosa 139^a.

ISPIJĀHNUTI, ispijĀhnĕm, *pf. izdahnuti (umrijeti)*. — *Složeno*: iz-pijehnuti. — *Akc. kaki je u inf. taki je u ostalijem oblicima, osim prezenta*. — *U naše vrijeme*. Od velike radosti i plača ňemu na ruke ispijĀnu. Nar. prip. vuk. 142. Oba uže u naruče, i oba joj na rukama ispijehnuše prije nego ih unese u kuću. Nar. prip. vrč. 11. Pane u nesvijest, dotrča pop, to vidoći ženu učini mu se da ispijehnu. 54. Nemu je duh na konac, nemojte da ispijehne iznenada. V. Vrčević, niz. 270. Čeka me jama, kad ispijehnem. S. Ľubiša, prip. 234.

ISPIJĀVATI, ispijĀvĀm, *impf. ispjevati*. — *Akc. je kao kod isjecati*. — *Od xviii vijeka*. Slavna Terpsikore pisanu ispivaše. J. Armolušić 36. Pod čanguru davorije ispijeva. (Z). Poslov. danić. 96.

ISPIJĀCATI, ispijĀčĕm, *impf. dem. ispijati*. — *Od xviii vijeka*. Upitaj dakle istije pčelica, odkud im taka kripost i mudrost, da toliko plemenite razlike iz cvića i trava izpijuću. F. Lastrić, svet. 81^b, test. 279^a. „De bi on što ima! aja! ne ide to tako, ispijucati svaki dan čaše po birtija i dobro stati.“ u *Lici*. J. Bogdanović.

ISPĪLATI, ispĪlĀm, *pf. vidi 1. ispitati*. — *Složeno*: iz-pilati. — *U jednoj pisca xviii vijeka*. Iz duba ispiljan na krive prutnice. Đ. Baraković, vil. 278. Niki mu priliku iz driva ispila. jar. 33.

1. ISPĪLITI, ispĪlĭm, *pf. serra exsecare, serra dissecare, piĕnĕm (testerianĕm) izvaditi, razdijeliti na komade. — isporodi ispitati*. — *Složeno*: iz-piliti. — *Akc. je kao kod ishvaliti*. — *U naše vrijeme u Lici, a između rječnika u Voltigijinu (izpiliti, disogare, trasegare, 'durchsagen')*. „Ajde mi nešto drva ispili za sparket.“ „Za što ćeš mi klaptar drva ispiliti?“ J. Bogdanović.

2. ĪSPĪLITI, ispĪlĭm, *pf. (oči) pĭlĕći uprijeti (oči)*. — *Složeno*: iz-piliti. — *Akc. je kao kod izgaziti*. *U naše vrijeme u Stonu*. „Što si tu oči ispilio!“ „Ne pili u me, oči ispilio!“ M. Milas.

ISPĪLITI SE, ispilim se, *pf. izići iz spile*. — *Načineno od iz i spila nastavkom i*. — *U Stu-*

licevu rječniku: izspiliti se, iz spile izaći, 'e latibulis erumpere, exsilire'. — *nepouzdan*.

ISPĪĻATI, ispĪĻĀm, *pf. dobiti piĕnĕm (igrom)*. — *Složeno*: iz-pilati. — *Akc. je kao kod ispitati*. — *U naše vrijeme u Lici*. „Nemoj se kod ovaca piĕliti, jer ćeš ispiĕliti tojagu pro leđa.“ J. Bogdanović. — *Sa se, reflektivno, izigrati se (do voĕ) piĕnĕm*. „Ove se dvije nigda site napilati i ispiĕliti ne mogu.“ J. Bogdanović.

ISPĪĻHATI, ispĪĻĥĀm, *pf. iscrpsti vodu do kapi (ili što drugo žitko)*. — *U naše vrijeme u Stonu*. „Jesi li ispiĕhala to uĕa?“ M. Milas. — *Kaže se i ispiĕkati*.

ISPĪĻIVATI, ispĪĻĭjĕm i ispĪĻĭvĀm, *impf. 1. ispitati*. — *U Bjelostjenčevu rječniku*: izpiĕĻĭjĕm, 'elimo'.

ISPĪĻIVATI SE, ispĪĻĭvam se, *impf. ispitati se*. — *U Stuličevu rječniku*: izspĪĻĭvati se, izspĪĻĭvam se uz izspiliti se. — *nepouzdan*.

ISPĪĻKATI, ispĪĻĕkĀm, *pf. vidi ispiĕhati*. M. Milas.

ĪSPĪNĀNE (ispĪnĀne), *n. djelo kojijem se ispiĕne (ispĕna)*. — *Između rječnika u Stuličevu (sublatio, in altum delatio)*. Ispiĕna sa taštom slavom odbacivši. F. Lastrić, svet. 4^b, test. 45^b.

1. ISPĪNĀTI, ispĪnĀm, *impf. iterativni glagol prema 2. ispiĕnati*. — *Akc. je kao kod ispitati (impf. ispiĕnĀh, ger. praes. ispiĕnĀjĕti)*. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Voltigijinu (izpiĕnati se, v. izpeti se, a kod ovoga ima praes. izpiĕnam i u Stuličevu (izpiĕnati, izpiĕnam, 'elevare, extollere, in altum tollere'; izpiĕnati se, 'alzarsi in punta de' piedi', 'peditum digitis consistere')*. S taštom slavom se ispiĕnaju svrhu moći svoje. F. Lastrić, od' 173. Sadašnji naraštaj drugo ne traži, nego mekšinu, lipotu i gizdu u odići, ispiĕnajući se jedno pram drugim mlogo puta više nego može i nego pripušta stanak ňiov i dostojanstvo. 342.

2. ĪSPĪNĀTI, ispĪnĕm, *impf. ispeti*. — *isporodi 1. ispiĕnati*. — *Akc. je kao kod izgrtati (impf. ispiĕnĀh, ger. praes. ispiĕnĕti)*. — *Od xviii vijeka*. Tko se ispiĕne biće prikloŕeno. S. Rosa 125^a. Na žilave ispiĕnu se pete. Osvetu. 2, 140.

ĪSPIPATI, ispĪpĀm, *pf. svršiti piĕnĕm (prelazno); piĕnĕm obići (ogledati); piĕnĕm naći (i u prenesenom smislu)*. — *Složeno*: iz-pipati. — *Akc. je kao kod izgledati*. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stuličevu (izpipati, trovar, scoprir ciò che si è cercato diligentemente, 'expiscari')*. On nešto ispipa o pismenu klinastom. M. Pavlinović, rad. 44. „Ajde u jaŕce, te naj bolje ispipaj, pa ćemo ga zaklati.“ „Jesi li već za se curu ide ispipa' i napipa'?“ „Jedva sa žalosti i velikom mukom i on već curu ispipa.“ u *Lici*. J. Bogdanović.

ISPĪPĀVĀNE, *n. djelo kojijem se ispipava*. Tako lagano ispipavaŕne tajne ňemu se čĕnaše veoma sporo. M. Đ. Miličević, zim. već. 144.

ISPĪPĀVATI, ispĪpĀvĀm, *impf. ispipati*. — *Nije potvrđeno, ali je potvrden verbalni supstantiv ispipavaŕne*.

1. ISPĪRĀNE, *n. djelo kojijem se ispiru*. — *U Vukovu rječniku (vidi i 2. ispiraŕne)*.

2. ĪSPĪRĀNE, *n. djelo kojijem se ispire*. — *Sa starijim oblikom u Mikiĕšinu rječniku: ispiranje grla kod grgoćanje (može biti da pripada pod 1. ispiraŕne)*.

1. ISPIRATI, ispiĕrĀm, *impf. isprati, a gdje ima i 2. ispirati, ondje je prema ovome ispirati*

iterativni glagol. — *Akc. je kao kod ispitati (impf.: ispiráh, ger. praes. ispirajúći).* — *Od xvii vijeka (vidi i 2. ispirati), a između rječnika u Rjlostjencévu (izpirám, v. izepiram), u Stulićevu (ispirati, ispiram i izpirati, 1. lavar la prima volta, 2. lavar purgando, 1. primum lavare, 2. eluere), u Vukovu (auswaschen, 'lavo').* Na komu se (*jezveru*) duša ispira. V. Andrijašević, put. 280. Suza moja ostru ispira mo' u kožnicu. A. Vitaljić, ist. 22^a. Voda živa oči tilesne, kada se ispiraju nom, pokripluje. F. Lastrić, ned. 252. I ispiraj bure. Z. Orfelin, podr. 61. Da mi lečiš moje grdne rane, zavijaj i belim ispod grla, a ispiraj međnijem ustima. Nar. pjes. vuk. 351—352. Suze roni, rane mu ispira. Nar. pjes. petr. 1, 317. U vodi dobro ispiraj. P. Bolić, vinodj. 2, 262. Burad ispiraju. 2, 344. Dosta je svet ispirao usta našom nesrećom. M. P. Šapčanin 1, 91.

2. **ÍSPIRATI**, ispirém, *impf. isprati (vidi i 1. ispirati).* — *Akc. je kao kod izgrtati (impf. ispiráh, ger. praes. ispirúći).* — *Bez sumnje potvrđeno od xviii vijeka; nalazi se i u Mikašinu rječniku (ne napose, nego kod grgočati: ispirati grlo vodom), ali se ne može za ovo znati, pripada li amo ili pod 1. ispirati.* Ona 'e sapun, ki izpire svaku ruba nečistoću. J. Kavašim 64^a. Ispiruće tiskarska slova. M. Pavlinović, rad. 49. U kojoj vodostroj rutežine ispirae. razl. spis. 422. ,Ispiremo robu'. u Stonu. M. Milas. i u Dubrovniku. P. Budmani. — *Može biti da amo pripada i ovaj primjer: Ispirahu mreže. S. Rosa 61^b.*

ISPİRGATI, ispirgam, *pf. zgraditi pirge (kule, torije).* — *Na jednom mjestu (s objektom pirge) u narodnoj pjesmi našega vremena. Grad gradila bjela vila kao Carigrad, lepše ga je sagrađila nego Carigrad, po nem pirge ispirgala kao Pirin grad. Nar. pjes. here. vuk. 265.*

1. **ISPİRTITI**, ispirím, *pf. (uprav izdušiti), u prenesenom smislu: brzo izići, istrčati, izletjeti.* — *Složeno: iz-piriti.* — *Akc. je kao kod ishvaliti.* — *U naše vrijeme u Lici. 'Bome ispiri brzo van kad ga počeraše'. 'Nude muči, nemoj vavije čavlati, jer ako te počeram, brzo ćeš van ispiriti. J. Bogdanović.*

2. **ISPİRTITI**, ispirím, *pf. brzo uzrasti, izrasti.* — *Složeno: iz-piriti.* — *Samo u Stulićevu rječniku: izpiriti 'rescere molto', 'adulescere'.*

ISPİRLATI, ispirlám, *pf. u Vukovu rječniku: vide istjerati.* — *Složeno: iz-pirlati (?).* — *Akc. je kao kod iskončati.*

ISPİRLITATI, ispirlitám, *pf. svršiti pirlitúće (prelazno).* — *Složeno: iz-pirlitati.* — *Akc. je kao kod izrošetati.* — *U Vukovu rječniku: 'erhaben woben', 'exendo pingo', cf. izmetati.*

ISPIS, *m. djelo kojijem se ispiše, češće u konkretnom smislu, ono što se ispiše.* — *Od xv vijeka, a između rječnika u Mikašinu (ispis od künge copia d'una scrittura, 'exemplum'), u Belinu (copia, esempio di scrittura, 'exemplum' 227^b; estrattione 'exemplum' 296), u Bjelostjencévu (ispis, prepis exemplum, transumptum, par seu copia aliequus scripturae vel literae transcriptum), u Voltijčinu (ispis i izpis copia, esemplare, 'abschrift', u Stulićevu (copia, esempio di qualche scrittura, 'exemplum, exemplar'), u Daničićevu u pisu apographum; libellus, vidi drugi primjer kod (ca. a) pippis isto je prepisano iz druge knjige, vidi ispisati, 1, b. Ispis odh. recene po-vele. Spom. st. 1, 1. (110). Ispisu: postava hercegovca i muš razlozi koji se k tomu pristaje (pisano straga na prijepisu spomenika 406). Mon. orb. 199. Ikol oroga primjere Daničić*

tumači libellus, ali je jamačno i ovdje značene 'apographum'). Hotili smo staviti dilo od skrušenja, izpis od koga poslati će se svim pastiorom od duš. M. Bijanković 13. Nadostavljam ovdje ispis, koga vadim iz matica. I. J. P. Lučić, izk. 38. Pisavac biti će dužan dati isti ispis pisama. 95. Imade se pokazati s ispisom pozakonienim. 129. vidi i u rječnicima. — *b) slika, vidi ispisati, 1, a, b).* Po tomu ona (*mati Božja*) izade prva prilika, ispis poglaviti, meštrovica, voditejica, ogledalo kraljica sviju ostali divica. Grgur iz Vareša 117. — *amo pripada po svoj prilici i ovaj primjer istoga pisca (a ne pod a):* Muka njegova (*Isukrstova*) jest matica, od koje ostali mučenika muke nisu nego mlohavi ispisi i prislabe prilike. 87. — *c) imenik, popis, vidi ispisati, 1, a, a) bb).* Odlučuje vojvoda ispis činiti od vojnika. M. Zoričić, aritm. 83. Ispis prvi svi(h) dobara svita ovcga. I. J. P. Lučić, razg. 5. — *d) potpuno ispišane, kakvo je što, vidi ispisati, 1, a, a) aa).* Ako se plug po sljedećoj prilici i ispisu načini. J. S. Rejković 18—19. — *e) djelo kojijem se ispiše (vidi ispisati, 1, c).* Ispis iz posjeda ,gewähls-abschreibung'. Jur. pol. terminol. 250. ,Idem amo školi, danas je upis i ispis đaka, te idem, ne bi li kako onoga moga vruga iz škole ispisao, kada ni vruga ne uči'. J. Bogdanović.

IS: ISA, *f. vidi ispis, a).* — *Na jednom mjestu xvii vijeka. Imaju imati ispisu ili kopiju ovih knjig. Š. Budinić, ispr. 134.*

ISPISALAC, ispisaoea, *m. čovjek koji ispiše.* — *Od xvii vijeka. a) vidi ispisati, 1, a, b).* — *u Mikašinu rječniku: ispisalac, koji mastju piše 'pictor' gdje se naj prije nalazi, i u Stulićevu: (griješkom ispisaoe i ispisalac) pictor'. — b) vidi ispisati, 1, b.* — *u Belinu rječniku: 'copista e copiatore, quegli che copia e trascrive', 'librarianus' 227^b, i u Stulićevu: ispisaoe i ispisalac 'amanuensis'. — c) vidi ispisati, 1, a, a) aa).* Kako svidioči ispisaoe ovoga sabora. A. Kanižlić, kam. 654.

ISPISAN, ispisna, *adj. koji pripada ispisu.* — *Od xvii vijeka. Kako će naći broj ispisu vojnika. M. Zoričić, aritm. 83.*

ISPISÁNE, *n. djelo kojijem se ispiše.* — *Stariji je oblik ispanje.* — *Umeđu rječnika u Mikašinu (ispanje, pripisanje, 'copiamento', 'descriptio'), u Belinu (il copiare, 'transcriptio' 227^b), u Voltijčinu (ispišane, 'descrizione, trascritta', 'das abschreiben'; izpišane, 'copiatura', 'das abschreiben'), u Stulićevu: 'descriptio, transcriptio, minuta narratio (idemque non summatum, sed nimis particulatum fit)'. Zapovidili smo da se pomljivo učini ispanje od svega našega vladanja. M. Bijanković 80. Zato su se evanđeliste uzdržali od ovoga ispišanja u evanđelju. F. Lastrić, test. 201^a. Služio sam se perom Davida u ispišanju ikone Ignatija. A. Kanižlić, kam. 5. Izpišanje 'pittura'. S. Budmani 421^a. Ispišanje jedne zlo žene. M. A. Rejković, sat. F7^a. Da... u ispišanju bude mi pomoćnik. A. d. Costa 1, vi. Evo slišaoči! ovo je samo jedno kratko izpišanje neizbrojeni zloča neskladnosti. D. Rapić 126. Ispišanje recene trave po mirisu. J. S. Rejković 228. Da mu od svega, što se ondč čini, izpišane donese. A. Tomiković, živ. 61.*

ISPISANIK, *m. vidi ispisalac.* — *U Stulićevu rječniku (kod ispisaoe). nepouzdana.*

ISPISATI, ispišém, *pf. složeno: iz-pisati.* — *Akc. kakí je u praes. taki je u part. praet. pass. ispišan; u ostalijem je oblicima onaki kakí*

je u inf. — *Riječ je stara, isporodi stslav. ispisati, rus. иписать. — Između rječnika u Mikaljinu ispisati, pripisati, copiare, trascrivere, describo, exscribo, edere exemplum, transcribo, u Belinu (ispisati, ispišujem, copiare, trascrivere, describo 227^b; ispisati, ispišujem, registraré, regero 610^a; ispisati vitezove, arrollare, scrivere a rollo, conscribo 104^b), u Bjelostjencu (vidi kod ispisivati), u Voltigijinu (ispisati, ispišujem, describere, copiare, trascrivere, abschreiben, beschreiben; ispisati, ispišujem, copiare, trascrivere, abschreiben), u Studičevu (ispisati, ispišujem i ispišivam, i ispisati, describere, exscribere, scribere, transcribere, designare, delineare, figurare, effingere, pingere), u Vukovu (1. heraus-schreiben, exscribo, 2. abschreiben, wegstreichen, deleo, 3. verschreiben, verbrauchen, consumo scribendo, 4. abmalen, depingo), u Daničičevu (exscribere; delere).*

1. aktivno.

a. iz daje glagolu značenje savršenosti, te je značenje upoće: *pisve napisati. a) pisati se shvaća u naj običnijem smislu (bježiti slova, riječi n. p. perom, crnilom, na hartiji itd.). aa) scribere, perscribere, literis mandare, conscribere, objekat je ono što se piše (riječi, pismo, knjiga itd. ili ono što pisac misli, pripovijeda itd.). subjekat može biti čefade, pero itd. glagol se često shvaća i u širem, prenesenom smislu, ne samo o materijalnom pisanju nego i o izmišljanju, slaganju itd. O vladječestvú jeho ne ispisahom po redu. Sava, sim. pam. šaf. 2. Što bih hotěls ká vamš govoriti, ne mogu toga vřsega ispisati. Mon. serb. 42. (1253). On jest ispisao pismo ovo, da bude na korist onim ki budu čitili. Tondal. star. 4, 118. Radost koju ima ispisati knjiga ali ingvast ali pena. Zborn. 118^a. Koje gruboće nije ni bi je svi jezici mogli izreći ni svi pisci ispisati. 157^b. Ne bih ispal što shitrit umiju. S. Menčetić 83. Radosti ke ne bih ispal. 162. Mojojzi radosti ne bi broj ispal. 293. Sve da bih hotil čto dojde mi u misal ispalat, u dan sto ne bih ti ispal. H. Lucić 195. Htoć skrovna suditi ka sam tuj izpal. 222. Prijati bismo i sdručeni s velikom ljubavju, koju ti ne umim ispisati, ni mogu. P. Hektorović 53. Koji sam sa svom moćju ispal sve ono ča je Paskoj i Nikola bugari. P. Hektorović 55. Umrla ruka nas (pjesni) ispa, čime noj juvena moćna vlas davaše hudi boj. D. Rašina 151^b. Bojšimi pohvalami podvignutje carstva tvoga mi ispisati hoćemo nego Omir jelenskih vitezi. Aleks. jag. star. 3, 250. Budući tvojijem trudom ispisao i složio knjige. M. Divković, bes. xiv^b. Ne bi mogli izgovoriti ni bi mogli ispisati najmañšega veselja. 404^a. Pače da joj pod nebesi glas u vijeke bude sjati, podi, na grob ne ponesi riječi ove izpisati. I. Gundulić 273. Dragi kami, zlato i ostalo što je tu, tko bi vijek ispis'o? 456. Trud ov život svetih izpisati prijah. F. Glavinčić, cvit. xvi. Djanja mućenikov izpisati. xvii. Ono ča drugi bolje od mene jesu izpisali. 16^a. Koja pero moje zadovoljno nije izpisati i izkazati. J. Filipović 3, vi. Moje pero, znam, ne more sve potanko izpisati. P. Knežević, živ. 41. Niti su ni vridna ispisati pera od naučitelja. F. Lastrić, test. 100^a. Niti pero izpisati, ni jezik izgovoriti more porgrade. ned. 207. (Matije) ispaša život, čndesa i muku odkupitelja našega. svet. 149^a. Kako bi pero ispisati moglo sve koliko blago? A. Kanizlić, utoč. 443. Naj veće pak nastojanje Matjeino jeste bilo ispisati izhodak i koren kraljevskog kolina. E. Pavić, ogl. 462. Knjižicu koju sabra i slićuorično izpisa . . . Vid Došen. V.*

Došen 1. Ja budući znao ispisati prelo, kolo i divan, vađa da sam tu svagdi bio. M. A. Rejković, sat. A4^a. To je mudrac lipo ispisao. K3^a. Koja (milosrđa) nisam moguć ispisati. A. T. Blagojević, pjesn. 23. Pitam vas, zašto evangelista Ivan ispisujući onu lokvu ovcju, zove nu Betsaidom? D. Rapić 70. Pak da pišem tri godine dana, ne bi moji ispisala jada. Nar. pjes. vuk. 1, 401. Vn je ispisao tovaré knjiga. M. Pavlinović, rad. 57. — bb) conscribere, referre in tabulas, napisati imena ili što drugo (kao n. p. zakone u prvom primjeru) skupa po nekóm redu. Zakone još k tomuj ispisa od grada. N. Najlašćković 1, 344. K janićarom ter saviše vele veći broj iz nova po izboru još ispiše od istočnijeh vitezova. I. Gundulić 295. Ne znadući koliko će i (vojniku) ispisati. M. Zoričić, aritm. S3. Zašto je Cesar August hotio vas svit rimskom podložno vladauu ispisati? I. Velikanović, uput. 1, 131. — cc) objekat je ono na čemu se piše; te ispisati znači: napuniti pisačem, napisati toliko da već ne ostaje mjesta za drugo. Jedan misnik vidi đjavla da na velikoj koži piše i budući je svu ispisao počeo ju zubi natezat. J. Filipović 1, 313^b. vidi i u Vukovu rječniku (kod 3). — b) pingere, expingere, jednom ili različitijem bojama načiniti sliku. Kleopila posla meštra hitra, ispisati obraz Aleksandrov. Aleks. jag. star. 3, 300. Ispisa mastimi s. Luka vandelista ne priliku i sliku. B. Kašić, is. 111. Ispisat, dipingere. S. Budmani 421^a. A ispisa na ikoni lice. Nar. pjes. petr. 2, 9. On ispiše na krmu od broda iznutra svoju ženu a na provu onu staricu. Nar. prip. vuk. 2 249.

b. exscribere, transscribere, prijedlog iz uzdržava mjesno značenje, te ispisati znači što i prepisati. Drugide ovakide listu odv reči na reč ispisav rukomá. Mon. serb. 433. (1415). Po zapovedi gospodina mi Hamza-bega mi Radoña dijakš ovoj sve ispisah is knjige kralja Stepana na puno, kako se u zapisu govori. Mon. serb. 105. (oko 1470). — amo bi pripadao i ovaj primjer u kojemu ispisati znači ujedno i prevesti. Ovi nauk iz djačkoga jezika ispisa, privede i složi u jezik slovinski. M. Divković, nauk. 1.

c. delere, uz mjesno značenje prijedloga iz ističe se i uništavanje (uprav je značenje da se pisačem vadi nešto iz onoga samoga na čemu se piše, a kod b da se vadi iz drugoga čega te se prenosi na ono na čemu se piše), te glagol znači: izbrisati (pišniči više čega što se hoće izbrisati, a ne drugijem načinom). I mene ispiši otk knjige. Domentijan^b 142. Postavi ime svetoga Leona pape u knjige erkvene, iz kojih bihu ga heretici izpisali. K. Pejkić 16. Mater mu ispisacemo iz čitule mrtvačke. S. Ľubiša, prip. 217. Ispisati iz računa, merc. abschreiben, tal. sbattere, dedurre dal conto. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. vidi i u Bjelostjencu rječniku kod ispisivati, i naj zadnji primjer kod ispis, d).

2. pasivno. a) vidi 1, a, a) aa). Ovo vi u pjesni izpisan juven boj, ki mi da bolzejni žestoke tolikoj. D. Rašina 129^a. Svimi jeziki život rečenih svetih jest izpisan. F. Glavinčić, cvit. xix. Dosta bi bile ispisane one riči. Ant. Kadetić 92. — b) vidi 1, a, a) bb). Veselite se, ero su vaša imena izpisana na nebu. I. M. Mattei 14. — c) vidi 1, a, b). Vsih velikih carov boji v toj polači ispisani bilu. Aleks. jag. star. 3, 296. Priliko izvršno ispisana! B. Kašić, is. 87. Usred mjesta izpisana zlatnijem cvijetjem više modra pristojla su carska izbrana u prilici zlatna odra. I. Gundulić 299. Darova mu svú priliku ispisauu lijepom masti. J. Palmotić 162. U crkvi se toj vidahu, koja bješe . . . svetijem slikam svakolika po svijem

mirim ispisana. 174. Isukrsta prilika na zrcalu izpisana. I. Dordić, uzd. 140. Prilike izvrsnom rukom po crkvi ispisane. ben. 40. Više križa ovega izpisani su oni izgledi krstjanskih kreposti. B. Zuzeri 340. Ikona od Metodija ispisana. A. Kanižlić, kam. 145. Sve je krasno, sve je izpisano ali zlatom ali s drugim blagom. J. Krmptić, mal. 5. Kad bi joj se namijetilo vidjeti srce koje izpisano ali izvezeno. I. M. Mattei 158. Činio je sazidati (*grad*) na kalup izpisan od jednoga inđihera olandeskog. A. Tomiković, živ. 41. U ruci joj ogledalo šikli šikom šikli-sto, kara bojom ispisato. Nar. pjes. herc. vuk. 265. — *d) vidi* 1, b. Ispisan, copiato, transcriptus. A. d. Bella, rječn. 227^b. — *e) vidi* 1, c. Da su u vijek izpisani iz knjiga života vičnoga. I. Ančić, svit. 53.

3. sa se.

a. *pasivno*. a) *vidi* 1, a, a) aa). Takove pokoro kakova se ne more izpisati. F. Glavinčić, cvit. 329^a. Ni se može izpisati ni jezikom izkazati ta čudesa. S. Margitić, isпов. 160. Biti će jedna strahota, koja se ne more izpisati, niti jezikom umrlim izkazati. D. Rapić 2. Narav čovičja more se dvojstruko izpisati. 36. — *b) vidi* 1, a, a) bb). Izide zapovjed da se ispiše vas kolik svit. N. Rašina 20^b—21^a. luc. 2, 1. — *c) vidi* 1, a, b). Ne imaju oblička tilesnoga koje se može izpisati od piturov. I. T. Mrnavić, ist. 81. — *d) vidi* 1, c. Da koļeno naše ne iščezne, da se naše ime ne ispiše. Nar. pjes. vuk. 5, 452.

b. *refleksivno*.

a) *vidi* 1, c. — U *Vukovu rječniku*: ‚machen dass man abgeschrieiben wird‘, ‚deleor‘.

b) *napisati do voļe ili dok se čelade umori*. — U *Vukovu rječniku*: ‚sich satt schreiben‘, ‚sat scripsisse‘.

ISPISÁVATI, ispišávám, *impf.* ispisati. — Na jednom mjestu xvii vijeka. Pisarov ki djanja, trpljenja, smrt i broj mučenicov budu ispisavali. F. Glavinčić, cvit. 23^a.

ISPISIÁVALAC, ispišívaoća, *m.* čovjek koji ispisuje. — Samo u *Stulićevu rječniku*: griješkom ispišívaoć, v. ispišaoć.

ISPISIÁVÁNE, *n.* djelo kojijem se ispisuje. — Između rječnika u *Vukovu*. Ostavljam druga griha ispišívána. I. Velikanović, uput. 1, 337. Niti ću se ja u izpišívánu ove glasovite crkve uzdržavati. D. Rapić 422.

ISPISÍVATI, ispišívám i ispišívám, *impf.* ispisati. — *Akc.* je kao kod iskazivati. — *Gdje* je se nalazi pisano griješkom sa 3 mj. s. — Od xvi vijeka, a između rječnika u *Belinu* (ispišívati, ispišívám ‚copiare, transcribere‘, ‚describo‘ 227^b, i kod ispisati *praes.* ispišívám), u *Rjelostjencvu* (izpišívám, izpisati, prepisívám ‚exscribo, transcribo, exemplum describendo sumo, transfero‘. 2. izpišívám koga ‚describo quempiam‘. 3. izpišívám iz knjig ‚exscribo‘. 4. izpišívám, izbrisívám ‚deleo, seu notam aut quodpiam signum appono in scriptura seu registro per quod debitorem debitum seu censum ordinarium recognosco et factore persolvissse, ut fit in urbariis per notam v. g. slt i. e. solvit‘), u *Voltijijinu* (ispišívati, ispišívám, a kod ispisati ima i *praes.* ispišívám ‚copiare a poco a poco, andar transcrivendo‘, ‚nach und nach abschreiben‘), u *Stulićevu* (ispišívati ‚actu describere, in describendo esse‘, a kod ispisati ima *praes.* ispišívám i ispišívám), u *Vukovu* (ispišívati, ispišívám, 1. ‚herausschreiben‘, ‚exscribo‘. 2. ‚abschreiben‘, ‚deleo‘).

a. *aktivno*.

a) *vidi* ispisati, 1, a, a) aa). Bog zabraňuje

da nitkor ne pokazuje ni izpisuje njegove potpunosti puoku. M. Radnić 471^b. Koji pomljivo slišaste iskaz sadašnjega ivandela, kako ispisuje s. Luka. F. Lastrić, od' 241. Knige od stvari apoštolskih u kojim zabilža i izpisuje užašastje Gospodinovo na nebesa. 369. Tri ostala evanđelista od ovoga počínaju ispisivati život Isukrstov. test. ad. 34^a. Nut' kako ju ispisuje s. Bernardo: nepoznanstvo jest nepriatelj duše, izprazneće dostojanstvo, razasutje kriposti. ned. 386. Koji viru katoličansku naučitelji tomače i ispisuju ovako. svet. 72^a. Na listu 12 ispisuje Menijata papu na ovi način. A. Kanižlić, kam. 79. Rožalija govori knjigi, da ide u rodni dvor i ispisuje lipotu vrata dvora svoga. rož. 10. U kratko kano u jezgri život ispisuje. E. Pavić, ogl. xii. Prorok Jeromija ispisuje ono nevolno staće u pismah svojih. 354. Ovo je prvo očitovanje Isukrstovo posli uskrsnutja svoga, koje sv. evanđeje ispisuje. 630. Lipo ona (*knjiga*) svete ispisuje. Nadod. 5. Dan 25 bi jedan glasoviti boj blizu sela Zorndorf, od koga su mlogi na mloge načine govorili i izpisivali ga. I. Zaničić 163. Različito bogoslovci grih izpisuju. I. Velikanović, uput. 1, 236. Zlatnijem slovima izpišíváše sva krepostna djela od pobožnijeh duša. I. M. Mattei 312. Svako sam na kratko ispisivao. D. Obradović, živ. 106. Gdi ispisuje, kako nesramna žena zrakama očiju svoji mladića čistoće andeoske ubija. D. Rapić 23. U svemu kolikomu s. pismu nije najti svitlije, slavnije pirovaće nakitito od današnjega, koje učenik poljubeni u svomu evanđeju izpisuje. 82. Radi šta s. Bernardin izpisujući djavla, veli da je ‚princeps zizaniarum‘. 125. Ezekijel prorok strašan događaj ispisuje. 139. Prvog idem ispisivat pluga. J. S. Reļković 17.

b) *vidi* ispisati, 1, a, b). Bojom priliko ispisivati i slikovati ikone. A. Kanižlić, kam. 581. Ovo je uzrok da su se slidili usudivati slikovaoci ispisivat nam anđele u prilici krilate dičice. Grgur iz Vareša 21.

c) *vidi* ispisati, 1, c. ‚Danas će kod škole djake ispisivati i ispisivati‘. u *Lici*. J. Bogdanović.

b. sa se.

a) *pasivno*. Dva čuda ispisuju se u današnjem ivandelu. F. Lastrić, od' 174. Koliko god puta u pismih veličanstvo Božje izpisuje se, toliko štije se, da veliko moļtvo anđela oko pristola njegova služećih stoji. I. Velikanović, uput. 1, 71. Nećeto i vi biti između onih koji se izpisuju u knjigah mudrosti? A. Tomiković, razg. 16.

b) *refleksivno*. — U *Vukovu rječniku*: ‚sich abschreiben lassen‘, ‚deleor‘.

ISPISNÁ, *f.* (*uprav adj.*) novac što se plaća onome koji ispiše (dug pošto je plaćen, *vidi* ispisati, 1, c). — Od xviii vijeka, a između rječnika u *Vukovu* (‚die abschreibgebühr‘ ‚pecunia delectoria, quae datur scribae, ut soluto tributo nomen tributarii deleat — in codice debentium‘). Ispisna ‚pagamento per la scrivania‘. S. Budmani 417^a.

ISPISOVATI, ispišovám, *pf.* ili *impf.*? *vidi* ispisati, ispisivati. — Na jednom mjestu xvi vijeka. Davahu 'o (*komediju*) prijatoļom ispisovat. M. Držić 62.

ISPIŠATI, ispišám, *pf.* složeno: iz-pišati. — *Akc.* je kao kod iskončati. — Od xviii vijeka, a između rječnika u *Vukovu* (‚auspissen‘, ‚emingo‘).

1. *aktivno*.

a. *pisatiem istjerati iz mjekura*. Kameu likarija: Uzmi vučje stopico, onoga prah(a) baš dram podaj u vodi popiti, za tri dni svega će ga razmrviti, i izpišáćeš ga. — Kameu koga muči:

Uzmi krvi od goluba, . . . ako bi bio mramor, razkinuće ga, i izpišaćeš ga. J. Vladimirović 8.

b. *posve popišati*. — U naše vrijeme u dubrovačkoj okolini. P. Budmani.

2. *sa se, reflektivno, svršiti pišanje*. — U naše vrijeme u Lici. J. Bogdanović.

ISPĪŠAVĀNE, n. djelo kojijem se ispišava. — U Vukovu rječniku.

ISPĪŠAVATI, ispišāvām, *impf.* ispišati. — *Akc. je kao kćđ izgotvari*. — U Vukovu rječniku.

ISPĪŠEVATI, ispišujem, *impf. vidi* ispisivati. — U dva pisca čakavca xvi i xvii vijeka (može biti da amo pripada i praes. ispišujem u Bjelostjenčevu rječniku, vidi kod ispisivati). Čisto ispešuje i prekažuje nam opačni obćaj. Š. Budinić, sum. 105^a. Gospodin takova ispišuje i kaže . . . Samaritanina. 158^b. Život ostalih svetac crkva zapovida izpiševati. F. Glavinić, cvit. xvii. Mučno ga je (jezik) nikako latinskim slovima ispiševati. xx. Neka djanja mučenikov izpišuju (djaci). 381^b.

ISPIT, m. *ispitivanje*. — *Riječ je stara, isporodi stsl. ispytъ, ali nije narođna: nalazi se u knjigama pisanim crkvenijem jezikom: Iny mnogy ispyty (u drugom rukopisu: iskušeniya) prijetъ otъ bezbožnyihъ na puti. Danilo 347, ili ako je i u drugima, uzeta je iz crkvnoga jezika (s osobitijem značenjem: ispitivanje krivca ili svjedoka kod suda): Šaljemo ispit Nikole ubice. Djelovod. prot. 7. — U naše vrijeme pisci upotrebljavaju ovu riječ, naj češće u značenju: ispitivane učenika kad se hoće saznati koliko su naučili preko školovanja, ili uopće ćeladeta kad se hoće vidjeti jeli sposobno za koju službu. U ispitu pravde. L. Milovanov 115. On pade na ispitih. M. Pavlinović, rad. 158. Za ispit i doznavañe jaćine rakijske. P. Bolić, vinodj. 2, 128. Ispit, 'prüfung', 'esame (dei candidati)'. B. Petranović, rućn. knig. 32. Ispit, 'examen'. Jur. pol. terminol. 199. Ispit za sudaćku službu, 'richteramtsprüfung'. 433. Ispit, stil. lat. 'examen', 'prüfung', 'forschung', tal. 'esame'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.*

ISPĪTALAC, ispitaoća, m. ćovjek koji ispita. — Od xvii vijeka, a između rječnika u Belinu (izpitalac, 'cercatore o investigatore', 'investigatore' 185^b) i u Stulićevu (v. ispitatel). Protiva ovijem ispitaoćem veli pripovjedalac. . . M. Radnić 96^b.

ISPĪTALICA, f. *ženско ćelade što ispita*. — Samo u Stulićevu rječniku: v. ispitateljica.

1. ISPITAN, ispitna, *adj. vidi* iskušan kod 2. iskušati, 2 i iskušan (*adj.*). — *Postaje od 1. ispitati*. — *Od prvijeh vremena u knjigama pisanim crkvenijem jezikom s oblikom ispytъnъ*.

a. *adj. vidi* F. Miklošić, lex. palaeoslov. 2 kod ispytъnъ (gdje je tumaćeno *ἀκριβής*, 'accuratus').

b. *adv. ispitno, pomñivo (u Miklošićevu rječniku: ispytъno ἀκριβώς, 'accurate')*. Sbljudati sebe ispytno. Sava, tip. stud. glas. 40, 141. Sudъ že pravedny, sbljudeni ispytno i mćrila pravdē istinē ispytaniju da razumējet(ъ)se. 161. Razumējte ispitno. Domentijan^a 291.

2. ISPITAN, ispitna, *adj. koji se moće ispitati*. — U Stulićevu rječniku: 'qui interrogari, inquiri potest'. — *nepouzđano*. — U istom rječniku ima i *adv. ispitno*, 'con interrogazione', 'interrogative' s dodatkom da je riječ ruska.

3. ISPITAN, ispitna, *adj. koji pripada ispitu*. — *Naćineno u naše vrijeme*. Ispitno povjerenstvo, 'prüfungskommission'. Jur. pol. terminol. 403. Ispitno svjedoćanstvo, 'prüfungszugnisst'. 404.

ISPITANIK, m. *koji je ispitan (vidi ispit na kraju)*. — *Naćineno u naše vrijeme od pisaca*. Ispitanik iz zákōna, 'aus den gesetzen geprüft'. Jur. pol. terminol. 403.

ISPĪTĀNE, n. djelo kojijem se ispita. — *Stariji je oblik ispitanje*. — *Između rječnika u Mikašinu (ispitanje), u Belinu (ispitanje, 'il cercar, dimandar con diligenza', 'quaerito' 185^b), u Voltiđijinu, u Stulićevu*. Niti izpitanjem dila mi mirimo. A. Georgicevo, nasl. 199. Svake svisti ćinit izpitanje. 223. Djavao nastoji ovo izpitaño za dignuti i smesti djela od milosrdja. M. Radnić 96^a. Sa suzami briće se i smrđuje ispitane i pismo od smrti. 112^a. Stojim bojeći se i drćući kada dođe izpitañe. 557^b. Posledne ispitane ovoga Dmitra kako posleduje. Glasnik. II, 4, 9. (1728). Istumaćiti u ispitaniu. A. d. Costa 1, 243. Na ispitanje drugoga. 2, 37. Biti pozvan na sud i na ispitane. M. Dobretić 132. Moli ñega da tebe u izpitañu svisti pomogne da lasno pomakna tvoja poznaćeš. Đ. Rapić 44. Izpitañe svjedoka, ñem. 'zeugenvernehmung', tal. 'assunzione dei testimoni'. B. Petranović, rućn. knig. 7.

ISPĪTATEĻ, m. *vidi* ispitatelj. — U Stulićevu rječniku: 'inquisitor' s dodatkom da je riječ ruska.

ISPĪTATEĻAN, ispitatelna, *adj. koji treba da se ispita*. — U Stulićevu rječniku: 'interrogandus, inquirendus'. — *nepouzđano*.

ISPĪTATEĻICA, f. *ženско ćelade koje ispita*. — U Stulićevu rječniku: 'quae inquiri'.

1. ISPĪTATI, ispitām, *pf. složeno: iz-pitati*. — *Akc. kaka je u inf. taki je u praes. 3 plur. ispitāju, u aor. ispitah, u ger. praet. ispitāvši, u part. praet. act. ispitao; u ostalijem je oblicima onaki kaka je u praes. 1 sing.* — *Riječ je stara, isporodi stsl. ispytati, rus. испытать*. — *Između rječnika u Vranćevu ('examinare'), u Mikašinu (ispitati, iziskovati, 'percontor, seiscitor, quaero, exquiro, interrogo'; ispitati, iskusiti, 'inquiri, ex-cutio, examino, interrogo'), u Belinu (ispitati, 'domandare per sapere', 'interogo' 276^a, 'essaminare, far esame', 'examinare' 293^a, 'informarsi', 'cognosco' 401^b; ispitati, 'cercare, dimandare con diligenza', 'quaerito' 185^b, 'impetrare', 'impetro' 385^a), u Bjelostjenčevu (vidi kod ispitavati), u Voltiđijinu (ispitati, ispitujem, 'ricercare, investigare, esaminare', 'nachforschen, untersuchen'; izpitati, izpitam, izpitujem, 'indagare, investigare, esaminare', 'fragen, nachforschen, untersuchen'), u Stulićevu ('seiscitari, quaerere, inquirere, interrogare, perscrutari, investigare, esaminare etc.')*, u Vukovu ('erfragen', 'exquiro').

1. *aktivno*.

a. *pitañem obaznati*. a) interrogare, objekat je ćelade od kojega se traži odgovor. objekat moće izostati, osobito kad se ima u pameti svak ili onaj koji zna i moće odgovoriti na pitañe. aa) *uopće*. Mudar ispodivnik, koga vidi da podpuno ne tomaći grihe, dužan ga je ispitati, i zaboravljena ili neistomaćena na pamet donijeti mu. A. Baćić 379. Neka stanu ta dva ćovjeka pred Gospoda, pred sveštenike i pred sudije, i neka dobro ispitaju sudije. Đ. Danićić, 5mojs. 19, 17—18. Onda se prvo dozove sveštenik da ispita mladence, pa, kad to bude, onda se mladenci daruju. Vuk, živ. 304—305. — bb) *što se hoće obaznati, ili o ćemu se hoće znati, izriće se: aaa) inierogativnom rećenicom*. Ne mogu sruć odoljet da ne ispitam Petruñele, što je. M. Držić 336. I skućivši sve vladavce popovske i knižnike od puka ispita ñih, kadi hoće se poroditi. Postila. y4^a. Da ga tako i po ti naćin ispitaju, tko li je, što li

je. M. Divković, bes. 55^b. Daj da ga izpita, tko je, od nas kigod. M. Gazarović 18. Da izpitaš i s načinom izvidiš na što su iste duše prigute. M. Zoričić, osm. 139. Odoše od mista do mista do Antijokije, u koju budućí došli, izpitaše, izvidiše u kojoj se tamnici Bodin nahodaše. And. Kačić, razg. 38. Turci izpitaše gdi se naoli greb Skenderbegov. 136. Izpitati ga, na koji način ina se gojiti sin. kor. 133. Ispitaću svakoga, kako se je koji vladao. M. A. Relković, sabr. 33. — *bbb* *supstantivom s prijedlogom* o. Javi jemu Gospodi nekogoga čerunca znajušta Svetuju Goru, nego prijemu velikimj usrdijemj celomudrij uno-a ispita i o Svetjé Goré. Domentijan^a 122. Pomniivo ispita ih o vremenu . . . da ispita ju o djetetu. S. Rosa 35^b. — *ccc* *supstantivom u acc. s prijedlogom* za. Poću malo boje ispitat za došastje dunda Maroju. M. Držić 276. Redovnik ima ispitati gréšnika za sve njegove grijehe. M. Divković, nauk. 195^b. — *ddd* *supstantivom s prijedlogom* vrhu, svrhu. Izpitajte njih vrhu bitja. I. P. Marki 27. Tada zovnu rečene kraje ili mudrace istočne i ispita ih dobro svrhu zvizde. F. Lastrić, od² 296. Ima stariue izviditi i ispitati svrhu oni stvari. M. Dobretić 92. — *eee* *supstantivom s prijedlogom* od. Otudoh za izpitat od došastja dunda Maroja. M. Držić 289. Idite i ispitajte pomljivo od toga díteta i prikažite meni. F. Lastrić, ned. 301. — *b*) *objekat je ono što subjekat hoće da obzna.* *aa* seiscitari, exquirere, uopće. Da mi 'e štagodi za Ljubmira ispitat. M. Držić 80. Kada Pilat vele pomniivo ispita i uzna svekolike stvari. M. Divković, bes. 376^b. — *u orijem prinjerima čelade čiji se odgovor traži stoji u gen. s prijedlogom* od: Kako biše ispitat od kraječ. Bernardin 12. mat. 2, 16. Da budu mogli od njih ispitati i vsako naputenje imati. Mon. croat. 291. (1589). — *bb* *s osobitijem značenjem, kao* 2. iskušati, 1, a i e. Reče mu ispitati mudrost Aleksandrov. Aleks. jag. star. 3, 237. Hotijući ispitati Darijevo malodušstvo. 269. Višinu nebesku ispitati i dubinu morskú poznah. 328. Ispitati, hšt. etc. (istražiti, islijediti) ,erforschen', tal. ,esaminare, indagare, investigare, scrutinare'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

b. pitati *skraćva se u smislu: iskati, tražiti, moht; a svršeno značenje biva na dva načina.* *a*) *rozare, svršeno je značenje tijem što onaj koji ispituje svršuje svoje pitaje, ali se još ne zna hoće li dobiti što traži.* Toj mu prikazavši, ispitah prošćenje, k moru pogledavši, da nam je jidrenje. P. Hektorović 36. Otvori svoje nevoljno stane i povidniku, i ispita jedan dan, dva li vrimena, da bi se pripravio. ispovidnik mu dopušti. M. Zoričić, zrc. 152—153. — *b*) *impetrare, dobiti pitajem, traženjem.* Ima noć i dan pitati, tere iskati dokle godiro ta pravi put i stazu ispita. Postila. Klb. Regulo mrtvu djetetu svomu život ispita. A. Gučić, roz. mar. 1. Isti red ispita jo milost od pristojá apostolskoga. roz. jez. 29. Tko kući dokuci, tko prosí izpita. D. Baraković, vil. 161. Da može *(upokora)* izpitati prošćenje. M. Orbin 63. Tako bi dostojan prošćenja i ispita slavu. 117. Što da molba ne ispita, kad je slatko narobena? I. Gundulić 118. Ki to ispita u tvoje kraje i zamei. I. Ivanišević 265. Što pitajući napz polupit ispita i isprosi. V. Andrijašević, šev. 117. Blagoslován on ispita sve od Boga blagoslov. P. K. Čudić, iv. 1. Blagosov ispitaše. 187. Sveta rača da ispita ju. 591. Mucenika doni glavu ku izpita od Albana pape. J. Kavačin 318^a. Ispita pro točno od svoje nastavnosti. I. Dordić, bou. 137. Da bi mogó izpitati krajevsko dopušteño za tužna objestí Mardoka. B.

Zuzeri 9. Nama pomoć od Boga ispita. J. Filipović 1, 571^a. Ispita oblast da može poći. And. Kačić, kor. 361. Koji svi ispitaše i isprosiše prošćenje od gríjeha. J. Matović 247.

2. *passivo.* Kada je zali ispitán od sudca. Korizm. 59^a. Imaš biti izpitán i iskušán od zlije misli. M. Radnić 418^a. Ovo čudo bi tvoreno na molbe njegove Božje majke, ter bi prva milost u néga od iste majke ispitana. A. d. Bella, razgov. 28. Dogadaji dobro i pomniivo ispitani, protrešeni i zakletvom potvrđeni. A. Kanižlić, uoč. xxiii. Ispitan on, od koga mu je kniga data, odgovorio je. kam. 126. Dopustio je patrijarki carigradskomu ispitano misto. A. d. Costa 2, 13.

3. *sa se.*

a. reflektivno, dobiti dopušteño za odlazak, vidi 1. iskati. 3, b, a). Pođi, u né, (*fu*be) ter se ispita' i steć vječni glas doleti. G. Palmotić 1, 155. Neg' videći da spravlja so s mrkljijem tminam noć da ide, za ne omrknut, ispita se, i pod šator svoj otide. J. Palmotić 124.

b. recipročno, vidi 1, a, a) *bb* *ccc*). Za svoje se zdravje ispitati. Nar. pjes. vuk. 3, 238.

2. *ISPITATI, ispitám, pf. posve nàpitati, vidi* i 2. ispitivati. — *Složeno: iz-pitati.* — *Akc. je kao kol. izgledati.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* „Nijesam još dijete ispitála". P. Budmani.

ISPITAV, adj. u Stuličevu rječniku: ,interrogativus'. — *nepouzđano.*

ISPITAVAC, ispitavca, m. vidi ispitalec. — *Samo u Voltigijinu rječniku:* izpitavac ,indagatore, investigatore', ,untersucher'.

ISPITÁVÁŃE, n. djelo kojijem se ispitava. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* ,inquisitio, seiscitatio, percunctatio, examen'.

ISPITÁVATI, ispitávám, impf. vidi 1. ispitivati. — *Na dva mjesta xvi i xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (izpitavam, izpitati, izvedam ,examino, exquiro, inquiró, seiscitor, diligenter interrogo, seiscito, percutor et percunctor'), *u Jambrešičevu* (ispitavam ,exquiro, inquiró'), *u Voltigijinu* (ispitavati ,andare investigando, domandando', ,abhören'; izpitavati ,andar indagando', ,nachforschen'), *u Stuličevu* (uz ispitati). Aleksandar néga ispitavaše, hotijući doznati, kakovu ljubav k niomu drži. Aleks. jag. star. 3, 303. On izpovidske od mene izpitava tajnosti. A. J. Knezović 183.

1. *ISPITI, ispijém, pf. obibere, složeno: iz-piti.* — *Akc. kaki je u praes. taki je u aor. 2 i 3 sing. ispi, u part. praet. act. ispio, ispila* (*u Dubrovniku* ispila), *u part. praet. pass. ispit; u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf.: aor. ispih, ispisimo itd., impf. ispij, ger. praet. ispišvi; drukčiji je u part. praet. pass. ispijen, ispiven.* — *Riječ je stara, ispredi stislov. ispiti, rus. испити.* — *Između rječnika u Belinu* (izpiti ,sgocciolare, bere o votare tutto', ,exhaurio' 675^b; ,suggere, succiāro' ,sugo' 717^a), *u Bjelostjenčevu* (*vidi kod* ispijati), *u Voltigijinu* (ispiti ,vuotare, tracannare, esavrire', ,austrinken'; izpiti, izpijem, ispijam ,berre tutto, tra-annare, sgocciolare', ,austrinken'), *u Stuličevu* (,exsugere, obibere'), *u Vukovu* (,austrinken', ,obibo'), *u Daničićevu* (,obibere').

1. *aktiveno.*

a. popiti sve. a) u pravom smislu. Studeno ispiše. Domentijan^b 156. Ni ga sam izpio ni izio. Mon. serb. 175. (1414). Aleksandar zlatu čašu ispio, v nádra ju shrani. Aleks. jag. star. 3, 269. Gdi izvodiim me bojniko, prikriti ču poja i gore, zemlje ogoliti, ispit riko. G. Palmotić 2, 326. Vodu živu i tekuću, koja promda ju ljudi zacprljaju i

grabe, izgrabiti i ispiti nemogu. A. Kanižlić, uzr. 14. I dok čašu svu izpijem. V. Došen 47^a. Talog iz strašno čašu ispio si. Đ. Daničić, isai. 51, 17. — *b) metaforički*: ispiti čašu čašu, *svršiti život, umrijeti*. Ti si svoju čašu ispio. S. Ćubiša, prip. 21. — *c) ispušiti*. Dok bi lulu ispio duhana, osvojiše do pola mejdana. Osvetn. 3, 116.

b. u ovom primjeru kao da znači samo popiti: Sněsti po malu i ispiti. Sava, tip. hil. glas. 24, 189. tip. stud. glas. 40, 147.

c. iz uzdržava mjesno značije, te ispiti znači: pijući izvaditi, pa i isisati. a) u pravom smislu. Jedne (*pčele*) izpiju med vesele, jedne site na dom hode. A. Vitičić, ost. 7. Dobar i od zla dobro vadi, i ko pčela med izpije. J. Kavašin 57^b. Likari ne mogaše naći druge likarije, izvan da tko s ustma ispije onu otrov iz rane. J. Banovac, razg. 152. — *amo pripadaju i ovi primjeri*: Usta moja oči mu ispila! Nar. pjes. vuk. 1, 384. Dve guje iskoče pa jedna mater a jedna kćer za oči, te im ispiju oči. Nar. prip. vuk. 181. Da joj oči ispiju gavrani. Osvetn. 2, 175. — *b) metaforički*. Slatkok ispiše (*zmijske*) življeña mogega. P. Zoranić 5^a. I da mi je kosti izela, krv izpila, meso izjela. I. Gundulić 227. Od ognice koja mu svu snagu ispi, dili se s ovoga svita. A. Kanižlić, kam. 420. Koju (*snagu*) zima iz paña ispije. J. S. Rejković 398.

2. pasivno. Na tvrdoj se postelici izpite od nemoći kostice prinemažu. A. Kanižlić, utoč. 38. Krv ispivena iz prsta rañena. M. Dobretić 394.

3. sa se, pasivno. A izpit se nikom ne da (*čaja*), da se suzani dno ugleda. V. Došen 81^a.

2. ISPITI, adv. vidi spiti. — *U Stulićevu rječniku*: gratis, gratuito s dodatkom da je uzeto iz brevijara i s primjerom (*jamačno iz brevijara*): Borahu se sa mnoju ispiti impugnabant me gratis (*vidi i F. Miklošić, lex. palaeoslov. 2 kod spyti*).

ISPITIVAC, ispitivač, *m. čovjek koji ispituje, vidi kod ispitivački*.

ISPITIVAČKI, *adj. koji pripada ispitivcima (vidi ispitivac, kojoj riječi nema druge potverde)*. — *U jednoga pisca našega vremena. (Narodna pripovijetka)* koja vrijedi ozbiljnije pažnje ispitivačke. Nar. prip. vrč. xi.

1. ISPITIVANJE, n. djelo kojijem se ispituje (vidi 1. ispitivati). — *Stariji je oblik ispitivanje*. — *Između rječnika u Belinu (ispitivanje)*, il cercar, dimandar con diligencia, quaerito 185^b; ispitivanje, informatione, inquisitio 401^b), u Stulićevu (interrogatio), u Vukovu (das orforschen, exquiritio). Po ispitivanju spovidnika. Korizm. 61^a. Niti ga je on pomagao ispitivanjem. B. Kašić, zrc. 19. U ispitivađu pokornika. A. Bačić 379. Na nika njova ispitivaña odgovaraše. E. Pavić, ogl. 498. Nihovo ispitivañe zlamenošaše privratu. S. Rosa 35^b. Ispitivañe samoga sebe od misleña, govoreña. M. A. Rejković, sabr. 7. Tomu više ispitivañe i svidočanstvo ne tribuje. 42. U ispitivađu griha u ispovidi. Ant. Kadčić 231. Pošto bude ispitivañe. Vuk, djel. ap. 25, 26.

2. ISPITIVANJE, n. djelo kojijem se ispituje (vidi 2. ispitivati). Vandelje o djetinstvu, (p)orodjeñu i o ispitivađu Marije prisvete. S. Rosa 195^a.

1. ISPITIVATI, ispitujem i ispitivam, impf. 1. ispitati. — *Akc. je kao kod iskazivati*. — *Od xvi vijeka (vidi kod c, a), a između rječnika u Belinu (ispitivati)*, domandare per sapere, interrogare 276^a; ispitivati, ispitujem, inquirere, cer-

care diligentemente, inquirere 407^b; ispitivati, ispitivam, informarsi, cognosco 401^b; esaminare, far esame, examinare 293^a; ispitivati, ispitivam, cercare, dimandare con diligencia, quaerito 185^b), u Voltigijinu (praes. ispitujem kod ispitati), u Stulićevu (ispitivati, ispitivam, interrogare), u Vukovu (ispitivati, ispitujem, erforschen, exquirere).

a. aktivno. — *U svijem je primjerima značije prema 1. ispitati, 1, a*. Tko god ispitiva bitje i življenje od njih, može li ovi upitan rijeti kojogud zlobu tešku? B. Kašić, zrc. 98. Ako ne umije štiti, ispituje od drugih. P. Radovčić, ist. 90. Ter ih ispitujuć, kako se nosiše. B. Krnarutić 23. Inpolit izpituje Lovrinca i govori . . . P. Hektorović (?) 123. Zašto izpituje (*Mariju*) andela, kako će ovo bit? J. Filipović 1, 77^b. Dolazit će k straži za te ispitivati. A. Kanižlić, rož. 21. Ispitivaše Nabukodonozor sve mudrace, navistiteje i vračare. E. Pavić, ogl. 399. Bog unutra ispituje. S. Rosa 116^b. Nade nekoliko čobana koje ispitivati poče za Labana. And. Kačić, kor. 29. I jere će sudac ispitivati oštro. Đ. Rapić 5. Stavi se jedan put izvidivati i ispitivati, koje udo tila čovijičega jest naj gorje. 257. Ispitivao i (*jih*) je od ukazate zvezde. A. Tomiković, gov. 21. Malo su marili stvar ispitivati do temeja. živ. 105. Već za tvrdu vjeru izpituje. Nar. pjes. juk. 596. Stane ispitivati mater i sve dvorane. Nar. prip. vuk. 2 235. Onda ga car počne ispitivati, od kud je i kako se zove. 253. Na mukama ili onako kad ko najstorski ispituje. Vuk, poslov. 123. Hoće li biti dobro kad vas stane ispitivati? Đ. Daničić, jov. 13, 9. Ispituješ srca i utrobe. psalm. 7, 9. — *u ovijem je primjerima s dva objekta*: Gdi on jih nika ispitivaše. E. Pavić, ogl. 498. Ispitivahu me stvari od mene neznanih. S. Rosa 11^b.

b. pasivno. Niti je ispitivan za krivicu. M. A. Rejković, sabr. 61.

c. sa se.

a) pasivno. Zato Bog neće da se od mrtvih istina jošće ni ispituje. Postila. C4^a. Pred ovim se svi grješnici prekotanko izpituju. J. Kavašin 61^a. Kad se poslije stane istraživati i ispitivati odkud i kako, dozna se da je od one glave. Vuk, živ. 232.

b) recipročno. Ruke šire, u lica se lube, za junačko ispituju zdravlje. Nar. pjes. vuk. 4, 396.

2. ISPITIVATI, ispitujem i ispitivam, impf. 2. ispitati. — *Potvrđen je samo verbalni substantiv (vidi 2. ispitivañe), koji je u jedinom primjeru s osobitijem značenjem, te bi po onome ispitivati značilo: odgajati (dijete), koje značije jamačno nije narodno*.

ISPITLIV, *adj. koji ispituje, kojijem se ispituje*. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Ove knige razdiľuju se u proseće ali ispitljive . . . A. d. Costa 2, 54.

ISPITNIK, *m. čovjek koji ispituje (vidi 1. ispitivati)*. — *U knjigama pisanima crkvenijem jeziku*. Ispitnik i istinđ (*sic*). Domentijana 309. *vidi i ispitnik*. F. Miklošić, lex. palaeoslov. 2 — *U naše su vrijeme opet načinili ovu riječ pisci*. Ispitnik, prüfungscommissär, esaminatore. B. Petranović, ručn. kn. 32. Ispitnik, constitent (examinator). Jur. pol. terminol. 118.

ISPITNINA, *f. novac što se plaća za ispit*. — *Načinjeno u naše vrijeme*. Ispitnina, prüfungstaxe. Jur. pol. terminol. 403.

ISPITOVAŇE, *n. djelo kojijem se ispituje (vidi ispitovati)*. — *Stariji je oblik ispitovanje*. — *Između rječnika u Belinu (ispitovanje)*, esame, esame, examine 293^a). Neka tim ispitovanjem

ispitovnik može viditi. Š. Budinić, ispr. 19. Posli velicijeh iziskovanja i iskušnja i ispitovanja. B. Kašić, in. 40. Ispitovanje od svijesti od prve zapovijedi. S. Matijević 42. Od njegova mudra izpitovanja i govorenja. P. Radović, nač. 140. Ispitovanje djavaosko. M. Radnić 96a.

ISPITOVATEL, *m. čovjek koji ispituje (vidi ispitovati)*. — *Na jednom mjestu xvi vijeka*. Lu-bezniv iziskovitel i tanak ispitovatel. Naručn. 84b.

ISPITOVATI, ispitujem, *impf. vidi 1. ispitovati*. — *Od xv do xviii vijeka, a između rječnika u Vrančićevu (percontari)*. Ispitovaše od njih, kad će se Isukrst poroditi. Bernardin 14. mat. 2, 4. Vidih, da je i ondi poznano ime tvoje, jere ispitovan bih dosti za tebe. P. Hektorović 53. Sve me ispitovaše. M. Držić 31. I on ni toga ispitoval radi tašće kako neki često-lubci ispituju, što se od njih govori. Postila. Gg1b. Nesvjestno ispitovati, ima li se onako činiti. Š. Budinić, sum. 48a. Odgovara na ona od kojih ispitovan bude. ispr. 23. Ne počeo daje izpitovati. F. Vrančić, živ. 48. Kada pita za putene grijeha, ne ima u bah po tanku ispitovati. M. Divković, nauk. 196a. Koji ga dohodahu ispitovati. B. Kašić, is. 6. Kad me budu ispitovali: čigova jest ona prilika i nadpis? A. Georgiceo, pril. 100. Ne lteći ni ispitovati od tebe, uzač li to činiš. A. Vitalić, ist. 228. Ničim se nitko skužati ni ispitovati ne može. S. Margitić, fal. 258. Da ga iskusitelji nisu zadovoljno ispitovali u stvarih potrebnih za ispovidane. Ant. Kadčić 235. Mogu se ispitovati spametno vrhu psovke. 248.

ISPITOVNIK, *m. riječ načiñena od ispitovati*. a. *knjiga u kojoj su sva pitanja o čemu osobitome*. — *U jednoga pisca xvi vijeka*. Ima u ispitovanju proiti po deset zapovijeh Božih i po ostalih stvari (tvarij) kako ćemo dol u ispitovniku pokazati. Š. Budinić, ispr. 24. Dvoje ispitovanje ili dvoj ispitefnik postavljajot se. 51.

b. *čovjek koji ispituje*. — *U Belinu rječniku (examinator 293a) i u Stulićevu (v. ispitati)*.

c. *čovjek koji se ispituje, koji će se ispitivati*. — *U naše vrijeme kod pisaca s osobitijem značenem*. Ispitovnik, der gepriift wird, osaminando. B. Petranović, ručn. kn. 32.

ISPIVATI, ispićam, *impf vidi ispijati*. — *Akc. je kao kod ispitati*. — *Od prvijeh vremena (vidi i ispitati*. F. Miklošić, lex. palaeoslov.), a između rječnika u Stulićevu (ispivati uz ispi, i napose izpivati, obibero s dodatkom da je riječ ruska) i u Daničićevu (obibero). Semu za onôh skrbuju krv ispyvašo. Domentijan^b 116. Ne krv izpivaju. I. T. Mruvić, ist. 186. Razlikima i načini krv izkriju izpivašo. J. Kavañin 451a. Jedan od onih koji tadašnoga vrmona naj lakomiji bijau i krv ljudsku ispivau. E. Pavić, ogl. 582. Svu noć ću ispitati vino. Pjov. crn. 250a. Dala bil je (ruču) onom bratu koj ispiva čašu vina. Nar. pjes. javor. 1880. 239. Druga čaša se ispiva. V. Vrčević, niz. 255. — *Na jednom mjestu xviii vijeka stoji griješkom ijo mj. i*. U to celove izpivavaše mede ugodne ko i pčola. J. Kavañin 199a.

ISPIZMITI SE, ispićim se, *pf postati pizmen, početi se pizmati*. — *Složeno: iz-pizmiti*. — *Akc. je kao kod izgaziti*. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (na koga anfangen jemand feindlich zu verfolgen, insectari coepisse)*. „Nešto se na me on od skoro ispićio“. „Mora da se na te ou vrlo ispićio, kad onako viče na te“. J. Bogdanović.

ISPIZDRITI, ispićdrim, *pf. vidi izbuļiti*. — *Složeno: iz-pizdriti*. — *Akc. je kao kod izgaziti*. — *U naše vrijeme u Lici*. „Ispizdrio oči u ňu svedno kao štrk u jaja“. J. Bogdanović. — *I u drugom značenju*: Kada ko ima na sebi kakovu ranu, pa se ono zlo meso iz rane pomoli van, reku i tadaj: „Videre, kako mu se ono zlo meso u rani ispićdrilo“. „Ala mu se rana vrlo ispićdrila“. J. Bogdanović.

ISPJETI, ispićem, *pf. vidi ispjevati*. — *Složeno: iz-pjeti*. — *Od xvi vijeka*. Ispojmo Bogu novu pesan. Transit. 150. Ispojem ga ka' pjesnu na usta. P. Petrović, gor. vijen. 85. — *u ovom posljedñem primjeru može biti od inf. ispojati (vidi koš pjeti)*.

ISPJEVATI, ispićvam, *pf. složeno: iz-pjevati*. — *Akc. je kao kod izgledati*. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Stulićevu (ispjevati i izpjivati canere) i u Vukovu (1. aussingen, absolvo cantum, 2. ersingen, cantu acquir)*.

1. *aktivno*.

a. *svršiti pjevanje (jer se pjevalo sve što je trebalo ili što se htjelo pjevati)*. objekat je ono što se pjeva. Sve „ponukovanje“ koje je prije „plaća“ stavljeno nek sam jedan ispiva. P. Knežević, muk. 5. Ko će skupit po nebu oblake, ko l' izpjevat po svijetu junake? And. Kačić, razg. 2a. Jer bi pisme odvoć duge bile, koje ne bi izpjevale vile. 201a. Jer je meni korba dodijala od mojega draga pobratima, da junakâ nisam izpjevao, kad sam od ni pjesmu zapjevao. 224a. Sve moje pesme ispeva. Nar. pjes. vuk. 1, 222. Sve moje pjesmo ispjeva. 1, 223. Povedoše mlade Mostarano, Mostarani pjesmu ispjevaše: „Ostaj s Bogom, naše stare majke!“ Nar. pjes. bos. prij. 1, 40. Uzme slijepac gusle te uza ňih mlogo lijepu i krasnu pjesnu ispjeva. Nar. prip. vuk. 285. Ona prestane ondje dokle je ispjevala. Vuk, nar. pjes. 1, 128. Kad bi kakav pjevač ovdje na Cotuñu ispjevao pjesnu dobro. P. Petrović, ogl. sr. 11.

b. *kao spjevati*. Mojsija ispiva svima Izraelčanom pismu od uspomene. E. Pavić, ogl. 165. Možemo mi lasno ovo razumiti iz one pisme koju je izpivala prvelika ova divica. A. Tomiković, gov. 185.

c. *izgubiti pjevanem (svršiti što i sama sebe pjevanem)*. Kad i kad i kokoš — osobito koja je debela — zakukuriče ka' i pijevac, onda reku: „Eto propjevala ta i ta kokoš“, to je onda kod prostog naroda kao neki veliki ubet i udes, nešto se mora nepovoljno u kući toj dogoditi. — „Leti! vataj onu kokoš što je propjevala, neka naj prije sebi ispjeva glavu“. Onda kolñei je od lutavi nožom po vratu govore: „Eto vidiš, neka! neka! sobi si naj prije glavu ispjevala“. J. Bogdanović.

d. *dobiti pjevanem (vidi u Vukovu rječniku)*. Nije on ovo izigrao ni ispovao, ovo mu nije došlo od besa nego od neko veliko nevoļe. M. Đ. Miličević, let. vač. 280.

2. *pasivno*. Evo, braćo, pjesma od mejdana, koja jeste skoro ispjevana. Nar. pjes. kras. 1, 189.

3. *su se, refleksivno, pjevanem se zadovoliti, naseliti, umoriti (kad ko pjeva sve dokle god ga je voļa ili dok se umori)*. — *U Stulićevu rječniku: ad satietatem canero, i u Vukovu: sich aussingen, satis cocinisse*.

ISPLAĆANJE, *n. djelo kojijem se isplaća*. — *U Stulićevu rječniku*.

ISPLAĆATI, isplaćam, *impf. vidi isplaćivati*. — *Akc. je kao kod ispitati*. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenćevu (izplaćam, izplaćujem, izplatiti, exolver) gdje se naj prije nalazi, i u Stulićevu (satisfacere, debita persol-*

vere'). Svi ćemo mi glavam isplaćati. Nar. pjes. juk. 322.

ISPLAĆEŃE, *n. djelo kojijem se isplati.* — *Stariji je oblik isplaćenje.* — *Između rječnika u Stulićevu (isplajeŃe) i u Daničićevu (isplaćenje).* Do isplajeŃa duoga. Spom. sr. 2, 112. (1447). Iziskuje isplajeŃe neizmirmo. P. Knežević, osm. 108. Zadovoljština jest podpuno izplajeŃe duga. B. Leaković, gov. 85.

ISPLAĆIVĀNE, *n. djelo kojijem se isplaćuje.* — *Između rječnika u Vukovu.* Isplaćivanje duga ‚tilgung einer schuld (nach und nach)‘. Jur. pol. terminol. 506.

ISPLAĆIVATI, isplaćujem i isplaćivâm, *impf.* isplati. — *isporedi isplaćati.* — *Akc. je kao kod iskazivati.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (vidi kod isplaćati), u Stulićevu (isplaćivati, isplaćivam ‚in debitis persolvendis esse‘), u Vukovu (isplaćivati, isplaćujem ‚auszahlen‘ ‚solvo‘).* Što se knezi zadužuju podložnici to ‚zplaćuju. P. Vitezović, cvit. 79. Nama dopušteno onom zalogom dugove naše isplaćivati. F. Lastrić, test. bil. 305^b. I moj halat nima isplaćivati. M. A. Rejković, sat. 14^a. Kao što se nadničari isplaćuju. Vuk, poslov. 18.

ISPLAHNUTI, isplahnem, *pf. složeno:* iz-plahnuti. — *U naše vrijeme po nekijem krajevima (gdje se izgovara isplahnuti).*

a. *prelazno, izliti se, proliti se.* Isplahnuti, ‚verschüttet werden‘, n. p. Bar dobra polovina je isplahnula (vode, vina, uja, octa itd.)¹. Primorje. A. Kurelac. rad. 20, 84. — i *metaforički:* ‚verbrausen, dem gedächtnisse entfallen‘, n. p. imena mi brzo isplahnu. Primorje. 84.

b. *prelazno, vidi ishmućati.* Isplahnuti, promučkati, n. p. ‚Isplahn malo te ploske i ta stakla, te poleti u pivnicu, da popijemo čašu vina‘, ili: ‚Taj moćnik (pot de chambre) dobro isplahn, to treba pijeskom ožulit, da izba nim ne zaudara‘. Pokupljani i drugi. 84.

ISPLAHOVATI, isplahujem, *pf. istrošiti (u sampas), razasuti.* — *Složeno:* iz-plahovati. — *U jednoga pisca Dubrovčanina xviii vijeka, a između rječnika u Stulićevu (izplahovati ‚frustra, incassum, inconsulto, inconsiderate dissipare, consumere‘).* Buduć objestan, blago veliko isplahovo, u opacine istratio. A. Kalić 171. Ti si tvoje isplahovo. 317.

ISPLĀKĀŃE, *n. djelo kojijem se isplāčē.* — *U Stulićevu rječniku.*

1. **ISPLĀKATI**, isplāčēm, *pf. oplākati posve, sve.* — *Složeno:* iz-plākati. — *Akc. je kao kod ispisati.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (‚eluo‘ 428^a), u Stulićevu (isplakati i izplakati ‚bene eluere‘), u Vukovu (n. p. usta ‚aus-spülen‘ ‚eluo‘).*

a. *aktivno.* Nadvornâ inijeh suda izplakati. S. Rosa 110^a. To zlo nami grih prvi isplaka. J. S. Rejković 3. Ni kiša ni sneg ne more isplakati. Protok. nenad. 56. ‚Udario ovaj veliki dar Boži, i veliko ovo naglo vrijeme pa nam ovo zemaja sve isplaka‘. ‚Odnese i isplaka ova velika kiša sa ovo zemaja sve ono i što vaja‘. ‚Ova tvoja juva ka' isplakana, vaja da je neko š' ne i ono što vaja poplaka i isplaka‘. u *Lici.* J. Bogdanović.

b. *pasivno.* Isplakan čestimi točkovi žive vode. M. Pavlinović, razl. spis. 424.

c. *sa se, pasivno.* Zemlja se dugim vremenom isplāče i mršavom postaje. P. Bolić, vinod. 1, 65. Jagode se isplāču. 2, 311.

2. **ISPLAKATI**, isplāčēm, *pf. složeno:* iz-plā-

kati. — *Akc. je kao kod izgledati.* — *Od xviii vijeka.*

1. *aktivno.*

a. *plāčući posve požaliti.* a) *objekat je koja nesreća ili gubitak (i čelade kojega već nema); značeŃe je: požaliti dosta, koliko zaslužuje.* Što hineći da vjeruje huda Fakre mnogo isplaka. J. Palmotić 84. Tko će moći toliki poraz izplakati? A. Kanižlić, kam. 894. Pa nigda ga (brata) ni isplakat nečeš. Osvetn. 2, 40. — b) *objekat je grijih, te je značeŃe: posve se pokajati.* Neka diklico isplāču, iskaju, ispokore svoj grijeh. I. Đorđić, uzd. vii. Ja u onoj ispovijesti sve sam ovo razredio, razputio i izplako. B. Zuzeri 154. — c) *objekat je pokora, te je značeŃe: plāčući izvršiti.* Da pokora nije mala što je doslo isplakala. N. Marči 72.

b. *plāčući izgubiti.* ‚Šta plāčeš? oči isplakao!‘. U Stonu. M. Milas.

c. *plāčući dobiti.* — *Između rječnika u Vukovu (‚erweinen‘ ‚flendo acquirō‘).* I jeda bi izskakala (bludnica) što još nije izplakala. V. Došen 100^a.

2. *pasivno (prema značeŃu kod 1, a).* — *U Belinu rječniku (izplakan ‚pianto‘ ‚ploratus‘ 561^b).*

3. *sa se, refleksiivno, izmoriti se plāčući, sršiti plakane.* — *Između rječnika u Belinu (‚finir di piangere‘ ‚elugeo‘ 561^b), u Voltigijinu (izplakati se ‚slagrimarsi, finir di piangere‘ ‚ausweinen‘), u Stulićevu (‚finir di piangere, piangere assai‘ ‚elugere, plorare‘), u Vukovu (‚sich ausweinen‘ ‚flendi finem facio, sat flevi‘).* Neka nastoji plāčom srca pokajana veoma gorko izplakat se. B. Zuzeri 154. Bog malahni može sadar požalit nas i s nami se izplakati. 223. Više njih izplāče se. 291. Dosta si se prid nogami negovijem izplakala. 314. Vajade mu otići u bližnu sobicu gdi se isplaka. E. Pavić, ogl. 90. Meni ne može bit dosta rijeka, za isplakat se na neurednosti sadašnjih vremena. A. Kalić 228. Teško sam se, babo, isplakala. Nar. pjes. petr. 2, 32. Tek što je tužbalicu svršila i isplakala se, počne i on od miline i žalosti plakati. Vuk, živ. 201. Isplaka se nad nima. Đ. Daničić, 1mojs. 45, 15.

ISPLAKĪVĀNE, *n. djelo kojijem se isplakuje.* — *U Vukovu rječniku:* 1. ‚das erweinen‘ ‚acquistio per fletum‘. 2. ‚das ausweinen‘ ‚fuiis flendi‘.

ISPLAKĪVATI, isplākujem i isplākivâm, *impf.* 2. isplakati. — *U Vukovu rječniku:* isplakivati, isplakujem ‚erweinen‘ ‚fletu acquirō‘; isplakivati se ‚sich ausweinen‘ ‚desino flere‘.

ISPLĀNUTI, isplanēm, *pf. složeno:* iz-planuti. — *Akc. je kao kod isahnuti.*

a. *planuti na poše, planući izići (o plamenu).* — *U knjigama pisanima crkvenijem jezikom, vidi F. Miklošić, lex. palaeoslov. 2 kod isplanuti.*

b. *uprav (o plamenu) utišati (kad ne može već da plamti), ali je potvrđeno samo u metaforičkom smislu: (o gñevu) izbješeti.* — *U Belinu rječniku:* Isplanula je grbova ‚la collera è passata‘ ‚iracundia deflagravit‘ 200^a, i u *Stulićevu:* ‚passare‘ ‚decidere‘ s prinjerom: Taj će gñev isplanuti ‚quella collera si acquieterà‘ ‚decidet haec ira‘.

ISPLĀŃĀŃE, *n. djelo kojijem se isplāŃa.* — *U Mikašinu rječniku: (sa starijim oblikom) isplāŃanje.*

ISPLĀŃATI, isplāŃâm, *pf. svršiti plāŃanje (prelazno), kad se sve oplāŃalo.* — *Akc. je kao kod iskončati.* — *U Mikašinu rječniku:* isplāŃati, ogladiti ‚asciare, piallare‘ ‚dolo, levigo, ascio, ascia polire‘, i u *Stulićevu:* ‚complanare, aequare, coaequare‘.

ISPLAŃAVATI, isplaŃávám, *impf.* isplaŃati. — *Akc. je kao kod izgovarati. — U Stulićevu rječniku:* freq. uz isplaŃati.

ISPLAŃIVATI, isplaŃívám i isplaŃívám, *impf.* isplaŃiti. — *Akc. je kao kod iskazivati. — U Stulićevu rječniku:* isplaŃivati, isplaŃivam, a kod isplaŃiti ima *praes.* isplaŃívjem i isplaŃivam.

ISPLAŠTITI, isplaštim, *pf.* ukrasti kome (*objektu*) plašt. — *U Stulićevu rječniku:* izplaštiti, rubar il mantello ad alcuno⁴, 'expalliare aliquem'. — *sasma nepouzđano.*

ISPLATA, *f.* djelo kojijem se isplati, češće u konkretnom smislu: ono što se isplati. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* ('die auszahlung', 'solutio'). To mu fala i to mu isplata za njegovo vrlo prijateljstvo. Pjev. ern. 21^a. Za kuću dobijm iz stare zadruge isplatu. V. Bogišić, zborn. 348.

ISPLATAN, isplatan, *adj.* koji pripada isplati. — *Navičeno u naše vrijeme.* Isplatan svota, 'tilgungs-quotę'. Jur. pol. terminol. 506.

ISPLÁTITEĽ, *m.* čovjek koji isplati. — *U Stulićevu rječniku:* 'qui solvit, debitor, nomen'.

ISPLATITEĽAN, isplattiteĽna, *adj.* u Stulićevu rječniku: 'soddisfattorio⁴, 'vin satisfaciendi habens'. — *nepouzđano.*

ISPLÁTITI, isplátim, *pf.* posve, sve platiti. — *Složeno:* iz-platiti. — *Akc. je kao kod ishvaliti. — Riječ je stara, ispredi stslor.* isplatiti, rus. неісплатити. — *Između rječnika u Bjelostjencu (vidi kod isplacati), u Voltigijinu* (izplati, 'pagare, scontare, saldare un debito⁴, 'bezahlen'), u Stulićevu (isplati i izplati, v. isplacati), u Vukovu (koga, kome, 'anzahlen⁴, 'solvo'), u Daničićevu ('exsolvere').

1. *aktivno. a) objekt je ono što se plaća (novac, dug, kupovina, trud, šteta itd.), onaj koji prima stoji u dat.; gdjeđe izostaje objekt. često u pruesenom, metaforičkom smislu.* Ne isplati li mi župa, da im platim kraljevstvo mi iz moje kuće. Mon. serb. 85. (1326). Daklen vađa dugo isplati. J. Banovac, prip. 110. Jer ćn po tibi isplati Bogu sve moje dugove. 110. A da smrti dug isplati, jerebo se približaše. P. Knežović, živ. 13. Prídade ga na muko, do godi ne isplati svoga duga. F. Lastrić, od⁴ 283. Ne dade mu casa vrimena, nego ga odma čini zatvoriti u tavnicu, do godi mu ne isplati svega. 283. Dok polpuno isplati dug vas pravdi Božijoj. 374. Ja ti se obećajem, ne samo da se na stare poslove nigda neću povratiti, nego jošter što godi uzomogu, isplati štetu koju sam počinio. F. Lastrić, test. 122^b. Pravedno je dakle da ti isplatiš trud tvoji najamnika. ned. 292. On će svojom krvju pravdi Božijoj isplati. svet. 39. Ja izplatih dug moj. A. Kanižlić, uzr. 41. Pak se nitko ne povrati niti robstva svog⁴ izplati. V. Došen 48^b. Erbo hoće Bog da ovdje izplati dug za grijeho. T. Ivanović 101. Tko je dužan 20 ili 30 ili više torinti, pak sve izplati, govorimo da je zadovoljno il⁴ polpuno izplatio. B. Leaković, gov. 85. Sluzio sam bega Radul-bega, ne šće mene službu da isplati. Nar. pjes. vuk. 2, 139. Jer sam ovdje Turkom mnogo dužan, neću mi dat sabja isplati. 2, 345. *b) objekt je čelade koje prima.* Zapovjdi oće nastopniku, da dozovo težake i da jti sve isplati. E. Pavlić, ogl. 581. Sve gradano on za tui isplati. Nadol. 31. Ali je još lipše isplatio jedam seljanin jednoga Francuza. M. A. Rejković, sabr. 12.

2. *pasivno.* Ne mari on ništa zaliti, dobro 'e

on isplaćen'. Čini mi se da 'e dobro isplaćena, dobila 'e po repu'. J. Bogdanović.

3. *sa se.*

a. *pasivno. a) vidi 1, a).* Do koli se isplati vsrk dugu. Mon. serb. 232. (1398). Tko će za Ńu (*knću*) više dati? jeda li se dug izplati. V. Došen 151^b. Nićim drugin nego samim nebom mogu se kriposti izplati. B. Leaković, nauk. 481. Ne može se nigda isplati koliko ciganska krv. Nar. posl. vuk. 205. — *b) vidi 1, b).* I virno se svak izplati, što na svojoj vagi vađa. V. Došen 225^b.

b. *refleksivno. a) o trudu, kad nije zahudan bio.* Malo kad će ti se trud isplati. M. Pavlinović, rad. 171. — *b) kao aktivno isplati uopće. — na jednom mjestu xv vijeka.* Da vi je u znanje: ovo mi se isplati Maroje Turkdajić isb carine olovske što mi je duožane bio. Spom. sr. 2, 114. (1448—1449). — *c) naplatiti se. — na jednom mjestu xiv vijeka.* Da otr togaj dohotka namy nešto ne dadu, razi da si se plaćaju za duge, a isplativše se duga da daju kraljevstvu mi taj dohodaka. Mon. serb. 232. (1395).

ISPLAVAŃE, *n.* djelo kojijem se isplava. — *U Bjelostjencu rječniku:* isplavaŃe.

ISPLAVATI, isplavam, *pf.* isplivati. — *Složeno:* iz-plavati. — *Od xvi vijeka po sjevero-zapadnijem krajevima, a između rječnika u Bjelostjencu (vidi kod isplavavati), u Voltigijinu* (isplavati uz isplivati; izplavati 'uscire nataudo, salvarsi a nuoto⁴, 'herausschwimmen'), u Stulićevu (izplavati, v. isplivati s dodatkom da je uzeto iz *Habelićeva*). Da ki isplavavši ne uteče. Anton Dalm., nov. tešt. 217^b. act. ap. 27, 42. Ima isplavati i ustati se ponovlen čovjek. Kateh. 1561. U2^a. Iz dubine monoko izplavaše. Š. Budinić, sum. 88^a. Počela ona moliti, da bi šilac isplaval. Nar. pjes. istr. 4, 23.

ISPLAVAVATI, isplavavam, *impf.* isplavati. — *Samo u Bjelostjencu rječniku:* izplavavam, izplavati, izplivam 'onato, emergo', v. plavam.

ISPLÁVJETI, isplávím, *pf.* posve poplavjeti. — *Složeno:* iz-plavjeti. — *Akc. se ne mijęna. — U Stulićevu rječniku:* izplavjeti, v. poplavjeti, i u naše vrijeme u Dubrovniku: 'isplavjele su mi haljine na suncu'. P. Budmani.

ISPLAVŠALAC, isplavšaoca, *m.* čovjek koji isplavša. — *Samo u Stulićevu rječniku:* izplavšalac i griješkom izplavšaoca 'prodigus, profusus'.

ISPLAVŠALICA, *f.* žensko čelade koje isplavša. — *Samo u Stulićevu rječniku:* izplavšalica, izplavšaonica 'prodiga'.

ISPLAVŠAONICA, *f.* vidi isplavšalica. — *nepouzđano.*

ISPLAVŠATI, isplavšam, *pf.* vidi isplahovati. — *Samo u Stulićevu rječniku:* izplavšati 'prodigere, profundero, dissipare'.

ISPLAZITI, isplazim, *pf.* složeno: iz-plaziti. — *Akc. je kao kod izgaziti. — Riječ je stara (kao prelazni glagol), vidi isplaziti.* F. Miklošić, lex. palaeoslov. — *Između rječnika u Mikašinu* (isplaziti jezik 'evar la lingua fuori', 'educere linguam'), u Belnu (izplaziti jezik 'educere linguam' 440^a), u Bjelostjencu (vidi kod isplazivati), u Voltigijinu (izplaziti 'uscire strascinan-dosi, strisciare, sorpeggiare', 'herauskriechen'), u Stulićevu (isplaziti jezik 'linguam educere'; izplaziti, v. isplaziti), u Vukovu (t. j. jezik 'hervor-recken, zum munde hinausstrecken (die zunge)' 'ossoro, protendo linguam').

1. *aktivno.*

a. *prelazno, objekt je samo jezik, znaćeće je:*

izvaditi, pružiti. Drakun jezik izplazivši poče se moliti. F. Glavinčić, cvit. 228^b. Febromija izplazi svoj jazik. F. Vrančić, živ. 62. Potom toga izplazi jezik i reče . . . A. d. Bella, razgov. 194. Isplazi jezik. F. Lastrić, ned. 420. Dok izplazi jezik. D. Obradović, basn. 204. A (*pas*) isplazi jezik. Nar. prip. vrč. 185. Neki mu još iza leđa isplaziše jezik. M. Đ. Milićević, zlosel. 193.

b. *neprelazno, vidi* ispuzati. Na ovo li mene, o jama paklena, u strane vedrene na mista sunčena pusti izplaziti? I. T. Mrnavić, osm. 23. *vidi i u Bjelostjencu i u Voltigijinu rječniku*.

2. *pasivno (prema 1, a)*. A Epulon jezikom naavor izplaženijem pita u Lazara jednu kaplju vode. B. Zuzeri 79.

3. *sa se, refleksivno*.

a. isplaziti se u *Dubrovniku isto znači što i isplaziti jezik*. P. Budmani.

b. isplaziti se *znači što i isplaziti kod 1, b*. Na koňa se guja isplazila. Nar. pjes. petr. 2, 34.

ISPLAŽIVATI, isplazujem i isplazivam, *impf.* isplaziti. — *Samo u Bjelostjencu rječniku: izplazujem, isplaziti* „prorepa, proserpo“. 2. izplazujem jezik „duco, profero, promo linguam“.

ISPLEMENITEĽ, *m. čovjek koji isplemeni*. — *U Stulićevu rječniku: izplemenitel* „qui nobilitate aliequem privat“. — *sasma nepouzvano*.

ISPLEMENITI, isplemenim, *pf.* učiniti da *ko (objekat) ne bude veće plemenit*. — *U Stulićevu rječniku: izplemeniti* „o nobilium albo aliequem expungere“, *gdje ima i refleksivno: izplemeniti se, nobilitati renunciare*. — *sasma nepouzvano*.

ISPLEMENIVATI, isplemeñujem i isplemeñivam, *impf.* isplemeniti. — *U Stulićevu rječniku: izplemeñivati*, freq. v. isplemeniti. — *posve nepouzvano*.

ISPLĚSATI, isplĚšćm, *pf.* *posve poplesati, izgaziti*. — *Složeno iz: plesati*. — *Akc. je kao kod ispisati*. — *Od xviii vijeka*. Izplesla ga nogami. A. d. Bella, razgov. 213. *i u naše vrijeme u Dubrovniku*. P. Budmani.

ISPLĚSTI, isplĚtĕm, *pf.* *složeno: iz-plesti*. — *Akc. se mijenja u praes. 1 i 2 pl. ispletĕmo, ispletĕte (i isplĚtĕmo, isplĚtĕte), u aor. 2 i 3 sing. isplete, u part. praet. act. m. sing. ispleo i ispleo (ali isplĚla, isplĚlo, isplĚli), u part. praet. pass. (osim nom. sing. m. isplĚten) ispletĕna, ispletĕno itd.* — *Riječ je stara, isporodi stslor. isplesti, rus. плести, плести. — Između rječnika u Vrančićevu („extricare“), u Mikašinu (isplesti, oplesti, kako ti konopce „torqueo, convolvo, circumplico“; isplesti, kako ti iglom, odkati „texo“), u Belinu (izplesti „sviluppare, discegliere cose intricate“ „expedire“ 717^a), u Stulićevu (isplesti, isplijetam „torcere come si fanno le corde, lavorar con ago“ „torquere, convolvere, circumplicare, texere“ s dodatkom da je uzeto iz *Mikašina; grijĚskom ispljĚti, isplijetam* „lavorar coll' ago“ „aliquid acu elaborare, texere, contexere, pingere“; izplesti, 1. „explicare, extricare“. 2. „finir di tessere“ „pertexere“), u Vukovu („flechten“ „plecto“).*

1. *aktivno*.

a. *pletĕnem izraditi. a) objekat je ono što postane radnom*. Nigdi ništa ne imaše na svijetu, nego samo jednu hajinicu, koju mu bješe majka ñegova, blažena gospa, isplela. M. Divković, bes. 80^a. Pauk je ispleo svoju mrižu. M. Radnić 166^a. Isplete vinac i š ñime kip Gospin okruni. A. Kanižlić, utoč. 243. Ne zna ni ñe (*gužve*) isplesti. M. A. Rejković, sat. L3^b. Pak isplete veliko uže, potom toga zavrzavši vuče kuda on

hoće. Đ. Rapić 137. Ove su bile oni srebrni i zlatni konci, s kojima se učini i izplete ovo plemenito podnožje. A. Tomiković, gov. 213. Al' devojke mrežu ispletoše. Nar. pjes. vuk. 1, 396. Od gajtana isplela ćadara. Nar. pjes. herc. vuk. 89. Ispletite mi brađu od kućina i našuta konopla. S. Ľubiša, prip. 151. Podvezice s bućama što mu je isplela Sedovka. M. Đ. Milićević, let. već. 91. — *metaforički*. Ne mogući rastrgnuti uzla na jeziku, koga im je draknu nijemi, ispletašvi od nikoga stida prokletoga, navezao. F. Lastrić, od' 200. — *b) objekat je ono iz čega se što načini pletući*. Ispletavši kose na glavi. M. Radnić 170^b. Ako bi mu se podala tkojagod oćića mekahna, iznutra bi ispleo niko konopćiće. Blago turl. 2, 156.

b. *explicare, expedire, iz ima mjesno znaćenje, s čega isplesti znači: izvaditi raspeluću ñesto što je upleteno, zapleteno, zapućeno, rusputiti*. Zubatca koga ne izpletoše kako ribe ine. P. Hektorović 6. Kad je mreža iz mora izvadena, oslobodit je od ribe koja je u ñu upala, zovu: vaditi ribu, dećetati, ili samo vaditi, ili isplesti ribu. L. Zore, rib. ark. 10, 351. — *metaforički*. „Ma davo me u ovo upleo, a neće dešet isplesti“. u *Lici*. J. Bogdanović. (*vidi drugih primjera kod refleksivnoga glayola*).

2. *pasivno (vidi 1, a, a)*. Onakve ograde, koje su iz prutja ispletene, i od mjesta do mjesta mogu se prinášati. I. Jablanci 62. Kaki li su pod glavu jastuci! sve od suha zlata ispleteni. Nar. pjes. vuk. 2, 231. Poslaše mu od zlata siniju, na siniji ispletena guja. 2, 400. Na ñemu je kolasta azdija, po azdiji ispletene guje. 2, 593.

3. *sa se, refleksivno (vidi 1, b, u svijem primjerima metaforički)*. Gdo ovim grĕhom bude obujat, ne isplete se naglo. Transit. 83. Kako ova današña poganska žena ove sve četiri velike i teške skušñave i napasti premože, tere se iz ñih isplete. Postila. M1^b. Aldegdna koja još biše usrid raskoša sjetovnjeha nastojaše sñijem sreem da bi se iz ñih zañića isplela. B. Kašić, per. 27. Jer je vazda Mozes utoćišće imal pod sinicu gdi je Gospodin pribival, u rićih samñivih i u upitanjih, da bi se izplesti on vas mogal od ñih. A. Georgiceo, nasl. 214. Nastoj svaki izplesti se brzo iz ovih stvarih vrimenitih. P. Radovčić, nač. 110. Da se iz grila izpletu ki u ñemu živlahu. 548. Iz ove pletke poluvirci nikada se neće izplesti. I. Velikanović, uput. 3, 50. „Kako si se god benasto i vrtoglavo u taj vrazi posao upleo, sad radi na sve ruke, da se kako na lijep i mudar naćin istog i ispleteš“. J. Bogdanović.

ISPLIĆE, *n. djelo kojijem se isplije*. — *Stariji je oblik isplije*. — *U Belinu rječniku (izplitje 513^b) i u Stulićevu (izplitje)*.

ISPLIJĚVATI, isplijĚtĕm, *impf.* isplesti. — *i-je- stoji u južnom govoru mj. ñeglašñega ě*. — *Riječ je stara, isporodi stslor. isplĚtati*. — *U Bjelostjencu rječniku: (kajkavski) izpletam, v. pletam, i u Stulićevu: isplijĚtati, isplijĚtam* „in elaborando, texendo etc. acu esse“, *a kod isplesti i ispljĚsti ima i praes. isplijĚtam; izplijĚtati, izplijĚtam, v. izplesti*. — *U jednom primjeru pisca čakavca xvi vijeka ima isplitati, što bi mogao biti isti glayol (po zapadnom govoru) ili je osobiti oblik: Ke (ribe) kad izplitahu mećući po plavi (ribari) . . . P. Hektorović 34.*

ISPLIJĚVATI, isplijĚvĕm, *impf.* ispljĚti. — *i-je- stoji po južnom govoru mj. ñeglašñega ě*. — *Potvrćen je samo istoćni oblik isplevati, i to u Bjelostjencu rječniku: izplevam, izpleti, gulim travu „exherbo, erunco, eradico, aberunco“, i u*

Volttigijinu: praes. izplevam kod izpleti (vidi ispljeti).

ISPLIJĚVSTI, *vidi ispljeti.*

ISPLINUTI, isplinem, *pf. vidi ispliti, b (u metaforičkom smislu).* — *Složeno:* iz-plinuti. Isplnila ti pamet! t. j. razišla se, izgubila se. Kletva hrvatska. A. Kurelac. rad. 20, 61.

ISPLĪTATI, isplītām, *vidi isplijetati.*

ISPLITI, isplijēm, *pf. složeno:* iz-pliti. — *Od prvijeh vremena do xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (izpliti, izplivām, uscir notando' enato' 513^a; uscir di sotto acqua notando' 513^b), i u Stuličevu (ispliti, isplivām, v. izpliti; izpliti, i, inatantem jusculis pinguēdinem colligere' 2. enare').*

a. *vidi* 1. isplivati. a) *u pravom smislu.* Ni pristaništa vědušte jamože isplyti imt. Danilo 230. Aj li je, svi sumē, isplila s jezerom, pridrago kamenje u kom vri s biserom. G. Držić 347. Bješe taj vila gola vode van isplila. M. Vetranić 2, 116. Nijesam li ja vila isplila iz tebe vodice? 2, 182. Ako bi noćaska vile isplilo. M. Držić 53. Iz vode će ispliti vi! 66. Još plivat da ne vi, izplije na dvora. D. Rašina 73^b. Vrzi me u more, sričan ispliti ću. J. Armolušić 70. Iz utopnijeh vala i voda čini ejelja da isplije bačva vina. P. Kanavelić, iv. 53. — b) *metaforički.* Kako ću ispliti iz trudne žalosti? M. Vetranić 2, 158. Nemu je lasno učiniti, da izplijem. B. Zuzeri 279. — *tako je i u ovom primjeru gdje steje sa se, kao pasivni glagol bez subjekta:* Ti meni budi gospodar a ja ću tibi sluga, istom da se isplije. M. Držić 303. — c) *u prenesenom smislu, vidi* 1. isplivati, 1, a, c). U stara vremena nu prjede nije bila taj tuga paklena ka je sad isplila. M. Vetranić 1, 99. U višnjeh ti vječna slava, slavni Bože, uvijek bila, er je milos sad isplila, i š'nom pride ljubav prava. M. Držić 422.

b. *istrići, izbiti se, proliti se.* — *isporedi* ispliniti, ispluti. — *U dva pisca xv i xvi vijeka (samo o očima).* Oči joj ispliše, osta tilo slipo. M. Marulić 114. Kako u paklu zač se dimi, ter mi hoće oči ispliti. M. Vetranić 1, 16. Kakav ću, vaj! biti, kad budu me oči iz glave ispliti, kad ih crv rastoči? 1, 273.

c. *prelazno, kupiti po vrhu čega žitka (jnh, vode itd.) must, ufr itd.* — *U Stuličevu rječniku.* — *nepouzdan.*

ISPLIVALAC, isplivaoca, *m. čovjek koji ispliva.* — *U Stuličevu rječniku:* isplivalac i griješkom isplivaoc (enatans').

ISPLIVALICA, *f žensko čelade koje ispliva.* — *Samo u Stuličevu rječniku:* enatans'.

ISPLIVĀNE, *n. djelo kojijem se ispliva.* — *Stariji je oblik isplivanje.* — *Između rječnika u Mokačinu (isplivanje), u Belinu (izplivanje), u Stuličevu.* Da se je sve ufanje dvignulo od isplivanja i izbavljenja. B. Kasić, nasl. 163.

1. ISPLIVATI, isplivām, *pf. plivajući izići (iz vode).* — *Složeno:* iz-plivati. — *Ako je kao kod izgledati.* — *Od xvi vijeka (vidi a, c), a između rječnika u Mokačinu (isplivati, iziti iz vode emergere), u Belinu (izplivati, izplivām, uscir notando' 513^a), a Volttigijinu (snuotare, uscir notando' herausschwimmen), u Stuličevu (isplivati i izplivati, i, enare'), 2. emergere, periculum evituro'; bježenjem i plivati (fuga salutem quaerere'), u Vakoru (herausschwimmen' enato').*

a. *neprelazno, sa nacičim kazanjem sprječda.* a) *u pravom smislu.* Naplo mi kip gdi ispliva. M. Gazarović II. Potonuše u dno rijeke silha

kola, a na krajne žale meke sa zlom dušom on ispliva. G. Palmotić 2, 347. Prije neg ribar na zdravlje ispliva. I. Đorđić, ben. 175. Jedva na kraj isplivaše. I. A. Nenadić, šambek. 21. U more npliva, i viteški plivajući na jedan školjić izpliva. And. Kačić, razg. 25. U vodu je s košem udarila, na srcu je koju izplivala. 46^b. Pa naplovi na vodu Rojanu, on naplovi i na breg ispliva. Nar. pjes. vnk. 1, 603. Pod tobom će vranac isplivati. 2, 601. Isplivaše moru na obalu. Nar. pjes. petr. 1, 230. Isplivavši izide na breg. Nar. prip. vnk. 47. — b) *metaforički, izbaviti se, spasti se.* Ma t' ćeš vidjet, er će isplivat. M. Držić 284. Ožalostiviti jednu dušu koja bijući izplivala iz ovizih vala u Božjoj milosti... A. d. Bella, razgov. 234. On je ona lijepa zvijezda, od koje provod u ovoj pučini nasljedujući na kraj žudjeni izplivat ćemo. B. Zuzeri 299. Radeć, da ga vira živa ne uzdigne, da izpliva. V. Došen 269^a. Spusti se ovoj pučini ljubavi i dragosti, ter, ako je moguće, nemoj iz ņe u vijeke izplivati. I. M. Mattei 248. Napokon je isplivao preko sita i preko rešeta i prekužio svaku ne-daću. M. Pavlinović, rad. 24. — c) *u prenesenom smislu, objavit' se, pomoliti se, izići na vidjelo.* Ne vijem od kud toj na saj svijet ispliva. M. Vetranić 1, 99. Dobitak taj opeta na svijet saj na rasap ispliva. 1, 114.

b. *prelazno, izvaditi (iz vode) plivajući.* — *Samo u jednoj narodnoj pjesmi našega vremena.* I on skoči u debelo more, treći dan on isplivao Anu. Nar. pjes. marj. 182.

2. ISPLĪVATI, isplivām, *impf. ispliti i 1. isplivati.* — *U Belinu rječniku: praes. izplivām kod izpliti i izplivati, i u Stuličevu: izplivati, freq. v. izpliti.* — *nepouzdan.*

ISPLŌDITI, isplŏdim, *pf. složeno:* iz-ploditi. 1. *aktivno.*

a. *roditi.* — *xviii vijeka.* A ona će naj poslije izploditi svršeno š' ņime ujediņe. A. Kanižlić, uzr. 164. Duhovni plod što isplodi riječ Dominika. A. Kalić 485.

b. *izradujući (zemlju) tako da dade vas plod, učiniti da postane neplodna.* — *isporedi* 2, a. — *U Stuličevu rječniku:* izploditi, izplodujem i izplodivam, v. izradovati.

2. *sa se, reflektivno ili pasivno.*

a. *prema* 1, b, *postati neplodan, i u širem smislu, ne samo o zemli.* — *U Belinu rječniku (izploditi se, izplodivam so, sterilitate affici' 708^b) i u Stuličevu (izploditi se, v. izradovati se).*

b. *rasploditi se.* — *Kao da je oro značće na jednom mjestu xviii vijeka.* Neka istekn, iliti izplode se drage pomasti ņugove (ut fluant aromata illius'. Cant. 4, 16). F. Lastrić, test. 248^b.

ISPLŌDĚNE, *n. djelo kojijem se isplodi.* — *U Stuličevu rječniku:* izplodjenje, v. izradovanje.

ISPLŌDĪVATI, isplŏdijēm i isplŏdĭvām, *impf. isploditi.* — *U Belinu rječniku: praes. izplodivam kod izploditi, i u Stuličevu: izplodivati, izplodivam, freq. uz izploditi, a kod ovoga ima praes. izplodujem i izplodivam.*

ISPLŌVATI, isplŏvām, *pf. dobiti kod igre plovača.* — *Složeno:* iz-plovati. — *U naše vrijeme u Lici.* Danas sam isplova' dvadeset parova i deset pula'. J. Bogdanović. — *Sa se, reflektivno, izigrati se do vođe plovača.* Jeste li se, čobani, isplovali? Esmo bome siti sicani'. J. Bogdanović.

ISPLŌVITI, isplŏvīm, *pf. vidi* 1. isplivati. — *Složeno:* iz-ploviti. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vakoru (vide isplivati).* On se manu vodi na obalu, i isplovi iz vode Cetiņe. Nar.

pjes. vuk. 1, 571. Kad kamen isplovi, hoćeš moja biti. Jačke. 158.

ISPLOVUČITI, isplovučim, *pf. u Stuličevu rječniku*: izplovučiti, pumicare, pumice polire, laevigare'. — *sasna nepouzdan.*

ISPLOVUČIVATI, isplovučivam, *impf. isplovučiti*. — *U Stuličevu rječniku*: izplovučivati, izplovučivam, *freq. uz isplovučiti*. — *sasna nepouzdan.*

ISPLUJITI, isplujim, *pf. istopiti se: ispluji svijeća*. Zemļak. 1871. 2.

ISPLŪTATI, isplūtām, *pf. iziži na vrh vode (ili čega drugoga žitka)*. — *Složeno*: iz-plutati. — *Akc. je kao kod iskončati*. — *U Stuličevu rječniku*: izplutati, emergere'. — *I u naše vrijeme u Dubrovniku*. 'Mrtvo tijelo ispluta na vrh'. — *i metaforički (isporedi 1. isplivati, a, b)*. 'Ne znam, hoću li igda isplutat iz ovijeh mojihle tuga i nevolja'. P. Budmani.

ISPLUTI, isplovem (?), *pf. vidi ispliti, b.* — *Složeno*: iz-pluti. — *Na jednom mjestu xvi vijeka*. Ispluše vsa čiriva negova. Anton Dalm., nov. tešt. 171^b. act. ap. 1, 18.

ISPLUŽITI, isplužim, *pf. izorati*. — *Složeno*: iz-plužiti. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Koliko (zemlje) dva vola priko godišća mogli bi izplužiti. A. d. Costa 1, 176.

ISPLĚSKATI, isplĚškām, *pf. izbiti pješkama*. — *Složeno*: iz-plĚskati. — *U naše vrijeme u Lici, a između rječnika u Stuličevu* (isplĚskati, isplĚskam, sut aliquem palma caedere'). 'Bome sam ga pļeskom po obrazu živo isplĚska(o)'. J. Bogdanović.

ISPLĚSNUTI, isplĚsnem, *pf. posve popļesniviti*. — *Složeno*: iz-plĚsnuti. — *Na jednom mjestu xviii vijeka (po zapadnom govoru isplisnuti)*. Kad onako u hrpi nakladeno (dubre) isplisue. I. Jablanci 30.

ISPLĚTI, ispljĚvĚm, *pf. posve opļeti*. — *Složeno*: iz-plĚti. — *Akc. kako je u praes. taki je u imp. ispljĚvi i u part. praet. pass. ispljĚven; u ostalijem je oblicima onaki kako je u inf.* — *Po istočnom govoru*: ispleti, isplĚvĚm, isplĚvi itd.; *po zapadnom*: ispliti, isplivĚm, isplivi itd. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (vidi kod isplijevati), u Voltigijinu* (izpleti, izplevam, nettare grano in erba', 'das unkraut ausreuten'), *u Stuličevu* (izplĚti, 'segetes herbis liberare, herbas a medio segetum eruere'). Pride oblak oty izgora sa snegom i gradom i sa daždem smešonom, i prista trnu, i isple ga (u starijem rukopisu ispeče), i poveuu. Starine. 4, 84 (po rukopisu xviii vijeka). Ovakvim načinom posejano sjeme poslije nikakvog drugog posla ne potribuje nego da ga čovik mora poslije kadkad ispliti. I. Jablanci 167. — *Sa se, pajuveno*. Ostale ovakve vrste trave koje se moraju izmed žitā i sādā ispliti ili izčupati. I. Jablanci 16. Da se može po slogovih sva nevaljala travurina ispliti. 170. — *Mogu i u inf. i u prošljem vremenima postati obliei od osnovē plijev (vidi kod plēti)*. 'Esi li ti dobro i lijepo svaku onu gredicu od one travurine isplijeva?' 'Ej kopači, naj prije tu svaku travku iz krumpijera lijepo rukom isplijevite, pa onda tekar motikom'. 'Onu travurinu trebalo bi iz žita isplijevsti, i ako se ne isplijevē biće i žita ništa'. J. Bogdanović.

ISPLŪCATI, isplūcām, *pf. dem. 1. ispluvati*. — *isporedi ispluckati*. — *Složeno*: iz-plūcati. — *Akc. je kao kod izgledati*. — *Od xviii vijeka*. Da suprot vami ispluceaju bis. J. Banovac, blagos.

273. 'Aja, ne mariš plucati, neš isplucati'. 'Ne da se to tako sad lako ispluckati'. (ovako se obično rugaju ka' u šali ženama koje zanosećaju, počem u početku svaka pluca). *u Lici*. J. Bogdanović. — *Sa se, refleksivno, svršiti pluceaē*. 'Aja dok sam živa, ja nigda neću prestati pluckati, na me vaļa i Bog zaboravio, ja se isplucati ne mogu'. 'Ti ili pušio ili ne pušio, vavije pluckaš, ti se nigda ispluckati neš, ka' ni kuļava žena'. J. Bogdanović.

ISPLUCKATI, ispluckām, *pf. vidi isplucati*. — *Složeno*: iz-pluckati.

ISPLUHNUTI, ispluhnem, *pf. složeno: iz-pluhnuti (?)*.

a. *prelazno, sažeti zрно grožđa*. Slovinac. 1880. 359.

b. *neprelazno, ispluhnuo zрно (kad su ga oso osisale)*. Slovinac. 1880 389.

ISPLUNUTI, isplunĚm, *pf. jedan put ispluvati*. — *Složeno*: iz-plunuti. — *Akc. se mijēna u aor. 2 i 3 sing. isplunĚ*. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Stuličevu* (isplunuti i izplunuti, 'expure') *i u Vukovu (uz ispluvati)*. Gorkost od ječeka jest uzrok izplunut ga vanka. M. Radnić 146^a. Zato isplunuti ċu ga iz usta. E. Pavić, ogl. 666. Tikva opeče mu jezik i nebo tako da je morao isplunuti. Nar. prip. vrċ. 49.

1. ISPLŪSKATI, ispluskām, *pf. izbiti, istući pluskama (zaušnjicamo)*. — *Složeno*: iz-pluskati. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (part. praet. pass. izpluskam, izpestan, 'colaphis vel pugnis caesus', v. pluskan), u Voltigijinu* (izpluskati, 'schiaffeggiare', 'ohrfeigen geben'), *u Stuličevu* (izpluskati koga, dati pluskaka komu, 'colaphis aliquem caedere'). Zdravo, priuļudno lice, izradi nas pluvačami i zaušnjicami izpluskano! M. Alberti 414.

2. ISPLŪSKATI, ispluskām, *pf. u Vukovu rječniku: n. p. ladu, ili vodu iz lade ispolcem, 'auspritzen', 'emitto'*. — *Složeno*: iz-pluskati. — *Akc. je kao kod izgledati*. — *U Dubrovniku znači: svršiti pluskaē (prelazno), politi pluskajuēi*. P. Budmani.

ISPLŪŠTATI SE, isplūštām se, *pf. svršiti plūštaē (o velikoj kiši)*. — *isporedi ispluštiti*. — *Složeno*: iz-pluštati. — *U naše vrijeme u Lici*. 'Ispluštalo se od neki dan veliko vrijeme'. 'Plušti kiša ka' iz kabla, oće li se igda ispluštiti?' J. Bogdanović.

ISPLŪŠTITI SE, ispluštīm se, *pf. vidi ispluštati se*. — *Složeno*: iz-pluštiti.

ISPLŪVĀNE, *n. djelo kojijem se ispluca*. — *U Voltigijinu rječniku (izpluvaēo) i u Vukovu*.

1. ISPLŪVATI, isplujĚm, *pf. pluvajuēi izbaciti iz usta*. — *Složeno*: iz-pluvati. — *Akc. je kao kod iskljavati*. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Vukovu* ('ausspieien', 'exspuo'). Ispluva ċudno množastvo krvi. Korizm. 49^a. Da neće ispluvati aliti izbljavati. M. Divković, nauk. 206^b. Izpluj naj brže jid. A. Georgiceo, nasl. 317. Niki su na surti jezik vlastiti odgrizli i isplu(v)ali. F. Lastrić, ned. 420. Pupak na nos da izbljavem, i da zube van izplujem. V. Došen 269^a. Kad jim se može dati pričēštenje brez straha da ga ne izpluju. Ant. Kadić 152. — *U Belinu je rječniku po nešto drukċije znaēēe: posve popļuvati (koga): izpluvati tkoga, 'aliquem consputare' 703^b*.

2. ISPLŪVATI, isplvām, *impf. 1. ispluvati*. — *Akc. je kao kod isplivati*. — *U Voltigijinu rječniku: izpluvati, izpluvam, 'sputacchiare, sputar*

fuora' ,oft ausspeyen, spucken'; u *Stulićevu*: izplivati, izplivavati uz isplunuti; u *Vukovu*.

ISPOĐ, ispola, m. kao izdubena lopata kajom se pluska voda iz luđe. — *isporedi* ispolac, paj. — U nom. i acc. sing. stoji ō mj. od kod *Stokavaca*. — *Složeno*: iz-pol; ovo postaje od kor. pol, *isporedi* novosl. plati i puti, poljem, *plušcati*, *crpsti*, rus. полати, *vijati* (žito), češ. pálati, pol. pałac — Od xvi vijeka (vidi ispoln. F. Miklošič, lex. palaeoslov.²), a između rječnika u *Vukovu*: vide ispolac (s dodatkom da se govori u *Crnici*).

ISPOBEDRITI SE, ispobedrim se, pf. leći na jednu ili drugu stranu tijela, i tijekom logom priličnog prostora zauzeti. — *Složeno*: iz-po-bedriti (što postaje od bedro nastavkom i). — U naše vrijeme u *Lici*. 'Tamo se makni, što si se tako ispobedrio? ne bi za te da su dva kreveta'. 'De e Petar? Eno ga de se u lađu ispobedrio, kao letni dan do podne'. J. Bogdanović.

ISPOČIVATI SE, ispočivam se, pf. napočivati se. — *Složeno*: iz-počivati. — U *Stulićevu rječniku*: ,belle, beate quiescere'.

ISPOD, praep. sastavljeno: iz-pod, te je prvo značenje: micaše s mjesta koje se kazuje prijedlogom ,pod' i šestim padežem (D. Daničić, sr. sint. 191). — Stoji s genetivom. — Obično nema akcenta, nego se izgovara s riječi što slijedi kao jedna riječ, n. p. ispod ruke, ispod očiju izgovara se ispodrúce, ispodbóčiju; ali ako je na ovoj riječi jaki akcent (' ili ~), gubi ga, a ispod prima akc. ~ na i ili ~ na o, n. p. ispod grada, ispod nosa, ispod pravde, ispod kuće izgovara se ispodgráda, ispodnosa, ispodprávdě, ispodkuć. — Od xiv vijeka (vidi b, bb) u između rječnika u *Stulićevu* (ispod i iz. pod ,do sub'), u *Vukovu* (yon unten weg', ab ihm, desub' s primjerom iz narodne pjesme: A kad bili ispod Aleksinea), u *Danićevu* (ispod, ,subter').

a. značenje je kao što je sprijeda kazano. a) micaše je u pravom smislu. Krv istočena golubu izpod kreveta. Naručn. 24^b. Ispod sjeni neće se krenuti. Zborn. 56^b. Izdoše ljudi imenom Nimeci izpod zvizdo (lat. a septentrionis partibus veniens gens Germanorum) i primišo Istriju. Dukljanin 25. I kako se izpod mira grada toga car otoli luto rañen tad istira. I. Gundulić 383. I jedva despot živ uteče izpod sablje sve krvave. 3-7. Neprijateljskijeh izpod sila sablja vaša, sablja moju život mi je obranila. 565. Ki i danas izpod groba svoje svetište cijelu veru prikazuju čudesima. J. Kavañin 308^b. Sinko moj, ili digni vojsku izpod grada Rima, il' mi uzmi život. J. Banovac, razg. 141. Nu' kako ona maea izpod ñega poñavicu izvlaći. F. Lastrić, nod. 178. Iz pod uborka izniti i sa svićnak staviti. A. Kanižlić, kam. 19. Dilivši se Bajazet izpod Carigrada podo na Sigismunda. 643. Turci vikaše na cara da vojsku izpod Carigrada digne. 821. Istoga godista istirao je Tvrtko Ugro iz pod Vrane. And. Kacić, razg. 9. Kad vidiše svoje vime, izkopavši se izpod tilasa... 77. A mazga proloti izpod ñega. kor. 208. Poće mi propadati sa zemlja izpod nogu. I. J. P. Lučić, razg. 87. Al' je znauju žeda dodijala, ispod krila ispušti djevojku. Nar. pjes. vuk. 1, 163. Pruži ruku ispod medelino. 2, 112. Skace pusta pod ñim bedvijaj, ispod noga kamon izlijeće. 2, 396. Pod čoskom mi ništa ne bijašo, ispod čoska zdravo izišao. 2, 510. Kad Biograd Turci poharašo, krenu sila ispod Biograda. 2, 608. Isčeraću ispod Beca Turka. 3, 18. Vošt je dora bojñ i mojadnu, dora će te sobom zaklañati, ispod britke sablje uklañati. 3, 394. Pa pohježo

poljem ispod grada. 4, 9. Skoči Ćuca ispod mrtva Vuka. 4, 432. Boji se da se ispod ñega ćebe ne izvuče. Nar. posl. vuk. 21. Pa je izvuče ispod kreveta. Nar. prip. vuk. 20. Od pečina odlijeću škriļke ispod tvrdih peta junačkijeh. Osvetu. 2, 123. — *metaforički*. Ako sebe i svoje rodjake vadi ispod bremena. I. Držić 303. Il' se goni ispod carskog skuta. Osvetu. 4, 55. — *amo spadaju i ovakovi primjeri*: Za brata bi dala miskal zlata, a za dragog derdan ispod vrata. Nar. pjes. vuk. 1, 218. Darova mu koña ispod sebe. 1, 623. Koliko su divno živovali, ispod sebe koñe mijeñali. 2, 48. Vojsku kupi care Otmanine, Turadiju oko Sagradina, sve seino oko Carigrada, uč-gevara od Zapada grada, Tatarina ispod gore svete. 3, 45. Neće vočka ispod debila. Nar. posl. vuk. 210. Utoćio bi ti i krvi ispod grla. 337. — b) kao micaše se shvaća i glas i pogled. Vapije Marija iz pod križa. F. Lastrić, test. 98^a. Bi slušan glas izpod zemlje. M. Zoričić, zrc. 87. Jedni viću iznad kuće, drugi viću ispod kuće. Nar. pjes. vuk. 1, 374. Snaha tilho progovara ispod marame. Nar. posl. vuk. 280. — Izpod čela vitoroga razrok pogled krivo izbeći I. Gundulić 475. Lepo ti je pod noć pogledati gde devojka sedi kod devera, ispod venca mladoženju gleda. Nar. pjes. vuk. 1, 59. Ispod mire devet (davola) vire. (Kad se ko čini miran, a pun je davolstva). Nar. posl. vuk. 105. Pogledaju se Turci ispod očih. P. Petrović, gor. vijen. 29. Ugleda Ruža Stevana ispod očiju. S. Ćubiša, prip. 54. Pogleda ispod oka ženu. M. P. Šapčanin 1, 83. — c) u prenesenom, duhovnom smislu. Da iz pod ñegove oblasti ne može nitko uteći. M. Divković, bes. 30^b. Ne može učiniti zavrt koji ga vadi izpod posluha. A. Bačić 72. Odmetnuvše se izpod oblasti Božje. 489. Jeda će Bog djavlu platiti da nas pušta iz pod svoje oblasti? J. Filipović 1, 442^a. Da se griñnici iz pod ovoga duga oslobode, vaļadjaše ovo pismo pomrsiti. 1, 442^b. Po svetoj pokori ispod ñegova vladanja uteku. 1, 489^a. Kako ćeš ispod ñegove oblasti uteć? 3, 205^a. Dugovañe ima od dvi vrste, jedno je svima općeno i vićno po ti naćin, da se izpod ñega ne more nikada izaći. F. Lastrić, nod. 78. Odlučieñe ovo općeno jest iz pod koga ne može nitko izvaditi se. P. Knežević, osm. 125. Ispod oblasti crkve rimske crkvu istoćnu otima. A. Kanižlić, kam. 24. Niti se može tko vaditi izpod ove zapovidi. B. Leaković, gov. 222. Ispod Boga nema se kud. Nar. posl. vuk. 105. Kako ispod samoga spaije tako i ispod ćitluk-saibije svaki se ćovok može preseliti iz jednoga sela u drugo. Vuk, dan. 2, 81. — d) također u prenesenom smislu kaže se: aa) ispod mukla, tajno, izdajnićki. — *isporedi* ispodmuće. — između rječnika u *Stulićevu* (clam, secreto), u *Vukovu* (heimtückisch, ,subdole' s primjerom iz narodne pjesme: Ondar Vuko ispod mukla pita). Od ñih brzo zaboravljeni i vole puta ispod-mukla progoneći. M. Radnić 139^a. Izpod mukla i dva vuka. (D). Poslov. danić. 36. Nar. posl. vuk. 105. Krađuci iskrñnoga dobro izpod mukla. D. Rapić 270. — bb) ispod mukla, ispod glasa, tiñijem glasom. Dobar svjet ne dava se vikajuć neg izpod mukla na ulho samo prišapće se. B. Zuzeri 148. Na ovi pogled veli Abizaj izpod glasa Davidu. D. Bačić 148. — cc) ispod stida, stideći se, sa stidom. Ispod stida progovara. Nar. pjes. vuk. 1, 425.

b. pokazuje prolazie kroz mjesto koje stoji pod onijem što je u gen. s prijedlogom ispod. razlikuje se od znaćna kod c i d i tijekom što ovdje pod ne može zamijeniti ispod. a) u pravom

smislu. Tekla Sava ispod Biograda. Nar. pjes. vuk. 1, 328. Provede ih ispod naše kule. 3, 140. Ispod luga hladna voda teče. Nar. pjes. istr. 2, 53. Ispod žitá otići (tajom, uteći — kao krajem gradine kud su žita posijana?). Nar. posl. vuk. 105. Mačka sad iznad puta sad ispod puta trči za ticama. Nar. prip. vuk. 222. — *amo jamačno pripada i ovaj primjer*: Nije svačiji posao, ispod sela propjevati (bez sumnje: prolazeći i pjevajući putničku pjesmu). Nar. posl. vuk. 217. — *b) o putu, granici itd. kaže se da se miče, prolazi itd., ako i nije u pravom smislu*. Slazi put vèlikij na Orkinariju ispod brida. Mon. serb. 126. (1347). Prvbi sinorv... (*ide*) otv tuj upravo na more i morem morem ispod Ziga i mimo Ziga naprèdè morem. 127. — *c) ispod ruke. a) u pravom smislu, jer se gledaše shvaća kao micañe (isporedi a, b)*. Čupić Jovan glednu ispod ruke. Nar. prip. vuk. 4, 183. Pripeh se na kam, gledam ispod ruke. Pravdonoša. 1851. 31. — *bb) u prenesenom smislu (vidi kod ruka), kao da radnja prolazi*. Izpod ruke podgovori ga. A. Tomiković, živ. 28.

c. pokazuje bavljenje na mjestu pod onijem što je u gen. s ispod (ovdje je gotovo isto što pod s instr). bavljenje može biti stajanje i micañe, ali ne prolazjenje (vidi b); može biti u pravom i u prenesenom smislu. Er ispod ñih noga ljepši cvit postaje. N. Naješković 1, 315. Ako je izpod drugoga biskupa. M. Divković, nauk. 197^a. Njeko u vojskall hrabren toli neprijatele čim potlača, rijeke ljudske krvi proli treskovita izpod mača. I. Gundulić 277. Vrh kamenka svim bogata siva perja trepti kita . . . mladahan se car ponosi izpod toga lijep nad svima. 299. Kraljevića Vladislava izpod ruke pokli pade. 327. Na bojnicu čim nasrće, izpod sabje britke umira. 410. Da li car će (on govori) komu rob je svak na svijeti, kako jedan rob naj gori, izpod robja svoga umrijeti? 570. Krivina te tva potiče ispod moga mača umrijeti. G. Palmotić 1, 396. Er bi veći broj uzdaha izpod stijena. P. Kanavelić, dubrov. 11. I sada se to pleme nalazi u Lovraču izpod Studenaca. And. Kačić, razg. 52b. Nije sabja za popa ni fratara, već krunica i križ izpod vrata. 167^b. Ovo je libar mene Ivana Matkovića izpod Lijevna g. 1773 u Splitu. u I. Gundulić viii. Igra kolo kod Valpova grada izpod ladne Karašice rike. M. Katančić 66. Oj višño, višnice, digni gore grane, ispod tebe vile divno kolo vode. Nar. pjes. vuk. 1, 111. Pa se igra s carevići ispod šatora. 1, 343. Povila se b'jela loza vinova ispod b'jela ispod grada Budima. 1, 401. Kad su bili ispod Vučitrua. 2, 135. Vidite li onaj pramen magle, pramen magle ispod gore čarne? 2, 428. Pa s bedena u Moravu gleda, a' Morava mutna ispod grada. 2, 503. Prokašja se nekoliko puta ispod kule Glumca Osman-age. 3, 97. Krtina ispod zemlje ide, pa opet ne može da se sakrije. Nar. posl. vuk. 162. Lak je ispod kape (prazne glave). 165. Lasno je ispod japungeta prstima pucati. 166. Šuplje je ispod neba. (Ima se kud u svijet otići). 362. On se 'spod brki smeje. Nar. prip. mikul. 81. Koji bolesnik umre ispod ruke lekara. Pravdonoša. 1851. 35.

d. pokazuje primicañe (ili što se shvaća kao primicañe u pravom i u prenesenom smislu) na mjesto pod onijem što je u gen. s prijedlogom ispod (ovdje je gotovo isto što pod s acc.). A svi znamo da on hrani Erkulove kobne strile, bez kijeh neće vik Trojani ispod naše pasti sile. G. Palmotić 1, 206. Biliži se ozdol izpod redka 9 a ostaje 10. M. Zoričić, aritm. 9. Metni izpod jezika. J. Vladimirović 48. Kad pogledaš strmo

ispod grada. Nar. pjes. vuk. 2, 105. Udariše ispod tanke kule, ispod kule kralja Budimskoga. 2, 592. Ikoniju na vrančića baci, priveza joj noge ispod vranca, a priveza ispod grla ruke. 2, 601. P'ade jadan Fraa Ibrahine ispod puta u zelenu travu. 3, 187. Staviti trnove drače ispod noga. Pravdonoša. 1851. 26. — *Amo vaľa da pripadaju i ovi primjeri, ali bi moglo biti da pripadaju pod b ili pod c*. Pošetao pau tica ispod naranče. Nar. pjes. vuk. 1, 70. Pošetao bego Jovan-bego ispod dvora Radul-begovice. 1, 228. Pošetala carica Milica ispod grada bijela Kruševca. 2, 307.

1. ISPODAN, ispodna, *adj. vidi ispodni*. — *U Stulićevu rječniku*: subterraneus, infernus, imus' gdje stoji da je ruska riječ. — *Jamačno je Stulli zlo pročitao riječ rusku što odgovara našoj ispodni*.

2. ISPODAN, na jednom mjestu xviii vijeka u pisca čakavca kao da je prijedlog s istijem značenjem što ispod pod a. po seoj prilici sastavljeno je: ispod dan (*gen. plur. od dno*). Izviru i protiču u dolinah vrućei vodeni izpodan górá. A. Vitičić, ist. 348.

ISPODAŃI, *adj. vidi ispodni (može biti da postaje od 2. ispodan)*. — *U jednoga pisca čakavca xviii vijeka, a između rječnika u Belinu (subterraneus' 691^a)*. Gospodine Isukrste, klanam se tebi shodećemu k ispodaním i izbavljajućemu zarobljencu. M. Alberti 411.

ISPODMÁKNUTI, ispodmaknëm, *pf. izmaknuti (ispod koga, čega)*. — *Složeno*: ispod-maknuti. — *U naše vrijeme u Lici*. „Ja se samo malko podigoh, a on ispodmaknu stolac". J. Bogdanović.

ISPODMICATI, ispodmicëm, *impf. ispodmaknuti*. — *U naše vrijeme u Lici*. „Nemoj nikad ni u šali ni u zbili ljudima ispodmicati stolova ispod ñi". J. Bogdanović.

ISPODMUČE, *adv. vidi ispod mukla kod ispod, a, d)*. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Oni oćito a ovi izpodmuče. S. Margitić, fal. 215.

ISPODŃI, *adj. niži, doñi (koji je ispod čega drugoga)*. — *isporedi ispodan, ispodani*. — *Postaje od ispod nastankom uñ*. — *Riječ je stara, isporodi stslav. ispodni, rns. nenodniñi*. — *Samo u Stulićevu rječniku*: ispodni uz ispodan.

ISPODOBITI SE, ispodobim se, *pf. učiniti se dostojnijem*. — *Postaje od iz i podob (kod podoban) nastankom i*. — *Na jednom mjestu xviii vijeka, a između rječnika u Daničićevu (dignum esse)*. Kakoto si se ispodobio toj svetoj službi. Mon. serb. 559. (1618).

ISPODOBŃOST, *f. vidi podobnost*. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Po ispodobnosti od vremena činjenja različna ugodnija su. B. Kašić, nasl. 34.

ISPODŃJČITI, ispodđjčëm, *pf. kaže se o kravi, ovcu itd. (što je objekat) kad joj se digne tele, jagñe itd. s vimena (dojke), da već ne doji*. — *Postaje od ispod i dojka nastankom i pred kojijem se k mijeña na č*. — *U naše vrijeme u Lici*. „Ja bi ono bolje jañca — a sad su dragi — pobira", te prođa'. „Dobro bi bilo da nije ovaca ispodđjčiti". „Nijesam zalio ni ovce ispodđjčiti, samo kakva sam mu jañca darovao". „Da mi nije krave ispodđjčiti, ja bi ono tele prođa', sad su teoci dragi". J. Bogdanović. — *Sa se, reflektivno, s drugim značenjem*: pobaciti. Ispodđjčila se ovca, koza ili krava. također u Lici. V. Arsenijević.

ISPODSUNČANĀK, ispodsunčanika, *m. u Vu-*

kovu rječniku: vjetar ispod sunca (od istoka), 'ein ostwind', 'eurus', cf. ustoka.

ISPOGANITI, ispoġanĭm, *pf.* izgnusiti, *izmr-lat.* — *Složeno*: iz-poganiti. — *Akc.* je kao kod izdangubiti. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* („sordidum facere“ 411a) gdje se naj prije nahodi, u *Volttigijinu* (izpoganiti, izpoganivam „insudiciare, sporcare“ „besudeln“), u *Stuličevu* (izpoganiti, v. izgnusiti), u *Vukovu* („verunreinigen“ „pollno“). — *Sa se, refleksivno, naj češće se kaže o djetetu (kao pristojnija riječ)*. — *Između rječnika u Vukovu*: „sich besudeln (vom kinde das sich bekackt)“, „conccare se“. (*Segrti*) nosaju i zabavljaju djecu i zapiraju ih kad se koje ispogani. Vuk, živ. 263.

ISPOGANĪVATI, ispoġanĭvĕm i ispoġanĭvĕm, *impf.* ispoganiti. — *U Volttigijinu rječniku*: *prues.* izpoganivam kod izpoganiti.

ISPOĖIBATI, ispoġibĕm, *pf.* izginuti (osobito o mnoštvu). — *Složeno*: iz-pogibati. — *Akc.* je kao kod izgovarati. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu*: ispoġibati, ispoġibamo „umkommen, fallen (von einer menge)“ „pereo“, cf. izginuti (s dodatkom da se govori u Crnoj Gori). Pobiraše, te ispoġibaše. Oglad. sr. 251. Ispoġibali smo na Kandiji braneći duđu viteški otok. S. Lučića, prip. 188.

ISPOJEDNĀČĖNE, n. djelo kojijem se što ispoġednači. Jerbo mu je hotio dati ispoġednačĖne, a ne samo slidješe. A. Tomiković, gov. 335.

ISPOJEDNĀČITI, ispoġednačĭm, *pf.* posve pojednačiti. — *Složeno*: iz-pojednačiti. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Bog hoće uvik da plaća bude s pravdom, da bude ispoġednačena i skladnoredna s dilom. A. Tomiković, gov. 175. Imam ja drugo ime, koje samo može se ispoġednačiti njegovomu mogućem braću. 236. Koji združuje oni može ispoġednačen biti s onim koga združuje. 335.

ISPOJEDNĀČĪVATI, ispoġednačĭvĕm i ispoġednačĭvĕm, *impf.* ispoġednačiti. — *U istoga pisca xviii vijeka u kojega ima i ispoġednačiti*. Tri dana kugu miri i ispoġednačuje nebo za tri mjeseca vojski. A. Tomiković, gov. 250. Ova kastiga ispoġednačuje vojsku od tri mjeseca i glad od sedam godina. 251.

ISPOKLAŃATI (ispoġklaŃati), ispoġklaŃĕm (ispoġklaŃĕm), *impf.* ispoġkloniti. — *Kod ispoġklaŃati akc. mijenja se samo u aor. 2 i 3 sing.* ispoġklaŃĕ; kod ispoġklaŃati *onaki je kao kod izgovarati*. — *Od xviii vijeka*. Elizezer ne samo divojci, veće i robbini neznoj plemenite darove ispoġklaŃa. E. Pavić, ogl. 54. Sto je imao suviše, razdeli i ispoġklaŃa bočarima. Vuk, grad. 53.

ISPOKLONITI, ispoġklonĭm, *pf.* posve, sve pokloniti. — *Složeno*: iz-pokloniti. — *Potvrđeni su samo imperfektivni oblici ispoġklaŃati i ispoġklonĭvati*.

ISPOKLOŃIVATI, ispoġkloŃĭvĕm i ispoġkloŃĭvĕm, *impf.* vidi ispoġklaŃati. — *Samo na jednom mjestu xviii vijeka*. I kad ovi sv. sudje iz crkve kadom uzamši, niko ispoġkloŃiva, a niko u novce obratu. E. Pavić, ogl. 134.

ISPOKOHMIĖJETI, ispoġkohmilim, *pf.* u *Stuličevu rječniku*: izpoġkohmiti, izpoġkohmiĖujem i izpoġkohmiĖivam „affacciarsi, e anche spuntare“ „I. sisters“ „e fenestras“ „2. oriri, nasei“. — *nepouzdan*.

ISPOKOHMIĖIVATI, ispoġkohmiĖĭvĕm i ispoġkohmiĖĭvĕm, *impf.* ispoġkohmiĖjeti. — *U Stuličevu rječniku*: izpoġkohmiĖivati, a kod izpoġkohmiti

ima praes. izpoġkohmiĖujem i izpoġkohmiĖivam. — *nepouzdan*.

ISPOKOJ, m. (vječni) pokoj, u riječima: Za ispoġkoj duše . . . kad se napija na daći. — *Složeno*: iz-pokoj. — *Od xviii vijeka*. Koji nam na daći za ispoġkoj duše poju. D. Obradović, basn. 114. Za ispoġkoj duše (n. p. „našega brata Milana, Bog da mu dušu prosti!“ Napija se na daći. Nar. posl. vuk. 83. Na daći napijaju: „Za ispoġkoj duše brata“ (kako mu bude ime; ako li je žensko, a ono „sestre“), Bog da mu duši oprosti!“ Vuk, živ. 210. Sednu te jedu i piju „za ispoġkoj duše pokojnoga N. N.“ M. D. Miličević, živ. 2, 64.

ISPOKOJNA, ispoġkōjna, *adj.* pokojan, miran, koji je počnuo. — *Postaje od ispoġkojiti nastavkom n.* — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Nek prid večer nim (kravama) stere ležaje: boje mlaka ispoġkojna daje krava nego u mokrom ležeća. J. S. Rejković 404.

ISPOKOJĖNE, n. djelo kojijem ko ispoġkoj ili se ispoġkoj. — *Stariji su oblici ispoġkojenije i ispoġkojenje*. — *Između rječnika u Stuličevu* („quies, requies, tranquillitas, ocium“) i u *Daničevu* (ispoġkojenije „quies“). V. ispoġkojenije bratijam. Mon. serb. 72. (1275—1321). Vsako ispoġkojenije od truda. Transit 129. Ke (riječci) on govoraše kada idiše na ispoġkojenije. 153. Ni jedno ispoġkojenje od pameti. 267.

ISPOKOJĖSTE, n. vidi ispoġkojeŃe (mislim da bi pravo značĖne bilo mjesto gdje se ispoġkoji). — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Tada sajde s neba andelsko vojstvo, i obkoli prisveti križ, neka bi primili onu dušu priblaženu i brez sumne ima se virovati da svemuogi i neumrli otac činaše ispoġkojĖste jednorodenu sinu svomu. M. Lekušić, razm. 129—130.

ISPOKOJITI, ispoġkojĭm, *pf.* učiniti da ko (objekat) posve počine, smiriti, posve utažiti, utješiti. — *Složeno*: iz-pokojiti. — *Akc.* je kao kod izdangubiti. — *Od xv vijeka, a između rječnika u Belinu* (izpokojiti „consolare e confortare“ „consolor“ 220a), u *Volttigijinu* (izpokojiti, izpokojim, izpokojivam „riposare, refocillarsi; confortare“ „aurasten; trösten“), u *Stuličevu* (ispoġkojiti i izpoġkojiti „solari aliquem“).

a. *aktivno*.

a) *prelazno. aa) sa značenem što je sprijeda kazano*. Hodite k meni fsi ki se trudite i naprčeni jeste, a ja ću ispoġkojiti vas. Bernardin 172. mat. 11, 28. Kada ja trudan bili, vi me ispoġkojiste. Zborn. 125b. Pridite ka mne svi ki se trudite i obremeñeni jeste, i ja hoću ispoġkojiti vas. Postila. Aa2b. mat. 11, 28. Čeka nas i zove, da nas bude izpoġkojiti. A. Gućetić, roz. jez. 11. Da bi se dostojao mene trudna ispoġkojiti. 82. Ja sam gladan bio i dali ste mi blagovati, bio sam žedan i napojiste me, go i odjeli ste me, gost, primili ste me i ispoġkojili. M. Divković, bes. 117b. Jur me izpoġkoj i utiši. I. Ivanišević 67. Ne dade im se poznati doklem se ne zazdaše na djela od milošte i milosrdja izpoġkojivša putnika nepoznana. M. Radnić 493a. Hodite k meni, ja ću vas ispoġkojiti. S. Margitić, fal. 94. Dušu negovu u vičnoj slavi dvojoi ispoġkojiti sadašoj se. L. Terzić 122. Davajući svrhu tolicim sadašnjim ratima svu bi Europu ispoġkojio. A. d. Bella, razgov. 211. Ispoġkojiti tijelo trudno. I. Dordić, ben. 35. Putnika ispoġkojiti. A. Bačić 48. Odite k meni svi koji trudite, koji nosite teogoće tuga i nevoja svitovni, ja ću vas ispoġkojiti. J. Filipović I, 396b. Primi ga dakle dobri stric veselo, zakrlji, pošubi . . . posli toga lipo ga izpoġkojiti. Aud. Kačić, razg. 39. Gola zaoditi, put-

nika ispokojiti. M. Dobretić 248. Hodite k meni svi koji trudite i napršeni jeste, i ja ću ispokojiti vas. I. Velikanović, uput. 1, 151. Umorna ispokojiti. B. Leaković, gov. 138. On hoće vas utišiti, ispokojiti. Đ. Rapić 196. Imade u svojoj postelji umorno tilo ispokojiti. 228. Dok ga (*putnika*) sina ispokoji gusta. J. S. Rešković 380. Okreni se k meni i sladkim milosti tvoje pogledom mene ispokoj. G. Peštalić 13. Indi u lov s družbom beg se puti, da viteško ispokoji čuti. Osvetn. 4, 19. — *bb*) *objekat je trud, te je značenje: počinuti (od truda)*. Ah, pastirski stan po sreći da kigodi ono bude, gdi ispokojit san družeci slatko ćemo daće trude. I. Gundulić 19.

b) *neprelazno, znači što i ispokojiti se, vidi c.* — *Samo na jednom mjestu xviii vijeka i u Voltigijinu rječniku*. Činiti ću vas ispokojiti svrhu zemlje vaše. I. Bandulavić 121b. ezeh. 37, 14.

b. *pasivno*. Stavise se spavati za dignut se većma ispokojeni. M. Radnić 159b. Čete ispokojenih i napitanih siromaha. I. J. P. Lučić, bit. 38.

c. *sa se, refleksivno, posve počinuti, smiriti se, utješiti se.* — *Između rječnika u Stuličevu* (a labore quiescere, cessare, desistere, quieti vel otio se dare labore confecto). Kadi se ti ispokojiš. Transit. 148. Vazmi ter pini a pak se ispokoj. M. Vetranić 2, 309. Meu toj u ovu u hižu sa mnom poj kakovu takovu, tere se ispokoj. H. Lucić 249. Hodi se ispokoj i okrijepi svaki vas. M. Držić 437. Poslije se s pridobitjem veseliti i ispokojiti. B. Gradić, djev. 181. Gdi vazda da se ispokojiš. M. Radnić 17b. Daše joj ditića neka ga nadoji, a ņoj načiniše da se ispokoji. Oliva. 51. Za nekoliko ispokojiše se. I. Đorđić, ben. 125. Da za tobom danak koji puk se satrt ispokoji. V. Došen 235b. Počinuli i ispokojili se. And. Kačić, kor. 48. Koji je umoran, želi se ispokojiti. I. J. P. Lučić, doct. 40. Ako je putnik, da se ispokoji. B. Leaković, gov. 175.

ISPOKOJIVATI, ispokojujem i ispokojivam, *impf.* ispokojiti. — *Akc. je kao kod istovarivati.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Voltigijinu (prues. izpokojavam kod ispokojiti) i u Stuličevu.* S Isusom koji nas ispokojiva. J. Banovac, blagosov. 157. Ime Marija jest jedno ime koje ispokojiva umorne. A. Tomiković, gov. 297.

ISPOKORITI, ispokorim, *pf. složeno: iz-pokoriti.* — *Akc. je kao kod izgovoriti.* — *Od xviii vijeka (vidi kod 3) a između rječnika u Stuličevu (vidi kod 1, c, i 3).*

1. *aktivno.*

a. *učiniti da ko izvrši svu pokoru.* — *Samo na jednom mjestu xviii vijeka.* Pravda Božja srne luto grešnika ispokoriti. V. M. Gučetić 83. — *Prema 2, b objekat može biti i tijelo.*

b. *učiniti posve pokoru za grijeh (objekat).* — *Samo na jednom mjestu xviii vijeka.* Neka diklice isplaću, iskaju, ispokore svoj grijeh. I. Đorđić, uzd. vii.

c. *neprelazno, značenje je kao kod ispokoriti se kod 3.* — *U Stuličevu rječniku (uz ispokoriti se).* — *nepouzvano.*

2. *pasivno.*

a. *part. pass. ispokoren stoji prema 3, te znači: koji se ispokorio.* — *xviii vijeka.* Reče pokornici, ali još neispokorenoj i neopravdanjoj. A. Kanižlić, utoč. 98. (*Marija*) nastoji, da jih (*grišnike*) ispokorene k Bogu uznesu. 198. Iz Adama i Eve još ispokorenih . . . S. Rosa 3b.

b. *subjekat je (gramatikalni) tijelo, vidi 1, a na kraju.* Tijelo od sv. pokore ispokoreno. V. M. Gučetić 186.

c. *prema 1, b. Grisi neispokoreni. I. Grličić 263*

3. *sa se, refleksivno, učiniti posve pokoru.* — *Između rječnika u Stuličevu* (ispokoriti se, ispokorivam se, pocuitero, poenitentiam fortiter agere). Ako se ne ispokori. F. Glavinčić, svitl. 15. Svakomu grješniku ako se pravo ispokori. Pisanica. 18. Da bi se on tuj ispokorio. S. Rosa 47b. — *Ako se izriče grijeh, može biti u gen.* Radi kih grihova, ako na ovom svitu ih se ne ispokori. F. Glavinčić, cvit. 15a.

ISPOKORIVATI, ispokorujem i ispokorivam, *impf.* ispokoriti. — *Samo u Stuličevu rječniku: ispokorivati uz ispokoriti i ispokoriti se; præs. ispokorivam se kod ispokoriti se.*

ISPOKRIVATI, ispokrívam, *pf. posve pokriti.* — *Složeno: iz-pokrivati.* — *Akc. je kao kod izgovarati.* — *Od xviii vijeka.* Pribivalište svakojakima zastori izpokrivano bi. E. Pavić, ogl. 133.

ISPOLAC, ispólca, *m. uprav dem. ispo, ali je isto značenje.* — *Postaje od osnove ispol nastarkom ѡсь.* — *Akc. kaka je u gen. sing. taki je u ostulijem padežima, osim nom. sing. i gen. pl. ispoláčâ.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Mikajinu (sessola, 'haustrum') gdje se naj prije nahodi, i u Vukovu: kao izdubena lopata kojom se pluska voda iz lade (art schöpflöffel (für den schiff, um das wasser aus dem schiff auszuschöpfen), 'hastrum quoddam', cf. paļ (vidi i ispoláč). Čunovi mu vodom plove, a ispolci zveče. Nar. pjes. vuk. 1, 513.*

ISPOLAČ, ispolaća, *m. vidi ispolac.* — *U Stuličevu rječniku: 'sessola, 'haustrum', ali je bez sumnje krivo prepisana riječ ispolac iz Mikajinu rječnika.*

ISPOLAK, *adv. (po svoj prilici) polako.* — *Sastavljeno: iz-polak.* — *U jednoga pisca Slavonca xviii vijeka.* Pridna pluga izpolak se kriva. J. S. Rešković 19. Redom lise izpolak se vlače, vočke da se med sobom ne tlače. 369.

ISPOLAKANIJE, *n. (za šalu mj. isplakaše, kao da tako govore kaluđeri) čaša vina što se poslije gozbe popije kao za plakaše usta.* — *U Vukovu rječniku: (komisch-satyrisch im geiste der mōnchssprache von' isplákati), das ausschwemmen, ausspülen des mundes, mit einem glase wein, bei grossen tafeln, nachdem man bereits aufgestanden und sich die hände gewaschen hat', 'elutio' s primjerima: Nema vina ni za ispolakanije. Dajdo još jednu čašu za ispolakanije.*

1. ISPOLATI, ispolam, *pf. ispolom ispluskati vodu iz lađe (što je objekat).* — *Postaje od ispo nastarkom a.* — *U Stuličevu rječniku: ispolati brod, v. opliti brod; izpolati, v. ispolati.* — *nije dosta pouzdano.*

2. ISPOLATI, ispolám, *pf. raspoloviti.* — *Postaje od iz i pola nastarkom a.* — *U naše vrijeme u Lici. 'Izaber' de koji krupniji krumpijer, pa mi ispolaj i ispeci.' J. Bogdanović.*

ISPOLICA, *f. vađa da je isto što polovica.* — *isporedi ispolice.* — *U Daničičevu rječniku: 'dimidium' s primjerom iz xiv ili xv vijeka (strana je štamcarskom grijeshom zlo zabježena): Tej ispolice da nê s nikimъ Dubrovnikъ drežalb. Spom. sr. 1, 66 (?).*

ISPOLICE, *adv. po pola, vidi ispolica.* — *Na jednom mjestu xiv vijeka, i otale u Daničičevu rječniku: 'ad dimidia'. Kupiše carinu izpolice. Spom sr. 2, 35. (1392).*

ISPOLIJEVAŇE, *n. djelo kojijem se ispolijeva.* — *U Stuličevu rječniku.*

ISPOLIJEVATI, ispolijevâm, *pf. posve politički* (kao *impf. polijevati*). — Složeno: iz-polijevati. — U *Stuličevu rječniku*: „sat madefacere, aqua conspurgere, i u naše vrijeme u *Dubrovniku*. P. Budmani.

ISPOLIN, *m. gigas, vidi div*. — Misli se da postaje od imena *tuđega naroda*: Spali Σιόλοι. — Riječ je stara, ispredi stšlor. ispolinъ i spoliunъ (vidi F. Miklošič, *lex. palaeoslov.² kod obje riječi*) i ruski исполинъ. — Od xvi do xviii vijeka u pisaca (ali po svoj prilici nije narodna riječ), a između rječnika u *Stuličevu* („gigas“ s dodatkom da je uzeto iz *brvrijara*). Nu se tebi, jaki božo, utječemo s molbom hrlo, ki pridobit lasno može te ispoline prike vrle. M. Bunić 18. Na štitu gvozdena slika se vidiše izpolina. 55. Ispolini nazivalu se, i njih mnogo na Aleksandra najaha. Aleks. jag. star. 3, 286. Uzradova se kako ispolin teći put svoj, od konca nebeso izhod njegov. M. Alberti 7. psalm. 18, 6-7. Nek pogleda već nagre izpoline i kľunate rilicine. J. Kavačini 111a.

ISPOLINA, *m. ili f. augm. ispolin*. — U *Stuličevu rječniku*: „immanis gigas“. — *susma nepouzđano*.

ISPOLINSKI, *adj. koji pripada ispolinima, koji je kao što biva u ispolina (vrlo veliki)*. — U naše vrijeme kod pisaca (ali nije narodna riječ kao ni ispolin), a između rječnika u *Stuličevu* („giganteus“). Sama po sebi čast svęta sačinjavajuća, prostire ona (*Rusija*) ispolinske ruke svoje preko dve časti svęta. Nov. sr. 1831. 207. Kao kubeta kakih ispolinskih hramova. M. P. Šapćaniu 1, 121. — U *Stuličevu rječniku* ima i *adv. ispolinski*, „gigantum more“.

ISPOLNĀCI, ispolnākā, *m. pl. opanci od kože s bokova*. L. K. Lazarević iz *Šapca*. — *Vaša da se tako zovu, jer je svaki sličan ispolu*.

ISPOLŌŽITI, ispolŏžim, *pf. u Stuličevu rječniku: izpoložiti, v. izložiti*. — *slabo pouzdano*.

ISPOLU, *adv. napola*. — *Sastavljeno: iz-polu (stari gen. od pŏ)*. — Riječ je stara, vidi F. Miklošič, *lex. palaeoslov.² kod poln*. — U *knigama pisanima crkvenjem jezikom, a između rječnika u Daničičevu* („propŏ“). Ispolu mrtva. Glasnik. II, 116.

ISPOLĀVATI, ispolāvām, *impf. pokazivati na poše, javljati*. — *Postaje od iz i poše nastavkom a-va*. — U *jednoga pisca našega vremena (sa se, reflektivno)*. To se njegovo osećanje ispoljavalo tim što bi on, posle toga, kad god bi sreo Dedu, svakad stao . . . M. D. Milićević, *zim. već*. 115.

ISPOLŌČI, ispolŏčim (ispŏmognēm), *pf. posve pomoći*. — Složeno: iz-pomoći. — *Na jednom ujestu u naše vrijeme*. U velikoj nuždi im ispomogne. V. Bogišić, *zborn.* 385.

ISPONĀŠĀNE, *n. djelo kojijem se isponaša*. — U *Bjelostjenčevu rječniku: izponašanje; u Voltigijinu: izponašanje; u Stuličevu: izponašanje, v. prikoreno*.

ISPONĀŠATI, isponāšām, *impf. isponositi*. — Riječ je stara, *dahnuti od xv ili od xvi vijeka* (vidi F. Miklošič, *lex. palaeoslov.² kod isponašati*), *kasnije samo u Bjelostjenčevu rječniku: izponašam, izponesti, prikorivam, opogovarām, exprobro, impropero, objicŏ, v. oponašam, i u Voltigijinu: izponašati, rimproverare, rinfacciare, vorwerfen*“.

ISPONĀŠAVAC, isponašavca, *m. čovjek koji isponaša*. — U *Bjelostjenčevu rječniku: kajkarski izponašavec kod izponositel*.

ISPONĀSTI, isponēsēm, *pf. vidi isponositi*. — Složeno: iz-ponesti. — *Samo u Bjelostjenčevu rječniku (vidi kod isponašati)*.

ISPONŌSITEĻ, *m. čovjek koji isponosi*. — U *Bjelostjenčevu rječniku: izponositel, izponašavec, prikoritel, exprobrator; u Voltigijinu: izponositel, rinfacciatorŏ, vorwerfer; u Stuličevu: izponositel, v. prikoritel*.

ISPONŌSITEĻICA, *f. žensko čelade koje isponosi*. — U *Bjelostjenčevu rječniku: kajkarski izponositelica, prikoritelica, exprobratrix, i u Voltigijinu: izponositeljica, rimproveratrice, vorwerferinŏ*“.

ISPONŌSITI, isponŏsīm, *pf. prekoriti, iskoriti*. — *isporedi isponesti*. — Složeno: iz-ponositi. — U *piscu čakavca xv vijeka*. Druga tvoga iskusi, pověj mu tajnaja svoja i š nim se raskaraj; ako ti je isponosi, ne živi š nim. Pril. jag. ark. 9, 141. (1468). vidi i F. Miklošič, *lex. palaeoslov.² kod isponositi*.

ISPŌPADATI, ispolpadām, *pf. posve popadati*. — Složeno: iz-popadati. — Od xviii vijeka. Kada veće lišće ispopadalo. J. Jablanci 209.

ISPOPIJEVATI SE, ispolpijevām se, *impf. ispopjevati se (složeno: iz-popjevati), ali ovome nema poterde*. — U *Stuličevu rječniku: ispopijevati se i izpopijevati se, v. ispjevati se*. — *nepouzđano*.

ISPOPRIJEČITI SE, ispolpriječīm se, *pf. složeno: iz-popriječiti*.

1. leći *poprijeko*. — U naše vrijeme u *Lici*. „Šta si se ti tu tako ispopriječio? da se eto kraj tebe proći ne može“. Vidi, kako se ovaj ispopriječio na krevet, sad slobodno leži š nim ko će“. J. Bogdanović.

2. osoviti se, te što odsječita odgovoriti. u *narodnoj pjesmi*. Kad se curi na ino ne moglo, na majku se svoju ispopriči, te ovako besidila riči: „Tog ti neću nijednog junaka“. A. Ostojić.

ISPOPŌDĀVATI, ispoprŏdājēm (ispoprŏdāvām), *pf. prodati sec jedno po jedno ili malo po malo*. — Složeno: iz-po-prodavati. — U naše vrijeme. Roblje (je) bilo ispoprodavano. Vuk, dan. 4, 29.

ISPOLPRUŽITI, ispolpružim, *pf. udariti, dernuti*. — Složeno: iz-po-pružiti (?). — U naše vrijeme u *Lici*. „Miruj, ne cigani, ne skaći, jer ako te ovom vojom počeram, živo ću te ispopružiti (t. j. preko leđa nom dernuti) da će ti se i do godine modrica znati“. „Ma ga 'o lucci onom vojom nekolika puta pro leđa ispopružio“. J. Bogdanović.

ISPOR, *m. (po svoj prilici) djelo kojijem se iskali lutina, pizma itd*. — *Može biti da postaje od osnovc glagola isporiti (da ima glagol isprijeti u značenju: otvoriti, moglo bi postati od ovoga)*. — U *posloricama dubrovačkijem xv vijeka*. Izpor babi grobeni. (D). Poslov. danić. 36. Jezik je od mla ki ne nahodi izpora. (D). 40.

ISPORAK, isporĕka, *m. mlado živinće što se izvadi iz materina tijela pošto se raspori (u naj starija dva primjera: koža s jagŏetina što je isporak)*. — *Postaje od glagola isporiti nastavkom nkt*. — *Ispredi rus. манорокѣ, манорокѣ, pol. wyporek*. — *Od xiv vijeka, a između rječnika u Stuličevu (foetus animalium immaturus) i u Daničičevu (ispori.kt, agnus abortivus ejusque pellis) samo u posljednjem značenju*. Da daje stasu jagŏetinu i ispori.kt. Glasnik. 15, 305. (1348?). Da daju otv klętišta jagŏetinu i ispori.kt. 310.

ISPORAVAN, isporāvna, *adj. veli se o praznu*

sudu koji je bio zaporavan, pa se isporavio (ispraznio). A. Ostojić. *vidi* 2. isporaviti.

ISPOĀAVITEL, *m. čovjek koji isporavi (vidi 1. isporaviti).* — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* One te nazivaju isporavitelom svihjeh svojijeh grijeha. I. M. Mattei 160.

1. **ISPOĀAVITI**, ispoĀavim, *pf. ispraviti (u prenesenom smislu).* — *Složeno:* iz-poraviti. — *Akc. je kao kod izdangubiti.* — *Od xviii vijeka (vidi kod c), a između rječnika u Stulićevu (dirigere, aequare, exaequare, regere, moderari, instaurare, reficere, corrigere, emendare, castigare, in meliorem formam redigere' s primjerom:* Ja ću ti to isporaviti i nakladiti ,satisfaciam tuumque beneficium remunerabor'.

a. *aktivno. a) uopće.* Izporavite ovu krivu miso. Đ. Bašić 256. — *b) što kome, nadoknaditi, nadomjeriti, zadovoljiti.* Neka kakogod izporavim i zaplatim što sam mu do sad krivo učinio. I. M. Mattei 40. Ištu svo pute, kako mu izporaviti i zamititi ga. 65. Pokorom isporaviti sve nedragosti. 103. Da isporaviš štogod krepostnijem tvojijem djelima, tvojijem gorućijem bogoljubstvom studenilo i bezužanstvo naj većega mnoštva Hristjana. 126. Ti plati za mene, siromaha i nevrijedna službenika, ter isporavi što sam sakrivio. 158. Izporavit mu časti koje mu se krate. 312. Izporaviti i nadomjeriti sva bezakonja. Štit. 19. Nikad Bogu isporavit neću. Nar. pjes. petr. 2, 66. Koje (*zlo*) mi ne možemo isporaviti. V. Vrčević, niz. 241. — *c) potanko iskazati, pripovijeliti, dokazati, istumačiti.* Ne čekajte, da izporavim običajnijem pridgovorom današnje moje besjedovañe. B. Zuzeri 182. Odgovaram jednom prilikom, koja će vam veoma dobro svu moju miso izporavit. 191. Svu današnju moju besjedu želim vam je izporavit pripovijesti jednoga zlotvorstva krvna. 260. Isporaviti, ispraviti ili lepše dokazati koju stvar. Slovinac. 1884. 31. A nuder nam isporavi, vilo! Osvetn. 1, 14. Pišu knjigu sarajskom veziru, da mu ona isporavi bijela. 5, 26. No sâm do iz skrovišta pusta, da sultanu isporavi jade svoga roda i svog zavičaja. 7, 38. Uzdamo se u dosjetnost učenog štioca da će isporaviti nit razložena. M. Pavlinović, razl. spis. 158. Ali je mučno dan danas reći što nova i isporaviti ga srodno i sličito. 227. Da mu pravilno isporaviš talijanski. 342.

b. *pasivno.* S čuštvi kako su isporavljena i raztakana. M. Pavlinović, razl. spis. 394. Istim jezikom isporavljene. 403.

c. *sa se, pasivno.* Ako u prvih ispodvih zgodilo se jest koje pomankanje, s ovom prikoristnom pomloj neka se isporavi. M. Bijanković 52. Jesu mnogi, od kojih pomankanje ima se izporaviti. 159. Da se izporavi sve što iznade da je izšetćeno i nevrijedno. I. M. Mattei 116. Kraļestvo koje se puno lasnije more začeti u pameti, nego li s zanatom od razbrajaña isporaviti. Grgur iz Vareša 87.

2. **ISPOĀAVITI**, isporavim, *pf. isprazniti.* — *Postañe je nejasno, kao da je složeno:* iz-poraviti, *ali ne znam ima li glagol poraviti s ovakvijem značenjem; može biti da je srodno s isporiti, isporedi i 2. isporučiti.* — *Na dva mjesta xvii i xviii vijeka, a između rječnika u Mikafinu (isporaviti, isprazniti ,evacuó' gdje se naj prije nuhodi, i u Stulićevu (,evacuare' s dodatkom da je uzeto iz Mikafina).* Kakono u drugo vrijeme davaše Bog manu sinovom Izraelskijem kadno bijahu u pustiñi, tako daje Bog svoju milost i unutrne utješne duha onizijem koji ulaze u pustiñu i samoću od srca i jesu izporavljeni od

misli svitovnije. M. Radnić 436b. Uhiti prigodu izporaviti države svoje od neprijateļa i postati nepodložnijem vladaoćem. D. E. Bogdanić 61.

ISPOĀAVIV, *adj. u Stulićevu rječniku:* v. ispraviv. — *nije dosta pouzdano.*

ISPOĀAVĻATI, ispoĀavļam, *impf. 1. isporaviti.* — *Akc. se mijenja u aor. 2 i 3 sing. isporavļā.* — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Stulićevu.* Izporavļajući onu krivu miso. Đ. Bašić 256. Tko nam carske riječi isporavļa? M. Pavlinović, razl. spis. 135. Kad ovo izporavļamo o svojevolojnom udavañu vladaña. 173.

1. **ISPOĀAVĻĒNE**, *n. djelo kojijem se isporavi (vidi 1. isporaviti).* — *Stariji je oblik isporavļenje.* — *Između rječnika u Stulićevu (isporavļenje ,correctio, emendatio').* S nutkanjem i svitovanjem da dovedu pokornike na isporavļenje od života. M. Bijanković 57. Ponoviti izporavļenje od življenja. 143. Na isporavļenje tolicijeh pogrda i toliko nemile i krute nelarnosti poklañam ti srce moje. I. M. Mattei 20. Objvetovanje tomu otajstvu jest na zaplatjenje aliti izporavļenje svihjeh tihjeh nepoštjenja. 29. Bezakonja koja bih žudio groznijem suzama mojjijem smrsiti i na isporavļenje njih životom privrći. 132. Da mu prinesu u harač kojogod suzu, bolesni kojigod uzdah na isporavļenje tolikoga ohañanja i studenila. 319.

2. **ISPOĀAVĻĒNE**, *n. djelo kojijem se isporavi (vidi 2. isporaviti).* — *Stariji je oblik isporavļenje.* — *U Mikafinu rječniku:* isporavļenje ,evacuatio', *i u Stulićevu:* isporavļenje ,actus evacuandi'.

ISPORAZBĪJATI, isporāzbijām, *pf. razbiti sve jedno po jedno ili malo po malo.* — *Složeno:* iz-porazbijati. — *U Stulićevu rječniku:* ,singulatum vasa confringere', *i u naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

ISPORAZBOLIJĒVATI SE, isporāzbolijēvām se, *pf. razboljeti se (o mnoštvo koje se jedno po jedno ili malo po malo sve razboli).* — *Složeno:* iz-po-razbolijevati. — *ije- stoji po južnom govoru mj. negdašnjega ē, u istoćnom -e-:* isporābolēvati se, *u zapadnom -i-:* isporābolivati se. — *Akc. kaki je u inf. taki je u praes. 3 pl. isporāzbolijēvajū (isporāzbolēvajū, isporāzbolivajū), u aor. isporāzbolijēvah (isporāzbolēvah, isporāzbolivah), u ger. praet. isporāzbolijēvāvši (isporāzbolēvāvši, isporāzbolivāvši), u part. praet. act. isporāzbolijēvao (isporāzbolēvao, isporāzbolivao); u ostulijem je oblicima onaki kaki je u praes. 1 sing. — U Vukovu rječniku:* isporāzbolijevati se, isporāzbolijevamo se ,erkranken (von einer menge)' ,morbo corripior'.

ISPORČE, isporčeta, *n. nedonošće, izmeće, uprav dem. isporak.* — *isporedi isporenik.* — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* A napokon konca za svimi, kakono isporčetu, ukazao se jest i meni. I. Bandulavić 169b. paul. 1cor. 15, 8.

ISPORČITI, isporčim, *pf. abortum facere, izmetnuti, pometnuti, izbaciti, izbiti (nedonošće).* — *Postaje od isporak nastavkom i.* — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* Ti me od ljudi naj grđija izmeta, isporči i izrodi od noćistih nas duhova. J. Kavañin 415a.

ISPORĒDATI, ispoĀedām, *pf. vidi 2. isporediti.* — *Složeno:* iz-poredati. — *Od xviii vijeka.* Zapoviedi Isus, da puk isporedan posida. E. Pavić, ogl. 546. Frane postavi tri reda i po svitu svud ji isporeda. Nadod. 20. Pred očima su vami isporedani. M. Pavlinović, razl. spis. 101. Sve je razabralo, sve isporedalo. 212.

1. ISPOREDITI, isporédim, *pf. složeno*: iz-porediti. — *Akc. je kao kod izdangubiti.* — *Od xvii vijeka (vidi kod 3, a), a između rječnika u Vukovu (an die seite stellen' ,comparo').*

1. *aktivno.*

a. *prelazno, staviti droje u isti red jedno prema drugome; (oboje je objekt, ili je jedno objekt a drugo je u instr. s prijedlogom s).* a) u pravom smislu, *izjednačiti.* Glasoviti grad Solin sporod zemljom izporediše. *And. Kačić, razg. 7.* — b) *izjednačiti, u prenesenom i duhovnom smislu.* S očinskim poglavičanstvom isporediti i jednačiti poglavičanstvo materinsko. *A. Kanižlić, uoč. 10.* I hercega s prostim kmetom izporedi i sjednači. *V. Došen 129b.* S kim ćete me izjednačiti i isporediti. *D. Daničić, isai. 46, 5.* — c) *comparare, u prenesenom smislu, kao izmjeriti jedno prema drugome (u čemu je jedno s drugijem jednako ili različito, koje je veće ili manje, boje ili gore itd.).* Potribito je da svidočanstvo svidočanstvom, knjigu s knjigom izporedi. *I. Veličanović, upnt. 1, 364.* Izporodite svetoga Petra s Jakobom. *A. Tomiković, gov. 48.*

b. *neprelazno, stupiti u isti red s kime (stiči).* — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Pod njim do tri koña pocrkaše, na četvrtom isporedi s Jovom. *Nar. pjes. vuk. 2, 642.*

2. *pasivno.* Svakolika ljubav sviju svetih i Serafina izporedita s ljubavjom nežinom jest kano jedna iskrica prama privekijoj vatri. *A. Tomiković, gov. 192.* Ispoređen sa sinom Božijim. *Vuk, pavl. jevr. 7, 3.*

3. *sa se.*

a. *pasivno.* U kojoj ni od kakve strane ne mogu se izporediti ni izjednačiti s nami živine. *M. Radnić 288a.* Kad se ovo jedno s drugim isporedi. *Vuk, odg. na utuk. 7.*

b. *refleksivno.* — *Između rječnika u Vukovu (s kim ,sieh in eine reihe stellen mit einem' ,comparo me').* Djavao... hotjaše se isporediti i jednak biti s Gospodinom Bogom. *M. Divković, nauk. 273b.* Hotijuču se djakoni s misnici isporediti. *A. Kanižlić, kam. 234.* U holosti kad odredi da se s Bogom izporedi. *V. Došen 80a.* Imadući dva sužna Turčina, i budući se izporedili, jednim udarcem obadva prisiče po poli. *And. Kačić, razg. 128.* Kad se Luka izporedi s Talom. *Nar. pjes. juk. 321.*

2. ISPOREDITI, isporédim, *pf. posve poréditi, staviti sve u red.* — *Složeno: iz-porediti.* — *Akc. je kao kod izjednačiti.* — *U Stuličevu rječniku (v. izrediti), i u naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani.*

ISPOREDĚNE, *n. djelo kojijem se što isporedi (vidi 1. isporediti).* Učini ju toliko lipu, da na izporedjenje svaka druga zora jest strahovita. *A. Tomiković, gov. 287.*

ISPORĚDĚVATI, isporédijem i isporédivâm, *impf. 1. isporediti.* — *Od xviii vijeka.* Da so umrli covik neumarlomu Bogu isporédjuje. *E. Pavić, ogl. 148.* Ja ih slušam, a u pameti isporédnjem neke i neke ožehe Jude s onim mudrim samcima. *M. D. Miličević, zlosel. 239.*

ISPORENK, *m. vidi isporak i isporoč.* — *Postoje od part. praet. pass. isporen glagola isporiti nastarkom ikn.* — *U jednoga pisca xvi vijeka.* Kako isporenkuku prikaza se i meni. *Anton Dalm., nov. 168. 2, 43b. ap. 13b. panl. teor. 15, 8.*

ISPORĚTI, isporim, *pf. raspoređiti trbuh izvu diti (u. p. drob) izvanja.* — *Složeno: iz-poriti.* — *Akc. je kao kod iznositi.* — *U naše vrijeme, u između rječnika u Vukovu (ausweiden' ,exentero').* Istina, da su ono, što se u Nijomac pod

imenom ,krezl' prodajo i jele, teloca crijeva ne isukana nego isporena onako, kao što stoje u teletu. *Vuk, pism. 25.*

ISPORUČAN, isporučna, *adj. koji pripada isporučivaću.* — *Samo u Stuličevu rječniku: ,fidejussorius'.*

1. ISPORUČĚNE, *n. djelo kojijem se isporuči (vidi 1. isporučiti).* — *Stariji je oblik isporučenje.* — *U Mikušinu rječniku: isporučenje, izjamčenje ,vadimonium, sponsio, fidejussio', i u Stuličevu.*

2. ISPORUČĚNE, *n. djelo kojijem se isporuči (vidi 2. isporučiti).* — *U Belinu rječniku: (sa starijim oblikom) izporučenje ,evacuatio' 297a.*

ISPORUČITEĻ, *m. čovjek koji isporuči (vidi 1. isporučiti).* — *U Stuličevu rječniku: ,sponsor'.*

1. ISPORUČITI, isporučim, *pf. podjamčiti se za koga (ovo je objekt).* — *Složeno: iz-poručiti.* — *Akc. je kao kod izdangubiti.* — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikušinu (isporučiti, izjamčiti ,fide jubeo, spondeo, dare se vadem'), u Stuličevu (,spondere, fidejuber'), u Vukovu (biti poruk za što, vidi podjemčiti s dodatkom da se govori u Hrvatskoj).* Mi izporučismo i iznesmo Jurja Jarnevića od uzumnoznoga gospodina kneza Petra Keglevića podati odgovor i način: da ta rečeni Juraj vse ono izpravi i izpuni... ako li bi on to ne izbavil, da mi imamo njegovu glavu rečenomu gospodinu u ruke dati. *Men. croat. 244. (1544).* Vi samo moje govorene isporučite. *M. A. Rejković, sabr. 35.* — *Mislím da amo pripadaju i ovi primjeri u kojima kao da znači: spasti, osloboditi.* Ne nahodeći ja pri meni ijedne dostojne stvari kojijem bih se mogao daj koliko godijer od tolicijeh primjenijeh dobara izporučiti... Koju stvar neimivši nadoh se ne samo izporučem ni malo od tega rečenoga duga moga, danu jošte po teži put držaniji tobi. *F. Lukačević 2.* El Slovince da on isporuči, seb' Rimkiñu bogatu zaruči. *Nadod. 151.* Iz tavnice ñega isporuči. *165.* Dal' ste crnoj zemlj brime, smrt dokle ju izporuči. *V. Došen 233b.* — *Ne znam, pripadaju li amo i ovi primjeri u kojima kao da znači: izmijeniti (isporuči isporuka): Ašov, grablje, vile i valuga često dobro isporuči pluga. J. S. Rejković 17.* Boje kokoš isporuči pura. *100.*

2. ISPORUČITI, isporučim, *pf. isprazniti.* — *Nejasnu postaju, isporedi 2. isporaviti.* — *U Belinu rječniku: isporučiti, isporučivam ,evacu' 297b, i u Stuličevu: ,evacuare' s dodatkom da je uzeto iz Belina. — nije dosta pouzdano, ali isporedi 2. isporaviti.*

3. ISPORUČITI, isporučim, *pf. posve poručiti.* — *Složeno: iz-poručiti.* — *Akc. je kao kod izjednačiti.* — *U naše vrijeme.* Nemu kaže a on daje članovom isporuči. *V. Bogišić, zborn. 63.*

ISPORUČIVĀNE, *n. djelo kojijem se isporučuje (vidi 1. isporučivati).* Već me isporučivaće više puta pekaloc. *J. Bogdanović.*

1. ISPORUČIVATI, isporučujem i isporučivâm, *impf. 1. isporučiti.* — *U Stuličevu rječniku: izporučivati, izporučivam.*

2. ISPORUČIVATI, isporučujem i isporučivâm, *impf. 2. isporučiti.* — *U Belinu rječniku: praes. izporučivam kod isporučiti, i u Stuličevu: isporučivati, isporučivam. — nije dosta pouzdano.*

ISPORUČNICA, *f. žensko člade koje isporuči.* — *U kući pisanoj crkvenjem jezikom, i otale u Daničićevu rječniku (isporučnica ,sponsor fo-mina').* Mene isporučnicu vs vsěh caru iměje. *Domentijanb 135.*

ISPORUČNIK, *m.* čovjek koji isporuči. — *U Stuličevu rječniku*: v. isporučitelj s dodatkom da je riječ ruska.

ISPORUKA, *f.* izmjena, *vidi* 1. isporučiti *pri kraju*. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Ti se drži ranoga usiva: ovi (*litni usiu*) samo isporuka biva, kada ranog zabrani ti vrime. J. S. Rejković 172.

ISPOSADITI, isposádim, *pf. vidi* isposjesti. — *Složeno*: iz-posaditi. — *U Stuličevu rječniku*: v. izposjedsti. — *sasma nepouzđano*.

ISPOSADIVATI, isposádujêm i isposádivâm, *impf.* isposaditi. — *U Stuličevu rječniku*: isposadivati, isposadivam, v. izposjedsti. — *sasma nepouzđano*.

ISPOSIJĀCATI, isposijecâm, *pf. sve posjeći jedno po jedno ili malo po malo*. — *Složeno*: iz-po-sijecati. — *xviii vijeka*. Isposijeca tvoje vojske car ognjeni. I. Gundulić 387. Tač ležahu po tle svuda neizbrojna mrtva djeca, kojih pogubi sumnja huda, kojih mač bridak isposijeca. G. Palmotić 3, 113b.

ISPOSIJĀDATI, isposijedâm, *impf.* isposjesti. — *U Belinu rječniku*: praes. izposijedam kod izposjesti, i u *Stuličevu*: (*stamparskom griješkom*) izpodsijedati uz izpodsjedsti. — *sasma nepouzđano*.

ISPOŠILATI, ispošilâm, *impf. vidi* ispošijati.

ISPOŠJESTI, isposjedem, *pf. u Belinu rječniku*: izposjesti, izposijedam, ex possessione expellere, i u *Stuličevu*: izpodsjedsti (*prvo je d štamparska, drugo pišćeva pogreška*), possessione aliquid ejicere. — *sasma nepouzđano*.

ISPOŠLATI, ispošlâm ili ispošaljem, *pf. poslati na poše*. — *Složeno*: iz-poslati. — *impf.*: ispošijati. — *U Stuličevu rječniku*: isposlati, isposilam i izposlati, emittere.

ISPOSLOVATI, isposlujêm, *pf. izraditi (svršiti posao, prelazno)*. — *Složeno*: iz-poslovati. — *Akc. je kao kod* iskupovati. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu* (izposlovati, v. izraditi) i u *Vukovu* (v. izraditi). Toliko više možete izposlovati. D. Obradović, basn. 208. Taj se posa' jedva može isposlovat ako ustane vas narod. M. Đ. Miličević, zlosel. 99.

ISPOSNICA, *f.* čelija u kojoj se isposnik isposti. — *Postaje od* ispostiti nastavkom isnica. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (čelija u kojoj se isposnik posti, fastenstube, cubiculum jejunatoris. Kod Studenice u velikoj vrleti jedna pećina zove se isposnica svetoga Save, za koju se pripovijeda da je sveti Sava u njoj sjedio i Bogu se molio). Na jedan sahat hoda zapadno od manastira (*Studenice*) uz reku Studenicu na levoj strani ove, u pećini nahodi se isposnica i Kaca sv. Save. M. Đ. Miličević, glas. 21, 77. Jedva je dopiralo manastirsko zvonce kroz hladnu dubravu do njegove vlačne isposnice od studena kamena. M. P. Šapčanin 1, 118.

ISPOSNĀK, *m.* u *Vukovu rječniku*: kaluder koji otide u isposnicu te se samo moli Bogu i posti, ein fastender jejunator. — *Postaje od* ispostiti nastavkom isnik.

ISPŌSTAVITI, ispŏstavîm, *pf. postaviti na poše (da se može vidjeti), izložiti*. — *Složeno*: iz-postaviti. — *Akc. je kao kod* izostaviti. — *U Stuličevu rječniku*: izpostaviti, exponere.

1. ISPŌSTAVĀLATI, ispŏstavlâm, *impf.* ispostaviti. — *Akc. je kao kod* izostavljati. — *U Stuličevu rječniku*: exponere.

2. ISPŌSTAVĀLATI, ispŏstavlâm, *pf. sve postaviti jedno po jedno ili malo po malo*. — *Složeno*: iz-po-stavljati. — *Akc. je kao kod* izostavljati. — *U naše vrijeme*. On postavi u Jadru vojvodom Antoniju Bogičevića, i ispostavlja nekoliko ljububaša. Vuk, dan. 4, 19.

ISPŌSTAVĀĀNE, *n.* djelo kojijem se ispostavi. — *U Stuličevu rječniku*: izpostavljenje, expositio.

ISPŌSTITI, ispŏstim, *pf. svršiti post (objekat je samo post ili druga riječ s takovijem značenjem)*. — *impf.*: ispaštati. — *Složeno*: iz-postiti. — *Akc. je kao kod* iznositi. — *Od xviii vijeka (vidi kod b), a između rječnika u Stuličevu* (ispostiti, ispaštam i izpostiti jejunium complete).

a. *aktivno*. Te u zdravju poste ispostimo. Nar. pjes petr. 2, 169. Dok n' isposti posta ramazana. (Nar. pjes.) A. Ostojčić. Tako ove poste za psa ne ispostio! (uz post). Nar. posl. vuk. 308. Casne poste za psa ispostio. P. Petrović, gor. vijen. 99. Ako mi samo Bog lijepo zdravlje udijeli, svu ću ovu svetu korizmu čisto ispostiti. J. Bogdanović.

b. *pasivno, part. praet. pass.* ispošten, istrošen *postom (o tijelu), isporedi c.* — *U jednom primjeru xviii vijeka*. O tijelo sveto, tijelo izposteno (*griješkom mj.* izpošteno). V. M. Gučetić 186.

c. *sa se, reflektivno, svršiti post; istrošiti se postom*. — *Između rječnika u Vukovu* (ausfasten, sich zerfasten jejunio absumi). Budući se ispostio u pastini. S. Rosa 47b.

ISPOŠIJATI, ispošijlâm, *impf.* isposlati. — *Sa starijim oblikom* isposilati, isposilam (*vidi kod* pošijati) *na jednom mjestu xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu* (praes isposilam kod isposlati). Svu svoju jakost od vojske na mnoge strane je isposilao. M. Divković, zlam. 31a.

ISPŌŠTOVATI, ispŏštujêm, *pf. sve postovanje iskazati kome (objektu)*. — *Složeno*: iz-poštovati. *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Fašeni sveti ispoštovan biše. A. Kanižlić, kam. 42s.

ISPŌTĀGNUTI, ispŏtĕgnêm, *pf. jedan put ispotezati*. — *Složeno*: iz-potegnuti. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (izpotegnuti, cacciare o trar fuori per forza, eruere 154b) *gulje se naj prije nahodi, i u Stuličevu* (v. ispotezati). Kad izpotegnue prvo mlijeko, ončas dolazi drugo. Đ. Bašić 32.

ISPŌTĀŽĀNE, *n.* djelo kojijem se ispotezuje. — *Stariji je oblik* ispotezanje. — *U Belinu rječniku*: izpotezanje 154b, i u *Stuličevu*.

ISPOTEZATI, ispŏtĕzêm, *pf. potegnuti na poše (iznutra)*. — *Složeno*: iz-potezati. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (izpotezati, izpoteživam, cacciare, trarre o cavare, extraho 154b; izpotezati iz ruka, cavar di mano per forza, eripere 181a, u *Volligijumu* (izpotezati, izpotezam, attirare, attrarre, andar tirando fuora, herausziehen), u *Stuličevu* (extrahere).

a. *aktivno*. Ti nespoznan nega sveza naga na stup na prikorni, izlupa, izbi, ispotezaj, plahi puće nerazborni! G. Palmotić 3, 191a. Kako jest ispotezao s velikom mukom i znojnom vodu iz jednoga priduboka bunara. P. Posilović, cvijet. 153. Ide ramiti s rozima toliko jako u stablo i zabije jih na taki način da jih ne može veće izpotezati na dvor. K. Mađarović 55. Koris je iskat, spoznat, otkrit, ispotezat. A. Kalić 594. Izvud ladu zovu ispotezat na kraj. L. Zore, rib. ark. 10, 329.

b. *sa se, recipročno*. — *U Belinu rječniku*: ispotezat se s kijem za kose, accapigliare o accapigliarsi, far a capelli, mutuo sibi erines evel-

lere¹ 11a, i u *Stuličevu*: ispotezati se s kijem za vlase, v. propotezati se.

ISPOTEŽIVATI, ispotěžujēm i ispotěživām, *impf.* ispotezati. — *Od xviii vijeka (svud griješkom sa ž mj. z), a između rječnika u Belinu (izpotoživati, izpotoživam, extraho¹ 151b) gdje se naj prije nahodi, u Voltigijinu (izpotoživati, izpotoživam uz ispotezati), u Stuličevu (ispotoživati, ispotoživam, v. ispotezati). Sad ga otole jedovito ispotoživahu. I. Đorđić, ben. 172.*

ISPOTITI SE, ispotim se, *pf.* iznojiti se. — *Složeno: iz-potiti. — Od xviii vijeka. Izpotiče se i ozdraviti. J. Vladmirović 16.*

ISPOTJECATI, ispotječēm, *pf.* biti posve poplavljen. — *Složeno: iz-potjecati. — U naše vrijeme u Lici. 'Od ovog velikog vremena i povodna svi su trapovi po selu ispotjecali'. J. Bogdanović.*

ISPOTPLETATI, ispotplecēm, *impf.* posve potpletati. — *Uprav je složeno: iz-potpletati, ali se shvaća kao da postaje od (nepotvrđenoga) perfektivoga glogola ispotplesti kao imperfektivni glogol. — U naše vrijeme u Lici. 'Imam za djecu ili za kuću sila čarapa ispotpletati'. 'Prioni ono obuće djeci ispotpletati, eto sad nâ zime'. J. Bogdanović.*

ISPOVÁJATI, ispovávám, *impf.* ispovojiti. — *U Stuličevu rječniku: izpovajati, v. razpovojiti. — neponzdumo.*

ISPOVEZATI, ispověžēm, *pf.* sve povezati jedno po jedno ili malo po malo. — *Složeno: iz-povezati. — U jednoga pisca xviii vijeka. Kože s polja čudnovatim i različitim načinom na okruglo i nle izpovezano bijau. E. Pavić, ogl. 133. Sve jedno za drugim izpovezato. 146.*

ISPOVIDJETI, ispovjedīm (ispovidīm, ispo- vijem), *pf.* confiteri, složeno iz-povidjeti. — *impf.:* ispovijedati. — *Akc. se ne mijēna. — Riječ je stara, isporodi stlov. ispovēdēti. — Između rječnika u Mikašinu (vidi kod B, 3, b), u Belinu (ispovijedati, 'confessare', 'fateor' 213b), u Stuličevu (fateri, confiteri, non inficari, alicujus peccata excipere, manifestare etc.), u Vukovu (južn. ispo- vjediti i ispovideti, ist. ispovediti, zap. ispoviditi, einmal beichte hören¹, audio confessionem¹), u Daničičevu (ispovēdēti, 'eloqui, confiteri').*

A. oblici (vidi i vijem i povidjeti).

a. u korijenu vēd po južnom govoru (dajbudi u nekijem krajevima) ē glasi i ne samo pred d (kao što je mislio Daničič, vidi obl. 96) nego i pred dj, te se kaže ne samo ispoviden, ispovideti, ispovided, ispovidēvši, ispovidela, nego i ispovidjeti, ispovidjeh, ispovidjēvši, ispovidjela itd.; istina u drugijem krajevima ovo ē glasi je, ali tad drugo ē (nastavak) glasi i: ispovjediti, ispovjedih, ispovjedivši, ispovjedila itd.; rijetki su primjeri u kojima oboje ē postaje je (ispovjedjeti. J. Matović 256; ispovjeda. Nar. pjes. petr. 2, 565). — pred d (ne dj) ē biva kod većine je: praes. ispovjedim, *impf.* ispovjedi, *part. praet. act. m. sing.:* ispovjedio; u *Dubrovcu po analogiji drugih oblika (inf., aor. itd.) i u ovijem je i: ispovidim, ispovidio (radi *impf.* vidi b, b) aa)), i to već od xvi vijeka. — U istočnom je govoru prvo ē postalo o, a drugo može biti o i i: ispovedeti i ispovediti, ispovēdīm; u zapadnom je za oboje i: ispoviditi, ispovidīm.*

b. oblici su sadašnjega vremena obično načini od osnovne ispovēdi (vidi kod a); ali ima i oblika koji odgovaraju stlov. praes. ispovēms, i *impf.* ispovēždm.

a) praes. aa) oblici su se staroslovenski uzdržali

u knjigama pisanima crkvenijem ili miješanim jezikom, i to: 1 *sing.:* ispovēms. Sava, sim. pam. šaf. 3; ispoveml. Mon. serb. 17. (1233). — 3 *sing.:* ispovēst. Zak. duš. pam. šaf. 32; Š. Kožičić 19b; ispovest. Mon. serb. 17. (1233). — bb) od staroslovenskijeh oblika postao je cijeli prezenat koji se u nekijem krajevima uzdrži do dana današnjega: po južnom govoru ispo- vijem, ispo- vijes, ispo- vijije, ispo- vijijemo, ispo- vijijete, ispo- vijijēdū (isporedi ijēdū); *akc. je u plur. zabilježen po sadašnjem dubrovačkom govoru (u sing. je dubrovački akc. čudnovat: ispo- vijem, ispo- vijes, ispo- vijije); po zapadnom ispo- vim, ispo- vidi itd. — isporodi ispo- vijem. M. Vetranić 1, 278; Nar. pjes. bog. 50; M. Držić 288; izpo- vim. F. Glavinić, cvit. 336b. 355b; ispo- vijes. Zborn. 163b; V. Andrijašević, put. 177; A. d. Bella, razgov. 189; ispo- vijije. Zborn. 168a; M. Divković, bes. 90b; B. Zuzeri 122; S. Rosa 111a; D. Bašić 325; ispo- vi. Naručn. 48b; Š. Budinić, ispr. 69; F. Glavinić, cvit. 253b; ispo- vijemo. B. Zuzeri 206; ispo- vijedu. M. Divković, nauk. 137b; B. Zuzeri 407; ispo- vidi. F. Glavinić, cvit. 409b; J. Kavašin 71b.*

b) *impf.* prema stlov. ispovēždm postali su oblici: aa) ispo- vjed. V. Andrijašević, put. 54, I. Đorđić, salt. 115, sad u *Dubrovcu*: ispovidi, ispovidimo, ispovidite. — bb) ispo- vi (t. j. ispo- vij). P. Zoranić 64b, ovo može biti isti oblik kao kod aa) po čakavskom govoru (i = ē, j = d), ili je postalo od praes. ispo- vim; drugi je primjer: ispo- vje' (t. j. ispo- vjēj mj. ispo- vjij). M. Divković, nauk. 187b, gdje je bez sumnje oblik postao od praes. ispo- vijem.

B. značēne

1. aktivno.

a. izreči, iskazati, pripovijedjeti, kod čega se svagda misli da je istinito ono što se kaže.

a) uopće. O semu vs kratēc ispovēms. Sava, sim. pam. šaf. 3. Vspomenuše mi vēdy svoje na mori, slučajašte je se imē ota bezbožnyih hursars, ihže ne možem ispovēdēti. Mon. serb. 66. (1302). Ašte ga gospodars ne imetj hraniti po zakonu, da ispovēsti, svojemu arhijoreju. Zak. duš. pam. šaf. 32. — Često se istiē ovakovo ka- zanje, pripovijēdaje kao nešto svečano što biva pred ljudima i pred svijetom, osobito u crkvenom smislu znači: javiti, proglasiti svoju vjeru ili što se uopće ili osobito vjeruje, u ovakovom slučaju objekat može biti supstantiv ili podložna reče- nica (s da) čim se javlja što se vjeruje. Tko gdje ispo- vidijetu bude da Isus jest sin Božiji. N. Rašina 147b. Ijoann. 4, 15. Koji ispo- vidi tvoje božanstvo. J. Banovac, prisv. obit. 38. Ispovi- damo da je Bog vazdi u svakomu mistu, i ovo važa da svak ispo- vidi tko pravo Boga poznaje. J. Filipović 1, 363a. Što budući učinio, udij ispo- vidi je, vapijūci: 'Gospodin moj i Bog moj! ... On ne samo ispo- vidi je virova ono što vidje, nego on istinito i virova i ispo- vidi je prid svima ono što ne vidje, to jest, ne samo ispo- vidi je ču- vičanstvo Isusovo nego i božanstvo. F. Lastrić, od¹ 132. Ispovidiše prid ljudma ovu istinu. test. 67a. Viru iznutarin očete li ispo- vidiiti djeli zdvo- ranim? 68b. Udij ispo- vidi da je on Isus. 109a. A dila Božija očitovat i ispo- vidiiti pošteno jest. M. Dobretić 1. Ako ne bi profeso i ispo- vidiio pravn viru. 158. Vajlode reči i istinito ispo- vidiiti da sve jest izpraznost. I. J. P. Lučić, razg. 8. objekat može biti i čelade (i što se kao čelade misli: bog) u koje se vjeruje. Iže ispovest. mo pred. človeki, ispo- vimi, i azj pred. otcemj mojim. Mon. serb. 17. (1233). Ki budet mene ispo- vidiiti prid ljudi, ispo- vim ja noga prid otcem mojim. F. Glavinić, cvit. 355b. takovi su i ori

primjeri u kojima se izriče što se vjeruje da je onaj u kojega se vjeruje: Isus će ga ispoviditi za pravoga sina. I. Ančić, vrat. 202. Neka nega svi ki izidu sama stvorca ispovidu. J. Kavañin 71^b. Stotnik vidoći čudesa ispovidi Isusa da biše sin Božji. J. Filipović 1, 99^b. Poznati ga i ispovidi po dili zdvorani za takoga. F. Lastrić, test. 70^a. — *I kod suda.* Ispovidjeti na konopu ali na mukah „confessare con la corda o altro tormento“ „vi tormentorum fateri“. A. d. Bella, rječn. 213^b. Krivo se zakune ili pravdu ne ispovidi. J. Filipović 1, 253^a.

b) u crkvnom hrišćanskom smislu, iskazati grijehe pred duhovnikom tražeći u negu proštenie u ime Božje. Privesti na pamet grijehe, da ih ispovidiš. A. Komulović 5. Ispovidi sve koliko grijehe. B. Kačić, in. 65. Ispovjedi sva razbojstva (*lupež*). J. Kavañin 9^a. Ne može ispoviditi nijedan grih. H. Bonačić 104. Zovnu ispovidnika, skrušeno svoje grihe ispovidi. J. Banovac, razg. 15. Kad bi se čovik nahodio u bolesti i ne bi mogao ispoviditi sve svoje grihe. 246—247. Svaki svoje izpovjedi grije, pokajmo se dok imamo vrijeme. And. Kačić, razg. 159^a. Premda si ostale grihe čisto ispovidio. Ant. Kadčić 213. Ima ispoviditi (*grihe smrtnie*) brojem, imenom, prilikom i tegoćom. M. Dobretić 141. Pak sam tajao i nikad nikomu kazao, pa ni popu na ispovijesti, nego sam mislio ispovideti pri smrti. Nar. prip. vuk. 123. A ti grijehe, duhovniče, karaš, ti ih karaj, ispovjedit ja ću. Osvetn. 2, 19. Skruši svijest, izpovjedi vine. 4, 61. — *onaj (duhovnik) kojemu se kažu grijesi stoji u dat.* Daj slavu Bogu, ispovje' i ukazi meni što si učinio. M. Divković, nauk. 187^b. Ispovidjeti grijehe duhovniku „confessarsi, esporre sacramentalmente i suoi peccati al confessore“, „poenitentiae sacramentum obire“. A. d. Bella, rječn. 213^b. Vjerno izpovjed Gospodinu vas tvoj život. I. Đorđić, salt. 115. Nemu grihe tvoje ispovidi. T. Babić 88. Ako jih nemu ne ispovidi na uho. Ant. Kadčić 246. Da bismo mogli... izpovidjeti ih (*grijehe*) redovniku. J. Matović 504.

c) u ovom primjeru kao da je nepravilno u značenju: ispovidjeti se (vidi 2, b). Dobavše popa sveštenika, pa lijepo društvo narediše, pričestiso i ispovideše, i samrtnu pričest uzimaše. Nar. pjes. vuk. 478—479.

b. u crkvnom smislu (vidi a, b)), subjekat je duhovnik, objekat grešnik, značenje: saslušati ispovijest i odvješiti od grijeha. Gospar se je razbolio, trči da ga ispoviješ. A. d. Bella, razgov. 189. Ispovidi me, oče, i odriši. F. Lastrić, ned. 154. Nalazi misnika, i moli ga da bi ga ispovidio. M. Zoričić, zrc. 133. On je svjetla cara pričestio, pričestio i ispovjedio. Nar. pjes. vuk. 2, 190. Pričesti ga i ispovjede ga. Nar. pjes. petr. 2, 565.

2. pasivno.

a. vidi 1, a, a). Muči, premda je njegovo isto božanstvo zlo izpovidito od idolatra. Đ. Rapić 11.

b. vidi 1, a, b). Griha ispovidenoga. A. Bačić 374. Ispovid ima biti cilovita od sviju griha neispovidenije prija. F. Lastrić, ned. 53.

c. vidi 1, b. Ti jesi ispoviden. P. Posilović, nasl. 130^b. Grišnika skrušena spodobno i ispovidena. F. Lastrić, test. ad. 14^b. More li se tako ispovidenu odrišiti. M. Dobretić 92.

3. sa se.

a. pasivno. Ako se ne ispovide svi grisi smrtni brojem. F. Lastrić, ned. 88.

b. refleksivno, iskazati grijehe kao kod 1, a, b). — *Između rječnika u Mikalnu* (ispoviditi se „confiteor, fateor, expiari peccata“), u *Voltigijumu*

(ispovjediti se, v. ispovidati se, i izpovjediti se, v. izpovidati se), u *Štuličevu* (ispovjidjeti se komu ili u koga „peccata sacerdoti aperire, patefacere“), u *Vukovu* („einmal beichten“, „confiteor“). *a) uopće.* Ako se ne ispovije i ne pokaje. Zborn. 165^a. Nu drugi lijek ne vijom, o nebeska slavo, ner da se ispovijem skrušeno i pravo, i grozno da plaćem po sve dni do groba, da grijehe oplaćem i mnoštvo od zloba. M. Vetranić 1, 278. Jao meni, jao bijedan ja! letanije! to da se ispovijem. M. Držić 288. Od potrebe je da se čovik ispovije i naredi. M. Divković, bes 90^b. Da se prije toga ispovijedu i naredi. nauk. 137^b. Da svakomu ki se ispovi od svih grihov prošćenje podadeš. F. Glavinčić, cvit. 253^b. Onim ki se ispovidu i pričeste. 409^b. Ili se nijesi andrijaš ispovijdjela... Ispovjed se podpuno. V. Andrijašević, put. 54. Ako se ispoviješ za dobre pameti. 277. Nije se sa svijem nagovorim privodio da se nazbiž ispovije. B. Zuzeri 122. Izpovijemo se i pričestimo svaki mjesec za naj mañe. 206. Budući zlo živjeli, na smrti se zlo ispovijedu a pričeste gore. 407. Jerbo je ispovidnik dužan nastojati, da se pokornik savor i čisto ispovidi. J. Banovac, razg. 251. Sveti savor lateranski zapovijeda, da se svak ispovidi naj mañe jednom na godište. I. A. Nenadić, nauk. 151. Da se ispovije prije nego se pričesti. Đ. Bašić 325. Svak se pokaj, skruši i pravo ispovidi. And. Kačić, razg. 151. Da se jedan ispovidi po knigi oli po poruci. Ant. Kadčić 189. Ispovidiš se po tumačitelju. Imamo se ispovjedjeti. J. Matović 256. Mogu se po pismu oli po tumačitelju ispoviditi. M. Dobretić 170. Ko odmiče ispovjedjet se i pričestit, čestokrat ostane privaren. T. Ivanović 102. Marko ode Svetaj gori slavnoji, pričesti se i ispovjedi se. Nar. pjes. vuk. 2, 370. Kad se vještica jedan put ispovjedi i oda, onda više ne može jesti ljudi. Vuk, živ. 212. — *b) kad se izriče grijech, stoji u gen. s prijedlogom* od. Od grijeha od kojijeh se bude grešnik ispovideo. A. Gučetić, roz. jez. 51. Imajući se ispoviditi od griha. I. Zanotti, upit. 6. Sada ću se izpoviditi od onoga griha. S. Margitić, isprov. 77. Naj prija ima se nemoćnik ispoviditi od svi svoji grihov. L. Terzić 4. Niti se je posli dužan ispoviditi od onih griha. A. Bačić 381. Od koga se sramovaše ispovidit. J. Banovac, pred. 74. Razboli se, i ispovidi, ali ne ispovidi se od ovoga, držeći za ništo. razg. 59. Niti se je dužan posli ispoviditi od ovi griha, ako se posli od pogibli oslobodi. 252. I ti meni dovedi svetoga oca kaludera, neka mi se žalosnu od gr'jeha izpovjedjeti. Nar. pjes. bog. 50. Vidio sam jutros da se toliki ispovidiše od svoji grija. M. Zoričić, zrc. 122. Da bi se još prije ispovijdjeli od grijeha. J. Matović 185. Da se želi ispoviditi od teški griha. M. Dobretić 94. Grisi od kojih se je ispovidio. B. Leaković, gov. 86. Koji se čisto i pravo od sviju griha svojih izpovidi. nauk. 196. Ako je u grihu prostommu, nije se dužan od nega ispoviditi. K. Dragičević 109. — *c) onaj kome se kažu grijesi stoji: aa) u dat.* Tu pokorn more dati svaki ispovidnik onomu ki mu se ispovi. Naručn. 48^b. Ispovidiću se tebi, Bože. I. Ančić, ogl. 62. Ne nahodi ispovidnika komu bi se mogao ispoviditi. M. Dragičević 144. Sve se nemu ispovide Simo. Nar. pjes. vuk. 2, 69. — *bb) u gen. s prijedlogom* u. Pode ispovijdjeti se u nekoga remete. Zborn. 9^a. Pode ispovijdjeti se u jednoga pustiñaka. K. Mađarović 81. S težijem joj se žela u sreću probudila, da bi se u nega ispovijdjela. B. Zuzeri 149. I pošavši se ispovidit u jednoga naučna ispovidnika. J. Banovac, razg. 121. Jesmo li držani ispovijdjeti se

u našega paroka jedan put na godište? I. A. Nenadić, nauk. 151. Ako se ona ispovidi u drugoga. M. Dobretić 78. Da se od toga u Ńega ispovidi. 79. Razumi se da kako se namiri na ispovidnika da se ončas u Ńega ispovidi. M. Dragičević 144.

ISPOVIDĖNE, *n. djelo kojijem ko ispovjedi ili se ko ispovjedi*. — *Stariji je oblik s -nje*. — *Između rječnika u Belinu* (ispovjedjenje, 'il confessare, l'udire confessioni', 'confessionum auditio' 213^b) i u *Stulićevu* (ispovijenje). Potegnut ga na poznaŃe i izpovideŃe svoga grijeha. M. Radnić 407^b. Daj mi, Gospodine, goruće skrušene, čisto ispovijenje. I. Akvilini 332. Di je ispovjedjenje, ondaj je oduštenje. (D). Poslov. danić. 16. PosvidoeŃe i ispovideŃe od vire u došastoga. F. Lastrić, test. 38^a. Drimljući u vrime od ispovideŃa. Ant. Kadčić 212. Srcem skrušene, usti ispovideŃe i s dilom izvršene pokore. M. Dobretić 149.

ISPOVIJATI SE, ispovijam se, *pf. posve se poviti*. — *Složeno: iz-povijati*. — *Akc. je kao kod izgovarati*. — *U Vukovu rječniku*: 'sich winder', 'volviť s primjerom iz navodne pjesme: Sitna se trava ispovijala dol' po igrištu, po devojačkom.

1. ISPOVIJED, *f. djelo kojijem ko ispovijeda ili se ispovijeda*. — *isporedi* 2. ispovijed, ispovijest. — *-ije- stoji po južnom govoru mj. ŃegdašŃega Ńe, po istočnom e: IspovĖd, po zapadnom i: IspovĖd*. — *Akc. se mijenja u loc. sing. ispovijĖdi (ispovĖdi, ispovĖdi), u gen. pl. ispovijĖdi (ispovĖdi, ispovĖdi), u dat., instr., loc. pl. ispovijĖdima (ispovĖdima, ispovĖdima)*. — *Postaje od osnove ispovĖd glagola ispovijđeti nastavkom s*. — *Riječ je stara, isporodi stslv ispovĖdŃ (vidi kod ove riječi F. Miklošić, lex. palaeoslav.?) i rus. исповѣдѣ*. — *Između rječnika u Mikićinu* (ispovijed, ispovijest, 'confessio'), u *Belinu* (ispovijed u sakramentu od pokore, 'confessioe sacramentalis', 'confessio sacramentalis' 213^a), u *BjelostjencĖru* (izpoved, izpovedaŃe, izpovest, 'confessio'), u *Volligijumu* (ispovĖd i izpovĖd, izpovijed, 'confessioe', 'beichte'), u *Stulićevu* (v. ispovijest), u *Vukovu* ('die beichte', 'confessio').

a. *naj češće u crkovnom smislu, nidi ispovĖdjeti*, B, 1, a, b), i u širem smislu, *ne samo kažuće grijehu pred duhovnikom nego i sve što pripada u sakrament pokore, dakle i razmišľane i skrušene i odriješene i pokora*. a) *uopće*. IspovĖd griha. F. Glavinić, svitl. 1. Pokora, to jest sveta ispovĖd. I. T. Mrnavić, nauk. 1702. 19. Gdi ste uzdignuti s rijeju Božijom, s (h)ranom svetog sakramenta, navlastito s onim od ispovĖdi, po komu se od odmetnika čini sin Božiji. J. Banovac, razg. 152—153. IspovĖd i kršteŃe jesu dva sakramenta, koji se zovu mrtački. 166. Od sakramenta pokore aliti ispovĖdi. 240. Kakvom ispovĖdju ispovĖdaše se Gospodinu ova blažena baka? F. Lastrić, ned. 37. Zasto molgin nije korisna ispovĖd. A. Kanizlić, bogojubn. 112. IspovĖd od usti. Ant. Kadčić 56. Zapuštajući svetu ispovĖd godištnu 240. Svrhu kršteŃa, pokore, ispovĖdnika i ispovĖdi. M. Dobretić v. ZapovĖd od ispovĖdi glasovne. 170. IzpovĖd općena. T. Ivanović 15. Pedipse ne bi mu brez ispovĖdi pomoglo. B. Leaković, nauk. 197. To SrbiŃe jmak pričešćuje bez kumona i bez ispovĖdi. Nar. pjes. vuk. 4, 166. — b) *o grešniku, pokorniku kaže se da čini ispovĖd*. Općensku neimi ispovĖd. F. Glavinić, cvit. 247. Općenu u kratko vrime općenu ispovĖd. P. Radovčić, nac. 86. IspovĖd bi nĖnĖna posilice. P. Posalović, nasl. 129. Isukresta vi molite, često ispovĖd neimite. P. Hektorović (?) 98. Za dobro

ućiniti svetu ispovĖd vaļa prije dobro protresti svoju dušu i kušenciju. L. Terzić 4. Oni koji uskrсну ispovĖd ućini i pričešti se u grihu. J. Banovac, razg. 234. S velikim skrušeneŃem ućini veliku ispovĖd. Ant. Kačić, razg. 136. Kad si betožnu ispovĖd ućinio. Ant. Kadčić 215. Činiti ispovĖd obćenu od svega života svoga. M. Dobretić 110. — *ide na ispovĖd*. Kad gredu na ispovĖd ne samo gredu na puno skrušeni. P. Radovčić, ist. 185. Koji su svoga iskrŃega uvridili, a neće da se pomire, već s nemirom iđu na ispovĖd i pričešćeŃe. J. Banovac, razg. 56. Ko ti je reka', da dođeš na ispovĖd? M. Zoričić, zrc. 122. — u *Ńekijem slućajevima potvrđuje*. Da pokornik potvrdi svoju ispovĖd. Ant. Kadčić 194. — *povraća*. Od potrebe je dakle, da pokornik povrti svetu ispovĖd u svakomu istumaćenu događaju. Ant. Kadčić 213. — c) *o duhovniku se kaže da sluša ispovĖd*. Budući ispovĖdnik slušao više puta ispovĖd. M. Dobretić 93. — *prima*. Sagrišu se li (ispovĖdnik) primajući ispovĖd, a nejmajući potrebna nauka? Ant. Kadčić 228. — *daje*. Ja te molim, ispovĖdi daj mi. Nar. pjes. petr. 2, 64. — *dijelji*. IspovĖdnik koji nije pastir dužan je podiliti ispovĖd, kad je moljen. Ant. Kadčić 241. — c) *uz ispovĖd stoji naj češće prijedlog na*. Na ispovĖdi. F. Glavinić, svitl. 91. Zaborav(i)ši se svega obećana Bogu na kršteŃu i svetim ispovĖdima. J. Banovac, razg. 92. Vaļa se na ispovĖdi osvaditi prid kim si mormora'. 121. IspovĖdnik pitajući pokornike na ispovĖdi. 251. To je stvar taka, da jedva je čovek na ispovĖdi kaže. D. Obradović, živ. 92. — *rjeđe* u. U ispovĖdi s ustima čuti se veći sram nego s pismom. Ant. Kadčić 208. — d) *u osobitom smislu, molitva kojom se poćine ispovĖdaŃe grijehā*. Misnik na priliku grišnika, ispovĖd govori: 'mea culpa'. F. Glavinić, cvit. 170^a.

b. *djelo kojijem se što svećano javļa, proglašuje, osobito vjera (vidi ispovĖdjeti, B, 1, a, a))*. Kada ispovĖd istine vĖro prozraćuje i sja u nas. Š. Budinić, sum. 18^b. Nas obiju svršnih ućini u ispovĖdi Ńegova jimenā. F. Vrančić, živ. 18. Brez koji (dila) vira jest mrtva i isprazna ispovĖd od ovoga. F. Lastrić, ned. 201. Neka tvoja ispovĖd vire svete bude gola. M. Zoričić, osm. 93. Pomriše za ispovĖd svete vire. Norini 72.

c. *kod suda, vidi ispovĖdjeti, B, 1, a, a) pri kraju*. Prava ispovĖd oprašta sužŃa s galije. M. A. Rejković, sabr. 7. IspovĖdju jednoga kotorskog seljaka u sudu. Pravdoša. 1852. 8.

2. ISPOVIJED, *m. vidi* 1. ispovĖd. — *Samo instr. sing. izpovĖdom' na jednom mjestu xviii vijeka (a može biti da trba čitati ispovĖdom od nom. sing. ispovĖda, f)*. Sagradujuće pripovĖdom, ozdravljajuće izpovĖdom. J. KavaŃin 361^b. — *nepouzđano*.

ISPOVIJEDAC, ispovĖjĖca, *m. vidi* ispovĖjednik, a. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Kon Ńih kola izpovĖjĖdac i biskupa kita vrvi. J. KavaŃin 522^b.

ISPOVIJĖDALAC, ispovĖjĖdaoca, *m. vidi* ispovĖjednik, a. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* ('confessarius' 214^a), u *BjelostjencĖru* (izpovĖdalac), u *Stulićevu* (ispovĖjĖdalac i griješkom ispovĖjĖdaoc, v. ispovĖjednik). Svetoga Dijega ispovĖjĖdoca tvoga. V. Andrijašević, put. 176. PripovĖjĖdalac i izpovĖjĖdalac ima nastojati za oboriti turan od oholosti. M. Radnić 341^a. PripovĖjĖdaoci i ispovĖjĖdaoci. F. Lastrić, od' 90.

ISPOVIJĖDĀLNICA, *f. vidi* ispovĖjĖdaonica.

ISPOVIJĖDAŃE, *n. djelo kojijem ko ispovĖjĖda ili se ispovĖjĖda*. — *Stariji su oblici sa*

-nije i -nje. — *Između rječnika u Belinu* (ispovijedanje ‚confessione, il confessare‘ ‚confessio‘ 213^b; ispovijedanje vjere ‚professione della fede‘ ‚fidei professio‘ 588^a), u *Bjelostjenčevu* (izpovedađe *kođ izpoved*), u *Voltiđijinu* (ispovidađe ‚confessione‘ ‚das bekennen‘), u *Stuličevu*, u *Vukovu* (1. ‚das beichten‘ ‚confessio‘. 2. ‚das beichtehören‘ ‚auscultatio confessionis‘), u *Daničičevu* (ispovėdanije). Razbojnika vđ poslėđneme ispovėdaniji prijeme. Mon. serb. 547. (1502). Protėve se ispovėdanju vsega svėta. Š. Budinić, sum. 49^b. Koji se pripravla slušati ispovidanja. ispr. 17. Činiti profesijun ali ispovidanje. P. Radovčić, ist. 218. Hotil bih umriti za ispovidanje ko se hoće istine katoličanske. nač. 117. Ispovidađe i posvidočeđe vire u mesiju. F. Lastrić, test. 44^b. Običaju učiniti prid dvojicom ispovidađe vire katoličanske. A. Kanižlić, kam. 55. Zašto se ovi članci nazivaju apoštolsko složno ispovijedađe. E. Pavić jezgr. 13. Jer se s usti čini ispovidađe na spašene. Ant. Kadčić 100. Radi ispovidađa vire Isukrstove. Grgur iz Vareša 78.

ISPOVIJEDAONICA, *f. vidi* ispovjednica. — *Drugo o stoji mj. 1, a u naj starijem prinjeru ovo ostaje nepromijeneno*: ispovijėđalnica. Da se priprostim misnikom ne dopušta stavljati na ispovidalnicu za odrisivat od grila lakije. A. Bačić 378. Sideći u ispovidaonici. J. Filipović 3, 161^b. Oko jedne ispovidaonice gdi se ispovidahu čeljad. F. Lastrić, od' 200. Na livu stranu ispovidnika u ispovidaonici sidečega. I. Velikanović, uput. 3, 91.

ISPOVIJEDAONIK, *m. ovako je nazvao svoju knjigu o ispovijesti neki pisac xvii vijeka*. — *Drugo o stoji mj. 1*. Ispovijedaonik sabran iz pravoslavnih naučitelja. S. Matijević 1.

ISPOVIJEDATI, ispovjedam, *impf.* ispovijediti. — *ije stoji u južnom govoru mj. negdašnjega ē, u istočnom e*: ispovėdati, ispovėđam, u *zapadnom i*: ispovidati, ispovėđam. — *Akc. kaki je u inf. taki je u praes. 3 pl.* ispovijėđaju (ispovėđaju, ispovidaju), u *aor.* ispovijėđah (ispovėđah, ispovidah), u *ger. praes.* ispovijėđajući (ispovėđajući, ispovidajući), u *ger. praet.* ispovijėđavši (ispovėđavši, ispovidavši), u *part. praet. act.* ispovijėđao (ispovėđao, ispovidao); u *ostaliem je oblicima onaki kaki je u praes. 1 sing.* — *Rijč je stara, ispredi stvor.* ispovėdati, *rus.* исповѣдаты. — *Između rječnika u Vrančičevu* (ispovidati ‚fateri; profiteri‘), u *Mikašinu* (ispovidati, slušati ispovijesti ‚audire vel excipere confessiones‘), u *Belinu* (‚confessare, ndire confessioni‘ ‚confessiones excipere‘ 213^b), u *Bjelostjenčevu* (izpovedam grehe ‚confiteor peccata, confiteor de peccatis‘. 2. izpovedam, t. j. povedam slobodno, dobrovoljno valujem ‚profiteor, confiteor, fateor‘. 3. izpovedam, t. j. poslušam izpoved ‚audio, excipio confessionem‘), u *Voltiđijinu* (ispovidati ‚esaudire, sentir confessione‘ ‚beicht hören‘; ispovidati ‚confessare, ascultare la confessione‘ ‚die beichte anhören‘), u *Stuličevu* (‚confessiones excipere‘), u *Vukovu* (‚beichten hören‘ ‚auscultor confessionem‘), u *Daničičevu* (ispovėdati ‚eloqui, confiteri‘).

1. *aktivno.*

a. *vidi* ispovijediti, B, 1, a, a). Kto možets ispovėdati sego podvigy. Sava, sim. pam. šaf. 8. Nebesa ispovėdajut slavu Bođiju. Mon. serb. 72. (1275—1321). Ispovidali jesu da su našli. Mon. croat. 45. (1393). Ne oholosti čića ispovidam moj rod i moj plemen. Živ. kat. star. 1, 221. Ki govori istinu ali ju ispovida, ispovida Isusa. Korizm. 77^b. Ja Krstjanin spijevalac, ki pravoga Boga poznam, vjerujem i ispovijedam. I. Gundulić 192. I onoga ispovidam, da jest sin Bođiji.

F. Glavinić, cvit. 178^b. Ja te izpovidam za pravednoga. I. Ančić, svit. 210. Katolici ispovidaju viru cilovato. P. Radovčić, ist. 3. Dva prvirna svidoka očitó ispovidaju kako mnogo kratak jest život ovi. nač. 14. Ispovida zakon i viru Isukrstovu. Azbukv. 1690. 1. Ispovidati ustima istinu. M. Bijanković 2. Pri nevircnici ispovidaše viru i zakon Isukrstov. S. Margitić, fal. 31. Sve stvorenje stvoritnika svoga slavi i izpovida. J. Kavašin 530^b. Da ih ima dosti koji ispovidaju istinu. A. Bačić xi. Tebe Gospodina ispovidamo. J. Banovac, blagosov. 347. Vlastito bogobjstvo koje ja ispovidam prama Isusu. privs. obit. 7. Koji ispovidahu da su učenic Isusovi. J. Filipović 1, 162^b. Imadu kalvinište i luterani koji mnoge članke svete vire ne ispovidaju. 1, 183^a. Ispovidamo da je Bog vazdi u svakomu mistu. 1, 363^a. Vire iznutarne mlogi zdvoranım dili ne ispovidate. F. Lastrić, test. 62^b. Prikazujući zlato, ispovidaju ga kraljem. 66^a. Ispovidaju da poznaju Boga, a dili zatajuju. ned. 4. Ispovidate Isuk. za sina Bođijega, jedinoga odkupitelja i spasičela. 396^b. Ispovidam, ovdi moga ništa nije. P. Knežević, muk. 60. Nauk od Boga objavljen ustma ispovidati. A. Kanižlić, kam. 11. Svi ispovidaju da se ništa ne nahodi od veće cine nego je ljubav. 115. Prid ljudma slobodno ispovidajući viru. 239. Slobodno ispovijedati vjeru. I. A. Nenadić, nauk. 101. On je bio u istom stađu, u komu sv. Pavao pišući Korintjanom izpovida da je bio. E. Pavić, ogl. 361. Ispovijėđahu život vječni. S. Rosa 42^b. Sveti Savo nima pripovida i brez straha viru izpovida. And. Kačić, razg. 18^a. Ispovidam jošter temelito da se čiste duše vrimenito. 155^b. Ispovidamo rimski katoličanski zakon. M. A. Rejković, sat. A7^b. Svak dakle tkoji bude ispovidat mene prid ljudma, ispovidit ēu i ja nęga prid otcem mojim. Blago turl. 2, 34. Sakramentima ispovjedam vjeru našu prid ljudma. J. Matović 131. Jer istinu ispovidamo da smo imali želj. M. Dobretić v. Ispovidat temelito i kriposno svetu viru katoličansku. 52. Koji muči ne ispovida, ma doisto ne more se reć ni da taji. 506. I takav dar vazda od svita dobivaju koji istinu ispovidaju. Đ. Rapić 20. Ispovijedati, eine aussage ablegen^t. Jur. pol. terminol. 4. Ispovijedati ‚aus sagen über etwas‘. 50. — *može se imati u misli da se nešto kaže premda to nije baš ugodno onome koji kaže*. Ispovidajući sebe nedostojne tolikı darova. F. Lastrić, test. ad. 60^b. Doktor sam ispovida svoju krivicu. M. A. Rejković, sabr. 29.

b. *vidi* ispovijediti, B, 1, a, b). Pisanijem ispovėđaje gręhy svoje. Danilo 42. Tebi ispovijedam sve grihe moje. I. T. Mrnavić, nauk. 1702. 29. Da sakrament pokore stoji u odrisėđu čovika pokorna, t. j. grihe svoje ispovidajučega. J. Banovac, razg. 244. Redovnik komu oni ispovijedaju grijeha. J. Matović 224. Ispovijėđatu grijeha svoje. Vuk, mat. 3, 6.

c. *vidi* ispovijediti, B, 1, b). Tribuje ispovidi redovniku koji ima oblast od starišine ispovidati. I. T. Mrnavić, nauk. 1702. 20. Vidio je je ispovjednik i stavio se da je kleknula na lijevu stranu čijem on na desnu ispovijėđashe. B. Zuzeri 149. Ispovidnik ispovidajući vađa da je u milosti Bođioj. J. Banovac, razg. 250. Evo svršı i korizma, priko koje smo trudili, ja pripovidajući i ispovidajući, a vi slušajući i kajujući se. pripov. 122. Kada misnik ispovida. V. Došen 256^a. — *u širem smislu*. Seneka kaže da on svaku večer ispovida sam sebe i duši svojoj daje razlog od današnjega mišjeđa, govoređa. M. A. Rejković, sabr. 7.

2. *pasivno*. Grih ispovidan milosrdje donaša. F. Glavinić, cvit. 450^a.

3. *sa se*.

a. *pasivno*. Greh se ne spovida. B. Krnarutić 37. Dili kako se ispovida, Isus da je kralj od kralja. F. Lastrić, test. 70^a. — *bez subjekta*. Ovo biše bili Carigrade, . . . u nemu se ne dile prošeta, nit' se krsti, nit' se izpovida. And. Kačić, razg. 160^b.

b. *refleksivno, vidi* ispovidjeti, B, 3, b. — *Između rječnika u Vrančićevu* (ispovidati se ‚confiteri‘), u *Belinu* („confessarsi, esporre sacramentalmente i suoi peccati al confessore“, „poenitentiae sacramentum obire“ 213^b), u *Bjelostjenčevu* (izpovedam se ‚confiteor, aperio peccata‘), u *Voltigijinu* (ispovidati se i ispovidjati se i izpovedati se i izpovidati se ‚confessarsi, accusarsi‘, ‚beichten, bekennen‘), u *Stuličevu* (v. ispovidjeti), u *Vukovu* (‚beichten‘, ‚confiteor‘). Krstjane, ki se krivo ispovidaju. Tondal. star. 4, 113. Oni ki bi se ne htio ispoviditi. Stat. polj. ark. 5, 249. Mogal bi se skrušiti i ispovidati od toga griha. Naručn. 6^a. Ispovidati se za grihe svoje. Korizm. 38^b. Ispovidam se i tužim se tebi. Kateh. 1561. C2^b. Redovnik ima vlas odriješiti onoga koji se ispovijeda. A. Gučetić, roz. jez. 59. Neka lasnije, boje i s plodome mogu se ispovijedati. A. Komulović 3. Koji se često ispovijedaju. B. Kačić, zrc. 1. Od kojih su se oni držani grihla ispovidati. 6. Postimo, neka bismo se čisto ispovidali. F. Glavinić, cvit. 64^b. Ako bi ki pričestil se a ne ispovidal se. svitl. 81. Ispovijedam se, oče, od te i te stvari. I. Držić, nauk. 234. Ovide se izpovidamo da smo grišnici. I. Ančić, svit. 209. Za ovim naj prvo povidaj, kad si se naj poslije ispovidao, pak sve što si sagrišio od na posljedne ispovidi. Azbuk. 1690. 24. Ispovijedam se od sviju griha moji. S. Margitić, isпов. 26. Jest jedna vrst od krivina od koji se malo čeljadi ispovida. A. d. Bella, razgov. 187. Činite veliku nehamnost, od koje se ne ispovidate. J. Banovac, razg. 77. Ispovidajte se često ne samo od griha smrtnih, dah i prosnih. razg. 195. Zato se Bog tuži na one grišnike koji se ispovijedaju od griha a uzdrže prigode grišne. pripov. 95. Ispovidam se tebi, oče, gospodine neba i zemlje. F. Lastrić, ned. 37. Kada te vidi da lipo i cilovito se ispovidaš i istomaciš tvoje grihe, onda te drži više. ned. 155. Mnogi se od pomišljenije grija i ne ispovijedaju. 383. Primati često svete sakramente, ispovijedajući se svod u istoga dobra izpovjednika. I. A. Nenadić, nauk. 132. Onim koji se često ispovijedaju. A. Kanižlić, bogojubn. 115. U smrtnomu grihu, od koga se ne kaje i ne ispovida. M. Dobretić 19. Ako se ispovida sa svim srem. 96. Od česa dakle tribuje ispovidat se? I. J. P. Lucić, doct. 2. Dode sa strahom da se ispoveda. D. Obradović, basn. 331. Niti se po zakonu ispovijedase ni pričesćivaše. Nar. prip. vuk. 119. Ovide nekakav selak u popa da se ispovijeda. Nar. prip. vre. 65.

ISPOVLJEDSKĀ, *adj.* koji pripada isporijedi, isporijedina. — *U jednoga pisca xviii vijeka*. Fajnost izpovidsku ne ku otvoriti. A. J. Knežević xxvii. Izpovidske kljče on nemu ne dade. xxviii. K. L. L. su to gristi pod izpovidskim ključ? 103.

ISPOVLJEST, *f.* vidi 1. ispovijed (i radi akcenta). — *Postaje od osnoce ispovjed glugola ispovjedeti na latkom tk. pred kojim se d. mužja na s. — Od xvi vijeka, a između rječnika u Mikalju (kad ispovjed), u Belinu* (ispovjes ‚confessio, il confessari‘ ‚confessio“ 213^b; „po-

nitenza, uno de' sette sacramenti‘ ‚sacramentum confessionis“ 551^b), u *Bjelostjenčevu* (izpovest kod izpoved), u *Stuličevu* (‚christicolarum confessio‘), u *Vukovu* (vide ispovjed).

a. *vidi* 1. ispovijed, a. Govori se od slišanja ispovisti. Naručn. 44^b. Redovnik čuvši njih ispovijesti. A. Gučetić, roz. jez. 59. Koja se dobra dobivaju u ispovijesti? A. Komulović 3. Ispovijest prava i cjelovita od svih smrtnijeh grijeha. B. Kačić, zrc. 11. Kleknuti na ispovist. 14. Slišati ispovijesti od težijeh nemoćnika. fran. 92. Umri bez ispovijesti. per. 81. I u ispovijesti i u ostalih sakramentijeh. M. Orbin 65. Ne more se oprati izpovistju. I. Ančić, svit. 139. Prava i korisna izpovist ima biti bez zatajanja. A. d. Bella, razgov. 185. Osudila se, er svoj je grijeh na ispovijesti zatajala. B. Zuzeri 20. Jesmo i nazbil mislili razčistit se u skrušenoj ispovijesti. 333. Čeljad koja čestijem ispovijestim nastoje se dobro z Bogom uzdržati. 49. Ovi odgovor da se mnokrat i na svetoj ispovijesti. 106. Koji iza svojijeh ispovijesti svod u istom biču nahode se. 152. Duše koje često na ispovijes pristupaju. 279. Skrušenijem ispovijestim na vrijeme su svoju čašu napokoñu razladili. 331. Dobro bi bilo da u to doba učiniš ispovijes od svega godišta. Misli. 79. Vrag napastuje Krstjane u svetoj ispovijesti. V. M. Gučetić 7. Sumñi da nije imao na ispovijestima prave boljesti. I. A. Nenadić, nauk. 44. Da bi tako učinio ispovijest nevajanu. 150. S česa navlaštito ponavlja se ispovijest? 173. Može li bit odriješene na ispovijesti od svojijeh grijehah? 90. Svetijem sakramentom od ispovijesti skrušene. 97. Da krivome naše pravom ispovijesti očistimo. 273. Kakva ispovijes, tako odriješene. (Z). Poslov. danić. 44. Slava koja se Bogu dava s podniženom ispovijesti od grijeha. D. Bašić 123. Prije nego se očisti svetijem sakramentom ispovijesti. J. Matović 221. Odmicao si iz dana u dan izpovijest. L. Radić 3. Ko bi učinio nevrijednu izpovijest. T. Ivanović 68. Pristupamo na pokornu izpovijest. 80. Na ispovijesti potrebna je bolest vrhunarava. A. Kalić 22. Kazao sve kao popu na ispovijesti. Nar. posl. vuk. 123. Pak sam tajao i nikad nikomu kazao, pa ni popu na ispovijesti. Nar. prip. vuk. 123. Da ne bi koji bez ispovijesti pošao s ovoga svijeta. 124.

b. *vidi* 1. ispovijed, a, d). — *U Belinu rječnika*: ispovjes ‚confiteor cioè formula di confessione generale‘ ‚confessionis generalis formula‘ 214^b.

c. *vidi* 1. ispovijed, b. Nek prija učini ispovist od viro. Ant. Kadić 477. Čistosrdačna ispovijest. Vuk, nar. pjes. 1, 377. — *I u osobitom smislu: (plur.) knjiga u kojoj pisac isporijeda svoj život*. Ispovijesti s. Agustina. I. Držić 264. Više koga u knjgah svojijeh ispovijesti luto plače sveti Agustin. B. Zuzeri 129.

ISPOVLJESĆE, *n.* vidi ispovijest. — *U Stuličevu rječniku: sa starijm oblikom* ispovijestje uz ispovijest. — *sasma nepouzđano*.

ISPOVLIVAC, ispovivca, *m.* isporijedac (?). — *Na jednom mjestu xviii vijeka radi slika*. Na stran' pak su izpovivci, kalujeri, pravci, divci. J. Kavanin 483^a. — *sasma nepouzđano*.

ISPOVLJEDA, *f.* vidi 2. ispovijed.

ISPOVLJEDALISTE, *n.* vidi ispovjednica. — *Samo u Stuličevu rječniku: v. ispovjedništvo*.

ISPOVLJEDAN, ispovjedna, *adj.* koji pripada isporijedi. — *isporedi* ispovjedni, ispovjedjski. — *Postaje od ispovjed nastackom kn. — Riječ je stara, ispredi ispovedanъ, rus. исповѣданъ*.

— *Između rječnika u Vukovu* (n. p. čelade, t. j. koje se već ispovijeda, das beichtkind' ,qui peccata sua sacerdoti confitetur'). Pečat ov ispovidni odkud izhodi? F. Glavinić, svitl. 105. S oblastju ispovidnom. I. Grličić 142. Otče duhovni, kazao sam pod ispovidno ime. J. Banovac, razg. 119. On se neće ni dotaknut ispovidnog pečata. A. Kanižlić, bogoljubn. 393. Moli za Ivana, otea ispovidnoga. A. J. Knezović 250. Biskupi na ispovidnomu pristoļu. I. J. P. Lučić, nar. 89. Sveto odrješne ispovidno. razg. 27.

ISPOVJEDITI, ISPOVJEDJETI, *vidi* ispovijediti.

ISPOVJEDNICA, *f. mjesto gdje se ispovijeda (zgrađeno od drva u crkvi). — isporedi* ispovjednica, ispovjednište, ispovjedalište. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu* (v. ispovjednište). Služiti ispovid ne drugako, nego li u ispovidnici. M. Bijanković 53. Neka pristupi u ispovidnicu. 54. Imaše ispovjednicu u jednom kutu na dno crkve. B. Zuzeri 149. Ispovjednice i otari na ispovijes i pričestje ne nukali su nas. 193. Vidi djavla da okolo ispovidnica ide. J. Filipović 3, 172^b. Nemoj stat blizu ispovjednice. I. A. Nenadić, nauk. 217. Mislak jedne korizme sidaše u ispovidnici. M. Zoričić, zrc. 122. Odkrit onijem koji stoje oko ispovjednice njihove grijeha. Đ. Bašić 295. Ako nije velika navala od puka na ispovidnici. Ant. Kadčić 187. Prija neg se postavi u ispovidnicu. 227. Da se žene svaki dan odrješuju u ispovidnici. M. Dobretić 96. Odstupi tiho od ispovjednice. T. Ivanović 90. Stojeci kod ispovjednice. I. J. P. Lučić, doct. 15. Svećeniku je biti više dana u ispovjednici. M. Pavlinović, rad. 137. Ispovjednica, mjesto gdje se ispovijeda. U naše vrijeme u Stonu: „Još je u ispovjednici“. M. Milas.

ISPOVJEDNIČKI, *adj. koji pripada ispovjedniku, ispovjednicima. — Od xviii vijeka.* Po ruke misničke oli ispovjedničke. I. Ančić, vrat. 209. — *I sa š nj.* č. Ostavlja se razboru ispovjedniškomu. A. d. Costa 2, 145. Nastojeci na sami posao ispovjedniški. Ant. Kadčić 244.

ISPOVJEDNIK, ispovjednika, *m. postaje od* ispovjedan *nastarkom* икѣ. — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim. nom. sing. i voc.:* ispovjedniče, ispovjednici. — *Riječ je stara, isporedi stslav. ispovjednikъ, rus. исповѣдникъ. — Između rječnika u Mikašinu* (confessarius'), u *Belinu* (confessore' ,confessarius'; confessore, nome distincto d' ordine de' martiri', confessor' 211^a), u *Bjelostjencu* (1. izpovednik ,confessarius, pater spiritualis'. 2. izpovednik, t. j. koji ne iz broja ili reda mučenikov ,confessor'), u *Voltiđijinu* (ispovidnik i izpovidnik ,confessore' ,beichtvater'), u *Stuličevu* (,qui confessiones excipit'), u *Vukovu* (1. ,das beichtkind' ,qui peccata sua sacerdoti confitetur'. 2. (u Dubrovniku) ,beichtvater' ,sacerdos a confessionibus', cf. duhovnik).

a. *sveštenik koji ispovijeda (grešnika), isporedi* duhovnik, c). Duhovni otac i ispovednik Dujma. Mon. croat. 149. (1492). Ima li ov ispovidnika puli sebe? Naručn. 18^b. Tu pokoru more dati svaki ispovidnik. 48^b. Kada nisi učinil pokore ka ti je dana od tvoga 'spovidnika. Korizm. 60^a. Može svaki obrati za svoga ispovjednika koga mu drago redovnika. A. Gučetić, roz. jez. 59. Ispovjednik ili posnik ne može očitovati grijeh onoga koji se je u nega ispovidio. A. Komulović 6. Ispovidnik pokornika slišajući ča ima činiti? F. Glavinić, svitl. 91. Pokora koja se naredi od ispovidnika. S. Margitić, ispv. 4. Prija

nego prid ispovidnika stupiš. S. Badrić, prav. nač. 54. Govoreći od pokore koju je ispovidnik naredio. F. Lastrić, ned. 81. Iskat navlaš lasne ispovjednike. I. A. Nenadić, nauk. 43. Ispovijedajući se sved u istoga dobra ispovjednika. 132. Ispušenje pokore od ispovidnika naredene. A. Kanižlić, bogoljubn. 114. Ona joj svit dade, da ide k ispovidniku manastir-komu. uzr. 198. Ova zadovoljština jest dvostruka: jedna je koju ispovidnik na ispovidi grišniku odredi... B. Leaković, gov. 85. Ne nahodi ispovidnika komu bi se mogao ispoviditi. M. Dragičević 144. Otide nekakav grješnik ispovjedniku da se ispovjedi. Nar. prip. vuk. 297. Ispovjedniku se učini kao nekakvo čudo, pa opet upita momka. Nar. prip. vrč. 66.

b. *confessor, svetac koji je u vrijeme progonestva ispovijedao vjeru hrišćansku, ali nije bio mučen.* Manastyr' svetiuh ispovjednikъ. Domentijan^a 72. Na čast sv. Roka ispovjednika. Mon. croat. 164. (1496). Žulijan zvani izpovjednik blaženi. Zborn. 60^b. Obra nike ispovjednike, koji nisu nikakor izgubili palmu od martirija. Ivan trog. I. Hilarij biskup i izpovidnik. F. Glavinić, evit. xxi. Ispovidnici, mučenici, divice i udovice. M. Jerković 99. Sveti ispovidnici i ini pravedni. P. Radović, nač. 81. Marijo, jakosti i ponukovanje mučenikova i ispovidnika. P. Posilović, nasl. 74^a. Može ga staviti među izpovidnike. S. Margitić, fal. 31. Koji prisvetoga tvoga ispovjednika uznesu na nebasa. I. Đorđić, ben. 211. Ovako svi ostali mučenici, ispovidnici i divice. J. Banovac, razg. 63. Kraljice ispovjednikâ. I. A. Nenadić, nauk. 248. Od episkoga pareonskoga, glasovitoga ispovidnika u ono nesrećno vrime progonestva. A. Kanižlić, kam. 4. Sveti Ivan ispovidnik i puštinak. Ant. Kačić, razg. 12. Imena takovih ispovidnika upisana jesu u knigam života. Blago turl. 2, 213. Svi sveti biskupi i izpovjednici, molite za nega. T. Ivanović 109. Neizbrojeno mloztvo mučenika, izpovidnika. Đ. Rapić 13.

c. *čovjek koji se ispovijeda. — U naše vrijeme (vidi i u Vukovu rječniku).* Pop i ispovjednik. Nar. prip. vrč. 65.

ISPOVJEDNIŠTE, *n. vidi* ispovjednica. — *Samo u Stuličevu rječniku:* ,exedra ad excipendas confessiones'.

ISPOVJEDNIŠTVO, *n. u Stuličevu rječniku uz* ispovjednište. — *sasma nepouzđano.*

ISPOVJEDNĀ, *adj. vidi* ispovjedan. — *U jednoga pisca xviii vijeka.* Jer se ispovidnik ni po jedan način ne može služiti onoga ispovidnega znaña. Ant. Kadčić 154. Pečat od skrovitosti ispovidne. 269.

ISPOVJEDOVATI, ispovjedujem, *impf. vidi* ispovjedati. — *Riječ je stara, isporedi stslav. ispovjedovati, rus. исповѣдовать. — Između rječnika u Daničevu* (ispovjedovati ,eloqui, confiteri'). Božstvo svetyje trojice ispovjedovati. Domentijan^b 148. Tako mi 7 musavř što verujemo i ispovedujemo i počitamo mi musul'mani. Mon. serb. 528. (1481). — *Amo pripada bez sumne i ovaj primjer u kojemu je u nj. ov:* Blagodeti ispovjeduaše. Glasnik. 11, 62.

ISPOVJEDIVATI, ispovjedujem i ispovjedivam, *impf. u Stuličevu rječniku:* ispovjedivati, v. ispovjedati s dodatkom da je uzeto iz brevijara (?). — *nije dostu pouzđano.*

ISPOVLAČITI, ispovlačim, *pf. (?) povući na poľe. — Složeno:* iz-povlačiti. — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* Onda vaļa izmed dvih redova žive ograde, iz brzoplotice koje izvući; po isti način vaļa raditi, da se može i prut od istog

starog plota s sikirama ili na drugi način ispo-
vlačiti, da za tim trnasto građe veći prostor do-
bije. I. Jablanci 182.

ISPOVOJITI, ispovojim, *pf. razviti (dijete) iz
povoja*. — U *Stuličevu rječniku*: ispovojiti i iz-
povojiti, v. razpovojiti. — nije dosta pouzdano.

ISPOVRAČATI, ispovračam, *pf. sve povratiti
(objekat je množstvo)*. — Složeno: iz-povračati. —
Od xviii vijeka. Jeda sciniš da će oni izpovra-
čati ona dobra? F. Lastrić, ned. 171. — Sa se,
refleksivno, povratiti se (o množstvu). Lude sve
do poslednjega i one koji su se ispovračali na
vojsku da istera. Djelovod, prot. 222.

ISPOVRČI, ispovrgnem, *pf. posve obaliti, po-
baciti*. — Složeno: iz-povrči. — Samo u *Stu-
ličevu rječniku*: izpovrči 'atterrare', 'evertere' s do-
datkom da je uzeto iz brevijara.

ISPOZATVORATI, ispozatvoram, *pf. zatvoriti
sve jedno po jedno ili malo po malo*. — Slo-
ženo: iz-po-zatvorati. — U *Mikašinu rječniku*:
ispozatvorati, zatvoriti se 'claudere omnia', i u
Stuličevu: 'omnia claudere'.

ISPOZAVADITI, ispozavadim, *pf. zavaditi sve
jedno po jedno ili malo po malo*. — *impf.*: ispo-
zavadati. — Složeno: iz-po-zavaditi. — U naše
vrijeme u Lici (u primjeru sa se, *recipročno*).
'Dok im ne dode ova naj mlada sna u kuću, sve
bi mirno i lijepo, a od kad im ona prag prijede,
sve se izvnrn, svi se ispozavadiše'. J. Bogdanović.

ISPOZAVADATI, ispozavadam, *impf. ispoza-
vadati*. — U naše vrijeme u Lici (u primjeru sa
se, *recipročno*). 'Svi su se u kući od malog do
velikog ispozavadali, pričekaj samo malo, sad će
se na! izdijeliti'. J. Bogdanović.

ISPOZDRAVITI, ispōzdravim, *pf. posve po-
zdraviti*. — Složeno: iz-pozdraviti. — Samo u
Stuličevu rječniku: ispozdraviti prijatele 'dare se
salutationi amicorum'.

ISPOZDRAVLJATI, ispōzdravljam, *pf. posve
pozdraviti, pozdraviti svakoja*. — Složeno: iz-
pozdravljati. — U naše vrijeme. 'Kad poredš tamo
ispozdravljaj mi sve prijatele' u *Dubrovcu*. P.
Budmani. — Sa se, *recipročno*. Počem se uzajmno
ispozdravljaju... Nov. sr. 1834. 141.

ISPOZNATI, ispōznam, *pf. posve poznati*. —
Složeno: iz-poznati. — Na jednom mjestu xvii
vijeka. Ne da ono od pameti sebi prilične ni
ispoznano. F. Glavinić, cvit. 163^a.

ISPRACANJE, n. djelo kojijem se ispraća. —
U *Vukovu rječniku*.

ISPRACATI, ispraćam, *impf. ispratiti*. — *Akc.
je kao kod izgledati*. U naše vrijeme, a iz-
među rječnika u *Voltigijinu* (*praes. izpraćam kod
izpratiti*) i u *Vukovu* ('hinausbegleiten', 'comitor
discedentem'). Ispraćajući ga, dade mu jedne
belo carape. M. D. Mihoević, jur. 26.

ISPRACIJE, n. djelo kojijem se isprati. —
Starje je oblik ispraćenja. — U *Mikašinu rječ-
niku*: ispraćenje, i u *Stuličevu*.

ISPRACIVATI, ispraćujem i ispraćivam, *impf.
vidi ispraćati*. — U naše vrijeme, a između rječ-
nika u *Voltigijinu* (*praes. izpraćivam kod izpraćati*).
Da ga svim putem dočekuju i ispraćuju do
Loznice. Nov. sr. 1834. 129.

ISPRAVLJATI, ispravjam, *impf. vidi ispravljati*.

ISPRANE, n. djelo kojijem se ispere. — U
Voltigijinu rječniku.

ISPRASITI, isprasm, *pf. složeno: iz-prasiti*. —
Akc. je kao kod isvaliti. U naše vrijeme.
a. *oprasiti (mnogo prasati)*. U *Vukovu rječ-*

niku: isprasisi, isprasi '(eine menge) werfen (von
der sau)', 'pario'. — Sa se, *refleksivno, oprasiti
se (o mnogim krmačama)*. — U *Vukovu rječ-
niku*: t. j. krmače 'werfen (von mehreren säuen)',
'pario'.

b. *izmrļati, izgnusiti (kao prase)*. — U *Du-
brovcu*. 'Vaš se po glibu, pa si isprasio to
jadrnijeh hajina na sebi'. — Sa se, *refleksivno*.
'Čuvaj da se ne isprasiš'. P. Budmani.

ISPRASATI, isprašam, *impf. isprositi*. — *Akc.
je kao kod ispitati*. — Od xvi vijeka, a između
rječnika u *Ijelostjenčevu* (isprašam, izprositi,
z molitvum i prošum dobivam 'expeto, exoro,
impetro') i u *Stuličevu* (isprašati i izprašati 'pre-
cibus obtinere').

1. *aktivno*.

a. *dobivati prošanjem, moljenjem*. Koja sveti mo-
leći isprašaju. A. Gučetić, roz. mar. 6. Izpra-
šaju ono što prose veće puta. M. Divković, bes.
130^b. I što prose izprašaju. V. Andrijašević,
prav. 59. Jerbo jim ona izpraša i dobiva pravo
skrušenje. A. Kanižlić, utoč. 147. Marija ispraša
ono što bi mi hotili. 416. Koji za nas Boga
mole i moleći izprašaju što želimo. bogojubu.
480. Sve što od sinka tvoga prosiš, vazda is-
prašaš. fran. 246. Po kriposti molba crkve,
tkoja kakono zaručnica Isukrstova, svakda ispraša
tkoju milost za svoje sinove. Blago turl. 2, 37.
Crkva jest uslišana i istinito ispraša od Boga
sve što pita u blagoslovu vode. 2, 40. Što sveti
diluju oli isprašaju jest po kriposti i dostojan-
stvima Isukrsta. 2, 62.

b. *prostiti, moliti*. One (živine) imaju od sebe
jakost, hipotu i odiću, a ti imaš izprašati od ži-
vina nerazložitije s čim ćeš pokriti tvoju golo-
tinu. M. Radnić 352^b. Koji izpraša knjige za
biti uzdignut na koju časnost crkvenu. Ant.
Kadčić 291.

2. *sa se*.

a. *pasivno*. Po kojijema se grijesim i zlobam
našijem odpuštenje ispraša. A. Gučetić, roz. mar.
10. Po Isusu sve se izpraša. I. Ančić, svit. xxiv.
Mirom se izpraša proštenje od svi gija pokornoj
čejadi. 34. Sto se godi po njima prosi izpraša
se sve. 80.

b. *refleksivno*. Izprašase se od oca. F. Vrančić,
živ. 71.

ISPRÁŠITI, isprašim, *pf. složeno: iz-prašiti*. —
Akc. je kao kod isvaliti.

a. *napaniti praha, prašine, iskařati prašinom*. —
U *Stuličevu rječniku*: v. poprašiti, i u *Vu-
kovu*: n. p. hajinu 'bestauben', 'pulvere adsperso',
čf. uprašiti.

b. *očistiti od prašine, otrestiti pruh*. — U *Vol-
tigijinu rječniku*: izprašiti 'dispolverizzare, sbat-
tere fuor la polvere', 'abstauben'. — *nepouzđano*.

ISPRATEŽITI, ispratežim, *pf. u Stuličevu rječ-
niku: izpratežiti, v. odpratežiti*. — *nepouzđano*.

ISPRATI, isperem, *pf. posve oprati (u pravom
i u prenesenom smislu)*. — Složeno: iz-prati. —
Akc. je kao kod izbrati. — *Riječ je stara, ispredi
stislov. isprati, rus. испрати*. — Između rječnika
u *Belvu* ('lavar bene; eluo' 428^a), u *Voltigijinu*
(isprati, ispreem, isperem 'slavare, sciacquare', 'aus-
waschen'; izprati, izperem, izpiram 'stavare, la-
vare bene', 'auswaschen'), u *Stuličevu* (isprati, is-
piram 'lavar purgando', 'eluere'), u *Vukovu* ('aus-
waschen', 'eluo'). Isperete rize svojo. Domentijan³
321. Puno izper' mene, puno oskvrñen jer sam
bio. A. Vitalje, ist. 155^b. Vařalo bi paka tu
kartu izgoriti i žlicicu izpratiti. Ant. Kadčić 162.
Buro vodom isprati. Z. Orfelin, podr. 59. — Sa
se, *refleksivno*. Potrebuje da se od svijeh lahotin

isperem. B. Gradić, duh. 14. Ja se ću limom od skrušenja isčistiti, istrti i isprati. 15. Naman ispravši se u Jordanu, bi očistjen od gube. Blago turl. 2, 217. Od tud biva da sok se ispere. J. S. Reljković 398. Zemlja (*će se*) isprati (*od kiše*), i ostaće suha i bela. Nar. prip. vil. 1868. 261.

ISPRATITI, ispratim, pf. složeno: iz-pratiti. — *Akc. je kao kod izgaziti.* — *Od XIII vijeka, a između rječnika u Mikalčinu* (ispratiti, odpratiti, deduce^o), u *Belinu* (izpratiti, izpraćam ili izpraćivam, accompagnare fuori, comitari extra^o 18^b), u *Voltigijinu* (izpratiti, izpraćam, izpraćivam, accompagnare, tener compagnia, begleiten^o), u *Stulicevu* (comitari, deducere^o), u *Vukovu* (hinaus begleiten^o, comit^o), u *Daničičevu* (deducere^o).

a. *aktivno.* a) *iz ima mjesno značenje, te se misli praćenje iz mjesta na poše.* aa) *praćenje obično biva kao znak časti i ljubavi naj češće što pokazuje gazda gostu koji odlazi (može biti i ironički, te znači izgoñenje na silu ili na sramotu).* korelativno je dočekati. Kada si vshoćeši pojti inamo od nas, da si podešti svobodno s^o vsakoju počestiju, ... a my da te ispratimo. Mon. serb. 22—23. (1234—1240). Kraj sela ih sele isprati. M. Vetranić 2, 252. Tamo do ždrijele lijepo ih isprati. M. Držić 464. Pa i (h) Todor ispratio lepo: 'Id'te, braćo, pošli u dobri čas! Pozdrav'te se Jerini i Đurdu, kako sam vas dočekao lepo, a još lepše, braćo, ispratio'. (*ironički*). Nar. pjes. vuk. 2, 495—496. Lijepo ih kraju ispratio, sve svatove redom darivao. 2, 517. Darivaše, pošu ispratitše. 2, 552. Deverima snahu predadoše, na kapiju zdravo ispratitše. 2, 583. Isprati ih starac patrijare. 3, 80. U po pošu svate ispratila. Nar. pjes. juk. 143. Ja ne znam jeli se desilo, da je kogod izdahnuo za njegova doba, a da ga on nije ispratio. M. P. Šapčanin 1, 134. — bb) *u širem smislu, može značiti i otpustiti, izaslati.* On ga hrani za petnaes danah, pak ga doma isprati u Rovca. Pjev. crn. 20a. Isprati šuru neugošćena da ide od kuda je i došao. Nar. prip. vuk. 110. — b) *uopće kao perfektivni glagol prema pratiti.* aa) *u pravom smislu.* Sreću moli da te izprati, a nek te ne pričeka. (Z). Poslov. danić. 113. Ne mogu s tobom poč do kraja, nego ću te malo ispratit pak pođi sam. J. Filipović 1, 267a. Naredi slugam da ga isprate. N. Palikuća 24. — bb) *kao potjerati.* A odoše Turci pjevajuć, i bijele pojavitše ovce uz Gollju visoku planinu; Turci jave, a ja pogledujem, pa poviknuh dva brata od majke: 'Vidite li, moja braćo draga? Dajte, braćo, da se podignemo, da mi naše ispratimo ovce'. Nar. pjes. vuk. 4, 39—40. Za nima se Srbi naturiše, da isprate uz nahiju Turke. 4, 359.

b. *pasivno.* S vatrom i s plamenom ispraćeni grom. M. A. Reljković, sat. L8^b.

c. *sa se, refleksivno ili pasivno, iseliti se (vidi a, a) bb).* — *U dva primjera XIV vijeka, i otale u Daničičevu rječniku* (emigrare^o). Ako se carstvo mi s^ovadi s Dubrovnikom, što se obretaju Dubrovčanē po zemlji carstva mi, da im se postavi rok za 6 mēseca, da se isprate svobodno be(z) zabavē. Mon. serb. 147. (1349). U tri dni da se imaju dvići i ispratit sa vsēms iz vašega vladanja. Spom. sr. 1, 7. (1396).

ISPRATNIK, m. ispraćen čovjek. — *U jednoga pisca našega vremena.* Pleća dali tužnu ispratniku. Osvetn. 6, 81.

ISPRATŃA, f. (*uprav je adj.*) djelo kojijem se ko na odlasku isprati i pozdravi (i ironički kad se izgoni). — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (der abschied, das geleite auf

den weg^o, salutatio (osculum, verbera) viatica^o). — *I u osobitom smislu, vidi okrije.*

ISPRAVA, f. vidi ispravlañe.

a. *uopće.* — *Samo u jednom primjeru XVIII vijeka, a između rječnika u Belinu* (riforma, cioè il riformare^o in priorem formam renovatio^o 619^b). Od člana vire i crkvene isprave (de fidei articulis et ecclesiastica reformatione^o). I. J. P. Lučić, nar. 1. — *I u pisaca našega vremena.* Isprava, math. (ispravlañe), lat. 'rectificatio', 'rectification', tal. 'rettificazione', fr. egl. 'rectification'; isprava krivule, rectif. einer curve^o, tal. 'rettificazione della curva'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

b. *pismo ili drugo čim ko pokazuje da ima pravo na nešto.* — *Od XV vijeka, a između rječnika u Stulicevu:* 'scriptum, charta, codex, tabulae (quibus jus suum aliquis probat)' s dodatkom da je riječ ruska; u *Vukovu:* 'das recht zu etwas, die bewilligung der regierung', 'jus scriptum rei faciendae' s primjerom: Donio ispravu iz Carigrada da ponovi (ili da načini iznova) namastir. cf. ispravica; u *Daničičevu* (literae confirmantes^o). Na kim's gode uzimaju takvuj ispravu, da im's vi tej hožete primiti. Mon. serb. 535. (1485). Izprava 'patente, credenziale'. S. Budmani 416^b. Da ti bude pred ljudna isprava. Nar. pjes. vuk. 2, 631. Isprava, merc. 'eine urkunde über etwas', tal. 'istromento, documento'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

ISPRAVAK, ispravka, m. djelo kojijem se ispravla, i ono što postane kad se što ispravi. — *isporedi popravak.* — *Akc. kaka je u gen. sing. taka je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing. i gen. pl. ispravakâ.* — *U pisaca našega vremena.* Ispravak, stil. 'berichtigung, verbesserung', tal. 'correzione'; stil. math. 'correctur', tal. 'correttura, correzione', fr. egl. 'correction'; znak ispravka, typ. 'correcturzeichen', tal. 'chiamata', fr. 'marque de la correction', egl. 'mark of correction'; fig. stil. 'correctio', 'επιρροήσις', 'selbstverbesserung'; phys. 'correction', tal. 'correzione'; ispravak pogreške, astr. 'rectification eines fehlers', tal. 'rettificazione d'un errore'; merc. 'storno'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

ISPRAVAN, ispravna, adj. rectus, ispravlen, prav (naj češće u prenesenom, duševnom smislu). — *Od XVI vijeka.*

a. *adj.* — *Komp.: ispravniji.* — *Između rječnika u Stulicevu* (justus, aequus, rectus, probus, innocens, correctus, emendatus; komp. ispravniiji). a) *sa značenjem sprijeda kazanim.* — *od XVI do XVIII vijeka.* Jeda bismo im ispravne bile. M. Držić 146. Čovjek i žena jezičnica neće bit ispravni vrhu zemlje. B. Gradić, djev. 69. Ako si ispravan u tonu što tvoriš. D. Zlatarić 85^b. Onda je vaša pravda upravna i ispravna. M. Divković, bes. 642a. Pisam u naš jezik izpravniija izhodi. I. Ivanišević 126. Gospode i ubogu čas od ispravna srea za veliku primaju. V. Andrijašević, put. 5. Stavi mene na put ispravni. 21. Koji bivši u katoličanskomu nauku ispravan živio. 386. Ispravnoza života opat. 395. Kad je voļa nemoćnika ovako dobro ispravna. P. Radović, nač. 103. Niti su dobro ispravni ni pošteni u ćudih. 531. Prvi broj list a drugi redak kažu prva kriva a druga ispravna. I. Ančić, ogl. 192. Da svaka moja dilovanja, mišljenja i činjenja budu ispravna. L. Terzić 54. Duh ispravan ponovi u iznutarni moji. 94. Duh tvoj dobri privedi će mene u zemlju ispravnu. 97. Slova, koja bijavše očito čistija i ispravniija. A. T. Blagojević, khin. 52. — *U naše vrijeme kod pisaca.* Ispravan, stil. etc. 'correct, fehlerlos', tal. 'corretto'; math. merc.

richtig, fehlerfrei, tal. ,corretto'; ispravan prijepis ,richtige abschrift', tal. ,copia esatta'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. — *b) koji pripada ispravljaju.* — *na dva mjesta xviii vijeka.* Otišao je da donese knihu izpravnu (vidi isprava, a). Glasnik. 11, 3, 165. (1712). Meni će bit zvijezda ispravna Pavo sv. (A. Kalić 198. — *U naše vrijeme kod pisaca.* Ispravna zbrojka, math. ,correctionscoefficient'; ispravni vrtak, mech. etc. ,corrections-schraube'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

b. adv. ispravno, pravo. — *Komp.: ispravnijé.* — *Od xvi vijeka (i u naše vrijeme), a između rječnika u Belinu* (,correttamente', ,emendate' 231^b), *u Voltigijinu* (,correttamente, avvedutamente', ,verbessert, gerad'), *u Stuličevu* (ispravno i izpravno ,recte, belle, probe, diligenter, acurate'), *u Vukovu* (,recht', ,recte'). Što recih ne bješe ispravno. Š. Menčetić 316. I da služim tebe ispravno, pleme moje kazat ću ti. G. Palmotić 3, 82^b. Još da ispravno Boga časti, rusam krvi otar masti. 3, 105^b. Ni ga umiješ ispravno ljubiti. V. Andrijašević, put. 31. Kada se ti ispravno skrušiš i opravdaš. 51. Veličanstvo tvoje bistro, dobro i ispravno poznati. 76. Ispravnije djelovati. 141. Ispravno ću sad ti izrijeti sve istine. B. Betera, čut. 60. On obsluže ispravno zakonite zapovijedi. I. Đorđić, uzd. 127. Ispravno ,speditamente'. S. Budmani 416^b. Moći će se ispravnije pisati. D. Obradović, basn. 423. Ispravno kao jarčev rog. Nar. posl. stoj. 169. Jeli vam sve ispravno? V. Vrčević, niz. 255. Ispravno posle redi i opremaj. M. Pavlinović, rad. 106.

ISPRÁVDATI, isprávdâm, *pf. složeno:* iz-prav-dati. — *Akc. se mijenja u aor. 2 i 3 sing. isprávdá.*

1. aktivno.

a. dobiti pravdajući se. — *Od xviii vijeka, a između rječnika u Belinu* (izpravdati koju stvar ,causam obtinere' 182a, 349a) *gdje se naj prije nalodi, u Bjelostjenčevu* (izpravdam ,elitigo'), *u Voltigijinu* (,vincere, acquistare litigando', ,durch prozess gewinnen'), *u Stuličevu* (,rom judicio vincere, causam obtinere'), *u Vukovu* (dobiti na sudu rasprom ,mittels eines prozesses gewinnen', ,lite assequi'. cf. pravdati se). Da izpravda što od ljudi. V. Došen 27a. Da nam ispravdaju naša narodna prava. M. Pavlinović, razl. spis. 219.

b. ispraviti, pokazati da je što krivo, lažno. — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* S čim bi naj lažljivija potvrđena izpravdao. G. Peštalić 22.

2. su se, reflektivno.

a. posve se opravdati. — *U Stuličevu rječniku:* ,se purgare apud aliquem, causam obtinere'.

b. pravdu voditi do kraja, do sita. — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

ISPRAVEDAN, ispravedna, *adj. ispravan, pravedan.* — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* Neka tebe možem s ispravednim srcem služiti. M. Jerković 25. — *nepouzdana.*

ISPRAVICA, *f. isprava (uprav je dem.).* — *U Vukovu rječniku:* vido isprava.

ISPRAVICE, *adv. vidi ispravno (kod ispravan, b).* — *Na jednom mjestu xviii vijeka.* Trag uprice, s kim hodiste izpravice, put poglavno smirenos. J. Kavačić 165^a.

ISPRAVILAC, ispravilaca, *m. vidi ispravitelj.* — *U Stuličevu rječniku:* ispravilac i griješkom ispravioe az ispravioe.

ISPRAVITELJ, *m. čovjek koji ispravi.* — *U Mikašinu rječniku:* ispravitelj, koji čudi popravljá ,censor, praefectus moribus, magister veteris disciplinae'; *u Belinu:* ,emendatore, correctore', ,men-

ditor' 287a; ,riformatore', ,magister veteris disciplinae' 619^b; *u Voltigijinu:* ,emendatore, riformatore, correctore', ,ein verbesserer'; *u Stuličevu:* ,instruens, dirigens, corrector, emendator'.

ISPRAVITELJICA, *f. žensko čelade koje ispravi.* — *U Stuličevu rječniku:* ,quae dirigit, instruit, emendatrix etc.'

ISPRAVITELJNIK, *m. vidi ispravitelj.* — *Na jednom mjestu xvi vijeka.* Ispraviteljnici oficija svetoga iziskovanja. Š. Budinić, ispr. 134.

ISPRAVITI, ispravim, *pf. posve popraviti, učiniti da što (objekt) bude posve pravo.* — *impf.: ispravljati.* — *Složeno:* iz-praviti. — *Akc. je kao kod izgaziti.* — *Riječ je stara, isporodi stslav. ispraviti, rus. исправитъ.* — *U knjigama xiv i xv vijeka naluze se oblici u kojima ispred i ispada v, vidi ispražu (praes. 1 sing.).* Mon. serb. 203. (1885); ispraženi. Spom. sr. 1, 128. (1415); Mon. serb. 510. (1470). *vidi i ispražiti kod ispravljati.* — *Između rječnika u Mikašinu* (ispraviti, upraviti ,dirigo'; ispraviti, činiti da stvari dobro hode ,moderor'; ispraviti put čija, upraviti k cilju ,collineo, collimo'; ispraviti, načiniti ,corrigo, emendo'), *u Belinu* (ispraviti ,drizzare e addressare', ,corrigo' 280^b); ,raddrizzare, cioè drizzare di nuovo', ,recorrigo' 603a; ,migliorare, migliorare, fare una cosa migliore', ,rem reddere meliorem' 486^b); ,riformare, cioè ridurre a forma primiera', ,in priorem formam revocare' 619^b); *izpraviti* ,emendare, correggere', ,corrigo' 286^b); ,bonificare, ridurre a miglior stato', ,in meliorem statum redigere' 144^b), *u Voltigijinu* (ispraviti, ispravim, ispravjam ,drizzare, fare dritto, emendare', ,verbessern, das unrecht gut machen'; *izpraviti* ,bonificare, compensare, aggiustare', ,vergelten'), *u Stuličevu* (ispraviti, ispravjam ,dirigere, corrigere, emendare, instruere, instaurare, restaurare, in ordinem redigere'), *u Vukovu* (,gerade richten', ,corrigo'), *u Daničićevu* (,perficere; solvere; absolvere, componere').

1. aktivno.

a. objekt je nešto krivo što ispravljanim postaje pravo. a) u pravom smislu (može se shvaćati u kojem primjeru i metaforički). Ti . . . grbavili ispravi. M. Marulić 169. Lasno je izpraviti tanku hvoju. I. V. Bunić, mand. 7. Hotjet krivu ulicu ispraviti. (D). Poslov. danić. 27. Izpraviti pasje noge nije moć. (D). 36. Krivo drvo ognjem ispraviti. (D). 50. Izpraviti izkrivljeno. F. Parčić 80. Ispravi tri klijentava. I. Đorđić, ben. 143. Jao vama, ako ne uzbudete na vrime onoga mladoga i zelenoga cabla ispraviti. J. Banovac, pripov. 253. Način drvo za mlada obrizašem ispraviti kako hoćeš da raste. J. S. Rejković 149. Zato prsti grbave ispravi (sviće). 391. Mojom gobom ne mogu vas svijet ispraviti. (U Boci). Nar. posl. vuk. 182. Beg se dosjeti — te im ispravi tabane (potabani ih). F. Jukić, zemlj. 29. Ko može ispraviti što on iskrivi. D. Daničić, prop. 7, 13. Da znaš ti, koliko je on krivijeh ispravio a pravijeh iskrivio?! S. Lubiša, prip. 205. Mladiku ćeš ispraviti a drvo nikad. V. Bogišić, zborn. 290. — *b) u prenesenom smislu, učiniti da bude pravo što je bilo krivo u duševnom, moralnom smislu, zlo, neistinito. aa) objekt je što se krivo reklo, napisalo a i učinilo.* Kraljevstvo mi zapisa i potvrdi i bolje ispravi vsake zakone i uvete i poveje. Mon. serb. 187. (1788). Što sam pripisal vi bolje ispravte. M. Vetranić 1, 316. Ter isprav' slobodno . . . nezgodno u mojoj besidi. D. Zlatarić 2a. Da ona bare, kojim su štampaturu uzrok pomañkanja ispravim. I. Bandulavić u predgovoru. I ako nadeš koje pomañkanje od

štampe, ispravi govorenem. J. Banovac, razg. ix. Pomañkanja koja štijući nađeš ispravi. A. Kanižlić, bogoljubn. xv. Učiniti i ispraviti ove knjige. A. d. Costa 1, vi. — *bb) objekat je zlo (u moralnom smislu) koje se učinilo; ispravljane se sastoji iz kajanja i naknađavaña (dobrijem djelima)*. Kajem se da sagriših, rad bih ispraviti ča učinih. M. Alberti 401. Da ispravim sve moje misli isprazne. V. Andrijašević, put. 142. Pomañkanja dobrovoljno ispravli. I. Grlić xxii. Želim ispraviti mē nepravi. J. Kavañin 575^b. Da čete pri smrti krivine vašega života prid nega ispraviti. A. d. Bella, razgov. 157. — *cc) također u moralnom smislu, objekat je čeľadne, život, čud itd. značenje je da objekat unaprijed bude dobar, drukčiji nego je prije bio (ispoređi c, b)*. Pri sebe ispravi. M. Marulić 120. Nećeš čud ispraviti. 224. Samo te svituju, ne da te ozdrave, ni da t' potribuju, ni da t' čud izprave. P. Hektorović 60. Da ispravite pamet vašu. B. Gradić, djev. 101. Ispraviti bludeće. M. Divković, bes. 61^b. Pamet čovječju prosvijetli, želu ispravi a djelovanje pokrijepi. 727^a. Njeseu jaka moja dila ñih ispraviti pamet prijeku. G. Palmotić 3, 31^a. Žudim život i djela moja ispraviti. V. Andrijašević, put. 133. Neka dobro ispravim život i dila moja. P. Radović, nač. 10. Da ga svega (*život*) ispravi s duševnim i svetim načinom. 21. Da ji (*zle*) izprave i naprav uprave. I. Ančić, vrat. 190. Izpravli na' pre samoga sebe a pak pazićeš druge. M. Radnić 443^b. Dakle grijeha od svakoga s plaćem srce tvoje ispravi. A. Vitalić, ost. 52. Da me nauk tvoj nije ispravio. I. Đorđić, salt. 49. Ne mareći dicu svoju ispraviti. E. Pavić, ogl. 499. Koji ne bi ktio ispraviti život. J. Matović 161. Ispraviti zli običaj života i čudi izopačene. 234. Život i čudi ispraviti. 236. Evo pripravna sam život moj prominuti i ispraviti. I. Velikanović, prik. 70. U vami stoji ispraviti vaše življenje. I. J. P. Lučić, izk. 31. — *dd) objekat je šteta, te je značenje: nadoknađiti; u širem smislu može biti objekat i dug, te je značenje gotovo kao isplatiti*. Da povinete se i ispraviti crkvi. Zak. duš. pam. šaf. 29. Da gredu pređu carstvo mi u oči za vsaku zlobu a ili svadu, da im carstvo mi ispravi po pravdě i po zakonu. Mon. serb. 170. (1362). Što se nađe da ssm̃ dlužne trgovcem̃ dubrovačkimi, da im̃ isprađu. 203. (1385). Ostalo što mu je bilo neplaćeno dva na desete litara, pisal̃ sm̃ Maroju i Nikši da mu isprave ođ carine dva na desete litara. Spom. sr. 2, 74. (1422). Ođ togazi platiše gospodstvu mi gotovem̃ trgovm̃ pet̃ sate i šest̃deseti litara i, da isprave mitropolitu Isidoru, četirdeseti litara. 2, 79—80. (1423). Tko komu koju štetu učini i ako mu opet ne ispravi. M. Divković, bes. 32—33. Tome Ali odabaši izpravite putnicu, što ga je vodio. Starine. 12, 33. (1706). Muku ku ne ispravi rajskih duša sva množ mila. A. Vitalić, ost. 233. Ali što komu dužan bio mislim svakomu ispraviti što mogao budem. S. Margitić, isпов. 24. Ispravit ono što je drugomu krivo učinio. I. Grlić 66. Da bi po ñivoj nepomli šteta bila gospodaru, dužni su mu ispraviti. F. Lastrić, od' 73. Koli godi e moguće štetu im ispraviti. ned. 287. Ako nisi pravo do sada dava, ispravi i povrati. F. Matić 78. Ako j' komu krivo učineno, imam oklen, ja ču ispraviti. Nar. pjes. marj. 161. — *objekat može izostat, kao n. p. u prvijem primjerima; u ovome ga primjeru zamjenjuje acc. s prijedlogom za: Spovedaše mi za vse krivine i dlužove, i za vse za tozi ispravismo*. Mon. serb. 146. (1349).

b. učiniti da što stoji uprav (dupke). (Arka)

ukrivi se da upade, za to ju izpravi. I. Ančić, ogl. 131. Izpravi bolesnika, govoreći mu: „Uzmi postelju tvoju i hodi“. L. Terzić 296. Ispravi, podapni i uzdržaj kuću moju. F. Lastrić, svet. 157^a. Iz krvi ga malo ispravio. Nar. pjes. vuk. 2, 562. Ispravite ploče pored sebe. 3, 396. Ispravi me na moja koljena. Pjev. crn. 37^b. Ispravi me te stadoh. Đ. Daničić, dan. 8, 18.

c. učiniti da nešto što se miče (ili što se misli kao da se miče) ide pravijem smjerom put čila (naj čeće u prenesenom ili metaforičkom smislu). a) objekat je put (metaforički, po bibličkom jeziku). Ispravi pređu tobogu put moj. Domentijan^a 18. Za ispraviti naš put opaki. B. Kašić, is. 1. Ispravite put Gospodni, kako reče Izaija prorok. I. Bandulavić 3b. joann. 1, 23. Put koji ti sam ja ispravio. V. Andrijašević, put. 65. Ispravi zao put. M. Radnić 414^a. — *b) objekat je ono što se miče (n. p. lada)*. Krmanģije ispravite lađe na demije Otmanović-cara. Nar. pjes. vuk. 5, 416. — *u prenesenom, metaforičkom smislu, objekat može biti stupaj, noga, koračaj itd. (po bibličkom jeziku)*. Izpravil si stupaļ moj. F. Vrančić, živ. 14. Izpraviti noge naše na put od mijera. I. Ančić, svit. 96. Ispravi tvoje koračaje. M. Radnić 105^a. — *amo pripadaju i ovi primjeri: Ispravi srce tvoje na pravi put*. M. Divković, bes. 169^a. Da pameti naše k nebeskijem poželenjem ispraviš tebe molimo. nauk. 156^a. Ispravi nega na put spasenja. 158^a.

d. u prenesenom smislu, kao urediti, opraviti, upraviti (objekat je kakav posao, a subjekat ona) koji je nad poslom, koji ga nadzire). Sudije da drže knjige, kaksveno su dali pristavom̃, kojihno su poslali da isprave po zemļi. Zak. duš. pam. šaf. 47. Sazvani za ispraviti i urediti koludrice. S. Budinić, ispr. 144.

e. izvršiti, svršiti. Ispraviti raboty manastirskyje. Domentijan^a 217. Ašte ne vshošteš ispraviti poveljenja crkvi. Zak. duš. pam. šaf. 29. Što isprave da je tvrdo i neporočno. Spom. sr. 1, 79. (1406). Dodoše u Carigrad da isprave toliki posao s cesarom. S. Badrić, ukaz. 13.

f. neprelazno, uputiti se nekijem putem put čila (može biti prelazno, ako se shvati kao da se ima u misli objekat put). — *Na jednom mjestu u narodnoj pjesmi našega vremena*. Ma nemojte drumom ispraviti, nego hajte zelenom planinom. Pjev. crn. 31^a.

2. pasivno. Zakoni i slobodštine svetem̃ roditelem̃ tvojim̃ i po tom̃ svetopočivšom̃ gospodom̃ majkom̃ vi i slavnem̃ gospodstvom̃ ti potvrđeni i boje isprañeni. Spom. sr. 1, 128. (1415). Pravo su i počteno isprañeni (*razlozi*). Mon. serb. 510. (1470). Romi isprañen. E. Pavić, ogl. 658. Mišlaše nega isprañena i isvijješćena otpustiti. S. Rosa 158^a. Ne vide se oholnici podniženi, kriveci isprañeni. Đ. Bašić 18. Da ovako isprañeni postanemo pripravni. V. Došen 266^b. Plojka se upravo zove okrugla i glatka kamena pločica kojom se u onoj igri gada u drugi isprañeni kamen. Vuk, živ. 287. — *Može se shvatiti part. praet. pass. isprañen i kao adj.; te s toga ima i adv. isprañeno, vidi u Mikajinu rječniku: isprañen, učiněn boļi, moderatus; isprañen, uprañen, adrizzato, dirizzato, directus; adv. isprañeno, upravno, drittamente, direttamente, 'directe, directo'.*

3. sa se.

a. pasivno. Da ta krivina sē s pravinom̃ ispravi. Mon. serb. 29. (1240). Koja se krivina učini među ļudi dubrovčke i među tebe i tvoji ļudi, da se ispravi pravinom̃ po staromu zakonu. 43. (1254). Ako bude komu Dubrovčaninu

što uzeto odъ moga človéka ili odъ mene, da se vse ispravi. 193. (1379). S ne da se ka gizda ispravi ljepotom. S. Menčetić 108. Da se ispravi, Gospodine, molitva moja kako no tamnar prid obrazom tvojjem. M. Divković, bes. 501a. Da se po tvomu dostojanju svakolika djela moja isprave i narede. nauk. 119b. Da se isprave misli i djela naša. 228b. Hromi se ispraviše. V. Andrijašević, put. 173. Šipka mlada može se ispraviti. M. Radnić 176b. Da se duša moja ispraviti tvojjem naukom. I. Đorđić, salt. 422. Ona koja biše izopačena po Evi po divici Mariji imadijahu se ispraviti. J. Filipović 1, 512b. Kako se imaju tri moći duše ispraviti i upraviti. P. Knežević, osm. 60. Ne može se (kriva) Drina ramenom ispraviti. Nar. posl. vuk. 205.

b. *refleksivno*. — *Između rječnika u Mikačinu* (ispravit se, učinit se boji ,colligere se, cohibere se'), u *Belinu* (ispraviti se ,temperare se' 491b; ,redire ad bonam frugem' 608b; ispraviti se ,corrigere errorem' 290a), u *Voltigijinu* (ispraviti se ,omendarsi, correggersi', ,sich bessern'), u *Stuličenu* (omendarsi dall' errore, moderarsi', ,corrigi'), u *Daničićevu* (,satisfacere'). Nastoj, ter se isprav'. M. Marulić 138. Ako s' krivi, isprav' se. 153. I kriv ti sam i mogu se ispraviti. M. Držić 232. Kako lav hoće se uspeti i ispraviti. P. Bakšić 206. Jeda bi se (čelade) na boje izpravilo. I. Ančić, ogl. 63. Oni stisnuti jesu i padoše, a mi ustasmo i ispravili se jesmo. L. Terzić (B. Pavlović) 163. Brže dakle, o Krstjanine, koji si se s grijhom iskrivio, počmi činit pokoru, da se š nom ispravio. J. Banovac, pripov. 204. Uze ga k tomu za ruku i pomože mu ustati i ovo u oni čas ispravi se. E. Pavić, ogl. 639. Ukaza im sv. Petar, da se jo ovi čovik ne u ime njegovo, veće u ime Isusovo ispravio. 610. Niko ne može se ispraviti, ne znajući u čemu i kako pogrešava. D. Obradović, živ. 11. Kako ti ga učine papom, ispravi se i ukoči. basu. 18. Ispravi se, pokaj se. J. Rajić, pouč. 1, 117. Planu Marko kako vatra živa, ispravi se na Šarcu vitezu. Nar. pjes. vuk. 2, 355. Ispravi se Jović na vrančića. Pjov. ern. 148b. Dok s' na noge Turci ispraviše. Nar. pjes. juk. 249. Ispravivši se Mededović. Nar. prip. vuk. 4. Ali se nazovi-mrtvac u jedan put ispravi. 217. Ispravi se i reče im: ,Koji je među vam bez grijeha . . .' Vuk, jöv. 8, 7. Moj snop usta i ispravi se. Đ. Daničić, Imojs. 37, 7. A ako se koži spatakni? — Ispraviče se. M. P. Šapčanin 1, 100. — *U ovijem primjerima kao da je značenje: opravdati se*. Da ne izmeteta se postavljeny zdě, ašte ne budeta. Jemu nekotoryje viny velije i obličajemu prědu vsěmi, i ne moguštu jemu ispraviti se. Sava, tip. stud. glasu. 40, 157. Ako li što pogreše zemlj krajevstva mi i ne isprave mi se. Mon. serb. 55. (1281). O vsemi se su carstvu mi ispravili, ne ostaše krěvi ni u činat carstvu mi. Spom. sr. 2, 18. (1349). Ašte ne vashošeta ispraviti se zapovědiju duhovnoju. Zak. duš. pam. šaf. 29.

ISPRAVIV, *adj.* *vidi* ispraviv. — *U Stuličenu rječniku*: ,omendabilis'. — *nije dosta poznato*.

ISPRAVLJÁČ, ispravljáca, *m.* čovjek koji ispravlja (pogreške kod štamparija). — *Naučieno u naše vrijeme*. Ispravljáč, typ. ,corrector', tal. ,correctore', franc. ,correcteur', engl. ,corrector'. B. Šulek, rječn. znanst. naz.

ISPRAVLJALAC, ispravljalac, *m.* čovjek koji ispravlja. — *U Stuličenu rječniku*: v. ispravitelj.

ISPRAVLJALICA, *f.* žensko čelade koje ispravlja. — *U Stuličenu rječniku*: v. ispraviteljica.

ISPRAVLJÁNE, *n.* djelo kojijem se ispravlja. — *Između rječnika u Vukovu*. Dvoranin kraljev postavljen na kapiji gradskoj za ispravljáne i uredbu puka. E. Pavić, ogl. 328. U ispravljánu istih (putova) ljubibratiću zlo želiše. M. A. Rejković, sat. H4b.

ISPRAVLJATI, ispravljám, *impf.* ispraviti. — *Akc. je kao kod izgledati*. — *Riječ je stara, isporodi stslav*. ispravljati, rus. исправлять. — *U nekijem primjerima* xiv, xvii i xviii vijeka ispada v ispred l (*vidi* i kod ispraviti): ispravljaju. Mon. serb. 191. (1379); Glasnik. 24, 279. (1396); ispravljaje. Mon. serb. 221. (1392); ispravja. Glasnik. 24, 279. (1396); ispravjati. M. Divković, nauk. 122b; Glasnik. 11, 3, 171. (1712). — *Između rječnika u Voltigijinu* (praes. ispravjam kod ispraviti, a napose ispravljati ,salvare, assicurare; emendare, censurare', ,retten; verbessern'), u *Stuličenu* (1. v. ispraviti. 2. ,identidem dirigere, corrigere'), u *Vukovu* (,gerade richten', ,corrigo'), u *Daničićevu* (ispravljati i ispravjati ,regere; absolvere, componere; corrigere').

1. *aktivno*.

a. *vidi* ispraviti, 1, a. Moju že vy, otčci i bratije, koga Bogъ spodobii čisti knigy siji, ašte čto budeta vь nihly pogrešeno, ispravljajušte i prohodešte čtete. Mon. serb. 84. (1324). Običaj crkveni ispravljaje. Mon. croat. 107. (1470). Tko li ju (krivu čud) ispravja. M. Vetranić 1, 227. Ispravljati što je krivo. P. Kanavelić, iv. 390. Kļaste i (h)rome ispravjam. I. Ančić, ogl. 65. Spasno ispravja puke brome. J. Kavanin 159a. Poče ispravljati što god krivo vidaše. I. Đorđić, ben. 28. Načes pomaňkaña mnoga u puntim, u virgulam, u acentim, u riči sastavljenju oli rastavljenju: ispravljaj kako znađeš, ja više ne mogu. And. Kačić, razg. 318. Vaļa grbave ispravljati. J. S. Rejković 391. Ispravja neuredne običaje. A. Tomiković, živ. 35. Dok je šiba tanka, treba je ispravljati. Nar. posl. vuk. 64. Ispravljajte takovoga duhom krotosti. Vuk, pavl. gal. 6, 1. Vaļalo bi da znađe nas i našu čud ispravja. M. Pavlinović, rad. 144.

b. *vidi* ispraviti, 1, b. Ovo kripostivo vino ispravja srce čovijeka. E. Pavić, ogl. 507. Tako se nagnu korabja da padne, a Oza pritrčavši poče je ispravljati. And. Kačić, kor. 191.

c. *vidi* ispraviti, 1, c. Putije svoje ispravljaj. Sava, sim. pam. šaf. 9. Čestokrat daj meni, Gospodine, srce k tibi ispravjati. M. Divković, nauk. 122b. S mnogijem tračočnami ispravlaš put pakleni. M. Radnić 361a.

d. *vidi* ispraviti, 1, d. Spodobi me sugubim vćencem, jako vladičestvija ispravljati mi. Mon. serb. 187. (1378). Posle crkveni primičurije na koñih da ispravljaju. 191. (1379). Tutore naredio, koji će o onoj uredbi nastajati i uređena ispravljati. Glasnik. 11, 3, 171. (1712). Vladati, ispravljati i upravljati puk krsćanski. J. Matović 288.

e. *vidi* ispraviti, 1, e. Tvoru pravidu i ispravljaje pravila. Mon. serb. 221. (1392). Napulno ispravljamo i izvršujemo onu zapověd. Š. Budinić, sum. 55a.

f. *kazati, pripovijedati sve do kraja, viditi* praviti. A ke sam jur dosle okol ne spravjala, jedva bilh ja posle sve vam ispravjala. H. Lucić 250.

2. *sa se*.

a. *pasivno*. To da se ispravlja sudom pravym božestvnyim. Mon. serb. 20. (1234). Ako se kojagodě krivina čini, da se sudom ispravlja. 46. (1254). Da im se onazi peti adričati daju i ispravljaju. Glasnik. 24, 279. (1396). Oda svih inih stvari ko godi se po pristavu ispravljaju.

Stat. pol. ark. 5, 273. Da se plav ispravja naredno stojeći. M. Vetranić 1, 169. Romi ali klasti izpravljau se. P. Macukat 86. Mućim od ozloglašena iskrnjuje i šteta koje im se čine, i povoljno koji put niti se zakrplaju i ispravljaju. F. Lastrić, ned. 337.

b. *refleksivno*. I jako što slgrěše kralovstvu mi, da se sudom ispravljamo. Mon. serb. 50. (1240—1272). Ako bi se svak sa svoje strane starao ispravljati se. D. Obradović, živ. 11. Narodi koji prosvetavjući se naukom od dan do dan ispravljaju se. 114.

ISPRAVLJENOST, *f. osobina onoga što je ispravljeno*. — *Samo u Stulićevu rječniku*: ‚directio, correctio, emendatio, instauratio, restauratio, castigatio‘.

ISPRAVLJENSTVO, *n. vidi ispravljenost*. — *U Stulićevu rječniku*: uz ispravljenost. — *nepouzđano*.

ISPRAVLJĚNE, *n. djelo kojijem se ispravi*. — *Stariji su oblici ispravljenije i ispravljenje*. — *Između rječnika u Mikačlinu* (ispravljenje, upravljenje ‚directio‘), u *Belinu* (ispravljenje ‚emendatio‘ 287^a), u *Stulićevu*, u *Daničićevu* (ispravljenje ‚rectio; directio‘). Priběžište črnčevškago ispravljenija. Stefan, sim. pam. šaf. 13. Sluđijim ispravljenje. Domentijan^b 208. O svakom duhovnom ispravljenijem. Mon. serb. 14. (1222—1228). Ne tьkьmo o rabotah nu vь vsakom ispravljenijem crkь(n)čьmь. 116. (1343). Da ogleđaju i ispravljaju ubogijih i ništijih. Zak. duš. pam. šaf. 48. Mnogaja stvori poveļenija pristojēja kleru i na dobro ispravljenje redovnikov. Š. Kozićić 10^a. Dělatoļi u ispravļenju žetve Gospodinove. Š. Budinić, sum. 101^b. Nauk koji pristoji na pućenje i ispravljenje sluđitelj erkvenih. 180^b. A djela tebi ugodnijeh ispravļenje. V. Andrijašević, dev. 109. Sluđi mu za ispravļenje svih svojih stupajih ke čini po onomu putu. P. Radović, nač. 21. Za ispravļenje svoga živļjenja. 236. Jer ga tuj čekaaše žudjeno zdravlje i ispravļenje. I. Đorđić, ben. 193. Ako jī (*grihe*) sveder brez nikakve odluke ispravļeņa činiše. P. Knežević, osm. 109. Na tvoju dakle mudrost nasloham podpuo ispravļenje. Ant. Kadčić, predg. xl. Ispravļenje živļeņa i uzumnožaje bogolubstva. I. J. P. Lučić, izk. 4. Posli očita ispravļeņa života. 104. Što je ispravļeņa i popravļeņa neļudnih običaju a carstvo uvodio. A. Tomiković, živ. 66.

ISPRAVLJIV, *adj. koji se može ispraviti*. — *U Belinu rječniku*: ‚emendabilis‘ 232^a; u *Voltiđijinu*: ‚corrigibile, emendabile‘ ‚verbesserlich‘; u *Stulićevu*: v. ispraviv. — *I u pisaca našega vremena*. Ispravļiv, math. ‚rectificabil‘, tal. ‚rettificabile‘. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

ISPRAVNIK, *m. vidi ispravļalac, ispravitelj*. — *Od xvi vijeka (vidi kod b)*.

a. *u pravom smislu*. — *Između rječnika u Belinu* (ispravnik duhovni ‚vitae spiritualis director‘ 261^a). Ako tko tebe čini svojim ispravnikom, nemoj se uzdignuti. P. Posilović, cvijet. 168. K. Mađarović 83. Zaziva Iskrsta ispravnika od duša. I. Đorđić, salt. 171.

b. *ovako zove svoju knjigu prema tal. direttorio neki pisac xvi vijeka*. — *Između rječnika u Stulićevu* (‚directorium‘ s dodatkom da je našao u pisca Budinića). Ispravnik za ereji, ispovidnici i za pokornih (‚breve direttorio per sacerdoti, confessori e per penitenti‘). Š. Budinić, ispr. I. Budineo za spovijedce i pokorne ispravnik je lijep razveo. J. Kavañin 126^a.

ISPRÁVNITI, isprávnim, *pf. vidi ispraviti* (uprav učiniti da je što ispravno). — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Mučno je utvrđena ispraviniti izkrivljena. J. Kavañin 76^a.

ISPRAVNOST, *f. osobina onoga što je ispravno*. — *Od xvii vijeka, a između rječnika u Voltiđijinu* (‚correzione, indirizzamento‘ ‚verbesserung‘) i u *Stulićevu* (v. ispravļenje). Suditi će okoliš od zemlje u ispravnosti. B. Kašić, rit. 351. Ispravnost, stil. ‚correctheit, fehlerlosigkeit‘. B. Šulek, rječn. znanst. naz.

ISPRAZAK, ispraska, *m. u Stulićevu rječniku*: ‚levis exoneratio‘. — *nepouzđano*.

ISPRAZAN, isprazna (isprázan, isprázna), *adj. inanis, prazan, gotovo samo u prenesenom smislu*. — *Složeno*: iz-prazan (poslje z ispalio je d, vidi prvi primjer kod b) i vidi prazan). — *Od xiii vijeka (vidi kod a, b)*, a između rječnika u *Mikačlinu* (vidi ispražen; isprazan, praznoglav ‚vanus‘), u *Belinu* (izprazan ‚invalido‘ ‚irritus‘ 416^a; izprazni ‚nullo, cioè che non ha vigore‘ ‚irritus‘ 515^b), u *Voltiđijinu* (izprazan ‚vnoto, vuotato, evacuato; vano‘ ‚ausgeleert; eitel‘), u *Stulićevu* (‚inutilis, vanus, inanis, infructuosus, damnosus, otiosus, nihil agens‘).

a. *adj. a) prazan uopće (prema lat. inanis)*. u *jedinom primjeru s instr.* Zato u pisni (psalmu) 106, 9 reče: Nasitio si dušu izpraznu (animam inanem), dušu gladujući nasitio si svakim dobrom; duša u grijū izprazna je svakim dobrom. I. Ančić, ogl. 4. — *b) otiosus, besposlen, a može značiti i lijen. naj češće o crkvađetu*. Kako neizprazdnost jest igumeni počeo umnožilo se jest bratstvo. Sava, tip. stud. glas. 40, 141. U noći misliti trijeba je, a ne stat izprazan. N. Dimitrović 9. I samo čas jedan isprazan nemoj stat. 13. Sinovi Izraelski ne stajahu isprazni, nego se potežahu u zemļu od obećanja. M. Divković, bes. 62^b. Osobitijem načinom djavli nastaju isprazne i besposlene. 261^a. Ti po vazlan ovdī sidiš isprazan. zlam 14^a. Trijebi je, za bezbriznijeh da se brinu, i za izpraznijeh misle i trude. I. Gundulić 452. Nu što isprazna ovdī stojim ter ne vršim moju željū? G. Palmotić 2, 122. Tko isprazan doma sjedi ne zna stvari vrijedne i znane. 2, 201. Izpraznijem vazda je svetac. (D). Poslov. danić. 36. Mlados izprazna staros trudna. (D). 62. Po naravi vaļa da što ljubimo, zašto duša izprazna stajati ne može. S. Margitić, fal. 258. Djavo izprazno lako svrta. J. Kavañin 377^a. Ter da isprazan dni ne traje. I. Đorđić, ben. 113. — *kaže se i o danima, o životu itd.* Da provede dni isprazne. P. Kanavelić, iv. 466. Provodi izprazni život. M. Zoričić, zrc. 72. — *c) zaludan, bez koristi*. Nikada nikakove riječi izprazne i neplodne nije rekao. M. Divković, bes. 100^a. Kako isprazne i zaludū vaše misli, vaši sudi ugledat se često budu. G. Palmotić 2, 101. Videć da je svačija isprazna sila i snaga. P. Kanavelić, iv. 548. Nije bio trud izprazan. M. Bijanković 155. I da bude izprazno i zaludū svako njegovo napastovanje. L. Terzić 43. Čudo nije, prena tima da e izprazna svačija sila. J. Kavañin 266^a. Bog neće da su izprazni moji uzdasī, molbe moje. I. Đorđić, salt. 66. Vidite li da prvo i drugo dilo od poznaña jest isprazno, ako se trećim ne nadopuni? F. Lastrić, ned. 200. Zaludan i izprazan odlučak. A. Kanižlić, kam. 678. Da su sva izmišļavanja i odluke niove izprazne. E. Pavić, ogl. 99. Poznavši da je njegovo čekaaše isprazno. 493. Tvoja dobroćinstva sva su izprazna i brezkorisna. And. Kačić, kor. 73. Da odrishe izajde zaludno i

isprazno. Ant. Kadčić 191. Pokora isprazna je priko mjere učinena. N. Marči 72. — *d) što je beskorisno svagda je bespotrebno, a može biti i škodno, po tome se isprazan može kazati i o čemu što s toga što je bespotrebno, i škodno je u moralnom smislu.* Isprazne kletve. A. Gučetić, roz. jez. 15. Riječi isprazne govorit. 196. Da za svaku riječ ispraznu davati će razlog. S. Margitić, fal. 247. Isprazne riječi, koje nerazborna svijes govori. I. Đorđić, uzd. 104. Bježat isprazne razgovore. ben. 28. Od naj mañe riči isprazne. J. Banovac, pred. 71. Ondi će ljudi davati razlog od svake riči isprazne koju su rekli. F. Lastrić, ned. 6. Za svaku rič brezposlenu, ispraznu, to jest, i nekorisnu, koju budu reći ljudi, razlog imaju dati u dan suda. 26. Da se ima vratiti razlog od svake riječi isprazne. J. Matović 416. Rič isprazna rečona u maskari. M. Dobretić 213. Da će ljudi od svake zaludñe ili isprazne riči dati razlog. B. Leaković, nauk. 90. Slušati isprazne pripovidke. 459. Slušajući jedan isprazni razgovor. I. J. P. Lučić, razg. 44. Neka udij ne gubi se u zabavam i razgovorima ispraznim. bit. 63. Da ti odgovorim za svaku riječ ispraznu. A. Kalić 289. — Odgoneć sve misli isprazne. I. Ančić, svit. 49. Jel' te obastrla magla od isprazni misli. M. Zoričić, osm. 96. Da možo promisliti kako smo svi od jednoga otea i matere rodeni, tu bi ispraznu misla' od sebe daleko bacio. And. Kačić, razg. 317. — Isprazne raskošne. B. Kašić, nač. 35. — Tim nije čudo, čim bez znanja dni u izpraznoj lasti traju, k'o Zagorko da imanja s pricijeh vila ostavljaju. I. Gundulić 144. Nastoj živjet časno iz mlada od isprazne dalek lasti. G. Palmotić 2, 389. — Pustio se je u piće, igre isprazne. A. Kanižlić, kam. 17. Svaka isprazna igra. D. Rapić 228. — Koliko ji vidiste na trgu, na ispraznim prikazanjima. Grgur iz Vareša 105. — Prikazaće sega dana, na što isprazni blud dovodi. G. Palmotić 2, 7. S razbludam ispraznima. 2, 19. — *e) bez razloga.* Isprazno jest ufaño ñovo. J. Filipović 1, 263^a. Pilat ispraznim strahom taknut nepravo osudi Isusa. F. Lastrić, test. 160^a. Ah moj sinko, isprazna uzdaña, netemeljita ufaña! ned. 30. Strah isprazni za ne rasteći i ne ispustiti dobara stoćonje. 128. Zaludu ćete ga prositi i isprazno je vaše uzdañe, ako ne učinite djela od milosrdja. 373. Komu je od onoga ispraznoga straha odahnulo srđeo. A. Kanižlić, kam. 38. Ova sunña i strah od veće strane jest isprazan. 479. Ne bijaše dakle ne poufañe isprazno. E. Pavić, ogl. 506. — *f) uopće, koji ne vrijedi, u kojemu nije vrijednosti prave.* Isprazna pohvalo. M. Vetrančić 1, 80. Vidimo na pokon kroz naša življenja, koli su isprazna sva ljudska mišljenja. D. Raiña 100^{ab}. Od nasladjenja u stvarih taštih i ispraznih. A. Komulović 38. Laživa je milos i isprazna ljepota. I. Držić 291. One svjetim ispraznima veće kratu budu ñima od velike od pogube. G. Palmotić 1, 151. Pod imenom sreće isprazne. P. Kanavelić, iv. 265. Bjeñu ostala svom. sjemenu za ispraznu uzpomenu. J. Kavañin 557^a. Sve sreće bjeñu isprazne i vremenite. I. Đorđić, salt. 178. Takovi zaviti ne valjaju, jer su od sebe isprazni. A. Bačić 72. Ne učini rič svoju ispraznu. 74. Isprazna slava. J. Banovac, uboj. 6. Jere je isprazna jakost ljudska. blagosov. 253. Da njebovca ne bude isprazan zaviti. B. Pavlović 26. Bžite od holosti i od isprazne slave. F. Lastrić, test. 27^b. Svrhu slaba i piskovita temelja isprazne mudrosti. A. Kanižlić, kam. 48. S nikojima ispraznima razlozi simbol izopačiti. 201. Brijati bradu od požude isprazne lipote.

225. On bi imao nikuju ispraznu radost, kada bi vidio. 273. Isprazna i lažljiva dobra traže. uzr. 15. Po svoj podobnosti rad svog ispraznog veličanstva. E. Pavić, ogl. 480. Ako pak Isukrst nije uskrsnuo, slijedi da je isprazno naše pripovijedañe. jezgr. 40. Porad isprazne slave. M. Zoričić, osm. 25. Ovi pod krunom ne kti se ponositi, ni holiti i u izpraznoj slavi ponositi. And. Kačić, razg. 22. Tvoja mi je sila dodijala i izprazna slava omrznula. 85^a. Faleći hude i isprazne bogove. kor. 296. Ispraznu učiniste zapovijed Božju radi pridaña vašega. J. Matović 371. Tlačiš isprazne te dike. I. M. Mattei vii. — *i sa supstantivima koji već sami po sebi znače stvar bez vrijednosti.* Ono bjeñu sni i riječi isprazne. B. Kašić, per. 195. Čiñaše jih ni za koju ispraznu izvañštinu. is. 32. Zlamen od svjetovnijeh taština ispraznijeh. B. Kašić kod M. Orbin iii. Za isprazne, jaoh! taštine pustih tebe, Gospodine. I. V. Bunić, mand. 10. Držao je ovo starešina za isprazni san. A. Kanižlić, kam. 255. Zastavnici isprazne sññ. 453. Ivan nosi isprazno ime cara. 638. — *g) profanum, koji nije svet, koji ne pripada vjeri, svetiñi (može i ne biti u zlom smislu).* Ako su druži razlika složenja moja: Galateu, Dijanu... s mnogijem pjesnima taštijem i ispraznijem na očitijeh mjestijeh prikazivali, ja sve stvari tašte za tašte držeći, vjerujući da je početak od pravoga znanja strah Božji, pjesni pokorne svijetu prikazujem. I. Gundulić 192. Ovde pišem pisme duhovne i koristne, za ostaviti isprazne. T. Babić, pism. 2. Što će nami sad isprazne pisme? 4. Sotona, koja među ñima (*mužem i ženom*) ljubav ispraznu uñigala naj pri... J. Banovac, razg. 83. Ne imaju se s ispraznom slobodom iziskivati skrovišta Božija. F. Lastrić, test. 325^a. Znademo iz skazañi ispraznije. 354^a. Takih su ubojstava puna pisma ne samo isprazna nego i sveta. ned. 110. Taku pokaraña puna su iskazaña sveta i isprazna. 174. U svetih pismi i isprazni. svet. 71^a. To jest sveti ovi bio je vrimenta onoga Krstjanin imenom, voļom pak i željom u štivenu izprazni kniga Ciceronovi jest bio Ciceron. D. Rapić 91. — *h) koji hlepi za tuđom pohvalom, ispredi tašt, sujetan. aa) o čeladetu.* Vjetric blagi, slava ispraznih. P. Kanavelić, iv. 23. Isprazni običaju faliti svoja dilovanja. A. Bačić 227. Ne ima biti tašt, isprazan ni vitreušast. M. Dobretić 63. — *bb) o onome čim se čelade onakoro pokazuje.* Pomrzivši sve isprazne gizde ludijeh. B. Kašić, per. 9. Bez nijednijeh ispraznijeh uresa. V. Andrijašević, put. 81. Zelembači na glavi jesu za pokaraña narošena ispraznoga. M. Zoričić, zrc. 140. — *i) uopće o čeladetu koje malo vrijedi, osobito radi neznaña.* Isprazni su svi ljudi u kojima nije znaña. A. Bačić 2. Ali oćoš li znati, o čoviće isprazni, da je vira brez dobrije dila mrtva? (Vis autem scire, o homo inanis, quoniam fides sine operibus mortua est? jac. 2, 20). 114. — *k) curiosus, u osobitom smislu, o čeladetu koje želi znati što se ñega ne tiče.* A u ostali dili ñegovi ne budi isprazan za znati i. F. Lastrić, test. 325^a. — *l) n. isprazno stoji u acc. s prijedlogima u ili na i znači što ade.* isprazno (*tridi b*). *aa) s prijedlogom u.* Ni u isprazno uzima dušu svoju. B. Kašić, nasl. 289. Ne uzmi ime Božje u isprazno zrc. 41. Pokli se ne uzimlje u isprazno ime Božje. I. Đorđić, salt. 37. Ne uzmi u isprazno ime Božje. I. A. Nenađić, nauk. 28. Da bi učinili bili u isprazno onaj odlučak. A. Kanižlić, kam. 709. Nemoj uzeti ime Gospodina Boga tvoga u isprazno. J. Matović 341. — *bb) s prijedlogom na.* Nikada ne bi nu isprazno riči rekao. I. Ančić,

vrat. 60. Ove riči nisu na izprazno rečene. 115. Doklen ću piti na izprazno rosu tvoje milosti? M. Zoričić, osm. 45.

b. *adv.* isprazno (isprázno). — *Između rječnika u Mikašinu* (isprazno, ništa ne poslujući 'otiose'), u *Belinu* (isprazno, 'otiose' 532^a), u *Stuličevu* (incassum, frustra, inutiliter, inaniter, invanum, otiose'). a) *vidi* a, b). Što isprazno dni provodiš? M. Vetranić 1, 83. Isprazno tijem ne stoji. 1, 464. Provodiš dni tvoje u bludu isprazno tač stoji. 2, 53. Brijeme isprazno nemojmo gubiti. M. Držić 440. Ali hoć isprazno provesti tvoj život? D. Zlatarić 54^b. Nijesu hotni isprazno stajati ni sidjeti. M. Divković, bes. 412^b. Nikadar ne gubljaše vrijeme isprazno ali bezredno B. Kašić, per. 27. U dni moje vidaše se, o koristi gdi svak radi; uzlotrilo sada sve se, živu isprazno stari i mladi. I. Gundulić 143. I da je umirjet vele boje, neg' isprazno dni trajati. 290. Provodit vrijeme isprazno. P. Kanavelić, iv. 8. Gore nij' stat neg isprazno. J. Kavašin 377^a. Isprazno si živio, neka ti plaća izprazna bude. M. Zoričić, osm. 71. Izgubio si vrijeme isprazno. L. Radić 3. — b) *vidi* a, c). Što isprazno čovjek dvori. P. Kanavelić, iv. 5. Isprazno trude se. M. Radnić 271^a. Sunce nikada isprazno ni zaludu ne stoji. S. Margitić, fal. 107. Drugojačije isprazno bi bilo moliti Boga za njih. A. Bačić 511. Isprazno klačaju mene. S. Rosa 96^b. — c) *vidi* a, d). Počita' Boga jedinoga i ne kuni se nime isprazno. A. Gučetić, roz jez. 31. Nego se često isprazno smijemo. B. Kašić, nasl. 40. Neka se ne uće balat ni kantat isprazno. I. Držić 73. Uzimati ime Božije isprazno... sveduđ se kune imenom Božim isprazno. I. Ančić, vrat. 154. Da se ne kunemo isprazno. 241^b. Da se ne smije isprazno. svit. 18. Na svijet vodit duge žitke, isprazno se zabavlati. J. Kavašin 471^a. Sakriviš isprazno i razbludeno pjevajući. I. Đorđić, salt. 1. Nije bilo dopušteno ni neistinito ni isprazno zakleti se. S. Rosa 72^b. Jeste li kada uzeli isprazno njegovo sveto i strašno ime? Đ. Bašić 25. Niti se š ním bude zaklinati ali laživo ali isprazno. J. Matović 342. — e) *vidi* a, e). Da se zlo i isprazno bojiš reći ne smijem F. Lastrić, ned. 210. — f) *vidi* a, h). Da se načinjaju isprazno. I. Držić 254. Kako se isprazno oblači. J. Banovac, pred. 59. Faleći se isprazno rad svojih postova. A. Kanižlić, kam. 245. — g) *vidi* a, k). Od njea mlogo govoriti i istraživati isprazno. F. Lastrić, test. 271^a. Niti se ina istraživati isprazno. 322.

ISPRAZDNITI, *vidi* isprazniti.

ISPRAZŪIV, *adj.* *vidi* isprazan, a, h). — *Na jednom mjestu xvii vijeka*. Naučan, izprazŷiv i oho. M. Radnić 54^b.

ISPRAZNICA, *f.* žensko čeljade isprazno. — *Samo u Stuličevu rječniku*: 'mulier otiosa'.

ISPRAZNIK, *m.* čovjek isprazan (*vidi* isprazan, a, b)). — *Na jednom mjestu xvii vijeka, a između rječnika u Mikašinu* (ispraznik, koji ne posluje ništa, 'otiosus'), u *Belinu* (ispraznik, 'otiosus' 532^a), u *Stuličevu* ('otiosus, nihil agens'). Gonit ispraznike. I. Držić 301.

ISPRAZNINA, *f.* *vidi* ispraznost. — *Na jednom mjestu xvii vijeka*. Da ćeš uživati u vijeku Boga, ako iz srca uzpogruđješ ove ništarice i od ništa izpraznine u ovomu kratkomu životu. M. Radnić 566^a.

ISPRAZNITEL, *m.* čovjek koji isprazni. — *Na jednom mjestu xviii vijeka, a između rječnika u Stuličevu* ('evacuans'). Jedan zao smrđ

otrova gostilnicu, on izlaziše iz jedne jame koju ispraznišave: 'Kako mi je žao za vas!' reče Khinki k isprazniteljom. A. T. Blagojević, khii. 69.

ISPRAZNITELICA, *f.* žensko čeljade koje isprazni. — *U Stuličevu rječniku*: 'evacuans'.

ISPRAZNITI, isprázniť, *pf.* evacuare, učiniti da što (objekat) bude posve prazno. — *Složeno*: izprazniti. — *Akc. je kao kod ishvaliti*. — *Između z i i n ispaljo je d (vidi kod prazan) još od prvijeh vremena; ali se nalazi još u jednom primjeru xvi vijeka*: isprazduo. A. Dalmatin, ap. 41^b. — *Riječ je stara, ispredi stslor.* isprazniti, isprazniti, *rus.* испорознитъ, испразнитъ, испразнитъ. — *Između rječnika u Vrančićevu* (isprazniti, 'exinanire'; izprazniti, 'vacuare'), u *Mikašinu* (isprazniti, oprazniti, 'evacuo, exinanio, decapulo, exhaurio'), u *Belinu* (izprazniti, izpraznivam, 'ovacuo' 297^a; izprazniti, izpraznivam, 'vacuum facio' 675^b; izprazniti, izpraznujem, 'exinanio' 749^b), u *Bjelostjencu* (*vidi* kod isprazŷivati), u *Volligijinu* (isprazniti i izprazniti, ispraznim, ispraznujem, 'vuotare, evacuare', 'ausleeren'), u *Stuličevu* (isprazniti, ispraznujem i ispraznivam, i izprazniti, 'evacuare, deplere'), u *Vukovu* ('ausleeren', 'evacuo'), u *Daničićevu* ('evacuare').

1. *aktivno.*

a. *a sa značenem kazanijem sprijeda. a) uopće, može biti i u prenesenom, metaforičkom smislu.* Mi inako ne mogosmo, što ne bismo ispraznili vse ostale listove, inako ne bismo mogli zapisati. Spom. sr. 1, 80. (1406). Bogatih mnogih isprazniv ostavi. M. Marulić 213. Sud s stvari zgor rečenimi u vruđu najedno isprazni. P. Zoranić 66^a. Isprazniv bisake, tere k majci, a napuniv, tere k djevojci. (D). Poslov. danić. 36. Da isprazni korab u more. Glasnik. 31, 302. (1704). Nikadare neće je (čašu) isprazniti. A. Vitalić, ist. 235. Zgrade ispraznite, zbite u ništa. I. Đorđić, salt. 461. Car isprazni pedeset čaša. A. Kanižlić, kam. 111. Da isprazni i izrese (kesu). V. Došen 87^a. Tko krajeve pazi hazne, da ju drugi ne isprazne. 180^b. Ter mu čini pružit ruku na čašu i ispraznit je. Đ. Bašić 240. Kuge koje su ispraznile tolika sela. 119. Porazit države, ispraznit gradove. 197. Ispraznit moj trbu. N. Palikuća 44. I savijem hazne ispraznismo. Nar. pjes. vuk. 5, 492. — *prema lat.* evacuare, *u smislu: ne ispuniti (isporedi* 3, b *pri kraju)*. Isprazniti obećanje. N. Rašina 156^a. paul. gal. 3, 17. — b) *kad se izriče što se vadi kod isprazŷivača, ono stoji: aa) u gen. s prijedlogom od.* Srce moje od svakoga nekorisna brinuća i skrbi isprazni. B. Kašić, nasl. 158. Da bi umil tebe od sve ljubavi stvorene ispraznit. A. Georgiceo, nasl. 221. Ki svom suagom svijet isprazni od svih srdja i nakazni. G. Palmotić 2, 465. Faraon pokajan, da je svoju krajevinu od toliko podložnika ispraznio koji slušahu kako sužni, oružan on isti glavom sa svom vojskom ide za nima. B. Zuzeri 109. Tribuje isprazniti svoje srce od svi pohlepa. I. J. P. Lučić, doct. 41. — bb) u instr. s prijedlogom s. — *samo u jednom primjeru xviii vijeka*. Radi toga namisli, da sanduke s novci a krajestvo s ljudmi isprazni. E. Pavić, ogl. 446. — c) u osobitom značenju: *izbaciti (pušku), vidi* 2. pri kraju.

b. *objekat je ono što se vadi, kad se što isprazŷuje. a) u pravom smislu.* — *samo u dva primjera*. S. oteč, oškrbil si Rim, iz njea Grgura ispraznivši. F. Glavinčić, evit. 73^a. Neka isprazni, razčini i u ništar obrati i iskoreni od tila čovičanskoga svake čari. L. Terzić 245. — b) u pre-

neseuom smislu, vidi iskaliti. Sudac hoti naglost vrhu neša isprazniti. F. Glavinčić, evit. 239^a. Hitno dakle vaše srgbe na me ispraznite. I. Zanotti, en. 10.

2. *pasivno*. Ako vidiš kuću ispražnenu, toj prilike muku i trud. Zborr. 129^a. Kad Ivan imi očitovanja Božja, jur limb od svetih otac biše ispražnen. F. Glavinčić, evit. 13^a. Gdi sule nakodi od zla ispražnene A. Georgiceo, nasl. 336. Po tebi je pakao ispražnen. A. Kanižlić, utoč. 196. — *U osobitom značenju (vidi 1, a, c)*. Ispražnena puška, scaricato, sparato, inteso d'archibuggio, 'explosus'. A. d. Bella, rječn. 649^b. Ispražnene puške Mujagine. Nar. pjes. juk. 152.

3. *sa se, pasivno ili refleksivno*. — *Između rječnika u Stuličevu* ('evacuari etc.'). Za napuniti jedno mjesto vađa da se izprazni drugo. M. Radnić 230^b. Sve je ista (rjeka) u proteku, izpraznit se vijek ne more. J. Kavačin 438^a. Da se izprazni sve misto od očišteña. Ant. Kadčić 372. Načinite haznu koja se neće nikad isprazniti. Vuk, luk. 12, 33. Sa svijem će se isprazniti zemlja. D. Daničić, isai. 24, 3. — *U ovijem primjerima znači: iscrpsti se (vidi 1, b), pa po tome: nestati. (Ljubav)* se ne more isprazniti. I. Ančić, vrat. 15. Moji se dnevi ispražniše. A. Vitaljić, ist. 337^a. Na priliku od dima . . . lita moja ispražniše se. 340. Nijednom bo zločom onako sva dobrota i svetiña kriposti ne izprazni se, kako zločom od holosti. F. Lastrić, ned. 328. Da ljubav Božja neće pomankati o izprazniti se s ikakvom pogrdom ljudskom. J. Matović 453. — *Prima lat. evacuari u prenesenom smislu: ne ispuniti se*. Milošća se nigdar ne upada, ili se prorocstva isprazne. Bernardin 22. paul. 1cor. 13, 8. Ljubav nikada ne opada, ako prorocanstva isprazne se. N. Rašina 36^b. Ljubav nigdar ne odpada, ili se prorocstva isprazne. Anton Dalin, ap. 41^b.

ISPRAZNIV, *adj. u Stuličevu rječniku*: 'evacuativo' 'evacuans'. — *nepouzđano*.

ISPRAZNOGLAGOLAŃE, *n. u Stuličevu rječniku*: uz ispraznogovoreñe. — *sasma nepouzđano*.

ISPRAZNOGOVOREŃE, *n. u Stuličevu rječniku*: 'vaniloquentia'. — *sasma nepouzđano*.

ISPRAZNORUČAN, ispraznoručna, *adj. u Stuličevu rječniku*: 'otiosus, deses, desidiosus', gdje ima i *adv.* ispraznoručno, 'negligenter, segniter, desidioso'. — *nepouzđano*.

ISPRAZNORUČE, *adv. u Stuličevu rječniku*: uz ispraznoručno. — *nepouzđano*.

ISPRAZNORUK, *adj. u Stuličevu rječniku*: v. ispraznoručan. — *sasma nepouzđano*.

ISPRAZNOŠLAVAN, ispraznoslavna, *adj. vidi* isprazan, a. h). — *Načteno od isprazan i slava nastarkom in prema tal. vanaglorioso*. — *Na jednom mjestu xvii vijeka*. Ne budi oho ni ispraznoslavan. M. Radnić 35^b.

ISPRAZNOŠLOVJE, *n. u Stuličevu rječniku*: ispraznoslovje, v. ispraznogovoreñe. — *sasma nepouzđano*.

ISPRAZNŌST (isprāznŏsti), *f. osobina onoga što je isprazno ili onoga koji je isprazan, i u konkretnom smislu ono što je isprazno, tesko je na misli u svakom primjeru pravo značenje; naj češće stoji prema značenju kod isprazan, a. h) i fi i h), i odgovara lat. otium, vanitas*. — *Od xvi vijeka, u između rječnika u Mikaljinu* (ispraznost, praznovanje, otium), u *Bilnu* (ispraznost, manitas 749^b; vanitas 754^a; desidia 532^a), u *Voltigijinu* (ispraznost, svotamento, vacuita; vanitā, 'dus aus-leeren; entleert'), u *Stuličevu* (otium,

desidia etc.'). Ispraznos oda svijeh grjehova jes mati. N. Dimitrović 4. Hotinje neredno, ispraznos s kim sliđi, srecem se sadruža. D. Rašina 83^b. Kom smisli, znaj, moje biće sva odnita taštine tej tvoje ispraznos od svita. 132^a. Nu sad pokli kroz svjet sveti znat mi od stvari da istina, da je sve ispraznos i taština. 143^a. Misliiti ispraznosti i tašte stvari grijeh je venijal. A. Komulović 13. Ispraznost u istinu neći mnogo zločom. M. Divković, bes. 214^a. Priteći ispraznos od one misli. B. Kašić, in. 30. Tudiđer se na ispraznosti od srca običajne povratiš. nasl. 110. O taštine, o ispraznosti svjetovne! per. 91. Uklonit ćemo se od ispraznosti. M. Orbin 2. Nevjernos je tva istina, družba ispraznos i taština. I. Gundulić 229. Nastoj da u tvojoj kući ne nađe mjesta ispraznos. I. Držić 71. Kad god posred grada u ispraznos mir se obrati, mir nikako nego tada zločestvo se ima zvati . . . Ispraznos je gora od boja, s kom dohode sve protive . . . Ki ne uzimlju vrijeme svoje u ispraznosti provoditi. G. Palmotić 2, 6. Od dobar je svijeh daleče, na ispraznost ki se dava. 2, 19. Ispraznos je zla junacim. 2, 373. Tko bi ogled ispraznosti. I. V. Bunić, mand. 15. Ispraznostim da hudoba ñegov dragi puk ne isteti. P. Kanavelić, iv. 210. (*Posštenje*) svitovne puno ispraznosti. I. Ančić, ogl. 30. Uklanati se od svake ispraznosti. P. Posilović, cvijet. 6. O ti koji ležiš u ispraznosti! 51. Pogrdne ispraznosti od svijeta. M. Radnić r. Služe ñegovijem ispraznostma. 239^b. Ispraznost ispraznostije i sve je ispraznost. 240^a. Po sebi je ovo ispraznost i olost. S. Margitić, fal. 145. Mnoge hude zlobe, grijehe . . . naučila nas je ispraznost. K. Mađarović 5. Od tašte slave, ali ispraznosti. 76. Sto je dakle u ispraznostih mecat zlato. J. Kavačin 28^a. Srebra i zlata prjeko dosti, i to ispraznost ispraznosti. 43^b. Božja milos kad ostaje, sve ispraznos i ništa je. 88^a. U gradu gdje se ležu ispraznosti. 109^b. Vrijeme u ludosti i ispraznosti kō se meče. 437^b. Premda stoje u pokoju, nij' ispraznost nima dana. 501^b. Iz srca moga izaje svaka ispraznos i taština. 526^a. Zašto ljubite ispraznos i istete las. A. d. Bella, razgov. 165. Stvari vremenite ne kažu drugo neg ispraznos i taštinu. B. Zuzeri 178. Većma se pripravljaju za ispraznosti, nego za primiti oni s sakramenat s čistocōm. J. Banovac, razg. 46. Niti sam sidio s saborom ispraznosti. izkaz. sab 5. Popuštaju u ispraznost svoje vrime. pred. 47. Mrzim na ispraznosti svitovne. prisv. obit. skaz. 28. Povrativši se ostali na ispraznosti svitovne. F. Lastrić, test. 208^a. Nastojimo više gojiti tilo ispraznostmi svitovnim. 329^a. Koliko ćete žestoko razlog davati od vrimena potrošenoga u ispraznosti i sagrišouu. ned. 28. Ne more se brez velika uvriđenja Božijega i sramote ispraznost koja svitovna misliiti, govoriti ili činiti. 318. Ispraznost od ispraznosti. svet. 13^b. U odeći čistoj i skladnoj bez ikakve ispraznosti i ohole naprave poći u crkvu. I. A. Nenadić, nauk. 194. Tlačeći hrabreno svjetovne ispraznosti. A. Boškovičeva vii. S velikom ispraznostju procatena su imena episkopa. A. Kanižlić, kam. 391. Ispraznost ispraznosti i sva su ispraznost! uzr. 43. Govorili su ispraznosti. S. Rosa 12^a. Ispraznost je dakle neslana uzdat so u imane. 110^b. Da ga nije učinila ni za ispraznos. 183^b. Ne trpi Bog svitovne ispraznosti. V. Došen 13^a. Dobra koju kad izuživa Salamun, bi usilovan spovideti da ne samo su taštine i ispraznos, nego . . . D. Bašić 8. Da je na svijetu sve ispraznos i taština. 11. Mladica koja se eva od ispraznosti i izvaština. 14. Znađući,

da će se kralj na taku izpraznost prignuti i popisati. Ant. Kačić, kor. 297. Ispraznost i nepodobnost te odiče čisti sveti blagosov crkveni. Ant. Kadčić 87. Premda se nahodimo u većoj izpraznosti i prijeveri. J. Matović 476. Odriceaia i odličeaia djavla paklenoga i njegovi ispraznosti i ostali imba i opačina. M. Dobretić 51. Od svita i njegovih različitih ispraznosti. 67. More biti koja ispraznost u istomu pokorniku da se prikaže svet i dobar svomu ispovidniku. 157. Sve je varava ispraznost, sve što mi svijet prinosi. I. M. Mattei 149. Razgovor vrhu izpraznosti svita. I. J. P. Lučić, razg. 1. Boga pogrdiše s ispraznostiju luda veselja. 29. Tvoja ispraznos, tvoja razbludnos. A. Kalić 95. Proklete grlo tvoje koje je od oholosti i izpraznosti biserom se kitilo. Đ. Rapić 4. I to svidoči isti Solomun u kniga od izpraznosti. 23. — u ispraznost znači što i u isprazno (vidi isprazan, a, l) aa), isprazno. Zakleti se u ispraznos, to jest bez potrebe, grijeh je venijal. A. Komulović 17. Nemoj uzeti u ispraznost ime Gospodina Boga tvoga. M. Divković, nauk. 179^b. U ispraznost kupio si odiču ako je nigdar ne oblačiš. M. Radnić 555. U izpraznost Božje ime ne bi glasit svud čulo se. B. Betera, čut. 138. Ne imaš uzimati u ispraznost ime Gospodina Boga. S. Margitić, isпов. 30. Mnogi psuju ga, krivo se nim kunući i u izpraznost spominajući. fal. 7. Ovo su koji svoja dobra u izpraznost arče. 248. Ne zakini se u izpraznost imenom Božjim. I. Grličić 43. Ne uzmi ime Gospodina Boga tvoga u izpraznost. A. Bačić 66. Učine u taman ili u izpraznost. J. Filipović 1, 126^a. Niki smo naučili proklinati, niki u ispraznost kleti se. F. Lastrić, test. 16^b. Ovako uzimati ime Božije nije u ispraznost, nego na slavu njegovu. ned. 114. Ne uzmi u ispraznost ime Božje. I. A. Nenadić, nauk. 115. Ovu stvar neobičajnu ne učiniše u izpraznost. A. Kanižlić, kam. 359. U ispraznost i zaludu izgovarajući njegove svete riči. Ant. Kadčić 193. Ne bi se služio s ričma oti s formom od sakramenta u izpraznost. M. Dobretić 13. Uzeo je veće i veće puta u izpraznost Boga i pogrdio. 77. Ne uzmi ime Gospodina Boga tvoga u izpraznost. B. Leaković, nauk. 260.

ISPRAZNOVATI, ispraznujem, *impf.* isprazno (nepametno, *vidi* isprazan, a, f) *misliti*. — *Postaje od isprazan*. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Neka razumije kralj, poglavica i velik, da je čovik, i neka ostavi izpraznovati i misliti da nije podložan, kakovo čovik, svakijem tugami i u prah obraćenju. M. Radnić 75^b.

ISPRAŽITI, ispražim, *pf.* *vidi* ispražiti. — *Složeno*: iz-pražiti. — *Od xvi vijeka (vidi i F. Miklošić, lex. palaeoslov.² kod ispražiti), a između rječnika u Voltigijinu (friggere, backen)*. Studen led ki (evijetak) sasna ispraži. S. Menčetić—G. Držić 458. Život mi porazi kako evijet grun leda, kada ga ispraži. 482. Neka budu kako sijeno koje raste vrhu kupa, ko je prije ispraženo neg ga iskupstit tko pristupa. I. Akvilini 90. psal. 123, 6.

ISPRAŽNAVATI, ispražnâvâm, *impf.* *vidi* ispražnivati. — *Na jednom mjestu xviii vijeka*. Času po času ispražnavajući. D. Obradović, živ. 28.

ISPRAŽNĚNE, *n.* *djelo kojijem se isprazni*. — *Stariji je oblik ispražnje*. — *Nalazi se pisano sa zn i (griješkom) sa zu mj. žn.* — *Uzmeđu rječnika u Mikajinu (ispražnje), u Belinu (ispražnje, 'evacuatio' 297^a; 'exmanitio' 749^b), u Bjelestjencevu (ispražne), u Stuličevu (ispražne)*. Po ispražneju misli i briga sfjetovnijeh. B.

Gradić, djev. 41. Budi grihov mojih ispražneju. F. Glavinić, svitl. 130. Budi mojih zlih čudih ispražnje. P. Radovčić, nač. 462. Budi meni od zlodud mojih ispražnje. F. Parčić 88. Budi na ispražneie svake oblasti neprijateja. J. Banovac, blagosov. 12. Budi meni ispražneie moji griha. B. Pavlović 53. Nespoznastvo jest neprijatelj duše, ispražneie dostojanstvi. F. Lastrić, ned. 386. Pričešćenie reka bude meni zloča mojih ispražneie. A. Kanižlić, bogojubn. 176. Ispražneie srca od svihje stvari svjetovnijeh. J. Matović 292. Vaja kadkad bolest ispražneiem naravi priteći. J. S. Reļković 169.

ISPRAŽNĚVALAC, ispražnivaoca, *m.* *čovjek koji ispražnje*. — *U Stuličevu rječniku*: ispraznivalac, *v.* ispraznitelj.

ISPRAŽNĚVALICA, *f.* *žensko čelade koje ispražnje*. — *U Stuličevu rječniku*: ispraznivalica, *v.* isprazniteljica.

ISPRAŽNĚVÂNE, *n.* *djelo kojijem se ispražnje*. — *U Vukovu rječniku*

ISPRAŽNĚVATI, ispražnjevâm i ispražnjevâm, *impf.* isprazniti. — *isporodi ispražnavati*. — *Akc. je kao kod iskazivati*. — *Nalazi se pisano i sa zn i (griješkom) sa zu mj. žn.* — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Belinu (praes. ispražnavam, ispraznivam, ispraznujem, vidi kod isprazniti), u Bjelestjencevu (ispraznujem, isprazniti, 'evacuo, depleo, decapulo, exinatio, exhaurio, capulo'), u Jambresičevu (ispraznujem, 'evacuo'), u Voltigijinu (praes. ispraznujem kod isprazniti), u Stuličevu (ispraznivati, ispraznivam, 'm. evacuando etc. esse' a kod isprazniti ima praes. ispraznujem i ispraznivam), u Vukovu (ispražnivati, ispražnjevam, 'ausleeren', 'evacuo')*.

a. *aktívno*. Ov grih ispražnje mošnu. Transit. 83. A šaranu li tulicu nigdar ne ispražniva. H. Lucić 214. Krivine prošćenjem od otpuštenja ispražnješ. B. Kašić, rit. 118. Premda ga (*osijek*) pokrivaju vode, odbija i ispražnje vodu. M. Radnić 526^b. Lud je tko svoj mijeh ispražnje, za napunit tud. (D). Poslov. danić. 57. Bože koji prošastnih sagrišenji krivine prošćenjem otpušćenja ispražnješ. L. Terzić 18. I ispražnivaš skup žerave. J. Kavanin 342^b. I tako činaše ju (*skrivu*) svaki dan prid sobom i prid velikim misnikom ispražnivati. E. Pavić, ogl. 335. Ispražnjući poglavstva i mogućstva, priveo je slobodno, očitno pridobivajući ne po samu sebi. I. Velikanović, uput. 3, 495. Ispražnjuć tilo. J. S. Reļković 251. Burad šmrkou ili nategaćom ispražnju. P. Bolić, vinodj. 2, 339.

b. *sa se, pasívno i reflektivno*. A plitica kao se ispražnje. M. Držić 263. Ne ispražnje se falom. M. Radnić 30^a. On izlazi se iz jedne jame koja se ispražnivaše. A. T. Blagojević, klin. 69.

ISPRČATI, isprčâm, *pf.* *prorasti (o repi, luču, krtolama itd. što nijesu već u zemli, tako i o žitu), procvitati (o povrću koje već nije dobro jelo kad procvate)*. — *Složeno*: iz-prčati. — *Akc. je kao kod iskončati*. — *U naše vrijeme u Dubrovniku, a između rječnika u Vukovu (gdje je zlo zablježen akcenat)*: isprčati, isprčâm, isprčao luk, t. j. izvretenao, prorastao, cf. izvretenati s dodatkom da se govori u Dubrovniku. 'Od velike kiše, šenica mu je na gumnu isprčala. u Stonu. M. Milas.

ISPRČITI, isprčim, *pf.* ad satietatem futuere (proprie de hirco). — *Složeno*: iz-prčiti. — *U naše vrijeme u Dubrovniku*. P. Budmani.

ISPRČEKNUTI SE, isprčeknêm se, *pf.* *pružiti se*. — *Složeno*: iz-prčeknuti. — *U naše vrijeme*

u *Lici*. 'De je Vaso?' 'Eno ga, isprčeknuo se u ladu kao krepana mrcina'. J. Bogdanović.

ISPRAK, isprtkā, *m.* (u *šali*) što postane kad ko *prđne*. — U *Vukovu rječniku*: 'erzeugniß des furzers', 'crepitus (?)' s *primjerom*: Kolišno je dijete kao isprdak (österr. furzknödel').

ISPRDELŪSKATI, isprdelŭškām, *pf.* izbiti, istući *prdelŭskama* (zausničama). — *Složeno*: izprdelŭskati. — U *Vukovu rječniku* (*gdje je zlo zabilježen akcentat*): isprdelŭskati, isprdelŭškām, 'einem mehrere ohrbeigen geben', 'colaphis percutio' s *datom* da se govori u *Dubrovniku*.

ISPRDJETI, isprđim, *pf.* složeno: iz-prđjeti.
a. *aktivno*. a) u *Dubrovniku* se kaže za *šalu* (ali *prostakči*) *djeci* kad im se *miječaju zubi*: 'Isprđjela ti je baba zube'. P. Budmani. — b) *udarcom izbiti, iskopati*. — u *Lici*. 'Ostav'te se, djeco, bacaña s kameñem i tijem škriļama. isprđice jedan drugom oko'. 'Ostav'te se, djeco, škriļaña, isprđice jedan drugom oko'. J. Bogdanović.

b. *sa se, refleksivno*. — U *Stulićevu rječniku*: isprđjeti se prema komu 'oppedere alicui', i u *Vukovu*: 'sich ansarzen', 'satis pepedisse'.

ISPRDNUTI, isprdnēm, *pf.* izbaciti *prdnurši*. — *Složeno*: iz-prdnuti. — *Akc.* je kao kod izginuti. — *Radi oblika* vidi prdnuti. — U *naše vrijeme* (*Lasica*) od straha p...e i isp...e teftor. Nar. prip. vuk. 205.

ISPREBĀDATI, isprebādām, *pf.* vidi isprobadati. — *Složeno*: iz-prebadati. — U *Bjelostjenčevu rječniku*: izprebadam, izprebosti, izprobadam, 'perfordio', v. izbadam, i u *Stulićevu*: izprebadati, v. isprobadati.

ISPREBĀJALAC, isprebijaoca, *m.* čovjek koji isprebija. — *Samo u Stulićevu rječniku*: ispribijalac i *griješkom* ispribijaoc, 'qui fustibus caedit'.

ISPREBIJANICA, *f.* isprebijano žensko čelade. — *Samo u Stulićevu rječniku*: ispribijanica, 'fustibus caesa'.

ISPREBIJANIK, *m.* čovjek isprebijan. — *Samo u Stulićevu rječniku*: ispribijanik, 'fustibus caesus'.

ISPREBIJĀNE, *n.* djelo kojijem se isprebija. — *Stariji je oblik* isprebijanje. — U *Mikašinu rječniku*: ispribijanje, 'verberatio'.

ISPREBIJATI, isprebĭjām, *pf.* posve prebiti, naj češće *isprebĭlički: izbiti, izlupiti, istući*. — *Složeno*: iz-prebijati. — *Akc.* je kao kod izgovarati. — *Od xvij vijeka, a između rječnika u Mikašinu* (ispribijati, izbiti, 'verbero, verberibus afflicere, fustibus vel virgis caedere'), u *Stulićevu* (ispribijati, v. ispribijati; ispribijati 'fuste alicujus ossa comminere, contundere, h. e. aliquem vehementer caedere'), u *Vukovu* (koga, šta, 'vielfach zerschlagen').

1. *sa značenom kazanijem sprijeda*.

a. *aktivno*. Zestoko ju isprebijaše. B. Kašić, fran. 173. Paček ju još gorini diljem nomilo isprebija. por. 93. Zapoviedi slugam da ju i oni bčima isprebijaju. 104. Ovi 'e ono starac bio ki 'e našega Muhameda štamom nočas izpribijo. J. Palmotić 123. Patrijarhu tako je izpribijao, da je do tri dni umro. A. Kanižlić, kam. 160. Na jezicihna skočiše, da ga izpribijaju. 621. Paclicem ga isprebijaše, utoč. 131. Ispribija i istučo ju nomilo. E. Pavić, ogl. 162. Nemoj da ti ispribijam sve kosti. N. Palikuća 14. Balam tovaricu izjusti ispribija. I. J. P. Lučić, razg. 46. Topuzom mu rebra isprebija. Nar. pjes. vuk. 1, 139. Jadnoza vuka svoga isprebija. Nar. prip. vuk. 227. Mnogi isprebijaju noge i ruke. Vuk,

grad. 102. Kocima ih jasenovijem dobro i dobro isprebijaju. S. Ćubiša, prip. 154. Isprebijaju fratra. 208. Da te nije isprebijao vetar u putu. M. P. Šapčanin 1, 112.

b. *pasivno*. Evo ga izružena, isprebijana i iskrvavljena. B. Kašić, is. 58. Radi dobra nauka bi zlo isprebijan. in. 85. Kruto rañen i ispribijan. A. Kanižlić, kam. 697. Dok mi rok ne dođe, da ufaćen, svezan, trzan, izpribijan umrem! uzr. 96. To su izprebijani Danci jedva dočekali. M. Pavlinović, rad. 87.

c. *sa se, refleksivno*. Pripovijeda se da je nekakva žena (koja nije bila vještica) namazavši se onom masti, mjesto, ni o trn, ni o grm', nehotice rekla: 'i o trn i o grm', i polećevši, sva se isprebijala koje o šta. Vuk, poslov. 222.

2. *zamijeniti jedno za drugo, nadoknaditi, vidi kod prebiti*. — U *Vukovu rječniku*: jedno za drugo 'gegen einander berechnen', 'compenso', cf. prebiti s *primjerom iz narodne pjesme*: I da ova zla isprebijam.

ISPREBITI, *pf.* vidi isprebijati. — *Složeno*: iz-prebiti. — *Samo u Stulićevu rječniku*: isprebiti uz ispribijati.

ISPREBŌSTI, isprebōdēm, *pf.* vidi isprebadati. — *Samo u Bjelostjenčevu rječniku* (vidi kod isprebadati), i u *Stulićevu*: izprebōdsti uz izprebadati.

ISPREĆI, ispreñnēm, *pf.* vidi ispregnuti.

ISPRED, *praep.* sastavljeno: iz-pred. — *Stoji s genetivom*. — *Akc.* je kao kod ispod. — *Isporedi* ispreda. — *Od xvij vijeka, a između rječnika u Mikašinu* (dignuti ispred očiju kod dignuti 63^b; a *napose nema*), u *Volttigijinu* (isprid, isprjed, 'avanti, dinanzi, innanzi', 'vor, voraus'), u *Stulićevu* (izprid, 'd'avanti, serve al moto da luogo', 'ante, a fronte'), u *Vukovu* ('vor-hinweg', 'e conspectu'), u *Danićevu* (ispređ, 'ante').

a. *znači micanje od mjesta koje je pred onijem što se pokazuje genetivom. i u metaforičkom i prenesenom smislu*. Biše vzel ispred očiju. Mirakuli. 142. Odnosite zle misli vaše isprjed očiju mojijeh. N. Rašina 73^b. isai. 1, 16. Nemoj me prognati ispid lica tvoga. M. Vetranić 1, 394. Izprid smrti uteci. 2, 370. Pobeže Murat ispređ kneza Lazara. Okáz. pam. šaf. 74. (oko 1554). Zasto se ispid ñega nitkor neće moći skriti. A. Gučetić, roz. jez. 298. Izpred lica srǃbe ognjene i pristašna gniva tvoga oblas tvoja mnoga uzdignuviš vrže mene. I. Gundulić 203. Izprid mača kad ñegova jedva s glavom živ uteče. 360. Jedva despot živ uteče izpred sablje sve krvave. 387. Ćim poplaha prva mine, izprid vojske tuj se ukloni. 520. Zato ga Petar ispid sebe progañase. F. Glavinčić, evit. 203^b. Kad se dvigneš izprid izpovjednika. I. Držić 246. Da ga ne bude izagnat izprid sebe. 317. Vidiše ga otiti izpred očiju ñih. M. Jerković 81. Ispid usta punijeh straha na daleko svak tjezaše. G. Palmotić 1, 23. Kō se on jedva s bijegom shranj ispid sablje ñih junačke. 1, 338. Sto su kleta svoga bana ispid moga mača skrili. 2, 146. Ispid mladijeh djevojaka sramotno smo utekli. 2, 395. Pobeže ispid slava svjetovnijeh. I. Đorđić, ben. 90. Bižaso ispid ĩuski očiju. J. Banovac, pred. 140. Od strah(a) bi biža u drugu kraljevnu izprid srǃbe sudca. razg. 149. Moj otčo, digni ovu čašu izprid moji očiju. 158. Odnosi te molitve iz prid pristojca našega Boga. J. Filipović 1, 291^a. Dan koji diže tmine i odnima ispid očiju razuma našega. F. Lastrić, test. 59^a. I jagñe bježi izpred noža. (Z). Poslov. danić. 28. Izpred ognja u vodu, a izpred vode u goru. (Z).

36. Zato ga otira izprid sebe. M. Zoričić, zrc. 84. Šje ga izpred sebe. Đ. Bašić 99. Ovako govoreći, dignu mu se izprid oči. 210. Iztira ih izprid sebe. And. Kačić, kor. 69. Usta Gaja ves'o ispred cara. Nar. pjes. vuk. 1, 628. Moja majka do pred crkvu pode, men' ostavi da siguram ručak; kad mi majka ispred crkve dode, mene golu u haljine nade. 2, 13. Bježi Marko ispred roditelja. 2, 196. Ispred sebe derdof oturila. 3, 121. Ispred Boga ne može se nikud. Ispred Božije voje ni kud ni kamo. Nar. posl. vuk. 105. Uzvrdao se kao davno ispred groma. 329. Siromaha ne teraju prazna ispred svojih kuća. Nar. prip. vuk. 113. Kao da što naglo ispred sebe uzima i trpa u usta. Vuk, poslov. 49. Idi ispred mene. Vuk, rječn. kod ispred. — *Amo pripadaju i ovi primjeri (isporedi ispod, a, b)).* Al' to snaša sluša ispred dvora. Nar. pjes. vuk. 1, 306. To iz dvora niko ne vidio, već vidila sestra Grozdijanka ispred dvora s visoka čardaka. 2, 165.

b. znači *prolaženje kroz mjesto koje stoji pred onijem što je u genetivu. razlikuje se od značeka kod c i d i tijem što ondje pred ne može zamijeniti ispred.* Kada Josafat prođe izprid ni. P. Macukat 15. S. Frane kad bi godi izprid crkve prošao, vazda bi se uvratio poklonit s sakramentu. J. Banovac, razg. 45. Govoraše, da nije pravo da jedna sluga prođe izprid gospodara ne poklonivši mu se. 45. Prohode iz prid otara, na komu je sveti sakrament, jedni neće uba kolino prignut. 76. Čifuti protrkajući iz prid nega na križu visećega. F. Lastrić, test. 162a. Sad ništo proleti izprid moji vrati. A. Kanizlić, rož. 110. Kad bi godi proša izprid propetja. M. Zoričić, zrc. 18. Kad mi dragi ispred dvora prođe i pogleda uz pengore moje. Nar. pjes. vuk. 1, 237. Pošetale careve delije ispred dvora bega Ľubovića. 1, 459. Prođe ispred kuće. Vuk, rječn. kod ispred.

c. znači *bačene na mjestu koje je pred onijem što stoji u genetivu (ovdje je ispred isto što pred s instr.).* Ja sam željan bela sveta i po svetu pogledati crne zemlje ispred sebe. Nar. pjes. vuk. 1, 139. Deca viću ispred dvora. 1, 346. Koña igra čelebija Jovo ispred dvora tasta i punice. 1, 461. Kad su bili ispred Nova hana. 2, 397. Svak ispred svoje kuće neka mete. Nar. posl. vuk. 278. Uzmom oružje pa ispred kuće vrzi puškom. Pravdonoša. 1851. 31.

d. znači *primicañe k mjestu koje je pred onijem što je u genetivu (ondje je ispred isto što pred s acc.).* Zemlji nica, roneći suze van, isprid tvoga lica padnul sam jadovan. N. Dimitrović 39. Mrtav Ibro ispred paše pade. Nar. pjes. vuk. 3, 93. Vičući po varoši, udari ispred dućana. Vuk, poslov. 354. Preloni hjebove, i dade učenicima svojim da metnu ispred nih. mar. 6, 41.

e. o vremenu, kao pred s acc. Od sunca se voda zamutila, udarila mutna i krvava, pa pronosi koñe i kalpake, ispred podne ranene junake. Nar. pjes. vuk. 2, 340. Kad je bilo ispred tavne noći. 2, 393. Kad u jutru ispred zore bilo. Pjev. crn. 36^b. Kad bude ispred svršetka liturgije. Nar. prip. vuk. 161. Dode natrag čak ispred Đurđeva dne. Vuk, dan. 5, 29. Proso se sije ispred Vidova dne. poslov. 113. Ispred božica. rječn. kod ispred.

ISPRED, *praep.* u *Vukovu rječniku*: u pjesmi mjesto ispred s primjerom: Često gleda ispreda mehane.

ISPREDĀNE, *n. djelo kojijem se ispreda.* — U *Vukovu rječniku*: 'acquistio nendo'.

ISPREDARĪVATI SE, ispredarūjēm se i ispredarīvam se, *pf. vrlo mnogo darovati.* — *Složeno*: iz-pre-darivati. — U *naše vrijeme u Lici*. 'Nije se baš čudo ispredariva'. 'Ne boj se, neće se on čudo nide ispredarivati'. J. Bogdanović.

ISPREDATI, isprēdām, *impf.* ispresti. — *Akc. je kao kod ispitati.* — Od xviii vijeka, a između rječnika u *Bjelostjenčevu* (izpredam, izpresti, efilo, perneo, totum neo) gdje se naj prije nahodi, u *Stuličevu* (ispredati i izpredati, v. ispredsti), u *Vukovu* ('erspinnen', 'nendo acquirō').

a. *aktivno.* Nije nu matii jezik ispredala. (Zna dobro govoriti). Nar. posl. vuk. 216. U kojoj je druga devojka zlatne žice ispredala. Nar. prip. vuk. 11. A majka i ujna ispredahu vunuu. M. P. Šapčaniin 1, 54.

b. *sa se, refleksivno.* — U *Bjelostjenčevu rječniku* (izpredam se, izpresti se, efilor'), i u *jednoga pisca našega vremena u kojega stoji u prenesenom smislu.* Zamišljaj se oni ispredao pomalo. M. Pavlinović, rad. 55. Taj mađarski groznokaz odavna se izpredao. razl. spis. 14.

ISPREDĀVATI, isprēdlājem (isprēdlāvām), *pf.* predati sve (jedno po jedno). — *Složeno*: iz-predavati. — Od xviii vijeka, a između rječnika u *Vukovu* ('nach einander ergeben', 'dedo unum ex alio').

a. *aktivno.* Kako bi lekcije izpredavao. D. Obradović, basn. 390.

b. *sa se, refleksivno.* Starešine se Turcima ispredaju. Vuk, grad. 42. Pošto se narod po Srbiji ispredaje. 56.

ISPREDĀNE, *n. djelo kojijem se isprede.* — U *Bjelostjenčevu rječniku*: izpredene.

ISPREDNĀČITI, isprēdnāčim, *pf. soršiti prednaćenie, prestati prednaćiti, ne prednaćiti veće.* — *Složeno*: iz-prednaćiti. — U *naše vrijeme u Lici*. 'Ta ti si dosad, čočče, svade prednaćio'. 'Esam bome, ali što sam prednaćio, prednaćio, već sam isprednaćio'. J. Bogdanović.

ISPREGNUTI (isprēci), isprēgnēm, *pf. odrještiti koñe s kola, volove ispod jarma itd.* — *Složeno*: iz-pregnuti (preći). — *Akc. je kao kod istresti i izmahnuti.* — Od xvi vijeka (u primjeru je u prenesenom smislu), a između rječnika u *Vukovu* (ispreći i ispregnuti, 'ausspannen', 'solvo equos'). Kad li se protegne stvar koja dugo dau, tuj mnogis ispregne i bude trud zaman. M. Vetranić 2, 352.

ISPREGRIZATI, ispregrizēm, *pf. vidi ispregrizati.* — *Samo u Bjelostjenčevu rječniku (vudi kod ispregrizati).*

ISPREGRĪZATI, isprēgrizām, *pf. pregrizati sve jedno po jedno.* — *Složeno*: iz-pregrizati. — Od xviii vijeka, a između rječnika u *Bjelostjenčevu* (izpregrizan, izpregrizati, 'praemordeo') gdje se naj prije nahodi, i u *Stuličevu* (izpregrizati i izpregrizati, 'undequaque rodere'). Mnogi crkovañci sada proklinu sebe u paklu radi izpregrizana i nepomñivo rećena božanstvenoga oficija (u prenesenom smislu). I. J. P. Lučić, bit. 64.

ISPREKĀŠATI, isprēkāšām, *pf. prekositi sve malo po malo.* — *Složeno*: iz-prekašati. — *Akc. je kao kod izgovarati.* — U *naše vrijeme u Lici*. 'Kad god on prvo nas svoju baru kosi, onda vavije našu isprekaša'. J. Bogdanović.

ISPREKĪDATI, isprēkīdām, *pf. prekinuti sve jedno po jedno ili malo po malo.* — *Složeno*: iz-prekidati. — *Akc. je kao kod izgovarati.* — Od xviii vijeka. Dokle god svu zmiju ne izpri-kida i ne satare. Đ. Rapić 284. Isprekidaćemo

žice koje nas vežu sa starinom. S. Ľubiša, prip. 35. „Tako e strašno bura pvala, da e sila stupača od telegrava kraj ceste isprekidala“. „Aa! na šta e mjesta ovaj konop isprekidan!“. „Ala si slab i nejačak, moj junače!“ „Isprekidan sam ja, moj gospodine, sve ovako na tuđem poslu, pa ću sve to siabiji biti“. „Sva e ličina što na nu koñe peñemo isprekidana“. „Ovo uže ne vaja već za tovarene, na sto e mjesta isprekidano“. „Pio sam jutros veličariju, pa sam se bljuñe sav živ isprekida“. „Vez na diknji (kravi) sav se isprekida“. „On se na tuđem poslu sav isprekida“. „On je sav isprekidan“. J. Bogdanović.

ISPRAKIVATI, isprekivâm, *pf. sre prekovati jedno po jedno*. — *Složeno*: iz-prekivati. — *Akc. je kao kod izgovarati*. — *U Vukovu rječniku*: „insgesammt überschmiedet“, recudo“.

ISPRAKO, *praep. s genetivom, znači odmićanje od mjesta koje je na drugoj strani i primicanje k mjestu koje je na drugoj strani od onoga što stoji u genetivu*. — *Sastavljeno*: iz-preko. — *Proklička je riječ, te se izgovara ujedno s riječju što je za ñom; ako je na ovoj akc. jaki, onda ispreko dobira akc. i to ili na i (ispreko) ili na o (isprekò), ridi kod ispod*. — *Od xvi vijeka, a između rječnika u Vukovu* („von jenseits“, „ex illa parte“ s *primjerima*: Ispreko Save, ispreko Dunava, ispreko mora). Izide niki puk tja ispriko rike velike, ka se di Velija. Dukljanu S. Mimogrediše jedno drivo ko izpriko mora grediše. 28. Tko li bi ispriko inoga kotara hotio pasti. Stat. pol. ark. 5, 261. Tuj iz priko svijeta hrle na savjet nebrojni putnici. I. Đorđić, ben. 62. Zamamjeni k ñemn lrljahu ispriko svijeta. 87. Iz-

priko svijeta pritezaše na poklon glave ohole od krajeva. 99. Oće li udariti na ono selo izpreko Drine. Protokol nenad. 63. Onda ovi ispreko Morave opale iz pušaka. Vuk, grad. 92. Dovukli topove, te je iz preko Morave s jedne kose oborili. dan. 1, 19. Videći izpreko Drine tolike vatre. 3, 196. Što vam treba nećesova družba sa Moskovom iz preko svijeta? P. Petrović, šćep. 143. Dovode Sirce ispreko rijeke. Đ. Damičić, 2sam. 10, 16. Ide na te veliko mnoštvo ispreko mora. 2dnev. 20, 2. Čekamo znak otuda ispreko Morave. M. Đ. Milićević, jur. 31.

ISPRAKONOŽITI, isprekonožim, *pf. odriješiti koñe što su sapeti u prekonož*. — *Postaje od iz i prekonož nastackom i*. — *U naše vrijeme u Lici*. „Ajde, dijete, one koñe isprekonoži, pa i očeraj doje u ñivetine, ne bili se što bolje napasli“. J. Bogdanović.

ISPRAKORAČAVATI, isprekoráčavâm, *pf. sre prekoráčiti jedno po jedno*. — *Složeno*: iz-prekoráčavati. — *Kaže se i isprekoráčivati*. — *U naše vrijeme u Lici*. „Na daleko e kameñe pro ovog potoka posadeno, ko će ovo isprekoráčavati?“ „Ja ne mogu ovo kameñe isprekoráčivati, volim se izuti pa gaziti“. J. Bogdanović.

ISPRAKORAČIVATI, isprekoráčujôm i isprekoráčivâm, *impf. vidi isprekoráčavati*.

ISPRAKRAJATI, isprekrájâm, *pf. sre prekrojiti jedno po jedno ili malo po malo*. — *Složeno*: iz-prekrajati. — *Akc. je kao kod izgovarati*. „Molim te, glodaj mi se de edan dan izlišiti, te bi mi nešto dječurliji isprekraja robe“. J. Bogdanović.

Popravci.

Str.	13,	rr.	21–23	ozg. izbriši:	Ukaže se pak i B. D. Marija, i reče djavlom. M. Zoričić, zrc. 100 (pripada pod dayao).
„	4b,	„	27	ozd.	ĐERA popr. 1. ĐERA.
„	6b,	„	30	ozg.	četka „ cijetka.
„	8a,	„	4	„	DINDURICA popr. DINDURICA.
„	„	„	5	„	dur popr. dur.
„	31a,	„	„	„	eresija „ eresia.
„	60a,	„	14	ozd.	m. kao da je nekakvo dumajnsko odijelo, isporedi liandrotto, nekakvo sefačko odijelo — popr.: udj. iz Flandrije (?), tal. liandrotto (?), ridi 3. gubica.
„	105b,	„	16	ozg.	postije rijeka dodaj (ali ridi i grbin).
„	152b,	„	34	ozl.	našijem popr.: srojijem.
„	158b,	„	26	ozg.	dati „ davati.
„	160a,	„	2	ozl.	dati „ darati.
„	206a,	„	1–3	ozd.	izostari cijeli članak GLIBOKO.
„	208b,	„	13 i 14	ozg.	uzimju popr. uzimaju.

Str.	273a,	rr.	5	ozg.	S.	popr.	Š.
„	300a,	„	33	ozd.	muž	„	muž.
„	348b,	„	5	ozg.	kod b)	„	kod a, b).
„	370b,	„	8	„	n. p.	„	n. p.
„	385a,	„	33	„	s	„	z.
„	392b,	„	10	„	svada	„	srada.
„	398a,	„	36	„	stvorenje	„	stvorenje.
„	„	„	45	„	postije sudiju.	„	dodaj 9.
„	399a,	„	8	„	c)	„	popr. e).
„	481b,	„	15	„	Milićević	„	Milićević.
„	„	„	17	ozd.	zadna	„	zadna.
„	553a,	„	4	„	hajduči.	„	hajduči?
„	583a,	„	13, 14, 10	ozd.	interes	„	popr. interoš.
„	„	„	1	ozl.	interesat	„	popr. interošat.
„	591a,	„	18	„	kraja xiv	„	početka xv.
„	„	„	6	„	1400	„	1407.
„	608a,	„	33	ozg.	hiseta	„	hiseta.
„	„	„	35	„	pred „der theil“	„	dodaj iso, iseta.
„	616a,	„	21	„	hititi	„	popravi hitjeti.
„	610b,	„	15	„	Hödlja, f. pl.	„	popr. n.
„	693b,	„	17	ozd.	hrcpetati	„	popr. krcpetati.
„	797b,	„	23	„	imaćau	„	imatii.

PG
1374
R5
no 3

Jugoslavenska akademija
znanosti i umjetnosti
Rječnik hrvatskoga ili
srpskoga jezika

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

For use in
the Library
ONLY

